

PATROLOGIÆ

CURSUS COMPLETUS,

SEU BIBLIOTHECA UNIVERSALIS, INTEGRA, UNIFORMIS, COMMODA, OECONOMICA,
OMNIUM SS. PATRUM, DOCTORUM SCRIPTORUMQUE ECCLESIASTICORUM,

SIVE LATINORUM, SIVE GRÆCORUM,

QUI AB AËVO APOSTOLICO AD TEMPORA CONCILII TRIDENTINI (ANNO 1545) PRO LATINIIS,
ET CONCILII FLORENTINI (ANN. 1439) PRO GRÆCIS FLORUERUNT:

RECUSIO CHRONOLOGICA

OMNIUM QUÆ EXSTITERE MONUMENTORUM CATHOLICE TRADITIONIS PER QUINDECIM PRIMA
ECCLESIE SÆCULA ET AMPLIUS,

JUXTA EDITIONES ACCURATISSIMAS, INTER SE CUMQUE NONNULLIS CODICIBUS MANUSCRIPTIS COLLATAS, PERQUAM DILIGENTER CASTIGATA; DISSERTATIONIBUS, COMMENTARIIS, VARIISQUE LECTIONIBUS CONTINENTER ILLUSTRATA; OMNIBUS OPERIBUS POST AMPLISSLIMAS EDITIONES QM TRIBUS NOVISSIMIS SÆCULIS DEBENTUR ABSOLUTAS DETECTIS, AUCTA; INDICIBUS PARTICULARIBUS ANALYTICIS, SINGULOS SIVE TOMOS SIVE AUCTORES ALICUJUS MOMENTI SUBSEQUENTIBUS, DONATA; CAPITULIS INTRA IPSUM TEXTUM RITE DISPOSITIS, NECNON ET TITULIS SINGULARUM PAGINARUM MARGINEM SUPERIORREM DISTINGUENTIBUS SUBJECTANQUE MATERIAM SIGNIFICANTIBUS, ADORNATA; OPERIBUS CUM DUBIIS, TUM APOCRYPHIS, ALIQUA VERO AUCTORITATE IN ORBINE AD TRADITIONEM ECCLESIASTICAM POLLENTIBUS, AMPLIFICATA;

DUCENTIS ET AMPLIUS LOCUPLETATA INDICIBUS AUCTORUM SICUT ET OPERUM, ALPHABETICIS, CHRONOLOGICIS, STATICIS, SYNTHETICIS, ANALYTICIS, ANALOGICIS, IN QUODQUE RELIGIONIS PUNCTUM, DOGMATICUM, MORALE, LITERATICUM, CANONICUM, DISCIPLINARE, HISTORICUM, ET CUNCTA ALIA SINE ULLA EXCEPTIONE; SED PRÆSENTIN DUOBUS INDICIBUS IMMENSIS ET GENERALIBUS, ALTERO SCILICET KERUM, QUO CONSULTO, QUIDQUID NON SOLUM TALIS TALIOVE PATER, VERUM ETIAM UNUSQUISQUE PATRUM, NE UNO QUIDEM OMISso, IN QUODLIBET THEMA SCRIPSERIT, UNO INTUITU CONSPICIATUR; ALTERO SCRIPTURÆ SACRAE, EX QUO LECTORI COMPERIRE SIT OBVIUM QUINAM PATRES ET IN QUINQ. OPERUM SUORUM LOCIS SINGULOS SINGULORUM LIBRORUM S. SCRIPTURE VERSUS, A PRIMO GENESEO USQUE AD NOVISSIMUM APOCALYPsis, COMMENTATI SINT:

EDITIO ACCURATISSIMA, CETERISQUE OMNIBUS FACHE ANTEPONENDA, SI PERPENDANTUR CHARACTERUM NITIDITAS, CHARTÆ QUALITAS, INTEGRITAS TEXTUS, PERFECTIO CORRECTIONIS, OPERUM RECUSORUM TUN VARIETAS, TUN KUMERUS, FORMA VOLUMINUM PERQUAM COMMODA SIBIQUE IN TOTO PATROLOGIÆ DECURSU CONSTANTER SIMILIS, PRETII EXIGUITAS, PRÆSENTINQUE ISTA COLLECTIO, UNA, METHODICA ET CHRONOLOGICA, SEXCENTORUM FRAGMENTORUM OPUSCULORUMQUE HACTENUS HIC ILLIC SPARSORUM, PRIMUM AUTEM IN NOSTRA BIBLIOTHECA, EX OPERIBUS ET MSS. AD OMNES STATES, LOCOS, LINGUAS FORMASQUE PERTINENTIBUS, COADUNATORUM.

SERIES GRÆCA PRIOR,

IN QUA PRODEUNT PATRES, DOCTORES SCRIPTORESQUE ECCLESIA GRÆCA
A S. BARNABA AD PHOTIUM,

ACCURANTE J.-P. MIGNE,

Bibliothecæ Cleri universæ,

SIVE CURSUUM COMPLETORUM IN SINGULOS SCIENTIAS ECCLESIASTICAS RAMOS EDITORE.

PATROLOGIA, AD INSTAR IPSIUS ECCLESIA, IN DUAS PARTES DIVIDITUR, ALIA NEMPE LATINA, ALIA GRÆCO-LATINA. LATINA, JAM PENITUS EXARATA, QUOD PRIMAM SERIEM, VIGINTI-QUINQUE ET DUCENTIS VOLUMINIBUS MOLE SUA STAT, MOXVE POST PERACTOS INDICES STABIT, AC QUINQUE-VIGINTI-CENTUM ET MILLE FRANCIS VENIT. GRÆCA DÙPLICI EDITIONE TYPIS MANDATA EST. PRIOR GRÆCUM TEXTUM UNA CUM VERSIONE LATINA LATERALIS AMPLIÇTITUR, ET AD NOVEM ET CENTUM VOLUMINA PERVENIT, SED SINE INDICIBUS; POSTERIOR AUTEM HANC VERSIONEM TANTUM EXHIBET. IDEOQUE INTRA QUINQUE ET QUINQUAGINTA VOLUMINA RETINETUR; UTRAQUE VICESIMA QUARTA DIE DECEMBRIS 1860 OMNINO APPARUERAT. UNUNQUODQUE VOLUMEN GRÆCO-LATINUM OCTO, UNUMQUODQUE MERE LATINUM QUINQUE FRANCIS SOLUMLmodo EMITUR: UTROBIQUE VERO, UT PRETII HUJUS BENEFICIO FRUATUR EMPATOR, COLLECTIONEM INTEGRAM SIVE GRÆCAM SIVE LATINAM, 326 VOLUMINIBUS PRO AMPLIORI EDITIONE ET 272 PRO MINORI ABSQUE INDICIBUS CONSTANTE, COMPARET NECESSE ERIT, SECUS ENIM CUJUSQUE VOLUMINIS AMPLITUDEM NECNON ET DIFFICULTATES VARIA PRETIA EQUABUNT. ATTAMEN, SI QUI EMAT, INTEGRE ET SEORSIM COLLECTIONEM GRÆCO-LATINAM, VEL EAMDEM EX GRÆCO LATINE VERSAM, TUM QUODQUE VOLUMEN PRO NOVEM VEL PRO SEX FRANCIS OBTINEBIT. ISTÆ CONDITIONS SERIEBUS PATROLOGIÆ NONDUM EXCUSIS APPLICANTUR.

PATROLOGIÆ GRÆCAE TOMUS XXXVII

SANCTUS GREGORIUS NAZIANZENUS.

EXCUDERABATUR ET VENIT APUD J.-P. MIGNE EDITOREM,
IN VIA DICTA D'AMBOISE, OLIM PROPE PORTAM LUTETIAE PARISIONUM VULGO D'ENFEN NOMINATAM, SEU PETIT-MONTROUGE, NUNC VERO INTRA MOenia PARISINA.

550.4.1

HARVARD
UNIVERSITY
LIBRARY
10 Jan 1945

AVIS IMPORTANT.

D'après une des lois providentielles qui régissent le monde, rarement les œuvres au-dessus de l'ordinaire se font sans contradictions plus ou moins fortes et nombreuses. Les Ateliers Catholiques ne pouvaient guère échapper à ce cachet divin de leur utilité. Tantôt on a nié leur existence ou leur importance; tantôt on a dit qu'ils étaient fermés ou qu'ils allaient l'être. Cependant ils poursuivent leur carrière depuis 25 ans, et les productions qui en sortent deviennent de plus en plus graves et soignées: aussi paraît-il certain qu'à moins d'événements qu'aucune prudence humaine ne saurait ni prévoir ni empêcher, ces Ateliers ne se fermeront que quand la Bibliothèque universelle du Clergé sera terminée en ses 2,000 volumes in-4e. Le passé parait un assez sûr garant de l'avenir, pour ce qu'il y a à espérer ou à craire.

Cependant, parmi les calomnies auxquelles ils se sont trouvés en butte, il en est deux qui ont été continuellement répétées, parce qu' étant plus capitales, leur effet entraînait plus de conséquences. De petits et ignares concurrents se sont donc acharnés, par leur correspondance ou leurs voyageurs, à répéter partout que nos Editions étaient mal corrigées et mal imprimées. Ne pouvant attaquer le fond des Ouvrages, qui, pour la plupart, ne sont que les chefs-d'œuvre du Catholicisme, reconnus pour tels dans tous les temps et dans tous les pays, il fallait bien se rejeter sur la forme dans ce qu'elle a de plus sérieux, savoir, la correction et l'impression; eu effet, les chefs-d'œuvre même n'aurient qu'une demi-valeur, si le texte en était inexact ou illisible.

Il est très-vrai que, dans le principe, un succès inoui dans les fastes de la Typographie ayant forcé l'Editeur de recourir aux mécaniques, afin de marcher plus rapidement et de donner les ouvrages à moindre prix, quatre volumes du double *Cours d'Écriture sainte et de Théologie* furent tirés avec la correction insuffisante donnée dans les imprimeries à presque tout ce qu'il s'édite; il est vrai aussi qu'un certain nombre d'autres volumes, appartenant à diverses Publications, furent imprimés ou trop noir ou trop blanc. Mais, depuis ces temps éloignés, les mécasiques ont cédé le travail aux presses à bras, et l'impression qui en sort, sans être du luxe, atteint que le luxe jurerait dans des ouvrages d'une telle nature, est parfaitement convenable sous tous les rapports. Quant à la correction, il est de fait qu'elle n'a jamais été portée si loin dans aucune édition ancienne ou contemporaine.

Et comment en serait-il autrement, après toutes les peines et toutes les dépenses que nous subissons pour arriver à purger nos épreuves de toutes fautes? L'habitude, en typographie, même dans les meilleures maisons, est de ne corriger que deux épreuves et d'en confier une troisième avec la seconde, sans avoir préparé en rien le manuscrit de l'auteur.

Dans les Ateliers Catholiques la différence est presque incommeasurable. Au moyen de correcteurs blanchis sous le harnais et dont le coup d'œil typographique est sans pitié pour les fautes, on commence par préparer la copie d'un bout à l'autre sans en excepter un seul mot. On lit ensuite en première épreuve avec la copie ainsi préparée. On lit en seconde de la même manière, mais en collationnant avec la première. On fait la même chose en tierce, en collationnant avec la seconde. On agit de même en quarte, en collationnant avec la tierce. On renouvelle la même opération en quinte, en collationnant avec la quarte. Ces collationnements ont pour but de voir si aucune des fautes signalées au bureau par MM. les correcteurs, sur la marge des épreuves, n'a échappé à MM. les correcteurs sur le marbre et le métal. Après ces cinq lectures entières contrôlées, l'une par l'autre, et en dehors de la préparation ci-dessus mentionnée, vient toujours une révision et souvent il en vient deux ou trois, puis l'on clique. Le clichage opéré, par conséquent à pureté du texte se trouvant immobilisée, on fait, avec la copie, une nouvelle lecture d'un bout de l'épreuve à l'autre, ou se livre à une nouvelle révision, et le tirage n'arrive qu'après ces innombrables précautions.

Aussi y-a-t-il à Moulins des correcteurs de toutes les nations et en plus grand nombre que dans vingt-cinq imprimeries de Paris réunies! Aussi, encore, la correction y coûte-t-elle autant que la composition, tandis qu'ailleurs elle ne coûte que le dixième! Aussi enfin, bien que l'assertion puisse paraître témoaire, l'exacititude obtenue par tant de frais et de soins, fait-elle que la plupart des Editions des Ateliers Catholiques laissent bien loin derrière elles celles même des célèbres Bénédictins Mabillon et Monfaucon et des célèbres Jésuites Petav et Sirmont. Que l'on compare, en effet, n'importe quelles feuilles de leurs éditions avec celles des autres qui leur correspondent, en grec comme en latin, on se convaincra que l'inviscéable est une réalité.

D'ailleurs, ces savants éminents, plus préoccupés du sens des textes que de la partie typographique et n'étant point correcteurs de profession, laissaient, non ce que portaient les épreuves, mais ce qui devait s'y trouver, leur haute intelligence suppléant aux fautes de l'édition.

De plus, les Bénédictins, comme les Jésuites, opéraient presque toujours sur des manuscrits, cause perpétuelle de la multiplicité des fautes, pendant que les Ateliers Catholiques, dont le propre est surtout de ressusciter la Tradition, n'opèrent, le plus souvent, que sur des imprimés.

Le R. P. De Buch, Jésuite Bollandiste de Bruxelles, nous écrivait, il y a quelque temps, n'avoir pu trouver, en dix-huit mois d'études, une seule faute dans notre *Patrologie latine*. M. Denzinger, professeur de Théologie à l'Université de Wurzbourg, et M. Reissmann, Vicaire Général de la même ville, nous mandaient, à la date de 19 juillet, n'avoir pu également surprendre une seule faute, soit dans le latin, soit dans le grec de notre double *Patrologie*. Enfin, le savant P. Pitre, Bénédictin de Solesmes, et M. Bonnelly, directeur des *Annales de Philosophie chrétienne*, mis au défi de nous convaincre d'une seule erreur typographique, ont été forcés d'avouer que nous n'avions pas trop présumé de notre parfaite correction.

Dans le Clergé se trouvent très-certainement de bons latinistes et de bons hellénistes, et, ce qui est plus rare, des hommes très-positifs et très-pratiques. Eh bien! nous leur promettons une prime de 25 centimes par chaque véritable faute qu'ils découvriront dans n'importe lequel de nos volumes, mais surtout dans les grecs.

Malgré ce qui précède, l'Editeur des *Cours complets*, sentant de plus en plus l'importance et même la nécessité d'une correction parfaite pour qu'un ouvrage soit véritablement utile et estimable, se livre depuis plus d'un an, et est résolu de se livrer jusqu'à la fin à une opération longue, pénible et coûteuse, savoir, la révision entière et universelle de ses innombrables clichés. Ainsi chacun de ses volumes, au fur et à mesure qu'il les remet sous presse, est corrige mot pour mot d'un bout à l'autre. Quarante hommes y sont ou y seront occupés pendant 10 ans, et une somme qui ne saurait être moindre d'un demi-million de francs est consacrée à cet important contrôle. De cette manière, les Publications des Ateliers Catholiques, qui déjà se distinguaient entre toutes par la supériorité de leur correction, n'auront de rivales, sous ce rapport, dans aucun temps ni dans aucun pays; car quel est l'éditeur qui pourrait et voudrait se livrer APRÈS COUL à des travaux si gigantesques et d'un prix si exorbitant? Il faut certes être bien pénétré d'une vocation divine à cet effet, pour ne reculer ni devant la peine ni devant la dépense, surtout lorsque l'Europe savante proclame que jamais volumes n'ont été édités avec tant d'exacititude que ceux de la Bibliothèque universelle du Clergé. Le présent volume est du nombre de ceux révisés, et tous ceux qui le seront à l'avenir porteront cette note. En conséquence, pour juger les productions des Ateliers Catholiques sous le rapport de la correction, il ne faudra prendre que ceux qui porteront en tête l'avis ici tracé. Nous ne reconnaissions que cette édition et celles qui suivront sur nos planches de métal ainsi corrigées. On croyait autrefois que la stéréotypie immobilisait les fautes, attendu qu'un cliché de métal n'est point élastique; pas du tout, il introduit la perfection, car on a trouvé le moyen de le corriger jusqu'à extinction de fautes. L'Hébreu a été revu par M. le chevalier Drach, le Grec par des Grecs, le Latin et le Français par les premiers correcteurs de la capitale en ces langues.

SÆCULUM IV. ANNUS 389.

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ
ΤΑ ΕΥΡΙΣΚΟΜΕΝΑ ΠΑΝΤΑ.

SANCTI PATRIS NOSTRI

GREGORII THEOLOGI

VULGO NAZIANZENI, ARCHIEPISCOPI CONSTANTINOPOLITANI,

OPERA QUÆ EXSTANT OMNIA,

AD MSS. CODICES GALICOS, VATICANOS, GERMANICOS, ANGLICOS, NEC NON AD ANTIQUORES
EDITIONES CASTIGATA, MULTIS AUCTA ET ILLUSTRATA,
CURA ET STUDIO MONACHORUM ORDINIS S. BENEDICTI E CONGREGATIONE S. MAURI :

ACCEDUNT

VARIORVM COMMENTARIJ ET SCHOLIA IN OMNIA OPERA SANCTI GREGORII;

ACCURANTE DENUO ET RECOGNOSCENTE J.-P. MIGNE,

Bibliothecæ Cleri universæ,

SIVE

CURSUUM COMPLETORUM IN SINGULOS SCIENTIÆ ECCLESIASTICÆ RAMOS EDITORE.

TOMUS TERTIUS.

VENEUNT QUATUOR VOLUMINA 44 FRANCIS GALLICIS.

EXCUDEBATUR ET VENIT APUD J.-P. MIGNE EDITOREM,
IN VIA DICTA D'AMBOISE, OLIM PROPE PORTAM LUTETIÆ PARISIORUM VULGO D'ENFER
NOMINATAM, SEU PETIT-MONTROUGE, NUNC VERO INTRA MOenia PARISINA.

ELENCHUS

OPERUM QUÆ IN HOC TOMO XXXVII CONTINENTUR.

S. GREGORIUS THEOLOGUS, CP. ARCHIEPISCOPUS.

	col.
<i>A. B. Caillau Praefatio.</i>	9
<i>EPISTOLÆ.</i>	21
<i>De S. Gregorii Testamento Monitum.</i>	387
<i>TESTAMENTUM, ex archetypo descriptum.</i>	389
<i>Monitum de S. Gregorii Poematibus.</i>	395
<i>Poemata.</i>	397
Lib. I. — Poemata theologica.	397
Sect. I. Dogmatica.	397
Sect. II. Moralia.	521
Lib. II. — Poemata historica.	969
Sect. I. De seipso.	969
Sect. II. Quæ spectant ad alios.	1451
<i>Index Rerum.</i>	1599

A. B. CAILLAU PRÆFATIO.

Inter insurgentes hinc et inde multis jam ab annis publicarum discordiarum tumultus, hoc gravissimum emergere incommodum crediderim simul et dixerim, funestam videlicet istam, quæ doctos et pacis amantes litterarum labores interruptos pendere coegit, necessitatem. Quid enim scribendi studio cum ardore bellandi? quid meditationum quieti cum seditionum motibus? Ubi infasti civilium procellarum spiritus acriter sibilando invehuntur, ibidem languescant flores ingenii marcidique decidunt necesse est.

Quis est studiosos inter sacra antiquitatis alumnos, qui primum tam nitidæ et tam emendatae S. Gregorii Nazianzeni editionis volumen non fuerit admiratus (a)? Quis illud meritis non extulit laudibus, Benedictinorumque Sancti Mauri, ita aliunde in suis operibus perfectorum, perfectissimum opus non prædicavit? Quis justo non prosecutus est desiderio amissum, ut nonnulli putant, aut saltem, ut verum est, suspensum excellentis elucubrationis complementum? Quod perditum deflent alii, quod alii interruptum dolent, hoc tandem e tenebris erutum tibi profertimus, optime lector, quod non te solum, sed et omnem eruditorum familiam grato animo accepturam confidimus.

Plura autem et certe gravissima in procinctu tractanda occurunt, 1° scilicet quo felici casu authenticus Maurinorum manuscriptus codex nostras in manus inciderit; 2° quæ et quanti sint momenti opera, quæ nondum ad omnimodam integritatem severioremque castigationem revocata, emittenda supererant; 3° qua methodo doctissimi editores in operando processerint; 4° quid laboris tandem nobis, post tantos messores prætermissas vix aliquas hinc et inde spicas legentibus, fuerit derelictum: quæ quidem ubi fuerint dilucide examinata et expensa, nil jam ultra quod expostulari possit vel exoptari remanere credimus.

ARTICULUS I.

De invento Maurinorum codice.

Nemo nescit recentiorem S. Gregorii Nazianzeni editionem primum a D. Jacobo de Friche susceptam, deinde vero a D. Francisco Louvard inchoatam, postea a D. Prudentio Maran præparatam, imo et publice anno 1708 annuntiatam, anno denique 1778, quoad primum volumen, fuisse emissam Parisiis a D. Clemencet, quocum insuper curas communicaverunt DD. Patert, Andreas Brion et Dionysius d'Olive, qui menda corrigendi ingratum difficilemque laborem non detrectavit. Domno Clemencet, qui, doctrina celebrior quam fide, plura scripsit ad confirmandos recentiorum novatorum errores, quorum acrior exstitit propugnator, adjutor in secundi voluminis labore datus est D. de Cosniac, qui lenior animo, at forte ingenio minor, ad eosdem errores videtur inclinasse. Hinc licet caute legendi, quando de falsis eorum agitur doctrinis, legendi tamen secure cum agitur de lingue Græcae peritia, de codicum vetustate, auctoritate et varietatibus, de vi etsensu verborum, de versionis proprietate, cæterisque ejusmodi, quibus conflatur omnis nostræ hujus editionis labor. Laboris autem ardui multiplex sollicitudo, præsertim defuncto jam D. Clemencet, plures requirebat manus, et quidem non indoctas; unde factum est ut in operis partem veniret D. de Verneuil, qui ejusdem ordinis non vestem solum, sed et scientiam præferebat. Tribus ab his viris, aliisque forsan quorum memoria non superest, jam confectum opus, nil aliud quam typographorum manum exspectare videbatur, quando irruit subito tristis violentaque procella, quæ, concussis religionis ipsius in Gallia fundamentis, sacros monachorum ordines spoliavit disturbavitque. Maurinis autem, cum ab avitis claustris nudi et egentes abjicerentur, nil antiqius fuit quam cæteris omnibus pretiosiorem, utpote tantis vigiliis sudoribusque comparatum

(a) Splendidum certe volumen, sed quoad textus emendationem non adeo extollendum. Speciminis loco sit pagina 4, ubi legitur bis *δραυθδσεως* pro *ἀνατάσεως*, *οὐτος* pro *οὗτος*, etc. Sed quod mireris, in titulo primi voluminis quod jam peccaverant primi typographi, id non modo retinuerunt novissimi editores in eodem titulo typis iterum mandato, *εὐρισχύμενα* pro *εὐρισκόμενα* scribentes (quod tamen jam notaverat Harles ad *Biblioth. Græc. Fabricii*, tom. VIII, p. 403), sed aliud insuper quendam addidierunt *Γρεγορίου* exhibentes pro *Γρηγορίου*. EDIT. PATR.

thesaurum, fugiendo auferre, et, dum transiret tempestas, occultare. Utrum plures factæ fuerint ante hoc temporis transcriptiones, non satis constat; certum est autem duplum jani codicem inter eminentissimi cardinalis DD. Fesch manus habitum fuisse, quorum cum prior, multa pecunia comparatus, quasi a propria Benedictinorum manu descriptus, manum alienam evidenter argueret, posteriorem iterum pecunia majori redemit eminentissimus idem Purpuratus; utrum veriorem sincerioremque, asserat qui vidit; mihi enim illum videre non concessum. Romam enim deveniens, et ad Eminentissimi pedes proolutus, eo audacie devenire sum ausus, ut tam pretiosum monumentum, prelo subito mandandum, describendi licentiam expostularem; quam quidem propter gravissimas sane, quas non discutere meum est, sed revereri, rationes obtinere non contigit. Durum tamen et amarum animo sacræ antiquitatis amanti, præsumpti pulcherrimi laboris omnem penitus spem abjicere. Mihi, fateor, semper ante oculos obversabatur secundum illud sancti Gregorii Benedictinum volumen. Ergone semper in unius bibliothecæ tenebris sepultum remanebit? Nunquam ergo fiet publici juris? Ecclesia tanto lumine nunquam irradiata gaudebit? Hæc me cogitante, subito fama ad aures affertur, verum et genuinum Maurinensis elucubrationis exemplar Parisiis haberi; D. de Verneuil, omnibus aliis, qui huic labori communicaverant, superstitem fideliter illud servasse; imo sæpius apud ipsum cardinalem Fesch egisse, ut prelo subjiceretur, cum vigeret adhuc potentissimi nepotis auctoritas, eumdemque morte tandem præventum, dum regeret Sancti Dionysii prope Parisios parochiam, illud proximis reliquise, qui ejus etiamnum possessione fruebantur. Nec mora: inquiruntur D. de Verneuil hæredes, nec multo post inveniuntur; invenitur cum illis pretiosus codex; severo subjicitur examini; giganteo labore proditur Maurinorum ingenium; castigatio textus, adnotationum proprietas, versionis perfectio, variantium lectionum delectus et multitudo, scripturæ ipsius vetustas, nihil est quod non ad manifestandam veritatem concurrat. Imo et editorum nomina, et eorumdem deliberationes, et danda typographis consilia, et sequenda in cunctis methodus rem ita clare elucidant, ut in dubium revocari non possit. Unum et quidem difficilium forte inveniendum remanebat, nempe fortè audacemque virum, qui et codicem argenti pondere comparare, et comparatum ingentibus dispendiis typis mandare non reformidaret. Detrectantibus aliis quibusdam periculumque subire recusantibus, obvium se fecit ultro D. Parent-Desbarres, qui jam de scientia et religione multis editionibus et præsertim *Collectione SS. Patrum* bene meritus, meritum illud novum præcedentibus superaddere voluit.

ARTICULUS II.

De nondum editis a Maurinensi congregazione Gregorii operibus.

Omnia beati Doctoris opera tres ad classes necessario revocantur, quarum prima, Sermones; secunda, Epistolas; tertia, Poemata complectitur. Gregorius enim ut in perorando sublimis et facundus, ita et in scribendo nitidus atque facilis, et in cantando grandis et amoenus exstitit.

Sermones quidem omnes jam a Benedictinis meliori ordine editi, et quoad textum emendati, in primo volumine habentur, servata veteri Billiana versione, sed in multis maximisque castigata, decerpisque quatuor orationibus, nempe **XLV**, **XLVI**, **L** et **LII**, quæ non inter sermones, sed inter epistolas evidenter collocandæ, proprium in locum, ut par erat, fuerunt revocatae. Restant igitur epistolæ et poemata, quæ jam in publicum emittere statuimus.

Epistole, quæ nonnisi 232 in novissima editione Billiana leguntur, superaddito autem Morelliano supplemento 242, sed quæ revera, amandatis quæ vel ad Basilium pertinent, vel bis repræsentantur, superadditis autem quæ vel ex orationibus desumuntur, vel aliunde fuerunt extractæ, ad 243 numerum assurgunt, ita argumentorum diversitate et varietate scribendi temperantur, modo de theologicis alte simul et dilucide disserentes, modo de philosophicis clare tractantes et sublimiter, nunc reorum a principibus veniam potenter implorantes, nunc consilia parvis et magnis dispertientes sapienter, aliquando etiam de minimis cum familiaribus, sed non minimo sale, jocantes, ut difficile sit admodum statuere, quibus gratiore utilioresque possint evadere, utrum videlicet religiosæ doctrinæ, an sacerdotalis facundiæ curiosis.

Poemata vero, quæ non solum numero, sed forte ingenio epistolas superant, non captandas popularis aure, verum promovendas pietatis studio conscripta, ideo a beato Doctore fuerunt composita, sive ut Apollinaris, hæresim emissis in publicum cantibus insinuantis, carminibus

opponerentur, sive ut ipse morbi languores tentationumque trædia grato labore sublevaret. Nullum ita dixerim, quod non attigerit, argumentum, nullum poetici numeri genus, quod non in cantibus adhibuerit. Hie hexametris, hic iambicis, hic pentametris, hic Anacreonticis ludere gestit; hic facta historica, hic dogmata fidei, hic moralis disciplinæ præcepta evolvere et illustrare. Poemata, mirum dictu! plus quam quadringinta supersunt, et in illis fere decem et octo millia versuum, quorum nonnisi pars aliqua apud Billium legitur: nec in tanta abundantia, multitudo, ut saepius fit, perfectioni nocuit; id est semper stylo nitidus, splendidus verbis, forma elegans, figuris dives, numero facilis, non minus admirationem rapit, cum ipsam Christi genealogiam, adhibitis omnibus Hebraicis nominibus, ad metri leges accommodat; quam cum Dei magnitudinem exaltat, aut, ad sua reversus, proprias narrat calamitates.

Hæc, breviter licet exposita, ad demonstrandum sane sufficient, quantum reipublicæ Christianæ emolumentum exsurget, si plena tandem et omnibus numeris absoluta prodeat epistolarum et poematum Gregorii nostri editio.

ARTICULUS III.

De Benedictinorum in preparanda editione methodo.

Quinque in Benedictinorum labore veniunt exploranda, nempe 1° correctio textus; 2° versionis sinceritas; 3° adnotationum delectus; 4° materiarum ordo; 5° monita quædam ex eorumdem codice manuscripto mutuata; quæ, qualiter se habuerint, ex dicendis jam clarius patebit.

I. Quod attinet ad textus emendationem, satis erit hic referre quales codices excusserint Benedictini, et qua cura varias lectiones cum jam editis contulerint.

Notitia codicum, quibus in emendandis S. Gregorii epistolis usi sunt docti editores.

E Regia bibliotheca.

- 457. Chartaceus, olim Tellerianus.
- 506. Membranaceus, olim Mazarinæus, xi sæc. 235 epistolæ continet.
- 510. Membranaceus, olim Medicæus, ix sæc. Duæ ad Cledonium epistolæ et epistola ad Nectarium.
Ejusdem ad Virginem exhortatio metrica. Subiuncta est δοξολόγια, quæ ab editis libris abest.
- 514. Membranaceus, olim Colbertinus, x sæc. Duæ ad Cledonium epistolæ.
- 517. Membranaceus, olim Medicæus, x sæc. Duæ ad Cledonium epistolæ, epistola ad Evagrium et δοξολόγια.
- 518. Membranaceus, Fonteblandensis, x sæc. Epistola ad Evagrium monachum; epistola ad Cledonium.
- 524. Membranaceus, xi sæc., ex Oriente, opera Vanslebii in Regiam bibliothecam illatus. Ep. ad Cledonium, et ep. ad Nectarium.
- 532. Membranaceus, olim Colbertinus, xi sæc. Epistolæ ad Cledonium, ad Nectarium, ad Evagrium monachum.
- 558. Membranaceus, xii sæc. Duæ ad Cledonium epistolæ.
- 540. Membranaceus, olim Mazarinæus, xii sæc. Duæ ad Cledonium epistolæ; epistola ad Nectarium.
- 545. Membranaceus, olim Colbertinus, xii sæc. Epistolæ ad Cledonium.
- 551. Membranaceus, e Constantinopoli illatus in Regiam bibliothecam. Epistolæ ad Cledonium, epistola ad Nectarium, epistola ad Evagrium monachum.
- 552. Membranaceus, olim Boistallenarius, xiii sæc. Epistolæ ad Cledonium, ad Nectarium, ad Evagrium monachum *De Divinitate*.
- 557. Bombycinus, olim Tellerianus, xiii sæc. Epistolæ ad Nectarium, ad Evagrium, ad Cledonium.
- 560. Membranaceus, olim Colbertinus, xiii sæc. Duæ ad Cledonium epistolæ, epistolæ ad Nectarium et ad Evagrium.
- 562. Membranaceus, olim Colbertinus, xiii sæc. Epistolæ ad Cledonium, ad Nectarium et ad Evagrium.
- 902. Bombycinus, xiv sæc. Variae Gregorii epistolæ.
- 968. Chartaceus, xiv sæc. Basiliæ et Gregorii variae epistolæ.
- 975. Membranaceus, xii sæc. Epistolæ ad Nectarium, ad Evagrium, ejusdem Vita in epitomen contracta.
- 984. xiv sæc. Epistolæ ad Cledonium et ad Nectarium.
- 997. An. 1231. Epistolæ ad Nectarium et ad Amicum.
- 1405. Chartaceus, Fonteblandensis, xv sæc. 184 epistolæ continet.
- 2010. Chartaceus, xiv sæc. Gregorii epistolæ aliquot.
- 2022. Bombycinus, Fonteblandensis, xiv sæc. Epistolæ Gregorii 235 complectitur, quarum varias lectiones a se elegantissime descriptas suppedavit D. Suter qui bibliothecæ S. Germani præterat.
- 2998. Bombycinus, xiv sæc. S. Gregorii variae epistolæ.
- 3002. Chartaceus, olim Boistallenarius, xv sæc. Epistolæ aliquot.
- 3014. Bombycinus, xiii sæc. Variae Gregorii et Basiliæ epistolæ.
— Codex Regius, olim Ecclesiæ Parisiensis, B. n°. 3.

Alii codices manuscripti.

- Vat. Codex ms. ex bibliotheca Vaticana.
- Pass. Codex eminentissimi cardinalis Passionæi.
- Harl. Codex ms. ex bibliotheca D. Harlei.
- Coisl. Codex ms. ex bibliotheca D. de Coislin, nunc Regius.
- Medic. Codex ms. ex bibliotheca Medicæa.

Notitia codicium quibus in emendandis S. Gregorii poematis usi sunt docti editores.

Reg. Regii plures, 39, 990, 991, 992, 993, 1277, etc.

Paris. Codices ex bibliotheca Parisiensi, nunc Regia.

Colb. Codices ex bibliotheca Colbertina, item pariter nunc Regia.

Vit. Codex Romæ collatus in bibliotheca Vaticana.

Goišl. Codex ms. ex bibliotheca D. de Goislin, deinde in bibliotheca S. Germani a Pratis, nunc in Regia.

Habet scholia super lineas scriptas.

Chig. Romæ collatus in bibliotheca eminentissimi olim cardinalis Chigi.

Medic. Codex ms. ex bibliotheca Medicæ Florentiæ. Continet multa poemata a Muratorio edita.

Vind. Codex Vindobonensis bibliothecæ, ex quo suam editionem confecit Tollius.

Codices excusi.

Catalogo editionum veterum quæ primi voluminis initio, p. xiv (col. 30), leguntur, quoad carmina, addenda sunt :

Toll. Tollii, Carmina cygnea S. Gregorii, in *Insignibus itineris Italicæ, Trajecti ad Rhenum*, an. 1606, in-4°.

Murat. Muratorii *Analecta Græca*, Padovæ, an. 1709, in-4°.

Gaul. Dionysii Gaulyer collecta divi Gregorii Poemata, Parisiis an. 1718, in-12.

Omnes horum codicum, sive manuscriptorum, sive excusorum varias lectiones, docti editores attentius selegerunt, et sedula distinctione adnotarunt primo in margine veteris editionis Billianæ, quam ad manus habemus, et deinde in notis, quas ad infimum paginæ locum digeserunt, servatis in textu verbis quæ ad sancti Doctoris sensum proprius visa sunt accedere.

II. His curis ad emendandum textum adhibitis, de versione agitabatur questio, utrum scilicet nova adornaretur, an servaretur prior. Billiana epistolarum interpretatio, tum propter docti viri reverentiam, tum propter sententiæ rectitudinem et dictionis elegantiam non mutanda, sed in nonnullis solummodo perficienda visa est, sicuti et in primo volumine circa orationes fuerat factitatum. Non eadem autem placuit ratio, quando de carminibus actum est. Cum enim Billius versionem poeticam fuerit aggressus, ita sepe metri necessitate fuit constrictus, ut sensum modo amplificare, modo truncare, sepe etiam vel obscure, vel parum accurate representare cogeretur. Nova igitur, quæ totum redderet Gregorium, licet pedestri sermone, requirebatur interpretatio : et hic fuit magnus Benedictinorum sodalium labor, quem hodie publici juris facimus. Tali autem in pretio sunt Billii carmina, tantum ingenium et sudores tantos produnt, ut in eum minus humane ageretur, si ab hac nova amandarentur editione. Unde Benedictinorum proposito, quod in eorum chartis descriptum invenimus, fideliter insistentes, Billianam versionem metricam ad inferiorem paginæ marginem dimisimus, posita ex adverso Gregoriani textus prosaica quidem, sed exacta magis interpretatione.

III. Ex hoc vero, post textus correctionem, et fidelitatem versionis, accedit editioni cuiusque pretium, quod doctis argumentis et selectis instruatur notis, tum ad elucidanda quæ obscura sunt, tum ad revocanda in lectorum memoriam quæ ad historias sacras et profanas referuntur, tum ad indigitanda quæ fidem possunt confirmare et haereticas subvertere fabulas, tum ad explicanda quæcunque cognoscenda sunt circa genus, vitam et varias hominum dotes, necnon et circa locorum et factorum varietates. Quod quidem pretium huic Benedictinæ editioni minime deesse facilius advertet, quisquis notas et argumenta vel cursim legere voluerit.

IV. Ad hoc accedit sapienter digestus materiarum ordo, ita scilicet ut epistole juxta methodum chronologicam posite, seriem historiarum juxta tempus evolant ; carmina vero ita ad argumentorum revocentur connexionem, ut, cum de historicis agitur, ordo chronologicus iterum, quantum in his fieri potest, fideliter asservetur, iis omnibus, quorum tempus dubium permanet, ad calcem ablegatis.

V. Hic subjungimus duas maximi momenti annotationes, quas ex chartis Benedictinorum manuscriptis habuimus. Prior ita se habet : « Ad calcem operum S. Gregorii, tomo secundo » utriusque editionis Græco-Latinæ Parisiis date annis 1609 et 1630, editi sunt, Latine tantum, « varii in præfata opera commentarii, e Græco sermone in Latinum conversi, scilicet Eliæ « Cretensis, Nicetæ et Pselli, additis quibusdam J. Billii scholis. Cum autem ad scribendas ad « annotationes, quibus abundat nova hæc editio, ea commentariorum ac scholiorum ubertas « passim adhibita sit, cumque ex iis id omne fuerit excerptum, quod ad S. Doctoris operum « intelligentiam conducere poterat, ab ipsomet commentariis et scholiis iterum edendis absti- « nendum esse duximus, ne actum agere videremur, atque etiam nimiis sumptibus emptores,

« et vano labore lectores gravaremus Pauca tantum hic dicemus de modo memoratis scriptoribus. Elias, Cretensis metropolita, octavo saeculo scripsit commentarium in Gregorii orationes novemdecim. Nicetas, cognomento *Philosophus*, primum episcopus Serronis, ac deinde archiepiscopus Heracleæ, undecimo saeculo scripsit commentarium in Gregorii orationes sexdecim, et brevem in quædam ejus poemata enarrationem. Psellus, et ipse cognomento *Philosophus*, undecimo etiam saeculo scripsit libellum de difficultium Gregorii locorum intellectu. Quod attinet ad Basilium illum qui sæpe in notis tomī primi hujus editionis citatus est, is, Ecclesiæ Cæsariensis antistes, decimo saeculo scripsit scholia in Gregorii orationes quadraginta duas; quæ quidem scholia manuscripta extant Parisiis in bibliotheca Regia. » Posterior autem his verbis concipitur: « Foret hic locus exsequendi factam in Prolegomenis tomī primi hujus editionis (col. 38), promissionem, et eas omnes diligentius fortiusque repellendi criminationes, quibus Gregoriana doctrina identidem fuit a variis scriptoribus impedita. Verum, re maturius considerata, supervacaneas ejusmodi concertationes a nobis esse fugiendas existimavimus; quandoquidem Gregorianam doctrinam ita defendit constans Ecclesiæ catholicae approbatio, ut nulla ratione nobis defensoribus indigeat. »

Hinc facile intelligit lector, prætermissam a doctis editoribus dissertationem, a nobis minime attingendam.

ARTICULUS IV.

De nostris in edendo hoc volumine curis.

Grande ad hoc opus cum manus primum admoveretur, quinque et quidem præcipua nobis persicienda occurrere, nempe 1° omnes doctorum Benedictinorum chartas juxta methodum ab iis assignatam ritumque in primo volumine admissum, ordinare; 2° mendis typographicis diligentius corrigendis sedulo invigilare; 3° veteres poeticas versiones in multis a priorum editorum incuria deformatas ad metri rationisque normam revocare, aut saltem illorum indigitare defectus; 4° novam poeticam versionem condere, qua Latinis carminibus exprimerentur carmina post Billium a Tollio et Muratorio in lucem emissæ; 5° indices adornare locupletissimos, juxta perfectum primi voluminis exemplar.

I. Omnes Benedictinorum chartæ, quæ ab omnibus videri possunt apud D. Parent-Desbarres, ad tria capita possunt revocari; quorum in primo reperiuntur illæ quæ sequendas in editione regulas indicant; in secundo autem vetus Billiana editio, cuius in margine plures signantur variantes cum variis adnotationibus lectiones; in tertio demum ipsa Benedictinorum versio Latina, cum notis exactissimis, in quibus inter alia recensentur omnia menda quæ in editis præcedentibus occurrunt, et simul verba quæ, ex probatissimis codicibus extracta, in eorum locum introducenda videntur, ut purus emergat textus et integer. Solæ epistolæ in uno codice Græcum textum habent manu conscriptum; sed hic novus exsurrit labor, cum hoc exemplar manu minus docta exaratum, multis circa accentus mendis scaturiat. Hinc certa cum rectitudine, sed non sine accurata diligentia, data nobis facultas genuinum repræsentandi Gregorium. Nobis enim, tum veteres editiones cum recentioris adnotationibus conferendi, tum accentuum signa perficiendi, tum epistolæ et carmina ad novum ordinem reducendi, necessitas incubuit. Quamvis autem doctos editores merita veneratione, ut decet, semper et ubique prosequamur, non potuimus tamen abstinere, quin errores quosdam in interpretando non satis animadversos, vel adnotare, vel etiam corrigere auderemus, pro certo habentes futurum fuisse, ut illas ipsi emendationes admisissent, cum diligenter adhibuissent animum. In deligendo insuper varias lectiones, non satis attenderunt ad poesis metrum, unde illud sæpius læsum restituere necessarium non immerito visum est: quanquam et in quibusdam aliquando nullam emendationem potuimus adhibere, seu quia ipse poeta sibi nonnihil indulxit, seu quia manuscripti codices mendis deformati nihil exhibent quo mendum queat resarciri. Sileam adhibitas a nobis euras, sive ad eligendos, in quantum fieri poterat, pares veteribus characteres, sive ad querendam non inferiorem chartam, sive demum ad servandum antecessorum morem breves in margine sententias rescribendi, quod hodie nonnisi difficillime a typographis potest extorqueri.

II. Nec parvus, nec facilis labor eorum menda corrigere ; unde mirandum nullatenus erit doctioribus, si nonnulla nostram etiam nunc vigilantiam fefellerint, quæ tamen ad calcem retractare conati sumus, utilitatem quærentes potius quam erroris pudorem reformidantes. Sed ut rariores forent isti defectus, non nostris solum ex viribus præsumpsimus, doctos autem advocavimus adjutores, inter quos justa cum laude referam nomina D. Cirier, jam antea Regiae typographiæ addicti, neconon et D. Doquin de Saint-Preux, in bibliotheca Regia librorum custodis, et D. Valatours, in collegio Borbonico notissimi professoris, qui sive in toto opere, sive in aliqua ejus parte suas nobiscum curas communicaverunt

III. Billii, Leuvenclaii et Federici Morelli poeticas, aut potius metricas versiones ad insimum paginarum marginem dimisimus, quorum primus feliciter sæpe, duo autem posteriores sæpe infelicius egregiam Gregorii poesim in Latinam musam transtulere. Ita autem corrupta supersunt istarum versionum exemplaria, ut sæpe deficiat metrum, et nullus etiam aliquando sensus possit deprehendi. Quoties deficiebat sensus, illum reparare studuimus, non semper autem restaurare metrum, quoties deficere videbatur; sed aliquando defectus signare, aliquando corrigerre operæ pretium duximus. Neutrum autem fecimus, nisi variato charactere, et mutatione in notis indicata. Sunt etiam versus qui aut omissione, aut typographorum incuria, apud Billium desiderabantur; illos supplere, characteribus iterum variatis, curavimus.

IV. Quin ad quatuor millia et amplius assurgit numerus versuum post Billium et alios editorum, quos, in poetam subitaneum rerum necessitate transmutati, decantare coacti fuimus, quosque lectorum commendamus indulgentiæ; quanquam in omnibus auctoris menti adhaerentes, ino et verbis, poeticum tamen aliquid in elocutione, justasque in metro regulas servare tentavimus.

V. Supererat ingratus scribenti, sed gratus valde legenti indicum labor, qui quantum curæ temporisque absumat, nemo est sane qui possit in dubium revocare. Fideles Benedictinorum nostrorum asseclæ, epistolarum, sive quoad ordinem novum, sive quoad ordinem veterem, sive quoad ordinem alphabeticum indicem texuimus; quem proxime sequitur index carminum ubi pariter vetus ordo cum novo, novusque cum veteri comparatur. Duo breviores alii indices *Similia* et *Proverbia* ex Gregorio excerpta repræsentant. Tum evolvuntur indices majores, ubi res et verba alicujus momenti, quæ vel in operis decursu, vel in appendice leguntur, per ordinem litterarum collecta, curiosæ offeruntur inquisitioni ; nec deest index ille sacer, quo sanctæ Scripturæ reperiuntur sententiæ, quas in scribendo pius Doctor adhibuit. Quæ autem aut utilia, aut curiosa perfectis sæpius sancti Gregorii operibus desunimus, horum ita rescribendi, ut ad ordinem alphabeticum redigerentur, fastidiosam, sed non inanem curam suscepit D. Ballin de Saint-Paul, vir a liberalibus disciplinis non alienus, cui sua laus permaneat.

Hæc quæ nec plura, nec pauciora fecimus, attendat lector, et utrum de Christiana republica nonnihil bene simus meriti, indulgentior dijudicet.

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ
ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ
ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ
ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ.

S. P. N. GREGORII THEOLOGI
ARCHIEPISCOPI CONSTANTINOPOLITANI
EPISTOLÆ.

A. ΒΑΣΙΛΕΙΩ ΕΤΑΙΡΩ (1).

I. BASILIO SODALI.

Prima hæc est epistola, in qua de Gregorii et Basilii primo, eoque futuro, in solitudinem recessu, et de amborum eam in rem ultra citroque data fide, agitur. Nulla alia est Gregorii scripta ante hæc tempora, saltem ex iis quæ exstant, epistola. Itaque cæteris præmittenda est. In ea querelis Basilii respondet, præstitam fidem agnoscit et excusat. Basilii epistolam non habemus, sed exstat responsio Gregorii, inquit Vitæ Basilii scriptor.

Ἐψευσάμην, δομολογῶ, τὴν ὑπόσχεσιν, συνέσσεθαί οὐ καὶ συμφιλοσοφήσειν καθομολογήσας ἐκ τῶν Ἀθηνῶν ἔτι, καὶ τῆς ἐκεῖσε φιλίας καὶ συμφυΐας· οὐ γάρ ἔχω τι τούτων εἰπεῖν οἰκειότερον. ᘙψευσάμην δὲ οὐχ ἔκών, ἀλλὰ νόμου νόμου νικήσαντος, τοῦ θεραπεύειν κελεύσαντος (2) τοὺς γεννητορας, τὸν τῆς ἐταιρείας (3) καὶ συνηθείας. Οὐ μὴν παντάπασι ψεύσομαι, διὸ τούτῳ αὐτῷ καταδέξῃ (4). Τὰ μὲν γάρ (5) ἡμεῖς οὐ συνεσόμεθα· τὰ δὲ αὐτὸς ἡμῖν θέλησον, ίν' ἢ τὰ πάντα κοινά, καὶ τὸ τῆς φιλίας δύματιμον. Οὕτω γάρ ὑπάρξει, καὶ τὸ τούτους μὴ λυπεῖν, καὶ τὸ σοῦ τυγχάνειν.

B. Τῷ ΑΥΤῷ (6).

II. EIDEM.

Cum respondisset Basilius, et in epistola quam amissimus (ut agnoscit novissimus Epistolæ Basilii editor), jocatus fuisset in Tiberinam, Gregorius rescripsit; ex quo vicissim perurbanis in Cæsaream, ubi natus erat, et in Pontum, quo secedebat, dictieriis remordet. Non dum Cæsarea excesserat Basilius, quando hanc ad eum Gregorius scripsit epistolam, siquidem urbanæ habitationis incommoda, imo delicias, opes, forum, quibus fruebatur, objicit, sed in Pontum fugere cogitabat, ut probant hæc epistolæ verba: ἵνα Καππαδόκης ὁν, φυγῆς τὰ Καππαδοκίας. Scriptam ergo constat, antequam Basilius epistolam nunc xiv, alias xix, scriberet.

Οὐ φέρω τὴν Τιβερινὴν ἐγκαλούμενος, καὶ τοὺς ἄνταῦθα πηλοὺς (7) καὶ χειμῶνς, ὃ λίαν ἀπῆλε

B. Non sero mihi Tiberinam objici, atque hujus loci lutum et hiemes, o vir luti admodum expers,

verit. Siquidem hoc gratum tibi futurum est.

(5) Τὰ μὲν γάρ. His verbis Basilium invitat ad Tiberinæ solitudinem in Cappadocia sitam, ubi erat Arianzus, Gregorii natale solum.

(6) Alias VI. Scripta circa idem tempus

(7) Πηλούς. Ita Regii duo et Pass. Ed. male παρούς, glaciem.

(1) Alias V. Scripta anno vertente 357, vel in eiente 358. — Βασιλείω ἐταιρῷ. Sic Reg. 2012.

(2) Κελεύσαντος. Regii duo et Pass. κελεύσαντος.

(3) ἐταιρείας. Regius υπος ἐταιρείας.

(4) Άρ τούτῳ αὐτῷ καταδέξῃ. Ita Regii duo et Pass. Ed. ἀν τούτῳ αὐτῷ εἰ καταδέξῃ, quod Billius

summisque pedibus incedens, et planities calcans, ac pennate et pendule, simulque cum Abaridis sagitta delata, ut, cum Cappadociam patriam habeas, Cappadociae loca fugias. An vero injuriam vobis facimus, quod cum ipsi palleatis atque angustum quiddam spiretis, solenque ad certum modum accipiatis; nos contra pingues et nitidi sumus, et saturamur, nec ullius loci angustiis circumscribimur? Sed haec vestra sunt; deliciis enim indulgetis, et opibus polletis, et in foro versamini: hoc minime probo. Quocirca vel lutum nobis exprobare desine (ne enim tu urbem condidisti, nec nos hiemem): vel nos tibi pro luto capones offeremus, et quidquid turpe et improbum urbes ferunt.

III. EVAGRIO.

Visum est hanc epistolam, quae nullam habet temporis notam, hoc loco statuere; maxime cum Eragrium, de quo hic agitur, rhetoricanum commodius docere potuerit Gregorius, ut observat Tilenontius, prioribus secessione sua in Pontum annis. Redux in patriam tam praestantis magistri discipulus, cum praeclara optimam institutionis argumenta dedisset, munieribus ac litteris ejus pater magistro est gratulatus, hancque reuulit responsionem. Quis vero sit iste Evagrius, an ille diaconus Evagrius, de quo multa praeclara ei honorifica in suo testamento Gregorius praefatur, an aliis, statuere non possumus.

Laudari mihi jucundum fuit. Nam alium nostrum Evagrium clarum ac celebrem esse, nostra est celebritas; filiorum enim virtus, patrum est gloria. Nos autem, quantum ad doctrinam attinet, haud quidquam aut parum fortasse filio tuo utilitatis attulisse, nobis metiteis consciit sumus (neque enim magna in nobis est doctrina): unum autem pro omnibus et quidem maximum ei contulimus, haud istud inficer, nimisrum Dei metum, quodque ei, ut res presentes contemptui haberet, persuasimus. Atque ipsi quidem optima quaestus, et optimus, et optimus; ut quae a nobis initia accepit, ad plenam frugem provehat, ac nos etiam diligentiae nostrae fructum aliquem feramus. Tuus vero excellentiae quam maximas gratias ago, quod et nostri meminisse non graveris, et amicitiae monimentis honestare. Quae quidem, cum minime parva sint, libentius suscepimus.

IV. BASILIO.

In hac epistola preudem omnia reperies, quae in Basili epistola xix, nunc xiv. Jocis et salibus Gregorius consecutur canoras aves, pisces, leras, venationes, auras, lunatos anfractus, vallum, etc., quod quidem argumento esse vdetur, his litteris Gregorianis Basiliensis epistola xix, nunc xiv, respondere; atque ita visum est doctissimo Tilenontio. Contra vero tam multa, quae nequidem attigerat in epistola sua ad Basilium, facete Gregorius regerit, aditus angustias et pericula, confragosa loca, spinas, praecipitia, strepitum, piscium inopia, loci et omnium accuratam adeo descriptionem; ut, qui non vidisset oculis, designare nemo posset. Adde monasterii, gymnasii ac scholae speciosa nomina, quae dum Gregorius exagitat a Basilio impensis, necesse est scripto aut voce norit, et certe norisse luculentiter testatur. Unde perspicuum est, si fallor, Gregorium, non epistola xix, nunc xiv, sed alteri respondere: aut certe jam, cum haec scriberet, locum adiisse, quem ita probe exploratum haberet.

Tu quidem res nostras cavillis incesse ac sug- C. gilla, sive joco, sive serio hoc agens. Nihil hoc rei

(8) Τὰς πλάκας καταχρουίντε. Male vertit Bilius tabulas calcans.

(9) Ἀδάριδος δίστωφ. Poete narrant Abaridem ab Apolline, cui servierat, sagittam arcepisse, cum qua Graciam peragrabat, edens oracula, et alia stupenda faciens.

(10) Φύγης. Ita Regii duo. Ed. φύγης.

(11) Ψχριάτε. Ita Pass. Ed. male ψχριάντε.

(12) Μετρεῖσθε. Ita Pass. Ed. male μετερεῖσθε.

(13) Ἀλιά ταῦτα. Regius unus et Pass. δὲλλ'

σὺ, καὶ ἀκροβάμων, καὶ τὰς πλάκας καταχροι- νων (8), καὶ ὑπόπτερε σὺ, καὶ μετάρσιος, καὶ τῷ Ἀδάριδος δίστῳ (9) συμφερόμενε, ἵνα καὶ Καπ- παδόκης ὁν, φύγης (10) τὰ Καππαδοκίας. Ἡ ἀδι- κοῦμεν διτὶ ὑμεῖς μὲν ὥχριστε (11), καὶ στενὸν ἀναπνεῖτε, καὶ μετρεῖσθε (12) τὸν ἡλιον· ἡμεῖς δὲ λιπῶμεν, καὶ χορευνύμεθα, καὶ οὐ περιγεράμ- μεθα; Ἄλλα ταῦτα (13) ὑμῶν ἔστι. Τρυφέτε δὲ, καὶ πλουτεῖτε, καὶ ἀγοράζετε· τοῦτο οὐκ ἐπαινῶ. Ἡ τοίνυν πάνται τοὺς πηλοὺς ὄντειδίων ἡμῖν, (οὗτε γάρ σὺ τὴν πόλιν ἐδημιούργησας, οὗτε τὸν χει- μῶνα ἡμεῖς) ή καὶ ἡμεῖς σοι προσοίσομεν ἀντὶ τῶν πηλῶν τοὺς καπήλους (14), καὶ δια αἱ πόλεις μοχθηρὸς φέρουσιν.

Γ'. ΕΥΑΓΡΙΟ (15).

"Ησθην ἐπαινούμενος. Τὸ γάρ τὸν υἱὸν ἡμῶν Εὐάγριον εὑδοκιμεῖν, ἡμᾶς ἔστιν εὑδοκιμεῖν· τέ- κνων γάρ ἀρετῆ, δόξα πατέρων. Ἡμεῖς δὲ, εἰς λόγους μὲν, οὐδὲν ή μικρὸν ἴσως σύνισμεν ἡμῖν αὐτοῖς ἀφελήσαστε τὸν οὖν υἱὸν (οὐδὲ γάρ μέγα ἡμῖν τὸ τῶν λόγων). Ήν δὲ ἀντὶ πάντων αὐτῷ καὶ μάγιστον συνεισηγήκαμεν, οὐκ ἀρνήσομαι, τὸν τοῦ Θεοῦ φόδον, καὶ τὸ πεῖσαι τῶν παρόντων καταφρο- νεῖν. Ἐκείνῳ μὲν οὖν τὰ κάλλιστα συνηξάμεθά τε καὶ συνεχόμεθα, ήν δὲ Ελαβε παρ' ἡμῶν ἀρχάς, τελέως καρποφορήσῃ, καὶ τίνα τῆς σπουδῆς καρπὸν ἐνεγκώμεθα. Τῇ δὲ σῇ τιμιότητι πᾶσα χάρις, διτὶ καὶ μεμηῆσθαι ἡμῶν ἀξίας, καὶ τοῖς ὑπομνήμασι τιμὴν τῆς φιλίας. Ἀπέρ οὐ μικρὸν δυτα μιτιδάνως ὑπεξέδιμεθα.

Δ'. ΒΑΣΙΛΕΙΟ (16).

Σὺ μὲν ὀκῶπτε καὶ διάσυρε τὰ ἡμέτερα, εἴτε παῖδες, εἴτε σπουδάκων (17). Οὐδὲν τοῦτο πρᾶγμα· οὐ ταῦτα, αὐτοὶ οὐκ εἰσί. (14) Ἀρτὶ τῶν ἀγλῶν τοὺς καπήλους. Ita Reg. unus et Pass. In ed. deest τῶν. Pro luto capones: hac in interpretatione perit gratia quae in Graeca- rum vocum allusione consistit: πηλός enim signifi- cat lumen, κάπτος vero caponem.

(15) Alias CLIII. Scripta circa annum 360.

(16) Alias VII. Scripta circa annum 361.

(17) Εἴτε σπουδάκων. Ita Pass. Edit. male εἴτε καὶ σπουδάκων.

μειδία μόνον, καὶ τῆς παιδεύσεως (18) ἐμφοροῦ, καὶ φύλας ἡμῶν ἀπόλαυσε. Πάντα ἡμῖν χρηστὰ & πάρδε σοῦ, ὅποια ποτ' ἀνή, καὶ ὅπως ἀνὴ ἔχῃ. Καὶ γάρ μοι καὶ τὰ ἑνταῦθα σκώπτειν δοκεῖ, οὐχ ἵνα σκάψῃς, ἀλλ' ἵνα πρὸς ἕντὸν ἐλύσῃς, (εἰ τοὶ γέ ἄγα σου συνίημι·) ὥστεροι οἱ τὰ βεύματα φράσσοντες, ἵν' ἀλλαχοῦ μεθελχύσωσι. Τοιαῦτα ἡμῖν δεῖ τὰ σά (19).

'Εγὼ δέ σου τὸν Πόντον θαυμάσομαι, καὶ τὴν Ποντικὴν ζωφορίαν, καὶ τὴν φυτῆς ἀξίαν μονῆν, τοὺς τε ὑπὲρ κεφαλῆς ἀδρούς, καὶ θήρας, οἱ τὴν πίστιν ὑμῶν δοκιμάζουσι, καὶ τὴν ὑποκειμένην ἐσχατιάν, εἰτὲ οὖν μυωξίαν μετὰ τῶν σεμνῶν ὑδάτων τοῦ φροντιστηρίου, καὶ τοῦ μοναστηρίου, καὶ τῆς σχολῆς. λόγχας τε ἀγρίων φυτῶν, καὶ βαθυχρήμνων ὁρῶν στέφανον, ὃφ' οὐ μῆτ στεφανοῦσθε, ἀλλὰ συγκλείεσθε, τὸν δὲ μετρούμενον ἀέρα, καὶ τὸν ποθούμενον ἥλιον, ὃν ὡς διὰ κάπηνς αὐγάζεσθε, ὥπερ Ποντικοὶ Κιμμέριοι (20) καὶ οὐ τὴν ἐξάμηνον νύχτα (21) μόνον κατακριθέντες. ὃ δὴ τινες λέγονται, ἀλλ' οὐδὲ μέρος τῆς ζωῆς ἀσκιον ἔχοντες, μίαν δὲ νύχτα μαχράν τὸν ἀπαντα βίον, καὶ δυτικὰ σκιάν θανάτου, ἵν' εἴπω τὸ τῆς Γρατῆς. Ἐπαίνω καὶ τὴν στενήν καὶ τεθλιμένην δόλην, (οὐκ οἶδα εἰτε εἰς βασιλείαν, εἰτε εἰς ἄδου φέρουσαν, σοῦ δὲ ἔνεκεν εἰς βασιλείαν φερέτω,) καὶ τὴν ἐν μέσῳ, τῇ βούλῃ, πότερον Ἐδέμ δυομάσω φεύγομενος, καὶ τὴν εἰς τέσσαρας ἀρχὰς μεριζομένην πτηγήν, ἐξ οἵς ή οἰκουμένη (22) ποτίζεται, ή τὴν ἡηράν καὶ ἀνικμὸν ἐρημίαν, ἥν τις ἡμερώσει Μωσῆς, ράβδῳ πέτραν πηγάσας; Ἐστι γάρ δοσον μὲν εἰσπέφευγε τὰς πέτρας, γαραδρέων· δοσον δὲ τὰς γαράδρας, ἀκανθεῶν· δοσον δὲ ὑπὲρ τὰς ἀκάνθας, γρηγορός· καὶ ή ὑπὲρ τούτον δόδος, ἐπίκρημνός τε καὶ ἀμφιτάλαντος, τῶν δύευδότων τὸν νοῦν συγδύουσα καὶ γυμνάζουσα πρὸς ἀσφάλειαν (23). Ποταμὸς δὲ κάτω ρύθεῖ, οὗτος δὲ Ἀμφιπολίτης σοὶ Στρυμών (24) καὶ ἡσύχιος· καὶ οὐκ ιχθυοφόρος μᾶλλον, ή λιθοφόρος· οὐδὲ εἰς λίμνην ἀναχεόμενος, ἀλλ' εἰς βάθη κατασυρμένος, ὃ λίαν ὑψήγορε σύ, καὶ ποιητὰς καινῶν δυομάτων. Ἐστι γάρ μέγας, καὶ φοβερός, καὶ ὑπερηχῶν τῶν διων τὰς φαλμαρδίας. Οὐδὲν πρὸς τούτον οἱ Καταρά-
κται, καὶ οἱ Κατάδουποι (25)· τοσοῦτον διαμόνων

¹ Psal. xxxii, 4. ² Gen. ii, 10. ³ Exod. xvii, 6.

(18) Παιδεύσεως. Quidam censem legendum παιδία, joco.

(19) Τοιαύτα ἡμῖν δεῖ τὰ σά. Billius, hoc enim modo semper nobiscum agit.

(20) Ποντικὸς Κιμμέριος. Cimmerii septentrionalis Ponti Euxini oram incolebant, non procul a Bosphoro, qui ab ipsorum nomine Cimmerius appellatus est. Apud eos perpetuas esse tenebras dicit Homerus, Odyss. xi.

(21) Τύρ ἀξέμπερος νύχτα. Qui sub mundi polis habitanti, semestrem diem ac semestrem noctem habent: iis enim sol sex menses sub horizonte deprimuntur, et sex alios super ipsum eminet.

(22) Εἴ οἵς ή οἰκουμένη. Ita Pass. Ed. 'Εξ τοῦ

A est : subride solum, doctrinaque ad saturitatem fruere, ac de amicitia nostra fructum cape. Omnia, quae a te proficiscuntur, suavia nobis sunt, quaecunque tandem illa sint, et quoquo modo se habeant. Nam res quoque hujus loei mihi cavillis impetere videris, non ut cavilleris, sed ut me ad te ipsum trahas (si quid tamen ego mente tuam intelligo) : quemadmodum qui fluentia obstruant, ut in aliam partem retrahant ac derivent. Sic enim tua semper accipiam.

Ego vero Pontum tuum admirabor, et Ponticam caliginem, ac dignam exsilium sedem, et tunulos capiti imminentes, et seras fidem vestram explorantes, et subjectam solitudinem, immo nimirum cavernam cum speciosis gymnasii, et monasterii, ac scholæ nominibus, et agrestium stirpium silvas, et præruptorum montium coronam, qua non tam coronamini quam coercenti, aerem etiam ad certum modum dimensum, et desideratum solem, quo velut per caninum irradiamini, o Pontici Cimmerii et sole carentes, nec semestri tantum nocte damnati, quod de quibusdam refertur, sed ne par-

B tem quidem ullam vitæ habentes umbræ expertem, verum noctem unam longam totum vitæ spatium, ac vere umbram mortis, ut cum Scriptura loquar¹. Sed et angustam illam et pressam viam laudo (haud scio in regnum aut in oreum ferentem, ceterum tui gratia in regnum ferat), atque intermedianū illam, quid vis, utrum ipsam Eden falso nomine, et in quatuor principia & divisum fontem, ex quo orbis terrarum irrigatur², an sicca et humore omni vacuam solitudinem, quauis quis Moses mitigabit, ex petra ictu virga fontem eliciens³? Nam qua parte rupibus confragosa non est, torrens est; qua parte rursus torrens non est, senticulum; qua vero supra sentes assurgit, praecipitium; et quæ superius exorrecta est via, praeceps est, atque in utramque partem librata, ingredientium in mente colligens atque ad caute incedendum exercens. Fluvius porro in ima parte cum strepitu fertur, quem tu Amphipoliteno et quieto Strymoni confers; non piscium magis, quam lapidum serax; non in stagnum effusus, sed in voragini profluens, o vir nimium grandiloque, et novorum nominum architecte. Est enim magnus, et horribilis,

C atque eorum, qui in superiori loco degunt, psal-

καὶ οἰκουμένη. Μοξ Reg. unus et Pass. ἔγραψεν καὶ δινόρον, siccam et aqua carenem.

(23) Γυμνάζοντα πρὸς ἀσφάλειαν. Billius, ad securitatem exercens.

(24) Οἱ Ἀμφιπολίτης ... Στρυμών. Strymon, Macedonia fluvius, in Ηέμῳ monte oritur et prius quam cursum dirigat, septem lacus efficit; quibusdeinde in unum alveum collectis, juxta Amphipolum, illius regionis urbem, influit in mariς Αἰγαῖς sinum, qui ab ipso Strymonius appellatur. Ita Pli-
nius, lib. iv.

(25) Οἱ Καταράκται καὶ οἱ Κατάδουποι. Catarcæ Nili ab Aethiopia in Αἴγυπτον devolvuntur. Tanto autem cum impetu ex altis montibus ruit

modias strepitu suo superat et obruit. Nibil pro eo sunt Cataractæ et Cataclups : usque adeo vobis diu ac noctu obstrepit ! Atque ita asper est, ut vadosus interim non sit : ita rursum turbidus, ut potari nequeat : hoc tantum nomine humanus et benignus, quia sedem vestram non devolvit, cum a torrentibus et tempestatibus in furorem agitur. Habes quid de istis Fortunatorum insulis, vel de fortunatis vobis sentiamus. Tu vero mibi lunatos anfractus ne laudibus efferas, eas partes, quibus montis istius radices adiri possunt, non tam ollivallantes ac velut muro cingentes, quam misere comprimentes, verticemque illum capiti vestro imminentem, qui Tantalicam vobis vitam efficit, et diffuentes auras terræque vapores, qui vos animi deliquio laborantes recreant, canoras etiam aves, garrientes quidem, sed famem, et circumvolantes quidem, sed solitudinem. Nec quisquam eo, nisi venationis ergo accedit, inquis : adde, ut et mortuos vos visitet. Hæc prolixiora quidem fortasse sunt, quam epistolæ modus postulet, utique tamen comœdia minora. Tu autem, si quidem hos jocos æquo animo feras, recte feceris : siu secus, plura quoque adjungemus.

5 V. EIDEM.

Epistola precedentis cum sequenti tanta est connexio, ut ista illius pars secunda potius, quam altera epistola dicenda sit. Breves et acutas litteras cum amaret, veritus ne epistola modum excessisset, cætera se dicturum in alia pollicitus erat his verbis : Si quidem hos jocos æquo animo feras, recte feceris ; sin autem secus, plura quoque adjungemus. Promissis stetit, et epistola v. quæ proxime accuta est, his verbis exorditur : Quoniam quæ jocantes ad te scripsimus æquo animo feras, age quæ sequuntur adjiciamus. Quis jam dubitaverit ambus de eodem argumento scriptas esse epistolæ ? Nec vero scripta est epistola v. nisi post priorem in Pontum cum Basilio secessionem. Ante annum 350, et quidem labentem, hinc remeasse Gregorium non putamus ; quapropter his duabus litteris, ac præterea epistolæ vi, alias ix, annus 361 omnino statuendus videtur.

Quoniam quæ jocantes ad te scripsimus, æquo animo feras, age quæ sequuntur adjiciamus, ab homero initium ducentes :

Nunc age, progrediens internum concine, quæso, ornatum, tegurium videlicet tecto et januis carens, socom ignis et sumi expertem, parietes igni exsiccatos, ne luti guttis impetum, Tantalis similes eademque poena mulctati, nimirum in aquis sitientes : jejunas etiam illas et miseras epulas, ad quas e Cappadocia sumus invitati, non tanquam ad Lophagorum inopiam, sed velut ad Alcinoi mensam,

iste fluvius, ut in illis locis, quæ Cataclups nominantur, ad properantur inter scopulos aquarum fragorem aures incolarum dicantur obsurdescere.

(26) *Ἐκμαλάνωσιν.* Ita Pass. Edit. ἐκμαλνωστιν.

(27) *Taīc τῶr Maxápor rῆσοις.* Fortunatorum insulae contra extremam Mauritaniam ad occidentem sitæ sunt ; quam quidem ad partem etiam Hispania terminus occiduus concurrit : a fructuum ubertate et aeris temperie nomen accepérunt. Ita Strabo, lib. iii.

(28) *Οc Tærtælior ûmīr ποιεῖ τὴr ζωή̄.* Aludit ad fabulam Tantali, quem poeta fixerunt apud inferos hoc supplicii genus pati, ut ipsius capiti semper imminaret saxum ingens, quod jam cœsarium videretur.

(29) *Περιπταμέρους.* Reg. unus. ὑπεριπταμένος, supervolitantes.

(30) *Τὴr παιδίαr.* Ita Reg. unus. Ed. male παιδεῖα, doctrinam.

A καταβοῦ νυκτὸς καὶ ἡμέρας. Τραχὺς μὲν ὅν, ἀπόρος δέ καὶ θαλερὸς μὲν, ἀποτος δέ ὁ τοῦτο μόνον φιλάνθρωπον, ὅτι μὴ παρασύρει τὴν μονὴν ὑμῶν, διαν αὐτὸν αἱ χαράδραι καὶ οἱ χειμῶνες ἐκμαίνωσιν (26). "Α μὲν οὖν ἡμεῖς σύνισμεν, ταῖς τῶν Μαχάρων νῆσοις (27) ταύταις εἰτ' ὥν τῶν μαχαρίων ὑμῶν, ταῦτα ἔστι. Σὺ δὲ μὴ θεύμαζε τοὺς μηνοειδεῖς ἀγκῶνας, τὰ βάσιμα τῆς ὑπωρείας ὑμῶν ἀπαγχούζοντας μᾶλλον, η ἀποτειχίζοντας, καὶ τὸν κορυφῆς ὑπερβέλοντα τένοντα, δε ταντάλειον ὑμῖν ποιεῖ τὴν ζωὴν (28), τάς τε διαβρεύσας αὐρας, καὶ τῆς τῆς ἀναπνοὰς, αἱ λειποῦμοντας ὑμᾶς ἀναψύχουσι, τούς τε φύδικοὺς δρνιθας, φύντας μὲν, ἀλλὰ τὸν λειμὸν καὶ περιπταμένους (29) μὲν, ἀλλὰ τὴν ἐρημίαν. Ἐπιδημεὶ δὲ οὐδεὶς, δε μὴ κατὰ θήραν, λέγεις πρόσθε, καὶ ὥστε νεκροὺς ὑμᾶς ἐπισκέπτεσθαι. Ταῦτα μαχρότερα μὲν ιως η κατὰ ἐπιστολὴν, ἐλάττω δὲ κωμῳδίας. Σὺ δὲ εἰ μὲν οἵστις μετρίως τὴν παιδίαν (30), δρθῶς ποιήσεις εἰ δὲ μὴ, καὶ πλειω (31) προσθήσομεν.

E. Τῷ ΑΥΤῷ (32).

C Επειδὴ φέρεις μετρίως τὴν παιδίαν, καὶ τὰ ἔξῆς προσθήσομεν. Έξ Ὁμηρου δὲ τὸ προσώπιον.

'Αλλ' ἀγε (33) δὴ, μετέδηθι, καὶ τὸν ξοῦ κόσμον [ἀεισον], τὴν ἔστεγον σκέπην καὶ διθυρον, τὴν ἀπύρον, τὸν ἀπύρον, τοὺς πυρὶ ἔργανοντας τοῖχους, ἵνα μὴ ταῖς τοῦ πηλοῦ ράνταις βαλλώμεθα, Ταντάλοι τινες καὶ κατάκριτοι, διψῶντες ἐν ὕδαις τὴν ἐλεείνην καὶ διτροφον πανδαισίαν, ἐφ' ήν ἀπὸ Καππαδοκίας ἐκλήθημεν, οὐχ ὡς Λωτοφάγων πενίαν, ἀλλ' ὡς Ἀλκινόου τράπεζαν (34), ἡμεῖς οἱ

(31) Καὶ πλεῖστον. Ita Reg. unus. Ed. male καὶ τὰ πλεῖστα.

(32) Alias VIII. Scripta circa idem tempus.

(33) 'Αλλ' ἀγε. Sic habetur apud Homerum, Odys. viii :

'Αλλ' ἀγε δὴ, μετέδηθι, καὶ Ἰππον κόσμον ἀεισον.

Quæ verba sunt Ulyssis Demodocum hortantis ad equi Trojani ornatum decantandum. Gregorius autem pro ἴττον posuit ξοῦ, versum scilicet ad usum suum accommodans.

(34) Οὐχ ὡς Λωτοφάγων πενίαν, διλλ' ὡς 'Αλκινόου τράπεζαν. In Africa apud Syrites habitabant Lotophagi inde vocati, quod lotu victimare dicerentur ; quem cibum, suavitatem sua, patria oblivionem edentibus afferre tradit Homerus, Odys. ix. Lophagorum pauperiati Gregorius opponit Alcinoi mensam deliciis omnibus refertam.

νέοι ναυαγοί τε καὶ τλήμονες. Μέμνημαι γάρ τῶν ἀδρτῶν ἔκεινων, καὶ τῶν ζωμῶν (οὗτα γάρ ὠνομάζοντο), ἀλλὰ καὶ μνήσματι, καὶ τῶν περιολισθαιόντων (35) τοῖς βλωμοῖς ὁδόντων, εἴτα ἀνισχομένων, καὶ ἀνελκομένων ὥσπερ ἐκ τέλματος. Αὐτὸς ταῦτα τραγῳδήσεις ὑφιλότερον, ἐκ τῶν οἰκείων παθῶν ἔχων τὸ μεγαλόφωνον· ὃν εἰ μὴ ταχέως ἤματις ἡ μεγάλη καὶ πτωχοτρόφος θντως ἐδύνετο, τὴν σὴν λέγω μητέρα, ὥσπερ λιμήν ἐν καιρῷ φανεῖσα χειμαζομένοις, πάλαι δὲ ήμεν νεκροί, πίστεως Ποντικῆς οὐκ ἐπιανούμενοι μᾶλλον ἢ ἐλεούμενοι. Πώς παρέλθω τοὺς ἀκήπους κήπους ἔκεινους καὶ ἀλαχάνους, καὶ τὴν Αὔγελον κόπρον (36) ἐκ τῆς οἰκίας ἐκκαθαιρομένην, ἢ τούτους ἀνεπληρώσαμεν, ἥντικα τὴν γεωλόφον ἀμαξαν εἰλκομεν (37), ἐγώ τε δὲ βοτύων, καὶ δὲ λαμπρὸς σὺ, τοῖς αὐχέσι τούτοις καὶ ταῖς χερσὶ ταύταις, αἱ τῶν πόνων ἔτι τὰ ἱγνη φέρουσιν· (ῶ γη καὶ ἥλιε, ἀτὴρ (38) καὶ ἀρετὴ· τραγῳδῶσα γάρ τι μικρόν) οὐχ ἵνα τὸν Ἑλλήσποντον ζεύξωμεν (39), ἀλλ’ ἵνα κρημνὸν δμαλίσωμεν. Τούτοις εἰ μὲν οὐδὲν ἀχθεσθήσῃ λεγομένοις, πάντας οὐδὲ ἡμεῖς· εἰ δὲ ἀχθεσθήσῃ, πόσον γενομένοις ἡμεῖς· καὶ τὰ πλεια παρήσομεν, αἰδοι τῶν ἀλλων, ὃν πολλῶν ἀπελεύσαμεν.

Sollisionem ex ea concipies, quanto magis non ex ipsis rebus! Ac majorem partem prætermittimus multarum aliarum rerum, quibus nobis frui contigit, pudore deterriti.

G'. Τῷ ΑΥΤῷ (40).

Vitæ cum Basilio in solitudine peractæ cupide memori, hanc vivis depingit coloribus, hanc iterum consequi peroptat.

“Α μὲν πρότερον ἐπεστέλλομεν περὶ τῆς Ποντικῆς C διατριβῆς, παικόντων ἦν, οὐ σπουδαζόντων· ἀ δὲ νῦν τράφω, καὶ λίαν σπουδαζόντων. Τίς ἄρ μεθιη (41) κατὰ μῆτρα ημερῶν τῶν ἐμπροσθετῶν ἔκεινων, ἐν αἷς συνενετρύψων σοι τῷ κακοπαθεῖν; ἐπειδὴ τὸ ἔκεινον λυπηρὸν τοῦ ἀκουσίου τερπνοῦ τειμάτερον. Τίς δύσει τὰς φαλμῳδίας ἔκεινας καὶ τὰς ἀγρυπνίας, καὶ τὰς δι’ εὐχῆς πρὸς Θεὸν ἔκδημίας, καὶ τὴν οἰσοντας δύλον ζωὴν καὶ ἀσώματον; Τίς ἀδελφῶν συμφύσαν καὶ συμψυχίαν, τῶν ὑπὸ σοῦ θεουμένων καὶ ὑψουμένων; Τίς ἀμιλλαν ἀρετῆς καὶ παράθεξιν, ἥν δροις γραπτοῖς καὶ κανόσιν ἡσφαλισάμεθα; Τίς θείων λογίων φιλοπονίαν, καὶ τὸ ἐν αὐτοῖς φῶς εὐρισκόμενον, σὺν δόηγῇ τοῦ Πνεύματος; “Η, ἵνα τὰ μικρότερα λέγω καὶ εὐτελέστερα, τίς ἐφημερίας καὶ αὐτούργιας; τίς ἔντληγίας καὶ λατομίας; τίς δὲ φυτείας (42) καὶ ὀχετηγίας; τίς δὲ πλάτανον τὴν χρυσῆν, καὶ τῆς Σέρξου τιμιώτε-

A nos novi et ærumnosi naufragi. Memini enim paues illos et jascula (sic enim nominantur), scimperque meminero, dentibus circa fragmenta collabescentibus, ac postea sese erigentibus, velutque ex cæno emergentibus. Quæ tu scilicet sublimius exaggerabis, propriis nempe calamitatibus orationis magnitudinem tibi suppeditantibus: quibus nisi magna illa vereque pauperum studiosa nutrix mater tua nos quam celerrime liberasset, nobisque tempestate jactatis velut portus extitisset, jam prius apud vivos esse desiissemus, fidei Ponticæ nomine non majorem laudem consequentes, quam miserationem moventes. Quoniam porro modo hortos illos, ne hortorum quidem uoxine dignos, oleribusque carentes præteribo, Augiæque limosum e domo expurgatum, quo eos opplevimus, cum montosum illud plastrum, et ego viudeinior, et tu facetus, hac cervice, manibusque his, quæ laborum vestigia etiamnum ferunt, traheremus (o terra et sol! o aer et virtus! paulum quiddam more tragico exclamabo): non ut Hellespontum jungeremus, sed ut præruptum et præcipitem locum exæquaremus? Harum rerum commemoratione si te offensura non est, utique nec nos: si autem B

VI. EIDEM

Quæ de Pontica commoratione prius scribebam, joco, non serio scribebam; quæ autem nunc scribo, admodum serio scribo. *Quis me secundum pristinorum illorum dierum statum constituet?*, in quibus egotescum afflictionem pro deliciis habebam? quandoquidem molestia sponte suscepta voluptati minime voluntariae præstat. *Quis psalmodias illas et vigilias dabit, atque ad Deum per orationem peregrinationes, illamque velut materia vacantem et incorpoream vitam?* *Quis fratrum eorum, qui dii a te efficiebantur, atque in altum evehebantur, concordiam animorumque conjunctionem?* *Quis virtutis certamen, et ad eam incitationem, quam scriptis legibus ac regulis obfirmavimus?* *Quis divinorum oraculorum studium, luceemque in ipsis ductu atque auspiciis Spiritus sancti inventam?* Aut, ut minora et leviora dicam, quis diurnas operum vices et labores? quis lignorum comportationes et lapidicinas? quis arborum

* Job xxix, 2.

(35) Τῶν περιολισθαιόντων. Ita Reg. unus. In ed. deest τῶν.

(36) Καὶ τὴν Αὔγελον κόπρον. Augiæ stabulum simo congesto plenum suis tradunt poetae, et ipsius repurgationem inter laboriosa Herculis opera recensent.

(37) Τὴν γεωλόφορ ἀμαξαν εἰλκομεν. Reg. unus et Pass. τὴν γεωλόφορον ἀμαξαν εἰλκομεν, terras rehens plastrum traheremus. Vox εἰλκομεν deerat in editis: ipsam, in versione a Billio suppletam, in textu supplivimus et duobus codd. memoratis. Mox pro καὶ δὲ λαμπρὸς σὺ, Reg. unus habet καὶ δὲ λαμ-

πρὸς σὺ, et tu illustris.

(38) Καὶ... διρ. Sic Pass. et duo Reg. Edit. ἀνήρ, vir.

(39) Τὸν Ἑλλήσποντον ζεύξωμεν. Alludit ad Xerxes Persarum regem, qui tantum habuisse ferunt navium apparatus, ut Hellespontum totum operiret, ac ponte Asiæ Europe jungeret.

(40) Alias IX. Scripta circa idem tempus.

(41) Τίς ἄρ μεθιη. Ita Reg. unus. Ed. male τίς δὲ μετεῖη.

(42) Φυτείας. Reg. duo φυτοχομίας, plantarum curas.

consitiones et irrigationes? quis platanum illam auream, et Xerxis platano præstantiorem, in qua non rex luxu disfluens, sed monachus lugens sedebat, quam ego plantavi, Apollo rigavit, hoc est, tua excellentia; Deus autem in honorem nostri auxit⁴³, ut seduli laboris nostri et industriae monumentum apud vos conservetur, quemadmodum virga illa Aarons, quæ floruerat, in area servata esse dicitur⁴⁴ et creditur? Sed hec optare quidem persicile, consequi autem non perinde facile. At tu, mihi adesto, virtutemque conspiratione tua atque opera mihi sove, eamque utilitatem, quam quondam collegimus, precibus tuis conserva: ne alioqui paulatim velut umbra dilabamur, advesperascente die. Evidem ipse te magis quam aerem spirō, idque solum vivo, quod tecum sum, vel coram, vel absens per animi simulacrum.

7. VII. CÆSARIO.

Scriptas ad Cæsarium fratrem has litteras ineunte anno 363, his rationibus demonstrare facillimum est. Obiit Constantinus imperator die 3 Novembris anni 361. Mox summa rerum potitus, ingressusque Constantinopolim 11° Decembris Julianus, aulam totam commutavit, alius morte ante subductis ac de medio sublatis aliis submotis et expulsis successoris sui sive amicis, sive domesticis, simulque ministrorum ambitione multitudine accita. Cæsarium tamen, qui primum, non, ut Pagius scribit, a Juliano, sed a Constantio, dignitatis gradum inter medicos obtinuerat, amicorumque in numero apud eundem imperatorem, ac maximo fuerat in honore, Julianus retinere voluit. Cæsarium primo consensisse liquet ex istis ad eum Gregorii litteris, quibus fratrem Christianum, plus aequo in Apostolæ aula morantem, docuit revocare totis viribus contendit, quod et feliciter factum est, antequam Julianus Maio, vel Junio mense Antiochiam iter institueret.

Magnopere tua causa erubuimus: nam quod C
mænoro affecti fuerimus, quid scribere attinet, ad eum præ-ertim, cui id omnium mortalium maxime persuasum est? Etenim ut de nobis nihil dicamus, nec quanta mœstitia, addam etiam timore, nos fama ea, quæ de te perragatur, impleverit, velle, si fieri posset, sermonibus iis, quos de te et de nobis alii, tam familiares et necessarii quam externi, quoquo modo nobis cogniti, dum tamen Christiani, non hi quidem, non illi, verum omnes uno ore serunt, interesses; quandoquidem etiam homines promptius in alienis rebus quam in propriis philosophari solent. Instar alius cujuspiam declamationis hæc verba ipsis fuerunt: nunc episcopi filium militare, nunc externam potentiam et gloriari appetere, nunc pecuniis alique opibus redditum esse (quando communis ignis accensus est, atque in salutis animaque periculo versantur homines); ac non potius unam hanc gloriam, et securitatem, et opes existinare, nimirum fortiter et strenue adversus tempus stare, et quam longissime

* I Cor. iii, 6. * Num. xvii, 8-10.

(43) Καὶ τῆς Σέρξον τιμωτέραν. Pythius, Lydus, tantis opibus abundabat, ut Darium Persarum regem aurea platano donaverit; posteaque universum Xerxis exercitum hospitio et epulis exceperit, pecuniasque ipsi in bello sumptus a se suppeditatum iri spoponderit. Ita Herodotus, lib. vii.

(44) Καὶ σύμπτει τὴν ἀρετὴν, καὶ συνεργόδον. Ita Regius, duo. Ed. male προτιμότερον· et in eiusdem desunt voces η τοις αἰκεσίοις.

(45) Alias XVII. Scripta ineunte anno 362.

(46) Οἰκετῶν τε δύοις καὶ ξένοις, τῶν δικαιούντων. Ita Regius, unus. Ed. male οἰκετῶν δύοις καὶ τῶν δικαιούντων.

(47) Προθυμότερον ἐτ τοῖς ἀλλοτρίοις η τοῖς

Aραν (43), ύψη διάχειρας εκαθέζετο τεθρυμμένος, διὰ μονεστῆς τετρυχωμένος, ἢ ἡτώ ἐφύτευσα, Ἀπολλὼν ἀπότομον, ἢ στη τιμιότης, ἀλλ' ο Θεὸς ηδησεν, εἰς τιμὴν ἡμετέραν, ἵνα ὑπόμνημα σώζεται παρ' ὅμιλον τῆς ἡμετέρας φιλοπονίας, ὥστε περὶ τῇ κιβωτῷ λέγεται καὶ πιστεύεται ἡ φάσις Ἀστρῶν η βλαστήσασα. Ταῦτα εὑξασθε μὲν φάστον, λαβεῖν δὲ οὐ φέδιον. Ἄλλα μοι καὶ πάρεσσον, καὶ σύμπτει τὴν ἀρετὴν, καὶ συνεργάζουν (44), καὶ ἢ ποτὲ συνελέξαμεν ὠρέλειαν, συντήρει διὰ τῶν προσευχῶν, ἵνα μὴ κατὰ μικρὸν ὕστερον σκιὰ λυθῶμεν, κλινούσης ἡμέρας. Ήδη ἡ περί πάνω μᾶλλον η τῶν δέρα· καὶ τοῦτο ζῶ μόνον, διὰ μετὰ σου γνομαί, η Β παρὸν, η ἀπὸν τοῖς ινδάλμασι.

Z. ΚΑΙΣΑΡΙΩ (45).

Τικανῶς ἡρυθρίσαμεν ἐπὶ σοι· τὸ γάρ ὅτι ἔλυπθημεν, τι χρὴ γράψειν, τῷ γε πάντων μάλιστα πεπεισμένῳ; Ἰνα γάρ μη τὰ τιμέτερα λέγωμεν, μηδὲ δῆσις ἀθυμίας ἐνέπλησεν ἡ περὶ σὲ φῆμη, οὗτος δὲ εἰπεῖν καὶ δέους, ἐθουλόμην, εἰ πακούσιον τε ἦν, παρεῖναι σε τοῖς τῶν διλλών λόγοις, οἰκείων τε δύοις καὶ ξένων, τῶν δικαιούντων (46) γνωρίμων ἡμῖν, ἀλλ' οὐν Χριστιανῶν, οὖν; περὶ σοῦ τε καὶ τιμῶν λέγουσι, οὐχ οἱ μὲν, οἱ δὲ οὐ, διὰλλα πάντες ἔξις δύοις, ἐπειδὴ καὶ προθυμότερον ἐν τοῖς ἀλλοτρίοις η τοῖς οἰκείοις (47) φιλοσοφοῦσιν ἀνθρώποι. Ωστερ διλλη τις μελέτη γέγονεν αὐτοῖς ταῦτα τὰ φήματα. Νῦν μὲν οὐδὲ ἐπιτιθόνου στρατεύεσθαι, νῦν δὲ ὀρέγεσθαι τῆς ξένου δυναστείας καὶ διέξης, νῦν δὲ ἡττάσθαι χρημάτων (διπότε κοινὸν ἀνήπται πῦρ (48), καὶ τὸν περὶ φυχῆς δρόμον τρέχουσιν ἀνθρώπων)· ἀλλ' οὐχι μίαν ἡγείσθαι καὶ δέξαν, καὶ ἀσφάλειαν, καὶ εὔποριαν, τὸ γενναῖον Ιστασθαι πρὸς τὸν καιρὸν, καὶ διτι πορθωτάτω ποτεῖν ἐκυρῶν παντὸς ἄγους τε καὶ μιάσματος. Πῶς δὲ διὰ διλλῶν νουθετήσιεν δὲ ἐπίσκοπος (49), μὴ παρασυρῆναι τῷ καιρῷ,

οἰκείοις. Ita Regius, duo. Ed. male προτιμότερον· et in eiusdem desunt voces η τοις αἰκεσίοις.

(48) Οἰστός κοινὸν ἀνήπται πῦρ. Ita Regius, duo. Ed. male διπότε χρημάτων κοινὸν ἀνήπται πῦρ. Εἰς τὴν persecutionem a Juliano Apostata motu invenit Gregorius; et fratrem in eo repreheudevit, quod cum undique ignis esset accensus, non modo gloriae, sed etiam pecuniarum cupiditate æstuaret.

(49) Άλλοι νουθετήσεισιν δὲ ἐπίσκοπος. Ita Regius, duo. Ed. male διλλῶν νουθετήσειν οἱ ἐπίσκοποι: agitur enim de solo Gregorio, Cæsarii et Gregorii Theologi patre.

μηδὲ τοῖς εἰδώλοις συναναφύεσθαι; Πῶς δὲ ἀν τοῖς ἄλλοι τι πλημμελοῦσιν ἐπιτιμήσειν, αὐτὸς ἀφ' ἑστίους τὴν παρέργσιαν οὐκέ έχων (50). Ταῦτα καθ' ἔκάτετην ἀκούοντας ἡμᾶς τὴν ἡμέραν, καὶ έτι πλειν τούτων καὶ χαλεπότερα, τῶν μὲν καὶ διὰ φιλίαν λεγόντων ἦσας, τῶν δὲ καὶ διὰ δυσμένειαν ἐπιτιθεμένων (51), πῶς οἱς διακεσθεῖ καὶ τίνας έχειν φυχῆς ἀνθρώπους τῷ θεῷ προθεμένους δουλεύειν, καὶ πρὸς τὰς μελλοῦσας δράσης μόνον ἀγαθὸν κρίνοντας; Τὸν μὲν οὖν κύριον τὸν πατέρα ἡμῶν πάνυ δυσφοροῦντα τὰ πρὸς τὴν ἀκοήν, καὶ πρὸς τὸν βίον αὐτὸν ἀπαγορεύοντα, διώσονταν αὐτὸς παρεμβοῦμεν καὶ φυχαγωγῶ, τὴν οὖν ἐγγυώμενος γνώμην, καὶ πειθῶν δι τούχον μηδέπεις έτι πλεῖον λυπεῖν ἡμᾶς. Τὴν δὲ κυρίαν τὴν μητέρα, εἰ πύθοτο τι τῶν κατά σὲ (μέχρις γάρ τοῦ νῦν τέως ἀπεκριψάμεθα πολλαῖς ἐπινοίαις), οἷον καὶ παντελῶς ἀπαραμύθητον ἔξειν τὸ πάθος, ὡς γυναικά τε οὖσαν μικρόφυχον, καὶ ἀλλὰς διὰ τὸ λίαν εὐλαβῆς, μετράζειν περὶ τὰ τοιαῦτα οὐ δυναμένην. Εἰ μὲν οὖν τίνα καὶ σεαυτοῦ καὶ ἡμῶν ποιῇ λόγον, βούλευσατ τι βέλτιον καὶ δισφαλέστερον. Πάντως γάρ καὶ τὰ ἐνταῦθα πρὸς ἐλευθέριον διαγωγὴν αὐτάρκη, τῷ γε μὴ λίαν ἀπλήσιῳ (52), μηδὲ ἀμέτρω περὶ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ πλείονος. Ἀλλὰ καὶ τοῦ καταστάσεως σε τυχεῖν οὐχ ὅρω τίνα καιρὸν ἀναμενοῦμεν, τὸν νῦν ἐσαντες. Εἰ δὲ τῆς αὐτῆς ἔχῃ γνώμης, καὶ μικρὸν πάντα σοι πρὸς τὴν ίδιαν ὀρμήν, ἀλλο μὲν οὐδὲν εἰπεῖν βούλομαι δυσχερές· τοσοῦτον δὲ προλέγω καὶ διαμάρτυρομαι, δι τούτου διάγκη θάτερον, ή γνήσιον μένοντα Χριστιανὸν τὴν ἀτιμοτάτην αὐτοῦ τετάχθαι (53), καὶ πράττειν ἀναξίως καὶ σεαυτοῦ καὶ τῶν ἀλπιῶν· ή τῆς τιμῆς ἐφιέμενον, περὶ τὰ καιρώτερα βλάπτεσθαι, τοῦ καπνοῦ γε μετέχοντα, εἰ καὶ μὴ τοῦ πυρός.

proloqui libet : hoc tantum prædicto et denuntio, e duobus alterum necesse esse, ut vel sincerus Christianus manens contemplissimæ Christianorum classi ascribaris, indignaque vivas et teipso, et spe quam concepisti: vel honores expertens, in rebus majoris momenti detrimentum capias, sumique saltem, si non ignis, flas particeps.

B'. ΒΑΣΙΛΕΙΩ (54).

Ad Basilium recentem presbyterum creatum, scriptam esse VIII epistolam manifestum est his verbis: Tu quoque capius es, inquit Basilio Gregorius, quemadmodum et nos circumscripti, quandoquidem ad presbyterium retracti sumus. Itaque si Basilius anno 362, ut viris doctissimis Tillemonio, Hermantio, et aliis risum est, factus est presbyter, epistolam VIII eodem anno scriptam esse constabit. Verum ab iis, licet agre, dissentit novissimus epistolarum Basilii editor, et quod eum deterret maxime ab hac amplectanda opinione, in primis sunt hæc epistolæ ipsius verba, quibus Basilium monet, ut sibi caveat, præsertim ob tempus militias in nos hereticorum excitans linguas. Καὶ τις τερβινη, inquit, Valentis imperio mirifice congruant; Julianus vero nequaquam.

Ἐπαινῶ σου τῆς ἐπιστολῆς τὸ προσίμιον. Τί δὲ τῶν σῶν οὐκ ἐπενετόν: καὶ σὺ ἐάλως ὥσπερ καὶ ἡμεῖς γεγραφότες, ἐπειδὴ γε εἰς τὸν πρεσβυτέρου βαθμὸν ἐβιάσθημεν. Καίτοι γε οὐ τοῦτο ἡμῖν ἐστο-

(50) Ἄφ' ἀστλας τὴν παρέργσιαν οὐκέ έχων. Is a Lare fiduciam non habere dicitur, qui delictum aliquod idcirco reprehendere ac vindicare non audet, quia semetipsum vel domesticos suos eo obstrictus esse sentit. Quomodo igitur, inquit Theologus, ad hujus vitæ fragilis rerumque terrenarum despectionem alios jam hortabitur, cum habeat githini mundi cupiditatibus immersum? BILLIUS.

(51) Διὰ δυσμένειαν ἐπιτιθεμένων. Qui ab in-

A se ab omni scelere et piaculo removere! Quoniam autem modo episcopus alium admonere queat, non a tempore distrahatur, atque cum idolis misceatur et contamineatur? Quoniam modo eos, qui aliud quiddam delinquent, objurgare possit, ipse a Lare fiduciam non habens? Haec nos hisque plura, et graviora quotidie audientes, partim ab iis, qui amico fortasse animo loquuntur, partim ab iis, qui nos ob inimicitiam hostiliter aggrediuntur, quiso tandem modo affici et quem animum habere putas, nos, inquam, qui Deo servire proposuimus, nec ullum aliud bonum esse judicamus, quam futuræ vitæ spes ob oculos positas habere? Ac dominum quidem patrem nostrum, sermones hos perquam ægre ferentem, ipsiusque etiam vitæ tempore laborantem, quoquo modo solor ac recreo, de tua voluntate illi spondens, atque confirmans te. B Nequaquam diutius nobis molestum fore. Dominum autem matrem, si quidquam de tuis rebus resciscat (nam ad hunc usque diem multis artibus eam celavimus), ita velim existimes eam tantum dolorem habituram, ut nullo omnino solatio mitigari possit, utpote imbecillis animi lenitatem, et alioqui, ob pietatis magnitudinem, modum in hujusmodi rebus tenere nequeuntem. Quam obrem, si quam et tu et nostri rationem habes, melius tutiusque tibi consule. Nam procul dubio facultates nostræ ad vitam ingenuæ honesteque degendam sufficiunt, homini utique non nimis inexplicibili, nec immodica plus habendi cupiditate flagrant. Quin etiam ad constituendas vitæ tuæ rationes haud video, quodnam tempus exspectabimus, si hoc nobis effluere sinamus. Quod si in eadem perstas sententia, præque tua cupiditate omnia parva existimas, aliud quidem acerbi nihil proloqui libet : hoc tantum prædicto et denuntio, e duobus alterum necesse esse, ut vel sincerus Christianus manens contemplissimæ Christianorum classi ascribaris, indignaque vivas et teipso, et spe quam concepisti: vel honores expertens, in rebus majoris momenti detrimentum capias, sumique saltem, si non ignis, flas particeps.

VIII. BASILIO.

Epistolæ tue proemium laude. Quid autem tuorum non est laudandum? Ac tu captus es, quemadmodum nos quoque circumscripti: quandoquidem ad presbyteri gradum retracti sumus. Nec

inimicitiam amplificant. Billius, qui ob inimicitiam nobis imminent.

(52) Τῷ γε μὴ illur ἀπλήστῳ. Ita Reg. unus. Ed. minus bene τῷ γε λίγῳ μὴ ἀπλήστῳ.

(53) Τὴν ἀτιμοτάτην αὐτοῦ τετάχθαι. Vox αὐτοῦ sic accipienda est, quasi referatur ad vocem Christianiæm subauditam; ac deinde subintelligenda est vox τάξιν.

(54) Alias XI. Scripta circa finem anni 362.

enim id a nobis expetebatur. Nam uterque alteri, si alii quicquam, locupletes esse testes possumus, quam nobis cordi esset pedestris philosophia humique deppressa. Verum hoc non fieri fortasse quidem præstisset : aut quo alio verbo utar incertus sum, quandiu Spiritus sancti consilium exploratum non habuero. Quoniam autem factum est, ferre necesse est, ut mibi quidem videtur, ac præsertim ob tempus istud, quod multas adversum nos hereticorum linguas excitat : nec aut spei eorum, qui nobis ministerium crediderunt, aut

A δάζετο. Ἀλλήλοις γάρ ζομεν, εἶπερ ἄλλοι τινές, ἀξιόπιστοι μάρτυρες τοῦ τὴν πεζῆν στέργειν φιλοσοφίαν (55) καὶ κάτω μένουσαν. Ἀλλὰ τοῦτο μή γενέσθαι μὲν ἵσως δύμεινον ἦν· ή οὐχ οἴδε τι καὶ φῶ, ἐντὸς ἀγνοῶ (56) τὴν οἰκονομίαν τοῦ Πνεύματος. Ἐπει τὸ ἑγένετο, φέρεται ἀνάγκη, ὡς τοῦ ἐμοὶ καταφαίνεται, καὶ μάλιστα διὰ τὸν καιρὸν, πολλὰς ἡμῖν αἱρετικῶν ἐπεισάγοντα γλώσσας, καὶ μὴ κατασχύνειν μήτε τὰς τῶν πεπιστευκτῶν (57) ἐλπίδας, μήτε τὸν ἡμέτερον βίον.

superiori vītā nostrā dedecori esse.

9 IX. AMPHILOCHIO.

Ante annum 362, quo ad sacerdotium electus est Gregorius, epistolam ad Amphilochium, alias CLIX, scriptam non suisse suadent hæc verba : Horum, qui sacrario ministrant, est condiaconus noster Euthalius, etc., quæ nisi superioris ordinis, vel certe ejusdem, virum non decent. Neque vero in sequentes annos hanc epistolam differre sinit epistolæ ipsius initium : Bene structo thalamo columnas subjice, atque... a dextro initio nobis innotesce ; quæ tum primum fori judiciis Amphilochium occupatum arguunt.

Aureas, ut Pindari verbis utar, bene structo B thalamo columnas subjice, atque in præsenti cura a dextro initio nobis innotesce ; ut etiam admittandum palatium extruas, illustrem in ea te ipsum ostendens. Quanam autem ratione id testatum rellides ? si Deum ac res divinas honori habeas : quo quid majus ac sublimius esse ducis ? Qui porro, et quibus rebus honorabis ? Una hac scilicet, si eorum, qui Deo astant, ac sacrario ministrant, commodi consulas. Horum e numero est condiaconus noster Euthalius, cui nescio quo pacto posteaquam ad sublimiorem gradum migravit, auri tributum imponere conantur ii, qui rerum administrationi præfecti sunt. Iloc, queso, ne tibi serendum videatur : verum et diacono et universo clero, ac præsertim nobis, quorum tibi cura est, manum porrige : alioqui certe unus omnium hominum miserrima condizione esset, si temporum humanitate, atque eo honore, qui sacri ordinis viris ab imperatoribus concessus est, minime frueretur ; fortasse quod viles sumus. Quod quidem bene feceris, si non patiaris : etiam si alii non bene id velint.

X. CANDIDIANO.

Gregorii ad Candidianum litteræ, imperante Juliano, scriptæ sunt anno 363. Id plane persuadent hæc Theologi rerba circa finem epistolæ Candidianum alloquentis : Nam cum religione gentilis sis, ac præsenti imperatori ea quæ imperii sunt, præstes : non ita ipsi inservis, ut temporis adulatores. Et paulo inferius : Opio... ut ad nostras Deique partes aliquando te conserfas, atque ab iis stes qui persecutionem patiuntur, non autem ab iis, qui eam inferunt. Quibus verbis, certe Apostolæ et impii persecutoris declaratur imperium. Idcirco autem Candidiani præfecturam ad annum 363 differimus, quod, qui anno superiori præterat, cum Nazianzenum ecclesiam vi et armis invadere tentasset, tantas aequitatis ac justitiae nomine laudes et encomia a Theologo non esset consecutus.

Ubi nunc sophistæ ? Quid tacent poetae ? Quos D meliores sermones requirunt, aut quam splendi-

(55) Τὴν πεζὴν στέργειν φιλοσοφίαν. Pedestrism philosophia humique deppressa, nihil aliud est quam vita privata. nec ultra publici muneric administratione distracta.

(56) Ἔως ἀρ. ἀγροῦ. Ita Reg. unus et Pass. Ed. ἐντὸς γνῶ, quod Billius vertit, quoadusque exploratum habuero.

(57) Τῷρ πεζ. Billius, qui fidem nobis habuerunt.

(58) Alias CLIX. Scripta circa annum 362.

(59) Εὔτειχεῖ θαλάμῳ. Ita Reg. unus, et ipse Pindarus, Olymp. od. vi, stroph. 1. Ed. male εὔτυχεῖ, felici.

(60) Τῷρ Θεόν. Ita Reg. unus. In ed. deest τὸν.

(61) Διαγράψει ἐπιχειροῦσι χρυσόν οἱ τὴν ἥγε-

B Xρυσάς ὑπόστησον εὔτειχεῖ θαλάμῳ (59) κίονας, κατὰ Πίνδαρον, καὶ ἀπὸ δεξιῆς ἡμῖν γνωρίσθητι τῆς ἀρχῆς ἐν τῇ παρούσῃ φροντίδι· ὡς ἂν καὶ θερέτν πήξαις μέγαρον, εὐδόκιμος ἐν αὐτῇ φανεῖται. Γνωρίσται δὲ πῶ ; τὸν Θεὸν (60) καὶ τὰ θεῖα τιμῶν· οὐ τοι μεῖζον καὶ ὑψηλότερον; τιμήσεις δὲ πῶς καὶ τίσιν ; ἐν τούτῳ, τῷ κήδεσθαι τῶν παρισταμένων Θεῷ, καὶ λειτουργῶν τοῦ βηματος. Τούτων εἰς ἔστι καὶ ὁ συνδιάκονος ἡμῶν Εὐθάλιος, δι, οὐκ οἴδε διπάς, εἰς μεῖζων τάξιν μεταχωρήσαντα, διαγράψειν ἐπιχειροῦσι χρυσὸν οἱ τῆς ἡγεμονικῆς τάξεως (61). Τούτο μή ἀνεκτὸν φανήτω σοι· καὶ χείρα δρεξον τῷ πειθαρχῷ καὶ τῷ κλήρῳ παντὶ, καὶ πρὸ τῶν ἄλλων ἡμῖν, ὃν σοι μέλει (62) · ή δεῖ διατάξαι μάνον : ἀνθρώπων, μὴ τυγχάνων τῆς τῶν καιρῶν φιλανθρωπίας, καὶ τῆς δεδουμένης τοῖς ιερατικοῖς παρὰ τῶν βασιλέων τιμῆς, ἀλλ' ὑδριζόμενος καὶ ζημιούμενος ἵσως διὰ τὴν ἡμετέραν εὐτέλειαν (63). Οὐ σοι καλῶς ἔχει μὴ συγχωρεῖν, καὶ μὴ καλῶς ἄλλοι φύλωνται.

C sed contumelia et detimento afficeretur, ac ideo velint.

XI. KANDIDIANO (64).

Ποῦ νῦν οἱ σοφισταί ; τι σωπῶσιν οἱ περὶ τὴν ποίησιν ; τίνας λόγους ἀμεληνος ἐπιχειροῦσιν, η τίνα μορική τάξιν. Male vertit Billius, expungere ac dignitate abdicare conantur ii qui rei militari præfecti sunt : non enim ad rei militari præfectos, sed ad episcopum pertinuerint, aliquem a clero expungere ac dignitate ecclesiastica abdicare. Agitur hic de præstatione tributi in bellicos sumptus indicti.

(62) Οὐρ σοι μέλει. Ita legimus. Ed. male οἶσι μέλει. Μοχ δεινότατα. Ita Reg. unus et Pass. Ed. μήνις bene δεινότητα.

(63) Διὰ τὴν ἡμετέραν εὐτέλειαν. Ita Regg. duo. In ed. deest εὐτέλειαν. Billius in versione supplevit φίλατα, ita vertens : et quidem fortasse ob eam quæ mihi cum eo est, amicitiam.

(64) Alias CXIV. Scripta anno 363.

λαμπροτέραν ὑπόθεσιν; νῦν ἔδει, πᾶσαν μὲν ἐπὶ τῷ καὶ οὐκ οὐκινηθῆναι γλώσσαν μουσικὴν τε καὶ ἐναρμόνιον, πᾶσαν δὲ ὑψηλὸν τι καὶ διαπύσιον ἡχῆς φήτορικὴν· οὐ ταύτη μόνον διὰ χρέος ἀπάντων χρεῶν δικαιοτάτον, ἀρχοντα δεξιῶν ἀνύμνεται τοῖς λόγοις· ἀλλ' διὰ τὸν ἐν ἀμφοτέροις ἄκρον ἀμφοτέροις κοσμεῖν οἰκείστατον. Καὶ εἰ μὴ πρὸ καιροῦ τοὺς λόγους ἀνέπαυσα (νῦν γάρ δὴ τοῦτο αἰσθάνομαι), καὶ ἐδουλεύσαμην, ἐφη τις, ταχύτερα, ή σοφώτερα, τὸ μὴ πανηγυρίζειν, μηδὲ φοιτᾶν εἰς μέσους φιλοσοφήσας, ὡς τάχις ἀν καὶ τὰς Τυρρηνικὰς ὑπερεψίωνησα σάλπιγγας (65) (ἐρῶ γάρ, μηδὲν τὸν τραχὺν τοῦ Μώμου λίθον εὐλαβηθεὶς, κατὰ Πίνδαρον [66]), εἰ μὴ τῆς σιωπῆς ἀναρίαν κατεψήφισάμην (67). Νυνὶ δὲ δέ πεπονθαί ἐπὶ τῷ, ὅποιόν τι τούμδῳ χρῆμα, τάχις ἀν γνοΐης ἀπὸ εἰκόνος τινός. Κόπτω μὲν οὖν (68) τοῦδε φασι τοῖς ποσὶ, κατὰ τοὺς θερμοτάτους τῶν ἵππων, καὶ διεσθίω τὰ χαλινὰ, καὶ τὸ οὖς διανίστημι, πνέω τε θυμὸν ἐκ μυκτήρων, καὶ βλέπω δριμὺν καὶ ἀφρῷ φάλλομαι (θύ)· μένω δὲ ὅμως εἰσὼν κιγκλίδος (70), οὐκ ἐφίέντος (71) μοι τοῦ νόμου τὸν δρόμον.

solum serio, ac frenum exedo, et aures erigo, præfiero, ac aameda conspergor: nihilominus tamen testatem mibi minime faciente.

Τί οὖν; ἐπειδὴ ταῦτα δοκεῖ (72), τί δράσομεν; Η παντάπασι καταβαλοῦμεν τοὺς λόγους, καὶ σιωπῇ τὰ σὰ θαυμασόμεθα, παρέντες ἑτέροις τὴν εὐφημίαν; Οὐ μὲν οὖν. 'Αλλ' ἀλλοὶ μὲν τάλλα τῶν σῶν εὐφημούντων, διὰ ἐκαστος βούληται τε καὶ δύνηται. Ήπάντως δὲ πολλοῖς ἀρχέσαι: λόγοις καὶ πανηγύρεσιν, ἐὰν μέρος ἐκαστος τῶν σῶν ἀπολαβῶν εὐφημῇ· οἱ μὲν, τὴν διοικησιν τῶν κοινῶν, καὶ τὸ ἐν τούτοις εὐσύνετόν τε δόμον καὶ φιλόπονον· (τις γάρ ή εὑρετής (73) τοῦ δέοντος ποριμώτερος, ή ἐπιτελέσαι τὸ εὐρεθὲν ἐνεργέστερος;) οἱ δὲ τῆς δίκης τὰ τάλαντα, καὶ ὡς ὑπὸ λαμπρῷ τῷ φυτῷ διακρίνεις τὰς ἔριδας, ὑψηλὸς ὑψηλῶς ἐμπομπεύων (74) τῇ θέμιδι. Τὸ δὲ σὸν ξίφος, φοβερὸν μὲν, ὡς πλῆξον· ὡς δὲ οὐ πλῆσθαι, ἀνάθημα. Κρατεῖς γάρ οὐ τῷ (75) κολάξειν διαμαρτάνονται, ἀλλὰ τῷ σπουδάζειν ὅπως οὐδὲ τὴν ἀρχὴν ἀμαρτήσονται· καὶ τῷ πάντας ἡττᾶσθαι τῆς σῆς διανοίας πλέον, ή τῆς τῶν δλλῶν δυναστείας, ὃν ή θρασύτης τὸ ἐννομόν. "Ἄλλοι θαυμαζέτωσαν τοῦ λόγου τὸ κράτος· εἰ δὲ βούλετ, λόγου πᾶν εἶδος, δοσο τε εἰς κρίσιν ἥκει τῶν λεγομένων, καὶ δοσον εἰς τὴν

(65) *Tυρρηνικὰ... σάλπιγγας.* Tyrrhenæ dicuntur tuibæ, quia ipsas Tyrrheni invenisse narrantur.

(66) *Katὰ Πίνδαρον.* Apud Pindarum, *Olymp.*, od. viii, vers. 73, ita legitur: Μῆ βαλέτω με λιθῷ τραχεῖ φθόνος, ne serial me lapide aspero invidias. Pro φθόνος, Gregorius Mōmou adhibuit, qui Mōmus a poetis deus singitur. Ilujus naturæ proprium esse ferunt, ipsum quidem nihil operis edere, sed aliorum deorum opera curiosis oculis contempnari; et si quid est omissum aut perperam factum, id liberiū reprehendere; unde nomen accepit; nam μάθμος Græce significat reprobationem.

(67) *El μὴ τῆς σιωπῆς ἀσφλάτω κατεψήσομεν.* Male verit Billius, nisi effetas meas vires silentio multiclassem. Non enim Gregorius agit de effets viribus suis, sed de Juliani Apostatae tempore ad

A diorem materiam? Nunc et linguam omnem musicam et modulatam tua causa moveri, et omnem dicendi facultatem altum quiddam et clarum timire oportebat: non hoc tantum nomine, quod debitum omnium debitorum justissimum est, praesidem dextrum atque coniugium oratione concelebrare; sed hoc etiam, quod eum, qui sumimam utriusque scientiam 10 obtinet, utroque exornare maxime convenit. Et nisi præmature studio eloquentiæ finem imposuissem (nunc enim hoc sentio,) atque, ut cujusdam verbis utar, celerius quam sapientius consilium cepisse, hoc scilicet summo studio secutus, ut ne declamatorem agerem, nec in medios hominum cœtus me conferrem; fortasse Tyrhenicas quoque tubas cantu superassem (dicam enim, asperum Momi lapidem, ut cum Pin-daro loquar, nihil veritus), nisi intempestivum tempus silentio multiclassem. Nunc quod tua causa mihi accidit, et cuiusmodi sit res mea, per imaginem quamdam fortasse intelliges. Ego enim fero-cissimorum equorum in morem pedibus quidem atque furorem e naribus spiro, acrènque vultum intra cancellos maneo, lege nimirum currendi potestatem mibi minime faciente.

C Quid igitur? quoniam ita placet, quid faciemus? An omnino sermones abjiciemus, tacitiique tuas virtutes admirabimur, laudamus numeri aliis reliquo? Minime profecto. Verum alii sane, prout cujusque voluntas aut facultas tulerit, alias virtutum tuarum partes laudibus evehant. Omnino autem multis sermonibus atque concionibus susseceris, si quisque partem tuarum laudum celebrandam assunat: alii nimirum publicorum negotiorum administrationem, atque in his ingenii acumen simul et industrias; (quis enim est, qui aut id, quod in rem futurum sit, ingeniosius et acutius inveniat, aut, quod inventum est, majore diligentia et industria exsequatur?) alii justitiae lances, et quo pacto velut sub clara luce controversias disceptas, sublimis, sublimi pompa justitiam ostentans. Tuus autem gladius terorem quidem assert, tanquam percussurus: tanquam autem non percutiens, votivum donum est. Potestatem enim habes, non ut in peccantes animadvertis, sed iſ serio agens ne omnino peccent; et quia omnes tuæ

D loquendum minus idoneo

(68) *Kόπτω μέρον.* Ita Reg. unus, et ed. ad marg. Male in textu κόπτων μὲν οὖν οἶον.

(69) *Ἀφρῷ βάλλομαι.* Billius, *a prima impellor.*

(70) *Κιγκλίδος.* Ita Regg. duo, et ed. ad marg.

Male in textu κιγκλίδος.

(71) *Οὐκ ἐφίέντος.* Ita Reg. unus. Ed. minus bene οὐκ ἀφίέντος.

(72) *Ταῦτα δοκεῖ.* Ita Regg. duo. Ed. ταῦτα δοκεῖ.

(73) *Ἡ εὐρετής.* Ita Regg. plures. In ed. deest ή.

(74) *Ἐμπομπεύων.* Ita Reg. unus, et ed. ad marg. Male in textu ἐμπομπεύων. Μοx τὸ δὲ σὸν ξίφος. Ita Reg. unus, et ed. ad marg. Male in textu τὸ δὲ σὸν ξίφος.

(75) *Οὐ τῷ.* Ita Reg. unus, et ed. ad marg. Male in textu αὐτῷ.

potius menti cedunt, quam aliorum, quibus audacia pro lege est, auctoritati ac potentiae. Alii rursum eruditiois **11** vim admirantur; vel si mavis, eruditiois genus omne, tam quod ad eorum, quae dicuntur, censuram ac judicium attinet, quam quod ad dicendi facultatem. Idem enim ipse judicium de sermonibus ferre potes, et majorem etiam in dicendo vim obtines: ita ut alterum aureum illius calculum referat, aut Homericam illam amussem, sub qua equorum Eumelii aequalitatem censeri ac perpendi contigit; alterum autem nimbus hemales superet. Pari enim cum laude, nunc certaminis arbitrum agis, ac prius ipse certabas. Alii firmitatem lenitatem temperatam laudibus efferant, suavitatemque nihil abjectum habentem, cuiusmodi scilicet sunt leonum saltus. Alii viribus poltens, et honore praeditum aurum, una cum magnificis nominibus contemptum, atque in effusam fugam a justitia tua conversum: res sane una ex omnibus auditione ac fide sublimior. Quin poeta quoque quispiam atque arte liberior et solutior, agricolarum choro coacto, rusticum carmen accinat, demessaque matura spica, quam jucundissimum corollam nectat, vitibusque hedera et uvis intertextis caput cingat. Agriculturæ nimirum haec testiva sacra sunt, tuo beneficio rursum ad homines allatae. Rupes etiam lac fundant, et fontes mel: ac planta omnis, tam culta, quam agrestis, poetarum figmenta sunt, cum terram benignitate alii sane dicant et effingant. Etenim omne id, quod Lyrico videtur, sed etiam quam maxime oblectare solet.

Ego autem, quod in tuis virtutibus singularem in modum admiror atque amplector, hoc dicam: nimirum quod temporis difficultate ac molestia sublimiore te præbeas. Nam cum religione gentilis sis, ac præsenti imperatori ea quae sunt imperii præstes: non tamen ita ipsi inservis, ut temporis adulatores, sed ut ii, qui probitatis et honestatis amici sunt, altaque et excelsa mente prædicti: atque ita adulatorum servile obsequium abhorres, patriæ autem benevolentiam servas, immortalemque in re mortali gloria in conquereris. Quin illius etiam in tuarum laudum numero ponendum est, quod in tanta **12** imperii amplitudine, amicitiae quoque aliquid reverentiae tribuis; ac tibi a tot

(76) Κρίτεις τε ἵκαρδς λόγοι. Male veritatem Billius, *judicium de rationibus ferre potes*.

(77) Τὸ μὲν αὐτὸν. Ita Regg. duo. In ed. deest autou.

(78) Στάθμην ἔκεινην. Ita Regg. unus. In ed. deest ἔκεινην. De Eumelii equis velut ad perpendiculum tergo similibus vide Homerum, *Iliad.* B. v. 765.

(79) Άλλοι εἰδούσεις στεφόντες. Ita Regg. plures. Ed. male διλοι δε τὸ αὐτηρὸν, quod Billius veritatem, alii item severitatem.

(80) Καὶ τό. Ita Regg. plures, et ed. ad marg. Male in textu καὶ τῷ.

(81) Ἀρρώστων προσαρέστωσοι. Ita Regg. plures. Ed. male ἀρρώστων προσαρέστωσαν, sed ad marginem

Α τοῦ λέγειν δύναμιν. Ή γάρ αὐτὸς κρίνειν τε ἱκανὸν λόγον (76), καὶ εἰπεῖν δυνατώτερος· ὡς τὸ μὲν αὐτοῦ (77) καὶ τὴν χρυσῆν εἰκάζεσθαι ψῆφον, ἢ τὴν Ὁμηρικήν στάθμην ἔκεινην (78), ὑφὲ δὲ κρίνεσθαι συμβαίνει τὴν τῶν Εὐμηλείων ἴππων ιστήτητα· τὸ δὲ ὑπὲρ τὰς χειμερίους εἶναι νιφάδας· ἀγωνισθετοῦντά τε δύοις νῦν, καὶ ἀγωνιζόμενον πρότερον. "Άλλοι τὸ στεφόν (79) ἐπανείτωσαν τῷ πράψι συγχεκραμένον, καὶ τὸ (80) ἐν τῷ μειδιχώῳ μή συμπεπτωδές, οἷα τὰ τῶν λεόντων σκιρήματα." Άλλοι τὸν εὐρυσθενῆ χρυσὸν καὶ τιμήντα, μετὰ τῶν σεμνῶν δύομάτων ἀτιμασθέντα, καὶ προτροπάδην εἴχαντα δίκην τῇ σῇ· πρᾶγμα μόνον δὴ πάντων καὶ ἀκοῆς καὶ πίστεως ὑψηλότερον. Ποιητικὸς δὲ τις ἀνήρ καὶ τὴν τέχνην ἀφετος καὶ αὐτόνομος, καὶ μέλος ἀγροικὸν προσαρέστωσι (81), γηπόνων χορὸν στησάμενος, καὶ ἀμησάμενος στάχυν ὥραον, πλεκέτω στίφανον δὲ: ἅδιστον, τιμερίδας τε περὶ κεφαλῆς ἐγειρέτω (82) κιτσῶν διεπλόκους καὶ βάτρυστ. Γεωργίας ταῦτα θαλύσια, διὰ τοῦ πάλιν ἀνθρώποις ἐπενεχθούστης (83)· πέτραι τε γάλα ναόντων, καὶ μέλι κρῆναι, καὶ φυτὸν (84) ἀπαν τιμέρων κομέτων καρποὺς, σύνεροφόν τε δύοις καὶ δρεον (85)· οἷα τὰ τῶν ποιητῶν τελάσματα, διαταντικῶσι ποιῶσι χαριζομένην τὴν γῆν. Ταῦτα μὲν, διπέρ ξῆνη, λεγόντων τε καὶ πλαττόντων ἔτεροι. Τὸ γάρ οἰκεῖον διπάν, οὐ πιέζει: μόνον, ὡς τῇ λύρᾳ δοκεῖ, ἀλλὰ καὶ εὐφραντίν μάλιστα τερψίκεν.

mitibus fructibus redundet: cuiusmodi scilicet aliqua utentem inducunt. Hæc, inquam, ut dixi,

quemque proprie attingit non solum premit, ut

C Εγὼ δὲ διαφερόντως τῶν σῶν ἄγαμοι τε καὶ ἀσπάζομαι, τοῦτο ἐρῶ· δὲ τῆς τοῦ καιροῦ δυσκολίας: κρείττονα σεαυτὸν παρέχεις. "Έλλην μὲν ὁν τὴν θρησκείαν, καὶ τῷ παρόντι κράτει τὰ τοῦ κράτους ὑπηρετούμενος· ὑπηρετούμενος δὲ (86), οὐχ δισαὶ οἱ τοῦ καιροῦ κόλακες, ἀλλ' δισαὶ οἱ τοῦ καλοῦ φίλοι, καὶ μεγαλόφρονες· καὶ τῶν μὲν τὴν θεραπείαν ἀφοσιούμενος (87), τηρῶν δὲ τῇ πατρίδῃ τὴν εὐνοίαν, καὶ ἀδάνατον ἐν θυντῷ πράγματι τὴν δόξαν καρπούμενος. Κάκενο δέ οὖν τῶν ἐπιανετῶν, διτι καὶ φίλοι τι νέμεται αἰλοῦς ἐν τασσύτῳ τῆς ἀρχῆς δγκώφ· καὶ σχολὴν ἀγεις ἀπὸ τοσούτων ὃν πράττεις, μή μεμνῆσθαι μόνον, ἀλλὰ καὶ τιμῆν διὰ γραμμάτων τούς φίλους, καὶ τὸν πόθον διμολογεῖν, καὶ πρὸς έαυτὸν ἔλκειν ἀπόγ-

D habent προσαρέστω σοι.

(82) Περὶ κεφαλῆς ὀγειρέτω. Reg. unus ὑπὲρ κεφαλῆς ἀγειρέων, παρεις caput congregat.

(83) Ἐπενεχθούσης. Reg. p̄ures ἐπανελθούσης, reversa.

(84) Καὶ φυτόν. Ita Regg. qualuor, et ed. ad marg. Male in textu, καὶ φησιν.

(85) Καὶ δρεον. Ita Regg. tres. Ed. male in textu δριτον, male etiam ad inarg. ὥριον.

(86) Τὰ τοῦ κράτους ὑπηρετούμενος· ὑπηρετούμενος δέ. Ita Regg. plures. In ed. deest prius ὑπηρετούμενος.

(87) Τὸν μὲν τὴν θεραπείαν ἀφοσιούμενος. Male veritatem Billius, imperatori quidam defunctione obsecueris; non enim istud viro lauli cederet.

τας (88). Ἀνθ' ὧν ἐπεύχομαι σοι, τῶν μὲν εἰς εὐδόξιαν (89) μείζον οὐδέν (καὶ γάρ προσθήκην ἡ ἀρχὴ λάβῃ), τὴν γε ἀρετὴν λαβεῖν οὐκέτειν), ἐν δὲ ἀντὶ τάντων καὶ μέγιστον, γενέσθαι μεθ' ἡμῶν ποτε καὶ Θεοῦ, καὶ τῆς τῶν διωκομένων εἶναι μερίδος, καὶ μὴ τῆς τῶν διωκόντων ἐπειδὴ τὸ μὲν καιροῦ φορᾶ παρασύρεται, τὸ δὲ ἀθάνατον ἔχει τὴν αυτηρίαν, πιθανόν δὲ νομίμην ποτε, verum pro omnibus id unum ac te conferas, atque ab iis stes, qui persecutionem patiuntur, quandoquidem hoc quidem temporis cursu distractabitur, illud autem immortalem salutem habet.

IA'. ΓΡΗΓΟΡΙΩΝ ΝΥΣΣΗΣ (90).

Eodem circiter tempore scripta videtur epistola ad Gregorium, Basillii fratrem, quem acriter reprehendit, eo quod abjectis sacris libris, quos plebi in ecclesia lectitare solebat, ad rhetorican profitendam, non sine piorum offensione, se contulisset.

"Ἐχω τις δεξιὸν ἐν τῇ φύσει (μεγαλαυχήσομαι γάρ ἐν τις τῶν πολλῶν καὶ αὐτός) δμοιώς ἐμαυτῷ τε δυσχεραίνω βουλευομένῳ κακῶς, καὶ τοῖς φίλοις. Ἐπειδὴ τοῖνυν φίλοι πάντες ἀλλήλων καὶ συγγενεῖς οἱ κατὰ Θεὸν ζῶντες, καὶ τῷ αὐτῷ Εὐαγγελίῳ στοιχοῦντες, τι οὐκ ἀκούεις (91) παρ' ἡμῶν μετὰ παρθησας, & πάντες ὑποκιθυρίζουσιν; Οὐκ ἐπαινοῦσι σου τὴν ἀδερφὸν εὐδόξιαν, τὸν εἴπω τι κάτιον καθ' ὑμᾶς (92), καὶ τὴν κατὰ μικρὸν (93) ἐπὶ τὰ χείρω ροπήν, καὶ τὴν κακίστην δαιμόνων, ἥν φησιν Εὐριπίδης (94), φιλοτιμίαν. Τι γάρ παθὼν; ὡς οὐρώτατε, καὶ τι σαυτὸν καταγνοὺς, τὰς μὲν ἱερὰς καὶ ποτίσμους βίσιους ἀπέρριψας, δες ὑπανεγίνωσκέ ποτε τῷ λαῷ (μὴ γάρ αἰσχυνθῆς (95) ἀκούων), ή ὑπὲρ καπνοῦ τέθεικας, ὡς τὰ πηδάλια (96) χειμῶνος ὥρᾳ καὶ τὰς σκαπάνας, τὰς δὲ ἀλμυράς καὶ ἀπόστους μετεχειρίσω, καὶ φήτωρ ἀκούειν μᾶλλον, ή Χριστιανὸς τὴν ηθέλησας; Ἡμεῖς δὲ τούτῳ μᾶλλον. Ἰπερ ἐκεῖνο, καὶ πᾶσα τῷ Θεῷ χάρις. Μή συ γε, ὦ δρόστε, μὴ ἐπὶ πολὺ (97) τοῦτο πάθης, ἀλλ' ἔκνηψον διὸ γοῦν, καὶ πρὸς σαυτὸν ἐπάνελθε, καὶ ἀπολύγησαι μὲν πιστοῖς, ἀπολύγησαι δὲ Θεῷ, καὶ θυσιαστηρίοις, καὶ μυστηρίοις, ἀφ' ὧν ἐμάκρυνας.

quando resipisce, atque ad te redi, teque et piis altaribus, et mysteriis, a quibus te procul submovisti.

Καὶ μὴ μοι τὰ κομψὰ ταῦτα καὶ φήτορικά δῆματα εἴποις: — Τι δέ; οὐδὲ ἔχριστιάνους φήτορεύων; οὔτε δὲ ἡμην πιστὸς ἐν τοῖς μετριακίσκοις στρεφόμενος; — καὶ ἵσως ἐπιμαρτυρῇ Θεόν. Οὐδαμῶς, ὡς θαυμάσιε, οὐκούν δοσον εἰκός, εἰ καὶ μέρος τι δοτῆμεν. Ποῦ δὲ τὸ πλήσσειν ἀλλούς ἐξ ὧν νῦν πράττεις, φυσικῶς πρὸς τὰ κακῶν δυτας ἐτομοτέρους, καὶ τὰ χείρω διδόναι περὶ σοῦ καὶ ὑπονοεῖν (98) καὶ λέγειν; "Εστω

(88) Ἀπότελ. Ita Reg. unus. Ed. male ἀπαντας, omnes.

(89) Εὐδοξίαν. Ita Regg. plures. Ed. minus bene εὐδοκιμιαν, existimationem.

(90) Alias XLIII. Circa idem tempus.

(91) Τι οὐκ ἀκούεις. Ita Regg. duo. Ed. male τι οὐκ ἀκούουσι, quid non audirent?

(92) "Ιτ' εἴκω τι κάτιον καθ' ὑμᾶς. Ita Reg. unus. In ed. deest τι κάτιον.

(93) Κατὰ μικρόν, paululum. Μοχ, ἐπὶ τὰ χείρω ροπήν. Ita Regg. duo. Ed. minus bene κλοπήν, subductionem.

(94) Ἡρ φησιν Εὐριπίδης. Apud Euripidem, Jocasta Eteoclein illium alloquens, πλεονεξίαν, αγα-

tantisque rebus, quas geris, hoc oth superest, ut non modo amicorum memineris, sed etiam eos per litteras honore afficias, amoremq; ac desiderium constitaris, absentesque ad te pertrahas. Pro quibus omnibus rebus hoc tibi opto, non ut ad gloriam cumulus aliquis accedat (quamvis enim incrementum accipiat imperium, tamen ad virtutem maximum, ut ad nostras Deique partes aliquando patiuntur, non autem ab iis, qui eam inferunt: XI. GREGORIO NYSSENO.

B Inest mibi natura dextrum aliquid (liceat enim mibi unum quid ex multis de me arrogantius predicare): peræque et mihi malum consilium inveniunt succenso, et amicis. Quoniam itaque omnes, qui secundum Deum vivunt, atque eodem Evangelii tramite incedunt, amicitia et cognationis jure inter se devincti sunt, quid non a nobis libere audiatis, quæ omnes submurmurant? Ingloriam tuam gloriam, ut et ego quidquam more vestro loquar, minime laudent, tacitamque in deterius prolapsum, ac dæmonum pessimum, ut ait Euripides, ambitionem. Quid enim tibi accidit, vir sapientissime, quidque tibi in teipso displicuit, ut sacris illis suavissimisque, libris, quos quondam populo lecitabas (non enim hæc audiens erubescas), calcatis atque projectis, aut etiam ad sumum suspensus, non secus atque navium gubernaculis et ligomibus biemis tempore, salsos et amarulentos in manus sumpseris, ac rhetor vocari, quam Christianus inalueris? Nos contra hoc potius, quam illud, eoque nomine maximam Deo gratiam habeo. Nequam quæ quoero, o optime, ne diutius animo ita affectus sis; verum, serius quidem, sed tamen, aliquibus hominibus siueque præditis purga, et Deo, atque

C 13 Ac ne mibi scita hæc et rhetorica proferas: — Quid vero? annon Christianus eram, cum eloquentiæ artem proflerer? annon pius ac fidelis, cum inter adolescentulos versarer? — ac fortasse eliam Dei fidem implorabis. Minime, vir eximie, saltem quantum par erat, etiamsi partem aliquam concedamus. Ubi autem illud ponemus, quod ex his, quæ nunc facis, alios offendis, hoc est, eos,

D ritiam, vocat δαιμόνων κακίστην, dæmonum pessimum. Quod autem ille avaritiæ, hoc ambitioni tribuit Gregorius. BILLIUS.

(95) Αἰσχυρθῆς. Ita Reg. unus. Ed. male αἰσχυνθεῖς.

(96) Ος τὰ πηδάλια. Alludit ad illud Hesiodi, in poenale cui titulus est, *Opera et dies*: Ηγδαλιον δ' εὐεργὲς ὑπὲρ καπνοῦ κρεμάσσεται. Clavum vero bene fabrefactum super summi suspendito.

(97) Ο δρόστε, μὴ δὲ πολύ. Ita Regg. duo. Ed. male ὡς δρόστε, ἥν δε, μὴ ἐπὶ ποδύ, quod Billius verit.

(98) Περὶ σοῦ καὶ ὑπονοεῖν. Ita Reg. unus. Ed. male περὶ τοῦ ὑπονοεῖν.

qui natura ad malum procliviores sunt, atque A οccasionem iis præbes de te sinistre partim suscipiandi, partim loquendi? Falso sane et inique id faciunt: quid tamen necesse est hanc illis occasionem suppeditari? Neque enim sibi ipsi quis tantum vivit, sed et proximo: nec sibi ipsi fidem facere satius est, nisi alii quoque fides fiat. An tu aut pugnis in publico coetu decertans, aut etiam in theatris colaphum in malam accipiens vicissimi atque impingens, aut denique turpiter et fœde te ipsum inflectens atque contorquens, postea te animo sobrium esse diceres? Sobrium hominis non est haec cogitatio. Levis animi est, haec ita suscipere. Ac si quidem meliorem mentein indueris, gaudabo, ut Pythagoricus quispiam philosophus dicebat, cum prolapsi sodalis vicem lugeret: sin minus, ille quidem scripsit: Mihi mortuus es; ego autem in gratiam tuam nondum hoc dicam. Nam ille ex amico hostis factus est, sed amicus tamen, ut ait tragicus. Verum acerbe feram (sic enim moderatus loquar), si nec ipse quid officii sit perspicias, quod priuue honorum hominum classis est, nec aliud recte monentem sequaris, quod secundi ordinis est. Illebas admonitionem nostram. Ac mihi, queso, ignosce, propter amicitiam dolenti, atque seque et tua et totius sacerdotalis ordinis, addam autem et omnium Christianorum, causa inflammato. Quod si etiam tecum, vel pro te orandum est, Deus infirmitati tue opem ferat, qui mortuos quoque ad vitam revocat.

XII. NICOBULO.

Nicobulus, ad quem scripta est epistola XII, Alypianam, filiam Gergoniae, quæ Gregorii nostri soror erat, uxorem duixerat. Sub initia hujus conjugii, cum, nondum assuetis conjugibus, vel juci, vel ritu soleant existere, datas esse has litteras non male omnino conjicias, anno circiter 365: quo pariter anno datum ad Amphilochium pro Nicobulo epistolam XIII, cum nondum foro Amphilochius valedixisset, arbitratur Tillmontius.

Alypianam apud nos eavillis incessis, ut patram, C ac tua proceritate indignam, o gigantee, et vaste, ac portentose, tum forma, tum robore. Etenim nunc intellexi animum mensuræ subjici, et virtutem expendi, ac rupes margaritis præstantiores 14 esse, corvosque lusciniis augustiores. Tu vere magnitudine tua et cubitis fruere, nec Aloydis illis ullo modo inferiorem te præbe. Equum enim ducis, et hastam vibras, et ferre tibi curæ sunt. Ipse autem uil operis patrat: nee magni roboris est radium ferre, et eolum tenere, ac telæ assidere: id enim seminarum deus est. Quod si hoc quoque adjicias, eam orationis causa humio affixam esse, ac per iugentes nientis agitationes perpe-

(99) "Ο τῆς χρόνης... μερίδος... δ τῆς δευτέρας. Male vertit Billius, que prima classis est..., qui secundus ordo est. Hesiodus, in poema, cui titulus est, *Opera et dies*, optimos eos esse censem, qui per seipso quid facto opus sit perspiciunt; bonos item eos qui recte monentibus obtemperant; qui autem nec sibi ipsis consulere sciunt, nec recte consulentis audiunt, eos esse prorsus inutiles.

(1) Alias CLV. Scripta anno 365.

(2) Καὶ ἀμέτροντε. Ita Regg. duo, et ed. ad marginem. Male in textu καὶ ἀμύθητε.

(3) Νῦν γάρ έγραψαν. Ita Regg. unus. In ed. deest γάρ.

(4) Ἀπόλαυσ. Ita Regg. tres, et ed. ad marginem. Male in textu ἀπόλαυσε.

Α ψεῦδος: ἀλλὰ τις ἡ ἀιάγκη; Οὐ γάρ ἔστω τῇ τις μόνον, ἀλλὰ καὶ τῷ πλησίον οὐδὲ ἀρκεῖ τὸ πείθειν σαντὸν, εἰ μὴ καὶ τοὺς ἄλλους. Ή καὶ ποκτεύειν οὐ γε ἐν τῷ κοινῷ, ή καὶ παιδινος ἐπεὶ κόρης καὶ παιών ἐν τοῖς θεάτροις, ή καὶ τὰ αἰσχρὰ λυγίζομενος καὶ καμπτόμενος, εἴπεις ἀνά κατὰ φυχὴν ἐσωφρόνεις; Οὐ σωρφονῶντος ὁ λογισμός. Κούφον τὸ ταῦτα δέχεσθαι. Εἰ μὲν οὖν μεταβάλοιο, ἀλλὰ νῦν χαιρήσομαι, τῶν Ηὐθαγορικῶν ἑρη τις φιλοσόφων, ἐταῖρον ἀκτεπτευκότα θρηνῶν εἰ δὲ μή, ἔκεινος μὲν ἔγραψε. Τέληντας μοι: ἐγὼ δὲ τοῦτο μὲν οὐκ ἔρω στὴν χάριν Εἰ. Φύλος γάρ ὁν, ἐχθρὸς ἐγένετο, ἀλλ' δμως φύλος, ή τραγῳδία φησίν. Ἀνιάσομαι δὲ, τοῦτο γάρ εἰπεῖν μέτριον, εἰ μήτε αὐτὸς συνορθεῖ τὸ δέον, δ τῆς πρώτης ἔστι τῶν ἐπαινετῶν μερίδος· μήτε δὲλλο εὑρίσκονται κατακαλούθσιες, δ τῆς δευτέρας (99). Τοσαῦτα τὰ τῆς περαινέσσων. Καὶ μοι σύγγρωθι διὰ φύλων ἀλγοῦντι, καὶ δμοις ὑπέρ τε σοῦ, καὶ τοῦ λεπτικοῦ παντὸς τάγματος φλεγομένων, προσθήσον δὲ, διὰ καὶ πάντων Χριστιανῶν. Εἰ δὲ δεῖ καὶ συνεξάσθαι ή ὑπερέξασθαι, Θεὸς βοηθείᾳ σὺ τῇ ἀσθενεῖτ, δ καὶ τεθνηκότας ζωοποιῶν.

IV. ΝΙΚΟΒΟΥΛΩ (1).

Σκύπτεις τὴν Ἀλιπιανὴν ἡμῖν, ὡς μιχράν, καὶ τῆς σῆς μεγαλειότητος ἀναξίαν, ὡς μαχρὲ σὺ, καὶ ἀμέτρητες (2), καὶ πελώριε, τὸ τε εἶδος καὶ τὴν ἀλκήν. Νῦν γάρ ἔγραψαν (3) διει: φυχὴ μετρεῖται, καὶ ἀρτῆ ταλαντεύεται, καὶ τιμώτεραι τῶν μαργάρων εἰ πέτραι, καὶ κόραχες ἀγδόνων αἰδεσιμώτεροι. Σὺ μὲν οὖν ἀπόλαυσ (4) τοῦ μεγέθους καὶ τῶν πηχῶν, καὶ μηδὲν λείπου τῶν Ἀλωάδων ἀκελλων (5). Ἰππον γάρ διγετες, καὶ τινάσσοις αἰχμήν, καὶ δηρᾶς σοι μέλουσ. Τῇ δὲ οὐδὲν Ἑργον, οὐδὲ πολλῆς τῆς ισχύος κερκίδα φέρειν, καὶ ἥλακάτην μεταχειρίζεσθαι, καὶ ιστῷ προσκαθέεσθαι. Τὸ γάρ γέρας ἔστι τυνακῶν (6). Εἰ δὲ καὶ τούτε προστείτης, διει τῇ γῇ προστέφυκε (7) διει εὐχήν, καὶ θεῷ σύνεστιν διει τοὺς με-

(5) Καὶ μηδὲν λείπου τῶν Ἀλωάδων ἀκελλων. Διοιδεῖ sunt Otus et Ephialtes, quos ex Neptuno peperit Iphimedia, uxor gigantis Aloei, Terra ac Titanis filii. Hos nono ipso ætatis anno novem cubitos latos et novein ulnis altos facit Homerus, Odyss. xi. Gigantibus contra supereros bellum parantibus, cum ad illud accedere non posset senior Aloeus, misit Otum et Ephialtem, qui Apollinis et Diana telis confixi perierunt, antequam ad pubertatem pervenissent.

(6) Τὸ γάρ γέρας ἔστι τυνακῶν. Ηα τε verba sunt hemistichiū ab ipso Gregorio adhibitū in poemate adversus mulieres sese nimis ornantes.

(7) Προστέφυκε. Ita Regg. duo. Ed. minus bene προστέκυψε, quod Billius vertit, *humi curvum esset.*

τάλιες τοῦ νοῦ κινήμασι, τί σοι ἐγεῖθα τὸ ὑψός, ή τὰ μέτρα τοῦ σώματος; Ἰδε καίριον σωτῆν, φθεγγομένης ἀκούσουν· τὸ ἀκαλλώπιστον κατανόησον, τὸ ως γυναιξὶν ἀνδρικὸν, τὴν οἰκωφέλειαν, τὴν φιλανθρωπίαν. Καὶ τότε φήσεις τὸ τοῦ Λάκωνος· Ὁντας οὐ μετρεῖται ψυχή, καὶ δεῖ τὸν ἔκτον, ἐδότα, πρὸς τὸν ἔντος βλέπειν ἄνθρωπον. Ἄν οὕτω ταῦτα σκοπεῖς, παύσῃ τοῦ πατέρεων, καὶ καταπαίξειν αὐτῆς ως μηρές, καὶ ουτοῦ παχαρίσεις τὴν συζυγίαν.

ποδινοῦ consideres, jocari desines, eamque ut parvam deridere: tuumque conjugium felix judicabis.

ΙΓ'. ΑΜΦΙΛΟΧΙΩ (8).

Ab Amphilochio petit ut Nicobuli in rerum tumultibus versantis patrocinium suscipiat.

Ἐπαίνῳ τῷ Θεόγνιδος, δε τὴν μέχρι πότων καὶ τοῦ ἡδεος (9) φιλαν οὐκ ἐπαινῶν, ἐπαινεῖ τὴν ἐπὶ τῶν πραγμάτων, τι γράψων;

Πολλοὶ παρὰ κρητῆρι φιλοὶ (10) γίνορται ἀτάροι, Ἐγ δὲ σκουδαῖο πράγματι (11) κανύδετεροι.

Ημεῖς τοίνυν κρατήρων μὲν (12) ἀλλήλοις οὐ κεκοινωνήκαμεν, οὐδὲ γε πολλὰ συγγεγόναμεν ἀλλήλοις (καίτοι ἔχρην παντὸς μᾶλλον (13), καὶ δι' ἡμᾶς αὐτοὺς, καὶ διὰ τὴν ἐκ πατέρων φιλαν), τὴν ἐπὶ τῶν ἔργων δὲ ἀπαιτοῦμεν εἴνοισαν. Ἐγγὺς ἁγῶν, καὶ ἀγώνων δὲ μέγιστος. Οἱ γάρ οὐδὲ τμῶν (14) Νικόδουλος ἐν ταραχαῖς ἀδοκήτος, παρ' ὅν ἥκιστα ἀν ψήθη τις ἔχειν πράγματα (15). Διὰ τοῦτο ἀξιοῦμεν παρεῖναι, καὶ βοηθεῖν τὴν ὡς τάχιστα, καὶ συνδικάσοντα καὶ συνηγορήσοντα (16), εἰ εὖροις ἀδίκουμένους. Εἰ δ' οὖν (16'), μή προληφθῆναι τῷ ἐναντεἴῳ μέρει, κέρδους μικροῦ τὴν ἐλευθερίαν ἀποδιδόμενον, τὴν δὲ σοι μαρτυρήσεισαν παρὰ πάντων γινώσκομεν. σομπειας. Σιν μινος, ατ certe, ut ne ab adversa parte præriparis, exiguo quæstu libertatem eam vendens, quam omnium testimonio semper tibi tributam fuisse perspectum habemus.

ΙΔ'. ΚΑΙΣΑΡΙΩ (17).

Ad eundem prosectorum annum pertinet epistola xiv ad Cæsarium, qui sub Valentis imperatoris primordia, Constantinopoli praefectus legitur anno 365; quem Gregorius magistratum gessisse, cum haec scriberet, ipse satis indicat.

Εὔεργέτησόν τι καὶ σεαυτὸν καὶ ἡμᾶς, οἶον οὐ πολλάκις εὐεργετεῖσις, διτι μηδὲ (18) πολλάκις παραπίπουσιν εὐεργεσίας τοιαύτης καροί. Τῶν κυρίων μου τῶν ἀνεψιῶν πρόστιθη προστασίαν δικαιοτάτην, καμνόντων ἐκανὼν ἐπὶ κτήματι, διπερ ὠνήσαντο μὲν, τῶν καὶ πέρδες ἀναγκώρησιν ἐπιτίθειον, καὶ τινὰ τοῦ βίου παρέχειν αὐτοῖς ἀνατροφὴν (19) δυνάμενον· ἐπειδὴ

(8) Alias CLX. Scripta anno 365.

(9) Καὶ τοῦ ἡδεος. Ita Regg. duo. Ed. minus bene καὶ συνουσίας, quod Billius vertit, et societatem.

(10) Φιλοὶ. Hanc vocem, quae in ed. deerat, supplevimus e Regg. tribus.

(11) Ἐγ δὲ σκουδαῖο πράγματι. Male vertit Billius, rebus ut in dubiis.

(12) Κρατήρων μέν. Ita Regg. duo. Ed. κρατήρων γε. Μικροῦ δέ γε. Ita Reg. unus In ed. deest γε.

(13) Ἐχρῆν πατέρος μᾶλλον. Ita Reg. plures. Ed. ἔχρην πάντως, quod Billius vertit, illud omnino facere consentaneum erat.

(14) Οἱ γάρ οὐδὲ τμῶν. Filium suum appellat Nicobulum, qui sororis ipsius Gorgoniæ filium uxori duxerat.

A tuam cum Deo consuetudinem habere, quid hic de tua sublimitate, corporisque mensura te jactabis? Vide tempestivum silentium: loquentem audi: quam incompta sit, animadverte: quam, ut femina, fortis ac strenua: quas rei domesticæ utilitates afferat: quam viri amans sit. Ac tuum illud Laco-nis dices: Certe animus in mensuram minime cadit, atque externum hominem oculos in internum conjectos habere oportet. Si hæc ad hunc modum consideres, jocari desines, eamque ut parvam deridere: tuumque conjugium felix judicabis.

XIII. ΑΜΦΙΛΟΧΙΟ.

B Illud Theognidis probo, qui cum eam amicitiam, quæ ultra pocula et delicias minime se porrigit, haudquaquam laudet, eam contra, quæ in rebus eluet, laudibus vehit, his verbis utens:

*Ad calices multi sese profitentur amicos :
Seriu tractanti rurus amicus erit.*

C Non igitur poculorum quidem commercium inter nos habuimus, nec multum una fuimus (quoniam nihil nobis antiquius esse debeat, tum propter nos ipsos, tum proper traductam ad nos a parentibus amicitiam), at eam, quæ in rebus existit, benevolentiam exposcimus. Imminet certamen, et quidem certaminum omnium maximum. Filius enim noster Nicobulus in tumultibus inopinatis versatur, ab iis, a quibus minime quispiant existimasset habiturum eum negotia et 15 molestias. Quamobrem abs te petimus, ut adsis, atque quamcelerrime nobis opem feras, jus dicturus, ac patrocinium nostrum suscepturus, si nos injuria affici

XIV. CÆSARIO.

D Et te ipsum, et nos, ejusmodi quodam beneficio affice, quali haud sæpe afficies: quandoquidem nec sæpe hujusmodi beneficij occasiones incidentur. Dominorum meorum consobrinorum æquissimum patrocinium suscipe, qui plurimum laboris et seruūm pro eo prædio subeunt, quod, ut ad secessum apium et idoneum, atque ex quo subsidium ali-

(15) Ἐχειν πράγματα. Ita Regg. duo. Ed. Εχων πράγματα, quod Billius vertit, negotia et molestias habens.

(16) Συρδικάσοντα καὶ συνηγορήσοντα. Ita Regg. duo. Ed. δικάσοντα καὶ συνηγορήσαντα, quod Billius vertit, jus dicens ac patrocinium nostrum suscipiens.

(16') Εἰ δ' οὖτ. Forte legendum, Εἰ δ' οὐ. Tu videas. Ed. οὐτ.

(17) Alias CV. Scripta anno 365.

(18) Οὐτι μηδέ. Ita Regg. tres. In ed. deest ὅτι.

(19) Ἀραροφήν. Ita legimus. Combeffisi conjecturam sequentes. Ed. male ἀποτροφήν, conversionem.

quod vita ipsi afferri posset, coemerunt; postquam autem coemerunt, in multas molestias et difficultates inciderunt, ut qui scilicet partim improbos venditores experiantur, partim a vicinis spoliarent ac diripiantur: adeo ut lucro illis futurum sit, recepto pretio, quod dederunt, una cum iis sumptibus, quos præterea fecerunt, et qui non exigui sunt, prædii possessione cedere. Sane si tibi litem bane ad te ipsum transferre cordi sit, postea quia, et contractus bellissime ac firmissime se habeat, dispexeris, hoc utique et ipsis et nobis gratius jucundiusque fuerit. Si secus, hoc secundo loco a te peto, ut hominis anxie nocendi sedulitati atque improbitati te ipsum opponas; ut ne ob eorum vitam a negotiis remotam, ipsis in aliquo prævaleat, nempe ut vel prædiū detinentes lœdat, vel discedentes detrimento afficiat. Equidem ipse pudore suffusus sum, de his rebus ad te scribens. Tamen quoniam ipsis, tum ob generis propinquitatem, tum ob vitæ institutum, opera nostra debetur, (cujusnam enim potius, quam ejusmodi virorum, cura quispiam tangatur? aut quia re magis erubescat, quam si hujusmodi beneficia conferre minime studeat?) te rogo, ut vel tua ipsis, vel nostra, vel ipsorum causa, vel etiam propter haec omnia in unum eoacta, omnino quidem certe de iis bene merearis.

16 XV. LOLLIANO.

Data ad Lollianum epistola, quæ sequitur, eadem anno, et eodem tempore conscripta est, quippè quæ de re eadem, et pro iisdem Helladio et Eulalio, Gregorii consobrini, agit.

Optime vero facis, quod ad nos te recipis, longo C quidem intervallo, sed ita tamē (quod hoc præstantius est), ut res tuæ se habeant ex animi sententia: et quia nos iis curis, in quibus tua causa versabamur, liberasti. Siquidem omnia nobis coniuncta tecum esse ducimus, tam tristia, quam laeta et jucunda; ea enim amicitiae natura est. Quoniam autem ad nos reverteris, fac felicitatem tuam, illi cuiusdam verbis utar, amicis tuis impertias. Imperficies autem, si dominos consolrinos meos, Helladium et Eulalium, cum in ceteris rebus velut familiares intueri animum induxeris (familiares autem dico, nisi tu nos pro alienis habeas, neque enim majus quidquam habeo, quod dicam), tum etiam, ut alii ipsis patroni requirendi sint, minime patiaris. Verum eis quidvis te præbeas, probum D amicum, communum vicinum, fortē adjutorem, et ne singula enumerem, generosum Lollianum, ac

Εῦ γε δι: ἐπανήκεις τηλίν, διὰ μαχροῦ μὲν, ἀλλ' δμως; (καὶ δ τούτου κρέπτον), δι: κατὰ νοῦν πράτων, καὶ τῶν ἐπὶ σοι φροντίδων ἡμᾶς ἡλευθέρωσας. Πάντα γάρ κοινὰ ποιούμεθα πρὸς σὲ, καὶ λύπας καὶ εὐφροσύνας· τοιοῦτον τάρ τι φίλα. Ἐπειδὴ δὲ ἐπανήκεις, μετάδος φίλοις σοὶσι σῆς εὐπραξίας, φησὶν δὲ εἰπών (25)· μεταδόσεις δὲ, εἰ τοὺς κυρίους μου τοὺς ἀνεψιους Ἑλλάδιον καὶ Εὐλάλιον, καὶ τὰλλα οἰκείους ὅρφων προθυμοῖο (οἰκείους (26) δὲ λέγω, εἰ μὴ ἄλλους ἡμᾶς πρὸς ἑκατὸν νομίζοις, οὐ γάρ οἴδε δι: δι: μετέζονα (27) εἰποιμι), καὶ μὴ ἐπέρων δεηθῆναι προστατῶν ἀνδροῖο. Ἀλλὰ πάντα σεαυτὸν παράσχοι, φίλον χρηστὸν, γείτονα δεξιόν, παραστάτην γενναῖον. Ήνα μὴ καθ' ἔκαστον λέγω, τὸν εὐγενῆ Λόλλιανδν, τὸν ἐπὶ καλοκαγαθίᾳ (28) γνώριμον. Ὑπισχνοῦμαι δὲ, εἰ ἐπὶ πλεον αὐτοῖς ὀμιλήσαις, καὶ τῆς φιλοσοφίας αὐτῶν (29) τὸ θύμος κατέδοις, δι: πρὸς ἄλλους (30) ὑπὲρ αὐτῶν πρεσβεύσεις. Τοσοῦτον θερήψω τῷ σῷ τρόπῳ,

(20) Προθύμειοι. Ita Regg. duo. Ed. male ποθύμενοι, desiderentur.

(21) Ο δεδάκωι Has voces, quæ in ed. de- erant, supplevimus e Regg. duobus.

(22) Κτησεως. Ita Regg. tres, et Billius in versione. Ed. male κτίσεως, creatione.

(23) Τῇ περιεργῇ. Billius, curiositati. Μόx τοῦ ἀνδρός. Hoc singulare pro plurali positum Com- befitio videtur esse Atticum, quia de pluribus vici- mis agitur.

(24) Alias CXCV. Scripta anno 365.

(25) Φησίν στιχώ. Euripides, in Oreste.

(26) οἰκείους... οἰκείους. Ita Regg. duo. Editio male habent δις οἰκείως, quod Billius vertit, sumi- liariter.

(27) Ο τι διρ μελζονα. Ita Regg. tres. Ed. minus bene δι: μελζονα.

(28) Καλοκαγαθίῃ. Ita Regg. duo, et ed. ad marg. Male in textu καλοκαγαθίαν.

(29) Αντών. Hanc vocem, quæ in ed. deerat, supplevimus e Regg. pluribus.

(30) Άλλους. Ita Regg. plures, et Billius in ver- sione. Ed. male ἄλλοιους.

καὶ οὕτω πολλὰς ἐπίδας ἔχω μὴ διαμαρτήσονται A probitatis nomine insignem et nobilem. Illud autem σου (31) περὶ ὧν αὐτὸς ἐπρέσβευσα. tibi polliceor, si diutius cum eis verseris, ac philo- sophiae ipsorum sublimitatem perspicias, fore ut ipse pro illis alios depreceris. Usque adeo moribus tuis confido, ac tam ingentem spem habeo, me de iis rebus, de quibus tecum ago, repulsam a te mi- nime laturum.

IC⁷. ΕΥΣΕΒΙΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΑΙΣΑΡΕΙΑΣ (32).

XVI. EUSEBIO EPISCOPO CÆSAREÆ.

Hæc epistola et sequentes versantur circa dissensionem inter Eusebium Cæsariensem et Basiliū. Cujus dissensionis causam licet Gregorius taceat, non alia esse videtur, quam quod Basiliū fama ac summus ingenii ei doctrinæ splendor oculos Eusebii lascerat. Basiliū, qui eo ipsi charior esse debuisset, quo magis eum in serendo episcopatus onere levabat, ab Ecclesiæ administratione non sine ignominia removit. Duxit suum sic injuria affectum monachi Cæsarienses ferre non potuerunt, sed statim audaci facinore ab episcopi communione recedere statuunt, secumque partem plebis et honoratorum parlem non exiguum abstrahunt. Eusebius cedens, ne sui causa lacererat Ecclesiæ corpus, Basiliū cum Gregorio suo, coque recessus auctore, una profugit in Pontum, anno 363, ut censem Tillemontius, vel anno 364 exente, aut etiam inuenit 365, ut contendit noster Prudentius Māranus. Inde reversus Gregorius ad conventus spirituales et concilia ab Eusebio vocabatur; negabat autem se ab eo Basilio venturum, atque ut revocaretur ab Eusebio flagitabat, simulque pollicitus fore ut Basiliū ipse, velut umbras corpora, sequeretur. Atque hæc Gregorius in epistola xvi.

Ἐπειδὴ πρὸς δινῆρα ποιοῦμαι τοὺς λόγους, οὗτος δὲ τὸν ἐπέρωφ φωρᾶσαι πάντων δξύτατον, καὶ δὲ μάλιστα σοφοῖς πλέκηται (33) καὶ ποικίλοις τοῖς λαθυρίνθοις· πρὸς δὲ, οὐδὲ αὐτῷ μοι φίλον τὸ τεχνικὸν (εἰρήσται γάρ καὶ ἡ φορτικώτερον), πεφυκότι τε οὗτοι καὶ τυπουμένῳ παρὰ τοῦ λόγου, διὰ τοῦτο γράφω τὰ παριστάμενα. Καὶ μου δέξαι τὴν παρῆρσίαν· ἡ ἀδικήσεις γε τῆς ἀληθείας, τὰ τῆς ἐλευθερίας (34) ἀποστερῶν, καὶ ἀναγκάζων ἐν ἐμαυτῷ κατέχειν τὴν ὀδινὰ τῆς λύπης, ὥσπερ τι νόσημα ὑπουλον καὶ κακόθεος. Ἐγὼ χαρωμὲν ὑπὸ σοῦ τιμώμενος (εἰπερ ἀνθρωπός εἰμι, τοῦ προειρηκότος (35) δὲ λόγος), καὶ καλούμενος ἐπὶ τε συνδόνους καὶ συλλόγους πνευματικούς (36). Οὐδὲ φέρω δὲ τὴν γεγενημένην ὅστιν τῷ τιμωτάτῳ ἀδελφῷ Βασιλεῖ, καὶ γινομένην ἐτε περὶ τῆς σῆς εὐλαβείας, δν καὶ βίου καὶ λόγου κοινωνίαν, καὶ τῆς ὑψηλοτάτης φιλοσοφίας εἰδόμην τε ἀπαρχῆς, καὶ νῦν ἔχω καὶ οὐδὲν ἐμαυτῷ μέμφομαι τῆς ἐπ’ αὐτῷ κρίσεως. Οὕτω γάρ εἰπεν μετριώτερον, Ινα μὴ ἐμαυτὸν ἐπανείν δῖξαι, τὰ ἐκείνου θαυμάζων. Σὺ δὲ μοι δοκεῖς ποιεῖν παραπλήσιον, τὸν μὲν ἀτιμάζων, τιμῶν δὲ ἡμᾶς, ὥσπερ δὲ τις ἐνδικὸς τῇ μὲν τῶν χειρῶν καταψήχοι (37) τὴν κεφαλὴν, τῇ δὲ παλὸι τὴν παρειάν· ἡ καὶ θεμελίους ὑποστῶν οἰκίας, διαζωγραφοί τοὺς τοῖχους, καὶ καλλωπίζοι τὰ ἔξωθεν. Εἰ τι οὖν ἐμοὶ πείθῃ, τοῦτο ποιήσεις. Πεισθῆναι δὲ ἀξιῶ· καὶ γάρ δίκαιον. Εἰ ἐκείνον θεραπεύσεις τὰ εἰκότα, καὶ παρέκεινον θεραπευθῆσθαι. Τὸ δὲ καθ’ ἡμᾶς ἔφεται ὥσπερ τοῖς σώμασιν αἱ σκιαὶ, μικρούς τε δυτας, καὶ πρὸς εἰρήνην ἐτοιμοτέρους. Οὐδὲ γάρ οὕτως ἀδίλιως πράττομεν, ὥστε τ’ ἀλλα μὲν ἐθέλειν φιλοσοφεῖν, καὶ τῆς χρείττονος εἶναι μερίδος· ὑπερορφῆν δὲ πράγματος,

(31) Διαμαρτήσονται σου. Ita Regg. tres. Ed. male διαμαρτήσονται, et in eis deest σου.

(32) Alias XX. Scripta anno 365.

(33) Πλέκηται. Ita Reg. unus, et Billius in versione. Edit. male πλέκηται.

(34) Η ἀδικήσεις γε τῆς ἀληθείας, τὰ τῆς ἐλευθερίας. Ita Regg. duo. Ed. male ἡ ἀδικήσεις γε, τῆς ἐλευθερίας, quod Billius vertit, aut injurias in me fueris, libertatem, etc.

(35) Τοῦ προειρηκότος δὲ λόγος. Inter sententias

B Quoniam mihi cum eo viro sermo est, qui nec ipse mendacium amet, et ad istud in altero deprehendendum homines omnes acumine superet, quantumvis scitis et variis labyrinthis obvolvatur· atque insuper nec mihi quidem fucus et artificium placet (dicam enim, etsi molestius sit), tum a natura ita comparato, tum a Scriptura informato: idcirco quæ animo 17 occurunt scribo. Ac tu fiduciam meam in bonam partem accipias velim: aut injurias in veritatem fueris, libertatem mihi adimens, cogensque me conceputum mœrem, velut morbum quemdam malignum et suppeditum, imo pectora contineare. Honore quidem me a te affici letor (siquidem homo sum, ut prius dixit quispiam), atque ad concilia et conventus spirituales vocari. Verum contumeliam charissimo fratri Basilio a tua pietate illatum esse, atque etiamnum inferri moleste fero, utpote quem, tum vitæ, tum studiorum, ac sublimissimæ philosophiaæ socium, et ab initio elegi, et nunc habeo: nec quicquam mihi ob judicium de eo meum succenseo. Sic enim parcus loqui præstat: ne aliqui ipsius virtutes prædicans, me ipsum laudare videar. Tu vero, dum eo contempto nos honore affici, perinde mihi facere videris, ac si quis unius viri caput altera manu demulceat, altera malam feriat; aut etiam convellens domus fundamenta parietes pingat, atque externas partes exornet. Proinde si quid mihi obtemperandum putabis, hoc facies. Ut autem obtemperes, a te puto et contendō: æquum est enim. Si illum, ut par est, colueris, ipse quoque ab eo vicissim observaberis. Nos autem sequemur, quemadmodum umbræ cor-

ab Henr. Stephano editas hæc habetur: Τιμώμενοι γάρ πάντες ἔδονται βροτοῦ. Honore enim affecti omnes lætantur homines.

(36) Έπὶ τε συνδόνους καὶ συλλόγους πνευματικούς. Ita Regg. duo, et Billius in versione. Ed. male ἐπὶ τε συλλόγους καὶ συνδόνους πνευματικούς, eset enim legendum πνευματικά.

(37) Καταψήχοι. Ita Reg. unus, et Billius in versione. Ed. male καταψήχοι.

quod vitæ ipis afferri posset, coemerunt; postquam autem coemerunt, in multas molestias et difficultates inciderunt, ut qui scilicet partium improbos venditores experiantur, partim a vicinis spoliarentur ac diripiantur: adeo ut lucro illis futurum sit, receptio pretio, quod dederunt, una cum iis sumptibus, quos præterea fecerunt, et qui non exigui sunt, prædi possessione cedere. Sane si tibi litem bane ad te ipsum transferre cordi sit, postea quam, et contractus bellissime ac firmissime se habeat, dispixeris, hoc utique et ipsis et nobis gratius jucundiusque fuerit. Sia secus, hoc secundo loco a te peto, ut hominis anxie nocendi sedulitati atque improbitati te ipsum opponas; ut ne ob eorum vitam a negotiis remotam, ipsis in aliquo prævaleat, nempe ut vel prædi detinentes laedat, vel discedentes detimento afficiat. Equidem ipse pudore suffusus sum, de his rebus ad te scribens. Tamen quoniam ipsis, tum ob generis propinquitatem, tum ob vitæ institutum, opera nostra debetur, (cujusnam enim potius, quam ejusmodi virorum, cura quispiam tangatur? aut quia re magis erubescat, quam si hujusmodi beneficia conferre minime studeat?) te rogo, ut vel tua ipsis, vel nostra, vel ipsorum causa, vel etiam propter haec omnia in unum coacta, omnino quidem certe de iis bene merearis.

16 XV. LOLLIANO.

Data ad Lollianum epistola, quæ sequitur, eadem anno, et eodem tempore conscripta est, quippe quæ de re eadem, et pro iisdem Helladio et Eulalio, Gregorii consobrinis, agit.

Optime vero facis, quod ad nos te recipis, longo quidem intervallo, sed ita tamen (quod hoc praestantius est), ut res tuæ se habeant ex animi sententia: et quia nos iis curis, in quibus tua causa versabamur, liberasti. Siquidem omnia nobis coniuncta tecum esse ducimus, tam tristia, quam laeta et jucunda; ea enim amicitiae natura est. Quonia in autem ad nos reverteris, fac felicitatem tuam, ut ejusdam verbis utar, amicis tuis impertias. Imperfites autem, si dominos consobrinos meos, Helladium et Eulalium, cum in ceteris rebus velut familiares intueri animum induxeris (familiares autem dico, nisi tu nos pro alienis habeas, neque enim majus quidquam habeo, quod dicam), tum etiam, ut alii ipsis patroni requirendi sint, minime patiaris. Verum eis quidvis te præbeas, probum amicum, commodum vicinum, fortè adjutorem, et ne singula enumerem, generosum Lollianum, ac

A ὡνήσαντο, πλεῖσι περιπεπτώκασι δυσχερείαις, τὰ μὲν τῶν πεπρακότων ἀγνωμόνων πειρώμενοι, τὰ δὲ ὑπὸ τῶν γειτονούντων περικοπόμενοι καὶ πορθούμενοι (20), ὥστε κέρδος εἶναι αὐτοῖς, τὸ τίμημα δεδώκασι (21) κομισαμένοις, μεθ' ὧν προσανηδόκασιν, διντων οὐκ δόλιων, ἀπαλλαγῆναι τῆς κτήσεως (22). Εἰ μὲν οὖν οἱ φύλων εἰς σεαυτὸν περιστῆσαι τὴν πραγματείαν, διποὺς ἀν κάλλιστα καὶ ἀσφαλέστατα ἔχῃ οἱ τὸ συνάλλαγμα διασκέψαμένων, τοῦτο δὴ καὶ αὐτοῖς καὶ ἡμῖν ἤδιον. Εἰ δὲ μή, τὸ γε δεύτερον, τῇ περιεργῇ (23) καὶ ἀγνωμούνη τῶν ἀνδρὸς ἀντίθετος σεαυτὸν, ἵνα μὴ πάντας ἐν γέ τι διὰ τὴν ἀπραγμοσύνην αὐτῶν ἔχῃ πλέον, ή κατέχοντας ἀδικῶν, ή ζημιῶν ἀπαλλαττομένους. Ἐγὼ μὲν οὖν καὶ τρυθίσας περὶ τούτων ἐπιστέλλων. Ἔπειδὴ γε δόμοις αὐτοῖς διφειλόμεθα, καὶ διὰ γένος, καὶ διὰ τὴν τοῦ βίου προσάρεσιν (τίνος γάρ ἂν τις κατδιοτο μᾶλλον, ή τῶν τοιούτων; ἐπὶ τῷ δὲ ἀντίχυνοι πλέον, ή τὰ τοιαῦτα εὑρεγετεῖν οὐ προδυμούμενος); οὐ δὲ διὰ σεαυτὸν, ή δι' ἡμῶν, ή διὰ τοὺς ἀνδρας αὐτοὺς, ή διὰ πάντα ταῦτα ὅμοι, ἀλλὰ πάντας γε αὐτοὺς εὐεργέτησον.

IE'. ΛΟΛΛΙΑΝΩ (24).

B Εὔ γε δι: ἐπανήκεις ἡμῖν, διὰ μακροῦ μὲν, ἀλλ' δικῶς (καὶ δι τούτου κρείττον), διτι κατὰ νοῦν πράττων, καὶ τῶν ἐπὶ σοὶ φροντίδων ἡμῖς ἡλευθέρωσας. Πάντα γάρ κοινὰ ποιούμεθα πρὸς σὲ, καὶ λύπας καὶ εὐφροσύνας· τοιοῦτον γάρ ἡ φιλία. Ἐπειδὴ δὲ ἐπανήκεις, μετάδος φίλωις σοὶσι σῆς εὐπραξίας, φησὶν δὲ εἰπών (25)· μεταδώσεις δὲ, εἰ τοὺς χυρίους μου τοὺς ἀνεψιούς Ἑλλάδον καὶ Εὐάλιον, καὶ τέλλα οἰκείους ὁρέων προθυμοῦ (οἰκείους; (26) δὲ λέγω, εἰ μὴ ἄλλοις ἡμῖς πρὸς ἐκατὸν νομίζοις, οὐ γάρ οἰδ' ὅτι δὲν μετέζονται (27) εἴποιμι), καὶ μὴ ἐπέρων δεθῆναι προστατῶν ἀνάσχοιο. Ἀλλὰ πάντα σεαυτὸν παράσχοιο, φίλοιν χρηστὸν, γειτονα δεξιὸν, παραστάτην γενναῖον. ἵνα μὴ καθ' ἔκαστον λέγω, τὸν εὐγενὴν Λολλιανὸν, τὸν ἐπὶ καλοκαγαθίᾳ (28) γνώριμον. Ὅπισχονμαι δὲ, εἰ ἐπὶ πλεὸν αὐτοῖς ὅμιλήσαις, καὶ τῆς φιλοσοφίας αὐτῶν (29) τὸ θύρος κατέβοις, διτι πρὸς ἄλλους (30) ὑπὲρ αὐτῶν πρεσβεύεις. Τοιοῦτον θερέων τῷ σῷ τρόπῳ,

(20) Πορθούμενοι. Ita Regg. duo. Ed. male ποθούμενοι, desiderentur.

(21) "Ο δεδώκασι. Has voces, quæ in ed. de- erant, supplevimus e Regg. duobus.

(22) Κτήσεως. Ita Regg. tres, et Billius in versione. Ed. male κτίσεως, creatione.

(23) Τῇ περιεργῇ. Billius, [curiositati]. Mox τοῦ ἀνδρά. Hoc singulare pro plurali positum Com- bessio videtur esse Atticum, quia de pluribus vici- sis agitur.

(24) Alias CXCV. Scripta anno 365.

(25) Φησὶν δὲ εἰπών. Euripides, in Oreste.

(26) Οἰκείους... οἰκείους. Ita Regg. duo. Editi male habent δις οἰκείως, quod Billius vertit, sumi- liariter.

(27) Ο τι δὲ μείζονα. Ita Regg. tres. Ed. minus bene διτι μείζονα.

(28) Καλοκαγαθίᾳ. Ita Regg. duo, et ed. ad marg. Male in textu καλοκαγαθίαν.

(29) Αὐτῶν. Hanc vocem, quæ in ed. deerat, supplevimus e Regg. pluribus.

(30) Άλλους. Ita Regg. plurcs, et Billius in ver- sione. Ed. male ἄλληλους.

καὶ οὕτω πολλὰς ἐλπίδας ἔχω μὴ διαμαρτήσεσθαι. A probitatis nomine insignem et nobilem. Illud autem οὐ (31) περὶ ὧν αὐτὸς ἐπρέσβευσα. tibi pollicor, si diutius cum eis verseris, ac philosophiae ipsorum sublimitatem perspicias, fore ut ipse pro illis alios depreceris. Usque ad eo moribus tuis confido, ac tam ingentem spem habeo, me de iis rebus, de quibus tecum ago, repulsam a te minime laturum.

ΙΓ'. ΕΥΣΕΒΙΟ ΕΠΙΣΚΟΠΟ ΚΑΙΣΑΡΕΙΑΣ (32).

XVI. EUSEBIO EPISCOPO CÆSAREÆ.

Hæc epistola et sequentes versantur circa dissensionem inter Eusebium Cæsariensem et Basiliū. Cujus dissensionis causam licet Gregorius taceat, non alia esse videtur, quam quod Basiliū fama ac summus ingenii et doctrinæ splendor oculos Eusebii læserat. Basiliū, qui eo ipso charior esse debuisset, quo magis eum in serendo episcopatus onere levabat, ab Ecclesiæ administratione non sine ignominia removit. Duxit suum sic injuria affectum monachi Cæsarienses ferre non potuerunt, sed statim audiā facinore ab episcopi communione recedere statuunt, secumque partem plebis et honoratorum partem non exiguum abstrahunt. Eusebius cedens, ne sui causa laceraretur Ecclesiæ corpus, Basiliū cum Gregorio suo, coquè secessus auctore, una profugis in Pontum, anno 363, ut censem Tillmontius, vel anno 364 exerunte, aut etiam in eunente 365, ut contendit noster Prudentius Mæranus. Inde reversus Gregorius ad conventus spirituales et concilia ab Eusebio vocabatur; negabat autem se abique Basilio venturum, atque ut revocaretur ab Eusebio flagitabat, simulque pollicitus fore ut Basiliū ipse, velut umbras corpora, sequeretur. Atque hæc Gregorius in epistola XVI.

Ἐπειδὴ πρὸς ἄνδρα ποιῶμαι τοὺς λόγους, οὗτος δὲ τὸ φεῦδος, καὶ τὸ ἐν ἑτέρῳ φωρᾶσαι πάντων δξύτατον, καὶ ὅτι μάλιστα σοφοῖς πλέκηται (33) καὶ ποικίλοις τοῖς λαδυρίνθοις· πρὸς δὲ, οὐδὲ αὐτῷ μοι φίλον τὸ τεχνικὸν (εἰρῆσται γάρ καὶ ἡ φορτικώτερον), πεφυκότι τε οὕτω καὶ τυπουμένῳ παρὰ τοῦ λόγου, διὰ τοῦτο γράφω τὰ παριστάμενα. Καὶ μου δέξαι τὴν παρῆσταν· ἡ ἀδικήσεις γε τῆς ἀληθείας, τὰ τῆς ἐλευθερίας (34) ἀποστερῶν, καὶ ἀναγκάζων ἐν ἐμαυτῷ κατέχειν τὴν ὠδῖνα τῆς λύπης, ὥσπερ τι νόσημα ὑπουλον καὶ κακόθεος. Ἐγὼ χαρωμένος ὑπὸ σοῦ τιμώμενος (εἰπερ δινθρωπός εἰμι, τοῦ προερηκότος (35) δὲ λόγος), καὶ καλούμενος ἐπὶ τε συνόδους καὶ συλλόγους πνευματικούς (36). Οὐδὲ φέρω δὲ τὴν γεγενέμηνη ὅδην τῷ τιμωτάτῳ ἀδελφῷ Βασιλεῖ, καὶ γενομένην ἔτι πρὸς τῆς σῆς εὐλαβείας, δοκεῖν καὶ φίου καὶ λόγου κοινωνὸν, καὶ τῆς ὑψηλοτάτης φιλοσοφίας εἰλόμην τε ἀπαρχῆς, καὶ νῦν ἔχω· καὶ οὐδὲν ἐμαυτῷ μέμφομαι τῆς ἐπ’ αὐτῷ χρίσεως. Οὕτω γάρ εἰπεν μετριώτερον, ἵνα μή ἐμαυτὸν ἐπαινεῖν δέξω, τὰ ἔκεινον θαυμάζων. Σὺ δέ μοι δοκεῖς ποιεῖν παραπλήσιον, τὸν μὲν ἀτιμάζων, τιμῶν δὲ ἡμᾶς, ὥσπερ ἀντὶ τις ἐνδεὶς ἀνδρὸς τῇ μὲν τῶν χειρῶν καταψήχοι (37) τὴν κεφαλὴν, τῇ δὲ παῖσι τὴν παρειάν· ἡ καὶ θεμέλιος ὑποσπῶν οἰκία, διαζωγραφή τοὺς τοίχους, καὶ καλλωπίζοι τὰ ἔξωθεν. Εἰ τι οὖν ἐμοὶ πειθῇ, τοῦτο ποιήσεις. Πεισθῆναι δὲ ἀξιῶ· καὶ γάρ δικαιον. Εἰ ἔκεινον θεραπεύσεις τὰ εἰκότα, καὶ παρέκεινον θεραπευθῆση. Τὸ δὲ καθ’ ἡμᾶς ἔφεται ὥσπερ τοῖς σώμασιν αἱ σκιαὶ, μικρούς τε δυτας, καὶ πρὸς εἰρήνην ἐτοιμοτέρους. Οὐδὲ γάρ οὕτως ἀθλίως πράττομεν, ὥστε τὸ δῆλα μὲν ἔθελιν φιλοσοφεῖν, καὶ τῆς χρείττονος εἶναι μερίδος· ὑπερορφὴ δὲ πράγματος,

(31) Διαμαρτήσεσθαι σου. Ita Regg. tres. Ed. male διαμαρτήσασθαι, et in eis deest σου.

(32) Alias XX. Scripta anno 365.

(33) Πλέκηται. Ita Regg. unus, et Billius in versione. Edit. male πλέκηται.

(34) Η ἀδικήσεις γε τῆς ἀληθείας, τὰ τῆς ἐλευθερίας. Ita Regg. duo. Ed. male ἡ ἀδικήσεις γε, τῆς ἐλευθερίας, quod Billius vertit, aut injurias in vie fueris, libertatem, etc.

(35) Τοῦ προερηκότος δ λόγος. Inter sententias

Quoniam mihi cum eo viro sermo est, qui nec ipse mendacium amet, et ad istud in altero reprehendendum homines omnes acumine supereret, quantumvis scitis et variis labyrinthis obvolvatur· atque insuper nec mibi quidem fucus et artificium placet (dicam enim, etsi molestius sit), tum a natura ita comparato, tum a Scriptura informato: idcirco quæ animo 17 occurruunt scribo. Ac tu fiduciam meam in bonam partem accipias velim: aut injurias in veritatem fueris, libertatem mihi adimens, cogensque me conceputum mœorem, velut morbum quemdam malignum et supputridum, imo pectora continere. Honore quidem me a te affici lätor (siquidem homo sum, ut prius dixit quispiam), atque ad concilia et conventus spirituales vocari. Verum contumeliam charissimo fratri Basilio a tua pietate illatum esse, atque etiamnum inferri moleste fero, utpote quem, tum vitæ, tum studiorum, ac sublimissimæ philosophiae socium, et ab initio elegi, et nunc habeo: nec quicquam mihi ob judicium de eo meum succenseo. Sic enim parcus loqui præstat: ne alioqui ipsius virtutes prædicens, me ipsum laudare videar. Tu vero, dum eo contemptus honore afficias, perinde mihi facere videris, ac si quis unius viri caput altera manu demulceat, altera malam feriat; aut etiam convellens domus fundamenta parietes pingat, atque externas partes exornet. Proinde si quid mihi obtemperandum putabis, hoc facies. Ut autem obtempereres, a te peto et contendō: æquum est enim. Si illum, ut par est, colueris, ipse quoque ab eo vicissim observaberis. Nos autem sequemur, quemadmodum umbræ cor-

ab Henr. Stephano editas hæc habetur: Τιμώμενος γάρ πάντες ἔδονται βροτοί. Honore enim affecti omnies lætantur homines.

(36) Έξι τε συνόδους καὶ συλλόγους πνευματικούς. Ita Regg. duo, et Billius in versione. Ed. male ἐτι τε συλλόγους καὶ συνόδους πνευματικούς, esset enim πνευματικάς.

(37) Καταψήχοι. Ita Reg. unus, et Billius in versione. Ed. male καταψήχοι.

pora, utpote parvi, et ad pacem propensiores. Non enim ita misero statu res nostrae sunt, ut aliis quidem in rebus philosophari, melioreaque partem sequi velimus; dilectionem autem, quae totius doctrinæ nostræ caput est, contemnamus et prænibili ducamus; ac præsertim erga virum sacerdotem, tamque insignem, quem et vita, et sermone, et instituto, omnium, quos novimus, præstantissimum esse agnoscamus. Neque enim mœror, quo affecti fuimus, veritati tenebras infundet.

XVII. EIDEM.

Non sine offensione monita Gregorii accepit Cæsariensis episcopus, idque datis ad eum litteris significavit, quibus non minori libertate respondit Gregorius epistola sequenti.

Non contumeliose potius atque insolenter, quemadmodum tu de epistola nostra conquestus es, quam apiritualiter ac philosophice, atque, ut consenteam, erat, scripsi, nisi hoc quoque disertissimum Gregorium male habeat. Eisi enim dignitatis gradu superas, at nobis tamen aliquid **18** justæ liberiaris ac licentiae dabitis. Ac propterea benignorem te nobis praeb. Si tu epistolam nostram reprehendis, tanquam famuli, atque hominis qui te ne obtueri quidem debeat, sic etiam plagas accipiemus, ac ne lacrymas quidem emittemus. An hoc quoque nobis criminis dabitur? Id certe cuivis potius, quam pietati tuae, accidere convenit. Est enim hominis animi magnitudine prædicti, amicorum potius libertatem, quam inimicorum blanditiias amplectui.

XVIII. EIDEM.

Tertia hæc est Gregorii ad Eusebium Cæsariensem epistola, in qua moderatione et lenitate statim usus, venturum se respondit, ut preces cum precibus jungere, unaque pugnaret, et qua voce, qua opera pugiles eo tempore, quo seræ in Ecclesiam impetum fecerant, adjuvaret. Quibus verbis ostendit, qua de causa et quo anno ab Eusebio vocaretur; eo nimirus, quo veluti nubes grandinis plena et stridens, Christi inimicissimus imperator Valens Cæsareæ cum improbis suis præsulibus imminebat. Magnum, inquit (43), certamen propositum erat; non ignava etiam multorum alacritas, sed inflata acies, utpote carens propugnatore ac perito defensore; quem in Basilio, imo et in Gregorio, qui illi propugnatores ambo designauit, mox habuit.

Ne ipse quidem alioqui malevolo in pietatem tuam animo eram, neque hoc nomine me crimineris. Verum posteaquam nonnulla cum fiducia loquendi libertatem usurpavi (quo videlicet conceptum animo mœrem lenirem ac curarem), statim cessi ac succubui, meque regule libenter subjeci. Quidni enim id facerem, cum et te, et spiritus leges cognitas haberem? Nunc autem etiam si malevolo et ignavo animo essem, tamen ipsum tempus me hoc affectu laborare non patitur, nec seræ, quæ impetum in Ecclesiam fecerunt, nec denique generosus tuus strenuusque animus ita sincere ac sine fuso pro Ecclesia pugnans. Venieamus igitur, si ita videtur, ut et preces nostras cum vestris conjungamus, et una pugnemus, et operam vobis pavemus, alique, ut præstantissimum pugilem hortatores pueri, suclamationibus incitemus.

(38) *Πολιτεῖα.* Billius vertit *canitie;* quasi legit *πολιτεῖ,* quod in quibusdam codd. habetur. Sed retainenda est lectio *πολιτεῖα* non enim Basilio tunc erat ætas sic proiecta, ut canitie foret præ cæteris verendum.

(39) Alias CLXIX. Scripta anno 365.

(40) *Τὸν ἀρχωταρον Γρηγόρior.* Censemus Gregorium sic fuisse ab Eusebio ironice nuncupatum.

(41) *Kai οὐδὲ ἀντιβλέπεται.* Ita Regg. lrcs., et Billius in versione. Ed. male καὶ ἀντιβλέπεται.

A δ τοῦ καθ' ἡμᾶς λόγου κεφάλαιον ἔστι, τῆς ἀγάπης· δὲλλως τε καὶ πρὸς δινόρα λεπέα τε καὶ ταστύτον, δν καὶ βίκρ, καὶ λόγῳ, καὶ πολιτεῖᾳ (38) πάντων δριστῶν, ὃν ἔσμεν, γινώσκομεν. Οὐ γάρ ἐπικοινωτεῖ τὸ ἀντεῖσθαι τῇ ἀληθείᾳ.

IX. Τῷ ΑΥΤῷ (39).

Non sine offensione monita Gregorii accepit Cæsariensis episcopus, idque datis ad eum litteris significavit, quibus non minori libertate respondit Gregorius epistola sequenti.

Οὐχ ὑδριστικῶς ἐπέστειλα μᾶλλον, ὥσπερ ἐμέμψει τῆς ἐπιστολῆς, τῇ πνευματικῶς τε καὶ φιλοσόφως, καὶ ως εἰκός ἦν, εἰ μὴ καὶ τοῦτο λυπεῖ τὸν λογιώτατον Γρηγόριον (40). Καὶ γάρ εἰ τῷ βαθμῷ κρατεῖς, δὲλλὰ δύοσι τι καὶ ἡμῖν ἐλευθερίας καὶ παρθησίας δικαίας. Καὶ διὰ τοῦτο ἔστι ἡμῖν χρηστότερος. Πλὴν εἰ κρίνεις τὴν ἐπιστολὴν ὡς οἰκάτου, καὶ οὐδὲ ἀντιβλέπειν (41) ὅφελοντος, οὕτω δὴ καὶ πληγᾶς ληφθεία, καὶ οὐδὲ δακρύσσομεν. Ή καὶ τοῦτο ἀγκληθησόμεθα; δὲ πάντας μᾶλλον, τῇ σὴν εὐλάβειαν ποθεῖν δέσιον. Εστι γάρ ἀνδρὸς μεγαλόφρονος; φίλων ἀποδέχεσθαι μᾶλλον ἐλευθερίαν, τῇ ἀγθρῶν κολακεῖαν.

X. Τῷ ΑΥΤῷ (42).

Tertia hæc est Gregorii ad Eusebium Cæsariensem epistola, in qua moderatione et lenitate statim usus, venturum se respondit, ut preces cum precibus jungere, unaque pugnaret, et qua voce, qua opera pugiles eo tempore, quo seræ in Ecclesiam impetum fecerant, adjuvaret. Quibus verbis ostendit, qua de causa et quo anno ab Eusebio vocaretur; eo nimirus, quo veluti nubes grandinis plena et stridens, Christi inimicissimus imperator Valens Cæsareæ cum improbis suis præsulibus imminebat. Magnum, inquit (43), certamen propositum erat; non ignava etiam multorum alacritas, sed inflata acies, utpote carens propugnatore ac perito defensore; quem in Basilio, imo et in Gregorio, qui illi propugnatores ambo designauit, mox habuit.

C Εἶχον μὲν οὐδὲ δὲλλως πρὸς τὴν σὴν εὐλάβειαν μικρούχως, μὴ τοῦτο μου καταγνῆς· δὲλλὰ μικρὸν ἐλευθεριάσας (44) τε καὶ θερήσας (ὅσον τὸ λυποῦν ἐπικύνει καὶ θεραπεύει), αὔτικα ἡττήθην καὶ ὑπεκλιθην, καὶ τῷ κανόνι φέρων ἐμαυτὸν ὑπέθηκα. Τί δὲ οὐκ ἐμελλόν σὲ τὴν γινώσκων, καὶ νόμους πνευματος; Νῦν δὲ καὶ εἰ λίαν μικρούχως εἶχον καὶ ἀγεννῶς, δὲλλ' οὐ γε καιρὸς οὐκ ἐξ τοῦτο πάσχειν, καὶ οἱ καταδραμόντες θῆρες τῇ Ἐκκλησίᾳ (45). τό τε σὸν γενναῖον καὶ ἀνδρικόν, οὕτω καθάρως καὶ γυνσίως προπολεμοῦν τῆς Ἐκκλησίας (46). Ήξομεν οὖν, εἰ δοκεῖ, καὶ ταῖς εὐχαῖς ὑμῖν συλλαμβανόμενοι, καὶ συναγωνισμούμενοι, καὶ ὑπηρετησόμενοι, καὶ ως ἀθλητὴν δριστῶν κελευσταὶ παῖδες, ταῖς ὑποφωνήσειν (47) ἐπαλείψοντες.

D (42) Alias CLXX. Scripta eodem anno.

(43) Greg. orat. 43, n. 30 et 31.

(44) Ἐλευθεριάσας. Ita Reg. unus, et Pass. Ed. ἐλευθεριάσας.

(45) Τῇ Ἐκκλησίᾳ. Ita Pass. Ed. minus τὴς Ἐκκλησίας.

(46) Καὶ ἀνδρικὸν οὕτω καθαρῶς καὶ γυνσίως προπολεμοῦν τῆς Ἐκκλησίας. Ita Pass., εἰ Billius in versione. Ed. male καὶ ἀνδρεῖον οὕτω καθαρῶς προπολεμοῦν καὶ γυνσίως τῆς ἐλευθερίας.

(47) Ταῖς ὑποφωνήσειν. Male vertit Billius.

IO'. Τῷ ΒΑΣΙΛΕΙΩ (48).

Tres epistola superiores, et ea quae proxime sequitur, xix ad Basiliū, eo sunt anno scriptæ, quo Valens imperator in Ecclesiam Cæsariensem impetum fecit; id vel ex ipsis litteris certo constat. Quo autem anno Valens impetum fecerit, una non est sententia. Doctissimus Tillemonius impiam hanc Valentis impressiōnem anno 368 factam scribit (49); Baronius retrahit ad annum 364; noster Prudentius Maranus ad annum 365, ipsique sicut Gothsredus (50). Ammianus, Socrates (51) et Sozomenus (52). Bollandista ad annum 367 differunt; Pagius vero, quod absurdum est, ad annum 370. Ex his opinionibus nonnisi duas sunt, quæ defendi possint, Tillemoniana et Prudentiana. Utramvis elige: cum Tillemonius Valentis impressiōni annum 368 constitue; vel potius cum nostro Prudentio, annum 363. Porro in epistola hac xix Gregorius significat Basilio, emollium esse Eusebium, hortatur ut, præmissis litteris, ad eum veniat; tempus id postulare; hæreticos immovere; periculum esse, ne veritatis doctrina convellatur.

Καὶ φρός εὐδουλίας καὶ χαρτερίας, καὶ τοῦ μηδένα πραγήναι ἡμῶν ἀνθρικώτερον, μηδὲ τοὺς πολλοὺς θεράποντας καὶ πόνους ἐν ὀλίγῳ χαταλυθῆναι. Γράφω διατί ταῦτα, καὶ πόθεν; Ὁ θεοφιλότατος ἐπίσκοπος ἡμῶν Εὐσέβιος (οὗτῳ γάρ δεῖ περὶ αὐτοῦ λοιπὸν καὶ φρονεῖν καὶ γράψειν) λέπιν πρὸς ἡμᾶς ἔχει συμβατικῶς τε καὶ φιλικῶς, καὶ ὑπέρ εἰδηρος πυρί, τῷ χρόνῳ μαλάσσεται· καὶ οἷμαι καὶ γράμμα τοῦτον πρὸς ὅτι παραχλήσεως τε καὶ κλήσεως, ὡς ἐμοὶ τε παρεδήλωσε, καὶ πολλοὶ πειθουσιν ἡμᾶς τῶν τὰ ἔκεινου ταχικῶς εἰδέντων. Ὅν προλάβωμεν, ή παρόντες, ή ἐπιστειλαντες, μᾶλλον δὲ προεπιστειλαντες, εἴτα παρόντες· ἵνα μὴ αἰσχυνθῶμεν διστερον τὴν ἡττηθέντας, τέλον νικῆσαι τῷ καλῷ ἡττηθῆναι καὶ φιλοσόφως, διπάρα τῶν πολλῶν ἀπαιτούμεθα. Ἡπειροῦν διὰ τοῦτο, καὶ διὰ τὸν καιρόν· ἐπειδὴ σύστασις αἱρετικῶν κατατρέχει τὴν Ἐκκλησίαν, τὸν μὲν ἡδη παρόντων καὶ παρασκευῶν, τὸν δὲ, ὡς ἀλόγος, παρεσομένων. Καὶ δέος παρασυρῆναι τὸν ἀλόγον τῆς ἀληθείας, εἰ μὴ τάχιστα κινηθεὶ τὸ πνεῦμα Βεσελετή (53), τοῦ σοφοῦ τῶν τοιούτων ἀρχιτέκτονος ἀλγῶν τε καὶ δευγμάτων. Εἰ δὲ δοκεῖς αὐτὸν ἐμὲ παρεῖναι καὶ συνδιάξοντα καὶ συνοδεύσοντα (54), οὐδὲ τοῦτο φευξόμεθα.

latur, nisi priuio quoque tempore Beseleelis spiritus excitetur, hoc est, sapientis hujusmodi disputationum et dogmatum architecti. Quod si tibi operæ pretium esse videtur, ut ipse adsim, tecum aliquandiu mansurus, ac itineris futurus comes, ne hoc quidem munus defugiemus.

Κ'. ΚΑΙΣΑΡΙΩ (55).

Narrat Socrates (56), anno, quo Valentinianus et Valens iterum consules fuere (qui annus æra vulgaris 368 fuit), ἡρε μοτu facto in Bithynia, Nicæam urbem subversam fuisse, die quinta Idus Octobris. In eo terræ motu, post hominum memoriam maximo, Bithynie tum quæstor Caesarius, tecti ruina protectus (57), salutis et incolumis pene solus evasit. Qua statim arreptia occasione, fratrem hortatus est Gregorius, atque etiam persuasit, ut ad Dei cultum se totum converteret. Illoc quidem, inquit Theologus (58), et in anno labebat, et summo studio exoptabat, quemadmodum mihi per litteras persuadebat, cum hanc ad eum monendum occasionem arripuisse.

Οὐδὲ οἱ φόδοι τοῖς εὐφρονοῦσιν ἀχρηστοι· ὡς δὲ C. .Ne ipsi quidem timores prudentibus viris incommodi sunt, quin potius, mea quidem sententia, valde commodi et salutares. Nam etsi, ne eveniant, optamus, iis tamen, cum eveniunt, eruditur. *Ægra enim anima vicina est Deo, ut eximie alicubi loquitur Petrus : atque ominus qui pericu-*

Basilium. Billius.

(54) Καὶ συρδιάξοντα καὶ συροθεύσοντα. Ita Reg. unus. Ed. male καὶ διάξοντα ταῦτα, καὶ συνδεύοντα, quod Billius vertit: *Atque hoc admīstrem, tibique itineris comitem me adjungam.*

(55) Alias XVI. Scripta anno 368 labente.

(56) Hist. lib. iv, c. 16.

(57) Gregor. Orat. vii, n. 15.

(58) Carm. lib. ii, carm. 1.

(59) Φηστ... ὁ Πέτρος. Ignoramus undenam sumpta sit hæc Petri sententia.

lum effugit, arctius ei adjungitur, a quo salutem est consecutus. Proinde non, quia mali participes extitimus, indignemur: sed quia effugimus, grati animi officio fungamur. Nec alios nos Deo inter pericula, et alios post pericula exhibeamus: verum sive domi manentes, sive peregre agentes, sive privatam vitam ducentes, sive publica negotia gerentes (sic enim loquendum est, nec prætermittendum), eum sequamur, a quo salutem accipimus, atque ad illius partes nosinet adjungamus, parva et humi repentia parum **20** curantes. Atque historiam quamdam posteris demus, tum ad gloriam nostram, tum ad animæ utilitatem, amplam et præclaram: quæ etiam ipsa utilissimo documento plerisque sit, nimur periculum securitate potius esse, et calamitatem secundis rebus magis expetendam; si quidem ante timores mundo addicti eramus, post timores autem Deo nos addiximus. Fortasse graves tibi ac molesti esse videmur, qui de his rebus sæpius ad te scribamus, ac sermones nostros, non admonitionem, sed ostentationem esse existimas. Quare de his rebus verborum satis; nos vero scias, velim, prompto animo esse atque exoptare potissimum ad te usque proflisci, ut de salute tua tibi gratulemum ac de his rebus perfectius disseramus: sin minus, at certe, ut te hic primo quoque tempore reducem videamus, atque una tecum in grati animi significationem festum diem celebremus.

XXI. SOPHRONIO PRÆFECTO.

ΚΑ'. ΣΩΦΡΟΝΙΩ ΥΠΑΡΧΩ (63).

Urbis Constantinopolitanæ præfecturam gerebat Sophronius anno 369, quo datis ad eum litteris, Gregorius generum sororis sue Nicobulū ei commendabat. Cæteræ omnes Gregorii ad eumdem epistolæ præfeci potentiam prædicant, cui negotia et homines commendantur, et cujus præsidium imploratur. Præire autem omnibus ea debuit, in qua recentis dignitatis indicia quædam apparent, ut in his verbis deprehenduntur: Etiam si ad alios quotidie dignitatum gradus proveharis. Jam enim notarius, cum ab ea dignitate ad præfecturam Constantinopolitanam gradum fecit.

Aurum alias quidem alio modo immutatur et effingitur, in multis ornatus informatum, atque ad multas res ab arte traductum: aurum tamen, ut est, manet, nec materia, sed forma mutationem suscipit. Eodem modo tuam quoque probitatem eamdem erga tuos amicos manere existimantes, etiam si ad alios quotidie dignitatum gradus proveharis, banc tibi depreciationem offerre minime dubitavimus; quod scilicet dignitatem tuam non magis metueremus, quam moribus tuis consideremus. Cum primis venerando filio nostro Nicobulo, quocum mihi necessitudines omnes intercedunt, tum ob generis propinquitatem, tum ob familiaritatem, tum, quod his pluris ducendum est, ob morum elegantiam, commodum ac facilem te præbe. Quibus in rebus, et quantum? In iis rebus in quibus tua ope indigebit, et quantum tue animi magnitudini convenire existimabis. Nos id quod pulcherrimum habemus, tibi rependemus. Idem sumus, et si longe infra dignitatem, tamen quantum nostra fert facultas.

(60) Είτε ἐνδημοῦντες. Has voces, quæ in ed. deerant, supplevimus e Reg. uno et Pass.

(61) Νομίζεις. Ita Pass., et Billius in versione. Ed. male νομίζειν.

(62) Συνησθησομένους. Ita Reg. unus, et Bil-

lius in versione. Ed. male συνθησομένους. (63) Alias CVII. Scripta anno 369. (64) Kal πρὸς πολλὰ ύπό τῆς τέχνης ἀγόμενος. Ita Regg. duo, et Billius in versione. Ed. male γαῖ πρὸς πολλὰ τῆς τύχης ἀγόμενος.

ΚΒ. ΤΩ ΑΥΓΤΩ (63).

Eodem tempore procul dubio scriptæ sunt litteræ tres pro Amphiliōchō, anno scilicet 369, quo tantum, et non prius Constantinopoli præfectum vidimus Sophronium. Potentia siquidem ejus atque dignitatis mentio nem cum discrete faciat Theologus in epistola, hanc hucusque oportuit differre aliasqne geninas, quibus Amphiliōchō suo calumniis exagitato, quasi pecuniae gratia ignavi aliquid gessisset reisque favisset, summorū hominum gratiam et patrocinium conciliare nittitur Gregorius. Itaque Sophronium, quem potentia gloriam appellat, rogat, ut Amphiliōchō se instar omnium præbeat, potentia voluntatem adjungens.

Ἐδει, καθάπερ τὸν χρυσὸν καὶ τοὺς λίθους τῇ A ἡθεῖς γνωρίζομεν, οὗτῳ καὶ τοὺς καλοὺς καὶ μὴ τῶν ἀνδρῶν αὐτόθεν διαγινώσκεσθαι, καὶ μὴ μαχροτέρας δεῖσθαι (66) δοκιμασίας. Οὐ γάρ ἂν πολλῶν ἐδέσσεν τὴν λόγων ὑπὲρ τοῦ τιμωτάτου οὐδοῦ Ἀμφιλοχίου πρεσβεύοντι πρὸς τὴν σὴν μεγαλόνιαν. Θάττον ἐν ἡλπίᾳ εἴν τι τῶν ἀπίστων καὶ παραδόξων, ή τούτον ἀγενέές (67) τι πράξειν ἐπὶ χρήμασιν, ή διανοήσασθαι τοσοῦτον αὐτῷ τὸ παρὰ πάντων συγκεχωρῆσαις ἐπὶ καλοκαγαθίᾳ, καὶ τὸ πρεσβυτέραν τῆς ἡλικίας ἔχειν τὴν φρόνησιν. Ἀλλὰ τί χρὴ παύειν; Οὐδὲν διαφεύγει (68) τὸν φθόνον, ὅπότε καὶ τούτου τις μῶμος ἥψατο, ἀνδρὸς δι' ἀπλότητα μᾶλλον, ή τρόπων (69) κακίαν περιπεσόντος ἐγκλήμασιν. Ἀλλὰ τοις μὴ ἀνεκτὸν φανεῖται περιέδειν αὐτὸν ταῖς συκοφαντίαις παρασυρόμενον. Μή δέομαί σου τῆς ἱερᾶς καὶ μεγάλης ψυχῆς, ἀλλὰ καὶ τὴν πατρίδα τίμησον, καὶ τῇ ἀρετῇ βοήθησον, καὶ τὴν αἰδεσθῆτι τοὺς παρὰ σοῦ καὶ διὰ σοῦ δοξασθέντας, καὶ ἀντὶ πάντων γενού τῷ ἀνδρὶ, τῷ δύνασθαι τὸ θέλειν προσθεῖς, ἐπειδὴ πάντα τῆς σῆς ἀρετῆς οἶδα ήττά μενα.

ΚΓ. ΚΑΙΣΑΡΙQ (70).

Scripta hæc eodem tempore, pro Amphiliōchō, epistola ad Cæsariorum, qui et ipse Constantinopoli præfector fuerat, anno 365, at tunc etiam dignitate quadam, aut certe bene administratæ provinciæ gloria et auctoritate pollebat. In his litteris sacerdotium et senectutem, imo canitatem suam, vel occulle subindicat, vel aperte commemorat; quod anno 369, magis quam anno 365 convenire nemo negaverit. Jurenem autem appellat Amphiliōchium Gregorius (71), quod quidem absolute non est accipiendum, sed juvenem præ Gregorio, qui grandior erat. Iste autem Cæsarius non videtur suisso Gregorii frater.

Εἰ μεγάλα ἔστιν & αἰτοῦμεν, μηδὲν θαυμάσῃς, C δέ τις ἀπειδὴ καὶ παρὰ μεγάλου, καὶ συμμετρεῖσθαι (72) δεῖ τῷ αἰτοῦμενῷ τὴν αἰτησιν. Οὐδοίως γάρ ἀποτὸν παρὰ μικροῦ μεγάλα αἰτεῖν, καὶ παρὰ μεγάλου μικρά. Τὸ μὲν γάρ ἄκαριον, τὸ δὲ μικρόλογον. Αὐτὸς σοι προσάγω διὰ τῆς ἐμαυτοῦ χειρὸς τὸν τιμωτάτον οὐδοῦ τὴν ἡμῶν Ἀμφιλοχίον, ἀνδρα τοσοῦτον ἐπὶ καλοκαγαθίᾳ ἔνωριμον, καὶ παρὰ τὸ εἰκός τῆς ἡλικίας, ὥστε ἀν αὐτὸς ἡγάπτει σὸν γέρων, καὶ λεπέεις, καὶ ὑμέτερος φίλος, οὗτως ὑπολαμβάνεσθαι. Εἰ δὲ φιλίας ἀνδρὸς ἡττηθεῖς, τὴν διαβολὴν οὐχ ὑπείδετο, τι θαυμαστόν; Τῷ γάρ μη πωνηρὸς εἶναι, οὐδὲ ὑπείδετο τὴν πωνηρίαν, λόγου μᾶλλον διόρθωσιν ή τρόπου προστήκειν αὐτῷ νομίσας. Οὗτῳ συμπονεῖν ἐδέξατο (73). Τί τούτῳ δεινὸν τοῖς εὐγνώμοσι; Μή D

Si magna sunt quæ petimus, ne mireris: nam a magno petimus, ac petitionem cum eo, a quo petitur, metiri deceat. Æque enim absurdum est a parvo magna postulare, atque a magno parva. Nam ut illud importunum est, ita hoc minuti ac præparci animi. Ipse mea manu tibi charissimum filium nostrum Amphiliōchium offero, virum probitatis nomine usque adeo nobilem (etiam præter quam ætas ferat), ut ipse, qui et senex, et sacerdos, et amicus vester sum, præclare mecum agi existimatus sim, si eam apud vos existimacionem obtinerem. Quod si viri amicitia captus ac superatus, calumniam 22 hancquædam subolscit, quid mirum? Nam quia minime improbus erat, idcirco ne improbitatem quidem subodoratus

(65) Alias CX. Scripta anno 369.

(66) Δεῖσθαι. Hanc vocem, quæ in ed. deerat, supplievius e Regg. tribus.

(67) Ἀγενέές. Ita Reg. unus, et ed. ad marginem. Male in textu ἀγενές.

(68) Διαφεύγει. Ita Reg. et ed. ad marg. Male in textu διαφεύγειν.

(69) Τρόπων. Ita Reg. unus, et ed. ad marg.

Male in textu τρόπων.

(70) Alias CVI. Scripta eodem tempore.

(71) Ammon. lib. xxvi, pag. 322.

(72) Συμμετρεῖσθαι. Ita Regg. duo. Ed. male συμμετρεῖσθαι.

(73) Ἐδέξατο. Ita Reg. unus. Ed. male Ἐδοξε, quod Billius vertit, videretur.

est, nimis sermonis potius quam morum corre- A τοινού ἀνάσχη πλέον ἔχειν (74) ἀρετῆς κακίαν, ctionem sibi convenire arbitratus. Ita factum est, μηδὲ τὴν ἡμετέραν πολιάν ἀτιμάσης ἀλλὰ καὶ τὴν hic criminis est apud æquos et probos viros? Quam- μαρτυρίαν αἰδέσθητι: (75), καὶ τὸ φιλάνθρωπον ὑπόθεται ταῖς παρ' ἡμῶν εὐλογίαις, ὃν λοις τις παρά Θεῷ λόγος, ψευδεστήκαμεν.

obrem ne vitium superiori conditione, quam vir- tutem, esse patere, nec canitatem nostram aspernare: verum et reverere testimonium nostrum, et huma- nitatris officia nostris benedictionibus subjice, quarum fortasse aliqua apud Deum, cui astamus, ratio est.

XLIV. THEMISTIO.

ΚΑ. ΘΕΜΙΣΤΙΩ (76).

Themistius, ad quem scripta hæc est epistola, gratia tum potius et eloquentia, ac propterea. iametsi gen- tilis, Gregorio charus, doctrinæ regula et amissus, ac sermonum rex ab eodem celebratur. Amphilochium commendat.

Sermones in periculo versantur: ac tempus tuum est, si quidem tu rex es sermonum. Ille ac- cedit, quod a paterno latere tibi amicus est meus Amphilochius. Addam etiam, quod ejusmodi, qui nec paterno generi, nec nostræ amicitia dedecori sit, nisi ego malus hujusmodi rerum judex sum. Quodque maximum est, homini prægertim, ut es, philosopho, quod cum nibil iniqui admiserit, negotia et molestias habet. Quod quanquam per se levissimum sit, nobis tanum acerbissimum fuerit, si dissimulare ac contempnere videamur. Et quidem ipse, quod unum possum, hoc facio. Possum au- tem deprecatoris partes apud eos obire, quibus bene de eo merendi potestas est. Neque enim eo statu, quo nunc sum, aliud quicquam efficere queo. Tu vero id, quod a tuo Platone dictum est, con- firma, nempe civitates non ante malorum finem C habituras esse, quam philosophia cum potentia conjuncta sit. Ultraque enim re polles. Egenti ma- num porridge, eum videlicet, ut consentaneum erit, monens, ac juvans. Nihil certe melius philosophari possis, quam si nunc justitiae patrocinium suscias: hac re quoque beneficio afficies nos, laudum tuarum præcones, ac si per te dicere liceat, et amicos.

23 XXV. AMPHILOCII.

ΚΕ. ΑΜΦΙΛΟΧΙΩ (83).

Ex hac epistola ad Amphilochium, et ea quæ sequitur, sic Baronius apud Bollandum ratiocinatur (84): Licit eamdem Ponticam solitudinem Gregorius ac Basilius simul incolerent, degebant tamen singuli in singulis cellulis separatis, ita tamen inter se distantes, ut non incommoda sepius veniendi daretur facili- tas. Id etenim ex Gregorii epistola, quam tum in eremo agens ad Amphilochium in eadem solitudine phi- losophantem scripsit, facile potest intelligi. Nam excepturus aliquando Basiliū, olera ad se mitti rogat. Quod quidem recte colligeret Annalium parens, si ad tempus, quo Ponticam solitudinem incoluit Gregorius, nempe ad annum 358 labentem, 359, 360, 361 ineunte, ultraquam epistola esset retrahenda; sed errat Baro- nius. Non enim in eadem solitudine, et in Ponto; sed Oxitale, de qua hac epistola Gregorius, in Cappado- cia, tunc versabatur Amphilochius, ut parentis senium adjuvaret. Ipse Amphilochius, ut cætera omittam, quo tempore Ponticam solitudinem Gregorius et Basilius incolebant, nempe ab anno labente 358, ad annum 361 ineunte, junior erat, quam ut ipsi licet per se tamen, vitam cœnobiticam amplecti, nedum anachoreticam. Imo nequidem tum amore solitudinis tenebatur Amphilochius, ut ex quibusdam Gregorii litteris, aliquo post annos scriptis, probare facilissimum esset. Neque ergo tunc erat, neque antea Amphilochius in solitudine fue- rat; sed fori mundique negotiis distensus erat. Credibile est, Amphilochium nonnisi post confecta negotia, do quibus in ejus gratiam plurimas Theologus anno 369 scripsit epistolas Sophronio et aliis, mundo valedixisse et in solitudinem sese recepisse. Itaque post illa tempora et negotia, epistolas xxv, alias xii, et xxvi, alias xiii, collocare visum est.

Panes a te non postulavimus, ut nec aquam ab D

(74) Ἔχειν. Hanc vocem, quæ in ed. deerat, supplevimus et Regg. tribus.

(75) Alias CXL. Scripta anno 369.

(76) Αἰδέσθητι. Ita Regg. duo. Ed. male ἀναζισθητι, intellige.

(77) Εἶχερ βασιλεὺς σύ. Ita Regg. duo. Ed. ni- nus bene εἶχερ σύ βασιλέως.

(78) Ο, τῷ. Ita Regg. duo, et ed. ad marg. Male in textu δ, τῷ.

(79) Τοῦ σοῦ Πλάτωνος. Plato, *De republica*, libro v, sic ait: *Nisi philosophi in civitatibus sum- mā auctoritatē potestatemque obtineant: vel hi qui nunc reges et optimates dicuntur, ac gerunt iuris-*

μαν obtinent, germana et cumulata quadam ratiōne philosophentur; ac in idem concurrant civilis poten- tia et philosophia.... nulla unquam erit malorum in civitatibus quies, mea quidem sententia.

(80) Φιλοσοφήσας. Ita Reg. unus. Ed. minus bene φιλοσοφήσεις.

(81) Πρός τῷ. Ita Regg. duo. Ed. male πρός τῷ.

(82) Εἰ δὲ δίδως εἰπεῖτο, καὶ φίλον. Has voces, quæ in ed. deerant, supplevimus e cunctis codd. nostris.

(83) Alias XII. Scripta circiter annum 369.

(84) Vita Gregor. apud Bolland. n. 43, pag. 387.

ῦδωρ παρὰ τῶν Ὀστρακίνην (85) οἰκούντων. Λάχανα δὲ εἰ αἰτοῦμεν παρὰ ἀνδρὸς Ὀζιζαλέως (86), ὃν ἀρθοντὶ μὲν παρ' ὑμῖν (87), παρὰ δὲ ἡμῖν πολλὴ σπάνις, θαυμαστὸν οὐδὲν, οὐδὲ λέχω τῆς συνηθείας. Καταξιώσον οὖν λάχανα ἡμῖν ἀποστείλαι πλεῖστα καὶ κάλιστα, ή δσα γε δυνατὸν (ἐπειδὴ καὶ τὰ μικρὰ μεγάλα τοῖς πάνησιν), ἐπειδὴ καὶ τὸν μέγαν Basileios δεξιούμεθα, οὐ μή βουληθῆς, ὅπερες ἐπειράθης κεκορεσμένου φιλοσοφοῦντος, οὗτοι πειραθῆναι πεινῶντος καὶ δυσχεραίνοντος.

ΚΖ'. Τῷ ΑΥΤῷ (88).

Frumentum suum, nisi Amphilochius olera copiosius impertiat, a se contentum iri jocose minatur.

‘Ως μικρολόγως ἡμῖν ἔχει τὰ λάχανα παρ’ ὑμῶν! καὶ τὶ γάρ δόλο, ή χρυσολάχανα (89); Καὶ τοι γε δέ πᾶς πλοῦτος ὑμῖν κήποι, καὶ ποταμοί, καὶ ἄλση, καὶ παράδεισοι, καὶ λαχανηφόρος ὑμῖν ή χώρα, ὡς χρυσοφόρος ἄλλοις, καὶ λειμῶνια φύλλα νέμεσθε (90). ‘Ο δὲ σῖτος ὑμῖν ή μυθικὴ μακαρία· καὶ δέ ἄρτος, δὴ λέγεται, ἄρτος ἄγγελων, οὗτας δισπαστός τε καὶ διπιστός. ‘Η τοινυν μεταδίδοτε τούτων ἡμῖν ἀρθούτερον, ή δόλο μὲν οὐδὲν ἀπειλήσομεν· τὸν δὲ σῖτον ἐφέξομεν, καὶ εἰσόμεθα εἰ δυτῶς δρῦσι μόνῃ τρέψονται τέττιγες (91).

ΚΖ'. Τῷ ΑΥΤῷ (92).

Jocose minatus fuerat Gregorius in epistola superiori se frumentum Nazianzenum minime missurum, nisi Amphilochius olera copiosius mitteret, cui comminationi cum Amphilochius respondisset, ut verisimile est; nihil a morte, nec a fame mettere Ozizalenses, etiam si non mitteretur frumentum, quod tam magnifice jacitabat, his litteris, quae jocis et sale resperse sunt, Gregorius rescripsit.

Παιζεις. Ἐγώ δέ οἶδα τὸν κίνδυνον Ὀζιζαλέως Κ πεινῶντος, ὅταν μάλιστα γεωργήσητε (93). Όν δὲ τοῦτο μόνον ἐπαινετὸν, ὅτι καν λιμῷ φθωρῶσιν, ἀλλ' εὐωδοῦσι, καὶ λαμπρὸς τυγχάνουσι τῆς ταφῆς. Πῶς; πολλοὶς βάλλονται καὶ ποικίλοις τοῖς ἀνθεσιν.

ΚΗ'. Τῷ ΑΥΤῷ (94).

His alteram ad Amphilochium epistolam, ejusdem propemodum argumenti, sed non eodem tempore scriptam, subjungimus. Festive rogat Gregorius Amphilochium, ut directum ad se hospitem laute et humaniter excipiens, oleribus eum honorare dignetur.

Τάς δρείους μὲν, δόμρους δὲ τῇ Παμφυλίᾳ (95), πόλεις ἐπισκεψάμενοι, Γλαῦκον ἔκει θαλάττιον ἐν τοῖς δρεσιν ἡλιεύσαμεν, οὐ λίγου δικτύοις τοῦ βυθοῦ τὸν ἰχθὺν ἐξελύσαντες, ἀλλ' ἀγάπῃ φίλων τὸ θήραμα

(85) Ὀστρακίνη. Plin. Secund. Hist. mundi libro v., mentionem facit Ostracinae cuiusdam ad fines Arabiae positae, a Pelusio lxxv mill. passuum distantis.

(86) Ὀζιζαλέως. Ozizale quædam erat Cappadociæ regio, in qua tunc morabatur Amphilochius.

(87) Ὁρ ἀρθορτα μὲν παρ' ὑμῖν. Ita Regg. duo, et Pass. Ed. male ὃν ἀρθοντὶ ὑμῖν.

(88) Alias XIII. Scripta eodem anno.

(89) Η χρυσολάχανα. Cod. Pass. καὶ τὶ γάρ δόλο η λάχανα; Et quid aliud quam olera?

(90) Καὶ λειμῶνια φύλλα νέμεσθε. Pratensiaque folia pascitis. Combells.: Prataque virentia possidentis; existimat autem vatis cuiusdam sibi ignoti esse hemisticlithum.

(91) Δρῦσι μόνῃ τρέψονται τέττιγες. Virg.

A iis qui Ostracinae incolunt. Olera autem si a vire Ozizalensi petierimus, quorum apud vos summa copia, apud nos vero magna inopia est, nec mirum fuerit, nec a consuetudine alienum. Ne graveris itaque ad nos olera mittere plurima et pulcherrima, aut quantum certe potueris (nam exigua quoque pauperibus magna sunt), quandoquidem magnum etiam Basiliūm cœna excipiēmus, quem cave, ne quemadmodum saturum philosophantem expertus es, ita etiam esurientem et indignabundum experiaris.

XXVI. EIDEM.

Quam parce a vobis ad nos olera veniunt! et quid B aliud sunt quam aurea olera? Atqui omnes vestræ opes in hortis et fluvii, et memoribus et pomariis sitæ sunt, et olifera vobis est regio, quemadmodum aliis aurifera, pratensiaque folia colitis. At frumentum vobis fabulosa felicitas est: et panis, ut dici solet, vobis est panis angelorum; ita vobis gratus, ac præter spem vestram fidemque venit. Aut igitur olera vestra copiosius nobis impertire, aut aliud quidem nihil comminabimur: verum frumentum nostrum continebimus, ac sciemus num ei cadae revera solo rore alantur.

XXVII. EIDEM.

Ludis. At ego Ozizalensis periculum novi, tum demum fame laborantis, cum 24 maxime excoecularis. Quorum tamen hoc unum laudabile est, quod etiam si fame intereant, tamen suaviter olen, ac splendidam sepulturam consequuntur. Qui tandem istud? Multis ac variis floribus consperguntur.

XXVIII. EIDEM.

Cum montanas et Pamphyliæ vicinas urbes Iu strassemus, Glaucum ibi marinum in montibus piscati sumus; non lineis retibus e profundo extrahentes pisces, sed charitate unicorum captu-

Ectog. v, ait:

Dumque thymo pascentur apes, dum rore cicade.

Hoc idem Plinius asserit, lib. xi, cap. 36. At eas rora ali solū argumentum est quod, cum excitatae subvolant, reddant humorem. Neque enim ad excrementationis corporis ullum foramen est, teste ibid. Plinio.

(92) Alias CLXIII. Scripta anno 369.

(93) Γεωργίστε. Ita cod. Par., et duo Regii, et Combel. Ed. γεωργήσται. Combel.: cum maxime messem feceritis, quod tota regio pratensis et hortensis vix quicquam tritici ferat, ut in epist. xxv, ad eudem.

(94) Alias CCXL. Scripta tempore incerto.

(95) Τῇ Παμφυλίᾳ. Ita cod. Reg. In ed. τῆς Παμφυλίας.

ram irretientes. Uno verbo Glaucum ire pedes elo-
ctu:n misimus probitati vestræ tabellarium , quem
hospitio humaniter excipie , et hospitalitate Scri-
pturis celebrata cum oleribus honorate.

Διαγηγεύσαντες. Ἀπαξ δὲ τὸν Γλαῦκον πεζεύειν μα-
θόντα γραμματορόν προσπεστάλκαμεν τῇ ὑμετέρᾳ
ἀγαθότητι (96), δὴ φιλοφρόνως ἔνιστατε, καὶ τῷ παρὰ
ταῖς Γραφαῖς (97) εὐδοκιμοῦντι ἔνισμῷ μετὰ λαχά-
νων καταξώσατε.

XXIX. SOPHRONIO PRÆSIDI.

Cæsarius Nicæa ruinis expeditus, mox in patriam reversus, morbo corripitur, quem brevi mors consecuta est, anno 368 exente, vel incunte 359. Non solum dolore acerbissimo mors tam chari capititis Gregorium af-
fecit, sed molestissimas etiam injectit. ut verbis ipsius utar (99), negotiorum incursionses, quorum onere
pressus ac gemens, querelas suas in variis carminibus et epistolis effudit. Exemplo esse potest hæc ipsa, qua
Sophronium Constantinopoli præfectum orat, obsecrat, obtestatur, per amicitiam, per charissima quilibet.
per vivos et mortuos, perque spes ipsas, ut sua auctoritate eos compescat, qui bona Cæsari diripiabant. Epis-
tola autem hanc hucusque distulimus, tum quia præmittenda orat ea, qua recens adeptam dignitatem
Gregorius Sophronio gratulatur, tum quia illa mortuo statim Cæsario videtur scripta.

Vides qualia nostra sint, ei quomodo res hu-
manæ velut in orbem volvantur : ac nunc hi, nunc
illi florent, nunc marcescant; ita ut nec felicitas,
nec infelicitas, ut dici solet, fixa stabilisque nobis
permaneat, verum celerrime ultraque commutetur
ac delabatur ; adeo ut ventis potius fidere quis-
piam possit, aut litteris in aqua scriptis, quam ho-
minum prosperitati. Quod quidem, mea sententia,
sit, ut barum rerum inconstantiam et inæqualita-
tem spectantes, concitatiore cursu ad Deum et futura
properemus, ac nobis quoque ipsis non nihil pro-
spiciamus, parvam umbrarum et somniorum curam
gerentes. Sed unde hæc fluxit oratio ? non enim
temere philosophor, nec incassum me ostendo.

Erat quondam non obscuri nominis tuus quoque
Cæsarius, imo, nisi me fraternus amor fallit, per-
quam ampli et splendidi, eruditionis nomine con-
spicuus, inorū probitate plerisque superior, ami-
corum 25 etiam copia clarus et celebris, quorum
int̄ primos principem te tuamque nobilitatem
esse, tum ipse existimabat, tum nobis persuade-
bat. Ac vetera quidem hujusmodi erant ; tuque
etiam his plura a te ipso adjicies, funebris illi-
lum honoribus prosequens, et quod natura omnibus
insitum est, mortuo quidpiam amplius elar-
giens. Nunc vero (ac ne siccis oculis hunc sermo-
num transmittas, aut honeste certe et commode
collacrymes) hic quidem exanimis jacet, ab ami-
cis inops, desertus, miserabilis, exigua myrra
donatus (si tamen hac quoque), ac paucis et

Ὀρφές οἶτα τὰ τιμέτερα, καὶ δπως κύκλος τῶν
B ἀνθρώπων πειρήχει πραγμάτων· νῦν μὲν τῶν,
νῦν δὲ τῶν ἀνθούντων καὶ ἀπανθούντων, καὶ οὗτε
τοῦ εὖ πράττειν ἐστώτος ἡμῖν, οὗτε τοῦ δυστυ-
χεῖν, δὴ λέγουσιν, ἀλλὰ τάχιστα μεταχίνουμένου καὶ
μεταπίπτοντος, ὡς αἴραις εἶναι μᾶλλον πιστεύειν,
καὶ γράμμασι τοῖς καθ' ὅδοτος, ή ἀνθρώπων εὐ-
ημερίᾳ. Τίνος ἔνεκεν; ἐμοὶ δοκεῖ, ἵνα τὸ ἐν τούτοις
δοτανοῦ καὶ ἀνώμαλον θεωροῦντες, μᾶλλον τι προσ-
τρέχωμεν τῷ Θεῷ, καὶ τῷ μέλλοντι, καὶ τινα
ποιώμεθα καὶ ἡμῶν αὐτῶν ἐπιμέλειαν, βραχέα τῶν
σκιῶν καὶ τῶν διειράτων φροντίζοντες. Ἀλλὰ πόθεν
ἡμῖν δύλος; οὐ γάρ εἰκῇ ταῦτα φιλοσοφῶ, οὐδὲ δια-
κενῆς καλλωπίζομεν.

Ἐν ποτε τῶν οὐκ ἀφανῶν καὶ δὸς Καισάριος,
εἰ δὲ μὴ ὡς ἀδελφὸς ἀπατῶμεν, καὶ τοῖν λιαν ἐπιφα-
νῶν, γιγάριμος μὲν ἐπὶ παθεύει, καλοκαγαθίᾳ
δὲ ὑπὲρ τοὺς πολλοὺς (1), λαμπρὸς δὲ φέλων περι-
ουσίᾳ, ὃν πρῶτον ἐν πρώτοις (2) σὲ τε καὶ τὴν
σὴν εὐγένειαν ὑπάρχειν αὐτῷ αὐτός τε ἐφρόνει, καὶ
ἡμᾶς ἐπειθε. Τὰ μὲν δὴ παλαιὰ ταῦτα, καὶ τὰ πλεῖσ-
τα παρὰ σεαυτοῦ προστήσεις, τιμῶν αὐτὸν ἐπιτάφια·
καὶ δύστες ἔχομεν ἀνθρώποι, μᾶλλον τι τῷ
ἀπελθόντι χαριζόμενος (3). Τὰ δὲ νῦν (καὶ δπως μὴ
παραδράμης (4) ἀδαρπτὶ τὸν λόγον, ή δαχρύσας
γε εἰς καλὸν καὶ χρήσιμον ·) δὲ μὲν κεῖται νεκρὸς,
ἀφιλός, ἐρημός, ἐλεούμενος, σμύρνης δλίγης ἡξι-
μένος (εἰ γε καὶ τούτου), καὶ μικρῶν ἐνδυμάτων
τῶν τελευταίων (5) · πολὺ γε δὲ καὶ τούτων ἐλεού-
μενος. Ἐπιπεπτώκασι δὲ οἱ ἐχθροὶ, ὡς γε πυνθά-

(96) Τῇ ὑμετέρᾳ ἀγαθότητι. Cod. Reg. πρὸς τὴν
ὑμετέρχν ἀγαθότητα.

(97) Τῷ παρὰ ταῖς Γραφαῖς. Ita codd. Regin. duo.
In ed. deest τῷ.

(98) Alias XVIII. Scripta circa finem anni 369.—
Σωγορίῳ Ὑπάρχω. Amm. Marcellinus, lib. xxvi,
meninīt ejusdem Sophronii primum notari, deinde
præfeti Constantinopoleos sub Valente, qui is esse
videtur ad quem scribit noster Theologus. Hæc Billi-
lius. Non nudus igitur ἦνεών, ait Combes., aut ὁρ-
χων, præses, ut reddit Billius, sed præfetus urbis,
cui in rebus, de quibus agit Gregorius, summa au-
toritas.

(99) Greg., Carm. lib. II, carm. II, vers. 376.

(1) Καλοκαραθίᾳ δὲ ὑπὲρ τοὺς κολλούντας. Com-
bes.: Moxim probilate quam pro vulgi ratione supe-
rior.

(2) Πρῶτον ἐν πρώτοις. Ita codd. duo Regin. In
ed. ἐν πρώτοις desunt. Paulus infra αὐτός τε ἐφρό-

D yet. Bill., tum ipse confidebat.

(3) Ἀπελθόντι χαριζόμενος. Ita cod. et Combes.
In ed. χαριζόμενοι.

(4) Καὶ δπως μὴ παραδράμης. Apparei, inquit Billius, legendum esse δπως μοι παραδράμης, η in Frob., non δπως μὴ, ut in Herbaq., quod aperte indicat id quod sequitur, ή δαχρύσας γε, etc., quod præcedentibus verbis opponi videtur. Verit Billius : Ac nunc, ac vide ut siccis oculis, etc.; alii legunt, καὶ πῶς μοι παραδράμης, etc., et quomodo siccis oculis hunc sermonem transmittere, aut commode et utiliter collacrymantes? Quasi diceret Sophronium neque non lacrymari posse, neque ita lacrymari, ut lacrymando aliquid proficiat. Montac. legit δπως μοι Morel. δπως μὴ μοι, etc.; at Combes. nihil mutandum iudicat, et ejus versionem sequimur, παραδράμης ἀδαρπτὶ τὸν λόγον.

(5) Τῷ τε λεπτῷ. Ita codd. duo Regin. Montac.
Morel. et editi nonnulli. Bill. τῶν εὐτελῶν, vilibus.

νομαῖ, καὶ ἄλλος δίλλοθεν τὰ ἔκεινου κατὰ πολλὴν Α νομίσουσαν, οἱ μὲν διαρπάζουσι, οἱ δὲ μέλλουσιν. Ω τῆς ἀναλγήσας, ὥ τῆς ὥμοτητος! Καὶ ὁ κωλύοντος οὐδεὶς· ἀλλ' ὁ γε φιλανθρωπότατος, τοῦτο χαρίζεται μόνον, ἀνακαλεῖται τοὺς νόμους· καὶ εἰ δεῖ συντόμως εἰπεῖν, δρόμα γεγέναμεν, οἵ ποτε νομισθέντες εύδαιμονες. Ταῦτα μὴ ἀνεκτά (6) φανήσοι· ἀλλὰ καὶ συνάλγησον, καὶ συναγανάκτησον, καὶ δός χάριν νεκρῷ Καισαρίῳ. Ναὶ πρὸς τῆς φιλίας αὐτῆς· ναὶ πρὸς τῶν σῶν φιλάτων καὶ τῶν ἐλπίδων, ἃς ποιήσον σεσυντῷ δεξιάς, πιστὸς τῷ ἀπελθόντι φανεῖς καὶ γνήσιος· ἵνα καὶ τοῖς ζῶσι τοῦτο χαρίσῃ, καὶ ποιήσῃς αὐτοὺς εὐέλπιδας. Οἱει περὶ χρημάτων ἡμᾶς ἀλγεῖν; τὸ τῆς αἰσχύνης ἡμῖν ἀφορητότερον, εἰ δόξεις μόνος τῶν ἀπάντων Καισάριος μὴ ἔσχηκεναι φίλους, ὁ δὴ καὶ πολλοὺς ἔχειν οἰόμενος. Η μὲν πρεσβεία τοιαύτη, καὶ παρὰ τοιούτων (7), ἀπειδῆ σοι· καὶ τὸ καθ' ἡμᾶς ἰσως οὐ πάρεργον. Α δὲ βοηθήσεις, καὶ δὲ ὅν, καὶ ὅπως, τὰ τε πράγματα ὑποθίσεται, καὶ ἡ σῇ διασκέψεται σύνεις.

amicis caruisse videatur, qui permultos etiam sibi a talibus profecta, quandoquidem tu nos quoque fortasse non contemnendo loco habes. Quod autem auxilium, et quibus adminiculis, quaque ratione ferendum sit, tum res ipsae admonebunt, tum prudētia tua dispiciet.

Α'. ΦΙΛΑΓΡΙΩ (8).

Non statim post Cæsarii mortem scriptam esse hanc epistolam ipsum epistolæ initium insinuat; sed non tam longo post tempore, ut arbitratur Tillemonius, qui decem post annos scriptam hinc forte colligit, quod in hac epistola scripserit Gregorius, sibi vita consuetudinem cum Philagrio a libro ereptam, qui res suas moleste constituerat. Nulla certe negotia fuere, decimo post mortem Cæsarii anno, neque per id tempus, quod effluit ab ejus morte, donec Constantinopolim se conferret, quæ impedimento fieri potuerint Gregorio, quominus Philagrii sui consuetudine uteretur. Vox livor videtur sucum fecisse viro docto, qui eam de itinere Constantinopolitano forte est interpretatus. Verum nihil Gregorio familiarius quam vox ista, qua paucim utitur, dum vita sue molestos adversosque casus narrat, sive antequam Constantinopolim petret, sive postquam inde dgressus est. Quidquid adversi et molesti contigit, livori tribuit, ut sexcentis locis facillimus est demonstrare. Sæpius etiam hac voce diabolum intelligit. Sera profecto et importuna de morte Cæsarii post decem annos querimonia. Nobis igitur videtur scriptam hanc esse epistolam, quo tempore negotiis oppressus, Sophronii Constantinopolitanus praefecti, datis ad eum litteris, opem implorabat adverseus facultatum Cæsarii prædatores.

Καισάριον οὐκ ἔχω· ἔρω γάρ, καὶ εἰ μὴ φιλό- Β θωφον τὸ πάθος. Στέργω τὰ Καισαρίου (9), καὶ δ τοῦ ποτ' ἀν ίδω Καισαρίου γνώρισμα, καὶ περιπτύσσομαι· καὶ ἀσπάζομαι, καὶ οἰοντεὶς αὐτὸν ὄργην δοκῶ, καὶ συνείναι, καὶ διαλέγεσθαι. Οἶον ἔπαθον καὶ νῦν (10) ἐπὶ τοῖς σοὶς γράμμασιν. Ὁμοῦ γε ἀνέγνων τὸ πρόγραμμα τῆς ἐπιστολῆς, τὸ γλυκύ μοι πρᾶγμα καὶ δυναμα τὸ Φιλάγριον, καὶ πάντα μοι ἀθρόως ὑπεισῆλθε τὰ ποτε τερπνά, αἱ πόλεις, αἱ διατριβαὶ, ἡ τράπεζα, ἡ πενία (11), τὰ τῆς ἡρατεινῆς ὅμηλικῆς, ὁ φρονι "Ομῆρος (12), ἡ πα-

Cæsarium non habeo; dicam enim, et si parum philosophicus est hic affectus. Cæsarii rebus acquiesco, et si quid aliquando videam, quod mihi memoriam illius refriceret, hoc amplector et exoscular, ac velut eum intueri mihi videor, simulque versari et confabulari. Id adeo mihi nunc in litteris tuis accidit. Nam simulac primam epistolæ partem legi, ac Philagrium, re nomineque mihi suavissimum vidi, omnes mihi veteres jucunditates in animum repente subierunt, urbes, studia, mensa, paupertas, atque jucundissimi sodaliti,

sunt nativa prosequor amoris sui.

(10) Ολοὶ ἔπαθον καὶ νῦν. Ita cod. et Combef. In edit. καὶ οὐον ἔπαθον νῦν.

(11) Ἡ τράπεζα, ἡ πενία. Si mendo caret ea vox, ἡ πενία, ait Combef., indicio est ἀσκήσαι operam dedisse Philagrium, qua sic paupertatem conluerit, Gregorio illi palæstræ socio. Hinc sorte legendum vellet quidam ἡ τράπεζα ἡ κοινή, mensa communis.

(12) Ο φησι "Ομῆρος. Helena, Iliad. III, 173, Priamum alloquens, sic inter cætera ait: Ός δρελερ θάρατός μοι δέσιν κακός, δεκάτης δεῦρο Υέτι σφ ἐπόμην, θάλαμορ γρωτούς τε λιποῖσσα,

(6) Ταῦτα μὴ ἀνεκτά. Bill.: *Hæc tibi ne levia et tolerabilia videantur, obsecro. Mox, ἀλλὰ καὶ συνάλγησον, Bill., verum et vicem nostram dole.*

(7) Παρὰ τοιούτων. Mallet Combef. περὶ τοιούτων.

8) Alias XL. Scripta circa idem tempus.—Φιλαγρίῳ. Hæc epistola, inquit Bill., Eudoxil nomen præferebat, non Philagrii; sed quis hoc typographi oscitantæ ascribendum non videt, cum in ea Gregorius Philagrii nominalium mentionem faciat? Consimilis error in alia quadam epistola, nunc xxxiii, inolevit.

(9) Στέργω τὰ Καισαρίου. Combef., Quæ Cæsarii

ut Homeri verbis utar, vel ludicra, vel seria, litterarii sudores, communes præceptores, spei sublimitas, cunctaque alia ejus ætatis bona, quæ quisquam percensere possit: quorum ego vel sola recordatione apprime delector. Quare ut tua opera magis etiam adhuc inter nos congregiamur, calamum move, ac si mihi rem gratam facere cupis, scribe. Nam ne hoc quidem procul dubio nobis parvi momenti est; tametsi, quod maximum abripiuit, res nostras moleste constituens.

XXXI. EIDEM.

Ptiores sunt ad Philagrium consolatoria Gregorii epistolæ, quarum hæc prima esse, ceterisque præmittenda videtur: quippe quam tunc scripsit, cum primo laborantis amici nuntium audivit: tum maxime, quia nulla patientia Philagrii mentis, cuius præclaræ in sequentibus epistolis exempla commemorat. Quinino eum animo simul cum corpore dejectum, afflictionemque deplopare suam, non obsecare significat. Demum novitus in pietate videri potest homo, qui morbi solatio in Homeri Demosthenisque lectione querit.

Quæ tibi molesta sunt, utique et nobis. Amicoruimus enim, pro eo atque amicitiae lex poscit, communia omnia, tam prospera quam adversa esse censemus. Quanquam, 27 si de his rebus nonnihil philosophandum est, atque apud te, ut par est, disserendum (quod etiam ipsum amicitiae lex dicit), nolo, nec honestum esse censeo, te, hoc est, Philagrium, virum singulari rerum divinarum doctrina præditum, eodem modo affici, quo plerique solent; nec simul cum corpore dejici, atque afflictionem ut incurabilem deplopare: verum dolori resistere, atque animo vel nunc maxime purgari, vinculisque superiorem te præbere; ac morbum nihil aliud esse ducere, quam utili quamdam disciplinam, hic videlicet tendentem, ut et corpora et omnia quæ ad corpus spectant, et quidquid fluxum ac turbulentum est interitrumque contempnens, ac pro nihilo putans, totum te celesti parti addicas; nec præsenti tempori, sed futuro ævo vivas, mortisque meditationem, ut Plato ait, hanc vitam existimes, atque ab hoc sive corpore, sive sepulcro, ut idem loquitur, animam, quoad ejus fieri poterit, solvas. Si hæc philosopharis, vir præstantissime, atque hunc animum geras, tum maximam ipse utilitatem inde capies, tum mororem nostrum ex morbo tuo concepium

*Παιδά τε τηλυγέτην καὶ διηλικήν ἐρατεινήν.
Οὐμηλικήν ἐρατεινήν exponit Didymus τὰς ἐπεράστους διηλικας, amabiles meas æquales.*

Utinam mors mihi gratificata esset acerba, cum huc Filium tuum secuta sum, thalamo fratribusque relictis,

Filiaque unica, certaque æqualium amabili.

(13) Alias LXX. Scripta anno 369 labente.

(14) Πάρτη. Veest in cod. Pass.

(15) Φιλίας δρος. Ita cod. duo Regg. et Pass. Editu prave ἔρως, quod observaverat Billius.

(16) Εἴ τι δεῖ. Ita Pass., quam lectionem sic emendata præstulisse videtur Billius. Ed. εἴ τι δῆ.

(17) Ο τῆς φιλίας. Cod. Reg. et Combef. διφλοσοφίας.

(18) Ἐμφιλοσοφεῖτ τῷ πάθει. Philosophia, cœ pietati Christianæ convenienter morbum perferre.

(19) Νῦν δῆ. Pass. νῦν δέ.

Α γνια, ή σπουδάσματα, οἱ τῶν λόγων ἰδρῶτες, οἱ κοινοὶ παιδευταὶ, τὸ τῶν ἑλπίδων ὄψος, πάντα δοσά ἀν εἶποι τις τῶν τηνικαῦτα καλῶν, οἵς ἡγώ χαίρω διαφερόντως καὶ μεμνημένος. Ἰν' οὖν ἔτι μᾶλλον διμιλῶμεν τούτοις καὶ διὰ σοῦ, κινοῦ τὴν γραφῖδα, καὶ χαρίζου τὸ ἐπιστέλλειν. Πάντας οὐδὲ τούθ' ἡμῖν μικρὸν, εἰ καὶ τὸ μέγιστον ἡρεσεν ἡμῶν ὁ φθόνος, τὴν συνουσίαν, λυπηρῶς διαβεῖς τὰ ἡμέτερα.

ερατεινήν erat, hoc est, τιτη consuetudinem, nobis liver

ΛΑ'. Τῷ ΑΥΤῷ (13).

"Α μὲν ἔτσι οἱ λυπηρόι, πάντας καὶ ἡμῖν. Κοινὴ γὰρ ποιούμεθα πάντα (14) τὰ τῶν φίλων, εὗ τε καὶ ὡς ἑτέρως ἔχοντα, ὥστερ δὴ καὶ φίλας (15) ὅρος ἔτσι. Καίτοι περὶ τούτων εἴ τι δεῖ (16) φιλοσοφῆσαι, καὶ τὰ εἰκότα διαλεχθῆναι οἱ (ώστερ οὖν δὴ καὶ δὴ τῆς φίλας (17) ὑποτίθεται νόμος), οὐ βούλομαι σε, οὐδὲ γε καλῶς ἔχειν ὑπολαμβάνω, Φιλέγριον δύτε, καὶ τὰ θεῖα διαφερόντως πεπαιδευμένον, ταυτὸν πάσχειν τοῖς παλλοῖς, οὐδὲ συγχαταπίπτειν τῷ σώματι, οὐδὲ ὡς ἀνήκεστον τὴν κακοπάθειαν δύορεσθαι, ἀλλ' ἐμφιλοσοφεῖν τῷ πάθει (18), καὶ τὴν διάνοιαν νῦν δὴ (19) καὶ μάλιστα ἐκχαθαίρεσθαι, καὶ χρεῖττον φίλωντας τῶν δεσμῶν, καὶ τὴν νόσον παιδαγωγίαν (20) πρὸς τὸ συμφέρον, τοῦτο δὲ ἔτσι, περιφρονοῦντα τὸ σῶμα καὶ τὸ σώματική, καὶ πᾶν τὸ φίλον (21) καὶ ταραχῶδες, καὶ ἀπολλύμενον, δλον τῆς δικαίου γενέσθαι μοίρας· καὶ ζῆν ἀντὶ τοῦ παρόντος τῷ μέλλοντι (22), θανάτου μελέτην (23), τοῦτο δὲ φῆσι Πλάτων, τὸν τῇδε φίλον ποιούμενον, καὶ λύνοντα τὴν ψυχὴν τοῦ εἴτε σώματος, εἴτε σῆματος (24), κατ' ἐκείνων εἰπεῖν, διηδύναμις. Ἄν ταῦτα φιλοσοφῆσι, ὡς δριστε, καὶ οὐτως ἔχησι, αὐτός τε τὴν ὑγιήσην τὰ μέγιστα, καὶ τὴν δικαίαν διδάξεις εἰπεῖν τοῖς πάθεις (25). Καὶ πρός γε, οὐ μικρὸν κερδανεῖς (εἴ τι οἱ καὶ τούτου μέλει [26]), τὸ

(20) Ἡγεῖσθαι τὴν ύδσορ παιδαγωγίαν. Μοναδ. ει Morel. ἡττάσθαι τὴν νόσον παιδαγωγίζ.

D (21) Καὶ κάρ τὸ φίλον. Ita cod. Reg. Μοναδ. ει Morel. Pass. πᾶν ὥραιον, ει quidquid tempori sub-
jacet. In edit. πᾶν δ τι φίλον.

(22) Καὶ ζῆρι τοῦ παρόντος τῷ μέλλοντι. Nec præsenzi tempori, sed futuro αὐτὸν νίνις; id est, vitam agas quæ non tan præsenti quauit futuro intenta sit sæculo. Pass. ζωήν.

(23) Θαράτου μελέτην. Mortis meditationem: sic enim Plato philosophiam definit in Phædron.

(24) Εἰτε σῆματος. Socrates apud Platōnem in Cratylō σῶμα dictum putat, quia anima σῆμα, id est, sepulcrum sit, quasi ipsa nunc in corpore se-
pulta sit. Hæc Billius.

(25) Ηολλοὺς διδάξεις ἐμφιλοσοφεῖν τοῖς πά-
θει. Combef., multos docebis in morbis philoso-
phari.

(26) Τούτου μέλει. Ita cod. duo Regg. Pass.
Morel. et Combef. In edit. τούτου μέλλον.

παρὰ πάντων θαυμάζεσθαι. Τῶν δὲ πυκτίων ὡν Λ levabis, tum etiam multis ad dolores sapienter
γῆτηςας, τὸ μὲν εὔρον, καὶ ἐπεμφά σοι προθύμως,
τὸ Δημοσθενικὸν λέγω· τὸ δὲ ἐξημώθην· οὐχ ἔχω
οἷου σὺν χρήσεις (27), τὴν Ἰλιάδα. Μή γάρ μοι δια-
πιστήσῃς, δει μόνον τούτων ἀπολαύειν νομίζω, καὶ
μόνα κεκτήσθαι καλῶς, ὡν δὲ αὐτὸς μετάσχοις, καὶ
οἵς δὲ ὡς σεαυτοῦ χρήσαιο.
beo, nimirum Iliadem. Mibi enim in hoc velim fidem ne abroges, quippe qui me his solis frui,
eaque sola recte possidere existimem, quorum ipse particeps es, quibusque, ut tuis, uteris.

ΛΒ'. Τῷ ΑΥΤῷ (28).

*Epistolam superiorēm proximo secura est intervallo ista, in qua jam Philagrio gratulatur, quod in arrum-
nis et doloribus philosophice se gerat, eximiāque det omnibus exemplum tolerantiae. Ipse plura proferit petita
a profunis scriptoribus patientiæ exempla, quibus ad fortiter tolerandos corporis dolores excitet.*

Εὖ γε δις φιλοσοφεῖς ἐν τοῖς πάθεσι, καὶ γίνη-
πολλοῖς ὑπόδειγμα τῆς ἐν τοῖς ἀλγεινοῖς καρτερίαις·
καὶ ὥσπερ ἐπὶ παντὶ βελτίστῳ κατεχρῶ τῷ σώ-
ματι, ἥντικα ὑγιεινῶς ἔχεις, οὐτω καὶ νῦν τούτῳ
χρῶ καλῶς (29), ἐπειδὴ γε ἀσθενῶς ἔχεις, καὶ
έργεις οὐκ ἀργῶς, ήν' οὐτως εἶπε. Φιλοσοφεῖς γάρ,
καὶ διὰ πασι Διογένην εἰρηκέναι ποτὲ πυρέττοντα,
καὶ διακαρτεροῦντα, τοῦτο καὶ αὐτὸς παρέχεις ὁρέν,
ψυχῆς πάλιν καὶ σώματος. Τοῦτο διπέπει τῷ ἐμῷ
Φιλαγρίῳ, μή μαλακίζεσθαι, μηδὲ κάμπτεσθαι πρὸς
τὰ πάθη, ἀλλὰ περιφρονεῖν (30) τὸν πηλὸν, καὶ τὸ
μὲν σῶμα ἐφι πάσχειν τὰ διατοῦ, πάντως ἢ νῦν ἢ
ντερον λυθρόσμενον νόμῳ φύσεως (οἰχήσεται γάρ
ἢ νόσῳ κάμινον (31), ἢ χρόνῳ· αὐτὴν δὲ ὑψοῦ τὴν
ψυχὴν ἔχειν, καὶ μετὰ θεοῦ τετάχθαι τοῖς λογισμοῖς,
κάκεινον εἰδέναι, δις τῶν ἀτόπων ἔστιν, ήμᾶς ἔξω
μὲν κινδύνων φιλοσοφεῖν (32), ἐν δὲ ταῖς χρείαις
ἀφίλοσφους φαίνεσθαι, καὶ διαψεύδεσθαι τὴν ὑπά-
σχεσιν.

Iosophari, tempore autem id postulante philosophiæ
stare.

Πάντα ἐπῆλθες δηλαδὴ τῇ διανοΐᾳ, δος ἡμέτερα,
δος ἀλλότρια, ὡς ἀνήρ (33) πεπαιδευμένος ἐν ἀμ-
φοτέροις, καὶ παιδευτῆς ἀλλων· καὶ ἐκ πάντων
σταυτῷ συνελέξω τὸ τῆς ἀνθρωπίας φάρμακον (34).
Ἴνα δὲ σοι κάτιγν συμφιλοσοφήσω μικρὸν, εἰ τοῦτο
κελεύεις, οὐκ ἐπιτινῶ τοῦ Ἀριστοτέλους τὸ μικρο-
λόγον, δις τὴν εὐδαιμονίαν τιμεῖν δριζόμενος, μέχρι
μὲν τινος προηῆθεν ὄρθως, ψυχῆς ἐνέργειαν κατ'
ἀρετὴν (35) εἴναι ταύτην ἀποφηνάμενος· καὶ προσ-
θεῖς, ἐν βίῳ τελείῳ, καὶ τοῦτο μάλα σοφῶς, διὰ
τὸ τρεπτὸν ἡμῶν καὶ εὐμετάπτωτον τῆς φύσεως.
Ἐκεῖνο δὲ οὐκ εἴτι μεγαλοπρεπῶς, ἀλλὰ καὶ λιαν
ταπεινῶς, δις καὶ τὴν ἔξωθεν εὐετηρίαν προστί-
θησιν· ὡς εἰ τύχοι πάντης τις ὧν, ἢ νοσώδης, ἢ

(27) Οἶον σὺν χρήσεις. Ita codd. duo Regg. Pass. Montac. et Morel. In ed. deest σύ.

(28) Alias LXIV. Scripta post superiorēm.

(29) Τούτῳ χρῶ καλῶς. Ita cod. Reg. In uno legitur χρῆσαι τούτῳ καλῶς. Ei. τούτῳ χρῆ.

(30) Άλλα περιφρονεῖν. Cod. Pass. ἀλλὰ κατα-
φρονεῖν.

(31) Νόσῳ κάμινος. Cod. Reg. νόσῳ καμόν. Μοχ,
αὐτὴν δὲ ὑψοῦ, ipsū vero sursum anīmū habere.
Ὑψοῦ adverbium est.

(32) Ἡμᾶς ἔξω μὲν κινδύνων φιλοσοφεῖν. Gu-
bernator in tempestate dignoscitur, inquit Cypria-

ferendos documentum præbebis. Denique non par-
vum lucrum facies (si tamen id quoque tibi curas
est), nempe quod in admiratione apud omnes
eris. Ex libris porro quos postulas, alterum inveni,
eumque ad te libenter misi, nempe Demostheni-
cum: alterum vero amisi; quem poscis, non ha-
beo, nimirum Iliadem. Mibi enim in hoc velim fidem ne abroges, quippe qui me his solis frui,
eaque sola recte possidere existimem, quorum ipse particeps es, quibusque, ut tuis, uteris.

XXXII. EIDEM.

Gratulor tibi, quod philosophice in calamitatibus te geris multisque tolerantia in rebus acerbis exemplum existis: et quemadmodum ad optimam quæque corpore utebaris, cum sanus esses, ita nunc quoque eu præclare utere, postquam in 28 morbum incidisti, atque otiaris minime otiose, ut ita loquar. Philosopharis enim, et, quod Diogenem olim dixisse ferunt, cum febre laboraret, ac dolorem fortiter perferret, hoc ipse quoque præbes, nimirum animæ et corporis colluctationem. Hoc scilicet Philagrium meum decebat, nempe non emolliri, nec doloribus frangi, sed lumen contemnere, ac corpus quidem sinere ea pati, quæ ipsius natura fert, naturæ lege omnino, vel nunc, vel postea dilapsurum: (interibit enim, vel morbo, vel senectute confectum;) sursum autem animam habere, ac per cogitationes cum Deo conjungi, illudque minime ignorare, absurdum ac præposteriorum esse nos extra pericula phi-
losophiae expertes apparere, nec quod proflavimus, præ-

Omnia quidem animo pervolvisti, tam nostra quam extranea, utpote vir in utrisque eruditus, et aliorum præceptor; atque humanitatis pharmacum tibi ipse ex omnibus collegisti. Verum ut tecum, si ita jubes, nonnihil philosopher, Aristotelis jejunitatem non probo, qui beatitudinem nobis definiens, quodam tenus quidem recte progressus est, nempe animæ actionem secundum virtutem esse illam pronuntians, addensque, in D vita perfecta, hoc quoque ipsum admodum sapienter, propter mutabilem facileque in diversum labentem naturæ nostræ conditionem. At illud non jam magnifice, sed perquam sordide et abjecte, quod externam quoque bonorum abundantiam nus, serm. iv De mortalitate, in acie miles probatur. Delicata jactatio est, cum periculum non est: conficitatio in adversis probatio est veritatis. Hac BILL.

(33) Οὓς ἀνήρ. Ita cod. Reg. Montac. et Morel. Male editi σύ.

(34) Τῆς ἀνθρωπίας φάρμακον. Combef. τὸ τῆς ἀντίς φάρμακον, ταῦτος pharmacum; quæ lectio ipsi videtur commoda.

(35) ψυχῆς ἐνέργειαν κατ' ἀρετὴν. Ita enim beatitudinem definit Aristoteles, lib. i Ethic. ad Nicomachum.

adjunxit; ita ut si quis inops sit, aut valetudinarius; aut obscuro genere, aut a patria extorris, propterea ipse a beatitudine arceatur. At Stoicorum animi magnitudinem ac praestantiam laudo, qui res externas nullum ad beatitudinem impedimentum asserre dicunt, sed virum bonum beatum esse, etiam in Phalaridis tauro cremenetur.

Ob eamque causam non eos tantum admiror, qui apud nos pro virtute periculis se obtulerunt, aut calamitatem fortius tulerunt, sed externos etiam, qui similes eorum exsisterunt, verbi gratia, Anaxarchum illum, Epictetum, Socratem, ut ne plures recenscam: quorum primus, cum manus ipsius, tyranno ita imperante, in mortario contunderentur, carnifices Anaxarchi **29** culeum tundere jubebat (ita videlicet hanc arumissam carunculam appellans), quasi Anaxarchus ipse minime tunderetur, hoc est, philosophi anima: quod quidem apud nos externus homo et internus appellatur. Alter, cum crus ipsi stringeretur ac distorqueretur, velut in alieno corpore philosophabatur, citiusque crus perfractum esse visum est, quam ipse vim doloris persensisse. Socrates denique ab Atheniensibus ad mortem damnatus, carcereisque, ut scis, incolens, prius quidem de corpore, tanquam de alio carcere, cum discipulis disserebat; cumque fugam inire liceret, id facere recusavit: postquam autem cicuta oblata est, perlibenter accepit, perinde ac non letale poculum acciperet, sed propinando amicos ad potandum invitaret. His Jobum quoque nostrum C adjecisset, nisi te scirem ab ejus doloribus, etiam fore.

His rationibus te ipsum nulcere nibi videris, vir divine et sacrosante, atque hanc medicinam adiubens, tum ipse levius, ut reor, habiturus es, tum nos etiam laudum tuarum praecones et amicos voluptate afficies; nimis te ipsum ita comparans, ut nec morbo debiliteris, nec, quod ait David¹, ob peccatorum pacem, eorumque in hac vita felicem rerum cursum offendaris: quin potius purgeris (si hoc verbo in te uti fas est), atque infirmitatem, virtutis materiam existimes.

¹ Psal. lxxii, 2, 3.

(36) Τὸν Ἀράξαρχον. Anaxarchus philosophus, mortuo Alexandro, apud quem summum in honore fuerat, in Graeciam rediens, a Nicocreonte Cyrenarum tyranno interceptus, novo et inaudito supplici genere cruciatus est. Epictetus autem summum fuit in honore apud Adrianum imperatorem, ut testis est Aelius Spartanus in Adriano. Haec Bill.

(37) Οπερ ἡμίν ὁ ἔτρδς καὶ ὁ ἔκτδς καὶ ὁ ἕγτδς. Ita cod. Reg. In edit. "Οπερ ἡμίν ὁ ἔκτδς καὶ ὁ

(38) Κατατεινόμενος καὶ στρεβλούμενος. Bill. cum crus illi frangeretur; at videtur putatione crus amississe; quod Gregorius κατεαγῆναι dixit. Suidas, πηρωθεῖς τὸ σκέλος ὑπὸ βεύματος, altero crure multilatus ex deflitione, quod longe est a crurisfragio tortorio.

(39) Δέχεται μάλα ἡδέως. Cod. Reg. et Combes.

Α δυτιγενής, ή φυγόπατρις, παρὰ τοῦτο αὐτῷ τῆς εὐδαιμονίας κωλυμένης. Ἐπεινῶ δὲ τῶν ἀπὸ τῆς Στοᾶς τὸ νεανικόν τε καὶ μεγαλόνουν, οἱ μηδὲν κωλύειν φασὶ πρὸς εὐδαιμονίαν τὰ ἔξωθεν, δὲλλ' εἶναι τὸν σπουδαῖον μακάριον, καὶ ὁ Φαλάριδος ταῦρος ἔχῃ καιόμενον.

Καὶ διὸ τοῦτο θαυμάζω μὲν τοὺς παρ' ἡμῖν ὑπὲρ τοῦ καλοῦ κινδυνεύσαντας, ή συμφορὴν διενεγκόντας νεανικῶς· θαυμάζω δὲ καὶ τὸν ἔξωθεν τοὺς τούτοις παραπλήσιους, οἷον τὸν Ἀνάξαρχον (36) ἔκεινον, τὸν Ἐπίκτητον, τὸν Σωκράτην, οὐαὶ μὴ λέγω πολλούς· ὃν δὲ μὲν ἐν δλμῷ κοπτομένων αὐτοῦ τῶν χειρῶν, οὕτω τοῦ τυράννου κελεύοντος, πτίσσειν τὸν Ἀναξάρχου θύλακον διεκιλεύετο τοῖς βασανισταῖς. Τί τοῦτο λέγων; τὸ μοχθηρὸν τῷ μῶν ψαρκίον· ὡς Ἀναξάρχου γε οὐ πτίσσειν, τῆς φιλοσόφου ψυχῆς· διπερ ἡμῖν δὲ ἐντὸς, καὶ δὲ ἔκτδς ἄνυρωπος (37) δονομάζεται. Ό δὲ τὸ σκέλος κατατεινόμενος καὶ στρεβλούμενος (38) ἐφίλοσφεις ὥσπερ ἐν ἀλλοτριῷ τῷ σώματι· καὶ θάττον κατεαγῆναι τὸ σκέλος, ή ἐπαιτινάσθαι τῆς βίας ζόδιο. Σωκράτης δὲ τὸν θάνατον ὑπὸ Ἀθηναίων κατακριθεὶς, καὶ οἰκών, ὡς οἰσθα, τὸ δεσμωτήριον, τέως μὲν, ὡς ὑπὲρ δίλλου δεσμωτηρίου τοῦ σώματος τοῖς μαθηταῖς διελέγετο, καὶ φυγεῖν ἐξδν, ἀπηγνώσεν· ἐπειδὴ δὲ προστηνέγθη τὸ κάνειν, δέχεται μάλα ἡδέως (39), ὥσπερ οὐκ ἐπὶ θανάτῳ δεχόμενος, ἀλλὰ φιλοτησίας προπινόμενος. Προσέθηκα δὲ ἀν τούτοις καὶ Τίων τὸν ἡμέτερον, εἰ μή σε γίδειν πόρῳ τῶν (40) ἔκεινον πεθῶν, καὶ δυτὰ σὺν Θεῷ, καὶ δούμενον. Deo opitulante, longe remolum esse, atque eliam

Ταῦτά μοι δοκεῖς κατεπάθειν (41) σαυτοῦ, ὡς θεῖα καὶ ἱερὰ κεφαλὴ, καὶ οὕτω σεαυτὸν λατρεύων, αὐτὸς τε ἀν ἕφων γενέσθαι, καὶ ἡμᾶς εὐφραίνει τοὺς σοὺς ἐπανέτας καὶ ἕραστάς, οὐδὲν ὑπὸ τῆς νόσου καμπτόμενος (42), οὐδὲν, δὲ φησιν ὁ θεῖος Δασιδή, ὑπὸ τῆς εἰρήνης τῶν ἀμαρτωλῶν, καὶ τῆς κατὰ τὸν βίον τούτον εὐροίας αὐτῶν ἐγκοπτόμενος (43)· ἀλλὰ καὶ καθαιρόμενος, εἰ θέμις ἐπὶ σοῦ τοῦτο εἰπεῖν (44), καὶ ὅλην ἀρετῆς ποιούμενος τὴν ἀσθένειαν.

D μάλα δέχεται Ιωάννης, maxima cum hilaritate accepit. (40) Πόρῳ τῷν. Ita cod. Pass., quod postulare videatur sensus. Ed. οὐ πόρῳ, etc.

(41) Δοκεῖς κατεπάθειν. Ita cod. Reg. In ed. κατεπάδων.

(42) Οὐδέν ὑπὸ τῆς νόσου καμπτόμενος. Ita duo codd. Regg. et Pass. In edit. οὐδέ. Montac. et Morel. καμπτόμενος.

(43) Βίον τούτον εὑροίας αὐτῶν ἐγκοπτόμενος. Cod. Reg. Βίον αὐτῶν εὑροίας ἐκποούμενος, obstupescitus concidas. Mox in cod. Pass. καὶ deest.

(44) Εἰ θέμις ἐπὶ σοῦ τοῦτο εἰπεῖν, si hoc verbo uti fas est; id est, si fas est hoc dicere: Exigua illa peccata quæ in te restant, afflictionibus purgari, ac non potius virtutem tuam calamitatibus, velut aurum igne, purgari. Haec Bill.

ΛΓ. Τῷ ΑΥΤῷ (45).

XXXIII. EIDEM.

Cum nonnulli Philagrium, qui rim morbi laboribus avertere tentabat, carperent, atque objicerent eum avaritiae simdere, vel animi duntaxat oblectamentum querere, datis ad eum litteris Gregorius, amici labores, dnmmodo avaritia absit et immoderatio, non modo excusat, verum etiam incusantibus amicun ipse succenat; quibus valere jussis, ut imperitis illis gracilis aquila volatum explorantibus, Philagrium adhortatur, ut seipsum, ac Deum, tum in dolore, tum in iis que dolorem spectant, in consilium adhibeat.

Λαμβάνονται εού τινες (αισθάνομαι γάρ), ώς φιλοκαλοῦντος (46) τὸ μόνον σου κτῆμα, καὶ φιλεργοῦντος ἐν τοιαύτῃ καταστάσει (47) τοῦ σώματος. Καὶ θυμαστὸν οὐδέν· ἐπειδὴ καὶ βρῶν ἐν τοῖς ἀλλοτρίοις ἢ τοῖς οἰκείοις φιλοσοφεῖν. Ἐγὼ δὲ εἰ μὲν ἔιρων σε περὰ τοῦ μέτρου τοῦτο ποιοῦντα, ἢ πλεονεκτικῶς (48) ἢ βιαλῶς τῇ φιλοπονίᾳ προσκείμενον, καὶ ἐμεμφάμην (εἰρήσεται γάρ τάλιος), μηδὲν τὴν φιλαγρεῖς μὲν, οὐκ ἔχω δὲ τοῦ μέτρου, χρῆ δὲ (50) εἰς δέον οἰς φιλεργεῖς, πρόσεστι (51) δὲ καὶ τὸ πάθος, ἐνασχλοῦν τε ταῖς φροντίσεις, καὶ πεῖθον ώς ὑπὲρ τὸ σώμα τοι (52) τὰ τοῦ σώματος, οὐκ ἔχω πώς μή τοις μεμφομένοις μέμφωμαι, σὲ τῆς αἰτίας ἐλευθερῶν. Καὶ πρὸς γε τοῦτο (53) ἐμαυτὸν πείθω, δις μήτε λογίσασθαι περὶ πραγμάτων σοῦ τις ἀμείνων, φίγε καὶ πρὸς τὰ ἔιντων ἀπαντες χρῶνται διδασκάλῳ καὶ παρανέτη δημοίων ίδιᾳ καὶ δημοσίᾳ, μήτε ψυχῆς φροντίσαι φιλοσοφώτερος. Εἰ δὲ καὶ τῷ σώματι (54) τὴν ὑγείαν φιλάσσειν ἢ ἀπανάγειν (55) μόνης λατρεῖται, τίς οὕτω τολμηρὸς καὶ ἀπαίδευτος (56). Ὅστις σοι περὶ τούτων νομοθετεῖν (57); Τοὺς μὲν οὖν πολλοὺς ξαχίρειν, καὶ εἶναι κολοιοὺς πτῆσιν δετῶν δοκιμάζοντας (58). αὐτὸς δὲ σεαυτῷ χρῶ συμβούλῳ, καὶ τῷ Θεῷ, περὶ τε τοῦ πάθους, καὶ τῶν δεα (59) περὶ τὸ πάθος, καὶ οὐχ ἀμαρτήσεις τοῦ δέοντος.

Quocirca homines imperitos valere sinito, et graculos esse aquilarum volatum explorantes: te autem ipsum, ac Deum, tum in dolore, tum in iis que dolorem spectant, in consilium adhibe; sicque ab officio minime aberrabis.

(45) Alias LXVII. Endem circiter anno scripta.

(46) Οὓς φιλοκαλοῦντος. Sic vertit Bill.: *Unicum tuum praedium ambitiose alique in huiusmodi constitutione labores appetentem.*

(47) Ἐν τοιαύτῃ τῇ καταστάσει. Ita cod. Reg. et Combef. Ed. ἐν τοιαύτῃ τῇ καταστάσει.

(48) Ἡ πλεονεκτικῶς. Bill. aut cum rapacitate.

(49) Πατέντων. Bill. eruditonem: bene minus; intelligit enim Gregorius educationem que ipsi communis fuerat cum Philagrio, quod liquet ex epist. xxx.

(50) Χρῆ δέ. Sic legit Combef., aut χρῆς pro χρῆ proponit. In ed. χρῆ.

(51) Πρόστοι. Bill. accedit insuper dolor in curis te occupans, tibique persuadens corporis statum supra corpus tibi esse.

(52) Καὶ κεῖθορ ώς ὑπὲρ τὸ σώμα τοι. Ita cod. Reg. et Combef., qui reddidit, persuadens ex corporis ratione esse que sunt corporis, aptos ei et in rem ejus sic assumptos labores, quasi exercitationis causas. Clarius esset, adgit Combef., ώς πρός.

(53) Πρός γε τούτο. Ita cod. Reg., Montac. et Morel. In ed. πρὸς γε τούτῳ.

(54) Εἴ δὲ καὶ τῷ σώματι. Montac. et Morel. et

τῷ σώματι.

(55) Η ἀκαράγειν. Deest in cod., nec admittit Combef. et Combef.

(56) Καὶ ἀπαίδευτος. Montac., Morel. et Combef. η ἀπαίδευτος, aut ineptus.

(57) Σοι περὶ τούτων νομοθετεῖν. Pro σέ, ut habent ed., legendum soi, ait Billius; verbum enim νομοθετῶ semper jungitur cum dative persona et accusativo rei. Dicimus enim νομοθετεῖν τοῖς ὑπὸ σετρα, et νομοθετεῖν εὑσέβειαν vel περὶ τῆς εὑσέβειας. Aut si in pronomine σέ nullus est error, profecto non νομοθετεῖν, sed νομοθετεῖν legendum crediderim, si nobis constructionis rationem constare volumus. Verum cum cod. Reg. legimus σοι νομοθετεῖν. Μοχ, τοὺς μὲν οὖν πολλούς. Combef., vulgi homines.

(58) Κολοιοὺς πτῆσιν δετῶν δοκιμάζοντας. Hunc locum citat Erasmus in adagio, aquilam rotare doces, monetque hoc proverbium in eos competere, qui docere quempiam conantur in ea re, in qua cum sit ipse exercitissimus, nihil eget doctore.

(59) Καὶ τῷ στα. Ita codd. duo Regg., Montac. et Combef. In edit. τῷ deest.

XXXIV. EIDEM.

Philagrium per litteras sape consolatus Gregorius, illi tandem morbo laboranti coram adfuit in Mataza, summamque viri patientiam miratus est. Cum enim roganti Philagrio psalmum LXXII interpretaretur, is quasi morbo gestiens, in gratiarum actiones singulariter erumperebat, stupente Gregorio, qui hac epistola testatur se ipsius philosophiam nunc quoque in memoriam revocando exhorrescere. Quo ea anno gesta scriptaque sint divinare non possumus, unamque proptermodum ob argumenti similitudinem, tres epistolae superiores atque eiam duas quae sequuntur hic collocamus.

Memoria teneo congressum illum, quo nuper in A Mataza mea una fuimus (mea siquidem voco ac censeo, quae tua sunt), philosophiamque illam cui tum operam dediti, quam nunc quoque in memoriā revocans, cohoresco. Ego quidem tibi scriptuagesimum secundum psalmum enarrabam (sic enim jubebas, nec repugnare fas erat), in quo David malorum causa quibus res prospere cedunt, aestuat, mōrōreque 31 conficitur. Postea cogitationes suas ad alterius vitę tribunalia, prēmiaque institutis et actis vitę posita mittens, ita demum perturbari desinit, animique molestia medetur. Ac, quantum fieri poterat, expositionem ad dolorem tuum trahebam tum ex nostris, tum ex profanis auctoribus ea disputans, utpote ad tantum tamque eruditum virum orationem habens, simulque Spiritu ita ferente ac dolore exacante; nihil enim dolore ingeniosius est. Ac sermo quidem currebat: tu vero, interim dum loquerer, quasi stimuli cūjusdam iictu excitatus, manusque ad cælum tendens, atque orientem versus quasi respiciens (non enim videndi facultatem habebas), clamare cœpisti: Gratias ago tibi, Pater, tuorumque hominum cōditor et castigator, quod invitox etiam ac reluctantes beneficio afficias, ac per extēnum hominem internum purgas, et per contraria nos ad beatum finem pro iis, quas nosti, rationibus ducis. Et quid omnia coammōrem, quae tu ante nos et nobiscum, velut morbo gestiens, philosophabarīs? Ita me ex p̄ceptore discipulum habebas. Verum cur harum rerum mentionem feci? nempe ut per te omnibus clamem et p̄dicem, malos nobis potius ob internum morbum lugendos esse, quam nos illis ob extēnum, dum sic animis instituti bilorem esse morbum cum sapientia coniunctum,

(60) Alias LXVI. Scripta circa eadem tempora.
(61) Η ἀλλήλοις. Ita cod. Reg.; at Combef. ή ἐν ἀλλήλοις. Ed. ήν ἀλλήλοις.

(62) Μεμρημένος ἔτι. Ita cod. Reg., Pass. et Combef. In edit. ἔτι deest.

(63) Κακοὺς εὐθροῦτας. Ita duo codd. Regg., Pass. et Combef. In edit. κακῶς εὐθυγόντας, quod Billius ita vertit, ob eos qui omnibus rebus immērito abundant.

(64) Εἰς τὰ ἔκεισε. Ita cod. Reg. In edit. πρὸς τὰ ἔκεισεν. Mox, ἀποκειμένην τοὺς βίους. Bill., utriusque vitę recondita, quasi præsentii et futurae.

(65) Καὶ ἐτρεχέ πως. Ita Pass. In edit. deest καὶ.

(66) Εἴς υσπληγχος. Cod. Reg. ἐκ μάστιγος. Mox, εἰς τὸν οὐρανὸν. Ita cod. Reg., Pass. et Combef. In edit. ἐπὶ τὸν οὐρανὸν.

(67) Πρός τε ἀνατολάς. Ita cod. Reg. et Pass. In ed. πρός γε ἀνατολάς, utque orientem versus. Prisca Ecclesia hoc ab apostolis acceptum religiosissime observavit, ut inter precandum orientem intueretur. Origenes hujus consuetudinis meminuit.

ΔΔ. Τῷ ΑΥΤῷ (60).

Μέμνημαι τῆς σῆς συνουσίας, ή ἀλλήλοις (61) συνεγενέθεα πρώην ἐν Ματάνῃ τῇ ἡμῇ (ἐμά γάρ καλῶ καὶ ὑπολαμβάνω τὰ σὰ), καὶ τῆς φιλοσοφίας, ήν τηνικαῦτα ἐφιλοσόφησας, ἡς φρίττω καὶ νῦν μεμνημένος ἔτι (62). Ἐγὼ μὲν ἐξηγούμην σοι τὸν οὗ Φαλμὸν (σὺ γάρ ἐκέλευες, καὶ ἀντιέγενος οὐκ ἦν), ἐνῷ Δασιδὶ Λιγγαῖς καὶ ἀσχάλλει πρὸς τοὺς κακοὺς εὐθυγόντας; (63). Είτε πέμπων τοὺς λογισμοὺς εἰς τὰ ἔκεισε (64) δικαιωθήρια, καὶ τὴν ἀποκειμένην τοὺς βίους; ἀντίδοσιν, οὕτω τῆς ταραχῆς ἴσταται, καὶ τὸ λυπτὸν θεραπεύεται. Καὶ, ὡς οἶν τε ἦν, εἷλκον τὴν ἐξηγησιν πρὸς τὸ πάθος, ἐκ τῶν ἡμετέρων, ἐκ τῶν ἐξωθεν ταῦτα φιλοσοφῶν, ὡς ἀνδρὶ πεπαιδευμένῳ καὶ τοσούτῳ διαλεγόμενος, καὶ ἄμα τοῦ Πνεύματος οὕτω φέροντος, καὶ τοῦ ἀλγενὸν παραθήγοντος· οὐδὲν γάρ τοῦ πάσχειν εὐρετικώτερον. Καὶ ἐτρεχέ πως; (65) δὸ λόγος· σὺ δὲ μεταξὺ τοῦ λέγον διαναστάς, ὑσπερ δὲ ὑποληγγος (66), καὶ τὰς χειρας εἰς τὸν οὐρανὸν ἀνατείνας, πρὸς τε ἀνατολὰς (67) οἴον βλέπων (οὐ γάρ τὸ βλέπειν εἰχες [68]). Εὐχαριστῶ σοι, ὡς Πάτερ, ἐδία, ποιητὰ τῶν σῶν ἀνθρώπων, καὶ παιδευτὰ (69), ὅτι καὶ ἀκοντα; εὑ ποιεῖς (70), καὶ τῷ ἔκτῃς καθαρίεις τὸν ἐν·δες ἀνθρωπον, καὶ διὰ τῶν ἐναντίων διεξάγεις ἡμᾶς πρὸς τὸ μακάριον τέλος, οἵς αὐτὸς ἐπίστασαι λόγοις. Καὶ τί ἀν λέγοιμι πάντα, οἵς προειδοστέρεις ἡμῶν καὶ συνεφιλοσόφεις, ὑσπερ τῇ νόσῳ χαίρων; καὶ εἰχες μαθητὴν τὸν διδάσκαλον. Ἀλλὰ πρὸς τὸ τούτων ἐμπισθῆται; ἐκεῖνο πάτερ διὰ σοῦ βοῶν καὶ κτερύσσων, ὅτι θρηνητοί μᾶλλον ἡμῖν οἱ κακοὶ τῆς ἐνδον νόσου, ἥπερ ἐκείνοις; ἡμεῖς τῆς ἔκτης, ἀν οὕτως ἔχωμεν (71)· καὶ ὅτι κρείττων εὐημερίας ἀχαλινώτου νόσος φιλόσοφος.

suerimus et comparati: illudque insuper, præstabilorem esse morbum cum sapientia conjunctum, effrenata prosperitate.

Tertullianus, in *Apolog.* cap. 16, Christianos hoc nomine falso insimulatos ab ethniciis ait, quasi similem pro Deo haberent. Augustinus, ceterique Patres, tum Latini tum Græci, illud idem testantur, variisque hujus consuetudinis rationes afferunt.

(68) Οὐ γάρ τὸ βλέπειν εἰχες. Καὶ τρε codd. Regg., Pass. et Combef. In edit. καὶ γάρ τὸ βλέπειν εἰχες, quod Billius vertit, nam eo aspectus patet.

(69) Καὶ παιδευτά. Ita cod. Reg., Pass. et Combef., quonodo Paulus, Hebr. xii, 7 et 9, Οὐ γάρ Κύριος παιδεύει. Quem enim diligit Dominus castigat. In edit. ποιητά.

(70) Οὐτὶ καὶ ἀκοντας εὖ ποιεῖς. Ita cod. Reg., Pass. ac Combef. In edit. ὅτι ἀκοντας ἡμᾶς εὖ ποιεῖς, quod nos invitox et reluctantes beneficio afficias.

(71) Αρ οὕτως ἔχωμεν. Combef. dum eo animo suerimus, ea scilicet in morbis patientia. Non quod Bill., si quidem nobis eo laborare contingat; quid enim magni sic morbo extēno laborare? et cum multi laborant vere lugendi. Montac. et Morel. Εχομεν καὶ ὅτι κρείττων.

ΛΕΓ. Τῷ ΑΥΤῷ (72).

Morbo laborantem Gregorium ad patientiam Philagrius per patientiam adhortatur.

Πρότερον μὲν αὐτὸς ἔγραψόν σοι τοὺς παρακλητούς εἰς τὸ πάθος (73) προεπεπτώκεις γάρ. Νῦν δέ μοι δοκεῖς (74) αὐτὸς ἀν τὴν ἡμές παρακαλέσαι, μικροῦ τὰ ἵσα κακοπαθοῦντας. Ἐδει γάρ την φίλους δυνατας, μηδὲ ταῦτα χωρίζεσθαι (75). Μᾶλλον δὲ ἥδη παρακέλητας, ὅτις καρτερεῖται, τὸ καρτερεῖν εἰσηγούμενος.

Prius quidem levandi doloris tui causa consolatoria litteras ad te scribebam : prior enim in morbum incideras. Nunc autem mihi ipse nos consolari videris, in iisdem propemodum molestiis verantes. Conveniebat enim nos, cum amicitiae vinculo inter nos devincti sinus, ne hac quoque in re disjungi. Quin potius jam consolationis officio functus es, nimirum per patientiam tuam ad patientiam nos exhortans.

ΑΓΓ. Τῷ ΑΥΤῷ (76).

Morbo cruciatur Gregorius, et gratias agit.

'Ἀλγῶ τῇ νόσῳ, καὶ καίρω· οὐχ ὅτι ἀλγῶ, ἀλλ' ὅτι τοῦ καρτερεῖν τοῖς ἄλλοις εἰμι διδάσκαλος. Ἐπειδὴ γάρ τὸ μὴ πάσχειν οὐκ ἔχω. τοῦτο γε τῷ πάσχειν παρακερδάνω, τὸ φέρειν καὶ τὸ εὐχαριστεῖν, ὡσπερ ἐν τοῖς εὐθύμοις, οὕτω δὴ (77) καν τοῖς ἀλγεινοῖς ἐπειδὴ πειθομαι μηδὲν ἀλογον εἶναι παρὰ τῷ λόγῳ (78) τῶν ἡμετέρων, καν τὴν οὕτω φαίνηται.

Morbo crucior, et gaudeo; non quia crucior, sed quia aliis patientiis sum magister. Quoniam enim non id habeo, ut doloro vacem, hoc luci obiter ex dolore facio, quod perfero, et gratias ago, ut in letis rebus, ita etiam in acerbis: quandoquidem illud exploratum habeo, nihil rerum nostrarum apud summam rationem expers rationis esse, tametsi ita nobis videatur.

ΑΖ'. ΣΩΦΡΟΝΙΩ (79).

XXXVII. SOPHRONIO.

Propter Sophronii præfecturam, anno 369, ac forte etiam proxime sequenti affixam, Gregorii ad ipsam epistolæ in gratiam Eudoxii scriptam hunc annum constitutimus.

Μητέρα τιμάν, τῶν δοίων. Μήτηρ δὲ ἀλλη μὲν διλλου· κοινῇ δὲ πάντων, πατρίς. Ταύτην ἐτίμησας μὲν πάσῃ σου τῇ τοῦ βίου λαμπρότητι· τιμήσεις δὲ καὶ νῦν, ἡμές αἰδεσθεῖς, ὑπέρ ὧν πρεσβεύομεν. Ἡ πρεσβεία δὲ τίς; Τὸν λογιώτατον τῶν κατ' αὐτήν (80) Εὐδόξιον τὸν δῆτορα πάντως γινώσκεις. Τούτου παῖς, Ἰν' εἴπω συντόμως, διλλος Εὐδόξιος καὶ βίω, καὶ λόγω, νῦν σοι πρόδεισι δι' ἡμῶν. Ἰν' οὖν ὁνομαστότερον σεαυτὸν καταστήσῃς, γενού τῷ ἀνδρὶ δεξιός, ἐν οἷς δὲ δέηται τῆς σῆς προστασίας. Αἰσχρὸν γάρ, κοινὸν δυτα σε τῆς πατρίδος προστάτην, καὶ πολλοὺς εὐ πεποιηκότα, προσθήσαι δὲ, διτι καὶ ποιήσοντα, μὴ πρὸ πάντων τιμῆσαι τὸν δῆταν ἐν λόγοις, καὶ λόγους, οὓς, εἰ μή τι διλλο, κατὰ τοῦτο αἰδεσθαι δίκαιον, διτι τῶν καλῶν εἰσιν ἐπαινέται. doctrina et dicendi facultate omnes antecellit, colere atque ornare, atque etiam ipsam eloquentiam, quam, si nulla alia, at certe hac de causa venerari convenit, quod ea virtutum tuarum laudes celebrantur.

Matrem honore afficere pium ac sanctum est. Mater autem alia quidem alius est: communis autem omnium, patria. Hanc tu quidem omnis vita tuum splendore ornasti; ornabis autem eam nunc quoque, si supplicibus nostris precibus commovearis. Quænam autem est hæc precatio? Disertissimum totius patriæ nostræ Eudoxium rhetorem omnino cognoscis. Hujus filius, ut breviter dicam, tum vita, tum doctrina, alter Eudoxius, nunc per nos ad te accedit. Ut igitur majorem tibi nominis celebritatem concilies, homini, quibuscumque in rebus præsidio tuo opus habuerit, conmodum et benignum te præbe. Turpe enim fuerit, cum communis patriæ patronus sis, ac multos beneficio affecteris, addam etiam affecturus sis, non pre omnibus cum, qui

(72) Alias LXVIII. Scripta eodem forte tempore.
(73) Εἰς τὸ πάθος. Combes., morbi solandi causa.
(74) Νῦν δέ μοι δοκεῖς. Bill., nunc autem commode ipse nos consolari possis.

(75) Μηδὲ ταῦτα χωρίζεσθαι. Perspicuum est, inquit Bill., μηδὲ ἐνταῦθα legendum esse, non μηδὲ ταῦτα. Verum, ait Combes., elegans est locutio, correctioque Billii futilis. Nihil nos cum Combes. mutandum putamus. Ταῦτα, id est, κατὰ ταῦτα.

(76) Alias LXIX. Scripta eodem circiter tempore.
(77) Οὕτω δι. Ita cod. et Combes. In edit. οὕτω δέ.

(78) Μηδέτερ ἀλογον εἴραι παρὰ τῷ λόγῳ. Apud

summam rationem nihil expers rationis esse: quæsic vertere libuit, ait Billius, ut Græcorum verborum gratiam, quantum fieri posset, in translatione retinerem.

(79) Alias C VIII. Circa annum 369 scripta.
(80) Τὸν κατ' αὐτήν. Cod. Reg. τῶν καθ' αὐτῶν. Combes. τῶν καθ' ἑαυτόν. Sophistarum disertissimum, vel disertissimum generis sui oratorum. Verbit Bill., τῶν κατ' αὐτήν, totius patriæ restra, scil perperam; nam utriusque communis patriæ Gregorii et Sophronii, ut patet ex ipsius Gregorii verbis epist. sequentis. Ambo Cappadociæ.

XXXVIII. THEMISTIO.

ΑΙΓ. ΘΕΜΙΣΤΙΩ (81).

*Ad Themistium scripta est hæc epistola, pro Eudoxio, ut precedens; ideoque utramque eodem tempore scriptam verisimile est. Porro Eudoxius, qui litteris et eloquentia maxime commendatur, ille ipse est insignis rhetor, alteriusque cognominis rhetoris filius, cui commissam Nicobuli junioris ac fratrum institutio-
nem infra videbimus.*

Spartiatas lancea indicat, humerus Pelopidas, A eruditio magnum Themistium. Nam quamvis omnibus rebus omnes superes, hoc tamen tuorum omnium maxime insigne esse scio. Illoc etiam nos primum inter nos copulavit (si modo quiddam 33 ipsi in litteris sumus), ac nunc quoque, ut animi fiduciam adhibeam, persuasit. Quod si vi-
rū, pro quo deprecamur, neveris, fortasse fiduciam quoque nostram comprobabis. Eximii viri Eudoxii filium hunc tibi offero, præclarissimum, inquam, maximeque commemorandum filium no-
strum Eudoxium, vita quidem et doctrina, qualem ipse repertus, *lapidem*, ut proverbio dicitur, *funi-
culo admovens*: (quæ autem amussis te justior?) nobis autem quam maxime charuin, non minus ob
virtutem, quam ob paternam amicitiam. Tanquam igitur in nos collaturus, quidquid in eum beneficij contuleris, ac tuam eruditioñem ornaturus, indue animum, ut eum ad ea, quæ a fronte sunt, ducas. Opus est enim ut doctrina eum clarum atque insi-
gnem reddat, sibique ipse victum ex doctrina querat. Qualem autem illum, et quoniam pacio, ipse demonstrabit: tua autem eruditio et prudentia explorabit.

XXXIX. SOPHRONIO.

ΑΘ. ΣΟΦΡΟΝΙΩ (90).

*Non semel observare licuit Gregorium cum viris eruditis, etiam gentilibus, Themistio, Sophronio, Eudoxio, aliquo bene multis amicitia junctum fuisse. Cuius rei in hac epistola exemplum singulare exhibet Amazonius, cui satis fuit in congressu quondam magnæ eruditioñis specimen Gregorio præbuisse, ut ipsi Sophro-
ni præsidium, amicitiam et patrocinium litteris conciliaret.*

Omnia amicis læta et fausta cupio. Amicos au-
tem cum dico, probos et honestos intelligo, qui-
que nobis virtutis nexu copulantur, quandoquidem C nos ipsi aliquo ejus studio tenemur. Ob eam quo-
que causam nunc cum mecum quasivissem, quo-
nam maximo beneficio imprimitis venerandum fra-
trem nostrum Amazonium afflere possem (siqui-
dem ex hoc congressu, qui mihi nuper cum eo fuit,
singularem quendam in modum eo delectatus sum),
unum pro omnibus ipsi beneficium dandum esse
existimavi, nimirum amicitiam tuam et præsi-
diuum. Nam ille brevi tempore magnæ eruditioñis
specimen nobis præbuit, tam ejus, cui quondam,

Pάντα τοις φίλοις βούλομαι: (91) δεξιά. Φίλους δὲ διταν εἶπο, τοὺς καλούς λέγω καὶ ἀταθούς, καὶ κατ' ἀρετὴν (92) ἡμῖν συναπτομένους, ἐπειδὴ τι καὶ αὐτοὶ (93) ταῦτης μεταποιούμεθα. Ταῦτα τοι (94) καὶ νῦν ζητήσας τι μέλιστον δὲ χαρισαίμην τῷ αἰδεσιμωτάτῳ ἀδελφῷ ἡμῶν Ἀμαζονίῳ (καὶ γὰρ ήσθην τῷ ἀνδρὶ διαφερόντες ἐκ τῆς ἑναγρῆς μοι γεγενημένης πρᾶς: αὐτὸν συνουσίας), δὲν ἀνεὶ πάνταν αὐτῷ χαρίσασθαι δεὸν φήσθη, τὴν σὴν φύλαν καὶ προστασίαν. Οἱ μὲν γὰρ ἐν βραχεῖ πολλὴν τὴν παίδεις ἔπειδεῖστο, τὴν τε σπουδασθεῖσαν ἡμῖν ποτε, δὲ μικρὸν διεβλέπομεν (95), καὶ τὴν νῦν ἀντ' ἔκεινης σπουδαζομένην, δὲ πρὸς τὸ τῆς ἀρε-

(81) Alias CXXXIX. Scripta eodem tempore.

(82) Κἀντι... κρατῆς. Cod. καὶ γὰρ... κρατεῖ.

(83) Ὑπέρ οὐ πρεσβεύομεν. Codd. tres ὑπέρ οὐ πρεσβεύω. Μοχ. ἀποδέξῃ. Ita codd. Regg. tres, Pass., Montac., Morel. ac Combef. In edit. ἀποδέξῃ.

(84) Τὸν λίθον ποτὲ τὸν σπάρταν. Funiculum lapidi admovere dicuntur, qui curam omnem adhibent, ut veritas ipsis innoscat. Translatum est ab architectis, qui non credunt oculis suis, sed ad perpendiculum explorant lapidum æqualitatem. Vide Erasinum in adagio: *Funiculum ad lapidem.*

(84') Ήμήν έ. Ita cod., Combef. ac Bill. In ed. vitiosè ἡμεν.

(85) Τὴν πατρικήν. Ita omnes codd. In edit. deest τὴν.

(86) Δεῖται γάρ. Ita cod. Reg., Montac., Morel. ac Combef. In edit. Δεῖται δέ.

(87) Βίον διαντώ. Ita cod. Reg., Montac., Morel et Combef. In edit. βίον αὐτῶ.

(88) Οὐτιτα. Bill. ex quanam porro hac.

(89) Δοκιμάστε δὲ η σῇ. Ita duo codd. Regg. In D ed. δοκιμάστε δὲ καὶ η σῇ.

(90) Alias CIX. Scripta circa idem tempus.

(91) Φίλοις βούλομαι. Ita cod. Reg. Montac., Morel. et Combef. βούλομεθα, εὐρίκις.

(92) Καὶ κατ' ἀρετὴν. Ita codd. duo Regg., Montac., Morel. et Combef. In edit. καὶ τούς.

(93) Ἐπειδὴ τι καὶ αὐτοὶ. Bill. quandoquidem nos quoque ipsius studio tenemur; siue particu-
lam ininuentem nullo modo expressit.

(94) Οτε μικρὸν διεβλέπομεν, cum parum per-

τῆς δύος ἐδιέψαμεν. Ὡμέις δὲ, εἰ μέν τι καὶ κατ' αὐτὸν ἀντίστητον (96) ἐφάνημεν δύντες αὐτῷ, αὐτὸς ἀν εἰδεῖται· τὸ δὲ οὖν καλλιστὸν ὃν ἔχομεν (97) ἀντεπιδεικνύμεθα, τῷ φίλῳ φίλους· ὃν σὲ πρώτον εἶναι καὶ γνήσιον τιθέμενοι, τοιούτον αὐτῷ φανῆται βουλδεῖθα, οἷον ἡ τε κοινὴ πατρὸς ἀπαίτεται, καὶ ὁ ἡμέτερος βούλεται πόθος καὶ λόγος (98), ἀντὶ πάντων αὐτῷ τὴν σὴν κτηδεμονίαν ὑποσχόμενος.

esse statuentes, talem te ei præbeas cupimus, qualem et communis patria exposcit, et amor noster atque sermo vult, qui ei curam tuam ac patrocinium rerum otiorum loco promisit.

M'. ΜΕΓΑΛΩ ΒΑΣΙΛΕΙΩ (99).

Epistolas, quae ad Eusebii Cæsariensis mortem, ejusque successoris Basiliū electionem spectant, ad annum quo Eusebius obiit, electusque est Basilius, referendas esse constat. Verum quo anno ille obierit, neque in ejus sedem ascenderit, non una doctorum est sententia. Baronius et Bollandus annum 369 statuant; Petrus, Tillemontius, aliique plures, annum 370; Pagius, annum 371; cuius sententia, licet eam præfendens ex more proferat, et momentis, quae hactenus ignorata sunt, demonstrare sibi videatur, stare nullatenus potest. Invenia enim illa, de quibus sibi blanditur, et quae hactenus ignorata ostentat Pagius, nihil aliud doctis videbuntur, quam in rebus chronologicis novus error. Interim dicere fas est infirma prorsus esse quae inventis suis Pagius substruit fundamenta; quod quidem in convellendo ostendere facillimum foret. Sed huic labore, qui nullus esset, supersedens, et opinionem quam defendit Tillemontius, ut longe potiorem, firmioribusque nixam fundamētis, amplectimur. Itaque mortuus est Eusebius medio 370 anno, et eodem anno electus Basilius. Nonnullum de morte Eusebii Cæsariensis episcopi quidquam norat Theologus, cum, datis ad eum litteris, Basilius ut ad se veniret jamjam moriturum, et extrema morientis verba accepturus, rogavit. Perculus tam tristi nuntio, lacrymas fudit, jamque ad iter se accingebat, cum episcopos Cæsaream concurrerō sensit. Mox pedem repressit, intellecto Basiliī consilio, se non prosectorum respondit, animique simplicitatem expravat, qui non vidisset se hominum sermones atque ambitus suspicionem, amico ad ejusmodi tempus accessito, non evitaturum. Quin etiam auctor suis Basilio, ut prudenter secessu ipse tumultus et prævarias suspicione fugeret.

Μή θαυμάσῃς, έάν τι παράδοξον λέγειν δόξω, καὶ μή πρότερόν τισιν ειρημένον. Ἐμοὶ δοκεῖς σὺ δόξαν μὲν ἔχειν ἀνδρὸς βεβηκότος, καὶ ἀσφαλοῦς, καὶ στερβοῦ τὴν διάνοιαν, πολλὰ δὲ βουλεύεσθαι καὶ πράττειν ἀπλούστερον, ή ἀσφαλέστερον. Τὸ γάρ κακίας ἐλεύθερον, καὶ ὑφορδάσθαι κακίαν ἀργότερον· οἶδόν τι καὶ τὸ νῦν παρόν. Ἐκάλεσας ἡμᾶς ἐπὶ τὴν μητρόπολιν, περὶ ἐπισκόπου βουλῆς προκειμένης· καὶ τὸ πλάσμα (1) ὡς εὐπρεπές τε καὶ πιθανόν! Ἀρρωστεῖν ἕδοςας, καὶ ἀναπνεῖν τὰ τελευταῖα, καὶ ποθεῖν μὲν ιδεῖν ἡμᾶς (2), καὶ τὰ ἔξεδια φύεγκασθαι· οὐχ οὐδα ἵνα τι τὸ γένηται, καὶ τι παρόντες τῷ πράγματι συντελέσωμεν. Ἐγὼ μὲν ὥρμησα, τῷ πράγματι πειραιλγήσας. Τι γάρ ἐμοὶ τῆς σῆς ζωῆς ὑψηλότερον, ή τῆς ἐκδημίας (3) ἀνιαρότερον; καὶ δακρύων ἀφήκα πηγάς, καὶ ἀνώμαζα, καὶ ἥσθημην ἐμαυτοῦ νῦν πρώτων ἀφίλοσφων διακειμένην. Καὶ τι γάρ οὐ τῶν ἐπιταφίων (4) ἐπλήρωσα; Ἐπειδὲ ἥσθημην ἐπισκόπους συντρέχειν ἐπὶ τὴν πόλιν, ἀγεκότην μὲν τῆς ὥρμης, ἔθαύμασα δὲ, πρώτων μὲν, εἰ μή συνεῖδες τὸ εἰσχημον, μηδὲ τὰς τῶν πολλῶν ἐφυλάξω γλώσσας (5), αἱ τάχιστα τοῖς ἀκεραιοτέροις

spicaces mentis oculos habemus. In duob. codd. legitur διεσταύνομεν. In edit. vitiōse oboe μιχρόν, etc. Mox ἀντ' ἔχειν. Ita cod. Male in edit. ἔχειν.

(96) *Kai κατ' ἀρετήν. Ita tres Regg. In ed. καὶ deest.*

(97) *Ὄντες εἰχομεν. Unus cod. εἰχομεν. Combeb. ὃν εχοιμεν.*

(98) *Πόθος καὶ λόγος. Ita cod. et Combeb. Amor noster et sermo. Christiana scilicet doctrina ac professio, ait Combeb. In ed. λόγος καὶ πόθος.*

(99) *Alias XXI. Scripta anno 370 medio.*

A cum exigua oculorum acie prædicti essent, operam dedimus, quam ejus, cui nunc, cum ad virtutis fastigium oculos ereximus, illius loco operam damus. Nos vero, si quid 34 ipsi, etiam quantum ad virtutem attinet, esse visi sumus, ipse viderit; certe, quod omnium pulcherrimum habemus, ipsi vicissim ostendimus, hoc est amico amicos; quorum te principem ac perquam sincerum esse statuentes, talem te ei præbeas cupimus, qualem et communis patria exposcit, et amor noster atque sermo vult, qui ei curam tuam ac patrocinium rerum otiorum loco promisit.

XL. MAGNO BASILIO.

Noli mirari, si quid præter opinionem tuam dixeris, nec prius a quoquam homine dictum. Videris tu quidem mihi viri constantis, et solidi, atque animi firmitate prædicti existimationem habere; multa tamen simpliciter magis quam caute et circumspice consultare atque exsequi. Nam qui a vitio liber est, is quoque ad suspicandum vitium seignior esse consuevit: cujusmodi quiddam nunc quoque contigit. Ad metropolitanam urbem nos accivisti, cum de episcopo consultatio proposita esset. Ac quam specioso et ad persuadendum appositu prætextu usus es! Ἀεροτare te flinxisti, atque extremos spiritus ducere, cupereque nos videre, atque extremum alloqui: quod quo consilio feceris, assequi nescio, nec quid præsentia nostra ad eam rem utilitatis allatura sit. Ego vero ad iter me accinxi, rem hanc ægerrimo animo ferens. Quid enim mihi vita tua sublimius, aut discessu tristius et acerbius? Ac fontem lacrymarum profudi, et ingenui, nuncque primum me aliter affectum sensi, quam philosophi ratio postularet. Denique quid funebrium non implevi? Posteaquam

(1) *Kai τὸ πλάσμα. Ita duo codd. Regg. In ed. καὶ πράγμα. Mox πιθανόν. Sic cod. Harl. Ed. πετόνων.*

(2) *Ποθεῖν μέτι ιδεῖν ἡμᾶς. Ita cod. Pass. In ed. ποθεῖν ιδεῖν τα ἡμᾶς.*

(3) *Ἡ τῆς ἐκδημίας. Cod. ή καὶ τῆς ἐκδημίας, aut etiam discessu.*

(4) *Tι τὸν ὅτι ἔχειν πληρωτῶν. Quid funebrium non implevi? nempe officiorum, ait Combeb., amico quasi jani ablato. Bill. quid epitaphii non implevi?*

(5) *Μηδὲ τὰς τὸν πολλών ἔχειν λάκω γλώσσας. Bill. nec improborum linguis occurrentum putabas.*

autem episcopos ad urbem concurrere intellexi, A ἐπιγρεάζουσι· δεύτερον δὲ, εἰ μή τ' αὐτὰ σοὶ τε (6) profectionis consilium abrūpi, demirarique cœpi, primum si, quid honestum esset, non perspexisti, nec putasti cavendas esse vulgi 35 hominum linguas, quæ simplicioribus quibusque celerrime calamitiam struunt; deinde, si non eadem tibi ac nobis convenire existimas, quibus et vita, et doctrina, et reliqua omnia communia sunt, nimiriūm a Deo ita jam inde a prima ætate consociatis; tertio (liceat enim hoc quoque dicere), si piorum Deique metu præditorum hominum hujusmodi electiones esse judicasti, non autem potentium, et apud vulgus gratiosorum. Atque ego his de causis navigii proram converti, ac proficisci detrectavi. Tibi autem ipsi si videtur, hoc quoque sumum constitutumque sit intermedios tumultus pravasque suspiciones fugere. Tuam vero pietatem tum demum videbo, cum et negotia constituta fuerint, et per tempus licuerit; ac plura etiam et graviora exprobrabo.

XL. AD CÆSARIENSES.

ΜΑ'. ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΕΝ ΚΑΙΣΑΡΕΙΑ (9).

Cum Ecclesia Cæsariensis accivisset ac rogasset Gregorium, Nazianzi episcopum, ne se in electione episcopi desereret, adsuturum se promittit reverandus senex epistola sequenti, quam patris nomine Gregorius filius scripsit. Demonstrat quanti momenti sit electio episcopi Cæsareæ, omnium Ecclesiarum (Cappadociae) matris: neminem Basilio præferri debere declarat, eumque solum, vel certe omnium esse maxime idoneum regende his temporibus Ecclesiæ. Si assentiantur, se adsuturum pollicetur; sin aliud illis placeat, se eorum consilii participem non futurum.

Sum quidem pastor exiguis, exiguique gregis B antistes, atque minimus inter Spiritus ministros: at gratia nequaquam angusta est, nec locis circumscripta. Quocirca parvis quoque libere loquendi potestas concedatur, præsertim de communibus maximisque rebus orationem habentibus, et cum tanta canitie consultantibus, quæ aliquid fortasse prudentius et solerti habet, quam plerique et vulgo. Non de parvis et levibus rebus deliberatis, verum quibus, vel recte, vel secus habentibus, rempublicam quoque, vel hoc, vel illo modo se habere necesse est. De Ecclesia enim nobis sermo est, pro qua Christus mortem oppedit, ac de eo qui hanc Deo sistat et conciliet. *Lucerna enim corporis*, ut Scriptura docet⁸, est oculus, non hic tantum, qui corporeo modo cernit ac cernitur, sed is etiam qui spiritualiter spectat et spectatur. *Lucerna autem Ecclesiæ* est episcopus, quemadmodum ipsi perspicue nostis, etiamsi non scripserimus. Itaque quemadmodum cum ille pure et integræ se habet, corpus quoque recte ducitur, cum autem impurus est, non recte: consimili quoque ratione, utrolibet modo sese Ecclesiæ antistes ha-

Elμι μὲν ποιητὴν δίλιγος, καὶ ποιητὸν μικρῷ προεστηκὼς, καὶ πολλοστὸς ἐν ὑπηρέταις τοῦ Πνεύματος. Ή χάρις δὲ οὐ στενή, οὐδὲ τόποις περιγραπτός (10). Διὰ τοῦτο δεδοθώ καὶ τοῖς μικροῖς παρθέσια, ἀλλὰς τε καὶ περὶ κοινῶν (11) καὶ τηλικούτων δυνος τοῦ λόγου, καὶ μετὰ τοσαύτης βουλευομένοις τῆς πολιδεῖ, η τυχὸν ἔχει τι καὶ τῶν πολλῶν συνετάπερον. Οὐ περὶ μικρῶν, οὐδὲ τῶν τυχόντων βουλεύεσθε, ἀλλ' ὅν τι εὖ η κακῶς ἔχοταν. Ἀνάγκη καὶ τὸ κοινὸν (12) η ἔκεινως η οἵτις ἔχειν. Περὶ γάρ Ἐκκλησίας ἡμῖν δὲ λόγος, ὑπὲρ ής Χριστὸς ἀπέθανε (13), καὶ τοῦ ταύτην θεῷ παραστήσοντος καὶ προσάξοντος. Λύχνος μὲν γάρ τοῦ σώματος ἐστιν ὄφθαλμος, ὡς ἡκούσαμεν, οὐ μόνον οὗτος δ σωματικῶς ὄρῶν καὶ ὄρώμενος, ἀλλὰ καὶ δ πνευματικῶς θεωρῶν καὶ θεωρούμενος. Λύχνος δὲ τῆς Ἐκκλησίας ἐπίσκοπος, δ δῆλον θμῖν, καὶ αὐτὸς μή γράφωμεν. Ἀνάγκη τοίνυν, ὥστερ ἔκεινου καθαρῶς μὲν ἔχοντος ὄρθως ἀγεσθεῖ καὶ τὸ σῶμα. μή καθαροῦ δὲ τυγχάνοντος, οὐκ ὄρθως· οἵτω δὴ (14) καὶ τῷ προστάτῃ τῆς Ἐκκλησίας, διοτέρως δὲ ἔχῃ, πάντως η συνδιαχινδυνεύειν, η συνδιασώζεσθαι. Πάσης μὲν οὖν Ἐκκλησίας φροντιστέον, ὡς

* Matth. vi, 22.

(6) Εἰ μή τ' αὐτὰ σοὶ τε. Ita cod. Pass. et Com-
bef.; al cod. Harl. εἰ τ' αὐτὰ σοὶ τε. In ed. εἰ μή
τὰ αὐτὰ σοὶ τε.(7) Καὶ αὐτῷ, τοῦτο. Forte legendum αὐτὸ τοῦτο.
(8) Καὶ τὰς πονηρὰς ὑπονοίας. Cod. 2022 ἐπί-
νοιας, pravaque commenta.(9) Alias XXII. Scripta paulo post, id est anno
370 dececedente. — Πρὸς τῶν ἐτῶν Καισαρεῖα. Cod.
Reg. τῇ Ἐκκλησίᾳ Καισαρέων, ὡς ἐκ τοῦ πατρός,
Ecclesia Cæsariensem, quasi nomine patris.(10) Περιγραπτός. Ita duo codd. Regg. In ed.
περιγραπτή.(11) Περὶ κοινῶν, etc. Combel. cum de publicis
maximisque rebus deliberatio sit, neinpo de tota
diœcesi.(12) Ἀράγκη τὸ κοινόν, etc. Cod. Reg. et Com-
bel. κοινὸν οἴτις η ἔκεινως; Εγεν, publicam rem, vel
publicum, ipsam nempe diœcesim, hoc vel illo modo
se habere.(13) Χριστὸς ἀπέθανε. Duo codd. Χριστὸς ἐπα-
θεν. Christus passus est.(14) Οὕτω δή. In cod. Reg. deest δή. Paulo in-
fra, συνδιαχινδυνεύειν. Id. cod. habet συγχινδυνεύειν.

Χριστοῦ σώματος, μᾶλιστα δὲ τῆς ὑμετέρας, ἢ Αὐτερού σχεδὸν ἀπάντων τῶν Ἐκκλησιῶν ἡν τε ἀπ' ἀρχῆς, καὶ νῦν ἔστι, καὶ νομίζεται, καὶ πρὸς ἣν τὸ κοινὸν βλέπει (15), ὡς κέντρῳ κύκλου περιγραφόμενος, οὐ μόνον διὰ τὴν ὀρθοδοξίαν ἀνωθεν πᾶσι κεκηρυγμένην, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐκ Θεοῦ δεδομένην αὐτῇ προδόλως χάριν τῆς ὁμονοίας. Ἐπειδὴ (16) τοίνυν κεκλήκατε μὲν καὶ ἡμᾶς εἰς τὴν περὶ τούτου διάσκεψιν, ποιοῦντες ὀρθῶς καὶ κανονικῶς, κρατούμεθα δὲ γῆρας καὶ ἀρρώστια, εἰ μὲν καὶ αὐτὸν παρεῖμεν, τοῦ Πνεύματος ἐπιρρόσαντος (οὐδὲν γάρ διπιστον τοῖς πιστοῖς), τοῦτο τῷ παντὶ βέλτιον (17). καὶ ἡμῖν ἡδιον, ἵνα καὶ ὑμῖν τι συνεισενέγκωμεν, καὶ αὐτὸν τῆς εὐλογίας μετάσχωμεν· εἰ δὲ τῆς (18) ἀσθενείας νικῶσης ἀπολειφθείην, δσα γε ἀποῦσι δυνατὸν, συνεισφέρομεν.

quidquam tide præditis incredibile est), hoc sane et publicæ utilitati melius, et nobis jucundius fuerit, ut et vobis aliquid conseramus, et ipsi benedictionis participes efficiamur. Si autem per corporis infirmitatem adesse non licuerit, id certe, quod absentes possunt, conserimus.

Πειθομαι μὲν (19) καὶ ἄλλους εἶναι τῆς προστάσιας ἀξιούς παρ' ὑμῖν, καὶ ὡς ἐκ πόλεως τοσαύτης, καὶ οὕτω, καὶ ὑπὸ τοιούτων ἡγμένης ἀνωθεν· ἐνδε δὲ οὐδένα δύναμαι προτιμῆσαι τῶν παρ' ὑμῖν τιμωμένων (20) τοῦ θεοφιλεστάτου υἱοῦ ἡμῶν Βασιλείου πρεσβυτέρου (λέγω δὲ ὡς ὑπὸ Θεῷ μάρτυρι), ἀνδρὸς καὶ βίᾳ καὶ λόγῳ κεκαθαρμένου, καὶ μόνου τῶν πάντων, ἢ διτὶ μᾶλιστα, κατ' ἀμφότερα δυναμένου στήναι πρὸς τὸν νῦν καιρὸν (21), καὶ τὴν κατέχουσαν τῶν αἱρετικῶν γλωσσαλίαν. Ταῦτα καὶ λεπτικοῖς γράφω, καὶ μοναστικοῖς, καὶ τοῖς ἐκ τοῦ ἀξιωματικοῦ καὶ βουλευτικοῦ τάγματος, καὶ τοῦ δῆμου παντός (22). Εἰ μὲν οὖν τοῦτο συνδέει, καὶ ἡ ψῆφος ἡμῶν κρατοῖ, οὐτως ὑγιῶς τε καὶ ὀρθῶς θέουσα, ὡς μετὰ Θεοῦ ψηφίζομένη (23), καὶ πάρειμι πνευματικῶς καὶ παρέσομαι, μᾶλλον δὲ καὶ ἐπιβέβληκα τὴν χείρα ἡδη, καὶ θερόφων τῷ Πνεύματι. Εἰ δὲ ἄλλο τι, καὶ μὴ τοῦτο συνδέει, καὶ κατὰ φρατρίας καὶ συγγενείας τὰ τοιαῦτα κρίνοιτο, καὶ ἡ ὀχλάδης (24) χειρὶ πάλιν παρασύροι τὸ ἀχριβές, πράττοιτε καθ' ὑμᾶς αὐτοὺς τὸ ἀρέσκον, ἡμεῖς δὲ συσταλησόμεθα.

Et quidem alios quoque apud vos principatu dignos esse consido, utpote in urbe amplissima, atque ita præclare, et ab hujusmodi præsulibus olim gubernata: ceterum ex omnibus qui apud vos in honore sunt, neminem Deo dilectissimo filio nostro Basilio presbytero anteferre possum (haec autem quasi Deo teste dico), viro et vita et sermone purgato, quique vel omnium solus, vel certe quam maxime, utraque re adversus hujuscem temporis turbinem ac vigentem haëreticorum linguae pruritum, velut in procinctu stare possit. Haec et iis scribo, qui sacerdotii munere funguntur, et monachis, et iis qui dignitates gerunt, et senatorii ordinis sunt, ac denique plebi universæ. Si igitur huius sententiæ assensum fuerit, suffragiumque nostrum adeo sanum et integrum, unaque cum Deo latum, vicevit; et spiritualiter adsum et adero, imo et jam manum injeci, Spiritusque fiducia nitor. Sin autem aliud quidpiam potius quam hoc placeat, et per sodalitia et cognationes hujusmodi res expendantur, ac promiscua turbi judicij sinceritate rursum convulsur, et distraxerit, seorsum sane id quod placet facite, nos autem intra nosmetipsos colligemus.

(15) Πρὸς ἡν τὸ κοινὸν βλέπει. Hæc non de tota republica Christiana sunt intelligenda, seu de universa, quam late patet. Ecclesia, sed de Cæsariensi, quæ omnium fere mater erat Cappadociae Ecclesiæ, quarum profecto plurimum intererat, ut in sede Cæsariensi eximius pastor constitueretur.

(16) Ἐπειδὴ. Ita cod. Reg. In ed. ἐτελ.

(17) Τοῦτο τῷ παντὶ βέλτιον. Combef. τῷ παντὶ vim adverbii tribuit vertitique, id omnino melius.

(18) Μετάσχωμεν· εἰ δὲ τῆς. Ita cod. Reg. et Combef. In ed. μετέχωμεν· εἰ δὲ τὰ τῆς.

(19) Πειθομαι μέν. Ita Reg., Herv. In edit. πειθομεν. Paulu infra, καὶ ὡς ἐκ πόλεως. Ita cod. Deest in ed. κατι.

(20) Τημούετων. Cod. τημέν. Paulu post, ideam cod. et Combef. Βασιλείου τοῦ πρεσβυτέρου.

(21) Πρὸς τὸν τῷ καιρῷ. Bill., aduersus temporis turbinem, quod non reddit τὸν νῦν, nec præsentem satis indicat persecutionem; tunc enim Valens Arianorum favore adversus Catholicos debacchabatur.

(22) Καὶ τοῦ δῆμου παντός. Rectius forte legendum καὶ τῷ δῆμῳ παντι.

(23) Ψηφίζομένη. Ita legendum videtur. Ed. φηψίζομεν.

(24) Καὶ ἡ ὀχλάδης. Ita cod. Reg. et Combef.: ἡ deest in edit. Μοx καθ' ὑμᾶς. Sic id. cod. In ed. καθ' ἡμᾶς.

37 XLII. EUSEBIO SAMOSATENSI EPISCOPO. ΜΒ. ΕΥΣΕΒΙΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ ΣΑΜΟΣΑΤΕΩΝ (25).
Agit cum Eusebiu Samosatensi, nomine patris, ut ad consultationem de episcopi creatione, Cæsaream se conferat.

Quis mihi dabit pennas sicut columba? vel quo modo renovabitur senectus mea, ut ad charitatem vestram transire, desideriumque vestri, quo te-neor, lenire, animique molestias exponere, ac vestra opera quoddam affectionum solarium reperiire queam? A morte enim beati episcopi Eusebii metus non parvus nos invasit, ne forte ii, qui metropolitanæ Ecclesiæ nostræ quondam insidias struebant, eamque hereticis zizaniis implere cuperbant, occasionem nunc nacti, pietatem in hominum animis multo labore constitam pernicioseis suis doctrinis radicitus evellant, ipsiusque unitatem scindant, quemadmodum in multis Ecclesiis fecerunt. Quoniam autem litteræ quoque cleri ad nos allatae sunt, quibus rogamus, ne tali tempore eos negligamus; undique consciens, charitatis vestræ recordatus sum, rectæque fidei ac zeli quo pro Dei Ecclesiis perpetuo flagratis. Eaque de causa dilectum condiaconum Eustathium misi, ut veneratio vestra, illius hortatu precibusque permota, omnibus laboribus et ærumnis Ecclesiarum causa susceptis, hunc quoque adjungat, ac senectutem meam per congressum reficiat et recreet, rectæque Ecclesiæ celebrem illam pietatem dirigit, nobiscum scilicet (si modo digni habiti fuerimus qui vos in bono hoc opere juvemus), pastorem illi juxta Domini voluntatem præficientes, qui plebem ipsius gubernare ac moderari queat. Est quidem nobis præ oculis vir, quem nec ipsi ignoratis; quo si per divinam gratiam 38 potiamur, magnam haud dubie nobis fiduciam apud Deum comparabimus, maximoque beneficio populum,

Tις δώσει μοι πτέρυγας ώστε περιστεράς; ή πῶς διακανισθῇ μου τὸ γῆρας, ὡστε με δυνηθῆναι διαβῆναι πρὸς τὴν ὑμετέραν ἀγάπην, καὶ τὸν τε πόθον, δηλαδὴ οὐδὲν ὑμῖν, ἀναπᾶσαι, καὶ τὰ λυπτρά τῆς ψυχῆς διηγήσασθαι, καὶ δι' ὑμῶν εὑρέσθαι τινὰ παραμύθιαν τῶν θλίψεων; Ἐπὶ γὰρ τῇ κοιμήσει τοῦ μακαρίου Εὐσεβίου τοῦ ἐπισκόπου φόβος ἡμᾶς κατέλαβεν οὐ μικρός, μήποτε οἱ ποτὲ ἐφεδρεύοντες τῇ Ἐκκλησίᾳ (26) τῆς μητροπόλεως ἡμῶν, καὶ βουλδυμενοὶ αὐτὴν αἰρετικῶν ζιζανίων πληρῶσαι, καὶ τοὺς νῦν λαδόμενοι, τὴν πολλῷ καμάτῳ κατασπαρεῖσαν ἐν ταῖς ψυχαῖς τῶν ἀνθρώπων εὔσθειαν ταῖς παρέκαυτῶν πονηραῖς διδασκαλίαις ἐκρίνωσι, καὶ ταύτης τὴν ἐνότητα κατατέμωσιν, διπέρ καὶ ἐπὶ πολλῶν Ἐκκλησιῶν πεποίκασιν. Ἐπειδὴ δὲ καὶ γράμματα πρὸς ἡμᾶς ἀφίκετο (27) τοῦ κατῆρου, παρακαλοῦντα μὴ παροφθῆναι ἐν καιρῷ τοιούτῳ, περιβλέψαμενος ἐν κύκλῳ ἐμνησθην τῆς ὑμετέρας ἀγάπης, καὶ τῆς δρῦῆς πίστεως, καὶ τοῦ ἄγιου ὃν ἔχεται ἀεὶ ὑπὲρ τῶν Ἐκκλησιῶν τοῦ Θεοῦ· καὶ τούτου ἐνεκεν ἀπέστειλα τὸν ἀγαπητὸν Εὐστάθιον τὸν συνδιάκονον παρακαλέσαι ὑμῶν τὴν σεμνοπρέπειαν, καὶ διστοπῆσαι, πᾶσι τοῖς ὑπὲρ τῶν Ἐκκλησιῶν καμάτοις καὶ τὸν παρόντα ἐπιθεῖναι, κάμπον τε τὸ γῆρας τῇ συντυχίᾳ ἀναπαῦσαι, καὶ τῇ δρῦῃ Ἐκκλησίᾳ (28) τὴν περιβόλετον εὔσθειαν διορθώσασθαι, δύντα αὐτῇ μεθ' ἡμῶν (εἰ δρῦ καταξιωθεῖμεν συναντιλαβέσθαι ὑμῖν τοῦ ἀγαθοῦ ἔργου) ποιεῖντα κατὰ τὸ βούλημα τοῦ Κυρίου, δυνάμενον διευδύναι τὸν λαὸν αὐτοῦ. Ἐγήμης γάρ (29) πρὸς δρυθαλμῶν διῆδρα, δην οὐδὲ αὐτοὶ ἀγνοεῖτε· οὐ εἰ καταξιωθεῖμεν ἐπιτυχεῖν, οἶδα δὲ μεγάλην παρδησίαν πρὸς τὸν Θεόν κτησόμεθα,

* Psal. liv, 7.

(25) Alias inter Basilianas recensita XLVII. Scripta condem tempore. — Olim inscripta erat hac epistola Βασίλειος Γρηγορίῳ verum hanc Basilio abjudicant, suaque restituunt auctori recentiores Operum S. Basili editores. In codd., inquit, Vat., Med. et Coisl. primo, titulus hic habetur: Γρηγορίῳ Ἑστέρῳ, περὶ τῆς κοινῆσεως Εὐσεβίου τοῦ ἐπισκόπου, καὶ διτὶ ἔχει πρὸς ὅθιλμῶν τὸν εἰς τὴν ἐπισκοπὴν ἐπιτίθετον. Gregorio sodali de obitu Eusebii episcopi; et quod habet præ oculis virum ad episcopale munus idoneum. Plures deceperit titulus; at legi non potest attentius hanc epistolam, quin eam non a Basilio, sed potius de Basilio scriptam esse patet: imo hodie inter eruditos sere convenit eam a Gregorio patre, filii manu, ad Eusebium Samosatensem fuisse scriptam. Nam senem se esse declarat auctor epistolæ et in Cappadocia episcopum, ut qui litteris cleri ad electionem episcopi, et Ecclesiæ Cæsariensis defensionem invitatus fuerit. Is autem, ad quem scribit, et eadem dignitate prædictus erat, et laboribus pro Ecclesia susceptis elatus, et amicus Basilio, necnon Cappadociae vicinus. Omnia in Eusebium Samosatensem mirifice conveniunt, quem Basilio ordinationi scimus interfuisse.

(26) Ἐφεδρεύοντες τῇ Ἐκκλησίᾳ. Indicat Gregorius structas ab Arianis insidias Ecclesiæ Cæsariensi anno 365, cum Valens in hanc urbem venit,

suo Arianorum episcoporum alipatus comitatu. Tunc Basilius, qui se in soliditudinem pacis tuendæ causa recuperat, ad succurrendum episcopo suo advolavit, omnibus rebus Ecclesiæ utilitati posthabuit, ac præclarum illum triumphum reportavit, de quo Gregorius, orat. xlvi, novæ editionis pag. 795, n. xxxii.

(27) Πρὸς ἡμᾶς ἀφίκετο. Sic edit. S. Basillii, et sic legit Bill., petitque series, ait Combe. At certe id non dixerit Basilius, qui, cum esset presbyter Cæsareæ (et in ipsis etiam sinu Eusebium animam efflaverat), ac in clero ejus urbis præniteret, litteras potius invitantes ad futuri episcopi electionem cum clero dederat, quam accepserat a clero. Sit ergo hac epistola episcopi co provincialis, qui alterius episcopi adventum sollicet ac urgeat, Gregorii forte patriis Theologi, aut ejus nomine. In edit. πρὸς ἡμᾶς ἀφίκετο.

(28) Καὶ τῇ δρῦῃ Ἐκκλησίᾳ, etc. Edit. S. Basillii, ac percelebre sanæ Ecclesiæ pietatem instaurat. Juxta Combe, διορθώσασθαι idem significat ac βραδύεσθαι· verit autem, ac orthodoxæ Ecclesiæ orbi pervulgatam pietatem fidenter astruat, et quasi erigat prope collabentem episcopi catholici excessum, nisi aliud catholicus ei succedat.

(29) Ἐγήμης γάρ. Sic quatuor antiqui codd. In ed. ἔχομεν μάν.

καὶ τῷ ἐπιχειρεσαμένῳ ἡμᾶς λαῷ μεγίστην εὐεργε-
σίαν καταθησμένα. Ἀλλὰ παρακαλῶ (30) καὶ πάλιν
καὶ πολλάκις πάντα δυνον διωθεμένους ἀπαντήσαι,
καὶ προλαβεῖν τὰ ἔκ του χειμῶνος δυσχερῆ.

ΜΙΓ. ΤΟΙΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΙΣ (31).

Gregorius senior, mortuo Eusebio, Cæsaream ab episcopis advocatus, sed tam perfuntorio, ut nec adesse illum oportere significarent, nec qua de re, nec quo tempore, respondit his litteris Gregorii filii calamo scriptis. Non dissimilat venerandus indecorum ipsorum agendi rationem, seque ab ipsis contemptum; promittit tamen se ad futurum, si una secum votu et suffragio Basiliūm prosequi velint

'Ως ἡδεῖς ὑμεῖς καὶ φιλάνθρωποι, καὶ περιττοὶ τὴν ἀγάπην! Κεχλήκατε ἡμᾶς ἐπὶ τὴν μητρόπολιν, ὡς οἴμαι, περὶ ἐπισκόπου τι βουλευόμενοι. Τοῦτο γάρ ὑμῶν αἰσθάνομαι, οὐ γε μήτε δι τι παρεῖναι δεῖ, μήτε ἐφ' φ., μήτε δὲ, προαγορεύσαντες (32), ἀθρώας ἡμῖν, δι τι εἶναι μηδέ, δεδηλώκατε, ὡς δι τινες οὐ τιμῆσιν ἐγνωκότες, ή καινωνοὺς (33) ἔχειν ἐπουδα-
χότες, ἀλλὰ τὸ παρεῖναι ἀποσπουδάζοντες, ίνα μηδὲ ἄκουσιν ἡμῖν περιπέσοντες (34). Τὸ μὲν οὖν ὑμέτε-
ρον (35) τοιοῦτον, καὶ οἰστομενούς ὑδρίζομενοι· τὸ δὲ ἡμέτερον, δπως ἔχει, παραστήσομεν. Ἀλλοι μὲν ἀλλούς δηλαδή (36) προβαλοῦνται, κατὰ τοὺς ἁρυτῶν ἔκαστοι: τρόπους ή πόρους, δπερ ἐν τοῖς τοιούτοις φιλεῖ συμβινεῖν. Ἡμεῖς δὲ οὐδένα προτιμήσαι δυ-
νάμενα, οὐδὲ γάρ δισιν, τοῦ τιμωτάτου νιοῦ (37)
ἡμῶν Βασιλείου τοῦ συμπρεσβυτέρου. Τίνα γάρ, ὅν
ἴστιν, εὐρίσκομεν ή βίᾳ δοκιμώτερον, ή λόγῳ δυ-
νατώτερον, καὶ πανταχόθεν εἰς ἀρετῆς κάλος ξε-
νησκημένον; Εἰ δὲ τὰ διαθένεια πρόφρασις, οὐ γάρ ἀθλη-
τὴν (38) προβαλεῖσθε, ἀλλὰ διδάσκαλον. Καὶ ἂμα που
τοῦτο δυνατόν (39) τοῦ τοὺς διαθένεις, διν περ ὡς τοι-
οῦτοι, βωνύντος καὶ ὑπερείδοντος. Ἀνταύτην δέχονται
τὴν ψῆφον, καὶ παρεσθέθαντο (40), καὶ συλληφθέντα,
ἢ πνευματικῶν, η σωματικῶν. Εἰ δὲ ἐπὶ ρήτορις ἡ
δόξα, καὶ κρατεῖν μέλλοιεν εἰς στάσεις (41) παρὰ τὸ δι-

A qui opem nostram imploravit, afflictemus. Verum
te rursus ac saepius rogo, ut, abjecta omni cun-
ctatione, hic nobis præsto sis, biemisque molestias
antevertas.

XLIII. AD EPISCOPOS.

Quam suaves et humani estis, ac singulari char-
itate praediti! Ad metropolitanam urbem nos
vocassis, de episcopo, ni fallor, consilii aliquid
inituri. Hoc enim vos in animo habuisse sentio,
siquidem nec quod adesse oporteret, nec quam ob
causam, nec quo tempore, prænuntiantes, repente
nobis vos projectos esse significatis, tanquam vi-
delicet, non nos honore afficerem constituentes, aut
socios habere studentes, sed præsentiam nostram
sedulo impudentes, ne in nos invitatos et re-
pugnantes incidatis. Ac talis quidem vestra agendi
ratio est, contumeliamque hanc feremus. Quid
autem ipsi sentiamus, exponemus. Videclet alii
quidem alios in medium proponent, pro suis quis-
que moribus aut comodis, quemadmodum in
hujusmodi rebus accidere consuevit. Nos vero ne-
minem, nec enim fas est, cotendissimo filio nostro
Basilio compresbytero præferre possumus. Ecquem
enim ex omnibus, quos novimus, vel vita proba-
tiorem, vel sermone ac doctrina valentiorē, ma-
gisque ad virtutis pulchritudinem undique perpo-
litum reperiemus? Quod si quis illius infirmitatem
obtendit, non scilicet athletam, 39 sed doctorem
creabilis. Ac simul in hoc virtus illius lucet, qui
infirmos, si quidem tales sint, fulcit et corroboro-

(30) Ἀλλὰ παρακαλῶ, *Minime mirum*, aiunt ed.
S. Basili. quod Eusebius in remotam provinciam
ad electionem episcopi vocetur. Nam cum unus sit
episcopus et unus grex, saepè incident tempora
ejusmodi, ut curam suam et sollicitudinem episcopi
exteris Ecclesiis debeat. Ut hæream in exemplo
Eusebii Samosatensis, nemini sanctus ille martyr
in hoc genere concessit, ac in variis Ecclesiis pre-
sbyteros et diaconos, atque etiam episcopos magno
Ecclesiæ commoda ordinavit, ut testatur Theodoret.
Hist. lib. iv. cap. 13. Ex hac autem epistola et
nonnullis aliis ejusdem Gregorii, et ex laboribus
quos a patre, Basili causa, susceptos narrat in
orat. xviii et xlvi, facile perspicuum est
electionum otiosos spectatores non fuisse, sed
plurimas earum partes consiliando et abortando
sustinuisse. Quin etiam electio interduni penes epi-
scopos erat; et cum varia essent plebis ac cleri
studia, ut in Basili electione contigil, tunc ea pars
vincebat, cui major favebat episcoporum numerus.
Hinc cum ad canonicas Basili electionem deesset
unius episcopi suffragium, Gregorius Nazianzi epi-
scopus, quamvis senio confectus ac morbo, Cæsarea
advolavit, ut electionem calculo suo adjuva-
ret, βοηθῶν τῇ ψήφῳ. Gregor. Nazianz., orat.
xviii, n. 36, et orat. xlvi, n. 37.

(31) Alias XXIII. Scripta eodem tempore.

(32) Μήτε δέ, προαγορεύσατε. Ita codd. Regg.
duo. Mendose in ed. προαγορεύοντες. Mox, ἀθρώας

τμῆν, διτ. Sic unius Regii cod. ope lucus ille emen-
datur. In ed. εἰ τι, veritique Bill. : Si quid facere
aggressi estis, declaratis.

(33) Ή κοιτῶντες. Ita duo Regg. Deest in ed.
κοινωνούν.

(34) Μηδὲ δικοντοί ήμιτρ περιπέσοντες. Ita unus
cod. Reg. Alii legunt ἀνθεῖς, ne inviti in nos inci-
deritis; alii ἥκουσιν ἡμῖν, ne in nos venientes. Men-
dose in ed. περιπέσονται.

(35) Τὸ μὲν οὖν ὑμέτερον. Bill. ac tale quidem
vestrum facinus est.

(36) Άλλοι μὲν ἀλλούς δηλαδή. Ita Reg. et
Combes. In ed. ἀλλοί μὲν οὖν ἀλλούς δή. Paulo intra.
id. cod. Reg. habet ἔκστος pro ἔκστοι.

(37) Τιμωτάτου νιοῦ. Bill. charissimo filio. Cod.
Reg. τιμωτάτου ἀδελφοῦ, venerabilissimo fratri.

(38) Οὐ γάρ ἀθλητήρ. Huic, sicut Bill., affine est
illud Chrysostomi, cateches. i, *Ad illum inandos: In
militie eligendo exteriora, hoc est, corporis mensura
et bonam carnis habitudinem, sed et libertatem
contemplanur. At cœli Rex uibis tale requirit; sed
et servos in sui exercitum suscipit, senes et juvenes,
tantum ut promptitudinem habeant se suscipiendi.*

(39) Καὶ ἂμα που τούτῳ διρυτό. Cod. Reg. τὸ
δυνατόν.

(40) Παρεσθέθα. Ita cod. Reg. Ed. παρέσθομαι.

(41) Αἱ στάσεις. Cod. Reg., Montac., Morel. et
Combes. αἱ συστάσεις.

rat. Si huic suffragio calculum vestrum adjeceri- Α καὶ οὐ, χάρομεν παρεωραμένοι. Ὅμετερον ἔστω τὸ
τὸν, et aderimus, et nos volis vel spirituali vel Ἐργον, ἡμῶν δὲ ὑπερέχεσθε (42).
corporali modo adjutores profitebimur. Si autem certis conditionibus via capessenda est, factiones-
que et dissidia contra jus et æquum valitura sunt, contemptos nos esse gaudemus. Vestrum sit opus;
pro nobis autem orate.

XLIV. EUSEBIO SAMOSATENSI EPISCOPO.

ΜΔ'. ΕΥΣΕΒΙΟ ΕΠΙΣΚΟΠΟ ΣΑΜΟΣΑΤΕΩΝ (43).

*Magnum ex Oriente lumen, ut jam vidimus, accersivit Gregorius Nazianzenus, missis ad sanctum Euse-
bium Samosatensem litteris per Eustathium diaconum, ut Ecclesia Cæsariensi adversus Arianos opem ferret.
Accurrit sanctus martyr in Cappadociam, idque certum ex epistola xlviii Basili, et ex oratione xx Gregorii,
qui Spiritum sanctum ab exteris regionibus viros pietate claros et zelo flagrantibus ad ungendum Basiliū exci-
tasse testatur. Ipse Nazianzi episcopus, non solum senectus, sed etiam morbo fractus, iter aggredi non du-
bitavit, ut calcule suo electionem Basiliū adjuvaret. Proficisci patri has litteras dedit Gregorius noster
ad Eusebium Samosatensem, cuius zelum et sudores laudat, eique acceptum refert, quod patris senectus
renovata fuerit. Veniam petit, quod non accurras ad ejus complexum, linguis improborum cedens; sed paulo
post venturam se pollicetur, quod tamen non videtur perfecisse.*

Unde tuarum laudum exordium ducam? et quo B Πόθεν δρξομαι τῶν σῶν ἐγκωμίων; καὶ τί προ-
nomine proprie te appellabo? An te columnam et
firmamentum ¹⁰ Ecclesiæ vocabo, aut luminare in
mundo ¹¹, iisdem verbis cum Apostolo utens, aut
gloriationis coronam ¹² incoluni Christianorum
parti, aut Dei donum, aut patriæ columen, aut
fidei regulam, aut veritatis legatum, aut hæc om-
nia simul, atque his plura? Atque has pene incre-
dibiles laudes, per ea quæ videmus, confirmabo.
Quæ enim pluvia æque opportuna et tempestiva
simenti terræ illapsa est? Quæ aqua ex petra, iis,
qui in deserto habitabant, exundans? Quem tales
angelorum panem homo manducavit ¹³? Quibus
Jesus, communis omnium Dominus, discipulis suis
pessum euntibus ita opportune astitit, ut et fluctus
sedaret, et periclitantibus salutem afferret ¹⁴, ut tu
laborantibus nobis ac moerentibus, ac jam velut
naufragium facientibus apparuisti? Et quidem de
aliis quid loqui necesse est, quanta nimirum læ-
titia et voluptate orthodoxorum animos perfudisti, queamque multos homines in desperationem iapsoſ
erexit?

At mater nostra Ecclesia, Cæsariensem dico,
nunc profecto ob sui aspectum viduitatis vestes
exuit, et stolam jucunditatis **40** assumit, magis-
que etiam explendescet, cum pastore, et se, et
antecessoribus episcopis, et manu vestra dignum
consecuta fuerit. Nam quis sit rerum nostrarum
status ipse quoque perspicis, quantumque miracu-

πόθεν δρξομαι τῶν σῶν ἐγκωμίων; καὶ τί προ-
ειπών σε κυρίως διν δνομάσαιμι; στύλον καὶ ἐδρα-
ωμα τῆς Ἑκκλησίας, ή φωστήρα ἐν κόσμῳ, τὰ αὐτὰ
τῷ Ἀποστολῷ φεγγόμενος, ή στέφανον καυχήσεως
τῷ ανθρόμενῳ μέρει Χριστιανῶν; ή θεοῦ δῶρον, ή πα-
τρίδος ἔρεισμα (44), ή κανόνα πίστεως, ή πρεσβευτὴν
ἀληθείας (45), ή δόμου πάντα καὶ πλείω τούτων; καὶ
τὴν ὑπερβολὴν τῶν ἐπαίνων τοῖς δρωμένοις πιστώσο-
μαι. Τίς οὖτες οὖτας (46) ὀρίμος ήθε διψώσῃ γῇ;
πολὺν ἐκ πέτρας ὑδωρ τοῖς ἐν ἐρήμῳ πλημμυροῦν;
τίνα τοιούτον δρόν ἀγγέλων ἔρχεται ἀνθρωπος: τί-
σιν Ἰησοῦς, δόκιμος δοκιμαστής, τοῖς ἑαυτοῦ (47) μα-
θηταῖς οὖτας ἐν καιρῷ βαπτιζομένοις ἐπέστη. Ινα
καὶ τὸ πέλαγος ἡμερώσῃ, καὶ τοὺς κινδυνεύοντας
περιστώσται, οἵος σὺ κάμνουσιν ἡμῖν καὶ ἀνιωμέ-
νοις, καὶ οἷον ἡδη ναυαγοῦσιν ἐφάνης; Τί δει (48) τὰ
τῶν ἄλλων λέγειν, δοτης εὐθυμίας καὶ ἡδονῆς ψυχᾶς
δρθοδόξων ἐνέπλησας, καὶ δον (49) ἀπόγνωσιν
έλυσας;

quamque multos homines in desperationem iapsoſ
erexit?

¹⁰ I Tim. iii, 15. ¹¹ Philipp. ii, 15. ¹² I Thess. ii, 19. ¹³ Psal. LXXVII, 25. ¹⁴ Matth. VIII, 24-26.

(42) Ἡμῶν δὲ ὑπερέχεσθε. Cod. Reg. ἡμῶν δὲ
ὑπερέχεσθαι, nostrum autem preces fundere; quæ
lectio meliorem sensum videtur efficere.

(43) Alias XXIX. Scripta circa Septembrem an.
370. — Εἰνσεβίω ἀπίσκοπῷ Σαμοσατέων. Ηæc
epistola tum conscripta esse videtur, cum, Euse-
bio Cæsariensi episcopo vita functo, de successore
ageretur. Porro non satis liquet an post Eusebii Sa-
mosateni ab exilio redditum scripta fuerit, an vero
antequam in exsilium profectus esset. Illud perspi-
cum est, Cæsarienses illius adventu suminopere
delectatos fuisse. Ηæc Bill. At perspicuum est
non minus ante exsilium Eusebii scriptam fuisse
hanc epistolam. Nam anno 370 collocatus est in
throne episcopali Basilius, et anno 374 in Thraciam
Eusebius exsulavit. Vido Tillemontium.

(44) Πατρόδος ἔρεισμα. Bill. patriæ subsidium;
Comb. patriæ columen, quemadmodum Pindar.

D'Ελλάδος ἔρεισμα Ἀθῆναι, quasi basis et fulcimentum.
(45) Προσβευτὴν ἀληθείας assertorem veritatis
ac cultorem; quod aptius videtur Combeſ. quam le-
gatum. Μοx ή δόμου πάντα καὶ Montac. et Morel.
proprouunt ή δομού πάντα ταῦτα καὶ.

(46) Τίς οὖτες οὖτας. Sic Montac., Morel. ac
Combeſ. In ed. τίς οὖτας οὖτες.

(47) Τοῖς ἑαυτοῦ. Ed. male τῆς.
(48) Τί δει. Pass. τί δη. Cod. Reg. τῶν ἀγγέλων
προ τῶν ἄλλων.

(49) Οὐσῶν. Ed. male δον.

(50) Τίρη Καισάρειαν. Pass. Καισαρέων.

(51) Στολὴν εὐφροσύνης ἀνιωμέναι. Pass.

στολὴν ἀνθαρστας ἐνδύεται. Stolam immortalitatis
induit. Μοx id. cod. καὶ λαμπρύνεται, magisque
etiam explendescit.

(52) Ποιμένος τύχη. Cod. Reg. et Combeſ. ποι-
μένος τύχη.

ματούργησεν ὁ σὸς ζῆλος, καὶ ἰδρὼς, καὶ ἡ κατὰ Θεὸν παρῆσται (53). Γῆρας ἀνακαίνιζεται, καὶ ἀρ-
φωστία νικάται, καὶ πτρῶσιν οἱ ἐπὶ κιλίγης, καὶ
ἀσθενοῦντες περιζωνύονται δύναμιν. Τούτοις εἰκάσω
καὶ τὰ ἡμέτερα κατὰ νοῦν ἔκβήσεσθαι (54). Τὸν μὲν
οὖν πατέρα ἔχεις ἀν' ἑαυτοῦ, καὶ ἀν' ἡμῶν, τέλος
παντὶ τῷ βίῳ καὶ τῇ σεμνῇ πολιφ καλὸν ἐπιθή-
σονται (55), τὸν νῦν ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας ἄγνων.
Καὶ δεξιμεθα τούτον, εὐ οἴδα, εὐχαῖς ὑμετέραις ἐρ-
θωμενέστερόν τε καὶ νεανικώτερον, αἵς πάντα δεῖ
θαρροῦντα (56) πιστεύειν. Εἰ δὲ κανὸν τῇ φροντίδι
καταλύσειν, οὐ ζημία τοιαύτης καὶ ἐπὶ τοιούτοις
τυχεῖν τελευτῆς. Ἐμοὶ δὲ, παραχελῶ, συγγνώμην
ἔχετε, εἰ μικρὸν ταῖς τῶν πονηρῶν γλώσσαις ὑποκυ-
ρήσας, μικρὸν ὑπερον ὑμῖν καὶ προσδράμοιμι: (57),
καὶ περιπτυξαίμην, καὶ δοσα παρεταῖ νῦν, δι' ἐμαυ-
τοῦ προσθείην, τῆς εὐφημίας.

lum patrari zelus tuus, et sudor, ac grata Deo
fiducia et libertas. Senectus renovatur, morbus
superatur, lecto affixi exsiliunt, infirmi potentia
accinguntur. Quæ res mibi conjecturam afferunt,
negotia quoque nostra ex animi sententia successura
esse. Ac patrem quidem, tam suo, tam nostro
nomine habes, pulchrum univeras vitæ et vene-
randæ canitiei finem impositurum, nimirum præ-
sentem hanc pro Ecclesia dimicacionem. At cer-
tum habeo fore ut precibus vestris, quibus fretus
nemo non sibi quidvis polliceri debet, firmiorem
eum valentiorē recipiamus. Quod si in hac
quoque cura extremo vitæ die perfungatur, mi-
nime illud in damno ponendum est, talem, et ob
res tales, vitæ finem consequi. Mihi vero ignoscite,
B obsecro, si improborum linguis paulisper cedens,
aliquanto post ad complexum vestrum accurram,
et ea, quæ nunc in laudatione prætermissa sunt,
coram ipse adjiciam.

ΜΕ'. ΒΑΣΙΛΕΙΩ (58).

Post Basili electionem nemo dubitabat, quin statim Gregorius ad amicum latus accurreret. Sed satius ei visum est ad Basiliū scribere, ac suam ex ejus ordinatione gaudium significare. Illius autem videndi desiderium cohibuit, tam ut amici famæ consuleret, tam etiam ne se ipse in invidiam et arrogantiæ suspicione conjice. et. His rationibus versuadere Basilio conatur, ne se statim accersat.

Ἐπειδὴ σε τεθέντα ἐπὶ τὸν ὑψηλὸν θρόνον Εγνων (59), καὶ τὸ Πνεῦμα ἐνίκησε, τὸν λύχνον ἐπὶ τῆς λυχνίας δημοσιεύσαν, οὐδὲ τὸ πρὸν ἀμυδρῶς λάμποντα, ἥσθην μὲν, δομολογῶ. Τι δὲ οὐκ ἔμελλον, τὸ κοινὸν τῆς Ἐκκλησίας ὄρῶν κακῶς ἔχον, καὶ τοιαύτης χρῆσον χειραγωγίας; Προτέρων δὲ οὐκ εὐθὺς, οὐδὲ προσδραμοῦμαι· μηδὲ γε τοῦτο αὐτὸς ἀπαιτήσῃς. Πρῶτον μὲν, ἵνα οὐ τὸ σεμνὸν φυ-
λάξω (60), καὶ μὴ συνάγειν δέξῃς τοὺς σπουδαστὰς, ὑπὸ τίνος ἀπειροκαλίας καὶ θερμότητος, ὡς ἂν φαίνεν οἱ ἐνδιαβάλλοντες (61). Δεύτερον δὲ, ἵνα ἐμαυτῷ πραγματεύσωμαι (62) τὸ σταθερόν τε καὶ ἀνεπίφθονον. Πέτε οὖν ἡξεις, τυχὸν ἐρεῖς, καὶ μέχρι τίνος ἀναδύσῃ; Ἔως ἂν δ τε θεὸς κελεύσῃ (63), καὶ παρ-
έλθωσιν αἱ σκιαὶ τῶν νῦν ἐπιτιθέμενων (64) καὶ βασκανιόντων. Οὐ γάρ ἐπὶ πλεῖον ἀνθέξουσεν οἱ λεπροὶ (65), σαφῶς οἴδα, τῷ Δαβὶδ τὴν Ἱερουσαλήμ ἀποκλεοντες.

Posteaquam te in sublimi throno collocatum, ac lucernam, ne illam quidem prius obscurè lucen-
tem, a Spiritu victore supra candelabrum ¹⁵ oculis
omnium expositam esse intellexi, latus sum, sa-
teor. Quidni enim, cum Ecclesiæ corpus male af-
fectum esse, atque hujusmodi ductu et auxilio
opus habere consiperem? Non tamen ad te statim
advolavi, nec advolabo: nec ipse id a me
exposcas velim. Primum ut auctoritatem et venc-
rationem tibi sartam tectamque custodiā: ac
ne præ inopia quadam et animi fervore, quemad-
modum obtrectatores dicere queant, tui studiosos
colligere videaris. Deinde ut mihi ipsi stabilitatem
comparem, invidiæque occurram. Quando igitur
venies, fortasse dixeris, et quandiu cunctaberis?
¶ Quoad Deus jusserrit, atque eorum, qui nunc
insidiantur, et invidia laborant, οὐδὲ πρæter-
ierint. Non enim diutius, sat scio, leprosi resistant,
Davidem Hierosolymis excludentes ¹⁶.

¹⁵ Matth. v, 15. ¹⁶ II Reg. v, 6.

(53) Ἡ κατὰ Θεὸν παρῆσται. Combes., Divina-
que dicendi libertas aliquæ fiducia.

(54) Τὰ ἡμέτερα κατὰ τοῦτον ἔκβήσεσθαι. Ita
Pass. et Combes. In ed. ἔκβήσεται. At pro ἡμέτερα,
habet cod. ὑμέτερα.

(55) Καλὸν ἐπιθῆσοτα. Sic legendum, ait Bil-
lius, non ἐπιθῆσοται, ut in Hervag. et in ed. Paulo
infra, pro ἡμέτεραις, reponendum ὑμετέραις. Pro
δεξιμεθα, habet Pass. δεξαίμεθα.

(56) Δεῖ θαρροῦντα. Cod. Reg. θαρροῦντας. Ita
et Combes., qui verlit: *De quibus nihil quod non no-
bis polliceri debeamus.*

(57) Υμῖν καὶ προσδράμοιμι. Cod. Reg. et
Combes. καὶ προσδραμοῦμαι. Perperam in ed. ημῖν,
ut notant Billius et Combellius.

(58) Alias XXIV. Circa mensem Decembreū ejus-
dem an. scripta.

(59) Ἐγνω. Cod. Pass. διέγνων, plane cognovi.

(60) Ἰτα σοι τὸ σεμνὸν φυλάξω. Combes., ut
tibi gravitatem ac decorum servem; sic etiam inter-
pretatur Tillemontius.

(61) Ἐνδιαβάλλοτες. Cod. Pass. et Combes.
διαβάλλοντες.

(62) Ἰτα ἐμαυτῷ πραγματεύσωμαι. Cod. Pass.
πραγματεύσω. Mox, τὸ σταθερόν. Combes. morum
constantiam concilium; Tillemont. sapientiam et
maturitatem in agendo. Duo codd. Regg. τὸ στερρόν,
firmitatem.

(63) Κελεύσῃ. Ita Pass. In ed. κελεύσει.

(64) Ἐπιτιθέμενων. Cod. Harl. ἐπιτιθέμενων τε
κατ. Bill., qui nunc insidiantur.

(65) Οἱ λεπροί. In textu tam Ilebraeo quam Græ-
co, de leprosis nulla sit mentio, sed de claudiis et
cæcis, quibus arcis Hierosolymitanæ custodia a Je-

XLVI. EIDEM.

Nondum victimis his rationibus, a Gregorio se contemptum querebatur; cuius querelis respondet peracute his litteris Gregorius. Scripta autem hac epistola exente anno 370, aut ineunte 371.

Quomodo exiguae nobis et viles res tuæ sunt, o A divinum et sacrum caput? Quodnam hoc effugit verbum dentalia septa? aut quomodo hoc dicere ausus es? ut ipse quoque audacter aliquid dicam. Quomodo vel animus id proposuit, vel atramentum scripsit, vel charta exceptit? o studia, et Athenæ, et virtutes, et litterarii sudores! Me etenim litteris tuis pene tragicum facis. Utrum nos, an te ipsum ignoras, tu, inquam, orbis lumen, magna vox et tuba, doctrinæ palatum? Tuane Gregorio parva sunt? Quid igitur alius quisquam admiretur eorum quæ in terra sunt, nisi te Gregorius? Unum ver inter anni partes, unus sol inter sidera, unum cœlum omnia complexu suo coercens, una vox tua de omnibus triumphans, si modo satis meus sum, qui de hujusmodi rebus judicium feram, nec amor me decipit, quod non existimabo. Quod si nobis hoc nomine succenses, quod te minus, quam tua virtus meretur, suscipimus et admiramur, omnibus quoque mortalibus succensem oportet: neque enim alias quisquam satis digne te laudavit, aut laudatur est, præter te tuamque in dicendo sublimitatem, si quidem fieri posset, ut quispiam laudes ipse suas prædicaret, idque nobis sermonum lex ferret. Quod si contemptum tui nobis objicis, quin prius insaniam? At quod philosophamur indignaris? Liceat mihi cum bona tua venia dicere, hoc unum doctrina quoque tua et eruditione sublimius est et præstantius.

42 XLVII. EIDEM.

Scriptis hanc epistolam Gregorius, cum in magnis turbis molestissime Basilius versaretur, que quidem molestiae non aliæ sunt quam illæ quarum ipse Gregorius in oratione alias xx, nunc autem XLIII, p. 813. meminit. Tam enim in oratione quam in epistola de re eudem agitur, de Cappadocia divisione, belloque quod ea occasione Anthimus et alii praesules Basilio infensi intulerunt. In utraque, nova res, inridax, amulatu, denique dolor ex electione Basili. turpi simul et exitiali bello initium dedere. Divisa autem est in duas provincias Cappadocia anno 370. Divisionem vero civilem non statim secula est ecclesiastice provincie divisio. Nam prior sub initium hemis instituta est; altera autem, postquam Cæsarea discessit Valens; id est, circa mensem Martium anni 372. Adeoque hoc anno tres epistolas sequentes scriptæ sunt, XLVIII, XLIX et L.

Audio te a recenti rerum novatione turbari, C tibiique a sophistiea quadam et usitata eorum, qui rerum potiuntur, curiositate negotia exhiberi: nec sane mirandum est. Neque enim invidiam ignorabam, quodque ex iis, qui latus tuum cingunt,

busæis mandata fuerat. Hæc Billius. At nobis leprosos consulto induxisse videtur Gregorius, ut non sanæ satis doctrinæ, qua lepra spiritualis est, Basili notaret adversarios. Pro leproso suo periculo legendum proponit Combes. πηροι, sive scripsisse putat Gregorium, ut, laconica sua brevitate, sub una voce ambas Scripturaræ voces, ol τυφλοι καὶ ο χωλοι, complectetur: πηρος namque et cæcus et quovis membro læsus intelligitur.

(66) Alias X. Scripta anno 370 exente, aut 371 ineunte.

(67) Πῶς ἐπιφυλλίς. Sunt ἐπιφυλλίδες, ait Bill., exigu illi racemi, qui a vendemitoribus ad race-mationem relinquuntur. Unde translate quid contemptui est, ἐπιφυλλίς dicitur. Paulo infra, πολὺ στὸν ἔπος φύγεν ἔρχος δόντων, heimistichium apud Homerum frequens.

(68) Πῶς η διάροια ὠρμητεῖ, etc. Bill., quomodo

A πῶς ἐπιφυλλίς (67) ἡμῖν τὰ στὸν, ὡς θελα καὶ ιερὰ κεφαλή; πολὺ στὸν σε ἔπος φύγεν ἔρχος δόντων; ή πῶς τοῦτο εἰπεῖν θύρασσας; Ινα τι καὶ αὐτὸς οὐαρέτως μικρόν. Πῶς η διάνοια ὠρμητεῖ (68), η μέλιν ἐγραφεῖν, η χάρτης δέξεται; ὡς λόγοι, καὶ Ἀθῆναι, καὶ ἀρεταῖ, καὶ λόγων ἰδρωτεῖ! Μικροῦ γάρ με καὶ τραγῳδῶν, οἵς γράφεις, ποιεῖς. Πότερον ἡμᾶς ἀγνοεῖς, η σεαυτὸν, δ τῆς οἰκουμένης δρθαλμὸς, η μηγάλη φωνὴ καὶ σάλπιγξ, τὸ τῶν λόγων βασιλεῖον; Μικρὰ Γρηγορίῳ τὰ σά; Τι οὖν τις ἄλλο (69) θαυμάσει τῶν ἐπὶ τῆς γῆς, εἰ μὴ στὸ Γρηγόριος; Ἐν μὲν ἵππῳ ἀνταρτεῖς, εἰς δὲ ἥλιος ἐν ἀστράσιν, εἰς δὲ περιέχων ἀπαντα σύρανδος, μία δὲ κατὰ πάντων φωνὴ ἡ σῇ, εἴπερ τι ἐγώ ξανθὸς τὰ τοιαῦτα χρίνειν, μηδὲ ἀπατῆ με τὸ φίλερον, διπερ οὐκ οἴσματι. Εἰ μὲν ὅτι μὴ πρὸς B ἀξίαν θαυμάζομεν (70), τοῦτο ἐγκαλεῖς, ἐγκάλεις καὶ πάσιν ἀνθρώποις οὐδὲ γάρ ἄλλος τις ἀξίως θαύμασεν, η θαυμάσεται (71), οὐδὲ μὴ σὺ, καὶ η σῇ μεγαλοφθωνία, εἴπερ οὖν τε ἡν̄ ξανθὸν ἐπαινεῖν, καὶ τοῦτο εἰχεν ἡμῖν δ τῶν λόγων νόμος. Εἰ δὲ τὸ καταφρονεῖν ἐγκαλούμεθα, τι μὴ μανίαν πρότερον; Ἄλλ' οὐδὲ φιλοσοφοῦμεν ἀγανακτεῖς (72); δος εἰπεῖν, τοῦτο μόνον καὶ τῶν λόγων τῶν σῶν ὑψηλότερον.

MZ. Tῷ ΑΥΤῷ (73).

Scriptis hanc epistolam Gregorius, cum in magnis turbis molestissime Basilius versaretur, que quidem molestiae non aliæ sunt quam illæ quarum ipse Gregorius in oratione alias xx, nunc autem XLIII, p. 813. meminit. Tam enim in oratione quam in epistola de re eudem agitur, de Cappadocia divisione, belloque quod ea occasione Anthimus et alii praesules Basilio infensi intulerunt. In utraque, nova res, inridax, amulatu, denique dolor ex electione Basili. turpi simul et exitiali bello initium dedere. Divisa autem est in duas provincias Cappadocia anno 370. Divisionem vero civilem non statim secula est ecclesiastice provincie divisio. Nam prior sub initium hemis instituta est; altera autem, postquam Cæsarea discessit Valens; id est, circa mensem Martium anni 372. Adeoque hoc anno tres epistolas sequentes scriptæ sunt, XLVIII, XLIX et L.

C Πινθάνομαί σε ταράττεσθαι παρὰ τῆς νέας κατανοματικῆς, καὶ πράγματα ἔχειν ἀπό τίνος σοφιστικῆς τῶν κρατούντων καὶ συνήθους περιεργίας (74): καὶ θαυμαστὸν οὐδὲν. Οὐδὲ γάρ τηνδουν τὸν φθόνον, καὶ δὲ πολλοὶ τῶν περὶ στὸ τὰ ξανθῶν διὰ σοῦ (75) θερ-

vel animus id proposuit, vel atramentum scripsit.

(69) Τι οὖν τις ἄλλο. Cod. Pass. Τίνα οὖν τις διλον, Εἰςκεν igitur alium quispiam admiretur eorum qui, etc.

(70) Θαυμάζομεν. Cod. Pass. θαυμάζωμεν, εἰςπεξερίμενος et admiratus fuerimus. Μοχ ἐγκαλεῖ, ita Pass. In edit. ἐγκαλεῖς.

(71) Θαυμάσεται. Ita codd. Reg. et Pass., et sic reddidit Bill. In edit. θαυμάζεται.

(72) Άλλ' οὐδὲ φιλοσοφοῦμεν ἀγανακτεῖς, quod philosophamur, id est, quia parentibus assideimus, D eorumque curam gerimus; id enim per philosophiam designari puto, ait Bill. Μοχ cod. Pass. δὲς ἡμῖν τοῦτο εἰπεῖν.

(73) Alias XXV. Scripta anno 372.

(74) Καὶ συνήθους περιεργίας. Combes., consuetaque anxia diligentia.

(75) Διὰ σοῦ. In cod. Pass. hæc desunt.

πεύοντες, καὶ τὸν σπινθῆρα τῆς μικροψυχίας (76) Α ἀνάπτοντές εἰσιν. Ἐκεῖνο μὲν οὖν οὐ δέδοικα, μή τι πάθης (77) ἀφιλόσοφον ἐν τοῖς λυπηροῖς, καὶ σαυτοῦ καὶ τὴμῶν ἀνάξιον. Ἀλλ' ἡγοῦμαι νῦν δὴ καὶ μάλιστα γνωρισθῆσθαι (78) τὸν ἔμδν Βασιλεῖον, καὶ ἦν ἐν παντὶ τῷ χρόνῳ συνελέξω φιλοσοφίαν, διαδειχθῆσθαι, καὶ ὑπερτχήσειν τὰς ἐπιρεις, ὥστε πέρ υψηλῷ κύματι (79), καὶ μενεῖν ἀσειστον, ἄλλων ταρχοσομένων. Εἰ δὲ δοκεῖ, καὶ αὐτὸς παρέσσομαι, τυχόν μὲν καὶ γνώμης τινὸς κοινωνῆσαν (εἰπερ ὅδας δεῖται θάλασσα, καὶ οὐ τοῦ συμβουλεύοντος [80])· πάντως δὲ, ὡφεληθῆσμενος, καὶ φιλοσοφήσων τὸ συνυπρίζεσθαι.

εἷμα ορις εστι, εἰ τοι προσελθεῖς σοι τοι πρέπει.
εἷμα ορις εστι, εἰ τοι προσελθεῖς σοι τοι πρέπει.

MH'. ΤΩ ΑΥΤΩ (81).

Sasimorum Gregorius episcopatum recusat, plurima graviaque Basilio objiciens, quod illius Ecclesie curam sibi demandasset.

Οὐ πάντη βλασφημῶν ἡμᾶς, ὡς ἀπαιδεύτους (82), Β καὶ σκαποὺς, καὶ ἀφίλοὺς, καὶ οὐδὲ ζῆν ἀξιοὺς, ὅτι συνιέναι τετολμήκαμεν & πεπόνθαμεν; οὐ γάρ ἄλλο γε οὐδὲν ἀδικοῦμεν, αὐτὸς δὲν εἴποις οὐδέ τι σύνισμεν αὐτοῖς ἡμῖν (83) ή μικρὸν ή μεῖζον περὶ σὲ κακοῖς γεγονότι, μῆδε συγγνοίημεν πλὴν τοῦτο μόνον ἔγνωμεν ἡπατημένοι, ὅθε μὲν δγαν. ἔγνωμεν δέ· καὶ τὸν θρόνον αἰτιώμεθα, ὡς ὑψηλότερον σὲ τὴμῶν ἀθρώς ποιήσαντα· καὶ κάμνομεν τὰ σὰ ἔγκαλούμενοι, καὶ ἀπολογούμενοι πρὸς τοὺς σαφῶς εἰδότας καὶ τὰ πρῶτα ἡμῶν, καὶ τὰ νῦν. Τοῦτο γάρ ὃν πάσχομεν τὸ γελοιότατον, ή ἐλεεινότατον, τοὺς αὐτοὺς ἀδεκεῖσθαι καὶ ἔγκαλεσθαι, διπέρ νῦν ἡμῖν (84) συμβένηκεν. Ἅγκαλοῦστ δὲ καὶ ἄλλοι μὲν ἄλλο τι, καὶ δὲ τι ἔκαστος βούληται, κατὰ τὸν ἁυτοῦ τρόπον, ή τὸ μέτρον τῆς ὑπὲρ ἡμῶν ὀργῆς οἱ φιλανθρωπότατοι δὲ, Κ ὑπεροφίαν καὶ πειρόρνησιν, καὶ τὸ παρερρίφθαι ἡμᾶς μετὰ τὴν χρέαν, ὥστε τὸν σκευῶν τὰ ἀτιμάτα, καὶ τοῦ μηδενὸς ἔξια, ή τῶν ἔρεισμάτων ταῦτα, διπέρ ὃν αἱ ἀψίδες, & μετὰ τὴν πῆξιν ὑφαιρεσται καὶ διαπύνεται. Τούτους μὲν οὖν χείρειν ἔσομεν, καὶ λέγειν δὲ τι δὲν λέγωσιν οὐδεὶς ἐφέξει γλώσσης αὐτονομίαν. Καὶ οὐ μοι τὸν μισθὸν κατάβαλε τὰς μαχαρίας καὶ κενάς ἐλπίδας, δις κατὰ τὸν

(76) Σπινθῆρα τῆς μικροψυχίας. Combes. si multatis et odii somitem. Mox, εἰσὶν deest in codd. Harl. et Pass.

(77) Οὐ δέδοικα, μή τι πάθης. Bill., non metuo ne quid tibi accidat.

(78) Γνωρισθῆσθαι. Ita codd. Harl. ac Pass. In ed. γνωρισθῆναι. Paulo infra, pro φιλοσοφίᾳ, cod. Harl. σοφίᾳ, et pro συνελέξῃ, cod. Pass. συνελέξαμεν collegimus.

(79) Δοσχρ ὑψηλῷ κύματι. Combes. ὥστε πέρ υψηλὸν κύμα τι, haud secus ac alii fluctus procellam. Mox, ταρασσομένων. Cod. Pass. τινασσομένων, aliis excussis.

(80) Τοῦ συμβουλεύοντος. Ita cod. unus, et Combes. At codd. Pass. et Harl. τοῦ συμβουλεύοντος. Paulo infra, τὸ συνυπρίζεσθαι deest in col. Pass.

(81) Alias XXXI. Scripta anno 372. — Haec epistola, ait Bill., cum duabus proxime sequentibus atomachosa et jurgatrix est. Nam cum Basilius

A complures sint, qui commoda sua per te procurerent, ac pusillanimitatis somitem a cendant. Illud vero non metui, ne quid a philosopho alienum, atque et te et nobis indignum in rebus adversis ac molestiis tibi accideret. Quin potius nunc vel maxime futurum existimo, ut Basilius meus cognoscatur, et ea, quam per omne tempus collegisti, sapientia patescat, ac tu improborum hominum injrias et impressiones superes, velutque in altissimis fluctibus immotus maneas, aliis in perturbatione ac tumultu versantibus. Quod si ita videtur, ipse quoque adero, fortasse quidem ut consili quoque tibi aliquid impertiam (si tamen mari

XLVIII. EIDEM.

B Desinesne nos tandem maledictis incessere, ut insulsos, et rusticos, et alienos ab amicitia, ac ne vita quidem dignos, quoniam ea, quae passi sumus, intelligere ac persentire ausi sumus? neque enim quidquam aliud proferre queas. In quo a nobis Iesus sis; nec ulla omnino in re, sive parva, sive magna, consciū sumus, 43 nos inique aliquid in te adminissem, (atque utinam nunquam conscienti simus!) nisi quod fraudem in quam inducti sumus, serius quidem quam oportuit, sed tamen aliquando agnoscimus. Atque hujus rei culpam in episcopalem thronum conferimus, utpote qui te repente supra nos evexerit: ac vehementer fatigamur, dum tua nobis objiciuntur, eaque apud illos, qui et pristina nostra et praesentia perspicue norunt, defendimus. Hoc enim omnium, quae patimur, maxime ridiculum est, vel potius miserandum, nimirum quod iidem et injuria afficiuntur, et accusantur: id quod nobis hoc tempore accidit. Objiciunt porro alii aliud quidpiam, et quidquid uniuscuiusque voluntas tulerit, prout vel moribus comparati sunt, vel nostra causa irascuntur: benignissimi autem quicque neglectum et contemptum, et quod nos, posteaquam opera nostra usus fueris,

D diocesim suam in multos episcopatus partitus erat, Sasimisque ignobili loco, et ad philosophandum alienissimo, tantum virum, cui cum eo omnes necessitudines intercedebant, praefecisset, non immixtrito se per hujusmodi honoris speciem contemptum, ignominiaque affectum fuisse vir optimus querebatur. Et sane eorum amicitia, quae alioquin trabali clavo fixa videbatur, ob eam causam pene dissiliuit. Basilius quidem apud bonos viros eo nomine offendit, iniquiusque cum Gregorio egisse existimatus est, quam vel pro suo solito candore, vel pro illius meritis et dignitate, vel pro amicitiae jure. Verum οὐδὲν ἀμαρτεῖν ἔστι θεοῦ καὶ πάντα κατορθοῦν, ut ille ait.

(82) Ἀπαιδεύτους deest in cod. Harl. Mox, καὶ ἀφίλοὺς. Bill. reddit: et ab amicis inopes.

(83) Αὐτοῖς ἡμῖν. Cod. Reg. ἡμῖν ἔστοις.

(84) Οὔτε νῦν ἡμῖν. Ita codd. Harl. et Pass. In edit. διπέρ νῦν καὶ ἡμῖν. Paulo post, καὶ ἄλλοι μὲν, Montes. καὶ ἄλλος μέν.

velut sordidissima vasa et instrumenta projeceris, A vel tanquam adminicula ea, quae fornicibus supponuntur, ac simul atque structura firmata et compacta est, subduci et pro nihilo haberi solent. Verum hos sane valere sinamus, et quae dicunt, dicere; nemo linguae libertatem coercedit. Ac tu beatas illas spes et inanes mercedis loco persolve, quas adversus eos excogitasti, qui te eo nomine lacerant, quod sub honoris specie levies nos atque ad res hujusmodi promptos et obvios contumeliose protriveris. Ego vero, quid in animo habeam, explicabo; nec mihi propterea irascaris. Dicam enim, quae flagrant etiam dolore prolocutus sum, non usque adeo vel ira aestuans, vel rei eventu perculsus et attontus, ut ratio se subducet, ac quae dicerem, ignorarem. Non arma comparabo, nec B rei militaris artem discam, quam prius non didici, cum hujus rei commodius tempus esse videbatur, omnibus videlicet arma induentibus, et furiose inter se congregentibus (hosti infirmorum morbos), nec Martium Anthimum certamine excipiam, quamvis alioqui immaturum bellatorem, nimis runipse inermis ac rei bellicae ignarus, vulneribusque magis expositus. Quin tu potius cum eo, si ita videbitur, bellum gere (nam infirmos quoque saepe necessitas **44** ipsa pugnaces efficit), aut qui bellum gerant quære, cum ille mulas tuas arripuerit, locorum angustias observans, quemadmodum ille Amalec, cum transitu Israelem arceret ¹⁶. Nobis autem aliarum omnium rerum loco quietem concede. Quid enim opus est pro lactentibus et avibus, et quidem alienis, non secus ac pro animabus et canonibus dagladiari? Quid etiam splendidis illis arcanum, quod premendum et occultandum erat, aperire et detegere? Quocirca tu quidem viriliter age, et confortare, omniaque ad tuam ipsius gloriam, quemadmodum fluvii torrentes, trahe, nec amicitiam, nec vitæ consuetudinem et familiaritatem virtute ac pietate potiorem habens, nec quæ ex his rebus hominum opinio de re futura sit quidquam curans, sed uni duntaxat spiritui te addicens. Nos vero id duntaxat lucri ex amicitia tua capiemus, ut amicis posthac minime fidamus, nec Deo quidquam præferamus.

¹⁶ Exod. xvii, 8 sqq.

(85) Ος ἔχω. Codd. Reg., Harl., Pass. ὡς ἔχει. Paulio infra, pro αὐτῷ τοῦ πάθους, cod. Reg. παρ' αὐτῷ τὸ πάθος.

(86) Ἀκέρ εἰλεγον. Cod. Pass. ὅπερ ἐλεγον. Paulio post, id. cod. pro ἀ μὴ πρότερον habet δ μὴ πρότερον.

(87) Τὸν ἀσθεῶν ἀρρωστήματα. Cod. ἀριστεύματα, infirmorum præclara facinora. Cod. Reg. τὰ τῶν Ἀθηνῶν ἀριστεύματα. Cod. Pass. τῶν Ἀθηνῶν ἀρρωστήματα.

(88) Τὸν Ἀρήιον Ἀρθίμορ. Is., inquit Bill., Tyanorum episcopus erat, quocum de Cappadociæ episcopatibus dividendis Basilio contentio erat. Urbs enim ea secundæ Cappadociæ metropolis recens creata fuerat. Vide orat. *De Basiliis laudibus.* At τὸν Ἀρήιον vox poetica est, inquit Combef., non nomen proprium, quod videtur velle Bill., sed adjективum, quasi bellicosum Anthimum, qui sic strenue jura tueretur novæ metropoleos, et Basilio pugnaret.

(89) Ψιλός τε ὁρ καὶ ἀπόλεμος. Combef., *levis*

βλασφημούντων ἔξενρες, ὡς διὰ τιμὴν ὑερίων τοὺς κούφους ἡμᾶς, καὶ προγείρους πρὸς τὰ τοιαῦτα. Ἐγὼ δὲ τὸ ἔμδν, ὡς ἔχω (85), δηλώσω, καὶ μοι μηδὲν ὀργισθῆται. Ἐρῶ γάρ, δὲ καὶ παρ' αὐτῷ τοῦ πάθους ἀπεφεγγάμην, οὐ τοσοῦτον ἢ τῷ θυμῷ ζέσας, ἢ τῷ γεγονότι καταπλαγεῖς, ὥστε κλαπῆναι τοὺς λογισμούς, καὶ ἀγνοεῖν ἄπειρ Ελεγον (86). Οὗτε ἐπλακτήσομαι, οὔτε τὰ ταχτικὰ μαθήσομαι, δὲ μὴ πρότερον ἔμαθον, ἡνίκα καιρὸς εἶναι μᾶλλον ἰδόκει, πάντων ὀπλιζομένων καὶ μανιωμένων (οἰσθα τὰ τῶν ἀσθεῶν ἀρρωστήματα [87]), οὔτε τὸν Ἀρήιον Ἀνθίμον (88) ὑποστήσομαι, καὶ πέρι διωρον δηντα πολεμιστὴν, ψιλός τε ὧν καὶ ἀπόλεμος (89), καὶ πρὸς τὰ τραύματα ἐπιτηδείστερος. Ἄλλ' ἔκεινω μὲν αὐτὸς πολέμει, εἰ τοῦτο σοι φίλον (καὶ γάρ τοὺς ἀσθενεῖς πολλάκις αἱ χρεῖαι τοιούσι πολεμιστάς), ἢ ζήτει τοὺς πολεμήσοντας, δεῖ δὲ τοὺς τῶν ἡμιόνων (90) λαμβάνηται, τὰ στενά τηρῶν, καὶ ὕσπερ ὁ Ἀμαλῆχ ἔκεινος, εἴργων τὸν Ἰσραὴλ. Ήμίν δὲ ἀντὶ πάντων δοῦναι τὴν ἡτοχίαν. Τί γάρ δεῖ μάχεσθαι περὶ γαλαθῆνῶν (91) καὶ ὄρνιθων, καὶ τοῦτο ἀλλοτρίων, ὡς δῆτα περὶ ψυχῶν καὶ κανόνων; Τί δὲ τῶν λαμπρῶν Σασίμων ἀποστερεῖν τὴν μητρόπολιν, ἢ γυμνοῦν καὶ ἀνακαλύπτειν τὸ τῆς γηώμης ἀπόβρητον, συγχρύπτειν (92) δέον; Ἄλλα δὲ μὲν ἀνδρίζου, καὶ κραταῖον, καὶ πάντα ἔλκε πρὸς τὴν σεαυτοῦ (93) δόξαν, ὕσπερ οἱ ποταμοὶ τοὺς χαμάρρους, μήτε φίλαν, μήτε συνήθειαν τοῦ καλοῦ προτιμῶν, καὶ τῆς εὐσεβείας, μήτε τοῦ παῖδος τις εἶναι δόξεις ἐκ τοῦ ταῦτα ποιεὶν φροντίζων, ἀλλ' ἐνδεῶν τοῦ πνεύματος. Ήμεῖς δὲ τοῦτο μόνον κερδανοῦμεν τῆς σῆς φίλας, τὸ μὴ πιστεύειν φίλοις, μήτε τοῦ Θεοῦ ποιεῖσθαι τι προτιμότερον.

Sasimis metropolitanam urbem privare, ac mentis aperire et detegere? Quocirca tu quidem viriliter agere, et confortare, omniaque ad tuam ipsius gloriam, quemadmodum fluvii torrentes, trahe, nec amicitiam, nec vitæ consuetudinem et familiaritatem virtute ac pietate potiorem habens, nec quæ ex his rebus hominum opinio de re futura sit quidquam curans, sed uni duntaxat spiritui te addicens. Nos vero id duntaxat lucri ex amicitia tua capiemus, ut amicis posthac minime fidamus, nec Deo quidquam præferamus.

cum sim armaturæ miles, nec bello assuetus. Mox idem, πρὸς τραύματα.

(90) Οτι σου τῶν ἡμισωρ. Alludere mihi videtur, ait Bill., ad illud Achillis apud Homerum, *Iliad.* i., ubi negat sibi causam esse cur Trojanis bellum inferat, quod ab eis nec boves nec equi sui unquam intercepti sint:

Οὐ γάρ πάκοτ' ἐμάς βοῦς ἡλισταρ, οὐδὲ μέρ [Ιππους].

Verum Billio minime assentitur Combef. Hic enim, inquit, nulla allusio Homericæ, qualem cogitavit Bill., sed ipsa res ab Anthimo gesta, quam describit Gregorius in Basiliæ epitaphio.

(91) Περὶ γαλαθηρῶν. Combef. pro subrumis, agnellis videlicet ac porcellis; καὶ ὄρνιθων, gallinæisque.

(92) Συγχρύπτειν. Sic Reg., Harl., Pass. ac Combel. In edit. συγχρύπτειν.

(93) Πρὸς τὴν σεαυτοῦ. Ita codd. Harl. et Pass., Montac. et Morel. In ed. ξαντοῦ.

ΜΘ. ΤΩ ΑΥΤΩ (94).

Quieta gloriatur Gregorius; ipsi maxima actio est otium.

Ἐγκαλεῖς τὴν ἀργίαν καὶ βραχυμίαν, στὶ μὴ τὰ σά (95) Σάσιμα κατειλήφαμεν, μηδὲ ἐπισκοπικῶς κινούμεθα, μηδὲ, ὥσπερ κυριός βρώμα ριψέν ἐν μέσῳ, κατ' ἀλλήλων ὅμας ὀπλίζομεν (96). Ἐμοὶ δὲ μεγίστη πρᾶξις ἔστιν ἡ ἀπραξία. Καὶ ἴνα εἰδῆς τι τῶν ἐμῶν καλῶν, τοσοῦτον τῇ ἀπραγμοσύνῃ φιλοτιμοῦμαι, ὥστε οἰεσθαι καὶ νόμος εἶναι πᾶσι τῆς περὶ τοῦτο (97) μιγαλοψύχας. Καὶ ὡς εἰ πάντες ἡμᾶς ἐμιμούντο, οὐδὲ ἀν ἦν πράγματα ταῖς Ἑκκλησίαις, οὐδὲ ἀν τίστις παρεσύρετο (98), τῶν ἰδίων ἐκάτερ φιλονεκτῶν ὅπλον τυγχάνουσα.

Ν. ΤΩ ΑΥΤΩ (99).

Injurium se non esse Basilio probat Gregorius, minimeque se ab eo contumelia afficiendum.

Ὦς θερμὸν ἐξάλλη καὶ πωλικὸν ἐν τοῖς γράμμασι! Καὶ θαυμαστὸν οὐδὲν, ἀρτὶ σε δόξης γενέμενον (1), τὴν ἐπιδείκνυσθαι βούλεσθαι, ἡντίνα δέξαν εὐρέσκης (2), ίν' οὕτως σεαυτὸν μᾶλλον σεμνὸν ποιῆς, ὥσπερ τῶν γραφέων οἱ τὰς ὥρας γράφοντες. Ἐμοὶ δὲ τὸ μὲν πάντα ἐκδιηγεῖσθαι τὰ τῶν ἐπισκόπων, καὶ τὰ τῆς ἐπιστολῆς, ἐφ' ἥ σὺ δυσχεραίνεις, δύεν τε τριξάμεθα, καὶ σπου προσέβημεν (3), καὶ εἰς δικαστηρίαν, μαχρότερον ἢ κατ' ἐπιστολὴν εἶναι φαίνεται, καὶ οὐκ ἀπολογίας μᾶλλον ἔργον ἢ ἱστορίας (4). Ός δὲ συντόμως δηλώσας, ἥκεν τὴν ὥραν διαγνωστατος Ἀνθίμος μετά τινων ἐπισκόπων, εἴτε ὡς τὸν πατέρα ἐπισκέψθμενος τὸν ἐμὸν (καὶ τοῦτο γάρ ἔδοξεν), εἴτε σπουδάσων ἄπειρος ἐπισκούδασε. Πολλὴν δὲ καὶ περὶ πολλῶν (5) πειραν καθεῖται, τῶν παροικῶν, τῶν Σασίμων λιμνῶν, τῆς ἡμετέρας χειροτονίας, χαρισάμενος, αἰτήσας, ἀπειλήσας, δικαιολογησάμενος, φέξας, ἐγκω-

A Desidiam et inertiam nobis objicis, quia non occupavimus tua Sasima, nec episcopatus fastu mouemur, nec, velut esca canibus in medio projecta, in invicem vos armis instruimus. Mihi vero maxima actio est otium. Atque ut quidpiam laudum mearum intelligas, usque adeo quiete atque otio glrior, ut et omnibus magnitudinis animi hac in re me legem esse existimem. Atque utinam nostrum exemplum omnes sibi imitandum proponerent! nec Ecclesiae quidem negotii quidquam haberent, nec fides, quae propriarum cuique contentionum telum est misere distractetur.

L. EIDEM.

B Quam ferociter, et equinorum pullorum ritu exsilis in tuis litteris! Nec mirum te ad gloriam nuper evectum ostentare nobis **45** velle quam gloriam nactus sis, ut hac ratione le ipsum augustiore reddas, quemadmodum pictores, qui eximias formas depingunt. Mihi vero omnia, quae episcopi fecerunt, exponere, quidque epistola illa, qua discruciaris, contineat, atque et unde orsi et quo progressi simus, et ubi desierimus, prolixius esse videtur, quam epistolæ modus postulet, nec tam apologiæ opus, quam historiæ. Ut autem rem brevi exponam, fortissimus Anthimus ad nos cum episcopis quibusdam venit, sive ut patrem meum inviseret (nam id quoque præ se serebat), sive ut, quæ egit, ageret. Cumque plura pluribus modis tentasset, inquirens de parœciis, de Sasimorum paludibus, de nostra ordinatione, nunc blande allo-

(98) *Παρεσύρετο.* Ita duo Regg. In ed. περιεσύρετο.

(99) Alias XXXIII. Scripta eodem anno 372.

(1) *Δόξης γερόμενοι.* Ut significet eum, inquit Bill., qui totum se gloriae studio dedit, quemadmodum dicimus δόλον τοῦ Θεοῦ γενέσθαι, de eo qui totum se ad Deum contulit, eique se addixit, et δόλον εἶναι τῆς ἐκδηματος, qui totus in mortis meditatione desixis est. Legitur in Frobeniano, δόξης γενέμενον. Codd. Pass. et Regg., necnon Morel. et Combes. habent γενέσμενον, nec fortasse male, ut significet is qui jam gloriam degustavit.

(2) *Ἐνρέσκης.* Ita cod. Pass. Mox, pro σεμνῷ ποιῆσι, codd. Harl. et Pass., necnon et Combes. σεμνοποιεῖται.

(3) *Καὶ δύον προσέθημεν.* Cod. Pass. δηπτη προέημεν. Mox, καὶ εἰς δικαστηρίαν, reddiderat Bill.: et ubi scribendi finem fecerimus. At non puto verendum, ait Combes., scribendi finem, sed finem totius in Sasimorum episcopatu negotii; rectius igitur, quo tandem res abierit.

(4) *Ἡ ιστορίας.* Male Bill., quam epistolæ, quæ ipsa brevior apologia esse consuevit; melius ait Combes., quam prolixæ narrationis et libri.

(5) *Πολλὴν δὲ καὶ περὶ πολλῶν.* Bill. veritit, Cumque multis modis animum nostrum tentasset, paracrias commemorans... et nostram electionem. Sic ubique Billius veritit χειροτονίαν.

quens, nunc postulans, nunc minas adhibens, nunc A expostulans, nunc vituperans, nunc laudans, orbes sibi circumscribens, tanquam ipse solus nobis ob oculos proponendus esset, novaque metropolis, ut-pote major ac præstantior : Quid, inquam, civitatem nostram circumscribis, cum ipsi Ecclesiam quoque faciamus, utpote Ecclesiarum revera matrem et quidem antiquitus ? Ad extremum ille insectis rebus abcessit, multum anhelans, ac Basilismum nobis quasi Philippismum quendam objiciens. Num hic tibi injurii esse videtur ? Minime, ut opinor. Jam quonam etiam pacto nostra illa, hoc est, hominis insolentis et contumeliosi, epistola se habuerit, expende. Synodalem vocationem ad nos cuderunt. Me vero contra pugnante contumeliamque nobis fieri contendente, secundo loco postularunt, ut hortatu meo et rogatu de his rebus consultationem haberetis. Id ego, ne, quod prius moliebantur, fieret, me recipi facturn, rem omnem arbitrii vestri faciens, an eos **46** congregare velitis, et ubi, et quando : quod quidem hominis erat, non contumelia, sed honore vos afflentis. Quoniam autem ne hic quidem injuriae quidquam tibi a me ortum est, quod reliquum est, commemora. Quod si id vos ex me discere oportet, ipsam Anthimi epistolam vobis perlegam, quam, cum paludes nobis prohibentibus et comminantiibus invassiset, ad nos misit, contumeliis et probris nos conscientis, ac velut triumphum quendam adversus nos, ut victos, canens. Quam autem rationem habet, ut cum tua causa in illius offensione C incurramus, tibi rursus diapliceamus, velut illi faventes ? Haec porro cognita tibi prius esse oportuit, vir admirande : ac ne tum quidem contumelia nos afflere, si nihil aliud, certe ut presbyteros. Quod si ostentationis gloriaeque nimio studio teneris, atque e loco superiori nos alloqueris, velut metropolitanus parvæ civitatis incolas, vel etiam ruricolas, nobis quoque supercilium est, quod opponamus. Hoc enim cuivis facillimum est, ac fortasse æquius.

(6) Κύκλους ἔστω περιγράφας. *Limites sibi statuens*, ceu novæ metropoleos, intra quos Nazianzum cogebat, ac potissimum Sasima. Bill. reddit : *Variis denique orationis circulis, strophis et ambagiis utens*; nempe ut ad novam suam metropolim Gregorii animum induceret. Non acquievit Gregorius, imo contendit suam urbem paræciamque ad veterem pertinere metropolim : extincto tamen Basilio, dum Nazianzi curat præfici episcopum, agnoscit Theodoretum Tyanensem metropolitam, cuius id juris esset, epistolis ad ipsum.

(7) *Mellora οὐσιῶν*. Cod. Harl., μείζονα οὖσαν τῆς περιγραφῆς, vel τῆς περιγραφῆς, utipote latius statuī finibus procurrens.

(8) Τι περιγράφεις, ἔφην, τὴν ἡμετέραν κόλιν. In ed. quibusdam pro ἔφην legitur εἰσω, unde Combef. τι περιγράφεις εἰσω τὴν ὑμετέραν [τὴν ἡμετέραν] πόλιν. Gregorii verba sunt ad Antibimum : *Cur intra tuæ fines nostram circumscribis urbem?*

(9) *Basiliscus* ἡμῖν, ὡς *Φιλιππισμόν*. Alludit,

μιάσας, κύκλους ἔστω περιγράφας (6), ὡς δέος πρὸς αὐτὸν μόνον δρᾶν ἡμῖς, καὶ τὴν νέαν μητρόπολιν μείζονα οὖσαν (7). Τι περιγράφεις, ἔφην, τὴν ἡμετέραν πόλιν (8), ἡμῶν ποιουμένων καὶ τὴν Ἐκκλησίαν, ὡς δυτικὰς Ἐκκλησίαν μητέρα καὶ ἀναθεν ; Τέλος, ἀπῆλθεν ἀπρακτος, πολλὰ περιπνεύσας, καὶ Βασιλισμὸν ἡμῖν, ὡς Φιλιππισμὸν (9), ἐγκαλέσας. Μή τοῦτο ἀδικεῖν τοι δοκοῦμεν; Οὐκ οἶμαι. Σκόπει δὲ καὶ τὸ τῆς ἐπιστολῆς, διπλαὶς παρὰ τῶν ὑβριστῶν ἡμῶν. Κλήσιν συνοδικὴν ἐπύκωσαν (10) πρὸς ἡμᾶς. Ἐμοῦ δὲ ἀντιλέγοντος, καὶ θριν τὸ πρᾶγμα φάσκοντος, ἀλλὰ τὸ γε δεύτερον ἡξιουν, δι' ἐμοῦ περακληθῆναι ὑμᾶς περὶ τούτων βουλευσομένους (11). Τοῦτο ὑπέστην, ἵνα μὴ τὸ πρότερον γένηται, τὸ παντεῖρον ὑμῖν ποιούμενος, εἰ βούλεσθε συναγαγεῖν αὐτοὺς, B καὶ διπού, καὶ πηγίκα ὅπερ τιμῶντος ἦν, οὐχ ὑβριζόντος. Ἐπειδὴ δὲ οὐδὲ τοῦτο ἀδικοῦμεν, εἰπὲ τὸ λειπόμενον. Εἰ παρ' ἐμοῦ (12) τοῦτο δὲ μαθεῖν ὑμᾶς, αὐτὴν ὑμὸν ἀναγνώσσωμαι τὴν Ἀνθέμου ἐπιστολὴν, ἦν, διε κατέσχε λίμνας, ἡμῶν ἀπαγορεύντων καὶ ἀπειλούντων, ἐπέσταλκε πρὸς ἡμᾶς, καὶ ὑβρίζων, καὶ δινειδίζων, καὶ ὥσπερ ἐπινίκιόν τινα καθ' ἡμῶν ἄδων ὡς ἡττημένων. Καὶ τίνα έχει λόγον, ἐκείνῳ μὲν προσκρούειν δι' ὑμᾶς, ὑμὸν δὲ ἀπαρέσκειν, ὡς ἐκείνῳ χαριζομένους ; Ταῦτα δὲ έδει πρότερον μαθεῖν, ὡς θαυμάσιε, καὶ μηδὲ τότε ὑβρίζειν, εἰ μὴ τι ἀλλο, ὡς πρεσβυτέρους. Εἰ δὲ λαλῶ (13) ἐπιδεικτικῶς ἔχεις καὶ φιλοτίμως, καὶ ἐξ ὑπερδεξιῶν ἡμῖν διαλέγη, ὡς μητροπολίτης μιχροπολίταις, ή καὶ ἀπόλιτον (14), έστι καὶ ἡμῖν δρῆς ἦν ἀνθέξομεν (15). Πάστον γὰρ τοῦτο παντὶ, καὶ ισως εὐλογύτερον.

C illi faventes ? Haec porro cognita tibi prius esse oportuit, vir admirande : ac ne tum quidem contumelia nos afflere, si nihil aliud, certe ut presbyteros. Quod si ostentationis gloriaeque nimio studio teneris, atque e loco superiori nos alloqueris, velut metropolitanus parvæ civitatis incolas, vel etiam ruricolas, nobis quoque supercilium est, quod opponamus. Hoc enim cuivis facillimum est, ac fortasse æquius.

ait Bill., ad oratores Athenienscs, qui Philippismi mutuo sese insinuabant, hoc est, quod, prodita patriæ libertate, Philippo Macedonum regi studerent. Ita Basilismum Gregorio Antibimus objiciebat, quod totus ab adversarii sui Basilii partibus staret.

(10) *Ἐπύκωσαν*. Cod. Harl. ἐπυκώσαντο. Mox, διε deest in Pass. *Synodalem ad nos sanxere rocationem*, hoc est, ait Combef., vel ad synodum vo- D cantes, vel ex synodo, quasi scilicet novæ metropoli subiectos.

(11) *Περὶ τούτων βουλευσομένους*. Cod. Pass. βουλομένους, ut in rebus assensum præbeatis.

(12) *Εἰ παρ' ἐμοῦ*. Id. coj. si δὲ παρ' ἐμοῦ. Cod. Harl. εἰ δὲ παρ' ἐμοῦ.

(13) *Εἰ δὲ λαλῶ*. Ita cod. Pass. Edit. ε? σε.

(14) *Ἡ καὶ ἀπόλιτον*. Bill., vel etiam civilitis expertibus.

(15) *Ηρ ἀνθέξομεν*. Codd. Harl. et Pass. ἀνθέξομεν. Paulo post, καὶ deest in cod. Pass.

NA'. NIKOBULOS (16).

Quo anno tres epistole quae sequuntur, ad Nicobulum scriptae sint, incertum. Si quis tamen velit conjecturam facere ex his epistola LIII, alias II, verbis: Cum Basiliū Magnum semper mihi prætulerim, tametsi illi contrarium videretur, tum nunc quoque prefero: si quis, inquam, volit ex his verbis conjecturam facere, quam falso esse levissimam, conjectare licebit has litteras de epistolis suis Gregorium scripsisse anno 372, quo tempore nonnulli Basilio, ob episcopatum Sasimensem, iratus erat. Quidquid sit de tempore, hoc ordine scriptas esse arbitratur. I^o Rogatus a Nicobulo Gregorius, ut artem scribendi litteras tradaret, respondit epistola LI, alias CCIX. II° Nicobulus deinde ipsas Gregorii epistolas, ut scribendi exempla, postulavit, atque interim, dum mittenda epistolarum collectio parabatur, Gregorius rescripsit epistolam LIII, alias CCVII. III° Tandem cum suis epistolis et Basiliis emitti epistolam LIII, alias II.

Tῶν γράφεται ἐπιστολὰς (ἐπιστῆ καὶ τοῦτο αἱ-Α) οἱ μὲν μακρότερα (17) γράφουσεν ἡπέρ εἰδός, οἱ δὲ καὶ λίγην ἀνθεστέρα· καὶ ἀμφότεροι τῶν μετρίου (18) δειπνάνουσι, ὥσπερ τῶν σκοτῶν οἱ τοξεύοντες, ἢν τε εἰσαὶ τέμπωσιν, ἢν τε ὑπερεμπωσιῶσι· τὸ γάρ ἀποτυγχάνειν θεον, καὶ πέπο τῶν ἐναντίων γίνεται. Εἴτε δὲ μέρεν ἐπιστολῶν, ἣ γράψα· καὶ οὗτοι μακρότερα γράπτεον, οὐ μὴ πολλὰ τὰ πράγματα· οὗτοι μακρολογητέον, ἵνα πολλά. Τί γάρ; ἢ τῇ Περσικῇ σχοῖνῳ μετρεῖσθαι δεῖ τὴν σφράν, ἢ παιδικαῖς πήχεσι· καὶ οὗτοις ἀτελῆ γράφειν, ὡς μηδὲ γράφειν· ἀλλὰ μετρεῖσθαι τῶν σκοτῶν τὰς μεσημβρίνας, ἢ τῶν γραμμῶν (19) τὰς κατὰ πρόσωπον ἀπαντώσας, ὃν συντάσσει τὰ μῆκη, καὶ παραφεύεται· μᾶλλον ἢ φεύγεται τῶν ἀκρων τισὶ γκωρίζομεν· καὶ έστι, ὡς ἀν εἰπούμενοι καιρίως (20), εἰκασμάτων εἰκάσματα, ἀλλον ἀμφοτέρων φεύγοντα τὴν ἀμετρίαν, τοῦ μετρέου κατατυγχάνειν. Περὶ μὲν δὴ συντομίας (21) ταῦτα γινώσκων· περὶ δὲ εσφηνίας, ἀκείνῳ γκωρίμον, διτε κρεφύγοντα τὸ λογοειδές (22), δοον ἀνδέχεται, μᾶλλον εἰς τὸ λαλικὸν ἀπονοίνει· καὶ, ἵνειπον συντόμως, αὕτη τῶν ἐπιστολῶν ἀρίστη καὶ κάλλιστα ἔχουσα, ἢ ἂν καὶ τὸν ίδιωτην πείθη, καὶ τὸν πεποιημένον, τὸν μὲν, ὡς κατὰ τοὺς πολλοὺς ὄμοις, τὸν δὲ, ὡς ὑπὲρ τοὺς πολλούς, καὶ ἢ αὐτόθεν γκωρίμος. Όμοιως γάρ δικαιορίαν καὶ γρίφον (23) νοεῖσθαι, καὶ ἐπιστολὴν ἐρρηγεύεσθαι. Τρίτην έστι τῶν ἐπιστολῶν, ἡ χάρις. Ταῦτην δὲ (24) φιλάξομεν, εἰ μήτε παντάπαις ἔηρα καὶ ἀχάριστα (25) γράφομεν, ἢ καὶ ἀκαλλώπιστα, ἀκόσμητα τε καὶ ἀκόρητα (26), δὴ λέγεται· οἷον δὴ γκωμῶν, καὶ παρομάνων, καὶ ἀποφθεγμάτων ἐκτός, ἔτι δὲ σκωμάτων, καὶ ανιγμάτων, οἵ δὲ λόγος καταγλυκάνεται· μήτε λίγην τούτοις φαινούμεθα καταχρώμενοι· τὸ μὲν γάρ ἀγροκόν, τὸ δὲ ἀπληστόν. Καὶ τοσαῦτα (27) τούτοις χρη-

A Ek iis qui scribant epistolas (quandoquidem hoc etiam flagitas), alii longiores scribunt quam par est: alii vero multo breviores. Horum utriusque a modo aberrant, ut a scopo qui, dum jaculantur, vel circa, vel ultra mittant. Nam uteunvis faciat, perinde aberrant, etiamsi ex contrario prodeant. Est autem modus epistolarum, utilitas: et neque longiores scribendae sunt, ubi multa non sunt negotia, neque jejunias conscribendas, ubi res multas suspetunt. Quid enim? An Persico funiculo sapientiam motiri oportet, aut puerilibus cubitis; et sic imperfecta scribere, ut ne scribere quidem sit: sed imitari potius meridianas umbras, aut lineas a fronte occurrentes, quarum considerunt longitudines, et osserunt se potius, quam apparent B extremitatibus quibusdam note: et suat, ut apte dixerim, conjecturarum conjectanea? Oportet, immoderatum in utrisque tenorem fugiendo, 47 medium assequi. De concisa certe conscribendi ratione, haec censeo; de diluciditate autem illud perspicuum est, oportere fugiendo subtilius et ornatus dicendi genus, quantum fieri potest, ad familiare potius declinare; et, ut summatione loquar, haec optima et pulcherrime scripta epistola est, qua et indocto persuadet et erudit: atque illi quidem, ut ad vulgi consuetudinem accommodata, huic autem, ut vulgi indolem et caput superans; item que ex se quam primum cognitis perspectaque est. Nam sequitur importunum est, e griphum intelligere, et epistolam interpretari. Tertia dos epistolarum est gratia: hanc sane obtinebimus, si non prorsus arida et ingrata scribimus, aut etiam incompta, et inornata, et inculta, ut dicitur; quale nimis est quod sententiis, et adagiis, ac memorabilibus dictis vacuum est: itemque

maxime in epistolis τὸ ἀκαλλώπιστον, καὶ διτε ἔγγυτάτω τοῦ κατὰ φύσιν, quod ornari caret, et ad naturam proxime accedit. Veritatem Morel. φεύγοντα τὸ λογοειδές, etc., fugiendo verborum suillitatem, ad loquacitatem potius declinare. Certe sic in scribendo concisus esse noluit Gregorius.

(23) Γρίφος. Grifhani, hoc est, enigmaticum sermonem.

(24) Τρίτην δέ. Ita codd. Reg. ac Montac. la edit. Τρίτη.

(25) Εἶρα καὶ ἀχάριστα. Ita Par. et alter cod. D la edit. Εἶραν καὶ ἀχάρι.

(26) Καὶ ἀκόρητα. Ita Par. et alii codd. In edit. εὔχορητα. Veritatem interpres, et satis etiam ac tardum, ut dicitur, gignentia.

(27) Καὶ τοσαῦτα. Ita cod. Edit. καὶ τὸ τοσαῦτα. Mox iid. δια καὶ δια.

jocis, salcis dictis, et enigmatibus caret, quibus dulcescit ac sapit oratio. Neque admodum his abutit videamur: illud enim agreste et rusticum: hoc inexpleibile. Quare iis pariter utendum est atque purpuris in textura. Figuras autem admitemus, sed et has quoque perpaucas et non inverecundas. Opposita vero, allusiones, et paria membra sophistis projiciemus: quod si alicubi etiam adlibeamus, hoc ut ludentes potius faciemus, quam serio agentes. Extremum sermonis erit, quod ab aliquo perto viro accepi de aquila dicente, quando aves de regno disceptabant, atque aliiae aliter se exornassent, aquilae pulcherrimum fuisse, quod non punitaret esse pulchra. Hoc etiam in epistolis potissimum est observandum, ut iis insit in affectata quaedam gratia, et ut ad naturam quam proxime accedant. Haec ad te hactenus de epistolis, ut per epistolam transmitimus: atque haec fortasse minus ad nos faciunt, quibus majora curae sunt: cetera ipse tuo libi studio comparabis, cum ducilitate valeas, et qui in his clari sunt et celebres te docebunt.

48 LII. EIDEM.

NB. Τῷ ΑΥΤῷ (32).

Mixit Nicobulo Gregorius collectas epistolas, quas languam recie scribendi exempla flagitarat.

Autumno flores a prato possis, et Nestorem aestate proiectum armas, dum a me elegans et scitum quiddam in sermonibus petis, qui jamdudum omnis orationis et vita amoenorem cultum amisi. Nihilominus (neque enim Eurystheum quoddam certamen, aut Herculeum nobis injungis, sed admodum suave et tranquillum; nempe ut tibi epistolas meas colligam, quanta copia fieri potest), in tandem hec lorum suis librī insere, non amatorium, sed oratorium, neque ad specimen et ostentationem, potius quam ad usum etiam nostræ caue. Nam aliud quiddam est alterius iudicium, aut levius aut majus: verum sermonum nostrorum nota est, quod erudiant in sententiis atque decretis, ut usu venerit. Et quemadmodum cum ingenuo partu, ita cum oratione pater una semper apparel, non minus quam ii qui procrearunt, corporis no-

(28) Ἀπορρίψομεν. Ita Par. Alter cod. ἀπορρίζωμεν. In edit. ἀπορρίψομεν, quod mallet Morel., quia præcedit παραδεξόμεθα.

(29) Άλλοι δὲ λόγων. Tres codd. ἄλλος δὲ λόγως.

(30) Παρῆμεν. Par. et alter cod. πάρ' ἡμῶν

(31) Φιλοτονήσεις. Ita tres codd. In edit. φιλοτονήσεις.

(32) Alias CCVIII. Scripta paulo post præcedentem.

(33) Τὸ τερπτὸν καταλέλυκα. Ita codd. quinque et Pass. In edit. τὸ φιλότιμον.

(34) Εὐρύσθειόν τινα. Eurystheus, Mycenarum rex, Junonis odio obsequens, Herculem, oraculi jussu, sibi subditum, ad difficultissima quaque aileunda pericula adegit, sperans futurum ut pondensis magnitudine opprimeretur; at semper evasit vicit. Hæc menorat Virgilius, *Aeneid*, VIII, vers. 294-295:

*Ut duros mille labores,
Rege sub Eurystheo, fatis Junonis iniquæ,
Pertulerit.*

(35) Ήδύν τε καὶ ήμερον. Ita Pass. Edit. ήμερον καὶ ήμέτερον, suare et saniliare.

(36) Σὺ τοινύ τοῦτον ιμάττα. Parodia est insignis,

Α στέον, δσα καὶ ταῖς πορρύραις ἐν τοῖς ὑφάσμασι. Τροτὲς δὲ παραδεξόμεθα μὲν, δλίγας δὲ, καὶ ταῦτα, οὓς ἀνασχύντους. Ἀντίθετα, καὶ πάροισ, καὶ ισόκωλα σορισταῖς ἀπορρίψομεν (28). εἰ δὲ που καὶ παραλάβοιμεν, ως κατακαΐσοντες μᾶλλον τοῦτο ποιήσομεν, ή σπουδάσοντες. Πέρας τοῦ λόγου, δπερ τὸν κομψὸν τινός, ήκουσα περὶ τοῦ δεστοῦ λέγοντος, ἥγίκα ἐκρίνοντο περὶ βασιλείας οἱ δρυνθες, καὶ δλλοι δλλως (29) ἥκον ἐπιτούς κοσμήσαντες, δτε ἔκεινου κάλλιστον ἦν τὸ μη οἰεσθαι καλὸν εἶναι. Τοῦτο καν ταῖς ἐπιστολαῖς μάλιστα τηρητόν εδικαλλώπιστον, καὶ δτε ἐγγυτάτω τοῦ κατὰ φύσιν. Τοσαῦτά σοι περὶ ἐπιστολῶν, ως δι' ἐπιστολῆς παρῆμεν (30). καὶ ταῦτα τινας ως πρὸς ἡμῶν, οἵτε τὰ μείκω επουδάσεται· τάλλα δὲ αὐτός τε φιλοπονήσεις (31), εὔμαθης ὁν, καὶ οἱ περὶ ταῦτα κομψοὶ διδάσκουσιν.

B *49 LII. EIDEM.*

'Ἐν μετοπώρῳ τὰ δάνθη παρὰ τοῦ λειμῶνος αἰτεῖς, καὶ γεγηρακότα ὀπλίζεις τὸν Νέστορα, ἐμέ τι νῦν ἀπατῶν δεξιὸν εἰς λόγους, δς πάλαι καὶ λόγου παντὸς καὶ βίου τὸ τερπτὸν καταλέλυκα (33). "Ομήρος δὲ (οὐ γάρ Εύρύσθειόν τινα (34) τοῦτον ἀθλὸν ἐπιτέλλεις ἡμῖν, οὐδὲ Ἡράκλειον, ἀλλὰ καὶ μάλι ἡδύν τε καὶ ἡμερὸν (35), τῶν ἐπιστολῶν σοι συναγαγεῖν δσας οἴλον τε), σὺ τοίνου τοῦτον ιμάτεα (36) ταῖς εαῖς ἐγκατάθου βίσθοις, οὐκ ἐρωτικὸν (37), ἀλλὰ λογικὸν, οὐδὲ ἐπιδεικτικὸν μᾶλλον, ή χρήσιμον καὶ τῆς ἡμέτέρας αὐλῆς (38). "Ἄλλου μὲν γάρ ἀλλο τι γνώρησμα (39), ή μικρὸν ή μείζον· τῶν δὲ ἡμέτέρων λόγων, τὸ παιδευτικὸν (40) ἐν τε γνώμαις καὶ διγμασιν, ὅπῃ παρείκοι (41). Καὶ καθάπερ εὐγενεῖς τόκω (42), τοῖς λόγοις δὲ πατήρ αἰτι συνεμφαίνεται· οὐχ ἡτον ή τοῖς σωματικοῖς ως τὰ πολλὰ χαρακτῆρειν οἱ φύσαντες. Τὸ μὲν οὖν ἡμέτερον τοιούτον. Σὺ

inquit Morel., ad hunc Homericum versum *Iliad*. XIV, vers. 219 :

Tὴν τοῦτον ιμάτα, τεῷ δ' ἐγκάτθεο κόλπῳ.

Hoc nunc accipito, gremioque imponito lorum.

(37) Οὐκ ἐρωτικόν. Cod. Pass. et alter οὐκ ἐρωτικὸν τινα.

(38) Καὶ τῆς ἡμέτέρας αὐλῆς. Ita Pass., Par. et alii codd. ac Combes. *Nostre caute, inquit, scilicet disciplinas Christianas, non profanæ eruditio-*nes. In edit. καὶ τοῖς ἡμέτέροις αὐλοῖς, quod vertit Morel., *Ad usum etiam nostrarum tibiarum.*

(39) Γνάρωμα. Ita codd. Reg., Pass. et Par. Edit. γνώριμον.

(40) Παιδευτικόν. Ita codd. Par. et Reg., Montac. et Combes. In edit. παιδευτόν, vertitque interpres, *Sermonum nostrorum nota est, id quod eruditum est tum in sententiis, tum in opinionibus decretive.*

(41) Παρείκοι. Ita cod. Reg. et Pass. In edit. πατήσοι.

(42) Καθάπερ εὐγενεῖς τόκω. Alia series verborum in uno ex codd. Montac., et forte clarior: Καὶ τοῖς λόγοις δὲ πατήρ αἰτι συνεμφαίνεται, οὐχ ἡτον ή καθάπερ εὐγενεῖς τέκνω τοῖς σωματικοῖς, ως τὰ πολλὰ, χαρακτῆριν οἱ φύσαντες.

δε ήμεν ἀντιδοίης, αὐτό τε τὸ γράφειν, καὶ τὴν ἐξ ὅν γράφομεν ὡφέλειαν. Τούτου γάρ ἀμείνων μισθὸν οὔτε αἴτειν, οὔτε ἀπαιτεῖν ἔχομεν, ή τοῖς αἰτοῦσι λυσιτελέστερον, ή τῷ παρέκχοντι πρεπωδέστερον.

ΝΓ'. Τῷ ΑΥΤῷ (43).

Inter epistolulas quas pro Nicobulo Gregorius collegit, primas concedit epistolis Basiliū.

Ἄει προτιμήσας ἐμαυτοῦ τὸν μέγαν Βασιλεῖον, εἰ κακεῖνῳ τούναντίον ἐδόκει (44), καὶ νῦν προτιμῶ, οὐχ ἥττον διὰ τὴν διάθειαν, ή τὴν φιλίαν. Διὰ τοῦτο προθεὶς (45) τὰς ἐκείνου ἐπιστολὰς, τὰς ἐμὰς ὑποτίθημι. Καὶ γάρ ἐπιθυμῶ πανταχοῦ συνεζεῦχαι τὴν ἡμᾶς ἀλλήλοις, καὶ ἀμά τύπον παρέχων τοῖς ἀλλοῖς

B

τοῦ μετρίου καὶ τῆς ὑφέσεως.

ΝΔ'. Τῷ ΑΥΤῷ (46).

Hanc etiam ad Nicobulum epistolam ob nomine et materiae cognitionem subjungimus; quam tamen scriptam esse tempore probabile est, cum roganti Nicobulo artem scribendi litteras tradidit. In ista quid sit laconismus enim docet laconice.

Τὸ Δακωνίζεν οὐ τοῦτο ἔστιν, διπερ οἵτι, ὀλίγας συλλαβᾶς γράφειν, ἀλλὰ περὶ πλείστων ὀλίγας. Οὕτως ἐγὼ καὶ βραχυλογώτατον "Ομηρον λέγω, καὶ πολὺν τὸν Ἀντίμαχον (47). Πάλι: τοῖς πράγμασι χρίνων τὸ μῆκος, ἀλλ᾽ οὐ τοῖς γράμμασι.

ΝΕ'. Τῷ ΑΥΤῷ (48).

Nicobulum hac epistola per amantissimis invitat Gregorius, ut sese invicat. Quo tempore scripta sit nihil indicat.

Φεύγεις διώκοντας Γιωτούς νόμοις ἐρωτικοῖς, ίνα C σειστὸν ποιῆσι τιμιώτερον. Ἡκε οὖν, καὶ νῦν τὴν τοῦ μακροῦ χρόνου ζημιαν ἀναπλήρωσον ἡμῖν. Καὶ εἰ τὶ σε τῶν αὐτοῖς κατέχοι (49), πάλιν ἀφήσεις ἡμᾶς, ὡς ἀν σεμνότερος ἦς, πάλιν ποθούμανος.

ΝΓ'. ΘΕΚΛΗ (50).

Thecla, ad quam scripta est hec epistola, mulier fuit pietate insignis, quae fortuito in necessitudinem Gregorii venerat, occasione cuiusdam epistolae de calamitatibus ad ipsum datur, in qua aliquid ipsa suo nomine addiderat.

Τὴν μικράν (51) σου προσθήκην τοῦ γράμματος, ως μεγάλην ἐπιστολὴν, ἐδεξάμην. Ἐμοῦ γάρ ὀμεῖς, καὶ ὑμῶν ἐγὼ, τοῦ πνεύματος οὐτως ἡμᾶς ἀμβούσαντος (52). Τοῦτο εἰδότες, εὐχεσθε (53) ὑπὲρ ἡμῶν, καὶ περὶ πάντων θαρρεῖτε, ως οὐδένας (54)

D

Exiguum tuum litterarum additamentum, ut ingentem epistolam accepi. Nam et vos nostri, et nos vestri sumus, spiritu nimirum nos ad hunc modum copulante. Quod cum vobis exploratum sit, pro nobis preces ad Deum adhibete, et de omni-

(43) Alias II. Scripta eodem circiter tempore.

(44) Εἰ κακεῖνῳ τούραντον ἐδόκει. Ita Pass. Edit. minus bene δοκεῖ, videatur. Quorum quidem verborum hic sensus est, tametsi ille sibi me præferret.

(45) Προθεὶς. Ita Reg. duo. Edit. male προτιθεῖται.

(46) Alias III. Scripta circa idem tempus.

(47) Καὶ ποιῶ τὸν Ἀντίμαχον. Antimachum poetam suisse obscurissimum colligere est ex Elio Spartiano, ubi Adrianum imperatorem ait Calacianos libros obscurissimos, Antimachum imitando, scripsisse. Quin et Dion Cassius eundem Adrianum scribit Homerī poema abolere cogitasse, et pro eo Antimachum in scholis legendum inducere, cuius

nomen multi adhuc ignoraverant. Bill. Vide Suidæ Lexicon.

(48) Alias CLIV. Scripta forte circa eadem tempora.

(49) Κατέχοι. Cod. Reg. κατέχει. Ita et legit Bill. qui reddit: retinet.

(50) Alias CC. Scripta circa annum 372.

(51) Μικράν. Ita codd. Reg. et Pass. In ed. μακράν. Mox έπον. Ita Bill. et Combef. Edit. επον.

(52) Αρμόσαρτος. Ita codd. Reg. et Combef. In edit. ἀρμόσαρτος.

(53) Εἰδότες, εὐχεσθε. Ita cod. Reg. et Combef. In ed. εἰδότες, καὶ εὐχεσθε.

(54) Οὐδέρας. Sic emendavimus ex cod. Par. οὐδένα, quod vitiose legitur in ed. Mox, ἡμῶν. Ed. δημῶν.

LIII. ΕΙDEM.

A tis, ut plurimum, innescunt. Nostrum igitur ejusmodi est. At tu nobis et ipsam scriptiōne rem pendas, et emolumētum ex iis que seribimus. Potiorem enim hac mercedem neque petere, neque reposcere habemus, aut flagitiantibus utiliore, aut largienti magis decoram.

LIV. ΕΙDEM.

Cum Basiliū magnum mihi semper prætulerim, tametsi illi contrarium videtur, tum nunc quoque præsero, non minus veritate, quam amicitia motus. Quocirca epistolis illius priore loco positis meas subiecto. Ubique enim nos inter nos conjunctos esse cupio: si nūlque etiam id ago, ut modestie ac submissionis exemplum aliis præbeam.

LIV. ΕΙDEM.

Laconice loqui, non est, ut putas, paucas syllabas scribere, sed de plurimis rebus paucas. Aitque bac ratione ego et maxime breviloquum Ἑμορυμ esse pronuntio, et prolixum Antimachum. Qui tandem iudicū? nimirum rebus, non autem litteris longitudinem testimans.

LV. ΕΙDEM.

Nicobulum hac epistola per amantissimis invitat Gregorius, ut sese invicat. Quo tempore scripta sit nihil indicat.

Quod persequentes fugis, id fortassis ex amatoriis legibus facis, ut bac ratione majorem tibi honestem concilias. Veni igitur, ut et nunc diuturni temporis detrimentum nobis sarcias. Ac si quid rerum tuarum te retineret, rursum nos relinques; quo augustiorē bac ratione te reddas, rursum a nobis expeditus.

LVI. THECLÆ:

Exiguum tuum litterarum additamentum, ut ingentem epistolam accepi. Nam et vos nostri, et nos vestri sumus, spiritu nimirum nos ad hunc modum copulante. Quod cum vobis exploratum sit, pro nobis preces ad Deum adhibete, et de omni-

Digitized by Google | Распознавание текста

bus rebus magno animo estote, ac de nobis illud A γνησιωτέρους ἡμῶν εύρισκοντες, οὐδὲ μᾶλλον τὸ
persuasum habetote, quod nullos unquam, qui sin- υμέτερα κοινουμένους (55). εἰ καὶ μήπω, μήτε
ceriore erga vos animo sint, nec qui magis res συνθίεια πολλή, μήτε πέρι τοῦτο ἐδίδαξε. Ήπει δὲ
vestras communes sibi esse dueant, reperietis, τῶν λυπηρῶν, τί χρὴ γράφειν, ή διτὶ βούλομαι τῆς
etiamsi aliqui hoc nec longa consuetudo et fami- ἀκρας φιλοσοφίας καιρὸν τοῦτον νομίσαντας (56).
liaritas, nec experientia testatum fecit. De iis au- Ἑγκαρτερεῖν τότε πάθεστ, καὶ οὕτως ἀγωνίζεσθαι
tem rebus, quæ molestiam afferunt, quid aliud πρὸς τοὺς λυπηράς, ἐπειδὴ γε ἄλλας οὔτε δυνατέν,
scribere attinet, quam quod eos volo qui sum- οὔτε δσ:ον;
mæ philosophiæ tempus hoc esse existimant, in calamitatibus fortē animum p̄stare, atque ita
eum iis, qui mōrōrem inferunt decertare, quandoquidem aliter nec fieri potest, nec fas est?

50 LVIL EIDEM.

NZ. TH. ΑΥΓΗ (57).

Inter Basiliæ epistolæ, hec CCCXXI ponitur; sed Gregorii nostri, non vero Basiliæ fatus est. Etenim, ut cum nostro Prudentio Marano loquar, hujus epistolæ auctorem Gregorium Nazianzenum esse non obscure perspicitur. Tota sapit Gregorii argutias et veneras. festivumque scribendi genus In hac autem epistola. non sine solito lepro Theclam rogat, ut his qui ecclesiæ consecptum extraherent, vinum suppeditet, propterea quod vehemens anni præteriti frigus vites succiderat. Porro Gregorius noster exædificati magnifice templi laudem patri suo tribuit. Non tamen de ipsa templo, cuius menio fit in oratione 1, alias XLI, quodque adeo jam ab anno 362 exstructum erat, sed de quibusdam externis ornamentis progressu temporis templo adjectis, id esse intelligendum ipsa epistolæ verba non satis intellectu a priori interprete suadent.

Præterito anno, frigus incubuit patriæ vehemens, B η vitium geminas jam ad partum solutas succidit: que cum steriles remanserint, phialas nostras siccas et aridas reddiderunt. Sed quid nos induxit, ut plantarum sterilitatem tibi tragicè ob oculos poneremus? Ut et ipsa secundum Salomonem *etas* nobis florescens vitis et palmes abundans: non uiam proferens, sed uavarum rorem silitientibus exprimens. Qui autem situnt, quinam sunt? Qui ecclesiæ consecptum extrahunt. Ego cum non habeam unde eos montano liquore recreem, ad tuam dexteram uitis refertam confugi, ut in nos tuos fontes fluviali quadam copia manare jubeas. Id enim si cito feceris, multorum quidem ora curabis, eaque arida: me vero imprimis Atticum rogatorem recreabis.

Τὸ παριπεῦσαν ἕτος, χρυμὸς γέγονε (58) τῇ πατρὶδι βαρὺς; καὶ τὰς βλαφαρίδας τῶν ἀμπελῶν (59) τὰς ήδη πρὸς ὠδῖνας λυομένας ἀνέκοψεν· αἱ δὲ ἀπομεινασαι στεῖραι, αὐχμηρὰς καὶ ἀερόχους; τὰς φιάλας ἡμῶν ἔξειργάσαντο (60)· τὶ δὴ ποτὲ οὖν τοι τὴν τῶν φυτῶν ἀκαρπίαν ἐκτραγῳδῆσαι προήθημεν; "Ινα γένη τὴν, κατὰ τὸν Σολομῶντα, καὶ οὐτὴ διπελος χυπρίζουσα, καὶ κατάκαρπος κληματίς· οὐ βάτρυν ἔκανθησασα, ἀλλὰ τῶν βοτρύων ἐκθλιψασα τοὺς διψώστην δρόσον. Τίνες δὲ εἰσιν οἱ διψῶντες; Οἱ τὸν περβολὸν (61) τῆς συνόδου (62) τειχίζοντες. Τούτους δρεινῷ μεθύσματι ποτίζουσι οὐκ ἔχων ἔγω, ἐπὶ τὴν πολυστάφυλον σου κεχύρηκα δεξιάν· ίν τὴν ἡμῖν ἐκ ποταμίας τοὺς σοὺς κελεύσῃς ἐπιφρένσαι χρουούσι. Τοῦτο γάρ τάχος ποιήσασα, πολλῶν μὲν στόματα ἔτρει θεραπεύσεις (63), εὐφρανεῖς δὲ πρῶτον ὡς ἐν μάλιστα καὶ τὸν Ἀττικιστὴν ἐπαίτην (64) ἐμέ.

(55) *Υμέτερη κοινουμένους.* Ita Par. Edit. ἡμέτερα κινουμένους.

(56) *Καρόρ τοῦτον ρομπαρτα.* Ita Par. Edit. νομίσαντες.

(57) *Inter Basilianas CCCXXI. Scripta circa annum 372.*

(58) *Γέροντες.* Coisl., duo Reg. duo et Vat. γεγένηται.

(59) *Τὸν ἀμπέλων.* Harl. et Med. τῆς ἀμπελου. Ibi- dem λυομένας deest in Harl. Med. habet πρὸς ὠδῖνα.

(60) *Ἐξειργάσαντο.* Coisl. duo et Reg. duo εἰργάσαντο. Paulo post, idem ἐκτραγῳδῶς; ίν τὴν. Sic Harl.

(61) *Τὸν περβολῶν,* reddidi *conseptum*, quia hac voce non parientes ipsius ecclesiæ designantur (jam enim ipsa videtur suisse exstructa); sed *septum* illud quatuor murorum, quod ecclesiam interjecto aliquo spatio cellis, areis, balneis et aliis ejusmodi rebus destinato eingebat, ut videre est in lib. ix *De Vita Constantini*, cap. 59; et in lib. ix Cod. Theod. tit. xlvi, ubi templum dicitur τεττάρων τῶν τεχνῶν περιβολῆς τειχιζόμενον, *quadripartitio parietum septo conclusum*.

(62) *Τῆς συνόδου.* Non desunt exempla in quibus ecclesiæ Christianorum sic vocantur. Vide Basiliæ epistolam cclxxxvi. In lege Constantini, lib. xvi

C Cod. Theod. tit. ii, sic habet: *Habeat unusquisque licentiam sanctissimo venerabilique concilio, decedens, bonorum quod optavit, relinquere. Videtur ecclesiæ Christianorum designare Maximinus apud Eusebium, lib. ix Hist. cap. 10, cum ait lego Dio- cletiani et Maximiani sanctum suisse τὰς συνόδους τῶν Χριστιανῶν ἐξηρτόσαι. Ipse enim hanc legem abrogans, illis concedit ut τὰ χωριάδα instaurent. Videtur ergo superiora verba sic reddenda, ut Christianorum ecclesiæ exerterentur.*

(63) *Στόματα ἔπρα θεραπεύσεις.* Pro his vocibus in Regio utroque et Coisl. duobus legitur ἀναπάντεις φυχάς, *animos recrebis.*

(64) *Ἐπαίτην.* Ita Med. et Harl. Editi ἐπανέτην, laudatorem. Parum commode Gregorius Atticum laudatorem se diceret: at peracute vocat se Atticum rogatorem, id est non valde pudenter. Nam os Atticum idem est ac impudens; vel quod Athenienses hoc vitio laborarent, vel quod generatim tribuatur illis qui urbes incolunt. Unde illud Horatii, epist. ix :

Frontis ad urbanæ descendit p̄mia.

Hac Operum S. Basiliæ editores, qui non ita forsitan vocem ἐπανέτην amandasent, si apud Erasmus legissent adagium, *Haud difficile Athenienses Athēnis laudare.*

ΝΗ'. ΒΑΣΙΛΕΙΟ (65).

Narrat Gregorius quomodo Basiliū defensorem se ostenderit contra philosophum, qui eo nomine cum impietatis accusabat, quod Spiritus sancti divinitatem haudquam aperte confiteretur. In Vita Gregorii, quo anno scripta sit hæc epistola, demonstravimus; nempe post mensē Septembrem, in quem incidit beati Mar-tiris Eupsychii memoria, unde Basiliū calumniandi ansam arripuerat monachus.

Ἐγώ σε καὶ βίου καθηγητήν, καὶ δογμάτων δι- A Εγός το, εἰ πρὸς τὴν φύσιν καὶ δογμάτων δι-
δάσκαλον, καὶ πᾶν δι τὸν (66) εἶποι τις τῶν καλῶν,
ἐθέμην τε τὸν ἀπὸ ἀρχῆς, καὶ νῦν τίθεμαι· καὶ εἰ τις
ἄλλος ἐπικινέτης τῶν σῶν, ἢ μετ' ἔμου πάντως, ἢ
μετ' ἐμέ. Τοσούτον ἥττημαί σου τῆς εὐλαβείας, καὶ
οὕτω καθαρός εἰμι σός! Καὶ θαυμαστὸν οὐδέν. Οὐ
γάρ πλειστὸν ἢ συνουσίᾳ, πλειστῷ (67) καὶ ἡ πίεσθαι
δὲ ἡ πίεσθαι δαψιλεστέρα, καὶ ἡ μαρτυρία τελειότερά.
Καὶ εἰ τις δόλοι μοι τοῦ ζῆν δρολοῦ, ἢ σῇ φύλᾳ καὶ
συνουσίᾳ. Ἐχω μὲν οὕτω (68) περὶ τούτων, καὶ
ἔχοιμι. Ἄ δὲ νῦν γράφω, γράφω μὲν οὐχ ἔκαν,
γράφω δὲ δημως. Καὶ μοι μηδὲν ἀχθεσθῆξε· ἢ λίαν
αὐτὸς ἀχθεσθῆσκαί, εἰ μὴ καὶ εἴνοις ταῦτα λέγειν
τε καὶ γράφειν πρὸς εἰς πατεσούμενον.
scribo: sed tamen scribo. Ac mihi ne eo nomine succenseas velim; alioqui perquam acerbe seram,
si idem tibi non fecero, me hæc benevolentia ductum loqui, atque ad te scribere.

Πολλοὶ κατεγγόχασιν ἡμῶν, ὡς περὶ τὴν πίστιν B οὐκ ισχυρῶν, δοῖ κοινωνοιοῦσι τὰ ἡμέτερα καλῶς ποιοῦντες. Καὶ οἱ μὲν ἀσέβειαν ἐγκαλοῦσι φανερῶς, οἱ δὲ δειλαν· καὶ ἀσέβειαν μὲν, οἱ μηδὲ οὐγίας λέγειν (69) πιστεύοντες· δειλαν δὲ, οἱ τὴν υποστολὴν αἰτώμενοι (70). Καὶ τὰ μὲν τῶν δόλων τι κρή καὶ λέγειν; "Ο δὲ οὖν νεωτερὶ συνέδη, τοῦτο σοι διηγήσομάλ.

Συμπόσιον ἦν, καὶ τοῦ συμποσίου μετεῖχον οὐκ διλέγοις τῶν ἐπιφανῶν καὶ ἡμέν φίλων, ἐν δὲ τούτοις καὶ ἀνήρ τις τῶν εὐλαβείας δύνομα καὶ σχῆμα περικειμένων. Οὐτῶν πότος ἦν, καὶ λόγος ἦν περὶ ἡμῶν, ὅπερ ἐν τοῖς συμποσίοις φίλοι συμβαίνειν, ἀντ' δόλου τινὸς ἐπεισοδίου προτιθεμένων· πάντων δὲ τὰ σὰ θαυμαζόντων, καὶ προστιθέντων ἡμᾶς (71)
ῶς τὰ ἵστα φιλοσοφοῦντας, καὶ τὴν φύλαιν λεγόντων καὶ τὰς Ἀθήνας, καὶ τὴν ἐν διπλαισίαι σύμποντον καὶ διηνοιαν, δεινὸν τὸ πρᾶγμα ποιεῖται δὲ δῆθεν φελδοφός; (72). Καὶ τι τοῦτο, φησίν, ὡς οὗτοι; μάλα τι νεανικὸν ἐκδοήσας· ὡς λίαν οὐμεῖς φευδεῖς τε καὶ κόλακες (73)! Τὰ μὲν δόλα ἐπινεισθωσαν οἱ διηδρεῖ, εἰ δοκεῖ· οὐδὲ αὐτὸς ἀντιλέγω. Τὸ μέγιστον δὲ οὐ δίδωμι, τὴν ὁρθοδοξίαν· μάτην (74) μὲν ἐπινείταις Βασιλεῖος, μάτην δὲ Γρηγόριος, δὲ μὲν προδιδοὺς

(65) Alias XXVI. Scripta mense Septembri anni 372, vel etiam 373.

(66) Καὶ καὶ δι τὸν dr. Ita codd. Harl. et Reg., Morel. et Combef. In edit. εἰ τὸν dr.

(67) Πλειστὸν ἢ συνουσίᾳ, πλειστῷ, etc. Ita cod. Reg. In edit. πλειστῷ.

(68) Ἐχω μὲν οὕτω. Ita cod. Pass. In edit. Εχω μὲν οὕτω.

(69) Μηδὲ οὐγίας λέγειν. Codd. Reg., Harl., Pass. et Combef. μηδὲ οὐγίας εἶνιν, qui nos ne pie quidem agere, aut qui ne nos quidem sanos in fide credunt.

(70) Ὑποστολὴν αἰτώμενοι. Combef., qui nos prævaricationis insimulant, aut nobis subductas veritatis crimen impingunt.

(71) Καὶ προστιθέντων ἡμᾶς. Ita codd. Harl. et

LVIII. BASILIO.

Ego το, εἰ πρὸς τὴν φύσιν καὶ δογμάτων δι-
δάσκαλον, εἰ πρὸς τὴν φύσιν καὶ δογμάτων δι-
δάσκαλον, et quidquid praeculari a quoquam dici
potest, tum antiquitus habui, tum nunc habeo: et
si quis alias tuarum laudum predictor est, om-
nino vel mecum est, vel post me. Usque adeo mo-
tibi devinxit pietas tua, atque adeo 51 sincere
et ex animo sum tuus! Nec vero hoc mirum vi-
deri debet. Nam ubi amplior vitæ consuetudo est,
illuc quoque amplius est experimentum: ubi autem
uberius est experimentum, illuc etiam perfectius
est testimonium. Et si quem alium ex hac vita
fructum capio, hunc ex amicitia tua et contuber-
nio capio. Ac de his rebus ita sentio, utinamque
sentiam! Quæ autem nunc scribo, invitus quidem
scribo: sed tamen scribo. Ac mihi ne eo nomine succenseas velim; alioqui perquam acerbe seram,
si idem tibi non fecero, me hæc benevolentia ductum loqui, atque ad te scribere.

Multi nos, ut in fide parum fortes accusant, il-
nempe, qui et recte quidem communia omnia inter
nos esse statuunt. Atque alii quidem plane nos
impietatis insimulant, alii timiditatis: impietatis
nimirum, ii qui nos ne pie quidem loqui sibi per-
suadent, timiditatis autem, qui nobis dissimulationis
crimen impingunt. Ac sermones aliorum quid referre
attinet? Quod vero nuper accidit, ex me audies.

Epulum quoddam erat, in quo permulti clarissimi viri nobisque amicitia conjuncti accumbebant, atque inter eos vir quidam pietatis nomen habi-
tuatque præ se ferens. Nondum ad pocula ventum
erat, cum, ut in conviviis sere fit, de nobis sermo
excitatur, instar alius cuiusdam adventitiae rei in
medium propositis. Omaibus porro virtutes tuas
C amplissimis laudibus efferentibus, nosque etiam,
ut iisdem vitæ studiis deditos, adjungentibus, ami-
citiamque nostram et Athenas commemorantibus,
in rebusque omnibus concordiam animorumque
conspirationem, indigne tulit hic philosophus. Et
quidnam, hoc est, inquit, admodum furiose exclama-
mus, o viri! quam valde mendaces et adulatores
estis! Cetera quidem laudentur sane viri illi, si
ita lubet; nihil repugno: verum quod maximus

Pass. At Combef. καὶ προστιθέμενων ἡμᾶς. In edit. καὶ προστιθέντων καὶ ἡμᾶς.

(72) Ο δῆθεν φιλόδοξος. Ita Reg.; philosophus ceu monachus. Combef. ποιεῖ δὲ γε φιλόδοξος.

(73) Δεῖται οὐμεῖς γενθεῖς τε καὶ κόλακες. Hæc desunt in cod. Pass.

(74) Τὸ μέγιστον δὲ οὐ δίδωμι, τὴν ὁρθοδοξίαν· μάτην. Sic cum Combef. interpunctionem ap-
ponendam censemus. In edit. τὸ μέγιστον δὲ οὐ δί-
δωμι. Τὴν ὁρθοδοξίαν μάτην. Vertit autem Bill., quod maxinum est, non illis concedam. Orthodoxyia
nomine frustra laudatur... ille quia sermonibus suis
veritatem prodit, hic quia patientia sua eadem si-
mul prodit.

est, non concedo. Orthodoxie nomine frustra laus. Α την πλειστην οἵς διαιλέγεται, δὲ συμπραθεῖσις οἵς datur Basilius, frustra Gregorius : ille quia ser-
monibus suis veritatem prodit; hic quia rem serendo pari se predicationis reatu obstringit.

Nic ego : Unde hoc, o homo vano, atque arrogantis nomine nove Dathan et Abiron? unde nobis dogmatum promulgator venis? Siccine tamquam rerum judicem te ipsum efficiis? Tum ille : Ex 52 Eupsychii martyris solemni conventu nunc venio (sic enim res se babebat), atque illuc Basilium magnum audiui, de Patris quidem et Filii deitate optimae et perfectissime, atque ut vix quisquam alius facile queat, disserentem, Spiritum autem sanctum convellentem ac distorquentem (Ac similitudinem quindam adhibebat, tanquam fluviorum, qui petras praeterereant et arenam excavarent). Alioqui enim cur tu, vir admirande, inquit me intuens, jam perspicuis verbis Spiritum sanctum Deum esse asseris, (similique vocem quamdam meam commemoravit, cum ego in frequentissimo cœtu de divinitate verba faciens, per vulgatum illud de Spiritu sancto interfatus essem : Quousque lucernam sub medio abscondemus?) ille autem fidei doctrinam obscure ostendit, ac velut adunibrat, nec veritatem libere proficitur, politice magis quam pie auctem obruens, dicendique facultate versuam le-

gens.

Quoniam, inquam, ego in obscuru positus, ac plerique incognitus, sicut nec quae loquar, nec an loquar, ferme homines sciant, sine periculo philosophor. Illius autem major habetur ratio, utpote cuius nomen, tum ob ipsius virtutem, tum ob Ecclesiæ splendorum multo sit illustrius. Ac palam est quidquid dicitur : Ingensque circa eum bellum est, cupientibus nimirum haereticis nudam et aperitam vocem ex ipsiusmet Basilii ore arripere, ut ipse quidem ex Ecclesia expellatur, qui solus pene veritatis igniculus restat ac vitalis facultas, vicinis omnibus capti ac subjugatis ; malum autem in civitate radices agat, atque ex hac Ecclesia non secus atque ex aggere quodam et propugnaculo terrarum orbem populetur. Præstat itaque oeconomicam quamdam ad veritatem adhibitam suis, nobis videlicet tempori, quasi nebulæ cvidam, nonnihil cedentibus, quam ut ea ob prædicationis perspicuitatem oppimeretur. Nobis enim ex ea re nibil damni sa-

πόδεν τοῦτο, Εφην, δι μάταιοις, καὶ νέος Δασκάλου καὶ Ἀδειρῶν τὴν ἀπόνοιαν; πόθεν ήμεν ἡκεις δογματιστής; Πώς σεαυτὸν ποιεῖς τηλικούτων κριτήν; 'Εκ τῆς κατ' Εὐψυχίου τοῦ μάρτυρος (75), Εφην, συνδου νῦν ἡκεις (καὶ γάρ εἶχεν οὗτον), κακεῖς ἡκεις τοῦ μεγάλου Βασιλείου θεολογῶντος τὰ μὲν Πατρὸς καὶ Γεωργίου δριτατά τε καὶ τελεώτατα, καὶ ὡς οὐκ ἀντικαὶ ἄλλες φρεδεῖς εἴποι, τὸ Πνεῦμα δὲ περασύμοντος (καὶ προσεπίθει τιγά εἰκασίαν, ὡσπερ τῶν ποταμῶν οἱ τάς μὲν πέτρας παρατρέχοντες, τὴν δὲ φάμμον κοιλαίνοντες). "Η τι δὴ ποτε, ὡς θαυμάσιος, σὺ μὲν, ἐφη πρὸς ἐμὲ βλέπων, ἡδη φανερῶς τὸ Πνεῦμα θεολογεῖς (καὶ τινος ἀπεμνημόνευσε τῶν ἔμων, ὡς ἐν συνδόμῳ (76) πολυανθρώπων θεολογήσαντος, εἰτα ἐπειπόντος τῷ Πνεύματι τοῦτο δὴ τὸ περιβόητον, τδ. Μέχρι τίνος ὑπὸ τῷ μοδίῃ τὸν λύχνον κρύψιμον; δὲ ὑποφαίνει μὲν ἀμυδρῶς, καὶ οὖν σκιαγραφεῖ τὸν λόγον, οὐ παρθησάσται δὲ τὴν ἀλήθειαν, πλιτικώτερον η εὐσέβεστερον τὴν ἀκοήν ἐπικλήξαν, καὶ τῇ δυνάμει τοῦ λόγου τὴν διπλόην περικαλύπτων (77). aurem obruens, dicendique facultate versuam le-

"Οτι ἡγώ μὲν, έφην, ἐν παραδότῳ κείμενος, καὶ τοῖς πολλοῖς ἀγνοούμενος, καὶ μηδὲ λέγοιμι, μηδὲ δι τοις λέγοιμι (78) σχεδὸν γινωσκόμενος, ἀκινδύνως φιλοσοφῶ. Τοῦ δὲ πλείων δὲ λόγος (79), ὡς περιφενεστέρου καὶ παρ' ἑαυτοῦ, καὶ παρὰ τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ δημοσίᾳ τῶν τὸ λεγόμενον, πολὺς τε περὶ αὐτῶν δὲ πολεμος, ζητούντων λαβέσθαι τῶν αἱρετικῶν γυμνῆς τῆς φωνῆς καὶ αὐτοῦ Βασιλείου, ἵν' δὲ μὲν ἔξωσθῆ τῆς Ἐκκλησίας, δὲ μόνος σχεδὸν ὑπολειπόμενος; τῆς ἀληθείας σπινθῆρ καὶ ἡ ζωτικὴ δύναμις, τῶν κύκλῳ πάντων κατειλημένων· φίλων δὲ τὸ κακὸν ἐν τῇ πόλει, καὶ ὡσπερ ἀπὸ τίνος ὀρμητηρίου τῆς Ἐκκλησίας ταύτης, πλεισταν καταδράμη τὴν οἰκουμένην. Βέλτιον εὖν οἰκουμενιθήναι τὴν ἀλήθειαν, μικρὸν εἰξάντων ἡμῶν, ὡσπερ νέφει τινι, τῷ καρφῷ, ἡ καταλυθῆναι τῷ φανερῷ τοῦ κηρύγματος. 'Ημὲν μὲν γάρ οὐδὲν βλάστος καὶ δι' ἀλλων λέξεων τοῦτο συναγουσῶν, Θεὸν τὸ Πνεῦμα γινώσκειν (οὐ γάρ διχιρού μᾶλλον, η δικνοίᾳ κείθει τὴν ἀλήθειαν). τῇ

(75) Κατ' Εὐψυχίου τοῦ μάρτυρος. Ita Montae., et sic legendum videatur. Nec enim verba τοῦ μάρτυρος jungi possunt voei συνδόμῳ, quae generis est feminini. At Bill., ut omnem tollat ambiguitatem, verba τοῦ μάρτυρος refert ad Eupsychium et ad synodum, vertitque. Ex Eupsychii Martyris synodo nunc venio, eamque dicti mei testem habeo. Fortasse hic est Eupsychius ille Cæsariensis nobili loco natus, cuius inenim Sozomenus, Hist. tripart. lib. v, cap. xi, qui, ob eversum Fortunæ templum, impegnante Juliano interemptus est.

(76) Κατ τοος ἀπεμνημόνευσε τῶν ἔμων, ὡς ἐν συνδόμῳ, etc. In utrisque codicibus Græcis corruptissime legitur, καὶ τινος ἀπ' ἐμοῦ μονῆς τε τῶν ἔμων. Sed facile est errorem deprehendere; cor-

rigere autem hoc opus, hic labor est. Ego vero veram lectionem hac denum ratione commodissime restituī posse arbitror, si pro his quatuor verbis ἀπ' ἐμοῦ μονῆς τε, substitutur unicūm verbum ἀπεμνημόνευσε, atque etiam ita translustriclarissimio, ut opinor, sensu, nec a Gregorii mente abhorrente.

(77) Τὴν διπλόην περικαλύπτων, varium ac multiplicem Scripturarum sensum oblegens.

(78) Μηδὲ δι τοις λέγοιμι. Comibef. μηδὲ δι τοις λέγοιμι, quia vocer propemodum.

(79) Πλειων ὁ λόγος. Μοι, καὶ παρ' ἑαυτοῦ, καὶ, etc. Bill. vertit, tum ob ipsius virtutem, tum ob Ecclesiæ splendorem.

Ἐκκλησίᾳ δὲ μεγάλην ζημίαν (80) τὸ δι' ἐνδρός ἀνδρός τὴν ἀλήθειαν.
διωχθῆναι τὴν ἀλήθειαν.
in verborum sono potius, quam in mente et sententia veritas sita est); Ecclesia autem
grave vultus acceptura est, si ob unius hominis ejectionem veritas profligetur.

Οὐκ ἔδειχντο τὴν οἰκονομίαν ὡς ἔωλον καὶ παῖζου-
σαν (81) αὐτοὺς οἱ παρόντες ἀλλὰ καὶ κατεβόνυ
ἡμῶν, ὡς τὴν δειλίαν μᾶλλον, ή τὸν λόγον οἰκονο-
μούντων. Παλὶν τὰρ εἶναι βέλτιον, τὸ ἡμέτερον φυ-
λάττειν διὰ τῆς ἀλήθειας, ή τοῦτο γε ἀχρειούν, καὶ
μή προσλαμβάνειν τὸ ἀλλότριον, διὰ τῆς δῆθεν οἰ-
κονομίας. Τὰ μὲν οὖν καθ' ἔκστον, ὃν τε εἴπον,
ὅν τε ἤκουσα, καὶ ὡς ἡγανάκτησα πρὸς τοὺς ἀντι-
τείνοντας πέρα τοῦ μετρίου σχεδίου (82) καὶ τῆς
ἐμαυτοῦ συνηθείας, μαρτὸν ἀν εἴη νῦν (83) ἐκδι-
γεῖσθαι, καὶ θεως οὐκ ἀναγκαῖον. Τέλος δὲ τοῦ λόγου,
τοὺς μὲν οὗτος ἀπεπεμψάμην. Σύ δὲ δίδαξον ἡμᾶς,
ὦ θεία καὶ λεπτὴ κεφαλή, μέχρι τίνος προσίτεον ἡμῖν
τῆς τοῦ Πνεύματος θεολογίας, καὶ τίσι χρηστέον φω-
ναῖς, καὶ μέχρι τίνος οἰκονομητέον, ἵνα ἔχωμεν ταῦτα
πρὸς τοὺς ἀντιτέλεοντας. Ἐγὼ τὰρ εἰ δεοίμην νῦν (84)
τοῦτο μανθάνειν, διά πάντων μάλιστα σὲ τε καὶ τὰ σὰ
γινώσκων, καὶ πολλάκις περὶ τούτων πληροφορίαν
καὶ δεδωκώς καὶ δεξάμενος, πάντων ἀν εἴην (85)
διμαθεῖστατός τε καὶ ἀθλιώτατος.

mortalium maxime perspectas habeam, ac certissimam
quae acceperim, omnium profectio stolidissimus essem ac miserrimus.

ΝΘ. Τῷ ΑΥΤῷ (86).

LIX. EIDEM.

*Cum Gregorii litteris Basilius sic respondisset ut ipsis nonnihil offensus fuisse videretur, rescripsit Gre-
gorius, mentemque suam candide aperiens, mōrō affectum immerito Basiliū conqueritur, eidemque se-
simul et adfuturum et dīmīcaturū una pollicetur.*

Τοῦτο δέ, διπέρ δόλος μὲν ἐν τις (87) ὑπελθετο τῶν C συνετωτέρων ἐγώ δὲ οὐκ ἔδεισα πρὸς σὲ γράφων, δι-
λαν ἀρχαῖος καὶ μάταιος. Ἐλύπτησε τὰ (88)
γράμματα, ὡς δὲ ἐγώ φημι, οὐκ ὅρθως, οὐδὲ δικαιῶς,
ἀλλὰ καὶ λίαν περιττῶς. Καὶ τὴν λύπην οὐχ ὥμολδ-
γησας μὲν, οὐκ ἔκρυψας (89) δὲ, εἰ καὶ σφῶς τοῦτο
ἐποίησας, ὥσπερ τινὶ προσωπεῖν, τῇ αἰδοῖ τὸ τῆς
λύπης καλύπτων πρόσωπον. Ἐγώ δὲ, εἰ μὲν δολερῶς
καὶ κακοήθως τοῦτο ἐποίησα, οὐκ ὑπὸ τῆς σῆς λύπης
μᾶλλον ή τῆς ἀλήθειας βλαβήσομαι εἰ δὲ ἀπλῶς καὶ
μιτὰ τῆς συνήθους εὐνοίας, τὰς ἐκδεῖς διμαρτίας, οὐ
τὴν σὴν διάθεσιν αἰτιάσομαι. Πλὴν γε διτε διορθώ-
σασθαι ταῦτα μᾶλλον εἴχε καλῶς. ή πρὸς τοὺς συμ-
βουλεύοντας δυσχεράνειν. Τὸ μὲν οὖν σὸν καὶ αὐτὸς
δέσει, καὶ δόλοις συμβουλεύειν τὰ αὐτὰ (90) ἴκανος
ὦν ἐμὲ δὲ προθύμως ἔχεις (91), ἐὰν διδῷ δ θεός, καὶ

Hoc nimirum erat, quod alias quispiam majori
ingenii acumine præditus suspicari potuisset; ego
vero qua sum vecordia et rusticatae, cum ad te
scriberem, non extimui. Mōrō te affecerunt lit-
teræ nostræ, non recte, nec merito, mea quidem
sententia, sed et valde superflue. Quanquam mōrō
rem hunc tuum haudquaquam aperte prodidisti.
nec vero occultasti, quamvis sapienter id feceris,
veluti quadam larva, pudore scilicet mōrōris fa-
ciem oblegens. Si subdolo et malevolo animo a me
hoc factum est, non me magis mōrō iste tuus
quam veritas ipsa lādet: si autem simplici animo
et pro ea, qua soleo, benevolentia, non animi tui
affectum, sed peccata mea accusabo. Quanquam
satiuerat, his incommodis mederi, quam iis.
D qui consilium afferebant, succensere. Sed tu quid

(80) Μεγάλην ζημίαν. Ita cod. Pass. Edit. με-
γάλη ζημία. Μοχ, δι' ἐνδρός ἀνδρός, Bill., ob unius
hominis ejectionem.

(81) Καὶ παῖζουσαν. Harl. καὶ πάλαι παῖζουσαν,
et jampridem eos ludificantem.

(82) Πέρος τοῦ μετρίου σχεδίου. Ita cod. 2022.
In edit. μέτρου, εἰ σχεδίου deest.

(83) Αρ εἴην rūr. Deest νῦν in cod. Pass.

(84) Νῦν deest in eodem cod. Μοχ, διά πάντων.
Ita cod. In edit. δι deest. Pro δι πάντων habet Harl.
απάντων, et Pass. ὅποτε.

(85) Πάρτων ἀρ εἴην. Pass. πάντως ἀν εἴην.

(86) Alias XXVII. Scripta eodem tempore.

(87) Αλλος μὲν ἀρ τις. Combef. δόλος μέν τις,
et pro ὑπελθετο, vellent nonnulli ὑπειδεῖς, quod alias

suspiciari potuit.

(88) Ελύπτησε τὰ τά. Deest εἰ in cod. Pass.
Μοχ, οὐκ ὅρθως, οὐδὲ δικαιῶς. Bill. idque immerito
sane et inique, qui non reddit δόλο καὶ λίαν περι-
ττῶς. Combef. non recte, nec justa aliqua causa, sed
et valde superflue, et quasi nūtro a te quæsita occa-
sione.

(89) Οὐκ ἔκρυψας. Ita Harl. Deerat οὐκ in edit.
Τὰ αβρά. Cod. Harl. τοσαῦτα. In cod. Pass.
τὰ αὐτά desunt.

(90) Προθύμως ἔχεις. Montac. et Morel. propo-
nunt προθύμως έχεις, habebis. Nihil mutandum pri-
mat Combef., redditque: habebas me promptio anima
ad futurum. Bill. non vertit προθύμως.

est, non concedo. Orthodoxie nomine frustra lau- Α τὴν πίστιν οἵ διαλέγεται, δὲ συμπροσδίδους οἵς datur Basilius, frustra Gregorius : ille quia ser-
bonibus suis veritatem prodit; hic quia rem ferendo pari se preditionis reatu obstringit.

Hic ego : Unde hoc, o homo vano, atque arrogantiæ nomine nove Dathan et Abiron? unde nobis dogmatum promulgator venis? Siccine tamquam rerum judicem te ipsum efficis? Tum ille : Ex **52** Eupsychii martyris solemnni conventu nunc venio (sic enim res se babebat), atque illuc Basilium magnum audivi, de Patris quidem et Filii deitate optime et perfectissime, atque ut vix quisquam alius facile queat, disserentem, Spiritum autem sanctum convellentem ac distorquentem (Ac similitudinem quamdam adhibebat, tanquam fluviorum, qui petras prætereant et arenam excavant). Alioqui enim cur tu, vir admirande, inquit me intuens, jam perspicuis verbis Spiritum sanctum Deum esse ascribis, (simulque vocem pyramidam meam commemoravit, cum ego in frequentissimo cœtu de divinitate verba faciens, per vulgatum illud de Spiritu sancto interfatus essem : Quousque lucernam sub medio abscondemus?) ille autem fidei doctrinam obscure ostendit, ac velut adumbrat, nec veritatem libere proficitur, politice magis quam pie legens.

Quoniam, inquam, ego in obscuro positus, ac plerisque incognitus, sicut nec quae loquar, nec an loquar, ferme homines sciant, sine periculo philosophor. Illius autem major habetur ratio, ut pote cuius nomen, tum ob ipsius virtutem, tum ob Ecclesiæ splendorum multo sit illustrius. Ac palam est quidquid dicitur : ingensque circa eum bellum est, cupientibus nimis hæreticis nudam et apertam vocem ex ipsiusmet Basili or. arripere, ut ipse quidem ex Ecclesia expellatur, qui solus pene veritatis igniculus restat ac vitalis facultas, vicinis omnibus capti ac subjugatis ; malum autem in civitate radices agat, atque ex hac Ecclesia non secus atque ex aggere quodam et propugnaento terrarum orbem populetur. Præstat itaque œconomiam quamdam ad veritatem adhibitam suisce, nobis videlicet tempori, quasi nebulæ eidem, non nihil cedentibus, quam ut ea ob prædicationis perspicuitatem opprimeretur. Nobis enim ex ea re nihil damni fa-

(75) Κατ' Εὐψυχίου τοῦ μάρτυρος. Ita Montae., et sic legendum videtur. Nec enim verba τοῦ μάρτυρος jungi possunt voei συνόδου, quae generis est feminini. At Bill., ut omnem tollat ambiguitatem, verba τοῦ μάρτυρος refert ad Eupsychium et ad synodus, veritique. Ex Eupsychii Martyris synodo nunc venio, eamque dicti mei testem habeo. Fortasse hic est Eupsychius ille Cæsariensis nobili loco natus, cuius meminit Sozomenus, Hist. tripart. lib. v. cap. xi, qui, ob eversum Fortunæ templum, impetrante Juliano interemptus est.

(76) Κατ' εὐρος ἀπεγνωσθεντος τῶν ἔμων, ὡς ἐν συνόδῳ, etc. In utrisque codicibus Græcis corruptissime legitur, κατ' εὐρος ἀπ' ἐμοῦ μονῆς τε τῶν ἔμων. Sicil facile est errorum deprehendere; cor-

πόθεν τοῦτο, Εφην, ω μάταις σύ, καὶ νές Δασκάλων καὶ Ἀβειρών τὴν ἀπόνοιαν; πόθεν ἡμῖν ἡχεῖς δογματιτής; Πῶς σεαυτὸν ποιεῖς τηλικούτων χριτήν; 'Ἐκ τῆς κατ' Εὐψυχίου τοῦ μάρτυρος (75), Ἑφη, συνόδου νῦν ἡχω (καὶ γάρ εἶχεν οὐτοὺς), κάκοις ἡχεύει τοῦ μεγάλου Βασιλείου θεολογοῦντος τὰ μὲν Πατρὸς καὶ Γενοῦ δριστά τε καὶ τελεώτατα, καὶ ὡς οὐκ ἀντιτίθεται τοῖς ἄλλοις φρεδίαις εἴποι, τὸ Πνεῦμα δὲ παρασύροντος (καὶ προσειθεὶς τινὰ εἰκασίαν, ὥστε περ τῶν ποταμῶν εἰ τὰς μὲν πέτρας παρατρέχοντες, τὴν δὲ φάμμαν κοιλαίνοντες). "Η τι δὴ ποτε, ὡς θαυμάσαις, σὺ μὲν, Ἐφη πρὸς ἐμὲ βλέπων, ἦδη φανερῶς τὸ Πνεῦμα θεολογεῖς (καὶ τινος ἀπεμνημόνευσε τῶν ἔμων, ὡς ἐν συνόδῳ (76) πολυανθρώπῳ θεολογήσαντος, εἴτε ἀπειπόντος τῇ Πνεύματι τοῦτο δὴ τὸ περιβόητον, τὸ. Μέχρι τίνος ὑπὸ τῷ μοδίῳ τὸν λύχνον κρύψαμεν;; δὲ δὲ ὑποφαίνει μὲν ἀμυδρῶς, καὶ οἷον σκιαγραφεῖ τὸν λύχνον, οὐ παρθενιάζεται δὲ τὴν ἀλήθειαν, πολιτικώτερον ἢ εὔσεβεστερον τὴν ἀκοὴν ἐπικαλέζων, καὶ τῇ δυνάμει τοῦ λύχνου τὴν δεπλόγην περικαλύπτων (77). aurem obruiens, dicendique facultate versuīam legens.

"Οτι ἐγὼ μὲν, Εφην, ἐν παραδύτῳ κείμενος, καὶ τοῖς πολλοῖς ἀγνοούμενος, καὶ μηδὲ δὲ λέγοιμι, μηδὲ δὲ λέγοιμι (78) σχέδιον γινετακόμενος, ἀκινόνων φιλοσοφῶ. Τοῦ δὲ πλειῶν δὲ λόγος (79), ὡς περιφανεστέρου καὶ παρ' ἑαυτοῦ, καὶ παρὰ τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ δημοσὶ πάντα τὸ λεγόμενον, πολὺς τε περὶ αὐτῶν δὲ πλεμος, ζητούστων λαβέσθαι τῶν αἱρετικῶν γυμνῆς τῆς φυνῆς καὶ αὐτοῦ Βασιλείου, ἐν' δὲ μὲν ἐξωτερῆ τῆς Ἐκκλησίας, δὲ μόνος σχέδιον ὑπολειπόμενος τῆς ἀληθείας σπινθήτης καὶ ἡ ζωτικὴ δύναμις, τῶν κύκλῳ πάντων κατειλημένων· βίζωθή δὲ τὸ κακόν ἐν τῇ πόλει, καὶ ὥστε περ ἀπὸ τίνος ὀρμητηρίου τῆς Ἐκκλησίας ταύτης, πλεισταν καταδράμῃ τὴν οἰκουμένην. Βέλτιον εὖν οἰκουμενικήν την ἀλήθειαν, μικρὸν εἰξάντων ἡμῶν, ὥστε πέφει τειν, τῷ καρῷ, ἡ καταλυθῆσαι τῷ φανερῷ τοῦ κηρύγματος. Ἡμῖν μὲν γάρ οὐδὲν βλάπτεις καὶ ἀπ' ἀλλοι λέξεων τοῦτο συαγουσῶν, θεὸν τὸ Πνεῦμα γινώσκειν (οὐ γάρ ἐν ήχῳ μᾶλλον, ἢ δινοιᾳ κείσθαι τὴν ἀλήθειαν). τῇ

rigere autem hoc opus, hic labor est. Ego vero veram lectionem hac demum ratione commodiissime restitui posse arbitror, si pro his quatuor verbis ἀπ' ἐμοῦ μονῆς τε, substitutur unicum verbum ἀπεμνημόνευσε, atque etiam ita transtuli clarissimō, ut opinor, sensu, nec a Gregorii mente abhorrente.

(77) Τὴν διπλόγην περικαλύπτων, varium ac multiplicem Scripturarum sensum oblegens.

(78) Μηδὲ δὲ λέγοιμι. Comibes. μηδὲ διτις λέγοματ, quis vocer propemodum.

(79) Πλεῖστον δὲ λόγος. Ita col. et Comibes. In edit. πλεῖστον δὲ λόγος. Μον., καὶ παρ' ἑαυτοῦ, καὶ, etc. Bill. verit. tum ob ipsius cirentem, tum ob Ecclesiæ splendorem.

'Εκκλησίας δὲ μεγάλην ζημίαν (80) τὸ διένδος ἀνδρός A cimus, si ex aliis quoque fictionibus, quibus id certo colligatur, Spiritum sanctum Deum agnoscamus (neque enim in verborum sono potius, quam in mente et sententia veritas sita est); Ecclesia autem grave vulnus acceptura est, si ob unius hominis ejectionem veritas profligetur.

Οὐκ ἐδέξαντο τὴν οἰκονομίαν ὡς ἔωλον καὶ παῖσουσαν (81) αὐτοὺς οἱ παρόντες· ἀλλὰ καὶ κατεβόνυ ήμῶν, ὡς τὴν δεῖλαν μᾶλλον, ἢ τὸν λόγον οἰκονομύντεων. Πολὺ γάρ εἰναι βέλτιον, τὸ ἡμέτερον φυλάττειν διὰ τῆς ἀληθείας, ἢ τοῦτο γε ἀχρειούν, καὶ μή προσλάμβανειν τὸ ἀλλότριον, διὰ τῆς δῆθεν οἰκονομίας. Τὰ μὲν οὖν καθ' ἔκαστον, ὃν τε εἶπον, ὃν τε ἤκουσα, καὶ ὡς ἡγανάκτησα πρὸς τοὺς ἀντετίνοντας πέρα τοῦ μετρίου σχεδίου (82) καὶ τῆς ἐμπαιτοῦ συνηθείας, μαχρὸν δὲ εἴη νῦν (83) ἐκδιηγεῖσθαι, καὶ οἵσις οὐκ ἀναγκαῖον. Τέλος δὲ τοῦ λόγου, τοὺς μὲν οὕτως ἀπεπεμψάμην. Σὺ δὲ δίδαξον ἡμῖς, δὲ θεία καὶ λεπτὴ κεφαλή, μέχρι τίνος προϊτέον ἡμῖν τῆς τοῦ Πνεύματος θεολογίας, καὶ τίσι χρηστέον φωναῖς, καὶ μέχρι τίνος οἰκονομητέον, ἵνα ἔχωμεν ταῦτα πρὸς τοὺς ἀντιλέγοντας. Ἐγὼ γάρ εἰ δεομήν νῦν (84) τοῦτο μανθάνειν, δὲ πάντων μάλιστα σέ τε καὶ τὰ σὰ γινώσκων, καὶ πολλάκις περὶ τούτων πληροφορίαν καὶ δεδωκώς καὶ δεξάμενος, πάντων δὲ εἴην (85) ἀμαθέστατός τε καὶ ἀθλιώτατος.

B mortalium maxime perspectas habeam, ac certissimam de his rebus fidem sapienter dederim, vicissimque acceperim, omnium prosector stolidissimus essem ac miserrimus.

ΝΘ. Τῷ ΔΥΤῷ (86).

LIX. EIDEM.

Cum Gregorii litteris Basilius sic respondisset ut ipsis nonnihil offensus suisse videbatur, rescripsit Gregorius, mentemque suam candide aperiens, mōrōre affectum immerito Basiliūm conqueritur, eidemque se simili et adfuturum ei dimicaturum uno politetur.

Τοῦτο δέ, διπερ ἄλλος μὲν δὲ τις (87) ὑπειδετο τῶν C συνετατέρων ἐγὼ δὲ οὐκ ἔδεισα πρὸς σὲ γράφων, δὲ λίαν ἀρχαῖος καὶ μάταιος. Ἐλύπησέ σε τὰ (88) γράμματα, ὡς δὲ ἐγὼ φημι, οὐκ ὅρθως, οὐδὲ δικαίως, ἀλλὰ καὶ λίαν περιττώς. Καὶ τὴν λύπην οὐχ ὀμολγησάς μὲν, οὐκ ἔκρυψας (89) δὲ, εἰ καὶ σφῶς τοῦτο ἐποίησας, ὥσπερ τινὶ προσωπειῷ, τῇ αἰδοὶ τὸ τῆς λύπης καλύπτων πρόσωπον. Ἐγὼ δέ, εἰ μὲν δολερῶς καὶ κακοθήκως τοῦτο ἐποίησα, οὐχ ὅπο τῆς σῆς λύπης μᾶλλον ἢ τῆς ἀληθείας βλαβήσομαι εἰ δὲ ἀπλῶς καὶ μετὰ τῆς συνήθους εὐνοίας, τὰς ἐμάς ἀμαρτίας, οὐ τὴν σὴν διάθεσιν αἰτιάσομαι. Πλήν γε διτὶ δορθῶσασθαι ταῦτα μᾶλλον είχε καλῶς. ἢ πρὸς τοὺς συμβουλεύοντας δυσχεράνειν. Τὸ μὲν οὖν σὸν καὶ αὐτὸς δύεται, καὶ ἄλλος συμβουλεύειν τὰ αὐτὰ (90) λικανὸς δῶν ἐμὲ δὲ προθύμως ἔχεις (91), ἐὰν διδῷ δὲ θεός, καὶ

D Hoc nimirum erat, quod alias quispiam majori ingenii acumine præditus suspicari potuisset; ego vero qua sum vecordia et rusticatae, cum ad te scriberem, non extimui. Mōrōre te affecerunt litteræ nostræ, non recte, nec merito, mea quidem sententia, sed et valde superflue. Quanquam mōrōrem hunc tuum haudquaquam apte prodidisti, nec vero occultasti, quamvis sapienter id feceris, veluti quadam larva, pudore scilicet mōrōris faciem obtiegens. Si subdolo et malevolo animo a me hoc factum est, non me magis mōrōr iste tuus quam veritas ipsa lādet: si autem simplici animo et pro ea, qua soleo, benevolentia, non animi tui affectum, sed peccata mea accusabo. Quanquam satis fuerat, his incommodis mederi, quam illis, D qui consilium afferebant, succensere. Sed tu quid

(80) Μεγάλην ζημίαν. Ita cod. Pass. Edit. μεγάλην ζημία. Μοχ, διένδος ἀνδρός, Bill., ob unius hominis ejectionem.

(81) Καὶ παῖσουσαν. Harl. καὶ πάλαι παῖσουσαν, et jampridem eos ludificantem.

(82) Πέρα τοῦ μετρίου σχεδίου. Ita cod. 2022. In edit. μέτρου, et σχεδίου deest.

(83) Άρ εἴη ρῦν. Deest νῦν in cod. Pass.

(84) Νῦν deest in eodem cod. Μοχ, δὲ πάντων. Ita cod. In edit. δὲ deest. Pro δὲ πάντων habet Harl. απάντων, et Pass. δύτοτε.

(85) Πάρτων ἄρ εἴην. Pass. πάντως δὲ εἴην.

(86) Alias XXVII. Scripta eodem tempore.

(87) Άλλος μέρη δὲ τις. Combel. ἄλλος μὲν τις, et pro ὑπειδετῷ, vellent nonnulli ὑπειδεῖς, quod alius

suspicari potuit.

(88) Ελύπησέ σε τὰ. Deest σὲ in cod. Pass. Μοχ, οὐκ ὅρθως, οὐδὲ δικαίως. Bill. idque immerito sane et inique, qui non reddit ἀλλὰ καὶ λίαν περιττῶς. Combel. non recte, nec justa aliqua causa, sed et valde superflue, et quasi ultra a te quæsita occasione.

(89) Οὐκ ἔκρυψας. Ita Harl. Deerasit οὐκ in edit.

(90) Τὰ αὐτά. Cod. Harl. τοσάντα. In cod. Pass.

τὰ αὐτά desunt.

(91) Προθύμως ἔχεις. Montac. et Morel. propoununt προθύμως ἔχεις, habebis. Nihil mutandum putat Combel., redditque: habeas me promptio apīna adfuturum. Bill. non vertit προθύμως.

est, non concedo. Orthodoxie nomine frustra lau- A τὴν πίστιν οἵ διαιλέγεται, δὲ συμπραδόσους οἵ datur Basilius, frustra Gregorius: ille quia ser- ἀνέχεται.
bonibus suis veritatem prodit; hic quia rem ferendo pari se preditionis reatu obstringit.

Hic ego: Unde hoc, o homo vano, atque arrogantiæ nomine nove Dathan et Abiron? unde nobis dogmatum promulgator venis? Siccine tamquam rerum judicem te ipsum efficis? Tum ille: Ex 52 Eupychii martyris solemnni conventu nunc ve- nio (sic enim res se habebat), atque illic Basilius magnum audivi, de Patris quidem et Filii deitate optime et perfectissime, atque ut vix quisquam alius facile queat, disserentem, Spiritum autem sanctum convellentem ac distorquentem (Ac simi- Hudinem quamdam adhibebat, tanquam fluviorum, qui petras prætereant et arenam excavant). Alio- qui enim cur tu, vir admirande, inquit me intimes, jam perspicuis verbis Spiritum sanctum Deum esse asseris, (similique vocem quamdam meam com- memoravit, cum ego in frequentissimo cruce de di- vinitate verba faciens, per vulgatum: illud de Spi- ritu sancto interfatus esset: Quousque lucernam sub modo abscondemus?) ille autem fidei doctri- nae obscurum ostendit, ac velut adumbrat, nec ve- sitatem libere proficitur, politice magis quam pie gens.

Quoniam, inquam, ego in obscurum positus, ac pleris- que incognitus, sicut nec quæ loquar, nec an loquar, ferme homines sciant, sine periculo philosophor. Illius autem major habetur ratio, ut pote cuius nomen, tum ob ipsius virtutem, tum ob Ecclesiæ splen- dorum multo sit illustrius. Ac palam est quidquid dicitur: ingensque circa eum bellum est, cupientibus nimirum haereticis nudam et apertam vocem ex ipsiusmet Basilii or. arripere, ut ipse quidem ex Ecclesia expellatur, qui solus penitentia veritatis igniculus restat ac vitalis facultas, vicinis omni- bus capti ac subjugatis; malum autem in civitate radices agat, atque ex hac Ecclesia non secus at- que ex aggere quodam et propugnaculo terrarum orbem populetur. Præstat itaque œconomiam quam- dam ad veritatem adhibitam suis, nobis videlicet tempori, quasi nebulae cvidam, non nihil cedenti- bus, quam ut ea ob prædicationis perspicuitatem opprimeretur. Nobis enim ex ea re nihil danni fa-

πέθεν τοῦτο, ἔφην, ω μάταις σὺ, καὶ νές Δαθὺν καὶ Ἀβειρῶν τὴν ἐπόνοιαν; πόθεν ἡμῖν ἤκεις δο- γματιστής; Πῶς σεαυτὸν ποιεῖς τηλικούτων χριτῆν; 'Ἐξ τῆς κατ' Εὐψυχίου τοῦ μάρτυρος (75), ἔφη, συν- δου νῦν ἥκω (καὶ γάρ εἶχεν οὐτούς), κάκιας ἤκουεται τοῦ μεγάλου Βασιλείου θεολογοῦντος τὰ μὲν Πατρὸς καὶ Γενοῦ ἀριστά τε καὶ τελεώτατα, καὶ ὡς οὐκ ἀ- τις ἄλλος ἥρδιας εἴποι, τὸ Πνεῦμα δὲ παρασύροντος (καὶ προσετίθεται ταῦτα εἰκασίαν, ὑσπερ τῶν ποταμῶν οἱ τάς; μὲν πέτρας παρατρέχοντες, τὴν δὲ φάμμαν χωλαίνοντες). 'Η τι δή ποτε, ὡς θαυμάσις, σὺ μὲν, ἔφη πρὸς ἐμὲ βλέπων, ἥδη φανερῶς; τὸ Πνεῦμα θεο- λογεῖς (καὶ τίνος ἀπειμημένες τῶν ἔμων, ὡς ἐν συνδῷ (76) πολυανθρώπῳ θεολογήσαντος, εἴτα ἐπειπόντος τῷ Πνεύματι τοῦτο δή τὸ περιβόητον, τὸ. Μέχρι τίνος ὅπου τῷ μοδίῳ τὸν λόγχον κρύψημεν; δὲ ὁ δὲ ὑποφαίνει: μὲν ἀμυδρῶς, καὶ οὖν σκιαγραφεῖ τὸν λόγχον, οὐ παρθησάσται δὲ τὴν ἀλήθειαν, πολι- τικώτερον η εὔσεβεστερον τὴν ἀκοὴν ἐπειλύσαν, καὶ τῇ δυνάμει τοῦ λόγου τὴν διπλόην περικαλλπτων (77)- aurem obruens, dicendiique facultate versuūam le- gens.

"Οτι ἔγώ μὲν, ἔφην, ἐν παρασύτεψι φείμενος, καὶ τοῖς πολλές ἀγνοούμενος, καὶ μηδὲ δὲ λέγοιμι: (78) σχεδὸν γινωσκόμενος, ἀκινδύνως φιλοσοφῶ. Τοῦ δὲ πλείων δὲ λόγος (79), ὡς περιφα- νεστέρου καὶ παρ' ἐκυτοῦ, καὶ παρὰ τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ δημοσίᾳ πάν τὸ λεγόμενον, πολὺς τε περὶ αὐτὸν δ πολεμος, ζητούντων λαβέσθαι τῶν αἱρετικῶν γυμνῆς τῆς φυνῆς καὶ αὐτοῦ Βασιλείου, ἵν' δὲ μὲν ἐξωτῆς τῆς Ἐκκλησίας, δὲ μόνος σχεδὸν ὑπολειπόμενος τῆς ἀληθείας σπινθήτηρ καὶ ἡ ζωτικὴ δύναμις, τῶν κύκλων πάντων κατελημμένων· φίξωθή δὲ τὸ κακὸν ἐν τῇ πόλει, καὶ ὑσπερ ἀπό τίνος ὀρμητήρου τῆς Ἐκκλη- σίας ταύτης, πίσσαν καταδράμῃ τὴν οἰκουμένην. Βέλτιον εὖν οἰκονομηθῆναι τὴν ἀλήθειαν, μικρὸν εἰξάντων ἡμῶν, ὑσπερ νέφει τινι, τῷ καρῷ, ἡ κα- ταλυθῆναι τῷ φανερῷ τοῦ κηρύγματος. 'Ημῖν γὰρ γάρ οὐδὲν βλάβος καὶ ἀπ' ἄλλων λέξεων τοῦτο συ- σχούσων, Θεὸν τὸ Πνεῦμα γινώσκειν (οὐ γάρ τον ἥχη μᾶλλον, ή δινοίσι κείσθαι τὴν ἀληθείαν). τῇ

(75) Κατ' Εὐψυχίου τοῦ μάρτυρος. Ita Montae., et sic legendum videtur. Nec enim verba τοῦ μάρτυρος jungi possunt voei συνδου, quae generis est feminini. At Bill., ut omnem tollat ambiguitatem, verba τοῦ μάρτυρος referit ad Eupychium et ad synodum, vertique, Ex Eupychii Martyris synodo nunc venio, eamque dicti mei testem habeo. Fortasse hic est Eupychius ille Cæsariensis nobili loco na- tus, cuius meminit Sozomenus, Hist. tripart. lib. v, cap. xi, qui, ob eversum Fortunæ templum, impe- rante Juliano interemptus est.

(76) Κατ τινος ἀπειμημένων τῷρ ἔμω, ὡς ἐν συνδῷ, etc. In utrisque codicibus Græcis cor- ruptissime legitur, καὶ τινος ἀπ' ἔμω μονῆς τε τῶν ἔμων. Sei facile est errorem deprehendere; cor-

rigere autem hoc opus, hic labor est. Ego vero ve- ram lectionem hac demum ratione commodissime restitui posse arbitror, si pro his quatuor verbis ἀπ' ἔμω μονῆς τε, substituatur unicum verbum ἀπειμημένων, atque etiam ita transtuli clarissi- mo, ut opinor, sensu, nec a Gregorii mente abhor- rente.

(77) Τὴν διπλόην περικαλλπτων, varium ac multiplicem Scripturarum sensum oblegens.

(78) Μηδὲ διτι λέγοιμι. Combes. μηδὲ διτι λέγο- μαι, quis rocer propromodum.

(79) Πλειωρ ὁ λόγος. Ita col. et Combes. In edit. πλείων δὲ λόγος. Μοχ, καὶ παρ' ἐκυτοῦ, καὶ, etc. Bill. vertit, tum ob ipsius pīreūem, tum ob Ecclesiæ splendorem.

Ἐκκλησίᾳ δὲ μεγάλην ζημίαν (80) τὸ δι' ἐνδές ἀνδρὸς A cimis, si ex aliis quoque distinctionibus, quibus id certo colligatur, Spiritum sanctum Deum agnoscamus (neque enim in verborum sono potius, quam in mente et sententia veritas sita est); Ecclesia autem grave vulnus acceptura est, si ob unius hominis ejectionem veritas profligetur.

Οὐκέτι δέξαντο τὴν οἰκονομίαν ὡς ἔωλον καὶ παιζουσαν (81) αὐτούς οἱ παρόντες· ἀλλὰ καὶ κατεβάνων ἡμῶν, ὡς τὴν δειλίαν μᾶλλον, ή τὸν λόγον οἰκονομύντων. Πολὺ γάρ εἶναι βέλτιον, τὸ ἡμέτερον φυλάττειν διὰ τῆς ἀληθείας, ή τοῦτο γε ἀχρειοῦν, καὶ μή προσλάμβάνειν τὸ ἀλλότριον, διὰ τῆς δῆθεν οἰκονομίας. Τὰ μὲν οὖν καθ' ἔκαστον, ὅν τε εἴπον, ὃν τε ἤκουσα, καὶ ὡς ἤγανάκτησα πρὸς τοὺς ἀντιτείνοντας πέρα τοῦ μετρίου σχεδίου (82) καὶ τῆς ἐμαυτοῦ συνηθείας, μακρὸν δὲ εἴη νῦν (83) ἐκδιγεῖσθαι, καὶ ἕσως οὐκ ἀναγκαῖον. Τέλος δὲ τοῦ λόγου, τοὺς μὲν οὗτοις ἀπεπεμψάμην. Σὺ δὲ δίδαξον ἡμᾶς, ὃ θελα καὶ λεπτὰ κεφαλή, μέχρι τίνος προΐτερον ἡμῖν τῆς τοῦ Πνεύματος θεολογίας, καὶ τίσι χρηστέον φωνᾶς, καὶ μέχρι τίνος οἰκονομῆτον, ήν' ἔχωμεν ταῦτα πρὸς τοὺς ἀντιτίλγοντας. Ἐγὼ γάρ εἰ δεούμην νῦν (84) τοῦτο μανθάνειν, διὰ πάντων μάλιστα σέ τε καὶ τὰ σὰ γινώσκων, καὶ πολλάκις περὶ τούτων πληροφορίαν καὶ δεδωκώς καὶ δεξάμενος, πάντων δὲ εἴην (85) ἀμαθέστατός τε καὶ ἀδιλιώτατος.

mortalium maxime perspectas habeam, ac certissimam de his rebus fidem sapienter ac miserrimus.

Nθ. Τῷ ΑΓΓῷ (86).

Cum Gregorii litteris Basilius sic respondisset ut ipsis nonnihil offensus fuisse videretur, rescripsit Gregorius, mentemque suam candide aperiens, mōrōre affectum immerito Basilium conqueritur, eidemque se simul et adfūlurum et dimicaturum una pollicetur.

Τοῦτο δέ, διπερ ἀλλος μὲν δὲν τις (87) ὑπελθετο τῶν C συνετετέρων· ἔγω δὲ οὐκέτις πρὸς αἱ γράφων, διὰταν ἀρχαῖος καὶ μάταιος. Ἐλύπησέ σε τὰ (88) γράμματα, ὡς δὲ ἔγω φημι, οὐκ δρῶς, οὐδὲ δικαίως, ἀλλὰ καὶ λιαν περιττῶς. Καὶ τὴν λύπην οὐχ ὀμολόγησας μὲν, οὐκ ἔκρυψας (89) δὲ, εἰ καὶ σοφῶς τοῦτο ἐποίησας, διόπερ τινὶ προσωπείῳ, τῇ αἰδοῖ τὸ τῆς λύπης καλύπτων πρόσωπον. Ἐγὼ δέ, εἰ μὲν δολερῶς καὶ κακοήθως τοῦτο ἐποίησα, οὐχ ὑπὸ τῆς σῆς λύπης μᾶλλον ή τῆς ἀληθείας βλαβήσομαι· εἰ δὲ ἀπλῶς καὶ μετὰ τῆς συνήθους εὐνοίας, τὰς ἡμᾶς ἀμαρτίας, οὐ τὴν σὴν διάθεσιν αἰτίασομαι. Πλὴν γε διτὶ διορθώσασθαι ταῦτα μᾶλλον εἰλέ ταλῶς. ή πρής τοὺς συμβουλεύοντας δυσχεράσθεν. Τὸ μὲν οὖν καὶ αὐτὸς δέσι, καὶ δλοίς συμβουλεύειν τὰ αὐτὰ (90) ἐκάνως ὥν ἔμε δὲ προθύμως ἔχεις (91), ἐὰν διδῷ δ Θεός, καὶ

Hoc nimirum erat, quod alius quispiam majori ingenii acumine præditus suspicari potuisset; ego vero qua sum vecordia et rusticitate, cum ad te scriberem, non extimui. Mōrōre te afficerunt litterae nostræ, non recte, nec merito, mea quidem sententia, sed et valde superflue. Quanquam mōrōrem hunc tuum haudquaquam aperte prodidisti. nec vero occultasti, quamvis sapienter id feceris, veluti quadam larva, pudore scilicet mōrōris faciem oblegens. Si subdolo et malevolo animo a me hoc factum est, non me magis mōrōr iste tuus quam veritas ipsa lædet: si autem simplici animo, et pro ea, qua soleo, benevolentia, non animi tui affectum, sed peccata mea accusabo. Quanquam satius fuerat, his incommodis mederi, quam iis, D qui consilium afferebant, succensere. Sed tu quid

(80) Μεγάλην ζημίαν. Ita cod. Pass. Edit. μεγάλη ζημία. Μοχ, δι' ἐνδές ἀνδρός, Bill., ob unius hominis ejectionem.

(81) Καὶ παιζουσαν. Harl. καὶ πάλαι παιζουσαν, et jampridem eos ludificantem.

(82) Πέρα τοῦ μετρίου σχεδίου. Ita cod. 2022. In edit. μέτρου, et σχεδίου deest.

(83) Αὐτὸν γένεται. Deest νῦν in cod. Pass.

(84) Γένεται δεest in eodem cod. Μοχ, διὰ πάντων. In cod. In edit. δι deest. Pro δι πάντων habet Harl. αὐτάντων, et Pass. δι πάτε.

(85) Πάρτων δὲ εἰνηρ. Pass. πάντως δὲ εἴην.

(86) Alias ΧVII. Scripta eodem tempore.

(87) Αἰλος μὲν δὲ τις. Combes. ἀλλος μὲν τις, et pro ὑπελθετο, vellent nonnulli ὑπελθετε, quod alias

suspicari potuit.

(88) Ελύπησέ σε τά. Deest εἰ in cod. Pass. Μοχ, οὐκ δρῶς, οὐδὲ δικαίως. Bill. idque immerito sane et inique, qui non reddit ἀλλὰ καὶ λιαν περιττῶς. Combes non recte, nec justa aliqua causa, sed et valde superflue, et quasi ultra a te quasita occasione.

(89) Οὐκ ἔκρυψας. Ita Harl. Deeras οὐκ in edit.

(90) Τὰ αὐτά. Cod. Harl. τοσαῦτα. In cod. Pass. τὰ αὐτά desunt.

(91) Προθύμως ἔχεις. Montac. et Morel. proposunt προθύμως ξεῖεις, habebis. Nihil mutandum punit Combes., redditique: habeas me proprio animo adfūlurum. Bill. non vertit προθύμως.

tibi faciemur sit, ipse videris, quippe qui aliis A παρεσόμενον, καὶ συναγωνιουμενον, καὶ τὰ δικαὶα
54 quoque eadem suadere facile potes. Hoc autem habeo me, Deo juvante, et tibi alacriter adiutorum, simulque dimiticaturum, virilemque operam
 impensurum esse. Quis enim refuset, immo quis non magno ei fidenti animo futurus sit, te duce ac socio
 de veritate disputans atque contendens?

LX. EIDEM.

Promiserat Gregorius Basilio se ad futurum, et eo deinceps ac socio dimiticatum. Verum tamen quoniam promisus pro misa aesse queretur, mater, quae morbo laborabat, impedimento fuit. Bollandista ad annum 364 referunt hanc epistolam; aut etiam Papenbrochius ad annum sequentem; Tillomontine, ad annum 371 desinenter. Tantū res non est, ut de ea certandum sit. Quam quisque voluerit, opinionem amplectatur, per nos licet.

Ut expleatur quod iubes, partim in nobis situm est, partim autem, et quidem potissimum, ut opinor, in tua pietate. In nobis quidem, cupiditas animique promptitudo: nam nec alias unquam congressum tuum defugimus, verum eum semper consecutamur: et nunc eum cupidius appetimus. In tua autem sanctitate, ut res nostrae melius constituantur. Assidemus enim dominice matris, gravi jampridem morbo laboranti. Quam si non dubio et anticipi statu relicturi sumus, tua presentia, mihi crede, haudquaquam carebimus. Illud modo tibi cura sit, ut precibus tua ipsi quidem ad sanitatem, nobis autem ad iter opem seras.

LXI. AERIO ET ALYPIO

Ad annum 372 vel 373, atque etiam postea tardius referri potest epistola ad Aerium et Alypium. Quoniamvis enim quo anno scripta sit asseveranter pronuntiare non licet, certum tamen eo tempore scriptam, quo una cum patre Nazianzenam Gregorius Ecclesiam administrabat. Etenim hujus Ecclesiae jura pastoris auctoritate hic defendit. Aerium et Alypium adhuc sacerdotem hunc hortatur, ut matris extremas voluntati obsequentes, eam pecuniam, quam in pauperem alimoniam Ecclesiae reliquerat, exsolvent. Parnissa monitori videtur Alypius, et is ille est, qui, postea Cappadocie prefectus, communis philosophorum patronus, ac pupillorum curator, a Gregorio meruit appellari.

Quemadmodum areæ et torcularis primicias, et Cœliorum, eos qui vere filios amant, Deo consecrare justum ac pius est, quoniam ab ipso, et nos ipsis, et nostra omnia sunt: ita novæ hereditatis, ut pars prompte et libenter oblata, majori parti securitatem conciliet. Quocirca ne committite, ut post omnes alios benigni nobis sitis: verum ante omnes Deo benignos vos prebeat, per quem etiam omnibus; atque abjectis externis legibus, nostris servite, hoc videlicet a vobis ipsis offerentes, nempe animi promptitudinem et alacritatem. Nam ea quidem, quæ testamento **55** relicta sunt, ab aliis, alacritatem autem a vobis habebimus, quibus Deus multo plura, quam ea, quæ nunc daturi estis, rependere potest, non solum in hac fluxa et caduca vita, sed etiam in stabili et æterna; quem usum spectare tutum est, in eoque spes omnes nostras defixas habere. Proinde, ut Deus talern erga vos

(92) Ἀναδύσεται. Ia Reg. 2022 et Pass. Edit. δν δυνήσεται.

(93) Kal. Derst in edit.

(94) Alias IV. Scripta eodem tempore.

(95) Τὸ τῆς ὀρθῆς καὶ τῆς προθυμίας. Σωματ., columnas animi et alacritas.

(96) Ἐφύγομεν, ἀλλ' ἀστ. Cod. Pass. ἐφύγομεν τι μὲν οὖν τοσούτον μεταδιώκομεν; immo κικηδί ταῦτο studio inquisimus?

(97) Τὸ διορθωθῆναι. In cod. Pass. τὸ decim. Paulo infra, idem cod. πολὺν ἡδη καμνούσῃ.

συνεισέσονται. Τις γάρ δν ἀναδύσεται (92); τις δὲ οὐ θαρρήσει ὑπὸ σοι, καὶ μετὰ σοῦ, περὶ τῆς ἀληθείας λέγον καὶ (93) ἀγωνίζεται;

τέλος καὶ (94) ἀγωνίζεται;

LXII. Τῷ ΑΥΤῷ (95).

Τοῦ πληρωθῆναι σοι ἐπίταγμα, τὸ μὲν τὶ ἔστε ἐφ' ἡμῖν· τὸ δὲ γε, καὶ αἷμα τὸ πλέον, ἐπὶ τῇ οῇ εὐλαβεῖσθαι. Ἐφ' ἡμῖν μὲν, τὸ τῆς ὀρθῆς προθυμίας (95); οὗτος γάρ ἄλλοτε ποτε τὴν στήνυχαν ἐφόργουμεν, ἀλλ' ἀστ. (96) ταύτην διώκομεν, καὶ νῦν ταύτην πλέον ποθούμεν. Ἐπὶ δὲ τῇ οῇ διστήτητε, τὸ διορθωθῆναι (97) τὰ ἡμέτερα. Προσεδρεύομεν γάρ τῇ κυρίᾳ, τῇ μητρὶ, πολὺν ἡδη καμνούσῃ χρόνον ἐξ ἀρρωστίας. Καὶ εἰ μὴ μελούμεν ἀμφιβόλως αὐτὴν καταλείψειν, οὐ ζημιωθήσομεν, εὐ Ισθι (98), τὴν παρουσίαν. Μόνον ταῖς εὐχαῖς, τῇ μὲν πρὸς τὴν ὄντες, ἡμῖν δὲ πρὸς τὴν ὁδὸν ἐπικεύρησον.

LXIII. ΑΕΡΙΩ ΚΑΙ ΛΑΥΠΙΩ (99).

Μετεπέ άπαρχάς ἀλώντος τε καὶ ληνοῦ, καὶ τάκινον, τοὺς ἀλτῶν φιλοτάκινους ἀνατιθέναι. Θεῷ δίκαιον τε καὶ διον, δει παρ' αὐτοῦ καὶ ἡμέτερος αὐτοῦ, καὶ τὰ ἡμέτερα οὗτα καὶ νέας (1) χληρονομίας, ἵνα τὸ μέρος δοθὲν προθύμως, παράσχῃ τῷ πλεον τὴν ἀσφάλειαν. Μὴ τούτους ἀναμείνητε μετὰ πάντας ἡμῖν γενέσθαι χρηστοῖ, ἀλλὰ πρὸ πάντων Θεῷ, δι' ὃν καὶ πᾶστε καὶ τοὺς ἔχο ρίψαντες νόμους, τοὺς ἡμετέρους δουλεύσατε, τούτῳ παρ' ὅμοιον αὐτοῦν καρποφοροῦντες, τὴν προθυμίαν. Τὰ μὲν γάρ καταλειφθέντα (2) παρ' ἄλλον, τὸ δὲ προθύμων παρ' ὑμῶν ἔχομεν, εἰς δικαῖος δὲ θεὸς δικτιθεῖναι ταῦτα πλάσια, ὃν νῦν ἐπιδέσσετε, οὐ μόνον ἐν τῷ προσκαΐριῳ τούτῳ βίᾳ καὶ βίοντι, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ αἰενικῷ καὶ μένοντι πρὸς δι μόνον δράμαν ἀσφαλές, καὶ εἰς δι πάσας τεκνεῖν ἡμῶν τὰς ἐπιβασίας. Ός οὖν τοιούτον ταξιδέμενον (3) τοῦ Θεοῦ περὶ ὅμδες, οἵσι περ δν αὐτοὶ γένησθε τοῖς πτερυχίοις, μὴ μικροψύχως (4), μηδὲ μικρολόγως, ἀλλὰ καὶ

(98) Εὐ Ισθι. Desunt in cod. Pass.

(99) Alias LXXX. Scripta anno 372 vel 373.

(1) Νέας. Subauditur ἀπαρχάς ἀνατιθέναι Θεῷ δίκαιον.

(2) Καταλειφθέτα. Id est, ποστειρό beneficio, sed vestre matris, legatum pecuniam accipimus.

(3) Τοιούτον ταξιδέμενον. Cod. Reg. et Comitof. τοιούτον τεκνεῖν. Paulus infra, pro γένησθε, cod. Reg. γένησθε.

(4) Μὴ μικροψύχως. Bill. οὐδιασματι maligne et sordide.

λαν φιλοτίμως τε καὶ προθύμως, πληρώσατε τῇ Αὐτοῖς πρεβιτοῦς εἰδομένην τὴν βούλησιν, ἵνα παρεῖναι τε ὑμῖν νομίσαντες, καὶ ὅρψην τὰ γινόμενα, διὰ τῆς ἐπιδόσεως ἀναπαύσαστε, ἵνα μὴ τὰ χρήματα μάνον ἔχητε παρ' αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ τὴν στηρίζουσαν οἰκους τέκνων μητρὸς εὐλογίαν (5) πορίσηθε· τοῦτο ἐνθυμηθέντες, διὰ βελτίων μικρὰ μερὶς (6) μετὰ δικαιούμηνης, κατὰ τὸ γεγραμμένον, ἢ πλατυτέρα μετὰ μικρολογίας (ἵνα μὴ λέγω τι βλάσφημον), καὶ διὰ πολλοῦ καὶ διων οἰκων ἐκποιουμένων (7) εἰς ἐκκλησίας ἡνέσχοντο, οἱ δὲ καὶ παρ' ἕαυτῶν πᾶσαν προσήκαντο (8) τὴν περιευσίαν, καὶ τὴν καλλίστην ἐπραγματεύσαντο πραγματείαν, γενέσθαι διὰ τὸν ἀκεῖ πλούτον πάντες. Μὴ τούναν σπείρητε φειδομένως, ἵνα πλουσίως θερίσητε (9), ἀλλ' ἀγαθὸν καὶ ὄμιν ἀντοῖς, καὶ τοὺς φιλέτους ὑμῶν τοῦτον χαρίσασθε, μηδὲν ὑφελόντες τῶν γεγραμμένων, ἀλλὰ πάντα μεθ' ἡδονῆς καὶ φαιδρότητος ἐπιδόντες ἡμῖν, ἢ ἀποδόντες (10) ὡς οἰκεῖα τὰ τοῦ Θεοῦ, ὡς τοῦτο μάνον κερδανοῦντες; διὰ τοῦτο τῶν ψυχῶν ὑμῶν ἀναλώσθητε. Τι γάρ δεῖ θησαυρίζειν λησταῖς (11) καὶ κλέπταις, καὶ κτιρῶν μετεβολαῖς, ἀλλοτε εἰς δόλους μετατιθέντων καὶ φτιζόντων τὴν ἀστατοῦ εὐπορίαν, ἀλλὰ μὴ εἰς τὰς ἀτραπές; ἀποθήκας ἀποτίθεσθαι, καὶ τῶν ἀπειθευλεύσθων ἰσχυροτέρας; Τὸ μὲν οὖν εὐτελές; (12) περὶ ἀλλα καὶ ἀλλοι; δεῖξατε (καὶ γάρ εὐχομαὶ δυνατούς ὑμᾶς εἶναι μετὰ χρηστότητος), ἡμῖν δὲ ἀγανάσσοντες τὸν καλὸν ἀγῶνα, δοτικοὶ νικήσει τὸν δόλον εὐλαβεῖσι, καὶ ταῖς ὁρειλομέναις εὐλογίαις ἐκ Θεοῦ (13) τοῖς εὐγνωμοσι. Πείσατε οὖν ἡμᾶς διὰ χριστιανήσετε γνωσίας, μᾶλλον δὲ ἀπὸ καλῆς ἀρέσμενοι ἀρχῆς, καὶ οὐτως εὐσεβοῦς καὶ δικαίας, ἀντεῦθεν καὶ περὶ τῶν δόλων ὀμονοήσατε· ὡς δὲ ὑμεῖς τε ἀλλήλοις, καὶ ἡμεῖς δὲ ὑμῖν ἐπευφραινούμεθα (14), τά τε δόλα καὶ δεξιῶν ὑπόδειγμα γενομένοις (15) πάσῃ τῇ Ἐκκλησίᾳ, τῆς περὶ ταῦτα εὐγνωμοσύνης.

stianam sibi colere ac prosteri; quin potius a bono principio exorsi, tamque pio et justo, hinc in aliis quoque rebus concordes esote: ut et vos ipsi mutuo, et nos vobis oblectemur, cum ob alia, tunc quod universæ Ecclesiæ probitatis in hujusmodi rebus atque candoris exemplum fueritis.

¹¹ Eccli. iii, 11. ¹² Prov. xvi, 8. ¹³ II Cor. ix, 6. ¹⁴ Matth. vi, 19, 20.

(5) Στηρίζουσαν οἰκους τέκνων μητρὸς εὐλογίαν. Alludit ad illud Eccl. iii, 11, Benedictio patris firmat domos filiorum, et maledictio matris eradicit fundamenta. Hic autem vitiōse legitur in edit. μητρὸς pro μητρός.

(6) Βαζίτων μικρὰ μερὶς. Legitur in Prov. xvi, 8: *Melius est parum cum iustitia quam multi fructus cum iniuriae.* Hunc locum suā aptiat sententia Gregorii. Bill. autem μετὰ μικρολογίας vertit: *cum sordibus.*

(7) Οἰκων ἐκποιουμένων. Ita cod. Reg. In edit. ἐκποιουμένων, vertitque Bill.: *Qui totas etiam domos ecclesiis addici possit sint.* Rectius forte, qui etiam totas domos quasi inseri et incorporari ecclesiis sustinebant.

(8) Προτήκατο. Ita cod. Reg. In edit. προσήγνοτο, obtulerint. Mox, ovtay pro περιουσίαν.

(9) Τινα πλοντίων θερίσητε. Mendose in edit. θερίσητε. Alludit Gregorius ad illud Apostol. II Cor. ix, 6: *Qui parce seminat, parce et metet; et qui seminat in benedictionibus, de benedictionibus et metet.*

A ve præbiturus est, quales vos erga pauperes, nequaquam illiberabiliter et sordide, sed admodum liberali et alaci animo demortue voluntatem perficite, quam et vobis adesse, et ea, que sunt, intueri existimantes, per largitionem vestram recreare. Ita fiet, ut ab ea, non modo pecunias beatissimis, sed maternam etiam benedictionem, filiorum domos sufficientem¹¹, consequamini: aliquae hoc vobiscum cogitate, meliore esse partem exiguum cum justitia, ut Scriptura loquitur, quam latiorem et uberiorem cum sordida parcitate¹² (ne quid male ominosum dicam); illudque praeterea, complures existisse, qui totas etiam domos in ecclesiarum sumptus alienari possi sint: non etiam defuisse, qui sua sponte facultates omnes suas profuderint, ac pulcherrimum quæsumus fecerint, hoc est propter futuræ vite opes inopiam amplexi sint. Ne igitur parce scratis, ut copiose metatis¹³; verum bonam cum vobis ipsis, cum charissimis vestris hereditatibus hanc elargimini, nihilque ex iis subtrahentes, quem testamento prescripta sunt, verum omnia late atque biliarī animo nobis tribuentes, imo vero reddentes, ut quæ proprie Dei sint, ac velut hoc solum lucraturi, quod pro animarum vestrarum salute impenderit. Quid enim prædonibus et furibus thesaurezare opus est¹⁴, temporumque mutationibus incertas et fragiles opes ad alios aliquosque subinde transferentibus atque agitantibus, ac non potius in tua horrea, et armoria, quam ut ullis insidiis appeti possint? Ac parcimoniam quidem circa alia et aliis ostendite (opto enim vos cum benignitate potentes esse), apud nos autem bonum certamen certate, hoc est, uter alterum **58** pietate superet, ac benedictionibus iis, quæ probis viris ex Deo debentur. Fidem itaque nobis facite, vos vere et sincere Christianam fidem colere ac prosteri; quin potius a bono principio exorsi, tamque pio et justo, hinc in aliis quoque rebus concordes esote: ut et vos ipsi mutuo, et nos vobis oblectemur, cum ob alia, tunc quod universæ Ecclesiæ probitatis in hujusmodi rebus atque candoris exemplum fueritis.

(10) Ἐκδόντες ἡμῖν ἢ ἀποδόντες. In edit. deest ἡμῖν. Combeſ. ἀποδόντες ἡμῖν καὶ ἀπεδόντες, cuncta nobis reddentes ac elargientes. Mox, τὰ forte delendum.

(11) Τι γάρ δεῖ θησαυρούσιν λησταῖς, etc. Notum est illud Evangelii Matth. vi, 19, 20: *Nolite thesaurezare vobis thesauros in terra, ubi fures effodiunt et surantur. Thesaurizate autem vobis thesauros in caelo, ubi fures non effodiunt, nec surantur.*

(12) Τὸ μὲν εὐτελές. Verit Bill. frugalitatem. Duo codd. Reg. τὸ μὲν εὐτελές. Sicque Combeſ. qui vertit, *Circa alia et aliis, quod rigor est et severitas ostendite; ut et epist. LXXVII, φιλανθρώπους φανῆναι μᾶλλον ἢ εὐτελές, quod Bill. reddit, Benignos potius quam severos nos præbeamus.*

(13) Ἐκ Θεοῦ, ex Deo. Dei scilicet indulgentia ac liberalitate, non a Deo quasi debitorc.

(14) Ἐπευφραινούμεθα. Cod. ἐπευφραινόμεθα.

(15) Υπόδειγμα γενόμενοι. Cod. Reg. et Combeſ. ὑπόδειγμα γενόμενοι.

tibi faciemus sit, ipse videris, quippe qui aliis **54** quoque eadem suadere facile potes. Hoc autem habeo me, Deo juvante, et tibi alacriter adfuturu, simulque dñnicaturum, virilemque operam impensurum esse. Quis enim recusat, immo quis non magno et fidenti animo futurus sit, te duce ac socio de veritate disputans atque contendens?

LX. EIDEM.

Promicerat Gregorius Basilio se adfuturum, et eo duce ac socio dñnicaturum. Verumiamen quominus promis aessequeretur, mater, quae morbo laborabat, impedimento suit. Bollandista ad annum 364 referunt hanc epistolam; aut etiam Papæbrochius ad annum sequentem; Tillomontius, ad annum 371 desinentem. Tantus nes non est, ut de ea certandum sit. Quam quisque voluerit, opinionem amplectatur, per nos licet.

Ut expleatur quod jubes, partim in nobis sicutum est, partim autem, et quidem potissimum, ut opinor, in tua pietate. In nobis quidem, cupiditas animique promptitudo: nam nec alias unquam congressum tuum defugimus, verum eum semper consecutamur: et nunc eum cupidius appetimus. In tua autem sanctitate, ut res nostræ melius constituantur. Assidemus enim dominæ matris, gravi jampridem morbo laboranti. Quam si non dubio et anticipi statu relicturi sumus, tua præsentia, mibi crede, haudquaquam carebimus. Illud modo tibi cura sit, ut precibus tuis ipsi quidem ad sanitatem, nobis autem ad iter opem seras.

LXI. AERIO ET ALYPIO

Ad annum 372 vel 373, atque etiam postea tardius referri potest epistola ad Aerium et Alypium. Quamvis enim quo anno scripta sit asseveranter pronuntiare non licet, certum tamen eo tempore scriptam, quo una cum patre Nazianzenam Gregorius Ecclesiam administrabat. Et enim hujus Ecclesiæ jura pastoris auctoritate hic descendit. Aerium et Alypium admodum atque hortatur, ut matris extremæ voluntati obsequentes, eam pecuniam, quam in pauperum alimoniam Ecclesiæ reliquerat, exsolvent. Paruisse monitori videtur Alypius, si is ille est, qui, postea Cappadoce prefectus, communis philosophorum patronus, ac pupillorum curator, a Gregorio inornuit appellari.

Quemadmodum areæ et torcularis primitias, et Cœliorum, eos qui vere filios amant, Deo consecrare justum ac pius est, quoniam ab ipso, et nos ipsis, et nostra omnia sunt: ita novæ hereditatis, ut pars præmpte et libenter oblata, majori parti securitatem conciliet. Quocirca ne committite, ut post omnes alios benigni nobis sitis: verum ante omnes Deo benignos vos præbete, per quem etiam omnibus; atque abjectis externis legibus, nostris servite, hoc videlicet a vobis ipsis offerentes, nempe animi promptitudinem et alacritatem. Nam ea quidem, quæ testamento **55** relicta sunt, ab aliis, alacritatem autem a vobis habebimus, quibus Deus multo plura, quam ea, quæ nunc daturi estis, rependere potest, non solum in hac fluxa et caduca vita, sed etiam in stabili et æterna; quem unum spectare tutum est, in eoque spes omnes nostras desixas habere. Proinde, ut Deus talcm erga vos

(92) Ἀναδύσεται. Ita Beg. 2022 et Pass. Edit. Æv. δυνήσεται.

(93) Kal. Decemb. in edit.

(94) Alias IV. Scripta eodem tempore.

(95) Τὸ τῆς δρητῆς καὶ τῆς προθυμίας. Συμβεβ., voluntas animi et alacritas.

(96) Ἐφύγομεν, ἀλλ' ἀστ. Cod. Pass. ἐφύγομεν τι μὲν οὖν τοσούτον μεταδιώκομεν; immo utquid iacto studio inquirimus?

(97) Τὸ διορθωθῆναι. In cod. Pass. τὸ decst. Pauli infra, idem cod. πολὺν ἡδη καμνούσῃ.

Απερσόμενον, καὶ συναγωνιουμενον, καὶ τὰ δυνατὰ συνεισούσαντα. Τις γάρ ἀναδύεται (92); τις δὲ οὐ θαρρήσει ὑπὸ σοῦ, καὶ μετὰ σοῦ, περὶ τῆς ἀληθεῖας λέγων καὶ (93) ἀγωνίζεμον;

impensurum esse. Quis enim recusat, immo quis non magno et fidenti animo futurus sit, te duce ac socio de veritate disputans atque contendens?

LXII. Τῷ ΑΥΤῷ (94).

Τοῦ πληρωθῆναι σοι ἐπίταγμα, τὸ μὲν τὶ δέστε ἐκ' ἡμῖν· τὸ δὲ γε, καὶ οἷμα τὸ πλέον, ἐπὶ τῇ αἴσι τύλασθε. Ἐφ' ἡμῖν μὲν, τὸ τῆς δρμῆς καὶ τῆς προθυμίας (95); οὗτος γάρ ἀλλοτε ποτε τὴν σὴν συνεχῶν ἐφύγομεν, ἀλλ' ἀστ. (96) ταύτην δώκομεν, καὶ νῦν ταύτην πλέον πειθοῦμεν. Ἐπὶ δὲ τῇ οῇ διστήτε, τὸ διορθωθῆναι (97) τὰ ἡμέτερα. Προσεδρεύσαντες γάρ τῇ χυρίᾳ, τῇ μητρὶ, πολὺν ἡδη καμούσῃ χρόνον ἐξ ἀρρωσταῖς. Καὶ εἰ μὴ μελλούμεν ἀμφιβολίας αὐτὴν καταλείψειν, οὐ ζημιαθησμένα, εὐ Ισθι (98), τὴν παρουσίαν. Μόνον ταῖς εὐχαῖς, τῇ μὲν πρὸς τὴν ὑγείαν, ἡμῖν δὲ πρὸς τὴν ὁδὸν ἐπικούρησαν.

ΕΑ'. ΑΕΡΙΩ ΚΑΙ ΑΛΥΠΙΩ (99).

Θεοπερ ἀπαρχὰς ἀλώνκς τε καὶ ληνοῦ, καὶ τέχνων, τοὺς ἀλπῖδας φιλοτάκους; ἀνατίθεναι θεῷ δίκαιαν τε καὶ δυτικόν, διε ταρ' αὐτοῦ καὶ ἡμᾶς αὐτοῖς, καὶ τὰ ἡμέτερα οὐτων καὶ νέας (1) χληρονομίας, ἵνα τὸ μέρος δοθὲν προθύμως, παράσχῃ τῷ πλεον τὴν ἀσφάλειαν. Μὴ τούτου ἀναμείνητε μετὰ πάντας ἡμῖν γενέσθαι χρηστοῖς, ἀλλὰ πρὸ πάντων θεῷ, δι' ὃν καὶ πάστε καὶ τοὺς ἔξω βίσμαντες νόμους, τοὺς ἡμετέρους δουλεύσατε, τοῦτο παρ' ὅμοιον αὐτοῖς καρποφοροῦντες, τὴν προθυμίαν. Τὰ μὲν γάρ καταλειφθέντα (2) παρ' ἀλλοι, τὸ δὲ πρόθυμον παρ' ὑμῶν ἔξομεν, εἰς δυνάτος δὲ θεὸς ἀντιθεῦναι φολυπλάσια, ὃν νῦν ἀπεδέστε, οὐ μόνον ἐν τῷ προσκαλεμῷ τούτῳ βίᾳ καὶ βέοντι, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ αἰωνίῳ καὶ μένοντι πρὸς δύναμον δράντας φαλάκρας, καὶ εἰς δια πάσας τείνειν ἥμαντας ἐλπίδας. Ότις οὖν τοιούτον ταξιδέμενον (3) τοῦ θεοῦ περὶ ὑμᾶς, οἵοι περ ἀντοῖ γένησθε τεῖς πτεροῦς, μὴ μικροψύχως (4), μηδὲ μικροδέργως, ἀλλὰ καὶ

(98) Εὐ Ισθι. Desunt in cod. Pass.

(99) Alias LXXX. Scripta anno 372 vel 373.

(1) Νέας. Subauditur ἀπαρχὰς ἀνατίθεναι θεῷ δίκαιαν.

(2) Καταλειφθέντα. Id est, non vestro beneficio, sed vestre maltris, legatum pecuniam accipimus.

(3) Τοιούτον ταξιδέμενον. Cod. Reg. et Combeb. τοιούτου τευχόμενοι. Pauli infra, pro γένησθε, cod. Reg. γένησθε.

(4) Μὴ μικροψύχως. Bill. nequaquam maligne et sordide.

λίαν φιλοτίμως τε καὶ προθύμως, πληρώσατε τῇ Αὐτοῖς ϕρέσκην τὴν βούλησιν, ἵνα παρεῖναι τε ὑμῖν νομίσαντες, καὶ ὅρψην τὰ γινόμενα, διὰ τῆς ἐπιδόσεως ἀναπαύσατε, ἵνα μὴ τὰ χρήματα μόνον ἔχητε παρ' αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ τὴν στηρίζουσαν οἰκους τέκνων μητρὸς εὐλογίαν (5) πορτέησθε· τούτῳ ἐνθυμηθέντες, διὰ βαλτῶν μικρὰ μερὶς (6) μετὰ δικαιοσύνης, κατὰ τὸ γεγραμμένον, ἢ πλατυτέρᾳ μετὰ μικρολογίας (ἵνα μὴ λέγω τι βλάσφημον), καὶ διὰ τοῦ πολλοῦ καὶ διων οἰκους ἐκποιουμένων (7) εἰς ἐκκλησίας ἡγένοντο, οἱ δὲ καὶ παρ' ιανῶν πόσταν προτίχανο (8) τὴν περιεστίαν, καὶ τὴν καλλιστην ἐπραγματεύσαντο πραγματίαν, γενέσθαι διὰ τὸν ἐκεῖ πλούτον πάντες. Μὴ τούτους σκείρητε φειδομένους, ἵνα πλουσίως θερίσητε (9), ἀλλ' ἀγαθὸν κλήρον καὶ ὑμῖν αὐτοῖς, καὶ τοὺς φιλάττας ὑμῶν τοῦτον χαρίσασθε, μηδὲν ὑφελέντες τῶν γεγραμμένων, ἀλλὰ πάντα μεθ' ἡδονῆς καὶ φιλθρότητος ἐπιδόντες ἡμῖν, ἢ ἀποδόντες (10) ὡς οἰκεῖα τὰ τοῦ Θεοῦ, ὡς τούτῳ μόνον κερδανοῦντες; διὰ τοῦτο τῶν φυχῶν ὑμῶν ἀναλώσητε. Τί γάρ δεῖ θησαυρίζειν λησταῖς (11) καὶ κλέπταις, καὶ κυρῶν μεταβολαῖς, ἀλλοτε εἰς ἄλλους μετατίθέντων καὶ φιτιζόντων τὴν διστατὸν εὐπορίαν, ἀλλὰ μὴ εἰς τὰς ἀσφαλεῖς ἀποθήκας ἀποτίθεσθαι, καὶ τῶν ἐπιδουλεύοντων ἴσχυροτέρας; Τὸ μὲν οὖν εὑτελές (12) περὶ ἀλλα καὶ ἀλλοις δεῖξατε (καὶ γάρ εὐχομαι δυνατοὺς ὑμᾶς εἶναι μετὰ χρηστότητος), ἡμῖν δὲ ἀγνοίσασθε τὸν καλὸν ἀγῶνα, δοτες νικήσεις τὸν ἄλλον εὐλαβεῖα, καὶ ταῖς δημιομέναις εὐλογίαις ἐκ Θεοῦ (13) τοῖς εὐγνώμοσι. Πείσατε οὖν ἡμᾶς διὰ χριστιανίκετε γνησίων, μᾶλλον δὲ ἀπὸ καλῆς ἀρξάμενοι ἀρχῆς, καὶ οὕτως εὐσεβοῦς καὶ δικαίας, ἐντεῦθεν καὶ περὶ τῶν ἔλλων ὅμονοήσατε· ὡς δὲ ὁμεῖς τε ἀλλήλοις, καὶ ἡμεῖς ὑμῖν ἐπενφρανούμεθα (14), τά τε ἀλλα καὶ δεξιὸν ὑπόδειγμα γενομένοις (15) πάσῃ τῇ ἐκκλησίᾳ, τῆς περὶ ταῦτα εὐγνωμοσύνης.

stianam sicutem colere ac prosteri; quin potius a bono principio exorsi, tamque pio et justo, hinc in aliis quoque rebus concordes estote: ut et vos ipsi mutuo, et nos vobis obiectemur, cum ob alia, tum quod universæ Ecclesiæ probitatis in hujusmodi rebus atque candoris exemplum fueritis.

¹¹ Eccl. iii, 11. ¹⁰ Prov. xvi, 8. ¹¹ II Cor. ix, 6. ¹² Matth. vi, 19, 20.

(5) Στηρίζουσαν οἰκους τέκνων μητρὸς εὐλογίαν. Alludit ad illud Eccl. iii, 11, *Benedictio patris firmat domos filiorum, et maledictio matris eradicat fundamenta*. Hic autem vitiōse legitur in edit. μητρὸς pro μητρός.

(6) Βαλτῶν μικρὰ μερὶς. Legitur in Prov. xvi, 8: *Melius est parum cum justitia quam multi fructus cum iniustitate*. Hunc locum sua ariat sententiae Gregorii. Bill. autem μετὰ μικρολογίας vertit: *cum sordibus*.

(7) Οἰκους ἐκποιουμένων. Ita cod. Reg. In edit. ἐκποιουμένων, vertitque Bill.: *Qui totas etiam domos ecclesiæ addici passi sint. Recius forte, qui etiam totas domos quasi inseri et incorporari ecclesiæ sustinebant*.

(8) Προτίχαντο. Ita cod. Reg. In edit. προτίχηντο, obtulerint. Mox, οὐσιαν προ περιουσιαν.

(9) Ήτα πλοντίως θερίσητε. Mendose in edit. θερίσητε. Alludit Gregorius ad illud Apostol. II Cor. xi, 6: *Qui parce seminat, parce et metet; et qui seminat in benedictionibus, de benedictionibus et metet*.

A se præbiturus est, quales vos erga pauperes, nequaquam illiberabiliter et sordide, sed admodum liberali et alacri animo demortua voluntatem perficie, quam et vobis adesse, et ea, que sunt, in tueri existimantes, per largitionem vestram recreate. Ita fieri, ut ab ea, non modo pecunias habeatis, sed maternam etiam benedictionem, filiorum domos sufficientem¹³, consequamini: atque hoc vobiscum cogitate, meliore esse partem exiguum cum justitia, ut Scriptura loquitur, quam latiore et uberiore cum sordida parcitate¹⁴ (ne quid male ominosum dicam); illudque praeterea, complices existisse, qui totas etiam domos in ecclesiarum sumptus alienari passi sint: non etiam defuisse, qui sua a sponsis facultates omnes suas profuderint, ac pulcherrimum questum fecerint, hoc est propter futuræ vite opes inopiam amplexi sint. Ne igitur parce seratis, ut copiose metatis¹⁵; verum bonam cum vobis ipsis, tum charissimis vestris hereditatem hanc elargimini, nihilque ex iis subtrahentes, quae testamento prescripta sunt, verum omnia lete atque biliari animo nobis tribuentes, imo vero reddentes, ut quae proprie Duci sint, ac velut hoc solum lucraturi, quod pro animarum vestrarum salute impendoritis. Quid enim prædonibus et furibus thesaurizare opus est¹⁶, temporumque mutationibus incertas et fragiles opes ad alios aliquosque subinde transferentibus atque agitantibus, ac non potius in tuta borrea, et firmiora, quam ut ullis insidiis appeti possint? Ac parcimoniam quidem circa alia et alii ostendite (opto enim vos cum benignitate potentes esse), apud nos autem bonum certamen certate, hoc est, uter alterum **53** pietate superet, ac benedictionibus iis, quae probis viris ex Deo debentur.

Fidem itaque nobis facite, vos vere et sincere Christianam sicutem colere ac prosteri; quin potius a bono principio exorsi, tamque pio et justo, hinc in aliis quoque rebus concordes estote: ut et nos vobis obiectemur, cum ob alia, tum quod universæ Ecclesiæ probitatis in hujusmodi rebus atque candoris exemplum fueritis.

(10) Ἐπιδότες ἡμῖν ἡ δαχδότες. In edit. deest ἡμῖν. Combef. ἀποδόντες ἡμῖν καὶ ἐπιδόντες, cuncta nobis reddentes ac elargientes. Mox, τὰ sorte delendum.

(11) Τι γάρ δεῖ θησαυρίζειν λησταῖς, etc. Nolunt est illud Evangelii Matth. vi, 19, 20: *Nolite thesaurizare vobis thesauros in terra, ubi fures effodiunt et surantur. Thesaurizate autem vobis thesauros in celo, ubi fures non effodiunt, nec surantur*.

(12) Τὸ μὲν εὑτελές. Vertit Bill. frugalitatem. Duo codd. Reg. τὸ μὲν ἐντελές. Sicque Combef. qui vertit, *Circa alia et aliis, quod rigor est et severitas ostendite; ut et epist. LXXVII, φιλανθρώπους φανῆται μᾶλλον ἢ ἐντελές, quod Bill. reddit, Benignos polius quam severos nos præbeamus*.

(13) Ἐκ Θεοῦ, ex Deo. Dei scilicet indulgentia ac liberalitate, non a Deo quasi debitore.

(14) Ἐπενφρανούμεθα. Cod. ἐπενφρανούμεθα.

(15) Υπόδειγμα γενόμενοι. Cod. Reg. et Combel. ὑπόδειγμα γενόμενοι.

LXII. AMPHILOCHIO.

Jam ab anno 373 Eustathius Sebastensis bellum tam aperte moverat, ut nulla petenda pacis spes affligeret. Petuit tamen veterator ille, Basilius amicitia indignissimus, pacis sequestrem Amphilochium, qui postea Iconiensis episcopus fuit; nondum enim erat, ait Tillemontius. Amphilochius Theologum datis ad eum litteris adhibere voluit. Cui Gregorius respondit epistola LXII, id quod petebat, Christianum esse; verum Armenium, quo nomine appellat Eustathium, plane indignum esse. Hinc recte conjicias ante scriptam esse epistolam, quam Eustathii fraudes et prava dogmata, ab omnibus demum agnita infamem bonis omnibus efficerent.

Non barbaricum est iniinitabilis tuæ prebitatis A *et* sed Graecum, imo Christianum. At Armenius de quo gloriaris, barbarus plane est, ac longe a nostra laude et gloriacione remotus.

LXIII. AMPHILOCHIO.

Amphiloch'us, ad quem scriptu est hæc epistola, non ille est, qui Ecclesia Iconiensis creatus fuit episcopus; sanctissimus enim præsul nec uxorem unquam duxit, nec filios habuit, quod utrumque tribunt hæc litteræ Amphilochio, ad quem datæ sunt. Itaque conjicias rectissime Theologum litteras ad cognominem Iconiensis episcopi patrem Amphilochium scripsisse, ut eum de assumpto ad episcopatum filio mæstum solaretur, quanquam et ipse eodem proressus tempore, mortuo proprio parente, consolatione Gregorius indigeret. Litteras autem illas non tam ad Amphilochii putris consolationem, quam ad sui ipsius defensionem scriptis Gregorius; et jurgatrices potius quam consolatoria videi possint. Acriter enim objurgat Gregorius Amphilochium, qui filium suum proditum fuisse querebatur, patris querelas resellit et iniquas esse ostendit. De tempore quo scripta est hæc epistola, nulla potest esse difficultas, quandoquidem scripta est anno, quo Amphilochius Iconensi Ecclesia præfectus fuit, et quo Nazianzena Ecclesia pastore suo, Gregorii Theologi patre, defecit est: adeoque scriptam esse anno 374 constat.

Doles? Ego vero in deliciis sum omnino. Lacrymas fundis? Ego vero, ut cernis, festum diem ago, ac rebus præsentibus glrior, meque effero. An te quidem filius in moerorem conjicit, quod ob virtutem arripiatur, et honore afficiatur; atque in calamitatis loco ponis, nisi tibi præsto sit, tuamque senectutem curet, ac pro suo more, ea quæ muneri suo consentanea sint, præstet? Me autem non discruciat pater, qui extremam a nobis peregrinationem iniit, ex qua non jam ad nos revertetur, nec a nobis consipicetur: non te tamen accusamus, nec debitam consolationem efflagitamus; quod scilicet illud sit nobis exploratum, propria mala malis alienis animum adjiciendi spatium non 57 præbere: neque enim ullus est adeo amicitiae studiosus, et philosophus, ut supra animi perturbationes positus sit, aliumque consolari tentet, cum ipse consolatione indigeat. Tu contra plagam plagiæ injicis, dum nos accusas, ut audio, atque filium tuum, fratrem vero nostrum, a nobis neglectum, aut etiam, quod longe gravius est, proditum fuisse existimas; nosque detrimentum minime agnoscere, quod omnes quidem et amici et

(16) Alias CLXXI. Scripta anno 373 vel 374. — Αμφιλοχίφ. Montac., Morel. ac Combef. Διοκλεῖ.

(17) Χριστιανικόν. Cod. Reg. et Combef. Χριστιανόν.

(18) Φιλοτιμῆ. Montac. et Combef. φιλοτιμεῖσθε.

(19) Φιλοτιμᾶς. Cod. Reg. φιλοσοφίας. Sic etiam Montac. et Morel. Id. cod. addit: διὸ καὶ ὡς μικρόλόγως ἔχει ἡμῖν τὰ χρυσολάχανα παρ' ὑμῶν καὶ τὶ γέρων ἄλλ' ἡ χρυσολάχανα. Atque id causa est cur nimium parce nobis venerint aurea olera ex vobis, et quæ alia quam aurea olera. Vide supra epist. XXVI, alias XIII.

(20) Alias CLXI. Scripta anno 374.

(21) Γηρακομῆσι. Ila Reg. duo. Edit. γηροχομῆσι..

ΕΒ. ΑΜΦΙΛΟΧΙΩ (16).

Οὐδὲ βάρβαρον τὸ ἐπίταγμα τῆς ἀμιμήτου σου καλοκαγαθίας, ἀλλ' Ἑλληνικὸν, μᾶλλον δὲ Χριστιανόν (17). Οὐ δὲ Ἀρμένιος, ἐφ' ὧ πάνυ φιλοτιμῇ (18), βάρβαρος ἀντικρυς, καὶ πόρρωθεν τῆς ἡμετέρας φιλοτιμίας (19).

ΣΓ. ΑΜΦΙΛΟΧΙΩ (20).

'Αλγεῖς; ἐγὼ δὲ τρυφῶ δηλονότι. Δακρύεις; ἐγὼ δὲ, ὡς δρός, πανηγυρίζω, καὶ τοὺς παροῦσι κατλαπίζομαι. Ή σὸν μὲν οὐδὲ λυτεῖ δι' ἀρετὴν ἀρταζόμενος, καὶ τιμώμενος, καὶ δεινὸν εἰ μὴ παρέσται σοι καὶ γηρωκομῆσι (21), καὶ τὰ εἰκότα θεραπεύεις κατὰ τὸ σύνηθες; ἐμὲ δὲ (22) οὐκ ἀνιψιός πατήρ τὴν τελευταῖαν ἐκδημίαν (23) ἀφ' ἡμῶν ἐκδημήσας, ἐξ ἣς οὐκέτι πρὸς ἡμᾶς ἀναλύει, οὐδὲ παρ' ἡμῶν ὀφθήσεται. Είτε ἡμεῖς μὲν, οὐδὲν ἄγκαλούμεν, οὐδὲ τὴν ὀφειλόμενην ἀπαιτοῦμεν παραμυθίαν, εἰδότες δὲ τὰ ίδια κακά καιρὸν οὐ δίδωσι τοῖς ἀλλοτρίοις σχολάζειν οὐδὲ γάρ οὖτα τὶς ἔστι φιλικὸς καὶ φιλόσοφος, ὥστε ὑπεράνετῶν παθῶν εἶναι, καὶ παρακαλεῖν δὲλλον, αὐτὸς δεόμενος παρακλήσεως. Σὺ δὲ τῇ πληγῇ πληγῇ ἐπιβάλλεις, αἰτώμενος ἡμᾶς, ὡς πυνθάνομαι, καὶ νομίζων ἀμελεῖσθαι τὸν οὐδὲν, ἡμέτερον δὲ δεῖλον, η καὶ προδεδόσθαι παρ' ἡμῶν, δι βαρύτερον ἀλλὰ μὴ τῆς ζημίας ἡμᾶς ἀπαιτεῖσθαι (24), ἢν ἐζημιλωντει πάντες μὲν καὶ φίλοι καὶ συγγενεῖς, ἐγὼ δὲ πάντων μᾶλλον, δὲ καὶ τὰς (25) ἐλπίδας τῆς ζωῆς ἐν ἐκείνῳ θέμενος (26), καὶ μόνον μὲν ἔρεισμα, μόνον δὲ σύμβουλον ἀγαθὸν, μόνον δὲ κοινωνὸν εὔσεβεας ὑπαλλαγμάνων. Καίτοι τίσι τοῦτο εἰκάζεις; Εἰ μὲν τοῖς

(22) Ἐμὲ δὲ. Ita codd. duo Reg., Par., Bill. ac Combef. In edit. deest δέ.

(23) Τελευταῖαν ἐκδημίαν. Ita iid. codd. Montac., Morel. ac Combef. Sicque legit Bill. In edit. deest ἐκδημίαν.

(24) Ἡμᾶς ἔστι σθρεούσθαι. Ita codd. Reg. duo ac Combef. In edit. deest ἡμᾶς. Paulo superius, βαρύτερον, sic duo Reg. Edii. βαρύτατον.

(25) Πάρτες μὲν καὶ φίλοι καὶ συγγενεῖς, ἐγὼ δὲ καὶ πάρτες μᾶλλον, δὲ καὶ τὰς. Ita cod. Reg. ac Combef. In edit. μὲν πάντες φίλοι καὶ συγγενεῖς, ἐγὼ δὲ πάντων μᾶλλον, δὲ τὰς, etc.

(26) Ἐγένετο θέμενος. Unus cod. ἐν ἐκείνῳ τιθέμενος.

πρώτοις, ἐνθυμήθητι (27) ὅτι καὶ διέδην μάχρις ὑμῶν ἔξεπιτθεσές, τῇ φῆμῃ τεταραγμένος, καὶ κοινωῆσαι γνώμης ὑμὸν πρόδυμος ἀγενόμην, ἥντικα καιρὸς ἦν ἐπεὶ τούτων βουλεύεσθαι· καὶ πάντα μᾶλλον ἢ ταῦτην (28) ἡμῖν ἐκοινωνήσατε, εἴτε ὑπὲ τῆς αὐτῆς ἀπορίας, εἴτε οὐκ οἰδ̄ ὅ τι βουληθέντες. Εἰ δὲ τοῖς τελευταῖς, μᾶλιστα μὲν οὐκ εἰλ̄ τὸ πάθος, πάλιν ὑμὸν ἀντυχεῖν, καὶ ἡ τῷ πατρὶ χρεωστουμένη τιμὴ καὶ ὁσία, ἃς οὐδὲν ἐδύναμην ποιήσασθαι προτιμότερον, καὶ ταῦτα ὑπογύλου τοῦ πάθους δυτος, ἥντικα οὐκ ἀσεβὲς μόνον (29), ἀλλ̄ οὐδὲ δλῶς (30) εὐπρεπὲς, ἔχω τοῦ καιροῦ φιλοσοφεῖν, καὶ ὑπὲ τὸ ἀνθρώπινον· ἐπειτα καὶ προκατειλῆθαις ὑπὸ τῶν πραγμάτων ἀνομίζαμεν, πέρας ἡδη (31) τῶν κατ' αὐτὸν ἔχοντων, ὅποιον ἰδόσκει τῷ δίγοντι τὰ ἡμέτερα. Ταῦτα μὲν (32) δὴ τοιάστα. Νῦν δὲ καὶ τὴν λύπην δινες ἡμῖν πάντων οὖσαν ἀλογωτάτην, ὡς ἀμαυτὸν πείθω· καὶ εἰ τί σοι πλέον δοκεῖ, παράστησον, ίνα μή καὶ ἡμᾶς ἐν τῷ μέρει καὶ σεαυτὸν λυπῆσαι, καὶ πρᾶγμα πάσχῃς σφόδρα τῆς σῆς εὐγενείας ἀνάξιον, ἀντ' ὅλων ἡμᾶς αἰτιώμενος, τοὺς οὐδὲν ἀδικοῦντας, ἀλλ̄ εἰ δεὶ τὸ ἀληθὲς εἰπεῖν, τὰ ίσα τυραννηθέντας ὑπὸ τῶν κοινῶν φίλων, καὶ οὓς μόνους εὐεργέτας ἐνόμιζες.

dictum sit. Nunc autem et mærorem animique persuadeo, atque a ratione alienissimam, nobis remitte tu nos quoque vicissim ac te ipsum mærore afficias, remque facias nobilitate tua perquam indignam, aliorum loco nos accusans, a quibus nil læsus es, verum, si vere loquendum est, eamdem vias a communibus amicis, quosque tu solos de te bene meritos existimabas. perpperso.

ΞΔ'. ΕΥΣΕΒΙΩΝ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΣΑΜΟΣΑΤΕΩΝ (33).

58 LXIV. EUSEBIO SAMOSATENSI EPISCOPO.

Anno 374 Eusebius Samosatensis, summis de Ecclesia meritis clarus, in Thraciam a Valente relegatus est; quo cum pergeret sanctissimus confessor, per Cappadociam transiit, ejusque complexu potitus est Basilius (34). Sed Gregorius Nazianzeno eadem felicitas non obligit; quippe qui ita agrotabat, ut ne quidem ex ædibus prospicere posset. Cum igitur per morbum ipsi non licuissest ridere sanctum Eusebium, postquam ad locum exsilia pervenit, has ad eum scripsit litteras, quibus significavit dolorem, ac rogavit, ut, quod ex ejus congressu ad animæ salutem consequi non potuerat, id sibi precibus ad Deum obtineret. Neque enim viri tot persecutionibus pro Evangelio probati minus prodesse ad Deum preces, quam alicuius ex sanctis martyribus patrociuum, sibi persuadebat Theologus. Hæc autem epistola post Pascha anni 374 scripta est.

"Οτε παρήσει σου ἡ θεοσέβεια διὰ τῆς πατρὸς δοκιμῶν, οὗτε δωματίου (35) προκύψαι οἴσταις; τε ἡμῆν, ἐν ἐσχάτῃ ἀρρώστῳ διάγων. Ἐλύπει δέ με οὐ τοσοῦτον ἡ νόσος τὸν περὶ τῶν ἐσχάτων ψόδον ἐπάγουσα (36), ἀλλ̄ ὅτι τῆς λερᾶς σου καὶ ἀγαθῆς συντυχίας ἀποτερούμην. Τοσαύτην ἔχω περὶ τὸ ίδεν σου τὸ τίμιον πρόσωπον ἐπιθυμίαν, δοσην εἰκός ἦν (37) τὸν χρήσοντα μὲν θεραπείας τῶν ψυχικῶν τραυμάτων, ταύτην δὲ παρὰ τῆς σῆς τελειώτητος ἔξειν ἀπίκοντα. Ἀλλ̄ εἰ καὶ τῶν ἀμαρτιῶν τῶν ἐμῶν γέ-

(27) Ἐρθυμήθητι. Ita Par., et sic reddit Bill. Edit. εὐθυμήθητι.

(28) Ταῦτην. Ita legit Combes. Edit. ταῦτης.

(29) Οὐκ ἀσεβὲς μόνον. Malum οὐ μόνον οὐκ εὐεσθέται, non modo non piunt, sed etiam prorsus indecorum.

(30) Οὐδὲ δλῶς. Ita cod. Reg. et Combes. In D edit. οὐδὲ δλῶς, quod Bill., sed alioqui indecorum.

(31) Πέρας ἡδη. Ita cod. nostri et Combes. In edit. πέρας δὲ ἡδη.

(32) Ταῦτα γινεται. Ita iidem. In edit. τὰ μέν.

(33) Alijs XXVIII. Scripta anno 374. — Εὐσεβίῳ. Hic Eusebius orthodoxæ fidei causa, a Valente

cognati acceperunt, atque ego præ ceteris, qui etiam vitæ spes in eo desixeram, eumque solum subsidium, solum consiliarium probum, solum pietatis socium mihi esse ducebam. At vero, qui busnam rebus in hanc conjecturam adduceris? Si primis, in mentem tibi veniat, me, hoc rumore perturbatum, dedita opera ad vos usque perrexisse, atque ut in consilii sententiaque societatem vobiscum venirem prompto et parato animo fuisse, cum de his rebus deliberandi tempus adhuc erat: vosque de omnibus potius aliis rebus, quam de hac, ad me retulisse, sive quod eadem animi anxietate consilliique inopia laboraretis, sive nescio, qua alia causa ducti. Si postremix, maxime quidem haud sinebat luctus, in quo eram, ut vos rursum B convenirem, ac debitus patri honor, et exequise, quibus nihil antiquius habere potui, præsertim recenti adhuc calamitate, quo tempore non modo impium, sed omnino etiam indecorum est, intempestive philosophari, supraque humanam imbecillitatem. Deinde rebus ipsis nos præventos atque occupatos esse judicavimus, quippe cum ipsis res eum jam suam haberent, quale ei visum fuisset, qui res nostras moderatur. Ac de his satis a nobis offensionem iniquissimam prorsus, ut mihi persuaderem: et si quid tibi amplius videtur, declarā, ne remque facias nobilitate tua perquam indignam, aliorum loco nos accusans, a quibus nil læsus es, verum, si vere loquendum est, eamdem vias a communibus amicis, quosque tu solos de te bene meritos existimabas. perpperso.

58 LXIV. EUSEBIO SAMOSATENSI EPISCOPO.

Quo tempore pietas tua per patriam nostram transibat, adeo gravi morbo laborabam, ut ne e cubiculo quidem prospicere possem. Me porro non tam morbus, quamvis alioqui periculosissimus, excruciatbat, quam quod fausto et sacrosancto lue congressu privabar. Tanta quippe vultus istius honorabilis videndi cupiditate teneor, quanta cum teneri par est, qui spiritualium vulnerum curatione indiget, canique a præstantia tua se consecuturum sperat. Etsi autem hoc peccatis meis ascribendum

Ecclesia putus, et in Thraciam deportatus, mortuo Valente ab exilio reversus, Dolichæ ab Ariana quadam muliercula, tegulæ iclu necatus est, vindictaque amicis interdixit, quemadmodum testatur Theodoretus lib. v, cap. 4, et Nicephorus lib. xii, cap. 5.

(34) Theodor. Hist. lib. iv, cap. 43.

(35) Οὗτε δωματίου. Codd. Reg., Pass. et Combes. οὗτε τοῦ δωματίου.

(36) Τὸν περὶ τῶν ἐσχάτων ψόδον ἐπάγουσα, quamvis alioqui horæ novissimas metum incutens.

(37) Εἰκός ἡδη. Ita cod. Reg., Pass. et Combes. In edit. εἰκός ἔχειν.

est, quod tunc tecum congregdi non licuit, potest A tamen nunc quoque bonitas tua molestiis meis nonnihil medicinæ asserre. Nam si mei quoque memoriam in Deo acceptissimis tuis precibus habere digneris, id utique mihi omnis divinæ benedictionis viaticum futurum est, tum in hac vita mea, tum in futuro ævo. Tantum enim virum tot ærumnas pro Evangelii fide perferentem, tantisque persecutionibus veratum, tantam denique sibi ipsi apud justissimum Deum libertatem per calamitatem perpessionem comparantem, hunc, inquam, patronum quoque nostrum per orationes fieri dignari, tantam vim habere mihi persuadeo, quantum si vel a quodam sanctorum martyrum id mihi impenderetur. Quocirca te obsecro, ut in iis Gregorii tui assidue sis memor, in quibus me dignum memoria tua esse summopere opto.

LXV. EIDEM.

Rescripsit Eusebius Gregorio, cumque de rebus suis certiorem fecit. Quare cum Eupraxius paulo post per Cappadociam transiens ad Eusebium se transferret, Gregorius hanc scribendi et gratias agendi occasionem non prætermisit. Hac epistola, quæ CLXVI, alias XXV, inter Basiliatas exstat, et alias XXX inter Gregorianas, non Basilio, sed Gregorio est adjudicanda. Quod ipse fatur novissimas editiones Basillii epistolarum auctor.

Quanquam mihi semper charus fuit, atque inter sinceros amicos, venerabilis frater 59 noster Eupraxius, charior visus est et sincerior ob animi affectum erga te suum: quippe qui nunc quoque ad tuam pietatem properavit, ut cum Davide loquar²¹, tanquam cervus multam et intolerabilem sicut dulci limpidaque aqua refrigeraturus per ærumnarum tolerantiam: cujus ac nostri patronus esse velis. Ac beatus qui consuetudine tua et congressu dignus habitus fuerit: beatior autem, qui calamitatibus pro Christo suscepisti, laboribusque pro veritate exhaustis, talem coronidem inposuisti, qualem non multi pii viri Deique metu prædicti consecuti sunt. Non enim inexploratam virtutem ostendisti, nec tranquillo solum tempore recte na-

γονες Ἐργον τὸ κατὰ τὸν καιρὸν ἔχεινοι διαμαρτεῖν με τῆς σῆς συντυχίας, νῦν διὰ τῆς σῆς ἀγαθότητος. Εστι δυνατὸν γενέσθαι μοὶ τινὰ τῶν λυπηρῶν ἐπανδρωσιν. Εἰ γάρ καταξιώσεις κάμου μνήμην ποιεῖσθαι ἐν ταῖς εὐπροσδέκτοις σου προσευχαῖς, πάσης ξεσται μοὶ τοῦτο τῆς παρὰ τοῦ Θεοῦ εὐλογίας ἐφόδιον, καὶ ἐν ταύτῃ μου τῇ ζωῇ, καὶ ἐν τῷ αἰώνι τῷ μέλλοντι. Τὸ γάρ ἀνδρα τοσοῦτον, οὗτως ἐναθλοῦντα τῇ πίστει τοῦ Εὐαγγελίου, καὶ τηλικύρωτος διωγμούς ὑπομενάντα, καὶ τοσαύτην ἔαυτῷ παρέθσαντας ἐπὶ τοῦ δικαιοτάτου (38) Θεοῦ ἐτοιμάζοντα διὰ τῆς τῶν θλίψεων ὑπομονῆς, τούτον καὶ ἡμῶν καταξιούν γενέσθαι προστάτην διὰ τῶν προσευχῶν, πάπεισμα, διὰ τοσαύτην ξεστη τὴν δύναμιν, δηση ἀν δη μοι, καὶ εἰ παρά τινος τῶν ἀγίων μαρτύρων ἐγένετο. Άστε παραχλήθητι ἀπαραλείπτως μεμηῆσθαι τοῦ σου Γρηγορίου, οὐ οἵ εὐχομαὶ εἶναι σου τῆς μνήμης δῖξις (39).

ΕΠ. Τῷ ΑΥΤῷ (40).

Tὰ πάντα τίμιος ἐν ἡμῖν, καὶ τῶν φίλων ἐν τοῖς γηγενεῖς, δὲ αἰδεσιμώτατος ἀδελφὸς ἡμῶν Εὐπράξιος, τιμώτερος ἄνθρωπος καὶ γηγενεῖτερος ἐκ τῆς περὶ σὲ διαθένεως, ὃς γε καὶ νῦν οὗτως ὥρμησε πρὸς τὴν θεοσέβειαν (41), ἵνεππα τὸ τοῦ Δασιδ, ὡς Ἐλαφός τὸ πολὺ δίψις (42), τὸ οὐ φορητὸν, ποτίμῳ καὶ καθαρῷ τῇ πηγῇ καταψύχουσα διὰ τῆς τῶν θλίψεων ὑπομονῆς· τούτου καὶ ἡμῶν καταξίου γενέσθαι προστάτης (43). Καὶ μαχάριος ὁ σοὶ πλησιάζειν τηξιμένος, μαχαριώτερος δὲ δ τοῖς ὑπὲρ Χριστοῦ παθήμασι, καὶ τοῖς ὑπὲρ ἀληθείας ἰδρυσι τοιαύτην ἐπιθεὶς κορενίδα, ἢς διλγοὶ τῶν φοδουμένων τὸν Θεὸν τετυχήκασιν. Οὐ γάρ ἀδασάντον ἐπεδεῖξαν τὴν ἀρετὴν, οὐδὲ ἐν εὐδίαις καιρῷ μόνον (44) δρθῶς ἐπλευσας, καὶ τὰς τῶν ἀλλων ψυχὰς ἐκυβέρνησας· ἀλλ' ἐν ταῖς

²¹ Psal. xli, 2.

(38) Παρέθσαντας δὲ τοῦ δικαιοτάτου. Tantumque sibi meritum; sic reddit paréthσαντα Tillmont. Pro δικαιοτάτου, habent duo Regii et Pass. δικαιοδότου, qui justa retribuerunt.

(39) Σοὶ τῆς μνήμης δῖξις. Codd. Reg., Pass. et Combes. σοὶ τῆς μνήμης ἐπάξιος.

(40) Alias XXX. Scripta anno decedente 374, vel 375 ineunte. — Inter Basiliatas hæc epistola recensetur, sed juxta Tillmont. Gregorium sapit, camque illi ascribunt ipsi etiam opusum S. Basillii editores. Omnes codices manu exarati, exceptio Coisliniano primo, Gregorii nomen preferunt.

(41) Πρὸς τὴν σὴν θεοσέβειαν. Ita cod. Reg., necnon S. Basillii editores. Et hæc est vera lectio, ait Combes. In edit. πρὸς τὴν θεραπείαν, quod reddit Bill., ad tibi inserendum.

(42) Ὡς Ἐλαφός τὸ πολὺ δίψις. Lectio πολύδιψος videtur Billio commodior, ut in editis. Montac. autem ita legendum putat: Ὡς Ἐλαφός, τὸ πολὺ δίψις, τὸ οὐ φορητὸν, ποτίμῳ καὶ καθαρῷ τῇ πηγῇ καταψύχουσα· καὶ μαχάριος ὁ σοὶ πλησιάζειν τηξιμένος διὰ τῆς τῶν θλίψεων ὑπομονῆς. Alii alias lectiones proponunt, verum quædam uteant, addunt

quædam, quædam etiam transponunt, imo delectant nonnulla. Sic in edit. Operum S. Basillii non leguntur hæc verba διὰ τῆς τῶν θλίψεων ὑπομονῆς. Hæc verba retulit, non reddit Bill. Veritatem autem Combes., velut *cervus qui magnam sicut nec ferendam dulci limpidaque aqua, ærumnarum sustinentia leniturus sit ac refrigeraturus*. Nobis, dum hic locus omnium torquet ingenia, si conjicere fas est, legimus: Ὡς Ἐλαφός τὸ πολὺ δίψις ποτίμῳ καὶ καθαρῷ τῇ πηγῇ, τὸ οὐ φορητὸν καταψύξων διὰ τῆς τῶν θλίψεων ὑπομονῆς, οὐ κατεπιδοῦμα *cervus pleniam sicut pura et dulci aqua, sic ipse Eupraxius, quod intolerandum sibi erat, per suam in tribulatio- nibus perferendas patientiam leviret ac sopiret.*

(43) Προστάτης. In hoc loco restituendo multum insudavi, ait Bill., nec tamē quidquam profecisse mihi videor. Vera fatur vir doctus, qui felicissim insudasset si pro πρὸς ταύτης, quod vitiōse legitur in edit., legisset, ut in cod. Reg., προστάτης.

(44) Μόρος. Ita cod. Reg. et edit. S. Basillii. In edit. μόρος. Mox, cod. δρθως ἐπλευσας. Ita et Combes., qui reddit: *Fausto exitu navigasti.*

δυσχερείας τῶν πειρασμῶν διεφάνης (45), καὶ τῶν διωκόντων γέγονας ὑψηλότερος, τῷ γενναῖος μεταστήναις τῆς ἐνεγκούσης (46). Καὶ ἀλλοι μὲν τὸ πατρῷον ἔδαρος ἔχουσιν, ἡμεῖς δὲ τὴν ἅνω πόλιν· ἀλλοι τὸν ἡμέτερον ἵσως θρόνον, ἡμεῖς δὲ τὸν Χριστόν. “Οἱ τῆς πραγματείας! οἵων ὑπεριόδντες, οἴα χειρομίσμεθα (47)! Διηλθόμεν διὰ συρδὸς καὶ ὄδαστος, πιστεύων δὲ διεισελευσόμεθα εἰς ἀναψυχήν. Οὐ γάρ εἰς τέλος ἐγκαταλείψει τὴν τῆς Θεᾶς, οὐδὲ περιόδεται τὸν ὄρθδον λόγον δεδιωγμένον, ἀλλὰ κατὰ τὸ πλήθος τῶν ὀδυνῶν ἥμαν, αἱ παρακλήσεις αὐτοῦ εὑφρανοῦσιν (48) τὴν τῆς Θεᾶς, οὐδὲ εὐχόμεθα. Σὺ δὲ, παρακαλῶ, ὑπερέχον τῆς ταπεινώσεως τὴν ἥμαν. Καὶ ὀσάκις ἀνέμπιπτη καιρὸς, καὶ εὐλογητὸν τὴν τῆς Θεᾶς μῆτραν μή κατόκνει, καὶ εὐθυμοτέρους ποιεῖν (49), τὰ κατὰ σαυτὸν δηλῶν, δημοποιεῖται καὶ νῦν κατηξίωσας.

summæ voluptati futurum est, de tuis rebus nos cere dignatus es.

ΕΓΓ: Τῷ ΑΥΤῷ (50).

Hæc epistola inter Basiliatas et Gregorianas reperitur, et utriusque sic convenit, ut pene communis amborum litterarum pronuntiare libeat. Tillemontius, concessa superiori epistola Gregorio, cuius stylum ipsi ridebat redolere, istam tribuit Basilio, ratus ipsi melius convenire excusationem, qua uisit uictor auctor epistolæ, cur ad Eusebium non proficiscatur, ut ab eo patientia in aerumnis exemplum capiat: ait enim se molestiæ et negotiis detineri. Sed sive Gregorio molestiæ cur defuerint non video, inquit noster Prudentius Maranus. Certe negotia deesse non poterant Nazianzenam Ecclesiam post midrem patris gubernanti. Utrique optimè congruit uenemens Eusebii amor et admiratio (51), etc. Verum omnes manus exarati codices, præter unum Coisi., Gregorii nomen præseruit. Quidquid sit de auctore, sive Basilius, sive Gregorius sit, cum exsilio Eusebii recens præ se ferat epistola, scripta fuerit anno 374 exente et in cuncte 375 necesse est.

Καὶ γράφων, καὶ μεμνημένος, εὐφρατνεῖς τῆς, καὶ διούτοις μεῖον (52), εὐλογῶν ἐν τοῖς γράμμασιν. Ἡμεῖς δὲ εἰ ἡμεν δξιοι (53) τῶν σῶν παθημάτων, καὶ τῆς ὑπὲρ Χριστοῦ καὶ διὰ Χριστὸν ἀδλήσιας, κατηξίωθημεν (54) διν, καὶ μέχρι τοῦ γενόμενοι περιπτύχασθαι τὴν σὴν θεοσέβειαν, καὶ τύπον λαβεῖν τῆς ἐν τοῖς παθημάτων καρτερίας. Ἐκεῖθ δὲ ἀνάξιοι τούτου τυγχάνομεν, πολλαὶς θλίψεις καὶ ἀσχολίαις ἐνοχλούμενοι, διεύτερον ἔστι, ποιούμεν· προσαγορεύομεν τὴν σὴν τελειότητα (55), καὶ δξιοι-

A vigasti, atque aliorum animas gubernasti: sed inter temptationum difficultates et procellas enituisti, ac persecutores tuos superasti, forti animo e patria migrans. Et alii quidem patrium solum habent, nos autem superam civitatem, alii nostrum fortasse thronum, nos Christum. O præclarum negotiandum! qualia pro exiguis rebus contemptis acceperimus! Transiimus per ignem et aquam¹¹: confido autem fore ut etiam in refrigerium educamur¹². Non enim nos Deus perpetuo deseret, nec rectam doctrinam persecutionibus vexari patietur; verum secundum multitudinem dolorum nostrorum consolationes ipsius nos lætisicabunt¹³. Atque hoc quidem pro certo habemus et optamus. Te vero obsecro, ut pro nobis abjectis homunculis vota facias; et quotiescumque occasio dabitur, bene precari nobis per litteras ne graveris, ac, quod nobis facere certiores, quemadmodum nunc quoque fa-

60 LXVI. ENDEM.

C Et cum scribis, et cum nostri memor es, Iustitia nos affliccis; et, quod hoc majus est, cum nobis in litteris bene precaris. Nos vero, si tuis digni suissemus perpessionibus, ac pro Christo et Christi causa suscepta dimicitione, hoc utique obtinuissemus, ut ad te usque profecti, pietatem tuam complecteremur, et patientia in calamitatibus exemplum a te caperemus. Quoniam autem hoc bono indigni sumus, ut qui multis afflictionibus et occupationibus exagitemur, quod secundum est,

¹¹ Psal. Lxv, 12. ¹² ibid. ¹³ Psal. xciii, 19.

(45) Αλλ' ἐτ ταῖς δυσχερείας τῶν πειρασμῶν διεφάνης. Ita ed. Operum S. Basili, qui notant Coislinianum primum habere anaphrānēs. In edit, ἀλλὰ ταῖς δυσχερείας τῶν πειρασμάτων ἐφάνης. At ibi cum Montac. concijit Combel. deesse aliquid, λαμπρότερος nimirum, aut aliud simile, temptationum difficultatibus clarior effulsi. Volunt quidam ἐφάνης ἀττητος, invictum te monstrasti. Reddi Bill.: in temptationum quoque difficultatibus et procellis specimen tui dedisti. Vtiose in edit. πειρασμάτων.

(46) Τῆς ἐνεγκούσης. Ita cod. Reg. In edit. deest τῆς. Id. cod. habet μεταναστῆναι.

(47) Οἴα χειρομίσμεθα. Ita cod. Reg., et sic legendum censem cum Bill. et In edit. est, inquit, οἴα χειρομήμεθα, qui locus iwendous mihi videtur. Διοικι dicendum suisset οἵως χειρομήμεθα, sic enim grammaticæ analogia postulat. Itaque pro χειρομήμεθα lego χειρομίσμεθα a verbo κομίζομαι, quod percipio significat.

(48) Εὐφρατούσιν. Ita Reg. In edit. εὐφρατιούσιν.

(49) Μη κατέκρει καὶ εὐθυμοτέρους ποιεῖτ. Cod. ac Combel. μη δκνει, καὶ εὐθυμοτέρος ποιεῖ.

Ne graveris, imo libenti ac prompto animo concedae de tuis rebus nos faciens certiores.

(50) Alias CCIV. Scripta eodem anno.

(51) Vita Basil. cap. 31, n. 2.

D (52) Τούτου μεῖον. Cod. Reg., Montac., Morel. ac Combel. addunt πολύ, et quod hoc multo majus est. Mox, pro εὐλογῶν ἐν τοῖς, Combel. εὐλογῶν νῦν τοῖς, cum nunc nobis per litteras, etc.

(53) Εἰ δξιοι δξιοι. Ita cod. Reg., Montac., Morel. ac Combel. At S. Basili edit. εσμέν. In nova, et μὲν δξιοι. In edit. nostris, et μὲν δξια, redditique Bill.:

Si pro eo atque perpessiones tuæ, ac... suscepia dimicatio meretur, hoc nobis divinitus concederetur, ut ad te usque... cuperemus, præclare nobiscum ageretur.

(54) Κατηξίωθημεν. Et pro eo quod scribit Gregor.: Κατηξίωθημεν ἀλλ μέχρι τοῦ γενόμενοι περιπτύχασθαι τὴν σὴν θεοσέβειαν, veteres Basili edit. habebant, εὐχόμεθα ίδειν τὴν σὴν θεοσέβειαν.

(55) Τὴν σὴν τελειότητα. Ita duo codd. Edit. τὴν τελειότητα σου.

facimus : tuam integritatem ac perfectionem salutamus, teque ne nostri recordatione desatigeris, oramus atque obsecramus. Neque enim tuæ littoræ, cum iis abs te donamur, nobis utilitati duntaxat sunt, sed etiam gloriationi apud multos atque ornamento : nempe quod apud virum tanta virtute præditum, tantamque apud Deum conjunctionem ac familiaritatem habentem, ut alios etiam, tum sermone, tum exemplo, Deo conciliare atque adiungere possit, aliquo loco ac numero simus.

LXVII. JULIANO.

EZ'. ΙΟΥΛΙΑΝΩ (56):

Quo tempore Nazianzenam Ecclesiam administrabat Theologus, hanc Juliano praefecto scriptis epistolam; non quidem ante annum 374, quo Nazianzenus episcopus mortuus est, eoque mortuo nositer Gregorius regendam ipsius Ecclesiam agre suscepit, nec serius anno 375, siquidem hoc anno, Ecclesiæ regimine abjecto, Seleniam se recepit. Julianum, qui exequandis tribulis hoc anno praefecitus erat, rogat ut clericos suos eximat a tribulis.

Mihi tecum amicitiae quidem multa jura intercedunt, et si nihil aliud, litteræ certe, quibus apud multos nihil venerabilius est, nec quod maiorem ad conciliandum amorem vim habeat : offensionis autem et inimicitiae nec causa ulla est, atque utinam ne sit unquam. Nam ea, ob quæ adversus fratrem Nicobulum infenso animo es, aut ab eo moerore affectus es, non magis ad me pertinent, quam quæ apud Indos geruntur : hoc uno excepto, quod nihil eorum, quæ contigerunt, mihi 61 probatur. Quamobrem hæc mihi ne impunes, nec propterea deterius quoddam de teipso consilium incas : verum reipsa benignitatem eam, quam pauperibus pollicitus es, præsta. Quin etiam clericos meos, quos a te poposci, tributi pensione libera : illud tecum reputans, rem esse magnopere absurdam, C alios suas quoque omnes facultates Deo consecrare, te autem ne gratis quidem benignum esse velle : atque alias urbis ounes eos, qui sacrarium ambiunt, donari, nobis autem ne eos quidem, quorum consuetudine utimur, et qui nobis ministrant, idque a vobis, quibuscum summa nobis est familiaritas, et quibus fortasse minime dedecori erimus. Hæc a nobis ad te scribi paruit. Nec enim congreedi tecum licuit, propterea quod morbus me a Tyanensem urbem proscisci coegit, ut, dum per tempus licet, curarer. Idque velim ignoscas. Pro nobis autem Deum præsentem habes, ac pauperibus opem ferentem, qui præsentia nostra multo augustior ac venerabilior est.

(56) Alias CLXVI. Scripta eodem tempore.

(57) Μήτε γέροιτο. Ita cod. Reg. et Combel. In edit. μηδὲ γέροιτο.

(58) Οσον ἔχει τό, etc. Combel.: ea certe ratione, quod eorum quæ gesta sunt, nihil probaverim. Mox, cod. Pass. μηδὲ συναρέσκεσθαι.

(59) Τῆς ἀποτράχης. Ita cod. Reg. In edit. τῆς γραφῆς.

(60) Λίαν τῶν ἀπόπων, rem magnopere incredibilem.

(61) Καὶ ἄλλας. Ita omnes codd. nostri et Combel. Edit. καὶ ἄλλους.

Α μεν μὴ κάμνειν σε μεμνημένον ἡμῶν. Οὐ γάρ ὑψέ- λεια ἡμῖν μόνον τῶν σῶν καταξιοῦσθαι γραμμάτων, ἀλλὰ καὶ καύχημα πρὸς τοὺς πολλοὺς, καὶ καλλί- πισμα, δι τοιούτους ἡμῶν ἐστι παρ' ἀνδρὶ τοσούτῳ τὴν ἀρετὴν, καὶ τοσαύτην ἔχοντι πρὸς Θεὸν οἰκειότητα, ώστε καὶ δλλους οἰκειούν δύνασθαι καὶ λόγῳ καὶ ὑποδείγματι.

Ἐμοὶ πρὸς σὲ φιλίας μὲν πολλὰ δίκαια, καὶ εἰ μή τι ἄλλο, οἱ λόγοι, ὃν οὐδὲν τοῖς πολλοῖς ζιδειτιμώτερον, οὐδὲ οἰκειότερον ἀπεχθείας δὲ ὑπόθεσις οὐδεμίᾳ, οὔτε ἐστὶ, μήτε γένοιτο (57). Α γάρ πρὸς τὸν ἀδελφὸν Νικοδούλον, ή παρὰ Νικοδούλου λειτησαι, οὐκ ἔμα μᾶλλον, ή τὰ ἐν Ἰνδοῖς πραττόμενα · δισυν ἐπὶ τὸ (58) μὴ συναρέσκεσθαι μηδὲν τῶν γε- γενημένων. Μή τοινυν ἔμοι ταῦτα λογίσῃ. μηδὲ δ.α τούτῳ χειρόν τι βουλεύσῃ περὶ σαυτοῦ · ἀλλ' ἣν υπέσχου τοῖς πτωχοῖς φιλανθρωπίαν, ταῦτην ἐπι- τελῇ ποίησον. Καὶ μέν τοις καὶ τοὺς περὶ ἔμα κληρι- κούς, οἵσους παρητησάμην, τῆς ἀπογραφῆς (59) ἐλευθέρωσον, ἐκείνον ἐνθυμηθεὶς, δι τοιούτων ἀτόπων (60) ἐστιν, δλλους μὲν καὶ οὐσιαν δλην καθιε- ροῦν τῷ θεῷ, σε δὲ μηδὲ προΐκα βουλεσθαι εἶναι χρηστόν · καὶ ἄλλας (61) μὲν πόλεσ πάντας τοὺς περὶ τὸ βῆμα δοθῆναι (62), ἡμῖν δὲ μηδὲ τοὺς συ- θυντας καὶ θεραπεύοντας (63), καὶ ταῦτα παρ' ὑμῶν τῶν οἰκειοτάτων, οὓς τυχὸν οὐκ αἰσχυνοῦμεν (64). Ταῦτα ἐπισταλῆγαν σοις παρ' ἡμῶν καλῶς εἴχε. Συν- τυχεὶν δὲ οὐκ ἔξεγένετο, ἐπειδὴ με τὴν νόσον ἔκώρ- μησε πρὸς τὰ Τύανα θεραπείας τευχόμενον, ξώς καὶ ρός. Καὶ συγγίνωσκε. Ἀντὶ δὲ ἡμῶν ἔχεις Θεὸν παρόντα, καὶ βοηθοῦντα τοῖς πάντας, τὸν πολὺ τῆς παρουσίας ἡμῶν αἰδεσιμώτερον.

D (62) Τοὺς περὶ τὸ βῆμα δοθῆται. Combel., qui sacrificio funguntur immunes reddi.

(63) Καὶ θεραπεύοντας. Tillemont. interpretationem sequimur. Combel., qui nostro sunt addicti ob- sequio. Non satis apte Bill., a quibus colimur et ob- servamur; sic enim Gregorius a toto clero suo. Sed hic de illis sermo est qui domum constituebant episcopi, quos speciali ratione immunes esse debere contendebat Gregorius.

(64) Οὐκ αἰσχυνοῦμεν. Codd. Pass., Montac. et Morel. αἰσχύνουσι.

ΕΗ'. ΤΩ ΑΥΤΩ (65).

Jucundissimæ fuerunt Juliano Gregorii litteræ, ipsumque ut in componendis tributis socium se præberet invitari. Causatus ægram valetudinem Gregorius hoc Juliano consilium dedit, quod ultimam præoccupis habeant omnes tributis præfecti semper; nempe, ut si quid antea male constitutum est, corrigat, et eos negotii socios adhibeat, quos prudentia et moribus excellere noverit.

Ἐκάλεσες ἡμᾶς ἐπὶ τὴν μονὴν (66), καλῶς γε Α ποιῶν, ὃς κοινωνούς τοῦ ἔτας τὴν ἐπανίσταν σκέμματος· καὶ γάρ ἐστιν οὐ μικρὸς τὸ πρᾶγμα φροντίδος. Ἐγώ δὲ, εἰ μὲν ὅγιανων ἐτύγχανον, ἀφόρα ἀντίτητης προθύμως· καὶ ἡξω δὲ, ὅταν οὖν τε ἥ (67), Θεοῦ θελοντος. Νῦν δὲ διὰ γραμμάτων πληρῶ τὰ τῆς παρουσίας. Οἱδά σε καὶ γονέων ἓντα ιερῶν, καὶ τῷ θειῷ φόδῳ συνηγένετον ἀνωθεν. *“Α* οὖν ἐπίστασαι συμφέρειν σοι, καὶ πρέδες εὑδοξίαν, καὶ πρέδες ἀσφάλειαν ψυχῆς, ταῦτα δηλονθε ποιήσεις, καὶν ἡμεῖς αὐτοὶ μὴ γράψωμεν (68). Εἰ δὲ τις καὶ ἡμᾶς συνεισενεγκεῖν δεῖ, τοῦτο γνωρίζομεν, διτὶς ἀλλης τινὸς πολιτείας, ἢν εἰσφέρουσι τῷ θεῷ Χριστιαναὶ ψυχαὶ, τοῦτο σοι πρόκειται νῦν· καὶ μεγάλα σεαυτῷ θησαυρίσεις (69) τοῦ κοινοῦ φροντίσας, καὶ εἰ τι πρὸ τούτου διετέθη κακῶς, καὶ τοῦτο ἐπανορθωσάμενος. Ἐν δὲ καὶ μέγιστον εἰς ἀσφάλειαν (δ καὶ πρῶτον σοι φυλακτέον), συνεργοὺς λαβεῖν, οὓς καὶ συνέσει καὶ τρόπῳ διαφέρειν τῶν ἀλλων γινώσκεις. Τι γάρ διφέλος κυβερνή- την εἰναι χρηστὸν, πονηροῖς χρώμενον ἐρέταις; γνως εἰ prudentia et moribus excellere noveris. Quid enim prodest gubernatorem bonum esse, si malis utatur remigibus?

ΕΘ'. ΤΩ ΑΥΤΩ (70).

Votis cumpos factus Gregorius, gratias Juliano retulit brevioribus his litteris, quas postremo loco collocandas arbitrali sumus.

Ἐχω τὴν ὑπότιχειν, καὶ θαρρῶ τῷ τρόπῳ, δι' δυ ἔχω καὶ τὴν δωρέαν (71)· μάλιστα μὲν οἶδε τὸ μέτρον τῶν ἐπιδόσεων, καὶ τῶν ἀντιδόσεων (72), δι μέγας τῶν χρεῶν διαλύτης. Εἰ δὲ καὶ ἐφ' ἡμῖν ἐστι τὰ τοιαῦτα συντίθεσθαι, παρ' ἡμῶν ἡ θυσία (73), παρὰ σοι τὸ φιλάνθρωπον. Μερισώμεθα τὴν ἀγ- τίδοτιν.

Ο'. ΕΥΤΡΟΠΙΩ (74).

Eutropius, quem Breviariorum historiæ Romanæ scriptorem Hericus Valesius existimavit, Asiam pro-consulari dignitate obtinuit, ut auctor est Marcellinus (75); idque Valesius non obscurè significatum ait his epistolæ LXXI verbis: Multos honore affecisti, cum sublimissimum thronum adhuc invidiae-

(65) Alias CLXVIII. Paulo post præcedentem scriptia. — Τῷ αὐτῷ. Codd. habent τῷ Ιουλιανῷ ἐξιστῇ, Juliano tributorum exæquator. Adduci Montac., Morel. ac Combes. Καππαδοκίας.

(66) Εἰτ̄ τὴν μονὴν. Bill. ad monasterium; at insignis pietate, Deumque reveritus exæquator tributorum, ut ea componeret cum sociis, verisimiliter in monasterio sedem non elegerat. Μον., καλῶς γε. Ita cod. ln edit. γε deest.

(67) Ήξω δὲ, διτ̄ον οἴον τε ἥ. Ita cod. ac Combes. Proponit Bill. ἡξω δὲ εἰ οἴον τε, δταν ἥ καρπός, veritique: Aitque etiam, si Dei voluntas ita tulerit, cum tempus erit, si fieri queat, ad te veniam. In edit. Εἴκω δὲ οἴον τε δταν ἥ.

(68) Γράψωμεν. Cod. Reg. et Combes. γράψωμεν.

(69) Θησαυρίσεις. Cod. Reg. θησαυρίσεις.

(70) Alias CLXVII. Scripta paulo post præce- dentes.

Ad mansionem nos vocasti, præclare sane faciens, ut considerationis ejus, quam de componendis tributis inis, socios adhiberes. Neque enim parvam curam hæc res desiderat. Ego vero, si commoda valetudine uterer, prompto sane animo affuisse; atque etiam, Deo favente, cum licuerit, ad te veniam. Nunc autem presentiam per litteras suppleo. Scio te, et sacrosanctis parentibus natum esse, et cum divino timore jampridem adolevisse. Quonobrem, quæ tibi, tum ad nominis splendorem, tum ad animæ securitatem utilia esse scis, hæc scilicet, etiamsi nullas a nobis litteras accipias, facturus es. Quod si quid etiam a nobis conferendum est, illud te scire volumus, quod alius cuiuspiam vitæ instituti loco, quod Christianæ animæ Deo offerunt, B hoc tibi nunc propositum 62 est. Atque magnos tibi thesauros congeres, si publicis negotiis consulueris, ac, si quid antehac male constitutum est, id quoque correxeris. Ad securitatem autem maximis momenti illud suerit (quod etiam primum tibi providendum est), ut eos negotii socios asciscas, ut malis utatur remigibus?

LXIX. EIDEM.

Sponsorēm habeo, moribusque tuis confido, propter quos donum quoque habeo: ac quidem largitionum et remunerationum mensuram magnus ille seris alieni dissolutor maxime novit. Quod si in nobis quoque sicutum est, ut hæc componamus, a nobis sacrificium, a te benignitas proficiat. Remunerationem inter nos partiamur.

LXX. EUTROPIO.

(71) Δι' δη ἔχω καὶ τὴν δωρεάν. Montac. et Morel. δι' δη ἔχω τὴν δωρέαν.

(72) Ἐπιδόσεων, καὶ τῶν ἀντιδόσεων. Ita cod. D Par., Montac., Morel. ac Combes. ln edit. καὶ τῶν ἀντιδόσεων desunt.

(73) Παρ' ἡμῶν ἡ θυσία, a nobis sacrificium. His verbis, sacrificium pro Juliano Gregorius se oblatum non promittit, sed illud solum significat, quod, cum sua pauperibus bona erogaverit, hujus sacrificii remunerationem exspectet a Deo, qui Juliano benignitas, qua bona sua a tributis redemit, præmium est retributurus. Sic hunc locum ipse Gregorius in carmine, quod Juliani nomine inscribitur, exposuit. Utrique tanen interpretationi sive videtur Tillmontius.

(74) Alias CXXXVII. Scripta anno 375.

(75) Lib. xxix.

expositum teneres, atque in Asia obviam tibi factus suissem, si memoria tenes, etc. Ex quibus et ex his quae sequuntur, discimus, dum eam provinciam administrabat Eutropius, Gregorium in Asiam profectum, quem et laetissimo animo proconsul vidit, et ut ad se scribebat horatus est. Quod quidem statim non praestitit. Post haec Eutropius, ut factionis Theodori conciliis, quamvis falso accusatus, a dignitate nihilominus excidit. Tunc enim in locis, ubi Gregorius versabatur, cum ipse privatus degere vir clarissimus, Gregorii congressum per litteras expetiit. Verum quominus eum conveniret Gregorius morbo impeditus has ad ipsum litteras dedit.

Quidnam hoc est? Magnusne ille Eutropius apud A nostros est? Nos quidem etiam audimus, at minime fruimur. Tantalus autem ille, quid tandem aliud, quam hoc erat, cum in mediis fontibus sit conficeretur? Tu sane congressum nostrum expertis, ut scribis: ac recte facis. Neque enim te, cum sis id quod es, amicos aspernari oportebat, verum obiter quoque de nobis mereri, atque eos nobis honores post magistratum babere, quibus nos, cum magistratum gereres, afficiendos ducebas. Me autem quoniam pacto affici, et quo animo esse credis, congressum tuum non minus exoptantem, imo etiam, ut verisimile est, amplius (nam quod maiorem 63 venerationem habet, avidius quoque appetitur)? Insurmitate autem, tanquam compediibus quibusdam, astricto, tu mihi esto *Egyptiacum pharmacum*, sive sermo hoc erat, sive aliud quiddam, quo Homerus animis mærore laborantibus medetur. Quanam autem ratione id eris? Primum si ignoscas: prompta enim ac propensa est ad ignoscendum benignitas. Quandoquidem tu quoque, cum magistratu fungereris, virtutis magis quam potentiae nomine suspiciendus occurrebas.

LXX'. EIDEM.

Praecedentem epistolam hæc brevi subsecuta est intervallo, qua Gregorius acceptis ab Eutropio litteris gloriatur, ipsique sublimem thronum exoptat. Quod quidem contigit, ita ut propheta potius quam voluntas Gregorii illud videri possit. Quippe annis 580 et 581 Eutropium prætorio præfectum fuisse ex Codice Theodosiano constat.

Alius aliam quamdam virtutum tuarum partem C laudet (omnino pluribus linguis sufficies, si in partes distribuaris): ego autem, quod maxime sum admiratus, hoc dicam. Tanta tibi probitatis atque doctrinæ copia est, ut hoc quoque vel uno nomine quosdam in amicitiam recipias, quod tales esse judicentur. Me quippe, præter eos omnes, quos, cum tales essent, honore affecisti, cum sublimissimum thronum adhuc invidiæ expositum teneres, atque in Asia obviam tibi factus suissem, si memoria tenes (non autem mibi dubium est quin memineris, cum, præter tuam in omnibus rebus præstantem ac numeris omnibus absolutam

T^η τοῦτο; Εὐτρόπιος δέ μέγας ἐν ἡμετέροις (76); καὶ ἡμεῖς ἀκούομεν, ἀλλ' οὐκ ἀπολαύσομεν. Οὐ δὲ Τάνταλος ἔκεινος τί ποτ' ἄλλο, ή τοῦτο ἦν (77), ἐν μέσαις πηγαῖς δίψει τηχόμενος; σὺ μὲν οὖν ποθεῖς τὴν ἡμετέραν συντυχίαν, ὡς γράφεις καὶ καλῶς ποιεῖς. Ἐδεις γὰρ ἔντα σε διπερ εἰ, μή περιφρονεῖν τοὺς φίλους, ἀλλὰ καὶ ὅδου πάρεργον εὖ ποιεῖν ἡμᾶς, καὶ ταῦτα τιμῆν μετὰ τὴν ἀρχὴν, & καὶ ἀρχῶν (78) τιμῆν τέξους. Ἐμὲ δὲ πῶς οἶει διακελεῖσαι, καὶ τίνα ἔχειν φυχὴν (79), ποθοῦντα μὲν οὐχ ἥττον, εἰ μὴ καὶ μᾶλλον, ὡς τὸ εἰκὸς (τὸ γὰρ αἰδεσιμώτερον, ποθειντέρον); Τῇ δὲ ἀρχωστέρᾳ πεπεδριμένῳ (80), σὺ μοι γενοῦ τὸ Αἴγυπτιον φάρμακον, εἴτε λόγος τοῦτο ἦν, εἴτε τι ἔτερον, φάρμακεις τὰς φυχὰς Ὁμηρος ἐν ταῖς λύπαις. Γενήσῃ δὲ πῶς; Β Πρῶτον μὲν, συγγινώσκων· Ιτούμον γὰρ τὸ χρηστὸν εἰς συγγνώμην. Ἐκεῖτα παιδεύων ἡμᾶς, ἐξ ὧν ἐπιστέλλης. Ἐπει καὶ ἀρχοντά σε τῆς ἀρετῆς μᾶλλον (81) ή τῆς ἔξουσίας θαυμάζειν εἰχομεν (82).

ΟΑ'. Τῷ ΑΥΤῷ (83).

"Ἄλλος μὲν ἄλλο τι τῶν σῶν ἐπικαίετω (πάντως δὲ ἀρχέσις γλώσσαις πολλαῖς, μεριζόμενος). Ἐγὼ δὲ, δέ μάλιστα θαυμάσας ἔχω, τοῦτο ἔρω. Τοσούτον οὐ καλοκάγαθίας καὶ λόγων περίεστιν, ὡστε σοι (84) καὶ τοῦτο μόνον φίλους ποιεῖν, τὸ νομισθῆναι τινας τοιούτους. Ἐμὲ γοῦν πρὸς πᾶσιν οἵς γε τετίμηκας οὔσι τοσούτοις, ἤνικα τὸν ὑψηλότατον εἶχες θρόνον ἔχοντα τὸ ἐπίφθονον ἔτι (85), κατὰ τὴν Ἀσίαν περιτυχών, εἰ γε μέμνησαι (86) (μέμνησαι δὲ οὐδὲ δι τηλικούτος διν καὶ τὰ φίλικά, μετὰ τῆς ἐν πᾶσι τελειτητοῦ), τὰ τε ἄλλα εἰδες ὡς ἔδιστα, καὶ γράφειν διεκελεύσω, λόγους τιμῶν τοὺς σούς. Οὐ μένον δὲ, ἀλλὰ καὶ γράψαι πρότερος (87) τξίωσας,

(81) Τῆς ἀρετῆς μᾶλλον. Ita cod. et Combef. In edit. τῆς ἀρετῆς πλέον.

(82) Εἰχομεν. Cod. ac Combef. Εἰχομεν.

(83) Alias CXXXVIII. Scripta paulo post precedente.

(84) Μότις σοι. Ita cod. Reg. ac Combef. In edit. deest σοι. Mox, τοιεν. Cod. ποιεῖ.

(85) Ἐχογετα τὸ ἐπίγειον ἔτι. Combef. invidiōsum adhuc, απολογιατικον, sive etiam, qui exosum haberent; nec bene Bill. invidia flagrantem.

(86) Εἰ γε μέμνησαι. Ita cod. et Combef. In edit. εἰ τι μέμνησαι.

(87) Γράψαι πρότερος. Montac. et Morel. γράψαι πρότερον.

(76) Ἐν ἡμετέροις. Vertit Combef.: In provincia, apud nostros, cuius itineris occasione (όδοῦ πάρεργον, sic reddit Combel.) ejus se copiam adepturum sperabat Gregorius. Combefisio favere videtur Tillenmontius.

(77) Τί ποτ' ἄλλο, ή τοῦτο ἦν. Ita cod. ac Combef. At cod. alter. Montac. et Morel. τίς ποτ' ἄλλος, ή οὗτος ἦν, quis tandem alius quam iste erat. In edit. τί ποτε ἄλλο. ή οὗτος.

(78) Αἱ καὶ ἀρχῶν. Ita Reg., Pass., Montac., Morel. ac Combef., siveque legit Bill. In edit. ἀρχειν.

(79) Καὶ τίτι ἔχειν φυχὴν. Ita cod. Reg. ac Combef. In edit. ἔχειν τὴν φυχὴν.

(80) Πεπεδημένω. Sic legendum proponit Bill., cui assentimur. In edit. πεπεδημένω.

τοὺς ἀγαθοὺς τῶν γραφέων μημούμενος, εἰ τῷ τα-
ραθεικύνει, εἰ πολλά, τοὺς μαθητὰς (88) ἐκπα-
θεύουσι. Τοῦτο οὖν νῦν πεποίηκας εὐ τοιών. Καὶ τοῦ
λειποῦ χαρίσασθαι μὴ κατόκει, καὶ σε ὑψηλὸν αὐ-
θεῖς εἰ θρόνοι φέρωσιν (89) (οἰσσούσι γάρ την ἀρχήν,
οὐ τὴν ἀρετὴν· οὐδὲ γάρ ἔχεις δὲ τι ὑψηλῆς κατά-
ταύτην, ἥκων πρὸς τὸ ἀκρότατον [90]). Ἀλλὰ καὶ
τὰ κοινὰ πράττων, μὴ ἀμέλει τῶν φιλῶν κατὰ τοὺς
Οὐμηρικοὺς νεανίας, ἐν μέσῳ πολέμῳ τὰ φιλικά (91)
σπουδάζοντας. Ἐπειδὴ καὶ τούτων ποικίλεις τὴν
ποίησιν δὲ οὐδὲς Οὐμηρος.

alius subveni potes, cum ad summum usque perveneris.
alium incuria labores, Homericos videlicet juvenes imitans, qui in medio bello amicitiae munera
exsequuntur. Nam hac quoque re poesim suam Homerus iuus exornat.

ΟΒ. ΓΡΗΓΟΡΙΩΝ ΝΥΣΣΗΣ (92).

*Hæretici, auctoritate Demosthenis Ponticas vicarii freti, Gregorio Nysseno bellum inferunt. Demosthenes ille ipse est, cui, cum in objurgando se coram Valente barbarismum admisisset, subridens Basilius respon-
dit: Vidiimus etiam Demosthenem illitteratum. Is duo concilia hæreticorum, alterum Ancyrae, media hieme anni 375, contra Gregorium Nyssenum, alterum Nyssa, in quo depositus fuit Gregorius, congregavit. Ad hæc pertinent tres epistolæ sequentes.*

Μή σφόδρα δάκνου τοὺς λυπηροὺς. Α γάρ δὲ ήττον **B** λυπώμεθα (93) ήττόνεστι λυπηρά. Οὐδέν δεινὸν εἰ ἀνε-
θέλθησαν οἱ αἱρετικοὶ, καὶ τῷ Εὐρὶ θαρροῦσι τῶν φι-
λεῶν ἐξερπύσαντες, ὡς αὐτοῖς γράφεις. Μικρὰ συρι-
οῦσιν, εὑ οἴδα, εἴτα καταδύσονται, καὶ τῇ ἀληθείᾳ, καὶ
τῷ καιρῷ (94) πολεμούμενοι· καὶ τόσῳ μᾶλλον, διερ-
περ δὲ τῷ Θεῷ τὸ πᾶν ἐπιτρέπωμεν.

A virtutem, in colendis amicitiae officiis tantus sis),
cum alioqui latissimo animo vidisti, tum etiam
doctrinam tuam ornans, ut ad te scriberem hor-
tatus es. Nec eo contentus, prius quoque ad nos
scribendum duxisti, probos videlicet pictores refe-
rebas, qui propositis exemplis discipulos, ut plu-
rimum, erudiunt. Hoc igitur nunc fecisti, ac recte
quidem et commode. Et deinceps id quoque mihi
largiri ne graveris, etiamsi te rursum throni subli-
mum ferant (magistratum enim sciam ferent, non virtu-
tem: neque enim quantum ad virtutem attinet,
alii subveni potes, cum ad summum usque perveneris). At etiam publica negotia gerens, ne ami-
corum incuria labores, Homericos videlicet juvenes imitans, qui in medio bello amicitiae munera
exsequuntur. Nam hac quoque re poesim suam Homerus iuus exornat.

64 LXXII. GREGORIO NYSSENO.

Molestis rebus ne nimis discrucieris. Si enim
piñorem ex his mororem capiamus, minus mo-
lestas erunt. Non ita grave putandum est, quod
recaluerint hæretici, ac veris amoenitate freti
ex latebris suis prorepant, ut ipse scribis. Pau-
lum, mihi crede, sibilabunt, ac postea in terran-
e abdent, tum a veritate, tum a tempore oppu-
guanti, idque eo magis, si rem totam Deo permis-
timus.

ΟΓ. Τῷ ΑΥΤῷ (95).

Communia utique Gregorio hæreticorum odia et convicia.

Περὶ ὧν ἐπίσταλκας, οὗτος ἔχομεν· οὗτε ὑπερ-
ορώμενοι δυσχεραίνομεν, καὶ τιμώμενοι χαίρομεν.
Τοῦ μὲν γάρ τιμεὶς δέξιοι, τὸ δὲ τῆς ὑμετέρας φιλο-
τιμίας (96). Προσέρχου περὶ τὴν θάνατον. Τῇ βραχυλογίᾳ
συγγίνωσκε. Πάντως γάρ, εἰ καὶ μικρά (97) ταῦτα,
σωτῆς γε μαρτύρεται.

ΟΔ. Τῷ ΑΥΤῷ (98).

Spe magna fretus, fausta ei precatur, sateturque summo se teneri eum videndi desiderio, aut saltem per litteras amplectendi.

Καὶ μένων συνεκδημῶν (99) διὰ τῆς ἀγάπης ὑμῖν·
πάντα γάρ δὲ πόθος κοινοτοιεῖ τὰ τὰξτέρα. Καὶ πολ-
λὰς ἀλπίδας ἔχω, τῇ τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίᾳ θερ-

C De his, quæ scripsisti, ita sentio: nec me con-
temni ægre fero, et honore affici lætor. Illo enim
digni sumus: hoc vestri erga nos studii est. Ora
pro nobis. Brevitati ignosce. Nam profecto, etiam-
si hæc parva, silentio tamen longiora sunt.

LXXIII. EIDEM.

Quamvis domi maneam, per charitatem tamen
vobiscum excedo. Amor enim nostra omnia com-
munia efficit. Atque Dei benignitate vestrisque

(98) Καὶ τῇ ἀληθείᾳ, καὶ τῷ καιρῷ. Cod. Reg.,
καὶ τῷ Θεῷ, καὶ τῷ καιρῷ, tum a Deo, tum a tem-
pore. Mox, pro πολεμούμενοι, Montiac. et Morel.
propinquunt καταπολεμούμενοι.

(95) Alias XXXVI. Scripta eodem anno.
(96) Τὸ δὲ τῆς ὑμετέρας φιλοτιμίας. Ita cod. et
Pass. Sic et Combes, qui vertit: *Hoc tuus erga nos
propensæ voluntatis: illud, inquit, non ita illiberale
amare ab antiquo coli et honorari. Quod reddit Bill.,
hoc ambitionis nostræ est, acumine caret. In edit.
ἡμετέρας.*

(97) Πάντως γάρ, εἰ καὶ μικρά. Cod. et Combes.
καὶ γάρ εἰ μικρά, etenim si hæc parva.

(98) Alias CXLIII. Eodem circiter anno scripta.

(99) Συνεκδημῶν. Combes. una proficacior. Qua-
drant, inquit, hæc in Gregorium Nyssenum, sic in
Ecclesiastarum visitatorē a concilio datum.

PATROL. GR. XXXVII.

precibus fretus, magnam spem habeo fore, ut omnia A vobis ex animi sententia eveniant, ac tempesetas in auram solvatur, vobisque Deus hanc recte de religione sententiae mercedem pendat, ut eos, qui vobis infesti sunt, supereritis. Ac maxime quidem velim vos brevi videamus, atque vobis, quemadmodum nobis in votis est, persruamur. Sin autem, negligitis ita postulantibus, longiorem moram trahatis, litteris saltem, quibus de rerum vestiarum statu certiores fiamus, nos oblectare ne gravemini. Denique **65** nostra causa pro vestro more preceremini. Sanos vos, ac firmos, omnibusque rebus laetos et alacres Deus optimus vos praebeat, commune Ecclesie columen.

LXXV. VITALIANO.

Vitalianus, ad quem hanc epistolam scripsit Gregorius, idem videtur ad quem extat Theologi carmen, anno 374 conditum. Quo vero anno scripta sit epistola non liquet. Annum ipsi 378 assignat Tillemontius; cui quominus assentiamur nihil impedit, nihil etiam cogit. Qua de causa cum eo assidue non versetur, rationem suggerit.

Haud assidue tecum versamur. Si causam quaevis, quia multi circum te sunt, etiam hi quibus minime delectamur. Quod si a multis te repurges, ac virtutem contubernalem asciscas, claudos quoque, ut vulgo dici solet, currentes videbis. Hoc enīlin, Deo juvante, et pollicemur, et faciemus.

LXXVI. GREGORIO NYSSENO.

Suum de Basili morte Gregorio Nysseno, ejus fratri, dolorem significat, seque morbo prohibitum fuisse, quominus funeri occurreret, et sacrum corpus amplexaretur.

Hoc etiam arumnosae huic vite servatum erat, ut Basili mortem audirem, sanctaque illius anime peregrinationem, qua a nobis peregre profectus est, ut presens sit ad Dominum.¹¹, per totum vitæ cursum hoc unum meditatus? Mihi autem præter alia hoc quoque propter gravem ac periculosum corporis morbum, quo etiam nunc premor, creptum est, ut et sanctum cinereum exosculer, tibique ea, quæ consentanea sunt, philosophanti præsto sim, atque communibus amicis consolationem adhibeam. Nam aliqui Ecclesiæ solitudinem intueri hujusmodi gloria detonsæ et spoliatae, atque hujusmodi corona orbatae, nec oculis spectari,

¹¹ II Cor. v. 6.

(1) Θαρξώ. Cod. Reg. Θαρξώ. Sic etiam legunt Montac., Morel. ac Combef.

(2) Κατὰ τοῦν ὑμῖν ἐκδῆσεται. Ita cod. Itag. et B. 3. Edit. τμῶν.

(3) Αυθῆσται. Ita codd. Basili 3, sicutque legendum proponit Bill. In edit. ληθῆσται.

(4) Καὶ ἀπολάνοιμεν. recipiatis.

(5) Μὴ ἀταξιούτε δηλοῦσι. Cod. Reg., Montac. ac Morel. μὴ ἀταξιοῦν τε καὶ δηλοῦν.

(6) Καὶ προσεύχεσθαι τὸ συνίθη ὑπὲρ τὴν. Codd. Reg., B. 3, et Combef. περὶ τὴν. Montac. et Morel. καὶ προσεύχεσθε περὶ τὴν.

(7) Χαρίσηται, τῆς Ἑκκλησίας τὸ κοινὸν ἔρεισμα. Cod. B. 3, χαρίσεται τῇ Ἑκκλησίᾳ, τὸ κοινὸν ἔρεισμα. Verit autem Bill. Deus optimus maximus in commune Ecclesiæ subsidium praebeat.

(8) Alias CXLV. Scripta anno 378. — *Vitalianus.* Cod. Reg. Vitalianus. Montac., Morel. ac Combef.

A ῥῶν (1), καὶ ταῖς ὑμετέραις εὐχαῖς, διτι πάντα κατὰ νοῦν ὑμῖν ἐκδῆσεται (2), καὶ τὴν καταιγίδας εἰς αὔραν λυθῆσεται (3), καὶ τοῦτον ὑμῖν δὲ θεός δρθοδοξίας δώσει μισθὸν, τὸ τοὺς ἐπηρεάζοντας ὑπερέχειν. Μάλιστα μὲν οὖν έδομεν ὑμᾶς ἐν τάχει, καὶ ἀπολαύοιμεν (4), ὡς εὐχόμεθα. Εἰ δὲ χρονίζοιτε, τῶν πραγμάτων οὗτως ἁχόντων, γράμμαστα γοῦν εὐφραίνειν ἡμᾶς μή ἀπαξιούτε δηλοῦστε (5) τὰ ὑμέτερα, καὶ προσεύχεσθας τὰ συνίθη ὑπὲρ ἡμῶν (6). Ἐρήμωμένους ὑμᾶς, καὶ τοῖς πᾶσιν εὐθύμους διάγα-θος θεός χαρίσηται, τῆς Ἑκκλησίας τὸ κοινὸν ἔρεισμα (7).

ΟΕ. ΒΙΤΑΛΙΑΝΩ (8).

B οὐ συνεχῶς ὅμιλοῦμέν σοι. Τὸ δὲ αἴτιον, διτι πολλοὶ περὶ σὸν, καὶ οἵ τικιστα χαρίσομεν. Εἰ δὲ ἀνακαθάρτοις σεαυτὸν τῶν πολλῶν (9), καὶ σύντικον ἔχοις τὴν ἀρετὴν, δῆμει καὶ χωλῶν δρόμον (10), ὡς τὴν παροιμίαν. Τοῦτο γάρ καὶ (11) ὑπισχνούμεθα σὺν θεῷ, καὶ πράξιομεν.

ΟΓ'. ΓΡΗΓΟΡΙΩ ΝΥΣΣΑΣ (12).

C Καὶ τοῦτο ἀπέκειτο τῇ μοχθηρῇ μου ζωῇ, τὸ Βασιλεῖον θάνατον ἀκούσαι, καὶ τῆς ἀγίας ἐκείνης (13) ψυχῆς ἐκδημίαν, ἣν ἐξεδήμησεν ἀφ' τὴν, Γ' ἀνθημῆσῃ πρὸς Κύριον, πάντα τὸν βίον μελέτην τούτου πεποιημένος (14): Ἄλλ' ἐγὼ μὲν πλὴν τῶν ἀλλῶν (15) καὶ τοῦτο ἀγήρημα, διὰ τὸ νῦν ἔτι πονήρως ἔχειν τοῦ σώματος καὶ λίαν ἐπικινδύνως, τὸ καὶ περιπτύξασθαι τὴν ἀγίαν κόρην, καὶ σοι παρεῖναι τὰ εἰκότα φιλοσοφοῦντι (16), καὶ τοὺς κοινοὺς τὴν μῶν φίλους παραμυθίσασθαι. Τὸ γάρ τὴν τῆς Ἑκκλησίας ιδεῖν ἐρημίαν, τοιαύτην ἀποκειραμένης δόξαν, καὶ τοιοῦτον ἀποσεισαμένης στέφανον, οὗτε δῆμει θεατὸν, οὗτε ἀκοῇ χωρητὸν, τοῖς γε νοῦν

τῷ αὐτῷ, id est, Ἀγνοίῳ.

(9) Σεαυτὸν τὸν πολλών. In cod. πολλῶν δε-

sunτι.

(10) Χωλῶν δρόμοι. Montac. et Morel. χωλοὺς εἰν δρόμοι. Mox. pro ὡς τὴν παροιμίαν, cod. Montac., Morel. ac Combef. κατὰ τὴν παροιμίαν.

(11) Τούτο γάρ καὶ. Ita cod. et Combef. In edit. γάρ deest.

(12) Alias XXXVII. Anno 379 ineunte scripta.

(13) Τῆς ἀγίας ἐκείνης. Ita cod., et sic legit Bill. In edit. εκείνης deest.

(14) Πεποιημένος. Cod. Reg. ποιούμενος. Post hoc verbum notulam interrogationis posuimus, et sic oratio illi παθητικώτερα.

(15) Πλὴν τὸν ἄλλων. Cod. et Pass. μετὰ τῶν ἀλλῶν, una cum aliis.

(16) Τὰ εἰκότα φιλοσοφοῦντι. Cod. Pass. φιλοσοφοῦντα, tibique ea, quæ consentanea sunt φιλοσοφίᾳ, solertia ministrans præsto si·n.

ἔχουσιν. Σὺ δέ μοι δοκεῖς πολλῶν δυτῶν καὶ φίλων καὶ λόγων τῶν εἰς παράκλησιν, ὃντες οὐδενὸς δὲν οὐτώ παρακληθῆναι, ὡς ὅπερ σαυτοῦ καὶ τῆς ἔκεινου μνήμης· οἱ καὶ τοῖς δόλοις πᾶσι γεγόνατε (17) φιλοσοφίας ὑπόδειγμα, καὶ οἴοντες τις στάθμη πνευματικῆς τῆς τε ἐν τοῖς χρηστοῖς εὐταξίας, καὶ τῆς ἐν τοῖς ἀνιαροῖς καρπερίας. Ἐπειδὴ δύο ταῦτα οὐδὲ φιλοσοφία, εὑπεράκιν τε διαβάσθαι μετρίως, καὶ συμφορὰν εὐσχημόνων. Ταῦτα παρ' ἡμῶν πρὸς τὴν θῆτη τιμιότητα. Ἐμὲ δὲ τις παραμυθίσται χρόνος, η̄ λόγος, τὸν ταῦτα γράφοντα, τὰς τῆς σῆς συνουσίας καὶ διμίλας, ἣν ἀνεὶ πάντων ἡμῶν ὁ μακάριος καταλέλοιπεν, ίνα ἐν εοὶ τὰ ἔκεινου καθορῶντες (18), ὥστερ ἐν δοκτέρῳ καλῷ τε καὶ διανυεῖ, κάκηνον ἔχειν νομίζωμεν;

liquit, ut virtutes illius in te, quasi in pulchro et pellucido speculo, intuentes, illum quoque habere existimemus?

ΟΖ. ΘΕΟΔΩΡΟ (19).

Hæc epistola in Græcis manuscriptis et editis scripta legitur ἀνονύμω : in codice vero 2022 Θεοδώρῳ, et in Latini, Theodoro; hanc quidem Mopseusteno, ut perperam Facundus Hermianensis existimavit, sed Theodoro Tyanensi episcopo. Quod actis in concilio generali (20) constat, in quo Theodulus, sive Diodorus diaconus et notarius, non tantum epistolæ alias LXXXVII, LXXXIX, XC, Theodoro Tyanensi scriptas fuisse, verum etiam hanc de qua agitur, LXXVII, ad eundem Theodorum scriptam, probante concilio, affirmavit, et Euphrantias Ecclesia Tyanensis diaconus confirmavit. Theodorus Arianzi natura et singulari cum Gregorio amicitia junctus suis videtur; quem Constantinopolim curium secutus, contumeliarum et persecutionum, quas Gregorius perpessus est, socius fuit. Quod cum moleste ferret et uiciaci vellet Theodorus, cum ad paten-tiam hac epistola Theologus hortatur, propositis pluribus patientia exemplis, gravibusque rationum mo-mentis, quibus cum a proposito deterre conatur. Monet etiam cavendum ne, si penas a contumeliosis reponas, scilicet, quæ fructum ferre potest, arescat, atque opus insigne deleatur; id est, ne fides catholica, quam pene extinctam in urbe Constantinopolitanæ suscitare aggressus fuerat, penitus subverteretur. Tenero namque operi et via incepto, ultio intempestiva noctis, gravantibus et latè dominantibus adhuc in urbe hereticis. Non dubium est quin de rebus Constantinopoli gestis anno 379 Aprilis 21, qua die Pascha festum celebrabatur, hic agatur; adeoque mirum existimatissime Baronum hæc contigisse, cum relicta Constantiopoli solus Ariani degeret Theologus. Quod sans repugnat, ipsique Baroni adversatur. Fatetur namque (21), ut observat doctissimus Tillemontius, Annalium parentis Constantinopoli gesta, easque anno fore 380, quæ de illo Gregorius orat. XLVIII, epistolæ LXXVII, alias LXXXI, non solum consona, sed etiam eadem ac ipsissima commemorat. Præterea monachi Nazianzeni Gregorio suere semper chari et quam maxime ad-dicti, nedum molesti et contumeliosi.

Πυνθάνομαι σε βαρέως ἔχειν πρὸς τὰς γεγενη-
μένας ἡμῖν παρὰ τῶν μοναστῶν καὶ τῶν πτωχῶν
ὑδρεῖς. Καὶ θαυμαστὸν οὐδὲν, ἀπλῆγα ἔτι σε τυ-
χάνοντα, καὶ τῶν ἡμετέρων κακῶν ἀπειράτον (22),
πρὸς τὰ τοιαῦτα δυσφόρως ἔχειν. Ήμεῖς δὲ, ὡς καὶ
κακῶν πλειόνων πεπειραμένοι, καὶ τῆς ὑδρεως
κανονισμένες, εἰσόπτες δὲν (23) ἀξιόποτοι νομι-
σθεῖμεν παραινοῦντες τῇ σῇ εὐλαβεῖᾳ διπέρ η̄ τε
πολιά διδάσκει, καὶ δὲ λόγος ὑποδεικνυει. Δεινὰ μὲν
τὰ (24) γεγενημένα, καὶ τέρα δεινῶν, τις ἀντερεῖ;
ὑδρισθῆναι θυσιαστήρια, συγχυθῆναι μυστήρια, μέ-
σους ἡμᾶς ἔστανται τῶν τελουμένων (25) καὶ τῶν
λιθαζόντων, καὶ φάρμακον ποιεῖσθαι κατὰ τῶν λιθα-
σμῶν τὰς ἐντεύξεις, αἰδὼ παρθένων ἀπλησθῆναι,
μοναστῶν εὐκοσμίαν, πτωχῶν συμφοράν, ζημιαθέν-

A nec auribus concipi potest, his quidem certe, qui mente prædicti sunt. Tu vero quanquam et amici muli, et sermones ad consolationem non desint, et nullo tamen periode mihi solatum capere posse videris, quam a teipso, illiusque recordatione, quippe qui aliis quoque omnibus philosophia exemplum fueritis ac velut amissis quedam spiritualis, tam moderationis in rebus secundis, quam tolerantie in adversis. Quandoquidem duo hec novis philosophia, nimisrum, et prosperitate moderate uti, et calamitatem honeste ferre. Atque hec a nobis ad præstantiam tuam (26) scripta sunt. At me, qui haec scribo, quod tempus, aut que ratio consolabitur, prefero tuam societatem et congressionem, quam beatus ille vir pro omnibus rebus nobis re-
liquit, ut virtutes illius in te, quasi in pulchro et pellucido speculo, intuentes, illum quoque habere existimemus?

B.

LXXVII. THEODORO.

C Audio te contumelias eas, quas monachi ac pau-p
peres nobis intulerunt, graviter molesteque ferre.
Nec vero mirum est te, qui nullum adhuc vulnus accepisti, nec calamitatum nostrarum periculum fecisti, ad hujusmodi res animo discruciar. Nos autem, ut qui et plura mala percenserimus, et con-tumelii impediti simus, fidem atque auctoritatem merito nancisci queamus, ea pietati tuæ preci-
pientes, quæ tum canities docet, tum ratio ipsa sug-
gerit. Gravia quidem atque aīo gravissima esse ea quæ contigerunt, quis inficias ire queat? Nimi-
rum contumeliam altaribus illatam esse, contur-
bata mysteria, nos inter sacra, quibus opera daba-
tur, et eos qui saxis nos appetebant, interjectos,
adversus lapidum jactus medicinam a precibus po-

(17) Γεγένητε. Vertit Bill. fueris. Ad Basilium D
scipue et ad Gregorium id videtur referendum.

(18) Καθορῶτες. Cod. θεωροῦντες, contemplan-
tes.

(19) Alias LXXXI. Scripta anno 379. — Θεο-
δώρῳ. Ita cod. Reg., Tillemont. et Combef. In edit.
Ἀνονύμῳ.

(20) Concil. I. V. p. 446 et 447.

(21) Bar. ad an. 380.

(22) Κακῶρ διειράτων. Ita cod. Reg. et Com-
bef. In edit. ἀπειράτων.

(23) Εἰσόπτες ἀρ. Ita cod. Montac., Morel. ac Combef. In edit. ἀν δεεσ. Moz, Bill. παραινοῦ-
ντες reddit præcipientes.

(24) Δεινὰ μέρ τα. Ita cod. Reg., Montac. et Combef.; sicque legit Bill. In edit. δεινὰ μὲν οὖν τα.

(25) Μέσοντες... τῷ τελουμένῳ. Per hæc ver-
ba, quæ reddit Bill. inter sacra quibus opera daba-
tur, putat Tillemont. intelligendos esse qui initia-
bantur baptismō, ac proinde in nocte Paschæ, qua-
refert Gregorius, contigisse.

tiisse, virginumque pudorem in oblivionem venisse. A monachorum modestiam, pauperum calamitatem, quos animorum austeritas misericordia quoque privaverat. Nibilominus tamen lenitate atque clementia uti fortasse satius est, multisque per ea quae perpetimur, lenitatis ac patientiae documentum præbere. Non enim perinde oratio plorosque movet, atque actio, quae taciti cujusdam monitoris instar est.

Magnum esse censemus, de his a quibus læsi sumus, penas sumpsisse : magnum, **67** inquam (nam et hoc ad aliorum vitia corrigenda utile est), at multo hoc majus ac divinius est, acceptam injuriam tolerare. Illud enim improbitatem coercet : hoc autem ad probitatem adducit ; quod quidem longe præstantius et perfectius est, quam a vitio abstinere. Ingente nobis humanitatis quantum B propositum esse existemus, et ea, quae in nos admissa sunt, condonemus, ut ipsi quoque veniam consequamur, et benignitatem beniguitati adhibeamus.

Zelatoris cognomentum hinc obtinuit Phinees, quod Medianitidem, una cum eo qui stuprum ipi inferebat, pugione transfixit, atque ex Israëlitica natione probrum exemit²⁶; at majorem hoc nomine laudem tulit, quod pro populo in scelus collapse preces fudit. Stems igitur nos quoque, ut Scripturæ verbis utar²⁷, ac placemus, et cessel quassatio; nobisque istud ad justitiam reputetur²⁸. Laudibus item affectus est Moses, quod ex illata Israëlitea injuria dolore commotus, *Egyptium* occiderit²⁹: verum majorem hinc sui admirationem C concitatavit, quod Mariam sororem lepra, propterea quod murmuraverat, laborantem, precibus suis in sanitatem vindicavit. Quin ea etiam quæ sequuntur animadverte. Ninivitis excidium denuntiatur: reges sceleratissimus : at inter eos, qui salutem

*Quid tibi faciam, Ephraim*³⁰, inquit Deus? Quantam iracundiam præ se fert hic sermo! et tamen confestim propugnatio subjungitur. Quid benignitate celerius? Sodomiticum ignem, adversus eos qui Jesum abigunt, discipuli postulant³¹; at ille ultiōnem recusat. Malchi, unius ex pecculantibus illis et contumeliosis, aurem Petrus amputat; Jesus autem restituit³². Quid autem ille, qui, septiespe fratri lapso ignoscere, percunctatus fuerat?

²⁶ Num. xxv, 7 sqq. ²⁷ Psal. cv, 30-31. ²⁸ Exod. ii, 12. ²⁹ Num. xii, 10 sqq. ³⁰ Jon. iii, 4 sqq. ³¹ II Paral. xxxiii, 1 sqq. ³² Ose. vi, 4. ³³ Luc. ix, 54.

(26) Οὐ γάρ οὖτε. Ita cod. Reg. ac Combef. In D edit. διντας.

(27) Καὶ γάρ καὶ τοῦτο. Ita cod. Reg., Montac. et Morel. In edit. καὶ γάρ τοῦτο.

(27') Πολλῷ τούτου. Unus cod. Montac. et Morel. πολλῷ τοῦτο.

(28) Καρπεῖται πάσχοντας. Ita tres codd. Reg., Montac., Morel. ac Combef. In edit. πάσχοντα.

(29) Καὶ τελεώτερον. Cod. Reg. et Combef. καὶ τελεώτερον.

(30) Χρηστότερα τῇ χρηστότητι. Ita cod. et Combef. In edit. χρηστότερα χρηστότητος, quod Bill. vertit: ante benignitatem, benignitatem consecravimus.

(31) Προσηνέκατο. Ita duo codd. Reg. et Combef. In edit. προηνέκατο.

των ἐκ τῆς τραχύτητος καὶ τὸν ἔλεον. Ἀλλ' ἵστω μακροθυμεῖν ἀμεινον, καὶ πολλοῖς τῇ διά πάσχομεν διδόναι μακροθυμίας ὑπόδειγμα. Οὐ γάρ οὖτε (26) διάγος πείθει τοὺς πολλούς, ὡς ἡ πρᾶξις, τὴν πῶσα παραλνεστεῖ.

Μέγα νομίζομεν εἶναι τὸ δίκαιος παρὰ τῶν ἡδικήτων λαβεῖν· μέγα φημὶ (καὶ γάρ καὶ τοῦτο (27) χρήσιμον εἰς τὴν τῶν ἀλλων διδρόθωσιν), ἀλλὰ πολλῷ τοῦτου (27') μείζον καὶ θεικότερον, τὸ καρπεῖν πάσχοντας (28). Ἐκεῖνον μὲν γάρ τὴν κακίαν ἐπιστομίζει, τοῦτο δὲ χρηστοὺς εἶναι πείθει· διὰ τοῦ μὴ κακοὺς εἶναι, πολὺ χρείτερον ἔστι καὶ τελεώτερον (29). Μεγάλην ἡμῖν νομίσωμεν προκείσθαι πραγματείαν φιλανθρωπίας, καὶ συγχωρήσωμεν τὰ εἰς ἡμᾶς, ἵνα καὶ αὐτοὶ τύχωμεν τῆς συγχωρήσεως· καὶ προεισενέγκωμεν χρηστότητα τῇ χρηστότητι (30).

Ζηλωτῆς ἤκουσες Φινες, δτι τὴν Μαδιανῖτιν. ἐφ πόρῳ συνεχεῖντες, καὶ ἐξελεν διεδοξεῖ τῇ ιδίᾳ Ισραὴλ· ἀλλ' ἐπηγένθη πλέον, δτι τοῦ λαοῦ προσηγένετο (31) πταίσαντος. Στῶμεν οὖν καὶ ἡμεῖς, καὶ ἐξειλασώμεθα, καὶ κοπεσάτω ἡ θραύσις, κατὰ τὸ γεγραμμένον· καὶ λογισθήτω τοῦτο ἡμῖν εἰς δικαιοσύνην. Ἐπηγένθη καὶ Μωσῆς, δτι τὸν Αἴγυπτον ἀνεῖλε (32), τῷ Ισραὴλιτῃ περιαλγήσας· ἀλλ' ἐθαυμάσθη πλέον, δτι Μαριάμ τὴν ἀδελφὴν διὰ τὸ γογγύσαι λεπρωθείσαν, διὰ τῆς εὐχῆς (33) ἐθεράπευσε. Σχόπει καὶ τὰ ἔξι. Ἀπειλούνται Νινεύῖται καταστροφὴν, ἀλλὰ δάκρυσιν ἔχωνται τὴν ἀμαρτίαν (34). Μανασσῆς ἐν βασιλεῖσι παρανομώτας, ἀλλ' ἐν τοῖς οὐθεῖσι διὰ θρῆνον περιφανέστατος. sed peccatum lacrymis redemerunt³⁵. Manasses inter consecuti sunt, ob luctum clarissimus³⁶.

Tί σε διαδῶ, Ἐχράμ, παρὰ τοῦ Θεοῦ λέγεται; "Οσης ὁργῆς δὲ λόγος! καὶ ὑπερασπισμὸς ἐπάγεται. Τί τῆς φιλανθρωπίας ταχύτερον; Πύρ *Egyptium* obtruncavit. Sed unde hoc illi cædis genus? Λειδεί, διὰ τὸ γογγύσαι. Ita Pass. et tres Regg. In editis desunt διὰ τὸ.

(32) Τὸν Αἴγυπτον ἀρτῖς. Bill. *Egyptium obtruncavit*. Sed unde hoc illi cædis genus? Λειδεί, διὰ τὸ γογγύσαι. Ita Pass. et tres Regg. In editis desunt διὰ τὸ.

(33) Διὰ τῆς εὐχῆς. Ita cod. Reg. et Combef. Alter cod. διὰ τῶν εὐχῶν. In edit. ταῖς εὐχαῖς.

(34) Τὴν ἀμαρτίαν, Ita tres codd. Reg. et Combef. In edit. τὴν σωτηρίαν, quod Bill. vertit: Verum salutem lacrymis redemerunt.

(35) Κατὰ τὸν ἀγρότων. Adversus eos qui a se propellebant Jesum, qui ei negabant hospitium et refectionem, ut legitur in Evangelio. Combef. κατὰ τῶν ἀπαγόντων. Nec enim, inquit, simplex ἀγόντων hic congruit, aut quod reddit Bill. qui Jesum adducunt. Ubi enim sic ignem imprecati fuissent discipuli Jesum adducentibus?

τάκις ἐπτὰ προστίθεται. Τί δὲ ὁ χρεωφειλέτης ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις, ὁ μὴ συγχωρήσας & συγκεχωρηται; οὐ πικρότερον διὰ τοῦτο εἰσπράττεται;

A anno ut præparcus ac nimis restrictus notatur? septenario enim septuagies septies adjicitur³¹. Quid debitor ille, de quo in Evangeliiis mentio fit, qui eadem, quae sibi remissa fuerant, minime remisit³²? annon eo nomine acerbius ab eo debitum repetitur?

Τι δὲ ἡ τύπωσις τῆς εὐχῆς (36); οὐκ ἀφέσαι βούλεται τὴν ἀφεσιν πραγματεύεσθαι; Τοσαῦτα ἔχοντες ὑποδείγματα, μιμησώμεθα Θεοῦ φιλανθρωπίαν, καὶ μὴ βουληθῶμεν ἀφ' ἡμῶν μαθεῖν αὐτῶν, δον (37) κακὸν ἀμαρτίας ἀντίδοσις. Ὁρές ἀκολουθίαν χρηστότητος. Νομοθετεῖ πρῶτον, εἴτα διακελεύεται· (38), ὑπισχνεῖται, ἀπειλεῖ, ὀνειδίζει, ἐπανατίνεται, κατέχει· ἀπειλεῖ πάλιν· δταν ἐκβιασθή, πληγὴν ἐπάγει (39), καὶ ταύτην κατὰ μικρὸν, χώραν ὑπανοίγων ταῖς διορθώσεσι. Μή τοινυν μηδὲ τελεῖν μέθρως (40) (οὐ γάρ ἀσφαλὲς), ἀλλὰ τῷ φόρῳ οὐρφρονίσαντες, τῇ φιλανθρωπίᾳ νικήσωμεν, καὶ λάβωμεν ὑποχρέους (41) εὐλαβεῖς τῷ συνειδότι πάλιον, η̄ τῇ δργῇ βασανίσαντες. Μή ἔγρανωμεν συκῆν ήτι καρποφορεῖν δυναμένην, μή ὡς ἀρχήτου καταγράψωμεν, καὶ καταργούσσης τὸν τόπον, η̄ θεραπεύεσ: τυχὸν τεχνίτου γεωργοῦ προστασία καὶ ἀπεμειψ. Μηδὲ τοσοῦτον ἔργον καὶ περιβότον δι' ἐπήρειαν (42) τοις τοῦ πονηροῦ καὶ φθόνον, οὕτως ἐνθραγέλ καταλύσωμεν, ἀλλὰ βουληθῶμεν φιλάνθρωποι φανῆναι μᾶλλον η̄ ἐντελεῖς (43), καὶ φιλόπτωχοι πάλιον, η̄ φιλόδικαιοι· μηδὲ τῶν ὑπεκκαίνωντων ἡμᾶς εἰς τοῦτο πλέον, η̄ τῶν κατεχόντων ἀνεχύμεθα· καὶ τὸ αἰσχρὸν, εἰ μή τι ἀλλο, ἀνθυμηθέντες, εἰ δέξαμεν πρὸς πτωχοὺς ἀγωνίζεσθαι, οἱ τοῦτο μέγα πλεονεκτοῦστ, τὸ, καὶ ἀδικῶστ, ἐλεῖσθαι διὰ τὴν συμφοράν. Νῦν οὖν πάντας μὲν τοις προστίπτεται πτωχούς· τε καὶ πτωχοτρόφους, πάντας δὲ μοναστὰς καὶ παρθένους ὑπὲρ αὐτῶν λεπτεύοντας. Δόξα τοῖς πάστιν ἀντὶ τούτων τὴν χάριν (ἐπειδὴ καὶ συνετρίβησαν ικανῶς, ὡς δῆλον ἐξ ἡμῶν ἐδεήθησαν), καὶ πρὸ πάντων ἡμὲν τοῖς ὑπὲρ αὐτῶν πρεσβεύοντιν. Οὓς εἰ τοις διειών εἶναι φανεῖται τὸ παρ' αὐτῶν ἀτιμασθῆναι, πολλῷ φανεῖται δεινότερον τὸ τοις παραινοῦντας ταῦτα μήτε ἀκουσθῆναι. Τῷ δὲ καλῷ Παύλῳ (44) συγχωρήσειν δὲ θεός, & εἰς ἡμᾶς ἔξυβριστον.

da (quandoquidem etiam satis afflicti atque obtriti sunt, ut ex eo liquet, quod nos obsecrarunt), ac præsertim nobis, eorum nomine, deprecantibus. Quod si tibi grave atque indignum videtur, nos ab ipsis contemptui habitos fuisse, multo velim tibi gravius videatur, nos hæc tibi suadentes minime exaudiri. Pulchro autem Paulo utinam Deus ea quæ in nos contumeliose perpetravit, condonet.

³¹ Matth. xviii, 21. ³² Matth. 28 sqq. ³³ Luc. xiii, 7 sqq.

(36) Τύπωσις τῆς εὐχῆς. *Orationis regula*, nempe Dominicæ.

(37) *Μαθείτε ἀφ' ἡμῶν αὐτῶν*, δοctor. Cod. unus. μαθεῖν αὐτοὺς ἀφ' ἡμῶν, δον. Montac. et Morel. μαθεῖν αὐτοὺς, δον. Combes. μαθεῖν ἡμᾶς ἀφ' ἡμῶν, δον.

(38) *Εἴτα διακελεύσται*. Bill., non recte, *hortatur*.

(39) *Ἄπειλεῖ πάλιν· δταν ἐκβιασθῆ*, πληγὴν ἐπάγει. Sic legendum cum Combes.

(40) *Πλήξαμεν ἀθρώας*. Combes. vertit: *Ne impetu feriamus*.

(41) *Λάβωμεν ὑποχρέους*. Ita cod. Reg. et Combes. In edit. ὑπόχρεως.

D (42) *Καὶ περιβότον δι' ἐπήρειαν*. Ita cod. Reg. et Combes.; Montac. et Morel. defent κατ. In edit. καὶ περιβότον οὕτως δι' ἐπήρειαν.

(43) *Φιλάνθρωποι μᾶλλον η̄ ἐντελεῖς*. Benigni potius quam judices; ἐντελεῖς εἰνι, ait Suidas, οἱ δροχότεροι, η̄ δραγαντες, iudices, magistratus: nec aliud, inquit Combes., φιλάνθρωποι μᾶλλον η̄ ἐντελεῖς, quam quod Probus Ambrosio: *Vade, age, non ut judex, sed ut episcopus*.

(44) *Καλῶ Ηὐάνδρῳ*. Ita cod. tres Regg. et Combes. In ed. Πλούτωνι. Quis sit iste Paulus, minimò novimus.

69 LXXVII. THEOTECNO.

OP. ΘΕΟΤΕΚΝΟ (45).

Tanta est hujus epistolæ eum præcedente, tum argumenti, tum methodi, congruentia, ut eas disjungere fas non sit. Videtur enim utraque eadem occasione eodemque tempore scripta, cum Theodorus, Theotecnus et alii, qui media inter sacra mysteria lapidibus propemodum obruti cum Gregorio fuerant, sed Gregorio minus injuria patientes, sacrilegos in judicium vocare pœnasque reposcere parabant. Quos Theologus ab ultioris desiderio ad benignitatem et injurias obtiuationem magnis patientiæ exemplis et documentis nuditur revo- care. Theotecnus in primis monet, ut baptismi recens suscepisti gradiam iniuriorum crux non conla- minet, ne iterum purgatione, quod periculum non vulgare es, opus habeat.

Non quidem nos fugit, vix fieri posse, ut recente A οἰδαμεν (46) διτι χαλεπόν ἔστι, προσφάτου τῆς ἀδικίας οὖσης, καὶ τοῦ θυμοῦ ζέοντος ἔτι, παρα-
δεχθῆναι (47) τοὺς λογισμούς. Τυφλὸν γάρ οὐ θυμὸς
καὶ ή λύπη, καὶ μάλιστα δταν τὸ δικαίως ἀγανακτεῖν
παρῇ. ‘Ομως ἐπειδὴ καὶ αὐτοὶ τῶν συνηδικημένων
ἔσμεν καὶ συνυδρισμένων, καὶ οὐχ ἡττον ἀγανακτούν-
των, διὰ τούτο ἔσμεν δίκαιοι καὶ συμβουλεύοντες
μή ἀτιμασθῆναι. Δεινὰ πεπόνθαμεν· εἰ δὲ βούλει,
πρόσθες οἴει μηδεὶς ἄλλος ἀνθρώπων. Ἀλλὰ μή διὰ
τούτο καὶ τιμᾶς αὐτοὺς ἀδικήσωμεν, μηδὲ τεσσοῦτον
εὐσέβειαν μισήσωμεν (48), δοσον ήμείν οὐ συμφέρει.
Μέγα ἔστι γυνή, καὶ τίμιον θυγάτηρ· ἀλλ’ οὐπω
ψυχῆς τιμώτερον. Ἐνθυμηθῆτε διτι νεωστὶ μὲν τῆς
χάριτος ηξιώθης, καὶ τῷ λουτρῷ τῶν ἀμαρτιῶν ἑκα-
θάρθης (49). κινδυνός δὲ οὐχ οὐδὲ τυχών, αἰματί μολū-
B ναι τὴν δωρεὰν, καὶ πάλιν ἀλλης δεηθῆναις καθάρσεως.
Μή τοίνου ἐπιβούλευσθωμεν ἡμῖν αὐτοῖς, μηδὲ τὴν
παρθησαν τὴν πρὸς Θεὸν ἀποβάλωμεν (50), πικρὸν
τοῖς τιμητικόσι φανέντες, καὶ ὑπὲρ τὸ μέτρον ἀγα-
νακτούντες. Ἀφῶμεν τῷ Θεῷ τὸν ἀνθρώπων, καὶ τοῖς
ἐκείθεν καλαστηροίς· ήμεις δὲ φιλάνθρωπον κτησά-
μεθα τὸν κριτήν, αὐτοὶ φανέντες φιλάνθρωποι, καὶ
συγχωρήσωμεν, ἵνα συγχωρηθῶμεν. Καὶ μή σε ἀπο-
τάτω μάταιος λογισμὸς, διτι τὸ δικαίως ἐπεξελθεῖν
ἀνέυθυνον, καὶ τὸ παραδοῦναι τοῖς νόμοις τὸν παρα-
νομήσαντα (51). Εἰσοι νόμοι ‘Ρωμαίων, εἰσοι δὲ καὶ
τιμέτεροι. ‘Αλλ’ οἱ μὲν διμετροί, καὶ πικροί, καὶ
μέχρις αἰματος (52) προΐόντες· ἡμῖν δὲ χρηστοὶ καὶ
φιλάνθρωποι (53), καὶ μή συγχωροῦντες τι τῷ θυμῷ
χρῆσθαις κατὰ τῶν ἀδικούντων. Τούτοις ἐμμείνωμεν,
C τούτοις ἀκολουθήσωμεν· ἵνα μικρὰ χαρισμάτοι (μι-
κρὰ γάρ ή ἐνταῦθα (54) ζωῇ καὶ τοῖς μηδενὸς ἀξίᾳ),
μεγάλα παρὰ τοῦ Θεοῦ (55) ἀντιλάβωμεν, τὴν παρ’
αὐτοῦ φιλανθρωπίαν, καὶ τὰς ἐκείθεν ἐλπίδας.

(45) Alias CXCVIII. Scripta anno 379.

(46) Οἰδαμεν. Combef. οἶδα μέν. Non quidem me fugie.

(47) Ζέοτος ἔτι, παραδεχθῆναι. Ita cod. Par. ac Combef. In edit. ζέοντος ἔτι παραχθῆναι. Bill. addendum proponit μη ταραχθῆναι, νει πρὸ ἔτι λε-
γενδοῦ οὖτι παραχθῆναι. Montac. et Morel. Ιστοι παραχθῆναι. Vertit autem Bill.: Vix fieri posse quin ratiō perturbetur.

(48) Εὐσέβειαν μισήσωμεν. Plane legendum, ait D Combef., ἀσέβειαν μισήσωμεν, nec tantum impietas odium concepianthus; at huic lectioni suffragantur nulli codices.

(49) Καὶ τῷ λουτρῷ τῷν ἀμαρτιῶν ἑκαθάρθης. Hæc verba desunt in editis. Restituumus ex cod. Reg., Montac., Morel. ac Combef.

(50) Ἀποβάλωμεν. Com. Reg. κατεβάλωμεν. Montac. et Morel. κάτω βάλωμεν. In edit. ἀποβάλ-
λωμεν.

(51) Τὸν παραμοήσαντα. Ita cod. Reg. ac Com-
bef. In edit. τὸν δεει.

(52) Μέχρις αἰματος. Ita cod. Reg. et Combef. In edit. μέχρις αἰμάτων.

(53) Χρηστοὶ καὶ φιλάνθρωποι. Horum loco unus cod. Reg. εὑμενεῖς τε καὶ θμεροὶ καὶ φιλανθρωπίας ἔχομεν, ποστρα αὐτοὶ εlementiam et mansuetudinem, humanitatemque spirantes.

(54) Η ἐνταῦθα. Ita duo cod. Reg. ac Combef. In edit. η δεει.

(55) Παρὰ τοῦ Θεοῦ. Ita cod. et Combef. In edit. παρ' αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ.

'ΟΘ. ΣΙΜΠΛΙΚΙΑ (56).

Quedam Cappadociæ Ecclesia, episcopo destituta, communii consensu elegit serrum Simpliciæ, dicitis matrona et in pauperes munificæ, sed hæreticis suspicioneis flagrantibus; cumque loci incole ad Basiliū et Gregorium adducunt, rogantes ut illum sibi episcopum darent; annuerunt episcopi servidis precibus, servum que invictum ac robustum ordinarunt, non exceptato domino consensu. Quod ubi illa recevit, plena minorum et conviciorum atque etiam documentorum litteras dedit; ausa quippe est impudens mulier Basiliū, ut minus peritum, docere; quin etiam sceleratos homines adversus eum concitat. Rescripsit Basilius, sicut iracundus mulieris compressit insolentiam, ut quandiu ille vixit, mutare ausa non sit. At eo mortuo, ad ingenium rediit, et ad Gregorium ea de re scripsit, per honorifice quidem de Basilio loquens, sed tamen vehementer contendens, ut servi ordinatio antiquatur, minabatur secularia judicia. His litteris respondit Gregorius multo lenius quam scripsisset Basilius.

'Επιστολὲς τὸν ἀγίους καὶ κοινὸν ἡμῶν (57) πατέρα, Α τὸν τῆς πίστεως ἔρεισμα, τὸν τῆς ἀληθεῖας κανόνα (58), καὶ χαρακτῆρα τῆς εὐσέβειας, τὴν πλήρη φρονήσεως τοιάν, τὸν ζωῆς ἀνθρώπινῆς καὶ ἀρετῆς μέτρα νικήσαντα, τὸν πιστὸν θεράποντα, καὶ μέγαν ἀρχηρέα, τὸν Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων μεστήν (59), τὸ τοῦ Πνεύματος καταγώγιον· τοῦτο μὲν ὅρθως ποιεῖ, ἐπειδὴ καὶ πᾶς λόγος ἐλάττων ἐστὶ τῆς ἀγίας ἔκεινης καὶ μακαρίας ψυχῆς, εἰ μή με ἀπατᾷ τὸ φιλότρον, η καὶ τὸ πάθος τῷ πόθῳ κιρνάμενον (60). Ἐκεῖνο δὲ σου καὶ λιαν τεθαύμακα, πῶς ἐπινεῖς μὲν ὡς ἄγιον, καὶ μέχρι τούτου τὰ εἰκότα τιμῆς, τὸ δὲ ἔργον αὐτοῦ καταλιπεῖς· ἐπιχειρεῖς, δωτέρη τῶν ἀναγίων (61), καὶ μάλιστα ὑδρεως ὄντων ἀξίων, τῶν εἰκῇ ζησάντων (62) καὶ μεταστάντων. Εἰ μὲν γάρ ὡς ἀνδραπόδου μεταποιεῖ ίδιον τοῦ συμποιμένος (63), καὶ τὸ μικρὸν τοῦτο κέρδος διώκεις, οὐκ ἔχω πᾶς ἐπαινέσω, ἵνα μετρίως εἴπω (64), καὶ σφόδρα τοῦτο τῆς σῆς μεγαλοφυχίας διάξιον. Πῶς γάρ οὐκ ἀποτον, χρυσῷ μὲν καὶ ἀργύρῳ τιμᾶν τὸ Θεῖον, καὶ τοὺς περιττοὺς τῆς κτήσεως, ἐνθα καὶ πλειον τοῦ πρὸς εὐσέβειαν ισως τὸ κατ' ἐπίδειξιν, λερεῖ δὲ δῶς βούλεσθαι ζημιοῦν Ἐκκλησίαν, καὶ ἀποσυλῆν τῶν ἀναθημάτων τὸ ἀγάπατον;

Εἰ δὲ ὅτι κατ' ἔξουσιαν τοῦτο πεποιήκαμεν, ἀλλ' οὐχὶ τὴν σὴν εὐγένειαν ὑπεμνήσαμεν, οὐδὲ τῇ φιλοτιμίᾳ καιρὸν ἐδώκαμεν (65), δυσχεραίνεις, λέγοις μὲν δὲ τὶ δίκαιον, καὶ τὸ πάθος ἀνθρώπινον (66). Ισθι δὲ, μείζονος ἐπιδόσεως εἶναι τοι νῦν, η τῷ τότε

(58) *Alias XXXVIII. Scripta anno 379, ante vel post superiorum. — Σιμπλικία. Ad eamdem existat quoque Basilii epistola, nempe cxv, in qua ei liberalitatem quidem tribuere videtur, sed eam nihil prodesse ait, ubi jus cōculcatur, atque optimis viris per sceleratos et perditos homines periculum creatur.*

(57) *Kai kourov ημων. Ita cod. Reg. ac edit. nonnulli; in quibusdam autem καὶ τὸν κοινὸν.*

(58) *Tῆς ἀληθεῖας καρόνα. Reg. et Montac. τῆς Ἐκκλησίας κανόνα, Ecclesiæ regulam. Mox, καὶ χαρακτῆρα τῆς εὐσέβειας. Καὶ cod. Reg., Montac., Morel. ac Combef. In edit. τῆς Ἐκκλησίας. Et paulo post, τῆς ζωῆς. Unus cod. habet καὶ ζωῆς.*

(59) *Tὸν Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων μεστήν. Ita cod. et iid. Sic Apostol. I Tim. II, 5: εἰς καὶ μεστήν Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων. In edit. τὸν τὸν Θεοῦ καὶ ἀνθρώπου μεστήν.*

(60) *Πάθος τῷ πόθῳ κιρνάμενος. Ita cod. Reg., necnon Montac., Morel. ac Combef., sicutque legit Bill. In edit. πάθος τῷ λόγῳ πόθῳ κιρνάμενον, quod reddit Combef. dolor ex desiderio rationi commissus.*

(61) *Ως περ τῷ δραγῇ. Combef.: eorum qui*

LXXIX. SIMPLICIAE.

Quod sanctum illum et communem patrem nostrum laudibus vobis, illud; inquam, fiduci columnen, illam veritatis normam, et religionis formam, plenam prudentia canitatem, illum vitæ humanæ et virtutis modum supergredendum, illum fidelem servum, et magnum pontificem, Dñi et hominum mediætorem, Spiritusque sancti domicilium: hoc quidem recte facis, quandoquidem nec ulla oratio sanctæ illius et beatæ animæ laudibus par inveniri potest, nisi mihi amor imponit, aut etiam moror cum desiderio permisus. Illud vero in te et quidem vehementer miror, quod cum eum et sanctum virum laudes, atque haec tenus, ut æquum est, honore officias, ipsius tamen opus evertere conaris, non secus ac profanorum hominum, contumelia que maxime dignorum, qui quis vane temere quoque vixerint, atque e vita discesserint. Nam si collegam nostrum, quasi mancipium tuum vindicas, atque exiguum hoc lucrum auctoribus, nescio qua ratione probaverim, ut parcus et moderatus loquar, et hoc tua animi magnitudine perquam indignum est. Annon enim iniquum et absurdum fuerit, cum auro et argento superfluisque opibus Deum honores, ubi plus fortasse ostentationis est quam pietatis, sacerdote omnino Ecclesiam multicare velle, sanctissimumque donarium deprædarī?

Sin autem, quia id libere ac pro potestate **71** ferimus, nec de ea re prius te certiore fecimus, ne libe ralitati tue munificentiaeque tempus dedimus, idcirco succenses, justi quidem aliquid dixeris, humanusque est hic affectus. Illud autem

nulla sanctitate fulserint. Sed præstat, inquit, τῶν ἀνέρων, quasi impurorum hominum; et ita cod. Reg., Montac. et Morel. Mox, οὐδεως. Ita cod. Reg. In edit. οὐδεων.

(62) *Tὸν εἰκῇ ζησάντων. Combef., qui nulla fruge vixerint. Montac. et Morel. legendum propunctum τῶν οὐτών, εἰκῇ καὶ ζησάντων Ita et nonnulli codices.*

(63) *Μεταχοιῇ ίδιον τοῦ συμποιμένος. Cod. Reg. τοῦ συμποιμάντος, mecum simul greges participantem, id est coepiscopum.*

(64) *Οὐκ ἔχω καὶ ἐπαιτέσω, ἵνα μετρίως εἴπω. Hæc deerant in edit.; sed exhibent codd. nostri. Pro μετρίως, legunt καὶ σφόδρα Montac., Morel., et Combef. qui vertit: Nescio qua ratione laudaverim, ut et tua animi magnitudine perquam indignum dicam.*

D (65) *Ἐδώκαμεν. Ita cod. Reg. Edit. δεδώκαμεν. Mox, pro δυσχεραίνεις, Montac. et Morel. δυσχεράνεις τις.*

(66) *Tὸ πάθος ἀνθρώπων. Edit. addunt πλὴν ἀνθρώπινον, humanus tamen; sed hæc verba desunt in cod. Reg., eaque ablegant Montac. et Morel.*

scito, tanto majorem nunc, quam illo tempore, largitionem tuam fore, quanto magnificientius est accipientibus concessisse, quam si ipsa clavigita fuisses. Atque illo modo Dei tantum gratia id facere videris: hoc autem, de nobis quoque illius cultoribus, dignisque habitis, qui nomen ipsius portemus, preclare mereberis. Ac proinde, nec illi, nec nobis suceense. Ille enim vim passus est, non injuriam intulit: nos autem quid mirum, si benignitate tua freti, communique omnium suffragio credentes, eo progressi sumus? quod si quidem nonnulli ad gratiam aut malitiose et subdole tulerunt, ipsi viderint, Deoque rationem reddant. Nec enim nostrum est hoc scire, nec in omnium mentes pervadere. Nos vero, quo tandem modo id repudiare ac rejicere facile potuissemus, tantamque vim lacrymarum aspernari, nec loci solitudine moveri, tanto tempore inculti et pastore destituti, rentis?

Hud vero tibi vel in primis exploratum est, eos, qui tum assentiebantur, at nunc inficiantur, rem nec piam nec honestis et ingenuis hominibus dignam facere. Ac multo melior eorum ratio futura esset, si tum obstitissent, quam cum hoc tempore adulantur, factumque suum evertunt, hominesque magis, quam Deum metuunt. Tecum ipsa constituit, hos, qui sunt animi facilitate, dicturos iterum se tum metu sententiam mutasse, et quidem multo verius: quoniam semper eos delinquere oportet, falsasque et captiosas excusationes captare. Quod si hec quidem a nobis recte dici tibi videntur, verum administratæ rei familiaris rationem reposci (nam id quoque ad me delatum est, non enim in litteris tuis objecisti), **72** juste sane et humane ea reposcatur; nec quidquam eo nomine lenitatemque dominis fraudi esse.

Quid jam superest? virum fortasse, ut indignum arripare, ob eamque causam in ipsis ordinatio-

(67) Η τῷ τότε καιρῷ. Deest τῷ in cod.; Morel. et Combes. legunt ἡ τὸν τότε καιρόν.

(68) Τὸ λαβοῦσι συγχωῆσαι. Ita codd. nostri, Montac. et Morel. In edit. τὸ λαβεῖν συγχωῆσαι, quod Bill. reddit: potestatem accipiendo fecisse.

(69) Τῷ Θεῷ μόνῳ. Ita codd. nostri, Montac., Morel. ac Combes. In edit. τῷ Θεῷ μόνῳ.

(70) Οὐκ ἡδίκησεν ἡμεῖς, etc. Ita codd. . non nulli. Alt., Montac., Morel. ac Combes. οὐκ ἡδίκησεν. In edit. οὐκ ἡδίκησε τι.

(71) Τῇ κοιτᾷ τοῦ καρτέδος χωρίῳ. Combes. τῇ κοινῇ τοῦ πρεσβυτερου ψήφῳ, tolius cleri communi suffragio ac calculo. Verit hunc locum Bill.: Si benignitate tua freti eo progressi, communisque omnium incolarum voces et suffragia secuti sumus.

(72) Πάντων ἐμβατεύσιν γνώμας, omnium mentes scrutari. Combes.: In omnium animos pervadere.

(73) Παριδεῖν. Ita codd. nostri, Montac., Morel. ac Combes. In edit. περιδεῖν. Mox, τοῦ χωρίου ἐργατῶν. Combes., nec oppidi vel municipii solitudine. Paulo post, τοσοῦτον καὶ. Deest καὶ in codd. nostris et Combes.

(74) Τὴν αγενατικὴν ἔκστασιν. Ita codd. nostri, Montac., Morel. ac Combes. In edit. τὴν ἐν

καιρῷ (67), δεστοῦ αὐτὴν ἐπιδοῦναι: τὸ λαβοῦσι συγχωῆσαι (68) φιλοτιμότερον. Κάκενως μὲν, τῷ Θεῷ μόνον (69) ἐδόκεις χαρίζεσθαι: οὕτω δὲ καὶ ἡμῖν τοῖς ἑκείνου θεραπευταῖς, καὶ τὸ δνομα αὐτοῦ βαστάζειν τέξιομένοις. Μή τοίνυν μήτε ἑκείνῳ χαλεπαῖνε, μήτε ἡμῖν. Ό μὲν γάρ τετυράννηται, οὐκ ἡδίκησεν· τίμεις (70) δὲ τὸ θαυμαστόν, εἰ τῇ σῇ χρηστότητι θαρροῦντες, ἀπὸ τούτο προληπτικαίνειν, καὶ διὰ τῇ κοινῇ τοῦ παντὸς χωρίου ψήφῳ (71) πιστεύσαντες; ήν εἰ μὲν πρὸς χάριν ἐποιήσαντο τινες ἡ κακούργως, αὐτοὶ δὲ εἰδότες, καὶ τῷ Θεῷ λόγον ὑπέχοιεν. Οὐ γάρ ἡμέτερον τοῦτο εἰδέναι, οὐδὲ ταῖς πάντων ἐμβατεύειν γνώμας (72). Ἡμᾶς δὲ, πῶς παρώσσουσι δέδιον ἦν, η πῶς τοσαῦτα δάκρυα παριδεῖν (73), η τοῦ χωρίου τὴν ἐρημίαν ἐπὶ τοσοῦτον καὶ ἀθεραπεύσου, καὶ ἀποιμάντου, καὶ τὴν πνευματικὴν ἔπιστασίαν (74) οὐκ ἔχοντος;

ac spiritalem curam et administrationem requiri-

Ἐκεῖνο δὲ σοι καὶ πρὸ πάντων δῆλον, δι τότε μὲν συντιθέμενοι, νῦν δὲ ἀρνούμενοι, πρότυμα ποιοῦσιν οὔτε εὐτεές, οὔτε ἀλεύθερον. Καὶ πολλῷ βελτίους δὲ ἡσαν, τότε ἀντιλέγοντες, η νῦν κολακεύοντες, καὶ τὰ ἁυτῶν καταλύοντες (75), καὶ ἀνθρώπους μᾶλλον ἡ Θεὸν φοβούμενοι. Οὓς πάλιν ἐρεψεν οἱον (76) διὰ τὴν εὐκολίαν, δι τὸ φόβον τῷ πρὸς σὲ μετέστησαν, καὶ πολλῷ γε διηθέστερον. ἐπειδὴ δεὶ πταίειν (77) μὲν αὐτοὺς δεῖ, θηρδοῖσι δὲ φευδεῖς καὶ σεσφισμένας ἀπολογίας. Εἰ δέ σοι ταῦτα μὲν δρθῶς δοκεῖ λέγεσθαι, οἰκονομίας δὲ ἀπαιτεῖτε λόγον (78) (ἐπειδὴ καὶ τοῦτο ἀκούω, οὐ γάρ ἐν τοῖς γράμμασιν ἐνεχάλεσας), δικαίως τοῦτον ἀπαιτεῖσθαι καὶ φιλανθρώπως· καὶ οὐδὲν μεμφόμεθα· οὐδὲ γάρ ἡμῖν ἀρέσκει ζημιούσθαι δεσποτῶν ἐπιείκειαν.

queremur: neque enim nobis placet lenitatem fa-

τι λοιπὸν ἔτι; ὡς ἀναξίου (79) τοῦ ἀνδρὸς τῶν καὶ πιλαμβάνεσθαι, καὶ διὰ τοῦτο ἐπιστήπτειν τῇ κα-

πνεύματι ἐπιστασίαν, cui deerei, qui in Spiritu prae-

cesset.

(75) Καὶ τὰ ἁυτῶν καταλύοντες. Ήσε δεσυτ

in cod. et Montac. Mox, μᾶλλον ἡ Θεὸν. Ita codd.

nostri. In edit. τὸν Θεόν.

(76) Οὓς πάλιν ἐρεψεν οἱον. Bill.: Quos etiam,

qua sunt animi levitate, dicturos puta. Pro ἐρεψεν

legunt Montac. et Morel. ὥρεν· sed quid hoc verbo

significare velint, non exponunt. Forte quos etiam

iterum confituros existima.

(77) Δεῖ πταίειν. In edit. πταίειν. Correxit Bill.

in versione et conjectura, nos freti auctoritate

cod. Reg. necnon Montac., Morel. ac Combes.

(78) Άκατετές λόγοι. Sic legendum nobis vide-

tur cum Montac. et Morel. In edit. ἀκατετέται.

Combes. ἀκατετοῖσι. Mox, ἐπειδὴ καὶ. Ita cod., Mo-

rel. ac Combes. In edit. ἀκατετέται.

(79) Τί λοιπὸν ἔτι; ὡς ἀναξίου. Montac. τὶ λο-

πόνος ἔτι; ὡς ἀνάξως. Inepie, ait Morel., referit Ba-

sileensem lectionem Montacutius quasi-legatur illic

ὡς ἀνάξως, et ineptam alteram subjicit ex Bodleiano

cod. ἀνάξως. Verit Combes. ὡς ἀνάξως ἐπιλαμβά-

νεσθαι, ut indignum forte virum criminari vel vindic-

are. Pro ἐπιλαμβάνεσθαι, cod. Reg. habet λαμβά-

νεσθαι.

ταπάσει. Τοῦτο γάρ πως καὶ ἐγχαλεῖν εὐπρεπέστερον. Ὁ δὲ μοι πρὸς τοῦτο λόγος, ἀπλοὺς καὶ βράδιος. Ἡμεῖς οὖδε ἄλλον τινὰ τῶν ἐν αἰτίαις ἀφίεμεν ἀνεξάστον, οὐδὲ ἄν πάντα τῶν φίλων ἡ, καὶ τῶν εὐγενώτων (οὐδὲν γάρ τοῦ Θεοῦ, καὶ τοῦ κανόνος αἰδεσιμώτερον), οὐδὲ τοῦτον (80) ἀφήσουμεν. Ἀλλ' εἰ τις ἔχοι τις κατηγορεῖν, εἰ μὲν βούλει, παρούσης σου καὶ συνδικαζούσης· εἰ δὲ μή, καὶ ἀπούσης, ἐφ' ἡμῶν ἀξεποθεῖται, εἰ μὲν ἀθώος εὑρίσκοιτο, καὶν ἡ δοῦλος, ἀποφευγήτω. Ἐπειδὴ καὶ δούλων καὶ δεσποτῶν διάτοκος πατήρ καὶ Θεός, καὶ οὐ ταῖς ἀξίαις τὸ δίκαιον διορίζεται. Εἰ δὲ ἀλλούσιο, τηγικάτα τὸπος τῆς Ιδας ἀμαρτίας κατακριθήσεται. Καὶ οὕτως οὗτος διάτοκος καὶ δούλων μὲν κινουμένη (82), εἰς ἄλλο δὲ ἀποσκήπτουσα. Ὁ συμβουλεύων σοι μή παθεῖν, ὡς οὔτε δοτον, οὔτε εὐπρεπές· μηδὲ τοὺς ἡμετέρους νόμους ἀπιμάσσαν, ἐπὶ τοὺς ἑξάδεν κατεργάζειν. μηδὲ προσφιλονεικεῖν ἡμῖν, ἀλλὰ συγγινώσκειν, εἰ τις ἀπλούστερον πεποιήκαμεν διὰ τὴν ἀλευθερίαν τῆς χάριτος, καὶ δέξασθαι νικηθῆναι μᾶλλον καλῶς, ἢ νικῆσαι κακῶς, τῷ ἀντιδήναι τῷ Πνεύματι (83).

Π'. ΕΥΔΟΞΙΩΝ ΡΗΤΟΡΙ (84).

Post Basiliū mortem scriptam esse hanc epistolam constat; eaque non longo post tempore videtur scripta Eudoxio, qui Eudoxii alterius, celeberrimi rhetoris, erat filius, et rhetor ipse.

Ἐρωτᾷς πῶς τὰ τιμέτερα. Καὶ λίαν πικρῶς (83). Καὶ Βασιλείουσιν ὅλης ἔχω, Καισάριοις ὅλης ἔχω, τὸν πνευματικὸν ἀδελφὸν καὶ τὸν σωματικὸν (86). Ὁ κατήρ μου καὶ ἡ μητήρ μου ἐγκατέλιπόν με, μετὰ τοῦ Δαβὶδ φθέγγομαι (87). Τὰ τοῦ σώματος πονηρῶς ἔχει, τὸ γῆρας ὑπὲρ καρφαλῆς, φροντίδων ἀπιπλοκαῖ, πραγμάτων ἀπιδρομαῖ, τὰ τῶν φίλων ἀπιστα, τὰ τῆς Ἐκκλησίας ἀποκίμαντα. Ἐρρει τὰ καλὰ, γυμνὰ τὰ κακὰ, δὲ πλοῦς ἐν νυκτὶ (88), πυρὸς οὐδαμοῦ, Χριστὸς δὲς καθέναι. Τί χρὴ καθεῖν; μία μοι τῶν κακῶν λύσις, δὲ θάνατος. Καὶ τὰ ἀκείθεν μοι φοβερά, τοῖς ἀντεῦθεν τεκμαρομένῳ.

²⁷ Psal. xxvi, 10.

(80) Οὐδὲ τοῦτο... ἔχοι. Ita cod. Reg. In edit. οὔτε τοῦτο... ἔχει.

(81) Οὐδεὶς δὲ ἀξιον. Ita cod. Reg., Montac., Morel. et Combes. In edit. οὐδενὸς δέξιον.

(82) Υπὲρ ἄλλον μὲν κινουμένη. Ita cod. Reg., Montac., Morel. et Combes. In edit. ὑπὲρ ἄλλον μὲν κρινομένη, quod Bill. : atque ab alio accusata. Μοχ, δὲ συμβουλεύων. Cod. δὲ συμβουλεύοντος.

(83) Τῷ ἀντιδήναι τῷ Πνεύματι. In edit. qui-busdam legitur τῷ ἀντιθετοντι Πνεύματι, quam obnitente Spiritu male vincere.

(84) Alias XXXIX. Anno 375 scripta. — Εὐδοξίων ῥήτορ. Cod. Pass. Φιλαργίῳ. Sic et Combes. Ad quem, inquit, et xxx huic pene genuina. Vera itaque hæc ex cod. Reg. inscriptio; sed nos eis ipsi obtemperemus Combelisius non persuadet; imo ne

A nem invaderet. Nam hoc quoque objicere, speciosius quadam modo fuerit. Mihi vero ad hoc simplex et facilis est oratio. Nos, nec alium quemdam, ex iis qui criminis alicuius rei sunt, incognita causa dimittimus, ne si arctissima quidem amicitia nobis conjunctus sit, nobilitateque insignis (neque enim Deo et ecclesiastica lege quidquam venerabilius est), nec hunc dimittimus. Verum si quis aliquid habet quod eum accusat, te presente, si mulique judicante, si ita libuerit; sin minus, abente quoque, nobis judicibus exploratus, si quidem innocens inventus fuerit, etiam si servus sit, absolvatur. Nam et servorum et herorum idem est pater ac Deus, nec dignitatibus jus definitur: si vero convictus fuerit, a proprio peccato condemnabitur. Ita fiet, ut nec lex violetur, nec defuncto ignominia inferatur (nam de me fortasse nihil curandum est, utpote nullius pretii homine), et tu improbam suspicionem fugias, quasi ob id quod a nobis fiduciae sana abhorreas, haec, versute potius quam generose, machineris; atque alio movente in aliud impetum detorqueas. Quod quidem, si me monitorem audieris, non facies, quia nec sanctum, nec honestum est: neque, contemptis nostris legibus, ad externas consuges, ac nobiscum pertinacius contendes: verum ignoscas, si quid propter gratia libertatem simplicius fecimus, potiusque habebis honeste vinci quam male vincere, nimur spiritui obsistendo.

LXXX. EUDOXIO RHETORI.

Quæris quo statu res nostræ sint. Admodum acerbo. Basiliūm non habeo, Cæsarium non habeo, hoc est, spiritalem fratrem et corporeum. Pater mens et ⁷³ mater mea dereliquerunt me ²⁷, ut cum Davide loquar. Corpus ægrum est, senectus caput premit, cursus aliae aliae intexuntur, incurvant negotia, insidiū amici, Ecclesie res pastore et gubernatore carent. Pereunt bona: nuda et aperta sunt mala: navigatio in nocte, fax nusquam; Christus dormit. Quid faciam? Una mihi malorum depulsio, mors. Ac res etiam alterius vita mihi formidoleste sunt, ex hujus vilis rebus conjecturam ducenti.

D illi adhæreamus, inter plurima unum in primis obstat, quod, licet diversis temporibus, verisimile non sit Gregorium eadem iterum Philagrio scriptisse.

(85) Καὶ λίαν πικρῶς. Legendum vellent nonnulli val λιαν, vel κακῶς καὶ λίαν πικρῶς, utique admodum, vel malo et admodum acerbo.

(86) Τὸν σωματικὸν. Cod. Pass., Montac., Morel. et Combes. τὸν σωματικὸν, et carnalem.

(87) Φθεγγομα. Cod. Pass., Montac. et Combes. φθεγγομα.

(88) Πλοῦς ἐρ νυκτι. Ita cod. Pass. et Combr. In edit. τῷ νυκτι. Μοχ, πυρὸς οὐδαμοῦ. Per haec verba alludit, sicut Billius, ad faces illas quas ex subtiliis speculis lucem natigantibus ostendunt.

LXXXI. GREGORIO NYSENNO.

ΠΑΤΡΙΚΗ ΝΥΣΣΗΣ (89).

Gregorium Nyssenum in peragrandis et componendis variarum provinciarum Ecclesiis vitæ sua partem non paenitendum, ex quo creatus fuit episcopus, constat posuisse. Propterea Gregorius Nazianzenus illum consolans tædio tot peregrinationum affectum et duosχεραντα, ut ait, τῇ περιόδῳ, soli comparat, qui, orbem terrarum radiis suis illustrans, assidue circumcursat; comparat et stellis astralibus, quarum τὸ πλάνον ἐναρμόνιον: ipse namque veræ in Iesum Christum pietatis causa episcopus pulsus sede sua, propriaque carens Ecclesia, huc illuc excus, extorris, quocunque utilitas Ecclesiam vocaret, eo se conferebat. Vide argumentum quod Casaubon præmisit notis in epist. Greg. Nyss. ad Eustathium. Nobis hac epistola concinere magis videtur legationi illi quam Nysseno, an. 379, concilium Antiochenum demandavimus.

Locorum circuitu angeris, tibique instabilis esse videris, quemadmodum ligna quæ aquis seruntur. Absit, vir eximie, absit ut ita effectus sis. Ilorum enim cursus coactus est, tuus autem circuitus Deo gratus et acceptus: fixumque tibi ac stabile est multis prodeesse, quamvis loco minime fixus sis. Nisi vero quis solem accuset, quia in orbem currit radios spargens, atque omnibus rebus, quas obit, vitam afferens; aut etiam inerrantes stellas laudans, planetas vituperet, quorum error quoque ipse compositus est alique concinnus.

LXXXII. ALYPIO.

ΠΒ. ΑΛΥΠΙΩ (92).

Si Alypium, ad quem jam epistolam lxi scriptam vidiimus, eum ipsum esse cui sequens scribitur, conjicias, a vero forsan non aberraveris. Cum autem ait hanc primam epistolam se scribere Alypiu, sic intelligendum, quia epistola lxi Ario quoque scripta erat. Præterea hæc epistola lxxxii prima deprecatoria est epistola; prima, inquam, qua aliquid ab Alypio postulat. Is vero Alypius idem ille esse videtur, quem Gregorius epistola ccvii, alias cxlvii, patrise decus aliquæ ornamenti appellat. A patria aberat Gregorius quando hanc scriptis epistolam, rogans Alypium ut familiam suam tuaretur, defensore carentem: familiam nostram, quæ apud vos est. Que verba significant tunc in Cappadocia versatum Alypium, et absuisse Gregorium, quem tunc credibile est Constantinopolis versatum suisse.

Primam tibi banc et epistolam scribo, et deprecationem offero; eoque etiam nomine æquum fuerit ut a te id consequar, quod me velle signifieo. Quid autem me velle significo? familiam nostram, quæ apud vos est, violentis, ut audio, incursibus dilaniat bellus ille Palladius, nec qui succurrat, ullus est. Recete igitur feceris, 74 si ipsis, non modo præsente viro, sed multo etiam magis absente, curam gesseris: ut ne, propterea quod desint qui injuriam prohibeant, res omnino labefactæ atque collapsæ intereant, ac ne ipsis etiam pugnantibus quiddam lucri esse possit, cum præmium certaminis non habent.

LXXXIII. EIDEM

ΠΓ. Τῷ ΑΥΤῷ (93).

Laudans studium Alypii erga domum suam Gregorius, animos addit, ne postea desatigetur.

Quod rerum nostrarum curam geras, laudo. C

Ἐπαινῶ (1) δι τὴν ἡμετέρων. Ἐτί ἐπαινῶ

(89) Alias XXXIV. Scripta anno circiter 380.

(90) Κατὰ Θεόν ή περιόδος. Combel.: Religiosus ex pietate circuitus. Ubique Bill. κατὰ Θεόν reddit: *Deo placens et acceptus.*

(91) Στρίψων τὴν αὐτήν. Bill.: radios fundens.

(92) Alias CXLVIII. Scripta eodem anno 380.

(93) Ἀπαγγέλλω. Ἀπαγγέλλω. Ita cod. et Combel. In edit. ἐπαγγέλλω. Ἐπαγγέλλω, etc., quod Bill.: *Me ea de quibus narras a te consequi aequum fuerit. Quid autem narro?*

(94) Σχαρδόσσει τὴν ἡμετέραν, etc. Combel.: Disturbat ac diripit violentis insulibus nostram, quæ apud vos est, familiam. Τὴν παρ' ὑμῖν. Tillemont.: *Domum quae jurisdictione vestrae subjacet.*

(95) Βιατοις ἐφόδοις. Ita cod. Reg. ac Combel.; sicque legit Bill. In edit. βιατοις deest.

(96) Καλὸν οὖν ἔστι. Combelsii versionem sequimur. Reddit Bill.: *Recete igitur feceris, si ipsis non modo præsentis, sed multo etiam magis absentis, curam gesseris.*

(97) Οἰχηται. Ita cod. Reg. In edit. οἰχησται.

(98) Αὐτοῖς. Illic quiddam in Graeco desiderari Bill. videtur. Putein, ait Combel., συμφέρον, quod reddit Bill.: *Ipsis hoc conducit, qui præmium certamine majus haudquaquam habent. Alio modo Combel. καὶ μη δύε, καὶ τοῖς μαχημένοις αὐτοῖς, οἱ πλέον, etc., Hanc mihi gratiam facio, iisque ipsis quibus pugnatur, quibus nihil majoris æstimare ac laboris, quam qua lucta funguntur.*

(99) Alias CXLIX. Scripta eodem tempore.

(1) Επαινῶ. Cod. Reg. ἐπαινῶν. Verit Combel. Laudo quod nostros nostraque cures. Mox, Et. Ita cod. Montac., Morel. et Combel.

τὸν καὶ γνωρίσαις δι' ἐπιστολῆς ἡμῖν, διε τοῦτο ποιεῖς. Τὸ μὲν γάρ τῷ δικαίῳ χαρίζῃ, τὸ δὲ ἡμῖν. Ἀλλ' ὅπως μὴ ἀποκάμψῃς ἡμῖν καὶ πρὸς τὸ ἔδης εὐ ποιῶν· δεὶ δὲ τι φανού τῇ επονδῇ προστίθεται, ἵνα σε καὶ πλέον (2) θευμάζωμεν. Οὐ δὲ νίδε Εὐφρήμος, οὗπω μὲν πάρεστιν, ἀλπίζεται δὲ, καὶ οἷμαι τοι μὴ παλεῦ πόνου δεήσειν, εἰ παραγένοιτο.

ΠΔ'. Τῷ ΔΥΤῷ (3).

Petit ab Alyprio ut Fortunato, in quibus ipse indigerit, consultum velit.

Φουρτουνάτος, δι τὴν ἐπιστολὴν ἑγχειρίζων τοι, φίλος καὶ οἰκεῖός εστιν (4) ἡμέτερος· εἰ δὲ δεῖ προσθῆκης τινὸς, καὶ διάκονος τῶν ἐπιανουμένων (5). Ταῦτα εἶδε σε μαθεῖν παρ' ἡμῶν. Τάλλα δὲ οὐδὲ διε παρὰ σταυτοῦ προσθῆσις, τὸ οἰκεῖος ὅρθι τὸν ἐνθρα καὶ κηδεμονικῶς, ἐν οἷς ἀν δέηται τῆς σῆς εὐλαβείας. Ός δὲ τι ἀν τούτον εὐ ποιήσῃς, εὐεργετήσαις εἰ ἡμᾶς (6).

ΠΕ'. Τῷ ΔΥΤῷ (7).

Rogat ut Lucianum hilari oculo aspiciat, ipeique curam domus cognitorum suorum demandet.

Οἰκεῖσαι τὰ ἡμέτερα, ὡσπερ οὖν καὶ προλαβὼν οἰκείωσ, καὶ δι' ἔργων τοῦτο δεήσλωκας. Οἰκεώσῃ δὲ, τὸν ἀγαπητὸν ἀδελφὸν, καὶ συμπρεσβύτερον ἡμῶν Λουκιανὸν, τὰ τε ἀλλα ἡδέως ὅρθι ἄξιων, καὶ προτρεψάμενος κηδεοθεῖ τῆς αὐτοῦ τῶν συγγενῶν ἡμῶν οἰκίας· ἐπειδὴ οὖν Θεῷ καὶ τῷ πρόδηματα πάρας Σλαβε δεήσιν, χρίσει τὸ ἡμετέρῳ (8) καὶ φιλανθρωπίᾳ τῷ Κρεττονός.

B

Fortunatus, qui hanc tibi epistolam reddit, amicus et familiaris noster est: ac, si aliquid praeterea addendum est, probus et laude dignus diaconus. Hæc te a nobis discere oportebat. Alia autem, quin a teipso adjicias, non dubito; hoc est, ut eum benevolu animo conspicias, eique, quibus in rebus pietate tua et ope indigerit, consultum velis. Certe quidquid in eum beneficii contuleris, eo nos affecturus es.

LXXXV. EIDEM.

Res nostras amplectere, tuasque exstima, quemadmodum et prius amplexus es, idque re ipsa perspicuum fecisti. Amplecteris autem, si dilectum fratrem et compresbyterum nostrum Lucianum, cum cæleris in rebus leto atque hilari oculo aspicias, tum eum moneas et borteris, ut domus cognitorum nostrorum, quæ illic est, curam gerat: quandoquidem divini numinis favore negotia prosperum finem habuerunt; quod tum ob nostrum judicium, tum ob Dei benignitatem cortigit.

ΠΓ'. Τῷ ΔΥΤῷ (9).

Alypium necnon et sororem ad votum et preicationem invitat Gregorius.

Οἴα τυραννεῖς ἡμᾶς ἐκ φίλας! Διακινεῖταις ἡμῖν τὸ δόγμα τὸ περὶ τὰς εὐχάς· καὶ τοὺς χλαινοφρόρους (10) ἐγκρίνομεν. Οὖπω μὲν τοσοῦτον παρανομῆτες (11), δοσον οἱ δεῖνοι τὰ ἐρωτικὰ παρ' Ἐλλησιν. Οὐ γάρ θύουσι μόνον, ὡς Θεῷ, τῷ πάθει, ἀλλὰ καὶ τοῖς ὅρκοις (12) συγγνώμην νέμουσι, τοῖς δι' ἐρωτα. Εἰ δέ τι καὶ (13) παρανομοῦμεν, διε διὰ φίλων πάσχομεν, τοῦτο οὐχ ἀμαρτάνοντες. Ήνε-

Heu! quam nobis ex amicitia vim infers! De votis ac precibus nobis dogma movetur: et paludos admittimus. Qua tamen in re non tam graviter peccamus, quam qui apud gentiles rerum amatoriarum periti sunt. Nam illi non modo huic affectui, tanquam Deo, sacra faciunt, verum etiam perjuriis ob amorem conceptis veniam tribunt. D Quod si quid etiam delinquimus, tamen quia ob

(2) Ἰτα σε καὶ πλέον. Cod. Reg. Ἰνα σε καὶ πλέον.

(3) Alias CL. Scripta eodem tempore.

(4) Οἰκεῖός ἔστειν in edit. deest totu.

(5) Διάκονος τῶν ἐπιανουμένων. Probus et laude dignus diaconus. Sie etiam intellexit Tillemont.; attamen nomine potius: Rerum vel personarum laude dignarum minister?

(6) Εὐεργετήσω εἰ ἡμᾶς. Ita cod. et Combef. In edit. εὐεργετήσεις ἡμᾶς, quod Bill. eo nos affecteris.

(7) Alias CL. Scripta eodem tempore.

(8) Κρίσει τε ἡμετέρῳ, tam ob testrum iudicium.

(9) Alias CL. Scripta eodem tempore.

(10) Τοὺς χλαινοφρόρους. Χλαίνα, συμμα. vestis est ipsa pro tempore sumitur ad ventos, pluviam, frigus depellendum. Hinc sane χλαινοφρόρους red-

dit Combef., qui λεναν gestent. Quod frigoris, inquit, ventorumque ἀμυντήσιος, surerinjecta testis crassior, allusio sit ad hiemem, per cuius tempestatem, vel ea non satis sedata, Alypina a Gregorio ad festum rotaque invitetur, sive ipse potius ultra accurrit. Est etiam χλαίνα quoddam genus vestis militaris, vel magistratus insigne, quo sensu accepisse videtur Bill. Quinam sit genuinus epistolæ sensus non satis liquet, eamque clarae minus ac nitidam non immerito dixerim.

(11) Παραγούστες. Montac. παρανομῆται. Non tam graviter peccant.

(12) Τοῖς ὅρκοις, perjuriis. et Numinum, ait Combef. Melius iuramentis.

(13) Εἰ δέ τι καὶ. Ita cod. Reg. ac Combef. In edit. deest καὶ. Mox, pro παρανομοῦμεν, Montac. et Morel. παρανομοῦσιν.

amicitiam id nobis accidit, in hoc minime peccamus. Veni igitur, si lubet, veste nautata, quo utrumque nobis se optime habeat, nempe ut et te potiamur, nec tamen a dogmate aberremus. Si minus, omnino quoque paludatus. Quod si quis propterea nos violatae legis reos agat, haec tenet rhetorem agemus, ut te ex eorum, qui votum ac precatrices celebrant, nos autem ex eorum, qui invitati sint, numero esse dicamus. Quod si quis nostrum hanc causam minime accipiat, quid ad haec dicturus est? Ut orphanum te invitamus. Sic sane vim quoque afferes, quandoquidem tuum est tempus, tua occasio. Tertium autem, quod et maximum, illud erit: tibi nos ad votum et precationem invitanti, etiam voti precumque participem esse licet. Atque ad hunc modum rhetorica vasitie utentes te suscipiemus. De sorore autem, quod accesserit, nemo nos criminabitur: quin potius, et illam, et nos, nisi accesserit. Itaque ipsa sane ultra ac sponte sua veniat. Tu vero exorari te sine ut venias, partim auctoritate nostra, partim oratione fretus, ut jucundiorum nobis concionem reddas: quandoquidem tibi, Deo iuvante, ea, quae ad ventrem spectant, satis copiose procurata sunt, vel potius modo orphanis consentaneo, atque, ut sic dicam, ut valde preces votaque concedet, generosoque animi proposito.

76 LXXXVII. PHLAGRIO.

Ardens visendi Philagrii desiderium, quo teneri se ait Gregorius, et ad quem sine ulla cunctatione occurisset, ni affecta valetudo impedimento suisset, argumento est hanc epistolam primam esse ex his quas Constantinopoli in patriam reversus scripsit. Abdicata sede Constantinopolitana, Theologus Nazianzum sese ceperat, cuius loci Ecclesiam relinquere meditabatur. Quod reactus Philagrius scripsit Gregorio, periculosum esse Ecclesiam relinquere. Cui respondens Gregorius, primum se excusat Philagrio quod cum peregre reversus non viserit; deinde rationes exponit cur Constantinopolitana sede se abdicavit; quod nimurum fessus et fractus esset, cum invidia ei cum episcopis concertans. Quae projecto nisi de Constantinopolitana Ecclesia intelligi non possunt. Quae autem sequuntur: quod si Ecclesiam, ut scribis, relinquere periculosum est, haec si de Ecclesia Nazianzena, non quam deseruerat, sed quam deserere Theologus meditabatur, intelligas, ut videntur intelligenda, sorte lites eruditorum de hac epistola componas, difficultatesque dissolvas.

Quod mutuo congressu frui nequeamus, eadem utrique causa est impedimento. Nam et te corpus exercet, ut exercet, ne quid amplius dicam: et me scito admodum afflita esse valetudine. Alioqui nihil, optime scias, prius habuisse, cum peregre redirem, quam ut sine ulla cunctatione ad te accurrerem, teque complecterer, ac de propositis rebus in consilium adhiberem virum amicum et pru-

(14) Ηχε οὖτ', εἰ μὲν βούλει. Ita cod. Reg. At Combel. ἡχε οὖν ἡμῖν, εἰ μὲν βούλει. In edit. ἡχε οὖν ἡμῖν, εἰ βούλη. Montac. et Morel. delect οὖν ἡμῖν.

(15) Καὶ τὸν δόγματος μὴ διαμαρτεῖν. Ita cod. Reg. et Combel. In edit. καὶ τὸν δόγματος μὴ ἀμαρτεῖν.

(16) Τις ἔξ ήμων. In cod. desunt εἰς ήμῶν.

(17) Οὕτω μὲν δή. Cod. οὕτω μὲν οὖν.

(18) Σδές δὲ καιρός. Ita cod. Reg., Montac., Morel. et Combel. In edit. σοὶ δὲ καιρός: quod Bill. non reddit. Combel.: *Tibi vacat, per tempus licet.*

(19) Παραγενόμενης. Ita cod. Reg., Montac. et Morel. In edit. μὴ παραγενομένης: vertitque Bill.: *Quod ea minime accesserit, et haec versio Combel. non displicuit. Significat enim, inquit, Gregorius non admodum congruum ut et soror veniat, nec suo venturam hortatu: cui tamen, si velit, venire sit liberum.*

(20) Εἰ μὴ παραγέροιτο. Ita cod. Reg., Montac.:

Α οὖν, εἰ μὲν βούλει (14), μεταμφιασάμενος, ήν ἀμφότερα ἡμῖν ὡς κάλλιστα ἔχη, καὶ τὸ σῦ τυχεῖν, καὶ τὸ τοῦ δόγματος μὴ διαμαρτεῖν (15). Εἰ δὲ μῆ, καὶ ἀπὸ τῆς χλαυδίου πάντων. Καντι τις ἡμᾶς διώκῃ παρανομίας, διχρι τούτου γε φῆτορεύσομεν, διτι τῶν ἐπιτελούντων εἰ τὴν εὐχὴν, οὐ τῶν καλουμένων. Ἐδώ δὲ τοῦτο τις ἔξ ήμῶν (16) μὴ προσδέξηται, τι πρὸς ἑκεῖνο ἔρετ; ὡς δρφανὸν καλοῦμεν σε. Θύτω μὲν δὴ (17) καὶ τυραννήσεις, ἐπειδὴ οὐδὲ δὲ καιρός (18). Τρίτον δὲ δὲ καὶ μέγιστον, ἔπεστι σα καὶ ὡς ἐπ' εὐχὴν ἡμᾶς καλοῦνται, μετασχίν τῆς εὐχῆς. Σὲ μὲν οὖν οὐτως εἰσεδέξμεθα φῆτορεύοντες. Ὅπερ δὲ τῆς ἀδελφῆς ἡμᾶς οὐδεὶς εὐβούνει παραγενομένης (19), ἀλλ' ἐπ τοῦ ἐναντίου κάκειν καὶ ἡμᾶς, εἰ μῆ παραγένοιτο (20). Ποτε τῇ μὲν αὐτόκλητος ἡχέτω· σὺ δὲ παρακέλησο καὶ ἀπάντησον, τὸ μὲν τοι (21) ἡμῖν θαρρήσας, τὸ δὲ τῇ εὐχῇ, ίνα καὶ φαιδροτέραν (22) ποιήσῃς ἡμῖν τὴν πανήγυριν· ἐπειδὴ σοι οὖν θεῷ ικανῶς τὰ περὶ τὴν γαστέρα φύκονδηται, μᾶλλον δὲ δρφανικῶς, καὶ δι' οὗτως εἶπω, λίγη εὔκτικῶς καὶ γενναῖς (23).

ΙΙΖ'. ΦΙΛΑΓΡΙΩ (24).

Τοῦ μὲν μῆ δύνασθαι ἡμᾶς συγγενέσθαι ἀλλήλοις ταυτὸν αἴτιον ἀμφοτέροις. Σοὶ τε γάρ χρῆται τὸ σῶμα, ὡς χρῆται, ίνα μηδὲν λέγω πλέον· ἐμὲ τε ίσθι λίαν ἔχοντα πονηρῶς (25). Οὐ γάρ ἀν ὑπνησα πρὸ πάντων ἐπανήκων ἐπ τῆς ἀποδημίας (26), εὗ τοῦτο ἐπιστεω, καὶ προσδραμέν σοι, καὶ περιπτύξασθαι, καὶ συμβούλῳ χρῆσασθαι περὶ τῶν προκειμένων ἀνδρὶ καὶ φίλῳ, καὶ συνετῷ, καὶ ψήλῳ τὴν εὐσέβειαν. Οὐ δὲ πόμενον

Morel. ac Combel. In edit. εἰ παραγένοιτο, quod Bill. si adesset.

(21) Αἰδάνησον, τὸ μέν τοι. Ita πινας cod. Alter ἀπάντησον τὸ μὲν τοι. In edit. ἀπάντησαι, τὸ μὲν τοι.

(22) Φαιδροτέραν. Cod. Reg. φαιδροτέραν, αλαζονιον.

(23) Άλαρ εὐκτικῶς καὶ γενναῖς. Ita cod. Reg., Montac., Morel. ac Combel.; sive Gregorium scripsisse conjecti Bill., ut alludat ad superiora. In edit. λιαν εὐεκτικῶς καὶ γενναῖς, quod Bill.: *Valde ad sanitatem accommodato et egregio.*

(24) Alias LXV. Scripta anno 381 labente, vel ineunte 382.

(25) Άλαρ ἔχοτα πονηρῶς. Cod. Reg. μοχθηρῶς. Alt., Montac. et Morel. πάσι πλέον ἔχοντα μοχθηρῶς, πρε omnibus ατριπτοσα esse valetudine.

(26) Ἐπ τῆς ἀποδημίας. Cod. Pass. ἀπο τῆς ἀποδημίας.

ἥν, τὸ δὲ γραμμάτων ὅμιλεῖν ἡμᾶς ἀλλήλοις, τοῦτο Α ἐποίησας μὲν αὐτὸς εὐ ποιῶν, ποιῶμεν δὲ καὶ ἡμές. Οὐ μικρὸς ἡμῶν ἔστιν οὐδὲ μικροῦ λόγου (27) περὶ ὧν ἐπιστάλλεις· διὸν οὐδὲ αὐτοὶ παρέργως οὐδὲ φα-θύμως ταῦτα διασκεψάμενοι, ἀλλὰ καὶ λίαν ἐπιμελῶς ἔτι τὴν χρίσιν ταύτην προσληφθάμεν (28). Κακομῆ-χαμεν ἄγωνος δόμενος πέρδε τὸν φθόνον, καὶ τοὺς λε-ροὺς ἐπιτάσσους τὴν κοινὴν δύνανται, καὶ τῶν ίδιων φιλονεικεῶν τὸ τῆς πίστεως πάρεργον ποιουμένους. Διὰ τοῦτο ἕγνωμεν πρόμυναν κρούσα-σθαι (29), τὸ τοῦ λόγου, καὶ εἰς ἡμᾶς αὐτοὺς συστα-λῆναι, ὥστε περ τὸν ναυτὶλὸν φασιν ἰχθὺν (30), διὸν χειμῶνος αἰσθάνηται, καὶ τοὺς μὲν ἀλλοὺς ὅρφην πόρ-φωνθεν βαλλομένους καὶ βάλλοντας, αὐτοὶ δὲ (31) πέρδε τὰ ἔκτιστα μετασκευάζονται. Εἰ δὲ τὴν Ἐκκλη-σίαν καταλιπεῖν ἐπικινδύνον, ὡς γράφεις, ποίαν; εἰ μὲν τὴν ἡμετέραν, κατὰ γ φημι, καὶ ὀρθῶς λέ-γετε (32)· εἰ δὲ τὴν μηδὲν προσήκουσαν, μηδὲ ἐπι-χειρούθεισαν ἡμῶν, ἀνεύθυνοι. 'Ἄλλ' δει τὸ πεμπελήθη-μεν χρόνον τινὰ, τούτῳ χρατούμεθα (33); πολλοὶ καὶ ἄλλοι χρατηθεῖσεν διν, δοσοὶ ξένων ἐπεμπελήθησαν. Καὶ τάχα τὸ μὲν καμεῖν δύμισθον, τὸ δὲ ἀπειπεῖν (34) οὐχ ὑπεύθυνον. Μηδὲν οὖν δεῖσθε πέρι τὴν τούτου γε ἔνεκεν· διὰ τὸ εἰσένα μᾶλλον, μή τι βλαπτώ-μεθα.

dere culpa caret. Quamobrem non est cur tu hoc nomine, nosque, ne quid detrimenti patiamur.

ΠΗ'. ΝΕΚΤΑΡΙΟ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙ-
ΝΟΠΟΛΕΩΣ (35).

*Doctissimus Cotelerius, vir de Græcis litteris bene meritus, descriptam ex Regis codicibus epistolam hanc vulgaritatem in notis ad epistolam Barnabæ (36). Cum autem Nectario recens in Constantinopolitana sede collo-
cate scripta sit, prior esse videri possit, quam Gregorius post abdicationem suam scripsisset, vel certe inter
primas, adeoque vel extenuo anno 381, vel inuenire anno 382.*

"Ἐδει τὸ βασιλευν δγαλμα τὴν βασιλέα πάλιν
χρηματιν. Διὰ τοῦτο σε μὲν, ὡς ἐπρεπεν, ἐπικαλπιουν
ἔχει μετὰ τῶν ἀρετῶν, καὶ τῶν λόγων, καὶ τῶν ἀλ-
λῶν καλῶν, οἵ τι θεία σε χάρις ἀξιοπρεπῶς κατε-
πλούσισεν. Ἡμᾶς δὲ ἀπεσκυβάλισε καὶ ἀπέριμψεν,
ώσαντι συρφετὸν τινα, καὶ ἀχνην, καὶ κῦμα θαλάσ-
σιον. 'Ἄλλ' ἐπειδὴ τὰ τῶν φιλῶν κοινά, κοινοποιοῦ-
μαι μὲν ἔγω τὴν σὴν εὐπραγίαν, καὶ τῆς τε δόξης

(27) Οὐδὲ μικροῦ λόγου. Montac. et Morel. οὐδὲ μικρολόγου, nec hominis qui in minima quaque in-
quirit.

(28) Προσιηλθάμεν, processimus. Ita cod. Reg.,
Montac., Morel. et Combel. At cod. Pass. προσλη-
φθάμεν καὶ κακμήχαμεν. Edit. ἐλληφθάμεν.

(29) Πρύμηται κρούσασθαι. Ita cod. Reg. et Com-
bel. Sic in oral. *De laud. Basilii legimus*, πρύμναν
ἐκρουσάμην. In edit. πρύμναν διακρούσασθαι. Πρύ-
μναν κρούσασθαι, remigationem ad puppim concertiere.
*Metaphora ducta a remigibus qui, proutrum in remigando
pulsantes, puppim rursus pulsant, cum navim con-
certunt. Hoc ad agnum illi quadrat qui partes quas
prius tuebantur, deserunt, atque in contrarium ni-
tuntur.* Ille Bill.

(30) Ναυτιλος ἰχθύς. *De nautilo pisce sic Pli-*
*ninus scribit lib. ix, cap. xxvi: Inter precipua mi-
racula, qui vocatur nautilus, ab aliis pompilius, su-
pinus in summa æquorum pervenit, ita se paulatim
subrigens ut emissâ omni per fistulam aqua, velut
exoneratus sentina facile naviget. Postea duo prima
brachia retorquens, membranam inter illa mira te-*

dem, et sublimi pietate praeditum. Quod autem reliquum erat, nempe ut per litteras inter nos colloqueremur, hoc et ipse, ut par erat, fecisti, et nos quoque facimus. Ac nobis haudquaquam parva levisque momenti sunt ea de quibus scripsi: proinde nec ipsi perfunctio et negligenter, sed per quam accurate considerata re atque perspensa, ad hoc iudicium venimus. Fessi ac fracti sunus, eum invidia et cum sacris episcopis communem concordiam dirimentibus, sileique causam privatissimis contentionibus posteriorem habentibus, concertantes. Quocirca navigii proram, ut dici solet, convertere, nosque, quemadmodum nautilus pisces ferunt, cum tempestate senserit, in nos ipsos colligere decrevimus: atque alios quidem eminus-
B spectare mutuo se impentes, ipsi autem ad alteram vitam convertere. Quod si Ecclesiam, ut scribis, relinquere periculosum est, quam tandem? Si nostram; recte dicitis, idemque ipse aio: si vero nihil ad nos attinentem, nec nobis assignatam, culpa vacamus. An idcirco tenemur, quia ipius curam aliquantis per gessimus? Nimirum multi alii eadem ratione 77 teneantur, quotquot nimirum extraneorum curam suscepserunt. Ac fortasse laboribus quidem sua merces constat: officio autem cere-
dere culpa caret. Quamobrem non est cur tu hoc nomine, nobis quidquam timeas: verum illud potius, ne quid detrimenti patiamur.

LXXXVIII. NECTARIO ARCHIEPISCOPO CON- STANTINOPOLIS.

C Oportebat ut regiam urbem regium decus exor-
naret. Ideo te quidem, sicut decet, sinu suo sovet
atque complectitur, cum virtutibus et sermonibus,
aliisque præclaris quibus te divina gratia con-
digne locupletavit. Nos vero expulit ac projecit
velut retrimenta et quisquilia, glumam et fluctus
marinos. Verum quandoquidem res amicorum
communes sunt, ego quidem tecum communio-

niatis extendit, qua velificante in auras cæteris
subremigans brachis, media canda uti gubernaculo
se regit. Ita vadit alto Liburnicarum gaudens ima-
gine, et si quid pavoris interveniat, hausta se mer-
git aqua. Μοx, διὸν χειμῶνος αἰσθάνηται. Bill.
Cum hiemem senserit.

(31) Αὐτὸς δέ Cod. Reg. αὐτοὺς δέ. Μοx, πρὸς
τὰ ἔκτιστα μετασκευάζεσθαι. Combel.: Ad alteram
vitam commigrare, vel ad ea quae sunt avi futuri
animum studiumque transferre.

(32) Ήρθως λέγεται. Cod. Reg. et Pass. ἐρθως
λέγεται, recte dicitur.

(33) Τούτῳ χρατούμεθα. Ita duo cod. Regg., Mont-
ac., Morel. ac Combel. In edit. τοῦτο χρατούμεθα.
In cod. Pass. τοῦτο deest.

(34) Τὸ δὲ ἀξιοπεῖται. Sese autem abdicare. Bill.
Facessere autem et concidere.

(35) Scripta anno 381 desinente, vel 382 incipi-
ente.

(36) Tom. I edit. Bat. p. 37, num. 91 [in iuice
Patrologie t. II].

felicitatem, itaque gloriae particeps esse mihi videor, necnon felicitas prosperitatis. Tu vero, sicut oportet, communes quoque habe nobiscum peregrinis tuis curas atque sermones bujus loci: nec solus id, quod suave est, consequere, iuxta tragicos; sed et labores ac molestias simul cum amico ex parte suscipe; quo undique justus evadat, justus et ut par est, vivens amicitiae atque amicis. Ac apud te diuturnior inaneat prospera fortuna, ut et magis bene facias; immo tibi adsit stabilis atque perpetua post hujus saeculi prosperitatem, et transitum ad illius ævi felicitatem.

LXXXIX. BOSPORIO COLONIENSI.

Hæc epistola LXXXIX, al. CXL, ante Bosporio scripta est quam Nazianzum desereret Gregorius, immo antequam, post redditum ex urbe Constantinopolitana, Nazianzenæ Ecclesiæ, cui pastorem præficere frustra conatus est, regimen susciperet. Ideo hic illam collucare visum est. Dixi conatum fuisse Gregorium Nazianzenæ Ecclesiæ pastorem præficere, sed frustra. Bis namque delatus fuit ab episcopis, qui alium constitutere recubabant, ut et eam regendant tandem Gregorium compellerent. Hinc illa Gregorii querela tum in epistolis, tum in carminibus, etiam adversus Bosporum, præsulem aliqui Theologo conjunctissimum.

Moveat me tua invitantis diligentia. Mei autem ipsius me magis puderet, si non ad te vera scriberem. Metui ne res nostræ finem haberent: ita me, et senectutis jam canæ, et communis mensæ, et jam inde a juvenili ætate susceptorum laborum **78** pudet, quod inferiore apud vos quam vel improbissimi ac sceleratissimi homines, loco sim, atque ab iis, a quibus minime putavi, commentar.

XC. PROCOPIO.

Querenti Procopio quomodo se res ejus haberent respondet Gregorius morbum adhuc infestum esse; quibus verbis significare videtur, morbum, quo se affligi paulo ante scripsicerat Philagrio, adhuc perseverare. Ex quo merito colligitur hanc epistolam litteras ad Philagrium datas non longo subsecutam esse intervallo.

Ut res nostræ se habeant, sciscitaris. Cum quādam historia respondebimus. Legationem quādam Athenienses apud Lacedæmonios obliūserunt, cum tyrannide premerentur. Legationis porro hæc summa erat, ut boni et æqui aliquid ab eis impetrarent. Posteaquam autem e legatione redierunt, rogavit quispiam: Quo animo erga nos sunt Lacedæmonii? At illi: Ut erga servos admundum benigno et humano; ut autem erga liberos, perquam insolenti et contumelioso. Hoc igitur ipse quoque scribere possum. Humanius enim mitiusque nobiscum agitur, quam cum rejectis et desperatis: durius autem quam cum iis qui Deo curæ sunt. Nam et morbus adhuc infestus est, et vehementi admundum dolore afficit, et amici nos

(37) Alias CXLI. Scripta paulo post superioram.

(38) Αἰδοῦμαί σου τῆς κλήσεως τὸ γιλόπονον. *D* Bill. : Nominis tui industria ac laboris amorem vereor. Combef. : Pudorem injicit tui invitantis sédulitas.

(39) Δέδομα μὴ χέρας, etc. Combef. : Metui ne res nostræ ad extremum essent redactæ malorum. Pro prægmatâ, volunt Montac. et Morel. γράμμata.

(40) Ὅρῳ δὲ ἡχιστα. Ita cod. Reg., Montac., Morel. ac Combef.; sicque legit Bill. In edit. χάχιστα.

(41) Alias LXVI. Scripta circa idem tempus. — Prokopio. Cod. Reg. 'Ανυστρ. Ita et Combef.; sicque legit in quibusd. edit.

metaschelēn ἡγοῦμαι, καὶ τῆς ἀλλῆς εὐημερίας. Κοινῶνες δὲ καὶ αὐτὸς, ὡς δεῖ, τῶν ἐνταῦθα φροντίδων καὶ περιστάσεων τοῖς σοῖς ἀποδήμοις· καὶ μὴ μόνος ἂν γρηστὸν ἀπολαβών διχεῖ, τοῦτο δῆ τὸ τῶν τραγύδων, ἀλλὰ καὶ τῶν πόνων ἐν μέρει συναντιλαμβάνου τῷ φύλῳ· ἵνα καθόλου δίκαιος ἔη, δικαίως καὶ ίσως διαιτῶν φιλιὰ καὶ φιλοις. Καὶ σοι παραμένει τὸ εὐπραγεῖν χρονιώτερον, ὡς καὶ εὖ δράσῃς πλειον, μᾶλλον δὲ ἀναφαίρετόν σοι προσέτι καὶ ἀδύον, μετὰ τὴν ἐνταῦθεν εὐημερίαν ἐπὶ τὴν ἑκεῖ διάβασιν.

ΠΘ. ΒΟΣΠΟΡΙΩΝ ΚΟΛΟΝΙΑΣ (37).

Αἰδοῦμαί σου τῆς κλήσεως τὸ φιλόπονον (38). Αἰσχυνούμην δὲ ἀν ἐμαυτὸν πλέον, μὴ τ' ἀληθῆ γράφων. Δέδοικα μὴ πέρας (39) ἡμῖν ἔχει τὰ πράγματα· οὐτως; αἰσχύνομεις τὴν ἡμήν πολιτικήν, καὶ τὴν κοινὴν τράπεζαν, καὶ τοὺς ἐκ νεότητος πόνους, ἀλλαττον παρ' ὑμῖν ἔχων καὶ τῶν κακίστων, καὶ ὑφ' ὧν ἤχιστα (40) ἀν ὥρητην ἀτιμαζόμενος.

Ψ. ΠΡΟΚΟΠΙΩ (41).

Πῶς ἔχει (42) τὰ πράγματα ἡμῖν, ἔρωτάς. Μετά τινος ἱστορίας ἀποκρινούμεθα. Ἐπρέσβειον Ἀθηναῖοι πρὸς Λακεδαιμονίους, φασίν (43), τήντυκα ἐτυρνοῦντο. Ή πρεσβεία δὲ ἦν, γενέσθαι τι αὐτοῖς ἔκειθεν φιλάνθρωπον. Ός δὲ ἐπανῆκον ἐκ τῆς πρεσβείας, ἐπειτα ἡρετό τις· Πῶς ἡμῖν (44) οἱ Αλεξαδαμίνιοι; οἱ δὲ, ὡς μὲν δούλοις (45) ἐφασάν λιαν χρηστῶς· ὡς δὲ ἐλευθέροις, λιαν ὄντριστικῶς. Τούτο γοῦν καὶ αὐτὸς ἔχω γράψειν. Πράττομεν γάρ τῶν μὲν ἀπεγνωσμένων φιλανθρυπότερον· τῶν δὲ μελόντων θεῷ φορτικώτερον. Ή τε γάρ νόσος παραλυτεῖ ἔτι, μᾶλλον δὲ λιαν λυτεῖ (46), οἱ τε φίλοι κακοῦντες οὐκ ἀνίστη, καὶ τὰ δυνατὰ βλάπτοντες. Ἀλλ' εὔχου τὸ θεῖον εὐμενὸς ἡμῖν εἶναι· καὶ διοὺν θάτερον, ἢ φευξδεμέθα τὰ δεινὰ πάντως, ἢ καρτερή-

(42) Πῶς ἔχει. Montac. et Morel. Πῶς έστι δέ.

(43) Φασίν in cod. deest.

(44) Πῶς ἡμῖν. Cod. πῶς ἡμῖν, quomodo nisi sunt erga vos Lacedæmonii? Μοχ, οἱ δὲ non leguntur in eodem cod.

(45) Ός μὲν δούλοις. Huic non dissimile est, ait Bill., illud Theognidis: ὡς εὖ μὲν, χαλεπῶς· ὡς χαλεπῶς δὲ, μᾶλλον εὖ. id est, ut bene, male; ut male, bene. Itemque illud Ciceronis Bruto: Belli fortuna, ut in secundis, rufa; ut in adversis, bona.

(46) Παραλυτεῖ ἔτι, μᾶλλον δὲ λιαν λυτεῖ. Ita cod. et Combef., qui vertit: Morbus adhuc incommodat; quin et valde infestat. In edit. ἔτι παραλυτεῖ· cetera debeat.

σομεν. Ἐστι δὲ καὶ τοῦτο (47) ἐπιεικῶς συμφορδεῖ τοῦτο, ac, quibus possunt, incommodis afflere non desinunt. At tu a Deo precibus pete, ut se propitium nobis et placidum præbeat. Ita duorum alterum continget, nempe ut vel has acerbitates omnino fugiamus, vel certe perfrainus: quia res plane etiam seruare imminutio est.

Ι. ΝΕΚΤΑΡΙΟ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ (48).

Alteram hanc ad Nectarium epistolam hucusque distulimus, quod ad eum scribat se morbo, quo in superioribus litteris se reuari significabat, utcunque recreatum. Ex his autem litteris intelligas, lector, quam amico in successorem suum animo fuerit Gregorius, qui ad eum ultra scribit, siue alias commendat; quod projecto, ut Billius observat, ingenui et candidi hominis est, nec ulla malevolentia invidiaque suffici.

Τὸ μὲν καθ' ἡμᾶς ἔχει, ὡς ἔχει· ἀνεν πολέμου καὶ πραγμάτων καθῆμεθα, σωπῆς ἀκίνδυνον γέρας (49) ἀντὶ πάντων τιμήσαντες. Καὶ τι καὶ (50) ὠνάμεθα τῆς ἡσυχίας, ἐλέψ Θεοῦ ἰκανῶς τῆς ἀρρώστιας ἀνενεγκόντες. Σὺ δὲ κατενοδοῦ καὶ βασιλεύεις, ὡς ὁ Θεος Δαβὶδ φησι· καὶ σοι συνδιέποι τὴν ἱερωσύνην ὁ τιμῆσας Θεὸς, πάστης ἐπηρείας ὑψηλοτέραν ταύτην χαρίζειν. Ἰνα δὲ τοῦ θαρρεῖν ἀλλήλοις ἀπίθετον δῶμεν, καὶ μή τι πάσχωμεν ἀνθρώπινον Θεῷ παριστάμενοι, ἐγὼ μὲν ταῦτα πρεσβεύων πρὸς αὐτόν, οὐδὲ μοι προθύμως ἐπίνευσον. Τοῦ γνησιατάου ἡμῶν Πατριαρτοῦ κηδόμεθα, πολλῶν ἐνεκεν ἀναγκαῖων τούτῳ ποιεῦντες. Τούτον καὶ προσέσθαι θελησσον εὔμενῶς, καὶ συστῆσαι τῶν φίλων τοῖς σπουδαιότεροις (51), ὥστε τοῦ σκοποῦ τυχεῖν. Ο δὲ σκοπὸς, στρατείᾳ τινὶ τὴν ἀπραγματούνην λαβεῖν· ἐπει μηδὲ (52) εἰς βίος ἀνεπηρέαστος τοῖς πονηροῖς, δ καὶ αὐτὸς γινώσκεις.

autem hic scopus, ut per quoddam militiae genus inimicitudinem a negotiis accipiat, quandoquidem ne genus quidem vitæ nullum est ab improborum injuria liberum, quemadmodum ipse quoque nosti.

Ι. Β. ΦΙΛΑΓΡΙΟ (53).

Ad annum 382 pertinent aliae epistolæ, quas amicis suis scripsit Gregorius, cum post abdicatum sedens Constantinopolitanam, Nazianzi versaretur. Cum autem illæ litteræ nihil habeant, unde earum ordinem inter se posse inveni, eas indiscriminatim sic collocabimus, prioris tantum ordinis habita ratione.

Ἔώς ἔχει σοι τὰ τοῦ σώματος; ή δηλονότι βραχὺς δ λόγος, δπως δν ἔχοι (54); περὶ δὲ τῆς ψυχῆς οὐκ ἔρισμοι πῶς. Οἶδα γάρ δτι καὶ λίαν καλῶς· ἐπειδή γενναῖως ἐμφιλοσοφεῖς τοῖς πάθεσιν τοῦ σώματος (55), ὅπερ βάσανον ἀρτεῖς, ἀλλ' οὐχ ὅλης ἀνωμαλίαν (56) τὸ πρᾶγμα δεξάμενος, ἵνα δι σοι τὸ κακοπαθεῖν (57) τῆς τῶν ἀλλῶν ὄγιειας μακαρώτερον. Δίδως καὶ ταύτην (58) ἰκανὴν τῆς φιλοσοφίας ἀπό-

Res nostræ se habent, ut habent: sine bello et negotiis sedemus, silentii præmium ab omni periculo vacuum omnibus rebus anteponentes. Quin ex hac etiam quiete nonnihil fructus cepimus, nimirum ex morbo Dei misericordia utcunque recreati. Tu vero prospere incede et regna ⁴, ut Davidis verbis utar: ac Deus sacerdotium istud, quo te ornavit, tecum gubernet, **79** atque omni calumnia et vexatione sublimius præbeat. Ut autem mutuæ strinque fiducie argumentum demus, nec, cum Deo astemus, humano quadam affectu ducamus, hanc quidecum deprecationem ad te affero, tu vero prompte et libenter annue. Multe nos causæ necessario impellunt ut sincerissimo nostro filio Pancratio consultum velimus. Quamobrem a te peto, ut et benigno eum animo admittas, et optimo cuique amicorum commendes, ut scopum eum, quem sibi proponit, assequatur. Est

Ι. ΙΙΙ. PHILLAGRIO.

Quomodo se habet corporis tui valetudo? An scilicet parum tibi curæ est, quomodo se habeat? De anima autem haud percunctabor ecquid valeat: scio enim bellissime valere, quandoquidem in corporis morbis strenue philosopharis, quasi non materiæ et humorum intemperiem, sed virtutis explorationem eam rem acceperis; ut sic in valetudo tua aliorum sanitatem et incolumitatem bea-

⁴⁷ Psal. XLIV, 5.

(47) Εστι δὲ καὶ τοῦτο. Ita cod. Reg. Et hoc, scilicet, τὸ καρτερεῖν, haud exigua mali imminutio. Pro ἐπιεικῶς. Montac. et Morel. legunt ἐπιεικές.

(48) Alias LVI. Scripta circa idem tempus.

(49) Σιωπῆς ἀκίνδυνον γέρας. Vide Erasmus in adagio: Silentii tutum præmium.

(50) Καὶ τι καὶ. Combes. καὶ τοι καὶ τι, quin et aliquid e solitudine ac quiete.

(51) Σπουδαιοτέροις. Cod. et Combes. σπουδαιοτέροις.

(52) Επει μηδέ. Pass. ἐπειδή μηδέ.

(53) Alias XLI. Scripta eodem tempore.

(54) Οὐας δη ἔχοι. Ita cod. Reg., Pass., Montac., Morel. ac Combes. In edit. ἔχῃ.

(55) ἐμφιλοσοφεῖς τοῖς πάθεσιν τοῦ σώματος.

In edit. legitur tantum τοῖς τοῦ σώματος. Verit tamen Bill.: in corporis morbo. Nonnulli codd. non habent τοῦ σώματος. Montac. et Morel. ἐφιλοσόφεις.

D (56) Οὐχ δηλης ἀνωμαλιῶν, intemperiem et inæqualitatem humorum, corporis nempe, ait Combes.; sic enim hoc sensu passim Gregorius ea voce utitur. Pro δηλης Montac. et Morel. οὐ τύχης, non fortuna inæqualitatem.

(57) Εοι τὸ κακοπαθεῖν. Bill., calamitas tua; melius infirmitas, invaletudo, quam allorum sanitati opponit.

(58) Δίδως καὶ τωτηρ, etc. Verit Bill.: Tu vero hoc quoque philosophias argumentum ede, ut nobis easdem rex ac de iisdem præceptias. Montac. et Morel. τὸ τα τοικύτα.

felicitatem, itaque gloriae particeps esse mihi videor, necnon reliqua prosperitatis. Tu vero, sicut oportet, communes quoque habe nobiscum peregrinis tuis curas atque serumnas hujus loci : nec solus id, quod suave est, consequere, juxta tragicos ; sed et labores ac molestias simul cum amico ex parte suscipe ; quo undique justus evadat, justus et ut par est, vivens amicitiae atque amicis. Ac apud te diuturnior maneat prospira fortuna, ut et magis bene facias ; immo tibi adsit stabilis atque perpetua post hujus saeculi prosperitatem, et transitum ad illius ævi felicitatem.

LXXXIX. BOSPORIO COLONIENSI.

Hæc epistola LXXXIX, al. CXLI, ante Bosporio scripta est quam Nazianzum desereret Gregorius, immo antequam, post redditum ex urbe Constantinopolitana, Nazianzenæ Ecclesiæ, cui pastorem præficere frustra conatus est, regimen susciperet. Ideo hic illam collocare visum est. Dixi conatum fuisse Gregorium Nazianzenæ Ecclesiæ pastorem præficere, sed frustra. Bis namque defensus fuit ab episcopis, qui alium constitutere recubabant, ut ad eam regendum tandem Gregorium compellerent. Hinc illæ Gregorii querela tum in epistolis, tum in carminibus, etiam adversus Bosporium, præsulem aliqui Theologo conjunctissimum.

Moveat me tua invitantis diligentia. Mei autem ipsius me magis puderet, si non ad te vera scriberem. Metui ne res nostræ finem haberent : ita ince, et senectutis jam canæ, et communis mensæ, et jam inde a juvenili ætate susceptorum laborum **78** pudet, quod inferiore apud vos quam vel improbissimi ac sceleratissimi homines, loco sim, atque ab iis, a quibus minime putavi, contemnar.

XC. PROCOPIO.

Querenti Procopio quomodo se res ejus haberent respondet Gregorius morbum adhuc infestum esse; quibus verbis significare videtur, morbum, quo se affigi paulo ante scripsit Philagrio, adhuc perseverare. Ex quo merito colligitur hanc epistolam litteras ad Philagrium datas non longe subsecutam esse intervallo.

Ut res nostræ se habeant, sciscitaris. Cum quādam historia respondebimus. Legationem quādam Athenienses apud Lacedæmonios obliūserunt, cum tyrannide premerentur. Legationis porro hæc summa erat, ut boni et aequi aliquid ab eis impetrarent. Posteaquam autem e legatione redierunt, rogavit quispiam : Quo animo erga nos sunt Lacedæmonii ? At illi : Ut erga servos admodum benigo et humano ; ut autem erga liberos, perquam insolenti et contumelioso. Hoc igitur ipse quoque scribere possum. Humanius enim mitiusque nobiscum agitur, quam cum rejectis et desperatis : durius autem quam cum iis qui Deo cure sunt. Nam et morbus adhuc infestus est, et vehementi admodum dolore afficit, et amici nos

(37) Alias CXLI. Scripta paulo post superiorē.

(38) Αἰδοῦμαι σον της κλήσεως τὸ γυάλικον. Bill. : Nominis tui industrias ac laboris amorem vereor. Combef. : Pudorem inquit tui invitantis sedulitas.

(39) Δέδοικα μὴ χέρας, etc. Combef. : Metui ne res nostræ ad extremum essent redactæ malorum. Pro prægmatâ, voluit Montac. et Morel. γράμμata.

(40) Ὅρῳ ἦρ ἡχιστα. Ita cod. Reg., Montac., Morel. ac Combef.; sicque legit Bill. In edit. ξάχιστα.

(41) Alias LXI. Scripta circa idem tempus. — Prokop. Cod. Reg. Ἀνυστρ. Ita et Combef.; sicque legitur in quibusd. edit.

μετασχεῖν ἡγοῦμαι, καὶ τῆς ἀλλῆς εὐημερίας. Κοινῶν δὲ καὶ αὐτὸς, ὡς δεῖ, τῶν ἐντεῦθε φρονίδων καὶ περιεστῶν τοῖς σοῖς ἀποδήμοις· καὶ μὴ μόνος τὸ γρηγορὸν ἀπολαβόν ἔχει, τοῦτο δὴ τὸ τῶν τραγηδῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν πόνων ἐν μέρει συναντιλαμβάνου τῷ φύλῳ. Ἰνα καθόλου δίκαιος ἦς, δικαίως καὶ ίσως διαιτῶν φύλικα καὶ φύλοις. Καὶ σοι παραμένοι τὸ εὐπραγεῖν χρονιώτερον, ὡς καὶ εὖ δράσῃς πλεῖον, μᾶλλον δὲ ἀναφαρετόν σοι προσεῖν καὶ ἀδίτον, μετὰ τὴν ἐντεῦθε εὐημερίαν ἐπὶ τὴν ἑκεῖ διάβασιν.

ΠΘ. ΒΟΣΠΟΡΙΩΝ ΚΟΛΟΝΙΑΣ (37).

Αἰδοῦμαι σου τῆς κλήσεως τὸ φύλόπονον (38). Αἰσχυνόμην δὲ ἐμαυτὸν πλέον, μὴ τ' ἀληθῆ γράφων. Δέδοικα μὴ πέρας (39) ἡμῖν Ἑγγ τὰ πράγματα· οὐτως αἰσχύνομαι τὴν ἐμὴν πολιτιν, καὶ τὴν κοινὴν τράπεζαν, καὶ τοὺς ἐκ νεότητος πόνους, Ελαττον παρ' ὅμιν Ἑγων καὶ τῶν κακίστων, καὶ ὑψ' ὧν ἤκιστα (40) ἀν φήμην ἀτιμαζόμενος.

Ψ. ΠΡΟΚΟΠΙΩ (41).

Πῶς ἔχει (42) τὰ πράγματα ἡμῖν, ἄρτιδες. Μετά τίνος ἴστοριας ἀποκρινούμεθα. Ἐπρόσθιον Ἀθηναῖοι πρὸς Λακεδαιμονίους, φασιν (43), τὴν καταρροῦντο. Ή προσθεῖται δὲ ἡν, γενέσθαι τι αὐτοῖς ἔκειθεν φιλάνθρωπον. Ός δὲ ἐπανῆκον ἐκ τῆς προσθεῖται, ἐπειτα ἥρετο τις· Πῶς ἡμῖν (44) οἱ Λακεδαιμόνιοι; οἱ δὲ, ὡς μὲν δούλοις (45) ἐφασαν λιαν χρηστῶς· ὡς δὲ ἐλευθέροις, λιαν ὑδριστικῶς. Τοῦτο γοῦν καὶ αὐτὸς ἔχω γράψειν. Πράττομεν γάρ τῶν μὲν ἀπεγνωσμένων φιλανθρωπότερον· τῶν δὲ μελόντων θεῷ φορτικώτερον. Ή τε γάρ νόσος περιτείται ἐτι, μᾶλλον δὲ λιαν λυτεῖ (46), οἱ τε φύλοι κακοῦντες οὐκ ἀνίστη, καὶ τὰ δυνατὰ βλάπτοντες. 'Ἄλλ' εὔχου τὸ θεῖον εὐμαρεῖς ἡμῖν εἶναι· καὶ διοὺς θάτερον, η φευξδεῖται τὰ δεινὰ πάντως, η καρτερή-

(42) Πῶς ἔχει. Montac. et Morel. Πῶς έστι δε.

(43) Φαστή in cod. deest.

(44) Πῶς ήμερ. Cod. πῶς ἡμῖν, quomodo nisi sint erga vos Lacedæmonii? Μοχ, οἱ δὲ non leguntur in eodem cod.

(45) Ός μὲν δούλοις. Huic non dissimile est, ait Bill., illud Theognidis : ὡς εὖ μὲν, χαλεπῶς· ὡς χαλεπῶς δὲ, μᾶλλον εὖ. id est, ut bene, male; ut male, bene. Itemque illud Ciceronis Bruto : Belli fortuna, ut in secundis, misera; ut in adversis, bona.

(46) Παραλυτεῖ ἐτι, μᾶλλον δὲ λιαν λυτεῖ. Ita cod. et Combef., qui vertit : Morbus adhuc incommodat; qui et valde infestat. In edit. Ετι παραλυτεῖ cetera debeat.

σορεν. Έστι δὲ καὶ τοῦτο (47) ἐπιεικῶς συμφορᾶς ἀνεχεῖ, ac, quibus possunt, incommodis afflere non desinunt. At tu a Deo precibus pete, ut se propitium nobis et placidum præbeat. Ita duorum alterum contingit, nempe ut vel has acerbitates omnino fugiamus, vel certe perseremus: quia res plane etiam seruare imminutio est.

ΚΑ'. NEKTARIQ ARΧΙΕΠΙΣΚΟΠQ KΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ (48).

XCI. NECTARIO ARCHIEPISCOPO CONSTAN-TINOPOLIS.

Alteram hanc ad Nectarium epistolam hucusque distulimus, quod ad eum scribat se morbo, quo in superioribus litteris se rezari significabat, utcunque recreatum. Ex his autem litteris intelligas, lector, quam amico in successorem suum animo fuerit Gregorius, qui ad eum ultra scribit, eique alios commendat: quod profecto, ut Billius observat, ingenui ei candidi hominis est, nec illa malevolentia invidiaque suffici.

Τὸ μὲν καθ' ἡμᾶς ἔχει, ὡς ἔχει: ἀνευ πολέμου καὶ πραγμάτων καθῆμεθα, σιωπῆς ἀκίνδυνον γέ-
ρας (49) ἀντὶ πάντων τιμήσαντες. Καὶ τι καὶ (50)
ώναμεθα τῆς ἡσυχίας, ἐλέψ Θεοῦ ἵκανως τῆς ἀρχω-
στίας ἀνενεγκόντες. Σὺ δὲ κατενοδοῦ καὶ βασιλεύε,
ὡς ὁ Θεός Δασιδ φησι· καὶ σοι συνδιέποι τὴν λεπ-
άνην ὁ τιμήσας Θεός, πάστος ἐπηρείας ὑψηλοτέραν
ταῦτην χαρίζομενος. Ἰνα δὲ τοῦ θαρρεῖν ἀλλήλοις
ἀπέδειξιν δῶμεν, καὶ μή τι πάσχωμεν ἀνθρώπινον
Θῷο παριστάμενοι, ἕγω μὲν ταῦτα πρεσβεύω πρὸς
αὐτούς, σὺ δέ μοι προθύμως ἐπίνευσον. Τοῦ γηνησιωτάτου
ἡμῶν Παγκρατίου καθῆμεθα, παλλῶν ἐνεκεν ἀναγ-
καίως τούτῳ ποιηντες. Τούτον καὶ προσέσθαι θέλη-
σον εὐμενῶς, καὶ συστήσεις τῶν φιλῶν τοῖς σπουδαιο-
τέροις (51), ὥστε τοῦ σκοποῦ τυχεῖν. Οὐ δὲ σκοπός,
πρατελέ τινι τὴν ἀπράγματον λαβεῖν· ἐπει
μηδὲ (52) εἰς βίος ἀνεπηρέαστος τοῖς πονηροῖς, δ
καὶ αὐτὸς γινώσκεις.

Διατελε hic scopus, ut per quoddam militiae genus inimicitudinem a negotiis accipiat, quandoquidem ne genus quidem vita nullum est ab improborum injuria liberum, quemadmodum ipse quoque nosti.

ΚΒ'. ΦΙΛΑΓΡΙQ (53).

Ad annum 382 pertinent aliae epistolae, quas amicis suis scriptae sunt. Gregorius, cum post abdicatum sedens Constantinopolitanam, Nasianum versaretur. Cum autem illæ litteræ nihil habeant, unde earum ordinem inter se possumus statuere, eas indiscriminatim sic colloquabimus, prioris tantum ordinis habita ratione.

Ιδὼς ἔχει σοι τὰ τοῦ σώματος; ή δηλονότι βραχὺς
ἢ λόγος, διπεις δὲ ἔχοι (54); περὶ δὲ τῆς ψυχῆς οὐκ
ἐρήσομαι πῶς. Οἶδα γάρ διτι καὶ λίαν καλῶς· ἐπειδὴ
γενναῖας ἐμφιλοσοφεῖς τοῖς πάθεσιν τοῦ σώμα-
τος (55), δισπερ βάσανον ἀρετῆς, ἀλλ' οὐχ ὅλης ἀνω-
μαλίαν (56) τὸ πρᾶγμα δεξάμενος, ἵνα δὲ σοι τὸ κα-
κωταθεῖν (57) τῆς τῶν δλῶν ὄγειας μακαριώτερον.
Διδώς καὶ ταῦτην (58) ἵκανήν τῆς φιλοσοφίας ἀπό-

58 Psal. XLIV, 5.

(47) *Εστι δὲ καὶ τοῦτο. Ita cod. Reg. Et hoc, scilicet, τὸ καρτερεῖν, haud exigua mali imminutio. Pro ἐπιεικῶς. Montac. et Morel. legunt ἐπιεικές.

(48) Alias LVI. Scripta circa idem tempus.

(49) Σιωπῆς ἀκτρύνων γέρας. Vide Erasmus in adagio: *Silentii tutum præmium.*

(50) Καὶ τι καὶ. Combef. καὶ τοι καὶ τι, quin et aliquid e solidudine ac quiete.

(51) Σκουδαιοτέροις. Cod. et Combef. σπου-
δαιοῖς.

(52) Επειδὴ μηδέ. Pass. ἐπειδὴ μηδέ.

(53) Alias XLI. Scripta eodem tempore.

(54) Οὐχως δὲ ἔχοι. Ita cod. Reg., Pass., Mon-tac., Morel. ac Combef. In edit. ἔχη.

(55) Ἐμφιλοσοφεῖς τοῖς πάθεσιν τοῦ σώματος.

C Quomodo se habet corporis tui valetudo? An scilicet parum tibi curæ est, quomodo se habeat? De anima autem haud percunctabor ecquid valeat: scio enim bellissime valere, quandoquidem in corporis morbis strenue philosopharis, quasi non materiæ et humorum intemperiem, sed virtutis explorationem eam rem acceperis; ut sic invaletudo tua aliorum sanitatem et incolumentate bea-

In edit. legitur tantum τοῖς τοῦ σώματος. Verit tamen Bill.: in corporis morbo. Nonnulli codd. non habent τοῦ σώματος. Montac. et Morel. ἐφιλοσοφεῖς.

D (56) Οὐχ ὅλης ἀκτρύνων, intemperiem et in-equalitatem humorum, corporis nempe, ait Combef.; sic enim hoc sensu passim Gregorius ea voce utitur. Pro οὐχ ὅλης, Montac. et Morel. οὐ τύχης, non for-tuna in-equalitatatem.

(57) Εοι τὸ κακοκαθεῖν. Bill., calamitas tua; melius infirmitas, invaletudo, quam allorum sani-tati opponit.

(58) Διδώς τὰ τοιαῦτα, etc. Verit Bill.: Tu vero hoc quoque philosophis argumentum ede, ut nobis easdem res ac de iisdem præcipias. Montac. et Morel. τὸ τὰ τοιαῦτα.

tior sit. Tu vero hoc quoque Ijoneum philosophias argumentum edis, cum nobis tales res, ac de talibus precipis : quas tamen si alii scribere audemus, tamen te judge causam dicere ac judicium subire, periculo non vacat. Ceterum conabimur tuis jussis minime contradicere.

XCIII. SOPHRONIO PRÆFECTO.

Complectendi Sophronium desiderio tenetur Gregorius; rogat saltem ut sibi per epistolam congressione's umbram largiatur.

Habet quiddam laeti et commodi noster secessus, nimis ut otium et quietem ; sed id non tam laetum ac commodum est, quam incommodum, quod a vestra amicitia et familiaritate, re tanti momenti, me se Jungat. Alii præstanti tua virtute fruuntur ; nobis autem hoc magnum et auctum fuerit, si sermonis et congressione's umbram habuerimus, quæ in epistolis continetur. An vero te rursum videbiimus ? an rursum complectemur decus nostrum et ornamentum : idque vita nostra reliquiis dabitur ? Si quidem detur, omnis Deo gratia habeatur : sin minus, jam maxima nostri parte mortui sumus. Tu vero Gregorii tui recordare, ac res nostras commemora.

XCIV. AMAZONIO.

Se in adversis quiete philosophari, in disjunctione amicorum esse animo perquam abjecto faretur Gregorius.

Si quis communium amicorum, quos permultos esse confido, ex te percunctetur : Ubi nunc Gregorius ? et quid rerum agit ? Dicere ne dubites, eum quiete ac tranquille philosophari, non magis eos, a quibus injuria ipsi illata est, curantem, quam eos, de quibus, in lucemne et vitam prodierint, ignotum alique obscurum est : adeo invicio est animi robores ! Quod si te rursus idem roget : Quomodo fert amicorum disjunctionem ? Non jam fidenter respondeas eum philosophari, verum animo esse perquam humili et abjecto. Alii enim in aliis rebus moliores sunt, nos autem in amicitia et amicis. Horum in numero eximius quoque Amazonius est. Tu vero hac una re fortasse morori nostro mederi queas, ac desiderium tui lenire, si nostri memor fueris, alique hujus rei fidem mihi per litteras facias.

XCV. LEONTIO.

Quod igne Sodomitico et episcopali dissolutione fuerit liberalitus, sibi gratuitatus.

O faustum ac commodium morbum, hostiumque

(59) Πειρασόμεθα δ' ὅμως. Cod. δ' οὖν. Mox, μὴ ἀντιλέγειν, minime reluctari ; et sic scribere debuisset, ait Combef., non coarctari, ut legitur in edit.

(60) Alias LIX. Scripta eodem circiter tempore. (61) Ἐμπίρ δὲ μέτρα. Ita cod. Reg. In edit. ἡμῖν δὲ τοῦτο μέγα.

(62) Την δὲ τοῖς. Cod. et Combef. τῆς ἐν τοῖς.

(63) Ἀρά χεριπτυξόμεθα τό. Ita codd. Reg. et Pass. In edit. ἀρά σε περιπτυξόμεθα τό.

(64) Τοῦτο δοθήσεται. Vocem τοῦτο, quæ deerat in Bill., suppediuntur duo codd. Regg. et Pass.

(65) Ήδη τῷ πλείστῳ. Ita codd. Regg. et Pass. In edit. ἡδη deest.

Α δεῖν, τὸ τοιάντα καὶ περὶ τοιούτων ἐπιτάσσειν ἡμῖν. ἀ καν δόλοις θαρρῶμεν γράφειν, ἀλλὰ τὸ γε ὑπὸ σοι χριτῇ κανδυνεύειν οὐκ ἀσφαλές. Πειρασόμεθα δ' ὅμως (59) μὴ ἀντιλέγειν κελεύοντες.

Λ.Γ. ΣΩΦΡΟΝΙΩ ΥΠΑΡΧΩ (60).

B Οὐκέτι Σωφρόνιον δεσμόντος οὐδὲ τοιάντα τοσούταν σκαίδνα, τοσούτου πράγματος. "Άλλος τῆς σῆς τελείστητος ἀπολαύσουσιν ἡμῖν δὲ μέτρα (61) καν εἰ τοῦτο ἔχοιμεν, σκιάν δομίλας τὴν ἐν τοῖς (62) πράγμασιν. Ἄρά σε δύσμεθα πάλιν ; ἀρά περιπτυξόμεθα τὸ (63) ἡμέτερον σεμνολόγημα ; καὶ τοῦτο δοθήσεται (64) τῷ τῆς ζωῆς ἡμῶν λειψάνῳ ; Εἰ μὲν δοθεῖη, πᾶσα τῷ θεῷ χάρις εἰ δὲ μη, τεθνήκαμεν ἡδη τῷ πλείστῳ (65) μέρει. Σὺ δὲ μέμνησο τοῦ σοῦ Γρηγορίου, καὶ διηγοῦ τὰ ἡμέτερα (66).

ΛΔ'. AMAZONIΩ (67).

"Ἄν τις Ἑρταῖ (68) σε τῶν κοινῶν φίλων (πολλοὺς δὲ εἶναι πείθομαι τούτους)· Ποῦ δὲ νῦν ὁ Γρηγόριος (69) ; πράττει δὲ τι ; θαρρῶν εἰπά (70), δις ἐφ' ἡσυχίας φιλοσοφεῖ, τοσαῦτα τῶν ἀδικούντων φροντίζων, δισ τῶν οὐδὲ εἰ γεγόνασι γινωσκομένων· οὗτας ἔστιν ἀγήτητος. "Άν δέ σε πάλιν ὁ αὐτὸς ἐπανέρηται· Πώς δὲ τὴν διάκευσιν φέρει τῶν φίλων ; μηκέτι θαρρῶν εἴποις δὲ φιλοσοφεῖ, ἀλλὰ καὶ λίαν ἀγεννώς ἔχει. "Άλλου μὲν γάρ δόλος ἡττων ἔστιν, τιμεὶς δὲ φίλας καὶ φίλων. Τούτων εἰς ἔστι καὶ ἐθαυμάσιος Ἀμαζόνιος (71). Τάχα δὲν ἐν μόνῳ θεραπεύσας ἡμᾶς, καὶ φίλους ἐπὶ σοι ποιήσας, εἰ μνημονεύοις (72) ἡμῶν, καὶ δι τοῦτο ποιεῖς, πείθοις τοῖς γράμμασιν.

ΛΕ'. ΛΕΟΝΤΙΩ (73).

Ο Τῆς δεξιᾶς νόσου, καὶ τῆς τῶν ἔχθρῶν ἐπη-

(66) Καὶ διητοῦ τὰ ἡμέτερα. Bill., Gregorii tui memoriam cole, ac res nostras narra.

(67) Alias LXXXIII. Scripta eodem circiter tempore.

(68) Άγ τις Ἑρταῖ. Ita cod. Reg., Montac. et Combef. In edit. εἰρηται.

(69) Ο Γρηγόριος. Unus cod. habet ὁ Γρηγόριος ἡμῖν.

(70) Θαρρῶν εἰπά. Cod. Reg. et Combef. Θαρρῶν φράσον, εφ' ἡσυχίας.

(71) Αμαζόνιος. Τάχα. Cod. Αμαζόνιος, δ; τάχα.

(72) Εἰ μνημονεύοις. Ita cod. et Combef. In edit. εἰ μνημονεύῃς.

(73) Alias CIII. Scripta eodem circiter tempore

ρεις, δι' ἣν ἡμεῖς ἀλεύθεροι γεγόνεμεν ἔξω τοῦ Σοδομιτικοῦ πυρὸς καὶ τῆς ἐπισκοπικῆς ἀκλύσεως (74). Τοῦν δὲ πῶς ἔχει τὰ πρὸς τὸν Θεόν; ταῦτα ἔχετα καλῶς· τὸ δόλλα δ' ὅπως (75) ἂν ἔχῃ, γινέταιν ἔάσωμεν. Μικρὸν ἔτι, καὶ δύομαι τοὺς ἄμεινούς θεριστάς, ήντικα ἀν πυρὶ χρήνηται τὰ τὴμέτερα. Προσεχορεύομεν ὑμᾶς, καὶ δι' ὑμῶν τοὺς κοινοὺς φίλους. Μέμνησθε μου τῶν λιθασμῶν!

Λ. ΥΠΑΤΙΟ (76).

Dolet Gregorius quod Hypatio potitus sit tantulum duntaxat, Ecclesiae imperio cedere propter invidiam coactus.

Πολὺν ἐζημώμεθα χρόνον, οὐκ ἔχούσης (77) τὸν πρῶτον ἐν ἀνδράσι τῆς πρώτης ἐν πόλεσιν. Ἐδει τῷρ, οἷμαι, χειθῆναι (78) τὸ ἀγαθὸν, καὶ κοινὸν γενέσθαι τὸ πάντων δοφέλος, ὡς ἀν σπείρης (79) τὴν εὐνομίαν ἔξι θυσίους, καθάπερ τὰ σπέρματα οἱ τὰς τροφὰς ἡμερώσαντες (80), ὡς γοῦν τοῖς μύθοις δοκεῖ (81) καὶ τοῖς πλάσμασιν. Ἐμοὶ δὲ καὶ πλεῖστον ἀλγεῖν (82) περίεστιν, διὰ τοσοῦτον ἀπολαύσας μόνον, ὅστα καὶ διστραπῆς δλίγα τὴν ἕψιν περιλαμπούσης (83), ἐπειτα ἡττήθην τοῦ φθόνου καὶ εἰς ἐμαυτὸν συγεστάλην, ἀλλοις τοῦ χράτους τῆς Ἑκκλησίας παραχωρήσας, καὶ τῆς εὐπρεπεστέρας σκηνῆς (ἴν' οὕτως εἶπα, διὰ τοὺς παίζοντας εὔχολως τὰ πατέσιας δέξια [84]). Σὺ δὲ, ὡς πάντων ἀριστεῖς, τὴν αὐτὴν σῶζε (85) πρὸς ἡμᾶς διάθεσιν, ἢτις κατὰ τὴν μαγνῆτιν (86) πρὸς ἔαυτην ἔλκει τὰ σιδήρια.

Ζ'. ΗΡΑΚΛΕΙΑΝΟ (87).

Cum semper sit apud te Herculianus, rogas ut apud Herculianum sit etiam Gregorius.

'Ἄει σὺ περ' ἡμῖν ὁ καλὸς (88) Ἡρακλειανὸς, καὶ λέγων τι παιδεύσεις, καὶ ἀκούων· καὶ Κωνσταντινούπολις μεθ' ἡμῶν ἡ καλὴ δὲ ὑμᾶς, εἰ καὶ πρόσκαιρος, οὐτω τοῦ φθόνου θελήσαντος. Εἰ δὲ καὶ περὶ σὸν Γρηγόριος, ἀμεινὸν ἀν ἀμφοτέρους

A improbatem, qua factum est, ut Sodomitico igne atque episcopali dissolutione liberati simus! Vobis autem quo pacto res divinae se habent? Hoc sane praeclaro statu sint: cetera omnia, quoquo pacto se habeant, valere sinamus. Adhuc aliquantulum, et eos a quibus contumelia mibi illata est videbo, cum res nostrae per ignem judicabuntur. Salutem vobis dicimus, ac per vos communibus amicis. Lapidationes meas memoria tenete.

ΣΙ ΧCVI. HYPATIO.

B Diuturno detimento multati sumus, dum scilicet urbium prima virorum primum non haberet. Oportebat enim, ni fallor, bonum diffundi, omniumque utilitatem omnibus communicari, ut ex alto sequitatem spargeret, quemadmodum semina ii, qui hominum cibos mitigaret, ut quidem fabulis ac fignentis placet. Mihi vero amplior quoque hinc dolendi causa existit, quod cum tantulum duntaxat te potitus essem, quantum fulgetra strictim duntaxat oculos collustrante, postea invidiae cessi et meipsum contraxi, Ecclesiae imperio, ac speciosa scena (ut ob eos, qui in rebus castigatione dignis facile ludunt, his verbis utar), aliis cedens. Tu vero, omnium præstantissime vir, eumdem erga nos animum retine, qui magnetis instar ferrum ad C se trahit.

XCVII. HERCULIANO.

Cum semper sit apud te Herculianus, rogas ut apud Herculianum sit etiam Gregorius.

Semper apud nos es, o bone Herculiane, doctrinæ aliquid et dicens et audiens, ac pulchra Constantini urbs propter vos nobiscum est, etiam si brevi duntaxat temporis spatio; ita enim livori placuit. Quod si etiam apud te Gregorius sit, me-

(74) Σοδομιτικοῦ πυρὸς καὶ τῆς ἐπισκοπικῆς ἀκλύσεως. *Igne Sodomitico, aulæ et maxime eunuchorum libidines notare videtur. Episcopali vero dissolutione, φιλαργαν episcoporum et simultates pravasque in multis opiniones et hereses. Hæc Combel.*

(75) Τὸ δόλλα δ' ὅπως. Ita cod. et Combel. Edit. τὸ δόλλα δημάρ. Μοχ, ἔάσωμεν. Cod. Reg. δάσσομεν, sinemus.

(76) Alias CXCII. Scripta circiter eodem tempore. (77) Οὐκ ἔχοντος. Ita cod. Reg., Par., Montac., Morel. et Combel. In edit. οὐκ ἔχουσαν.

(78) Χειθῆναι. Ita Montac. et Morel., qui etiam legunt λεγθῆναι.

(79) Ήτε δὲ σπείρης. Cod. Reg. ὡς ἀν σπείροις.

(80) Καθάπερ τὰ σπέρματα οἱ τὰς τροφὰς ἡμερώσαντες. Cod. Reg., Montac. et Morel. καθάπερ οἱ τὰ σπέρματα ταῖς τροφαῖς ἡμερώσαντες.

(81) Ήτε γοῦν τοῖς μύθοις δοκεῖ. Etenim, si fabula fides, homines olim glandibus victitabant, usū frumenti nondum reperto; ast ubi Ceres hunc cibum hominibus inoustravit, glandibus pasci desie-

runt. *Hinc Virgil. Georg. lib. i, 147 sq. : Prima Ceres ferro mortales vertere terram Instituit, cum jam glandes atque arbuta sacrae Deficerent silvae, et victimum Dodona negaret.*

Mox et frumentis labor additus...

(82) Πλεῖον δλγεῖν. Cod. et Combel. πλέον ἀλγεῖν. Montac. et Morel. πλείστα λέγειν.

(83) Περιλαμπούσης. Cod. et Combel. διαλαμπούσης.

(84) Τὰ παιδεῖας δέξια. Ita legimus cum Combel.

Edit. τὰ μὴ παιδεῖας δέξια, in rebus minime ludicris.

(85) Αὐτὴν σῶζε. Montac. et Combel. αὐτὴν σωσε.

(86) Κατὰ τὴν μαγνητεῖτον. De magnete lapide vide Plin. lib. xxxvi, cap. 16, ubi varias ejus species commemorat.

(87) Alias CLVI. Scripta eodem circiter tempore.

(88) Άει σὺ περ' ἡμῖν ὁ καλὸς. Ita cod. Reg. et Combel., sicutque legit Bill.; at Montac. άει σο περ' ἡμῶν. Verum mendose, ait Morel.; nam quem vidit cod. receptam tuerit lectionem habetque καλός.

lius utrique nostrum hoc fuerit. Id autem per epi- Α ἔχοι (89). Δηλώσεις δὲ τοῦτο δί' επιστολῶν, δις ἐπα-
stolas, quas ad nos milles, planum facies. Nam στελεῖ; (90) ἡμῖν δὲ μόνον ἐνδέχεται.
hoc uolum licet.

XCVIII. AD EOS QUI REMPUBLICAM ADMINISTRANT.

Acrier objurgat Nazianzenos tributorum exactores, qui diaconum sibi charum, titulo capelle martyrum insignitum, rectigalem fecerant. Videtur Tillemontio (91) hæc epistola eodem tempore, quo superiores, scripia. Theotecnū, de quo in ea agitur, incertum est, an ille sit, ad quem extat Gregorii epistola.

Vos mihi ne a Diogenis quidein Sinopensis pera, si vestra tempestate esset, temperaturi esse vide-
mini, verum ipsi quoque uanum injecturi, artem
ipsi objicientes, **82** pallium, baculum, et hoc
ipsum quod ex philosophie præscripto nihil possi-
deret, verum nunc in hanc, nunc in illam domum
eouineare, temere, atque ut sors ferebat, vici-
tans: quippe cum fratri quoque Theotecno da-
mnum ex artibus irrogare conemini. Quid primum,
aut quid maximum dicam ex iis, que juste pro
eo proferri possunt? An quod diaconus est? An
quod inops? An quod extraneus atque ad alias pu-
tius quam ad nos attinens? An quod vita et mo-
ribus venerabilis, ac martyrum sacerdos et inqui-
linus? Quin ne illud quidem vos fugit, quod eliam
ultra vires hospitalitatis studium colit. Atque hoc
unum fortasse peccat, quod unus ex omnibus, qui
illuc sunt, benignitatis officiis se dedere nititur. Ho-
rum quodnam maximum sit, vos ipsi perpendite.
Homini autem his omnibus de causis parcite, ne
alioqui exiguum fisco commodum afferentes, magnum ipsi detrimentum accipiatis, nudum, ut diei
solet, non vestientes, sed exuentes.

XCIX. HOMOPHRONIO.

Laudat anachoreticæ vitæ deditum, optatque ut sic ad Deum cogentes malis bonis benefaciant.

Audio te anulo deditum esse vitæ anachoreticæ; C atque utinam nobis flas Joannes Baptista, aut etiam Elias Carneli incola; et in hoc solo nos leadant qui oderunt nos, quod eum Deo conjungant, et sincere rebus cœlestibus addicant, negotiis et tumultibus liberatos: ut inviti quoque benefaciant nobis, quandoquidein volentes nequeunt.

(89) Ἀμετορ ἀν ἀμφοτέροις ἔχοι. Ita cod. Reg., Pass. et Combef.; Montac. et Morel. ἔχῃ. In edit. deest ἀν.

(90) Ἐπιστελεῖς. Ita cod. ac Bill. In edit. ἐπι-
στέλλεις.

(91) Alias CXCVII. Scripta eodem circiter tem-
pore. — Πρὸς τοὺς πολιτευομένους. Combef.: Ad
magistratus eos qui civitatem administrant.

(91') Tom. I, p. 789.

(92) Σιωπῶς. Ita cod. In edit. Συωπάως. Mox, D cod. Reg. et Combef. κάκιστων ἀν τάς.

(93) Ἐκ φιλοσοφίας. Ita cod. Reg. et Combef. In edit. ἐκ τῆς φιλοσοφίας.

(94) Τῷρ υπὲρ αὐτοῦ δικαῖων. Combef.: Ex iis quibus jus illius statuatur.

(95) Καὶ ἀλοις. Ita cod. Reg., Montac., Morel., Bill. et Combef. In edit. καὶ ἀλοι.

(96) Τοτε δὲ ὅτι. Ita iid. In edit. τοτε δὲ ὅτι.

(97) Βιδέσται εἰραι χρηστός. Ita cod Reg., Mon-
tag., Morel., Combef. et Bill. qui vertit, Benignitatis

Ι.Η. ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΠΟΛΙΤΕΥΟΜΕΝΟΥΣ (91).

Τμεῖς μοι δοκεῖτε, μηδὲ ἀν τῆς Διογένους πήρας, εἰ καθ' ὑμᾶς ἦν, ἀποσχέναι τοῦ Σιωπάως (92), ἀλλὰ κάκιστων τὰς χεῖρας ἐπιβαλεῖν, τέχνην ἐπικαλοῦντες αὐτῷ, τὸν τρίχων, καὶ τὴν βαχτηρίαν, καὶ αὐτὸν τὸ κεκτηθεῖαι μηδὲν ἐκ φιλοσοφίας (93). Εἶλοτε δὲ ἀλληλούρρητον εἰκῇ διαζῶντα καὶ δύεν ξυγχεῖτε τὴν ἐκ τῶν τεχνῶν. Τί πρῶτον, ή τὸ μέγιστον εἴπων τῶν ὑπὲρ αὐτοῦ δι-
καίων (94); ὡς διάκονος ἔστιν, ή ὡς ἀπόρος, ή ὡς ξένος, καὶ ἀλοις (95) μᾶλλον τιμῶν προστήκων, ή δὲ τὸν βίου αἰδεστίμος, καὶ τῶν μαρτύρων λεπτοῖς καὶ πάροικος; Ἰτε δὲ διτις (96) καὶ ξενοτροφεῖ παρὰ δύναμιν. Καὶ τοῦτο λεω; ἀδικεῖ μόνον, διτις μόνος τῶν αὐτοῖς βιάζεται εἶναι χρηστός (97). Τούτων δὲ μὲν μέγιστόν ἔστιν, αὐτοὶ κρίνατε. Τῷ δὲ ἀνθρώπῳ διὰ πάντα συγχωρήσατε, μή δέδητε μικρὰ τὸ κοινὸν ὀφελοῦντες, μεγάλα ζημιοῦσθαι (98) αὐτοῖς, γυμνὸν, δὴ λέγεται (99), μή ἀμφιενύντες, ἀλλ' ἀποδύοντες.

Ι.Θ. ΟΜΟΦΡΟΝΙΩ (1).

Πυνθάνομαί σε ἀναχωρητικῶς ἔχειν, καὶ εἰθε γένοιο ἡμῖν Ἱωάννης ὁ Βαπτιστής (2). ή καὶ Ἡλίας ὁ τοῦ Καρπήλου· καὶ τοῦτο μόνον ἀδικήσατεν ἡμᾶς (3) οἱ μισοῦντες, τὸ πρὸς Θεὸν συναγαγεῖν καὶ δοῦναι γνησίως τοῖς ἄνω (4), πραγμάτων καὶ θορύβων ἀπαλλαγέντας· ἵν' ἄκοντες γοῦν εὖ ποιῶσιν ἡμᾶς; ἐπεὶ μὴ ἐκδίνετε δύνανται.

οfficia sibi per vim arrogat.; Combef. autem: Ben-
ignitatis officiis studet, impenditur. In edit. βιάζε-
σθαι.

(98) Ζημιοῦσθαι. Ita cod. Reg., Morel. et Com-
bef. In edit. ζημιοῦσθαι.

(99) Γυμνόρ, δὴ λέγεται, etc. Nudo vestimen-
ta detrahere, adagium est apud Erasmus, et usur-
patur pro eo quod est, ab eo sperare emolumen-
tum, cui ne sit quidem quod auferri queat.

(1) Alias CCXXXVII. Scripta anno exeunte 381, vel magis ineunte 382. — Ομορφοί. Ήντε
πιστολα, nescio quia ductus ratione, ad Gigantium
seu Sigantium scriptam narrat Tillemontius. Ita Bill.

(2) Ἰωάννης ὁ Βαπτιστής. Cod. Reg. Ιώνας,
καὶ Βαπτιστής.

(3) Ἀδικήσατεν ἡμᾶς. Ita cod. Reg. 2022 In
edit. ἡμᾶς deest.

(4) Αὐτοί γνησίως τοῖς ἀρω. Morel.: Legitimus
dient suveris et cœlestibus.

P. ΓΙΓΑΝΤΙΟ (5).

Quis sit ille Gigantius, quem in curmīnibus parte II, epigram. 2, Sigantium appellat, non novimus. Inter erratas gaudio superabundat Gregorius, quod dignus sit habitus praece fieri veritatis, sulaque ipsi firma familiaritas cum iis qui sic affecti sunt.

“Ησθην τῇ κλήσει, ὑπερήσθην οὖς γράφεις, οὐχ Α δέτι ἐπαινούμεθα (μικρὸν γάρ), ἀλλ’ δέτι φρονᾶς δρῶς· καὶ δεσμός σοι τῆς πρὸς ἡμᾶς ἀγάπης ἡ τῶν αὐτῶν ἐλπίς, καὶ ἡ γνησία τῆς Τριάδος προσκύνησις, ἣν φεγγόμεθα μᾶλλον ἢ ἀναπνέομεν, καὶ μετὰ κινδύνων, καὶ ἀκινδύνως (6)· τὰ μὲν δὲλα διδόντες τοῖς καιροῖς, ὡς δὲν βούλωνται (7), περιφέρειν, τοῦτο δὲ ἀκίνητον ἐν ταῖς ψυχαῖς ἔχοντες, τὸν μόνον ἄφθονον θησαυρὸν, καὶ δυτικὰς ἡμέτερον· ὡς ἔνωγε, δταν τὸν δὲλλο ἐνθυμηθῶ, καὶ δσαι θλίψεις αἱ μὲν περιέσχον ἡμᾶς, αἱ δὲ περιέχουσι, καὶ τὴν ἀνωμαλίαν τῶν δινῶ καὶ κάτω στροβούντων ἡμᾶς κακῶν (8), καὶ τὸν πόλεμον δὲν πολεμούμεθα ὑπὸ πάντων, οὐδὲν ἀδικούντες, πρὸς τοῦτο δὲ ἀποδέψου μόνον, δέτι κήρυξ γενέσθαι τῆς ἀληθείας κατηγόρῳ, παρερθίμιμένης τε καὶ ἀπεπτυσμένης ἐν τῇ ἐρήμῳ (9) διδασκαλίας ὑγιαινούσης, καὶ ἀδάπτῳ, καὶ ἀνύδρῳ, κατὰ τὸ γεγραμμένον· μικρὸν εἰπάν, δτι λόγω πάσαν ἀδημονίαν, δὲλλ καὶ ὑπερήδομαι (10), ὡς μειζόνων ἡ κατ’ ἐμαυτὸν ἡξιώμενος. Πρὸς οὐν τὶ ταῦτα (11) γράψω; Ήν’ ἐκεῖνο δηλώσω, δτι μόνη μοι βεβαῖα φιλία καὶ οἰκείωσις πρὸς τοὺς οὐτικὰς ἔχοντας. Τῶν δὲ οὐτως ἔχόντων (12) τίς δὲν ἐκῶν ἀπολέποιτο εὑρόντων; τίς δὲ μείζων ἕστη τοῦ τοιούτοις συνεορτέζειν (13); Εἴ δὲ ἡ ἀρέβωστα, καὶ διχειρῶν ἐμποδίζει τὴν προθυμίαν, οἷσα μὲν αὐτὸς τὴν ζημίαν· συγγινώσκετε (14) δὲ νύμελος, καὶ καὶρὸν δὲλλον συντυχίας ἡμῖν ἐπεύχεσθε.

C. GIGANTIO.

Gavisus sum vocatione: iis, quæ scribis, letitias gestii, non quod laudemur (parum enim est), sed quia recte sentis, et vinculum tuæ erga nos charitatis, eorumdem spes est, et germana Trinitatis adoratio, quam enuntiamus magis quam spiramus, et cum periculo, et extra aleam periculi; cum cetera temporibus permittamus, ut ea, quoniam voluerint, versent ac circumferant; hoc autem immutabile in animis habemus, solum invidit expertem **83** thesaurum et vere nostrum: quare quidem ego cum alia mente agito et quot seruantes partim circumdederint nos, partim circumducent, et inæqualitatem malorum quæ nos sursum deorsumque exagitant, et bellum quo urgenter ab omnibus, nullam inscrentes injuriam, tuncque ad hoc unum specto, quod dignus habitus sim fieri præce veritatis, cum projecta esset ac despacta in terra deserta, et invia, et inaquosa, ut scriptum est²⁰, sana doctrina: prope dixerim, omnem anxietalem executio, sed et gaudio superabundo, ut majoribus, quam conditio mea postulat, honoratus. Ad quid igitur hæc scribo? ut illud declarem, solam mihi firmam esse amicitiam et familiaritatem cum iis qui ita se habent. Ecquis vero sani capit is, iis sponte desit, qui sic animis comparati sunt? Quæ major solemnitas, quam cum talibus festum celebrare? Quod si infirmitas et hiberna tempestas prohibeat alacritatem, feram sane ipse damnum, vos autem condonate, et aliam congressus occasionem C nobis apprecamini.

MONITUM.

Insignes sunt præ ceteris duæ Gregorii ad Cledonium presbyterum epistolæ, quæ hactenus inter orationes numeratae sunt, et 50 et 51 sedes occuparunt.

Prioris epistolæ pars magna in Ephesino concilio (15) honorifice cum hac præfatione laudatur: Gregorii magni sanctissimi episcopi Nazianzeni, etc. In concilio quoque Chalcedonensi (16) tanquam propria concilii totius ab eoque adoptata profertur; ab innumeris scriptoribus citantur epistolæ illæ ad Cledonium: a Joanne Maxentio, a Petro Diacono, a Justiniano Augusto, a Theodoreto, etc. Ambæ illæ epistolæ plaustra conviciorum et contumeliarum ab hereticis, quorum errores in iis refelluntur, Gregorio meruerunt. Non enim tantum prava Apollinaristarum jam nata, verum etiam Nestorii et Euthychitis dogmata, priusquam nascerentur, profligantur. Scripsit has epistolæ Gregorius hand Constantiopolis, ut visum est Eliæ Cretensi, sed Arianzi, ubi abdicata sede Constantinopolitana versabatur. Quod

²⁰ Psal. LXXI, 3.

(5) Alias CCXXXIX. Scripta anno 382.

(6) Καὶ διερύνως. Cod. 2022 ἢ ἀκινδύνως.

(7) Ως δὲν βούλωνται. Cod. id. ὡς δὲν βούλονται.

(8) Στροβούντων ἡμᾶς κακῶν. In cod. Reg. κακῶν deest.

(9) Ἐν τῷ ἐρήμῳ. Cod. Reg. ἐν γῇ ἐρήμῳ. Veritit Morel.: Tum ad hoc tantum specie quod præconio veritatis dignus sim habitus, quæ projicitur et exprimitur in deserto doctrine sanæ, in invio loco et aqua destituto.

(10) Καὶ ὑπερήδομαι. Morel.: Et gaudio delibutus sum. Videntur hæc exsultantis Gregorii, ait Com-

D bef., de suscitata Constantinopoli vera fide et orthodoxa.

(11) Πρὸς οὐν τὶ ταῦτα. Ita codd. nostri. In edit. πρὸς οὐν σε ταῦτα, igitur hæc ad te scribo.

(12) Τῷρ δὲ οὐτως ἔχόντων, etc. Morel.: Ecquis vero libens et prudens desereret ita affectos?

(13) Συρεορτάζειν. Ita codd. nostri. In edit. ἐστάζειν.

(14) Συγγινώσκετε. Cod. Reg. συγγινώσκοτε.

(15) Tom. III Conc., p. 514.

(16) Tom. IV, p. 826, 827, 830.

quidem vel inde constat, quod cum Apollinaristis, quos exagitat, controversiam non habuit, nisi postquam Constantinopoli rediit.

Scripta itaque prima epistola, cum Apollinaristae, quos furantes raptantesque Nazianzenas oves Gregorius Nazianum reversus inveniens, ea spe pertulerat, ut lenitate sua mansuetos redderet ac placidos, paulatimque emolliret, hinc peiores effecti, non modo simplicioribus animis pravam suam doctrinam infundere, sed Gregorium etiam tanquam idem secundi sentientem ausi sunt insimulare. Tum vero Gregorius, ne malum latius grassaretur, scribere coactus est. Ne nunc quidem, inquit, credas mihi velim, scripassesemus, nisi Ecclesiam lacerari atque discindi videremus. Sic teretes non nisi necessitate compulsi calamum stringebant. Neque alius epistolarum ad Cledonium scopus, aut alia occasio, nisi quod secundam in gratiam Catholicorum magis scripasse videatur, seu de fide Theologi non nihil illi dubarent, seu, si placet Eliae, id tantum pterent, ut regulam fiduci quamdam et canonem haberent, a quo pravas haeresis doctrinas exigerent. Porro Cledonius, ad quem uita scripta est, is ipse est, ut rideatur, quem Nazianense diaconos solitarium principem Hellenio commendans miris Theologus effert laudibus; qui Gregorii Testamento presbyter Iconii subscriptis. Ipsi constat litteris, Cledonium, ad quem scriptae sunt, presbyterum suisse, eumque pietate ac fide insignem; cuius erat in Ecclesia docere et coarguere, pravumque dogma ne serperet advigilare, etc. — Haereticorum novandum libido, fraudesque ut simpliciores decipiunt: circa Trinitatem et Filii Dei incarnationem Christianum dogma: Apollinaristarum maxime errores et figurae insectatur Gregorius et tentat comprimere, penitusque a Cledonio ut quae ipsi scribuntur, haec apud multitudinem velit attestari.

CL. AD CLEDONIUM PRESBYTERUM CONTRA APOLLINARIUM

EPISTOLA I.

Perquam honorando ac Deo charissimo fratri et A compresbytero Cledonio, Gregorius in Christo gaudere.

Scire cupimus, quænam haec tanta sit circa Ecclesiam novandi libido, ut cuivis volenti ***, atque, ut Scripturæ vocabulo utar, **84** prætergredienti, ovile præclare ductum et institutum discerpere, ac per furtivos impetus, vel potius prædatorias et absurdas doctrinas diripere liceat. Nam si quid haberent, quo in nobis circa fidem improbare ac condemnare possent, qui nunc impetum fecerunt, ne sic quidem tamen, nobis non aimonitis, hujusmodi facinus aggredi par erat. Prius enim, vel persuadere, vel persuaderi velle oportebat (si modo nos quoque aliquo et numero sumus, ut qui Deum metuamus, et pro fidei defensione magnos labores subierimus, deque Ecclesia bene meriti simus), ac tum, si tum etiam, res novas moliri; sed tamen hac ratione petulantibus et contumeliosis hominibus aliqua fortassis excusatio suppetret. Postquam autem fides nostra, et scriptis consignata, et verbis expressa, et hic et longius, et in periculis illi quidem res hujusmodi tentant, hi autem quietem agunt?

Nec vero adhuc illud indignum censendum est (quamvis utique grave atque indignum sit), quod homines isti pravam suam sententiam simplicioribus animis per versatores et improbores infundunt, sed quod de nobis falso comminiscuntur, tanquam idem ac illi sentiamus et sapiamus, escam videlicet hamo circumdantes, improboque per hunc obtentum cupiditatem suam explen-

*** Psal. lxxix, 13.

(17) Alias orat. L. Scripta anno 382. — 'Επιστολὴ α'. Colb. 3 κατὰ Ἀπολλιναρίου λόγος β'. Morel. λόγος α'.

(18) Θεοφιλεστάτῳ ἀδελφῷ In cod. Reg. B et Orat. 2 dedit ἀδελφῷ.

(19) Βουλόμεθα. Combeb. βούλομαι.

(20) Νῦν ἐπεισθόντες. Montac., Morel. ac Combeb. ἐπεισελθόντες.

(21) Μετά κινδύνων, etc. Colb. 3, μετά κινδύνου, καὶ ἄγει κινδύνου.

PA'. ΠΡΟΣ ΚΑΛΑΘΩΝΙΟΝ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΝ ΚΑΤΑ ΑΙΟΔΔΙΝΑΡΙΟΥ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Α' (17).

Τῷ τιμωτάτῳ καὶ θεοφιλεστάτῳ ἀδελφῷ (18) καὶ συμπρεσβυτέρῳ Κληδονίῳ Γρηγόριος ἐν Κυρίᾳ χαῖρετον.

Βουλόμεθα (19) μαθεῖν, τίς ἡ καινοτομία περὶ τὴν Ἐκκλησίαν, ἐν ᾧ ἔξῃ παντὶ βούλομένῳ καὶ παραπορευόμενῳ, κατὰ τὸ γεγραμμένον, διασπὸν τὴν ποιμήνην καλῶς τὴν καταγωγεῖν κλοπιμαίοις ἐρόδοις, μᾶλλον δὲ ληστρικοῖς καὶ παραλόγοις διδάγμασιν. Εἰ μὲν γάρ εἶχον τι καταγινώσκειν ἡμῶν περὶ τὴν πίστιν οἱ νῦν ἐπεισθόντες (20), οὐδὲ οὗτοι μὲν χωρὶς ὑπομνήσεως ἡμῶν ἔδει τὰ τοιαῦτα τολμᾶν. Πείσασι γάρ ἔχρην ἡ πεισθῆναι θελήσαι πρότερον (εἰπερ τις καὶ ἡμῶν λόγος, ὡς τὸν θεὸν φορουμένων καὶ κοπιασάντων ὑπὲρ τοῦ λόγου, καὶ τὴν Ἐκκλησίαν ὥφελταντων), καὶ τότε, εἰπερ ἅρα, καινοτομεῖν, πλὴν καὶ ἀπολογία τις ἡνὶ τοῖς θερισταῖς. Ἐπειδὴ δὲ καὶ ἐγγράφως καὶ ἀγράφως, καὶ ἐνταῦθα καὶ πορθμάτερω, καὶ μετὰ κινδύνων (21) καὶ ἀκινδύνως, ἡ πίστις; τῷν τε κεκήρυκται, πῶς οἱ μὲν ἐγχειροῦσι τοῖς τοιούτοις, οἱ δὲ ἡσυχάζουσι (22);

C et in tranquillitate prædicata est, quoniam pacio illi quidem res hujusmodi tentant, hi autem quietem agunt?

Καὶ οὐχὶ τοῦτο πω δεινὸν, καίπερ δν δεινὸν, εἰ τὴν ἁυτῶν κακοδοξίαν (23) ἀνθρώποι ταῖς ἀκεραιοτέραις ψυχαῖς διὰ τῶν κακουργοτέρων ἐναποτελεῖνται (24), ἀλλ' δτε καὶ ἡμῶν καταψεύδονται, ὡς δικοδέξων καὶ δικοφρόνων, τῷ χαλκῷ τὸ δέλεαρ περιβάλλοντες, καὶ διὰ τοῦ προσχήματος τούτου εἰ διατελεῖται κακῶς ἐκπληρούντες, καὶ τὴν ἀπλότητα ἡμῶν, ἐξ ἡς ἀδελφῶντος ἀντοὺς ἀωρῶμεν, καὶ

(22) Οἱ δὲ ἡσυχάζοντος. Combeb. Μή αὐτοὶ εἰσιν.

(23) Κακοδοξία. Ita Colb. 5, et in quibusdam edit. Habent nonnulli κακοδοξίαν, ναναν συαν σεντιαν.

(24) Εραποτίθεται. Montac., Morel. ac Combeb. legunt ἐναποτελεῖνται λόγων, περ versatores fallaciores sermones infundunt. Mox vertit Bill.: Sed quod nos etiam insimulant, tanquam idem sentientes et eodem modo affectos.

οὐκ ἀλλοτρίους, ταχίας ἐφόδιον ποιησάμενοι· οὐ μόνον δὲ, ἀλλ' ὅτι καὶ ὑπὸ τῆς δυτικῆς συνόδου (25) δέδεχθαι φασίν, ὡς πυνθάνομαι, ὑφ' ἡς τὸ πρότερον ἡταν καταχριθέντες, ὡς πᾶσιν εὑδηλον. Εἰ μὲν οὖν ἐδέχθησαν ἢ νῦν ἡ πρότερον οἱ τὰ Ἀπολλιναρίου φρονοῦντες, τούτο δειξάτωσαν, καὶ τῆμεῖς στέρξομεν. Δῆλον γάρ (26), οὐτε τῷ ὀρθῷ λόγῳ συνθέμενοι· οὐδὲ γάρ ἐνδέχεται (27) ἀλλακά, εἰ τούτου τετυχήκασι. Δείξουσι δὲ πάντας, ἢ διὰ τόμου συνθίκου, ἢ διὰ ἀποστολῶν κοινωνιῶν· οὗτος γάρ τῶν συνδόνων ὁ νόμος. Εἰ δὲ λόγος τοῦτο ἔστι· καὶ ἀναπλασμὸς, εὐπρεπείας ἔνεκεν αὐτοῖς καὶ πιθανότητος τῆς πρᾶς τοὺς πολλοὺς εὐρημένος διὰ τὸ τῶν πρωτόπων ἔξιστον, διδάξοντας τὴν ἡρεμεῖν, καὶ διέλεγχο. Τῇ γάρ σῇ πολεῖτε καὶ ὀρθοδοξίᾳ τοῦτο πρέπειν ὑπόλαμβάνομεν.

οἱ personarum auctoritatem apud multiūdinem iuris doce, ac coargue. Tunc quippe rite rationi ac recte fidei hoc convenire existimamus.

Μή ἀπατάτωσιν οἱ ἀνθρώποι, μηδὲ ἀπατάσθωσαν, ἀνθρώπους δινούν διχόμενοι τὸν Κυριακὸν (28), ὡς αὐτοὶ λέγουσι, μᾶλλον δὲ τὸν Κύριον τῆμῶν καὶ Θεόν. Οὐδὲ γάρ τὸν ἀνθρώπου χωρίζομεν τῆς θεότητος, + ἀλλ' ἔνα καὶ τὸν αὐτὸν δογματίζομεν, πρότερον μὲν οὐκ ἀνθρώπου, ἀλλὰ Θεὸν καὶ Γίδην μόνον (29) προσώπων, ἀμφὶ γῇ σώματος, καὶ τῶν δοσα σώματος, ἐπειδεὶς δὲ καὶ ἀνθρώπουν, προστληψάντα υπὲρ τῆς σωτηρίας τῆς ἡμετέρας, παθήσαν σαρκί, ἀπαθῆ θεότητι, περιγραπτὸν σώματι, ἀπεργραπτὸν πνεύματι, τὸν αὐτὸν ἐπίγειον καὶ οὐράνιον, δρώμενον καὶ νοούμενον, χωρῆσθεν καὶ ἀχώρητον, ἵν' ὅλη ἀνθρώπων τῷ αὐτῷ καὶ θεῷ διος ἀνθρώπος ἀναπλασθῆ πεσῶν ὑπὸ τὴν ἀμαρτίαν.

Εἴ τις οὐ θεοτόκον τὴν ἀγίαν Μαρίαν (30) ὑποκρίνεται, χωρὶς ἔστι (31) τῆς θεότητος. Εἴ τις ὡς διὰ τωλῆνος τῆς Παρθένου δραμεῖν (32), ἀλλὰ μὴ ἐν αὐτῇ διαπεπλάσθαι λέγοι θεῖκῶς ἀμα καὶ ἀνθρωπικῶς· θεῖκῶς μὲν, διὰ τὸν ἀνδρός· ἀνθρωπικῶς δὲ, διὰ τὸν νόμῳ χυήσεως; (33), δομοις ἀθεος. Εἴ τις διαπεπλάσθαι τὸν ἀνθρώπουν, εἰσ' ὑποδεδυκέναι (34)

(25) Υπὸ τῆς δυτικῆς συνέδου. Damasus urbis Romae episcopus et Petrus Alexandrinus, cum Apollinarii hæresim latius serpere agnoverint, coacto Romæ concilio, alienam eam esse ab Ecclesia universalis statuerunt, ut scribit Nicephor lib. xi, cap. 12. ubi multa de Apollinario et illius a fide orthodoxa defectione. Romanum illud concilium occidentale synodum hic videtur intelligere. Haec Bill.

(26) Δῆλος γάρ, εἰc. Coulef. Liqueat enim ea ratione receptos fuisse, quod recte fidei assensum prebuerint.

(27) Οὐδὲ γάρ ἐνδέχεται. Colb. 3, οὐδὲ γάρ ἐνδέχεται.

(28) Ἀρθρωπο... Κυριακό. Hominem Dominicum. Hanc vocem bene reprobavit Gregorius: et talenū usi sunt nonnulli Patrum; at non immixto, altius animum attendentibus. Ipsi postea displituit. Sic Augustino qui de illa Retract. lib. 1, cap. 19. ait: Non video ultrum recte dicatur homo Dominicus, qui est mediator Dei et hominum, homo Christus Jesus, cum sit utique Dominus. Dominicus autem homo quis in ejus sancta familia non potest dici?

A tes, ac simplicitatem nostram, qua fibebat, ut fraternali affectu, non autem alieno animo eos aspiceremus, in prævitalis occasionem et subsidium arripientes. Ad quam indignitatem illud etiam accedit, quod ab occidentalī synodo sese, ut audio, susceptos esse aiunt, a qua prius fuerant condemnati, ut cuivis est exploratum. Acquidem, si vel nunc, vel ante suscepti sunt, qui Apolinarii placita sectantur, hoc ostendant, et nos acquiescemus. Perspicuum est enim eos, ut recte doctrinæ assentientes, susceptos fuisse: nec enim aliter se res habere potest, si hoc consecuti sunt. Omnino autem ostendent, vel per synodalem libellum, vel per epistolæ communionis indices: nam hic synodorum mos est. Si autem hoc merus est sermo ac segmentum, B speciosi cuiusdam decoris causa, et ut fidem sibi concilient, ab ipsis excogitatū, 85 quiescere

No homines isti alios decipient, vicissimque ipsi decipientur, hominem Dominicum, ut ipsi loquuntur, vel potius Dominum nostrum et Deum, mentis expertem esse asserentes. Neque enim hominem a divinitate separamus, sed unum et eundem profitemur, prius quidem non hominem, sed Deum et Filium unicum, ac sæculis omnibus antiquorem, a corpore rebusque omnibus corporis purum et secretum; in fine autem etiam hominem, propter salutem nostram assumptum, carne passibilem, divinitate impassibilem, corpore circumscriptum, C spiritu incircumspectum, terrenum eundem et celestem, visibilem et intelligibilem, comprehensibilem et incomprehensibilem; ut per eundem, totum hominem simul ac Deum, totus homo in peccatum lapsus reflingatur.

Si quis sanctam Mariam Deiparam non credit, extra divinitatem est. Si quis Christum per Virginem tanquam per canalem fluxisse, non autem in ea divino simul et humano modo formatum esse dixerit, divino, quia absque viri opera; humano, quia humani conceptus lege, æque atheus est. Si quis formatum hominem fuisse, Deumque postea

Et hoc quidem ut dicrem, apud quosdam legi tractatores catholicos divinorum eloquiorum. Sed ubique hoc dixi, dixisse me nolle. Postea quippe vidi non esse dicendum, quanvis nonnulla possit ratione defendi.

(29) Καὶ Υἱὸν μόνον. Ita cod. Reg. B, Orat. 2, Colb. 3, 6, 9, Morel. ac Combef. In edit. καὶ Υἱὸν μονογενῆ, et Filium unigenitum.

(30) Τὴν ἀγίαν Μαρίαν. Ita Montac., Morel. et Combef. In edit. ἀγίαν doceat.

(31) Χωρὶς κοστοῦ. Cod. Reg. B, Orat. 2, Colb. 3, χωρὶς έσται. Colb. 9, χωρὶς έστω.

(32) Δραμεῖν. Montac., Morel. ac Combef. διαδραμεῖν, transiisse, excurrise.

(33) Νόμῳ χυήσεως. Bill., juxta pariendo conceptum; at melius Combef., juxta humani conceptus legem, quod utero gestatus, et ad justam molem per incrementa perductus.

(34) Εἰσ' ὑποδεδυκέναι. Deumque postea subiisse, quasi iam existenti homini deitas accesserit, non in ipso Deo existentiam ac subsistentiam primo ortu humanitas nacta sit.

subiisse dicat, damnationi obnoxius est. Hoc enim non Dei generatio fuerit, sed generationis fuga. Si quis duos filios, alterum ex Deo et Patre, alterum ex matre, non autem unum atque enidem induxit, is ab ea queque filiorum adoptione^{**} excidat, quae recte credentibus promissa est. Quamvis enim duas naturas sint Deus et homo, quippe qui anima sit et corpus, non tamen duo filii et dīi : quemadmodum ne hic quidem duo homines, tametsi Paulus ad hunc modum internam et externam hominis partem appellaverit[†]. Atque, ut paucis rem complectar, aliud quidem atque aliud sunt ea, ex quibus Salvator, § 36 (quippe cum non idem sit quod cerni non potest, cum eo quod in aspectum cadit; et quod temporis expers est, cum eo quod tempore subest) : non tamen alias atque alias : absit. Ambo enim hæc connexione unum sunt, Deo nimirum humanitatem, atque homine divinitatem suscipiente, aut quocunque tandem nomine quispiam uti malit. Porro aliud et aliud dico, contra quam in Trinitate res habet. Illic enim alias atque aliis, ne personis confundamus : non autem aliud atque aliud, quoniam tria quoad divinitatem unum et idem sunt.

Si quis divinitatem in eo, velut in propheta, per gratiam operatam fuisse, non autem secundum essentiam copulatam fuisse atque copulari dixerit, a præstantiori afflato vacans sit, imo contrario impleatur. Si quis crucifixum non adorat, anathema sit, atque in eorum qui Deum interemerunt numerum ascribatur. Si quis eum ex operibus perfectum fuisse, aut post baptismum, vel resurrectionem a mortuis, in filium adoptatum dixerit, quemad-

A λέγοι Θεόν, κατάχριτος. Οὐ γάρ γέννησις θεοῦ τούτο ἔστιν, ἀλλὰ φυγὴ γεννήσεως. Εἰ τις εἰσάγει δύο Υἱοὺς, ἐνν μὲν τὸν ἐκ θεοῦ καὶ Πατρὸς, δεύτερον δὲ τὸν ἐκ τῆς μητρὸς, ἀλλ' οὐχὶ ἵνα καὶ τὸν αὐτὸν, καὶ τῆς υἱοθεσίας ἐκπέσον τῆς ἐπηγγελμένης τοῖς δρῶσι πιστεύουσι. Φύσεις μὲν γάρ δύο θεός καὶ δύνθρωπος, ἐπει καὶ φυχὴ καὶ σῶμα (35). οὐδὲ δὲ οὐδός, οὐδὲ θεοί. Οὐδὲ γάρ ἐνταῦθα δύο ἀνθρώποι, εἰ καὶ οὗτος δ Παῦλος τὸ ἐντὸς τοῦ ἀνθρώπου, καὶ τὸ ἐκτὸς προστηγόρευσε. Καὶ εἰ δεὶ συντόμως εἰπεῖν, ἄλλο μὲν καὶ ἄλλο τὰ ἑξ ὃν δ Σωτὴρ (εἰπερ μὴ ταῦτα τὸ ἀρχοτὸν τῷ δρατῷ, καὶ τὸ ἀχρονὸν τῷ ὑπὸ χρόνῳ), οὐχ ἄλλος δὲ καὶ ἄλλος μὴ γένοιτο. Τὰ γὰρ ἀμφότερα ἐν τῇ συγχράσει (36), θεοῦ μὲν ἐνανθρωπίσαντος, ἀνθρώπου δὲ θεοιδέντος, η δπως ἀν τις δυομάστει. Λέγω δὲ ἄλλο καὶ ἄλλο (37), ἐμπαλεῖς η ἐπὶ τῆς Τριάδος ἔχει. Ἐκεῖ μὲν γάρ ἄλλος καὶ ἄλλος, ἵνα μὴ τὰς ὑποτάσσεις συγχέωμεν· οὐκ δέ καὶ ἄλλο, ἐν γάρ τὰ τρία καὶ ταῦτα τῇ θεότητι.

B Β Εἰ τις, ὡς ἐν προφήτῃ. λέγοι κατὰ χάριν ἐνηργηκέντας, ἀλλὰ μὴ κατ' οὐσίαν συνῆψθαι τε καὶ συν-ἀπτεσθαι, εἴη κενὸς τῆς χρείτονος ἐνεργείας, μᾶλλον δὲ πλήρης τῆς ἐναντίας. Εἰ τις μὴ προσκυνεῖ τὸν ἑταυτωμένον, ἀνάθεμα ἐστω, καὶ τετάχθω μετὰ τῶν θεοτόνων (38). Εἰ τις ἑξ ἐργῶν τετελειωμένον, η μετὰ τὸ βάπτισμα, η μετὰ τὴν ἐκ νεκρῶν ἀνάστασιν υἱοθεσίας ἥξισθαι λέγοι, καθάπερ οὐδὲ Ἐλληνες παρεγγράπτους εἰσάγουσιν (39), ἀνάθεμα ἐστω. Τὸ

^{**} Ephes. i. 5. [†] I Cor. xv. 45; II Cor. iv. 16; Ephes. iii. 16.

(35) Έχει καὶ φυχὴ καὶ σῶμα, qui quidem homo C et anima est et corpus. Ea est enim humana natura de qua Gregorio controversia cum Apollinaristis. Nec bene Bill : Quemadmodum et anima et corpus. Num duas naturas? at sensus hic falsum sonat. Anima namque et corpus partes sunt unius humanae naturæ, et his Christus, humana natura homo est, ut et divinitas Deus. Novimus et tenemos, inquit S August., serm. 174, mediatorem Dei et hominum, hominem Christum Jesum, in quantum homo erat, ejus esse naturæ cuius et nos sumus. . Et sicut in unus homo, anima et caro, sic et ille unus Christus. Deus et homo.

(36) "Er τῇ συγχράσει. Combes : Ambo coadunatione unum sunt. Addit autem : σύγχρασιν contemporationem dicit Cicero. Quia vox post Eutychen exponenda ut commercium illud divinitatis et humanitatis in uno Christo significet, integra utraque substantia : illa coadunatione Deus homo factus est, et homo deitate imbutus ex quo Deus.

(37) Λέγω δέ ἄλλο καὶ δίλο. Alius est Pater, ait Bill., alius Filius, alius Spiritus sanctus : tres enim distinctæ personæ sunt; at non aliud sunt. Una enim substantia est. In Christo autem alia est divina, alia humana natura : non tamen aliis, atque aliis Christus. Sic Augustinus lib. xi De ciitate Dei, cap. 10., istorum duorum vocabulorum aliis et aliud longe in ratione Trinitatis diversam esse significationem admonet. Spiritus, inquit, Patris et Filii Spiritus sanctus propria quadam ratione hujus nominis in sacris litteris nuncupatur. Alius est autem quam Pater et Filius : quia nec Pater est nec Filius; sed aliud dixi, non aliud,

quia et hoc pariter simplex pariterque bonum est, incommutabile et aeternum. Sic etiam Hilari. lib. ii De Trinitate : Alius, inquit, ab alio, quia Pater et Filius : non natura divinitatis alia et alia, quia ambo unum.

(38) Μετὰ τῶν θεοτόνων. Montac., Morel. et Combe. χριστοτόνων, quam lectionem secutus est Bill., qui vertere non ausus est, Deum interemerunt : θεοτόνων, quod tamen catholicum omnino. Profitemur enim unam in Christo ex duabus naturis, divina ethumana, personam, et cum Ephesina synodo, part. i. c. 26, n. 4 : Ipsum unigenitum Dei Filium ex Patre natum, etiam si secundum propriam naturam impassibilis sit, nostri tamen causa mortem in carne secundum Scripturas passum esse, proprieque carnis afflictiones, quas nimis in crucifixo corpore pertulit, citra illam sui passionem sibi adscivisse. Nec aliud nos docet Apostolus Act. xx, Ephesina Ecclesiae presbyteros alloquens : Attende nobis et universo gregi in quo vos Spiritus sanctus posuit episcopos regere Ecclesiam Dei quam acquisivit sanguine suo. Profusus igitur in redemptionem Ecclesie sanguis, sanguis est ipsius Dei, qui seipsum tradidit, ut sanguine suo acquireret, mundaret, sanctificaret, exhiberetque ipse sibi gloriosam Ecclesiam non habentem maculam aut rugam, sed ut sit sancta et immaculata (Ephes. v. 27).

(39) Παρεγγράπτους εἰσάροντες. Monius apud Lucianum in dialogo cui titulus est : Jupiter tragedus, his verbis utitur : Ac mihi hoc loco, o Jupiter, soli enim sumus, nec ullus hominum in hoc cœtu est, præter nunc Herculem, ac Dionysium et Ganymedem et Esculapium qui nostri sunt et dii

γάρ ήργμένον, ή προκόπτον, ή τελειώμενον, οὐ Θεός, καὶ δὲ τὴν κατὰ μικρὸν ἀνάδειξιν οὕτω λέγηται. Εἰ τις ἀποτεθεῖσθαι νῦν τὴν ἄγλαν σάρκα (40) λέγοι, καὶ γυμνὴν εἶναι τὴν θεότητα τοῦ σώματος (41), ἀλλὰ μὴ μετὰ τοῦ προσλήμματος καὶ εἶναι, καὶ ξεῖν, μὴ ίδοι τὴν δόξαν τῆς παρουσίας αὐτοῦ (42). Ποῦ γάρ τὸ σῶμα νῦν, εἰ μὴ μετὰ τοῦ προσλαβόντος; οὐ γάρ δὴ κατὰ τοὺς Μανιχαίους λήρους (43) τῷ ἡλικίᾳ ἐναποτεθεῖται, ίνα τιμηθῇ διὰ τῆς ἀτιμίας· ή εἰς τὸν ἀλέρα ἔχθη καὶ διελύθῃ (44), ὡς φωνῆς φύσις, καὶ οὐδῆς φύσις, καὶ ἀστραπῆς δρόμος οὐχ ἴσταμένης. Ποῦ δὲ καὶ τὸ φηλαφθῆναι αὐτὸν μετὰ τὴν ἀνάστασιν, ή ὑφθίσεσθαι ποτε ὑπὸ τῶν ἐκκεντούσαντων; Θεότης γάρ καθ' ξενήν τὴν ἀρρετούσας. 'Ἄλλ' ξέει μὲν μετὰ τοῦ σώματος, ὡς ἡμὸς λόγος, τοιοῦτος δὲ οὗτος ὁφθῇ τοῖς μαθηταῖς ἐν τῷ θρεῖ, ή παρεδείχθη, ὑπερνικώσης τὸ σαρκίον τῆς θεότητος. 'Οστερ δὲ ταῦτα λέγομεν ἀποσκευαζόμενοι τὴν ὑπόνοιαν, οὕτω κατεῖναι γράφομεν διορθούμενοι τὴν καινοτομίαν.

lis discipulis in monte apparuit, aut obiter ostensus autem hæc amoliendæ suspicionis causa nescius, sic illis quoque corrigendi novi erroris studio scribimus.

Εἰ τις λέγοι τὴν σάρκα ἐξ οὐρανοῦ κατεληλυθέναι, ἀλλὰ μὴ ἀνεύθεν εἶναι καὶ παρ' ἡμῶν, εἰ καὶ ὑπὲρ ἡμᾶς (45), ἀνάδειξις τοσοῦ. Τὸ γάρ, 'Ο δεύτερος ἀνθρώπων ἐξ οὐρανοῦ, καὶ Οὐρανὸς ἐκουράριος, τοιοῦτοι καὶ οἱ ἐκουράριοι, καὶ Οὐρανὸς ἀράβενχες εἰς τὸν οὐρανὸν, εἰ μὴ ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταδέσις ὁ γέλος τοῦ ἀνθρώπου, καὶ εἰ τι ἄλλο τοιοῦτο, νομιστέον λέγεσθαι διὰ τὴν πρὸς τὸν οὐρανὸν ἴωσιν (46), ὥσπερ καὶ τὸ διὰ Χριστοῦ γεγονόν ταῦτα κάντα, καὶ κατοικεῖν Χριστὸν ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν, οὐ κατὰ τὸ φαινόμενον τοῦ Θεοῦ (47). ἀλλὰ κατὰ τὸ νοούμενον, κιρναμένων ὥσπερ τῶν φύσεων, οὕτω δὴ καὶ τῶν κλήσεων, καὶ περιχωρουσῶν εἰς ἀλήλας τῷ λόγῳ τῆς συμφύτας.

Εἰ τις εἰς δίουν θεόρωπον ἥλπικεν, ἀνδρῶς δυτιῶς ἔστι, καὶ οὐκ ἀξιος δλῶς (48) σώζεσθαι. Τὸ γάρ ἀπρόσληπτον, ἀνεράπευτον δὲ ἡγεται τῷ Θεῷ,

⁴³ Luc. xxiv, 39. ⁴⁴ Zach. xii, 10. ⁴⁵ Matth. xvii, 2. ⁴⁶ I Cor. xv, 47. ⁴⁷ ibid. 48. ⁴⁸ Joan. iii, 13.

ascriptitii, etc. Ascriptitios autem deos vocabant minorum gentium deos, qui ex hominibus in deorum ordinem cooptati fuerant. Cicero De legibus D̄ deos majorum gentium appellat qui semper cœlestes sunt habiti; ascriptitios autem quos in cœlum merita vocaverunt. Hæc Bill.

(40) *Τὴν ἄγλαν σάρκα.* Ita Montac. et Morel. Sic et legit Bill. In edit. ἄγλαν deest.

(41) *Θεότητα τοῦ σώματος.* Ita Colb. 3, a, Montac. et Morel. At Colb. 9, θεότητα τοῦ προσλήμματος.

(42) *Παρονοίας αὐτοῦ.* Ita Montac. et Morel., sicque legit Bill. In edit. αὐτοῦ deest.

(43) *Kατὰ Μανιχαῖον λήρους.* Manichæi, inquit Bill., Christi corpus in sole repositum esse nubabatur: ex illo David loco, psalm. xviii, male intellecto errorem suum haurientes: *In sole posuit tabernaculum suum.* Vesaniam autem et impianum illorum de sole opinionem vide apud August. contra Faustum. lib. xx, cap. 6. Athanas. lib. iii *De assumptione hominis*, Manichæos solicolos vocat:

A modum quos Graeci ascriptitios induerunt, anathema sit. Neque enim id, quod initium habuit, aut proficit, aut perficitur, Deus est: tametsi bac de eo idecirco dicuntur, quod paulatim sese patefecerit. Si quis saeculam carnem nunc depositam esse, nudamque ac corpore vacuam divinitatem esse, non autem cum assumpta carne, et esse, et venturam esse dixerit, adventus illius gloriam non cernat. Ubi enim nunc corpus fuerit, nisi cum ea natura, a qua assumptum est? Non enim scilicet iuxta Manichæorum deliria ⁴⁹ soli impositum est, ut per dedecus honoretur: aut in aerem susum et dissolutum est, ut vocis natura, et odoris fluxio, et fulguris cursus minime consistentis. Ubi etiam illud ponemus quod ipse post resurrectionem contactus suis scribitur ⁵⁰, aut ab iis, a quibus confixus est ⁵¹, aliquando videbitur? Divinitas enim per se oculorum obtutum fugit. Verum cum corpore quidem, ut sentio, veniet; talis autem, quaest ⁵², divinitate carnem superante. Quemadmodum sic illa quoque corrigendi novi erroris studio scri-

B Si quis carnem a cœlo descendisse, non autem hinc atque a nobis esse dixerit, etiamsi supra nos, anathema sit Illud enim, Secundus homo de cœlo ⁵³; et, Qualis cœlestis, tales et cœlestes ⁵⁴; et, Nemo ascendit in cœlum, nisi qui descendit de cœlo Filius hominis ⁵⁵, et si quid aliud ejusdem generis, propter unionem cum cœlesti dici existimandum est: quemadmodum et illud, Per Christum omnia facta esse ⁵⁶, et Christum in cordibus vestris habitare ⁵⁷, non secundum id Dei, quod oculis cernitur, sed secundum id, quod intellectu percipitur, eommisisti videlicet, ut naturis, ita etiam nominibus, atque ob arctissimam conjunctionem inter se vicissim commantibus.

C Si quis in hominem mente carentem sperat, animus profectio est, nec dignus, cui omni ex parte salus afferatur. Nam quod assumptum non est,

Hermogeni tamen hanc hæresim tribuit Theodoreetus.

(44) *Ἐχέθη καὶ διελύθη.* Colb. 3, ἔχθη ή διελύθη, susum vel dissolutum est.

(45) *Παρ' ἡμῶν εἰ καὶ ὑπὲρ ἡμᾶς.* Ita Colb. 3, 6, a, Montac., Morel. ac Combes. Sic etiam Elias Cret. in Comment. In edit. εἰ καὶ ὑπὲρ ἡμᾶς descendit. Reddit Combes. Licei altiori quam nos ratione.

(46) *Διὰ τὴν πρὸς τὸν οὐρανὸν ἐρωσιν.* Inscite Bill., aut typographus, præter cœlestem unionem. Combes. *Unitiois causa quæ cum cœlesti intercedit*, id est, cum V. rbo.

(47) *Οὐ κατὰ τὸ γαυρόμενον τοῦ Θεοῦ.* Non secundum id Dei quod oculis cernitur. Ita Combes. qui addit: Parum theologice Billius, nec alto Gregorii sensu: *Non secundum eam partem quæ in oculis cadit;* ubi extremorum illam ἀντίδοσιν ex naturarum unitione considerat et explicat, jugulatique Nestorianos, quorum voces Bill. velut affectat.

(48) *Οὐκ ἀξιος δλῶς.* Ita codd. nostri, sicque legit Bill. In edit. οὐκ ἀξιος δλος.

erationis est expers : quod autem Deo unitum est, hoc quoque salutem consequitur. Si dimidia tantum ex parte Adamus lapsus est, dimidiatum quoque sit quod assumptum est, et quod salutem accipit; si autem lotus peccavit, toti quoque genito unitus est, atque omni ex parte salutem consequitur. Quocirca ne perfectam salutem isti nobis invideant, aut ossa solum, et nervos, atque hominis picturam Salvatori tribuant. Nam si ipse inanimatus homo est, hoc etiam Ariani aiunt, ut passionem divinitati tribuant, **88** tanquam videlicet quod corpus moveat, idem quoque patiatur. Si autem animatus quidem, verum mentis expers, quo tandem modo hominis nomen sustinebit? Neque enim homo animal est mente carens. Atque illud necesse est, ut species quidem et larva humana sit, anima autem equi cujuspiam, aut bovis, aut alijs animalis mentem non habentis. Ac proinde illud Veritate delusus sum, ut qui, alio honore affectu, vere ac mentis inopia laborare desinant.

At, inquit, divinitas mentis loco sufficiebat. Quid autem hoc ad me? Divinitas enim cum sola carne homo non est, immo nec cum sola anima, nec cum utraque, si mens absit, quae etiam magis homo censeri debet. Quamobrem totum hominem retine, ac divinitatem adjunge, ut me plene ac perfecte beneficio afficias. At, inquis, duo perfecta non capiebat. Non sane; siquidem corporeo modo rem expendas. Vas enim unius modii capax duos modios minime continebit, nec corporis unius locus duo aut plura corpora. Si autem ut intelligibilia et incorpora ea consideres, illud animadverte, quod ideo ipse, et animum, et rationem, et mentem, et Spiritum sanctum continui, atque etiam ante me mundus hic (hoc est quod ex visibilibus et invisibilibus rebus constat), Patrem, Filium et Spiritum sanctum. Haec enim eorum, quae in intellectum cadunt, natura est, ut incorporeo atque invisibili modo, et inter se et cum corporibus misceantur, quandoquidem et plurium vocum auris capax est, et multorum ora iisdem aspectari oculis possunt, odoresque olfactu eodem percipi, ita ut nec sensus mutuo comprimantur, vel extrudantur, nec res sensiles ob perceptionis copiam imminuantur.

(49) *Et ἡμισυς.* Colb. 9 et Combef. et ἡμισυ.

(50) *Et δέ δλος.* Vox ἐπταῖς vel excidit, vel subauditur, haucque Bill. supplevit.

(51) *Kai δλως σώζεται.* Colb. 3, 9, et Combef. καὶ δλως σώζεται. Totus etiam salutem consequitur.

(52) *Τούτον καὶ πάσχορτες.* Cod. Reg. B, καὶ τοῦ πάσχοντος.

(53) *Ἀνθρώπειοι εἶται.* Ita Colb. 3, 6, 9, et Morel.; at Colb. a, ἀνθρώπινοι εἶναι. In edit. εἶναι deest.

(54) *Οὐτως ἀρρητινορτας.* Ita Colb. 3, 6, 9, a, et cod. Reg. ac Combef. Sic etiam legit Bill. In edit.: οὐτως, quod non displicet: Tandem aliquando despere desinant.

(55) *O καὶ μᾶλλον ἀνθρωπος.* Multi, inquit Billius, hominem sola mente delinuerunt; Plato præcipue substantiam ipsam rationalis animæ haberi, corpus autem hominis simulacrum et umbram. Vide Mars. Ficinum in argumento xii dialogi Pla-

τοῦ καὶ σώζεται. Ei. ἡμισυς (49) ἐπταισιν δὲ Ἀδάμ, ἡμισυ καὶ τὸ προσειλημένον καὶ τὸ σώζομενον. El δὲ δλος (50), δλω τῷ γεννηθέντι ἡνωται, καὶ δλως σώζεται (51). Μή τοινυν βασκαινέτωσαν ἡμῖν τῆς παντελοῦς σωτηρίας, μηδὲ δστὰ μόνον, καὶ νεῦρα καὶ ζωγραφίαν ἀνθρώπου τῷ Σωτῆρι περιτιθέτωσαν. El μὲν γάρ διψυχος δ ἀνθρωπος, τοῦτο καὶ Ἀρειανὸν λέγουσιν, ἵνεπι τὴν θεότητα τὸ πάθος ἐνέγκωσιν, ὡς τοῦ κινοῦντος τὸ σῶμα, τούτου καὶ πασχοντος (52). El δὲ ἐμψυχος, εἰ μὲν οὐ νοερὸς, πῶς καὶ ἀνθρωπος; οὐ γάρ δνουν ζῶν δ ἀνθρωπος. Καὶ ἀνάγκη τὸ σχῆμα μὲν ἀνθρώπειον εἶναι (53) καὶ τὴν σκηνὴν, τὴν δὲ ψυχὴν Ἰππου τινός, ή βοὸς, ή ἄλλου τῶν ἀνοήτων. Τοῦτο γοῦν ἔσται καὶ τὸ σώζομενον καὶ διεψεύσθην ἐγὼ παρὰ τῆς ἀληθείας. ἄλλου τιμηθέντος, ἄλλος μεγαλυχούμενος. El δὲ νοερὸς, ἀλλ' οὐκ δνοῦς δ ἀνθρωπος, παυσάσθωσαν δντως ἀνοηταίνοντας (54).

quoque erit, cui salus afferatur: atque ego ab ipsa ipse glorier, meque jactem. Si autem mentis particeps, non autem mente carens homo est, despere

τοῦ νοῦ. Τί οὖν πρὸς ἐμὲ τοῦτο; Θεότης γάρ μετὰ σαρκὸς μόνης οὐκ ἀνθρωπος, ἀλλ' οὐδὲ ψυχῆς μόνης, οὐδὲ ἀμφοτέρων χωρὶς τοῦ νοῦ, δ καὶ μᾶλλον ἀνθρωπος (55). Τήρει οὖν τὸν ἀνθρώπου δλον, καὶ μίξον τὴν θεότητα, ἵνα μι τελέως εὐεργετής (56). 'Ἄλλ' οὐκ ἔχωρει, φησι, δύο τέλεια. Οὐδὲ γάρ, εἰπερ σωματικῶς σκηνεῖς. Ἀγγειον γάρ μεδιναῖον οὐ χωρήσει διμέδειμον, οὐδὲ (57) σώματος ἑνὸς τόπος δύο ή πλείω σώματα. C el δὲ ὡς νοητὴ καὶ ἀσώματα, σκόπει δτι καὶ ψυχὴν, καὶ λόγον, καὶ νοῦν, καὶ Πνεῦμα ἄγιον δ αὐτὸς ἔχωρεις, καὶ πρὸς ἐμοῦ τὸν Πατέρα, καὶ τὸν Γίδν, καὶ τὸ ἄγιον Πνεῦμα (58), δ κόσμος οὗτος, τὸ δέ δρατῶν λέγω καὶ δρατῶν σύστημα. Τοιαῦτη γάρ η τῶν νοητῶν φύσις, ἀσωμάτως καὶ ἀμερίστως, καὶ ἀλλήλοις, καὶ σώμασι μίγνυσθαι. Έπει καὶ φωναὶ πλείους ἀκοῇ μιχθωρηταὶ, καὶ δύεις πολλῶν (59) τοῖς αὐτοῖς δρατοῖς, καὶ διφραντοῖς διφρησίς. οὔτε τῶν αἰσθήσεων στενοχωρουμένων ὑπ' ἀλήλων, ή ἐκθλιβομένων, οὔτε τῶν αἰσθητῶν ἀλατουμένων τῷ πλήθει τῆς ἀντιλήψεως.

D tonis *De legibus*, unde Africanus apud Ciceronem in *Somnio* sic Scipionem alloquitur: *Nec enim is es quem forma ista declarat; sed mens cuiusque is est quisque, non ea figura qua digito demonstrari potest.*

(56) *Τελέως εὐεργετῆς.* Montac., Morel. et Combef. τελέως εὐεργετήσες.

(57) *Οὐδέδ.* Colb. 3, a. et Combef. οὐδὲ γάρ.

(58) *Τὸ ἄγιον Πνεῦμα.* Colb. 3, 6, καὶ τὸ Ηνεῦμα τὸ ἄγιον.

(59) *Οὐφεις πολλῶν.* Ita Colb. 3, a. Montac., Morel. ac Combef. In edit. δύεις πλείστων. Μονη πρόδροτοι, cod. Reg. B, Montac. ac Combef. δραταὶ, εἰ πρόδροπτοι, Combef. διφρηταὶ. Vertit Bill.: *Et plurimum a pectus ab iisdem rebus in oculorum sensum cadentibus capi potest, atque idem odoratus ab iisdem rebus quae olfactu sentiuntur, sic nempe ut nec sensus a se ipsis mutuo comprimantur atque in angustias redigantur.*

Πεού δὲ καὶ τέλειος νοῦς ἀνθρώπου τῷ ἀγγέλῳ. Α συγχρίσεις θεότητος, ἵνα τὸ ἔπειρον ἐκθλιβῇ πάρουσα τοῦ μεῖζονος; οὐδὲ γάρ αὐγὴ τις (60) πρὸς ἡλιον, οὐδὲ νοτιὲς ὁλέηγη πρὸς ποταμὸν, ἵνα τὰ μικρὰ προσανέλωμεν (61), οίκου μὲν αὐγῆν, τῆς δὲ νοτίδα, καὶ οὔτε χωρὶς θῆρα τὰ μεῖζα καὶ τελεώτερα. Πῶς γάρ χωρήσει δύο τέλεια, εἰκός μὲν αὐγὴν καὶ ἡλιον, τῇ δὲ νοτίδα καὶ ποταμὸν, τοῦτο διασκεψύμεθα καὶ γάρ πολλῆς διτιῶς τὸ πρᾶγμα φροντίδος δέξιον. "Η ἀγνοοῦσιν, διτιὸν πρὸς τι τέλειον πρὸς ἕτερον ἀιελές, ὡς βουνὸς πρὸς ὄρον, καὶ κάκκος νάτυρος πρὸς κύαμον, ή τι διλλοὶ τῶν μεῖζων σπερμάτων, καὶ τῶν ὄμοιγενῶν μεῖζον λέγηται· εἰ δὲ βούλει· καὶ ἀγγελος πρὸς Θεὸν, καὶ πρὸς ἀγγελον ἀνθρώπος; Τέλειον οὖν ἡμέτερος νοῦς, καὶ ἡγεμονίκον, ἀλλὰ ψυχῆς καὶ σώματος, οὐχ ἀπλῶς τέλειον, Θεοῦ δὲ δούλον καὶ ὑποχειρίον, ἀλλ' οὐ συνηγεμονίκον, οὐδὲ ὅμοτιμον. Ἐπει ταῦτα καὶ Μωάσῆς, Φαραὼν μὲν θεὸς, Θεοῦ δὲ θεράπων, ὡς ἀναγέγραπται· καὶ ἀστέρες νύκτα μὲν περιλάμπουσιν (62), ἡλίῳ δὲ χρούπτονται, ὡς, μηδὲ διτιὸν εἰσὶν, τημέρᾳ γνωρίζεσθαι· καὶ λαμπτὲς ὅληγη μεγάλῃ πυρκαΐᾳ (63) προσωρήσαστα. οὔτε ἀπόλυται, οὔτε φαίνεται, οὔτε χωρίζεται (64), ἀλλ' οἶον ἔστι πυρκαΐᾳ (65), τοῦ ὑπέρ-έχοντος ἐκνικήσαντος.

ut Litteris sacris proditum babetur; et stellae noctem illustrant, a sole autem occultantur, ita ut interdiu ne eas quidem esse agnosci possit; et exigua lucerna magno accenso rogo, nec extinguitur, nec lucet, nec disjungitur, sed totum rogi est ac flamma, superante nimirum eo quod præstantius est.

"Αλλὰ κατάκριτος, φησιν, δὲ ἡμέτερος νοῦς. Τι δαὶ τῇ σάρκι; οὐ κατάκριτος; "Η καὶ ταύτην ἀπο-
σκεύσασι διὰ τὴν ἀμαρτίαν, η κάκεινον πρόσαγε (66)
διὰ τὴν ἀστηράν. Εἰ τὸ χειρὸν προσείληπται, ἵν
ἀγιασθῇ διὰ τῆς σαρκύσεως, τὸ κρείττον οὐ προ-
ληφθήσεται, ἵν ἀγιασθῇ διὰ τῆς ἐνανθρωπήσεως; εἰ
οὐ πτηλὸς ἐξυμάθῃ καὶ νέον φύραμα γέγονεν, ὡς σο-
φὸς, η εἰκὼν οὐ ζυμωθήσεται, καὶ πρὸς Θεὸν ἀν-
κραυθήσεται (67), θεωθεῖσα διὰ τῆς θεότητος; Κά-
κεινο δὲ (68) προσθήσομεν· εἰ διέπτυσται πάντως δ
νοῦς ὡς ἀμαρτητικὸς καὶ κατάκριτος, καὶ διὰ τοῦτο
σῶμα μὲν προσείληπται, νοῦς δὲ παραλείπεται,
συγγράμμη τοὺς πταίουσι περὶ νοῦν. Μαρτυρίᾳ γάρ
Θεοῦ κατὰ σὲ (69) ασφῶς ἐδειξε τὸ τῆς θεραπείας
ἀδύνατον. Εἴπω τὸ μεῖζον· σὺ μὲν διὰ τοῦτο ἀτι-
μάζεις, ὡς βέλτιστε, τὸν ἐμὸν νοῦν (ὡς σαρκο-
λάτρης, εἴπερ ἀνθρωπολάτρης ἡγώ) (70), ἵνα συνδῆσης

⁶⁰ Exod. vii, 1. ⁶¹ Jos. i, 15. ⁶² I Cor. v, 7.

(60) Οὐδέδο τὴρ αὐγὴ τι. Sic emendat Combes. In edit. οὐδὲ γάρ αὐγὴ τις πρὸς ἡλιον, quod Bill.: Neque enim radius quidam, si cum sole conseratur, perfectus est.

(61) Ιτα τὰ μικρὰ προσανέλωμεν. Bill.: Libet enim parva prius sumere, nimirum dominus splendorum, et solem, terras autem humorem et pluviam, ut sic majora et perfectiora concipiant.

(62) Νύκτα... περιλάμπουσιν. Montac. et Morel.

(63) Μεράλη πυρκαΐα, etc. Bill.: Magno incendio adjuncta nec extinguitur nec appareat.

(64) Οὐτέ χωρίζεται. Colb. 3 γνωρίζεται, nec dis-

(65) Ολος ἔστι πυρκαΐα. Bill.: Totum istud est incendium. Legit Combes. δόλον ἔστι μία πυρκαΐα,

A Jam vero quoniam pacto mens hominis, aut an-
geli, si cum divinitate comparetur, perfecta dici
queat, ut alterum loco cedere cogatur majoris præ-
sentis? Neque enim splendor aliquid, si cum sole
conseratur, nec ⁶³ humor exiguus, si cum fluvio;
ni quæ parva sunt prius submoventur, e domo
splendorem, e terra humorem, atque ita quæ ma-
jora sunt ei perfectiora capiantur. Quoniam enim
modo duo perfecta continebunt, hinc nempe domus
splendorem et solem, hinc rursum terra humorem
et fluvium, hoc consideremus; magna enim pro-
fecto cura et animadversione res digna est. An il-
lud eos fugit, quod res eadem, quæ cum aliqua
collata perfecta est, alterius ratione imperfecta sit,
ut collis cum monte collatus, et granum sinapis
B cum saba, aut alio quopiam majori semine, etiam si
lis, quæ ejusdem sunt generis, maius dicuntur: an-
gelus etiam si ita lubet, cum Deo, et homo cum
angelo? Quocirca mens nostra, perfecta illa quidem
est, et principatum tenet, verum in animam et
corpus; non autem simpliciter perfecta; Dei vero
serva et subdita est, non principatus socia, nec
pari honore prædicta. Quandoquidem etiam Moses,
Pharaonis quidem deus ⁶⁴, Dei autem famulus est ⁶⁵,

At mens nostra, inquit, damnata est. Quid autem
caro? annūn damnata? Quare aut hanc quoque
propter peccatum abjice, aut illam etiam propter
salutem adjunge. Si quod deterius est, assumptum
est, ut per incarnationem sanctificetur; annūn,
quod præstantius est, assumetur, ut per humanita-
tis susceptionem sanctitate afficiatur? Si lutum
fermentatum est, o sapientes viri, ac nova con-
spersio exstitit ⁶⁶, imago ipsa non fermentabitur,
et cum Deo temperabitur, per divinitatem deificata⁶⁷
Quin hoc quoque adjiciemus: si mens, ut pecca-
trix et damnata, omnino spreta et rejecta est, ob
eamque cauram omissa mente corpus assumptum
est, ignosci utique par est iis, qui circa mentem
peccant. Dei enim testimonio, de tua sententia,
aperte demonsratum est, eam nulla ratione curari
posse. Dicamne quod maius est? Tu quidem, op-

D totum unus est rogi, una flamma.

(66) Κάκειρο πρόσαγε. Combes. κάκεινον προ-
σάγεται. Fac adjunxeris.

(67) Ἀράραθησται, temperabitur, quæ versio
Græcis respondet; sed cum Patrum vocibus abusi-
fuerint heretici, mallet Combes. consociabitur, co-
pulabitur.

(68) Κάκειρο δέ. Ita Colb. 3, a, Montac. ac
Morel. In edit. δέ deest.

(69) Μαρτυρίᾳ γάρ Θεοῦ κατὰ σὲ. In cod. Reg.
B, et apud Morel. κατὰ σὲ desunt.

(70) Ἀρθρωπολάτρης ἡγώ. Ut idololatriæ vocan-
tur, ait Bill., qui simulacris divinorum honores tri-
buunt, ita Apollinaristæ orthodoxos anthropolatras
appellabant, quod totum hominem a Christo assump-
tum fuisse crederent, sicut eum colerent. Eodem

Uime vir (tanquam sarcolatra, siquidem ego anthropologa sum), idcirco meatem meam contemnis, ut Deum cum carne devincias. **90** *perinde atque aliter astrungi nequeat, ob idque intermedium parietem tollis.*¹¹ *Mea autem ratio, hoc est, hominis minime sapientis et eruditii, quoniam est? Mens menti, ut propinquiori et conjunctiori, jungitur, ac per eam carnem, inter divinitatem et carnis molem, intervenientem.*

Porro autem, quam humanitatis assumptae, vel, ut ipsi loquuntur, incarnationis, causam afferant, videamus. Siquidem ut Deus alioqui incomprehensibilis, comprehendatur, ac sub carne, quasi velo quadam, cum hominibus versetur, scita sane haec ipsis larva est, et hypocrisis fabula: ut interim non dicam alio quoque modo fieri potuisse, ut nobiscum versaretur, quemadmodum prius in ignis rubo¹², et forma humana¹³. Si autem ut simili per simile sanctificato peccati damnationem solvit, profecto quemadmodum carne propter carnem dominatam, et anima propter animam opus habuit, ita etiam mente propter mentem, utpote quae in Adamo non solum peccaverit, sed et prima affecta fuerit, quemadmodum medici in morbis loquuntur. Quod enim mandatum accepit, hoc mandato quoque minime paruit: quod autem minime paruit, hoc etiam eo audacie progressum est, ut illud violaret; quod autem violavit, hoc in primis quoque salute indigebat; quod autem salute indigebat, hoc etiam assumptionem est; ita sit, ut mens assumpta sit.

Hoc nunc, velint nolint, demonstratum est, C geometris, ut ipsi aiunt, ac necessariis demonstrationibus. Tu vero prinde facis, ac si, Ieso hominis oculo, ac pede insuper offenso, pedi quidem medicinam adhiberes, oculum autem incuratum relinqueres: aut, cum pictor aliquid minus recte pinxit, picturam quidem immutares, pictorem autem, velut munere suo recte functum, praetcrires. Quod si, his rationibus prohibiti eo confugunt, ut Deum, remota etiam mente, homini salutem afferre posse dicant, utique potuit etiam, remota carne per solam voluntatem, quemadmodum alia quoque omnia circa corporis operam operatus est, et operatur. Quare cum mente carnem quoque tolle, ut plena et perfecta tibi sit temeritas. Sed scilicet a littera decipiuntur, proptereaque ad D

Θεν πρὸς σάρκα, ὡς οὐκ ἄλλως δεθῆναι δυνάμενον, καὶ διὰ τοῦτο ἔξαιρεται τὸ μεστούχον. Οὐ δὲ ἐμὸς λόγος τίς, τοῦ ἀφίλοσόφου καὶ ἀπαιδεύτου; οὐ νοῦς τῷ νοὶ μέγνυται, ὡς ἐγγυτέρῳ καὶ οἰκειότερῳ, καὶ διὰ τούτου σάρκα μεστεύοντος (71) θεότητι καὶ παχύτητι.

Τίς δὲ καὶ ὁ λόγος αὐτοῖς τῆς ἀνανθρωπήσεως, θωμαῖν, εἴτεν σαρκώσεως, ὡς αὐτοὶ λέγουσιν. Εἰ μὲν ἵνα χωρῆῃ Θεός, ἄλλως ἀχώρητος ἀν, καὶ ὡς ὑπὸ παραπετάσματι τῇ σάρκῃ τοῖς ἀνθρώποις προσομιλήσῃ, κομιδὸν τὸ προσωπεῖον αὐτοῖς, καὶ τὸ δράμα τῆς ὑποκρίσεως· ἵνα μὴ λέγω διτὶ καὶ ἄλλως ὀμιλήσῃ τιμὸν οἴδε τε ἦν, ὥσπερ ἐν βάτῳ πυρὸς καὶ ἀνθρωπίνῳ εἶδε (72) τὸ πρότερον. Εἰ δὲ ἵνα λύσῃ τὸ κατάκρημα τῆς ἀμαρτίας τῷ δόμοιψ τὸ δόμοιον ἀγάπασ, ὥσπερ σαρκὸς ἐδέησ διὰ τὴν σάρκα κατακριθεῖσαν, καὶ φυχῆς διὰ τὴν φυχὴν, οὕτω καὶ νοῦ διὰ τὸν νοῦν, οὐ πταίσαντα μόνον ἐν τῷ Ἀδέμ, ἄλλα καὶ πρωτοπαθήσαντα, ὥσπερ οἱ λετροὶ λέγουσιν ἐπὶ τῶν ἀφρωστημάτων. Οὐ γάρ τὴν ἐντολὴν ἐδέξατο, τοῦτο καὶ τὴν παράβασιν ἐτόλμησεν· δὲ οὐκ ἐφύλαξε, τοῦτο καὶ τὴν παράβασιν ἐτόλμησεν· δὲ παρέβη, τοῦτο καὶ σωτηρίας ἐδέιτο μάλιστα; δὲ τῆς σωτηρίας ἐδέιτο, τοῦτο καὶ προσελήφθη· δὲ νοῦς ἅρα προσελήπται.

Τοῦτο νῦν ἀποδέδειχται, καὶ μὴ βούλωνται, γεωμετρικαῖς, ὡς φασιν αὐτοὶ, καὶ ἀναγκαῖαις ἀποδεῖξει. Σὺ δὲ ποιεῖς παραπλήσιον, ὥσπερ ἀν εἰ δρθαλμῷ ἀνθρώπου πταίσαντος καὶ ποδὸς προσπτιζαντος, τὸν πόδα μὲν ἀθεράπευες, τὸν δὲ δρθαλμὸν ἀθεράπευτον εἰας· ἢ ζωγράφου τι μὴ καλῶς γράψαντος, τὸ μὲν γραφὲν μετεποίεις, τὸν δὲ ζωγράφον ὡς κατορθοῦντα παρέτρεχες. Εἰ δὲ ὑπὸ τούτων ἐξεργάμενος τῶν λογισμῶν, καταφεύγουσιν ἐπὶ τὸ δυνατὸν εἶναι Θεῷ, καὶ χωρὶς νοῦ, σῶσαι τὸν ἀνθρώπον, δυνατὸν δὴ που καὶ χωρὶς σαρκὸς, μόνῳ τῷ βούλεσθαι, ὥσπερ καὶ τὰ ἄλλα πάντα ἐνεργεῖ, καὶ ἐνήργηκεν ἀσωμάτως. "Ανελε οὖν μετὰ τοῦ νοῦ καὶ τὴν σάρκα, ἵν' οὐσι τέλειον τὸ τῆς ἀπονοίας. 'Αλλ' ἀπατῶνται ὑπὸ τοῦ γράμματος, καὶ διὰ τοῦτο τῇ σάρκῃ προστρέψουσι, τὴν συνήθειαν τῆς Γραφῆς

¹¹ Ephes. ii, 14. ¹² Exod. iii, 2. ¹³ Gen. xviii, 1 sqq.

Itaque modo Gregorius Apollinarii sequaces sarcolatas vocat, quod carnem solam ab eo assumptam fuisse contendenter. Superioris enim probavit eos qui mentem tollunt, animam quoque prorsus tollere, utpote in qua nihil sit mente praestantium.

(71) *Μεστεύοντος*. Montac. et Morel. ὡς μεστεύοντος. Verit. Combef. : *Quae media intercedat inter deitatem et carnis molam.*

(72) *'Er ἀρθρωτῷ εἶδε. In humana specie,* videlicet duni sui presentiam patriarchis exhibuit. Christum ab initio inter homines fuisse conversatum existimarunt Patrium nonnulli. Congressus est, inquit Tertullianus, cum patriarchis et prophetis... ediscens jam inde a primordio, jam inde hominem quod

erat futurus in fine. Afferunt quidam, ait Augustinus, lib. xvi *De civ. Dei*, cap. 29, *Dominum Christum, etiam ante indumentum carnis, suis e visibiliem. Est quidem dirince potestatis et invisibilis, incorporalis, incommutabilisque naturae, sine ulla sui mutatione etiam mortalibus aspectibus apparere, non per id quod est, sed per aliquid quod sibi subditum est. Quid autem illi subditum non est? Verum huic sententiae S. Doctor favere non videtur. Addit enim: Multo est credibilis quod et Abraham in tribus, et Lot in duabus viris Dominum agnoscebant, cui per singularem numerum loquebantur, etiam cum eos homines esse arbitrarentur.*

ἀγνοοῦντες. Ἐμεὶς αὐτοὺς καὶ τούτο διδάσκομεν. Αἱ μὲν γὰρ πανταχοῦ τῆς Γραφῆς ἀνθρώπος καὶ Γίδες ἀνθρώπου προσαγορεύεται, τι δὲ πρὸς εἰδότας καὶ λέγεται;

πιονταρεῖται, quibus hoc cognitum est et exploratum?

Εἰ δὲ διισχυρίζονται τῷ (73), Ὁ Λόγος σάρξ ἐγένετο, καὶ ἐσκήριωσεν ἣν ἡμῖν, καὶ διὰ τοῦτο περιέξουσι τοῦ ἀνθρώπου τὸ κάλλιστον, ὥστερ οἱ σκυτεῖς τὰ παχύτερα τῶν δερμάτων (74), ἵνα θεὸν σαρκὶ συγκαλλήσασιν, ὥρᾳ λέγειν αὐτοὺς; καὶ σαρκῶν μόνων (75) τὸν θεὸν εἶναι θεὸν, ἀλλ' οὐχὶ καὶ φυχὴν, διὰ τὸ γεγράφει, Καθὼν ἔδωκας αὐτῷ ἔξουσιαν κάθησης σαρκὸς, καὶ, Πρὸς σὲ κύστα σάρξ ἦξει, καὶ Ἔνιοτετε πάσα σάρξ τὸ δρογια τὸ ἄγεον αὐτοῦ, τοῦτ' ἴστι πᾶς ἀνθρώπος· ἢ πάλιν ἀσωμάτους, καὶ δόρατους κατέβησεν τοὺς πατέρας ἡμῶν εἰς Αἴγυπτον, καὶ τὴν φυχὴν τοῦ Ἰωσήφ δεξέσθαι μόνην ὑπὸ τοῦ Φαραὼ (76), διὰ τὸ γεγράφει, Ἐρ ἐδεμήκοτα πάντες ψυχαῖς κατέβησαν εἰς Αἴγυπτον, καὶ, Σίδηρος δῆθιστης ἡ ψυχὴ αὐτοῦ (77), πρᾶγμα δεθῆναι μή δυνάμενον. Ἀγνοοῦτι γάρ οἱ ταῦτα λέγοντες, διὰ τοντούχων τὰ τοιαῦτα δινομάζεται, ἀπὸ μέρους τοῦ παντὸς δηλουμένου· ὥστερ καὶ, Νεοσσοὶ τῶν κοράκων ἐπικαλοῦνται τὸν Θεόν, ἵνα τὴν δηλωθῆ φύσις, καὶ Πλειάς καὶ Ἐστέρας καὶ Ἀρκτούρος μνημονεύονται ἀντὶ πάντων ἀστέρων, καὶ τῆς περὶ τούτους οἰκονομίας.

Καὶ ἅμα οὐκ ἀλλὰς οἶδόν τε ἡνὶ τὴν τοῦ θεοῦ δηλωθῆναι περὶ ἡμᾶς ἀγάπην, ἢ ἐκ τοῦ μνημονευθῆναι τὴν σάρκα, καὶ διὰ (78) διὸ ἡμᾶς κατέδη καὶ μέχρι τοῦ κείρονος. Σάρκα γὰρ εἶναι φυχῆς εὔτελίστερον, πᾶς γάρ; ἀλλ' ὡς διὰ τοῦ ταῦτα δέξασθαι τὰς δινομίας ἡμῶν ἀναλαβόντος, καὶ τὰς νόσους βαστάσασκος. Ταῦτα μὲν οὖν ἰκανῶς ἐν τῷ παρόντι διὰ τὸ σαφὲς καὶ τοὺς πολλοὺς εὐλόγους. Οὐ γάρ λογογραφεῖν, ἀλλ' ἐπισχεῖν τὴν ἀπάτην βουλόμενοι, ταῦτα γράφομεν, τὸν δὲ τελεώτερον περὶ τούτων λόγον, εἰ δοκεῖ, καὶ διὰ μακροτέρων ἀποδώσομεν.

sed ut errorem et fraudem comprimamus, hæc scribimus, pleniorē et perfectiore de iis rebus disputacionem alias; si videbitur, edituri.

Οὐ δὲ τούτων τοτὶ βαρύτερον, οὐδὲ αὐτὸς τοῦτο πα-

carneum accurrunt, Scripturæ consuetudinem ignorantes: nos hoc quoque **¶** eos docebimus. Nam quod Christus passim in Scriptura, homo, et Filius hominis appelletur, quid apud eos comminorare attinet, quibus hoc cognitum est et exploratum?

Quod si huic loco innituntur, *Verbum caro factum est, et habitat in nobis*[¶], ob idque, ut suores quæ in pellibus crassiora sunt, ita ipsi, quod in homine præstantissimum est, abradunt, ut Deum cum carne conglutinent: tempus est ut ipsi dicant, carnium quoque duntaxat Deum esse Deum, non autem etiam animarum, quoniam scriptum est, *Sicut dedisti ei potestatem omnis carnis*[¶]; et, *Ad te omnis caro veniet*[¶]; et, *Benedicat omnis caro nomini sancto ejus*[¶]; hoc est, omnis homo: aut rursum patres nostros incorporeos et invisibilis in *Egyptum* descendisse, solanque Josephi animam a Pharaone in vincula conjectam fuisse, quoniam scriptum est: *In septuaginta quinque animabus descenderunt in Egyptum*[¶]; et, *Ferrum pertransiit anima ejus*[¶], res profecto ejusmodi, quæ nullis vinculis astringi queat. Ignorant enim, qui haec dicunt, res hasce per synecdochen enuntiari, toto nempe per partem indicato; ut cum ait Scriptura, *Et pulli corrorum Deum invocant*[¶], ut avium natura designetur, et Pleias et Vesperus et Arcturus memorantur[¶], pro eo, ac si diceret omnia sidera, Deique circa ea providentiam.

Iluc accedit, quod non aliter Dei erga nos amor testatus esse poterat, quam ex eo quod caro in memoria fuerit, et quia nostri causa ipse etiam usque ad deteriorem partem sese demisit. Carnem enim anima viliorem esse nemo sanæ mentis inficiabitur. Itaque hic locus, *Verbum caro factum est*[¶], eamdem vim et significationem mihi habere videatur cum eo, quod *peccatum quoque ipsum et malodictum factus esse dicitur*[¶]; non quod Dominus in haec immutatus sit; qui enim id fieri posset? sed quia per id quod haec suscepit, iniquitates nostras sustulit, et moibos portavit. Atque haec quidem in praesentia propter perspicuitatem, et quia vel a rudioribus facile percipi queant, nobis dixisse sufficiat. Non enim ut libros condamus, sed ut errorem et fraudem comprimamus, hæc scribimus, pleniorē et perfectiore de iis rebus disputacionem alias; si videbitur, edituri.

¶ 92 Quod autem his gravius est, ne hoc quidem

[¶] Joan. 1, 14. [¶] Joan. xvii, 2. [¶] Psal. Lxix, 3. [¶] Psal. cxliv, 21. [¶] Act. vii, 14. [¶] Psal. c. v, 18. [¶] Psal. cxlvii, 9. [¶] Job xxviii, 31, 32. [¶] Joan. 1, 14. [¶] II Cor. v, 21. Gal. iii, 13.

(73) Διισχυρίζονται τῷ. Colb. 3, 9, a, διισχυρίζονται τό.

(74) Τὰ παχύτερα τῶν δερμάτων. Perperam Bill. *crassiores pelle*: sic enim perit simililitudo.

(75) Σαρκῶν μόρων. Colb. a, σαρκῶν μόνων. Colb. 3, σαρκῶν μόνων εἶναι θεὸν τὸν θεόν. Colb. 6, σαρκῶν μόνων τὸν θεόν εἶναι, ἀλλ' οὐχὶ, etc.

(76) Ὑπὸ τοῦ Φαραὼ. Montae., Morel. et Combef. ὑπὸ τοῦ Ηερεφῆ, hoc est, *Putiphare*, quam lectio nem confirmat Genes. xxix, 20, ubi non a Pharaone, sed a Putiphare traditus dicitur Joseph in carcere.

(77) Σίδηρος δῆθιστης ἡ ψυχὴ αὐτοῦ. *Ferrum pertransiit anima ejus*; et sic Septuaginta interpres, quam versionem requirit historiæ veritas. Nullibi enim legimus Joseph percussum gladio, at in vincula conjectum. Vulgatam secutus est Bill., reddiditque *ferrum pertransiit animam ejus*, quod Graeco minime respondet, et a mente Gregorii prouersus est alienum.

(78) Καὶ διὰ. Ita Colb. 2, 6, 9, a, Montac. et Morel. In edit. καὶ deest.

(79) Ὁμοιογήσει. Colb. 3, a, Montac., Morel. et Combef. πᾶς ἀν τῶν εὐ φρονούντων διμοιογήσει.

prætermittere convenit: *Utinam absindantur qui vos conturbant* ⁶⁶, ac secundum Judaismum, et secundam circuncisionem, et secunda sacrificea invehunt. Si enim verum est quod asserunt, quid velat quin Christus quoque ad eadem hac abroganda rursus nascatur, et rursus a Juda prodatur, et in crucem tollatur, et sepulture mandetur, et resurgat, ut omnia, quæ ejusdem seriei sunt, impleantur, eodem stellarum motu, iuxta Graecorum circuitum, eadem circumferente? Quæ enim hæc fatalis sors fuerit, ut ex iis, quæ tum contigerunt, aliud partim fiat, aliud partim omitatur? Hoc sapientes viri ostendant, et librorum multitudine gloriantes.

Quonia[m] autem ob librum illum de Trinitate animis inflati, falso nos, ut in fine minime sanos, accusant, ac plerosque velut esca quadam alliciunt, illud scire necesse est, Apollinarium, quamvis deitatis nomen Spiritui sancto dederit, vim tamen deitatis minime custodiisse. Siquidem ex magno, et majori, et maximo, hoc est, ex Spiritu sancto, et Filio, et Patre, tanquam ex splendore, et radio, et sole, Trinitatem constituere (quod quidem in illius libris aperte scriptum est), deitatis scala est, non in cælum subvehens, sed e cælo dejiciens. At nos Deum quidem Patrem et Filium et Spiritum sanctum agnoscimus: hæc autem non nuda nomina, disparates dignitates aut potentias secantia, sed unam eamdemque, ut appellationem, ita divinitatis naturam, et essentiam, ac potentiam.

Quod si quis hæc quidem a nobis recte dici arbitretur, verum hæreticorum communionem objiciat, hoc nostrum esse quispiam ostendat; et tunc vel persuadecimus, vel accedemus. Ante judicium autem, nec aliud quidquam novi moliri tutum est, ne dum rem tantam, et de rebus tantis. Nos quidem ista, et apud Deum et apud homines, contestati sumus, et contestamur. Ac ne nunc quidem, credas mihi velim, hæc scripsissemus, nisi Ecclesiam lacerari atque discindi videremus, **93** tum per alias præstigias, tum per præsens vanitatis concilium. Quod si quis nobis hæc dicentibus et

⁶⁶ Gal. v, 13.

(80) Τὰ πάρτα τὰ τῆς αὐτῆς. Morel. τὰ πάντα τῆς αὐτῆς.

(81) Κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν ἀραχύκλωσιν. Hunc orbem ab eisdem abeundi, ait Bill., et ad eamdem rem reverendi confutat Augustinus, lib. x, cap. 31, *De civit.*, quæ opinio Platonorum fuit, qui circuitus temporum induxerunt, quibus eadem semper suis renovata atque repetita in rerum natura, atque ita deinceps fore sine cessatione asseverarent, ut idem August. docet, lib. xii, cap. 13. Cur autem hunc orbem necessarium putarent Platonici, exponit Vives, lib. x, cap. 31, ne videlicet cum certus esset animarum numerus a Deo, cum mundum hunc architectaretur, creatus, decessent qui terram incolerent homines, mundo æterno et hominibus morti subditis. Revolutionem hanc videtur attingere Tullius in *Somnio Scipionis*.

(82) Τις γάρ η ἀποκλήρωσις. Ita codd. omnes,

αριστεῖν ἀναγκαῖον. Οὐχεὶς καὶ ἀποκόρυφος εἰς ἀραισταῦτες ὑμᾶς, καὶ δεύτερον Ἰουδαῖοις, καὶ δευτέραν περιομήν, καὶ μυστικῶν γεννηθῆναι Χριστὸν εἰς ἀθέτησιν τῶν αὐτῶν, καὶ προδοθῆναι πάλιν ὑπὸ Ἰουδα, καὶ σταυρωθῆναι, καὶ ταφῆναι, καὶ ἀναστῆναι, ἵνα πληρωθῇ τὰ πάντα τὰ τῆς αὐτῆς (80) ἀκολουθίας, κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν ἀναρχύκλωσιν (81), τὰ αὐτὰ περιφερούσης τῆς αὐτῆς τῶν ἀστρων κινήσεως; τις γάρ η ἀποκλήρωσις (82), τὸ μὲν τι γενέσθαι τῶν τότε συμβάντων, τὸ δὲ παρεθῆναι; τοῦτο δεῖξατωσαν οἱ σοφοί, καὶ τῷ πλήθει τῶν βιβλίων φιλοτιμούμενοι.

B Έπειδὴ δὲ τῷ περὶ Τριάδος φυσιούμενοι λόγοι, καταψεύδονται μὲν ἡμῶν, ὡς οὐχ ὑγιῶς ἔχοντων περὶ τὴν πόστιν, δελεάζουσα δὲ τοὺς πολλούς, ἐκεῖνο γενώσκεν ἀναγκαῖον, διτὶ Ἀπολλινάριος μὲν τὸ τῆς Θεότητος δνομα τῷ ἀγίῳ Πνεύματι δύος, τὴν δύναμιν τῆς Θεότητος οὐκ ἐφύλαξε. Τὸ γάρ ἐκ μεγάλου, καὶ μεῖζονος, καὶ μεγίστου συνιστᾶν τὴν Τριάδα, ὡσπερ ἐξ αὐγῆς, καὶ ἀκτίνος, καὶ ἥλιου, τοῦ Πνεύματος, καὶ τοῦ Γίου καὶ τοῦ Πατρὸς ὥσπερ (83) σαφῶς ἐν τοῖς ἐκείνου γέραπται λόγοις), ακλίμαξ ἐστὶ θεότητος, οὐκ εἰς οὐρανὸν ἄγουσα (84), ἀλλ' ἐξ οὐρανοῦ κατάγουσα Ἡμεῖς δὲ Θεὸν μὲν γενώσκομεν τὸν Πατέρα, καὶ τὸν Γίον, καὶ τὸ δῖγονον Πνεῦμα (85). C ταῦτα δὲ οὐ κλήσις ψιλάς, τεμνούσας ἀξιωμάτων ή δυνάμεων ἀνιστῆταις, ἀλλὰ μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ὡσπερ προστηρόπλανην, οὕτω καὶ θεότητος φύσιν, καὶ οὐσίαν, καὶ δύναμιν.

Εἰ δέ τις ταῦτα μὲν δρθῶς οἰεται λέγεσθαι, ἐγκαλεῖ δὲ τὴν τῶν αἱρετικῶν κοινωνίαν, δειξάτω τις τοῦτο τῶν ήμετέρων (86)· καὶ ή πείσομεν, ή ἀναχωρήσομεν. Πρὸς χρίσεως δὲ οὐδὲ δίλο τις κανονομένην ἀσφαλές, μή διτὶ πρᾶγμα τοσούτον, καὶ περὶ τηλικούτων. Ἡμεῖς μὲν οὖν ταῦτα καὶ διαμαρτυράμεθα Θεὸν καὶ ἀνθρώπους, καὶ διαμαρτυρόμεθα. Καὶ οὐδὲ νῦν, εὑρισθεὶς, ταῦτα ἀνέγραψαμεν. εἰ μῆτην Ἐκκλησίαν ἐκρύμμενην διασπωμένην, καὶ τεμνομένην, καὶ ταῖς ἀλλαγαῖς τερατείαις, καὶ τῷ νῦν συνεδρικῷ τῆς ματαιώτητος. Εἰ δέ τις ταῦτα λεγόντων καὶ διαμαρτυρομένων, ή διὰ χρεας τινάς (87),

D Montac., Morel. et Combef., cuius interpretationem sequimur. In edit. ἀποκλήρωσις, vertitque Bill.: *Quæ enim hec attributio fuerit, ut ex iis quæ tum contigerunt aliud faciunt, aliud omissum sit?*

(83) Οὐσερ. Ita codd. nostri. In edit. ὡσπερ.

(84) Εἰς οὐρανὸν ἄγουσα. Montac., Morel. et Combef. εἰς οὐρανὸν ἀνάγουσα, non in cælum sursum rehens.

(85) Τὸ ἄγιον Πνεῦμα. Colb. 3, καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἄγιον.

(86) Αἰτιᾶτο τις τοῦτο τῶν ήμετέρων. Comb.: Ostendat quispiam id ad nos spectare. Bill.: *Hoc nostrorum quispiam ostendat.*

(87) Η διὰ χρεας τινάς, ή διὰ φόρων ἀνῶν (ἀνῶν προ ἀνθρώπων), aut propter quasdam inimicitias aut propter insipientium metum. Paulo post, διὰ μικρού ψυχας, reddit Bill. propter similitates.

ἢ διὰ φόβον ἀνθρώπινον, ή διὰ μικροψυχίας ἀπόπους, ή διὰ τὸ ἀποέμαντον τέως καὶ ἀκυρέντον, ή διὰ τὸ ἔνοχαρές, καὶ πρὸς τάς καινοτομίας ἰτοιμον, διαπτύει μὲν ἡμέας, ὡς οὐδενὸς λόγου ἄξιους, προστρέγει δὲ τοὺς τοιωτοὺς, καὶ διαιρεῖ τὸ καλὸν σῶμα τῆς Ἐκκλησίας, αὐτὸς βαστάσει τὸ κρίμα, δοτις ἐὰν ἥ, καὶ ὑψέξει τῷ θεῷ λόγον ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως. Εἰ δὲ εἰ μακροὶ λόγοι, καὶ νέα ψαλτήρια, καὶ ἀντίφθοργα τῷ Δασιδ (88), καὶ ἡ τῶν μέτρων χάρις, η τρίτη διαθήκη νομίζεται, καὶ ἡμεῖς ψαλμολογήσομεν, καὶ πολλὰ γράψομεν καὶ μετρήσομεν. Ἐπειδὴ δοκοῦμεν καὶ ἡμεῖς Πνεῦμα Θεοῦ ἔχειν· εἰπερ Πνεύματος χάρις τοῦτο ἔστιν, ἀλλὰ μὴ ἀνθρωπίνη καινοτομία (89). Ταῦτα σε βούλομαι διαμαρτύρασθαι τοὺς πολλοὺς (90), ἵνα μὴ βάρος ἔχωμεν, ὡς τοιοῦτο κακὸν παραρώντες, καὶ παρὰ τὴν ἡμετέραν φρεσύματαν, πονηροῦ ἔγγυματος νομήν καὶ ἴσχὺν λαμβάνοντος.

110. Ήταν τε apud multitudinem alterata volumus, dissimilantes, ac per socordiani nostrani committentes

ΠΒ. ΚΑΤΑ ΑΠΟΛΛΙΝΑΡΙΟΥ ΠΡΟΣ ΚΛΗΔΟΝΙΩΝ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Β' (91).

Milit Cledonio Gregorius regulam fidei canonemque ad quem praras hereticorum doctrinas exigerent Catholicici: versutias et sophismata Apollinaristarum aperit et dissolvit.

Ἐπειδὴ πολλοί, προστέλθόντες (92) τῇ σῇ εὐλα-
βεῖς, τεληροφορίαν ζητοῦσι περὶ πίστεως, καὶ διὰ
τοῦτο ἀπήγησας ἡμᾶς ἀγαπητικῶς σύντημον δρον-
τινὸν καὶ κανόνα τοῦ ἡμετέρου φρονήματος, διὰ τοῦτο
ἐγράψαμεν τῇ σῇ εὐλαβεῖᾳ (διὰ πρὸ τῶν γραμ-
μάτων ἐγνώριζες), ὅτι ἡμεῖς τῆς κατὰ Νίκαιαν πι-
στεως, τῆς τῶν ἀγίων Πατέρων τῶν ἑκεί (93) συν-
ελθόντων ἐπὶ καθαιρέσει τῆς Ἀρειανῆς (94) αἰρέ-
σσας, οὐδὲν οὔτε προειμήσαμεν πώποτε, οὔτε προ-
τικὴν δυνάμεθα, ἀλλ' ἑκείνης ἐσμὲν τῆς πίστεως
σὺν Θεῷ καὶ ἐπόμεθα (95), προσδιαρθροῦντες τὸ
ἀλιτπῶς εἰρημένον ἑκείνοις περὶ τοῦ ἀγίου Πνεύ-
ματος (διὰ τὸ μηδὲ κεινῆσθαι τηνικαῦτα τοῦτο τὸ
ζῆτημα), ὅτι μιᾶς θεότητος εἰδέναι χρὴ τὸν Πατέρα,
καὶ τὸν Γίδων, καὶ τὸ ἄγιον Πνεῦμα, θεὸν καὶ τὸ
Ηνεῦμα γινώσκοντας (96). Τοὺς οὖν οὕτω φρονοῦν-

•7 Gal. v, 10.

(88) Ἀρτιφοργα τῷ Δαβίδ. Combef. : *Ex adverso Davidi respondentia*, eique contraria. Illud erat Apollinarii studium, ut heroica paraphrasi psalmos Davidicos suis cantandos tradaret, eaque arte illorum sibi conciliaret animos. Quin vel insciit vel pravitate mentis textum ausus corrumperet, suos facilius disseminabat errores. Idem, quemadmodum narrat Socrates in *Hist. tripl.*, lib. iii., cap. 16, libros Mosaicos carmine vertit, et que in Veteri sunt Testamento historica forma conscripta partim dactylo metro construxit, partim ad formam tragœdiæ dramaticæ elaboravit. Vide Niceph., lib. xi., cap. 12 Ab eo cum videret Gregorius multos suavitate carminis illectos in errorem pertrahi, ut huic malo medicinam asserret, animum ad componendos versus tradidit, multaque in extrema senectute carmina scripsit.

(29) Αλλὰ μὴ ἀρθρωπίνη καιροτοπία. Colb. 3,

contesterib[us], aut propter quasdam commoda,
aut propter humanum metum, aut propter ab-
surdas quasdam pusillanimitates, aut propter
pastoris et gubernatoris inopiam, aut quia pere-
grinus et inusitatis rebus gaudet, atque ad res
novas molierendas promptus et paratus est, nos qui-
dem ut nullius pretii homines aspernatur, ad istos
aulem accurrit, ac pulchrum Ecclesie corpus di-
vidit, ipse judicium portabit, quisquis tandem
fuerit "⁹, atque apud Deum in judicii die causam
dicet. Quod si prolixo libri, et nova Psalteria, Da-
vid.que contrarium sonum edentia, et carminum
lepos, pro tertio quodam testamento habentur : nos
quoque psalmos condemus, et multa conscribemus,
ac versibus completemur; quandoquidem ipsi quo-
que Spiritum Dei nos habere existimamus : si tamen
Spiritus gratia hoc est, ac non potius humana nova-
ut ne pondus habeamus, tanquam hujusmodi malum
tes ut pravum dogma latius seruat, ac robur capiat.

CH. AD CLEDONIUM CONTRA APOLLINARIUM

EP-STOLA II.

Quoniam multi, ad pietatem tuam adeuntes, certam de fide doctrinam quærunt, ob idque a nobis brevem quandam sententiae nostræ regulam et canonem amico animo exegisti, idcirco pietatis tuae scripsimus (quod ante litteras quoque nostras compertum babebas), nimurum nos fidei Nicænæ, quæ a sanctis Patribus, qui illic ad evertendam Arianam hæresim convenerunt, edita est, nec quidquam unquam prætolisse, nec praferre posse; verum ejus fidei, Dei munere, nos esse, ac fore: illud insuper explicantes, quod ab illis minus **94** plene de Spiritu sancto dictum est (propterea quod hæc quæstio nondum excitata et agitata fuerat), nempe unam eamdemque Patris, et Filii, et Spiritus sancti divinitatem agnoscendam esse, Deum quoque videlicet Spiritum proflendo. Eos igitur,

(99) Tunc ad hanc eam Reg. B. tales possunt.

(90) Τοὺς πολλοὺς. Colb. 6, τοῖς πολλοῖς.
(91) Alias Ll. Scripta anno 382. — Πρὸς Κληδόνιον. Colb. 6, 9, et cod. Reg. B., πρὸς Κληδόνιον πρεσβύτερον ἐπιστολὴ β'. Morel. πρὸς Κληδόνιον πρεσβύτερον λόγος δεύτερος. Colb. 3, et Combef. πρὸς Κληδόνιον λόγος α'.

(92) *Proscelaphontes*. Colb. 3, a, Montac., Morel.
ac Combef. προσιόντες.

(93) *Tōr ἐκεῖ*. Montac. et Morel. τῶν ἐκείσε. (94) *Τῆς Ἀριστηῆς*. Montac. et Morel. τῆς ἀριστηῆς.

(95) Σὺν Θεῷ, καὶ ἐσόμεθα. Montac. et Morel.
καὶ ἐσόμεθα σὺν Θεῷ, sicque Bill. interpres, Deo-
que adjuvante fore.

(96) Τὸ Πνεῦμα γινώσκοντας. Colb. 3, a, τὸ Πνεῦμα τὸ ἄγιον γινώσκοντας.

qui ita sentiunt, ac docent, pro sociis habe. quemadmodum et ipsi habemus: eos autem, qui secus sentiunt aversare, atque a Deo et Ecclesia catholica alienos existim. Quandoquidem autem, et de divina humanitatis assumptione, sive incarnatione, quæstio quædam movetur, hoc quoque omnibus de nobis affirma, nos Dei Filium, qui ex Patre primum, ac deinde ex sancta Maria virgine genitus est, in unum jungere, nec duos filios nominare, sed unum et eundem in inseparabili deitate et honore adorare. Quod si quis vel nunc, vel in posterum, his minime assensus fuerit, ipse Deo in die judicii rationem reddet.

Ac nostra quidem adversus amentem eorum de mente sententiam contentio et oppositio, ut brevi complectar, ita se habet: soli enim fere, quod prolixentur, hoc etiam revera patiuntur, ob amentiam nimirum mentem circumcidentes. Ne autem nos hoc nomine accusent, quod Vitalii viri nobis charissimi fidem, quam, ita postulante beato Damaso, Romæ episcopo, litteris consignatam edidit, prius quidem probaverimus, nunc vero repudiemus, de hac quoque re pauca dissereimus. Iste enim, cum apud fidos suos discipulos et arcanorum conscientes, quemadmodum Manichæi, apud eos quos electos vocant, de divinitate disputant, totum suum morbum detegentes, vix etiam carnem Salvatori tribuunt. Cum autem communibus de humanitatis assumptione sententiis, quas Scriptura exhibet, convincuntur ac premuntur, pias quidem dictiones confitentur, verum circa sensum et intelligentiam dolos neclunt, non quidem animæ, nec rationis ac mentis expertem nec imperfictum **95** hominem confitentes: cælerum animæ, et rationis, ac mentis loco divinitatem inducentes, perinde atque ipsa sola cum carne temperata et copulata fuerit, at non etiam humanæ nostræ res et proprietates; etiamsi illa ab omni peccato puritas humana conditione sublimior esset, ac virtuosarum nostrarum affectionum expatriatrix.

(97) Ἐγε κοινωνικούς. Combef.: In communione habe, illis communione jungere.

(98) Ο δογματιζοντι. Ita Colb. 3, 6, 9, a, Montac. ac Morel. legitime Bill. In edit. 8 deest.

(99) Οὐταλλον πλοτιρ. Vitalius, honestate vita conspicuus et apostolicorum dogmatum alumnus, ab Apollinari tandem corruptus est atque in hæresim pertractus. Theodoret. lib. v., cap. 4. Hunc Apollinarium sectatoribus suis Antiochiae praefecit. Niceph. lib. xii., cap. 4, qui et illius supra meminerat lib. xi., cap. 12, ubi et Apollinaristas Vitalianos dictos ab Antiochenis scribit. Cum Vitalio isto se Antiochiae congressum, atque multa de mente Christi disseruisse scribit Epiph., lib. iii. Haec Bill.

(1) Γρηστοις αὐτῶν. Colb. 3, γνηστοις ξανθῶν.

(2) Ἔκλεκτοις λεπομένοις. August. in lib. De hæresibus ad Quodvultdeum, hæres. xlvi, tom. VIII, pag. 14, Manichæos ecclesiam suam voluisse constare duabus professionibus, auditorum et electorum, scribit. Ut autem intelligas, ait Bill., quos electos, quosque auditores vocarent Manichæi, opera prelium erit verba ejusdem August. ex epist. nunc 236 ad Deuterium episcopum hic ascri-

A τας καὶ διδάσκοντας ἔχε κοινωνικούς (97), ἀπει καὶ τιμεῖς τοὺς δὲ ἑτέρως ἔχοντας ἀποστρέψου, καὶ ἀλλοτρίους ἡγού καὶ τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας. Ἐπειδὴ δὲ γαὶ περὶ τῆς θείας ἵνανθρωπήσεως, εἴτουν σαρκώσεως κινεῖται τι ζήτημα, καὶ τοῦτο διορίζου πᾶς περὶ ἡμῶν, διε τὸν Γίλον τοῦ Θεοῦ, τὸν γεννηθέντα ἐκ τοῦ Πατρὸς, καὶ μετὰ τοῦτο ἐκ τῆς ἀγίας παρθένου Μαρίας, εἰς ἐν ἄγομεν, καὶ οὐ δύο νιοὺς ὀνομάζομεν, ἀλλ' ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν ἐν ἀδιαιρέτῳ θεότητι καὶ τιμῇ προσκυνούμεν. Εἰ δὲ τις οὐ συντίθεται τούτοις ή νῦν ή διτερον, αὐτὸς ὑφέξει τῷ θεῷ λόγον ἐν ἡμέρᾳ χρίσεως.

'Η μὲν οὖν πρὸς τὴν ἀνθρητὸν αὐτῶν περὶ τοῦ νοῦ δόξην ἴνστασις ἡμῶν καὶ ἀντίθεσις, ὡς ἐν βραχεῖ, τοιαύτη καὶ οὐτεις ἔχουσα· μόνοι γάρ σχεδὸν δογματιζούσιν (98), οὐτεις καὶ πάσχουσιν, ἀνοίᾳ τὸν νοῦν περικόπτοντες. Ἰνα δὲ μη κατηγορῶστεν ἡμῶν ὡς τὴν τοῦ ἀγαπητοῦ Οὐτελλοῦ πίστιν (99), ήν ἀπατηθεὶς ὑπὸ τοῦ μακαρίου Δαμάσου τοῦ τῆς Ρώμης ἐπισκόπου, Ἑγγραφον ἐπιδέδωκε, πρότερον μὲν ἀποδεχομένον, νῦν δὲ ἀναινομένων, καὶ περὶ τούτου βραχέα δηλώσωμεν. Οὗτοι γάρ τινά μὲν ἀν τοῖς γνηστοῖς αὐτῶν (1) μαθηταῖς, καὶ μύσταις τῶν ἀπόφρητων θεολογῶσιν, ὥσπερ οἱ Μανιχαῖοι τοῖς ἐκλεκτοῖς λεγομένοις (2), ὅλην τὴν νόσον αὐτῶν (3) ἐκκαλύπτοντες, μόλις καὶ τὴν σάρκα τῷ Σωτῆρι διδάσκοντες. 'Οταν δὲ ταῖς κοιναῖς ὑπολήψεσι περὶ τῆς ἵνανθρωπήσεως, ἀς ή Γραφὴ παριστητιν, ἐλέγχωνται καὶ πιέζονται, τὰς μὲν εὐσεβεῖς λέξεις δομολογοῦσι, περὶ δὲ τὸν νοῦν κακουργοῦσιν (4), οὐν διψυχον μὲν, οὐδὲ ἀλογον, οὐδὲ δινουν, οὐδὲ ἀτελῆ δομολογοῦντες τὸν ἀνθρωπὸν, φυχὴν δὲ καὶ λόγον, καὶ νοῦν, αὐτὴν εἰσάγοντες τὴν θεότητα, ὡς αὐτῆς τῇ σαρκὶ συγχραθεῖσης μόνης, ἀλλ' οὐχὶ (5) καὶ τῶν ἡμετέρων καὶ ἀνθρωπίνων, εἰ καὶ τὸ ἀναμάρτητον κρείττον ή καθ' ἡμᾶς ἦν, καὶ τῶν ἡμετέρων παθῶν καθάρσιον.

bere. Auditorem, de Victorino subdiacono loquitur, sane Manichæorum, non electum se esse confessus est. Auditores autem qui appellantur apud eis, ei carnis vescuntur, et agros colunt, et si voluerint, uxores habent, quorum nihil faciunt qui vocantur electi. Sed ipsi auditores ante electos genua figunt, ut eis manus supplicibus imponatur, non a solis episcopis, vel presbyteris, aut diaconis eorum, sed a quibuslibet electis. Solem etiam et lunam cum eis adorant et orant. Die quoque Dominico jejunant cum illis, et omnes blasphemias credunt, etc. Haec ibi August. Electorum etiam ipsorum, ut et auditorum, meninunt Posidonius Calamensis in lib. De Vita August., cap. 16.

(3) Νόσοι αὐτῶν. Ita Montac. et Morel. In edit. νόσον αὐτοῖς, vertitque Bill.: Tertum morbum ipsi detegentes.

(4) Περὶ δὲ τὸν νοῦν κακουργοῦσι Combef. interpretationem sequitur: verterat Bill.: Circa mentem dolum struunt.

(5) Ἀλλ' οὐχὶ, etc. Combef.: Ac non etiam quæ nostra sunt atque humana eidem contemplata fuerint et copulata.

Οίτω γοῦν καὶ τὸ, Ήμεῖς δὲ νοῦν Χριστοῦ ἔχο-^A μετ., παρεξηγούνται κακῶς καὶ λίαν εὐήθεως, νοῦν Χριστοῦ τὴν θεότητα λέγοντες, οὐχ, διπέρ ήμεῖς, ὑπολαμβάνοντες, διτὶ οἱ τὸν ἐαυτῶν νοῦν καθήραντες μημήσει τοῦ νοὸς ἐκείνου, δνπερ τὴν δὲ Σωτῆρα ἀνεδέξατο, καὶ πρὸς αὐτὸν ρυθμίζοντες, ὡς ἐφικτὸν, οὗτος νοῦν Χριστοῦ ἔχειν λέγονται· ὡς καὶ σάρκα Χριστοῦ μαρτυρθεῖεν δὲν ἔχειν ἐκείνοις οἱ τὴν σάρκα (6) παιδαγωγῆσαντες, καὶ σύσσωμοι καὶ συμμέτοχοι Χριστοῦ κατὰ τοῦτο γενόμενοι· καὶ, ‘Ἄς ἐφορέσαμεν τὴν εἰκόνα τοῦ χολκοῦ, οὗτω, φησι, φορέσομεν (7) καὶ τὴν τοῦ ἐπουρανίου. Οὕτω δὲ καὶ τέλειος αὐτοῖς ἀνθρώπος, οὐχ δὲ πεπειρασμένος (8) κατὰ πάντα τὰ τῆμέτερα χωρὶς ἀμαρτίας, ἀλλὰ τὸ ἐκ Θεοῦ καὶ σαρκὸς σύγχραμα δογματίζεται (9). Τούτου γάρ, φασι, τὸ τελειότερον’ (10);

Τὸ δὲ αὐτὸν καὶ περὶ τὴν τῆς ἐνανθρωπήσας κακουργοῦσα φωνὴν (11), τὸ ἐνηγθρώπησεν, οὐχ ἐν ἀνθρώπῳ γέγονεν (12), δὲν διευτῷ περιέπηξεν, ἐξηγούμενοι, κατὰ τὸ εἰρημένον, Αὐτὸς γάρ ἐτίσσει τὸν ἄνθρωπον τὴν φωνὴν, τὴν· Μετὰ τοῦτο (13) ἐπὶ τῆς γῆς ὥρθη, καὶ τοῖς ἀνθρώποις συνερεστράψη, λέγουσαν. Καὶ τὶ δὲν τις ἀγωνίζεται τοῦ πελεον; Οἱ τὸν ἀνθρώπον (14) ἀποσκευάζομενοι, καὶ τὴν ἐντὸς εἰκόνα, τὸ ἐκτὸς τῆμῶν καθαρίζουσι μόνον διὰ τοῦ καινοῦ (15) προσωπέου, καὶ τοῦ ὀρωμένου, τοσοῦτον διατοῦσαν μαχύμενοι, ὡς ποτὲ μὲν διὰ τὴν σάρκα καὶ τὰ δόλα παχίως καὶ σαρκικῶς ἐξηγείσθαι (ἐντεῦθεν γάρ αὐτοῖς δὲ δεύτερος: Ἰουδαϊσμὸς ὄρμηται, καὶ ἡ χιλιότης (16) καὶ ληρώδης ἐν τῷ παραδεισῷ τρυφῇ, καὶ σχεδὸν τὸ (17) τὰ αὐτὰ πάλιν ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς ἀναλαμβάνειν τῆμάς), ποτὲ δὲ δόξησιν μᾶλλον ἢ ἀλτηειαν τῆς σαρκὸς εἰσάγειν, ὡς οὐδὲν τὸν ἡμετέρων παθούσης, οὐδὲ δοσα τῆς ἀμαρτίας ἐστὸν ἐλεύθερος, καὶ κεχρῆσθαι πρὸς τοῦτο τῷ ἀποστολικῇ φωνῇ, οὐκ ἀποστολικῶς νοοῦμεν, ἢ λεγομένη, ἐν ὅμοιώματι ἀνθρώπων τὸν Σωτῆρα τῆμῶν γεγενήσθαι, καὶ σχῆματι εὐρῆσθαι ὡς ἀνθρώπον, ὡς οὐχὶ τοῦ ἀνθρώπινου εἶδους ἐν τούτοις δηλου-

⁽⁶⁾ Οἱ τὴν σάρκα. Ita cod. Reg. B., Colb. 3, 6, 9, a. In edit. ol. deest.
⁽⁷⁾ Φορέσομεν. Νοὲ aliter Vulgata Graeca, portabimmo, et si Latina portemus.

⁽⁸⁾ Πεπειρασμένος, etc. Apostolus, Hebr. iv, 15, πεπειρασμένον κατὰ πάντα χωρὶς ἀμαρτίας, quod Vulgata, tentatum per omnia absque peccato.
⁽⁹⁾ Δογματίζεται. Colb. δογματίζοντες.
⁽¹⁰⁾ Τούτου γάρ, φασι, τὸ τελειότερον. Ita codex Regius B., Montac., Morel. et Combefisius, et sic in versione Billius emendavit. In edit. τοῦτο γάρ, φασι, τελειότερον.

⁽¹¹⁾ Κακουργοῦσι φωνήν. Combef.: Circa rocem carillanum.
⁽¹²⁾ Ἐν ἀνθρώπῳ γέγονεν. Combef.: Ut idem sit quod in hominem venit, cœpit esse in homine,

Sic quippe illud quoque, *Nos autem mentem Christi habemus*¹⁰, prave ac perquam stolidè interpretantur, nimirum per Christi mentem divinitatem significari contendentes; non autem hunc locum more nostro exponentes, neimpe quod ii, qui mentem suam ad illius mentis, quam Salvator pro nobis assumpsit, imitationem purgarunt, atque ad eam, quantum fieri potest, composuerunt, mentem Christi habere dicuntur: quemadmodum et illi carnem Christi habere dici possent, qui carnem domuerunt, atque hac ratione concorporei et comparticipes Christi facti sunt¹¹, et, *Sicut portavimus imaginem terreni, ita, inquit*¹², *portabimus imaginem et cœlestis*. Eodem quoque modo ipisis perfectus homo, non qui omni ex parte res nostras, exceptio peccato, expertus est, sed illud ex Deo et carne temperamentum esse statulitur. Hoc enim, aiunt, quid perfectius?

Idem autem etiam circa ἐνανθρωπήσας vocem improbe ac versute usurpat, hoc verbum ἐνηγθρώπησεν non ita explicantes, ut idem sit, quod, in homine, quem sibi ipsi affixit, existit, juxta id quod ait Scriptura, *Ipse enim sciebat quid esset in homine*¹³; verum idem esse dicentes et docentes, quod, cum hominibus consuetudinem habuit ac versatus est, atque ad hæc verba consigilientes: *Potest hoc in terra visus est, et cum hominibus conversatus est*¹⁴. Quid autem diutius quispiam concertet? Sane dum hominem atque internam imaginem submovent, id duntaxat nostri, quod deforis est, per novam hanc larvam, et aspectabilem speciem mundant, adeo secum ipasi pugnantes, ut nunc quidem propter carnem cætera etiam crasso ac carnali modo exponant (hinc enim illis secundus Judaismus manavit, et delira mille annorum in paradiſo voluptas, illudque propemodum, ¹⁵ nos eadem rursus post eadem resumere): nunc autem opinionem potius quam veritatem carnis inducant, tanquam nihil humani passa fuerit, ne earum quidem rerum, quæ peccato vacant; atque ad hujusmodi dogmatis confirmationem, apostolicam quamdam vocem adhibeant, nec apostolice intellectam, nec pronuntiatam, nimirum¹⁶ in similitu-

D quem compactum sibi adhibuit: hoc nempe, in ipsum venit, idem sit ac compingere, sibique adhibere, totaque deitatis praesentia impletum suum facere, quo spectat auctoritas inducta: *Ipse sciebat quid esset in homine*.

⁽¹³⁾ Μετὰ τοῦτο. Colb. 3, μετὰ ταῦτα, et sic habet Vulgata, reddiditque Bill.

⁽¹⁴⁾ Οἱ τὸν ἀνθρώπον. Colb. a, διτὶ τὸν ἀνθρώπον. Colb. 3, διτὶ οἱ τὸν ἀνθρώπον.

⁽¹⁵⁾ Διὰ τοῦ καινοῦ. Cod. Reg. B διὰ τοῦ καινοῦ, per inanem hanc, etc.

⁽¹⁶⁾ Χιλιότης. Ita Colb. 3, 6, 9, a, et Morel. qui notat mendose legi a Montac. χιλιότης; alios autem auctores scribere γιλιέτης. In edit. χιλιότης.

⁽¹⁷⁾ Καὶ σχεδὸν τὸ. In Colb. 3 τὸ deest.

dinem hominum Salvatorem factum esse, et habitu inventum ut hominem: quasi his verbis non humana forma significetur, sed fallax quaedam species et opinio.

Quoniam igitur eas voces, si recte intelligantur, cum pietate conjunctae sunt; si perperam exponantur, impietate noui carent, quid mirum, si Vitalii quoque verba nos quidem, ita suadente voluntate, in pium sensum accepimus, alii autem ad eorum, quae scripta sunt, mentem exasperantur et inflammantur? Quod etiam in causa suis reor, cur ipse quoque Damasus, cum postea rectius edocet suisset, simulque in pristinis eos expositionibus perstare audiisset, eos ab Ecclesie cultu abdicavit, siue libellum cum anathematismo deleverit: tum etiam quod fraudem eam, in quam per simplicitatem inciderat, per moleste ferret.

Harum itaque rerum cum manifeste convicti sumit, non indignatione afficiantur, sed pudore suffundantur; non mendaciis nos incessant, sed animos depriment, ac magnum illud et admirandum orthodoxe elogium et praecionum ex iudicium vestibus expungunt, quo ingressuris statim cum hujusmodi quæstione ac distinctione occurront, Adorandum videlicet esse, non hominem Deiferum, sed Deum carniferum. Quo quid stultius singi possit, magnopere licet hoc nonine glorientur novi illi veritatis praecones? Quamvis enim, ob inversionis celeritatem, sophisticam aliquam gratiam habeat, et velut in calculorum subductione, ludificationem quendam, imperitorum animos oblectantem: nihil tamen æque ridiculum, nihil æque stultum et solidum excogitari potest. Nam si quis immutato hoc vocabulo, homo, atque item hac voce, caro, in Deum (quorum scilicet alterum nobis, alterum ipsis placet), postea eximia ista et divinitus cognita inversione utatur, quid conscietur? nempe adorari debere, non carnem deiferam, sed Deum hominiferum. O ingentem absurditatem! absconditam post Christum sapientiam hodie nobis annuntiant: il quod sane lacrymis dignum est. Nam si triginta duntaxat abhinc annis fides initium sumpsit, cum quadringenti jam sere anni fluxerint a quo Christus manifestatus est, inane utique tanto tempore sicut Evangelium, inanis etiam fides nostra, frustraque martyres martyrio perfuncti sunt, frustra tales tantique antistites plebi præfuerunt, versuumque, non autem fidei, est gratia.

(18) Τοινυν αλ φωτιαν ανται. Ita Colb. 3, 6, 9, a, Montac., Morel. et Combef. In edit. τοινυν ανται φωτια.

(19) Προστέρων μέρεσιν. Colb. 3 et Combef. προτέρων μένειν σκοπόν, in pristinarum eos expositionum proposito persistare.

(20) Αντέτερα περιέραι. Colb. 3, et Combef. ἀναγραφέναι, cum anathematismo monumentis trādiderit.

(21) Αντέτερα περιέραι. Ita Colb. 3, 6, 9, a. In edit. αντών οὐχ ἔκεινο.

(22) Οδ τι. Cod. Reg. B et Colb. a, τούτου τι.

(23) Ρήματι τούτῳ μέγα. Ita Colb. 3, 6, 9, et

Α μένου, φαντασίας δὲ τινος ἀπατηλῆς καὶ δοκήσεως.

'Επειδὴ τοίνυν αἱ φωτιαί αὗται (18), καλῶς μὲν νοούμεναι, μετὰ τῆς εὐσεβείας εἰσὶ, κακῶς δὲ ἐξηγούμεναι, τὸ δυσεσδέδεν ἔχουσι, τὶ θαυμαστὸν, εἰ καὶ τοὺς Οὐτατάλου λόγους, τιμεῖς μὲν ἐπὶ τὸ εὐσεβεστερὸν ἐδεξάμεθα, οὐτω τοῦ θελειν πείθοντος, ἄλλοι δὲ πρὸς τὸν τῶν γεγραμμένων νοῦν ἀγριαίνουσιν; δημοι δοκεῖ, καὶ Δάμασος αὐτὸς μεταδιδαχθεὶς, καὶ άμα πυθόμενος ἐπὶ τῶν προτέρων μένει (19) αὐτοὺς ἐξηγήσασιν, ἀποκηρύκτους αὐτοὺς πεποιήσθαι, καὶ τὸ γραμματεῖον ἀνατετραφέναι (20) τῇ; πίστεως σὺν ἀναθεματισμῷ· καὶ πρὸς αὐτὴν τὴν ἀπάτην αὐτῶν δυσχεράνας, ἣν ἐπαθεν ἐξ ἀπλότητος.

Ταῦτ' οὖν ἐλλεγμένοι σαφῶς, μὴ χαλεπαινέτωσαν, ἀλλ' ἐντρέπεσθωσαν, μηδὲ καταψευδέσθωσαν, ἀλλὰ συστελλέσθωσαν, καὶ τῶν πυλώνων ἔξαλειφέτωσαν τὸ μέγα καὶ θαυμαστὸν αὐτῶν ἔκεινο (21) πρόγραμμά τε καὶ κήρυγμα τῆς ὁρθοδοξίας, μετὰ ζητήματος εὐθὺς ἀπαντώντες τοῖς εἰσιοῦσι καὶ διαχρίσεως, τὸ δεῖν προσκυνεῖν μὴ ἀνθρωπὸν θεοφρόρον, ἀλλὰ Θεὸν σαρκοφόρον. Οὐ τί (22) γένοιτ' ἀν ἀλογώτερον, καὶ τῷ ρήματι τούτῳ μέγα (23) φρονῶσιν οἱ νεοὶ τῆς ἀληθείας κήρυκες: χάριν μὲν γάρ ἔχει τινὰ σοφιστικὴν τῷ τάχει τῆς ἀντιστροφῆς, καὶ ψηφολογικὴν τερατείαν, τοὺς ἀπαιδεύους τέρπουσαν· ἔστι δὲ τῶν γελοιῶν γελοιότερον, καὶ τῶν ἀσυνέτων ἀσυνετώτερον. Εἰ γάρ τις μεταβαλὼν τὴν, ἀνθρωπος, φωνὴν, καὶ τὴν, σάρξ, εἰς Θεὸν (ῶν τὸ μὲν τιμέν ἀρέσκει, τὸ δὲ αὐτοῖς), ἐπειτα τῇ ἀντιστροφῇ (24) χρήσαιτο τῇ θαυμαστῇ ταύτῃ καὶ θεογνώστῳ (25), τί συναρθήσεται; τὸ δεῖν προσκυνεῖν μὴ σάρκα θεοφρόρον, ἀλλὰ Θεὸν ἀνθρωποφόρον. Ω τῆς ἀποπίας! τὴν ἀποκεκρυμμένην μετὰ Χριστὸν σοφίαν σήμερον ἡμῖν καταγγέλλουσιν (26), ἐφ' ὃ καὶ δακρύειν δέξιον. Εἰ γάρ πρὸ τριάκοντα τούτων ἔτῶν ἡ πίστις ἡρεστοῦ, τετρακοσίων σχεδὸν ἔτῶν γεγονότων ἀφ' οὐκ Χριστὸς πεπανέρωται, κανὸν ἐν τοσούτῳ χρόνῳ τὸ Εὐαγγέλιον τιμῶν, κανὴ δὲ καὶ ἡ πίστις τιμῶν, καὶ μάτην οἱ μὲν μαρτυρήσαντες ἐμαρτύρησαν, μάτην δὲ τοῦ λαοῦ (27) προέστησαν οἱ τοιοῦτοι καὶ τηλικοῦτοι προστάται. καὶ τῶν μέτρων ἡ χάρις, ἀλλ' οὐ τῆς πίστεως.

Reg. B. Montac., Morel. et Combef. In edit. ρήματι μέγα τούτῳ.

(24) Τῇ ἀντιστροφῇ. Ita Colb. 3, 6, 9, a. In edit. τῇ δεεσι.

(25) Θεογνώστῳ. Montac. et Morel. legunt et θεογνώστῳ et θεοπνεύστῳ.

(26) Σήμερον ἡμίν καταγγέλλουσιν. Male vel typis festinantribus, vel calamo, in edit. omissa vox hoīdie: simili præscriptione hæresum novitates asepius compresserunt Catholicī.

(27) Μάτηρ δὲ τοῦ λαοῦ. Montac. et Morel. καὶ τοῦ λαοῦ, sicque legerat Bill. et reddiderat.

Τίς δὲ οὖν ἀντούς ἀγάσαιτο τῆς παιδεύσεως, Α
οὐ σαφῶς εἶτο τὰ Χριστοῦ διαιροῦντες, καὶ τὸ μὲν,
ἴγεννήθη, καὶ ἐπειράσθη, καὶ ἐπείνησε, καὶ ἐδίψη-
σεν, ἐκοπίασέ τε καὶ ὑπνωσε, τῷ ἀνθρώπινῷ προσ-
νέμοντες, τὸ δὲ, ὃποι ἀγγέλων ἔδοξάσθη, καὶ τὸν
πειρασθῆν ἐνίκησε, καὶ Ἐθρέψε (28) λαὸν ἐν ἐρήμῳ,
καὶ Ἐθρέψεν οὖτα, καὶ ὑπέρθεν θαλάσσης ἐπέζευσε,
τῇ θεότητι λογιζόμενος· καὶ τὸ μὲν, Ποὺ τεθεῖται
Λαζάρος, ήμέτερον εἶναι λέγοντες, τὸ δὲ, Λαζάρος,
θευρὸς ἔξι, βαρὺ, καὶ τὸν τετραήμερον νεκρὸν ἐγεί-
ρειν (29), ὑπὲρ ἡμᾶς· καὶ τὸ μὲν, ἤγωναστ, καὶ
ἐσταυρώθη, καὶ ἐτάφη, τοῦ προκαλύμματος, τὸ δὲ,
ἐθάρρυστε, καὶ ἀνέστη, καὶ ἀνέβη, τοῦ θησαυρομά-
τος; Ἔπειτα κατηγοροῦσιν ἡμῶν, ὡς δύο φύσεις εἰσ-
αγόντων ἀπορητημένας (30), ή μαχομένας, καὶ μερι-
ζόντων τὴν ὑπερφυΐ καὶ θευμασίαν ἕνωσιν· θέουν ἡ
μήτη ποιεῖν δικατηγοροῦσιν, ή μήτη κατηγορεῖν δικά-
τουσιν, εἰπερ ἑαυτοῖς γοῦν ἀκολουθεῖν ἐγκώνειαν,
ἄλλα μήτη καὶ τὰ ίσια λέγειν, καὶ τὰ τῶν ἀντιπάλων.
Ταούτον δὲτον ἡ ἀλογία· καὶ πρὸς ἑαυτήν, καὶ
πρὸς τὴν ἀλτησίαν ἀποκάχεται, ὡς μηδὲ περι-
πίποντας αὐτοὺς ἑαυτοῖς ἡ νοεῖν, ή αἰσχύνεσθαι.
non et sua, et quae adversiorum sunt, dicere.

Καὶ εἰ τις οἰεται ταῦτα γράφειν ἡμᾶς ἡ λέγειν
ἔχοντας, ἀλλ' οὐ τυραννούμενους, καὶ τὴν ἕνωσιν
ἀποσπεύδοντας (31), ἀλλ' οὐχὶ καὶ λίαν σπουδά-
ζοντας, ἵστω κακῶς φρονῶν, καὶ οὐκ ἐστοχασμέ-
νων τῆς ἡμετέρας ἐπιθυμίας, οἷς οὐδὲν εἰρήνης
ἔστιν, ή γέγονε προτιμέτερον, ὡς αὐτὰ πείθει τὰ
πράγματα· καὶ δι ποιούσι (32) τε καὶ νεανισκόνται
καθ' ἡμῶν ἀποκλείη παντάκαι τὴν δύνοιαν.

ΠΓ. ΠΑΛΛΑΙΩ (33).

Quem his litteris Palladio commendat, jam antea commendaverat Gregorius, ut his verbis ostendit: Supplicem tuum Euphemium rursus offero tibi, atque iterum supplico. Unde colligas quasdam desperditas Gregorii litteras, quibus jam Euphemium commendaverat. Palladius vero, cui commendatur Euphemius, ille ipse est, ut merito colligit Gothofredus ex hac et aliis ad ipsum Gregorii epistolis, qui sub Theodosio Magno sacrarum largitionum primo comes fuit, et ad summam postea dignitatem electus. Anno 382 scripta videtur hæc epistola.

Εἰ τις ἐρωτήσει με, τι τῶν ἐν τῷ βίῳ (34) κάλ-
λιστον; εἴποιμι δὲν, δητε φίλοι. Τούτων δὲ τίνας μά-
λιστα τιμητέον; τοὺς ἀγαθούς δὲν εἴποιμι. Τούτων
δὲ τίνα πρώτων ὄνομάεις (35); οὐκ ἄλλον τινὰ πρὸ^{την}
τῆς σῆς ἀρετῆς, οὐδὲ διτε θήσομαι. Καὶ γράψω ταῦτα,

(34) Joan. xi., 54. (35) ibid. 43.

(28) Ἐρίκησε, καὶ Ἐθρέψε. In quibusdam ex codd. nostris legitur ἐνίκησε καὶ Ἐθρέψε, tentatio-
nem vicerit et fugaverit. Οὗτω καὶ ὑπέρθεν, et ita
supra mare ambulavit: sic etiam Combef., cui haec
lectio videtur expeditior. Alii codd. ἐνίκησεν καὶ
Ἐθρέψεν λαὸν ἐν ἐρήμῳ. Attamen Billii lectio non dis-
plicet: quod enim Christus in deserto populum
aluerit, miraculum est divinæ potentiaz.

(29) Ἐρέπειρ. Ita Montac., Morel. ac Combef.
In edit. ἐγέρων.

(30) Ἀπορητημένας. Perperam Billi: *Duas naturas.*

PATROLOG. Gr. XXXVII.

Jam vero quis non corum eruditioνem admiratur, qui cum perspicue ea, quae Christi sunt, divi-
dant, alique illa verba, genitus est, tentatus est,
esuriit, sitiuit, fatigatus est, dormivit, humanes
parti attribuant; quod autem ab angelis glorificatus fuerit, et tentatorem vicerit, et populum in
deserto aluerit, atque ita aluerit, et supra mare
ambularit, divinitati assignent: itemque illud, *Ubi Lazarum posuisse*¹⁴, nostræ infirmitatis esse di-
cant; contra, quod, *Lazare, teni foras*¹⁵, clama-
verit et quadriduanum mortuum ad vitam revoca-
rit, supra nos ponant; atque illa verba, angore
affectus est, et cruci affixus, ac sepultus, extermi
integumenti esse affirmet: haec autem, confudit,
et resurrexit, atque ascendit, internal thesauri:
cum, inquani, ad hunc modum res Christi divi-
dant, nos tamen criminantur, tanquam duas na-
turas dissociatas, aut inter se pugnantes, inveha-
mus, atque eximiam et admirabilem unionem di-
vidamus. Atqui par erat, ut vel, quod accusant,
non sacerent, vel quod faciunt, non accusarent; si
modo sibi ipsis saltem constare proponerent, ac
Tale quiddam est stoliditas: et secum ipsæ, et
cum veritate pugnat; ut nec, cum sibi ipsis aduersentur, aut intelligent, aut erubescant.

Quod si quis nos haec sponte ac libenter scribere
vel docere arbitratur, non autem coactos, atque
unitatem et concordiam amolientes, et non in eam
omni studio incumbentes, velim hoc sciat, se male
existimare, nec cupiditatis nostræ scopum asse-
qui, quibus pace nec est quidquam, nec fuit un-
quam antiquius, quemadmodum res ipsæ fidem fa-
ciunt; quamvis ea, quæ isti adversum nos faciunt
et designant, concordiam prorsus excludant.

98 CIII. PALLADIO.

Si quis interrogaverit me, quid eorum quæ in
vita sunt, pulcherrimum sit, dicerem utique ami-
cos esse. Ex his vero quinam potissimum hono-
randi sint? bonos enuntiare. Ex his porro quem
primum nominas? alium certe nullum, probe scio.

(31) Ἀχοσκενδορτας. Combef.: Concordiam dis-
sidentes, ab ea dehortantes et non in eam, etc.
Bill. autem quæ contraria sunt, eadem habet, Con-
cordiam adurgentes, in eamque omni studio incum-
bentes.

(32) Καὶ δι ποιοῦσι. In cod. Reg., B. et Coll. 3,
6, 9, 2, καὶ δεετ.

(33) Alias CCXXXVIII. Anno 382 ineunte scripta.

(34) Ἐρ τῷ βίῳ. In cod. Pass. τῷ δεετ.

(35) Τίτρο πρώτορο δρουάζεις. Montac. νομίζεις.
Cod. B. 3, et Pass. τίνας πρώτους νομίζεις, quos
prīmos arbitrari?

virtuti tuæ anteponerem. Atque hæc scribo non principatum colens, sed qui animum moresque colam, quorum parvi quidem nos fortasse præcones sumus, verum quod ex facultate sit non prætermittentes: ac non præcones tantum, sed et concortatores, una cum precibus potestate in conferentes. Huc usque epistolam producere constitueram; quia vero divinum numen non solum colimus, sed etiam ut beneficio nos afficiat, poscimus: admitte etiam ipse, non ut molestia a nobis ulla afficiaris (non enim nostra tibi molestia sunt; hoc ex iis quæ anteverterunt, conjicere habeo); verum ut per nos in mentem reducas. Supplicem tuum Euphemium rursus offero tibi; atque iterum supplico, ut non solum benigne juvenem excipias, sed etiam ut condones tarditati, quando quidem negotiis orborum præfectorus, necessario occupatus fuit circa ea quæ tenuem domum ac familiam spectant: quia etiam ulterius eum promovere stude, cum honoris nostri causa, tum ad probitatis tuæ famam. Nam cum multi sint, de quibus bene meritus es, ac bene mereris, hoc tibi promeritum nullo minus ad gloria decus cedet, ut coram docui. Et nunc sidem mihi a te adhiberi velim: hic enim tum propter orbitatem miserandus, tum propter mores a nobis dilectus est, ne dicam ob sanguinis propinquitatem.

CIV. OLYMPIO.

Olympius, ad quem datæ sunt hæc litteræ, anno 382°, secundæ Cappadociæ, in qua siendum est Arianum, præfectus fuit, ut abunde probant epistolæ sequentes, quas, cum initia illius præfecturæ spectent, a ceteris separatas, hoc anno colloccamus. Neminem volens accusare Gregorius, Olympii opem implorat pro Philumenis, quid passa fuerit, expositura.

Alia omnia beneficia, quæ consecutus sum, a tua mansuetudine me accepisse 99 scio: ac velim Deus pro his tibi bona sua rependat, atque inter cetera illud, ut principatus curriculum cum splendori atque gloria conficias. Quod autem nunc a te peto, est bujusmodi, ut daturus ipse potius sim, quam accepturus, nisi tamen hoc arrogantius a me dicatur. Misera Philumenam manu mea tibi offero, ut ad justitiae tuæ pedes sese provolat, ac vobis lacrymas eas sistat, quibus animum nostrum conficit. Atque eas quidem injurias, quas accepit, et a quibus, ipsa exponet. Neque enim mihi quemquam accusare tutum est. Hoc unum duntaxat dicere neesse est, quod viduitas et orbitas, cum

(36) *Δυραστεῖας θεραπεύων. Cod. Reg., B. 3, et Pass. ac Montac. δυναστεῖαν κολλαχεύων, non principatum adulatio demulcent. Vertit Morel.: Non principatum colens, sed mores honorans. Mox in edit. τὸν deerat ante τρόπον, sed habent eodd. nos- tri et Combef.*

(37) *Πλὴν τὸ εἰς δύναμιν, etc. Morel.: Verum pro virili nostra non deficientes.*

(38) *Μέγαρι τούτου στῆσαι, etc. Morel.: Huc usque epistolam procedere. Combef.: Scribendi finem facere constitueram.*

(39) *Παρ' ἡμῶν. In cod. B. 3, dēsunt hæc verba.*

(40) *Τὸν σὺν λεκτηρῃ. Ita cod. et Pass. ac Combef.; sed cod. Reg. et Montac. τὸν σὺν οἰκέτῃ, sa- mutum tuum. In edit. σύν deest.*

(41) *Περὶ τὸ οἰκέδιον. Ita cod. Reg. et Combef. In edit. περὶ τὸ οἰκέδειν, quod Morel.: Necessario*

A οὐ τὴν δυναστεῖαν θεραπεύων (36), ἀλλὰ τὸν τρόπον τιμῶν, οὐ μικρὸν μὲν κήρυκες ἵσις ἡμεῖς, πλὴν τὸ εἰς δύναμιν (37) οὐκ ἐλείποντες· καὶ οὐ κήρυκες μόνον, ἀλλὰ καὶ συναγωνισταῖς, ταῖς εὑχαῖς τὸ δύνασθαι συνεισφέροντες. Μέχρι τούτου στῆσαι (38) τὴν ἐπιστολὴν ἴσουλόμην· ἐπεὶ δὲ καὶ τὸ θεῖον οὐ σέβομεν μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ εὐεργετεῖν ἀπαιτοῦμεν· δέξαι καὶ αὐτὸς οὐ διοχούμενος παρ' ἡμῶν (39) (οὐ γάρ ὅχλος σοι τὰ ἡμέτερα· τοῖς προλαβοῦσι, τοῦτο εἰκάζειν ἔχω), ἀλλ' ὑπομιμησόμενος παρ' ἡμῶν· τὸν σὸν ικέτην (40) Εὐφῆμιον πάλιν προσάγω σοι, καὶ πάλιν καθικετεύω, μή μόνον φιλανθρώπως δέξασθαι τὸν νέον, καὶ συγγνῶναι τῆς βραδυτῆτος, ἐπειδὸν ὁρφανοῖς πράγμασιν ἀπιστᾶς ἀναγκαῖως ἡσχαλήθη περὶ τὸ οἰκέδιον (41). ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ B πρόσω ἀγαγεῖν προθυμήθητι, εἰς τιμῆν τε ἡμετέραν, καὶ δέξαι τῆς σῆς καλοκαγαθίας. Πολλῶν γάρ δυτῶν οὓς εὐ πεποίηκας καὶ ποιεῖς (42), οὐδενὸς σοι τοῦτο εἰς φιλοτιμίαν έλαττον, ὡς παρὼν ἐδίδεξα. Καὶ νῦν ἀξιῶ πιστευθῆναι· ὃ γάρ αὐτὸς καὶ διὰ τὸν ὁρφανὸν έλεινδος, καὶ διὰ τὸν τρόπον ἀγαπητὸς ἡμῖν, ίνα μή λέγω διὰ τὴν ἀγαχιστεῖαν τοῦ αἰματος.

Et nunc sidem mihi a te adhiberi velim: hic enim tum propter orbitatem miserandus, tum propter mores a nobis dilectus est, ne dicam ob sanguinis propinquitatem.

ΠΔ. ΟΛΥΜΠΙΟ (43).

Tὰς μὲν ἀλλας χάριτας, δῶν ἔτυχον, εἰληφὼς οἴδα παρὰ τῆς σῆς ἡμερότητος (44), καὶ σὲ ἀντὶ τούτων ἀμειψαίτο τοῖς παρ' ἐαυτοῦ χρηστοῖς ὁ Θεὸς, ἐν δὲ τῶν χρηστῶν εὐδόκιμον καὶ λαμπρὸν διεξελθεῖν τὴν ἀρχήν. "Ἄν δὲ νῦν αἰτῶ, δύσων ἔρχομαι μᾶλλον, ἢ περ ληφθέντος (45), εἰ μή φορτικὸν εἰπεῖν. Τὴν ἀθλίαν Φιλουμένην δὲ ἐμαυτοῦ (46) προσάγω σοι, καὶ τῇ σῇ δίκῃ προσπεσουμένην, καὶ ὥμην τὰ δάκρυα στήσουσαν (47), οἵς συντρίβει τὴν ἡμετέραν ψυχήν. "Α μὲν οὖν ἡδίκηται, καὶ παρ' ὅν, αὐτὴ δηλώσει. Οὐ γάρ ἡμῖν γε κατηγορεῖν οὐδενὸς ἀσφαλές. Αὐτοὺς δὲ τοσοῦτον εἰπεῖν ἀναγκαῖον, δτε: χηρεῖα (48) καὶ ὁρφανία, πᾶσι μὲν βοηθητά τοῖς γε νῦν ἔχουσι, μᾶλιστα δὲ, οἵς γυνὴ καὶ τέκνα ἐν μέσῳ, τὰ μεγάλα

Doccupatus suis in domuncula.

(42) *Πεποίηκας καὶ ποιεῖς. Ita cod. Reg. et B. 3, Montac. ac Morel. At Combef. καὶ ποιεῖται, ac futurum ut bene merearīs. In edit. καὶ ποιεῖς deest.*

(43) *Alias CLXXIV. Scripta anno 382. — Ολυμ- πίο. Cod. B. 3. Εὔσεβιον φιλο. Cod., Montac. et Morel. et Ολυμπίου et Θεμιστίου.*

(44) *Παρὰ τῆς σῆς ἡμερότητος. Montac. et Morel. περὶ τῆς σῆς καθαρότητος.*

(45) *Ηπερ ληφθέντος. Cod. Reg. et Combef. ή παραληφθέντος. Montac. et Morel. ή παραληφθέντος.*

(46) *Δτ' ἐμαυτοῦ. Ita cod. Reg., Montac., Morel. ac Combef. In edit. δι' ἐαυτοῦ.*

(47) *Στήσουσαν. Cod. Reg., Montac., Morel. ac Combef. συντρίβουσαν.*

(48) *Οτι χηρεῖα. Cod. δτε: χηρεῖα μέν. Sic et Morel., qui paulo post μέν delet.*

τοῦ ἐλεεῖν ἐνέχυρα (49) · ἐπειδὴ γε ἀνθρώποις (50) διεκάζουμεν, δυτες ἀνθρώποι. Ἡμὲν δὲ συγγνώμη τοῦ δε' ἐπιστολῶν ταῦτα πρεσβεύειν, ἐπειδὴ γε τῷ ἀρ-
χωτεῖν ἡγιούμεθα ἀρχοντος οὗτω δεξιοῦ, καὶ οὗτω θαυμαστοῦ τὴν ἀρετὴν, ὡς καὶ τὰ προσκύνα τῆς σῆς ἀρχῆς εἰναι τιμιώτερα τῆς διὰ τέλους ἐτέρων εὐδο-
κιμίσσων.

adversam valetudinem præside tam dextro atque commode privamur, tamque admirabili virtute prædicto, ut magistratus quoque tui præludia gloriam eam, quam alii toto magistratus sui tempore consequuntur, antecellant.

PE'. TQ. ΑΥΤΩ (51).

Supplex Olympium obsecrat Gregorius ut ne pro Paulo deprecationem suam acerbe rejiciat.

Ο μὲν καιρὸς δέξις, δὲ ἄγων πολὺς, τὸ δὲ νόσος
βαρεῖα, μικροῦ καὶ ἀκινήτους ἡμᾶς ποιήσασα. Τι
λοιπὸν, ηθοῦ δεηθῆναι, καὶ τὴν σὴν ικετεῦσα φι-
λανθρωπίαν τοῦ μὲν, ἐπὶ νοῦν ἀγαγεῖν σοι τὰ χρηστό-
τερα· τὴν δὲ, μὴ τραχίως ἀποπέμψασθαι τὴν ἡμε-
τέραν πρεσβείαν, ἀλλ' ἡμέρως δέξασθαι τὸν ἀθλιὸν
Παῦλον, διὸ πολὺ χειρας ἥγαγεν ἡ δίκη τὰς σάς, οὐκ
ένα σε λαμπρότερον ἐργάσηται τῷ μεγέθει τῆς ἡμε-
ρότητος, καὶ τὰς ἡμετέρας εὐχάριτες, εἰ τινές εἰσι, τῇ
σῇ προξενήσῃ φιλανθρωπίᾳ;

τις et clementis magnitudinem illustriorem reddat, ac nostras ad Deum preces, si quae sunt, benigni-
tati tuę conciliet?

PC'. TQ. ΑΥΤΩ (52).

*Concessas ab Olympio priores gratias commemorati: per eos honores, quos sibi habet, ad novas petendas
Eustrati causa provocatur Gregorius.*

Ἴδον σοι (53) καὶ διλη γραμμάτων ὑπόθεσις, δις C σὺν ποιεῖς (54), εἰ χρὴ τάλαθη λέγειν, τῷ τιμῆμν προ-
καλούμενος (55). Ἱδού σοι καὶ διλος ικέτης φόβου δέσμιος οὗτος, δ συγγενής τημῶν Εὐστράτιος, δις μεθ' ἡμῶν, καὶ δι' ἡμῶν προσπίπτει τῇ σῇ ἀγαθότητι,
οὗτε διαπαντὸς ἀφονιάζειν τῆς σῆς ἀρχῆς (56) ἀν-
εχόμενος, εἰ καὶ φόβος δίκαιος αὐτὸν διεπτόσεν (57),
οὗτε δι' διλού σοι προσπεσεῖν ή δι' ἡμῶν αἰρούμενος.
Ἔνα καὶ σεμνοτέρων ἐαυτῷ ποιήσῃ τὴν φιλανθρωπίαν,
τοιούτοις πρεσβευταῖς χρώμενος, οὖς, εἰ μὴ τὸ δόλο,
αὐτὸς μεγάλους ποιεῖς, οὗτω τὰς παρακλήσεις δεσχό-
μενος. Ἐν καὶ σύντομον φθέγξομαι. Τὰς μὲν δόλας
πρώτας χάριτας ἐδίδως (58) ἡμῶν, ταύτην δὲ τῇ
σεαυτοῦ (59) κρίσιει δώσοις· ἐπειδὴ ἀποξ ὀρμη-
σας (60) παραμυθεῖσθαι τὸ γῆρας τημῶν καὶ τὴν
ἀσθένειαν τὰς τοιαύτας τιμαῖς. Προσθήσω δὲ τοι
καὶ τὸ θεῖον δεῖ σεαυτῷ ποιεῖς (61) εὐμενέστερον.

(49) Ἐρέχνυρα. Ita cod. Reg. B. 3, Montac. et Combef. In edit. ἐνέχειρα.

(50) Ἀνθρώποις. Cod. ἀνθρώπους.

(51) Alias CXXXIII. Scripta eodem circiter tem-
pore. — Τῷ αὐτῷ. Cod. Reg. ita, sed θεμιστῷ. In
codd. quos viderunt Montac. ac Morel. inscribitur
hæc epistola Themistio, et tamen, ut observant,
in fine libri, ubi iterum habetur, Olympium præ se
fert.

(52) Alias CLXXVII. Scripta eodem circiter tem-
pore. — Τῷ αὐτῷ, id est, Ὀλυμπίῳ. Cod. Reg.
Ἀλυπίῳ ἀρχοντι. Cod. B. 3, Εὐστράτῳ φιλῳ.

(53) Ἱδού σοι. Ita cod. Reg., B. 3, ac Combef.,
legitique Bill. In edit. διδοῦ.

(54) Ας σὺ ποιεῖς. Ita cod. Reg., B. 3, et Com-
bef. In edit. δὶ σὺ ποιεῖς.

A omniam, qui quidem mente prediti sint, ope a-
que auxilio juvari debeant, tum eorum præsentim,
quibus, et uxori, et liberis, in medio sunt, magna,
inquam, hæc commiserationis pignora, quando
quidem hominibus jus dicimus, cum ipsi quoque
homines simus. Nobis autem, quod per epistolam
hæc a te petimus, velim ignoscas; siquidem ob

adversam valetudinem præside tam dextro atque commode privamur, tamque admirabili virtute
prædicto, ut magistratus quoque tui præludia gloriam eam, quam alii toto magistratus sui tempore
consequuntur, antecellant.

CV. EIDEM.

Occasio volucris, discrimen ingens: morbus au-
tem gravis, atque ejusmodi, qui nos pene motus
omnis expertes reddiderit. Quid restat, nisi ut
Deum orem, tuamque misericordiam supplex obse-
crem: illum nimirum, ut tibi benigniora consilia
in mentem immittat; banc autem, ut ne depreca-
tionem nostram dure atque acerbe rejiciat, verum
leni ac mansueto animo miserum illum Paulum
accipiat, quem Deus justitiae præses, sub manus
tuas duxit, hac fortasse de causa, ut te per lenita-
tis et clementis magnitudinem illustriorem reddat, ac nostras ad Deum preces, si quae sunt, benigni-
tati tuę conciliet?

100 CVI. EIDEM.

En tibi aliud quoque litterarum argumentum,
quarum tu, si vere loquendum est, causa es; ni-
mirum per eos honores, quos mihi habes, ad pe-
tendum me provocans. En tibi alias quoque supplex,
timoris vinculis constrictus, hic, inquam, cognatus
noster Eustratius, qui nobiscum, ac per nos, ad
bonitatis tuę pedes sese prosternit, nec perpetuo
a tuo imperio per contumaciam sese abstrahere
sustinet, etiamsi justus eum metus perterruit,
nec per alium, quam me, ad pedes tibi accidere in
animum inducens: quo scilicet adhibitis hujs
modi deprecatoribus, quos, si nihil aliud, ipse
magno efficit, dum deprecationes sic excipiunt,
splendidiorem sibi benignitatem tuam conciliet.
Unum duntaxat, idque breve, dicam. Cæteras qui-
dem priores gratias nobis concedebat; hanc tuo
ipsius judicio dabis, quandoquidem semel nostram

(55) Τῷ τιμῆρῳ προκαλούμενος. Cod. ac Combef.
τὰ τημῶν ἐκκαλούμενος, nostra provocans.

(56) Τῆς σῆς ἀρχῆς. Cod. Reg. τῆς σῆς ἔξου-
σιας.

(57) Διεπτόσεν. Ita cod. Reg. ac Combef. In
edit. ἐπτόσεν.

(58) Αἴλας πρώτας χάριτας ἐδίδως. Ita cod. In
edit. δόλας deest. Cod. Reg. ἐδίδους.

(59) Τῇ σεαυτοῦ. Ita cod. Reg., B. 3 et Combef.
sicque legit Bill. In edit. τῇ σεαυτῷ.

(60) Ορμησας Bill. aggressus es.

(61) Σεαυτῷ ποιεῖς. Ita cod. In edit. σεαυτῷ
ποιεῖν, vertitique Bill.: Placidius redde. At Com-
bef.: Addani vero et divinum tibi numen nunquam
non placidius reddere.

senectutem et corporis infirmitatem hujusmodi honoribus consolari in animum induxisti. Addam etiam quod hac ratione placidius tibi diviuum numen reddis.

CVII. CLEDONIO.

PZ'. ΚΛΗΔΟΝΙΩ (62).

Toto Quadragesimæ tempore anni 382 ad Pascha, quod in diem 17 Aprilis hoc anno incidebat, Gregorius, quem morbus et senium solitis abstinentiæ laboribus operam dare non sinebant, quod invitatus hac parte deperdere sibi videbatur, id solitudine et continuo studiū silentio compensare. Varias tamen eo tempore scripsit epistolæ, in quibus plerisque silentii quod sibi præscripserat, meminit. Has inter tres ad Cledonium sunt epistolæ et aliae ad alios.

Quæris, quid silentium nostrum sibi velit? Modum sermonis et taciturnitatis vult. Nam qui totum superavit, idem minore negotio partem quoque superabit; ac præterea concitatum animi motum sedat, dum sermone minime effertur, verum in seipso absuuntur.

CVIII. EIDEM.

Quibus de causis taceat, Cledonium rursus certiore facil.

Sermone tacemus, ut quæ loqui opus sit discamus, ac nos ipsos ad turbulentos animi motus in imperio ac potestate tenendos exercemus. Si quis hoc accipit, bene est: sin secus, hoc quoque lucrinobis silentium affert, quod multis nihil respondemus.

101 CIX. EIDEM.

Cledonium ad congressum suum Gregorius admissit.

Congressum nostrum haud prohibeo. Nam etsi lingua taceat, at aures tamen sermonibus suis præbemus, quandoquidem audire quæ oporteat, haud inferius est, quam ea loqui.

CX. PALLADIO.

Adhærens Christi legi, simile simili docet Gregorius, silentium silentio.

Novus admonitionis modus. Nam quia loquens linguas non cohibui, silentium silentio docui, simile simili edocens. Est et Christi ista lex: quoniam dum leges nobis condere, non purgavit; humana natura hominem mansuetum, secundum magnam suæ erga nos dispensationis clementiam.

(62) Alias XCIV. Scripta anno 382, tempore Quadragesimæ.

(63) 'Αλλ' ἐντῷ. Ita cod. Beg. et Combel. In edit. αὐτῷ.

(64) Alias XCVIII. Scripta iisdem anno et tempore.

(65) Τοῖς πολλοῖς. Ita cod. Reg. In edit. τοῖς δλοῖς. Mox μηδὲν ἀποχρίσθαι. Ita cod. ac Combel. In edit. μηδὲν ἀποχρίσθαι.

(66) Alias XCVII. Scripta iisdem anno et tempore.

(67) Τοῖς σοῖς. Ita cod. Reg., Montac., Morel. et Combel. In edit. σοῖς deest.

(68) Alias CCXXXI. Scripta eodem tempore.

(69) Ἐπειδὴ νομοθετῶ, etc. Cod. Reg. ἐπειδὴ γάρ, etc. Morel. et Combel. ἐπειδὴ γάρ νομοθετῶν. ήμας οὐκ ἔχαθρευ, nam quia dum leges sanctaret, nos non purgavit. Sic etiam legit Montac., qui tam propositus: νομθετεῖ ίνα ήμερο.

(70) Ἡμεροὶ τῷ ἀνθρωπινῷ. Ita codd. nostri, Montac., Morel. et Combel. In edit. νομοθετεῖ δὲ τῷ ἀνθρωπινῷ, quod Morel. constitutionibus vero humanis hominem instituit. At Combel. humanitatis natura hominem ad mansuetudinem transfert. Morel.

Ἐρωτᾷς τί βούλεται ήμιν ἡ σιγή; Βούλεται λόγου μέτρα καὶ σωπῆς. Ο γάρ τοῦ παντὸς χρατήσεις, δόνον χρατήσει τοῦ μέρους πρὸς δὲ καὶ θυμὸν ήμερον, μὴ λαλούμενον, ἀλλ' ἐν ἑαυτῷ (63) δαπανώμενον.

ΡΗ'. Τῷ ΑΥΤῷ (64).

Σιωπῶμεν τῷ λόγῳ, τὸ λαλεῖν δὲ χρή διδασκάμενοι, καὶ τῶν πατῶν ἐπικρατεῖν γυμναζόμεθα. Εἰ μέν τις δέχεται τοῦτο, καλῶς· εἰ δὲ μή, καὶ τοῦτο κέρδος τῆς σωπῆς, τὸ τοῖς πολλοῖς (65) μηδὲν ἀποχρίνεθαι.

ΡΘ. Τῷ ΑΥΤῷ (66).

Cledonium ad congressum suum Gregorius admissit.

Οδ καλών τὴν συντυχίαν· εἰ γάρ καὶ ἡ γλῶσσα σιγῇ, τὰ γε ὡτα ἡδέως τοῖς σοῖς (67) λόγοις παρέξομεν, ἐπειδὴ τοῦ λαλεῖν δὲ χρή, τὸ ἀκούειν οὐκ ἀτιμάστερον.

ΡΥ. ΠΑΛΛΑΔΙΩ (68).

Καὶ νῦν τῆς νοθεσίας δὲ τρόπος· ἐπειδὴ γάρ λαλεῖν οὐκ ἐπείχον τὰς γλώσσας, τῇ σωπῇ τὸ σιγῆν ἀδίδαξα, τῷ δομοὶ τὸ δομοῖν ἐκπαιδεύων. Οὗτος καὶ Χριστοῦ νόμος· ἐπειδὴ νομοθετῶν (69) ήμεν, οὐκ ἔχαθρευ· ήμεροι τῷ ἀνθρωπινῷ (70) τὸν ἀνθρωπὸν, κατὰ τὴν μεγάλην αὐτοῦ τῆς περὶ ήμάς οἰκονομίας φιλανθρωπίαν (71).

C autem in notis admonitione humana lenit hominem; sed, ait Combel., peregrine nimis.

(71) Κατὰ τὴν μεγάλην αὐτοῦ τῆς περὶ ήμάς οἰκονομίας φιλανθρωπίαν. Ita codd. nostri, Montac. et Combel.; nec ultra juxta illos epistola producitur. Veritatem in notis Morel.: *Juxta magnam carnis pro nobis assumptionem benignitatem; Combel. autem: Juxta magnam ipsius erga nos dispensationis indulxit humanitatem atque gratiam.* In edit. κατὰ τὴν μεγάλην δὲ οὐδὲ Εὐφήμιος οὕτω μὲν πάρεστιν· ἔλπιζε δὲ, καὶ οἷμαι σε μὴ πολλοῦ πόνου δεήσειν, εἰ παραγένοιτο: quod Morel.: *Euphemius filius ad magnam hebdomadam nondum accessit, sed sperrat se ad futurum: atque opinor tibi magno labore opus non fore, si accesserit κατὰ τὴν μεγάλην, ad magnam hebdomadam.* Quid hæc hebdomada ad præfectum? vertendum potius in magna nondum adest civitate: sic enim epist. CLXX, Constantino-poliū Gregorius designat, δρμησαντί ἐπὶ τὴν μεγάλην, ad magnam civitatem præfectorus. At cum Montac. dicamus: *Ista huc non spectant: videntur suis initium alterius epistolæ quæ in nostris manuscripis non habentur.*

ΡΓΔ'. ΕΥΛΑΛΙΩ (72).

Gratiam ut inter se communicent, optat Gregorius.

Σὺ φιλοσοφεῖς τὴν ἐρημιάν, καὶ τὴν διμετρὸν οὐτῷ νηστεῖσαν, ἐγὼ δὲ τὴν σωτήριν. Μεταδῶμεν ἀλλήλοις τοῦ χαρίσματος· ἐπειδὸν δὲ εἰς ἓν γενώμεθα, κοινῇ τὸν Θεὸν φαύμεθα, καρποφοροῦντες ὡς περ εὐλογὸν σωτήριν (73), οὐτῷ καὶ λόγον ἔνθεον.

ΡΙΒ'. ΚΕΛΕΥΣΙΩ (74).

Celeusium reprehendit, quod sacra jejunia non servet, et fœda spectacula proponat.

Εἰσεδεξάμην σε καὶ σωτῆραν (75). Ήνα μάθης καὶ σωτῆρος λόγον τῇ γραφῇ λαλούμενον. Λαλήσω δὲ ἢ πρέπει φιλίᾳ καὶ τοιούτῳ καιρῷ. Παρανομεῖς, δὲ δικαστής οὐ νηστεύων· καὶ πῶς φυλάξεις τοὺς ἀνθρώπινους νόμους, τοὺς θείους περιφροῶν; κάθαρόν σου (76) τὸ δικαστήριον, ήνα μὴ δυοῖν ἔν, ή γίνῃ κακός, ή νομίζῃ. Τὸ προτιθέναι θεάς αἰσχρός, θαυμὸν ἔστι θεατρίζειν. Κεφάλαιον τοῦ λόγου, ισθι κρινόμενος, δὲ κριτής (77), καὶ ἥτεον ἀμαρτήσεις. Τούτων οὐδὲν εἶχόν σοι περασθεῖν ἀμεινον.

ΡΙΓ'. Τῷ ΑΓΓῷ (78).

Se iacentem ne judicet damnetque, Celeusium Gregorius admonet.

Μή κρίνει μὲν σιγῶντα, οὐδὲ γάρ ἐγὼ σὲ φθεγγόμενον, δὲ περὶ τῶν βρωμάτων δὲ Παῦλος (79) ἐνομοθέτησεν. Εἰ δὲ κρίνεις, φοδοῦ τὴν γλῶσσαν, μή κατὰ σοῦ κινηθῇ πρῶτον, εἰ σε λάδοι τοῦ σιωπῆν δῖον.

ΣΙΔ'. Τῷ ΑΓΓῷ (80).

Celeusium loquaciorem hominem taciturnus Gregorius egregie carpit et irridet.

Ἐπειδὴ μοι τὴν σωτήρην ἔγκαλεῖς, καὶ τὴν ἄγροικλαν, ὃ καλλὶ καὶ ἀστικὴ, φέρε σοι δὴ καὶ μυθολογήσω μῆθον οὐκ ἀμουσον, εἴ πως ἀρα ταῦτη γε δυνατήν ἐπισχεῖν σε τῆς φύσεις. Ἐπέσκωπτον αἱ χελιδόνες τῶν κύκνων, τὸ μὴ ἔθελεν δύσιλεν τοῖς ἀνθρώποις, μήτε δημοσιεύειν τὴν μουσικήν, ἀλλ' ἀμφὶ τοὺς λειμῶνας διάγειν καὶ τοὺς ποταμούς, καὶ τὴν ἐρημιάν ἀστάξειν, καὶ βραχάτα μὲν ἔδειν· δὲ δὲ καὶ φδοιεν, ἔδειν ἐν σφίσιν αὐτοῖς (81), ὥσπερ αἰσχυνομένους τὴν μουσικήν. Ἡμῶν δὲ, ἔφασαν, εἰσὸν αἱ πόλεις, καὶ οἱ ἀνθρώποι, καὶ οἱ θάλαμοι, καὶ περιλαοῦμεν τοῖς ἀνθρώποις, καὶ τὰ ἡμέτερα αὐτοῖς διηγούμεθα, ταῦτα δὴ ταῦτα τὰ ἀρχαῖα καὶ Ἀττικά,

⁷⁸ Rom. xi, 3.

(72) Alias CII. Scripta eodem tempore.

(73) Εὐλογὸν σωτῆριν. Combef. εὐκαίριον σω-

πτν. opportunitum silentium.

(74) Alias LXIV. Scripta eodem tempore.—Κελευσίω. Cod. Reg. et Combef. Κελευσίω δέρχονται. Putat tamen Tillemont. Celeusium tantummodo urbis Nazianzi fuisse praefectum, nec alium hoc anno præsidem gubernasse Cappadociam, præter Olympium.

(75) Καὶ σιωπῶν. cod. Reg. et Combef. καὶ σιγῶν.

(76) Κάθαρόν σου. Ita cod. Reg. et Combef. In edit. καθάρον σου.

(77) Ο κριτής. Ita cod. Reg. et Combef. In edit.

CXI. EULALIO.

A Tu solitudini atque ita immodico jejunio da operā; ego silentio. Gratiam inter nos communemus. Cum autem una erimus, divinas laudes simul canemus, ut rationi consentaneum silentium, ita etiam divinum sermonem offerentes.

CXII. CELEUSIO.

Celeusium reprehendit, quod sacra jejunia non servet, et fœda spectacula proponat.

Excepi te etiam tacens, ut silentii quoque sermonem esse intelligas, per calamum se preferentem. Loquar autem quae et amicitiae nostræ et hujusmodi temporis convenienti. Inique agis, o judex, qui non jeunas. Et quomodo leges humanas servabis, qui divinas contemnis ac pro nibilo ducis? Purga tribunal tuum, ne **102** duorum alterum tibi accidat, ut aut malus fias, aut existimeris. B Fœda spectacula proponere, seipsum traducere est. In summa, o judex, te judicium subiturum esse scito, et minus peccabis. His nihil melius habebam, quod tibi præberem.

CXIII. EIDEM.

Ne me iacentem judices ac damnes, quemadmodum nec ego te loquentem, quod de cibis Paulus promulgavit ⁷⁸. Quod si judicas, time ne lingua mea aduersus te primum concitetur, si to silentio dignum nanciscatur.

CXIV. EIDEM.

C Quoniam silentium et rusticitatē mihi objicis, vir belle et urbane, age fabulam minime inscitam tibi effingam, ut experiar num hac saltē ratione ineptam istam loquacitatem compescere queam. Hirundines quondam eycnos cavillis incessebant, propterea quod nec cum hominibus consuetudinem habere, nec canendi artem in publicum proferre vellent, sed circa prata solum et flumina vitam agerent, ac solitudinem amplecterentur, paucaque canerent, quae vero canerent, in se ipsis canerent, perinde atque eos musices suppuderet. At nostræ, inquietabunt, sunt urbes, nostri homines et thalami : atque apud homines garrimus, resque nostras ipsi exponimus,

D δὲ δικαστής. Pro χρινόμενος legendū forte χρινόμενος.

(78) Alias LXXV. Scripta eodem tempore.

(79) Περὶ τῶν βρωμάτων δὲ Παῦλος. In cod. τῶν deest. Paulus ad Romanos scribens sic loquitur xiv, 3, seq. : *Is qui manducat non manducantem non spernat, et qui non manducat manducantem non judicet.* Quo loco χρίνειν, non simpliciter *judicare* significat, sed etiam *damnare*, ut sæpe in sacrī litterīs : hunc locū ad propositū suū Theologus accommodat. Ita Bill.

(80) Alias I. Scripta eodem tempore.

(81) Ἄδειστον δὲ σφίσιν αὐτοῖς. In seipsis canera dicuntur, quia modulis suis aures vix feriunt.

nimirum vetera illa et Attica, Pandionem, Athenas, A Tereum, Thraciam, peregrinationem, affinitatem, contumeliam, linguæ exsectionem, litteras, præterque omnia Itym, et quomodo ex hominibus in aves mutatae sumus. At cycni, quod earum garrulitatem exosam haberent, vix quidem eas sermone dignas duxerunt; ut autem dignas duxerunt: At, o præclaræ, inquietum, causa nostra in solitudinem quoque quispiam libens se contulerit, ut musicam audiat, cum zephyro pennas nostras in flandas permittimus, ut suave quiddam et concinnum inspiret. Quare, si non multum, nec apud **103** multos canimus, at illud certe in nobis pulcherrimum est, quod modum in canendo tenemus, nec musicam tumultibus permiscemus. Vos autem et in ædes admissas homines fastidunt, et canentes aversantur, idque optimo jure, quippe quæ ne excisa quidem lingua silere queatis, verum ipsæ amissam vocem et calamitatem vestram lugentes, quavis alia ave profusa lingua prædicta et canora loquaciores sitis. Intellige quid loquar, ait Pindarus, ac si taciturnitatem meam tua loquitandi facilitate præstantiorem esse inveneris, silentium nostrum inepite carpere atque insectari desine. Alioqui proverbium dicam, ut verissimum ita etiam brevissimum: *Tum cantabunt cycni, cum graculi tacuerint.*

CXV. THEODORO.

Ad Theodorum Tyanensem, paulo ante Pascha anni 382, scriptæ nobis ridentur hæ litteræ quibuscum Philocaliam Origenis ad amicum. nunc eris loco, perserri curavit, ut aliquid haberet, quod sui et Basilii Magni memoriam refricaret.

Festum alique litteræ, quodque præstantius est, C tempus antevertis, dum alacritate nobis præstas ut festi celebritatem et gaudia anticipemus. Atque hæc quidem a tua pietate. Nos autem quod omnium maximum habemus, hoc est preces, tibi vicissim damus. Ut autem aliquid etiam, quod tibi nostri memoriam refricet, a nobis, atque item a sancto Basilio, habeas, Philocalia Origenis librum ad te misimus earum rerum quæ litterarum studiosis utiles sint, collectanea quædam continentem. Hoc manus et aecipias velim, et utilitatis ex eo perceptæ argumentum nobis præbeas, nimirum et a studio et a Spiritu adjutus.

CXVI. EULALIO.

Quo tempore silentium tenebat Gregorius, non solum litteras scripsit, sed etiam monachos in Lamide degentes invisit, in primis Eulalium; nec tamen silentium rupit, verum tacens, et languam adumbratus invisit. Mox soluta jam lingua quæ faciens inviserat, eodem loquens videre cupiebat, et adulterum pollicebatur. Hæc in litteris sequentibus ad Eulalium significat.

Mibi et silentii locus, et philosophiæ palestra D

(82) *Tòr Parðlora*, etc. Tereus, rex Thracie, cum Progne, Pandionis Athenarum regis filiam, uxorem duxisset, ejus etiam sorori Philomelæ, per speciem visendæ uxoris, abductæ vini attulit; ac deinde linguum præcidit. Quod facinus cum illa sorori aliter indicare non posset, telam cruce suo depictam ad eam deferendam curavit. Qua recognita, Progne, ut sororem ulcisceretur, Ityn filium patri epulandum apposuit. Prolato deinde capite, cum pater se uxoris dolo filium in sua viscera condidisse agnosceret, et ad ultionem properaret, Progne, ut poetæ fingunt, mutata est in hirundinem, Philomela in aveum sui nominis, Tercus in upupam, Itys in phasianum. Hæc Servius. Vide

A τὸν Πανθίωνα (82), τὰς Ἀθήνας, τὸν Τηρέα, τὴν Θράκην, τὴν ἀποδημίαν, τὸ κῆδος, τὴν ὄστριν, τὴν ἐκτομήν τῆς γλώττης, τὰ γράμματα, καὶ ἐπὶ πᾶσι τὸν Ἰτυν, καὶ ὡς ἐγενόμεθα ἐξ ἀνθρώπων δρυνθες. Οἱ δὲ μόδις μὲν αὐτὰς ἤξισαν καὶ λόγου, τῆς ἀδολεσχίας μισήσαντες· ἕπει δὲ ἤξισαν, Ἄλλ' ἡμεῖς μὲν ἔνεκεν ὧν, ὡς αὐταὶ, καὶ εἰς τὴν ἐρημίαν ἀφίκοιτο τις, ὥστε ἀκούσαις τῆς μουσικῆς, σταύ ἀνῶμεν τῷ Σεφύρῳ τὰς πτέρυγας, ἐμπνεύν ήδυ τε καὶ ἐναρμόνιον· ὥστ' εἰ μή πολλὰ καὶ ἐν πολλοῖς ἔδομεν, ἀλλ' αὐτὸ δὴ τοῦτο κάλλιστόν ἐστιν ἡμῶν, διτι μέτρῳ φιλοσοφοῦμεν τὸ μέλος, καὶ οὐκ ἀναμίγνυμεν θορύβοις τὴν μουσικήν. Υμᾶς δὲ καὶ εἰσοικιζομένας οἱ ἀνθρώποι (83) δισχεράνουσι, καὶ ἔδουσας ἀποστρέφονται· καὶ μάλι ἐν δίκῃ, αἱ γε οὐδὲ ἐκτημηθεῖσαι τὴν γλώτταν δύνανθε σωπῆν, ἀλλ' αὐταὶ τὴν ἀφωνίαν ὅμων ὀδυρόμεναι, καὶ τὸ ἐφ' ὑμῖν πάθος, ἐπειτά ἐστι λαλίστεραι τίνος οὐχὶ τῶν εὐγλώττων καὶ μουσικῶν. Σύνες δὲ τι λέγω, φησὶν δὲ Πιλόδαρος· καὶ εὐρης τὴν ἐκμήνην ἀφωνίαν τῆς σῆς εὐλαβείας, τοιαῦτα· ἡμεῖς δὲ, ὧν ἔχομεν τὸ μεῖζον, ἀντιδίδομεν τὰς εὐχάρακας. Ἰνα δέ τι καὶ ὑπάρχημα παρ' ἡμῶν ἔχης, τὸ δὲ αὐτὸ καὶ τοῦ ἀγίου Βασιλείου (86), πυκτὸν ἀπεστάλκαμεν σοι τῆς Θριγένους Φιλοκαλίας, ἐκλογὰς ἔχον τῶν χρησίμων τοῖς φιλολόγοις. Τοῦτο καὶ δέξασθαι καταξίωσον, καὶ ἀποδείξιν ἡμῖν δοῦναι τῆς ὁφελείας, καὶ σπουδῇ καὶ Πνεύματι βοηθούμενος.

PIE. ΘΕΟΔΩΡΩ (84).

Ἐορτὴ καὶ τὰ γράμματα (85), καὶ τὸ χρεῖσθον διτι προφθάνεις τὸν καιρὸν, τῇ προθυμίᾳ τὸ προεορτάζειν ἡμῖν χαριζόμενος. Τὰ μὲν οὖν παρὰ τῆς σῆς εὐλαβείας, τοιαῦτα· ἡμεῖς δὲ, ὧν ἔχομεν τὸ μεῖζον, ἀντιδίδομεν τὰς εὐχάρακας. Ἰνα δέ τι καὶ ὑπάρχημα παρ' ἡμῶν ἔχης, τὸ δὲ αὐτὸ καὶ τοῦ ἀγίου Βασιλείου (86), πυκτὸν ἀπεστάλκαμεν σοι τῆς Θριγένους Φιλοκαλίας, ἐκλογὰς ἔχον τῶν χρησίμων τοῖς φιλολόγοις. Τοῦτο καὶ δέξασθαι καταξίωσον, καὶ ἀποδείξιν ἡμῖν δοῦναι τῆς ὁφελείας, καὶ σπουδῇ καὶ Πνεύματι βοηθούμενος.

ΠΙΓ'. ΕΥΛΑΛΙΩ (87).

Γέγοντα καὶ ἡ Λαμπτὶς ἐμοὶ τῆς σωπῆς χωρίον, καὶ Ovid. vi Metamorph. Bill.

(85) Υμᾶς δὲ καὶ εἰσοικιζομένας οἱ ἀνθρώποι, etc. Inde proverbium, ait Bill., birundinem sub lecto non habendum: hoc est, a garrulorum commercio abstinentium.

(84) Alias LXXXVII. Circa Pascha anni 382.

(85) Εορτὴ καὶ τὰ γράμματα. Ita codd. tres Reg., Pass. et Combef. In edit. Εορτὴ καὶ γράμματα, quod Bill.: Festum quoque litteræ ipsæ sunt: quodque præstantius est animi studio atque alacritate festum antevertis, illud nobis tribuens.

(86) Αγίου Βασιλείου. Cod. Pass. μεγάλου Βασιλείου.

(87) Alias XCIX. Eodem tempore.

φιλοσοφίας ἐγγυμναστήριον, ἣν ὡς σιγῶν ἔθεασάμην, οἵτε εἰπούμω καὶ φεγγόμενος, ἵνα τοῖς τε ἀδελφοῖς τεληρώσω τὸν πόθον, καὶ ὑμᾶς ἀμύνωμαι τῆς μικρολογίας (88), τοὺς κακοὺς τῶν ἡμῶν φεγγμάτων ἐξηγητάς. Αὐτὸς γάρ ὁ λαλῶν παρέσσομαι, οὐκέτ' ἀλληγορούμενος, οὐδὲ εἰκαζόμενος, ἀλλὰ καθαρῶς νοούμενος.

PII'. Τῷ ΑΥΤῷ (89).

Eulalio sermonem impertire et vicissim caput accipere Gregorius.

Καὶ γάρ τι πέπονθα παρόντι σιγήσας, ἀπόντα ποδῶν, ἵνα καὶ μεταδῶ λόγου καὶ μεταλάβω. Καλὸν γάρ ὥσπερ ἄλλου παντὸς, οὗτος δὴ καὶ λόγων ἀπαρχῆς ἀνατίθενται τῷ λόγῳ πρώτον, εἴτα τοῖς φοβουμένοις τὸν Κύριον.

PIII'. Τῷ ΑΥΤῷ (90).

Tacuit sibi Gregorius : aliis loquitur, quandoquidem loquendi tempus est.

Καρδὸς τῷ παντὶ πρόθματι, φησὶν δὲ Ἐκκλησιαστῆς διὰ τοῦτο Ἐθέμηρ φυλακὴν τῷ στρατιῶτον (91), τίνικα καιρὸς, καὶ ἴδοι τὰ χεῖλα μου οὐ μὴ καλύσω, ἐπειδὴ τοιούτου καιρός. Ἐσώκησα γάρ, φησὶν ἡ Γραφή, μή καὶ ἀεὶ οιωπήσομαι ; ἐσώπησα μὲν ἐμαυτῷ λαλῶ (92) δὲ τοῖς ἀλλοῖς. Οἱ δὲ, εἰ μὲν, ἀ χρή, φθέγγοντο, πᾶσα τῷ θεῷ χάρις· εἰ δὲ μή, καὶ τὰ ὄντα φραζόμεθα.

PIV'. ΠΑΛΛΑΔΙΟ (93).

Silentii sui finem Palladio Gregorius annuntiat.

Χριστῷ συνενέκρωσα τὴν γλῶσσαν, ἥντικα ἐνήστενον· καὶ ἀναστάντι συνήγειρα. Τοῦτο μοι τῆς σωτῆρος τὸ μυστήριον· ἵνα ὥσπερ ἔθυσα νῦν ἀνεκάλητον (94), οὕτω θύσω καὶ λόγον κεκαθαρμένον.

PK'. ΕΛΛΑΔΙΟ (95).

Pro paschalibus muneribus et litteris Helladio gratias agit Gregorius, simulque eum rogat ut sibi senectutem, ejus beneficio, commode claudere liceat, constituto a vobis, inquit, huic Ecclesiæ, nempe Nazianzenæ Ecclesiæ, episcopo. Quæ quidem omnia hanc ad annum 382 epistolam pertinent demonstrant. Quisnam vero sit Helladius ad quem scripta est, an Helladius Cæsariensis, an alterius sedis episcopus sit, incertum est. Baronius Cæsariensem esse episcopum existimat. Verum Gregorius tunc non alius provinciae caput agnoscebat, præter Tyanensem episcopum, ut epistola 152, alias 88, patet, hisque ipsis litteris confirmari potest, in quibus Gregorius Helladium, non ut archiepiscopum, sed ut comprovincialem, ut ita loquar, episcopum compellat. Præterea Helladius Cæsariensis electioni Eulalii obstitit.

Ορέψαν τὰ ἐλπιζόμενα (96) πόρρωθεν διδαχθέντες (χρήσομαι γάρ τῷ σῷ προσιμίῳ), καὶ τοῖς ἡδη παρούσιν ἐνευφραινόμεθα. Τὴν γάρ ἀγίαν τοῦ Πάσχα ἡμέραν, εἰς ἓν ταπεινήτακαμεν, τῶν ἐκεῖθεν ἀγαθῶν οἵδια μυσταγωγίαν, ἐστήτην οὔσαν διαβατήριον. Όν καλῶς ἐποίησας καὶ αὐτὸς ἀναμνήσας ἡμᾶς, οἵς

A Lamis exsilit; quam ut tacens contemplatus sum, ita etiam loquens videre concupisco, ut et fratrum desiderio satisficiam, et vos, sermonum meorum malos interpres, ob verborum parcimoniam ulciscar. Ipse enim, qui loquor, adero, non jam in allegoricum sensum tractus, non conjectura quadam adumbratus, sed pure ac plane intellectus.

104 CXVII. EIDEM.

Mibi novum quiddam accedit. Nam qui te praesente tacui, idem absentem requiro ut et sermonem impertiam, et vicissim accipiam. Praeclarum est enim, ut rerum omnium aliarum, ita etiam sermonum primicias Verbo primum, ac deinde iis, qui Domini metu praediti sunt, consecrare.

CXVIII. EIDEM.

Omnia tempus habent, inquit Ecclesiastes (9), propterea Posui custodiam ori meo (10), cum tempus ita postularet; et Ecce labia mea non prohibebit (11), quandoquidem bujus rei tempus est. Tacui enim, inquit Scriptura (12), num etiam semper tacebo? Tacui, inquam, mihi; aliis loquor. Ipsi autem, si quidem ea, quæ convenient, loquantur, omnis Deo gratia habeatur; sin minus, aures quoque occulendum.

CXIX. PALLADIO.

Silentii sui finem Palladio Gregorius annuntiat.

Cum Christo linguam mortuam habui, quando Jejunabam, et una cum eodem ad vitam revocato, illam excitavi. Hoc mihi silentii arcanum est, ut veluti mentem non garrulam sacrificavi, sic etiam purgatum sermonem sacrificem.

CXX. HELLADIO.

Res in spe positas procul videre admoniti (utar enim tuo procœmio), rebus quoque jam presentibus oblectamur. Etenim sanctum Paschæ diem, ad quem pervenimus, mysticum futurorum bonorum symbolum esse scio, ut qui transitus festum sit. D Quarum rerum tu quoque commode nos subino-

(88) Αμύνωμαι τῆς μικρολογίας. Combef. : *Angustior exillisque orationis nomine ulciscar.*

(89) Alias C. Scripta eodem anno, post Pascha.

(90) Alias Cl. Scripta eodem tempore. — Τῷ αὐτῷ, id est Eulalio. Codex Regius et Combeſſiūs, Εὐγενίῳ. Montac. et Morel. Εὐαγρίῳ.

(91) Τῷ στρατιῶτῳ μεν. Cod. Reg. et Combef. κελεύει μου, λαβῖσι meis.

(92) Λαλῶ. Codd. duo Reg. λαλήσω, loquar.

(93) Alias CCXXX. Scripta circa idem tempus.

(94) Νοῦρ ἀρεκιδάλητορ. Morel. : *Mentem non garrulam. Combef. : Sensus sermonis tacitum.*

(95) Alias LIV. Scripta eodem anno, post Pascha, sed Aprili mense.

(96) Τὰ ἐλπιζόμενα. Hebr. xi : *Juxta fidem hi omnes mortui sunt, cum non accepissent promissiones, sed procul eas vidissent; et quod Paulus dicit promissiones, Theologus dicit τὰ ἐλπιζόμενα, eodem sensu. BILL.*

nuisti, tum per ea quæ misisti, tum per ea quæ A scribis. Ego vero multa quidem Paschata jam exegi, atque hunc longioris vitæ fructum cepi. Nunc autem 105 purioris Paschæ desiderio teneor; nempe ex hac gravi et caliginosa bujus sæculi Ægypto egredi, et luto ac conficiendorum laterum opere ⁹¹, cui astringimur, liberari; atque ad promissionis terram migrare concupisco. Hanc nobis precare, si quid tibi eurae est quam præclarissime de nobis mereri. Tibi vero, rebus fauste feliciterque cedentibus, sapius contingat simul cum Ecclesia festum celebrare. Quod si mihi senectutem quoque beneficio vestro commode claudere licuerit, constituto nimirum a vobis huie Ecclesiae episcopo, quem Spiritus sanctus designaverit, bono opere perfundil sueritis, paternisque, ut sic loquar, benedictionibus digno.

CXXI. THEODORO.

Similis pene argumenti est quæ sequitur epistola ad Theodorum; haud quidem Mopsuestensem, ut secundus Hermanniensis scripsit (3), sed Tyanensem, qui recens hujus Ecclesias episcopus fuerat ordinatus. Hanc esse causam arbitramur, cur illi tanquam juveni scribat Gregorius. Significat, gavissim se esse symbolis charitatis; id est, muneribus, que miserat Theodorus in Paschate, pro quibus Theodoro multa bona spiritualiter apprecoando rependit Theologus, in primisque ut talium sit parens filiorum, quod de spiritualibus filiis intelligere malamus, quam cum Tillemontio de natu conjugio liberis. Nos vero, inquit Gregorius, omnia spiritualiter rependimus.

Charitatis gaudemus symbolis, ac potissimum B tali occasione, et de tali recens coagmentato simul et perfecto; atque, ut te Scripturæ verbis accipiam, de stabilitate in juventute sua ⁹². Sic enim vocat eum qui majori quam fert ætas, vi pollet intelligentia. Quocirca antiqui patres rorem cœli et pinguedinem terræ ⁹³ inter alia liberis suis preabantur (nisi cui gratum sit etiam hæc sublimius intelligere), nos vero tibi omne spiritualiter rependumus. Impreat Dominus omnes petitiones tuas ⁹⁴; et talium liberorum parens sis (si par est concise tibi et familiariter apparet), qualem te ipsum tuis majoribus subindicas, ut præter alia nos quoque propter te gloria decoremur.

CXXII. EIDEM.

Ad anniversarium honorem martyrum, qui quotannis Arianzi celebrabatur, mense Dathusa, simulque ad negotia ecclesiastica Theodorum invitat Gregorius.

Fu, et nobis, ut adversa valetudine laborantibus, curam atque officium debes, siquidem unum ex præceptorum numero est agrotantium visitatio: et item sanctis martyribus anniversarium hono-

'Αγάπης συμβόλοις ἡδομέθα, καὶ μάλιστα κατροῦ τοιούτου, καὶ περὶ τοιούτου νεοπαγοῦς (4) τε θμῷ καὶ τελείῳ, καὶ ἵνα σε ἀπὸ τῆς Γραφῆς δεξιώσωμαι (5), ιδρυμένου ἐν τῇ νεότητι. Οὕτω γάρ ἐκείνη καλεῖ τὸ πλεῖον ἐν τῇ συνέσει (6) τῆς ἡλικίας. Οἱ μὲν οὖν παλατοὶ πατέρες δρόσον οὐρανοῦ καὶ πιστήτης γῆς μετὰ τῶν ἄλλων ἐπηγχόντο τοῖς παισιν (εἰ μὴ τινὶ φίλοιν καὶ ταῦτα νοεῖν ὑψηλότερον), τὴν μὲν σοὶ τὸ πᾶν πνευματικῶς ἀντιδώσομεν (7). Πληρώσου Κύριος κάρτα τὰ αἰτήματά σου· καὶ γένοιο τοιούτων τέχνων πατήρ (εἰ δὲ σοὶ συντόμως καὶ οἰκείως επεύξασθαι), οἷον σεαυτὸν ὑποφέλεις τοῖς σοὶς πατέρασιν, ὡς ἀντά τε ἄλλα καὶ ἡμεῖς ἐπὶ σοὶ δοξάζομεθα.

PKB. Τῷ ΑΥΤῷ (8).

Χρεωστεῖς μὲν ἡμῖν καὶ φῶς νοσεροῖς θεραπείαν, εἰπερ μία τῶν ἐντολῶν ἀσθενούντων ἐπίσκεψις· χρεωστεῖς δὲ καὶ τοῖς ἀγίοις (9) μάρτυσι τὴν δι' ἔτους τιμὴν, ἢν ἐν Ἀριανζοῖς τοῖς σοὶς κορτάζομεν

⁹¹ Exod. 1, 14 sqq. ⁹² Psal. cxviii, 12. ⁹³ Gen. xxvii, 28. ⁹⁴ Psal. xix, 7

(97) Αἴγυπτος ταῦτης ἐξελθὼν. Combes. ἐξελθὼν, veritatis: Purius Pascha desidero, nempe ex hac egredi gravi et caliginosa sæculi Ægypto. Non bene Bill.: Nunc autem purius est ex hac gravi et caliginosa vita Ægypto egredi.

(98) Ταῦτης ἡμέρα προσεύχον. Cod. unus ταῦτα. Ita et cod. R. qui addit καὶ ἐπερέψου.

(99) Βιωτῶν ἔχοτα. Combes.: Vita fausta et incolumi. Bill.: Utinam vivo et incolumi.

(1) Καὶ ἦρ' εἶπω. Cod. Reg. et Combes. καὶ τι ἀντί της πατέρων, ac quid aliud quam quod paternis sis conditionibus dignum?

(2) Alias CCXX Scripta eodem anno. — Θεοδώρω. Cod. Pass. addit ἐπισκόπων Θυάνων.

(3) Trium Capit. Def. t. 7, c. 7, pag. 655, apud

Sirm. t. II.

(4) Νεοπαγοῦς τε. Ita Pass. et tres Reg., quæ lectio melior quam in edit. νεοπαγέντος.

(5) Ἀπὸ τῆς Γραφῆς δεξιώσωμαι. Ut tibi Scripturæ sacræ verba proferam.

(6) Ερ τῇ συνέσει. Ita cod. Reg., Par., Pass., Montac. et Morel. In edit. τῇ deest. At, inquit Combes., quam bene Morel.: Quod plus est in intellectu astatat.

(7) Ἀρτιδώσομεν. Montac. ἀποδώσομεν. Forte ἀνταποδώσομεν, ait Morel.

(8) Alias XC. Scripta eodem anno, post Pascha.

(9) Καὶ τοῖς ἀγίοις. Ita cod. Reg., Montac., Morel. et Combes. In edit. τοῖς deest. Mox pro Ἀριανζοῖς, cod. 1045, Ναζιανζοῖς.

τῇ εἰκάδῃ δευτέρᾳ (10) τοῦ καθ' ἡμές μηνὸς Δαῦδο-
σα (11). Καὶ ἀμα οὐκ ὀλίγα ἐκκλησιαστικῶν δέλται
χοινῆς διασκέψεως. Πάντων οὖν ἔνεκεν (12), δόκιμος
παραγενέσθαι καταξίωσον καὶ γὰρ εἰ πολὺς ὁ κά-
μπτος, ἀλλ' ἀντίφρατος ὁ μισθός.

PKΓ'. Τῷ ΑΥΤῷ (13).

Vocari Gregorio præsens adfuit, tumque, vel sane litteris postmodum, ut se inviseret Gregorium rogavit Theodorus. Cui Theologus aeris inclemens et morbi domi se continere coactum significat, seque adfuturum, cum per tempus licuerit, pollicetur.

Ἐδέσθην σου τὴν παρουσίαν, καὶ στέργω τὴν συνουσίαν, καὶ τοιγε ἀλλως ἐμαυτὸν νοοθετήσας οὐκοι μένειν, καὶ καθ' ἡσυχίαν φιλοσοφεῖν· τούτῳ γὰρ εὑρόν ἐμαυτῷ ἐξ πάντων λυσιτελέστερον (14). Ἐπεὶ δὲ οἱ τε ἀρέες ἔτι ταραχώδεις (15), καὶ οὐκ ἀνήκεν τῇ ἀρδωστίᾳ, παρακαλῶ, μικρὸν μακροθύ-
μησον, συνέψου δὲ τὴν ὑγίειαν· καὶ τύχα δὲν ἥ-
καιρός, ἐπιστησόμεθα σαῖς εὐχαῖς.

PKΔ'. Τῷ ΑΥΤῷ (16).

Non ita multo post, redeunte veris amoenitate, Theodoro iterum invitanti rescribit Gregorius venturum se libenter, īmo properaturum, ut solus cum solo congregiatur, sed synodos et concilia procul salutare. Si quis hanc in annos sequentes epistolam velit rejicere, quam hic conjicendo collocamus, non admodum refragabimur.

Καλεῖ; τιμεῖς δὲ σπεύδομεν· σπεύδομεν δὲ μόνῳ πλησίασαι καὶ μόνοι (17). Συνόδους γὰρ καὶ συλλόγους (18) πόρρων ἀσπαζόμεθα, ἐξ οὗ μοχθηρῶν (19) πεπιράμεθα τῶν πολλῶν, οὐτω γὰρ εἰπεῖν μέτριον. Τί οὖν ἔτι λείπεται; πόθῳ δικαλῷ βοηθησον διὰ τῶν εὐχῶν, ἵνα τύχωμεν ὃν σπουδάζομεν.

PKΕ'. ΟΛΥΜΠΙΩ (20).

Cum hoc anno Xanxaridis thermas petere morbi causa coactus fuisset Gregorius, vix itineri se commiserat. cum ejus absentia opportunitatem nasci Apollinaristæ, eo audacia proruperunt, ut cuidam nebuloni de imperio suo et adulterino grege, episcopi nomen imponerent. Quod ubi reaccepit Gregorius, Olympio Cappadocie præfecto scribit, ut facinus ab Apollinaristis contra imperatorum constitutiones et edicta attentatum ulciscatur. Milius tamen, quam tanta mereatur audacia, perditū homines puniantur, obsecrat.

Παιδεύεται τι καὶ πολὺ, καὶ οὐ πάντη τὸ γῆρας, ὡς ξοικεν, εἰς σύνεσιν ἀξιόπιστον. Ἐγὼ γοῦν πάντων μὲν μάλιστα τῶν Ἀπολλιναριστῶν εἰδὼς τὴν ἐνθύμησιν καὶ ἀσέβειαν (21), δρῶν δὲ οὐκ ἀνεκτήν αὐτῶν (22) ἀπόντων, ἐνδιμίζον τῇ μακροθυμίᾳ πράσους αὐτοὺς ποιήσειν, καὶ μαλάζειν κατὰ μικρὸν, διπερ οὖν καὶ ταῖς ἐλπίσιν ὑπέτεινον (23). Ἐλαθον

(10) Τῇ εἰκάδῃ δευτέρᾳ. Ita tres codd. In edit. compendiario τῇ χρ.

(11) Δαῦδος. Mensis ille videtur, ait Combef., qui in veteri Lexico τεκνούσια, et in mensibus Cappadocum septimus numeratur Julioque nostro re-spondet.

(12) Πάντων οὖν ἔρεσεν. Ita cod. et Reg. 1405. In edit. πάντων οὖν ἔνεκα. Pro πάντων, Montac., Morel. et Combef. ἔνεκα τούτων.

(13) Alias CCXI. Scripta circa idem tempus.

(14) Λυσιτελέστερον. Cod. Reg. λυσιτελέσθαι. Cod. Pass. λυσιτελέστατον, et sic legendum proponit Morel.

(15) Ἔτι ταραχώδεις. Cod. Reg. ἔτι τραχώδεις, aer adhuc asper est. In cod. Pass. ἔτι deest.

(16) Alias LXXXIV. Scripta paulo post superiorenum.

A rem debes 108 quem in Arianzis tuis vicesimo secundo mensis Dathusa, ut apud nos appellatur, die celebramus. Ac simul non pauca ecclesiastica negotia sunt, quae communem considerationem requirant. His igitur omnibus de causis a te peto, ut impigre ad nos venias; etsi enim ingens labor est, par tamen est merces.

CXXIII. EIDEM.

Præsentiam tuam sum reveritus, et consortium tuum amplector, tametsi alioquin me ipsum commonefecerim domi manere, et per otium philosophari: hoc enim mihi ex omnibus inveni conducebilius. Quia vero et aer adhuc turbulentus est, neque infirmitas destituit me, obsecro te, parumper adhibeto patientiam, et comprecare mihi sanitatem: nos simul atque tempestivum erit, attendemus precibus tuis.

CXXIV. EIDEM.

Vocas? Nos vero properamus. Properamus autem, ut soli cum solo congregiamur. Synodos enim atque conventus procul salutamus, ex quo scilicet tempore multa eorum, ut parce loquar, C molesta esse compperi. Quid igitur superest? Justo desiderio per orationes tuas opitulare, ut quod studemus consequamur.

CXXV. OLYMPIO.

Canities quoque nonnihil eruditur, nec senectus, ut video, talis omnino est, quæ prudentiæ opinionem fidemque mereatur. Ego cum omnium maxime Apollinaristarum cogitationem et impietatem perspectam haberem, nec ferendam eorum audaciam 107 cernerem, existimabam tamen fore, ut lenitatem mea mansuetos et placidos eos redde-

(17) Μόρφ πλησίασαι καὶ μόροι. Ita cod. Reg. et Combef. In edit. μόνοι πλησίασαι καὶ μόνῳ.

(18) Καὶ συλλόγους, atque conventus. Bill. atque colloquia.

(19) Μοχθηρός, molesta. Bill. improba et flagitiosa, quod sane durius et contra Gregorii mentem, qui parce et moderate loqui se testatur: οὗτο γὰρ εἰπεῖν μέτριον. †

(20) Alias LXXVII. Scripta anno eodem.—Ολυμπίω. Cod. Reg., Montac., Morel. et Combef. Αλυπίω. Cod. Reg. Αλυπίω δρχοντι.

(21) Τῇ ἐνθύμησιν καὶ ἀσέβειαν. Cod. et Combef. habent τὴν ἀσέβειαν.

(22) Αὔτων: Ita cod. et Reg. Decst in edit.

(23) Οὐσπ οὐρ καὶ ταῖς ἐλπίσιν ὑπέτεινον. Ita cod. Reg. In edit. ὀντερ οὖν, εtc. Sicut nimirum spe mihi policebar. Montac., Morel. et Combef.

rem, ac paulatim emollirem, atque hoc mihi spe A δὲ, ὡς ξοικε, κακείνους χείρους ποιήσας, καὶ τὴν σιγεbam. Verum, ut appareat, illud minime animadverti, me peiores eos effecisse ac per intempestivam hanc philosophiam Ecclesiæ detrimentum attulisse. Nec enim pravos homines lenitas inflectit. Et quidem si nunc per meipsum hæc te docere potuissem, non dubitassem, probe noveris, vel ultra vires iter capessere, atque ad excellentiæ tuæ pedes meipsum advolvere. Quoniam autem longius me morbus perduxit, et Xanxaridis thermis mihi de medicorum consilio uti necesse est, litteras mihi vicarias substituo. Præter alia omnia eo quoque audaciæ proruperunt mali homines et male perdendi, ut episcopos etiam quosdam, quibus dignitas ab universali Orientalium et Occidentalium concilio abrogata fuerat, accersem. B aut transeuntibus abutentes (non enim certe affirmare possum), imperialibus omnibus constitutionibus atque omnibus vestris edictis violatis, cuidam impii et adulterini sui gregis episcopi nomen imposuerint, nulla re, ut opinor, perinde freti, atque summa mea imbecillitate: hoc enim dicendum est. Quæ si levia et ferenda sunt, ferat tua firmitas; feremus ipsi quoque, quemadmodum et sæpe tulumus. Si vero gravia, et ne ipsis quidem pietatis laude præstantissimis imperatoribus ferenda ea, quæ admissa sunt, mitius tamen quam tanta audacia meretur, ulcisci dignare.

CXXVI. EIDEM.

Cum Xanxaride balneorum causa versaretur Gregorius, opportuna videndi Olympium, et quæsi: a occasione obtulit. Sed bonum quod jam manibus tenebat, recrudescente morbo, invititus perdidit. Quam id sibi molestum fuerit Olympio sua epistola significat: ab eoque præterea postulat, ut Nicobulum filium cursus publici seu veredariorum cura libaret. Nicobulum autem filium suum appellat Gregorius, quia Alypiānam sororis suæ filiam uxorem duxerat.

Velut per somnium hilari animo fui. Nam cum C usque ad monasterium delatus essem, ut nonnihil solatii ex balneo conquererer, ac deinde congressum tuum spe concepissem, jamque hoc bonum velut manibus tenerem, atque aliquot 108 dies illuc exegissein, repente a morbo, qui partim jam mihi negotium facessebat, partim minabatur, submotus sum. Ac si huic rei, quæ mihi accidit, imaginem quamdam et similitudinem invenire

ῶστε περὶ οὐν ἐπέτεινον, majores ejus rei spes concipiebam.

(24) *Taῦτα διδάξαι*. Ita cod. Reg. et Combef. In edit. taῦta δεῖξαι, huc ostendere.

(25) *Ἐν Ιούλι.* Ita cod. Reg. et Combef. In edit. εῦ deest. Reddit Bill., mihi crede.

(26) *Περαυτέρω προσήγαγεν.* Sic enim legendum, ait Bill., non ut in vulgaris exemplaribus prosthagamen, id quod satis indicat adverbium præcedens περιστέρω. Sic etiam habent cod. et Combef.; at προπεραυτέρω, cod. Reg., Montac., Morel. et Combel. πορθωτέρω.

(27) *Ξανχαρίδος θερμοῖς.* Montac. et Morel. Ξανχαρίδος θερμοῖς. Ibi enim pro insirmis banea calida. At in cod. Ξανχαρίδος. Nam eo loci exstructum erat monasterium, cuius forsitan vivendi ratione de medicorum consilio uti sibi necesse putabat Gregorius.

(28) *Καθηρημένους.* Emendandus est, ait Bill., Illyrag. codex ex Frobeniano, et pro κεκατηρημένους, substitendum est καθηρημένους.

'Εκκλησίαν βλάψας, τῇ ἀκαίρῳ φιλοσοφίᾳ. Οὐ γάρ δύσωπει τοὺς πονηροὺς ἐπιείκεια. Καὶ νῦν, εἰ μὲν αὐτῷ μοι δυνατὸν ἦν δι' ἐμαυτοῦ ταῦτα διδάξαι (24), οὐκ ἂν ὄντης σα, εὖ ισθι (25), καὶ παρὰ δύναμιν κινηθεὶς προσπεσεῖν τῇ σῇ τιμιότητι. Ἐπειδὴ δὲ περαιτέρῳ προήγαγεν (26) ἡμᾶς ἡ ἀρρώστια, καὶ τοὺς Ξανχαρίδος θερμοῖς (27) χρήσασθαι ἀναγκαῖον ἐγένετο, τῶν λατρῶν τοῦτο συμβουλευσάντων, ἀντ' ἐμαυτοῦ ποιοῦμας τὰ γράμματα. Ἐτόλμησαν οἱ κακοὶ καὶ κακῶς ἀπολούμενοι πρὸς πᾶσι τοῖς ἀλλοῖς, καὶ καθηρημένους (28) ἐπισκόπους ὑπὸ πάσσος ἀνατοικῆς καὶ δυτικῆς συνόδου καλέσαντες, ἢ παριοῦσι: καταχρησάμενοι (οὐ γάρ ἔχω τοῦτο εἰπεῖν ἀχριῶς), καὶ πασῶν κατεξαναστάντες βασιλικῶν διατάξεων, καὶ ὑμετέρων προσταγμάτων, ἐπισκόπου δυομά ἐπιθεῖναι (29) τινὶ τῶν παρ' αὐτοῖς ἀσεβῶν καὶ κιδηδήλων, οὐδὲν τοσοῦτον, ὡς οἶμαι, διον τῇ ἐμῇ νεκρώσει (τοῦτο γάρ δει λέγειν [30]) θαρρήσαντες. Ταῦτα εἰ μὲν ἀνεκτά, ἐνεγκάτω μὲν ἡ σῇ στερβότης· οἰσομεν δὲ καὶ ἡμεῖς, ὥσπερ οὖν πολλαῖς ἡνέγκαμεν. Εἰ δὲ βαρέα, καὶ οὐδὲ τοῖς εὐλαβεστάτοις (31) βασιλεῦσιν αὐτοῖς φορητά, ἐπεξέλθειν τοῖς γεγενημένοις, εἰ καὶ τῆς ἀπονοίας Ελαττον, καταξιωσον.

PKΓ. Τῷ ΑΥΤῷ (32).

"Οναρ ηύθυμησα. Καὶ γάρ μέχρι τῆς μονῆς ενεχθεὶς, ὧστε τινὸς ἐκ τοῦ λουτροῦ παραμυθίας τυχεῖν, εἴτα τὴν σήμα συντυχίαν ἐπίστας, καὶ ὧστερ ἐν χεροῖν ἔχων ἥδη τὸ ἀγαθόν, καὶ τινὰς ἡμέρας ἐνδιατρίψας (33), ἐξαφνης ἀπήχθην (34) ὑπὸ τῆς ἀρρώστιας, τὰ μὲν ἥδη λυπούστης, τὰ δὲ ἀπειλούστης. Καὶ εἰ δει τίνα εἰκασίαν εὑρεῖν (35) εῷ πάθει, ταῦτον ἐπαθον τοῖς πολύποσιν, οἱ βίτι τῶν πετρῶν ἀποστύμενοι, κιγδυνεύουσι καὶ ταῖς κοτύλαις

(29) "Ορομα ἐπιθεῖναι. Cod. et Reg. ac Morel. δυομά περιθεῖναι, quemdam episcopi nomine induerint. vel cuidam tribuerint nomen.

(30) Τῇ ἐμῇ νεκρώσει. Quid legerit Bill. incertum omnino, dum reddit, summa mea imbecillitate viriumque conservatione. Volut profecto viriumque extincione. Combef.: *Exhaustis viribus meis enecto que corpusculo.* Mox in cod. γάρ deest.

(31) Εὐλαβεστάτοις. Duo cod. Reg., Montac., ac Morel., necnon et in edit. quibusdam εὐλαβεστάτοις.

(32) Alias CLXXXVIII. Scripta eodem tempore. — Τῷ αὐτῷ, id est, Ὁλυμπίῳ. Cod. B. 3, Εὐσεβίῳ φίλῳ.

(33) Ἐρδιατρίψας. Ita cod. Reg., Montac., Morel. et Combef. In edit. προσιατρίψας.

(34) Ἀπήχθην. Ita cod. Reg., Montac., Morel. ac Combef. ἀπηγέχθην ὑπὸ τῆς ἀρρώστιας, quod Bill.: *Ob morbum ablatus sum.* Edit.: ἀπηγέχθη.

(35) Εἰκασταί εὑρετον. Cod. Morel. et Combef. λαβεῖν.

πολλάκις, ὃν τι προσαφίδει ταῖς πέτραις, ή τι παρ' αὐτῶν προσλαμβάνουσι. Τὸ μὲν οὖν ἡμέτερον τοιούτον. Ἡ δὲ παρὰν ἐδεήθην τῆς σῆς καλοκαγαθίας, ταῦτα καὶ ἀπών ἐθάρρησα. Τὸν οὐδὲν Νικόδουλον σφέδρα εὑρόν τῇ τοῦ δρόμου φροντίδι (36), καὶ τῇ τῆς μονῆς προσεδρείᾳ στενοχωρούμενον, ἀνθρωπον καὶ ἀσθενὴ καὶ τῶν τυμούτων ἀήθη, καὶ τὴν ἀρμίλαν οὐ φέροντα. Τούτῳ, πρὸς ἄλλο μὲν πᾶν δὲ ἀνὴρ σοι φίλον, χρήσασθαι θέλησον· καὶ γάρ πρόδυμος εἰς πάντα ὑπηρετεῖν τῇ σῇ ἔκουσίᾳ· ταῦτης δὲ, εἰ δυνατὸν, ἐλευθέρωστον τῆς φροντίδος· εἰ μή τι ἄλλο, καὶ ὡς ἡμέτερον τιμῶν νοσοκόμον, ἀπειδὴ πολλὰ καὶ περὶ πολλῶν δεηθέντες (37), καὶ τυχόντες, χρήζομεν καὶ εἰς ἡμᾶς αὐτοὺς τῆς σῆς ἡμέρητος.

libera, si non aliam ullam ob causam, saltem ut rat. Quandoquidem cum multa et pro multis a erga nos ipsos mansuetudine opus habemus.

PK'. ΕΛΛΑΔΙΩ (38).

Hic commode collocanda se offert 127 epistola, quae ejusdem argumenti et eadem de causa scripta est ac superior. Nimirum implorat opem Helladie ut Nicobulus publice rei oneribus solvatur, atque otio et quieti, cui assuetus est, reddatur.

Ἡδὲ μὲν καὶ ἄλλως (39) τὸ προσαγορεύειν τὴν σήν εὐλάβειάν· ἐμοὶ δὲ ἡδιον οὖτα διακειμένων. Τὸ γάρ καθ' ἐκάστην σχεδὸν τὴν ἡμέραν ἀπογινώσκεσθαι (40), πλέον ἔχεσθαι σου ποιεῖ, ὡς ἀν (41) τὰ τελευταῖα παραχερδαίνοντα. Ἐπειδὴ δὲ τὸ (42) κέρδος ὁμολογῶ, χρεωστῶ τὴν ἀντίδοσιν τῷ αἰδεσματάτῳ υἱῷ Νικοδούλῳ, παρ' οὐ τὸ κέρδος· ὅπερ δὲ ποιοῦσιν οἱ πέντετες πρὸς τοὺς εὐπόρους βλέποντες, ίνα παρ' ἐκείνων εὐ πάνθωσι, τοῦτο καὶ αὐτὸς ποιῶ, διεκ σοῦ τῷ ἀνδρὶ διαλύνων τὸ χρέος. Χρήζει δὲ ἀπραγμοσύνης πάντα τὸν χρόνον ταῦτη συνειθισμένος· πρὸς ταῦτην (43) αὐτῷ συνάρασθαι καταξίωσον.

PK'. ΠΡΟΚΟΠΙΩ (44).

Procopium Constantinopoli præfecitum, amicitia sibi conjunctum, datis in agro Arianzo litteris, Gregorius salutat. Quo anno data sint certo statuere non possumus.

Διὰ μακροῦ σε προσφέγγομαι, τὸν ἀντὶ πάντων ἐμοὶ (45) καὶ πρὸ πάντων, δὲν καὶ παρόντα τῶν μεγάλων τέλους, καὶ ἀπόντα οἵδε δὲ τῶν αὐτῶν ἀξίοις. Μισθὸς δὲ γενέσθω τῷ διακόνῳ τῆς ἐπιστολῆς τῷ υἱῷ τιμῶν Ἀνθίμῳ (46) ὑπὲρ μεγάλων μέγας. Τίς οὖτος; τῆς παρὰ σοῦ προστατείας τυχεῖν, τὸν οἷς ἀν δέταται. Μέγιστον δὲ εἰς τὴν πρεσβείαν ἡμῖν, καὶ δ' ἀντὴρ οὗτος (47) ἐξ ἐπιφανοῦς στρατείας, ἵως καὶ

(35) Τῇ τοῦ δρόμου φροντίδι. Combes : Cursus publici cura. Ad quid hæc, inquit, cum μονῆς προσεδρείᾳ, nisi ex illa, quæ forte in strata publica erat, sic cursui publico operam dabant. Montac. et Morel. τῇ τοῦ νόμου φροντίδι, quod aliud esset, nec satis notum.

(37) Δευθύντες. Ita cod. Reg. et B. 3. Montac. Morel. et Combes, siveque legit Bill. In edit. δεηθέντα, sed in margine δεηθέντες.

(38) Alias CCXXXIV. Scripta circa idem tempus.

(39) Καὶ ἄλλως. Ita cod. Reg. et Morel. in notis. Codul. Pass. 1 et 2 γάρ καὶ ἄλλως. In edit. καὶ ἄλλοις.

(40) Ἀποτινάσκεσθαι. Cod. Pass. 2, τὸ γάρ καθ' ἐκάστην ἐπιγινώσκεται σχεδὸν τὴν ἡμέραν.

A oportet, idem mihi, quod polypis, usu venit; qui cum per vim a rupibus aveluntur, perasæpe de acetabulis quoque in periculum veniunt, quippe quorum nonnihil rupibus relinquunt, aut ab illis aliquid assumunt. Atque hujusmodi quiddam nobis contigit. Quæ autem a tua probitate coram petuisse, hæc absens quoque petere non dubitavi. Filium nostrum Nicobulum, tum cursus sollicitudine, tum assidua in monasterio commemoratione valde pressum offendit, hominem et infirmis viribus, et rerum hujusmodi insolentem, et solitudinem minime ferentem. Hujus opera ad quamcunque aliam rem tibi cordi fuerit, utaris velim; si quidem ad omnia prompto atque impigro animo tibi operam navabit. Hac autem cura, si fieri potest, eum hoc honoris ei habeas, qui me ægrotantem curat. Quæ autem cura, si fieri potest, eum erga nos ipsos mansuetudine opus habemus.

CXXVII. HELLADIO.

Jucundum utique etiam alia de causa reverentiam tuam salutare: sed mihi ita affecto jucundius est. Nam quod singulis ferme diebus animum desponeo, facit ut tibi arctius adhæream, quasi novissima obiter lucrificiens. Cum autem lucrum fatear, remunerationem debeo reverendo maxime Nicobulo, a quo lucrum accessit. Quod porro faciunt pauperes in opulentos intuentes, ut ab illis beneficium accipient, idem ipse facio, dum per te viro debitum exsolvo. Eget autem otio et quiete cui perpetuo assuetus est: ut illa fruatur illum adjuvare digneris.

109 CXXVIII. PROCOPIO.

Longo intervallo te saluto, atque alloquor, qui instar omnium, atque ante omnes mihi es, meque et præsentem magnis honoribus complectebaris, et absentem (sic enim mihi persuaderem) iisdem complecteris. Merces autem filio nostro Anthimo, hujus epistolæ ministro, pro ingentibus rebus ingens rependatur. Quæ tandem hæc? Ut quibus in rebus opus ei fuerit, præsidium tuum

(41) Ος ἀν. Codd. Reg. et R. ὡς δει. Ita et Morel. in notis. Reddit Combes. : τὰ τελευταῖα παραχερδαίνοντα, ut qui extrema obiter elucrer.

(42) Ἐπειδὴ δὲ τὸ. Ita codd. Reg. Pass. et R. In edit. ἐπειδὴ δὲ καὶ τό.

(43) Πρὸς ταῦτην. Ita iudicem codd. In edit. : πρὸς αὐτὸν. Verit. Morel. : Hanc ipsi conferre digneris. Combes. autem : Ad eam, quæeso, illi optinare.

(44) Alias CLVII. Incerto tempore scripta, sed forte an. 382.

(45) Πάντων ἐμοὶ. Ita cod. Reg., Morel. et Combes. In edit. πάντων ἡμῖν.

(46) Ἀνθίμῳ. Cod. et Montac. Ἀνθίμῳ.

(47) Ἀνήρ οὗτος. Combes. ἀνήρ αὐτός.

consequatur. Maximum autem pondus ad deprecatio- A τοῖς μεγάλοις ὑμῖν (48) γνώριμος, καὶ ἡ συμφορά tionem nobis afferit hic quoque ipse vir, ex insigni πού σώματος αὐτόθιν τὴν δψιν πειθούσα. Βαρεῖται atque illustri militia, vobis etiam magnis viris fortassis notus, atque corporis calamitas oculis ipsis διδοῦσα faciens. Quae cum per se gravis et acerba sit, tamen quia præter meritum, ut verisimile est, plus acerbitatis habet. Quibus rebus adjuncta nostra precatio, non dubito, quin id, de quo laboramus, magis conficiat.

CXXIX. EIDEM.

De tempore quo scripta est hæc epistola, ut superior, nihil certi habemus. Ex his tantum verbis: Nisi prava corporis valetudine uteremur, convenissemus te, et hoc per nos legationem ipsi obiissemus, concicere fas est Gregorium Constantinopolim proficisciendi consilium non omnino abjecisse; siquidem præfectus in ea urbe degebat, vel Procopium alium fuisse. Observandum etiam Gregorium ad nuptias Olympiadis vocatum a Procopio, postea, ut videbimus, nullam aliam, præter morbum, excusationem obtendere; quod argumento est superiores litteras ad Procopium Constantinopolis præfectum scriptas esse, nec Gregorium omnino valedixisse huic civitati.

Nisi prava corporis valetudine uteremur, atque de ipsa etiam vita malam spem haberemus, primum illud ac maximum lucrum fecissemus, ut tuo congressu ac colloquio frueremur, quod omnino nostri erga te officii ratio postulabat: deinde per nos ipsos hanc legationem obiissemus. Quoniam autem, morbo prorsus, laquam catenis vinciti, jacemus, nec sponte nostra et voluntate hoc detrimentum accepimus, quod supererat, id facimus, teque per litteras adimis, atque amplectimur et exoscularimur, camque fiduciam concipimus, ut pro condiacono nostro Eugenio rogemus, quem a tua mentis magnitudine ac præstantia deposcimus. Ac si quidem nullum crimen est ea familiaritas, quæ ipsi cum Regiano homine 110 concelebrato et nefario intercessit (neque enim eum quidquam aliud sceleris admisisse constat), ob jus ipsum, cuius tu arbiter ac patronus es: si autem id crimen esse censes, certe in Dei gratiam, cui astitit, ac senectutis nostræ causa, quam multis viris Dei metu præditis venerationi esse non ignoras, hanc igitur, quæso, gratiam et nobis, et universo clero concede; atque hominem calumnia liberando faustas tibi divinas spes effice. Si hoc feceris, pro iis, quæ tribuis, non minora (nisi hoc dictu- tiones.

(48) Μεγάλοις ὑμῖν. Ita cod. B. 3, R. et Combef. In edit. ὑμῖν deest. Reddit tamen Billius.

(49) Alias CLVIII. Incerti temporis, sed forte ejusdem anni.

(50) Πρῶτον μέρη, etc. Hunc locum, cui nihil censem addendum, sic vertit Combef.: Primum illud ac maximum essemus consecuti, ut tuo congressu ac colloquio potiremus, quippe qui hanc legationem per nos ipsos obiissemus. Billius, inquit, haec dividit; sed melius ac simplicius edita Graeca quæ lectio- nem, quam secutus est, non admittunt. Unum agnoscit detrimentum Gregorius, quod præsentia illa exciderit, cui alterum facit, ut per epistolam adeat et interpellat: "Ο δεύτερον ἦν, πρόστιμον σοι διὰ τῶν γραμμάτων.

(51) Καὶ συνουσίαν. Addimus cum cod. Reg., B. 3 et R. ac Morel.: "Η σοι παρ' ἡμῶν πάντως ὥφειλετο· δεύτερον δὲ δι' ἡμῶν αὐτῶν ταῦτην δὲν ἐπληρώσαμεν τὴν προσβελαν. Legit Montac.: Καὶ συνουσίαν, ή σοι παρ' ἡμῶν σπανίως ὥφειλετο· δεύτερον δὲ ως δι' ἡμῶν αὐτῶν ταῦτα ἐπληρώσαμεν. In edit.

A τοῖς μεγάλοις ὑμῖν (48) γνώριμος, καὶ ἡ συμφορά πού σώματος αὐτόθιν τὴν δψιν πειθούσα. Βαρεῖται μὲν καὶ καθ' ἁυτήν, τῷ παρ' ἀξίᾳν δὲ, ως εἰκὸς, βαρυτέρα. Τούτοις προστεθείσα καὶ ἡ παρ' ἡμῶν παράκλησις, οἶδα δτι κατορθώσει μᾶλλον τὸ σπουδάζειν.

PKΘ. Τῷ ΑΥΤῷ (49).

B Εἰ μὲν μὴ πονηρῶς ἡμῖν ἔχρητο τὸ σῶμα, μηδὲ περὶ τοῦ ζῆν αὐτοῦ πονηρὰς εἰχομεν τὰς ἐλπίδας, πρώτον μὲν (50) δὲν καὶ μέγιστον ἐκερδάναμεν τὴν στὴν συντυχίαν καὶ συνουσίαν (51), ή σοι παρ' ἡμῶν πάντως ὥφειλετο· δεύτερον δὲ δι' ἡμῶν αὐτῶν ταῦτην δὲν ἐπληρώσαμεν τὴν προσβελαν. Ἐπει δὲ κειμεθα παντελῶς τῇ ἀρρώστῃ πεπεδημένοι, καὶ οὐχ ἐκόντες ἐγημάωμεθα, δεύτερον δὲν ποιοῦμεν, πρόστιμόν (52) σοι διὰ τῶν γραμμάτων, καὶ δεξιούμεθα, καὶ κατασπαζόμεθα (53), καὶ θαρροῦμεν δεηθῆνας περὶ τοῦ συνδιακόνου (54) ἡμῶν Εὐγενίου, δι' ἐξαιτούμεθα παρὰ τῆς σῆς μεγαλονολας. Εἰ μὲν οὖν οὐδὲν ἔστιν ἀδίκημα ή πρὸς τὸν ἀνόσιον Ἄγγελον οἰκείωτης (οὐ γάρ δῆλο γε οὐδὲν ἀδίκων φάνεται), δι' αὐτὸν δὲ δίκαιον, οὐ σὺ βραβευτής (55) καὶ προστάτης· εἰ δὲ ἀδίκημα τοῦτο κρίνεται (56), διὰ γε τὸν Θεὸν, ψ παρέστηκε (57), καὶ τὴν ἡμετέραν πολιάν, διὰ αἰδεσιμον οἶδας (58) πολλοὶς τῶν φοδουμένων τὸν Κύριον, διὰ οὐν (59), παρακαλῶ, καὶ ἡμῖν καὶ τῷ κλήρῳ παντὶ ταῦτην τὴν χάριν· καὶ δεξιάς σεαυτῷ ποιήσον τὰ; κατὰ Θεὸν ἐλπίδας, ἐλευθερώσας. τῆς ἐπιρρεᾶς τὸν ἀνθρώπον. Ἀντιτίθητι δὲ, διὰ διδωσ, οὐχ ἐλάττονα (εἰ μὴ μέγα τοῦτο εἰπεῖν), τὰς παρ' ἡμῶν εὐχάς.

C ηιμισ magnum est), recipies, hoc est, nostras orationes.

D καὶ συνουσίαν, δτι παρ' ἡμῶν αὐτῶν ταῦτην ἀνεπληρώσαμεν.

(52) Ο δεύτερον ἦν κοιοῦμεν, πρόστιμον. Ita cod. Reg., B. 3, et R., Morel. ac Combef., sicutque legit. Bill. qui vertit: Quod deinceps sequebatur, id facimus. Montac. δ δεύτερον δὲν προστομεν. In edit. ποιοῦμεν deest.

(53) Κατασπαζόμεθα. Cod. et Combef. ασπαζόμεθα.

(54) Συνδιακόνου. Ita cod. Reg., Montac., Morel. et Combef. In edit. διακόνου.

(55) Οὐ σὺ βραβευτής. Ita cod. Reg., Montac., Morel. ac Combef. In edit. κρατεύτης.

(56) Τοῦτο κρίνεται. Ita cod. Reg. B. 3, Montac., Morel. ac Combef., ipseque Bill. In edit. τοῦτο κρίνεται.

(57) Παρέστηκε. Montac. et Morel. παρέστηκας.

(58) Οἶδας. Morel. et Combef. οἶδα.

(59) Διὰ οὐν. Ita cod. Morel. et Combef. In edit. deest οὐν.

ΠΑ'. Τῷ ΑΥΤῷ (60).

Superiores epistolæ, quamvis incerti temporis, necessario huic præmittendæ erunt, quæ sequitur, nempe 150, quam Procopio scripsit. Constantinopoli habitum est anno 382 concilium; ad quod mature, forte veris initio, rel. citius etiam a Theodorio Gregorius honoris causa vocatus est. Verum cum adesse nolle, aut accedente morbo non posset, ad Procopium notarium, seu Theodosio a secretis, ut vult Tillemonius, seu praefectum urbis Constantinopolitanæ, ut habeat Gothosredus, epistolam 130, alias 55, dedit, qua se excusat, et Procopium rogat, ut det operam ne piissimus imperator inertiat ac ignavia se condemnnet, sed infirmitati ignoscat, etc. Alii autem se Gregorius ab omnibus episcoporum concilii abhorrente, propter rizas et contentiones, quibus inter se conficiantur.

Ἐχω μὲν οὖτας, εἰ δεὶ τάληθες γράφειν, ὡς τα A πάντα σύλλογον φεύγειν ἐπισκόπων, δι τι μηδεμίᾳς συνόδου τέλος εἰδον χρηστὸν, μηδὲ λύσιν κακῶν μᾶλλον (61) ἐσχηκυῖν ή προσθήκην. Ἀεὶ γάρ (62) φίλονεικαὶ καὶ φιλαρχαὶ (ἀλλ' ὅτας μή (63) με φορτικὸν ὑπολάβῃς οὐτω γράφοντα), καὶ λόγου χρείττονες (64) καὶ θάττον δι τις ἐγκληθεῖ κακῶν ἐτέροις (65) δικάζων, ή τὴν ἔκεινων λύσεις. Διὰ τοῦτο εἰς ἐμαυτὸν συνεστάλην, καὶ μόνην ἀσφάλειαν ψυχῆς (66) τὴν ἡσυχίαν ἐνόμισα. Νῦν δὲ καὶ τὴν ἀρέβωστάιν ἔχω προστατοῦσαν τῆς χρίστου, ἀεὶ σχεδὸν (67) τὰ τελευτὰ πνέων, καὶ εἰς οὐδὲν ἐμπυτῷ χρῆσθαι δυνάμενος. Διὰ τοῦτο συγγινωσκέτω μὲν ἡμῖν (68) ή σῇ μεγαλόναια, πεισθήσαν δὲ δια σοῦ καὶ δι εὐσεβέστατος βασιλέως, μή ῥρθυμίαν ἡμῶν καταγινώσκειν, ἀλλὰ συγγινώσκειν τῇ ἀσθενείᾳ, δι' οὐδὲν οὐδὲ συγχωρήσας (69) ἡμῖν, δεηθεῖσιν ἀντ' ἀλλης εὐεργεσίας, τὴν ἀναχώρησιν.

εἰδοντες, 111 sed infirmitati ignoscat, ob quam se quoque nobis, instar alius cujuspiam beneficii hoc postulantibus, secedendi potestatem fecisse novit.

ΠΑΑ'. ΟΛΥΜΠΙΩ (70).

Nihil superioribus litteris perfecit Gregorius. Imo iterata mandata per Icarium et Olympium Cappadocie praefectum. Ultrique respondit. Litteræ ad Icarium perierte, quem illusissimum vocat in epistola ad Olympium, quæ superest. Ea ipsa est quæ sequitur.

Τοῦτο μοι (71) τῆς ἀρέβωστας ἐστὶ βαρύτερον, τὸ ἀρέβωστοντα μηδὲ πιστεύεσθαι, ἀλλ' ἐκδημίαν οὐτω παρχάν ἐπιτάπεσθαι, καὶ εἰς μέσους θορύβους ὠθεῖσθαι, ὃν τὴν ἀναχώρησιν ἡγαπήσαμεν, μικροῦ καὶ χάριν διὰ τοῦτο τῇ τοῦ σώματος κακοπαθείᾳ διμολογήσαντες. Ἀπράγματον γάρ ἡσυχία τῆς το περάγμασι (72) περιφανεῖς τιμιωτέρα. Τοῦτο ἐπεστείλα μὲν καὶ πρώτην τῷ θαυμασιωτάτῳ Ἰκα-

(80) Alias LV. Scripta anno 382, vere ineunte. — Τῷ αὐτῷ. Procopio. Combes. Ἡρακλεανῷ. Huius epistolæ auctoritate ad conciliorum oppugnationem Calvinus abutitur, sed neminem piorum movere debet. Nec enim de generalibus, sed de particularibus quibusdam conciliis loquitur. Alioqui secundi ipse pugnaret, utpote qui pluribus in locis Nicænum concilium laudibus in cœlum ferat, et magna ipse pars fuerit Constantinopolitanæ synodi, in qua Macedoniani, qui Spiritui sancto bellum indixerant, dannati, atque anathemate percussi sunt. Ille Bill.

(61) Λύσιν κακῶν. Cod. Reg. et Pass. ac Combes. In edit. λύσιν κακοῦ.

(62) Ἀεὶ γάρ. Ita cod. et Pass. ac Combes. qui reddit, nunquam enim non contentionem. In D edit. al γάρ.

(63) Ὅπως μή με. Ita cod. R. et Pass. ac Combes. In edit. δι τας μήτε.

(64) Καὶ λόγου χρείττονες. Montac., Morel. ac Combes. εἰσι λόγου χρείττονες.

(65) Κακῶν ἐτέροις. Ita cod. et R., sive Montac., Morel. ac Combes. In edit. κακῶν ἐτέραν.

A Ego, si vera scribere oportet, hoc animo sum, ut omnem episcoporum conventum fugiam, quo-
niā nullius concilii finem lœtum et faustum vidi, nec quod depulsionem malorum potius, quam accessionem et incrementum habuerit. Semper enim sunt contentiones, et dominandi cupiditates (ac ne me, queso, gravem et molestum existimes, hæc scribente), nec ullis quidem verbis explicari queunt; citiusque aliquis improbitatis arguetur, dum aliis se judicem præbet, quam illorum improbitatem comprimat. Propterea memet ipse collegi, animæque securitatem in sola quiete ac solitudine mibi positam judicavi. Nunc vero huic quoque meo Judicio patronus morbus accedit, quippe qui quotidie fere extrelos efflo spiritus, nec ulla in re B meipso uti queo. Atque ob hanc causam ignoscat nobis tua animi magnitudo, detque operam ne piissimus imperator nos inertiat atque ignavia condemnet, 111 sed infirmitati ignoscat, ob quam se quoque nobis, instar alius cujuspiam benefi- ciī hoc postulantibus, secedendi potestatem fecisse novit.

C CXXXI. OLYMPIΟ.

Hoc mibi morbo ipso gravius est, quod cum ager sim, ægrotare tamen non credar, verum peregrinationi ita longam inire, in medios tumultus meipsum impellere jubar, a quibus secessisse tam mihi gratum fuit, ut hoc nomine gratiam quoque corporis afflictionis propemodum habeam. Quieta enim et a negotiis semota vita ratio actusse vitæ splendore præstantior est. Illoc et illustrissimo quo-

(66) Ἀσφάλειαν ψυχῆς. Lego enim, ait Bill., ψυχῆς ἀσφάλειαν, non jam ex conjectura duntaxat, ut in priore editione, sed etiam auctoritate librorum italicorum. Sic etiam habent cod. Pass., Montac., Morel. ac Combes. In edit. εὐχῆς.

(67) Ἀεὶ σχεδόν, etc. Bill.: Quippe qui ita me distorqueat, ut quotidie fere extrelos spiritus efflem, nec ulla re uti meipso queam.

(68) Συγγινωσκέω μέρη ἡμῖν. Ita cod. et Pass. Montac., Morel. ac Combes.; sicque legit Bill., licet ἡμῖν desit in edit.

(69) Συγχωρήσας. Legendum forte: συγχωρήσαι. Sic Montac. et Morel.

(70) Alias LXXVI. Scripta anno 382. — Ολυμπίῳ. Montac. et Morel. Θεμιστάῳ. Nihil vetat, inquit Combes, Gregorium pluribus scripsisse de eodem argumento, vel etiam eadem, per quos iter illud deprecaretur, et ut se apud imperatorem ex- cusesarent.

(71) Τοῦτο μοι. Delent moι Montac. et Morel.

(72) Τῆς ἐτ πράγμασι. Cod. ἐτ πράγμασι. Illic locum reddit Combes.: Negotiis vacans solitudo as quies claritate quæ in rebus gerendis est charior.

que Icaro non ita pridem scripsi, cum idem jussum accepissem : et nunc a tua animi magnitudine peto, ut pro nobis quoque id scribere ne gravetur, quippe quem morbi locupletem testem habemus. Argumento est damnum illud, quod nunc accepimus, cum per corporis infirmitatem nec ad te accurrere, nec te frui, nobis licuerit, praeside tam commodo, tamque eximia virtute praedito, ut praeludia quoque ipsa magistratus tui excellentiora sint ea gloria, quam alii toto magistratus tempore consequuntur.

CXXXII. SATURNINO.

Ex hac epistola, quae ejusdem cum precedentibus argumenti atque ejusdem etiam anni est, liquet quam bene erga Ecclesiam esset animatus Gregorius, quantoque studio pacem et concordiam prouequeretur. Quid ipsum spectat, quamvis gravi morbo laboraret, omnia, inquit, apud nos Dei beneficio recte se habent. Nihil anxius, nihil sollicitus, nisi de Ecclesiis fidei turbatis, voret ut ne concilium tristi fine claudatur; concilium, inquam, illud, quod anno 382 proxime consecutum est ecumenicam illam synodum, in qua sede Constantiopolitana cesserat, non autem, ut Baroniū rictum est, aliud concilium quod anno 383, Saturnino consule, Constantinopoli etiam Theodosius convocavit.

Non est apud me dubium (alioqui lemmarium B esset scribere), quin amicitiae officium a me requiras. Externis enim potestatem, nobis autem fiduciam tribuis, ut conservus bonus iis qui hoc consecuti sunt, ut ad Deum appropinquent. Quocirca te quoque alloquimur, et cupiditali morem gerentes, rerum nostrarum statum tibi exponimus. Omnia apud nos Dei beneficio recte se habent, hoc uno excepto, quod de Ecclesiis anxxii et solliciti sumus, tam fidei perturbatis. His quacunque ratione 112 potueris, communem concordiam. egre et sermone, impigre constitue, quandoquidem rursus episcopi coeunt, ac metuendum rursus est, ne nunc quoque pudore suffundamur, si haec synodus sinistrum finem habuerit, quemadmodum habuit superior. Nam quae nobis contigerunt, ea C Deo omnia scienti et cognoscenda et judicanda relinquemus, etiam si jucundo animo invidiae cessimus ac volentibus; non tanquam suavem quamdam rem, ut plerisque videtur, sed admodum periculosam relinquentes, ac velut ex gravi et aspera tempestate ad tranquillum auemdam et lutum portum appellantem.

CXXXIII. VICTORI.

Eadem occasione, eademque tempestate datæ sunt litteræ ad Victorem, qui ab Juliani tempore magistri militum dignitatem cum laude tenebat. Hunc hortatur ut communī tranquillitati manum porrigit, quoniam quidem synodus rursum cogitur, rursumque certamen existit, et afflictis Ecclesiæ rebus opem ferat.

Non quia nunc scribimus, audaces sumus; sed,

(73) Ἰκαρίφ. Cod. R. et Combef. Οὐνικαρίφ.

(74) Ἡρέζημωθημεν. Montac. et Morel. Ἡρέζημωθημεν.

(75) Ος καὶ τὰ προοίμια. Ita supra epist. civ.

(76) Alias LXII. Scripta anno 382.

(77) Ἀπαιτεῖ... τὰ φίλια. Comb., quin amica requiras a me litterarum commercia.

(78) Καὶ εἰη. Sic legendum cum Billio. In edit. καὶ εἰ.

(79) Προσφεγγόμεθα, καὶ ποθοῦτει σοι. Ita cod. In edit. σοι deest. Reddit Bill.: Te salutamus et cupiditali nostræ morem gerentes.

(80) Πικρὸν καὶ ταύτης λαβούσης τέλος. ὡς περ τῆς πρότερον. Ita cod. et Combef. In edit. μικρὸν καὶ ταύτης λαβούσης τέλος. ὡς περ καὶ πρότερον. Si πικρὸν, deest vox aliqua quam supplere conatur Bill., dum verit. Parum latum finem habuerit, quemadmodum et prius. Canterbury Novarum lectio-

A ριψ (73), τὸ αὐτὸ δεξάμενος πρόσταγμα ἐπιστεῖλαι δὲ καὶ νῦν ὑπὲρ ἡμῶν ἡ σῆ μεγαλονοια καταξιώσατο, διὸ ἀξιόπιστον μάρτυρα τῆς ἡμετέρας ἔχομεν ἀρρωστίας. Πείθει δὲ καὶ ἡ ζημία, ἣν ἐξημώθημεν (74) νῦν, μηδὲ προσδραμεῖν καὶ ἀπολαύσας σου δυνηθέντες, δροντος οὕτω δεξιοῦ, καὶ οὕτω θαυμασίου τὴν ἀρετὴν, ὡς καὶ τὰ προσώπια (75) τῆς σῆς ἀρχῆς εἶναι τιμώτερα τῆς διὰ τέλους ἐπέρων εὐδοκιμήσεως.

ΠΛΒ'. ΣΑΤΟΥΡΝΙΝΩ (76).

Ἄπαιτεις, εὖ οἶδα, τὰ φίλια (77) (καὶ εἰη (78) τολμηρὸν δλλως τὸ γράφειν). Τοῖς μὲν γάρ ἔξω τὴν ἔκουσαν, ἡμῖν δὲ νέμεις τὴν παρθέσιαν, ὡς ὅμοδουλος ἀγαθὸς τοῖς Θεῷ πλησιάσιν τὴν αὐτούς. Διὰ τούτο σε καὶ προσφεγγόμεθα, καὶ ποθοῦντει σοι (79) παραστήσομεν τὰ ἡμέτερα. Πάντα ἡμῖν σὺν Θεῷ καλῶς ἔχει, πλὴν ἐνδος, τοῦ μεριμνᾶν περὶ τῶν Ἑκκλησιῶν, οὕτω ταρασσομένων. Ταύταις δὲ τι ἀντενεγκεῖν δυνηθῆσι, μή κατοκνήσῃς τὴν κοινὴν δύδνοιαν καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ βραβεῦσαι, ἐπειδὴ πάλιν σύνεδος ἐπισκόπων, καὶ δέος πάλιν μή καὶ νῦν αἰσχυνθῶμεν, πικρὸν καὶ ταύτης λαβούσης τέλος, ὡς περ τῆς πρότερον (80). Τὰ γάρ ἡμέτερα Θεῷ τῷ τὰ πάντα εἰδότι καὶ γνώσκειν καὶ κρίνειν ἀφήσομεν (81), εἰ καὶ τὸ δέως εἴξαμεν τῷ φθόνῳ, καὶ τοῖς βουλομένοις (82)· οὐ χρηστοῦ τινος πράγματος (83), ὡς δοκεῖ τοῖς πολλοῖς, ἀλλὰ καὶ λίαν ἐπικινδύνου παραχωρήσαντες, καὶ ὡς περ ἐκ χειρῶν; δεινοῦ καὶ τραχέος, εἰς εἴδιον τινα δρμον καὶ ἀσφαλῆ καταντήσαντες.

ΠΛΓ'. ΒΙΚΤΟΦΙ (84).

Οὐχ δὲ νῦν γράφομεν, τολμηρόν, ἀλλ' δὲ μή νυν lib. iii, cap. 29, putat Theologum pro μικρὸν σcripsisse μιαρόν, atque ideo ita legendum.

(81) Ἀσθήσομεν. Ita cod. et Combef., sicque le-

D git Bill. In edit. ἀφήσωμεν.

(82) Φθόνῳ καὶ τοῖς βουλομένοις. Ita cod. et Combef. In edit. deest καὶ Legisso videatur Bill. τῶν βουλομένων. Βεττιλ. enim: Invidiæ eorum, qui id appetebant, cessimus. Mallet Combef. εἴξαμεν θρόνῳ τοῖς βουλομένοις, throno cessimus volentibus.

(83) Οὐ χρηστοῦ τινος πράγματος. Quidam for-
tasse suspicari polterant Gregorium non sine quod-
dāni animi dolore Constantinopolitanο episcopatu-
sese abdicasse. Ait igitur nihil sibi jucundius ac-
cide potuisse, quam quod a tam difficulti et peri-
culoso munere in suavissimam quietem vindicatus
sit, ac velut ex gravissima tempestate in portum
delatus. Haec Bil.

(84) Alias CXXXIII. Scripta eodem anno. — Bl-

τάχιον, ὁκνηροί. Μᾶλλον δὲ οὐδὲ τοῦτο. Οὐ γὰρ εὔποροῦμεν δι' ἣν ἐπιστελοῦμεν. Καὶ τοῦ γε (85) πῶς οἰεὶ τοῦτο ποθοῦντες, ἵνα ἀγρῷ πόρῳ που τῆς μονῆς διατρίβοντες, κἀκεῖ τοῦ σώματος ἡμῶν ἐπιμελοῦμενοι (86) ή Νῦν δέ, ἡνίκα καιρὸς, καὶ προσφεγγόμεθά σε (87), καὶ ἀξιοῦμεν ἦν παροῦσιν ἡμῖν τιμὴν ἔχαριζου, ταύτην καὶ ἀποῦσι ἔχαριζεσθαι, καὶ μή διὰ γραμμάτων ὀκνεῖν παραμυθεῖσθαι ἡμᾶς ἀφόρδα τῷ χωρισμῷ κάμνοντας. Ἐπειδὴ δὲ πάλιν σύνοδος, ἀγὼν πάλιν, καὶ τοῦτο ἐν μέσοις ἔχθρος πάντα τηροῦσιν ἐπιμελῶς τὰ ἡμέτερα, δός χείρα τῇ κοινῇ καταστάσι, ὡς μέρος ὧν τῆς Ἐκκλησίας οὐ τὸ φυσιλότατον, καὶ μὴ περιβῆται πάντα (88) καταναλωθῆναι τῷ ἐμπρήσμῷ τῷ νῦν περιέχοντι τὴν Ἐκκλησίαν. Ἀλλ' διὰ ἀν δυνηθῆς (89) τῶν σθεστήρων ὀργάνων, τοῦτο προσένεγκε, καὶ τοῖς ἀλλοις διαχελεύου, ἵνα καὶ τὸ σὸν εὖ ἔχοι (90) τοῦ κοινοῦ πράττοντος δύμεινον.

A quia non citius, pigri. Imo ne hoc quidem. Non enim praeſto sunt quibus litteras demus. Et quidem quam putas nos hoc cupere, ruri procul a monasterio commorantes, illicque corpus nostrum curantes! Nunc autem, cum sese offert occasio, et te salutamus, et a te petimus, ut quem nobis praesentibus honorem habuisti, eumdem quoque absentibus habeas, nec nos disjunctionem nostram per moleste ferentes per litteras consolari graveris. Quoniam autem rursum synodus cogitur, rursumque certamen exsistit, idque per medios hostes, res nostras sedulo observantes, communī tranquillitatī manū porrige, ut qui Ecclesiae pars sis haud minima et abjectissima; nec omnia eo incendio, quod nunc Ecclesiam invasit, deflagrare aliquando consumi sine. Verum quidquid eorum instrumentorum, quae ad extinguidam flammatā apta sunt, poteris, adhibe, aliosque hortare; ita flet ut, publicis negotiis melius se habentibus, meliori quoque statu res tuæ sint.

ΠΑΔ. Τῷ ΑΥΤῷ (91).

Altera ad eundem Victorem epistola hic commode collocari posse visa est; quam etsi hoc tempore scriptam non constet, scribi tamen potuit. In ea Gregorius res praeclare gestas Victoris prædicat, eique Hyperechium commendat.

Οὐτως νικητής σὺ, καὶ διὰ πάντων ἀριστεῖς, ὡς ουμάσιε. Νικῶν γὰρ τοῖς δπλοῖς τοὺς πολεμίους, ἵνας ἔξην, καὶ νῦν πάντας (92) νικᾶς γρήστστη. Διὰ τοῦτο καὶ τὴν προστηγούσαν ταύτην ἔθαρσήσαμεν προσταγαγέν, καὶ μετὰ τῆς προστηγούσας τὸν τιμώτατον οὐδὲν Ὑπερέχον, διὸ οἶδα δὲ καὶ διὰ τὸν τρόπον τιμήσεις, εἰ πείραν τοῦ ἀνδρὸς λάδοις, καὶ διὰ ἡμᾶς, οἵς ἔγνωκας τὰ πάντα χαρίζεσθαι. Καὶ θαρρεῖν σοι κέλευε, εἰς ὅπλονημα τῆς ἡμετέρας φιλίας (93), ἥν, δοσον αἰδη, πεπείσμεθα.

οἴρεμ in amicitiae nostrae munimentum, quam, quanti facias, persuasum babeo, eum fiduciam in te collocare jube.

ΠΑΕ. ΣΩΦΡΟΝΙΟΥ ΥΠΑΡΧΩ (94).

Ejusdem argumenti ac temporis, atque prior ad Victorem, est sine dubio illa epistola ad Sophronium, de quo jam fuse. Etenim in ea prioris nomine concilii, siue ipsius, Jonae instar in pelagus projecti dum meministi. Constantinopolitanum primum, cui adeo secundum anni 382 opponit, concilium cerissime designat. Sophronium ad componendas episcoporum controversias sarcientiamque inter Orientales et Occidentales concordiam hortatur.

Φιλοσοφοῦμεν (95) ἐφ' ἡσυχίας· τοῦτο οἱ μισοῦντες ἡμᾶς ἡδίκησαν (96), ὡς εἴθε τι καὶ ἄλλο τοιοῦτον, ἵνα μᾶλλον εὑεργέτας αὐτοὺς γινώσκωμεν. Πολλὰ

D intulerunt, qui nostri odio flagrabant, atque utiliam alia quadam hujusmodi injuria nos afficiant.

χτορι. Cod. Reg. 1405, ac Combef. Βίχτορι στρατηγάτῃ περὶ εἰρήνης τῶν Ἐκκλησιῶν, Victorī magistro militum de pace Ecclesiastū. Montac. etiam ac Morel. hæc in inscriptione notant addenda.

(85) Καὶ τοῦ γε. Ita cod. Reg. et Combef. In edit. γε deest.

(86) Ἐπιμελούμενοι. Cod. et Combef. ἐπιμελοῦμενοι, corpus curaturi.

(87) Προσφεγγόμεθά εσ. Ita cod. Montac., Morel. ac Combef. In edit. προφεγγόμεθα, et se deest.

(88) Μὴ περιδῆς πάντα. Ita cod. Reg. et R. In edit. πάντας, omnes. Mox pro καταναλωθῆναι, Reg. et Combef. καταναλωθέντα· legunt autem Montac. ac Morel. καὶ μὴ περιδῆς πάντα καταναλωθέντα.

(89) Αυτηθῆς. Cod. Reg., Montac., Morel. ac Combef. δυνηθεῖς.

(90) Εὐ ἔχοι. Ita cod. Reg. et Combef. In edit. εὐ ἔχη.

(91) Alias CXXXIV. Scripta eodem circiter tempore.

(92) Καὶ νῦν πάντας. In cod. et Reg. νῦν deest.

(93) Τῆς ἡμετέρας φιλίας. Ita codd. Reg. B. 3, et R., Montac., Morel., ac Combef., sicque legendum conjectit Bill. In edit. φιλίας deest.

(94) Alias LX. Scripta anno 382.

(95) Φιλοσοφοῦμεν ἐφ' ἡσυχίας. Cod. Reg. φιλοσοφοῦμεν τὰ ἡμέτερα ἐφ' ἡσυχίας.

(96) Ηδίκησαν. Cod. ἡδίκησαν. Mox cod. Pass. ὡς εἴθε καὶ ἄλλο τι τοιοῦτον.

113 CXXXIV. EIDEM.

CXXXV. SOPHRONIO PRÆFECTO.

Tranquille philosophamur : hoc nobis injuria D intulerunt, qui nostri odio flagrabant, atque utiliam alia quadam hujusmodi injuria nos afficiant.

(89) Αυτηθῆς. Cod. Reg., Montac., Morel. ac Combef. δυνηθεῖς.

(90) Εὐ ἔχοι. Ita cod. Reg. et Combef. In edit. εὐ ἔχη.

(91) Alias CXXXIV. Scripta eodem circiter tempore.

(92) Καὶ νῦν πάντας. In cod. et Reg. νῦν deest.

(93) Τῆς ἡμετέρας φιλίας. Ita codd. Reg. B. 3, et R., Montac., Morel., ac Combef., sicque legendum conjectit Bill. In edit. φιλίας deest.

(94) Alias LX. Scripta anno 382.

(95) Φιλοσοφοῦμεν ἐφ' ἡσυχίας. Cod. Reg. φιλοσοφοῦμεν τὰ ἡμέτερα ἐφ' ἡσυχίας.

(96) Ηδίκησαν. Cod. ἡδίκησαν. Mox cod. Pass. ὡς εἴθε καὶ ἄλλο τι τοιοῦτον.

ut pluribus beneficiis nos ipsis obstrictos esse A γάρ ἐστι καὶ ἀδικουμένους εὐ πάσχειν (97), καὶ agnoscamus. Multa enim sunt, in quibus ii, qui laeduntur, beneficium accipiunt, et contra iis, qui beneficium accipiunt, injuria infertur. Atque ad hunc modum res nostrae se habent. Quod si aliis hujus rei fidem non facinus, te quidem certe, cui libenti animo vite nostrae rationem reddimus, instar omnium scire volunus, imo vero et scire confidimus, et ignorantibus fidem facere. Vos vero, obsecro, omni studio in hoc incumbite, ut si non prius, nunc saltem orbis segmenta male disjuncta conspirent et coeant, ac præsertim, si eos inveneritis, non ob fidei doctrinam, sed ob privatas similitates inter se distractos ac divulos, quod quidem ipse observavi. Hoc et vobis mercedem tulerit, si id potueritis; et nobis minus meritoris habiturus est noster recessus, si apparuerit nos eum non incassum amplexos fuisse, sed sponte nosmetipsos in pelagus, Jonæ illius **I. 14** instar, projecisse, ut sedetur tempestas, ac vectores tuto serventur. Quod si nihilominus tempestate jacantur, nos certe, quod in nobis sicut præstilius.

CXXXVI. MODARIO EXERCITUS DUCI.

Alteri etiam magistro militum, cum jam concilium celebraretur, litteras dedit Gregorius, quibus obsecrat ut pacem et concordiam inter episcopos, qui convenerant, foreat et taceatur. Is magister militum Modarius erat natione Gothus, sed Christianus.

Tu nobis et cognatus, et familiaris es, et quidquid ejusmodi a quoquam dici possit. Pictas enim nos conjunxit et virtutis gloria, quam in te animadvertisimus; hinc videlicet illud perspicue ostendente, Græcum et barbarum, corporum, non animalium, esse discrimen, ac locorum distantiam, non autem morum ac voluntatum. Atque utinam multi ex iis, qui genere nobiscum juncti sunt, probitatem tuam imitantur! Sic enim non dubito, quin res omnes nostræ, tam publicæ quam private, belle habituræ sint. Te autem rogo atque obsecro, ut quemadmodum externum bellum manu tua et consilio ac prudentia extinguis, strenuo animo partes nostras tutans, ita etiam nostrum quoque compriinas: nimirum quantum in te situm erit, contendens, ut episcopis, qui nunc convenerunt, pacatus finis sit. Etenim sæpe in unum coire, nec tamen ullum malorum sine reperi, verum tumultibus semper tumultus adjungere, majoris, ut tu quoque non ignoras, est infamia.

(97) Καὶ ἀδικουμένους εὐ πάσχειν. Ita cod. Reg. et Pass. In edit. Πολλὰ γάρ ἐστι καὶ ἀδικεῖσθαι δοκοῦντας εὐ πάσχειν, etc. *Multa enim sunt in quibus ii qui laedi videntur beneficium accipiunt, et contra iis qui beneficium accipere putantur injuria infertur.* Sæpe et inimici prosumt iis quibus cupiunt nocere, et amici obsunt iis quibus prodesse cupiunt. Vide Plutarchum, *De utilitate ab amico ca-pienda*.

(98) Πειθωμεν, αὐτόρ γέ σε. Cod. πειθωμεν. Id. cod. et Combef. αὐτὸν δὲ γέ σε.

(99) Ἡδέως. Cod. et Combef. ἡμεῖς.

(10) Συμφωνῆσαι. Cod. R. συμφωνῆσαι.

(9) Οὐπερ ἐτῶ τετήρηκα. Cod. Reg. ὅπερ ἐγώ πεπειράκα, quod quidem ipse tentari: mox, pro τούτῳ, cod. οὗτῳ.

(3) Αλλ' ἔκοτι. Ita cod. et Combef. In edit.

γάρ ἐστι: καὶ ἀδικουμένους εὐ πάσχειν (97), καὶ καλῶς πάσχοντας ἀδικεῖσθαι. Τὰ μὲν οὖν ἡμέτερα τοιαῦτα. Καὶ εἰ μὴ τοὺς ἄλλους πειθομεν, αὐτὸν γέ σε (98) ἀντὶ πάντων εἰλέναι: βουλόμενα, φῶ λόγον ὑπέχομεν ἡδίως (99) τῶν ἡμετέρων, μᾶλλον δὲ, εἰδέναι πεπειράμενα, καὶ πειθεῖν τοὺς ἀγνοοῦντας. Τοιμὲν δὲ, παρακαλῶ, πᾶσα σπουδὴ γενίσθω νῦν γοῦν, εἰ καὶ μὴ πρότερον, συμφωνῆσαι (1) καὶ εἰς ἐν ἐλθεῖν τὰ τῆς οἰκουμένης τμῆματα κακῶς διεστῶτα, καὶ μάλιστα, εἰ λάβοιτε αὐτοὺς οὐχ ὑπὲρ τοῦ λόγου τῆς πίστεως, ἀλλ' ὑπὲρ τῶν ίδίων μικροφυχῶν διεστῶτας, διπερ ἐγώ τετήρηκα (2). Τούτο καὶ οὐδὲν ἔμμισθον, διν εἴτε τὸ δύνασθαι: καὶ ἡμῖν ἡ ἀναχωρήσις ἀλυποτέρα, εἰ φανεῖμεν μὴ κενῶς ταύτην ἀρπάσαντες, ἀλλ' ἔχοντες (3) φίψαντες ἡμᾶς αὐτοὺς Β κατὰ πελάγους, ὥσπερ ὁ Ἰωνᾶς (4) ἐκεῖνος, οὐν ὁ κλύδων παύσηται, καὶ σωθῶσιν ἀσφαλῶς οἱ ἐμπλέοντες. Εἰ δὲ οὐδὲν ἡπτον χειμάζονται, τόγε ἡμέτερον εἰσενήνεκτας

ΠΑΓ'. ΜΟΔΑΡΙΩ ΣΤΡΑΤΗΛΑΤΗ (5).

'Ημῖν σὺν καὶ (6) συγγενῆς καὶ οἰκεῖος, καὶ πᾶν δι τι οὖν διν (7) εἴποι τοιοῦτόν τις. 'Η γάρ εὐσέβεια συνῆψεν ἡμᾶς, καὶ τὸ τῆς ἀρετῆς εὐδόξιον, ἢν ἐν σοὶ κατεμάθομεν, δεῖξαντες σαρῶς, διτι τὸ Ἐλληνικὸν καὶ τὸ βάρβαρον, σωμάτων, οὐ ψυχῶν ἐστι διαφορά, καὶ τόπων διάστασις, ἀλλ' οὐ τρόπων, οὐδὲ προαιρέσεων (8). Εἰ γένοιτο πολλοὺς τῶν ἡμετέρων τὸ γένος, τὴν σὴν μεμήσασθαι καλοχάγαθιαν, καὶ πάντα ἡμῖν οἶδ' διτι ἔξεις καλῶς, τὰ τε κοινὰ καὶ τὰ ίδια. Παρακαλῶ δὲ, ὥσπερ τὸν ἔκινθεν πόλεμον τῇ σεαυτοῦ δεξιῷ καὶ συνέστει (9) καταλύεις, γενναῖως ὑπὲρ ἡμῶν ιστάμενος, οὕτω λῦσον καὶ τὸν ἡμέτερον: διτι γέτιν τὸν σοὶ, εἰρηνικὸν γενέσθαι τὸ τέλος: τοῖς συνελθοῦσι νῦν ἐπισκόποις ἀγωνισάμενος. Τὸ γάρ συνέστει: μὲν πολλάκις, μηδὲν δὲ πέρας εὐρίσκεσθαι τῶν κακῶν, ἀλλ' διτι προστιθέναι ταραχᾶς ταραχᾶς, μεζονος τῆς αἰσχύνης (10), δ καὶ αὐτὸς γινώσκεις.

(4) Ήσπερ δ Ἰωνᾶς. Ita cod. et Reg. In edit. deest δ. Mox. pro παύσηται, εο!. παύσῃ.

(5) Alias CXXXV. Scripta anno 382, ineunte æstate.

(6) Ήμῖν σὺν καὶ. Ita codd. Reg. B, 3, et R, Montac. et Combef. In edit. σύ deest.

(7) Ήσπερ δι τι οὐρ ἄρ. Ita cod. et Combef. In edit. πάν δ τι ἄρ.

(8) Οὐδὲ προαιρέσεων. Ita codd. Reg. B, 3, et R, Montac. et Morel., sicque legit Bill. At cod. et Combef. προαιρέσεως. In edit. προδιαιρέσεων. Mox, pro ει γένοιτο, cod. Reg. η γένοιτο. Cod. R. et Combef. η καὶ γένοιτο.

(9) Δεξιά καὶ συνέστει. In cod. καὶ συνέστει de-sunt.

(10) Τῆς αἰσχύνης. Ita cod. Reg. et Combef. In edit. deest τῆς.

PAZ'. ΤΩ ΑΥΤῷ (11).

Eidem Modario inscriptam hanc epistolam præcedenti subjungere visum est. Si quis præmittendam jadicaverit, eo libentius assentiemur, quod officiosa tantum salutatio est, quam forte Modario scripsit, postquam Constantinopolim reliquit. Quidquid sit, Theodorum quemdam sub Modario militem ejusdem auctoritati ac potentiae commendat.

'Επίθουν διὸ πολλοῦ προσειπεῖν σου τὴν τιμιόν. Καὶ χάρις; τῷ Θεῷ, δεδωκότι τὴν ἀφορμήν. Ζητῶν δὲ σπώς ἀνὰ μέρη τὸν ἔχειρίζοντα σοι τὴν ἐπιστολὴν, καλλιστὸν τούτῳ εὔρον παραδέσθαι αὐτὸν τῇ σῇ ἔξουσίᾳ. 'Ον μέρος; τι καὶ δι' ἡμᾶς ἥδεως ὅργον ἀξίου, ἐμόν τε δύτα (12) καὶ σὸν· σύνοικον μὲν, ἡμέτερον, στρατιώτην δὲ σὸν (λέγω δὲ τὸν νῦν (13) προσιόντα σοι δι' ἡμῶν Θεόνων), διπάς δὲ καὶ αὐτὸς αἰσθηται τῆς τιμῆς, ἢν δει τετιμήμεθα παρὰ σοῦ, καὶ νῦν ἔτι (14) τιμώμεθα.

ad te accedit): ut ipse quoque honorem eum sentiat, quo a te semper affecti fuimus, alique etiamnum affliccimur.

ΡΑΖ'. ΒΟΣΠΟΡΙΩΝ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΟΛΩΝΙΑΣ (15).

CXXXVII. EIDEM.

Præstantiam tuam salutandi jampridem desiderio tenebar; ac Deo gratiam habeo, qui huius rei facultatem mihi dedit. Cum autem, quoniam pacto eum, qui tibi hanc epistolam reddit, posseni remunerari, mecum exquirere, optimū illud inveni, ut eum auctoritati tuæ ac potentiae commendarem. Quem, partim etiam nostra causa velim lubenter video, ut qui, et meus sit, et item tuus; noster, inquam, contubernialis, tuus autem miles (de hoc Theodoro loquor, qui nunc per nos

miles (de hoc Theodoro loquor, qui nunc per nos ad te accedit): ut ipse quoque honorem eum sentiat, quo a te semper affecti fuimus, alique etiamnum affliccimur.

115 CXXXVIII. BOSPORIO EPISCOPO COLO-NIÆ.

Circa hæc tempora, cum Nazianzena Ecclesia ab Apollinaristis magis ac magis in dies turbaretur, episcopis universoque populo, pusillis et magnis vociferantibus, et obsecrantibus, ut Gregorius assumptio Ecclesie clavo, eam ab imminente servaret naufragio; tandem virtus dextræ dedit, seque Ecclesie curam, Deo juvante, sine cunctatione suscepturum pollicitus est. Hoc Bosporio Coloniensi in secunda Cappadocia episcopo denuntiat.

'Ενδιμίζον μὲν καὶ ὑπὲρ τῶν προτέρων χρεωτεῖ· B μοι παρ' ὑμῶν ἀπολογίαν (οὗτας ἀρχαῖς τὶς εἰμι (16) καὶ μάταιος). Ἐπειδὴ δὲ οὐκ ἀντεῖ ἐπιτιμῶντες (17) ἡμῖν, ἀλλὰ δει τοῖς προτέροις ἐπαγωνίζεσθε, καὶ ταῖς ὑβρεσιν ὑβρεις προσεξευρίσκετε, οὐκ οἶδα δι' ἣν τινα ἀλτίαν (18), εἴτε ἡμᾶς μισθῦντες, εἴτε διλοις τὴν ἀτιμίαν ἡμῶν χαριζόμενοι, ταῦτα μὲν τῷ Θεῷ καὶ εἰδέναι καὶ κρίνειν παρήσομεν, δη λανθάνεις τῶν δύτων οὐδὲν, δη φησιν ἡ Θελα Γραφή, καὶν κυκῶμεν τῆς ἀληθείας τὸ πρόσωπον (19), εὐπρεπείας ἔνεκεν τῆς πρὸς τοὺς πολλούς. Εὐαγγελιζόμεθα δὲ τὴν ὑμετέραν εὐλάβειαν· ἡττήμεθα, καὶ τῆς (20) Ἐκκλησίας, ἀν διῶρ Θεός, τὰ δυνατὰ φροντίζειν οὐ κατοκνήσομεν (ἐπειδὴ τοῦτο ἀγωνίζεσθε, καὶ μάλιστα τοῦ καιροῦ κατεπείγοντος διὰ τὴν προσδοκαμένην τῶν ἔναντιν ἐπιδρομήν, ὡς αὐτὸς γράψεις)· ἀλλὰ τὸ ταπεινὸν τοῦτο σῶμα χρήσομεν τῷ Θεῷ, μέχρις ἂν διαρκῇ (21) καὶ σθένωμεν, ἵνα μήτε

Arbitrabar mihi pro iis quoque, quae præcesserunt, a vobis excusationem deberi (ita simplex quidam sum et stolidus). Quoniam autem objurgandi me finem non facitis, sed ad priora certamina quidpiam semper adjicatis, ac contumelias contumeliis cumulatis, haud scio qua causa permoti, sive quod nos invisos habeatis, sive ut per nostri contemptum ab aliis gratiam ineatis; hæc quidem Deo et noscenda et judicanda relinquimus, quem nulla res fugit, ut ait Scriptura ²², etiam si veritati fucum faciamus, ut speciosior sit apud multitudinem prætextus. Tuæ autem pietati hoc denuntiamus: manus damus et cedimus, atque Ecclesiæ curam, Deo dante, pro virili nostra sine cunctatione suscepturi sumus (quandoquidem hoc contenditis, ac præsertim urgente hac tempestate, propter imminentem ut ipse scribis adversarium incursionem); sed et humile hoc corpus Deo

²² Job xlvi, 2.

(11) Alias CXXXVI. Scripta eadem circa tempora.

(12) Εμόν τε δύτα. Ita cod. et duo Regg. Montac. Morel. ac Combef. In edit. ἡμῶν τε δύτα.

(13) Λέγω δὲ τὸν νῦν. Ita cod. Reg. Montac. Morel. ac Combef. sicque legit Bill. In edit. τὸν νῦν.

(14) Καὶ νῦν ἔτι. Ita codd. Reg. 1405, et B. 3, montac. Morel. ac Combef., sicque legit Bill. In edit. νῦν deest.

(15) Alias XIV. Scripta anno 382.

(16) Οὕτως ἀρχαῖς τὶς εἰμι. Combef.: Sic inepius sum et stolidus. Male, inquit Bill., κατὰ πρόχειρον: ita antiquus sum et stolidus.

(17) Ἐξειδὴ δὲ οὐκ ἀτέλες ἐπιτιμῶντες. Satis appareat, ait Billius, mendosum esse hunc locum in Hervag. Cod. οὐκ ἀντεῖ τολμῶντες ἡμῖν. Itaque Frobenianum sequens pro τολμῶντες lego ἐπιτι-

μῶντες. Nobis tamen non incommodè quoque pro τολμῶντες legi posse videretur τολμῶντες. Sic habent duo codd. Regg. et sic legendum censem Montac.

(18) Δι' ἣν τινα αἰτια. Ita codd. nostri. In edit. τινὰ τὴν αἰτίαν. Paulo infra, εἴτε διλοις. Montac. εἴτε ἀληθίας.

(19) Καὶ κυκῶμεν τῆς ἀληθείας τὸ πρόσωπον. Combef. Etiam si veritatis faciem turbemus. Cod. καὶν κρύπτωμεν, etiam si veritatis faciem velemus. D Legendum proponunt nonnulli: καὶν ὑποδύωμεν τῆς ἀληθείας τὸ πρόσωπον. et sic verit Bill.: Etiam si veritatis larvam prætendamus.

(20) Ἡττημέθα καὶ τῆς. Cod. Reg. ἡττήμεθα δε. Paulo post, οὐ κατοκνήσομεν. Montac. οὐκ ἀπογνήσομεν, minime timidi aut ignari recusabimus.

(21) Διαρκῆ. In edit. διαρκεῖ.

cominodaturi sumus, quandiu durabit, viresque nostræ ferent, ut nec nos oneremur, atque obruiamur, tum a vobis si condemnati, tum cleri totius clamoribus exagitati, communibus omnium gemitibus nos opprimentis, atque Ecclesiam neglectam cernentes, ac permultos etiam offendentes, tanquam Ecclesiaz negotia contemnamus; nec vos diutius in nostri contemplatione laboreatis. Atque hoc faciemus precibus vestris freti, si tu Ecclesiaz euram suscipere vereris, ut et ipse scribis, et res ipsæ fidem faciunt. Priestat enim illis curis immori, quam his, quandoquidem omnino nos affligi necesse est, Deo res nostras ita constituerent.

116 CXXXIX. THEODORO.

Quis ille sit Theodorus, ad quem Gregorius has litteras scripsit, non ausim asserere. Si dixeris Theodorum Tyanensem, verba ipsius epistolæ, quæ contrarium probant, objicientur. His eum, ad quem scribit, Gregorius verbis compellat: Cum recens negotii praefectus sis, et ignores plurima, ut verisimile est, quæ ad historiam nostram spectant, etc. Nunquid Theodorus rerum quæ ad Gregorii historiant speculant, ignorans erat; Theodorus, inquam, Tyanensis, qui Arianzi natus, qui Gregorio familiaris, qui ipsius Constantinopolini eunis comes, qui persecutionis, lapidationis sororis et participes fuit? Ad Theodorum, quisquis ille sit Theodorus, hæc verba, quæ in ea leguntur, eadem ac in superioribus litteris ad Sophronium: Quoniam vos etiam graves eratis, recessum exprobrantes... tandem virtus sum, etc., sicunque epistolam ejusdem argumenti et temporis esse demonstrant.

Qui Davidem servum suum ab arte pastorali ad regnum evehit, ac reverentiam tuam a grege ad pastorum munus: qui ex voluntate sua dispensat res nostras et omnium qui in eum sperant; ipso etiam nunc in animum indueat tuæ perfectioni, ut agnoscat dedecus quo dedecorati sumus a dominis episcopis quantum ad vota et suffragia, qui quidem consentiunt ordinationi, nos autem repellunt. Nam haudquaquam reverentiam tuam incusabo, cum recens negotii praefectus sis, et ignores plurima, ut verisimile est, quæ ad historiam nostram spectant. Atque hæc quidem satis superque: neque enim volo diutius tibi molestus esse, ne videar importunus, amicitia recens conciliata. Quæ vero visa sunt nobis cum Deo consilium sumentibus, hæc patescimus. Nam ego quidem a Nazianzena Ecclesia me subduxi, non quasi Deum contemnens, neque ut despiciens parvum ovile (absit enim ut id patiatur anima philosophiae dedita); sed primum quidem, qui nullo hujusmodi praæconio tenerer; secundo quia infirmi-

(22) Οὐτω καταχρινόμενοι. Ita cod. Reg. necnon et Montac. In edit. oītw deest.

(23) Ὁκτεῖς καὶ τῆς Ἐκκλησίας. Deest καὶ in cod. Reg. et in edit. quibusdam.

(24) Alias CCXXII. Scripta circa idem tempus.

(25) Πάντων τῶν. Ita cod. Reg. Montac. ac Morel. In edit. τῶν deest. Combef. autem: πάντων ἐλπιζόντων ἐπ' αὐτῷ.

(26) Γνώρας τὴν ἀγαθήν, etc. Morel.: Ut agnoscat insamiam qua affecti sumus a dominis episcopis per quorundam suffragia, qui quidem constitutioni aliorum faverint, nos autem dimovent.

(27) Ἡμᾶς δὲ παρθουμένων. Nos autem repellunt, utique a serendo suffragio, ac proinde velut ab episcoporum ordine. Quan dicat Gregorius constitutionem, seu electionem, xatástas, non liquet. Ipse enim Nazianzenam Ecclesiam, licet fracto corpore, collapsisque viribus, procurandam interiu-

τημεῖς βάρος ἔχωμεν, οὕτω καταχρινόμενοι (22) παντοῖος δύναμις ἐκθλίσοντος ἡμᾶς, καὶ τὴν Ἐκκλησίαν ὀρῶντες ἀμελουμένην, καὶ τοὺς πολλοὺς πλήσσοντες, ὥσπερ ὑπερορῶντες τὰ τῆς Ἐκκλησίας· μήτε ὄμεις παχρότερα κάμνηται ἀτιμῶντες ἡμᾶς. Καὶ τοῦτο πράξομεν ταῖς ὑμετέραις εὐχαῖς, εἰ αὐτὸς ὁκνεῖ καὶ τῆς Ἐκκλησίας (23) τὴν προστασίαν, ὡς αὐτὸς τε λέγεις, καὶ πεθεῖται τὰ πράγματα. Βέβαιον γάρ ἔκειναις ἐναποδανεῖν ταῖς φρονίσισι, η̄ ταύταις, ἐπειδὴ δεῖ πάντως ταλαιπωρεῖν, οὕτως τυχοῦντος τοῦ Θεοῦ τὰ ἡμέτερα.

ΠΑΤΡ. ΘΕΟΔΩΡΩ (24).

὾ ἀναλαβὼν μὲν Δασιδὸν τὸν ἑαυτοῦ δοῦλον τὸ ποιμαντικῆς εἰς βασιλείαν, τὴν δὲ σὴν εὐλάβειαν εἰς ποιμαντικὴν ἀπὸ ποιμνῆς· ὁ οἰκονομῶν κατὰ τὸ ἑαυτοῦ θέλημα τὰ ἡμέτερα, καὶ πάντων τῶν (25) ἐλπιζόντων ἐπ' αὐτὸν, αὐτὸς καὶ νῦν ἐπὶ νοῦ ἀγάγοι τῇ οῇ τελειότητι γνῶναι τὴν ἀτιμίαν (26) ἢν ἡτιμάσφεδα παρὰ τῶν χυρῶν τῶν ἐπισκόπων πέρι τὰς ψῆφους, τῇ μὲν καταστάσει συντιθεμένων, ἡμᾶς δὲ παραθουμένων (27). Οὐ γάρ δῆ τὴν σὴν εὐλάβειαν αἰτιάσομει, νεωστὶ τε (28) ἐπιστέσσαν τοὺς πράγματι, καὶ ἀγνοοῦσαν τὰ πλεῖστα, ὡς εἰκός, τῆς καθ' ἡμᾶς ἰστορίας. Ταῦτα μὲν οὖν Ικανῶς· οὐδὲ γάρ βούλομαι διοχλεῖν σοι παχρότερον (29), ἵνα μὴ φανινοῖ φορτικός, ἀρτὶ τῆς φύλας ἀρχόμενος. Αἱ δὲ πάρεστι μετὰ τοῦ Θεοῦ βουλευομένοις ἡμῖν (30), ταῦτα γνωρίζομεν. Ἔγώ γάρ ὑπεχώρησα μὲν τῆς κατὰ Ναζιανζὸν Ἐκκλησίας, οὔτε ὡς καταφρονῶν τοῦ Θεοῦ, οὔτε ὡς περιορῶν (31) τοῦ μικροῦ ποιμνοῦ (μιτῶς γάρ πάθοι τοῦτο (32) ψυχὴ φιλόσοφος), ἀλλὰ πρῶτον μὲν ὡς οὐδενὶ κηρύγματι τοιούτῳ κρατούμενος (33)· δεύτερον δὲ διὰ τὸ συντετρίψαι τῇ ἀρρώστῃ, καὶ

πανεπερατ, dum ei Eatalium praeficiendum curaret.

(28) Νεωστὶ τε. Ita cod. et Combef. In edit. νεωστὶ δὲ. Montac. et Morel. νεωστὶ ἐπιστέσσαν.

(29) Μαχρότερον. Cod. et Combef. παχρότερα.

(30) Βουλευομένοις ἡμῖν. Ita codd. nostri; in edit. βουλούμενοις ὅμιν, quam lectionem probat Combef., licet, quos vidit codd., cum nostris consentiant, redditique: Quia autem, Deo auspice, dum τελιτις, νοῦς πραστατικός, hæc declarabo. Morel. Autem: Quia visa sunt nobis cum Deo roentibus. Apud Montac. necnon et Morel. τρῆς deest.

(31) Περιορῶν. Montac. et Morel. ὑπερορῶν.

(32) Πάθοι τοῦτο. Ita codd. nostri. In edit. πάθη τοῦτο.

(33) Οὐδενὶ κηρύγματι τοιούτῳ κρατούμενος. Morel. Ut nulli praæconio tali subditus; melius nullo praæconii genere detentus, non ordinatus hujus urbis titulo vel ei ascriptus episcopus.

νομίζειν μή ἔξαρκειν πρὸς τὰς τοιαύτας φροντίδας. Έπειδὴ καὶ ὑμεῖς ἔθαρείτε, τὴν ἀναχώρησιν ὄντες, καὶ αὐτὸς οὐκ ἔφερον τὰς παρὰ πάντων μοι γινομένας καταβοήσεις, δὲ τε καιρὸς χαλεπὸς, ἀπειλῶν ἡμῖν ἐχθρῶν ἔφοδον ἐπὶ βλάσφημη τοῦ κοινοῦ (34) πάσης τῆς Ἐκκλησίας· τέλος ἡττήθην ἡτταῖς (35) τῷ σώματι μὲν ὀδυνηράν, τῇ δὲ ψυχῇ ἵως οὐ πονηράν. Έπιδίδωμι τὸ ταπεινὸν τοῦτο σώμα τῇ Ἐκκλησίᾳ, μέχρις δὲν ἡ δυνατεῖν (36), αἰρετώτερον εἶναι νομίζων ὅτιον παθεῖν σαρκικῶς μᾶλλον, ἡ πνευματικῶς πλήσσεσθαι (37) καὶ πλήσσειν τοὺς πολλοὺς, τὰ χείρω περὶ ἡμῶν ὑπειλήφτας, ἐξ ὧν αὐτὸς πάσχουσι. Ταῦτ' οὖν εἰδὼς καὶ συνεύχουσι, καὶ τὴν γνώμην ἡμῶν ἀποδέχουσι· οὐ χείρον δὲ τῶν εἰπεῖν, καὶ τυποῦ πρὸς εὐλόγειαν (38).

PM. ΟΛΥΜΠΙΩΝ (39)

Præter varias ad Olympium epistolas, quas suis, ut potuimus, locis assignavimus, supersunt non paucæ, quas hoc anno quidem scripimus, præfecturæ vel mentio, vel significatio saltem aliqua, dubitare non sinunt. Ita itaque hic collocamus; administris tamen nonnullis ad alios datis, quæ cum ejusdem sint argumenta, ejusdem quoque temporis censenda sunt. Sic justa se invicem positæ sibi mutuo lumen affundent. Datas ad Olympium litteras per Aurelium perfugam præmittendas arbitramur. His Olympio, quam magnis cunctis laudibus, Aurelium commendat, nec ipsi solum, sed ejus etiam socio et adjutori, quem Asterium esse existimat Tillenmontius, nec immixto; quippe quem et litteris eadem de re Gregorius et potentia cum Olympio consociat.

Πάλιν γράψω, παρεῖναι δέον· ἀλλὰ παρὰ σοῦ μοι τὸ θάρσος, ὃ καὶ τῶν πνευματικῶν βραβευτὰ (40) (ἴνα πρῶτον εἴπω τὸ πρῶτον), καὶ τῶν κοινῶν ἐπανορθωτὰ, καὶ θεόθεν τὰ ἀμφιτέρα (41)· ὃ καὶ μισθὸν εὔτεσείας λαβὼν, τὸ κατὰ νοῦν χωρεῖν σοι τὰ πράγματα, καὶ μόνην τυγχάνειν ἀλωτά, τὰ μὴ τοῖς ἀλλοις ἀλώσιμα. Σύνεσις γάρ σοι καὶ ἀνδρεῖα τὴν ἀρχὴν ἀγουσιν, ἡ μὲν εὐρίσκουσα τὸ πρακτέον, ἡ δὲ ἕρδων ἐπιτελοῦσα τὸ εὐρεθέν. Καὶ τὸ μέγιστον, ἡ τῆς χειρὸς κενθαρετῆς, ἥ πάντα εὐθύνεται. Ποῦ σοι χρυσὸς ὁ ἀδικος; οὐδὲ ἐγένετο, πρῶτον ἔξορίαν κατακριθεῖς (42), ὡς ἀφανῆς τύραννος. Ποῦ δὲ ἀπέχθεια; κατακρέται. Ποῦ δὲ χάρις; ἐνταῦθα τι κλίνῃ (κατηγορήσω γάρ σου μικρὸν), ἀλλὰ Θεοῦ φιλανθρωπίαν μιμούμενος, ἥν καὶ νῦν αἰτεῖ δὲτοι ἡμῶν Λύρηλιος (43) ὁ σὸς στρατιώτης, δην ἔφορον φυγάδα καλῶ, καὶ λιέτην σώφρονα, δητὸν τὰς ἡμετέρας ἐκεῖνην τέθεικε (44) χείρας, καὶ διὰ τῶν ἡμετέρων τὰς σάς, ὡς περ τινὰ εἰκόνα βασιλικήν, τὴν πολιάν ἡμῶν προβαλλόμενος (45), καὶ τὴν ἱερωσύνην, ἥν

A late consumptus, et quod quidem ejusmodi curis imparem me existimarem. Quoniam vos etiam mihi graves eratis, recessum exprobrantes, et ipse vociferationes ab omnibus mihi factas non cerebam, ac difficile tempus hostium adventum minitans ad Ecclesiam totius reni communem labefactandam: tandem victus sum prælio molesto quidem corpori, sed animæ forsitan non damnoso. Concedo hoc abjectum corpus Ecclesiam, quoad licuerit, optabilius 117 esse dicens perpeti potius quidlibet in carne, quam spiritualiter offendit et multis esse offensioni, qui pejorem de nobis opinionem habuerunt, ex iis quæ ipse patiuntur. Haec cum tibi cognita sint, etiam preces conjunge, et consilium nostrum approba; nec pejus forsitan erit dicere, et ad pietatem informa.

CXL. OLYMPIO.

Rursus scribo, cum adesse oporteat; sed mihi a te fiducia haec nascitur, o et spiritualium arbitrii (ut primo loco, quod primum est, dicam), et publicarum rerum corrector, atque utrumque divinitus; qui etiam hoc pietatis præsumum accepisti, ut res tibi ex animi sententia fluant, solusque ea assequi possis, quæ omnibus aliis negata sunt. Prudentia enim et fortitudinis ductu atque auspiciis imperium administras; quarum altera, quæ facienda sunt, excogitat; altera, quod est excogitatum facile exsequitur. Huc, quod maximum est, accedit manus puritas et integritas, qua omnia reguntur. Ubinam tibi aurum injuste collectum? ne fuit quidem unquam, utpote ante omnia proscriptum, tanquam tectus et obscurus tyrannus. Ubi iniuritia? damnata est. Ubi favor? hic nonnihil labas et flacteris (paulum enim te accusabo); verum Dei benignitatem imitans, quam nunc quoque per nos petit atque implorat Aurelius, miles tuus, quem dementem quidem perfugam voco, prudentem au-

(34) Έπι βλάσφημη τοῦ κοινοῦ. Morel. In damnum publicum totius Ecclesie.

(35) Ἡττήθηρ ἡτταῖς, etc. Morel. *Victus sum clade corpori quidem laboriosa, animo vero fortasse non damnsa.* Combef. autem: *Victus sum ejus generis victoria que corpori quidem dolorem afferat, at quæ animo forsan damnsa non existat.*

(36) Μέχρις ἀρ γι δυρατόρ. Morel. quando fuerit validum. Animadvertisit sane vir doctus quod paulo ante corpus morbo confessum Gregorius eaueretur, cui cura episcopalis damno futura sit et acerbior; ideoque, ut sicut sensus quem excogitat, ἐπιδιδυμα reddit concedam.

(37) Πνευματικῶν πλήσσοσθαι, etc. Combef. versionem sequimur. Morel. Spiritu percilli, et multos percellere, etc.

(38) Τυποῦ πρὸς εὐλόγειαν. Morel. Formeris etiam ad venerationem.

(39) Alias LXXVIII. Scripta testate anni 382. — Ολυμπιών. Cod. Reg. R Montae. et Combef. Αλυπίων. Morel. Αλυπίων vel Παλλαδίου.

(40) Πνευματικῶν βραβευτά. Ita cod. Reg. R. ac Morel. inquit hæc vera lectio, ait Bill. In edit. πραγματικῶν.

(41) Τὰ ἀμφιτέρα. In cod. τὰ deest.

(42) Πρῶτον ἔξοπλον κατακριθεῖς, prius exsilium dannatum. Ita cod. 2022. At Reg. πρῶτος ἔξοπλον. In edit. quibusdam deest πρῶτος, in aliis πρῶτον ἔξω, quod Bill. prius dannatum et ejusdem. Combef. πρῶτον ἔξω, veritique: *Ne fuit quidem unquam partum extra prius dannatum in ipsa ejus natura, quasi tyrannus tectus, omniisque ei negato aditu.*

(43) Αὐρηλίος. Cod. Αὐρηλίου.

(44) Εαυτὸν τέθεικε. Ita cod. et Reg. Edit. τέθηκε. Paulo infra, pro ταῖς σάς, iud. codi. ταῖς σάς.

(45) Προσβαλλόμενος. Ita cod. Montae. Morel. et

tem supplicem; quoniam in manus nostras confugit, ac per nostras in tuas, canitiem nostram et sacerdotium, quæ tibi venerationi esse sæpe confessus es, instar imperatoriæ cujusdam imaginis obtendens. En tibi hunc offert sacrificia hæc manus et incruenta, quæque et mulas **118** tuas laudes litteris mandavit, pluresque etiam, scio, mandabit, si Deus vobis, et tuum, et Themidis iuxæ sociæ et adjutricis imperium prorogat.

CXLI. EIDEM.

Facinus aliquod patrarent Nazianzeni, et ad seditionem ventum erat ob irrogatum fonsan gratius quoddam tribulum. Olympius minabatur se urbem solo reuaturum. Imminens popularibus suis periculum avertire et ad misericordiam flectere Olympium his litteris conatur Gregorius. Varias, ita omnes charitatis formas induit, ut seditionis iratum praesidem concillet, et urbis antiquæ ruinam avertat.

Rursus benignitatis tempus, et rursus ego audax B et temerarius, qui rei tantæ deprecationem litteris committam. Audacom enim me morbus facit, ne progrexi quidem sinens: nec enim honestum et decorum ad te accessum præbet. Quæ igitur est hæc deprecatio? a me placide et humane suscipe. Acerba quidem etiam res est, mors hominis, (quidni enim?) hodie viventis, et cras morituri, nec ad nos reversuri. Multo autem acerbior est urbis interitus, quam imperatores condidere, et tempora constituerunt, et longa annorum series conservavit. Be Diocesarea loquor quondam civitate, nunc autem a civitatum albo expuncta, nisi tu placidum quiddam annuas. Hanc per nos pedibus tuis advolvi existimato. Ac vocem etiam habeat, et lugubrem habitum induat, et comam tondeat, velut in tragedia, talique oratione te alloquatur:

Porridge mihi manum humi jacenti, succurre laboranti. Ne ad temporis acerbitatem impetum tuum adjungas, nec Persarum reliquias evertas. Honestius tibi fuerit urbes exstruere, quam labrantes delere. Civitatis conditor exsiste, vel ad

Combef. Quis enim, ait Bill, non videt legendum προβαλλόμενος, non προσβαλλόμενος. Qui aulem antiquitus ad imperatorum imagines et statuas con fugiebant, jus asyli consequebantur, nec inde abs trahi poterant. Id videtur hic significare Theologus.

(45) Εχαιρουσ του γράμματα. Ita cod. et Combef. In edit. sol.

(47) Παρατείρουσ ὑπῆρ. Ita cod. et Reg. In edit. D. tūmīn.

(48) Καὶ τῆς συνεργοῦ. Ita cod. Reg. Quæ dum sic leguntur, uxor designatur, omnisque evanescit ambiguitas. In edit. καὶ τοῦ συνεργοῦ τῆς σῆς Θέμιδος. Combef.: et tua Themidis socii et adjutoris, illum fortasse significans. Bill. et Themidis iuxæ socii et adjutoris imperium prorogat. Hunc socium et adjutorem Tillemontius putat Asterium esse, quem et litteris eadem de re et potentia cum Olympio Gregorius epist. cxlviii, alias xlvi, consociat; immo quem clvi, alias cxxvii, cum præside diserte, veluti cum Hercule Iolaum, proretamique cum gubernatore conjungit.

(49) Alias **XLIX**. Scripta eodem anno. — Τῷ αὐτῷ, id est, Ὀλυμπίῳ. Cod. R. et Combef. Ὀλυμπίῳ ἀρχοντι, Olympio præsidi.

(50) Δέξαι ταῦτη τὴν ἡμέραν καὶ φιλανθρώπων. Ita cod. Montac. Morel. ac Combef. In edit. δέξαι.

A αἰδεῖσθα: πολλάκις καθωμολόγησας. Ήδού τοι προσάγει τούτον τὴν θυσιόρος αὐτὴ χεὶρ καὶ ἀναμακτος, καὶ ποιλός μὲν ἐπαίνους του γράμματα (46), γράψουσα δὲ, οὐδὲ ὅτι καὶ πλείους, εἰ Θεὸς παρατείνοιεν ὑμῖν (47) τὴν ἀρχήν, τὴν τε στὴν λέγω, καὶ τῆς συνεργοῦ (48) τῆς σῆς Θέμιδος

PMA'. Τῷ ΑΥΤῷ (49).

Πάλιν φιλανθρώπιας καιρός, καὶ πάλιν ἄγω ταῦ μηρὸς γράμμασι πιστεύων περὶ τεσσάρου παράκλησιν πράγματος. Ποιεὶ γάρ με θρασὺν τὴν νόσος, οὐδὲ προλέναν συγχωροῦσι· οὐ γάρ εὐτερῆ παρέχει τὴν εἰσόδον. Τίς οὖν τὴν πρεσβείαν; καὶ μοι δίξαι ταῦτην ἡμέρας καὶ φιλανθρώπως (50). Δειπνὸν μὲν καὶ ἀνδρὸς θάνατος (πῶς γάρ οὖ;) τοῦ σήμερον δόντος, καὶ αὔριον οὐκ ἁσμένου, οὐδὲ πρὸς ἡμέρας ἀναλύσοντος (51). Ποιλῶ δὲ δεινότερον πάλιν ἀποθανεῖν, ήν βασιλεὺς Ιδρύσαντο (52), καὶ χρόνοι συνεστήσαντο, καὶ ἀκολουθία μαχρὰ διεφύλαξεν. Ὅπερ τῆς Διοκαταράσων (53) ὁ λόγος, τῆς ποτὲ πόλεως, νῦν δὲ οὐ πόλεως, εἰ μή σὺ νεύσεις ἡμέρων (54). Ταῦτην τοι προσπίπτειν νόμισον δι’ ἡμῶν, καὶ φωνὴν ἔχετω, καὶ σχῆμα πενθικὸν περικείσθω, καὶ κειράσθω κόμας (55), ὥσπερ ἐν διάματι, καὶ τεύτους ποιεῖσθαι πρὸς οὐ τοὺς λόγους·

Δός μοι χεῖρα χαμαὶ καιμένη, βοήθησον ἀσθενοῦσῃ. Μή συνεπιθῇ τῷ χρόνῳ (56), μηδὲ διαφθείρῃς τὴν Περσῶν λείψανα. Πόλεις ἐγείρειν εοι πρεπωδέστερον, ή καταλύειν τὰς κεχμηκυίας. Γενοῦ πολιστής ή τῷ προσθενταί τι (57) τοῖς οὖσιν, ή τῷ φυτάυτην ἡμέραν φιλανθρώπως. Utramque lectionem reddidit Bill: A me placide et humane hodierno die suscipe.

(51) Ἀγαλλισάστος. Ita cod. et R. Montac. Morel. ac Combef. In edit. ἀναλύσοντος.

(52) Βασιλεὺς Ιδρύσαστο, etc. Sic cod. et R. ac Combef. In edit. βασιλεὺς Ιδρύσαστο, καὶ χρόνος συνεστήσαστο, καὶ ἀκολουθία μαχρά. Montac. etiam ac Morel. ἀκολουθία μαχρά. Ita legit Bill.

(53) Υπὲρ τῆς Διοκαταράσων. Diocasaream inter Cappadociæ urbes ponit Plinius, lib. vi, cap. 3. Erat tamen et alia urbs hoc nomine in Palæstina quam Gallus Cæsar, Juliani Apostata frater, excidi ac sole æquari jussit ob rebellæ Judæos. De qua re vide Socratem, lib. ii, cap. 27. Hæc Bill. Diocasaream, pro qua supplex Gregorius Olympium rogat, non aliam putat Tillemont. quam Nazianzum, cui datum utrumque nomen.

(54) Νεύσεις ἡμέρων. Cod. et R., νεύσεις σήμερον, καὶ τοῦ hodierno die pronus fueris ad misericordiam.

(55) Κειράσθω κόμας. Bill. comes laniet.

(56) Συνεπιθῇ τῷ χρόνῳ. Combef. συνεπιθῇ τῷ χρόνῳ, ne libeat tibi cum temporis asperitate tuam etiam iram conjungere.

(57) Τῷ προσθεταῖ τι. Ita cod. In edit. τῷ προσθεταῖ.

λέξαι τὴν οὐσίαν. Μή ἀνάσχη μέχρι τῆς σῆς ἀρχῆς Α εἶναι πόλιν, καὶ μετὰ σὲ μηκέτ' εἶναι· μηδὲ δῶναι πονηρὸν (58) τῷ χρόνῳ διήγημα, λαβεῖν ἀριθμουμένην ἐν πόλεσιν, καὶ καταλιπεῖν χωρίον δοκίητον τὴν ποτὲ πόλιν δρεσι, καὶ χρηματός, καὶ ὅλαις μόναις (59) γνωριζομένην. Ταῦτα μὲν ποιεῖται καὶ λεγέτω πρὸς τὴν σὴν (60) φιλανθρωπίαν ἡ οὖσα πλάσματος πόλις.

scendam. Atque hæc apud tuam humanitatem faciat et dicat civitas ea, quam loquentem induximus.

Ἡμῶν δὲ ὡς φίλων δέξαι παρατίνειν· σωρρονίσαι μὲν θέλησον τοὺς ἔξιμαρτηκότας εἰς τὸ πρόσταγμα τῆς σῆς ἔξουσίας. Ὑπὲρ γάρ τούτου (61) οὐδὲν θαρροῦμεν, εἰ καὶ μή ἀπὸ κοινοῦ σκέμαματός φασιν εἶναι τὸ θράσος, ἀλλὰ (62) μειρακίσκων τινῶν ὅρμην ἀλόγιστον. Τὸ πλεῖον δὲ τῆς ὀργῆς συγχωρῆσαι, καὶ λογισμῷ χρήσασθαι μεῖζον. Μητρὸς ὑπερῆληταν νεκρουμένης, οὐκ ἡγεγκαν πολίται καλεῖσθαι, καὶ εἶναι ἀπόδιμες, ἐμάνησαν, παρενόμησαν, ἀπέγνωσαν τῆς ἁυτῶν σωτηρίας· ἔκφρονας αὐτούς τὸ παράδοξον τοῦ πάθους ἐποίησεν. Ἀρ' οὖν διὰ τοῦτο χρή μηδὲ εἶναι πόλιν τὴν πόλιν; Μηδαμῶς, ὃ θαυμάστε, μή τοῦτο ἐπιγράψῃς (63). Ἀλλὰ τίμησον πάντας πολίτας, καὶ (64) πολιτευτάς, καὶ ἀξιωματικοὺς ἰκετεύοντας· πάντων γάρ οἷον τὴν συμφορὴν ὅμοιως ἀπτεσθαι, καὶ εἰ τῷ μεγέθει (65) τῆς σῆς ἔξουσίας ἐφτησχέουσιν, οἷον ὑποθρύχια στένοντες. Τίμησον δὲ τὴν ἡμετέραν πολιάν, οἵς δεινὸν εἰ ποτὲ τὴν μεγάλην πόλιν ἔχοντες, νῦν μηδὲ πόλιν ἔχοιμεν (66), καὶ θηρίων οἰκητήριον γένοιτο μετὰ τὴν σὴν ἀρχῆν, δὲ τε νῦν δὲ τὴν γέγεραμεν (67) τῷ Θεῷ, καὶ τῇ περὶ τοῦτον ἡμῶν φιλοκαλίᾳ. Οὐδὲ γάρ εἰ ἀνδριάντες κατενεχθήσονται (68), τοῦτο δεινόν, εἰ καὶ ἀλλως δεινόν (69)· μηδὲ περὶ τούτων νομίσῃς ἡμῖν εἶναι τὸν λόγον, οἵς περὶ τὰ κρείττονα τῇ σπουδῇ, ἀλλ' εἰ συγκατενεχθήσεται τούτοις πόλις ἀρχαία, καὶ τι λαμπρὸν ἐνεγκοῦσα, ζώντων ἡμῶν καὶ ὀρώντων τῶν περὶ τοις τιμωμένων, καὶ τινὰ ἴσχυν ἔχειν νομιζομένων. Ἀλλ' οὐ μὲν περὶ τούτων λόγος τοσοῦτος.

et. quæ eximii aliquid ac præclaris tulerit, una cum in honore apud te sumus, gratiaque et auctoritate

lis a nobis dictum sit.

Οὐδὲ γάρ εἰ πλείονα εἴποιμεν, ισχυρότερόν τι τῶν σῶν εὐρήσομεν λογισμῶν, οἵς ἔθνος τοσοῦτον δηγεται, καὶ ἀχθείη γε πλείω (70) καὶ μεῖζω, καὶ ἐπὶ μεί-

(58) Δοῦραι πονηρός. Ita cod. Reg. In edit. deest. D δοῦναι.

(59) Ὅλαις μόραις. Cod. ὅλαις μόνον. Utrumque reddidit Bill.

(60) Πρὸς τὴν σήν. Ita cod. Montac. Morel. ac Combes. In edit. περὶ τὴν σὴν.

(61) Ὑπὲρ γάρ τούτον. Cod. ὑπὲρ γάρ τοῦτο.

(62) Φασὶν εἶται. Cod. R. ac Combes. φαμὲν εἶναι, προσεῖται εἶσεν εἰσιτιμάντα.

(63) Μή τοῦτο ἐπιγράψῃς. Νε hoc imperes, ne hoc indices, ne hoc statuas.

(64) Τίμησον πάντας πολίτας, καὶ etc. Ita cod. In edit. τίμησον μὲν πάντας πολίτας τε.

(65) Καὶ εἰ τῷ μεγέθει, etc. Εἴτι propter magnitudinem auctoritatis tuae tacent, veluti intra se genentes. Pro ὑποθρύχιᾳ, Combes. ὑποθρύχιον.

(66) Πόλιν ἔχοιμεν. Cod. πόλιν ἔχομεν.

A eam quidpiam addendo, vel integrum conservando. Ne patiaris eam usque ad præfecturam tuam civitatem esse, et post le jani non esse; nec committas, ut posteri habeant quod de te male loquuntur, nimisrum te inter civitates numeratam accepisse, atque eam, quæ quondam urbs 119 erat, vastum et incultum locum reliquisse, montibus duntaxat et præcipitiis, ac ruderibus solis agnoscendam. Atque hæc apud tuam humanitatem faciat et dicat civitas ea, quam loquentem induximus.

Jam nostram, hoc est, amici viri, admonitionem accipe. Causam haud dico quin tu in eos, qui in tua potestatis edictum peccarunt, animadvertis. Nam pro hac re nullum verbum dicere audemus, etsi audax hoc facinus, nequaquam a communis consilio, sed a temerario quorundam adolescentium impetu profectum esse narrant. Cæterum maiorem ire partem remitte, ac sublimius rem tecum considera. Doluerunt matrem opprimi, ac velut enecari; non tulerunt se civium nomen habere ei civitate carere, furore perciti sunt, a legibus recesserunt, salutis suæ spem abjecerunt: calamitatis novitas eos de mentis statu deturbavit. Idcirco urbem everti oportet? Absit a te, vir præclare, ut hoc statuas. Quin potius te moveat, et civium omnium, et eorum qui rem publicam administrant, et magistratus gerunt, deprecatio: omnes enim sequuntur calamitate hac affici, etiam si auctoritas tuæ magnitudine deterrit quietem agunt, tacite que ingemiscunt. Nostra etiam te moveat canities, cui grave et acerbum fuerit, si magnam quondam urbem habentes, nunc ne urbem quidem habeamus, sed post præfecturam tuam in serarum lustrum convertatur templum illud, quod Deo exstruximus, omneque nostrum in eo exornando studium. Neque enim, si statuæ dejiciantur, hoc grave et acerbum est, etiam si aliqui acerbum; nec de his nobis esse sermonem arbitreris, qui in præstantiora incumbimus; verum si urbs antiqua, illis corrut, nobis viventibus ac videntibus, qui non nihil valere existimamur. Sed de his rebus sa-

Neque enim si plura dixerimus, validius quiddam fortiusque tuis rationibus atque consiliis inveniemus, quibus provincia tanta gubernatur, at quo

(67) Ναὸς δὲ ἡγεμόναμεν. Liquebat hinc, ait Combes, Diocæsaream, Nazianzum esse, quain sic pater Gregorius magnifico templo ornavit.

(68) Εἰ ἀρρεδιάτες κατενεχθήσοται. Hic observa, ait Bill., Gregorii quoque tempore ædes sacras statuis et imaginibus ornatas suis. Verum, inquit Combes, non magis dicit statuas ad templi ornatum spectantes quam ad urbis decora; ideoque non videtur hinc ratuū arguuntur hujus saeculi ritus sacrarum imaginum ac statuarum, a quibus statuas abhorrent fere Græcorum mores in rebus sacris, cum pictura plana plurimum deletentur.

(69) Αλλως δεινόρ. Cod. ἄλλοις. Ita etiam et Morel. qui notat ἀλλως mendose legi a Montac.

(70) Καὶ ἀχθείη τε πλείω. Bill. Quibus provinciæ tanta gubernatur atque sublimiora imperia.

regantur plures **120** maioresque etiam in sublimioribus imperiis. Hoc autem tuæ animi magnitudini, de iis qui jam in tuas manus inciderunt, notum esse oportet, quod prorsus miseri et abjecti sunt, nec cum iis, qui facinus illud patrarunt, pertulantur ullius socii atque consortes extiterunt, quemadmodum multi ex iis, qui tum adfuerunt, nobis fidem faciunt: De his rebus hoc constitue, quod expedire judicaveris, tum ad hujus vitæ gloriam, tum ad sequentis vitæ spem. Nos vero, quod tibi decernere in mentem venerit, non quidem sine mœrore feremus, sed tamen feremus. Quid enim aliud saceremus? Quod si deterior sententia vicevit, acerbe feremus, et eam quæ prius urbs erat, lacrymis prosequemur.

CXLII. EIDEM.

Proximam superioribus litteris, quas paulo post subsecuta est, sedem occupare debet epistola CXLII, qua Olympium, ut Nazianensis parcat, enixe posuit Gregorius.

Et congressus tui cupiditas ardens est, et rogan-
tum necessitas magna; sed morbus vinci nequit. Ac propterea deprecationem hanc litteris committere non dubitavi. Moveat te nostra canities, quæ te jam antehac, ut par erat, et quidem persæpe movit. Moveat te quoque morbus hic, cui, si quid arroganter dicendum est, partem aliquam suscepit Dei causa sudores contulerunt. Ob eamque causam civibus parce, quorum in nos oculi conjecti sunt, tanquam qui auctoritatem ac fiduciam apud te habeamus. Aliis item, qui nostræ curæ subjecti sunt, parce. Siquidem nullum ex facilitate atque misericordia detrimentum rebus inferetur, quandoquidem tu terrore plura conficias, quam alii suppliciis et cruciatu. Tibi vero pro his rebus talera erga te judicem consequi contingat, qualem te supplicibus, ac nobis, qui pro ipsis deprecamur, præbueris.

CXLIII. EIDEM.

Hic commode se offert epistola CXLIII, qua Gregorius plurima se ab Olympio beneficia accepisse testatur, nec tamen ultim sibi metum esse, ne ipsius benignitatem exhaustat. Patronum nihilominus alium pro Leontio deprecans adhibet, eam scilicet quam et imperii et potestatis sociam et consortem habebat, nempe Olympi conjugem.

Quid multa pertulisse, et beneficia accepisse, hominibus assert? humanitatem ac misericordiam docet, efficitque ut ad eos sese inflectant, qui ipso-

at hæc versio nec verba, nec sensum reddit. Optat Gregorius ut, qui tantam gubernat provinciam plures maioresque gubernet sublimioribus insulis ornatus.

(71) *Происемпетвкотв.* Ita cod. Montac. Morel. ac Combef. In edit. *происпетвкотв.*

(72) *Noμισης.* Ita cod. In edit. *νομίσεις*, quod Bill. *quod ex usu esse judicabis.*

(73) *Νικήσεις, χαλεπανούμεν,* etc. Ita cod. R. ac Combef. At Montac. et Morel. νικήσεις, ἐν χαριούμενα μάνον, τῇ ποτὲ πόλει, vicerit, unum duntaxat tribuum: eam quæ quondam urbs erat. In edit. νικήσειν, ἐν χαλεπανούμεν, καὶ τῇ πρότερον πόλει. Bill., vicerit, rem unam acerbe feremus, eamque quæ prius urbs erat lacrymis prosequemur.

(74) Alias CLXXXII. Scripta paulo post superiorrem. — *Τῷ αὐτῷ*, id est, Ολυμπίῳ. Ita plures e codd. nostris; at B. 3, Εὐσέβῳ φιλῳ. In edit. qui-
husdam, et in cod. Reg. Θεμιστίῳ sic etiam Mon-

chos: ταῖς ἀρχαῖς. Έκεῖνο δὲ ἀναγκαῖον γνῶναι τὴν στὴν μεγαλόνιαν περὶ τῶν προσεμπεπτωκότων (71), δις παντελῶς εἰσιν ἄλιοι, ἀπερριμμένοι, καὶ μηδεμιᾶς ἀταξίας τοῖς ἡμαρτηκόσι κοινωνήσαντες, ὡς πολλοὶ πειθουσιν ἡμᾶς τῶν τότε παρόντων. Πρὸς ταῦτα βούλευσαι δὲ τις διν συμφέρειν νομίσης (72), καὶ πρὸς τὴν ἐντεῦθεν δόξαν, καὶ πρὸς τὰς ἔκειθεν ἐπιτίθεις. Ἡμεῖς δὲ τὸ παραστὰν οἴσομεν, οὐχ ἀλύπας μὲν, οἴσομεν δὲ. Τι γάρ διν καὶ πράξαιμεν ἐπερον; Εἰ δὲ τὰ χείρα νικήσειε, χαλεπανοῦμεν (73), καὶ τῇ ποτὲ πόλει ἐπιβαλοῦμεν δάκρυν.

PMΓ. Τῷ ΑΥΤῷ (74)

Εἰ καὶ δὲ πόθος (75) τῆς σῆς συντυχίας θερμὸς, καὶ ἡ χρεῖα τῶν δεομένων μεγάλη· ἀλλ' ἡ νόσος ἀτητος. Διὰ τοῦτο γράμμασι πιστεῦσαι (76) ταύτην τὴν προσεδειν ἐθάρρησα. Αἰδέσθητι μὲν ἡμῶν τὴν πολιάν, ἢν ἡδεσθῆς ἡδη καλῶς ποιῶν καὶ πολλάκις. Αἰδέσθητι δὲ καὶ τὴν ἀρρωστίαν ταῦτην (77), ἢ μέρος τι καὶ οἱ κατὰ Θεὸν ἰδρύτες συνεισήνεγκαν, εἰ τι δεῖ καὶ νεανιεύσασθαι. Καὶ διὰ τοῦτο φείσαι μὲν τῶν πολιτευομένων πρὸς ἡμᾶς βλεπόντων, ὡς ἔχόντων ἡμῶν (78) ἐπὶ σοῦ παρῆσθαι. Φείσαι δὲ τῶν δλλῶν τῶν ὑπὸ τὴν ἡμετέραν φροντίδα. Καὶ γάρ οὐδεμία ζημία τοῖς πράγμασιν ἐκ τῆς φιλανθρωπίας, ἐπει τῷ φόδῳ (79) πλείονα κατερθοῖς, ἢ ταῖς τιμωρίαις ἐπεροι. Σοὶ δὲ ἀντὶ τούτων γένοιτο, τὸ (80) τοιούτου τυχεῖν τοῦ κριτοῦ, οὗδε περ δὲν αὐτὸς γένη C τοῖς δεομένοις, καὶ ἡμῖν τοῖς πρεσβεύουσιν.

PMΓ. Τῷ ΑΥΤῷ (81).

Tι τὸ πολλὰ παθεῖν, καὶ τὸ εὖ παθεῖν τοῖς ἀνθρώποις χαρίζεται; διδάσκει φιλανθρωπίαν, καὶ κλίνει τοῖς δεομένοις. Οὐδὲν γάρ (82) τοιούτον πατέει μα-

lac. Utrumque habet Morel.

(73) *Εἰ καὶ δὲ πόθος.* Ita cod. Reg. R. Morel. ac Combef. Et deest in editis.

(76) *Γράμμασι πιστεῦσαι.* Ita cod. et Reg. Montac. Morel. et Combef. In edit. πιστεῦσαι deest.

(77) *Ἀρρωστίαν ταῦτην.* Ita cod. Reg. Morel. et Combef. In edit. αὐτήν.

(78) *Ἐγχόρτων ἡμῶν.* Ita cod. Reg. et R. Montac. Morel. et Combef. In edit. ἡμῶν deest.

(79) *Ἐπει τῷ φόδῳ.* Ita cod. et B. 3, ac Combef. In edit. ἐπει τῷ φόδῳ.

(80) *Γένοιτο,* τὸ. Ita cod. In edit. τὸ deest.

(81) Alias CLXXXV. Scripta eodem circiter tempore. — *Τῷ αὐτῷ*, id est, Ολυμπίῳ. Cod. *Άλυπίῳ.* Cod. Reg. *Άλυπίῳ ἀρχογτὶ.* Montac. et Combef. *Άλυπίῳ*, vel *Ολυμπίῳ*, Morel. *Άλυπίᾳ*, vel *Ολυμπίᾳ*, aut etiam *Παλλαδίῳ*.

(82) Οὐδὲν γάρ. Ita cod. et Combef. In edit. οὐδὲν γάρ

περδός τὸ ἐλεῖεν, ὡς τὸ προλαβεῖν γρηστέτητα. Τοῦτο καὶ αὐτῷ μοι συμβένοκεν· Ἐμαθον τὸ συμπαθὲς ἔξ
ῶν ἐπαθον. Καὶ ὁρᾶς (83) τὸ ἡμέτερον μεγαλύψυχον;
αὐτὸς χρῆσιν τῆς σῆς ἡμερότητος ἐν τοῖς ἐμοῖς
πράγμασιν, ὑπὲρ ἀλλών πρεσβεύων, καὶ οὐ δέδοικα
μή δαπανήσω σου (84) τὸ φιλάνθρωπον ἐν τοῖς ἀλλο-
τροῖς. Γράφω δὲ ταῦτα ὑπὲρ τοῦ πρεσβυτέρου (85)
Λεοντίου, εἰς' οὖν ποτὲ πρεσβυτέρου· δεῖ Εἰ μὲν ἄξια
πέπονθεν ὅν πεποίηκεν, ἐνταῦθα στῶμεν, μή τὸ
Θερέβαλλον ἀδικίᾳ γένηται (86). Εἰ δέ τι τιμωρίᾳ
προσχρεωτεῖται, καὶ οὕτω (87) τοῖς ἀμαρτήμασι τὰ
τῆς ὑδρειώς ἀντιστέθη, τοῦτο ἡμέν (88) συγχώρησον,
καὶ τῷ Θεῷ, καὶ τῷ βηματὶ, καὶ τῷ κοινῷ συλλόγῳ
τῶν Ιερέων, οἵς ποτε συνηρίθμηται (89), καὶ εἰ νῦν
ἀνάξιον ἔστατον ἀπέφηνεν, οἵς τε πεποίηκεν, οἵς τε
πέπονθεν. Εἰ μὲν οὖν πείθομεν, τοῦτο ἀριστον-
εῖ δέ μή, προσάγομέν σοι πρεσβευτὴν αἰδεσιμώτερον,
τὴν κοινωνόν (90) σοι καὶ τῆς ἀρχῆς καὶ τῆς εὐ-
δοξίας.

se res habet; sin minus, augustiorein deprecari
stratus gloriæ sociam et consortem habes.

PMA'. TQ ARTQ (91).

Eo tempore quo Nazianzenam Ecclesiam Gregorius regebat, scriptæ sint oportet duæ epistolæ, quarum una ad Olympium, altera ad Verianum. Utraque de Veriani filia, quam ejus pater a marito discedere solebat. Ambæ Theologiæ et episcopali prudenter et charitate dignissimæ. Priorem, quæ ad Olympium scripta est, cum a Billio valgatam, Morellus veluti novam iterum edidit, pag. 904. Hac est inter epistolæ cxxii.

Οὐ κανταχοῦ τὸ τάχος ἐπαινετέν. Διὰ τοῦτο δι-
εβαλόμην τὴν ἀπόκρισιν εἰς τόδε περὶ τῆς (92) τοῦ
αἰδεσιμωτάτου Οὐηριανοῦ (93) θυγατρὸς, τῷ χρόνῳ
τι διδόνεις εἰς διόρθωσιν, καὶ ἄμα τῆς σῆς στοχαζόμε-
νος ἀγαθότητος οὐκέτι ἐπαινούσῃς τὸ διαστάσιον, ἕκ δὲ
ἡμίν την πεῦσιν (94) ἐπέτρεψας, οὓς οὐ ταχεῖς
ἥδεις οὐδὲ ἀπερισκέπτους πρός τὰ τοιαῦτα. Διὰ
τοῦτο μὲν οὖν κατέχον ἔμαυτὸν εἰς δεῦρο, καὶ,
οἶμαι, οὐκ ἀλογίστως. Ἐπει τὸ (95) εἰς στενὸν ἤκο-
μεν τοῦ καιροῦ, καὶ ἀνάγκη γκωρίσαι τὸ παρὰ τῆς
ἔξτασις εὑρεθὲν, καὶ δὴ γκωρίσομεν (96). Διπλῆ
τις ἡ παῖς εἶναι μοι φαίνεται, μεριζόμενη αἰδοῖ τε
γονέων, καὶ ἀνδρὸς συνηθεῖται. Καὶ τὰ μὲν ρήματα
μετ' ἑκέτων ἔστιν, τὰ δὲ διάνοια, οὐκ οἶδα εἰ μή τι
καὶ μετὰ τούτου, ὡς παραδηλοῖ τὸ δάκρυον. Αὐτὸς
μὲν οὖν δηλαδὴ ψράξεις, διαρίσταται τῇ σῇ δίκη
καὶ τῷ κατευθύνοντι σε πρός πάντα θεῷ. Ἐγώ δὲ
ῆδιστα δὲν γνώμην ἔδωκα τῷ υἱῷ Οὐηριανῷ πολλὰ

Arum ope indigent. Neque enim ullum tantum ad concipiendam miserationem documentum est, ut benignitatem prius accepisse. Hoc mihi usū venit; ex iis quæ percessus sum, commiserationem didici. Ac videsne meam animi magnitudinem? Cum mansuetudine tua in meis rebus egeam, pro aliis deprecor; nec metuo ne benignitatem tuam in alienis rebus exhaustam. Haec autem de Leontio presbytero scribo, vel, ut sic loquar, quandam presbytero: qui, si dignas scelerum poenas dedit, hic consistamus; ne id, quod ad supplicii magnitudinem accesserit, in iniuriam degeneret. Sin autem aliquid insuper poenæ addi debet, et nondum scelerum atrocitatem contumelie gravitas adæquavit: hoc nobis concede, ac Deo, et sacrario, communique sacerdotum cœtui, quorum numerum aliquando auxilium nunc, tam per ea quæ patravit, quam quæ percessus est, indigneum se eo honoris gradu reddidit. Si te his verbis permovemus, optimo

icem tibi adhibemus, eam nempe, quam et magis

CXLIV. EIDEM.

C Haud ubique properatio laudanda est. Ac propter de viri cumpriam honorandi Veriani filia responsum **huc usque distull**, ut tempori ad correctionem aliquid darem, simul etiam quod divor- tium istud minime bonitati tuæ probari, ex eo conjecturam fecisse, quod nobis, quos in hujusmodi rebus haud celeres ac præcipites esse sciebas, percunctionis **122** negotium commiseras. Eaque de causa meipsum **huc usque retinui**, nec, ut opinor, inconsiderate. Quoniam autem temporis angustiis premimur, teque, quid ex inquisitione a nobis inventum, atque compertum sit, certiorem facere necesse est, id utique notum faciemus. Dupliquodammodo animi affectu mihi puerilla esse videtur, ut quæ partim pudore parentum partim viri consuetudine distrahabatur. Atque ipsius quidem verba cum illis sunt: mens autem haud scio an non cum hoc quoque sit, ut lacrymæ indicant. At

præceptorem tibi adhibemus, eum nempe quem et imperii et gloriæ socium. Inepta hic vox παιδεύτινη, alienaque prorsus a deprecantibus modestia. Vide supra epist. cxl.

(91) Alias CLXXXVI. Scripta eodem tempore.
 (92) Περὶ τῆς τοῦ. Ita cod. Reg. ac Combef.,
 iuxta Bill. In edit. εἴη διατ.

(93) *Ovnpiarov̄*. Ita cod. et Combes. At cod. Reg. *Ov̄xalivayov̄*. In edit. *Ov̄nolivayov̄*.

(94) Τίτης πεντάρι. Ita cod. Reg. ac Combes., legitique Bill. In edit. τήν παλδευσίν.

(95) Ἐπει δέ. Cod. ἐπειδὴ δέ.
 (96) Καὶ δὲ μητρόν τινα Γαμβοφ. legen.

(96) *Kai δη γνωρίσομεν.* Ita cum Combel. legendum censemus, qui etiam proponit γνωρίζουεν. *hoc*

*quid enim senserimus, qui etiam proponit γνωρίσματα, non
notum facimus. Cod. xai δῆ γνωρίσθενον, quid a
nobis inventum, atque inveniendum sit. Morel. xai δῆ
γνωρίσωμεν, et vero jam notum faciamus.*

(83) *Kal ḥrāq. Combef. xxii ᳚pa, et vide.*

(84) Δαπανήσω σου. Cod. δαπανήτω σοι.

(85) Υπὲρ τοῦ πρεσβυτέρου. Ita end. Reg. et Pass. Morel. ac Combes. In edit. περὶ τοῦ πρεσβυτέρου.

(86) Ἀδικία γένηται. Cod. Morel. et Combes.
ἀδίκημα γένηται, in injustitiam degeneret.

(87) *Kai oīπω.* Ita cod. Pass. Morel. et Combef. In edit. oīπω, verum contextui repugnat.
 (88) *Tōtō ήμīr.* Bill. proponit legendum τοῦτον. Sed nullus conjecturæ locus, ait post Morel.

(89) Συνηρθμηται. Cod. Reg. ac Combes. συ-

(90) Πρεσβευτήρ αιδεσιμώτερος, τὴν κοινωνίην.

Haec cod. et R. Morel. ac Combel. quæ verba, inquit, conjugem designant. In edit. παιδευτὴν αἰσθητώτερον, τὸν κοινωνόν, quod Bill. Augustiorem.

A tu quidem id scilicet facies, quod æquitati tuæ in mentem subibit, ac Deo, qui te in omnibus regit, gratum erit. Ego autem lubentissime filio Veriano id consilii darem, ut multa eorum, quæ in medio sunt, præteriret, quo divertium minime confirmaret, quod legibus nostris prorsus improbatum, etiam si Romanæ aliter decernant. Jus enim servari necesse est, quod ut et semper dicas, et facias tibi, optamus.

CXLV. VERIANO.

PME. ΟΥΡΠΙΑΝΩ (98)

Verianus, quem filium suum vocal Gregorius, forsitan quia Nazianzo oriundus, filiam suam a marito discedere volebat. Praefectus provinciae Olympius interrogandi filiam munus commisit Gregorio, non ut censori, sed ut episcopo. Qui cum filiam interrogasset, ipsis responsis, vel petitis lacrymis, agnovit nullatenus illi dissencionem a marito placere. Quam etiam minime probat Gregorius, qui Veriano scripsit hanc epistolam.

Nihil grave carnifices agunt; legibus enim inserviunt. Nec iniquus est gladius, quo de improbis supplicium sumimus. Nec tamen laudatur carnifex, nec cruentus gladius lubenti animo tractatur. Eodem modo ne nos quidem odium nobis conflare sustinemus, dum per manum ac linguam nostram divertium confirmatur. Præstat enim conjunctionis et amicitiae quam dissidii ac vite solutionis arbitrum esse. Quod etiam mibi cum primis admirandus præses animadvertisse videtur, cum filia tuae interrogandæ munus nobis commisit, ut qui ad matrimonii dissolutionem duro et rigido animo venire minime possemus. Neque enim me, ut censorem, sed ut episcopum proposuit, ac vestrae calamitatis arbitrum constituit. Quamobrem vos rogo, ut nonnihil donetis **123** meæ timiditati, et quidem si ea qua virtutis sunt prævaleant, nobis utilmini ut voluntatis vestrae ministris: ac nobis quidem hujusmodi res imperari letamur. Sin autem deteriora et crudeliora, et quibus nondum ad hunc usque diem manum adjecimus, ad hec aptiorem, quam ego sim, querite. Mibi enim non vacat, ut amicitiae vestrae morem geram (etiamsi aliqui prorsus vos plurimi faciam), in Dei offensionem incurrire, cui omnis agitationis et cogitationis rationem reddendam habeo. Tuae autem filiae tum deinceps sicutem adhibemus (dicam enim quod res est), cum depulso eo pudore, qui ei a vobis incutitur, verum libere proloqui potuerit. Nam non enim verba, marito autem lacrymas tribuit.

(97) *Kplvrot.* Quæ sequuntur desunt in cod. et R., possentque, ait Combef., nullo detrinimento abesse, nec resert Morel. qui hanc epistolam iterum edidit.

(98) Alias CLXXXI. Scripta eodem tempore.

(99) Μέσους γίγεσθαι. Ita cod. et Combes.,
cod. Beck. μέσον. In edit. γεγέσθαι.

(1) Δυναμένοις ἐτὶ τὴν λύσιν. Ita Montac., et Morel, δυναμένης. In edit. δυναμένους. Cod. Reg. ἐτὶ τὴν ἔταξιν.

(2) Οὐ λογιστὴν. Tillemont. ut *judicem*. Athenis λογισταὶ dicebantur magistratus; et juxta Suidam λογιστῆς, censor est, examinerat, iudex scilicet vel princeps inter magistratus urbis, ait Tillemontius. vel urbis gerens praefecturam.

(3) *Прое^балето.* Ita cod. et Combef. In edit. προε^βαλλετο.

(4) Τῆς καθ' ὑμᾶς περιπτετελοῦς. Combel. Informationis vestri rerumque eventus, vel subitae vestrum in contrarium mutationis.

(5) Παρακαλῶ τοινῡ χαρίσασθαι τι τῇ ἐμῇ...

Α τῶν ἐν μέσῳ πειραδράμειν, ἐπὶ τῷ μὴ κυρωτοὶ τὸ
ἀποτάσιον, δι τοῖς ἡμετέροις ἀπαρέσκει πάντως
νόμοις, καν οἱ Ῥωμαίων ἑτέρως κρίνουσι (97). Τὸ δι-
καίον γάρ φυλαχθῆναι ἐπάναγκες, δι καὶ ἡμεῖς σο-
εὐχρήστα δεῖλαγειν τε καὶ ποιεῖν.

Ούδεν δεινὸν ποιοῦσιν οἱ δῆμοι· καὶ γάρ ὑπῆρες
B τοῦνται νόμοις· οὐδὲ τὸ ξίφος παράνομον, φῶ τοὺς
πονηροὺς κολάζομεν. Ἀλλ᾽ δῆμος οὐκ ἐπαινεῖται δῆ-
μοις, οὐδὲ ἀσμενίζεται φονικὸν ξίφος. Οὕτως οὐδὲ
τὰς ἀνεχθεμέθα γενέσθαι μισητοί, διὰ τῆς ἡμετέρας
χειρὸς καὶ γλώσσης τοῦ ἀποστασίου βεβαιουμένου.
Κρείττον γάρ ἐνώσεως καὶ φιλίας, ηδὲ διαστάσεως καὶ
βίου λύσεως μέσους γίνεσθαι (99). Τοῦτο μοι δοκεῖ·
καὶ διαμαρτυράτος ἀρχῶν ἐνθυμηθεὶς, ἡμῖν ἐπιτρέ-
ψαι τὴν πεῦσιν τῆς σῆς θυγατρὸς, ὡς οὐκ ἀποτόμως,
οὐδὲ ἀπάθως ἐλθεῖν δυναμένοις ἐπὶ τὴν λύσιν (1). Οὐ
γάρ ὡς λογιστήν (2), ἀλλ᾽ ὡς ἐπίσκοπον δηλαδὴ
προεβάλετο (3), καὶ μέσον ἐποιήσατο τῆς καθ' ὑμᾶς
περιπτετελας (4). Παρακαλῶ τοίνυν χαρίσασθαι τι τῇ
ἡμῇ δειλίᾳ· καὶ εἰ μὲν τὰ κρείττων νικᾶ, χρήσασθε
ἡμῖν ὑπηρέταις τῆς ὑμετέρας βουλήσεως, καὶ χαρο-
C μεν τὰ τοιαῦτα ἐπιτατθέμενοι (5)· εἰ δὲ τὰ χειρῶ τε
καὶ σκαύτερα, καὶ οἵς οὐδέπω καὶ τῆμερον ἐνεχει-
ρήσαμεν, ἄλλον ἐπίζητε τὸν πρὸς ταῦτα ἐπιτη-
δειστέρον (6). Ἐμοὶ δὲ οὐ σχολή, ἵνα τῇ ὑμετέρᾳ
φιλίᾳ χαρίσωμαι (εἰ καὶ τὰ πάντα οἴδα ὑμᾶς ἐμαυτῷ
τι μιωτάτους), θεῷ προσκρούειν, φῶ λόγον ὑπέκω παν-
τὸς κινήματος καὶ διανοματος. Τῇ δὲ σῇ θυγατρὶ^{τῇ}
τίττε πιστεύσομεν (εἰρήσται γάρ τάληθες), διαν-
δυνθῇ τὸ αἰδεῖσθαι ὑμᾶς φυγοῦσα παρθηαίσεσθα: (7)
τὴν ἀλήθειαν. Ής νῦν γε (8) τὸ πάθος ἐλειπεινόν.
Μερίζει (9) γάρ ὑμῖν μὲν τὰ φήματα, τῷ δὲ ἀνδρὶ τὸ
δάσκαλον.

Dχωρίσμεν τὰ τοιαῦτα ἐπιτατθέμενοι. Ita cod. Reg.
ac Combes. At cod. B. 3, Montac. et Morel. χαρτο-
σθαι τῇ ἐμῇ δειλᾳ καὶ εἰς τὰ χρέητα χαταχρήσ-
θαι τὴν ὑπηρέταις τῆς ὑπερέρας βουλήσεως. Quam-
obrem vos rogo ut mea iam formidini donecis, et ad
ea quae potiora sunt nobis superioris voluntatis mi-
nistris utiamini. In edit. Paraxalōν οὖν χαρτοσθαι
τὴν ὑπηρέταις τῆς ὑμετέρας βουλήσεως, καὶ χαρω-
μὲν τὰ τοιαῦτα ἐπιτατθέμενος, quod Bill. Quam-
obrem vos rogo ut nobis voluntatis vestræ ministris
obsecundelis; ac mihi quidem hujusmodi res impe-
xari latet.

(6) *Ἐπιτηδειώτερον.* Ita cod. et Reg. ac B. 3, et R. ac Combes., sicutque legit Bill. In edit. ἐπιτηδειώτερον.

(7) *Παρθησάσθαι*. Ita cod. et Reg. ac Coimbel.
In edit. *παρθητάσθαι*.

(8) Ὡς τοι γε. Ita cod. et Combef. In edit. ὥστε γένι γε κατ.

(9) *Μερίζει*. Combs. Μερίζεται.

PMΓ'. ΟΛΥΜΠΙΩ (10).

Cæteris ad Olympium Gregorii litteris adjungenda est hæc epistola, quæ tamen paulo tardius scribi potuit. Omnia enim supplicum, ut ita dicam, libellorum, quos Olympio Gregorius obtulit, is postremus haberi possit, in quo præfeci benignitatem a se exhaustam et tandem præ saturitate fastidium reformidat.

Τοῦτο ἦν ὅπερ ἐλεγον ὡστέρ ^A ἔκ τινος προφητείας πάντα δεξιῶν του (11) τυγχάνων, καὶ ἀπλήστων τῆς σῆς ἡμερότητος ἐμφορύμενος, διὰ δέδοικα μὴ κενώσω τὸ φιλάνθρωπον ὑμῶν ἐν τοῖς ἀλλοτρίοις. Ἰδοὺ γάρ ἄγων ἐμὸς (εἴπερ ἐμὸς (12), ὁ τῶν ἐμῶν), καὶ οὐ μετὰ τῆς ἵσης παρθησίας ποιοῦμαι τοὺς λόγους. Πρῶτον μὲν διὰ ἐμός. Τὸ γάρ ὅπερ ἔστω τὸ διεσθαί, εἰ καὶ χρησιμώτερον, ἀλλὰ ταπεινότερον. Ἐπειτα ὑφορῶμαι τὸν κόρον ὡς τὸ ἡδὺ λύοντα, καὶ πᾶσιν ἐναντιούμενον τοῖς καλοῖς. Ἔχει μὲν οὖν οὗτῳ ταῦτα, καὶ εἰκάζω (13) λιαν ὄρθως. Ὁμως δὲ τῷ τε Θεῷ θαρρῶν, ὃ παρέστηκα (14), καὶ τῇ σῇ περὶ τὸ εὖ ποιειν (15) μεγαλοψυχίᾳ, τὴν ἰκεσταντήην ἐθάρρησα.

Nihilominus tamen Deo, cui asto, tiaque in beneficiis offerre minime dubitavi.

Ἐστω κάκιστος πάντων Νικόδουλος, δεῖς δὲ διεκεῖται διὰ τὴν ἐπίφθονος (16), καὶ τοῦ δέσοντος ἐλευθερώτερος. Ἐστω καὶ δικαιότατος ἀνθρώπων, ὁ νῦν ἡμῖν πολεμῶν. Αἰσχύνομαι γάρ κατηγορεῖν ἐπὶ τῆς δρόστητος, οὐ πρώην ὑπερεμάχουν ἀλλ' οὐκ ὄδια εἰς τοις παραστῆσαι δίκαιον (17) ὅπερ ἀλλων ἀμαρτημάτων, ἐν ἀλλοις ἀπαιτεῖσθαι δίκην, καὶ τούτων ἀλλοτρίων, καὶ οὐδὲ ἔχουσιν τὸν οὗτῳ κινησαντα τοὺς οἰκεῖας, καὶ τοσοῦτον ἀγανακτήσαντα, ὥστε ἐνδύναται τῷ ἐγκαλοῦντι προβυμότερον, ἢ περ ἐκείνος (18) ἐθνοῦτο; Ἀλλὰ δεῖ δουλεύειν Νικόδουλον, ἢ τοὺς τούτου παῖδας, δοκεῖ τοῖς ἐπηρεάζουσι (19); αἰσχύνομαι γάρ τὴν ὑπόθεσιν τῆς ἐπηρείας καὶ τὸν καιρὸν, εἰ σοῦ τε δροχοτος, καὶ ἡμῶν παρὰ σοὶ δυναμένων τοῦτο γενήσεται. Νῦν βοηθεῖται τὰ δημόσια; νῦν αὔξεται τὰ βουλευτήρια (20), δεῖ λυπεῖ τὰ ίδια; Μηδαμῶς, ὡς θαυμάσιε, μή τοῦτο παραστήτω τῇ σῇ καθαρότητι. Ἀλλὰ συνεῖς μὲν τῷ πτηνῷ τάχει τῆς διανοίας τὴν ἀφ' ἡς ταῦτα γίνεται κακοήθειαν, αἰδεσθεὶς δὲ ἡμᾶς τοὺς οὓς ἐπιανέτας, φιλάνθρωπον σεαυτὸν παράχου τοὺς κινουμένους κριτήν (21), ὡς οὐκ ἀνθρώποις μόνον

^B Illoc scilicet erat, quod velut ex vaticinio quodam dicebam, cum te in omnibus rebus commodo et benevolo uterer, ac tua lenitate atque facilitate inexplibili quadam aviditate me ingurgitarem; nempe me vereri, ne benignitatem vestram in alienis rebus exhaustire. Nam ecce discriminem meum (siquidem meum est, quod meorum est): nec jam pari cuncta fiducia verborumque libertate te alloquor. Primum, quia meum est. Nam pro seipso rogare, quanquam utilius atque conducibilis, humilius tamen et abjectius est. Deinde quia saturitatem suspectam habeo, ut quae suavitatem extinguat, et pulchris omnibus rebus aduersetur. Atque haec quidem ita se habent, ac per quam recte conjicio.

^C Sit sane mortalium omnium sceleratissimus Nicobulus, cuius hoc unum duntaxat scelus est, quod propter nos invidiosus ac liberior est, quam par sit. Sit item rursum omnium justissimus is, qui nunc nos oppugnat. Pudet enim me apud tuam integritatem enim accusare quem nuper defendebam. At haud scio an 124 æquum existimatur sis, de alienis peccatis penas ab aliis expeti, de alienis, inquam, ac ne voluntariis quidem: in crimen vocari hominem, qui usque adeo famulos suos permovit, sicut reni indigne tulit, ut accusatori promptius etiam, quam ille volebat, cesserit? An propterea Nicobulum, aut ejus pueros, in servitutem adduci oportebat, quemadmodum iis qui ipsi infestis sunt, placet? Mihi enim pudorem incutit injuria causa tempusque, si, te præside, ac cum apud te ipsi valeamus, illud contingat. Nuncne fisci commodis consulitur? Nuncne augmentur tribunalia, dum res privatæ laborant? Ne, quæso, vir admirande, ne hoc, inquam, puritati atque integratitudine in mentem veniat. Verum pro volucri ingenio cui celeritate ac perspicacia improbitatem eam,

(10) Alias CLXXIX. Scripta eodem circiter tempore. — Όλυμπια. Cod. Pass. Όλυμπιψ ἀρχοντι. Cod. B. 3. Εὐσεβίῳ φίλῳ.

(11) Δεξιοῦ σον. Montac. et Morel. δεξιός σοι.

(12) Εἶτερ ἐμός. In cod. Pass. hæc verba desunt.

(13) Καὶ εἰκάζω. Cod. Reg. Montac. Morel. et Combef. καὶ ὡς εἰκάζω, alique ut conjicio.

(14) Παρέστηκα. Ita cod. et Reg. et Pass. Montac. Morel. ac Combef., sicutque legit Bill. In edit. παρέστησαν.

(15) Περὶ τὸ εὖ ποιεῖται. Ita cod. et R. Verum cod. Reg. περὶ τι εὖ ποιεῖται. In edit. περὶ τοῦ.

(16) Ήστι ἐπίγθορος. Combef: *Invidia laborat, aut invidiae habetur*, Bill. *Invidia flagrat*, quod magis activum videtur. Μοχ. ἐλευθερώτερος. Combef. *Liberaliori ingenio*, vir scilicet ingenuus, cui opponit, quod addicendum sit servitum.

(17) Παραστῆσαι δίκαιον. Cod. τὸ δίκαιον, quod Combef: *Num jus tibi persuasurum sit, ut, etc.*

(18) Οὐδὲ ἔχουσιν τὸν οὗτον κινησατα...

^D ἀγανακτήσατα, ὥστε ἐθδοῦται... ἢ περ ἐκεῖτο. Ita cod. Reg. R. et Pass. Morel. ac Combef. At Montac. τὸν οὗτον κινησατα... τάχαντησαντα. In edit. οὐδὲ ἔχουσιν τοὺς οὗτον κινησατα... ἀγανακτήσατας, ὥστε ἐθδοῦται... εἴπερ ἐκείνος, quod Bill.: *De alienis, inquam, ac ne voluntariis quidem paenam iis irrogari, qui nec famulos suos concitarunt, admissumque facinus adeo indigno et acerbo animo tulerunt, ut eos accusatori promptius etiam quam viles deriderint.*

(19) Τοῖς ἐπηρεάζουσι. Quæ sequuntur desunt in edit.; sed restituunt eodd. Reg. R. B. 3. et Pass. Morel. et Combef., ipse etiam Montac., licet vi-

tiose.

(20) Νῦν αὔξεται τὰ βουλευτήρια. Ita omnes codd nostri, Morel. et Combef. In edit. τὰ αὔξετα βουλευτήρια, redditique Bill. Nuncne tribunalia augebit, cum eum res privatæ discruciant?

(21) Τοῖς κινουμένοις κριτήν. Ita codd. Reg. et Pass. Morel. Combef. et Bill in versione;

unde haec proficiscuntur, animadvertis, atque honoris etiam nostri causa, qui tuarum laudum praecones suimus, benignum atque humanum te ius, quae moventur, judicem praebet: tanquam non hominibus duntaxat hodierno die jus dicens, verum etiam virtuti ac virtio. Cujus quidem rei magis, quam singulorum hominum, ratio et cura habenda est, ius qui te virtute referunt, ac praefecti munere probe atque commode funguntur. Pro his autem rebus non preces duntaxat a nobis habiturus es, quas tibi haudquaquam, ut plerisque aliis, contemptui esse scio; verum illud etiam, ut clarum ac celebre tuum imperium apud eos omnes reddatur, quibus noti sumus.

XLVII. ASTERIO.

Geminæ quæ sequuntur ad Asterium epistolæ, ejusdem sunt argumenti et temporis, ac superiores. Servi Nicobuli facinus aliquod patrarent, cuius causa accusator quispiam, cuius olim patrocinium suscepereat Gregorius, Nicobulum, ac veluti esset auctor delicti, judicio persequebatur, quamvis satisfacere, ipsaque servos tradere non recusaret, imo offerret Nicobulum.

Quid Deo justius? et tamen, cum omnium creator ac dominus sit, peculiariter sibi populum Israeliticum vindicat, suumque nominat: nec veretur, ne hoc nomine injustus existimat. Quid igitur mirum, si nos quoque, quamvis omnium, qui sub nostra manu et præfectura sunt, curam geramus, arctius tamen filium Nicobulum **125** complectamur, quem et senectutis nostræ et morbi curatorem agnoscimus, ac velut subsidium et baculum infirmati nostre subjecimus. Hunc tibi et per te præsidi commendamus, grave admodum et acerbum esse existimantes; si, cum alios ex gravissimis etiam accusationibus opera nostra liberemus, atque imprimis eos, qui nunc savios accusatores se præbent, hunc tamen ne a calunnia quidem et iniqua vexatione liberare queamus; et quem in exteris honorem obtinemus, hunc in nostris minime consequamur; idemque nobis accidat, quod oculis, qui alia cernentes seipso minime cernunt, aut quod fontibus in imo sitis, qui propinqua loca nequaquam alluentes, remota irrigant. Sint sane atrocias vel plusquam atrocias, quæ a puerilis patra sunt, quanquam fortasse aut nihil omnino esse, aut parva saltem invenirentur, si modo præscripti ad inquisitionem temporis angustiis premi non contigerit. Quid hoc tamen ad dominos, qui eorum, quæ evenerunt, nulla omnino ex parte participes fuerunt? Aut quæ haec ratio est, ut pro alienis peccatis ab aliis poenæ expellantur ac nunc publicarum rerum cura subeunda sit, cum privatæ discruciant?

edit. ἀρχητήν. Nec bene Bill. τοῖς κινουμένοις, iis qui conciliati sunt, sed potius, in præsenti negotio, in causa quæ moretur.

(22) Η τοῦ. Ita cod. et Pass. Morel. ac Combef. At Reg. et Montac. η τοῦ. In edit. η τοῖς.

(23) Σὴρ ἀρχῆτος. Ita cod. Reg. et Pass. In edit. σὴν deest.

(24) Alias XLVII. Scripta eodem tempore.

(25) Παρὰ τοῦτο. Ita codd. Montac. Morel. ac Combef., et sic legendum ait Bill. non παρὰ τούτον, ut in edit.

(26) Καὶ ολοὶ ἔρεισμα. Combef. Ac velut sustentaculum.

(27) Τιθέμεν. Cod. τιθέμεν. Mox, καὶ διὰ τῶν σῶν ταῖς τοῦ ἀρχοντος. Bill. Εἰ περ τε principi, quod, ait Combef., nimis imperatorem sonat, melius, præsidi, vel judici. Revera Nicobulum Gregorius Olympio præsidi commendavit.

(28) Μεγίστων ἐγκλημάτων. Ita cod. et Reg.

A δικάζων σήμερον, ἀλλὰ καὶ ἀρετῇ καὶ κακίᾳ: οὐ μᾶλλον, η τοῦ (22) καὶ ἔκαστον, φροντιστέον τοῖς γε κατὰ εἰς τὴν ἀρετὴν, καὶ δεξιοῖς διρχουσιν. "Εσται δέ σοι παρ' ἡμῶν ἐπὶ τούτοις, οὐ τὸ τῶν εὐχῶν μόνον, ὃν οἰδά σε μὴ περιφρονοῦντα κατὰ τοὺς πολλοὺς, ἀλλὰ καὶ τὸ περιβόητον καταστῆσαι τὴν στὴν ἀρχὴν (23) πᾶσιν, οἵ γνωριζόμεθα.

PMZ'. ΑΣΤΕΡΙΩ (24).

Tί θεοῦ δικαιώτερον; ἀλλ' ὅμως πάντων ποιητῆς ὁν καὶ δεσπότης, ἔξαρτον ἑαυτοῦ λαὸν ποιεῖται καὶ ἐνομάζει τὸν Ἰσραὴλ, καὶ οὐκ αἰσχύνεται, μηδὲν παρὰ τοῦτο (25) νομίζεται. Τί οὖν θαυμαστὸν, εἰ καὶ ἡμεῖς πάντων κηδόμενοι τῶν ὑπὸ τὴν ἡμετέραν χείρα καὶ προστασίαν, πλέον τοῦ ιεροῦ Νικοβούλου περιεχόμεθα, ὃν καὶ γηρωκόμον καὶ νοσοκόμον γινώσκομεν. καὶ οἶον ἔρεισμα (26) καὶ βακτηρίαν τῆς ἀσθενειας ἡμῶν ὑποβεβλήμεθα. Τούτον ὑπὸ τὰς σὰς τιθέμεν (27) χείρας, καὶ διὰ τῶν σῶν ταῖς τοῦ ἀρχοντος, πάνυ δεινὸν νομίζοντες, τοὺς μὲν ἄλλους καὶ τῶν μεγίστων ἐγκλημάτων (28) ἐλευθεροῦν δι' ἡμῶν, καὶ πρώτους γε τοὺς νῦν πικροὺς κατηγόρους τούτον δὲ μηδὲ τῆς ἐπηρεάς δύνασθαι, καὶ ἡς τυγχάνομεν ἐπὶ τῶν ξένων τιμῆς, ταύτης ἐφ' ἡμῶν αὐτῶν (29) μη τυγχάνειν, ἀλλὰ ταυτὸν πάσχειν τοῖς δραματοῖς, οἱ τ' ἀλλα δρῶντες, ἑαυτοὺς οὐχ ὅρωσιν, η τῶν πηγῶν ταῖς ἐν βάθει κειμέναις, αἱ τὰ πλήσιον οὐχ ὑποβρέουσαι, τὰ πόρφυρα ποτίζουσιν. "Εστω δεινὰ τετολμημένα (30) τοῖς παιδαρίοις η ὑπέρδεινα: μπτερ οὖν ἵως οὐδὲν (31), η μικρὸν εὑρεθῆσεται, εἰ μὴ τῷ καιρῷ τῆς ἔξετάσεως στενοχωρθείημεν. Ἀλλὰ τί τοῦτο πρὸς τοὺς δεσπότας (32), οἱ μηδενὸς τῶν γεγενημένων κεχοινωνήσαντι; η τοις δ λόγος, ὑπὲρ ἀλλοτρίων ἀμαρτημάτων ἐν ἄλλοις ἀπαιτεῖσθαι δίκην, καὶ νῦν τῶν δημοσίων (33) φροντίζειν, τηνίκα λυπεῖ τὸ ίδιον;

D In edit. deest ἐγκλημάτων. Supplevit Bill., ut ποτιτοῦ, veritatemque, ex gravissimis periculis. Pro δι' ἡμῶν, cod. R. Montac. Morel. et Combef. habent δι' ὅμων, opera vestra.

(29) Ἐφ' ημῶν αὐτῶν. Legit Bill. ἐφ' ἡμετέρων, et sensus postulat.

(30) Δεινά τε τολμημένα. C. M. τὰ τετολμημένα. Sic eliam Combef. qui verit : Καὶ σε α σεντα πρεσβυτηρα, οὐδὲν οὐδὲν οἴστω.

(31) Οὐστερ οὐντη ιως οὐδέν οἴστω. Ita cod. Reg. et Combef. In edit. ωστερ οὐδὲν οἴστω.

(32) Τι τοῦτο ψρός τοὺς δεσπότας; Quid hoc, non ad Romanos, ait Combef., ut inepte verit Bill., sed quid hoc ad heros?

(33) Τῶν δημοσίων. Ita cod. et Reg. In edit. τῶν δεεστ. Mox, πρὸ λυττῆι, Cod. λυττῇ. Sic epist. preced. circa finem.

PMH'. Τῷ ΑΥΤῷ (34).

Verato per improbitatem Nicobulo manum ut porrigit, Asterium denuo tentat Gregorius flectere.

Τί τοῦτο (35), ίσως ἀρεῖς; πάλιν ἡμῖν Γρηγόριος; Α πάλιν ἐπιστολαῖ (36); πάλιν αἰτήσεις; "Ω τῆς ἀπλησίας, ήν αὐτοὶ κεκινήκαμεν. Μηδαμῶς, ὡθαυμάσις, μή εοῦτο πάθης. Τίνων γάρ οἱ λιμένες, ή τῶν χειμαζομένων; τίνων δὲ τὰ φάρμακα, ή τῶν ἀρβάστοιντων; ὥντερ γέμεις μή ἀποστερθείμεν, καὶ τοσούτῳ (37) μᾶλλον, δισφε πιστεύμεθα δύνασθαι παρὰ σοι. Οὐχ ἔτι γάρ αἰτοῦμεν, ἀλλ' ἀπαιτοῦμεν (38), ἀεὶ χάριτος χάριν προκαλουμένης (39). Νικόδουλος ἐν ἐπηρεάσι, ταυτὸν δὲ εἰπεῖν διτὶ ἡμεῖς· ἡμῶν γάρ ἔστιν ἀνάπτωσις. Καὶ πῶς οἶντες τε σωπᾶν, καὶ μὴ φορτικὸν εἴναι (40) καὶ τὸν σφρόδρα φιλόσοφον; δῆς χείρα πιεζομένοις, ἵνα καὶ αὐτὸς τῆς ἐκ Θεοῦ (41) τύχης, χρήσιων ταύτης ὡς ἀνθρώπος. Καὶ χρῆσαι πάσῃ τῇ φιλίᾳ (42), καὶ τῇ συνέσει, καὶ τῷ δύνασθαι σὺν θεῷ, περὶ τὰ ἡμέτερα πράγματα. Οὔτε γάρ σιδηρος ἐμπυρος πολλῶν δεῖται τῶν παρὰ τοῦ λίθου χρουμάτων (43), ἵνα τὸ ἐγκείμενον τῷρ δημοσιωθῇ (44). ἀλλ' ἐπλήγη τε δόμοῦ, καὶ τὸ πύρ ἡστραψεν. Οὔτε αὐτὸς μακροτέρας δεῖσθαι παρακλήσεως, καὶ τοῦτο ὑπὲρ ἡμῶν, καὶ τοιούτου τοῦ πειθοντὸς δυτος, καὶ οὐτω γησίου χοινωνοῦ τῆς ἀρχῆς. "Ἐν καὶ σύντομον φέγξομαι· τὰς μὲν δίλας χάριτας, ἀλλοι δι τῆμῶν ἐλάμβανον, ταύτης δὲ ἡμεῖς (45) χρήσομεν ὑπὲρ ἡμῶν αὐτῶν, δ καὶ μᾶλλον δισ- απησάτω (46) τὴν σὴν λογιστήτα.

αὐτοὶ nos pro nobis indigemus; quod magis etiam eloquentiam tuam doctrinamque flectat.

PMθ'. ΓΕΩΡΓΙΟ (47).

Georgius, ad quem scripta est hæc epistola, diaconus erat Thenologo charissimus. His illi litteris prescribit, ut alterum diaconum nomine Euthalium, qui Philadelphium verberibus cæsum, etiam in carcerem conjectaret, ad se adducat rationem redditurum, et pœnas luiturum. Istud Gregorii mandatum argumento est cum tunc episcopi tuiusmodi obiisse.

Τὸ ἀρβάστοιν θεραπεύεται, ἀλλ' οὐ συντρίβεται. Κ Πῶς οὖν ὁ συνδιάκονος τῆμῶν Εὐθάλιος, οὗτε τὸν βαθμὸν αἰδεσθεῖς, οὗτε τὴν οἰκείότητα τιμήσας, δεσμοῖς καὶ πληγαῖς συνέτριψε τὸν ἀδειον Φιλαδέλφιον, ὡς δείχνυσι καὶ τῶν πληγῶν (48) τὰ ση-

(34) Alias XLVIII. Scripta paulo post superiorum.

(35) Τὶ τοῦτο. In cod. τὶ deest.; hoc fortasse dicturus es. Mox, in edit. ὁ Γρηγόριος, sed cod. Pass. sequimur.

(36) Πάλιν ἐπιστολαῖ. Ita cod. R. et Pass. ac Combef. In edit. ἐπιστολάς.

(37) Καὶ τοσούτῳ. Codd. Pass. καὶ τόσῳ μᾶλλον δοον.

(38) Αἰτοῦμεν, ἀλλ' ἀπαιτοῦμεν. Cod. αἰτοῦμεν τοῦτο, ἀλλ' ἀπαιτοῦμεν. Casaubonus ad caput Theophrasii περὶ βάσκυρας, pag. 244: αἰτεῖν est posse quod gratis apponatur acceptum; ἀπαιτεῖν, repetere quod sibi deilegitur. Eo sensu dicit Adociones Atheniensis, unus ex decem illis oratoribus qui inter reliquos excellunt: Τάντα ὄμάς, εἰ μὲν βούλεον, αἰτῶ, εἰ δὲ μὴ βούλεον, ἀπαιτῶ, hac si vultis, a vobis posco; si autem non vultis, reposco.

(39) Χάρτος χάριν προκαλουμένης. Graia provocante. Quo enim libentius mihi gratiaris, eo me magis ad novas postulationes affectandas allicis. Hæc Bill.

(40) Καὶ μὴ φορτικὸν εἴται. Cod. Pass. καὶ τὸ μὴ φορτικὸν εἴναι φιλοσοφεῖν. Mox, καὶ τὸν σφρόδρα

Quid hoc, fortasse dicturus es? rursus ad nos Gregorius? rursus epistolæ? rursus postulationes? Oinexplebilem cupiditatem, quam ipsi excitavimus! Ne, quæso, vir admirande, tibi hoc accidat! Quorum enim sunt portus? Annon eorum, qui tempestate jactantur? Quorum pharmaca? Annon eorum qui morbo laborant? quibus, quæso, ne privenur; idque eo magis quod gratia et auctoritate apud te valere credimur. Non enim jam poscimus, sed exposcimus, nimirum gratia gratiani semper provocante. Nicobulus 126 per summam improbitatem vexatur, quod periude est ac si dixisset nos; hic quippe nos recreat et reficit. Et quomodo hic silere, minimusque gravis et importunus esse queat vir etiam admodum sapiens? Oppressis manum B porrige, ut tibi Dei quoque manus porrigitur, qua ut homo, opus habes. Atque omni amicitia, et prudentialia, et potentia, Deo auspice, in rebus nostris utere. Nam nec ignitum ferrum multis lapidis pulsibus opus habet, ut insitus ignis in aperiunt proferatur; verum simul atque percussum est, confestim ignis fulget, atque emicat: nec tibi longiore depreciatione opus erit, idque pro nobis ac tali homine suasoris partes obeunte, tamque fido magistratus consorte. Unum idque breve, dicam: alia quidem beneficia alii per nos accipiebant; hoc autem nos pro nobis indigemus; quod magis etiam eloquentiam tuam doctrinamque flectat.

CXLIX. GEORGIO.

Quod ægrum est curari debet, non obtiri atque constringi. Quoniam igitur pacto condiaconus noster Euthalius, nec gradum veritus, nec propinquitatem ac necessitudinem honore prosecutus, miserum Philadelphium vinculis ac plagiis obtivit, quenad-

φιλόσοφον. Combef. Vir summa constantia prædi-
sus, malorum tolerantissimus.

(41) Ex Θεοῦ. Cod. ἐκ τοῦ Θεοῦ. Mox, pro χρή-
ζων ταύτης, Cod. Pass. χρήζων καὶ αὐτὸς.

(42) Καὶ χρῆσαι πάσῃ τῇ φιλίᾳ, etc. Bill.: Aique omni amicitia, et prudentia et potentia genere una cum Deo. Combef. Amicitia, prudentia ac qua a Deo sufficiens potestis es, nostris in rebus utere.

(43) Τῷρ παρὰ τοῦ λίθου χρουμάτων. Ita cod. R. et Combef. Cod. Pass. χρουμάτων. Hanc vocem supplevit Bill.; deest enim in edit. Legendum nonnulli mallent οὖτε γάρ λίθος ἐμπυρος πολλῶν δεῖται τῶν παρὰ σιδηρον χρουμάτων. Λίθος ἐμπυρος, id est, silex in quo lateat ignis: silex enim a ferro percuditur, non ferrum a silice.

(44) Δημοσιωθῇ. Cod. et Combef. δημοσιεύσῃ.
(45) Ταύτης δὲ ἡμεῖς. Cod. ταύτην δὲ ἡμεῖς. Ita et Combef. qui vertit: Hoc uos in rem ipsi nostram rogamus ac petimus.

(46) Δυσωπησάω. Cod. Pass. δυσωπησαίτο. Mox, τὴν σὴν λογιστήτα. Combef. Caium animum tuum flectat.

(47) Alias CLXXXII. Scripta circa idem tempus.

(48) Καὶ τῷ πληγῶν. In cod. καὶ deest.

modum ipsæ quoque plagarum notæ indicant? Hoc A sane demiratus sum. Quocirca ne id, quod factum est, susdeque accipias; verum quod accidit, ipse met ad nos profectus, nobis expone. Adsit quoque diaconus ipse, ut criminis, cuius arcessitur, rationem subeat, ac de hominis obtriti vita judicium excipiat. Neque enim tam turpe atque indecorum facinus in nostris propemodum oculis perpetrari ferre possumus.

127 CL. ASTERIO.

Ex primis hujus epistolæ ad Asterium verbis colligere possumus, plures Gregorii ad eum litteras excisse. Cum enim frequenter scriperit, et paucissimæ supersint epistolæ, multæ perierint necesse est. Illud scio me sæpe ac de multis rebus litteras ad te dedisse, inquit Gregorius. His litteris Georgium diaconum, virum eximium, commendat: non alium hunc esse putamus Georgium ab eo cui superior epistola scripta est.

Lætor mi, et scribere, et tamen hoc nomine B accusari, quod non scribam, si quando hoc contingat. Nam suaves quoque accusationes tuæ sunt. Quanquam illud scio me sæpe ac de multis rebus litteras ad te dedisse, atque adeo ea quoque, quæ precibus a te petieram, consecutum esse. At si nihil aliud, certe eorum, qui beneficiis a te affecti sunt, multitudo litteris meis testimonio est. Quod si tu quidem amicitia locupletior es, quam ullius vota ferant, ego contra in petendo timidior sum. Ipse sane virtutis principatum babeas; mihi autem ignoscatur, importunitatis notam fugienti; quandoquidem optimum esse modum, Sapientis sermone proditum est. Cæterum Deo gratiae habentur, qui tibi illud præbuit, ut de aliis bene merearis, communemque benefactorem, imperiisque socium nobis præfecit. Ac propterea nunc quoque per hanc meam epistolam fratrem ac condiaconum nostrum Georgium tibi trado, virum et nobis eximium ac selectum, et Ecclesiæ summe utilem, rogans ut in iis rebus, in quibus cum nonnullis contendit, fiduciam obtineat, nec iniqua et tyrannica potentia abripi sinatur.

CLI. NECTARIO.

Nectarium rogat ut Georgium variis calamitatibus afflictum domesticorum comiti commenderet.

Præclare multi de mente tua conjecturam faciunt; imo potius non conjecturam ducunt, sed nobis glo-

(49) Τύπος ἀηδόνεος. Bill. Ac de hominis ob- triti vita formam atque exemplum accipiat. Obscura prorsus versio: clarior certe si per vocem τύπος intelligeretur judicium. Τύπος enim judiciuni erat quo iis interdicebatur foro, qui creditoribus non paria facerent, et quadrarent rationes. Vide Constantini lexicon ad verbum τύπος.

(50) Alias CXXVI. Scripta circa idem tempus.

(51) Τοῦτο συμβαλλει. Cod. Pass. τοῦτο συμβῇ vñv.

(52) Τοι γε πολλάκις. Ita cod. et Combef. In edit. τοι γε πολλά.

(53) Ἀφθονώτερος εἰ τὴν φιλαρή, ή τις ἀρ εθ-ξοτο. Ita cod. Reg. R. et Pass. ac Combef. qui reddit: Quod si tu amicitiæ legibus liberalior es quam ullus op avertit. Montac. et Morel. ἀφθονώτερος εἰ τὴν φιλαρή, τις ἀν. In edit. ἀφθονώτερος ή τις ἀν εὐχαιτο. Verit autem Bill. Quod si tu quidem omnium rota liberalitate tua superas

μεῖα, τοῦτο τεθαύμαχα. Μή τοινυ παρέργως δέξῃ τὸ γεγονός, ἀλλὰ τὸ συμβάν, ἐλθὼν διὰ σεσυτοῦ, παράστησον ἡμῖν. Παρέστω δὲ καὶ ὁ διάκονος, καὶ λόγον ὑψέων τῆς κατηγορίας, καὶ τύπον ληψμενος (49) περὶ τῆς τοῦ συντριβέντος ζωῆς. Οὐ γάρ ἀνεγόμεθα τοιαύτην ἀσχημοσύνην τολμᾶσθαι σχεδὸν ἐν ταῖς τιμετέραις ὑψεσιν

PN. ΑΣΤΕΡΙΩ (50).

Xaiρω καὶ γράφων, καὶ ἐγχαλούμενος ὅτι μὴ γράφω, εἰποτε τοῦτο συμβαίνει (51). Χρηστὰ γάρ σου καὶ τὰ ἐγκλήματα. Καὶ τοι γε πολλάκις (52) καὶ περὶ πολλῶν ἐπιστελλας οἴδα, καὶ μὲν τοι καὶ τυχῶν περὶ ὧν ἐδέήθην σου. Καὶ εἰ μὴ τις ἄλλο, τὸ γε πλῆθος τῶν εἰ πεπονθέων μαρτυρεῖ μοι τὰ γράμματα. Εἰ δὲ σὺ μὲν ἀφθονώτερος εἰ τὴν φιλαρή, ή τις ἀν εὐχαιτο (53), ἄγω δὲ περὶ τὰς αἰτήσεις δειλότερος. Σὺ μὲν ἔχει τὰ πρώτα τῆς ἀρετῆς· ἐμοὶ δὲ συγγνώμη τὸ φορτικὸν φεύγοντι, ἐπειδὴ πάντα μέτρον δριστον (54) οἰδεν δ τοῦ σοφοῦ λόγος. Πλὴν τῷ Θεῷ χάρις, ὅτι σοι τὸ εἰ ποιεῖν ἐνεχειρίσεν, οὕτω κοινῶν ἐπιστήσας ἡμῖν εὔεργέτην τε (55) καὶ συνάρχοντα. Ἐπει τοι νῦν ἐγχειρίζω σοι διὰ ταύτης μου τῆς ἐπιστολῆς, τὸν ἀδελφὸν καὶ συνδιάκονον τὴν Γεώργιον, ἀνδρα τῶν ἐξαιρέτων (56) ἡμῖν, καὶ τῇ Ἐκκλησίᾳ χρησιμώτατον, ἀξιῶν θάρσους αὐτὸν τυχεῖν (57) ἐν οἷς πρός τινας διαφέρεται, καὶ μὴ συναρπασθῆναι τῇ τυραννίδι.

C

Καλῶς οἱ πολλοὶ στοχάζονται (59) τῆς σῆς διανοίας· μᾶλλον δὲ οὐκ εἰκάζουσιν, ἀλλ' ἡμῖν φίλοις-

PNA. NEKTARIΩ (58).

(54) Πᾶν μέτιος δριστον. Combef. : Quidquid mediocritate optimum est.

(55) Εὐεργέτην τε. Ita cod. Reg. et Combef. In edit. τέ deest. Mox, ἐπει καὶ νῦν. Ita Reg. Pass. Montac. Bill. ac Combef. In edit. ἐπει καὶ νῦν.

(56) Τῷρ ἐξαιρέτων. Cod. Pass. τὸν ἐξαιρέτον.

(57) ἀξιῶν θάρσους αὐτὸν τυχεῖν. Bill. Di-

gnomique qui in iis rebus fiduciam obtineat.

(58) Alias CCXXVI. Scripta circa idem tempus.

(59) Καλῶς οἱ πολλοὶ στοχάζονται. Paroemias

senarius est, inquit Morel., cui alludit :

Martis γε δριστος δστις εικάσει καλῶς.

Qui bene conjicit, ratem hunc perhibeto optimum, apud M. Tullium in opere *De divinatione*, lib. II; unde mox habent coddi. nostri Montac. ac Combef. οὐκ εἰκάζουσιν. In edit. autem οὐ στοχάζονται. Vide Erasm. in *Adagio*: *Vates optimus qui bene con-*

μουμένοις (60) οὐκ ἀπιστοῦτιν, ὅτι μὴ μικρᾶς (61) ἡμᾶς ἄξιος αἰδοῦς καὶ τιμῆς. Τούτων εἰς ἑστή καὶ διτιμώτατος οὐδὲς ἡμῶν Γεώργιος, δις πολλαῖς ζημίαις περιπεσών, καὶ κάμνων ἰχανῶς (62) ἐν τοῖς πράγμασιν, ἔνα λιμένα σωτηρίας εὑρίσκει, τὸ προσαχθῆναι σοὶ δι' ἡμῶν (63), καὶ τυχεῖν τινος φιλανθρωπίας παρὰ τοῦ τιμωτάτου τῶν οἰκείων Κόμητος. Δός οὖν τὴν χάριν, εἰ βούλει μὲν, αὐτῷ καὶ τῇ χρείᾳ· εἰ βούλει δὲ, ἡμῖν, οἷς τὸ πάντα (64) χαρίζεσθαι οἴδες στὶ ἐγνωσμένον ἔστι σοι, καὶ αὐτοῖς πένθεις τοῖς πράγμασι (65).

PNB. ΘΕΟΔΩΡΩ (66).

Regimen Ecclesiae Nazianzenae, hortantibus episcopis, maxime Bosporio Colonensi, et Theodoro Tyanensi, populisque pastore destitutis cogentibus, Gregorius susceperebat; haud quidem statim postquam, abdicatu Constantiopolitana sede, Nazianzum reversus est; verum post silentium et Pascha, post Xanxaridis balnea. Nisi enim primum hujus Ecclesiae regimen recusasset, tot precibus, tot instigationibus non opus fuisset, ut ad illud suscipiendum Gregorius impelleretur. Nazianzenum autem Ecclesiam cum per astatem totam, velletiam paulo amplius administrasset, circa initium autumni datis litteris ad Thendorum Tyanensem significavit, se morbo ab Ecclesiae gubernaculis abductum suisque ipsique Theodoro hanc curam incumbeat; quod si non auidatur, addit se omnibus publice prædicaturum Ecclesiam hanc pastore indigere.

Καίρος μοι τὸ τῆς Γραφῆς εἰπεῖν· Πρὸς τίνα Β βοήσομαι ἀδικούμενος; τίς ὁρέει μοι χείρα πιεζομένην; εἰς τίνα τὸ βάρος τῆς Ἐκκλησίας χωρήσει, κακῶς οὕτω διακειμένης, καὶ λελυμένης (67); διαμαρτύρομαι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἐκλεκτῶν ἀγγέλων, ὅτι μὴ δίκαια πάσχει τὸ τοῦ Θεοῦ ποιμένιον, ἀποίμαντον ὃν καὶ ἀνεπίσκεπτον διὰ τὴν ἡμετέραν νέκρωσιν. Ἐμὲ γάρ η νόσος κατέχει, καὶ τάχιον ἀπῆγαγε τῆς Ἐκκλησίας, καὶ νῦν παντάπασιν ἀχρειό, δεῖ τὰ τελευταῖα πνέοντα, καὶ πλέον τοῖς πράγμασι συντριβόμενον. Εἰ μὲν οὖν ἀλλήν τινά κεφαλήν εἶχεν ἡ ἐπαρχία, πρὸς ἐκεῖνην ἔδει βοῶν καὶ διαμαρτύρασθαι. Τῆς δὲ σῆς εὐλαβείας ὑπερκειμένης (68), πρὸς οὓς βλέπειν ἀναγκαῖον. Φρόντισον τῆς σῆς Ἐκκλησίας δὸν βούλει τρόπον, καὶ μὴ παρθῆς ἀναξίως ἑαυτῆς πράττουσαν. Ἰνα γάρ τ' ἀλλα ἔτσι, οὐα νῦν ἐπιστάντες οἱ Ἀπολλιναριανοί, τὰ μὲν πεποιήκασι, τὰ δὲ ἀπειλούσι, παρὰ τῶν χωρίων μοι τῶν συμπρεσούτερων μαθῆση, Εὐλαλού τοῦ χωρεπισκόπου, καὶ Κελευσίου, οὓς ἐξ ἔργου (69) πρὸς τὴν σὴν εὐλάβειαν ἀπεστάλκαμεν. Καὶ τὸ ταῦτα ἐπισχεῖν, οὐ τῆς ἡμετέρας ἡλικίας καὶ ἀσθενείας,

** Habac. 1, 2.

(60) Ἡμῖν φιλοτιμουμένοις. Combef. : Nobis officiis gloriariibus, nisique effusis, fidem praestant. Non apte Morel. Nobis cupide sicutib[us].

(61) Μικρᾶς. Ita codil. nostri, Montac. Morel. ac Combef. In edit. μικρᾶς.

(62) Κάμψων Ιχαρώς. Cod. Pass., κάμνων περισσῶς. At Conilesio præsens minus congrueri videtur. Legit itaque καὶ μὲν ιχανῶς, ac verlit: Plurimum negotiis insudarit, satis superque iis sit attritus.

(63) Προσαχθῆται σοὶ δι' ἡμῶν. Combef. : Ut per nos tibi presentetur. Morel. Ut tibi nostra opera adiungatur.

(64) Εἰ·βούλει δὲ, ἡμῖν, οἷς τὸ πάντα. Montac. et Morel. εἰ βούλει δὲ καὶ ἡμῖν. Cod. et Pass. οἵς τὰ πάντα.

(65) Καὶ αὐτοῖς πειθεῖς τοῖς πράγμασι. B. 3, καὶ αὐτοῖς πιστοῖς τοῖς πράγμασι, et ultimam rebus ipsis confirmes! Sic etiam habet Montac. mallet tamē καὶ γάρ αὐτοῖς τοῖς πράγμασι πειθεῖς, rebus enim ipsis persuades.

(66) Alias LXXXVIII. Scripta initio autunni anni 382.

riantibus fidem non abnuunt, quod nempe non mediocri nos observantia et honore prosequeris. Ex iis unus est etiam honoratissimus Georgius noster, qui cum in magnum damnum incidet, et plurimum insudet negotiis, unum 128 salutis portum invenit, ut ad te per nos accedat, et benignitatem quamdam obtineat ab amplissimo Comite domesticorum. Da igitur hanc gratiam, si quidem velis, ipsi et necessitati; sin malis nobis, quibus omnia gratificari constitutum tibi esse probe novi, quin etiam rebus ipsis persuades.

CLII. THEODORO.

Tempus mihi est illud Scripturæ usurpandi: Ad quem vociferabor injuriam perpetiens? Quis mihi oppresso manu porrigit? Ad quem Ecclesia, tam male affectæ ac solutæ, pondus devolvet? Testificor coram Deo et electis angelis, Dei gregem indigna pati, ut qui ob perditam valetudinem meam nec pascatur, nec visitetur. Nam me morbus constrictum tenet, atque ab Ecclesiae gubernaculis celerius abduxit, nuncque inutilem prorsus reddit, ut qui, et singulis diebus extremum pene spiritum efflem, et negotiorum mole magis opprimat. Ac si quidem hæc provincia caput quoddam aliud haberet, ad illud clamare, ipsiusque openi obtestari oportieret. Cum autem pietas tua superiore loco sita sit, ad te conjectos oculos habere necesse est. Ecclesiam tuam, quo pacto tibi videbitur, cura, nec eam in ea calamitate, qua indigna est, versantem despice. Nam, ut cetera missa faciam, qualia Apollinaristæ nunc impletu facto, partim admiserunt, partim minitantur, ex dominis meis compresbyteris Eulalio chorepiscopo, et Celeusio, quos dedita opera ad pietatem tuam misimus, intelliges.

(67) Καὶ λελυμένης. Hæc verba desunt in cod. Pass.

(68) Ὑπερκειμένης. Combef. Superiori loco præsideat, quæsito jam metropolitanu jure.

(69) Οὐδὲ ἐξ ἔργου. Combef. οὐδὲ ἐξ ἀγροῦ πρὸς τὴν σὴν εὐλάβειαν ἀπεστάλκαμεν, quos rure ad tuam pietatem misimus, chorepiscopum Eulalium, et Celeusium, ipsum quoque, ut par est, vicarium prelebiterum ei χωρικόν, siue meo periculo emendo. Inaudita enim phrasis, ἐξ ἔργου, ac nihil commoda: trita vero vocis alterius constructio cum particulari, τὸν, ἐξ, εἰ, unaque reddunt dictione poetæ, ἀγρόθι, ἀγρόθεν, ἀγρόνδε. Hæc a Gregorio scripta sunt extrema sua senectute post redditum suum Constantinopoli, cum Nazianzenam Ecclesiam coactus est tantisper regere, donec Eulalium ei præficiendum obtinuit. Quod provincie præsidem alium non agnoscit quam Theodorum Tyanensem, argumento est Nazianzum quoque Tyanensis metropolitæ juri cessisse tandem, ipsumque concessisse Gregorium.

Hæc porro reprimere, non nostræ atlati et imbecillitatis est, verum solertia tua ac potestatis: quandoquidem præter cætera hoc quoque ad commune Ecclesiæ præsidium tibi a Deo donatum est, ut viribus **129** polleas. Quod si hæc dicens ac scribens minime audiar, quod unum suporet, hoc faciam, nempe ut publice omnibus prædicem ac perspicuum reddam, quod Ecclesia episcopo indiget; ne alioqui ex adversa nostra valetudine deinceps sequatur, vos intelligetis.

CLIII. BOSPORIO EPISCOPO COLONIÆ.

Quod se facturum minabatur superioribus litteris Gregorius, præstitit; gubernacula Ecclesiæ abdicavit, nec cogi ultra potuit ut illa rursus susciperet. Hinc Bosporio, cui primum cesserat, hortanti iterum ut illa capesseret, his litteris respondet se bis supplantatum et deceptum, ad Deum jam accessurum. Bis autem se deceptum ait, primo scilicet cum in Constantinopolitanam sedem est collocatus, deinde cum Ecclesiæ Nazianzenam, suadente Bosporio, regredijus suscepit. Justa Tillmontium (72), Gregorius se queritur supplantatum primo Nazianzi, secundo Constantinopoli. Nobis hæc videntur intelligenda potius de illis, dicamine dolis, an impedimentis, quæ constituendo Nazianzi episcopo ejus provinciæ præsules semel ei iterum attulisse queritur Gregorius. Episcopi rogabant ut remaneret tantisper, donec ejus loco episcopum constituisserent. Hoc responsum unus ex iis, Gregorii alioqui familiaris, Bosporius habuit. Quare coacti sunt tandem huius Ecclesiæ episcopum præficere, quod anno 382 accidisse, electumque Eulalium arbitramur.

Hoc jam secundo a vobis supplantatus atque deceptus sum (quid dicam nosli): ac si quidem juste, odoreetur a vobis Deus odorem suavitatis⁷¹; si autem inique, hanc noxam vobis Dominus condonet. Sic enim me de vobis loqui sequum est, quandoquidem illatas injurias sequo animo ferre jubemur. Cæterum ut penes vos est voluntatis vestre potestas, sic meæ quoque penes me est. Non ultra vobis gravis erit gravis ille Gregorius. Ad Deum secundam, qui solus purus est, et a fraude alienus. In meipsum colligar. Hæc mihi ipsi consului. Bis enim ad eundem lapidem impingere dementibus solum tribuit parœmia.

CLIV. OLYMPIO.

Scripta est hæc epistola anno, quo Olympius Cappadociæ profectus, decessit imperio, id est, exente anno 382. Summa ieiuite provinciam administraverat Olympius, ei ideo magnum sui desiderium apud Cappadocias reliquit; quod quidem his apparuit litteris Gregorii, qui eum discedentem levit, magnisque abeuntib[us] laudibus et faustis omnibus est prosecutus.

Tu nobis præfector es, etiam post præfecturam (alio enim modo quam vulgus solet, de rebus judicamus), quoniam virtutes omnes, quæ quidem præfecto dignæ sint, complexu tuo tenes. Pierique enim ex iis, qui sublimibus thronis incident, apud me humi jacent, nimirum quos manus humiles et abjectos efficit, servosque eorum, quibus præsunt.

⁷¹ Gen. viii, 21.

(70) Επὶ τῷ κοινῷ τῆς Ἐκκλησίας προστασίᾳ. Ita cod. et Combel. In edit. ἐπὶ κοινῇ προστασίᾳ τῆς Ἐκκλησίας. Cod. Pass. ἐπὶ κοινῇ σωτηρίᾳ τῆς Ἐκκλησίας.

(71) Alias XV. Scripta paulo post superiorem.

(72) Vita Grey. § 40 et 71.

(73) Οὐστραθεῖται Κύριος παρ' ὑμῶν ὀσμήν. Ita codd. duo Regg. et sic legit Bill. In edit. Κύριος ὑμῶν. Montac. et Combel. Κύριος ὄσμήν. Altitud. ad illud Genes. viii, 21: Αἰδικαῖται αὐτενὸς Νοε ἀταρε Δόμινο, et tollens de cunctis pecoribus ac volvribus mundis obtulit holocausta super altare, odoratusque est Dominus odorem suavitatis.

(74) Γρηγόριος ὁ βαρός. Ita, ait Bill. duo exemplaria Graeca; mihi tamen posteriori loco legendum videtur. οὐ βαρός, ut sic habeat translatio: Non

A ἀλλὰ τῆς σῆς ἀγχινοίας καὶ δυνάμεως, ἐπειδὴ τοι, μετὰ τῶν ἔλλων, καὶ τὸ ισχύεντον ἔδωκεν ὁ Θεός; ἐπὶ τῇ κοινῇ τῆς Ἐκκλησίας προστασίᾳ (70). Εἰ δὲ ταῦτα λέγων καὶ γράφων οὐκ ἀκούοιμην, δεῖπεται μόνον, τοῦτο γενήσεται, δημοσίᾳ κηρύξει πᾶσι καὶ καταστῆσαι γνώριμον, διτὶ ἐπιστόπου χρῆσει ἡ Ἐκκλησία, ἵνα μή παρὰ τῆς ἡμετέρας ἀρρώστιας καταδλάπτηται. Τὸ δὲ ἐξῆς ὑμεῖς εἰσεσθε.

incommodo ac detrimento afficiatur. Quid autem

PNT. ΒΟΣΠΟΡΙΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ ΚΟΛΩΝΙΑΣ (71).

Quod se facturum minabatur superioribus litteris Gregorius, præstitit; gubernacula Ecclesiæ abdicavit, nec cogi ultra potuit ut illa rursus susciperet. Hinc Bosporio, cui primum cesserat, hortanti iterum ut illa capasseret, his litteris respondet se bis supplantatum et deceptum, ad Deum jam accessurum. Bis autem se deceptum ait, primo scilicet cum in Constantinopolitanam sedem est collocatus, deinde cum Ecclesiæ Nazianzenam, suadente Bosporio, regredijus suscepit. Justa Tillmontium (72), Gregorius se queritur supplantatum primo Nazianzi, secundo Constantinopoli. Nobis hæc videntur intelligenda potius de illis, dicamine dolis, an impedimentis, quæ constituendo Nazianzi episcopo ejus provinciæ præsules semel ei iterum attulisse queritur Gregorius. Episcopi rogabant ut remaneret tantisper, donec ejus loco episcopum constituisserent. Hoc responsum unus ex iis, Gregorii alioqui familiaris, Bosporius habuit. Quare coacti sunt tandem huius Ecclesiæ episcopum præficere, quod anno 382 accidisse, electumque Eulalium arbitramur.

B Διτὶ δὴ τοῦτο ἐπτέρνισμαι παρ' ὑμῶν, καὶ ἡ πάτημα (οὐδας δὲ λέγω): καὶ εἰ μὲν δικαῖως, δισρανθεῖται Κύριος παρ' ὑμῶν ὀσμήν (73) εὐωδίας· εἰ δὲ ἀδίκως, υπηγνοί Κύριος. Οὕτω γάρ ἐμὲ περὶ ὑμῶν λέγειν εἰλογον, ἐπειδὴ φέρειν καὶ ἀδικούμενοι προστετάγμεθα. Πλὴν ὥσπερ ὑμεῖς κύριοι τῆς ἡμετέρας γνώμης, οὕτω κάγω τῆς ἐμῆς. Οὐκ εἴτι βαρός ὑμέν εσται Γρηγόριος ὁ βαρός (74). Ἀναγκωρήσα πρὸς θεοὺς τὸν μόνον καθαρόν τε καὶ ἀδολον. Εἰς ἐμαυτὸν συσταλήσομαι. Ταῦτα ἐμαυτὸν ἐνουθέτησα (75). Διτὶ γάρ πρὸς τὸν αὐτὸν λίθον προσπταίσιν, τοῖς ἀνοτροποῖς μόνοις ἡ παρομία δίδωσιν.

PNA'. ΟΑΥΓΜΗΙΩ (76).

Scripta est hæc epistola anno, quo Olympius Cappadociæ profectus, decessit imperio, id est, exente anno 382. Summa ieiuite provinciam administraverat Olympius, ei ideo magnum sui desiderium apud Cappadocias reliquit; quod quidem his apparuit litteris Gregorii, qui eum discedentem levit, magnisque abeuntib[us] laudibus et faustis omnibus est prosecutus.

C 'Ημὲν ἀρχων τὸν καὶ μετὰ τὴν ἀρχὴν (χρήνομεν γάρ ἐτέρως, ἢ ὡς οἱ πολλοὶ, τὰ πράγματα), διτὶ πάσαν ἀρχικὴν ἀρετὴν ἐν σεσυτῷ συλλαβῶν ἔχεις. Πολλοὶ γάρ τῶν ὑψηλόνων (77) ἔμοι κάτω, δοσούς τὴν χειροποιεῖται (78) ταπεινούς καὶ δούλους τῶν ἀρχομένων. Πολλοὶ δὲ ὑψηλοὶ καὶ μετέωροι, κάνεισθασι κάτω, δοσούς δικαὶων τίθησιν ἀρετὴν, καὶ ποιεῖ μειζόνων ἀρχῶν ἀξίους.

ultra gravis vobis erit Gregorius, non, inquam, gravis. At, respondet Combel., vana est Billii coniunctura; banc nec admittit Tillmont.

(75) Εἰρουθέτησα. Plures Regg. ac Montac. ἐμαυτῷ νενομοθέτησα. Hæc mili ipsi constitui.

(76) Alias L. Exente anno 382 scripta.

(77) Πολλοὶ γάρ πολλοὶ μὲν γάρ. Μοχ, πρὸ τῶν ὑψηλόνων cod. Pass. habet τὸν ὑψηλῶν θρόνον.

D (78) "Οσους ἡ χειρ ποιεῖ. Combel.: Quos invenimus accepto efficit humiles et abjectos, vel quos manus imperatoris thronis sublimes facit homines abjectos, eorumque servos quibus imperio præsunt. Male, inquit, Billius jungit et confundit. Ubique Gregorius factitiam istius modi dignitatem ac nobilitatem exagit.

'Αλλὰ τι τούτων ἔμοι; οὐκ ἔτι μεθ' ἡμῶν ὁ μέγας ὁ μέγας Οὐλύμπιος, οὐδὲ φέρει τοὺς ἡμετέρους σκάκας. Οἰχόμεθα (79), προδεδόμεθα, τεγγόναμεν αὐθίς δευτέρα Καππαδοκία (80), πρώτη παρὰ σοῦ τεγγούντες. Καὶ τὰ μὲν τῶν ἀλλων τι χρή λέγειν (81); ἀλλὰ τις γηροχομήσεις τὸν οὖν Γρηγόριον, καὶ φαρμακεύσεις (82) τὴν ἀσθενείαν ταῖς τιμαῖς, καὶ θήσει τεμιώτερον τὸν περὶ σοῦ πολλοὺς προξενοῦντα τὸ φιλάνθρωπον; Νῦν μὲν οὖν ἀπίστεται τὴν ὑμετέραν ὅδην, τὸν ὄντης τὴν ἀνάγραπτον τυγχάνειν ταῖς πάντας ψυχαῖς, στήλαις οὐκ εὔκινήτοις. Εἰ δὲ πάλιν ἡμῖν ἐπισταίητε, μετὰ μείζονος καὶ λαμπροτέρας τῆς ἀρχῆς (τοῦτο γάρ ὁ πόθος ἡμῖν μαντεύεται), τελεώτερα τῷ Θεῷ τὰ χαριστήρια πάντων ἀνοίσουμεν.

possunt. Quoniam si ad nos rursus, cum majori et illiustriori magistratu vobis venire contigerit (nam hoc nobis desiderium auguratur), pleniores utique Deo gratias persolvemus.

PNE. ΑΣΤΕΡΙΩ (83).

Eodem tempore quo superiorē epistolam ad Olympium scripsit Gregorius, datis paribus litteris Astero, qui comes Olympii non minora pietatis et aquitatis argumenta ediderat, quicque de Cappadociis perinde ac Olympius bene meritus fuerat, quantum mœrem aliquem detrimentum eis discessus altulerit, significavit. Qui haec epistolas legerit, atque etiam 156, quae proxime sequitur, huic tanquam in speculo contemplari licet, quam suavi, quam tenero amore, quam toto pectore Gregorius diligenter amicos, quamque grati animi sensu accepia beneficia recoleret; denique quam sancte christianorum coleret amicitiam.

Τι τούτο πάσχομεν; οἷς σθεῖσθε καταλιπόντες ἡμᾶς (84), καὶ ἡμεῖς ἀρρώστουμεν, οὐδὲ τοσοῦτον παρὰ τοῦ φθόνου (85), συγχωρηθέντες, δοσον ἐφ' ὑμῖν (86) τὰ προπεμπτήρια φθέγξασθαί. Ω τῆς ἡημίας (87), καὶ τῆς ἐπηρεάς! Κινδύνευν τι καὶ τολμηρὸν εἰπεῖν. Τι λαμβάνειν (88) ἔδει τὸ ἀγαθὸν, εἰ μὴ παραμένειν ἔμελλεν; Ή γάρ τοσοῦτον εἰφραίνει παρὸν τῶν τερπτῶν οὐδὲν, δοσον ἀνιψιά χωριζόμενον. Τετιμήμεθα παρ' ὑμῶν, δεδοκάσμεθα, τῆς ἀρχῆς ἀπελαύσαμεν, τῆς φιλανθρωπίας ἐνεφορήθημεν (89). Οὗτε γάρ ἐπιλεἵσμεθα τούτων, οὗτε ἐπιλησμέθα· πρότερον ἡμῶν αὐτῶν, ή ὑμῶν. Τι δὲ παρ' ἡμῶν ἀντὶ τούτων ὑμῖν (90); Τι δὲ ἀλλο γε, ή ὃν ἔχομεν τὸ κάλλιστον; ἔχομεν δὲ τὰς εὐχὰς αἵς σώζοισθε καὶ εὐδοκιμοῦτε. Καὶ πάλιν ἡμῖν ὅφελητε, ἀν δρα τοσαύτης τύχωμεν τοῦ ζῆν προθεσμίας (91).

131 quibus utinam salus vobis et gloria comparetur. si modo nobis tandiu vita usura concedatur.

(79) Οἰχόμεθα. In cod. deest, nec admittit Combeſius.

(80) Δευτέρα Καππαδοκία. Cod. δευτέρα Καππαδόκων. Combeſ. δευτέραι Καππαδόκων, πρώτοι... secundi rursus Cappadoces, qui a te primi facti eramus. Nazianzuni, inquit Bill., in secunda Cappadociae provincia situm erat. Hoc igitur vult Gregorius, patriam suam quae Olympii praefecti virtute supra primam Cappadociam se efferebat, eo deceidente jani in ordinem redigi, atque in secundo gradu subsistere.

(81) Τι χρή λέγεται. Ita cod. et Pass. In edit. τι χρή καὶ λέγεται.

(82) Καὶ φαρμακεύσεις, etc. Combeſius: Honoriibusque ac officiis seu medicamentis inbecilles vires confovebit.

(83) Alias CXXV. Scripta eodem tempore.

(84) Καταλιπόντες ἡμᾶς, καὶ ἡμεῖς, etc. Legit

A Permulti rursus alti et sublimes, quamvis inferiori loco atque ordine sint, nempe quos virtus in alto collocat, ac majoribus praefecturis dignos **130** reddit. Sed quorsum hanc mihi? Non jam nobiscum est magnus Olympius, nee gubernacula nostra gerit. Perimus, proditi sumus, facti sumus rursus secunda Cappadocia, qui primæ dignitatem a te consecuti eramus. Atque ut de aliis faceam, equis jani Gregorii tui senectutem curabit, corporisque imbecillitatem honoribus velut incantabit, honorioremque ex eo reddet, quod multis hominibus benignitatem tuam conciliaret? Ac nunc quidem itinere vestro, cum meliori ductu ac pompa abite, multas vobis lacrymas relinquentes, multas autem vobiscum opes efferentes, quasque non multi praefecti secum asportant, nimivrum bonam existimationem, et quod in omnium animis inscripti atque incisi estis, velut columpis, que non facile moveri possunt. Quoniam si ad nos rursus, cum majori et illiustriori magistratu vobis venire contigerit (nam hoc nobis desiderium auguratur), pleniores utique Deo gratias persolvemus.

CLV. ASTERIO.

Quidnam hoc est, quod nobis accidit? Relictis nobis abscessistis, ac nos morbo laboramus. Nec livor tantum nobis spatii concessit, ut discessum vestrū oratione prosequeremur. O grave detrimentum, et vim injustam! Periculum est ne audacius quid proloquar. Quid bonum capere attinebat, si permansurum non erat? Nec enim res illa jucunda tantum voluptatis affert, cum adest, quamcumq; tum mœroris, cum abscedit. Honore a vobis gloriate affecti sumus, fructum ex magistratu vestro cepimus, humanitatis officiis repleti sumus. Nec enim hæc oblivione delebimus, nec delebimus: priusque nostri quam vestri memoria nobis elaboretur. Quidnam autem pro his rebus vobis beneficii dependemus? Quid aliud quam quod omnium præclarissimum habemus? preces autem habemus, **131** quibus utinam salus vobis et gloria comparetur. Faxitque Deus ut a nobis rursus videamini,

Combeſ. καταλιπόντες ἡμᾶς καὶ ὑμεῖς, νος quoque nobis relictis abscessistis.

(85) Παρὰ τὸν φθέρον. Montac. et Morel. παρὰ τῆς νόσου. Quæ lectio, ait Combeſ., simplicior est.

(86) 'Ἐφ' ὑμίν. Ita codd. Negg. B. 3, et R. ac Combeſ. In edit. ἐφ' ἡμῖν.

(87) Ω τῆς ἡημίας. Quæ sequuntur usque ad τι λαμβάνειν deerant in edit. Supplemus ex cod. Reg. B. 3. Ita etiam Montac. Morel. et Combeſ.

(88) Τι λαμβάνεται. Cod. B. 3, Montac. et Morel. τι λαβεῖν.

(89) Τῆς φιλανθρωπίας ἐνεφορήθημεν. Bill. verit: Amicitia expiati sumus. Nec enim hæc obliuione hausimus, nec hauriemus.

(90) Άρτι τούτων ὑμίν. Ita cod. Reg. B. 3, Montac., Morel., Combeſ., ipseque Bill. In edit. ἡμῖν.

(91) Προθεσμίας. Ita codd. Reg. B. 3, Montac., Morel., Combeſ. ac Bill. In edit. προθυμίας

CLVI. EIDEM.

PN ζ . TO AYTO (92).

Laudat Asterium quod praesidis adjutor et socius, publicisque deditus commodis, locum tamen dei officiis amicitiae.

Magnus inter homines Hercules, ut ferunt (libet enim tibi, erudito ac diserto viro, tuorum quoque aliquid in memoriam revocare), at non tantus fuisset, nisi Iolaum certaminum socium habuisset ac praeferat adversus hydram, saevam hanc et multis capitibus praeditam belluan; cuius ille capita desecabat, hic autem igni cremabat, quemadmodum scilicet vos improbitatis. Multos et Actoris filii curruli certamine superabant, ut Homero placet, dum illi et corporibus et arte gemini babenæ et flagellum inter se partirentur, victoriamque alter alteri conciliaret. Vectores multos servat gubernator: at non proinde servaret, nisi bonus proreta ipsi auxilio esset, qui et ventos observat, et scopulos premonstrat, navisque velut oculus quidam existit. Tales nostro iudicio vos estis. Nam cum præses ex seipso clarus sit, tu adjuncta opera tua et auxilio, clariorem eum reddis. Quem cum multis nominibus laudemus, tum hoc potissimum nomine admiramur, quod cum tantam publicis commodis benevolentiam conservetis, tamen locum quoque amicitiae officiis datis, nimirum non morum asperitate (quod multi eorum faciunt, qui modum tenere nesciunt), juris rigorem ostentantes, verugantes.

Α Μέγας ἐν ἀνθρώποις δὲ Ἡρακλῆς (93), ὃς λόγος
(ἴνα σε λόγιον δυτα καὶ τίνος ἀναμνήσω τῶν σῶν).
ἀλλ᾽ οὐχ δι τοιοῦτος ἦν, εἰ μὴ τὸν Ἰόλαον εἶχε συ-
αγωνιζόμενον, καὶ κατὰ τῆς Ὑδρας (94) μάλιστα, τοῦ
πικροῦ τούτου καὶ πολυκεφάλου θηρίου, ἣς δὲ μὲν
ἔξετεμνε (95) τὰς κεφαλὰς, ὁ δὲ ἐπέκαιεν, ὥσπερ τας
τῆς κακίας (96) ὑμεῖς. Πολλοὺς παρτήλαυνον οἱ Ἀκτο-
ρίωνες ἄρματιν, ὡς Ὁμηρῷ δοκεῖ (97). δίδυμοι
γάρ ήσαν καὶ τὰ σώματα καὶ τὴν τέχνην· δὲ μὲν τὰς
τηνίας· ὁ δὲ τὴν μάστιγα μεριζόμενοι, καὶ τὸ νικᾶν
ἄλληλοις συνερανίζοντες (98). Πολλοὺς διασώζει κυ-
βερνήτης πλωτήρας· ἀλλ᾽ οὐκ ἀν δροίων δέσωζε,
μή καλῷ πρωρεῖ βοηθούμενος, δεὶς καὶ διαθρεῖ (99)
τοὺς ἀνέμους, καὶ τὰς ύψάλους προδείχνυει, καὶ
γίνεται τῆς νηδὸς οἶδν τις ὀρθαλμός. Τοιοῦτον ἡμέν
β καὶ τὸ ὑμέτερον. Λαμπρὸν γάρ δυτα τὸν ἄρχοντα καὶ
παρ' ἐκυτοῦ, λαμπρότερον αὐτὸς ἔργαζῃ τῇ συνερ-
γίᾳ· δὲ πολλὰ (1) ἐπαινοῦντες, τούτῳ θαυμάζομεν
μάλιστα, διτὶ τοσαύτην (2) τοῖς δημοσίοις εὔνοιαν
σώζοντες, χώραν διδοτε καὶ τοῖς φιλικοῖς, οὐ τρα-
χύτερι τρόπου τὸ ἀκριβές ἐνδεικνύμενοι, κατὰ τοὺς
πολλοὺς τῶν ἀμέτρων, ἡμερόττει δὲ μᾶλλον τὸ τῆς
ἄρχης αὐστηρὸν τιθασσεύοντες.

CLVII. THEODORO.

PNZ'. ΘΕΟΔΩΡΩ (3).

Anni 582 finem, vel sequentis initium redolet hæc epistola, cuius exordium belle respondet epistolæ 153, quam anno labente mox collocavimus. Quemadmodum enim in epistola 153 scribit Busporius his verbis: Non ultra vobis gravis ero, etc., sic ad Theodorum: Non jam vobis molestiam exhibebo. Itaque cum exēssemus annum 582, rixque ante annum 583 episcopus Nazianzi ordinatus sit Eulalius, in confiniis anni utriusque hæc epistola merito collocatur. Severe canones optat observari, rogatque Theodorum ut Nicobulis pueros paternæ relit oculo conspiceret.

Spiritualia finem habent: non jam vobis molestiam exhibeo. Coite, vos ipsos munite, **132** adversum nos consilia init. Vincant qui nos oderunt: ad unguem observentur canones, a nobis, quibus

Σ Τὰ μὲν πνευματικά (4) πέρας ἔχει· οὐκέτι προσθήσω διογκέλειν ὑμῖν. Συνίστατε, φράσσοιτε (5), βουλεύοισθε καθ' ἡμῶν. Νικάτωσαν οἱ μισθύντες ἡμᾶς· φυλαττέσθωσαν ἀκριβῶς οἱ κανόνες, ἀφ' ἡμῶν ἀρ-

(92) Alias CXXVII. Scripta paulo post superiorem.

(93) Ὁ Ηρακλῆς. Ita codd. Par. Reg. 1405. B. 3, necnon Montac., Morel., Bill. ac Combef. In edit. Ἡρακλεῖς. Mox. ὡς λόγος, sic iidem codd. ac Combef. In edit. ὡς δὲ λόγος.

(94) *Kai xata τῆς Υδρας.* In cod. et Reg. *xat* deest. Hydra Lernaea serpens erat, ut poetæ singunt, unicum duxat corpus habens et quinquaginta capita. Ilæc Hercules secare aggressus, huic rei impar fuissebat, uno enim occiso, duo statim repullulabant, nisi Iolaus socius certanimum abscissa capita excussisset. Hinc Ovidius, *Metamorph.* libro ix :

*Nec profuit hydræ
Crescere per damnum, geminasque resumere vires.*

(95) Ο μὲρ εξέτεμε. Ita cod. et duo Regg. In edit. εξέτεμε. Mox, in edit. ἐπέκειν, sed cod. sequimur.

(96) Ωσπερ τὰς τῆς κακίας. Ita cod. et Combef. : *Quemadmodum vos capita improbitatis, etc.* In edit. ὠσπερ τὰ τῆς κακίας, quod Bill. : *Quemadmodum vos improbitatem*

(97) Ως Ὄμηρος δοκεῖ. Homer. *Iliad.* xxiii., 638 et seqq. :

*Hi vero erant gemini : hic quidem firmiter auri-
[gabatur ;
Ille vero flagello imperabat.*
(98) Συμπαριτορες. Cod. Par. ἀντεπαριτορες.
(99) Ὡς καλ διαδρει. Ita cod. Par. et duo
Regg.; sic et Bill. ex conjectura.

D. (1) Ὅροι πολλά. Ita cod. et Combes. In edit. wv πολλά.

(3) Alias LXXXIII. Exeunte anno 382, vel in-
anno 383 scripta.

(4) *Tὰ μὲν ἀνευματικά.* Montac. et Morel. μέ-
dient. *Paulo infra*, pro διοχλεῖν ὑμῖν, cod. Pass.
διοχλεῖν Παῦλος.

(5) Φράσσοισθε. Montac., Morel. ac Combes.
φράσσοισθε, *loquimini*, quod magis coharet.

ξέμενοι τῶν ἀμαθεστάτων. Οὐδεὶς ἀκριβείας φύδονος· Α τὰ φίλικά δὲ μή κειώλυσθω. Οἱ τοῦ τιμιωτάτου υἱοῦ Νικοδούλου παιδεῖς ἤκαστοι εἰς τὴν πόλιν ταχυγραφεῖν μαθησόμενοι· τούτους τὰ τέ δόλα καὶ οἰκεῖως (6) ἰδεῖν καὶ πατρικῶς θέλησον (οὐ γάρ καὶ τοῦτο καλύουσιν οἱ κανόνες), καὶ δπως ἀν γειτονῶσι τῇ ἐκκλησίᾳ φρόντισον (7). Βούλομαι γάρ αὐτοὺς (8) καὶ τὸ ἥβος τυποῦσθαι πρὸς ἀρετὴν, τῇ σῇ τελειότητῃ συνεχῶς ἐντυγχάνοντας (9).

habent. Cupio enim ipsorum perpetuam tecum, absoluō, consuetudinem habentium, mores etiam ad virtutem informari.

PNH'. ΕΥΛΑΛΙΩ (10).

Eulalius ad quem hæc scripta est epistola, non alius quam qui recens Ecclesiæ Nazianzenæ præfectus fuerat. Proinde scribi ante annum 382 exēuentem non potuit, quo tempore perfecit tandem Gregorius quod multis precibus et conatibus frustra diu tentaverat, nempe ut Nazianzo episcopus præficeretur. Gregorius, explorato Alypiānæ proposito, ratione reddit Eulaliū, simulque hortatur ut pro puella preces fundat, et quod salutis initium accepit, excusat ad Dei gloriam: quibus verbis aperte et episcopi erga sacras Deo virginis officia, et ipsa Nazianzi designatur Ecclesia.

Οὐδὲν ἴσχυρότερον ἀληθείας, ὡς τῷ Ἐσδρᾳ καὶ μὲν ἡ γάρ παρθένος Ἀλυπιανὴ κατὰ πᾶσαν ἀκρίβειαν (11) λόγον ἀπαιτουμένη παρ' ἡμῶν τοῦ οἰκείου φρονήματος (12), ὡς προσέταξας, ἐπαρθῆσαστο (13) καθαρῶς τὴν ἀλήθειαν, παρθενίαν ὄμολογοῦσαν, καὶ ταῦτης ἔχομένη θερμότερον μὲν ἡ ὡς προσεδοκῶμεν (14), εὐσταθέστερον δὲ ἡ θερμότερον, ζῆλως μὲν παρθενικῷ (15), πολιτικῷ ταῖς ἀποκρίσεσι· καὶ τὸ τραχὺ τῆς ἐρωτήσεως ἡμῶν τῷ τέλει χρηστὸν ἐφάνη· τὸ γάρ στερβόν τῆς γνώμης μᾶλλον διέδιξε. Ταῦτ' οὖν (16) εἰδὼς ὑπερεύχου τε τῆς παιδὸς· καὶ ἣν Ἐλασεν (17) ἀρχήν τῆς σωτηρίας γεωργησον, εἰς δόξαν Θεοῦ τε καὶ ἡμῶν, καὶ παντὸς τοῦ τῶν εὐλαβῶν τάγματος (18).

PNΘ'. ΘΕΟΔΩΡΩ (19).

Hanc ad Theodoram epistolam, aliasque plures hic collocamus, que ad annum 382 vel 383 referri possunt, ut cuique libuerit. Nihil enim continent quo veluti nota quadam dignosci certove argumento proburi possit, quo tempore fuerint scriptæ. In ista Gregorius Theodoro (quem Tyanensem credimus) Amazoniam propinquam suam, piam virginem, commendat.

Ἄλμα μὲν ἡμῶν, θρέμμα δὲ ὑμέτερον (20), κτῆμα δὲ Θεῷ τῶν τιμίων προσάγω τῇ σῇ εὐλαβεῖᾳ τὴν αἰδεσματάτην θυγατέρα ἡμῶν (21) Ἀμαζονίαν τὴν

nihil est imperitius, initium ducentes. Nihil est quamobrem quispiam ob leges severe observatas invidia commoveatur: at vero amicitiae officia minime prohibeantur. Charissimi filii mei Nicobuli pueri ad urbem prosecti sunt, ut celeriter scribendi artem addiscant; a te peto, ut, cum in aliis rebus benevolo eos ac paterno oculo conspicias (neque enim quominus id quoque fiat, canones ventant), tum etiam id cures, ut non longe ab ecclesia hoc est, cum homine omnibus virtutum numeris habent. Cupio enim ipsorum perpetuam tecum, absoluō, consuetudinem habentium, mores etiam ad virtutem informari.

CLVIII. EULALIO.

Nihil veritate fortius, ut et Esdræ et mihi videtur. Nam Alypiana virgo, cum omni diligentia ut ea exposceremus sui ipsius propositi rationem, ut injunxeras, libere et ingenue veritatem confessa est, virginitatem professa, eique adhærens majori fervore quam exspectabamus, majori tamen constantia quam fervore, fervore, inquam, virgineo, sed semilibus responsis. Proinde interrogations nostra asperitas, exitu lenis visa est, nam consilii firmitatem ac propositi magis ostendit. Hæc igitur sciens pro puella preces funde; et quod salutis initium accepit, excusat, ad Dei gloriam et nostram, ac totius religiosi cœtus.

133 CLIX. THÉODORO.

Propinquam quidem meam, tuam autem alumnam, possessionem vero Deo charam, pietati tuae offero, nimirum cumprimis venerandam filiam

etique adhæren.

(14) Θερμότερον μὲν ἡ ὡς προσεδοκῶμεν. Cod. Reg. et Montac. θερμότερον ἡ προσεδοκῶμεν. Verit. Morel.: Fervidius illa quidem quam exspectabamus. Mox, εὐσταθέστερον. Ita cod. Reg. ac Combes. In edit. εὐσταθέστερον, quod Morel. Sedet constantius quam calidius.

(15) Ζῆλως μὲν παρθενικῷ. Ita cod. Reg. B. 3, et R. ac Combes. In edit. λέγω δὲ ζῆλως μὴ παρθενικῷ, quod Morel.: Dico autem fervore non virginis. Apud Montac. λέγω deest.

(16) Ταῦτ' οὖν. In cod. Reg. et apud Montac. οὖν deest, et τι paulo post.

(17) Ἡν Ἐλασεν. Codd. Reg. et R. Ἡν Ἐλασεν, quod accepisti.

(18) Τάγματος. Cod. Reg. et Montac. συντάγματος.

(19) Alias LXXXII. Scripta anno 382 vel 383.

(20) Θρέμμα δὲ ὑμέτερον. Ita codd. tres Regg. In edit. vitiōse ἡμέτερον.

(21) Θυγατέρα ἡμῶν. Cod. Reg. 1405. Montac. et Morel. non θυγατέρα, sed θεοδώρα. At si θεοδώρα, ait Combes, τὸ Ἀμαζονίαν adjectivum vi-

nostram virginem Amazonianam, cuius tu si et fidem honoris habeas, et adversae corporis valetudini openferas, ob idque in omnibus reliis manum ipsi porrugas, ejusque curam suscipias, rem sane ingenuam, tuaque pietate, addam et amicitia nostra, dignam facies.

CLX. EIDEM.

Jus Eugeniae ad hereditatem adeundam commendat Gregorius Theodoro.

Et tu, et nos hoc volumus, filiam nostram Eugeniam jus suum apud tuam pietatem obtinere, nec permittere ut a suis heredibus injuria afficiatur. Afficeretur autem, si quid ei ex his rebus eriperetur, quae ab avia nepli relictae sunt; quam illa summa cura educavit ac reliquit, paucis ipsis rebus legatis, cum tamen multa tunc promisisset, seque ei relictorum speraret.

CLXI. EIDEM.

Significat Theodoro se dicta in quendam hominem sententiae acquiescere, eamque validis ipsis rationibus confirmat. Haec epistola in editis Leontio inscribitur, sed in Parisiensis Ecclesiæ, nunc Regio codice, tib autem, adeoque Theodoro.

Quæ mihi æqua videbantur, scripsi. Quod si aliquid quiddam, ac non illa tibi in mentem venerint (non autem dubito, quin optima ratione veniant), id quoque accipiemus. Alioqui enim adversus ipsammet pietatem iniqui et injuriæ esse sumus, si tibi, ut juste atque integre judicanti, eos qui ad nos accedunt, offeramus, at non item iis, quæ statueris, acquiescamus, quod quidem plerique ex iis, qui perquam miseri et imperiti sunt, facere consueverunt.

134 CLXII. EIDEM.

Laudatur tom. V Conciliorum haec epistola, qua Theodoro ingenuas matronas ita commendat Gregorius, ut aduersus potentioris tyrannidem, si deserantur, acrioribus ipse animis insurgere, earumque Iueri innocentiam paratum se confiteatur.

Quæ a venerabilissimis dominis meis episcopis ad pietatem tuam scripta sunt, eadem a nobis quoque scripta esse ducens, ingenuis matronis dextram, quæso, præbe, nec eas viri illius, aduersus quem progressæ sunt, tyrannica potentia vexari atque opprimi patere: verum iis, ut par est, opitulare, si scis quæ patientur, et ob quam causam patientur; si autem nescis quoniam id ipsum patientur, propterea quod injustitia tibi ignota est, nec fidem meretur. Quod si nos quispiam curiosio-

deri posset. Verum non esse liquet ex epist. 39, ubi Sophronio præfecto commendat reverendissimum fratrem Amazonium. Est hic ergo proprium Romanum, nec editio mutandum aliquid.

(22) Alias LXXXV. Scripta iisdem temporibus.

(23) Tοῦτο βουλόμεθα. Ita Montac. et Morel. In edit. διὰ τοῦτο, etc., quod Bill.: *Ob hanc causam volumus. Sed quæ sit illa causa?*

(24) Εὐγενεῖα. Ita cod. Reg. et Combef. In edit. Eūgenēia.

(25) Περιδεῖτε αὐτήν ἀδικούμενην ωτὸν τῶν αὐτῆς κληρονόμων ἀδικηθεῖην, etc. Ita cod. Par. et alii duo Regg. In edit. hæc desunt.

(26) Υπεισχρεῖτε τε. Ita Combef. In edit. ὑπεισχρεῖτο τότε.

(27) Alias LXXXVI. Scripta circa idem tempus.

A παρθένον, τοῖς καὶ τὸ πιστὸν αἰδούμενος, καὶ τῇ ἀφρωτίᾳ τοῦ σώματος βοηθῶν, καὶ διὰ τοῦτο ἐν πάντι χειρά τε δρέγων καὶ κηδόμενος, πρᾶγμα ποιήσεις ἐλεύθερον καὶ τῆς σῆς εὐλαβεῖας ἀξιον, προσθήσεις δὲ, καὶ τῆς ἡμετέρας φιλίας.

PEI. Τῷ ΑΥΤῷ (22).

Jus Eugeniae ad hereditatem adeundam commendat Gregorius Theodoro.

Σὺ καὶ ἡμεῖς τοῦτο βουλόμεθα (23). τὰ δίκαια γενέσθαι τῇ θυγατρὶ τῷ μὲν Εὐγενίᾳ (24) παρὰ τῆς σῆς εὐλαβεῖας, καὶ μὴ περιδεῖν αὐτὴν ἀδικούμενην ὑπὸ τῶν αὐτῆς κληρονόμων ἀδικηθεῖη (25) δὲν, ὡς ἔμοι φανεῖται, εἰ τινος στερηθεῖ τὸν τῇ ἐγγόνῃ παρὰ τῆς τιτθῆς καταλειφθέντων, ἦν ἀνεῳρέθη φάστο κατὰ πάσαν ἐπιμέλειαν· καὶ ἀπέλιπεν ἐπ' ὅληις ἀντὶ πολλῶν ὃν ὑπεισχυεῖτο (26) καὶ ἥλπιεν.

PEI. Τῷ ΑΥΤῷ (27).

Significat Theodoro se dicta in quendam hominem sententiae acquiescere, eamque validis ipsis rationibus confirmat. Haec epistola in editis Leontio inscribitur, sed in Parisiensis Ecclesiæ, nunc Regio codice, tib autem, adeoque Theodoro.

Α δίκαια φῦμην, ἐπέσταλκα (28). Εἰ δὲ διλο το, καὶ μὴ ταῦτα παρέστη (29) (πειθεῖται γάρ ὡς ὄρθως παρέστη), καὶ τοῦτο δεκδύμεθα. Ἡ ἀδικούμενην δὲν καὶ παρανομοῖμεν εἰς αὐτὴν τὴν εὐσέβειαν, ὡς μὲν τὰ δίκαια κρίνονται, τοὺς προστόντας ἡμῖν προσάγοντες, οἵ δὲν δικάσης, μηχέτι ἐμμένοντες· δὲ τοῖς πολλοῖς ποιεῖν σύνηθες τῶν λαῶν ἀδίλων καὶ ἀπαθεύτων.

PEI. Τῷ ΑΥΤῷ (30).

Laudatur tom. V Conciliorum haec epistola, qua Theodoro ingenuas matronas ita commendat Gregorius, ut aduersus potentioris tyrannidem, si deserantur, acrioribus ipse animis insurgere, earumque Iueri innocentiam paratum se confiteatur.

Α παρὰ τῶν κυρίων μου τῶν τιμιωτάτων ἐπισκόπων ἐπέσταλκα πρὸς τὴν σὴν εὐλάβειαν, ταῦτα καὶ παρ τῷ μὲν ἐπέσταλθαι νομίσας, δός, παρακαλῶ, κεῖται ταῖς ἐλευθέραις, καὶ μὴ περιδῆς αὐτὰς τυραννουμένας, καὶ πειθαθουμένας ὑπὸ τῆς τοῦ ἀνδρὸς δυναστείας, καθ' οὖν προειληύθασιν (31). ἀλλ' ἐπικούρησον τὰ εἰκότα, εἰ μὲν οἴδας δὲ πάσχουσι, καὶ δι' αὐτὰς πάσχουσιν (32)· εἰ δὲ ἀγνοεῖς, διτε καὶ τοῦτο πάσχουσι, τῷ δοι μὴ γινώσκεσθαι τὴν ἀδικίαν, μηδὲ πιστεύεσθαι. Εἰ δὲ τις αἰτεῖ πειθε-

(28) Ἐπέσταλκα. Ita cod. Reg. 1405, et Combef. In edit. ἐπέσταλκα.

(29) Καὶ μὴ ταῦτα παρέστη. Bill.: *At non hoc libi in memori venerit. Combef.: Et illa visa libi probataque non fuerint.*

(30) Alias LXXXIX. Scripta iisdem temporibus.

(31) Προειληύθασιν. Cod. Reg., Morel. et Combef. προειληύθασιν, aduersum quem accesserunt, scilicet interpellatur.

(32) Καὶ δι' αὐτῶν οὐσιών. Ita Montac. ac Combef. In edit. καὶ δεῖς Βερτίτ Bill.: *Ob eam causam propter quam patientur. Mox, εἰ δὲ ἀγνοεῖς, etc. Combef.: Si autem nescis, quoniam hoc ipsum patientur, quod injustitiam non cognoscas, nec illi fidem habeas, ut quibus nihil salebrosum.*

γοτέρους είναι ἡμᾶς, ὡς οὐδὲν προσήκουσαν δίχην αἰκειουμένους, πειθέτω τοῦτο, καὶ στέρξομεν (33). Νῦν δὲ δέδοικα μὴ οὐχ οὕτως ἔχῃ· μάλιστα μὲν γάρ οὐδὲ (34) μεμέρισται τὰ Χριστοῦ, καὶ Χριστός· οὐδὲ δρυς ἔχει φιλανθρωπία. Εἰ δὲ καὶ μεμερίσθει θεῖη (35) τις, δύο τοὺς ἐν τῷ πράγματι βαρουμένους γινώσκω, τὴν τε σήμανταν καὶ ἡμᾶς, εἰ παροφθεῖ τὸ δίκαιον. Υπὸ γάρ τὴν ἀμφοτέρων οἰκονομίαν οἱ χρινόμενοι. Καὶ δέος μὴ παρασυρῇ λόγων πιθανότητι τὸ ἀληθές. Διὰ τοῦτο καὶ συνδικάζει, καὶ προδίκαζε (36), καὶ ὑπερμάχει τῆς ἀσθενειας ἡμῶν, μὴ πως εἰς ἀνάγκην καταστῶμεν, καὶ περ οὕτω τοῦ σώματος ἔχοντος (37), θερμότερον τῇ ἀληθείᾳ συναγωνίζεσθαι μετὰ Θεοῦ, καὶ τῆς τῶν σῶν εὔχῶν συνεργίας (38).

A res quam par sit, esse existimet, ut qui item nihil ad nos attinentem nobis asciscamus, id probet, et acquiescamus. At nunc vereor ut ita sit. Maxime enim ne Christi quidem res, ut nec ipse Christus, divisae sunt, nec finibus ullis circumscripta est benignitas. Atque si etiam divisas esse quispiam statuat, duos, qui bac in re graventur, esse scio, nimirum pietatem tuam et nos, si quod justum est, negligatur: etenim sub utriusque curam et administrationem sunt ii, de quibus judicatur. Ac metuendum est, ne verborum lenocinio veritas convellatur. Ac propterea jus una dico, et anteverte, ac pro nostra imbecillitate depugna; ne alioqui in eam necessitatem adducamur, ut, in hac licet corporis valetudine, Dei ope, ac tuarum pre-
B cum adjumento freti, acrioribus animis veritati subsidium feramus.

ΡΕΙΓ. Τῷ ΑΥΤῷ (39).

CLXIII. EIDEM.

Hic commode subsequetur alia ad eundem Theodorum epistola, quam merito canonicam appellare possumus. Lecta est in concilio generali quinto. In ea Theologus damnat Georgium Paspasiniūm, qui se promisit stare non teneri, nec juramento se astriuctum esse, propterea existimabat quod membranis inscripta non essent, nec facta cum execrationibus promissa. Quo errore depulso, Gregorius Georgio persuasit ei delictum fieret coram Deo et Theodoro, quem magnum appellat animarum medicum, eumque rogal ut juxta canones peccatores medicatus, pro compunctionis modo tempus benigne contrahat.

Ο Θεός χάρισατο σε ταῖς Ἑκκλησίαις, εἰς δέξαντας ἡμῶν καὶ πολλῶν δρεδοὺς, οὗτας δύναται περιεκπεμπέν (40), καὶ ἀσφαλῆ περὶ τὰ πνευματικά (41), ὡστε καὶ ἡμᾶς (42) ποιεῖν ἀσφαλεστέρους, τοὺς πλέον ἔχειν τι τῷ χρόνῳ νομίζομένους. Ἐπειδὴ τοινυν τὸ δέλησας κοινωνὸς ἡμᾶς λαβεῖν πνευματικοῦ σκέμματος (λέγω δὴ τοῦ δρόκου ἔνεχεν, δν Γεώργιος δ Πασπασινὸς (43) ἀνθρωπὸς διωμακούς φανεται), τό γε παραστάν (44) ἡμῖν τῇ σῇ εὐλαβείᾳ δηλώσομεν. Παῖζοντιν εἰ πολλοὶ ἔμαυτοὺς, κατὰ τὸν ἔμὸν λόγον, τοὺς μὲν μετὰ τῶν ἀρῶν (45) προκείμενους δρόκους, δρόκους νομίζοντες· τοὺς ἐγγράφους δὲ δίχα τῶν ἄρμάτων (46) ἀφοσίωσιν, ἀλλ’ οὐχ δρόκον ὑπολαμβάνοντες. Πώς γάρ τὸ (47) μὲν τῶν χρεῶν χειρόγραφον δεσμεῖ πλέον τῆς ἀπλῆς δομολογίας· τὸν δὲ ἐγγραφμένον δρόκον, ἄλλο τι ή δρόκον ὑποληψό-

C Deus concedat te Ecclesiis, cum ad gloriam nostram, tunc ad multorum emolumentum, qui ita circumspectus es et cantus in spiritualibus, ut nos etiam cautoles 135 efficias, qui plus aliquid ztate consecuti existimamur. Quando igitur voluisti consortes nos accipere disquisitionis spiritualis (dico jurisjurandi causa, quo se Georgius Pasparinus vir noscitur obstrinxisse), quod in mentem venit nobis tuæ reverentiae declarabimus. Plerique seipsos illudunt, ut mea fert sententia, dum juramenta quidem cum execrationibus proposita, juramenta censem; scripta vero sine verbis, perfunctorium quiddam arbitrantur, sed non juramentum. Quomodo enim debitorum chirographum plus obligare putabimus, quam simplex pactum: scriptum vero juramentum, aliud quiddam, quam jura-

sinal fucum fieri. Apud Montac. et Combef. περὶ deest.

(48) Οὓτος καὶ ἡμᾶς. Ita cod. et Reg. ac Montac. In edit. ὡστε καὶ πάντας. Combef. ὡστε καὶ ἡμᾶς πάντας.

D (43) Πασπασινός. Cod. Πασπασινός. Reg. Πασπασινός. B. Πασπασινός. Montac. et Morel. Πασπασινός, et sic legit, ut notat Tillemont., in concilio generali v Euphrantes Tyranensis archiepiscopus.

(44) Τό γε παραστάν. Cod. B. 3, παριστάμενον. Verit. παραστάν Morel.: Quod saltem nobis constituit. Combef.: Quod visum est et iudicavimus.

(45) Μετὰ τῶν ἀρών. Ita Combef. cuius lectio versioni respondet. In edit. κατὰ τῶν ἀρών, in execrationibus posita.

(46) Διὰ τῶν ὄρμάτων. Ita legimus cum Montac. Quæ lectio videtur explodenda Morello, qui saniorem habet eam quæ in edit. δερμάτων. Legendum putat Combef. διὰ τῶν δερμάτων, et sic scripsisse Gregorium, non δίχα. Quomodo enim, inquit, scripto consignata juramenta, si deerant membranae in quibus tunc scribebant?

(47) Πώς γάρ τό. Ita cod. B. 3, et Combef. Edit. τὰν γάρ τό.

(33) Στέρξομεν. Cod. et Combef. στέργομεν, acquiescamus. Mox, pro ἔχῃ, cod. ἔχει.

(34) Γάρ οὐδέ. Cod. et Combef. γάρ οὐ.

(35) Θεῖη. Cod. R. et Combef. οἰηθεῖη, esse quispiam existimet.

(36) Συρδίκαζε, καὶ προδίκαζε. Una judica et præjudica, prior ipse judica, judicium instrue, more Atheniensium: qui enim apud eos eadis accusabantur, in Prytaneo per tres menses ante judicium permanebant, eoque tempore ab ultraque parte rationes in medium proferabantur, quod προδίκαζαν vocabant. Hæc Suidas. At in versione προδίκαζε Bill. omisit.

(37) ἔχοντος. Ita cod. et Combef. In edit. ἔχοντες.

(38) Εὐχῶν συνεργίας. Ita cod. Reg. B. 3, R. et Combef. In edit. συνεργίας deest.

(39) Alias CCXIX. Scripta iisdem temporibus.

(40) Περισκεμμένος. Germana est hæc versio, ait Morel.; depravata illa παρεσκευασμένον. Sic tamen cod. B. 3 et Montac.: qui ita instructus es.

(41) Ἀσφαλῆ χειρὶ τὰ συνεμματικά. Morel. Non bene firmus, ait Combef., sed cautus et circumspectus in spiritualibus, ut in eis falli non possit, nec sibi

mentum arbitrabimur? et, ut summationem dicam, iumentum nobis est rata ei qui interrogavit et credidit facta fides. Haudquaque tamen usquam vi adactum fuisse sufficit ad excusationem (vis enim fuit ei lex, quam sibi imposuit), nec eo quod in prætorio postea superior causa fuit; etenim ipsum litigium juramenti violatio est. Hoc etiam fratri Georgio persuasi, ne excusationem in peccatis prætexeret, neque rationes comminisceretur ad culpe patrocinium; sed jusjurandum esse sciret quod scriptum fuit, et coram Deo fieret ac reverentia tua pro delicto, etiamsi prius aliter opinatus esset, seipsum decipiens. Haec itaque ipsi disserimus viro: ac manifestum est si tu ipsum alloquaris diligentius, fore ut multo magis eum compungas, tanquam magnus animorum medicus, et canone regulave medicatus ipsum, quanto visum fuerit tempore, conferes postea temporis indulgentiam. Tempus autem remittes pro modo compunctionis.

136 CLXIV. TIMOTHEO.

Hæc vel ab anno 382 dari potuit epistola. Si tamen finem attendas, anno polius 383 convenit; quo Euælio tandem episcopo Nazianzi consecrato, negotio nihil deinceps Gregorio fuit, nisi preces Deo adhibere ac ritus discessum cogitare. Quis sit ille Timothœus ipse docebunt epistole. Ejus laudat virtutes: ab ipso laudatus laudes ejus miro modo excipit, hortatur ut pro Trinitate viriliter decertet.

Bonus ego semper bonorum virorum venator sum (libet enim nonnihil juvenum more gloriari), quippe qui eruditionem quoque tuam sese occultantem atque incognitam esse studentem, et ipse indagatricibus quibusdam rationibus inveni, et aliis cognitam reddidi: et ut aliquid ex nostra doctrina usurpem, lumen sub modio abditum candelabro imposui⁴⁸, atque in medium protuli. Ut enim alias tuas virtutes præteream, hoc est, doctrinam, pietatem, morum facilitatem ac modestiam (quæ quidem omnia ut unus obtineat, perdifficile est), en id quoque, quod nunc facis, quanti existimandum est! Et nostri recordaris, et per litteras complectaris, et laudes adjungis: non ut nos laudes (tuam enim philosophiam intelligo), verum ut melio-

⁴⁸ Matth. v, 15.

(48) Ἡ τοῦ ἐκερωτῆσαντος, etc. Morel.: *Ejus qui interrogavit, et ejus qui stipulatus et assensus est, plena persuasio, quasi duos Gregorius velit.*

(49) Φάσχειρ ιανός. Ita cod. Reg. B. 3, et R. Combef. ac Montac. qui vertit: *Non satis est dicere se vi compulsum. In edit. φάσχειρ Νικανός. At secundis curis Morel. emendavit, redditio: Nequaquam tamen satis idonea fuerit excusatio, asserere se vi adactum fuisse.*

(50) Οὐ ἐδησεν. Combef.: *Lex quam colligavit, quam struxit, sibique imposuit. Proponit Montac. δύο δεῖστον, vis ei lex fuit quam metuebat; sed lectionem hanc indignabundus respuit Morel. retinetque δύο δέηστον, vis enim fuit ei quem lex ligavit. Vim patitur, inquit, hoc ipso quod obligatur ac vincitur ab illa; et quis nescit leges reipublicae vincula a Graecis et Latinis passim dici?*

(51) Εγ τῷ δικαιοτηρίῳ. Cod. et R. τὸ δικαιοτηρίῳ. Montac. et Morel. τὸν δικαιοτηρίου διτερον ὑπερέχειν, nempe φάσκειν ἵκανον, neque vero suffici in prætorio postea superiorē causa fuisse.

A μεθα; καὶ, συντόμως εἰπεῖν, δρκος ἡμῖν ἔτιν ἡ τοῦ ἐκερωτήσαντος (48) καὶ πεισθέντος πληροφορίᾳ. Οὐ μὴ οὐδὲ τὸ βεβισθεῖσα φάσκειν ἵκανον (49) εἰς παραίτησιν (ἡ βίᾳ γάρ ἡν δύναμις, δη ἐδησεν [50]), οὐδὲ ἐν τῷ δικαιοτηρίῳ (51) διτερον ὑπερέχειν· αὐτὸν γάρ τὸ δικάσασθαι, παρορκίας (52). Τοῦτο καὶ τὸν ἀσελφὸν Γεώργιον ἐπεισαμεν μὴ προφασίζεσθαι προφάσεις ἐν ἀμαρτίαις, μηδὲ λόγους ἀνευρίσκειν συνηγόρους τοῦ πλημμελήματος· ἀλλ' ὅρκον εἰδέναι τὸν ἐγγεγραμμένον, καὶ ὑποκλαίειν τῷ Θεῷ καὶ τῇ οῇ εὐλαβεῖσι περὶ τῆς ἀμαρτίας, εἰ καὶ πρότερον ἄλλως ὑπελάμβανεν, ἐστὸν ἀπατῶν. Ταῦτα οὖν αὐτοὶ τὰ διελέχθησαν τῷ ἀνδρὶ· καὶ σὺ δῆλον ὅτι διαλεχθεῖς ἐπιμελέστερον, ἐπὶ πλέον (53) αὐτὸν κατανύξεις, ὡς μέγας τῶν ψυχῶν θεραπευτής, καὶ τῷ κανόνι φαρμακεύσας (54) αὐτὸν, ἐφ' ὅσον ἀν δοκῇ χρόνον, οὐτως ἐποίεις τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ χρόνου (55). Τοῦ χρόνου δὲ μέτρον, τὸ μέτρον τῆς κατανύξεως.

ΡΞΔ'. ΤΙΜΟΘΕΩ (56).

'Αεὶ καλὸς ἐγὼ τῶν (57) καλῶν θηρευτῆς (ἴνα τι καὶ (58) νεανιεύσωμαι), δεὶς καὶ τὴν σὴν λογιότητα κρυπτομένην καὶ τὸ λανθάνειν φιλοσοφοῦσαν, ἀνεύρων τε λόγοις ἰχνευτικοῖς, καὶ τοῖς διλοις ἐγνώρισα. Καὶ ίν' εἶπα τι τῶν ἡμετέρων, τὸ ὑπὸ τῷ μοδιῷ φῶς ἐπὶ τῆς λυχνίας ἐδημοσίευσα. "Ινα γάρ ἐάσω τ' ἀλλὰ τῶν σῶν καλῶν, τὴν παλένειν, τὴν εὐσέβειαν, τὸ τοῦ ἥθους ἐπιεικές το καὶ μέτριον (ἀ πάντα ἐνδε γενέσθαι, τῶν λίαν ἐστὶ χαλεπών), ίδοὺ τὸ γε παρὸν πηλίκον! Καὶ μνημονεύεις ἡμῶν, καὶ δεξιοῦται τοῖς γράμμασι, καὶ προστίθης ἐπιτίνους, οὐχ ίν' ἐπαινέσσης (συνίμη γάρ σου τῆς φιλοσοφίας), ἀλλ' ίνα κρείττους ποιήσῃς, καὶ προαγάγῃς εἰς τοῦμπροσθεν (59), αἰσχυνομένους μὴ τοιούτους φαίνεσθαι, οἵους ὑπολαμβάνεις. Τὰ μὲν οὖν ἡμέτερα

(52) Παρορκίας. Montac. et Morel. ἐπιορκίας. Perjurium est quod spectat ad eum, inquit Morel., qui fraudem tueri jurejurando parat.

(53) Διαλεχθεῖς ἐπιμελέστερον, ἐπὶ πλέον. Ita cod. B. 3, Montac. et Morel. διαλεχθῆη ἐπιμελέστερον, ἐπὶ πλέον αὐτὸν κατανύξεις, si accurritus cum eo verba feceris, multo magis eum compunxeris. In edit. deest ἐπιμελέστερον.

(54) Κυρός φαρμακεύσας. Combef.: Canonis ritu, lata canone ρωσα, eum medicatus.

(55) Φιλανθρωπία τοῦ χρόνου. Temporis indulgentiam, quæ semper episcoporum fuit. Morel.: Benignitatem temporis. Temporis autem mensura modus est compunctionis.

(56) Alias CLXXXVII. Scripta anno 382, vel 383. — Τιμοθέῳ. Combef. Εὐλαβίῳ.

(57) Αεὶ καλὸς ἐγὼ τῶν. In cod. Pass. 2, δεῖ deest. Cod. Reg. καὶ τῶν.

(58) Ινα τι καὶ. In cod. καὶ deest.

(59) Εἰς τοῦμπροσθεν. Ita cod. et Combef. In edit. εἰς τὸ ἐμπροσθεν.

πέρας ἔχει. Ὅπερ χωρήζαμεν τῷ φθόνῳ, φιλοσοφοῦ· μεν ἐφ' ἡσυχίᾳς τῷ θεῷ, καὶ τῇ μᾶς αὐτούς συγγινόμεθα ταῖς εὐχαῖς, τῶν ἐν μέσῳ χλόνων καὶ θορύβων ἡλευθερώμεθα. Σὺ δὲ τὴν ἀνδρίζου, καὶ χραταιοῦ, καὶ ὑπεραγωνίζου τῆς Τριάδος εἰς δύναμιν. Καὶ ὁ πρᾶπς ἔστω μαχητής, δὲ καὶ τῇ μᾶς ἔώρας (60) ποιοῦντας· οὐ γάρ βούλομαι κέρκωπας μὲν εὑδοχιμενήν, ἡρεμενήν δὲ λέοντας. Καὶ τὴν ὑπερεύχου σφόδρα καμνόντων, ἵν' εἰρηνικῆς τύχουμεν (61) τῆς ἔξδου, ἢδη πρὸς τοῦτο νεύοντες (62). Ρεαντες κελεψεῖς, λεόντες αὐτεὶς quiescent. Αἱ πρὸς τὸ πατέρα φιλοσοφίας, τὰς μεταποιούμενον.

ΡΕΕ'. Τῷ ΑΥΤῷ (63).

Cum nescio quid molesti Timotheo contigisset, nimioque cum dolore factum accepisset Gregorius, datus ad illum litteris, amica simul et acri nonnihil objurgatione, animum ejus erexit.

Πυνθάνομαι σὲ πρὸς τὸ πάθος ἀφίλοσόφως ἔχειν, B καὶ οὐκ ἐπήνεσα· δεῖ γάρ τάληθῇ γράφειν, ἀλλὰς τε καὶ πρὸς ἄνδρα φίλον, καὶ καλοκαγαθίας μεταποιούμενον. Ἐχω γάρ οὕτω περὶ τούτων, ὃς γε ἐμεινέντων πειθαί, καὶ λίαν (64) δρῦμως. Ήντε τὸ λίαν ἀπαθὲς ἐπιανῶ, οὗτε τὸ ἄγαν περιπαθές. Τὸ μὲν γάρ ἀπάνθρωπον, τὸ δὲ ἀφίλοσόφον (65). Ἀλλὰ δεῖ τὴν μέσην βαδίζοντα, τῶν μὲν ἄγαν ἀσχέτων φιλοσοφώτερον (66) φανεσθαι, τῶν δὲ φιλοσοφούμενων ἀμέτρως ἀνθρωπινότερον (67). Καὶ εἰ μὲν πρὸς ἄλλον τινὰ ἐπέστελλον, ἵσως δὲν μοι μαχροτέρων ξένησε λόγων, καὶ τὰ μὲν συμπαθεῖν ἔδει, τὰ δὲ παρανέσαι, τὰ δὲ ἵσως ἐπιτιμῆσαι. Τό τε γάρ συναλγεῖν, ἵκανον εἰς παραμυθίαν, καὶ δεῖται τὸ ἀρρέστουν τῆς ἐκ τοῦ ὑγιαίνοντος θεραπείας. Ἔπει δὲ πρὸς ἄνδρα πεπαιδευμένον ποιοῦμαι τοὺς λόγους, ἀρχεῖ τοσοῦτον εἰπεῖν· Γενοῦ σεαυτοῦ καὶ τῶν βιθλῶν, αἵς καθωμαλῆσας ἐν αἷς πολλοὶ μὲν βίοι, πολλοὶ δὲ τρόποι, πολλαὶ δὲ ἡδοναὶ καὶ λειτητες (68)· πολλαὶ δὲ. ὡς τὸ εἰκός, συμφοραὶ καὶ τραχύτητες. Πλέκει δὲ ταῦτα δι' ἀλλήλων ὁ Θεός· ἐμοὶ δοκεῖ, ἵνα μηδὲ τὸ λυποῦν ἀθεράπευτον ἦ, μηδὲ τὸ εὐφραίνον ἀπαιδηγήητον, καὶ, ἵνα τὸ ἐν τούτοις ζετατον καὶ ἀνώμαλον θεωροῦντες, πρὸς αὐτὸν μόνον βλέπωμεν. Ταῦτα οὖν ὕσπερ κανόνα καὶ γνώμονα προσάγομεν (69) σῷ πάντει. Καὶ εἰ μὲν ἐπαινούμενόν τινα ἔγνως τῶν λίαν ὑποκεισόντων τοῖς ἀλγεινοῖς, ἥ τι τῷ ἀλγεῖν κατορθώσαντα (70), χρῶ τῷ λυποῦντι καὶ τοῦ πένθους ἀπόλαυε (71) (οὐδεὶς φθόνος συμφορᾶς

^D Psal. xxx, 25.

(60) Ημᾶς ἔώρας. Cod. et Combef. τῇ μᾶς ὁρᾶς.
(61) Τύχοιμεν. Ita codex et Combelisius. In editis τύχωμεν.

(62) Νένοντες. Ita codd. Reg. Pass. 2, et Combef. In edit. νεύοντας.

(63) Alias CLXXXIX. Scripta paulo post superiorē. — Cod. Reg. Montac. et Morel. Τιμοθέω καὶ Στρατηγίκης σοφιστῆς. Cod. Στρατειρίκης. Cod. R. et Combef. Στρατειρίκη.

(64) Ὡς γε ἐμαυτὸν πειθῶ, καὶ λίαν. Ita cod. et Reg. ac Combef. In edit. ὡς γε ἐμαυτὸν πειθαί λίαν.

(65) Ἀφιλόσοφος. Ita codd. Reg. B. 3, et R. Montac., Morel. et Combef., sicque legit Bill. In edit. φιλόσοφον.

(66) Φιλοσοφώτερος. Combef. : Majori con-

A res reddas, atque ad ulteriora promoteas, erubescentes videlicet non tales nos præbere, quales esse arbitraris. At noctis quidem res finem habent. Invidiae cessimus, Deo tranquille philosophamur, soli degimus, atque in precibus versamur, mundi strepitibus ac tumultibus liberati sumus Tu vero viriliter age et confortare ⁶⁹, ac pro Trinitate, quantum vires tue ferent, dimica. Et qui mansuetus est, pugnax fiat, quemadmodum etiam nos facere videbas: neque enim mihi placet, ut simili florant celebresque sint, leones autem quiescant. Ac pro nobis, qui magnis ærumnis premimur, Deum precare, ut pacatum e vita discessum, ad quem jam vergimus, consequamur.

CLXV. EIDEM.

Te calamitatem minimè philosophico animo ferre audio, nec laudo: vera enim scribere oportet, præsertim ad hominem amicum, ac probitatis et honestatis studiosum. De his enim rebus sic sentio, et quidem, ut mihi persuadeo, rectissime. Nec enim nimiam indolentiam probo, nec nimiam doloris acerbitatem. Illud enim inhumanius est, hoc a philosopho alienum. Verum medium ita tenere convenit **I.37** ut et iis, qui nimis effrenato dolore precipites aguntur, sapientiores nos præbeamus, et iis qui immodice philosophantur, humaniores. Ac si quidem ad aliuni quendam scriberem, longiori fortasse oratione opus habuisse, meque partim vicem tuam dolere, partim monere, partim etiam objurgare oportuisset. Nam et commiseratio magnam ad levandum dolorem vim habet; et qui æger est, ejus qui integra valetudine utitur medicam manum requirit. Quoniam autem mibi cum eruditō viro sermo est, hæc dicere sufficiet: Ad te redi, atque ad eos libros, quos famillares habuisti, in quibus et multæ vite sunt, et multi vite modi, et multæ voluptates et lenitates: multi vero, ut par est, adversi casus et asperitates. Deus enim hæc alia aliis neclit: ob id scilicet, meo quidem iudicio, ut nec nœror medicina careat, nec lætitia expertis disciplinæ sit; atque, ut inconstantiam et varietatem, quæ in his rebus est, contemplantes, oculos in eum conjiciamus. Hæc igitur tanquam normam ac regulam, tuo dolori admovenimus. Ac si

stantia ac firmitate præditos. Cod. Reg. φιλοσοφώτερον.

(67) Ανθρωπινότερον. Cod. Reg. et Combef. ἀνθρωπινότερον.

(68) Καὶ λειτητες. Montac. et Morel. καὶ τελειότητες, et summae virtutes. Mox quæ sequuntur dearent in edit. usque ad πλέκει δέ. Sed ea nobis exhibent codd. Reg., B.3, Montac., Morel. et Combefisius.

(69) Προσάργειν. Ita cod. et R. ac Combef. In edit. προσάγω. Ibid. τῷ abundat.

(70) Κατορθώσατε. Combef. : Aliquid quod virtutis est præstiliisse.

(71) Ηγέρθους ἀπόλαυε. In edit. πειθους ἀπόλαυε. Cod. B. 3, πειθους ἀπόλαυε.

quemdam ex iis, qui rerum acerbatis nimium A succubuerunt, laude affectum fuisse, aut etiam dolendo aliquid perfecisse cognovisti, da te moerori, ac luctu fruere (nemo est cui calamitas deplorata invidiam conflare debeat); sin autem eum vituperari ac reprehendi, vetus quidem adagium ait: Qui vulneravit, medebitur⁷⁰; nunc autem commodum fuerit dicere: Qui vulneratus est. Quin alioqui etiam nobis turpe, atque a nostra lege alienum fuerit, in hujusmodi rebus vulgus imitari: quandoquidem nos praesentibus quoque rebus sublimiores divinus sermo reddit, monetque ut haec tanquam umbras et ænigmata prætereamus, ac, nec res molestas, nec jucundas, pro veris rebus ducamus, verum alibi vivamus, illucque intentos oculos habeamus, atque unam molestiam peccatum, unam lætitiam virtutem et cum Deo conjunctionem agnoscamus. Hæc tibi ipsi accine. ac melius habebis. Imo vero non dubito, quin et jam accinueris, et rursum accinas, etiam si ad te minime scribamus.

138 CLXVI. EIDEM.

PEG. TQ AYTQ (75).

Objurgatione Gregorii nonnihil Iesus Timotheus ipsi rescripsit, haud magnum esse e terra de navigantibus judicium, magisque esse dimicare, quam ad perferendas calamitates alios bortari. Quod telum in se contortum, æquo animo se excipere Gregorius respondit hac epistola 166, modo illi curæ esset, ut adversus moerorem fortem et philosophicum animum exhiberet. Non longo tempore post superiorem epistolam hæc scripta.

Nominalis fructus, vir eximie, imo etiam baud parvum fortasse, ex epistola mea percepit, utpote peritus hujusmodi morborum medicus. Mærorem tibi objurgatio extrusit, dolorisque locum pudor occupavit; atque ad repugnandum excitari perquam sophistice et strenue. Ac mibi videris, quemadmodum apud Homerum Achillis equi, sublato in altum capite, atque excusso pulvere 'quandoquidem iam tempus postulabat, ut Patrocli mortem lugere desinerent), camporum rursus et armorum et ostentandi ingenii cupiditate flagrare. Adeo luctucentæ et ambitiosæ, ac nonnihil etiam aculeatae tuæ ad me litteræ sunt, si quid lamen te intelligo. Verum illud modo tibi curæ sit, ut adversus moerorem, fortem et philosophicum animum adhibeas: et nos illud æquo animo accipiemus, haud magnum esse e terra de navigantibus judicium ferre, magisque esse dimicare, quam ad perferendas calamitates alios cohortari. Nisi quis illud dicat, quod

⁷⁰ Job v, 17, 18.(72) 'Ο τρώσας λάστεται. Ad illud Job v, 17 et 18 alludere videtur: *Beatus homo, qui corripitur a Domino, quia ipse vulnerat et medetur: percudit, et manus ejus sanabunt.*

(73) Καὶ τὴν πρὸς Θεὸν οἰκείωσιν. Ita cod. Reg. et Combef. In edit. καὶ πρὸς τὴν οἰκείωσιν.

(74) Καὶ κατεπάστεις. Ita cod. et B. 3, ac Combef. In edit. κατεπάστης.

(75) Alias CXC. Scripta non multo post superiorem.—Τῷ αὐτῷ id est, Τιμοθέῳ. Juxta cod. Στρατηρίῳ. Cod. Reg. Τιμοθέῳ καὶ Στρατηγίῳ σοφιστῇ. D

(76) Διανιστασαι μάλα. Ita cod. Reg. et Combef. In edit. διανιστασαι εὖ μάλα. Montac. et Morel. διανισταται, excusat.

(77) Κόριν ἀποσισθμένος. Cod. Reg., Montac.

θρηνουμένης). εἰ δὲ κακιζόμενον καὶ φεγδυμένον, ή μὲν παροιμία φησιν, 'Ο τρώσας λάστεται (72)· νῦν δὲ καλῶς ἔχει λέγειν, 'Ο τετρωμένος. Ήμὲν δὲ καὶ ἄλλως αἰσχρὸν, καὶ παρὰ τὸν ἡμέτερον νόμον, μιμεῖσθαι τοὺς πολλοὺς ἐν τοῖς τοιούτοις ἐπειδὴ καὶ τῶν παρόντων τῆς ὑψηλοτέρους ὁ λόγος ποτεῖ, καὶ πειθεῖ ταῦτα μὲν παρατρέχειν, ὡς σκιάς καὶ αἰνῆγματα, καὶ μήτε τὸ λυποῦν, μήτε τὸ εὐφρατὸν νομίζειν ἀλτηθειαν· ζῆν δὲ ἀλλαχοῦ, κάκεισε ὅρφην, καὶ μόνον μὲν λυπηρὸν εἰδέναι κακίαν, μόνον δὲ τὴν ἀρετὴν, καὶ τὴν πρὸς Θεὸν οἰκείωσιν (73). Ταῦτα κατέπαδε σεστυοῦ, καὶ βάσιν ἔστη· μᾶλλον δὲ κατέπησάς τε οἴδ' ὅτι ἡδη, καὶ κατεπάστεις (74), καν αὐτοὶ μὴ γράφωμεν.

"Ἔχω τι τῆς ἐπιστολῆς, ὡς θαυμάσιε, διφέλος, καὶ οὐ μικρὸν ίσως, ὡς δεινὸς τῶν τοιούτων θεραπευτῆς. Ἐξέκρυστος τοι τὴν λύπην ἡ ἐπιτίμησις, καὶ τοῦ πάθους τὸ ἐρυθρίν ἀντεισῆλθε, καὶ πρὸς ἀντίρρησιν διανιστασαι μάλα (76) σοφιστικῶς καὶ γενναῖως. Καὶ μοι δοκεῖ, καθάπτερ οἱ Ἀχαλέως ἕποι, παρ' Ὁμηρο, τὴν κεφαλὴν ἐιάρας, καὶ τὴν κόνιν ἀποσειάμενος (77) (ἐπειδὴ τοῦ ἀποπενθεῖν Πάτροκλον καὶρός ἦν), αὖθις πεδίων ἐπιθυμεῖν, καὶ δπλων, καὶ ἐπιδείξεων· οὕτως τοι τὸ γράμμα τὸ πρὸς τῆς λαμπρὸν, καὶ φιλότιμον, καὶ τι καὶ πληκτικὸν, εἰ τι ἔγώ σου συνίημι (78). Ἀνδρίζου μάνον καὶ φιλοσόφεις κατὰ τοῦ πάθους, καὶ ἡμεῖς δεξόμεθα μή μέρα είναι τὸ ἀπὸ γῆς κρίνειν τοὺς πλέοντας, καὶ μείζον είναι τὸ ἀγωνίζεσθαι, ἡ ἀλείφειν πρὸς συμφοράς· εἰ μή τις ἔκεινο λέγοι, ὅτι οὕτε τοι τὸ ἀγωνίζεσθαι, ἡ ἀνάγεσθαι ἀνάγκη τις ἦν· εἰπερ κρείττον τι φιλοσοφίᾳ (79) τῶν ἐν οἷς ἔστι νῦν· ἡμὲν τε πρὸς πολλά, καὶ πολλάκις, καὶ δλον, οἷμαι, τὸν τὴν παράτ-

et Combef. κόμην ἀποσισθμένος, excussa juba. At Homer., Iliad. xvii, 457 :

Τὼ δ' ἀπὸ χαύτῶν κοτίηρ οὐδοῦσε βαλότε,

(78) Συντίμη. Cod. et Combef. συνειμι.

(79) Κρείττον τι φιλοσοφίᾳ. Montac. et Morel. χρειτόνων τὴ φιλοσοφίᾳ, quod non longe abest ab edit. Philosophia sicutidem præstantiorum est quam si sint in quibus nunc versatur. Ac si ille, inquit Combef., eam babere sibi blandiatur philosophiam quæ major sit quam pro mortalium conditione, cui nulla probatione opus sit, cum in nobis vita omnis diuinitatio sit ac pugna. Ubi aliiquid ironicum. Legendum proponit Bill. ἐν οἷς εἰ νῦν, veritatem, in quibus nunc versaris, sed nulla fretus auctoritate.

ἷς, ἐν οἷς εἰ μὴ λίαν ἀμαθῶς, μηδὲ ἀνάνθρωπος ἀλεῖ· Αὐτῷ δὲ διμικάρε quidem, aut mare conservare
χρομέν (80), ή ἀγωνιζόμεθα, πολλοὶ δοξιμάζουσιν. necesse erat: si quidem philosophia præstantior
quædam res est, quam sint illi, in quibus nunc versatur. Nobis contra adversus multa, et τέρε, imo
Per totum, ut puto, vitæ tempus dimicatio est, in quibus, num inscite atque ignave alios ad
pugnandum accuamus, aut etiam ipsi pugnemus, multi explorant.

ΡΕΖ'. ΕΛΛΑΣΙΩ (81).

Πατέρας epistola Helladio commendat Nicobulum. Scripta videtur anno 382 vel 383; et certe aliis a eundem
Helladium, qui eximio cuiusdam viro re et nomine Sacerdoti negotia facesset, epistolis præmittenda est;
quippe quæ ante factam Sacerdoti injuriam scripta est.

Ἵδού σοι καὶ ὑπόμνημα τῆς ἡμετέρας φιλίας,
δὲ γλυκύτερος οὐδέ τίμων (82) Νικόδουλος, τὸ πρῶτον
ἡμῖν τῶν ἐν τῷ γένει σπουδαῖομένων· δὸν χαρῆται μὲν
ἡμῖν καὶ διδασκάλων συστήσας τοὺς σπουδαϊστέροις·
χαρῆται δὲ πλέον καὶ τὸ ἱδρος πρὸς ἀρετὴν ρυθμίσας.
Ἐσται δὲ τοῦτο, εἰ προτραπεῖη (83) συχνὰ πλησιά-
ζειν σοι, καὶ τὸ μέγιστον, εἰ γινώσκοι (84) μὴ παρ-
ορώμενος· ἐπεὶ καὶ ὀφθαλμὸς παιδευτοῦ σιωπᾶσα
διδασκαλία. Χρεωτεῖς δὲ ἡμῖν, εἰ μὴ φορτίκδν εἰ-
πεῖν, καὶ τὰ πνευματικά, ὡς ἀρχιερεὺς ἀρχιε-
ρεῦσι (85), καὶ τὰ λογικά, ὡς λόγιος φιλολόγοις.

ΡΞΗ'. ΦΩΤΙΩ (86).

Sacerdoti Constantinopolim, rerum suarum causa, proficiscen̄i tres perferendas dedit epistolas Gregorius;
quarum prima ad Photium, qui in ea urbe sophistam agebat, nempe dicendi et scribendi artem proficiebat.
Secunda ad Strategium, tertia ad Palladium. Gregorii sunt quæ habet Photius; sic Photii vult esse quæ
sua sunt.

Πάρτα δσα ἔχεις ἐμά ἔστι (Θεοῦ γὰρ φωνὴν
ποιήσομαι τὸ προσώπιον), ἐμά δὲ λέγω, οὐ κατὰ τὴν C
κοινωνίαν μόνην τοῦ πνεύματος, ἀλλ' ὅτι καὶ τῇ
παρούσῃ καταστάσει τῆς Ἐκκλησίας (87) ἵσως οὐκ
δλίγην μοίραν συνειστένχαμεν, ἵνας ἡμεν ἔτι ἐν
τοῖς πράγμασι, καὶ τοῦ καιροῦ προεισθκειμεν (88).
Νῦν γὰρ διν φροντίζεται ἡμῖν μόνον, ἡ ἐκδημία (89),
πρὸς ἣν συστελλόμεθα, καὶ συσκευαζόμεθα. Ἐστω
δὴ καὶ τὰ ἐμὰ σκ., τῇ ἀγάπῃ κοινοποιούμενα. Κάλ-
λισθον δὲ τῶν ἐμῶν δι τιμιώτατος ἀδελφὸς (90) καὶ
συμπρεσβύτερος ἡμῶν Σπαχερδῶς, δι' οὗ σὲ καὶ προ-
φθεγγόμεθα καὶ δρῦν νομίζομεν.

ΡΞΘ'. ΣΤΡΑΤΗΓΙΩ (91).

Strategii, ad quem scripta est hæc epistola, domum summis laudibus ipsumque labellarium extollit Gregorius.

"Ο πόσον ἀλλήλων διετείχισθημεν, οὕτω τοῦ Θεοῦ D O quantum inter nos disjuncti sumus, Deo res
τὰ ἡμέτερα φέροντος! Ή τῆς Ἱερᾶς ἔστιας, καὶ συ-

⁹¹ Ioan. xvi, 15.

(80) Ἀσάρδωρος ἀλεῖψομεν. Ita cod. et Combef. In edit. ἀνάνθρωπος ή ἀλεῖψωμεν.

(81) Alias CCXVIII. Scripta anno 382, vel 383.

(82) Υἱὸς ἡμῶν. Ita Combef. In edit. deest ἡμῶν.

(83) Προτραπεῖη. Ita cod. Reg., Montac. et Morel. In edit. προτραπεῖης.

(84) Εἰ γινώσκοι. Ita cod. Reg. ac Combef. In edit. εἰ γινώσκει.

(85) Ἀρχιερεὺς ἀρχιερεῦσι. Ita cod. et Combef., sicut legendum proponit Morel. In edit. ἀρχιερεὺς λερεῦσι, pontifex sacerdotibus. At Gregorius episcopali fungebatur munere.

En tibi etiam amicitiae nostræ monumentum, dul-
cissimus filius noster Nicobulus, primum nobis ex
Ils qui propinqui sunt genere curæ et studio:
quem si doctorum diligentioribus commepdaveris,
gratum nobis ficies; sed multo gratius erit, si
mores ejus ad virtutem composueris. Hoc vero flet
si tuo horatu 139 frequenter ad te accedat; et
quod maximum est, si lovet se non despici:
quandoquidem oculus preceptoris tacita disciplina
est. Debes autem nobis, nisi importunum dictu sit,
etiam spiritualia, ut episcopus episcopis; et ad
orationem pertinentia, ut vir eloquens eloquentia
cupidis.

CLXVIII. PHOTIO.

Omnia, quæ habes, mea sunt⁹¹ (a divina enim voce
initium scribendi ducam), mea autem dico noa-
tantum ob spiritus communionem, verum hoc etiam
nomine quod ad præsentem Ecclesiæ statum haud
parum fortasse momenti atque opis attulimus, cum
in rerum administratione adhuc versaremur, ac
tempori præcessimus. Nunc enim nihil aliud nobis
curæ est, quam discessus ad quem nos ipsos colli-
gimus, et comparamus. Sint igitur mea quoque
tua, per charitatem scilicet communicata. Porro
meorum omnium pulcherrimum est in primis
honorandus et compresbyter noster Sacerdos,
per quem te salutamus, atque intueri existima-
mus.

CLXIX. STRATEGIO.

Strategii, ad quem scripta est hæc epistola, domum summis laudibus ipsumque labellarium extollit Gregorius.

"Ο πόσον ἀλλήλων διετείχισθημεν, οὕτω τοῦ Θεοῦ D O quantum inter nos disjuncti sumus, Deo res
τὰ ἡμέτερα φέροντος! Ή τῆς Ἱερᾶς ἔστιας, καὶ συ-

(86) Alias XCI. Scripta anno 382, vel 383.—Φω-
τίῳ. Ita cod.; Reg. Φωτίῳ. Montac., Morel. et Com-
bef. Φωτείῳ.

(87) Παρούσῃ καταστάσει τῆς Ἐκκλησίας.
Combef.: Ad præsentem Ecclesiæ constitutionem,
tranquillitatem ac pacem.

(88) Καιροῦ προεισθκειμεν. Cod. Reg. 2022, et
Combef. κοινοῦ προεισθκειμεν, ac publico præcesse-
mus.

(89) Η ἐκδημία. Combef.: Quam emigratio sēu
excessus e vita ad quem accinginur.

(90) Ἀδείζος. Ita Combef. In edit. deest.

(91) Alias XCII. Scripta eodem tempore.

gium, et communem omnium eorum, qui Deum A μιμένων τὸν Κύριον! Άλλοι τῶν ὑμετέρων (92) καλῶν ἀπολαύουσιν· εμοὶ δὲ ὑπελείφθη ἡ μνήμη μόνον, καὶ τὸ ζηλοτυπεῖν τοὺς μετέχοντας (93). "Ινα δὲ καὶ αὐτὸς τῶν ὑμετέρων μετάσχης (94) καλῶν, γνωρίζω σοι τὸν τιμιώτατον ἀδελφὸν καὶ συμπρεσβύτερον ἡμῶν Σακερδότα (95), δὸν οἴδα δοὶ θεασάμενος ἐρεῖς· "Οὐτως καλοῦ παντὸς ἔραστης δὲ Γρηγόριος.

140 CLXX. PALLADIO.

De Palladio jam satis dictum. In his ad eum datis litteris, scribit Gregorius, Sacerdoti gratificari magis non potuisse, quam si eum probitati Palladii notum faciat.

Quod s̄epe ad te scribere audeam, non audacie; B νοστρæ, sed humanitati tuæ tribuendum est. Nulla quippe nos satias capi per litteras vobis- cum colloquendi, quandoquidem non alia datur facultas, Deo res nostras ita dispensante. Jam vero charissimo filio nostro et compreshytero Sacerdoti (quem eximie dileximus atque amamus), vere serio- que philosophanti, et Deo per vitæ moderationem unito, qui rerum suarum causa ad civitatem ma- gnam, te procurante, profectus est, hanc scio quid majus gratificari possimus, quam si eum tuæ no- tum fecerimus probitati,

CLXXI. AMPHILOCHIO.

Quamvis incerti temporis sit hæc epistola, commode tamen hic collocari posse videtur. Anno namque 383, vel si mavis, alicui ex sequentibus optime convenientiunt, quæ ibi de se et Amphilochio scribit Gregorius.

Vix tandem ab adversæ valetudinis laboribus C respirantes ad te sanitatis auctorem festinavimus. Nam sacerdotis lingua meditata Dominum, excitat ægrotantes. Dum peragis igitur divina, fac quod præstantius est, et peccatorum molem nobis solve, diei resurrectionis victimam attingens. Nam mihi et vigilanti et dormienti tua curæ sunt, et sollicitudini; ac mihi plectrum bonum effectus es, et concinnam mentibus nostris lyram inhabitare fecisti, ex qua sexcenties scribens ad scientiam mientes nostras acuisti: sed, o Dei cultor sanctissime, ne cuncteris et orare et legatione fungi pro nobis, quando verbo Verbum atraxeris, quando incuruenta

(92) Τῶν ὑμετέρων. Vera lectio, ait Combef., et ei assentimur. In edit. τῶν ἡμετέρων.

(93) Τοὺς μετέχοντας. Bill.: Eos qui ea percipiunt.

(94) Μετέχης. Ita cod. et Combef. In edit. μετέχῃς.

(95) Σακερδότα. Cod. Pass. τὸν ἀδελφὸν καὶ συμ- πρεσβύτερον τὸν τιμιώτατον Σακερδότα.

(96) Alias CCXXXIX. Scripta eodem tempore.

(97) Ὑμῶν διμετέρων. In cod. Reg. B. 3, et Pass. διμετέρων deest.

(98) Ἐπειδὴ τοις ἀλλως οὐκ ἔχομεν. Morel.: Quando non aliter affecti sumus, cum ita Deus res nostras dispensaverit.

(99) Καὶ τῷ Θεῷ. Ita codd. nostri et Combef. In edit. καὶ ἐν τῷ Θεῷ, et in Deo ritæ cultu ac insitutis conjuncti, némpe Gregorio commendantii.

(100) Ὁρμήσαρτι... διὰ σέ. Morel.: Qui propter te profectus est.

(2) Alias CCXL. Scripta anno circiter 383.

(3) Πολει τοινού τὸν κρείττον λεποργῶν. Ita codd. nostri. In edit. λεποργῶν. quod Morel.: Fac igitur numen sacrificium.

PO'. ΠΑΛΛΑΔΙΩΝ (96).

Tὸν πολλάκις θαρρεῖν ἐπιστέλλειν, οὐ τῆς ὑμετέρας θρασύτητος, ἀλλὰ τῆς σῆς ἡμερότητος· οὐδέτες γάρ κύρος ἡμῖν τοῦ διὸς γραμμάτων ὅμιλον (97), ἐπειδὴ γε δὲλλως οὐκ ἔχομεν (98), οὐτεως οἰκονομήσαντος τοῦ Θεοῦ τὰ τιμετέρα. Τῷ δὲ τιμιώτατῷ υἱῷ ἡμῶν καὶ συμπρετούντερῳ Σακερδότε (δὸν διαφερόντως ἡγαπήσαμέν τε καὶ ἀγαπώμεν), γνησίως φιλοσοφοῦνται, καὶ τῷ Θεῷ (99) διὰ τῆς πολιτείας ἐνουμένῳ, δρμήσαντι: (1) τῶν οἰκείων ἔνεκεν ἐπὶ τὴν μεγάλην διὰ σὲ πόλιν, οὐκ οἴδα τί δὲν ἔχαρισάμεθα μετ' οὐ, ή τῇ σῇ καλοκαγαθῇ γνωρίζαντες.

POA'. ΑΜΦΙΛΟΧΙΩΝ (2).

Mόλις ποτὲ τῶν ἐκ τῆς ἀρ্থωσίας ἀνανεύσαντες πόνων, ἐπὶ σὲ τὸν τῆς λάσεως πρόξενον δεδραμήκαμεν. Γλώσσα γάρ ιερέως φιλοσοφοῦσα τὸν Κύριον, ἀνεγέρει τοὺς κάμνοντας. Πολει τοίνου τὸ κρείττον λεποργῶν (3), καὶ λύε τῶν ἀμαρτημάτων (4) ἡμῖν τὸ μέγθος, τῆς ἀναστασίου θυσίας (5) ἀπτόμενος. Εμοὶ γάρ καὶ ἔγρηγορτι καὶ καθεύδοντι μέλει τὰ κατὰ σὲ, καὶ μοὶ γέγονας πλήκτρον ἀγάθον, εκαὶ λύραν ἐναρμόνιον (6) ταῖς ἡμετέραις ψυχαῖς εἰσφέρεις, διφ' ὧν μυριάκις γράφων, πρὸς ἐπίγνωσιν τὰς ἡμετέρας φυχὰς (7) ἐξησηγασ. Ἀλλ, ὁ θεοσεβέστατε, μή κατόκει καὶ προσεύχεσθαι καὶ πρεσβεύειν ὑπὲρ ἡμῶν (8), δταν λόγῳ καθέλκης τὸν Λόγον (9),

(8) Τῶν ἀμαρτημάτων. Codd. Reg. 2022 et 1405 τῶν ἡμετημάτων.

(5) Τῆς ἀναστασίου θυσίας. Dioī resurrectionis victimam, sive ipsam paschalem victimam, sive Dominicæ diei, quæ ipsa ἀναστάσιος commemoratione Christi resurrectionis; nisi forte melius, victimam quæ resvrgendi vim habuit. Morel.: Victimam die resurrectionis oblatal.

(6) Καὶ λύραν λαρυγμότον. Ita cod. 2022. In edit. καὶ λύρα ἐναρμόνιος. Vertit Morel.: Plectrum bonum et lyra concinna effectus es; in mentibus nostris inhabitasti.

(7) Τὰς ἡμετέρας ψυχὰς. Ita codd. nostri 2022 et 1405, etc. In edit. τῆς ἡμετέρας ψυχῆς, quod Morel.: Quia sexcenties scribens ad agnitionem animus nostræ exercuisti.

(8) Καὶ πρεσβεύειν ὑπὲρ ἡμῶν. Apost. II Cor. v, 20, ὑπὲρ Χριστοῦ πρεσβεύομεν, pro Christo legatione fungimur. Et hoc est præcipuum sacerdotis munus. Non apte Morel.: Et intercedere pro nobis.

(9) Λόγῳ καθέλκης τὸν Λόγον. Morel.: Dicte

δειν ἀναιμάτω τομῇ σῶμα καὶ αἷμα τέμνης Δεσπό- A sectione secaveris corpus et sanguinem Dominicum, τεκόν, φωνὴν ἔχων τὸ ξίφος.

ΡΟΒ'. ΕΛΛΑΔΙΩ (10).

Helladio respondet, qui prior scripserat, et forte Paschalia symbola, id est, munuscula quædam miserat. Quæ munuscula vel symbola festi argumento sunt epistolam circa festum Pasche scriptam esse, haud quidem anni 382, ne duas litteras binaque symbola ponamus, verum anni 383. Nihil necesse est monere hunc Helladium olim amicum Basilii, ejus postea in Cæsariensi sede successorem suisse.

Τοθην τοῖς γράμμασι (11)· πῶς δὲ οὐκ ἐμελλον, τῷ μνήμην εἶναι σοι καὶ τῶν τεθνήσκτων (12); Προσδιντων δὲ καὶ τῶν συμβόλων (13) τῆς ἑορτῆς, πλείω δὲ χάρις. Ἀλλὰ πρόσθεις οἰς δίδωσι, ἀπέρι αἰτεῖς. Προσεύχουν δὲ περὶ ἡμῶν, εἰ μὲν συμφέρει, πάλιν τῆς ὑπομνησῆς καὶ ὑπομνῆσαι τῆς ἑορτῆς· εἰ δὲ μή, πρός τὰ ἔκειστα μετατεθῆναι, καὶ τὴν ἀληθῆ (14) ἑορτὴν δὲ λαβεῖν, δὲ λιτέειν, ἐνθα εὐφρανομένων πάντων δὲ κατοικία. Τῶν γὰρ τοῦ βίου στροφῶν κεχορέσμεθα.

ΡΟΓ'. ΠΟΣΤΟΥΜΙΑΝΩ (15).

Postumianus ad quem data hæc epistola, prætorio præfectus ante sextam Aprilis diem anni 383: non apparet in codice Theodos. Illius autem præfecturam, post alios in Oriente magistratus obitos, indicatam merito colligit Gothofredus (16) ex his Gregorii verbis in epist. 173: Tandem ad sumnum potentia apicem pervenisti. Et iterum: Quoniam autem magna consecutus... teque Deus prius nostrum effecit, deinde nobis etiam commode præfecit, etc. Hinc constitit epistolam hanc scriptam ante non suisse, atque etiam spectare concilium, quod rursus anno 383, mense Junio, Theodosius Constantinopoli convocavit (17), ut, quod per se Nectarius non volebat, ora impiorum obstrueret. qui Trinitatem impugnabant. Itaque Postumianum, non doctrina et pietate minus quam dignitate præstantem, rogat Gregorius ut potestate sua ad conciliandum pacem Ecclesiæ, eosque qui dissidia exercerent, coercedos utatur.

Τῷ ηλίῳ εἰ τὴν παλεύσιν, καὶ ταύτην ὅποτέραν βούλει, καὶ εἰς δὲ τὶ βούλει τῶν λόγων εἰδος. Τῆς μὲν γὰρ κλέος (18) οἰον ἀκόμομεν (οὐ γὰρ Ρωμαῖος τις ἔγω τὴν γλώτταν, οὐδὲ τὰ Ἰταλῶν δεινός), τῆς δὲ πεπειράμεθα, ώστε καὶ ἀλλοις γνωρίζειν ἔχειν, εἰ τι καὶ τὴν μέτεστι τοῦ τὰ τοιαῦτα (19) κρίνειν· μετεῖναι δὲ οὐκ ὀλίγοις φασίν. Ἡρόης ἀρχαῖς οὐκ ὀλίγαις· μᾶλλον δὲ ἡρας οὐκ ὀλίγας, εἰ δεῖ τ' ἀληθέστερον εἰπεῖν (20). Ἡλθεις ἐπὶ τὸ ἀκρότατον τῆς

Litteris tuis delectatus sum: quidni autem, cum te videam ne mortuorum quidem immemorem esse? Ad id porro, cum festi symbola adjeceris, majori voluptate me cumulasti. Verum ad ea quæ tribuis, ea quæ petis, adjunge. Precare pro nobis, ut, si quidem id conductit, tursus festi submoneamur, vicissimque submoneamus: sin secus ad alterius vitæ bona transferainur, ac verum festum, vel capiamus, vel videamus, ubi latantum omnium est habitat^{us}; strophis enim hujus vitæ saturati sumus.

CLXXXIII. POSTUMIANO.

Doctrina sublimis es, et quidem utrovis doctrinæ genere, et ultravis dicendi facultate. Alterius enim sannam solam audimus (nec enim lingua Romanus sum, nec Italica doctrinam calleo), alterius autem periculum ipsi fecimus, ita ut alios quoque certiores facere queamus, si modo ii sumus, qui de hujusmodi rebus nonnihil judicare possimus, quales nos esse plerique aiunt. Magistratibus non paucis evictus es; imo, ut verius

¹⁸ Psal. LXXXVI, 7.

allicis Verbum Dei. His verbis et sequentibus Eucharistiae, et sacerdotis ore, ipso operante Christo ac sacerdote, peracut in cruento modo sacrificii fidem aperte profiteatur Gregorius. Quis non vocis divinae virtutem attinuit et tremens admiretur?

(10) Alias LIII. Scripta circa Pascha anni 383. — Ελλαδίω. Helladius hic, ait Bill., Cæsariensis Ecclesia clayum tenebat, ac Basilio Magno in ea sede successerat.

(11) Τοῖς γράμμασι. Forte τοῖς, et sic legit Bill. (12) Τῷ τεθνήσκτων. Hoc est, inquit Bill., mei qui jam velut inter vivos agere desiri, homo videlicet ei morbis et senectute fractus atque confessus.

(13) Προσδιντων δὲ καὶ τῷ συμβόλων. Montac. et Morel. παρόντων δὲ καὶ τῶν συμβόλων, insuper cum advenerint festi symbola. Olim, ait Bill., ut in Collationum libro scribit Cassianus, in Oriente præsertim, suminorum Ecclesia præsumulū munus hoc erat, ut missis quaquaversum epistolis inferiores episcopos, quo die sacrum Pascha celebrandum esset, certiores ficerent. At, inquit Combef., festi symbola, sive munuscula erant et eulogia, sive ipsa precum suffragia: imo distincta insinuat Gregorius qui præter illa preces exspectat. Bill. festi symbola exponit de Paschatis indicatione; ego possum de martyrum conuentu ac celebritate, ad quain

Cæsariensis episcopus comprovinciales invitare solebat, ac eos admonere, ut ex Basili epistolis liquet. Paschatis indicatio episcopi Alexandrini erat. Qui tamen hanc epistolam ad Pascha spectare vellit, sic accipiat. Verum errarent et Bill. et Combef., si Helladius cuius hæc epistola nomen præfert, idem esset ac ille ad quem epistolam cxx scrispsit Gregorius. Variis enim probat argumentis Tillemont, non ad Helladium Cæsariensem missam fuisse epistolam cxx, sed ad quendam ejusdem cognominis tunc temporis episcopum in secunda Cappadocia. Existimamus autem epist. CLXXXII ad Helladium Cæsariensem scriptam fuisse.

(14) Τὴν ἀληθῆ. Cod. Pass. τὴν ἀληθινήν.

(15) Alias LXXI. Scripta anno 383, mense Maio vel Junio.

(16) T. VI, p. 378.

(17) Vide Tillemont., De Arianis, § 137 et 138.

(18) Τῆς μὲν γὰρ κλέος. Combef.: Nam Latine dicendi facultate, quam præstes, audimus.

(19) Μέτεστι τοῦ τὰ τοιαῦτα. Ita cod. Reg. et Combef. In edit. τοῦ deest.

(20) El δεῖ τ' ἀληθέστερον εἰπεῖν. Ita cod. Reg. et Combef. In edit. εἰ δεῖ τὸν ἀληθέστερον εἰπεῖν λόγον.

I-equar, non paucos eexisti. Ad summum potentia apicem venisti, non fortunæ munere, ut multi fortasse dixerint, sed pro virtutis præmio dignitatem hanc consecutus, ut ipsa quoque honoratior efficiatur, atque imperator 142 ob suum de te judicium laudetur. Sed hæc adhuc parva, adjungam aliquid ex rebus nostris. Præ doctrinæ mysteriis prius imbutus es, postea eam suscepisti. Verba enim tua meinoria teneo, ac miraculo illo meæ aures adhuc circumsonant. Quod si his rebus hoc 'adjeceris, ut amicorum sis memor (adjectives autem, sat scio, atque ex præteritis rebus hoc conjicio), majorem nobis tui admirationem commovebis. Hæc humanæ felicitatis meta est, ipsa beatitudo. Porro ultra Gades mare ab hominibus traxi non posse, Pindaro docenti assentior. Quoniam autem magna consecutus, magnis quoque nominibus obstrictus es, teque Deus prius nostrum fecit, deinde nobis etiam commode præfecit, ac præterea ineptum est a tanto viro non maxima quæque postulare, hoc te a nobis admoneri patere. Nihil tam præfectura lux convenire existimat (quandoquidem rursus episcoporum synodus celebratur, haud scio qua de causa, et quo modo co-untum), quam ut te præfecto, ac tua opera, Ecclesiæ ad pacem adducantur, etiamsi eos, qui dissidia exercent, asperius objurgare oporteat. Quod si cuiquam modum excedens esse videar, quod cum a negotiis recesserim, non tamen curam ei sollicititudinem abjecerim, hoc ne mireris. Non enim quemadmodum thronis et supercilie, volentibus cessimus, ita etiam pietate: quin potius en majorem fidem et auctoritatem apud te habiturus mihi video, ut qui non rei meam privatam, sed publicam utilitatem curem.

CLXXIV. EUDOXIO RHETORI.

Varias ad Eudoxium rhetorem epistolas, plerasque incerti propemodum temporis, hic propterea collocaamus. quod vix junior Nicobulus hoc anno tardius Eudoxium audire potuerit. Quippe qui primum Tyana profectus, ut scribendi celeriter artem edisceret, Theodoroque anno 381 exente, aut in eunte 382, hujus urbis episcopo commendatus, Cœsaream Cappadociæ, humaniorum litterarum et rhetoricae causa missus est, ac tandem Constantinopoli, aliaque mox in urbe aliisque magistris, rivo etiam nunc ac jubente patre, diversis operam sophistis dedit anno, ut arbitramur, 384, cum anno sequenti Nicobulus pater obierit. Anno itaque 583 Nicobulus Eudoxium audiit, adeoque huic anno convenienti epistola omnes ad Eudoxium, in quibus de Nicobulo fit mentio, ceteræque ad ipsum Nicobulum scriptæ. Eudoxius autem ille Cappadox fuit, cognomini rhetoris filius, ac rhetor ipse insignis, isque Christianus, quem Gregorius Sophronio, Themistio, Saturino, eloquentia nomine commendavit; eidemque ipsi Eudoxio charissima pignora, scilicet Nicobuli filios commendat litteris sequentibus et proxime secuturis.

Amicitiae officiis te superero. Prior enim, ut vides, D

(21) *Tümawterea.* Cod. sevnotéra.

(22) *Проствъсъ дѣ ти.* Ita cod. In edit. &c. deest.

(23) *Проствълъсътъсъ.* Ita cod. 2022. At Bill., Mon tac. et Morel. пръвълъсътъсъ. Combef. пръвълъсътъсъ, pie doctrinæ rudimento imbutus. In edit. пръвълъсътъсъ.

(24) *Проствъсътъсъ дѣ.* Hervag. corrupte legit in tercia persona проствъсътъсъ, quemadmodum paulo infra texmhoromai pro texmhoromai.

(25) *Thetaumosъмъсъба.* Ita cod. et Combef. In edit. Thetaumosъмъсъба.

(26) *Htovr макаріотъсъ.* Ita cod. In edit. etrouv макаріотъсъ, quod Bill.: *Humanæ felicitatis seu beatitudinis meta est.*

(27) *Гаджъръв.* Ita cod., sic et scribit Pindarus, Nem. iv. Edit. Гаджъръв. Gades locus est inter Hispaniam et Africam, ubi mare permeabile esse negavit antiquitas. Unde adagium dictum est quo

А ζησουσας, ου τοχης δωρον, ως αν οι παλλοι φαινεν, διλλ' αρετης θυλον ταυτην δεξαμενος, ινα και αυτη γένηται τιμιωτέρα (21), και βασιλεύς έπαινεθη τῆς ἐπι σοι κρίτεως. 'Ετι και ταῦτα μικρά· προσθήσω δὲ τι (22) και τῶν ἡμετέρων. Προετελεσθής (23) πρότερον τὴν εὐσέβειαν, εἰδ' ὑπεδέξω. Μέμνημαι γάρ τῶν σῶν λόγων, και τὸ θαῦμα ἐνηχον ἔτι ταῖς ἐμαῖς ἀκοαῖς. Ει τούτοις προσθήσῃς τὸ και μεμνήσθαι τῶν φιλων (προσθήσεις δὲ (24) οὐδ' ὅτι, τοῖς παρελθοῦσας τούτῳ τεχμαρόμοι), μᾶλλον σε θαυμασμεθα (25). Οὔτος τῆς ἀνθρωπίνης ὄρος εύδαιμονίας, ήτουν μακαρίστης (26). Τὸ δὲ πρόσθιε Γαδείρων (27) μή περατὸν είναι ἀνθρώποις, Πινδάρψ φιλοσοφοῦντι πιστεύομεν. Ἐπει δὲ μεγάλων τυχών, μεγάλων και ὑπήρχεος εἰ, και σε πεποιηκεν ἡμέτερον πρότερον, Β είτα ἐπέστησεν ἡμίν εν ποιῶν δ θεός, και ἄμα τῶν ἀτόπων διδράσασθαι τοις διατείνειν, ἐκεῖνο δέξαι μη παραινοῦντα. Μηδὲν οὖτα νόμιζε τῇ σῇ πρέπειν ἀρχῇ (ἐπειδὴ πάλιν σύνοδος ἐπισκόπων, οὐκ οίδα δι' ὅτι και δημις συναγομένων), ως τὸ ἐπι σοι και διὰ σοῦ εἰργεύεσσασθαι (28) τὰς Ἐκκλησίας, καν δέῃ σφοδρότερον ἐπιτιμῆσαι τοῖς στασιάζουσιν. Ει δέ τις δοκώ περιττός είναι (29), τῶν μὲν πραγμάτων ἀναχωρήσας, τὴν δὲ φροντίδα μή καταλύσας, τοῦτο σὺ μή θαυμάζῃς (30). Οὐ γάρ διστερά τῶν θρόνων και τῆς δηρύος τοῖς βουλομένοις, οὖτα και τῆς εὐσέβειας παρεχωρήσαμεν (31). Διλλ καὶ νῦν ἀξιόπιστοι και πλέον, ως οίμαι και σοι δοκεῖν, ως οὐδὲν ίδιον, διλλ τὸ κοινὸν θεραπεύουντες.

POΔ. ΕΥΔΟΞΙΩΝ ΡΗΤΟΡΙ (32).

Nικῶ σε τοῖς φιλικοῖς. Ἐπιστέλλω γάρ πρότερος, uti licebit, cum quis ad eum modum finemque per venerit, ultra quem progredi non sinit natura. Ηας Bill.

(28) *Εἰρηρεύεσσασθαι.* Cod. εἰρηνεύεσσασθαι.

(29) *Περιττός είναι.* Bill.: *Nimium curiosus.* Combef.: *Superfluous.*

(30) *Μή θαυμάζῃς.* Cod. et Combef. μή θαυμάσῃς.

(31) *Εὐσέβειας παρεχωρήσαμεν.* In edit. ἀν χωρήσαμεν, sed menudo, at Bill. Unico enim verbo legendum ἀνεχωρήσαμεν, quemadmodum vel mediocriter hujus lingue periti facile judicabunt. At nobis propter dativum, τοῖς βουλομένοις, rectius videtur παρεχωρήσαμεν, et sic habet cod. Ηας vox, inquit Combef., longe commodior ea quam Bill. sic asserte ex conjectura substituit: *Sic etiam pietate cessimus, ut nihil eum ad me spectare putanda sit.*

(32) Alias CXV. Scripta anno 583.

ώς ὄρδες.. Καὶ οὐδὲ ἀν (33) ἐκαλλωπισάμην, εῦ τοι: Α scribo. Ac mihi credas velim, ne me quidem ostendam (οὐ γάρ ἔμδυ), εἰ μὴ μέγα ἐποιούμην τὴν σὴν φίλιαν, μῆδε τῶν ἀναγκαίων ἐδόξει μοι, ὡσπερ ὑσπληγή πῶλον, διεγείραι σε πρὸς τὸ γράφειν. Μάλιστα δὲ ἀν πρὸς τοῦτο παροξυνθεῖης, εἰ ἔκεινο ἐνθυμηθεῖης, τίς ὁν, καὶ τίνι, καὶ τὸ τίνος, ἀ γράφω, γράφω (34), καὶ δι τοὺς παῖδας, ὡσπερ τῆς οὐσίας τῆς πατρικῆς, οὗτω δὴ καὶ τῆς φιλίας κληρονομεῖν. Πρὸς δὲ, κάκινο λογίζεσθαι καλῶς ἔχει, δι τὸ μὲν ἀκμὴν φιλοσοφεῖς (35);· ἡμεῖς δὲ φιλοσόφων πατέρες, καὶ δεὶ ἐπιδεικνυσθαι (36) ἡμῖν τὴν ἀρετὴν, ὡσπερ τῶν ἀθλητῶν οἱ γενναῖοι τοὺς παιδοτρίας. Εἴπω τι καὶ μεῖζον τῶν εἰρημένων. Οὐ μικρὰ ἡμῖν φιλοσοφίας δμῆρα παρὰ σοι· αἷμα ἡμέτερον ἐκπαιδεύεις, καὶ αἷμα τῶν ἐγγυτάτων. Οἶδας οὖς λέγω, τοὺς (37) τοῦ γηγενετάτου καὶ τιμιωτάτου υἱοῦ ἡμῶν Νικοβούλου παῖδας. Τούτοις (38) δὲ ἀν συμπράττης, ἡμῶν μνημονεύειν οἶου (39), οἱ οὐδὲνδε ἄλλοι φανταστεῖροι, εἰ τι δεὶ τοῖς λέγουσι πιστεύειν, χρίνειν τε λόγους, καὶ σπουδὴν δοκιμάζειν (40), καὶ διδασκάλους δεξιοὺς ὑψηλοτέρους ποιεῖν τοῖς ἐπαίνοις. qui, si iis qui id asserunt, fides habenda est, non minus, quam quivis alius, idonei sumus, qui de litteris judicemus, ac studium et industria exploremus, eruditosque magistros laudibus altius effe- rainus.

POE. Τῷ ΑΥΤῷ (41).

Segnitie quodammmodo laboranti Nicobulo studium ut suum opponat et diligentiam, Eudoxium incitat Gregorius.

Πάλιν πρὸς σὲ ὁ Νικόβουλος ὁ ἔμδυς· καὶ πάλιν ἔτι τὸ περιττός, μάλα σε σπεύδοντα καὶ αὐτὸν (42) διτρύνων. Ἐπει δὲ φύσεως μὲν ἔχει δεξιᾶς (43) ὁ νέος (εἰ μὴ με ἀπατᾷ τὸ βούλεσθαι), δὲ τοῖς εὐφυέσιν ὡς τὰ πολλὰ συνέζευχται, φρεσμότερός πώς ἔστι, καὶ κέντρων (44) δεόμενος, τὴν παρὰ σαυτοῦ σπουδὴν ἀντεισέγεγκε. Καὶ ίνα τι τῶν ὑμετέρων εἴπω, τὸν μυθικὸν τέττιγα (45) μιμησάμενος, καὶ ἀντὶ τῆς φαγετοῦς νευρᾶς Εὔνομῳ τῷ σῷ γενόμενος; (46), ἀναπλήρωσον τὴν φόνην. Οὗτω μοι δοκεῖς ἔτενδοχιμήσειν τῷ γένῳ καὶ ἡμῖν χαριεῖσθαι τὰ μέ-

Rursum ad te se consert meus Nicobulus: ac rursum ego supervacaneam operam sumo, qui te sponte tua currentem et ipsum incitem. Quoniam autem egregia quidem inde est adolescens (nisi me cupiditas fallit), verum, quod iis, qui eleganti ingenio sunt, persæpe adjunctum est, segnitie quodammodo laborat, calcaribusque indiget, studium tuum ac diligentiam oppone. Atque, ut de vestris litteris aliiquid usurpem, fabulosam cicadam iunctus, ruptaque chordæ vicem Eunomo tuo supplens, cantilenam exple. Hac ratione, meo quidem judicio,

(33) Καὶ οὐδὲ ἄρ. In cod. et R. ἀν δεεστ; delen- dumque proponit Bill.

(34) Τὸ τίνος, ἀ γράφω, γράφω. Ita cod. Par. et Pass. Combef. τὸ τίνος ἀγράφου γράφω. Proponit Bill. τὸ τίνος χάριν ἀ γράφω, γράφω. In edit. τὸ τίνος ἀγράφων γράφω.

(35) Οτι σὺν μὲν ἀκμῇ φιλοσοφεῖς. Ita cod. Reg. 1405 et Combef. qui reddit: *Quod etiam nunc in studium philosophiae incumbis.* Montac. et Morel. καλῶς ἔχειν, σὺ μὲν ἀκμὴν φιλοσοφεῖς. In edit. δὲ σὺ μὲν ἀκμὴν φιλοσοφεῖς.

(36) Καὶ δεὶ ἐπιδεικνυσθαι, usque ad παιδοτρί- βας inclusive in cod. Pass. non leguntur.

(37) Οὖς λέγω, τούς. In cod. et apud Combef. τούς δεεστ.

(38) Τούτοις. Ita cod. Reg. 1405, Montac., Morel. et Combef. In edit. τούτους. Mox, δὲ ἀν συμπράτ- της legimus cum cod. In edit. δὲ τὸ ἀν συμπράτης.

(39) Μνημονεύειρ οἶου. Cod. Reg. et Combef. delent οἶου, legunque μνημονεύοις.

(40) Σπουδὴν δοκιμάζειν. Cod. Par. σπουδῇ δοκι- μάζειν, studiorē eae exploremus. Mox legimus δοδα- σθάλους δεξιούς, et ita duo codil. Reg., Pass. et Com- bef. In edit. δεξιούς δεεστ.

(41) Alias CXVI. Scripta eodem anno.

(42) Καὶ αὐτόρ. Combef. καὶ αὐτός, et ipse exci- tem. Mox idem pro ἐπει δέ, legit ἐπειδή.

(43) ἔχει δεξιᾶς. Ita cod. et R. In edit. δεξιῶς.

(44) Καὶ κέντρων. Ita Montac. At Combef. κέν- τρου. In edit. κέντρων.

(45) Τὸν μυθικὸν τέττιγα. Cod. R. et Combef. Πυθικόν. In antiquis edit. Πυθικόν, sed falsa lectio, ait Montac., nec admittenda quam habet Bill. μυ- θικόν. Vera lectio, Πυθικόν, inquit Morel, ut ex initio propheticī Clementis Alexandrini colligit Montac., ex quo corrigit.

(46) Εὔνομῳ τῷ σῷ γενόμενος. Ita cod. R. et Combef. Ita etiam Montac. et Morel, qui ait: « Eu- nomium enim Locrensem intelligit Gregorius, cui similem contendit Nicobulum. » Ἐχομεὶ δὲ τοι καὶ ἄλλον διηγησασθαι μύθον, Εὔνομον τὸν Λοχρόν καὶ τέττιγα τὸν Πυθικόν. Hæc Clemens Alex.: *Possum quoque tibi alias narrare fabulam, Eunomum Locrensem et cicadam Pythicam.* De Eunomo et cicada, vide Erasmum in adagio Acanthia cicada. In edit. καὶ ἀντὶ τῆς φαγετοῦς νευρᾶς ἐν νόμῳ τῷ σῷ γενά- μνος, quod Bill.: *Ruptaque chorda, canticu tuo in- choato.*

gloriam **144** ex adolescente conquereris, maximo- A γιστα, οἱ μὴ πολλὰ σοῦ καὶ τῆς σῆς λογιστῶς que beneficio nos afficies, qui tibi tuæque eruditioni ἐμπροσθεν δημορεν.

CLXXVI. EIDEM.

Sibi succensentem compescit Eudoxium Gregorius, tpoique rursus tradit Nicobulum.

Quid tibi in nos accidisse dicemus, vir admirande? Quænam non scribendi causa? Non enim superbiam et contemptum objiciemus, nec desidiam, nec quod, quid scribas, non habeas. Neque enim tuum est his affectibus laborare. Nimur illud est, de iambis illis nobis succenses, quos ille male perdendus Valentinus expuit, idque te volente. Non enim hominis rhetoris ac facundi erat hominem ulcisci, qui prius iambos ejusmodi fundere minime dubitavit.

At, o Achilles, ingentem iracundiam doma,...
rursumque nobis bastam tuam, hoc est, stilum move: ne alioqui, cum exigua perpassus sis, in majora, hoc est, in episcopale ingenium impetum facere videaris. Equita, venare, ingredere arbitratu tuo, quantum quidem ad me attinet, nec quidquam jam scribemus, nec jocabimur. Ac de his satis, tanti amicitiam tuam facimus. Hactenus tecum jocati sumus. Quod autem non jam jocantium, sed serio agentium est, suavissimum filium nostrum Nicobulum rursum tibi tradimus. Ac velim eum a nobis accipias, ut a nobis; rhetoricum quidem opus patri, sophisticum autem nobis largitur. Non enim dubito, quin si volueris, negotium felicem cursum habiturum sit. Admirandis autem sophistis supercilium duntaxat relicturus es, illudque, ut de augendis facultatibus consili-
tentur.

145 CLXXVII. EIDEM.

Incerto licet in editis hæc epistola sit inscripta, eam tamen Eudoxio datam esse non dubium est. Tantam enim cum superioribus litteris ac sequentibus, quæ ad eum scriptæ sunt, affinitatem habet, ut illam non ad alium quam ad Eudoxium scriptam esse constare videatur. Si quis autem tres epistolæ quæ sequuntur, huic prævisse contendat, ob ea maxime verba: Ut habeas quæ contempsisti; ex quibus, cum hanc epistolam scripsit Gregorius, Eudoxium jam id fecisse videatur, ad quod eum Theologus his tribus litteris hortatur; si quis, inquam, contendat, non admodum refragabitur, modo vicissim concedat, hoc anno has omnes epistolæ scriptas esse. Alioqui importune Nicobuli mentio hic injecta fore, quem hoc anno tardius auditorem Eudoxii fuisse non putamus.

Quonam pacto virtus tua se habet? nunquid, quantum ad Deum attinet, progressum fecimus?

Πῶς σοι τὰ τῆς ἀρετῆς ἔχει; καὶ εἰ κατὰ Θεὸν τι D προεληλύθαμεν; οἱ παντες σοι μᾶλλον ἀρμόζειν (58)

(47) Alias CXVII. Scripta anno 383.

(48) Τὸ μὴ ἔχειν. Cod. et Combef. τοῦ μὴ ἔχειν.

(49) Μητροπολιτεῖς. Ita cod. Reg. B. 3, et Combef. In edit. ἡμῖν deest.

(50) Προσέπτυσ. Combef.: *Abunde ut exspueret, adfecit;* secundam enim, inquit, vox προσέπτυσε molitionem indicat, ad quam ipse Eudoxius priores viri iambos carpendo ipsum impulerit, et ideo σοῦ θέλοντος, cuius ratio subditur, οὐ γάρ ξν, etc., quod non interrogate lego cum Billio, sed asserite.

(51) Τις πρότερος. Ita cod. Reg. et Combef. In edit. τις πρότερος, qui prior.

(52) Ἐπισκοπικὸν τρόπον. Ita cod. Reg. et R. Montac. ac Morel. In edit. ἐπισκοπικὸν θρόνον, quod Bill.: *In episcopale sollem.* At Combef.: *In episcopi mores et animum,* quasi in eam rem Gregorius jo-
cando aliquid intulerit.

(53) Η μὲν οὖν παιδιά. Ita cod. In edit. παιδεία. Μοι τοσαύτη καὶ ἐπὶ τοσοῦτον delet Combef.

(54) Λιαν σπουδαζόντων. Montac. φιλίαν σπουδαζόντων. Morel. λιαν σπουδαζόντων, magnopere incitantium.

(55) Ἐγχειρίζομέν σοι. Montac. et Morel. ἐγχειρίζομαι σοι.

(56) Ρητορικὸν δρότον. Ita cod. Reg. B. 3, Montac., Morel. ac Combef. Hortalitur Gregorius, ait Combef., ut sophistica posita vanitate, ad Christianam philosophiam transeat, ut et clarius epist. sequente. In edit. ρήτορικὸν Ερίον, quod Bill.: *Rhetoricam τενιαμ.*

(57) Alias CXIX. Scripta eodem anno.

(58) Σοι μᾶλλον ἀρμόζειν. Ita cod. 1405, et alii perimuli; sic et Combef. In edit. οἱ μᾶλλον ἀρμόζειν. Pro οἱ μᾶλλον ἀρμόζειν Bill. proponit

POZ. ΤΩ ΑΥΤΩ (47).

Τι φῶμεν πεπονθέναι σε πρὸς ἡμᾶς, ὡς θαυμάσιε; τις ἡ τοῦ μὴ γράφειν αἰτία; οὔτε ὑπεροφίαν ἐγκαλέσομεν, οὔτε ἀργίαν, οὔτε τὸ μὴ ἔχειν (48) δὲ τι γράφεις. Οὐ πρὸς σοῦ τὸ ταῦτα παθεῖν. Ἡπού τῶν ιάμβων μητρικαῖς (49), ὡς ὁ κακῶς ἀπαλούμενος θαλεντίνος προσέπτυσε (50), καὶ ταῦτα σοῦ θέλοντος. Οὐ γάρ ξν ρήτορος ἀνδρὸς καὶ δεινοῦ ἀνδρὸς ἐπαρμόνισθαι, δόπτε τις πρότερον (51) λαμπτούσειν τοιαῦτα κατετόλμησεν.

'Αλλ', Αχιλλεῦ, δάμασον θυμῷρ μέταν,...

καὶ κίνησον αὐθίς ἡμῖν τὴν γραψίδα, τὴν σὴν μελλαν· μὴ δέξῃς, μικρὸ πεπονθώς, ἀπαντάν εἰς μειζόν, τὸν ἐπισκοπικὸν τρόπον (52). Ἰππεύε, θήρα, βάδιζε ὡς ἀν τὸ θέλητος, ἐμοῦ γε εἰνεκα, οὔτε τι γράψομεν ἔτι, οὔτε προσπατέομεν. Καὶ ταῦτα ίκανῶς, τοσούτου τιμώμεθα τὴν σὴν φιλίαν. Ή μὲν οὖν παιδιά (53) ποσαύτη, καὶ ἐπὶ τοσοῦτον. Ο δὲ οὐκέτι παιζόντων ἔστιν, ἀλλὰ καὶ λιαν σπουδαζόντων (54), τὸν γλυκύτατον υἱὸν ἡμῶν Νικόδουλον, αὐθίς ἐγχειρίζομέν σοι (55). Καὶ δέχοις παρ' ἡμῶν τοῦτον, ὡς παρ' ἡμῶν, τὸ μὲν ρήτορικὸν Ἑργον (56) τῷ πατρὶ χαριούμενος, τὸ δὲ σοφιστικὸν ἡμῖν. Οίδα γάρ έτι θελήσαντί σοι τὸ πρᾶγμα ἐπίδρομον. Τοῖς δὲ θαυμασίοις σοφισταῖς τὴν ὄφρυν μόνον ἀφῆσεις, καὶ τὰ περὶ τοῦ πλεονος μάχεσθαι.

POZ. ΤΩ ΑΥΤΩ (57).

Πῶς σοι τὰ τῆς ἀρετῆς ἔχει; καὶ εἰ κατὰ Θεὸν τι D προεληλύθαμεν; οἱ παντες σοι μᾶλλον ἀρμόζειν (58)

Quæ autem est hæc naturæ aptitudo? Ut quidem A ipse te spectando animadvertis, primum vitæ et morum tranquillitas atque simplicitas, animusque ad has vitæ fraudes et imposturas parum appositus et idoneus. Tum quia præstanti es animi indole, ridenterque alta, et erecta, atque ad contemplationem levi et expedita. Huc accedit adversæ cura valetudinis, et corporis infirmitas: nam hoc quoque non leve ad philosophiam pondus habere Platoni visum est. Quin etiam es ætate, ut jam animi perturbationes inflectantur. Nec vero paupertate tam frangimibi videris, quam gloriari. Jam quod erubescere scis, in eo non rhetorum morem referas. Sed neque scelestæ tibi lingua est, nec malus effectus es, nec circumforaneus es, nec denique, ut rem paucis complectar, quidquam eorum babes, quibus B forensem hominem Democritus singit atque instruit, vir scilicet popularis gubernationis perilia Aristophane potior. Verum cum rhetor voceris, quidvis tamen potius, quam quoad mores attinet, inter rhetores censeris. Quocirca noli id philosophiae, quod jam accepisti, projicere, nec secundas potius in secundis rebus, quam primas in maximis habeas. Atque ut etiam primas eloquentias tibi denuo, ne sustineas inter graculos excellere, cum aquila esse possis.

147 Quousque ob res parvas humique reptantes inflamur, atque inter adolescentulos et fabulas ludimus, et a plausibus in altum attollimus? Mignremus hinc, viri efficiamur, somnia projiciamus, umbras prætereamus, aliis vitæ oblectamenta, plusque doloris quam voluptatis habentia, relinquamus. Alios occupatos teneant, jacent, ludificantur invidia, et tempus, et fortuna. Quod scilicet rerum humanarum inconstantiam appellant, valeant throni, principatus, opes, splendores, elationes, casus, vilis hæc et despabilis gloriola,

(72) Ο τρόπος καὶ τὸ. Ita cod. Reg. et Combes. In edit. ὁ τρόπος ἐστι καὶ τὸ.

(73) Ἡ νοσοκομία. Bill.: *Adversa valetudo.*

(74) Δοκεῖ τῷ Πλάτωνi. Ita Montac. et Combes. In edit. τῷ Πλάτωνi, *Platoni visum est*; ac proinde, ait Bill., Academiam insalubrem Atticæ locum elegisse dicitur, ut nimis bonus corporis habitus, tanquam nimia vitis luxurie amputaretur. Vide Ficinum in ejus Vitâ.

(75) Τὰ πῦρη κατέσθαι. Combes.: *Ut jam perturbationes atque vitia satiscant et concidant.* Mox, pro κάπτεσθαι, morderi, reddit Bill. κάπτεσθαι, *frangi*; sicutque legendum proponunt Montac. et Combes.

(76) Οὐδὲ γέγονας κακός. Ita cod. 2022, ac Combes. Alias κακῶς, nec malā indolis homo es; vel, male natu es. Bill.: *Nec male factus es.* In edit. οὐδὲ γέγονας κακῶς, at forte legendum οὐδὲ γέγονας κακῶς, neque clamas impudenter, more scilicet quoruindam philosophorum.

(77) Δημόκριτος ὁ κροτάτωρ εἰς δημαρχιῶν Ἀριστοφάρον. Ita cod. R. ac Combes. Huic lectio[n]i favel quod de Democrito scribit Suidas: ἡρξε δὲ ἐν Ἀθήναις, διὰ τὴν ἑαυτοῦ σοφίαν τιμηθεῖς, præfuit et Ἀβderitarum reipublicæ: qui honor propter ipsius sapientiam habitus fuit. Qui etiam respuit Athenas, cognominatus fuit sapientia, et clarissimum inter philosophos nomen obtinuit: eum itaque merito Aristophani comicò anteponit

'Αλλὰ τις ἐπιτριβεῖται; ως γοῦν ἐμοὶ θεωρήσαντι κατεφάνη, πρῶτον μὲν ὁ τρόπος καὶ τὸ (72) τοῦ ξύους γαληνόν τε καὶ ἀτεχνον, καὶ πρὸς τὰς τοῦ βίου στροφὰς ταύτας ἀνεπιτίθειον. Ἐπειτα τὸ τῆς ψυχῆς εὐφυὲς καὶ ὑψηλον, καὶ πρὸς θεωρίαν εὐκλιντον. Τρίτον ἡ νοσοκομία (73), καὶ τὸ τοῦ σώματος ἀσθενές· ἐπειδὴ καὶ τούτο οὐ μικρὸν εἰς φιλοσοφίαν εἶναι δοκεῖ τῷ Πλάτωνi (74). Καὶ μήν καὶ τίτικας εἴτε ἔχεις, ως ἡδη τὰ πάθη κλίνεσθαι (75). Καὶ τῇ πεντακούντῃ κάμπτεσθαι μοι δοκεῖς μᾶλλον τὴν καλλωπίζεσθαι. Τό τε αἰσχύνεσθαι εἰλέναι, οὐ κατὰ φήτορας. 'Αλλὰ οὐδὲ φωνὴ μιαρά σοι, οὐδὲ γέγονας κακός (76), οὐδὲ ἀγροτας εἰ, οὐδὲ τι τῶν τοιούτων ἔχεις, ίν' εἰπω συντόμως, οἵς πλάττει τὸν ἀγοραῖον Δημόκριτος ὁ κρείττων εἰς δημαρχιῶν Ἀριστοφάρον (77). 'Αλλὰ φήτωρ καλούμενος, πάντα πρότερον τὴν κατὰ τὸ ξύος τελεῖς εἰς φήτορας (78). Μή τοι νῦν θελήσῃς πράσσεις τῆς φιλοσοφίας δοσον προειληφας, μῆδη τὰ δεύτερα ἔχης (79) ἐν τοῖς δευτέροις μᾶλλον τὴν πρώτην ἐν τοῖς μεγίστοις. Εἰ δὲ καὶ τὰ πρώτα τῶν ἐνταῦθα δοίημεν, μή ἀνάσχη ἀριστεύειν ἐν κολοιοῖς (80), δεῖτος εἶναι δυνάμενος.

Μέχρι τίνος φυσώμεθα τοῖς μικροῖς καὶ χαμαὶ ἔρχομένοις, καὶ πάλιομεν ἐν μειρακίσκοις καὶ πλάσμασι, καὶ υπὸ τῶν κρότων αἰρόμεθα; Μεταβῶμεν ἐντεῦθεν, ἄνδρες γενώμεθα, φίψωμεν τὰ δινεράτα, παραδράμωμεν τὰς σκιάς, ἀλλοις παρῶμεν τὰ τερπνὰ τοῦ βίου, καὶ πλέον δύνητρά. "Αλλοις πραγματεύεται (81), καὶ μεταρρίπτεται, καὶ παίζεται, φθόνος, καὶ χρόνος, καὶ τύχη. "Ο δή φασι τῶν ἀνθρώπινων τὸ ἀστατον καὶ ἀνώμαλον (82), ἐρρέτωσαν θρόνοι, δυναστεῖαι, πλοῦτοι, λαμπρότητες, ἐπάρματα, πτώματα, τὸ εὐτελὲς τοῦτο δοξάριον καὶ ἀπόπτυστον, φ-

Gregorius. In edit. οἵς πλάττει τὸν ἀγοραῖον Δημόκριτον εἰς δημαρχιῶν Ἀριστοφάνης, quod Bill.: *Quibus Aristophanes forensem illum Democritum ad popularem gubernationem singit atque inservit.*

(78) Τελεῖς εἰς φήτορας. Rhetores enim antiqui obtrectationis et maledicentiae vitio magna ex parte laborabant. Hæc Bill.

(79) Τὰ δεύτερα ἔχης. Cod. Par. et Combes. Εχειν.

(80) Ἀριστεύειν ἐν κολοιοῖς. Hoc proverbio admonemur, ait Bill., præstare inter optimos et præstantissimos viros qualecumque locum tenere quam primum inter perditos et profligatos: contra quam de Cæsare legitur, qui in parvo quodam et ignobili oppido prius esse malabat, quam Romiæ secundus. Sed profecto ut olim Crotoniarum postremus reliquorum Græcorum primus esse dicebatur, ita qui vel extremum inter veros Christianos tenet locum, etiam optimum gentili, vel eo qui inter homines mundo addictos probatissime vivit, præstantior censendus est.

(81) Άλλοις πραγματεύεται. Cod. Par. et B. 3, ἀλλοις πεττεύεται καὶ μεταρρίπτεται φθόνος, Alios ludificantur et jacent invidia, etc.

(82) Ο δή φασι τῶν ἀνθρωπίων τὸ ἀστατον καὶ ἀνώμαλον. Quæ sequentibus aplius jungi credimus, hæc verba Bill. refert ad ea quæ præcedunt, redditque: *Et fortuna, sic enim rerum humanarum inconstantiam appellant.*

ιμάλλον ἀδοξήσει τις αἰρόμενος (83), ἡ γελώμενος τὰς τῆς μεγάλης ταύτης σκηνῆς παίγνιά τε καὶ θεατρούματα. Πημεῖς δὲ τοῦ λόγου περιδρᾶξμεν, καὶ Θεὸν ἀντὶ πάντων ἔχειν ἐλύμεθα, τὸ μόνον διαρχές ἀγαθὸν καὶ ἡμέτερον· ἵν' ἡμῖν καὶ τὸ ἐνταῦθα εὐδοκιμεῖν γένηται, τοῖς ἐτι μικροῖς (84), καὶ τοῦτο ζητοῦσιν, ἡ τὸ ἔκειθεν πάντως· ἐπειδὴ τῆς ἀρετῆς ἔθλον, Θεὸν γενέσθαι (85), καὶ τῷ καθαροτάτῳ φωτὶ καταστράπτεοθαι, τῷ ἐν τῇ τρισσῇ μονάδι (86) θεωρουμένῳ, ἡς νῦν μετρίως ἔχομεν τὰς αὐγάς. Πρὸς ταῦτα ίθι (87), πρόβανε, πτεροῦ τῇ διανοίᾳ, λαβοῦ τῆς αἰώνιου ζωῆς, μηδαμού στῆς τῶν ἑλπίδων, ἔως οὗ (88) Ελθής ἐπὶ τὸ ἄκρον ἐφετὸν καὶ μακάριον· καὶ ἡμᾶς ἐπαινέσεις, εὖ οἴδα, νῦν μὲν ὅλιγα, μικρῷ δὲ ὑπερον αὐθονώτερα, ἐπειδὸν ἴδιῃς σεαυτὸν ἐν οἷς ὑπισχνούμεθα, καὶ μὴ κενὴν μακαρίαν ταῦτα εὑρίσκης (89), μηδὲ διανοίας ἀναπλασμούς, ἀλλὰ πραγμάτων ἀληθείαν.

τε ipsum conspexeris, ac non inanem felicitatem, nec mentis figmenta, sed rerum veritatem hæc esse inveneris.

ΡΟΘ. Τῷ ΑΥΤῷ (90).

In epistola 179 sic ab abrupto incipit Gregorius: Quid ais? num te his verbis permovemus, et docendi munus depones? Quæ verba apertius non possunt superiorem referre ac designare epistolam. Jam permotum Eodoxium, ut Deum arctissime complectatur persurget Gregorius.

Τί φῆς; πειθομέν σε τοὺς λόγους τούτοις, καὶ μεταθῆση (91) τὴν παίδευσιν, καὶ μεθ' ἡμῶν ταχθῆσσιν ποτὲ κατὰ σὲ, νῦν δὲ, εἰ δίδως εἰπεῖν, ὑπὲρ σὲ; Υἱὸς δὲ σοῦ κατεπάθειν μακρότερα; μηδαμῶς, ὡς θαυμάσιε, μὴ τοῦτ' ἀναμεινῆς. Αἰσχρὸν γάρ τὸ πλεόν ἔχοντα, τὸ πάντα ἐλλείπειν. Εἰ γάρ ἡ ἀρχὴ (92) τὸ Καὶ ήμισυ τοῦ παντὸς γίνεται, τοῦ ἡμίσεως τὸ πλέον τι ἀλλο γε, ἡ τὸ πᾶν; Εἰ μὲν οὖν ἐρχοῦντες ἡμεῖς εἰς παρατίνειν, ἔχει ταῦτα καλῶς, καὶ μηδὲν πλέον ἐπιζητεῖσθα. Εἰ δὲ δεῖ σοι καὶ κρείσσονος συμβούλου, μετὰ βουλῆς μὲν οἰνοποτεῖν Σολομών σοι παραχεινέται (93), ἵνα μὴ τῇ τοῦ βίου μέθῃ καὶ διηγή περιτραπῆς. Ἔγὼ δέ τι φημι μικρὸν τῆς συμβουλῆς παρατρέψας. Μετὰ Θεοῦ βουλεύου, καὶ οὐ διαμαρτήσεις τοῦ δέοντος.

ιστοι ονοματοῦ immutato, hoc dico: Cum Deo consilium cape, et ab officio mihi aberrabis.

* Eccli. xxxi, 32.

(83) Τις αἰρόμενος. Montac. et Morel. αἰροῦ-
μενος. Hunc locum vertit Bill.: Ex eis plus dedecoris quispiam capiat, si animo efferratur quam si irrideatur, ac denique magne huius scena ludicra, nugasque theatrica. Etenim τὰ παίγνια regi potest, vel a participio γελώμενος, pro γελῶν, vel a verbo ἔρθετωσαν, ut oīnīa inter ἀπόπτωσον εἰ τὰ τῆς μεγάλης... legantur παρενθετικῶς, participio γελωμένος passive sumpto.

(84) Τοῖς ἐτι μικροῖς. Ex coelesti philosophia, inquit, hoc assequeris, ut et in hac vita clarum et celebre sit nomen tuum (siquidem nondum eo proiectus sis ut humanam gloriam spernas), et in futuro κανό splendidum et illustre.

(85) Θεὸν γενέσθαι. Montac. et Morel. πλησίον Θεοῦ γενέσθαι. Deo proximum fieri.

(86) Τῷ ἐτῇ τρισσῇ μονάδι. Bill.: Quod in triplici unitate. Sed vox triplici durior nimium, nec probata theologis.

A ex qua plus capiat dedecoris quispiam, si eam reportet atque superbiat, quam si irrideat magna hujus scena ludicra, nugasque theatrica. Nos Verbum complectamur, ac pro omnibus rebus Deum habere optemus, solum, inquam, perenias illud bonum et nostrum. Ita fiet, ut hic quoque splendorem assequamur, quandiu nimirum parvo adhuc animo sumus, idque appetimus, aut certe in futuro ævo; quandoquidem virtutis præmium est, Deum fieri, ac purissimo illo lumine irradiari, quod in trina unitate consideratur, cuius nunc radiis leviter tantum perstringimur. Ad hæc contende, progredere, animo volita, vitam æternam arripe, nusquam spes tuas siste, quounque ad illud summe expetendum et beatum bonum perveneris. Ac nos, mihi ercede, laudabis, nunc quidem parcias, paulo post autem uberior et copiosius, nempe cum in eo rerum statu, quem tibi pollice-

B

CLXXIX. EIDEM.

Quid ais? num te his verbis permovemus, et docendi munus depones, atque ad nos, qui quondam tui similes eramus, nunc autem, si per te ita loqui liceat, te superiores sumus, te aggregabis? An tu longiori 148 oratione demulcendas es? Ne, quæso, mirifice vir, ne id exspectes. Turpe enim est, eum qui ampliorem habeat partem, totum non adipisci. Nam si principium totius rei dimidium est, quod dimidium excedit, quid aliud, quam totum esse queat? Ac si quidem consilio nostro contentus es, præclare res habet, nec quidquam preterea requiratur. Sin autem tibi præstantiore monitore opus est, illud quidem monet Salomon¹⁴, ut cuni consilio vinum bibas, ne mundi hujus temulentia et vertigine agaris. Ego autem consilio isto nonnulli immutato, hoc dico: Cum Deo consilium cape, et ab officio mihi aberrabis.

(87) Πρὸς ταῦτα ίθι. Sic enim legendum, ait Bill., ut in Frob., non ισθε, ut in Flervag et in quibusdam edit. Mox, πτεροῦ τῇ διανοίᾳ. Ita cod. Par. et Combef. In edit. πτερὸν τῇ διανοίᾳ. Montac. et Morel. πτεροῦ τῇ διανοίᾳ.

(88) Εὖς οὖ. Ia cod. 2022. In edit. οὐ deest.

(89) Ταῦτα εὑρίσκης. Cod. Reg. εὑρίσκοις.

(90) Alias CXX Scripta eodem anno.

(91) Καὶ μεταθῆση. Bill.: Et eruditioem comittabis. Montac. et Morel. Ίνα μεταθῆση.

(92) Εἰ γάρ ἡ ἀρχὴ. Ita tres codd. Reg., sicutque legendum proponit Bill. In edit. ἡ γάρ ἀρχὴ, deest εἰ. Sic Horat., I Epist. II, 40:

Dimidium facti, qui cœpit, habet.

(93) Παραχεινέται. Plures codd. et Combef. διαχεινέται. Mox, τοῦ βίου. Sic Par. et tres Regg. Edit. nonnulli τοῦ οἴνου.

CLXXX. EIDEM.

Respondisse videtur Eudoxius, sidi nondum omnino persuasum, ut se totum ad philosophiam sanctiorum conferret, animo tamen jam philosophari. Etenim rescribens Gregorius, animique propositum istu laudans, adjicit: etiamsi nondum philosophiam profitearis; eumque ad majora miro artificio promovere conatur.

Egregio quidem, fili, satus es patre, ut de te audio. Tantum attolle te, prospere incede, et regna^{**}: nosque laudes tuas prædicabimus, etiam si nondum philosophiam profitearis. Neque enim ad ea quæ dicas, magis animum adjicimus, quam ad ea quæ facis: quandoquidem hoc quoque ipsum, philosophiam non profiteri, valde philosophicum est. Quod de oratore Lysia censor Dionysius ait, nempe hoc ipsum quod artificio careat, summi artificii esse.

CLXXXI. SATURNINO.

Hac epistola Eudoxium Gregorius commendat Saturnino, qui hoc anno consulatum initit. Quod vel primis litterarum verbis significatur: Etsi imperii fastigium aditum omnem intercludit. Opportuniori loco colloqui hæc litteræ non poterunt.

Etsi imperii fastigium aditum omnem intercludit, at benigna tamen et facilis est amicitia, qua factum est, ut hanc precationem tibi offere non dubitarim. Ad omnia tua erga me beneficia hunc cumulum adde. Doctissimum ac disertissimum filium nostrum Eudoxium, virum et vita et doctrina virtute tua dignum, velim libenter videas; ac si qua in re probitatis tuae ope indiguerit, praesidio tuo digneris. Nos autem preces tibi reprehendimus: quam unam gratiam, iis, qui bene de nobis merentur, referre possumus.

149 CLXXXII. GREGORIO NYSSENO.

Non semel obseruavimus, Gregorium, postquam Constantinopoli in patriam reversus sit, nulli labore percise, ut Nazianzenæ Ecclesie episcopus praeficeretur. Precibus tandem, supplicationibus et clamoribus, volti compos factus est; et Eulalius, Gregorii consobrinus, vir venerabilis, Nazianzi episcopus creatus est, exente anno 382 vel 383 ineunte. Verum invidiae mortibus iterum putuit Gregorius. Nazianzenam Ecclesiam, ut pole parvam ab eo despici, prius adversari objiciebat. Postquam autem Eulalius consecratus fuit, eum, invito ac repugnante Gregorio, consecratum et praesectum suisse Ecclesia Nazianzenæ, tantumque non expulsum Theologum predicabant. Hanc calumniam repellit Gregorius in epistola qua sequitur, et narrat quomodo rogalu suo Eulalius creatus sit episcopus.

Hei mihi, quia incolatus meus prolongatus est^{**}; et quod malorum caput est, bellis et seditionibus res nostræ flagrant, nec pacem, quam a sanctis Patribus accepimus, servavimus. Hanc non dubito, quin ipse restituas, in Spiritu illius virtute, qui, et te, et omnia tua regit ac moderatur. De nobis autem, ne quisquam, obsecro, falsos sermones jactet, nec de dominis episcopis, tanquam videlicet invitis nobis ac repugnantibus episcopum alium

^{**} Psal. XLIV, 5. ^{**} Psal. CXIX, 5.

(94) Alias CXXI. Scripta eodem tempore.

(95) Πατρὸς μέρ. Ita codd. tres Regg. In edit. μὲν deest.

(96) Εὐφημήσομεν. Codd. quatuor Regg. et Montac. εὐθυμήσομεν, bono lœtoque animo erimus.

(97) Κριτικός. Cod. Reg., Montac. et Morel. Kritikos. Ut sunt enim, ait Combes, Dionysii plures, sic sere omnes ex patria distincti.

(98) Ατεχνος. Ejus simplicitas valde artificiosa.

(99) Alias LXXXII. Scripta anno 383. — Σατούρνιφ. Cod. Pass. et Combes. Σατούρνιψ. Mon-

πατρὸς μὲν (95) εἰς ἀγαθοῦ, φίλον τέχος, οἷα πυνθάνομαι περὶ αὐτοῦ. Μόνον ἐπαίρου, καὶ κατευδοῦ, καὶ βασίλευε· καὶ ἡμεῖς εὐφημήσομεν (96), καὶ μή πω τὴν φιλοσοφίαν ὅμολογῆς. Οὐ γάρ οἶς λέγεις προσέχομεν μᾶλλον, ή οἶς ποιεῖς· ἐπειδὴ καὶ αὐτὸ τὸ μή ὅμολογεν τὴν φιλοσοφίαν, σφόδρα φιλόσοφον. "Ο περὶ τοῦ Λυσίου τοῦ φήτορός φησιν δικριτικός (97) Διονύσιος, οἵτι τὸ ἀτεχνον (98) αὐτοῦ λίαν ἔτεχνον ἔγειν.

ΠΙΓΑ. ΣΑΤΟΥΡΝΙΝΩ (99).

Εἰ καὶ τὸ τῆς ἀρχῆς (1) ὄντος ἀπέρσιτον, ἀλλὰ φιλάνθρωπον τὴν φιλία, δι' ἣν ἐθαρρήσαμεν ταύτην στι προσαγαγεῖν τὴν παράληπσιν. Πάσιν οὖς εὖ πεποιηκας ἡμῖν (2), καὶ γοῦτο πράσθες· τὸν λογιώτατον νιδὸν ἡμῶν Εὐδέξιον, ἐνδρα καὶ βίω καὶ λόγῳ τῆς σῆς ἀρετῆς ἀξιον, καὶ τ' ἀλλα ἡδέως ἰδεῖν καταξίωσιν, καὶ τῆς (3) παρὰ σοῦ προστασίας ἀξιώσαι, περὶ ὃν ἀν δίηται τῆς σῆς καλοκαγαθίας. Ἡμεῖς δὲ ἀντιδώσομεν τὰς εὐχὰς, ώ μόνῳ δυνατὸν ἡμῖν τοὺς εὐεργέτας ἀμείβεσθαι.

ΠΙΓΒ. ΓΡΗΓΟΡΙΩ ΝΥΣΣΗΣ (4).

Οἴμοι δτι η παροικα μου ἐμακρύνθη· καὶ, τὸ κεφάλαιον τῶν κακῶν, ἐν πολέμῳ καὶ σάσει τὰ ἡμέτερα, καὶ ἣν παρελάθομεν παρὰ τῶν ἀγίων Πατέρων εἰρήνην, οὐκ ἐτηρήσαμεν. Ταύτην μὲν οὖν οἰδ' οἵτι αὐτὸς ἀποκαταστήσεις (5), ἐν τῇ δυνάμει τοῦ σέ τε καὶ τὰ σὰ φέροντος Πνεύματος. Ἡμῶν δὲ μηδεὶς καταψεύσθω, παρακαλῶ, μηδὲ τῶν κυρίων τῶν ἐπισκόπων, δτι ἀκόντων ἡμῶν, ἀλλον ἐπεκήρυξαν τὴν ἡμῖν ἐπίσκοπον. Οὐ γάρ τοσοῦτον αὐτοῖς ἀπερρίγ-

ιας. et Morel. Σατούρνινο στρατηλάτη. Saturnino magistro militiæ. Cod. Reg., Σατούρνιψ στρατηλάτη.

(1) Τὸ τῆς ἀρχῆς. Cod. Reg., Montac. et Morel. τὸ τῆς ἀρετῆς, virtutis fastigium.

(2) Ήμίρ. Ita cod. 1405. In edit. ἡμᾶς.

(3) Καὶ τῆς. Ita cod. Reg. τῆς deest in edit. Mox. σοῦ. Ita Pass. et alii cod. In edit. σεαυτοῦ.

(4) Alias XLII. Scripta anno 383.

(5) Ἀποκαταστήσεις. Ita cod. Reg. et Pas. In edit. ἀποκαταστήσαις.

μεθα, οὐδὲ οὐτως ἔχουσι περδ; τιμᾶς ἀπεχθῶς. Ἀλλὰ τολλὰ δεηθεὶς διὰ τὴν ἐμαυτοῦ νέκρωσιν, καὶ ἄμα τὸ βάρος φοβηθεὶς τῆς Ἐκκλησίας ἀμελουμάνης, ταύτην τε ἡσήσα παρ' αὐτῶν χάριν, οὔτε κανόνιν ἐναντιουμένην, καὶ τιμᾶς ἀναψύχουσαν, διδῆγαι τῇ Ἐκκλησίᾳ ποιημένα, διὰ καὶ δέδοται ταῖς σαῖς ὁγχαῖς, ἀξίος τῆς ὑμετέρας θεοσεβείας· διὸ καὶ εἰς χεῖράς σου τίθημι (6), τὸν αἰδεσιμώτατον Εὐλάλιον, τὸν θεοφιλέστατον ἐπίσκοπον (7), οὐ καὶ ταῖς χρονίαις ἐπιστόπου (8) ἀλλον χειροτονεῖν, ἵστω μηδὲ ἐνταῦθα χρατῶν (9) ἡμῶν. Πάτετο γάρ δῆλον, διὰ τοῦ Ναζιανένού, Σασίμων δὲ προεβλήθημεν, εἰ καὶ περδὲ ὅλον αἰδος τοῦ πετρὸς, καὶ τῶν ἱκετευσάντων, ὃς ἔνοι τὴν προστασίαν κατεδέξαμεθα.

me non Nazianzi, sed Sasimorum antisitem creatum suisso, eorum, qui supplices hoc a me contenderunt, ad breve tempus præfecturam quasi hospites suscipimus.

ΠΡΓ. ΘΕΟΔΩΡΩ ΕΠΙΣΚΟΠῷ (10).

Quamvis per calumniam Eulalium invitis episcopis præfectum suisse Ecclesie Nazianzenæ prædicarent Gregorii adversarii, ordinationi tamen Eulalii Helladius Cæsariensis episcopus obstituisse, violatosque canones videtur objecisse; sed diversa ratione; nempe quod Ecclesiam apud quam ordinatus fuerat, deseruerat. Male huic famæ increbrescentis admonitus Gregorius a Theodoro, quisquis ille sit, sive alterius provinciæ episcopus, seu Tyanensis, ut habent editi, hanc ad eum epistolam scripsit, in qua multiplici calumniarum generi occurrit; multipli, inquam; neque enim unam tantum, sed omnes et singulas depellit. Præterea Bosporum defendit.

"Ἐσχε τι παρ' ἡμῖν δὲ φύνος; διὸ οὐδὲτε βραδίως δέσφυγεν. Ἰδοὺ καὶ Καππαδόκαι στασιάζομεν (11), δι' οὗτως εἴπω· τὸ μὴ πρότερον ἀκουούσθεν, μηδὲ πιστευθὲν κακὸν, διπέτεις μὴ καυχήσοται πάσσος σάρξ ἐπόπιον τοῦ Θεοῦ· ἀλλ' εἰδὼμεν, διπάντες διητές διηδρωπιαν, καὶ μὴ (12) προχειρώς ἐπέρων (13) κατατινῶσκωμεν. Ἀλλ' ἐμοὶ τι κέρδος καὶ παρὰ τῆς συμφορᾶς (εἰ δεὶς παραδέξως εἰπεῖν), καὶ διπέτω (14) φέδος ἐξ ἀκανθῶν, ὡς ἡ παριμία, συλλέγομεν. Ἐγὼ γοῦν οὕτω πρότερον οὔτε κατ' δύνιν συνεπειχηκῶς τῇ σῇ εὐλαβείᾳ, οὔτε διὰ γραμμάτων ὡμιληκας, ἀλλὰ τῇ περὶ σοῦ φήμῃ μόνη καταυγαζόμενος, νῦν εἰς ἀνάγκην (15) ἤλθον τῆς διὰ τῶν γραμμάτων

A nobis sufficerint. Non enim usque adeo illis contempti sunt, nec adeo infestum eos nostri odium tenet. Quia potius eos inultum diuque oblectatus propter effictum et emortum corpus, simul etiam quod negligens Ecclesiam onus pertinuerim, hec ab illis gratiam postulavi, nec ecclesiasticis legibus adversantem, et nos recrearem, ut is Ecclesie pastor daretur, qui etiam precibus tuis datus est, pietate vestra dignus; quem tibi quoque in manus trado, maxime venerabilem dico Eulalium, religiosissimum episcopum cuius ultimam manib[us] immori mibi contingat. Quod si quis est, qui potest, episcopo vivente, alium institui non debere, is sciatis, se ne hac quidem in parte nobis causa superiorum esse. Inter omnes enim constat,

150 CLXXXIII. THEODORO EPISCOPO.

Habuit quiddam et apud nos livor, quem non facile potuit ullus effugere. Ecce etiam seditione Cappadoces laboramus, ut ita dicam; quod non prius auditum est, neque creditum malum; ut non glorietur omnis caro coram Deo": sed videamus, ut, omnes cum simus homines, non facile alios increpemus. At mihi aliiquid est lucri, et a calamitate (si fas est contra vulgi opinionem loqui), profecto et ex spinis, sicut proverbium habet, rosas collegimus. Ego igitur nequaquam presentia tua pietatis antea usus, neque te litteris allocutus: sed tua solum fama et opinione illustratus, nunc in necessitatē veni te per litteras

* I Cor. i. 29.

(6) Εἰς χεῖράς σου τίθημι. Montac., Morel. et Γαμβέ. παρατίθημι, quem apud te quoque in manus depono.

(7) Θεοφιλέστατορ ἐκπισκόπος. Ita cod. Montac., Morel. et Combef. In edit. Θεοφιλῆ ἐπίσκοπον, quae verba Bill. non reddidit.

(8) Μή χρῆγαι τῶντος ἐκπισκόπου. Montac. et Morel. διὰ μὴ χρή διητος ἐπισκόπου. Combefisio διητος magis placet quam ζῶντος. Potest enim, inquit, et vivere qui episcopus fuit, et episcopus non esse, quia gradu motus sit, vel alia occasione.

(9) Ἰστον μηδὲ ἐνταῦθα χρατῶν. In edit. Ιστω μηδὲ ταῦτα χρατῶν ἡμῶν. In Froben., ait Bill., eodem modo legitur, nisi quod pro χρατῶν est χρατεῖ. Hic autem locus restituendus est ex vetustissimo Reginæ codice, apud quem in margine cuiusdam orationis finem hujus epistolæ citatum reperi atque haec verba ita habere, Ιστω μηδὲ ἐνταῦθα χρατῶν ἡμῶν. Itaque nos eo sensu vertimus, et quidem communissimo. Nobis eamdem lectionem exhibent codi. Reg. et Pass., sic et volunt Morel. et Combef. At Montac. μηδὲ ἐνταῦθα χρατεῖν ἡμῶν. Mox Montac. et Morel. ἀλλὰ Σασίμων.

PATROL. Gr. XXXVII.

(10) Alias CCXXV. Scripta eodem tempore. — Θεοδώρῳ ἐπισκόπῳ. Cod. et Combef., sicut edii. addunt Θαύάνων, et Reg. Θαύάνεων. Vide Tillen. in Vita Greg. not. 58, ubi probat perperam hanc epistolam Theodoro Tyanensi episcopo inscriptam suisse.

(11) Στασιάζομεν. Ita cod. Reg. et Combef. In edit. Ιστασιάζομεν, quod Morel.: Seditionem suscitavimus.

(12) Καὶ μὴ. Legendum Morel. proponit ως καὶ μὴ, sic edit. ad marginem.

(13) Ἐτέρων. Ita cod. Reg., Montac., Morel. ac Combef. In edit. ἐτέρους.

(14) (Εἰ δεὶς παραδέξως εἰπεῖν), καὶ διπέτω, etc. Sic legit et interpungit Montac., nec Morel. improbat. In edit., absque parenthesi. Quoad proverbium de quo Gregorius, illud Morel. refert, Ann. Marcell. xvi, ex antiqui poetæ disticho :

'Ως ἀρ' ἐχρόκοδας καὶ ἀρὰ τρηχεῖαν διωρεύειν
Φύονται μαλακῶν ἀρθεα λευκοτῶν.'

Ut inter verpes et simil aspera cum ononi

Gignuntur mollium flores violarum.

(15) Νῦν εἰς ἀράτην. Ita eodd. et Combef. In edit. νῦν καὶ εἰς ἀνάγκην.

alloquendi; et gratia multa ei, qui hoc largitus est. Scribere autem de hoc aliis episcopis, de quibus scripsisti, jam non est tempus, ideoque omittam. Simul etiam et infirmitas nos pigiores in eam rem efficit: quae autem tibi scribimus, et illis per te scribimus. Desinat persecutari quae circa nos sunt, dominus meus et Dei amator Helladius episcopus. Neque enim spirituali, sed contentioso haec querit ambitu, neque ob tenacem canorum disciplinam, sed ut iram expletat, sicut est ex tempore manifestum, dum sunt multi qui cum eo praeter rationem permoti sunt; oportet enim taliter dicere, et non contristare. Ego certe si corpore quidem ita me haberem, ut praesesse possem Ecclesiae Nazianzenæ. **151** cuius ab initio præsul sum renuntiatus, minus autem Sasimorum, ut vobis non recte aliqui suadent, non adeo sui infelix, neque ita divinarum constitutionum indoctus, ut vel Ecclesiam despicerem, vel vite otia consecutarer præ repositis præmiis, iis qui laborant secundum Deum, et iis qui coenmissum talentum exercent. Quid autem mihi tanti labores prosunt, et magna spes, qui de maximis male consilium inierim? Quoniam autem et corpus mihi imbecillum est, sicut est omnibus manifestum; nihilque oneris ac molestiae ex recessione hac pertinui ob eam quam dixi causam, atque videbam Ecclesiam nobis heretatem, gravique damno periclitantem, et ex mea dissolutione propemodum dissolutam, applicavi et prius et nunc dominis meis et Dei amantissimis episcopis patriotis, ut darent caput Ecclesiae, quod cum Dei adjutorio dederent dignum et meis desideriis et vestris orationibus. Nec ergo et ipse cognosce, domine charissime, et reliquos doceto episcopos recipere eum, et calculo suo approbare, nec onerare meam senectutem, caluniis fidem accomodando. Additum sit autem et illud his

(16) Ἐπέστειλας. Ita codd. nostri et Combef. In edit. ἐπέστειλα, quod versio non reddidit.

(17) Παραλέψομαι. Cod. Reg. 1405, παραλέψομεν, omitemus.

(18) Θεοφιλέστατος Ἐλλάδιος ὁ ἐπίσκοπος. Ita cod. et Combef. In edit. καὶ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος; Ἐλλάδιος.

(19) Ἔριστην τὰῦτα ἡγεῖ περισθῶ. Vetus versio: Contentioso haec querit spiritu, neque ipsi scrupulositas regularum est, sed favoris expletio.

(20) Ήολλών τὸν σὺν τούτῳ κειμηλέων. Legit velut interpres κακινημένον καὶ κινουμένον, vel κινηθησομένον. Reddit: Namque et multis cum eo praeter rationem motis similiere et movendis.

(21) Καὶ μὴ λυτεῖ. Legendum forte, ait Combef. καὶ μὲν λυτεῖ, εἰσι molestem est, εἰσι me male res habet.

(22) Ναζιανζόν. Ita cod. Montac. et Morel. In edit. Ναζιανζῷ, veritique velut interpres: Ego enim si sic haberem corpus, ut praesensem Ecclesie, in Nazianzo sum olim ordinatus, et non in Sasimis, quae quidam persuadent vobis non recte. Legit cum edit. Combef. Ναζιανζῷ, et leviter mutatione contendit summum Gregorio sensuī constare, et quod alibi passim inculcare videtur. Pro præstatae Ναζιανζῷ, ἢ τὴν ἀρχὴν ἐπεκηρύχθην, proponit præstatae, καὶ Ναζιανζῷ τὴν ἀρχὴν ἐπεκηρύχθην, ut Ecclesie possem praesesse,

A ἑντεύξεως, καὶ χάρις πολλῇ τῷ τοῦτο χαρισμένῳ. Τὸ μὲν οὖν τοῖς ἄλλοις ἐπισκόποις, περὶ ὧν ἐπέστειλας (16), γράφειν, οὐπα γάρ τούτου καρδεῖ, παραλέψομαι (17). Καὶ ἅμα ἡ ἀρρώστια δικυροτέρους τῆς πρὸς τοῦτο καθίστησιν· ἀ δὲ σοι γράφομεν, κακείνοις διὰ σοῦ γράφομεν. Πανασόσθια περιεργάδημαν τὰ πάρ τημέν, δικύριος μου καὶ θεοφιλέστατος Ἐλλάδιος ὁ ἐπίσκοπος (18). Οὐ πνευματικῇ γάρ, ἀλλὰ ἐριστικῇ ταῦτα ζητεῖ περιδῶμα (19). οὐδὲ ἀκριβεῖται κανόνων, ἀλλ' ὅργῆς ἐκπληρώσει, ὡς δῆλον ἔστιν ἐκ τοῦ κατιροῦ, καὶ πολλῶν τῶν σὸν τούτῳ κεκινημένου (20) ἔξα τοῦ λόγου· χρὴ τάρ ποτε λέγειν, καὶ μὴ λυτεῖν (21). Τέγω γάρ εἰ μὲν τοῦ σώματος οὐτως εἴχον ὡς Ἐκκλησίας δύνασθαι προστατεῖν Ναζιανζῷ (22), ἢ τὴν ἀρχὴν ἐπεκηρύχθην, ἀλλὰ ρῆ Σασιμούς (23), ὡς τινες δημᾶς παίθουσιν οὐκ ὅρθως· οὐχ οὐτως ἡμῖν διθλίος, οὐδὲ τῶν θελῶν διτάξεων ἀμαθής, ὡς ἡ τῆς Ἐκκλησίας ὑπεριδεῖν, ἢ τὴν τοῦ βίου φραστῶν μεταδιέχειν (24), πρὸ τῶν ἀποκειμένων μισθῶν τοῖς κάμνουσι κατὰ θεόν, καὶ τὸ πιστεύθειν τάλαντον ἐπεργάζομένοις (25). Τί τάρ ποι τῶν πολλῶν πόνων δρελος, καὶ τῶν μεγάλων ἐπιδόμων, περὶ τῶν μεγίστων βουλευσαμένῳ κακῷ; ἐπειδὴν δὲ καὶ τὸ σώμα κακῶς ἔχει μοι (26), διὰ ποτε δῆλον ἔστι· καὶ βάρος οὐδὲν ἐκ τῆς ὑποχωρήσεως ἔδεσσα ταύτης, δι' ἣν εἰπον αἰτίαν· καὶ τὴν Ἐκκλησίαν ἐώρων ἔχορένην ἡμῶν, βλασπομάνην δὲ περὶ τὰ κακά, καὶ λελυμένην (27) σχεδὸν ἐκ τῆς ἡμῆς λύσεως, ἀδεήθην καὶ πρότερον καὶ νῦν τῶν κυρίων μου καὶ τῶν (28) θεοφιλέστατῶν ἐπισκόπων, τῶν πατριωτῶν λέγω, δούναι τῇ Ἐκκλησίᾳ κεφαλήν, ἢν σὸν Θεῷ δεδώκασιν, δέξαν καὶ τῆς ἡμῆς ἐπιθυμίας καὶ τῶν ὑμετέρων (29), εὐχῶν. Ταῦτ' οὖν αὐτὸς γίνωσκε, κύριε τιμώτατε (30), καὶ τοὺς λοιποὺς ἐπισκόπους ἀναδίδαξον καὶ ἀποδέχεσθαι, καὶ συνεπέκηφιειν, καὶ μὴ βαρεῖν τὸ τιμέτερον γῆρας, ταῖς διαβολαῖς πειθομένους. Προσκείσθι πάλιν τοῖς

et a principio Nazianzo episcopus praefectus essem et ordinatus, non vero Sasimis. Sed vide præfationem præviā editionis nostræ, tom. I, § iv, pag. 34, ubi plurima disputavimus, quae, ut diximus, aperta, vera, certa, necessaria erant ad propulsandas a Gregorio nostro calumnias: apta etiam et coniuncta ad alstergendam a textu Graece corruptionis notarū, atque ad tollendam ab iniurieris locis qui pugnare inter se videntur repugnantiam.

(23) Σασιμοῖς. Montac. et Morel. Σασιμούς.

(24) Μεταδιέχειν. Ita codd. nostri, Montac., Morel. ac Combef. In edit. ὑπεριδεῖν.

(25) ἐπεργάζομένοις. Duo codd. ἐπεργάζομένοις. Montac. et Morel. κατεργάζομένοις.

(26) ἔχει μοι. Ita duo codd. Edit. έχομι.

(27) Λελυμένην. Ita codd. nostri, Combef. et Morel. qui vertit: Ηερέντων nobis et lacrim periculose. In edit. λελυπτάνην, redditique velut interpres: Videbam enim Ecclesiam Dei nos habere in principaliis rebus, et ex nostra dissolutione proptermodum moestitia affectam.

(28) Τῶν κυρίων μοι καὶ τῶν. Ita codd. nostri, Montac., Morel. ac Combef. In edit. τῶν κυρίων μου καὶ δεσμού.

(29) Ὑμετέρων. Montac. et Morel. ἡμετέρων.

(30) Κύριε τιμώτατε. Ita codd. nostri, Montac., Morel. et Combef. In edit. κύριε ἐμοι τιμώτατε.

γράμματι τὸν κύριον μου τὸν θεοφιλέστατον συλλει-
τουργὸν Βοσπόριον, εἰ μὲν ἡ παρ' ὑμῶν (31) ἔξετα-
σίς εὐρίσκει κεῖται τὴν πίστιν κακοῦ, διηγές λέγειν
ἔστι θεμιτὸν (ἴω γάρ τὸν (32) μαχρὸν χρόνον καὶ
τὴν μαρτυρίαν τὴν ἡμετέραν), αὐτοὶ τοῦτο κρίνατε.
Εἰ δὲ ἡ τῶν παροικῶν (33) ζήτησις τὴν κακοδίαν
δημιουργεῖ, καὶ νέον τὸ ἐγκλῆμα, μή ταῖς διεδολαῖς
παρασύρεσθε, μηδὲ ισχυροτέρας τῆς ἀληθείας ποιεί-
σθε, παρακαλῶ, μή πολλοὺς εἰς ἀδυντίαν καταστή-
σητε τῶν εὖ πράττειν προφητημένων. Εὕρωμένος,
εὐθυμος, προκόπτεων κατὰ Θεόν, χαρισθείης ἡμῖν,
καὶ τῇ Ἑκκλησίᾳ, τὸ καίνον σεμνολόγημα.

ΠΓΔ'. ΑΜΦΙΛΟΧΙΩ (34).

*Ad calcem superioris epistolæ, Bosporii defensionem suscipit. Variæ huic episcopo illata fuerant calum-
niæ a nefariis hominibus, qui, a pastore suo redargui cœgre serentes, eo usque rem perduxere, ut, orta de
juribus Ecclesie diæcœsiæ descriptione controversia, ipsa etiam fides in dubium ab orthodoxis episcopis
socaretur. Cum itaque causa agitari cœperit, Gregorius, atrocitate rei et Bosporii amicitia commotus, datis ad
Amphilochium litteris, petiti, ut Parnassum usque profectus illatam cumprimitis honorando, Deoque
charo episcopo, calumniam refutaret. Quod cum egregie præstisset, gratias amplissimas in hac epistola
agit Theologus; simulque Bosporii doctrinæ, quam alias sœpe viva voce, et litteris, aliave modis ipse do-
cuisse proficit, ipsiusque laudes prosequitur. Quæ omnia de Bosporio, haud quidem Doarensi, qui nullus
tunc uspiam legitur, verum de Coloniensi episcopo, rito tunc temporis celeberrimo, intelligenda esse probant
et Gregorii cum episcopo Coloniensi necessitudo, de hujus epistola cum aliis litteris in quibus Bosporii nomen
habetur, ipsaque rerum, quæ ibi tractantur, affinitas; neque moramur auctoritatem Theodorei, quem in
multis falli constat. Ad Amphilochium quoque, ut habent Græca, non vero ad Eutropium, ut Latina præ-
se ferunt, scriptam hanc epistolam putamus. Eutropium enim alium non novimus Gregorio familiarem, nisi
illum, qui primum Asiae proconsul, deinde prætorio præfectus fuit. Cui profecto non potuit nec debuit
Gregorius scribere, ut cum ceteris episcopis Bosporii controversiam disceptaret.*

Π. ιηρώσατε Κύριος πάρτα τὰ αἰτήματα σου (καὶ μή ἀπαξιώσῃς (35) πατρὸς εὐχὴν). Ἰκανῶς γάρ τὸ
τῆρας ἡμῶν ἀνέπαυσας, καὶ γεννόμενος μέχρι Παρ-
νασσοῦ, καθὼς προεκλήθης (36), καὶ τὴν ἐπενεγδεῖ-
σαν τῷ τιμιωτάτῳ καὶ θεοφιλεστάτῳ ἐπιστόπῳ συκο-
φαντίαν ἐλέγχεις. Ἐπειδὴ φιλοῦσιν οἱ πονηροὶ τὰς
ἀπωτάν αἰτίας περιτρέπειν εἰς τοὺς ἐλέγχοντας.
Ισχυρότερος μὲν γάρ πάσης κατηγορίας δὲ χρή-
νος τοῦ ἀνδρὸς, καὶ δὲ διος, καὶ ἡμεῖς οἱ πολλάκις
τὰ αὐτὰ καὶ ἀκούσαντες παρ' αὐτοῦ (37) καὶ δι-
δάξαντες, οἱ τε ἐκ τῆς πλάνης ἐπαναχθέντες,
καὶ προστεθέντες τῷ κοινῷ σώματι τῆς Ἑκκλησίας.
Ἄδειτο δὲ δύμας πονηρὸς δὲ κατέρδειν, καὶ ἀκριβεστέρας
ἀποδείξεως, διὰ τοὺς ἐπηρεαστάς καὶ κακοθεῖς,
ἢν αὐτὸς ἡμὲν ἔχαρισα, μᾶλλον δὲ καὶ τοὺς κυρο-
τέροις, καὶ βρέινος ὑπὸ τῶν τοιούτων ἀπατωμένοις.
Ταῦτα δὲ εἰ θελήσεις καὶ μαχροτέραν ὅδον ὑποστάς
διὰ σαυτοῦ μαρτυρήσει, καὶ διαιτήσεις τοῖς ἀμφισθη-
τουμένοις, μετὰ τῶν λοιπῶν ἐπισκόπων, ἔργον ποιή-
σεις πνευματικὸν, καὶ τῆς σῆς τελείσθητος ἀξίου.
Τὴν σὺν σοι (38) ἀδελφότητα ἔγω τε καὶ οἱ σὺν
ἴρῳ (39) πάντες προσαγορεύομεν.

³⁰ Psal. xix, 7.(31) Παρ' ὑμῶν. Ita tres Regin. Edit. ἡμῶν. Ve-
tus interpres: Si quidem examinatio apud vos repe-
serit circa fidem (ingratum) malum.(32) Ίω γάρ τον. Ita could. nostri. Edit. ίω γάρ
λέγειν τὸν.(33) Εἰ δὲ ἡ τῶν παροικῶν. Vetus interpres: Quod
sī c. cunctamēntum inquisitio malam ei opinionem
operatur, et crimen norum est.

(34) Alias CLXIV. Scripta paulo post superiorem.

(35) Καὶ μὴ ἀπαξιώσῃς. Cod. Reg., Montac. et

A litteris : dominum meum et Dei amississimum
consacerdotem Bosporum, si male in Aide sentien-
tem inquisitio vestra offendit, quod dicere nefas
est (dumitto enim longum tempus, et testimonium
nostrum), ipai hoc judecate. Si autem, quæ de
paroeciis inquisitio est, efficit ut perversa circa
fidem illi opiniones affligantur, et novo criminis
insinuaretur, nolite, queso, calumniis abripi, nec
apud vos plus valeant obtrectationes, quam ve-
ritas: ne multos contristetis qui bene agere dispo-
nunt. Salvis, iustis, proficiens secundum Deum,
nobis tributaris, et Ecclesie, quorum es communis
decus.

152 CLXXXIV. AMPHILOCHIO.

B. Inpleat Dominus omnes petitiones tuas ³⁰ (nec
patris votum dedigneris): abunde quippe seneru-
tem nostram recreasti, dum et Parnassum usque
quemadmodum provocatus eras, proiectus es, et
illatam cumprimitis honorando ac Deo charo epi-
scopo calumniam refutasti. Quandoquidem improbi
homines hoc libenter faciunt, ut culpas suas in
eos, a quibus arguuntur, convertant. Quanquam
enim ipsius artis et vita omni accusatione valentior
est, et nos, qui sœpe res ipsas ab eo audivimus,
aliosque docuimus, et il, qui ex errore revocati
sunt, communique Ecclesie corpori adjuncti: ac-
curatori tamen ac certiori argumento propter
calumniatores et pravi ingenii homines, tempus
hoc, utpote malum, indigebat; quod quidem tu
nobis, vel iis potius, qui animi levitate laborant,
atque ab hujusmodi hominibus facile in fraudem
inducuntur, præbuisti. Hæc autem si lungiore quo-
que itinere suscepto ipsem pro testimonio dicere,
ac cum ceteris episcopis hanc controversiam dis-
ceptare volueris, spirituale opus feceris, tuaque
integritate dignum. Fraternitatem, quæ tecum est,
ego et omnes, qui tecum sunt, salutamus.

(36) Προσκλήθης. Cod. B. 3., παρεκλήθης, quem-
admodum precibus a te petitum erat, ut vertit Bill.(37) Τὰ αὐτὰ καὶ ἀκούσαντες καὶ πάντες. Ita
cod. Reg. 1405. In edit. τὰ αὐτοὺς καὶ ἀκούσαντες
καὶ Morel, pro oī τε cod. Reg. etc. Ita Montac. et
Morel.(38) Τὴν σὺν σοι. Sic cod. Reg. 1405, siveque le-
git Bill. In edit. τὴν σὺν, sic.

(39) Οἱ σὺν ἐμοι. Cod. B. 3, οἱ σὺν ἡμῖν.

CLXXXV. NECTARIO.

Bosporii causam cum audisset Gregorius Constantinopolim traducendam, controversiamque hanc apud judices prætorios disceptandam, Nectario protinus scripsit minime serendum, ut huiusmodi negotiorum apud tales judices, quanquam Christiani essent, disceptaretur. Quod quidem non solum obtinuit, verum etiam eis a forsan fuit, vel occasionem præbuit piissimo imperatori Theodosio condendi legem (41), quæ, dato ad prefectum Augustalem Optatum pridie Nonas Februarii anni 385, vel postea 384 rescripto, sancivit ne nomine episcoporum, vel eorum qui Ecclesia serviant, ad judicia sive ordinariorum, sive extraordinariorum judicium pertraheretur; et omnia, quantum ad causas ecclesiasticas pertinet, auctoritate episcopali decidi. In hac autem epistola Gregorius commendando Bosporum, ipsius laudes sic permisceret, ut ad commiserationem nemo non trahatur.

Quando alias aliud quiddam e suis laudat, et A omnes ut in foro bonam tuam existimationem promovent, ego, que mea in virium sunt conseruo, ac nullo minus; quia 153 et honorare nos dignaris, velut filius dilectus patris senectam solari. Idecirco etiam nunc hanc tibi prectionem ausus sum efferre pro reverendissimo et Dei amantissimo episcopo Bosporio, pudore quidem suffusus, partim quod vir tantus litteris nostris opus habet, cui et vita ratio et actas reverentiam stabilunt: nec vero minori pudore affectus, quod sileam, et quod nullum de eo sermonem instituam, qui voce præditus sim, et fidem colam, atque maxime virum cognoscam. Controversiam certe de paroeciis exortam ipse dissolves juxta Spiritus gratiam, quæ in te est, et canonum tenorem. Illud autem minime B ferendum tuæ reverentia videatur, quod nostra publicis prætoriis traducantur. Nam tametsi sint Christiani, ut certe Dei benignitate sunt, ejusmodi negotiorum judices, quid commune gladio et Spiritui? Quod si etiam concesserimus, quomodo aut ubinam justum, disputationem de fide cum aliis controversiis implicari? Num hodie nobis lærexiens Dei amantissimus episcopus Bosporius? num hodie canities ejus expendetur, qui tot devios ab errore reduxit, tantum etiam sanæ in recta fide opinione speciem exhibuit, et omnium nostrorum doctor fuit? Ne, quæso, ne des locum ejusmodi eakumniis; verum, si fieri potest, pace compone quæ dissident, et hoc etiam suis laudibus addatur. Sin secus, hoc saltem ne admiseris, ut nos omnes dedecoremur huiusmodi calumnia, cum quibus et vitam exegit, et consenuit; nos, inquam, quos nosti sedulos Deitatis præcomes, et cum pericula,

(40) Alias CCXXVII. Scripta anno 383.

(41) Cod. Theod. in append. ed. a Sirm. 1695, t. I, p. 719, Constit. 111.

(42) Ως ἐρ θεορῷ προβάλλωνται. In cod. Pass. ως deest. Edit. προβάλλωνται.

(43) Τιμᾶρ τημᾶς ἀξιοῖς. Apud Combef. τημᾶς deest.

(44) Παραμυθεῖσθαι. Addit Montac. δικνοῦ, et recte quidem, ut ipsi videtur; at necessarium minime, cum textus habeat τιμᾶν ἀξιοῖς, καὶ παραμυθεῖσθαι.

(45) Καὶ θεοφιλοτάτου. Hæc desunt in edit., sed leguntur in cod. Reg. B. 3, et Pass., necnon apud Montac. ac Morel.

(46) Μὲν, εἴτε. Ita codd. nostri, Montac., Morel. ac Combef. In edit. μέν deest. Mox, iudeo τὸν τιμέρων. Debet τὸν in editis.

(47) Τὸ σωπῆρ, etc. Nullo sensu, ait Combef., hæc in tertia persona Morel. reddidit, quod sileat, sermonem instituat, cum de se omnia dicat Grego-

ΠΡΕ. ΝΕΚΤΑΡΙΩ (10).

"Οταν δέλλος δέλλος τι τῶν σῶν ἑπαινῇ, καὶ πάντες ὡς ἐν ἀγορᾷ προβάλλωνται (42) τὴν εὐφρύμιαν, ἐγὼ τὰ κατ' ἔμαυτὸν συνεισφέρω, καὶ οὐδενὸς Ελαττον, διτι καὶ τιμᾶν τημᾶς ἀξιοῖς (43), καὶ ὡς τέκνον ἀγαπητὸν πατρὸς γῆρας παραμυθεῖσθαι (44). Διτι τοῦτο καὶ νῦν ἐθάρρτος ταύτην προσαγαγεῖν τὴν παράκλησιν ὑπὲρ τοῦ αἰδεσιμωτάτου καὶ θεοφιλοτάτου (45) ἐπισκόπου Βοσπορίου, αἰσχυνόμενος μὲν, εἴτε (46) τοσοῦτος ἀνήρ τῶν ἡμετέρων δεῖται γραμμάτων, φ καὶ πολιτεῖα καὶ χρόνος βίβαιοι τὸ αἰδεσιμόν· αἰσχυνόμενος; δὲ οὐχ ἔττον τὸ σωπῆρν (47), καὶ τὸ μὴ τίνα περὶ αὐτοῦ ποιήσονται λόγον, φανῆν ἔχων, καὶ πίστιν τιμῶν, καὶ πάντων μάλιστα τὸν διάρρητον γιώσκων. Τὴν μὲν οὖν περὶ τῶν παροικιῶν (48) ἀμφισθήσειν δηλαδὴ αὐτὸς διαλύσεις κατὰ τὴν ἐν σοι τοῦ Πνεύματος χάριν, καὶ τὴν τῶν κανόνων ἀκαλούθιαν. Ἐκεῖνο δὲ μὴ ἀνεκτὸν φανῆται τῇ οῇ εὐλαβεῖσ, τὸ δημοσίοις δικαιοστηρίοις τὰ ἡμέτερα στηλίτευσθαι (49). Καν γάρ ώστι Χριστιανοί, ωσπερ οὖν εἰσὶ τῇ τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίᾳ, οἱ τῶν τοσούτων χρισταὶ, τι κοινὸν ἔχειν καὶ Πνεύματι; "Ἄν δε καὶ τοῦτο συγχωρήσωμεν, πᾶς ἡ ποὺ δίκαιον τὸν περὶ πίστεως λόγον συμπλέκεσθαι τοὺς δέλλοις ἀμφισθήτημασι; σήμερον τημᾶς κακόδοξος δ θεοφιλέστατος ἐπισκόπος Βοσπόριος; σήμερον ποὺλα ταλαντεύεται τοῦ τοσούτους μὲν ἐκ τῆς πλάνης ἐπαναγέννητος (50), τοσαύτην δὲ ἀπόδειξιν δεδωκότος ὅρθοδοξίας, διδασκάλου δὲ πάντων τημᾶν; Μή, παρακαλῶ, μή δύεις χώρων ταῖς τοιαύταις συκοφαντίαις· δέλλος εἰ μὲν δύνατον, εἰρήνευσον (51) τὰ διεστῶτα, καὶ προστεθήτω τοῦτο τοῖς οὐλέσταις· εἰ δὲ μή, τοῦτο γε μή δέξῃ, καθευδρίζεσθαι πάντας τημᾶς διὰ τῆς τοιαύτης ἐπηρεάς, οἵς καὶ συνεβίωσε καὶ συνεγήρασεν (52)· οὓς οἶδας ἀκριβεῖς; τῆς θεότητος κτήριας, καὶ μετὰ

rius, ac momenta afferat, unde ad viri commendationem quasi necessario accedit.

(48) Περὶ τῶν παροικῶν. Combes.: de paroeciis vicaniisque plebeis, utri scilicet metropolitæ auineant, in ea Cappadociæ divisione nuper Basilio episcopo facta, de qua et epist. CLXXXVIII. Ubique Morel. aequo rudit in re ecclesiastica, circummanentium, circummanentibus.

(49) Τὰ τημάτηρα στηλίτευσθαι. Ita cod. Reg. B. 3, et Pass., Montac., Morel. ac Combef. In edit. τὰ τημάτηρα de sunt.

(50) Επαναγέννητος. Ita co.l. Reg. et Combef. In edit. ἐπανάγοντος.

(51) Εἰρήνευσον. Ita codd. nostri et Combef. In edit. εἰ δυνατόν εἰρηνεύειν, quod Morel.: si fieri potest ut quæ dissita sunt concilientur.

(52) Οἵς καὶ συρεβίωσε καὶ συνεγήρασεν. Montac. et Morel. οἵς καὶ συνεβίωσε καὶ συνεγήρασεν, quibuscum et vitam exegisti et conseñisti.

κινδύνων καὶ ἀκινδύνως, καὶ μηδὲν ὑφαιρεῖν ἀνέχομένους τῆς μίδης καὶ ἀπροσίτου (53) Θεότητος. Καὶ ὑπὲρ ἡμῶν προσεύχου, παρακαλῶ, τρόβρα χαρινῶν τῶν τῇ ἔργωστά. Τὴν σὺν σοι ἀδελφήτητα (54) ἐγώ τε καὶ οἱ σὺν ἐμοὶ πάντες προσαγορεύουσι. Ἐργωμένος, εὐθυμος, εὐδόκιμος ἐν Κυρίῳ χαρισθήσεται τὸν καὶ ταῖς Ἐκκλησίαις τὸ κοινὸν στήριγμα (55).

ΠΙΓ'. Τῷ ΑΥΤῷ (56).

Altera ad eumdem Nectarium epistola circa idem tempus scripta, commode subjicietur. Cognatam, seu neptiem suam Nectario prolixè commendat.

Τί διὸ ἐποίησας, εἰ παρὸν αὐτῆς εἶχον πράγματα; ἢ δῆλον, ὅτι πᾶσαν ἀνθεμὸν σπουδὴν, ἀλευθερῶσαί με τῆς ἐπηρείας, εἰπερ τι δεῖ τοῖς προλαβοῦσι τεκμαρεσθαι. Τοῦτο καὶ νῦν ἡμῖν χάρισαι διὰ τῆς χομιατάτης ἀνεψιᾶς ἡμῶν, τῆς προσπιπτούσης (57) σοι διὸ ἡμῶν, αἰδεσθεὶς μὲν τὴν ἡλικίαν τῆς ἰκέτεως, αἰδεσθεὶς δὲ καὶ τὸν τρόπον (58) καὶ τὴν εὐλάβειαν, εὖ κατὰ τὰς πολλὰς (59) οὐδεν γυναικας^α αἰδεσθεὶς δὲ καὶ πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ τὴν ἀπραγμοσύνην τῆς γυναικῶς, καὶ τὸ παρὰ τῶν οἰκείων νῦν ἔχειν πράγματα, πρὸ πάντων δὲ καὶ τὴν ἡμετέραν (60) παράκλησιν. Ηἱ μείζων δὲ χάρις, τὸ τάχος τῆς εὐεργεσίας, ἥν ἀπαιτοῦμεν. Τὸ μὲν γάρ φιλάνθρωπον τῇ ξῆρᾳ καὶ δὲ δόξιος ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ χριτής (61) ἔχαριστο, ἀλλὰ μετὰ πολλὴν ἱκεσίαν καὶ προεργίαν. Παρ' ὑμῶν δὲ ὑπερέστω τὸ τάχος, ἵνα μή κάμην μικρὸν ταῖς φροντίσι, καὶ ταῖς ἐπὶ τῆς ἀλλοδαπῆς κακοπαθείαις· εἰ καὶ τὰ μάλιστα οἴδα σαφῶς, ὅτι οἰκείαν αὐτῇ ποιήσει (62) καὶ τὴν ἀίλοτρίαν ἡ σῇ θεοσέβεια.

gravibusque in externa regione afflictionibus et ærumnis conscientur : tametsi illud maxime novi tamen pietatem effectuarim, ut extera tellus illi patria sit.

ΠΙΖ'. ΕΥΔΟΞΙΩ (63).

De Eudoxio rhetore, cuius auditor fuit Nicobulus, satēs jam supra dictum. Cum autem variis in locis, variis habuerit magistros Nicobulus, rerocare quis posset in dubium, num Eudoxio scripta sit hæc epistola, quæ alii ex his magistris scribi potuit, ut Photio, quem Constantinopoli morantem et docentem audit Nicobulus, ut ex datis ad ipsum Gregorii literis certum est. Verum tanta hujus epistola cum aliis, quas Eudoxio scriptas esse constat, conuenientia, ut qui has legerit, istam quoque ipsi datum esse non sit dubitum. Quod non scribant, Eudoxium expostulanter Gregorius arguit, monetque non crediturum se, nisi documento præbito, quæ de Nicobulo magna scripsit et miranda.

Αἰτίῃς τὸ μή γράφειν, οὐδὲκ αὐτῆς ὅν, οἷμα, τῶν πλείστα ἐπεσταλκότων, εἰ μή με (64) ἡ νόσος ληρὸν ποιεῖ, καὶ ὅν εὐ πέπονθα ἐπιλήσμονα. Καὶ τοι γε εἰ μή τι δόλο, ὡς ἀποθανοῦσιν ἡμῖν δὲ παρὰ τῶν

(53) Καὶ διπορτεον. Cod. Reg., Montac. et Morel. καὶ ἀσυγχύτου, ab una et minime confusa Deitate.

(54) Τὴν σὺν σοι διδαχήστητα. Montac. τὴν σὴν ἀδελφότητα, tuam fraternitatem.

(55) Χαρισθήσεται τῷ καὶ ταῖς Ἐκκλησίαις τὸ κοινὸν στήριγμα. Ita codd. nostri. At Combef. χαρισθήσεται τῷ καὶ ταῖς Ἐκκλησίαις τὸ τῶν Ἐκκλησιῶν κοινὸν στήριγμα. In edit. χαρισθήσεται τῷ καὶ ταῖς Ἐκκλησίαις τῷ καὶ ταῖς Ἐκκλησίαις τὸ τῶν Ἐκκλησιῶν στήριγμα, quod Morel.: Lætus et probatus nobis in Domino gratificeris, Ecclesiis commune columen. Verum, ait Combef., inscritum prorsus gratificeris. Morel. sic jam epist. CLXXXIII, idem χαρισθεῖται; actice reddiderat, gratum feceris.

(56) Alias LII. Scripta eodem circiter tempore.

(57) Τῆς προσπιπτούσης. Ita Montac. et Morel. In edit. αὐτῆς προσπιπτούσης.

(58) Καὶ τὸν τρόπον. Ita cod. In clit. καὶ deest.

A et extra periculum; et qui nihil subtrahi ab una et inaccessa Deitate patiamur. Ora pro nobis, obserero, valde laborantibus infirmitate. Fratrum cunctum qui tecum est, ego et mei omnes salutant. Valens, heus et laude prestans nobis et Ecclesiis in Domino tribuaris commune columen.

154 CLXXXVI. EIDEM.

B Quid fecisses, si præsens ipse negotia habuissem? Perspicuum utique est, le nibil omnino studii ac diligentie prætermissurum fuisse, quo me ab injuria et fraude liberares, si quid conjecturæ duci potest ex his quæ præcesserunt. Hoc igitur nunc quoque nobis per ornatissimam neptem nostram, pedibus tuis per me advolutam, concede, tum (supplicis stæte permotus, tum) et morum integritate et pietate (longe enim ab aliarium muliercularum moribus aliena est); tum præterea ipsius quiete et negotiorum gerendorum imperitia, tum quia a propinquis nunc ipsi negotium exhibetur, tum denique et maxime, quia id ego a te precibus contendeo. Porro eo majorem a nobis gratiam inieris, quo in eo, quod petimus, beneficio celeritatem majorem adhibueris. Nam ille quoque in Evangelio iniquus iudex humanum se videt clementemque præbuit, sed post diuturnam et importunam supplicationem. A vobis autem celeritatem requiri mus, ne diuturnis curis,

gravibusque in externa regione afflictionibus et ærumnis conscientur : tametsi illud maxime novi

CLXXXVII. EUDOXIO.

Quod non scribam, expostulas, cum ipse, ut puto, non multas litteras miseris, nisi forte in moribus delirum reddit, acceptorumque beneficio- D rum immemorem. Atqui si nihil aliud, certe nobis,

(59) Καὶ τὰς πολλὰς. Deest τὰς in cod. Pass.

(60) Καὶ τὴν ἡμετέραν. Ita cod. Pass. In edit. καὶ deest.

(61) Καὶ δόξιος δὲ τῷ Εὐαγγελίῳ χριτής. Cod. 202 et Combef. καὶ δὲ τῆς δόξιας χριτῆς ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις.

(62) "Οτι οἰκεῖαν αὐτῇ ποιήσει, etc. Combef.: Quin tua pietas, quæ illi externa regio est, faciat propriam, sic officiū deneratur, ut patriæ communoda et in aliena minime desideratura sit. At quain Bilius abscessit, dum verit: Quin tua pietas externam quoque mulierem tibi conciliatura sit.

(63) Alias CXVIII. Scripta anno circiter 384. — Eudoxi. Ita codd. Pass. B. 3, Montac., Morel. ac Combef. In edit. Φωτιό.

(64) Εἰ μή με, Ita cod. Reg. B. 3, et Pass., Montac., Morel. ac Combef. In edit. εἰ μή γε.

ut morte functis, oratio funebris a te, cuius ars in declamando ac scribendo sita est, debebatur. Atque hic arguendi finis sit: neque enim, cum amicis accusemus, id ultra amicitiae limites facere convenit. Quae autem de suavissimo filio Nicobulo scribis, magna quidem admodum, et miranda sunt, atque 155 ejusmodi, quae patris facilitatem iis rebus, quas vult, fidem facile adhibentem, abripere queant. Nos autem tum denique vera esse credemus, cum adolescentis documento nobis praebito, nec tuis promissis, nec nostra spe indiguum se praebuerit.

CLXXXVIII. STAGIRIO.

Ad audiendum Stagirium Nicobulus suomet ipse consilio se contulit, et patris etiam voluntate, nullatenus vero ex Gregorii sententia, qui tamen his eum litteris Stagirio commendavit.

Eruditione Atticus es? Attici nos quoque. Adolescentibus præs? nos omni ætati. Ad sermonem informas? nos ad mores. Multa nobis inter nos communia sunt. Unum autem pro omnibus, ac præ omnibus, suavissimus noster filius Nicobulus in medio positus; cui tu, ut par est, et doctrinam tuam ostendes, et nostram amicitiam, si modo ea tibi curæ est. Est autem, ni opinione fallor. Nam et veterea athletæ a juvenibus honore habentur, et quidem tantum, quantum etiam victorizæ præmia ipsis offerentes juxta palestræ leges, grati animi officio fungi existimantur.

CLXXXIX. EUSTOCHIO SOPHISTÆ.

Hic sophista, quem Athenis in litterarum studio socium et amicum videtur habuisse, præclarum juvenem Pronoium commendat.

Fac Alexandrum imiteris, vir admirande: ac quemadmodum ille, ut Atheniensibus placet, liberalior erat atque magnificentior, et propterea regni sui theatrum Athenas nunquam non appellabat, eodem modo tu quoque nos aliquid esse arbitratus, quamvis nihil simus, tamen propter idem litterarum studium, et propter ipsas Athenas, ac præterea communes eloquentiae parentes veritus, da operam ut præclaro Pronoio litterarum ac doctrinæ studium conduplices. Omnino id quod in adolescentem contuleris, in nos conferes, qui et ad accipiendum beneficium idonei sumus, et oratio-

(65) Ο παρὰ τῷ σῷ. Ita codd. Reg. B. 3, ac Combef. In edit. δεεστ.

(66) Ἐλεγχος τοσοῦτος. Ita cod. et Combef. In edit. Ελεγχος οὐσίας

(67) Τῆς φιλίας δρων. Cod. τῆς φιλοσοφίας δρων. Mox τοῦτο deest in cod. Pass.

(68) Καὶ θαυμαστὰ καὶ λαρὰ συγράψαι. Ita Combef. et sic legit Bill. In edit. καὶ Ιχανᾶ καὶ θαυμαστὰ συναρτάσαι.

(69) Ἀράξιος φάρηται. Cod. et Combef. φανεται. Cod. Reg. δὲ φάνεται. Cod. Pass. δὲ φανεται.

(70) Alias CLXXXVIII. Scripta anno circiter 384. — Σταργειρώ. Cod. Reg. 2022, Σεραπηγώ.

(71) Τυχοῖς. Ita cod. 1405 et alter Reg., sicque legit Bill. In edit. τυχεῖς.

(72) Καὶ τοοῦτον, δοτον. Ita cod. 2022, et R. ac Combef. In edit. καὶ τοοῦτον, δοτο.

(73) Alias CXI. Scripta eodem forte anno vel

αῶν (65) λόγων ὠφελετο ἐπιτάφιος, δὲ τέχνη τὸ λέγειν καὶ γράφειν. Ο μὲν οὖν Ελεγχος τεσσαρος (66). οὐδὲ γάρ δει φιλικῶς ἐγκαλούντας, ξένων τῆς φιλίας δρων (67) τοῦτο ποιεῖν. Α δὲ περὶ τοῦ γλυκυτάτου υἱοῦ Νικοδούλου γράφεις, μεγάλα μὲν σφόδρα, καὶ θαυμαστά, καὶ Ιχανᾶ συναρπάσαι (68) πατρὸς εὐχολίαν, βρούσις οἵ τις βούλεται καὶ ποιεύσουσαν. Τότε δὲ ἀληθῆ είναι δεξιόθεα, διαν τείραν διδοὺς ήμιν δέος, μή άνδριος φάνηται (69). Η τῶν αῶν ὑποσχέσεων, η τῶν ήμετέρων διπλῶν.

ΡΗΦ. ΣΤΑΓΕΙΡΙΩ (70).

Άττικὸς σὺ τὴν παλέουσιν; Άττικοι καὶ ήμεις. Νέων προκαθέζῃ; πάσης τηλικίας ήμεις. Τυποῖς (71) πρὸς λόγον; ήμεις πρὸς ήδος. Πολλὰ κοινὰ πρὸς ἀλλήλους ήμιν. Ήν δὲ ἀντὶ πάντων καὶ πρὸς πάντων, δὲ γλυκύτατος υἱὸς ήμιν Νικόδουλος ἐν μέσῳ κείμενος. Υ σὺ καλῶς ποιῶν, ἐπιδειχγ καὶ τὴν παλέουσιν, καὶ τὴν ήμετέραν φιλίαν, εἰπερ σοι μέλει ταύτης. Οίμαι δέ· καὶ γάρ ἀληταὶ παλαιοὶ νέοις τιμῶνται· καὶ τοσοῦτον, δοσον (72) καὶ τὰ τῆς νίκης ἀθλα προσφέροντες τούτοις, εὐγνώμονες είναι νομίζονται περὶ νόμους ἀθλήσων.

ΡΗΦ. ΕΥΣΤΟΧΙΩ ΣΩΦΙΣΤΗ (73).

Μίμησαί μοι τὸν Ἀλέξανδρον, ὁ θαυμάστε· καὶ ὡσπερ ἐκεῖνος ήν Ἀθηναίοις ἀρέσῃ, φιλοτιμότερος δὲν ταῦτα τοι (74) καὶ θέατρον δει τῆς έκαυτοῦ (75) βασιλείας τὰς Ἀθήνας ὀνόμαζεν, οὗτω καὶ σὺ τὸ καθ' ήμεις είναι (76) τι νομίσας, εἰ καὶ μηδεμῆ, ἀλλ' η τῶν λόγων εἶνεκα καὶ τῶν Ἀθηνῶν αὐτῶν, πρὸς δὲ καὶ τοὺς κοινοὺς πατέρας τῶν λόγων αἰδούμενος, διπλασιάται πριθυμήθητι τῷ καλῷ Προνοτῷ, τὴν περὶ λόγους σπουδὴν. Πάντως δὲ τις εἰσανέγκης τῷ νέῳ, ήμιν τῷτο εἰσοίσεις, οἱ καὶ παθεῖν (77) εὐ-ἐπιτέθειοι, καὶ λόγων ἐπαινέται ιως οὐ φαῦλοι· εἰ καὶ κατωτέρω σοφιστικῶν θρόνων καθῆμεθα. σιωπῆς

etiam superiori.

(74) Φιλοτιμότερος ήρε, διὰ ταῦτα τοι. Ita codd. Reg. B. 3, R. et Combef. At Montac. et Morel. φιλοτιμότερος ἡν ταῦτα τοι. In edit. φιλοτιμόμενος ἡν ταῦτη τοι, quod Bill. : Atheniensibus placere studens, propterea regni sui theatrum Athenas appellabat. Melius forte, magnifice liberalis erat, ac propterea, etc.

(75) Τῆς έκαυτοῦ. Ita cod. Montac. et Morel. In edit. αὐτοῦ.

(76) Τὸ καθ' ήμεις εἴται. Ita cod. et Combef. qui reddit: Si quemadmodum aliquo nos habuisti in numero, quamquam nulla alia ratione quam litterarum, ipsarumque Athenarum causa, ac præterea communium litterarum, parentum reverentia molus. In edit. τὸ δεεστ.

(77) Οἱ καὶ παθεῖται. Montac. et Morel. οἱ καὶ τὸ παθεῖν.

δικινθενος γέρας ἡμῖν αὐτοῖς ἐπιτάξαντες; (78). num haud mali fortasse alique contemnendi laudatores; etiam si infra sophistis thronos desideamus, quod videlicet periculo vacuum silentii munus nobis ipsis indicerimus.

PL. TQ. ΑΥΤΩ (79).

Eustochius, iniquo serens animo Nicobulum, se posshabito, ad audiendum Stagirium accessisse, non tantum Eudoxium artis ejusdem rectorum et professorem, quem erat sophistarum irridia et emulatio, maledicta oratione laceravit, verum etiam Gregorium, ex ejus sententia ratus Nicobulum ad audiendum Stagirium accessisse, dictieri insectatus est, ipsi per litteras Stagirismum exprobrauit. Gregorius hac epistola primum se purgat quod Nicobulum Stagirio commendari. Deinde graviter admodum in maledicendi sophistarum impotentiam invicitur, remque indignam proorsus vitro hujus aenatis publice aliud infamare, ac vicissim inservi, asserit, tam perniciose illi, quos inserviunt, adolescentibus exemplo, etc.

Ο Όδυσεν (80), μᾶλλο πός με καθίκεο, Ιτα-
γειρισμὸν δινειδέσσον, καὶ κατασφραστεύεσσον ἡμῶν ἐπι-
μελέσστατε. Καὶ σοῦ τὴν παρῆρσαν ἐπαινῶ, ἐφ' οὓς
γράψεις (81) & γράψεις. Κριτον γάρ, ἐκλαλεῖν τὸ
λυποῦν, η̄ τρεμεῖν, ὡς ἔρειν ἀγνοοῦντας (82). "Ἐχω
τι; καὶ ἔχαλεῖν." Οὐρας ἔτι ἵνα νόμον (83) φυλάξω
δικαστηκόν, ἀσωλοσήσομαι περότερον, εἴτα κατηγο-
ρήσω· καὶ ἀμφότερα μετὰ τῆς ἱσης εὐνοίας. Τῷ καλῷ
Σταγιειρῷ προσῆλθεν Νικόδουλος ὁ ἔμδε, οὐ τι καθ'
ἡμέτερόν γε νόμον (84), μὴ τοῦθ' ὑπολάβῃς οὐχ οὔτε τοι
η̄ τῶν Ἀθηνῶν ἐπιλήσμων ἔγώ, η̄ τῆς σῆς φιλίας καὶ
ἐπιτερέας· ἀλλ' ὥρμησε παρ' ἐκτοῦ, καὶ τοῦ πατρὸς
οὐτω θελήσαντος· παρ' ἔμδος δὲ διὰ τῶν γραμμάτων
ἰνεχειρίσθη. Τί τοῦτο ἄφιλον η̄ ἀπάνθρωπον; Ἐπει τὸ
τὴν ἀπολογίαν ἔχεις, δέξαι καὶ τὴν κατηγορίαν.
patris voluntate ad eum se contulit, a me autem illi per litteras traditus est et commendatus. Quid
hic ab amicitia aut humanitate alienum feci? Quoniam autem purgationem nostram habes, accusatio-
nem quoque arcipe.

Οὐκ ἐπαινῶ σον τοὺς κοροπλάθους, καὶ τοὺς β
Τελχίνας (85), οὓς βάλλεις κακῶς τὸν ἀντίτεχνον,

(78) Αὐτοῖς ἐπιτάξαντες. Montac. et Morel. ἐπι-
τεύχαντες. Ila et Combef. qui verit: Qui ipsi ra-
cantis periculo silentii præmium munusque felici-
simoque successu simus adepti.

(79) Alias LXI. Scripta anno 384.

(80) Ο Όδυσεν. Verba sunt Menelai ad Ulys-
seum, cum ab eo ignavie nomine verbis acerrimis
perstrictus esset. Iliad. lib. xiv, 104.

(81) Εφ' οὓς γράψεις. Legendum nonnulli vel-
lent ἐφ' η̄ς γράψεις, qua scribis, que scribis.

(82) Ος ἐρεῖς ἀγροῦντας. Ex tot corruptis
codicibus, inquit Bill., minus corruptum hic se-
cutus sum, eum neinpe qui Haganose typis Joan.
Sec. excusus est, anno 1528, ubi babetur ὡς ἐκτί-
νον ἀγνοοῦντας, ubi tamen ἐκτύ legendum. In duo-
bus aliis exemplaribus ita legitur: Κριτον ἐκλα-
λεῖν τὸ λυποῦν, η̄ τρεμεῖν ὡς ἔρειν ἀγνοοῦντας, hic
quid significare possit, ὡς ἔρειν ἀγνοοῦντας, equi-
dem non video, nec quis sensus erui queat. Proinde
pro ἔρειν, ἐλεῖν, potius legendum ceuserem, ut sit
sensus: Præstare animi dolorem πρᾶς se ferre ac
detergere quam premere et occultare, eoque facite
condemnare qui nullius culpari sibi conscient sint, sa-
cile se purgaturi, si doloris causa ipsis aperiretur.
Quian tamen conjecturam non quasi ex tripode
prolatam accipi volo, sed ut ab animo studiorum
sacrorum pro virili juvandorum cupidissimo pro-
fectam. Lectionem Billii retinendam censuimus,
non versionem; reddit autem: Præstat enim id
quod animum male habet, efferre aliquid expromere,
quam quiescere, perinde atque id ignoramus. Hæc
versio nobis non recte Gracco respondere videtur.
Aliam lectionem exhibent cod. et Reg., quam Com-
bef. cognovit, nobisque non displicet: Κριτον
γάρ ἐκλαλεῖν τὸ λυποῦν, η̄ ἐρήμην αἱρεῖν ἀγνοοῦ-

O Ulysses, scite sane me perstrinxisti, Stagiri-
sum exprobans, sophisticoque artificio studiosissi-
mum me versans et exagitans. Atque istam animi
libertatem laudo, quod ea scribas, que scribis.
Præstat enim id eloqui quod animum agre habet,
quam quiescere, perinde atque eloqui nesciamus.
Ipse quoque aliquid habeo, quod te accusem.
Verumtamen ut fori ac judiciorum legem servem,
prius sibi ad ea, que objicis, respondebo, postea
autem accusabo; alique utrumque pari cum bene-
volentia faciam. Ad Stagirium virum optimum
Nicobulus meus accessit, haudquaquam de nostra
sententia, ne hoc existimes; non enim ita vel
Athenarum, vel amicitia tua et sodalitatis, im-
memor sum: verum suomet ipse consilio et de
patris voluntate ad eum se contulit, a me autem illi per litteras traditus est et commendatus. Quid
hic ab amicitia aut humanitate alienum feci? Quoniam autem purgationem nostram habes, accusatio-
nem quoque arcipe.

Ceroplatbos illos tuos, et Telchinas minime
laudo, quibus artis zemulum perperam insectaris;

taς. Præstat enim id eloqui quod animum agre ha-
bet, quam ignorantia indicia causa damnare. η̄ ἐρήμη
subaudito substantivo δίχη, causa indicta, id est
altera parte absente: ἐρήμην αἱρεῖν, indicta causa
damnare, vulgo par contumace et par désaut. ἐρήμη
δίχη dicitur de reo, ait Suidas, qui vadimonium
deserens, nec in judicio se sistens, a judicibus
condemnatur.

(83) Ἐγχαλεῖν. Ομως δὲ Ira νόμον. Ila cod. et
Combef. In edit. ἔχαλεῖν δίως. Ηνα δὲ νόμον.

(84) Οδι τι καθ' ἡμέτερορ γε ρορ. Aliud Illo-
meri hemisticium, Iliad. ix, 108. Verba sunt
Nestoris quibus Agamemnonem hortat ut cum
Achille in gratiam redeat. Haec Billius.

(85) Οὐκ ἐπαινῶ σον τοὺς κοροπλάθους καὶ
τοὺς Τελχίρας. His verbis adversarium suum Eu-
stochius insectabatur. Koropláthos autem, ut Christo-
studius docet, sigulum proprie significat puparum
et binjusmodi imaguncularum. Haec Bill. At Sui-
das: Qui effigies puerorum, inquit, et quorumvis
animalium, quibus pueri vel pueræ decipiuntur, ex
cera vel gypso conficiunt, qui ex luto vel alio hu-
jusmodi materia pupas fingunt, χοροπλάθοι vocan-
tur. De Telchinibus, ait Bill., varia est opinio.
Quidam enim eosdem fuisse credunt Curetas, Ca-
hyros, Telchinas, Corybanites et Ideos Dactylos,
qualem Sceptium fuisse scribit Strabo lib. x. Alii
cognatos fuisse existimant, nonnihilque dillerre,
anninoque furore quoquam motos. Telchinas porro
fascinatores fuisse ferunt et malesicos quod Sty-
giā aquam animalibus et stirpibus perniciei gra-
tia inspergerent; qua ex re calamitates, fames et
pestes consequerentur. Cujus sententia est Tzetzes
Hist. lib. cxiii, qui etiam Telchinas numerat Adaeum,
Magalesiam, Omenum, Lyceum, Myconem, Mimo-
neum. Nonnulli tamen contrarium sentiunt, et arti-

quandoquidem usus obtinuit, ut ejusdem artis adversarii vocentur. **157** Quousque enim ista? Nunquamne sophisticæ huic obtrectationi et maleficentia finem statuemus? An expectabimus, dum mors ab hac improbitate nos abrumptat? Juveni enim fortasse, honoris cupiditate flagrantii, opibusque inhabanti, qui haec modo parce faciat, nonnihil venire dari possit (libet enim in gratiam tuam Demosthenis verbis aliquantulum uti): hominem autem id astatis, atque hoc rerum statu, publice alium infamare ac vicissim infamari, intempestivum prorsus et pertinacis contentionis plenum; non solum quia hoc omnino in honestum et sordidum est, sed etiam quia mira est hujus rei facilitas, perinde ac *fictus reciprocans*. Etenim B ut cum illo rursus loquar:

Dicitum tale seres, quale et jam diteris ipse.

Radente porro vicissim raderne nequaquam reprehendendum est.

Quæ igitur haec sapientia est eum virtute vincere beat, vilio superari, aut etiam superare, quod multo pejus est? At hoc quoque nomine, ut vere loquar, judices accusandos esse censeo, quod, quæ pro tribunali damnant, eadem cum audiunt, laudant. Nec id solum, sed multos etiam habent, qui simul laudent, ac vitium accendant, atque huc usque in partes et studia dissecti sint. Atqui convenit ut, si haec falsa existimantur, non laudentur: si autem vera esse credantur publice, judicentur; aut etiam hanc rationem adhibere, ut si falsa objiciantur, accusatores coarguantur: sicut vera, si aduersus quos oratio habetur; non autem permittere ut nobilium virorum existimatio, res maximi ponderis, tam facile iudicio adhibeatur.

Quare, si meo consilio paretis (utrumque enim alloquor), hujusmodi sermones et viluperationes valere sinite, si nihil aliud, canitie cerle reverentia, aut etiam rerum turpissimarum lassitudine. Ipsi vero in animum inducite veteri proverbio obsequi, quod virtutis cultum amplecti jubet, cum satis ad victum amplæ facultates sunt. Nec cuim vobis ipsis, tum juvenum spei insidias comparete,

bus illos praesiantes fuisse volunt. De toto hoc maleficiorum genere, vide Gyraldum lib. *De diis gentium*. De Telchinibus autem vide Suidam ad vocem Telchynæ, et Erasmum in *Adagio*, Nori *Simonem*, et Simon me.

(86) *Kυρίττειν τε καὶ κυρίττεσθαι*. Non male Bill. metaphoram reddidit, sed legisse videtur κηρύττειν τε καὶ κηρύττεσθαι. Sic habet cod. Reg. Combel. κηρύττειν τε καὶ κηρύττεσθαι, cornibus petere ac vicissim peti, petulorum arietum more; quæ grammaticis, inquit, usitata vocis acceptio et auctoribus probata. Hoc fortasse significavit Horatius in *Odis*: *Parata tollo cornua*.

(87) *Οπποίρ κ' εἰκησθα ἔπος, τοῖος κ' ἐπακούσας*. *Talia quidies, qualia in alios dixeris*. Billius:

Dictum tale seres quale ante interseris ipse.
Verba sunt *Aeneas ad Achilleum, Iliad. lib. xx, vers. 250.*

A ἐπειδὴ νενίκηκε τοὺς δμοτέχνους κα-
professores ἀντίτεχνοι, id est, artis sc̄nuli atque
adversarii vocentur. Λέγω δὲ τοῦτο τὸν λόγον γάρ τοι ταῦτα; καὶ ποῦ στησόμεθα
τῆς σφιστικῆς ἐπηρεάς; Εἰς δὲ τὸ γένος ταῦτα; Εἰς δὲ
τὸν θάνατος ἡμᾶς διακόψῃ τῆς πονηρίας; Ταῦτα γάρ νέον
μὲν δύναται, ζιλοτιμίας ἡττώμενον, κέρδους μεταποιού-
μενον, καὶ τότε μετρίως ποιεῖν, ἔχει τιὰ συγγράμμην
(μικρὸν γάρ τι Δημοσθενίσω σήμα χάριν). ἐν τούτῳ
δὲ τῆς ἡλικίας, καὶ οὕτω πράττοντα, κυρίττειν τε
καὶ κυρίττεσθαι (86), παντελῶς ἀντίτεξαι φίλον
οὐ μόνον διτερηπέδης καὶ παντάπασιν ἀνελεύ-
θερον, ἀλλ' ὅτι καὶ φραστών πολλή τοῦ πράγματος.
Οπποίρ κ' εἰκησθα ἔπος, τοῖος κ' ἐπακούσας (87),
καθάπτερ φρέσματος ἀντιστρέψοντος· πάλιν γάρ
Ομήρῳ συγχρήσομαι.

... . Τὸν ξύνοται δὲ ἀντικένεται

παντελῶς ἀνεπιφθονον.

Τίς οὖν ἡ σοφία, ἵδην ἀρετῇ πρωτεύειν, ἥττοδοθεὶς
κατέι, ή καὶ νικήν, δὲ πολλῷ χειρόν ἔστιν; ἀλλ' ἐγώ
γε καὶ τῶν δικαστῶν τοῦτο μέμφομαι, εἰρήσται τῷ
τάλλοθε, διτερηπέδης καὶ κολάζουσι κρίνοντες, ταῦτα ἐπαινοῦσιν
ἀκροώμενοι. Οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ πολλοὺς ἔχουσιν
τοὺς συνεπαινέτας, καὶ τὴν κακίαν ἀνάπτυσσι, καὶ
τεῖ; οπουδαὶς ἀρχει τούτου μεμερισμένους: δέον, εἰ
μὲν ἀπιστεῖται, μηδὲ πιστεῖσθαι: εἰ δὲ πιστεύεται,
δημοσίᾳ κρίνεσθαι: ή οὕτω, εἰ μὲν φευδῆ, τοὺς
κατηγόρους ἐλέγχεσθαι (88). εἰ δὲ ἀλτηῆ, τοὺς
καθ' ὃν δὲ λόγος: καὶ μηδὲ οὕτω, μέγιστον πράγμα,
τὴν τῶν εὗ γεγονότων ὑπόληψιν, οὕτω φρδίως
παίζεσθαι.

res maximi ponderis, iam facile iudicio ad-
hibeatur.

Εἰ τοι δὲ οὐντικός πειθεσθε (πρὸς γάρ ἀμφοτέρους δὲ
λόγος), τοὺς μὲν τοιούτους λόγους καὶ φύγους χαίρειν
έάσσετε (89), εἰ μηδὲ δόλο, τὴν πολιάν αἰδούμενοι,
ή καὶ ἀποκάμνοντες (90) ἐν τοῖς αἰσχύστοις. Αὔτοι
δὲ βουλεύσασθε (91) τὴν παλαιὰν τιμῆσαι παραίνεσσιν,
τὴν, δταν δὲ βίος ἱκανὸς ή (92), ἀρετὴν ἀσκεῖσθαι
καλεύσουσαν. Καὶ οὐκ ἐπιβουλεύσετε μὲν ὑμῖν αὐ-
τοῖς (93), ἐπιβουλεύσετε δὲ ταῖς τῶν νέων ἐλπίσιν,

(88) *Κατηγόρους ἐλέγχεσθαι*. Cod. et Reg. κατ-
ηγόρους κολάζεσθαι, *accusatores coerceantur*. Sic
etiam Montac. et Morel.

(89) *Xαλπειν ἐάσσεται*. Forte legendūm έάσσεται, va-
lere sinetis.

(90) *Ἀποκάμνοντες*. Ita cod. In edit. ἀποκα-
μνότες.

(91) *Βουλεύσασθε*. Legendūm forte βουλεύσεσθε.
Combel. βουλεύσοισθε.

(92) *"Οταν δέ βίος ἱκανὸς ή, etc. Ad hoc prover-
biūm alludit Horatius, Epist. 1.*

..... *O cives, quærenda pecunia priuatum est,*

Virtus post nūtumos.....

(93) Οὐκ ἐπιβουλεύσετε μὲν ὑμῖν αὐτοῖς. Ita
cod. et Reg. At Montac. et Morel. οὐκ επιβουλεύσε-
ται μὲν τοῦ δικαίου Legisse videtur Bill., aut
saltem legendūm censisse μηδὲ ὑμῖν αὐτοῖς. In
edit., ήμεν αὐτοῖς. Μοχ. μηδὲ ταῖς τῶν νέων.

οι πάντως ἀν τὰ δεινότατα πάθοιν, εἰ λόγους ἀσκού-
μενοι κακίαν μάθοιν, καὶ ταύτην οὐκ ἀμισθον,
ῶστερ οὐκ ἀρετῆς, ἀλλὰ ταύτης ἔχοντες ὑμᾶς δι-
δασκάλους. Εἰ δὲ σοι φορτικὸς εἶναι δοκεῖ ταῦτα
γράφων. Διμυνέ με (94) τοὺς θυσίας, καὶ αὐτός τι παραι-
νέσσας τῶν χρησίμων, ἵνα δὲ πειθόμενον ἐγκαλήσῃς, η-
δη γκαλήσῃς (95) ἀντιτελνοῦται.

ΠλΑ. Τῷ ΑΥΤῷ (96).

Uit veritas odium parit, Eustochium quasi crabronem tam sapiens, tamque amica irritavit admonitio, lingua inquit ad maledicendum paratiorem facile concitat. Gregorius. Eustochii maledictis hac brevi, sed acutissima epistola, rescripsit Theologus, se admodum non cruciari, simulque monet, ut linguam, si fieri possit, coercet.

Οἶον ἡγόνοια! ὡς σκαπὴν λίαν καὶ ἀπαίδευτον! Καὶ οὐδὲ τοῦτο τῆς ἀπονοίας (97), καὶ οὐδὲ ὑπὸ τῆς παροιμίας τῆς ἰδωτικῆς ἐπιστρέθην, φαλαρός ἀν τὰ κριοῦ μὴ νυστάξειν ἀντὶ προσώπου (98), μηδὲ σφραγίαν ἐγέρειν κατ' ἀνατοῦ (99), γλώσσαν πρὸς τὸ κακῶς λέγειν ἐπομέτέραν. Τούτῳ μὲν οὖν οὐ πάντα τι: (1) δυσχεραίνων (μετὰ πολλῶν γάρ προσετέθην, ὡς γε πυνθάνομαι, εἰ δὲ ζώοις (2), καὶ πρὸ πολλῶν) ἔκεινον δὲ μᾶλλον, διε μὴ ἐπιστρέθην φιλικῶς τούτο ποιεῖν. Πλὴν ὄγιανοις καὶ σῶμα καὶ ψυχὴν, καὶ τὴν γλώσσαν κατέχοις, εἰ δυνατόν ἀλλὰ τὸ γε ἡμέτερον (3) στέρκομεν.

Πλ. IV. ΣΤΑΓΕΙΡΙΩΝ (4).

Eudoxii maledicta non tulit Stagirius; sed cum par esset certare, et respondere paratus, ipse etiam Eustochium lingua dicaciōri mutuo tñcessit. Quos inter medias, pacisque sequester prodidit Gregorius, datis ad Stagirium etiam ea de re litteris. Hac enim ad eum scripta est epistola, ut manuscripta constat, non autem ad Timotheum, ut editi libri prae se ferunt, contra codicum auctoritatem; quia tametsi non adesset, epistolæ tamē argumentum dicere non sineret eam ad Timotheum scriptam. Sophistis ut arma depinunt quidlibet pollicetur, amicitiam, laudes, suam ipsorum et omnium utilitatem; aliquis et sibi et Nicobulo injuriam fieri, ac eos viiis potius quam virtutis magistros adolescentulæ reipublica futuros, spesque eorum qui se illorum fidei commisere, falli contestatur.

Πάρρησάσθωται τι πρὸς σέ· καὶ γάρ πέτυχα οὕτω, καὶ βούλοματ. Εἰ δὲ μὴ μεταδοῖς ἡμῖν (5) τὸν Νικό-

(94) Ἀμυνέ με. Ita cod. Reg., Montac. et Morel. At Combes. δμυναί με. In edit. δμυναί μοι. Mox Montac. et Morel. παραινέων.

(95) Πειθόμενορ ὁσελῆς, ή ἐγκαλῆς. Ita cod. Reg. et R. In edit. πειθόμενον ἐπανῆς, ή ἐγκαλές, quod Bill.: vel obtemperantem præcepitis tuis laudes, vel accuses.

(96) Alias LXII. Scripta eodem anno.

(97) Ερούσθησα τῆς ἀπορολας. Ita cod. et Reg. In edit. τνουθέτητα. Ο τῆς ἀπονοίας, quod Bill.: Virum sophistam castigare institui. O singularem audiam!

(98) Μὴ νυστάξειν ἀντὶ προσώπου. Ita cod. At cod. Reg. μὴ νυστάξειν. Cod. R. et Pass. κατὰ προσώπου. In edit. νυστάξειν ἀντὶ προσώπου. Sino periculū legendum proponit Combes. καταζίζειν κατὰ προσώπου, sicque reddit Bill.: Cum calvus sis, cum ariete obversa fronte ne congregariis; et, Crabonem ne provokes; partemias sunt quibus docemur minime lacecessendos esse homines suapte natura irritabiles. A Gregorio adagium hoc inluitatur Erasmus.

(99) Μηδὲ σγηκτείσθεντες κατ' ἀνατοῦ. Ita cod. Montac., Morel. ac Combes. At Pass. ἀνεγέ-
ρσθεν. In edit. ἐγέρεταις deest. Vide Erasmus in ada-
gio, Irritare crabrones.

A qui profecto gravissima injuria afficiuntur, si literarum studia colentes, vitium addiscant, et qui dem non sine mercede; perinde 158 ac vos, non virtutis, sed vitii magistros habeant. Quod si molestus esse videor, hæc scribens, iisdem rebus me ulciscere, utile quoque aliquod consilium mihi offerens, ut vel præcepitis tuis obtinerant prosis, vel repugnantem accuses.

CXCI. EIDEM.

Quale illud est, quod ignoravi! quam stultum et ineplum! Virum sophistam commonui vecordiæ, ac ne a vulgari quidem protervio eruditus sum, ut, cum calvus essem, cum ariete obversa fronte ne congregarer, nec crabronem in meipsum irritarem, hoc est, linguam ad maledicendum paratiorem. Quanquam illud quidem non adnudum me discruciat (multis enim, ut audio, adjunctus sum: ac si vixeris, multis etiam anteponar). Hoc vero acerbius me angit, quod tibi minime probavi me hoc amico animo facere. Et tamen opto, ut tum corpore, tum animo valeas, ac linguam, si fieri possit, coercetas: nunc autem, quod ad nos attinet, æquo animo feremus.

CXII. STAGIRIO.

Liberius aliquanto ad te loquar: sic enim natura comparatus sum, ac volo. Si Nicobulum:

(1) Τούτῳ μὲν εὖρ οὐ πάρετι. Montac. et Morel., τι οντισσο, τούτῳ μὲν οὖν οὐ πάντῳ.

(2) Εἰ δὲ ζώοις. Combes., εἰ δὲ ζώης. Multis adjunctus sum, id est, ait Bill., multos alios virulentia lingua procidisti; quod si etiam vita longior tibi contigerit, primum inter eos locum tenebo. In me enim sylbum potissimum acues, atque impurissimo ore debachaberis.

(3) Άλιά τὸν τὸ γε ἡμέτερον. Cod. Pass. εἰ δὲ μή, ἀλλὰ τὸν τὸ ἡμέτερον. At Combes. τὸ γε ὅμετερον, vestra illa probra feremus.

(4) Alias CXCI. Scripta eodem circiter tempore. —Σταγειρίῳ. Ita cod. Reg., Tillem. ac Combes. At Montac. et Morel. Σταγιρίῳ. In edit. τῷ αὐτῷ, id est, Timotheo.

(5) Εἰ δὲ μὴ μεταδοῖς ἡμῖν. Addenda Bill. vindicentur ἐμέ τε καὶ Νικόδουλον ἀδικήσεις. Veritatem: Quod si hanc libertatem, loquendi scilicet, minime concedas, et mihi, et Nicobulo injuriam facies. Combes. intricatas esse priinas voces, et aliquid desiderari existimat, quod sic possit restituiri: Μετάδος ἡμῖν τὸν Νικόδουλον, εἰ δὲ μὴ μεταδοῖς, ἡμῖν ἀδικήσεις, cede nobis Nicobulum; quod si non ceseris, injusta feceris. Contendebant enim sophistæ, uter Nicobulum puerum litteris imbuendis acciperet. Hunc hortatur ut cedat, ne ipse incurrit in

m h̄ minime concesseris, injuste ages. Nam et te amici animum offenderimus, et nibil amplius a te habuerimus. **I59** Sin autem, quantum speramus dederis, prebi candidique viri officio fungeris, aliquid utrumque nobis præclarissime se habebit. Nam et illi satisfaciemus, et te laudabimus. Quod si etiam hoc nobis concedis, ut te quoque paternae moneamus, ne tu pro tua imperandi consuetudine consilium nostrum asperneris: viri in bujusmodi rebus haud rudis et imperiti sermonem accipe. Tandem aliquando tela deponite, ac fundas, et atrociores bastas, id est, linguas, quibus vos mutuo incessitis et vulneramini, idque applaudentibus ac laudantibus iis, quos vestri studiosos habetis. Et quidem eas hoc magis deponite, quod promptius paratusque armis telum istud est; ne aliqui vitii potius quam virtutis duces adolescentulis existatis, si non verbis, at certe rebus ipsis. Nam quibus rebus, cum sunt, quisque delectatur, easdem etiam tacens, suadet. Hoc si feceritis, tum vobis ipsis proderitis, tum nos amicos habebitis, nec spes eorum qui fidei vestrae se commiserunt; falleatis Aique hec tibi, pro laboribus Nicobuli causa susceptis, merces sit. Quod si plenius experimentum sumpserimus, pleniorem etiam bis laudem tibi persolveremus.

CXCIII. PROCOPIO.

Exente anno 384, vel potius ineunte 385, hæc scripta est epistola. Cum enim Olympiadem, de cuius nuptiis in ea agitur, scribat Palladius (14), vix viginti menses in matrimonio egisse, cum maritus ejus naturæ debitum solvit; constet autem Nebridium, cui, eodem auctore, illa nupteral, primum sub Theodosio Magno comitem privalarum rerum, ac deinde urbis Constantinopolitanæ praefectum, vel, ut habeat Palladius, expraefectum, in nivis adhuc suisce tertio Kalendas (15) Iulii, Honorio et Eudoxio consulibus, hoc est, anno 386, quo ad eum de Editiis actionibus lex data est, cui etiam superates parumper fortasse fuerit; non potueris Olympiadis nuptiæ ante exente annum 384, vel potius annum 385 in euentum celebrari; neque adeo Gregorius de sue, ut vocet, in filiis Olympiadis nuptiæ, itaque velut celebratis ante anni 385 primordia scribere, ac irritanti Procopio se, quod non adiunxit, excusare. Quis ille sit Procopius jam diximus; hic addere sufficiat, patris loco eum Olympiadì avunculum, patruumve ac intuorem suisce.

Sentio, quod crimen mihi objicias, etiamsi id reticeas. Nuptias celebramus, forsitan dixeris, idque aureæ tuæque Olympiadis, ac greci episcoporum aderat: tu vero aberas, vir egregie, vel dignatus, vel gravatus. Neutrū bornum, o admirantere. Sed fieri non poterat, ut qui tragice se haberet, comice festum diem ageret; ac simul omnino intempestivum est atque a nuptiis alienum, podagricos duos videre, qui inter saltantes circumferantur, et rideantur. Libet enim tecum nonnihil quoque nuptiali more ludere. Nam aliqui, quantum ad voluntatem attinet, et adsum, et simul festum celebro, juvenilesque dextras in-

alterius offensam. Verum sine addito coherent omnia, nec supplendum quidquam nobis offerunt vel codd. nostri, vel quos videre Montac. et Morel.

(6) *Tūr συμβούλητρ. Ita cod. 1405 ac Combel. In edit. tūr βουλῆν.*

(7) *Kατ' ἀλλήλων. Combel. ἀλλήλους.*

(8) *Τοσούτῳ μᾶλλον. Ita cod. 1405 et Combel. In edit. τοσούτον μᾶλλον.*

(9) *Ἐξηγησθε. Ita cod. et Combel. In edit. έξηγίσθε.*

(10) *Ποιῆτε. Ita cod. 1405 et Combel. In edit. ποιεῖτε.*

(11) *Tῶr κεπιστευκότων. Combel. : qui fidei*

бouλον, ἀδικήσεις. Φθινό τε γάρ εσθμεθα προσκεχρου-
κότες, καὶ παρὰ σοῦ μηδὲν έχοντες τέλον. Εἰ δὲ
δοίης δον εἰπίζομεν, εὐγνωμονήσεις, καὶ ἀμφότερα
ήμεν ὡς κάλλιστα ἔξει. Ἐκείνη μὲν γάρ ἀπολογησ-
μέθα, σὲ δὲ ἐπαινεσόμεθα. Εἰ δὲ δίδως ἡμῖν καὶ παρ-
εινέται σοι πατρικῶς, ἀλλὰ μὴ τῇ συνηθείᾳ τοῦ
ἄρχειν τὴν συμβούλην (6) διαπεύσῃς δέξαι λόγον
ἀνδρὸς τὰ τοιαῦτα οὐκ ἀμαθοῦς. Κατέθεσόν ποτε τὰ
δπλα, καὶ τὰς σφενδόνας, καὶ τὰς δεινοτέρας μελίας,
τὰς γλώσσας, αἷς κατ' ἀλλήλων (7) βάλλετε τε καὶ
τιτρώσκεσθε, καὶ ταῦτα ἐν ἐπαινεταῖς τοῖς σπου-
δασταῖς. Καὶ κατέθεσθε τοσούτῳ μᾶλλον (8), δον
προχειρότερον τοῦτο τῶν δπλων ἔστιν ἵνα μὴ κακίας
μᾶλλον, ή ἀρετῆς ἐξηγησθε (9) τοῖς νέοις, καὶ εἰ μὴ
τοῖς λόγοις, ἀλλὰ τοῖς πράγμασιν. Οἵτις γάρ τις χαίρει
γνομένος, ταῦτα καὶ σιωπῶν συμβούλευει. Ἀν οὖτοι
ποιῆτε (10), ὑμᾶς τε αὐτοὺς ὅντες, καὶ ἡμᾶς φί-
λους ἔξειτε, καὶ οὐ φεύγετε τὰς τῶν πεπιστευκό-
των (11) ἐπιδίας. Οὗτός σοι (12) τῶν ἐπὶ Νικοδούλῳ
πόνων μισθός. Εἰ δὲ πειραν τελεωτέραν λάβοιμεν,
τελεωτέραν καὶ τούτων ἀντιδώμεν τὴν εὐφημίαν.

Π.Γ. ΠΡΟΚΟΠΙΟ (13).

Αἰσθάνομαί σου (16) τῶν ἐγκλημάτων καὶ σιωπῶν-
τος. Γέμους εἰστιόμεν, τῶς ἀρεῖς, καὶ ταῦτα τῆς χρυ-
σῆς Ὄλυμπιάδος καὶ σῆς, καὶ παρῆν ἐπιτεύχτων δμι-
λος σὺ δὲ ἀπῆς ἡμῖν, δ γεννάδας; ή ἀπαξιῶσας, ή κατ-
εκήσας. Οὐδέτερον, ὡς θαυμάσιε. Ἄλλ' οὐκ ἥν, οἴ-
μαι, πράττοντα τραγικῶς, πανηγυρίζειν κωμικῶς,
καὶ δῆμα παντελῶς διώρον (17) καὶ οὐ γαμικὸν, δύο
ποδαλγοὶ περιφέρομενοι καὶ γελώμενοι, μέσοι πηδών-
των· ἵνα τί σοι καὶ προσπατέωμεν γαμικῶς. Ἐπει
τῷ γε βούλεσθαι, καὶ πάρειμι, καὶ συνεορτάζω, καὶ
τῶν νέων τὰς δεξιὰς ἀλλήλαις τε ἐμβάλλω, καὶ ἀμ-
φοτέρας τῇ τοῦ Θεοῦ. Πρέπει γάρ ὅσπερ δόλο σοι
πᾶν ἀγαθὸν, οὗτοι δὴ καὶ (18) τὴν συζυγίαν ἐπὶ

vestras adolescentes commiserunt.

(12) Ήντός σοι. Ια. cod. 1405, et Combel. In edit. οὗτός μοι.

(13) Alias LVII. Scripta eodem tempore.

(14) De rita cler. cap. 17. p. 460.

(15) Godesred., l. VI, p. 374.

(16) Αἰσθάνομαί σου. Ita cod. Reg. In edit. σου deerit.

(17) Άμα πατελῶς διώρο. Forte legendum θέλει πατελῶς διώρον, spectaculum omnino intem-
pestivum. Μοι, προ ποδαλγοῖς, cod. Reg. ποδαγροῖς.

(18) Οὗτοι δὴ καὶ. Ita cod. et Reg. ac Combel. In edit. οὗτοι σοι καὶ.

παντὶ βελτίστῳ γενέσθαι καὶ κατὰ τὰς κοινὰς ἡμῶν Αἱρετοὶ μηδέ πάντα. Κανόνιον εὐχάς.
νία bona, ita matrimonium quoque in optimum quodque que finem et secundum communia nostra vota sit.

ΠΛΑΤΩΝΙΚΟΥ ΛΥΓΡΑ (19).

Aliam fratris sororire filiam in matrimonium collocavit Procopius, scribendique iterum occasionem Gregorio praebuit. Tardius licet scripta forsitan hæc epistola fuerit, eam hic collocare, quod ejusdem sit argumentum ac superior, visum est. Excusat se iterum quod nuptiis non adserit, et gratulatur Procopio Gregoriū, enīque ut se totum ad rerum supernarum studium consenserat, hortatur.

Ίδον καὶ δεύτερός σοι γαμβρός· καὶ τὸ γλυκὺν φροτίον ἀποσκευάζῃ (20), καλῶς ποιῶν. Ἀργοὶ δὲ ἡμεῖς, ὡς; ἀν αὐτὸς εἰποιεῖ· ᾧς δὲ ὁ ἀληθῆς λόγος, ἀσθενεῖς, οὐκ ἀργοὶ (21). Πλὴν καλῶς ἡμῖν ἔχει τὰ ἐκ Θεοῦ. Τῶν μὲν γάρ θορύβων ἄλλοις παρερχόμενοι, τῆς φιλοσοφίας δὲ ἡμεῖς ἀπολαύσομεν (22), ἀπειδάνθη θεῷ συσταλῆς, καὶ διῶς τῶν διων γένη, μηδενὶ δεσμῷ κατεχόμενος. Καὶ νῦν δὲ τοῖς γάμοις συνεισφέρομεν τὰς εὐχάς, ἃς ἔδει δωροφορεῖν ἡμᾶς (23) τὸ κάλλιστον.

ΠΛΑΤΩΝΙΚΟΥ ΑΡΧΟΝΤΙ (24).

Sororem suam, ejusque liberos, qui, mortuo Nicobulo patre, a quibusdam reserabantur, Gregorio præsidi commendat Theologus hac epistola, quæ cilius anno 385 scripta non est; siquidem hoc anno Nicobulus filium suum sophistis erudiendum tradiisse invenitur. Vitam autem cum morte non tardius anno 385 consummata esse, cum Tillemonio existimamus.

Οὐκ ἐπινῶ τὸν Ἡσίδον, ὅτι τοὺς δροτέχνους ἀντιτέχνους ὠνόμαστο,

Καὶ κεραμεὺς κεραμεῖ (25) κοτέει, (λέγων,) καὶ [τέκτονι τέκτων].

Οὐ γάρ φθονεῖ μᾶλλον, ή προστρέψει τε καὶ ἀσπάζεται, ὡς ἐμὸς λόγος, καὶ ὡς οἰκεῖον περιέχεται. Ἄστοδς δὲ ἀσιδῷ τοσούτῳ πλέον (26), δοψὶ καὶ λόγος ἔστι τούτοις τὸ σπουδάζομενον. Τοῦτο δὲ καὶ αὐτὸς πεπονθὼς πρὸς τὴν λογιστήτα, εἰ μὲν οὗτος εἶχον τοῦ σώματος, ὕστε ταῖς τῆς ψυχῆς δρμαῖς ἡπορεῖν δύνασθαι, οὐκ δὲ μὲν τοῖς ἐφθῇ καὶ προτραβαμών (27), καὶ περιπτεξάμενος, καὶ τὰ ἐπιβαθήρια προσφεγγάμενος. Ἀλλ' ίττίρι μὲν ἐπισκοτεῖ νέφος, ἐμοὶ δὲ καὶ ἡ ἀρρώστια, καὶ τὸ φθονερὸν τοῦτο σαρκῶν καὶ δεσμωτήριον. Ἀρα δέξῃ μου τὴν ἐπιστολὴν ἀντὶ τῆς παρουσίας; ναὶ δέξῃ, λόγιός τε ὁν (28), καὶ συγγνώμων, εἴ οἶδα τοῦτο, καὶ οὐκ εἰκάζειν ἔχω.

(19) Alias LVIII. Scripta incerto tempore.

(20) Ἀποσκευάζῃ. Ita cod. et Reg. Sic Bill. auctioribus libris Italicis. In edit. ἀποσκευάζει, dulce onus commode excutit, id est, filiam tuam aufert tibi; filia enim est onus patri, sed dulce onus, quanto liberatur, alio illud in se recipiente, nimirum genero, filia mariō. Verum Tillmont. non de mariō filia Procopii loqui putat Gregorium, sed eo loci ab eo vocem γαμβρός sic usurpatam, quemadmodum in testamento suo, ubi Melitum γαμβρόν, generum suum, dicit, quod sororis sua filiam duxerit uxorem.

(21) Ἀσθενεῖς, οὐκ ἀργοὶ. Bill.: infirmi, desideres non sumus. Mox, πλὴν καλῶς ἡμῖν, et Bill.: Ceterum quantum ad ea quae ex Deo sunt, bene relle habemus. At cod., πλὴν καλῶς ἡμῖν ἔχοι, rerum uiam nobis prospere cedant quæcumque veniant a Deo.

(22) Ἀστοδῶν σομερού. Addendum putant nonnulli, sed nulla freti auctoritate, καὶ οὐχ ἡμεῖς μόνον, ἀλλὰ καὶ οὐ, ἀπειδάν, et non nos tanum, verum et

En alter tibi quoque gener, et dulce onus excutis, rem laudabilem faciens. Nos vero desides, ut ipse fortasse dixeris: ut autem vere dicam, iustificari, non desides. Ceterum quæcumque a Deo, recte nobis eveniunt. Nam tumultus quidem aliis concessimus; nos autem philosophia fruemur, posteaquam ad Deum collectus fueris, totumque te ad superarum rerum studium contuleris, nullo jam vinculo pripeditus ac detentus. Ac nunc preces, quas, ut donum omnium pulcherrimum, nos offerre oportebat, nuptiis largimur.

CXCV. GREGORIO PRÆSIDI.

Hesiodum minime laudo, qui ejusdem artis opifices, vocavit semulos his verbis:

Et faber est fabro, figulo figulusque molestus.

C Neque enim, mea quidem sententia, magis invidebat quam accurrit, et exoscularit, ac velut familiarem et necessarium complectitur. Cantor autem eo magis cantori adjungitur, quod eorum opera circa vocem versatur. Quo etiam ipse modo erga eloquentiam tuam affectus, si quidem eo corporis statu essem, ut animæ cupiditatibus observire posset, nemo me prior ad te complectendum accurisset, ac magistratum ineuntem consulatusset. Verum, ut solemi nubes obscurat, ita me morbus, atque invidum hoc corpusculum et ergastulum. Accipiesne igitur 161 præsentiae vice epistolam meam? Accipies profecto, utpote æquus et ad

te, etc. Mox, Bill. cum Montac. et Morel. legit συσταλῆς, non συσταλεῖς, ut in antiquis edit.

(23) Αἵ δοει δωροφορεῖται ἡμᾶς. Ita cod. et R. Edit. et δει δωροφορεῖται, etc., ut donum omnium pulcherrimum vobis offeramus.

(24) Alias XLIV. Scripta anno 385.

(25) Καὶ κεραμεὺς κεραμεῖ. Vide adagium apud Erasmum, *Figulus figulo invidebat: ex quo loci illius illustratio petenda est.*

(26) Τοσούτῳ πλέον. Sic Montac., Morel. et Combef. In edit. τοσούτῳ πλέον. Mox δοψὶ καὶ λόγος ἔστι. Verit. Bill.: Quod circa vocem ac sermonem. Verum noui tam vocem ac sermonem sonat hic λόγος, ut arbitror, quam vocis concentum.

(27) Προσθράμωτ. Ita Montac., Morel. ac Combef. In edit. προθράμωτ. Mox καὶ τὰ ἐπιβαθήρια προσφεγγάμενος. Combef.: ac pro arrepto magistratu consulatus.

(28) Δέργος τε ὁν. Combef.: utpote qui sis vir prudens ac rerum peritus, melius quam quod verit. Bill., disertus.

ignoscendum propensus : nec hoc tantum conjicio, sed etiam certo mihi persuadeo. Atque ut intelligas, quantum probitati et benignitati ture confidam, en legationem quoque nobis admodum necessariam tibi offero, atque a tua amicitia amicorum officia postulo. Nicobulum meum de manu mea tibi cum fratribus suis trado, non ut pœnas det, sed ut sumiat, viduaunque citius quam oportebat, eorum matrem et domum quandam illustrem et conspicuam, cum superstes nobis esset, insignis vir Nicobulus ; nunc autem ita miseram, ut negligendi quidem potestas ipsi facta sit, tum ob exorta jam mala, tum ob impendentia, nisi tibi ac tuis iustitiae visum fuerit adversus malum dæmonem in procinctu stare, nosque honore afficere, atque humanarum rerum fragilitate moveri, clarumque ei celebrem tibi ipsi magistratum tuum per beneficentiam erga nos reddere.

CXCVI. ECEBOLIO.

Eiusdem argumenti et temporis ac superior, est hanc epistola, in qua Nicobuli uxorem, ejusque filios Eccebolio commendat. Morbus quo detineri se ait Gregorius, ille ipse est, quo correptus fuit post electionem Ecclatii. De eadem queritur in epist. 107, 160, 178 et 234.

Adversus me ipsum nonnihil exclamabo, ac do-
lenti ignoscendum est, ea quæ dolentis sunt,
loquenti. O prava et maligna caruncula, quibus
me malis afficias ! quænam efficias ! In propinquuo
vir erat, quem etiam procul remotum pessimi
cumprimis oportebat, tum ejus virtutis causa, qua
præses nitet, tum ob ceteram mansuetudinem et
lenitatem. Tu vero male ac propemodum torpide
te habes, nec tibi quidquam curæ est, quod aliis
hoc bono fruentibus, ipsi careamus. Atque hujus-
modi nostra est accusatio. Quoniam autem, quæ
patimur, deplorare minime sufficit, verum medica-
mentum etiam quoddam vulneri adhibendum est,
hoc invenimus, nimis ut hanc epistolam scri-
bere audeamus, ac præsentiam per litteras adum-
bremus. Quod si de nobis quoque praelare inereri
studes et expertis, vir bonitate scalens, fidenti
animo calamitosam domum ac misericordia 162
dignum tibi offerimus, viduam ac pupilos lacrymis
adhuc calentes, sororem, inquam, 'meam, ejusque
liberos, qui probo patre nati, et qui tum impera-
toribus non ignobilem, verum per illum operam
in armis navaverit, tum etiam vobis præsidibus

(29) *Kai Iw' ειδης.* Ita cod. Reg. et Combef. In edit. καὶ deest. Montac. et Morel. Iw' ιῶς.

(30) *Πρὸς τῆς σῆς φιλίας.* Montac. et Morel. πρὸς τῆς σῆς φιλίας, et coram amicitia tua.

(31) *Xήρας δωρον.* Bill. : *viduam decrepitam;* quam versionem non probat Combef. Reddit enim, inquit Bill., δωρον, quasi idem esset ac ἔξωρον · melius sane ante tempus, vel maturius orbatam conjugie.

(32) *Oixlar ποτέ.* Ita cod. et Combef. In edit. ξὺν δέται.

(33) *'Ex τῷ δὴ δραγαρέων.* Cod. 2022, Montac. ac Morel. ἐκ τῷ δὴ τε ἀναφύντων, τοῦ ob jam renascensia mala.

(34) *Sol τε παραστᾶν καὶ, etc.* Legunt Montac. ac Morel. παραστᾶν. Εἴη οὖν τῇ σῇ δικῇ.

(35) *Ημῖν τιμῆσαι.* Ita cod., Montac. et Morel.; sicque reddidit Bill. In edit. ὑμᾶς τιμῆσαι.

A Kai Iw' ειδης (29) ὅσον θαρρῶ τῇ σῇ καλοκαγαθεῖ, ίδου καὶ πρεσβείαν προσάγω σοι, σφόδρα ἡμῖν ἀναγκαῖαν, καὶ πρὸς τῆς σῆς φιλίας (30) αἰτῶ τὰ τινα φίλων. Τὸν ἐμὸν Νικόδουλον ἀπὸ τῆς ἐμῆς δεξιᾶς ἐγχειρίζω σοι σὺν τοῖς ἀδελφοῖς, οὐδὲ δώσοντα δίκην, ἀλλὰ ληφθεῖν, καὶ χήραν διωρον (31) τὴν τούτων μητέρα, καὶ οἰκίαν ποτὲ (32) λαμπρὸν οὔσαν καὶ ἀπόβλεπτον, ἵνα περιήν δι πολὺς ἡμῖν Νικόδουλος· νῦν δὲ οὐδὲ πενθῆσαι συγχωρηθεῖσαν, ἐκ τῶν δημητραῖντων (33) κακῶν, καὶ προσδοκωμένων, εἰ μή σοι τε παραστᾶν καὶ (34) τῇ σῇ δίκῃ στῆναι πρὸς τὸν πονηρὸν δαίμονα, καὶ ἡμᾶς τιμῆσαι (35), καὶ τὸ ἀνθρώπινον αἰδεσθῆναι, καὶ λαμπρὸν σεαυτῷ ποιῆσαι τὴν ἀρχὴν διὰ τῆς εἰς ἡμᾶς εὐποίας.

P. Г. ΕΚΗΒΟΛΙΩ (36).

B Βοήσομαί τι κετ' ἀμαυτοῦ· καὶ συγγνώμη τῷ ἀλ-
γοῦντι τὰ ἀλγοῦντος φθέγξασθαι (37). Οἱ σφρίση-
πονηρὸν καὶ κακόθεος, οἴλα με κακά δράς ! οἴλα ἐρ-
γάζῃ (38) ! Ἐγγὺς ἀνήρ, δν καὶ πόρκω τυγχάνοντα
μεταδιώκειν τῶν ἀναγκαίων ἦν, τῆς τε ἀρχικῆς ἀρε-
τῆς εἰνεκα (39), καὶ τῆς ἀλλῆς ἡμερότητος. Σὺ δὲ
πονηρῶς ἔχεις, καὶ σχεδὸν ἀκινήτως, καὶ περιορές
ἀλλος τοῦ ἀγαθοῦ μεταλαμβάνοντας, ἡμᾶς δὲ ζημι-
ουμένους. Τὰ μὲν οὖν τῆς κατηγορίας τοιαῦτα.
Ἐπειδὲ οὐκ ἔξαρκει τὸ ἀποδύρασθαι μόνον ἀ πά-
σχομεν, ἀλλὰ δεῖ καὶ τίνος φαρμάκου (40) πρὸς τὴν
πληγὴν, τούτῳ ἔξευρομεν, τὸ θαρρῆσαι πρὸς τὴν
ἐπιστολὴν ταύτην (41), καὶ τοῖς γράμμασι σκια-
γραφῆσαι τὴν παρουσίαν. Εἰ δὲ καὶ τὸ εὖ ποιεῖν
ἡμᾶς ἐπιτητεῖς, βρύων τὸ ἀγαθόν (42), προσάγομεν
θαρροῦντες οἰκίαν ἐλεισινήν καὶ φιλανθρωπίας ἀξίαν,
χήραν μετ' ὄφανῶν έτι θερμῶν ἐν τοῖς δάκρυσι, τὴν
τε ἀδελφὴν τὴν ἐμὴν λέγω, καὶ τοὺς ταύτης πιθας,
οἱ πατρὸς ἀγαθοῦ γεγονότες, καὶ πολλὰ μὲν βασι-
λεῖσι καμόντος ἐν διπλοῖς οὐκ δινωνύμως, ἀλλὰ καὶ
λίαν λαμπρῶς, πολλὰ δὲ τοῖς δρχουσιν ὅμιλν ὑπουρ-
γῆσαντος (εἰ τίνα Νικόδουλον ἀκούεις), κινδυνεύουσι
νῦν πάσχειν τὰ χαλεπώτατα. Μετὰ γάρ την τῶν

(36) Alias XLV. Scripta eodem tempore.

(37) Τὰ ἀλγοῦντος φθέγξασθαι. Cod. et Pass. τὰ του ἀλγοῦντος καὶ φθέγξασθαι.

(38) Οἰλα ἐργάζῃ. Ήσε Bill. non reddidit. Putat Combef. legendum οἰλα κατεργάζῃ! quibus me conficis!

(39) Ἀρχικῆς ἀρετῆς εἰρεκα. Bill. : *tum ob principe viro dignam virtutem.* At Combef. : *tum ob viro præsidie, vel judicie virtutem, justitiam nempe et æquitatem.*

(40) Καὶ τίνος φαρμάκου. Ita cod. Reg. et Pass. In edit. τίνος καὶ φαρμάκου.

(41) Πρὸς τὴν ἐπιστολὴν ταύτην. Cod., Reg. et Pass. τῇ ἐπιστολῇ ταύτῃ.

(42) Βρύων τὸ ἀγαθόν. Vir fundens bonitatem, id est, bonum quod in se est, αἴσθατο nobiscum com-
municans.

φιλων Εκδοσιν (43) καὶ τεὺς δρκους ἐκείνους, οὓς Α multis modis inservierit (si Nicobuli nomen ad ἐπὶ τῇ ἔξτασις ὑπέστησαν, νῦν πάλιν ἐπηράζειν tuas aures pervenit), nunc gravissima quæque pati periclitantur. Etenim post amicorum dedicationem et iusjurandum illud, quod ob inquisitionem subierunt, nunc rursus pupillus vexare conantur.

Πτ.Ζ. ΓΡΗΓΟΡΙΩ Τῷ ΝΥΣΣΕΝΗΣ (44).

Consolatoria hrc est ad Gregorium Nyssenum de morte Theosebiac, cuius laudes prosequitur. Quam sororem Nysseni appellat ierarcas σύζυγον, quæ verba pluribus errandi anam præbuerunt, eamque cum Theologo iunctam suisse matrimonio arbitrandi. Quem errorem in nostra de perpetua virginitate Theologi disputatione refellimus. Nihil in epistola appetit quo tempus, quando scripta est, certo statui possit.

Ὄμρημάνων με πρὸς ὑμᾶς κατὰ πόσαν σπουδὴν, . Tendentem me ad vos omni studio ac celeritate, καὶ μέχρις Εὐφημιάδος γνόμενον, ἐπέσχων τῇ σύνοδο; Ἡν αὐτοῖς (45) τελεῖτε τοὺς ἀγίους μάρτυσι, καὶ τὸ μῆ μετασχεῖν ταύτης (46) οἶόν τε εἶναι διὰ τὴν ἀρρώστιαν, καὶ ἄλλως βαρὺν ἀν γενέσθαι τῇ ἀκαρίᾳ (47). Ὄμρημα δὲ ὅμοιο μὲν, ἐπιστεψόμενος (48) ὑμᾶς οὗτῳ διὰ μακροῦ, ὅμοι δὲ θυματάσμενός τε τῆς καρτερίας, καὶ τῆς φιλοσοφίας, ἥν φιλοσοφεῖς (49) (πυνθάνομαι γάρ) ἐπὶ τῇ μεταστάσει τῆς ἀγίας ἀδελφῆς ὑμῶν (50) καὶ μακαρίας, ὡς ἀνήρ ἀγαθός τε καὶ οὐλειος, καὶ θεῷ παριστάμενος (51), καὶ πάντων μᾶλλον εἰδὼς τὰ θεῖα καὶ τὰ ἀνθρώπινα (52) . καὶ διὸς ἄλλοις βαρύτατὸν ἔστιν ἐν τοῖς τοιούτοις, τοῦτο κουφάταντον κρίνων τὸ τοιαύτη μὲν συζῆσαι, τοιαύτην δὲ παραπέμψαι, καὶ εἰς τὰς ἀσφαλεῖς ἀποθέσθαι μονάς, ὥστερ θημωνίαν ἀλλονος κατὰ καιρὸν συγκριθεῖσαν, ἵνα εἴπω τὸ τῆς θεῖας Γραφῆς . καὶ τὸν μὲν τερπνῶν τοῦ βίου μετασχεῖσαν, τὰ δὲ λυπηρὰ διαιργοῦσαν τῷ μέτρῳ τῆς ἡλικίας, καὶ πρὸς ἐπὶ σον πενθῆσαι, παρὰ σοῦ τεμηθεῖσαν τῇ καλῇ ἔηδειᾳ, καὶ τοῖς τοιούτοις ὀφελομένη (53). Ποδῶν δὲ καὶ αὐτὸς, εὖ τούτῃ, τὴν μετάστασιν, εἰ καὶ μῆ καθ' ὑμᾶς (πολὺ γάρ τούτῳ εἰπεῖν), ἀλλ' εὐθὺς μεθ' ὑμᾶς. Ἀλλὰ τί χρή παθεῖν πρὸς θεοῦ νόμου πάλαι κεχρητήσθαι, διὸ θεοσεβίαν τὴν ἐμήν (54) (ἐμήν γάρ διοιμάζω τὴν κατὰ θεὸν ζήσασαν, ἐπειδὴ κρείττων τὴν πνευματικὴν συγγένειαν τῆς σωματικῆς) . Θεοσεβίαν τὸ τῆς Ἐκκλησίας καύχημα, τὸ τοῦ Χριστοῦ (55) καλλώπισμα, τὸ τῆς καθ' ὑμᾶς γενεᾶς ὄφελος (56), τὴν γνωσικῶν παρήγονταν. Θεοσεβίαν, τὴν ἐν τοσού-

* Job v. 26.

(43) Φιλων Ἑκδοσις. Combef. : Post editios seu prodidit amicos, ne quid favere queant occulite.

(44) Alias XCIV. Scripta serie anno 383.

(45) Ἐπέσχειν τὴν σύνοδον τὴν αὐτοῦ. Ita cod. Reg. et Combef. In edit. ἐπέσχων τῇ σύνοδῃ. Ἡν αὐτοῦ. Montac. et Morel. ἥν αὐτοῖς τελεῖτε τοῖς.

(46) Μετασχεῖν ταύτης. Montac., Morel. ac Combef. κατασχεῖν ταύτης, eum assequi.

(47) Βαρύντων τερπθεῖν τῇ ἀκαρίᾳ. Ne molestus essem ob temporis inopportunitatem, quod sic indirmilate gravatus tardius occurserem. Hæc Combef.

(48) Ἐπιτκεψόμενος. Ita cod. Montac., Morel. ac Combef. In e.lit. ἐπιτκεψόμενος.

(49) Ήν φιλοσοφεῖς. Combef. ἥς φιλοσοφεῖς.

(50) Ἀδελφῆς ὑμῶν. Cod. Reg. et Combef. ἡμῶν.

(51) Καὶ θεῷ παριστάμενος. In cod. hæc desunt.

(52) Εἰδὼς τὰ θεῖα καὶ τὰ ἀνθρώπινα. Montac., Morel. ac Combef. εἰδῆς τὰ τε θεῖα καὶ τὰ ἀνθρώ-

πινα, qui tum divina, tum humana noveris.

D (53) Τοῖς τοιούτοις δεσμομένη. Bill. : Ημέρα modi mulieribus debito. Αἱ τοῖς τοιούτοις neutri generis est aut masculini; non vertendum igitur hujusmodi mulieribus. Cod. et Combef. τοῖς τοιούτοις ξρεωστομένη.

(54) Οὐς δέχει θεοσεβίας τὴν ἐμήν. E recentioribus nonnulli Theosebiam Theologo nupsisse, alii Gregorio Nysseno juctam voluerunt matrimonio. Vide premissam tom. I editionis nostræ præfationem, pag. 22 et seq., ubi variis probavimus argumentis Theologum nec cum Theosebii, nec cum illia alia connubio fuisse copulatum; Theosebiam, non uxorem, sed germanam fuisse sororem Gregorii Nysseni: inio ipsam Theosebiam virginitatem fuisse professam.

(55) Τοῦ Χριστοῦ. Ita cod. et Combef. In edit. τοῦ deest.

(56) Τὸ τῆς καθ' ὑμᾶς γενεᾶς ὄφελος. Combef. et aliae nostræ fastigium et culmen.

corporalem antecellit: Theosebiam, Ecclesia A τῷ κάλλει τῶν ἀδελφῶν εὐπρεπεστάτην τε καὶ διαφανεστάτην· Θεοσέβιαν τὴν δυτικὰς λεπάνην, καὶ λεπέως σύζυγον (57), καὶ δύμτιμον, καὶ τῶν μεγάλων μυστηρίων ἀξίαν· Θεοσέβιαν, ἣν καὶ ὁ μελλων ὑπολήψεται χρόνος, ἐν στήλαις ἀθανάτοις κειμένην, ταῖς ἀκάντων φυχαῖς τῶν τε νῦν ἐγνωκότων, καὶ τοὺς διτερον ἔσομένων; Καὶ μὴ θαυμάσῃς εἰ πολλάκις ταῦτην ἀνακαλῶ. Ἐντρυφῷ γάρ καὶ (58) τῇ μνήμῃ τῆς μακαρίας. Οὗτος ἐκεῖνη (59) τε παρ' ἡμῶν ἐπιτάριος ἐν βραχεῖ πολὺς καὶ σοὶ παρακλητικὸς λόγος, καὶ περ ἀλλούς (60) τὰ τοιάντα παρακαλεῖν δυναμένῳ διὰ τὴν ἐν πᾶσι φιλοσοφίαιν (61). Τὴν δὲ συντυχίαν (ἐπειδὴ καὶ ταύτην ποθοῦμεν) νῦν μὲν ἀφῆριμεθα, διὸ ἢν εἴπον αἰτίαν. Συνευχόμεθα δὲ ἡμῖν αὐτοῖς, ἵνας δὲν εἴτε (62) ὑπὲρ γῆς ὥμεν, καὶ μὴ τὸ κοινὸν ἡμᾶς διατελέσῃ τέλος, φητῆ πιστόμεν. Διὸ καὶ πάντα (63) φέρειν ἀναγκαῖον ἡμῖν, ὡς οὗτε ἡσθησομένοις (64), οὗτε ἀνασομένοις μαχρότερα.

CXCVIII. NEMESIO.

Π.Η. ΝΕΜΕΣΙΟ (65).

Nemesius, ad quem huc epistola aliisque plures scriptae sunt a Theologo, vir fuit doctrina atque optimarum artium studiis eruditus. Cappadociae praefectus erat, cum senectute et morbo maxime gravabatur Nazianzenus, qui eum plurimi fecit, ejusque integratatem commendatam in epistolis reliquit. Quamvis autem gentilis esset Nemesius, nihilominus Gregorium ob litteras, quarum studio et amore uterque tenebatur, cultu et honore dignatus est, ejusque senectutem sovit. Cuius beneficij gratiam reserue cupiens Gregorius, carmen contra idolorum vanitatem conditum misit Nemesio, ut eum ab errore abductum ad Christianam religionem perduceret. Nec irriter suisse Gregorii conatum credibile est, quippe inter catechumenos nomen dedisse a quibusdam creditur; elegantis etiam libri De hominis natura sub nomine Nemesii philosophi Christiani auctor habetur: quod certe nobis affirmare non licet. Illum autem rogat ne Valentiniiano multelam irroget, sed opem serat ejus calamitati.

Sanium Pythagoram nonnulli hoc nomine laudibus effuerunt, quod cum ipse sacrificare cogereatur (quandoquidem alioqui sacrificia minime probabat), bove ex 164 argilla concocto sacrificium exsolvit: quod scilicet negaret mortua mortuis expianda; nam ita corpora appellabat. Hunc mihi tu quoque, vir eximie, pulchre imitari posse videris. Quoniam autem muletam irrogare tibi interdictum est, et solus praesidum, aut certe cum perpaucis, illis quibus praes, metum detri-

C Επανοῦσί τινες τὸν Πυθαγόραν τὸν Σάμιον (66), διὸ θύσαι δεῖχαν αὐτῷ (ἐπειδὴ γε ἀλλώς οὐκ ἐπήνει τὸ θύειν [67]), πηλίνῳ βοὶ τὴν θυσίαν ἀφωσιώσατο· μηδὲ γάρ χρῆναι νεκροῖς καθαίρειν, οὕτω λέγων τὰ σώματα. Τοῦτον μοι καὶ αὐτὸς μιμησθαι καλῶς έχει, ὡς θυματός. Ἐπειδὴ δὲ τὸ προστιμὴν ἀπηγόρευται σοι, καὶ μόνος ἀρχόντων ἡ κομιδῇ σὺν δλίγοις ἀζήμιον ἐνίδρυσας τοῖς ἀρχομένοις (68) τὸν φόδον· μηδὲ Οὐαλεντίνιανδν ζημιώσαι τὸν οὖν καὶ ἡμέτερον (ὑπὲρ συγγενούς γάρ πρεσβευόμεν), ἀλλ᾽

(57) Ὁντως λεπάνη καὶ λεπέως σύζυγον. Montac. δυτικὰς λεπέως σύζυγον. Veruni cod. Reg., Morel. et Combef. δυτικὰς λεπέως σύζυγον, vere sacerdotiois coniugem. Ita post Bill. reddit Combef. At in supra dicta prefatione demonstravimus vocem Græcam σύζυγος, non proprie significare eos quos conjuges vocamus, sed eos generatim qui ejusdem operis socii, idem veluti jugum trahere censentur. Theologus igitur Theosebiam, Nysseni sororem, ejusdem diaconiassam his verbis astruit, quibus aptiora non sunt ad designandas diaconissas merita et munera: Theosebiam vere sacram, atque adeo sacerdoti comparem, et parem honore, magnisque mysteriis dignam.

(58) Ἐντρυφῷ γάρ καὶ. Ita cod. 1405 et Combef. In edit. καὶ deest.

(59) Οὗτος ἐκεῖνη. Ita cod. et Combef. In edit., δυτικα.

(60) Καίκερ ἄλιον. Cod. 1405, ὑπὲρ ἀλλούς.

(61) Άια τὴν τῆς φιλοσοφίας. Combef.:

pro tua in omnibus fortis animi constantia. Bill.: pro tua in omni genere sapientia.

(62) Εῶς ἀρ εἴτε. Ita Montac. ac Morel. et Combef. In e.v.t. deest ἕως.

(63) Διὸ καὶ πάντα. Montac. et Morel. melius videtur καὶ διὸ πάντα.

(64) Ησθησομένοις. Cod. B. 3, αἰσθησομένοις, nec diutius sentimus.

(65) Alias CLXXXIII. Scripta forte anno 386.

(66) Τὸν Πυθαγόραν τὸν Σάμιον. Pythagoras Samius, philosophus, sacrificiis utebatur inanimis. Cruentas hostias diis offerri velluit, at aram incruentam adorari jussit. Tradunt tamen quidam ex animalibus eum solos gallos gallinaceos, hædos et agnos subrūmos ad sacrificia adhibuisse. Vide Suidam.

(67) Τὸ δύσιν. Ita cod. Reg., Montac., Morel. ac Combef., sieque legit Bill. In edit. τὸ Θεόν.

(68) Τοῖς ἀρχομένοις. Montac. et Morel., τοῖς ἀρχομένοις.

δον φθέγξασθαι πλάσαντα τὴν προστίμησιν, ἐπι-
σχεῖν τὴν ζημίαν. Καὶ γάρ οὐδὲ οἰκεῖας φρενυμάς
ὑπέχει: δίκην (εἰ δεῖ θαρρήσαντας τοῦτο εἰπεῖν). Εἰ
μὲν οὖν ὡς δικαστὴν πειθούμεν, τοῦτο ἀριστὸν εἰ δὲ
μή, πρὸς τὸν φίλον καταφεύξεμεθα (69), καὶ τοῦτο
φθεγξόμεθα πρὸς τὴν σὴν λογιστητα, διπέρ λέγε-
ται: (70) πρὸς δικαιοῦ φίλον γεγραφέντας τις: Τὸν
δεῖνα (71), εἰ μὲν οὐδὲν ἀδικεῖ, διὰ τὸ δίκαιον ἀφεῖς·
εἰ δὲ ἀδικεῖ, ἡμῖν ἀφεῖς (72). Πάντως δὲ ἀφεῖς, ἔκεινο
πρὸς τοὺς ἄλλους ἐνθυμηθεῖς, διὰ τὸ μὲν κοινὸν, οὐ-
δὲν ἀν μάγια δινήσειν ἵππων δύο προστίμησις (73),
ἡμῖν δὲ ἡ χάρις ἀνάγραπτος. Καὶ τοῦτο δὲ προσκεί-
σθω: Τῇ συμφορῇ τοῦ ἀνδρὸς βοήθησον σφόδρα συ-
τριβέντος ἀπὸ συμπτώματος.

equorum multitudinem haud magnum commodum allaturam esse: at gratiam hanc perpetuo in animis
nostris inscriptam fore. Addam illud etiam: Hominis calamitati fer opem, casu quodam vehementer
obtriti alike confecti.

PΙ.θ. Τῷ ΑΥΤῷ (74).

*Prima sequentis epistola verba argumento sunt, plurimas Gregorii ad Nemesium litteras excidisse; cum
panciores supersint, quamvis frequenter scripserit. In ista autem Nemesium rogat ne Theodosius venerabilis,
filius noster, inquit, patri solo migrare cogatur, fortasse muneric alicuius obviandi causa, a quo multorum,
qui cum eo periclitabantur, orphariorum inopia sublevata erat. Sunt petrastas, qui nomine exsilio intel-
ligunt, et in eorum numero est Billius. Verum si de exsilio ageretur, vehementius certe Nemesium urget
Gregorius.*

Εἰ τοι δοκῶ φορτικὸς συγχά ἐπιστέλλων, μή θαυ-
μάσῃς (75), ή κατερῷ σου πρὸς οὐ τὸν δίκαιον δι-
καστὴν, καὶ οἴδε δικαισίας με τῆς αἰτίας. Αὐτός
μοι τοῦ θαρρεῖν αἰτίος γέγονας (76), τῷ προθύμως
παρέχειν τὸ αἰτεῖν προκαλούμενος· καὶ θαυμαστὸν οὐ-
δέν. Πολλὰ γάρ ἐστιν οἷς προθύμως ἀνδοῖς τὴν χάριν,
οὐ γῆρας, ή ἀρρώστια, ή κοινωνία τῶν λόγων (εἰπερ
εἰ καὶ τὸ ημέτερον λόγοις), αὐτὸ τὸ ποθεῖν με (77) τὴν
συντυχίαν, ὑπὸ δὲ τῆς ἀσθενείας κωλύεσθαι, καὶ δι-
αμαρτάνειν τοσούτου πράγματος. Ἀλλὰ τις ἡ πρε-
σβεία; καὶ εἰ μὲν ἀδικος, αἰσχυνοίμην ἀν (78) ἀνδρα
τοσούτον· εἰ δὲ δικαία, προθύμως ἐπίνευσον. Πάλιν
δὲ αἰδεσιμώτατος οὐδές ἡμῶν Θεοδόσιος ἥκει πρὸς τὴν
σὴν λογιστητα, δὲ ἐμὸς καὶ σὸς, σχοτῷ μὲν ἐμὸς (79),
σὸς δὲ ἰσχῆταις. Καὶ ἥκει πρεσβεύων ὑπὲρ ἐλεύσον
πράγματος· ὅρφανοι κινδυνεύουσι (80), καὶ τὸ ἀνθρώ-
πινον ἐν μέσῳ ἀδηλον (81) εἰς δὲ πεισθῆσται· καὶ
μετάστασιν αἰδούμεθα πατρίς (82), πολλοῖς· ὅρφανοι
τεκουφίσαντος. Μίαν τοις πᾶσι κατάθου χάριν.

(69) Καταφεύξεμεθα Combef. φευξόμεθα.

(70) Όπερ λέγεται. Ita cod. 1405. Montac. Morel. et Combef., sive legit Bill. In edit. δέσποτη λέγεται.

(71) Τὸν δεῖνα. Ita cod. 2022 et alii. Edit. ad-
dunt δὲ.

(72) Ήμῖν ἀφεῖς. Ita id. cod. Montac. et Morel. In edit. ἡμῖν δεεστ, et legendum Bill. proponit διὰ
τὴν ἡμετέραν φίλαταν, vel διὰ ἡμᾶς, vertitque: in
nostris gratiam absolve, omniho autem absolve.

(73) Οργίσασθε ἵππων δύο προστίμησις. Ita codil.
1405 et 2022. In edit. δινήσατε ἵππων προστίμησις,
et ad marginem f. ἵππων.

(74) Alias LXXIX. Scripta forte anno 386.

(75) Μή θαυμάσῃς. Cod. μηδὲν θαυμάσῃς. Mox,
in edit. εἰ κατερῷ σου πρὸς γε, si te accusem; cod.
B. pecuti sumus.

(76) Αἰτιος γέροντας. Cod. et Combef. γεγονός.
Mox, τῷ προθύμως, εἰτ., per libertatem petendi,

A menti expertem constituiti, ne, queso, commit-
tas ut Valentianum tuum ac nostrum (pro cognate
enim loquer), incommodo afficias, verum sermone
tenus effici multa detrimentum reprime. Nam
ne propriæ quidem inertiar ac socordia (si verum in-
trepido animo dicendum est) pœnam suffert. Ac
si quidem te, ut judicem, bac oratione permo-
vemus, hoc sane optimum fuerit. Sin minus, ad
amicum confugiemus, hisque ad te hominem eru-
ditum verbis uteatur, quæ ad amicum suum qui-
dam scriptisse dicitur: Petrum, si nibil sceleris
admisit, ubi jus ipsum et sequitatem absolve: si
admisit, dimittit nobis. Omnino dimittit, illud
præter cætera reputans, fisco quidem duorum

CXCIX. EIDEM.

B Si tibi hoc nomine molestus et importunus esse
videor, quod identidem ad te scribam, ne mireris,
aut te apud te justum judicem accusabo; nec dubito,
quin me culpa liberatus sis. Ipse mihi fiducia
hujus causam attulisti, nimurum per id quod
prompto animo largiris, ad petendum alliciens;
nec mirum id videri debet. Multa enim sunt ob
quæ prompte et impigne nobis gratificeris, sene-
ctetas, morbus, studiorum communitas (si quid la-
tum nos quoque in litteris sumus), hoc ipsum,
quod, cum congressum tuum mirifice exoptem,
infirmitate tamen prohibeas, nec re tantopere
expedita potiri queam. Sed quænam hæc postu-
latio est? et si quidem iniqua, tanti viri os vul-
tumque erubescerem: si autem æqua, prompto
animo petitioni 165 cede atque aude. Rursus
venerabilis filius noster Theodosius ad te profici-
scitur, meus, inquit, et tuus, proposito semper
meus, tuus vero supplex. Proficiuntur autem, ut

quæ gratis animo concedis, provocans.

(77) Ποθεῖτε με. Ita cod. et Combef. In edit.
deest με.

(78) Αἰσχυνομητε δι. Ita cod. In edit. δὲ δεεστ.

(79) Σκοτῷ μερ ἐμός. Combef. σκοτός μὲν ἐμός,
meus quidem inspecto; ac nescio, inquit, quid
aliud Gregorius in mente habuit.

(80) Οργανοι κινδυνεύουσι. Cod. Reg. ὅρφα-
νοις, etc.

(81) Αδηλον. Ita cod. Reg. Addunt editi δὲ,
que vox videtur superflua, nisi forte legendum δη.

(82) Καὶ μετάστασιν αἰδούμεθα πατρός. Ac re-
renunt ne patrio solo migrandum sit patri. Hoc loco,
ait Billius, μεταστάσως nomine non tantum exsilium
accipi potest, sed etiam patria migrandi ne-
cessitas muneris alicuius obviandi causa; sed prior
intellexit mihi magis arridet. Melius forsitan μετά-
στασιν αἰδούμεθα πατρίς, verteretur, ac mortem
timemus patris.

pro re tristi et commiserabili deprecetur : orphani periclitantur, et, ut humana incerta sunt, quorum res interim recidet obscurum est, ac veremur ne patrio solo migrandum sit patri, a quo multorum orphanorum inopia sublevata est. Proinde hoc beneficij gratiaeque omnibus tribue. Porridge manum calamitati, quam tu ipse probabis. Porridge manum calamitati, quam tu ipse probabis. Nullus isto, mihi crede, nec major nec praeclarior contigerit, ut permulti veritatis studiosi, probitatem tuam docobunt.

CC. EIDEM.

Si non eodem ac superiore anno data est haec epistola, ut certe proxime sequenti. Etenim his litteris, provincia circa finem anni decadentem Nemesium, laudibus, ut supra de Olympio vidimus, et rotis prosequitur, simulque admonet, sibi ab eo ex pollicitatione deberi, quem inchoatum imperfectumque de religione congressum reliquerat.

Tu quidein prætoram quoque in philosophiam convertebas, convertesque rursum, hoc scio, si quid res nostræ Deo curæ sunt. Nunc tamen commodissimum esset te convenire, cum, juxta quod optabas, a publicis negotiis seriaris, tuaque prudentia ingenique acumine tranquille fruillet, cuius cum paulum participes facti fuissemus, ac velut fulgetræ, quæ oculorum acie teneri non potest, majori parte ea frustrati sumus. Verum hoc optare quidem magnum, consequi autem haud facile est, ita videlicet nobis habente corpore, quemadmodum habet. Ac si quidein hoc consequi possimus, nihil non habebimus (nam de nostra religione congressum quoque quemdam ex pollicitatione debes, quem inchoatum quodammodo et imperfectum reliquisti). Sin minus, nos quidein hoc damnum invito animo serimus. Tu vero hoc tibi persuade, te, quounque in loco sis, nobiscum esse : atque utinam precibus nostris ducibus prosperum iter babeas. **166** Quin illud quoque tibi isem persuadeas, te, quandiu spiritum ducemus, apud nos mansurum esse, in quibus, nulla columna inferioribus aut contemptioribus te ipsum, inscripsisti : atque etiam magis inscripturus es, cum ad Deum te adjuixeris, perspicueque noster fueris, aut, si ita loqui suavius est, nos iui.

CCI. EIDEM.

Discedendo Nemesius, aut alia qualibet occasione, non longe a Gregorii solitudine iter fecit, amicisque non viam præterit. Quod summopere dolens, hac epistola dolorem suum significavit.

Quiddam hoc est? inscientes nos præteristi, nec magis arripi potuisti, quam echo ab iis, qui eam propinquam se habere existimant, ac per oppositas voces decipiuntur. Nam alioqui hac una

(83) Δός. Cod. Reg. δούς, porrigens manum.

(84) Δοκιμάστεις. Ita cod. et Montac., siveque legit Bill. In edit. δοκιμάσται.

(85) Ζητεῖς. Ita cod. et Combef. in edit. ζητοῖς.

(86) Alias CLXXXIV. Scripta circa finem anni 386, aut 387 initium.

(87) Εἰ γέ τῷ Θεῷ. Ita cod., Morel. et Combef. qui mox legit μέλοι. In edit. εἴ τι τῷ Θεῷ.

(88) Ἀγεις, διπερ ἐπόθεις. Ita codd. 1405 et 2022. In edit. διπερ ἐπόθεις desunt.

(89) Ὁλίγα μετασχότες. Ita cod. Reg., Morel. ac Combef. In edit. ὅλιγα γε μετασχότες.

(90) Τῆς δύσει. Morel. et Combef. τῇ δύσει.

(91) Καὶ τούτου. Ita cod. Reg. 1405, Morel. et

Δός; (83) χείρα τῇ συμφορᾷ, τὴν αὐτὸς δοκιμάσσεις (84). Δεῖται μὲν γάρ οὐδεμίας προσθήκης εἰς εὔδοξιαν τὴν ἀρχὴν, οὐδὲ γάρ λαμπρότητος Ἔωσφόρος· εἰ δέ τινα καὶ προσθήκην ζητεῖς (85), οὐκ ἀν μείζων ταύτης, εὖ τοθι, οὐδὲ λαμπρότερά γένοιτο, ὡς πολλοὶ τάληνη βουλόμενοι λέγεται, τὴν στὴν καλοκαγαθίαν διδάξουσιν. Nulla quidem gloria: accessione imperium suum opus habet, quemadmodum nec Lucifer splendore. Sed tamen si cumulum aliquem quæras, nullus isto, mihi crede, nec major nec præclarior contigerit, ut permulti veritatis studiosi, probitatem tuam docobunt.

Σ. Τῷ ΑΥΤῷ (86).

Ἐποίεις; μὲν ἡμῖν καὶ τὴν ἀρχὴν φιλοσοφίαν, καὶ οἵδε ὅτι ποιήσεις, εἰ γε τῷ Θεῷ (87) μέλει τῶν ἡμετέρων. Οὐμᾶς δὲ κράτειστον ἦν νῦν συγγίνεσθαι σοι, τὴν καχολήν ἀγεις, διπερ ἐπόθεις (88), ἀπὸ τῶν δημοσίων, καὶ καθ' ἡσυχίαν ἔξεστι τῇσι σῆς ἀπολαύειν συνέσσεις, ἡς διάγα μετασχόντες (89), καὶ διὰ γε ἀστραπῆς τῆς δύσεις (90) μὴ κρατουμένης, τοῦ πλείονος διημέρτομεν. Ἄλλα τοῦτο εὑνέσθαι μὲν μέγα, λαβεῖν δὲ οὐ δύστον, οὐτως ἔχοντος ἡμῖν, ἀπεπέρ ξένει, τοῦ σώματος. Εἰ, μὲν οὖν καὶ τούτου (91) τύχοιμεν, τὸ πᾶν ἔξομεν (καὶ γάρ τινα καὶ χρεωστεῖς ἡμῖν συνουσίαν ἔξ ψυσχέσσεως (92) περὶ τοῦ λόγου τοῦ καθ' ἡμᾶς, ἢ πως ἀτελῆ κατέλιπτες [93])· εἰ δὲ μὴ, αὐτοὶ μὲν τὴν ζημίαν οἰσομεν ἀκοντες. Σὺ δὲ τοθι μεθ' ἡμῶν ὄν, διποὺ περ ἀν εἶης (94), καὶ διηγεῖτο ταῖς ἡμετέραις εὐχαῖς. Καὶ αὐτὸς δὲ τοθι περ τὴν μένων, ἔκας δὲν πνέωμεν (95), οἵτις σαυτὸν ἐνέγραψας, οὐδεμίας στήλης ἀτιμοτέροις, καὶ εἴτι μᾶλλον ἐγγράφεις (96), ἐπειδὲν γένην Θεοῦ καὶ σαρῶς ἡμέτερος, ή σοῦ (97) γε ἡμεῖς, εἰ τοῦτο λέγεσθαι ήδιον.

C Εἰ τοῦτο; παρέδραμες ἡμᾶς ἀγνοήσαντας, καὶ λαβέσθαι οὐκ ἦν, οὐ μᾶλλον γε τῇ τῆς τιχοῦς τοὺς πλησίους ἔχειν αὐτὴν νομίζοντας, καὶ ἀπατωμένους ταῖς ἀντιρήξεσιν· τῇ τοῦτο μόνον ἀν τῶν πάντων ἐτυραν-

ΣΑ'. Τῷ ΑΥΤῷ (98).

Combef. In edit. καὶ τούτων.

(92) Συρρούσταρ ἔξ ψυσχέσσεως. Ita cod. Reg. 1405, Morel. et Combef. In edit. καὶ τούτων.

(93) Κατέλιπτες. Ita cod. 2022 et R. Morel. ac Combef. In edit. κατέλιπτας.

(94) Ὁπου περ ἀν εἶης. Cod. 1405, οἵτις περ. Alt. ἀν δέ.

(95) ἔως ἀν πνέωμεν. Ita cod. Morel. et Combef. At cod. B. 5, et Montac. Ιοὺς δὲν ἐμπνέωμεν. In edit. συμπνέωμεν.

(96) Ἐγγράφεις. Ita cod. 1405. In edit. ἐγγράφας.

(97) Η σού. Ita Combef. proponitique Bill. In edit. η σού.

(98) Alias CXXXV. Scripta codein tempore.

νήσαμεν. 'Αλλ' ἐπιστέλλως (99) γε τημὲν, ὡς θαυμά- σις, καὶ τοῦτο ἔξομεν ἀντὶ σοῦ, σκιὰν, δὴ λέγεται,

A in re vim tibi adhibuissimus. At saltem ad nos scribe, vir eximie, idque pro te habebimus, hoc est, ut dici consuevit, umbram pro corpore.

ΣΒ'. ΠΡΟΣ ΝΕΚΤΑΡΙΟΝ ΕΠΙΣΚΟΠΟΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ (1).

CCII. AD NECTARIUM CONSTANTINOPOLITANUM EPISCOPUM.

Hac ad Nectarium epistola tanit visa est pretii, ut inter orationes numeraretur, quemadmodum dux ad Cledonium, quasi dignitas aut materia, non autem stylus orationem faciat. Hanc Theodoretus (2) epistolæ nomine, aliqui piarini laudant; hanc pene totam eodem nomine, vel certe partem maximam, Historiæ sue intexit Sozomenus (3). Ingens hæreticorum Constantinopoli incubuerat cohors, et late grassabatur. Imminenti Ecclesiæ periculo Gregorius, pro suo in eam studio, permotus, arripit calatum, ut Nectario torporem excutiat; quo dormitante, ab Arianis, Eunomianis, Macedonianis, maxime vero Apollinaristis, plantata a se vinea, Ecclesia scilicet Constantinopolitana, proculcabantur. Tum ut vehementius Nectarii, quem alloquitur, ipsiusque imperatoris zelus accenderet, ex Apollinarii libello, quem præ manibus habebat, blasphemias intolerabiles a se descriptas misit, ut concessam, tacente Nectario, Apollinaristis licentiam, rescindendam esse agnoscet. Quæ omnia ut piissimo imperatori nota facial Nectarius, oblectatur Gregorius. Ista Nectario epistola videtur Gregorius Theodosio auctor sancienda legis, qui anno 388 contra hæreticos lata est; idque præter cetera habet Apollinariorum, quos maxime querela Gregorii spectabant, a capite legis designatio. Hinc etiam fas est epistola tempus investigare. Nam quidem vel ab anno 384 scribere potuit Gregorius, quo Eunomius in Cappadociam relegatus fuerat. Verum cum illo ipso anno XII Kal. Septembri contra Eunomianos, Apollinarios, Arianos, Macedonianos, lex ea data fuerit (4), qua Constantinopoli sine ulla gratia interventione illi pellebantur: vix credibile sit, eosdem illos hæreticos, quos singulos etiam Gregorius appellavit, tantos hoc ipso anno 384 progressus in audaciam, in eo et gratiam imperatoris subito fecisse (5), ut collectas ibi, periunde ac Catholicoli, celebrandi facultatem ab eo sibi compararint. Cohærent aplius quæ Theologus narrat cum lege anni 388, quæ iisdem pene verbis, ac iis quibus querebatur Gregorius, sanctit ut Apollinarii colligendarum congregationum, vel in publicis, vel in privatis ecclesiis careant facultate: ut ipsi ac ceteri diversarum hæresum sectatores.. insituendorum clericorum potestatem non habeant, nullaque iis episcoporum faciendorum præbeatur auctoritas: ipsi quique episcopi nomine destituti, appellationis hujus dignitatem amittant. Quæ singula singulis Gregorii epistolæ capitulis sic respondent, ut eam Constitutionis imperatoriae exemplar fuisse diceres. Præterea anno 388 congruunt longe melius quam anno 384 ea quæ Gregorius commemorat annis 38 et 387; quibus, Demophilo morte sublati, Murrinum, moxque Dorotheum sibi episcopum Ariani constituunt. Et certe suum habuisse episcopum per hæc tempora Socrates et Sozomenus testantur. Quare sit omnino verisimile, inquit Gothofredus, languentem quodammodo Theodosii animum, forte ob alteram uxorem Gallam, Arianam, ut prodit Philostorgius, hoc ipso tempore ductam, episcoporum diligentia nunc excitatum, sive Gregorii Nazianzeni, sive Nectarii, sive etiam Ascolii Thessalonicensis episcopi; nam et Thessalonicæ hoc tempore versabatur imperator: seu potius omnium illorum quæ precibus, quæ ad monitionibus legem condidisse. Ea porro, cum anno 388 incunente data sit lex, a verisimilitudine non abhorret, epistolam ad Nectarium exequente anno, vel etiam citius esse scriptam.

"Εοικε τὴν παρούσαν ζωὴν ἐπιλεοιπέναι καθόλου R τῆς τοῦ Θεοῦ κτηδεμονία, ἡ ἐν τοῖς πρὸ τῷ μῶν χρόνοις τὰς Ἐκκλησίας φυλάττουσα. Καὶ μοι τοσοῦτον βεβάπτισται ὑπὸ συμφορῶν ἡ ψυχὴ, ὥστε τὰ μὲν ίδια τῆς ἡμῆς ζωῆς ἀλγεινὰ μηδὲ ἐν κακοῖς εἶναι λογίζεσθαι (τοσαῦτα καὶ τηλικαῦτα (6) δητα, ὡς μὴ ἀν ἐπέρφ τινι συμβάντα φορητὰ εἶναι νομισθῆναι), πρὸς μόνα δὲ βλέπειν τὰ κοινὰ τῶν Ἐκκλησιῶν πάθη, ὃν εἰ μὴ γένοιτο τις ἐν τῷ παρόντι καιρῷ σπουδῇ πρὸς διόρθωσιν, εἰς παντελῆ ἀνελπιστίαν κατὰ μικρὸν προελέσται.

Οἱ τοῦ Ἀρείου ἡτοι Εὐδόξου (7) αἰρέσεως, οὐκ οἵδια τίνος αὐτοὺς παρακινήσαντος εἰς ἀπόνοιαν, ὃς περ τινὸς παρρήσιας ἐπειδημένοι, τῇ νόσῳ ἔσα-

Dei cura et providentia, quæ ante tempora nostra Ecclesiæ tueri solebat, vitam hanc deseruisse in universum videtur. Ac mihi calamitatibus ita demersa atque obruta est anima, ut privatas vitæ meæ molestias ne in malorum quidem numero 167 ducamu (tot alioqui tamque graves et acerbæ, ut si cui alii accidissent, intolerabiles existimarentur), verum solas Ecclesiæ afflictiones aspectem; quibus sanandis nisi hoc tempore cura aliqua adhibeat, in omnimodam desperationem sensim res provolventur.

Qui Arii sive Eudoxii hæresim profitantur, haud scio a quo in hanc arrogantium audaciamque per pulsi atque ineitati, velut libertate quadam arrepta,

(99) Ἀλλ' ἐπιστέλλωις. Cod. Reg. ἀλλ' ἵν' ἐπιστέλλοις. Sic et Combef. Cod. 1405, ἀλλ' ἵν' ἐπιστέλλαρις. Cod. 2022, ἐπιστέλλεις.

(1) Alias Oratio XLVI. Scripta anno circiter 387. — Prox. Nektarior. In Colb. maximo legitur πρὸς Νεκτάριον ἐπισκόπον Κυνοσταύτουπλεως ἐπιστολή, et revera epistola est, licet hucusque inter Orationes locum tenuerit ob materiæ gravitatem. Excitat torpement Nectarii animum, zelumque movet adversus hæreticos, pro gradu dignitate, quem sustinebat regia urbis antistes.

(2) Dial. 3, pag. 165.

(3) Hist. lib. vi, pag. 675, 676.

(4) Cod. Theodos., Gothofr. tom. VI, pag. 129.

(5) Ibid., pag. 130, tit. 5.

(6) Τοσαῦτα καὶ τηλικαῦτα. Cod. Reg. τοσαῦτα καὶ τοσαῦτα. Montac. τοσαῦτα καὶ τηλικαῦτα. Morel, utramque lectionem habet.

(7) Ἡτοι Εὐδόξιον. Eudoxius Arianæ hæresis acerrimus propugnator fuit. Eleusius Macedonij errorum arcissimè complexus est. Eunomius autem acceptum a magistro Aetio dogma de naturarum inæqualitate tanta animi acrimoniam et contumitione propagavit, ut tota Anomœorū secta, existente Aetii nomine, Eunomiana fuerit appellata. De Apollinario, quoniam hic ejus errores recenserunt, nibil dico, ne bis crambre, inquit Bill., ut est in proverbio, ne scilicet repetita fastidium generent.

morbum suum insolenter ostentant, ecclesias colligentes, quasi ex permisso hoc facientes. Macedoniani autem, factiose contendentes, eo temeritatis proruperunt, ut episcoporum etiam nomen sibi ipsis asciscant, atque in his locis apparent, caputque exserant, Eleusium suis suffragiis elebrantes. At vero intestinum malum nostrum, Eunomius, parum iam habet quoquo numero esse: verum nisi omnes in perniciem suam exitiumque pertraxerit, detrimenti loco dicit. Atque hanc tamen toleranda. Quod autem ex omnibus ecclesiasticis calamitatibus acerbissimum, Apollinaristarum licentia est, quos haud scio quoniam modo pietas tua convenientum, aequae ac nos, habendorum auctoritatem sibi arrogasse atque usurpare, passa fuerit.

Quanquam autem omnino Dei beneficio myste- riis divinis instructus et eruditus, non modo recte doctrinæ patrocinium nosti, verum ea etiam omnia, quæ adversus sanam et orthodoxam fidem ab hereticis excogitata sunt: honorificientiam tamen tuam a tenuitate nostra certiore fieri haudquam intempestivum fuerit, mihi in manus venisse libellum Apollinarii, in quo ea, quæ astruuntur, hereticam omnem pravitatem excedunt. 168 Affirmat enim nequaquam adventitiam esse carnem illam ob naturæ nostræ instaurationem ab unigenito Filio secundum dispensationem assumptam; verum carnalem illam naturam in Filio jam inde a principio esse. Atque evangelicum quoddam dictum perperam acceptum ad hujusmodi absurditatis testimonium prætendit, quod ita habet: Nemo ascendit in cælum, nisi qui descendit de cælo, Filius hominis¹; tanquam prius etiam, quam ipse descendisset, filius hominis esset, ac descendens carnem suam secum adduxerit illam, quam in cœlis habebat, quamdam ante sæcula existentem, essentiæque suæ insitam. Profert enim rursus apostolicum quoddam dictum, a toto con-

A tῶν ἐκπομπεύουσιν (8), ἐκκλησίας συνάγοντες, ὡς ἔξι ἐπιτροπῆς (9) τοῦτο ποιοῦντες. Οἱ δὲ κατὰ Μακεδονιον, ἐρίζοντες (10), εἰς τοσοῦτον προελπούθασιν ἀπονοίας, ὡς καὶ δνομα ἐπισκόπων ἑαυτοῖς ἐπιφημίζοντες (11), τοὺς καθ' ἡμᾶς τόποις ἐπιπολάζειν (12), τὸν Ἐλεύσιον ταῖς χειροτονίαις αὐτῶν (13) ἐπιθρυλοῦντες. Τὸ δὲ ἐγχόπιον ἡμῶν κακὸν δὲ Εὐνόμιος, οὐκέτι ἀγαπᾷ τὸ διπλασιον εἶναι· ἀλλ' εἰ μὴ πάντας τῇ ἑαυτῷ ἀπωλεῖται συνεφελχύσασι (14), ζημιὰν κρίνεται. Καὶ ταῦτα μὲν φορητά. Τὸ δὲ πάντων χαλεπώτατον ἐν ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς συμφοραῖς, ἡ τῶν Ἀπολλιναριστῶν ἔστι παρέηστα, οὓς οὐκ οἴδα πῶς παρεῖσθαι (15) σαν ἡ διστήτης πορισαμένους ἑαυτοῖς τοῦ συνάγειν ὀμοτίμως ἡμῖν ἔξουσίαν (16).

B

Πάντως μὲν οὖν διὰ πάντων κατὰ Θεοῦ χάριν τὰ θελα πεπαιδευμένος μυστήρια, οὐ μόνον τὴν τοῦ ὁρθοῦ λόγου συνηγορίαν ἐπιστασαι, ἀλλὰ κάκεινα δσα παρὰ τῶν αἱρετικῶν κατὰ τῆς ὑγιεινούσης ἐπινεότητας πίστεως· πλὴν καὶ παρὰ τῆς βραχύτητος ἡμῶν, οὐκ ἀκαίρον Ιωάκημον εἰς τὴν σεμνοπρέπειαν, δτι μοι πτυχτὸν ἥλθεν ἐν χεροῖ (17) τοῦ Ἀπολλιναρίου, ἐν φέτα κατασκευαζόμενα πᾶσαν αἱρετικὴν κακίαν παρέρχεται. Διαβεβαιοῦται γάρ, μη ἐπίκτητον εἶναι τὴν σάρκα κατ' οἰκονομίαν ὑπὸ τοῦ μονογενοῦς Υἱοῦ προσδημείσαν ἐπὶ μεταστοιχείωτες τῆς φύσεως ἡμῶν, ἀλλ' ἔξι ἀρχῆς ἐν τῷ Υἱῷ τὴν σαρκώδη ἔκεινην φύσιν εἶναι. Καὶ κακῶς ἐκλαδῶν εναγγελικήν τινα ῥήσιν εἰς μαρτυρίαν τῆς τοιαύτης ἀτοπίας προβάλλεται λέγων, δτι οὐδεὶς ἀράβεδηκετ εἰς τὸν οὐρανόν, εἰ μη ἐπ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς σ τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου· ὡς καὶ πρὶν τοῦ κατελθεῖν αὐτὸν οὐδὲν ἀνθρώπου εἶναι, καὶ κατελθεῖν θέλειν ἐπαγδύμενον σάρκα ἔκεινην, ἢν ἐν τοῖς οὐρανοῖς ἔχων ἐτύγχανε, προσαύνιον τινα (18) καὶ συνουσιωμένην. Λέγει γάρ πάλιν ἀποστολικήν τινα ῥήσιν, τοῦ διου σώματος τῆς συμφράσεως ἀποκνίσας· δτι δὲ δινερος ἀνθρωπος δξι οὐρανοῦ. Είτα κατασκευάζει τὸν ἀνθρώπου ἔκει-

¹ Joan. iii. 13.

(8) Ἐκπομπεύουσιν. Montac. et Morel. ἐμπομπεύουσιν, ita et Combef.

(9) Ἐξ ἐπιτροπῆς. Permissionem, inquit Bill., hoc loco transiuli a verbo, ἐπιτρέπων absurdum enim suisset vertere ex mandato et delegato. Neque enim verisimile est Theodosium insigni pietate præditum, hereticis mandasse ut errores suos spargarent ac diffunderent; verum illos potius optimi principis clementia abutentes, atque ecclesias congregantes, hoc audaciæ sue prætexuisse, quod se permisso imperatoris facere dicent, quæ sacerfent. Et certe hoc eis Theodosium permisso testatur noster Gregorius in sua *Vita*, eoque etiam nomine ipsum reprehendi, ut non satis magno zelo prædictum; tametsi postea, ut ipsius factum excusat, causam aliquam proferat. Combef. ὡς ἔξι ἐπιτροπῆς τοῦτο ποιοῦντες, retul facta rei licentia, relatio eis per principis facilitatem rei arbitrio.

(10) Κατὰ Μακεδονιον, ἐρίζοντες. Coisl. 1. Montac. et Morel. κατὰ Μακεδονιον αἱρετιζοντες. Macedonii sectæ adhaerentes.

(11) Εαυτοῖς ἐπιφημίζοντες. In Orat. 2, et Colb. 6, 9, ἔχουταις deest.

(12) Ἐπιπολάζειν. Coisl. 1, Montac., Morel. ac Combef. ἐπιχωρίζειν, in nostris locis agant et frumentos sint.

(13) Ταῖς χειροτονίαις αὐτῶν. Non recte Bill.: Eleusium sive electionis auctorem garribentes. Melius Combef.: sicutrum auctorem ordinationem factantes, vel se ab Eleusio ordinatos esse rumores spargentes. At hujusmodi interpretationes Graeco respondere non videntur.

(14) Συνεφελχύσασι. Ita Reg. In edit. συνεφελχόσιτο.

(15) Οίδα πῶς καρεῖσθαι. Coisl. 1, oīd' ὅπως περιέσθαι. Reg. id. oīd' ὅπως περιέσθαι. Verit Combef.: quoniam modo neglexit, ac quasi non advertit, quæ Nectarii non satis pervigilis ex episcopali munere, insimilatio est.

(16) Τοῦ συντρέψι... ἔξουσιαν. Reg. τοῦ συντρέψιν παρέησιαν.

(17) Πτυχτὸν ἥλθεν ἐν χεροῖ. Ita Or. 2, Coisl. 2 et Colb. 3. At Coisl. 1 πτυχτὸν γέγονεν ἐν χεροῖ. Utrumque verbum deerat in edit., utrumque legit Combef.

(18) Προσαύνιος τινα. Bill.: antecessare et quoniam videlicet.

νοῦ τὸν ἀναθεν ἥκοντα τὸν νοῦν μὴ ἔχειν, ἀλλὰ τὴν θεότητα τοῦ Μονογενοῦς τὴν τοῦ νοῦ φύσιν ἀναπληρώσασαν, μέρος γενέσθαι τοῦ ἀνθρωπείου συγχράματος; (19) τὸ τριτημόριον, ψυχῆς τε καὶ σώματος κατὰ τὸ ἀνθρώπινον περὶ αὐτὸν δυτῶν, νοῦ δὲ μὴ δυτος, ἀλλὰ τὸν ἔκεινον τόπον τοῦ Θεοῦ Λόγου ἀναπληροῦντος. Καὶ οὖπε τοῦτο δειγνόν ἀλλὰ τὸ πάντων χάλεπώτατον, διει τὸν μονογενῆ Θεὸν, τὸν χριτήν τῶν πάντων (20), τὸν ἀρχηγὸν τῆς ζωῆς, τὸν καθαιρέτην τοῦ θανάτου, θνητὸν εἰναι κατασκευάζει, καὶ τῇ ίδίᾳ αὐτοῦ θεότητι πάθος δέξασθαι, καὶ ἐν τῇ τριημέρᾳ ἔκεινῃ νεκρώσαι τὸν σώματος, καὶ τὴν θεότητα συναπονεκρωθῆναι τῷ σώματι, καὶ οὕτω παρὰ τοῦ Πατρὸς πάλιν ἀπὸ τοῦ θανάτου διαναστῆναι. Τὰ δ' ἄλλα δια προστίθησι τοῖς τοιαύταις ἀποτέλεις μαρτρὸν ἀν εἰη διεξιέναι.

Alia autem omnia, quae hujusmodi absurditatibus

Εἰ τοίνυν οἱ τοιαῦτα φρονοῦντες ἐν ἑξουσίᾳ τοῦ Β συνάγεται, σκοπεῖται σου ἡ ἐν Χριστῷ εὐδόκιμος φρόνησις, διει μὴ συμβαινόντων ἡμῶν οἵτινες φρονοῦσι (21), τὸ λαβεῖν αὐτοὺς ἔξουσίαν συνάξεως, εὐδὲν ἔτερόν ἔστιν, ἢ ἀληθεστέρους τοῦ καθ' ἡμᾶς δόγματος νομισθῆναι. Εἰ γάρ ὡς εὐσεβοῦντες ἔκεινοι διδάσκειν ὡς φρονοῦσι, καὶ κηρύγτειν ἐν παρθησίᾳ τὸ καθ' ἔαντος ἐπιτρέπονται δόγμα (22), δῆλον διει κατέγνωσται ὁ τῆς Ἑκκλησίας λόγος, ὡς τῆς ἀληθείας παρ' αὐτοῖς οὖσης. Διὸ γάρ ἐναγκεῖος λόγος περὶ τοῦ αὐτοῦ πράγματος ἀληθεῖς εἶναι, φύσις οὐκ ἔχει. Πώς οὖν ὑπέμεινε σου ἡ μεγαλοφύτης καὶ ὑψηλὴ διάνοια, μὴ χρήσασθαι τῇ συνήθει παρθησίᾳ εἰς διδρθωσιν τοῦ τοσούτου κακοῦ; Ἄλλ' εἰ καὶ μὴ πρότερον τοῦτο γέγονε, νῦν γοῦν διαναστήτω ἡ ἀμύμητος (23) σου ἐπ' ἀρετῇ τελείστης, καὶ διδαξάτω τὸν εὐσέβεστατον βασιλέα, διει οὐδὲν κέρδος ἔσται τῆς λοιπῆς αὐτοῦ περὶ τὰς Ἑκκλησίας σπουδῆς, εἰ τὸ τοιοῦτο κακὸν ἐπὶ καθαιρέσει τῆς ὑγιαινόντης πίστεως, διει τῆς παρθησίας αὐτῶν κατεσχύσει (24).

ΣΓ'. ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΩ (25).

Cæteras Gregorii epistolæ quæ supersunt, extremis ejus vitæ temporibus scriptas suiss liceat affirmare. Cum autem illæ omni prorsus temporum charactere sint destitutæ, in tanta rerum obscuritate, cum ipsis annum assignare possibile non sit, sat erit hunc inter illas ordinem servare, ut quæ prius datæ videlicuntur, priori quoque loco collocentur; quæ eidem, eodemve de argomento scriptæ, juxta se invicem ponantur, ut mutuam sibi lucem et claritatem præbeant.

* I Cor. xv, 47.

(19) Ἀνθρωπείου συγχράματος. Reg. et Or. 2, D ἀνθρώπινου συγχρίματος.

(20) Κριτήρ των πάντων. Ita Reg. et Or. 2, In edit. τῶν deest. Refert Montac. ex Reg. χριτήν πάντων, δυτῶν ἀρχηγὸν. At in Medicos, inquit Morel., legitur tantum χριτήν τῶν πάντων. In cod. vero Francisci I, χριτήν τῶν δυτῶν, τὸν ἀρχηγόν.

(21) "Οτι μὴ συμβαινότω τιμώντες οἵτινες φρονοῦσι. Billius: quod cum nobis cum eorum dogmatibus non conveniat, cœlus habendi potestatem illis factam esse, nihil aliud est quam eorum doctrinam nostra veriore existimare.

(22) Ἐπιτρέπονται δόγμα. In oratione 2 verbum δόγμα deest, nec legitur etiam in tribus codicibus Colbertiniis, nempe in iis quæ signantur 3, 6, 9.

A textus corpore avulsum : Secundus homo de caelo *. Deinde hominem illum cœlitus venientem mente minime præditum esse asserit, verum Unigeniti deitatem mentis naturam supplentem, tertiam humanæ coagmentationis et conjunctionis partem exstitisse : quod niimirum anima et corpus juxta humanitatem in eo sint, mens autem minime ; verum ejus locum Verbi divinitas suppleat. Nec hoc adhuc grave est ; sed, quod omnium indignissimum atque atrocissimum, ipsum unigenitum Deum, omnium judicem, vitæ auctorem, mortis extinctorem, mortalem esse docet, ac probare inititur, propriaque sua divinitate passum esse, atque in triduana illa corporis mortua divinitatem quoque simul cum corpore mortuam fuisse, sive rursus Patris opera a morte ad vitam re vocatam.

Proinde si iis, qui talia sentiunt, cœtus habere licet, illud velim cogite atque expendat tua in Christo illustris prudentia, quod nobis non idem sentientibus ac illi, cœtus habendi potestas illis facta, nihil aliud sit, quam eorum doctrinam nostra veriore existimari. Nam si illis, ut et pio sentientibus, ea, quæ sentiunt, docere libereque promulgare permittitur, quis non videt Ecclesiæ doctrinam condemnari, perire ac veritate ab illorum partibus stante? Neque enim rerum natura fert, duas de eadem re contrarias doctrinas veras esse. Quomodo igitur excelsus et præstans animus tuus ad tanti mali correctionem 169 consueta libertate non uti sustinuit? Verum etiam si nondum factum est, nunc saltem inimitabilis tua numerisque omnibus absoluta virtus excitetur ac pienissimum imperatorem doceat, nihil ex reliquo ipsius erga Ecclesiæ studio rediturum esse utilitatis, si tale malum ad fideli sanas eversionem per eorum libertatem licentiamque prævaleat.

CCIII. VALENTINIANO.

(23) Η ἀμύμητος. Ita Coisl. 1, Reg.; Montac. et Combes. Quam lectionem secutus est Bill. In edit. ἀμύμητος, inculpata.

(24) Κατισχύστι. Addunt Coisl. 1, Reg., neconon Montac. et Morel. ἐρδωμένον σε καὶ ὑπερευχόμενον ἡμῶν ὁ Χριστὸς χαρίσαστο ταῖς αὐτοῦ Ἑκκλησίαις τὸν κοινὸν προστάτην τῶν Ἑκκλησιῶν, incolumentem te ac pro nobis orantem Christus Ecclesiæ suis largiatur communem Ecclesiarum defensorem. Similem clausulam nonnullis Gregorius apposuit epistolis, nec rara est apud sanctos Patres; hanc tamen, inquit Combes, non habet Colb. maximus, nec codd. exhibent meiores.

(25) Alias CXCVI. Scripta eodem anno.

Priorem inter eas locum obtineat epistola ad Valentianum, quae quidem post illam scripta est quam pro ipso Valentianino ante scripserat, ut eum praefecto commendaret. In ista vero de eo queritur; quippe qui eum Arianzo per summum scelus exire coegit, sive, ut ait ipse Gregorius, Carbala ejecit. Carbala enim et Arianzum eundem locum esse, non immerito Bollandi volunt continuatores (26); sic tamen, ut Arianzus ipsius nomen fuerit vici, intra quem et ecclesiam habebant sancti martyres, ei prope ecclesiam praediolum suum habuerit. Gregorius proprio nomine dictum Carbala, ut solent etiam domus hortique singuli suum in pagis nomen habere.

Valentinianus et regione praedioli feminas collocarat, quibus conspectis Gregorius, cui castitatis servandas summa cura fuit, relictis et manuam suarum laboribus et iis rebus quarum spe ducebatur, effugit et alio emigravit. Transiit ut cervus, inquit Baronius, senex infirmis pedibus, etc.

Carbala per summum scelus ejicimur. Atque, A ut tragediae verbis nonnihil immutatis utar, ejicimur, non quidem sermone, sed re ipsa summaque cum violentia. Multo enim melius erat, tabula publice proposita nobis secessionem indicere, quam per mulieres, quas et regione nostri collocasti, vita gravitatem et sanctitatem intercidere, ac quotidianum dedecus et maledicentiam adjungere, ab illis proficiscentem, qui libenter iis, qui ita sibi vivendum proposuerunt, ut nos vivimus, obtrectant. Ac nisi hoc dictu audax est, nos quoque per Euan et paradiso expulisti. Est quidem facile speciosum aliquem praetextum invenire, leque excusare, atque aqua dicere videri, nempe nos a te minime ejici, verum hinc potius honore a te affici, quod nobis vicinus esse cupias: addes etiam fortasse, quod nos amice, et, ut cognatos decet, complectui velis, atque etiam aliquem ex amicitia nostra fructum capere. Hoc autem merus sermo est, non res. Vos enim, cum ad hunc locum acceditis, et excipimus, et amplectimur. Ad domesticum autem seminarum imperium 170 ita nos proripiemos, ut ad viperinos impetus. Ac nostræ quidem res finem habent. Circumscripsi sumus, nos ipsos collegimus, multam nobis imposuimus, relictis et manuum nostrarum laboribus, et iis rebus quarum spe ducebantur, longaque ad sanctos martyres, excusandi nostri causa, oratione habita. Omnino, etsi haec gravia et acerba sunt, attamen modo consentaneo vita nostrâ instituto a nobis perferruntur, nec graviora et molestiora sunt, quam (quod ferre jussi sumus) ex urbibus in urbes migrare. Tu vero locum quidem velim diutius incolas, quam ii, qui prius eum incoluerunt; castius

έξελανόμεθα (27) Καρβάλης ἀνοσώτατα. Συγχρήσουμει γάρ τῷ τῆς τραγῳδίας (28), μικρὸν ἐναλλάξας. Έξελανόμεθα δὲ (29) λόγῳ μὲν οὐδαμῶς, ἔργῳ δὲ καὶ πάνυ σφοδρῶς. Πολλῷ γάρ βέλτιον ἦν προγράμματι χηρύξαι τὴν ὑποχώρησιν, ή γυναιξιν (30), δὲς ἀντιπροσώπους ἡμῶν συνώκισας, τὸ στρῦνον τοῦ βίου περικόπτων, καὶ καθημερίην ἀσχημούνην καὶ βλασφημίαν παραζευγνύς, παρὰ τῶν φρδίων ἐπηρεάζοντων τοῖς οὖταις ζῆν ἐλομένοις, ὥσπερ ἡμεῖς. Εἰ δὲ μὴ τολμηρὸν εἰπεῖν, καὶ ἡμᾶς τοῦ παραδείσου διὰ τῆς Εἶνας ἐκβαλλητας. Πάρδιον μὲν γάρ εὐρέin εὐπρεπές τι, καὶ (31) ἀφοσιώσασθαι καὶ δῆκαια δίκαια λέγειν, ὡς οὗταις ἐξωθούμεθα παρὰ σοῦ, καὶ τιμώμεθα γειτναῖν ἡμῖν θελοντος (32). προσθήσεις δὲ ίσως, δις: καὶ δεξιούσθαι φιλικῶς τε καὶ συγγενικῶς, καὶ τι παραπλαύειν τῆς φιλίας τῆς ἡμετέρας. Τὸ δὲ λόγος, οὐκ ἔργον ἔστιν. Ύμᾶς μὲν γάρ (33) ἐπιδημοῦντας τῷ τόπῳ, καὶ δεχόμεθα, καὶ ἀσπαζόμεθα. Οἰκαρχίαι; δὲ γυναικῶν οὖταις ὑποχωρήσομεν, ὥσπερ ἐχιδναῖς ἐπιδρομαῖς. Τὸ μὲν οὖν ἡμέτερον ἔχει πέρας. Κατεσφρίσθημεν (34), συνεστάλημεν, ἡμᾶς αὐτοὺς τετιμήκαμεν, ἀφέντες καὶ πόνους χειρῶν ἡμῶν καὶ ἐλπίδας, καὶ πολλὰ τοῖς ἀγίοις ἀπολογησάμενοι μάρτυσι. Πάντως εἰ καὶ βαρέα ταῦτα καὶ δύσφορα, δὲλλα καθ' ὅδον γε τοῦ καθ' ἡμᾶς βίου (35) φιλοσοφούμενα, καὶ οὕτω (36) τοῦ πόλεις ἐκ πόλεων ἀμειβειν (διφέρειν ἐκελεύσθημεν), φορτικάτερα. Σὺ δὲ τὸν τόπον οἰκοής (37) μαχρήτερα μὲν ή κατὰ τοὺς προενοικήσαντας (38), σωφρονέστερον δὲ ή ἐπίζομεν, ὡς διν μῆτε τοὺς ἀγίους οὐδρίζητε (39) μάρτυρας, μῆτε αὐτοὶ πλήστησθε τῇ παροικίᾳ. Ἐκείνο δὲ πρὸ πάντων ἀσφαλίσασθε, τῶν καθιερωμένων τοῖς μάρτυσι φεύσασθε (40). Ινα μὴ κακῶς περὶ τε ὑμῶν αὐτῶν, καὶ τῶν ὑμετέρων βου-

(26) 9 Maii, pag. 424.

(27) Έξελανόμεθα. Ita cod. Reg. 1405, et alii. In edit. έξελανόμενα.

(28) Τῷ τῆς τραγῳδίας. Ita cod. 2022, et 1405. In edit. τῷ.

(29) Έξελανόμεθα δέ. Ita codd. duo Regg. In edit. δε deest. Alludere videtur nobis Gregorius ad illud Euripidis in *Phoeniss.* 391, ubi Polynices interrogat Jocaste: *Esse exsulem, nonne malum magnum est? Maximum, respondet Polynices, re vero maior est quam verbis.* Ἐργῷ δὲ ἔστι μεῖζον, ή λόγῳ.

(30) Γυναιξί. Ita Par. 1405 et alii. Edit. ἐν γυναιξί. Μοι ἡμῶν. Ita cod. 2022 et Combef. In edit. τῷ.

(31) Εὐπρεπές τι, καὶ, etc. Addimus καὶ ex cod. 1405. Montac. et Morel. τι ἀπρεπές, καὶ, etc.

(32) Θελοντος. Cod. Reg. θέλοντος.

(33) Ύμᾶς μὲν γάρ. Ita cod. 1405, etc. In edit. μὲν deest.

(34) Κατεσφρίσθημεν, etc. Combef.: *Compressi*

ac coercīs εκπικτικούς, nos ipsi αξιοποιοῦμεν, multaque nobis indiximus; quasi qui sponte cedere malimus, quam et vicino feminas habere. Nihil clarius; nec Bill. bene ex trito vocum usu, qui etiam legendum pro τετιμήκαμεν proponit τετιμωρήκαμεν.

(35) Καθ' ὅδον γε τοῦ καθ' ἡμᾶς βίου. Bill.: modo superiori nostræ vitæ consentaneo. Combef.: εἴς quam instituimus, vitæ ratione.

(36) Καὶ οὐκω. Ita cod. Reg., Morel., Combef. ac Bill. In edit. καὶ οὖτω.

(37) Οἰκοής. Ita cod. Edit. οἰκεῖος.

(38) Προενοικήσαντας. Cod. 1405, πρόσθετον οἰκούμενων τοῖς μάρτυσι φεύσασθε.

D Κατεσφρίσθητε. Ita cod. In edit. οὐδρίζοντε. Μοι πλήστησθε. Ita cod. et Morel. In edit. πλήσσοντε.

(39) Υδρίζητε. Ita cod. In edit. οὐδρίζοντε. Μοι πλήστησθε. Ita cod. et Morel. In edit. πλήσσοντε.

(40) Τῷρ καθιερωμένων τοῖς μάρτυσι φεύσασθε. Bill.: Ne quid durinx in eos qui martyribus sece consecrarunt, statuatis.

λεύσσαθε, πονηρῷ τῷ ἐπεισοδίῳ τὰ δυτα φθεῖ. Αὐτοὶ, quam speramus: ut nec martyribus contumeliam inferatis, nec ipsi hujusmodi incolatu percutiamini. Illud autem ante omnia providete, ut ab iis quae martyribus sunt consecrata manum abstineatis; ne alioqui, et vobis, et rebus vestris male consulatis, facultatibus vestris per malam accessionem, labem et perniciem afferentes.

ΣΔ'. ΑΔΕΛΦΙΩ (41).

Prima hæc ad Adelphium nobilem juvenem epistola, aliud nihil est quam officiosa salutatio qua virtutis Adelphi primordia, animi simplicitatem, candorem morum atque integritatem laudat. Pollicetur etiam ad eum se venturum, ut iis, quæ præfecit, fundamentis, ac veluti columnis aureis, admirandum quoque in eo juvēne palatium Deo super truat. Bis excusa est in eodem volumine hæc epistola, pag. 859, ex versione Billii, et iterum pag. 910, n. 223, Latine reddita a Morello, qui hanc uī novam obtrudit.

Ἐλεν (42)· τὰ μὲν δὴ πρῶτα ἡμῖν ἔχει καὶ πάνυ καλῶς. Ἀρετὴν ἐπαινοῦμεν, ἀμφω πρὸς θεὸν νεύομεν, οὐ δεδέμεθα πρὸς τὰ κάτω, ὅτι μὴ πᾶσα ἀνάγκη (43), τὴν χρείτων καὶ θειοτέραν φιλίαν ἀσπαζόμεθα, χείρας ἀλλήλων εἰλήφαμεν, καὶ ἐπιστωταμεθα (44). Φέρε δὲ ἡδη καὶ περὶ τῆς δευτέρας οὐκείσθητος πρεσβεύσωμεν πρὸς ὑμᾶς, θεὸν προστάσιμενοι τοῦ λόγου, καὶ σὺν τούτῳ κινούμενοι, διπερ δὴ παντὸς ποιούμεθα καὶ ἔργου καὶ λόγου προστάτην. Εἰ δὲ γράμμασι πρᾶγμα τοσοῦτον πιστεύομεν, μὴ θαυμάσῃς. Μάλιστα μὲν γὰρ ἡ σῇ δεξιότης, καὶ τὸ τῶν σῶν ἥδων ἀπλοῦν τε καὶ ἐλαυνέριον (διπερ δίλγον καὶ παρ' ὀλίγοις (45) εὑροτεις ἀν), ἐπῆρεν ἡμᾶς καὶ ταῦτα (46) θαρρεῖν. Ἐπειτα οὐδὲ γράμμασι τὸ πᾶν ἐπιτέρεπομεν (οὐχ οὕτως ἐσμὲν ἀρχαῖοι, καὶ μικρῶς τὰ μεγάλα πράττοντες (47), οὐδὲ τὰ σπουδαῖα παρέργως), ἀλλὰ νῦν μὲν, ὡς φησι Πίνδαρος, οἷον χρυσέας ὑφίσταμεν. εὐτυχεῖ θαλάμῳ (48) κίλοντας, μικρὸν διπερον δι' ἡμῶν αὔτῶν, ἡνίκα δὲ διδῷ δὲ θεός, καὶ θεητὸν μέγαρον πήξομεν, ἔργον, δικαστήριον, λόγῳ συνάπτοντες. Πολλοὶ πρόσεισι τῶν ἐν ὑμῖν εὐπατρίδαι (49), (καὶ γὰρ πειθομένοι προσέιναι πολλούς. Τίς δὲ οὐχ ὑμῶν ἔρδη καὶ τῆς συναφείας τῆς ὑμετέρας;) πολλοὶ τῶν τῆς μεγάλης δφρύνος. χρήματα, συγγένειαν, φίλους, δυναστείαν ἐν πόλεσι, δυναστείαν ἐν βασιλείοις, πάντα προτείνοντες δσα ἔστι περιφορᾶς ἀλόγου καὶ καιροῦ πατέγνων, νῦν μὲν τοῖς προσπίπτοντα, νῦν δὲ τοῖς, καὶ ὁσπερ ἐν πετεῖν θέσει ἀλλοτε εἰς ἄλλους μεταφρίπτούμενα.

(41) Alias CXXVIII. Scripta extremis vita Gre-
gorii temporibus, annisque forte 387, 388 aut 389.

(42) Εἰλεν. Τὸ εἰλεν, ἀντὶ τοῦ Ταῦτα μὲν δὴ οὗτως. "Ἔστι γὰρ ἐπίδρημα ἀφοριστικόν· ἐπὶ γὰρ τοῖς ἡδη εἰρημένοις λεγόμενον, περιορίζει αὐτά· σημαίνει γὰρ τὸ Ἀγε δὴ, ἔστι καὶ ἀναφάνησις. Ab illis verbis duxit olim exordium hæc epistola. Miror, ait Montac., hæc a Billio versa: non enim illa quæ sequuntur usque ad τὰ μὲν δὴ πρῶτα, sunt τοῦ θεολόγου, sed cuiusdam scholiastæ notatio: ideo nec in Morelli codice erant, qui hanc epistolam inter suas ἀνεκδότους dedit, nec in Bodl. exemplari. Ille Montac., qui nequaquam, inquit Morel., debet insultare Parisiensibus, quod hanc inter ἀνεκδότους dederint, hoc decepti glossemate, quod ejus initium deformarunt, cum in eumdem offendere ipse lapidem, ut videri potest pag. 138. Ilici enim est epistola CLXVII. Ιδού σοι, quam velut ἀνέκδοτον nobis obtrusit pag. 122 editionis suæ. Litigent inter se, ac sese dilacerent viri sapientissimi: non mirandum minus, quæ retulimus verba, redditia fuisse a Billio. Scholium enim sunt male assutum, potuitque vir doctus rem sic claram advertere. Veritatem tamen Elev, hoc elev idem est ac si dicam, Atque hæc ad hunc modum se

B
Esto: prima quidem nobis perbelle se habent. Virtutem laudamus; ambo ad Deum tendimus; rebus terrenis, nisi quantum incluctabilis necessitas cogit, haudquaquam alligati sumus; præstantiorem ac diviniorum amicitiam amplexamur; alter alterius manus cepimus, fidem mutuo dedimus. Age jam de secunda propinquitate ac necessitudine legationem ad vos obeamus, Deum orationi præficientes, atque una cum illo impulsi et agitati; quippe 171 quem et operis omnis et sermonis patronum atque antistitem nobis proponamus. Quod si rem tantam litteris committo, ne tibi mirum istud videatur. Maxime enim dexteritas et facilitas tua, morumque tuorum simplicitas et integritas (quod quidem raro et apud paucos quispiam reperiat), ad hanc fiduciam nos extulit. Deinde ne litteris quidem rem totam committimus (non enim ita stolidi sumus ac magna demisse agentes, et seria negligenter ac perfuntorie), verum nunc quidem, ut Pindarus loquitur, velut aureas columnas felici thalamo subjicimus: paulo post autem per nos ipsos, cum id Deus concesserit, admirandum quoque palatium exstruemus, opus nimirum, ut dici solet, cum sermone connectentes. Multi inter vos nobili loco nati ad te adeunt, (non enim dubito, quin multi adeant. Quis enim est qui te conjunctionemque tuam non amet?) multi, inquam, altis supercilii, opes, cognationem, amicos, potentiam in urbibus, potentiam in imperatorum aulis, ac deni-

habent. Est enim adverbium distinguens. Etenim cum post ea quæ jam dicta sunt, usurpatur, ea circumscrimit. Significat etiam idem quod, Age vero. Vim item declarandi habet.

(43) Οτι μὴ πᾶσα ἀνάγκη. Bill.: nisi quantum necessitas cogit. Vim phrasis, ait Combef., non intellexit Morel., nec bene quia non urgens necessitas est, præstantiorem ac diviniorum.

(44) Καὶ ἐπιστωτικόν. Morel. sequimur; at Bill.: eamque scilicet amicitiam confirmarimus.

(45) Όπερ διλγον καὶ παρ' διλγοις. Combef. διπερ δίλγων. Cod. R. et Morel. καὶ παρ' διλγοτες. Bill. καὶ παρ' διλγων.

(46) Καὶ ταῦτα. Morel. καὶ τὰ τοιαῦτα.

(47) Πράττοτες. Morel. πράττομεν.

(48) Εὐτυχεῖ θαλάμῳ. Cod. B. 3, εὐτυχεῖ. Morel. εὐτυχεῖ προθύρῳ, bene structo vestibulo. Verum, ut nota Combeff., Pindarus ad vi Olympi, strophi. 1, εὐτυχεῖ προθύρῳ θαλάμου, bene structo vestibulo domus; τὸ προθύρῳ missum fecit Bill., nec Morel. τὸ θαλάμῳ reddidit. Vide supra epist. ix.

(49) Πρόσεισι τῷρ ἐν ὑπὲρ εὐπατρίδαι. Morel. πρόσεισι τῷρ ὑμῖν εὐπατρίδαι, multi accedunt ad vos patricii.

que omnia ea protendentes, quae temerariæ jactantia, et temporis ludibria sunt, quæ nunc ad hos. nunc ad illos cadunt, ac velut in talorum situ alias ad alios trahiuntur atque immutantur. Nos autem unum pro omnibus tibi offerimus, hoc est, nos ipsos: vicissimque unum pro omnibus querimus, hoc est, vos. Quod si alios meliores ac excellentes natos pro amicis habiturus es (constemur enim, quandoquidem hoc quoque nostrum efficiatur), at una re saltem (quod favente Deo a me dictum velim) nequaquam nobis superiores futuros, nimis fide ac sinceritate in colenda amicitia. Cuius quidem rei major habenda est ratio, quam omnium aliarum rerum in unum congregatarum, illis quidem certe, qui mente prædicti sunt. Pluribus verbis ad tuam excellentiam minime opus est, imo citam plura fortasse diximus, quam epistolæ modus posuimus. Superest. ut et mihi ipsi et vobis aliquid optineam. Deus, qui, et haec, et alia illa, quos sui amantes habet, procurat, id vobis in mentem inducat, quod optimum, atque et nobis et vobis æque in rem futurum sit, ac præsertim de tantis rebus consilium sumentibus.

172 CCV. EIDEM.

Navilos ad visendum Adelphium Gregorius se venturum pollicitus fuerat, negotiis autem et morbo impeditus, promissa non perfecit. Excusat se hac epistola, atque iterum spondet se venturum.

Nec filius contemnitur, nec patri disfuditur. Quocirca ne nobis fidem abrogemus, illud purgandi nostri causa dicentibus, quod occupatio et morbus spiritalis, quominus Navilos profiscisceremur, ac concilio interessemus (præsertim cum tanto studio Ænigmatis affectu vocati suissemus), impedimento fuit, non autem pigritia quedam aut contemptio, quemadmodum fortasse suspicatus es. Ac nunc quidem infirmitate adhuc tenemur. Si autem Deus sanitatem nobis dederit, illud etiam adjungemus, ut rebus ipsis tibi satisfaciamus, atque usque ad nobilitatem tuam curramus, plenasque domui nostræ benedictiones persolvamus. Nostra enim esse, quæ tua sunt, volumus et optamus.

CCVI. EIDEM.

Adelphium turpiter et misere prolapsum amore mulierum, erigere et corrigerem conatur Gregorius.

Honorandum te adhuc voco, etiamsi ea quæ honore minime digna sunt, consilia ineras. Ac velim hanc meam loquendi libertatem in bonam partem accipias, qui paternis visceribus inciter, nec propter benevolentiam patientia uti possim. Multo enim melius est brevi atque exiguo morore illato maximam utilitatem afferre, quam dum ea, quæ jucunda sint, sequimur, in eo, quod summum ac præcipuum est, detrimentum tibi consolare. Sacer-

(50) *Ἐρ διτὶ πάντων.* Bill. ἐναντίον πάντων.

(51) Alias CXXIX. Scripta eodem circiter tempore.

(52) *Ἀρρωστία πνευματική.* Forsan ἀρρωστία πνευματική, pulmonis ægritudo, qua et se teneri adhuc mox significat; τῷ ἀσθενεῖ. Bill.: *corporis imbecillitate.*

(53) *Κωλύσας ἦρ ημᾶς.* Ita cod. R. et Combes. In edit. ημᾶς deest.

(54) *Καὶ δραμόντες.* Cod. Reg. et Harl. ad marg. καμόντες.

(55) *Ἀποδώσατες.* Cod. 1405, ἀποδώσουμεν.

A Ἡμές δὲ ἐν ἀντὶ πάντων (50) προσδημονεν ὑμῖν, ημᾶς αὐτοὺς, καὶ μέντοι καὶ ζητοῦμεν ἐν ἀντὶ πάντων, ὑμᾶς. Εἰ τοίνυν καὶ βελτίους καὶ ἐκ βελτιόνων (δύολογούμεν γάρ, ἐπει καὶ τοῦτο ημέτερον γίνεται), ἀλλ' ἐνι γε οὐχ ὑπερέχοντας ημῶν (ἐν θεῷ δὲ εἰρησται), τῷ πιστῷ καὶ γνησίῳ περὶ τὴν οἰκειότητα οὐπερ δὲ μᾶλλον ποιεῖσθαι λόγον, ή πάντων δύον τῶν ἀλλων, τούς γε νοῦν ἔχοντας. Ἀρκεῖ τοσαῦτα πρὸς τὴν τελειότητα, καὶ ταῦτα πέρα ἰσως ή κατὰ μέτρον ἐπιστολῆς. Λοιπὸν τι καὶ ἔμαυτῷ καὶ ὑμῖν ἐπεύξομαι. Θεὸς ἐπὶ νοῦν ὑμῖν ἀγάγοι, παρ' οὐ καὶ ταῦτα καὶ τὸ ἄλλα οἰκονομεῖσται τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτὸν, δι τοις ή βέλτιστον καὶ σύμφορον ημῖν τε καὶ ὑμῖν ἐπίσης, ἀλλως τε καὶ περὶ τηλικούτων βουλευομένοις.

ΣΕ'. Τῷ ΑΥΤῷ (51).

B Υἱὸς οὐκ ἀτιμάζεται, ἀλλ' οὐδὲ ἀπιστεῖται πατέρη. Διὰ τοῦτο μὴ ἀπιστήσῃς ημῖν ἀπολογουμένοις, διτι ἀσχολίᾳ καὶ ἀρρωστίᾳ πνευματικῇ (52) τὸ καλύσσεν ἦν ημᾶς (53) γενέσθαι μέχρι Ναυλῶν, καὶ τῆς συνδόνης μετασχείν, ἀλλως τε καὶ τοσαῦτη σπουδῇ κεκλημένους, ἀλλ' οὐκ ἰκνος τις, οὐδὲ περιφρόνσις, διπερ ἰσως ὑπέλαβες. Νῦν μὲν οὖν ἔτι τῇ ἀσθενεῖ τοι προστομέθα. Εἰ δὲ δοὶ τὸ ὑγιαίνειν θεός, καὶ τὴν διὰ τῶν Ἑργῶν ἀπολογίαν προσθήσομεν, καὶ δραμόντες (54) μέχρι τῆς σῆς εὐγενείας, καὶ πλήρεις τάς εὐλογίας τῷ οἰκῷ ημῶν ἀποδώσοντες (55). Ἡμίτερα γάρ εἶναι τὰ σὰ καὶ βουλόμεθα καὶ εὐχόμεθα (56).

C

ΣΤ'. Τῷ ΑΥΤῷ (57).

D "Ετι σε καλῶ τίμιον, καίπερ οὐ τίμια βουλευόμαστον. Καὶ μου δέξαι (58) τὴν παρθησίαν σπλάγχνοις πατρικοῖς κινουμένου (59), καὶ καρτερεῖν οὐ δυναμένου διὰ τὴν εἴνοιαν. Πολλῷ γάρ βέλτιον βραγέα λυπήσαντα, μέγιστα ωφελῆσαι, ή τὰ πρὸς ηδονὴν (60) διώκοντα ζημιῶσαι τῷ κεφαλαίῳ. Ἱερεὺς ήν δὲ Ἡλεῖ (61), καὶ τοῖς παισιν ἀσεδουσιν ἐπέπληττε μὲν. Οὐκ ἀγαθὴ η δικοή, λέγων, ὡς τέκετα, ήτοι ἀκούων περὶ ημῶν. "Οτι δὲ μὴ σφοδρῶς ἐπέπληττε,

(56) *Βουλόμεθα καὶ εὐχόμεθα.* Ita cod. et Combes. In edit. εὐχόμεθα καὶ βουλόμεθα.

(57) Alias CXXX. Scripta post superiore.

(58) Καὶ μου δέξαι. Ita omnes codū. et interpres. In edit. καὶ μοι δέξαι.

(59) *Σπλάγχνοις πατρικοῖς κινουμένου.* Bill.: *Hoc est ejus qui paternis visceribus incletetur, nec patientia uti possit.*

(60) *Η τὰ πρὸς ηδονὴν.* Ita cod. et Combes. In edit. ή τὸ πρὸς ηδονὴν.

(61) Οὐκ Ἡλεῖ. Cod. et Combes. δὲ Ἡλεῖ.

σφοδρῶς ἐνεκλήθη, καὶ δίκην ὑπέσχε πατὴρ εὐεσθῆς παῖδεν παρανομίας. Τοῦτο φοδούμενος τὸ ὑπόδειγμα καὶ αὐτὸς, ἐπὶ ταύτην ἥλθον τὴν παραίνεσιν. Τί ἔστιν δὲ πέπονθας, ἀγνῶ. Τίς τι τοσούτη περὶ σάσκοτομήν; Πῶς αἰσχύνεις μὲν σαυτοῦ τὸ γένος; αἰσχύνεις δὲ τὴν ἡμερέαν πολιάν, καὶ τὰς ἐλπίδας δὲ εἴχομεν ἐπὶ σοὶ, ἦνίκα ἐπέστημεν Ναυπλίοις, πᾶν ἀγαθὸν καὶ διαλεχθέντες, καὶ πείσαντες, ὡς φόμεθα; Πῶς οὐκ ἀκούεις λεγούσης τῆς Γραφῆς. Μή δές γυναιξὶ τὸν σὸν (62) πλεῦτον καὶ τὰ σὰ χρήματα εἰς ὑπερθουσίαν; Εὖ γάρ Ισθι (63), μεταμελήσεις σοὶ τούτων μικρὸν ὑπερθοντος, ἦνίκα ἂν κατατριβῶσι σάρκες σώματός σου (64), κατὰ τὸ γεγραμμένον, καὶ δυνηθῇ διασχῶν ὄντες ἐκ νέφους δὲ νοῦς πρὸς Θεὸν ἰδεῖν, καὶ λογίσασθαι καθαρός (65) τὰ συμφέροντα. Φύλαξαι τὴν παγίδα (66), μή ἀγρευθῆσι τοῖς ὁφθαλμοῖς· καὶ εἰ τὴ γηρεύθης, ἐκνηψόν (67), μή καὶ τὸ θρυλλούμενον βεβαιώσῃς (68), ὅτι φαρμάκοις τὸν νοῦν ἐκλάπης (69)· ἐπειδὴ δεινὸν εἰς κακῶν ἐπίνοιαν ἡ ἀσέλγεια. Ἀλγεινὸν μὲν γάρ τὸ καὶ οἶκον τοσοῦτον (70), καὶ τοσούτους πόνους συνελεγμένον, οὐτες ἐν βραχεῖ διασπείραι, καὶ καταλύσαι, καὶ μάλιστα ἐν ἀρχαῖς βίου, ἦνίκα, ἢ τὴν καλήν, ἢ τὴν πονηρὴν δόξαν ἔκαστος ἔαυτῷ καταβάλλεται. Πολλῷ δὲ δεινότερον τὸ καὶ γυναικας παρθένους οὖσας, ἃς καὶ οἱ σοῦ (71) γυνεῖς, καὶ αὐτὸς, ὡς ἡμᾶς ἐπειθεῖς, καθιέρωσας τῷ Θεῷ, ταύτας λεποσύλειν καὶ ἀρπάζειν· καὶ τὰς μὲν ἔχειν ἡδονή, τὰς δὲ πτοεῖν ὡς τὰ αὐτὰ πεισομένας. Τὸν οὖν Θεὸν φοβηθεῖς, φιλαρένεις, καὶ ἡμᾶς αἰδεσθεῖς, ἐπίσχες σαυτὸν τοῦ λοιποῦ πάσης πονηρᾶς προαιρέσεως. Εἰ γάρ οἶδόν τε ἡνὶ παρακύφαντά σε γνῶναι τὴν ἀδοξίαν (72), ἣν πάντων ἡμῶν κατέχεις, τάχα δὲ οὐκ ἐδειθῆς ἀλλῆς παρανέσεως, ἀλλ' αὐτὴν τὴν αἰσχύνην σύμβολον (73) ἐποιήσω τῶν σῶν πρακτέων. Τούτων ἡδίω (74) μὲν εἶχον γράφειν, λυσιτελέστερα δὲ οὐδαμῶς (75). Καὶ τὰ πλείω παρθένοις γράφειν, ἐκεῖνοι εἰδὺς, ὡς εἰ μή σε δὲ τοῦ Θεοῦ φόδος παιδαγωγήσεις, μικρὸν ἢ οὐδὲν οἱ λόγοι δυνήσονται· ἐπειδὴ καὶ σιδηρῷ κηρὸς μὲν εὐκόλως χαράσσεται, οἰδηρος δὲ ἐργαδέστερον, ἀδάμας δὲ οὐδὲ τῷ στερβότατῷ, διὰ σκληρότητα φύσεως.

^a I Reg. II, 24. ^b Prov. xxxi, 3. ^c Prov. v, 11.

(62) Μή δές γυναιξὶ τὸν σὸν. Cod. R. μή δῶς. D. Μοι τὰ σὰ χρήματα. Ilorum loco legitur apud LXX, Prov. xxxi, 3, Μή δῶς γυναιξὶ τὸν πλούτον, καὶ σὸν νοῦν, καὶ βλογεῖς εἰς ὑπερθουσίαν. Ne dedecris mulieribus divitias tuas ei mentem tuam et vitam in penitentiam. Hebr.: Unde aboleantur consilia regum. Vulg.: Ad delendos reges; nec facile Graeca eis conciliare.

(63) Εὖ γάρ Ισθι, μεταμελήσοις σοὶ. Ita cod. Reg. et Combef. In edit. γάρ εἰ τοι δεστοῦ.

(64) Κατατριβῶσι σάρκες σώματός σου. Ita LXX interpretes, quando conterentur carnes corporis tui; Vulg.: Cum consumperis carnes tuas. Legendum forte videtur κατατριβῶνται σάρκες, sicque legit Billius.

(65) Καθαρῶς. Cod. Reg., Montac., Morel. ac Combef. καλῶς. Melius tanien edit.

(66) Φύλαξαι τὴν παγίδα. Bill.: Sagenam obsecuram.

A dos erat Heli, atque filios quidem impia criminis patrantes objurgabat. Non enim bona fama est, inquietebat, o filii, quam de vobis audio^a. Quoniam autem haud acriter ac vehementer objurgabat, vehementer ipse accusatus est, scelerisque aliorum prius pater poenas luit. Hoc exemplum ipse quoque reformans, ad hanc admonitionem veni. Quid tibi acciderit, ignoror. Quae hæc tanta caligo te circumfundit? Quoniam pacto genus tuum dedecoras? Dedeoras etiam canitatem nostram, spesque eas, quas de te conceptas habebamus cum Navilos perrexissemus, atque omne boni genus, et disse ruissemus, et, ut quidem nobis videbatur, persuassissemus? Quin tu Scripturam audis, dicentem: Ne dederis mulieribus divitias tuas, et opes **173** tuas in serum consilium^b? Hujus rei, mihi crede, aliquanto post, te ponitebit, eum obtritæ corporis tui carnes fuerint^c, ut Scripturæ verbis ular, ac mens, velut diffissa et penetrata nube, Deum prospicere, atque ea quæ commoda et frugifera sunt, pure ac liquido considerare poterit. Cave laqueum, ne oculis tuis capiaris; et, si captus es, expurgiscere, ne illud etiam, quod rumore celebratur, confirmes: nempe quod veneficiis quibusdam mens tibi subrepta sit, siquidem ad communis mala mire solers est lascivia. Atque acerbum quidem est, tantum domum, ac tot laboribus collectam, brevi adeo temperis spatio dissipare et evertere, ac præsertim vitæ initiis, cum vel bona, vel malæ famæ et existimationis sibi quisque fundamenta jacit. At longe gravius et acerbius, virgines et feminas, quas et tui parentes, et tu etiam, ut nobis fidem fecisti, Dei cultui consecrasti, sacrilega manu rapere, atque alias quidem jam habere, aliis autem, tanquam idem perpessuris, terorem injicere. Quamobrem et Dei, quem colis, metu, et nostri reverentia permotus, ab omni improbo et flagitioso animi instituto deinceps te reprime. Nam si fieri posset, ut velut per transennam spectans, ignominiam, qua nos omnes perfudisti, cognitam haberes, fortasse ne alia quidem admonitione opus habuisses, verum ipsam quoque

(67) Ἐκτηψόν. Ita cod. Reg., Par., Montac., Morel. ac Combef., sicque legit Bill. In edit. ἐκληψόν.

(68) Βεβαιώσῃς. Ita cod. Reg. In edit. διεβεβαιώσῃς.

(69) Φαρμάκοις τὸν νοῦν ἐκλάψῃς. Ita cod. Reg. In edit. ἐκλάμπῃς. Pro φαρμάκοις, legit Bill. βλέψαροις.

(70) Οἶκον τοσοῦτον. Cod. τοιοῦτον.

(71) Γυναικας παρθένους οὖσας, ἃς καὶ οἱ σοῦ, etc. Sic cod. 2022. Edit. παρθένους, ἃς καὶ οἱ σοὶ.

(72) Τὴν ἀδοξίαν. Ita cod. Reg., Montac., Morel. ac Combef., sicque legit Bill. In edit. τὴν δόξαν, quod Bill.: opinionem eam.

(73) Σύμβολον. Ita cod. Reg., Montac., Morel. ac Combef., sicque legit Bill. In edit. σύμβολον. Ne et Combef. alias legi συμβούλην.

(74) Ἡδίω. Cod. 1405, ἡδίως.

(75) Οὐδαμῶς. Id. cod. οὐδαμοῦ.

In familiam in rerum gerendarum consilium adhibuisse. His jucundiora quidem habebant, quae scriborem, utiliora autem haudquaquam. Ac multo etiam plura scribere prætermittam, quod illud sciām, nisi Dei metus te coercat, parvam aut nullam omnino vim sermones habituros esse: quandoquidem ferro quoque cera facile imprimitur, ferrum autem difficultius: adamās vero ne firmissima quidem re, propter naturā duritatem.

174 CCVII. JACOBO.

ΣΖ'. ΙΑΚΩΒΟ (76).

Jacobus, ad quem scripta est hæc epistola præfectus fuit Cappadocia; Alypius autem, cuius uxorem eisdam ipsi commendat Gregorius, idem esse videtur, ac ille qui anno 380 Cappadocie præfector erat, ad quem etiam scripta a Gregorio litteras vidimus. Porro Simplicia hac, Alypius vidua, illa sit necne ad quam Basili et Gregorii existant epistolæ, divinare non licet. Hæretica quidem ista tam erat ac soluta, sed agnita forsan veritate nupta, immo jam et vidua. Si Muratorio fides (77), Alypius, de quo in hac epistola agitur, maritus Gorgonie sororis Gregorii fuit, qui etiam Simplicie quondam maritus fuerat. Quæ quomodo possint conciliari minime intelligo. Precibus contendit, ut Jacobus Simplicie causa rectissime perpensa et explorata, hilariorem eam ad se remittat.

Si corpore ita valerem, ut laboribus ferendis par essem, ipsem ad vos me contulisset, ut et congressus vestri desiderium explorerem, et de quibus vellem, colloquerer. Non enim de levibus rebus nobis sermo est. Quoniam autem adversa valetudine teneor, ad litteras venire necesse habui. Ornatiissimam filiam nostram Simpliciam, probi atque honesti viri Alpii, totius patriæ nostræ ornamenti, quondam uxorem, cum miseria viduitatis, atque orbitatis nominibus tibi offero, ut a te, de his rebus, in quibus ope tua indigebit, jus suum obtineat. Ac calamitatis magnitudinem, quæso, conspice. Nondum luctibus finem imposuit, et de pupillis laborat, ac longas peregrinationes in tam imbecilli corpore ac negotiorum insolentia suscipit, quæ ne quidem ultra domus limen progrexi constuerit. Quo quid miserabilius? nempe ne luctibus quidem locum dari, ac nobilitatis honorem calamitate opprimi. Hæc igitur omnia tecum reputans, atque etiam precibus nostris permotus, ne exspectes, dum alias tibi judex sit, magno, inquam, ac probo Jacobo: neu eam in hac necessitatem adducas, ut longiorem peregrinationem inire cogatur, cum æquitati causæ suæ magnopere confidat, ut quidem multis, ac nobis item, fidem facit. Verum litteris nostris perfectis, causaque rectissime perpensa et explorata, hilariorem eam ad nos remittit, illud ante omnia cum animo tuo considerans, multa te Dei beneficio consecutum esse, potentiam, opes, famam atque existimationem, quæ ad majorem felicitatem aditum muniant. Hæc tibi per præsentem benignitatem conserva: sicque cogita, ut liberorum pater, partim e periculis extractus, partim ingressus pericula, letasque ac commodas tibi ipsi per præsentem materiam spes apud Deum effice.

(76) Alias CXLVI. Scripta iisdem circiter temporibus.

(77) Anecd. Gr. p. 66.

(78) Τὸν τε τῆς συντυχίας. Ita cod. Reg. et Combef. In edit. τῆς deest.

(79) Θυγατέρα ἡμῶν. Ita cod. Reg., Par. ac Combef. In edit. μητέρα ἡμῶν.

(80) Δεήσεται. Cod. et Combef. δεήθεσται.

(81) Προκύπτει τῆς οἰκείας. Ita emendavimus

Ει μὲν οὖτας εἶχον τοῦ σώματος, ὡς ἔκαρεῖν πρὸς τοὺς πόνους, αὐτὸς δὲν ἀφικόμενος πρὸς ὑμᾶς, τὸν τε τῆς συντυχίας (78) πόθον ἐπλήρωσα, καὶ διελέχθην περὶ ὧν ἐδουλόμην. Οὐ γάρ περὶ μικρῶν ἡμῖν δὲ λόγος. Ἐπειδὴ τῇ ἀρρώστᾳ κατέχομαι, ἀναγκαῖν ἥθον ἐπὶ τὰ γράμματα. Τὴν κοσμιωτάτην θυγατέρα ἡμῶν (79) Σιμπλικίαν, τὴν τοῦ καλοῦ καὶ ἀγαθοῦ Ἀλυπίου ποτὲ γυναῖκα, τοῦ κόσμου πάσης ἡμῶν τῆς πατρόδος, προσάγω τῇ σῇ εὐγενείᾳ, μετὰ τῶν οἰκετῶν ὄνομάτων χηρεας καὶ ὄρφανειας, τῶν δικαίων παρὰ σοῦ τευχομένην, περὶ ὧν σοῦ δεήσεται (80). Καὶ σκότει τῆς συμφορᾶς τὸ μέγεθος. Οὐπω τῶν δρήνων πέπαυται, καὶ ἀγωνιζεῖ περὶ τῶν δρφανῶν, καὶ ὅδον ἐκδημεῖ μαχράς, ἐν οὕτῳ ἀσθενεῖ τῷ σώματι καὶ ἀπειρά πραγμάτων, ἢ μηδὲ προβοτεῖν τῆς οἰκίας (81) εἰθειρέαν. Τούτου τοι ἔξεινάτερον; μηδὲ θρήνοις γενέσθαι χύρων, καὶ τὴν τῆς εὐγενείας αἰδῶ (82) λυθῆναι. τῷ πάθει. Ταῦτα οὖν πάντα ἐνθυμηθεῖς, καὶ πρὸς γε τὴν ἡμετέραν παράκλησιν αἰδεσθεῖς, μηδ ἀναμένης ἀλλον γενέσθαι σοι δικασθῆν τῷ μεγάλῳ καὶ χρηστῷ Ἱακώβῳ· μηδὲ εἰς ἀνάγκην αὐτὴν καταστῆσαι (83) μαχροτέρας ἀποδημίας, σφόδρα θαδροῦσαν τοῖς ἐαυτῆς δικαίοις, ὡς πείθει πολλοὺς καὶ ἡμᾶς. Ἀλλὰ ταῖς ἐπιστολαῖς ἐντυχών, καὶ μετὰ πάσῃς ὁρθότητος τὰ δίκαια βασανίσας, εὐθυμωτέραν ἡμῖν ἀπόπεμψον, ἐκεῖνο πρὸ πάντων ἐνθυμηθεῖς, διτις εστι σοι πολλά (84) παρὰ Θεοῦ, δυνατεῖα, χρήματα, δόξα, μείζονος εὐπραξίας δόξα. Ταῦτα φύλαξον σεαυτῷ διτις τῆς παρούσης φιλανθρωπίας, καὶ ὡς τέκνων πατήρ, καὶ τῶν μὲν ἔκαιρεθεῖς κινδύνων, τοῖς δὲ ἐμβενηχών, οὕτω διανοήθητι, καὶ δεξιὰς σεαυτῷ ποίησον ἐκ τῆς παρούσης ὑποθέσεως τὰς κατὰ Θεὸν ἐλπίδας.

C ex cod. Reg. et Par. In edit. προκειπτεῖν τῆς οἰκείας.
(82) Τῆς σύντετλας αἰδῶ. Bill.: Nobilitatis pudorem.
(83) Καταστῆσαι. Bill. καταστῆσαι. Ita edit. ad marginem.

(84) Οτις εστι σοι πολλά. Ita cod. et Reg. In edit. ὡς εστι πολλή σοι, quod Bill.: Te Dei beneficio ingenientem potentiam obtinere opesque et famam... aditum tibi munial.

ΣΗΜ. ΤΩ ΑΥΤΩ (85).

Quamvis epistola quae sequitur, eidem inscripta sit, vix adduci possim ut credam geminas hasce epistolam unius scriptas Jacobo, quarum, licet eadem de causa sint scripta, neutra tanten ab altera utiliterus pendet, nec ultra sui parte cum altera cohaeret. Quapropter libentissime doctissimi Tillemontii conjecturam amplectimur, qui non ad Jacobum, sed ad ejus praefecturam socium et assessorem hanc alteram datam esse epistolam existimat.

Ακοῇ μὲν γινώσκω τὴν σὴν τιμιότητα. Θαυμάζω Α δὲ εἰς δύον δίλγοι (86) τῶν ἐπὶ πλείστου ὡμιληχθῶν· τοσοῦτος παρὰ πᾶσι τῆς σῆς καλοκαγαθίας ὁ λόγος (87). Διὰ τοῦτο καὶ αὐτὸς ταύτην ἐθάρρησα τὴν πρεσβείαν. Ἀπόλιτεν ἡμᾶς δὲ θαυμαστὸς (88) Ἀλύπιος, δὲ κοινὸς τῶν φιλῶν (89) προστάτης, καὶ τῶν ὀρφανῶν κηδεμών. Οὐ μικρὸν τοῦτο ἡμῖν πρὸς συμφοράν (90). Δεύτερον προσεγένετο τὸ καὶ τὴν κοσμιωτάτην ἐλευθέραν (91) αὐτοῦ φροντίζειν ὑπὲρ τῶν ὀρφανῶν. Ταύτην παραμύθησαι τῇ νῦν φιλανθρωπίᾳ, καὶ τὸ ἀσφαλὲς τοὺς σοὶς τέκνοις χάρισαι διὰ τῆς εἰς τοὺς ὀρφανοὺς εὐποιίας, καὶ δεῖξον πλέον ἔχουσαν τῶν ἔνων τὴν οἰκειότητα. Προσέσταται δὲ καὶ τὸ ἡμῖν χαρίσασθαι, οὓς δὲ τὸν τιμήσῃς, θεὸν ξεη τετιμηκώς, οὐπερ ἡμεῖς ἡξιώμεθα εἶναι παραστάταις καὶ λειτουργοί, καὶ εἰ τῆς ἀξίας ἐλάττονες.

ΣΘ. ΚΑΣΤΟΡΙ (92).

Sacerdos re et nomine, vir fuit eximius, Basilio et Gregorio pro pietate charissimus, patientia in serendis laboribus ac persecutionibus, aliisque virtutibus clarissimus. Paucā jam de eo a nobis prælibata sunt, plura etiam hic adderemus, nisi salis videretur ex ipsis fontibus haurire, id est, ex ipso ore Gregorii audire in epistolis, quas vel ad Sacerdotem, vel Sacerdotis causa scripsit. Quis enim ille Sacerdos, quae negotia fuerint, quae calumniæ, quibus ejus constantia probata fuit, epistole salis exponent. Ideoque hic eas simul collocare visum est, maxime vero quia extremitis vita Gregorii temporibus causa Sacerdotis fuit agitata et ipsis morte finita.

Ὦ; τυραννικὸς εἶ καὶ βλαστός! Γράμμα σὸν ὥφθη μόνον, καὶ ἡμεῖς ὑπεράφθημεν. Ἄλλ' ίδού σοι καὶ ὁ πολύτλας (93) Σακερδών, δὲ σὸς μὲν ἀδελφὸς, υἱὸς δὲ ἡμῶν, καὶ τῶν παθῶν κοινωνός. Ἰνα δὲ μὴ παντελῶς (94) ἡττηθῶμεν, τοῦτον τάχιστα ἡμῖν ἀπέδος τὴν τοῦ βίου παραμυθίαν, φιλοσοφεῖν καὶ διδαχθησ- μενον, καὶ διδάξοντα. Μέγιστον γάρ εἰς μὲν ὄμο- νιαν (95) τὸ συμπάσχειν, εἰς δὲ συμβουλήν ὅμονια. Σiquidem ut ad concordiam permagni momenti est doloris societas: sic ad consilium ani- morum consensio et concordia.

(85) Alias CXLVII. Scripta eodem tempore ac præcedens.

(86) Θαυμάζω δὲ εἰς δύον δίλγοι. Ita cod. Reg., Par., Montac. et Morel. Θαυμάζω δὲ δύον δίλγοι. In edit. Θαυμάζω δὲ δύον δίλγοι, quod Bill.: Tantum autem eam suspicio atque admiror, quantum pauci ex iis qui diuturnam tecum consuetudinem habuerunt.

(87) Οἱ ἀστος. Ita cod. Reg., Montac., Morel. ac Combef. In edit. δὲ deest.

(88) Οἱ θαυμαστος. Ita cod. Reg. ac Combef. In edit. Θαυμάστος.

(89) Τὸν φίλων. lid. codd. ita. In edit. τῶν φιλοσόφων, philosophorum patronus, scilicet monachorum et asceticarum; eos enim nonnunquam philosophorum nomine designat Gregorius.

(90) Πρὸς συμφοράν. Ita cod. Reg. In edit. εἰς συμφοράν. Pro συμφοράν, legunt Montac. et Morel. συμφοράν.

(91) Κοσμιωτάτην ἐλευθέραν. Ita cod. Par., Montac., Morel. ac Combef., ipse etiam Bill. In edit. xo-

175 CCVIII. EIDEM.

Auditione quidem ac fama duntaxat excellentiam tuam cognitam habeo. Miror autem quod tam pauci ex iis, qui diuturnam tecum consuetudinem habuerunt, eam cognoscant. Tanto videlicet omnium sermonem probitas tua prædicatur. Eam ob causam ipse quoque hoc depreciationis munus fideli animo suscepisti. Reliquit nos admirandus Alypius, communis amicorum ille patronus, ac pupillorum curator. Hoc nobis haud parvæ calamitati est. Deinde illud accessit, quod ornatissima illius vidua, pupillorum causa, in cura et sollicitudine versatur. Hanc tu, quæso, per præsentem humanitatem ac misericordiam consolare, tuisque liberis, per tuam erga pupilos benignitatem, securitatem præbe, atque illud ostende, meliori conditione propinquos, quos, quam alienos esse. Accedet hic quoque cumulus, quod hac ratione gratiam a nobis initurus es, in quos quidquid honoris contuleris, in Deum collaturus es; cujus beneficio id consecuti sumus, ut astemus ac ministremus, etsi tanti munera dignitate inferiores simus.

CCIX. CASTORI

Quam tyrannicus ac violentus es! Litteræ tuæ tantummodo conspectæ sunt, et nos in contemplum venimus. At en tibi vir multa passus Sacerdos, tuus quidem frater, meus autem filius, et calamitatum socius ac particeps. Porro ne prorsus atque omni ex parte superemur, fac quam celerimē hunc nobis, vitæ solatium, reddas, ut philosophari possit, tum edocendus, 176 tum edocendum. Siquidem ut ad concordiam permagni momenti est doloris societas: sic ad consilium animorum consensio et concordia.

ομικήν ἐλευθέραν. Verlit Bill.: ornatissima uxor. Combef.: ingenua semina. Melius forte, ornatissima vidua. Dum enim eam Gregorius ἐλευθέραν dicit, ut viduam nominet, attendere videtur ad illud Apost. I Cor. vii, 8, Εἳν δὲ ἀποθάνῃ ὁ ἀνήρ, ἐλευθέρα ἔσται ἀπὸ τοῦ νόμου. Ea fuit Tillemontii sententia.

(92) Alias XCIII. Scripta iisdem circiter tempore.

(93) Καὶ ὁ πολύτλας. Ita cod. Reg., Montac., Morel. ac Combef., hancque lectionem confirmant quae

D sequuntur. In edit. δὲ πολύτιμος, quod Bill.: εἰς

summi pretii.

(94) Μὴ πατελῶς. Combef.: Ne prorsus forte simus impares. Mox, τοῦτον τάχιστα. Ita cod. et Combef. In edit. τοῦτον deest. Ilunc locum Bill. reddit: Quam celerimē nobis vitæ solatium reddas, philosophari, tum edocendum, tum edoceturum.

(95) Εἰς μὲν ὅμοροιαν. Ita cod. R. et Combef. In edit. μέν deest.

CCX. EIDEM.

ΣΓ. ΤΩ ΑΥΤΩ (96).

Eiusdem ac superior argumenti, et ad eundem scripta hæc est epistola. Gregorius, ingravescente podagra, lecto affixus, atque, ut ipse loquitur, plane immobilis, Castorem rogat, ut dominam communem sororem, quam ocissime ad se remittat, ut et piorum omnium et suæ ipsius infirmitatis commune sustentaculum. Quænam illa sit soror communis, an Thecla, ignoramus.

Mihi, ut appareat, benigniorem se præbebat extera A regio, quam patria. Nam illa hoc mihi dabit, ut amicitia tua fruerer : hæc autem nihil hujusmodi nobis concessit. Atque hoc mihi morbus attulit, qui me velut pedibus devinctum tenet, atque ad multa torpidum, aut etiam, si verius loquendum est, plane immobilem reddit. Sed enim hoc detracientum, nescio licet animo, fereamus. Quid autem molestiarum est, quod homo non ferat? Tantum valeas ipse, tibi omnia ex sententia cedant, ac res tuæ in manu Dei sint. Erunt autem, si animo sincero eum prebendas. Dominam autem, communem nostram sororem, velim quam ocissime ad nos remittas, ut et piorum et nostræ infirmitatis commune sustentaculum, aut alioqui sacerdotem tuam magnis clamoribus exagitationibus, ob quam hoc detimento afficiens, ac proprio eam nomine appellabimus. Quodnam autem illud sit, exploratum habebis, si eam interroges.

CCXI. CYRIACO.

ΣΙΑ'. ΚΥΡΙΑΚΩ (4).

Cyriacum rogat Gregorius, ut pauperum hospitalem domum, cui præterat Sacerdos, cui Castor duo prædia largitus fuerat, ab oīni liberet insulū atque injuria (quod de rectigalibus interpretatur Tillemontius), eorumque in posterum provideat securitati. Hic incerti temporis epistola erat collocanda, eo quod Sacerdotis et Castoris in ea mentio fiat.

Religious honoras, probe novi, et pauperibus C benigne facis : utriusque virtutis tibi nunc se offert occasio ; sic enim res se habet. Charissimus et Deo acceptissimus filius noster Sacerdos comprehesbyter, præfectus est pauperum mendicorumve domini, insigni et hominibus referat, ob pietatem et diligentiam quæ in hac re desideratur. Inter ea autem, quæ domui hospitali suppeditantur, Lirianus et Caberina prædia his locis vicina ad utilitatem domus liberalitate honoratissimi Castoris conferunt. Hæc si omni injuria et insultu liberaveris, non minimam conferes partem, et pauperibus curationis, ac tibi 177 ipsi remunerationis, quam pliis deberi nosti. Perspicuum est autem, cum semel animum induxeris ad benefaciendum, etiam te securitati in posterum provisurum, ut ne volenti quidem ulli damnum liceat inferre iis locis, eo modo quem sagacitas tua excoxitaverit.

(96) Alias XCIV. Scripta circiter eodem tempore. D

(97) Ἀπολαύσιν φιλίας. Coc. Reg., Montac. Morel. ac Combef. ἀφελεῖς, ut utilitate quæ ex te est fruerer. Combef. : ut ex te commodum reportarem.

(98) Λυπτούμενοι μέν. Ita cod. et Combef. In edit. μὲν deest. Mox, pro τι δέ, Combef. τι γάρ, quid enim.

(99) Τῷρ ὅριαρῶν. Ita cod. Pass. et Combef. In edit. τῶν deest.

(1) Τὰ κατὰ ροῦν. Ita cod. Pass. et Combef. In edit. τὰ deest.

(2) Τὴν κοινήν ἡμῶν ἀδελφήν. Cod. Reg., Montac., Morel. et Combef. τὴν γνησίαν ἡμῶν ἀδελφήν, περαν sororem nostram. Mox in edit. τάχιστα ἡμῖν

Ἐμοὶ τῆς πατρίδος, ὡς ξοκεν, ἡ ἀλλοδαπὴ χρηστότερα. Ή μὲν γάρ ἐδίου τῆς σῆς ἀπολάύειν φιλίας (97), ἡ δὲ οὐδέν τοιούτον ἡμῖν ἔχεισθαι. Καὶ τούτο μοι παρὰ τῆς ἀφρωτίας, ἡ με κατέχει πεδήσσα, καὶ πρὸς πολλὰ ποιεῖ δυσκίνητον, ἡ ἀκίνητον, εἰ χρὴ λέγειν τὸ ἀληθέστερον. Ταύτην μὲν οὖν τὴν ζημίαν λυπτούμενοι μὲν (98) οἰσομεν. Τί δὲ οὐ φέρει τῶν ἀνιαρῶν (99) ἀνθρώπος; μόνον ὄγιανοις, καὶ πράττοις τὰ κατὰ νοῦν (1), καὶ ἐν χειρὶ θεοῦ εἴη τὰ σά. Ἐσται δὲ, εἰ γνησίας αὐτοῦ λαμβάνοις. Τὴν δὲ χυρίαν, τὴν κοινήν ἡμῶν ἀδελφήν (2), τάχιστα ἡμῖν ἀποκέμψασθαι θέλησον, ὡς κοινὸν ἔρεισμα καὶ τῶν εὐλαβῶν, καὶ τῆς ἀσθενείας τῆς ἡμετέρας· ἡ πολλὰ σου τῆς σακερδότιδος καταβοησμέθα, δι' ἣν ζημιούμεθα (3), καὶ καλέομεν αὐτὴν τῇ οἰκείᾳ B προσηγορίᾳ. Γνώσῃ δὲ ἡ τις, παρ' αὐτῆς πυθόμενος.

appellabimus. Quodnam autem illud sit, exploratum habebis.

Τιμᾶς τοὺς εὐλαβεῖς, εὑρίσκα, καὶ πτωχοὺς εὑ ποιεῖς (5). Τούτων ἀμφοτέρων σοι νῦν καρδεῖς ἔχεις γάρ οὗτας. Ὁ τιμώτατος καὶ θεοφιλέστατος οὐδὲς ἡμῶν Σακερδότης, δι συμπρεσβύτερος, πτωχείου προέτηκε τῶν ἐπισήμων πολυανθρώπου, εὐσεβείας τε ἔνεκα καὶ τῆς εἰς τὸ πρᾶγμα σπουδῆς. Ἐστι δὲ τῶν ὑπηρετουμένων τῷ πτωχείῳ κτήματα Λιριάνδος καὶ Καβερίνα (6) ὁμοροῦντα τόποις τοῖς τῆς οἰκίας, ἐξ ἐπιδεσσῶν τοῦ τιμώτατου Κάστορος, τῷ πτωχείῳ τι συνεισφέροντα (7). Ταῦτα πάσης ἐπηρεάς ἐλευθερώσας, μέρος οὐκ ἐλάχιστον συνεισπίσεις, καὶ τοῖς πτωχοῖς τῆς θεραπείας, καὶ σεαυτῷ τῆς ἀντιδοσίας, ἢν οὐδας ὀφειλομένην τοῖς εὐσεβεῖσι. Δῆλον δέ, δι τοις ἀπακ δρμήσας εἰς τὴν εὐεργεσίαν, καὶ τῆς εἰς τὸ μέλλον ἀσφαλείας ποιήσεις (8) πρόνοιαν, ὡς μηδὲ βουλομένῳ τινὶ ἔξειναι κακὸν γενέσθαι (9) περὶ τοὺς τόπους, τρόπον δι ἐπινοήσειν ἡ σῇ σύνεσις

ῶς. Verum cum Combef. ὡς expungendum putavimus.

(3) Αἱ δὲ ζημιούμεθα. Ita cod. In edit. δι' ἣν κατ.

(4) Alias CCXXXIII. Scripta tempore incerto.

(5) Εὑρίσκα, καὶ πτωχοὺς εὑρίσκα. In cod. 2022 εὑ deest.

(6) Καβερίνα. Id. cod. Καβερίνα. Mox, τοῖς τῆς οἰκίας τόποις.

(7) Συνεισφέροντα. Id. cod. συνεισφέροντας.

(8) Ποιήσεις. Cod. 2022, ποιήση.

(9) Κακὸν γενέσθαι. Reddit Morel. : Ut ne volenti quidem ulli integrum sit maligno esse circa hæc loca.

ΣΙΒ. ΣΑΚΕΡΔΩΤΙ (10).

Commode etiam hic se offert ad ipsum Sacerdotem epistola. Nihil in ea de mox futura persecutione, sed officiosa tantum salutatio est et generalis adhortatio. Ideoque iis praetere debet litteris in quibus de persecuzione sermo est.

Προσαγορεύω σε τὴν νέαν ἡμῶν ἐλπίδα, τὸν πο-
λὺν (11) ἐν νεότητι· καὶ πᾶν δὲ σοι κάλλιστον
βούλομαι τε καὶ εὐχομαι (12). Τῶν δὲ καλῶν τὸ πρώ-
τον οὐκ ἀγνοεῖς· ὅπερ ἔστιν αἷς Θεοῦ κτίσθαι, καὶ
γενέσθαι κτῆμα Θεοῦ διὰ τῆς πρὸς αὐτὸν οἰκειό-
σεώς (13) τε καὶ ἀναβάσεως· δὲ καὶ σαυτὸν οἴδε δὲ
νουθετήσεις (14).

ΣΙΓ. Τῷ ΑΥΤῷ (15).

Adhortatio quoque est hæc epistola, sed ita tamen ut imminens temptationis tempus designare merito videre possit. Habetur in Criticis sacris, ad caput xxxi Ecclesiastici.

Εἰ σοι μηδὲν ἡλπίζετο δυσχερές, τηνίκα φίλοσοφοί προσέβαντες (16), ἀφιλόσοφος ἡ ἀρχὴ (17), καὶ τοὺς πλάστας μέμφομαι. Εἰ δὲ ἡλπίζετο, εἰ μὲν οὐκ ἀπήντησε (18), τῷ Θεῷ χάρις· εἰ δὲ ἀπήντησεν, ἡ καρπέτερι πάσχων, ἡ ἴσθι ψευδόμενος τὴν ὑπόσχε-
σιν (19).

ΣΙΓ. Τῷ ΑΥΤῷ (20).

*Sacerdotem ut de accepta injuria Deo gratias agat, tum suo ipsius exemplo, tum gravibus momentis kur-
satur, nullum sòlitæ humanitatis condimentum admiscens; quippe qui Sacerdotem virum fortem norat, adeo-
que non lacte, sed solidioris veritatis cibo concoquendo exercitatum.*

Οἱ δύκιμοι τὸ ἀπειραστὸν· τὸ δὲ βασανισθὲν ἐν τοῖς πράγμασι, δοκιμώτερον (21)· ὡς ἐν καρπινῷ χρυσός. Καὶ εἰ μὲν ικανῶς σοι τοῦτο πεφίλασσόφηται (22), τῷ Θεῷ χάρις. Εἰ δὲ οὐπά τελέως, ἐμαυ-
τὸν προτιθημὲν σοι καὶ τὰ ἐμά. Ἅγριομεθα, μεμ-
θήμεθα· τί γάρ οὐ πεπονθαμεν τῶν δεινῶν, δοσον ἐπὶ τοὺς βουλθεῖσι; Εἴτα τῶν λυπούντων (23) ἡμᾶς ἀπηγγλάγμεθα. Τούτων τὶ ἀν μείζον εὐεργετηθείη-
μεν (24); Ταῦτ' οὖν ἐννοῶν καὶ αὐτὸς χάριν ὁμο-
λόγει τῷ Θεῷ τῆς ἐπηρεάς, εἰ καὶ μὴ τοῖς δρά-
σασιν.

A Saluto te novam spem nostram, qui canus es in juventute; et omnia tibi præclarissima volo, atque precor. Eorum vero quæ pulchra et honesta sunt, quid primum sit, non ignoras; videlicet semper Deum possidere, et in rem possessionemque Dei ex necessitudine cum eo et ascensu transire: de quo te ipsum etiam, certo scio, submonebis.

CCXIII. EIDEM.

B Si nihil a te asperum ac difficile sperabatur, cum philosophia animum adjungeres, alienum a philosophia initium, et factores reprehendo. Quod si exspectabatur, si quidem non occurrit, Deo sit gratia; quod si occurrit, aut patiens constanter tolera, aut scitu te votuni fallere ac pollicitationem.

CCXIV. EIDEM.

Non probatum quod temptationis expers est: sed quod exploratum est in negotiis, hoc probatum magis, ut in camino aurum. Ac si quidem satis hoc tibi perceptum et meditatum est, Deo sit gratia. Sin minus 178 adhuc perfecte, meipsum et mea adjungo. Affecti sumus injuria, in odium incurrimus; quid enim gravium non pertulimus, quantum in iis fuit, qui animo destinarant? Postea ab iis qui nos afficiebant injuria, liberati sumus. Ecquod majus beneficium isto, occipere potuissemus? Illoc igitur ipse cogitans. Deo gratiam habeo acceptæ injuriæ, licet non habeas iis qui intulerunt.

C docuerunt. Rursum iratus Montacutio Morel. πλά-
στας interpretatur, fabros ingeniorum; et ut suam firmet opinionem, illud Gregorii ipsius in Epitaphio Basili. refert: Διαπλάττεται πλάσιν τὴν ἀριστην, quod tamē Bill. reddidit: Optime illo figmento effingitur.

(18) Ἀπήντησε. Cod. Pass. ἀπήντηκε, et sic paulo inferioris.

D (19) Ψευδόμενος τὴν ὑπόσχεσιν. Combes.: sal-
sum esse quod proficeris, hoc est, philosophum falso
preferre. Morel.: sic habeo te mentitum in promissis.

(20) Alias CCXV. Scripta circa eadem tempora.

(21) Δοκιμώτερον. Ita cod. Pass., Par., Montac.,
Combes. ac ipse Morel. In edit. δοκιμώτατον, pro-
batissimum.

(22) Περιλόσσωφται. Combes.: satis animo tibi constitutum est.

(23) Εἴτα τῶν λυπούντων. Cod. Pass. et Montac.
cum interrogatione, εἴτα τί; τῶν λυπούντων. Quid
postea? Ab iis qui malis nos affici bant.

(24) Εὐεργετηθείημεν. Cod. Pass. et Montae
εὐηργετήθημεν.

CCXV. EIDEM.

Amotum tandem ab administratione ptochotrophii Sacerdotem, præclara hac epistola ad cœlum usque prorexit Gregorius. In illa siquidem diaboli lucta (sic motam adversus Sacerdotem appellat persecutionem), prævaluui livor.

Quid grave nobis? Nihil præterquam a Deo et a divinis deerrare. Cætera ut Deus tulerit, ita se habeant, sive per arma justitiae dextra et leniora dispenset et regat nos, sive per sinistra et incommodiora⁴. Novit horum rationes vitæ nostræ dispensator. Unum tantum formidemus, ne quid philosopho indignum patiamur. Pauperes aliuimus, fraterno invicem nos amore prosecuti sumus, psalmodiis incumbentes oblectati sumus, quandiu integrum fuimus. Non hoc nobis conceditur: aliud quidam philosophemur; non pusilla gratia est. Privata vitam degamus, contemplemur, mentem expurgemus divinis visis; quod fortasse etiam prædictis sublimius est. At non ita nos affecti sumus: sed quia ab uno aberravimus, a toto excidisse existimamus: absit! Verum bonam adhuc spem retineamus, si quid nobis reliquum viderimus: neque eadem patiamur quæ equulei, qui, quod assuefacti non sunt terroribus, ad strepitum exasperati. ascensores suos deturbant, atque excutunt.

179 CCXVI. EUDOCIO.

Is Eudocius in miserrima illa tragedia, sive in Sacerdotis persecutione actor primarius atque pars maxima fuit. Primum quidem amicitia cum Sacerdote conjunctus fuerat, observantia eum ut patrem coluerat, ejusque monasterii, ut videtur, monachus erat. Deinde ab ejus amicitia turpi dissido sponite discessit: alius etiam, ut credibile est, instigantibus, item movit Sacerdoti et apud Helladium accusavit, sive calumnias est. Helladius vero, Sacerdotis occulus forte adversarius et instigator Eudocii, venerabili illi presbytero curam pauperum, sollicitudinemque sacrarum ædium et fratrum, uno verbo, membris indigne ferentibus, corpori caput abstulit, ægrique in Sacerdotem animi dolorem et dictis et scriptis palefacere non dubitavit. Quæ tamen Sacerdoti objecta fuerint crimina, adhuc ignoratur. Gregorius, qui Sacerdotis pietatem norat et innocentiam, Eudocio et Helladio, a quibus tam indigna perpessus fuerat Sacerdos, scripsit in hac ad Eudocium epistola, mirum est quam blande, quam amice delinquentem adiuvoneat; quam paternæ juvenem senex alliciat, ut se litis et dissidiū cum Sacerdote velit mediatore ulli, et ideo convenire. Nam ipse aderat Sacerdos, qui ad Gregorium consugerat.

Qui concors est, idem condolet: et quod condoleat, sincerum est: quod autem sincerum est, dignum est cui fides in consilio adhibeatur. Cum

* II Cor. vi, 7.

(25) Alias CCXIII. Scripta circa eadem tempora.
(26) "Οτι μη Θεοῦ. Ita Montac. et Combes. In edit. ἐτι μὴ καὶ Θεοῦ.

(27) Διά των δεξιῶν διπλων. Ad illud respicit Apost. II Cor. vi, 7: Διὰ τῶν δπλων τῆς δικαιούντων τῶν δεξιῶν καὶ ἀριστερῶν, quod Vulgata: *Per arma justitiae a dextris et a sinistris.*

(28) Οἶδε τοὺς ἄδροντας. Combes.: *Novit horum causas.* Morel.: *Novit horum sermones.* Sed illa profecto parum contentus interpretatione, aliam in multis tacite proponit, dum illud referit August. *De civitate Dei*, lib. v, cap. 21: *Hæc plane Deus unus et verus regit et gubernat, ut placet, et si occultis causis, nunguid injustis?* Montac.: *Novit horum rationes.* Siquidem Gregorius ipse orat. i in Julian. tom. I, pag. 90, ait: *Deus impietatem non represerit... ob eas causas quas ipse pro ineffabili sua potentia gubernandique ratione cognitas et exploratas habet, οἵτις αὐτὸς ἡπιστάτω λόγοις.*

(29) Ἡμῶν οἰκονόμος. In cod. Pass. ἡμῶν deest.
(30) Οὐ συγχωρούμεθα. Ita cod. 1405, Pass. ac Combes. In edit. οὐ συγχωροῦμεται.

Tί δεινὸν ἡμῖν; Οὐδέν, ὅτι μή Θεοῦ (26) καὶ τῶν θείων διαμαρτάνειν. Τάλλα δὲ, ὡς ἂν φέρῃ Θεός, οὗτως ἔχεται, εἴτε διὰ τῶν δεξιῶν δπλων (27) καὶ χρηστοτέρων οἰκονομεῖ τῆς δικαιοσύνης ἡμᾶς, εἴτε διὰ τῶν ἀριστερῶν τε καὶ σκαιοτέρων. Οἶδε τοὺς λόγους (28) τούτων δ τῆς ζωῆς ἡμῶν οἰκονόμος (29). "Ἐν φοβιθῷμεν μόνον, τὸ μῆτι παθεῖν ἀφιλόσφον. Ἐπτωχοτροφήσαμεν, ἐφιλαδελφήσαμεν, ψαλμῳδίας ἀνετρυφήσαμεν, ξώς ἔξην. Οὐ συγχωρούμεθα (30) τοῦτο· ἀλλο τι φιλοσοφήσαμεν· οὐ πενιχρά τι χάρις. Ἰδίασσαμεν, θεωρήσαμεν, τὸν νοῦν καθάρωμεν ταῖς θείαις ἐμφάσεσιν (31), δ τάχα καὶ τῶν προειρημένων (32) ὑψηλότερον. Ἡμεῖς δὲ οὐχ οὗτως ἔχομεν· ἀλλ' ὅτι τοῦ ἐνδικάρτομεν, τοῦ παντὸς ἐκπεπτωκέναι (33) νομίζομεν. Μή οὗτως· ἀλλ' ἔτι κρατῶμεν τῆς χρηστῆς ἐπιπέδος, εἰ τι ἡμῖν ὑπολειπόμενον ἰδωμεν (34)· καὶ μή ταυτὰ πάσχωμεν τοὺς πώλοις, οἱ τῷ μή συνειθίσθαι ταῖς πτόαις, πρὸς τοὺς ψύφους (35) ἐξαγριαίνοντες, τοὺς ἐπιβάτας ἐκτῶν καταβάλλουσιν.

ΣΙΓ'. ΕΥΔΟΚΙΨ (36).

Ο σύμπνους, καὶ συμπαθῆς· τὸ δὲ συμπαθὲς, καὶ γνήσιον· τὸ γνήσιον δὲ, καὶ εἰς συμδουλήν ἀξιόπιστον. Ἐπειδὴ τούτουν ἡμεῖς μὲν ἀρχαιότεροι τὴν

(31) Θείαις ἐμφάσεσιν. Combes.: *divinis cogitationibus et sensis.*

(32) Προειρημένων. Ita cod. Pass., Par. ac Montac. In edit. εἰρημένων.

(33) Ἐκπεπτωκέναι. Male edit. ἐκπεπτωμέναι

(34) 'Αλλ' ἐτι κρατώμεν της... εἰ τι ἡμῖν ὑπολειπόμενον ἰδωμεν. Ita cod. Pass., Par., Montac. ac Combes. Hanc tamēn lectionem depravatam contendit Morel. Ac si cui displiceret edita, ἀλλ' εἰ τι τῆς χρηστῆς ἐπιπέδος ἡμεῖν ἡμῖν ὑπολειπόμενον, τοῦτον, ἴμο εἰ quid adhuc bona spei relictum videamus, aliam ad oram libri quam potiorem castigationemque prædicat, adnotavit, nempe: εἰ τι κρατῶμεν τῆς χρηστῆς ἐπιπέδος, εἰ τι ἡμῖν ὑπολειπόμενον ἰδωμεν, ἴμο εἰ quid adhuc bona spei habemus. videamus nunquid residuum sit nobis. Mox cod. Pass. ac Combes. καὶ μή ταυτόν.

(35) Πρὸς τοὺς ψύφους. Ita cod. Reg. et Par. In edit. καὶ τοὺς φόρους.

(36) Alias CCXXXV. Scripta eodem tempore. Εὐδοκίψ. Cod. Reg. Εὐδοκίμη.

εύσεβειαν, καὶ πολλῶν καὶ ἀνδρῶν (37) καὶ θῶν ἐν πειρᾷ γεγέναιμεν (πειρὰ δὲ μῆτηρ συνέσεως), ὑμεῖς δὲ οἰον πῶλοι νεοζυγεῖς, καὶ δρτὶ τῶν κατὰ Θεὸν ἄγρών (38) ἀρχόμενοι (τὸ δὲ ἀρχόμενον ἔπαν Θερμότερον, καὶ δυνάμενον (39) τῇ ζέσει τοῦ πνεύματος πολλὰ μὲν κατορθῶσαι τῶν δεδητῶν (40), πολλὰ δὲ διαμαρτεῖν ἐξ ἀγνοίας), Θέλησον, γενόμενος μέχρις ἡμῶν, καὶ ὡς γέροντας τιμῆσαι, καὶ ὡς πατέρας αἰδεσθήναι, καὶ μεσίταις (41) χρήσασθαι τῆς πρὸς τὸν αἰδεσιμώτατον ἀδελφὸν καὶ συμπρεσβύτερον ἡμῶν Σακερδότα διαφορᾶς, πάρεστι γάρ αὐτός· ίνα τὰ πρὸς ἀλλήλους εὖ θέμενος (42), καὶ τὸν ἐπίσκοπον θεραπεύσητε, καὶ τὸ σκάνδαλον τῶν πολλῶν λύσητε, καὶ τὸ μέγιστον ἀπάντων, τὸν Θεὸν λεώσησθε, μὴ πρᾶγμα τοσούτον καὶ οὕτως ἔνδοξον (λέγω δὲ τὴν σύμπνοιαν ὑμῶν, καὶ τὰς κατὰ Θεὸν τοῦ βίου (43) συνθήκας) οὕτως ἐν βραχεῖ καταλύστε.

ΣΙΖ'. Τῷ ΑΥΤῷ (44).

Deliberaturum se, et quid factio opus esset consultorum, rescriptsse videtur Eudocius, siquidem hac satis ostendunt Gregorii verbu, quibus sequentem orditul epistolam: Post bellum auxilium... post factum consulum Tum medium inter assentationem et objurgationem viam carpens, sic in alios culpam rejicit, ut ea minime liberet Eudocium. Imo magis ad delictum curandum, obducendamque cicatricem, quam ut suam deplorat, kortsatur; eique demum offert colloquium, si ejus desiderio teneatur.

Μετὰ τὸν πόλεμον ἡ συμμαχία· μετὰ τὴν ζάλην ὁ κυβερνήτης (45)· καὶ δέον βουλεύσασθαι πρότερον, εἴτα πρᾶξαι, τὴν τάξιν ἀντεστρέψαμεν (46)· μετὰ τὴν πρᾶξιν, βουλεύσομεθα. Εἰ μὲν οὖν κολακεύειν ζεῖται, καὶ χείρω ποιεῖν (47), πολλάς δὲ εὐρόν κολακείας ὅδον, δῶσω καὶ ρῦσον τὸ πρᾶγμα, καὶ πολλοὺς νῦν κατορθούμενον. Ἐπειδὴ δὲ (48) τὸ βλάπτεται οὐ πρὸς ἡμῶν, καὶ μάλιστα ψυχὴν ἔτι νεοτελῆ, καὶ δρτὶ τῷ καλῷ προσωθανούσαν, ἀκουε τάληθη. Ἀφιλοσοφος ἡ ἀρχή· καὶ κακῶς ἡγάπησάν σε οἱ θεραπεύσαντες, καὶ ὑπὸ ἀλλωφ προσωπειώ τὰ ἁυτῶν παιξάντες (49). Εἰ μὲν οὖν ἀλλὰ νῦν μεταβάλοις (50), καὶ θεραπεύσοις τὴν ἀμαρτίαν, τάχα δὲ τις (51) ὅμινος Ελθοι συνούλωσις, εἰ καὶ μόγις (52). Εἰ δὲ τὸ

(37) Πολλῶν καὶ ἀρδρῶν. In cod. 1405 καὶ deest.

(38) Κατὰ Θεόν ἀγώνων. Morel.: *recens certamine a Deo proposita subeuntes.* Cod. Pass.: δρτὶ τὸν κατὰ Θεὸν βίου ἀρχόμενον, *recens acceptam Deo ritam degentes.*

(39) Θερμότερον, καὶ δυνατώτερον, δυναμούμενον. D

(40) Πολλὰ μὲν κατορθῶσαι τῷ διόρτῳ. Morel.: *Multa emendare eorum quae dirigenda sunt.* Combef.: *Multa felici implere exitu eorum quae officia sunt.*

(41) Καὶ μεσίταις. Ita cod. Pass. et R. In edit. καὶ ὡς μεσίταις.

(42) Πρὸς ἀλλήλους εὖ θέμενοι. Cod. Pass., εὖ διαθέμενοι. Veritatem Morel.: *Ut bene affecti et animati invicem et episcopum curetis.*

(43) Κατὰ Θεόν τοῦ βίου. In cod. τοῦ βίου de sunt.

44) Alias CCXXIV. Scripta eodem tempore.

(45) Μετὰ τὴν ζάλην ὁ κυβερνήτης. Ita cod. Reg., Montac., Morel. ac Combef. Ille in edit. de sunt.

(46) Ἀνταστρέψαμεν. Morel.: *evertimus.* At cod. Reg. ἀπεστρέψαμεν.

(47) Χείρω ποιεῖν. Cod. Pass. χαροποιεῖν, ieiuni-

A igitur nos antiquiores pietate simus, et multorum tum virorum, tum mōrum experimentum fecerimus (experientia autem mater prudentia), vos vero tanquam equulei nuper jugo subditi, et recens religiosa adorsi (omne autem quod incipit servidius est, et servore spiritus multa præstare potest eorum quæ officii sunt, sed et in multis deerrare ignorantia), velis nos convenire, et ut senes honorare, et ut patres revereri, et nobis ut mediatoribus litis et dissidii cum venerando fratre et collega nostro Sacerdote exorti, nam ipsem adest: ut rebus inter vos rite compositis, et episcopum obsequio soveatis, et multorum offendiculum tollatis, et quod omnium maximum est, Deum propitium reddatis, ne tantum negotium, et tam B gloriosum (concordiam vestram dico et vitæ pacta ex Dei præscripto), sic parvo momento diruatis.

CCXVII. EIDEM.

Post bellum auxilium: post tempestatem gubernator: et cum prius deliberandum sit, deinde agendum; ordinem invertimus: post factum consulimus. Quare si adulari oportet, et pejora facere, multas certe adulatiovis vias invenissem; C 180 quanto et facilius est negotium, et a multis nuic prestatur. Quoniam vero lædere minime ad nos pertinet, ac præsertim animum recens initiatum, et recens honesto se applicantem, audi, quæ vera sunt. Initium a philosophia alienum: et male te cultores tui dilexerunt, etiam cum sub aliena persona res suas lusere. Si igitur saltem nunc mutatus fueris, et delictum curaveris, forte quædam vobis cicatricis obductio eveniet, etiamsi ægre.

tia afficer. Mox id. cod. Montac. et Combef. πολλὰ δὲ εὔρον. In edit. πολλὰ μὲν εἴρον, vertitque non bene Morel.: *Si adulari oportet, multas certe assentationis vias inveni.* Nec melius paulo post, πολλοὺς νῦν κατορθούμενον, multis nunc recte ac feliciter institutum. Quid enim opus, recte ac feliciter, ubi spurcissimi vitii tabes notatur?

(48) Ἐπειδὴ δέ, Ita Montac. In edit. ἐπειδὴ δέ. At, inquit Morel., ἐπειδὴ ferri potest, ut ἐπειδὴ τοι· usitatus tamen ἐπειδὴ δέ.

(49) Καὶ ὑπὸ ἀλλωφ προσωπειώ τὰ διατάρῳ παιξάντες. Combef.: *et sub aliena persona scenam suam egere.* Morel.: *Etiā cum sub aliena persona sua ipsorum ludibrio habuerint.* Perperam Montac. pro παιξάντες proponit πράξαντες.

(50) Μεταβάλοις. Ita cod. Reg., Montac., Morel. ac Combef. In edit. μεταβάλοις. Mox, cod. Pass. Θεραπεύσοις. Montac. et Morel., θεραπεύοις. In edit. θεραπεύετες.

(51) Τάχα δὲ τις ὅμινος. Post Montac. recte inquit Morel., τάχα δὲ τις ἡμῖν, quædam nobis cicatricis obductio, quia sequitur ποιοῦμαι ἐμαυτοῦ τὰ ὅμετερα.

(52) Εἰ καὶ μόγις. Ita cod. Reg., Pass. ac Combef. In edit. μόλις.

Quod si in iisdem cuncteris, et de mala victoria magnos animos gesseris: Acerba mea plaga est, inquit divina Scriptura, unde sanabor? Nam res vestras, meas esse reputo: et quamvis ita sim afflictus, si colloquii tenet te desiderium, non dene-gabo.

CCXVIII. EIDEM.

Eudocius acceptis superioribus litteris offensus respondit Gregorio, eique Sacerdotis amicitiam objecit, colloquium tamen a se desiderari significavit. Rescribens iterum Gregorius, amicum se Sacerdotis satetur; qui quidem in iis quae expostulavit, vim charitatis non deseruit, et fraternalm magis instituit reprobationem, quam odii plenam amputationem. Addit se non adeo inscitum ac temerarium esse, ut litem, priusquam utrumque audierit, disceptare atque judicare velit. Denique si colloquium hiems impedit, Eudocium hortatur, ut in concordiam et amicitiam cum Sacerdote quantocius redeat.

Amicus certe mihi est, fateor, et sit utinam, honestus et probus Sacerdos compresbyter, et eu magis quod te amore complectitur. Nec enim in iis quae expostulabat, vim charitatis deseruit; verum fraternalm magis reprobationem instituebat, quam accusationem odii plenam. Non adeo tamen inscitus ac temerarius sum, ut litem disceptare ac judicare velim, priusquam utrumque audierim (cave ne ita existimes), quippe qui per epistolam quidem, quam tu condemnas ut audaciorem, nisi oscitantius et aliud agens eam legistis, non tantum te perstrinxi, quantum eos qui vobis iras accidunt, et ex vestra similitate suas ipsi lucrantur delicias. Quid est igitur quod feci? ita novemis. Equorum domitores equuleos exercent ad colores et strepitus, et loca tum declivia pronaque, tum supina et acclivia, non **181** ut exterrent, sed ut non exterreri doceant. Hoc equidem cum in animum induxissem, asperiorem utique epistolam scripsi. Etenim multæ philosophiæ exercitationes sunt; et Deo sit gratia, quod te non alienum a studio sapientiæ inveni, nec rebus terrenis addictum, sed admodum mitum, et nostri contubernii, ex quo tum modeste scribis, tum congressum colloquiumque desideras. Si hoc igitur nobis concesseris, melius facies, teque admittimus, sic habeto, paternis oculis. Quod si aliquatenus hiems impedit, adhortatione interiu te excipimus. Nihil præferas etiamnum amicitia et concordia cum fratre Sacer-

* Jerem. x, 19.

(53) Μέροις. Ita iidem. At Montac. μένης. Mallem, ait Morel., μένης. In ed. μένης.

(54) Μεγαχοροοίς. Ita cod. Reg., Montac., Morel. ac Combef., quod est *altum spirare*. In edit. μεγαλοροοίς.

(55) Θεία Γραφή. Ita cod. Reg., Pass., Montac., Morel. ac Combef. In edit. θεία deest.

(56) Alias CCXXXVI. Scripta eodem tempore.

(57) Καὶ ταύτη μᾶλλον. Morel.: et eatenū possit quæ te complectitur. Mox, in cod. R. περιέχεται deest.

(58) Παρακερδαιρότωρ ἐκ τῆς ώμετέρας. Ita cod. Reg. et Combef. In edit. παρὰ τῆς ήμετέρας, veritique Morel.: et obiter quæsum faciunt oblectationis suæ ex pusillo animo nostro. Combef.: exque vestra similitute, et per ejus occasionem facto compendio sese oblectari.

(59) Τι οὐρ ἔστιν δ ἀπέρθα; Combef.: Quid

τῶν αὐτῶν μένοις (53), καὶ τῇ κακῇ νίκῃ μεγαχρονίοις (54), Ἀληγρά ἡ πληγὴ μου, φησιν ἡ θεία Γραφή (55), πόθεν λαθήσομαι; ποιοῦμαι γάρ ἐμαυτοῦ τὰ ὄμετερα· καίπερ δὲ οὕτως ἔχων καὶ γράφων, εἰ τὴν συντυχίαν ποθεῖς, οὐκ ἀρνήσομαι.

ΣΙΗ. Τῷ ΑΥΤῷ (56).

Ἐμοὶ φίλος μὲν ἔστιν, δμαλογῶ, καὶ εἶη, δ καλός τε καὶ ἀγαθὸς Σακερδὼς ὁ συμπρεσβύτερος, καὶ ταύτη μᾶλλον (57) δτι σου περιέχεται. Οὐδὲ γάρ ἐν οἷς ἥτιστο, τὸ φίλετρον ἀπεδίπεν, ἀλλ ἀδελφικήν μᾶλλον ἐποιέστο μέμψιν ἡ κατηγορίαν φιλαπεχθῆμον. Οὐ μάντοι τοσοῦτον ἀμαθῶς ἔχω καὶ προπετῶς, ὅπερ δίκην δικάζειν πρὸν ἀμφοτέρων ἀκοῦσαι (μή τούθ' ὑπολάβοις), δς γε καὶ δι' αὐτῆς τῆς ἐπιστολῆς, ἡς κατέγνωκας ὡς θρασεῖς (εἰ μὴ παρέργως ταύτην ἀνέγνωκας), οὐ τοσοῦτό σου καθηψάμην, δοὺν τῶν ἀναπτύντων ὑμᾶς, καὶ παρακερδαινόντων ἐκ τῆς ώμετέρας (58) μικροῦχιας Ιδίαν ἀπόλαυσιν. Τί οὖν ἔστιν δ πέπονθα (59); Γνοῖς δν οντωτος. Οἱ πωλοδάμναι τοὺς πώλους γυμνάζουσι πρὸς τὰ χρώματα καὶ τοὺς ψόφους (60), καὶ τῶν χωρίων τὰ πρηνῆ τε καὶ ὑπτία, οὐχ ἵνα πτοήσωσιν, ἀλλ ἵνα μὴ πτοεῖσθαι διδάξωσι. Τούτῳ κάρω διανοθεῖς, τραχυτέραν (61) πως καὶ τὴν ἐπιστολὴν ἐποιησάμην. Πελλὰ γάρ τὰ φίλοσοφας γυμνάσματα· καὶ τῷ Θεῷ χάρις, δτι σε μὴ ἀφιλόσοφον εὔρον, μηδὲ τῆς ὑλῆς, ἀλλ ἡμερὸν ἰκανῶς, καὶ τῆς ἡμετέρας αὐλῆς, ὅφη ἡς καὶ γράφεις (62) ἐπιεικῶς, καὶ τὴν συντυχίαν ποθεῖς. Εἰ μὲν οὖν καὶ ταύτην ἡμῖν χαρίζοι, κρείτου ποτεῖς, καὶ σε δεξιμέθα, εῦ ισθι, πατρικοὶς διμεστιν. Εἰ δὲ δρα τι δ χειμῶν (63) ἐμποδίζει, τῇ παραίνεστι τέως σε δεξιούμεθα. Μηδὲν προτιμήσῃς δτι καὶ νῦν τῆς πρὸς τὸν ἀδελφὸν Σακερδώτα φίλας καὶ δμονοῖς (ἐμοὶ πείσθητι), μηδὲ δλο τι νομίσῃς, δη πειραν εἶναι τοῦ πανηροῦ τὸ γινόμενον, τῇ σῇ φι-

D est igitur quod mihi accidit? Morel.: Quid est igitur quod me dolet ac pungit? Sic cognitum et perspicuum habebis.

(60) Καὶ τοὺς ψόφους. Ita cod., ac Morel. in not., sic etiam Gregorius ipse supra epist. CCXIV, πρὸς τοὺς ψόφους ἔξαγριαντος. In edit. καὶ τοὺς ψόφους, quod Morel.: et strepitus horrificos.

(61) Τραχυτέραν. Morel.: Procaciorem epistolam; et sic, inquit, exposui, ut Plinius secundus in pref. ad Titum imper.: Questus in alia procaci epistola nostra.

(62) Υφ' ἡς καὶ γράφεις etc. Morel.: Sub quo et sapienter scribis et conversationem desideras. Combef.: Ex quo ac cuius nutu tunc sedate scribis atque modeste, tum colloquium desideras.

(63) Ήρα τι δ χειμῶν. Ita cod. et R. In edit. δρα τι σε ὁ χειμῶν. Paulo infra, post τέως, cod. στε restituit.

λοσοφίᾳ βασκαίνοντος. Ἀλλὰ πρὸς τὴν πρώτην πει-
ραν ἀγώνισαι γενναῖος καὶ ἀνδρικός, ἵνα μὴ τὴν
δευτέραν καὶ τρίτην ποιήσῃ τα πάλην (64), καὶ δλ-
λας ἐξῆς, ἀλλ ἡτημένος ἀπέλθῃ καὶ ἥσχυμανος.
Ἴσμεν γάρ αὐτοῦ τὰ παλαίσματα (65), τῷ μακρῷ
χρόνῳ τοῦτο μαθόντες, καὶ τοῖς πρὸς αὐτὸν ἀγωνί-
σμασι.

ΣΙΩ. ΕΛΛΑΔΙΩ (66).

Helladī de Sacerdote iudicium plurimis offendicula erat, piosque viros, Sacerdoti impensis addictos, illatam ipsi injuriam ægre ferentes mæstitia afficiebat; nemo tamen erat qui se quasi murum opponeret iniurianti. Unus Gregorius, pro sua constantia, et æquitatis amore, innocentiam tueri et defendere aggressus est. Id quidem miro artificio præstal in his ad Helladium litteris; quas qui legerit, scribendarum litterarum artis antistitem agnoscat qui eas scripsit.

Οὓς ποιήσομαι πρὸς σὲ λόγους, ὅποι εὐνοίας ποιή-
σομαι, ὡστε δίκαιος ἀν εἶην μάλιστα μὲν ἀκούσθη-
ναι παρακαλῶν (67)· εἰ δὲ οὐ, ἀλλὰ (68) συγγνω-
σθῆναι τῆς παρανέσεως. Οὐ πολλοὶ τὴν πρᾶξιν
ἡμῶν ἀπόδεχονται, τὴν περὶ τῶν τιμώτατον ἡμῶν
ἀδελφὸν καὶ συμπρετούτερον Σαχερδῶτα (69), ὡς
ἐκ διαβολῆς τινῶν (70) μᾶλλον ἢ κρίσεως οἰκείας
γεγενημένην, οἱ τὴν μὲν ἀκολουθίαν τῶν πραγμά-
των τυχόν ἀγνοοῦσι, τὸ δὲ τέλος αὐτὸν καθ' αὐτὸν
θεωροῦντες οὐκ ἔπεινοῦσι. Ταῦτα μὲν οὖν αὐτὸς ἀν
εἰδεῖς. Οὐ γάρ ἡμῶν τὰ σὰ πολὺ πραγματεῖν, δε καὶ
τοῖς ἄλλοις τὰ πρακτέα νομοθετεῖς. Ἡμεῖς δὲ παρ-
καλοῦμεν τὴν σὴν ἀγαθότητα, τὸ μὲν πρῶτον συγ-
χωρῆσαι τῷ ἀνδρὶ πέσαν τὴν ἐπιμέλειαν, ὃν ἐφρό-
τιζεν (71). Οὐδὲ γάρ οὕτω φάμεν τινι φιλοσοφῆ-
σαι (72), καὶ δὲ καρτερικῶτας ἢ καὶ φιλοσοφώτα-
τος, ὡστε πόνων τοσούτων καὶ συνηθείας τοσούτης
ἀποστερούμενον (73) φέρειν. Εἰ δὲ μή, τόγε δευτέ-
ρον, τὴν μὲν τῶν πτωχῶν ἐπιμέλειαν, ὡς βούλει,
διαθέσθαι, καὶ δι' ὧν (74) αὐτὸς δοκιμάσεις, τὴν δὲ
τῆς μονῆς (75) φροντίδα καὶ τῶν ἀδελφῶν, ἐπ' αὐ-
τῷ ποιήσασθαι· καὶ μὴ λυτῆσαι μὲν αὐτὸν τῇ κατ-
νοτομίᾳ, λυπῆσαι δὲ πλέον ἐκείνους τῆς συνηθείας
ἀντεχομένους, καὶ ὡσπερ σώματος ἑνὸς διασπασμὸν
μελῶν οὐ φέροντας (76). Τοῦτο γάρ καὶ πρὸς ἡμᾶς
ἐλθόντες τινὲς αὐτῶν ἀπαδύραντο. Εἰ μὲν οὖν τί^D
σοι καὶ δι' ἐκαυτοῦ δὲ ἀνήρ αἰδέσιμον ἔχειν φαίνεται
(ὡσπερ οὖν ξένον), αὐτὸν δὲ αὐτὸν αἰδέσθητι, καὶ
τὴν πολιάν, καὶ τοὺς χαμάτους, τούς τε ἀλλους (77),

(64) Δευτέρων καὶ τρίτην ποιήσῃ τα πάλην.
Ita cod. Edit. habent τὴν δευτέραν ποιήσαι, καὶ
τρίτην πάλην, quod Morel.: *Ne secundum adjiciat
et tertium quoque, et alia deinceps tentamina.*

(65) Τὰ παλαιόσματα. Cod. R. τὰ πλάσματα.

(66) Alias CCXVI. Scripta eodem tempore.

(67) Ἀκονοθήτας παρακαλῶν. Verit Morel.: *Maxime quidem qui dum hortor, audiar. At in notis
monet legendum, qui dum hortor, moneove, audiar.*

(68) Αλλά deest in edit. Addidimus ex auctoritate quinque codd.

(69) Σαχερδῶτα, nomen proprium; non igitur, ut Morel. verit, presbytero, collega in sacerdotio, sed presbyterii gradu collega Sacerdote.

(70) Διαβολῆς τινῶν. Ita cod. 2022, ac Montac., qui mox pro δικαζαῖς, ut erat in edit., habet cum cod. Reg. ac Combef. Verterat Morel.: *quasi calumnia quadam potius quam justo iudicio.*

(71) Ἐγρέτιζεν. Cod. Reg. ἐφρότιζεν, quibus

A dote (mibi crede), neve quod factum est aliud
quidquam existimes, quam tentationem mali qui
tua philosophiae invidet. Verum ad primum tenta-
tionem fortiter et generose decerta, ne secun-
dum et tertium moveat certamen, et alia deinceps,
sed virtus abscedat et erubescens. Nam ejus lu-
etas novimus, id longo tempore edocti, et certa-
minibus cum illo suscepisti.

CCXIX. HELLADIO.

Quæ tecum verba facturus sum, præ benevo-
lentia faciam: quare dignus siu maxime quidem,
qui audiar adhortando: sin minus, cui condonetur
adhortatio. Non multi actionem vestram approbant
erga venerabilissimum fratrem nostrum et compre-
sbyterum Sacerdotem, velut ex calumnia quorum-
dam potius quam ex proprio iudicio profectam, qui
quidem rerum seriem forsitan ignorant, sine vero
ipsum per se considerantes non laudant. Haec sane
ipse neveris. Non enim nostrum est, res tuas curiose
scrutari, qui cæteris etiam quæ agenda sunt, pra-
scribis. Cæterum nos probitatem tuam obsecramus,
primum quidem ut concedas viro omnem curam
eorum quibus studium atque operam impende-
bat. Neque enim 182 tam facile est cuiquam
C philosophari, tametsi patientissimus sit et con-
stantia maxime philosophica prædictus, ut tot la-
boribus et tali sodalitate privari se patiatur:
sin minus, alterum certe, ut arbitrio tuo, et per
quos ipse judicaveris, pauperum curam geras, mo-
nasterii autem et fratrum per ipsum administra-
tionem suscpias; nec novarum rerum institu-
tione molestiam illi exhibeas, hisque potius sis
molestus qui consuetudinem propugnant, ac tan-
quam unius corporis membrorum distractionem
non ferunt. Nam hoc etiam nonnulli eorum qui ad
nos venerunt, deplorarunt. Quocirca si tibi vir vel
a seminetipo venerabile quid habere videtur (ut
eerte æquum est), ipsum propter se reverere, et

D studium et operam dedit.

(72) Φιλοσοφῆσαι. Combef.: *Sic animi constan-
tiam tenere.*

(73) Ἀκοστερούμενορ. Montac. ἀκοστερούμε-
νος, tot laboribus et tanta consuetudine fraudatos.

(74) Καὶ δι' ὧν etc. Ita cod. 1405 et Montac.
In edit. καὶ deest.

(75) Τῆς μονῆς. Ita cod. Reg. Edit. τῶν μονῶν.
Non bene Morel.: *sacrarum adiūtum*, quod univer-
salius est, aliisque vocibus Græcis exprimitur.

(76) Ἔρες διασπασμὸν μελῶν οὐ φέροντας. Ita
cod. ac Combef. In edit. ἑνὸς δὲ μέλους διασπα-
σμένου, quod Morel.: *tanquam unum corpus vel
membrum distractum non ferunt.*

(77) Τούς τε διλλούς etc. Verit Morel.: *tame-
quos secundum Deum exantilavit, priorem ac potiorem
ætate pietatem indiando, quam quos ad pauperum
alimentum et fratrum defensionem ac subsidium
pertulit.*

canitatem et labores, tum quos pie religioseque exaltavit, maiorem quam pro se tali ratione pietatem exhibens, tum quos impedit alendis pauperibus, fratrumque regendis collegiis. Quod si parvum hoc tibi videtur, nos saltem et nostram obsecrationem prorsus ne despicias: et ante alia omnia, dimitte illi iram animique dolorem: queso te, ut tanquam pater tibi filium conjungas: si qua in re mœrore te afficerit, quod non arbitror, hoc nobis condonans, et nihil indignum illo, ac tua lenitate, vel dicens, vel scribens de ipso; si quid autem jam scriptum sit, remittens. Neque dolorem publices, quem occultare melius est, quam notum facere externis; ut cum alia, tum etiam æquo et patienti animo ipsum esse doceas exemplo.

CCXX. EIDEM.

οὐδὲ κατὰ θεὸν ὑπέστη, πρεσβυτέραν τῆς ἡλικίας τὴν εὐλάβειαν ἐπιδεικνύμενος, καὶ τοὺς (78) ἐπὶ τῇ πτωχοτροφίᾳ καὶ προστασίᾳ τῶν ἀδελφῶν. Εἰ δὲ τοῦτο μικρόν σοι δοκεῖ, ἀλλ' ἡμᾶς γε καὶ τὴν ἡμέτεραν πρεσβείαν πάντας μὴ ἀτιμάσῃς· καὶ πρὸ πάντων τῶν ἀλλών (79), δινες αὐτῷ τὴν δργήν εἰς τὴν λύπην, ναὶ παρακαλῶ, καὶ ὡς πατήρ τέκνων οἰκεῖωσαι· εἴ τι καὶ λελύπηκεν, διπερ ὥν οἰοιαί, τοῦτο ἡμῖν συγχωρήσας, καὶ μηδὲν ἀνάξιον μὲν αὐτοῦ, ἀνάξιον δὲ τῆς σῆς ἡμερότητος η εἰπών, η γράψας περὶ αὐτοῦ· εἰ δέ τι καὶ γέγραπται, λύσας. Μηδὲ τὴν λύπην δημοσιεύσῃς, ήν χρύπτειν βέλτιον (80) η γνωρίζειν τοῖς Ἑζωθεν· ὡς διν τά ταῦτα καὶ αὐτὸν μαχροβυμένην διδάξῃς τῷ ὑποδειγματί.

B

ΣΚ. Τῷ ΑΥΤῷ (81).

Benigna verbis quidem suavisque Helladis responsio fuit Gregorio, se autem molestissima, quippe quae raria et gravissima Sacerdoti objecta fuisse crimina, vel certe invidios admodum imposuisse Helladio significabat. Quibus eo minus fidem Gregorius adjungebat, quod Sacerdos, qui tum aderat, ad defendendum se probandumque omnia esse salsa et conficta paratum se esse contestabatur. Quocirca ipsum cum hac epistola ad Helladum misit, ut per se, si quid illum contristasset, sanaret ipse, eumdemque omnia ex rei veritate doceret.

Quae ad me scripsi, partim admodum suavia et benigna, partim ejusmodi sunt, ut quid de his dicam, non habeam, nisi quod nobis molesta sint: et jure merito, ut mibi persuadeo. Nam sive jure accusetur 183 frater noster, et presbyter Sacerdos, quod quidem non arbitror, molestum est. Qui enim id non esset? tantam religionem, et totū ac tantos labores, tam parvo temporis momento periisse? Sive calunnia hæc fuerit ab inadvertibus ipse comparata; et hoc acerbum, virum, cuius tibi conjuncta vitæ ratio et disciplina, hunc, quibus appetitur injuriis, alienari. Quod igitur in praesenti rerum statu optimum et utilissimum novi consilium, hoc accipe: ipsum ad te misi fratrem, vel potius prosecutum deduxi, qui ipse per se quod molestie habet, sanaturus sit, et omnia ex rei veritate edocaturus. De aliis enim ad defensionem offerendam paratum se dicit, et ad probandum alia ut falsa dolo fuisse composita. Hoc enim etiam nobis persuasit, quippe qui Dei metu sermones instiuit.

(78) Καὶ τοὺς. Ita cod. 2022 etc. In edit. καὶ τὴν.

(79) Πρὸς χάρτων τῶν ἀλλών. Montac. πρὸς τῶν ἀλλών, ante alia. Non recte Morel. ad personas refert, veritique ante alios omnes. Μοχ., idem Morel. δινες αὐτῷ τὴν δργήν καὶ λύπην, iram aduersus eum ac molestiam coercere.

(80) Κρύπτειν βέλτιον. Legendum proponit Bill. κρύπτεσθαι δξιον, et paulo post, pro μαχροβυμένην, μαχροβυμένη, sed huic lectioni non favent eodd. nostri. nec Montac. nec Combel.

(81) Alias CCXVII. Scripta paulo post superiorem.

(82) Οὐκ ἔχω. Ita cod. Reg., Morel. ac Combel. In edit. οὐδὲ ἔχω.

“Ων ἐπέστειλας τὰ μὲν λίαν ἡμερα καὶ φιλάνθρωπα, τὰ δὲ οὐκ ἔχω (82) τι λέγειν, πλὴν ἡμῖν λυπηρά· καὶ μάλα εἰκότας, ὡς ἐμαυτὸν πείθω. Εἴτε γάρ δικαίως ἐγκαλεῖται δ ἀδελφὸς ἡμῶν καὶ συμπρεσβύτερος Σακερδώς (83), διπερ οὐκ εἰομai, λυπηρόν. Πῶς γάρ οὖ; τοσαύτην εὐλάβειαν καὶ τοσούτους πόνους οὕτως ἐν βραχεῖ καταλυθῆναι; Εἴτε διαβαλή ταῦτα διτι παρὰ τῶν φθονούντων αὐτῷ κατασκευασθεῖσα (84), καὶ τοῦτο ἀνιαρόν, οὐ η πολιτεία συνηπειται σοι, τοῦτον ἀλλοτριοῦσθαι ταῖς ἐπηρεαῖς. “Ην οὖν ἐν τοῖς παροῦσι ἀριστην γνώμην καὶ λυπητεστάτην ἔγνων, ταῦτην ἀπόδεξαι· αὐτὸν ἐπεμψάσι τὸν ἀδελφὸν, μελλον δὲ ὡρημένον προέπεμψα (85), δι' αὐτοῦ καὶ τὸ λυποῦν θεραπεύσοντα, καὶ πάντα μετὰ ἀληθίες ἀναδιδάξοντα (86). Περὶ μὲν γάρ τῶν ἀπολογήσασθαι φησιν ἵτοιμος εἶναι, τὰ δὲ ὡς φεύθη κατεσκευάσθαι, δεῖξαι. Τοῦτο γάρ καὶ ἡμᾶς ἐπεισεν, ὡς φύσις (87) θεοῦ τοὺς λόγους ποιούμενος.

(83) Συμπρεσβύτερος Σακερδώς. Morel. presbyter collega.

(84) Αὐτῷ κατασκευασθεῖσα. Ita Combes. In edit. αὐτῷ de-st. Μοχ., καὶ τοῦτο ἀνιαρόν, etc. redidit Morel.: *Id etiam infestum est, virum conversatione tibi conjunctissimum alienari injuriarum insolentia.* Combes.: *hunc malevolorum calumnia atque fraudibus alienari.*

(85) Προέπεμψα. Montac. et Morel. προσέπεμψα. Reddit Combes. ὡρημένον προέπεμψα, properantem et a se incitatum deduxi.

(86) Ἀραδιδάξοντα. Ita Combes. In edit. ἀναδιδάξαντα.

(87) Ήσ. φύσις. Montac. et Morel. ὡς ἐν φύσι.

ΣΚΑ'. ΟΜΟΦΡΟΝΙΩ (88).

Has litteras eo tempore datas, quo Sacerdos vexabatur, his epistolæ verbis patet: Suade charissimo filio nostro Sacerdoti ne despondeat animum, etc. Scripta autem epistola Homophronio, qui forte unus e primoribus ptochotrophii illius administris erat, Gregoriumque ad festi cuiusdam in eo loco celebrandi lætitiam invitarat.

Ἐπὶ τὴν σύνοδον ἡμές καλεῖς· ἐγὼ δὲ ηὔχδμην οὗτως ἔχειν τοῦ σώματος, ὃστε παρεῖναι ὑμῖν καὶ αὐτόκλητος (89), ἵνα ἴω τὸν λερὸν οἰκον ὑμῶν, τὸ Χριστοῦ καταγάγοιν, τὴν τῶν ἀγίων κλάδων βίζαν (90), τὴν ὡς ἀληθῶς μητέρα τέκνων εὐφραινομένην τε καὶ εὐφραινομένων. Οἶδα τοῦτο καὶ πεπεισμαὶ ἐν Κυρίῳ, καὶ διὰ τοῦτο λέγω θαρρῶν, καὶ εἴ τι (91) λυπηρὸν νῦν ἡμῖν ἀπήντηκεν, οὐ μῆ ἀποσθέθη ὁ λύχνος τοῦ Ἱερατῆλ, καὶ ταῖς αὖραις τοῦ πονηροῦ βιπτίζεται· οὐδὲ ἡ τοῦ Θεοῦ χρηστότης ἐπὶ πλεῖστον κρυψθεται, ἢν κρύπτει τοῖς φρουρούσις αὐτὸν λόγιος ἀρρέπτοις οἰκονομίας, ἀλλ' ἐνδιξασθεται μᾶλλον καὶ θαυμασθεται διὰ τῆς ὑμετέρας ὑπομονῆς καὶ τῆς μὴ καταισχυνούσης ἐπίδοσης. Τοῦτο δὲ παραίνει καὶ τῷ τιμωτάτῳ υἱῷ ἡμῶν Σακερδῶτι, μηδὲν ἀθυμεῖν, μηδὲ ἀνάξιον ἔχοντο τι πάσχειν (92), ἀλλ' οὕτω τὸν καιρὸν διαθέσθαι, ὡς φιλοσοφίας ὅλην τὰ λυπηρὰ λαβεῖν. "Ετι θεραπευσάτω τὸν τιμώτατον ἡμῶν ἐπίσκοπον· ἐπι ρωννύτω τοὺς ἀδελφούς, ίνα μάλιστα μὲν μὴ καταλυθῇ τὸ ζργον ἡμῶν δ προεθέμεθα ἐν Κυρίῳ, τοσούτων τε δυν, καὶ οὕτω περιέργον. Εἰ δὲ μῆ, τὸ γοῦν ἐπιεικὲς δειξόμεν, καὶ τὸν φύδονον νικήσομεν (93), ὃς μηδεμίαν δεδωκότες καθ' ἑαυτὸν λαβήν τοῖς πονηροῖς ματαίως (94) ἡμῖν ἐχθράνουσιν.

ΣΚΒ'. ΘΕΚΛΗ (95).

Irrita fuere omnia quae gessit scripsi: que Gregorius, ut Sacerdotem cum Helladio in gratiam reduceret; pius enim ille presbyter inter vexationes et calumnias interiit. Theclam ejus sororem hac epistola consolatur et utriusque laudes prosequitur.

Ὦμησα μὲν καὶ αὐτὸς πρὸς τὴν σὴν εὐλάβειαν, C καίπερ ἀσθενοῦντος ἡμῖν τοῦ σώματος, ἐπισκεψήμενός τε ὁμοῦ, καὶ τῆς καρτερίας ἐπαινεσόμενος, ἢν ἐπὶ τῷ (96) μακαριωτάτῳ ἀδελφῷ σου φιλοσοφεῖς· τοῦτο γάρ οὐκ ἀμφισβολον. Ἐπειδὴ δὲ ὑπὸ τοῦ περιστάσεως ἐκαλύθην, ἀναγκαῖως ἥλθον ἐπὶ τὰ γράμματα, καὶ συμφιλοσοφήσωσι διὰ βραχέων τὰ σά. Πόθεν δὲ καλὸς Σακερδῶς ἡμῖν, δ γνήσιος τοῦ Θεοῦ παραπτάτης καὶ νῦν καὶ πρότερον; ἐκ Θεοῦ. Ποῦ δὲ Σακερδῶς νῦν; πρὸς Θεόν· οὐκ ἀηδῶς ὑποχωρήσας, εὖ οἴδα, τῷ φθόνῳ καὶ τοῖς τοῦ πονηροῦ παλαισμασι. Πόθεν δὲ ἡμεῖς; οὐκ ἐκεῖθεν; ποῦ δὲ ἡμεῖς ἀναλύσομεν; οὐ πρὸς τὸν αὐτὸν Δεσπότην; καὶ εἴθε μετ' Ἰσης τῆς παρθησίας! Τοῦ αὐτοῦ προσκυνηταί

A Ad synodum nos vocas: equidem optarem ita valere corpore ut vobis interesse etiam ultra accedens, ut sacram ædem vestram viderem, Christi domicilium, sanctorum ramorum radicem, illam revera matrem filiorum lætantem⁸ et lætantium. Hoc novi, ac persuasum habeo in Domino, et propterea dico confidens, licet quid triste nunc ac molestum nobis occurrerit, haudquaquam extinguetur lucerna Israelis, etiam si mali ventis flabelletur: neque Dei bonitas amplius occultabitur, quam timentibus se abscondit⁹ rationibus dispensationis arcanis, sed magis glorificabitur et admirationi erit per patientiam vestram et spem, quæ non confundit¹⁰. Hoc etiam suade charissimo filio nostro Sacerdoti, ne despondeat animum, neque indignum se quidquam patiatur; sed ita tempus disponat, ut tristia pro philosophiæ subiecto accipiat. Ad hæc episcopum nostrum maximè honorandum curet; quin etiam fratres corroboret, ideo maxime ne opus nostrum quod in Domino proposuimus dissipetur, cum tanti momenti sit, et ita pervagatum. Sin minus, æquitatis 184 specimen dabimus, et livorem vincemus; quippe cum nullam adversus nos ansam dederimus improbis in cassum nos odio prosequentibus.

CCXXII. THECLÆ.

Evidem ipse quoque ad pietatem tuam proficiisci parabam, etiam si aliqui infirma corporis valetudine, tum ut te inviserem, tum ut tolerantiae illius nomine laudibus efficerem, quam ob beatissimum fratrem tuum adhibes: neque enim id dubium est. Quoniam autem casu quodam hoc meum iter impeditum est, ad litteras venire necesse habui, ut de tuis rebus tecum paucis philosopher. Unde, quæso, præclarus noster Sacerdos, sincerus, inquam, ille et nunc et prius Dei astes ac minister, ortum traxit? Ex Deo. Ubi autem nunc Sacerdos? Apud Deum: postquam scilicet haud illibenter (hoc probe scio) livori sese ac diaboli luctis subduxit. Unde item nos ortum duximus? Annon

* Psal. cxii, 9. * Psal. xxx, 20. ¹⁰ Rom. v, 5.

(88) Alias CCXXXVII. Scripta eodem tempore. D
(89) Αὐτόκλητος. Ita cod. Reg. ac Morel. in notis. Edit. habent αὐτόκλητον.

(90) Τῷρ ἀγίων καλλίων βίζαν. In illud intendit Pauli ad Rom. xi, 16, Εἴ τι βίζα ἀγία, καὶ οἱ κλάδοι, si radix sancta est, etiam rami.

(91) Καὶ εἰ τι. Ita cod. Reg. ac Morel. in notis. Edit. habent εἰ τι καὶ.

(92) Τι πάσχειν. Ita cod. et R. In edit. τι deest.

(93) Δειξόμεν, καὶ τὸν φθόνον νικήσόμεν. Ita iijdem cod. In edit. δειξώμεν, καὶ τὸν φύδον νικήσωμεν.

(94) Πονηροῖς ματαλώς. Ita cod. In edit. πονηροῖς καὶ ματαλώς.

(95) Alias CCI. Scripta eodem circiter tempore.

(96) Ήν ἐπὶ τῷ. Ita cod. Reg. 1405. Alii codices εἰποῦ τῶν μακαριωτάτων ἀδελφῶν. In editis ἦν τὸν τῷ.

indidem? Quonam autem migrabimus? Annon ad A καὶ παρήχθημεν, καὶ μεταχθησόμεθα, ὅλιγα ἐνταῦθα κακοπαθήσαντες (97), ὡς γε πέρδε τὴν ἐκεῖνεν ἐλπίδα· καὶ ἵσως ἴνα γνῶμεν τὴν χάριν, ἐξ ὧν ἐνταῦθα πεπόνθαμεν. Πατήρ, μήτηρ, ἀδελφός, οἱ προειληφότες· τί τούτο ἔστιν; ἀριθμὸς ἑπαινετῶν ὁδοιπόρων (98). Τούτοις ἀκολουθήσει καὶ θέκλα μετὰ μικρὸν, ἡ τοῦ Θεοῦ δούλη καὶ ἀπαρχὴ τῶν καλῶν (99), δλγένη ὑπομενασα· διὸν ἐκείνους τε τιμῆσαι (1) τῇ καρτερῷ, καὶ πολλοῖς ὑπόδειγμα γενέσθαι τῆς περὶ ταῦτα φιλοσοφίας. Ἐπαινῶμεν οὖν τὴν (2) αὐτὴν δεσποτίαν, καὶ δεχώμεθα τὴν οἰκονομίαν τῶν πολλῶν ὑψηλότερον (3). Ταῦτα ἔχε νῦν ἀνθ' ἡμῶν, καὶ τούτοις σύνεστο τοῖς λογισμοῖς, εἰ καὶ κρείττονας περὶ σεαυτῇ (4) ἀνευρίσκεις. Εἰ δέ σε καὶ κατ' δύνι ιδεῖν καταξιωθεῖμεν, μετὰ παντὸς τοῦ οὐν καὶ περὶ σὲ πληρώματος, πλειων ἡ χάρις (5) τῷ εὑρέτῃ.

B versare; etiam si alioqui meliores ac præstantiores per teipsam invenias. Quod si divino beneficio illud nobis concedatur, ut te quoque coram, omnemque eum cœlum, qui tecum est, videamus, amplioreme ci, a quo id beneficii acceperimus, gratiam habebimus.

185 CCXXXIII. EIDEM.

ΣΚΓ'. ΤΗ ΔΥΤΗ (6).

Epiſtolæ ſequentis ad eamdem Theclam hæc verba: Illud quoque conſidera quasham ob rēs di vexemur, annū propter eos qui ex hac vita migrarunt? hæc, inquam, verba non niſi Sacerdotem qui ex hac vita migraverat, ſignificare videntur; ideoque cum Tillemontio ad illud tempus reſerri et commode hic collocari poſſe viſa eſt hæc epiftola. Hinc etiam liquet Theclam post fratris mortem, rexatam etiam fuisse ab ejus adverſariis, qui de patrimonio pauperum male admiſtrato forte calumniabantur; et qui, eo defuncto, Theclam ſororem, ad quam hæreditatis fratribus mortui bona devenerant, vexabant. Digna ſane quæ communicearet fratris paſſionibus ancilla Dei, cuius hic virtutes, ut ſint in exemplum, Gregorius testis oculatus exponit. Etenim quod promiſerat in epiftola ſuperiori, illam in viſerat, ut ſt̄ ſtim ab initio teſtatur. Obſervare juvat quod Gregorius ait, inter proposita Theclæ patientiæ momenta, Sanctorum aniſtas res noſtras ſentire, gratiamque nos ab iis iniuturos, ſi illatas propter illos injurias toleremus.

Cæteras epiftolas quæ præterquam cum aliis bene multis incerti ſunt temporis, nullam neque argumenti, neque nominis cum aliis habent affinitatem, rejectas ad calcem collocare viſum eſt.

Doles, ut veriſimile eſt, nobis relictis: nos au tem magis, quod a tua pietate diſjuncti ſimus. Deo tamen gratias agimus, quod uſque ad te pervenemus, neque nos ſuſcepiti laboris pœnituit. Siquidem tuæ in Christum filii firmitatem, et laude dignam ſolitudinem, ac philosophicum ſecuum perſpeximus; nempe quia ab omnibus mundi voluptatibus separata, ſoli Deo ac sanctis martyribus, apud quos habitas, teipsam conuulſisti, ac Deo una cum chariſſimis filiis tuis hostiam viventem, gratiamque et acceptam obtulisti, atque etiamnum offeſſis. Hæc igitur tuis quoque moleſtiis ſolatio ſint. Quandoquidem et magnus ille David in futuris illis

C 'Ἄλγες ἀπολειφθέντων ἡμῶν (7), ὡς εἰχός· ἡμεῖς δὲ πλέον ἐπὶ τῷ χωριſμῷ τῆς σῆς εὐλαβεῖας. Πλὴν εὐχαριſtoῦμεν τῷ Θεῷ, μέχρι ſou φθάſanτες, καὶ οὐ μεμφάμενοι τῷ κόπῳ. Εἴδομεν γάρ ſou τὸ ſte-ρεώma τῆς εἰς Χριſtón (8) πίſteως, καὶ τὴν ἐπαινε-τὴν ἐρημίαν, καὶ τὸν φιλoſoφoν ἰδιaſmόν· ὅτι πάν-των χωριſteῖta τῶν τοῦ κόſmuo τερpνῶn, Θεῷ μόνῳ (9) ſuνékleisias ἔauτὴn, καὶ τοῖς ἀγίois μάρ-tyrioi, oīc πaρoixei (10), καὶ πroſt̄gagaeſ tῷ Θeῷ, καὶ πroſt̄gagaeſ meſt̄ tῶn (11) ἀgaπt̄wōn ſou tēkwn θuſiaν ūšaν, eūd̄reſt̄oν. Taῦta ſuν ēſt̄ ſou ſou κaὶ πaraſuθia tῶn luſt̄p̄nōn. 'Epet̄ κaὶ Δaſibl̄ d̄ mēḡas ēxh̄p̄t̄ ſou ſou ūt̄h̄oīc, eīc & p̄m̄p̄ ſou ſou

(97) *Κακοπαθήſartes.* Ita cod. Pass. Bill. et Combef. In edit. vitioſe κaκoπaθήſantαs.

(98) *'Οδοiπόρo.* Ita ſide. In edit. ὁδoipόrōi.

(99) *'Απaρχὴ tōr κaλōw.* Bonorum primitiæ, inter eos prætans, primaque laude virtutum; ſic Tillemont. intellexit. Quod reddit Bill.: *Virtutum primitiæ, non probandum ait Combef., nec eniū matrona virtus, ut ſic virtutum dicatur primitiæ.*

(1) *'Eκeīnouſ ſe t̄iμēſai.* Ita Combef. At cod. Pass. ἐκeīnouſ ſe t̄iμēſai. In edit. ἐκeīnouſ ſe t̄iμēſai

(2) *Oīr t̄iyr.* Ita cod. Reg. et Pass. In edit. oīn t̄iyr

(3) *'Yψηl̄otēp̄o.* Combef. ὑψηl̄otēp̄a, dispensationem ſublimiorem, quam vulgus cogitat.

(4) *Paſa ſeauſt̄.* Ita cod. et Combef. In edit. πaſa ſeauſt̄, quod Bill.: *Per teipsam.*

(5) *Πlaſiow η χārīc.* Ita cod. Bill. ac Combef. In edit. πleion η χārīc.

(6) Alias CCL Scripta paulo post ſuperiorem.

(7) *'Akoλuſiſt̄ēt̄w ἡmōw.* Ita cod. 1405. Combef.: *Absentia noſtra.* Edil. ὑpōleip̄thēnt̄w.

(8) *T̄iys εiсs Xriſtōr.* Ita cod. 1405 et B. 3, Bill. ac Combef. In edit. t̄iys ὡs Xriſtón, et ad marginem eīc.

(9) *Θeō μoν̄o.* Bill.: *Gum ſuло Deo;* at non bene, ait Combef.

(10) *Oīc πaρoixeiс.* Ita cod. 1405, B. 3, Bill. ac Combef. In edit. aīc πaρoixeiс.

(11) *Met̄a tōr.* Addidimus met̄a ex cod. Par. et alis. Poterat tamen non addi, et ſic verti: *Chariſſimorum filiorum tuorum hostiam viventem gratia-que, etc.*

λογισμούς, τὰ ἐντεῦθεν ὀδυνηρὰ, ὅταν λέγῃ. Ὄτι ἔκρυψέ με ἐν σκηνῇ αὐτοῦ ἐν ἡμέρᾳ κακῶν. Καὶ οὐκ ἀποτίθεται μόνον τὸ ἀλγεῖνόν, ὅταν μνησθῇ τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ εὑφράντεται. Ἐμρήσθη γάρ, φησι, τοῦ Θεοῦ (12), καὶ εὐχράτην. Ἀλγοῦσι καὶ οἱ τῷ κόσμῳ προστετηρότες, καὶ πολὺ πλεονα τῶν Θεῷ δουλευόντων. Ἄλλ' ἄμμισθον αὐτοῖς τὸ ἀλγεῖν· ἥμιν δὲ καὶ τὸ (13) πάσχειν ἔμμισθον, ὅταν διὰ τὴν Θεὸν καρτερώμεν.

Φέρε γάρ ἀντισταθμήσωμεν τὰ λυπηρὰ τοῖς ἡδεῖς, καὶ τὰ παρόντα τοῖς μέλλουσι· καὶ οὐδὲ πολλοτέρον μέρος εὐρήσομεν ταῦτα ἔκεινων· τοσοῦτον ὑπερβάλλει τὰ χρηστότερα. Καλὸν οὖν φάρμακον τοῦτον, ὅταν ἰδυνώμεθα, τὸ γε μεμνῆσθαι (14) Θεοῦ καὶ τῶν ἔκειθεν ἐπιπλίων, καὶ τὸ τοῦ Δαΐδη πάσχειν, ἐν θλίψει πλατάνεσθαι· καὶ μὴ (15) στενοχωρεῖσθαι τοῖς λογισμοῖς, μηδὲ ὁσπερ νέφει τῇ λύπῃ καλύπτεσθαι, ἀλλὰ τότε (16) μάλιστα τῆς ἐλπίδος ἔχεσθαι, καὶ πρὸς τὴν ἔκειθεν διαβλέπειν (17) μαχαρίστητα τὴν ἀποκειμένην τοῖς ὑπομένουσι. Μάλιστα δὲ ὁντω πεισθείημεν ἐγκαρπερεῖν τοῖς δεινοῖς, καὶ ὑπὲρ τοὺς πολλοὺς εἶναι ὅταν ἀλγώμεν, εἰ ἐνθυμηθείημεν τὴν ἐπηγγειλάμεθα τῷ Θεῷ (18), καὶ τὶς ἀλπίσαμεν ὅτε φύλοσοφά προσέθημεν (19). Πλούτειν; εὐθύμειν; εὐημερεῖν κατὰ τὸν βίον τοῦτον; ή ἐκ τῶν ἐναντίων (20) θλίβεσθαι; κακυπαθεῖν; στενοχωρεῖσθαι; πάντα στέγειν, πάντα ὑπομένειν διὰ τὴν τῶν μελλόντων ἐλπίδα; ταῦτα, οὖδα, οὐκ ἔκεινα προσεδοκήσαμεν. Φοβούμασι οὖν μὴ καὶ τὰς συνθήκας τὰς πρὸς Θεὸν ψευδώμεθα, ὅταν καὶ ταῦτα ζητῶμεν ἔχειν, κακεῖνα ἐλπίζωμεν. Μή καταλύσωμεν (21) τὴν πραγματείαν, ἀλλὰ ἐνίγκωμεν ταῦτα ὑπὲρ τοῦ τυχεῖν ἔκεινων. Ἐθλιψαν ἥμας οἱ θλίψαντες (22), ηγίασαν οἱ μεταχωρίσαντες· ἀλλὰ ἥμεταις ἀδουλώτων τοῖς πάθεσι τὴν ψυχὴν φυλάξωμεν. Οὗτω τῶν λυπούντων κρατήσομεν (23).

at nos animum a perturbationum servitute liberum
molesis superiores erimus.

Κάκεινο σκόπει, διὰ τίνα (24) θλιβόμεθα. Οὐ διὰ τοὺς μεταστάντας; Τί δὲ ὁν ποιοῦντες ἔκεινοις χαρίσασθαι δρθείημεν (25); Οὐ καρτεροῦντες; Τοῦτο

¹¹ Psal. xxvi, 5. ¹² Psal. lxxvii, 4.

(12) Ἄλλὰ καὶ εὐφράντεται. Ἐμρήσθη γάρ, φησι, τοῦ Θεοῦ. Hæc deerant in edit. Supplevimus ex cod. et Reg.

(13) Ἡμῖν δὲ καὶ τό. Sic iidem codd. In edit. καὶ deest. Moi iidem, διὰ τὸν Θεόν. In edit. τὸν deest.

(14) Τό γε μεμνῆσθαι. Ita cod. 1403, ac Combef. In edit. τότε μεμνῆσθαι.

(15) Καὶ μὴ. Ita codd. quatuor, Par., 1405, ac Combef. In edit. ἀλλὰ μοι.

(16) Άλλα τότε. Ita cod. Reg. 1403, Par. ac Combef. In edit. ἀλλὰ τό.

(17) Διαβλέπειν. Ita cod. Reg., Montac., Morel. ac Combef. In edit. βλέπειν.

(18) Τί ἐπηγγειλάμεθα τῷ Θεῷ. Combef.: Quid Deo voterimus?

(19) Προσέθημεν. Ita cod. ac Combef. In edit. προσεξάνομεν.

A bonis, ad quae cogitationes suas mittit, hujus vita acerbitates occultat, cum ait: *Quoniam abscondit me in tabernaculo suo in die malorum*¹¹. Nec vero dolores duntaxat et molestias deponit, cum Deus ipsi in animo et memoria versatur; sed etiam voluptate afficitur. *Memor sui Dei*, inquit, *et delectatus sum*¹². Dolent etiam qui mundo prorsus addicti sunt, ac multo quidem amplius, quam qui Deo serviant. At dolor ipsis mercede caret: contra dolori nostro merces sua constat, cum Dei causa toleratiā adhibemus.

Age enim molestias cum voluptatibus, et praesentia cum futuris perpendamus: ac ne minimam quidem horum partem illa esse reperiemus: usque adeo læta exsuperant. Commodum ergo pharmacum nobis fucrit, cum in dolore sumus, Deum ac futurae vitæ spes in animum revocare, atque eodem modo, quo David, affici, hoc est, in tribulatione dilatari, non autem cogitationum angustiis premi, nec moerore, tanquam nube, obduci, verum tum maxime spei inhærente, atque ad cœlestem beatitudinem, quæ iis, qui res **186** adversas patienti animo ferunt, recondita est, oculorum aciem intendere. Hac autem potissimum ratione adducemur, ut rerum acerbitates æquo animo perferamus, atque cum in dolore versamur, supra vulgus assurgamus, si quid Deo promiserimus, et quid, cum ad philosophiam accederemus, spe nobis fixerimus, cogitemus. Utrum opibus abundare, læto et hilari animo esse, atque in hac vita florere, an contra vexari, afflictari, premi, et propter rerum futurarum spem omnia perferre ac sustinere? Hæc nimirum, non autem illa, exspectavimus. Quocirca vencor, ne pacta quoque cum Deo inita violemus, cum et hæc habere studemus, et illa speramus. Ne, quæso, negotiationem dissolvamus: verum hæc, ut illis potiamur, feramus. Affixerunt nos affigentes; contristaverunt nos ex humanis migrantes: et immunem conservemus. Ita tristibus rebus atque

Quin illud quoque considera, ob quæ divexemur. Annon propter eos, qui ex hac vita migrarunt? Quibusnam autem operibus videbimur illis

(20) Ἐξ τῶν ἀτατῶν. Ita cod. Reg. et Combef. In edit. ἐξ τοῦ ἐναντίου.

(21) Μή καταλύσωμεν. Bill.: *Ne deleamus*.

(22) Οἱ θλιψαντες. Ita cod. Reg. et R. ac Combef. In edit. οἱ μεταχωρίσαντες, quod Bill.: *Qui nos invisis habuerunt*. Moi, ηγίασαν οἱ μεταχωρίσαντες. Sic iidem codd. ac Combef. At Montac. et Morel. ηγίασαν ἥμας οἱ μεταχωρίσαντες. Hæc in edit. deerant. Quia quidem duo dicta sunt in solarium matrona, cuius illi morte sublati fuerant.

(23) Τῶν λυπούντων κρατήσομεν. Ita Combef. et Bill. qui vertit: *Ita fieri ut eos qui nobis molestiam exhibent, superemus*. In edit. κρατήσωμεν.

(24) Διὰ τίνα. Combef. διὰ τίνα, quinā sint, ob quos, etc.

(25) Χαρίσασθαι δρθείημεν. Ita cod. et Combef. In edit. χαρίσαμεθα, quod Bill.: *Gratiam ab iis in-*

gratificari? annon fortis animo sustinentes? Hoc igitur in eorum gratiam facianus: siquidem illud persuasum habeo, sanctorum animas res nostras sentire. Praeter omnia, et ante omnia, illud nobiscum reputemus, absurdum et praeponerum esse, cum nulla necessitas urget philosophari: in calamitatibus autem philosophiae expertes apparere, non autem multitudini exemplum fieri, ut gratiarum actionis in rebus laetis et jucundis, ita etiam tolerantiae in gravibus et acerbis. Haec porro scribo, non ut ignorantem doceam, sed ut scientem submoneam. Deus autem consolationis, tum te a calamitatibus illasam custodiat, tum nobis concedat, ut pietatem tuam rursum videamus, resque ipsae nobis sicut faciant, labore nostrum haud quaquam inanem et irritum fuisse, verum nos maiorem, quam alios, auctoritatem apud te obtinere; atque, ut nos in calamitatis societatem tecum venimus, ita vicissim te philosophiae ac patientiae sociam accepisse: quod quidem fortasse huic nostrae canitie, ac Dei causa susceptis laboribus debetur.

CCXXIV. AFRICANO.

Cur non adeat Africanum adversam causatur valetudinem. Anno 385 serius scripta non est haec epistola; siquidem Nicobulus, per quem hanc Africano scripsit Gregorius, hoc ipso anno mortuus est.

Quibusnam rebus equi maxime gaudent? non dubium quin equis. Quibus aquilae? aquilis profecto. Graculum porro graculo assidere ipsa quoque paremnia docet. Eodem proinde modo Atticum quoque Atticis oblectari puta: et probitatis studiorum ejus amatore et antistite. Nam mihi praeses nihil aliud esse videtur, quam virtutis adjutor, et vitii adversarius; sive incuruentum imperium gerat, ut nos, sive id, quod gladium et lorum junctum habet. Cnorem enim tibi minime adjiciemus, quippe quem virtute imperium tenere scimus, non vi cohære, ac metu potius, quam suppliciis improbos coercere; quia quidem optimi imperii lex est. His itaque de causis magnopere quidem congressum tuum expetebam, ac nunc etiam expeto. Verum quia per adversam valetudinem id mihi consequi non licet, necessario ad litteras veni; et quod commodissimum est, te per virum amicum et familiarem ac cognatum saluto, hoc est, per charissimum mihi Nicobulum, qui et me apud te excusabit (vir autem est fide dignus, si quisquam alius, quantum quidem ipse cognosco), et per nos sese præstantiæ tuæ noscendum præbebit.

Ituri sumus. Mox iidem, oꝝ συγχαρεοῦντες pro oꝝ χαρτεροῦντες, quod Bill. vertit: Annos illatas injuria tolerantes? sed perperam, cum sermo sit de dolore ex suorum obitu.

(26) Ἐξω μὲν τῆς ἀνάρχης. Ita fere epist. xxxii ad Philagrium.

(27) Καὶ ταῦτα. Ita cod. In edit. καὶ deest.

(28) Υπομημήσων. Ita cod. Par. et 1405. In edit. ἀναμημήσκων. Mox pro, δὲ Θεός τῆς, etc. Cod. 1405, δὲ Θεός πάστος.

(29) Ήμῖν γε χαρίσαιτο. Ita cod. Reg. ac Com. bef. In edit. χαρίσαι, τῷ.

(30) Alias XLVI. Scripta incerto tempore; forte tamen ante ann. 385.

(31) Κολοιὸν δὲ ποτὶ, etc. Hoc adagio significatur, homines ejusdem artis et conditionis vitæ libenter simul versari; unde illud: *Similis simi-*

ον αὐτοῖς χαρισμέθα· καὶ γὰρ πειθομai τὰς τῶν ἀγίων φυχὰς τῶν ἡμετέρων αἰσθάνεσθαι. Ἐπὶ πᾶσι, καὶ πρὸ πάντων, ἐκεῖνο λογιζώμεθα, διτὶ τῶν ἀτέπων ἔστιν, ἔξω μὲν τῆς ἀνάρχης (26) φιλοσοφεῖν· ἐν δὲ τοῖς πάθεσιν ἀφιλοσόφους φαίνεσθαι, ἀλλὰ μὴ τοῖς πολλοῖς τύπον γίνεσθαι, ὥσπερ τῆς ἐν τοῖς εὐθύμοις εὐχαριστίας, οὕτω καὶ τῆς ἐν τοῖς δεινοῖς καρτερίας. Καὶ ταῦτα (27) γράψω, οὐχ ὡς ἀγνοοῦσαν διδάσκων, ἀλλ' ὡς ἐπισταμένην ὑπομιμήσκων (28). Οἱ δὲ Θεός τῆς παρακλήσεως, σὲ τε ἀτρωτὸν φυλάξει τοῖς πάθεσι, καὶ ἡμῖν γε χαρίσαιτο (29) πάλιν ἰδεῖν σου τὴν εὐλάβειαν, καὶ διὰ τῶν Ἑργῶν πιεσθῆναι, διτὶ δ ὁ κόπος ἡμῶν οὐκ εἰς κενὸν ἐγένετο, ἀλλ' ἐσμέν τι παρὰ σὲ πλέον τῶν ἀλλων· ὡς τῆς θλίψεως ἐκοινωνήσαμεν, οὕτω καὶ τῆς φιλοσοφίας κοινωνὸν Β λαδόντες· δ τάχα τῇ πολιῷ ἡμῶν ταῦτη, καὶ τοῖς κατὰ Θεὸν καμάτοις δρεῖται.

ΣΚΔ'. ΑΦΡΙΚΑΝΩ (30).

Tίσιν ἵπποι μάλιστα χαίρουσι; δῆλον ὡς ἵπποις. Αἁτοι δὲ τίσιν; οὐκ ἀλλοις ἢ ἀτεοῖς. Κολοιὸν δὲ ποτὶ (31) κολοιὸν ξένειν, καὶ τῆς παροιμίας ἀκούεις. Οὕτω δὴ καὶ Ἀττικὸν Ἀττικοῖς οἴου χαίρειν, καὶ τὸν καλοχαγαθίας μεταποιούμενον τῷ ταῦτης ἔρασθη καὶ προστάτη. Τοῦτο γάρ (32) δέρκων εἶναι μοι φαίνεται, Σ βοηθός ἀρέτης καὶ ἀνταγωνιστὴς κακίας, καὶ τὴν ἀναίμακτον δέρκη ἀρχὴν (33), καθάπερ ἡμεῖς, καὶ τὴν μετὰ ξίφους καὶ τελασμῶνος. Άλιμα γὰρ οὐδὲ σοι προσθίσθομεν, ἀρέτῃ χρατοῦντα γινώσκοντες, οὐ βίᾳ καθείργοντα, καὶ ψύχῳ μᾶλλον ἡ Ἑργὴ καλάζοντα τοὺς κακοὺς, διτερ τῆς ἀρίστης δρος ἀρχῆς. Διὰ δὴ ταῦτα, σφόδρα μὲν τὸ τῆς συντυχίας ἐσπουδάζετο μοι, καὶ νῦν ἔτι σπουδάζεται. Οὐκ ἔχω δὲ δηπως τούτου τύχοιμι διὰ τὴν ἀρέταν, ἀναγκαῖς ήλθον ἐπὶ τὰ γράμματα (34), καὶ τὸ κάλλιστον, διτὶ προσφέγγομαί σε δι' ἀνδρὸς (35) οἰκείου καὶ φίου καὶ συγγενοῦς, τοῦ τιμιωτάτου πάντα ἐμοὶ Νικοδούλου, δες καὶ ἀπολογήσεται σοι περὶ ἡμῶν (ἀξιόπιστος δὲ ἀνήρ, εἰπερ ἀλλος τις, δος δὴ ἐμὲ γινώσκειν), καὶ δι' ἡμῶν ἐκεῖνον γνωρίσει τῇ σῇ τελειότητι.

D lem querit. Hoc proverbium quemadmodum et alia nonnulla ab hoc auctore usurpata, ab Erasmo in doctissimis illis Chiliadibus prætermisso est. Sic Bill. At certe vir bonus, dum hæc scriberet, dormitavit. Erasmus enim refert adagium Semper gratus assidet graculo; quin et hunc citat locum Gregorii. Errat tamen dum hæc Eudoxio scripsisse Gregorium asserit.

(32) Τοῦτο τάρ. Montac. et Morel. τούτῳ γάρ.

(33) Ἀναίμακτο... δέρκην. Η ἀναίμακτος δέρκη, ecclesiastica potestas; η δέρκη μετὰ ξίφους καὶ τελασμῶν, secularis. Perperam igitur legendum propoundunt Montac. et Morel. καθάπερ θυμίς.

(34) Επὶ τὰ γράμματα. Ita Cod. Edit. πράγματα, τε ipsas.

(35) Δι' ἀνδρός. Cod. διὰ τοιούτου ἀνδρός. Paulo infra, cod. τὰ πάντα μοι.

ΣΚΕ'. ΕΛΛΕΒΙΧΩ (36).

Dolere se significat, quod morbo prohibitus sit, quominus Ellebicho occurreret; missionem scripto dari Mamanti, filio militis, postulat.

Οία ζημιούμεθα παρὰ τῆς ἀρρώστιας (37)! Προσ- Α δραμέν εἶδει καὶ περιπτύξασθαι, καὶ τῆς παλαιᾶς ἀναμνήσαι φίλιας καὶ συνηθείας. Ἐχει δὲ οὐχ οὕτως ἡμῖν τὰ τοῦ σώματος. Διὰ τοῦτο αἱ πρόσοψειν διὰ τῶν γραμμάτων, καὶ τῇ προσηγορίᾳ δεξιούμεθα. Ἐπει δὲ καὶ δωροφορεῖν εἶδει τι, τοῦτο (38) προσφέρομεν. Μάμαντα τὸν ἀναγνώστην, ὃντα μὲν ἀπὸ στρατιῶτου πατρὸς, καθιερωθέντα δὲ τῷ Θεῷ διὰ τὸν τρόπον. Ἀφει τῷ Θεῷ καὶ ἡμῖν, ἀλλὰ μὴ συναριθμήσῃς τοὺς πλάνησι: καὶ δός ἔγγραφον τὴν ἐλευθερίαν, ἵνα μηδὲ ὑπὸ ἀλλων ἐπηράξηται. Δώσεις γὰρ σεαυτῷ δεξιάς τὰς τοῦ πολέμου καὶ τῆς στρατηγίας ἐπίδας. Ναὶ παρακαλῶ, τούτου φρόντισον. Οἰς γὰρ τὰ μέγιστα ἐν χεροῖς, καὶ ἐν οἷς τὸ πᾶν ταλαντεύεται, τούτοις μάλιστα φροντιστέον θεοῦ, καὶ τῆς ἐκεῖθεν επικουρίας.

sunt, et in quibus rerum omnium summa, tanquam in trutina, nutat, his potissimum Deus, ipsiusque auxilium curæ esse debet.

ΣΚΖ'. ΑΝΥΣΙΩ (39).

Commoda valetudine utem Anysio aeger ipse rescribit Gregorius.

Ἔκεν ἡμῖν παρὰ σοῦ γράμματα, τὴν τε ὑγείαν (40) δηλοῦντα, καὶ διὰ τοις κατὰ νοῦν ἐξέδη τὰ τῆς ἐκδημίας. Καὶ πᾶσα τῷ Θεῷ χάρις. Εἰ δὲ καὶ ἡμεῖς ἔχομεν τὶ τοιοῦτον περὶ ἡμῶν αὐτῶν ἐπιστέλλειν, πλειστὴν ἡ χάρις.

ΣΚΖ'. ΟΥΡΡΣΩ (41).

Adversa minus valetudine utebatur Gregorius, cum haec ad Ursum dedit litteras, anno forsitan 382 quo scripta est epistola xcii. Urssi vellet frui charitate, sed cur ad eum non proficiscatur, causam aperit.

Ἡδοὺ μὲν τὸ προσαγορεύειν τοὺς φίλους· τὸ δὲ καὶ διὰ τὸν ἡδιον. Ὡν ἐστιν δὲ τιμιότατος (42) υἱὸς ἡμῶν Ἀγύσιος, δεκατὴν ὑμέρας εὐαγγελίσεται τὴν ἡμετέραν· εἰπερ ὑγεία τοῦτο ἐστιν ἡ βραχεῖα πρὸς τὸ κρείττον ροπῆ. Καὶ περὶ ὧν ἡξιώθη (43), κοινώσεται. Ής τὸ γε μέχρις ὑμῶν (44) γενέσθαι, ὥσπερ ἐπιζητεῖτε φιλικῶς καὶ γηγίσις, καὶ τῆς ἀγάπης ἀπολαύσται τῆς ὑμετέρας. ἐμοὶ μὲν ἡδιον, εὖ λεθε, καὶ οἰον οὐκ ἀλλο τὰν σπουδαζομένων, ὡς ἱσασιν οἰς βοῶμεν τὴν ὑμετέραν δεξιῶσιν. Εἰ δὲ καὶ δυνατὸν, ἢ ἀλλως (45) εὐπρεπές, ἢ σῇ δοκιμάσει (46) σύνεστι, μή πως ἀκαίρων καταγνωσθῶμεν, καὶ φορτικοὶ τιστὶ δέξαμεν, ὡς ἄνευ λόγου παραφανέντες καὶ

(36) Alias CXXIII. Scripta eodem circiter tempore.

(37) Παρὰ τῆς ἀρρώστιας. Posit ἀρρώστιας, Montac. interrogationis nota in apponit.

(38) Δωροφορεῖν εἶδει τι, τοῦτο. Cod. fretus auctoritate, sic legit distinguistique Combes. δωροφορεῖν εἶδει τι τοῦτο; προσφέρομεν Μάμαντα, quoniam autem munus quoque offerre conveniebat: quodnam hoc erit?

offerimus Mamantem.

(39) Alias CXLIV. Scripta eodem tempore.

(40) Υγρίσιαν. Ita cod. Reg. Edit. ὑγείαν.

(41) Alias CXXII. Scripta incerto tempore; forte circa annum 382.

(42) Ο τιμιώτατος. Cod. et Combes. ο αἰδεσι-

CCXXV. ELLEBICO.

Quanto nos detimento morbus afficit! Accurrere ad te oportebat, teque amplexari, ac veterem amicitiam et consuetudinem in memoriam tibi revocare. At non ea corporis valetudine sumus. Ac proinde per litteras te adimus, ac salutando excipimus. Quoniam autem munus quoque aliquod offerre conveniebat, hoc offeremus, nempe Mamantem lectorem, qui cum militem patrem habeat,

188 Deo tamen ob morum prohibitatem consecratus est. Hunc, quæso, Deo ac nobis missum fac, nec inter errores numera: atque libertatem ac vacationem ei scripto consignatam tribue, ut ne ab aliis quidem per calumniam vexetur. Sic enim faustas quoque tibi ipsi belli atque militaris imperii spes dabis. Te, inquam, obsecro, ut ea res

E tibi curæ sit. Nam quibus res maximæ in manu

CCXXVI. ANYSIO.

Commoda valetudine utem Anysio aeger ipse rescribit Gregorius.

Reddite sunt nobis tuæ litteræ, quæ te commoda valetudine esse, protectionemque tuam tibi ex animi sententia cessisse significant. Quo nomine ingentes Deo gratias habeo. Quod si nos quoque aliquid ejusmodi de nobis scribere possimus, majores gratias habiturus sim.

CCXXVII. URSO.

Suave quidem est amicos salutare; suavius autem per amicos. Quorum in numero est charissimus filius noster Anysius, qui etiam de nostra sanitate lœta vobis nuntiabit: si quidem sanitas appellanda est exigua ip melius inclinatio. Ac de iis rebus de quibus rogatus est, vobiscum communicabit. Nam ad vos, ut amico ac sincero animo requiritis, proficiisci, ac vestra charitate frui, mihi quidem (velim hoc credas) jucundissimum fuerit, atque ita, ut earum rerum, quarum cupidissimi sumus, nulla perinde, quemadmodum illi norunt, apud quos vestram in excipiendis amicis humanitatem prædicamus. Num autem id fieri possit, aut etiam alio-

μάτατος. Mox iidem, υἱὸς ἡμῶν. In edit. ἡμῶν deest.

(43) Περὶ ὧν ἡξιώθη. Putem legendum, ait Combes, ἡξιώθη, de quibus rogatus sum. Non enim amici res, sed suas prosequitur. Mox pro κοινώσεται, Montac. et Morel. κοινωνήσεται. Ita etiam cod. Reg. et R.

(44) Μέχρις ὑμῶν. Ita cod. Reg. 1405, Par., Montac. et Morel. In edit. μέχρις ἡμῶν. Mox, pro ὥσπερ, Cod. 1405 et Combes. ὥσπερ, et pro ἐπιζητεῖται, Montac. et Morel. ἐπιζητεῖται.

(45) Η ἀλλως. Combes. ἢ καὶ ἀλλως.

(46) Δοκιμάσεις. Cod. 1405 et Combes. δοκιμάσεις.

qui conveniat, prudentia tua perpendat. Verendum A προδήλου τινὸς αἰτίας. Ἐπειδὴ μὴ πείθομεν (47) enim est, ne importunitatis notam subeamus, ac τοὺς πωλῶντος ὡς ἀδόλως φιλοσοφοῦμεν, καὶ πάντα graves et molesti quibusdam esse videamur, ut qui τίδομεν Θεῷ τὰ ἡμέτερα. sine ratione ac perspicua ulla causa in conspectum prodierimus. Quandoquidem multis fidem non facinus, nos citra fucum philosophari, ac res omnes nostras Deo donare.

189 CCXXVIII. PANSOPHIO.

Si hujus epistola annum assignare non possumus, saltem affirmare licet post annum 379 scriptam esse. Cum enim in ea Gregorius Evagrium condiaconum appellat, atque etiam ad philosophiam non ignavo animo accedere scribat, post annum 379 scripta sit epistola necesse est; si quidem Evagrius idem, ut videtur, ille sit quem, mortuo Basilio, diaconum vult Baronius cum Socrate a Gregorio Nazianzeno ordinatum, Palladius autem verisimilius a Gregorio Nysseno. Forte etiam post annum 381 vel 382 differri posset hec epistola, cum profectus Constantinopoli, ubi apud Nectarium ab alterutro Gregorio relictus fuerat, Evagrius illę philosophiam non tantum profiteri, sed et in ea magnos potuit facere progressus.

Quis stirpem jam floribus abundantein non laudat? Quem non oblectat seges, cum jam ligatur, ac maturam spicam pollicetur? Quem item lætitia non afficit anima recens initia, jam Deo ornata, et terrenas compedes excutere incipiens, ut Deo se adjungat, earumque rerum, quarum nunc umbras duntaxat cernimus, veritatem conspiciat? His nimis de causis charissimo fratre ac comministro nostro Evagrio majorem in modum delector, eum ad philosophiam haud ignavo animo accedentein cernens: quandoquidem philosophia quoque est sapientiae amore teneri. Quin hoc quoque nomine lætor, quod mihi tuam amicitiam conciliat; atque impensis adhuc lætabor, si plures ad nos litteras des, ac plura amicitiaz signa nobis rependas.

CCXXIX. EIDEM.

ΣΚΗ. ΠΑΝΣΟΦΙΩ (48).

Τίς οὐκ ἐπαινεῖ φυτὸν δέρτι βρύον τοῖς ἀνθεσι; τίνα οὐκ εὐφρανεῖ λήιον δέρτι δεσμούμενον (49) καὶ στάχυν δηριμον ὑπισχνούμενον; τίνα δὲ οὐ νεοτελῆς ψυχὴ, δέρτι θεῷ κομμουμένη, καὶ τὰς χοϊκὰς ἀποσίεσθαι πέδας ἀρχομένη. ἵνα μετὰ θεοῦ γένηται, καὶ ἕδη τὴν ἀλήθειαν ὅν νῦν τὰς σκιάς ὅρωμεν (50); Χαίρω μὲν οὖν διὰ ταῦτα διαφερόντως τῷ ἀγαπητῷ ἀδελφῷ καὶ συνδιαχόνη ἡμῶν Εὐαγρίῳ, οὐκ ἀγενῶς αὐτὸν ὅρῶν (51) φιλοσοφίᾳ προσβαίνοντα· ἐπειδὴ φιλοσοφίᾳ (52) καὶ τὸ σοφίας ἔρδν. Χαίρω δὲ διτι μοι καὶ τὴν σήν προσένει φιλίαν, καὶ ἔτι χαρτοσμαῖς ἐὰν ἀπιστέλλῃς πλειστα, καὶ πλειστιν ἡμᾶς ἀμείδοιο τοῖς τῆς φιλίας (53) γνωρίσμασιν.

Etsi loco remotus a Pansophio Gregorius, ipsi tamen semper propinquus amicitia.

Quantum inter Hispanos, tantum inter nos quoque interjectum est spatium, hoc est, dieruin haud paucorum iter! At amicitia etiam ea, quae inter se disjuncta et remota sunt, propinquā efficit. Festi porro symbola, quam lata et jucunda! Quantum item illud est, quod a te vocamus, congressusque noster expeditur! Quidnam igitur tibi pro his tantum optabo? talis nimis ut sis. Quod si etiam quiddam majus dicendum est, te ipsum superes.

CCXXX. THEODOSIO VEL THEODORO.

ΣΚΘ. Τῷ ΑΥΤῷ (54).

Epiphalamium, cum duabus sequentibus, censeri potest hæc epistola, in qua de Euphemio, quem de Gregorii familia fuisse his verbis significari videtur: Nunc quoque genera copulantur,... ut amor noster capiat incrementum.

Pictores imitamur, qui corpora prius adunabant et delineant, ac postea secunda et tertia manu addita, ea accuratius expoliunt, atque coloribus

“Οσον Ἱερήρων καὶ ἡμῶν τὸ μέσον, ἡμερῶν οὐκ διλέγων δόξε. Ἀλλ’ ἡ φιλία, καὶ τὰ διεστῶτα ποιεῖ πλησίον. Τὰ δὲ σύμβολα τῆς ἐορτῆς ὡς ἥδεα! Τὸ δὲ τῆς κλήσεως ὄσον, καὶ τὸ ποθεῖν τὴν συντυχίαν τὴν ἡμετέραν! Τί οὖν ἀντὶ τούτων ἐπεύξομαι σοι: τοσούτον ἀγαθὸν; εἶης τοιούτος; (55). Εἰ δὲ δεῖ τι καὶ (56) μεῖζον εἰπεῖν, σαυτὸν ὑπερβάλλοιο.

ΣΔ'. ΘΕΟΙΟΣΙΩ Η ΘΕΟΙΩΡΩ (57).

(47) Μὴ πείθομεν. Cod. μὴ πείθωμεν.
 (48) Alias CXII. Scripta incerto tempore; forte post ann. 379.
 (49) Ἄρτι δεσμούμενος. Combef. : Cum jam geniculis nodis ligatur.

(50) Οὓς rur τὰς σκιάς ὅρωμεν. Ita cod. 2022 ac Combef. In edit. ὃν νῦν δρᾶ τάς, quarum πάντας unbras cernit. Mox, pro χαρίῳ μὲν οὖν, iudicem χαρομεν οὖν.

(51) Ὁρώ. Idem δρῶντες.

(52) Ἐπειδὴ φιλοσοφία. Ita cod. Reg. ac Combef. In edit. φιλοσοφίας.

(53) Τοῖς τῆς φιλίας. Ita iudicem. In edit. τῆς δεστ.

Μιμούμεθα τοὺς ζωγράφους, οἱ ταῖς σκιάῖς τὰ σώματα προχαράττοντες, δευτέρᾳ καὶ τρίτῃ χειρὶ ταύτας ἀπακριθοῦσι (58) καὶ τελειοῦσι τοῖς χρώμασι.

(54) Alias CXIII. Scripta eodem tempore.

(55) Τοσούτον ἀγαθόν; εἶης τοιούτος. Ita cod. 1405, Montac., Morel. et Combef. in edit. τοσούτον: Ἄγαθὸς εἶης τοιούτος, quod Bill.: Quidnam igitur tibi pro his tantum optabo? Bonas utinam sis, cum tali sis. Post τοιούτος, δῶ subintelligit.

(56) Εἰ δὲ δεῖ τι καὶ Combef. εἰ δέ ἔστι καὶ, quod si etiam majus dicendum est. Mox, prou ὑπερβάλλοιο, Combef. ὑπερβάλλοιος.

(57) Alias CXIV. Scripta ad summum ann. 371. — Θεοδοσίῳ η Θεοδώρῳ. Cod. et Combef. Θεοδώρῳ. Reg. Θεοδοσίῳ.

(58) Απακριθοῦσι. Cod. 1405, Montac., Morel. ac Combef. ἀπακριθοῦσι.

Πρὸς τοὺς φίλους μοι τὸ παράδειγμα; Ἡν τὴν πρὸς ἀλλήλους φιλία καθαρά τε καὶ δόσος (πρᾶγμα τῶν στανίν νῦν μάλιστα, καὶ παρ' ὅλοις εὐρισκόμενον), καὶ ταύτην τὴν ἡμῖν ἐποίει οὐτε συγγένεια τοσοῦτον, οὐτε κοινωνία πατρόδος, οὐτε, διὰ τον Ομῆρος, ὅμηλική ἐρωτειή, δοσον διμορφοπλα, καὶ τὸ τοις αὐτοῖς χαίρειν· δι μάλιστα πήγυναι τὰς φιλίας, καὶ βεβαιοτέρας ἔργάζεται. Νῦν καὶ τὰ γένη συνάπτεται (σὺν Θεῷ δὲ διάλογος), ἵνα τῇ φιλίᾳ προσθήκῃ γένηται, καὶ μᾶλλον ὕμεν (59) ἀλλήλουν. Καὶ τοῦτο πραγματεύεται (60) φιλέρψις δικαίων φοηθῶν δι Θεός. Ἔχε οὖν καὶ ἡμᾶς διὰ τοῦ γλυκυτάτου ιεροῦ ἡμῶν Εὐφημίου· καὶ ἔχομεν ὑμᾶς διὰ τῆς γλυκυτάτης θυγατρὸς ὑμῶν. Τὸ δὲ ἐξῆς, οὐκ οἶδα ὑπὲρ τίνος μᾶλλον, ἢ τίνι διαλεχθῶ, ὑπὲρ τοῦ νέου τῇ διμετέρᾳ τιμίστητι (61), ἢ τῷ νέῳ περὶ ὑμῶν. Εὐνοία γάρ πατρὸς τέκνοις διμότιμος. Πλὴν ἐπεύχομαι ὑμῖν ἐπὶ παντὶ βελτίστῳ γενέσθαι τὴν συζύγιαν, καὶ οἷαν εἰκός, Θεοῦ συναρμόζοντος. juvenem? Patris enim benevolentia par erga liberos. Cæterum id vobis opto, ut hoc matrimonium quam optime cedat, atque ita ut par est, cum Deus id copulat.

ΣΛΑ'. ΕΥΣΕΒΙΩΝ ΦΙΛΩΝ (62).

Festiva admodum est hæc epistola quamvis a viro morbo laborante scripta, Eusebio de hujus filii nuptiis; benedictione et votis solemnibus clauditur.

Ἐύώπιον ἡ φιλτάτη (63), καὶ γάμου καιρὸς, καὶ βίου κρηπῆς, καὶ πατέρων εὐχαὶ πληρούμεναι. Ἡμεῖς δὲ διπεσμένοι, οὓς μάλιστα παρεῖναι καὶ συνεύχεσθαι δικαίων ἔν. Καὶ τοι καὶ διπεσδόμην, τὸ γάρ ἐπιτίειν ὑπῆν τῷ ποθεῖν· ἵκανὸν γάρ εἰς ἀπάτην (64) τὸ βούλεσθαι. Καὶ πολλάκις μὲν ὄρμήσας, πολλάκις δὲ κατοκνήσας, τέλος ἡττήθην τῆς ἀρρωστίας (65). Ἀλλοι μὲν οὖν καλείτωσαν ἔρωτας (ἐπειδὴ γαμικὸν καὶ τὸ παιζεῖν), καὶ παρθένου κάλλος γραφέτωσαν, καὶ νυμφίου χάριν ἀντεγειρέτωσαν, καὶ βαλλέτωσαν λόγοις μετὰ τῶν ἀνθών (66) τὰς παστάδας. Ἐγὼ δὲ ὑμῖν προσάρσω (67) τὸν ἐμὸν ἐπιθαλάμιον. Ἐνδογήσαι υἱᾶς Κύριος ἐκ Σιών, καὶ αὐτὸς ἀρμόται τὴν συζύγιαν, καὶ ἰδοίς νιοὺς τῶν νιῶν σου, οὐ πολὺ δὲ εἰπεῖν, διτὶ καὶ χρέισσονας. Τοῦτο καὶ παρῶν ἐπηγέξαμην ἀν ὑμῖν, καὶ νῦν ἐπεύχομαι. Τάλλα δὲ ὑμῖν μελέτω, καὶ στεφανούτω πατήρ, ὁς τῆςτο. Τοῦτο γάρ καὶ εἰ που γάμοις παραγγόναμεν, ἐτυπώσαμεν ἐκείνων μὲν εἴναι τοὺς στεφάνους, ἡμῶν δὲ τὰς εὐχάς, ἃς οἶδα μὴ τόποις δριζομένας.

¹³ Psal. cxviii, 5. ¹⁴ ibid. 6.

(59) Μᾶλλον ὕμεν. Pro ὕμεν Bill. proponit ἔρωμεν, nosque mutuo majori amore prosequamur.

(60) Πραγματεύεται. Cod. πραγματεύηται, atque id agat ac molitatur Deus.

(61) Τιμότητι. Nonnulli codd. ac Combef. λογιότητι, ad vestram secundiam. Mox, pro περὶ ὑμῶν, Bill. proponit ὑπὲρ ὑμῶν.

(62) Alias CLXXI. Scripta eodem forte tempore.

A absolvunt. Quorsum mihi spectat hoc εκεῖplūm? Erat 190 jam inter nos pura minimeque suata amicitia (res sane nunc præsertim rara, quæque in paucis inveniatur), atque banc nobis, non tam cognatio, et communis patria, et ut Homeri verbis ular, amabilis cætatum æqualitas efficiebat, quam morum similitudo, quodque iisdem rebus gauderemus; quod quidem amicitias maxime coagmentat, firmioresque reddit. Nunc quoque genera copulantur (siveat velim huic sermoni Deus), ut amor noster incrementum capiat, magisque alter alterius simus. Atque id agit ac molitatur Deus, justo amori opem ferens. Quamobrem, et tu nos p r suavissimum filium nostrum Euphemium habebis: et nos item per suavissimam filiam vestram vos B habenius. Quod autem sequitur, utrius potius causa, aut ad quem loquar, non novi, nempe juvenis causa ad vestram præstantiam, an vestra causa ad juvenem? Patris enim benevolentia par erga liberos. Cæterum id vobis opto, ut hoc matrimonium quam optime cedat, atque ita ut par est, cum Deus id copulat.

CCXXXI. EUSEBIO AMICO.

Evopia amantissima, et nubendi tempus, et vitæ fundamentum, et parentum vota expleta. Nos autem absumus, quos maxime adesse ac simul vota facere oportebat. Quin id quoque promiseram, si quidem cupiditati spes suberat: magnam enim ad fallendum vim habet aliquid velle. Atque ipse quidem, cum sæpe profligisci parasse, ac sæpe rursum cunctatus essem, tandem a morbo superatus sum. Alii igitur amores vocent (quandoquidem nuptiis consentaneus est lusus), ac virginis pulchritudinem pingant, sponsique venustatem vicissim attollant, thalamumque ut floribus, ita sermonibus conspergant. Ego vero nuptiale meum carmen vobis accinam: *Benedicat ros Dominus ex Sion¹⁵*; atque ipse matrimonium concinet: *Et videtas filios filiorum tuorum¹⁶*; pene addidi, te quoque meliores ac præstantiores. Hoc et vobis, si adessem, orassem; et nunc opto. Cæterā autem vobis curæ sint, ac pater filiam vittis redimiat, ut D optavit. Illoc enim, et sicuti nuptiis interfuiimus, prescripsiimus; nempe ipsorum coronas esse, nostrum autem esse preces, quas scio locis minime definitas ac circumscriptas.

(63) Εὐώπιον ἡ φιλτάτη. Bill. Evopia tui amores ac deliciae.

(64) Εἰς ἀπάτην. Cod. 2022, et R. εἰς ἀγάπην, ad amandum.

(65) Ἡττήθην τῆς ἀρρωστίας. Combelius: Morbo succubui.

(66) Μετὰ τῶν ἀνθών. Ita cod. et Combef. In edit. μετὰ τῶν ἀνθέων.

(67) Προσάρσω. Ita cod. 1405, ac Combef. In edit. προσάρσων.

191. CCXXXII. DIOCLI.

Eiusdem ac duæ superiores argumenti hæc est epistola ad Dioclem de filiæ nuptiis, quibus optat ut Christus intereat ac modestia, omniaque in melius, velut aqua in vinum, convertantur. Modesta enim et composita Christianorum matrimonia esse oportet.

Etsi ad filiæ nostræ nuptias minime vocati, adsumus tamen, et festum simul agitantes, et auri alacritatem præferentes, et vobis optima et pulcherrima quæque optantes. Unum autem honorum illud est, ut Christus nuptiis intereat (porro ubi Christus est, modestia quoque est), atque aqua in vinum convertatur, hoc est, ut cuncta in melius immutentur, sic nimis, ut quæ misceri nefas est, inter se minime misceantur, nec episcopi cum sannionibus copulentur, nec preces cum plausibus, nec psalmodiae cum tibicinum cantibus. Operæ pretium enim est, ut quemadmodum cætera omnia, sic etiam Christianorum nuptiæ modestæ et compositæ sint. Modestia porro in gravitate sita est. Hæc nuptiis munera offerimus : tu vero pro his obedientiam nobis repende. Generum autem, si his obsequitur, filium velim habeas; sin minus, militem.

CCXXXIII. ABLABIO.

Ablabium monet ne, dum cupit sophista esse, virtutis oblitus, nihil aliud sit quam sophista; simulque sophisticum supercilium ludicre pingit.

Sophistices amore te flagrare audio, ac mirissemur quiddam existimare, graviter ac magnifice loqui, excelsum vultum præferre, alte ac sublimiter ingredi, atque ingentes tuos spiritus in Marathonem et Salaminem, illa, inquam, vestra ornamenta, tendere, nibilque aliud quam Miltiades et Cynægiros, Callimachos et Telemachos cogitare, ac denique omnibus rebus sophistice, ac quam proxime ad conatum tuum et institutum tuum, instructum esse. Quod si igitur una cum hac re virtutis quoque nonnulla tibi ratio est, noster es, atque gloria nominisque celebritas tibi via et ordine progreditur. Sin autem nihil aliud, quam sophista es, nostramque amicitiam obvisceris, ea quo, quæ de bono et honesto persæpe inter nos disseruimus, nihil aliud gravius ac molestius dicam. Illud 192 autem fortasse dictu non immoderatum fuerit : scito te parumper quidem inter adolescentes lusurum; quam plurimum autem te tibi ipsi lusui ac ludibrio fore, cum ad bonam mentem veneris. Sed id serius.

(68) Alias CXCIII. Scripta eodem forte tempore.

(69) Κεκλημέθα. Ita cod. Par., Montac., Morel. ac Combef. In edit. κεκληρώμεθα.

(70) Οὐ δὲ ὁ Χριστός. Ita quatuor codd. Regg. Edit. τοῦ δὲ Χριστός.

(71) Εἰς τὸ βέλτιον. Cod. 1405 et Morel. πρὸς τὸ βέλτιον.

(72) Κόσμος δὲ ἡ σεμνότης. Ita cod. 2022, Morel. et Combef. In edit. vitiōse κόσμον δὲ τῆς σεμνότης.

(73) Εὐπειθεῖαν. Cod. 1405, et Montac. εὐπάθειαν.

(74) Ἐχεις. Forte melius ἔχοις.

(75) Alias CXXXI. Scripta incerto tempore. —. Αβλαβίων. Cod. Reg., Montac., Morel. ac Combef. Εὐλαβίων.

(76) Τὸ λῆμα. Ita cod. et Combef. Legendum proponunt Montac., Morel. ac Bill. τὸ λῆμα. Sed aliud est, ait Combef., neque hic aptum. Μον., pro τέλος, cod. Reg. et Combef. τέλειθεν.

A Οὔτε κεκλημέθα (69) πρὸς τοὺς γάμους τῆς θυγατρὸς ἡμῶν, καὶ πάρεσμεν, καὶ συνεορτάζοντες, καὶ συμπροθυμούμενοι, καὶ ἐπευχόμενοι πᾶν ὄμιλον δικαλίστον. Ἐν δὲ τῶν καλῶν παρεῖναι Χριστὸν τοὺς γάμοις (οὗ δὲ ὁ Χριστὸς (70), εὔκοσμος), καὶ τὸ γενέθλιον οἰνον τὸ ὄντωρ, τὸ δὲ ἐστι, πάντα μεταποιεῖσθαι εἰς τὸ βέλτιον (71). οὕτως, ὡς μὴ τὰ δικιάτα μήγανθισθαι, μῆτες εἰς ταῦτα διγενεῖς πατέρων καὶ γελωτοποιῶν, εὐχάριστα καὶ κρότους, ψαλμούδιας καὶ συναυλίας. Δεῖ γάρ ὅπερ τάλλα πάντα, οὕτω καὶ τοὺς γάμους Χριστιανῶν ἔχειν τὸ εὔκοσμον· κόσμος δὲ ἡ σεμνότης (72). Ταῦτα δωροφοροῦμεν τῷ γάμῳ· οὐ δὲ ἡμῖν ἀντιδοῖς τὴν εὐπειθείαν (73). Τὸν δὲ ταμβρὸν, εἰ μὲν ἐπεται τούτοις, ἔχεις (74) νιόν· εἰ δὲ μή, στρατιώτην.

ΣΑΓ. ΑΒΛΑΒΙΩΝ (75).

Ablabium monet ne, dum cupit sophista esse, virtutis oblitus, nihil aliud sit quam sophista; simulque sophisticum supercilium ludicre pingit.

B Πινθάνομαί σε σοφιστικῆς ἐρδίν, καὶ τὸ χρῆμα εἶναι θυμάστον, οἷον σοφαρὸν φθέγγεσθαι, μέγα βλέπειν, βαδίζειν ὑψηλὸν καὶ μετέωρον, τὸ λῆμα (76) τοι φέρειν ἐκεῖσε εἰς Μαραθῶνα καὶ Σαλαμῖνα, ταῦτα δη τὸ ὄμπετερα καλλιωπίσματα, καὶ μηδὲν (77) ἐνοεῖν, διτι μὴ Μίλιτάδας καὶ Κυναργείρους, Καλλιμάχους τε καὶ Τηλεμάχους, καὶ πάντα ἐσκευάσθαι (77*) σοφιστικῶς, καὶ διτι ἐγγύτατα τῆς ἐγχειρίσεως. Εἰ μὲν οὖν (78) μετὰ τούτου καὶ ἀρετῆς ποιῆτια λόγον, ἡμέτερος εἰ, καὶ καθ' ὅδον σοι προδεισι (78*) τὰ τῆς εὐδοκιμίσεως· εἰ δὲ τὸ δόλον εἰ σοφιστής, καὶ τῆς (79) ἡμετέρας ἐπικλητάνη φιλίας, ὃν τε πρὸς ἀλλήλους πολλάκις περὶ τοῦ καλοῦ διελέχθημεν, ἀλλο μὲν οὐδὲν ἐρῶ δυσχερές (79*). Ἐκεῖνο δὲ εἰπεῖν ισθι μέτριον· Ισθι, βραχέα μὲν παῖδων ἐν τοῖς μετραχοῖς, πλεῖστα δὲ ὑπὸ σεαυτοῦ παιχθησμένος (80), ἦνίκα δὲ ἐλθῇ σοι τὸ φρονεῖν· ἀλλ' εἰς ὑπερον.

(77) Καὶ μηδέτερ. In cod. Reg. καὶ deest.

(77*) Καὶ πάντα ἐσκευάσθαι. Ita codex et Combellius. In edit. καὶ deest. Montac. et Morel. πάντα σε ἐσκευάσθαι.

(78) Εἰ μὲν οὖν. Ita cod. Reg. ac Combef.; ita etiam Montac. et Morel., qui pro μετὰ τούτου καὶ ἀρετῆς, habent μετὰ ταῦτας ἀρετῆς. In edit. οὖν deest.

(78*) Σοι προδεισι. Ita cod. et Combef. In edit. προτοτ., quod Bill.: *Atque ut gloria nominisque celebritas tibi via et ordine progrediatur velim.*

(79) Εἰ δὲ τὸ δόλον εἰ σοφιστής, καὶ τῆς, etc. Ita cod. et Combef. In edit. εἰ δὲ δόλον εἰ σοφιστής, καὶ τὰ τῆς.

(79*) Οὐδέτερον ἐρῶ δυσχερές. Ita cod. Reg., Montac., Morel. ac Combef., sicutque legit Bill. In edit. ἐρῶ deest.

(80) Υπὸ σεαυτοῦ παιχθησμένος. Ita cod. Reg. Vitiōse in edit. πηχθησμένος.

ΣΛΔ'. ΟΛΥΜΠΙΑΝΩ (80').

Olympianus, iudex optimus et orator eloquentissimus, Cappadociae praefectus, librum Epistolarum Aristotelis a Gregorio accepere, quem exposcit Gregorius, significatque his litteris se recipere, ne tam incorrupti judicis tentata a se integritas dicatur.

Τὸ πυκτίον ὅπερ εἰληφας παρ' ἡμῶν, τὰς Ἀρι-
στοτέλους Ἐπιστολὰς, ἐδυνάμην μὲν μὴ ἀνακο-
μίσασθαι, ἀλλὰ παρὰ σοὶ μένειν ἔδει, λογίῳ τε
δώρον οἰκεῖον, καὶ φίλας ὑπόμνημα δεξιῶν. Ός δὲ
δὲ μὴ γραφήν ἀπενέγχης καθ' ἡμῶν τῆς εἰς ἀρχὴν
παρανομίας καὶ ὑδρεως, ὡς καὶ ρήτωρ (81) δεινό-
τατος καὶ δικαστῆς δριστος, ὅτι διαφθείρειν ἐπιχει-
ροῦμεν δικαστὴν οὕτως ἀνάλατον, καὶ παντὸς ὑψη-
λότερον λήμματος, ἤκετα πάλιν ἡμῖν δεδώκαμεν.
Μισθὸν δὲ ζητοῦμεν παρὰ τῆς σῆς λογιστῆτος, ἀλλο
μὲν οὐδὲν, (τί γάρ ἀν καὶ δοῖς ἡμῖν τὸ μῆδε ἔχειν
φιλοσοφούσιν;) αὐτὸ δὲ τὸ ἐπιστέλλειν· ἵνα σοι καὶ
πρὸς λόγον ἢ τὸ τῆς ἀντιδόσεως, τὴν ἐπὶ ταῖς Ἐπι-
στολαῖς χάριν δὲ ἐπιστολῶν διαλύοντι.

ΣΛΕ'. ΑΔΑΜΑΝΤΙΩ (81').

*Rhetoricæ libros postulanti Adamantio, sribit Gregorius petendos potius sacra Scripturæ libros utpote
utiliores et aptiores. Mittit tamen quos postulaverat, quoquot tineas et mures effugerunt, monetque iis cum
præclare usurum, si Dei metus. quem ab omnibus et ubique coli oportet, superet vanitatem. Si minus phi-
losophicum Adamantio videatur quod pretium librorum postule, Gregorius respondet: Tu mihi pretium
solve, objectionem autem solvent pauperes.*

Αἰτεῖς (82) πυκτία παρ' ἡμῶν εἰς ρήτορικὴν ἀν-
ηδάσκων (82'), ἥν ἡμεῖς κατελύσαμεν, ἐκ Θεοῦ τε καὶ
διὰ Θεὸν δινὰ νεύσαντες. Ἐπειδὴ ἔχρην ποτε παύ-
σσθαι παιζόντας ἡμᾶς, καὶ τὰ μετράκινα φελλιζο-
μένους, καὶ πρὸς τὴν ἀληθινὴν ἀνακύψαι παίδευσιν,
καὶ δοῦναι τῷ Λόγῳ τοὺς λόγους μετὰ τῶν ἀλλων, ἢ
ποτε εἶχομεν. Κάλλιον μὲν εἰ θεικὰς ἔτεις βίβλους,
ἀλλὰ μὴ ταῦτα· ἐπειδὲ καὶ λυστελεστέρας σοι καὶ
οἰκειοτέρας ἔκείνας οὐδὲμεν. Ἐπειδὴ δὲ τὰ χειρά
νικὰ καὶ μεταπειθεῖν οὐκ ἔστιν, ίδού σοι καὶ τὰ
πυκτία παρ' ἡμῶν ἄπερ αἰτεῖς (83), διὰ τοὺς σῆτας
διέφυγε, καὶ τὸν καπνὸν, ὑπὲρ οὐ κατέκειτο, καθ-
άπερ τοῖς ναυτικοῖς τὰ πηδάλια (83') μετὰ τὸν
πλοῦν καὶ τὴν ὥραν. Σὺ δὲ μοι προεισένεγκε τῆς
σοφιστικῆς μὴ μιχρολόγως, μηδὲ ἀμυδρῶς, ἀλλὰ
καὶ λίαν ἐπιδειχτικῶς καὶ γενινάως, ἐπειδὴ καὶ
πολλοῦ ἔξιον ὑμῖν οἱ Κυναλγειροι, καὶ οἱ Καλλίμα-
χοι, καὶ τὰ τρόπαια Μαραθῶν τε καὶ Σαλαμίς, ὃν
ῶν αὐτοὶ τε εὐδαίμονες εἶναι νομίζετε, καὶ ποιεῖν
τοὺς νέους. Ταῦτα μὲν εἰς τοσοῦτον παιζέσθω (84), εἰ
καὶ ἔξω τοῦ καιροῦ καὶ τῆς ἡμετέρας προαιρέσεως·
ἀλλ' ἐκ τῆς παλαιᾶς συνηθείας. Σὲ δὲ εἴη καὶ κτή-
σασθαι ταῦτα, καὶ χρήσασθαι εἰς καλὸν τοὺς κτη-
θεῖσι. Χρῆση δὲ οὕτω, τοῦ θείου φόρου νικῶντος τὴν
ματαιότητα (ὅν πᾶσι καὶ πανταχοῦ τιμητέον), δον

A Librum quem a nobis accepisti, quo Aristotelis
Epistolæ continentur, poteram quidem non reci-
pere, verum penes te relinquere, munus videlicet
eruditio viro aptum, et commodum amicitiae moni-
mentum. Verum ne, ut orator eloquentissimus et
judec optimus, iniquitatis et contumelias adversus
præfecturæ dignitatem admissæ dicam nobis im-
pingas, quod tam integrum et incorruptum judi-
cet alique omni quæstui sublimiore, corrumpere
tentamus, redeat ad nos id quod dedimus. Merce-
dem autem a te, viro eruditio, nullam aliam postu-
lamus, (quid enim nobis dares, quibus nihil habere
studio est?) quam hoc ipsum, ut ad nos scribas.
B Sic enim æqua tibi remuneratio erit, Epistolarum
beneficium per epistolæ dissolventi.

CCXXXV. ADAMANTIO.

C Libros a nobis petis, ad rhetorice repubescent,
quam nos abjecimus, cum divino instinctu ac Dei
causa in cœlum oculos erexitus. Siquidem nos
aliquando tandem finem ludendi, ac puerili more
balbutiendi facere oportebat, atque ad veram eru-
ditionem aspirare, ac Verbo sermones una cum iis
omnibus, quæ quondam habebamus, muneri dare.
Ac pulchrius quidem faceres, si divinos libros,
non autem hos peteres; quandoquidem illos quo-
que tibi utiliores atque aptiores esse scimus. Quo-
niam autem deteriora superiores partes obtinent,
nec a sententia deduci potes, enibz eos a no-
bis habes, quos postulas, eos, inquam, omnes
qui tineas effugerunt sumunque supra quem siti-
erant, quemadmodum nautis gubernacula post na-
vigationem ac navigandi tempus. Tu vero sophi-
sticen adhibe, non minute 193 et ignave, sed
perquam ambitiose ac fortiter: quandoquidem
apud vos quoque magno in honore ac pretio sunt
Cynægiri et Callimachi, ac Marathonis et Salami-
nis trophyæ: ob quæ et felices vos ipsos esse exi-
stimatis, et felicitatem adolescentibus afferre. At-
que hæc joco dicta sint, etiamsi a tempore et a
nostro instituto aliena, at ex veteri nostra consue-
tudine. Tibi autem hæc adipisci contingat, et

D (83) Ἀπερ αἰτεῖς. Ita id. cod. et Combef. In
edit. ἀπερ ζητεῖς.

(83') Τοῖς ναυτικοῖς τὰ πηδάλια. Hanc compa-
rationem ab Hesiodo mutuavit Gregorius. Vide no-
tas ad epistolam xi.

(84) Εἰς τοσοῦτον παιζέσθω. Cod. 1405 πεπα-
χθω. In eo cod. deest ἡμῖν, quod habent editi Mont-
ac., Morel. et Combef. εἰς τοσοῦτον πεπαχθω. In
edit. εἰς τοσοῦτον ἡμῖν παιζέσθω.

(80') Alias CLXV. Scripta incerto tempore. —
Ολυμπιαρ. Cod. 1405, Ολυμπιά.

(81) Ήσ. καὶ ρήτωρ. Ita iidem codd. et alii quo-
rum auctoritate deleimus δ. In edit. ὡς καὶ δ. ρήτωρ.

(81') Alias CXIX. Scripta incerto tempore.

(82) Αἰτεῖς. Ita cod., Montac., Morel., Bill. ac
Combef. In edit. ζητεῖς.

(82') Ἀρηδάσκων. Cod. 1405, Montac. et Morel.
καναδαλίων.

adeptis commode uti. Sic porro uteris, si Dei me- A ένδεχεται, ει καὶ μή παντελῶς αὐτὴν ἀποσκευάζει μεθα. Εἰ δέ σοι ταῦτα μὲν ὅρθως δοκεῖ λέγεσθαι, οὐ φιλόσοφον δέ είναι τὸ τιμῆν τῶν πυκτίων αἰτεῖν οὐ μοι τὰ χρήματα (85), λύσουσι δὲ οἱ πένητες τὴν ἀντίθεσιν.

philicum esse librorum pretium postulare : tu mihi pecuniam solve, objectionem autem tuam solvent pauperes.

CCXXXVI. LIBANIO SOPHISTÆ.

Hæc epistola, brevissima omnium, Libanio, sophistæ famoso, ut videtur, matris nomine scripta est, cum Gregorius ejus esset auditor.

Mater patri filium misi : naturalis, inquam, mater, eloquentiae patri. Ut igitur mihi curæ sit, tibi curæ erit.

CCXXXVII. MACEDONIO.

Incertioris adhuc temporis sunt quam superiores, epistolæ quæ sequuntur. Ista ad Macedonium mera est gratiarum actio de acceptis beneficiis. Suum ipsi psaltem remittit.

Nos in beneficiis ab amicis accipiendois haudqua- B Όντες ἀπληστοι περὶ τὸ πάχειν (90) εὗ παρὰ τῶν φίλων ἡμεῖς, εἰ καὶ σὺ πέρδες τὸ ποιεῖν ἀφθονος. Διὰ τοῦτο σοι τὸν φάλτην ἀπεπέμψαμεν (91) κατὰ τὰ συγκείμενα, βάλτιστὸν τε ἀλλώς δυτα (δύον ἐν βραχεῖ χρόνῳ καταμαθεῖν), καὶ σοι κεχαριτωμένον ἴως διὰ τὴν φιλαμφίλιαν, ὑπόμνησιν ἔχουσαν δει Θεοῦ καὶ τῆς σωτηρίας. Εἰ δὲ καὶ πάλιν εὐεργετήσεις ἡμᾶς, ήνίκα δὲ τοῦτό σοι φίλον, καὶ καιρὸς φαίνηται (92), ποιήσεις διμεινον, καὶ μᾶλλον τι τῆς σῆς τοῦτο φίλας.

194 CCXXXVIII.

Consolatoria est hæc epistola ad monachos et virgines, in eodem monasterio, sive mistum esset, ut vocant, sive duplex, degentes, qui de morte abbatis contristabantur. Gratiarum actionis causam, non vero mæroris esse id quod contigerat, docet Gregorius; nempe quod athleta, post præclarum certamen, ab arbitrio certaininis assumptus sit et justitiæ coronam acceperit. Deinde horitur ut defuncti virtutes, puritatem, lenitatem et humilitatem, in suis quique moribus effingant, ut ejus viva sint mortui monimenta, atque in ipsis ille reviviscat.

Pientissimæ atque omnibus rebus in Christo or- C Τῇ εὐλαβεστάτῃ καὶ κατὰ πάντα (94) κεκοσμημένῃ ἐν Χριστῷ δόδελφοτητὶ τῇ κατὰ Σανναβαδάνη (95) τοῦ μακαρίου Λευκαδίου, ἐν μονάσουσι καὶ παρθένοις (96) ἡγιασμένοις ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, Γρηγόριος ἐν Κυρίῳ χαρεῖν (97).

natissimæ fraternitati, quæ est in Sannabadaa b. ati Leucadii, inter monachos et virgines, in Christo Jesu sanctificatos, Gregorius in Domino salutem.

Id quidem, quod Dei consilio ac providentia contigit, prudentibus viris gratiarum actionis, non lacrymarum materia est, nempe quod athleta post præclarum certamen quo perfunctus est, ex arena excesserit, atque a certaminis arbitro assumptus sit, ut justitiæ coronam acciperet, ac per eum

(85) Σὺ μοι τὰ χρήματα. Bill. legendum censet χρήματα πάρεχεν νει λύει, sed plana satis et elegans locutio, etiamsi nihil addatur.

(86) Alias CCIII. Scripta incerto tempore.

(87) Πέπομφα παῖδα. Cod. Reg. πέπομφα παῖδας. D

(88) Τῷ κατὰ Λόγους. Ita cod. 1405 et Combes. In edit. τῷ κατὰ λόγους.

(89) Alias CXXIV. Scripta incerto tempore.

(90) Περὶ τὸ κάρπειν. Cod. Pass. παρὰ τὸ πάχειν.

(91) Ἀπεκέμψαμεν. Ita cod. Reg. ac Combes, sicque legit Bill. In edit. ὑπεκέμψαμην.

(92) Φαίρηται. Ita cod. Reg. et Combes. In edit. φαγεῖται.

ΣΑΓ. ΛΙΒΑΝΙΟΥ ΣΩΦΙΣΤΗ (86).

Μήτηρ πατρὶ πέπομφα παῖδα (87), τῇ κατὰ φύσιν τῷ κατὰ λόγους (88). Οὐπως οὖν μοι μελήσῃ, σοὶ μελήσει.

ΣΑΖ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΟΥ (89).

C

ΣΛΗ' (95).

Tὸν εὐλαβεστάτην καὶ κατὰ πάντα (94) κεκοσμημένην ἐν Χριστῷ δόδελφοτητὶ τῇ κατὰ Σανναβαδάνη (95) τοῦ μακαρίου Λευκαδίου, ἐν μονάσουσι καὶ παρθένοις (96) ἡγιασμένοις ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, Γρηγόριος ἐν Κυρίῳ χαρεῖν (97).

Tὸν μὲν γενόμενον κατ’ οἰκονομίαν Θεοῦ, εὐχαριστίας, οὐ δακρύων (98) ὑπόθεσίς ἔστι τοῖς γε νοῦν ἔχουσι, τὸ ξένωθεν (99) τοῦ σταδίου γενέσθαι τὸν ἀθλητὴν μετὰ τῆς καλῆς ἀγωνίας ἡς τὴν τριαντατο, καὶ παραληφθῆναι παρὰ τοῦ ἀγωνοθέτου, ὥστε ἀπολαβεῖν τὸν τῆς δικαιοσύνης στέφανον, καὶ πλεονάσαι

(93) Alias CLXXX. Scripta incerto tempore.

(94) Κατὰ πάτα. Ita cod. In edit. διὰ πάντων.

(95) Σανναβαδάνη. Montac. Σανναβόδα. Ita et Morel. qui etiam cum Combes. Σανναβόδαν.

(96) Εἳρ μορδζούσι καὶ παρθένοις. Combes. : Monachorum et virginum.

(97) Χαρέψ. Ita cod. Reg., Morel. et Combes. In edit. χανεῖν.

(98) Εὐχαριστεῖς, οὐ δακρύων. Ita cod. 1405 ac Combes. At Montac. et Morel. κατὰ πάντα εὐχαριστίας, οὐ δακρύων, οννιον gratiarum actionis, non lacrymarum. In edit. εὐχαριστίας deest.

(99) Τὸ ξένωθεν. Ita cod., Morel. ac Combes. In edit. τὸ ξένω.

δι' ἑαυτοῦ τὸν τῶν (1) ἀγγέλων χορόν. Πάντα τεύτα καὶ τὰ τοιαῦτα χαρᾶς; καὶ εὐφροσύνης ἀφορμῆς (2) τοῖς πρὸς τὴν ἀλήθειαν βλέπουσι κατὰ τὸ Εὔαγγέλιον γίνεται. Ἐπειδὴ δὲ συνήθειά τις ἐκράτησεν ὡς τε καὶ σκυθρωπάζειν ἐπὶ τῇ μεταστάσει τῶν ἀγίων, καὶ τῆς παρὰ τῶν ἀγαπητῶν παρακλήσεως ἀξιεύσθαι, τούτου ἔνεκα σκυθρωπὸν μέν τι καὶ κατηφές, οὗτε λαλῆσαι καταδεχόμεθα (3), οὗτε ὑμῖν συμβουλεύσομεν ὑποσχεῖν τὰς ἀκοὰς τοῖς τοιούτοις τῶν λόγων. Τὴν δὲ χρεωστούμενην παράκλησιν ἀποπληροῦμεν, ἐν τῷ συμβουλεύσαται (4) τῇ κοσμιστήτι ὑμῶν, ἀεὶ πρὸς ἐκείνον βλέπειν, διὰ τοῦ πρὸς ἀλλήλους ὄρφν. Τούτῳ τῷρε εὐχόρμεθα, ἔκαστον καὶ ἐκάπτην τῷ βίᾳ τοῦ μακαρίου μηρφωθῆντι, ὅστε ὅταν ἀλλήλους ὀράτε, πληροφορεῖσθαι ὑμᾶς, ὅτι τῷ ἐκείνου χαρακτῆρι ἐνατενίζετε. Μορφούτω τὴν ζωὴν ὑμῶν τὸ ἐκείνου καθαρὸν, τὸ ἀδργητὸν, τὴν πεινοφροσύνην, τὴν εργήτης φιλοσοφίαν (5), τὸ δεῖ πρὸς τὸν Θεόν συντεταμένην τὴν ψυχὴν ἔχειν, τὸ μὴ πρὸς τὰς ἀπάτας τοῦ βίου τούτου μετεωρίζεσθαι (6). Ἰν ταῦτα ἐν ἀλλήλοις (7) βλέποντες, τὸ ἐκείνου μνημόσυνον ἐν ἑαυτοῖς ζωγραφήσητε, καὶ οὗτε ἐκείνος, οὗτε ὑμεῖς ἐν θανάτῳ γενήσοθε. Ἐν γάρ τῷ ὑμετέρῳ βίᾳ κάκεντος ζῶν διαπανδές ἐπιδειχθήσεται, καὶ ὑμεῖς διὰ τῆς ἀγαθῆς πολιτείας, τῆς τοῦ θανάτου κοινωνίας ἀλλοτρίους ἑαυτοὺς καταστήσετε. Ἐρδώμενος ὑμᾶς, ψυχῇ καὶ σώματι προκόπτοντας (8), ἐν τῇ δυνάμει τοῦ ἀγίου Πνεύματος ὁ Κύριος σκεπάζοι (9) μεμνημένους ἡμῶν ἐν ταῖς προσευχαῖς.

ΣΛΘ. ΕΠΙΦΑΝΙΩ (10).

Epiphanium quemdam ad amicitia certamen, ac litteris ultro citroque mittendis dimicandum, festive prorsus juvēnem provocat senex, seque Nestore nihilo spondet ignaviorem.

Νόμιμο προκαλοῦμαι νόμον, τὸν κελεύοντα τιμάσαι πατέρα (11), τῷ κελεύοντι διδάσκεσθαι παῖδας. Νῦν μὲν οὖν (12) ἐξηγοῦμαι σοι πρὸς τὰ κάλλιστα, καὶ οἷον δεξιὰν φυλίας δέχου τὰ γράμματα. Εἰ δὲ ἀντεποθείης (13), καὶ πολλάκις τοῦτο ποιεῖν βουληθεῖται, ἵσως ποιήσεις καὶ γέροντα αἰχμητὴν, οὐδὲν τοῦ Νέστορος ἀγεννέστερον.

ΣΜ'. ΜΕΛΕΤΙΩ (14).

Non absimilis argumenti est epistola, qua Meletium, studiorum alignando socium, ad scribendum excitat; desidiam exprobrans, suam ipse fatetur, amicumque horinatur ut litteris deinceps ostendat quid illi sua cura sit amicitia.

Οὗτε ἐδεξάμην σου γράμματα (15) πώποτε, τοσοῦτος ἐξ οὐ χρόνος ἥδη, πώς οἶει, ποθῶν· οὗτε

(1) Δι' ἑαυτοῦ τὸν τῶν. Sic iidem. In edit. δι' αὐτοῦ τῶν.

(2) Ἀφορμὴν. Vocem hanc addimus ex cod. 1405, et aliis pluribus auctoritatibus.

(3) Καταδεχόμεθα. Cod. δυνάμεθα.

(4) Συμβουλεύσαται. Ita cod. 1405, Montac., Morel. ac Combef. In edit. συμβουλεύεται.

(5) Ἐρεργῆς φιλοσοφία. Ita codex 2022, ac Combeffius qui sic verit. hunc locum: *Srenua et acri philosophia.* Editi ἐνεργός.

(6) Μετεωρίσθαι. Combef.: *Nec ad ejus sarculi fraudes animis efferrī ac insolescere.*

(7) Ἐρ ἀλλήλοις. Ita cod. Morel. ac Combef.

A angelorum chorus augeretur. Hec, inquam, atque alia ejusmodi, iis, qui ex Evangelii prescripto conjectos in veritatem oculos habent gaudii ac lætitiae argumentum existunt. Quoniam autem usus quidam et consuetudo hoc oblinuit, ut ob sanctorum virorum ex hac vita discessum et morore afflictiamur, et ab iis, qui chari nobis sunt, consolationem accipiamus; eam ob causam triste quidem ac moestum aliquid, nec loqui sustinemus, nec, ut huicmodi sermonibus aures subjiciatis, auctores vobis sumus. At vero eo, quod debemus, consolationis munere fungimur, illud scilicet vos monentes, ut per mutuum vestrum conspectum semper eum ante oculos propositum habeatis. Hoc enim optamus, ut quisque et quæque ad beati illius viri vitam sese componant, ita ut, dum vos invicem conspicitis, illud vobis persuasum sit, vos ipsius notas ac formam intueri. Vestram vitam informet ipsius puritas, lenitas, humilitas, actuosa philosophia, perpetua animi ad Deum contentio, nec ad hujus vite fraudes suspendi ac distrahi. Sic enim sicut, ut haec alii in aliis perspicentes ipsius monumentum in vobis ipsis effingatis, nec aut ille, aut vos in morte sitis. Nam et ille in vestra vita perpetuo vivens ostendetur, et 195 vos rursum per probam et honestam vitæ rationem a mortis commercio alienos vos reddetis. Sanos vos et incolumes, atque et animo et corpore proficietes, nostrique in precibus vestris memores, in Spiritus sancti virtute Dominus protegat.

CCXXXIX. EPIPHANIO.

C Lege legem provoco, ea nimirum quæ filios erudi dire jubet, eam quæ patri honorem habere imperat. Nunc igitur ad res præclarissimas ducem me tibi præbeo: ac velut amicitiae dextram litteras nostras accipe. Quod si impetum contra facias, ac sæpe id facere in animum inducas, fortasse senem quoque pugnacem reddes, Nestore nihilo ignaviorem.

CCXL. MELETIO.

Tanto jam tempore nec ullas a te litteras accepi, tametsi, ut putas, id expertens: nec ipse ad

D sicne legit Bill. In edit. ἐν ἀλλοῖς.

(8) Προκόπτοτας. Ita cod., Morel. ac Combef. Vitoise in edit. προκόπτον.

(9) Σκεπάζοι. Ita cod., Morel. ac Combef. In edit. σκεπάζει.

(10) Alias CIV. Scripta incerto tempore.

(11) Τιμᾶσθαι πτυτέρα. Cod. 1405, et Combef. πτυτέρας, parentes.

(12) Νῦν μὲν οὖν. Sic iidem. In edit. οὖν deest.

(13) Ἀντεποθείης. Ita cod. Reg. et Combef. In edit. ἀντεπιθείης.

(14) Alias CXLIII. Scripta incerto tempore.

(15) Σοῦ γράμματα. Montac. et Morel. σοῦ γράμμα.

te scripsi, minime dubito quin id etiam expertem. O ingentem cessationem ac desidiam, ne dicam stuporem! Pene quoque nobis, quantum ad somnum attinet, Arganthonus rediit: ita diu dormiimus. Ubi nobis illa sodalitas? ubi communis sermones et cœtus, et dulcis ille ac perennis fons, unde hauriebamus? Evidet ipse et exsurgo et pulvere in exsilio, quemadmodum Achillis equi, serius id licet (vereor enim dicere), ac setam succusio. Ne me, quæso, cavillari existimes. Tu vero ecquid amicitiam nostram cures, et litteris tuis conspicuum fiet.

CCXLI. ABUGRIO.

Hanc epistolam extremis vitæ Gregorii diebus scriptam constat; quippe quam scribebat cum vix tantilla vix scintilla superesset, ut spirare liceret. Abugrio fausta precatur.

Fama bonorum nuntia nobis memorare non intermittit, te emicare stellarum instar, qui modo in hac, modo in illa barbaricæ oræ parte exoriens: nunc stipendia militaria et annonas erogando, nunc in 196 regis conspectum cum splendido ornatu prodeundo. Deum precamur ut tibi fausto, prout æquum est, conatu, ad summum evadas dignitatis gradum, utque contabescenti quandoque conspicuus appareas: tanta enim vitæ nobis inest scintilla, quanta ad respirationem solam sufficiat.

CCXLII. PETRO.

Germanarum Gregorii epistolarum agmen claudit hæc, quam ad Petrum scripta. Jam enim anvis, senectute morboque fractus, et vita discessurus, metu ac sollicitudine discessus laborans, imminicentem mortem expectabat.

Diuturno tempore alter ab altero remoti fuimus, atque nec mutuo conspectu nobis frui, nec per litteras colloqui contigit. Verum hanc disjunctiunem corporum duntaxat, ac non item animorum esse confido. Nunc autem cum occasio se offert, et pietatem tuam saluto, et vicissim a te peto, ut pro nobis, qui et senectute, et morbo, et vitæ actæ, ac discessus e vita metu ac sollicitudine laboramus, preces ad Deum adhibeas.

CCXLIII. AD EVAGRIUM MONACHUM, DE DIVINITATE.

Legitur in scholiis, Isteōn δτι κατά τινας δ λόγος ἀμφιβάλλεται. Sciendum est hunc tractatum in dubium vocari, et forte, inquit Combef., quod paulo sit intricior, nec iis luminibus nitet, quibus Gregorii reliqua. Ego potius spurium existimem, sic abesse videntur omnes Gregorii characteres. Colb. tamen maximus, nulla censura aut observatione, integrum representat. — Sic D. de Cosniac in notis; Pater autem D. Clemencet in argumento sic habet. — Epistola ad Evagrium, quæ inter orationes olim 45, non

(16) Οὗτος ἐπέσταλκα. Ita cod. 1405, et Combef. In edit. ἐπέσταλκα. Mox, καὶ αὐτῷ. Supplendum videtur, ait Combef., καὶ αὐτῷ σοι, sique legit Bill., qui pro αὐτῷ proponit αὐτό.

(17) Ἀργανθώνιος. Arganthonus, rex Tartessianorum, cui Anacreon poeta centum et quinquaginta tribuit annos; trecentos vixisse volunt alii. Mox, pro εἰς ὅπου λόγον, Montac. et Morel. legunt εἰς ὅπου λόγου.

(18) Οὐλασος. Ita cod. 1405 et Par., sique legiisse videtur Bill. In edit. θελασος.

(19) Alias CCXLII. Scripta in extrema vita, et forte ann. 389.

(20) Φαρῆρατ ποτε τηκομένῳ. Hanc lectionem

D quam sensus postulare videtur, proponit Combef.; levī namque mutatione sibi textus cohæret. In edit. τήχομεν. Hunc locum vertit Morel.: Deum precamur ut cœpta tua rationi consentaneo et felici progressu ad summum dignitatis gradum promoveat, utque videaris aliquando. Nos utique tabescimus; tantum enim vita nobis vitalis est, ut spirare solum liceat.

(21) Alias CLXXXVI. Scripta extremis diebus Gregorii.

(22) Καὶ τῆς ἐκδημίας. Cod. Pass. καὶ τῆς Ἐκκλησίας.

(23) Alias Oratio XLV. Dulcia. vel potius suppedititia. — Περὶ Θεότητος. Colb. 3 addit μαθητὴν αὐτοῦ, discipulum suum.

ΣΜΑ'. ΑΒΟΥΓΡΙΩ (19).

Διέπτεται σε ὡς τοὺς ἀστέρας, ἄλλοτε κατ' ἄλλο μέρος τῆς βαρβαρικῆς ἀνασχόντα, νῦν μὲν σιτηρέσια στρατιωτικὰ παρέχοντα, νῦν δὲ βασιλεῖ φαι νόμενον μετὰ λαμπροῦ τοῦ σχήματος, ἡ τῶν ἀγαθῶν ἀγγελος φῆμη ἀγγέλουσα ἡμῖν οὐ διαλείπει. Εὐχόμεθα δὲ τῷ Θεῷ κατὰ λόγον μέν σοι προΐοντα τὴν ἐπιχείρησιν, ἐπὶ μέγα σε προσθεῖν ἀξιωμα, καὶ φανῆναι ποτε τηκομένῳ (20). Τοσοῦτον γὰρ μέτεοτιν ἡμῖν τοῦ βίου, δυον ἀναπνεῖν μόνον.

ΣΜΒ'. ΠΕΤΡΩ (21).

Πλειστον ἐμακρύναμεν ἀπ' ἄλληλων, μήτε κατ' θύμιν πλησιάσαντες, μήτε δι' ἐπιστολῶν διμιλήσαντες. Θαῦμῶν δὲ δτι σωμάτων ἔστι διάστασις, ἀλλ' οὐ πνεύματος. Άλλα νῦν δὲ καιρός, καὶ προσαγορεύω σου τὴν εὐλάβειαν, καὶ προσεύχεσθαι περὶ τῆς ἀξιῶς, καὶ γῆρας, καὶ νόσων καμνόντων, καὶ ἀγωνίᾳ τῆς πολιτείας καὶ τῆς ἐκδημίας (22).

ΣΜΓ'. ΠΡΟΣ ΕΥΑΓΡΙΟΝ ΜΟΝΑΧΟΝ, ΠΕΡΙ ΘΕΟΤΗΤΟΣ (23).

Legitur in scholiis, Ιστέον δτι κατά τινας δ λόγος ἀμφιβάλλεται. Sciendum est hunc tractatum in dubium vocari, et forte, inquit Combef., quod paulo sit intricior, nec iis luminibus nitet, quibus Gregorii reliqua. Ego potius spurium existimem, sic abesse videntur omnes Gregorii characteres. Colb. tamen maximus, nulla censura aut observatione, integrum representat. — Sic D. de Cosniac in notis; Pater autem D. Clemencet in argumento sic habet. — Epistola ad Evagrium, quæ inter orationes olim 45, non

genuinus, sed suppositius est fetus. Fus sit dicere cum Petavio (23) : Ut enim germanam esse non putem, cogit tum styli dissimilitudo, tum pedestris illius ac plebeius sermo, minimeque Nazianzeni elegantiam et granditatem redolens. Tillenontius quoque hanc epistolam non esse Gregorii existimat, nec eloquentissimi stylum oratoris redolere, imo ineptis rationibus docibusque ipso indignis scatere. Observat doctus Cotel. (24), epistolam ad Evagrium Theologo tribui in ms. Regio 1789 circa finem quæstionum Anastasi. Verum et in editis ejusdem Anastasi quæstionibus Basilio eadem ascribitur, multoque etiam probabilius in ms. itidem Regio 1472, itemque Cæsareo apud Lambecium 706 Gregorio Nysseno tribuitur, et tanquam illius laudatur ab Euthymio, Panopliæ prima parte, titulo secundo. A Gregorio Nazianzeno scriptam hanc non esse epistolam sat cum viris doctis affirmare. [Addit quod neque Nicetas eamdem orationem tanquam Nazianzeni fetus agnoscere videtur, qui eam videlicet in suis commentariis præterierit.]

Σφόδρα τε θαυμάζω καὶ λιαν ἐκπλήττομαι τῆς Vehementer te suspicio, ac summopere prudētηστητος, κ. τ. λ. B tiam tuam admiror, etc.

Vide inter opera sancti Gregorii Nysseni mox edenda.

MONITUM IN SEQUENTEM EPISTOLAM.

(GALLAND. Vet. Patr. Biblioth., t. VI.)

197 Sequentem epistolam Basilissæ inscriptam ex amplissimæ Venetæ S. Marci bibliothecæ codice LXXXI, qui S. Gregorii Nazianzeni epistolæ 231 continet, eruit V. C. Antonius Bongiovanni ac Latine redditam vulgari anno 1754 in opere cui titulus : Memorie per servire all' Istoria letteraria d'Italia, t. IV, p. iii, p. 55. Est in codice epistola 186. De cuius quidem epistolæ integritate nemo, ut videtur, jure ambigat, si sermonis in primis elegantiam sententiarumque gravitatem spectet. Neque novum præterea Basilissæ nomen apud Nazianzenum. Duo enim carmina funebria prostant inter ea quæ in lucem extulit Muratorius, quorum alterum in Eusebium et Basilissam, alterum in Georgium Basilissæ fratrem videas exarata (carm. olim 46 et 50, nunc 121, 122, p. 1159); ut proinde haud immerito quis conjiciat Basilissam carmine a Gregorio celebratam eamidem cum illa esse cui epistola hæc inscribitur. Cæterum Theologus eidem fortasse Basilissæ scriperit ad quam ea ipsa tempestate aliam dedit epistolam Gregorius Nyssenus.

ΣΜΔ'. ΒΑΣΙΛΙΣΣΗ

Εἰ μὴ περιτὸν τὴν πονοῦσαν ἔγειρας πρὸς πόνους. Οὐδὲ δύναμαι, τῆς κοινῆς ἔνεκεν ἀσφαλείας, δπως ἂν δύνωμαι, τὴν σὴν ἐπιέρθωσαι προθυμίαν, οὐ κατὰ προσθήκην ἑτέρων τινῶν, η̄ ξένων παραγγελμάτων, ἀλλὰ πρὸς ὑπόμνησαν τῶν ἡμῖν τε πολλάκις εἰρημένων, καὶ σοὶ συνήθως ἐκπονουμένων. Ταῦτα δέ ἐστιν· ἔγινεν τὴν ψυχὴν τῶν λυπηρῶν ἀνωτέρων τῇ περὶ τὰ κράτιστα διατριβῇ, ἀποκρίνειν τῆς διανοίας πᾶν, δυσοῦ ἀρέτῃς ἀλλότριον, καὶ τῆς σῆς ἀνάξιον γνώμης, συντείνειν ἕαυτὴν πρὸς εὐσέβειαν καὶ πᾶσαν εὔκοσμίαν, λεπτύνειν τὸν νοῦν εἰς τὸ μηδὲν μῆτε δέχεσθαι μῆτε φρονεῖν ἀνέξεταστον, χρατύνειν τὴν φρόνησιν κατὰ πάντα καιρὸν, καὶ πάντα τρόπον τῷ προσομίλειν ἀν ταῖς τῶν προλαβόντων ὑπόθηκαις ὅτινων, προσάττειν πάσης ἀπεχθείας καὶ φιλίας τὴν πρὸς τοὺς οἰκεῖους καὶ ἔγους δικαιοσύνην, σύνοικον ἔχειν καὶ συνδιμίλον πάντοτε τὴν σωφροσύνην, ἐρβίζαμένην εἰλικρινῶς τῇ ψυχῇ, καὶ παγίως ίδρυμένην, μή συμμεταβάλλειν τὸν τρόπον ταῖς ἀνωμαλίαις τοῦ βίου καὶ μεταβολαῖς. Οὗτε γάρ ἐν πεντά τῷ φρόνημα τοῦ βίου συστέλλειν εὐπρεπὲς, οὗτε ἐν περιουσίᾳ μέγα φρονεῖν ἀποφαλές· διὸ δὴ κράτιστον ἀσκεῖν ἐν μὲν τοῖς τέρπουσι τὴν ἔγχράτειαν, ἐν δὲ τοῖς λυπηροῖς τὴν καρτερίαν, ἀμνημονεῖν τῆς παλαιᾶς περιουσίας, αἰτεῖν τὴν αὐτάρκειαν, στέργεταιν τὸ διδόμενον, ἐλπίζειν τὸ βέλτιον, καὶ φέρειν πράσις τὴν τοῦ σώματος ἀρρώστιαν, ἐπὶ μηδὲν μεμψιμοιρεῖν, μηδὲ σχετιάζειν, ἀλλ' εὐχάριστον εἶναι περὶ τὴν Πρόνοιαν, δοτις εἴη, καὶ κρύπτειν πολλάκις τὰς αἰτίας τῶν γινομένων, ἀλλ' οὐκ ἀμελεῖν τοῦ πρὸς ἀξίαν, πρὸς ἣν ἀποδιδοῦσα (24) λογίζου πρὶν ἔξειπεν τὸ λεκτέον,

(23) Petav. tom. I Dogm. Theol. c. 6, § 3, p. 137.

(24) Tom. III Monument. Eccles. Græc. in not., p. 550.

CCXLIV. BASILISSÆ.

Ni supervacaneum videatur te ultro jam laborantem ad labores incitare, tuum in hanc rem alacre studium pro virili confirmare communis utilitatis gratia non recusabo: non alia quidem plane nova tibi monita tradens, sed ea commemorans, quæ sepe diximus, in quibus exercere te maxime consueisti. Ea sunt: animum afflictionibus superiori constitutus, magnanimitis in rebus versando: secernere a mente tua quidquid a virtute sit alienum, animoque tuo prorsus indignum: temetipsam ad pietatem et moderationem omnem componere: tuam acuere mentem, ne quid amplectatur, neve quid cogitet, quod non fuerit antea bene discussum: te tuumque animum omni tempore et modis omnibus confirmare, sanctorum qui nos præcessere, monita contemplando: odio et amicitiae omni præferre justitiam æquitatemque in tuos et extraneos: temperantiam 198 incessanter colere, quæ solidas in animam radices agat, cique firmia et fixa semper hæreat: non committere, ut ad hujusce vitæ vicissitudines immutationesque simili immutentur et mores. Nam cum in paupertate ac miseria frangi animum turpe est, tum rerum omnium affluentibus copiis insolenter efferi, minime tutum. Quam ob rem pulcherrimum est secundis in rebus exercere continentiam et moderationem; in adversis contra præ se ferre patientiam atque constantiam. Veteris præterea abundantia oblivisci decet; querere quantum victui sat esse possit; oblatis acquiescere; sperare meliora; patienter ferre corporis infirmitates; nulla

(24') Ἀποδιδοῦσα. Fortasse legendum ἀποδιδουσα. BONGIOVANNI.

de re conqueri, neque dolere, sed Providentia, A καὶ πρὸ τοῦ πρᾶξι τὸ πρακτέον· οὗτοι γάρ δὴ εσται σοι πᾶν τὸ βῆθεν, ἢ πραχθὲν ἀμεταμέλητον. Εὐσχημονεῖν ἡγοῦ μή τοι; ἔξωθεν προκαλύμμαστε, πλοῦτον νόμιμες γνήσιον καὶ βέβαιον τὴν ὀλιγόδειαν· οὐ γάρ ἐν τῷ πολλὰ κεκτῆσθαι τὸ πλουτεῖν ἔστι: βεβαίως, ἀλλὰ τῷ μή πολλῶν δεῖσθαι. Τὸ μὲν γάρ ἐπὶ σοι, τὸ δὲ τῶν ἔξωθεν. Πύθμιζε τὸν μὲν τρύπον ἐπιεικέα, τὸ δὲ ἥθος ἀταραξίᾳ, τὴν δὲ γλῶτταν βραχυλογίᾳ. Διὰ δὲ τούτων κόσμους τὴν κεφαλὴν τῷ σκέπειν, τὰς δὲ ὄφρους τῷ κατεσταλμένας ἔχειν, τοὺς δὲ ὄφαλούς τῷ συνιδεῖν, καὶ κοσμίας βλέπειν, τὸ δὲ στόμα τῷ μηδὲν ἀπρεπῶς λαλεῖν, τὰ δὲ ὅτα τῷ μόνῳ τοῖς σπουδαίοις ὑπέχειν, σύμπαν δὲ τὸ πρόσωπον τῷ ἐξ αἰδοῦς χρώματι. Ἐν πάπι δὲ, καὶ διὰ πάντων φύλασσε σεαυτὴν ἀμύλυντον, ὥσπερ τις κειμήλιον ἀφαυστον. Κόσμος γάρ οἰκεῖος, πρέπων γυναικῖ, σεμνότης, εὐστάθεια, σωφροσύνη. Τρυφὴν νόμιμες καλλίστην δομοῦ καὶ ὁφέτην, τὴν χρειώδη τροφὴν· αὕτη γάρ καὶ καθ' ἑαυτὴν ἐπαινετή, καὶ πρὸς τὸν ἐν σωφροσύνῃ βίον αἱρετή, καὶ πρὸς ὑγείαν ἀρίστη, καὶ συμμετρίαν, καὶ τὴν ἀληγονίαν εὐκοσμίαν, καὶ παιδείαν οὐκ ἀνόητος.

B

modestia, lingua breviloquentia; atque ita cura, ut ornes caput operimentis, supercilia contractio-
ne, oculos modesto intuitu, ora decenti sermone, aures honesti duntaxat sermonis auditu; totam denique faciem eo colore, qui verecundiam præ se ferat. In omnibus autem et per omnia fac temet ipsam intactam custodias, ut rem pretiosam. Ornamentum enim mulierum proprium, eisque maxime conveniens est sanctimonia, castitas atque modestia. Delicias pulcherrimas simul et comparatu facillimas ducito frugalem victimum; hic enim cum ipse per se laudabilis est, tum ad moderate vivendum optabilis, tum saluti maxime conferens, et reliqua temperantiae et modestiae recteaque disciplinæ non inutilis.

MONITUM

DE SANCTI GREGORII TESTAMENTO

199-200 Prodiit primum Græce Testamentum istud anno 1583, Barnabæ Brissonii cura, lib. vii *De formulis*, pag. 760. J. vero Sirmondus, duos nactus antiquissimos Vaticanæ bibliothecæ codices, idem Testamentum Græce accuratius et Latine redditum vulgavit. Suis etiam *Annalibus* inseruit Baronius (25), ab objectionibus vindicatum, scholiisque illustratum. Sunt tamen qui dubitent an sincerum sit Gregorii monumentum. Hos inter Andreas Rivetus (25*), ex heterodoxis. « Id sane mihi mirum visum est, inquit, si illud sit Gregorii Testamentum quod theologus tantus, et vir adeo sanctus, in postremæ voluntatis testatione, ne verbo quidem attigerit vitam anteactam, fidem et dogmata quæ docuerat, in genere saltem non confirmaverit, illo præsertim turbulentissimo tempore, neque animam suam Deo commendaverit de temporalibus suis bonis sollicitus. In quo etsi eluceat sollicitudo ejus erga pauperes non vulgaris, in tanti tamen episcopi Testamento aliud quid non injuria circumspectus lector requisiverit. » Hactenus Rivetus. Sunt etiam ex nostris, qui an legitimum sit Testamentum dubitent. « Nullus tamen dubitandi locus, ut ait vir doctissimus Tillemontius; nullæque objiciunt rationes, quæ non levi opera possint refutari. » Quod autem annum et diem hujus Testimenti spectat, die 31 mensis Maii anni 382 conditum fuisse videtur, cum adhuc Constantinopolitanæ Ecclesiæ præcesset Gregorius, siquidem subscrispsit: *Gregorius episcopus catholica Constantinopolis Ecclesia.*

(25) Tom. IV, p. 592, ad an. 389.

(25*) *Critic. sacr. specimen.* p. 363.

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ ΙΣΩΝ ΤΗΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ

ΜΕΤΑΓΡΑΦΕΝ ΕΚ ΤΟΥ ΑΡΧΕΤΥΠΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ, ΕΝ Ω ΚΑΙ ΙΔΙΟΧΕΙΡΟΙ ΥΠΟΓΡΑΦΑΙ ΣΩΖΟΝΤΑΙ
ΥΠΡ ΑΥΤΟΥ ΤΕ ΚΑΙ ΤΩΝ ΥΠΟΓΡΑΦΑΝΤΩΝ ΜΑΡΤΥΡΩΝ.

SANCTI GREGORII THEOLOGI EXEMPLUM TESTAMENTI

DESCRIPTUM EX ARCHETYPO EXEMPLARI, IN QUO PROPRIE MANUS SUBSCRIPTIONES EXSTANT, TAM
IPSIUS QUAM TESTIUM QUI SUBSCRIPSERUNT.

Ὑπατείᾳ Φιλαθίου Ενοχερίου καὶ Φιλαθίου Εὐαγγελίου, τῷριτιστράτωρ, πρὸς μαῖς Καλαρδῶν Τιμοναριών.

Γρηγόριος ἐπίτικοπος τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας τῆς ἐν Κωνσταντίνου πόλει, ζῶν καὶ φρονῶν, καὶ ὑγιεῖ γνώσει, καὶ ἐρήμωνος τοῖς λογισμοῖς, οὐεύμην τὴν Διαθήκην μου (26) ταύτην· ἵνα κελεύω καὶ βούλομαι εἶναι χωρίαν καὶ βεβαλαν ἐπὶ παντὸς δικαιοπηρίου καὶ πάτης εἰσουσίας. Ἰδην μὲν (26') γέρο τὴν εικαστοῦ γνώμην κατέτησε φανεράν, καὶ πατάν μου τὴν οὐσίαν καθιέρωτα τῇ καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ τῇ κατὰ Ναζιανζήν, εἰς τὴν τῶν πτωχῶν διαχονίαν, τῶν ὑπὸ τὴν προειρημένην Ἐκκλησίαν. Διέπερ καὶ τρεῖς προετησάμην πτωχοτρόφους εἴναι, κατὰ ταύτην μου τὴν προσίρεσιν. Μάρκελλον τὸν διάκονον καὶ μονάζοντα, καὶ Γρηγόριον τὸν διάκονον, τὸν ἐκ τῆς οἰκίας μου γενόμενον, καὶ Εὐστάθιον τὸν μονάζοντα, τὸν καὶ αὐτὸν ἐκ τῆς οἰκίας μου γενόμενον. Καὶ νῦν δε τὴν αὐτὴν συνείδησιν τῇ ἀγίᾳ Ἐκκλησίᾳ τῇ κατὰ Ναζιανζήν φυλάττων, ἔχομαι τῆς αὐτῆς προσαιρέσεως. Ἐὰν οὖν συμβῇ με τέλει τοῦ βίου χρήσασθαι, ἔστω μου κληρονόμος ὁ προειρημένος Γρηγόριος ὁ διάκονος καὶ μονάζων, ὁ γενόμενος ἐκ τῆς οἰκίας μου, δια πάλαι τὴν διευθέρωσα, ἐξ διοκλήτου πάτης μου (27) τῆς οὐσίας, κινητής τε καὶ ἀκινήτου, τῆς πανταχοῦ μοι ὑπερχούσης· οἱ δὲ λοιποὶ πάντες ἔστωσάν μου ἀποκληρονόμοι. Οὕτω μάντοι, ὡστε αὐτὸν πάσάν μου τὴν οὐσίαν, κινητήν τε καὶ ἀκινήτον, ἀποκτατεῖσαι τῇ ἀγίᾳ (28) καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ τῇ ἐν (29) Ναζιανζῷ, μηδὲν τὸ παράπαν ἐπεξελόμενον (30), πλὴν ὃν ἂν ἐν ταύτῃ τῇ Διαθήκῃ μου τιστὸν ιδεῖκως καταλιπω, λεγάτου ή φιδεικομίτου χάριν· ἀλλὰ πάντα, ὡς προεπον, ἀκριβῶς ἀποστατεῖ τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἔχοντα τὸν τοῦ Θεοῦ φόρον πρὸς ὄφθαλμῶν, καὶ εἰδότα, ὅτι εἰς διαχονίαν τῶν πτωχῶν τῆς αὐτῆς Ἐκκλησίας προσέταξα πάσάν μου τὴν οὐσίαν προσχωρῆσαι, καὶ ἐπὶ τούτῳ αὐτὸν ἐνεστησάμην κληρονόμον, ὡστε δι' αὐτοῦ τῇ Ἐκκλησίᾳ πάντα ἀπαραιείπτως ἀποστείηνται.

(26) Μοῦ. Ηας vox deest in cod. Chig.

(26') Ἰδην μέρ. Forte cum prosector est Constantiopolim.

(27) Πισης μου. Cod. Chig. πάτης μοι.

A 201 *Flavio Eucherio et Flavio Evagrio, viris clarissimis, consulibus, pridie Kalendas Januarias.*

B Gregorius episcopus catholicæ Constantinopolis Ecclesiae, vivens ac prudens, sanoque judicio, et integris animi sensibus, condidi hoc Testamentum: qui d quidem jubeo et volo in quovis foro, et quavis potestate ratum ac firmum esse: jam enim mentem meam declaravi, omnemque meam substantiam catholicæ Nazianzi Ecclesiae consecravi, ad pauperum, qui sub eadem sunt Ecclesia, ministerium. Qua etiam de causa tres juxta hanc meam voluntatem alendis pauperibus curatores institui, Marcellum diaconum et monachum, Gregorium item diaconum, qui fuit e familia mea, et B Eustathium monachum, qui et ipse fuit e domo mea. Nunc vero eundem animum retinens erga sanctam Ecclesiam Nazianzenam, eodem persto in proposito. Cum igitur contigerit me ex vita decidere, haeres meus esto predictus Gregorius diaconus et monachus, domesticus quandam meus, quem pridem manumisi; ex universa substantia mea, mobili et immobili, ubicunque ea mihi sita est. Ceteri omnes, exhaeredes mihi sunto. Ita quidem, ut ipse meam omnem substantiam, mobilem et immobilem, sanctæ catholicæ Nazianzi Ecclesiae restituat, nihil penitus subducens, præterquam quæ hoc Testamento quibusdam privatim reliquero, legati aut fidei commissi gratia: sed omnia, ut prædicti, diligenter 202 servet Ecclesiam, Dei timorem pœ oculis habens, sciensque jam a me decretum, ut omnia mea illius Ecclesiae pauperum ministerio cedant: in eamque rem se institutum haeredem, ut per ipsum Ecclesiam omnia sine fraude conserventur.

(28) Ἀγίᾳ. Cod. Chig. addit. xxi.

(29) Ἐν. Deest in cod. Chig.

(30) Ἐπεξελόμενον. Cod. Chig. ὑπεξελόμενον.

Servos quoscunque vel mea voluntate, vel beatissimorum parentum meorum mandato manu-misi : hos omnes nunc etiam liberos manere volo, et peculia sua ipsis absque ullo impedimento firma permanere. Volo præterea hæredem meum, Gregorium diaconum, una cum Eustathio monacho, ambos olim e domo mea, possidere prædium Arianzenum, quod ex Rbegini bonis ad nos pervenit. Gregales vero equas et oves, quotquot jam ipsis præsens dari jussi, quarumque proprietatem ipsis ac dominium tradidi, has ipsis quietas manere volo, jure dominii. Per præceptionem item Gregorium diaconum, et hæredem meum, qui mihi fideliter ministravit, privato jure dominii habere volo aureos numero quinquaginta. Russianæ virginis venerandæ, propinquæ meæ, certa quadam in annos singulos dari jussi, unde liberaliter vivat; quæ quidem omnia eidem, quemadmodum præscripsi, volo ac jubeo quotannis sine mora præstari. De habitatione autem tum quidem nihil præterea statui, quod nescirem ubinam ipsa degere mallet. Nunc vero, et hoc volo, quocunque ipsa loco elegerit, parari ei domum ingenuæ congruentem, ad honestam virginis habitationem : quam utique domum sine interpellatione habebit ipsa in usum fructuum, quoad vixerit : postea vero restituat Ecclesiæ. Addi præterea eidem volo puellas duas, quas ipsa delegerit : hoc nimicrum pacto, ut cum ea morentur puellæ usque dum vivet : et si quidem illis ita visum fuerit, liceat ipsi libertate eas donare, sin minus, et illæ quoque ad Ecclesiæ pertineant. Theophilum puerum, qui mecum manet, jam manuvi. Volo autem ei nunc etiam dari legali nomine nummos quinque. Eupraxium vero ejus fratrem liberum esse volo, eique legati nomine dari nummos aureos quinque. Volo præterea Theodosium notarium meum liberum esse, eique legati nomine dari aureos nummos quinque. Alypianam filiam meam dulcissimam (cæterarum enim Eugeniaz **203** et Nonnæ, exigua ratio ducenda est, ut quarum vita reprehensione non vacat) veniam mihi dare volo, quod nihil possim ipsi relinquere, quippe qui omnia jam pauperibus destinavi, aut potius beatissimis parentibus, qui ita polliciti erant, obsecutus sum; quorum voluntatem irritam reddere nec sanctum nec tutum arbitror. Quæcunque tamen ex beati fratri mei Cæsarii rebus in veste serica, aut linea, aut lana, aut burichalii supersunt, hæc ad ipsius liberos pertinere volo; et nulla in re ipsam vel sorores ipsius molestas

A Τοὺς οὖν οἰκεῖας, οὓς (31) ἡλευθέρωτα, εἴτε ἔξι ἐμῆς προαιρέσεως, εἴτε ἕξ ἑντολῶν τῶν μακαριωτάτων (32) γονέων μου, τούτους πάντας βούλομαι καὶ νῦν ἐπ' ἐλευθερίας μένειν, καὶ τὰ πεκούλια αὐτοῖς πάντα μένειν βιβαίως καὶ ἀνενόχλητα. Ἐτι βούλομαι κατασχεῖν τὸν κληρονόμον μου Γρηγόριον τὸν διάκονον, ὅμα τῷ μονάχοντι Εὐσταθίῳ, τοὺς γενομένους ἐκ τῆς οἰκίας μού ποτε, κτήμα ἐν Ἀριανῷ (33), τὸ ἐκ τῶν Ἀργίνου κατελθὸν εἰς ἡμᾶς. Τὰ δὲ φοράδια, καὶ τὰ πρόσθατα, ὅσα ἥδη αὐτοῖς παρὼν ἐκέλευσα δοθῆναι, ὃν καὶ τὴν νομήν αὐτοῖς καὶ τὴν δεσποτείαν παρέδωκα, ταῦτα μένειν αὐτοῖς ἀνενόχλητα βούλομαι δεσποτείας δικαίω. Ἐτι δὲ ἔξαιρέτως Γρηγόριον τὸν διάκονον καὶ κληρονόμον μου, γνησίων ὑπηρετήσαντά μοι, βούλομαι κατασχεῖν ίδικη δεσποτείας δικαίω γρυπίνους τὸν ἀριθμὸν πεντήκοντα. Τῇ αἰδεσιμωτάτῃ παρθένῳ Ρουστιανῇ, τῇ συγγενίδι μου, ῥητὸν ἐκέλευσα καθ' ἐκαστὸν ἑτοῖς δίδοσθαι πρὸς τὸ ἐλευθερίας (34) αὐτὴν διάγειν· ἀπέρ ποτε βούλομαι καὶ κελεύω πάντα κατὰ τὸν τύπον, δη προσέταξα, ἀνυπερβέτας αὐτῇ δίδοσθαι καθ' ἐκαστὸν ἑτοῖς. Περὶ δὲ οἰκήσεως αὐτῆς, τότε μὲν οὐδὲν διεταξάμην, μή εἰδὼς ποὺ μᾶλλον ἀρεστόν ἔστιν αὐτῇ διάγειν· νῦν δὲ καὶ τοῦτο βούλομαι, ὡτε, ἐν οἴφῃ (35) ἐπιλέξηται χωρὶς, κατασκευασθῆναι αὐτῇ οἰκίαν ἐλευθέρᾳ πρέπουσαν, εὐσχήμονι διαγωγῇ παρθένου· ἤνπερ οἰκίαν ξεῖ δηλαδὴ ἀνενόχλητως εἰς χρῆσιν καὶ χαρπίαν μέχρι βίου ζωῆς, μετὰ δὲ ταῦτα ἀποκαταστῆσαι τῇ Ἐκκλησίᾳ. Προστεθῆναι δὲ αὐτῇ βούλομαι καὶ δύο κόρας, δις αὐτῇ ἐπιλέξηται, οὕτω μέντοι, ὡς τε αὐτῇ παραμείνει τὰς κόρας μέχρι τοῦ τῆς ζωῆς αὐτῆς χρόνου. Καὶ εἰ μὲν αὐταῖς εὐχαριστήσειν, ἔξειναι αὐτῇ ἐλευθερίᾳ αὐτὰς τιμῆσαι· εἰ δὲ μή, καὶ αὐτὰς διενεγκεῖν τῇ αὐτῇ Ἐκκλησίᾳ. Θεφύλον τὸν παῖδα τὸν παραμείνοντά μοι, ἥδη τίλευθέρωτα. Βούλομαι οὖν αὐτῷ καὶ νῦν δοθῆναι λεγάτου χάριν, νομίσματα ε'. Εὐπράξιον δὲ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ βούλομαι ἐλευθερὸν εἶναι, καὶ δοθῆναι αὐτῷ λεγάτου λόγῳ χρυσὸν νομίσματα ε'. Ἐτι βούλομαι θεοδόσιον τὸν νοτάριον μου ἐλευθερὸν εἶναι, δοθῆναι δὲ αὐτῷ καὶ λεγάτου λόγῳ χρυσοῦ νομίσματα ε'. Τὴν γλυκυτάτην μου θυγατέρα Ἀλυπιανήν (36) (τῶν γὰρ ἀλλων, Εὐγενείας (37) τε καὶ Νόννης, ὀλίγος λόγος, ὃν καὶ δι βίος ἐπιλέψιμός ἔστι) βούλομαι συγγνώμην ἔχειν μοι, εἰ μηδὲν αὐτῇ καταλιπεῖν κύριος ἐγενόμην, πάντα προεπαγγειλάμενος τοῖς πτεροῖς, μᾶλλον δὲ τοῖς μακαριωτάτοις γονεῦσιν ὑποσχομένοις ἀχολούθοσις, ὃν ἀθετῆσαι τὴν γνώμην οὐθ' ἔστιν, οὐτ' ἀσφαλὲς ἡγοῦμαι. Όσα μέντοι ἐκ τῶν τοῦ μακαρίου μου ἀδελφοῦ Καισαρίου πραγμάτων, ἐν ἐσθῆτι σηρικῇ ή λινῇ, ή ἀρετῇ, ή βουρικαλίοις περι-

(31) Οὖς. Deest in cod. Chig.

(32) Μακαριωτάτων. Cod. Chig. μακαρίων.

(33) Ἀριανῷ. Cod. Chig. Ἀριανῷ.

(34) Ἐλευθερίας. Cod. Chig. ἐλευθερίας.

(35) Ἐρ οἴφ ἀρ. Cod. Chig. ἐν οἴφῃ δ' ἀν.

(36) Τὴν μονή θυγατέρα Ἀλυπιανήν, Alypiānam filiam meam. Nihil magis certum ac exploratum ex omnibus Gregorii rebus gestis videri potest, ut cum Baronio loquar, quam ipsum perpetuam coluisse virginitatem. Filiam igitur non habuit. Sic tamen

vocal Alypiānam, quæ filia erat Gorgoniæ sororis sue.

(37) Τὸν γάρ ἀλλων, Εὐγενείας, etc. Cod Chig. Εὐγενείας. Cæterarum enim, Eugeniaz et Nonnæ, exigua ratio ducenda est. Mirum forte videri possit Gregorium turpitudinem semipaternam publicis tabulis illustrare affinibus suis. Sic postea Gregorius Magnus coram frequenti populo Gordianæ virginis amitæ suæ lapsum narrare veritus non fuit. Viri sancti suos, si quando impii sunt, despiciunt.

λέλειπται, ταῦτα διαχέρειν τοῖς τέχνοις αὐτῆς βούλομαι, καὶ εἰ μηδενί, μήτ' ἔκεινην, μήτε τὰς ἀδελφάς αὐτῆς ἐνοχλεῖν, μήτε τῷ χληρονόμῳ μου, μήτε τῇ Ἐκκλησίᾳ. Μελέτιος ὁ γαμβρός (38) μου, τὸ κτήμα τὸ ἐν Ἀπηνζιντῷ τὸ ἐκ τῶν Εὐφημίου, ἵστω κακῶς κατέχων. Καὶ ὑπὲρ τούτου καὶ πρότερον ἐπέστειλα πολλάκις τῷ Εὐφημίῳ, ἀνανθρίᾳ αὐτοῦ καταγνώσκων, εἰ μὴ τὸ ἑαυτοῦ ἀγαρέψασι. Καὶ νῦν μαρτύρομαι πάντας καὶ ἄρχοντας καὶ ἀρχομένους, ὅτι ἀδικεῖται ὁ Εὐφημίος· χρὴ γάρ Εὐφημίῳ ἀποκαταστῆναι τὸ κτήμα. Τὴν ὥντην τοῦ χωρίου Κανοτάλων τῶν αἰδεσιμωτάτων σίων τῷ ἐπισκόπῳ Ἀμφιλοχίῳ ἀποκαταστῆναι βούλοραι. "Εστι γάρ ἐν τοῖς χαρτοῖς ἡμῶν, καὶ πάντες θασῖν, ὅτι καὶ τὸ συνάλλαγμα ἐλύθη, καὶ τὴν τιμὴν ἀπέλαβον, καὶ τὴν νομήν καὶ δεσποτείαν τοῦ κτήματος πᾶλαι παρέδωκα.

Εὐαγρίῳ τὸν διακόνῳ πολλά μοι συγχαροῦντι καὶ συνεχρονίσαντι, διὰ τοιείδων τε τὴν ευνοίαν παραστῆσαντι, χάριν ὁμοιογόνῳ καὶ ἐπὶ Θεοῦ καὶ ἐπὶ ἀνθρώπων. Καὶ τοὺς μεῖζοις μιν αὐτὸν ὁ Θεὸς ἀμείψεται· ἵνα δὲ μηδὲ τὰ μικρὰ τῆς φιλίας σύμβολα παρ' ἡμῶν ἐλλείπῃ, βούλομαι αὐτῶν δοθῆναι κάμασσον (39) ἐν, στιχάριον ἐν, πάλλια β', χρυσᾶ νομίσματα λ'. Ὁμοίως καὶ τῷ γλυκυτάτῳ συνδιακόνῳ τῷ μὲν Θεοδούλῳ τῷ ἡμῶν ἀδελφῷ δοθῆναι βούλομαι κάμασσον εν, στιχάρια β', τῶν ἐν τῇ πατρί, χρυσᾶ νομίσματα κ' ἐκ τοῦ ἐν τῇ πατρίδι λόγου. Ἐλαστὸν τῶν νοταρίων εὑτρόπῳ δοτεῖ (40), καὶ καλῶς ἡμεῖς ἀναπαύσαντες ὃν ὑπηρετήσατο χρόνον, βούλομαι δοθῆναι κάμασσον ἐν, στιχάρια β', πάλλια γ', σιγλιῶνα (41), ἐν τῇ πατρίδι χρυσᾶ νομίσματα κ'.

Ταύτην μου τὴν διαθήκην κυρίαν καὶ βεβχίαν εἶναι βούλομαι ἐπὶ πάντος δικαστηρίου καὶ πάσῃς ἔξουσίας. Εἰ δὲ καὶ ὡς διαθήκη μή ἴσχυειν, εἰς βούλησιν, εἴτ' οὐ (42) κωδικελλον, αὐτὴν ἴσχυειν βούλομαι. 'Ο δ' ἐπιχειρῶν αὐτὴν ἀνατρέπειν, δώσει λόγουν ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως, καὶ ἔξει τὸν λόγον.

Πρὸς τονομα τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ ἄγιου Πνεύματος.

Γρηγόριος ἐπίσκοπος τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας τῆς ἐν Κωνσταντίνου πόλει, ἀναγνούς τὴν διαθήκην, καὶ ἀρεσθεὶς πᾶσι τοῖς γεγραμμένοις, ὑπέγραψα χειρὶ ἐμῇ, καὶ ἴσχειν αὐτὴν κελεύω καὶ βούλομαι.

Ἀμφιλόχιος ἐπίσκοπος τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας τῆς ἐν Ἰκονίῳ, παρὼν τῇ διαθήκῃ τοῦ αἰδεσιμωτάτου ἐπίσκοπου Γρηγορίου, καὶ παρακληθεὶς παρ' αὐτοῦ (43), ὑπέγραψα χειρὶ ἐμῇ.

Οπτίμος ἐπίσκοπος τῆς κατὰ Ἀντιόχειαν καθολικῆς Ἐκκλησίας, παρὼν διατιθεμένῳ (44) τῷ αἰδε-

(38) *Γαμβρός.* Βούλη illa ex Graeco Latine redditā, gener est, et hic est vocis huius frequentior usus. Verum lingua Graeca peritissimi, ut Henricus Stephanus, Budaeus, etc., profertur γαμβρός interdum quemlibet affinem significare. Imo vero et apud Latinos eadem est vis hujus vocis gener. Justinus, H. s. lib. xviii, virum sororis generum appellat. Itaque non proprio generum, sed Gregorii affinem, qui forte Eugeniam vel Nonnam Gorgonie sororis sue filiam uxorem duxerat, suis Meletium existimare debemus.

PATROL. GR. XXXVII.

esse, vel hæredi meo, vel Ecclesiæ. Meletius gener meus sciat se prædiū Apenzinsenum, quod Euphemii fuerat, mala fide possidere: de quo quidem et jam anteā scripsi sacerdos Euphemio, ignavie eum condemnans, nisi sua recuperaret. Et nunc testor omnes magistratus, et qui sub magistratu sunt, injuriam fieri Euphemio: oportet enim prædiū Euphemio restituī. Emptionem fundi Canitalorum reverendissimo filio episcopo Amphiliō redintegrari volo. Constat enim ex chartis nostris, idque sciunt omnes, quod et solitus fuerit contractus, et pretium receperim, proprietatemque ac dominium possessionis jampridem tradiderim.

Evagrio diacono, qui multorum in eum laborum et curarum particeps, in multis suam mihi benevolentiam commendavit, gratiam habeo coram Deo et coram hominibus. Ac majora quidem ipsi Deus retribuet. Ne vero parva etiam amoris symbola prætermittamus, volo ei dari camasum unum, tunicam unam, pallia duo, aureos nummos triginta. Similiter dulcissimo condiacono nostro et fratri Theodulo dari volo camasum unum, tunicas duas ex iis quæ sunt in patria, aureos viginti ex patriæ item rationibus. Elaphio notario, qui et bene moratus est, et, quo tempore fuit in obsequio, bellus nos refocillavit, dari volo camasum unum, tunicas duas, pallia tria, sigillionem, in patria nummos aureos viginti.

Hoc meum testamentum ratum ac firmum esse volo in omni iudicio et 204 quomodo cumque. Quod si tanquam testamentum vim non habuerit, tanquam voluntatem ipsum, seu codicillum, vale volo. Qui vero ipsum revertere tentaverit, ratione reddet in die judicii, et penam sustinebit.

In nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti.

Gregorius episcopus catholicæ Constantinopolis Ecclesiæ religi testamentum, et omnia probans subscripsi manu mea, et vim obtinere volo ac jubeo.

Amphilochius episcopus catholicæ Iconii Ecclesiæ intersui testamento reverendissimi episcopi Gregorii, et eo rogante subscripsi manu mea.

Optimus episcopus catholicæ Antiochenæ Ecclesiæ intersui, cum reverendissimus episcopus Gre-

(39) *Κάμασσον.* Cod. Chig. κάμασσον.

(40) *Εὐτρόπῳ δοτεῖ.* Cod. Chig. εὐτρόπῳ τε.

(41) *Σιγλιῶνα.* De Sigillione apud Trebellium Politionem in Claudio fit mentio. In eo testamento voces sunt, quibus vestimenta significantur, ut Camosum, vel Comasum, quæ ob nimiam antiquitatem inter exoticas abierunt.

(42) *Εἴτ' οὐν.* Cod. Chig. ήγουν.

(43) *Παρ' αὐτοῦ.* Cod. Chig. ὑπ' αὐτοῦ.

(44) *Διατιθεμένῳ.* Cod. Chig. διατιθεμένῳ.

gorius, testamentum suum, ut supra scriptum A σιμωτάτῳ Γρηγορίῳ ἐπισκόπῳ κατὰ τὰ προγεγραμμένα, καὶ παρακληθεὶς παρ' αὐτοῦ, ὑπέγραψα χειρὶ ἐμῇ.

Theodosius episcopus catholicæ Idæ Ecclesiæ præsens testamento reverendissimi episcopi Gregorii, et ab eo rogatus subscripti manu mea.

Theodulus episcopus sanctæ catholicæ Arameæ Ecclesiæ, præsens, et cætera.

Hilarius episcopus catholicæ Isauriæ Ecclesiæ, præsens, et cætera.

Themistius episcopus sanctæ catholicæ Adrianiopolis Ecclesiæ, præsens, et cætera.

Cledonius presbyter catholicæ Icomi Ecclesiæ, præsens, et cætera.

Joannes sanctissimæ Nazianzi ecclesiæ lector et notarius, exemplum divini Testamenti, quod in sanctissima ecclesia mea reconditum est, sancti et illustris ac Theologi Gregorii, exscripti et edidi.

Θεοδόσιος ἐπίσκοπος τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας τῆς ἐν Ἰδῃ, παρὸν τῇ διαθήκῃ τοῦ αἰδεσιμωτάτου ἐπισκόπου Γρηγορίου, καὶ παρακληθεὶς παρ' αὐτοῦ, ὑπέγραψα χειρὶ ἐμῇ.

Θεόδολος; ἐπίσκοπος τῆς ἀγίας (45) καθολικῆς Ἐκκλησίας τῆς κατὰ Ἀπάμειαν, παρὼν, καὶ τὰ ἔχης.

Ἴλαριος ἐπίσκοπος τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας τῆς κατὰ Ισαυρίαν, παρὼν, καὶ τὰ ἔχης.

Θεομήσιος ἐπίσκοπος τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας τῆς κατὰ Ἀδριανούπολιν, παρὼν (46), καὶ τὰ ἔχης.

Κληδόνιος πρεσβύτερος τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας B τῆς ἐν Ἱκονίῳ, παρὼν, καὶ τὰ ἔχης.

Ιωάννης ἀραιγώστης καὶ ρογδρίος τῆς ἀγιωτάτης ἐκκλησίας Ναζιανζοῦ, πεποιηκὼς τὸ Ιστρον τῆς θείας Διαθήκης, εῆς ἀποκειμένης ἐν τῇ κατ' ἐμὲ ἀγιωτάτῃ ἐκκλησίᾳ, τοῦ ἀγίου καὶ ἑρόδου καὶ Θεολόγου Γρηγορίου, ἐκδέωσα.

παρακληθεὶς παρ' αὐτοῦ ὑπέγραψα χειρὶ ἐμῇ. præsens sui in testamento reverendissimi Gregorii, et eo rogante subscripti mea manu.

MONITUM DE SANCTI GREGORII POEMATIBUS.

205 Pluribus causis ad condenda poemata inductus fuit sanctus Gregorius. Præcipua haec est, quam exponit scribens ad Cledonium (epist. ci, alias orat. li), ut scilicet veritatem tueretur adversus Apollinaristas, qui errores suos carminum a se scriptorum ope disseminabant. Alias enarrat in poemate *de versibus suis* (libro ii, sectione i, poemate 37, alias 162 apud Billium), nimirum ut pauciora scriberet, ob difficultatem in elaborandis versibus sitam; ut juvenibus gratum quoddam præberet pharmacum, illecebrosis ducens ad utilia, et præceptorum molestiam arte deliniens; ut ostenderet Christianos scriptores ethnici non esse inferiorres; demum ut morbis suis aliquod levamen afferret.

Omnia sancti Gregorii poemata in duos distribuimus libros: quorum primo complectimur poemata theologica; secundo autem poemata historica repræsentamus. Liber autem prior, ubi de carminibus theologicis agitur, rursum in duas sectiones dividitur; quarum prima continentur poemata dogmatica, secunda vero poemata moralia. Duplicem pariter sectionem habebit liber posterior, in quo carmina historica colliguntur, ita ut in una legantur poemata quæ ad ipsum Gregorium spectant, in altera vero quæ spectant ad alios. Imo et varia hujuscemodi libri poemata ordine chronologico, quantum licet, disponimus, prætermisso tali ordine in primi libri carminibus, quorum tempus nulla prouersus regula potest determinari.

Arduum sane et plenum laboris opus suscepit Billius, cum Græcos Gregorii versus Latinis versibus expressit: sed opus istud plus ipsi difficultatis quam lectoribus utilitatis attulit. Sæpissime enim interpres ita metri legibus fuit astrictus, ut auctoris nec verba nec etiam sententias commode redderet. Quapropter e re lectorum fore visum est, si Gregoriana poemata, a Billio metrica versa, oratione soluta verterentur. Verumtamen ne Billiana versio injusta premeretur oblitione, ipsam in inferiori margine collocari placuit. Idem factum est in quibusdam poematibus quæ a Federico Morello metrica versa fuerant. Versiones autem a Tollio et Muratorio soluta oratione compositæ, plurimis in locis emendatae sunt.

Huc usque Benedictini, quorum monito hoc ego novus editor adjungam, me videlicet, ne tam sapienter excogitati ordinis ulla pars manca videretur, hoc laboris aggredi præsumpsisse, ut omnia carmina, quæ nondum metrica fuerant translata, metris pro meis viribus comprehensa in publicum proferrem, quanquam ad duo millia et amplius condendorum versuum numerus exsurgeret. Quæ quidem nostræ infirmitatis tentamenta indulgentius, benignè lector, accipias.

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ
ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

ΕΠΗ.

ΒΙΒΛΟΣ Α'. ΕΠΗ ΘΕΟΛΟΓΙΚΑ.

ΤΟΜΗ Α'. ΕΠΗ ΔΟΓΜΑΤΙΚΑ.

SANCTI PATRIS NOSTRI

GREGORII THEOLOGI

ARCHIEPISCOPI CONSTANTINOPOLITANI

CARMINA.

LIBER I. POEMATA THEOLOGICA.

SECTIO I. POEMATA DOGMATICA.

A'. Περὶ τοῦ Πατρός.

Οὐδα μὲν ὡς σχεδῆσι μακρὸν πλόον ἐκπεράμεν,
Ἡ τυθαῖς πτερύγεσσι πρὸς οὐρανὸν ἀστερέντα

Σπεύδομεν, οἵσιν δρῶρε νόος θεότητ' ἀναφαίνει,
"Ὕπο οὐδὲ οὐρανίοισι σέβειν σθνος, δσσον τοικόδε,
 5 Ἡ μεγάλης θεότητος δρους, καὶ οἰκα παντός.

I. De Patre.

206-207 Scio nos exignis cymbis magnum mare trajicere,
Parvisque penitus in cœlum astris ornatum
Properare, quibuscumque fert animus Divinitatem prædicare,
Quam ne cœlestes quidem, quantum par est, colere valent,
 5 Aut magnæ Divinitatis decreta et mundi gubernaculum.

* Alias Billius Arcan. carm. 70, p. 161.

ARGUMENTUM. In isto poemate et in aliis decem
subsequentibus res theologicas abstrusissimas et dif-
ficillimas de Trinitate, de Deo Patre, de Filio, de
Spiritu sancto, de mundo, de Providentia, de sub-
stantiis mente præditis, de anima, de Testamentis
et adventu Christi, necnon de ipsius Incarnatione,
ita pie, docte ac sublimiter prosequitur Gregorius, ut
virum omni doctrina exultum, poetamque insignem

facile agnoscas.

1. Tit. Περὶ τοῦ Πατρός. Plerique codices et
editi Τοῦ αὐτοῦ. Vat. simpliciter Περὶ ἀρχῶν, ή-
τοι χερὶ Τριώδος.

2 Πρός. Vat. ες.

3 Ἀραγαγειν. Langus ἀμφαίνειν.

4 Σέβειν. Κοιλ. οὐρανίοις σέμνειν.

METRICA VERSIO.

I. DE PATRE.

(Billio interprete.)

Immensusq; exigua pelagus sulcare carina,
Parvisque æthereum pennis volitare per axem

Agredimur (non me fugit hoc), quicunque Te-

[nantis]

Tendimus arcana verbis expromere numen :

(Quod neque sat digno chorū immortalis honore
Cœlum cumulare potest), Triadisque referre

Ἐμπις δ' (οὐδὲ θεὸν γάρ ἀρέσσατο πολλάκι δῶρον
Πλειστέρης ἀπὸ χειρὸς δυναὶ φιλίης δλίγης τε),
Τούτου θαρσαλέως ρήξω λόγον. 'Αλλ' ἀπὸ τῆς
Φεύγετε, δοτὶς ἀλιτρὸς· ἐμὸς λόγος, ή καθαροῖσιν,
10 'Ητε καθαιρομένοισιν δ' ἔρχεται· οἱ δὲ βέβηλοι,
'Ως θῆρες, Χριστοῖο κατ' οὔρεος ἀκροτόμῳ
Λαμπομένου, Μωσῆι νόμον τ' ἐνὶ πλαξὶ γράφοντος,
Ἄδεικα ρήγνυμένοισιν ὑπὸ σκοπέλοισι δαμείνεν.
Κείνοις μὲν δὴ τοῖσι καὶ ᾧς Λόγος ὡσει κακίστους
15 'Ημετέροιο χοροῦ θεημάχον ἤτοι ἔχοντας.
Διπάρ ἐγὼν διπά τὴν προσίμιον ἐν σελίδεσσι
Θήσομαι, ἢν τὸ πάροιθε θεόφρονες δινόρες ἔηκαν,
Λαῷ τάρβος ἄγοντες; ἀπηνέι μάρτυρε μύθων,

Α Μωσῆς, Ἡσαΐας τε (ἐπισταμένοις δ' ἀγορεύσω),
20 'Ητοι δὲ μὲν νεόπηγα διδοὺς νόμον, δὲ δὲ λυθήντος;
Οὐρανὸς εἰσαῖοι, χθὼν δέχεται στό ρήματ' ἐμοῖο.
Πνεῦμα θεοῦ, σὺ δὲ ἔμοιγε νόνον καὶ γλώσσαν ἐγείροις
'Ατρεκίης σάλπιγγα ἐρίθρομον, ὃς κεν διπάντες
Τέρπωνται κατὰ θυμὸν δηλη θεότητι μιγέντες.
25 Εἰς θεός έστιν ἀναρχος, ἀναίτιος, οὐ περίγραπτος
'Η τινι πρόσθεν ἐδντι, ή ἐσσομένῳ μετέπειτα,
Αλών' ἀμφὶς ἔχων, καὶ ἀπειρίτος, Υἱός τοθλοῦ
Μουνογενοῦς μεγάλοιο Πατήρ μέγας, οὐ τι πεπονθώς
Υἱόν, τῶν δισαρκός, ἐπει νός. Εἰς θεός δὲλος,
30 Οὐκ ἄλλος θεότητι, θεοῦ Λόγος, οὗτος ἐκείνου
Σφρηγτὶς κιννυμένη πατρώιος, Υἱὸς ἀνάρχου

Sed tamen (sæpe enim Deo non placet donum
Divilis manus, quantum amicæ et pauperis),
Idcirco sermonem fidenter proferam. At procul
Fugite, scelesti. Sermo meus ad puros
10 Dirigitur, aut ad eos qui expurgantur. Profani autem,
Velut seræ, cum Christus e summo monte
Fulgeret, ac Moysi legem in tabulis scriberet,
Protinus sub scopulis disruptis profligerent.
Illi quidem sic fiat, itidem ut improbis, quos Verbum
15 E nostro costu expulit, inimicam Deo cor habentes.
Rursus ego vocem, processi loco, tabulis
Apponam, quam olim viri a Deo afflati emisere,
Populo terrorem duro incutientes, testes verborum
Moyses et Isaia (scientibus loquar),
20 Ille legeni recens structam tradens, iste, cum lex violata esset.
208-209 Audiant cœli, et terra verba mea accipiatis.
Tu vero, Spiritus Dei, mentem meam et lingüam excita
Veritatis tubam valde sonoram, ut omnes
Gaudeant toti Divinitati ex corde immisti.
25 Unus Deus, principii et causæ expers, non circumscriptus
A quoquam ante existente, aut postea futuro;
Ævum amplectens et infinitus, boni Filii
Magni Unigeniti magnus Pater, nihil eorum passus
In Filio, quæcumque carnis sunt, siquidem mens est. Unus Deus alius,
30 Non tamen aliis deitate, Dei Sermo : hic illius
Vivum sigillum Patris, solus principio carentis

14 Κεῖτοι μέν. Minus recte Billius : Atque ita
fecerunt Hebrei.
15 Θεημάχον. Coisl. θεόμαχον.
17 Ανδρες ἔρχονται. Plures codices ἔρες Εειπον.
20 Νεότητα, recens conditam. Male Billius : No-
vam legem, qua voce nonnisi lex Christi, ceu Evan-
gelium, debet appellari. Ibidem λυθέντος. Male edit.

λυθέντες.
24 Μηγέτες. Hoc est, ut Cyrus exponit, veritatis
totius religionis assentientes, cīque mente per fidem
conjuncti. BILLIUS.
27 Αξιόπιτος. Coisl. ἀπειρητος. Hesych. ἀπει-
ρατος.

METRICA VERSIO.

Dogmata, quæ lotum moderatur legibus orbem.
Sed tamen intrepido mea vox erumpet ab ore,
Quandoquidem et Christo non tam sunt grata fre-
[quenter
Munera, quæ grāvida dives largitur ab arca,
Quam quæ (sit modo chara) manus pauperrima
[fundit.
Ergo procul, procul extemplo, scelerata caterva,
Hinc fuge; namque meus puras tantummodo men-
[tes
Sermo petit, vel quæ sese purgare laborant.
Quod si quisquam animo, si moribus atque profanis
Huc veniat, densa saxorum mole peribit
Obrutus: ut quondam cum summo in vertice montis
Omnipotens claro radiaret lumine Christus,
Mosique in tabulis sanctissima iura notaret.
Atque ita fecerunt Hebrei: nosque perinde
Sacilega a nostris submovimis agmina verbis.
Ast mihi scribendi exorsus vox illa futura est,
Quam prius, ut duram quaterent formidine gentem,

B Persimili misere viri (dum quæril uterque
Quos testes sermonum habeat), Mosesque plusque
Isaias, legem ille novam cum prodidit, iste
Cum sacrata Dei plebs impia jura resolvit :
Audite, æthereæ sedes, tuque excipe, terra,
Quæ dican. Ac mihi tu, quæso, cum pectore linguam,
Pneuma, move, quæ sit tanquam tuba persona, veri :
Ut cunctos supero penitus cum numine juncies
Non levis ex nostro capiat sermone voluptas.
Unicus omnino Deus est, ab origine nulla,
Causæque ignarus, quem circumscribere quidquam
Quod queat haud unquam fuit, aut quandoque intu-
[rum est :
Ævum ipse amplectens, immenso robore, nati
Unigenæ magnus genitor; quem dicere passum
Grande nefas cuiquam fuerit, dum gignit, eorum,
Quæ carnis natura capit; nam spiritus ipse est.
Unus item est aliis Deus alti Sermo parentis
(Non aliis deitate tamen), qui manat ab illo,
Ac viva est Patris effigies, atque unica proles.

Οἰος, καὶ μούνοιο μονάτατος, ισοφέριτος,
Ὦς κεν δὲ μὲν μίμην γενέτης δλος, αὐτὰρ ὅγ' Υἱὸς
Κοσμοθέτης νωμεύς τε, Πατρὸς σθένος τὸ δὲ νόμα.
35. Ἐν Πνεῦμ' ἔξ ἀγαθοὶ Θεοῦ Θεός. Ἐρχετε πάντες,
Οὓς μὴ Πνεῦμ' ἐπύπωστεν ἦν θεότητ' ἀναφαίνειν,
Ἄλλ' η βένθος ἔχουσι κακῶς, η γλώσσαιν διαγνοῦν,
Ἴμιφαίς, φθονεροί τε, νοήμονες αὐτοδίδαχτοι,
Πηγὴ κευθαρένη, λύχνος σκοτίοις ἐν κόλποις.

B'. Περὶ τοῦ Υἱοῦ.

Υἱός δὲ πρώτιστον δεῖσομεν, αἷμα σέβοντες
Ἐμετέρων παθέων τὸ καθάρειον. Ἡ γὰρ ἀνάγκη

Filius, solus ex solo, æqualis,
Ita ut ille quidem maneat totus genitor, Filius autem
Mundi creator et gubernator sit, Patris robur et intelligentia.
35 Unus Spiritus ex bono Deo Deus. Abeat omnes,
Quos non signavit Spiritus, ut ipsius divinitatem prædicent,
Quique cor habent perversum, aut linguam incestam,
Semilucidi, et invidi, prudentes a se ipsiæ docti,
Fons occultus, lucerna in tenebris angulis.

II. De Filio.

Filium primo cantabimus, sanguinem venerantes
Qui vitiorum nostrorum expiatio fuit. Necesse est enim
Etiam mortalem auxilio venire cœlestibus, ob linguam
Detrabentem divinitati, prave sentientem, sui ipsius homicidam.

5 Nihil ante magnum Patrem erat. Omnia enim
Iatus habet. Nihil Patre majus. E Patre
Genitum magni Dei Verbum, Filius expers temporis,
Finago exemplaris, natura Genitori æqualis.
Patris enim gloria est magnus Filius. Resplenduit autem,
10 Ut solus scit Pater, et qui ex Patre resplenduit :
Nihil enim divinitati vicinum erat ; sed tamen
Omnibus hoc persuasum est hominibus, ut et mihi,
Nihil fas est ex mea generatione in divinitatem conferre,
Non fluxionem, non sectionem fôdam. Ego enim.

* Alias Bill. 71, pag. 46†.

37 'Α.22' η βένθος ἔχουσι κακῶς. His verbis
eos Gregorius insectat, qui perversam doctrinam
colunt, et qui sanam libera voce profliteri verentur.

II. 3 Οὐρανούρ. Nicetas exponit δόγματα, de
Deo et æternis decretis. Billius, angelos, inquit, po-
tius accepimus. Verum quid ad angelos, ut recte
Combeftius observat, restringere, cum primo et
principalius personarum fidem Gregorius exponat
et tueatur aduersus linguas detrahentes Divinitati.

4 Αὐτοφόροιο. Vat. αὐτοφονῆος.

6 Πατρὸς ὑπέρτερον οὐδέτερον. Sic Vat. Quæ lectio
præferenda nobis visa est. Edit. Πατρὸς ἀπήρος
οἶτε, quod vertit Billius : *A magno pendetque Pa-*
rente, quæ quidem verba theologi facile non admi-
serint.

8 Γεννήτορος. Coisi. aliique plures γεννήτορες.
Alii autem γενετῆρος.

METRICA VERSIO.

Solus et a solo planeque æqualis : ut ille
Duntaxat Pater, hic maneat tantummodo natus :
Mens Patris et robur, mundi moderator et auctor.
Unus item Deus est ex summo Numinine manans
Spiritus. Este procul cuncti fôdeque perite,
Vos quibus hoc medio non ille in pectore fixit,
Pneuma Deum ut clara dicatis voce palamque.
Sei male vel vobis sceleratum perfida morbum
Corda sovent, vel lingua timet, languetque profana.
Ac tantum media lucetis parte, malusque
Vos nimis exagitat livor, doctique penes vos
Estis, et abstrusi latices, hominumque negati
Usibus, atque sinu tenebroso tecta lucerna.

II. DE FILIO.

(Billio interprete.)

Ac primum Nati præconia sancta canemus,
Morteis, qua vitii macula est detersa, colentes.

B Cœlicolis etenim mortalem ferre necesse est
Auxilium adversus linguam, quæ perfida helito,
Seque ipsam jugulans, numen cœlestis lacescit.
Nil erat ante Patrem magnum. Nam cuncta coeret
Complexu illo suo. A magno pendetque Parente
Editus ex illo Sermo, qui temporis expers
Effigiem in sese Patris exprimit undique, et illi
Par est natura : namque inclita gloria Patris
Filius est, et grande decus. Fuge querere quoniam
Sit pacto genitus : soli cum prole parenti
Cognitus hic modus est. Quis enim mortalis adesse
Tum potuit. Triademque oculis spectare beatam !
Sed tamen id nulli dubium est quin sectio nulla,
Nullaque sit supero prorsus tribuenda parenti
Fluxio, quæ nimium spurca est, nec denique quid-
quam,

Quod cadat in nostros ortus, quos cœca libido
Præreditur. Nam si idcirco me passio tangit,

15 Οὐκ ἀπαθῆς γενέτωρ· καὶ γὰρ δετός· οὐτὶ πα-
[Θητὸς,
“Ος τις πάμπαν ἀπηκτος, ἀπώματος. Ὅν γάρ διπλωθεν
Εἰσι φύσεις, τῇ τῷ θεῖμα καὶ εἰ γεννήσιες ἀλλας;
Εἰ χρόνος; ἐτὸν ἔμει παροίτερος, οὐ πρὸ Λόγου
‘Ο χρόνος, οὐ γενέτης ἐστ’ ἄχρονος. Ἡμος διαρχος
20 Ἡε Πατήρ θεότητος; ὑπέρτερον οὐτὶ λελοιπάς,
Τῆμος καὶ Πατρὸς Υἱός, ἔχων Πατέρ' ἄχρονον ἀρχήν,
‘Ω; φάσι; ἡδίοιο μέγιαν περικαλλέα κύκλον.
Εἰ καὶ εἴδεα πάντα κάτω μεγάλοιο Θεοῖο,
“Οφρά καὶ μὴ τι Πατρὸς καὶ Υἱός αὐτὸν ἔδοντεν
25 Μεσητὴν στήσαντες, ἀπορθῆξαι μεγάλα
Υἱὸν Πατρὸς διακτος. “Ο γὰρ πάρος ἐστι Θεοῖο,
“Η χρόνος, τὴ θελήσις, ἐμοὶ τμῆμις θεότητος.

Α ‘Ως Θεός, ώς γενέτης, γενέτης μέγας. Εἰ δὲ μέγιστον
Πατρὶ τὸ μὴ τινὶ ἔχειν κεδνῆς θεότητος ἀφορμὴν,
30 οὐδὲν ἔχειν. Τῷ μὴ θεὸν εἰργε Θεόν.
Οὐ γὰρ ἀπόρθοι: Πατρὸς Εγνως Παιών. ‘Η δὲ ἀγένητος
Φωνὴ, γένησις τε Πατρὸς ἀπε, οὐ θεότητος
“Ἐπέλετο εἴδεα διττά τις ἐπίλασεν, ἀμφὶ δὲ τούτην
35 ‘Αμψτερ’ ἐκτὸς ἔντα, φύσις δὲ ἀκέαστος ἐμοιγε.
Εἰ μὲν δὴ γέννησιν ἔχει Λόγος, οὗτος Πατήρ τι
Σαρκὸς, ἀσαρκὸς ἐών ἐπιδίξεται (οὐποτε τόσον
‘Ἄνθρωπων νόος, ἐστὶν ἀτάσθαλος ὥστε νοῆσαι),
Καὶ θεὸν Υἱὸν ἔχειν, γεννήτορος δέξιον εὑρχος.

40 Εἰ δὲ ἐπίγερα φέρων Πατρὸς μεγάλου θεότητος
Μαψιδίως, κενέν τε δέος πραπίδεσσι χαράσσων,

210-211 15 Non sum sine passione genitor, sūm enim compositus: at minime passi-
Qui omnino incorpōritus est et incorpōrus. Quorūq; enīi discrepantes sunt [vīlīo.
Naturæ, quid mirum si et generationes diversa?
Si antiquius me tempus est, non ante Verbum
Tempus est, cuius genitor temporis est expers. Quando principio carent
20 Existebat Pater, nihil supra divinitatem relinquens,
Tum et Patris Filius, principium habens Patrem principii expertem,
Ut splendor magnum et præclarum solis orbem:
Quanquam exempla omnia infra magnū Deum sunt;
Sed ne quid inter Patrem et Filium, qui semper existunt,
25 Medium statuentes, abscondamus regem
Patris regis Filium. Nam ante Deum
Tempus aut voluntas, mihi sectio est divinitatis.
Ut Deus, ut genitor, magnus est genitor. Quod si maxime
Est Patri gloria, nullam habere adorandæ deitatis causam,
30 Non de leucē est venerande magni Patri soboli
Talem habere radicem. Quare Deum a Deo non arecas.
Non enim remotum a Patre nostri Filium, Voces autem
Ingenitus et generatio a Patre nequaquam divinitatis
Duplex idea sunt: finxit id aliquis: sed circa divinitatem
35 Utraque extrinsecus est. Natura autem inseparabilis est.
Sed si generationem habet Verbum, neque Pater quidquam
Carnis admittet, cum carne careat (nunquam profecto
Humana mens ita erit impia, ut id cogite);
Et Deum Filium habes, dignum genitore decus.
40 Quod si nequidquam magni Patris divinitati
Gratiscans, vanumque terrorem pectori imprimens,

16 Ὁς ταῦτα. Sic Regii plures. Coisl. δοτις. Edit.,
δοτις τι. Græcus interpres, δοτις παντελῶς ἀσύνθετος
καὶ ἀπλοῦς, πάντως οὐ παθητός, qui enim omnino
compositionis est expers et simplex, prossus est im-
possibilitis.

18 Εμεῖον. Ita Hesych. Edit. ἐπολο.

19 Ἡμος διαρχος. Ita tres miss. Edit., ἀνάρχου.

26 Ὁ γάρ πάρος. Græcus interpres, δοτις δι-
πρεσβύτερον ή τοῦ Θεοῦ, ή χρόνος, etc., quidquid
enim Deo antiquius fuerit aut tempus, aut voluntas,
Divinitatem separat et dividit.

27 Τμῆμα. Άλι τμῆσις.

30 Οὐδὲ θάσσον. Val. cum tribus aliis, οὐκ ἡσσων.
Μοχ. Θεοῦ pro Πατρός. Non minor gloria est Filio.

32 Ἀπόρθοι. Ita Coisl. Ibid. ή δὲ ἀγένητος, etc.
Græcus interpres: ‘Η γάρ γένησις καὶ η ἀγεννη-
σία, τὸ ἀπὸ τοῦ Πατρὸς εἶναι δῆλοντι τὸν Υἱὸν, οὐ
θεότητο; σημαντικαί. Ησα voices a Patre Filium esse
ostendunt, divinitatem vero non significant.

36 Εχει. Tres miss., έχοι.

38 Δοτις. Val., ώς τι.

39 Εχεις. Sic Val. et Coisl. Edit., έχειν.

METRICA VERSIO.

Haud simplex quia sum, sed mente et corpore consto, B Ac sane magnus Deus est, orbisque creator.
Qua jam fronte Deo tribuetur passio, cum sit
Corporis et rerum, proprii quæ corporis exors?
Nam quorum sunt dissimiles longeque remotæ
Naturæ, similes quisnam horum dixerit ortus?
Si prius est tempus quam sim, prius attamen haud est
Quam Verbum, cuius Pater est sine tempore. Cum-
Nil penitus deitate sua majusve priusve [que
Esset habens Genitor, Natus quoque tunc erat, atque
Principium ipse Patrem, qui tempus nescit, habebat:
Non secus ac magnum Phœbi lux ignea discum:
Sit licet exemplum divino Numinis quodvis
Inferius. Nec enim debet committere quisquam,
Ut Patris ac Nati, quorum est æternus ulterque,
Quidquam interjiciat medium, sohlempne nefando
Crimine dissociet, charoque a Patre separe
Audeat. Ille etenim deitateu disserat audax,
Ante Deum, aut tempus quicunque, aut velle locarit,

Quod si non ullam causam deitatis habere
Ad decus est amplum Genitori: non minus hercule
Illustrè est Nato tali fluxisse Parente,
Ducereque hinc causam. Quocirca a numine numen
Truncare, et stolida disjungere parciō mente.
Nam neque tu sobolem nosti unquam a Patre remo-
Ingeniti porro ac geniti vocabula, que tu [iam.
Incassum metuis, non sunt ea verba, patescat
Quies nobis natura Dei, certisque notetur
Indiciis. Nam si species hinc bona probatur,
Dic age quis genitor fuerit, quis sicutor eam?
Ast ambo circa naturam, extrinsecus cum sint,
Versantur, manet autem omnino insectilis ipsa.
Quod si ortuni Verbo tribuas, duo lucra sequentur,
Nam neque proptereæ, careat cum corpore, quid-
[quam
Admittet carnale Pater (non tam impius unquam

Τὴν μὲν ἀπαρνήσαιο, βάλοις δὲ τὰ κτίσματα Χριστὸν, Α 55 Πολλὸν ἀρειοτέρη, καὶ οὐδὲ λόγος; εἰ περ ἔχῃτι
Ἄμφοτέρων θεότητα καθύστριας, ὡς κενεδφρον,
Τὸν μὲν Παῖδας ἄμερσας, δέ δὲ Θεός, εἰπερ ἐτύχθη.
45 Πᾶν γάρ δημήτης ἦν, αὐτῶν τόδε καὶ τὸ Θεοῖο
Τοῖς μεγάλοισι λόγοισι μένοι, καὶ ἐμπεδον εἶη.
Τίς δέ λόγος, σὲ μὲν ἔνθεν ἀφορμηθέντα, φέριστε,
Τοῖς Χριστοῦ παθέσσαι θεόν μετέπειτα γενέσθαι,
Τὸν δέ ποδεσμὸν φέρειν, καὶ σὸν καλέειν ὅμοδουλον
50 Δουλοτύνης γεράσσαι τεμιώμενον ἀντὶ Θεοῦ;
Εἴ μιν ἐτευχέντες ἐπειτα θεός μέγας ὄργανον ἐσθῆν
(Χαλκεὺς ὡς φαστῆρα πονησάμενος δέ ἀμαξαν),
“Ἄς κεν ἐμ” Ἀρχεγόνιο θεός χειρὶ κτεατίσσῃ.
“Οὐδὲν καὶ Χριστοῖς πέλοι κτίσις οὐρανοῖσι.

Οὐ καίνη Χριστοῦ. Τίς δὲν τάδε μυθήσαιτο;

Εἰ δέ τις σῶμα ὑπέδεκτο τεοῖς παθέσσαις ἀρήγων,
Τούνεκα καὶ θεότητα μεγαλέν μέτρ' ἐπιθῆσει;

“Ηλίτεν δέ σ' ἐλέγηρεν; ἐμοὶ δέ γε πλεῖον ἀγγεῖος.”

60 Οὐδέ τι γάρ θεότητος ἀπέξεστε, καὶ μὲν ἐσάωσαν,
Ἴητηρ δυσδικησισ ἐπικύμιας παθέσσαιν.

“Ἄνθρωπος, ἀλλαζ Θεός. Δαΐδιο γένος, ἀλλ' Ἀδάμιοιο
Πλάστης. Σαρκοφόρος μὲν, ἀτέρ καὶ σώματος ἔκτας.

Μητρός, παρεινακῆς δέ περιγραφος, ἀλλ' ἀμέτρητος.”

65 Καὶ φάνη μὲν ἐδεκτο, Μάγοις δέ τε ἡγεμόνευεν
Ἀστήρ, δωροφόροι δέ δρ' ἔβαν, καὶ γούνατ' ἔκαμψαν.
“Οὐς βροτὸς ἥλθ' ἐπ' ἄγωνα, ὑπέρσχεθε δέ ὡς ἀδάμιαστος

Generationem neges, Christumque detrudas inter res creatas;
Utriusque divinitati injuriam fecisti, o stolid,

Illum Filio spoliasti: iste vero non iam Deus, si quidem conditus.
45 Quidquid enim aliquando non era, res creata est, etiamsi Dei
Magnis consiliis maneat, et stabile futurum sit.

Quae autem ratio, ut tu quidem hinc ortum habens,
Christi passionibus Deus postea dicas,
Illum vero in vincula conjicias, et tuum, pro Deo, conservum.

212-213 50 Servitutis præmiis ornatum voces?

Si illum postea magnus Deus condidit, ut bonum instrumentum
(Velut faber plaustri causa malleum elaborans),

Ut me Primogeniti manu factum Deus possideat:

Sic et Christo cœlesti res creata longe

55 Praestaret, siquidem illius causa Verbum exsisteret,

Non illa Christi causa. Quis autem hac proferat?

Quod si quia corpus suscepit, tuis morbis opem ferens,

Idcirco gloriose divinitati modum imponis,

Num peccavit, qui tui misertus est? Mihi vero magis admirandus.

60 Nam nec de divinitate quidquam amisit, et me salvum fecit,

Medicus fetentibus inclinans se vulneribus.

Mortalis erat, sed Deus. Davidis genus, sed Adami

Opifex; carnem quidem gerens, sed et corporis expers.

Matrem habuit, sed virginem: circuinscriptus, sed et immensus.

65 Illum stabulum exceptit, sed Magis dux fuit

Stella, et dona ferentes venerunt, ac genua flexerunt.

Ut homo venit ad certamen, sed superavit, ut insuperabilis,

44 Ἀμερσας. Sic Coisl. Male edit. ἀμεσας.

45 Ποτε δη, αὐτῶν. Val., ποτὲ ἦν, αὐτῶν, ex ipsis,
seilicet ex rebus creatis, κτισμάτων.

59 Ἡλίτεν. Mendosc edit. ἥλιτεν.

63 Πλάστης. Ita Coisl. Edit. πλάστος.

65 Ἕγεμονεύει.

67 Υπέρσχεθε. Ita Coisl. et Combes. qui interpretatur ὑπερνίκησε. Editi ὑπέρχετε.

METRICA VERSIO.

Ullus erit scelus ut tantum vel pectore verset);
Et (dignum genitore decus) Deus insuper ipse
Natus erit. Sin, dum patriæ deitatis amore
Afficeris nimis, atque metus tibi singlis inanes,
Perfidus hanc tollas, redigasque ad condita Christum,
Amborum numen stultus violabis eodem
Crimine. Namque Patri soboles tam chara peribit:
Ac rursus propria Natus deitate carebit,
Si modo conditus est: nam quidquid tempore coe-
Hoc etiam prorsus statui inter condita debet. [pit,
Quod vero certum ac stabile est, et temporis expers,
Id colito, idque Deum lingua haud trepidante vocato.
Quae porro hac ratio est, ut cum per vulnera Chri-
Atque salutiferos Deus efficiare dolores, [sti,
Ileprimum haec contra et servi classe locare
Non dubites, nomenque illi Dominique Deique
Eripias, sat habens meliorem dicere servum,
Quique gradu primas tantum nueratur in isto?
Jam si instrumenti Genitor vice condidit ipsum
(Non secus atque faber gnarus, duin condere cur-
frum
Destinat, aut aliud quidquam, prius organa condit);
Ut per primigenam ipsius me denique dextram
Eliceret, Christo multis quoque partibus esset

B Condita res potior, siquidem non proprius honorem.
Exstiterit Christi, sed contra Christus ob illam. [ces
Quisnam autem nisi stultus, in has proruīpere vo-
Sustineat? Quod si, quia carnem assumpserit, ut te
Eximeret gravibus vitiis, morbiisque levaret,
Inferiore putas idcirco sede locandum,
Divinæque gradus naturæ figere pergis,
Scilicet erravit, tua quem flexere malorum
Agmina, quique tulit tantis medicamina morbis.
At contra illius magis hoc quoque nomine numer
Suspicio et vereor, quia nec deitatis ab ipso
Facta illa est prorsus jactura, mibiique salutem
Attulit, ut facilis medicus, dum fetida tractat
Ulceræ, pallentes seseque inclinat ad ægros.
Ips. quidem mortal is erat: verum et Deus idem;
Davidica de stirpe satus: sed qui tamen ipso
Condiderat primævum bovinum; carnalis, at idem
Carne vacans; de matre quidem, sed virgine natus.
Inclususque loco, sed quem mensura requiret
Finire. Exceptus stabulo: duce sidere verum
Accessere M.igi, flexisque haud parva dedere
Munera poplitibus puer. Certamina, tanquam
Mortalis, subiit: tripli sed agone tyranum
Fregit, ut indomitus. Sumpto jejuna refecit

Πειραστήν τρισσοῖσι παλαισμασιν· εἶδαρ ὑπέστη,
Θράψε δὲ χιλιάδας, ὑδωρ τ' εἰς οίνον ἀμειψε.
70 Λούσατο, ἀλλ' ἐκάθηρεν ἀμαρτάδας, ἀλλ' ἔδοθη
Πνεύματι· φρονταίης φωνῆς ὅποιος Γίδες Ἀνάρχου·
‘Ως βροτὸς ὑπὸν ἔδεκτο, καὶ ὡς Θεὸς εἴνεσσε πόντον.
Γοῦνα κάμεν, παρέτοις δὲ μένος καὶ γούνατ' ἔπηζεν.
Εἴσατο· τίς δ' ἐσάκουεις λιταζομένων ἀμενηνῶν;
75 Ἡν θύος, ἀρχιερεὺς δέ· θυηπόλος, ἀλλὰ Θεός περ.
Αἴμ' ἀνέθηκε Θεῷ, κόσμον δ' ἐκάθηρεν ἄπαντα.
Καὶ σταυρός μιν δειπρε, πάγη δ' ἥλοισιν ἀμαρτάς.
‘Ἄλλα τί μοι τὰ ἔκαστα λέγειν; νεκύεσσιν ἐμίθητ,
‘Ἐγρετο δ' ἐκ νεκύῶν, νεκροὺς δ' ἀνέγειρε πάροιθεν
80 Ἐκεῖνα βροτές πενίης, ὅδε πλοῦτος ἀσάρκου·

Α Μή σύ γε τοῖς βροτοῖσιν ἀτιμάζοις θετητα,
Κείνη δὲ χθονίην μορφὴν ἐρικαδέα τεῦχειν,
‘Ην, σει γ' εὐμενέων, μορφώσατο ἀφθιεος Γίδες.

Γ'. Περὶ τοῦ ἀγίου Πνεύματος.

Θυμὲ, τί δηθύνεις; καὶ Πνεύματος εὔχος δειδε,
Μῆδὲ τέμης μύθοισιν, δη μὴ φύσις ἐκτὸς ἔθηκε.
Πνεῦμα μέγα τρομάωμεν, ὁμοίθεον, φθεὶν ἔγνων,
‘Ος Θεός ἐστιν ἐναντα, καὶ δις Θεὸν ἐνθάδε τεῦχει·
5 Πανθενὲς, αἰολόδωρον, ἀγνῆς ὑμημα χορεῖται.
Οὐρανίων χθονίων τε φερέσσιον, ὑψιθώακον,
Πατρόθεν ἐρχόμενον, θεον μένος, αὐτοκέλευστον,
Οὐτε Πάτε (μαῦνος γάρ ἐνδε Πάτες ἐσθίδες ἀρίστου),

Tentatorem triplici pugna. Cibus appositus :
Sed aluit plura millia, et aquam in vinum convertit.
70 Baptizatus est, sed peccata expiavit, sed acclamatus est
Spiritui tonitruo voce Filius Eterni.
Ut homo somnum cepit, sed, ut Deus, mare compescuit.
Genibus fatigatus est, sed paralyticis robur et genua firmavit.
Precatus est; sed quia infirmos precantes exaudivit?
75 Victima fuit, sed et pontifex; sacerdos, sed tamen Deus.
Sanguinem obtulit Deo, sed mundum universum mundavit.
Hūm crux extulit, sed clavis confixum peccatum.
Sed quid singula recenseo? mortuis permistus est,
Sed ex mortuis surrēxit, ac multos antea mortues suscitavit:
80 In his humana paupertas: in hoc dicitur incorporei.
Ne vero tu ob humana divinitati dedecus inure:
Sed ob deitatem terrestri formae plurimum honoris habeto,
Quam, tui amore adductus, incorruptus Filius suscepit.

214-215 III. De Spiritu sancto.

Anime, quid moraris? Spiritus quoque gloriā canta,
Ne sermone scindas quod natura non dissociavit.
Contremiscamus coram magno Spiritu, pariter Deo, per quem Deum cognovi.
Qui Deus est manifeste, et hic me Deum efficit:
3 Omnipotens, variorum donorum auctor, hymnorū sancti chori incitor,
Cœlestibus terrestribusque vitam impertiens, in altis sedens.
Ex Patre procedens, divinum robur, nulli potestati subjectus;
Nec Filius (unus est enim unius optimi bonus Filius),

* Alias Bill. 74, p. 167.

70 Αὐτὸν ἐκδηλοει. Ita Vat. Editi, ἀλλὰ κάθηρεν.
71 Γίδες ἀράρχον. Coisl., Πατρίς.
72 Καὶ ὡς Θεὸς εἴρασθε αὐτοῖς. Vat., Θεὸς δ' ὡς
πάντες θάλασσαν.

73 Παρέτοις. Id est, παρειμένοις τὰ μέλη καὶ πα-
ραλειμένοις.

77 Σταυρὸς μηρὸς. Ita Coisl. et Hesych. Quæ
lectio melior quam in editis, σταυρὸς μὲν δειπρε.

80 Βροτέης. Sic Coisl. Editi βροτέοις. Μοξ, ἀσάρ-

κου. Βατ. ἀνάρχου. Ibid. Ἐκεῖνα. Forte, ut sicut
versus, κάκενα. Μοξ τοῖς deest in edit.

81 Ἀτιμάστοις. Vat. et Hesych., ἀτιμάζειν.

III. 4 Καὶ δις. Ita Vat. Editi, καὶ ὡς. Legendum
videtur ὅ.

5 Αἰολόδωρον. Vat., ἀιολόδωρον. Ibid. ἀγνῆς ὑμ-
νημα χορεῖται, casti laudantem chorū (virginum), ange-
lorum hominumque vīta auctor.

METRICA VERSIO.

Membra cibo: verum numerosæ pabula turbae
Præbuit, et vinum liquidis expressit ab undis.
Tinctus item est, verum maculas et crimina mundi
Abluit, et grandi ipsius sanctissima voce
A Patre testata est deitas, Natusque vocatus.
Quin, ut honio, dulci recreavit membra sopore:
At, velut omnipotens, compescuit æquoris restum.
Lassos ipse pedes sensit, eum longa viarum
Confleret spatia: at lassis fractisque refudit
Vim genibus, fixisque recens in corpore robur.
Incubuit precibus: sed quid? nonne ille precan-
Supplicibus votis attentam præbuit aurem? [sum
Victima erat; sed et antistes, magnusque sacerdos
Saerifclus, verum simul et Deus. Ipse Parenti
Obtulit hunc, quem sœvi homines sudere, cruorem
At totum obscenis lustravit sordibus orbem,
Inque crucem est actus, verum in cruce fixa pependit
Nuxa hominum, nobisque salus hinc parta. Quid autem
Singula commemoro? Tenebrosæ spicula mortis
Sensit: at ipse brevi jugulata morte revixit,
Atque prius multos superas revocavit ad auras.

Quidnam igitur? Nempe illa parit mortalis egestas;
Hæc opibus tribuenda Dei, quem carne vacare
Non dubium est. Ideoque cave ne, dum anxius haeres
Humana expendens, minus deitatis honorem.
Quin ob eam potius mortalem extollere formam
Esto memor, quam chara, tui dum flagrat amore,
Ætherei assumpsit proles æterna Parentis.

III. DE SPIRITU SANCTO.

(Billio interprete.)

Mens mea, rumpe moras, etiam præconia pande
Pneumatis, et verbis ea qua natura ligavit
Dissociare cave. Sanctus pia corda tremore
Spiritus afficiat, qui Patri condens atque
Est Nato, per quem mihi summi Numinis orta est
Notitia, et qui nos divina in Numina verit.
Omnipotens, variusque in donis, canticō cœtus
Angelici, atque hominum, pietas quibus insita cordi
A Patre progressus, divino robore pollens. [est;
Vivisclus, celsæ residens in culmine sedis,
Arbitriique sui liber. Non Filius (absit;
Una etenim est superi soboles tantummodo Patris).

Οὐτέ ἐκτὸς θεότητος ἀειδέος, ἀλλ' ὁμόδοξον.
 10 Οὐτε δὲ ἐν σελίδεσσι θεοπνεύστοιο νόμῳ
 Πνεύματος οὐρανίοιο λαβεῖν ποθέει θεότητα,
 Πολλάς μὲν πυκνάς τε τρίθους εἰς ἐν συνιούσας
 Ὅφεται, ἢν ἐθέλῃσι, καὶ εἴ τι Πνεύματος ἄγνοι
 Εἶρυσεν ἢ κραδίῃ καὶ εἰ νόος ὅδην δέδορχεν.
 15 Εἰ δὲ γυμνήν ποθέει φωνὴν θεότητος ἔρωντες,
 Ἰστα μὴ πινυτὰν ποθέων λόγον. Όν γάρ ἐψει,
 Μή πω τῆς Χριστοῦ βροτῶν πλεύνεσσι φανεῖστες,
 Ἀχθος δγειν κραδίησιν ἀχαυροτάτησιν ἀπίστον.
 Οὐδὲ γάρ ἀρχομένοισι τελειοτέροιο λόγοισι
 20 Καιρός. Τίς δὲ ἀμυδροίσιν ἐτόντος δημασιν ἡ πυρὸς
 [ἀγγές
 Δεῖξεν ὅλας. ἢ φωτές ἀπληστοτέροιο κόρεσσεν;
 Λώιον, ἢν κατὰ μικρὸν διῆγε πυριθαλπέας αὐγάς;

Α Μή πως καὶ γλυκεροῦ φάους πηγάς τι χαλέψῃς.
 Ω, γάρ Πατέρες ἀνακτος δλτην θεότητα προφαίνων
 25 Πρόσθε λόγος, Χριστοῦ μέγα κλέος αύγάζεσκε
 Παύροισιν πινυτοῖς φαεινόμενον μερόπεσσιν,
 Ός καὶ Παιδός ἐπείτα φαεινοτέρην ἀναφαίνων,
 Πνεύματος αἰγλήντος ὑπῆστραψεν θεότητα.
 Βαῖον τοσδέ' ὑπέλαμψε, τὸ δὲ πλέον τμῆν θεοπεπονθεῖ,
 30 Οἵς φα καὶ ἐν γλώσσῃ πυρὸς μετέπειτ' ἐμε-
 [ρισθῇ,
 Σῆμα φέρου θεότητος, δτ' ἐκ χονος ἀλτο Σωτῆρ.
 Καὶ γάρ πῦρ θεὸν οίδα κακοῖς, ὡς φῶς ἀγαθοῖσιν.
 Οὕτω σοι θεότητα συνήγαγον. Εἰ δὲ τίθηπας
 Γίγνον τ' οὐχ Υἱόν τε μιῆς θεότητος ἀκούων,
 35 Μύθοις τ' ἀντιθέτοισιν ἔνστροφέσσι πέποιθας.
 Δώσει κανθάδ' ἔμοιγε Θεὸς λόγον αὐτὸς ἐπελθών.

Nec extra divinitatem invisibilem, sed par honore.

10 Quisquis autem in tabulis divinitus inspirata legis,
 Spiritus coelestis reprehendere cupit divinitatem,
 Multas quidem crebrusque vias in unum coeuntes
 Perspicet, si modo volet, et si quid Spiritus sancti
 Illeusit suo in corde, si mens illius acutum cernit.
 15 Sed si nudam vocem amabilis divinitatis desiderat,
 Sciat se rem desiderare non prudentem. Non enim conveniebat,
 Cum nondum Christi divinitas plerisque hominibus manifesta esset,
 Onus imponere insirmis cordibus periculosum.
 Non enim tironibus perfectior doctrina
 20 Tempestiva est. Quis enim debilibus adhuc oculis totam ignis
 Flammam ostendat, aut lumine abundantiore satiet?
 Satius est paulatim ardentes radios adducere,
 Ne forte dulcis etiam lucis angulos lædas.
 Quemadmodum enim Patris regia totam divinitatem ostendens
 25 Antiqua doctrina, magnum Christi decus illustrabat
 Paucis prudentibus hominibus manifestum;
 Ita et Filii postea divinitatem apertius declarans,
 Spiritus coruscantis divinitatem splendide promulgavit.
 Leviter quidem illis illuxit (Spiritus), nobis autem pleraque servavit.
 30 Quidam postea in linguis igneis divisus est,
 Signum efferen divinitatis, postquam Servator e terra assumptus est.
 Deum enim scio malis igneis esse, ut lucem bonias.
 Sic tibi divinitatem collegi. Quod si stupes,
 Filiū ex eadem divinitate, et non Filium audiens,
 35 Contrariisque sermonibus apte contortis confidis,
 Ilic quoque verba mihi suggeret Deus ipse auxilio veniens.

41 Οὐρανίοιο. Sic Coisl. Editi, οὐρανίου.
 48 Ἀπίστοι. Incredibile, fidem excedens.
 52 Καὶ τὸν πῦρ, etc. Deus ignis est, qui vitium
 omne in malis absumat et adsurat; lux contra bonis
 ac sanctis, ut qui eis sanctitatem afferat, mentisque

corum abdita illuminet. BILL.
 34 Υἱός τούτος Υἱός τε, Filiū ac non Filiū,
 Id est, Unigenitum et Spiritum sanctum. Ib. μιῆς.
 Vat. Ἡγ.

METRICA VERSIO.

Nec rursus deitate carens, ab eaque remotus :
 Sed Patri et Nato unigenae par proprorsus honore.
 Quod si quis sacrī testatum forte libellis
 Hoc reperire cupit, quod sit Deus ille, ducentos
 Perspicet calles, qui congregantur in unum,
 Si volet, atque aliquid si flatus pectore traxit
 Ἀθεrei, viget atque animis, et cernit acutum.
 Sin cupit, et vocem poscit deitatis apertam, [dum
 Haud satis est prudens. Nam, Christi numine non
 Humano generi patefacto, imponere pondus
 Infirmis humeris aliud, quod ferre nequirent,
 Quisnam æquum, nisi mentis inops, hoc dicere esse?
 Nam neque doctrinam pueris proponere plenam
 Convenit, ut nec adhuc teneris ostendere toutou
 Solem oculis, nimiaque illos perfundere luce.
 Flammivomos etenim radios inducere sensim
 Prestiterit, quam, dum plus æquo cernere gestis,
 Perpetuam læsis oculis offundere noctem.

B Nam velut ante Patris totum divinus aperto
 Numen pandebat sermo, contraque micabat
 Gloria perpacis Christi, qui mente valerent,
 Sic etiam post, Unigenitum dum clarius orbi
 Exsereret numen, tamen almi parcus idem
 Pneumatis, et tecta prodebat imagine numen.
 Namque parum antiquis fulsit, nolisque reliquit
 Splendidius lumen, quibus est divisus in igne
 Linguarum in formam efficto (quo sancta palebat
 Ipsius deitas), tum cum Servator ab imis
 Sedibus æthereas coeli remeavit ad arces.
 Nam velut ille malis vindex est θάνατος, proborum
 Sic contra letum est numen, dulcisque voluptas.
 Ac mihi sic paucis deitas collecta superni
 Pneumatis est. Quod si mirum tibi forte videtur
 Ex uno gigni hunc, illum procedere Patre,
 Oppositisque parat fidens contendere verbis, |bo.
 Ilic quoque quid dicam (dabit id mihi Christus) habe-

Πειρασθήν τρισσοῖσι παλαισμασιν· εἶδαρ ὑπέστη,
Θρέψε δὲ χιλιάδας, ὅδωρ τ' εἰς οίνον ἀμειψε.
70 Λούσατο, ἀλλ' ἐκάθηρεν ἀμαρτάδας, ἀλλ' ἐδοθῆ
Πνεύματι βροταίης φωνῆς ὑπὸ Γίδες Ἀνάρχου·
Ὦς βροτὸς ὑπὸν ἔδεκτο, καὶ ὡς Θεὸς εὑνασε πόντον.
Γοῦνα κάμεν, παρέτοις δὲ μένος καὶ γούνατ' ἐπιτῆν.
Εὖστο· τίς δὲ ἐσάκουσε λιταζομένων ἀμενηνῶν;
75 Ἡν θύσος, ἀρχιερεὺς δέ· θυηπόλος, ἀλλὰ Θεός περ.
Αἴμ' ἀνέθηκε Θεῷ, κόσμον δὲ ἐκάθηρεν ἀπαντα.
Καὶ σταυρός μιν δειρε, πάγη δὲ ἥλοισιν ἀμαρτάς.
Ἄλλὰ τὶ μοι τὰ ἐκαστα λέγειν; νεκύεσσιν ἐμίχθη,
Ἔγρετο δὲ ἐκ νεκύων, νεκρὸν δὲ ἀνέγειρε πάροιθεν
80 Ἐκεῖνα βροτάης πενήνεις, δῆς πλοῦτος ἀσάρκου·

Α Μή σύ γε τοῖς βροτοῖσιν ἀτιμάζοις θεστητα,
Κείνη δὲ χθονίην μορφὴν ἐρικυδία τεῦχειν,
"Ὕν, τοί γέ εὐμενέων, μορφώσατο ἀφθίτος Γίδες.

Γ. Περὶ τοῦ ἀγίου Πνεύματος.

Θυμὸς, τί δηθύνεις; καὶ Πνεύματος εὔχος ξείδε,
Μηδὲ τέμης μύθοισιν, δὲ μὴ φύσις ἐκτὸς ἔθηκε.
Πνεῦμα μέγα τρόμακεν, δμοθεον, φ Θεὸν ἔγνων,
"Ος Θεός ἐστιν ἐναντα, καὶ δὲ Θεὸν ἐνθάδε τεύχει·
5 Πανσθενες, αἰολόδωρον, ἀγνῆς ὑμηνημα χορείτες,
Οὐρανῶν χθονίων τε φερέσθιον, ὑψιθώκων,
Πατρόθεν ἐρχόμενον, θεον μένος, αὐτοκέλευστον,
Οὐτε Πάτε (μοῦνος γάρ ἐνδες Πάτες ἐσθίδες ἀρίστου),

Tentatorem triplici pugna. Cibus appositus :
Sed aluit plura millia, et aquam in vinum convertit.
70 Baptizatus est, sed peccata expiavit, sed acclamatus est
Spiritu tonitruo voce Filius Aeterni.
Ut homo somnum cepit, sed, ut Deus, mare compescuit.
Genibus fatigatus est, sed paralyticis robur et genna firmavit.
Precatus est; sed quis infirmos precantes exaudiuit?
75 Victima fuit, sed et pontifex; sacerdos, sed tamen Deus.
Sanguinem obtulit Deo, sed mundum universum mundavit.
Matum crux extulit, sed clavis confixum peccatum.
Sed quid singula recenseo? mortuis permistus est,
Sed ex mortuis surrexit, ac multes antea mortuos suscitavit:
80 In his humana paupertas: in hoc divitiae incorporei.
Ne vero tu ob humana divinitati dedecus iure:
Sed ob deitatem terrestri formae plurimum honoris habeto,
Quam, cui amore adductus, incorruptus Filius suscepit.

214-215 III. De Spiritu sancto.

Anime, quid moraris? Spiritus quoque gloriam canta,
Ne sermone scindas quod natura non dissociavit.
Contremiacamus coram magno Spiritu, pariter Deo, per quem Deum cognovi,
Qui Deus est manifeste, et hic me Deum efficit:
5 Omnipotens, variorum donorum auctor, hymnorum sancti chori inceptor,
Coelestibus terrestribusque vitam impertiens, in altis sedens.
Ex Patre procedens, divinum robur, nulli potestati subjectus;
Nec Filius (unus est enim unius optimi bonus Filius),

* Alias Bill. 74, p. 167.

70 'Α.Ι.' ἐκάθηρεν. Ita Vat. Editi, ἀλλὰ κάθηρεν.
71 Γίδες ἀράρχου. Coisl., Πατρός.
72 Καὶ ὡς Θεὸς σύντρος πάτερ. Vat., Θεὸς δὲ ὡς
πάτερ ὄθλασσαν.
73 Παρέτοις. Id est, παρειμένοις τὰ μέλη καὶ πα-
ραλευμένοις.
77 Σταυρὸς μηρὸς πάτερ. Ita Coisl. et Hesych. Quæ
leccio melior quam in editis, σταυρὸς μηρὸς πάτερ.
80 Βροτάης. Sic Coist. Editi βροτός. Mox, ἀσάρ-

xou. Val. ἀνάρχου. Ibid. 'Ἐξεῖνα. Forte, ut sicut
versus, κάκεντα. Mox τοῖς deest in edit.

81 'Αγιμάζοις. Vat. et Hesych., ἀτιμάζειν.

III. 4 Καὶ δέ. Ita Vat. Editi, καὶ ὡς. Legendum
videatur δ.

5 Αἰολόδωρον. Vat., ὀλειόδωρον. Ibid. ἀγνῆς ὑμ-
νημα χορεῖς, casti lundatio chori (virginum), ange-
lorum honiūnūque ritæ auctor.

METRICA VERSIO.

Membra cibo: verum numerosa: pabula turbæ
Præbuit, et vinum liquidis expressit ab undis.
Tinctus item est, verum maculas et crinina mundi
Abluit, et grandi ipsius sanctissima voce
A Patre testata est deitas, Natusque vocatus.
Quin, ut homo, dulci recreavit membra sopore:
At, velut omnipotens, compescuit sequoris æstum.
Lassos ipse pedes sensit, cum longa viarum
Conficeret spatia: at lassis fractisque refudit
Vini genibus, fixisque recens in corpore robur.
Incubuit precibus: sed quid? nonne ille precan-
Supplicibus votis attentam præbuit aurem? [tum
Victima erat; sed et antistes, magnusque sacerdos
Saerificus, verum simul et Deus. Ipse Parenti
Obtulit hunc, quem sive homines sudere, cruentum
At totum obscenis lustravit sordibus orbem,
Inque crucem est actus, verum in cruce fixa peperdit
Noxa hominum, nobisque salus hinc parta. Quid autem
Singula commemoro? Tenebrosæ spicula mortis
Scusit: at ipse brevi jugulata morte revixit,
Atque prius multos superas revocavit ad auras.

B Quidnam igitur? Nempe illa parit mortalis egestas;
Hæc opibus tribuenda Dei, quem carne vacare
Non dubium est. Ideoque cave ne, dum anxius heres
Humana expendas, minus deitatis honorem.
Quin ob eam potius mortalem extollere formam
Esto memor, quam chara, cui dum flagrat amore,
Ætherei assumpsit proles æterna Parentis.

III. De SPIRITU SANCTO.

(Billio interprete.)

Mens mea, rumpe moras, etiam præconia pande
Pneumatik, et verbis ea que natura ligavit
Dissociare cave. Sanctus pia corda tremore
Spiritus afficiat, qui Patri condens atque
Est Nato, per quem mihi summi Numinis orta est
Notitia, et qui nos divina in Numina vertit.
Omnipotens, variusque in donis, canticum cœtus
Angelici, atque hominum, pietas quibus insita cordi
A Patre progressus, divino roboro pollens. [est;
Vivificus, celste residens in culmine sedis,
Arbitriique sui liber. Non Filius (absit;
Una etenim est superi soboles tantummodo Patris).

Οὐτέ ἔκτος θεότητος δειδέος, ἀλλ' ὄμβροζον.

10 "Οὐτες δὲ ἐν σελίδεσσι θεοπνεύστοιο νόμῳ
Πνεύματος οὐρανίοιο λαβεῖν ποθέει θεότητα,
Πολλὰς μὲν πυκνάς τε τρίθους εἰς ἐν συνιόυσας
"Οὐκέται, ἢν ἐθέλησι, καὶ εἰ τι Πνεύματος ἀγνοῦ
Εἴρυσεν ἢ κραδίη, καὶ εἰ νόος ὅδη δέδορκεν.
15 Εἰ δὲ γυμνήν ποθέει φωνὴν θεότητος ἑρανῆς,
"Ιστω μή πινυτὸν ποθέων λόγον. Οὐ γάρ ἐψει,
Μή πω τῆς Χριστοῦ βροτῶν τλέσνεσαι φανεῖσας,
"Ἄχθος ἄγειν κραδίησιν ἀφαυροτάτησιν ἀπίστον.
Οὐδὲ γάρ ἀρχομένοις τελειοτέροιο λόγοιο
20 Καιρός. Τις δὲ ἀμυδροῖσιν ἐτ' ὅμμασιν ἢ πυρὸς
[αὐγὰς
Δεῖξεν ὅλας. ἢ φωτὸς ἀπληστοτέροιο κόρεσσεν;
Λώιον, ἢ κατὰ μικρὸν ἀγῆς πυριθαλπέας αὐγὰς,

Α Μή πως καὶ γλυκεροῦ φάους πηγάδας τι χαλέψῃς.
Ω. γάρ Πατρὸς ἀνακτος ὅλην θεότητα προφάνων
23 Πρόσθε λόγος, Χριστοῦ μέγα κλέος αὐγάξεσκε
Παύροισιν πινυτοῖσι φαεινόμενον μερόπεσσιν,
"Ος καὶ Παΐδες ἐπειτα φαεινοτέρην ἀναφαίνων,
Πνεύματος αἰγλήντος ὑπῆστραψεν θεότητα.
Βαῖν τοιούτος ὑπέλαμψε, τὸ δὲ πλέον τῆμὲν θεότητα,
30 Οἶ; φα καὶ ἐν γλώσσῃ πυρὸς μετέπειτ' ἐμ-
[ρίσθῃ,
Σῆμα φέρου θεότητας, ὅτ' ἐκ χθονος ἀλτο Σωτῆρ.
Καὶ γάρ πῦρ Θεὸν οἴδα κακοῖς, ὡς φῶς ἀγαθοῖσιν.
Οὐτω σοι θεότητα συνήγαγον. Εἰ δὲ τέθηπας
Γίνονται οὐχ Υἱόν τε μιῆς θεότητος ἀκούων,
35 Μύθοις τ' ἀντιθέτοισιν ἔνστροφέσσαι πέποιθας.
Δώσει κάνθαδ' ἔμοιγε Θεὸς λόγον αὐτὸς ἐπελθών.

Nec extra divinitatem invisibilem, sed par honore.

10 Quisquis autem in tabulis divinitus inspiratae legis,
Spiritus coelestis deprehendere cupit divinitatem,
Multas quidem crebrasque vias in unum coeuntes
Perspiciet, si modo volet, et si quid Spiritus sancti
Illauit suo in corde, si mens illius acutum cernit.
15 Sed si nudam vocem amabilis divinitatis desiderat,
Sciāt se rem desiderare non prudentem. Non enim conveniebat,
Cum nondum Christi divinitas plerisque hominibus manifesta esset,
Onus imponere infirmis cordibus periculosum.
Non enim tironibus perfectior doctrina
20 Tempestiva est. Quis enim debilibus adhuc oculis totam ignis
Flammam ostendat, aut lumine abundantiore satiet?
Satius est paulatim ardentis radios adducere,
Ne forte dulcis etiam lucis angulos lædas.
Quemadmodum enim Patris regis totam divinitatem ostendens
25 Antiqua doctrina, magnum Christi decus illustrabat
Paucis prudentibus hominibus manifestum;
Ita et Filii postea divinitatem apertius declarans,
Spiritus coruscantis divinitatem splendide promulgavit.
Leviter quidem illis illuxit (Spiritus), nobis autem pleraque servavit.
30 Q. sibū postea in linguis igneis divisus est,
Signum efferens divinitatis, postquam Servator e terra assumptus est.
Deum enim scio malis igneū esse, ut lucem bonis.
Sic tibi divinitatem collegi. Quod si stupes,
Filium ex eadem divinitate, et non Filium audiens,
316-317 35 Contrariisque sermonibus apte contortis confidis,
Hic quoque verba mihi suggeret Deus ipse auxilio veniens.

11 Οὐρανίοιο. Sic Coisl. Editi, οὐρανοῦ.

18 Απίστον. Incredibile, fidem excedens.

32 Καὶ τὸν πῦρ, etc. Deus ignis est, qui vitium
omne in malis absumat et adurat; lux contra bonis
ac sanctis, ut qui eis sanctitatem afferat, mentisque

eorum abdita illuminet. BILL.

34 Υἱός τούτος Υἱός τε, Filium ac non Filium,
Id est, Unigenitum et Spiritum sanctum. Ib. μιῆς.
Vat. līc.

METRICA VERSIO.

Nec rursus deitate carens, ab eaque remotus :
Sed Patri et Nato unigenitae par prorsus honore.
Quod si quis sacris testatum forte libellis
Hoc reperiire cupit, quod sit Deus ille, ducentos
Perspicet calles, qui congregantur in unum,
Si volet, atque aliquid si flatus pectore traxit
Ætherei, viget atque animis, et cernit acutum.
Sin cupit, et vocem poscit deitatis apartam, [dum
Haud satis est prudens. Nam, Christi numine non
Humano generi patesfacto, imponere pondus
Infirmis humeris aliud, quod ferre nequirent,
Quisnam æquum, nisi mentis inops, hoc diceret esse?
Nam neque doctrinam pueris proponere plenam
Convenit, ut nec adhuc teneris ostendere totum
Solem oculis, nimiaque illos perfundere luce.
Flammivomos etenim radios inducere sensim
Præstiterit, quam, dum plus æquo cernere gestis,
Perpetuum læsis oculis offundere noctem.

B Nam velut ante Patris totum divinus aperto
Numen paudebat sermo, contraque micabat
Gloria perpaucis Christi, qui mente valerent,
Sic etiam post, Unigenitum clarius orbi
Exsereret numen, tamen alni parcius idem
Pneumaticus, et tecta prodebat imagine numen.
Namque parum antiquis fulsit, nobisque reliquit
Splendidius lumen, quibus est divisus in igne
Linguarum in formiam efficto (quo sancta patebat
Ipsius deitas), tum cum Servator ab imis
Sedibus æthereas coeli remeavit ad arces.
Nam velut ille malis vindex est flamma, proborum
Sic contra letum est numen, dulcisque volupias.
Ac mihi sic paucis deitas collecta superni
Pneumaticus est. Quod si mirum tibi forte videtur
Ex uno gigni hunc, illum procedere Patre,
Oppositisque parat fidens contendere verbis, [ho.
Hic quoque quid dicam (dabit id mihi Christus) habe-

'Εξ ἐνδού δραχεγδνοι δάμαρ καὶ Σῆθ ἐγένοντο,
Ημίτωμος, δυάδος τε γόνος θεσμοῖσι γάμοιο·
Οὐ τεκτή, τεκτός τε, βροτοὶ γε μὲν ἕσκον δμοίως.
40 Τῶν σὺν μωαδενος μηδὲν θεστητος ἀτίτεν,
Πρόσθε φέρων τόδι ἐνερθεν. Ἡ φύσις ἔστιν, διμετρον,
Ἀκτιστον, διχρονον, ἑσθλὸν, ἐλεύθερον, ἥδις δμόσε-

[πτον,

Εἰς θεδις ἐν τρισσοις ἀμαρύγμασι κόσμον ἐλίσσων.
Τοισιν ἡγώ νέος ἄλλος ἐγείρομαι, εἴπει λαετρῷ
45 θαπτομένου θανάτοιο παλίστυτος ἐς φάσις ἔλιω.
Τρισσή γάρ θεστής με φαστρόν ἐξαντέτειν.
Οὐ σε, κάθαρσι φίλη, οὐ φεύσομαι. Εἰ θεστητη

Α Λουσάμενος θεστητα διατμήξαιμι φαεινή,
Λάύον διν... τρομέω δὲ κακοῦ μύθοι τελευτή,
50 Ἐλπωρῇ θειοι χαρίσματος ἡδε λαετρῶν.
Εἰ μ' δλον ἐξεχάθηρεν, έλος καὶ σεπτάς θμοιγε
"Ἐστι θεδις. Τὸ δ' ἀν. ίσον. έχοι βροτὸς δοτις διτρός,
Αύτὸς ἦτι θεστητα, θεού γέρας, δινδιχα τέμνων.
Εἰ τινα δ' ή περι Παιδίς ἀκούομεν, ή ἀγαθοί.
55 Πνεύματος ἐν θεοῖσι λόγοις καὶ θειοφόροισιν
Ἄνθραστην, ὡς φα θεοῖς τὰ διάτερα Πατρὸς ἔχουσιν,
"Ωδε νοειν κέλομαι σε λόγοις Σοφῆς θειούδηπου
· Ός εἰς δίζαν διναρχον ἀνέρχεται, οὐ θεστητη
Τέμνει, δηρα καν οιον ίχης χράτες, οὐ παλύσεπτον.

*Ex uno primogenito uxor et Seth prodierunt;
Semisecta, duorum proles secundum leges matrimonii,
Non genita, genitus, homines pariter fuerunt.
40 Horum tu memor, cave quidquam in Divinitate spernas,
Aut supra statuens, aut infra. Una natura est et immensa,
Increata, expressa temporis bona, libera, pariter colenda,
Unus Deus in tribus splendoribus mundum gubernans.
Ab his ego novus et alius restitutor, cum lavaco,
45 Sepulta morte, redivivus in lucem prodeo.
Trina enim me deitas luce fulgentem reproduxit.
Non tibi, chara expurgatio, non mentiar : si divinitate
Ablutus, divinitatem lucidam discindam,
Satius erat... sed perhorresco mali sermonis clausulam.
50 Spes divini muneris et lavaci repressus.
Quod si me totum expurgavit, totus quoque mihi colendus.
Est Deus. Similia autem patiatur quisquis scelestus,
Suum ipse divinitatem, Dei donum, seorsim scindit.
Quod si nounulla audimus, aut de Filio aut de bono
55 Spiritu in divinis litteris, et divinitus inspiratis
Hominibus, nempe eos a Deo Patre secundas habere,
Sic te volo intelligere profunda verba Sapientia :
Ad radicem principio carentem assurgit, ut divinitatem
Non scindit, ut aliuni imperium habeas, non varie colendum.*

37 Ἔξ ἐνδού δραχεγδνοιο. Græcus interpres : Ἔξ ἐνδού ἀνθρώπου, τού δραχεγδνον Ἀδάμ, γυνὴ ή Εὔα, καὶ υἱὸς Σῆθ ἐγένετο. Ή μὲν πλευρᾶς τριπλικα, δὲ δ' ἀμφοτέρων γάμου θεσμοῖς γέννησις· ἡ μὲν οὐ γεννηθεῖσα, οὐ δὲ γεννηθεῖσ· ἀμφω δὲ δμοίως ὑπῆρχον ἀνθρώποι. Ex uno homine, primigenio Adamo, mulier Eva et filius Seth prodierunt. Illa quidem ex costa secta est, iste autem utriusque Adami et Evas setus exstitit matrimonii legibus. Eva quidem genita non fuit, Seth vero genitus. Ambo tamen pariter homines fuere.

47 Οὐ φεύσομαι. Græcus interpres: Οὐ φεύσομαι τε, ἀγλα Τρίας, οὐ φεύσομαι τὴν ἐμὴν κάθαρσον. Non tibi mentiar, sancta Trinitas, non mentiar meos purgationi.

49 Τρομέω δέ. Sed ne absolvam quod dirum habet oratio, deterret ob spem gratiae divinae sanctitatisque illius, quia per baptismum comparatur.

51 Εἰ μ' δλον. Forte δλος. Græc. int. Εἰ μ' δλον ἐκάθητο τρισση θεστης. Si me totum expurgavit triplex Deitas. Forte δλη.

52 "Εχοι. Sic Coisl. cum tribus aliis. Edit., Εχει. — lidem τὸ δ' ἁντον quod forte melius : Personarum inaqualitatē admittat quisquis scelestus. (CAILLAU.)

53 Ἀνδιχα. Ita Coisl. Edit., δινδιχα.

59 Οὐρα καν. Græcus int., ίνα ἐν δοξάνης χράτος καὶ μίαν ἀρχήν. οὐ πολύσεπτον, cuius non varius, sed unius idemque et individuus sit cultus.

METRICA VERSIO.

Primigeno ex uno conjux Sethusque parente
Fluxerunt, secta nimirum semina costa,
Jure thori Sethus. Licet autem haud illa fuisse,
Hic velut, ex Adamo genita, at mortalis uterque
Δηκει ερατ. Hæc animo memorans tecumque revolu-

[vens,
Ne Triadis sanctæ quidquam aspernere, caveto,
Celsius inferiusve locans. Namque unica tantum
Natura est, immensa, incondita, temporis expers,
Optimaque, atque sui juris, pariterque colenda.
In triplici radio volvens Deus unicus orbem.
Atque ego personis prorsus novus excitor hisce,
Tum cum rore sacro redivivus morte sepulta
In lucem venio. Deitas nam tria fugatis
Me clarum effecte tenebris. Non mentiar ergo,
Non, inquam, ubi chare latex, quo pelitur omnis
Spurcites scelerum. Triplici nam numine lotus,
Si post aggrediar deitatem incidere, nonne

β Præstiterat... Sed ne peragam, tremor impedit, ei
[spes
Muneris egregii, quod ros mihi lustricus affert.
Cumque salutifera totum me sordibus unda
Purgari, quidni totum quoque numen adorem?
Dissimile ast habeat, pietas cui sancta nefando
Est odio, quique ipse suum discindere numen,
Divino accepit quod munere, perfidus audet.
Quod si de Nato, quod si de Pneumate, sacra
Pagina, scriptoresque pii quid forte loquantur,
Tantquam quæ supero sint inferiora Parente,
Hoc tu, quidquid erit, prudens sic accipe dictum.
Hinc etenim id denuo monstratur, ducat uterque
A Patre quod causam, non autem utriusque direm-
[plum
Numen ab hoc : ut sint tibi non permulta, sed unum
Imperium, quod non veneraris dispere cuiu-
Ac Trias ex monade est, trinoque ex nomine rursus

60 Έκ μονάδος Τριάς ἔστι, καὶ ἐξ Τριάδος μονάς
 [αὐθίς,
 Οὗτε πόρος, πηγὴ, ποταμὸς μέγας, ἐν τε βέθρον,
 Ἐν τρισσοῖς τύπαισιν ἐλαυνόμενον κατὰ γαῖας·
 Οὗτε δὲ πυρκαῆς λαμπᾶς πάλιν εἰς ἐν Ιοῦσα,
 Οὗτε λόγος προέν τε νόου, καὶ ἐνδοθεὶ μίμων,
 65 Οὗτε τις ἕξ ὑδάτων κινήματιν ἡλιαχοῖαι,
 Μαρμαρυγή, τούγοισι περίτομος, ἀστατέουσα.
 Ήριν πελέσαι φεύγουσα, πάρος φυγέσιν πελάουσα,
 Οὐδὲ γάρ διτάτος ἔστι Θεοῦ φύσις, ἡδὲ ρέουσα,
 Ἡτέ πάλιν συνιούσα· τὸ δὲ ἔμπεδον ἔστι Θεός.
 70 Ἄλλ' ὅδ' ἀν φρονέων καθαρὸν θύος ἐνδοθεὶ φένοις.
 Ἐτί τρισσοῖς φαέσαις ἡ φύσις ἐστήρικται.

Α Οὗτες μονάς νήριθμος, ἐπεὶ τρισσιν ἴσταται ἐν ἑτοῖς·
 Οὗτε Τριάς πολύεπτος, ἐπεὶ φύσις ἔστι ἀκάτεστος·
 Ἡ μονάς ἐν θεότητι, τὰ δὲ ὄντας θεότητος τρισάριθμα.
 75 Εἴς Θεός ἔστιν ἔκαστον, ἐπήγ μόνον ἔξαγορεύῃς.
 Εἴς Θεός αὐθίς ἀναρχος, διθεν πλούτος θεότητος,
 Εὔτε τριῶν τινα μητσιν ἔχη λόγος, ὡς τὸ μὲν εἶη
 Τῶν τρισσῶν φαέων σεπτὸν κήρυγμα βροτοῖσι,
 Τῷ δὲ μονοκρατίην ἐρελαμπέα κυδαίνωμεν,
 80 Μῆτρα θεῶν ἀγορῇ τερπώμεθα τῇ πολύάρχῳ.
 Ἱσον γάρ πολύάρχον ἐμοὶ καὶ πάμπταιν ἀναρχον
 Μαρκάμενον. Δῆρις δὲ διάστασις· τὸ δὲ ἐπὶ λύσιν
 Σπεύδει. Τῷ θεότητος ἐκάς πολύάρχον διμοιγε.
 Τρισσις δὲ θεών; καλέσιεν, δισσος χρόνος, ἡδὲ νόημα,

60 Ex unitate Trias, et ex Trinitate unitas.

Non ut rivus, sors, magnus fluvius, unum sunt fluentia,
 Quod triplici modo terram alluit;
 Non ut fax rogi, quae divisa rursus in unum cogitur;
 Non ut sermo ex mente prodiens, et intus manens;
 65 Non ut ex aquis a sole agitatis
 Fulgor circa muros tremulus, mobilis,
 Fugiens antequam accedat et accedens antequam fugiat.
 Non enim instabilis est Dei natura aut fluxa,
 Aut rursus coiens: sed firmum et stabile Deo tribuendum.

218-219 70 Sic autem sentiens puram intus victimam offeres.

In tribus luminibus una natura firmatur.
 Nec unitas sine numero: in tribus enim bonis consistit;
 Nec Triunitas varie colenda: nam natura est inseparabilis.
 Unitas in divinitate: tria autem numerantur quorum est divinitas.
 75 Unus Deus est unusquisque, cum de uno loqueris.
 Rursus unus sine principio Deus, ex quo divitiae divinitatis,
 Cum de tribus sit intentio, ita ut per hoc quidem servetur
 Trium luminum veneranda hominibus prædicatio;
 Per illud autem monarchiam coruscante celebremus,
 80 Nec deorum turba diverse re, nante oblectemur.
 Mibi enim æquale est nullius imperio multorum imperium,
 Quod secum pugnat. Pugna autem divisio est; divisio autem ad dissolutionem
 Properat. Quare a Divinitate multiplex imperium arceo.
 Tres autem dī vocentur, quos tempus, sententia,

60 Έκ μονάδος Τριάς ἔστι. Ex unitate, hoc est, ex una quantum ad naturam altinet, ac singulari Deitate exsistit; ac rursus ex tribus personis unica Deitas completer.

66 Περίτροπος Βατ. περίτροπος.

77 Εὗτε τριῶν τριά. Græcus int. Ηντα τῶν τριῶν δοπτάσσων μνήμη τις γένεται. Cum mentio sit aliquis ex tribus personis. Deus enim sunt tres simul personæ specialis, cum eisdem sint naturæ, et unaqueque Deus est, cum mens cogitatione separat que sunt inseparabilia. Ibid. ὡς τὸ μὲν εἶη, etc. Græcus

int.: Ut Trinitatis confessione trium personarum veneranda prædicatio fiat, unius autem confessione naturæ, unicum imperium Divinitatis in tribus personis celebretur.

81 Ισον γάρ πολύάρχον, εtc. Idem enim mihi est multorum imperium, ac nullius imperium.

84 Τρεῖς δὲ θεοὺς καλέσοντες. His verbis solvit, quod ex deorum multitudo objici poterat. Etenim si unaquaque ex tribus personis Deus nuncupata est, quid impedit quoniam tres quoque dī apud nos dicantur, quemadmodum et tres angeli et tres

METRICA VERSIO.

Sancta monas, vitrei non tanquam fontis ocellus,
 Fonsque ipse, atque ingens fluvius, quæ, fluxio cum
 Una, tamen triplici voluntur concita forma: [sint
 Non ut fax geminata rogi, quæ rursus in unum
 Cogitur, aut ratio, qua mentein prosilio extra,
 Interneque manens semper cum mente moratur:
 Non etiam ut radius (commissis ortus ab undis,
 In quas æthereus vibrat sua lumina Titan)
 In murum intortus, tremulusque et mobilis usque,
 Non prius accedens, quam defluat atque recedat,
 Nec prius effigiens, quam confluat, atque propinquet.
 Haud etenim fixa est natura, incertaque summi
 Numinis, aut rursus coiens, sed fixa per ævum.
 At vero pure sic demum in corde litabis,
 Si firmo teneas animo mea dicta, fideque.

Una ergo in triplici natura est lumine fixa. [illa
 Nec monas est expers numeri (namque in tribus
 Consistit): vario nec rursus honore colenda est

B Sancta Trias. Divina etenim natura secati
 Respiuit. In Deitate monas duntaxat: in illis,
 Et quibus est, rursum tria conspiciantur oportet.
 Quisque trium Deus est unus, cum nonnisi de uno
 Verba facis: rursus Deus unus originis expers,
 Unde fluunt deitatis opes, Scriptura sacra
 Cum tria commemorat. Trini nos luminis illud
 Edocet obsequium et cultum: contraque per istud
 Imperium amplecti tantummodo discimus unum,
 Et confusa procul falsorum arcere deorum [esse
 Agmina, multorum imperium: namque haud minus
 Credo malum, quam si sine principe cuncta ferantur.
 Hinc etenim lites, ex litibus aspera pugna,
 Ex pugna interitus sequitur. Procul ergo beato
 Multorum imperium regimenque a Numinis distat.
 Tres autem licet (nam sunt hi tres quoque vere)
 Dicere cuique deos, quos mens tempus diremit
 Inter se, aut robur varium, disparque voluntas:

85 Ἡ κράτος, τὴ διάλησις ἀπὸ ἀλλήλων ἐκέασεν.
Αὐτοῦ ταυτὸν ἔκαστον ἀδήριτον οὐ ποτὲ ἔγνα.
Τῆς δὲ ἡμῆς Τριάδος ἐν μὲν σύνεσι, ἐν δὲ νόημα,
Ἐν κλέος, δὲ δὲ κράτος. Τῷκαὶ μονάς ἐστιν ἀρευτος,
Ἀρμονήθεστητος; Ιῇ μέγα κῦδος; ἔχωτα.
90 Τόστον ἡμοί; φασσει; Τριάς σέλας ἑκεκάλυψεν,
Ἐκ πτερύγων θεού τε πετάσματος ἐνδοθεῖ νηροῦ.
Τοῖς δὲ κεύθεται ἀναστα θεοῦ φύσις. Εἰ δὲ πλέον τι
Ἄγγελοισι χαροῖσι, τόδε πλέον ἡ Τριάς ἐστω.

Δ'. Περὶ ἀδσμού.

Εἰ δὲ ἄγε καὶ μεγάλω θεῷν κτίσιν ὑμνεῖωμεν,
Δέξαις φευδομένησιν ἐναντία δηριθωτες.

85 Robur, voluntas ab invicem discindit,
Cum unusquisque nunquam secum ipse consentiat.
Meze autem Triadis unum est robur, una mens,
Una gloria, unum imperium. Quare dilabi non potest unitas.
Una divinitatis harmonia magnum, habens decus.
90 Tantum lucis oculis meis Trias retexit,
Trans peninas ac divinum intra Dei templum velamen,
Quibus regina Dei natura obtegitur. Si quid autem plus,
Angelicas choris concessum, plus illud Trias norit.

IV. De mundo.

Jam nunc et magni Dei opus celebremus,
Contra falsas opiniones deligitando.
Unus Deus; materia et formæ, quas Graecorum.
Sapientes coeteras existimant, inanis est fabula.
5 Ac illæ quidem, quas dñs affingunt, formæ venerabiles.
Non erant, sed factæ sunt, magno Deo volente.
Quis autem materiam unquam vidi sine forma, aut sine materia?
Formam, etsi mentis evagationibus multum laboraverit?
Non enim ego corpus reperi sine colore, aut sine corpore
220-221 10 Colorem. Quis ea dissociavit, quæ natura in unum conjunxit?
Sed tamen dissociemus: mecum considera, si separata
Erant omnino, quomodo in unum venere? Aut quis ille mundus.
Stetit in duas partes omnino divisus? Si mista erant,
Quomodo mista sunt? Quis sine Deo miscuit? Si miscuit
15 Deus, hunc omnium conditorem agnosce.

* Alias Bill. 124, pag. 488.

homines, aliqui in quibus una percipiunt natura.
Illi sane, inquit Theologus resellens hoc argumen-
tum, *dii multi dicantur, in quibus et tempus, quo*
generati sunt, diversum est, etc. *At vero mea Trini-*
tati, quæ simplex et una est, una natura et essentia,
una m̄s et voluntas, etc.

87 Ἐρ δέ. Ita mss.; edit., δν.

93 Τόδε πλέον. Horum loco Höschelius habet,
forte elegantius, ἀνώτερα δὲ Τριάς ἐστω. (CAILLAU.)

A Εἰς Θεός· ὥλη δὲ αὐτε καὶ εἴδεα μῦθος ἀφαυρδεῖ,
Ἐλλήγων πινυτοῖσι νοούμενα ὡς συνάντηρα.
5 Τὸν μὲν δοσ πλάσσουσι θεοὺς μορφώματα σεπτά,
Οὐκ ἐσεν, ἀλλὰ γένοντο, θεοῦ μεγάλοιο θέλοντος.
Τίς δὲ ὥλην ποτὲ διπλανεν ἀνείδεον, ή τίς ἀδύλεν
Μορφὴν, καὶ μάλα πολλὰ νόου στροφάλιγξι μογήσεις;
Οὐδὲ γάρ διχροον ἔρον ἐγώ δέμας, ή τιν' ἀσωμον
10 Χροήν. Τίς διέκρινεν δὲ μή φύσις, εἰς ἐνδρούσα;
Ἀλλ' ἐμπης τέμνωμεν δόθρει δὲ μοι, εἰ μὲν ἀμικα
Πάμπαν ἔην, πῶς εἰς ἐν ἀλήλυθεν, ή τίς ὁ κόδιος
Ἐστακεν ἀνδιχα πάντα διαμπερές; Εἰ δὲ ἐπίμικτα,
Πᾶς μιλθη; τίς ἐμικε θεοῦ δίχα; εἰ δὲ κεραστής
15 Εστι; Θεός, τοῦτον καὶ κτίστορα δέχνυσσο πάντων.

IV. 1 Εἰ δὲ ἄγε. Ita Vat. et Coisl. Editi, εἰ τ' ἄγε
2 Δηριώτες. Coisl. δηριώτης.
3 Νόου. Coisl. νόους.

10 Α μή φύσις, εἰς δὲ δρονου. Κατ natura
non separavit, sed in unum conjunxit. Graecus int.,
δὲ μή φύσις ἐχώρεται τὰ ταῦτα συνάφασα.

13 Εστακεν. Coisl. ἐστάνει. Hesych. et Vat.
ἐστάνειν.

METRICA VERSIO.

Quique ipsi secum nunquam illa pace fruuntur.
At contra nostræ Triadis mens, gloria, robur,
Imperiumque unum. Quocirca haud labilis ipsa
Est monas, unius nexu deitatis honorem
Maximum habens. Ilæc sunt Deitas quæ sancta retexit
Trans peninas velutumque sacræ mili sanctius ædis,
Regia quo tegitur summi natura monarchæ.
Si quid præterea est, superis id linquo sciendum
Mentibus. At quidquid superest, Trias optima norit.

IV. De MUNDO.

(Billio interprete.)

Te quoque, cunctipotentis opus structuraque dex-
[træ,
Munde, canam, falsis coiens in prælia linguis
Unus duntaxat Deus est: at forma gravisque
Materies, ipsi veterum quas turba sophorum
Esse coeteras sensit, mera verba, et inanis
Fabula sunt. Omnes cœnū, quascunque deorum

B Gentiles habuere loco, produxit in ortum
Ac lucem ex nihilo formas divina voluntas.
Quisnam autem est, qui materiam perspexerit un-
[quam
Informem, aut sine materia qui viderit illa
Formam aliquam, partes quanvis versari in omnia
Ingenium, mentemque gravi torquere labore
Institerit? Nec enim corpus reperi, figura
Quod prorsus careat, potui, rursusque figuraum,
Corporea quæ mole vacet. Quisnam ergo diremit,
Quæ natura sagax viuixitque ac junxit in unum?
Sed tamen hæc per me liceat distinguere mente.
Dic igitur, si materies et forma dirempτæ
Prorsus erant, quanam tandem ratione modoque
Post rursus coiere simul. Dic insuper, oro,
Quinam mundus erat, tun cum distincta jacerent.
Hinc materies, hinc nuda orbataque forma
Materie. Contra si junctæ, quæro quis illas
Junxerit absq D. o, quoniamque hæc mistio pacto

Εἰδος; καὶ κεραμεὺς πηλῷ βάλε κύκλον ἐλίσσων,
Χρυσῷ χρυσοχόῳ, λαοῦδος οἵσι λίθοισι.
Δὸς πλέον ἡμετέρης τι Θεῷ φρενὸς, ὁ φιλάναρχος.
·Γῆτ τὸ πλέον ἔστι σύν εἴδεσι κινυμένοισι.
20 Νώσατο, καὶ τὰ γένοντα ἐνελέα· θέλα νόησις,
Ἡ πάντων γενέτερα πολύπλοκος. Οὐ γάρ ξούκε
Ζωγράφον ὃς τιν' ἔοικε; ἀπ' εἶδος εἶδος; ἐγείρειν
Δερχόμενον προπάροιθε τὰ μὴ νόος ἐγραψεν οἷος.

Καὶ σὺ, Μανιχαῖοι κακὸν σκότος, οὐ πάρος ἤες
25 Ἀχροτάτοι φάσους ἀντίθρονον. Εἰ Θεός ἡνε,
Οὐ σκότος. Οὐ γάρ ξούκε Θεῷ κακὸν ἀντιφερίζεν.
Εἰ σκότος, οὐ Θεὸν οἰδας. Ὁμοφρονέειν μὲν ἄκοσμον·
Μαργαρένων δὲ, τὸ κάρτος ἀρπάσονος. Ισοπαλεῖς δὲ,

Formam et faber affingit luto, dum rotam versat,
Aurifex auro, lapicida suis lapidibus.
Faber Deo plus quidpiam quam menti nostrae, o principatus inimice.
Plus autem materia est cum formis mobilibus.
20 Cogitavit, et res formatæ extiterunt. Divina cogitatio
Omnium secunda genitrix: non enim probabile est
Deum instar pictoris ex forma similem formam expressisse,
Domi coram intuetur, quæ mens sola non descriptsisset.
Et tu, Manetis prava caligo, non eras ab initio
25 Summi luminis ænula. Nam si Deus erat,
Tenebræ non erant. Non enim probabile est malum cum Deo pugnare.
Si tenebræ erant, Deus evanescit. Absurdum quidem est ut consentiant.
Quod si pugnant, victoria erit fortioris. Sin paribus viribus,
Quis tertius in unum adducet sapientia et lites dirimet?
30 Atque id maxime mirabile, postquam horribile bellum excitasti,
Rursus consentientia ponens, oblivisceris pugnæ.
Anima et corpus sum. Illa divinitatis particula
Lucis infinitæ: istud ex tenebrosa radice
Tibi conflatum est. Quæ autem procul a se distabant, in unum collegisti.
35 Si communis natura sum, solvo bellum. Sin gravis pugna,
Stabilis, nec jam sum natura ex duabus compacta.
Non enim pugnantium communis soboles, sed amantium.
Haec sunt cordis tui tenebræ. At mihi
Unus Deus expers principii, expers litis, unum bonum lumen,
40 Si uplicium et co. npositarum robur mentium quæ sursum feruntur,

A Τίς τρίτος εἰς ἐν ἄγων σοφίῃ καὶ νέκεια λύων;
30 Καὶ τόδε θαῦμα μέγιστον, ἐπει μόθον αἰνῶν ἔγει-
[ρεις.

Ἄγθις διμοφρονέοντα τιθεὶς, ἐπελήσασο χάρμης.
Ψυχὴ καὶ δέμας εἰμι. Τὸ μὲν θεότητος ἀπορρόως
Φωτὸς ἀπειρεσίοι· τὸ δὲ σκοτίης ἀπὸ φίλης
Σοὶ πλάσθη. Τὰ δὲ πολλὸν ἀπόπροθεν εἰς ἐν ἀγειρας·
35 Εἰ ξυνῇ φύσις εἰμι, λύω μόθον. Εἰ μόθος αἰνὸς,
Ἐμπεδος, οὐκέτ' ἐγὼ πλεκτὴ φύσις ἀμφότερων,
Οὐ γάρ μαρναμένων ξυνὸς γόνος, ἀλλὰ φιλεύντων.
Τοῖος μὲν κραδίης τῆς σῆς ζόφος. Αἰνάρε ξμοιγε
Εἰς Θεός ἔστιν ἀναρχος, ἀδήριτος, ἐν φάσι θειλὸν,
40 Ἀπλῶν τε πλεκτῶν τε νοῶν σθένος ὑψιθεόντων,

48 Ο φιλάρχης. Qui amas materias et formas
principio carentes.

22 Ἐγείρεις. Ita Coisl. et Vat. Editi ἐγέρει.
26 Ἀντιφερίζεις. Combef.: Coquare Deo, ex ad-
verso opponere. Int. Græc., οὐ γάρ ἐνδέχεται, οὐδὲ
δυνατόν, κακὸν τι ἔξισοςθαι Θεῷ. Non enim licet,
neque possibile est, aliquid mali Deo coquare.

27 Οὐ Θεὸν οἴδας. Fortasse δν Θεόν, quem Deum
existimas. Int. Græc.: Εἰ σκότος ἡν, οὐδεὶς γινώ-
σκει τὸ σκότος Θεόν. Nemo tenebra agnoscit Deum.
Μοι, διμοφρονέειν. Idem, διμοφρονέειν γάρ τὸ σκότος
τῷ φωτὶ τοῦ Θεοῦ ἀπόπον τε καὶ ἀκοσμον.

30 Ἀγείρας. Coisl., Vat. aliisque plures, ἐγείρεις.

36 Ἐμπεδος. Vat. Εμπεδον οὐδὲν ἔγωγε.

METRICA VERSIO.

Contigerit. Quo si Deus est qui junxerit: ipsum
Tu quoque cunctarum factorem admittere rerum
Ne dubites. Namque et figulus, dum vascula torquat,
Quamlibet argillæ formam injicit, atque periti,
Aurifices auro, saxis latomique perinde.
Plus quiddam, o philanarche nimis, concede Tonanti,
Quam nostro ingenio, quam nostris artibus atque;
Plus autem est illud, vestita agitabile forma
Materies; porro varia, rerunque parente
Mente Deus tantam voluit, formaque decenti
Quidlibet ornatum, festinum protulit. Instar
Non pictoris enim formas ab imagine duxit,
Propositum exemplar cernens, imitansque, quod ipsa
Sola nequivisset mens pingere. Tu quoque tetra
Pravaque ab insano caligo inducta Manete,
Non luci adversas sedes æternæ tenebas
Supremæ. Nam si Deus es, caligine prorsus
Ergo cares; sin tu contra caligo, Deumne
Dicere jure queam? Nec enim cum Numine par est
Decertare malum. Jam cum caligine luci
Non pax esse potest, non ullum fœdus amoris.
Aspera sin moveant certamina, vincat oportet

B Fortius, inter se sin denique viribus æquis
Concertent, quisnam sublati fœdera rixis
Sanciet, et vinclo pugnantia junget amico.
Quin ego demiror, quid si cur jurgia sæva
Cum moveas, eadem rursus concordia flingis,
Dissidiū velut oblitus, pugnæque prioris.
Namque ipse ex anima et crasso cum corpore con-
[stem,
Divinæ illa quidem lucis tibi rivulus esse
Fingitur, hoc vero tenebras habuisse parentes.
Tunc igitur, spatiis quæ tam sunt dissita longis,
Jungere non dubitas? Evidem pugnantibus ipse
Naturis si consto, odium litesque molestas
Comprimo: sin pugne funestaque jurgia durant,
His ego naturis nequeo constare duabus.
Non etenim ex illis, quæ sunt pugnantia, sed quæ
Fœdere juncta, potest fœtus communis oriri.
At tales vesane tui, Manichæe, tenebræ
Sunt animi. Ast unius mihi contra nescius omnis
Principii Deus est, luxque expers unica pugnæ
Compositis simplexque quibus natura tributa est,
Mentibus irradians, superas alteque volantes,

Οὐρανίων χθονίων τε τὸ δὲ σκότος; οὐταπονήσιν, Τούτο πέλει κακίη. Κακίη δὲ τε λύσις; ἐφετμῆς, Ός νῦν ἡ τελίοιο δύσις, νεότητος ἀφαυρόν
 45 Γῆρας. Χείμα δὲ ἔνεγκεν ἄκω δρόμος τελίοιο· φυικτόν. Ο μὲν πρώτιστος ἐν οὐρανίοις φάσσεσσιν Ἡς ὑπεροπλήσιος φάσις καὶ κῦδες διέσσεσιν, Λίκην ἀπεγχάρισι μερόπων γένος. Ἐκ δὲ τοῦ ἐκείνου Γένεσατο καὶ κακίης πρώτος βροτὸς ἀνθροφόνος,
 50 Καὶ θανάτου, ριπίσαντος ἐμοὶ φλόγα οἵσι δό- [λοισιν.]
 "Ηδε μὲν ὅμιλοντο κακοῦ φύσις, ής περ ἐκεῖνος· Εστιν πατήρ. Λώδη μὲν ιδεις κρατερόλο πιθήρου·

Α Λώδην δὲ αὐτοδάκτητος ἐγὼ κακίην ἐψύτευσα.
 'Εσπόμενος φθονεροὶ παλαισμασιν ἦν διὰ μῆτριν.
 55 Κόσμε, εὺ δὲ εἰ μὲν ἡς τῆμος Τριάς, ἡγγειος ἱ ἀνάρχου
 Κύδει, πῶς δὲ σε τόσον ἀπόπτοθι: φῶτες ΙΩηκαν
 Χριστοφόροι, θείων τε δαχμονες, διστε μετρεῖσθαι
 Οὐ μάλα πολλὸν ἀριθμὸν ἐλιτσομένων ἐναυτῶν,
 'Εξέτε πῆγε μέγας σε θεοῦ Λόγος; Εἰ δὲ τὸ ἐπιτετα-
 60 Ηπήθης, φραζώμεσθα τι κίννυτο θεία νόησις;
 (Οὐδὲ γάρ ἐστιν ἀπρηκτος ἐμοὶ θεός, οὐδὲ ἀτέλεστος),
 Πρὶν τύδε πᾶν στῆναι τε καὶ εἰδεστο κορυφήναι.
 Αἴσιστιν κενοῖσιν ὑπέρτατος ἐμβασιλεύων,
 Κίννυτο κάλλεος οὐ φίλην θηεύμενος αἴγλην,

Sive in cœlo, sive in terra. Tenebrae autem serius venerunt :

Quæ quidem non sunt natura circumscripta, sed nostrum
 Vitium. Vitium autem est solutio precepti,
 Ut nox est solis occasus, et juvenitius infirma
222-223 45 Senectus. Horrificam hiemem adduxit solis cursus
 Australes aduras. Qui primas habebat in luminibus cœlestibus,
 Postquam sua superbia lucem et gloriam perdidit.
 Semper odio habet hominum genus. Ille autem homicida,
 Qui dolis suis flammam meam accendit,
 50 Vitium primo homini et mortem degustandum propinavit.

Hæc est vitii serius orti natura, cuius ille
 Pater est. Ac labes quidem validi ferri rubigo est :
 Ego autem vitii labem a me ipso consumptus plantavi,
 Dum obsequor dolis, quos hostis invidus vaserrimus struxit.
 55 Munde, si tunc eras, cu u erat Trinitas, gloria non distans ab eo
 Qui principio caret, quomodo te tam longe removerunt
 Christiferi et rerum divinarum periti viri, ita ut metirentur
 Numerum non valde magnum elapsorum annorum
 Ex quo te compegit magnum Dei Verbum? Quod si serius
 60 Compactus es, considererimus quid cogitaverit divina cogitatio,
 (Non enim mihi D.ūs nihil agens, aut imperfectus)
 Antequam hæc universitas staret et speciebus ornaretur.
 Sæculis vacuis sumimus regnator,
 Movebatur pulchritudinis suæ dulcem considerans splendorem,

42 Οὐ φύσις ἐστηκυῖα. Non natura subsistens.
 45 Ἔρετχει. Mendose ed. ένειχεν.
 47 Ἡς, etc. Sic Hom. Iliad. 1, v. 205.
 Ἡς ὑπεροπλήσιος τεχ' ἀρ ποτο θυμῷ διέσσει.
 Suis superbis cito tandem animum perdet.
 48 Ἐκ δὲ τοῦ ἐκείνου. Verum ex isto homicida
 primus homo degustavit peccatum et mortem, ex eo
 qui dolis suis flammam meam accendit.
 50 Ἐμολ. Coisl. et Vat., εμήν.

51 Ὁψιγρότο. Ita Coisl. Edit., ὥψιγρόνοιο.
 54 Παλαισμασιν. Int. Græc.: μηχανήμασι, ίδια
 προαιρέσει. Sponte mea in fraudem lapsus.
 55 Ἡης. Sic plerique mss. Edit. mendose, εηη...
 Ἡγγειος ἀνάρχου κύδει. Proximos huic, qui principio
 caret, honores occupans.
 60 Φραζώμεσθα τι. Vat., φραζώμεσθ' διτ.
 61 Ολο φίληη θηεύμενος. Sic tres Regii. Edit.,
 δολο.

METRICA VERSIO.

Quæque etiam hic degunt, naturas robore complens. B Ac rubigo quidem labes certissima ferri est :
 Horrida post autem subiit caligo, nec illa
 Subsistens quidquam est, quod circumscribere pos-

[sis :

Sed nostro ex vitio fluxit (cum mente superba
 Impositam nobis a summo Numine legem
 Fregimus); haud aliter quam terræ inducere noctem
 Cerniuimus occubitum solis, fragilemque senectam
 Dulcis ab occasu viridisque existare juventus,
 Atque hiemem, australes vergit dum Phœbus ad
 [auras.

Ac sane ætherea qui primum in sede, tumorem
 Mantis ob horrendum Satanas lucemque decusque
 Perdidit, æternis odiis sævoque furore
 Humanum genus insequitur, fecitque per artes
 Ille suas, ut pestiferam male providus escam
 Et vitium exciperet, generis qui semina nostri
 Fudit : at igniculos versuta perfidus arte
 Mortis in ingentem flammam mihi sustinuit hostis.
 En quæ sit natura malii, quod serius ortum est,
 Et cuius pater est Satanas, atque unicus auctor.

Contra ego (pestiferi dum credulus obsequor hostis
 Consiliis, in me invidiæ qui percitus astro
 Exardet), vitii labem, quæ pectora rodit,
 Consevi, manibusque meis meme ipse peremí.
 At te, munde, Trias siquidem non tempore quidquam
 Exsuperat, certe a summis Deitatis honore
 Dissitus haud proculles. Curnam ergo et moribus at-
 [que
 Doctrina præstante viri, rerumque periti
 Sacrariunt, non te tam longe ponere ab illa
 Sunt veriti, annorumque brevem subducere sum-
 [mam,
 Ex quo te primum Christus produxit in orium.
 Quod si posterius te condidit ille, quid ante
 Quam fieres, variasque tibi Deus undique formas
 Indiceret, imperitans tam multa in sæcla patrabat.
 Imperfectum etenim non est mihi numen, inersque.
 Scilicet ille suæ splendorem cernere formæ
 Gaudet, numenque suum triplicique parique
 Luce nitens, soli ut potum est ipsique piisque.

65 Τρισσοφασοῦς Θεότητος; δύμν σέλας Ισοφέριστον.
 Ώς μούνη Θεότητι, καὶ ὧν Θεός, ἐστ' ἀρίστηλον.
 Κίνυτο καὶ κόδυμοι τύπους οὓς στήσασθο λεύτεων
 Οἵσιν ἐνī μεγάλισις νοήμασι κοσμογόνος νοῦς
 Ἐσσομένου μετέπειτα, Θεῷ δὲ τε καὶ παρεδόντος.
 70 Πάντα Θεῷ προπάρσιθεν, ἀτ' ἔσσεται, ὃς' ἔγε-
 γενοντο.
 "Οσσα τε νῦν παρέασιν. Ἐμοὶ χρόνος ὡδὲ κέασσε,
 Πρόσθιε τὰ μὲν, τὰ δὲ διπισθε. Θεῷ δέ τε εἰς ἐν ἄπαντα,
 Καὶ μεγάλης Θεότητος ἐν ἀγκοίνησι κρατεῖται.
 Τοῦνεκεν ὅσσον ἔτετρεν ἔμδις νόος εἰσπάτεται.
 75 Νοῦς ὁδίνεν ἄπαντα, βάγη δὲ εἰς ὑπερτερὸν ὥστε;
 "Ἄριος, εὗται Θεοὶ μέγας Λόγος ἐξεκάλυψεν.

65 Simile et aequale lumen Deitatis tripliciter lucentis,
 Ut soli Deitati et Denique coelentibus manifestum est.
 Movebatur et mundi formas intuens quas instituerat
 Magnis suis cogitationibus mens mundi creatrix
 Postea futuri, sed tamen D-ō præsentis.
 70 Omnia coram Deo, et quæ futura sunt, et quæ futuri sunt,
 Et quæ nunc adsumunt. Mihi autem tempus sic res exhibet,
 Ut aliæ priores sint, aliæ posteriores : at D-ō omnia in unum
 Collecta, magnæque Deitatis simu continentur.
 Quare quid mea mens repererit, audite.
 75 Mens parturiebat omnia, proruptaque postea partus
 Opportunus, cum illum relexit magnum Dei Verbum.
 Voluit intelligentem naturam creare, tu-n ecclæstem,
 Tum terrestrem, primi luninis pellicula specula :
 Alteram in superis fulgentem, regis ministram,
224-225 80 Lucis plenam, ingenteam : alteram hic decus habentem :
 Ellundens divinitatem, ut plurimis imperat
 Cœlestibus, ac plurimorum esset lux beatitudinis fons.
 Haec est enim regis mei natura, ut beatitudinis largitor sit.
 Sed ne appropinquans D-ō, res creata aequale Deo
 85 Appetens decus, lumen et decus amitteret
 (Modum enim tenere optimum est : immoderatio pessima res est) ;
 Idcirco his, qui futuri erant, benevolè consulens, Verbum sublime
 Longe statuit a Trinitate, quidquid lucis est circa thronum Dei,
 Et ab angelicis chorus, humanam naturam ; non tamen angelicam

74 Ἔτετρεν. Exponit interp.: τεθεώρηκεν, contemplata est.

80 Τὴν δ'. Int. Græc.: τὴν δὲ χθονίαν.

81 Πηγάδων. Int. Græc.: καὶ βλύζων, καὶ χέων
 τὴν ἀγαθότητα τῆς θεότητος.

82 Πέλην. Sic Coisi. cum aliis tribus. Edit., πέλει.

85 Ὁλέσσην. Sic Vat. cum aliis tribus, et Hesych. Male edit., δέδαει. Int. Græc.: ως ἂν μὴ πλη-
 σιζούσα τῷ Θεῷ τὴν κτίσιν, καὶ δόξης τούθου ἐπιθυ-

μοῦσα, τὸ δόθεν αὐτῇ φῶς καὶ τὴν δόξαν ἀπολέσῃ.
 Ne appropinquans Deo res creata, et aequale Deo decus
 appetens, datum sibi lumen et gloriam amitteret.

87 Ἐσσομένουσι. Creandis omnibus, non tantum
 hominibus.

88 Ἀμφιθῶν. Int. Græc.: φῶς περὶ τὸν θρόνον
 ιστάμενον.

89-91 Ἀγγελικῶν.... ἐκγενέμεσθα. Hic locus
 in ed. depravatus erat, deeralisque unus versus,

METRICA VERSIO.

Hoc quoque præterea, quo se exercebat, habebat,
 Sancta Trias. Mundi formas namque ipsa futuri,
 Jam sibi præsentis, lustrabat mente beata.
 Cuncta etenim quæ jam vel præteriere, vel adsumt,
 Quæque etiam exstabunt, Triadi sunt prompta,
 [patentque.
 Hac etenim tempus mihi sic distinxit, ut illud
 Ante sit, hoc retro; Deus autem prorsus in unum
 Cuncta tenet, sinibusque suis collecta coeret.
 Quocirca quidquid vel mens mea repperit unquam,
 Aut etiam audivit, mens parturiebat id omne
 Numinis aetherei, post autem fetus in ortum
 Tempore maturo erupit, cum euncta relexit
 Unigenus Sermo, claraque in luce locavit.
 Ac ratione quidem pollicentem et mente volebat
 Condere naturam, quæ partim sedibus altis
 Degerat, et terra partim, primisque referret
 (Ut speculum quod labi vacat, prestatque nitore)
 Luminis effigiem, sanctæque imitanina formæ :

B Sic tamen ut superæ mentes, regisque ministræ
 Undique fulgenti radiarent lumine, contra
 Ille inæ imperium et regalia sceptra tenerent.
 Namque suum late cupiebat fundere numen.
 Scilicet ut plures, quibus induperaret, haberet
 Cœlicolas, pluresque sua quos luce bearat.
 Nam Patris haec denum superi est natura, beare.
 Ne vero Triadi res condita forte propinquans,
 Numinis æqualis correpta cupidine, lumen
 Perderet, acceptumque decus (nam qualibet in re
 Laudans modus est, contraque ingentia damna
 Neglectus modus usque parit, pestemque), futuris
 Consultum cupiens soboles æterna Tonantis
 Idcirco angelicas divino a Numine mentes
 Semovit procul, atque homines procul agmine
 [rursus

Fixit ab angelico. Quanquam non tam procul ille
 Disjunctis superas mentes; his namque ministris
 Utitur. At nostram procul a Deitate removit

90 Οὐ μάλα πολλὸν ἀνευθεῖ παραστάτιν, ἡμετέρην δὲ
Καὶ μάλα πολλὸν ἀνευθεν, ἐπεῑ χθονὸς ἔκγενόμεσθα
Μιχθίστης Θεότητε· ἀπλῆ δὲ τε φύσις ἀρείων.
Κόσμων δὲ μὲν ἦν προδιγενέστερος οὐρανὸς ἀλ-
[λος,
Θεοφόρων χώρημα, μόνοις τε νέεσσι θεητῶν,
95 Παμφάτες, εἰς δὲ ἐπειτα Θεοῦ βροτὸς ἔνθεν ὅδεινει,
Εὔτε Θεὸς τελέθησι, νόον καὶ σάρκα καθήρας·
Αὐτάρ δ γε θνητοῖς πάγη θνατὸς, τὴνίκτ ξμελλε
Στήσεσθαι φαένω τε χάρις κηρύξ τε Θεόδο,
Κάλλει τε μεγέθει τε, καὶ εἰκόνος ἐμβασίλευμα·
100 Πρώτος δὲ ὑστάτιος τε Θεοῦ μεγάλοι λόγοισι.

Ε'. Περὶ Προρολας.
Ωδὲ μὲν εὐρυθέμεθλον ἐπῆξατο κόσμον ἀπειρον
Νοῦς μέγας, ἐντὸς ἀπάντα φέρων, καὶ παντὸς ὑπερθεν
Αὐτὸς ἐών· τί δὲ μῆχος ἀχωρήτοιο λαβέσθαι;
Αὐτὰρ ἐπεῑ μιν ἐτεῦχεν, διεῑ πρώτης ὑπὸ φιτῆς,
5 Πληγῆς ὡς ὅπο ρόμπον ἐπειγόμενον στροφάλιγξι.
Κινύνμενον μεγάλοισι ἀκινήτοισι λόγοισιν.
Οὗτε γάρ αὐτοκάτη φύσις κόσμῳ τοσούτου
Καὶ τοίου, τῷ μηδὲν ὅμοιον ἔστι νοῆσαι.
Μή τόσον αὐτομάτοισιν ἐπιτρέψῃτε λόγοισι.
10 Τίς δὲ δόμον τοτὲ βπωπεν, δη σὺ χέρες ἔξετε-
[λεσσαν;

90 Tam procul sejunxit, cuius ministerio utitur : nostram vero
Longissime, ut qui ex terra facti sumus
Mista Deitati ; sed simplex natura praestantior.
Mundorum autem alter quidein antiquior, nempe cælum,
Deo frumentum locus, solisque mentibus aspectabile,
95 Lucifer plenum, quo postea homo Dei hinc profisciscetur,
Cum Deus factus fuerit mente et carne expurgatus.
Alter autem mundus mortalibus compactus est mortalis, cum jam deberent
Prodire siderum decus, et præco Dei,
Tum pulchritudine, tum magnitudine, et imaginis regia :
100 Sed prius et ultimus magni Dei consilii conditi sunt.

V. De Providentia.

Sic igitur lata fundamenta habentem sicut immensum mundum,
Mens magna intus omnia portans, quaque ipsa est
Super omnia : qua autem arte teneatur, qui comprehendi non potest?
Postquam autem cum fabricavit, sub prima illum motione,
5 Veluti trochum, qui semel ictus in orbem torquetur,
Dirigit magnis et immobilibus motum rationibus.
Non enim fortuita est natura tanti mundi,
Ac talis cui nihil simile excogitare possumus :
Ne tantum tribuite fortuitis opinionibus.
10 Quis dominum unquam vidit, quam manus non fabricaverint?

* Alias Bill. 75, pag. 168.

quamvis a Billio Latine redditus. Omnia restituimus ope mss. Coisl. et Vat.

93 Κόσμων. Ex duobus juxta Gregorium, conditis mundis, hoc est, spirituali et sensibili, alter est antiquior, cælum nimirum aliud, non autem istud quod supra caput nostrum extendit, sicut pelvis, sed cælum novum et mundano sublimius.

98 Στήσεσθαι. Vat. στήσεσθαι.

100 Πρώτος. Int. Græc. Πλὴν καὶ δὲ πρώτος καὶ δ δεύτερος κόσμος τοῖς λόγοις ὑπέστησαν τοῦ μεγάλου Θεοῦ. Verumtamen primus et secundus mundus

magni Dei rationibus conditi sunt.

V. 1 Ἀπειρον. Ita Reg. 992. Int. Græc. legit ἀπειρων, et jungit cum sequenti νοῦς. Billius hæc de duobus mundis dicta intelligit, quamvis de uno tantum, nempe sensibili, agatur, quem divina Providentia regi Gregorius ostendit. Ed. ἀπειρων.

4 Ριζῆς. Vat., Coisl. et tres alii φοτῆς.

6 Ἀκινήτοις. Ita Reg. 992. Ed., ἀκινήτοις. (B.i.l. 1630).

7 Τοσούτου. Coisl. τοσούτου.

8 Τρ. Vat., φ.

METRICA VERSIO.

Naturam : quoniam e terra cum Numine juncta
Exstinximus ; simplex autem natura, vacansque
Corpore compositam superat, potiorque putan-
[da est.
Jam duo sunt mundi, quarum est antiquior alter,
Cælum aliud, sedesque hominum tranquilla pio-
frum,
Conspicuus solis animis, atque undique clarus,
Ad quem, cum mentem, carnem quoque sordibus
[atris
Eluerint, virtusque illos æquarit honori
Cælicolum, humanis aditus sedesque patebit.
Alter et fluxus fluxis tum denique mundus
Gonditus, Omnipotens cum iam proferre pararet
Et solem, lunamque, et cætera sidera coeli.
Atque hic mole sua nobis miroque decore
Prædicat æterni nomen laudesque Parentis :
Estque homini, quem nobilitat cœlestis imago,
Primus et extremus, tanquam sua regia, mundus.

B

V. DE PROVIDENTIA.
(Billio interprete.)
Atque ita mundorum (quos nulli includere fines,
Metiri res nulla queat) fundamina lata
Mens ingens mundum hunc sicut cuncta co-
[seret
Omniaque exsuperat : siquidem quanam arte tene-
Ile queat, qui captum hominis procul effingit omnem.
Postquam autem hunc mundum struxit semel, im-
[pete primo
(Non secus ac rhombum, quem quisquam torquet
in orbem
Verbere) semper eum volvit mirisque gubernat
Consilii. Nec enim mundi pulcherrima moles,
Cuique æquale nihil mens ulla effingere possit,
Aut primum temere exorta est, aut nunc quoque
[fertur.
Ne, rogo, tam temere vanissima verba profunde.

Τις ναῦν, ή θεὸν δέρμα; τις ἀσπίδα καὶ τρυφάλειαν;
Οὐτ' ἀν τόσον ἔμεινεν ἐπὶ χρόνον, εἶπερ μαρχεῖ,
Καὶ χορδὲς ἀν λήξειν ἀνηγεμόνευτος ἔμοιγε.
Οὐτ' ἄλλον τιν' ἑικόδες ἔχειν σῆμάντρα παντὸς,
15 Ἡὲ τὸν δὲ μιν ἔτενεν. Ὁδὲ ἀστέρας τὴν τήγεμονῆας
Ἡμετέρης γενεῆς τε βίου θ' ἄμα παντὸς ὀπάζων,
Αὐτοῖς δὲ ἀστρασιν εἰπὲ τὸν οὐρανὸν ἄλλον ἐλέξεις;
Καὶ τῷ δὲ αὐτὸν πάλιν ἄλλον, ἀεὶ τ' ἐπὶ ἀγούσιν διγοντας;
Εἴς βασιλεὺς πλεόνεσσι συνάστερος, ὃν δὲ μὲν ἐσθλός,
20 Ὅς δὲ κακός, ἥητήρ τις, δὲ δὲ ἐμπορος, δὲ δὲ δρ'

[ἀλήτης,

Τὸν δὲ φέρει θρόνος αἰπὺς ὑπέρφρονα. Ἐν δέ τε πόντῳ
Καὶ πολέμῳ πλεόνεσσιν δύδες μόρος ἀλλογενέθλοις.
Ἀστέρες, οὓς συνέδησαν, δύδον τέλος οὐ συνέδησε.

Α Κείνους δὲ οὓς ἐκέασσαν, δημή συνέδησε τελευτή.
25 Εἰ μὲν δὴ καθ' ἔκαστον ἔχει πρώτη τις ἀνάγκη,
Μῦθος δέ· εἰ δὲ ἄρα τῆς χρατέεις ἔννή τις ἀρέιων,
Τείρεα τείρεσιν ἔστιν ἐναντία. Τις δὲ δρ' ὁ μίξας;
“Ος γάρ δὴ συνέδησε, καὶ τὴν ἐθέλησιν ἐλυσεν.
Εἰ δὲ θέδες, πῶς πρώτον, δι μοι θεός ἐξετίναξεν;
30 Εἰ δὲ οὐ τις χρατέων, πῶς στήσεται; Οὐ γάρ δηπωπά.
Κεῖνοι μὲν τοῖοισι λόγοις θεόν ἐκτὸς ἔχοιεν.
“Η γάρ δὴ θεός ἔστιν, ή ἀστέρες τὴν τήγεμονῆας.

Αὐτάρει ἐγὼ τόδε οἶδα, θεός τάδε πάντα κυβερνᾷ,
35 Νωμῶν ἔνθα καὶ ἔνθα θεοῦ λόγος; δισσα θ' ὑπερ-
[θεν,
“Οσσα τ' ἐνερθεν ἔθηκε νοήματι· τοῖς μὲν ἰδωκεν

226-227 Quis navem aut celerem currum? quis clypeum aut galeam?

Nec tantiū permaneret, si careret principio :

Desineret certe chorus sine ductore.

Neque alium quemquam probabile est mundi esse rectorem

15 Præter eum qui fabricavit Sed qui stellas rectrices

Nostræ generationis, ac totius simul vitæ constituis,

Ipsis stellis dic quodnam aliud cœlum evolves?

Atque isti quodnam aliud, semperque rectoribus quosnam rectores?

Rex unus idem habet sidus cum multis, quorum aliis bonus est.

20 Malus alias; rhetor hic, ille mercator, alias erro;

Alium effert sublimis thronus superbientem. In mari

Et in bello multorum eadem mors, ortus diversus.

Quos astra conjunxerant, idem finis non conjunxit,

Et quos astra dissociaverunt, mors eadem consociavit.

25 Si unumquemque prima quadam necessitas teneat,

Commentum est: si huic necessitati communis alia præstantior dominatur,

Sunt sidera sideribus contraria. Quis autem ea miscuit?

Nam qui colligavit, solvet cum voluerit.

Quod si Deus, quomodo primum, quod Deus agitat?

30 Nisi forte et ipsum Deum tuis sideribus subjicias.

Si nemo dominatur, quomodo stabit mundus? Non enim video.

Ac illi quidem his ratiocinationibus Deum excludunt:

Vel enim Deus moderatur, vel sidera.

Ego vero id scio: Deus hæc omnia gubernat,

35 Regens hic et illuc Dei Verbum, quæcumque supra,

Quæcumque infra collocanda judicavit, rationibus; his quidem dedit

26 Τῆς χρατέει. Ita Coisl. cum aliis tribus, et
Regio 992. Ed. τις.

29 Πᾶς πρῶτος, δι μοι θεός ἐξετίναξεν. Ηæc
evidenter vera lectio, quæ astruitur ex similitudine
versus 12 carminis sequentia, ubi leguntur eadem,
iisdem ferme verbis: Εἰ μὲν θεοῦ, πῶς πρῶτον, δ
στρέψει θεός, si a Deo moventur, quomodo primum,

quod versat Deus? Benedictini male correxerant
cum Billio, supponendo ἐκτινάσσοι, in quo duo
sunt errores, alter quidem sensus, alter vero metri,
ut patet; unde verterant: Quod si Deus, cur ab ex-
centiendo Deum initium fecisti? (CAILLAU).

30 Αστρασι τοῖσιν. Reg. 992 οἰστιν.

36 Νοήματι. Int. Græc. σήμασι, quod ita expo-

METRICA VERSIO.

Quisnam ædes, celerem aut currum, clypeumve
[ratemve,
Aut unquam galeam vidit, quæ condita dextra
Non foret artificis? Quin nec per saecula tanta
Mansisset, siquidem regeretur principe nullo.
Quippe nec ipse chorus, choragum si dempseris illi,
Quamlibet exiguo consistere tempore possit.
Nec vero ut mundi quisquam moderetur habenas
Convenit, hoc uno excepto, qui condidit illum.
At tu qui nostræ clavum et moderamina vitæ
Sideribus tribuis, cœlum quoque rursus oportet
Inducas aliud, quod sidera temperet ista,
Atque aliud rursus, quod et hoc regat atque gu-
[bernet.

Regem unum iuvenias, qui non sit dispare natus
Sidere cum multis aliis, quorum improbus ille est,
Hic bonus, ille forum sequitur, mercatur at iuste,
Aut victimum supplici diversa per ostia querit:
Hic autem imperii sedet alta sede superbus.
Contra alios videas, dispar quibus exstitit ortus:

B Et tamen haud varia perierunt morte, vel undis
Abrepti simul, aut rapidi certaminis æstu.
Atque ita, quos sidus primo sociarat in ortu,
Non satum sociavit idem, rursusque jugavit
Pallida mors, quos non sidus natale jugarat
Quod si quemque tenent strictum fatalia vincia,
Figmentum est istud. Sin quoddam in cætera sidus
Imperium commune tenet, sceptroque potitur,
Ergo sideribus contraria sidera ponis.
Illa igitur quisnam junxit? Nam qui illa ligarit,
Hic quoque confessim solvet, si forte libebit.
Si Deus est, quoniam pacto primum asseris illud,
Quo nobis Deus excutitur. Nisi tu quoque numen
Motibus imperioque astrorum subdere pergas.
Sin tenet imperium nemo, consistere mundus
Quo tandem pacto queat, incolumisque manere?
Atque Deum hoc illi sermone extrudere tentant,
(Aut etenim rector Deus est, aut sidera mundi).
Accipe jam quæ sit sententia nostra, fidesque.
Omnia Sermo Dei regit ista, hinc inde gubernans

Αρμονίην τε δρόπιον τε διαρκές έμπεδον αἰτεῖ,
Τοῖς δὲ βίον στρεπτόν τε, καὶ εἴδεις πολλά φέροντα.
·Ων τὸ μὲν ἡμῖν Ἑρῆν, τὸδέ̄ ἐν κευθμῷσι φυλάσσει
40 ·Ηίς σοφίης, θνητοῦ δὲ θέλεις κενὸν εὔχος ἀλέγ-
|χειν.

Καὶ τὰ μὲν ἐνθάδ’ ἔθηκε, τὰ δὲ ἡμασιν ὑστατίοισιν
Ἀντήσει. Κέτρεις δὲ γενημόρος ὥρια πάντα,
·Ως καὶ Χριστὸς ἀριστος ἐμοῦ βιότου δικαστής.
Οὗτος ἡμὼς λόγος ἐστὸν ἀνάστερος, αὐτοκέλευθος.

45 ·Προθέτας δὲ σὺ μοι καὶ λεπταλέας ἀγρόρευες
Μοίρας, ζωαρδούς τε κύκλους καὶ μέτρα πορείης.
Λύε δέ μοι ζωῆς τε νόμους, καὶ τάρδος ἀλιτρούς,
Ἐλπιαρήν τ’ ἀγαθοῖσιν ἐς ὑπερον ἀντιώσαν.

A Εἰ γάρ κύκλος διπάντα φέρει, κείνου περιωγῇ
50 ·Τοιξοῦμαι, τὸ θέλειν δὲ καὶ αὐτόγε κύκλος ἐπο-
[σει,
Οὐδὲ τις ἐστιν ἐμοιγε φοτῆ πρὸς κρείσσον δηγουσα,
Βουλής ἡδὲ νόοι, πόλος δὲ με τῇδε κυλίνδει.

Σιγάσθω Χριστοῖ μέγα κλέος ἀγγελος ἀστήρ
Ἀντολίης Μάγοισιν ἐπὶ πολὺν ἡγεμονεύσας,
55 ·ἘνθαΧριστὸς Ελαψή βροτοῦ γόνος δηγονος Γίδε.
Οὐ γάρ τῶν τις ἦν δισσῶν φραστῆρες θασσιν
·Αστρολόγος, ξείνος δὲ καὶ οὐ πάρος ἀξεφανθη,
·Ἐβραΐης βίθιλοισιν δράμενος, ὃν διπο παῖδες
Χαλδαίων προμαθόντες, δοσις βίος δετροπαλέυσιν,
60 Μοῦνον ἀπὸ πλεύσκων θηεύμενοι, οὓς ἀδόκενον,

Concentum et perennem cursum, semperque stabilem;
Istis vero vitam mutabilem ac multiplices formas habentem,
Quarum partem nobis manifestam fecit, partem in abditis servat
40 Sapientia suæ, vanam mortalium gloriationem arguere volens,
Atque alia quidem hic posuit, alia diebus postremis
Occurrent. Carpit agricola matura omnia:
Sic et Christus optimus meæ vite judex.
Hæc mea est doctrina, sine astris, spontanea et libera.
45 Tu vero mihi horarum speculatoris et minutis enarra
Partitiones, et zodiacum circulum et vitæ mensuras;
228-229 Solve leges vitæ, aufer pavorem improbis,
Et spem bonis in posterum adimplendam.
Nam si circulus omnia rapit, illius impetu
50 Volvō ego, mihiq; voluntatem ipsam circulus inferet;
Nec ulla mihi est voluntas ad id, quod præstantis est, flectens,
Aut mentis propensio, atque polus sic me volutat.
Taceatur Christi magnum decus nuntia stella
Ex Oriente Magos ad urbem perducens,
55 Ubi Christus illuxit, mortali genitus sempiternus Filius.
Non enim una ex illis erat, quas observant
Astrologi, sed nova, et nunquam ante visa;
Prævisa in Hebræorum librī, a quibus edocit,
Chaldaeorum filii, quorum vita erat astris dedita,
60 Cum solam inter multas quas observabant, viderent,

nit : τοῖς ἁδίοις νοήμασιν, ὡς μόνος ἐπισταται, id est, intelligentia sua, quemadmodum ipse solus novit. Billio tamen magis placet ut σῆμα idem hic sit quod σημεῖον. Solem enim, inquit, et lunam siana possit Deus, ut tradit Scriptura (Gen. 1).

58 Καὶ εἶδεις κολλᾶ. Ita. Græc. πολυετῆ καὶ πολλοῖς διαφόροις τρόποις οἰκονομοῦμενον. Multiplices formas habentem ac pluribus variisque modis gubernatam.

42 Κείρει. Int. Græc. ὥστε γάρ γεωργὸς ἐμπειρὸς σπεῖρει μὲν ὅτε καρδ., καὶ συγχομίῃ εὐκαλπω. Ut peritus agriculta seminat cum tempus adest, et matuta orphutissime colligit.

44 Ἀρστερός. Id est, ταῖς ἀστρώμασι αἰτίαις καὶ κυνήσεσιν οὐδεμίας ἀξηρτημένος, id est, ex astrorum

causis et motibus minime pendens. Ibid. αὐτοκέλευθος, id est, αὐτοκίνητος, αὐταιρέτῳ γνώμῃ τὸν κατ’ ἀρετὴν τὴν κακίαν βίον αἰρετίκων, id est, spontaneo motu prædicta, ac voluntaria animi propensione, vel honestiam, vel flagitiosam vitam amplectens.

45 ·Προθέτας, id est, horoscopos, hoc est, sidera illa quæ eo momento oriuntur, quo quispiam in lucem prodit.

51 ·Εμοιγε. Ita Coisl. Ed. τυποῦ (vel ἐμεῖς).

54 ·Αρτολίης, id est, ἀπ’ ἀνατολῆς.

55 ·Ἄχροος. Vat. ἀζύτος.

60 Οὐδὲ ἀδόκενον. Interpres Græcus οὖς ἐπεσκόπουν, νεοράη τε καὶ τρέχοντα, quas obserabant, nuper rutilantem et currentem.

METRICA VERSIO.

Inferaque, et cælo quæcumque in signa locavit.
Concentum superis tribuit, cursumque perennem
Ac stabilem : reliquis ævum mutabile, formas
Multiplicesque gerens, partim quas ipse patere
Humanis voluit, partim penetralibus imis
Abdidit æternæ sophia, quo monstrat inanes
Esse homines, qui se doctrinæ nomine jacant.
Ac quædam hic posuit ; postrema cætera luce
Occurrent. Ut enim durus matura colonus
Cuncta metit : sic et judex meus æquus Iesus.
Hæc mea doctrina est, sine sidere, libera prorsus
Tu vero Horothetas memora partesque minutæ,
Signiferumque orbem, quæque est mensura viarum.
Frangē mihi vitæ leges, absterge timorem
Sontibus, atque piis spem latam dene futuræ
Mercedis. Nam si fert cuncta volubile cœlum,

B Volvō ego motu rapido. Quin ipsa voluntas
Non aliunde mihi, quam cœli existet ab orbe.
Nec mibi consilii mentisque est ulla potestas,
Qua vitio ducar studia ad meliora relicto ;
Sed polus invitum rapit huc, secumque volutat.

Nec vero stellam hic quisquam mihi proferat illam,
Quæ tellure Magos ab Eoa nuntia Christi
Duxit ad oppidulum, soboles ubi temporis expers
Venerat in lucem mortali nata parente.

Non etenim ex illis, quas observare videmus
Astrologos, erat ipsa, recens sed condita, neendum
Vita prius, tamen Hebrais prædicta libellis.
Ex quibus instructi, studium quibus astra notare est,
Chaldaei, solumque novo splendore micare
Sidus id ex cunctis, perque aera solis ab ortu
Tendere ad Hebreæ cernentes littora penitus,

'Αρτιφαῖ τροχάσοντα καὶ τέρες ἀντολήθεν
 'Εβραίων ἐπὶ γαλαν., ἀτεκμήραντο ἀνακτα·
 Τῆμας δὲ ἀστρολόγοισιν διμῶ πέτε μήδεα τέχνης,
 'Αστρολόγων τὸν ἀνακτα σὺν οὐρανοῖσι σεβόντων.
 65 'Ἄλλ' οἱ μὲν περόνεν ἔην δόδυ, ἡντερ ἵταξε
 Χριστὸς ἀναξ, πυρόντες, ἀειδρομοι, ἀστυφάλικτοι,
 'Απλανέες τε πλάνοι τε παλίμποροι, ὡς ἐνέπουσιν,
 Εἴτε τις ἀτροφός εστι πυρὸς φύσις, εἴτε τι σῶμα,
 Πέμπτον δὲτο καλέουσι, περίδρομον οἰμον ἔχοντες·
 70 'Ημεῖς δὲ τημετέρην δόδυν ἀνεμεν. Εἰς λογικὴν
 [γάρ]
 Σπεύδομεν, οὐρανήν τε φύσιν, καὶ δέσμιοι αἵης.

A Κ'. Περὶ τῆς αὐτῆς.
 'Ἐρβοιεν οἱ τὸ Θεῖον ἐξηρημένοι,
 Καὶ μηδὲ τὴν ἀρραστὸν εὐαρμοστίαν
 Τοῦ παντὸς εἰς τιν' ἀναφέροντες αἰτίαν
 Ποιητικήν τε καὶ συνεκτικήν διῶν.
 5 'Ἐρβοιεν οἱ θεῶν τιν' ἐσμὸν εἰδότες,
 'Η δαιμόνων καλῶν τε καὶ κακῶν χρήστος.
 'Ἐρβοιεν οἱ Περσῶναν ἐξηρηκότες,
 'Οποτερ τὸ σώζεσθ' ἐκ Θεοῦ δεδοικθέτες·
 'Άλλ' ή φορῷ νέμοντες ἀστάτῳ τὸ πᾶν,
 10 'Η καὶ διδόντες ἀστέρων κινήμασι,
 Τοῖς πᾶς, πόθεν τε, κάκ τίος, κινουμένοις;

Valde rutilantem, currentem per aera ex Oriente
 In terram Hebraeorum, regem natum esse conjecerunt.
 Tunc astrologorum artis solertia omnis concidit,
 Cum regem astrologi adorarent una cum cœlestibus.
 65 Ac stellæ quidem suam percurrent viam, quam eis præscripsit
 Rex Christus, ignea, stare nesciæ, immota,
 Tum quæ fixæ, tum quæ errantes et cursum reflectentes, ut narrant, -
 Sive ignea quædam sint natura, aliumento non indigentes, sive quoddam
 Quintum corpus, ut vocant, circularem cursum habentes.
 70 Nos autem viam nostram sectamur. Ad rationalem enim
 Properamus et cœlestem naturam, quamvis in terra captivi.

VI. De eodem argumento*.

Pereant, qui divinum Numen negant,
 Nec hanc inenarrabilem et elegantissimam compagem
 Hujus universitatis in quamdam referunt causam
 Effectricem et servatricem universorum.
 5 Pereant, qui deorum quasi quoddam examen agnoscent,
 Vel dæmonum bonorum ac malorum imperium.
 Pereant, qui Providentiam insificantur,
 Quasi, ne a Deo serventur, metuentes,
 230-231 Sed aut casui incerto tribuunt omnia,
 10 Aut ascribunt astrorum motibus.
 Quomodo autem, unde, et a quo moventur?

* Alias Bill. 124, p. 188.

65 Περόνεν ἔην δόδυ. Sic Coisl. cum tribus aliis.
 Int. Græc. δίδων αὐτοῖς δόδυ πορευόντωσαν, propriam
 viam percurrant.

68 Ἀρροφος. Int. δύολος ἔστι.

70 Ἀριμεν. Reg. 992 Ιομεν. Int. ἀνερχόμεθα,
 οὐ καὶ ἀνάγκην φερόμενοι, λόγῳ δὲ καὶ βουλήσει
 κινούμενοι, διτὶ καὶ λογικῆς ἐσμεν φύσεως, καὶ σώματος
 προσδέδημεθα. Nos autem viam nostram præse-
 quimus, non necessitate aliqua coacti, sed ratione
 moti; quippe qui naturam ratione præditam habe-
 mus, licet terrenis astricli vinculis. — Ita Benedic-
 tini, nobis autem videntur hi duo postremi versus
 nihil aliud proponere quam elegantem quamdam

viam transeundi ad carmen, quod in editis seque-
 batur, et titulum prefert *De substantiis mente præ-
 ditis*. Unde duo illa carmina male fuerunt, alio
 iambico interjecto, separata. Ordinem tamen Mau-
 rinorum reverit, nostram sententiam limide audie-
 mus, contra ipsum interpretē Græcum, aperire.
 Tunc posset præferri lectio edit. δέσμιον, ita ut
 hic fiat sensus: *Ad rationalem properamus naturam,*
sive cœlestem aut angelicam, sive in terris captivam,
aut humanaam. (CAILLAU.)

71 Δέσμιοι. Ita Reg., int. Græc. et Billius. Ed.
 δέσμιον.

Vl. 3 Alzlar. Ita Vat. Edit. οὐσίαν.

METRICA VERSIO.

Protinus hinc magnum conjectavere monarcham.
 Tumque etiam astrologis solertia concidit artis,
 Cum Christum astrologi submisso corde pioque,
 Colicolum gregibus sociis, coluere. Sed ista,
 Quem cursum instituit rex Christus, obire sinamus
 Sidera, tam quæ fixa loco certosque ratosque
 Conscient cursus, quam quæ raptata feruntur
 Reflexo, ut memorant, cursu, semperque vagantur.
 Ac sive est ignis, qui nulla alimenta requirat,
 Seu quintum, mos est velut ipsis dicere, corpus,
 Hic habeant iter illa suum, et moveantur in orbem.
 At nos quod nobis mandatum a Numinе summo
 Est iter, hoc omni studeamus obire labore.
 Ad naturam etenim cœlestem et carne vacantem
 Tendimus, hic quamvis terrena compede vinci.

B

VI. DE EODEM ARGUMENTO.

(Billio interprete.)

Pereant profani, qui Deum summum negant,
 Tantamque mundi (verba quan nulla explicit)
 Concinnitatem cuipiam causæ dare,
 Quæ cuncta faciat, servat et cuncta, abnuunt.
 Percant, deorum qui vagam turbam inferunt,
 Ac vim bonorum, vel malorum dæmonum.
 Pereant, Pronoeam qui negant (tanquam optimi
 Ne servet ipsis cura metuentes Dei),
 Regenda sed dant casui incerto omnia,
 Aut ea reservant motioni siderum :
 Quæ quis sit ille qui movet, lubens rogem.
 Deus? Deus quod versat, an primum asseres?

Ει μὲν Θεοῦ, πῶς πρώτων, διστρέφει Θεός ;
Τοῦ γάρ πλέκοντος ἐστι καὶ μεταπλέκειν.
Ει δὲ οὐ Θεοῦ, πῶς στήσετε ἐξ ἀναρχίας,
15 Η καὶ μάχης τοῦ κρείσσονος ; Πῶς δὲ οὐ μάχη ;
Η γάρ προνοίας ἄρσις, ἀνταρσίς Θεοῦ .
Ει μὴ σὺ ποιεῖς καὶ Θεὸν πεπρωμένον,
Φέροντα ἀκοντά τὴν πλοκῆς τυραννίδα .
Οὕτω μὲν οὖτοι αφῶν ἀλίσκονται λόγοις .
20 Ήμῖν δὲ γει μὲν εἰς θεός τὸ πᾶν τόδε,
Σοφῶς ἀλίσσων καὶ πλέκων, ὡς ἂν θελῇ,
Τοῖς αὐτοῖς αὐτοῦ νεύμασι τε καὶ λόγοις,
Κλῖν μὴ τὰ πάντα δεξιῶς στρέφει δοκεῖ .
Πολλοί γε μήν κάρμνουσι καὶ σφωτάτων,
25 Τοὶς τῇδε ἀνίσοις, καὶ πάλαι καὶ νῦν ἔτι .
Τί δει λέγειν ἀπαντάς ; ἀλλὰ μοι σκόπει

Α Δαυΐδ τι πάσχει ; τοὺς κακοὺς δρῶν καλῶς
Πράττοντας (ώς δοκεῖσι), σφόδρα εἰλεγγιθεί,
Μή τις φορῷ δῷ τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων,
30 Ή Μὲς οὐκ ἐπιστατοῦντες ἡρίν οὐδενός .
Ο δὲ αὐτὸς οἶδε τὴν λύσιν . Τὸ γάρ τελος;
Πάντων σκόπει μοι φησίν, ως ἀντίστροφον .
Ἐσπειρας ὅμει τῆς στοράς καὶ τὸν στάχυν .
Ει δὲ ἀγνοεῖς σὺ τοὺς λόγους, οὐ καὶ Αἴγαος .
35 Οὐδὲ γάρ, εἰ σὺ τῆς τραφῆς, καὶ ζωγράφος .
Οὐδὲ εἰ σὺ γραμμῶν, καὶ γεωμέτρης δὲ σύ .
Τὸ μὲν κατειληφάς τι, τῷ δὲ ἐπου σοφῶς .
Ἐστιν λόγος καὶ τοῦτο, πείθεσθαι λόγην .
Ει πάντα δῆλα, ποῦ τὸ πιστεύειν, λέγε .
40 Πίστις γάρ ἐστιν ἀπράγματον συναίνεσις
Ἐγὼ δὲ καὶ τοῦτο ἐννοῶ συζῶς θωσ .

Si quidem a Deo, quomodo primum quod versat Deus ?
Illi enim, qui texuit, est et retexere.
Si autem a Deo non moventur, quomodo stabunt, cum careant capite,
15 Aut pugnent contra potentiores? quomodo namque non esset pugna?
Etenim sublata providentia, tollitur quoque Deus;
Nisi tu Deum statuis fato alligatum,
Qui serat invite nexus tyrannideum.
Sic enim illi suismel capiuntur verbis.
20 Nobis autem unus Deus regit hanc universitatem,
Sapienter volvens et nectens, ut voluerit,
Suis ipse nutibus ac rationibus,
Quamvis non omnia recte moderari videatur.
Multi quidem torquentur etiam inter sapientissimos,
25 Ob inæqualitatem rerum, tum olim, tum etiam nunc.
Quid necesse est cunctos referre? sed velim attendas,
Davidi quid acciderit. Malos cernens prospero
Rerum statu florere (ut nonnulli videntur), vehementer angitur,
Veritus ne quis casui tribuat hanc naturam rerum,
30 Ac velut nemo sit, qui nobis praesit.
At ipsem hunc nodum norat solvere : Finem enim
Rerum omnium considera mihi, inquit, quam sit contrarius.
Seminasti : videbis ex semine provenientem culmum.
Sí tu hujus rei ignoras rationes, non eas ignorat Verbum.
35 Neque enim, si tu picture rationes nescis, eas etiam nescit pictor.
Neque demum, si tu linearum rudis es, geometres rudis est, perinde ac tu.
Hoc quidem tu percepisti, in aliis autem acquiesce sapienter :
Rationis enim istud est, obtemperare rationi.
Si cuncta sunt perspicua, dic, obsecro, ubi sit fides.
40 Fides enim simplex est et nihil persecutans assensus.
Ego vero illud etiam cogito, sapienter forsitan :

25 Καὶ πάλαι καὶ νῦν ἔτι. Τοῦ superioribus σε-
culis, ταῦτα etiam tempore.

26 Ἀξαρτας. Vat. ἀπαντα.

32 Οὗτος ἀριστροφορ. Quam sit contrarius. Nam
qui delicias et voluptates per omnem vitæ cursum

plexus est, eas in morte cum acerbissimis dolorib; commutat, et contra. BILLIUS. Leuv. Quam
is accurate respondeat.

37 Σοφῶς. Combef. legit σοφοτες, artis peritos se-
quere.

METRICA VERSIO.

Nectentis etenim est vertere id quod nexuit.
Si non movetur a Deo, ex anarchia
Stabuntne, pugna vel Dei? Pugna est enim.
Nam providentem qui negat, bellum Deo
Infert : Deum ni forte fatalem invehis,
Qui nexionis illibens vim sufferat.
Suismet istos sic vides dictis capi.
Mundum gubernat unus at nobis Deus,
Sapienter ipse nutibus volvens suis,
Nectensque cuncta prorsus ad libitum suum,
Quædam putetur volvere haud reete licet.
Multi laborant, et quidem sophi admodum
Et nunc, et olim, disparem ob vitæ statum.
Referre cunctos quid deceat? Species velim
David quid ipse sentiat, cernens malos

B Florere, ut ipsi judicant. Valde sestuas,
Ne cuncta temere quispiam ferri putet,
Nec esse quemquam, nostra qui prudens regat.
At solvit istud ipsem.
Finem omnium
Specta, inquit ille, quamque sit contrarius.
Quod seminaris, certus hoc tandem metes.
Ignota ratio si tibi est, non est Deo :
Ignota nam si linea est, tabule et tibi,
Utriusque novit hanc vel hanc tamen artifex.
Quædam ipse nosti : in cæleris esto sequar.
Prudentis hoc est nam viri, Verbo obsequi.
Si cuncta clara, dic velim fides ubi.
Simplex profecto est nam fides assensio.
Quin illud etiam cogito, haud forsitan male.
Non, cum venires, ista promisi tibi,

Οὐ ταῦτα εἰσίντι σοι καθυπερσχόμην,
Πλουτεῖν, ἀμεριμνεῖν, εὔσθενεῖν, ή εὔτεκνεῖν.
Εὐέωται δὲ καὶ τὰ προσδοκώμενα.
45 Ός ἀντὶ τῶν νῦν προσδοξάντι τὰ μεῖζονα.
Πᾶς οὖν δίκαιον, ὁστερὸν ἐν συναλλαγῇ,
Καὶ τὸ πρεθὲν ζῆτεν σε, καὶ τὸ χρῆμα ἔχειν;
Εἰ μὴ μόνη σοι τοῦτο τῶν πάντων γέρας.
‘Ω; σφόδρ’ ἀπληστον, καὶ ξένης συνεισφορᾶς!
50 Ἡ κείνα φίλον, φίλατα, ή καὶ ταῦτα δός.
Εἴ πέρ τι δεῖ σοι τὸν ἀστάναι λόγον,
Μηδέ ἔκτὸς Ἑρχῃ τῶν καλῶν συγκειμένων.
Πᾶς οὖν, διὸ εἰποιεις, τοῖς πάλαι καὶ ταῦτα ἥν;

Α Ούπω τότε’ ἥν ἡ πίστις ἐρχίωμενη,
55 Καὶ πίστις ἥν τὰ τῆς τῶν νοούμενων,
‘Ωσπερ γάλακτος νηπίος διδρουμένος.
Τεχμήριον δὲ τοῦ λόγου. Καὶ γάρ τότε’ ἥν
Τὰ μὲν μέγιστα τῶν κακῶν συγγνωστά πως.
Τὰ δὲ οὐ μέγιστα τῶν κακῶν ειμητέα.
60 Ἀντιξυγούσης τῆς ἐν ἀμφοῖν ἀξίας.
Αἱ δὲ ἐκδικήσεις τῶν σοφῶν ὑπέρμετραι.
Δαυΐδες σε ταῦτα πειθέτω, καὶ Μωϋσῆς,
‘Ελισσέδες τε, οὐ τρέμω μεμνημένος.
‘Ο μὲν κολασθεὶς ἐνδεῶς τοῖς πταίσμασι,
65 ‘Ο δὲ ἀντὶ μικρῶν, καὶ Θεοῦ λαβὼν θέαν.

Non ista tibi fidem amplectenti pollicitus sum,
Scilicet opes, curarum expertem vitam, robur corporis, inclitam prolem,
Sed vitam illam beatam et bona quae exspectantur,
45 Ut pro his praesentibus sperares majora.
Quo pacto igitur aequum sit, ut velut in contractu
Et rem venditam requiras, et pretium pre manibus habeas?
Nisi tibi uni hunc prae omnibus vindices honorem.
232-233 Quam magna aviditas, et novum commercii genus!
50 Aut illa projice, vir optime, aut etiam haec largire,
Si quidem necesse est ut tuis stes verbis,
Nec iis excedas quae praecclare sunt pacta.
Quomodo igitur, inquires, priscis hominibus haec bona erant?
Nondum eo tempore fides altas satis egerat radices,
55 Et vita praesentis bona erant certitudo de bonis quae intellectu conspiciuntur,
Ac veluti pueris qui lacte vescuntur, denec vires colligant.
Planus est hujus rei argumentum. Etenim tunc erant
Vel maxima peccata quodam modo ignoscibilia;
Et culpe non maximæ poenis afficiebantur,
60 Exponso velut in bilance utriusque merito.
Vindictæ autem quedam sanctorum modum excessere.
Hoc tibi suadeat exemplum Davidis, Mosis
Et Elisei cuius non sine horrore mentionem facio.
Ille quidem (David) poenas dedit impares culpis,
65 Iste vero (Moyses) pro levibus graviter punitus est, qui Dei visione dignatus erat,

46 Πᾶς οὖν δίκαιος, etc. Sic sere cap. 25 Epistoli legitur : Ἀδίκος οὖν ἐστι καὶ ἀπληστος, εἰ μὴ προέμενος ταῦτα, ἀνθ’ ὧν ἔχειν πιπλάσκεται, προίκα αὐτὰ βουλήσῃ λαμβάνειν. Injustus eris et inexplibilis, si non παντερα eo pretio, quo illa veneunt, gratis illa accipere velis.

49 Καὶ ξένης συνεισφορᾶς. Et novæ collectæ.

52 Συγκειμένων. Id est, διολογουμένων, περιώντων.

55 Καὶ πίστις ἡ τὰ, etc. Fidem ipsis faciebant de bonis quae mente tantum percipiuntur.

59 Κανόν. Sic ipse legit Billius et verit : Non gravibus autem juncta laus culpis erat. Et in nota ad hunc locum : Levia peccata honori quodammodo, inquit, et laudi dabantur. Quod quam absurdum sit, quam Gregorio et Scripturis repugnet, nemo non intelligit. Nunquam certe laudata, nunquam honori habita legitur in Scripturis peccata, quasi Deo probante minora vitia. Mundi sunt oculi ejus, ne malum videant. Obacuri ac difficilioris hujus loci

sensus iste est : Tunc temporis gravissima peccata veniam aliquando consequebantur; que vero non admodum gravia, plectebantur, inaequali ac reluti contraria lance, appenso utrorumque merito. In ed. xalῶν. Mox, τιμητά. Vociis bujus notissima est in jure haec acceptio. Inscrutabilis hujus Dei judicii exemplum suppeditant David et Moyses : ille quidem ob gravissima peccata leviter poenas luit ; iste vero ob leviusculum delictum promissa terra, in cuius desiderio erat, exclusus fuit.

65 ‘Ο δὲ ἀρτὶ μικρῶν, καὶ Θεοῦ λαβὼν θέα. Pro levibus alter conspicit rebus Deum. Ita Billius. Leuv. Moyses autem pro re una : non magna consecutus est, ut ipsum Deum aspiceret, legemque promulgaret. Nibil ineptum magis, magisque a Gregorii mente alienum, quam ultraque haec versio. Planus est vatis sensus : David, inquit, gravioribus delictis minores poenas dedit ; deinde prosequitur : Iste autem (Moyses) pro levioribus punitus est gravissime, cum esset vir tantus, quem suo Deus aspectu dignatus fuerat. —

METRICA VERSIO.

Opes, quietem, robur, et prolem inclitam,
Felix sed ævum, quæque sperantur bona,
Majora spores ut loco praesentium.
Estne igitur aequum, te, velut in contractibus,
Et res habere, et venditam rem poscere?
Ni forte honoris vis tibi hoc uni dari.
Nimis avidi hoc est, et novi commercii.
Aut illa, bone vir, projice, aut haec da quoque.
Si stare verbis tu cupis firmus tuis,
Nec, pacta quæ sunt commode, his excedere.
Ista quoque, dices, ergo cur priscis erant?
Fundata nondum tunc satis fides erat :

B Fidemque ceris fluxa præstabant bona ;
Velut puellis, lacte qui vires trahunt.
Planum hinc sit istud : tunc enim gravissimis
Etiam solebat venia criminibus dari,
Non gravibus autem juncta laus culpis erat.
In utroque dispar sic erat libræ bilanx.
At vindicantis optimis viris modus
Aberat : docent hoc David et Moses, docet
Eliseus etiam, mente quem versans tremo.
Culpis minores ille nam poenas luit.
Pro levibus alter conspicit rebus Deum,
Capitque legem, maximani et servat manum.

85 Ή κράτος, τὰ θάλησις ἀπ' ἀλλήλων ἐκέασσεν.
Αὐτοῦ ταυτὸν ἔκαστον ἀδήριτον οὐ ποτ' ἔγντα.
Τῆς δὲ ἡμίς Τριάδος ἐν μὲν σύνοντι, ἐν δὲ νόημα,
Ἐν κλέος, ἐν δὲ κράτος. Τῷ καὶ μονάς ἐστιν ἀρεψτος,
Ἀρμονίῃ θεότητος; Ιῇ μέγα κύδος; ἔχουσα.
90 Τόδοσον ἐμοῖς φαίεται Τριάς σέλας ἐξεκάλυψεν,
Ἐκ πετερύγων θείου τε πετάσματος ἐνθόθι νηῶν,
Τοῖς ὑπὸ κεύθετ' ἀνασσα Θεοῦ φύσις. Εἰ δὲ πλέον τι
Ἄγγελικοις χοροῖσι, τόδε πλέον τὴ Τριάς ίστω.

Δ'. Περὶ κύδους.

Εἰ δὲ ἄγε καὶ μεγάλοι Θεοῦ κτίσιν ὑμεῖς θεάμεν,
Δέξαις φευδομένησιν ἐναντίᾳ δηριδωτες.

A Εἰς Θεός· ὅλη δὲ αὗτε καθεῖδεα μῆδος ἀφαυρός,
Ἐλλήνων πινυτοῖσι νοούμενα ὡς συνάντρχα.
5 Τοὺς μὲν στάσισσους θεοὺς μορφώματα σεπτά,
Οὐκέ ίστων, ἀλλά γένοντο, Θεοῦ μεγάλοις θέλοντος.
Τίς δὲ ὅλην ποτὲ δηταπεν ἀνείδον, ή τίς δύλεν
Μορφήν, καὶ μάλα πολλὰ νόου στροφάλιγξι μογήσας;
Οὐδὲ γάρ διχροον ἐνρον ἔγω δέμας, ή τιν' ἀσωμον
10 Χροιήν. Τίς διέκρινεν & μὴ φύσις, εἰς ἐνδηγούσα;
Ἄλλη Εμπηκέ τέμνωμεν διθρει δέ μοι, εἰ μὲν διμιχα
Πάρμπαν ἔην, πῶς εἰς ἐν διλήλιθεν, ή τίς δὲ κόσμος
Ἐστακεν δινδιχα πάντα διαμπερές; Εἰ δὲ ἐπίμικτα,
Πῶς μίχθη; τίς Εμιές Θεοῦ δίχα; εἰ δὲ κεραστής
15 Έστι, Θεδε, τοῦτον καὶ κτίστορα δέχνυσσο πάντων.

85 Robur, voluntas ab invicem discordat,
Cum unusquisque unquam secum ipse consentiat.
Meæ autem Triadis unum est robur, una mens,
Una gloria, unum imperium. Quare dilabi non potest unitas.
Una divinitatis harmonia magnum habens decus.
90 Tantum lucis oculus meis Trias rexit,
Trans pennas ac divinum intra Dei templum velamen,
Quibus regina Dei natura obtegitur. Si quid autem plus
Angelicis choris concessum, plus illud Trias norit.

IV. De mundo*.

Jam nunc et magni Dei opus celebremus,
Contra falsas opiniones delitigando.
Unus Deus; materia et formæ, quas Græcorum
Sapientes coæternas existimant, inanis est fabula.
5 Ac illas quidem, quas dñs affingunt, formæ venerabiles.
Non erant, sed factæ sunt, magno Deo volente.
Quis autem materiam unquam vidit sine forma, aut sine materia?
Formam, etsi mentis evagrationibus multum laboraverit?
Non enim ego corpus reperi sine colore, aut sine corpore
220-221 10 Colorem. Quis ea dissociavit, quæ natura in unum conjunxit?
Sed tamen dissociemus: mecum considera, si separata
Erant omnino, quomodo in unum venere? Aut quis ille mundus.
Stetit in duas partes omnino divisus? Sin mista erant,
Quomodo mista sunt? Quis sine Deo miscuit? Si miscuit
15 Deus, hunc omnium conditorem agnosce,

* Alias Bill. 124, pag. 188.

homines, aliquique in quibus una percipitur natura.
Illi sane, inquit Theologus reflens hoc argumentum, *dii* multi dicantur, in quibus et tempus, quo
generati sunt, diversum est, etc. At vero meæ Trini-
tati, quæ simplex et una est, una natura et essentia,
una ris et voluntas, etc.

87 "Er δέ. Ita mss.; edit., δν.

93 Τόδε πλέον. Horum loco Hæschelius habet,
forte elegantius, ἀνώτερα δὴ Τριάς ίστω. (CAILLAU.)

IV. 1 Εἰ δὲ ἄγε. Ita Vat. et Coisl. Editi, εἰ τ' ἄγε
2 Δηριδωτες. Coisl., δηριούτης.
3 Νόου. Coisl. νόους.
10 Α μὴ φύσις, εἰς δὲ ἀγονου. Quæ natura
non separavit, sed in unum conjunxit. Græcus int.,
& μὴ φύσις ἐχώρισεν τὰ ταῦτα συνάθασα.
13 Εστακεν. Coisl. έστανται. Hesych. et Vat.
έσταμεν.

METRICA VERSIO.

Quique ipsi secum nunquam illa pace fruuntur.
At contra nostræ Triadis mens, gloria, robur,
Imperiumque unum. Quocirca haud labilis ipsa
Est monas, unius nexu deitatis honorem
Maximum habens. Ilæ sunt Deitas quæ sancta rexit
Trans pennas velutinque sacra mihi sanctius ædis,
Regia quo legitur summi natura monarchæ.
Si quid præterea est, superis id linquo sciendum
Mentibus. At quidquid superest, Trias optima norit.

IV. DE MUNDO.

(Billio interprete.)

Te quoque, cunctipotentia opus structuraque dex-
træ,
Munde, canam, falsis coiens in prælia linguis
Unus duntaxat Dens est: at forma gravisque
Materies, ipsi veterum quas turba sophorum
Esse coæternas sensit, incra verba, et inanis
Fabula sunt. Omnes cœnium, quascunque deorum

B Gentiles habuere loco, produxit in ortum
Ac lucein ex nihilo formas divina voluntas.
Quisnam autem est, qui materiam perspecterit un-
quam
Informem, aut sine materia qui viderit illa
Formam aliquam, partes quamvis versarit in omnes
Ingenium, mentemque gravi torquere labore
Institerit? Nec enim corpus reperi, figura
Quod prorsus careat, potui, rursusque figuram,
Corporea quæ mole vacet. Quisnam ergo diremit,
Quæ natura sagax viuixitque ac junxit in unum?
Sed tamen hæc per me liceat distinguere mente.
Dic igitur, si materies et forma dirempta
Prorsus erant, quanam tandem ratione modoque
Post rursus coiere simul. Dic insuper, ore,
Quinam mundus erat, tuin cum distincta jacerent.
Hinc materies, hinc nuda orbataque forma
Materie. Contra si junctæ, quæro quis illas
Junxit absque D.o, quoniamque hæc mistio pacto

Εἰδος καὶ κεραμεὺς πηλῷ βάλε κύκλον ἐλίσσων,
Χρυσῷ χρυσοχόῳ, λαοῦδος οῖσι λίθοισι.
Δὸς πλέον ἡμετέρης τι Θεῷ φρενός, ὁ φιλάναρχος.
"Μὴ τὸ πλέον ἔστι σύν εἰδεσι κινυμένοισι.

20 Νώσατο, καὶ τὰ γένοντα ἐνείδεα· θέλα νόσις,
Ἡ πάντων γενέτειρα πολύπλοκος. Οὐ γάρ ξοικε
Ζωγράφον ὃς τιν' ἑοικής ἀπ' εἴδος εἶδος; ἐγείρειν
Δερχόμενον προπάροιθε τὰ μὴ νός εὑρεψεν οἷος.

Καὶ οὖν, Μανιχαῖοι κακὸν σκότος, οὐ πάρος ἡες
25 Ἀχροτάτοι φάσους ἀντίθρονον. Εἰ Θεός ήν,
Οὐ σκότος. Οὐ γάρ ξοικε Θεῷ κακὸν ἀντιφερίζειν.
Εἰ σκότος, οὐ Θεὸν οἰδας. Ὁμοφρονέειν μὲν ἄκοσμον·
Μαργαρένων δὲ, τὸ κάρτος ἀρέσονος. Ισοπαλεῖς δὲ,

A Τίς τρίτος εἰς ἔν ἀγῶν σοφίῃ καὶ νέκεα λύων;
30 Καὶ τόδε θαῦμα μέγιστον, ἐπει μόθον αἰνὸν ἔγει-
[ρεις.

Αὔθις διμοφρονέοντα τιθεις, ἐπελήσσο χάρμης.
Ψυχὴ καὶ δέμας εἰμι. Τὸ μὲν θεότητος ἀπορρόως
Φωτὸς ἀπειρεσίοι· τὸ δὲ σκοτίης ἀπὸ φλέγεις
Σοὶ πλάσθη. Τὰ δὲ πολλὸν ἀπόπροθεν εἰς ἔν ἀγειρας·
35 Εἰ ξυνὴ φύσις εἰμι, λύω μόθον. Εἰ μόθος αἰνὸς,
Ἐμπεδος, οὐκέτ' ἔγω πλεκτὴ φύσις ἀμφότερωθεν.
Οὐ γάρ μαρναμένων ξυνὸς γόνος, ἀλλὰ φιλεύντων.
Τοίος μὲν κραδίης σῆς σῆς ζόφος. Αὐτάρ ἔμοιγε
Εἰς Θεός ἔστιν ἀναρχος, ἀδήριτος, ἐν φάσις ζεύλον,
40 Ἀπλῶν τε πλεκτῶν τε νοῶν σθένος ὑψιθεόντων,

Formam et faber affligit luto, dum rotam versat,
Aurifex auro, lapicida suis lapidibus.
Deser Deo plus quidpiam quam menti nostrae, o principatus inimice.
Plus autem materia est cum formis mobilibus.
20 Cogitavit, et res formatæ extiterunt. Divina cogitatio
Omnium secunda genitrix: non enim probabile est
Deum instar pictoris ex forma similem formam expressisse,
Dum coram intuetur, quæ mens sola non descriptsisset.
Et tu, Manetis prava caligo, non eras ab initio
25 Summi luminis æmula. Nam si Deus erat,
Tenebræ non erant. Non enim probabile est malum cum Deo pugnare.
Si tenebræ erant, Deus evanescit. Absurdum quidem est ut consentiant.
Quod si pugnant, victoria erit fortioris. Sin paribus viribus,
Quis tertius in unum adducet sapientia et lites dirimet?
30 Atque id maxime mirabile, postquam horribile bellum excitasti,
Rursus consentientia ponens, oblivisceris pugnæ.
Anima et corpus sum. Illa divinitatis particula
Lucis infinitæ: istud ex tenebrosa radice
Tibi conflatum est. Quæ autem procul a se distabant, in unum collegisti.
35 Si communis natura sum, solvo bellum. Sin gravis pugna,
Stabilis, nec jam sum natura ex duabus compacta.
Non enim pugnantium communis soboles, sed amantium.
Hæ sunt cordis tui tenebræ. At mihi
Unus Deus expers principii, expers litis, unum bonum lumen,
40 Si upliciu et co.npositarum robur mentium quæ sursum feruntur,

18 Ω φιλάραχ. Qui amas materias et formas
principio carentes.

22 Ἐγείρειν. Ita Coisl. et Vat. Editi ἐγείρει.
26 Ἀντιφερίζειν. Combel.: Conquare Deo, ex ad-
verso opponere. Int. Græc., οὐ γάρ ἐνέχεται, οὐδὲ
δυνατὸν, κακὸν τι ἔκινονθει Θεῷ. Non enim licet,
neque possibile est, aliquid mali Deo exaquare.

27 Οὐ Θεὸν οἶδας. Fortasse δν Θεόν, quem Deum
existimas. Int. Græc.: Εἰ σκότος ἦν, οὐδεὶς γινώ-
σκει τὸ σκότος Θεόν. Nemo tenebra agnoscit Deum.
Μοι, διμοφρονέειν. Idem, διμοφρονέειν γάρ τὸ σκότος
τῷ φωτὶ τοῦ Θεοῦ ἀπόπον τε καὶ ἄκοσμον.

30 Ἀγείρας. Coisl., Vat. aliique plures, ἐγείρει.
36 Ἐμπεδος. Vat. Εμπεδον οὐδὲν ἔγωγε.

METRICA VERSIO.

Contigerit. Quo si Deus est qui junxerit: ipsum
Tu quoque cunctarum factorem admittere rerum
Ne dubites. Namque et figulus, dum vascula torquet,
Quamlibet argillæ formam injicit, atque periti,
Aurifices auro, saxis latomique perinde.
Plus quiddam, o philanarche nimis, concede Tonanti,
Quam nostro ingenio, quam nostris artibus atque;
Plus autem est illud, vestita agitabile forma
Materies; porro varia, rerumque parente
Mente Deus tantum voluit, formaque decenti
Quidlibet ornatum confessum protulit. Instar
Non pictoris enim formas ab imagine duxit,
Propositum exemplar cernens, imitansque, quod ipsa
Sola nequivisset mens pingere. Tu quoque tetra
Pravaque ab insano caligo inducta Manete,
Non luci adversas sedes æternas tenebas
Supremæ. Nam si Deus es, caligine prorsus
Ergo cares; sin tu contra caligo, Deume
Dicere jure queam? Nec enim cum Numine par est
Decertare malum. Jam cum caligine luci
Non pax esse potest, non ultum sœdus amoris.
Aspera sin moveant certamina, vincat oportet

B Fortius, inter se sin denique viribus æquis
Concertent, quisnam sublati fœdera rixis
Sanciet, et vinclo pugnantia junget amico.
Quin ego demiror, quid sit cur jurgia sæva
Cum moveas, eadem rursus concordia fngis,
Dissidii velut oblitus, pugnæque prioris.
Namque ipse ex anima et crasso cum corpore con-
[stem,
Divinæ illa quidem lucis tibi rivulus esse
Fingitur, hoc vero tenebras habuisse parentes.
Tunc igitur, spatis quæ tam sunt dissita longis,
Jungere non dubitas? Evidem pugnantibus ipse
Naturis si consto, odium litesque molestas
Comprimo: sin pugne funestaque jurgia durant,
His ego naturis nequeo constare duabus.
Non etenim ex illis, quæ sunt pugnantia, sed quæ
Fœdere juncta, potest fœtus communis oriri.
At tales vesanc tui, Manichæe, tenebræ
Sunt animi. Ast unus mihi contra nescius omnis
Principii Deus est, luxque expers unica pugnæ
Compositis simplexque quibus natura tributa est,
Mentibus irradians, superas alteque volantes,

Οὐρανίων χθονίων τε· τὸ δὲ σκότος οὐτατού ἥλθεν, Α Λώδην δὲ αὐτοδάκτυχος ἐγὼ κακήν ἔφυτευσα.
Οὐ φύσις ἀστηκοῦ περίγραφος, ἡμετέρη δὲ
Τούτῳ πέλει κακήν. Κακή δὲ τε λύσις; ἐπετμῆς,
Ὦς νῦν τελοῦ δύσις, νεύτητος ἀφαυρόν
45 Γῆρας. Χείμα δὲ ἐνεγκανθάνω δρόμος ἡλίοιο·
Φρεστόν. Οὐ μὲν πρώτιστος εἰν οὐρανίοις φαέσσιν
Ὕπεροπτολίγοις φάσις καὶ κῦδες ὀλέσσας,
Αἰὲν ἀπεχθαίρει μερόπων γένος. Ἐκ δὲ ἄρα ἐκεῖνου
Γένεσατο καὶ κακίης πρῶτος βροτοῦ ἀνθροφόνοο,
50 Καὶ θανάτου, βιπίσαντος ἐμοὶ φλόγας οἵσι δδ-
[λοιστιν.]
“Ηδε μὲν ὀψιγόνιο κακοῦ φύσις, ἡς περ ἐκεῖνος
Ἐστι πατήρ. Λώδη μὲν ίδεις χρατερός ποτήρου·

‘Εσπόμενος φθονεροῖ παλαισμασιν ἦν διὰ μῆτραν.
55 Κόσμε, εὺ δὲ εἰ μὲν Ἱης τῆμος Τριάς, ἵγγις
ἡ ἀνάρχου
Κύδει, πῶς δὲ σε τόσσον ἀπόπροθι φῶτες ΙΩηκαν
Χριστοφόροι, θείων τε δαχμονες, ὅστε μετρεῖθαι
Οὐ μάλα πολλὸν ἀριθμὸν ἐλιττομένων ἐναυτῶν,
Ἐξότε πῆγε μέγας σε Θεοῦ Λόργος; Εἰ δὲ ἄρα ἐπειτα
60 Πήγηθε, φραζώμεσθα τι κίννυτο θεῖα νόησις
(Οὐδὲ γάρ ἐστιν ἀπρηχτος ἐμοὶ θεός, οὐδὲ ἀπέλεστος),
Πρὶν τέλε πᾶν στῆναι τε καὶ εἶναι κοσμηθῆναι.
Αἰώνιν κινεοῖτιν ὑπέρτατος ἐμβασιλεύων,
Κίννυτο κάλλεος οὗ φιλην θηεύμενος αἰγλήν,

Sive in cælo, sive in terra. Tenebrae autem serius venerunt :

Quæ quidem non sunt natura circumscripta, sed nostrum
Vitium. Vitium autem est solutio precepti,
Ut nox est solis occasus, et juvenitis infirma
222-223 45 Senectus. Horrikam hiemem adduxit solis cursus
Australes ad auras. Qui primas habebat in luminibus cœlestibus,
Postquam sua superbia lucem et gloriam perdidit.
Semper odio habet hominum genus. Ille autem homicida,
Qui dolis suis flammam meam accendit,
50 Vitium primo homini et morteni degustandum propinavit.
Hæc est viii serius orti natura, cuius ille
Pater est. Ac labes quidem validi ferri rubigo est :
Ego autem viii labem a me ipso consumptus plantavi,
Dum obsequor dolis, quos hostis invidius vaserrimus struxit.
55 Munde, si tunc eras, cu u erat Trinitas, gloria non distans ab eo
Qui principio caret, quomodo te tam longe removerunt
Christiféri et rerum divinarum periti viri, ita ut nietirentur
Numerum non valde magnum elapsorum annorum
Ex quo te compegit magnum Dei Verbum? Quod si serius
60 Compactus es, consideremus quid cogitaverit divina cogitatio,
(Non enim mihi D:us nihil agens, aut imperfectus)
Antequam hæc universitas staret et speciebus ornaretur.
Saculis vacuis summus regnator,
Movebatur pulchritudinis suæ dulcem considerans splendorem,

42 Οὐ φύσις ἀστηκνία. Non natura subsistens.
45 Ἔρεταστ. Mendose ed. ένειχεν.
47 Ἡς, εtc. Sic Hom. Iliad. i, v. 205.
Ὕπεροπτολίγοις τάχ' ἀρ ποτε θυμῷν διέσοη.
Suis superbis cito tandem animum perdet.
48 Ἐκ δὲ ἄρα ἐκεῖνοι. Verum ex isto homicida
prius homo degustavit peccatum et mortem, ex eo
qui dolis suis flammam meam accendit.
50 Ἐμολ. Coisl. et Val., εμήν.

51 Ὁψιγόνοι. Ita Coisl. Edit., ὁψιγόνοι.
54 Παλαισμαστ. Int. Græc.: μηχανῆματι, ίδει
προχρέσται. Sponte mea in fraudem lapsus.
55 Ἔης. Sic plerique mss. Edit. mendose, εηη...
Ἐγγίς ἀνάρχου κύδει. Proximos huic, qui principio
caret, honores occupans.
60 Φραζώμεσθα τι. Vat., φραζώμεσθ' δτι.
61 Ολο φιλην θηεύμενος. Sic tres Regii. Edit.,
τελο.

METRICA VERSIO.

Quæque etiam hic degunt, naturas robore complens. B Ac rubigo quidem labes certissima ferri est :
Horrida post autem subiit caligo, nec illa
Subsistens quidquam est, qnod circumscribere pos-

[sis :

Sed nostro ex vitio fluxit (cum mente superba
Impositam nobis a summo Numinine legem
Fregimus); haud aliter quam terræ inducere noctem
Cernimus occubitum solis, fragilemque senectam
Dulcis ab occasu viridisque existare juventæ,
Atque hiemem, australes vergit dum Phœbus ad
[auras.

Ac sane ætherea qui primum in sede, tumorem
Mentis ob horrendum Satanas lucemque decusque
Perdidit, æternis odiis saevoque furore
Humanum genus insequitur, fecitque per artes
Ille suas, ut pestiferam male providus escam
Et vitium exciperet, generis qui semina nostri
Fudit : at igniculos versuta perfidus arte
Mortis in ingentem flammam nibi sustulit hostis.

En quæ sit natura malī, quod serius ortum est,
Et cujus pater est Satanas, aliquæ unicus auctor.

Contra ego (pestiferi dum credulus obsequor hostis
Consilii, in me invidiæ qui percitus cestro
Exardet), vitii labem, quæ pectora rodit,
Consevi, manibusque meis meme ipse peremī.
At te, munde, Trias siquidem non tempore quidquam
Exsuperat, certe a summiæ Deitatis honore
Dissitus haud procules. Curnam ergo et moribus at-

Doctrina præstante viri, rerumque periti
Sacraruin, non te tam longe ponere ab illa
Sunt veriti, annorumque brevem subducere sum-

mam,
Ex quo te primum Christus produxit in ortum.
Quod si posterius te condidit ille, quid ante
Quam òeres, variasque tibi Deus undique formas
Indret, imperitans tam multa in sæcla patrabat.
Imperfectum etenim non est mihi numen, inuersque.
Scilicet ille suæ splendorem cernere formæ
Gaudet, numenque suum triplicique parique
Luce nitens, soli ut potum est ipsique piisque.

65 Τρισσοφασοῦς Θεότητος; δύμν σέλας Ισοφέριστον.
 'Ως μούνη Θεότητι, καὶ ὡν Θεός, ἐστ' ἀριθμόλον.
 Κίνυτο καὶ κόδωμοι τύπους οὓς στήσατο λεύτεων
 Οἵσιν ἐνī μεγάλωις: νοήμασι κοσμογόνος νοῦς
 Ἐσσομένου μετέπειτα, Θεῷ δὲ τε καὶ παρεδόντος.
 70 Πάντα Θεῷ προπάροιθεν, ἀτ' ἔσσεται, δόσ' ἐγέ-
 [νοντο]
 "Οσσα τε νῦν παρέσιν. Ἐμοὶ χρόνος ὡς κέασσε,
 Πρόσθε τὰ μὲν, τὰ δὲ ὅπιεις· Θεῷ δέ τε εἰς ἄπαντα,
 Καὶ μεγάλης Θεότητος ἐν ἀγκοίνῃς κρατεῖται.
 Τούνεκεν δύσον ἑτετρεν ἐμὸς νόος εἰσχωτεῖ.
 75 Νοῦς ὡδίνεν ἄπαντα, ράγη δὲ εἰς ὑστερὸν ὥστε.
 "Ἄριος, εὗτε Θεοὶ μέγας Λόγος ἐξεκάλυψεν.

65 Simile et aequale lumen Deitatis tripliciter lucentis,
 Ut soli Deitati et Deum colentibus manifestum est.
 Movebatur et mundi formas intuens quas instituerat
 Magnis suis cogitationibus mens mundi creatrix
 Postea futuri, sed tamen Deo praesentis.
 70 Omnia coram Deo, et quae futura sunt, et quae futurunt,
 Et quae noue adsunt. Mibi autem tempus sic res exhibet,
 Ut aliae priores sint, aliae posteriores : at Deo omnia in unum
 Collecta, magnaque Deitatis sinu continentur.
 Quare quid mea mens repererit, audite.
 75 Mens parturiebat omnia, proruptaque postea partus
 Opportunus, cum illum retexit magnum Dei Verbum.
 Voluit intelligentem nataram creare, tu-n eccllestem,
 Tum terrestrem, primi lumini pellucida specula :
 Alteram in anperis fulgentem, regis ministram,
224-225 80 Lucis plenam, ingentem : alteram hic decus habentem :
 Ellundens divinitatem, ut plurimis imperaret
 Cœlestibus, ac plurimorum esset lux beatitudinis fons.
 Haec est enim regis mei natura, ut beatitudinis largitor sit.
 Sed ne appropinquans Deo, res creata aequale Deo
 85 Appetens decus, lumen et decus amitteret
 (Modum enim tenere optimum est : inmoderatio pessima res est) ;
 Idcirco his, qui futuri erant, benevolē consilens, Verbum subline
 Longe statuit a Trinitate, quidquid lucis est circa thronum Dei,
 Et ab angelicis choris, humanam naturam ; non tamen angelicam

74 Ἔτετρεν. Exponit interp.: τεθώρηκεν, con-
 templata est.
 80 Τὴν δ. Int. Græc.: τὴν δὲ χθονίαν.
 81 Πηγάδων. Int. Græc.: καὶ βλύζων, καὶ χέων
 τὴν ἀγαθότητα τῆς θεότητος.
 82 Πέλη. Sic Coisl. cum aliis tribus. Edit., πέλει.
 83 Ὀλέσσην. Sic Vat. cum aliis tribus, et He-
 sych. Male edit., διάξει. Int. Græc.: ὡς δὲ μὴ πλη-
 είζουσα τῷ Θεῷ ἡ κτίσις, καὶ δόξης λοιπού ἐπιθυ-

μοῦσα, τὸ δοθὲν αὐτῇ φῶς καὶ τὴν δόξαν ἀπολέσῃ.
 Ne appropinquans Deo res creata, et aequale Deo decus
 appetens, datum sibi lumen et gloriam amitteret.
 87 Ἐσσομένουσι. Creandis omnibus, non tantum
 hominibus.
 88 Ἀμφιθόωνος. Int. Græc.: φῶς περὶ τὸν θρόνον
 ισταμένον.
 89-91 Ἀγγελικῶν.... ἐκγερόμεσθα. Hic locus
 in ed. depravatus erat, deeralque unus versus,

METRICA VERSIO.

Hoc quoque præterea, quio se exerceceret, habebat,
 Sancta Trias. Mundi formas namque ipsa futuri,
 Jam sibi præsentis, lustrabat mente beata.
 Cuncta etenim quæ jam vel præteriere, vel adsunt,
 Quæque etiam exstabunt, Triadi sunt prompta,
 [patentque].
 Haec etenim tempus mihi sic distinxit, ut illud
 Ante sit, hoc retro; Deus autem prorsus in unum
 Cuncta tenet, sinibusque suis collecta coeret.
 Quocirca quidquid vel mens mea repperit unquam,
 Aut etiam audivit, mens parturiebat id omne
 Numinis aetheri, post autem fetus in-ortum
 Tempore maturo erupit, cum cuncta retexit
 Unigenus Sermo, claraque in luce locavit.
 Ac ratiōne quidem pollicentem et mente volebat
 Condere naturam, quæ partim sedibus altis
 Degerat, et terra partim, primumque referret
 (Ut speculum quod labē vacat, præstatque nitore)
 Luminis effigiem, sanctæque imitanina formæ :

B Sic tamen ut superæ mentes, regisque ministrae
 Undique fulgenti radiarent lumine, contra
 Hic iam imperium et regalia sceptra tenerent.
 Namque suum late cupiebat fundere numen.
 Scilicet ut plures, quibus induperaret, haberet
 Cœlicolas, pluresque sua quos luce bearet.
 Nam Patris haec demum superi est natura, beare.
 Ne vero Triadi res condita forte propinquans,
 Numinis æqualis correpta cupidine, lumen
 Perderet, acceptumque decus (nam qualibet in re
 Laudandus modus est, contraque ingentia damna
 Neglectus modus usque parit, pestemque), futuris
 Consultum cupiens soboles æterna Tonantis
 Idcirco angelicas divino a Numine mentes
 Semovit procul, atque homines procul agmine
 [rursus]
 Fixit ab angelico. Quanquam non tam procul ille
 Disjunxit superas mentes ; his namque ministris
 Utitur. At nostram procul a Deitate removit

90 Οὐ μάλα πολλὸν ἀνευθεῖ παραστάτιν, ἡμετέρην δὲ
Καὶ μάλα πολλὸν ἀνευθεῖν, ἐπεὶ χθονὸς ἔχενόμεσθα
Μίχθείσης Θεότητος· ἀπλῆ δὲ τὰ φύσις ἀρείων.
Κόσμων δ' διὰ μὲν ἦν προγενέστερος οὐρανὸς ἀλ-
[λος],
Θεοφόρων χώρημα, μόνοις τε νόεσσι θεότην,
95 Παμφατές, εἰς δὲ ἐπειτα θεοῦ βροτὸς ἔνθεν ὀδεύει,
Εὔτε θεός τε λεόποτι, νόνος καὶ σάρκα καθήρας·
Αὐτάρ δὲ γε θνητοῖς πάγη θνατός, τὴνίκ' ἔμελλε
Στήσεσθαι φαίνων τε χάρις κήρυξ τε θεοῖο,
Κάλλετ τε μεγέθει τε, καὶ εἰκόνος ἐμβασίλευμα·
100 Πρώτος δὲ ὑστάτιος τε θεοῦ μεγάλῳ λόγοισι.

A Ε'. Περὶ Προρολας.
Ωδὲς μὲν εὐρυθέμεθλον ἐπῆξατο κόσμου ἀπειρον
Νοῦς μέγας, ἐντὸς ἀπάντα φέρων, καὶ παντὸς ὑπερθεον
Αὐτὸς τῶν· τι δὲ μῆχος ἀχωρήτοιο λαβέσθαι;
Αὐτάρ δὲ μιν ἐτεύχεν, ἄγει πρώτης ὑπὸ βιτῆς,
5 Πληγῆς ὡς ὅποι βόμβον ἐπειγόμενον στροφάλιτξι,
Κινύνμενον μεγάλοισιν ἀκινήτοισι λόγοισιν.
Ούτε γάρ αὐτομάτῃ φύσις κόσμοιο τοσούτου
Καὶ τοίου, τῷ μηδὲν διμοῖον ἔστι νοῆσαι·
Μή τόσον αὐτομάτοισιν ἐπιτρέψῃτε λόγοισι.
10 Τίς δὲ δόμον ποτὲ ὄπωπεν, ὃν οὐ χέρες ἔχετε-
[λεσσαν];

90 Tam procul sejunxit, cuius ministerio utitur : nostram vero
Longissime, ut qui ex terra facti sumus
Mista Deitati ; sed simplex natura præstantior.
Mundorum autem alter quidein antiquior, nempe cœlum,
Deo frumentum locus, solisque mentibus aspercabile,
95 Lucis plenum, quo postea homo Dei hinc profiscetur,
Cum Deus factus fuerit mente et carne expurgatus.
Alter autem mundus mortalibus compactus est mortalis, cum jam deberent
Prodire siderum decus, et præco Dei,
Tum pulchritudine, tum magnitudine, et imaginis regia :
100 Sed primus et ultimus magni Dei consiliis conditi sunt.

V. De Providentia *.

Sic igitur lata fundamenta habentem sicut immensum mundum,
Mens magna intus omnia portans, quæque ipsa est
Super omnia : qua autem arte teneatur, qui comprehendi non potest?
Postquam autem eum fabricavit, sub prima illum motione,
5 Veluti trochum, qui semel ictus in orbem torquetur,
Dirigit magnis et immobilibus motum rationibus.
Non enim fortuita est natura tanti mundi,
Ac talis cui nihil simile excogitare possumus :
Ne tantum tribuite fortuitis opinionibus.
10 Quis dominum unquam vidi, quam manus non fabricaverint?

* Alias Bill. 75, pag. 168.

quamvis a Billio Latine redditus. Omnia restituimus ope mss. Coisl. et Vat.

93 Κόσμων. Ex duabus juxta Gregorium, conditis mundis, hoc est, spirituali et sensibili, alter est antiquior, cœlum nimirum aliud, non autem istud quod supra caput nostrum extenditur, sicut pelvis, sed cœlum novum et mundano sublimius.

98 Στήσεσθαι. Vat. στήσεσθαι.

100 Πρώτος. Int. Græc. Πλήγη καὶ δὲ πρώτος καὶ δεύτερος κόσμος τοῖς λόγοις ὑπέστησαν τοῦ μεγάλου θεοῦ. Verumtamen primus et secundus mundus

magni Dei rationibus conditi sunt.

V. 1 Αἰτιορ. Ita Reg. 992. Int. Græc. legit ἀπέιρων, et jungit cum sequenti νοῦς. Billius hæc de duabus mundis dicta intelligit, quamvis de uno tantum, nempe sensibili, agatur. quem divina Providentia regi Gregorius ostendit. Ed. ἀπέιρων.

4 Ριζηγ. Vat., Coisl. et tres alii ποτῆς.

6 Ακινήτοισι. Ita Reg. 992. Ed., ἀκινήτοις. (Bill. 1630).

7 Τοσούτου. Coisl. τοσούτου.

8 Τῷ. Vat., φ.

METRICA VERSIO.

Naturam : quoniam e terra cum Numine juncta
Exstittimus ; simplex autem natura, vacansque
Corpore compositam superat, potiorque putan-
[da est].
Jam duo sunt mundi, quarum est antiquior alter,
Cœlum aliud, sedesque hominum tranquilla pio-
rum,
Conspicuus solis animis, atque undique clarus,
Ad quem, cum mentem, carnem quoque sordibus
[atris]
Eluerint, virtusque illos æquarit honori
Cœlicolum, humanis adiuns sedesque patebit.
Alter at est fluxus fluxis tum denique mundus
Conditus, Omnipotens cum iam profere pararet
Et solem, lunamque, et cætera sidera coll.
Atque hic mole sua nobis miroque decoro
Prædicat æterni nomen laudesque Parentis :
Estque homini, quem nobilitat cœlestis imago,
Primus et extremus, tanquam sua regia, mundus.

B

V. De PROVIDENTIA. (Billio interprete.)

Atque ita mundorum (quos nulli includere fines,
Metiri res nulla queat) fundamina lata
Mens ingens mundum hunc sicut, quæ cuncta co-
[ficeret]
Omniaque exsuperat : siquidem quanam arte tene-
[re] queat, qui captum hominis procul effingit omnem.
Postquam autem hunc mundum struxit semel, im-
[pete primo]
(Non secus ac rhombum, quem quisquam torque-
[rin orbem]
Verbere) semper eum volvit mirisque gubernat
Consiliis. Nec enim mundi pulcherrima moles,
Cuique æquale nihil mens illa effingere possit,
Aut primum temere exorta est, aut nunc quoque
[fertur].
Ne, rogo, tam temere vanissima verba profunde.

Τίς ναῦν, ή θεὸν ἄρμα; τίς ἀσπίδα καὶ τρυφάλαιαν;
Οὐτ' ἀν τόσον ἔμεινεν ἐπὶ χρόνον, εἶπερ ἀναρχος,
Καὶ χορὸς ἀν λήξειν ἀνηγεμόνευτος ἔμοιγε.
Οὐτ' ἀλλον τιν' ἐσικδες ἔχειν σῆμάντρωα παντὸς,
15 Ἡὲ τὸν δὲ μιν ἔτευξεν. Ὁδ' ἀστέρας ἡγεμονῆς
Ἡμετέρης γενεῆς τε βίου θ' ἄρμα παντὸς ὀπάζων,
Ἄντοις δ' ἀστρασιν εἰπὲ τὸν οὐρανὸν ἀλλον ἐλέξεις;
Καὶ τῷ δὲ αὐτὸν ἀλλον, ἀεὶ τ' ἐπ' ἄγουσιν ἄγοντας;
Εἰς βασιλεὺς πλεόνεσσι συνάστερος, ὃν δὲ μὲν ἐσθλός,
20 Ὅς δὲ κακός, βῆτηρ τις, δ' ἐμπορος, δε δ' ἄρ-

[ἀλήτης]

Τὸν δὲ φέρει θρόνος αἰπὺς ὑπέρφρονα. Ἐν δέ τε πόντῳ
Καὶ πολέμῳ πλεόνεσσιν δύδος μόρος ἀλλογενέθλοις.
Ἀστέρες, οὓς συνέδησαν, δύδον τέλος οὐ συνέδησε.

A Κείνους δ' οὓς ἐκέασσαν, δύδη συνέδησε τελευτὴ.
25 Εἰ μὲν δὴ καθ' ἔκαστον ἔχει πρώτη τις ἀνάγκη,
Μῦθος δός· εἰ δὲ ἄρα τῆς κρατέεις ἡνή τις ἀρελῶν,
Τείρεα τείρεσιν ἔστιν ἐναντία. Τίς δ' ἄρ' δι μῆτρας;
“Ος γάρ δὴ συνέδησε, καὶ ήν ἐθέλησιν ἐλυσεν.
Εἰ δὲ θεὸς, πῶς πρῶτον, δι μοι θεὸς ἐξετίναξεν;
30 Εἰ δὲ οὐ τις κρατέων, πῶς στήσεται; Οὐ γάρ διπάπτα.
Κείνου μὲν τοῖοις λόγοις θεὸν ἐκτὸς ἔχουεν.
“Η γάρ δὴ θεὸς ἔστιν, ή ἀστέρες ἡγεμονῆς.
Ἄνταρ ἐγὼ τόδε οἶδα, θεὸς τάδε πάντα κυβερνᾷ,
35 Νωμῶν ἐνθα καὶ ἐνθα θεοῦ λόγος; δοσσα θ' ὑπερ-

[θεν,

“Οσσα τ' ἐνερθεν ἐθῆκε νοῆματι· τοῖς μὲν ἐδώκεν

226-227 Quis navem aut celerem currum? quis clypeum aut galeam?

Nec landiu permaneret, si careret principio :

Desineret certe chorus sine ductore.

Neque alium quemquam probabile est mundi esse rectorem

15 Præter eum qui fabricavit Sed qui stellas rectrices

Nostræ generationis, ac totius simul vitæ constituis,

Ipsis stellis dic quodnam aliud cœlum eveloves?

Atque isti quodnam aliud, semperque rectoribus quosnam rectores?

Rex unus idem habet sidus cum multis, quorum aliis bonus est.

20 Malus aliis ; rhetor hic, ille mercator, aliis erro;

Alium effert sublimis thronus superbientem. In mari

Et in bello multorum eadem mors, ortus diversus.

Quos astra conjunxerant, idem finis non conjunxit,

Et quos astra dissociaverunt, mors eadem consociavit.

25 Si unumquemque prima quædam necessitas tenet,

Commentum est : si huic necessitatì communis alia præstantior dominatur,

Sunt sidera sideribus contraria. Quis autem ea miscuit?

Nam qui colligavit, solvet cum voluerit.

Quod si Deus, quomodo primum, quod Deus agitavit?

30 Nisi forte et ipsum Deum tuis sideribus subjicias.

Si nemo dominatur, quomodo stabit mundus? Non enim video.

Ac illi quidem his ratiocinationibus Deum excludunt :

Vel enim Deus moderatur, vel sidera.

Ego vero id scio : Deus hæc omnia gubernat,

35 Regens hic et illic Dei Verbum, quæcumque supra,

Quæcumque infra collocanda judicavit, rationibus ; his quidem dedit

26 Τῆς κρατέει. Ita Coisl. cum aliis tribus, et
Regio 992. Ed. τίς.

29 Πᾶς πρῶτος, δι μοι θεὸς ἐξετίναξε. Ηὲ
evidenter vera lectio, quæ astruitur ex similitudine
versus 12 carminis sequentia, ubi leguntur eadem,
iisdem ferme verbis : Εἰ μὲν θεοῦ, πῶς πρῶτον, δ
στρέψει θεός, si a Deo moventur, quomodo primum,

quod versat Deus? Benedictini male correxerant
cum Billio, supponendo ἐκτινάσσει, in quo duo
sunt errores, alter quidem sensus, alter vero metri,
ut patet ; unde vorterat : *Quod si Deus, cur ab ex-
cutiendo Deum initium fecisti?* (CAILLAU.)

30 Αστρασιν σοῖστι. Reg. 992 οἰστιν.

36 Νοῆμασι. Int. Græc. σήμασι, quod ita expo-

METRICA VERSIO.

Quisnam ædes, celerem aut currum, clypeumve
[ratemve,
Aut unquam galeam vidit, quæ condita dextra
Non foret artificis? Quin nec per sæcula tanta
Mansisset, siquidem regeretur principe nullo.
Quippe nec ipse chorus, choragum si dempseris illi,
Quamlibet exiguo consistere tempore possit.
Nec vero ut mundi quisquam moderetur habenas
Convenit, hoc uno excepto, qui condidit illum.
At tu qui nostræ clavum et moderamina vitæ
Sideribus tribuis, cœlum quoque rursus oportet
Inducas aliud, quod sidera temperet ista,
Atque aliud rursus, quod et hoc regat atque gu-

bernet.
Regem unum invenias, qui non sit dispare natus
Sidere cum multis aliis, quorum improbus ille est,
Ilic bonus, ille forum sequitur, mercatur at iste,
Aut victimum supplices diversa per ostia querit :
Hic autem imperii sedēt alta sede superbus.
Contra alios videas, dispar quibus exstitit ortus :

B Et tamen haud varia pericrunt morte, vel undis
Abrepti simul, aut rapidi certaminis æstu.
Atque ita, quos sidus primo sociarat in ortu,
Non satum sociavit idem, rursusque jugavit
Pallida mors, quos non sidus natale jugarat
Quod si quemque tenet strictum fatalia vincia,
Figmentum est istud. Sin quoddam in cætera sidus
Imperium commune tenet, sceptroque potitur,
Ergo sideribus contraria sidera ponis.
Illa igitur quisnam junxit? Nam qui illa ligarit,
Hic quoque confessum solvet, si forte libebit.
Si Deus est, quoniam pacto primum asseris illud,
Quo nobis Deus excutitur. Nisi tu quoque numen
Motibus imperioque astrorum subdere pergas.
Sin tenet imperium nemo, consistere mundus
Quo tandem pacto queat, incolumisque manere?
Atque Deum hoc illi sermone extrudere tentant,
(Aut etenim rector Deus est, aut sidera mundi).
Accipe jam quæ sit sententia nostra, fidesque.
Omnia Sermo Dei regit ista, hinc inde gubernans

Αρμονίην τε δρόμον τε διαρκέα Εμπεδον αλετ,
Τοῖς δὲ βίον στρεπτόν τε, καὶ εἶδε πολλὰ φέροντα.
Ὄν τὸ μὲν ἡμίν ἐφῆγε, τὸ δὲ ἐν κευθμῶσι φυλάσσει
40 Ἡλίς σοφῆς, θνητοῦ δὲ ἐθέλει κενὸν εὔχος ἀλέγ-
|χειν.

Καὶ τὰ μὲν ἐνθάδ' ἔθηκε, τὰ δὲ ἡμασιν ὑστατίσσειν
Ἀντίστησε. Κείρει δὲ γενημόρος ὥρια πάντα,
Ως καὶ Χριστὸς δριστὸς ἐμοῦ βιβτοῦ δικαστής.
Οὗτος ἡμὸς λόγος ἐστὶν ἀνάστερος, αὐτοκλεύθος.

45 Ὀροθέτας δὲ σὺ μοι καὶ λεπταλέας ἀγόρευες
Μοίρας, ζωοφόρους τε κύκλους καὶ μέτρα πορείης.
Αὐτὸς δὲ μοι ζωῆς τε νόμους, καὶ τάρδος ἀλιτροῖς,
Ἐλπωρήν τ' ἀγαθοῖσιν ἃς ὑστερον ἀντικύωσαν.

*Concentum et perennem cursum, semperque stabilem;
Istis vero vitam mutabilem ac multiplicatas formas habentem,
Quarum partem nobis manifestam fecit, partem in abditis servat
40 Sapientiae suae, vanam mortaliū gloriatiōnē arguere volens,
Atque alia quidem hic posuit, alia diebus postremis
Occurrent. Carpit agricola matura omnia :*

*Sic et Christus optimus meae vita iudex.
Hæc mea est doctrina, sine astris, spontanea et libera.
45 Tu vero mihi horarum speculatores et minutus enarrā
Partitiones, et zodiacum circulum et vite mensuras ;*

228-229 *Solve leges vite, aufer pavorem improbis,*

Et spem bonis in posterum adimplendam.

Nam si circulus omnia rapit, illius impetu

*50 Volvō ego, mihiq[ue] voluntatem ipsam circulus inferet;
Nec uila mihi est voluntas ad id, quod præstantius est, flectens,
Aut mentis propensio, atque polus sic me voluntat.*

Taceatur Christi magnum decus nuntia stella

Ex Oriente Magos ad urbem perducens,

55 Ubi Christus illuxit, mortali genitus sempiternus Filius.

Non enim una ex illis erat, quas observant

Astrologi, sed nova, et nunquam antea visa;

Prævisa in Hebræorum libris, a quibus edociti,

Chaldaeorum filii, quorum vita erat astris dedita,

60 Cum solam inter multas quas observabant, viderent,

nit : τοῖς ιδίοις νοήμασιν, ὡς μόνος ἐπίσταται, id est, intelligentia sua, quemadmodum ipse solus novit. Billio tamen magis placet ut σῆμα idem hic sit quod οὐματον. Solem enim, inquit, et lunam siana posuit Deus, ut tradit Scriptura (Gen. 1).

38 Καὶ εἶδε πολλὰ. Ita. Græc. πολυειδὴ καὶ πολλοὶς διαφόρες τρόποις οἰκονομούμενον. Multiplices formas habentem ac pluribus variisque modis gubernatam.

42 Κείρει. Int. Græc. Νωπέρ γάρ γεωργὸς Εμπειρὸς στέπεται μὲν ὅτε καιρός, καὶ συγχωρίει τυχαίρως. Ut peritus agricola seminas cum tempus adest, et matura opportune colligit.

44 Ἀρδτέρος. Id est, ταῖς ἀστρώψις αἰτίαις καὶ κινήσεσιν οὐδαμῶς ἐξηρτημένος, id est, ex astrorum

A Ε! γάρ κύκλος ἄπαντα φέρει, κενὸν περιωγῇ

50 Ποιεῦμας, τὸ θέλειν δὲ καὶ αὐτόγε τούκλος ἐπο-
[σει,

Οὐδέ τις ἐστιν ἐμοιγε φοτῆ πρὸς χρείσσον δίγουσα, Βουλῆς ἡδὲ νόοι, πόλος δὲ με τῇδε κυλίνδει.

Σιγάσθω Χριστοῦ μέγα κλέος διγέλος ἀστήρ

Ἄντολίθες Μάγοισιν ἐπὶ πτδιν ἡγεμονεύσας,

55 ἘνθαΧριστὸς Ελαμψε βροτοῦ γόνος διχρονος Υἱός.

Οὐ γάρ τῶν τις ἦην δσσαν φραστῆρες ἔσσειν

Ἄστρολόγος, ξένος δὲ καὶ οὐ πάρος ἐξεφαλνη,

Ἐβραϊκῆς βίβλοισιν ὄρώμενος, ὃν δπο παιδες

Χαλδαίων προμαθόντες, δοις βίος ἀστροπολεύειν,

60 Μοῦνον δπο πλεόνων θηεύμενοι, οὓς ἔδδευον,

METRICA VERSIO.

*Inseraque, et coelo quæcunque in signa locavit.
Concentum superis tribuit, cursumque perennem
Ac stabilem : reliquis ævum mutabile, formas
Multiplicesque gerens, partim quas ipse patere
Humanis voluit, partim penetralibus imis
Abdidit æternæ sophiæ, quo monstret inanæ
Esse homines, qui se doctrina nomine jactant.
Ac quædam hic posuit; postrema cætera luce
Occurrent. Ut enim durus matura colonus
Cuncta metit : sic et judex meus æquus Iesus.
Hæc mea doctrina est, sine sidere, libera prorsus.
Tu vero Horothetas memora partesque minutæ,
Signiferumque orbem, quæque est mensura viarum.
Frangit mihi vite leges, absterge timorem
Sontibus, atque piis spem latam denie futuræ
Mercedis. Nam si fert cuncta volubile cœlum,*

causis et motibus minime pendens. Ibid. αὐτοκλευ-

θος, id est, αὐτοκλέντος, αὐθαιρέτῳ γνώμῃ τὸν κατ' ἀρετὴν τὴν κακίαν βίον αἰτεῖσθαι, id est, spontaneo motu prædicta, ac voluntaria animi propensione, vel honestam, vel flagitiosam vitam amplectens.

45 Ὀροθέτας, id est, horoscopos, hoc est, sidera illa quæ eo momento oriuntur, quo quispiam in lucem prodit.

51 Εμοιτε. Ita Coisl. Ed. ἐμεῖο (vel ἐμεῖς).

54 Ἀντολίθες, id est, ἀπ' ἀνατολῆς.

55 Ἀχροος. Vat. ἀρθτος.

60 Οὐδὲ δδέκενον. Interpres Græcus οὓς ἐπεοκόπουν, νεοφανῆ τε καὶ τρέχοντα, quas observabant, nuper rutilantem et currentem.

Volvō ego motu rapido. Quin ipsa voluntas

Non aliunde mihi, quam coeli existet ab orbe.

Nec mihi consilia mentisque est uila potestas,

Quia vitio ducar studia ad meliora relicto ;

Sed polus invitum rapit huc, secumque voluntat.

*Nec vero stellam hic quisquam mibi proferat illam,
Quæ tellure Magos ab Eōs nuntia Christi
Duxit ad oppidulum, soboles ubi temporis expers
Venerat in lucem mortali nata parente.*

Non etenim ex illis, quas observare videmus

Astrologos, erat ipsa, recens sed condita, necdum

Visa prius, tamen Hebreis prædicta libellis.

*Ex quibus instructi, studium quibus astra notare est,
Chaldaæ, solumque novo splendore micare
Sidus id ex cuncis, perque aera solis ab ortu
Tendere ad Hebreæ cernentes littora penitus,*

'Αρτιφαή τρυχάντα κατ' ἡρες ἀντολήθεν
 'Εβραίων ἐπὶ γαλαν., ἑτεκμήραντο ἀνακτα·
 Τῆμας δέ' ἀστρολόγουσιν διοῦ πέσε μῆδεα τέχνης,
 'Αστρολόγων τὸν δινακτα σὺν οὐρανοῖσι σεβόντων.
 65 'Ἄλλ' οἱ μὲν περόνεν ἔην ὁδὸν, ἥντερ ἵταξε
 Χριστὸς διακέ, πυρόντες, ἀειδρομοι, ἀστυφέλικτοι,
 'Απλανέες τε πλάνοι τε παλίμποροι, ὡς ἐνέπουσιν,
 Εἴτε τις διπροφός ἐστι πυρὸς φύσις, εἴτε τι σῶμα,
 Πέμπτον δὲ δὴ καλέουσι, περίδρομον οἷμον ἔχοντες·
 70 'Ημεῖς δέ τημετέρην ὁδὸν δινεμεν. Εἰς λογικήν
 [γάρ]
 Σπεύδομεν, οὐρανήν τε φύσιν, καὶ δέσμιοι αἵης.

A ζ'. Περὶ τῆς αὐτῆς.
 Ἐρροειν οἱ τὸ θεῖον ἐξηρημένοι,
 Καὶ μηδὲ τὴν ἀφραστὸν εὐαρμοστίαν
 Τοῦ παντὸς εἰς τιν' ἀναφέροντες αἰτίαν
 Ποιητικήν τε καὶ συνεκτικήν ὅλων.
 5 'Ἐρροειν οἱ θεῶν τιν' ἐσμὸν εἰδότες,
 'Η δαιμόνων καλῶν τε καὶ κακῶν κράτος.
 'Ἐρροειν οἱ Ηρόνοιαν ἐξηρηκότες,
 'Οπερερ τὸ σώμασθ' ἐκ θεοῦ δεδοικότες·
 'Ἄλλ' η φορῇ νέμοντες ἀστέτῳ τὸ πᾶν,
 10 'Η καὶ διδόντες ἀστέρων κινήμασι,
 Τοὶς πᾶς, πόθεν τε, κάκ τίνος, κινουμένοις;

Valde rutulanem, currealem per aera ex Oriente
 In terram Hebraeorum, regem natum esse conjecerunt.
 Tunc astrologorum artis solertia omnis concidit,
 Cum regem astrologi adorarent una cum coelestibus.
 65 Ac stellae quidem suam percurrent viam, quam eis præscripteit
 Rex Christus, ignea, stare nesciæ, immotæ,
 Tum quæ fixæ, tum quæ errantes et cursum reflectentes, ut narrant, .
 Sive ignea quedam sint natura, aliumento non indigentes, sive quoddam
 Quintum corpus, ut vocant, circularem cursum habentes.
 70 Nos autem viam nostram sectamur. Ad rationalem enim
 Properamus et coelestem naturam, quamvis in terra captivi.

VI. De eodem argumento*.

Pereant, qui divinum Numen negant,
 Nec hanc inenarrabilem et elegantissimam compagm
 Hujus universitatis in quamdam referunt causam
 Effectricem et servatricem universorum.
 5 Pereant, qui deorum quasi quoddam examen agnoscent,
 Vel dæmonum bonorum ac malorum imperium.
 Pereant, qui Providentiam insificantur,
 Quasi, ne a Deo serventur, metuentes,
 230-231 Sed aut casui incerto tribuunt omnia,
 10 Aut ascribunt astrorum motibus.
 Quomodo autem, unde, et a quo moventur?

* Alias Bill. 124, p. 188.

65 Περόνεν ἔην ὁδόν. Sic Coisl. cum tribus aliis.
 Int. Græc. δέσλαι αἵτοις ὁδὸν πορευεσθωσαν, propriam
 διαδικτην percurrant.
 68 'Αργοφος. Int. δύλας ἐστι.
 70 'Αργυρ. Reg. 992 ιομεν. Int. ἀνερχόμεθα,
 οὐ κατ' ἀνάγκην φερόμενοι, λόγῳ δὲ καὶ βουλήσι
 κινούμενοι, διτι καὶ λογικῆς ἐσμεν φύσεως, καὶ σῶματα
 προσδεδέμεθα. Nos autem viam nostram proue-
 quimus, non necessitate aliqua coacti, sed ratione
 moti; quippe qui naturam ratione præditam habe-
 mus, licet terrenis astricti vinculis. — Ita Benedic-
 tini, nobis autem videntur hi duo postremi versus
 nihil aliud proponere quam elegantem quamdam

viam transeundi ad carmen, quod in editis seque-
 batur, et titulum præfert *De substantiis mente præ-
 ditis*. Unde duo illa carmina male fuerunt, alio
 iambico interjecto, separata. Ordinem tamen Mau-
 rinorum reverili, nostram sententiam timide aude-
 mus, contra ipsum interpretēt Græcum, aperire.
 Tunc posset præferri lectio edit. δέσμιον, ita ut
 hic fiat sensus: *Ad rationalem properamus naturam,*
sive coelestem aut angelicam, sive in terris captivam,
aut humanaam. (CAILLAU.)

71 Δέσμιοι. Ita Reg., int. Græc. et Billius. Ed.
 δέσμιον.

Vl. 3 Altiar. Ita Vat. Edit. oīσταν.

METRICA VERSIO.

Protinus hinc magnum conjectavere monarcham.
 Tumque etiam astrologis solertia concidit artis,
 Cum Christum astrologi submissō corde pioque,
 Cœlicolum gregibus sociis, coluere. Sed ista,
 Quem cursum instituit rex Christus, obire sinamus
 Sidera, tam quæ fixa loco certosque ratosque
 Conscient cursus, quam quæ raptata feruntur
 Reflexo, ut memorant, cursu, semperque vagantur.
 Ac sive est ignis, qui nulla alimenta requirat,
 Seu quantum, mos est velut ipsis dicere, corpus,
 Hic habeant iter illa suum, et moveantur in orbem.
 At nos quod nobis mandatum a Numinis summo
 Est iter, hoc omni studeamus obire labore.
 Ad naturam etenim coelestem et carne vacantem
 Tendimus, hic quamvis terrena compede vincti.

VI. DE EODEM ARGUMENTO.

(Billio interprete.)

Pereant profani, qui Deum summum negant,
 Tantamque mundi (verba quain nulla explicit);
 Concinnitatem cuiquam causæ dare,
 Quæ cuncta faciat, servet et cuncta, abnuunt.
 Pereant, deorum qui vagam turbam inferunt,
 Ac vim bonorum, vel malorum dæmonum.
 Pereant, Pronoeam qui negant (tanquam optimi
 Ne servet ipsos cura metuentes Dei),
 Regenda sed dant casui incerto omnia,
 Aut ea reservant motioni siderum:
 Quæ quis sit ille qui movet, lubens rogem.
 Deus? Deus quod versat, an primum asseres?

Ει μὲν Θεοῦ, πῶς πρώτον, διστρέφει Θεός ;
Τοῦ γάρ πλέκοντος ἔστι καὶ μεταπλέξειν.
Ει δ' οὐ Θεοῦ, πῶς στήσετ' ἐξ ἀναρχίας,
15 "Η καὶ μάχης τοῦ χρεισμοῖς ; Πῶς δ' οὐ μάχη ;
· Η γάρ προνοίᾳ ἄρσεις, ἀνταρσίς Θεοῦ ·
Ει μὴ σὶ ποιεῖς καὶ θεὸν πεπρωμένον,
Φέροντες δικοντα τὴν πλοκῆς τυραννίδα.
Οὕτω μὲν οὖτοι σφῶν ἀλίσκονται λόγους.
20 Ἡμῖν δ' ἄγει μὲν εἰς Θεός τὸ πᾶν τόδε,
Σοφῶς ἐλίσσων καὶ πλέκων, ὡς ἂν θέλῃ,
Τοὺς αὐτὸς αὐνοῦ νεύματα τε καὶ λόγους,
Καν μὴ τὰ πάντα δεξιῶς στρέψειν δοχῇ.
Πολλοὶ γε μὴν κάμνουσι καὶ σφρωτάτων,
25 Τοὶς τῇδ' ἀνίσοις, καὶ πάλαι καὶ νῦν ἔτι.
Τι δεῖ λέγειν δικαντας ; ἀλλά μοι σκέψει

Α Δαυὶδ τί πάσχει ; τὸν κακοὺς ὅρῶν καλῶς
Πράτοντας (ώς δοκεῖσται), σφέδρ' εἰλιγγιψ,
Μή τις φορῇ δῶρη τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων,
30 Ὅς οὐκ ἐπιστατοῦντος ἥβειν οὐδενός.
· Ο δ' αὐτὸς οἰδει τὴν λύσιν · Τὸ γάρ τελος;
Πάντων σκόπει μοι, φησιν, ως ἀντιστροφον.
· Εσπειρας · θέλει τῆς σπορᾶς καὶ τὸν στάχυν.
Ει δ' ἀγνοεῖς σὺ τοὺς λόγους, οὐ καὶ Λόγος.
35 Οὐδὲ γάρ, εἰ σὺ τῆς γραφῆς, καὶ ζωγράφος.
Οὐδὲ εἰ σὺ γραμμῶν, καὶ γεωμέτρης δ σύ.
Τὸ μὲν χατείληράς τι, τῷ δ' ἑπού σφρῶς.
· Εστιν λόγος καὶ τοῦτο, πείθεσθαι λόγῳ.
Ει πάντα δῆλα, ποῦ τὸ πιστεύειν, λέγε.
40 Πίστις γάρ ἔστιν ἀπράγμων συναίνεσις
· Εγὼ δὲ καὶ τοῦτ' ἐννοῶ σφῶς ἵσως ·

Si quidem a Deo, quomodo primum quod versat Deus ?
Illius enim, qui texuit, est et retexere.
Si autem a Deo non moventur, quomodo stabunt, cum careant capite,
15 Aut pugnent contra potentiores? quomodo namque non esset pugna?
Etenim sublata providentia, tollitur quoque Deus;
Nisi tu Ucum statuis fato alligatum,
Qui ferat invite nexus tyrannideum.
Sic enim illi suis metu cipiuntur verbis.
20 Nobis autem unus Deus regit hanc universitatem,
Sapienter volvens et nectens, ut voluerit,
Suis ipse nutibus ac rationibus,
Quamvis non omnia recte moderari videatur.
Multi quidem torquentur etiam inter sapientissimos,
25 Ob inaequalitatem rerum, tun olim, tum etiam nunc.
Quid necesse est cunctos referre? sed velim attendas,
Davidi quid acciderit. Malos cernens prospero
Rerum statu florere (ut nonnulli videntur), vehementer angitur,
Veritus ne quis casui tribuat hanc naturam rerum,
30 Ac veluti nemo sit, qui nobis praesit.
At ipsem hunc nodum norat solvere : Finem enim
Rerum omnium considera mihi, inquit, quam sit contrarius.
Seminasti : videbis ex semine provenientem culmuni.
Si tu hujus rei ignoras rationes, non eas ignorat Verbum.
35 Neque enim, si tu picturæ rationes nescis, eas etiam nescit pictor.
Neque demum, si tu linearum rudis es, geometras rudis est, perinde ac tu.
Hoc quidem tu conceperisti, in aliis autem acquiesce sapienter :
Rationis enim istud est, obtemperare rationi.
Si cuncta sunt perspicua, dic, obsecro, ubi sit fides.
40 Fides enim simplex est et nihil perscrutans assensus.
Ego vero illud etiam cogito, sapienter forsitan :

25 Καὶ πάλαι καὶ νῦν ἔτι. Τοῦ superioribus sæculis, ταῦτα etiam tempore.

26 Ἀκατάτας. Val. διπάντα.

32 Ός ἀντιστροφορ. Quam sit contrarius. Nam qui delicias et voluptates per omnem vitæ cursum

amplexus est, eas in morte cum acerbissimis doloribus commutat, et contra. Billius. Leuv. Quam sit accurate respondeat.

37 Σοφῶς. Combef. legit σοφοῖς, artis peritos sequare.

METRICA VERSIO.

Nectensis etenim est vertere id quod nexuit.
Si non movetur a Deo, ex anarchia
Stabuntne, pugna vel Dei? Pugna est enim.
Nam providentem qui negat, bellum Deo
Inserit: Deum ni forte fatalem invehis,
Qui nexionis illibens vim sufferat.
Suismet istos sic vides dictis capi.
Mundum gubernat unus at nobis Deus,
Sapienter ipse nutibus volvens suis,
Nectensisque cuncta prorsus ad libitum suum,
Quædam putetur volvere haud reete licet.
Multi laborant, et quidem sophi admotum
Et nunc, et olim, disparem ob vitæ statum.
Referre cunctos quid deceat? Species velim
David quid ipse sentiat, cernens malos

B Florere, ut ipsi judicant. Valde aestuat,
Ne cuncta tenere quispiam ferri putet,
Nec esse quemquam, nostra qui prudens regat.
At solvit istud ipsem. Finem omnium
Specula, inquit ille, quamque sit contrarius.
Quod seminaris, certus hoc tandem metes.
Ignota ratio si tibi est, non est Deo:
Ignota nam si linea est, tabula et tibi,
Utriusque novit hanc vel hanc lanien artifex.
Quædam ipse nosti: in cæteris esto sequar.
Prudentis hoc est nam viri, Verbo obsequi.
Si cuncta clara, dic velim fides ubi.
Simplex profecto est nam fides assensio.
Quin illud etiam cogito, haud forsitan male.
Non, cum venires, ista promisi tibi,

Οὐ ταῦτα εἰσίντι σοι κακωπεσχόμην,
Πλουτεῖν, ἀμεριμνεῖν, εὔθενεῖν, ή εὐτεκνεῖν.
Εὐτεκνέαν δὲ καὶ τὰ προσδοκώμενα.
45 Ής ἀντὶ τῶν νῦν προσδοκῶν τὰ μείζονα.
Πῶς οὖν δίκαιον, ὥστερ ἐν συναλλαγῇ,
Καὶ τὸ πραθὲν ζητεῖν σε, καὶ τὸ χρῆμα ἔχειν;
Εἰ μὴ μόνῳ σοι τοῦτο τῶν πάντων γέρας.
·Ω; σφόδρ' ἀπληστὸν, καὶ ξένης συνεισφορᾶς!
50 Ἡ καίνα ρίψον, φλατάτ', ή καὶ ταῦτα δός.
Εἴ πέρ τι δεῖ σοι τὸν σὸν ἑστάναι λόγον,
Μηδ' ἔκτος Ἑργῇ τῶν καλῶν συγχειμένων.
Πῶς οὖν, ἀν εἰτοις, τοὺς πάλαι καὶ ταῦτα ἦν;

Α Οὐτα τέτ' ἦν ἡ πίστις ἐρβίζωμενη,
55 Καὶ πίστις ἦν τὰ τῆς τῶν νοούμενων,
·Ωσπερ γάλακτι τηπίοις ἀνδρουμένοις.
Τεχμήριον δὲ τοῦ λόγου. Καὶ γὰρ τέτ' ἦν
Τὰ μὲν μέγιστα τῶν κακῶν συγγνωστά πως.
Τὰ δὲ οὐ μέγιστα τῶν κακῶν τιμητέα.
60 Ἀντιξυγούσης τῆς ἐν ἀμφοῖν ἀξίας.
Αἱ δὲ ἐκδικήσεις τῶν σοφῶν ὑπέρμετραι.
Δαυΐδ σε ταῦτα πειθέτω, καὶ Μωϋσῆς,
·Ἐλισσέδες τε, οὐ τρέμω μεμνημένος.
·Ο μὲν κολασθήσεις ἐνθεῶς τοῖς πταίσμασι,
65 ·Ο δὲ ἀντὶ μικρῶν, καὶ Θεοῦ λαβὼν θέαν.

Non ista tibi fidem amplectenti pollicitus sum,
Scilicet opes, curarum expertem vitam, robur corporis, inclytam prolem,
Sed vitam illam beatam et bona quae exspectantur,
45 Ut pro his presentibus sperares majora.
Quo pacto igitur æquum sit, ut velut in contractu
Et rem venditam requiras, et pretium præ manibus habeas?
Nisi tibi uni hunc præ omnibus vindices honorem.

232-233 Quam magna aviditas, et novum commercii genus!

50 Aut illa projice, vir optime, aut etiam hæc largire,
Si quidem necesse est ut tuis stes verbis,
Nec iis excedas quæ præclare sunt pacta.
Quomodo igitur, inquies, præcias hominibus hæc bona erant?
Nondum eo tempore fides altas satis egerat radices,
55 Et vita præsentis bona erant certitudo de bonis quæ intellectu conspiciuntur,
Ac veluti pueris qui lacte vescuntur, donec vires colligant.
Planum est hujus rei argumentum. Etenim tunc erant
Vel maxima peccata quodam modo ignoscibilia;
Et culpæ non maximæ poenis afficiebantur,
60 Ex penso velut in bilance utriusque merito.
Vindictæ autem quædam sanctorum modum excessere.
Hoc tibi suadeat exemplum Davidis, Mosis
Et Eliisei cuius non sine horrore mentionem facio.
Ille quidem (David) poenas dedit impares culpis,
65 Iste vero (Moyses) pro levibus graviter punitus est, qui Dei visione dignatus erat,

46 Πῶς οὖν δίκαιοι, etc. Sic sere cap. 25 Epicteti legitur : "Ἄδικος οὖν ἐστι καὶ ἀπληστός, εἰ μὴ προέμενος ταῦτα, ἀνθ' ὧν ἔκεινα πιπράσκεται, πράκτα αὐτὰ βούλησῃ λαμβάνειν. Injustus eris et inexplicabilis, si non numerato eo prelio, quo illa veneunt, gratus illa accipere velis.

49 Καὶ ξένης συνεισφορᾶς. Et novæ collectio.

52 Συγκειμένων. Id est, ὅμολογουμένων, περι-
νημένων.

55 Καὶ πλοτις ἦτορ τά, etc. Fidem ipsis faciebant
de bonis quæ mente tanum percipiuntur.

59 Κακῶν. Sic ipse legit Billius et vertit : Non
gravibus autem juncta laus culpis erat. Et in nota ad
hunc locum : Levia peccata honori quodammodo, in-
quit, et laudi dabantur. Quod quam absurdum sit,
quam Gregorio et Scripturis repugnet, nemo non
intelligit. Nunquam certe laudata, nunquam honori
habita leguntur in Scripturis peccata, quasi Deo
probante minora vita. Mundi sunt oculi ejus, ne
malum videant. Obacuri ac difficilioris hujus loci

sensus iste est : Tunc temporis gravissima peccata
veniam aliquando consequebantur; quæ vero non ad-
modum gravia, plectebantur, inæquali ac veluti con-
traria lance, appenso utrorumque merito. In ed. xal-
lōn. Mox, τιμητὰ. Vocis hujus notissima est in
jure hæc acceptio. Inscrutabilis hujus Deli judicii
exemplum suppeditant David et Moyses : ille qui-
dem ob gravissima peccata leviter poenas luit ; iste
vero ob leviusculum delictum promissa terra, in
cujus desiderio erat, exclusus fuit.

65 ·Ο δὲ ἀρτὶ μικρῶν, καὶ Θεοῦ λαβὼν θέα. Pro
levibus alter conspicit rebus Deum. Ita Billius. Leuv.
Moyses autem pro re una non magna consecutus est,
ut ipsum Deum aspiceret, legemque promulgaret. Ni-
hil ineptum magis, magisque a Gregorii mente alic-
num, quam utraque hæc versio. Planus est vatis
sensus : David, inquit, gravioribus delictis minores
poenas dedit ; deinde prosequitur : Iste autem (Moyses)
pro levioribus punitus est gravissime, eum esset vir
tanus, quem suo Deus aspectu dignatus fuerat. —

METRICA VERSIO.

Opes, quietem, robur, et prolem inclytam,
Felix sed ævum, quæque sperantur bona,
Majora spes ut loco praesentium.
Estne igitur æquum, te, velut in contractibus,
Et res habere, et venditam rem poscere?
Ni forte honoris vis tibi hoc uni dari.
Nimis avidi hoc est, et novi commercii.
Aut illa, bone vir, projice, aut hæc da quoque.
Si stare verbis tu cupis firmus tuis,
Nec, pacta quæ sunt commode, his excedere.
Ista quoque, dices, ergo cur priscis erant?
Fundata nondum tunc satis fides erat :

B Fidemque certis fluxa præstabant bona ;
Velut puellis, lacte qui vires trahunt.
Planum hinc sit istud : tunc enim gravissimis
Etim solebat venia criminibus dari,
Non gravibus autem juncta laus culpis erat.
In utroque dispar sic erat libræ bilanx.
At vindicandis optimis viris modus
Aberat : docent hoc David et Moses, docet
Eliiseus etiam, mente quem versans tremo.
Culpis minores ille nam poenas luit.
Pro levibus alter conspicit rebus Deum,
Capitique legem, maximani et servat manum.

Νόμον τε, καὶ τοσοῦτον ἐκσώσας στρατὸν·
 'Ο δὲ ἐκ βραχείας ὑδρεως καὶ νηπίοις
 Ηλιγήγην τοσαύτην ἀντιδόνυ παρ' ἐπίδιας.
 Οὐτων σκιώδης τηνικαῦτ' ἦν καὶ νόμος.
 70 Οὐτων κάθαρσις θυσιῶν δὲ εἰματος,
 Συρκῶν τ' ἀνάγνων ἀσθενῆ βαντίσματα·
 Οὗτως ἀριστον ἡ φυγὴ τῶν χειρόνων,
 Εἰ καὶ πλέον τι μὴ προσῆν, μεκροὶς δροῖς
 Τῆς εὐσεβείας περιγραφομένης τοις ὑπε.
 75 Εἴπω τι μεζον, ὃν ἔφην; Λελέσται.
 Οὐδὲ εἰσφορὰν τοσαύτην εἰχον οὐδέπω,
 'Οσην περ ἡμεῖς, τοις Θεοῦ παθήμασιν,

Α Ἀμνῷ τε τῷ σφαγέντι τοῖς ἄμιλκς κακοῖς.
 'Οστ' ἦν τὸ κείνων πλείον· εἰ δὲ πλείον ἦν,
 80 Δές πλείον εἶναι τῶν πόνων καὶ τὸ χρέος,
 'Ημῖν δὲ θαττον τοῖς τυχοῦσι πλειόνων.
 'Ο δὲ ἀντὶ πάντων καὶ πρὸ πάντων χρὴ λέγειν·
 Μή σφέρ' ἐπαίνει τοῦ βίου τὸ εὐδρομον,
 'Ο μεῖζον εἰδὼς τῶν δρωμέων φρονεῖν·
 85 Μή πως ἄμολ μὲν ὑψος ἢ τὸ δύσσατον,
 Σοὶ δὲ ἀμφικρημον τοῦ δρόμου τὸ εὐπετές.
 'Εμοῦ τὸ λυπρὸν χρέοςσον ἢ τὸ οὖν καλόν.
 Βοῦν ποτ' εἰδεις τὸν μὲν ἐν φάτνῃ μῆγαν,
 'Ἐπηρμένον, σιλβοντα τῇ εὐσεβκίᾳ,

*Qui legem acceperat et tantum servaverat exercitum.
 Etisæus autem levi affectus injuria, pueris ob levem subsannationem
 Tantam infixit ac inopinatam plagam.
 Sic umbra involuta tunc lex erat.
 70 Sic scelerum purgatio per victimarum sanguinem :
 Sic immundorum leves corporum iustificationes :
 Sic maxima virtus erat fuga criminum,
 Eliamsi nihil præterea adesset ; adeo angustis limitibus
 Pietas horum virorum erat tum circumscripta.
 75 Dicamne aliquid majus his, quæ prolocutus sum ? Dicam profecto.
 Non dum illi beneficium tantum erant consecuti,
 Quantum nos adepti sumus Christi cruciatibus,
 Et Agno illo occiso propter crimina mea.
 Sic erat illorum laus major : si autem laus erat major,
 80 Da quoque majus esse laborum debitum ;
 Nobis vero minus qui majora accepimus beneficia
 Quod autem loco omnium et ante omnia dicendum est :
 234-235 Ne nimium laudes huius vitæ prosperitatem,
 Tu qui nosti majora iis, quæ videntur, sapere ;
 85 Ne forte mihi aspera semita sit sublimitas,
 Tibi vero utrinque periculum habeat expeditus rerum cursus.
 Tristitia mea præstat felicitati tue.
 Bovem aliquando ad præsepe vidisti ingeniem,
 Ferocein, nitentem corporis pinguedine,*

Sic Benedictini quorum lectionem et versionem resurre nobis est necessarium. Sed falsa utraque videtur. Forte ponendum est, ut in editis, versu 58, Οὐ μέγιστα τῶν καλῶν τιμητά, et interpretandum : *Virtutes non maximæ honori habebantur.* Deinde vertendus est cum Leuv. versus 65, in hunc modum : *Moyses autem consecutus est pro meritis non magnis, ut videret Deum, etc.* Quo facto, omnia optime quadrant. Exemplum Davidis ostendit maxima peccata porrnis imparibus puniri; Moysis historia, mediocribus meritis magna conferri munera; Eliaci vindicta, ultiones sanctorum, id est, ultiones pro sanctis a Deo intentatas, modum quasi excessisse. Videat lector et judicet. (CAILLAU.)

72 Χειρόων. De idolorum cultu intelligit Leuv.; sed latius patet hæc dictio, et ad omnia vitia se porrigit.

79 Όστ' ἢν τὸ κείνων πλεῖον. Carpit Billius Leuenclavium, qui sic vertit : *Quoniamobrem illorum*

sunt conditio potior. Quoniam enim pacto eorum qui Christum adhuc exspectabant, nihilque præter umbras et figuras habebant, melior conditio esse potuisse, quam eorum qui Christo et veritate fruuntur?

85 Τὸ δύσσατον. Evidens est validus sensus : *Ne forte, dicit, dum ego per asperam semitam sublimè feror, tu in facili via continua repertas pericula.* Benedictini verterunt, neacio qua ratione : *Ne forte mihi contingat sublimitas inaccessa ; simulque in nota addiderunt : Ad quam pertingere arduum sit.* Sensus clare determinatur articulo τό, qui positus ante δύσσατον, indubitanter indicat hoc verbum esse phrasim subjectum, μή πως τὸ δύσσατον ἢ ἄμολ ὑψος. Billius ergo jure vertendum putat : *Ne forte itineris difficultas me in altum evexit.* (CAILLAU.)

87 Εμοῦ τὸ λυπρόν. Alii : *Mea deformitas præcellit decori tuo.*

METRICA VERSIO.

Postremus autem, non gravi a pueris probro
 Affactus, ipsos afficit poena gravi.
 Umbrosa sic tum lex erat : sic victimis
 Sita in cruentis criminum purgatio ;
 Aspersiones carnis et spuræ leves ;
 Vitare culpam summa sic virtus (licet
 Nil plus adesset), parvulis tum temporis
 Pictate clausa terminis. An quidpiam
 Ibis majus ipse proloquar? Certe loquar.
 Non dum illi habebant, quale nos, munus, Dei
 Perpassiones scilicet, et innoxius

B Quem fudit Agnus sanguinem ob labes meas.
 Horum ergo maior laus erat, quod si amplior,
 Majus laborum da quoque esse debitum ;
 At, plura quoniā cepimus, nobis minus.
 Quod instar autem est omnium, atque ante omnia ;
 Cursus secundos ne nimis vitæ efferas,
 Qui sapere nosti res supra, quas cernimus.
 Me forte callis arduus in altum vehit.
 Te vero facilis cursus in præcessit rapit.
 Macies decori nostra præcellit tuo.
 Boumne cernis alteruni, in stabulo caput

90 Τραχηλῶντα, τὸν δὲ κάτω νευευκότα,
Πίκην, δυσειδῆ συμβόλοις γεωργίας.
Ἐπειτα τὸν μὲν εἰς σφραγήν τηρούμενον,
Τὸν δὲ τρέφονθ' αὐτὸν τε καὶ τὸν δεσπότην.
Τούτων τίς ἔστιν εὐτυχέστερος, δοκεῖ;
95 Οὐχ δὲ στενός τε, καὶ ζυγῷ τετρυμένος;
Εὔδηλον. Ἀλλὰ σὺ γε τὸ πλάτος φίλαι,
Κανὴ κακὸν τε καὶ κακῷ συγχειμένον.
Ἡ καὶ τὸν δγκον ὑδερώντος αἰνέστη;
Ἡ καὶ φρενοπλήξ Ισχύειν σοι φαίνεται;
100 Τὸ δὲ τὸν δγκον πάντως φάρμακον σωτήριον;
Παλλοὺς τὸ πικρὸν ἔξεσως πολλάκις.
Τὸ δὲ τὸν πρὸς τὸ χείρον ὡς τὰ πόδια· διγει.
Τιμὴ δὲ πατρὸς βάρδος οὐ σεβασμία
Τῷ νοῦν ἔχοντι; τῷ δὲ κακὸν. ἡ χρηστότης

Α 105 Οὗτον οὐδὲ, οὗτος φάσσω πλήσσεται.
Τι δὲ εἰ παλαίεις, ὃς Πάθος, ὑπὲρ στέφρους;
Ἐπειδὲ σαντῷ ταῖς, καὶ βάρων ἔστη,
Παρηγόρημα τοῦ πονειν ποιούμενος,
Τῷ δὲ εὐχαρίστῳ κτώμενος τὴν ἐλπίδα.
110 Δούλου χακοῦ γάρ, προσγελῶντα μὲν σέβειν
Τὸν δεσπότην· πλήττοντα δὲ ἡγείσθαι κακὸν.
Δέον δέχεσθαι πᾶσαν ολακὸς στροφήν,
Ὄ μετ' ἐκ πάλης τε καὶ ζάλης διεξάγει,
Ἐως δὲν δρμοὶς εὐδίοις προσορμίσῃ.
115 Εἶπερ γε τὴν ναῦν μὴ μάτην ἐπῆξατο,
Ἄλλ' εἰς καλὸν τε κάπιδέξιον τέλος.

Z'. Περὶ τοερῶν οὐσιῶν.

Οἴη δὲ νετοῖο κατ' ἡρός εὐδιόωντος.

90 Cervices attollentem, contraque alium, demisso capite,
Rugosum, deformem, quae sunt indicia laboris in arando :
Deinde illum quidem jugulationi reservatum,
Istum vero nutrientem se ipsum et herum.
Horum quis tibi felicior videtur?
95 Nonne macilentus et jugo attritus?
Id profecto perspicuum est. Verum te sagina delectat,
Licit mala sit et ad malum compacta.
Nunquid tumorem hydropici laudaveris?
An mente captus tibi fortis videtur?
100 An dulce prorsus pharmacum salutare est?
Plurimos amarum sanavit sēpius;
Dulce autem ut plurimum est noxiū.
Annon filio virga patris est venerabilis,
Si mente sit preditus? Cui autem noxia est (patris) bonitas
105 Neque filius est, neque virga cæditur.
Quid autem, si certas, ut Job, pro corona?
Accine tibi ipsi hæc, et agilior eris,
Lenimen doloris nactus,
Et gratiarum actione spem comparans.
110 Mali enim est servi, arridentem colere
Dominum; et eumdem, cum cædit, durum arbitrari.
Decet enim ferre quamlibet gubernaculi inflexionem,
Quo me (Deus) ex palæstra et tempestate dirigit,
Donec ad tranquillam stationem appellat:
115 Siquidem non frustra navem compagit,
Sed ad bonum et felicem exitum.

VII. De substantiis mente præditis.

Qualis pluvio et sereno aere,

* Alias Bill. 75, pag. 168.

97 Συγχειμένοι. Et noxiū in finem concessa.
107 Καὶ φῶν. Facilius ærumnas perferes.
VII. Tit. Περὶ τοερῶν οὐσιῶν. Reg. 992, Coisl.,

Val. Περὶ λογικῶν φύσεων· περὶ λογικῶν οὐσιῶν· ήτοι περὶ δοκιμάτων φύσεων.

METRICA VERSIO.

Alte efferentem, carnis et pinguedine
Nitidum ac ferocem, pronum humi contra alterum,
Curyum, indecorum ruris ob culti notas;
Quorum ille, dandus post brevi certe neci,
Servetur, at hic seque alat, dominum et suum.
Horum videtur quis tibi felicior?
Nonne macilentus, et gravi pressus jugo?
Sagina sed te forte delectat, mala
Sit illa quamvis, atque compacta improbe.
Quid an tumorem tu probas hydropici?
Fortemne censes, cui furor mentem abstrahit?
An dulce prorsus pharmacum morbos fugat?
Multis amarum poculum bono fuit;
Persæpe contra dulce perniciem parit.
Annon paternam filius virgam colit,
Si mente constet; at malum est hinc suavitas.

B Nam gnatus haud est, virga quem nunquam ferit.
Quid, pro corona, Job velut, si dimicatis?
Hæc si tibi ipse concinas, levaberis,
Ac molletur protinus labor tuus,
Spem comparabis et bonam, grates agens.
Qui blandientem sedulus dominum colit,
Malumque censem, cum ferit, servum hunc malum
Dico. Decet nam, quo trahit clavus, sequi,
Quo me ex palæstra, turbine et sævo regit,
Donec procellis liberum in portum ferar.
Namque ille summus artifex frustra ratem
Haud fecit, ast in commodum finem et bonum.

VII. DE SUBSTANTIIS MENTE PRÆDITIS.

(Billio interprete.)

Ut Phœbi radius, cœlum cum forte serenum cat.

'Αντομένη νεφέσσιν ἀποκρούστοις περιωγαῖς,
 'Ακτὶς ἡλίοι πολύχροον Ἰριν ἐλίσσει,
 'Άμφι δὲ μιν πάντη σελαγίζεται ἐγγύθιν αἰθήρ,
 5 Κύκλοισιν πυκνοῖσι καὶ ἔκτοθι λυομένοισι·
 Τοὶ καὶ φαέων πέλεται φύσις, ἀκροτάτῳ
 Φωτὸς ἀποτίθεντος δεινός νόσας ἥσσονας αὐγαῖς.
 'Ητοι δὲ μὲν πηγὴ φαέων, φάδος οὖν ὄνομαστὸν,
 Οὐθὲν ἐλετὸν, φεῦγόν τε νόσου τάχος ἐγγὺς ἵντος;
 10 Αἰὲν ὑπεκπροθέον πάντων φρένας, ὡς κε πόδοισι·
 Τεινώμεσθα πρὸς θύφος δεινόν νέον. Οἱ δέ τε φῶτα
 Δεύτερα ἐκ Τραϊάδος βασιλήτων εὔχος ἔχουσσης,
 'Αγγελοι αἰγλήντες, ἀειδές, οἵ τα θώκον
 'Άμφι μέγαν βεβαῶτες, ἐπεὶ νόσι εἰσὶν ἐλαφροί,

Α 15 Πῦρ καὶ πνεύματα θεῖα δι' ἕρες ὥκα θέντες
 'Εσσούμενας μεγάλησιν ὑποδρήσσουσιν ἐφετμαῖς,
 'Ακτὸν τε, νεροὶ τε, διαυγέας, οὗτ' ἀπὸ σαρκῶν
 'Ἐρχόμενοι (σάρκες γὰρ ἐπει πάγεν αὐθίς θλοῦνται),
 Οὗτ' ἐπὶ σάρκας ἴόντες, δπερ δὲ ἐγένοντο μένοντες.
 20 Ήθελον εἰπεῖν πάμπαν ἀτειρέες ἀλλ' ἀνεγένετο πίπον
 Καὶ μάλα θερμὸν ἔόντα, νόσον φαλίοισιν ἐπέργων.
 Καὶ δὲ οἱ μὲν μεγάλοι παραστάται εἰσὶ θεοί·
 Οἱ δὲ ἄρα κόσμον ἀπαντα ἑαὶς χρατέουσιν ἀρωγαῖς,
 'Άλλην δὲλλος ἔχοντες ἐπιστατίην παρ' ἀνακτος,
 25 Ανδρας τε, πτελιάς τε, καὶ έθνα πάνθ' ὄρδωντες,
 Καὶ λογικῶν θυέων ἐπιστορες ἡμεροίσι.
 Θυμὲ, τί καὶ βέξεις; τρομέει λόγος οὐρανίοισι

Incurrens in nubes peri repercessos circulos,
 Radius solis multicolorē format iridem.

236-237 Ac circa illum fulget undique proximus aether
 5 Variis circulis qui statim solvuntur;
 Talis est et luminum natura, summo
 Lumine minores mentes semper radiis illustrante.
 Atque illud quidem lumen fons est, lumen quod nec nominari
 Nec apprehendi potest, fugiens mentis appropinquantis celeritatem,
 10 Semper subducens se omnium mentibus, ut desideris
 Tendamus ad altitudinem semper novam. Illi autem sunt lumina
 Secunda, ex Triade regium decus habente,
 Angelii, splendidi, forma carentes, qui dum circa solium
 Magnum versantur, cum mentes sint agiles,
 15 Ignis et spiritus divini per aërem cito currentes,
 Alacriter magnis ministrant mandatis,
 Simplices, intelligentes, lucidi, neque a carne
 Ortum habentes (caro enim, quia compacta est, rursum peribit),
 Neque in carnem venientes, sed id quod facti sunt, permanentes.
 20 Addere voleham, omnino inviolabiles; sed siste equum
 Quamvis valde serventem, eumque mentis habenis coerce.
 Horum alii magno assistunt regi:
 Alii mundum universum suis continent auxiliis,
 Alius aliam habentes a rege praefecturam,
 25 Viros et urbes et omnes gentes insipientes,
 Rationaliumque victiminarum consilii mortalibus.
 Anime, quid facies? tremit ratio ad cœlestes

2 Περιωταῖς. Sic miss. Edit. περιωταῖς.

5 **Έκτοθι.** Reg. 992, ἔκτοθι.

8 Ό μὲν πηγὴ. Int. Græc. δὲ μὲν γὰρ θεὸς; πηγὴ
 ἔττιν, ήτοι ἀρχή, εἰτ. Deus enim est fons, etc.
 10 Τοκεχρόθεον. Celeriore cursu anteverens.
 Combebis. Vide infra sect. II, poem. moral. I, in
 laudem virginitalis. Bill. 3, v. 15, ubi eadem le-
 guntur.

18 **Ἐρχόμενοι.** Vat. ἐρχόμενοι.

20 **Ἡθελον εἰπεῖν, πάμπαν ἀτειρέες.** Vat. cum
 aliis tribus εἰ καὶ πάμπαν. Int. ἀκλίνεις πρὸς τὴν
 κακίαν, ad vitium inflexibilis.

26 Θύεων. Fallitur Cyrus, qui hæc intelligit de
 sacrificiis quæ Deo in templis offeruntur. Mox, ἐπι-
 λοτορες, qui fidelium vota et sacrificia dirigunt Deo-
 que offerunt, et ita sunt concacti testes, arbitri et ma-
 gistrorum.

METRICA VERSIO.

In nubem incurrens, omnique ex parte repulsus,
 Efficit ut variis distincta coloribus iris
 Protinus exsistat, totusque effulgeat aether
 Vicinus, crebreque orbes nascantur, et una
 intreuant: summum coelestia lumen lumen
 Haud secus illustrat radiis, mentesque minores.
 Atque ille et lux est, et luminis omnis origo,
 Cui dare nec nomen, quem nec comprehendere
 [possis.
 Mensis enim cursum celer effugit usque propinquaz;
 Scilicet ut dulci correpta cupidine semper
 Ulterius tendat, seseque extollat in altum.
 Ast ab eo, decus eximium carpente, secunda
 Lumina sunt mentes superæ, formaque carentes,
 Quæ solium stantes circum regale (leves nam
 Sunt mentes, ignisque; et pneumatica dia, per altum
 Aetheria præpetibus pennis voluntaria), prompte
 Numinis æterni sanctissima jussa capessunt.

B His simplex natura data est, ac prædicta mente.
 Nec vero aut fluxis traxerunt carnibus ortum
 (Rursus enim, fluxa constant qui carne, peribunt).
 Aut carnem assumunt, venientque in corpora :
 verum
 Incolumis status ipsarum per saecula manebit.
 Quin etiam sceleri exemptas, culpæque periclo
 Dicere gestirem : sed equus retinendus habena est,
 Sit licet ille ferox valde, calidusque feratur.
 Ac pars æthereum circumstat sedula numen,
 Pronaque ad obsequium pars altera sustinet orbem,
 Auxilio servatque suo : sic scilicet, illi
 Diversa ut curent, coelestia jussa sequentes,
 Illi homines, urbes isti gentesque gubernent,
 Et sacra conciscant, quæ spiritualia, nobis.
 Mens, quid ages? mibi lingua pavet, qualiterque
 tremore
 Ingrediens superas mentes. Caligine densa

Κάλλεσιν έμβεβαιός ἀχλὺς δέ μοι ἀντεβόλησεν,
Οὐδὲ ἔχω ή προτέρω θεῖναι λόγον ή ἀναδῦναι.
50 Ὡς δὲ τρηχαλέψ ποταμῷ περάων τις ὀδίτης
Ἐξαπίνης ἀνέκαλτο, καὶ Ιοχεταὶ ιέμενός περ,
Πολλὰ δὲ οἱ κραδίη πορφύρεται διμοὶ φεέθρῳ.
Χρειώ θάρσος ἐπῆξε, φόδος δὲ ἐπέδησεν ἑραήν.
Πολλάκι ταρσὸν ἀειρεν ἐφ' ὄδατι, πολλάκι δὲ αὔτε
35 Χάσσατο, μαρναμένων δὲ, φόδον νίκησεν ἀνάγκη.
“Ὡς καὶ ἐμοὶ θεότητος δεινός ἐγγὺς θέντι,
Τάρδος μὲν καθαρότο παραστάτας ὑψιμέδοντος
Θεῖναι υπὲ ἀμπλακίῃ, φωτὸς κεκορμένον εἶδος,
Μή πω καὶ πλεόνεσσιν ὄδην κακής στορέσαιμι.
40 Τάρδος δέκτροπον ἐσθόλων ἐμοὶς ἐπέσσει χαράξαι,

Α Μέσος' δέτε καὶ σκολιόν τιν' ὄφῳ κακίης μαδέοντα.
Οὔτε γάρ ήν ἀγαθοῦ, κακοῦ φύσιν διμι: φυτεύσαι,
‘Ητε μόθον προφέρειν καὶ ἔχεα οἵσι φλοιοισιν.
Οὔτε μὲν ἀντιθόωκν ἀναστῆναι κακότητα
45 Ὅτατον, ή καὶ ἀναρχον ἔχειν φύσιν ὕστερ
[ἀνακτα.]

“Ἄδε μοι ἀσχαλῶντε θεός νόον ἔμβαλε τοῖν.

Πρώτον μὲν θεότητος ἀγνή φύσις ἀτροπος αἰσι,
‘Ανθ' ἐνδὲ οὐ ποτε πολλά. Τί γάρ θεότητος ἀρειον
Εἰς δὲ μετακλίνοιτο; τὸ δὲ πλέον δυτος δίλυξις.
50 Δεύτερον ἀκροτάτοι φάσους μαγάλοι θεράποντες,
Τόσσον πρωτοτύποι καλοῦ πέλας, διστάτιον περ
Αἴθηρ ἡλείοιο. Τὸ δὲ τρίτον ήρες ήμεις.

Ubi peruenit pulchritudines : in me incurrit caligo :
Nec habeo quid agam : proferam sermonem, an retro cedam?
30 Quemadmodum asperum fluvium trajecturus viator,
Subito resilit, et quamvis cupidus, relinetur;
Plurima cor eius cogitat circa fluvium.
Necessitas fiduciam confirmat, metus impetum reprimit.
Sæpe plantam attollit ad aquam, sæpe rursus

35 Recedit. In conflictu metum vincit necessitas.
Sic et ego dum ad Deitatem forma carentem prope accedo,
Metuo puri ac summi regis ministros,
Genus lumine saiatum, peccato subjicere,

Nec pluribus quemadmodum vitii viam sternerem.
238-239 40 Metuo etiam bonum immutabile meis verbis prædicare,
Quandiu serpentem quemdam video vitii regnare.

Nam nec boni erat, naturam mali in nobis plantare,
Ac bellum et inimicitias anicis suis procreare,
Nec æmulum vitium echoriri

45 Posterius, aut principii expertem naturam, instar regis habere.
Mihi autem his in angustiis, talen Deus cogitationem injecit.

Primū quidem divinitatis sancta natura semper est immutabilis,
Nec unquam pro uno multa. Quid enim divinitate præstantius,

In quod illa mutetur? Qui autem plus admittit, illius, quod est, jacturam facit.
50 Secundo summi luminis magni ministri,
Tantum bono primario propinqu, quantum
Æther soli. Tertio nos aer sumus.

29 Οὐδὲ ἔχω, εἰτ. Cyrus legit οὐδὲ ἔχω τι πράξαι.
Int. οὐχ ἔχω τι πράξω, εἰτεν τὸν λόγον ή καταλιπεῖν.
30 Περάων. Βαι. πλάνων. Int. μέλλων διαπεράν.
32 Πορφύρωται. Int. πολλὰ διαλογίζεται περὶ

φεέθρου.

33 Χρειώ. Coisl. χρεία. Cyrus ἀνάγκη.

35 Μαργαριτων δέ. Σιναΐτυτος ζόδιον καὶ ἀνάγκης.
38 Ἀμπλακίῃ. Coisl. ἀμπλακίην. Μοιχ. φωτὸς κεκορμένον εἶδος. Int. εἶδος ὑπάρχοντας πεπληρωμένον φωτὸς.

43 Ἐχθρα. Coisl. ἔχθρα. Int. ἔχθραν.

44 Ἀραστῆραι. Reg. 992, ἀναστῆσαι.

45 Ὅτατον. Int. θυτερον.

47 Πρώτον. Coisl. cum aliis tribus πρώτη.
‘Ανθ’ ἔρσ. Int. οὐ μεταβάλλουσα τὸ ἐν αὐτῇς

εἰς πολλά.
52 Τὸ δὲ τρίτον ηρες ήμεῖς. Int. καὶ τρίτη, οἱ
κατ’ εἰκόνα τοῦ θεοῦ πλασθέντες ήμεῖς, καὶ τῷ νοητῷ
ἡλιῳ φωτιζόμενοι, καθάπερ τῷ αἰσθητῷ ἄηρ. *Tertia
natura nos homines sumus ad imaginem Dei formati,
intelligibili sole illustrati, ut aer sensibili.*

Obruor incepitumque ultra producere carmen
Nec queo, nec rursus cœptos abrumpere versus.
Utque parans anīnem gelidum transe viator,
Mente licet prompta, resilit tamen ipse repente,
Ac reprimit gressus, secumque in margine ripæ
Multæ agitat volvitque animis, atque anxius læret.
Hinc vis extimulat, roburque in pectore condit :
Dejicit hinc contra pavor hinc, gressumque mo-

[ratur.
Sæpe pedem tollit, gelidasque immittit in undas :
Sæpe pedem rursus retrabit, timidusque recedit :
Denique vis urgens superat pellitque timorem.
Sic ego cum Triadi sanctæ informique propinquem,
Cœlicolas, puri solio quæ principis astant,
Luceque sunt saturæ, vitio submittere mentes
Pertimo, deturne pluribus ansa ruendi
In scelus : atque illas rursus formido negare

B Ad mala flexibiles, vitii cum cerno parentem.
Namque bono plantare malum non convenit, hisque,
Quos adamat, lites atque horrida bella creare :
Nec rursum vitii adversas inducere sedes
Post orti, vel quod sit prorsus originis expers,
Hand secus ac celsi magnus dominator Olympi.
Tandem alternanti Deus intulit banc mibi mentem.
Prima quidem Triadis pura est natura, nec un-

[quam
Mobilis, ex uno quæque in permulta secedetur.
Numine divino quid enim præstantius esse
Omnibus ia rebus queat, ut vertatur in illud?
Nam si plus uno quis dixerit, excidit ente.
Post illam superæ mentes, lucisque ministrae
Supremæ, quantum soli purissimus æther,
Tantum etiam primæ luci firmæque propinquæ.
Postrema est hominum classis, velut insimus aer.

Εις πάντες διεροπός εστι Θεοῦ φύσις· εἰς κακίην δὲ Α Κύδεος ἡμέρωντας ὁ βάσκανος ισοθέοιο.
 Δύστροπος ἀγγελική, καὶ τὸ τρίτον εντροπος ἡμέτερη,
 55 Ὁστον τῆλε Θεοῖ, τόσον κακίης πελάσοντες.
 Τούνεκεν δὲ πρώτωτος Ἔωσφόρος ὑψόστης περθεὶς
 (Ἡ γάρ δὴ μεγάλοιο Θεοῦ βασιλῆλα τιμῆν
 Ἡλπετο, κῦδος ἔχων περιώσιον), ἄλεσεν ἀγλῆν,
 Καὶ πάσεν ἐνθάδε δέτιμος, δῶν σκότος ἀντὶ Θεοῖ·
 60 Καὶ κοῦφος περ ἐών χθεμαλήν ἐπὶ γαλανὸν διεσθεν,
 Ἐνθεν ἀπεκυθαίρει πιγυτόφρονας, οὐρανής δὲ
 Εἰργει πάντας ὅδοι, χολούμενος δὲν διὰ λάθην.
 Οὐδέ τιθέλει θεότητος, δόνεν πάσεν, δάσον ἰκένθας
 Πλάσμα Θεοῦ· ἔντην γάρ ἔχειν ἐπόθησε βροτοῖσιν
 65 Ἀμπλακίην σκοτείην τα· τῷ ἔκβαλεν ἐκ παρα-
 δείου,

“Ως δέρ’ δέ” οὐρανής ἐξ ἀντυγός ἤλθεν δερθεὶς·
 ‘Αλλ’ οὐ μοῦνος διλισθεν, ἐπει δὲ μην ὀλεστεν ὄντρις,
 Κάππεπε σὺν πλεόνεσσιν, δσους κακίην ἐδίβαξεν
 70 (Ως στρατὸν ἐκ Βασιλῆος ἀπορθῆκες τις ἀλιτρὸς),
 Βασκανίη τε χοροῦ θεόφρονος ὑψιμέδοντος,
 Καὶ πλέοντες κακοίσιν ἔχων πόδον ἐμβαστελεύειν.
 Ἐνθεν δέρ’ ἐδιάστησαν ἐπιχθόνιος κακότητες,
 Δαίμονες ἀνθροφόνοι κακοῦ βασιλῆος δύηδοι,
 75 Ἀδρανέα, σκιδέντα, δυσαντέσ φάσματα νυκτός,
 Ψεύσται θ’, ὄντρισται τε, διδάσκαλοι ἀμπλακίων,
 Πλάγκται, ζωροπόται, φιλομειδέτες, ἐγρεσίκωμοι,
 Χρημολόγοι, λοξοί, φιλοδήριες, αἰματάντες,
 Ταρτάρεοι, μυχόντες, ἀναιδέες, δρυγόητες,

*Ad omnia immutabilis Dei natura; in vitium
 Difficile mutatur angelica, nos tertii facile flectimur,
 55 Quantum a Deo remoti, tantum vitio propinquus.
 Quare primus Lucifer in altum elatus
 (Jam enim magni Dei regiam gloriam
 Sperabat, præcellentis decore præditus), amisit splendorem,
 Atque hoc cecidit inglorius, pro Deo totus tenebræ:
 60 Et quanquam levis in humilem terram delapsus,
 Unde prudentes odit, et a cœlesti
 Deterret omnes via, iratus ob suam plagam;
 Nec patitur ut ad Deum, a quo cecidit, prope accedat
 Dei figurum: communem enim cupit habere cum hominibus
 65 Nequitiam et caliginem. Hinc etiam invidus e paradiſo
 Gloriae Deo æqualiter appetentes ejecit.
 At ille quidem e cœlesti abside, dum superbit, lapsus est;
 At non solus lapsus est: sed postquam illum perdidit superbia,
 Cecidit cum multis, quotquot improbos esse docuit
 70 (Veluti si exercitum a rege scelestus quis abstrahat):
 Pio summi regis choro invidens,
 Ac pluribus improbis imperandi cupidus.
 Inde pullularunt terrestria scelerum portenta,
 Dæmones, improbi et homicidae regis pædisequi,
 75 Infirma, tenebrosa, dira noctis simulacra,
240-241 Mendaces, contumeliosi, scelerum magistri,
 Errones, vini potores, risus amatores, comessationem excitantes,
 Harioli, tortuosi, litium amatores, cruenti,
 Tartarei, lucifugi, impudentes, præstigiatorum duces,*

54 Ανόστροπος ἀγγελική. De prima angelorum creatione hæc sunt intelligenda.

65 Τῷ ἔκβαλε. Tres mos. Τῷ καὶ βάλεν. Bene quidem quad sensum, male autem quad metrum, quod prorsus deficit. Paucis litteris mutatis, stat versus et sensus. (CAILLAU.) Int. διὰ τοῦτο. Edit. τό.

67 Ως. Sic Coisl. et Vat. cum aliis tribus. Edit. ἥσ. Ibidem ἀντυγός. Int. ἀψίδων.

73 Ἐρθερ. Int. Græc. ἐντεῦθεν οὐν ἐδιάστησαν

ἐπὶ τῆς εἰ κακαῖς. Hinc igitur super terram pulchritudinem vitia. Hinc dæmones, etc.

77 Φιλομειδές. Coisl. φιλομειδες. Ibidem τρεσίχωμο, ad ridendum et bibendum excitantes. Hæc sunt pleraque dæmonum epitheta, quod ad ea homines impellant.

79 Μυχόντες. Int. ἐκ μυχατάτων ἀναδύντες ἔδου. Ex abditiissimis Orci penetralibus emergentes.

METRICA VERSIO.

Inverti Deitas prorsus nequit. Angelus ægre
 Flectit in vitium. Facilis mortalibus autem
 Est flexus, lapsusque celer: vitioque propinquant
 Hoc mage, quo summo magis a genitore recedunt.
 Quocirca primus malesana mente tumescens
 Lucifer (eximio nam quod frueretur honore.
 Sperabat regale Dei soliumque, decusque).
 Corruit amissio vilis splendore, miserque;
 Dum Deus esse cupit, tetra caligine totus
 Obrutus est, levis atque licet, prostratus ad ima.
 Quo sit ut infestis odiis, ac servidus ira,
 Ob labem acceptam, quotquot prudentibus uti
 Consiliis videt, incessat, studeatque ferentem
 Omnibus ad superas sedes præcludere calle.
 Mortales etenim proprius cum numine jungi,
 Unde ipse est lapsus, non sustinet, atque tenebras
 Nobiscum, et noxas communies gestit habere.
 Ergo divinos Alamus dum quererit honores,

B Præcipitem extrusit paradiso lividus hostis.
 Sic ille ætherea, fastu dum turget, ab arce
 Corruit: at quoniam fastus gravis attulit ipsi
 Exitium, haud solus cecidit, verum agmine septus
 Ingenti, sceleris cui dux fuit atque magister.
 Nam velut avertit commissum proditor agmen
 Regis ab imperio: multas sic ille cohortes
 Regis ab obsequio magni, costuque piorum
 Abductos ad se allexit; nam scilicet ipse
 Imperium in multos pravos cupiebat habere.
 Hinc generi humano noxæque et crimina mille
 Fluxerunt, hinc pestiferi æquique tyranni
 Dira cohors, hinc umbrosæ spectacula noctis
 Horrida: mendaces, petulantæ, atque magistri
 Cujusvis sceleris, vinique et fraudis amantes,
 Et risus, ludosque leves de nocte cientes,
 Ambigua edentes stultis oracula, pugnæ
 Rixarumque avidi gravium, fusique cruoris:

80 Ἐρχόμενοι καλέουσιν, ἀπεκθαίρουσι δὲ σγοντες·
Νῦξ, φάος, ὡς κεν ἔλωσιν, ή ἀμφαδὸν, ή λοχώντες.

Τοιη μὲν κείνων στρατιῆς, τοῖος δὲ καὶ ἀρχὸς,
Χριστὸς δὲ οὐτε μιν ἔσχεν ἀισθῶσας ἕτητι;
Ἡ καὶ κόσμον ἐτευχεν δλον· καὶ τόνδ' ἀν διεσσεν,
85 Αἰψ' ἐθέλων (χαλεπῇ δὲ θεοῦ κοτέοντος δλυξίς),
Ούδε μὲν οὐδὲ ἀνέκεν εἰλεύθερον ἐχθρὸν ἔμειο,
Ἄλλα μέσον μεθήκεν δύμας ἀγαθῶν τε κακῶν τε,
Δῶκε δὲ τέττας ἀλλήλοισι κακὸν μέθον, ὡς δὲ μὲν αἰνὸν
Αἰσχος ἔχῃ, καὶ τῇδε, χερεοίν περ πολεμίζων,
90 Οἱ δὲ ἀρτῇ μογόντες ἐὸν κλέος αἰὲν ἔχωσιν,
‘Με χρυσός, χοάνοισι καθαιρόμενοι βιότοι,

80 *Venient, cum vocantur, odere cum abducunt;*
Nox et lux, ut capiant, vel aperte, vel ex insidiis.
Talis quidem illorum exercitus, talisque dux:
Quem quidem Christus eodem consilio quo mundum
Universum creavit, nec prorsus delevit: perdidisset autem
85 *Protinus, si voluisset (difficile enim Dei iram fugere):*
Neque etiam liberum reliquit hostem meum.
Sed medium dimisi inter bonos pariter et malos;
Movitque grave bellum inter eos, ut ille quidem magnum
Etiam in hac re probrum haberet, dum certat cum debiliore,
90 *Illi vero virtutis laboribus æternam gloriam consequantur,*
Velut aurum, viæ fornacibus expurgati;
Et fortasse poenas deinceps indomitus Satan persolvet,
Materia accensa, cum ignea erit merces,
Multa prius in suis ministris percessus
95 *Dum illi torquentur. Hoc mali parenti supplicium est.*
Atque hæc quidem me de angelico lumine Spiritus edocuit
Primo et posteriore. Mensuram hic quoque invenit;
Mensura autem hæc est, Deus ipse. Quantum quis ad regem accedit,
Tantum habet lucis, quantum lucis, tantum gloriae.

VIII. *De anima*.

*Anima fatus est Dei, missioneque cœlestis
Pertulit cum terrestri, lux antro cooperta,*

* Alias Bill. 76, p. 170.

80 *Ἐρχόμενοι καλέουσιν.* Int. ἡμᾶς πρὸς ἡδονὰς, μισουσι δὲ λαβόντες.

81 *Νῦξ, etc.* Int. δπερ εἰσι, φαινόμενοι, ή φῶς, δπερ δοκούσιν, ὑποχρινόμενοι. *Venient ut lux, quod sunt, cum ad apertum scelus nos trahere conantur, ut nox autem, cum per objectam virtutis speciem salvam, ad vitium callide nos alliciunt.*

82 *Τοιος δὲ καὶ.* Sic Reg. 992. Edit. τοῦτος δὲ τε.

83 *Χριστὸς δὲ οὐσια.* Int. δ Χριστὸς δὲ καὶ δ Θεὸς οὐτε ἐπέσχεν αὐτὸν, καὶ ἥραντος (ἴσχυσε γάρ, εἰ δύολετο, τῇ παντούρῃ αὐτοῦ δυνάμει ἀνελεῖν ἔκεινον). *Christus autem ei Deus noster neque eum repressit et penitus sustulit (poterat enim, si voluisse, omnipotenti sua virtute eum delere).*

METRICA VERSIO.

Tartarei, clausique antris, sine fronte, ducesque
Præstigirosorum; veniunt cum forte vocantur:
Atque odere tamen quos ad certissima damna
Exitium trahunt; nox sunt et lumen, aperto
Marie, vel insidiis ut nos superemur et astu.

Ac tale illorum est agmen, talis quoque princeps.
Consilio at Christus nec eum compressit eodem,
De medioque tulit, quo totum condidit orbem,
Quoque illum extemplo, si vellet, perdere posset;
(Ecquis enim fugiat commoti fulmina Christi?)
Nec rursus faciles hosti laxavit habenas:
Verum interque malos, virtutis et inter amicos
Liquit eum medium, violentaque prælia movit.
Scilicet ut fracto gravius sit dedecus hosti,
Inferiore cadit præcep dum victus ab hoste:
Qui vero ærumnas subeunt virtutis amore,
Ut fulvum rapidis purgatur in ignibus aurum,
Sic illi ardenti viæ in fornace probati,
Insignem obtineant mansura in sacula laudem.

A Ἡ τάχα κεν μετέπειτα δίκας τίσειν ἀτειρής,
Τὴς δὲ ἀπομένης, δτε ἐμπυρὸς ἔστιν διμειψή.
Πολλὰ πάροιθεν ἔοισιν ἐν δρηστήρι τιμασθεῖς
95 *Τειρομένοις τὸ γάρ ἔστι κακοῦ γεννήτορι τίσις.*
Ταῦτα μὲν ἀγγελικῆς αἰγλῆς πέρι Πνεῦμ' ἐδίδαξε
Πρώτης θ', ὑστατής τε. Μέτρον δὲ τε κάνθαδ' ἀνεύρε.
Μέτρον δὲ αὐτὸν θεός ἔστιν. “Οσον παλάει τις ἄνακτι,
Τοσσάτιον φάσις ἔστιν, δοσιν φάος, εὔχος ὁμοίον.

H. Περὶ ψυχῆς.

*Ψυχὴ δὲ ἔστιν ἄνημα θεοῦ, καὶ μίξιν ἀνέτλη
Οὐρανή χθονίοι, φάος σπήλαιγγι καλυφθεῖ,*

91 *Χοδροῖσι. Sic Coisl. et Vaticanus. Mendose*
editi χράνοισι.

92 *Δίκας τίσεισιν διεψήρης.* Int. ή τάχα διὰ τοῦτο,
καὶ ἵνα πλέονα δίκην δῶ κατὰ τὸν αἰώνα μᾶλλοντα.
Et fortasse ut acrioribus suppliciis in æro futuro af-
ficiatur.

93 “*Υἱης δὲ ἀπομένης.* Forte ὑλης ἀπομένης.

95 *Κακοῦ. Sic Coisl. Mendose editi. κακῶν.*

97 *Πρώτης θ' ὑστατής τε. Primos vocat bonos*
angelos, ultimos vero malos.

98 *Μέτρον δὲ αὐτὸν θεός. Coisl. Hesych. μέτρον*
αὐθίς ἔστιν δοσιν.

VIII. 2 *Σπήλαιηγγι. Sic Coisl. et Vat. cum tribus*
alii. Edit. σπήλαιηγγι.

B Postea quin etiam poenas dabit ille perennes
(Tum cum materies tandem accendetur, erique
Flamma ultrix scelerum) graviter cruciatu eorum
Ante oculos, habuit quos ad sua jussa ministros.
Namque ea poena decet culpe scelerisque parentem.
Hæc me de primis, de posterioribus atque
Mentibus angelicis docuit sanctissimus ille
Spiritus. At vero quis sit modus alta petendi,
Ipse quoque invenit. Namque hic modus est Deus
[ipse].

Quanto etenim Triadi propior mens quæque superna
[est],
Lucidior tanto est etiam: quantoque vicissim
Lucidior, tanto majori gaudet honore.

VIII. DE ANIMA.

(Billio interprete.)

Numinis est animus fatus, qui, cœlitus ortus,
Nexus terrena subiit cum carne jugalem,

'Αλλ' έμπης θεῖη τε καὶ διφύτος. Οὐ γάρ ξοικεν
Εἰκόνα τὴν μεγάλοι Θεοῦ λύεσθαι ἀκόσμως,
5 Ἐρπυστῆρσιν διοιξ βοτοῖς τε ἀγραδέεσιν.
Εἰ καὶ μιν θνητήν γε βιήσατο θεῖναι ἀμαρτάς.
Οὔτε πυρὸς μαλεροῦ πέλει φύσις· οὐ γάρ ξοικεν
Δάκτυν δαπτομένῳ πέλειν κέαρ· οὐτ' ἀποπνευστοῦ
'Ηρός, ή πνευστός, καὶ οὐ ποτε ισταμένοι·
10 Οὐδὲ μὲν αἱματοεσσα χύσις διὰ σάρκα θέουσα·
'Αλλ' οὐδὲ ἀρμονή τῶν σώματος εἰς ἐν θίνων.
Οὐ γάρ ήτι σαρκῶν τε καὶ εἰδος ἀθανάτοι
"Εστι φύσις. Τί δὲ πλεῖον ἀρειοτέροις κακίστων,
Οὐδὲ χράσις ἡτού κακούς τεκτήνατο ἡ φερίστους;
15 Πῶς δ' οὐ καὶ ἀλόγοισι λόγου φύσις; Ἀρμονή γάρ

Α Ἡ σαρκῶν βροτῶν τε καὶ εἰδος ἦστ' ἀλόγοισιν,
Εὐχράτες δ' ἄρα πάντες ἀρειόνες, ὡς δημοσίος.
Κείνοι μὲν δὴ τοι· τὸ δ' αἴτιον, ὃν ἀπαντῶν
Ψυχὴ σῶμα λέλοιπε, κέαρ τάδε μυθήσαντο.
20 Φορδή δ' οὐ ποτὲ εἰς κέαρ ἔπλετο, ἵστιχα θητῶν
Ζώεν πάμπαν ἀπιστον, ἐπει σύνος ἐστιν ἑτητύς.
Οἶδα δὲ καὶ λόγους ἄλλον, ὃν οὐ ποτε δέξομ' ἔγωγε,
Οὐδὲ γάρ διν ξυνή τις ἐμοὶ καὶ πᾶσι μεριστή
Ψυχὴ, πλαζομένη τε δι' ἡρός. "Ωδ' ἀν δροῖη
25 Πᾶσι πέλοι πνευστή τε καὶ ἐκπνοος· ἐν δ' ἄρα
[πᾶσι,
Πάντες, δοι ζώουσι μεταπνείοντες, ἔχειντο,
Ει δὲ καὶ ἡρός ἐστι χυτῇ φύσις ἄλλος· ἐν ἄλλοις.

Sed tamen divina et immortalis. Non enim fas est,
Imaginem magni Dei, non secus ac reptilia,
5 Et pecudes mutas, solvi indecora.
Quamvis illam mortalem reddere conatum sit peccatum.
Neque ignis fervidi natura est. Non enim credibile
Id quod peredit, cor esse illius, quod pereditur. Neque etiam efflati
242-243 Aeris, aut tracti, ac nunquam immobilis natura;
10 Nec sanguineus est humor per carnem diffusus;
Nec temperatio partium corporis in unum coeuntum :
Non enim una carnium et forma immortalis
Natura est. Quid autem bonis amplius inesset quam pessimis,
Quos temperatio malos fixisset, aut optimos?
15 Quomodo etiam non inesset pecudibus rationis natura? Temperatio enim
Carnium mortalium et formae inest pecudibus.
Qui autem bene temperati, essent omnes, ut isti ratiocinantur, boni.
Atque illi quidem talia. Hac autem nituntur ratione : quibus absentibus
Anima corpus relinquit, hæc animam esse statuerunt.
20 Nunquam alimentum animam tibi esse creditisti, sine quo mortale
Vivere omnino incrédibile, siquidem rebus est cibus.
Novi et aliam sententiam, quam equidem non amplector.
Non enim communis mihi et omnibus participata
Anima, percurrent aerem. Sic enim similis esset
25 In omnibus tracta et efflata; atque in omnibus
Onnes essent, quicunque spirando vivunt,
Si quidem aeris diffusa est natura alias in aliis.

5 Ἐρπυστῆρσιν. Sic Coisl. et alii tres. Edit.
Ἐρπυστῆρον. Μοx, βοτοῖς. Ita legit Combef. Male
edit. βροτοῖς.

7 Μαλεροῦ. Edit. mendose, ταλεροῦ. Neque
ignis, qui absumenti vim habet, anima corporis, quod
absumitur, esse potest.

9 Ἰσταμένοι. Ita Coisl. Male edit. ισταμένοι.

12 Ἀθαράτοι. Reg. 991 ἀνθάρατοι.

16 Βροτέων τε καὶ. Sic codex Regius 991. Té

deerat in editis.

17 Εὐχράτες. Juxta hanc rationem, ut exponit
Cyrus, omnes ii meliores essent, qui meliori tempe-
ramento, ac corporum harmonia forent.

26 Μεταχριστορες θειεύτο. Leuv. Et simul ex-
spirantes morerentur.

27 El δὲ καὶ. Leuv. Quod si etiam aeris est na-
tura, sequitur eam esse aliam in aliis.

METRICA VERSIO.

Haud secus ac lumen quod ex eo obducitur antro;
Divinus tamen est, mortisque ignarus acerbæ.
Non etenim, ut bruta et pecudes ratione carentes,
Numinis effigiem procumbere morte decebat;
Mortalem hanc quamvis nitatur reddere noxa.
Igneā porro anima non est natura putanda.
Confecti quis enim mente quod conficit esse
Crediderit? Nec item est aer; namque ipse viciissim
Efflatur trahiturque, nec unquam immobilis hæret.
Non etiam est toto diffusus corpore sanguis.
Quin neque concentus, quem humorū gigavit amica
Tempesies. Neque enim est eadem carnisque ani-

[næque]
In quaī nil juris letho est, natura. Quid autem
Præstiterint, decorat quos virtus pulchra, scelestis,
Si probitate graves homines, aut criminē fodos
Tempesies diversa facit? Quin hinc quoque fieri

B Ut mens et ratio brutis animantibus insit.
Bruta etenim et formæ concentum et carnis habebunt.
Adde quod hinc etiam probiores esse necesse est,
Corpo qui gaudent sano, recteque valente.

Atque hæc senserunt homines de mente profani,
Scilicet ista animam statuentes esse, remota
Quæsimul ac fuerint, mens frigida membra relinquit.
Atqui non illis animis cibus exstitit unquam,
Quo tamen exempto, nullus, qui vivere possit,
Esse queat: robur nam pabula sumpta tueruntur.
Quin alia est etiam nobis sententia nota,
Quam diuin luce fruar, non unquam admisero.

[Namque]
Non mihi communis mens est, quæque omnibus æque
Secta sit, aerea quæque in regione vagetur.
Sic etenim cunctis eadem mortalibus esset,
Tractaque et efflata: atque omnes vitalibus auris

Ει δὲ μένει, τί μὲν έσχε, τί δὲ έν σπλάγχνοις τεκούστης
Ζωὸν ἐτ', εἰ κείνη με προέσπασεν ἔκτος έόντα;
30 Εἰ δὲ πλειστέρων τεκέων σύ γε μητέρα θεῖης,
Ψυχαὶ δαπτομένησιν ἔτι πλεόνεσσι γέρηρας.
Οὐ πινυτῶν δέδε μῆθος, ἐτώσια παίγνια βίσιλων,
Οὐ καὶ σώματα πολλὰ βίοις προτέροισιν δομοια
Ἐσθοίς ἡδὲ κακοῖς, ψυχῇ δόσαν αἰὲν ἀμείβειν,
35 Ἡ τιμὴν δρετῆς, ἡ διμπλακής τινὰ ποινὴν·
Εἴμασιν ὡς τινὰ φῶτα κατενδύοντες ἀκόσμως,
Ἡδὲ μετεκδύοντες, ἐτώσια μοχθίζοντες,
Ἔξιονος κύκλοισιν ἀλιτροτάτου φέροντες,
Θῆρα, φυτὸν, βροτὸν, δρυν, δφιν, κύνα, ἰχθὺν ἔτευξαν.
40 Πολλάκι καὶ δι; ἔκαστον, ἐπήν τό δε κύκλος
[ἀνώγη].

Α Μέχρι τίνος; Θηρὸς δὲ σοφοῦ λόγου οὐκοτ' ὄπωπα,
Οὐδὲ θάμνον λαλέουσαν. Αεὶ λάκερος κε κορώνη·
Αἰτεὶ δὲ ιχθὺς ἀναυδός οὐρὴν διανήχεταις ἀλμηγ.
Εἰ δὲ καὶ ὑστατὴ ψυχῆς τίσις, ὡς ἐνέπουσι
45 Κείνοι, τῶν δέ ἐλεγμὸς ἐτώτιος. Εἰ μὲν ἀσάρχου,
Θαῦμα μέγ'. Εἰ δὲ ἄμα σαρκὶ, τίν' ἐκ πλεόνων πυρὶ^[δώσεις]
Καὶ τότε θαῦμα μέγιστον, ἐπει πλεόνεσσιν ἔδησας
Σύμασι, καὶ πλεόνων με δαήμονα θήκατο δεσμὸς,
Πῶς τόδε μοῦνον δλυξεν ἐμὴν φρένα, τίς με πάροιθεν
50 Εἶχ δορῇ; τίς ἐπειτα; πόσοις θάνον; οὐ γάρ
[ἐπλούτει]
Ψυχαῖς, ὡς θυλάκοισι, δέτης ἐμός. Ἡ ἀρά μακρῆς
Καὶ τόδε ἀλητική, λήθην με παθεῖν προτέρης βιότητος.

Si autem manet, quid igitur habuit mater, quid in ejus visceribus
Vivum fuit, si me prius, cum essem foris, illa attraxit?
30 Quod si plurium filiorum matrem esse ponas,
Eo pluribus illam animabus, quae consumuntur, decorabis.
Vana librorum ludibia, ac hominum mihiūme sapientium est opinio;
Qui etiam in multa corpora vita p̄cedenti consentanea,
Sive bonae, sive malae, animas semper transferunt,
35 Vel ob virtutis p̄m̄iu, vel ob p̄nias sceleris:
Velut hominem vestibus induentes indecore
Aut exuentes, inanem laborem suscipientes,
Ixionis scelestissimi rotæ afflgentes,
Feram, arborem, hominem, aveim, serpentem, canem, piscem fabricantur,
40 Sæpe etiam bis unumquenque, cum id circulus postulaverit.
Usquequo hæc? Evidēti sapientis bellus nunquam audivi ratiocinationem,
Nec arboreo loquentem. Seinper garrula cornix:
Nata semper in mari humido mutus piscis.
244-245 Quod si postrena est animæ poena, ut ipsi dicunt,
45 De his inutile judicium. Nam si sine carne,
Magnum hoc miraculum. Si cum carne, quamnam ex pluribus igni trades?
Ac tunc maximum erit miraculum. Nam pluribus me illigasti
Corporibus, secutique vinculum ut multa scirem.
Quonodo autem hoc unum meam mentem effugit, quae me prius
50 Habuerit pellis, quae posterius, quo in corporibus interii?. Non enim,
Ut saccis, ita animabus dives, alligator meus. At profecto magnum
Hoc erratum est, quod me oblivio prioris vita ceperit.

28 Εἰ δὲ μένει. Sic int. exponit: *Quod si negas eodem modo animam diffundi, ut aerem, verum in uno eodem loco permanere.*

34 Εσθλοῖς θᾶσ. Pythagorei, qui metempsycho-sim, seu animarum in alia atque alia corpora migrationem induxerunt, eas animas, quae virtutem coluisserint, in p̄stantissima quæque corpora migrare, iis. vero qui se vitiorum illecebris dedissent, obscenissimis quæque corpora tribui docebant.

58 Ιξιορος. Poete flingunt Ixionem ob scelus ad-

missum, rotæ affixum suisse, atque in orbem perpetuo volvi et contorqueri; sic illi miseram animam ex homine in bellum et canem et serpentem, etc., postea rursus ad hominem reducunt.

41 Λόγοι οὐκοτ' ὄπωπα. Nunquam vidi ratiocinationem.

45 Τὸν δέ ἐλεγμός. Leuv.: *Quorum hoc νανομ est dogma. Μοχ, εἰ μὲν ἀσάρχου. Super. lin. ψυχῆς τίσις.*

47 Καὶ τότε. Vatic. τόδε.

METRICA VERSIO.

Et qui pascuntur, truculentæ quique dedere
Colla neci, in cunctis essent: quod dicere stultum est.
Namque etiam nunc hos aer, nūnc rursus ad illos
Se fundit. Quod si certis mens sedibus hæret,
Dic age, quisnam habuit, quid item vivebat in alvo
Materna, si me traxit cum extrinsecus essem?
Quod si multiplicis quoque singas esse parentem
Hanc sobolis, magnos hercle a te carpit honores,
Quam multis decoras animis, qui mole malorum
Confecti intereant. Stulta hæc sunt dogmata plane,
Ludicra vanorum auctorum, qui corpora multa,
Vel male, vel pure transactæ æqualia vita,
Perpetuis animo vicibus mutanda dederunt,
In sceleris poenam, vel honestæ præmia vita;
Haud secus ac variis tectum nunc vestibus illum,
Nunc etiam rursus spoliatum, Ixionis instar,
Volvere cogentes vanis (onatibus orbem).
Plantam, hominem, volucrem, piscesque, ca-
[nemque, seramque,

B Caruleumque anguem fecerunt, bisque frequenter
Quodlibet, id quando revolutus jusserit orbis.
Quantisper, quæso, has voces fundetis inanes?
Nam mihi brutorum non vox audita sopborum est,
Non etiam arbusti: sed semper garrula cornix.
Semper et in salso mutus natat æquore piscis.
Quod si etiam, ut memorant, in mundi calce da-

[tura est
Mens scelerum poenas, frustra hæc censura feretur.
Nam si pendendas habeat sine corpore poenas,
Hoc equidein miror: quod si cum corpore, quodnam
Ex tot corporibus θαμνοῖς ultricibus ipse
Injicies? Quin hoc quoque miror, corpora multa
Cum mihi tradideris, multarum meque peritum
Fecerit hic nexus rerum, qui illat ut unum
Ignotum hoc mihi sit, quænam me pellis habebat
Antea, quæ deinceps? quonam mihi corpora morte
Occiderint? etenim qui me cum corpore vinxit,
Haud animis tam dives erat, quæ solib⁹ (istud

'Ημέτερον δ' ἀτοις ψυχῆς πέρι μῦθον δριστον.
 Εὐθεν ἐλών, τέρψιν δὲ μικρὴν ἀναμίξουμεν οἰμη.
 55 Ήν ποτε ἥν δε τόποιον ἐπήκαστο νοῦ Λόγος αἰπὺς,
 Ἐπόκμενος μεγάλῳ νόῳ Πατρὸς, οὐ πρὸν ἔντα.
 Εἶπεν δέ, ἐκτετέλεστο δον θέλεν. 'Ως δὲ τὰ πάντα
 Κόσμος ἦν, γαῖα τε καὶ οὐρανὸς ἡδὲ θάλασσα,
 Αἴστο καὶ σοφίης ἐπιστορά μητρὸς ἀπάντων,
 60 Καὶ χθονίων βασιλῆα θεούδεα, καὶ τόδι ἔειπεν·
 « Ἡδη μὲν καθαροὶ καὶ ἀείζωοι θεράποντες
 Οὐρανὸν εὔρὺν ἔχουσιν ἄγνοι νόες, ἀγγελοις ἐσθλοι,
 Υμνοπόλεις μέλποντες ἐμὸν κλέος οὐποτε λῆγον·
 Γαῖα δὲ ήτις ζώοισιν ἀγάλλεται ἀφραδέσσει.
 65 Συνὸν δὲ ἀμφοτέρων ἐμοὶ γένος εὐαδε πῆξαι

Α Θυγτῶν τ' ἀθανάτωνες νοήμονα φῶτα μεσηγύ,
 Τερπόμενον τ' ἔργοισιν ἐμοὶς, καὶ ἐχίφρονα μύστην
 Οὐρανίων, γαῖας τε μέγα κράτος, ἀγγελον ἔλλον
 70 Ἐκ χθονὸς, ὅμνητηρα ἐμῶν μενέων τε, νοοῦ τε. »
 Β Ό; ἐδὲ θρή, καὶ μοίραν ἐλών νεοτηγέος ἀτίς,
 Χείρουσιν ἀθανάτηρεν ἐμὴν ἐστήσατο μεροφύ,
 Τῇ δὲ ἁγίῃ ζωῆς μοιοῖσατο. 'Εν γάρ ἵηκε
 Πνεύμα, τὸ δὴ θεότητος ἀειδός έστιν ἀπορρώξ.
 1 Έκ δὲ χοδὸς πνοῖς τε πάγην βροτὸς ἀθανάτοιο
 ΙΓ Εἰκὼν· ή γάρ ἀνασσα νόου φύσις ἀμφοτέροισι.
 Τούνεκα καὶ βίοτον τὸν μὲν στέργω διὰ γαλαν,
 Τοῦ δὲ ἔρον ἐν στήθεσσιν ἔγω θείαν διὰ μοίραν.
 2 Ήδε μὲν ἀρχεγόνειο βροτού δέσις. Αὐτῷ ἐπειτα

Nostram audi de anima optimam doctrinam:
 Hinc incipiens, aliquid oblectamenti admiscebo sermoni.
 55 Mundum olim condidit sumnia mentis sublime Verbum,
 Parens magni Patris consilio, antea non existentem.
 Dixit ille, et factum est quidquid volebat. Cum autem omnia creata
 Mundum ita constituerent, Terra, coelum et mare,
 Quærebat agnitionem suæ sapientiae genitricis omnium,
 60 Et terrestrium regem Deo similem; ac sic fatus:
 « Jam quidem puri et semper victuri ministri
 Latum habitant cœlum, mentes sanctæ, boni nuntii,
 Et hymnis perpetuis gloriæ mean celebrare nunquam desinunt.
 Terra autem adhuc brutis tantum gaudet animalibus,
 65 Itaque conflatum ex duobus mibi placet genus condere,
 Mortales inter et immortales, intelligentia præditum hominem, qui medius sit,
 Oblecteturque operibus meis, prudentem investigatorem
 Coelestium, terra magnum imperatorem, angelum alterum
 Ex terra, præconem meæ potentiae et sapientiae. »
 70 Sic dixit, et partem sumens creatæ recens terræ
 Manibus suis immortalibus, meam expressit formam;
 Cui etiam vitam suam impertivit. In eam enim immisit
 Spiritum qui a Divinitate forma experie fluit.
 Sic ex pulvere divinoque statu concretus sum homo, immortalis Dei
 75 Imago; mentis enim natura imperat utrique.
 Quamobrem vitam hanc diligo terre causa
 Et alterius desiderium in corde habeo, divinam ob particulam.
 Talis fuit primum creati hominis collatio. Verum deinceps

55 Ήν ποτε ἥν. Erat aliquando tempus, etc.

59 Δίcto. Hic versus et octodecim sequentes leguntur sect. II, in poemate jam laudato moral. I, in laudem virginitatis. Bill. 3.

66 Μεσηγύ. Reg. 991, μεσηγόν.

74 Πάτηρ. Ita Reg. 991. Edit. πατή.

75 Η γὰρ δραστα. Mentis enim natura utriusque imperat, animo scilicet et corpori.

METRICA VERSIO.

Credere si fas est), quin hic quoque maximus er
 Dicere me vitæ memorem non esse prioris.
 Optima jam de mente fides doctrinaque nostra
 Quænam sit, breviter referam : tu sedulus audi.
 Atque ego verborum (quo carmina dulciss aures
 Nostra tuas feriant), hinc denum exordia ducam.
 Principio mundum ex nihilo produxit in ortum
 Consiliis parens æternus Sermo Tonantis.
 Dixit, et effectum est quidquid divina voluntas
 Ipsius tulit. Ut vero jam cuncta decorem
 Accipere suum, tam cœli servidus axis,
 Quam mare, quam tellus, sed qui sophiamque
 Nosceret, imperiumque in terrea cuncta teneret,
 Deerat adhuc, tales emisit pectore voces :
 « Jam puri omnino servi, æternumque futuri.
 Sunt mibi, qui cœlos habitent sedesque beatas,
 Angelicæ ac sanctæ mentes, quibus hoc opus
 Carminibus celebrare meas in æcula laudes.
 Quia etiam tellus animantibus exsilit illis,

B Que ratione carent. Mibi porro condere utrinque
 Constatum genus est cordi, mortalia quod sit
 later, et hæc rigidæ que non obnoxia morti,
 Neque hominem instructum rationis munere,
 (quiique)
 Gaudeat et lustrans oculis quæcumque creavi,
 Contemplansque animo colestia cuncta sagaci :
 Terræque imperium teneat, sitque angelus alter,
 E terra nomenque meum dextramque potentem
 Ore pio, sophiamque canens. » Hæc ille locutus,
 Particulari terra, quam paulo struxerat ante,
 Divinis sumpsit manibus, formamque creavit
 Protinus ipse meam, vitamque impertiit illi.
 Pneuma etenim inseruit, quod numine fluxit ab
 alto.

Sic ego cœlesti statuque et pulvere terræ
 Sum concretus homo, patris immortalis imago
 Regia mens siquidem parti dominatur utriusque.
 Quo fit ut hanc vitam complectar corporis ergo,
 Quod mihi terrenum est; ac rursus vita futura.
 Divinam ob partem stimulos mihi subdat amoris.
 En quæ primigeni fuerit structura parentis.

Σῶμα μὲν ἐκ σαρκῶν, ψυχὴ δὲ ἐπιμίσγετ' ἀντως,
 80 Ἐκτοθεν εἰσπίπουσα πλάσει χός. Οὐδενὸς μίξεις
 Πᾶς πρῶτον τὸν ἔπνευσε, καὶ εἰκόνα θῆσατο γαῖη.
 Εἰ μὴ τόνδε λόγον τις, ἡμοὶς ἐπέσσονται ἀρήγων,
 Θήσεις θαρσαλέως τε, καὶ ἐπόμενος πλεόνεσσιν.
 'Ως καὶ σῶμα τὸ πρῶτον ἀπὸ χθονὸς ἄμμος κερασθὲν,
 85 Ὑστερὸν ἀνδρομέδη φύσις ἐπλετο, οὐδὲ ἀπολήγει.
 'Αλλοτε δὲλλον ἔχουσα βροτὸν πλαστῆς ἀπὸ φίλης.
 Καὶ ψυχὴ πνευσθεῖσα Θεοῦ πάρα, κείθεν ἐπειτα
 'Ανδρομέδοις τύποισι συνέρχεται δριτιγένεθλος,
 Σπέρματος ἐκ πρώτοι μεριζομένη πλεόνεσσι.
 90 Θνητοῖς ἐν μελέσσσιν δὲλ μένον εἶδος ἔχουσα.
 Τούνεκεν ἡγεστὴν νοερὴν λάχεν. 'Ως δὲν τυθοῖς
 Πνεῦμα μέγα στεινόν τε καὶ ἐκτροπὸν λαχεν αὐλοῖς,

Corpus a carne propagatur, anima autem immiscetur modo incognito,
246-247 80 *Extrinsecus illapsa terreno huic ligamento. Novit qui miscuit,*

Quomodo et primum insufflaverit, et imaginem suam terrae alligaverit,

Nisi quis rationem hanc, verbis meis open ferens,

Ponat fidenter, et sententiam secutus plurimorum :

Quemadmodum corpus primum e terra nobis temperatum,

85 *Deinceps humanae gentis origo fuit, nec desinit*

Alios ex aliis semper proferens homines ex prima condita radice;

Sic quoque animam a Deo inspiratam, exinde

Ad humanas formas accedere modo natum,

Ex primo illo semine distributam pluribus,

90 *Humanis in membris perpetuam formam habentem.*

Propterea principatum intellectilem nacta est. Ut autem in exiguis

Flatus magnus exile quiddam et inconcinnum sonat tibiis,

Etiamsi canendis peritus sit tibicen; verum si in manus veneriut

Latiiores tibiæ, tunc perfectiorem edunt sonum :

95 *Sic et anima debilibus in membris debilis,*

Cum solidiora facta sunt, collucet, totamque mentem explicat.

Postquam autem suum condidit hominem immortalis Filius,

Ut gloria frueretur nova, et terram relinquens

Extremis diebus, hinc ad Deum Deus pergeret,

100 *Neque ipsum reliquit plane liberum, neque etiam omnino*

Constrinxit; sed legem naturæ statuens et bona quæque infigens

Eius pectori, in vallis semper florentis paradisi

Collocavit eum utrinque libratum, quo se inclinaret expectans,

Nudum absque sceleri et prava simulatione.

105 *Vita coelestis erat, ut mibi videtur, hic paradiſus,*

In quo eum locavit, ut operaretur, et mandatum servaret.

79 'Αντων. Combef. legit in cod. Reg. ἀντμαῖς,
 et vertit : *Admixetur spiraculo.*

80 Πλάσται. Ita Reg. 992. Edit. πλάστιν.

83 Θαρσαλέως. Ita Reg. 992. Edit. θαρσαλέος.

94 Εὐρύποροι. Vat. εὐρύπορος.

96 Ἄρεψησιν. Ita Vatic. et Coisl. Edit. ἐνέφηγεν.

106 Αδτων δροστῆρων γεωργῶν. Schol. Reg. 991. ἀργάζεσθαι καὶ φυλάσσειν δοθεῖσαν αὐτῷ ἐντολήν.

METRICA VERSIO.

Post autem in reliquis carnes ex carnibus ortum
 Ducunt : exterius mens vero illapsa latenter
 Pulvereæ moli sese conjungit, ut ille
 Novit, qui primum effigiem cum carne ligavit ;
 Ni forte intrepidus quisquam multosque secutus,
 Hoc mea præsidio defendere verba laboret :
 Neunpe quod ut corpus, quod primum e pulvere

[fluxit,

Post-concretum in nos humanæ gentis origo
 Exstitit, ac semper prima ex radice vicissim
 Ex aliis alii nascentur; sic quoque plane
 Mens ea, quam primum Deus inspiravit ab alto,
 Orta recens, hinc deinde coit cum corpore nuper
 Efficto, in plures divisa ex semine primo :
 Et formam in membris mortalibus usque tuerit.
 Idcirco imperium divino munere naeta est.
 Ast ut, habet parvum cum tibia longa foramen,
 Angustum quiddam resonat tenerisque molestum
 Auriculis ingens status, quantumlibet arte
 Præstantem aulœdum placeat tibi singere : quod si

B illa foraminibus latis adaperta peritum
 Aulœdum inveniat, sonus est tum denique plenus :
 Sic anima indormis in membris languida priuum,
 Mox cum membra suum jam collegere vigorem,
 Collucet, viresque suas jam detegit omnes.

At quia mortales hominem coelestis ad auras
 Filius extulerat, mutatis sedibus ille
 Ut tandem splendore novo frueretur, et istinc
 Pergerat ad superum donatus Numine Numen,
 Hoc sibi proponens, non omni ex parte solutum
 Vivere jure suo voluit, nec rursus eundem
 Constrictum prorsus tenuit, verum optima quæque.
 Naturæ ac medio legem cum corde notasset,
 Protinus in viridis paradisi sede locavî
 Ancipitem (observans partem inclinaret in utram),
 Nudum etiam, et sceleris purum fraudisque malignæ.
 Ac vitæ coeleste genus paradiſus, opinor,
 Hic erat, in cuius media regione parentem
 Fixaret humani generis, pia sensa probosque
 Ut coleret mentis fetus, aleretque colendo.

'Ημέτερον δ' ἀλοις φυχῆς πέρι μῦθον δριστον.
 Κύνεν ἐλῶν, τέρψιν δὲ μικρήν ἀναμίζουμεν οἰμῇ.
 55 Ἡν ποτε ἥν τε κόσμον ἐπῆξατο νοῦ Λόγος αἰπὺς,
 Ἐσπόμενος μεγάλῳ νῷ Πατρὸς, οὐ πρὶν ἔντα.
 Εἰπεν δόδ', ἔκτετέλεστο δοσον θέλεν. Ὁς δὲ τὰ πάντα
 Κόσμος ἦν, γαίη τε καὶ οὐρανὸς ἡδὲ θάλασσα,
 Αἴκετο καὶ σοφίης ἐπιειστορα μητρὸς ἀπάντων,
 60 Καὶ χθονίων βασιλῆς θεουδέα, καὶ τόδ' ἔιπεν·
 « Ἡδὴ μὲν καθαρός καὶ ἀείζωος θεράποντες
 Οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσιν ἀγνοι νόες, μῆγελοις ἐσθλοῖ,
 Τυμνοπόλαι μέλποντες ἐμὸν κλέος οὐποτε ληγον·
 Γαῖα δ' ἔτι ζώσιν ἀγάλλεται ἀφράδεσσι.
 65 Συνὸν δ' ἀμφοτέρωθεν ἐμοὶ γένος εναῦτε πῆξαι

Α Θυγτῶν τ' ἀδηγάσαντες νοήμονα φῶτα μεσηγύ,
 Τερπόμενον τ' ἔργοισιν ἐμοῖς, καὶ ἐχέφρονα μύστην
 Οὐρανίων, γαῖης τε μέγα κράτος, ἄγγελον ἐλῶν
 Ἐκ χθονὸς, ὑμνητηρα ἐμῶν μενέων τε, νοοῦ τε. »
 70 Ὅς δέ οὐρανῷ, καὶ μοῖραν ἐλῶν νεοσκῆτος αἵης,
 Χειρεσιν ἀθανάτησιν ἐμὴν ἐστήσατο μαρφάχ,
 Τῇ δέ ἀρ' ἡπᾶς ζωῆς μοιρίσατο. Ἐν γάρ ἐπει
 πνευμα, τὸ δή θεοτητος δειδέος ἐστιν ἀπορρώξ.
 Ἐξ δὲ χοῦς πνοιῆς τε πάγην βροτὸς ἀθανάτοιο
 75 Εἰσιν· ή γάρ δινεσσα νόου φύσις ἀμφοτέροισι.
 Τούνεκα καὶ βίστον τὸν μὲν στέργω διὰ γαλαν,
 Τοῦ δέ έρον τὸν στήθεσσιν ἐγω θείαν διὰ μοῖραν.
 Ἡδε μὲν ἀρχεγόνοιο βροτοῦ δέσις. Αυτὰρ ἵπατε

Nostram audi de anima optimam doctrinam :
 Hinc incipiens, aliquid oblectamenti admiscebo sermoni.
 55 Mundum olim condidit suumque mentis sublime Verbum,
 Paren magai Patris consilio, antea non existentem.
 Dixit ille, et factum est quidquid volebat. Cum autem omnia creata
 Mundum ita constituisserit, terra, coelum et mare,
 Querebat agnitorum suarum sapientia genitricis omnium,
 60 Et terrestrium regem Deo similem ; ac sic fatus :
 « Jam quidem puri et semper victuri ministri
 Latum habitant coelum, mentes sancte, boni nuntii,
 Et hymnis perpetuis gloriam meam celebrare nunquam desinunt.
 Terra autem adhuc brutis tantum gaudet animalibus,
 65 Itaque conflatum ex duobus mihi placet genus condere,
 Mortales inter et immortales, intelligentia praeditum hominem, qui medius sit,
 Oblecteturque operibus meis, prudentem investigatorem
 Coelestium, terrae magnum imperatorem, angelum alterum
 Ex terra, preconem meæ potentiae et sapientie. »
 70 Sic dixit, et partem sumens creaturæ recens terræ
 Manibus suis immortalibus, meam expressit formam ;
 Cui etiam vitam suam impertivit. In eam enim immisit
 Spiritum qui a Divinitate formæ experte fluit.
 Sic ex pulvere divinoque statu concretus sum homo, immortalis Dei
 75 Imago ; mentis enim natura imperat utrique.
 Quamobrem vitam hanc diligo terre causa
 Et alterius desiderium in corde habeo, divinam ob particulam.
 Talis fuit primum creati hominis collatio. Verum deinceps

55 Ἡν ποτε ἦν. Ερατ aliquando tempus, etc.
 60 Δίctero. Hic versus et octodēcim sequentes leguntur sect. II, in poema jam laudato moral. I, in laudem virginis. Bill. 3.

66 Μεσηγύ. Reg. 991, μεσηγόν.
 74 Πάγη. Ita Reg. 991. Edit. παγή.
 75 Η γάρ διαστα. Mentis enim natura utrique imperat, animo scilicet et corpori.

METRICA VERSIO.

Credere si fas est), quin hic quoque maximus er
 Dicere me vitæ memorem non esse prioris.
 Optima jam de mente fides doctrinaque nostra
 Quænam sit, breviter referam : tu sedulus audi.
 Alque ego verborum (quo carmina dulcius aures
 Nostra tuas feriant), hinc demum exordia ducam.
 Principio mundum ex nihilo produxit in ortum
 Consiliis parent æternus Sermo Tonantis.
 Dixit, et effectum est quidquid divina voluntas
 Ipsius tuit. Ut vero jam cuncta decorem
 Accepere suum, tam coeli servidus axis,
 Quam mare, quam tellus, sed qui sophiamque
 Nosceret, imperiumque in terrea cuncta teneret,
 Deerat adhuc, tales emitit pectore voces :
 « Jam puri omnino servi, æternumque futuri,
 Sunt mihi, qui coelos habitent sedesque beatas,
 Angelice ac sanctæ mentes, quibus hoc opus
 Carminibus celebrare meas in saecula laudes.
 Quin etiam tellus animantibus exsilit illis,

Quæ ratione carent. Mibi porro condere utrinque
 Conflatum genus est cordi, mortalia quod sit
 Inter. et bæc rigidæ quæ non obnoxia morti,
 Nempe hominem instruunt rationis munere,
 [quique
 Gaudeat et lustrans oculis quæcumque creavi,
 Contemplansque animo coelestia cuncta sagaci :
 Terræque imperium teneat, sitque angelus alter,
 E terra nomenque meum dextramque potentem
 Ore pio, sophiamque canens. » Hæc ille locutus,
 Particulam terræ, quam paulo struxerat ante,
 Divinis sumpsit manibus, formamque creavit
 Protinus ipse meam, vitamque impertit illi.
 Pneuma etenim inseruit, quod numine fluxit ab
 [alto.
 Sic ego colesti flatuque et pulvere terra
 Sum concretus homo, patris immortalis imago
 Regia mens siquidem parti dominatur utrique.
 Quo sit uī hanc vitam complectar corporis ergo,
 Quod mihi terrenum est; ac rursus vita futura.
 Divinam ob partem stimulos mihi subdat amoris.
 En quæ primigeni fuerit structura parentis.

Σῶμα μὲν ἐκ σαρκῶν, ψυχὴ δὲ ἐπιμίσαγετ' ἀστως,
 80 Ἐκτοθεν εἰσπίπουσα πλάσει χοδός. Οὐδενὸς μίκας;
 Πώς πρῶτόν τούτον εἶπεν, καὶ εἰκόνα δῆσατο γαῖη;
 Εἰ μὴ τόνδε λόγον τούτον, ἐμοὶς ἐπέεσσιν ἀρήγων,
 Θῆσαι θαρσαλέως τε, καὶ ἐπόμενος πλεόνεσσιν·
 'Ως καὶ σῶμα τὸ πρῶτον ἀπὸ χθονὸς διμμὶ κερασθὲν,
 85 Ὅτερον ἀνδρομέτη ρύσις ἐπλετο, οὐδὲ ἀπολήγει·
 'Αλλοτε δὲ πάλιν ἔχουσα βροτὸν πλαστῆς ἀπὸ ρίζης·
 Καὶ ψυχὴ πνευμαθεῖσα θεοῦ πάρα, κείθεν ἐπειτα
 'Ανδρομέσιος τύποισι συνέρχεται ἀρτιγένεθλος,
 Σπέρματος ἐκ πρώτοι μεριζομένη πλεόνεσσι.
 90 Θυντοῖς ἐν μελέσσιν δει μένον εἶδος ἔχουσα.
 Τούνεκεν ἡγεσίην νοερήν λάχεν. 'Ως δὲ ἐν τυτθοῖς
 Πνεῦμα μέγα στειγον τε καὶ ἐκτροπον ἱσχεν αὐλός,

Corpus a carne propagatur, anima autem immiscetur modo incognito,
246-247 80 Exrinsecus illapsa terreno huic signento. Novit qui miscuit,
 Quomodo et primum insufflaverit, et imaginem suam terræ alligaverit,
 Nisi quis rationem hanc, verbis meis opem ferens,

Ponat fideiter, et sententiam secutus plurimorum :
 Quemadmodum corpus primum e terra nobis temperatum,

85 Deinceps humanae gentis origo fuit, nec desinit

Alios ex aliis semper proferens homines ex prima condita radice ;

Sic quoque animam a Deo inspiratam, exinde

Ad humanas formas accedere modo natam,

Ex primo illo semine distributam pluribus,

90 Humanis in membris perpetuam formam habentem.

Propterea principatum intellectilem nacta est. Ut autem in exiguis

Flatus magnus exile quiddam et inconcinnum sonat tibiis,

Etiamsi canendis peritus sit tibicen; verum si in manus veneriut

Latiores tibiæ, tunc perfectiorem edunt sonum :

95 Sic et anima debilis in membris debilis,

Cum solidiora facta sunt, collucet, totamque mentem explicat.

Postquam autem suum condidit hominem immortalis Filius,

Ut gloria frueretur nova, et terram relinquens

Extremis diebus, hinc ad Deum Deus pergeret,

100 Neque ipsum reliquit plane liberum, neque etiam omnino

Constrinxit; sed legem naturæ statuens et bona quæque infigens

Eius pectori, in vallibus semper florentis paradisi

Collocavit eum utrinque libraturum, quo se inclinaret exspectans,

Nudum absque scelere et prava simulatione.

105 Vita cœlestis erat, ut mihi videtur, hic paradiſus,

In quo eum locavit, ut operaretur, et mandatum servaret.

79 Ἀστως. Combef. legit in cod. Reg. αὐτηιας, et vertit : Admixtetur spiraculo.

80 Πλάσει. Ita Reg. 992. Edit. πλάσιν.

83 Θαρσαλέως. Ita Reg. 992. Edit. θαρσαλέος.

94 Εὐρύποροι. Vat. εὐρύπωρος.

96 Ἀνέσχησεν. Ita Vatic. et Coisl. Edit. ἐνέφηγεν.

106 Λόγων δρηστήρης γεωργός. Schol. Reg. 991, ἥργαζεσθαι καὶ φυλάσσειν δοθεῖσαν αὐτῷ ἐντολήν.

METRICA VERSIO.

Post autem in reliquis carnes ex carnibus ortum
 Dicunt : exterius mens vero illapsa latenter
 Pulvere ac moli sese conjungit, ut ille
 Novit, qui primum effigiem cum carne ligavit;
 Ni forte intrepidus quisquam multosque secutus,
 Hoc mea præsidio defendere verba labore :
 Nunpe quod ut corpus, quod primum e pulvere

[fluxit,

Post concretum in nos humanæ gentis origo
 Exstitit, ac semper prima ex radice vicissim
 Ex aliis alii nascentur; sic quoque plane
 Mens ea, quam primum Deus inspiravit ab alto,
 Orta recens, hinc deinde coit cum corpore nuper
 Efficto, in plures divisa ex semine primo :
 Et formam in membris mortalibus usque tuerit.
 Idcirco imperium divino munere nacta est.
 Ast ut, habet parvum cum tibia longa foramen,
 Angustum quiddam resonat tenerisque molestum
 Auriculis ingens flatus, quantumlibet arte
 Præstantem auctorēm placeat tibi fingere : quod si

B illa foraminibus latis adaperta peritum
 Aulecum inveniat, sonus est tum denique plenus :
 Sic anima infirmis in membris languida primum,
 Mox cum membra suum jam collegere vigorem,
 Collucet, viresque suas jam detegit omnes.

At quia mortales hominem cœlestis ad auras
 Filius extulerat, mutatis sedibus ille
 Ut tandem splendore novo frueretur, et istinc
 Pergeret ad superum donatus Numine Numen,
 Hoc sibi proponens, non omni ex parte solutum
 Vivere jure suo voluit, nec rursus eumdem
 Constrictum prorsus tenuit, verum optimæ quæque.
 Natura ac medio legem cum corde notasset,
 Protinus in viridis paradisi sede locavit
 Ancipitem (observans partem inclinaret in utram),
 Nudum etiam, et sceleris purum fraudisque malignæ.
 Ac viæ cœlestè genus paradiſus, opinor,
 Hic erat, in cuius media regione parentem
 Fixerat humani generis, pia sensa probosque
 Ut coleret mentis fetus, alerctque colendo.

Οφου μιν ἀπέεργε τελειστέροι φυτοῖ, ,
 Ἐσθλοῦ τ' ἡδὲ κακοῦ διάκρισιν ἐντὸς ἔχοντος
 Τὴν τελέην. Τελέη γάρ δέξομένοισιν ἀρείων,
 110 Ἀλλ' οὐκ ἀρχομένοισιν· ἐπεὶ τόσον ἐστὶ βαρεῖα,
 "Οσσον νηπιάχοις τελειστέρη τις ἐδώδη.
 'Αλλ' ἐπεὶ οὐν φθονεροῖ παλασμασιν ἀνδροφόνοιο,
 Θηλυτέρῳ λόγῳ παραιφασίῃσι πιθήσας,
 Γεύσατο μὲν καρποῖ πρώριος ἡδύστροιο,
 115 Δερματίνους δὲ χιτῶνας ἐφέσσατο σάρκα βαρεῖαν
 Νεκροφόρος (θανάτῳ γάρ ἀμαρτάδα Χριστὸς ἔκορεν),
 "Ηλθε μὲν δλσος ἐκτὸς ἐπὶ χθόνα τῆς γένος ἦν,
 Καὶ ζῶν πολύμοχθον ἐδέξατο. Τῷ δὲ θηκε
 Σῆλον ἐδν πυρεντα φυτῷ κληδὸν ἀριτίμῳ,

A 120 Μή τις Ἄδεμ, δ πρόσθε, πρώριος ἐντὸς ἔκηται,
 Πρὶν πτέρθου γλυκεροῖ φυτεῖν δαπτρεῖαν ἐδωδήν,
 Καὶ ζῶης πελάσειε φυτῷ κακός· ὡς δὲ οὐ πάτηταις
 Χειμεροῖς παλίνορφος ἀλίπλοος ἥλθεν ὑπίσσω,
 Αύτις δὲ πνοιῇσιν ἐλαφροτέρησι πετάσας
 125 Ιστίον, η ἐρέτησι μάργυρο πλόδον αύθις ἀνυισσεν,
 "Ως ήμεις μεγάλοιο Θεοῦ ἀπὸ τῆλε πεσόντες,
 Έμπαλιν οὐκ ἀμογητὶ φιλον πάδον ἐκπερδώμεν.
 ·Τοίη πρωτογόνοιο νεόσπορος ἥλυθεν ἀπη
 Δειλοῖσιν μερόπεσσιν, θεν στάχυς ἐβλάστησε.

Θ. Περὶ Διαθῆκῶν καὶ Ἐπιφανειας Χριστοῦ.
 Δεῦρ' ἄγε καὶ διεστοι νόμου λόγον ἴξερέσιε.

Una ei interdixit perfectiore arbore,
 Quæ boni et mali diijudicationem habebat
 Perfectam. Perfecta enim cognitio adulitis est utilior
 110 Quam imperfectis: siquidem istis periinde gravis est
 Atque infantulis solidior cibus.
 Postquam autem invidi dolis homicidae,
 Femineæ voci et consiliis obsecutus,
 Gustavit suavem hunc ante tempus fructum,
 115 Pelliceaque tunica induit crassam hanc carnem,
 Morti obnoxius (morte enim peccatum Christus mulavit),
 Ejectus e paradise venit in terram e qua ortus erat,
 248-249 Vitamque laboribus plenam suscepit. Huic autem obdidit
 Præclaræ arbori gelum suum igneum quasi pessulum,
 120 Ne quis Adamus, ut ante, præmaturus ingrediatur,
 Priusquam dulcis rami noverit vitare noxiū cibū,
 Neve ad vitæ arborem accedat quispiam malus. Sicut autem per ventos
 Hibernos coactus quis mare navigans retro redit,
 Rursum autem ventis mitioribus expandens
 125 Velum, aut ope remigum, magno labore cursum conficit,
 Ita nos a magno Deo longe prolapsi,
 Rursus non sine labore charam navigationem perficiimus.
 Talis semper ex recenti semine virescens supervenit calamitas
 Miseris hominibus a primo parente, unde totius iniquitatis spica germinavit.

IX. De Testamentis et Adventu Christi".

Eia age, et utriusque legis rationem expedite;

* Alias Bill. 77, p. 173.

115 Σάρκα βαρεῖαν. Gregorius, ut observare jun-
 val, non dixit simpliciter Adamum, postquam pec-
 cavit, carnem suscepisse, qui error Origenis fuit,
 ab Epiphanio consutatus heresi 64, sed carnem gra-
 vem, id est, ut exponit Cyrus, gravem et mortalem
 pro pellucido ac tenuissimo corpore induit, cada-
 verique gestavit.

119 Σῆλος ἐδν χυρόεντα. Flamineum gladium
 vocat Scriptura, et cherubim nuncupat. Mox, in
 iisdem cedicibus δαπτριαν πρὸ δαπτρεσκ.

121 Φυτεῖν. Ita Reg. 991, et Vat. Sic legendum
 suspicatus fuerat Billius pro φαγεῖν, quod habent
 editi.

126 Πεσόντες. Cod. Sirleus habet πλέοντες. Bil-
 lius preferit πεσόντες.

129 Στάχυν. Reg. 992 στάχυν. Schol. Reg. 991,
 η τῆς συμπάσης διδίκης στάχυς.

I.X. ΤΙΤΛΟΣ. Περὶ Διαθῆκῶν. Vaticanus habet Περὶ¹
 Διαθῆκῶν. Alii tres Περὶ παλαιοῦ τε καὶ νέου νόμου,
 De lege reteri et nova.

METRICA VERSIO.

B Occlusum teneat, ne primi more parentis
 Ante quis hoc præcox veniat, quam sumpscerii escam,
 Quia male desuolens animal consumitur arbor,
 Ac vite ligno scelerata mente propinquet.
 At vero infesto jactatus turbine venti
 Nauta quidem invitus cedit, ferturque retrorsum;
 Post autem passis faveant si flamina velis,
 Aut ope remigii, cursum non segnis initum
 Conficit : haud aliter nos magno a Numine longe
 Avulsi, rursus cursum non absque labore
 Exsequimur, superasque citi properamus ad oras.
 Sic Adanis sceleris lethalia sevina jecit,
 Unde seges tandem vitiorum amplissima nata est.

IX. DE TESTAMENTIS ET ADVENTU CHRISTI.

(Billio interprete.)

Eia age binarum rationem expendere legum

Una, quæ reliquis perfectior, arbore tantum
 Interdixit ei, plenum discrimen habebat
 Quæ recti et vitii. Namque ut conducti adulitis,
 Sic teneris gravis est animis dannosusque plena
 Cognitio, firma ut pueris solet esca tenellis :
 Pestiferi at postquam saevis insultibus hostis,
 Femineisque levis præbens sermonibus aures,
 Nectaream dentes præ tempore misit in es: am,
 Pelliceas vestes, hoc est grave corpus et atrae
 Subiectum morti. tunc induit ipse (secari
 Nam Deus immissæ voluit per apicula mortis
 Crimina, ne toto se noxa extenderet ævo) :
 Atque etiam viridi confessum ejectus ab horto
 la terram infelix venit, qua traxerat ortum,
 Ac duram subiit vitam plenamque laboris.
 Quin etiam ardente zelum Moderator Olympi
 Collocat ante fores, aditum qui pervigil omneim

"Ος τε παλαιότερος, καὶ διὸς νέος ἔξεφανθη,
Πρῶτα μὲν Ἐβραίους, ἐπειδὴ θεὸν ὑψιμέδοντα
Πρῶτοι καὶ γνώσαντο, ἐπειτα δὲ πείρασιν αἰης.
5 Οὐ γάρ μαρναμένοις θεὸς βροτὸν ἡγεμονεύει
Δόγμασιν, ᾧ τις διδρις ἐών, Λόγος ἕδρις ἀπάντων,
Οὐδὲ πατειμούλοισιν, δὲ καὶ θνητοῖσιν δνεῖδος.
'Αλλ' δέ δικῆς λόγος ἐστι θεοῦ φιλέοντος; ἀρωγῆς.
Λυσσήεις δὲ πρῶτον Ἀδάμ βάλεν ἐκ παραδείου,
10 Κλέφας ἀνδροφόνοι φυτοῦ δηλήμονι καρπῷ,
'Ιδι στρατὸν ἡγητῆρος ὀλωλότος αἰσχεῖ τύπτων,
Διέστο καὶ τεκέεσσι κακὸν καὶ κῆρα φυτεῦσαι,
'Ρήξας δὲ οὐρανοῖ θεοῦ κλεψύφοροι θυοῦλῃ,
Τρέψατο δοσος βροτοῖ πρὸς οὐρανὸν ἀστερέντα,

Alia antiquior, et alia postea effusit,
Primū quidem Hebræis, siquidem Deum supremum dominatorem
Primi neverunt, post hæc finibus terræ.
5 Non enim pugnantibus Deus hominem regit
Dogmatibus, quasi quis ignarus, cum Verbum novit omnia,
Aut mutabilibus, quod vel ipsis mortalibus probro foret.
Hæc autem mea est sententia de providentia Dei homines diligentis.
Postquam rabidus hostis primum hominem ejecit et paradiſo,
10 In fraudem inducens illius homicide arboris pestifero cibo,
Ut qui exercitum, duce cæso, perturbatum armis profligat,
Parabat soboli etiam mala et mortem inferre;
Disjungens a cœlesti Numine fraudulentio consilio,
Convertit oculos hominis ad stelliferum cœlum
15 Omnimoda pulchritudine splendens; adque mortuorum
Simulacra, quæ finxit desiderium, quibus honorem tribuit fabula,
Fidem inveniens in propriis calamitatibus, mendax quæ convinci nequit,
Semper adventientibus crescens annis.
Ipsa etiam Hebræorum gens, sanctorum soboles, depravata est, nec prophetis
20 Obtemperarunt cum lacrymis monentibus, et Dei
Iram semper proponentibus. Imo et ipsos morte afficerunt.
250-251. Ne quidem principes Deum metuebant: nam eorum
Plerique populo peiores, nec lucos linquebant,
Nec montium cacumina, nec dæmonia sanguine gaudentia.
25 Quapropter magni Dei gravem iram
Concitarunt, et e terra sua ejecti sunt. Ego vero ingressus sum

6 Δόγμασιν, decretis, doctrinis, legibus.

8 Έμός. Vatic. ἐμῆς. Hæc mea est doctrina, is
orationis scopus, circa Dei in homines benigni provi-
dentiam, curam, opem, etc.

11 Alōχst. Græc. Int. χοντοῖς καὶ βλέσι καὶ πά-
σιν ὅπλοις. — Forte ἔχει, quod supponit versio.
(CAILLAU.)

17 Πιστὸς ἐγ οὐ ξετροιστι κακοῖς. Bene Billius
Idem esse scripsit, quod οὐκ ἀλλοτρίαις συμφοραῖς,

A 15 Κάλλεσι παμφανώσι τεθηλότα, πρὸς τε θα-
[νόντας]

Μορφὰς, δις ἐπί πασε πόθος, καὶ μῦθος ἔτισε,
Πιστὸς ἐν οὐ ξενοῖσι κακοῖς, φεύστης ἀνέλεγκτος,
Αἴτιος ἐπερχομένοισιν ἀειδόμενος λυκάνθασιν.
Ἐβραίων ἱερῶν ὀλὸν γένος, οὐχ ὑποφήταις
20 Εἶχον ὄδυρομένοις, λιταζομένοις, δινακτος
Μῆνιν δει προφέρουσι. Πάρος γε μὲν ὄλλυνον αὐτούς.
Οὐδὲ μὲν οὐ βασιλῆς ἐτάρθεον, ἀλλ' ἔρα καὶ τῶν
Οι πλέονες κακίους, οὐδὲ ὄλσεα πάμπαν ἔλειπον,
Οὐδὲ δρέων κυροφάς, καὶ δαιμονας αἰματθεντας.
25 Τούνεχα καὶ μεγάλοι θεοῦ ζηλήμονα μῆνιν
Είρουσαν, ἐκ δὲ τίναχθεν. 'Ο δ' ἀντεισῆλθον ἤγαγε

id est, propinquorum calamitatibus. Mox, φεύστης
ἀνέλεγκτος, mendax quæ convinci nequit, ob longam
scilicet annorum seriem, qua bujusmodi mendacia,
de mortuis confusa, velut obvoluta sunt.

18 Άλερ ἐπερχομένοισι. Sic infra lib. ii, sect. 2,

18, Bill. 50, v. 126, Nicobuli filii ad patrem...

et ibid. vii, Bill. 62, v. 296.

19 Ιερῶν. Ita Vatic. Edit. Ierón.

METRICA VERSIO.

Jam propera, quarum illa prius, post altera fulsit : B
Hebræis primum, quoniam novere priores
Æthereum numen, post autem finibus orbis.
Non enim adversus, vel inscius ac rudis, ille
Quem res nulla fugit, mortalia corda gubernat
Doginalibus, vel quæ vario pro tempore semper
Evarient : namque hoc etiam mortalibus ipsis
Haud parvam attulerit labem. Quodnam ergo juva-
[men]
Ingenti generis nostri succensus amore
Præstiterit Deus, et quam sit sententia nostra,
Accipe. Pestifera postquam ferus arboris esca
Illiectum primum hominem dejicit ab horto
Hostis, ut, occiso duce, qui perterrita fundit
Agnina, sic etiam sobolem inactare parabat.
Ergo oculos hominum divino a Numinis vafris
Artibus abripiens, ad cœlum et sidera vertit;
Atque hominum, abstulerant quos sata immixta, for-
[mas],

Quas desiderium finxit, queis fabula honorem
Præbuit, haudquaquam notis in casibus ægre
Nacta fidem, et mendax, quam non convincere pos-
[ses].
Acquirensque novas vires crescentibus annis.
Quinetiam Hebræos inter, scelerata parentum
Sanctorum soboles, in eamdem perfida fraudem
Incidit, obsistens prædura fronte prophetis
(Qui lacrymis precipibusque animos molire feroce
Tentabant, iramque Dei proponere aullo
Tempore cessabant ipsis), et recta monentes
Vesano afficiens crudeli morte furore.
Quin neque terror eos, qui regia sceptra tenebant,
Pulsabat. Magna namque hi quoque parte nefando
In scelere hærebant, virides nec linquere lucos,
Aut rigidos poterant montes, aut dæmonas atro
Sanguine gaudentes. Quo crimine Numinis iram
Contraxere gravem, meritoque est illa repulsa
Gens tota, inque locum confestim inductus eorum

'Ατραπιτὸν ζῆλοι ποδηγεσίῃ σφίσιν ἔλχων,
Πίστιν ἐς εὐσεβέα Χριστοῦ παλίνορφα φέρεσθαι,
Οὐκέ μεταστρεψθεῖσιν, ἐπὴν κορέσωνται ἀνίης,
30 Βασκανή λαοὶ νεήλιδος, φ διάμειψθεν.
· Άλλὰ τὰ μὲν μετόπισθ'. Οἱ δ' ὡς νόμον εἶχον ἀτιμον,
Τοτάτιον τοιῆσθε βροτῶν γένος ἐμμορφε τιμῆς.
Νεύμασιν ἀθανάτῳ Πατρὸς, καὶ ἔργμασι Παιδός·
Χριστὸς δοσον βροτῶν ἐνι σώματι κάτιθετο μοίρης
35 Οὐρανίης, λεύσσων κακής ὑπο θυμοδόροιο
Δαπτόμενον, σκολιών τε βροτῶν μεδέοντα δράκοντα,
Ὄς καν ἀναστῆσειν ἐδύ λάχος, οὐκέ εἰς νοῦσον
· Άλλοισιν ἐρημέτεν δρηγῆσιν (οὐ γάρ ἐπαρκεῖς
Τοὺς μεγάλους παθέεσσι μικρὸν ἄκος)· ἀλλὰ κενώσας
40 "Οὐ κλέος ἀθανάτῳ Θεῷ Πατρὸς Υἱὸς ἀμήτωρ

Α Αὔτδς καὶ δίχα πατρὸς ἐμοὶ ξένος υἱὸς ἐφάνθη·
Οὐ ξένος, ἐξ ἐμέθεν γάρ ὃδ' ἀμεροτος τῇθε βροτωθεῖς
Παρθενικῆς διὰ μητρὸς, δλον μ' ὅλος ὁφρα σαωσῆ.
Καὶ γάρ δλος πέπτωκεν 'Άδαμ διὰ γεύσιν ἀλιτρήν.
45 Τούνεκεν ἀνδρομέδοισι καὶ οὐ βροτέοισι νόμοισι,
Σεμνοὶς ἐν σπλάγχνοισιν ἀπειρογάμοιο γυναικίδες
Σαρκωθεῖς (ῶ θάμbos ἀφαυροτάτοισιν ἀπιστον!)
· Ήλθε Θεὸς θνητος τε, φύσις δύο εἰς ἐν ἀγείρας,
Τὴν μὲν κευθομένην, τὴν δ' ἀμφαδίην μερόπεσσιν.
50 'Ων Θεὸς τῇ μὲν ἔην, τῇ δ' ὑστατον ἡμιν ἐτύχθη.
Εἰς Θεὸς ἀμφοτέρωθεν, ἐπει θεότητει κερασθεῖς,
Καὶ βροτὸς ἐκ θεότητος ἀναξ καὶ Χριστὸς ὑπέστη·
Ὄς καν 'Άδαμ νέος ἀλλος ἐπιχθονίοισι φρανθεῖς,
Τὸν πάρος ἔκακέσαιτο, πετάσματι δ' ἀμφὶ καλυφθεῖς

Viam, zeli ductu eos provocans
Ad salutiferam Christi fidem amplectendam,
Sero tandem a contumacia abductos, cum satiali fuerint calamitatibus
30 Ortis ex concepto labore in populum juniorem ipsis subrogatum.
Verum hæc postea. Cum igitur Hebrei vilen habuissent legem,
Tandem hominum genus hunc sortitum est honorem,
Nutibus æterni Patris, et operationibus Filii :
Quidquid Christus humano corpori inomiscuerat naturæ
35 Cœlestis, videns id pestifera malitia
Peresum, et tortuosum hominibus imperantem draconem,
Ut suam exsuscitaret hæreditatem, non jam morbum
Aliis commisit medicis (nou enim idonea
Gravibus morbis levis medicina); sed exuenis se
40 Sua gloria æterni Dei Patris Filius matre carent,
Ipse et sine patre novus mihi filius visus est :
Nec vero novus : propter me enim, cum immortalis esset, mortalis prodidit
Ex matre virgine, totum totus ut me salvare.
Etenim totus cecidit Adam funesto gusto.
45 Propterea more humano et contra humanum moreun,
Venerandis in visceribus virginis mulieris
Incarnatus (o miraculum infirmis animis incredibile!),
Venit Deus et mortalis, duas naturas in unum colligens,
Alteram absconditam, alteram manifestam hominibus :
50 Quarum illa Deus erat, hæc autem postremo nobis formata est,
Unus Deus utrinque, siquidem deitati mistus,
Et homo per deitatem rex et Christus exstitit,
Ut novus Adamus alter mortalibus exortus,
Veterem Adamum sanaret velamine carnis cooperitus

27 Ζῆλοι ποδηγεσίῃ. Abiecto propter suam contumaciam Israele, ego vicissim fidei viam ingressus sum, quæ quidem illis est zeli directio, ac manuductio ad salutiferam Christi fidem viam sternens. Nam, ut ait Apostolus, Rom. xi, 11, sed illorum delicto salus est gentibus, ut illos emulentur.

29 'Ἐχηρ κορέσσωται ἀτίης. Postquam calamitatibus, quas de gentium salute concepta inridia illis parit, satiali fuerint, etc.

32 'Υστερον. Sic infra sect. II, poem. I, vers. 437, ubi iidem versus leguntur.

37 'Ἐδρ λάχος. Τὴν ιδιαν κληρονομίαν.

METRICA VERSIO.

Ipse fui, ut zeli ductu ad legemque fidemque
Christi dirigerem errantes, cum scilicet illi
Tristitia fessi, parit bis quam liver iniquus
Ob populum Juvenem, ipsorum est qui sede locatus,
Induerint meliorem animum, tandemque reversi
Ad Christum fuerint. Verum hoc non ante futurum
{est,
Vergat ad interitum quam moles maxima mundi.
Isacidæ porro legalia solvere jura
Cum minime horrent, nutu Patris omnipotentis
Hoc soboles æterna homines affect honore.
Nam cum, divinæ quodcumque in corpore partis
Condiderat primum, funesto a criminis roli
Cerneret, obliquumque homini dare jura draconem,
Ut partem ipsa suam erigeret, committere morbus
Non jam alii voluit medicis (nam parva medela
Pellendis gravibus non est accommoda morbis):
Sed decus evacuans æterno qui Patre natus
Matre caret, rursus mihi filius exstitit idem

B Absque parente novus : quanquam haud novus :
[exsitu] ex me
Namque ille, et mortis qui non sub fata cedebat,
Matre tamen fluxit mortalis virgine, totis
Integer ut nobis certam daret ipse salutem.
Namque et totus Adam per pabula noxia primum
Corruit. Humanaque ideo ratione, simulque
Humanum superante modum incarnatus, in ortum
Et Deus et processit homo (res mira profecto,
Quanque fide haud firma qui sunt, non credere pos-
Naturasque duas simul est complexus in unum, [sunt];
Quarum tecta est una, oculis patet altera nostris.
Semper erat Deus illa : hæc autem in fine creatæ est.
Unus utrinque Deus, quoniam cum numine sancto
Mistus homo, atque homini deitas commissa vicia-
Exstitit et Christus, magis dominator et orbis, [sim],
Scilicet antiquum novus ut mortalibus ortus
Instauraret Adam, morbis gravibusque levaret.
At quoniam languens, dirisque obnoxia morbis,

55 (Οὐ γάρ ἔην χωριτὸς ἐμοὶς παθέσσαι πελάσσαι),
Καὶ πινυτὸν δοκέοντα δφιν σφήλειεν ἀδέπτως,
Ὦ μὲν Ἄδαμ πελάσοντα, Θεῷ δὲ τε ἀντιάσοντα,
Τῷ πέρι κάρτος ἔμελεν ἔης δξεῖν κακότητος,
Τρηχείν τε περὶ πέτραν ἀλίκευτον ὡς τε θάλασσα.

60 Ός ἐφάνη, ταῖα τε καὶ οὐρανὸς ἀμφὶ γενέθλῃ
Σείετο. Οὐρανὴ μὲν ὑμνους κατέπεμπε χορεῖν,
Ἄστηρ δ' ἀντολίθε Μάγοις ὁδὸν ἡγεμόνευε,
Δωροφόροις λάτρισι νεγκενέος βασιλῆος. -
Οὗτος ἔμοι Χριστοῦ νέης λόγος ἐστι γενέθλης.
65 Αἰσχος δ' οὐδὲν ἐπεστιν, ἐπεὶ μόνον αἰσχος
Γάμαστας.

Τῷ δὲ οὐκ αἰτχος ἐπεστιν, ἐπεὶ Λόγος αὐτὸν ἐπηγένεν.

**Α Όνδε βύσει βροτή βροτὸς ἐπλετο, ἐκ δ' ἄρα σαρκὶς,
Τὴν Πνεῦμ' ἤγνισε πρόσθεν ἀνυμφέα μητέρα κεδνῆν,
Αὐτοπαγῆς βροτὸς ἥλθε, καθήρατο δ' εἰνεκ' ἐμεῖο.**

70 Καὶ γὰρ πάνθ' ὑπέδεκτο, νόμῳ θρεπτήρια τίνων,

"H xaī χαζομένη πεμπτήρια, ὡσπερ δὲ.

Αύτάρ ἐπεὶ μεγάλοι φάσους ἐριλάμπεῖ λύ

Καρυχθεὶς προθέοντι γόνου, προθέοντι δὲ μύθῳ

Χριστὸν ἐμὸν βοδῶντες Θεὸν μεσάτη ἐν ἐρήμῳ,

75 Ἐξεφάνη, λαῶν μὲν ἔνη μέσος; δις τ' ἀπὸ τηλοῦ,

"Ος τε πέλας (ξυνδς γάρ επ' ἀμφοτέροις ἀχρόγων
αῖσθησις) οὐδὲ μηδέ τις

Λαδα; ξην) · δισσὸν δὲ καθάρσισν ὡπασε θνητοῖς
Πλάκασιν τούτοις πάντας τοις οὐρανοῖς

Πνεύματος αενάοιο, τὸ μοι προτέρην ἐκάθηρε.

Σαρκογενη χακινη, και αιματος ημετέροια.

Deum me sibi hant accedret

etiam in cibis accedere;
et in spem,

55 (Neque enim languores mei ad Deum me sinebant accedere),
Et versutum serpentem falleret præter spem,
Quasi quidem ad Adamum accessurum, Deo vero obstiturum,
252-253 Ut illi totas suæ vires illideret nequitæ,
Quemadmodum ad maximos scopulos franguntur fluctus mari-

60 Cum prodit Christus, terra et cœlum ad ortum ejus
Movebantur. Hymnos emittebat cœlestis chorus.
Stella ab Oriente Magis iter monstrabat
Dona ferentibus, et cultoribus recens nati regis.
Hæc mea est doctrina de novo Christi ortu.
65 Nec vero quidquam turpe hic fuit. Nihil enim turpe est præter peccatum :
Huius autem nihil sordidum fuit: quippe Verbum hunc finxit.
Neque humano ex semine homo est conditus: verum ex carne
Quam Spiritus sanctam prius fecerat, virginis matris venerandæ,
A seipso factus homo venit: purgatus est autem in mei gratiam.
70 Omnia enim suscepit, legi educationis mercedem pendens,
Aut recententi prosecutionis munus persolvens, ut arbitror.
Postquam magni luminis præfulgente lucerna
Nuntiatus, præcurrente ortum, præcurrente evangelicam doctrinam,
Christum Deum meum inclamante in media eremo,
75 Prolixi, medius incessit inter populos quorum alter longe remotus,
Alter prope erat (communis enim utriusque populo angularis
Lapis erat), dupliceque præbuit purgationem mortalibus:
Nimirum baptismum Spiritus sancti qui pristinam delevit
Carne contractam labem, et baptismum sanguinis nostri.

55 Οὐ τὰς ἔντ. Etenim supra vires meas erat accedere ad divinitatem.

56 *Kai πιντός ἔσκεοτα δύει.* Ut serpenteum,
qui bestiarum omnium callidissimus, conspicua hu-
manitate inescatum, divinitate sua tanquam homo
transfigeret, naturam generis humani assumpsit, in-
quit S. Leo, ut inventor mortis diabolus per ipsam,
quam vicerat, ipse vinceretur.

60 Γαῖα. Cod. Vatic. γαῖη. Mox idem, γενέθλην, pro γενέθλῃ, Cœli et terra movebantur, quasi gentiles in obsequium pueri nascentis.

64 Ἐμοὶ. Cod. Valic. ἐμοῦ.
66 Ἐρημέτερ. Scilicet ex venerande Virginis ma-
tricula.

METRICA VERSIO

Numinis accessum divini ferre nequibat
Gens hominum, idcirco carnis velamine textus
Prodiit: atque etiam versutum ut falleret anguum,
Dum, velut aggrediens male cauta mente parentem
Primigenium, incideret stellati in Numen olympi,
Nequitiaeque suæ vim totam illidaret ipsi;
Non secus ac rigidis fluctus franguntur inanes
Rupibus allisi. Porro cum Christus in ortum
Prodiit, et tellus et coeli fulgidus axis
Intremuit. Superæ nam dulcia carmina mentes
Fundebant, et stella Magos ducebatur ab ortu
Dona recevis nato regi non parva ferentes.
Ortu de Christi nostra hæc doctrina secundo est.
Nec vero hic labes ulla est, nam crimine dempto
Nil sœdum : vitii caret autem sordibus ille.
Nam satus est Verbo mortalis seminis expers.

69 Αὐτοκατήσ. Communius hoc Spiritui sancto tribuitur. Mox, καθήπατο ὁ εἶνεξ ἄμελο. Hæc Bilius de Christi baptismo intelligit, repugnante Gregorio, qui, versus sequenti, exponit de legali expiatione, νόμῳ θρησκήρια τίνον. Videtur Gregorius alludere ad hæc Luc., II, 22, verba, *et cum impletis essent dies purgationis eorum, τοῦ καθαρισμοῦ στῶν, Mariæ nimirum et Iesu*, quam lectionem Origenes et alii plerique veteres scriptores atque etiam miss. exhibent. Porro purgationis viri nulla mention in Lege aut Evangelio. Purgatio infantis erat oblatio et redemptio.

71 "Η καὶ χαρούμενω. Veluti eo digna esset honore.

A VERSIO.

B Virginis ac matris, sanctam quam Spiritus ante
Fecerat, ex utero factorque parensque suimet
Prodiit. Ast hominum causa lustralibus undis
Est tinctus, velut et suscepit cætera cuncta :
Scilicet altrici persolvens præmia legi,
Aut abscedentem deducens non sine honore.
Postquam autem ingentis lucis præclara lucerna,
Præcedens ortu, præcedens vocibus atque,
In media Christi Numen clamavit eremo,
Tum vero eluxit soholes æterna Tonantis,
Vicinunque inter populum, longeque remotum
Incessit (communi etenim gens utraque juncta
Est lapide), ac duplice tribuit mortalibus segris
Baptismum, sancti nimirum Pneumatis unum
(Pristina quo vitii labes, a carne profecta,
Funditus extersa est), unum postriuge crutoris :

80 Καὶ γὰρ ἐμὸν, τὸ Χριστὸς ἐμὸς Θεὸς ἔξεχένωσε
‘Πύσιν ἀρχεγόνων πολέων, κόσμοις τ’ ἀποινον.
Εἰ μὲν δὴ μὴ τρεπτὸς ἦν βροτὸς, ἀλλ’ ἀδάμαστος,
Οἶης καὶ μεγάλοι Θεοῦ χρήζον ἐφετμῆς,
“Η μὲν ἔκδομει τ’, ἐσάωσε, καὶ ἐς μέγα κύδος ἔδει.

85 Νῦν δ’, οὐ γὰρ με θεὸν τεῦχεν Θεός, ἀλλὰ μὲν
[Ἐπηρέεν]
‘Αμφιρεπῆ, κλιτόν τε, τὸ καὶ πλεόνεσσιν ἐρεῖδει,
‘Ων ἐν καὶ λοετροῖο βροτοῖς χάρις. ‘Ως γὰρ ὄλεθρον
‘Ἐβραιῶν ποτὲ παῖδες ὑπέκυψαν αἰματὶ χριστῷ,
Τὸ φίλιας ἐκάθηρεν, δτ’ ὄλετο πρωτογένεθλος;
90 Αἰγύπτου γενεὴ νυκτὶ μῆτῃ, ὡς καὶ ἐμοιγε

Α Σφρηγῆς ἀλεξικάκῳ Θεοῦ τόδε, νηπιάχοις μὲν
Σφρηγῆς, ἀερομένοισι δὲ δικοῖς καὶ σφρηγῆς ἀρίστη,
Χριστοῦ φωτοδόταο θεόρρυτος, ὃς καὶ ἀλύξας
Βένθος διχοὺς καὶ βαῖδον ἀπ’ ἀγθεος αὐχέν’ ἀνασχών,
95 Πρὸς ζωὴν παλινορθον ἕγω πόδα. Καὶ γὰρ ὅλητης
‘Αμπτινέσσας καμάτου, νεδοσυτα γούνατ’ ἔγειρει.
Συνδὲ μὲν πάντεσσιν ἀήρ, ξυνὴ δὲ τε γαῖα,
Συνδὲ δὲ οὐρανὸς εὐρὺς, δτ’ ὥρια κύκλος ἀλίσσει.
Συνδὲ δὲ ἀνθρώποις σαδροτον ἐπλετο λουτρόν.

I. Κατὰ Ἀπολλιγρίου, περὶ ἀταρθρωπήσεως.
Νοῦν τὸν μέγιστον ἴσμεν ἀνθρώπου φύσιν

80 Etenim meus ille est sanguis, quem Christus Deus meus effudit,
Veteris in expiationem sceleris, mundique redemptoris pretium.
Equidem, si non esset homo inconstans, sed immutabilis,
Uno Dei magni opus haberem mandato,

Quod me regeret, servaret magnoque honore asseret.

85 Nunc autem, non me deum fecit Deus, sed me finxit

Consilii mentisque anticipem, utrinque pendulum, et me pluribus praesidiis fulcit,
Quorum unum lavaci gratia est hominibus collata. Quenadmodum enim morteni
Hebræorum filii olim effugerunt oblio cruento,
Quo tincti erant postes, cum perierint primigenii

90 Ἀgyptiorum fetus nocte una, sic mihi est

Signum Dei malorum depulsoris lavacrum, infantibus quidem

254-255 Signum, adultis autem remedium et signum optimum,

A Christo lucis datore divinitus manans, ut emergens

E profundo morsoris, et paululum excusso onere collum attollens,

95 Ad vitam pedem reflectam. Edenim viator

Qui a labore respiravit, alacrius e lassitudine recreatos pedes moveat.

Communis quidem omnibus aer, communis etiam terra,

Commune latum cœli spatium, et anni tempestates quas axis volvit :

Commune mortalibus salutiferum baptisma.

X. De Incarnatione, adversus Apollinarium*.

Mens suprenia, ut scimus, hominis naturam

* Alias Bill. 161, p. 247.

86 Τὸ καὶ, πρὸ διὰ τοῦτο, idcirco, etc.

89 Τὸ φλιδὸς ἐκάθηρεν, qui postes mundavit.
Cod. Vatic. φλιδὰς καθῆραντες.

91 Νηπιάδοις μὲν σφρηγῆς. Difficilis ille locus
qui doctrinæ Pelagianæ de peccato originali favere
videtur, difficilior redditur versione Billii, qui metro
serviens sic habet : *Signum pueris tantummodo*,
ac veluti Gregorius docuerit baptismus non esse
remedium pueris, quo deleatur peccatum, sed tan-
tummodo signum, quo Deo consecrantur, quo i. olim
Pelagianorum dogma fuit. Mollius ergo interpretari
debuisset Billius Gregorii verba, nec addere vocem
tantummodo, quæ Pelagiano dogmati faveret, a quo
tum Gregorius, tum ipsius interpres abhorrent.
Comparate igitur loquitur Gregorius, vultque magis
in adultis, quam in pueris, remedii ratione habere

baptismum, qui in pueris *peccatum duntaxat originale*, in adultis autem etiam contractas propria vo-
luntate labes abstergit : nec vero, pace doctissimi
Billii dixerim, idem est de omnibus ac de Gorgia
et similibus adultis, qui ante baptismum sic vix-
runt, ut jam omnem peccati reatum depulisse vide-
rentur, quibus hoc unum supereral, ut exteriori
baptismatis signo, Christo adjungerentur.

95 Καὶ τὸ δίτης. Eadem similitudine utitur
Gregorius in orat. *De bapt.*, tom. I, pag. 695, n. γη.

X. TITUL. Ἀπολλιγρίου. Cod. Vatic. Ἀπολ-
λιγρίου. Idem argumentum fusius perractat Gre-
gorius in ep. ci, 1^a ad Cledonium, alias orat. I. —
In Anastasi presbyteri lueubratione cui titulus :
Patrum Doctrina de Verbi incarnatione, quam edidit
card. Ang. Mai tom. VII Veterum Scriptorum, legi-

METRICA VERSIO.

Namque meum, fudit quem Christus, jure vocarim,
Quo pulsum est Adamī vitium, mundusque redem-
[ptus.]

Ac si equidem constans atque immutabilis essem,
Numinis edicto tantum cœlestis egerem,
Quod me ornaret, magnoque servaret honore.

At quia divinum divina potentia non me,
Sed dubium finxit, quicque in contraria mentem
Inclinare queam, idcirco me pluribus illa
Præsidii fulsit : quorum unum est lustrica lympha.
Nam velut Hebreis perfusi sanguine postes
A pueris olim arcebant pestemque necemque,
Una primitigeni fetus cum nocte perirent
Ægypti, signum nobis est haud secus unda

B Iustralis ; signum pueris tantummodo, verum
Grandibus et signum simul, et medicina salubris
Munifico a Christo manans lucisque datore :
Moeſtitiae ut fundo emersus, duroque levatus
Pondere, jan vitam repetam, callemque relictum.
Namque etiam cum quis gressu defessa quieti
Membra dedit, postbæc alacris vestigia firmat.
Omnibus est telius communis, et omnibus aer,
Omnibus et cœlum, partes quoque quatuor anni,
Quas axis creat æthereus, dum fertur in orbem :
Lustrica communis mortalibus omnibus unda est.

X. DE INCARNATIONE, ADVERSUS APOLLINARIUM.

(Fed. Morello interprete.)

Mentem sūpremam scimus humanam in dolem

Πέμπαν παγέντα, ἐκ τριῶν συγκειμένην,
Ψυχῆς τε καὶ νοῦ καὶ πάχους τοῦ σώματος,
Ἄδεμ δλον τὸν πρόσθεν πλὴν ἀμαρτίας.
δ. Ἐπει γάρ οὖν ἐγίγνεται ἀνθρωπος Θεός,
Θεός τελεῖται ἀνθρωπος εἰς τιμὴν ἐμήν·
"Ιν' οἶς περ εἰληφεν δ δέδωκε ἀναπλάσας,
Λύση τὸν χρίμα τῆς δλης ἀμαρτίας,
Κτενή τε τὸν κτείγαντα τῷ τεθνηκότι.
10 Ἀπλοῦς δικιεν, εἴτα συμπαγέτες, Θεός·

A Παγεταις ἐπειτα χερσὶ ταῖς θεοκτόνοις.
Οὐτος θεοῦ σοι τοῦ μεμιγμένου λόγος.
Θεὸς μὲν ἡνὶ δικιεν, ἐξ οὐ καὶ πατήρ,
Ο τοῦ θεοῦ λόγος τε καὶ κτίστης δλων,
15 Κρείσων χρόνου τε καὶ παθῶν καὶ σώματος.
Ἐπει δὲ ἐπληγε τῷ ξύλῳ τῆς γνώσεως,
Καὶ πάσαν ἡμῶν τὴν φύσιν κατέτρεχεν,
Ὦς εὐάλωτον καὶ κατάκριτον, δ φθόνος·
Ὦς δὲ λύσεις τὴν ἐπαρσιν τοῦ φθόνου,

Totam assumpsit ex tribus constantem
Anima, et mente et corpore,
Totum Adamum priorem, excepto peccato.
5 Posteaquam itaque factus est Deus homo,
Homo Deus efficitur, quæ mea est gloria,
Ut per ea quæ assumpsit, quod dederat, reformans,
Solveret iudicium totius sceleris,
Et occideret interfectorem per eum qui mortuus est.
10 Simplex ab æterno, postea compositus Deus,
Fixus debinc cruci manibus deicidis.
Hæc de Deo tibi misto oratio.
Deus quidem erat ab æterno, coœvus Patri,
Dei Verbum et creator omnium,
15 Nec tempori obnoxius, nec affectibus corporis.
Verum postquam vulneravit ligno scientiae,
Et totam naturam nostram pervasit diabolus,
Utpote fragilem et obnoxiam criminis,
(Deus Verbum) quo retunderet superbiam inimici,

tur (p. 63) exemplar *Iamborum adversus Apollinarium* quod omnino ab editis differt. Sic enim se habet :
Γρηγορίου τοῦ θεολόγου ἐκ τῶν ἑκῶν κατὰ
Ἀκολιμαρπού.

"Ολοιοτε καίνος ὄρθοδόξος ἐξ ἀνήρ
"Ος τὴν πρὸς ἡμᾶς τοῦ θεοῦ λόγου χράσιν,
"Ην τὸν τραπεῖς ἐδέξαται ἀνθρωπὸν λαβὼν
"Ἐμψυχον ἔννουν ἐμπαθῆ τὸ σώματος
"Ἄδεμ δλον τὸν πρόσθεν, πλὴν ἀμαρτίας,
Ταύτην τέμνων, ἀνουν τὸν εἰσάγει θεόν,
"Ποτερε δεδοκών μή θεῷ μάχητ' ὁ νοῦς.
Οὐτων γάρ δὲν δεσπαιμι καὶ σαρκὸς φύσιν,
Μᾶλλον γάρ αὐτὴ καὶ θεοῦ πορρήτατα·
"Η τῶν μὲν ἀλλων δεομένων σωτηρίας
Τὸν νοῦν δὲ δλεσθεὶ παντελῶς δεδεγμένον
"Ο δὴ μάλιστα τῷ θεῷ μου σωστέον·
Καὶ γάρ μάλιστ διατέσθε καὶ προσδημιον,
"Ο γάρ δεδοκών καὶ παρίδε τὸν νόμον·
Μή τοινον ἔμισον με σωζέτω λόγος
"Ολον παθόντα, μηδὲ ἀτιμούσων θεός
"Ως οὐδὲν λαβὼν με, πηλὸν δὲ μόνον
"Ο δὴ τὸν πάριδον τοῦτο καὶ προσδημιον,
Ψυχὴν δὲν άνουν τε καὶ λόγους ζώους τινὸς,
"Ος καὶ σέσωσται δηλαδὴ τῷ σῷ λόγῳ.
Καὶ ληξάτω τοιαῦτα εὔσεδῶν ἀπας.
"Ισον γάρ τι πταλουσιν ἐξ ἑναντίας
Τοῖς εἰσάγουσιν ἀσκόπεια υιοὺς δύο·
"Η προσκυνοῦμεν ἀνθ' ἐνὸς δύο θεοὺς,
"Η τούτο μή πάθωμεν εὐλαβούμενοι,
Πέμπωμεν εἴκον τοῦ θεοῦ τὸ σύνθετον·
"Ων μὲν γάρ τι σάρξ οὐδὲν δὲν πάθοι θεός,
θεοῦ δὲ δλου μετέσχεν ἀνθρώπου φύσις,
Οὐχ ὡς προφήτης ἡ τις ἀλλος ἐνθέων,

"Ος οὐ θεοῦ μετέσχε, τῶν θεοῦ δὲ γε,
"Άλλ' οὐσιωθεὶς ὥσπερ αὐγαῖς ήλιος·
"Οὐτοι μὲν συνέρθοιεν ἐκ μέσου λόγου,
Εἰ μὴ σέσονται ὡς ἐν ἀνθρωπον θεόν,
Τὸν προσλαβόντα σύν τε τῷ προσλήματι,
Τὸν ἀχρονόν τε, καὶ τὸ συμμιγὲς χρόνῳ,
Τὸν ἐκ μόνου πατρός τε καὶ μητρὸς μόνης,
Δύο φύσεις εἰς Χριστὸν ἐλθούσας ἔνα,
"Ἐνα Χριστὸν Γεόν τε, οὐ φύσιν μίαν.

EDIT.

2. Ἀνθρ... παγέντα. Morellus a Gregorii mente longius aberrat cum veritati : *Humanam indolem omnem struxisse tribus partibus*, quasi sermo esset de creatione hominis, cum agatur de incarnatione, qua Verbum, seu mens suprema, totam humanam naturam tribus constantem partibus, sibi assumpsit, παγέντα, cum sensu reflexo.

3. Πάχοντος τοῦ σώματος, *crassitie corporis*.

4. Τὸν πρόσθεν. Ita cod. Vatic. Edit. τό.

5. Οὐρ ἐγίγνεται. Ita Combes. Edit. οὐχ ἐγίγνεται, et in margine, εγίγνεται.

6. Θεός τελεῖται. Male Morel. *Perficitur omnino Deus*.

8. Τῆς δλης. Cod. Vatic. τὸ δλοις, in omnibus.

12. Οὐτος. Hæc de Deo, qui tuam assument naturam, tibi mistus est. *Hoc Dei tibi misti Verbum*.

15. Κρείσων χρόνον. *Expers temporis et affectum corporis*.

16. Ἐπληγε. Sic omnino legendum putat Combes., pro ἐπληγῃ, postquam vulneravit, nemipe Adamum scientia ligno diabolus, φθόνος, qua voce sollet Gregorius diabolum significare. Hinc peccat Morelli versio.

METRICA VERSIO.

Omnem ex tribus struxisse prorsus partibus,
Et mente, et animo, et crassitate corporis.
Priusque totum excepto Adamum crinine :
Nam posteaquam effectus est homo Deus,
Perficitur omnino Deus decus ad meum,
Ut cum reflinxerit data his quæ assumpserat,
Erroris omne crimen antiqui eluat,
Credatque cæsorem, per hunc qui mortuus est.
Simplex ab antiquo Deus, concretus hinc,

B Et postea fixus cruci manu impia.

Hæc orsa de misto Deo est oratio.

Deus ævo ab omni, qui coœvus est Patri.

Verbum Dei nempe et creator omnium,

Et tempus idem corpusque et affectus habet

Sub se : ast ubi ictus est scientia arbore,

Et pertulit naturæ onera nostræ omnia

(Ut livor indicio perit semper suo),

Quo solveret livoris astum turgidum.,

20 Καὶ τὴν φθαρεῖσαν εἰκόνα κτίσῃ πάλιν,
Ἐγγίνεθ' ἡμῖν. Ἐν γὰρ ἀγνῇ παρθένῳ
Κύνεται τε καὶ πρόρχεται θεῖς.
“Ολος; θεὸς τε καὶ βροτός, σῶζων μὲν δλον,
Γίδες νοούμενός τε καὶ δρώμενος.
25 Ἀνθρωπολάτρης εἰμί σοι, σέβων δλον
Τὸν συντεθέντα μυστικῶς ἐμοὶ λόγον
Αὐτὸν θεόν τε καὶ βροτὸν σωτῆριον.
Σὺ σαρκολάτρης, εἰσάγων δνουν ἐμὲ,
“Ἄν σου τὸ κομψὸν πειθανῶς ἀντιστρέψω.
30 Ἡ τοῦτο δέξαι, φίλατας, ἢ κάμοι πάρες,
Εἴπερ δίκαιος τοῦ λόγου μένεις βραβεύει,
Εἰ σοι τὸ χείρον ἔστιν ἐκ θεοῦ θεός
ἢ Χείρον γὰρ ἡ σάρκη τοῦ κατ’ εἰκόνα πολὺ),
Κάμοι τῷ χρείσσοντι νοῦς γὰρ Ἕγγιον θεοῦ.

A 55 Πλὴν σοὶ γε κινδυνεύεθ' ἡμίσυς βροτός·
“Ο μὴ προσελήπταις γὰρ, οὐδὲ σώζεται.
Τί φῆς, ἀμύντωρ τοῦ λόγου σοφώτατε,
‘Ο τοις τέμνουσι τὴν θεότητα δυσφορῶν;
Οὐ καὶ σὺ τέμνεις τοῦ θεοῦ τὸ σύνθετον,
40 Τὸ μὲν διδόνεις τι τῶν ἐμῶν, τὸ δὲ οὐκέτι,
Τὴν σάρκα κιρινῶν, τὸν δὲ νοῦν ἀποξέάνω,
“Ωσπερ δεδοικώς τούτο, μὴ συνθῆς ὅλος;
Πῶς οὖν δύω τελεια χωρήσει τὸ έν
“Η καὶ φαγῆναι τὴν δορὰν δεδοίκασμεν;
45 Ὡ τῆς ἁνοίας! νοῦν δὲ καὶ λόγον μίσα
Ψυχὴ δέδεκται· ποῦ δὲ δλως σοις καὶ μέρα
Νοῦς, τοῦ θεοῦ παράντος; Εἰ δὲ τὴν σάρκα δίνους
‘Εξηπάτημαι. Δέρμ’ ἐμόν· ψυχὴ τίνος;
Τίς τὴν θεοῦ γένησις ἐκ τῆς παρθένου;

20 Et depravatam imaginem iterum crearet,
Nascitur nobis. In casta enim virgine
Concipitur et progrereditur Deus,
Tutus Deus et homo, me servans integrum.
Filius mente perceptus, et oculis visus.
25 Hominis cultor tibi videor, colens totum
256-257 Coagmentatum mystice mihi Verbum,
Iosum Deum et hominem salutis auctorem.
Tu vero carnis cultor es, qui inducis me mentis expertem,
Si tuas solerter in te facetas retrorqueo.
30 Aut hoc accipe, o bone, aut mihi quoque permitte,
Si quidem aequus es sermonis arbiter,
Si tibi pejus est ex Deo Deus
(Pejus enim multo est caro, quam id quod imaginem refert),
Et mihi uelius. Mens enim proprius ad Deum accedit.
35 Verumtamen tibi periclitatur diuidius homo;
Quod enim non est assumptum, neque servabatur.
Quid ais, vindic Verbi sapientissime,
Qui secantes divinitatem agre fers?
Nonne et tu ipse secas Dei compositum,
40 Dando quidem ex meis quidpiam, aliud autem eripiendo,
Carneis Christo compingens, animamque ipsi adimens;
Ac veluti timeres ne totus in compositionem venires?
Quomodo igitur bina perfecta unum capiet?
Nunquid ne rumpatur cutis, veremur?
45 O stultitia! mentem et rationem una
Acceptit anima. Ubi autem omnino tibi et magna res est
Mens, Deo præsente? Si autem caro absque mente,
Ego deceptus sum: mea cutis; cujus anima est?
Quænam Dei nativitas ex Virgine?

21 Ἔγγινεθ'. Ita cod. Vatic. Edit. καὶ γίνεθ'.
33 Ἡμίσυς βροτός, dimidia pars hominis.
38 Δυνατορών. Qui secantibus divinitatem infen-
sus es.

40 Τῶρ ἐμῶρ. Ita cod. Vatic. Edit. τοῦ ἑροῦ.
41 Τῆρ σάρκα κιρῶρ. Id est, carnem a Christo
assumptam concedens. mentem abradis.

METRICA VERSIO.

Lapsamque imaginem excitaret denuo,
En nascitur nobis. Pudica in virgine
Concipitur et procedit augustus Deus,
Totus Deusque homoque, servans me integrum,
Qui filius percipitur animo, et cernitur.
Cultor hominis videor tibi, totum colens
Verbum, ut mihi arcane coagmentatur hic,
Salutis auctorem hominem, et excelsum Denim.
Imo ipse cultor carnis es, qui me facis
Mentis inopem, si commode facetias
Verto tuas: aut hoc cape, aut mihi sine,
Si justus es sérmonis assertor sacri.
Si pejus existit tibi, ex Deo genitus Deus
(Namque caro pejus multo quam quod imaginem
Refert), mihi at quod melius: est enim Deo

B Mens proprius: atqui tibi periclitabitur
Diuidius homo, quando nec id servabatur
Quod minime erit sumptum: quid ais, acerrime
Verbi patronē, cui graves sunt qui secant
Deitatem; et ipse non secas quod in Deo est
Compositum? ut aliquid cum meis des, hoc neges.
Carnemque temperando mentein ipsam eripis:
Ac si timeres usque ne componeres.
At quomodo unum bina perfecta caperet?
An pertimescimus cutis ne rumpere?
Quis hic furor? mentem una rationemque habet
Anima. Ast ubi omnino tibi res est magna mens,
Præsente summo Nuninie? At si amens caro est,
Deceptus ego sum: mea cutis; cujus anima est?
Quænam Dei de Virgine est nativitas?

50 Ήως εἰς ἐν ἥλθε τῶν διεστώτων φύσις;
 "Ἄρρητόν ἔστιν, ὡς δ' ἐμοὶ γε φαίνεται,
 Μίκρῳ λόγῳ μετροῦντι τὰ κρέσσων λόγου.
 Τὸ πνεῦμα ἐπῆλθε παρθένῳ καθάρσιον,
 Λόγος δ' ἕως πήγυντ' ἐνδοθι βροτὸν,
 55 "Ολού βροτοῦ θανόντος ἀντάλλαγμ' δλον.
 Ἐπεὶ δ' ἀμικτός ἔστι σαρκὶ Θεός,
 Ψυχὴ δὲ καὶ νοῦς οἶον ἐν μεταιχμῷ,
 Σαρκὸς μὲν, ὡς σύνοικος, ὡς δὲ εἰκὼν, Θεοῦ.
 Τῷ συγγενεῖ μιγεῖσα ἡ Θεοῦ φύσις,
 60 Ἐκεῖθεν ἔσχε καὶ πάχος κοινωνίαν.
 Οὕτω τὸ θεώσαν καὶ θεωθὲν εἰς Θεός.
 Τί οὐκ πέπονθεν ἀμφότερον; ὡς ἐμὸς λόγος,
 Τὸ μὲν κερασθὲν τῷ πάχει, τὸ δὲ ὡς πάχος

Α Ἐμῶν μετασχόν, πλὴν παθῶν ἀμαρτίας.
 65 Ζητῶ τὸ αἷμα τῷ προσεβρύῃ Θεοῦ;
 Εἰ μὲν πονηρῷ φεῦ, τὸ Χριστοῦ τῷ κακῷ.
 Εἰ τῷ Θεῷ δὲ πᾶς, ἐτέρῳ κρατουμένων
 Ἡμῶν; ἐπεὶ κρατοῦντός ἐστιν ἀλλοτρού.
 "Η τοῦτον ἀληθές, αὐτὸν προσφέρειν Θεῷ,
 70 "Ιν' αὐτὸς ἡμᾶς τοῦ κρατοῦντος ἀρπάσῃ,
 Λάβῃ τε ἀντάλλαγμα τοῦ πεπτωκότος
 Τὸν Χριστόν· δικρίσας γάρ οὐχ ἀλώσιμος.
 Οὕτω φρονοῦμεν. Τοὺς τύπους δὲ αἰδούμεθα.
 Ἐχεις τὰ τῇδε προσκύνει τὴν Τριάδα.

ΙΑ'. Περὶ Ἑραρθρωτήσεως.

Νήπιος, ὅστις διακτα Θεοῦ Λόγον αἰὲν ἔντα
 Οὐ σέβετ' ισοθέας Πατρὸς ἐπουρανίου.

50 Quomodo in unum convenient dissidentium natura?
 Ineffabile istud est, ut mihi videtur,
 Infirma metienti oratione, qua quamlibet superant orationem.
 Spiritus supervenit Virgini expiator,
 Verbum autem sibi ipsi compegit in ipsius sinu hominem,
 55 Qui totius hominis peccato mortui pretium integrum ac redemptio esset.
 Cum autem caruncula miseri non possit Deus,
 Anima et mens sunt veluti quoddam intermedium quo carni unitur
 Anima quidem, ut carnis contubernialis; mens vero, ut Dei imago;
 Affini conjuncta est Dei natura,
 60 Hinc habuit et carnis societatem.
 Sic et quod deificat, et quod deificatur, unus est Deus.

Quid igitur factum utrique est? ut assero,
 Alterum quidem fuit unitum crassæ substantiæ; alterum vero, cœū crassa substantia
 Meorum fuit particeps, præter peccati affectum.

258 259 65 Quæro cui effusus sit sanguis Christi?
 Si quidem malo, heu! Christine sanguis effusus improbo?
 Sin autem Deo: quomodo, alteri mancipatis
 Nobis? Siquidem ejus qui dominatur, semper est redemptionis pretium.
 Profecto id verum est, ipsum se offerre Deo,
 70 Ut nos servitio eximat,
 Et Deus accipiat, in permutationem ejus qui cecidit,
 Christum. Qui enim unxit, capi non potest.
 Ita sentimus. Typus autem veneramur.
 Habes ista hic: adora Trinitatem.

XI. *De Christi Incarnatione*.

Stultus, quicunque supremum Dei Verbum, semper existens,
 Non veneratur honore pari ac Patrem supercælestem.

* Alias Murat. 224.

61 Θεώσαρ. Quod deificat, id est, divinitas, θεών,
 quod deificatur, id est, humanitas.
 63 Tὸ μέρ. Alterum quidem, id est, τὸ θεώσαν.
 Verbum ac Deitas crassæ substantiæ ut uniretur.
 Ibid. τὸ δὲ πάχος. Alterum autem, τὸ θεωθέν,
 nempe humanitas, crassa substantia, meorum esset
 particeps, τῷ μετασχόν, meis esset affectibus ob-
 noxia, præter peccatum.
 65 Τῷ, pro tīv.

66 Κακῷ. Ita cod. Vat. Edit. κακῶν.

67 Ἐτέρῳ κρατούμενῷ. Cod. Vat. δλλῳ, cum
 alteri mancipati nos essemus.

70 Ἡμᾶς τοῦ κρατοῦντος δρπάσῃ. Ut nos e
 manibus dominantis eripiat.

75 Τοὺς τύπους δὲ αἰδούμεθα. Videtur intelligi-
 gere Eucharistiam et mysteria, quæ vere typi effusi
 sanguinis ac immolatio Christi mystica.

METRICA VERSIO.

Qui coaluit natura dissidentium?
 Effabile haud est, videtur quidem ut mihi,
 Dum metior sermone quod potius vocibus.
 In Virginem almus Spiritus purgans venit,
 Verbunque singlit sibi hominem in intimo.
 Defuncti boniūs hæc est redintegratio.
 At quia nefas jungi Deum est carunculæ:
 Sed mens et anima sicut interstitia sunt,
 Carnis quidem, cœū contubernialis, velut,
 Dei imago, natura Dei ut affini addita;
 Hinc societatem crassitatem obtinet:
 Sic quod Deum fecit, deificatumque idem,
 Deus unus est. Quid ergo utrumque passus est?
 Ut assero, hoc mistum cuti crassæ: istud, ut
 Affectionum consors meorum crassitas,

B Sine labore. Quæso cui crux fusus Dei?
 Si quidem malo, heu! Christi crux pessimo?
 At si Deo, qui mancipatis alteri
 Nobis? utique redemptio Dominantis est.
 Hoc nempe verum, se quod offerat Deo,
 Ut ipse nos a destinate liberet,
 Et capiat in vicem illius qui concidit,
 Unctum, quia is qui unxit, capi haudquaquam potest.
 Sentimus hoc modo. Reveremur ac typos.
 Isthæc babes hic. Trinitatem akmam cole.

XI. DE CHRISTI INCARNATIONE.

(A. B. Caillau interprete.)

Stultus, qui Verbum Patris immortale, supernum.
 Non simili ac Patrem pronus honore colit.

Νήπιος, δεις ἄνακτα Λόγου βροτὸν θῆθα φανέντα Α ΙΒ'. Περὶ τῶν γηγειων βιβλίων τῆς θεοκρεύστου Οὐ σέβετ' ισοθέως οὐρανοῖο Λόγου.
 5 Τέμνει δὲ μεγάλοιο Πατρὸς Λόγου, ἡδὲ Λόγοιο
 Μορφὴν ἀνδρομένην, καὶ πάγος ἥμετερον.
 *Ην Θεός, ἀλλ' ἐκάγη Πατρὸς Λόγος ἥμετερος φύσις,
 *Πες καὶ Θεὸν μίζῃ, μικρὸς ἐών χθονίοις.
 Εἰς Θεός ἀμφοτέρωθεν τόσον βροτὸς, δεσμὸν ἔμι. Ἐρδειν
 10 Ἀντὶ βροτοῦ Θεόν. Ἰλαβι, τρωτὸς ἄνω.
 Τόσον ἔχοις. Τί δέ ἐμοιγε νόον, καὶ μίξιν ἀπραστον;
 Εἰ μὲν δὴ πεπίθωμι, τὸ λώτον. Εἰ δὲ μελάνεις
 Τὸν χάρην πολλαῖς χιλιάσιν ἐπέων,
 15 Δεῦρ' ἄγε, πλαζῆταις διγύστιχα ταῦτα χαράξω
 Γράψας· ἐμῇ γραφῇ, ἡ μέλαν οὐδὲν ἔχει.

Θείος ἐν λογίστην δεῖ γλώσσῃ τε νόῳ τε
 Στραφθεῖν· ή γάρ εἴναιε Θεός καμάτων τόδ' ἀεθλον,
 Καὶ τι κρυπτὸν ίδει δλίγον φάσις, ή τόδ' ἀριστον,
 Νύπτεονται καθαροῦ Θεοῦ μεγάλησιν ἀφετητεῖς·
 5 Τῇ τρίταν, χθονίων ἀπάγειν φρένα ταῖσδε με-
 [ρίμναις.
 *Οφρὰ δὲ μὴ ξείνησι νόον κλέπτοιο βίσσοις
 (Πολλαὶ γάρ τελέθουσι παρέγγραπτοι κακότητες),
 Δέχνυσο τοῦτον ἐμεὸν τὸν Ἑγκριτὸν, ὁ φῶλ', ἀριθμόν.
 Ἰστορικαὶ μὲν έσσι βίβλοι δυοκαΐδεκα πάσαις
 10 Τῆς ἀρχαιοτέρης Ἐβραϊκῆς σοφίης.

Stultus, quicunque supremum Verbum humana carne hic induitum,
 Pari non veneratur honore ac cœlesti Verbum;
 5 Separat autem, aut a magno Patre Verbum, aut a Verbo
 Formam humanam et nostram crassitudinem.
 Erat Deus, sed compactum est Patria Verbum noster homo,
 Ut misceat nobis Deum, mistum ipsum mortalibus.
 Unus Deus utrinque : tantum mortalis quantum me faciat
 10 Pro mortali Deum. Propitius esto, vulneratus supra !
 Tantum accipito. Quid vero mihi mentem et misericordem inessalilem (quærere) ?
 Erga Deum, mortales, diligitе mensuras sermonis.
 Si igitur persuasero, hoc melius. Sin autem denigras
 Chartam multis verborum millibus,
 15 Eia age, tabulis tui cordis paucorum versuum has inscribam
 Litteras meo stylo qui atramento nil habet.

XII. De veris Scripturæ libris*.

Divinis in Litteris semper et lingua et mente
 Versare. Aut enim Deus hoc dedit laboris præmium,
 Ut occultam aliquam lucem percipias, vel, quod optimum est,
 Pungaris Dei sancti magnis præceptis;
 5 Vel deum tu ut his sollicitudinibus avoceris a rebus terrenis.
260-261 Sed ne peregrinis libris mens tua subripiatur
 (Sunt enim multæ ascriptiæ pravitates),
 Accipe a me selectum hunc, amice, numerum.
 Sunt quidem historici libri omnes duodecim
 10 Antiquioris Hebraicæ sapientiæ :

* Alias Bill. 34, p. 98.

XI. 6 Πάθος. Ita schol. Cod. Vat. πάθος.

8 Μ/Εγι. Addit schol. ἡμέρα.

9 Εἰς Θεός ἀμφοτέρωθεν τόσον βροτός. Murat.
 pro τόσον quod habet ms. legit τόσον melius ratione metri scripsisset vir doctissimus τόσον vel
 τόσα et ἀμφοτέρωθεν, ut Billius qui ita restituit hunc
 locum : εἰς Θεός ἀμφοτέρωθεν τόσα βροτός. Sic autem
 habebatur mendose apud Hervagium : εἰς Θεός

ἀμφοτέρωθεν δειπνόθεν.

10 Ἄγω. Forte legendum διαξ.

XII. ΤΙΤΥΛ. Περὶ τῶν. Cod. Vat. διατάθετον
 βίβλοι τῆς Παλαιᾶς τε καὶ Νέας Διαθήκης.

5 Απάγειν. Ita duo Regg., Vat. et Coisl. Edit.

ἀπάγει.

• Εἰσίγοι. Cod. Reg. 990, ξεναστ.

METRICA VERSIO.

Stultus, qui Verbum latitans sub carne, supernum B
 Non colit ac Verbum pronus honore pari.
 hic magni Patris Verbum, Verbive resolvit
 Humanam speciem, corporeumque lutum.
 Numen erat, sed noster homo compingitur ultra,
 Ut mihi nobis, misceat ipsa Deum.
 Unus utrinque Deus ; sit homo, ut me Numine donet ;
 Me miserum sane vulnere, Christe, pio.
 Hæc habeas. Quid enim mistam mihi quærere men-
 [tem?
 Terrea, Numen ubi, verba modum teneant.
 Si credar, melius; sin vero sordibus atram
 Verbosis chartam commaculare velis,
 Eia age, verba tuo inscribam paucissima cordi,
 Sepia quæ nigro nulla colore notat.

XII. DE VERIS ET GERMANIS SCRIPTURÆ LIBRIS.

(Billio interprete.)

In libris sacris linguaqne et mente frequenter
 Versare. Aut etenim donat Deus ista laborum
 Præmia, ut absconsa lucis mens sedula quiddam
 Conspiciat; vel certe istinc ea commoda carpit,
 Ut per sancta Dei capiat præcepta dolorem ;
 Aut, quod postremum est, animos hæc lectio rebus
 Abstrabit a fluxis, studia ad meliora vocatos.
 At, tua ne libris fallatur mens alienis
 (Namque ascriptiæ multi falsique vagiuntur),
 Hunc habeas certum numerum, a me, lector amice.
 Bisseni libri Veteris sunt Fæderis, omnes
 Historicæ. Genesis primus liber. Exodus inde

Πρώτηστη, Γένεσις, εἰτ' Ἐξόδος, Λευιτικὸν τε.
 Ἐπειτ' Ἀριθμοί. Εἶτα Δεύτερος Νόμος.
 Ἐπειτ' Ἰησοῦς, καὶ Κριταί. Ροῦθ δύδοη.
 Η δ' ἐνάτη δεκάτη τε βίβλοι, Πράξεις βασιλήων,
 15 Καὶ Παραλειπόμεναι. Ἐσχατον ἔχεις.
 Αἱ δὲ στιχηραὶ πάντες, ὧν πρώτος γ' Ἰών·
 Ἐπειτα Δαυΐδ· εἶτα τρεῖς Σολομωντίαι·
 Ἐκκλησιαστής, Ἄσμα καὶ Παροιμίαι.
 Καὶ πένθ' δροιοίς Πνεύματος προφητικού.
 20 Μίλια μὲν εἰσιν ἃς γραφήν οἱ δώδεκα·
 Ὡσὲ κ' Ἀμώς, καὶ Μιχαήλς ὁ τρίτος·
 Ἐπειτ' Ἰωῆλ, εἰτ' Ἰωνᾶς, Ἀβδίας,
 Ναούμ τε, Ἀββακούμ τε, καὶ Σοφονίας,
 Ἀγγαῖος, εἶτα Ζαχαρίας, Μαλαχίας.
 25 Μίλια μὲν οὖσε. Δευτέρα δ' Ἡρατας.

Primus Genesis, deinde Exodus et Leviticus;
 Postea Numeri, tum Deuteronomium.
 Deinde Iosue et Judices. Ruth octavus est.
 Nonus decimusque liber, res gestæ Regum,
 15 Et Paralipomena; Esdras habet ultimum loco.
 Quinque versibus scripti sunt, quorum primus Job,
 Postea David, tum Salomonis tres,
 Ecclesiastes, Canticum et Proverbia.
 Similiter quinque Spiritus propheticæ.
 20 Ac uno quidem continentur libri duodecim,
 Osee, et Amos, et Michæas tertius;
 Deinde Joel, postea Jonas, Abdias,
 Nahum, Habacuc et Sophonias,
 Aggæus, deinde Zacharias, Malachias.
 25 Uno bi continentur libro : secundo Isaías,
 Tertio qui vocatus est Jeremias ab infantia,
 Quarto Ezechiel, quinto Danielis gratia.
 Veteres quidem numeravi duos et viginti libros,
 Hebræorum elementorum numero respondentes.
 30 Jam vero recense et Novi Fœderis libros.
 Matthæus quidem scripsit Hebræis Christi miracula,
 Marcus Italis, Lucas Græcis,
 Joannes omnibus, præco ad cœlos usque pertingens.
 Deinde gesta sapientiū apostolorum.
 35 Decem et quatuor sunt Pauli Epistolæ,
 Septem catholicæ et quibus Jacobi una,
 Duæ Petri, tres autem iterum Joannis,
 Judæ vero est septima. Habet omnes libros.
 Si quid est extra hunc numerum, non est ex germanis Scripturis.

11 Λευιτικὸν τε. Deest τε in pluribus.
 12 Δεύτερος Νόμος. Cod. Reg. 992, δευτερονόμιον.
 16 Πρώτος γ' Ἰών. Cod. Reg. 990, ἕτατη Ἰών.
 17 Σολομωντίαι. Ita codd. duo Regg. Ed. Σολομῶντειαι.
 25 Μίλια μέτρ. Codd. duo Regg. ή μίλια.
 26 Ἐξ. Cod. I. duo Regg. διπλοί.
 27 Δαυΐδιον. Cod. Chig. et alii Δανιηλος, alii Δανιηλ.

A "Επειτ' δὲ κληθεὶς Ἱερεμίας ἐκ βρέφους.
 Εἰτ' Ἱεζεκιὴλ, καὶ Δανιηλου χάρις.
 Ἀρχαῖας μὲν Εθῆκα δύω καὶ εἴκοσι βίβλους.
 Τοις τῶν Εβραίων γράμματιν ἀντιθέτους.
 30 Ἡδη δὲ ἀριθμεῖς καὶ νέου μυστηρίου.
 Ματθαῖος μὲν Ἑγραῖν 'Εβραῖος θαύματα Χριστοῦ·
 Μάρκος δὲ Ἰταλίη, Λουχᾶς Ἀχαιάδη·
 Πᾶσα δὲ Ἰωάννης, κήρυξ μέγας, οὐρανοφοίτης.
 Ἐπειτα Πράξεις τῶν σοφῶν ἀποστολῶν.
 35 Δέκα δὲ Παύλου τέσσαρες τ' ἐπιστολαί.
 'Επτὰ δὲ καθολικαὶ, ὧν, Ιακώνου μία,
 Δύω δὲ Πέτρου, τρεῖς δὲ Ἰωάννου πάλιν.
 'Ιούδα δὲ ἐστιν ἐδόθημη. Πάσας ἔχεις.
 Εἰ τι δὲ τούτων ἔχεις, οὐκ ἐν γνησίαις.

Leviticus, Numeri, Legis tunc scita Secundæ.
 Post Jesus, Critæ, Ruth, Regum gestaque bini
 Describunt libri. Sequitur liber ille, vocatur
 Qui Paralipomenon. Cunctorum est ultimus Esdras.
 Quinque metris constant, Job, David, tres Salomonis,
 Concio, et insignes Cantus, Proverbia sacra.
 Quinque prophetarum sunt libri rursus, in uno
 Bisseni vates sunt juncti, nomina quorum,
 Oseas, Amos, Michæas tertius, inde
 Joel, ac Jonas, Abdias sextus, at hunc post
 Naumque, Habbacucque octavus. Tum Sophonæus,
 Aggæus, post Zacharias, atque ultimus horum
 Malachias. Liber hos unus complectitur onines;
 Esaiam est alter, Jeremiah tertius autem.

28 Ἀρχαῖας, etc. Hunc versum a Billio in versione metrica omissum supplevimus, et descripsi-
 mus italicis.
 39 Γρηγορίας. Sic Regii tres, Chig., Vat. et Coisl.
 γνησίοις. Plurimos et quidem genuinos Scri-
 pturas libros a catalogo suo excludit, quos tamen
 Ecclesia vero ac legitimos esse pronuntiavit. Sed
 ignoscendus est error, cum hæc scriberet Grego-
 riuss, quo tempore nondum quidquam certe ea de-
 re fuerat definitum.

METRICA VERSIO.

B Ezechiel quarto, Daniel post ordine quinto.
 Hinc libros numerare duo datur atque viginti,
 Tot neimpe Hebrææ quot sunt elementa loquelæ.
 Perge age jam Paciū libros numerare Recentis.
 Matthæus Christi Hebræis miracula scripsit,
 Ausonibus Marcus, Lucas at doctus Achivis,
 Cunctis Joannes, penetrans cœlestia mente.
 Inclita apostolicæ classis tum gesta sequuntur.
 Hinc bis septenæ literæ, quas numine Paulus
 Etherio scripsit. Sequitur post una Jacobi
 Atque duplex Petri, tres rursum auctore beato
 Joanne; ac Judæ postremo est unica. Sunt hæc
 Omnia divinæ germana voluntina chartæ.
 Quidquid præterea est, haud inter certa locandum

II°. Πατριάρχαι νιοὶ τοῦ Ἰακώβ.

Δώδεκα δὲ ἵξειαν πατρὸς μεγάλοιο πάτραρχοι·
Ῥουσεῖμ, καὶ Συμεὼν, καὶ Λευΐ, τοῖς δὲ ἐπ' Ἰούδᾳ.
Ἄνταρ ἐπείτα νόθοι, Δάν, Νεφθαλεῖμ, Γάδ τε Ἀσήρ τε.
Ἄζθις δὲ εὐγενέστερη μνηστῶν ἀπο, Ἰσάχαρ ἡν,
Ζαβουλὼν, καὶ Ἰωσῆφ, καὶ πύματος Βενιαμίν.

III°. Μάστιγες Αἰγύπτου.

Μίστιγας Αἰγύπτοιο κακόφρονος αἰὲν ἀρίθμει,
Ὄς κεν ὑποτρομέης κάρτει τῷ μεγάλῳ.
Αἴματι μὲν πρώτιστον ὕδωρ ἔρυθαίνετο γαῖας,
Δεύτερον αὖ βατράχους ἔβρασεν οὐλομένους.
5 Τὸ τρίτον αὖ, σκνίψεσσιν ἀῆρ καὶ γαῖα καλύφθη.

262-263 XIII. Patriarchæ filii Jacob .

Duodecim ex Jacob magno patre patriarchæ :
Ruben, et Simeon, et Levi, insuper his Judas ;
Postea spuri, Dan, Nephthalim, Gad et Aser ;
Rursus nobiles ex sponsis, Issachar,
5 Zabulon, et Joseph, et ultimus Benjamin.

XIV. Plagæ Αἴγυπτοι .

Plagas impiaæ Αἴγυπτi semper animo recense,
Ut formides magnam Dei potentiam.
Primum quidem fuit sanguine tincta aqua terra ;
Secundo ranas edidit pernicioseas.
5 Tertio culicibus aer et terra obducta sunt.
Quarto cynomyia repente apparuit.
Quinto jumenta dira lues invasit.
Ulceræ in hominum corporibus orta, sexta sunt plaga.
Septima, pluit grando igne mista, imber insociabilis.
10 Octava, locustis periit quidquid erat viride.
Nona, Αἴγυπτi solum nox involvit.
Primogenitorum autem mors decima fuit plaga.

XV. Moysis Decalogus .

Has decem leges insculpsit olim Deus in tabulis
Lapideis. Tu vero mihi eas in corde inscribe.
Non agnosces alium Deum, siquidem adoratio sola unius est.
Non fabricabis tibi vanum simulacrum et mortuam imaginem.

* Alias Bill. 37, p. 99. ** Alias Bill. 35, p. 99. *** Alias Bill. 33, 36, p. 99.

XIII. TITUL. Πατριάρχαι νιοὶ τοῦ Ἰακώβ. Sic
cod. Reg. 992 et Vatic. Edit. περὶ τῶν δυοκαθεδα
Πατριάρχων.

1 Μεγάλοιο πατριάρχοι. Codd. Regg. duo et Chig.
μεγάλου πατριάρχαι.

XIV. 4 Έβραστ. Sup. lin. Reg. 991, ἀνέδωκεν.
5. Σκνίψεσστ. Cod. Vat. σκνίψεσσιν.

6 Κυνόμυια, μυστικα canina.

7 Λυγρός. Ita codd. Regg. tres, Chig. et Vat.
Edit. λογῆς.

9 Αἱμικτος. Int. ἀκατάμικτος. Exod. ix, 24, ἦν
δὲ χάλαζα, καὶ τὸ πῦρ φλογίζον ἐν τῇ χαλάζῃ.

XV. 1 Σέβας οὐορ ἔρδος γε. Int. ἡ τιμὴ μόνη τοῦ
ἀνός.

METRICA VERSIO.

XIII. PATRIARCHÆ FILII JACOB.
(Billio interprete.)

Bis senos magnus patriarchas femore Jacob
Eduxit; primos Ruben, Simeona Levimque
Et Judam. Tum deinde notio fluxere cubili
Aueilli nati, Dan, Nephthalim, Gad, Aserus.
Post autem veris uxoribus Issachar, atque
Zabulon, et Joseph. Postremus Benjamin exit

XIV. ΑἴΓΥΠΤI PLAGÆ.

(Billio interprete.)

Αἴγυπτi plegas semper numerare memento,
Ut paveas sancti robora magna Dei.
Flumina purpureo sunt primum tincta cruento.
Hinc tellus ranas edidit innumeras

B Aera post ciniphes texerunt, arvaque cuncta.

Tum cynomya ferox visa repente fuit.

Quinto quadrupedes omnes mors aeva peremit :

Sexto afflixerunt ulcera Nilicolas.

Horrida post grando cecidit, simul igneus imber.

Octava at rursum plaga locusta fuit.

Hanc plagam horribilis caligo deinde secula est.

Ultima primigenum mors inopina fuit.

XV. MOYSIS DECALOGUS.

(Billio interprete.)

Has Patris æterni bis quinas dextera leges
Insculpsit aaxis : tu vero inscribito cordi :
Nullum aliud tibi numen erit, nec, quem mihi debes
Cultum, divinumque alii præstabis honorem.

5 Οὐ ποτε μαψιδίως μνήσῃ μεγάλοις· θεοῖς.
 Σάζατα πάντα φύλασσε μετάρσια καὶ σκιάδεντα.
 "Ολβίος, ἦν τοκέσσι φέρεις χάριν, ἦν ἐπέοικε.
 Φεύγειν ἀνδροφόδον παλάμης δγος, ἀλλοτρίης τε
 Εἰνῆς, κλεπτοσύνην τε κακοφρονα, μαρτυρίαν τε
 10 Ψευδῆ, ἀλλοτρίων τε πόθον, σπινθῆρα μόροιο.
IΓ'. Εἰς τὰ θαύματα Ἡλίου τοῦ προρήτου καὶ
 Ἐλισταρού.

Τοσαῦτα θαύματ' Ἡλίου τοῦ θεούτου.
 Κόραξι πρώτον ἑτράφη· καὶ δεύτερον
 "Εθρεψε χήραν πλουσίων Σαραφθίαν,
 Μικροῖς ἔλαιον καὶ ἀλεύρῳ λειψάνοις.
 5 Ἦς καὶ τὸν οὐδὲν ἐκ νεκρῶν φυσῆμασιν
 "Πηγειρεν. Τετόν τ' ἀνέσχεν ἐκ θεοῦ,

5 Nunquam inaniter memineris magni Dei.
 Dies omnes festos celebra, sive insignes, sive minus solemnies.
 Felix, si parentibus gratiam referas quam decet referre.
 Fuge homicidæ manus crimen, extraneique
 Cubilis, furtum malignum, testimonium
 10 Falsum, alieni appetitionem, igniculum mortis.

264-265 XVI. Eliae et Elisae miracula *.

Hæc sunt miracula Eliæ prophetæ Thesbitæ.
 A corvis primum pastus est. Deinde
 Pavit ipse copiose viduam Sareptam,
 Ex exiguis olei et farinæ reliquis;
 5 Cujus et filium a mortuis insufflando
 Excitavit. Pluviam continuit verbo Dei,
 Postea demisit. Victimam postquam lustravisset
 Igne novo, et novo apparatu ac inaudito, vixit
 ēibi nihil degustans diebus plurimis.
 10 Igne interemit geminos quinquagenarios duces.
 Jordanem trajecit, aquas pallio dividens.
 Igneo curru ascendit in cœlum,
 Simul vestem et gratiam Elisæo
 Reliquit. Cerne et istius miracula :
 15 Jordanem pertransiit, divisus pallio aquis.
 Fontes sale fertiles reddidit civitali.
 Pueros conviciatores ferarum morsibus necavit.
 Sittenti aquarum rivos ex Edome duxit
 Exercitui. Viduam a creditoribus liberavit
 20 Fontibus olei. Sunamitidi liberis carenti

* Alias Bill. 154, p. 204.

Mηήση. Id est, pronuntiaveris nomen Dei.
 7 *Τοκέσσι. Codd. tres Regg. et alii τεχέσσι.*
 8 *Ἄγροφορον. Ita codd. Regg. quatuor. Edit.*
 ἀνδρόφονον.

10 *Ἄλλοτριων. Rerum alienarum cupiditas,*
 mortis est somes.

XVI. τ.τ. *Εἰς τὰ θαύματα. Cod. Vatic. Θαύματα*
Ἡλίου.

METRICA VERSIO.

Ne statuas unquam simulacraque mortua singas ;
 Neve tui Domini lingua tere nomen inani.
 Sabbata legitima tibi sunt servanda quiete,
 Tam quæ tecta umbris, quam quæ sublimia sensu.
 Felix, si merito cultu venerere parentes.
 Ne quemquam occidas. Alieni foedera lecti
 Ne violes. Nec te constringas criminis furti.
 Neve aliquem testis mendacibus opprime verbis.
 Nec cupidis oculis aliorum commoda lima :
 Ilinc namque æternæ queruntur pabula morti.

XVI. ELIA ET ELISÆ MIRACULA.

(Billio interprete.)

Hæc mira sanctus Elias quondam edidit.
 Hunc primo corvus aliuit : ac Sareptiam
 Post ipse viduam nutriit perquam ampliter,

A "Επεις" ἀφῆκε. Θυσίαν καταγύσας
 Πυρὶ ξένῳ τε καὶ ξένοις, εἰτ' ἡρκεσε
 Τροφῆς ἀγευστος ἡμέραις ἐν πλειστοις
 10 "Ἐφλεξεν ἄρδην πεντηκοντάρχας δύω.
 Ιορδάνην διῆλθε μηλωτῇ τεμών.
 Πυρὸς δ' ἀνηλθεν δρματι πρὸς οὐρανὸν
 'Ομοῦ δοράν τε καὶ χάριν Ἐλισσαὶ
 'Αφῆκεν. "Ἄθρει καὶ τὰ τούτου θαύματα.
 15 Ιορδάνην διῆλθε μηλωτῇ τεμών.
 Πηγὰς ἔθηκεν ἀλοιν εὐτεκνούς πόλει.
 Παιδας δ' ὑδριστὰς θηρίοις ἀπώλεσεν
 Διψῶντις ρεύματ' ἐξ Ἐδώμ ἐπήγασε
 Στρατῷ γυναῖκα τε χρέους ἐρρύσατο
 20 Πηγαὶς ἔλαιου· τῇ δὲ Σουναμίτιδι

8 Καὶ ξέροις. Quippe aquam infundi rogo juss-
 erat Elias. Nihilominus ignis rogum corripuit et
 absunpsit.

10 Πεντηκοντάρχας. Cod. Vat. πεντηκοντάρχους.

16 Εὐτέκνοντος. Non solum dulces aquas ad bi-
 bendum reddidit propheta, sed etiam fertiles, ita
 ut agri antea steriles, iis irrigati fontibus, fertiles
 evaderent.

Olei et farinæ reliquiis paucissimis :
 E jusque ab orci filium extraxit sinu :
 Mox ipse cœlum claudit, et pluviam negat.
 Flammis vorandam victimam plane novis,
 Novoque more tradit, et multos dies,
 Omnino capiens pabuli nihil, exigit ;
 Binosque flamma mittit ad stygemi duces.
 Jordanis undas pallio immisso secat.
 Curruque vectus igneo cœlum petit.
 Cum vestu linquit gratiam Elisæ suam :
 Eximia cujus cerne jam miracula.
 Jordanis undas pallii tactu secat.
 Sterilesque fontes urbis edulcat sale.
 Juvenes ferarum morsibus necat improbos
 Sævamque trinis eximit casiris sitim.
 Per munus olei debito grandi levat
 Viduam : alterique (mira res) dat filium,

Ούχ δντί Ελώκε παΐδα, κ' ἐκ νεκρῶν πάλιν.
Φυοράν τ' ἐπέσχεν ἐκ πόσας, καὶ πλείσιν
Ἡμινοὶ λιμὸν ἐνδεεστέρᾳ τροφῇ.
Ναῦμαν δὲ λέπρας ἐκκαθῆρας τὸν Σύρον,
25 Πέμπτει Γιεζεὶ τὴν νόσον· εἰτ' ἀξίνην
Ἐπλευστά νάντοις ἐκ βυθῶν Ίορδάνου·
Σύρων δὲ τοὺς ἔλκοντας ὅψεις ἀμύληνας
Ἐδωκεν ἄχθροῖς· εἰτα τῷ στρατῷ κόρον
Προείπο, λεπτῶν ἔργα. Καὶ νεκρὸς νεκρὸν
30 Ἡγειρεν, ἐγγὺς συντεθέντων δόστων.
ΙΖ'. Ἐξίγραμμα εἰς τὸ μαρτύριον Ηλίου τὸ
καλούμενον Χηρεῖον.
Αὕτη, ξένε, καὶ Σαρεπτὰ τῆς Σιδωνίας,

Α Οὐτὸς δὲ χήρας πύργος, ή φιλοξένως
Θεοῦ προφήτην Ἡλίαν τὸν Θεοσύτην,
Λιμοῦ κακοῦντος τάς πόλεις, ἐδέξατο·
5. Ή καὶ μικρὸν ἦν Ἐλαιον ἐν τῷ καψάκῃ,
Καὶ δράκης διέρων ὑδρίᾳ κεκρυμμένος.
Τοῦτο δὲ ἀρειδῶς μεταδοῦσα τῷ ξένῳ,
Πηγὴν, τρέφουσαν οἶκον, εἴρε τὴν δόσιν.
Ταύτης τὸν οἶκον Ἡλίας ζῶντα τρέφων,
10 Θανόντα νεκρῶν ἐξανέστησε ζόφου.
Μήτηρ δὲ, πρὸν κλαίουσα τὴν ἀπαίδειαν,
Ἐγένετο μήτηρ αὐθίς ὡδίνων δίχα.
ΙΗ'. Περὶ τῆς τοῦ Χριστοῦ τετραβιογίας.
Ματθαῖος πόθεν, εἰπὲ, μέγας, Λουκᾶς τε φέριστος,

Dedit alium, eumque a mortuis excitatum reddidit.
Venenum depulit ex herba (cologynthide), et plurimos
Fame laborantes refecit exigua dape.
Naaman Syrum cum a lepra mundasset,
25 Inmissit eumdem Gizei morbum. Post hac securiū
In altum traxit, ex imo Jordanis vado.
Syrorum, qui eum capturi venerant, oculis caliginem offundens,
Eos tradidit hostibus. Deinde exercitu cibos
Apponi jussit, leprosorum opera. Mortuus in mortuum
30 Suscitavit, simul compositis ossibus.

XVII. Epigramma in templum Eliæ, quod Χηρεῖον appellabatur.

Hæc est, hospes, illa Sarepta Sidoniac,
Hæc est turris vidua, qua humanissime
Dei prophetam, Eliam Thesbiten,
266-267 Cum famæ grassaretur per urbes, hospitio exceptit:
5 Quæ paululum olei in cado,
Et manipulum farinæ duntaxat habebat in hydria occultatae:
Hæc autem liberaliter tribuens hospiti,
Fontem qui pasceref familiarium suam, consecuta est pro dono.
Hujus filium Elias viventem qui paverat,
10 Eumdem mortuum ad vitam revocavit e mortis tenebris;
Et mater quæ prius flebat se filio orbatam,
Effecta est rursus parens absque partus doloribus.

XVIII. De Christi genealogia.

Matthæus unde, quæso, magnus, et optimus Lucas,

* Alias Bill. 26, p. 495. ** Alias Bill. 39, p. 99.

21 Κ' ἐξ. Sic legendum versus postulat. Ed. ΙΧ.
24 Ἐκκαθῆρας. Ila versus et contextus videntur postulare. Edit. ιχάθηρε.

29 Λεπρῶν ἔργα. Hic significat miraculum liberaente ab obsidione Samariæ, qua eam Syri cingebant, qui subito timore correpti divinitus immisso, omni belli apparatu in castris relicto et annona, noctu confusgerunt; quod primi neverunt civibus que nuntiarunt leprosi.

XVII. τ.τ. Εἰς τὸ μαρτύριον, in martyrum adem. Μοx, χηρεῖον, τιδει domus.

6 Υδρίᾳ κεκρυμμένος. Combeb. legit ὑδρίᾳ κε-

κρυμμένην. Al. ὑδρίας κεκρυμμένης. Verisimilius ὑδρίᾳ κεκρυμμένος.

XVIII. τ.τ. Περὶ τῆς, etc. Cod. Reg. 991 addit παρὰ τῷ Ματθαῖῳ καὶ παρὰ Λουκᾷ.

1 Ματθαῖος πόθεν, εἰπὲ, μέγας, Λουκᾶς τε φέριστος, etc. Sic distinximus, addita interrogatione. Edit. Ματθαῖος πόθεν εἰπε μέγας, Λουκᾶς τε φέριστος, etc., quod ipsi Benedictini verterant: Matthæus autem magnus scripsit et optimus Lucas: alium quidem ille, etc... quod evidentissime mendosum corrigere presumpsimus. (CAILLAU.)

METRICA VERSIO.

Avidique rursus faucibus letbi extrabit.
Tum labem ab herbis pellit: et magno agmini
Pastu minacem pellit exiguo fænum.
Namaamque Syri corpus a lepra eluit,
Hac inficisque servulum. Post asciam
Ex imo in altum fluminis trahit vado.
Syriaca castra, visibus capta, hostibus
Tradit, deinde saturat appositis cibis.
Junctisque reddit mortuum vitæ ossibus.

XVII. EPIGRAMMA IN TEMPLUM ELIÆ, QUOD ΧΗΡΕΙΟΝ
APPELLABATUR.

(Billio interprete.)

Hospes, Sareptam cernis hic Sidoniac,

B Viduaque turrim, quæ pium vatem Dei,
Cum premerei urbes aspera vindex fame,
Perquam hospitali pectore exceptit domum:
Cui nil habebat vas, nisi olei paululum,
Præter farinæ paululum nil hydria.
Quod cum dedisset hospiti haud parca manus,
Hoc munus ipsum nutrit, et totam domum.
Hujusce natum dum esset in vivis alienus,
Post luce cassum a morte revocavit statim;
Et quæ parens, ante, orbitateni luxerat,
Effecta rursus mater est, partu sine.

XVIII. DE CHRISTI GENEALOGIA.

(Billio interprete.)

Matthæus quondam scripsit, Lucasque disertus:

Τὴν μὲν δγ', αὐτάρ δ τὴνδε βίβλοις ἐνέθηκε γενέθλην, Λ 15 Έκ δύω γενεῶν, τῆς μὲν πλέον, ἐξ ἑτέρης δὲ
Αὶ Χριστὸν κατάγουσιν ἀφ' αἰματος ἀρχεγονού;
Πῶς δ' ὁ μὲν ἐν πλεόνεσσιν, δοῦ ἐν παύροισιν Ἐληξεν;
5 Ής Δαυΐδ μὲν ἀνακτα γένους ρόος ἀμφοτέροισιν
Ἄτμητος· μετέπειτα ρέει δίχα, ὑστάτον δὲ
Συμφέρεθ' ὡς ἐπὶ πόντον ἀπέλιρνα Χριστὸν ὀδεύων.
Οὐδὲ κεν ἀθρήσειας, ἐμῷ δ' ἐπιπείθειο μύθῳ.
Δαυΐδαι, Σολομώντε, Νάθαν τ' ἔσαν, ὃν δ μὲν εἶλκεν
10 Ής τε ρόον μεγάλου ποταμοῦ, βασιλήτον αἴμα.
Αὐτάρ δ' εὐαγήλων τε φαεινοτάτων θ' ἱερῶν.
Χριστὸς δ' ἀμφότερ' ἐσκεν, ἀναξ μέγας, ἀρχιερεὺς τε.
Τούνεκα Ματθαῖος μὲν ἐγράψατο πνεύματι θείῳ
Τοὺς Σολομωντιάδας, Λουκᾶς δὲ ἐς Νάθαν δρουσεν.

Παυρότερον τὸ δέσθρον ἐπελέξεμεν· οὐ μέγα θαῦμα.
Οὐ μὲν παυρότερον· γενεῶν δ' οὐκέτιστον ἀριθμόν.
Οὐδὲ τὰ πρώτα κέασθεν, ἐπειτα δὲ εἰς ἐν διερθεν.
Φράζε δὲ καὶ τόδε μοι, πατέρωνδύο πῶς τωτ' Ἰωσῆφ.
20 Τέθμιον ἦν Μωσῆς, ἐπήν διστέρμος δληται
Ἐβραῖος, κάστιν διτ' ὀλαλότος, δι τινα πηγῶν
Ἐγγύθεν, αἴψα δάμαρτα φίλην καὶ κτῆσιν ἔχοντα,
Σπερματίνειν φθιμένῳ τε γόνον καὶ οίκον ἀέξειν,
Οὔφρα κε μή νώνυμος ἐν ἀνθρώποισιν δληται.
25 Τούνεκα χρυπτὸν ὑπερθε Θεοῦ βροτέου τόδ'
[ἀνεῦρον.
Ματθὰν ἐκ Σολομῶνος ἀγων γένος, ἡγάγετ' Ἰωσάν.

Aliam quidem ille, aliam vero iste libro edidit generationem,
Quæ Christum deducit a sanguine primi parentis?
Cur autem hic plures avos numeravit circa finem, ille vero pauciores?
5 In Davidem quidem regem generationis fluxus apud utrumque
Indivisus est; postea fluit bifariam, postremo autem
Una fertur in Christum, veluti in immensum mare se effundens.
Sic considera, et meo assentire sermoni:
Ex Davide nati sunt Salomon et Nathan, quorum ille quidem traxit,
10 Veluti fluxum magni fluminis, regium sanguineum;
Hic vero nobilium celeberrimorumque sacerdotum.
Christus autem utrumque fuit, rex magnus et sacerdos.
Itaque Matthæus enarravit, divino afflatus Spiritu,
Salomontiadas, Lucas vero Nathani nepotes recensuit.
15 Ex duobus autem generationibus, si ex una quidem uberioris, ex altera autem
Contractius fluenter decurrat, non valde mirum est.
Sed nec quidem contractius; generationum vero non est par numerus.
Sic primum distractæ sunt, postea in unum convenere.
Dic vero mihi, quomodo duorum patrum filius sit Joseph.
20 Lex ea erat Moysis, si quando absque liberis mortuus fuisset
Hebreus, ut frater mortui aut aliquis affinitate conjunctus
Et propinquus, statim ipsius uxorem dilectam et possessionem accipiens,
Procrearet defuncto sobolem, et domum augeret,
Ne nomen ejus inter homines periret.
268-269 25 Quare arcanum hoc de Deo homine facto inveni:
Mathan ex Salomone trahens originem, uxorem duxit Estham.

2 Βίβλοις. Sic cod. Reg. 991. Edit. Βίβλαις.
3 Αὶ Χριστόν. Codd. duo Regg. et Chig. αἱ. —
Ibid. ἀρχεγόνοι. Cod. Reg. 991, sup. lin. τοῦ πρω-
τοπάτωτον Ἀδάμ.
7 Συμφέρεθ'. Sup. lin. cod. 991, συμφίγεται.
8 Οὐδὲ κερ'. Cod. Reg. 991, sup. lin. οὐτως.
9 Ἐσαν. Cod. Reg. 990, Ἐσαν.
10 Ρόον. Sic codd. Regg. 39, 990, 992, 993,
Chig. et Coisl. Edit. ρόον.
11 Ιερῆων. Illec Gregorii opinio repugnat Apo-

stoli verbis, qui asserit Christum de ea tribu suisse
de qua nullus altari præsto fuit. *Manifestum est,*
inquit, Hebr. vii, 13 et 14, *quod ex Jada ortus, in*
qua tribu nihil de sacerdotibus Moses locutus est.

18 Ἀγερθε. Cod. Reg. 991, sub lin. συνηθο-
σθησαν.

21 Κάστιν δι τον'. Codd. duo Regg. κασιγνήταιν.
Vide Casaubon. not. 26, in Luc., ad calcem Com-
ment. Novi Testamenti Graeci.

25 Κρυπτόν. Codd. tres Regg. μικρόν.

METRICA VERSIO.

Verum non simili scripserunt ordine Christi
Natales quibus ille Adami de sanguine fluxit.
Cur vero plures numeraverit ille parentes,
Hic contra, brevius numerum concludat avorum,
Expediam. Fluxu non disparate currat uterque,
Donec perventum est clari Davidis ad annos.
Tramite post bifido currunt, ac denique rursus
In Christo nostrâ coeunt auctore salutis.
Non secus ac fluvias partes dissectus in ambas,
In mare collectis tandem devolvitur undis.
Quod si tu nostris attentas vocibus aures
Præbueris, verum, quod diximus, esse videbis.
Ex Davide Nathan fluxit, Salomonque parente,
Quorum alter, veluti magno de flumine rivum,
Sic traxit regale genus, sceptrumque superbūm :
A patre sacrificūm duxit genus alter eodem.
At Christus simul et princeps erat, atque sacerdos.
Ergo Mattheus, divino Numine pulsus,
Enumerat Salomontiadas, seriemque nepotum

B Hinc trahit : at contra Lucas, Salomone relicto,
Arripit insignem Nathanum, Nathanique nepotes.
Ex duplice porro genere haud mireris oportet,
Uberioris aquæ si rivulus alter ab illo
Manet, ab hoc rursus currat contractior alter.
Quanquam si nobis recte proprieque loquendum est,
Haudquam magis hic contractis labitur undis :
Sed genus hoc tantum numero minus, amplius illud.
Sic primo sectum genus est, ac deinde coivit.

At quonam pacto duplice patre fluxit Ioseph
Lex ea Mosis erat, si quem mors atra tulisset,
Hebreæa gente satum, natisque carentem,
Protinus ut frater, vel sanguinitate propinquus
Uxorem extincti capiens, censumque, domumque,
Funderet huic sobolem, ne nulla prole relicta
Obrueret totum tumulus cum corpore nomen.
Quare de Christo arcanum mihi tale repertum est
Mathanus eximia Salomonis stirpe creatus,
Esthæ juncitus erat : quo exca morte perempto,

Τοῦ δ' ἄρ' ἀποφθιμένῳ, Ναθείδης οὐνομα Μελχὶ. Αἱ 40 Μάρτυς δ' ἀγγελος ἀμμιν, ἐπεὶ Προδρόμοιο
Καὶ τῷ μὲν Ἰακὼν, τῷ δ' Ἡλεῖ γεννατο παῖδας.
Ἡλεῖ δὲ φθιμένοιο, ἐπεὶ γόνον οὗτον ἔλειπεν,
50 Λίψα δόμον τε λέχος τε Ἰακὼν οὐχ ὅμπα-
[τρος
Δέξατο, καὶ τέκεν αὐδὸν ἀδελφεῷ ἐσθὸν Ἱωσῆφ.
Οὐτω τοῦ μὲν ἦν, τῷ δ' Ἐγραψε θεσμὸς Ἱωσῆφ.
Ἐθαγγελιστῶν δὲς δὲς μὲν εἰπε τὴν φύσιν,
Μαθθαῖος, δὲς δὲς Ἐγραψε Λουκᾶς τὸν νόμον..
35 Παῦσαι διοχλῶν τὴν καλὴν συμφωνίαν.
Πᾶς Δαυὶδ ἐς διακτά φέρει Θεὸς, εὗται φανή
Μητέρος ἐκ βροτέγης Θεὸς ἀμδροτος ; ἐκ μὲν Ἱωσῆφ,
Πᾶς δῆγε ; παρθενικῆς γάρ ἦν πάτερ, ἐκ Μαρίας δὲ,
Δευθῆς· Μαριάμ γάρ ἀφ' αἴματος ἦν Ἀρών.

'Ἄγγελων μεγάλοι φάσους θεοειδές μητρὶ,
Μητέρας ἀμφοτέρας δύ' ἀνήγαγεν ἐς μέγαν Ἀρών.
Φρήτραι δὲς αὐτὸς θεοί μητρίες, ἡ δὲς Ιερήων.
Οὐκ ἔτυμον. Φρήτραι μὲν ἔσαν δίχα, πολλάκις δὲς εὔτε
45 Μίλγυντο. Πρόσθεν μὲν Ἀρών μεγάλοι θύγατρα
Ἡγάγετ' ἐς μέγα δῶμα Ναασσούν, δὲς δὲς ἀπ' Ιούδα
Ἐπτος ἦν. Μετέπειτα δὲς ἐπεὶ πολὺν ὕλεσεν αἰχμῇ
Ἀσσυρίων, Βαβυλῶν τε τὰ τεθμια πάντα τίναξεν,
Οὐδὲ φυλῶν τῆμόσδε διαχριδὸν αἷμα φυλάχθη
50 Οὐτω μὲν διὰ μητρὸς ἀνέρχεται ἐς βασιλῆας.
Ἐξ δὲ πατρὸς δοκέοντος δπως, φράζεσθαι ἀνωγά.
Ἄργούστου βασιλῆος ἐπεὶ φόρος Ἐγραψε πάντας

Ilio autem mortuo, Nathides nomine Melchi (cam duxit) ;
Et illi quidem (Mathano) Jacobum, isti vero (Melchi) Heli genuit filios ;
Heli autem defuncto, cum prolem non reliquisset,
50 Statim domum et uxorem illius Jacobus, non ex eodem patre natus,
Acceptit, et fratri egregium genuit alium Josephem.
Sic istius (Jacobii) filius erat Joseph; verum illi (Heli) lex eum ascripsit.
Evangelistarum igitur alter, juxta naturam (Christi genus) narravit,
Matthæus; alter vero, Lucas, juxta legem scripsit.
55 Desine perturbare egregiam concordiam.
Quomodo ad regem David revehitur Deus, cum apparuerit
Ex matre mortali immortalis Deus? et quidem ex Joseph
Quomodo ille? Virginis enim erat filius, scilicet ex Maria
Levita. Maria enim erat ex sanguine Aaron.
40 Testis nobis est angelus; siquidem natale Præcursoris
Nuntians magnæ facis divæ parenti,
Ambas inates ad magnum revocavit Aaron.
Tribus autem regalis et sacerdotalis imperiis erant.
Id verum non est. Distincte quidem erant tribus, sspē tamen
45 Miscebantur. Primum quidem ex tribu magni Aaronis filium
Duxit in domum suam Naasson qui a Juda
Sextus erat. Deinde autem postquam civitatem evertit exercitus
Assyriorum, et Babylon omnia iura concussit,
Neque tribuum tunc distinctio servata est.
50 Sic quidem per matrem ad reges ascendit.
Quomodo autem ab eo, qui ejus pater videbatur, dicas velim.
Augusti imperatoris jussu, cum censerentur omnes,

31 Τοῦ μέρ. Cod. Reg. 990, τῷ μὲν. Mox Idem,
Ὀρεόπολος habet pro θεσμῷ. Cod. Reg. 993 et Chig.
consentienti.

39 Μαριάμ γάρ. Certe si ex tribu Levi orta (li-
nea masculina) fuisset Maria, Christus ex stirpe
David satus et de tribu Juda vere dici non posset,

quod fidei et Scripturis aduersatur. Vide infra v.
57, ubi Gregorius asserit Josephum et Mariam ex
eadem tribu ortos fuisse.

41 Μεράλοιο φάσους. Cod. Reg. 994, sup. fin.
μεταλοφωνου.

47 Πόλιν. Ciritatē, nempe Jerusalem.

METRICA VERSIO.

Duxit eam Melchi, Nathanæo sanguine cretus
Mathanæo hac genuit Jacobum, Melchius Eliū,
Quem rapuit nulla mors horrida prole relicita.
Ergo domum illius capit uxoremque superstes
Jacobus, frater tantum maternus, eique
Josephum genuit, sic Joseph filius ejus
Verus erat : tamen hunc tribuit lex optima fratri.
Atque ita Matthæus naturam scribere Christi
Instituens, veram seriem numeravit avorum :
At Lucas populi legem ritumque notavit.
Quare ne verbis concordia scripta lacesse.

Cur genus a magno deducit Davide Christus,
Visus ut est nostro Deus immortalis in orbe,
Progrediens castæ per viscera sancta parentis?
Cur pater illius Joseph de more vocatur,
Cum non Josepho, sed sit de Virgine natus?
Ex Maria porro Levides : namque ab Arone,
Qui Levi de stirpe fuit, genus ipsa trahebat..

B Angelus est testis : siquidem natale propinquum
Dum Præcursoris divæ narrare parenti
Pergit, ab excelsō demissus vertice coeli,
Ambas ad veterem matres revocavit Aronem.
Nil porro commune tribus regalis habebat
Cum sacra, inter se thalami nec iure coibant.
Falsum. Nam quamvis distincta erat utraqque classis,
Utraque jure tamen thalami perspæce coivit.
Namque prius natam thalamo sibi junxit Aronis,
Nasson ab illustri qui sextus fluxit Iuda.
Atque hīdem Assyriæ postquam manus impia ferro
Evertit Solymas, tum nec distinctie certa
Servata est tribuum, generis nec sectio prisca
Sic ille ex Maria regali est sanguine cretus.
Dic age, quo pacto Josephum habuisse parentem
Creditus est ? Magnus regeret cum legibus orlem
Augustus, cunctos prescribere nomina jussit.
Ergo quisque suum patria cum nomen in urbe

"Ἄλλοι μὲν τὸ δόλησιν ἐντιπολίεσσι γράφοντο
Πατρώαις, Δαυΐδῃς φίλοιν πέδον αἴψα κίχανον
55 Βρόθεὶμ, ἡ κοδποιοις μέγαν ὑπεδέξατο Χριστὸν,
Ἀμφότεροι, μνηστή τε φίλη, καὶ κεδνὸς Ἰωσῆφ
Γραψόμενοι. Φρήτρης γάρ ιῆς ἔσαν. "Ωδὴ" ἐντιφάντη
Μήτηρ παρθενική, κόσμου τέκε παντὸς ἀνακτα.
Οὐτῷ καὶ διὰ πατρὸς ἀνέρχεται ἡς βασιλῆας.

60 "Ἐμπαλὶ μὲν γενεὴν Λουκᾶς μέγας ἤγαγε μύθῳ
Εἰς Ἀδάμ τὸν Χριστοῖο. Ἐμοὶ δὲ Ἀδάμ ήλθεπὶ Χριστὸν.
Χειρὶ Θεοῦ πρώτιστος Ἀδάμ γένεται. Ἐκ δὲ Ἀδάμοιο
Σῆθ πέλε. Τοῦ δὲ δρὶς Ἔνως. Τοῦ, τέτταρος ἡς Κατνάν.
Τοῦ δὲ ἡς Μαλελεήλ. Τοῦ δὲ Ἰαρέδ, δε τέκε παῖδα
65 Κείνον Ἔνωχ, δες ζωδὸς ἐς οὐρανὸν ἤλθεν ἀρθεῖς.
Τοῦδε, Μαθουσάλα ξεκεν, δες υἱέα γείνατο Λάμεχ.
Ἀντάρ δὲ, Νῶε πατήρ. Σῆμη, Νῶεος υἱὸς ἔκεινου.
Ἐκ τοῦ δὲ Ἀρφαξάδ, Κατνάν, Σαλάδ· τοῦ δὲ ἀνέπουσιν
γίδην Ἐδερ. Ἐδερος δὲ Φάλεκ παῖς. Ἐκ δὲ Φαλέκ,
70 Ἐσκε Πάγαδ. Κείνος δὲ Σερούχ τέκεν, δε τέκε

[Ναχώρ.]

Α Ἀδραδίμ αὖτ' ἐπὶ τοῖσδε, πάτης Θάρα Ναχορίδαι.
Ἀδραδίμος δὲ Ἰσαάκ Ἰακὼν τέκεν, δες δὲ δρὶς Ἰούδαν.
Ἀντάρ δὲ θαμάρης Φαρές τέκεν. Αντάρ δὲ, Ἐσρώμ.
Ἐσρώμ, τὸν Ἀρδμ, δες τὸν Ἀμιναδάμ. "Ος δὲ Ναασών.
75 Ναασών δὲ αὖτις, Σαλμών. Σαλμών, Βοός. Ἐκ Βοός,
[Παθήδ.]
Παθήδ δὲ Ἰσσαί· τοῦ δὲ ἐκ μέγας ἐπλετο Λαυτό.
Δαυΐδης δὲ, Νάθαν, δες Ματθάν υἱὸν ἔτικτεν,
"Ος Μαΐναν, Μαΐναν, Μελεδὸν τέκε. "Ος δὲ Ἐλιαχείμ.
"Ος τὸν Ἰωάνναν. "Ος τὸν Ἰωσῆφ. "Ος, τὸν ἰουδαν
80 Γείνατο. Τοῦ, Συμεών. Τοῦ, Λευί. Τοῦ διπο,
Ματθάν.
Τοῦδε, Ἰωρείμ. Τοῦ δὲ Ἐλιέζερ. Τοῦδε, Ἰωσάφ.
Τοῦ δὲ Ἡρ. Τοῦ δὲ Ἐλμώδ. Τοῦ δὲ αὖτις ἐπλετο
[Κωνσάμ.]
Κωσάμ, Ἑην Ἀδάμ. Τοῦ, Μελχὶ. Τοῦ δὲ διπο, Νηρὶ.
Τοῦ δὲ διπο, Σαλαθήλ, Ζοροβάνελ, Ἄρηστα, Ἰωνάν,
85 Τούδας, Όσων. Σεμεῖος τ' αὖτις, Ματθίας τε,
Καὶ Μααθ, Ναγγαλ, καὶ Ἐσλείμ· τοῦ δὲ διπο Ναούμ,

Et alii in aliis urbibus scriberentur
Patriis, charam Davidis urbem, illico petierunt
65 Bethlehem, quæ suo sinu magnum exceptit Christum,
Uterque, dilecta sponsa et inclitus Joseph,
Ut hic scriberentur; ex eadem enim erant tribu. Hic autem in præsepio
Mater Virgo totius mundi peperit regem.
Sic et per patrem ascendit ad reges.

60 Inverso autem ordine magnus Lucas generationem duxit

270. 271 In Adam a Christo; mihi Adam in Christum venit.
Manu Dei primus Adam conditus est; ex Adamo
Seth natus est. Hujus autem filius Enos. Quartus fuit Cainan,
Hujus autem fuit Malaleel, bujus Jared qui genuit flium :
65 Is fuit Enoch qui vivus in cœlum sublatus est;
Hujus vero fuit Mathusalā, qui filium genuit Lamech.
Hic fuit pater Noe. Sem hujus Noe filius;
Ex isto Arphaxad, Cainan, Sala; hujus autem dicunt
Filium Heber. Heberi vero Phalec filius. Ex Phalec rursus
70 Fuit Ragab. Hic genuit Seruch, qui genuit Nachor.
Post hos rursus Abramam filius Thara Nachoride.
Abramides autem Isaac genuit Jacob, qui et ipse Judam.
Verum hic ex Thamar genuit Phares. Hic autem Esrom.
Esrom genuit Aram, qui Aminadam. Hic vero Naasson,
75 Naasson autem Salmon; Salmon Boos; ex Boos Obed;
Obed Jeuse; ex isto magnus prodidit David.
Ex Davide autem Nathan, qui Mathan filium genuit.
Is Mainan. Mainan genuit Melean. Illic autem Eliacim.
Is Joannan, qui Joseph. Hic Judam.
80 Genuit. Hujus Simeon; hujus Levi; ex hoc autem Mathan.
Hujus Joram; hujus Eliezer; hujus Josephus.
Hujus autem Er; hujus Elmodad; hujus filius fuit Cosam.
Ex Cosam fuit Addi; hujus Melchi; ex hoc Neri.
Ab hoc Salathiel, Zorobabel, Resa, Jonan.
85 Judas, Osoc, Semei et Mathias,
Mahat, Nagge et Elim: ex quo Nabum,

54 Πατρώαις. Cod. Reg. 990 et Coisl. πατρώαις.
60 "Εμπαλὶ. Hic carmen novum incipit in cod.
990, cum hoc titulo: Περὶ τῆς γενεalogίας τοῦ Χρι-
στοῦ κατὰ Λουκᾶν. Hic totam genealogiam, ut est
apud Matthæum et Lucam, versibus prosecutus est
Gregorius. « Nobis eamdem, inquit Billius, carminis
bus exprimere minime placuit, tum quia cuivis eam

B ab evangelistis petere licet, tum quia tota Hebraicis
nominibus constat, a quibus vix dici potest, quan-
tum Latinæ musæ abhorreant.»

65 Ἡλθερ δερθεὶς. Cod. Reg. 992, ἡλυθεν ἀρθεὶς.

70 Πάρδος. Cod. Reg. 992, Πάγαν.

76 Παθήδ δ'. Cod. Coisl. Παθήδ δέ.

82 Ἡρ. Ita cod. Reg. 990. Edit. Efp.

METRICA VERSIO.

Scriberet, exemplo Joseph cum conjugē casta
Davidicam, in tabulas ut nomen utrumque referret
(Una etenim tribus amborum), perrēxit in urbem.
Nīcque orbis Dominum peperit sanctissimā Virgo.
Sic etiam ad claros reges ex parte paterna
Ipse sui generis ducit primordia Christus.
Quinetiam inverso Christi genus ordine Lucas.

Tradidit, a Christo incipiens, in Adamque quiescens.
Contra Matthæus, dum telam orditur eamdem,
Incipiens ab Adam in Christo finivit Iesu.

(Cætera non vertit Billius, et merito. Vide notam
ad versum 60.)

Ἄμως, Ματθαῖος, καὶ Ἰωσῆφ, ἥδε Ἰανναῖ·
Μελχὶ, καὶ Λευὶ, καὶ Ματθᾶν, Ἡλεὶ, Ἰωσῆφ.
Λουκᾶς μὲν οὕτω. Πῶς δὲ Ματθαῖος μέγας;
90 Ἐξ Ἀβραὰμ μὲν μέχρι Δαυΐδ, ὡς ἔφην.
Ἐνθεν δὲ Λουκᾶς τὴν ἱερατικὴν παρεῖς
Σποράν, τίθηστο τοῦ γένους ἀνακτόρων.
Εἰσὶν δ' οὗτοι τε καὶ τίνες, λελέξεται.
Δαυΐδης, Σολομὼν, Ῥοβοὰμ, Ἀδίας τε, Ἄσα τε.
95 Τοῦ δὲ Ἰωσῆφατέ ξεκεν. Οὐδὲ ἰδόμος ἦν Ἰωράμ.
Οὐζὶας, ἥδε Ἰωάθαμ, ἥδε Ἀχαζ, Ἐζέκιας τε,
Καὶ Μανασῆ, καὶ Ἄμως, Ἰωσίας. Αὐτὸρες ἐπειτα
Ἰεχονίας, ἀλωτὸν δὲ ἡγαγον ἐς Βαβυλῶνα.
Σαλαθὶηλ, Ζορούνδελ, Ἀδιούδ, ἥδε Ἐλιακελμ,
100 Ἀζώρ. Τούδε, Σαδὼν. Τοῦ δὲ Ἀχάν. Τοῦ δὲ Ἰλιούδα.
Τοῦδε Ἐλιέζερ Ἑγν. Τοῦ, Ματθᾶν. Τοῦ δὲ Ἰακὼβ.
Ὑστατος, δὲ δοκίδεσκε πατήρ Χριστοῦ, Ἰωσῆφ.

A

ΙΘ. Μαθηταὶ τοῦ Χριστοῦ ΙΒ.

Διόδεκα δ' αὖ Χριστοῖο Θεοῦ μεγάλοιο μαθηταί.
Πέτρος τ' Ἀνδρέας τε, Ἰωάννης τ', Ἰάκωβος.
Πέμπτος δὲ Φιλίππος· δὲ δὲ ἕκτος, Βαρθολομαῖος,
Ματθαῖος, Θωμᾶς τε, καὶ Ἀλφαῖος Ἰάκωβος·
5 Ιούδας τε, Σίμων τε, καὶ οὐ φατὸς ἄλλος Ιούδας.

Κ'. Τὰ τοῦ Χριστοῦ θαύματα κατὰ Ματθαῖον.

μαθητής βίβλῳ τὰ θαύματα, ὅππος' ἔρεξε
Χριστὸς ἀναξ βροτέου σώματι κιρινάμενος.
Πρῶτον μὲν λεπρόλοι πικρὴν ἀπεσείσατο νοῦσον,
Εἴθι ἀκατοντάρχου παιδὸς ἐπηξε μελῆ.
5 Τὸ τρίτον αὖ Ηὔτρου ἐκυρῆς φλόγα ἴσθεσε χειρί.
Τέτταρον, οἰδόμα μέγα εἴνασε καὶ ἀνέμους.

Ammos, Mathatias, et Joseph atque Janna,
Melechi et Levi, et Mathai, Eli, Joseph.

Lucas quidem sic : quomodo vero Matthaeus?
90 Ab Abraham usque ad David, ut dixi;
Hinc inde Lucæ sacerdotalem dimittens
Progeniem, textit seriem regum.
Quotquot autem, et qui sunt, narrabitur.
Davidis filius Salomon, Roboham, Abia et Asa.
95 Ilujus autem Josaphat. Septimus vero fuit Joram :
Osias et Joathan et Achaz, Ezechiasque,
Et Manasses, et Amos, Josias. Postea vero
Jechonias, quem captivum in Babylonem duxere,
Salathiel, Zorobabel, Abiud et Eliacim.
100 Azor, hujus autem Sadoc : hujus Achim ; hujus Eliada.
Hujus Eliezer fuit ; hujus Mathan ; hujus Jacob ;
Ultimus, qui videtur Christi pater, Joseph.

272-273 XIX. Discipuli Christi duodecim.

Duodecim Christi magni Dei discipulli,
Petrus et Andreas, Joannes et Jacobus;
Quintus erat Philippos, sextus vero Bartholomaeus,
Mattheus, Thomas, Jacobus Alphæi,
5 Judas et Simon, et non nominandus alter Judas.

XX. Miracula Christi secundum Mattheum.

Mattheus libro prodidit miracula quaecunque fecit
Christus rex mortali corpori mistus.
Primum quidem, lepre gravem excusit morbum,
Deinde centurionis famuli firmavit membra.
5 Tertium, socrus Petri febrem extinxit apprehensa manu.
Quartum, magnam procellam et ventos sedavit.

* Alias Bill. 38, p. 99. ** Alias Bill. 40, p. 101.

91 Λουκᾶ. Sic cod. Coisl. Male edit. Λουκᾶς. Μοχ παρεῖς. Cod. Coisl. super. lin. ἑταῖς.
XIX. τιτ. Μαθηταὶ τοῦ Χριστοῦ. Ita codd. duo
Regg. et Vat. qui addit IB'. Edit. Πέρι τῶν δώδεκα
Ἀποστόλουν.
2 Πέτρος τ. Cod. Reg. 992 Πέτρος. Μοχ Ἰωάν-

νης καὶ Ἰάκωβος pro Ἰωάννης τ' Ἰάκωβος. Cod.
Vat. et duo Regg. Ἀνδρέας τε.

XX. τιτ. Τὰ τοῦ Χριστοῦ, etc. Vat. 35 Ματθαῖον
θαύματα.

6 Εβραϊς. Reg. 990 et Coisl. ηννασ.

METRICA VERSIO.

XIX. DISCIPULI CHRISTI DUODECIM.

(Billio interprete.)

Discipulos habuit bisenos Christus Iesus.
Hi, Petrus, Andreas, Joannes, atque Jacobus,
Mattheus, Thomas, cum Iuda Bartholomeus,
Alter Iacobus, post cumi Simone Philippus,
Ultimus est alter, non certe sandus, Iudas.

XX. MIRACULA CHRISTI SECUNDUM MATTHEUM, VERSIBUS
ELEGIACIS.

(Billio interprete.)

Hæc quæ mortali Christus cum carne patravit,
Mattheus sacrae prodidit historiæ.
Depulit informem primum de corpore lepram ;
Atque tulit famulo centurionis opem.
Inde socrus Petri violenta febre levata,
Ventos et fluctus comprimit sequores.

Δαιμονας ἡκε σύεσαι τὸ πέμπτον, ἐν Γεργεσηνοῖς. Λ
 Ἐκτον, ἐήν κλίνην ἥρε βαρὺς μέλεσιν.
 Ἐδδομον, ἀψαμένης πηγὴν σχέθεν αἰμορούσης.
 10 Ἀρχοντος θυγάτηρ ὅγδον εὔρε φάος.
 Ἐννατον αὖ, τυφλοῖσι πόρεν φάος. Ἐκ δὲ ἐλαθέντος
 Δαιμονος, οὐ λαλέων ῥῆξε λόγον, δέκατον.
 Σαββάτῳ ἐνδέκατον, ἔηρτην χέρα λύσατο δεσμῶν,
 Ὅσσε δὲ δαιμονίου καὶ οὐατα, δωδέκατον.
 15 Ἐκ δεκάτου τρίτον, κοφίνους δυσακίθεα πλῆσε,
 Κάνδρων χιλιάδας πέντ' ἀπὸ πέντε ἀκόλουθον.
 Τέττρατον ἐκ δεκάτου δὲ, κιχήσατο νῆα πλέσσεις·
 Τοις δὲ υπόειξε μέγας πόντος δρινόμενος.
 Πέντε δὲ καὶ δέκατον, Χαναναίας πνεῦμ' ἐδίωξε,
 20 Μητρὶ χαριζόμενος πολλὰ λιταζομένη.
 Ἐκτον καὶ δέκατον, σπυρίδας λίπον ἐπ' ἀπὸ ἑπτὰ

Ἄρτων, χιλιάδες τέτταρες, ἢν τε κόρος.
 Ἐπτα δὲ καὶ δέκατον, θείην τὴλάξατο μορφὴν,
 Στράψας οῖσι φίλοις τελίοι πλέον.
 25 Ὁκτωκαμένητον δὲ, σεληναίης ἀπὸ νούσου
 Ὡς ικέτευσε πατήρ, λύσατο παῖδα φίλον.
 Ἐννεακαμένητον, φάος δυμασιν ἐξ Ἱεριχοῦς
 Τυφλοῖς εἰνοδοῖς δῶκε πορευόμενος.
 Εἰκοστὸν δὲ αὐγάς πόρεν δυμασι, πηρά τ' Ἐλυσε
 30 Γούνατα, ἐξ Ιεροῦ λύματα πάντες ἐλάσας.
 Θαῦμα δὲ Βηθανήθεν ίκν ποίησε μέγιστον,
 Σηρῆν αἴψα συκῆν, ὃς μιν ἄκαρπον ἴδεν.
 Ἐξ δὲ ἐκύθη σταυροῦ βαθὺ σκότος, οἰχομένοιο
 Φωτὸς, καὶ νησοῦ εὐρὺ πέτασμα φάγη.
 35 Γαῖα δὲ παλλομένη, γαῖης ὑπερ ἐσχισε πέτρας,
 Καὶ νέκυες τύμβους λεῖψαν ἀνεγρόμενοι.

Quintum, dæmones in porcos misit, in terra Gerasenorum.
 Sextum, eo jubente, lectum suum tulit membris captus.
 Septimum, tangentis eum bæmorroissæ sanguinis prolluvium sistit.
 10 Octavum, principis filia ad lucem rediit.
 Nonum, cæcis restituit visum. Decimum, ejecto
 Dænone, non loquens voces reddidit.
 Undecimum, Sabbato aridam manum vinculis solvit.
 Duodecimum, oculis atque auribus a dæmonio captos sanavit.
 15 Tertiū decimum, cophinos duodecimi implevit
 Et virorum quinque millia ex quinque panibus.
 Quartum decimum, navem assutus est pedibus ;
 His cessit magnum mare procella agitatum.
 Quintum decimum, e Chanaanæ malum spiritum expulit.
 20 Gratificans matrī multum roganti.
 Sextum decimum, septem sportas reliquerunt ex septem
 Panibus quatuor millia, fuitque saturitas.
 Septimum decimum, divinam immutavit formam.
 Apprens amicis suis sole splendidior.
 25 Octavum decimum, a lunæ morbo,
 Rogante patre, dilectum liberavit silium.
 Nonum decimum, lumen oculis, ex Hiericho
 Egressus, cæcis in via præbuit.
274-275 Vicesimum, lucem restituit oculis, sauciata sanavit
 30 Genua, e templo piacula omnia ejiciens.
 Miraculum autem Bethania progrediens fecit maximum,
 Aridam subito sicum, cum eam sine fructu vidisset.
 E cruce vero profundæ fusæ sunt tenebræ, deficiente
 Lumine, et latum templi velum scissum est ;
 35 Concussa terra, supra terram saxa scidit,
 Et mortui tumulos liquerunt excitati.

14 Καὶ οὐατα. Ιτα Coisl. et Reg. Edit. κοντατα.
 16 Ἀκόλων. Super. lin. Ἀρτων.
 47 Κιχήσατο. Int. κατέλαθε.

23 Ηλιάδεστο. Coisl. Schol. ημερψεν. Reg. 991,
 sup. lin. ἐδείξατο, ostendit.

METRICA VERSIO.

Dæmonas in porcos Gerasenis mittit in arvis;
 Sustulit et lectum qui resolutus erat.
 Profluvium sistit nira virtute cruentum;
 Et reddit ad lucem principe nata viro.
 Lucem restituit cæcis, Satanaque fugato
 Mutus inassuetos edidit ore sonos.
 Solvitur exemplo gravibus manus arida vinclis :
 Et presso a Satana voxque sonusque redit.
 Bis senos cophinos et millia quinque virorum
 Explevit quinis panibus appositis.
 Hinc pedes assequitur, res nunquam audita, cari-
 [nam] :
 Et cedit pedibus vis truculenta maris.
 Solvitur hoste malo Chananæ matre creata,
 Mater ut obnixas misit ab ore preces.
 Panibus ex septem turbis septena redundat
 Sporta, quaterque fames mille fugata viris.

B Divinam formam assumit, solisque videtur
 Lunamine discipulis clarior ipse suis.
 Inde piis precibus flexus lacrymisque parentis,
 Lunæ actum morbo liberat horribili.
 His ita patratis Jerichontia iuuenia linquit,
 Et binis aperit lumina clausa viris.
 Mox etiam cæcis affusa luce medetur :
 Et claudis pedibus fert miseratus opem.
 Sed prius a sacra commercia depulit æde,
 Quæstusque impuros, sacrilegiamque inanum.
 Bethania Solymas pergens arescere sicum
 Imperat, hanc omni fruge carere videns.
 Denique dum lumen moritur, catigo coorta est :
 In partes velum scinditur atque duas.
 Concutitur tellus, scinduntur saxa dolore :
 Et linquit tumulos excita turba suos.
 Hic verò, ut primum lux tertia fulsit in orbe

Ἄντερ διε τριτάτῳ ἐν ληματι τύμβον ἀνοίξας,
Αὔθις ἑστὶ φίλοις ἐν Γαλιλαῖ ἐφάνη.

ΚΑ'. Τὰ Χριστοῦ θαύματα κατὰ Μάρκον.

Μάρκος δ' Αὔσονίοις Θεοῦ τάδε θαύματα ἔγραψε,
Πέτρῳ θαρσαλέος Χριστοῦ μεγάλῳ θεράποντι.
Δαιμόνιον καὶ πυρετόν, καὶ λέπρην, καὶ παράλυσις
Εἴξε λόγω Χριστοῦ. Μετέπειτα δὲ χειρὶ ἐταύσθη
5 Επρῆ· καὶ ἀνέμων λήξεν μένος τὴν θαλάσσην.
Καὶ λεγεών ὑπερίεξε, καὶ αἰματόσταν ἐπαυσε
Πηγὴν, καὶ θυγατρὶ ζωὴν πόρον ἴασιρον.
Πέντε δὲ ἔρηξε δρπτῶν πολλὸν τράχεν. Ἐνθεν ἐδηγε
10 Πόντον ἐπιστείθων. Μετέπειτα δὲ, πνεῦμα ἐδιώξε
15 Φοινίσσης, Τυρποῖσι τέρας καὶ Σιδονίοισι,

Ipse vero statim tertia die sepulcrum aperiens,
Kursus suis amicis in Galilaea visus est.

XXI. Miracula Christi secundum Marcum.

Ausoniis vero hæc Dei miracula scripsit Marcus,
Petro addictus, magno Christi servo.
Dæmon et febris, et lepra et paralysis
Cessit verbo Christi. Deinde manus restituta est
5 Arida, et quievit ventorum furor et maris.
Et legio cessit, et sanguineum coercuit
Fontem; et Jairi puelie vitam reddidit.
Quinque ex panibus plurimi pasti sunt. Inde vinxit
Mare gradiens super aquas. Postea dæmonem ejecit
10 Ex Phœnissa, insigne prodigium Tyriis et Sidoniis,
Surdum etiam et mutum. Pavit iterum ex septem panibus
Virorum millia; et cæcus vidit lucem. Dehinc
Et vultu fulgorem emisit, et vinculum solvit
Lingua, spiritum ejiciens : Bartimæusque lumen
15 Cæcus ex Hierichontio videt. Cum autem sine fructu
Invenisset sicut esuriens, bane aridam verbo reddidit.
Cæcos autem et claudos sanavit iuxta templum.

XXII. Miracula Christi secundum Lucam.

Græciae vero præclara hæc Dei miracula scripsit Lucas,
Paulo intimus, magno Christi servo.
Dæmon et febris et lepra et paralysis
Cessit verbo, et arida manus restituta est.

276-277 5 Deinde Centurionis famulūm deficentem roboravit,

* Alias Bill. 44, pag. 103. ** Alias Bill. 43, pag. 102.

XXI. 2 Θαρσαλέος. Schol. Coisl. Πέτρῳ φοιτή-
τῳ τῷ κορυφαῖον. Int. Θαρσαλέων.

3 Λέπρη. Sic Chig. et Reg. 992, at sup. lin. λέπρα.

8 Ηέντε... τράχειρ. Hæc omisit Billius in versione
merica. Edit.

16 Νεκράρ. Sup. lin. ἔρπαν.

17 Ἐγγύθι. Ita Reg. 991 et Coisl. Μοχ νηροῦ. Sic
legendum videtur. Edit. 1630 ἐγγύθε νεοῦ.

XXII. 4 Λουκᾶς δ' Ἑλλάδι σεπτά. Ita codex

Palatino-Vaticanus; quæ profecto germana est
lectio. Editi habent Λουκᾶς δ' ἀλλα δις ἐπτά, quasi
Lucas quatuordecim tantum Christi miracula de-
scripsisset, cum Gregorius ipse plus quam viginti
ab ipso Luca relata in medium proferat.

2 Θαρσαλέος. Quasi Paulo fratres, ejusque per-
suasi, Lucas scriperit Evangelium.

3 Καὶ λέπρη. Vat. 33, καὶ ἀγρη, λέπρα λύσις τε

4 Λόγω. Verbo vel imperio, ἐπιτάγματι.

METRICA VERSIO

Surrexit, tumulo prosiliitque suo.
Discipulisque suis Galilæa rursus in ora
Spectandum sese non semel exhibuit.

XXI. CHRISTI MIRACULA SECUNDUM MARCUM.

(Billio interprete.)

Marcus at Ausoniæ Christi miracula genti
Hæc memorat, Petri nixus sermone, fideique.
Viribus ejicitur Christi cum dæmoñio febris,
Læpra cadit, paralysis abit, manus arida tensa est.
Et furor æquoreus cum tempestate quiescit :
Victa fugit Legio; siccatur vena cruenta.
Tum Jairi natam mediis e faucibus orci
Extrahit, et luci reddit caroque parenti.
Post pelagi rabiem vinxit, sævasque per undas
Incedit diccis pedibus. Tum deinde fugato
Dæmonie, sanatur anulier Phœnissa, dediisque
Sidoniis grande hoc facinus, Tyriisque profanis.

B Hinc surdo et muto linguamque auresque recludit
Septenis rursus turbas explevit inanes
Panibus; et cæco charissima lumina reddit;
Augustoque suo radios e corpore mittit.
Et Salana ejecto depellit vincula lingue :
Bartimiusque etiam cæcus Jerichonitis ab urbe
Anaisam lucem recipit; fructuque carentem
Om̄ipotens si:um Christus sterilescecerit jussit.
Tum juxta templum cæcis claudisque medetur.

XXII. CHRISTI MIRACULA SECUNDUM LUCAM.

(Billio interprete.)

Bis septena refert Lucas miracula Christi,
Egregium Pauli tutus ob auxilium.
Et febris, et dæmon, paralysis, leproaque Christo
Cessit : et est propere mortua tensa manus.
Centurionis adbæc famulūm jam morte propinquā

Χήρη τ' ἐκ νεκύων ἐν Ναέτι μῖνα πόρε. Τὴν δὲ μύρω χρίσασαν ὀγνοὺς πόδας ἡγνισε μύθῳ. Καὶ στῆσεν ἀνέμους, καὶ λεγεῶνα μέγαν. Αἴματος ἔσχε βύσιν, καὶ Ιαείροι θύγατρα 10 Ἡγαγεν ἐς ζωῆν. Πέντε δ' ἀρ' ἐξ ἀκόλων Καὶ δύο ἰχθυδίων, ἐν ἐρήμῳ πέντε ποτ' ἀνδρῶν Θρέψεν χλιάδας. Εἶδος δέ τοι σέλαις. Δαιμόνα τηλυγέτοι πικρὸν ἀποέργασθε παιδὸς, Καὶ τὸν ἐπὶ γλώσσῃς ἡμενον, ὃς δὲ πάλαι 15 Ἐβραΐην στυγερῇ νούσῳ χλίναντα γυναικα, Ναὶ μήν καὶ ὑδέρου θυγατρὸν ἀπεσκέδασε. Καὶ λεπροὺς ἐκάθηρε δέκα, τῶν εἰς Σαμαρείτης. Τυφλῷ τ' ἐξ Ιεριχοῦς φῶς πόρεν εἰνοδίῳ. Οστα τ' ἀποκύρκοντος θύνον σημῆσα Χριστοῦ,

A 20 Ἡδ' ὡς ἐκ νεκύων οἵσι φύλοισι φάνη. ΚΓ. Τοῦ αὐτοῦ θαύματα κατὰ Ιωάννην. Παῦρα δ' Ἱωάννου δῆμεις Ιερᾶς ἐν βιθύνῳ Θαύματα δή, πολλοὺς δὲ λόγους Χριστοῦ διακτος. Ἡν γάμος, οἰνοχόοι δ' ἐκέρων ἐξ ὄντος οἰνον. Εἶτε, καὶ οὐδὲ δικούσος ἔτην κάμνων βασιλίσκου. 5 Εἶτε, λέχος δ' ἀνάζιρεν, δε οὐ φύγε δεσμὰ λοετρῆς. Πέντε δ' ἐπειτ' δρπτων τέλεσεν τέρας. Ἔνθεν θέεισεν Πόντον ὑπερέξειντα, καὶ ἐξεσάωσε μαθητάς. Τυφλὸν δ' ἐκ γενετῆς Ιησοῦ, τηρὸν ἀλείψας. Τέτρατον ἡμαρ ἦν καὶ Λάζαρος ἐγρετο τύμβου. 10 Αὐτάρ δὲ καὶ νεκύεσσι θάνεν, καὶ ζῶσιν ἀναστάς Χριστὸς ἀναφανδὸν δημίεεν οἷς ἐτάροισι.

Viduaeque in urbe Naim filium ex mortuis vivum restituit.
Mulierem unguento sanctos pedes ungentem mundavit verbo.
Compescuit ventos et magnam dæmonum legionem
Sanguinis sistit fluxum, et Jairi filiam
10 Reduxit ad vitam. Ex quinque panibus
Et duobus pisciculis in eremo quinque olim virorum
Pavit millia. E vultu fulgorem emisit.
Crudelem dæmonem ex unigenito filio ejecit,
Et eum qui lingue insidebat; sic etiam eum qui jamdudum
15 Mulierem Hebræam tristi morbo curvaverat,
Quin etiam et hydropis tumore dispulit.
Decem expurgavit leprosos, quorum unus Samaritanus erat:
Cæcoque ex Hiericho lucem præbuit in via posito.
Quæcunque etiam morientis Christi miracula viderunt,
20 Atque ut a mortuis resurgens suis amicis apparuit.

XXIII. Miracula Christi secundum Joannem.

Pauca quidem reperies in sacro Joannis libro
Miracula, plures vero Christi sermones.
Erant nuptiae: pœnillatores factum ex aqua vinum fundebant.
Dixit, et sanus fuit, qui æger erat, filius reguli.
5 Dixit et lectum sustulit, qui morbi vincula aquis non exuerat.
Deinde quinque panum fecit miraculum. Inde ambulavit
Super mare iratum, et servavit discipulos.
Cæcum in nativitate sanavit luto ungens.
Quartus erat dies, et Lazarus e tumulo excitatus est.
10 Verum ipse et pro mortuis obiit, et viventibus resurgens,
Christus rex palam cum amicis suis versabatur.

* Alias Bill. 42, pag. 102.

15 Τηλυγέτοι. Reg. 991, sup. lin. μονογενοῦς, hic est juvenis, qui filius patris unicus vexabatur a diabolo. Vide Iliad. III. 175, ubi παῖδα τηλυγέτην ab omnibus vertitur filiam unicam. Benedictini male θηλυγέτοι, quod minime rei concordat. (CAILLAU.)

19 Ἰδον. Ita Reg. 991. Mendose edit. 1650 θην.
20 Ἡδ' ὡς. Alt. καὶ ὡς' ἐκ.

XXIII. Ι Δῆμεις. Reg. 991, sup. lin. εύρησεις.
4 Βασιλίσκου. Chig. βασιλίσκος.

10 Αὐτάρ. Deest hic versus in Reg. 992.

METRICA VERSIO.

Roborat, et natum restituit viduæ.
Post, illam egregium pedibus qua: infuderat unguen,
Abluit, offensas sustulit atque graves.
Ventorum rabiem sedat fluctusque minaces.
Cogit et legio carpere victa fugam.
Sanguineum sistit fluxum, Jairoque parente
Prognatam mortis faucibus ille rapit.
Hinc homines magno nutrit bonus agmine, quinque
Panibus et geminis piscibus appositis.
Emicat augustus rutilans e corpore fulgor:
Et Satanam a puero cogit inire fugam,
Ac jubet obsessa muti decidere lingua:
Afflictumque caput femina prona levat.
Hydropsis gravidum pellit de carne tumorem:
Leprosisque decem discutit ipse luem.
Dum quoque vicinam tendit Jerichuntis ad urbem,
Quæsitam cæco fert miseratus opem.
Denique, more novo qua: tum sunt edita, Christum
Cum duræ affixit perfida turba cruci·

B Utque etiam ad lucem devicta morte resurgens,
Discipulis patuit non semel ipse suis.

XXIII. CHRISTI MIRACULA SECUNDUM JOANNEM.

(Bilio interprete.)

Joannes Christi miracula pauca recenset:
At quæ divino mortalibus edidit ore,
Plurima verba refert. Primum mirabile Cana
Vindicat, ex liquidis cum vinum expromitur undis.
Dixit, et exempli curatur regia proles.
Dixit, et ille torum tulit, haud servatus ab undis.
Panibus hinc quinis satiat laudabile vulgus;
Atque per iratos figit vestigia fluctus:
Discipulosque suos fulcit, salvosque tuetur.
Post vero hunc curat, qui matris cæcus ab alvo
Exierat, simul ac cœno conspersit ocellos.
Quarto a morte die devicta morte resurgit
Lazarus. Ipse etiam pro nostro crimine Christus
Interit, et vivis rediens ad lumina vitæ,
Sepe suos inter fidos versatur amicos.

ΚΑ'. Τοῦ αὐτοῦ παραδοτού καὶ αἰτίγματα.
Εἰ δὲ ἄγε, καὶ σκοτιῶν αἰνῆματα δέρκε μύθων·
Οἶχον ἐπὶ φάμμου κείμενον ἀδρανέος,
· Καὶ σπόρον, ὃς ἐπὶ γαῖαν ὅμοιος, ἥλιον ἀνισος·
· Καὶ σπόρον, φῶτὴν σπέρματα ἔχθρα μίγη·
· 5 Καὶ δένδρον, δίλγον νάπιος σπόρον· εἰτ' ἐν ἀλεύρῳ
· Σύμην κρυπτομένην· ὧνον ἄγρον ἔτι
Θησαυροῦ χάριν· καὶ μαργαρίτην πολύτιμον,
· Εὑμπορὸς δὲ πάντων ἐπράτο κτεάνων·
Καὶ νεπόδων Ἐλκουσαν ἀπαν γένος ἐξ ἀλδὸς ἄρκυν·
10 Αἰρόμενόν τ' ὕδωρις πλαζόμενον πρόσβατον·
· Καὶ πικρῷ θεράποντι χρέους πέρι, πικρὸν ἄνακτα
· Καὶ πρώτοις πυμάτους μισθὸν ἔχοντας ἴζον·

Α Πειμπομένους θ' υἱᾶς ἐς διμπέλον οὐδὲν δροῖοις,
Καὶ τοὺς κλήρονδρον ὡσαμένους θανάτῳ·
15 Καὶ σχεδίους νυμφῶντι φίλην πλήσαντας ἑορτῇν·
· "Ἐνθεν ἀκοιμήτους ἐν δανέσσι κόρας;
Καὶ κύριον δούλοις νέμοντ' οὐκ ἵσα τάλαντα·
· "Εμπαλιν αὖ προβάτοις ἰσταμένους ἐρίφους.

ΚΕ'. Παραδοταὶ Χριστοῦ κατὰ Μάρκον.

Τόσα Χριστὸς ἐρεξε μέγας, μύθους δὲ ἀγύρευσε
Παρθένδρῳ· ἐπὶ γαῖαν ἵνα σπόρον οὗτι δροῖον,
· Καὶ τὸν ζιζανίων σπέρματι συμφυά,
Καὶ νάπο, κλήρονδρον τε θανόνθ' ὑπὸ χερσὸν ἀθέτμοις.
5 Μάρκος μὲν δὴ τοῖα, Πέτρου φυτόν· εὑρυχόρῳ δὲ

XXIV. Parabolæ Christi et enigmata secundum Mattheum*.

Eia age, obscurorum enigmata inspicere sermonum ·
Domum in instabili positam arena ,
Et sementem, quomodo in terram missus similis, dissimilis prodiit ;
Et semen bonum, cui noxia semina mixta sunt ;
5 Et parvum sinapis granum, quod evadit in arborem ; deinde in farina
Fermentum absconditum ; emptum agrum
278-279 Thesauri causa ; et margaritam pretiosam
Quam mercator emit omniibus facultibus ;
Et ex omni piscium genere e mari trahens rete ;
10 Sublatam humeris etrabitur oīem ;
Et crudeli servo, ratione debiti, iratum dominum ;
Et primis novissimos mercedem accipientes parem ;
Missosque filios in vitem nequaquam similes ;
Et eos qui occisum hæredem ejiciunt ;
15 Et extemporales convivas amicam sponso impletentes celebritatem ;
Inde vigiles cum facibus virgines ;
Et dominum servis non æque dividentem talenta ;
Ex adverso ovium stantes hædos.

XXV. Parabolæ Christi secundum Marcum **.

Totidem Christus magnus fecit : verba vero locutus est
Per parabolas super terram : unum semen nequaquam simile ;
Et cum zizaniorum semente simul natum ,
Et sinapi, et hæredem occisum manibus iniquis.
5 Marcus quidem talia, Petri alumnus ; late patenti autem

* Alias Bill. 41, pag. 102. ** Alias Murator., 227, pag. 215.

XXIV. 3 Ὁς, pro ὅς.

4 Μίτη. Reg. 990, ἐμίγη.
6 Ὁρθο. Reg. 991, sup. lin. πράσιμον.

16 Ἔρθρ. Reg. 992, ἐγεῦθεν.

18 Ἐμπαλιν αὖ. Vat. et Chig. ἐμπαλί τε προβάτοις. Reg. 991, καὶ τὸ ἀνάπταν, sup. lin. Int. Coisl. καὶ τῶν προβάτων καὶ ἐρίφων τὴν στάσιν τὴν ἀκαταλληλον.

XXV. ΤΙΤ. Παραδοταὶ, etc. Parvum illud carmen
est majoris sine dubio fragmentum, cui deesse videtur principium et finis. Ibi enim agitur de mīraculis, sicut et de parabolis, nec solum de Luca loquitur, sed et de Marco. (CAILLAU.)

3 Τόρ. Chig. τῶν.

5 Μάρκος μὲν δὴ τοῖα. Chig. Μάρκος δὴ τοῖα.

METRICA VERSIO.

XXIV. PARABOLE CHRISTI ET ENIGMATA SECUNDUM R CRUDELI SERVO DOMINUS SE PRESTAT ACERBUM ,
MATTHEUM.

(Billio interprete.)

Accipe jam, siquidem juvat hoc quoque discere,
[quidnam
Obscuro Christus tradidit eloquio :
Fundamenta domus tenera jacintur arena ;
Semen idem in varios decidit atque locos ;
Semen item egregium, cui noxia miscuit hostis ;
Et sinapis granum tollit in alta caput ;
Conditur in molli fermentum insigne farina ;
Propter thesaurum cedit ager pretio ;
Margaris hinc sequitur, cuius mercator amore
Prædia cuncta lubens vendit, opesque suas ;
Omnigenos pisces alto trahit æquore rete ;
Errabunda humeris tollitur atque pecus ;

Postremis merces solvitur æqua viris ;
Disparibus natis mandatur cura colendæ
Vitis : et hæredem gens scelerata necat ;
Regia convivis impletur mensa coactis ;
Virgineusque faces grex vigiliusque gerit.
Communit Dominus servis non æqua talenta ;
Læva hædi, dextra parte locantur oves.

XXV. PARABOLE CHRISTI SECUNDUM MARCUM.

(A. B. Caillau interprete.)

Hæc Christus fecit magnus ; sed mystica fudit
Verba : datum terræ unum semen scilicet inpar,
Quodque inter crescit fertile zizania ;
Hæredemque male occisum, granumque sinapis.
Filius hæc Petri Marcus, Pauli sed alumnus

Ἐλλάδι Παύλοι Λουκᾶς ἔγραψε τάδε·
Δαιμόν, καὶ πυρετός, καὶ ἄγρη, λέπρα, λύσις τε.

K7'. Παραβολαὶ κατὰ Λουκᾶν.

Παροιμῶν δὲ Λουκᾶς ἐμνήσθη τόσαν·
Τοῦ θέντος ὅραν ἀσφαλῆ πέτρης ὑπέρ
Καὶ τοῦ παθόντος εὖ πλέον, καὶ τῷ πλέον
Στέργοντος· εἴτα τοῦ σπόρου εἰς τέσσαρας
5 Φύσεις πεσόντος γῆς· ἐπειθ' ὅδοις πόδρου
Λῃσταῖς πεσόντος. Εἰτ' ἀωρὶ πρὸς οὐρας
Ἐλθών τις κίτει, κ' οὐ πονηρὰ λαμβάνει.
Ἀκάθαρτον εἴτα πνεῦμα δ' εἰσοικίζεται
Ἐπειδὴ ξὺν ἄλλοις. Καὶ μάτην τις ἐλπίσι
20 Καρπῶν γέγηθεν, ἀγνοῶν οὐ στήσεται.

Α Ἐκ τῶν γάμων δ' ἔκουντι γρηγορητέον
Χριστόν, καλῶς τε τῇ θεραπείᾳ χρηστέον.
Συκῆν τ' ὄχαρπον ταῖς κόπροις ἐπωφελεῖν.
Νάπτι, ζύμη τε, καὶ πένητες ἐν γάμῳ.
15 Χαρά τε δραχμῆς εὑρέσει, καὶ θρέμματος·
Πατήρ τε ταῖδων τῷ πεσόντι συμπαθῆς.
Εἰτ' οἰκονόμος τι τῶν χρεῶν χαρίζεται
Κλέπτων προμηθῶς. Λάζαρος καὶ πλούσιος.
Ἐκεῖθε χήρας ἀξιώσις εἰντονος.
20 Εἰτ' αὖ Τελώνης, καὶ Φαρισαίου τύφος,
Καὶ μνῶν μερισμὸς, Ισάριθμος τοις δέκα.
Κακοὶ γεωργοὶ καὶ φονεῖς τοῦ δεσπότου.

K7'. Παραβολαὶ τῷ τεσσάρων εὐαγγελιστῶν.
Δεῖδω μὴ βιότοι θεμελίον ἐν ψαμάθοις

Græciæ Pauli (alumnus) Lucas scripsit hæc:
Dæmon, et febris, et piscatio, lepra et paralysis.

XXVI. Parabolæ Christi secundum Lucam :

Harum parabolarum Lucas meminit :
Eius qui domum stabilem extraxit supra petram,
Et qui plus accepit, plus etiam
Diligit; deinde seminis in quatuor
5 Natura dissimiles terræ partes cadentis; postea viatoris
In prædonum manus incidentis. Dehinc intempestive ad fores
Veniens quis rogat, nec repulsam patitur.
Impurus spiritus iterum domum occupat
Cum aliis septem. Frustra quis spe uberum
10 Frugum delectatus est, ignorans quo rapietur
E nuptiis autem revertenti vigilandum est
Ut Christo occurramus; beneque servitio est utendum.
Ficus sterilis stercoribus foventa.
Sinapi fermentum, et pauperes in nuptiis.
280-281 15 Gaudium de drachmæ inventione et ovis;
Pater filiorum cadentem miseratus.
Deinde villicus partem debitorum remittit,
Fraudans dominum proido furto. Lazarus et dives.
Inde viduae efflagitatio impensor.
20 Dehinc rursus Publicanus, et Pharisei superbia;
Minarum partitio pari numero decem servis;
Mali coloni et interfectores domini sui.

XXVII. Parabolæ Christi secundum omnes evangelistas ".

Vereor ne vitæ fundamentum in arena

* Alias Bill. 45, pag. 103. ** Alias Bill. 46, pag. 103.

XXVI. 6 Ηεσάρτος. Vat. 33, πληγέντος. Ibid.
εἰτ' ἀωρὶ πρὸς οὐρας. Coisl. et Chig. παρὰ καρὸν
οὐρας. Μοx uterque pro ἐλθόντος. Sed
Coisl. sup. lin. ἐλθὼν τις.

7 Κ' οὐ πονηρὰ λαμβάνει. Et mala non recipit.
12 Χρηστός. Chig. Χρηστόν, quæ lectio non est

spernenda.

19 Ἀξίωσις. Ita Coisl., Regg. plures, et sup. lin.
δέσποι. Edit. ἀξίωσις.

XXVII. 1 Δεῖδω, etc. Octo priores versus, si sectum excepferis, leguntur infra, sect. 2a, poemata II., cui tit. Pracepta ad virgines, v. 371.

METRICA VERSIO.

Grajugenis Lucas talia scripta dedit :
Membra soluta, febris, dæmon, piscatio, lepra.

XXVI. PARABOLÆ SECUNDUM LUCAM. (Billio interprete.)

Lucas has videbis in notis parœmias.
In rupe prudens vir domum certam exstruit.
Qui plura cepit, diligit ferventius;
Jacitumque variis spargitur seinen locis.
Plagas viator accipit perquam graves.
Tum vero amici nocte qui pulsat fores,
Instanter orans obtinet quod postulat.
Dæmon fugatus in domum, quam liquerat,
Majore rursus cum manu revertitur.
Quid gratulatur uberum spe fructuum
Sibi sceleratus, nec miser capit videt
Mortem imminentem? Ex nuptiis cum rex bonus
Redibit ad nos, ne sopor nos opprimat.

B Munus minister expleat recte suum.
Fimo juvet fructibus siccus carens.
Sinapique, fermentum, et inopes in nuptiis.
Simil ut reperta drachma, ovisque perdita,
Magnum excitatur gaudium et plausus statim.
Lapsus parentem filius fletu movet.
Partem remittit debitorum villicus,
Dominumque furio provido fallit suum.
In morte felix Lazarus, dives miser.
Precibus fatigat judicem vidua improbis.
Tum Publicanus et Phariseus arrogans.
Servis minas dat dominus augendas decem.
Mali coloni illium hæredem necant.

XXVII. PARABOLÆ QUATUOR EVANGELISTARUM. (Billio interprete.)

Prob superi, quantum vereor, ne forte salutis

Βαλλόμενος, πωταμοῖσι καὶ εἰν ἀνέμοισι κεδασθῶ,
Ἡ σπόρος; ὡς ἐπὶ γαῖαν ἵναν ἔηρην καὶ δικαρπον,
Ὥσκα μὲν ἀντεῖλαιμι, τάχιστα δὲ αὖς ἔοιμι,
5 Ἡ θελοίοι βολῆσι τυπεῖς, καὶ πήμασι τυτθοῖς;
Ἡ με φάγοι πετεηνὴ, καὶ ἐκθλίψειαν ἀκανθαῖ.
Μή δέ μοι ὑπωνότι κακὸν σπόρον ἔγκαταμι!
Ζιζαγίων ἀρότης τε κακῶν, καὶ βάσκανος ἔχθρος.
Μή δ' ἄρ' ὅμου χλοάσουσι βαλάνων ἐπὶ χειρα φυτοῖσιν
10 Ἐσθλοὶς τὸ δὲ κακοῖσι, πρὶν ἐν σταχύεσσι σταθῆναι,
Σύν που ζιζανίοισι καλὸν φυτὸν ἔξολεσαιμι.
Πλαύρων γάρ τοιοῖσδε νοήμονα χεῖρ' ἐπιθεῖναι,
Ἐνθ' ἀρετὴ κακή τε διάνδιχα ναιετάσσαι,
· Ἀγχίθυρος γεγάσαι, κακῶν δὲ ἐπιτέλλεται ἐσθλῷ.
15 Αἰνῶ τὸν δλίγον νάπων σπίρον, ὡς δλίγος μὲν,
Δευδροῦται δὲ τάχιστα, καὶ τέ τόσον ὑψος ὁδεύει,

A Ὁστε καὶ δρνίθεστι πέλειν σκέπας ἡερίσοις.
Μάργαρε τιμῇ καὶ κύδιμε, σοῦ δὲ ἄρ' ἕγωγε
Κάλλεος ἴμείρων, μέγας ἐμπορος αὖτε γενούμην,
20 Πάντων δὲ στα μοὶ ἔστι μέχρις πυράτοιο χιτῶν
[νος,
· Όνιον ἀντιλάβοιμι φίλον κτέαρ, ὡς κεν ἀπαντας
Πλούτῳ νηκήσαιμι, πεπασμένος οίον ἀπὲ ἀλλων,
Ἡ θησαυρὸν ἀγροῦ μυχοῖς ἔνι κρυπτὸν ἔντα!
Οίδα δὲ ἔγων καὶ κόσμον ἐσω πίπτοντα σαγήης,
25 Ὡρ Χριστοῦ βασιλῆος ὑποδρήσσοντες ἐφετμαῖς,
Ἀνθρώπων ἀλιηές ἐδν λίνον ἀμφὶς ἔθηκαν,
· Ως ἀλὸς ἐξερύσσωσι βυθῶν, δπάσωσι δὲ Χριστῷ
Νηχομένους πικροῖς ἐνὶ κύμασι τοῦδε βίοι.
Ἄλλ' ὅπόταν κρηπής ἀλίην, διὰ δὲ ἀνδιχα τέμνης,
30 Μή μ' ἀπὸ τῆλε βάλοις, ἀχρήιον οἴά περ ἤθυν.

Jaciens, imbre, fluviis et ventis dejiciar;
Vel, ut semen in terram cadens siccum et sterilem,
Statim quidem exoriar, citissime autem arescam,
5 Solis radiis pereussus, parvisque noxis;
Aut me volucres edant, præfocentque spinæ;
Ac ne etiam mihi dormienti malum semen intermisceat
Zizaniorum sator malorum, et invidus inimicus;
Neve simul virentibus immittens manum plantis
10 Bonis et malis, priusquam in matura stent spica,
Cum zizaniis forsitan bonum semen perdam.
Pauci enim norunt his intelligentem dextram adhibere,
Ubi virtus et vitium bipartito habitantia,
Vicina foribus nata sunt, malum autem bono innascitur.
15 Laudo parvum sinapis granum, quod parvum quideam,
Arbor sit celerrime, et in tantam altitudinem assurgit,
Ut etiam aeriis avibus tectum præbeat.
O margarita pretiosa, et splendida, tuæ ego quidem
Pulchritudini cupidus sum: utinam magnus mercator flam,
20 Omnibusque, quæcumque possideo, ad extremam usque tunieam,
Venalem acquiranr charam possessionem, ut omnes
Divitiis superem, possidens hanc unam ceterorum pretio,
Aut thesaurum, qui in agri latebris est absconditus!
Novi autem ego et mundum intra sagenam cadentem,
25 Quem circum regis Christi subservientes jussis
Hominum piscatores, rete suum tendunt,
Ut e maris extrahant gurgitibus, Christoque exhibeant
282-283 Natantes in amaris hujus vitæ fluctibus.
Quando autem delectum piscium adhibueris, et in duas partes secaveris,
30 Ne me procul abjeceris iniuntem veluti piscem,

5 Βολῆσι τυπεῖς. Combef. legit Βολίσι τυπεῖς.
10 Σταθῆναι. Reg. 990, Coisl. et Chig. δεθῆναι.
14 Ἀτχίθυρος. Coisl. sup. lin. γετονες ὑπάρ-
χουσι. Ήσο, ἐπιτέλλεται. Int. Coisl. ἐπιφύεται.
18 Τιμῇ. Ita Coisl. Edit. τιμῇ.
22 Πεκασμέρος. Ita Regg. 59, 990, Chig. et Coisl.

Edit. πεπαμμένος.
25 Ὡ. Νεμερε κόσμω.
28 Νηχομένους πικροῖς. Ita legendum videtur.
Male edit. νηχομένους δέ.
29 Διὰ δὲ ἀρέχα. Ita Coisl. et Vat., atque ita me-
trum petit. Edit. διάνδχα.

METRICA VERSIO.

Lævus in instabili jaciens fundamen arena
Obrutus imbre cadam, fluviisque et turbine venti.
Aut, velut in siccām venientia semina terram,
Protinus ipse quidem exoriar: sed solis acutis
Percussus radiis siccer, moriarque repente.
Aut etiam placido recreanti membra sopore
Inferat impurum semen mihi lividus hostis,
Pingua zizaniūm qui fundit in arva nocivum.
In proba neve prius mittens atque improba dextram
Semina, quam messem veniens clamaverit æstus,
Cum tristi folio semen laudabile perdam.
Pauci namque manus norunt adhibere peritas,
Hic ubi vicina est vitio pulcherrima virtus.
Quinetiam sinapis semen laudabile duco,
Quod licet exiguum primo, tamen arboris instar
Crescit, et in tantum latissima brachia fundit,

B Ut volucres in ea soleant sibi flingere nidos.
Margare mirilici pretii, mireque resulgens,
Quis det ut ipse tui magno correptus amore
Mercator bonus ille sieui, rebusque caducis:
Omnibus hanc animam redimam, sedesque beatas:
Divitiisque omnes, qui vitæ luce fruuntur.
Exsuperem, aut etiam defossum nactus in agro
Thesaurum, cursu properato mercer agellum?
Quinetiam mundum includens mihi nota sagena est
Quem circum, ætherei dum Regis jussa capessum
Expiscatores hominum, sua retia tendunt,
Exque trahunt fundo pelagi, traduntque Tonanti
Fluctivagæ salso natitantes gurgite vitæ.
At tu cum bina capturam parte secabis,
Ne velut insipidum, bone, ine, Pater, abjice piscem:
Quin potius vasis cœlestibus injice, magno

'Αγιεσι δ' ἐγκατάθειο φυλασσόμενον βασιλῆι.
Ἐς μεγάλην δὲ Θεοῖο καλὴν ἐριθηλέ' ἀλώήν,
Ἡῷος μὲν ἔδην, καὶ πλείονα μόχθον ἀνέτην·
Μισθὸν δ' ὑστατίοισιν ἵσον, καὶ κῦδος ἔχοιμι.

35 Τίς φθόνος, εἰ μόχθοισι πάθον Θεός ἀντιφέ-
[ρίει;

Πέμπε πατήρ υἱῆς ἐς διμπελὸν, ὡς κομέσιεν,
Τὸν πρότερον, πρότερον· δ' ὁ δ' ἄρα πρόφρων ὑπέδεκτο,

Οὐ μὴν ἔξετέλεσσε πατρὸς πάθον, ὥσπερ ὑπέστη.

Αὐτὰρ δ' οὐχ ὑπέδεκτο, καὶ ἔξετέλεσσεν ἐφετυμῆν

40 Ὁπλότερος. Κρείσσων μὲν ἐμοί, γλυκίων δὲ

[τοκήι]

'Αμφοτέρων, δεξιῶντος, καὶ ἔξετέλεσσεν ἐξέδωρ.

Κληρονόμον δ' ὀλέσαις, ὅσιος πυρὸς, ἔκτος ἀλώῆς.

"Εστι γάμος, τὸν πατήρ φίλος ἐσθίλως ἀρίστῳ
Διάνυσι καγγαλόνων· τοῦδ' ἀντιάσαιμι ἔγωγε,

A 45 Τοῦδ' ἐγὼ ἀντιάσαιμι, καὶ δε φίλος ἐστὸν
[ξειράς]!

Μήνοις δ' ἔκτοθι κείνος, δτις πρὸ γάμοιο τίθησιν

"Η ἀγρήν, τὴ βοῶν ζεῦγος νέον, τὴ δάμαρτα.

Μηδ' ἐν διτυμόνεσσι γαμήλιον εἶδος ἔχουσιν,

Εἴματ' ἔχω ρυπάνωτα, δεθεὶς χειράς τε πόδας τε,

50 Νυμφῶντας τε γάμου τε, φίλων τ' ἀπὸ τῆλε πέ-

[σοιμι]

'Ηνίκα δ' αἰθομέναις ἀγνῶν δεκάς ἐν δαίδεσσοι

Περθένοις ἐγρήγορσιν, ἀκοιμήτοις φαέσσοι

Νυμφίον ἴμερέντα θεύδοντας ἀνακτά,

'Ως λαμπραὶ γανκάνωντι ὑπαντήσωσιν ἰόντε,

55 Μή μ' ἐν ταῖς κανενῆσι νόσον, καὶ ἀφροσὶ θείης,

"Ηδη που Χριστοῖο παρεστομένου μογεούσαις,

Μηδ' ὀλιγοδρανέον δαιδῶν σέλας δμασι λεύσσων,

'Οψὲ φάσους ζωῆς ὑγρὸν ποθέοιμι Ελαιον.

Sed vasis injice servandum Regi.

In magnam autem pulchram et frondosissimam Dei vineam

Matutinus quidem veni, et plurimum laborum pertuli;

Meredem vero saltē ultimis parem et gloriam habeam.

55 Quænam invidia, si laboribus pro desiderio mercedem Deus rependit?

Misit pater filios in vineam ut eam excoletent,

Natu majorem, primum: ille quidem promptus jussum exceptit,

Veruntamen patris desiderium non perfecit ut pollicitus fuerat.

Alter vero non suscepit et perfecit præceptum

40 Junior. Melior autem mihi videtur et jucundior parenti,

Ex ambobus, qui exceptit et perfecit desiderium.

Hæredem interficiant extra vineam, quos ignis vindex vorabit.

Sunt nuptiæ, quas dilectus filio bonus pater optino

Celebrat exsultans; harum ego simi particeps!

45 His utinam ego intersim, et quisquis amicus mihi est!

Maneat autem extra. qui nuptiis præferit

Aut villam, aut nova boum juga, aut uxorem.

Sed ne (mihi contingat) ut inter convivas nuptiale ornatum habentes,

Vestes habens sordidas, vincus manusque pedesque,

50 A thalamo sponsi, amicis et nuptiis longe excidam.

Aut quando ardentibus casta decas cum facibus

Virgines evigilantes, non sopitis oculis

Sponsum amabilem Christum regem exspectabunt,

Ut splendide rutilo occurrant venienti,

55 Ne me cum vacuis mente et fatus annumeres

Jamjam Christo prope adfuturo laborantibus:

Neve tenuem tædarum lucem oculis cernens,

Sero lumenis vitæ humidum oleum requirani:

31 Έγκατάθειο. Vat. 33, ἐγκατάθειο.

36 Πέμπτε. Coisl. πέμπτε.

45 Έτοι γάμος. Iste versus cum viginti tribus aliis subsequentibus legitur infra, sect. 2^a, poenitentiam laudato ii, cui titulus *Præcepta ad virginēs*. Bill. 4, vers. 378-389.

50 Πέσσοιμ. Reg. 990 πεσόντα.

51 ΑΙΘΟΜΕΡΑΙΣ. Ita Chig., quæ lectio melior pro syllabis. Ed. αἰθομέντιν. Mox ἀγνῶν δεκάς. Sic

Reg. 990 et Coisl. Edit. ἀγνόν. Ita et Benedictini, quod non potest concordare cum δεκάς, cum semi-

neum genus habeat. (CAILLAU.)

57 ὉΛΙΓΟΔΡΑΝΕΩΝ. Reg. 990 ὀλιγοδρανέων.

METRICA VERSIO.

Servandum Regi. Simul ut lucescere coepit,
In Domini vitem summo regnantis olympos
Sim licet ingressus, plures tulerimque labores:
Præmia postremi referant tamen æqua laborum.
Namque quid invidia stimulet, si, judice Christo,
Corporis æquator laudanda cupidio labori?
Ad vitis cultum natos pater ire jubebat:
Annuerat senior, verum promissa fecellit:
Abiuit inferior, verum meliore recepta
Mente, sui promptus genitoris jussa peregit.
At, nisi fallor, erit jucundior ille parenti,
Qui simul et sese promisso obstrinxit, et omni
Id quod promisit studio præstare laborat.
Hæredem jugulent, quos vindex flamma peruret.
Nati connubium celebrat pater, atque superbas
Regalesque omnino epulas festivos adornat:
His utinam intersim, cunctisque accumbere detur,

B Quies mea chara salus. Ille excludatur ab aula,
Qui vel agrum, geminosve boves, thalamine jugatam
Fodere, non epulis dubitat præponere sanctis.
Atque etiam graviter metuo, cum cetera turba
Connubii digno decoretur corpus amictu,
Ne, quia pannoso sorbet mihi corpus amictu,
Protinus abripiar, manibus pedibusque revinctu,
Et thalamo atque epulis charisque extrudat amicis;
Aut, cum casta decas, privans sua lumina somno,
Ardentesque faces gestans, perfunsaque luce
Ætherea Christum veniente ex arce manebit,
Ut splendens caro, sicut decet, obvia sit,
Adnumeret stultæ classi, tenuemque micanteum
E facibus lucem cernens jam forte propinquuo
Principis æterni gnato, languente lucerna,
Tum sero infelix oleum vitale requiram,
Et foribus clausis thalamo miser arcar illo,

Μηδέ με κλητούμενα γάμων ὡσαιτο θύρετρα,
60 Ἐνθα Λόγος καθαρῆσι πόθου μεγάλοις ὑπὸ δε-
[σμοῖς]

Μιγνύμενος κραδίαις θάρσος καὶ κῦδος ὀπάζει.

Ἐκ δὲ γάμων παλινορσος δηναξ ἐμδες εὗτ' ἀν ἐπέλθη,
Ἐξαπίνης δοκέουσι, καὶ οὐδοκέουσιν ἐπιστὰς

Εὔροι μὲν ἐν δοκέουσι, καὶ αἰνήσεις φόδοιο

65 Ὡς ἀγαθὸν θεράποντα, καὶ ἡπιον ἀρχομένοισι,
Καὶ οὐτοι δοτῆρα, λόγου στερεοῖο, φέριστον.

Σχιζομένων τὸ ἔριφον καὶ ἔνων, ἥματι πυκρῷ,

Ἀνδρῶν εὐσεβέων τε καὶ οὐχ δοίων ἐκάτερθεν,

Στήσαις μὴ μ' ἔριφος ἐναρθίθμον, ἀλλ' δίεσσι

70 Δεξιτερήν παρὰ χείρα, μένοι τὸν χείροι λαῖθ.

Αὔχνος δὴ τὶς ἔμοιγε φαστρόρος ἔχτοι λάμποι

Α Λυχήνης καθύπερθε. Καλὸν δέ τι καὶ θεὸν οἶν
"Ιδμεναι, δες πάντεσσιν ἐπίσκοπον δημαρχον.

Αἰεὶ δὲ στέργοιμι θεὸν πλέον, εἴτε τι πικρὸν

75 Εἰτ' ἀγαθὸν παρέχοι· πᾶν γάρ καλὸν. Εἰ δὲ
[τυπεῖην]

Λησταῖς, μεγάλης κατιών ἀπὸ Χριστοπόληος,

Μή με λίπης χειρεσσιν ὑπὸ ἀνδροφόνοιστ δαμῆναι.

Εἰ δὲ πνεῦμ' ἐλάσεις ψυχῆς ἄπο, μιχέτ' ἀεργὸν

Εὔρων σὺν πλενεσσι καταδράμοι ἐχθρὸς ἐμεῖο.

80 Μηδὲ συκῆν δλέσεις ἀχρήιον, ἀλλ' ἐτι καρπὸν

"Ἐλπεο, μηδὲ τέμης μεν, δηναξ κομέων δέ τὸ ἔγειρειν.

Δραχμήν τε, πρόδοτόν τε, πάντ' ἀπὸ πάντ' δλέσαντα

Εὔρων, τὴν μὲν ἔραζε, τὸ δὲ οὔρει, τὸν δὲ ὑπὸ ποσσὸν

Θίκτρὸν διποστρέψαντα πατρώιον τες δόμον, ὡν ταῖς

Ac ne a nuptiis clausæ me expellant januæ,
60 Ubi Verbum puris, arcto amoris vinculo,
Immistum pectoribus. splendorem et gloriam tribuit.
Verum a nuptiis revertens rex meus cum advenerit,
Repente exspectantibus et non exspectantibus superveniens,
Inveniat me inter exspectantes. laudetque ob timorem,

65 Ut bonum servum, et mitem iis quibus p̄est.

284-285 Et frumenti, seu verbi solidi æquum dispensatorem.

Separatisque hædis et ovibus, die terribili

Viris piis et impiis hinc inde,

Ne me statuas cum hædis annumeratum, sed cum ovibus

70 Ad manum dexteram, maneatque lœva pessimis.

Lucerna autem quædam mihi splendida exterius luceat

Desuper e candelabro. Bonum vero est quidpiam Deo soli

Notescere, qui universa inspicentes oculos habet.

Semper autem Deum amem magis ac magis, sive quid acerbum

75 Sive prosperum tribuat: quidquid enim ex Deo accidit, bonum est. Si percussus fuerit

A latronibus, ex magna descendens Christi civitate,

Ne me sinas manibus intersectoris perimi.

Si malum spiritum ex anima ejicias, non jam ultra inertem

Inveniens me, cum pluribus invadat inimicus meus.

80 Ne sicut perdas sterilem, sed adhuc fructum

Spera, neque eam excidas, o rex, sed curans erige.

Tum drachinam, et ovem, et natum, qui omnia consumpsit,

Reperiens, banc quidem humi, illam in montibus, istum vero sub pedibus,

Miserabiliter reversum in domum paternam, o rex,

66 Καθαρῆσι. Colb. καθαροῖσι.

62 Ἐκ δὲ τῶν. Versus quinque hic Billius Latinæ non reddidit, vel typographo oscitantī excideret; nos supplevimus. (CAILLAU.)

64 Φόδοιο. Coisl. Int. εὐλαβεῖας.

66 Λόγου. Coisl. Int. τοῦ λόγου τῆς χάριτος.

71 Αὐγρής δὴ τὶς. Reg. 990 οὐγρός δὲ τὶς.

72 Αυγρής. Sic Reg. 990 et Coisl. Edit. λυχνίης. Ibid. καλὸν δέ τι καὶ θεόν, εtc. Coisl. sup. lin. τι τοῦ. Præstat Deum solum quidpiam aliquando

nosse, qui universa intuetur, qui universis inspectores oculos præbet.

76 Ἀπὸ Χριστοπόληος. Reg. 990 ἀπὸ, Χριστὲ, πόλεος.

78 Ἐλδοτεις. Reg. 990 ἐλάσης. Colb. ἐλάσαις. Si malum ejicias spiritum. Coisl. Int. πνεῦμα πονηρὸν καὶ ἀκάθαρτον.

83 Εὐφῶν. Versus ille deest in Regg. 991 et 992.

84 Οὐραξ. Reg. 990, Coisl., Vat. et Chig. αὐθιτ-

METRICA VERSIO.

In quo pectoribus puris commisus amore
Christus splendorein tribuit, decus atque perenne.
Cum vero astiterit rex festa jugalia linquens,
Insuperatus ab his, bene sed speratus ab illis,
Inveniat sperantem me, laudetque timentem,
Ut fidum domino famulum, famulisque benignum
Quæs frumenta manu, seu verbum, dividit æqua.
At cum grex orium nigris diriinetur ab hircis,
Horrendoque die tandem consistet utrinque
Justorum cœtus perdendaque turba malorum:
Hircorum in numerum ne me, Deus optime, quæso,
Pone, sed inter oves, manique adjungito dextre.
Læva relinquatur miseria, qui nuninis iram,
Criniibis meruere suis, flammis que calentes.

Luceat exterioris modio non tecta lucerna.
Nec tamen humanos quisquam sibi querat honores,
Laudarique velit; satis est, ut cognita nostra

B Sint benefacta Deo, totum qui perspicit orbem.
O utinam Christi magis ac magis urar amore,
Seu latos rerum successus, seu quid acerbi
Miserit. Est etenim quidquid manus illa superne
Humano generi mittit, faustumque honumque.
Quod si Christicola forsan digressus ab urbe
Vulnerer infandis manibus spolierque latronum,
Ne sine sacrilegis miserum procumbere dextris.
Quod si etiam gravibus Satanae tua gratia vincis
Solverit hanc animam, ne rursus nactus inertem
Perfidus, invadat magna comitante caterva.
Ne sterilem sicut evulsam radicibus imis
Perde, Pater, sed adhuc spera meliora, tuaque
Erige labentem cura, sterilique medere.
Tum drachinam nactus pecudemque in montibus a'ntis
Errantem, natumque suas qui turpiter omnes
Consumpsit fugitivus opes, in tecta paterna,

85 Αὕθις ἀριθμήσεις ἐν νιάσι, θρέμμασι, δρα-
[χμαῖς.
Μή δ' ἀγαθοῦ βατιλῆος ἔκοις παθέσσιν ἐόντος,
Πρηκτήρ αὐτὸς ἔσιμι πικρὸς χρήσταις ὅμοδούλοις.
Καὶ τι χρεῶν κόψαιμι λαθὼν πινυτόφρονι βουλῆ,
"Ως καὶ χρῆσιν ποτ' ἐξ ὑπερον ἄλκαρ ἔχοιμι !
90 Λάζαρος ἐνθάδ' ἔσιμι, καὶ ὑπερον ἀλλος ἀγήνωρ
Ἐνθάδε, κεῖθι δ' ἀτιμας ἔχων φλόγας ἀντὶ κόροιο.
Εἴην μὴ μεγάλαυχος, ἐπεὶ κακός εἰμι τελώνης.
Δάκρυσιν οίχτον ἔχοιμι, Φαρισσαῖοι δὲ πέσοιν.
Χήρην δ' εἰποτ' ἐμέλο παρὰ προδύροις μογέουσαν
95 Ἀπρηκτον πέμψαιμι, καὶ εἰ λίθον ἢ δριν αἰνὸν
Ἀντ' ἀρτοιο φίλοιο καὶ ἰχθύος ἡδυδροίο
Ἐχθρὸς φιλοφρονέων, παλάμης ἀπὸ τῆσδ' ὀρέγοιμι,

Α Τοίλων ἀντιτύχοιμι Θεοῦ πάρα. Εἰ δ' ἀποθήκας
Τὰς μὲν σφρηγῆς ἔχει, τὰς δ' ἐλπίδες ὥκα θέουσας,
100 Ἡδὲ μεν οὐδὲ τάλαντον, δικαιος θεὸς ἐγγυάλικε
Πλειστέρην δόλοις μετρῶν χάριν, εὐχομ Ἑγαγε
Τοῦτο μένειν παλάμησιν ἐν ἡμετέρησιν ἀεργδν,
Ἡδὲ μνᾶν φυσικοὶ λόγου, χάριν ισονέμητον,
105 Ἄλλ' ἔργον τ' ὀπάσαιμι, κλέους τ' ἐπὶ τ' ἄντε
[τύχοιμι.
Μηδὲ δίκην τίσαιμι πικρήν, καὶ αἰσχος ἔχοιμι.

KH. Χειμῶν ἀπὸ Χριστοῦ κατασταθεὶς.

* Ήν δὲ Χριστὸς ἴανεν ἐφ' ὀλκάδος Εμφυτον ὑπνον,
Τετράχει δὲ θάλασσα κυδιμοτόχοισιν ἀήταις.

85 Rursus numeres inter filios, pecora et drachmas.

Ne vero, cum rex mibi debitori indulgens sit,
Exactor ipse durus sim conservis debitoribus.
Atque utinam ex debito clanculum quid resecem prudenti consilio,
Ut indigens aliquando, in posterum calamitatis levamen habeam !
90 Lazarus hic ego sim, et postea : alter superbus
Hic, illic autem inglorius et flammas habens pro saturitate.
Ne sim jactabundus, siquidem pravus sum publicanus
Lacrymis misericordiam obtineam, Pharisei autem cadant.
Viduam autem, si quando ad fores meas afflictam
95 Re infecta dimiserim, ac si lapidem aut dirum serpentem
Pro grato pane et suavi pisce,
Inimice sentiens, hac dextra porrexerim,
Talia a Deo recipiam. Quod si horrea
Partim servet sigillum, partim spes, quae cito defluunt,
100 Hæc me nox perdat cum inanibus somniis.
Talentum vero quod mihi Deus tribuit,
286-287 Qui etiam plura aliis largitus est, ego deprecor,
Ne in manibus meis maneat otiosum;
Aut mina nativi sermonis, gratia æqualiter divisa :
105 Sed opus exhibeam, et gloriam pro opere recipiam ;
Non autem acerbas solvam penas et probrum subeam.

XXVIII. Tempestas a Christo sedata*.

Christus olim dormiebat in navi naturali sopore,
Sæviebat autem mare, procellam excitantibus ventis.

* Alias Bill. 104, pag. 179.

87 Χρήσταις. Ita Reg. 990. Edit. Χρηστοῖς.
90 Λάζαρος. Lazarus hic ego sim, ei in altera
vita; alius, ut dives, etc.
95 Εἰ Λιθον. Ita Coisl. Edit. mendose ol. Int. ἀντ'
δρού καὶ ἰχθύος αἰτοῦντι φίλῳ λίθον ἢ δριν ὀρέξαιμι,
αντίκο πελτιν πανεμ, etc.
99 ἔχει. Reg. 990 et Coisl. έχει.

400 Ἀδρανέοντος. Chig. ἀδρανέεσσιν.
404 Λιθον. Sermonis, vel naturalis rationis munam,
pari sorte mortalibus concessum munus : singulare
talentum et mina una. Sic quoque Hilarus. Billius
omisit munam in sua interpretatione

XXVIII. i. Εμφυτον ὄπορον. Bill. Sopor altus.

METRICA VERSIO.

Christe, reduc, natusque iterum drachmiske, ovi-
[busque
Annumerare velis, primaque in sede locare.
Cumque mihi dominus debenti plurima sese
Præbuerit facilem, nomenque remiserit omne,
Non sinat Omnipotens, ut sæva mente reposcam
Debita, queis conserva mihi est obstricta caterva.
Atque utinam Domino prudenti debita mente
luminuum, et duris queram solatia rebus.
Lazarus in terris, supero sim Lazarus orbe.
Turgeat hic alius fastu, frontemque superbam
Tollat, et æterno vivat contemptus in ævo,
Pro luxi flammæ subiens tormenta perennis.
Neve meæ vanus texam præconia laudis,
Cum vitiis scateam, cum sim miser ille telones :
Sed lacrymis inoveam Dominum, veniamque rogando
Obtineam, misereque cadat Pharisæus inanis.
Quod si cassa viro foribus muliercula nostris

B In vanum adjaceat, vel cum cerealia supplex
Munera vel pisces poscat, crudelis in illam
Haud dubitem durum lapidem jactare, vel angues,
Non aliter mecum faciat Dominator Olympi.
Quod si nostra gravi partim sint obdita clave
Horrea, venturis partim nova frugibus amens
Ædificem, nox hæc meque ex mea somnia perdat.
Nec mihi, quod bonitas tribuit divina, talentum,
(Plura licet dederit aliis) tellure profunda
Occultem : verum sortiem cum seniore reddam :
Meque Deus magno cœli dignetur honore ;
Non autem probrum subeam pœnasque futuras.

XXVIII. TEMPESTAS & CHRISTO SEDATA.

(Billio interprete.)

In navi quondam Christum sopor altus habebat,
Et vesana graves turbabant æquaora venti,

Δείματι τις πλωτῆρες ἀνίσχον. "Ἐγρεο, Σῶτερ,
'Ολλυμένοις ἐπάμυνον. "Αναξ δὲ ἐκέλευεν ἀναστὰς
5 Ἀτρεμέσιν ἀνέμους; καὶ κύματα, καὶ πέλεν οἴστως.
Θαύματι δὲ ἐγράζοντο θεοῦ φύσιν οἱ παρεόντες.

ΚΘ. "Υμίος εἰς Θεόν.

"Ο πάντων ἐπέκεινα τί γάρ θέμις ἀλλο σε μέλπειν;
Πῶς λόγος ὑμνήσει σε; σὺ γάρ λόγῳ οὐδὲν ἥρτον.
Πῶς νόος ἀθρήσει σε; σὺ γάρ νόῳ οὐδὲν ληπτός.
Μοῦνος ἐών ἀφραστος· ἐπεὶ τέχες δύσα λαλεῖται.
5 Μοῦνος ἐών ἀγνωστος· ἐπεὶ τέχες δύσα νοεῖται.
Πάντα σε καὶ λαλέοντα, καὶ οὐ λαλέοντα λιγανεῖ.
Πάντα σε καὶ νοέοντα καὶ οὐ νοέοντα γεραίρει.
Συνολοὶ γάρ τε πόθοι, ξυναὶ δὲ ὠδῖνες ἀπάντων

Α Ἀμφὶ σὲ· σοὶ δὲ τὰ πάντα προσεύχεται· εἰς σὲ δὲ
[πάντα

10 Σύνθεμα σὸν νοέοντα λαλεῖ σιγώμενον ὅμνον.
Σοὶ τὸν πάντα μένει· σοὶ δὲ ἀθρόα πάντα θοάζει.
Καὶ πάντων τέλος ἔσσαι, καὶ εἰς, καὶ πάντα, καὶ οὐδὲτε,
Οὐχ ἐν ἐών, οὐ πάντα· πανώνυμε, πᾶς σε καλέσσω,
Τὸν μόνον ἀκλήστον; "Ὑπερνεφέας δὲ καλύπτεας
15 Τις νόος οὐρανίδης εἰσδύεται; "Ιλας εἶης,
"Ο πάντων ἐπέκεινα· τί γάρ θέμις ἀλλο σε μέλπειν;

Α'. "Υμίος πρὸς Θεόν.

Σὲ τὸν δρυθιτὸν μονάρχην Δι' ὅν ὑμνος, δι' ὅν αἶνος,
Διὸς ἀνυμνεῖν, διὸς ἀείδειν, 5 Δι' ὅν Ἀγγέλων χορεῖσα.
Τὸν ἀνακτα τὸν δεσπότην· Δι' ὅν αἰώνες ἀπαυστοι,

Præ timore discipuli clamabant : Experciscere, Servator,

Percutunt succurre. Rex surgens imperavit

5 Ventis et mari quiesce-re, et ita contigit.

Hoc miraculo Dei naturam agnoverunt, qui aderant.

XXIX. *Hymnus ad Deum*.

Ο tu qui es supra omnia; quo enim alio te fas sit sermone celebrare?
Quomodo oratio te laudabit? tu enim nullis verbis efferi potes,
Quomodo mens te aspicet? tu enim nulla mente percipi potes.
Solus es ineffabilis; utpote qui creasti quæcumque voce enuntiantur.
5 Solus es qui nosci non possis; quippe creasti quidquid mente percipitur.
Omnia te prædicant, et quæ loquuntur, et quæ non loquuntur.
Omnia te mente prædicta et non prædicta honorant.
Commune enim desiderium, communia omnium consilia
Circa te; te omnes deprecantur : tibi cuncta
10 Quæ compositionem tuam intelligunt, tacitum concidunt hymnum.
Tibi uni omnia permanent : ad te cuncta simul festinant.
Et omnium finis es, et unus, et omnia, et nihil horum,
Non unum es, non omnia; qui omnia habes nomina, qui te appellabo,
Qui solus appellari nequis? altiora nubibus cœlorum tegmina
15 Quæ mens cœlestis penetrabit? propitius sis,
Qui es supra omnia, quo enim alio te nouine fas est celebrare?

XXX. *Hymnus alius ad Deum**

Te immortalem monarcham,
Da celebrare, da canere
Te regem ac Dominum,

Per quem hymnus, per quem laus,
5 Per quem angelorum chori,
Per quem infinita sæcula,

* Alias Bill. 168, pag. 252. " Alias Bill. 121, pag. 185.

3 Πλωτῆρες. *Vectores, πάντας*. Matthæus a di-

scipiliis e sommo excitatum fuisse Dominum narrat.

XIX. 6. Πάντα σε καὶ λαλόρτα, καὶ οὐ λα-

λόρτα λιταίσι. Vat. hunc exhibet versiculum,

qui deest in editis Græcis, licet Latine redditus.

8 Εὐραὶ δὲ ὁδῶρες διάρτων. Leuv.: *Communes*

aculei res omnes erga te stimulant, tibi preces fun-

dunt.

10 Σύνθεμα σὲ· ρέοντα. *Quæ compositionem*
tuam intelligunt, nempe quod factus sis homo. Sic
exponit Combef. Male Leuv.: *Nutum tuum obser-*

vantia.

11 Σοὶ δὲ. Ita legendum. Edit. σὺ δὲ.

13 Ηαρόνιμος. Vat. in marg. πολύλογος. In editis

sequitur aliud poematum, quod legitur infra, lib.

ii, sect. 1, poem. XLVIII, alias Bill. 170.

METRICA VERSIO.

Ac trepidi nautæ clamabant: Abjice somnum,
Servator, pestemque a nobis pelle propinquam.
Tum Dominus surgens, ventisque undisque quietem
Protinus indixit: tranquillaque cuncta fuere:
Ætherei numen sic agnovere monarchæ.

XXIX. HYMNUS AD DEUM.

(Fed. Morello interpretæ.)

Omnia qui superas (te aliter qui fas celebrare est?)
Q̄ i vox laudabit, nulla qui voce notaris?
Qui mens te cernet, cum te mens nulla prehendat?
Non effabilis ulli; omnis sermonis origo.
Ignotus solus, Pater es notionis et omnis.
Omnia quæque silent te cantant, quæque loquuntur.
Et te prædicta mente et mente carentia honorant.

B Nam communis amor, communis fetus et in te
Fertur ab omnibus: omnia te venerantur, et hymnum
Cuncta tuum numen capientia, sed tacitum dant.
In te cuncta manent: ad te simul omnia pergunt.
Es finis cunctorum; unus, cuncta, et nihil horum.
Unum cum non sis, non omnia, nomine quo te.
Compellare queam sine nomine? vela polorum
Quæ mens cœlestis subeat? tu propitius sis,
Omnia qui excedis; quid enim canere est aliud fas?

XXX. Te principem, Deumque,

HYMNUS ALIUS AD DEUM. Quem laus ob est, et hym-

[nus,

(Billio interpretæ.) Et cœtus angelorum:

Temaximum monarcham Ob quem absque fine se-
Da prædicare, quæso,

Δι' ὅν ἥλιος προλάμπει,
Δι' ὅν ὁ δρόμος σελήνης,
Δι' ὅν ἀστρων μέγα κάλλος,
40 Δι' ὅν ἄνθρωπος ὁ σεμνὸς,
Ἐλαχεις νεεῖν τὸ θεῖον,
Λογικῶν ζῶν τὸν ὑπάρχων.
Σὺ γάρ ἔκτισας τὰ πάντα
Παρέχων τάξιν ἔκάστω,
15 Συνέχων τε τῇ προνοίᾳ.
Ἄλγον εἶπας, πέλεν ἔργον.
Ὦ Λόγος σου Θεός Υἱός·
Ὕμοούσιος γάρ εστιν,

'Ομδίκης τῷ τεκόντι,
20 Ὁς ἐφήρμοσεν τὰ πάντα,
Ἔνα πάντων βασιλεύσῃ.
Περιλαμβανον δὲ πάντα
Ἄγιον Πνεῦμα τὸ θεῖον
Προνούμενον φυλάσσει.
25 Τριάδα ζῶσαν ἐρώσε,
Ἐνα καὶ μόνον μονάρχην,
Φύσιν ἀτρεπτον, ἀναρχον,
Φύσιν οὐσίας ἀφράστου,
Σοφίας νοῦν ἀνέφικτον,
30 Κράτος οὐρανῶν δικαιοίας,
Πτωτον,
Ἄπερ ἀρχῆς, ἀπέραντον,

'Ακατασκόπητον αὔγην,
Ἐφορῶσαν δὲ τὰ πάντα,
Βάθος οὐδὲν ἀγνοοῦσαν
35 Ἀπὸ γῆς μέχρις
[ἀδύσσου.]
Πάτερ, θεως γενοῦ μοι.
Διὰ παντὸς θεραπεύειν
Τὸ σέβασμα τοῦτο, δός
[μοι].
Τὰ δ' ἀμαρτήματα ρίψον,
40 Τὸ συνειδός ἐκκαθαίρων
[ρων]
'Απὸ πάσης χακονολας,
Τότε προσλαβεῖν με δοῦλον,
Πάτερ, θεως γενοῦ μοι,
"Οτ' ἀν Ελθη βασιλεύων.
Πάτερ, θεως γενοῦ μοι,
Ἐλεον καὶ χάριν εὑρω·
50 Ὅτι δόξα καὶ χάρις
[σοι]
Απὸ πάσης χακονολας,
Αλλα. Υμνος ἀλλος.
Δέξα θεῷ τῷ Πατρὶ, καὶ Υἱῷ παμβασιῆς·

288 289 Per quem sol luceat,
Per quem cursus lunæ,
Per quem siderum eximia pulchritudo,
10 Per quem homo venerabilis
Consecutus est divini numinis cognitionem,
Cum sit ratione prælitum animal.
Tu enim creasti omnia,
Suum attribuens ordinem cuilibet,
15 Et tua gubernans providentia.
Verbuni dixisti, opus exstitit.
Verbū tuum, Deus tuusque Filius est.
Eiusdem enim natura est,
Et æqualis honore Parenti
20 Qui omnia coagmentavit,
Ut omnibus impere.
Complectens autem omnia
Spiritus sanctus qui ipse Deus est,
Providus custodit.
25 Vivam Trinitatem te dicam
Unum atque unicum monacham,
Naturam iminutabilem, principii expertem,
Naturam essentiæ ineffabilis,
Sapientiæ mentem imperviam

30 Robur celorum inconcussum,
Absque principio, absque fine,
Nulli unquam visum lumen,
Prospicentem omnia,
Nihil vel profundissimum ignorantem
35 A terra usque ad inferos.
Pater, propitius esto mihi;
Semper colere
Numen istud da mihi,
Peccata autem mea projice,
40 Conscientiam purgans
Ab omni mala cogitatione,
Ut dem gloriam Deo
Puras tollens manus,
Ut Christo benedicam,
45 Et genu flexo supplicem
Ut me tunc suscipiat servum suum
Quando venerit regnaturus.
Pater, propitius esto mihi,
Misericordiam et gratiam inveniam;
50 Nam gloria et gratiarum actio tibi debetur,
In perpetua sæcula.

XXXI. Hymnus alius*.

Gloria Deo Patri et Filio omnium dominatori :

* Alias Toll. 45, pag. 91.

XXX. 9 Κάλλος. Vat. κλέος.
22 Περιλαμβανον. Ita Coisl. Edit. παραλαμβάνων.
30 Οὐρανῶν ἀπταιστον. Coislinianus codex οὐρανῶν, Vaticanus autem ἀπαιστον.
34 Βάθος οὐδὲν ἀγρούσταν. Profundissima quæque penetrantem.

46 Τότε. Forsan. ὅστε. — Ita Benedictini, quod male conjectum videtur, cum nullum aliud huius carminis versum invenias sic pedem amphimacrum pro anapæsto recipientem. Cæteruni τότε vicem antecedentis, ut aiunt, gerit, ante ὅτ' ἀν, τοι,... cum, (CAILLAU.)

47 "Ελθη. Coisl. Ελθης.

METRICA VERSIO.

Quem lucet obque Phœbus,
Ob quem sororque currit,
Et astra pulchra cœli,
Ob quemque nosse numen
Nacti sumus supremum
Nos, contigit quibus mens.
Nam cuncta tu creasti,
Et ordinem dedisti
Cunctis, et haec gubernas.
Locutus es, fuitque
Statim quod es locutus.
Sermo tuus Deusque
Est, natus et, tibique
Essentia parenti
Par, ac honore prouersus

Nil non is ordinavit,
Ut imperet quibusque.
At Spiritus coercens
Vi cuncta præpotenti,
Gubernat et tuerit.
O viva Trinitas, te
Unum canam monar-

[cham,
Origo cui nec ulla
Est, versio nec ulla :
Excedit esse cuius
Sermonis omne robur :
Sophiaque mente cuius
Nulla potest teneri :
Cœli perenne robur,
Ortu carensque fine.

B Aciensique cujus omnem
Splendor fugit supremus.
Quæ cuncta contuleris,
Quam nil humi latet, nil
Et in mari profundo.
Lenis, Pater, mihi sis :
Da numen istud a me
Colaturs absque fine.
Absterge quæ patravi,
Mentem meam repur-

[gans,
Ne quid mali volutet :
In sæcla sæculorum.

Ut gloriam tibi dem,
Puras manus in altum
Tollens, canamque Chri-
stum :
Genu petamque nixo,
Assumat ut clientem,
Ad seeptra cum redibit.
Lenis, Pater, mihi sis :
Da te mihi benignum :
Grates, decus decent
[quem

XXXI. HYMNUS ALIUS.

(A. B. Caillau interprete.)

* Gloria summa Patri, summo par gloria Nato;

Δεῖματ! τε πλωτῆρες ἀνίαχον· "Εγρεο, Σώτερ, Οὐλυμένοις ἐπάμυνον." Αναξ δὲ ἐκέλευεν ἀναστὰς
5 Ατρεμέειν ἀνέμους καὶ χύματα, καὶ πέλεν οὐτας.
Θαύματι δὲ ἐφράζοντο Θεοῦ φύσιν οἱ παρεδύτες.

KΘ. "Υμιος εἰς Θεόν.

"Ο πάντων ἐπέκεινα τί γάρ θέμις δλλο σε μέλπειν;
Πῶς λόγος ὑμνήσει σε; σὺ γάρ λόγῳ οὐδενὶ φητόν.
Πῶς νόος ἀθρήσει σε; σὺ γάρ νῷο οὐδενὶ ληπτός.
Μοῦνος ἔων διφραστος· ἐπεὶ τέκες δσσα λαλεῖται.
5 Μοῦνος ἔων ἀγνωστος· ἐπεὶ τέκες δσσα νοεῖται.
Πάντα σε καὶ λαλέοντα, καὶ οὐ λαλέοντα λιγανεῖ.
Πάντα σε καὶ νοέοντα καὶ οὐ νοέοντα γεράρει.
Συνολοὶ γάρ τε πόθοι, ξυναλ δὲ ὀδίνες ἀπάντων

Α' Ἀμφὶ σὲ· σοὶ δὲ τὰ πάντα προσεύχεται· εἰς σὲ δὲ
[πάντα

10 Σύνθεμα σὸν νοέοντα λαλεῖ σιγώμενον ὅμνον.
Σοὶ ἐνι πάντα μένει· σοὶ δὲ ἀθρά πάντα θοάζει.
Καὶ πάντων τέλος ἐστι, καὶ εἰς, καὶ πάντα, καὶ οὐδεὶς,
Οὐχ ἐν ἑών, οὐ πάντα· πανώνυμε, πῶς σε καλέσω,
Τὸν μόνον ἀκλήτιστον; Ὑπερνεφέας δὲ καλύπτρας
15 Τίς νόος οὐρανίδης εἰσδύεται; Ἰλαος εἶης,
"Ο πάντων ἐπέκεινα τί γάρ θέμις δλλο σε μέλπειν;

A'. "Υμιος πρὸς Θεόν.

Σὲ τὸν ἀρθιτονομονάρχην Δι' ὃν ὅμνος, δι' ὃν αἴνος,
Δδες ἀνυμνεῖν, δδες ἀείδειν, 5 Δι' ὃν Ἀγγέλων χρέος,
Τὸν δινακτα τὸν δεσπότην· Δι' ὃν αἰώνες ἀπαυτοί,

Præ timore discipuli clamabant : Expergiscere, Servator,
Pereuntibus succurre, Rex surgens imperavit
5 Ventis et mari quiescere, et ita contigit.
Hoc miraculo Dei naturam agnoverunt, qui aderant.

XXIX. Hymnus ad Deum.

O tu qui es supra omnia ; quo enim alio te fas sit sermone celebrare?
Quomodo oratio te laudabit? tu enim nullis verbis effterri potes,
Quomodo mens te aspicet? tu enim nulla mente percipi potes.
Solus es ineffabilis; utpote qui creasti quæcumque voce enuntiantur.
5 Solus es qui nosci non possis; quippe creasti quidquid mente percipitur.
Omnia te prædicant, et quæ loquuntur, et quæ non loquuntur.
Omnia te mente prædicta et non prædicta honorant.
Commune enim desiderium, communia omnium consilia
Circa te; te omnes deprecantur : tibi cuncta
10 Quæ compositionem tuam intelligunt, tacitum concinunt hymnum.
Tibi uni omnia permanent : ad te cuncta sinū festinant.
Et omnium finis es, et unus, et omnia, et nihil horum,
Non unum es, non omnia; qui omnia habes nomina, qui te appellabo,
Qui solus appellari nequis? altiora nubibus cœlorum legmina
15 Quæ mens cœlestis penetrabit? propitius sis,
Qui es supra omnia, quo enim alio te nomine fas est celebrare?

XXX. Hymnus alias ad Deum.

Te immortalem monarcham,
Da celebrare, da canere
Te regem ac Dominum,

Per quem hymnus, per quem laus,
5 Per quem angelorum chori,
Per quem infinita sœcula,

* Alias Bill. 168, pag. 252. ** Alias Bill. 121, pag. 185.

3 Πλωτῆρες. *Vectores, nautæ. Matthæus a di-*
scipulis e sonno excitatum fuisse Dominum narrat.

XXIX. 6. Πάρτα σε καὶ λαλέοντα, καὶ οὐ λα-
λέοντα λιγανεῖ. Vat. hunc exhibet versiculum,
qui deest in editis Græcis, licet Latine redditus.

8 Συραλ δὲ ὀδίνες ἀπάρτων. Leuv.: *Communes*
aculei res omnes erga te stimulant, tibi preces fun-
dunt.

10 Σύνθεμα σὲν ροέοντα. *Quæ compositionem*
tuum intelligunt, nempe quod facies sis homo. Sic
exponit Combef. Male Leuv.: *Nutum tuum obser-*
vantia.

11 Σοὶ δὲ. Ita legendum. Edit. σὺ δὲ.

13 Παρώργυρος. Vat. in marg. πολύλογος. In editis
sequitur aliud poematum, quod legitur infra, lib.
II, sect. 1, poem. XLVIII, alias Bill. 170.

METRICA VERSIO.

Ac trepidi nautæ clamabant: Abjice somnum,
Servator, pestemque a nobis pelle propinquam.
Tum Dominus surgens, ventisque undisque quietem
Protinus indixit: tranquillaque cuncta fuere:
Ætherei numen sic agnovere monarchæ.

XXIX. HYMNUS AD DEUM.

(Fed. Morello interprete.)

Omnia qui superas (te aliter qui fas celebrare est?)
Q̄ i vox laudabit, nulla qui voce notaris?
Qui mens te cernet, cum te mens nulla prebendat?
Non estabilis ulli; omnis sermonis origo.
Ignotus solus, Pater es notionis et omnis.
Omnia quæque silent te cantant, quæque loquuntur.
Et te prædicta mente et mente carentia honorant.

B Nam communis amor, communis fetus et in te
Fertur ab omnibus: omnia te venerantur, et hymnum
Cuncta tuum numeri capientia, sed tacitum dant.
In te cuncta manent: ad te simul omnia pergunt.
Es finis cunctorum; unus, cuncta, et nihil horum.
Unum cum non sis, non omnia, nomine quo te
Compellare queam sine nomine? vela polorum
Quæ mens cœlestis subeat? tu proptius sis,
Omnia qui excedis; quid enim canere est aliud fas?

XXX.

Te principem, Deumque,

HYMNUS ALIUS AD DEUM.

Quem laus ob est, et hym-
(Billio interprete.) [nus,
Te maximum monarcham Et cœlus angelorum:
Da prædicare, queso, Ob quem absque fine sæ-
[cla,

Δι' ὅν ἡλιος προλάμπει,
Δι' ὅν δρόμος σελήνης,
Δι' ὅν ἀστρων μέγα κάλ-
[λος,
10 Δι' ὅν ἀνθρωπος ὁ σε-
[μνδος
Ἐλαχει νεζεῖν τὸ θεῖον,
Λογικῶν ζῶν ωπάρχων.
Σὺ γάρ ἔκτισας τὰ πάντα
Παρέχων τάξιν ἔκάστῳ,
15 Συνέχων τε τῇ προ-
[νοίᾳ.
Ἄργον εἶπας, πέλεν ἔργον.
Ο Λόγος σου θεὸς Υἱός·
Ὦμοιούσιος γάρ ἐστιν,

'Ομδιμος τῷ τεκόντι,
20 "Ος ἐφῆρμοσεν τὰ
[πάντα,
Ἴνα πάντων βασιλεύσῃ.
Περιλάμβανον δὲ πάντα
"Αγιον Πνεῦμα τὸ θεῖον
Προνοούμενον φυλάσσει.
25 Τριάδα ζῶσαν ἐρῷ σε,
Ἐνα καὶ μόνον μονάρχην,
Φύσιν ἀτρεπτὸν, διαρχὸν,
Φύσιν οὐσίας ἀφράστου,
Σοφίας νοῦν ἀνέφικτον,
30 Κράτος οὐρανῶν &
[πταιστον,
"Ατερ ἀρχῆς, ἀπέραντον,

'Ἀκατασκόπητον αὐγὴν,
Ἐφορῶσαν δὲ τὰ πάντα,
Βάθος οὐδὲν ἀγνοοῦσαν
35 'Άπο γῆς μέχρις
[ἀδύσσου.
Πάτερ, Πλεως γενοῦ μοι.
Διὰ παντὸς θεραπεύειν
Τὸ σένασμα τοῦτο, δός
[μοι.
Τὰ δ' ἀμαρτήματα δίψον,
40 Τὸ συνειδής ἐκκαθα-
[ρων
'Απὸ πάσης κακονοίας,
ΛΑ'. Υμος διλος.
Ἄδει Θεῷ τῷ Πατρὶ, καὶ Υἱῷ παμβασινήι.

288-289 Per quem sol lucet,
Per quem cursus lunæ,
Per quem siderum eximia pulchritudo,
10 Per quem homo venerabilis
Consecutus est divini numinis cognitionem,
Cum sit ratione prælitum animal.
Tu enim creasti omnia,
Suum attribuens ordinem cuilibet,
15 Et tua gubernans providentia.
Verbū dixisti, opus exstitit.
Verbū tuum, Deus tuusque Filius est.
Eiusdem enim natura est,
Et aequalis honore Parenti
20 Qui omnia coagmentavit,
Ut omnibus imperet.
Complectens autem omnia
Spiritus sanctus qui ipse Deus est,
Providus custodit.
25 Vivam Trinitatem te dicam
Unum atque unicum monarcham,
Naturam immutabilem, principii expertem,
Naturam essentia ineffabilis,
Sapientiae mentem imperviam

30 Robur cælorum inconcussum,
Absque principio, absque fine,
Nulli unquam visum lumen,
Prospicente omnia,
Nihil vel profundissimum ignorantem
35 A terra usque ad inferos.
Pater, propitius esto mihi ;
Semper colere
Numen istud da mihi,
Peccata autem mea projice,
40 Conscientiam purgans
Ab omni mala cogitatione,
Ut dem gloriam Deo
Puras tollens manus,
Ut Christo benedicam,
45 Et genu flexo supplicem
Ut me tunc suscipiat servum suum
Quando venerit regnaturus.
Pater, propitius esto mihi,
Misericordiam et gratiam inveniam;
50 Nam gloria et gratiarum actio tibi debetur,
In perpetua sæcula.

XXXI. *Hymnus alias*.

Gloria Deo Patri et Filio omnium dominatori :

* Alias Toll. 15, pag. 91.

XXX. 9 Κάιλος. Βατ. κλέος.

22 Περιλόγιαρος. Ita Coisl. Edit. παραλαμβάνων.

30 Οὐρανῶν ἀπταιστος. Coislinius codex οὐρανῶν, Vaticanus autem ἀπταιστον.

34 Βάθος οὐδὲν ἀγνοοῦσαρ. Profundissima quæque penetrantem.

46 Τότε. Forsan. ὕστε. — Ita Benedictini, quod male conjectum videtur, cum nullum alium hujus carminis versum invenias sic pedem amphimacrum pro anapæsto recipientem. Cæterum tōtē vicem antecedentis, ut aiunt, gerit, ante δτ' ἄν, τοι,... cum, (CAILLAU.)

47 "Ελθη. Coisl. Ελθης.

Quem lucet obque Phœ-
[bus,
Ob quem sororque currit,
Et astra pulchra coeli,
Ob quemque nosse numen
Nacti sumus supremum
Nos, contigit quibus mens.
Nam cuncta tu creasti,
Et ordinem dedisti
Cunctis, et haec gubernas.
Locutus es, sicutque
Statim quod es locutus.
Sermo tuus Deusque
Est, natus et, tibiique
Essentia parenti
Par, ac honore prorsus

Nil non is ordinavit,
Ut imperet quibusque.
At Spiritus coercens
Vi cuncta prepotenti,
Gubernat et tuerit.
O viva Trinitas, te
Unum canam monar-
[cham,
Origo cui nec ulla
Est, versio nec ulla :
Excedit esse cuius
Sermonis omne robur :
Sophiaque mente cuius
Nulla potest teneri :
Cœli perenne robur,
Ortu carensque fine,

B Aciemque cuius omnem
Splendor fugit supremus.
Quæ cuncta conueris,
Quan nil humi latet, nil
Et in mari profundo.
Lenis, Pater, mihi sis :
Da numen istud a me
Colatur absque fine.
Absterge quæ patravi,
Mentem meam repur-
[gaus,
Ne quid mali volutet :

Ut gloriam tibi dem,
Puras manus in altum
Tollens, canamque Chri-
[stum :
Genu petamque nixo,
Assumat ut clientem,
Ad seeptra cum redibit.
Lenis, Pater, mihi sis :
Da te mihi benignum :
Grates, decus decent
[quem
In sæcla sæculorum.

XXXI. HYMNUS ALIUS.

(A. B. Caillau interprete.)

* Gloria summa Patri, summo par gloria Nato ;

Δέξα πανευρήμιψ Πνεύματι παναγίῳ.
 Ἡ Τριάς εἰς Θεός ἐστιν. δὲ ἔκτισε, πλῆσε τε πάντα,
 Οὐρανὸν οὐρανῶν, γαῖαν ἐπιχθονίων.
 5 Πόντον, καὶ ποταμοὺς, καὶ σηγάς πλήσεν ἐνύδρων,
 Πάντα ζωγονῶν πνεύματος ἐξ ίδου·
 Ὁρρα σοφὸν κτίστην πᾶσα κτίσις ὑμνήσειε,
 Τοῦ ζῆν, τοῦ τε μένειν, αἰτιον δυτα μόνον.
 Ἡ λογικὴ δὲ μάλιστα φύσις διὰ παντὸς ἀειση.
 10 Ὅς βασιλεῖα μέγαν, ὡς ἀγαθὸν πατέρα.
 Πνεύματι, καὶ ψυχῇ, καὶ γλώττῃ, καὶ διανοῇ,
 Δός; καὶ ἐμοὶ καθαρῶς δοξολογεῖν σε, Πάτερ.

ΑΒ'. Ὅμηρος ἐσπερινός.
 Σὲ νῦν εὐλογοῦμεν, Χριστέ μου, Λόγε Θεοῦ,

Α Φῶς ἐκ φωτὸς ἀνάρχου,
 Καὶ Πνεύματος ταμίας,
 5 Τριτοῦ φωτὸς εἰς
 [μίαν
 Δέξαν ἀθροιζομένου·
 "Ος ξενασε τὸ σκότος,
 "Ος ὑπέστησε τὸ φῶς,
 "Ιν' ἐν φωτὶ τὰ πάντα κτί-
 [σης,
 10 Καὶ τὴν ἄστατον ὄλην
 Στήσης μορφῶν εἰς κό-
 [σμον,
 Καὶ τὴν νῦν εύχοσμίαν·
 Σὲ νῦντα καὶ ἡμέρων
 'Αλλήλαις εἰκεῖν ἡπίως

Gloria Spiritui quam maxima laude celebrando, sanctissimo.
 Trinitas unus Deus est, qui creavit implevitque omnia,
 Caelum coelestibus, terram terrestribus,
 5 Mare et flumina, et fontes implevit aquatilibus,
 Omnia vivificans virtute proprii Spiritus:
 Ut sapientem creatorem omnis creatura laudet,
 Qui, quod vivant et permaneant, causa est unica.
290-291 Rationis vero compos maxime natura semper celebret,
 10 Ut regem magnum, ut bonum patrem.
 Spiritu, et mente, et lingua et cogitatione
 Da et mihi pure te laudibus cumulare, Pater.

XXXII. Hymnus respertinus*.

Tibi nunc benedicimus,
 Christe mi, Verbum Dei,
 Lumen ex lumine sine principio
 Et Spiritus sine principio,
 5 Trino in nomine in unam
 Gloriam coeniente;
 Qui solvisti tenebras,
 Qui produxisti lucem,
 Ut in luce omnia creares,
 10 Et mobilem materiam
 Sisteres, in hanc speciem mundi effingens,

Et in hunc decentem ordinem,
 Qui mentem illuminasti hominis
 Ratione et sapientia
 15 Splendoris superni
 Etiam infra ponens imaginem,
 Ut lumine videat lumen,
 Et fiat lumen totus.
 Tu luminibus cœlum
 20 Fulgere fecisti variis;
 Tu noctem et diem sibi vicibus
 Alternis cedere blande

* Alias Toll. 16, pag. 97.

XXXI. 10 Ὅς βασιλεῖα. Videtur hoc Gregorio familiare fuisse, ut ε, addito τ, produceret. Alias ὁς βασιλῆα scribi legive potuerit. — Ita Tollius, qui forte male imputavit pravam scribendi rationem cuiusdam librarii, cui scilicet indiscreta fuerint ἢ εις propter absolutam soni similitudinem. (CAILLAU)

XXXII. TITUL. Ὅμηρος. Chig. τοῦ αὐτοῦ λόγος εὐγαριστηριος.

1 Νῦν. Chig. et Coisl. καὶ.

4 Ταῦλας. Coisl. ταῦλα. Chig. Πνεῦμα τὸ ταῦλα. Edit. ἀνάρχου, unde vix sensus rationi accommodatus educi potest; quod nos, contra Benedictinorum versionem, qui posuerant et *Spiritus sine principio*,

corrigere præsumpsimus. (CAILLAU.)

16 Καὶ κάτω, etc. Benedictini hæc verba vertabant, quasi in textu legeretur τῆς ἀνω καὶ τῆς κάτω. Sed cum τῆς in secundo phrasis membro deficiat, evidentissimum est particulam καὶ non coniunctivam esse, sed expletivam, unde sensus est *Dux posuisse mentem hominis etiam hic infra tanquam imaginem splendoris superni*. Hinc in re tam clara non dubitavimus versionem mutare Benedictinorum, qui scripserant: *Splendoris superni et infra ponens imaginem*. Id.

18 Ὄλος. Coisl. δόλον.

METRICA VERSIO.

Summa sit et sancto gloria Spiritui.
 Unicus et trinus fecit Deus omnia, terram
 Terrenis implens, æthera et æthereis;
 Äquor aquatilibus, fluvios fontesque replevit,
 Cuncta simul proprio Flamine vivificans;
 Ut tanto auctori laudes canat omne creatum,
 Qui vitam ordiri, qui retinere dedit.
 Illa sed in primis ratio quibus alma refusit
 Regem gloriosum, gloriosumque patrem.
 Mente, anima, lingua necnon et corde volenti
 Da mihi, da pure te celebrare, Pater.
xxxii. HYMNUS VESPERTINUS. (A. B. Caillau interprete).
 Laudes damus tibi nunc, Cœlesti, Christi, Verbum,

B De luce lux ab ævo,
 Et Spiritus sequester :
 Ex luce namque trina
 Splendor resulget unus.
 A te soluta noctis
 Est umbra ; lunien a te
 Exivit, ens ut omne
 In luce conderetur,
 Et cuncta ouæ moventur
 In orbis hanc figuram
 Et ordinem venirent.
 Illuminata per te

Humana mens sagaci
 Rationis est nitore,
 Superæque fulget infra
 Imago facta lucis,
 Ut luce pervideret
 Alimam coruscâ lucem,
 Totumque lumen esset.
 Per te polus micavit
 Vario rotundus igne
 Nox et dies vicissim
 Cedunt tenetique ^{re-}
 gnum :

Ἐταξῖς, νόμον τιμῶν
Ἄδελφότητος καὶ φιλίας.
25 Καὶ τῇ μὲν ἔπαιστις
[χόπους]
Τῆς πολυμόχθου σαρκός·
Τῇ δ' ἡγειρας εἰς ἔργον,
Καὶ πράξεις τάς σοι φέ-
γίας,
Ἴνα τὸ σκότος φυγόντες
30 Φθάσωμεν εἰς τὴν
[ραν],
Ἡμέραν τὴν μή νυκτί¹
Τῇ συγνῇ λυομένην.
Σὺ μὲν βάλοις ἐλαφρόν
Ὑπνον ἐμοὶς βλεφάροις,

35 Ὡς μὴ γλώσσαν Α Καὶ τῷ ἀγίῳ Πνεύματι,
[ὑμνῷδὸν] Τῷ τιμῇ, δέξα, χράτος,
Ἐπὶ πολὺν νεκροῦσθαι.
Μήτ' ἀντίφωνον ἀγγέλων
Πλάσμα σὸν ἥσυχάζειν.
Σὺν σοὶ δὲ κοίτη εὐσεβεῖς
40 Ἐννοίας ἐταξέτω,
Μηδὲ τι τῶν ρυπαρῶν
Ἡμέρας νῦν ἐλέγχῃ,
Μηδὲ παίγνια νυκτὸς
Ἐνύπνια θροείτω·
45 Νοῦς δὲ καὶ σώματος
Σοὶ, Θεὲ, προσλαλείτω,
[δίχα]
Τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ Γεῷ,

50 Εἰς τοὺς αἰῶνας.
[Ἄμπιν.]

ΛΓ'. Εὐχαριστήριον.

Σοὶ χάρις, ὡς πάντων βασιλεῦ, πάντων δὲ ποιητέ·
Οὐρανὸς ἐπλήσθη δόξης σέο, πᾶσά τε γαῖα
Σῆς σφίγης. Θεὸς Γίδες δὲ σὸς Λόγος; ἔκτισε πάντα.
Σὺν ἄγιον Πνεύμα ζωὴν πάντεσσι χορηγεῖ.
ἢ Ἐλήκοις κόσμῳ θεία Τριάς· Πλαθι δὲ τὴν,
Γιὲ Θεοῦ κατὰ πνεῦμα, καὶ ἀνθρώπου κατὰ σάρκα,
“Οστις ἐπὶ σταυρῷ μόρον τέτληκας ἐπισπεῖν,
Οἴα βροτός· τριτάτη δὲ πύλας λίπες δίδονηος,
Οἴα Θεός· θανάτου γάρ έλυσας δεσμὸν ἀναστάς,
10 Καὶ βροτέη γενεῇ φύσιν ὡπασας, οἵα καὶ ἡμᾶς;
Ζώειν ἡματα πάντα, σὲ δὲ διμορφοτον αἰὲν ἀείδεσιν.

Jussisti, legem statuens
Fraternitatis et amicitiae,
25 Et illa quidem modum posuisti
Laboribus ærumnosæ carnis,
Ista autem excitasti ad opus
Et negotia tibi amica,
Ut tenebras fugientes
30 Festinemus ad diem,
Diem nulla nocte
Tristi solvendam.
Tu quidem mitte levem
Somnum meis palpebris,
35 Ut ne lingua laudatrix
Longius sopita sileat.

Neu respondens angelis
Opus tuum quiescat:
Tecum autem cubile pias
40 Cogitationes deserat,
Neve quidquam sordium
Diei nox redarguat,
Neu ludibriæ noctis
Vana somnia perturbent;
45 Sed mens etiam sine corpore
Te, Deus, alloquatur,
Patrem et Filium,
Et sanctum Spiritum,
Cui honor, gloria, fortitudo,
50 In sæcula. Amen.

292-293 XXXIII. *Action gratiarum*.

Tibi gratiae, o rex omnium, omniumque conditor;
Cœlum plenum est gloria tua, omnisque terra
Tua sapientia. Deus Filius, tuum Verbum, creavit omnia.
Tuus sanctus Spiritus vitam omnibus subministrat.
5 Propitiatus mundo, divina Trinitas. Propitiare et nobis,
Fili Dei secundum spiritum, et hominis secundum carnem,
Qui in cruce mortem pati sustinuisti
Ut homo, tertia vero die portas liquisti inferni
Ut Deus, mortis enim solvisti vincula resurgens,
10 Et mortali generi naturam contulisti, qua et nos
Vivanus omnes dies, teque immortalem semper canamus.

* Alias Toll. 13, pag. 95.

38 Ἡσυγδέσιον. Coisl. habet ἡσυγάζοι.
41 Μηδέ τι. Ita Coisl. et Chig. Edit. μηδὲ ξτι.
42 Ἡμέρας. Ita Coisl. et Chig. Edit. ἡμέραν.
Μοι ἐλέγχῃ pro ἐλέγῃ, quod habent edit.

45 Νοῦς δέ. Coisl. νοῦς καὶ.
XXXIII. 10 Ἡμᾶς. Sic legendum merito putat
Tollius. In edit. θυμεν, sed male.

METRICA VERSIO.

Fratrem inter et sororem
Est blanda lex amoris.
Dulcem dat ista vita
Requiem laboriosæ:
Ilio sed excitamur
Ad opus tibi probatum,
Ut nocte derelicta
Tendamus ad diem al-
[μιν],
Nulla nigrantis umbra
Noctis diem fugandum.
Levem meis soporem
Da palpebris benignus;
Ne, longius sopita,
Quæ lingua te celebrat,

Silento prematur,
Nec angelis reclamans
Opus tuum quiescat.
Tecum cubile sacra
Mi cogitat portet;
Neu criminosa sordes
Nox arguat diei;
Ludibriæ noctis
Me vana visa turbent.
Sed carne mens soluta
Tibi, Deus, loquatur,
Patremque Filiiunque
Et Spiritum salutet,
Cui laus, honor, potestas,
Per cuncta sæcla. Fiat.

B

XXXIII. GRATIARUM ACTIO.

(A. B. Caillau interprete.)

Laus tibi sit, princeps mundi, mundique Creator
Gloria cœlum implet, totam sapientia terram;
Ecce tuum Natus Verbum Deus omnia fecit;
Spiritus ecce tuus vitam omnibus afflat ubique.
Sis bona, diva Trias, mundo; mibi tu bonus es,
Nate Dei juxta mentem, carnalia juxta
Nate hominis, cruce qui pendens mortalis obisti,
Infernique Deus voluisti linquere portas.
Vincula resolvendo mortis, cum tertia lux est;
Naturamque homini larga pietate dedisti,
Quia semper vivens, te prædicet usque perennem.

ΑΔ'. Εὐχαριστίους ἀλλο.

Σοὶ χάρις, ὡ πάντων βασιλεῦ, πάντων δὲ ποιητά.
Σοὶ χάρις· δε τὸ νορτὰ λόγιψ, τὰ θ' ὄρτα κελεύσει.
Στῆσας τ' οὐ πρὶν ἐδόται, καὶ ἔξ ἀφανοῦς κατέδειξας.
Σὺ θρόνον ἀμφιέπουσιν ἀκήρατοι ὑμνητῆρες,
5 "Ενθεν μυριάδες, καὶ χιλιάδες πάλιν ἔνθεν,
Ἄγγελικῆς στρατῆς πυρίεις χορὸς, διφύτοι ἀρχὴν
Λαοὶ πρωτότοκων, καὶ λαμπομένων χορὸς διστρων.
Πνεύματα θεσπεσιών ἀνδρῶν, ψυχαὶ τε δικαίων,
Πάντες ὅμηγερέες, καὶ σὸν θρόνον ἀμφιέποντες,
10 Γηθοσύνη τε, φόδω τε διηγεκὲς ἀείδουσι
Τύμνον ἀνυμείοντες ἀκήρατον, ή καὶ διπαυστον.
Σοὶ χάρις, ὡ πάντων βασιλεῦ, πάγτων δὲ ποιητά.
Οὗτος ἀκήρατος ὑμνος ἐπ' οὐρανοῦ χοροῖο.
Ναὶ λίτομαι κάγω, Πάτερ διθίτε, καὶ γόνον κάμπτω

Α 15 Ἡμετέρης κραδίης, Πάτερ ἀμβροτε, καὶ νόος
[Ἐνδον]

Πρηνής σου προπάροιθε· κάρη δὲ μοὶ ἐς χθόνα νεύει
Λισσομένη· κεῖμαι δὲ ίκετης, καὶ δάκρυσ χεύω.
Οὐδὲ γάρ ἀξίς εἰμι πρὸς οὐρανὸν ἀντία λεύσσειν
Ἄλλα σύ μ' οικτέροις, ἀλέους Πάτερ, Ἄλαος ἐσσο
20 Σῷ κινυρῷ θεράποντι· σάου δὲ με χείρα τανύσσας
ἘἜ δυνύχων θανάτοιο, νοήματα πάντα καθήρας.
Μή μ' ἀπογυμνώσῃς σοῦ Πνεύματος, ἀλλ' ἔτι μᾶλλον
Χεῦε μένος καὶ θάρσος ἐνι στήθεσσιν ἐμοῖσιν·
Οὐρα σε καὶ κραδίη, καὶ χείλεσ καλὸν ἀείσω.
25 Ωσπερ ἐμῷ γενετῆρι, σῷ θεράποντι παρέστης,
Δὸς καὶ ἐμοὶ καθαρὸν βίοτον, καθαράν τε τελευτὴν,
Ἐλπιπρήν τε τυχεῖν ἀγαθὴν, Ήλεόν τε, χάριν τε·
Πάντα δ' ἀμαλδύνει, οἵσα ἥλιτον ἐκ νεστητος,

XXXIV. Alia gratiarum actio *.

Tibi gratiae, o rex omnium, et omnium creator:
Tibi gratiae, qui intelligibilia mente et visibilia, iussu
Creasti, cum antea non essent, et ex obscurō manifestasti.
Tuūm thronum circumstant perfecti laudatores,
5 Hinc millia millium, et inde rursus nullia multa,
Angelici exercitus igneus chorus, incorruptus ab initio
Populus primogenitorum, et lucentium chorus astrorum;
Spiritus divinorum virorum, animaque justorum,
Omnes simul congregati thronum tuum circumstantes,
10 Lætitia et pavore indesinenter canunt
Hymnum accidentes perennem et incessabilem:
Tibi gratiae, o rex omnium, omniumque conditor.
Ilic perpetuus hymnus in cœlesti choro.
Ita supplico et ego, Pater æterne, et genu flecto
15 Mei cordis, Pater immortalis, et mens intus
Prona coram te; caput autem in terram inclino
Tibi supplicans. Jaceo supplex et lacrymas fundo.
Neque enim dignus sum in cœlum oculos tollere.
Sed tu mei miserere, misericordia Pater, propitius esto
20 Tuo lamentanti famulo. Salva me manum extendens
Ex unguibus mortis, sensus omnes expurgans.
Ne me nudes tuo Spiritu, sed potius amplius
Infundere fortitudinem et fiduciam pectoribus meis,
Ut te et corde et labiis rite canam.
25 Quenadmodum meo patri, tuo famulo, adfuisti,
Σ94 295 Da mihi et puram vitam, sanctamque mortem;
Sponde hancisci bonam, et misericordiam et gratiam.
Omnia autem dele, quæcumque peccavi a juventute,

* Alias Toll. 14, pag. 95.

XXXIV. 25 Γενετῆρι, σῷ. Tollius legere mallet
Γενετῆρι ὡς σῷ. Nobis melius videtur γενετῆρι, τεῷ.
(CAILLAU.)

28 Ἀμαλδύνει. Mallet Tollius ἀμαλδύνης, et quidem rectius. Ibidem δέστ' ἥλιτον.

METRICA VERSIO.

XXXIV. ALIA GRATIARUM ACTIO.
(A. B. Caillau interprete.)

Laus tibi, regnator mundi, mundique Creator,
Laus tibi, qui menti noscenda videndaque, jussu
Fecisti, nihilum educens in lunam ab umbris.
Turba thronum æternο cœtu circumdat et hymnis;
Mille hinc, inde decem rursus stant milia, turris
Flammeus angelicæ chorus, immortalis ab ævo,
Et genitus primo populus, lucentaque astra,
Divinorum hominum mentes animaque leatæ
Densato solium stipantes agmine, keto
Corde simul pavido que tibi pia carmina fundunt,
Perpetuumque iterant hymnum sine fine canentes:
Laus tibi, regnator mundi, mundique Creator.
Semper hic ætherco renovatur cantus olympico.

B Te precor ipse, Pater, supplex, flexisque fidelis
Poplitibus cordis, Pater immortalis, adoro.
Mens inter complexa pedes silet, oraque terra
Fixa manent; largos effundunt lumina fletus.
Dignus enim non sum qui tollam ad sidera vultus.
Tu miserere mei, clemens Pater, et bonus esto,
Dum servus precor ipse tuus; tua mortis ab unguis
Me manus eripiat; purgantur et intima mentis.
Ne me, oro, prives divino Flamine; firmet
Sed magis infuso fiducia robore pectus,
Ut te corde sinu memori labiisque celebrem.
Te dextrum sensit genitor, mihi dexter adesio.
Vivere da pure, puram da occumbere mortem.
Spes bona me recreet, recreet pia gratia mentein
Dele cuncta, bonus princeps, quæ cæca juventus

Ος ἀγαθὸς βασιλεὺς· οὗτοι σοὶ χάρις ἡματα πάντα,
50 Σοὶ χάρις ἡματα πάντα, καὶ εἰς αἰώνας ἄπαντας.
ΑΕ'. Ἐπίκλησις πρὸ τῆς τῶν Γραφῶν ἀναγνώσεως.

Κλῆθι, Πάτερ Χριστοῦ πανεπισκοπε, τῶνδε λιτάνων
Ἡμετέρων μολπήν δὲ χαρίζεο σῷ θεράποντι
Θεοπεσίην. Ζαθέην γάρ ἐς ἀτραπὸν ἔχνος ἐλαύνων
Οὔτος, δὲς αὐτογένεθλον ἐνὶ ζωὶς Θεὸν ἔγνω,
5 Καὶ Χριστὸν θυητοῖσιν ἀλεξίκαχον βασιλῆα·
Ος ποτ' ἐποικτείρας μερόπων γένος αἰνὲ παθόντων
Πατρὸς ὑπ' ἐννεασήσιν ἔκών τλάξατο μερφήν.
Γίγνετο δὲ θητὸς Θεὸς ἄρθιτος, εἰς δὲ πάντας
Ταρταρέων μογέοντας ὑφ' αἴματι λύσατο δεσμῶν.
10 Δεῦρ' θοι νῦν, Ιερῆς καὶ ἀκηρασίης ἀπὸ βίσλου

Α Ψυχὴν σὴν ἀτίταλλε θεοπνεύστοις ἐνὶ μύθοις.
"Ἐνθα γάρ ἀθρήσεις ἀλτηθέης θεράποντας
Ζωὴν ἀγγελέοντας ὑπ' οὐρανομήκει φωνῇ.

ΑΓ'. Ἐρέδια.

Χριστὲ ἄναξ, δὲς πάντα πέλεις σοὶσιν μερόπεσσιν
Ἐεβλὰ, καὶ ἐν πάντεσσιν ὁδὸς ιθεῖα τέτυξαι,
Ος πυρὶ καὶ νεφέλῃ, στρατὸν ἤγαγες, δὲς θ' ὁδὸν εὔρες
Ἐν πελάγει τημέθεντι φλοιος, Φαραὼ δ' ἐκάλυψας,
5 Αρτον δ' οὐρανόθεν ἔνονωπασας, ἐκ δ' ἄρα πέτρης
Ἐθέλσας ἀκροτόμοιο ρόσον, μέγα θαῦμ', ἐν ἐρήμῳ
Δυσμενέων ἀνδρῶν στήσας μένος, εὗτε διέσχε,
Στενὴν δέ ποσκιάων, Μωσῆς χέρας, ἄλκαρ ἐμειο.
Μήνη δ' τέλιδος τε δρόμον σχέθον. Ω; δὲ βέθρον

Ut bonus rex : quoniam tibi gratia diebus cunctis ,
Tibi gratia diebus cunctis, et in omnia siccata.

XXXV. Precatio ante Scripturæ lectionem *.

Audi, Pater Christi, omnia conspiciens, has preces
Meas. Cantum indulge tuo famulo
Cœlestem. Divinam enim in semitam vestigia dirigit
Ille, qui ex se genitum in vivis Deum novit,
5 Et Christum mortalibus malorum depulsorem regem
Qui aliquando misertus humani generis gravia passi ,
Patris consilio volens mutavit formam,
Et factus est mortalis, Deus immortalis, donec omnes
Tartareis gementes per sanguinem solveret vinculis.
10 Iluc adesto nunc, et sacro puroque ex libro
Animam tuam sagina divinitus inspiratis sermonibus.
Hic enim videris veritatis ministros
Vitam annuntiaturos cœlesti voce.

XXXVI. Precatio ante iter suscipiendum **.

Christe rex, qui omnia existis tuis hominibus
Bona, et in omnibus via recta es ,
Qui igne et nebula exercitum duxisti, quique viam pandisti
In mari amicis scisso, Pharaonem autem aquis obruisti,
5 Panem e cœlo novum tribuisti, e petra etiam
Prærupta scaturire fecisti aquæ fluenta in eremo, o magnum miraculum
Hostilium turmarum potentiam fregisti, cum extenderet
Moyses manus suas, formam exprimens crucis, quæ meum est præsidium.
Luna et sol substitere ; atque etiam flumen

* Alias Toll. 12, pag. 93. ** Alias Bill. 54, pag. 127.

XXXV. ΤΙΤ. Ἐπίκλησις. Carmen istud præfatiōnis instar est præligendum, inquit Tollius, seu præmittendum syntagmati Carinumheroicorum.

3 Ἐλαύνων. Mallem cum Tollio, ἐλαύνοι, scilicet poeta.

8 Γίγνετο. Pro ἐγένετο. Sic profecto legendum

pro γείτονα, quoq; mendose legitur in mss.

XXXVI. 2 Ιθέα. Reg. 991 sup. lin. εὐθεῖα.

3 Ος πυρὶ. Schol. διὰ πυρός, per ignem.

4 Τυηθέντι. Coisl. et Val. τημέθεντι.

7 Μέρος. Sup. lin. τὴν δύναμιν.

METRICA VERSIO.

Heu! male deliquit. Tibi nam laus tempus in omne; B
Tempus in omne tibi laus, laus in sæcula cuncta.

XXXV. PRECATIO ANTE SCRIPTURÆ LECTIÖNEM. (A. B. Caillau interprete.)

Vota, Pater Christi, qui conspicis omnia, mitis
Suscipte, nunque tuo præbe cœlesti servo
Carmina. Nam sacro sigil vestigia calli
Qui propria novit genitum virtute Tonantem ,
Et mala pellentem a mortalibus omnia Christum :
Qui nostri sortem generis miseratus acerbam
Patre volente volens formam mutavit, onusque ,
Immortale licet lumen, mortale recepit ,
Solveret infernis cunctos dum sanguine vinclis.
Huc adsis: purum cape sacramumque volumen ,
Nuncque tuam divo mentem sermone sagina
Hic etenim veri dabitur rectique ministros
Cernere, qui pudent cœlesti voce salutem.

XXXVI. PRECATIO ANTE ITER SUSCIPENDUM.

(Billio interprete.)

Christe potens rerum, atque hominum bona cun-
Rebus et in cunctis, qua pergant, semita recta ,
Ingens qui flamma duxisti atque ignibus agmen :
Quique iter Isacidis freta per ventosa dedisti ,
Nilicum insanum mergens in gurgite regem :
Cujus et ætherea panis delapsus ab arce est
Munere, et in vasta (facinus mirabile !) eremo
Maxima de rigido manarunt flumina saxo :
Cujus et hostiles insregit dextra phalanges ,
Mose manus tendente pias in vertice montis
Atque crucem signante, meum qua nititur omne
Auxilium: cujus jussu sol lunaque cursus
Continuere suos, cessit properantibus amnis ,

ΑΔ'. Εὐχαριστήριον ἀλλο.

Σοὶ χάρις, ὡ πάντων βασιλεῦ, πάντων δὲ ποιητά.
Σοὶ χάρις· ὃς τὰ νοτὰ λόγῳ, τὰ θ' ὄρτα κελεύσει.
Στῆσας τ' οὐ πρὸν ἐόντα, καὶ ἐξ ἀφανοῦς κατέδειξας.
Ἐθνὸν θρόνον ἀμφιέπουσιν ἀκήρατοι ὑμητῆρες,
5 "Ἐνθεν μυριάδες, καὶ χιλιάδες πάλιν ἔνθεν,
Ἄγγελικῆς στρατιῆς πυρόεις χορὸς, ἀρθίται ἀρχὴν
Λαοὶ πρωτοτόκων, καὶ λαμπομένων χορὸς διστρων·
Πνεύματα θεσπεσίων ἀνδρῶν, ψυχαὶ τε δικαίων,
Πάντες ὁμηρέες, καὶ σὸν θρόνον ἀμφιέποντες,
10 Γηθοσύνῃ τε, φόδῳ τε διηνεκὲς ἀειδουσι·
Τοὺς ἀνυμνείοντες ἀκήρατον, ή καὶ ἀπαυστον·
Σοὶ χάρις, ὡ πάντων βασιλεῦ, πάντων δὲ ποιητά.
Οὐτοὶ ἀκήρατοι ὑμνοῖς ἐπ' οὐρανούσιο χοροῖσι.
Ναὶ λίτομαι κάγῳ, Πάτερ ἀφθιτε, καὶ γόνῳ κάμπτω

Α 15 Ἡμετέρης κραδίης, Πάτερ ἀμέροτε, καὶ νόος
[ἔνδον]
Πρηγῆς σου προπάροθε· κάρη δέ μοι ἐς χθόνα νεύει
Λισσομένων· κείμαι δὲ ἵκετης, καὶ δάκρυα χεύω.
Οὐδὲ γάρ ἀξιός εἰμι πρὸς οὐρανὸν ἀντία λεύσσειν
'Αλλὰ σύ μ' οιχτείροις, ἐλέους Πάτερ, Πάος ἔσσο
20 Σῷ κινυρῷ θεράποντι· σάου δέ με χείρα τανύσσεις
Ἐξ δύνων θανάτοιο, νοήματα πάντα καθήρας.
Μή μ' ἀπογυμνώσῃς σοῦ Πνεύματος, ἀλλ' ἔτι μᾶλλον
Χεῦ μένος καὶ θάρσος ἐνὶ στήθεσσιν ἐμοῖσιν·
"Οφρὰ σε καὶ κραδίη, καὶ χείλεσι καλὸν δεῖσο.
25 Ωσπερ ἐμῷ τενετῇρι, σῷ θεράποντι παρέστης,
Δός καὶ ἐμοὶ καθαρὸν βίοτον, καθαράν τε τελευτήν,
Ἐλπωρήν τε τυχεῖν ἀγαθήν, οὐεδόν τε, χάριν τε·
Πάντα δὲ ἀμαλδύνει, δοσαὶ ήλιτον ἐκ νεότητος,

XXXIV. Alia gratiarum actio *.

Tibi gratiae, o rex omnium, et omnium creator:
Tibi gratiae, qui intelligibilia mente et visibilia, jussu
Creasti, cum antea non essent, et ex obscurō manifestasti.
Tuum thronum circumstant perfecti laudatores,
5 Hinc millia millium, et inde rursus millia multa,
Angelici exercitus igneus chorus, incorruptius ab initio
Populus primogenitorum, et lucentium chorus astrorum;
Spiritus divinorum virorum, animaque justorum,
Omnes simul congregati thronum tuum circumstantes,
10 Laetitia et pavore indesinenter canunt
Hymnum accidentes perennem et incessabilem:
Tibi gratiae, o rex omnium, omniumque conditor.
Ilic perpetuus hymnus in cœlesti choro.
Ita supplico et ego, Pater æterne, et genu flecto
15 Mei cordis, Pater immortalis, et mens intus
Fronta coram te; caput autem in terram inclino
Tibi supplicans. Jaceo supplex et lacrymas fundo.
Neque enim dignus sum in cœlum oculos tollere.
Sed tu mei miserere, misericordiae Pater, propitius esto
20 Tuo lamentanti famulo. Salva me manum extendens
Ex unguibus mortis, sensus omnes expurgans.
Ne me nudes tuo Spiritu, sed potius amplius
Infundere fortitudinem et fiduciam pectoribus meis,
Ut te et corde et labiis rite canam.
25 Quemadmodum meo patri, tuo famulo, adfuisti,
294 295 Da mihi et puram vitam, sanctamque mortem;
Spmique nancisci bonam, et misericordiam et gratiam.
Omnia autem dele, quæcumque peccavi a juventute,

* Alias Toll. 14, pag. 95.

XXIV. 25 Γενετῆρι, σῷ. Tollius legere mallet
γενετῆρι ὡς σῷ. Nobis melius videtur γενετῆρι, τεῷ.
(CAILLAU.)

28 Ἀμαλδύνει. Mallet Tollius ἀμαλδύνης, et quidem rectius. Ibidem δοσ' ήλιτον.

METRICA VERSIO.

XXXIV. ALIA GRATIARUM ACTIO.
(A. B. Caillau interprete.)

Laus tibi, regnator mundi, mundique Creator,
Laus tibi, qui menti noscenda videndaque, jussu
Fecisti, nihilum educens in lumen ab umbris.
Turbo thronum æterno cœlu circumdat et hymnis;
Mille hinc, inde decem rursus stant millia, turruæ
Flaminus angelicæ chorus, immortalis ab ævo,
Et genitus primo populus, lucentiaque astra,
Divinorum hominum mentes animaque leatae
Densato solium stipantes agmine, keto
Corde simul pavido que tibi pia carmina fundunt,
Perpetuunque iterant hymnum sine fine canentes:
Laus tibi, regnator mundi, mundique Creator.
Semper hic æthereo renovatur cantus olympo.

B Te precor ipse, Pater, supplex, flexisque fidelis
Poplitibus cordis, Pater immortalis, adoro.
Mens inter complexa pedes silet, oraque terra
Fixa manent; largos effundunt lunina fletus.
Dignus enim non sum qui tollam ad sidera vultus.
Tu miserere mei, clemens Pater, et bonus esto,
Dum servus precor ipse tuus; tua mortis ab ungue
Me manus eripiat; purgentur et intima mentis.
Ne me, oro, prives divino Flamine; firmet
Sed magis infuso tñdicia robore pectus,
Ut te corde simul memori labiisque celebrem.
Te dextrum sensit genitor, mihi dexter adesio.
Vivere da pure, puram da occumbere mortem.
Spes bona me recreet, recreet pia gratia mentein
Dele cuncta, bonus princeps, quæ cœca juventus

Ὦς ἀγαθὸς βασιλεὺς· δτὶ σὸν χάρις ἡματα πάντα,
50 Σὸν χάρις ἡματα πάντα, καὶ εἰς αἰώνας ἄπαντας.
ΛΕ. Ἐπίκλησις πρὸ τῆς τῶν Γραγῶν ἀραγρώσεως.

Κλῆθι, Πάτερ Χριστοῦ πανεπισκοπε, τῶνδε λιτάνων
Ἡμετέρων· μολπὴν δὲ χαρίζεο σῷ θεράποντας
Θεοπεσίην, Ζαθένην γὰρ ἐς ἀτραπὸν ἔχον ἐλαύνων
Οὔτος, δὲς αὐτογένεθλον ἐνὶ ζωῖς Θεὸν ἔγνω,
5 Καὶ Χριστὸν θνητοῖσιν αἰλεξίκαχον βασιλῆα·
“Ος ποτ’ ἐποικτείρας μερόπων γένος αἰνὲ παθόγυτων
Πατρὸς ὑπὲννεατήσιν ἔκών τλλάξατο μορφήν.
Γίγνετο δὲ θνητὸς Θεὸς ἀφιθιος, εἰς δὲ πάντας
Ταρταρέων μογέοντας ὑψ’ αἴματι λύσατο δεσμῶν.
10 Δεῦρ’ θι; νῦν, ιερῆς καὶ ἀκηρασίης ἀπὸ βίδου

Α Ψυχὴν σὴν ἀτίταλλε θεοπνεύστοις ἐνὶ μύθοις.
Ἐνθα γὰρ ἀθρήσεις ἀληθείης θεράποντας
Ζωὴν ἀγγελέοντας ὑπὲν οὐρανομήχει φωνῇ.

ΛΓ'. Ἐρίθια.

Χριστὲ ἄναξ, δὲς πάντα πέλεις σοῖς τιν μερόπεσσιν
Ἐστιλλά, καὶ ἐν πάντεσσιν ὁδὸς θεῖα τέτυξαι,
“Ος πυρὶ καὶ νεφέλῃ στρατὸν ἤγαγες, ὃς θὸς ὁδὸν εὑρεῖς
Ἐν πελάγει τημθέντι φύλοις, Φαραὼ δὲ ἐκάλυψας,
5 Ἁρπονδ’ οὐρανόθεν ἔνονδπασας, ἐκ δ’ ἔρα πάτρης
Ἐβλυσας ἀκροτόμοιο ρόν, μέγα θαῦμ’, ἐν ἐρήμῳ
Δυσμενέων ἀνδρῶν στῆσας μένος, εὗτε διέσχε,
Σταυρὸν ὑποσκιάων, Μωσῆς χέρας, ἀλκαρ ἐμεῖο.
Μήνη δὲ τέλιδος τε δρόμον σχέθον. Ω; δὲ δέεθρον

Ut bonus rex : quoniam tibi gratia diebus cunctis,
Tibi gratia diebus cunctis, et in omnia aeternitatis.

XXXV. Precatio ante Scripturæ lectionem :

Audi, Pater Christi, omnia conspiciens, has preces
Meas. Cantum indulge tuo famulo
Cœlestem. Divinam enim in semitam vestigia dirigit
Ille, qui ex se genitum in vivis Deum novit,
5 Et Christum mortalibus malorum depulsorem regem
Qui aliquando misertus humani generis gravia passi,
Patris consilio volens mutavit formam,
Et factus est mortalis, Deus immortalis, donec omnes
Tartareis gementes per sanguinem solveret vinculis.
10 Huc adesto nunc, et sacro puroque ex libro
Animam tuam sagina divinitus inspiratis sermonibus.
Hic enim videris veritatis ministros
Vitam annuntiaturos cœlesti voce.

XXXVI. Precatio ante Iter suscipiendum **.

Christe rex, qui omnia existis tuis hominibus
Bona, et in omnibus via recta es,
Qui igne et nebula exercitum duxisti, quique viam pandisti
In mari amicis scisso, Pharaonem autem aquis obruisti,
5 Panem e cœlo novum tribuisti, e petra etiam
Prærupta scaturire fecisti aquæ fluentia in eremo, o magnum miraculum
Hostilium turmarum potentiam fregisti, cum extenderet
Moyses manus suas, formam exprimens crucis, quaæ meum est præsidium.
Luna et sol substitere; atque etiam flumen

* Alias Toll. 12, pag. 93. ** Alias Bill. 54, pag. 127.

XXXV. ΤΙΤ. Ἐπίκλησις. Carmen istud præfatio-
nis instar est præligendum, inquit Tollius, seu præ-
mittendum syntagma Carminum heroicorum.

3 Εἰδούσας. Mallem cum Tollio, θλαύσον, scili-
ct poeta.

8 Γίγνετο. Pro ἐγένετο. Sic profecto legendum

pro γείτονα, quoa mendose legitur in mss.

XXXVI. 2 Ιθεῖα. Reg. 991 sup. lin. εὐθεῖα.

3 Ὁς πυρὶ. Schol. δὲ πυρὸς, per ignem.

4 Τυηθέντι. Coisl. et Vat. τυηγέντι.

7 Μέρος. Sup. lin. τὴν δύναμιν.

METRICA VERSIO.

Hic! male deliquit. Tibi nam laus tempus in omne; B
Tempus in omne tibi laus, laus in saecula cuncta.

XXXV. PRECATIO ANTE SCRIPTURÆ LECTIONEM. (A. B. Caillau interprete.)

Vota, Pater Christi, qui conspicis omnia, mitis
Suscipte, nuncque tuo præbe cœlestia servo
Carmina. Nam sacro figit vestigia calli
Qui propria novit genitum virtute Tonantem,
Et mala pellentem a mortalibus omnia Christum :
Qui nostri sortem generis miseratus acerbam
Patre volente volens formam mutavit, onusque,
Immortale licet lumen, mortale recepit,
Solveret infernis cunctos dum sanguine vinclis.
Huc adsis: purum cape sacramatumque volumen,
Nuncque tuam divo mentem sermone sagina
Hic etenim veri dabitur rectique ministros
Cernere, qui pendent cœlesti voce salutem.

XXXVI. PRECATIO ANTE ITER SUSCIPENDUM.

(Billio interprete.)

Christe potens rerum, atque hominum bona cun-
cta tuorum,
Rebus et in cunctis, qua pergant, seinita recta,
Ingens qui flamma duxisti atque ignibus agmen :
Quique iter Isacidis freta per ventosa dedisti,
Nilicolum insanum mergens in gurgite regem :
Cujus et ætherea panis delapsus ab arce est
Munere, et in vasta (facinus mirabile !) eremo
Maxima de rigido manarunt flumina saxo :
Cujus et hostiles infregit dextra phalanges,
Mose manus tendente pias in vertice montis
Atque crucem signante, ineum qua nititur omne
Auxilium: cuius jussu sol lunaque cursus
Continuere suos, cessit properantibus annis,

10 Εἶχεν ἐπειγομένοισιν, ὅδος δ' ἐπὶ γαῖαν ἑτύχοι
·Ρητόῃ, τὴν αὐτὸς ὑπέσχοι καὶ κατένευσας.
Αὐτὸς δ' οὐρανήν οἷμον μερόπεσσιν ἔδεξας
·Υπατον, ἀρχαίη δὲ νέην ἐπέμιξας ἀταρπόν,
Εὗτε θεός θυητός τε κραθεῖς, ἐπὶ γαῖαν ὁδεύσας
15 Ἡμετέρην, αὐθὶς δὲ πρὸς οὐρανὸν ἔνθεν ἀερθεῖς,
·Ἴξει ἐλδομένοισι φαντερος, ή τὸ πάροιθεν.
Αὖτος καὶ πελάγους ἐπεβῆσκο, σοὶς δὲ πόδεσσιν
Οἴδημα πέτεν, καλεποῖσις βιαζόμενον ἀνέμοισιν.
·Άλλα μάκαρ, καὶ ἐμοὶ γε συνέμπορος ἐλθὲ καλεῦντις
20 Σήμερον, εὐδίην δὲ πόροις, καὶ ἀγγελον ἐσθίλλων,
Πομπὸν, ἀλεξητῆρα, βοηθόν, δφρα με πάντων
·Ηματίων νυχίων τε κακῶν ἀπὸ τηλόθεος ἔργων,
Καὶ τέλος ἐσθίλων ὅδοιο χαριζόμενος μογέσσοις,
Οἰκοθεν ἀρτεμένοντα, καὶ οἴχαδέ μ' αὐθὶς ἀγίνοις

A 25 Πησοῖσιν τε φίλαις; τε ὅμδον βίον ἀμφιέπουσιν,
·Ἐνθα σε νύχτα καὶ ἡμέρα ἐλεύθερος, ἀτρεμέων τε
Λισσούμην, κακότητος ἀμιγέας σοις βίον ἔλκων,
Σοὶ τε νόσον πτερεύεται, βίον φάος, αἰλὺν δείρων,
Μέσφ' δε καὶ πυμάτην ἔντην ἐδόν ἔξανυσαίμι.
30 Ἐς δὲ μονὴν Ἐλθομει μόργου τέλος εὐτεέζεσσι.
Σοὶ ζῶ, σοὶ λαλέω, σοὶ δὲ ξηρομαι, ὡς ἄνα Χριστὲ,
Σοὶ δὲ αἱρω ποδὸς ἰγνος, ἐπεὶ σύ με χειρὶ καλύπτεις.
·Άλλα με καὶ νῦν ἀγνις ἐσθίλων ἐπὶ τέρμα πορείης.

AL'. ·Άλλη περὶ εὐοδίας προσευχὴ.

Οὐκ ἔστιν οὐδὲ ποδὸς χωρὶς σέο ἰγνος ἀείραι,
Χριστὲ ἄναξ, δες πάντα πάλεις σοίσιν μερόπεσσοις;
·Εσθίλλω, καὶ ἐν πάντεσσιν ὅδις θεῖται τέτυξαι.
Σοὶ πίστονος, καὶ τήνδε τέμνω ερίδον, ἀλλά με πέμπω:

10 Cessit festinantibus Israelitis, et via facilis parata est
Ad terram quam ipse promiseras et annueras.
Tu denique ipse cœlestem viam hominibus ostendisti,
Veteli autem novam adjunxisti semitam,
Quando Deus et homo simul, in terram veniens
296-297 15 Nostram rursus aut in cœlum e terra sublatu
Venies cupientibus manifestior quam antea.
Ipse etiam mare concendiſt, tuisque pedibus
Tempestas concidit gravissimis commota ventis.
O beate, et mihi comes adesto vocanti te
20 Hodie, prosperunq[ue] iter p[re]æbeas et angelum bonum
Ducem, malorum depulsorem, adjutorem, ut me ab omnibus
Diurnis nocturnisque malis procul removens,
Felicemque vitæ finem præstans mihi laboranti,
E domo sanum, et domum rursus incolumem reducat
25 Propinquus et amicis similem meæ vitam agentibus,
Ubi te nocte ac die liber et tranquillus
Deprecer, sceleris puram tibi vitam ducens,
Celeremque ad te mente[m], vitæ jubar, semper atto[lens],
Donec extremam et communem omnibus viam peregero,
30 Et in domiciliu[m] venero quod piis est laboris meta.
Tibi vivo, tibi loquor, tibi sedeo, o rex Christe,
Tibi moveo pedum vestigia, quoniam tu me manu tegis :
Ne igitur et nunc perducas ad bonum finem itineris.

XXXVII. Alia de prospero itinere precatio.

Ne unum quidem sine te possibile est pedis vestigium proferre,
Christe rex, qui omne es tuis mortalibus
Bonum, et in omnibus, via recta ades.
Tibi fidens et hanc ineo viam. Sed deduc me

* Alias Murator. 185.

12 Αὔτ' οἱ δ'. Ita Vat. et Coisl. Edit. αὐτὴν δ'.
16 Ἱξει. Sic Coisl. et Vat. Edit. Ἱξε.
21 Ἀγαροῦ. Vat. ἀγάροι. Schol. Coisl. καθιστάνη.
25 Οὐμένη flor. Ad marg. 991 τοὺς τὸν ὅμοιον ἐμοὶ

flor ἀγουστ. D. Gaulier legit ἐμόν, ac verit, quibus vita mea chara est.

XXXVII. TITULUS. Poematium istud sicut et sequens similia sunt iis quæ in praecedenti leguntur.

METRICA VERSIO.

Pronaque promissas patuit via lætaque ad oras :
Tu vero humanis iter ad cœlestia regna
Monstrasti, jungens veteri cum calle recentem ,
Tum cum mortalis simul et Deus incola terræ
Factus es, ac superas remeasti victor ad arcæ,
Hincque etiam ad cupidos venies, quam clarior ante.
Tu mare cum pedibus premieres, mox orta procella
Concidit, et tunidio agitatum fluctibus æquor.
Tu mihi , sancte , via comitem te junge vocanti
Hac luce , atque tuo sit iter mihi numine faustum.
Pro duce sit, quæso, bonus angelus : illius ipse
Fulciar auxilio firmo : meque ille periclis
Subducens , gravibusque malis , noctuque, diuque ,
Atque vitæ optatum finem tribuensque laboris ,
Incolument inducat tectis , rursumque valentein
Sanguinis ad socios referat . charoque sodales :
Hic ubi perque dies omnes noctesque quietus

B Vota dabo, et vitæ spatiū sine criminē ducam.
Atque ad te mentem , vitæ lux fulgida , tollam ,
Donec mors cursum fragilis mihi finiat ævi.

Atque utinam sedes pertingere detur ad illas ,
In quibus est justis requies finisque laborum.
Vivo tibi, tibi, Christe, loquor, sedeoque, pedemque
Tollo meum, nam tu me dextra operisque, te-

[gisque.]
Sit mihi meta vitæ, duce te, lætissima, Christe.

XXXVII. ALIA PRECATIO.

(A. B. Caillau interprete.)

Nullum ferre gradum pedis, o rex Christe, va-
leamus
Te sine; namque tuus solus mortalibus es tu
Omnne bonum, et directa pates via semper, eunti
Carpo viam, fidens in te : me duc, age, quæso,

5 Αστηθῆ, καὶ πάντα πόροις, δος ἐλέεται ἡτορ,
Καὶ με, "Αναξ, παίνορον δύοις ἐπὶ δῶμα πενιχρὸν,
Ἐνθα σε νύκτα καὶ ἡμέρας ἐλεύθερος Ἰλασκοῖμην.
ΛΗ'. "Ἄλλῃ εἰς ταῦτα προσευχή.
Ος πυρὶ καὶ νεφέλῃ στρατὸν ἥγαγες, δες δ' ὅδον εὑρες

Α Ἐν πελάγει, πήξας κύματ' ἀλαυνομένοις.
Ἄρτον δ' οὐράνοθεν ὄσας ἔνον οὐ δοκέουσιν.
Ἐκ δὲ πέτρης πηγὴν ἔδιυσας ἀκροδόμου.
Σ Καὶ νῦν τῷ θεράποντι συνέμπορος ἐλθὲ καλεῦντι,
Χριστὲ, φάος μερόπων, δεξιὰ πάντα φέρων.

5 Illæsum; et omnia tribue, quæcumque desiderat cor meum,
Et me, Rex, reducem ducito ad domum pauperem,
Ubi te nocte et die liber mihi propitium reddam.

XXXVIII. Alia precatio*.

Qui igne et nube exercitum duxisti, quiq[ue] iter fecisti
In mari, concrescere faciens fluctus pulsis:
Qui cœlitus novi panis pluviam fudisti nec opinantibus,
E petra autem prærupta fontem eduxisti:
5 Et nunc etiam tuo famulo te invocabo comes veni,
Christe, lumen mortalium, prospera omnia ferens.

* Alias Murator. 186.

METRICA VERSIO.

Illæsum, cordisque mei vota omnia comple,
Et brevius tectis reducem me redde modestis,
Liber ubi noctu merear tua dona diuque.

XXVIII. ALIA PRECATIO.
(A. B. Caillau interprete.)

Nube vel igne favens, sacræ qui per freta plebi

B Pandisti siccum, dum fugiebat, iter:
Qui nova cœlestis fudisti munera panis,
Larga e præcisa rupe fluenta trahens:
Te nunc corde precor, famulo comes esto precanti,
Christe, hominum lumen, prospera cuncta ferens.

ΤΟΜΗ Β'. ΕΠΗ ΗΘΙΚΑ.

298-299 SECTIO II. CARMINA MORALIA.

A'. Παρθενίης ἔπαινος.

Παρθενίην στεφάνοις ἀναδίσομεν ἡμετέροισιν,
Ἐκ καθαρῆς κραδίης καθαροῖς μέλποντες ἐν
[ύμνοις].
Τοῦτο γάρ ἡμετέροιο βίου ξεινήιον ἐσθλὸν,

Χρυσοῦ τ' ἡλέκτρου τε φαύντερον, τὸ δὲ ἀλφαντος,
5 Οἵ ζωὴν χθονίην χαμάδις βάλε παρθένος οἰστος,
Πρὸς θεὸν ὑψιμέδοντα νόσο πτερὸν ἔνθεν ἀείρων.
'Αρχομένου δὲ ὑμνοιο συνιαίνοισθε μὲν ἄγνοι·
Συνὸν γάρ πάντεσσιν ὑμνος γέρας εὐαγέσσιν.

I. In laudem virginitatis*.

Virginitatem coronis nostris redimire juvat,
Ex puro corde puris psallentes in hymnis.
Hoc enim vitæ nostræ præclarum est donum,
Auro et electro splendidius et ebore,
5 His in quibus terrenam vitam humi sternit virgineus ardor,
Mentis alas ad Deum in cœlo regnamentum hinc evehens.
Laudare autem incipiente me, congaudeite, qui puri estis,
Est enim hymnus commune munus omnibus piis.

* Alias Bill. 3, p. 42.

I. ARGUMENTUM. In hoc poemate disputat Gre-
gorius ultra vita præstantior sit, cœlebs, an conju-
gata. Quod ut magis perspicuum fiat, posiquam al-
tius laudes virginitatis repetivit poeta, utramque vi-
tam inducit causam suam disceptantem. Tandem
vincit cœlitibus. Meminit hujus poematis Hierony-
mus in Catalogo scriptorum illustrum, lib. 1, cap.
7, in Jovin., ubi illud vocat, ut Skidas tom. 1, pag.
628 : Librum hexametro versu, virginitatis et nu-

ptiarum contra se invicem disserentium.

TIT. Παρθενίης ἔπαινος. Sic melioris nota
codices. Alii ἔγχωμιον, vel ἔπος, vel λόγος. Alii
addunt καὶ γάμον.

2 Ἐκ καθαρῆς. Ita mss. omnes. Edit. καθαρᾶς.

3 Εστιτον. In Reg. 993 sup. lin. καὶ δῶρον.

7 Ευριαίροισθε. Int. 993 συνευφρανεσθε, con-
gaudeite.

METRICA VERSIO.

I. IN LAUDEM VIRGINITATIS.

(Billio interprete.)

Expertem thalamis nostris redimire corollis
Vitam fert animus, puroque ex pectori puros
Hymnos et laudis meritos effundere versus.

D Hoc etenim nostræ donum est memorabile vitæ
(Electro atque ebore et fulvo splendentius auro),
Terrenam vitam quis sternit firmus et ardens
Virginitatis amor, mentes ad sidera tollens.
Laudis ad exorsum vestro mea gaudia plausu
Excipite, o puræ mentes et corpora pura.

PATROL. GR. XXXVII.

10 Εἰχεν ἐπειγομένοιςιν, ὅδος δ' ἐπὶ γαλανὸν τεύχον
Ῥηὶδη, τὴν αὐτὸς ὑπέσχεο καὶ κατένευσας.
Αὐτὸς δὲ οὐρανῆνον οἵμον μερόπεσσιν ἔδειξας
Ὕστατον, ἀρχαὶ δὲ νέην ἐπέμιξας ἀταρπὸν,
Εὗτε θεὸς θυητὸς τε κραθεὶς, ἐπὶ γαλανὸν διεύσας
15 Ἡμετέρην, αὐθὶς δὲ πρὸς οὐρανὸν ἐνθενάερθεις,
Ἴξεις ἐλδομένοις φαντερος, ἢ τὸ πάροιθεν.
Αὐτὸς καὶ πελάγους ἐπεβήσαο, σοὶς δὲ πόδεσσιν
Οἶδα πέτεν, χαλεποῖσιν βιαζόμενον ἀνέμοιστιν.
Ἄλλὰ μάκαρ, καὶ ἐμοὶ γε συνέμπορος ἐλθὲ καλεῦντι
20 Στήμερον, εὐδίην δὲ πόροις, καὶ δγγελον ἐσθίον,
Πομπὸν, ἀλεῖτηρα, βοηθόν, δφρα με πάντων
Ὕματινον τε κακῶν ἀπὸ τηλόθεέργων,
Καὶ τέλος ἐσθίον ὅδοιο χαριζόμενος μογέντις,
Οὐασθεν ἀρτεμένοντα, καὶ οίκαδε μ' αὐδοὶς ἀγνοῖς

A 25 Ηγοῖσιν τε φίλοις τε ὅμον βίον ἀμφιέπουσιν,
Ἐνθα σε νύκτα καὶ ἡμέρα ἐλεύθερος, ἀτρεμέων τε
Λισσοίμην, κακότητος ἀμιγέα σοις βίον ἔλκων,
Σοὶ τε νόον πτερέντα, βίον φάος, αἰλὺν δέρψων,
Μέσφ' δὲς καὶ πυμάτην ἔνυτην ὁδὸν ἔξανύσαιμι.
30 Ἐς δὲ μονῆν Ἑλοικμι μόγου τέλος εὐτεβέσσι.
Σοὶ ζῶ, σοὶ λαλέω, σοὶ δὲς ξοματι, ὃ δινα Χριστὲ,
Σοὶ δὲς αἰρω ποδὸς ἵγνος, ἐπαὶ σύ με γειρὶ καλύπτεις.
Ἄλλα με καὶ νῦν ἄγνις ἐπιθίδην ἐπὶ τέρμα πορείγη.

ΑΖ'. "Αλλη περὶ εὐδίας χροσευχῇ.

Οὐκ ἔστιν οὐδὲς ποδὸς χωρὶς σέο ἵγνος ἀεὶραι,
Χριστὲ δινατ, δὲς πάντα πάλεις σοσιν μερόπεσσιν
Ἐσθίολα, καὶ ἐν πάντεσσιν δόδις θεῖτα τέτυξαι.
Σοὶ πίσυνος, καὶ τήνδε τέμνων τρίβον, ἀλλὰ με πέμπων

10 Cessit festinantibus Israelitis, et via facilis parata est
Ad terram quam ipse promiseras et aannueras.
Tu denique ipse cœlestem viam hominibus ostendisti,
Veleri autem novam adiunxisti semitam,
Quando Deus et homo simul, in terram veniens
298-299 15 Nostram rursus aut in cœlum e terra subiatus
Venies cupientibus manifestior quam antea.
Ipse etiam mare concendisti, tuisque pedibus
Tempestas concidit gravissimis commota ventis.
O beate, et mihi comes adesto vocanti te
20 Hodie, prosperunque iter præbeas et angelum bonum
Ducem, malorum depulsorem, adjutorem, ut me ab omnibus
Diurnis nocturnisque malis procul removens,
Felicemque vitæ finem præstans mihi laboranti,
E domo sanum, et donum rursus incolumem reducat
25 Propinquis et anicis similem meæ vitam agentibus,
Ubi te nocte ac die liber et tranquillus
Deprecer, sceleris puram tibi vitam ducens,
Celeremque ad te mentem, vitæ jubar, semper atto:lens,
Donec extrema et communem omnibus viam peregero,
30 Et in domicilium venero quod piis est laboris meta.
Tibi vivo, tibi loquor, tibi sedebo, o rex Christe,
Tibi moveo pedum vestigia, quoniam tu me manu tegis :
Me igitur et nunc perducas ad bonum finem itineris.

XXXVII. Alia de prospero itinere precatio.

Ne unum quidem sine te possibile est pedis vestigium proferre,
Christe rex, qui omne es tuus mortalibus
Bonum, et in omnibus, via recta ades.
Tibi fidens et hanc ineo viam. Sed deduc me

* Alias Murator. 185.

12 Αὔτ' οἱ δ'. Ita Vat. et Coisl. Edit. αὐτὴν δ'.
16 Ἰξει. Sic Coisl. et Vat. Edit. ἔτε.
24 Ἀγαροῦ. Vat. ἀγάροι. Schol. Coisl. καθιστάνη.
25 Όμηρος. Ad marg. 991 τοῖς τὸν δομοῖν ἐμοὶ

βίον δίγουσι. D. Gaulier legit ἐμόν, ac verit, qui-
bus vita mea chara est.

XXXVII. TITULUS. Poematum istud sicut et se-
quens similia sunt iis quæ in præcedenti leguntur.

METRICA VERSIO.

Pronaque promissas patuit via lætaque ad oras :
Tu vero humanis iter ad cœlestia regna
Monstrasti, jungens veteri cum calle recentem,
Tum cum inortalis simul et Deus incola terræ
Factus es, ac superas remeasti vitor ad arces,
Hincque etiam ad cupidos venies, quam clarior ante.
Tu mare cum pedibus premieres, mox orta procella
Concidit, et tumidis agitatibus fluctibus æquor.
Tu mihi, sancte, viæ comitem te junge vocanti
Hac luce, atque tuo sit iter mihi numine faustum.
Pro duce sit, quæso, bonus angelus : illius ipse
Fulciat auxilio firmo : meque ille periclis
Subducens, gravibusque malis, noctuque, diuque,
Atque viæ optatum finem tribuensque laboris,
Incolumen inducat tectis, rursumque valentein
Sanguinis ad socios referat, charosque sodales :
Hic ubi perque dies omnes noctesque quietus

B Vota dabo, et viæ spatium sine criminе ducam.
Atque ad te mentem, viæ lux fulgida, tellam,
Donec mors cursum fragilis mibi finiat ævi.
Atque utinam sedes pertingere detur ad illas,
In quibus est justis requies finisque laborum.
Vivo tibi, tibi, Christe, loquor, sedeoque, pedemque
Tollo meum, nam tu me dextra operisque, te-
gisque.
Sit mihi meta viæ, duce te, lætissima, Christe.

XXXVII. ALIA PRECATIO.

(A. B. Caillau interprete.)

Nullum ferre gradum pedis, o rex Christe, va-
leamus
Te sine; namque tuus solus mortalibus es tu
Omnis bonum, et directa pates via semper, eunti
Carpo viam, fidens in te : me duc, age, quæso,

5. Ἀσκηθῆ, καὶ πάντα πόροις, δος' ἐλέδεταις ἡτορ,
Καὶ με, "Αναξ, παῖνορσον ἀγοις ἐπὶ δῶμα πενιχρὸν,
Ἐνδα σε νύκτα καὶ ἥμαρ δἰεύθερος θαυματοίμην.
ΔΗ'. "Ἄλλη εἰς ταῦτα προσευχή.
Ος πυρὶ καὶ γεφέλῃ στρατὸν ἤγαγες, δες δὲ δόδον εὑρες

Α 'Ἐν πελάγει, πῆξας κύματα' ἐλαυνομένοις.
Ἄρτον δὲ οὐρανόθεν ὄσας ἔνον οὐ δοκεούσιν
Ἐξ δὲ πέτρης πηγὴν ἐδύσας ἀκροτόμου.
5 Καὶ νῦν τῷ θεράποντι συνέμπορος ἐλθὲ καλεῦντι,
Χριστὲ, φάος μερόπων, δεξιὰ πάντα φέρων.

5 Ille sum; et omnia tribue, quae cuncte desiderat cor meum,
Et me, Rex, reducem ducito ad domum pauperem,
Ubi te nocte et die liber mihi propitium reddam.

XXXVIII. ALIA PRECATIO^a.

Qui igne et nube exercitum duxisti, qui iter fecisti
In mari, concrescere faciens fluctus pulsis:
Qui celitus novi panis pluviam fudisti nec opinantibus,
E petra autem prærumpa fontem eduxisti:
5 Et nunc etiam tuo famulo te invocanti comes veni,
Christe, lumen mortalium, prospera omnia ferens.

* Alias Murator. 186.

METRICA VERSIO.

Ille sum, cordisque mei vota omnia comple,
Et brevius tectis reducem me redde modestis,
Liber ubi noctu merear tua dona diuque.

XXVIII. ALIA PRECATIO.
(A. B. Caillau interprete.)

Nube vel igne favens, sacræ qui per freta plebi

B Pandisti siccum, dum fugiebat, iter:
Qui nova coelestis fudisti munera panis,
Larga e præcisa rupe fluenta trahens:
Te nunc corde precor, famulo comes esto precanti,
Christe, hominum lumen, prospera cuncta ferens.

ΤΟΜΗ Β. ΕΠΙ ΗΘΙΚΑ.

298-299 SECTIO II. CARMINA MORALIA.

Α'. Παρθενίης ἔπαιτος.

Παρθενίην στεφάνοις ἀναβήσομεν ἡμετέροισιν,
Ἐκ καθαρῆς κραδῆς καθαροὶς μέλποντες εὐ
[ῦμνοις].

Τοῦτο γάρ ἡμετέροιο βίου ξεινήιον ἐσθίον,

C Χρυσοῦ τὸν ἡλέκτρου τε φαύντερον, ἢδιον ἀλέφαντος,
5 Οἵς ζωὴν χθονίην χαμάδις βάλε παρθένος οἰστρος,
Πρὸς θεὸν ὑψιμέδοντα νόου πτερὸν ἔνθεν ἀείρων.
Ἀρχομένου δὲ ὑμνοίσι συνιαίνοισθε μὲν ἄγνοι·
Συνὸν γάρ πάντεσσιν ὑμνος γέρας εναγέεσσιν.

I. In laudem virginitatis^b.

Virginitatem coronis nostris redimire juvat,
Ex puro corde puris psallentes in hymnis.
Hoc enim vita nostrae præclarum est donum,
Auro et electro splendidius et ebore,
5 His in quibus terrenam vitam humi sternit virgineus ardor,
Mentis alas ad Deum in caelo regnante hinc evehens.
Laudare autem incipiente me, congaudeite, qui puri estis,
Est enim hymnus commune munus omnibus piis.

* Alias Bill. 3, p. 42.

I. ARGUMENTUM. In hoc poemate disputat Gregorius ultra vita præstantior sit, cælestis, an conjugata. Quod ut magis perspicuum fiat, postquam aliud laudes virginitatis repetivit poeta, utramque vitam inducit causam suam disceptantem. Tandem vincit cælatus. Meminit hujus poematis Hieronymus in Catalogo scriptorum illustrum, lib. 1, cap. 7, in Jovin., ubi illud vocal, ut Skidas tom. 1, pag. 628: Librum hexametro versu, virginitatis et nu-

ptiarum contra se iuvicem disserentium.

Τιτ. Παρθενίης ἔπαιτος. Sic melioris nota codices. Alii ἔγκωμιον, vel ἔπος, vel λόγος. Alii addunt καὶ γάμου.

2 'Εκ καθαρῆς. Ita mss. omnes. Edit. καθαρᾶς.

3 Εὐτῆτος. In Reg. 993 sup. lin. καὶ δώρον.

7 Συνιαίνοισθε. Int. 993 συνευφράνεσθε, con-

gadete.

METRICA VERSIO.

I. IN LAUDEM VIRGINITATIS.

(Billio interprete.)

Expertem thalamī nostris redimire corollis
Vitam fert animus, puroque ex pectore puros
Ὕμνος et laudis meritos effundere versus.

D Hoc etenim nostræ donum est memorabile vita
(Electro atque ebore et fulvo splendentius auro),
Terrenam vitam quis sternit firmus et ardens
Virginitatis amor, mentes ad sidera tollens.
Laudis ad exorsum vestro mea gaudia plausu
Excipite, o puræ mentes et corpora pura.

PATROL. G.B. XXXVII.

Οι φυσεροι δι θύρησιν ἐπιφράσσοισιθε ἀκουάς·
10 Ει δι τις ἀπετάσειν, ἀγνίζοιτο φρένα μύθε.
Παρθενή, μέγα χάρις, θεβαδοτε, δώτερ κάων,
Μῆτερ ἀπημοσύνης, Χριστοῦ λάχος, οὐρανίοισι
Κάλλεσιν ἀξγέεσσιν δράζυγε: ἀξγήες γάρ,
Πρώτα Θεός, μετέκειτα Θεοῦ χορδες αἰὲν ἔντος.
15 Ἡτο δ μὲν πηγὴ φαέων, φάος οὖτ' ὅνομαστὸν,
Οὐθ' ἐλετὸν, φεῦγον τε νόου τάχος ἐγγὺς ἴοντος,
Αἴτην ὑπεκπροθέον πάντων φρένας, ὡς κε πόθισεν
Ἐλκάμεσθα πρὸς ὄψος ἀει νέον· οἱ δὲ τε φῶτα
Δεύτερα ἐκ Τριάδος βασιλίσιον εὔχος ἔχουστος.
20 Πρώτη παρθένος ἔστιν ἀγνή Τριάς. Ἐκ μὲν
[ἀνάρχου]

Πατρὸς Γίδες ἀναξ, οὐτ' ἔκτοθεν δρμηθέντος

Invidi autem ostis obstruite aures;

40 Aut si quis eas patefecerit, meutem expurget per ea quæ dicentur.

Virginitas, multum salve, a Deo data, largitrix bonorum,

Mater integritatis, Christi pars, cœlestibus

Pulchritudinibus conjugii expertibus compar : sunt enim conjugi exportes,

Primum quidem Deus, deinde Dei chorus sempiterni,

15 At ille quidem origo luminum, lumen quod nec nominari potest,

Nec apprehendi, fugiens animi celeritatem prope accedens,

Omniumque mentes semper præcurrentes, ut desideris

Trahamus ad altitudinem semper novam : hi vero lumina

Secunda post Trinitatem quæ regiam majestatem obtinet.

20 Prima virgo est sancta Trinitas. Filius rex ex Patre

Principii expertise, neque extrinsecus productio

(Ipse enim omnibus est via et radix et principium),

Neque filium similiter ac homines generante,

Sed ut splendor ex splendore procedit. Ex Filio autem

25 Non jani filius dilectus simili gloria præditus.

Sed manet totus Genitor, ac ipse etiam Filius tantummodo

Filius, et solus ex solo : in unum coeuntes

Cum magno Spiritu, qui ex Patre similis procedit,

300-301 Unus Deus in tribus resplendens luminibus.

30 Ac talis quidem est Triadis pura natura. Ex illa autem

Angeli splendentes, forma carentes, qui circa

Magnum thronum versantur : sunt enim mentes agiles,

Ignis et spiritus divini per aera velociter currentes,

Ac cito magua facessunt præcepta.

15 Ητο δ μὲν αητὴ φυσῶ, etc. Iidem versus leguntur supra, sect. 1, poem. vii, vers. 8 et seqq.

16 Οθ' διετόρ. Ita R.g. unius. Edit. οὖτ.

19 Ἐκ Τριάδος. Gloss. παρηγμένα τῆς ἔχουσης τὸ κράτος τῶν πάντων βασιλεῖας.

21 Υἱός. Ita Chig. et Reg. Edit. Υἱόν. Μοι δικτοστρ., ἀπὸ τούς, παρ' ἑτέρου, ab alio quoquam.

25 Ὀμοίον. Gloss. χατά τὴν ὑπόστασιν δμοιον.

27 Ολον. Gloss. μόνον Υἱός, νεμπε σιγηδεῖται. Filius tantummodo filium esse, nec alterius filii parentem. Μοι εἰς δὲ λόρτε. Gloss. συνηγμόνοι, συνελθόντας.

METRICA VERSIO.

Namque omnes æque laus hæc pietatis alumnos
Afficit. At quisquis misero livore teneris,
S.s procul, atque aures ad nostros obstrue versus:
Aut illas si forte aliquis patefecerit, ima
Mente prius emes feedas abstergere sordes.

Salve, virginitas, divino tradita dono,
Mater inoffensa vita, bona maxima fundens,
Christi pars, et spiritibus sociata superinis,
Ignaris thalami ; nam magnus conjugis expers
Est Deus, atque Dei rutilans chorus omnipotens.
Luminis ille quidem fons est lumenque perenne,
Quod verbis nequit efferrī, manibusve teneri.
Sed celeri cursu mente fugit, atque propinquus
Ex oculis hominum semper subducitur, ut nos
Ad nova senaria amor fastigia, sumptaque flamma
Pertrahat. Hi vero sunt proxima lumen, primo
A Triadis sanctæ lumen fulgore trahentes,
Quæ lumen splendore suo supereminet omne.
Prima Trias virgo est. Siquidem Patre natus anarcho

A (Ἄντες γὰρ πάντεσσιν ὡδὲς καὶ βίζα καὶ ἀρχή),
Οὐτε πάντιν θυντοῖσιν δμοῖσα γενιαμένοιο,
'Αλλ' ἀς ἐκ σέλας σέλας ἔρχεται. Ἐκ δ' ἄρα Πανδέ,
25 Οὐκέτι παῖς ἀγαπητὸς δμοῖσον εὔχος ἔρχεται
Τος κεν δ μὲν μικρὴ γενέτης δλος, αὐτάρ δ' Τίτης
Οἰον καὶ μούνοιο μονάτασος εἰς ἐν λόντε
Πνεύματι σὺν μεγάλῳ, τὸ δέ πατρόθεν εἶσιν δμοῖον,
Εἰς Θεὸς ἐν τρισσοῖσιν ἀνοιγόμενος φαέσσοι.
30 Τοίη μὲν Τριάδος καθαρῇ φύσις. Ἐκ δ' ἄρα

[κείνης,

"Αγγελοι εἰγλήσετες, δαιδάλες, οἱ φα θύωνον
Αμφὶ μέγαν βεβάωτες, ἐπει νέες εἰσὶν ἔλαφοι,
Πῦρ καὶ πνεύματα θεῖα δι' ἡέρος ὥκα θέοντες,
Ἐστιμένας μεγάλησιν ὑπορήσσουσιν ἰφετμαῖς.

28 Το δέ ήτα Reg. 29 et 993. Deerat in editis ήτα, quæ particula ad patrum explendum necessaria est. Gloss. διπερ ἀπὸ τοῦ Πατρὸς προέρχεται.

29. Ἀνοιγόμενος. Gloss. ἐν τρισσιν νοούμενοις προσώποις τῶν δράσεων δεινούμενος.

31 Ἀειδέες. Gloss. ἀδράτοι, ἀσύμματοι. Vide su-

pra, sect. 1, poem. την, vers. 13 et seqq.

34 Ἐστιμένως. Gloss. δρμητωῶς, ἀποδυσμένως, μετὰ πάσης σπουδῆς. Μοι μεγάλησιν. Ita tres Regg. et Geistl. Edit. μεγάλοσιν.

B Filius est: nec enim Pater ortum traxit ab ullo (Upole principium rerum, et vitalis origo),
More nec humano generavit semine natum :
Sed velut igniculos videoes ex igne micantes.
At vero ex Nato non jam progignitur alter
Filius, æqualemque Patri carpat honorem.
Nam totus manet ille Pater, manet hic quoque

filius

Filius, ex solo solus, cum Pneumate sacro
(A Patre quod supra, similis tamen omnia Patri
Progreditur), juncti auctora, nam Deus unus,
Unumque in triplici collucet lumine numen.
Ac talis Triadis natura est undique pura.
Ex illa porro certissima lucis origo
Cœtibus angelicis : mortali lumine cerni
Qui nequeunt, sedemque Dei soliumque beatum
Cingentes (levius nūl namque est æquale illis,
Pneumata sunt etenim, flammæque per aera purissimæ
Currentes), prompte sublimia jussa capessunt.

35 Τοῖσι μὲν οὐες γάμος, οὗτ' ἀλγεα, οὐ μελεδῶναι,
Οὐ παθέων εἰλόνος αἰνὸς ἀτάσθαλος· οὐ μελέσσει
Σχίζοντ', οὐδὲ δόμοιστιν· δύμφρονες ἀλλήλοισιν,
Αὔτῷ τ' αὐτὸς ἐκαστος. "Ἴη φύσις, Σὺ τε νόημα,
Εἴς πόθος ἀμφὶ ἀνακτα θεὸν μέγαν. Οὐδέ τι παισὶ⁴⁰
Τέρποντ', οὗτ' ἀλόχοιστ, γλυκὺν πόνον ἀμφι-

[ἔποντες]

Οὐ πλοῦνος κείνοισιν ἀράσματος, οὐδὲ δοσα θνητοῖς
Γαῖα φέρει κακῆς μελεδῆματα. Οὐδὲ ἀρδουσιν,
Οὐ πελάγη πλέουσιν ἀτετρόφες εἰνεκα γαστρὸς,
Γαστέρος ἀρχεκάκουον· τροφὴ μία πάσιν ἀρίστη
45 Δαίνυσθαι μεγάλῳ θεοῦ λόγῳ, τὸν φασινῆς
Ἐλχειν ἐκ Τριάδος σέλας ἀπλετον. Οὐδέσιοι δὲ
Ζώουσιν κανθάροι θεοῦ καθαροὶ θεράποντες,

Α Ἀπλοὶ τε, νοεροὶ τε, διευγέλεις, οὗτ' ἀπὸ σαρκῶν
Ἄρχομένοις (σάρκες γάρ ἔπει τάγεν, αὐθις ἀλούνται).
50 Οὐτ' ἐπὶ σάρκας λόντες, ὅπερ δ' ἐγένοντο, μένοντο
Τοῖς μέτε παρθενίῃ θεοεικέλος, οἷμος δούμη [τες.
Πρὸς θεὸν, ἐπομένη τε νοήμασιν Ἀθανάτειο
Νωμῶντος μεγάλῳ σφῶς αἵτια κόσμου·

Ἐν δὲ καὶ οὐρανίδην, θθενιν, μεγαλήνορα, θνητὸν,
55 Ἀνθρώπων μογερών λερὸν γένος, εὐχος Ἀνακτος.

Εἰ δ' ἄγε νῦν ἡρά μυστήρια κεδνὰ θεοῖσι.
Παρθενίῃ τε χρηνοῖσιν ὅπις πυμέτοισιν θεαμψέν.
Ὕν ποτ' ἔην, δτε πάντα κελευνὴ νῦξ ἐκάλυπτεν.
Οὐδέ δέρ' ἐην τροῦς ἔρατον φέρει οὐδὲ κέλευθον
60 Ἡέλιος παράσσαν ἐπέστητο ἀνταλίθεν.
Οὐ μήν κερδεσσα φεύνετο, νυκτες ἀγαλματες;

35 Nullæ illis nuptiae, nullæ molestiae, nullæ sollicitudines.
Affectionum gravi et perniciose tumultu carent. Non membris
Dividuntur, aut dominibus: consentiunt inter se omnes,
Ac secum ipso unusquisque. Una illis natura, una sententia,
Unum desiderium, circa Deum regem magnum. Nec aliis
40 Delectantur, nec uxoribus, dulcem querentes laborem.
Non divitiae illis amabiles, nec quæcumque mortalibus
Terra profert nequitiae incrementa. Non arant,
Non maria navigant, indomiti ventris causa,
Ventris malorum originis. Unus omnibus optimus cibus,
45 Satiari Dei magni verbo, atque lucida
Trahere ex Triade lumen immensum. Soli
Vivunt, puri Numinis famuli puri,
Simplices, intelligentia prædicti, lucidi, qui nec a carnibus
Ortum ducunt (carnes enim, postquam compactæ sunt, peribunt);
50 Nec in carnes venerunt, sed, quod creati sunt, permanent.
Cum his juncta virginitas, Deo similis, expedita semita
Ad Deum, assecis cogitationum Dei immortalis,
Qui sapienter regit magni gubernacula mundi;
In eoque coeleste, terrestre, magnanimum, mortale,
55 Hominum laboriosorum sacrum genus, laudem ac decus regis.
Nunc ergo agite, edisseram mysteria Dei veneranda,
Et quo modo postremis virginitis temporibus affulserit.
Fuit aliquando cum omnia noctis nigra cooperiret.
Non tunc prodibet aurore lumen amabile, nec viam
60 Sol inflammatam currebat ab oriente.
Non luna cornuta apparebat, noctis decus.

38 Αὔτῷ τ' αὐτός. Ita Regg. 39 et 993. Edit. αὐτῷ τούτοις.

43 Ἀτειρός. Gloss. δδαμάστον, ἀχολάστον.
44 Γαστέρος ἀρχεκάκουον. Sic infra lib. ii, sect. 1,
poem. 1, *De rebus suis*, vers. 283.
45 Λόγον. Sic duo Bogg. et Chig. Edit. νόν.
46 Ολόβολος. Gloss. μονόβολος, δγαμοι.
48 Ἀπλοὶ τε, Chig. ἄγνοι τε, Vide supra, sect. 1,
poem. viii, vers. 17, etc.
51 Τοῖς μέτα. Gloss. μετὰ τούτοις, vel τούτοις

μέταστοι.

52 Ἐσκομένη. Gloss. ἀχολευθοῖσα.

53 Νωμῶντος. Ita sere infra, lib. ii, sec. 1, D^rebus suis, poem. 1, vers. 575.54 Εγ δέ, Subaudiunt κόσμῳ. Μοι μεγαλήνορες.
Coisi, μεγαλήτορε.55 Εὔχος Ἀνακτος. Gloss. δτ; εἰς δέκαν πάντα
καὶ μᾶλλον δ ἀνθρώπος γέγονε τοῦ Θεοῦ.

56 Ἐπέστητο. Gloss. ἐπήρχετο ἀπὸ τῆς ἀνα-

τολῆς.

METRICA VERSIO.

His non connubium, non curæ, ægrique dolores,
Non motus turbas miseris in corde cientes.
Non etiam membris diripiuntur, et ædibus, omnes
Inter se nire jungit concordia nexū.
Idem quisque sibi: natura est omnibus una,
Unaque mens, similique Dei rapiuntur amore.
Nec vero gnatia charisque uxoribus illi
Gaudent, ac dulci exercent sua membra labore.
Non illos inflammat opum vesana cupidio,
Nec quæcumque mali parit irritamina tellus.
Non pelagus sulcant ratibus, nec vomere terram
Proscindunt ventris causa, mortalibus ægris
Primigena qui fraude mali genus omne creavit.
Optimus hic cunctis cibus est, ut Numinis summo
Exstant mentem, Triadique ex lumine lucem
Immensam excipiunt. Sunt porro conjugis omnes
Experies, puri regis purique ministri.
Eis mens et simplex natura est, atque corusca.

B Nos à carne fluunt (namque omnis carnea moles
Postquam concrevit, certa est obnoxia morti),
Nec rursus carnem subeunt, nec corpora crassa,
Sed tales remanent, quales sunt ante creati,
Hujus virginitas classic, promptissima cœli
Semita, consiliisque Dei sapientibus hærenſ,
Qui clavo latum sapienter dirigit orlem,
Humanumque genus, cœlo terraque prosectum,
Magnanimum, ærumpasque ferens, laudemque
[decusque

Principis ætherei. Sed jam mysteria magni
Carminibus veneranda Dei nunc persequar, utque
Candida virginitas postremis fulserit annis.

Omnia noctis quondam tenebris horrenda tegelοι.
Non erat aurora splendor, non Phœbus Eois
Partibus exoriens currus agitabat equorum:
Gloria nec noctis radiabat in æthere Phœbe:
Sed confusa simul temerarius omnia motus

Πάντα δ' ἄμ' ἀλλήλοισι φορούμενα, μὴν ἀλλήλητο
Πιρωτογόνου χάρες ζωφίροις δεδμημένα δεσμοίς.
Ἄλλα σὺ, Χριστὲ μάκαρ, Πατρὸς μεγάλου φραδῆσαι
65 Πειθόμενος τὰ ξαστα διέκρινας εῦ κατὰ κόσμον.
Ήτοι μὲν πρώτιστα φάσι γένεθ', ὡς κεν ἁπαντα
Ἐργα πλέον χαρίεντα φάους πλέα. Αὐτάρ ἐπειτα
Οὐρανὸν ἀστερέντα κυκλώσο, θαῦμα μέγιστον,
Ἡλίῳ μήνῃ τε διασηγέα. Τοῖσιν λειπας,
70 Τῷ μὲν δέρ' ἡριγένειαν ἐπ' ἀνθρώποισι φαίνειν
Φυτὸς ἀπειρεσίοιο φοιτές, καὶ ὥρας ἐλίσσειν·
Τῇ δὲ κνέφας σελάνειν, καὶ δύσερον ἡμέραν ὑπάξειν.
Τῷ δέ ὑπὸ γαλανὸν θηκας ἔμδυ έδος, ἐν δὲ θαλάσσαν
Γαῖης ἀγκαλίδεσσιν ἔδησες, τὴν δὲ θαλάσση
75 Ὁκεανοῦ κόλποισι περίβρυτον. Ός δὲ τὰ πάντα

. Α Κόσμος ἦν, γαῖη τε, καὶ οὐρανὸς, ἃδε θάλασσα.
Οὐρανὸς οὐρανίοισιν ἀγαλλόμενος φαίνεσαι,
Πόντος δὲ πλωτοῖς, πεζοῖς δὲ τε γαῖα πελῷ.
Αθρήτας τότε ἐπειτα καὶ δρμενα πάντα ηῆσαι,
80 Τέρπετο Παῦδος δινακτος ὅμοφρονέουσιν ἐπ' ἔρ-
[γοις.]
Δίζετο καὶ σοφίης ἐπιστορα μηρὸς ἀπάντων,
Καὶ χονίων βασιλῆα θεουδέα, καὶ τόδ' ἐπειπεν·
"Ηδη μὲν καθαροὶ καὶ αἰεῖσιοι θεράποντες
Οὐρανὸν εύρων ἔχουσιν, ἀγνοὶ νέοις ἀγγελοις ἰσθλοι,
85 Γυμνοπόλοι, μέλποντες ἔμδυν κλέος οὐποτε ληγον·
Γαῖα δὲ Εἴ τε ζώσιν ἀγάλλεται ἀφραδέουσι.
Μικτὸν Εἴ ἀμυστέρωθεν ἔμδυ γένος εναδε πῆξαι
Θητῶν τ' ἀθανάτων τε νοήμονα φῶτα μεσηγήν,

*Omnia autem promiscue agitata temere errabant,
Primigenii chaos tenebrosis constricta vinculis.*

302-303 *At tu, Christe beate, Patris magni consiliis
65 Obsequens, singula praeclarissime disrevisti.*

Primum quidem facta lux est, ut omnia

Opera jucunda essent lucis plena. Rursus deinde

Caelum stellarum in orbem circummegistati, maximum miraculum,

Solis ac lunæ radiis conspicuum. His precepisti,

70 Illi quidem, ut diem hominibus proueneret

Lucis immensa rivis, ac horas volveret :

Isti vero, ut tenebrosa illustraret, ac diem alteram efficeret.

Huic autem terram supposuisti sedem meam, ac mare

Telluris uinis colligasti, et mari terram

75 Quam Oceani sinus circumfluent. Sicque omnia

Mundus erant, terra, caelum et mare,

Caelum celestibus ornatum luminibus,

Pontus natalibus, pedestribus terra immensa.

Quod cum vidisset Pater, et apte omnia composita intelligeret,

60 Letabatur Filii regis concordibus operibus.

Quarebat etiam, qui sophie omnium matris esset conscius,

Ac terrestrium rex Deo similis, sicque locutus est :

« Jam puri et immortales famuli

Latum caelum incolunt, mentes sanctæ, angeli fortes,

85 Hymnis operam dantes, ac meam nunquam deficiente gloriae celebrantes

Terra autem hactenus mutis animalibus decoratur.

Placet mihi mistum ex utroque genus condere,

Hominem intelligentia prædictum, mortales inter et immortales medium,

64 Φριδήσοι. Gloss. βουλαῖς.

65 Διέκριτας εῦ. Gloss. διεύτερας καλός.

70 Ηριγένειαν. Int. ἡμέραν. Comib. auroram.

75 Τῷ δέ ώρῳ. Subauditur οὐρανῷ. Paulo post,
ἔμδυ Ιδος. Ita Chig. et plerique codd. Edit. ἔμδυ πάδον.

77 Οὐρανοῖσιν. Ita Reg. 39 et alii. Edit. οὐ-

ρανῆσιν.

79 Αδρήσας. Regg. duo, ἀθροίσας.

81 Δίζετο. Gloss. ἐδουλεύσατο. Μίοις ἐπιστορα.

Gloss. ἐπιστήμονα. Hic versus et alii octodecim

subsequentes leguntur supra, sect. I., poem. viii,
De anima, v. 59 et sqq.

82 Θεουδέα. Gloss. καθ' ὅμοιωσιν θεοῦ, δημοιον
αὐτῷ τῷ θεῷ.

83 Ἀφραδέουσι. Regg. duo, οὐ φρονέουσι. Gloss.
ἀνοήτοις, ἀλόγοις.

87 Εὖδος πῆξαι. Gloss. ήρεσις μὲν σὸν ἥροι καὶ
καλὸν ἐφάνη δωτοτησσαθει καὶ μικτὸν γένος, τές ἀμ-
φοτέρων σύνθετον.

88 Φῶτα. Gloss. ἀνδρα μέσον.

METRICA VERSIO.

Volvēbat gravibus tenebrarum vincita catenis,
Quas chaos antiquum toto diffuderat orbe.
At tu consilio parens, bone Christe, paterno,
Singula sede sua recte discreta locasti.
Condita principio lux est, ut gravior esset
Tota operis noles, jucundo lumine fulgens.
Postea tornasti (facinus mirabile!) caelum,
Perspicuum solis radiis lunæque rubentis.
Namque illum sparsa jussisti luce per orbem
Fulgere humano generi, cursuque notare
Horas, atque suo distingue tempora motu.
Hanc itidem fuso tenebras splendore fugare,
Et proferre diem repeitia luce secundum.
Quin jussisti etiam terram subsidere cœlo,
Finibus et terræ suribundas æquoris undas
Junxisti; terramque mari : nam maximus illam

B Oceanus cingens gelidis circumfluit undis.
Atque ita mundus erant hæc omnia, florida tellus,
Et caelum, et pelagus; caelum fulgentibus astris
Exsultans, tellus animantibus, et mare vastum
Piscibus immensi sulcantibus æquoris undas.

Quæ Pater excelsa postquam prospexit ab arce,
Chari gaudebat Nati concordibus actis,
Quarebatque aliquem, regeret qui terra sceptra,
Nosceret ac sumnam sophiam, rerumque parentem.
Talia dehinc satur : « Jam puri sevoque pereunes
Cultores habitant excelsa palatia cœli,
Scilicet angelici cœtus, mentesque beatæ,
Atque meam celebrant mansuram in sæcula laudem.
Quin etiam tellus ob bruta animantia gaudet.
Nunc mibi conflatum genus ex utrisque creare
Fixum animo est, hominem, rationis lumine clarum,

Τερπόμενόν τ' ἔργοισιν ἐμοῖς, καὶ ἔχέρονα μύστην
90 Οὐρανίων, χθονίων· τε μέγα χράτος, ἀγγελον

Ιδίουν

Ἐκ χθονὸς, ὑμνητῆρά τ' ἐμῶν· μενέων τε νόου τε.
“Ο; δέρ’ ἐφη, καὶ μοῖραν ἐλών νεοπηγέος αἶγος..”

Χείρεσιν ἀθανάτησιν ἐμήν τε στήσατο· μαρφῆν:

Τῇ δέρ’ ἀρ’ ἐγές ζωῆς μοιρήσατο· ἐν γάρ ἔηκε

95 Πλεύμα, τὸ δή θεότηρος ἀειδέος ἐστὶν ἀπορθώξ.

Ἐκ δέ χοδὸς πνοιῆς τε βροτὸς γένετ’, ἀθανάτοιο

Εἰκών· ἡ γάρ ἀνασσαί νόου φύσις ἀμφοτέροισι.

Τελευταὶ καὶ βίοτον τὸν μὲν στέργω διὰ γαλαν,

Τοῦ δέρ· οὐν ἐν στήθεσσιν ἔχω θείην διὰ μοῖραν.

A 100 Αὐτάρκεπτον θεῖον μὲν ἐπὶ χθονὶ πλάσμα φανάθη,
Καὶ χθονὸς, ἐν γυάλοισιν ἀειθάλεος παραδείσου,

Τῷ δέ οὖπο τες ἀρωγὸς δημότος ἐσκα βίοιο.

Δὴ τότε μητιέταιο Λόχον τόδε θαῦμα μέγετον·

Τὸν βροτὸν, δινπερ ἐτευχεν ἐσῦ θηῆτορα κόσμου,

105 Πίζαν ἐμήν, καὶ σπέρμα πολυσχιδέος βιότοιο,

“Ἄνδιχα μοιρήσας μεγάλη ζωαρκεῖ χειρὶ,

Πλευρὴν ἐκ λαγόνων μούνην ἔλε, τὴν δα γυναικα

Δειμάμενος, καὶ φιλτρὸν ἐνὶ στέρνοισι κεράσσας·

“Αμφοτέροις ἐφέκην ἐπ’ ἀλλήλοιςε φέρεσθαι·

110 Οὐ πᾶς δέρ’ οὐδὲ ἐπὶ πάντας, δρον· δέρπεθηκε πό-

θοιειν..

“Ον δα γάμον καλέουσ”, ὄλης ἀμέτροιο χαλινὸν.

Gaudenter meis operibus, prudentem contemplatorem
90 Cœlestium, magnamque terrestrium potestatem, angelum alterum.

E terra, qui celebet mea consilia, meamque sapientiam. I
Sic dixit, et terræ recentis partem sumens,

Immortalibus manibus meam statuit formam.

Illiique de vita sua impertivit; immisit enim

95 Spiritum, qui Divinitatis incorporeæ emanatio est.

Ex terra autem et spiritu factus est homo, immortalis Dei-

Imago: regina enim mentis natura in utroque.

304-305 Propterea vitam istam amo propter terram.

Alterius vero amorei concepi propter divinam particulam.

100 Rursus postquam divinum in terra visum est et terrenum.

Figmentum ia. vallis semper florentis paradisi,

Cum illi nondum easet vita adjutor illi similis,

Tunc prudentissimi Verbi hoc maximum exstitit miraculum:

Hominem, quem sui spectatorem mundi condiderat,

105 Radicem meam et semen multiūdæ vitæ,

Bisariam dividens magna manu vivifica,

Costam ex latere unicam cepit, eamque in mulierem.

Ædificavit, et amorem pectori immiscens

Utriusque, in inutios complexus ferri concessit,

110 Non tamen omnibus, neque in omnes, sed modum imposuit desideriis,

Quem vocant matrimonium, materie immoderata frenum;

89 Μύστην. Gloss. συνετὸν μαθητὴν, μυσταγωγὸν.

90 Οὐρανίων. Nomine cœlestium, quorum cultor
est homo, divinas mentes, ac νοητά, Deumque ipsum
accipit Combes. Sic ipse, inquit, postmodum Grego-
rius: μύστης τε Θεοῦ, θεῶν τε φαενός, Dei disci-
pulus, ut et terrestrium collatum illi imperium.

91 Ἐκ χθορός. Gloss. καὶ κήρυκα ἐπίγειον τῆς
ἐμῆς δυνάμεως.

92 Νεοπηγέος. Ita Coisl. Edit. νεοπαγέος.

94. Tῇ δέρ’ ἐγές. Naturæ suæ participem fecit,
immitendo spiritum qui ex incorporali Deitate
manat.

95 Λειδέος. Gloss. ἀσωμάτου. Μοι, ἀπορθώξ.
Gloss. μετοχῆ.

98 Βιότορ. Sup. lin. βιον. Gloss.: Διὰ τοῦτο τὸν
βίον στέρψω τὸν σαρκινὸν, ὃς ἐκ γῆς ὑποστάτης, καὶ
τὸν πνευματικὸν ἔχειν ἐπιτοθῶ, ὃς ἐκ θεᾶς πνοῆς
τὴν ὑπόστασιν εἰληφώς. Propterea vitam terrestrem
amo, quatenus e terra formatus; spiritalem autem
vitam habere cupio, quatenus ex divino spiritu natu-
ram accipere.

102 Τῷ δέρ. Sic Coisl. et Reg. 39. Edit. τοῦ δ.

104 Θηῆτορα. Gloss. θεατὴν.

105 Σπέρμα πολυσχιδέος βιότοιο. Gloss. σπέρ-
μα παντὸς τοῦ κόσμου.

106 Ζωαρκή. Int. ζωτική.

108 Στέρροισι. Reg. 39 στήθεσι, 990. πραπί-

δεσσι, 992 στήθεα.

111 Καλέουσ”, ὄλης. Chig. et Coisl. male καλέ-

METRICA VERSIO.

Inter mortales medium, mentesque supernas,
Qui læto mea facta animo consideret, atque
Ardua siderei discat mysteria cœli,
Terreaque imperio teneat, sitque ange:us alter
E terra, menteinque meam devtranique potentem
Laudibus assiduis-celebrans, cantuque sonoro. ▶

Hæc ait, et terræ, quam paulo struxerat ante,
Particulam quamdam capiens, limumque lepente,
Æternais manibus corpus mortale creavit,
Exiguamque suæ vitæ partem indidit illi:
Pneuma etenim infudit, quod Numinē fluxit ab alto.
Sic partim terra, partim spiramini-mollī.
Primus homo efficitur, Patris immortalis imago.
Nam princeps mentis natura in utroque reluet.
Quo sit ut ex duplice vita mihi corporis ergo
Altera perplaceat : magnaque cupidine rursus
Propter divinaw me vulneret altera partem.

B Ast ubi pigmentum in terra cœlestis videri,
Et viridis pulchro paradisi cœpit in horto
(Necdum etenim similis referens vestigia formæ.
Ulla erat adjutrix vitæ, consorsque laboris).
Protinus aggreditur facinus mirabile Verbū.
Namque hominem primum, quem, latum ut cer-

Condiderat, vite semen genitale, mei quo
Radicem generis, partes discindit in ambas,
Et tenerum costa truncans latus illius una,
Feminum mira in lucem genus edidit arte,
Ambobusque parem miscens in pectore flammam,
Jussit in amplexus inque oscula mutua ferri.
Nec confusa tamen permisit corpora jungi,
Concubitunque vago : sed frenum injeicit amor.
Conjugium, carnis temere immodeiceque vagantis
Vincula : ne petulans atque effrenata libido,

Πάντα δ' ἄμ' ἀλλήλοισι φορούμενα, μᾶλις ἀλάλητο
Πρωτογόνου χάρος ζωφροῖς δεδμημένα δεσμοῖς.
· Άλλα σὺ, Χριστὲ μάκαρ, Πατρὸς μεγάλου φρασίζει
65 Πειθόμενος τὰ ἔκαστα διέκρινας εῦ κατὰ κόσμον.
· Ήτοι μὲν πρώτιστα φάσις τένεθ', ὡς κεν ἀπαντα
· Εργα πέλοις χαρίεντα φάσις πλέα. Αὐτάρ ἐπειτα
· Οὐρανὸν ἀστερέωντα κυκλώσαο, θαῦμα μέγιστον,
· Ήτελέτη μήνη τε διαινέσα. Τοῖσιν λειπας,
70 Τῷ μὲν ἄρ' ἡριγένειαν ἐπ' ἀνθρώποισι φαίνειν
Φωτὸς ἀπειρεσίοιο φοῖς, καὶ ὥρας ἀλλοσειν·
Τῇ δὲ κνέφας σελάειν, καὶ δεύτερον ἡμέρην ὅπαζειν.
Τῷ δὲ ὑπὸ γαλανὸν θηρας ἐμὸν ἔδος, ἐν δὲ θάλασσαν
Γαῖης ἀγκαλίδεσσιν ἔδησες, γῆν δὲ θαλάσση
75 οὐκενοῦ κόλποισι περίρρυτον. Ής δὲ τὰ πάντα

· Α Κόσμος ἦν, γαῖη τε, καὶ οὐρανὸς, τὸ δὲ θάλασσα,
Οὐρανὸς οὐρανίοισιν ἀγαλλόμενος φαίσεσι,
Πάντος δὲ πλωτοῖς, πεζοῖς δὲ τε γαῖα πελῷρη.
· Αθρῆσας τότε ἐπειτα καὶ ἀρμενα πάντα νοήσας,
80 Τέρπετο Παιδὸς δινακτος ὁμορφεύουσιν ἐπ' ἐρ-
[γοις.]
Διέστο καὶ σοφίης ἐπιστορα μητρὸς ἀπάντων,
Καὶ χονίων βασιλῆα θεούδεα, καὶ τόδ' ἐπειγεν·
· Ήδη μὲν καθεροὶ καὶ δεικνοὶ θεράποντες
Οὐρανὸν εὔρυν ἔχουσιν, ἀγνῶν ώντες, ἀγγελοὶ θούλοι,
85 Τυμνοπόλοι, μέλποντες ἐμὸν κλέος οἴνωσε λῆγον·
Γαῖα δὲ τις ζώοισιν ἀγάλλεται ἀφραδόνοις.
Μικτὸν δὲ ἀμφοτέρωθεν ἐμὸν γένος εὐαδε πῆξε
Θνητῶν τ' ἀθανάτων τε νοήμονα φῶτα μεσηγήν.

*Omnia autem promiscue agitata temere errabant,
Primigenii chaos tenebris constricta vinculis.*

302-303 *At tu, Christe beate, Patris magni consiliis
65 Obsequens, singula praeclarissime discrevisti.*

Primum quidem facta lux est, ut omnia

Opera jucunda essent lucis plena. Rursus deinde

Celum stelliferum in orbem circumegisti, maximum miraculum,

Solis ac lunæ radiis conspicuum. His præcepisti,

70 Illi quidem, ut diem hominibus proueneret

Lucis immensa roris, ac horas volveret :

Isti vero, ut tenebras illustraret, ac diem alteram efficeret.

Huic autem terram supposuisti sedem meam, ac mare

Telluris ulnis colligasti, et mari terram

75 Quam Oceani sinus circumfluunt. Sicque omnia

Mundus erant, terra, coelum et mare,

Celum coelestibus ornatum luminibus,

Pontus natatibus, pedestribus terra immensa.

Quod cum vidisset Pater, et apie omnia composita intelligeret,

80 Lætabatur Filii regis concordibus operibus.

Quarebat etiam, qui sophise omnium matris esset conscius,

Ac terrestrium rex Deo similis, sicque locutus est :

« Jam puri et immortales famuli

Latum celum incolunt, mentes sanctæ, angeli fortes,

85 Hymnis operam dantes, ac meam nunquam deficiente gloriam celebrantes

Terra autem hactenus multis animalibus decoratur.

Placet mihi mistum ex utroque genus condere,

Hominem intelligentia præditum, mortales inter et immortales medium,

64 Φριδηροί. Gloss. βουλαῖς.

65 Διεκρίτας εὖ. Gloss. διεχώριτας καλῶς.

70 Ηριέρεων. Int. ἡμέραν. Conib. αὐτορατ.

.75 Τῷ δὲ όχῳ. Subanditur οὐρανόν. Paulo post,
τὸν ἔδος. Ita Chig. et plerique codd. Edit. ἐμὸν πάδον.

77 Οὐραλούσιν. Ita Reg. 39 et alii. Edit. οὐ-
ρανίσιν.

79 Ἀθρῆσας. Regg. δυο, ἀθροίσας.

81 Διέτεο. Gloss. ἐθουλεύσατο. Μοχ ἐπιστορα.
Gloss. ἐπιστήμονα. Illic versus et alii octodecim

subsequentes leguntur supra, sect. I, poem. viii,
De anima, v. 59 et sqq.

82 Θεούδεα. Gloss. καθ' ὅμοιωσιν Θεοῦ, ὅμοιον
αὐτῷ τῷ Θεῷ.

86 Ἀφραδόνοις. Regg. δυο, οὐ φρονέουσι. Gloss.
ἀνοήτοις, ἀλόγοις.

87 Εδυδε πῆξαι. Gloss. ἡρεσ μὲν οὖν ἐροὶ καὶ
καλὸν ἐφάνη ὑποτησθαντει καὶ μικτὸν γένος, ἐξ ἀμ-
φοτέρων σύνθετον.

88 Φώτα. Gloss. ἀνδρα μέσον.

METRICA VERSIO.

Volvebat gravibus tenebrarum vincita catenis,
Quas chaos antiquum toto diffuderat orbe.
At tu consilio parens, bone Christe, paterno,
Singula sede sua recte discreta locasti.
Condita principio lux est, ut gratior esset
Tota operis moles, jucundo lumine fulgens.
Postea tornasti (facinus mirabile!) celum,
Perspicuum solis radiis lunæque rubentia.
Namque illum sparsa jussisti luce per orbem
Fulgere humano generi, cursuque notare
Horas, atque suo distinguere tempora motu.
Hanc itidem fuso tenebris splendore lugare,
Et proferre diem repetita luce secundum.
Quin jussisti etiam terram subsidere cœlo,
Finibus et terræ suribundas æquoris undas
Junxisti; terramque mari : nam maximus illam

B Oceanus cingens gelidis circumfluit undis.
Atque ita mundus erant hæc omnia, florida tellus,
Et celum, et pelagus; celum fulgentibus astris
Exultans, tellus animalibus, et mare vastum
Piscibus immensi sulcantibus æquoris undas.

Quæ Pater excelsa postquam prospexit ab arce,
Chari gaudebat Nati concordibus actis,
Quarebatque aliquem, regeret qui terre sceptra,
Nosceret ac suminam sophiam, rerumque parentem.
Talia debinc fatur : « Jam puri ævoque perennes
Cultores habitant excelsa palatia cœli,
Scilicet angelici cœtus, mentesque beatæ,
Atque meam celebrant mansuram in æscula laudern.
Quin etiam tellus ob bruta animantia gaudet.
Nunc mihi conflatum genus ex utrisque creare
Fixum animo est, hominem, rationis lumine clarum,

Τερπόμενόν τ' ἔργοισιν ἐμοῖς, καὶ ἔχέρονα μύστην
90 Οὐρανῶν, χθονίων τε μέγα χράτος, δγγελον
[δὲ]λλου

Ἐκ χθονίς, ὑμνητῆρά τ' ἐμῶν μενέων τε νόου τε.
“Ο; ἀρ' ἔφη, καὶ μοίραν ἐλῶν νεοκήγεος αἶγες,
Χείρεστον ἀθανάτηριν ἐμήν ἐστήσατο, μαρφήν.
Τῇ δ' ἀρ' ἔπεις ζωῆς μοιρήσατο : ἐν γάρ ἔηκε
95 Πνεῦμα, τὸ δὴ θετηρος ἀειδέος ἐστὸν ἀπορῷών.
Ἐκ δὲ χοὸς πνοιῆς τε βροτὸς γένεται, ἀθανάτιο
Εἰκών. ἡ γάρ ἀναστὰ νόου φύσις ἀμφοτέροις.
Τούγεκα καὶ βίοτον τὸν μὲν στέργω διὰ γαῖαν,

Τοῦ δέ οὐρανὸν τε στήθεσσιν ἔχω θέλην διὰ μοίραν.

100 Αὐτάρκεται θεῖον μὲν ἐπὶ χθονὶ πλάσμα φανῆθη,
Καὶ χθονίς, ἐν γυάλοισιν δειθάλεος παραδείσου,
Τῷ δὲ οὖπα τες ἀρωγὸς ὁμοίος ἐσκα βίοια.
Δὴ τότε μητιέτασ Λόγου τόδε θαῦμα μέγεστον.
Τὸν βροτὸν, δοπερ ἐτεύξεν ἐσθ θηῆτορα κόσμου,
105 Πίζαν ἐμήν, καὶ σπέρμα πολυσχιδέος βιότοιο,
“Ανδίχα μοιρήσας μεγάλῃ ζωαρκέτη χιρὶ,
Πλευρὴν ἐκ λαγόνων μούνην ἔλε, τὴν φα γυναικα
Δειμάμενος, καὶ φίλτρον ἐνι στέρνοισι κεράσσας.
‘Αμφοτέροις ἐφέκεν ἐπ' ἀλλήλοις φέρεσθαι:
110 Οὐ πᾶς οὐδὲ ἐπὶ πάντας, δρον δέ ἐπέθηκε πό-
!θοισιν.

“Ον φα γάμον καλέουσ”, ὑλης ἀμέτροιο χαλενὸν.

Gaudentem meis operibus, prudentem contemplatorem
90 Cœlestium, magnamque terrestrium potestatem, angelum alterum.
E terra, qui celebret mea consilia, meamque sapientiam. :
Sic dixit, et terra recentis partem sumens,
Immortalibus manibus meam statuit formam.,
Illique de vita sua impertivit; immisit enim
95 Spiritum, qui Divinitatis incorporeæ emanatio est:
Ex terra autem et spiritu factus est homo, immortalis Dei:
Imago : regina enim mentis natura in utroque.

304-305 Propterea vitam istam amo propter terram.
Alterius vero amorem concepi propter divinam particulam.

100 Rursus postquam divinum in terra visum est et terrenum
Figmentum in vallis semper florentis paradisi,
Cum illi nondum esset vita adjutor illi similis,
Tunc prudentissimi Verbi hoc maximum exstitit miraculum :
Hominem, quem sui spectatorem mundi condiderat,
105 Radicem meam et semen multitudine vita,
Bifariam dividens magna manu vivisca,
Costam ex latere unicam cepit, eamque in mulierem
Ædificavit, et amorem pectori immiscens
Utriusque, in mutuos complexus ferri concessit,
110 Non tamen omnibus, neque in omnes, sed modum imposuit desideriis,
Quem vocant matrimonium, materiæ immoderatae frenum;

89 Μύστην. Gloss. συνετὸν μαθητὴν, μυσταγωγὸν.
90 Οὐρανῶν. Nomine cœlestium, quorum cultor
est homo, divinas mentes, ac νοτά, Deumque ipsum
accipit Combeſ. Sic ipse, inquit, postmodum Grego-
rīus : μύστης τε Θεοῦ, δεῖτων τε φαεινός, Dei disci-
pulus, ut et terrestrium collatum illi imperium.

91 Εκ χθονίς. Gloss. καὶ κηρυκα ἐπίγειον τῆς
δικῆς δυνάμεως.

92 Νεοκήγεος. Ita Coisl. Edit. νεοκήγεος.

94 Τῇ δ' ἀρ' ἔης. Naturæ suæ participem fecit,
immitendo spiritum qui ex incorporali Deitate
manat.

95 Αειδέος. Gloss. ἀσωμάτου. Μοι, ἀπορῷών.
Gloss. μετοχή.

98 Βιοτος. Sup. lin. Βιον. Gloss. : Διὰ τοῦτο τὸν
βιον στέργω τὸν σαρκικὸν, ὃς ἐκ γῆς ὑποστάτε, καὶ
τὸν πνευματικὸν ἔχειν ἐπιποθῶ, ὃς ἐκ θεᾶς πνοῆς
τὴν ὑπόστασιν εἰληφώς. Propterea vitam terrestrem
amo, quatenus e terra formatus; spiritalem autem
ritam habere cupio, quatenus ex divino spiritu natu-
ram accipere.

102 Τῷ δ'. Sic Coisl. et Reg. 39. Edit. τοῦ δ'.

104 Θηῆτορα. Gloss. θεατὴν.

105 Σπέρμα πολυσχιδέος βιότοιο. Gloss. σπέρ-
μα παντὸς τοῦ κόσμου.

106 Ζωαρκέτη. Int. ζωτικῆ.

108 Στέρνοισι. Reg. 59 στήθεσσι, 990. πραπ-
δεσσι, 992 στήθεσι.

111 Καλέουσα, ὑλης. Chig. et Coisl. male καλέ-

METRICA VERSIO.

Inter mortales medium, mentesque supernas,
Qui lato mea facta animo consideret, atque
Ardua siderei discat mysteria cœli,
Terreaque imperio teneat, siquic ante genitus alter
E terra, mentemque meam devtranque potentem
Laudibus assiduis-celebrans, cantuque sonoro. >
Hæc ait, et terræ, quam paulo struxerat ante,
Particulam quamdam capiens, limumque tepentem,
Æternis manibus corpus mortale creavit,
Exiguamque suæ vitæ partem indidit illi :
Pneuma etenim infudit, quod Numinis fluxit ab alto.
Sic partim terra, partim spiramine molli.
Primus homo efficitur, Patris immortalis imago.
Nam princeps mentis natura in utroque relictus.
Quo sit ut ex duplice vita mihi corporis ergo
Altera perplaceat : magnaque cupidine rursus
Propter divinam me vulneret altera partem.

B. Ast ubi fragmentum in terra cœlestis videri,
Et viridis pulchro paradisi cœpit in horto
(Necundus enim similis referens vestigia formæ.
Ulla erat adjutrix vitæ, consorsque laboris).
Protinus aggreditur facinus mirabile Verbum.
Namque hominem primum, quem latum ut cer-
[neret orbem],
Condiderat, vitæ semen genitale, meique
Radicem generis, partes discindit in ambas,
Et tenerum costa truncans latus illius una,
Femineum mira in lucem genus edidit arte,
Ambobusque parem miscens in pectore flammam,
Jussit in amplexus inque oscula mutua ferri.
Nec confusa tamen permisit corpora jungi,
Concupitque vago : sed frenum injecit amorti
Conjugium, carnis temere immodiceque vagantis.
Vincula : ne petulans atque effrenata libido,

'Ος μὴ μαιμώσας, καὶ δοχεῖται μαργαίνουσα,
Προφρονέως ἀγελῆδην ἐπ' ἀλλήλαισιν ίόντων,
Τρέξιεν μερόπων ἱερὸν γάνος ἐκ φιλότητος
115 Ἀζυγός, πολέμους δὲ καὶ ἔχθεα πᾶσιν ὄρινη
Οἰστρος ἀσημάντοισι φορεύμενος ἀφραδίσιον.
Ὄρρα μὲν οὖν μῆτειρα βροτῶν ἐπεδύετο γάζι,
Οὐδὲ εἶχεν χρόνον τὸν ὑπέρτατον, ὥστε Εμέλλεν,
Ἄλλὰ καὶ δικράνων ἀπασθαλίσιον ἦσι,
120 Βεττανή τε δράκοντος ἀδευκέδος ἐκ παραδείσου
Εληθεὶς ἀνδροφόνοιο φυτοῦ διὰ τεῦσιν ἀλιτρήν,
Δερματίνοισι χιτῶσιν ἐὴν Ἰερίσ' ἐπὶ γαλανῷ.
Τόρρα δὲ καὶ δυάς ἡν οὐν ἀνθρώποισιν ἀρίστη,
Καὶ γέμος, ἀνθρομένης γενεῆς φύσις, δῆλαρ δέλθρον.

A 125 'Ος νέν ἀπολλυμένων τε καὶ ἀρχορίνων μετ-
[όπισθεν]
Ἐλητηις μερόπων τρεπτὸν γάνος, οἴα βέβηρον,
Ἀστατον ἐκ θανάτου, καὶ ιστάμενον τεχίσεστιν.
Αὐτάρ ἐπει καλπος τε καὶ εὐρέα πείρατα γαῖης,
'Αντολή τε, δύσις τε, νότου πλευρή, βορέου τε
130 Πλῆσθεν ἐφημερίων, θύριν δὲ ἐξέσεστιν Μίνες.
Καὶ πολλοῖσι πάρος παιδεύμαστι πλάσμα δαμασθέν
Γλώσσαις τεμνομένησι, καὶ θάσοι, καὶ αὐρής διμορφοῖς.
Καὶ γραπτοῦ νόμοιο διδάγμασιν, ἤδη προφῆταις.
Οὐκ ἔθελε πράτης κακῆς ἀπὸ δεομά τινάξαι,
135 'Αλλ' αἰεὶ στερεοῖσιν ἐνδυμασιν εἶχετο σαρκός.
Μαχλοσύναις τε, μέθαις τε καὶ εἰδώλοισι μεμηνός.

Ne lasciviens illa et insuperabilito effervescentis,
Hominum libidinose in promiscuos concubitus abeuntium
Sacrum genus, amore jugi experie, rumpore,
115 Ac bella et odia in omnibus accenderet
QEstrum effrenata iusnana concitatum.
Quandiu autem mater tellus hominibus indigebat,
Nec ad summum decus, quod ei destinabatur, pervenerat,
Sed et primus homo propria nequitia
120 Et invidia crudelis draconis e paradise
Ejectus ob funestum homicidæ arboris gustum,
Peliceis vestibus in terram suam decidit:
Tandiu optimæ in huminibus existit duorum conjunctio,
Et nuptiaz, humanæ generationis principium, mortis solatium :
125 Ut morientium et postea superveniens mutabile
Hominum genus, veluti flumen traheretur,
Instabile ob mortem, stabile per liberos.
Rursus postquam tractus terræ et remotissimi termini,
Oriens, Occidens, Austri plagæ, Boreæque
130 Impleta sunt mortalibus, ac in vitium limus effervebat:
Postquam multis prius animadversionibus dominum segmentum,
Linguis divisis, aquis, ignis imbrisibus,
306-307 Legis scriptæ documentis atque etiam prophetis,
Noluit prius nequitia vincula excutere,
135 Sed semper carni astringebatur firmis nexibus,
Lasciviis, ebrietatibus, et simulacris insaniens,

ουσιν, ὅλης, quod peccaret contra metrum, cum
ὅλης habeat primam syllabam longam, ut videre
est in Indice Homericō et in Thesauro Morell.
(CAILLAU.)

115 Ἐχθρα. Sic Regg., 991 et 992. Edit. Ἐχθρα,
id est, ne, si petulans et effrenata libido nullo coerceretur freno, humani generis sacra consortia rumpentur, atque indomita voluptas horrida moveret bella.

117 Ἐκεδύετο. Gloss. ἐπιδεῖξης ἥν.

118 Τὸν ὑπέρτατον. Gloss. μείζονα, nempe πλήρωμα τῶν ἀνθρώπων, hominum multitudinem, ut exponit Paraph. Reg. cod. et Combes.

119 Πρώτιστος. Gloss. ἀνθρώπος.

120 Ἀδευκός. Cod. 993 ἀναθέτες. Gloss. χελεύοντος.

121 Ἀνθροφόροιο φυτοῦ. Pestiferam hanc arborem ob afflictum vocat, non quod natura sua esset exitiosa: Vidi enim Deus cuncta, que fecerat, et erant valde bona (Gen. 1, 31).

122 Ἐήρ ἔδροι. Paraph. εἰς τὴν Ιδαν κατώτατην γῆν.

124 Φύσις. Reg. χύσις.

130 Πλῆσθεν. Gloss. ἐπληρώθησαν ἀνθρώπουν, θύριν δὲ ἐξέβρασεν ὁ πτύλος.

135 Ἀμμασι. Gloss. ἐν δεσμοῖς κατεῖχετο.

136 Μαχλοσύναις. Gloss. πορνεῖαις. Μοις μερη-

νός. Chig. et duo Regg. μεμηλός.

METRICA VERSIO.

Nobis inter nos nullo discrimine junctis,
Ex libito coitu, thalami nec lege jugato,
Rumperet humani generis consortia sacra,
Ac temere indomiteque ruens incerta voluptas
Innumerous turbas atque horrida bella moveret.

Ergo dum generis tellus erat indiga nostri,
Nec decus illa suum mundumque accepérat omnem,
Atque etiam culpaque sua, sive quicq; draconis
Invidia, vetitum ligii exitialis ob esum,
In felix Adamus, paradise pulsus ameno,
Pelliceo in terram cecidit depresso amictu :
Tantis per quoque mollis erat conjunctio carnis
Optima, coniubiumque ferax, luctusque juvamen.
Namque aliis morti jugulum præbentibus atræ,
Vitalesque aliis rursus carpentibus auras,

B Vita trahebatur violenti fluminis instar,
Labilis ob duræ fatalia spicula mortis.
Fixaque perpetuo numerosæ semine proliis.
At postquam terræ gremium, finesque remoti,
Ortusque, Occiduumque latus, quoque humidus Au-
Et Boreas statu glaciali concutit orbem, [ster
Impletum est genere humano, vitiisque nefandis
Corporæ corpit massa servescere cœnum,
Pluribus atque medis dominum genus ante rebelle
(Dissecatio linguis, et aquis, et vindice flammis,
Et scriptæ legis documentis, atque prophetis)
Excultere antiquæ renuebat vincula noxæ;
Quin potius firmis carni complexibus hærens
In Bacchum et Venerem simulacraque muta ruerat,
Consilio tandem magno nutuque Parentis

"Υστέριον τοιῆσδε φίλον γένος ἔμμορφος τιμῆς
Ναύμασιν ἀθανάτου Πατρὸς, καὶ ἐργμαστὸς Παιδός.

Χριστὸς, δον βροτέῳ ἐνι αώματοι κάτθετο μοῖρης
140 Οὐρανίης, λεύσσων χακίης ὑπὸ θυμοδόριο
Δαπτόμενον, σκολεῖν τε βροτῶν μεδένοτα δράκοντα,
"Ως καὶ ἀναστήσειν ἐδόλαχος, οὐχέτι νοῦσον
"Ἄλλοισιν ἐπίχειν ἀργηστὸν, (οὐ γάρ ἐπαρκὲς
Τοῖς μεγάλοις παθέσσοις μικρὸν ἄκος·) ἀλλὰ κενώσας
145 "Οὐν κλέος, οὐράνιός τε καὶ διτροπὸς οὐρανοίο
Εἰκὼν, ἀνδρομέδοις τε καὶ οὐ βροτόσιοις νόμοισι,
Σεμνοῖς ἐν σπλάγχνοισιν ἀπειρογάμοια γυναικῶς
Σαρκωθεὶς, ὡς θάμbos ἀφαυροτάτοισιν ἀπιστον,
"Ηλύθε θεὸς θυητὸς τε, φύσεις δύο εἰς ἐν ἀγείρας.

A.150 Τὴν μὲν κευθομένην, τὴν δὲ ἀμφαδίην μερό-

[πεσσιν,

"Ων θεὸς ή μὲν Εἷν, ή δὲ οὐστατὸν ἄμμιτν ἐπύχθη
Τῆμος, δέ τις ἐπιλάγχνοις μίγη θεὸς ἀνδρομέδοις.
Εἰς θεὸς ἀμφοτέρωθεν· ἐπει τεθέτητι κερασθεῖς,
Καὶ βροτὸς ἐκ θεότητος ἀνακαὶ καὶ Χριστὸς ὑπέστη.

155 Καινὴ δὲ ἐπλετο μίξις, ἐπει προτέρην ἀθέρεψε.

Πρώτων ἐγώ πνωῆς θείης λάχον, διστάτιαν δὲ
Χριστὸς ἐμήν ψυχήν τε καὶ δύνα πάνθ' ὑπέδεκτο,
Κείνον Ἀδάμ τὸν πρόσθεν ἐλεύθερον, δις γυμνὸς ἦν
Ἀμπλακίης, πρὶν δφιν τε ίδειν, καρποῦ τε πάσασθαι
160 Καὶ θανάτου, θυμὸν δὲ νοῆμασιν ἐτρεφεν
[ἀπλαζ]

Tandem amicum genus hunc honorem sortitur
Patrio æterni nutibus et Filii operationibus.

Quidquid Christus humano corpori injecerat naturæ

140 Coelestis, videns id pestifera malitia peredi,

Ac obliquum draconem imperium in homines obtinere,

Ut suam exsuscitaret hæreditatem, non jam morbum

Aliis commisit medicis (non enim idonea

Gravibus morbis levis medicina); sed exuens se

145 Sua gloria cum coelestis esset, et immutabilis imago

Patri coelestis, more humano, et contra humanum morem,

Venerandis in visceribus virginis mulieris

Incarnatus, o miraculum infirmis animis incredibile!

Venit Deus et mortali, duas naturas in unum colligens,

150 Alteram absconditam, manifestam mortalibus alteram,

Quarum illa Deus era, hæc autem postremo nobis formata est,

Tunc cum in visceribus mistus est Deus humanus :

Unus utrinque Deus : siquidem Deitati mistus

Et homo per deitatem rex et Christus exstitit.

155 Nova autem exsistit mistio, quia priuam contempsit.

Primum quidem ego divini spiraculi particeps fui, ac postremo

Christus animam meam et membra omnia suscepit;

Adamum illum antea liberum, qui nudus erat

Peccati, priusquam serpentem videret, atque fructum gustaret

160 Et mortem, simplicibus animam cogitationibus nutriebat

137 Υστερίον. Hic versus et alii tredecim fere continui, iterum leguntur supra, sect. i, poem. ix, *De Testamento et adventu Christi*, vers. 32 et sqq.

150 Κενθομένην. Chig. χρυστομένην.

153 Εἰς θεὸς ἀμφοτέρωθεν. Unus utrinque Deus; non quod ex ultraque natura sit Deus; sed quia Deus et homo unus est Christus, ac proinde Deus. Ita Bill., Combef. autem : *Utraque natura, qua Christus, unusque Deus ac filius.*

156 Πρότον. Duo Regg. πρόσθεν.

158 Κείρον Αδάμ. Hic Benedictini supponentes legendum esse ως pro δι, istaque verba ως γυμνὸς

ἡν, duobus virgulis concludentes, ita verterant : Adamum illum, qui cum nudus esset, antequam serpente videret, et de fructu gustaret, liber erat a vizio et a morte. Nihil autem immutando, sensus planus est et facilis ; unde illorum versionem deserere ausi sumus propter erroris evidentiam, præseriū cum clarum sit poetam alludere ad hæc verba Scripturæ : *Mortem non gustabit in æternum.* Cæteros versus ita disposuerant docti Interpretes, ut præter constantem ipsorum consuetudinem omnia verba inverterent; illa ad solitum ordinem revocare satius judicavimus. (CAILLAU.)

METRICA VERSIO.

Atque opera Nati talem sortitur Honorem:

Namque Deus quidquid coeleste in carne locarat,
Totum pestifero lacerari criminē cernens.
Obliquumque hominum generi dare jura draconem :
Ut nos afflictos vitii misereque jacentes
Erigeret, non jam morbi committere curam.
Sustinuit medicis aliis (nam parva medela
Pellendis gravibus non est accommoda morbis),
Sed sese evacuans, licet immutabilis esset
Et coll dominus, Patri et coelestis imago,
More hominum simul, et mortali lege revulsa,
Virginis in casto conceptus ventre pueræ
(Res mira, infirmis animis terræque volutis
Non factura fidem!), Deus et mortal is in orbem
Venit, naturam duplē complexus in unum.
Alterā mortales hominum fugiebat ocellos :

B. Altera perspicuo foriebat lumina sensu.

Illa Deus sublimis erat, dominator Olympi :
Haec nostræ causa tandem producta salutis.
Tunc cum mortali Deus est in corpore junctus,
Unus utrinque Deus. Deitati namque beatæ
Junetus homo, deitasque homini simul addita, Chri-

stus.

Hac porro ratione nova est commissio facta,
Quod prior a nobis frede calesta fuisset.

Primum ego divini traxi spiracula vitæ :
Post animam Christus suscepit et omnia membra
Corporis, atque Adamum subiit, sed qualis in ortu.
Cum nondum vitii infectum pectus haberet,
Nec dulci alloquo diri serpentis et astu
Pellectus, pomum, Stygianque in viscera morteis
Misisset, supera sed mentem pasceret esca,

Οὐρανίοις; μύστης τε Θεοῦ θείων τε φασινός.
Τὸν μὲν ἀναπλάσσων, βροτὴν Θεὸς ἐστι φύσιν ἡλθεν,
“Ως καὶ δεθλεύσας τε καὶ ἐκ θανάτου φονῆα
Νικήσας, γεῦσιν τε χολῆι, καὶ χείρας ἀλέσμους
165 Ἀλοισι, σταυρῷ τε φυτὸν, καὶ ὑψεὶ γαιαῖ,
Πρὸς ζωὴν παλινορφον ‘Ἀδάμ καὶ κύδος ἀνάξῃ.
Πειράσι δ’ ἀπλώσας λερὸν δέμας, δὸν βροτὸν αὐτὸς
Ἐκ περάτων συνάγειρε, καὶ εἰς ἵνα δῆσατο φῶτα,
Καὶ μεγάλης θεότητος ἐν ἀγκοίνησιν ἔθηκεν,
170 Λίμναι μὲν Ἀμυνοὶ μολύσματα πάντα καθ-
[γρας,
Οἵμοι δ’ οὐρανῆς θυητοῖς ἄγδος ἔνθεν ἀερθεῖς.
“Ω “Ἄνα, τίς δέ κε σειο νόνο καὶ βένθος ἀνέροι,
“Ος σταγόνων θετοί, καὶ δεὶς ἀλίης φαμάθοιο
Οἴδας ἀριθμὸν ἀπαντᾷ, καὶ δεὶς ἀνέμοιο καλεύθεντος;

A 175 Τίς δέ κεν αὖ γνώσοιτο τεῆς, Μάχαρ, ἔχει
[βουλῆς,
‘Ψύμβων ὡς πάντες’ ἀφορᾶς καὶ πάντα κυβερνᾶς,
Αἶνον δέσσα κέκευθεν ἀπειρίτος; Ἐξ δὲ οὐ τεῖνον
Νοῦς μερόπων τυτθὸν λεύσσει σέλας, οὐλα τάχιστα
‘Ἀστεροπήν φεύγουσαν ἀπ’ ἥρος. Ἀλλὰ τέθ’ ἔμπη,
180 Ἀτρεκές, ὡς παθέσσαι τεῖς βροτὸν Ἐνθεν
[τείρεις,
‘Ἐς βίον ἄλλον Ηθηκας ἀλεύθερον ἀντὶ κακοῖο.
Πρόσθε μὲν ὕδνεσκε βίος καὶ κόσμος Ἑραζε,
Καὶ χθονίων βασιλῆα πολὺς ἀμφίστατο λαδε,
Οὐδὲ μεγάλου Βασιλῆος ἀρχήρπαστος κερδοσύνηε.
185 Νῦν δ’ αἰνῆς κακίτες Χριστὸς ἀπὸ χειρὸς ἔργο-
[σας,
‘Ἄφι ἀνάγει πόρος Ἀγαπάτα μέγαν καὶ κύρμον ἀρέσει.

Coelestibus, contemplator Dei ac divinorum splendidus.
Hunc restituere volens, humanam Deus in naturam venit,
Ut cum decertasset, et morte homicidam
Viciasset, gustum selle, infandas manus,
165 Clavis, cruce arborem, atque excelsa stipite,
Rursus ad vitam Adamum et ad gloriam revocaret.
Ad terre autem fines sacrum corpus expandens, hominem suum
Ex finibus congregavit, atque in unum colligavit hominem,
308-309 Magnaque divinitatis in ulnas deposituit,
170 Cum sanguine Agni piacula omnia expiasset,
Ac semite coelestis dux mortalibus hinc evectionis esset.
O Rex! quis mentem tuam et profundum investiget,
Qui guttarum pluviae, qui maris arenæ
Numerum omnem nosci ac venti vias?
175 Quis tui, o Beate, cognoscat vestigia consilii?
Quomodo, in celo regnans, omnia inspicias, omnia gubernas,
Quæcunque infinitum ævum occultavit? In te intendens
Mens humana pugillum aspicit splendorem, velut celerrime
Fulgur a nebula fugiens. Illud tamen certissimum est,
180 Hominem passionibus tuis hinc a te evectioni in aliam
Vitam esse translatum, et ipsi libertatem fuisse redditam, qui malus erat:
Ac ante quidem in terra sæculum et mundus parturiebant,
Et terrestrium regem populus ingens circumciebat,
Quem a magno Rege abstraxerat suis fraudibus.
185 Nunc autem Christus e manibus detestabilis nequitæ eratos
Rursus ad magnum Regem et ad meliorem mundum reducit.

161 Μύστης τε. Sic duo Regg. et Combef. Edit.
μύστης τε. Benedictini ita verterant ac si φανός
εστι substantivum, et dixerant: *Dei discipulus*
ac divina contemplans, quod contra linguae Græcae
notitiam evidenter peccat: unde correxiimus sine
dubitatione. (CAILLAU.)

167 Ὁρ. Aldus junxit cum δέμας, *corpus suum.*
168 Εἰς δὲ δῆσατο φῶτα. Alludere videtur, in-

quit Bill., ad id quod ait Apostolus, Ephes. n. 15, *Christum ideo mortem perutuisse, ut duos conderei in semetipso, in unum novum hominem faciens p.cem.*

171 Ἀσφελεῖ. Sic Reg. 39 et 993. Edit. ἀλταρ.

173 Τυρια. Reg. 39 τυχεια.

176 Ζε. Reg. 993 δε.

177 Ἐξ. Reg. 993 εἰς.

METRICA VERSIO.

Simplicibusque cibis, meditans cœlestia, clarus
Discipulusque Dei, divinaque sola voluntans.
Hunc renovare volens humanum Christus in ævum
Prodiit, ut pugnans, et acerba morte latronem
Crudelem superans, et gustu felis amari
Pestiferum ligni gustum, dextraque nefandas
Clavis, et dulcem sancta crucis arbore plantam,
Atque salutiferae crucis alto stipite terram,
Vitæ Adamum antiquæ reddat, lucisque priori.
Quinetiam expandens sacrati corporis artus
In fines orbis, mortale ex finibus orbis
Collegit genus, atque hominem contraxit in unum,
Et mediæ magnæ posuit deitatis in ulnis,
Expurgans fœtidas agnino sanguine labes,
Ac scelus e medio tollens quod clauserat astra.
Quis reperiire tuæ, bone Rex. queat abdita mentis,
Cui pluviae guttae, cui cognitus omnis areuæ

B Est numerus, ventique via? quis noscerè magni
Ardua consiliū rursus vestigia possit?
Omnipotens, qui cuncta vides, et cuncta gubernas,
Quæcunque hic mundus claudit latissimus. In te
Mens hominum defixa brevi splendore resulget:
Non secus ac fulgor rapidum, quod protinus ortum
Protinus emoritur, perstrictaque lumina linquit.
Nec tamen hoc dubium est, quin per tua vulnera
Redita libertas fuerit, vitæque prioris [nobis
Sordibus excussis, ævo meliore fruamur.
Ac prius in terra spargebat semina mundus,
Atque ingens mundi cingebat turba tyrannum,
Quam vafer a magno distractam Rege tenebat
Nunc autem foedo vitoriū gurgite Christus
Extractam, Regi, meliorique asserit aucto.
Illud coniubium, contra hoc mortalibus assert
Splendida virginitas; terræ decus illud, at ista

Κείνο γάμος μερόπεσσι, τὸ δ' ἀξυγή θεοειδῆς.
Κέσμος δὲ μὲν γαῖης, τῇ δ' οὐρανίῳ χρητής.
Ἄπνοια δὲ ὡς πινάκεσσιν ἀνὴρ εἰδωλα χαράσσων,
190 Βαιοὶς μὲν πρώτιστον, ἀμυδροτέροις τε τύ-
[ποισιν
Εἴδος ὑποσκιάει πειρώμενος· αὐτὰρ ἐπειτα
Χρύματι παντοδαποῖσιν ὅλην ἔστητα μορφὴν·
"Ὡς δρα παρθενή Χριστοῦ λάχος αἰὲν ἔντος,
Πρόσθε μὲν ἐν πάυροις φαείνετο, καὶ σκιώσεσα,
195 Μέσφ' δὲ καὶ βασιλεὺς νόμος, χρώμασιν
[ἀφαυροῖς
Φανομένοις, χρυπτὸν τ' ὀλίγοις ὑπελάμπετο φέγγος.
Αὐτὰρ ἐπει καὶ Χριστὸς ἀγνῆς διὰ μῆτρὸς δόνεσας
Παρθενικῆς, ἀδέτοι, θεουδέος, ἀχράντοιο
(Νόσφι γάμου καὶ πατρὸς ἐπει χρέος ἡ γενέσθαι),
200 "Ηγνισε θηλυτέρας, Εὔαν δ' ἀπεισείσατο πικρὴν,

A Καὶ σαρκὸς δ' ἀπέπεμψε νόμους, μεγάλοις τε λόγοισι
Πινεύματι γράμμ' ὑπέιξε, καὶ τὸ χάρις ἐς μέσον ἤλθεν·
Δὴ τότε παρθενή στράμεν μερόπεσσος φαεινῇ,
Λυσιμένη κόσμοιο, λύνοντα τε κόσμον ἀφαυρόν,
205 Τοσσάτιον προφέρουσα γάμου βιότοιδ τε δε-
[σμῶν,
"Οὐσάτιον ψυχὴ προφέρεστέρη ἐπλετο σαρκὸς,
Καὶ χθονὸς οὐρανὸς εὐρὺς δσον βιότοιο ρέοντος
"Ἐστηώς μαχάρεσσιν, δσον Θεὸς ἀνδρὸς ἀρείων.
Καὶ χορὸς ἀμφὶ "Ανακτα φαεσφόρον ἵστατ' ἀμεμφῆς,
210 Οὐράνιος, γαῖην ἐπειγόμενος Θεὸς εἶναι,
Χριστοφόρος, σταυροῦ λάτρις, κόσμοιο περίφρων,
Τεθνῆώς χθονίοισιν, ἐπουρανίοισι μεμηλῶς,
Δαμπτῆρες κόσμοιο, διαυγέα φωτὸς ἐσοπτρα,
Οἱ Θεοὶ εἰσορόωσι, καὶ ὧν Θεὸς, οἱ τε Θεοὶ.
215 Δεῦρ' ἄγ", δσαι πλευρῆσιν δμόφρονες, τὸ δέ γάμοιο

Hoc nuptiae hominibus, illud virginitas Deo similis præstitit.
Hilæ telluris decus sunt, ista cœlestis chorū.

Quemadmodum pictor inanimes tabulis imagines illinens,
190 Levibus primum et opacioribus notis
Speciem adumbrare tentat; deinde vero
Omni colorum genere totam absolvit effigiem :
Sic virginitas, Christi pars semper existens,
Prius quidem in paucis videbatur, et umbris abdita erat,
195 Quandiu lex coloribus obscure apparentibus
Regnavit, et occultus splendor paucis affluit.
At postquam Christus ex casta Matre virgine,
Jugi experte, Deo simili, incontaminata prodiens
(Necesse enim erat, ut sine nuptiis, sine patre nasceretur),
200 Sanctificavit féminas, Eamque acerbam repulit,
Et carnis leges removit, ac per Evangelii prædicationem
Spiritui cessit littera, venitque in medium gratia :
Tunc profecto virginitas mortalibus illuxit splendida,
Soluta mundo, ac mundum int̄rnum solvens,
205 Tanto præstantior nuptiis ac vitæ vinculis,
Quanto anima præstat carne,
Et terra latum cœlum, et vita fluitante
310-311 Stabilis beatorum vita, et Deus homine.
Tunc chorus circa Regem luce circumfluentem stetit immaculatus,
210 Cœlestis, e terra properans fieri Deus,
Christifer, crucis cultor, mundi contemptor,
Mortuus terrestribus, cœlestibus deditus,
Mundi lumina, clara lucis specula,
Qui Deum contemp̄lantur, quorum Deus est, et qui Dei sunt.
215 Eia agite, quæcumque thalamum laudatis, ac nuptiis

188 Χοροῖς. Sic habent tres Regg. Unus χορός.
Edit. autem Θεότο.

189 Ἀπνοια δ' ὡς. Ita schol. et hoc exigit metrum.
Edit. ὡς δ' Ἀπνοια. (CAILAU.)

191 Πειρώμενος. Sic Reg. 39, 993. Edit. τειρώ-
μενος.

196 Χρυπτὸν τ'. Reg. 993 χρυπτὸν δ'.

198 Θεούδος. Int. θεοειδοῦς.

200 Ἀκεσσάτο. Ita Chig. et duo Regg. Edit.
ἀπεισείσατο.

213 Ἐσοκτρα. Reg. 900 ξωπτρα.

METRICA VERSIO.

Numinis est summi, lateque patentis Olympi.
Ut vero in tabulis pictor dum corpora singit,
Obscuris primum ora notis levibusque figurat,
Mox formis studet omnigenos adlibere colores,
Atque opus inceptum numeris polit omnibus artis:
Sic quoque virginitas, magni pars inclita Christi,
Ante quidem umbroso in paucis splendore micabat,
Dum lex jura daret terris, et in orbe vigeret,
Exiguus spectanda notis, paucisque licet
Lucis ad internæ radios penetrare micantes.
At postquam Christus per casta viscera matris,
Absque patre et tædis, vitæ progressus in auras,
Lustravit muliebre genus, primamque parentem
Depulit, et carnis leges abscedere jussit,
Spirituique novo submisit littera fasces,

B Gratiaque in medium venit: tum denique nostro
Virginitas generi præclaro lumine fulsisit,
Instabilem mundum abrumpens, abruptaque mundo:
Connubium tantum exsuperans, et vincula vitæ,
Quantum animus carni præstat, convexaque cœli
Regia tellurem superat, quantoque fugaci
Illud in æternum durans præstantius ævum est,
Quanto mortali melior Deus. Ac chorus ingens,
Carpere quem nequeas, Regem lætissimus ambi,
Cœlestis, studioque omni Deus esse laborans,
Christifer, atque crucis servus, mundique ruentis
Contemptor, tota meditans cœlestia mente,
Perspicuum lucis speculum, lux fulgida mundi:
Quique Dei, cujusque Deus, quem cernere gaudet.
Vos quibus est cordi thalamus, tædæque jugales,

Μυστίδες, ὑψηλάργην καὶ διματα γοργὰ φέρουσαι,
Καὶ χρυσὸν λιθάνεσσι μεμιγμένον εὐγενέσσοι,
Καὶ μαλακοὺς ἀπαλοῖς περιφρέθεσσι χιτῶνας,
Λέξαθ' ὅσα θυητοῖς γάμος καὶ δεσμὸς ὄπαῖς
220 Κέρδεα, καὶ μετέπειτα καλέσσομεν ἀξυγὰ μοῖ-

[ρην.]

Αἱ μὲν τοι ἔρουσιν ἐπίτροχα φυσιώσωσι.
Κέκλιτε δ', ὡ φίλα τέκνα γάμου, χθονίων βασιλῆων,
Ἴημαί, οἵτινες γάμος καὶ δεσμὰ βίοι,
Ἄνδρομάρτης γενεῆς, καὶ εἰματος ἡμετέρου,
225 Ὁν Πάτερ ἀθανάτοι Πατρὸς ἐστίσατο θεσμὸν
Ἐξέτι τοῦ, διτε πρώτον Ἀδάμ πλευρῇ συνέδησ,
Καρπὸν ἀπ' ἀνθρώπου πέλειν βροτὸν, ἐκ δὲ γόνοιο,
Καὶ περ θυητὸν ἔντα, μένειν σταχύοντα τέκεσσιν,

Α Τόνδε νόμον τίουσαι, δροῦσηγέν τ' ἔραταινήν,
230 Ἄλλήλαις συνέδημεν, ἐπεῑ χοδὸς ἐχεγενόμεσθα,
Χοῦ νόμον τὸ δὲ θεοῖς πελάτατον ἀμφιέπουσαι.
Καὶ γὰρ δὴ φύσεις μὲν ὅσαι λόγον οὔρειν εὑρίν,
Ἄζυγίες, παθῶν τε καὶ ἀργαλέων μελιδώνων
Κρείσσονες· ήμεροις δὲ γάμος καὶ δεσμὸς ἄνειαρ.
235 Ἀμφότερον, πτώρων τε φίλων, καρπῶν τ'

[ἔραταινῶν]

'Ρίζα τε καὶ βιότοι μελιτρονας τοθλὸν ἔρεσμα.
Πρώτα Θεὸς πάντων γενέτης. (Καὶ Λαθ., Χριστ.,
Σειτο νόμοις καθαροῖσι παροίτερον. ἢ τοπίροιθεν.)
Τῷ δὲ περ δεσμὸς ἔρωτος, ἐπεῑ καὶ γατὰ καὶ αἴθηρ.
240 Καὶ πόντος τεκέσσοι, γάμου δώροισι, τεθῆλεν.
Εἰ δὲ τεδὲν φύλιξι πόθου νόμος ὑψηλόμοισι.

Initiatæ estis, quæ sublime caput oculosque procaces geritis,
Ac aurum lapidibus permistum pretiosiss.,
Quæque mollibus vestibus delicata membra tegitis,
Dicite quot et quanta mortalibus connubium et vinculum offerant.
220 Commoda, deinde vocabimus partem jugi expertem.
Ac illæ quidem sic statim turgide loquentur:
Audite, o chara soboles connubii, terrestrium regis,
Nos, quibus curæ sunt nuptiæ et vitæ vincula,
Generationis humanae et sanguinis nostri legem.
225 Constitutam ab æterni Patris Filio,
Cum Adamum costæ primum conjunxit,
Ut fructus ex homine homo nasceretur, ac per generationem,
Quamvis mortalis esset, maneret in sobole, ut in spica:
Hanc legem et amabile conjugium magnificantes,
230 Mutuam conjunctionem sectamur, et quia e terra originem traximus,
Terræ Deique legem antiquissimam amplectimur.
Naturæ enim quæ latum cœlum sortitæ supi,
Jugi expertes sunt, ac passionibus et molestis sollicitudinibus
Superiores : mortalibus autem connubium et vinculum utilia sunt.
235 Utrumque enim hoc habent, ut et dulcium ramorum et amabilium
Fractum radix sint, et dulcis vita optimum præsidium.
Primum Deus universorum genitor (Christe, lave
Legibus tuis sanctis impensis quam olim).
Inest autem universo vinculum amoris : siquidem terra et æther
240 Et pontus sobole, quæ connubii donum est, efflorescunt.
Quod si vere palmis alticomis inest lex amoris,

- 216 Υψηλόργη. Sic tres Regg. Edit. ὑψηλόργη.
218 Περιφρέθεσσοι. Τοῖς μέλεσι, poetica licentia,
vox conjuncta.
219 Δέξαθ'. Ita Chig., Coisl. et Reg. Edit. men-
dose δέξαθ'.
223 Ησι. Duo Regg. alīs.
226 Πλευρῇ συνεσησ. Reg. 990 πλευρῇσιν
θησ.
227 Ἐκ δὲ τροοιο. Regg. duo ἐκ δὲ γάμοιο.
229 Ὅμοιογένη. Reg. 39, et Coisl. δροῦσηγέν.
230 Ἀλιήλαις. Tres Regg. ἀλιήλαις.

232 Φύσεις. Regg. 993 φύσεις.

237 Καὶ Λαθ., Χριστ. Hæc verba sensu carere
Billio visa sunt; eaque in sua versione expungenda
judicavit. Sensu tamen non carent; his enim, ut
Combedisio videtur, anteocenpsat quod opponi poterat,
nempe his matrimonii laudibus, institutæ a
Christo virginitatil plurimum detrahi, quod a se
poeta repellit. In mss. sup. lin. τοῖς οὐλοῖς νόμοις
πάλον διμπροστὸν ἢ πρὸ τούτου.

239 Τῷ δὲ ἐπι. Coisl. sup. lin. ἐπὶ τούτῳ δέ.

241 Φοινιξ. Vide Plin. Hist. nat., lib. xiiii, c. 4.

METRICA VERSIO.

Quæ sublime caput geritis, vultusque procaces,
latextumque aurum geminis, quæ molibus artus
Vestibus integritis, prodite, et dicite primæ,
Quæ bona conjugium pariat, quæ commoda portet;
Post autem innuptæ pro se quoque dicere parti
Fas erit. Ergo illæ tumido sic ore loquentur:
Audite, o dulcis thalami charissima proles,
Qui terram imperio terrenaque cuncta gubernat.
Nos, quibus est curæ thalamus thalamique voluptae,
Legem, quam generi humano nostroque cruori
Numinis æterni soboles sanctissima fixit
(Inde ex quo primum lateri conjunxit amico
Primigenum illum Adamum, et costæ sociavit
[ademptæ,
Nempe hominem ut producat homo, natosque
Icreando,

B Mortalis licet ipse, tamen sibi proroget ævum,
Ut solet in viridi revirescere semen arista),
Hanc legem et thalami genitalia jura coientes,
Vivimus inter nos junctim, terraque creatæ
Antiquam sequimus legem terræque Deique.
Nam mentes, quæ coelum habitant, sedesque beatas,
Conjugis expertes vivunt, motusque, gravesque
Ignorant curas. Mortali sanguine cretis
Utile conjugium est, ramorum certaque radix
Pulchrorum, dulcis vita conlumenque decusque.
Ac primum Deus est rerum generator et auctor
(Sis facilis mihi, Christe, tuas nam non nego leges
Esse magis puras multo, quam jura priora):
Mox amor et thalamus; nam terra, et pontus, et
[acer
Munere connubii producta prole virescunt.

Μηγυμένους θῆλύν τε καὶ δρενα εἰπαρος ὥρῃ
Ἐρωτόμων παλάμησι βρύειν βοτρώδεα καρπὸν,
Ει δὲ καὶ ἐκ δυάδος λιθάνων λίθος εἰς ἐν λιθοῖς
245 Τίκτεται, ὡς ἐνέπουστ λίθων ἐπιτοτορες ἀνθρες,
Ἐστι καὶ ἀφύγοιστ γάμος καὶ δεσμὸς ἔρωτος.

Ἄλλα τι μου ἔινων φιλότης μύθων τε πόθων τε;
Δέρκεο τὰ μερότεσσοι γάμος πόρουνεν ἔχερρων.
Τίς σοφίην ἐδίδαξε φίλην, καὶ βένθε' ἀνεῦρεν,
250 "Ουσα χθῶν, δσα πόντος, ὁσ' οὐρανὸς ἀντὸς
[ἱέργει];
Τίς πτολίεσσιν Εὐηκ νόμους; καὶ τῶνδε πάροιθεν
Τίς πτόλιας δ' ἀνέγειρε, καὶ ηὔρετο μῆδεις τέχνας;
Τίς πλῆσσν ἄγρος καὶ διώματα, καὶ τις ἀγάνας;
Τίς στρατὸν ἐν πολέμοισι, καὶ ἐν θαλίῃσι τραπέζας;
255 Τίς χορὸν ὑμητῆρα θυάδει πήξατο νῆρο;

Α Τίς θηρῶν κατέλυσε βίον, καὶ γαλανάρδισσεν,
Καὶ φυτοεργεῖην ἐδιδάξατο, καὶ πελάγεσσοι
Νῆι ἐπαφῆκε μέλαιναν ἐπειγομένην ἀνέμοισι;
Τίς γαλαν καὶ πόντον υγρῇ συνέδησε κελεύθω
260 Νόστρι γάμου, τὰ δὲ πολλὸν ἀπόπροθεν εἰς ἐν
[ἱέργειε];
Καὶ τὰ μὲν ἐνθάδε, τοῖα. Τὰ δ' ὑψθι, πολλὸν ἀρέων.
Ἄλληλοισι χέρες τε καὶ οὐσα καὶ πόδες ἐσμὲν
Συζυγίῃ. Διπλοῦν δὲ γάμος καὶ ἀναλκιν Εὐηκε,
Χάρμα μέγ' εὑμενέσσιν, ἀχος δέ τε δυσμενέσσι.
265 Συναὶ καὶ μελεῦναι ἐλαφρίζουσιν ἀνίας.
Συναὶ δ' εὐθρούναι γλυκερώτεραι ἀμφοτέροισι.
Τερπνότερος μὲν πλοῦτος ὅμοφρονέουσι τέτυχται.
Τερπνότερη πλούτοιο δ' ὅμοφροσύνη χατέουσι.
Κλῆτις δ' ἀμφοτέροισι σαρφροσύνης τε πόθων τε

Ut masculus et femina verno tempore maritati
Hortulanorum manu præferant fructum racemosum,
Si ex duobus lapidibus in unum coeuntibus lapis
312-313 245 Nascitur, ut assurint qui lapidum scientiam callent,
Sunt etiam in rebus inanimis nuptiæ et vinculum amoris.
Sed quid ego externos sermones et amores persecor?
Vide, quid præstent hominibus nuptiæ prudentes.
Quis sapientiam docuit? quis profunda investigavit,
250 Quæcunque terra, quæcunque mari, quæcunque caelo includuntur?
Quis urbibus leges dedit, et ante leges
Quis urbes condidit, et artes meditando inventit?
Quis fora et domos inplevit, qui palestræ?
Quis exercitum in bellis, et mensas in conviviis?
255 Quis chorum hymnorum canorem in templo sufficiens perfuso constituit?
Quis ferinam vivendi rationem repressit, et terram arare,
Ac plantas inserere docuit, et maribus
Navem nigram immisit ventis impetendam?
Quis sine nuptiis terram et pontum humida semita
260 Conjunxit, ac remotissima in uxum deviaxit?
Atque hæc quidem talia. Quæ vero sublimia, longe meliora.
Nobis invicem manus et aures et pedes sumus
Nuptiarum beneficio, quæ duplum robur afferunt,
Magnum sane amicis gaudium, et inimicis dolorem præstant.
265 Communis sollicitudo delinit molestias.
Communes jucunditates sunt utrique suaviores.
Jucundiores sunt divitiæ ex concordia.
Jucundior divitiis concordia his qui divites non sunt;
Clavis utrisque et castitatis et amoris

261 Μεγρυμένους. Ita tres Regg. Edit. πηγυ-
μένους.

264 'Ex δυάδος. Vide eumad. Plin., lib. xxxvi.,
cap. 18, et Solin., cap. 56.

262 Ηὔστερο. Coisl. εὔρετο. Chig. εὔρατο.

265 Θυάδει. Coisl. sup. lin. ἐντεθυμιαμένω.

267 Φυτοεργεῖην. Reg. 993 et Coisl. φυτοεργίαν.

268 Ἐκαρηγε. Coisl. ἐφένχε. Tres Regg. ἐπ-

60ηρε.

269 Καὶ πόδες. Duo Regg. καὶ οθνος εἶμεν.

264 Χάρμα μέγ'. Aliudit ad illud Odysse. Z. 184 :

Πολλ' ἀλγεα δυνμενέσσι,

Χάρματα δ' εὐμενέτησι.

265. Συναὶ καὶ. Reg. 39 et Coisl. Συναὶ μέν.

Regg. 990 et 993, Συναὶ δέ.

METRICA VERSIO.

Quin, si vera ferunt, nec palma libidinis expersa.
Namque maritatae sub verni temporis horam,
Egregios tum deinde solent producere fructus.
Quod si etiam ex coitu saxorum saxa creantur,
Ut memorant, lapidum quibus est perspecta facultas,
Res quoque tangit amor rigidus, vitaque carentes.
Sed quid ego externos verbis complector amores?
Percipie jucundæ quænam sint munera tæde.
Quis sophiam docuit? quis repperit abditæ cuncta,
Quæ mare, quæ tellus, columque volubile claudit?
Quis gravibus claras instruxit legibus urbes?
Oppida quis struxit? quis doctas attulit artes?
Quis foræ, quis domos inplevit, quisve palæo-
Convivis epulas, armata bella coborte, [stras,
Quis cœtusque, Dei præconia magna iacentes?
Quis sine connubio vitam moresque ferinos

B Depulit, et docuit proscindere vomere terram?
Quis plantas serere, et navem committere ponto,
Sulcantem gelidas rapidis aquilonibus undas?
Quis mare cum terris undoso tramite vinxit,
Et multum inter se dis juncta elementa ligavit?

Ac ne præsenti tantum prodesse putetur
Conjugium vitæ, non hic sua commoda sistit.
Nam inerit illius multo majora supersunt.
Prestat enim ut nobis auresque manusque vicissim
Atque pedes simus: languentes corporis artus
Roborat, ingentique hostilia corda dolore
Angit, lætitia contra diffundit amicos:
Afflictis animis communis cura medetur:
Delectatque magis communis utrumque voluptas.
Gratior in thalamo concordi copia rerum:
Rursusque in thalamo melius toleratur egestas.

270 Συζυγή, καὶ σφρηγίς ἀναγκαῖς φιλότητος.

Εἴς πᾶλος φιλίης σκιρτήρασι θυμὸν λαίνων.

Ἐν ποσδὲ οἰκεῖτης πτηγῆς ἔνοισιν ἀγευστον,

Οὐτ' ἐκτὸς προρέον, οὐτ' ἐκτοθεν ἄλλον ἀγέτεον.

Συμφυδες σάρκεσσιν, δριδφονες, εὔσεβης τε

273 Κέντρον ἐν ἀλλήλοισι πόδῳ θίγοντες ὅμοιον.

Οὐδὲ τὰρ οὐδὲ θεοὶ γάμος ἀπάνευθε τίθησιν,

Ἄλλ' ἔχεται μελλόν τις, ἐπει καὶ μελλον ἐπείγεται.

Ὕπ; δ' ὀλίγην μὲν νῆα μικρὸς προτῆσιν ἀγήτης

Λαίφεσι πεπταμένοισι δε ὀθόματος ἕπα θέουσαν,

280 Ἡ κέρες πέμπουσιν ἀπειγμένην ὑπ' ἀρετοῖς,

Ηολλὴν δ' οὐκ ὀλίγη πνοῃ φέρει, ἀλλὰ βαρεῖαν

Βίντον ἐπειχρημένην στρεψάτερος σύρος ἐπείγεται,

Ὄς δια καὶ ἀνύγεταις μὲν ἐπει λώσουσιν ἐλαφροῖς,

270 Connubium, ac sigillum necessariorum amicitiarum;

Unus amicitiae pullus animum saltibus delinens;

Unus domestici fontis potus, externis ingustatus,

Noque foras profluens, neque foris quemquam asciscens.

Carnibus conjuncti, animo concordes, ac pietatis

275 Similem stimulum in se invicem amore acuentes.

Non enim a Deo connubium abducit,

Sed ei quisque magis adhæret, quis eum magis incitat Deus.

Quemadmodum exiguum navem exiguus ventus impellit

Velis expansis tumulos fluctus cito percurrentem,

280 Aut eam manus incitant sub remnis properantem,

Ingentem vero levis aura non feret, sed cum gravis sit

Pontum ingressum fortior ventus impellit:

314-315 Ita et cœlibes, quia vivunt expediti,

Leviore magni Dei indigent auxilio.

285 At qui circa dilectam uxorem et res suas occupatur,

Et natos, ac vastum sacculi mare navigat,

Ut pluribus indigens, plus Deum colit.

Talia connubium præstet: sed vita manca sine amore,

Humitis, aspectum fugiens, sine foco, montium amans.

290 Non morborum solatium est, non infirmæ senectutis

Remedium, quo parentes in filiis suis repubescent;

Non fulcrum vitæ mellifluæ. Non conventibus

Delectantur, non convivis, sine risu, extra mundum,

Vitæ nati sunt, et non diligunt vitæ

295 Radices, nec consentaneum hominibus animum gerunt.

Quod si quis virtutem amans, jugalem amorem despicit,

Nec virtus ab amore jugali remota est, non solum

270 Σφρογίς. Reg. 993 σφραγίς.

271 Εἰς πῶλος. Videtur Gregorius alludere ad illud Prov. v. 18, *Lætare cum muliere adolescentiis tuis: certe charissima et gratissimus hinnulus.* Ibid. φιληγ. Tres Regg. et Coisl. φιλοις. Int. Coisl. τέρπων ψυχη φιλικοῖς σκιρτήμασι, animum oblectans gratis saltibus.

272 Εὐ χοτόν. Alludit quoque ad hæc verba Prov. v. 16, *In plateis aquas tuas divide: habeto eas solus, nec sint alieni participes tui.*

METRICA VERSIO.

Tuta pudicitia, Veneris quoque, clavis utriusque
Conjugium, obsignans violenti fœdus amoris.
Unus amicitiae pullus, qui pectora saltu
Exhibaret, proprii sintique unica pœnula fontis,
Qui nec cuiqua u aliū pateat, nec diffusat extra.
In thalamo concors animus, concordia membra,
Inque vices accunt solidæ pietatis amorem.

Nani neque conjugium a Christo veraque salute
Abducit: verum stimulos quoque subdit et urget.
Utoque perexiguum venti vis parvula puppim
Incitat, expansis velis maria alta secantem,
Aut etiam remis impulsu, per æquora cursu
Fertur: at ingenteu non fert levis aura carinam,
Quæ nisi per gravibus ventis agitata quiescit:
Sic etiam innupti, quoniā levioribus ærum
Trajiciunt pedibus, leviore videntur egere
Numinis æterni auxilio, afflatoque minore.

Α Κουφοτέρης μεγάλοιο θεοῦ χατέουσιν δρωγῆς.

285 "Ος δ' ἀλόχου τε φιλῆς καὶ κτήσιος ἀμφιβάθηχε,
Καὶ τεκόν, τέμνει δὲ πολὺ μέγα λαΐτημα βίοιο
Χριστού πλειστέρη, πλειον θεοῦ ἀμφαγαπάτεις.

Τοια γάρκις, πηρὸς δε βίος φιλότητος ἐνεύθε,
Νηλῆς, ἀπροτοπος, ἀνέστιος, οὐρεσιφοίτης.

290 Οὐδὲ ἀλικαρ παθέων, οὐ τήρας ἀδρανέοντος
Φάρμακον, ἡδάστοντες διές τεκέεσσι τοτῆς

Οὐ πῆπες βιότοιο μαλίφρονος. Οὐδὲ ἀγορῆσι
Τέρπων, οὐ θαλίησιν, ἀμειδέες, Εκτοι κόσμου,

Οἱ βιότου γεγάστι, καὶ οὐ στέργουσι βίοιο

295 Πίλας, οὐ μερόπεσσιν δριδφρονα θυμὸν ἔχουσιν.
Εἰ δὲ ἀρετὴν ποθέων τις ἀτιμάζει φιλότητα,
Οὐδὲ ἀρετὴ φιλέτητος ἀποτερθεν, οὐχ δτι μοῦνος

273 Προρέον. Duo Regg. προρρέον.

282 Ἐπειγει. Regg. 890 et Coisl. ἐλαύνει.

287 Χρειοι. Duo Regg. χρειή.

288 Πηρός. Coisl. sup. lin. τυφλός. Μοχ, ἀνεύθε.

Regg. tres et Coisl. ἀνεύθεν.

289 Ἀπροτοπος. Coisl. sup. lin. ἀπροσνότος.

293 ἀμειδέες. Μοροσι

295 Πίλας. Ιudices, principia. Μοχ, δριδφρονα.

Reg. 990 δριδφρονα.

B At qui consortem thalami, qui pignora chara

Curat, opesque suas, et vastum navigat æquor,

Arctius ille Deo, quia pluribus indiget, hæret.

Hæc thalamus: contra manca est sine conjugi vita,

Dura, petens montes, improvidaque, et laris expers:

Non animi morbis adhæbet, senioque medelam,

Non facit ut primos vitæ renoverint ad annos,

Atque repubescent suscepta prole parentes:

Non dulcem in terra contendit figere vitam.

Non foras delectant miseram, non prodiga mensa,

Non epulæ: verum in lacrymis luctuque pereunt,

Versatur, luxice horret contagia mundi,

Et cum sit vitæ, tamen odit gaudia vitæ.

Denique cum reliquis animo non vivit eodem.

Ac ne forte thoro, virtutis amore, jugali

Abetineat quisquam, thalamo contermina virtus:

Non modo quod sanctis thalamus mortalibus olima.

Πάντεσι τοπάροις γέμο; φθλον εὐεεδέσσιν,
'Αλλ' οἵτι καὶ φιλότητος ἐντέος εἰσὶ γενέθλῃ
300 Καὶ Χριστοῦ παθέων ἐπίστορες, τὸ δὲ ὑποφῆται,
Πάτραρχοι, λερῆσι, ἀεθλοφόροι, βασιλῆες,
Παντοῖαις ἀρετῆσι κεκασμένοι. Οὐ γάρ ἀνέσχε
Χθῶν ἀγαθοὺς, ὃς φασὶ πελώρια φύλα γιγάντων,
'Αλλὰ γάμου τελέθουσι γόνος καὶ κύδος ἀπαντες.
305 Τίς θεὸν ἀνθρώποις μέγαν κρατέονθ' ὑπέδειξε,
Καὶ περ τὴλέος ἔουσι, νόν δὲ ἐπληγεν ἔρωτος
Θειοτέρου, καὶ ἐνθεν ἀπῆγαγεν ἐς βίον ἄλλον;
Τίς ψυχὰς ἐκάθηρεν δλοις μερόπεσαι φαεινοῖς;
Πίστις Ἐνών μετέθηκεν. Ο δὲ ὁδάτων ἐσάωσε
310 Κόσμον δλον ψυχαῖς δλίγαις καὶ σπέρμασι πλω-

] τοῖς

A Νῦν μέγας. Ἀθραῦμ δὲ πατήρ πτολίνυ τε καὶ ἔθνων,
Καὶ θυσίην Χριστῷ παριβώμιον υἱὰ πεδήσας.
Μωσῆς ἥγαστε λαὸν ἀπ' Αἰγύπτῳ βαρείης
Θαύμασι σὺν μεγάλοις, νόμον δὲ ὑπεδέξατο πλαῖτν
315 Ὅψοθε λατινέησι, θεὸν δὲ εἰσέδραχεν ἀντην.
Πιστὸς ἐνὶ προτέροις θυηπόλος ἐσκεν 'Ααρὼν.
Μήνης δὲ τὴλίου τε δρόμον σχίζεν ἡμές Ἰησοῦς,
Μακρότερον δηλοιςι φύνον καὶ κήδεα τεύχων.
Καὶ σὺ, μάκαρ, χριστοῖς φέρων κέρας, ἀγνὲ Σαμουὴλ,
320 Δασὶδὲ ἐν βασιλεῦσιν ἀοιδίμος ἦν ἀπασι,
Καὶ Σολομὼν σοφίης πρῶτον κλέος. Οὐδὲ προφῆτῶν
Λησματι. Ἡλίαν δὲ πρὸς οὐδρανὸν ἤρπασεν ἄρμα.
Τίς δὲ νόμοιο μέσον καὶ πνεύματος οὐχὶ τέθη πε
Φωτὸς Ἰωάννην ἐριγχέα πρόδρομον ἔχρου;

Quia omnibus piis olim nuptiæ placuerunt,
Sed etiam quia probi amoris soboles sunt
300 Et Christi passionis testes, et prophetæ,
Patriarchæ, sacerdotes, triumphales martyres, reges,
Omnibus virtutibus ornati. Neque enim bonos
Terra protulit, ut protulisse dicitur monstrorum gigantum genus,
Sed nuptiarum omnes fructus sunt et decus.
305 Quis Deum hominibus summum regem ostendit,
Quamvis longe dissitis, ac mentelem amore implevit
Divino, atque hinc in aliam vitam evexit?
Quis hominum omnium illustrum animos expurgavit?
Fides Enoch transtulit. Ex aquis salvum fecit
310 Universum orbem cum paucis animabus et seminibus natantibus
Noe magnus. Abraham pater existit urbium et nationum,
Ac filium Christo ad aram immolandum ligavit.
Moyses eduxit populum ex immitti Ægypto
Magnis cum prodigiis, ac legem accepit tabulis
315 Lapideis divinitus insculptam, Deumque coram intuitus est.
Fidelis imprimis fuit sacerdos Aaron.
Lunæ solisque cursum cohibuit optimus Jesus,
Prolixiore hostibus caudem et luctum parans.
Tuque beatus, qui regibus olei cornu tulisti, sancte Samuel,
316-317 320 David inter omnes reges celeberrimus fuit,
Ac Salomon sapientia præcipuum decus. Nec prophetas
Omittam. Eliam currus in cœlum rapuit.
Quis est autem, qui medium inter legem et spiritum non admiretur
Joannem, summi luminis canorum præcursorē?

313 Ός φασι πελώρια. Gigantes a poetis si-
guntur suisse illi Terræ et Titanis. Γηγενές illos
vocant Graeci.

314 Μέγαρ. Sic Reg. codex. Edit. μέγα.

312 Θυσίην. Duo Regg. et Coisl. θυσίης.

315 Ὅψοθε. Duo Regg. Ὅψοθεν. Μοχ, ἀντην,
coram, facie ad faciem, ut Scriptura loquitur.

316 Θυηπόλος. Reg. 990 θυηπόλοις.

317 Μήνης δὲ τὴλίου τε. Ita Coisl. Edit. μήνη δὲ
τὴλίου τε.

319 Κέρας. Cornu, seu, lenticula olei, quo reges
unxit Samuel.

324 ἐριγχέα. Duo Regg. περιγχέα.

METRICA VERSIO.

Cunctis charus erat, contempta cœlibe vita,
Verum etiam thalamo quia sunt genitore creati
Vates, sacrifici, doctores, et patriarchæ,
Laurigeri, reges, omni virtute decori.
Non etenim egregios homines, ut vasta gigantum
Corpora commemorant, luci dedit arida tellus :
Omnes sunt sacre fetusque et gloria tæda.
Quis generi humano Numen patescit Olympi
Omnipotens, supra quanvis procul absit ab arce?
Quis mentes hominum divino implevit amore,
Et terra abstractas tulit ad præstantius ævum?
Quis claras animas purgavit sordibus atris?
Alma fides pietasque ad sidera vexit Enochum.
Noe per exiguo numero et semiente natante
Mortiferis orbem totum servavit ab undis.
Inclitus Abrahamus, numerosæ gentis origo,

B Haud trepidus natum mactandum admovit ad aram.
Quin etiam Moses miracula magna patravit,
Dum populuī ærumnis, duraque tyrannide pressum
Extrahit, et sanctas leges, mandataque saxis
Jura capit, Numenque adverso lumine cernit.
Inter sacrificios veteres fulgebat Aaron.
Et Phœbas et Phœbo cursum produxit Iesus,
Dum sequitur fractas fusasque per arva phalanges.
Tu quoque fidus eras, Anna prognate, sacerdos,
Et Domini christis cornuque oleumque ferebas.
Quid David? regum quo non præstantior ullus.
Quid Salomon sophiaæ vertex, omnesque prophetæ,
Ardentique Elias abreptus ad æthera curru?
Quis non suspiciat veterisque novique sequestrum
Foederis, et qui mox ventura luce suprema,
Nuntia keta ferens mortalibus ante cucurri?

Στον Συζυγίη, καὶ σφρηγίς ἀναγκαῖς φιλότητος.

Εἴς πάλος φιλίης σκιρτήμασι θυμὸν λαίνων.

Ἐν ποτὸν οἰκεῖης περῆγης ἔξινοισιν δημευτον,

Οὐτ' ἐκτὸς προρέον, οὐτ' ἐκτοθεν δὲλλον ἀγεκρον.

Συμφυέες σάρκεσσιν, δρόφρονες, εὐσεβίης τε

Κέντρον ἐν ἀλλήλοιςι πόθῳ θιγοντες δόμοιον.

Οὐδὲ γάρ οὐδὲ θεοῖο γάμος ἀπάνευθε τιθησιν,

Ἄλλ' ἔχεται μᾶλλον τις, ἐπει καὶ μᾶλλον ἐπείγεται.

Ω; δ' ὅλιγην μὲν νῆα μικρὸς προτῆσιν ἀτῆτος

Λαίφεις πεπταμένοις δι' οἰδητος ὥκα θεουσαν,

280 Ή χέρες πέμπουσιν ἐπειγομένην ὑπ' ἀρετηος,

Ηολὴν δ' οὐκ ὀλίγη πνοῃ φέρει, ἀλλὰ βαρεῖαν

Βίντον ἐπειχομένην στεραώτερος οὐρας ἐπείγεται,

“Ως φα καὶ ἀξύγετος μὲν ἐπει ζώσουσιν ἐλαφροί,

270 *Connubium, ac sigillum necessarioris amicitiae;*

Unus amicitia pullus animum saltibus delinens;

Unus domestici fontis potus, externis ingustatus,

Neque foras profluiens, neque foris quenquam asciscens.

275 *Carnibus conjuncti, animo concordes, ac pietatis*

276 Similem stimulum in se invicem amore acuentes.

Non enim a Deo connubium abducit,

Sed ei quisque magis adhæret, quia eum magis incitat Deus.

Quemadmodum exiguum naveum exiguus ventus impellit

Velis expansis tumidos fluctus cito percurrentem,

280 Aut eam manus incitant sub remis properantem.

Ingentem vero levis aura non feret, sed cum gravis sit

Pontum ingressam fortior ventus impellit :

314-315 *Ita et cælibes, quia vivunt expediti.*

Leviiori magni Dei indigent auxilio.

285 At qui circa dilectam uxorem et res suas occupatur,

Et natos, ac vastum sæculi mare navigat,

Ut pluribus indigena, plus Deum colit.

Talia connubium præstat : sed vita manca sine amore,

Immitis, aspectum fugiens, sine foco, montium amans.

290 Non morborum solatium est, non infirmitate senectutis

Remedium, quo' parentes in filiis suis repubescent;

Non fulcrum vita melliflua. Non conventibus

Delectantur, non conviviis, sine risu, extra mundum,

Vite natī sunt, et non diligunt vitæ

295 Radices, nec consentaneum hominibus animum gerunt.

Quod si quis virtutem amans, jugalem amorem despicit,

Nec virtus ab amore jugali remota est, non solum

270 *Σφρηγίς.* Reg. 993 σφραγίς.

271 *Ἐξ πάλος.* Videtur Gregorius alludere ad illud Prov. v. 18, *Lætare cum muliere adolescentia tua: certa charissima et gratissima hinnulus.* Ibid. φιλέτης. Tres Regg. et Coisl. φιλοις. Int. Coisl. τέρπων ψυχή φιλοις σκιρτήμασι, animum oblectans gratis saltibus.

272 *Ἐρ χοτόν.* Alludit quoque ad hæc verba Prov. v. 16, *In plateis aquas tuas divide: hubeto eas solus, nec sint alieni participes tui.*

A Κουφοτέρης μεγάλοιο Θεοῦ χατέωντι ἀρωγῆς.

285 “Ος δ' ἀλόχου τε φιλῆς καὶ κτήσιος ἀμφιβέβηκε,

Καὶ τεκέων, τέμνει δὲ πολὺ μέγα λαῖτηα βίοια

Χρειοι πλειστέρη, πλειον Θεον ἀμφαγαπάζει.

Τοια γάμος, πηρὸς δε βίος φιλότητος ἔνευθε,

Νηῆς, ἀπροσιπτος, ἀνίστιος, οὐρεσποίτης.

290 Όντος δὲλλαρ παθέων, οὐ γῆρας ἀδρανθόντος:

Φάρμακον, τεκάστοντες δὲλς τεκέσσαι τοκῆς

Οὐ πῆξις βιστοι μελιφρονος. Όντος ἀγορῆς

Τέρπωντ, οὐ θαλῆσιν, ἀμειδέες, ξεποι κόσμου.

Οἱ βίστους γεγάσι, καὶ νῦ στέργουσι βίοιο

295 Ρίζας, οὐ μερόπεσσιν διμόρφονα θυμὸν ἔχουσιν.

Εἰ δ' ἀρετὴν ποθέων τις ἀτιμάζει φιλότητα,

Οὐδὲ ἀρετὴ φιλότητος ἀπόπροθεν, οὐχ διτι· μούνοις

Tuta pndicitia, Veneris quoque, clavis utriusque

Conjugium, obsignans violenti ſordus amoris.

Unus amicitia pullus, qui pectora ſaltu

Exhibaret, proprii ſintque unica pœnula fontis,

Qui nec cuique οἱ alii patet, nec diſſimilat extra,

In thalamo concors animus, concordia membra,

Inque vices acunt ſolidæ pietatis amorem.

Nam neque conjugium a Christo veraque salute

Abducit : verum ſtimulos quoque ſubdit et urget.

Uique perexiqum venti vis parvula puppim

Incitat, expansis velis maria alta ſecantem,

Aut etiam remis impulsa, per aequora cursu

Fertur : at ingentem non fert levis aura carinam,

Quæ niſi per gravibus ventis agitata quiescit :

Sic etiam innupti, quoniam levioribus ævum

Trajiciunt pedibus, leviore videntur egere

Numinis æterni auxilio, afflatusque minore.

273 *Προρέον.* Duo Regg. προρέον.

282 *Ἐπειγει.* Regg. 990 et Coisl. ἐλεύνει.

288 *Χρυσοι.* Duo Regg. χρεῖη.

288 *Ηπρος.* Coisl. sup. lin. τυφλός. Μοχ, ἀνευθε.

Regg. tres et Coisl. ἀνευθεν.

289 *Ἀπροσιπτος.* Coisl. sup. lin. ἀπροσνότος.

293 *Ἀμειδέες.* Μοροι

295 *Ρίζας. Ριδικες, principia.* Μοχ, ἀμόρφονα.

Reg. 990 διοιρρονα.

METRICA VERSIO.

B At qui conſortem thalami, qui pignora chara
Curat, opesque suas, et vastum navigat aequor,
Arctius ille Deo, quia pluribus indiget, bæret.
Hæc thalamus : contra manca est sine conjuge vita,
Dura, petens montes, improvidaque, et laris expers :
Non animi morbis adhibet, senioque medelam,
Non facit ut primos vitæ renoventur ad annos,
Atque repubescent suscepta prote parentes :
Non dulcem in terra contendit ſigere vitam.
Non fors delectant miserari, non prodiga mensa,
Non epulat : verum in lacrymis luctuque pereunt
Volutur, ſaxique horret contagia mundi,
Et cum sit vita, tamen odit gaudia vita.
Denique cum reliquias animo non vivit codem.
Ac ne forte thoro, virtutis amore, jugali
Absineat quisquam, thalamo contermina virtus :
Non modo quod sanctis thalamus mortalibus olim.

Πάντεσι τοπέροις γάμος; φίλον εύσεβεσσιν,
'Αλλ' οὐ καὶ φιλότητος ἐπήρεος εἰσὶ γενέθλη
300 Καὶ Χριστοῦ παθέων ἐπιστοφες, τὸ δὲ υποφῆται,
Πάτραρχοι, λερῆσ, ἀεθοφόροι, βασιλῆες,
Παντοῖαις ἀρετῇσι κεκασμένοι. Οὐ γάρ ἀνέσχε
Χθῶν ἀγαθοὺς, ὃς φασὶ πελώρια φῦλα γιγάντων,
'Αλλὰ γάμου τελέθουσι γόνος καὶ κῦδος ἀπαντες.
305 Τίς θεὸν ἀνθρώποισι μέγαν κρατέοντὸν ὑπέδειξε,
Καίπερ τηλόθ' ἔοῦσι, νύν δὲ ἐπλήσσεν Ἐρωτο
Θειοτέρου, καὶ ίθεν ἀπήγαγεν ἐς βίον ἄλλον;
Τίς ψυχὰς ἐκάθηρεν δλοῖς μερόπεσσι φαεινοῖς;
Πλειστοῖς Ἐνών μετέθηκεν. Οὐ δέ ἐξ ὑδάτων ἐσάωσε
310 Κόσμον δλον ψυχαῖς ὀλίγαις καὶ στέρμασι πλω-

[τοῖς]

Α Νῦν μέγας. Ἀβράκη δὲ πατήρ πτολεμίου τε καὶ ἰθνῶν,
Καὶ θυσίην Χριστῷ παραβάμιν υἱα πεδήσας.
Μωσῆς ἡγαγε λαὸν ἀπ' Αἰγύπτῳ βαρείης
Θαύμασι σὺν μεγάλοισι, νόμον δὲ ὑπεδέξατο πλαξῖν
315 Ὑψόθε λαΐνησι, θεὸν δὲ εἰσέδραχεν διντην.
Πιστὸς ἐνὶ προτέροισι θυηπόλος ἐσκεν Ἀράν.
Μήνης δὲ ἡγείου τε δρόμον σχάθεν ἡμίς Ἰησοῦς,
Μακρότερον δηλοίσι φύνον καὶ κήδεα τεύχων.
Καὶ σὺ, μάχαρ, χριστοῖσι φέρων κέρας, ἀγνὲ Σαμουὴλ,
320 Δασδέδη ἐν βασιλεῦσιν ἀοδιμος ἡγείας,
Καὶ Σολομὼν σοφίης πρώτον κλέος. Οὐδὲ προφῆτῶν
Λησματι. Ἡλίαν δὲ πρὸς οὐρανὸν ἤρπασεν ἀρμα.
Τίς δὲ νόμοιο μέσον καὶ πνεύματος οὐχὶ τέθη πε
Φωτὸς Ἰωάννην ἐριηχέα πρόδρομον ἀκρου;

Quia omnibus piis olim nuptiæ placuerunt,
Sed etiam quia probi amoris soboles sunt
300 Et Christi passionis testes, et prophetæ,
Patriarchæ, sacerdotes, triumphales martyres, reges,
Omnibus virtutibus ornati. Neque enim bonos
Terra protulit, ut protulisse dicitur monstruosum gigantum genus,
Sed nuptiarum omnes fructus sunt et decus.
305 Quis Deum hominibus summum regem ostendit,
Quamvis longe dissitis, ac mentem amore implevit
Divino, atque hinc in aliam vitam evenit?
Quis hominum omnium illustrium animos expurgavit?
Fides Enoch transtulit. Ex aquis salvum fecit
310 Universum orbem cum paucis animabus et seminibus natantibus
Noe magnus. Abraham pater exstitit urbium et nationum,
Ac filium Christo ad aram immolandum ligavit.
Moyses eduxit populum ex immitti Αἴγυπτο
Magnis cum prodigiis, ac legem accepit tabulis
315 Lapideis divinitus insculptam, Deumque coram intuitus est.
Fidelis imprimis fuit sacerdos Aaron.
Luna solisque cursum cohibuit optimus Jesus,
Prolixiorē hostibus cedem et luctum parans.
Tuque beatus, qui regibus olei cornu tulisti, sancte Samuel,
320-317 David inter omnes reges celeberrimus fuit,
Ac Salomon sapientiæ præcipuum decus. Nec prophetas
Omittam. Eliam currus in cœlum rapuit.
Quis est autem, qui medium inter legem et spiritum non admiretur
Joannem, summi luminis canorum præcursorē?

303 Ός φασι πελώρια. Gigantes a poetis flunguntur suisse filii Terræ et Titanis. Γηγενεῖς illos
vocant Græci.

305 Μέγατος. Sic Reg. codex. Edit. μέγα.

312 Θυσιήρ. Duo Regg. et Coisl. θυσιής.

315 Ὑψόθε. Duo Regg. ὑψόθεν. Μοχ, ἀντην,
coram, facie ad faciem, ut Scriptura loquitur.

316 Θυηπόλος. Reg. 900 θυηπόλοις.

317 Μήνης δὲ ἡγείου τε. Ila Coisl. Edit. μήνη δὲ
ἡελιφτε.

319 Κέρας. Cornu, σου, lenticula olei, quo reges
unxit Samuel.

324 Ἐριηχέα. Duo Regg. περιηχέα.

METRICA VERSIO.

Cunctis charus erat, contempta cælibe vita,
Verum etiam thalamo quia sunt genitore creati
Vates, sacrifici, doctores, et patriarchæ,
Laurigeri, reges, omni virtute decori.
Non etenim egregios homines, ut vasta gigantum
Corpora cominoriant, luci dedit arida tellus :
Omnes sunt sacra fetusque et gloria tæde.
Quis generi humano Numen patescit Olympi
Omnipotens, supera quanvis procul absit ab arce,
Quis mentes hominum divino implevit amore,
Et terra abstractas tulit ad prestantius ævum?
Quis claras animas purgavit sordibus atris?
Aluna fides pietasque ad sidera vexit Enochum.
Noe per exiguo numero et semente nataute
Mortiferis orbem totum servavit ab undis.
Inclitus Abrahamus, numerosæ gentis origo,

B Haud trepidus natum mactandum admovit ad aram.
Quin etiam Moses miracula magna patravit,
Dum populum ærunnis, duraque tyrannide pressum
Extrahit, et sanctas leges, mandataque saxis
Jura capit, Numenque adverso lumen cernit.
Inter sacrificios veteres fulgebat Aaron.
Et Phœba et Phœbo cursum produxit Iesus,
Dum sequitur fractas fusasque per arva phalanges.
Tu quoque fidus eras, Anna prognate, sacerdos,
Et Domini christis cornuque oleumque ferebas.
Quid David? regum quo non præstantior ullus.
Quid Salomon sophiæ vertex, omnesque prophetæ,
Ardentique Elias abreptus ad æthera curru?
Quis non suspiciat veterisque novique sequestrum
Fœderis, et qui mox ventura luce suprema,
Nuntia leta ferens mortalibus ante cucurri?

325 Τίς δὲ διωδεκάδα κλεινῶν μετέπειτα μαθητῶν ;
 Τίς Παύλοιο μόνος μητράτορος οὐρανοφοίτου,
 "Αλλοις δὲ οἱ γεγάσι, καὶ οἱ νῦν εἰσὶν ἄριστοι,
 "Ἐρμα λόγου, κάσμου τε κλέος, λαοῦ τε θέμεθλε;
 Τοὺς πάντας μερόπεισι γάμος καὶ Χριστὸς ἔδωκεν.
 330 Οὐδὲ μὲν οὐδὲ γυναικεῖς ἐπ' εὐεσθῆ γομάσουε,
 Νόστρι γάρου καὶ σαρπὸς ὀδυκλεῖς ἐπόδησαν.
 Εἴτινα μετίκονα μῆθον ἔμήν τινα φιλέτητα.
 Καὶ Χριστὸς κεβαροὶς μὲν, ἀτέρ τελέτηντιν ἐμίχθη
 335 Ἀνθρομόδιος, μηνηστῆς δὲ δικαίοτης γυναικεῖς,
 "Ημισιούς γάρ τοις θροτές θεότητι.
 "Ἐν δὲ ταῖς μέγιστον ἐμὸν κράτος, ἣν κρατέωσιν
 Αὕγεις, καὶ οἱ γάρ εἰμιν γένος, ὅπερ ἀπαντεῖ.

Α Οὐδὲ γάρ τε ἀγόριον γεγαμηκότες, ἵνα δὲ γάροιο
 340 Ἄξυγεις. Ταχέστιν ἀνώγομεν, ἰσχεῖς ἀγάνα.
 Εἴ τοι μὴ πατέρες, πατέρους γε μὲν ἐξεγένεσθε.
 Τοῖς γάροις. Μετέπειτα κατηφιώσα παρεῖη
 'Εν τρυχίνοις ράκεσσι, καὶ ἐψεσιν ἀνδρανέουσι,
 Νήλετος, αβαλέτη τε, κατὰ χθονὸς ὄμματας ἔχουσα
 345 Παρθενῆτη, τυτθὸν δὲ διαστελλουσά εἰναι εἶδοι
 Χελέα, φοινίσσουσα παρήλιον αἴματι σεκνῆ,
 Κάκη χεφαλῆς ἐρύουσα εἰργα κρύπτεστο καλύπτετην.
 Τὴν δὲ ἔπει παρπεπίθειμι ἐγὼ τοτοῖος ἐπέστιν.
 'Ω τέκος Οὐδρανέοιο, καὶ ἐνδοθεὶς κυθῆσσα,
 350 Ω μεγάλοιο χερότι παριστεμένη μαζίσσουες
 Υμνοπόλοις, εἰ καὶ σε δέρας καὶ γαῖα κατίσχει,
 Δεύτ' Ήι, καὶ φάδι μῦθον. Ἐγὼ δὲ σέο προπάροιθεν

325 *Quis duodecadem illam illustrium discipulorum,*
Quis Pauli magnanimi constantiam in cœlum evenit,
Atque alios et nunc etiam præstantissimos viros,
Præsidium doctrinae, mundi decus, populi cultum?
Hos omnes hominibus nuptiæ et Christus dederunt.

330 *Sed nec mulieres pietate ornaizæ,*
Quarum magnus in libris divinitus inspiratis numerus,
Sine nuptiis et carne gloriam adeptæ sunt.
Dicam magis quidplani in honorem mei thalami.
Christus ipse puris quidem, sed tamen visceribus maistus est
 335 *Humanis, atque ex desponsata prodiit muliere,*
Dimidium conjugi humani immiscens divinitati.
Unum autem mihi omnium longe maximum est robur, si vincant
Celibes; hi quoque meum genus sunt, ut alii omnes.
 Non enim ex cœlitibus conjugati, sed ex nuptiis
 340 *Celibes : Sic præcipimus filiis : Pugna desistite,*
Eisi patres non estis, ex patribus geniti estis.
Talia connubium. Deinde vero subtristis facie,
Laceris pannis, et membris infirmis,
Abeque calceis, macie confecta, oculos humi defixos habens,
 345 *Virginitas, vix diducens pre pudore*
Labia, vultum verecundo rubore perfusa,
E capite silens trahit velum quo legatur.
Hanc ego his verbis adhortabor :
O cœlestis Patris progenies, ac intus splendida,
 350 *O que magni Regis ades choris*
Hymnos cantantibus, quanvis te corpus et terra delincent,
Huc ades, et verba loquere. Ego ante te

323 Διωδεκάδα. Reg. 39 διωδεκάδε. Reg. 990,
 993 διωδεκάδα γε.

351 Όντ. Mendose in edit. ώς.

356 Βροτέης. MSS. βροτας, et sup. lin. ἀνθρωπίνης.

358 Ἀκαντες. Reg. 993 ἀκοντες, et sup. lin. εἰ-

340. Ἀντρόμεν. Coisl. sup. π. π. κελεύομεν.

343 Τρυχίτροις. Duo Regg. τρυχίνοις. Μοι δέρα-

νέουσι. Sic Reg. 990, Coisl., Herv. Edit. Paris εν-

δραγόνουσι.

345 Τυρδὸν δέ. Coisl. et Reg. 990 τυτθὸν τε.

350 Μεγάλοιο. Reg. 990 et Coisl. μεγάλοισι,

METRICA VERSIO.

Quis non discipulos Christi, fidosque sequaces?
 Quis non colipebat robur mirabile Pauli?
 Atque omnes allies, quorum clarissima virtus
 Vel prius illuxit, vel nostro tempore fulget,
 Præsidium aīci, plebis columen, decus orbis,
 Quos omnes nobis Christus thalamusque dedere ?
 Sed neque feminino in sexu quotcunque potentiorum
 Egregia pietate Deum coluere, siveque
 (Quarum non parvum numerum Scriptura recenset),
 Sunt sine conjugio tam magna laude potuisse.
 Ulque etiam in thalami quiddam genialis honorem
 Altius adjiciam, licet oīni labo carenti,
 Attamen humano Christus se corpore junxit,
 Et desponsata per viscera casta parentis
 Fluxit, conjugisque humani cum deitate
 Dimidium junxit. Sed et hic quoque maxima nobis
 Vis posita est, quod si supereret pars conjugis expers,
 Huic tamen a nobis genus et vitalis origo est.

B Non etenim ex agamis ortum traxero jugali :
 Verum illi contra nexus fluxere jugali.
 Quocirca, nati, quamprimum sistite pugnare.
 Quanquam etenim patrum minime vos nomen habetis,
 Attamen a patribus traxisti semina vite.
 Hæc ubi verba dedit, siluit pars conjugi gaudens.
 Tum modesto vultu, atque hirsutis horrida pannis,
 Infirmis membris, macie confecta, pedesque
 Nuda, solo fixis oculis, immobilis herens,
 Virginitas, paulum diducens labra pudore,
 Purpureoque suam perfundens sanguine frontem
 E capite extracto clam sese obvelet amictu.
 Hanc igitur tali pavidam sermone cohortans
 Allocutus : O celsi proles generosa parentis,
 Interno splendore nitens, o cœtibus æstans
 Angelicis, regem lantantibus usque supernum,
 In terra licet ac mortali corpore versans :
 Huc age, depositoque metu sancta ora resolve.

Στήσομαι. Ή τὰρ ἔμαιγες θεόδοτος ἥλθες διασασ· Α Εἰς νόμος, ὃν δὲ νόμα, κερασσαμένη φυλήτη
Τίλυθες, ἀλλ’ εἴτι μᾶλλον λοις τε καὶ λεος εἶχες.
Πρὸς Θεὸν ὄψιμέδοντα φασαρόρον ἐνθεν ὀδεύειν.
Τίς δ’ ἔργοις μερισαντεν ἐμὸν θεὸν ἀπερμή τε
Τίσιν, ἡματίοις τε πόνοις, υγρίσει τ’ ἀσθαῖς,
Καὶ δακρύων πτηγίσι, καὶ εὐαγέσσι καθαρμοῖς,
Εἰς δῆριν πολέμου κενεήν, καὶ νείκεα μύθων;
360 Οὐ γάρ ἐν ἀνθρώπωιν ἐμὸν κράτος, οὐδὲ λό-
[γοισιν]
Εὔστροφος, οὐδὲ ἀγοραῖς ἐπιφρογομεν, οὐδὲ δικαστῶν
Εὔμενών ψήφοισιν ἀγάλλομαι, οὐσι μέμηλε
Πλάυρα μὲν εὐδικής, παύροισι τε, πολλάκι δὲ εὖ τε
Ἐνθα καὶ ἔνθα τάλαντον ἐπικλίνουσι θέμυστος.
365 Ἀλλοισιν βιώτῳ τὰ τίμια. Λύταρ ἔμοι γε

370 Οὐκά τ’ ἐπερχομένοισι, καὶ δλλυμένοισι τάχισται,
Οὐσάτιον καπνιοι καὶ ἀτμίδος, τὴδε φεούσταις
Αὔρης, καὶ φαμάθοις τινασσομένοις ἀνέμοις
Πλένοσε συρραμήνης, ή ὑπατρίδα νηδὸς ἀπαρποῦ.
Βουλοίμην καν ἀπαρος ἐν ἀνθρώποισιν ἀνέσαι,
375 Τυτθὸν ἐν ὀύρανοισιν ἔχειν κάλος εἰδὲν ἔσσιται
Ἡ πάντων κρατέασαι, Θεοῦ πίττειν ἀπάνευθεν.
Ἄλλ’ ἐμπτης τρομέω καὶ δεῖδια, μή τις ἀπρεπεῖς,
Παρθενίης νεόπτητον ἐπὶ πτερὸν εἰδέρι νυμένη,
Τοτεσέ λόγοις ἐπὶ γαῖαν ὀλισθήσεις τάχισται.

Stabo. Mihi enim Dei donum, regina venisti :
Venisti, ac sæpius adhuc venias; et propitia sis.

355 Quis me etiam nolentem ad hanc adducit sedem ?

Quis desiderantem operibus ac quieta vita Deum meum

318-319 Colere, ac diurnis laboribus, et nocturnis canibis,

Et lacrymarum fontibus, ac sanctis expurgationibus,

Ad vanam advocat litem rixasque verborum ?

360 Non enim in hominibus meum robur est, nec verbis

Volubilis sum, nec foris immisceor, neque judicium

Benevolorum suffraglis glorie, quibus parum cordi est

Rectum jus, ac perpaucis, ac sæpe etiam

Huc et illuc justitiae libra inclinatur.

365 Aliis vitæ honores reliquo. Mihi autem

Una lex, una cogitatio, ut divino amore perfusa

Hinc ad Deum in celo regnante ac lucis auctorem proficiar

Cæterorum autem bonorum tantum me desiderium tenet,

Quibus vani homines stulte inflati efferruntur,

370 Cito venientibus et celerrime percuntibus,

Quantum fumi aut vaporis, aut fluentis

Auræ, et arenæ ventis agitatibus

Undique raptate, aut semita nave in mari.

Malim ingloria inter homines

375 Paululum gloriæ nancisci in colestibus semper emanentibus,

Quam omnibus imperans, Deo excidere.

Sed timeo et extimesco, ne quis elatiōr

Virginitatis recentes peunas in aere ventilans,

Istis sermonibus in terram celeriter cadat.

354 Ιοὺς. Sic tres Regg., Coisl. et Chig. Edit. Κατεῖ.

357 Νυχίρσι τ’. Sic tres Regg. Edit. νυχίεισι τ’.

358 Πηγῆσι. Duo Regg. πηγαῖσι.

359 Καλέσι. Ita duo Regg. et Coisl. Edit. male

καλέσειν.

363 Παύροισι τε. Ita Coisl. Edit. παύροις δέ τε.

364 Θέμυστος. Coisl. sup. lin. τῆς δικῆς.

366 Κερασσαμένην. Coisl. sup. lin. μιζασαν. Int.

Coisl. έροι δὲ εἰς νόμος, ἐν θέλημα, τὸν κρατῆρα
τῆς πρὸς θεὸν ἀγάπης πλήρη στήσασαν, πρὸς έκτην
ἐγνεῦθεν ἐπείγεσθαι. Μήτι αὐτὴν una lex, una
voluntas, ut, pocalo Dei amoris cumulato, inde ad
ipsam proficiar.

371 Ουσάτιον. Ita Reg. 39, 993. Edit. θεοτάτιος.

372 Τινασσομένης. Sic Reg. 993. Edit. τινασ-

σομένης.

METRICA VERSIO.

Iose tibi patronus ero : nam tu mihi sane,
Tu mihi cœlesti venisti munere, diva.
Sæpius atque utinam venias, veniasque benigna !
Protinus haec tales emitunt pectore voces:
Quis vero invitam me sedibus admovet istis ?
Quis vita probitate Deo servire parantem,
Nocturnisque hymnis, sudoribus atque diurnis,
Atque piis, iustris, lacrymarum et fonte percunni,
Ad pugnam et rixas verborum adducit ianies ?
Non apud humanos vis nostra est atque facultas ;
Non lingua valeo, strepitus nec quæro forensas ;
Non animos etiam mihi gratia judicis effert.
Judicibus siquidem recti tenuissima cura est,
Perpaucisque viris. Nam partem in utramque scelesti
Justitiae persepe solent inlectere libram.
Sint aliis hujus dulcissima commoda vitæ :

B Hæc lex una mihi, scopus hic est unus, amore
Ut correpta Dei terris excedere possim.
Cætera, queis vane vanissima pectora turgent,
Quæque cito veniunt, subita pereunteque ruina,
Non magis adiiciunt anxiūm, quam fumus inanis,
Quam vapor et ventus, concussaque turbine venti,
Et passim distracta effusaque mollis arena,
Aut etiam in lato puppis vestigia ponto.
Atque apud humanos ingloria vivere malim,
Inter cœlicolas dum sit mihi gloria quædam
Quam terra imperio fulgens procul arce superna
Excidere, atque Deo per sæcula cuncta carere.
At vereor ne quis non firma virginitatis
Æthera percutiens ala, sermonibus istis
Concidat in terram pronus, cœlumque relinquit.
Quocirca ut vobis, Christo donante, periculum

- 380 Τοῦνεκαν εἰς μέσον ἥλθον ἐμῶν τεκέων ἐπί- Λ' Ὀλλυμάνων. Ψυχὴ δὲ θεοῦ χρατεῖντος δῆμα
Ιχνορος, 393 Ἐκτοθεν εἰσεκίπτουσα πλάσαις χοῦς. Οὐδεν δὲ
Μύθον ἀσεσητῆρα θεοῦ σὸν χειρὶ φέρουσα.
Μητέρι δὲ ἐμῇ τὰ πρώτα μυθήσομαι, δισ' ἐπόνικε.
Κείνο μὲν ἀτρεκέως μυθήσαο, καὶ κατέλειξα,
Συζυγή χαρίεσσα, καὶ ἔνεσα (ἢ γάρ ἔγωγε
385 Ἀρξομ' ὅθεν κατέληξε τεὸς λόγος), ὡς ἀγάμοιοι
Πίτα γάμος. Καὶ γάρ τε πάλει καὶ βίᾳ καὶ ἀρχῇ.
Τίς δέ καν ἀρνήσαιτο σαφερονέων γενετῆρας;
Οὐ πὴν πάντες ἄγρευσας ἐτήτυμα. Ἀλλὰ δόκιο,
Καὶ μήτηρ περ ἐοῦσα, σοφὸν καὶ ἐχέρηνα μύθον,
390 Καὶ μεγάλης σοφίης μυστήριον ἀμφὶ γενέθλην,
Ἔν τε κανθαρῶνες ἔδειξαν ἐμοὶ μεγάλοι θεοί.
Οὐχ δὲν ἀνθρώποι πατήρ βροτὸς, ὡς ἐνέπουσιν,
Ἄλλ' ὅσον σαρκός τε καὶ αἵματος, ἀμφοτέρων μὲν
- 393 Ἐκτοθεν εἰσεκίπτουσα πλάσαις χοῦς. Οὐδεν δὲ
μίξας,
Πῶς τὸ πρῶτον ἐπνευστε, καὶ εἰκόνα μίξατο γαῖῃ.
Μάρτυς ἐμῶν ἐπέων καὶ σὸς πόθος. Ήμιτελῆς γάρ,
Στέργων οὐ ψυχάς τεκέων, τὰ δὲ σώματα μούνα,
Οἵς δάκνη μογέουσι, καὶ οἵς θαλέθουσι γέργηθας.
400 Πλεόνα γάρ τυθῆσι πατήρ καὶ πόθνια μήτηρ
Ὄν τεκέων λόγηστι ἐδὼν καταδάμναται δῆτορ,
Ἡ μεγάλαις ψυχῶν κακίαις καὶ χειροῖς λόβαις.
Τῶν μὲν γάρ τοκεῖς, τῶν δὲ οὐ τελέθουσι ταῖης.
Εἰ δέ σι μητέρ' ἔγω καλέω, καπὲ χειροῖς μοίρῃ.
405 Πλός σύ γ' ἀρειοτέρου φθονέις πατρὸς τίθε-
σισται;
Ὄς μεγάλῳ γενετῆρι βροτῶν ἑθέλουσα' ὑπότικε

- 380 Quare in medium prodii meorum natorum adjutrix,
Sermonem auxiliatorem, Deo dante, afferens.
Primum matri meæ dicam quæ convenient.
Illiud quidem vere elocuta est, ibique assentior (ego enim
385 Indo-incipiam, ubi tua desiit oratio), cælibum
Radicem esse nuplias. Sunt enim et radix et principium.
Quis cordatus genitores abneget
Non tamen omnia vera dixisti. Sed excipe,
Quamvis mater sis, sapientiam ac prudentem sermonem,
390 Magnæque sapientiæ mysterium circa generationem,
Quod mihi ex abditis magni Dei recessibus monstratum est.
Non totius hominis homo pater est, ut dici solet,
Sed tantum carnis et sanguinis, quorum utrumque
Peribit. Anima autem Dei omnipotens spiraculum est
390-321 395 Extrinsecus incidens in terrestre fligmentum. Novit qui miscuit,
Quando primum affavit, ac imaginem terræ miscuit.
Testis est meorum verborum etiam amor tuus. Dimidiatus enim est,
Non animas diligens natorum, sed tantum corpora,
Quibus doles laborantibus, gaudesque florentibus.
400 Plus enim patris et venerandæ matris cor
Leves natorum suorum vulnerant nævi,
Quam magna animarum vitia, et deteriores labes.
Sunt enim corporum genitores, nequaquam animarum.
Quod si te ego matrem appello, quamvis ob deteriorem partem,
405 Quomodo his qui cælibes sunt, præstantioreum iuvides patrem?
Magno ergo hominum genitori libenter cede,

381 Ἀναστῆτο. Sic Reg. 990. Edit. ἀστερῆτο.
384 Συζυγή χαρίεσσα. Combes. legit συζυγή,
el vertit, in conjugii gratiam orans, ejusque causam
agens.

390 Μυστήριον. Ita Coisl. et tres Regg. Edit.
μυστήρια.

391 Ἡν. Reg. δύ.

392 Οἰον. Tres Reg. et Chig. δλος.

395 Πλάσει χοῦς. Ita Coisl. et duo Regg. Chig.
θεοῦ πλάσαι. Edit. χοῦς πλάσαι.

396 Μίξατο. Tres Regg. et Coisl. δῆστο. Vide
supra, sect. 1, poem. viii, *De anima*, vers. 80 et 81,
ubi eadem leguntur.

398 Μούνα. Reg. 39 μοῦνον.

399 Θαλέθουσι. Coisl. et duo Regg. θαλέθουσι.

405 Ηθέλουσι. Int. τοῦ; ἀγαθοῦ; τάκνοις.

METRICA VERSIO.

Submoveam, vestram aggrediar defendere causam. B Immeat externe. Novit Rex ille supernus
Ac primū dicam, quæ sunt dicenda parenti :
Vera quidem, fateor, carnis conjunctio, narras,
Mirisceque probo (namque hinc exordiar, unde
Dicere cessasti), quod radix virginitalis
Conjugium. Radix namque est et origo perennis.
Ecquis enim sana genitora mente negarit?
Attamen haud vere dixisti cuncta ; sed æqua
Aure, precor, genitrix, cordatum percipe dictum,
Ortuque in nostro sophiæ mysteria magnæ.
Abdita cœlestis mihi quam doctrina rexit.
Non homo totum hominem, veluti de more lo-
[quuntur,
Progignit : verum crassæ tantummodo carnis
Est pater, et calidi dat semina prima cruxis :
Quoniam utrumque gravi corruptum morte peribit.
Ast anima in corpus divino condita flatu

Quo priūm pacto flavit, terræque jugavit
Augustam effigiem. Porro ne dicere falsa
Censear, ipsa tuo locuples mihi testis amore
Esse potes : nec enim perfectus et integer illæ est.
Non cœlum natorum animas, sed corpora sola
Diligis, et magno, cum sunt male sana, dolore
Afficeris, rursus gaudes florentibus illis.
Nam multo gravius mentes utriusque parentis
Exerciat vel pala lues quæ membra suorum
Inflicit, quam magna animi labesque luesque.
Cur? quia non animas illi, sed corpora gignunt.
Quod si cum mihi pars duntaxat vilius abs te
Nascatur, nomen tibi non invita parentis
Ipsa tamen tribuo, quisnam tua pectora livor
Occupat, ut prives natos meliore parente?
Ergo Patri magno, genitrix, jam cede libenter,

Παρθενίην τίουσα, Θεὸν πατέρ' ἀμφιέπουσαν.
 Μητέρι μὲν δὴ τοῖς, καὶ ἄρχος ἐνθάδε μῦθος.
 Αὐτάρ ἐγὼ, φίλα τέκνα Θεοῦ, πάντων βασιλῆς,
 410 Τόνδε νόμον τίουσα, ὅμορφοςύνην ἐρατεινήν
 Πρὸς Θεὸν οἰον ἐμένα, χοδὸς δ' ἀπέλειπον ἔρωτα,
 "Οὐ πάτες ἀθανάτοις Πατρὸς ἐστήσατε" ἀνωθεν,
 Ἐγχεγανῶς ἀδέτοι, καὶ ἀφθιτος οὐ φινιύθοντος,
 Ἐξέτι τοῦ, δτε πρώτον 'Ἄδημ θέτο ἐν παραδείσῳ
 415 Ἀζυγα, καὶ μετέπειτα διδοὺς νόμον ἥγινε
 [λαδὸν,
 Καὶ τοκετοὺς ἐκάθηρε νόμῳ, καὶ νηὸν ἔτισε
 Σύμμασιν ἀγνοτάτοισιν ἀμοιβαδίων ἱερῶν.
 Μάρτυς Ἱωάννοιο πατήρ μέγας, οὗτοι πάροισε
 Σπερμήνας φίλον υἱον, τὸν ἔνδεις δέξατο νηῷο,

A 420 Τὸν Χριστοῦ μεγάλοιο προάγγελον ἡμερίοισι,
 Ήρπι γε Θεῷ τελέσαι μυστήρια ἡμασιν ἀγνοῖς.
 Τοῦ δὲ νόμοιο τέλος Χριστὸς, μερόπεστι κερασθεὶς
 Παρθενικῆς ἀπὸ γαστρὸς, διπας γάμος ἐς χθόνα νεύσῃ.
 Καὶ δὲ δὲ μὲν ὡς ὑπειξεν, δὲ δὲ ἔγρετο κόσμος ἀρείων,
 425 Καὶ μόρος ἀρχεγόνοιο λυτῆς διὰ σαρκὸς ὁδεύων,
 'Ροτῇ τικτομένοισι, καὶ διλυμένοισι γενέθλιῃ.
 Παρθενίη γένεται τούτη, καὶ ὄλετο, ὡς δτε πέτρη
 Ἀγχιάλῳ μέγα κυμα, καὶ ὄνται βοσκομένη φλόξ.
 Πρὸς τάδε τις πτολείσαις καὶ ἀδρανέεσσι νόμοισι,
 430 Τίς δὲ ἀγορῆσι γέγηθε, καὶ οἴδημασι, καὶ τις
 [ἀγῶσιν,
 Οὓς μῦθοι συνέπηξαν ἐπ' ἀκυμόροισιν ἐφήδοις;
 Τίς στρατὸν ἐν πολέμῳσι, καὶ ἐν θαλήῃσι τραπέζας

Honorem habens virginitati, Deum patrem assectanti.
 Ac matri quidem talia; satisque haec sit dixisse.
 Rursum ego, charissimi nati Dei, omnium regis
 410 Legem colens, concordiam amoris
 Cum Deo solo miscui, ac terrenum amorem abjeci,
 Quam legem Filius aeterni Patris olim instituit,
 Natus ex patre vinculi expertise, incorruptibilis ex incorruptibili,
 Cum primum Adamum posuimus in paradise
 415 Iugis experte, ac postea legem promulgans sanctificavit populum,
 Ac partus lege expurgavit, templumque decoravit
 Castis corporibus sacerdotum vices exercentium.
 Testis bujus rei magnus Iohannis pater, qui non prias
 Genuit dilectum filium, quem intra templum accepit,
 420 Magni Christi praenuntium hominibus,
 Quam divina absolvisset mysteria castis diebus.
 Legis autem finis Christus, hominibus mistus
 Ex virginali utero, ut nuptiae in terram vergant.
 Ac illæ quidem cesserunt, mundusque præstantior illuxit,
 425 Et mors quæ per carnem dissolubilem primi parentis evenerat
 Hominibus fluxione nascentibus, et generatione pereuntibus,
 Incurrit in virginitatem et periret, veluti in rupe
 Littoralem incidentis ingens fluctus, et aquis absumpta flamma.
 Ad hæc quis civitatibus et infirmis legibus,
 430 Quis foro delectatur et inflationibus? Quis certaminibus
 322-323 Quæ fabulae ob juvenes immature mortuos statuerunt
 Quis exercitum in bellis, et in conviviis mensas

411 Ἀξάλευτον. Sic Reg. 39. Editi ἀπέλιπον.
 415 Ἀζυγα. Reg. 990 ἀξευτον.
 418 Ἰωάννοιο. Ita Reg. 993, Chig. et Coisl. Edit.
 Ἰωάνναο.
 421 Τελέσαι. Tres Regg. et Coisl. τέλεσαι. Id
 colligit sanctus Doctor ex verbis Lucæ, qui cap. i

de Zacharia loquens, his verbis utitur : *Et faciem est, ut impleti sunt dies officii ejus, abiit in domum suum. Bill.*

427 Παρθενίη γένεται, καὶ habent duo codices Regg.; γένεται in editis.
 430 Ἀγορῆσι. Duo Regg. ἀγορῆσι.

METRICA VERSIO.

Virginea meritos vitæ jam deserit honores,
 Utpote que supernum complectitur usque parentem.
 Hæc mihi sufficiat charæ dixisse parenti.
 Ast ego, coelicole soboles dulcissima Patris,
 Ille legem venerans, humili tellure reliqua
 Tota immortalis Domini succendor amore,
 Quam satus aeterno genitore ac celibate Christus
 Instituit, tunc cum paradiſi in sede locavit
 Primigenium illum Adamum, thalamui consorte ca-
 rentem,
 Dehinc legem tribuens Veneris præcepit ab usu
 Ut se plebs certis cohíberet tota diebus.
 Quin etiam partus purgari lege recentes
 Jussit, sacrificisque ornavit nobile templum,
 Corpore qui puro divinum munus obibant
 Pro vice quisque sua. Testis mihi prodeat ille
 Zacharias; nec enim, quem sacra accepit in æde,
 Luminis immensi mundo jucunda ferentein

B Nuntia, produxit natum, divina priusquam
 Omnia virgineis celebrasset festa diebus.
 Jam vero Christus, quo lex veniente sepulta est,
 Humano generi mistus de Virgine fluxit :
 Vergeret ut posthac in terram uxoria vita.
 Ac sic illa quidem cessit, mundusque repente
 Exoriens melior terris lúcescere coepit.
 Et per primigenam gradiens mors aspera carnem,
 Atque homines fluido nascentes semine patrum,
 Ac prole educta linquentes lumina vitæ,
 Virgineam in vitam misera incidit, atque necata est
 Qualis in abruptos scopulos insana procella
 Incidit, aut in aquas rapidissima flamma niveas.

Quis porro latas urbes infirmaque jura,
 Atque ferum letos sequitur, fluctusque feroceis?
 Publica quis magnis certamina laudibus effert,
 Quæ propter juvenes properata morte cadentes
 Fabula confuxit? quis laulæ ferula mensæ

Τίνεσσε; τις σοφίην κενεαυχέα, ή τ' ἐνὶ χερσὶν,
Ητ' ἐν ἀραχναῖσι λόγοις καὶ πλέγμασι κεῖται,
435 Λύτου τικτομένοισι, καὶ τέρπι λυομένοισι;
Τίς δ' ἄρα τοῖσι γέγηθε, φυτοσκαψίης τε πόνοισι,
Νήρης τ' ὠχυάλοιο δρόμῳ χραιπνοῖς ὑπ' ἀτῆταις;
Ταῦτα μὲν οὗτε γάμοιο διδάγματα, τῆς δ' Ἀδάμοιο
Τίσιος ἀρχαῖς τυθόν μέρος, οἰσιν ὑφέρπει
440 Πτέρναν ἐμὴν δοκέων πυκρὸς δῆψις. Εἰ δὲ γά-
μοιο,
Ἐρρέτω. Οὐ γάρ ἔμοιγε συνέμπορα πρὸς βίον ἀλλον
Ἐνθεν ἐπειγομένῃ, τὰ δέ γ' ὅλια πάνταν ἀπολεῖται
Σῆμερον, ή κόσμοιο σὺν ἀστατέοντι βεβίωρω
Τρευτὸς γάρ φευστοῦ διεκπεράζεις βιθοῖο,

A 445 Βαῖδν ἐξαπτόμενός τε παρατροχάων τροχάντα.
Εἰ δὲ σοφοῖς γέγηθες, ἐπεὶ σέθεν ἐξέγενοτο,
Δέξαι καὶ ἀλιτρῶν κακίην, ὃν φίλα τέτυξαι.
Τίς Κάιν, Σοδόμων τε, καὶ οὓς ἐκέδσας ἐπὶ πύργῳ
Χριστὸς ἀταθιλέοντας, ὅπριν θ' ὃν ἐσβεσεν δυνόρες;
450 Οὐρανόθεν χθόνα πέπανθον δύομον πνεύσουσι καθίρξει.
Τίς Φαραὼν κακόμπτιν, Ἀχάλδ Θράσος, Ἀσσυρίων τε
Πικροτάτους βασιλῆς ἐθρέψατο; τίς δὲ δίκαιον
Αἴμα πάτερ μάχλοις τε κινήμασι δόντα θυγατρόδ;
Οὐλιον Ἡρώδην, παιδοκτόνον, τὸ δὲ φονῆς
455 Χριστοῦ παμβασιλῆς, δοσοὶ τ' ἐγένοντο δῶκται
Πρόσθεν καὶ μετέπειτα, καὶ θατατίσιται χρόνοισι,
Ὄν πύματον πρᾶπτόν τε, κακὸν Βελιαος βέρεθρον,

Laudavit? quis sapientiam inanem, tum quae in manibus,
Tum quae in aranearum sermoneis et tricis est posita,
435 Simul nascentibus et in aerei evanesceribus?
Quis his rebus gaudet, atque plantarum calendārum laboribus,
Navisque celeris cursu sub velutētibus ventis?
Atque hæc quidem non sunt conjugii documenta, sed Adami
Antiquas vindictas pars pusilla ; et per hæc subrepit
440 Plautam meanu observans infandus serpens. Quod si conjugii sunt
Valeant. Non enim me comitantur ad aliam vitam
Hinc properantem, et beata omnia peribunt
Hodie, vel cum mondi instabili finiente.
Effluens enim effluenteum trajicis vitam,
445 Leviter illam tangeus, et currentem prætercurrentis.
Quod si sapientibus gaudeas, quia ex te genui sunt.
Recipe in te et malorum nequitiam, quorum radix es.
Radix es Caini et Sodomorum, et quos divisit Christus
Ad turrim improbe agentes, et quorum scelus extinxit imber
450 Cœlitus terram cum omnibus spirantibus expurgans.
Quis Pharaonem scelerum inventorem, quis Achabū audaciam et Assyriorum
Acerbissimos reges enutrivit? Quis illum qui sanguinem
Justum compotacioni et lascivis filiis motibus tradidit,
Scelestum Herodem, et eum qui infantes occidit, et interfectores
455 Christi summi regis, et quolquor existiterunt persecutores
Ante et post, et novissimis temporibus,
Quorum postremus et primus, nefandum Beliæ barathrum,

454 Ἔρ ἀραχναῖοις λόγοις. Sermonibus rationibusque contortis, quibus vis major non inest, quam a' anearum telis.

452 Ἐπειγομένη. Sic tres Regg. Edit. ἐπειγομένῳ.

445 Τροχάντα. Tres Regg. τροχάντος.

453 Μάχλοις τε. Sic Reg. 990 ei Chig. qui pro κινήμασι quod sequitur, habet λγύσμασι. In edit. deest τε.

454 Παιδοκτόρον. Memoria lapsus videbitur Gregorius, si eundem esse existimaverit Herodem qui Joannem obtruncari, ac eum qui pueros jussit occidere.

cidi : quem errorem pluribus esse familiarem obseruat Hieronymus, Matth. ii. Herodes enim magius, quo jubente, infantes cœsi sunt, obierat priusquam ex Aegypto puer Jesus reverteretur. Verum nihil obstat, quominus sanctus doctor de utroque vobiret sermonem facere, interponendo scilicet virginem.

457 Οὐ. Ita Coisl. Edit. τοῦ. Vide 2^{am} invectivam adversus Julianum imperatorem, tom. I, pag. 153.

METRICA VERSIO.

Prædicat, et sophiæ præconia pandit inanis,
Quæ partim in manibus, partim in sermone caduco
Est si: a, qui subito natus vanescit in auras?
His, inquam, quisnam gaudet, plantisque serendis
Incubat, et pelagus gestit sulcare carina?
Non ea connubium docuit, sed parvula pars sunt
Illiujus supplicii, quo primi noxa parentis
Judicio est multata Dei, quibus anguis acerbis
Obrepit, plantaque meain pervertere tentat.
Quod si connubio cuiquam hæc tribuenda videntur,
Jam valeant, nec euini, mihi dum migrare necesse
[est]

E vita atque hominum cœtu, comitantur euntem.
Sed quæcumque suo complexu terra cueret,
Vel nunc, vel tandem mundo labente peribunt.
Fluxus enim fluxæ tu trajicis æquora vita,
Hanc leviter tangens celeri cursuque fluentem

B Præteriens. Quod si clares probitate fideque
Ex te progenit a gaudes, atque inde tumescis,
Quin tu consimili vitium ratione malorum
Accipis? horum etenim radix es, certa parensque.
Ex te profluxitque Cain, Sodomæ coloni,
Quosque etiam aggressos sceleratam condere turrim
Divisit Christus, quosque inuber missus ab alto
Extinxit, terras simul atque animantia purgans.
Quisnam vipereum Pharaonem, Achabumque suum
[re]tentem,

Et regum Assyriæ rabiem nutrit et iram.
Et saevum Herodem, pueros qui cœde nefanda
Sustulit, ac natæ lascive membra moventi
Baptistæ caput innocuum dedit atque cruentum?
Quis Christi regis summi, vitaque parentis
Carnifices, aliosque omnes, qui tempore primo,
Qui post, quique etiam extremis crudeliter annis

Δεινὸν Τουλιανοῦ κράτος, ψυχῶν δλετῆρος,
Οὐδὲ θεόθεν πλήγεντος, ἐπεὶ μόθον ἡρατοῦ Χριστῷ,
460 Θερμὸν ἔτι ζείουσα κόνις, μέγα τάρδος ἀλι-
[τροῖς].
"Ἄλλους θ' οὓς περ ἔδωκε βίψ γάμος, τὴδ' ἔτι δώσει,
Ψεύστας, ἀνδροφόνους, σκολιοὺς, ἐπίορκον ὅμοιοντας,
"Ἀρπαγὰς ἀλλοτρίων, ξείνης δηλήμουνας εὐνῆς,
Τίς κεν ἀριθμήσειεν; ἐπεὶ τόδε πᾶσι πέφανται,
465 Ὅς πλειῶν χρυσοῦ κόνις, πλειός δὲ κάκιστοι
Τῶν ἀγαθῶν· καὶ γάρ τε τρίβους περδώσιν ἀνίσους.
Τοῖς μὲν γάρ χθαμαλῇ καὶ ἐπίτροχός ἐστι κακοῖσιν.
Οἱ δὲ ἀγαθοὶ τέμνουσι προσάντεα. Τούνεκεν ἐσθλὸν
Πλεῖστον, δον κακίους προφερέστεροι εἰσιν ἀριθμῷ.
470 Εἰ μὲν δὴ λήξεις ἀγαλλομένη τεκέσσι,

A Καὶ πηρὸν καλέουσα βίον θεότητος ἑταῖρον,
Στήσουμεν ἐνθάδε μῦθον. "Ἐχοις κλέος ἀμφήριστον.
Οὐδὲ γάρ οὐδὲ αὐτὴ φθονέω χθονίῳ γενεστῆρι.
Εἰ δὲ θεοῖο λαχοῦσα τὰ δεύτερα, πρῶτα δέδορκα,
475 Φθέγξομαι ἀτρεχέως μὲν, ἀτάρ θυμαλγέα μῦθον.
Τίς πάντων μερόπων τέδ' ἐμήσατο τέκνον ἄριστον
Σπερμῆναι; τί δὲ μῆχος ἀνάρσιον υἱά φυτεῦσαι;
Εἰκόνα μὲν γράψεν τις ἀπ' εἰκόνος οὗτι χερείω,
Καὶ πλάστης ἐτύπωσεν ἐοικότα πλάσματα μορφαῖς,
480 Καὶ χρυσὸν παλάμησιν, δηπη νόσος, ἥλασε τέχνῃ,
Καὶ στάχυν ἔξι ἀγαθοῖο γεωμόρος ἐσθλὸν ἀμησε
Σπέρματος, οὐδὲ ἀπύγχησε τέλους πόθος, οἷον ἐώλπει
Θυντῆς; δὲ οὐ σάφει οὐδὲ γόνου φύσιγ, εἰς δὲ τι λήξει,
Οὐ κακὸς, οὐδὲ μὲν ἐσθλός· ἐδὲ εὔχεται ἐσθλὸς ἀρείω.

Horribilis Juliani potestas, animarum perditoris
Quo divinitus percusso (bellum enim Christo indixerat),
460 Ejus cuius adhuc fervide ebulliens, magnus est improbis terror;
Atque etiam alios quos nuptia sæculo dederunt et dabunt,
Mendaces, homicidas, perlidos, perjuros,
Raptore alienarum rerum, alieni perniciem thalami,
Quis enumeret? Illud enim omnibus manifestum est,
465 Copioglorem esse auro cinerem, ac plures improbos
Quam probos: nam et vias conficiunt diversas.
324-325 Improbis enim proclivis est, et laeta currenti:
Bonū vero præruptis gradinuntur itineribus. Ideo boni
Tanto pluris faciendi sunt, quanto mali numero præstant.
470 Quod si desinas de filiis gloriari,
Et mancam appellare amicam divinitatis vitam,
Desinam hic loqui; Labes ambiguum decus.
Nam ne ipsa quidem videbo terrestri parenti.
475 Sed si secundo loco apud Deum posita, primum tibi arregas,
Quis ex omnibus hominibus id didicit silium optimum
Gignere? Aut quis modus filii vitio non carentis gignendi?
Imaginem quidem aliquis pinxit ab imagine non deteriore,
Fictorique similes formis sculpsit statuas,
480 Arisque aurum manibus ducit quoconque mens voluerit,
Bonanque spicam ex bono semine metit
Agricola, nec a sperato sine desiderium aberravit.
Sed mortalis haud clare novit sobolis naturam, qualis futura sit,
Sive bonus, sive malus sit, quanquam bonus meliora precatur,

460 Ἔτι ζεύσα. Reg. 992 ἐπιζεύσα. Juliani cadaver, inquit ad hunc locum Valesius Henric., in tumulo quasi ebullire videtur.

472 Ἐχοις. Ita duo Regg. et Coisl. Edit. Ἐξει. Mox ἀμφήριστον, Reg. 992, sup. lin. ἀμφίβολον.

473 Χθονίῳ. Coisl. χθονίων, terrestrium parenti.

474 Λαχοῦσα. Aldum immerito carpit Billius,

quod reddiderit: secundas partes sortita; sic enim vox ista accipienda, et accipitur a Budæo.

476 Ἐμῆσατο. Coisl. sup. lin. δεδάγηται.

477 Μῆχος. Coisl. sup. lin. μῆχανή.

479 Μορφαῖς. Ita tres Regg. Edit. μορφῆς.

484 Ὁ δὲ εὔχεται. Ita Coisl. et Int. εἰ καὶ ἀγαθὸς εἴπευχεται ἀμελγονα. Male edit. οὐδὲ.

METRICA VERSIO.

Insigni pietate Deum studioque colentes
Vexarunt? quorum in numero Julianus habendus,
Ultimus ille quidem serie, sed criminē primus,
Haud dubium Satanæ barathrum, pestisque ani-

[marum].

Quo, quia sacrilegis Christi tentaverat armis
Expugnare fidem, divino vulnere cæso,
Fervet adhuc cuius ipse, timor non parvus iniquis:
Quis reliquos memoret, quos iam dedit atque da-

[turnum est]

Connubium mundo, mendacia verba loquentes,
Versulos, ſœda maculatos criminē cædis,
Ore venenato perjuria dira vomentes,
Raptore, thalamique alieni jura terentes?
Perispicum siquidem est cunctis, quod pulvis ut
Excedit numero, sic justos turba malorum [aurum
Exsuperat: nec enim similis calcatur utrisque
Semita: nannque malis prona est atque undique
Difficilis contra justis, salebrosa, molesta. [fusa :

B Quo sit ut egregios homines manus impia multum
Exsuperet. Quod si de te sentire superbe

Ob sobolem tandem cesses, vitamque superno

Coniunctam regi mancam infirmamque vocare,

Ilic finem faciam; dubiam tibi carpere laudem

Jam liceat; nec enim terreno filia patri

Invideo. Verum si summo nata parente,

Vilia mirificis præfers, primisque secunda,

Vera quidem tibi dicta dabo, sed acerba. Quis

[unquam]

Hoc animo novit, justum producere natum?

Qua rursus quisquam possit ratione creare

Deformem vitiis? ab imagine pictor eamidem

Picturam ducit: plastes non dispere forma

Propositam reddit formam: manibusque peritis,

Quoquo mens tulerit, tractatum ducitur aurum;

Exque bono segetem telluris cultor opinam

Semine ferre solet, nec spem deplorat inanem.

Ast homini, quidnam jacta semente creabit,

485 Εἰ Παῦλος; τις ἐών χριστοκείων μάτια φυτεύει,
Ἄνναν ἢ Καΐφαν ἀπόσθαλον, ἢ τιν' Ἰουδαν·
Οὐδὲ εἰ τις κακίαν περιφυάσι οἶδε περ ἱούδας,
Ἡ Παύλου ζαθέου κεκλήσεται, ἢ ὅγε Πέτρου,
Πετρος ἀρραγέος, γενέτερης κλητῆς λαχόντος.
490 Οὐδὲ γάρ εἰ φίλον μάτια φιτύσσεται τὸ θύγατρα,
Οἴδε πατήρ. "Τίβριν δὲ χόδος μόνον ἔσθεσεν εὐνή·
Ἐκ δὲ ἑνὸς ἀρχεγόνου Κάιν καὶ Ἀδελ ωπίσταν,
Ζηλῆμαν, θυσίης τε θεούδεος ἐσθλὸς ἀρτήρ.
Ἴσακίδαι δὲ Ἱερᾶν τε κακός, Ιακών τε φέριστος·
495 Καὶ πλέον, ἐκ γάρ ἑνὸς διδύμους γόνος οὐδὲν
ἴδομος·
Καὶ Σολομῶν τὰ πρῶτα σοφός, μετέπιστα κάκιστος,
Ἡνίκα θηλυτέρησιν ἐφωμάρτησεν ἀλιτραῖς.
Ἐμπαλιν αὖ Παύλοιο μέγα σθένος ἀμφοτέρωθεν,

Α Ὅς Χριστὸν μὲν ἀτιζεν, Ἐπειτα δὲ πᾶσιν ἐφῆνε,
500 Τρέψας εἰς ἀγαθὸν ζῆλον πυρόσσαν ἐρωτᾷ.
Τούτων συγγίη δὲ τὸ δώσομεν; οὐδὲν ἔγινε.
Οὐ γάρ ζευγνυμένοις κατεθύμιος ἐπειτας εἰκὼν
Ἄλλος τις στρεπτοῖσιν λαινόμενος φρένα πεσσεῖ;
Πεσσοὺς μὲν προέκε, τὸ δὲ ἀρτιον τὴ περισσὸν
505 Οὐ χρέες, αὐτόματα δὲ λίθων στρεψάλιγγες
[Ἐνεικαν]
Ὦς βα γάμος, τεκέων ἀρπτης, πινυτην τε κακούς τε
Οὐ τέκεν, ἀλλ' ἐδίδαξε βροτῶν φύσις τὸ μάθησις.
Ει δὲ ἐτένι ποθέεις γνωναι λόγον, οι μὲν ἀριστοι,
Πνεύματος τὸ δὲ λόγοιο διαπλάσσοντος, δριετοι.
510 Σπινθήρ εὔσεβης γάρ ἐν ἀνθρώποισι κέρυπτα;
Ως τισιν ἐν λάσσοις πυξδος μένος. Ως δὲ σιδηρος
Κρούμασιν ἐκ λιθάκων ἡκι σέλας, ὡς ἀπὸ θηητῶν

485 Si Paulus quis extiterit, ignorat annon Christi interfectorum
Generabit Annam, aut Caiphain detestabilem, aut Judam quenadam.
Sic etiam vitiosissimus, qualis exstitit Judas,
Annon divini Pauli vocabitur genitor, aut Petri
(Illiū petræ quæ rumpi non potest), cui commissa clavis.
490 Nam ne illud quidem, utrum amabilem filium generaturus sit, an filiam
Novit pater. Tantummodo carnis rabiem cubili extinxit.
Ex uno generis principe Cain et Abel prodierunt,
Invidus, et hostie Deo grata probus iminolator;
Isacide autem, Esau improbus, et præstantissimus Jacob;
495 Et quod majus est, ex uno gemella proles nulla in re similis.
Salomon in primordiis sapiens, postea pessinus,
Cum mulieres sectaretur scelestas.
Rursus Paulus in utramque partem plurimum potuit,
Qui Christum probris incessebat ac postea omnibus manifestavit,
500 Converso in optimum zelum inflammatu impetu.
Quid borum dabimus conjugio? Nihil equidem dederim.
Non enim jugatos optata sequitur imago.
Sed quemadmodum qui animum rotatis talis oblectat,
326-327 Talos quidem emitit, par autem aut impar
505 Non manus induxerunt, sed fortuitæ lapillorum volutationes:
Sic nuptiæ, liberorum seges, bonos aut malos
Non gignunt, sed hi a natura hominum et doctrina instituuntur.
Si veram cupis audire rationem, optimi
Spiritu et doctrina formante, optimi sunt.
510 Inest hominibus occultæ pietatis scintilla,
Ut ignis ardor quibusdam lapidibus. Quemadmodum autem ferrum
Fulgorem ex lapidibus tundendo educit, ita ex mortaliibus

488 Ζαθέου. Reg. 39 ζαθέοι.

490 Φιτύσσεται. Chig. et Coisl. φιτύσσεται.

495 Ἐκ τηρηθέος. Reg. 39 ἐκ δέρηθε.

METRICA VERSIO.

Non liquet, et prolis quænam natura futura est.
Nescius es etenim, qui Paulum laudibus æquat,
Carniscerme suo producet semine Christi,
Aut Annam, aut Caipham, vel criminè prodictionis
Consimilem Inde, quique in scelus omne feratur.
Rursus qui vitiis, ut proditor ille nefandus.
Tinctum pectus habet, quis scit Paulumne beatum
Proferet, aut Petrum gignet, petramque perennem,
Cui fuit a Christo clavis coneredita cœli?
Nescit enim genitor natum natamne creabit:
Sed coitu rabiem tantum restinguere carnis
Cogitat. Ex uno siquidem fluxere parente
Immitisque Cain. zeloque accensus Abelus,
Grataque sacra Deo faciens. Esau sceleratus,
Et Jacob pietate gravi pater exstitit idem:
Quodque etiam majus, quod eodem patre gemelli
Habentibus adversis prorsus studiisque fuere.
Quin etiam Salomon, quo non sapientior alter
Exstiterat, tandem thalamis illectus iniquis,

B Addixit vitiis animum, virtute relicta.
At contra Paulus Christum, quem spreverat ante,
Postquam ardorem animi zelus laudabilis acrem
Excepit, toto notum mox redidit orbe.
Horum quid thalamo tribuemus? nil ego certe.
Non etenim in Veneris lusus et lata ruentes
Oscula, quam cupiunt, dulcis sectatur imago:
Sed veluti damnosa juvat quem tessera, talos
Illi quidem mittit: manus haud tamē efficit ut pati
Excitat aut impar numerus, sed forte voluti
Id faciunt lapides inopina sorte eadentes:
Sic neque connubii nexus santesque probosque
Produxit, verum docuit natura vel usus.
Quin si vera cupis cognoscere, quisquis honesti
Corripitur studio, rectique ardescit amore,
Talis ab aeterno formatur Pneumate, talis
Doctrina efficitur; pietatis namque sepulta
In nobis scintilla latet, velut igneus ardor
Inclusus saxis. Ut porro sape terendo

Εἶς· εἴην λοχώσαν ἄγει λόγος. Οἱ δὲ κάκιστοι,
Μέλλον συζητήσεις. "Η γάρ πλέον ἐνθάδε τίκτει,
515 Καὶ κόσμοιο βέοντος δύμαστολος ἡδος ἔραζε
Σάρκα δέων, φυχήν τε κάτω βρίθουσα μολυβδῖς,
Καὶ κλῆρος τοκέσσιν δύμοις ἐνθάδε μίμων.

"Αλλ' ἔμπης τοκέων περιδώμεθα, μή τε σὺ βάζειν
Τοὺς ἀγαθοὺς, ρίψω τε ἀτασθαλέοντας ἔγωγε.
520 Τοῖς δ' ἀλλοις, ὀποπέσσοντος ἀγνὸς βίος ἐστὶν ἀρεών,
Γνοῖς κεν φιλότητα Θεοῦ, σαρκός τε παχείς,
Σκεψαμένη, κόσμου τε φύσιν καὶ τέρματα διστά.
Εἰ γάρ τοι καὶ μικρὸν ἀποσκεδάσεις ὀπωπῆς
"Η λήμηρν φυπόσαν, ἀπ' αὔγεος δὲ σύ γ' ὅμιλην,
525 Καὶ γλήνην πετάσεις ἐς αὐγὰς ἡδεῖο

*Lateat pietatem doctrina educti. Sed pessimī illi
Matrimonii potius sunt fetus. Nam hoc ævo magis gignit,
515 Et mundi labentis comes clavus humi
Carnem deviciens, animamque deorsum trahens instar plumbi,
Et hæreditas parentibus similis in filiis hic permanens.
Sed tamen parentes reliquiam; nec mihi tu
Bonos objice; et ego improbos projiciam.
520 Aliis autem ex rebus, quanto præstantior sit virginitas,
Perspicies, si Dei amorem et crassæ carnis
Consideres, ac mundi naturam et duplēcēm timem.
Nam si vel paupilum depuleris ab oculis
Lippitudinis sordes, aut tenebras a lumine,
525 Et aciem intenderis in solis nostri radios,
Ac mente pura omnia lustraveris,
Scies virginitatem totam Deo esse consecratam,
Auro et electro splendidiorem et ebore,
Prudentem, serenam, pennis celerem, vertice sublimem,
530 Levein, undique lucidam, terra celsiore, minime fixam
In terræ profundo, in civitate cœlesti
Late fundata, et procul a carne degentem,
Manuum altera amplectentem seni expertem
Vitam, altera dvitias et gloriam non desitaram;
535 Minime vero, quasi domum suam sub testaceo pondere gestaret,
Pigris passibus corpus humidum ægre trahentem,
Minime divisam inter Christi et carnis dominatum:
Neque, ut amphibiis mos est, et in terra degentem,*

513 Οἱ δὲ κάκιστοι. Int. Coisl. βλασphemata.

517 Τοκέσσοι. Sic tres Regg. et Coisl. qui sup.
lin. γονεῦστ. Male in edit. τεκέσσοι. Quo fit ut filii
quasi hereditario jure parentibus similes hic perma-
neant. Ilæc ergo Gregorii sententia, parentes glo-
riari non debere de filiis, cum tam malorum quam
bonorum parentes sint.

518 Τοκέων. Combeb. legit τεκέων πέρι δώμεθα,
et vertit: *Denus hoc nobis, ut nec tu bonos, nec ego
malos commemorem;* postea tamen legit ipse Com-
beblius: *τοκέων περιδώμεθα.* Sensus virginitatis
hic est, inquit Billius, qui legit τοκέων: *Quoniam
vides te bonorum virorum qui ex te prognati sunt,
laudes vindicare non posse, quin eadem ratione sce-*

A Ἡμετέρου, καθαρῷ δὲ νόῳ λεύσσιας ἀπαντά,
Δήμεις παρθενίην μὲν δλην διάθημα Θεοῖο,
Χρυσοῦ τ' ἡλέκτρου τε φαντερον, ἡδονῆς ἐλέφαντος,
Εὔσκοπον, εύδιδωσαν, ἐπτερον, ὑψικάρηνον,
530 Κούφην, παμφανώσαν, δινα χθονίς, ἀστήρικτον
Γαῖας ἐν γυάλοισιν, δὲ διτεῖ δ' εὐρυθεμέθλῳ
Οὐρανίῳ, καὶ σαρκὸς ἀπόπροθι ναιετάουσαν,
Χειρῶν ἀμφοτέρων τῇ μὲν κατέχουσαν ἀγήρῳ
Ζωὴν, τῇ δὲ ἐτέρῃ πλοῦτον καὶ κῦδος διπαυστον.
535 Οὐχ ὡς δὴ φερέοικον ὃπ' ἔχει διτραχόνετι
"Ἐλκουσαν μογερώς ὑγρὸν δέμας ἰγνεσι νυθροῖς,
Οὐ Χριστῷ καὶ σαρκὶ μεριζομένην βασιλῆι,
Οὐδὲ, ὡς ἀμφιβίοις νόμος, καὶ χέρσον ἔχουσαν

*Ferrum de rigido solet ignem extundere saxo,
Haud aliter pietas latitans, sermone salutis
Attrita, in medium prodit, clareque resulget.
At qui perficta facie scelus omne sequuntur,
Sunt mage conjugii; namque hoc plus gignit in ævo,
Et mundi fragilis clavus sociusque comesque,
Clavus humi carnem strigens, animamque deorsum
Plumbi more trahens, atque omnis census eisdem
Partibus ad natos hæredes morte parentum
Delabens, vitæ nec limite longior hujus.*

*Verum age, sic tecum, mater veneranda, paciscar,
Ut neque tu justos homines producere pergas,
Ipsa nec injustos memorem: sileantur utrique.
Ast aliis rebus facile est cognoscere quanto
Præstet virginitas, si crassæ carnis amorem
Atque Dei species, naturam si bene mundi
Excutias, æquo duplēcēm examine finein*

*leratorum hominum probra in te recidere necesse sit;
age hoc inter nos paciscamur, ut nec tu bonos viros
in medium proferas, nec ego sceleratos tibi objiciam.*

519 'Ρίψω τε. Reg. 995, ρίψω δέ.

520 Οπόσσον. Ita Reg. 39. Edit. ὀπόσσον.

521 Ποχετης. Ita duo Regg. et Coisl. Edlit. βαρετής.

523 Τοι. Duo Regg. τι.

526 Λεύσσιας. Ita tres Regg. Edit. λύσσειας.

527 Ἀράθημα. Reg. 992, διάθυμα, et sup. li.
ἀράθημα κοινόν.

530 Αστρηικον. Reg. 992, ἀνισταμένην. Coisl.

sup. lin. μὴ ἀσταμένην.

531 Αστεῖ δ'. Ita Regius 39, 992 et Coislidianus.

In editis deest δ'.

METRICA VERSIO.

B Perpendas; nam si nubem tenebrasve molestas
Tantillum ex oculis discusseris, atque micantes
Ad solis radios pateant tua lumina nostri,
Et bene purgata lustraveris omnia mente,
Invenies vitam thalani consorte carentem,
Totam cœlesti, vice muneric, esse parenti
Appensam, sacramque, electrum, aurumque nitore
Vincentem, pennis celerem, mireque serenam,
Prudentemque levemque, excelsam vertice, claram
Undique, non terræ fixam, innuersamque profundo.
Ætherea sed in urbe proculque a carne manentem,
Dextra amplectantem cœlum, vitamque seu cœlum
Ignarain, lævaque manu decus, atque perennes
Dvitias, non testaceo sub pondere lentis
Passibus in morem domiportæ membræ trahentem,
Non carnis Christique sinu mandata sequentem,
Non, velut amphibiis mos est, in mollibus undis

Καὶ μαλακοῖς νικίουσαν ἐν ὕδαις νυκτὶ καὶ τῷ,
 540 Ἄλλὰ Θεοῦ πέμπουσαν δλον νόσον, ἐκ δὲ Θεοῦ
 Κρίσσοσας καὶ τεκέων γεννήμασιν εὐθαλέουσαν,
 Ἐλπωρῇ, καθαροῖς τε νοήμασιν ἐκ καθαροῦ.
 Συζυγίην δὲ αὖ πάμπαν ἀπὸ Χριστοῦ θέντασαν
 Βράκμασιν οὐλομένου χόδος, κόσμον τε μερίμνας.
 545 Παντοῖαις, η βαίδων ἐφαπτομένην γε Θεοῖς.
 Ως γάρ δόμοι λεύσσουσα κάρη δύο, τὰ πρόσωπα,
 Ἡὲ καὶ ἐν σελίδεσσι γεγραμμένα γράμματα διστάζει,
 Οὐχ δλον ἀτρεκέως τύπον ἡρπασεν, ιεμένη περ,
 Ἀλλὰ τὸ μὲν κατέμαρψε, τὸ δὲ Ἐκψυγεν δύιν ἀραιτὴν
 550 Σκιδναμένην, ὡς οἰστρος ἐπ' ἀμφοτέροισιν
 [ἀφαυρὸς],
 Κόσμῳ τε, Χριστῷ τε, δὲ Εμπεδος εἰς ἔνα τείνων.
 Ἡ γάρ Χριστὸν ἔχων τις δλον, ἀλόγησε δάμωρτος,
 Ἡ τίνων φιλότητα χόδος, Χριστοῦ λέλασται.

A Ἡδη καὶ τιν' ὄπωπα λιθοῖσον, τὰ τιν' ἔργων
 555 Ἰδριν δουρατέων, πινυτοὺς καὶ γράδομονας ἀν-
 [δρας].

Ίθετην στάθμησιν ἐπῆν διατεκμήρωνται,
 Ής φαέων ἵτερον μὲν ὑπὸ βλεφάροισιν ἔδησαν,
 Τῷ δὲ ἐτέρῳ πέμψαντες δλον φάσι εἰς ἐν ἀγερθεν,
 Ἀτρεκήης ἐπύχησαν, δὲ δὲ ὀμάρτησε σιδηρός.

560 Ως πόδος εἰς ἐν λών, Χριστοῦ πλέον ἔγγυς

[ἔλαυνει],

"Ος ποθέει ποθέοντα, καὶ εἰσορέωντα δέδορκεν,
 Εἰσορόωντα δέδορκε, καὶ ἀντιάει προσιόντι.

"Οσσον τις ποθέει, καὶ δέρκεται, δσσον δπωπεν.
 Τόσσον καὶ ποθέει· κύκλος ἀνελίσσεται ἐοθλός.

565 Τὸν μὲν ἔγω ποθέουσα, λίπον βίον, οὐδὲ δυ-

[γάσθην]

Et in mollibus aquis diu noctuque cominorantem,

540 Sed Deo totum animum mittentem, et a Deo

328-329 Meliore filii sole efflorescentem,

Spe nimirum et puris cogitationibus, a puro Deo immissis

Conjugium autem vidchis omnino a Christo aberrans,

Ἄετibus perniciose carnis, mundique innumeris

545 Sollicitudinibus, aut leviter divini aliquid attingens.

Quemadmodum enim qui duo caputa aut duos vultus aspicit,

Aut scriptas in duabus tabulis litteras,

Non totam certo arripit formam, quamvis cupiat;

Sed partem apprehendit, pars altera debilem visum effugit

550 Dispersum; sic infirmus est amor divisus

Inter mundum et Christum: ille vero stabilis qui in unum tendit:

Vel enim Christum habens quis totum, contempsit uxorem,

Vel carnis amorem coleens, Christi oblitus est.

Video lapcidam quemque, vel operum artificem

555 Ligeorum, prudentes homines et solerter,

Cum amissim ad propositum dirigunt,

Oculorum alterum sub palpebris claudere,

Ac per alterum lucem in unum collectam immittentes,

Amissim certo assequi, nec ferrum abnegare.

560 Sic amor in unum tendens, Christo propius adjungit,

Qui amantem amat, et respiciētum respicit,

Et accidenti obviam venit.

Quantum quis amat, tantum respicit, et quantum respicit,

Tantum amat, sicutque circulus optimus peragitur.

565 Ilunc ego amans, sæculum reliqui, nec potui

344 Οὐλομέροιο. Sic tres Regg. et Coisl. Edit. edoloménois.

547 Δισσαῖς. Sic codd. plerique. Edit. δισσά.

550 Ἀγανόρος. Coisl. sup. lin. ἀσθενῆς.

557 Ἐτεροὶ μέν. Ita duo Regg. et Coisl. In edit.

deest μέν.

559 Ἐτύχησαρ. Coisl. ἐτύχησαν.

562 Εἰσορόωτα δέδορκε. Ilæc desunt in R. g.

992, neque ea verius quæ versu præcedenti le-
 guntur.

METRICA VERSIO.

Degentem, atque etiam in terra, noctuque dinique,
 Ardua sed penitus mittentem ad sidera mentem :
 Et spe, cui prolis generatio carneā cedit,
 Cœlitus invecta lœtam, semperque virentem,
 Ac puris animi conceptibus, æthere ab alto
 Largiter immissis, puroque a Numine fusis.

Contra connubium a Christo vel prorsus aberrat,
 Άετibus abstractum carnis, variisque caduci
 Immersum curis mundi: vel Numen olympi
 Exigue attingit, levibusque amplexis urget.
 Namque duplex veluti cernens caput, oraque bina,
 Aut etiam geminas spectans in codice chartas,
 Non totam vere poterit comprehendere formam,
 Id licet obnoxie studeat, sed parte retenta,
 Effugiet sparsum et tenuem pars altera visum :
 Sic Christo et mundo quisquis partitur amore,
 Hujus amor plane levis est et frigidus: at qui
 Totam animi flammam penitus defixit in uno,

B Ille procul dubio constans et certus amator.
 Namque vel ardentī Christi inflammatu amore,
 Conjugis amplexus spernit lædasque jugales :
 Vel Christum ex animo, carnem dum deperit, arcet.
 Quinetiam latoni solerter, quique fabrilem
 In lignis arteū exercent, cum linea recta
 Quæritur, exactaque opera captatur amissis.
 Ex oculis unum claudunt, et lumine toto
 In socium fuso, visus acieque coacta,
 Recta sequente tenent duro vestigia ferro :
 Sic collectus amor propius conjungit amantum
 Pectora casta Deo, cupientem qui cupit, atque
 Cernentem cernit, siisque obvios advenienti.
 Quem quo plus quisquam cupit, hoc mage cernit

[eu]nūdem :

Quoque magis cernit, tanto magis expedit illum
 Cernere; sicque bonus semper convolvitur orbis.

Ilunc ego deperiens præsentis commoda vice

ιπτα βαλειν ἐτέρωσε· γλυκὺς δὲ με δεσμὸς ἔρυκει
χάλεος ισχανῶσαν, δι μεν φρένας ἐπτοῖησε
ερχομένης, ἐπ' ἐμοὶ δὲ τινάξατο παμφανῶντα
ὑρούν, δῆην καλήν τε καὶ αἰγλήσσαν ἔθηκε.
70 Μοῦνος γάρ τε πόθων καὶ χάλεος αἰσχανάγειρει
ἔξι ἐρατοῦ ποθέοντι· δ' ὁ διδιος. δοτις ἐδεκτο.
Αλλὰ σὺ καὶ πόθων διλλον ἐν τιθεσσιν δέξεις,
ιαὶ φρονέεις, ὡς μᾶλλον ἐπ' οὐρανίαις πελάουσα,
ἴνεκα, φῆς, τεκέων καὶ κτήσιος τὴδε τοκήων,
75 Ὡς ἐλαφρῶν, ἐλαφρῶν δὲ σοφῆς πόθως ἔστιν
[ἀκερδῆς,
ιηῆς διλγῆτ, βαίος τε πόρος, καὶ κέρδος; ἐλαφρὸν

A Τῶν οὐχ ισταμένων. Σοὶ δὲ πλόος αὔτος ἀπέβιων,
Καὶ πορθμὸν περέωσα, ἐπεύχεο ποντοπορεύειν
Ἴστια κολπώπαστα δι' οἰδματος Ἰονίοιο.
580 Πνοιή ταῦτα φέρει, καὶ βέλτερον. εἰ τις ἀρείων.
Εἰ δὲ καὶ ἀντιώσα, μικρὸς μόρος ἐνθάδε θνήσκειν.
Ψυχῆς δὲ πλόος ἔστι μέγας καὶ πνεύματος ἐσθλοῦ.
Τῇ ρα περιτρομένουσα, πλέον Χριστοῦ δέδραγμαι.
Οὐκ οὖν, ποθέω δὲ καὶ εὐδιώσα περ ἔμπηγε
585 Χριστὸν ἔμδον, πόθον ἄγνδν, δς ἔμπεδός ἔστι
[ποθεῦσιν.
“Ο; τις δ' αὐτ; χατέων λεύσσει πρός χείρα Θεοῦ,
Οὐ χατέειν δοκέων, καιροῦ πόθον αἰψι λέλοιπεν.

Oculos alio convertere, meque dulce vinculum constringit
Pulchritudinis illius cupidam, quae meam mentem conspecta
Admiratione percusit, ac in me splendentem excitavit
Facem, meque totam effecit pulchram et fulgidam.
570 Solus enim hic amor etiam pulchritudinis partem ab eo qui amatur,
Dedicit in amantem, ac beatus qui hoc donum exceptit.
At tu alium amorem in pectore alii,
Tibique videris propius ad cœlestia accedere
Ob natos, ut aīs, et rem familiarem et parentes :
575 Nimirum quia eorum qui leves et expediti sunt (horum autem, o sapiens, amor
Pusilla navis est, tenuisque cursus, et lucrum exiguum [infructuosus),
330 331 Rerum pereuntium. Tibi vero immensa hæc navigatio,
Et fretum trajiciens gloriaris, quasi mare trajicias
Expansis per fluctus Adriæ velis.
580 Ventus hæc impellit, et commode velim, si secundus fuerit :
Sin autem adversus, non grandis casus hic mortem oppetere.
Animæ vero ingens navigatio est et a potenti spiritu.
Hujus ego causa contremiscens, Christum arctius complector :
Neque id solū, sed tranquillitate perfaciens, prosequor tamen
585 Christum meum casto amore, qui stabilis est diligentibus.
Quisquis vero indigens respicit ad manum Dei,
Statim ac sibi videatur non indigere, projicit amorem temporis.

567 Ισχυρῶσαν. Ita Reg. 39. Edit. ιχανώσαν.
Μοῦ Int. τρέθισε pro ἐπτοῖησε.

570 Μοῦρος γάρ τε πόθω. Sic duo Regg. Edit.
μοῦνος γάρ ποθέων. Μοῦ διερέπει. Ita duo Regg. et
Coisl. pro ἐγέρει, quod habent edit.

575 Ἀκερδῆς. Sic tres Regg. et Chig., Coisl.
sup. lin. τυρόδες καὶ ἀνόητος. Schol. ἀκερδῆς καὶ
ἀνόητος. Edit. ἀδερχῆς. Billius putat aliquem ver-
sum huc deesse: quod ipsi in mente venisse mi-
ratut Combesis. Ipse sic intelligit hæc verba ὡς
ἐλαφρῶν, ut quae commoda rita solatia, liberi, pa-
rentes, opes, sed ad hæc prospera, σοφῆς, clausi sunt
virginis oculi. At ἀκερδῆς, et forte melius,
inquit vir doctus, sicutenque sequentia.

576 Βαιός τε πόρος. Cod. Reg. 992, sup. lin.
μικρὸν δύμα.

580 Φέρει. Tres Regg. φέροι.

582 Ψυχῆς δὲ πλόος. Coisl. ψυχῆς δ' αὐτ; πόθος.

587 Καιροῦ πόθος. Mendum hic esse putat B' I-
lius, et pro καιρῷ legendum esse Χριστοῦ, sed
immerito. Codices enim omnes habent καιροῦ.
Porro quid valeat hæc vox καιροῦ, quæ familiarissima
est Gregorio, patet. Significat eum, qui ad
Deum angustia compulsus, oculos sustulit, ubi pri-
mum angustiis solitus est, confessum amorem ex-
temporaneum, qui altas nondum egit radices, ab-
jicere. Sic Dominus in Evangelio temporalement vocat
eum qui audit verbum et continuo cum gudio acci-
pit illud... facta autem tribulatione et persecuzione
propriet verbum continuo scandalizatur (Matth. xiii,
20, 21), nempe abicit fidem. Verum hunc esse
sensum Gregorii, his scholiastæ Coisliniani verbis
manifestum est: Ταχέως τὸν πόθον ἀποσθέννυσιν,
ὡς καιροῦ δημιούργημα, statim huc desiderium ex-
stinguit, ut iemporis setum.

METRICA VERSIO.

Deserui, nec quoquam alio mea lumina quivi
Flectere, sed dulci teneor iam compede vincita,
Eximia illius correpta cupidine formæ,
Vulnere quæ dulci mentem transfixit, et acres
Clarasque in medio fudit mibi pectore flammæ,
Et totam pulchram effecit, totamque coruscam.
Namque hic solus amor formosum reddit amantem,
Quodque magis mirum est, ab amato nascitur illi
Gratia, quam quisquis suscepit, ille beatus.
At tibi cum mediis etiam altera flamma medullis
Insideat, tumidam tamen andes tollere frontem,
Ut magis ad cœlum accedens, sedesque beatas,
Ob natos et opes, grandesque astante parentes,
Tanquam sint levia hæc; verum sapientis amores
Non levia aspiciunt, sed dura et acerba sequuntur.
Parva ratis, parvus tractus, nec commoda magna

B Rerum, quæ pereunt nec habent durabile quidquam.
Ast immensa tibi est hujus trajectio ponti.
An freta parva secans, sinuatis te quoque velis
Pōsse per Ionum pelagus ductare carinam
Jactanter dices? hæc vento flante moventur,
Ac tanto melius, quanto mage commodus ille
Exstiterit; quod si fuerint contraria venti
Flamina, non liquidis genus est grave mortis in
fundis.
Ast animus contra longinqua per æquora fertur,
Ingentemque exposcit opem, flatumque secundum.
Quo sit ut huic metuens atque imo corde tremiscens,
Arctius amplectar Christum, rebusque secundis
Non minus hunc cupio, qui nunquam fallit amantes.
At quem pauperies rerumque angustia cogit
Implorare Deum, quæprimum tristis egestas

Εἰ γὰρ δύστεύεις τεὴν φρένα Χριστὸς δικαιοθεν,
Καὶ μεσάτην τρώστεν ἀναψύχοντες βελέμνῳ,
590 Ἀμφιτέρους καὶ ἔρωτας ἐποπτεύοντες· ἕκα-

[τερθεν,

Γνοίτες κέντρον διακτος δῖσιν γλυκερώτερον ἔστι.
Τί πλέον; οὐκέσσιν ἀναχλόδουσι τοκῆες
Γηροκόμιοι, ἀλλάγετε πόσις, ἀλογός τε ἀκοίτη.
Συνατ δὲ ψυχοτύποις τε, καὶ δλγεα καὶ μελεδῶναι
595 Κουφότεραι, σκάζοντες δὲ τις βεβαώς μέγ·

[ξερισμα.

Αὕτηρ ἐμοὶ τοκέες μὲν, δισι καλὸν ἐξεδίδαξαν,
Παιδες δ', οὓς ἐδίδαξα. Όμδεν γα δὲ οὖν ἐδίγμην
Χριστὸν, δες ἀξιγέας προσπτύσσεται ἔξοχον ἄλλων,
Εἰ καὶ πᾶσι πάγη, σταυρὸν τ' ἐπὶ πάντας δεῖσεν.

Α 600 Ὡς καὶ καγχαλώσα, καὶ τὴν ἀποθύμια βάλλῃ,
Χαίρω, καὶ με τίθησιν ἐλαφροτέρην καὶ ἀνίη.

Ὦς χρυσὸν χάδνοισι καθαρόμενον ρυτάντα.
Σωφροσύνης δὲ τὴν σοὶ γε γάμος καὶ δεσμὸς ἔργει,
Τῆς μὲν ἐγὼν οὐ σάρκα, Λόγον δὲ ἐπίκουρον θέηκα,
605 Καὶ πάθον, οὐς κρατέων ἀλλέτριον ἐκτὸς θέηκεν,
Ως τις ἐλαφροτέροις λέων θήρεσσιν ἐπιστάς.

Σάρκες γὰρ τελέθουσιν ὅμοφρονες ἐν παθέσσι·

Τούνεκα καὶ τινὶ θασι φέρειν χάριν ἀλλήλησι.

Σοὶ βέβριθε τράπεζα, τρύφος δὲ μικρὸν θήρεψεν,
610 Ως καὶ χιλιάδας Χριστὸς μέγας ἐν ποτ' ἐρή-
[μοις.

Σοὶ ποτὸν τιμερίδων, τὸ δὲ ἐμὸν μίθου πλούσιον αἰεῖ.
Κρῆναι, καὶ ποτεψιοί, καὶ φρεστα μακρὰ νάουσι.

Nam si pectus tuum e cælo vulneret Christus,

Teque medium refrigerante telo transfigat,

590 Amorem utrumque separatum considerans,

Videbis quanto dulcius sit regis spiculum.

Quid amplius? filii senectutem soventibus, parentes

Resloquent, et uxore maritus, et uxor marito.

Communia sunt gaudia, et molestiae ac curse

595 Levores sunt, et claudicanti magnum praesidium qui recte graditur.

At mibi parentes sunt, quicunque virtutem edocuerunt,

Et filii quos edocui. Comparem autem solum accepi

Christum, qui calibes præcipue complectitur,

Quamvis omnibus natus et crucem pro omnibus sustulerit.

600 Quo quidem lætabunda gaudeo, etiamsi molesta in me

Conjiciat, me etiam per moerorem allevat,

Velut aurum in fornace sordibus expurgatum.

Puicitiae autem, quam in te matrimonium et vinculum

Coercent, non carnem ego, sed Verbum adjutorem habeo.

605 Et amorem, qui, cum dominatur, alienum eliuinat,

Velut leo infirmioribus belluis supervenientis.

Concordes enim sunt carnes in animi morbis :

Quare aliquam a se invicem gratiam norunt imire.

Tibi mensa dapibus onerata : frustulum me nutrit,

610 Ut millia olim magnus Christus in deserto aluit.

Tibi potum vites suppeditant ; meum merum semper copiosum est,

332-333 Fontes, flumina, putei largiter fluunt.

588 Εἰ γὰρ δύστεύεις. Vide infra, lib. II, sect. 2,
poem. vii, ad Nemesium, v. 33 et seqq., ubi isti
versus iterum leguntur.

592 Υἱέσστεν. Ita postulat metrum : alioquin
vitesστεν, Combef. Mox, ἀναχλόδουσι. Duo Regg. et
Coisl. ἀναχλόδουσι.

599 Ἐπὶ πάντας. Sic duo Regg., Chig. et Coisl.

ἐπὶ πᾶσι. Μοξ, ἀθάστας προ ἔστεν, quod habent
edit.

600 Βάλλῃ. Duo Regg. et Coisl. βάλλοι.

605 Ἐθηκερ. Reg. 39 et Coisl. ἀλαύνει.

609 Αλλιηρσ. Reg. 39 ἀλλήλαισι.

612 Κρῆναι. Sic Hom. Iliad. xxi, 197. Καὶ πα-
ται κρῆναι, καὶ φρεστα μακρὰ νάουσι.

METRICA VERSIO

Fugerit, exemplo divinum linquet amorem.
Quod si te supera Christus transfigat ab arce,
Atque salutifera penetret tua corda sagitta,
Sejunctimque duos bene contempleris amores.
Protinus agnoscet quanto rex summus amantis
Dulciss exstinctus pectus, menteinque beatam.
Quid sequitur? natis semini curantibus ægrum,
Canitie posita, rursus florere parentes
Incipiunt, uxorque viro, contraque maritus
Conjugis auxilio primos renovatur ad annos.
Communis porro magis est jucunda voluptas;
Communes curæ minus angunt, atque dolores,
Et recte gradiens titubantem fultis amicum.
Hec ait; at contra ipsa meos ego iudicio patres,
Virtutis quicunque mihi præcepta dedere.
Rursus pro natis habo, quoscumque salutis
Instruxi monitis: demum pro conjuge Christum.
Præ reliquis adamat qui virginitatis alumnos

B (Sit licet ob cunctos natus, crucis atque dolores
Pertulerit); qui me, licet aspera duraque mittat,
Explat ketitia, leviores mole dolorum
Eficiens, instar vitiati sordibus auri,
Igne quod fornax purgat, redditique nitori.
Atque pudicitiae, enijs tibi septa coeret
Conjugii vinclum, Christus mihi, non caro, tutrix.
Et divinus amor superans, qui depulit omnem
Flammam aliam, celerique fuga decedere jussit,
Non secus atque feris levibus leo servidus astans.
Concordes etenim affectus motusque caduca
Corpora habent: ideoque sciunt sibi mutua ferre
Gaudia, quæ Veneris parit illecebrosa voluptas.
Differt est tibi mensa epulis: me frustula pascunt,

Per loca sola velut numerose millia turbae

Multa Dei quandam pavit clarissima proles.

Pocula læta tibi vitis secunda ministrat:

At fontes fluviisque sitem, putoque perennes

Σοὶ λιπόντα πρόσωπα, καὶ εἶματα σιγαλέντα,
Κόδρος ἐμὸι ρυπώντα κόμη, καὶ εἶματα λυπρά.
615 Εἴμα φέρω χρυσοῖς τινασσόμενον θυσάνοις
Χριστὸν, ἐμῆς ψυχῆς χρυπτὸν περικαλλέα κόδρον.
Εὐνὴ σοι μαλακή, τὰ δὲ ρήγεα σάκχος Ἰμοιγε,
Καὶ στιβᾶς ἐν δαπέδῳ, καὶ δάκρυστ δευομένη χθῶν.
Σοὶ τιμήεις χρυσός, ἐμὸι κόνις ἱμερόσσα.
620 Μόσχου γαυροτέρη σὺ, κατηφίωσα νένευκα.
Καγχάεις γελώσα, παρήιον οὐ ποτὲ ἔλυσα.
Κύδεος ἴμερεις, τὸ δὲ ἔμον κλέος οὐκ ἐπὶ γαῖης.
Αὔταρ ἐπήν δὴ ταῦτα διαθῆσῃς καὶ θέλαι,
Αθρει καὶ τὰ γάμοι προσάντεα λάτρισι σαρκός.
625 Ὄνιος ἐστι δάμαρτι πόσις, καὶ τοῦδε χέρειον

Α Πολλάκις οὐδὲ ἀγαθός, καὶ ὄντος εἰνίς ἀκοίτη
Πολλάκι καὶ στυγερή τυκτὸν κακὸν, οὐδὲ ἀπόπεμπτον.
Εἰ μὲν γάρ ἐσθλοὶ καὶ δύμφρονες, εἰς ἐν λόντων
Κουφότερος βιότοι πλόος καὶ μικτὸς ἀγήτης.
630 Εἰ δὲ κακόλ, πόνος Ἐνδον ἀφέτιος, ἔχθος
[ἀπαυστον].
Θήσομεν οὗτε κακοὺς, καὶ δύμφρονας· ἀλλὰ βαρεῖα
Πολλάκι καὶ νεδυνμόφον ἐπὶ ζυγὸν ἤλυθε μοίρη.
Νυμφίος, εἴτα νέκυς· θάλαμος, τάφος· ἀμμιγα τερ-
[πνοῖς]
"Ἀλγεα· μικρὸν δεισμα, παρολτερον ἐσθλὸν ἀνιγροῦ.
635 "Ἄλλος πυραδὸν ἀνῆψε γαμήλιον, ἔσθεσεν ἀλλος.
"Άλλον τις δὲ ὀνόμηνε πάτερ, ἀλλος ἀτεκνος

Pinguia tibi ora et magnifica vestes :
Meus ornatus, squalida coma, et sordida indumenta.
615 Vestem gero aureis agitatam fimbriis,
Christum, animæ meæ occultum et præclarissimum ornatum.
Molle tibi cubile : stragula mea saccus est,
Et stratum in pavimento et lacrymis tellus malida.
Tibi aurum in pretio, mihi cinis in deliquis.
620 Vitulo ferocior es, ego vultu demissô et tristi.
Tu ridendo cachinnaris : ego rictum nunquam diduxi.
Gloriam appetis : gloria mea non in hac terra est.
Postquam hæc consideraveris, et perspexeris,
Vide matrimonii incommoda cultores carnis prementia
625 Venalis est maritus uxori, et quod gravius est,
Sæpe ne probus quidem : venalis etiam uxor marito,
Sæpe etiam odiosa : malum adscitum nec reparable.
Nam si boni sunt et concordes, in unum tendentibus
Levior quidem vite navigatio, mistusque ventus :
630 Sin autem mali, intus labor domesticus, odium implacabile.
Ponamus concordes esse nec malos : at gravis
Sæpe in novum conjugium venit calamitas :
Sponsus, deinde inmortuus : thalamus sepulcrum : mista jucundis
Tristia : leta cantilena, paulo post tristis nenia.
635 Alius nuptiale lœdam accedit, alius extinxit.
Alium filius appellavit patrem : aliud subito liberis

618 Δευομένη. Ita Coisl. Edit. δυομένη.
620 Γαυροτέρη. Duo Regg. γαυροτέρα.
621 Ἐλνσα. Reg. 990 έλνσα.
622 ἴμερεις. Coisl. ίμερη.
627 Τυχτὸν. Int. αὐθαίρετον. Iliad. v, 831. Dio-
demes ita Martem designat, adscitum malum.
628 Εἰς ἑταῖρων. Coisl. λότες.
629 Κονցότερος βιότοι πλόος καὶ μικτὸς ἀγή-
της. Deest in edit. hic versus, licet a Billio Latine

redditus. Hunc suppeditaverunt codi. Chig., Coisl.
et Reg. Chig. sup. lin. εὐκατάμικτος.
634 Ἐσθλὸν ἀντροῦ. Ita Chig. codex, cuius
ope sanavimus mendum, ut observavit Billius,
ἐσθλὸν ἀντροῦ. In his verbis nec metrum, nec sen-
sus reperitur; utrumque vero constat Chig. codicis
lectione, παρολτερον ἐσθλὸν ἀντροῦ, gaudium prius
luctu, vel gaudium ante luctum.
636 Ἄλλοι. Reg. 992 et Coisl. ἄλλος.

METRICA VERSIO.

Nostram discutiunt, effusaque pocula præbent
Est tibi præpinguis facies, ornataque vestis :
Sordida cassaries decor est mihi, vilis amictus.
Vestis, quam mire movet aurea fimbria, Christus
Est mihi, lectum animædecur, ornatusque refulgens.
Te juvat in molli noctem requiescere lecto :
At saccus mea membra tegit, mihi stragula præbet,
Inque solo humenti lacrymis do membra sopori.
In pretio est auri tibi vis : mihi pulvis amoris.
Est tua, quam vituli teneri, lascivia major :
Tristis ego in terram morentia lumina flecto,
Rides, atque genas solvis petulantē cachinno :
tu mollem risum fraudquoquā gena nostra soluta
Te misera incendit fanæ laudisque cupidō : [est.
At mea non huimilem quererit sibi gloria terram.
Atque animo postquam lustraveris ista sagaci,
Perspice quanta premant servos incommoda carnis.
Femina non parva mercatur dote maritum,
Quodque etiam gravius, vitiosum sæpe et inertem.

B Rursus emenda viro conjux, nec moribus illa
Prædicta sæpe bonis, quæsita attractaque pestis,
Pestis quam nulla liceat ratione sugare.
Nam si concordes animis justique coirent
Jure thori, levius sulcarent æquaora vita,
Nimirum duplice vento impellente carinam.
At vitiis foedos thalamus cum fædere jungit,
Immanis labor est, dolor hic præcordia rodit.
Omnia dissidiis flagrant : nec enim inter iniquos
Firma coire potest concordia, certus amorque.
Aspera quin etiam thalamos persæpe recentes
Fata subiverunt : nunc sponsus, deinde cadaver.
Nunc thalamus tumulus, letis junguntur acerba.
Exiguum cantum sequitur mox nenia tristis.
Connubii lœdas alius succedit, easdem
Extinxit manus alterius, fædusque jugale
Sustulit. Hic tenera pater est a prole vocatus :
Illi repente rogo sobolem dedit, ac sterilescit,
Non secus ac ramus ventor im' turbine fractus.

'Εξαπίνες, δρηκή τις δύος ἀνέμοιο τιναχθείς.

"Ἄρτι κόρη, μετέπειτα γυνή, μετέπειτα δὲ χήρη.

Νυκτὶ μιῇ τάδε πάντα, καὶ ἡματὶ πολλάκι μούνη.

640 Ἐλκομένη πλοκάμους, κόσμον τ' ἀπὸ τῆλε
[βαλοῦσα

Νυμφίδιον, δρύπτουσα παρήια χερσὸν ἀρπαῖς,

Αἴδω παρθενίης πικροῖς παθέεσσι λιποῦσα,

Αἰνόμορον καλέουσα πάσιν, καὶ οἶκον ἔρημον

Μυρομένη, χῆρὸν τε λέχος, καὶ πάνθος ἄωρον.

645 Σιγήσω τοκετοῦ βέλη καὶ ἀχθεα νεκρὴ

Μήτρης ἐν λαγόνεσσι, πικρὸν καὶ ἀμφῖτορα καρπὸν,

Οὐ τεκέων, τεκέων δὲ τάφους πάρος, εἴτα τεκούσας,

Πρεσβυτέρους τοκετοῦ μόρους, ἀλοχὸν τε λοχείην.

Σιγῶ δὲ τήλεσμήνα, καὶ ἔκφρονα, καὶ παράσημα,

A 650 Λώδην ἀνδρομένης γενεῖς, καὶ παίγνια ταρκός.

Ταῦτα ταλαντεύοι τις, δηπτὰ πλάστιγγος ἐρωὴ

Δερκόμενος, καὶ πολλὸν ἐμὸς βίος ὑψὸς ἀνέλκοι

Πρὸς Θεὸν ὑψιμέδοντα, πᾶσι περίφανος ἀρίστοις.

Αἰσχεα δὲ ἀλλήλων σιγήσομεν· ὡς γάρ ξοίκε

655 Παρθενίης στόμα σεμινὸν ἐπεσοδοίας ἀλεσίνειν.

Εἰ δὲ σὺ παρθενίῃ προφέρεις θεοειδέη μῶμους,

Εἴ πού τις καὶ βαῖδην ἐμὴν φίσχυνε πορείην,

Καὶ Χριστοῖο χιτῶνα τὸν ἀσπιλὸν αἰσχεῖ μῆξε,

Σὺν ἀγαθῶν τῷ πρώτῳ ἐν ἀμπλακήσιν ὑποστάξ,

660 Οὐφύγαμος, ἀγνοῦ τε φυγὰς μεγάλους βίστοιο·

Μνήσω δὴ καὶ ἐγὼ χλοπέης πανταίσχεος εὔνης,

"Ὕπαλιτροι χλέπτουσι, θεοῦ πατέοντες ἀπειλάς.

Τοῦτο γάρ ἐν θυγτοῖς κακῶν ὀλούτατόν ἐστι

Orbatus, quasi ratus a vento concussus.

Modo virgo, deinde uxor, mox vidua.

Una nocte hæc omnia, ac sæpe una die.

640 *Vellit capillos, ornatum longe a se projicit*

Nuptiale : genas infirmis manibus lacerat.

Virginitatis pudorem acerbo dolore perculta deponit,

Miserum maritum vocat, et desertam domum

Lamentatur, ac viduam cubile et immaturum funus.

645 *Taceo partus dolores et onera mortua*

In vulva profundo, acerbum et absque matre fructum,

Natorum non natorum tumulos, antequam sint matres,

334-335 *Priores partu mortes, et partus steriles.*

Taceo ante tempus nata, insana, portentosa,

650 *Dedecus humani generis, et carnis ludibria.*

Hoc si quis perpendat, bilancia motuī

Considerans, intelliget quanto altius vita mea pertrahat

Ad Deum in celo regnautem, bonis omnibus laudata.

Mutua autem dedecor a facebitus : sic enim decet

655 *Ut virginitatis os venerandum a conviciis abstineat.*

Quod si tu divinæ virginitati convicia ingeris

Eo quod aliquis paululum institutum memum dedecoraverit,

Et Christi immaculatæ vesti fœditudinem admiscuerit,

Præter fas amplexus id quod bonorum tuorum est primarium,

660 *Seruus maritus, ac magni et casti instituti fugitivus :*

Ego quoque commemorabo furta contaminati cubilis,

Quæ nefarii homines, Dei contemptis minis, admittunt.

Id enim inter homines malorum pernicioseissimum est

637 *Ἀρέμων τιταχθείς.* Regg. tres ἀνέμοισι τα-

νυχθείσι.

641 *Νυμφίδιον.* Reg. 39 νύμφιον, al. νύμφιον.

Coisl. νύμφιον δρύπτουσα.

644 *Λέχος.* Sic Regg. quatuor. Edit. λάχος.

647 *Οὐ τεκέων, τεκέων δέ.* Ita tres Regg. et Coisl.

Nonnulli habent τε pro δέ. In edit. nonnullis deest

τεκέων.

649 *Ἐλιτρόνητα.* Schol. τὰ πρὸ συμπληρώσεως τῶν μηδῶν τικτόμενα, καὶ παραφρονα, *non jasus tempore nata, ante justos menses nata.*

656 *Προσφέρεις.* Reg. 992 προσφέρεις.

657 *Τις.* Dic Regg. τις κε.

658 *Μῆξε.* Ita duo Regg. et Coisl. Edit. μῆξες.

661 *Κλοπέης.* Reg. 39 χλοπίτης. Mox Coisl. et

Reg. 993, πανταίσχεος pro πανταίσχεος.

METRICA VERSIO.

Nunc virgo, conjux demum, mox orba marito :
Uno hæc sæpe die, sunt una hæc nocte frequenter.
Dilaniatque comas, sponsalemque ejicit a se
Ornatuni, laceratque genas, sævoque dolore
Perdita virginem pellit de corde pudorem,
Extinctumque vocat miseranda morte maritum,
Desertamque domum luget, viduumque cubile
Et præmaturo sublatum funere deslet.
Nec vero partus pergam memorare dolores,
Atque onera in matrum vulvis extincta referre,
Et tristes fructus, et fetus matre carentes,
Quæ prius est tuinulus natis, ac denique mater,
Infetosque etiam fetus, partuque priores
Interitus. Taceo eductos ad lumina viæ
Ante diem, mentisque inopes, atque horrida monstra,
Dedecus humani generis, ludibria carnis.
Quæ si cui vera libeat perpendere lance,

B Illico perspiciet, quanto mea vita feratur
Altius ad regni moderantem sceptra superni,
Cunctis nota viris decorat quos inclita virtus.
Quinetiam partis labes utriusque silebo.
Virginitatis enim decet os convicia castum
Effugere. At mihi si tentes aspergere labem,
Si quis forte maculavit criminè vitam,
Et probro Christi tunicam qua nescia sordis
Junxit, idque bonum, quo non præstantius ullum
Est tibi, complexus fuerit cum criminè foedo,
Uxorē sero accipiens, vitamque beatam
Linquens, quæ blandæ prorsus fugit oscula carnis :
Ipsa quoque obscenum contra memorab̄ cubile,
Quod furitum rapiunt calcata lege, mīnisque
Quas Deus intentat, moechorum perdita turba.
Rebus in̄ humanis etenim mage noxia pestis
Nulla est, nec gravius quæ mollia pectera vexet,

Πάντων, καὶ μαλεροῖ πυρὸς πλέον ἔγκατα δάπτον,
665 Εὗνέ τις ἀλλοτρίη πελάων κακομήχανος εὐνῆ,
Καὶ γόνον ἀμφήριστον ἔχει, καὶ δεσμὸν ἔρωτος.

Ἄλλὰ σὲ μὲν μοιχὸι καὶ ἀλάστορες οὐτε γάμοιο
Ἐπργουσιν· ταμέει δὲ καὶ δὲ ἐνὶ φάσγανον ἥκε
Δυσμενέος πλευρὴν μοιχοκτόνον, εἰσέτι λύθρου
670 Στάζων ἀνδρομέοιο, καὶ δὲ ὑπάλυξεν ἀκωκήν.
Τῶν δὲ μὲν τις Χριστοῦ πόθον ἀποτηλέθι θήσει
Ἀφραδέων, ψηφὶς δὲ μικρὴ ρόση εὐρὺν ἐφέξει;
Οὐ θέμις, οὐδὲ ἐπέοικεν, ἐπεὶ πολὺ λώδιον ἔστιν,
Αἰρομένων πλεόνων, πίπτειν τινάς (εἰ θέμις εἴπειν
675 Τόνδε λόγον γλώσσησιν ἔναντιον), τὴν χαμάξε
Μίμνειν δειδιότας, μή που πτερὸν ἐς χθόνα ρεύσῃ.
Οἱ μὲν γάρ ἐσθλοὶ, Χριστοῦ κλέος, οἱ δὲ κάκιστοι,

Omnium, ac servido igne vehementius pectora peredens,
665 Ubi quis sceleris inachinator, alieno irrepens cubili,
In ambiguo habet et prolem et amoris vinculum.
Sed te mœchi et scelerati nequaquam a nuptiis
Deterrent : nubitque et qui gladium immisit lethiferum
In mœchi inimici latus, adhuc cruento
670 Stillans humano, ei qui gladium effugit.
Me vero quis longe ab amore Christi removebit
Inispielium? num latum fluentum sistet lapillus?
Fas id non est, neque convenit. Multo enim satius est,
Multis in altum tendentibus, nonnullos cadere (si fas est
675 Hunc sermonem lingue baud amicum proferet), id, inquam, satius,
Quam humi residere metuentes, ne qua in terram ala decidat.
Bonī enim sunt Christi gloria : improbi autem,
Velut qui lapidem in cœlum præ insipientia jaciunt,
Nequitiam et probra propriis capitibus excipiunt.
680 Angelus fuit primo Lucifer. Sed eo lapso,
Suum portmansit coelestibus decus, q̄semadmodum discipulis
Nullum Judas opprobrium cadendo intulit : sed ille quidem cito
Ex selectorum numero exclusus, undecim autem optimi permanserunt.
Hunc pontus perdidit : ille alba vela expandens
336-337 685 Navigat naufragi tumulū aspiciens, vel a tumulo
Funes solvens, quibus puppin illico alligaverat.
Jubesne, mater mea, ut vitam in cœlum ascendentem dimittam,
An vero loqui desinam, siquidem victoria mea
Victoria est filia; et sic quoque parentum victoria? Quod si
690 Matrem te esse virginitalis gaudes, quanta est gloria mea?

666 Ἀμφήριστον ἔχει. Coisl. sup. lin. ἀμφί-
βολον. Duo Regg. ἔχη.
669 Πλευρήν. Coisl. et tres Regg. πλευρῇ.
674 Ἀλρομένων. Reg. 39 sup. lin. ὑψωμένων.
675 Ἐρυτλον. Coisl. sup. lin. ἔναντιον.
676 Ρεύσην. Reg. 992 et Coisl. νεύσῃ.

Α Ὡς τε λίθον πέμποντες ἐς οὐρανὸν ἀφραδήσοι,
Δέχνυνται κακίην τε καὶ αἰσχεα οἵσι καρήνοις..
680 Ἀγγελος ἦν τοπάροισεν Ἐωσφόρος. Ἄλλα πεσόν-

[τος,

Οὐρανίοις παρέμεμνεν ἐδν κλέος, ὃς δὲ μαθηταῖς
Οὐδὲν Ίούδας δνειδος, ἐπεὶ πέσεν, ἀλλ' ὃ μὲν ὄντα
Ἐξ ἀριθμοῦ λογάδων, οἱ δὲ ἔνδεκα μιμνον ἀριστοι.
Καὶ πόντος τιν' ὅλεσσεν, δὲ διστά λευκὰ πετάσσας,

685 Πλώει ναυηγοῦ λεύσσων τάφον, ἢ ἀπὸ τύμβου
Πεισματα λυσάμενος, πρυμνήσια δὲ ἔνθεν ἀνῆψε.

Μῆτερ ἐμή, κέλεα με λιπεὶν βίον ὅδ' ἀνιόντα,
Ἡλόγον στήσωμεν, ἐπεὶ κράτος ἐστὶ θυγατρὸς,
Κάρτος ἐμὸν, τοχέων δὲ καὶ ὡς κράτος ; Εἰ δὲ μήτηρ
690 Παρθενίης σὺ γέγηθας, δσον κλέος ἔστιν ἐμοίο;

Quam non legitimū lectū versutū adulter
Dum petit, et dubio secundat semine mœcham.
An vero cum te mœchorum densa caterva
Non teneat, lecto quin subdas colla jugali,
Imo etiam uxorem ducat, qui vindice dextra
Letiferum mœchi demisit in ilia ferrum.
Totus adhuc stillans admissæ sanguine cædilis,
Quique fuga celeri minitantis spicula fugit,
Me contra a Christo quorundam insana libido
Distrahet, atque meum de corde fugabit amorem,
Et lapis exiguis latissima flumina sistet?
Haud decet, haud fas est; nam multo præstat, ut
[ingens
Dum numerus levibus petit ardua sidera pennis,
Æthere labantur quidam, si dicere fas est,
Quam fixi in terra maneant, jaceantque supini,
Dum metuunt ne penna nimis sublata liquescat,
In terramque cadant, temere duin sidera querunt.
Namque homines virtute graves sunt gloria Christi :

681 Παρέμιμηση. Coislodianus codex et duo Regg
παρέμεινεν.

687 Κέλεα. Ita Coisl. et duo Regg. Edit. κέ-
λεται.

690 Παρθενίης. Reg. 39 παρθενίη. Μοx, γέγηθας.
Ita Coisl. et tres Regg. Edit. γεγήθασ.

METRICA VERSIO.

B Contra, qui vitiis animum immersere nefandis,
Non aliter quam qui conjecit in aera saxum,
Verticibus vitium capiunt sordesque malignas.
Angelus ante fuit miro splendore coruscus
Lucifer : ast illo cœlesti ex arce ruite,
Cœlitibus tamen incolumis sua gloria mansit.
S.e neque discipulis scelerati casus ludæ
Opprobrio fuit; ille quidem de sede bonorum
Protinus ejectus, nigrum detrusus in orcum est :
At reliqui cursu recti tenuere priorem.
Sic postquam æquoreæ quemdam rapere procellæ,
Vela alijs pandens vento tumefacta furenti
Navigat, existincti prospectans triste sepulcrum,
Aut etiam a tumulo puppis retinacula solvit.
Linquere mene jubes vitam sic alta petentein,
Chara parens, verbisne meis imponere linem
Incipiam, quoniam obtinuit tua filia causam?
Vici ego, dilecti pariter vicere parentes.
Quod si, te cælebs quia vita est orta parente,

Οὐκ ἀπεισ ὅτι πάντες, ὅσους κατέλεξας ἀρίστους,
Ἐξ τοκέων, τοκέων δὲ δικαιότεροι καὶ ἀρέους;
Καὶ Χριστὸς Μαρίης μὲν, ἀτάρ πολὺ φέρτερός ἐστιν,
Οὐκ οἶον Μαρίης τε, καὶ οὐδὲ περὶ σάρκες ἔχουσιν,

695 Ἀλλὰ καὶ οὐρανὸς εὑρὺς ὅσους νόσος ἀμφικα-

[λύπτει.]

Καὶ στάχυς ἔξ δόλιου μὲν, ἀτάρ στάχυς ἐδλάστησε
Σπέρματος, ἐκ φαμάθου δὲ μέγ' ἔξιος ἐπλετο χρυσός.
Ἡ δὲ λόγιοι κορωνίς ἐπ' ἀμφοτέροις βίοισιν,
Ἄζυγή τε γάμῳ τε, τίν' εἰκόνα μύθος ἑφεύροι;

700 Ὅδε κεν ἀθρήσιας ἐμοῦ μύθοι τελευτὴν·
Χειμέρια νιφάδες, τὰ δὲ γ' ἄνθεα εἰαρος ὥρῃ,
Καὶ πολιτή ρίχνοι, τὸ δὲ σθένος ἡδώνοτος.

"Ηδη δ' ἄνθεα μὲν γ' ἐνι κείματι, χειμέριαι δὲ

Α "Ωφθησαν νιφάδες ποτ'" ἐν ἡμασιν εἰαρινοῖς.

705 Καὶ πολιήν ἀνέτειλε νέος, καὶ γῆρας ἐλαφρὸν
Ἐδρακον ἀρτιχνήσιο πολὺ σθεναρώτερον ἀνθρός.

Ως δρα συζυγή μὲν ἕψι χθονὸς, ἀζύγη δὲ

Χριστοῦ παμβασίλησος ὁμόζυγος. Ἀλλὰ καὶ Εμπτῆς
Παυράκι παρθενίη μὲν ἐπ' χθόνα νεῦσε βαρεῖα,

710 Συζυγή δ' ήτε πρὸς οὐρανὸν, ἐνθεν δέλπτως
"Αμφα ψευδόμεναι, ή μὲν γάμον, ή δὲ κορείην.

Ἀλλὰ, φίλοι τοκέες τε καὶ δᾶυγες εἰστει κούροι,
Μέχρι τίνος χθαμαλοῖσιν τοικότες τὴν χελώναις,

Ἡ καὶ λοξοδάμοιςι καὶ ὀκταπόδεσσι παγούροις,
715 Ἡ δολιχῶν δριῶν σκολιοῖς μηρύμασι γαστρὸς·

Ζύοιςτε στυγερῷ βεβαρητότες ἀγχεῖ σαρκός;

Δεῦρ' ἀγε καὶ Χριστοῦ παραπασίην δίοντες,

Nonne audis optimos viros, quoliquot recensnisti,
Ex parentibus quidem, sed parentibus justiores et meliores fuisse?
Ac Mariæ quidem Christus, sed Maria longe præstantior:
Nec Maria solum et omnibus carnem gerentibus,
695 Sed et mentibus, quascunque latum corium abscondit.
Atque ex parvo quidem arista semine, sed tamen arista
Crescit, et ex arena aurum longe præstantissimum prodit.
Hæc erit sermonis coronis; de utraque vita,
Virginitate et nuptiis, imaginem quandam sermo adinveniat:
700 Sic habebis orationis meæ fineum.
Nives hiberno, flores verno tempore:
Canities rugosi est hominis, juvenis autem robur.
Sed tamen flores nonnunquam hiberno tempore, nives autem
Hibernæ vernis diebus visa sunt:
705 Et canitiem ostendit juvenis, et senium ἀγile
Vidi longe robustius juvene vix pubescente:
Sic etiam nuptiæ quidem et terra ortæ sunt, virginitas autem
Christi omnium regis conjux; sed tamen
Interdum virginitas in terram decidit ponderosa,
710 Et conjugium hinc assiluit in cœlum, dum præter spem
Ambo mentiuntur, istud quidem nuptias, illa virginitatem.
Verum, dilecti parentes, et cælibes adhuc juvenes,
Usquequo terrenis similes aut testudinibus,
Aut oblique gradientibus et octo pedes habentibus canceris,
715 Aut serpentum oblongorum tortuosis ventris tractibus,
Vivitis odioso aggravati carnis pondere?
Eia agite, et Christi monitis dociles,

693 Μαρίης. Tres Regg. Μαρίας.
699 Ἐγεύροι. Coisl. et tres Regg. Ἐγεύρη.
700 Ὅδε κερ. Reg. 990 Ὅδε γάρ.
701 Πρη. Duo Regg. et Coisl. ὥρης.
702 Ηεώρωντος. Duo Regg. ἡδώνωντος. Coisl.
ἡδώνωντος.

709 Βαρεῖα. Ita legimus. Edit. βαρεῖαν, sed
male.

711 Κορείην. Chig. et Reg. 992 χορείην.

712 Ἀλλὰ, φίλοι τοκέες τε καὶ ἀζύγες. Billius
hic baret, substituendum ratus texēs pro τοκέες,

eo quod subjicit inferius, ξυπαλιν ἔξ διδέτοι βίου
πρὸς κύδο; ίωμεν, quibus verbis solos innuptos vi-
detur compellare. Verum utrosque compellat, et ad
æternæ vitæ munera hortatur: sic tamen ut re et
animo, vel certe proposito, a nuptiis abstineant,
ut Paulus I Cor. vii, 29: *Qui habent uxores, tan-
quam non habentes sint.*

714 Παγούροις. Genus cancerorum est, qui oto-
pedes habent, ut scribit Plin. lib. ix, cap. 31.

715 Μηρύμασι. Duo Regg. μηρύμασι.

717 Πυραγασίηρ. Duo Regg. πυραγασίης.

METRICA VERSIO.

Lætitia idecirco tanta diffunderis: inde
Colligere est promptum quantum mea gloria major.
Nonne vides ouines, quorum a te mentio facta est,
Prestantes virtute viros, a conjugi vita
Productos, superasse tamen virtute parentes?
Christus enim, quamvis Maria de Virgine natus,
Partibus innumeris vincit superatque parentem,
Et quoscunque alios obvolvit carnæ moles,
Quasque tegit mentes stellantia regia cœli.
Quin etiam tenui de semine crescit arista,
Eximiumque aurum vili profert arena.
Ad summam a nobis quædam s'atuetur imago,
Qua, velut in tabula, vitam pingemus utramque:
Atque ita tu nostri finem sermonis habebis.
Bruina nives profert, flores sunt veris amoeni:
Dat senium rugas, vires generosa juventus.

B Sed tamen et brumæ spectantur tempore flores,
Atque nives gelidæ vernis quandoque diebus:
Protulit et canos juvenis, viridemque senectam
Vidi, et vincentem juvenilia robore membra.
Haud aliter, quamvis sit terra uxoria vita,
Castaque virginitas decoretur conjugi. Et isto:
Interdum tamen in terram depresso recumbit
Virginitas, contra thalamus ferit æthera pennis.
Utraque sic simulans, specie mentitur inani,
Illa quidem tardæ, hæc contra virginitatem.

At vos, o patres, o virginitatis alumni,
Quantisper tardæ, quæso, testudinis instar,
Aut velut obliquo gradientes tramite cancri,
Aut per humum oblongi velut angues membræ tra-
[bentes,
Oblique depresso vivetis pondere carnis?

Κάλλος τ', εδχείην, πλοῦτον, γένος, δλον, ἀπαντα Α 730 Παρθενίης. Χριστὸς δὲ διδοὺς γέρας ἀμφοτέ-
'Ρίψαντες, κακότητος ἀπηγένος ἔχοντα τερπνὰ,
720 Ἐνθεν δινεγρόμενοι, ζωῆς ἐπιδῶμεν ἐλαφρῆς,
Ἀγνότατοι καθαροῖσιν ὅμορφονες οὐρανίοισιν,
Ως; κεν δὴ μεγάλοι θεοῦ τελέθυντες ὀπῆδοι,
Γηθόδουνοι μέλπωμεν ὁρτίον նμνον δναχτι·
Εἰς δὲ γάμον λήξαντες, ἀπ' ἀγλαΐης παραδεῖσου,
725 Καὶ γαῖαν πολύμοχθον, & θ' ἐπεται ὄλλυμέ-
γνοισιν,
Ἐμπαλιν ἐξ ἀδέτοι βίου πρὸς κύδος ἱωμεν,
Καὶ φυτὸν ἀλεος ἐσύλλον, δὲν πέσον ἀφραδίησι.

Τοῖς καὶ ἀξυγή θεοείχεος. Οἱ δὲ δικασταὶ
Συζυγίην ποθέοντες, δημως στέψουσι κάργον

Τὴν μὲν δεξιερῇ παραστῆσται ἐγγύθι χειρὶ,
Τὴν δὲ ἐτέρην λαῖῃ, κύδος δὲ τε καὶ τὸ μέγιστον.

B. Ὑποθῆκαι παρθέροις.

Νίκη μὲν δὴ σειο, καὶ δὲ μάλα σαρκὸς ἑταῖρος,
Ὄδε δίκην δικάστε. Μικρὸν δὲ ἐπέσσιν ἐμοῖσι,
Παρθένε κυδήσσα, καὶ ἀγλαόμητι, περίφρων,
Οὐατα παρθεμένη, καὶ ἐνι φρεσὶ σῆσι βαλέσθαι
5 Μύθον ἐμόν. Πολιῆς δὲ παραίφασίς ἐστιν ἀρίστη.
Μή σε νόος τρώσειν ὑπερνεφέουσαν ἔρωαῖς.
Πολλάκις γάρ πτώσις μὲν ἀπὸ χθονὸς ὑψοῦ δειρεν,
Ἐς χθόνα δὲ οὐρανὸς Εθηκε. Θεῷ τάδε τέθμια κεῖται,

Pulchritudinem, gloriam, divitias, genus, felicitatem, omnia
Projicienes, crudelis nequitiae blanda germina,
720 Hinc assurgentēs, vitam expeditam ingrediamur,
338-339 Puri cum puris coelestibus concordes,
Ut magni Dei asseclæ facti,
Leti festivum hymnum regi canamus :
Et qui in nuptiis devenimus, ex pulchritudine paradisi,
725 Et in terram ærumnosam et inharentia pereuntibus mala,
Rursus ex vita jugi experte ad gloriam perveniamus,
Et ad bonam paradisi arborem, unde insipientia decidi.
Hæc virginitas Deo similis. Judices autem, etsi
Nuptiarum cupidi, corona tamen cingent caput
730 Virginitatis. Christus autem utrique præmia largiens,
Hanc quidem dextra manu adsciscet,
Alteram autem lœva, quod et ipsum decus maximum est.

II. Præcepta ad virgines.

Tua est victoria, nec qui carni valde amicus est,
Aliter judicet. Paulum autem meis verbis,
Virgo decora, excellenti prædicti ingenio, prudentissima,
Aures accommoda, et cordi tuo manda
5 Sermonem meum. Optima est canitiei adhortatio.
Ne te mens vulneret ultra nubes impetu abrepiam,
Sepe enim lapsus et terra in cælum erigit,
Et ad terram deprimit elatio. Deo autem hæc statuta lex,

* Alias Bill. 4, pag. 55

723 Γηθόδουνοι. Reg. 990 γηθοσύνη. Chig. γη-
θομενοι.
750 Ἀμφοτέροισι. Tres Regg. ἀμφοτέρησι.
II. ARGUMENTUM. *Hoc in egregio poemate vir-*
gines salutiferis præceptis instruit. Porro ex titulo.
Græco, qui articulo feminino caret, et ex eo quod
poeta nunc viros, nunc feminas alloquatur, convicere
licet ad omnes utriusque sexus, qui virginitatem pro-
fidentur, poema pertinere.

3 Ἀγλαόμητι. Sup. lin. Reg. 991 λαμπρὰν γνώ-

μην ἔχοντα.

4 Βαλέσθαι. Sup. lin. in duobus Regg. Εμβαλε.

5 Πολιῆς δὲ *χαραγματις.* Ita fere lib. n. sect. 2,
poem. v. vers. 7, Nicobuli patris ad filium.

6 Ἐρωτις. Coisl. sup. lin. ὄρματ, *immoderatis*
desideriis.

7 Ὑψος δειρεν. Int. εἰς οὐρανός. Reg. 993 δειρε.

8 Τέθμια. Sch. νόμιμα

METRICA VERSIO.

Iluc agite, atque aures Christo præbete monenti.
Forunam, splendorem, censem, genus, omnia terræ
Commoda, et horrendo de crimen gaudia nata,
Pellentes procul a nobis, tendamus in altum,
Et leve sectemur vitæ genus, atque beatis
Cœtibus angelicis æqualiter aspiciamus,
Et nos conjugat puris purissima vita
Mentibus, æternum ut Regem Dominumque se-

B Tempora virginea cingant victrice corona.
Ac statuens etiam sua præmia Christus utriusque,
Hanc mage condecorans in dextra parte locabit :
Illa autem a lœva considerare partie jubebit.
Nam nec honor levis hic, nec gloria parva putanda
test.

II PRÆCEPTA AD VIRGINES.

(Billio interprete.)

Palma tua est, o virgo, tua est victoria certe :
Sicque vel is nimium ardentι qui carnis amore
Afficitur, statuet ; sed enim, clarissima virgo,
Cordata et piudens, nostris sermonibus aures
Arrige, quæso, tuas, medioque in pectore sige.
Optina sunt etenim canæ præcepta senectæ.
Motibus immodicis ne mens elata cruento
Vulnere te feriat, vigilanti prospice cura.
Namque hominem haud raro casus provexit in al-
Ac contra sedæ est elatio causa ruine. [tum :

Lætis ipsi animis carmen solemne canamus.
Utque in conjugium, paradisi sede benta
Puisi, desiunus, terramque labore resertam,
Atque ea quæ rigida perfunctos morte sequuntur :
Sic decus ad primum nos innuba vita reducat,
Et nemus egregium, mibi quod vecordia clausit.
Hæc quoque virginitas divino protulit ore.
At qui iudicio presunt, licet urat eorum
Pectus hymen tædeque sitis, thalamique cupidio,
Nos tamen idcirco facient, quin candida vitæ

Εὔμενέσιν γοροῖσιν, ὑπερφιάλους δὲ καλούειν.
10 Μηδὲ μικροῖς μέτροισι τεὴν σταθμώμενος οἶμον,
 Εἰ τίνα παρθέξεις ἀπόδρομον, τὸ κάχιστον,
 Τέρμα πάλειν ἀρετῆς τόδ' θέο· οὐ γάρ δριστον
 Τῶν δλγῶν προφέρειν. Μέτρον δέ σοι ἔστιν ἐφετμή,
 Καὶ Θεός, οὐ σύ γ' ἀπωθε, καὶ εἰ τροχαλώτερος δὲλλον.
15 Σκέπτεο μὴ καθύπερθεν ὅσων, ὁπόσων δ' ὑπ-
 [ἐνερθεν]
 Ἐστηώς, πάντων προφέρεστατος εἴχει εἶναι.
 Οὐρανὸς εὐρὺς ὑπερθε, σὺ δὲ ἐν χθαμαλοῖσιν ἀείρη.
 Ἐκλυον, ὡς νεπόδεσσι καθ' ὄντας αὐγάζονται
 Μήνη τ', ἥλιδες τε καὶ ἀστέρες. Οὐ μὲν δέρ' οἶ γε

A 20 Κωφὰ δὲ ς ληθείης ινδάλματα εἰσορέωντες,
 Τέρπονθ' ὡς φωτῆρσιν ἀφαυροτάτοισι τύποισιν.
 Οὐ ποτε γάρ νάτων πολιῆς ἀλλ; ἔξανδύντες,
 Ἀτρεκέως λαμπτῆρας ἐθήσαντο πάροιθεν.
 "Η τάχ' ἀν ἐσκέψαντο φάσος καὶ παίγνια φωτός.
25 "Ως τινες· οὐ γάρ ἄνακτος ἐτήτυμον ἔδρακον ὑψός·
 Μικρὸν ἀναθρώσκοντες, ἔχειν δοκέουσι πάν τον ὑψός.
 'Αλλὰ σὺ τοῦ μὲν ἔμαρψας, δέ δὲ ἔλπεο, τοῦδε ἐπίβατε
 Βαθμοὶς ἐν πλεύνεσσιν, ἀεὶ τὸ πρόσθιον δεδορκώ.
 Καὶ στάσις ἔστι κάχιστον· ἐπελγεο δέ τος καταμάρψων,
30 Μέχρι σε καὶ πυμάτην ἐπὶ βαθμίδα Χριστὸς
 [ἀνάξει].

Favere gementibus, superbos reprimere.

10 Ne viam tuam exiguis ponderibus librans,
 Si quem præcurras errabundum aut pessimum,
 Metam id virtutis esse putas: non enim optimum est
 Paucos præcurrere. Sit tibi mensura præceptum,
 Et Deus, a quo tu longe es, etsi aliquis levitate superes.
15 Considera, non quod et quantis superior, sed quod et quantis
 Inferior, omnibus te præstare gloriaris.
 Latum coelum supra te est: tu vero in insimis extolleris.

Audivi piscibus in aquis illucere
 Lunam et solem et stellas. Et quamvis solummodo

20 Infrima veritatis simulacra videant,

340-341 Delectantur levissimis imaginibus, quasi essent luminaria.
 Num cum terga nunquam extulerint extra album mare,
 Accurate luminaria non prius inspexerunt:
 Alias certe lucem et lucis ludicra dignovissent.

25 Sic et nonnulli homines. Nam cum veram Regis altitudinem non viderint,
 Si paululum assurgant, videntur sibi omnem altitudinem consecuti.

At tu aliud apprehendisti, aliud spores, ad aliud tende
 Pluribus gradibus, semper intuens id quod anterius est.
 Stare pessima res est: frustina ut comprehensurus,

50 Donec te ad supremum gradum Christus perduxerit.

11 Ἀξόδρομον. Errabundum, incessu tardioreni.
 Schol. Reg. 992 πεπαυμένον ἀπὸ τῶν δρόμων, ad
 currendum inhabilem. Hic Gregorius perscringit eos
 qui exiguo modulo ac pede se metentes, ad sce-
 leratorum hominum vitam, tanquam ad certum
 examen, vitæ snae rationes exigunt, sibique gratu-
 lantur, si a gravissimis quibusdam criminibus, quae
 in aliis perspicunt, immunes se esse arbitrentur.
 Non est hæc libra ad quam Christianus se expen-
 dere debet, sed doctrina illa, quam nobis sequen-
 dam proposuit Deus.

16 Ἐστηώς. Reg. 993 aliisque duo Ἐστη ὡς. Pro
 εἴχει Reg. 992 habet εἴχεται.

20 Εἰσορώστες. Tres Regg. οἱ δὲ δρόμωντες.

21 Ἀγαυροτάτοισι. Reg. 990 ἀγαυροτέροισι.

Reg. 59 sup. lin. ἀσθενεστέροις.

22 Οὐ ποτε γάρ. Int. 992 οἱ τινες, quippe qui
 hanc unquam ex salis emergentes fluctibus.

23 Ἐθηῆσαντο. Coisl. ἔθησαντο.

27 Σὺ τοῦ. Ita Chig. Edit. τό, vel τι. Mox id.
 Chig. τοῖς δὲ, pro τοῦδε.

28 Τὸ πρόσθιον. Duo Regg. τὸ πρόσθιον. Videtur
 alludere ad hæc Pauli verba, Philipp. iii, 12: Non
 quod acceperim, aut jam perfectus sum: sequor autem,
 si quomodo comprehendam, in quo et comprehensus
 sum a Christo Iesu... Unum autem quæ retro sunt,
 obliviscens, ad ea autem quæ sunt priora, extendens
 me ipsum, ad destinatum persecutor.

30 Ημετήν. Duo Regg. πυμάτων. Mox tres
 item Regg. ἀνάξῃ pro ἀνάξει.

METRICA VERSIO.

Numinis hic etenim mos est, gemebunda favore
 Pectora complecti, et mentes calcare superbas.
 Neve tuam exiguo librans examine vitam,
 Si quem criminibus fœdum aut errore vagantem
 Prætereras, ideo esse putas virtutis in arce.
 Non etenim summæ est parvus præcellere laudis.
 Sit tibi lex divina modus, sit rector olympi,
 Qui, quamvis alios cursu præcedere possis,
 Te tamen immense exsuperat, retroque relinquit:
 Nec, cum te superent multi virtutis honore,
 Sic animos tollas, quasi non sit par tibi quisquam.
 Te supra excelsi latissima regia cœli:
 Tu vero inter humi fusos pronoque jacentes
 Altius assurgens, quid laude efferris inani?
 Ut sol in nitidis Phœbeque et sidera lymphis
 Piscibus irradiant, quanquam non illa, sed umbras

B Vanaque prospiciunt veri simulacula remoti,
 Lætanturque umbris, et imagine lucis inani
 (Non etenim ex salis emersi fluctibus unquam
 Lucida cœrulei spectarunt sidera cœli :
 Namque alias illis esset dignoscere promptum,
 Quodnam sit verum lumen, quæ ludicra lucis);
 Haud aliter quidam, quia magni culmina Regis
 Nunquam iustrarunt oculis nec imagine mentis,
 Si paulum assurgant, fastigia laudis habere
 Summa putant. At tu complexu condita quædam
 Ja. u retines, quædam spores, ad cætera magno
 Tende gradu semper scandens spectansque priora
 Stare loco mala res. Ergo torpore remoto
 Ut capias, propera: donec virtutis ad arcem,
 Supremumque gradum perveneris auspic Christo.
 Advigila, ne te Monius scelerataque lingua

Μή δέ σε Μῶμος δπισθε βάλοι, καὶ γλώσσα κακίστη Α 43 Μήτ' αἰσχρόν ποτε μηδὲν, δ πλειστιν εὐαδε, φε.
 Ἰὸν ἔχιδναιον πέμπουσ' ἐπὶ σοῖς καλοῖσι,
 Δοιαὶ γάρ μερόπεσιν ὁδὸν, καὶ δισδὴν δνειδοῦ·
 Ἡ μὲν γάρ τε κακή, καὶ ἐς τέλος ἵσον ἄγουσα,
 55 Ἡ δ' ἀγαθή, καὶ τῆσδε φίλον τέλος, ὃς ἐπίστοιχε.
 Μῶμος δ' ἀμφοτέρησιν ἐπεὶ γλώσσης τί κεν ἡν
 Φέρτερον, εἰ μούνοισιν ἐπέχρει τοῖσι κακίστοις;
 Νῦν δ' ἡ μὲν πάντεσσιν διμῶς ἀγαθοῖς τε κακοῖς τε
 Λύσσα πέλει. Σὺ δέ μοι φράδμων καὶ ἐπίσκοπος εἶναι
 40 Ἀμφοτέρων, καὶ τὴν μὲν ὅπιζεο, ή τις ἀλιτροῖς;
 Ἐπειταὶ, ὡς κακότητα φύγης, τὴν γλώσσαν χαλέπτει.
 Τῆς δ' ἐπέρης μοι τόσον ἔχειν δέος, ἢν ἀγαθοῖσιν
 Ἐχθρὸς ἐφοπλίζει πικρὴν κακὸν, δισσὸν ἀήτου
 Ἱγνυμένοιο.

Μή τ' ἀγαθοῦ λήξειας, δ κεν στυγέωσι κάκιστοι.
 Ἐρδειν δ' εὐχλείης μὲν ἐπάξια. Ἡν δ' ἀπέησι,
 Μή σε γ' ἀνιάτω ψεύστης λόγος, ἀλλ' ίθι πρόσφρων
 Τὴν ὁδὸν Οἰ δ' ὑλάοιεν ἐτώσια, οὐδὲν ἔρωτος
 50 Θειοτέρου βλάψουσιν. Οὐ δὲ φθόνος διματα τῆκοι.
 Μηδὲ σύ γ' ἐκ Σοδόμων προσφύων, καὶ τέφραν ἀλύξας
 Τοῦδε βίου, θείου τε πυρὸς στονόσσαν ἀπειλήν,
 Εἰς Σόδομα βλέψειας, ἐπεὶ λίθος αἴψα παγήσῃ,
 Στήλη καὶ κακίης, καὶ ἀργαλέου θανάτου.
 55 Μηδὲ ἐκ μὲν Σοδόμων κλέψῃς πόδας, ἐν πεδίοις δὲ
 Γείτοις δηθύνειν δισσὸν πυρὸς, ἀλλὰ τάχιστα
 Σύζεσθαι πρός δρος, μή σε πυρὸς διμέρος ἐπίσση.

Nec te Momus a tergo feriat, linguaque pessima
 Venenum viperinum immittens in tua ornamenta.
 Sunt enim due hominibus vias et duo probra.
 Altera quidem mala est et in similem exitum ducens :
 35 Altera autem bona, illiusque amabilis est exitus, ut par est :
 Utramque Moenus ferit. Quid enim esset lingua
 Præstantius, si possimos tantum impeteret?
 Nunc autem pariter in omnes, sive bonos, sive malos,
 Rabiem effundit. Tu vero prudenter explora
 40 Utramque, ac illam suge quæ scelostos
 Insectatur, ut nequitiā lugias, quam lingua castigat :
 Alteram autem, cuius acerbitatem in bonos
 Malus armat inimicus, tantum time, quantum
 Rupes in mari ventos et fluctus qui ad illam franguntur.
 45 Nihil unquam turpe, eti pluribus gratum, admittit,
 Nec a bono quod pessimi oderunt, desiste.
 Res dignas laude gere; sed si laus absit,
 Non te angat sermo mendax, sed perge alacriter
 Viam tuam. Illi autem nequidquam latrent, nihil amori
 50 Divino nocebunt. Invidia oculos tabefaciat invidoruim.
 Neque tu ex Sodomis profugus, et a cinere hujus vite,
 Luctuosisque minis divini ignis liberatus,
 Ad Sodomam respicias; statim enim lapis sigaris,
 Ac nequitiae et funestæ mortis monumentum.
 55 Nec Sodomis pedes surripias, in campis autem
342-343 Vicini moreris prope ignem : sed celerrime
 Salutem in monte quære, ne te igneus imber comprehendat.

31. Μή δέ σε Μῶμος. Vide infra, v. 246.

34. Ιορ. Coisl. αἰνόν.

36. Τί κεν ἥσν. Schol. Reg. 39 τί ἀν ὑπάρχοι.

39. Εἰραν. Sup. lin. 991 γένον.

40. Οπίζεο. Idem ac ἐπιστρέψου. Eam cave, illam declina, quæ scelostis est copia.

45. Μήτ' αἰσχρόν. Duo Regg. μήτ' αἰσχρῶν. Ad marginem ins. μηδὲν, δ τοῖς πλειστοῖς ἀρέσκει, πρᾶξης. Hæc videntur attingere quod in Exod. cap. xxiii

legitur : Non sequeris turbam ad faciendum mat'xim, nec in judicio plurimorum acquiesces sententiæ, ni a vero devies.

47. Ηγ δ' απέχοι. Reg. 992 ἡν δ' ἀπείη σοι.

49. Τὴν ὁδὸν. Ita Coisl. Edit. τὴν δ' ὁδὸν.

51. Προσφύων. Reg. 39 ἐκφυγών.

55. Κλέψης. Ἐπάρης.

56. Δηθύνειρ. Βράδυνε.

METRICA VERSIO.

A tergo incantam feriat, famamque veneno
 Inficiat, laudesque tuas, carpatque maligne.
 Namque duplex dupli vita est obnoxia probro :
 Altera criminibus gravis est, nec dispire sine
 Clauditur : egregium contra tenet altera cursum,
 Tandemque optatus, sicut decet. exitus illam
 Excipit. At Moipus petulans arrodit utramque
 Dente pari. Quid enim lingua præstantius esset,
 Pectora si tantum morsu vitiosa protervo
 Impeteret? Verum nullo discrimine in omnes
 Evonit hæc rabiem. Quare prudenter utramque
 Explorare tuum est, ac totis viribus illam
 Elsigere, in scelerata suum quæ pectora virus
 Diffundit, puramque tueri a criminè mentem,
 Commoda quod linguis furalibus arma ministrat.
 Altera, qua recti lacerat malus hostis amicos;
 Non magne turbet, quam vis asperrima venti
 Aequoreos agitans scopulos, undaque minaces,
 Quas facile infringit petræ firmissima moles.

B. Nec vero turbæ captans popularis amorem
 Turpe quid admittas : nec recti deserere curain,
 Sit licet hoc illis odio, quos improba vita
 Delectat ; cura quæ sunt dignissima laude.
 Si tamen illa tuis meritis comes esse recuset,
 Non te derescuet mendax oratio : verum
 Prompta per assuetos vestigia figito gressus :
 Quamlibet oblatrent, atque ora impura resolvant
 (Lædere nil unquam, quod sit coeleste, valebunt),
 Ipsorumque oculos livor justissimus urat.
 Nec vero Sodomam fugiens mundique favillas,
 Horribilesque minas labentis ab æthere flammæ,
 Ad Sodomam flectas oculos : ne sorte repente
 Concrescas salis in statuam, cunctisque columnæ
 Publica tum vitii prostes, tum mortis acerbas.
 Nec Sodomam liquisse ligula contentus, in arvis
 Vicini desige gradum, flammæque propinquis :
 Sed celer in montem propera, ne te igneus imber
 Obruat, et sævos pariat morsa longa dolores.

Μήτε λίγην τρομεῖνσαρκός φύσιν, ὡς ἀδάμαστον.
Οὐδὲ θεόν γάρ τάρβος, δέσμιον ἀνδρα τίθησι.
τὸ Μήτε λίγην σάρκεστιν ἐφιέμενα μαλακῆσι,
Μή σε κατὰ χρημάτων ῥίψῃ κόρος οὐ δοκέοντα.
Πρόφρων μὲν τρηχεῖαν θεοῖς τρίθον. Εἰ δὲ ἐπιβαίνεις,
Σκέπτεο μή τις διάσθος, ἐπως ἐπὶ τέρμα πελάσσες
Ἄπωτος, στεινὸν δὲ διεξελάσσες πυλεῶνα,
65 Ἐνθα φάος τε κλέος τε, κακῶν τ' ἀμπνευσίς ἀπάν-
Ειτρομέεις, καλάμην σπινθρότειτυτόδες ἀνάπτει, [των.
Θάρσεις διδρός διωθεν καταψύξεις φλόγα πολλήν,
Εὔχαι τε, στοναχαί τε, καὶ ήματα δαχρυδεντα,
Καὶ νύχαι μελεδῶναι, ἵρως θ' δλος ἀμφὶ διαντα.

Α 70 Τοῖς συνφυτύνης καὶ πάρμακκα, οἷς σὺ, φέ-
Οὐδὲ εἰδωλα πόδιοι χρειοτέρου ποτὲ θήσεις | ψιστε,
Σῆσιν ἐνι πραπίδεσσιν, ἀγνὸν δὲ τε καὶ νόον ἔξει,
Ὄς νηδὸς μεγάλοιο θεοῦ καὶ Πνεύματος; αγῆλη.
Παρθένε, παρθένος ἴσθι καὶ οὐαστ, καὶ φαέσσει,
75 Καὶ γλώσσῃ πάσιν γάρ ἐπίτροχός ἐστιν ἀμαρτας·
Οὐατα μὲν πτερόιτο μόνοις ἐσθολοῖσι λόγοισιν,
Αἰσχροῖσι δὲ θύρετρα καὶ ἀφραδέσσι τετάσθω.
Ὀμματα δὲ ἐν νυμφῶσι τεοῖς βλεφάροισιν ἐρύχω
Σώφρονα, μηδὲ μάχλοις κινήμασι κάντρον ἐγείροι.
80 Χείλεα δὲ αὖ, καλύκεσσιν δύοσια, δέσμια κείσθω,
Καὶ μύθος ποθίστο. Πόδες δὲ ὑπέρπολον λόντες

Nec valde perhorrescas carnis naturam, quasi domari non possit.
Non enim a Deo pavor, qui hominem vinculis constringit.

60 Nec multum carnis inculge molibus,

Ne te in precipitata satias imprudentem impellat.

• Alacriter quidem incede asperam semitam. Quod si progediaris,

Cave ab omni lapsu, ut ad metam accedas

Integer, et arctam introeas januam,

65 Ubi lux et gloria, et ab omnibus malis respiratio.

Si tremis, quia stipulam scintilla levis accendit,

Conside: imber e cœlo refrigerabit ingentem flammam,

Precesque et gemitus, et lacrymæ diurnæ,

Nocturnæque sollicitudines, et totus amor circa Regem.

70 Talia sunt castitatis præclara remedia, quorum tu ope, optime,

Νομιματα quidem deteriorioris amoris unquam injicies

Cordi tuo, et puram mentein habebis,

Ut magni Dei templum et Spiritus splendor.

Virgo, auribus sis virgo, et oculis

75 Et lingua: hinc enim omnia ad peccata proclivis:

Aures arrectæ sint bonis tantum sermonibus,

Turpibus autem ostia et insulsis ponantur.

Casti, tanquam in thalamo, tuis sub palpebris claudantur

Oculi, nec lascivos motus exstimument.

80 Labia, velut rose putamina, clausa teneantur,

Ac sermo desideretur. Pedes superbe ambulantes

60 Ἐφιέμεται. Int. 992 ἐνδιδόναι.

64 Στειρός δὲ διεξελάσσεις. Sic tres Regg., sieque legendum suspicunt fuerat Billius. Edit. στεινὸν δὲ γε ἐξελάσσεις. Schol. διατέρασσε. Ita Matth. vii, 13: Intrate per angustum portam.

71 Εἰδωλα. Sic tres Regg. Edit. εἰδῆλα. Ad marginem: οὐδὲ σκιᾶς πόθου τον ἐλάτονός ποτὲ ἐμδάλλεις.

73 Αἴγλη. Sic tres Regg. Edit. αἴγλη.

75 Ἐπίτροχος. Int. 992 ταχεῖα. Schol. ἐπάκω τούτων τον των αἰεθητηρίων τρέχουσα, quod in his hinc sensibiles intoleat.

76 Πτερόσιο. Tres Regg. πτερόντω.

78 Ἐρ νυμφῶσι. Int. 992 παρθενικός. Significat ita coercendos esse oculos ut palpebris, quasi cubiculo quodam νυτιαλι, teneantur. Ita Nicetas in com-

ment. Orat. *De nora Dominica*, haec verba poetis numeris solvens: Τὰ μὲν οὖν δύματα οὕτω πωτρονίζεται, ὅπτε τὸν νυμφῶσι τοῖς βλεφάροις παρθενικῷς θαλαμευόμενα. Ibid. ἐρύχω. Int. 992 ἀναχεισθωσαν.

79 Μάγιοις. Ita Coisl., tres Regg. et Combes. Præve edit. μάγοις.

80 Καλύκεσσιν. Int. Reg. κεκαλυμμένοις ἔδοις.

81 Ποθέοιτο. Int. ἐπιθυμητικός, rarus sii; Schol. Ποθέοιτο παρὰ τὸν ξειθεν ἀκούεσθαι, ὡς συγῇ δεδημένος, sui audiendi desiderium facial, quod vinclus silentio est. Illi duo versus leguntur infra, lib. ii, sect. 2a, poem. vi, ad Olympiadem virginem nubilem, v. 84 et 85: sed in posteriori pro θματα πόρον ἔχει τι, legitur θματιν οὐδρις ἐπεστι.

METRICA VERSIO.

Nec tibi sit nimio carnis natura pavori.
Tanquam illam nequeas ullia ratione domare
(Non etenim timor hic divina manat ab arce,
Qui mentes hominum tam dura compede necit).
Nec rursus carni plus æquo frena relaxa:
Ne te securum abripiat, sternatque repenie.
Purum iter et salebris infestum carpe libenter,
Conscendensque vide, ne quid vestigia fallat:
Ut tibi propositam prædibus contingere metam
Detur inollensis, perque arctam tendere portain
Ad sedes superas: ubi gloria luxque perennis,
Et jucunda quies nullo interrupta dolore.
Si metuis, stipulam quia parvulus excitat ignis,
Pone metum, flammam ingentem tibi colicūs imber
Sopiet, atque preces, gemitus, lacrymæque diurnæ,
Atque graves curis noctes, totusque supernum

B Ad regem contensus amor, sedesque beatas.
Talia virginæ sunt optima pharmaca vitæ,
Quies tu nec nudas species curabis amoris
Corporæ miscere animo: sed mente pudica
Esse laborabis, velut alti Numinis ædes,
Pneumatis et radius supero demissus ab axe.

Virgo, sis oculis, sis ore atque auribus ipasis
Virgo; nam tribus his facile est decedere recto.
Egregiis tantum pateant seruonibus auras:
Turpibus et stultis claudatur janua verbis.
Quin etiam velut in thalamo tua lumina claude
Involucris devincta suis, nec motibus illa
Lascivis stimulent vesano pectus amore.
Utique latet rosa verna suo putamine clausa,
Sic os vincla ferat, validisque arctetor habenis,
Indicatque suis prolixa silentia labris.

Ψεύσται παρθενίης, καὶ θύματα πόρνον ἔχει τι.
 Ψωγαλέον δὲ χιτῶνα, καὶ οὐ τρυφέωντα κάργην
 Αἴδεο, μὴ σηρῶν καλὸν νήματα. Μάργαρος ἄλλην
 85 Κοσμείτω, καὶ χρυσὸς ἐπαστράπτων μελέεσσιν,
 Ὡν καὶ γραπτὰ πρόσωπα, χθονίων πλάσματα χειρῶν,
 Εἰκόνος οὐρανίης ἀλλοτρια, εἰκόνες αἰσχραλ,
 Μαχλοσύνης στήλαι τε καὶ οὐ λαλέοντες ἐλεγχοι.
 Κινύμενοι πίνακες, μυστήρια νυκτὸς ἐνηροῦς,
 90 Αἰσχεα μαρμαροντα, τάφοις κρύπτοντες δίζυν.
 Τῶν ἄπο τῆλθος ίσοι, παραστάτι κυθῆσσα
 Κάλλει χρυπτομένω, νύμφῃ Χριστοῖ οἶνακτος.
 "Ομματα δ' θυμασι μίστη, λόγῳ λόγον, ἀγνά καὶ
 [ἄγνοις.]

Α Μή ποτε μηδὲ γέλωτι γέλων, καὶ θάρσει θάρσος.
 95 'Εξ γάρ δὴ τοιῶνδε κακὸς μερόπεσσιν θλισθος.
 "Αρτενα πάντ' ἀλέεινε, συνέσακτον δὲ μάλιστα,
 (Μερόδες πικρὸν θάρσον, καὶ πειθεο, παρθένος ἀγνή,)
 Κήτην χρυσοῖο πέλῃ καθαρώτερος, ηδάμαντος;
 Στερβότερος. Διπλοῦν γάρ ἐπι δέος. Εἰ σὺ πέποιθας
 100 Σαρκὶ τεῇ, τίς πίστις ὁμωροφοίοις μελέεσσι,
 Μή σοι μὲν καθαρὸν τε καὶ δισπιλον θυμα, νόος τε,
 Φρήν δὲ ἐτέρη κεύθοι τι χοδός, καὶ πνεῦμα διώκοι;
 'Εξ σαρκῶν ἐπὶ πνεῦμα μετήλυθες ἔνθεν ἀέρθης.
 Πῶς αὖθις σάρκεσσιν θύμον βίον αἰνήσασα,
 105 Νυμφίον ιμερόντα τεῆς ζηλήμονα μορφῆς
 Αἰσχύνεις, μή πού σε κεδνῆς φιλότητος ἀμέρση,

Mentiuntur virginitatem, et hi gressus habent aliquid meretricii.
 Laceras vestes et neglecta capita

Reverere, non pulchritudinem sericea texturæ. Margarita
 85 Alia ornæ, ac aurum in eaurum membris coruscans,
 Quarum picti vultus, manus terrestris figmenta,
 Cœlesti imagine aliena, turpia simulacra,
 Lascivæ monumenta, et tacita argumenta,
 Tabulæ mobiles, mysteria tranquillæ noctis,
 344-345 90 Splendida dedecora, sepulcra fetorem tegentia.

Ab his longe recedas, virgo fortis et ornata
 Occulta pulchritudine, Christi regis sponsa.
 Oculos oculis junge, sermonem sermoni, pura puris;
 At nunquam risum risui et audacie audaciam :

95 Ex his enim malæ hominibus ruinæ.
 Masculum oninæ fuge, præsertim introductitium
 (Mirrae aqua amara, crede mihi, casta virgo),
 Etiamsi auro purior sit, et adamante
 Firmior. Duplex enim hic subest timor. Si tu confidis
 100 Carni tuis, quæ fides membris simul habitantibus,
 Ne tibi quidem, cum purus sit et sine nævis oculus et mens,
 Anima autem dissona terreni aliquid occultet, et spirituum insectetur?
 A carnis ad spiritum translata es et inde evecta:
 Quomodo rursus carnium conjunctionem laudans,
 105 Sponsum dedecoras, qui tuam cupidus formam emulatur,
 Non verita, ne quando pretiosum tibi amorem subtrahat,

83 Τρυφέωντα. Duo Regg. τρυφέοντα. Chig. τροφέοντα. Coisl. τυφόντα.

86 Χθονίων. Int. 992 χοτῶν.

91 Κυδήσσα. Regii codices duo, Chigianus et Coislidianus κυδίωσα.

93 Λόγω λόγων. Ita Coisl. Edit. λόγον λόγω. Μοχ ἀγνά καὶ ἀγνοῖς. Tres Regg. et Coisl. ἀγνέ, καὶ ἀγνῆ. Int. 992 καθαρὲ, καθαρά.

95 Ἐξ γάρ δή. Ita duo Regg. In edit. deerat δή. Μοχ μερόπεσσιν. Chig. ἀνθρώποισιν.

97 Μερόδας. Alludit ad vers. 23, cap. xv, Exodi. Μοχ καὶ πειθεο. Duo Regg. et Coisl. ναὶ πειθεο.

99 Ἐπι δέος. Int. 992 ἐπεστι δέος.

100 Τίς πίστις. Ita Chig. Edit. πιστός. Μοχ διμωροφοίοις. Coisl. διμορόφοφοίοις.

102 Κεύθοι. Regg. tres κεύθη. Μοχ iidem et Coisl.

διώκῃ pro διώκοι.

105 Ιμερόντα. Sic tres Regg. et Coisl. Edit.

ιερόντα.

METRICA VERSIO.

Nec vero castam te jacies esse, superbe
 Si graderis; gressus est quædam namque libido.
 Mentiuntur, fœdaque suum quodammodo corpus.
 Detritis etiam vestes venerare, caputque
 Deliciis vacuum et luxu, nou serica fila.
 Ornenunt geminis alias, decoruent et auro,
 Quod fulgore suo collustrat corporis artus :
 Hæc, inquam, his placeant, quarum depicta colore
 Multiplici est facies, mortaliisque arte manuque
 Condita, cœlestique ab imagine turpis imago
 Dissita, calcatum prodens sine voce pudorem :
 Viventes tabulæ, mysteria noctis opacæ,
 Externeque nitens labes, pulchrumque sepulcrum
 Interno fetore madens et sordibus atris.
 A quibus, o virgo, Christum sortita maritum,
 Quam decor occultus-decorat, quam tecta venustas,
 Esto procul, turpemque ornatum a corpore pelle.
 Lumina luxinibus, verbis conjungito verba,

B Pura tamen puris: non risus risibus autem,
 Audaceisque animos audacibus atque protervis.
 Hinc etenim humanos vestigia lubrica fallunt.
 A cunctis abscede viris, sed maxime ab illo,
 Virgo, συνέσακτον quem nos de more vocamus
 (Crede mihi, virgo, Μερρᾶ salissimus amnis);
 Firmior ille licet sit saxo, purior auro.
 Namque duplex metus est. Si te fiducia carnis
 Efficit intrepidam, (quis enim considere membris
 Ausit, quæ tecto semper clauduntur ἔδειν?)
 Ne tibi pura quidem sit mens, oculique pudici,
 Sed versuta tegat quidquam mens altera carnis,
 Spirituque neget pacem dulcemque quietem.
 Ex humili ad superam migrasti corpore mentem :
 Cur rursus teneræ laudans consortia carnis,
 Sacrum dedecoras Sponsum, qui teque tuamque
 Mirifice affectat formam, nec sustinet ullum
 Rivalem adjungi ? nec te timor occupat ille,

Ως έιστην, σκάζουσαν ἐπ' ἀμφοτέροις πόδεσι; Χριστὸν ἔχεις ἀγαπητὸν, ἀπόπτυσον ἄνδρας ἀπαντας. Τί χρήσεις ἐπικούρον ἔχειν χατέοντας ἐπικούρου 110 Πῶλοι μὲν πώλοισι φίλοι, Ἐλαφοὶ τ' ἐλάφοισι, Καὶ ψῆρες ψήρεσιν, ἀγνῷ δὲ τε τίμιος ἀγνός. Ἄλλ' ἔμπης κακόμητιν ἀλεύει, μή τε δολώσῃ, Καὶ πινυτὸν περ ἔντας σοφοῖς δέ τε καὶ πλέον ἔχει. Πολλάκις ἐξ ἀγαθοῦ κακὸν πόρσυνε καὶ ἐσθοῖς. 115 Νῦν φίδος, εἴτα σκότος, ἔνδον μόρος, εἰδαρ [Νπερθεν. Καὶ σαίνει γλυκερότερος, καὶ δόλωσι κευθομένοις. Πολλάκις μὲν συνάγειρεν δύμφρονας ἀλλήλοισι

A Πνεύματι, καὶ φάος ἡλθεν, ἐπανυμίην τέ γε σεμνήν, Τὴν ἀγάπην καλέουσιν, ὑπῆλυθεν. Λύταρ ἐπειτα 120 Ἐξ κραδῆς ἐπὶ σάρκας ἄγων πόθον ἔγγις [ἴεούσας, "Η πῦρ, ἡ πυρὸς σημήνα λυγρὰ δίδωσιν. Εἴ τοι μηδὲ πυρὸς σημήνον, ἀλλὰ τάχιστα Πλήξεις εἰσορόωνταις. Ἐτοιμάστεροι δέ τε πάντες Εἰς κακήν τελέθουσι. Ὅρος δέ ἐπὶ πρηγές ὁδεύει. 125 Ἄλλὰ δόμος, καὶ εἶμα, τράπεζά τε, ἀδρανή τε Γήρας; ἀργαλέοις, τόδ' ἥγαγεν αἰσχος ἀρωγόν. Χρύσεα χαλκείων διαμείθεαι, εἰ γανόωντος 'Αυτὶ βίου μικρὴν καὶ δεικνύει τέρψιν ἐδέξω.

Ut duplici et claudicanti utroque pede?
Christum habes amicum, respue omnes viros.
Quid opus habes adjutore, cui adjutore opus est?
110 Sunt quidem pullis pulli amici, et cervi cervis,
Et sturni sturnis, et agno charus est agnus.
Sed tamen malum consultorem fuge, ne te dolo decipiatur,
Quamvis prudens sis; plus enim odit sapientes.
Sæpe ex bono malum machinatur etiam probis.
115 Nunc lux, postea tenebras; intus mors, esca superne.
Blanditur per dulcia, et per occulta pernicieū assert.
Sæpe congregat unanimes inter se
Spiritu, et lux advenit, ac sub venerabili cognomine,
Quod Agapen vocant, delitescit. Rursus postea
120 Ex corde in carnes, quæ vicinas sunt, amorem insinuans,
Aut ignem edit, aut ignis tristia signa.
Quod si ne ignis quidein signa, at citissime
346-347 Qui vident, a te percurentur. Paratores sunt omnes
Ad malitiam: fluentum per declive fertur.
125 At domus, et vestimentum, et invenia, et infirmitas
Senectus molestæ, hoc dedecus in auxilium adduxerunt.
Auræ æreis permutas, si splendidax loco
Vitæ leuem et indecoram oblectationem suscipis.

106 Κεδρῆς. Edit. τιμίας.
109 ἐπικούρουν. Duo Regg. et Chig. ἐπικούρων.
Coisl. ἐπικούρῳ
112 Κακόμητιν. Coisl. et unus Reg. δολόμητιν.
116 Γλυκεροῖσι. Duo Regg. γλυκερῆσται.
119 Ἐπωνυμίην. Ita rei turpissimæ honestissimum nomen imponebant: ἀγάπην namque charitatem significat, ac pro casto et sancto amore proprio accipitur. Hinc agaparum nomine appellabantur convivia quæ olim in Ecclesia ex charitate celebrabantur. Hoc vero loco per ἀγάπην, συνεσταξει illa sœda significatur, quæ non sine magna piorum omnium offensione, et ingenti Ecclesiæ probro monachi quidam, aut alioqui cælibatum professi, feminas sibi contubernales adjungebant, ac turpissimam hanc vitæ societatem ἀγάπην appellare non verebantur. Vir feminam, cum qua habitatbat, aga-

petam, semina autem virum agapetum nominabat. De synactis et agapetis existat doctissimi Muratorii disquisitio, in qua synactorum et agapetarum originem repetit a temporibus Cypriani, qui habitantes cum sacris virginibus clericos arguit; canones refert conciliarum, quæ huic morbo occurrerunt, querelas virorum proborum qui voce et scriptis reclamarunt, atque excusationes a synactis exhibitas dissolvit. Vide Anecdota Graeca, edita Patavii, in 4°, an. 1709, pag. 218.

124 Ὁδεύει. Reg. 992 ὁδεύειται.
125 Δόμος. Sic habent Regius 39, Chigianus et Coislianus. Edit. δόμοι.
127 Χρύσεα χαλκεῖων. Alludit ad Homericum Glaucum, qui per vecordiam aurea arma æreis cum Dioniso permulavit. Iliad, vi, v. 255. Ibid. γανόωντος. Int. 992 λαμπρυνομένου.

METRICA VERSIO.

Ns tandem iratus sacro te privet amore.
Utpote quam duplici conspectet poplite claudain?
Christus amore tui flagrat: ne forna virilis
Te premat, et medio sedem sibi pectore ligat:
Illi auxilio quid opus tibi, dic age, qui non
Sufficit ipse sibi, sed opem conquirit amicam?
Charus equus quamvis sit equus, cervo quoque cervi,
Et sturni sturnis, et vir pius egregiusque
Egregius pietate viris: tamen ipsa caveo,
Ne te, quantumvis prudentem animoque sagacem,
Artibus atque dolis in fraudem pertrahat hostis.
Nam graviore aniinos bello insecutor acutus,
Ex quo bono persæpe bonis mala subdolus assert.
Nunc splendet, tenebris nunc est adopertus opacis:
Mors gravis interius, dulcissimaque esca superne;
Blanditus mulcet, lecto perimitque veneno.

B Sæpe animis et mente pares collegit in unum.
Et lucis speciem præ se tulit, atque decorum
Cognomentum Agapes subiit: mox callidus omnem
Ex animo ad carnes vicinas flectit amorem,
Et flaminam aut flaminæ tristissima signa reliquit.
Utque etiam flammæ non signa impresserit illa,
At celer ipsa tamen letali pectus eorum
Vulnere concuties, in te quia lumina torquent.
Ad vitium siquidem serinus proclivius omnes:
Non secus ac per prona solet rapidissimus amnis.
At domus, et mensa, et vestis, tristisque senectus
Corpusque invalidum labi preterxitur isti.
Maxima cum minimis permutas, aura ferro,
Si vitæ claro perfuse lumine parvas
Ipsa voluptates præfers minimeque decentes
Non mihi si grandes auri donaris acervos,

Ούδε εί μοι χρυσός, καὶ τὴλέκτροι τάλαντα,
130 Καὶ πεδία χλοάοντα καὶ εὐρέα πώαε δοῖς,
Καὶ δόμουν αἰγάλευντα, καὶ Ἀλκηνδοι τράπεζαν,
Ούδε εί μοι βίον ἀλλον ἀγήραον ἀντὶ παρόντος,
Ούδε κεν ὡς λιπόχριστον ἐγώ βίον αἰτηρὸν ἔλοιμτον.
"Αρτος ἐμοι στενότο, πωτὸν τὸ θύρων ποθέοιτο·
135 Φύλλα συκῆς μ', ὡς πρόσθεν 'Αδέμ Εὔάν τε,
[καλύπτοι]

Καὶ σήραγγας ἔχοιμι πετρῶν δόμουν, ἡ τίνα φηγοῦ
Κευθμῶνα, σχέδιόν τε βίον, καὶ θρησκὸν δόμοιον.
"Η τίνα πάρ πυλεῶνα βεβλημένος, ἄκθος ἀρεύρτε,
'Ανδρὸς ὑπερφιάλοιο, πένης, καὶ Λάζαρος ἄλλος.
140 "Ελκοιμι: ζωήν τε λυγρήν καὶ σῶμα πονηρόν.
Νῦν τάδε, χάσμα δ' ἔπειτα, καὶ ἀντίτα πάντα τὰ
[τερπνά.]

A Σοὶ κόρος, ἄλγος ἐμοιγε· μικρὸν, καὶ πάντα λέλασται.
"Ἐν πάντες μετὰ τύμβον, ἢν κόνις· Ἰσος δὲ χῶρος
Διώσει καὶ βασιλεῦσι. Τὸ δὲ πλέον, οὐκ ἀΐδαο;
145 Τούνεκα μῆτ' ἀγαθοῖσιν ταίνεο τοῖς παρεοῦσι,
Μήτε λίην μογεροῖσιν ἀσαι φρένα τοῦδε βίοιο.
"Η γάρ δόμοι τερπνοῖσι καὶ δίλγεα πάντ' ἀπολεῖψεις
Οὐ μετὰ δῆν. Τὶ δὲ μαχρὸν ἐφημερίοιο βίοιο;
Εἰνος δ' ἵσθι πάροικος ἐπ' ἀλλοτρίης χθονὸς; Ἐρπαν·
150 "Ἐνθεν ἀναστῆσεις σε Θεδες ἐς πατρίδα σειο,
Μικρὸν ἀσθλεύσαντα, πόνων δέ τε μείζον ἀσθλον.
Καὶ σὺ φίλοις τεχέσσαιν, Ἰωναδάδες ἔξοχε μῆτιν,
"Οὐδόν ἐπισπεύδων τὸν ὑπέρτατον ἐν μερόπεσσι,
Τόνδε νόμον μῦθον τ' ἐφέγξαο· « Παιδες ἐμοὶο,
155 Δεῦτε, πατρὸς δέξασθε τὸν οὐ πόρε πλοῦτον
[Ἐμοιγε,

Non si mibi auri et electri talenta,
130 Non si virides agros et lata jungera dederis,
Et domum renidentem, et Alcinoi mensam,
Neque etiam si pro hac præsentī vita aliā senii expertem,
Idcirco turpem vitam, Christi desertor, clegerim.
Sit mihi panis arctus, pro potu aqua nequidem abundans;
135 Folia sici me, ut olim Adamum et Eavam, operiant:
Domum habeam fissuras petrarum, aut aliquam fagi
Latebrani, et vitam simplicem et feris similem:
Aut ad aliquam januam̄ viri arrogantis,
Terra pondus et pauper jacens, et alter Lazarus,
140 Vitam tristem traham et corpus languidum.
Nunc hac, postea sepulcrum: pœnasque dabunt omnes voluptates.
Tibi satietas, mihi dolor: paulo post omnia oblivioni dantur.
Unum omnes suimus post tumulum, unus cinis: æqualis locus
Servis et regibus. Quod superest, nonne infernus?
145 Quocirca nec præsentia te bona oblectent,
Nec valde animum hujus vitæ adversa frangant.
Nam sinuū cum jucundis molestia omnia relinquens,
Non ita multo post. Quid enim longum in hac mortali vita?
Hospes sis et peregrinus in aliena terra repens:
150 Inde te Deus suscitabit in patriam tuam,
Postquam paulum certaveris; majus autem laboribus præmitum.
Et tu filii charissimi, Jonadab prudentia insignis,
Dum divitias, quibus nihil in humanis rebus præstantius, parare studes,
Hanc eis legem et sermonem dedisti: « Filii mei, eia agite,
155 Accipite a patre, quas nec mihi, nec ulli unquam filio tener

130 Ηώα. Regg. duo ποίμνια, copiosos greges.
134 Τὸ ποτόρ. Ita Reg. 993. In edit. deest τὸ.
137 Κενθμῶνα. Reg. 39 κευθμῶνας.
140 Λυγρήν. Duo Regg. λυπρήν. Schol. 994 ἐπι-
χονον.
141 Χάσμα. Sup. lin. Reg. 991. et Coisl. τάφος.

Mox iidem, ἀντὶ τὰ πάντα τὰ τερπνά. Sup. lin. τε-
μαριαν ἔχοντα. Int. Coisl. τὰ τερπνά τῶν δύνητρῶν
ἀντίθετα.

142 Μικρόρ. Reg. 39 πικρόν.
146 Μογεροῖσιν ἀσαι. Reg. υπος μογεροῖς ἀνιά-
σης. Sup. lin. λύπησι.

METRICA VERSIO.

Electrumque nitens, immensaque jugera terræ,
Et latas vestes, et splendida tecta, simulque
Alcinoi regis mensam, non denique vita
Alterā si detur rugosæ ignara senectæ,
Sic tamen amplectar deformem criminē vitam,
Turpiter atque velim desertō vivere Christo.
Exiguis mihi sit panis, sint pocula lymphæ,
Et fucus soliis, primos velut ante parentes,
Me legal, et vili corpus convolvat amictu,
Ac mihi sit quedam tecti vice concava rupes,
Aut fagi latebræ; sit simplex vita levisque,
Atque feris prorsus similis; vel ad atria quedam
Divitis ipse jacens, incommoda sarcina terræ,
Pauper et ulceribus plenus, languentia membra
Moerentemque traham vitam, luciuque refertam.
Ista quidem in terris: post vero chasma profundum,
Atque voluptates vindex rogus excipit omnes.
Sis saturo tu ventre, meos dolor occupet artus:

B Omnia post paulo memori de mente reedent.
Unum omnes erimus tumulato corpore, pulvis
Unus, et æqualis locus est, sedesque parata
Regibus et servis: terram properamus ad unam.
Quocirca nec te præsentis cominoda vitæ
Immodice oblectent, nec rursus tristia frangant.
Tristia quippe tibi sinuū et jucunda necesse est
Linquere cuncta brevi; quid enim, mihi dico, lon-

[gum]
Hæc mortalis habet fatoque obnoxia vita?
Hospes es in misera peregrinus et incola terra:
Post vero ad patriam divina potentia sedem
Te velut in fragili postquam certaveris ævo:
Præmia sunt porro longe majora labore.
Tuque etiam, Jonadab, sublimi prædicta mēto,
Vitam, qua nulla est homini felicior usquam,
Accelerans natis, hanc legem et verba dedisti:
« O nati, quas nec genitor mihi præbuit unquam

Οὗτ' ἀλλω ποτὲ παιδὶ πατήρ φίλος. Ἐμπεδυν αἰσ. Μή δόμον οἰκήσῃτε περίγραπτον μελέσσι; Μή γαῖην ἀρόσῃτε. Τί δ' ἀμπελὸς θυμούν δνειαρ; 'Εν σκηναῖς ναοῖτε, μέθυσμά τε καὶ γλυκὺν πῶμα 160 Μή ποτ' ἐφ' ὑμετέρῳ λαιμῷ, μῆ, τέκνα, χέοῖτε, 'Αλλὰ θεῷ ζώοιτε, Θεὸν δὲ τε πλοῦτον ἔχοῖτε Μοῦνον, δεὶ ζώντα, δομοῖν, κάστυφελικτον.» Ως ἄρ' ἔφη: παῖδες δὲ πατρὸς ἐτέλεσαν ἐφετμήν. Οἶδα δ' ἐγὼ καὶ λαὸν ὑποσχετῆς ἐπὶ γαῖαν 165 Τέμενον, τοῦ πρόσθε πυρὸς στύλος ἡγεμόνευε, Καὶ νεφέλης ἐλκοντος ἀσημάντου δι' ἐρήμης· 'Ω πόντος ὑπόσιες, καὶ οὐρανὸς ἐδαρ ἐδώκε, Καὶ πέτρη βλάστησεν ὄντωρ, δ' ἔχασατ' ὅπισσω Εὔρυ ρέων ποταμὸς, καὶ ἥλιος ἐσχεθε δίφρον,

A 170 Καὶ παλάμησι τρόπαιον ἀνήρ ἔστησε ταθείσαις Σταυρὸν ὑποσκίάν, πίστις δ' ἐπέδησεν ἀκωκάς. 'Ηλίας δὲ κόραξ τράφη, καὶ γραταν ἔθρεψε Σιδονίην τυτθῆσιν ἐνὶ φεκάδεσσι βίοιο, Οὐ ποτέ γ' ἐν πενιχρῇ σιτύῃ λήγοντος ἀλεύρου, 175 Καὶ κεράμῳ βρύσοντος δεὶ τόσον ὑγρὸν ἔλαιον, 'Οσσον ἀφύσσετο χεροὶ φιλοξενοιο γυναικός. 'Ἐβραῖοι δέ τε παῖδες ἦσαν ποθέοντες ἐδασθῆν, 'Οφρα κε μὴ βασιλῆος ἐνὶ χρανθῶσι τραπέζῃ, 'Αστυρῆς καθύπερθε φλογὸς χαλρούτες ἐθησαν, 180 'Ἐνθεν ἀναψύχοντες, ἐὰ πρὸς δώμαδ' ἵκντο. Καὶ Δανιήλ λεοντας βίφεις βορὰ μανιομένοισι, Θρέψε μὲν οὖτι λέοντας, ἐπεὶ χέρας ἐξεπέτασσεν, 'Αερίην δ' ἐνὶ χερσὶν ἴδεσσο δαίτα προρήτου.

Acquisivit pater, divitias, in omne ævum stabiles.
Nec domos incolatis corporios circumscriptas,
Nec terram aretis. Quid vos juvabit vitis?

In tabernaculis habitate; nec inebriantem, nec dulcem potum
348-349 160 Vestro unquam gutturi, nati, infundite.

Sed Deo vivite; vobisque Deus sit thesaurus,
Qui solus semper vivit, ac neque mutari, neque auferri potest.»
Sic ille locutus: filii vero parentis imperio parent.

Novi ego et populum in terram promissionis
165 Properantein, cui dux erat columna ignis antecedens,

Et nubes deducens per desertum vestigiis carens;

Cui cessit mare, coelunque escam dedit,
Et petra aquani scaturivit, recessaque retrorsum

Late fluens amnis, sol cursum inhibuit;

170 Trophæumque vir erexit extensis manibus
In formam crucis, fidesque hostiles gladios constrinxit.

Elias a corvi nutritus est, et anum nutritivit

Sidoniam parvis ad vitam sustentandam guttis,
Nunquam deficiente in paupere arca farina,

175 Semperque urceo tantum olei scaturiente,

Quantum hauriebant mulieris hospitum amantis manus.

Hebrei pueri dum suum cibum desiderant,

Ne regis mensa contaminarentur,
Supra flaminam Assyriam alacres condescenderunt,

180 Inde refrigerati in domos suas redierunt.

Daniel leonibus projectus esca furentibus,

Nou leones nutritivit (manus enim exten:erat),

Sed delatum per aerem manibus drophetae prandium accepit.

158 Γαῖην. Duo Regg. γαῖαν.

169 Χέοίτε. Ita duo Regg. Edit. χέοιτο.

104 Καὶ λαόν. Sic Reg. 990. In edit. deerat καὶ.

166 Νεφέλης ἐλκοντος. Reg. 59 νεφέλη. Reg. 992 νεφέλην. Pro ἐλκοντος, Coisl. ἐλκοντο. Sup. lin. ἐλκοντες. Μοχ ἀσημάντου. Int. Coisl. et Reg. ἀτριβούς,

nullis tritum vestigiis. "Ἐλκοντος in genere non concordat cum νεφέλης, nisi sit poēta licentia.

168 Βλάστησεν Coisl. βλαστησεν. Int. ξδι:υσε.

172 Καὶ τραϊαν. Duo Regg. et Coisl. χῆρας.

183 Αερίην. Duo Regg., Coisl. et Clug. τερήν.

METRICA VERSIO.

Nec soboli pater ullus, opes sine fine manentes,
Percipite, ac latoi celestia carpite regna.
Vos primum nullis concludite corpora tectis,
Vomere nec terram perstringite: viresa vobis
Nulla sit, atque vicem tecti tentoria præstant.
Nec vero dulci guttur perfunde Lyso,
O mea progenies, sed Regi vive superno,
Divitiasque omnes in eo censumque repone,
Censum qui cunctos stabilis perdurat in annos.»
Hæc ait, atque patris nati pia jussa facessunt.

Arva quid Isacidas memorem promissa petentes:
Queis flaminæ monstravit iter nubisque columnna,
Per deserta trahens que nemo triverat ante;
Queis cessit pelagus; queis dulcia pabula coelum,
Duraque petra dedit latices, gelidusque retrorsum
Territus abscessit fluvius, cursuque represso
Longior in terris fixit sua lumina Titan?
Et manibus tensis hostilia castra fugavit

B Unus homo, crucis in formam pia brachia singens:
Ac gladios ferrumque fides hostile retudit.

Eximiuque Eliam corvi pavere rapaces:
Isque etiam viduam fractamque seniilibus annis,

Sidonia haud magnis epulis nutritivit in urbe.

Pauper enim dulcem semper dabat arca farinam,

Atque olei tantum pleno manabat ab utre,

Quantum ab eo sancti destraxerat hospitis altrix.

Quid dicam Hebreos pueros alimenta seorsim

Poscentes: ne, si regis mensaque cibisque

Implerent ventrem, ſuða se labe notarent?

Quicquid etiam latet Chaldaeis pectore flammis

Insilunt, redeunqute dominum non corpore læso?

Ipse feris Daniel rabidis projectus in escam,

Non aliuit sævios lacerata carne leones:

Sed postquam fuditque preces, palmasque tetendit,

Aera per medium delata est esca prophetæ.

Quinetiam æquoreus medio de pectore piscis

Σπλάγχνων δ' ἐκ μεσάτων ἀπερεύξατο θεῖον Ἱωάννη
185 Θήρ ἀλδς, οὗν ἔδεκτο τριήμερον. Ὡ μέγα
[θαῦμα !

Πίστις γὰρ συνέρκτο καὶ ἐν σπλάγχνοισι προφήτη.
Ἄχρις Ἱωάννου δὲ τροφὴ καὶ κηρίον ἦν
Ἄγριον, ὑψιλόφων τε τρίχες ἔσθιμα καμήλων,
Καὶ δόμος οὐρανὸς εύρυς, ἐρηματαὶ τε χαμεῦναι.

190 Τίς Θέκλαν ἐσάσσεν ὑπὲκ πυρὸς, ή τίς ἔδησε
Θηρῶν ὡμοδόρων χρατερὸν μένος; Ἡ μέγα θαῦμα!
Παρθενίη καὶ θῆρας ἐκαίμισεν, οὐδὲ ἐτάλασσαν
Παρθενικῆς δέμας ἀγνὸν ἁῖς γενεύεσσι μῆναι.
Οὐδὲ μὲν οὐδὲ ἀγνῆς ἐπιλήσσομαι (οὐ γὰρ ξοίκε),
195 Σωτάννης, εἰ καὶ μην ὑπὸ ζυγὸν ἤγαγεν ἀνήρ,
Σωφροσύνης ἡ τόσον ἔχειν πόθον, ὥστε φυγοῦσσαν

Α Χεῖρας ἀθεσμοτάτας, ψῆφοις τ' ἀδίκοισι δικαστῶν
Ἐς μόρον ἐλκομένην, πόθ' ὑπὲκ θανάτοιο σάσσε
Πνεῦμα νέου, πολιοὶ φρένας, καὶ μῆδεα πυκνὰ
200 Ὁρθοδίκου, δῆσαντος ὑπὸ σφετέροισι λόγοισι
Πρεσβυτέρους Βασιλῶνος, ἀλιτροτάτους, ἀθεμίστους.
Παύλου δὲ αὐτὸς ἀκουσας, δῆσης κακότητος ἀεύλον,
Ὀσσατίων μόχθων τε καὶ ἀργαλέων μελεδῶνυν
Ἐν φιλίοις, ἔχθροις τε, καὶ εἰν ἀλλ., καὶ κατὰ γαῖαν
205 Ἡριτο, καὶ τριτάτοιο πόλου πρὸς χῶρον
[ικέσθαι,
Καὶ θεῖναι γλυκερῆσιν ἐν ἔρκυσι κόσμον ἄπαντα.
Κείνος καὶ λυπροῖσιν ἀγάλλεται, δπόστον οὐτὶς
Δεξιτεροῖς. Μεσάτη δὲ κακῶν ἀρετῇ κατάκειται
Ὄς δόδον ἐν στυγερῇσι καὶ δέξειταιν ἀκάνθαις.

E mediis visceribus evomuit divinum Jonam

185 Fera marina, qualem triduo ante exceperat. O magnum miraculum!

Fides enim simul cum propheta in visceribus inclusa fuerat.

Acrides Joannis alimonia et mel agreste,
Vestimentum autem procerorum pili camelorum,

Domus coeli spatium, cubile tellus deserti.

190 Quis Theclam ex igne liberavit, aut quis repressit
Voracium belluarum fortem impetum? Magnum sane miraculum!

Virginitas etiam feras sopivit, nec ausæ sunt

Castum virginis corpus ore suo contaminare

Neque etiam obliviscar (non enim id deceat)

195 Susannæ, etsi illam vir sub jugum duxit;

Hæc tanto amore castitatis flagrabit, ut cum effugisset

350-351. Manus scelestas, iniqua autem judicium sententia

Ad supplicium traheretur, eam a morte servaverit

Spiritus juvenis, mente senis, ac prudenter consilia

200 Justi judicis, qui propriis ipsorum verbis constrinxit

Seniores Babylonis, nequissimos ac scelestos.

Ipse ego audiui ex Paulo quot cum malis certamina,

Quot et quantos labores ac molestias sollicitudines,

A fratribus et inimicis terra marique

205 Sustinuerit, ut in tertium colum ascenderet,

Blandisque mundum universum retibus caperet.

Adversis ille rebus gloriatur, quantum non quisquam

Prosperis. Media autem inter mala virtus posita

Ut rosa in odiosis et acutis spinis.

188 Ὑψιλόφων. Int. Reg. 992 et Coisl. ὑψηλο-
τραχῆλων.

189 Ἐρημαῖαι. Ita tres Regg. et Chig. Edit. ἐρη-
μαῖαι.

192 Ἐτάλασσαρ. Int. Reg. 992 ἐτόλμησαν.

193 Μήτραι. Duo Regg. μιγῆναι.

195 Σωτάννης. Tres Regg. Σωτάννης.

197 Ἐς μόρον ἐλκομένην. Reg. 39 εἰς. Coisl.

ἐρχομένην.

199 Μῆδα πυκνό. Int. Reg. 991 et Coisl. βου-
λεύματα συνετά.

201 Πρεσβυτέρους. Vulgata seniores interpreta-
tur.

204 Ἐν φιλοῖς. Ita Reg. 992 et Coisl. Edit. ἐμ-
φιλοῖς.

208 Μεσάτη δὲ κακῶν ἀρετὴ κατάκειται. Id est,

virtus ærumnis, ut rosa spinis, obsepta. Billius a

Gregorii mente videtur abesse longius, dum verlit :

In medio malorum virtus, quasi vitiorum, hisque

Horatii verbis, ep. 18, v. 9, abutitur :

Virtus est medium vitiorum utrinque reductum.

METRICA VERSIO.

Evomuit Jonam (dictu mirabile!) qualem
Miserat in vastas fauces tribus ante diebus.
Namque ūdes in ventre feræ comes exstitit illi.
Melle fænum agresti repulit vilique locusta
Zacharia genitore satus, texitque canelli
Membra pilis, habuitque donum versatile colum,
Atque in humo dura corpus dabat ipse sopori.
Quis Theclam necis eripuit flammæaque periclo?
Quis validos ungues vinxit rabiemque ferarum?
Virginitas (o res omni mirabilis ævo!)
Virginitas fulvæ potuit sopire leones!
Dente nec impuro generosos virginis artus
Ausi sun̄ premere, et rigido disserpere morsu!
Nec vero præclaræ mihi Susanna tacenda est,
Jure licet thalami fuerit sociata marito.
Illa pudicitia: tanta flagravit amore,

B Ut velitam fugiens Venerem dextrasque nefandas,
Judicio injusto decretæ proxima morti,
Consilio juvenis tanto discriminè vitæ
Eruta sit, cani mentem, ingenioque sagacis,
Ore suo qui presbyteros Babylonis iniquos
Convicit, charoque orbavit lumine vitæ.
Ipse tibi Paulus longo sermone recenset,
Quot mala, quot tristes curas durosque laborcs
Externis pressus simul et civilibus armis
Sustinuit pelago et terra: tum deinde coruscis
Tertia pervenit gaudens ad culmina cœli,
Dulcibus et totum laqueis innexuit orbem
Tristibus ille magis gestit, quam rebus opiniis
Cætera turba hominum soleat, flatuque secundo.
In medio porro virtus est fixa maloruin,
Haud secus ac spinas inter rosa mollis acutas.

210 Τῶν σὺ μνωμένη, τῇρει βίον ἄγνων "Ανακτεί, Πάμπταν ἐν ἐλπωρῆσιν ἀμείνοις, μή σε δαλώσῃ Χρειώ, ή τε πάχιστα καὶ ἔμφρουν φῶτα δαμάζει. Τούνεκα καὶ δολόμητις, ἐπει Χριστοῦ βασιλῆος Εἰς πεῖραν καθέτηκε, Θεὸν βροτὸν ἀμμιγα λεύσσων 215 Πεινάοντ', ἔκθλευσε λίθους εἰς εἰδᾶρ ἀμειψαι, "Ως κεν χρηζῶντα ἐν ἀρκυσιν ἥσιν ἐλῆσιν. Ἀλλὰ Θεοῦ μὲν ἀμπάρτε, σὲ δὲ βροτὸν οὐλία σαίνεις "Ως βροτόν. Ἀλλὰ Θεοῦ γε πέλοις, καὶ τῆλε διώκοις Ἐχθρὸν, δλη μίμνουσα Θεοῦ, καὶ σαρκὸς ὑπερθεν. 220 Μῆδ' ὡς ἐν πλεκτῷ χοροῦ περιγγῆται κύκλῳ, Τὸν μὲν δεξιεπῆ κατέχοις, δίλον δὲ τε λαζῆ, "Ισον ἐφαπτομένη καὶ σχιζομένη θεότητος, "Ημισυ μὲν Χριστοῦ, τόδ' ἡμισυ σαρκὸς ἑούσα.

210 Horum tu recordata, vitam Regi puram custodi,
Fretu omnino bona spe, ne te decipiat
Egestas, quæ celerrime prudentem hominem domat.
Quare dolorum inventor, ubi Christum regem
Tentatur accessit, Deum simul et hominem videns
215 Esurientem, jussit ut lapides in cibis mutaret,
Ut indigentem retibus suis caperet.
Sed in Deo quidem operam lusit; tibi vero homini perniciose blanditur
Ut homini. Sed Deo adhære, et procul fuga
Hostem, tota Dei manens, et carne superior.
220 Neque, ut in nexa choreæ circumacto orbe,
Hunc dextra teneas, illum sinistra.
Æque contingens Deum, et ali eo divisa,
Christo dimidium tui, dimidium carni tribuens:
Nec mare navigans celeri et instructa nave,
225 Flante vento et leniter undante,
Contineas anchoris celereū ratem; vel a terra
Retrahas, segnemque per undam viam incedas,
Ambobus similis, navigantibus et pedibus iter agentibus:
Nec vita tua immittas remoram carnem,
230 Quæ etiam properantem navem detinet.
Ac veluti angusto meatu fluentum decurrens
Magno strepitu, plumbi rotundi in cavitibus,
352-353 Canali replete, quantum continere potest, sursum fertur.
Et constrictum illico salit, vi retrorsum propulsante,
235 Sic jubeo amorem tuum in tuis præcordiis
Constrictum, ad Christum in sublimē ferri,
Aut pulchram et pingueum irrigare terram:

211 Ἐρ ἐλπωρῆσιν. Duo Regg. ἐπ' ἐλπωρῆσιν.
216 Χρηζῶντε. Reg. 992 et Int. χρηζῶντε. Mox Εληστ. Duo Regg. ἐληστ.
218 Βροτόρ. Ita Coisl. Edit. Θεόν.
226 Ἡ δ' αὐτο. Ita Reg. 39. Edit. ή ἀπό.
228 Ἀμφω, etc. Hunc versum, qui non legebatur in versione metrica, uno e præcedentibus duobus vicibus iterato, supplevimus distinximusque italicas. (GAILLAU.)

Α Ἡ πέλαγος τέμνουσα θοῇ καὶ ἐπαρτέι νῆτη,
223 Πνεύματος ισταμένοι καὶ εὖδια χυμαίνοντος,
Τσχεῖν νηοπέδησι ταχὺν πλόδον, ή δ' ἀπὸ γαῖης
"Ελκεσθει, νωθρήν τε δι' οἰδματος οἵμον οδεύειν,
"Αμφω ποντοπόροις καὶ πεζοπόροισιν θυμοτῆν.
Μηδὲ τεῇ ζωῇ βαλέειν ἐχενηῖσα σάρκα,
230 Ήτε καὶ ίσμένην περ, οὗμας κατὰ νῆα πέδησεν.
'Αλλ' ὅς τι στεινοὶ πάρου διὰ φελθρον οδεύον
Ροιζῆδον, μολίbus περιηγέος ἐν κενεώσιν
"Ολκοι πλήθοντος δσον χάδε, καὶ πρὸς ἀνάντες
Δέσμιον ἀλλεται ὡκα, βιαζόμενον κατόπισθεν,
235 "Ως κέλομαι σέο φλετρον ἐν πραπίδεσσι τεῇσι
Σφ:γγόμενον, Χριστοῖο καταντον ὑψι φέρεσθαι,
'Ητε καλὴν πίειραν ἐπικλύζειν τίν' ἀρουραν.

METRICA VERSIO.

Hæc memori volvens animo, pulcherrima virgo,
Spe comitata bona, te vita semper ab omni
Parte Deo studeas puram sanctamque tueri.
Nec, quæ etiam facilis prudentia pectora frangit
Unquam te fallat duris in rebus egestas.
Quippe etiam Christum dum tentat callidus hostis,
Esurie pressum cernens, durissima saxa
Protinus in dulces jubet illum vertere panes:
Ut sic pestiferis laqueis involvat egentem.
Vanus at in Christo fuit illius impetus omnis.
Ergo mortiferis, Christum velut ante salutis
Auctorem, illecebris homines mulcere laborat.
Sed te junge Deo, procul hostem pelle malignum,
Christi tota manens, teneræ nec subdita carni.
Nec velut in lepidæ fieri solet orbe choreæ,
Hunc dextra, hunc læva teneas, quantumque pro-
| pinqua,
Tantum etiam a Christo sis omnipotente remota,

B Et simul addicas animum carnique Deoque.
Æquora nec celeri sulcans infida carina,
Dum tibi flat zephyrus nec magnas excitat undas,
Committe, ut cursum ratis anchora jacta retardet:
Non etiam et tellure trahē hauc, segnemque per altum
Carpe viam, nautæ similis, similisque pedestri,
Nec vitæ ipsa tua immittas echeneida carnem.
Quæ velut injecta properantem compede puppim
Detinet, ac tantam cogit subsistere molem.
Ac velut angusto decurrens unda meatu,
Plumbens ut primum lympha labente canalis
Plenus aquas ultra nullas capit, illico vincta
Acclivisque salit, vi propulsante retrorsum:
Non secus ipse tuum, qui mente arctatur, amorem
Te jubeo ad Christum sublato tollere fluctu,
Aut pulchram quamdam pingueumque obducere ter-
| rām.
Nam si huc atque illuc liquidas diffuderis undas,

Ει δε σύ γ' ἔνθα καὶ ἔνθα χέοις ψυχιάθοισι θαθεῖαις,
"Η κατὰ πετράων, ή λείμακος, τὴ χαράδρης,
240 "Πλετόσις ρόσις ἐσθλὸς ἀσύνδετος, οὐδὲν δινεισρ.
Εἰ μὲν τοι γε πατήρ ζώει φίλος, ὃς σε φάωσδε
"Ηγαγεν, ή μῆτηρ γλυκερή, καὶ φίλτρον ἀμεμφὲς,
Εἰ σὺ καστιγνήτοισιν ἐρείδεις εύμενέουσιν,
"Η τοκέων τοκέεσσιν ἀργῆσιν, ή καὶ ἀρωγῆς
245 Δευομένοις, τούτοις μὲν ὅμδον βίον ἀμφαγα-
[πάξειν]
Οὐ φθόνος, οὐδὲ πικρὸν καὶ ἀνάρσιον ἐνθάδες Μῶμος
"Ουμα βαλεῖ, τρίζειν καὶ σάνδαλα πολλάκι φάσκων
"Εστι δὲ καὶ τόδ' δινεισρ ἐμοί, κακὸς διμματα βάλλων.
Κείνος μὲν βαλεῖται, τὸ δὲ ἐμὸν κέαρ ἐμπεδον ἔσται.
250 Τῶν δὲ ἀλλῶν μοι τόσσον ἀλεύσθαι φιλότηται,

Si autem tu hinc inde fuderis in profundas arenas,
In rupes, in prata, in torrentes,
240 Optimus perit tibi fluxus non collectus, nulla utilitas.
Si autem charus tibi vivit pater, qui te in lucem
Eduxit, aut dulcis mater et amor innoxius;
Si tu fratribus inniteris benevolis,
Aut parentibus parentum auxiliatoribus, aut et ipsis auxilio
245 Indigentibus, cum his quidem communem vitam compleci
Nulla invidia: neque amaros et iniquos ob id Momus
Injiciet oculos, stridorem emittere soleas dicens:
Est autem et hoc utile mihi, malus oculos conjiciens.
Ille quidem injiciet, cor autem meum firmum erit.
250 Aliorum vero mihi tanta sit cura effugere amorem,
Vel si non amicitiam, contubernium saltē pereculosum
Aut confidentiam fallacem ætate florentibus maleficiam
Quantum par est Christum complecti,
Firmiter illi adhærendo continuis desideriis.
255 Nec vero tu gloriari habere amabilis desiderium virginitatis,
Si aliis affectibus penitus tuum pectus aperias,
Temperantia florens. Malum vero istud deterius,
Nasci ex bono malum, invidi dæmonis fraudibus.
Non enim tam mibi connubium et opera connubii
260 Fugienda quibus Deus mortalium genus amplificat,
Quam meis vitiis querenda medela et auxilium
Virginitate. A quibus si vel diem liberam habeam,
Est mihi cœlibatu habenda gratia. Siu autem portas
Feris aperiam, amicam sepibus aream

239 Λείμακος. Coisl. χλίμακος.
241 Φάωσδε. Coisl. φάος δέ.
242 ἀμεμφές. Regg. duo et Chig. ἀμεμπτον.
243 Καστιγνήτοις. Int. ἀδελφοῖς.
246 Ἄρδοιοι. Ita Coisl. Reg. 991 sup. lin.
ἄδονοι.
247 Σάνδαλα. Coisl. et Reg. 992 σανδάλια. Mo-
mrus dicitur convicia, maledicentia ac reprehensi-
onis deus, quem ex Noce natum refert Hesiodus;
tautæ libertatis suit in reprehendendo, ut et sandalia
et crepidas Veneris reprehenderet. De illius mor-

A "Η τοι μή φιλήν γε, συνωροφήν δ' ἀλεγεινή,
"Η θάρσος δολερόν τε καὶ εὐθαλέσσιν ἀπιστον,
'Οσσάτιον Χριστοῦ περιδράσσεσθαι ξοίκεν
"Ἐμπεδον ἐμπεφυῖταις ἀειζώοισι πόθοισι.

255 Μηδὲ σὺ παρθενίης μὲν ἔχειν πόθον ἴμεροέσστες,
Τοις δὲ ἀλλοις παθέεσαι τετὴν φρένα πάμπαν ἀνοίγειν,
Σωφροσύνη κομδώσα κακὸν δέ γε τοῦτο χέρειον,
Τίκτεσθ' ἐξ ἀγαθοῦ κακὸν φθονεροῦ δόλοισιν.
Οὐ γάρ τόσσον ἔμοιγε γάμος, οὐδὲ ἔργα γάμοιο
260 Φύξιμος, φ γε θεὸς θνητῶν γένος αἰτεῖ ἀέξει,
"Οσσον ἐμοὶς παθέεσσιν δύος καὶ ἄλκαρ ἀνεύρον
Παρθενίην. Ὁν εἰ μὲν ἀλεύθερον ἡμαρ ἔχοιμι,
"Εστι καὶ ἀξυγήτης τις ἐμοὶ χάρις. Εἰ δὲ θύρετρα
Θήρεσιν ἀμπετάσαιμι, φίλην φραγμοῖσιν ἀλωῆν

dacitate passim vide apud Lucianum.
250 Ἀλεύσθαι. Ita tres Regg., Coisl. et Chig.
Edit. ἀλεύσθαι. Mox Coisl. φιλότητι pro φιλότητα.
251 "Η τοι μή. Coisl. εἰ τοι μή, εἰ sup. lin. καὶ
εἰ μή.
252 Εὐθαλέσσιται. Coisl. εὐθαλέουσιν.
253 Εοικστ. Coisl. ξοικός.
257 Κακόν. Chig. et Reg. 992 κακοῦ.
280 Φύξιμος. Reg. 39 φευκτός.
263 Θύρετρα. Reg. 992 θύραθρα.

METRICA VERSIO.

In rupes, in prata, in torrentes, in arenas :
Optimum haud dubie fluxus tibi, virgo peribit,
Dispersis quoniam lento devolvitur undis.
Ἄθερεα quanquam genitor charissimus aura
Si fruitur, qui te donavit lumine vita,
Aut dulcis genitrix, a crimine liber amorque,
Quinetiam fratrum si niteris ipsa favore,
Aut patris auxilio et matris, vel forte juvandi
In senio si sunt, ipsis couvire nulla
Invidia est, oculos nec ob id tibi Momus acerbos
Injiciet, soleas stridorem emittere dicens:
Iloc quoque non fuerit mediocriter utile, virgo,
Cum malus hostiles in te contorquet ocellos :
Invidus ille licet jaciat, tu plectore firmo
Semper eris, nec te livor maculabit iniquus,
Nil alienus amor tibi sit, nil extera flamma.
Aut si quosdam alios casto amplexaris amore,

B Saltem ne tecti jus sit commune caveto.
Corporibusque nocens sanis fiducia fallax ;
Quin potius pressis manibus complectere Christum,
Ἄτernusque illi te jungat nexus amoris.
Nec tibi virginæ quidquam clarescere laude
Profuerit, vitiis habeas si pectus apertum,
Virginitate tumens. Gravius scelus istud habendum
[est,
Nascitur ex virtute malum cum dæmonis astu.
Non tam etenim ut dulces thalamos nexumque juga-
[lem,
Quo genus humanum Deus immortalis adauget,
Efugiam, quam ut criminibus mentique medelam
Quærani, virginæ vitiæ delector amore.
Quæ si forte meam purgarit crimine mentem,
Egregie de me merita est, gratesque rependo.
At si, cum validis conclusa sit area septis,

265 Εἰρῆσας, μὴ φραγμοὶ τὸ μὲν πυκινῶς ἀράροιμι,
Τῷ δὲ τρίβους οἰχαιμι παρατροχάσουσιν ὀδῖταις,
Τί πλέον; Ἡ γάρ ὁμῶς δηλήσατο ἐχθρὸς ἀλωῆν
Πάντοθεν εἰσπίπτων. Καὶ γάρ σέο πάντα δοκεύει,
Ἐκτοθεν ὅττι βάλλει, καὶ ἐνδοθεν ὅττι λάβρειν,
270 Ἀμφαδίην, λοχόων τε. Τίς δὲν χακόθητ' ὑπ-
[αλέξαι]
‘Ρηϊδίως, μὴ Χριστὸν ἔχων ἐπιτάρφθον αἰεῖ;
Μὴ μικρὸν ἐν χακῇ θείῃς ποτὲ μηδὲ τὸ μικρόν.
Τυθοῖς ἀντιώσασα, χερεοῖσιν οὖ ποτε κύρσοις.
‘Οσσα φέριστ’ ὅτοις, καὶ φθέγγεος ὅσσα δὲ βάζεις,
275 Λεύσσοις προφρονέως. ‘Οψις δὲν ἐπὶ ἔργον
[ἐλαύνοι].

A Πάντα σὺν ἀλλήλοισι, τέλος, λόγος, θύεις, ἀκούη.
Φεύγειν στέρμα πονηρὸν, ὅπως στάχυν ἐσθλὸν ἀγείρῃς
Μηδὲ σὺ μοιχιδίην κλέπτειν φιλότητα βίοιο.
Κλέπτει δὲν στέρητο κακοῦ καὶ φίζαν ἐλαφρήν.
280 Ἐκ γάρ τοι φίζης γε πολύσχιστοι κλαδεῶνες
Ἐνθα καὶ ἐνθα χέονται ἀπ’ ἵκμαδος αἰματόστης,
Καὶ τυτθὸς συνέδησεν ὅπος μέγα χεῦμα γάλακτος,
Καὶ φυῖς σταθεροῖ καθ’ ὄδατος ἀτσουσα
Ἐξαπίνης συνέχευεν ὅλην περικαλλέα πηγὴν,
285 Πολλοῖσιν κύκλοισιν ἐλαυνομένην, ἀπὸ κέντρου
Αἰὲν ἐπιφρίσσουσι, καὶ ἐκτοθὶ λυμένοισι.
‘Ιδὼνθη δὲ τυπέντος ὅλον δέμας ἀμφ’ ὀδύνησιν
Ἐλκόμενον· γεῦσις δὲ ὀλίγη, καὶ νεκρὸς ἔγωγε.

265 Vinciens, aut sepium partem unam diligenter accommodaverim,
Aliam vero partem aperuerim prætereruntibus viatoribus,
Quid proderit? Hostis namque simul vastavit aream
Undique irrumpens. E:enim tua omnia observat,
354-355 Quid exterius feriat, et quid interiorius rapiat,
270 Manifeste et insidiis excipiens. Quis ejus malitiam effugiat
Facile, nisi Christum semper adjutorem habeat?
Nihil unquam parvum in vitio ducas, ne id quidem quod parvum est.
Si parvis obviam ieris, nunquam in graviora incides.
Quæcunque optima audieris, loquere: quæcunque vero loqueris,
275 Species sedulo. Visus autem ad opus stimulet.
Omnia hæc consociantur, finis, oratio, visus, auditus.
Respuere malum semen, ut spicam bonam colligas.
Neque tu adulterinum fureris vitæ amorem:
Furatur autem, quisquis vel tenuem excipit mali radicem.
280 E radice enim plures varique rami
Hinc inde diffunduntur ab humore sanguineo,
Et succus exiguis condensat magnam copiam lactis,
Et calculus tranquillam super undam impetu delapsus
Illlico totum turbat formosum fontem,
285 Multis orbibus agitatum, e centro
Semper erumpentibus, et extra evanescientibus.
Inficto vulnera curvatur totum corpus doloribus
Inclinatum: exiguis autem cibus, et ego mortuus sum.

272 Μὴ μικρὸν ἐτ τῇ χακῇ. Int. Coisl. μηδὲ τὸ
μικρὸν νομίσῃς ποτέ. Ne id quidem quod parvum
est in vitio, parvum esse unquam arbitris... In Reg.
μὴ δίλγον ἐν χακᾳ ἐμβάλῃς.

274 Οσσα δέ. Sic tres Regg. et Coisl. Edit.
ὅσσα δέ.

275 Λεύσσοις. Reg. 992 λεύσεις. Μοx ἐλαύνοι.
Duo Regg. ἐλαύνει

277 Ἀτελογης. Coisl. ἀμήσης, metas.

278 Μοιχιότηρ. Regg. duo μοιχιόδι.

280 Ρίζης γε. Reg. 992 φίζης τε.

281 Αιματοέσσοης. Cruentum humorem appellat
Gregorius innatam libidinem, peccati somitem. Coisl.
et tres Regg. οὐλομένου.

283 Αἰσσουσα. Reg. 39 αἰθύσσουσα.

284 Συρέχενεν. Tres Regg. διέχενεν. Int. διετά-
ραξεν.

287 Ιδρώθη. Ἐκάμφθη, totum corpus collapsum.

288 Γεῦσις δὲν διέτη. Alludere videtur ad illud
Jonathæ, I Reg. xiv, 43: Gustans gustavi... paulu-
lum melis, et ecce morior.

METRICA VERSIO.

Porta feris pateat ravidis, patcantque fenestræ:
Aut cum parte aliqua sepes, molimine magno
Condita, vim nullam metuat, pars altera rursus
Tota viatrici teneatur aperta catervæ:
Quid mihi profuerit? nec enim minus area sævum
Latronem excipiet, qui parte irrumpit ab omni,
Et mea pervigili circumspicit omnia mente,
Sedulus observans, quonam mea vulnere membra
Sauciet, externo telumque in corpore figat,
Quidque etiam interiorius rapiat. Nunc sævus aperto
Marte furit: nunc insidiis oppugnat inertem.
Quis, nisi præsidio Christi subinxus, acerbum
Effugiat Satanam, et turpis contagia vita?

Nec vero in vitiis quidquam parvique levisque
Ponderis esse putas. Qui parvus obvius ibit,
Is nunquam præcepis sceleria in graviora feretur.
Optima quæque libens audi: loquere optima cuncta,
Quæque loquere prius species bene sedula; visus

B Fac te ad opus semper stimulet. Junguntur amice
Visus et auditus, sermo finisque loquendi.
Utique bona mæsse facias, bona semina funde.
Sed neque furtivos mundi secteis amores,
Atque fidem Christi jurataam perfida fallas.
Ilane porro fallit, sacrataque fœdera rumpit,
Quisquis vel tenuem radicem criminis in se
Excipit. Innumeros nam parvo tempore rainos
Hinc atque hinc extenta solet diffundere radix,
Et succo exiguo densatur copia lactis.
Ac lapidem si quis tranquillas jactet in undas,
Præclaros turbat latices, vitiisque colorem,
Multiplicesque orbes summa nascuntur in uoda,
Qui, simul ac pacantur aquæ, solvuntur inanes.
Quinetiam parvo livescit vulnere totum
Corpus, et ingentes subeunt cruciantque dolores.
Exiguusque cibus mihi mortem invexit acerbam.
Nam scelus hoc scelerum densissima turba secuta est:

- Τῇδε γάρ ὡμάρτησαν ἀμαρτήδες, ὡς δὲ ἀρίστῳ
290 Αἰχμητῇ στρατὸς ἔλλος, ἐπὶν διὰ τεῖχος ἔλησιν.
'Ασπίδος οὐ μέγα τύμπα, δίδωσι δέ γ' αὐτίκα πότμῳ
'Υπναλέψι, καὶ τερπνὸς ἀποπνείουσιν ὅλεθρος.
Τῷ, μή μοι ῥυπώσαν ἔχειν φρένα, μηδὲ ἐπὶ τυθοῖς.
Γαστὴρ κλείθρα φέρουσα, τάχ' ἂν κακότητα φύγῃσι.
295 Τὴν δὲ ὅδυρον τρομέω, μή τις χόδος ὑδρίς ἐπέλθῃ.
Σώματι δαμναμένῳ, συνδάμναται οἰστρος ἀναδῆς.
Οἶνος παρθενικῆς χρόνον πλέον ἔστιν δινεῖδος,
Θυμὸς δὲ αὖ μανῆς. Οἶμος δέ τε πάντα μόροιο.
Παρθένε, θρύπτε μοι μηδὲ ἐν ῥυπώσαι χιτῶσιν.
300 Έστι καὶ εὐτελής τι κακὸν, δρόσωντας λαίνειν.

Α Μῆδε παρειάων σκιρτήμασιν ἐχθρὸν ἐγέροις.
Αἰσχεῖ καγχάδοιεν, ὅσαις τέγος ἀκλήστον
Χάρματι παλλομέναις. Σοὶ δὲ Πλαος ἡκα παρεΐη
Λαέσθω, τὸ δὲ ἔρευθος ὑπαντέλλοιτο, τάχιστα
305 Κλέπτον ἐυφροσύνην. Αἰδὼς δὲ ὁρώστιν ἔρευθος.
Φθεγγεσθαι μὲν ἐοικε Θεοῦ πέρι παῦρα γυναιξί.
Τόσσον, δοσον Τριάδος σεπτήν φύσιν ἰδμεναι οίον,
Τριστήν ἐν θεότητι, μίαν χάριν (οὐ γάρ ἀμεινον
Σιγῆν εὐεδίης καὶ βήματα), εἰσαίειν δὲ
310 Πλείονα, καὶ τρομεραῖς ἀμφῷ φρεσὶν εὐαγέ-
[ως τε,
Καὶ καθύπερθε φέρειν αἰδοῦς σκέπας. Οἱ δὲ μάχαιντο

Hoc enim scelus ingens scelerum secuta est turba, veluti cum optimum
290 Bellatorem sequitur exercitus, quando mœnia perrupit.
Aspidis non grande est vulnus, dat tanien extemplo mortiferum
Soporem, et dulcis est mors exspirantibus.
Quapropter ne vel levissimis mentem inquines maculis.
Venter claustra ferens, forsitan contagia effugerit.
295 Foribus autem carenti timo, ne qua pulveris injuria superveniat.
Corpo domito, simul donatur stimulus invercundus
Vinum virginibus majus est probrum quam ira;
Ira vero rursus, quam insania. Via autem hæc omnia sunt mortis.
Virgo, ne fracta ac dissoluta sis in sordidis vestibus;
300 Est enim, vel in vilitate vestium aliquid malum, videntes delectare.
Neque genarum subsultibus inimicum excites.
Inhonestos tollant cachinnos, quibus est tectum patens
356-357 Gaudio salientibus. Tibi vero benigna leniter gena
Solvatur, ruborque exortatur, confessimi
305 Furans oblectationem. Virgineus enim rubor videntibus pudorem incutit.
Pauca quidem de Deo loqui decet mulieres,
Tantum, quantum sat est ut veneranda Divinitatis naturam intelligant
Trinam in divinitate, unam gratiam (non enim melius est
Pietatis verba tacere), verum audiant
310 Plura, et utrumque tremebunda mente et sancte,
Et desuper pudoris velum ferant. Certent autem

290 Αἰχμητῇ. Sic tres Regg. et Coisl. Edit. αι-
χμητῆς. Μοι διὰ τεῖχος ἔλησιν. Benedictini pro-
poundunt ἄλλατα pro ἔλησιν, sed sine ulla codicem au-
toritatis, et sine necessitate illa, cuius διά perti-
neat ad verbum sequens, διέλησιν. (CAILLAU.)

291 Πότμων. Coisl. πότμον.

293 Μῆδος ἐπὶ τυθοῖς. Ήσε jungit Combefisius
cum versu sequenti, γαστὴρ κλείθρα φέρουσα, sic-
que interpretatur: *Ne in minimis claustra respuens,*
ad vitium forte et libidinem proruat. Ήσε, inquit,
Gregorii adversus gulam, non quod expressit Bill-
lius: *Statuendus illi et in minoribus modus, ne si*
præter justam necessitatem habens laxentur, quod
viti est, obrepant, ipsaque vitiorum calervu, quorum
parens, sonisque gula. Nos secuti sumus codicis
Coisl. interpretationē: Διὰ τοῦτο μηδὲ μικρῆς μολύνειν
ἀνέχου ῥυπάσματι τὴν ψυχήν· κλεισμένη γάρ ταχέως

ἀν φύγη κάκωσιν.

294 Κακότητα. Ita Regg. quatuor. Edit. κακό-
τητη.

297 Παρθενικῆσι. Int. ταῖς παρθένοις.

299 Θρύπτεο. Bill.: *Ne inde supercilium tollas,*
quod tibi sardida vestis, quod Combefisius non
placet.

302 Αἰσχεῖ. Chig. δαχετα. Μοι καγχάδοιεν. Ηα
Coisl. Edit. καγχάδοιεν.

303 Χάρματι παλλομέναις. Int. Coisl. ὑπὸ κα-
ρᾶς ἀπαλλομέναις.

306 Γνωσίει. Reg. 39 ad marg. δὲ τὰς παρ-

θέντους περὶ τῆς ἀγίας Τριάδος φθέγγεσθαι.

308 Μίλαρ χάριν, unum Numen.

310 Εὐαγέως. Reg. 991 εὐαγέας, et sup. lin.
καθαραῖς.

METRICA VERSIO.

Non aliter quam cum perruptis mœnibus urbem
Ingreditur miles, sequiturque exercitus omnis.
Aspidis haud grandē est vulnus: tamen illa soporem
Mortiferum extemplo inducit, vacuousque dolore
Interit, exceptit qui tetrum corpore virus.
Ergo cave, ne vel labes lenuissima mentein
Inſiciat, minimasque etiam procul abjice noxas.
Venter claustra ferens viti contagia forsitan
Evitare queat: sed si laxentur habentas,
Januaque bic omnis pateat, metus iuvinet ingens,
Ne furtiū obrepat carnis lascivia quædam.
Corpore cum domito facilis Cytherea dominatur.
Vinum virginibus probrum est obscenus ira:
Turpius ira malum graviusque in virgine crimen,
Quam furor in reliquis; iter hoc ad tartara dicit.
Nec rursum quia meinbra legit tibi sordida vestis,

B Inde supercilium tollas. Nam gloria vana
Interdum tacite in viles irrepti amictus.
Nec gena pestiferum foedis subsultibus hostem
Excitet. His etiam petulantes hinc cachinnos
Latitudinque vagam, faciunt quæ corpore quæstum.
At tibi solvatur leni gena candida risu,
Purpureusque ruhor confessim gaudia fallat.
Nam qui virginea cernunt in fronte ruborem,
His cadit exerto petulantia victa rubore.

Femina pauca loqui de summo Numinis debet,
Hactenus ut Triadis naturam intelligat unam
In tribus (haud etenim pietatis verba lacere
Utilius fuerit), sed plura admittat in aures:
Atque utrumque pio faciat tremefacta pavore,
Et nivei externe velum ferat usque pudoris.
Pugnet docta cohors, adversaque verba profundat,

Μόθιος ἀντιθέτοισι σοφοὶ σκεδάστες ἀπίστους.
 Μή τοι γ' ἀρπάζοιτο Θεὸς στυγερῆσι μερίμναις,
 οἱ τε καὶ ὑψιθέοντα θωᾶς ἐπὶ γαῖαν ἔχοντες,
 315 Μηδὲ νόος πλάζοιτο φερεύμενος ἐνθα καὶ ἐνθα
 Τέρματος, οἴλα τε πῶλος ἀεθλοφόρος χ' ἀδόξαστος;
 Τῆλε θέων, Χριστοῖο μέγα κλέος. Εἰ δέ σε πικρὸς
 Κλέψειν Βελία, πλάγκτης νόος, δττι τάχιστα
 Καμπτόμενος, πρὸς νύσσαν τοὺς δρόμον ιθὺν ἐπελθών.
 320 Κερκίς τοι γε μέλοι, καὶ εἵρια, καὶ μελεδῶνα:
 Θείοις ἐν λογίοις, σοφίῃ, καὶ φορμαῖς θεῖα,
 Λεπταλέης φωνῆς ἔμφρων θρόος, οὐκ ἐπίδεικτος,
 Ἡς πλέον ἐν πραπίδεσσι, μικρὸν δ' ἐπὶ κελεῖσθαι κείσθω.
 Πολλάκι καὶ κωροῖσι δί' οὐατος ἐσθορεν ἔχθρος.

Α 325 Μηδὲ σὺ συζυγίτην τε καὶ δχθεα θηλυτεράνω
 Θειοτέροις πόθοισι φυγοῦσ', ὡς πάντα σαδρῶν,
 Ἀλλοτρίους μεθέπειν θαλάμους καὶ ἔργα γάμου
 Ἀντὶ δὲ παρθενεῖς γε, γυνὴ ζυγίη καλέεσθαι.
 Μηδὲ δύοις ἔσινουσι παρέζεο, μηδὲ τραπέζαις.
 330 Μηδὲ μέση δμῶν τε καὶ οἰκιδίων ὁρυμαγδῶν
 Στρωμάσθαι. Μή θῶπα φέρειν λόγον ἀντὶ χόροο.
 Μέτρα φιλοξενίης ἀσπάζεο· εἰ τις ἀριστος,
 Οἶγε προφρονέως ἐλαχύν δόμον· εἰ τις δμίλου,
 Τηλόθεν εὔμενός. Σοὶ δὲ κλέος οίκος ἐρυμνός.
 335 Λώπον ἀφεντή πουλυξένιοι δόμοιο
 Παρθενικαῖς. Αἰδὼς γὰρ ἐν πλεόνεσσιν ὀλεῖται,
 Καὶ τοῖς ταρθενίη κεν ἐψυθρίζοιτο φαενή.

Verbis oppositis viri docii fugantes haereticos.
 Ne tibi eripiatur Deus molestis curis,
 Quæ et alte currentem celeriter in terram detraxerunt:
 315 Neque mens vagabunda buc et illuc feratur
 Longe a scopo, ac veluti equus semper vitor et indomitus
 Procul currens, o magnum Christi decus! Sin autem acerbus te
 Decipiā Belial, spiritus fallax, quam citissime
 Flexo cursu, ad metam redeas rectum iter iniens
 320 Radius tibi curæ sit, et lana, et meditatio
 In oraculis divinis, sapientia et cantica divina,
 Tenuis vocis prudens sonus, non elatus,
 Quæ plus in præcordiis lateat, minus autem in labiis appareat.
 Sæpe etiam surdis per aures irrepst inimicus.

325 Neque tu connubium et mulierum curas
 Divinioribus desideriis fugiens, o sapientissima,
 Alienos secteris thalamos et opera nuptiarum,
 Ac pro virginē mulier compar voceris:
 Neque domibus externis, neque mensis assideas.
 330 Neque media inter servos et domesticos tunnulus
 Verseris. Ne adulatoria verba rependas pro satietate.
 Modos in hospitalitate amplectere: si quis optimus,
 Aperi prompte angustam domum: si quis e turba,
 Procul amicus sit. Tibi laudi est dominus munita.
 335 Melior sine hospite, quam multis repleta hospitibus dominus,
 Virginibus. Pudor enim in magua turba peribit,
 Atque hinc splendida virginitas dedecoratur.

345 Πλάζοιτο. Sic duo Regg., Chig. et Coisl.,
 cuius int. μηδὲ πλανάσθω τοι δ νοῦς ἀπὸ Χριστοῦ
 τῆς κακεῖσθαι φερόμενος. Male edit. πλάζοιτο.

347 Μέγα κλέος. Coisl. μεγανχέος. Int. μεγαλοδόξου. Combefisium sequimur, qui interpretatur, grande
 decus Christi, ac vult esse virginis epithetum: deinde
 approbat Billii conjecturam, qui legendum πλάζοιτο
 conjecterat. — Nobis melior videretur prior lectio:
 τῆλε θέων Χριστοῖο μεγανχέος. (CAILLAU.)
 348 Κλέψεισθ. Coisl. κλέψεις.

349 Ἐπελθών. Coisl. ἀπελθων.

351 Λογίοις, σοφίῃ. Reg. 990 λόγησι τοφῇ.

352 Ἐπιδεικτος. Ita Coisl. et unius Reg. non in
 ostensionem compositus. Edit. ἐπιδεκτος.

353 Πόθοιστ. Prave edit. πότοιστ. Μοχ σαδρῶν. Coisl. et duo Regg. σαδρῶν. Int. σαρφονεστάτη, o
 sapientissima.

354 Ζυγίη. Duo Regg. συζυγίη.

355 Ἄρτη χόροι, cum salia sua fueris.

356 Ἐρυμός. Int. στυγός, σκοτεινός.

METRICA VERSIO.

Sternat, et haereticam cogat dare terga cohortem. B
 Ne tibi curarum moles densissima Christum
 Eripiat, quæ vel mentem in sublime volantem
 Detrahit, atque humili cogit subdise terra.
 Nec velut indomitus solet in certamine pugilus
 Currere calce procul, sic in diversa feratur
 Mens tua, et a Christo procul excidat atque salute.
 Fraude tamen Belia si mens fortasse vagetur,
 Flecte celer cursum, dubioque errore relicto,
 Protinus optatam studeas contingere metam.
 In manibus tibi sint radii, sit candida lana,
 Inque super tibi sint divina oracula curæ.
 Coelestisque etiam sapientia, cantica sancta,
 Et tenuis vocis prudens sonus, atque susurrum
 Tam leve, ut admotas haudquaque verberet aures:
 Quod minus in labris habeat, quam pectore fixum.
 Sæpe etiam iu surdas hostis malus insilit aures.
 Sed neque cum tædas sis aspernata jugales,

Et quæ feminineos animos incommoda vexant,
 Divinisque semel, virgo castissima, flaminis
 Arseris, externos thalamos malesana sequaris,
 Et quæ sunt thalamo conjuncta negotia, quæras,
 Conjugis et sancta referas pro virginē nouen:.
 Aut etiam assideas alienis improba tectis,
 Atque epulis, interque greges verseris inepte
 Servorum, turbasque dominus strepitusque molestos,
 Proque fame expleta verba obsequiosa rependas.
 Hospitibus porro tibi sit modus excipiendis:
 Si pietas, si quem commendet maxima virtus,
 Huic facito, ut pateant angusti limina tecti.
 Sin unus de vulgo hominum, procul hic sit amicus.
 Ducetur tibi parva domus desertaque laudi.
 Hospite prestiterit siquidem tibi, virgo, carere,
 Quam sine delectu cunctos admittere tecto.
 Nam cœtu in magno facilis jactura pudoris,
 Atque hinc virginæ in vita grave dedecus haeret.

Τῷ, μή μοι περάτων γαῖς ἀπὸ πίστιν ἀγέρειν.
Αἴδεις μοι πολιτήν, καὶ ἐσπερῇ φίθεις κεδνοῖς.
340 Πλείον γάρ τι φέρει πολιτὴ νεότητος ἔχερφων.
Μῆδε μὲν εὐεσθέουσα περίδρομον ἔνθα καὶ ἔνθα,
Πολλάκις οὐ κατὰ κόσμον, διμ' ἀνδράσι κυριοτέροισι
Σὺν πόδᾳ δινεύειν Ἱεροὺς σπεύδοντ' ἐπὶ χώρους,
Καὶ περ τὴλοῦ ἔδνταις. Ἐφέστιός ἐστιν ἄπαντι
345 Χριστὸς δηνᾶς πελάων τε καὶ ἐν χριστῇ φιλέον-
[τος].

*Ἀζεόδ μοι πρώτιστα Θεὸν, μετέπειθ' Ἱερῆα
Χριστὸν ἐπιχθόνιον, ζωῆς σημάντορα σειο·
*Ω πελάειν πτερόδεσσα, καὶ φίσιγῶσ' ὑποείκειν,

A Ὡ γῆθειν ἀνιοῦσα, καὶ φίσιον ὑποείκειν,
350 *Ως κεν ὑποτρομέουσα, παλίσσυτος ὑψὶ φέρηται
Ἄλλοις τέθναθι πάσιν, ἐπει τόδε λώβην ἔστι:
Παρθενικαῖς, ή γυμνὸν ἔχειν βίον, ἀσκεπέα τε.
Αἰνῶ θηλυτέρων, τάς δρσενες οὐδὲ ἴσασι.
Ζῶσι δέ ἔκας βιότοιο, Θεῷ δέ τε κρυπτὰ πέφανται..
355 Λίγη εὐεσθέειν, λίγην δέ τε μὴ φιεμασάνειν.
Κύδεος ἴμειρουσα, τάχ' ἀν κλέος ἐσθλὸν δλέσσαις.
Ἀνδράσι τὸ περίφαντον ὅλοιτο δὲ θήλεος αὐχήν.
Ζηλούσθω μὲν δριστος, δέ στυγέοιτο κάκιστος.
Τὸ φθονεῖν ἀγαθοῖς ἴσον, στέργειν τε κακίστους.
360 Μήτε κακοὺς δράσα ταγληνιδωντας, δδοίο

Quare ne mihi a finibus terræ fidem quæras.

358-359 Reverere mihi canitem, et graves imitare mores.
340 Plus enim prodest prudens senectus quam juvenus.
Ne pietatem exerceas, hoc et illuc discurrens.
Sæpe etiam indecora, cum viris levissimis
Iter pedibus facere studens ad sacra loca
Etiam longe remota. In cujusque domo est
345 Christus rex et proximus, et in ipso corde amantis.
Venerare mihi in primis Deum, deinde sacerdotem
Christi personam in terra gerentem, vita ducem tuæ,
Cui te velox adjungas; huic tacita te submittas;
Hoc gaudeas sursum tendens, huic labens cedas,
350 Ut tremebunda rediens in altum tollaris.
Aliis omnibus mortua sis, siquidem hoc utilius est
Virginibus, quam in omnium oculis et propatulam vitam ducere.
Laudo ex virginibus, quas viri neque norunt:
Vivunt autem procul a mundo, verum Deo patent occulta.
355 Multum pietatem cole, multum autem ne extollaris.
Gloriam desiderans, cito forte veram gloria amiseris,
Etiam in oculis hominum; pereat autem mulieris fastus.
Unice diligatur optimus, odio autem habeatur pessimus.
Invidere bonis idem est, ac amare pessimos.
360 Nec malos videns tranquillos, a via

338 Τῷ μή μοι. Virgines eas perstringit Gregorius, quae sine delectu exteris omnes hospitio exceptiebant; idque eo se facere causabantur, ut fidei Christianæ pietatem ipsorum doctrina alerent. (BILL.)^o

340 Tl. Tres Regg. τε.

341 Περίδρομον. Int. περιτρέχοντα.

344 Ξέρεστος. Tota hic doctrina alterius Gregorii, Nysseni videlicet, epist. *De peregrinatione ad Ierosolynam et ad alia loca sancta*. Quæ religio, ut non vana, sic parum virginis aut monacho congrua.

346 Ἀζεόδ. Sic tres Regg. et Coisl. Edit. Κέο.

348 Υποείκειν. Reg. 990 ὑποήκειν.

353 Θηλυτέρων. Illa Regg. quatuor. Edit. Θηλυτέρων. Μοχ δρσενες. Reg. unus δρσενα, quæ ne quidem virum norunt. Sed legendum foret tal pro τάς, vel al.

354 Θεῷ δέ τε. Tres Regg. Θεῷ τῷ. Alius Θεῷ τά. Non displicet prima lectio Θεῷ τῷ, φτιντι. Procul a mundo, vivunt Deo, cui manifesta sunt occulta.

357 Ἀνδράσι τὸ. Sic Regg. tres. Edit. τε. Coisl. τοι, cuius int. locum hunc sic exponit: δέξῃς ἐπιθυμία, καὶ τὸ ἐν ἀνδράσιν ἐπίδεικτον δέξῃς ἀγαθῆς θλέθρος, gloriam cupiens, et quod apud homines est præclarum, cito forie veram amiseris gloriam.

METRICA VERSIO.

Colligere ergo fidem caveas a finibus orbis.

Quinetiam canos hominis seniumque verere,
Et mores imitare graves. Cordata senecta
Commoda plura feret, quam stulta levisque juvenus.
Nec vero ardentī pietatis concita zelo,
Cum levibus discurre viris, obliter decori,
Adque sacras ædes procul a te perge remolas.
In cujusque domo Deus est, cunctisque propinquus,
Pectoreque in medio semper versatur amantis.
In primis venerare Deum, tum deinde sacram
Pontificem, in terris fungentein munere Christi :
Quo duce certa teris fluxæ vestigia vitæ.
Iluic tu præpetibus comitem te adjungito pennis,
Huic tacitura tuum. virgo, submittito collum.
Hoc gaude alta tenens, huic labens cede dolore;
Te pavor ut rursus tractum subducat in altum.
Mortua sis cunctis aliis, velutique sepulta.
Namque hec virginibus melius, quam ducere vitam

B Expositam cunctorum oculis foedeque reiectam.
Illa mihi mulier, quam nescit turba virilis,
Quæ procul a mundo vivit, quæque abdita Christo
Cernitur, illa mihi dignissima laude videtur.
Magna quidem tua sit pietas, præclaraque virtus :
Nec tamen idcirco pietatis laude tumescas.
Laudem etenim captans hominum famamque ca-

[ducam],
Egregiam laudem amittes nomenque perenne.
Femineo e sexu fastus tollatur inanis
Quem tu virtutis meritis fulgere videbis,
Iunc serventer ama, et tota complectere mente :
Contra, quem virtutis tinctum perspexeris, illum
Insectare odio. Non est in dispare culpa,
Qui premitt invidia motus virtutis alumnos,
Quam vitio addictis qui se profiteat amicum.
Nec tranquilla malis cum prospiciis omnia, rectum
Desere iter : justos nec cum mala plurima vexant,

"Ισχεο, μήτ' ἀγαθοῖς φρένα δάπτεο καμπτομένοισι.
Πλεον τεῦτα βίοιο, τὰ δ' ὑστατα δέρκεο πάντα.
Χαίρειν εὐδίωσα· τὰ δ' ἐστάμεν' οὐ σάφα οἶδας,
Μή πού τις βροτολογίδες ἐπιπνεύσειεν ἀήτης.
365 Τούνεκεν ή τρομέειν, ή προτρομέειν βιότοιο
Πίπτοντος δὲ κακοῖο, τεὸν πόδα μᾶλλον ἐρείδειν,
Εἰ δὲ καὶ εὑδρομέντος, ἔτι πλέον. Εἰ γάρ ἀριστοί:
Πίπτουσιν, ἀνδλιστον ἔχειν βίον, οὐ μάλ' ἐλαφρόν.
"Ανθρακές εἰσι πόδεστιν ἥπας βίος, οὐ μάλ' ἐλαφρόν.
370 Καὶ κρυπτῶν παγῆδων αἰεὶ καθύπερθεν ὁδεύεις.
Δεῖθω μὴ βιότοιο θεμέλιον ἐν φαμάθοις:
Βαλλόμενος, θμβρῷ, ποταμοῖς τ' ἀνέμοις τε κεδασθῶ,
"Η σπόρος ως ἐπὶ γαῖαν λὸν ἔηρην καὶ ἄκαρπον,

Α "Ωκα μὲν ἀντεῖλαιμι, τάχιστα δὲ αὖθε; Εοικι,
375 Πελίοιο βολῆσι τυπεῖς, καὶ πήματι τυπεῖς.
Μή δέ μοι ὑπνώντι κακὸν σπέργον ἐγκαταμένη
Ζιζενίων ἀρότης τε κακῶν, καὶ βάσκανος ἐχύρες.
"Ηνίκα δ' αἰθομέναις ἀγνῶν δεκάς ἐν δαῖδεσσι;
Παρθένοι ἐγρήσσουσι ἀκοιμήτοις φαέσσαι
380 Νυμφίον ἴμερέντα Θεὸν δοκεῖσιν ἀνακτά.
"Ος λαμπραὶ γανῶντι ὑπαντίσωσιν ἰόντε,
Μή μ' ἐν ταῖς κενεψίσι νόον καὶ διφροτι θείης,
"Ηδη που Χριστοῖο παρεσσομένου μογεούσαις,
Μηδ' ὀλγοδρανέον δαῖδων σέλας δημασι λεύσσων
385 Όρέ ἡ φάους ζωῆς ὑγρὸν πόθεοιμι ἔλαιον.
Μή δέ με κλητισθέντα γάμων ὕσταιτο θύρετρα,

Recetas : nec bonis, mentem discrucies, veratis.
Hæc vitæ lusus sunt; ultima vero omnia respice.
Gaudias inodestæ, dum tranquilla es : quea enim superventura sint, non certo nosti ,
Ne forte quis letalis procellosus spiraverit ventus.
365 Quapropter aut timeas præsentem, imo venturam prætimeas vitam.
Cadente autem malo, pedem tuum firmius ligas.
Si etiam qui recte currit [correrit], tibi magis [cavendum]. Si euim optimi
Cadunt, inoffensam vitam ducere non facile est.
Carbones pedibus tota vita est, nec multum leves ;
370 Et super latentes laqueos semper incedis.
Vereor, ne vitæ fundamentum in arena
Jacientis, imbre, fluiis et ventis dejiciar :
360-361 Vel ut semen in terram cadens siccam et sterilem,
Statim quidem exoriār, citissime autem arescam
575 Solis radiis percussus, parvisque noxis ;
Ac ne etiam mihi dormienti malum semen intermisceat
Zizaniorum sator malorum, et invilus inimicus ;
Aut quando ardentiibus casta decas cum facibus
Virgines evigilantes non sopitis oculis
380 Sponsum amabilem Christum regem exspectabunt,
Ut splendida rutilo occurrant venienti,
Ne me cum mente vacuis et fatus annumeres,
Jamjam Christo prope adfuturo laborantibus.
Neve tenuem facum lucem oculis cerneus,
385 Sero lumenis vitæ humidum oleum requiram :
Ac ne a nuptiis clausa me expellant janua,

363 Εὐδίωσα. Reg. 990 εὐδίωσα. Μοχ, τὰ δ' ἐστάμεν'. Sic tres Regg., et sup. lin. ἐνετώτα. Edit. τόδι.

365 Η τρομέειν. Reg. 993 οὐ τρομέειν.
368 Αρόλιστον. Chig. et Reg. 993, ἀνδλισθον.
369 Εἰστ. Duo Regg. Εστι. Μοχ, δ τάς, pro ἥπας.
371 Δεῖθω. Hic versus et alii triginta subsequentes iterum leguntur supra, sect. I, poem. xxvii, v. 1-7 et v. 45-66.

379 Έγρήσσουσαι. Coisl. sup. lin. ἐγρυπνοῦσαι.

Reg. 992 ἀγρύσσουσαι.

380 Δοκέωσιν. Sic Regg. quatinor, Chig. et Coisl.

Sup. lin. Reg. 992 δοξάζωσιν. Edit. δοκέουσιν.
382 Θεῖης. Tres Regg. Θεῖη. Reg. 790 sup. lin. Οὔσει.

384 Ωλιγοδρανέον. Ita Chig. et tres Regg. Edit. ὀλγοδρανέων. Hic versus in editis præcedenteū anteceudebat.

385 Ποθεοίμι. Chig. ποθέοντα.

METRICA VERSIO.

Te sævus dolor excruciet, mentemque perurat.
Hi vitæ lusus, hæc fallax alea mundi.
Quocirca extremos rerum vigil inspicie fines.
Dum mare cæruleum arridet, fluctusque quiescunt,
Lætitiae moderare tuæ; nam forte propinquæ
Tempestas puppim qualiet, mergetque profundo.
Aut igitur timeas instantem, virgo, procellam,
Aut dubios casus incertaque tempora vitæ.
Certius injusto vestigia lige cadente ;
Quod si etiam recti studium complexus et æqui
Corruat, ipsa tuæ tanto mage propisce vitæ.
Nam cum etiam insignes homines titubentem ca-
[dantque,
Ardua inoffensam res est traducere vitam.
Carbones pedibus vita est hæc tota molesti ;
Per medios graderis laqueos, per mille pericla.
Ac timer incessit mentem, ne forte salutis

B Lævus in insula jacens fundamen arena,
Obrutus imbre cadam fluviisque et turbine venti
Aut velut in siccam labentia semina terram,
Protinus ipse quidem exoriār, sed solis acutis
Arescam radiis tactus, mortiarque repente ;
Aut etiam placido recreanti meinbra sopore,
Inserat impurum semen mihi lividus hostis.
Pinguis qui lolium clam fundit in arva nocivum.
Aut cuim casta decas privans sua lumina somno,
Ardentesque faces gestans, perfusaque luce,
Ætherea Christum venientem ex arce manebit,
Ut splendens rutilo, veluti decet, obvia fiat,
Annuncret stultæ classi, tenuemque micantem
E facibus lucem cernens, jam forte propinquo
Principis æterni gnato, languente lucerna,
Tum sero infelix oleum vitale requiram,
Et soribus clausis thalamo miser arcear illo,

"Ἐνθα Λόγος καθαρῆσι, πόθου μεγάλοις ὑπὸ δεσμοῖς, Μηγνύμενος κραδίῃσι, σέλας καὶ κῦδος δπάξει.

"Ἔστι γάμος, τὸν παιδὶ πατήρ φίλος ἐσθλὸς ἀρίστω

590 Δαίνυσι καγχαλόων. Τοῦ δ' ἀντιάσαιμι ἔγωγε.

Τοῦ δ' ἔγὼν ἀντιάσαιμι, καὶ δις φίλος ἐστὶν ἔμοιγε.

Μήμνοι δ' ἔκτοθι κενὸς, δις πρὸ γάμοιο τίθησιν

"Η ἄγρον, τὴς βοῶν ζεῦγος νέον, τὴς δάμαρτα.

Μῆδ' ἐν δαιτυμόνεσι γαμήλιον εἶδος ἔχουσιν,

395 Εἴματ' ἔχοντα δυπόδωντα, δεθεὶς χειράς τε πό-

[δας τε,

Νυμφῶνδος τε, φίλων τε, γάμων τ' ἀπὸ τῆλε πέσοιμι.

"Ἐκ δὲ γάμων παλίνορπος διαξ ἐκδός εὗτ' ἀν ἐπέλθη,

"Ἐξαπίνης δοκέουσι καὶ οὐ δοκέουσιν ἐπιστάς,

Εὔροι μ' ἐν δοκέουσι, καὶ αἰνήσεις φόροιο

Α 400 'Ως ἀγάθον θεράποντα καὶ ἥπιον ἀρχομένοισι, Καὶ οίτοι δοτῆρα, λόγου στερεοῖο, δίκαιοιν.

Παρθενή μὲν τοῖα πατήρ ὡς ἥπιομητις

'Ἐκ θυμοῦ φιλέων ἐπιτέλλομαι. Ἀλλὰ, θύγατρες,

Καὶ παιδεῖς, καὶ τέκνα, φίλου πατρὸς εἰσαστοίτε,

405 Εἴ πού τις καὶ ἔμοιγε Θεοῦ χάρις, διστερεότα.

Μῆδ' ὡς Ἡλεῖδαι πατρὸς ἀτίστητε ἐφετμήν,

Μῆ, τέκνα, μὴ κείνοισιν δμοῖον οίτον ἔλησθε.

Τοῖς δ' ἀλλοῖς δέδε μῦθος. Ἀπηλεγέως δ' ἄγορεύσω

"Ισον ἐπ' ἀμφοτέροισι λόγον καὶ σταθμὰ τιταίνων,

410 'Ἄζυγή τε γάμῳ τε. Θεδς δ' ἐπιμάρτυρος ἔστω.

"Ουσσον παρθενή προφερεστέρη ἔστι γάμοιο,

Τόσσον παρθενής ἀγνὸς γάμος ἀμφιδιοίο.

Τούνεκεν ἡ καθαρὴν ἀστάξει πάμπαν, δριστεῖ,

Ubi Verbum puris, arcto amoris vinculo,
Immistum pectoribus, splendorem et gloriam tribuit.
Sunt nuptiæ quas dilectus filio bonus pater optimo
390 Celebrat exultans. Harum ego sim particeps :
His utinam ego intersim, et quisquis amicus mihi est.
Maneat autem extra, qui nuptiis præsert
Aut villam, aut nova boum juga, aut uxorem.
Sed ne (mihil contingat) ut inter convivas nuptiale ornatum habentes
395 Vestes habens sordidas, vinctus manusque pedesque,
A thalamo sponsi, amicis et nuptiis longe excidam :
Verum a nuptiis revertens rex meus, cum advenerit,
Repente exspectantibus et non exspectantibus supervenientis,
Inveniat me inter exspectantes, laudetque ob timorem,
400 Ut bonum servum et mitem illis quibus præst,
Et frumenti, seu verbi solidi æquum dispensatorem.
Virginibus quidem hæc, ut pater benigne consulens,
Ex animo diligens præcipio. Verum, filiæ,
Et nati, et natæ, dilectum patrem audite,
405 Si qua forte et mihi est Dei gratia, quemadmodum spero
Nec sicut Helidae patris contemnente mandatum ;
Ne, filii, ne similem illis poenam patiamini.
Ad alios vero hæc oratio. Libere autem loquar,

362 363 Aequum in utrosque orationem et lanceum intendens,
410 Et cælibem et connubio junctum. Deus autem testis sit.
Quanto virginitas præstantior est conjugio,
Tanto virginitate ancipitis vitæ castum conjugium.
Quapropter, optime, aut puram omnino amplectere

387 Καθαρῆσι. Reg. 993 καθαροῖσι. Μοχ id. Θεσμοῖς, sup. lin. δεσμοῖς.

390 Τοῦ δ' ἀντιάσαιμι, id est τούτου γάμου μετάσχοιμο.

391 Μήνυμα. Tres Regg. μήνυει. Μοχ δις τις. Duo Regg. et Chig. δις τις

394 Εἴματ'. Chig. δηματ'. Μοχ, id. cum tribus

Regg. γάμου pro γάμων.

397 Επελθη. Duo Regg. et Chig. ἐπέλθω.

401 Αἴγρουν. Chig. βίου. Μοχ στερεοῖο. Duo Regg. δικαίου. Reg. 970 φερόστου.

407 Ἐλησθε. Tres Regg. δοιασε.

408 Απηλεγέως. Sup. lin. ἀποτόμως.

METRICA VERSIO.

In quo pectoribus puris commisstus amore
Christus splendorem tribuit famamque perennem.
Nati connubium celebrat pater, atque superbas
Regalesque omnino epulas festinus adornat.
His utinam intersim, cunctisque accumbere detur,
Quies mea chara salus ! Ille excludatur ab aula,
Qui villam geminosque boves, thalamumque jugalem
Non epulis stultus dubitat preponere sanctis.
Atque etiam graviter metuo, cum cætera turba
Connubis digna thalamis quoque veste tegatur,
Ne, quia pannoso sorbet mihi corpus amictu,
Protinus abripiar, manibus pedibusque revinetis,
Et thalamo atque epulis charisque excludat amicis.
Cumque meus Dominus, thalamo thalamique relictis
Delicias, tandem cœlesti ex arce redit,
Ac subito adveniens toto spectabitur orbe,
O utinam inter eos numerer, qui mente parata
Illiū adventum exspectant, laudetque timorem

B Ipse meum, famulumque bonum vocet atque fidelem,
Ut qui conservæ lencū facilemque cæteræ
Me præstem, fideique illis alimenta ministrē,
Sedulus et partes frumenti partiar æquas

Hæc, veluti natīs genitor charissimus, ipse
Virginibus mando : vos charum audite parentem,
Et dulces nati, et natæ pulcherrima proles,
Gratia si qua mihi affulget (nani forte resfulget),
Nec velut Helidae contemnente jussa parentis :

Ne scelus horrendum non dispar pœna sequatur

Nunc alias deinum verbis affabor apertis,
Æqua utrisque tenens exactæ pondera libræ
Cœliibüs, thalamique jugo quæ colla dedere :
Ac mihi sit testis magnus moderator Olympi.
Quanto virginitas melior quam vita jugalis,
Tanto etiam dubiam præcedit virginitatem
Conjugii sancti nexus castumque cubile.
Ergo virgineam vel prorsus dilige vitam,

Μαρθενήν, εἴ τοι γε μένος, καὶ θυμὸς δρωρεν,
4.5 Ἡ γάμον στέργειν τὸν ὄμοιον, ὃς ἐνέπουσι,
δεύτερον ἐκ πρώτοι καλὸν πλόνον. Ἀμφοτέρων δὲ
Φεύγειν ἀζυγέος τε βίου, ζυγίου τε πρόσωπον,
Μιγνύντας μέλιτι τε κολήν, καὶ βόρδονον οἶνῳ,
Καὶ Σολύμοις Σαμάρειαν ἀλιτροτάτην ιεροῖσιν.
420 Οὐδὲ γάρ ὡσπερ ὅδοι τιταινόμενον κατόπι-

[σθεν]

*Αψί λέναι πόνος ἔστιν ἑτώσιος, οὐδέ τι τάρβος,
Ἡ δέλος πέμποντα μικρὸν προπάροιθε ποδοῖν
Πῆψαι, μηδὲ ἐπὶ τέρμα καὶ ἐς σκοπὸν ἄκρον ἵκεσθαι·
Οὐδὲ ἦς παρθενήν Χριστῷ βασιλῆι προθέντα,
425 Καὶ λογικὴν θυσίην, ιερήιον αἷματος ἔκτες,
Εἰς γάμον ἀψί λέναι, θωὴ μόνον, ἀλλὰ μέγιστον

A Πτῶμα πέλει, θανάτοι πέλας, πρὸς δ' αἰσχος δλητκτον,
Τῷ ἵκελον, ὃς εἰ τις ἐπὶ οὔρος ἀκροτόμοιο,
Ὄ πλείστοις μόγοις προτεβήσατο χρυσὸν δρύσσων,
430 Ἡ θήρης μεθέπων γλυκερὸν πόνον, ἀπρεθο-

[πτος]

'Εξαπίνης ἐπὶ γαῖαν δλισθήσειε πόδεσσι.

Τις δ' ἀνιν Σάπφειραν ἀτάσθαλον, Ἀνανήν τε,
Κέρδεος οἱ σφετέροι κακὸν μόρον ἡλάξαντο,

Οὐ τρομέει καὶ μικρὸν ὑποσχεσίης τε κολούειν;

435 Καὶ γλῶσσαν χρυσέην τις, ἐπει νοσφίσατο
[λάθρη]
'Ανδράσιν ἐν προπάροισι, παρεκνόν τιγεμονῆσος,
Εἴμα τε, χρήμα τε βαινόν, δλω δηλήσσετο λαῷ.
Τοῖος παρθενῆς δπίσω δρόμος, τὰ χερείων,

Virginitatem, si tibi vires sunt, et voluntas impellit,
415 Aut nuptias elige similes [virginitati], ut aiunt,
Secundam a prima felicem tenens navigationem. Utiusque autem vita
Fuge, celibis nempe et conjugalis, speciem,
Qua miscetur fel mellī, et coenū vino,
Et sacris Hierosolymis nefanda Samaria.
420 Non enim sicut qui per eamdem viam regreditur,
Retro euntis inanis est labor, nec quidquam ipsi timendum:
Aut qui parvam sagittam emittens, eam ante pedes
Projicit, nec ac destinatum summumque scopum pertingit:
Nou sic etiam, si quis virginitatem Christo regi obtulit,
425 Rationale sacrificium, victimam incruentam,
Nuptias si deinceps quæsierit, jactura tantum illi, verum gravissimus
Est casus morti proximus, ac propterea opprobrium indeleibile,
Huic simile, ac veluti si quis e monte prærupto,
Quem multo sudore concendit, ut aurum effuderet,
430 Aut venationis gratia amplexus labore, ex improviso
Statiū in terram pedibus corruerit.
Quis vero audiens Sapphiram infelicem et Aniam,
Lucro qui suo malam mortem commutarunt,
Non vereatur vel modicum quid de promisso decidere?
435 Regulam etiam quis auream cum furtiu subripuissest
In veteri populo, inscio duce,
Vestem et pecunia modicum, toti nocuit genti.
Talis est qui virginitatem amplexus retro graditur, aut etiam deterior,

446 Δεύτερον ἐκ πρώτοι. Quemadmodum, qui
mari iter faciunt, cum eum quem maxime optant,
nequeant, proximum illi tamen, quanquam non adeo
commodum, cursum tenere conantur: ita, quibus ad
virginitatis laudem aspirare per carnis infirmitatem
non licet, ut ii matrimonium contrahant.

448 Μητρύντας. Reg. 59 μηγνύτα.

449 Ιεροῖσιν. Reg. 891 ιερεύσαι.

450 Τιταρόγενον. Regius 991. Coislianus sup.
lin. ἐλλόμενον. Qui, inquit, iter, quod fecerit, veluti
relegit ac relexit, aut qui scopum, ad quem collima-
bat, non est assecutus, nihil aliud quam operam lu-

sit. At virginis longe alia est ratio. Quisquis enim
virginitatis, quam Deo vovalat, abjecto studio, ad
conjugatam vitam regreditur, non modo priorem
operam iusit, sed gravissimo crimine sese obstringit.
(BILL.)

452 Ἰκελον. Coisl. εἰκελον.

450 Ἀπροτοχος. Reg. 990 ἀπροτοχον.

452 Ἀραρην. Reg. 39 Ἀραραν.

454 Τι κολούειν. Quam vel leviter promissa violare: quidquam voto detrahere.

455 Καὶ γλῶσσαν. Vid. tom. I, pag. 626.

456 Παρεκρον. Præter voluntatem ducis.

METRICA VERSIO.

Si genus hoc vita arridet, vel, membra domare
Si nequeas, thalamo cervicem innecte jugali.
Utique is, qui ratibus secat aquora vasta, secundum
Sic teneas cursum, primo et meliore negato.
Ast sordam vita misturam utriusque cavelo,
Nec coenū vino, nec felli dulcia mella,
Nec sacris Samaram Solymis misceto nefandam.
Non etenim ut vano torquet sua membra labore,
Qui relegit gressus, pedibus quos triverat ante,
Vel ferit emissā stultus loca densa sagitta,
Aut illam ante pedes laxato projicit arcu,
Nec, quo tendebat, temere volitantia fixit
Spicula: sic etiam qui Christo virginitatem,
Spirituale velut sacram vacuumque crux,
Obtulit, atque pedem referens connubia querit,

B Non illi hoc facinus tantum jactura futurum est,
Sed casus gravis, et morti vicina ruina,
Et probrum ac labes omni durabilis ævo.
Non secus ac si quis prærupto et vertice montis,
Quem sudore gravi reptans ascenderat, aurum
Ut foderet, cursuve seras agitaret agrestes,
In terrain subita lapsus cadat ille ruina.
Quis porro pœnam Ananias Saphiræque tremendam
Cum legit, occultos numinos qui morte luerunt,
Non, etiam leviter, metuit perfringere vota?
Isque etiam in linguam effictum qui sustulit aurum,
Vestesque, et paucos ignaro principe numinos,
Sacrilego totam constrinxit criminē gentei.
Virginis haud levius crimen, quæ perfida cursum
Egregium linquens, misere in contraria fertur.

'Οσσατιν προφέρει λάχος ἐμπνοον. 'Ως ἀπόλοιτο
440 Συζυγίη, τὴν οὗτι γαμήλιος ἡρμοσὲ θεσμὸς,
'Ἄλλ' οἵτις φυχὰς αἰτεῖ προπάροιθεν ιούσας
'Αψὲ ἑρύει, χθαμαλοῖσιν δπως πλεόνεσσιν ἀνάσσῃ,
Πρῶτος ἐπ' οὐρανίοιο κλέους ἐπὶ γαλανὸν ἐλυσθεὶς,
'Ὕεις ὑπεροπτήσιν ἀτεμίης ζυγὸν ἔλχων
445 Ἐνθάδε τοῦ περ ἀεὶ κέντρον πεφυλαγμένος
[ενακ]

"Πόδη καὶ τοκέεσσιν ἑγώ μυθῆσομ' ἀριστα,
"Διν βίος ἐν χειρεσσι, καὶ αἰσχεα, καὶ κλέος ἐσθλὸς
Παρθενικῶν, πηροὶ τε σεόφροι, καὶ μελεδόναις.

Οὐ θέμις, οὐδὲ ἐπέσικε βιάζεσθαι μεγάλοιο
450 Πλάσμα Θεοῦ. Πάντες γάρ ἐνδε γένος, δοτις
[ἀνάστων,

A "Οστις ἀναστομένοις ἐναρθρίῳ, δοτις ἀνολδος,
"Οστις ἀρικτήμων, ὑψηλονος, ἐς χθόνα νεύων,
"Ος πολιτεις πέποιθε, καὶ δε νεότητι γέγηθε.
Πάντες ἐνδε, πάντεσσι πνοὴ μία, εἰς ἕνα πάντες
455 Νεύομεν. 'Ως δὲ Θεὸς πᾶσι βροτὸς ίσος ἐτύχθη,
Καὶ θάνε, καὶ συνέγειρε, καὶ οὐρανὸν εύρην ἔδωκε.
Τῷ μή τις σάρκεσσι φέρων χάριν ἀφραδέεστι,
Παρθενικὴν δέκουσαν διοι πρὸς λέκτρα καὶ εὐνὴν
Δρασσομένην Χριστοῦ, πόθον βιδωσαν ἀριστον,
460 Πούλυπον ἐκ θαλάμης πέτρην κοτύλησιν ἔχον.
[τα,

"Ηέ τιν' ὄρνεν ἀοιδὸν ἀπ' εὐτύχτοιο καλιῆς.
'Άλλ' εἰ μὲν φιλόχριτον ἔχεις κέαρ, ή σε γε δεσμοὶς
Θειοτέροις ἐνέδησε Θεός, κόσμου τ' ἀνάειρε,

Quantum scilicet pars spiritualis præstat. Sic pereat

440 Coniunctio, quam nullatenus connubialis lex instituit,

Sed ille, qui semper animas ad recta tendentes

Retro trahit, jacentibus ut pluribus imperet,

Primus ab ætherea gloria in terram dejectus,

364-365 Sua pro superbia, infamia jugum trahens

445 Hic, cuius stimulūn semper observa.

Jam et parentibus ego præcipiam optimā,

Quorum in manibus vita, et dedecus, et gloria nobilis

Virginum, afflinibusque prudentibus et curatoribus.

Nec fas est, nec decet vīm facere magnū

450 Figmento Dei. Omnes enim unius progenies sumus, qui regnat,

Qui subditis annumeratur, qui caret divitiis,

Qui multa possidet, alto insidens solio, in terram vergens,

Qui canis conlidit, et qui juventute gaudet.

Omnes ex uno, omnibus idem spiritus, ad unum omnes

455 Tendimus. Ut autem Deus omnibus mortalis similis effectus est,

Et mortuus est, et nos secum suscitavit et ad cœlum elexit.

Quare ne quis stolidæ carni indulgens,

Ad thalamos et cubile invitam trahat virginem,

Quæ Christum sequitur ardenti flagrans amore,

460 Quasi polypum saxo adhærentem [depellere] et cavo cubiculo,

Aut aliquam avem canoram e nido pulchre elaborato.

Verum si Christi amicum cor habeas, aut te vinculis

Divinioribus constrinxit Deus, mundo sustulit,

459 'Ως ἀπόλοιτο συζυγήν. Sic pereat conjunctio,
νεμpe sceleratum illud sacrærum virginum intro-
ductiōrumque virorum contubernium.

442 Ἔρνει. Chig. ἔρνει.

443 Ἀξ'. Sic Coislianus et Regius 990. Edit.
ἐπ'. Μοις ἐλυσθεὶς. Regius 991 ἐλυσθεὶς. Sup. lin.
παραλυθεὶς, ὀλισθεὶς.

444 Ἡς ὑπεροπλίγοιτ. Ita supra, sect. i, poem.
iv, vers. 47, De mundo. Sic apud Homerum, Iliad.
i. 205.

Ἡς ὑπεροπλίγοιτ τάχ' ἀρ ποτε θυμὸν ὀλέσση.
Suis superbiis cito tandem animam perdet.

445 Elrai. Ita Reg. 991. Coisl. sup. lin. γενοῦ.

448 Μελιδόνων. Reg. μελεδωνοῖς. Sup. lin. φρον-
τισταῖς.

453 Ἰσος ἐτύχθη. Duo Regg. Ισον ἐτέχθη. Sup.

lin. ἐγεννήθη, natus est.

456 Συρέτηρε. Non bene Billius, ad vitam redit :
verum conresuscitavit, et sedere fecit in cœlestibus.

Ephes. ii. 6.

459 Βιδωσαρ. Duo Regg. Βιδωσαν, et sup. lin.
χράζουσαν, flagranti inclamans desiderio.

460 Πέτρηρ. Coisl. πέτρηρ.

462 Ἐχεις. Reg. 39 ξοῖς.

463 Ἀράσιρε. Reg. ἀνάειρεν.

METRICA VERSIO.

Imo etiam quanto melior res prædicta vita,
Tanto etiam furto graviori astricta tenetur.
Ac pereat thalamus, pereat conjunctio vitæ,
Quam non lex thalami, non connubialia jura
Sanxerunt, verum ille animas qui recta tenentes
Invidus obtorto collo in diversa retrorquet,
Ut premat imperiū majorem compede turbam.
Primus ab ætherco ad terram splendore volutus,
Ac tumidæ mentis poenam, grave dedecus, atque
Immortale tulit probrum; quem nocte dieque
Observa, stimulūn tibi ne desigat acerbum.

Vos ego converso jam nunc sermone, parentes,
Alloquar, in quorum manibus jacet arbitrioque
Gloria virginea vel ſœda infamia prolis.
Ac simul ad charos etiam dabo dicta propinquos,
Et quibus ætatis commissa est cura tenellæ.

B Haud decet, haud fas est magni figmenta Parentis
Cogere; namque omnes ab origine fluximur una,
Et rex, et regi qui vesticalia pendit,
Dives, inops, altis soliis quique insidet, et qui
Vergit humi, florensque annis, fractusque senecta :
Omnes ejusdem soboles patris, omnibus idem
Spiritus, ad regem cuncti properamus eunidem.
Omnibus est natus, mortem tulit omnibus æque
Christus. et ad vitam redit, vitaque beatam
Obtulit et rutili convexa palatia cœli.
Nemo igitur stolidæ vanissima gaudia carnis
Dum sequitur, Christi quæ flagrat amore, puellam
Invitam ad thalamos revocet, Veneremque molestam:
Ac velut hærentem saxo affixumque rigenti
Polypon, aut volucrem tentet depellere nido.
Quin tua si potius transfixit pectora Christus,

Στήσεις προφρονέως Χριστῷ περικαλλέα νύμφην,

465 Ἡ καῦρον, φιλότεκνος δπως πάρος Ἀννα Σα-
[μουτῆ].

Σῶν καθαρῶν λαγόνων οερὸν γόνον, ἐμπνοον ορὸν,
Πάντων πρωτοσκῶν οερώτερον, ἀσταχύων τε
Καὶ βοτρύων, οὺς κείρεν ἀπάργματα γηπόνος ἑσθλός.

Εἰ δὲ σύ γε Χριστοῖ μέσος κόσμοιο τε βαίνεις,
470 Ἰσον συζυγῆ τε καὶ ἀξυγῆ ζυγδὸν ἔλειν,
Ἀμφοτέρων δ' ὅσα καλά, καὶ δοσ' ἀντέξοα λέξας,
Εὖ καὶ ἐπισταμένως, καὶ τέρματα διστὰ χαράξας,
Ἐσπερο τῇ κεν τοι θερικὸς πόθος τὸ δ' ἐπάργη,
Τῇ μὲν δουλοσύνῃ, τῇ δ' οὐρανίοις πόθοισιν.
475 Ἡτις δ' ὥριός ἔστι γάμῳ, καὶ σώφρονι βουλῇ

(Καὶ δεσμὸς ἀλόχῳ μὲν ἀνήρ, τοκές δὲ θυγατρὶ,
Α Χριστοῦ δ' ἀμφοτέροισι τόνοι, φιλτρον δ' ἀγάμοισι).
Μήτε λιλαιομένη ἀνδρὸς ἀποέργαθε κούρην,
Μήτε θεῷ πελάσουσαν ἐς ἀνέρος οἶκον ἐπείγειν,
480 Ἄχρι καὶ ἀτρεκίης, πειρᾶν γε μὲν οὐ τι με-
[γαίρω.

Εἰ δέ γε συζυγή μὲν δῆλη φρένα χειρα τε δοῖς,
Καὶ στήσας θαλάμους τε, χοροιτυπίας τε, πότους τε
Καγχαλῶν, καὶ γῆρας ἀποκύσεις μενοντή,
Παρθενικὴ δ' ἀπὸ σείο φυγὰς πρὸς Χριστὸν ἀνέλθει,
485 Ὅς τε Δίκη τοπάροιθε, βοὸς κτεμένου ἀροτῆρος,
Δεῖδια μὴ κοτέσσι θεὸς φήσοις ἀνίσοις:
Τῷ ὑποδάμναθ' ἀπασα χοδὸς φύσις, ὡς πυρ. κηρὸς

Offeres prompto animo formosam Christo sponsam,
463 Aut puerum, filiorum amans, ut olim Anna Samuelem
Sancti tui uteri sacram prolem, vivam hostiam,
Omnibus primogenitis praestantiorem, et aristis
Et uvis, quas pius agricola primitias carpsit.

Si vero tu medius Christum inter et mundum incedis,
470 Εἴκα lance conjugium et cælibatum expende,
Ac utriusque quæcunque bona, et quæcunque incommoda referens
Bene ac scienter, et geminos fines describens,
Sequere quo fert ardens voluntas, aut auxilium præsta,
Sive servituti [conjugali], sive coelestibus desideriis.
475 Quæ vero matura est thalamo et prudenti consilio
(Vinculum quidem uxori est vir, parentes filiæ,
Utrisque autem Christi timor, amor vero innuptis),
Necque cupidam viri prohibe puellam;
Necque Deo adhærentem in viro domum compelle.

366-367 480 Interea, an verum sit desiderium, explorare et periculum facere non pro-
Siu autem connubio totam mentem manumque dederis,
[hibeo.
Et institueris thalamos, choros, convivia,
Laetus animo, et senium excusserit cura,
Et virginitas a te fugitiva ad Christum accesserit,
485 Ut quondam Astræa, cum bos arator imperfectus est,
Vereor ne Deus irascatur judiciis iniquis,
Cui subdita est omnis terrena natura, velut igne cera

466 Σῶν. Duo Regg. τῶν. Μοχ, οερὸν. Chig. sup.
lin. θυστῶν.

467 Ιερώπερον. Chig. οερώτατον.

468 Κείσερ. Offerit, vel carpsit.

471 "Οσσ". Sic Coisl. et Reg. 992. Edit. ὅσα.

Μοχ, λέξας. Duo Regg. λέξεις

477 Φιλέτερον δ' ἀγαμοισι, amoris ut innupti te-
nentur. Eorum animis amor inardescit

480 Ἄχρι καὶ ἀτρεκής, donec veritatem explo-
raveris.

483 Μεροινή, cupiditas.

485 Ὅς τε Δίκη. Alludit ad Aratum, qui flingit
Δίκην, seu Justitiam, quam Latini Astræam vocant,
bove cæso, terras reliquise atque in cœlum avo-
lasse. Tanta enim, ait Tullius, lib. II *De natura
deorum*, aurea ætate utilitas percipi putabatur ex
babus, ut eorum visceribus vesci scelus haberetur.
Columella in *Præf.* lib. VI, ait olim tam capitale
fuisse necare bovem quam civem. Plinius, lib. VIII,
cap. 45, scribit, quendam ob intersectum bovem
actum fuisse in exsilium. BILL.

486 Ψήφοις ἀριστοι. Reg. 993 φήσοισιν ἀνίσοις

METRICA VERSIO

Atque ea divino Pater immortalis amore
Implevit, Christo ne sit grave sistere nympham,
Aut puerum, ut quondam, gremio quem fuderat,
[Αννα,

Quo nullum numen sacratus, hostia viva
Primigenis cunctis præstantior, omnibus uvis
Et spicis, manus agricolæ quas sedula carpis,
Primū frugum dum cœli Numen adorat.

Quod si inter Christum mundique incedis amorem
Lance pari studeas utramque expendere vitam,
Quæque bona, et quæ sint utriusque incommoda
[partis,

Egregiis verbis referens, quemque utraque fine n
Specet: tum demum tulerit quocunque voluntas
Illi, huc seque, ac thalamo vel porrige destram
Auxili, vel divinæ succurrito flammæ.
At quæ maturis jam vitæ adoleverit annis;
Ut vel mortali possit, vel nubere Christo

B (Ut vir enim uxori, sic natæ vincla parentes :
Atque utrique Deum nietuunt, sed virgo, timore
Depulso, flammis coelestibus ardet in illo):
Hanc neque connubii cupidam coitusque virilis
Reprime: nec rursus cupientem nubere Christo,
In thalamos compelle graves, et trade marito.
Nec tamen impedio quin tentes nonnihil illam,
Quamque habeat mentem, explores, faciasque peri-
clum.

At vero totam si tu mentemque manumque
Connubio dederis, thalamos, epulasque, chorosque
Instituens, animo laetus, curisque molestum
Talibus excutiens senium, misereque fugata
Virginitas cœlos repeatat, Christoque querelas
Deferat, ut quondam terris Astræa relicta
In cœlum redit, cum bos est cœsus arator:
Quam vereor ne judiciis Pater almus iniquis
Offensus, justa facinus grave vindicet ira!

Πινύμενος, Τάρβος δὲ θεοῦ καὶ σάρκ' ἐπέδησεν.
 Ἐστι καὶ οὐρανίοισι δμοῖσι ἐνθάδε λάτρις·
 490 Ἐστι καὶ ἐν θυτοῖσι νόσο θετήτης πελάχων.
 Ἄπλιτος δὲ στοιχεῖον φύσιν σάρκεσιν δισπαρκον,
 Ἀγγελικῶν τε πόθουν χρατερούς ἀνέκτης Γίγαντας,
 Καὶ γαῖαν ἐκάθηρεν ἀμάρτιστον οὐρανώνων.
 Ἐλήνων τάδε παιστὸν, ἐπει παθέεστιν ἔκεντο
 495 Ἀλκαρ, ἐμητίσαντο θεοὺς στήσασθαι ἀλιτροὺς.
 Κλέπτας, ἀνδρογύνους, μοιχοὺς, ἀλιτήμονας ἀνδρῶν,
 Ἀνδροφόνους, τεκέων δηλήμονας, τὴδε τοκήων.
 Οὐκ εἰσόν, παθέων δὲ καὶ αὐτῶν ἵρα τέλεσσαν.
 Ἀθρεὶ δὴ πρώτιστον δος ἐπλετο μαργοσύνησ,

A 500 Ταῦρος, κύκνος, δρες, χρυσὸς, τέλειος, δρυνε,
 ἥπαντα
 "Οσσα μιν ὡκὺς ἀνωξεν ἔρως κοῦρος τ' ἀλαπαδόνες.
 Κείνοι παρθενίην μὲν ἀτιμάζοιεν ἔραντήν,
 Σαρκοπέδην. Κείνοισιν ἀπιστοτάτη χοδὸς αἴγλη,
 Οἱ σριςι μετρεύουσιν ἀτασθαλῆσιν ἄπαντας.
 505 Οὐ καθαρῆς γλήνης δὲ κατηρέα τείρεα λεύσσειν.
 Καὶ χθὼν Ἑμπεδός ἐστιν, ίλιγγιδωσ δὲ ἀπιστος.
 "Ημῖν δ' οὐ θέμις ἐστὶν ἐλεγχείην καταχεύειν
 Παρθενίης. Τι δὲ ἀπιστον Ἔρον Χριστοῦ βασιλῆος
 Εύνάζειν βροτέους τε πόθους καὶ σαρκὸς ἔρωτε,
 510 Ής πάρος αἰματόντα ρόν σχέθεν αἰμοφεύσοτες

Liquesfacta. Timor etiam Dei carnem constrinxit.
 Est cœlestibus similis, qui in terris cultor est:
 490 Est etiam inter mortales animus Divinitati appropinquans.
 Peccavit, quisquis carni naturam carnis expertem miscuit,
 Angelicisque desideriis fortes eduxit. Gigantes,
 Et terram expurgavit criminibus cœlestium.
 Græcorum hæc filii: si quidem illi suis criminibus
 495 Patrociniū excoquitarunt, deos statuendo peccatores,
 Fures, androgynos, adulteros, deceptores hominum,
 Homicidas, natis crudeles, atque etiam parentibus.
 Nec hoc tantum, verum etiam et ipsis criminibus sacrificia obtulerunt.
 Adverte primū deorum, quod deditus fuerit flagitiis cupiditatibus.
 500 Qui tauri, oloris, serpenti, auri, mariti, volucris omnesque induit formas,
 Quascunque illi jussit celo amor et puer effeminatus.
 Illi quidem amabilem spernant virginitatem,
 Carnis compedem. Illis incredibilis sit-corporis splendor,
 Qui propriis omnibus sordibus metiuntur.
 505 Oculi est non sani obscura sideta cernere;
 Et terra stabilis est, sed vertigine laborantibus infida.
 Nobis autem fas non est probrumi infundere
 Virginitati. Quid vero incredibile, si amor Christi regis
 Sopiat mortales affectus et carnis impetus,
 510 Ut olim sanguineum fluxum cohibuit haemorrhioisse,

488 Πινόμενος. Tres Regg. τηχόδειος. Μον., καὶ σάρκ' ἐπέδησ. Sic tres Regg. et Chig. sup. lin. κατεπέδησεν. Male edit. κατὰ σάρκα. Hæc ad ea, que sequuntur, pertinent: timor etiam Dei ineundi matrimoniū causa exstitit. Quo sit ut conjux cultor Dei cœlestibus similis sit, et inter mortales animus deitati appropinquans.

492 Ἀρένης Γιγαντας. Schol. sic habet: 'Ως ἀρχὶς ἄγγελοι ποτὶ γυναιξὶ συγγένοντο, καὶ ἐκ τῆς αὐτῶν συναρπαξ γίγαντες ἐγένοντο, Ut nempe angelis quondam cum mulieribus congregabuntur, ex iuorum copula procreati sunt gigantes. At si ita voluit Schol. aut Gregorium velle putavit, errore deceptus est. Figmentum istud Græcorum esse ait ipse Gregorius. Jampridem explosa fuit illa opinio,

exsultaque ab Ecclesi septis. COMPER.

493 Καὶ γαῖαν ἐκάθηρεν. Quis facinorosos homines accusare, et supplicio afflicere audeat, cum corundem criminum dii convicti teneantur?

495 Ἀλκαρ, ἐμητίσαντο. Duo Regg. et Chig. Αλκαρ δὲς μῆσαντο. Vide primam invectivam in Julianum Apostolam, tom. I, p. 144; et infra, lib. II, sect. 2a, poem. vii, vers. 92, ad Nemesium, ubi iterum leguntur isti versi.

496 Ἀνδρόν. Duo Regg. et Chig. ἀνδρας.

499 Πρώτιστον. Sup. lin. πρώτον τῶν θεῶν, nempe Jovem.

504 Σφισι μετρεύουσιν. Reg. 991 σφῆσι μετρέουσιν.

509 Ἐρωτές. Sup. lin. ὁρμάς.

METRICA VERSIO.

Cui natura omnis cedit terrena, pavensque,
 Cera velut rapidis flammis admota liquescit,
 Et mentes hominum terret, versatque tremore.
 In terris porro qui sancte Numen adorat,
 Hic similis super̄ris, hic divum proximus ædi.
 Is vero haud dubie foedo se criminis vinxist,
 Qui teneræ carni naturam carne vacantem
 Miscuit, angelicoque eduxit amore gigantes,
 Criminibusque deum purgavit atrocibus orbem.
 Hæc Græci lingant, quorum vesania divos
 Condidit autores vitii scelerumque patronos,
 Fures, androgynos, mochlos, pestesque virorum,
 Carnifices, natos tollentes morte patresque.
 Quodque etiam multo gravius, templisque sacris-

[que
 Crimina non puduit miseros ornare nefanda.
 Perspicie, quam varias proles Saturnia formas
 B Sumpserit, insanæ Veneri dum lausat habenas.
 Nunc avis efficitur, nunc serpens atque maritus,
 Nunc taurus nive candidior, nunc cygnus et aurum:
 Et quascunque jubet natus Cybæreide, formas
 Arripit, ac pueri quamprimum jussa facessit.
 His sane probro sit, carnem compede stringens
 Virginitas nullo his prorsus cel̄-bretur honore:
 Hi ileri non posse putent, ut carnica moles
 Fulgeat, expendunt propriis qui sordibus omnes.
 Ast ægri est oculi uigrantia cernere cœli
 Sidera; sic tellus, quamvis immota quiescat,
 Volvitur ipsa tamen cœca vertigine captis.

At nos virgineam probris consindere vitam
 Haud decet, et duris insolentem carpere verbis.
 Quid mirum in medio si fluxus corpore Christus
 Humanos omnes pellat violentus amores,
 Sanguineum ægrotate solo velut ante repressit

Ἄλφαμένης· κλέφθη γάρ ἔκων Θεός, ἢ δὲ βέβηρων
Αὐτολή πηγὴ τῆμος θάλεν, εὗτ' ἐμαράνθη.
Ἡδ πυρὸς, ξιφέων τε καὶ ὑδατος, ἀργαλέων τε
Θηρῶν, δαπτομένων πυκροὺς μελέων χεράσσεσσον.
515 Θυμὸς Χριστιανοῖς ὑπέρτερος, εὗτε διώκτης
Καιρὸς ἐπιστέρχετο Θεοῦ πέρι δῆμοις ἐγέίρων.
Οὐκ ἁδπνος κείνουσι φίος, καὶ ἀνέστιος αἰών;
Εύχατο τε, στοναχαῖ τε ἀκαμπτέος; οὐδὲ δαχρύσσει
Τήκοντ'; οὐ νυχίσσει καὶ ἡματίσσιν δοιδεῖς,
520 Ἔνθεν ἀναθρύσκουσι φίον καὶ σάρκα λιπόν-
τες;
Οὐκ ὀλίγοις σπινθῆραι πνοῇ κατερύχετο ἐδαθῆτοι;
Οὐ στραγγαῖς ἔχουσι δόμους, καὶ δέμνια πέτρην,
Ἡ δὲ ἀπαλὸς πολας τε καὶ αὐαλέους κλαδεῶνας;

Α Οὐ θηρὸς ναίουσιν διμέτειοι ὥμοδροισιν,
525 Ὅς κεν ὑπεκκαχάστητα χοδὸς καὶ δεσμὰ φύγωσιν;
Ὦς δὲ δρυν φοίνικα φάτις θνήσκοντα νεάζειν
Ἐν πυρὶ τικτόμενον, πολλῶν ἐτέων μετὰ κύκλων,
Γηραλέης κονίς ζείνον γόνον αὐτογένεθλον,
“Ὦς οἱ γε Οὐνήσκοντες ἀείζωαι τελέθουσι,
530 Δαιμόνοι πυρόντει πέθω Χριστοῦ βασιλῆος.
Ἐν δὲ δλιγοδρανῆ κεῖται σθένος εὐσεβεῖσσοι.

Ταῦτα τίς εἰσαρδών, οὐ σπένδεται τιθέοισι
Γηθόσυνος σάρκεσσιν, ἐπει τέσσεν εἰστρος ἀρέιων;
“Ω φύσι παρμήτειρα, σὰ δ', οὐκ ἐμὰ θαύματα λέξω,
535 Όσσα καὶ ἐν χέροισι καὶ ἐν πελάχεσσιν θηκας.
Πυνθάνομ' ως πτερόεσσα τρυγῶν, τρυγόνος φιλοιο
Χηρωθεῖτο, διμέλεκτρον ἐδν ποθέσυται σαφφρων,

Quæ ipsum tetigerat (Deum enim volentem furata est, et profluvii
Squalens fons tunc vigebat, cum aruit);
368-369 Aut vim ignis, ensiumve et aquæ, immaniumque
Ferarum, cum saevis lacerantur membra cornibus.
515 Animus Christianis major est, cum persecutione
Tempus instat contra Deum bella movens.
Nonne insomnem ducunt illi et sine tece vitam?
Nonne preces genitusque perennes edunt? Nonne lacrymis
Maledic? Nonne nocturnis diurnisque hymnis
520 Illinc proasilunt vitam et corpus linquentes?
Nonne tenui victu spiritum sustentant?
Nonne pro dominibus speluncas habeant, et pro stratis saxum,
Vel molles herbas, aridosque ramos?
Nonne carnivoris feris contubernales habitant,
525 Ut nequitiam carnis et viacula effugiant?
Quemadmodum autem avis phoenix, ut fama est, moriens juvenescit
In igne genita, post multorum annorum circulos,
Ex veteri pulvere nova prolema se ipsa generans,
Sic illi profecto morientes semper vivi existunt,
530 Flagrantes ardenti desiderio Christi regis.
In infirmitate autem piis situm est robur.
Hæc quis perspiciens, foedus inire cum castis
Carnibus non gaudebit, cum exarserit flamma meliore?
O natura omnium parens, tua quidem, non mea miracula narrabo,
535 Quæcunque in terris et in mari fecisti.
Audio quod alata turtur, turture dilecto
Viduata, conjugem suum casta lugens,

512 Εὖτ' ἐμαράνθη. Int. Coisl. Ἑροποιὸς πηγὴ
τοῦ βεύματος τότε ἀνέβαλεν, ἡτο μαρανθεῖσα βέλειν
ἐκπαυσατο. Τοῦ scaturiebat, cum siccatus est : tum
florebat, cum siccatus fluere desiit.

514 Δακτομεύων. Rwg. 991 addit τε. Lacerantium
vel passive lacerates.

522 Αἴγυρος. Στρώματα, stragula, cubile.

525 Υπεκκαχάστητα, id est ὑπέκκαυμα, carnis
ūbidiinis faciem, somitem.

526 Φοίρια. De hac ave pluriuna leguntur, lib. v

Constit. apost., apud Cyrillum Jeros. Catech. De
resurrectione, et apud Herod. lib. II.

531 Ἐρ δὲ δλιγοδρανῆ. Sic Paulus II Cor. XII,
9 : in infirmitate perficitur virtus.

532 Στέγεσται. Sup. lin. φιλοῦται. Μονο τιθέοισι.
Sup. lin. ἄγαμοις, ισοθέοις σάρκεσσι, εἰς ταῖς
corporibus.

533 Ζέστερ. Sup. lin. θερμάνθη.

534 Ω φύσι παρμήτειρα. Ο rerum natura pa-
rens, o maxime divum. Bill. noui satis caute.

METRICA VERSIO.

Profluvium lactu (namque est furata salutem
Illa volente Deo, siccataque vena cruxis),
Aut gladios, undaque graves, flammæque feroce,
Immanesque feras laniantes corpora sancta?
Christicolis animus circum præcordia major
Exilit infestus quoties movet arena tyrannus,
Persequiturque fidem Christi, belloque lassosit :
Tum vitam insomnem ducunt tectoque carentem :
Tum gemitus lacrymæque flunt, tum vola, preces
Tum dulces hymnos noctisque diuque canentes [que,
Sidera summa petunt, mundoque et carne relictis,
Tum tenui victu sustentant corporis artus :
Antra vicem tecti præbent vastaque cavernæ,
Strata lapis, mollesque herbae, ramique virorū

3 Expertes, sylvasque truces, atque invia querunt
Cumque feris habitant, fugientes vincula carnis.
Ut phoenix moriens primos revirescit ad annos,
In mediis flammis post plurima lustra renascens,

Atque novum veteri surgit de corpore corpus :
Haud secus egregia redduntur morte perennes,
Dum pia divinis ardescunt pectora flammis.
Corpo in afflictio sita vis roburque piorum est.

Hæc quisquis bene perspicet, cum corpore fætus
Non feriet, postquam meliore exarserit igni.

O rerum natura parens, o maxime divum,
A ibitrio qui cuncta regis, miracula pandam
Jam tua, quæ terris luceat, vastumque per æquor.
Ut semel est dulci turtur viduata marito,

Οὗ δέχεται πόσιν ἀλλον ἡς καθύπερθε κακιής.
 "Ορνις σωφρ! Μερόπεσσι δ' ἄγρος βίος, ὅσσον ἀρέσων!
 540 Οὐδὲ μὲν οὐ λακέρυζα μελάγχροος, ἀλλὰ καὶ
 Ζώει κουρδίοιο πόδου τμηθεῖσα κορίνη, [αὐτὴ]
 Πάντα πόσιν στυγέουσα, ἐπήγη φίλον εὔνιν ὀλέσσῃ.
 "Ιχθύσι δ' εἰναλίοισι νόμος, παύροις μὲν διθεσμος,
 Ἀμφὶ γάμους, πολλοὶ δὲ σαοφροσύνης τε μεμπλε,
 545 Καὶ θαλάσσων, ἀλόχων τε. Δικη δέ τε κανθάδ
 "Αλλοι δ' οὐ πλεόνεσσιν ἔνδος μογέουσι τόχοιο, [ἀνάσσει].
 "Αλλοι δ' εἰσερινῇ μούνῃ φιλότητη γάνυνται,
 Καὶ πλέον. Μέτρον δὲ φύσις ἐπέθηκε πύθοις.
 Καιρὸς δ' αὖ φιλότητος ἐνήρος ἕστιν ἀπασιν,
 550 Ἡρίοις ἀλοις τε καὶ ὅσσ' ἔπι γαλαν δέσει.

A Οὐδό' ἐκτὸς προχέουσιν ὅρου πόθον, ἀλλὰ δέονται
 "Πορια μαργαρίνοτες, ἐπήγη σφεας εἰσαρ ἑγείρη.
 Καὶ δ' οἱ μὲν μιγάδεσσιν ἐπαΐσσουσι γάμοισι.
 Τοις δ' ἀλοχοῖ τε μέλουσι φίλαι, καὶ θερμὸς Ἐρωτος.
 555 Οἰστόκος δ' ἀλοισιν ἐπάρχιος ἐπλετο μίξις.
 "Ως τινες, οἱ ζώων τε γόνους καὶ πάντα ἐφράσαντο.
 Εἰ δὲ καὶ ἀφραδέσσοι σαοφροσύνης τι μέμηλε,
 Πλάσμα Θεοῦ, σὺ δὲ σαρκὸς δλον νέμον οὗτι πεδήσεις,
 "Ην θέλης; Εἰκότδε δὲ λόγῳ βροτὸς, ως πυρὶ χαλκός.
 560 Εἰ δέ οὐ σαρκὸς ἀναστα λόγου φύσις, ως μ' ἑθέω
 Εἰκόνων, τι πλέον ἡμῖν διμοίτικυνυμένοισιν; [αεν.
 Εἴ τοι καὶ πλεόνων φύσις δισχετος, ἀλλὰ τόδ' Ισμεν,
 Πολλάκι καὶ ἐνηῆς φύσιος κρατέουσαν ἐφετυμήν.

Non admittit alium maritum suum supra nūdum.
 O sapiens avis! mortalibus autem cæsta vita quanto præstantior?

540 Quinetiam vel garrula nigricolor ipsa cornix
 Vivit, abjecto omni nuptiarum desiderio,
 Omnem maritum exosa, postquam dulcem conjung ut amisis.

Piscibus vero marinis sua lex est, paucis quidem neglecta,
 Circa nuptias, imo pluribus temperantia cura est.
 545 Et cubilium et uxorum; justitia hie quoque regnat.
 Alii non pluribus quam uno partu laborant:
 Alii autem solo amore verno delectantur,

Et pars major. Mensuram vero natura imponuit desideriis.
 370-371 Tempus vero rursus placidi amoris est omnibus,
 550 Aeriis, marinis, et quæcunq; super terram graduntur:
 Nec ultra limites effundunt desiderium, sed indigent
 Tempestive lascivientia, ut ea ver stirulet.

Alia quidem commissis irrenunt nuptiis;
 Alii vero dilectæ conjugæ curæ sunt et lex amoria.

555 Unius seturæ aliis sufficiens est mistio.
 Ut ferunt nonnulli, qui animalium partus et omnia considerarunt.
 Sin autem vel ratione carentibus temperantia aliqua cura est,
 Tu ligamentum Dei, non totum carnis legem astringes,
 Si volueris? Mortalis rationi cedit, velut æs igni.

560 Si autem carnis domina non est rationis natura, sicut me Ævum efficit
 Imago, quid amplius nobis est qui iisdem motibus agitamur?
 Quamvis autem plurimum indomita sit natura, illud tamen scimus,
 Sæpe communem naturam coereat preceptum.

558 Οὐ δέχεται. Idem testatur Basilius, hom. 8
 in Heracl. .

541 Κουρδίοιο. Sup. lin. ἐκ παρθενίης. Quasi,
 cui virgo virginis nupserat: tandem continente lau-
 dem cornicibus tribuunt, qui de avium natura per-
 tractarunt, ut extincto conjugæ, non parvo tem-
 pore, sed novem etiam ætates in summa castimonia
 vidua perseverent. Bill.

542 Εὐριν. Duo Regg. δρυν.

546 Τόχοιο. Reg. 990. Chig. τόχοισιν.

550 Γαῖας. Sic dico Regg. Edit. prave παῖαν.

551 Οὐδό' ἐκτὸς. Reg. 39 et 993 οὐχ. Mox, 993 φύ-
 σιν pro πόθον.

556 Πάτερ' ἐφράσαντο. Reg. 59 et Coisl. πάντα
 φράσαντο.

558 Οὐτει. Coisl. οὐδέ.

560 Ως. Duo Regg. et Coisl. δέ.

562 Εἴ τοι. Coisl. εἰ τις.

563 Φύσιος. Duo Regg. φύσεως.

METRICA VERSIO.

Extinctum gemit assidue, luctuque requirit.
 O vere sapiens volucris! Mortalibus autem
 Quanto virginitas tandem præstare putanda est?
 Garrula quin etiam cornix orbata marito
 Tristis agit vitam, cunctosque exhorret amores.
 Nec vero multi circum connubia pisces
 Finibus excedunt legum, temereque feruntur
 In Venerem : vitam sed magna ex parte pudicam
 Traducunt, thalamosque et jura uxoria curant.
 Namque etiam in magno legis viget æquore regnum.
 Sunt quibus est uno partu contenta libido :
 Sunt qui junctaxat sub verni temporis horam
 Femino coitu gaudent ; natura modumque
 Imposuit Veneri, et rabidos frenavit amores.
 Omnibus ac rursus coeundi tempora certa,
 Aeriis, quæque in terra versantur, et alto.
 Namque animal nullum fines excedit amoris,
 Sed tempestiva stimulata libidine cuncta
 In Venerem exorto turgentia vere feruntur.

B Ac quædam mistim coemint discriminine nullo.

Cetera legitimo coitu dedunt amorem

Turba, suis rabidos sedans uxoribus ignes.

Sunt etiam quibus est unum satis edere fetum,
 Ut scriptis retulere suis, quos noscere juvit,

Quotque et quam varius pariant animantia fetus.

Ergo pudicitia cum quædam animantia curam
 Bruta gerant, tu quem summus Dominator olympi
 Omnipotente manu fixit, non compede totum

Astringes carnem, modo sit tibi prompta voluntas?
 Sic etenim es factus, rationi ut cedere rectæ

Non minus ipse queas, quam ferrum cedere
 [flamnis].

Quod si ut me divum efficit colestis imago,
 Non itidem tenet imperio mens optima carnem,
 Die mihi, quid tandem nobis animalia cedunt,
 Motibus omnino si nos agitamur eisdem?
 Quanquam autem multi affectus rapiuntur in omnes :
 Communis tamen haud dubie natura frequenter

Καὶ γάρ ἐμοὶ δέμας ἔστιν ὅμοιον· ἀλλὰ μὲν ἔδησε
 565 Σταυρὸς ἐλὺν, φάρα τοῖς πέρι τοῖς προσάρδησα βα-
 Χριστῶν συνθανέειν γάρ εἰλόδομαι, ὡς συναερθῶ, [ρεῖαν.
 Πάντα τέρων Χριστοῦ, λόγον, δέμας, ἥλον, ἕγερσιν.
 "Ἄλλοι δ' αὐτομάτῃ σαρκὸς δέσις, οὐχ ὑπὸ Ἐρωτού
 Θειοτέρου, τὴν οὖτις παρφροσύνην καλέουσιν..
 570 "Εμπαγε μήν γέρας ἔστι θεόδοτον, θύριος ἐκ τῆς
 Ζώσιν, εὐδίωντά τ' ἔχει νόν, τὸ δὲ ἀτίνακτον.
 "Ἄλλος δ' αὖ μέθι λαρὸν ἀτήχθετο, ἄλλος ἀδωδῆν,
 Τὴν δὲλλος φιλέουσιν, ἀπέστυγεν· ἄλλος ἀντημήν.
 "Ἄλλος δ' αὖ μερόπεσιν ἀπέκθετο θυμὸν ἔχοντες;
 575 "Ἐσχατείς ναύσουι, βροτῶν δὲ πᾶτο τῆλε θέουσι
 Προφρονέως. Σὺ δὲ ἀπίστον ἔχεις νόν ἀλυγέεσσιν.

Α Οὐ μὲν ἀπίστον ἔγωγε δῖομαι. 'Ἄλλος' ἐπὶ τάρβος
 Φεύγεις, συζυγίης δὲ κακῶν ἐπελήσαο τῆμα.
 Οὐδὲ πυρὸς μαλεροῦ διατρέχει, τῆτε γαῖης.
 580 Σκαίρουσα χθαμαλοῖτι ποσὶν τυθή σελαμάνδρη;
 'Ιχθὺς δὲ ἐμπυρός ἔστι, καὶ οὐ πυρὶ δάμνατ' ἀπίστῳ
 "Ἐμπυρος" αἰθόμενος δὲ, μέσης διαλάμπεται διληρῆς.
 Οὐδὲ λίθος μάργητσα σιδήρεον δῆλον ἀνέλκει;
 Οὐδὲ ἀδάμας ἀδάμαστος; οὐδὲ σέλας ἡκε σιδήρῳ
 585 Θειόμενος, ἄλλος δὲ σελάστεται ὑδατι βαϊψ.
 "Τύδατι μὲν σέλας ἡκεν, ἀπηγάπηθη δὲ δρ' ἐλαῖω.
 "Οσσα το δὲ αὖ καὶ τῶνδε παροίτερα θαύματα ἔστι,
 Τίς κεν ἀριθμήσειν; ἐπεὶ πάρα πολλὰ ἀγορεύειν.
 Παῖςει γάρ λόγος αἰπὺς ἐν εἴδεσι πεντεδαπολίτι

Nam et mihi est corpus simile: sed me viuixit
 565 Eripiens mando crux, cui gravem ultiro affxi carnem.
 Cum Christo enini mori cupio, ut simul sursum ferar,
 Omnia ferens Christi, verbum, corpus, clavum, ad vitam redditum.
 Alii sua sponte carnem dement, non ex amore
 Divino; quod nequidem temperantia appellatur.
 570 Altamen præmium est a Deo datum, sine labe
 Vivere, tranquillanque habere mentem et immolam.
 Alius gratum horret vinum; alias epulas,
 Quas alii amant, odit; alias odores.
 Alii vero rursus inimicum hominibus auimum habentes,
 575 Loca remotissima habitant, et ab hominibus procul fugiunt
 Alacriter. Tu autem incredulam habes mentem cœlibibus.
 Nec tamen incredibile ego crediderim. Sed specie timoris
 Fugis, coniubijque malorum nunc es oblitus.
 Nonne per ignem ardente currit, ac velut per terram,
 580 Saliens brevibus pedibus parva salamandra?
 Empyrrus est piscis, nec insido igne absunitur,
 Ignitus cum sit, verum ardens in medio mari effulget.
 Nonne lapis magnes mortarium ferreum trahit?
372-373 Nonne adamas indomitus est? est lapis qui scintillam non edit
 585 Quamvis ferro percussus; alias vero modica aqua intusa ignem concipit;
 Lux autem, quam aqua elicuit, protinus oleo extinguitur.
 Cætera vero et his quæ majora sunt miracula
 Quis recenseat? Si quidem plura fas esset narrare.
 Ludit enim summa ratio omnimodis figuris

565 Προσέδησα. Duo Regg. προσέδησε.

570 "Υδριος. Duo Regg. οὔρεως.

578 Τῆμος. Reg. 39 et 993 τόσσων.

580 Σαλαμάνδρη. Salamandra animal quadrupes, lacertæ simile, stellatum, cauda brevi, propter exuberantem quamdam humoris copiam, in igne

vivere dicitur. Vide Plin. lib. x, cap. 67.

581 "Ἐμπυρος. Nomen est cujusdam pisces flammæ atque ardantis in mari vicitantis. Mox pro διληρῃ, Reg. 990 διλης.

588 Πάρα. Sup. lin. πάρεστι. Coisl. μάλα pro πάρα.

METRICA VERSIO.

Vincitur, et mandata lubens divina facessit.
 Nam mihi nec corpus dispar, nec carnea moles :
 Et tamen extractum mundo crux compede firma
 Vinxit, eique meos affxi corporis artus.
 Namque ego cum Christo cupio decedere vita,
 Ut simul ad vitam redeam, simul æthera tangam,
 Cuncta ferens Christi, Verbum, carneisque caducam,
 Clavosque, et mortem, et redivivaæ lunina vitæ.
 Sponte domant alii carnem, non cœlibe flamina
 Incensi; quare nec virginitatis honore,
 Nec titulo digna est talis compressio carnis.
 Nec tamen æterni venit hoc sine nomine Patris,
 Ut quisquam Veneris fœdæque libidinis expers
 Vivat, et hoc fragili maneat tranquillus in ævo.
 Invenies etiam, qui dulcia vina cibosque,
 Quos alii querunt, exhorreat atque liquores.
 Sunt alii rursus, generis consortia nostri
 Qui fugiant, hominumque odio loca sola sequantur.
 Ast in cœlibibus tu tantum incredulus hæres.
 Quanquam incredulitas, nisi fallit opinio mentem,

B Non adeo in causa est, quam quod timor occupat
 Iartus:
 Nec memor es, thalamus quot secum incommoda
 [portet.

Parvula flammigeros currit salamandra per ignes,
 Ac velut in gelida fligunt vestigia terra.

Empyrrus est piscis, qui nunquam absunitur igne:
 Verum ardens mediis effulget in æquoris undis.

Nonne etiam cogit magnes assurgere ferrum?
 Nonne adamas manet indomitus, nec viribus nullis

Frangitur? In axis quedam tam dura videbis,
 Ictibus ut nequeat ferrum his extundere flaminam.

Infusis aliud lymphis cito concipit ignem:
 Quasque etiam saxo flaminas expresserit unda,

Protinus infusus liquor has extinguet olivi.
 Cætera de genere hoc, nam plurima dicere prem-

[ptum est,
 Quis tandem numerare queat miracula Verbi?

Meus etenim sapiens iudit, speciesque creatas
 Temperat arbitrio, et toto commiscat in orbe.

590 Κιρνάς, ὡς ἐθέλει, κόσμον ὅλον ἔνθα καὶ ἔνθα.
Παῦρα δ' ἀπὸ πλεόνων μυθῆσομαι, ὃν τὰ μὲν, αὐτὸς
Ἐδραχον, ὃν δὲ βίσιοι, ὃν δ' οὖτα πίστιν ἔδωκαν.
Οὐχ εἰς μὲν ποταμὸις κάτω ρόδος ἐστὶν ἄπιστον;
Εἰς δὲ νόμος πελάγεσσι ἐπ' ἡλόνεσσι δεδέσθαι;
595 Εἰς δὲ πυρὸς φλογόνεντος ὃνων δρόμος ἄλμασι
[πυκνοῖς;
Ἄλλ' ἐμπης ποταμὸς πικρὴν διανήχεται ἀλμῆν,
Καὶ ποταμὸς περ ἐών, οὐδὲ διδασκεται οὐδῶρ.
Ναύται δὲ ἐκ πελάγους γλυκερὸν ποτὸν διδρεύονται,
Νησία ρόδῳ πελάσσοντες ἐπειγομένην ποτὶ γαῖαν.
600 Εὔδολης δὲ δέρη διπλήτη θρασὺν πόρον, οὐδὲ ἐπὶ-
[φραστον
Πορθμὸν, δίδος κλητίδα, παλισσύτοισι φεύθροις

Λ Μακνύμενον. Πόντος δὲ φέτι, καὶ φείθρον δινεισιν.
Ὀκεανὸς δὲ οὐχ ἔλκετ' ἀπὸ χθονὸς, εἰτ' ἐπὶ χέρσον
Ἐρχετ' ἐπειγομένοισι μετατσωνοῖς φοβίσαις;
605 Καὶ πεδίον καὶ πόντος ἐπ' ἡλάσι Κιμμερίοισιν·
Ἄλλος δὲ αὐτὸς εἰστι πυρὸς φλογὸς, εἰ διετον γε.
Αἰτναίων σκοπέλων ἀπερεύγεται δλκὸς ἄπιστος,
Πῦρ ποταμός. Τά δὲ ἀμικτα μέτη, Χριστοῦ θέλοντος.
Οἶδα καὶ ἐν βασιστιν δομοῖσι θαύματ' ἀστεῖαι.
610 "Εστι τις ἐν καρποῖσι κερασοδόλος, ὡς ἐνέπου-
[σιν,
"Ος μοῦνος, τῶν διστα φύει ζείδωρος ἄρουρα,
Ἐσκληκὸς καὶ ἀτεγχτον ἔχων δέμας, οὗτ' ἐν γαῖῃ.
Λύεται, οὗτ' διμορφοῖσι πιστίνεται, διλλά πέπηγεν
Αύαλέος, κεράων στερεώτερος ήμιτα πάντα.

590 Vestiens commistim hinc et inde totum, ut ei placuerit, mundum.
Pauca tamen e multis referam, quorum alia ego ipse
Vidi; aliorum autem libri, aliorum aures mihi fidem dederunt.
Nonne unus fluviis omnibus declivis cursus?
Nonne unaū legem habent æquora littoribus vinciri?
595 Nonne ignis flamma sursum fertur crebris saltibus?
Verumtamen fluvis amaras permeat aquas,
Quamvis fluvis sit; nec aqua aquæ miscetur.
Nautæ autem e ponto dulceni potum haurient,
Navem fluento admoveentes refluenti ad terram.
600 Jam vero Euripi audacem vidi meatum, et ineffabile
Fretum, maris clavem, undis resilientibus
Furens-Pontus vero fluit, et fluentum reddit.
Nonne Oceanus recedit a terra, deinde ad terram
Revertitur impellentibus irruens fluctibus?
605 Et (vicissim) terra et pontus (cernuntur) in littoribus Cimmeriis?
Est alijs iterum fluvis ignis flammæ, si quidem vera ferunt;
Ætnæ scopulis manat tractus incredibilis,
Igneus fluvis. Insociabilia mista sunt, Christo volente.
Novi et in parvis similia miracula proferre.
610 Est quoddam in seminibus cornu tactum, ut aiunt,
Quod solum ex omnibus, quotquot procreat vitæ datrix terra,
Rigidum et sterile habens corpus, neque in terra
Solvitur, neque imbribus pinguiscit, sed rigescit,
Aridum, cornibus solidius, in omnes dies,

590 Κιρνάς. Chig. χρινάς. Mox Reg. 993 et Coisl. ἐόν πρὸ ὅλον.
594 Δεδέσθαι. Regg. tres et Chig. φέρεσθαι.
595 Πυκνοῖς. Reg. 993 et Chig. κούφοις.
596 Ποταμός. Is fluvis est Alpheus, de quo
tom. I, pag. 787.
603 Δ' οὐχ. Ita habent tres Regg. et Coislidianus.
Edit. δ' οὖν.
610 Κερασοδόλος. Semen est durum quod cum
frumento et leguminibus una nascitur, colore ni-
grum, rotundum et magnitudine grano milii par,
quod cum aliis leguminibus coctum duritatem non
deponit. Dictum vero inde est, quod inter semi-

nandum et arandum cornua boum tangat, et in ea
incident. Hinc Plato, initio lib. De legibus, κερα-
σοδόλον dicit hominem indoctum, contumacem, le-
gibus non obtemperantem. Μή τοι ἐγγίνηται τῶν
πολιτῶν ήμῶν, οἷον κερασοδόλος. Ne quis inter nos
exsistat civis aliquis seminiis quod cornu tetigit, na-
turam imitans, qui adeo durus et præfractus eva-
dat, ut enolliri nequeat, sicut nec semina illa igne.
611 Ζείδωρος. Reg. 993 ζείδωρα.
612 Ἐσκληκὸς καὶ ἀτεγχτον. Coisl. sup. lin.
ἀδέψητος. Duo Regg. ἀτηκτον.
613 Πιατρεται. Duo Regg. et Coisl. διαίνεται, ma-
descit.

METRICA VERSIO.

Ex multis nunc pauca tamen memoranda videntur, B Oceanus, rapido nunc verberat impete terram :
Quæ partim his oculis vidi, partim auribus hausit ; Cimmeriaque itidem in ripa nunc humida tellus
Partim etiam monumenta fidem mihi prisca dedere. Cernitur, æquorū nunc contra obducitur undis.
Annon declivi labuntur fluviāna cursu ?
Annon litteribus sœvūn constringitur æquor ?
Annon flamma levis natura fertur in altum ?
Et tamen est fluvis, qui salsa permeat undas,
Nec quidquam miscetur aquis aqua dulcis amaris.
At licet e pelago nautis haurire fluenta
Dulcia, si refluum ratis admoveatur ad amnum.
Jam vero Euboicum vidi tractumque fretumque,
Quod surit insanis crebro redeuntibus undis :
Unda fluit resluitque, et rursum versa recurrit,
Ac modo deserta repetit citus æquora terra

Est alijs rursus flaminis ardentibus annis,
Si modo vera ferunt, Αἴτναι vertice manans.
Mirum profluvium i nexu sociatur amico
Ignis aquæ, coeunt Christi contraria jussu.
Quin etiam in parvis eadem miracula lucent.
Esse ferunt semen, quod solum ex omnibus illis
Ubere quæ gremio tellus largissima fundit.
Corpus habet rigidum, nec terra solvit unquam,
Imbre nec æthereo pinguet; sed tempus in omne
Delixum siccumque manet, nec cornibus ullis
Duritie quidquam cedit, quod scilicet ictum est

615 Οὗ τὸ κέρας βέβληκε βοδὸς κέρας, εὐτὸν ἀρστῆρος
Διειπερὴ προχέψειν ἐήν ἔς καρπὸν ἄρουραν,
Ἐνθεν δγ' ἐκ κεράων καὶ οὖνομα καὶ φύσιν ἔσχεν,
Εἰ τοι τὸν ἄλλον θισσεις σοφοὶ λόγον οὐ γάρ ἔγωγε.

Ταῦτα φύσις. Σύ δ' ἀκούει καὶ δοσοῖς ἐνιήσατο τέχνη.
620 Ψῆρες μὲν λαλέουσιν ὅμοιον ἀνθρώποις,
Τωνῆς ἀλλοτρίες ζηλῆμαν, τὴν ἑδίδαξεν
Εἰδωλον ἔστοις κατ' εἰσόπτεροι φανθέν
Ψῆρες, ερυπταδῆν τε Ιεἴς δπα κερδαλέος φύσις.
Καὶ κόρακες κλέπτουσιν ὅμῶς δπα. Ως δ' ἐρατόχρως
625 Ψιττακὸς ἀγκυλήγειλος ἔσω πλεκτοῖο δόμοιο,
Ἀνθρόμεον φώνης, καὶ ἡπαῖεν ἀνθρόδες ἀκούσῃ.
Ἴπποισιν δὲ κάλωες ἀπήροι, ὧν καθύπερθεν
Βαίνουσιν. Στυγερή δὲ δί' ἥρος ἀρκτοῖς δέεται,

A Ἐν δὲ δίκης θώκοισι, δικαστόλως ὡς τις ἐχέρων,

630 Ἐζομένη, νόμησης δίκης ίθεια τάλαντα,
Ως δοκεῖ, παλάμησι, νόν δὲ φέυγετο καὶ θήρ.

Καὶ βροτὸς ἐξεδίδαξεν, ἀ μὴ φύσις. Ως δὲ λέοντος
Είδον ύπερ νότοιο λεοντοκόμον βριαρόλο
Ἐξέμενον, θήρος δὲ μένος ὑπεδάμνυντο χειρὶ,
635 Καὶ δ' δὲ μὲν ἤνισχεν, δ' ἥγετο βρυχαλέος θήρ.
Πίθας λοιγὸν δόθμα, καὶ δν σανεσκεν ἀνακτα.
Ως δὲ καὶ ἀργιόδοντα βαρύν, μεγακήτεα θήρα.
Ἴνδος ἄγει καθύπερθε πάίς δλίγω ύπο κέντρῳ.
Νομῶν οἵα τε νῆα δέμας κρατεροῦ ἐλέφαντος.
640 Τολμηίες, δε πρώτος ἐμήσατο θήρα δαμάσσει,
Καὶ ζυγὸν αὐλένι θήρει, καὶ ἡγαγεν ἄρμα πέλωρον.
Ἄλλα δὲ καὶ θήρεσι νέμεται πλέον δι μερόπεσσεν,

615 *Cujus cornu tetigit bovis cornu, cum aratoris
Dextera in suam semen terram fundit,
Unde istud ex cornibus et nomen et naturam habet :
Sive aliquam aliam sapientes norunt causam ; haud quidem ego.*

Hæc natura præstat. Tu vero audi, et quanta ars efficiat.

374-375 620 *Sturni enim loquuntur velut homines,*

Vocis similitores alienæ, quam docuit

Visa polito in speculo figura

Sturni, furtivamque edens vocem astutus homo.

Et corvi pariter furantur vocem. Sic etiam pulchricolor

625 *Psittacus adunco ore intra plexam domum,*

Humanam vocem mentitur, et hominis aurem fallit.

Equis autem sunt funes penduli, per quos

Gradiuntur. Terribilis etiam per aera ursa incedit,

Et in judicili sedibus, velut gravis iudex,

630 *Sedens, libratus recta justitia pondera,*

Ut videtur, pedibus, menteaque bellua mentita est.

Hæc mortalis edocuit, quæ natura non (docuerat). Sic et leonis

Vidi robustum supra dorsum, leonis magistrum

Sedentem : belluæ ferociam inanu domabat,

635 *Et ille quidem aurigæ vices gerebat, fera autem ruggiens parchat,*

Pestiferum deponens flatum, suoque cauda ad blandiebatur domino

Similiter autem elephantem gravem, ingentem feram,

Indus puer dorso insidens, regit exiguo stimulo,

Movens perinde ac navem corpus fortis elephantis.

640 *Audax quicunque primus voluit feram domare,*

Et jugum collo imposuit, et portentosum duxit currum.

Verum tu feris plus tribuis quam hominibus,

624 *Ἐρυτόχυρος. Οἱ ἑρασμίαν χροιάν ἔχων.*

627 *Ἴπποισιν δέ. Chig. ἐν ποστ δέ. Duo Regg. et Coisl. ἐν ποστ δέ. Snp. lin. ἐν τοῖς ποστ. Μοις ἀπῆροι, μετήροι. Int. Coisl. μαρκοί.*

628 Δι' ἥρος. Sic duo Regg. et Coisl. Edit. καὶ ἥρος.

636 *Πίθας. Sup. lin. παύσας.*

639 *Κρατεροῦ. Coisl. κρατερόν.*

METRICA VERSIO.

Cornibus obduri validi bovis, arva colonus
Duni serit, et sido Cererem committit agello.
Atque hinc naturam cum nomine traxit eamdein :
Ni tamen est doctis præstantior altera causa
Nota viris, nostræ quæ fallit mentis acumen.
Hæc natura facit. Jam vero perspicere, quantum
Ars hominum efficiat, naturæ jura resolvens.
Sturnus enim nostras condiscit reddere voces,
Atque aliena suo garritu verba profari,
Quæ visa in speculo sturni depicta figura
Edocuit, virque ingenio præclarus et arte
Stans retro, sturnum sturnique in imagine fallens,
Dum sua furtiva modulatur carmina voce.
Nec minus humanum videoas efflingere corvos
Eloquium, ac nostris crebro serinonibus uti.
Sic etiam in cavea pulcher canit ore recurvo
Psittacus, et voces hominum mentitur, et aures
Cantu saepe suo nostras avis improba fallit.
Pendulus est etiam funis plerumque caballis,

B Per quem non aliter quam latè tramite terre
Fortia membra trahunt: liquidumque per aera fertur
Ursa, sedensque gravis, velut ad subsellia iudex,
Juris, ut appareat, rectissima pondera libratur
Anteriore pede, et simulat fera belua mentem.
Arsque hominum docuit, quod ei natura negaret.
Quin etiam hærentem spectavi sepe leonis
Dorsum hominem, sevamque feram manus una do-
llile quidem aurigæ ritu tractabat habens: [mabat].
At fera pestiferum linquens asperrima flatum
Parebat, dominumque suum malebat amice
Insuper horribiles ducit manus indicâ barros.
Exquisitus puer stimulus mitescere cogit,
Sessorque intrepidus validissima membra gubernat:
Non secus ac clavo regitur latissima puppis.
Andax qui rabies primus mollire ferina
Tentavit, duroque jugum grave necere collo.
Nec portentosum trepidavit ducere currum.
Ergo hominum generi vitam præferre ferinam

Ει θηρῶν μὲν ἔκαμψε βίη φύσιν, οἱ δ' ἀδίδακτοι
Εἰσὶ καλοῦ, καὶ μῦθον ἐπίβροθον ἐγγὺς ἔχοντες.
645 Ἀγριες, πῶς δὰ τὸ τέσσον ἐψυρίζεις μεγάλοιο
Πλάσμα Θεοῦ; τίς τόσον ἔχεις ἡγεμόνη;
Ἄλλ' οὐ τοῖος ἔμοιγε νόος καθαρὸς φρονέοντες.
Ἄλλ' οὐδὲ οὐρανίους τε νοήματα, καὶ δέμας ἀγνοῦς
Ἀνδρας θηλυτέρας τε. Τὸ γάρ πλέον ἐν μελέσσοις
650 Συναὶ δ' ἀμφοτέροις ἀρεταῖς, ξυνὴ δὲ κάλευθος
Ἐξ βίου αἰτηντα. Τὸ δὲ πλέον ιεμένοιο.

Πηδοῖς μὲν ταῦτ' ἐπιτέλλομαι οὐρανοφορεῖν.

Παρθενή, σὺ δέ μοι περικήδεο, ὃς κεν ἐρυμνή
Ηάγιοθεν, εὖ βεβαυῖα, Θεῷ καὶ ἀρτιοῖς εἶης,
655 Μάργαρος ἐν λάεσσιν, ἑωσφόρος ἐν φαέεσσιν,

Α Ἐν πτηνοῖς πέλεια, ἐν ἄλφεσιν ἔρνος ἐλαῖης,
Καὶ κρίνον ἐν πεδίοισι, καὶ ἐν πελάγεσι γαλῆνῃ.
Παρθένε, κόσμον ἀπαντα, καὶ ὑπέστη τερπνὸν μίοι
Ὀστριμένη, Χριστοῦ πέλας ἵστασο λαμπετώντος,
660 Καὶ χερὶ χειρὸς ἀλούσας, τεῖς ἕγε πατάδος
[εῖσα],
Τερπνῆς, ἡδυπνοίο, θυάθεος· ὡς κε μύροισι
Μίξαις οὐρανίοις μύρον τεδν, Ἑνθα χυθεῖσιν
Ἄφραστοις πύθοισι πόθους, καὶ κάλεις κάλλος,
Κρυπτὴν χρυπταδίην, καὶ αἰγλήντε φαεινόν,
665 Χριστὸν ἔχοις μορφῆς ἐρικανέδος ἐσθίδν ἐρα-
[στὴν],
Χριστὸν ἐεδνωτὴν. Χριστὸς δ' ἀνέρες καλύπτετην,

Siquidem ferarum naturam vis inflexit : hi vero apī non sunt ad discendas
Res honestas, quamvis rationem adjutricem prope habeant.
645 Barbare, quomodo tu tantam facis injuriam magni
Figmento Dei? Quis tantopere suo inimicus fuit generi?
Verum non talis mihi animus est recta sapienti :
Sed novi cœlestes animis, et corpore castos

Viros ac mulieres. Nam magis inter se differunt corporibus :
650 Communes autem utrisque virtutes, communis etiam via
Ad sublimem vitam. Præcellit autem qui sollicitior est.

Illa quidem mando affinibus in cœlo versantium.

Tu vero mihi, o virginitas, curam gere, ut iuncta

Undique, recte incedes Deo et perfecta sis,

376-377 655 Margarita in lapillis, lucifer in sideribus,
Inter aves columba, inter arbores ramus olivæ,

Et in campis lilium, et in mari tranquillitas.

O Virgo, ornatum omnem, et quæcumque grata vita

Abjiciens, prope splendentem Christum consiste,

660 Et manu manum tenens, tuum ducito intra cubiculum

Gratium, suaveolens, odoratum, ut unguentis

Misceas cœlestibus unguentum tuum, hic effusis
Ineffabilibus desideriis desideria, et pulchritudini pulchritudinem,

Celatam celatae, et splendenti lucidam;

665 Christum habeas gloriose formæ egregium amatorem,

Christum sponsum. Christus vero aperuit tegmen capitisi,

644 Ἐπίρροθος. Edit. male ἐπίρροτον. Cod. 991
sup. lin. βοηθόν... μῆθον (λόγον), non tam qui auribus
personet, quam qui mentem intus illuminet.

651 Αἰτιήστα. Chig. et Reg. 39 ad marginem
ὑψηλόν. Coisl. int. ὑψηλάτατον. Ibid. πλέον λεμένοιο,
pius autem ei qui magis desiderat. Int. ὁ πτωχόδων
καὶ πρόσθυμος. In edit. et mss. sequuntur tres ver-

sus qui leguntur supra, v. 576. Delevimus eos.

653 Ἐρυμνή Int. ἀσφαλής.

656 Ἐράλσοσιν Ita Reg. 991. Coisl. sup. lin.
ἐν δένδροις. Male edit. ἐν ἄλγεσιν.

660 Παστάδος. Ad marginem νυμφικός οἵκος.

665 Ἐραστὴν. Duo Regg. et Chig. ἑταῖρον.

METRICA VERSIO.

Non dubitas, si, cum naturam inflectat earum
Vis hominum, labor assiduus, doctrinaque longa,
Hi contra indociles persistent, nec flectere mentem
Ad meliora queant, quantumvis sermo propinquus
Insonet, et recti præcepta instillet in aures.
Barbare, quid tantum Regis signa superni
Deprimis, et tanta pergis conspergere labo?
Tanne suo generi quisquam ferus exstitit hostis?
At mihi non animus, non est sententia talis,
Nec cuius alii, ratio quem recta gubernet.
Novi ego cœlestes animis et corpore puros
Utroque in sexu multos; nam femina solum
Robore membrorum cedit: communis utrosque
Inflammatus amor: communis utrisque
Est via, quæ celsum rectissima tendit ad ævum.
Hicque ille est potior, cuius mage prompta voluntas,
(Hæc manus, hic hominum labor improbus elicet :
[at tu]

Difficilis solum his, qui gaudent cœlibe vita.
Quanquam incredulitas, nisi fallit opinio mentem,
Non adeo in causa est, quam quod pavor olsidet
fartus :

B Nec memor es, thalamus quo secum incommoda
[portet].

Hæc sunt cœlipeta classis quæ mando propinquis).

At tu, virginitas, vigilanti admitere cura,
Undique præsidio septa ut sis, et pede recto
Incedas, placeasque Deo, perfectaque vivas,
Margaris in saxis, atque inter sidera cœli
Lucifer, in silvis frondosæ ramus olivæ,
Lilium in herbosis campis, avibusque columba,
Tranquilloisque seccas fluctus tutissima pupis.
Virgo, mundum omnem fugitivaque gaudia vita
Abjiciens, celeri cursu te adjungito Christo,
Et manibus complexa manus inducito lactum
In thalamum, grato penitus perlusa liquore:
Ut tuus infuso cœlesti ex arte liquori
Jungatur liquor, et sancto societur amori
Sanctius amor, teuctusque decor mireque resulges
Attrahat occultum plenum radiisque decorem.
Atque tunc Christus formæ corripitus amore
Te sibi desponset, veloque a fronte remoto
Obstupeat, formæ cernens præstante puellam,
Sanctam, gemmatam, caput in sublime ferentem :

Καὶ θάμβησεν Ἰδὼν κεδνήν περικαλλέα νύμφην,
Ἐσθλὴν, μαργαρίταν, ἐθύρον, ύψικάρηνον,
Καὶ σε καλήν περ ἱουσαν, ἐτι χαρίσσαν ἑθῆκε.
670 Χριστὸς καγχαλώσαν ἐξ πρὸς δώματ' ἀνάξει,
Καὶ θήσει σοι δακτὸς γαμήλιον ἐν μεγάλοισιν
Ἀχράντωις χορόσι, καὶ οὐρανίησιν ἀοιδαῖς,
Καὶ στέψει χαρίτεσσιν ἀειθαλέσσοι κάρηνον,
Καὶ στήσει χρητῆρα μεθύσματος ἡδυπνοίο,
675 Καὶ δεῖξει σοφῆς μυστήρια, τῆς ἐν ἑσπερῷ
Εἰκόνας ἐνθάδ' ὄρῳμεν, ἐτήτυμα φύτα νόσοι
Γυμνοτέρουν. Σάρκες γάρ ὑπεξίουσι παχεῖται
Πνεύματι, τέριαι δὲ, βίον δέξονται ἀγήρω.
'Αλλά, φίλοι, μελπωμεν, δοσις πόθος ἀγήρος ἀνακτος.
680 Ἡθεοι κοῦραι τε, Θεοῦ γάμον οὐρανίωνος,
Λαμπάδες ἀλέμεναι, θεοὺ μυμήματα φωτε;

*Et miratus est, insignem cernens, formaque præstantissimam sponsam,
Sanctam, margaritis ornatam, in pulchra collatam sede, ore sublimem,
Et tibi, quamvis jam pulchra sis, adhuc pulchritudinem addidit.
670 Christus exultantem te in suas ædes ducet,
Et apponet tibi nuptiale convivium in magnis
Immaculatisque choris et cœlestibus cauticis,
Et luui cinget gratis semper virentibus caput,
Et statuet craterem meri suaveolentis
675 Et pandet mysteria sapientiae, cuius velut in speculo
Imagines hic cernimus, vera lumina mentis
Purioris. Crassa namque cedent corpora
Spiritui, aeria autem facta sortientur vitam senii expertem.
Sed, amici, canamus, quibuscumque castus est amor regis,
680 Juvenes, pueræ, Dei connubium cœlestis sponsi,
Lucernas accendentes, divini incitamenta luminis,
Inextinguibilis, intelligentes, majorem semper in puris et præclaris
Actionibus ac sermonibus flammam excitantes
Usque ad celum. Tu vero propitia nobis adsis,
685 Propitia, propitia nobis, sancta Trinitas, in unum coiens
Ex uno, oculis sublucens splendidis
Hodie; postea autem splendidius, quibus illucescet
Unus Deus ex Genitore per Filium in magnum Spiritum,
Sita in perfectis perfecta divinitate.*

378-379 III. Exhortatio ad virgines^{*}.

In hoc scripto Gregorius, ut in scholio Græco notatur, imitatus erat Syracusium. Hic enim solus poetarum rhythmis atque colis utebatur, poeticos numeros parvi pendens.

O virgo sponsa Christi, gloriﬁca tuum sponsum

* Alias Bill. 174, p. 299.

668 *Μαργαρίτασσαν*. Coisl., Chig. et unus Reg. μαργαρίταν. Tres Regg. μαρμαρίταν. Mox, Ἀνθορος, auroræ epithetum.

672 *Οὐρανίστην*. Reg. 39 οὐρανίοισιν.

674 *Κρητῆρα*. Reg. 993 χρατῆρα.

678 *Θέραι*, nempe, carnes, corpora. Benedictini verterant, *caduca*, et in nota addiderant: Idem intelligit Gregorius, quod alibi passim, cum ἡμέροι appellat hominem, id est, *caducum*, cuius vita sit unius diei. Comeq. Forte legendum ἡμέρα. — Nihil autem immutandum videtur, planusque est sen-

Α Ἀσθέστους, νοσάς τε, δὲ πλέον ἐν καθαρῇσι
Πρῆξειν τὸ δὲ λόγοισι φιτιζομένας μεγάλοισιν
Ἄχρι καὶ οὐρανίοισι. Σὺ δὲ Πλαος ἀμμιν ἐπέλθοις,
685 Πλαος, Πλαος ἀμμιν, ἀγνή Τριάς, εἰς ἐν Ιουσα
Ἐξ ἐνδις, δρθαλμοῖσιν ὑπαυγάζουσα φασινοῖς
Σῆμερον, ὑστάτιον δὲ φαντερον, οἰστιν Ελαμψας
Εἰς Θεός ἐκ Γενέτεα δέ. Ιτίος δὲ μέγα Πνεῦμα,
Ισταμένης θεότητος ἐντι τελετης.

I'. Πρὸς παρθένους παραινετικός.

*'Εν τούτῳ τῷ λόγῳ τὸν Συρακουσιον μιμεῖται
οὗτος τῷρ μόνος ποιητῶν φυθμοῖς τε καὶ κώλοις ἔχοντα, ποιητικῆς ἀναλογίας καταφρονίσας.*

Παρθένες νῦμφη Χριστοῦ, δέξατε σοι τὸν νυμφὸν

Et miratus est, insignem cernens, formaque præstantissimam sponsam,

Sanctam, margaritis ornatam, in pulchra collatam sede, ore sublimem,

Et tibi, quamvis jam pulchra sis, adhuc pulchritudinem addidit.

670 Christus exultantem te in suas ædes ducet,

Et apponet tibi nuptiale convivium in magnis

Immaculatisque choris et cœlestibus cauticis,

Et luui cinget gratis semper virentibus caput,

Et statuet craterem meri suaveolentis

675 Et pandet mysteria sapientiae, cuius velut in speculo

Imagines hic cernimus, vera lumina mentis

Purioris. Crassa namque cedent corpora

Spiritui, aeria autem facta sortientur vitam senii expertem.

Sed, amici, canamus, quibuscumque castus est amor regis,

680 Juvenes, pueræ, Dei connubium cœlestis sponsi,

Lucernas accendentes, divini incitamenta luminis,

Inextinguibilis, intelligentes, majorem semper in puris et præclaris

Actionibus ac sermonibus flammam excitantes

Usque ad celum. Tu vero propitia nobis adsis,

685 Propitia, propitia nobis, sancta Trinitas, in unum coiens

Ex uno, oculis sublucens splendidis

Hodie; postea autem splendidius, quibus illucescet

Unus Deus ex Genitore per Filium in magnum Spiritum,

Sita in perfectis perfecta divinitate.

*sus, nempe, corpora quæ crassa erant, postquam
Spiritui cesserint, jam fieri quasi aeria, et sortiri vi-
tam senii expertem. (CAILLAU).*

685 *Μεράλιστρη*. Ita legimus. Edit μεγάληστ.
sed male; est enim solecismus.

688 *Ἐκ Γενέτεα δὲ*. Υἱός. Modus loquendi i
theologia quem secura universa Græcia, ex Patre
per Filium in magnum Spiritum: qui sit verus
ordo in divinis emanatōibus a Gregorio Nysseno,
fratreque ipsius Basilio assertus.

III. TIT. Exhortationem hanc ad virgines Morel-

METRICA VERSIO.

Amplificetque tua largissima munera formæ
Dulcis amans, latamque suas perducat ad ædes,
Inque choris sanctis, in cantibus atque supernis
Magnificeis thalamique epulis sibi fœdere jungat,
Atque venustatis cingat tua tempora serio,
Nectaris ætherei secundaque pocula fundat,
Abditaque ostendat sophiæ mysteria summae
(Cujus ut in speculo tenues nunc cernimus umbras),
Luminæ vera animi radio cernentis aperio.
Spiritui nam tum crassissima corpora cedent,
Ac levia æternæ potiuntur munere vitæ.

At nos, o chari juvenes, charaque puellæ.
Quarum sanctus amor Christi pia pectora cepit,
Connubium Patris æterni celebremus ovantes :
Atque suas omnes accensas usque lucernas

B In manibus teneant, divinæ initamina lucis.
Quas sermo et morum ac vite præstantia semper
Excitat, in cœlos ut lucida flamma feratur.
Tu quoque, sancta Trias, nobis accede benigna,
Tu bona, queso, veni nobis, quæ semper in unum
Ex uno coiens claras hic lumine mentes
Perstringis : radios at vero splendidiores
Nobis ætherea tandem jactabis in aula :
Queis Deus effulges unus, Genitor, Genitusque,
Spiritus atque sacer. Deitas namque integra sese
Sistit in integræ Triadis numeroque sicutæ.

III. AD VIRGINES EXHORTATIO.

(Fed. Morello interprete.)

O sponsa Christi virgo, sponsum orna tuum.

'Αει. Κάθαρς σαυτὴν ἐν λόγῳ καὶ σοφίᾳ,
 'Ινα λαμπρὸν τῷ λαμπρῷ πάντα ζῆσῃς τὸν αἰώνα·
 Κρείσων γάρ αὐτῇ πολὺ τῆς φθαρτῆς συζυγίας.
 5 'Ἐν σώματι τὰς νοερὰς δυνάμεις ἐμιδήσω
 'Ἄγγελικὴν ἐπὶ γῆς μετῆλθες πολιτείαν.
 Δεσμὸς ἐνταῦθα, καὶ λύσις, καὶ σώματ' ἐκ σωμάτων·
 'Ανα δὲ ἔκαστη μονᾶς οὖπος λυομένη·
 Οἱ πρῶτοι φέρουσ' ἀκτίνα τῆς καθαρᾶς Τριάδος,
 10 Πνεύματα καὶ πῦρ, λειτουργοὶ τῶν Θεοῦ προσ-
 [ταγμάτων.]

'Υλη δὲ μίξιν ἑξεύρεν, δεῖ βέουσα φύσις,
 'Ἡ μέτρον ὥρισε Θεός, γάμον νομοθετήσας.

Α Σύ δὲ ἔργον ὅλης φυγοῦσα, τοῖς δικαίωσιν
 'Ος νοῦς ἀριθμέται νοῦ τὴν θείαν ἀρμονίαν,
 15 Καὶ σαρκὶ πολεμοῦσα βοηθεῖς τῇ εἰκόνι.
 Ήνοή γάρ ἔργος Θεοῦ, τῷ χείρονι συνεθείσα,
 'Ινα ἐκ πάλης καὶ νίκης τὸ στέφος ἀπολάβῃς,
 "Αγώ θείσα καὶ τὸν χοῦν καλῶς ὑποταγέντα.
 Αἰνεῖσθιον τοι καὶ γάμος, πρὸ γάμου δὲ ἀφορία·
 20 Γάμος συγγνόμη πάθους, δύνεια δὲ λαμπρότης·
 Γάμος πατήρ ἀγίων, δύνεια δὲ λατρεία.
 Ταύτην καὶ τότε καιροῖς ἐτίμων τοῖς εὐθέτοις,
 'Άδειμ ἐν παραδείσῳ, Μωσῆς ἐν δρεὶ Σινᾶ,
 Λειτουργῶν δὲ Ζαχαρίας, δὲ πατήρ τοῦ Προδρόμου.

Semper. Expurga te ipsam doctrina et sapientia,
 Ut splendida cum splendido in omne vivas ævum.
 Ilæc enim conjunctio mortali connubio longe præstantior est.
 5 In corpore intellectiles virtutes imitata es,
 Angelicam in terris vitam sectata.
 Sunt hic nexus, solutio, ortus corporum ex corporibus :
 In celis autem singulæ sunt unitates, nec unquam dissolvuntur.
 His proxime illustrantur radiis puræ Trinitatis,
 10 Spiritus et ignis, ministri Dei mandatorum.
 Materia autem missionem invenit, natura continuo fluens,
 Cui modum præscripsit Deus, matrimonii legem constituens.
 Tu vero rem materia fugiens, coelestibus aptata es,
 Ut mens menti consociatur, divina quadam harmonia,
 15 Et adversus carnem pugnans auxiliaris divinae imagini.
 Dei enim spiraculum orta es, et cum re deteriori colligata es,
 Ut per pugnam et victoram coronam consequaris,
 In cœlum transferens pulvrem præclare subditum spiritui.
 Laudetur quidem tibi connubium, sed posthabenda virginitati nuptiæ.
 20 Conjugium indulgentia est libidini concessa, virginitas autem splendor.
 Tbalamus pater est sanctorum : virginitas religio.
 Hanc tunc quoque colebant congruis temporibus.
 Adam in paradiſo, Moses in monte Sinaï,
 Ministerio fungens Zacharias pater præcursoris.

Ius Latinis versibus senariis reddidit, quamvis partibus Græcis versibus non constet. Iuno in plerisque codicibus nullam versuum habere formam videtur. In Coisliniano codice quilibet versus editionis bifarium dividitur in hunc modum :

Παρθένε τύμφη Χριστοῦ,
 Δόξας σου τὸν τύμφην.

1-2 Νυμφῶν δει. Ita legendum cum Combesfio. Edit. νυμφῶν. 'Αει κάθαρε.

3 Πάρτε ζῆσης. Sic legendum cum eodem. Edit. τῷ λαμπρῷ σύζησης.

5 Τὰς νοερὰς δυνάμεις. Intelligentes virtutes, seu potestates, vel ut inavult Hieronymus, fortitudines : remotius Morel. puram mentium vim

9 Τριάδος. Sic Coisl. Ita etiam legit Combesfius. Edit. οὐσίας, essentia.

10 Πνεύματα καὶ πῦρ, λειτουργοὶ, etc. Coisl. πνεύματα καὶ λειτουργά, etc.

11 Υλη δέ. Caro autem.

14 Νοτ. Sic Coisl. Edit. νοῦ.

16 Τῷ χειρὶ. Carni et corpori. Male Morellus : Ligatus pessimo : corpus quippe malum non est.

17 Ινα ἐκ πάλης, etc. Reg. ὡστε. Deinde ἀπολαβεῖν pro ἀπολάβῃς. Edit. ἀπολαύῃς.

18 Υποταγέτα, scilicet τῷ πνεύματι, ut addit Coisl.

20 Συγγνόμη πάθους. Remedium adversus incontinentiam.

21 Αγρεῖα δὲ λατρεία. Sacer Dei cultus : Coisl. θυσία, castitas, victimæ, sacrificium. Male edit. ἀγρεῖας.

22 Ταύτην καὶ τότε. Virginitatem ante Christum. Non bene Morel. prisco tempore.

24 Μωσῆς. Addunt Coisl. et Combesf. νόμῳ προσάγων, legi admovens ac concilians, toto tempore, quo praeuit populo Dei, eumque legis præceptis iubuit.

METRICA VERSIO.

Te semper expurga, arteque et sapientia,
 Vivas in ævum splendida ut cum splendido :
 Connubium hoc præstat jugali vinculo.
 Imitata puram es mentium vim in corpore ;
 Vitamque sectaria angelī poli in solo.
 Hic nexus est, solutio, ortus corporum :
 Sursum unitas distincta, solvi nescia :
 Primi ibi fruuntur luce puræ essentiæ ;
 Flamina, ministri, faxque jussorum Dei.
 Natura misturam fluens crassa edidit ;
 Deus at marita statuit huic lege modulum :
 Materiæ at actuū tu fugis, juncta superis ;

B Ut jungitur mens menti in harmonia sacra :
 Bellansque cum carne, adjuvas imaginem.
 Nam spiritus Dei es, ligatus pessimo :
 Victoria et lucta ut coronam dent tibi ;
 Bene subdito pulvrisculo ereclo ad polum.
 Laudato conjugium, integrum at corpus ma-

[gis.

Connubium, affectus venia : micat integrum,
 Parenz piorum illud, religioque integri est.
 Prisco hanc colebant castitatem tempore ;
 In consito horto Adam, in Sine Moses jugo :
 Pater Joannis dum ministrat Zacharias.

25 Γάμος; καὶ παρθενίας φίλα τῆς Θεῷ φίλης,
'Αλλ' ἔστιν ὄμώς σαρκὸς καὶ βράσματος δουλεία.
"Οτ" ἦν νόμος, καὶ σκιὰ, καὶ πρόσκαιροι λατρεῖαι,
Τότε εἶχε πρῶτα καὶ γάμος, ὡς ἔτι νηπιώδης.
"Οτε δέ" ὑπεξῆλθε τὸ γράμμα, τὸ πνεῦμα ἀντεισήχθη,
30 Καὶ Χριστὸς ἐπαύθε σαρκὶ, πρελθὼν ἵκε Παρ-
[θένον],
Τότε ἐξέλαμψεν ἀγνεία συντέμνουσα τὸν κάσμον,
"Οὐ ἔκει δεῖ μεταβῆναι Χριστῷ συνανελθόντι.
Καίως ὄδεύεις, παρθένε, εἰς δρός, δικαίωσον·
Μή πρὸς Σόδομ' ἀποβλέψῃς, μὴ στήῃ πατήσῃς ἀλός.
35 Μηδὲ λίαν σε σαρκὸς ἡ φύσις ἐμφοδείτω.
Μηδὲ θαρρήσῃς ἀγανά, ὥστε πότε ἐκπλανηθῆναι.
Σπινθήρ ἀνάπτει καλάμην· σθέννυσι δέ ὄνδροι φλόγα.

25 Conjugium etiam virginitatis radix est, Deo gratissimæ:
Sed id etiam est carnis, æstusque libidinis servitus.
Quando erat lex et umbras, atque illius temporis leves cultus,
Tunc primas habebat conjugium, ut adhuc infantile
Postquam autem subtracta est littera, et suffectus in ejus locum spiritus,
30 Et Christus passus est carne, natus ex Virgine,
380-381 Tunc effulsit castitas contrahens mundum,
Quem illuc migrare oportet simul cum Christo ascendentem.
Præclarum inis iter, o virgo; in montem fugiens consule saluti;
Noli Sodomam respicere, ne concrescas in statuam salis.
35 Neque vehementius te carnis natura terreat:
Neque confidas nimium, sic ut a via aberres aliquando.
Scintilla stipulam accedit: ignem vero extinguit aqua.
Venerandæ castitatis halæs remedia plurima:
Dei timor te obfirmet, jejuniū evacuet,
40 Vigiliæ preces, lacrymæ, humi cubatio,
Amor totus ad Deum gravior directus,
Qui sopiat omne desiderium alienum a rebus coelestibus.
Qui lapsus est, surgat: qui naufragium fecit, is miseratio nem moveat.
Tu vero feliciter naviga, expendens spei velum.
45 Qui humi serpunt, tuti non cadunt: ex his autem qui ad etceles nituntur,
Nonnullos penitus deliciunt: plures rectum cursuum tenent.
Cecidit Lucifer, ac cœlum incolunt angeli:
Judas fuit proditor, undecim vero sunt sidera.
Solummodo totam te ipsam castam serva, o virgo,
50 Nec ullo modo fœdes Christi immaculata vestem.
Oculus tuus sit pudicus, lingua virginæ,

26 'Αλλ' έστιν δημός σαρκὸς. Sic Reg. et Coisl.
Edit. έστιν νόμος.

27 Πρόσκαιροι λατρεῖαι. Exiles cultus et ad tempus consti-

28 'Ος ἔτι νηπιώδης. Ex parvorum adhuc in-

dole, illisque comparatum. Coisl. ὡς ἔτι τι νηπιώδες.

29 "Οτε δέ" ὑπεξῆλθε. Coisl. ἐξῆλθε. Mox. τὸ πνεῦμα ἀντεισήχθη. Combel. legit ἀντεισήχθη δέ τὸ πνεῦμα.

31 ἐξέλαμψεν. Ita Coisl. et Combel. Edit.

ελαμψεν.

32 Συντελεῖσθαι. Coisl., Leuvenk. et Combel.

συνανελθόντα.

33 Ἀρω σάκον. Coisl. ἀποσύζου.

34 Μή πρὸς Σόδομ'. Ita fere poemate præce-

A Ἐχεις φάρμακα πολλὰ τῆς σεμνῆς παρθενίας·
Θεοῦ σε φόδος πηγαύτω, νηστείᾳ σε κενούτῳ,
40 Ἀγρυπνίᾳ, προσευχῇ, δάκρυσι, χαμενίᾳ,
Ἐρως δόλος πρὸς Θεὸν, γησίως τεταμένος,
Πάντα κοιμίζων πόθον ἀλλότριον τῶν δικών.

'Ο πεσὼν ἐγειρέσθω· δικαιογῶν ἐλεείσθω.
Σὺ δέ εὐπλάσιος, τὸ ιστίον πετάσασα τῆς ἐλπίδος
45 Οὐ τῶν κάτω τὸ πίπτειν, τῶν δέ δικών φερομένων
'Ολιγοι πετεροφύουσιν, οἱ πλείους δέ εὐδρομούσιν.
Ἐπεσεν Ἐωσφόρος, ἀλλ' οὐρανὸς ἀγγέλων.
Ιούδας ἦν προδότης. οἱ δέ ἐνδεκα λαμπτῆρες.
Μόνον δῆμος σεσυτὴν ἀγήνη τῇρει, παρθένε.
50 Μή πως ρυπώσῃς Χριστοῦ τὸν δισπίλον χιτῶνα.
"Ομμα σου σωφρονείτω, γλῶσσα παρθενεύετω,

dei timor te obfirmet, jejuniū evacuet,

Noli Sodomam respicere, ne concrescas in statuam salis.

35 Neque vehementius te carnis natura terreat:

Neque confidas nimium, sic ut a via aberres aliquando.

Scintilla stipulam accedit: ignem vero extinguit aqua.

Venerandæ castitatis halæs remedia plurima:

Dei timor te obfirmet, jejuniū evacuet,

Qui lapsus est, surgat: qui naufragium fecit, is miseratio nem moveat.

Tu vero feliciter naviga, expendens spei velum.

45 Qui humi serpunt, tuti non cadunt: ex his autem qui ad etceles nituntur,

Nonnullos penitus deliciunt: plures rectum cursuum tenent.

Cecidit Lucifer, ac cœlum incolunt angeli:

Judas fuit proditor, undecim vero sunt sidera.

Solummodo totam te ipsam castam serva, o virgo,

50 Nec ullo modo fœdes Christi immaculata vestem.

Oculus tuus sit pudicus, lingua virginæ,

denti, vers. 53 et seqq.

35 Ἐμφοβεῖτω. Co. si. ἐχφοβεῖτω. Ita fere ibid.

vers. 55.

36 Ἐκπλανηθῆται. Reg. et Coisl. ἐκλυθῆται.

37 Συντελεῖσθαι. Ita fere carmine præcedenti, vers. 36.

38 Σεμνής. Reg. σεπτῆς. Ita ibid. vers. 70.

39 Κερούτω. Reg. et Combel. νεκρούτω.

40 Ηπορευχαῖ. R. g. πρόσκαιρος, quasi constituto

tempore vigiliæ. Ita poemate præcedenti, vers. 68.

44 Τῆς ἐλπίδος. Coisl. τῇ ἐλπίδῃ.

47 Ἐπεσεν Ἐωσφόρος. Ita fere poemate præce-

denti, vers. 680.

49 Μόρον. Coisl. et Combel. μόνην.

50 Μή πως. Ita Coisl. et Combel. Edit. μή πως.

METRICA VERSIO.

Conjugium item virginæ honoris rivus est :

Lex est idem carnis, libidinis comes.

Cum lex erat cultusque adumbrati et leves,

Tunc nuptiae inter prima erant, res ut recens,

At littera ut fluxit, subiuste spiritus.

Christusque carne est passus, ortus Virgine,

Lux castitati est orta, mundum contrahens,

Migrare quem illuc, scandere et cum Christo opus

[est].

Virgo ambulans præclare, adi ad montem extimum,
Nec respice ad Sodoma, salis ne petra sis.

Natura carnis terreat non te nimis,

Neve nimium confide, ne solvare sic.

Scintilla culnum accedit, aqua flammam obruit.

B Remedias pro pudicitia habes plurima,

Metus Dei obfirmet, cibis vacuet levis,

Preces, vigiliæ, lacrymæ, cubare humi,

Amor ad Deum directus ex animo integro,

Qui sopiat cupidinem aversam a polo.

Qui cecidit exsurgat; moveat hic naufragus.

Tu naviga velo spei feliciter.

Serpunt quæ humi cadunt, supera potentium

Pennæ effundit pœnæ, tenent plures iter :

Dum Lucifer cadit, tenent cœlum angeli.

Judas fuit lues; at undecim, faces.

Virgo hoc age, ut casta usquequaque tota sis,

Ne polluas Christi togam purissimam.

Sit continuus oculus, pudica lingua sit :

Μή νοῦς πορνεύῃ, μή γέλω; μή ποὺς ἀποκτα βαίνων. Α 65 Μηδέν σα καὶ τῇ γεύσει ξύλου τοῦ καταχρίτου,
Τὴν πιναρὸν στολὴν σου, καὶ τὴν αὐχμηρὸν κόμην,
Μελλον αἰδοῦμαι μαργάρων καὶ τῆς σηρῶν εὔκοσμιας.
55 Καλὸν ἄνθισ τῇ αἰδώς, καὶ μέγας κύσμος ὥροτης,
Καὶ πλέγμα καίδυ, πάσαις ἀρεταῖς στεφανοῦσθαι.
"Αλλη χρώματιν εἰκόνα τὴν Θεοῦ νοθευεῖσθα,
Πίναξ ἐμψύχος, σιγῶν κατήγορος τῶν ἔνδον."
Σὺ δὲ ἔχεις εὐμορφίας νεκρούσθω σοι τὸ πλεῖστον.
60 Κάλλει δὲ λάμπε ψυχῆς ἐκ Θεοῦ κοσμουμένη.
"Οὐφεν δὲ ἀρέτων φεῦγε, εἰ θέμις, καὶ σωφρόνων,
Μή που πλήξῃς, ή πληγῆς ἐκ μάμου τοῦ Βελλα.
"Ουματ' δυμασι μή δουλοῦ, μή δὲ ἔλκε λόγον λόγιψ.
Μή παρειὰ παρειαῖς διδότω παρέρησταν.

Μή σε ξύλου τῆς ζωῆς δ δηις ἔξω βάλῃ.
Καὶ τούτο πείθου σύ, παρθένε, μή συνοίτει πο-

[στάτη]

Χριστὸν ἔχουσα νυμφίον, ζηλοῖ σου τὴν ἀγνίαν,
Τί μοι, σάρκας φυγοῦσα, πρὸς σάρκας ἐπιστρέψεις.
70 Οὐ πάντες ἀνδρες τὴν σὴν ἀπλότητα γωροῦσιν.
Ως ρόδον ἐν ἀκάνθαις, οὐτως ἐν πολλοῖς στρέψῃ,
Καὶ ἐπάνω πονηρῶν παγίδων διεβαίνεις.
Ο μὲν ἐγείρει πατάδας, ή δὲ ἐκκομιζει νυμφίον,
"Αλλος γίνεται πατήρ, δλλος δὲ ἀπαίς ἀθρόως.
75 "Οσον κακὴν ὠδίνες, ἀπέλεστοι πολλάκις;
"Οσον δὲ ζῆλος συζύγου, κλαπῆναι που φιλίαν;

Ne mens sit lasciva, non risus, non pes inordinate gradiatur.
Sordida vestem tuam, squalidamque comam,
Pluris facio quam gemmas et sericum ornatum.
55 Venustus flos est pudor, et ornamentum insigne pallor.
Pulchri cincinni, omnibus virtutibus velut corona cingi.
Alia coloribus imaginem Dei adiudiceret,
Tabulata animata, index tacitus animi affectionum;
Tu autem quam habes, formae venustatem extingue maxima ex parte.
60 Et fulgeas splendore animae divinitus ornatae.
Conspectum marium fuge, quadat licet, etiam pudicorum,
Ne alium percutias unquam, aut percutiaris invidia Beliae.
Oculos oculis ne captivos reddas, nec trahie sermonem sermoni:
Nec genæ genis prebeat licentiam.
65 Nihil tibi et degustationi arboris daunatæ,
Ne te a ligno vite serpentes deturberet.
382 383 Et hoc crede, virgo, non habites cum defensore,
Tu quæ Christum habes sponsum tuæ castitatis zelotypum.
Quid mihi, tu quæ carnem fugisti, ad ipsam reverteris?
70 Non omnes viri tuam simplicitatem norunt.
Sicut rosa in spinis, ita inter plurimos versaris,
Et supra exiliatos laqueos incidis.
Hic thalamos nuptiales excitat: illa autem sponsi funus prosequitur:
Alius fit pater, alius subito absque liberis.
75 Quantum dolorem afferunt, sacerfa infausi, partus?
Quanta ænulatio conjugis, ne quid amicitiae l-roque nupciali subrepali?

52 Πορνεύῃ. Reg. πόρνος.

53 Ηταράδη. Ita fere legitur poemate præcedenti, vers. 83.

56 Πάσαις ἀρεταῖς στεφανοῦσθαι. Coisl. ἀρεταῖς πάσαι στεφανοῦσαι. Colb. στεφανοῦσι. Omnes te virtutes, veluti corona cingunt.

57 Αλλη χρώμασιν. Combef. ἄλλος μὲν τὴν ἐκ Θεοῦ, alijs, quam ex Deo nactus est imaginem. Ita fere poemate præcedenti, vers. 87.

58 ἐμψύχος, σιρόν. Coisl. ἐμψύχος αἰσχρός, expressa pictura, quasi tabule, turpis anini index est, internarum animi affectionum accusatrix.

60 Κάλλει δὲ λάμπε. Combef. κάλλος δὲ λάμπρυν, et cui Deus ornatū præstat, anini decus excōle. Mox, κοσμομένης. Edit. κοσμομένην. Ita fere poemate præcedenti, vers. 92.

61 Οὐφεν δὲ ἀρέτων. Ita fere carm. præcedenti, vers. 96

62 Ηλητῆς. Ita Coisl. Edit. πλήγη. Sic poemate

præcedenti, vers. 31.

63 Ὁμητ. Versus iste sic in Coisl. legitur: δηματα δημασιν μή δεδοῦ, μή πλέκε λόγῳ λόγον. Oculos oculis ne dederis, neque sermoni sermonem inseras. Si autem legas, δουλοῦ. oculos oculis ne captivos reddas. Sic carmine præcedenti, vers. 93.

67 Πείθου σύ. Coisl. πείθουσα. Mox, συνοικῆσαι προ συνοικη.

69 ἐπιστρέψεις. Coisl. ἐπιστρέψῃ. Sic carmine præcedenti, vers. 103.

70 Απλότητα. Reg., Coisl. et Combef. λαμπτρήτηα. Sic legit Int. qui vertit: Splendoris omnes non sunt capaces tui.

71 Ος ρόδορ. Ita fere legitur poemate præcedenti, vers. 209.

73 Η δὲ ἐκκομιζει. Sic Reg. et Coisl. Edit. δὲ κομιζει. Ita fere supra poemate i, vers. 636 et 637.

76 Οσορ. Reg. οσος ζῆλος σύζυγον κλαπῆναι που φιλία.

METRICA VERSIO.

Lasciva non mens, risus haud, nec pes salax :
Stolæ tuæ sordes, comamque squalidam
Antefero geminis, velleribus et sericis.
Pudor venustus flos, decus pallori inest :
Monile virtutum omnium orbis te decens.
Fucet coloribus Dei alia imaginem,
Tabula animata, tacitus index pectoris.
Formæ tuæ radios retunde maxime :
At mentis ornatae a Deo decus augeas.
Fuge marium intuitum, pudicorum quoque,
Ne vulneres queas, vulnererisvo a malo.
Ne lumina oculis inseras, voces sumis.

B Genæ genis licentiam ne importiant :
Cave ne edas fructum exsecrata ab arbore :
Ne te anguis arbore a feraci vita agat.
Domi patronum contubernalem ne habe ;
Christum tenes sponsum ænuluni decoris tui.
Cur figeris cum carneum, ad hanc reverteris ?
Splendoris omnes non capaces sunt tui.
Versaris inter plurimos, rosa in spinis.
Incedis et laqueis super deterrimis.
Hic excitat thalamos, virum haec tumulo legit.
Hic liberos gignat; repente ille orbus es !.
Quantus dolor partus, miser qui identidem est.

'Εκθρέψαι δὲ καὶ παιδεῦσαι, θπεῖτ' ἀτιμασθῆναι.
Καὶ πικράς ἀπολαύειν τῶν πόνων ἀντιδόσεις;
Σοὶ δὲ μέριμνα μία πρὸς Θεὸν ἀεὶ βλέπειν.
80 Ἡ χρεὰ δὲ ἐστω ὀλίγη μάζα, καὶ μικρὸς σκέπη,
'Αφ' ἡς πειραν καὶ Χριστῷ προσῆγαγεν ὁ πειράζων,
Αἴθους αἰτῶν εἰς ἄρτους πεινῶντα μετατρέψαι·
'Ων μὴ ποθ' εἰνεκα μηδὲ τι τῶν αἰσχρῶν ὑπομένης.
Οὐ χείρων εἰ πετεινῶν σχεδίως τρεφομένων.
85 Οὐκ ἔκλειψει σοι καμψάκης ἐλάτου πιστευούσῃ.
Κόρας ἔκθρέψαι καθάπερ Ἡλίαν ἐν ἐρήμῳ.
'Ορδὲς Θέκλαν ἐκ πυρὸς καὶ θηρίων φυγοῦσαν,
Παῦλον τὸν μέγαν πεινῶντα, καὶ φιγοῦντα προθύμως,
'Ινα σὺ μάθης, παρθένε, πρὸς Θεὸν μόνον βλέπειν,
90 Ὅς ἐν ἐρήμῳ τρέφειν οἶδε καὶ μυριάδας.

Α Μαραίνεται τὸ κόλλος, τὴ δέξα παρατρέχει,
'Ο πλοῦτος διπιστῶν βεῦμα, τὸ δύνασθαι δὲ ὅλων·
Σὺ δὲ τοῦ πλάνου κόσμου τὰς στροφὰς ἐκχυγοῦσα,
Εἰσελθε εἰς τὰ ἀγιά τῶν ἀγίων γελῶσα,
95 Καὶ σὺν ἀγγέλοις χορεύσεις τὴν δάκυστον χορεῖαν,
Κρείσσωνα τόπον λαχοῦσα υἱῶν καὶ θυγατέρων.
'Αλλ', ω παρθένοι, Χριστὸν μένοιτε γρηγοροῦσαι,
Καὶ φιδρᾶς τὸν νυμφίον δέξασθε ταῖς λαμπάσιν,
'Ινα συνελθοῦσαι τὸ κάλλος τοῦ νυμφίου
100 Ἰδητε, καὶ μιγῆτε τοῖς δικαίω μυστηρίοις.

Δ'. Εἰς παρθένον.

"Αγνευε πάσι, Παρθένε, καὶ τοῖς δυμασι
Πάντων μάλιστα· μηδὲ τιν' εἰσοικίσῃ

Quantum est educare et instituere liberos, et postmodum ab ipsis injuria affici
Et acerbas consequi laborum remunerations?
Tibi autem una sit cura ad Deum semper respicere.
80 Ad vitæ necessitates sufficient tenuis panis et angusta domus :
Quo ex pane ut Christi periculum ficeret, accessit tentator,
Petens ab esuriente, ut lapides in panem mutaret :
Quorum causa, nihil unquam turpe admiseris.
Non es deterior avibus, quæ vicitant ultro oblatis.
85 Non tibi fiduciam habent deficiet olei cadus.
Corvus te nutriet, ut Eliam in eremo.
Cernis Theclam ab igne et belluis intactam effugisse,
Paulum hunc egregium, famem et frigus alacri animo perferentem,
Ut tu discas, virgo, Deum solum respicere.
90 Qui in solitudine novit atere plura hominum millia.
Marcessit formæ venustas, gloria præterit,
Divitiae infidae sunt et fluxa, potentia paucorum est ;
Tu vero fallacie mundi dolos effugiens,
Ingredere in Sancta sanctorum gaudens,
95 Et cum angelis duces choreas perennes,
Nacta potiorem sedem præ filiis et filiabus.
Verum, o virgines, Christum exspectate vigilantes,
Et cum accensis sponsum excipite lucernis,
Ut simul ingressæ, sponsi pulchritudinem
100 Intueamini, et consociemini cœlestibus mysteriis.

384-385 IV. Ad virginem *.

Esto casta rebus omnibus, virgo, et oculis
Omnium maxime. Nec quemquam in domum admittas

* Alias Bill. 119, p. 482.

79 Μέριμνα μία. Coisl. μέριμνα πᾶσα.
81 Ἀφ' ἡς, νευρε μάζης. Ita fere carmine præcedenti, vers. 214, etc.
83 Μῆδε τι. τών. Ita Combes. et postulat metrum. Edit. μηδὲν τῶν.
86 Ἐκθρέψει. Jes. σε τρέψει.
87 Ὁρᾶς. Jes. οἴδας, νοστι. Ita fere carmine

præcedenti, vers. 190, 202.

90 Ὁς. Sic Reg. et Jes. Edit. Θεός.

93 Στροφὴ. Ita Combes. quæ vox consona πλάνου. Reg. et Jes. ταπεινοῦ κόσμου τρυφάς, οὐρεῖ δεσpicabilis mundi delicias. Edit. τρυφάς.

94 Εἰσῆλθε. Ita Reg. Edit. εἰσῆλθες, ingressa es.

97 Μέροτε. Sic Coisl. Edit. μένητε.

METRICA VERSIO.

At cura quæ ne conjugis amor corruat?
Dein educare et erudire, hinc despici,
Ac præmia laborum tam acerba consequi?
Tibi una sollicitudo videoas ut Deum.
Usus petat parum cibi, arctam et casam.
Ab his periculum fecit hostis Messiæ
Ut saxa panes famelico fierent rogans.
Tu gratia istorum turpe nil commiseris.
Non peior aviculis, quæ aluntur vilibus.
Non tibi cadus deficiet olei cum flide.
Te nutrit corvus, ceu eremo olim Eliam.
Videsne Theclam creptan ab igne et belluis?
Paulum fameque et frigore opressum et alacrem?
Ut, virgo, discas hinc Deum unum cernere.
Nutrire populos in solitudine scit Deus.

B Marcer decus formæ illico, laus præterit,
Infida copia est opum, haud potestas plurium est,
Mundi dolos cupediasque ut spreveris,
In Sancta sanctorum tu adibis letior,
Ducesque choream perpetim una cum angelis,
Nacta potiorem quam mares locum et nurus.
Heus, virgines, Christum opperimini sedulae,
Cum lampadibus excipite sponsum ardentibus
Ut pulchritudine ejus inspecta, in plagis
Cœlestibus, fruamini arcana bonis.

IV. AD VIRGINEM.

(Billio interprete.)

Sis parte ab omni, virgo, sed potissimum
Oculis pudica, nec virorū quenpiam

'Ανδρῶν βοτθὸν, μηδὲ τὸν σοφώτατον.
Σὺ μὲν γάρ ἀγνή, τὸν φθόνον δὲ ἔγω λαν
5 Δέδησκα, μή σε κεντρίσας δυσφημίῃ,
Λύσῃ τὸν ἄγνων ζῆλον οὐ στέργεις βίου.
"Ολοισ μοι πᾶς ὅστις ἀγνεῖαν σέβων,
Τὴν τῶν ἀσάρκων ἀγγέλων παραστάτιν
Σύνοικον αἰρῆ παρθένον. Τί δεῖ πυρός;
10 Κρείσων πυρὸς σὺ; πῶς δὲ τὸν καπνὸν φύγοις.
Σαυτὸν μελαίνων τῇ κενῇ γλωσσαλγίᾳ;
Ἐντεῦθεν ἡρθής, παρθένε, καὶ ζῆς ἄνω.
Μάζα στενῇ σοι, καὶ σκέπη τὸ φορτίον;
"Ων μή πως" αἰσχρὸν εἶνεκεν μηδὲν πάθης.
15 Μῆδ' ἀντὶ τοῦ σοῦ προστάτου δέξῃ τινὰ

Α Κοινωνὸν αἰσχους, καὶ βίου, καὶ ἀγνος ή,
Μή πού σε Χριστὸς ὡς διπλῆν ξένω βάλῃ.

E. Πρὸς τοὺς ἐν κοινωνίᾳ μοραχούς.

Εἰ μὲν δὴ πλεόνεσσιν ὁμὸν βίον αἰνήσαιεν
'Ανέρες τὴδε γυναῖκες, δύμφροσύνης ὑπὸ δεσμοῖς,
"Ιλαον ἀμφὶ ἀνακτα χοροστασίης μεδέοντα,
Σύμπνον, ισοκέλευθον, δύμώροφον εὔχος ἔχουσαι,
5 Λεύτον. Οὐκέ θέλεις γάρ ἀπαν καλὸν οἰον ὀρθεῖναι.
Οὐδὲς γάρ ἔστιν ἀριστον, δ μὴ καλοῖο προέσχε.
Καὶ στενῇ φιλῇ, φιαῇ χάρις, ὡς πολύμικτος
Βορδορέη. Κέλομαι δὲ καὶ ἐνθάδε χάσμα μέγιστον

Virorum, ut auxiliatorem, nequidem sapientissimum.
Tu quidem enim casta es : invidiam autem ego valde
5 Timeo, ne te pungens quadam infamia,
Extinguat castam amputationem vita quam amplecteris.
Pereas mihi tu, quisquis castitatem colens,
Carnis expertum angelorum astitem,
Contubernalem vis habere virginem. Quid opus est igne?
10 Tunc igne superior es? Et quomodo sumum vitabis
Temet ipsam denigrans vanam hominum loquacitate?
Hinc sublata es, virgo, et sursum vivis.
Victus tenuis tibi et indumentum, an grave onus?
Quorum causa, nihil unquam turpe admittas;
15 Nec pro patrone suspicias quemdam
Consortem turpitudinis et vite, quantumvis casta sis,
Ne te forsitan Christus tanquam duplēcē foras ejiciat.

V. Ad monachos in monasterio degentes *.

Si communem pluribus vitam ament
Viri ac mulieres, concordie sub vinculis,
Circa propitium regem choro præsidentem,
Una mente, uno itinere, eodem lecto gloriantes,
5 Melius id quidem. Quidquid enim præclarum est, non amat solum videri :
Neque enim optimum est, quod non bono præstat.
Ac angusta amicitia, levis est gratia, ut et lutosa
Quæ valde permista est. Volo et hic maximum chaos

* Alias Bill. 47, p. 105.

IV. 12 Ἐρεῦθεν ἡρθῆς. Ε terra subducta es, in
extis vivis.

13 Μάζα στενή. Id est, præter tenuem victimum,
et indumentum, nihil tibi curæ esse debet. Mox
versus sequens reperitur poemata præcedenti, v.
83.

17 Μή πού σε Χριστὸς ὡς διπλῆν ξένω βάλῃ.
Hunc versum Vat. suppeditavit iam Graece et La-
tine editum a Murat. pag. 194. — Versioni metri-
cae addidimus illum Italicas descriptum. (CAILLAU.)

V. Tit. Μοραχούς. Vox illa, inquit Combescius,
ex usu sequioris ævi obrepst. Non enim solet Gre-
gorius sic vocare eos qui communuein vitam sanctis

exercitiis ducunt, sed μιγάδει. Monachi vero illi
solitarii sunt et οἰδίαι.

6 Προσθετ. Int. Coisl. ὑπερέχει.

7 Πολύμικτος, permista et promiscua.

8 Κέλομαι δὲ καὶ. Sic Reg. 992, qui mox pro
χωνιστοῖς μέγιστον γέστα εἶναι, καὶ τεχνὸς ὕπερ
διεργον τὰ γένη διακεκριμένα ἀμφότερα, τν' ὡς ἀπ'
ἀλλήλων ἀνέρες; καὶ γυναῖκες, καὶ οὐτως εὐσεβεσ-
τες οἵμοιον κλέος ἔχοτεν. Volo autem in coenobio
magnum esse intervalum, et quasi murum qui
utrumque sexum diversum separat, ita ut a se
invicem distincti sint viri et mulieres, et sic pi-
tatem

METRICA VERSIO.

Admitte lecto, te ut juvet, sophum licet.
Tu namque quainvis casta sis, livor tamen
Terret, malum ne dedecus conflet tibi,
Zelumque vita deleat, quain amplecteris.
Pereas velim, qui, castitatem dum colis,
Communuein habere vis domum cum virgine,
Quæ carne vacuis angelis astat. Tibi
Flamnia quid opus est? Non times flamnam? Quid
Fugiesne linguae garrulae sumum gravem? [ast?
Elata es istinc, virgo, sursum et victitas.
Est ossa curta, te grave et pondus premit?
Hæc turpe propter, virgo, nil admireris:
Sociumque vite neminem, et turpis probri.
Quæreris patronum dum tibi, suscepferis,

B Ne forte Christus, ut dolosam, respuat.

V. AD MONACHOS IN COENOBO DEGENTES.

(Billio interprete.)

Si sociam vitam sexus collaudet uteisque, [que,
Conjunctisque colens animis Dominumque Deum
Una habitat, vitaque viam gradiatur eamdem,
Rectius id fuerit; nam virtus sola videri
Abnuit: eximum merito nec jure vocandum est,
Quod non pulchrum aliquid superat meritoque
[probandum.

Parvaque amicitiae est angustæ gratia prorsus:
Ut contra lutulenta nimis promiscua rursum.
Ast interjectum chaos ingens esse necesse est,

Ἐστάμεν, ὡς καὶ ἡμεῖς διεσπαδόν εὐτελέσστες,
10 Ἀνέρες τῇ γυναικεῖ, ὅμδην κλέα; οἶνον ἔχοντες.
Οὐδὲ γὰρ οἰστοίσι μόνον φθόνος, ἀλλ' ἐπι μᾶλλον
Πλειστέροις, πλεισταῖς τε κακοῦ μόθος. Εἰ δὲ καὶ οἵσ
Ναιετάνειν ἐθέλοις Χριστῷ ἑνούμενος οἴω
Καὶ τὸ φίλον πάντεσσι δῆμως δέος, ὥστερ ἔμοι γε,
15 Δυσμενός τε πάλης, καὶ πτώματος οὐλομένου.

C. *Εἰς σωφροσύνην.*

Καλὸν γάμῳ δεδέσθαι, σωρθόνας μόνου,
Πλείον νέμονται τῷ θεῷ συσταρχίας.
Κρείσον τὸ δεσμῶν τυγχάνειν ἐλεύθερον,
Τὸ τὰν νέμονται τῷ θεῷ καὶ τοῖς ἀνν.

A 5 Θεὸς μὲν ἀξένη, ἀγγέλων τὸ ἄταρχια·
"Υλὴ δὲ συζυγῆς τε καὶ πλήρης φθορᾶς.
Γάμος μέριμνα συδύγου καὶ φιλάτων·
Τῇ παρθενᾳ Χριστός. Εἰ γυνὴ θεῶν
"Ισον φέρει τι, καὶ γάμος λυτῷ βίῳ·
10 Εἰ δὲ οὐδὲν ξανθού, οὐδὲ τοῖς βίοις ξανθού.
Μή τολνυν, ὃ τεκνύτες, οὐδρίζοιτε με,
Γάμῳ περισκιρτῶντες, ἀγνείᾳ δὲ μη·
Γάμῳ δίδωμι, τὴν ἀγνείαν λαμβάνω.
"Αλλ' εἰσὶν οἱ πεπτώκαστροι ἀλλ' ἔλοιδοι μοι,
15 Μή τοὺς ἀρπτούς ἐκλέγων, τοὺς δὲ ἀσθενεῖς.
Οἱ μὲν γὰρ αὐτοῖς αἰσχύος, οἱ δὲ ἡμῖν κλέος.
Γῆ δὲ οὐκ ἀρπάνται τῇς χαλδεᾶς εἰνενα,

Intercedere, ut illic separatum pietatem colant
10 *Viri ac mulieres, ac communis tantum sit inter eos gloria.*
Non enim iis tantum, qui soli vivunt, sed iis etiam magis qui cum multis,
Instat invidia, majorque mali impetus. Quod si solus
Habitare velis cum solo consuetudinem habens Christo,
386-387 *Id quoque mihi est gratum; sed tamen omnibus, ut et mihi, adest timor*
15 *Hostilis pugnae et exitialis ruinæ.*

VI. *De pudicitia.*

Bonum est nuptiis ligari, modo caste,
Et plus detur Deo quam conjugio.
Melius vinculis esse liberum,
Et totum tribuere Deo, rebusque cœlestibus.
5 Deus a conjugio liber est, angelorumque vita cœlebs;
Crassa vero moles est connubium et plena corruptionis.
Conjugium sollicitum est de compare et rebus charissimis:
Virginitati Christus curæ est. Si femina cum Deo
Æquale quid habet, connubium etiam habet cum soluta vita
10 Sin autem nihil æquale, neque in vitiis est uila paritas.
Ne igitur, o parentes, opprobriis me afficiatis,
Conjugio voluptatem capientes, minime vero puritate vitæ.
Connubio concedo, castitatem amplexor.
At sunt, inquires, qui exciderunt: pereat mihi,
15 Qui non optimos seligit, sed infirmos.
Hi enim ipsis sunt probrum, illi vero nobis decus.
Nunquid terra non aratur grandinis causa,

• Alias Bill. 78, p. 175.

coletentes decus habentem commune. Inde liquet præpositum Gregorii non suisse, ut mulieres cum viris in eodem monasterio non congregarentur. Jubet solūmodo eos a se invicem separari, ne eos premat invidia, et uila mali anima subrepat. In edit. deceat δέ.

13 Εὐρούμενος. Sic Coisl. Edit. ξεινόμενος.

VI. Tit. *Εἰς σωφροσύνην.* Val. *Εἰς παρθένον* ἐπέραν, ad aliam virginem.

5 Ἄγγελων τὸ ἀρρεπτικόν. Id est: Angelorum vita cœlebs. Alii vertunt: Et angelī carnis sunt experentes.

8 *Et γυνὴ θεῶν*, id est, quantum inter Christum et feminam interest, tantum etiam inter conjugatam vitam et cœlibem.

13 Γάμῳ δίδωμι. Id est, conjugio ultimini, per misericordem: concedo robis nuptias: mihi castitatem vindico. Favet cod. Val. γάμον δίδωμι.

METRICA VERSIO.

Distinctis illi ut degant ac sedibus illæ,
Sicque piam vitam simili cum laude sequantur.
Solivagis etenim non solis livor ini quis
Imminet, at multo magis his quos vita sodalis
Oblectat; gravior namque istos pugna fatigat.
Sin, nisi cum Christo, vis plane vivere solus,
Id quoque mihi gratum est; metus at communis
[utrisque,
Ut mihi, sit, ne hosti duro in certamine cedant,
Præcipitesque ruant tenebrosi ad Tartara Ditis.

VI. DE PUDICITIA.

(Lev. interprete.)

Bonum ligari nuptiis, caste modo,
Deoqne plus des, quam tuto coanubii :

B At præstat esse liberum vincis tamen,
Deoque totum, rebus et superis, dare.
Est numen injux, angelus non est caro:
At conjugata labis et plena est hyle.
Et cura prolis et conjugis est nuptiis:
At cura Christi cœlibi. Si par Deo
Est uxor, est par cœlibi vita torus.
Sin prorsus impar, impares vita quoque.
Vos ergo, patres, ne probris me aspergitte,
Tæda sequentes, non tori vitam insciam.
Toro pudicitiam jugali do quidem,
At puritatis cœlibes carpunt decus.

At corruerunt, dixeris, quidam. Male
Tibi sit, legis qui debiles, non optimos.
Illi probrum sunt nam sibi: hi nobis decus.
Diramne propter grandinem tellus coli.

Οὐ δ' ἀμπελῶν φυτεύεθ'; ή θάλασσα δὲ
Ὄρμοις δίδωσι πάντας οὐσπερ λαμβάνει;
20 Τί μοι τὰ πέρφω; καιμένῳ δ' Ἐωσφόρῳ
Μή συγκατενέχθησαν ἀγγέλων χοροί;
Τί δ', οὐκ Ἰούδες; ήν φονεὺς τοῦ Δεσπότου,
Ἄλλ' οἱ μαθηταὶ δόξα; Τοῦτο δ' οὐ σκοτεῖς,
Τοῦ τοῦ γάμου τὰ δεινά, καὶ μοιχῶν κλοπάς.
25 Ἐξ ὧν τὸ φιλτρού, καὶ γένος νοθεύεται.
Ὕψοῦ βάδιζε, τὸν φόδνον δ' ἔα κάτω.
Ἄγνευε πᾶσι, παρθένε. Χριστῷ μάνῳ
Νῦμφῃ, χράτει τὸ κάλλος ἐσφραγίσμανον.
Χρηστὸς μὲν ἐστιν, ἀλλὰ καὶ ζῆλου πλέως.
30 Οὐδὲν δυτειδὲς, οὐδὲν ἀκοσμον ἐκφέρει.
Ἐσθῆτι κάσμου κόσμος ἡ ἀκοσμία,
Θρύψιν δὲ φεύγε, καὶ ταπείνου τὰς κλάσεις.

A Μή τὸ βλέπειν τῷ βλέπειν θήρευέ μοι.
Σώφρων βάδιζε, καὶ ἀναστρέψῃ μόνη.
35 Κλείς ὡλὲ κεισθω. μηδὲ πορνεύοι γέλως.
Πλειστὸν παρειαῖ, καὶ γέλωτος ἐμφασίς.
Θυμὸς, μέθη, δαίμων το παρθένοις ἵσον.
Πλάντων δὲ χειρῶν πλησμονὴ γαστρὸς χάριν.
Εὐχαῖς τὸ κάλλος εἰκέτω κάργυρηνίας.
40 Σύνοικον αἴροι μηδὲ ἀδελφὸν φαδίως.
Ἐμπεπύρευμα (sic) τῆς νόσου τί δεῖ βλέπειν
Οὐδὲν τούτῳ σιτηρὸν, πλὴν μόνη μνήμη χόρς.
Πατήρ μόνος σοι, καὶ θεὸς πιστὸς, νέα.
"Ἄλλοι δὲ φευγετῶσαν, ὡς θῆρές ποτε
45 Τὸ Σινά, πλαξῖν ἐντυπουμένου νόμου.
"Ἄψαυστος ἐστω προσφορὰ καὶ παρθένος,
Η μὲν βεβήλοις, ἡ δὲ ἀπάντων διέστρεν.

Aut vinea non seritur? Nunquid mare
In portus deducit omnes quos suscipit?
20 **Quid mihi longinqua commemorare? Cum Lucifer lapsus est,**
Nunquid simul lapsi sunt angelorum chori?
Quid autem, an non Judas fuit interemptor Domini,
Cæteri vero discipuli ejus gloria? Hoe vero non attendis,
Tui connubii mala, et adulterorum furtæ,
25 **Quibus amor et zōboles adulterinos sunt.**
Sublimis gradere, invidiam relataque deorsum.
Pura sis rebus omnibus, virgo; Christo soli,
Sponsa, serva tuam pulchritudinem obsignatam.
(Christus) equidem benignus est, at idem cænulatione plenus.
30 Nihil deformes, neque indecorum effert.
Vestem induere, cuius cultus sit esse sine cultu.
Mollitem fugere, deprime fractos, et lascivos motus.
Noli, ut specteris, videndo ipsa venari.
Pudice incede, etiam si sola tecum verseris:
389-399 35 Clavi aures obseruntur; ne procax sit risus:
Plerumque genæ sunt risus indicium.
Ira, ebrietas et dæmon virginibus idem sunt,
Omnium autem res pessima est, repletio gulæ gratificans.
Venustas formæ cedat precibus et pervigiliis.
40 Contubernalem nequidem fratrem adimitas facile.
Fomitem morbi tui quid necesse est intueri?
Nihil quidem in hoc turpe, verumtamen sola recordatio pulveris periculosa.
Pater solus tibi, et Deus fidelis, o puella,
Cæteri fugiant, sicut olim bestiae
45 Montem Sina, cum lex in tabulis scriberetur.
Intactiles sint victima et virgo,
Illa quidem profanis, hæc omnium oculis.

20 **Κειμένῳ.** Idem argumentum prosequitur Grecius supra poem. 1, vers. 679.
25 **Νοθεύεται.** Vat. ποιγεύεται.
29 **Χρηστός.** Mendose edit. Χριστός.
31 **'Εσθῆτι κάσμου κόσμος.** Vesti mundane
cultus sit ipsa invenustas. Eo loci versum aliquem desiderat Billius, aut vitium aliquod in verbis

Græcis arguit, sed immerito. Satis est subsaudire ἄς,
cujus, etc.
33 **Τῷ βλέπεται.** Ita legendum videtur. Edit. τd.
34 **Κάρ.** Sic melius legitur. Edit. xal.
41 **'Εμπεπύρευμα.** Vat. ὑπεπύρευμα.
42 **Χοδός.** Vat. Χρόδος.

METRICA VERSIO.

Serievit, desinit? Quid? litora
Pontusne cunctos applicat, quos accipit?
Longinqua vero quid sequor? cum Phosphoro
Utrum angelornum sunt simul lapsi chori?
Quid? Nonne Christi carnifex Judas erat?
Apostoli vero decus? Quin iam mala
Tu nuptiarum cogitas, furtæ et tori,
Adulteratur quis amor, et quis genus?
Incede sursum; livor at humili corrut,
Sis parte ab omni virgo, sis soli Deo
Sponsa, teneasque conditum formæ decus.
Benignus ille est: æstuans zelo tameū.
Deformes secum, turpe vel defert nihil.
Carere cultu sit tibi cultus, fugere
Est molle quidquid, et nimis fractum, neque

B Captes videndo prospici. Gressus tuus
Pudicus esto, degere et sola expete.
Claudantur aures, sit procax risus procui.
Sat est superque vel levis risus nota.
Par ira, Bacchus, et Satā sunt virgini.
Pejor saturitas ventris est his omnibus.
Cedat venustas vigilis, precibus quoque.
Sociumque tacti facile nec fratem cape.
Spectare morbi fomitem quid attinet?
Non est quidem hoc sordidum: ast memoria sordidat
Vel sola. Patri crede le soli, et Deo.
Fugiant (ut olim bestiae montem Sina,
Cum lex tabillis sculperet) cæteri.
Intacta sint bæc, victimæ, et virgo: manus
Fugiat profanas illa, visum hæc omnium.

'Η χρεια δουλούτω σε σαρκὸς μῆδ' ὅλω·.
 'Αν προσέβῃ του, καψάκης τοι πτηγάσει,
 50 Τύρεια δώσει πυθμένος γεωργίζειν.
 'Άρτοις τρέφονται πέντε μύριος λεώς·
 Ηέστων σὺ μᾶλλον, ή θεοῦ παραστάταις;
 Μή τοινυν δγνὸν τόνδ' ἔχουσα νυμφίον
 Κάλλους ἀσάρκου, συζυγῆς τῷ δευτέρῳ.
 55 Μοιχδς γάρ οὗτος, οὐκ ἀνήρ καθίσταται,
 Ζώντος τὸ φίλετρον ἀνδρὸς ἐγκαρπούμενος.
 Ή καὶ κανοῦν προσθεῖσα τῷ θεῷ σὺ γε
 'Αποστερήσεις; καὶ Σοδόμων φυγοῦσα πῦρ,
 Πιλινδρομήσεις; μὴ λίθος παγῆς ἀλές.
 60 Χήρας σὺ πλεῖστον, ἀλλὰ καὶ χήρας γάμους
 'Υπεύθυνος, φευσθέντος ἀγνείας δρου.

Χρυσῆς τὶ γλώσσης ἐστὶν εὔτελέστερον,
 Ψιλῆς, διδράχμου, δῆ τι τῶν ἀναστάτων:
 'Άλλὰ κλαπέντα τὸν στρατὸν διώλεσε.
 65 Ταῦτ' οὖν ὄρωσα, παρθένε, πείθου θεῷ.

Z. Περὶ ἀγνείας.

'Αρετὴ πᾶσα δικαίοις
 "Ενα βαθύμῳ προδιδάξει.
 'Ο μὲν ἀλλητριος εύνης
 "Ισος ἡγγέλως ὑπάρχει.
 5 'Ο δέ τ' ἐγκράτειαν ἀσκῶν,
 Μετὰ παρθένων τετάχθω'
 'Ο δὲ τὸν γάμον φυλάσσων,
 "Ισος ἐγκρατεῖ γενέσθω.

Necessitas carnis nulla te unquam in servitatem redigat.
 Si indigebis rei cuiusquam, cadus tibi fontis instar fluet.
 50 Hydria dabit tibi fundi fructum.
 Panibus pascuntur quinque millia hominum,
 Quanto magis tu qui Deo astas?
 Ne igitur, cum purum hunc habeas sponsum
 Pulchritudinis incorporeæ, jungaris alteri.
 55 Adulter enim ille, non tuus conjux esset,
 Viventis amorem mariti sibi vindicans.
 An tu canistrum, quod Deo obvuleris, postea
 Adimes? num tu, quæ fugisti Sodomorum ignem,
 Illuc recurreris? absit ut in saxum salis coalescas.
 60 Tu plus es quam vidua, et tamen viduæ conjugiuim
 Pœnæ obnoxio est, cum transiliuntur castitatis fines.
 Aurea quid lingua vilius est,
 Penula, et didrachmo, cæterisque direpta urbis spoliis?
 Attamen, his subreptis, Hebræorum fugatus est exercitus.
 65 Hæc igitur cernens, virgo, Deo obtempera.

VII. De castitate*.

Virtus omnis homines justos
 Ad unum gradum promovet.
 Qui est expers conjugalis tori
 Par est angelis.
 5 Qui continentiam in conjugio sectatur,
390-391 Cum virginibus computetur.
 Qui conjugii leges servat,
 Par sit continenti.

* Alias Bill. 167, p. 252.

53 Τόνδ'. Edit. mendose τὸ δ'.
 54 Συνζητῆς. Edit. συζητής.

61 Τευθέντος. *Derelictio castitatis proposito.*
 Edit. φευθέντος.

63 Ψιλῆς, διδράχμου, etc. Vat. ψιλῆς τε, διδράχμου τοι. Tria hic Gregorius commemorat, quæ in directione Jericho suratus est Achæam: nimurum auream linguam, sagum et didrachmum, quod Billius et Leuven. non attenderunt, et locum hunc male

reddiderunt, alienum in sensum detorquentes vocem ψιλῆς, quæ aliud nihil hic significat, quam penulam, sive sagum quæ vestis est militaris. Vide supra II, 435, et tom. I, pag. 626. Mox, ἀναστάτων. Ita legendum pro ἀναστάτων, quod edit. habent mendose.

VII. TIT. Αγνείας. Vat. addit σύμματος.
 5 'Ο δέ τ' ἐγκράτειαν. Vat. δέ γ' ἐγκράτειν.

METRICA VERSIO.

Te nulla carnis subjaget necessitas.
 Si quid requires, fontis in morem fluet
 Lecythus, farinam et hydria tibi proferet.
 Immensa quinque vescitur pleba panibus.
 Quanto magis tu maximo quæ astas Deo?
 Cum sponsus ergo sit tibi hic cuius decor
 Est carnis expers, alteri jungi cave.
 Namque est adulter iste, noui conjux, viri
 Ad sece amorem transferens vivi. Deo
 An tu canistrum cum semel donaveris,
 Adimes? rogum cum fugeris S. domiticum,
 Redibis? Absit; ne salis fias lapis.
 Quam vidua plus es. At torus viduas quoque,
 Si castitatis fregerint votum, reas

B Facit. Quid esse vilius lingua aurca
 Possit? didrachmo quid minus? Sed haec tamen
 Subrepta totum perdidere exercitum.
 Hæc ergo cernens, virgo, Christo obtempera.

VII. DE CASTITATE. (Fed. Morello interprete.)

Virtus omnis ab æquis
 Gradu altero promovet:
 Alienus hic cubili,
 Par est Dei ministris.
 Colit at qui continentem
 Vitam, esto par puellis:
 Connubiumque servans
 Similis sit abstinenti.

Μόνον ἀσκεῖτε τὸ σῶφρον

10 Τίνα μειζόνων τύγχοιτε.

Η'. Σύγκρισις Βιών.

Bι. Κρίνεται δὲ τὸν, ὁ ζένε. *Κριτ.* Κρίσις δὲ τίς;
Bι. Βίοι μάχονται. *Κριτ.* Καὶ τίνες, τίς δ' ἡ κρίσις;
Bι. Ό κοσμικός τε καὶ δοσὸς τοῦ πνεύματος;
 Πόλερδος ἀμείνων καὶ σοφοῖς βιώσιμος;
 5 *Κριτ.* Ὡς δύσκοριτον μὲν, ἀλλ' ὅμως ἀκουστέον.
Κοσμ. Κόσμου πεφυκώς, οἶδα καὶ στέργω τάδε.
 Τὸ δὲ εὐσεβές, πατρῷον αἰδεῖσθαι νόμον.
Πτν. Θεοῦ πεφυκώς, οἶδα καὶ σέβω θεόν.
 Τὸ δὲ εὐσεβές, τέλειον εἰδέναι: αἴσθατ.

A 10 Εἴ τοι τὸ χειρόν ἐστι τιμιώτατον.

Πᾶς οὐκέτι ἔμποι τὸ κρείσσον ἐνδικώτερον;

Κοσμ. Μήτηρ ἔμποι σάρκα καὶ συνεκράδην χιτῶν.

Σαρκὸς ποθῶ πλήρωμα τῆς ἑρθηγμένης

Πτν. Θεὸς πατήρ μοι καὶ Θεῷ συνεζύγην,

15 Μορφῆς ποθῶ μεμησαν δές ἀπερδύην.

Κοσμ. Πώδε δὲ ἀν συνέστη, φράξε, τὸ βροτῶν γένος,

Εἰ μὴ τὸ σφράγων συζύγης συνέδραμε,

Νόμῳ τε θειῷ καὶ φύσει κρατούμενον;

Πτν. Νόμος μὲν οὗτος, νῦν δὲ λυθῆναι με θεῖ.

20 Βίον πρὸς ἄλλον τοῦ παρόντος κρείσσονα

Σπειδόντα, δεσμῶν καὶ φθορᾶς ἐλεύθερον.

Κοσμ. Πώς οὖν νέηλυς ἥλθε παρθένος Βίος;

Saltem excolite temperantiam,
10 Ut majora dona consequamini.

VIII. Comparatio vitarum^{*}.

Vit. Judices nōs, hospes. *Jud.* Quae lis dirimenda?

Vit. Vitæ disceptant. *Jud.* Quænam illæ, et quæ disceptatio?

Vit. Vita seculi, et vita spiritus,

Ultra melior, et sapientibus eligenda?

5 *Jud.* Res certe difficultis ad judicandum, sed tamen audiendum.

Sæc. Ex mundo nata, novi hæc et diligo:

Pium est autem paternam legem revereri.

Spir. Ex Deo nata, novi et colo Deum:

Pium est autem perfectum nosse cultum.

10 Si, quod deterius est, tu maxime veneraris,

Annon ego potiori Jure, id quod præstantius?

Sæc. Mater mihi caro, et carni adjuncta fui,

Carnis disrupta plenitudinem desidero.

Spir. Deus pater mihi est, et cum Deo conjuncta sum,

15 Formæ, ex qua fluxi, similitudinem desidero.

Sæc. Quomodo constitisset, dic mibi, mortalium genus,

Nisi carnium conjunctio accessisset,

Divina lege et natura firmata?

Spir. Lex quidem talis existit, nunc autem solvi me illa oportet,

20 Dum ad aliam vitam presenti præstantiorem

Propero, a vinculis et corruptela liberam.

Sæc. Quomodo ergo advenit recens vita cœlebs?

* Alias Bill. 156, p. 220.

VIII. ARGUMENTUM. Hoc carmine per prosopopæiam inducuntur duæ vitæ inter se disceptantes, nempe spiritualis et mundana, quæ hospitem quædam controversia suæ arbitrîum constituant. Per spiritalem autem eam intelligit Gregorius, quæ collendæ pietatis studio ita prorsus addicta est, ut et a corporis voluptatibus et a congerendis vitiis, et a bonorum amore, ac denique ab omnibus mundi illecebris abhorreat; per mundanam autem, eam quæ et liberis operam dat, et opibus gaudet, et bonorum cupiditate afficitur, et laudiori vitæ genere delectari solet. Non autem hic spiritualis vita mundanæ ita opponitur, ut nihil inter utramque fæderis, nihil

commercii esse queat, quemadmodum nec inter lucem et tenebras, fidem et infidem, sed ut vita monastica cum promiscua, quam xocimixhj Græci, mundanam Latini solent appellare. Quod quidem ex judicis sententia constat, in qua jubentur hæ duæ vitæ pacem concordiamque inter se colere ac simulatem omnem abijere.

2 *Κριτ.* Vat. μάρχη.

5 *Δι.* Coisl. δ. Bill. legisse videtur oꝫ.

12 *Χοτ.* Ita Vat. et Coisl. Edit. mendose χρɔ̄. Mox, σαρκὸς ποθῶ. Elegans matrimonii periphrasis. (BILL.)

21 Φθορᾶς. Coisl. πάθους.

METRICA VERSIO.

Colito unicum modestiam
Laudem, assequeris alta.

VIII. COMPARATIO VITARUM.

(Billio interprete.)

Vit. Nostræ, hospes, oro, litis hic judex sede.
Jud. Lis ista quænam est? *Vit.* Dissident vitæ duæ.
Jud. Quæ, curque? *Vit.* Mundi vita, et spiritus,
 Ultra præferenda sit viris prudentibus.
Jud. Non judicatur est arduum hoc: tamen audiam.
Mund. Prognata mundo, jure mundum diligo:
 Leges vereri nam paternas est pium.
Spir. Dein, Deo sim cum sata, et scio, et colo:
 Nescire summum nam Deum grave est nefas.

B Si tam expetendum, vilius quod est, putas,
 Quod præstat an non justius charum mihi?

Mund. Sum carne nata matre, juncta et pulveri:

Addi resectam postulo carnem mihi.

Spir. Deus pater mi, meque devinxí Deo:

Formam ænulari gestio, ex qua prodii.
Mund. Quonam exstitisset, dic, modo nostrum genus,

Carni fuisset juncta ni conjunx caro:

Natura lexque quod superna continet

Spir. Lex id serebat; at modo solvi est opus,

Dum tendo ad ævum celsius cursu levi,

Quod labè penitus et thori nexu caret.

Mund. Innupta quonam venit ergo post modo

Pv. Ἡν μὲν σκιάθης καὶ πάλαι· λάμπει δὲ νῦν,
Ἐξ οὐ θεού πάρηνε Μήτηρ παρθένος.
25 Καὶ γὰρ νόμος παλαιὸς, εἰκὲ τῷ νέῳ·
Τὸ γράμμ' ἀπῆλθε, τὸ χράτος δὲ πνεύματος.
Κοσμ. Ἀξυδ' δὲ ἦν τις αὐτούγου βίοι δίχα,
Ἡ τις δίκαιος; **Pv.** Οὐδὲ λαλῶ κομψός τις εἰ,
Πιεῖν τὸ σάρκας συνδραμεῖν καλῶν χάριν,
30 Καλοὺς μὲν ἐξέθρεψεν ἡ κακοὺς χρόνος,
Ὑδρίν δὲ σαρκὸς ὁ σπορεὺς ἐπέθλισεν.
Οὐδὲ δλλο. Τὸ φρονεῖν δὲ τῷ πάθει γέλω,
Ὦς συγκάμνοντα θεοῦ θελήματι.
Κοσμ. Τί οὖν βίᾳ δέδωκας, ἐξήτεις δὲ τι;
35 **Pv.** Κλάδους. **Κοσμ.** Ινα ψυγώσιν, ἡ λαζαλὴ^[λάβοι]

A Δὸς τὴν ἐμήν σὺ βέβαν· εἰτ' ἔχει κλάδους.
Pv. Ἄρκει γενέσθαι. Τῇ φθορῇ δὲ δλλος κάμπι,
Τρέφων, διδάσκων, εἰτα πενθῶν ἀθρόδος
Τὸν οὐκ ίτ' ἄντα, γραπτὸν ἐν τοίχοις βλέπων.
40 **Απτουν** τὸ κάλλος, υἱὸν οὐ κινούμενον.
Κοσμ. Εὔπατρίδης ἑγὼ τις. **Pv.** Ἐκ ποίου γένους;
Ποίος δὲ πλάστη; τὸν δὲ πηγὸν ἀγνοεῖς
Οὐεις; μιᾶς εὐγένεια, μιμησίς θεοῦ.
Τάφοις χρατεῖς σὺ καὶ νέοις προστάγμασιν,
45 Ἐξ ὧν ἐγράψῃς εὐγενής, οὐκ ἐτράφης.
Κοσμ. Ἐμοὶ τὸ πλούτειν δυσμενεῖς βάλλει κάτε,
Φθόνῳ δὲ τήκει τοὺς κακοὺς, ποιεῖ φίλους,
Θρόνους δίδωσιν τὸν πόλει φυστὸν μέγα.
Pv. Ἐμοὶ παντα μηδὲ δυσμενεῖς ἔχειν

Spir. Erat quidem olim, sed obscura, nunc vero coruscat,
Ex quo Dei apparuit virgo Mater.
25 Vetus enim lex cessit novæ:
Littera abscessit, spiritus autem viget.
Sæc. Quis cælebs sine conjugio foret,
Aut quis justus? **Spir.** Valde lepida es.
Quæ contendis carnes concurrere ob probos viros;
392-393 **30** Ac probos quidem et malos tempus enutritivit,
Carnis autem contumeliam pater protulit.
Nihil aliud. Jactare vero se libidine ridiculum est,
Quasi cum Dei voluntate simul laboret.
Sæc. Quid igitur sæculo dedisti, aut quid quærebas?
35 **Spir.** Ramos. **Sæc.** Ut frigore pereant, aut eos turbo rapiat?
Da mihi tu radicem meam : tu vero ramos habeas.
Spir. Satis est nasci ; mobilibus rebus alius det operam,
Nutriens, docens, ac deinde subito lugens
Non amplius existentem, pictam ad parietem cernens
40 Inanimam pulchritudinem, immobilem filium.
Sæc. Nobilis quædam sum. **Spir.** Ex quo genere?
Qualisque opifex? an lutum ignoras
Unum esse? Nobilitas una, imitatio Dei.
Sepulcris nixa es, et novis rescriptis,
45 Per quæ scripta es, non educata, nobilis.
Sæc. Mihi divitiae inimicos sternunt,
Ac invidia urunt improbos, conciliant amicos
Thronis in urbe gloriari donant.
Spir. Mihi vero paupertas, ut ne habeam quidem inimicos,

26 **Χράτος δέ.** Ita Coisl. Edit. χράτος καὶ.
27 Ἀλέξ. Ita Coisl. et Vat., quod idem est ac
monachus. Edit. άθριξ.
28 Δικαιος. Justus, pius conjugatus.
29 Σάρκας συνδραμειν. Id est, lepida prosector
tu es, quæ fingis homines conjugio manipulos, in re
uxoria hoc spectare, ut liberos procerent, a quibus
Deus pie sancteque colatur. Coisl. σάρκα.
31 Έπέβινσεν. Vat. ἐξέθλισεν.
33 Συγκάμνοντα. Vat. συνεργούντα.
34 Έξήτεις. Hic Billius distinguist, et spiritalem

vitam inducit cui sæcularis respondet κλάδους juxta
Combeftium. Postea spiritualis, Ινα ψυγώσι, aut fri-
gore pereant. Sæc. Δὸς τὴν ἐμήν, etc. Da mihi radi-
cem meam. Sic clare distinguendum ait Combeft.
Sæc. Ramos, prolem, liberos. Spir. Ut algore inter-
eant, aut procella auferat. Sæc. Da meam tu radi-
cem, sieque ramos habeto, ἔχει κλάδους.

35 Αδός. Coisl. λάθη.
36 Έχει. Ita Coisl. Edit. έχει.
43 Λικίσ. Coisl. οὐς οἵς μιᾶς εὐγένεια, quippe qui-
bus una est nobilitas.

METRICA VERSIO.

Vita? **Spir.** Erat et olim, tector quamvis; Dei
Supremi ut autem virgo Mater exstīt,
Jam lucet illa, nam vetus cessit novæ
Lex legi, abivit littera: vicissim viget
Spiritus. **Mund.** An esset, vita nī conjux foret.
Cælestes vel ullius vir prorsus? **Spir.** Lepida admō-
[dum es,
Coire dicens ob probos carnem viros.
Probos maloisque nutrīt tempus. Pater
Tantum obsecutus carnis est lascivizæ.
Ridendus autem est cui libido animos facit,
Ut quem supremi Numinis velle adjuvet.
Mund. Quidnam ergo in mundo porrigit? **Spir.** Quid-
[nani petis?
Ramos. **Mund.** Ut algor hos necet.

B Stirpem meam da, surculos turbo auferat.
Spir. Orient esse satis est, qui volet, labi vacet
Aliens docensque, luce post cassum gemens,
Pictum in tabella contuens, nec spiritu
Ullio mox præditum formæ decus.
Mund. Sum stirpe clara. **Spir.** Quod genus tan-
[dem tibi,
Quinamve fitor? Non lutum par omnibus?
Deum æmulatur quisquis, hic est nobilis
Vincis sepulcris, atque rescriptis novis
Quies scripta, sed non educata es, nobilis.
Mund. Hostes acerbos dejicit census mihi,
Parit favores, urit invidia improbos,
Thronos dat, utque in urbibus gradiar tumens.
Spir. Mihi contra egestas hoc dat, ut caream hostibus,

50 Χαρίζετ', οίκτος δ' ἀσφαλέστερος φθόνου.

Θρόνοι δὲ λυτοὶ καὶ φῦλοι καιροῦ πλέον.

Ἄν σὺν μένωσι, κρείσσον τητάσσαι Θεοῦ,

Ἔπι πρῶτα πάντων τῶν δρωμένων ἔχειν.

Ἔπι πάντων εἶναι τῶν δρωμένων ἄνω.

55 Πόλις δ' ἔχοι με λαμπρὸν ἡ νοούμενη.

Koſum. Τίς δ' ἀσφάλεια τῷ πένητι τοῦ βίου.

Τείχη, πυλῶνες, μηχαναὶ, ἕιρηφόροι;

Pv. Κάμνοντες, ώστε μὴ τὸ σῶμ' ὑπεκκλαπῆ.

Μόνον πέπασται τοῦτο καὶ μικρὸν ράχος.

60 Ἀλλων δὲ ληστῆς, τῇ τυραννὶς ἐρρέτω.

Ο φῶρ ἔχοντων· εἰς ἐμοὶ πλοῦτος, Θεὸς,

Ὕν οὐποτ' οὐδεὶς ἀρπάσει κεκτημένῳ;

Τὰ δ' ὅλα' ἔχοντων οἵς φύλον, τὴν οὐσίαν

Α Ἀρπαζίτωσαν τὴν ἐμήν πᾶσαι χέρες.

65 Πένητος ἀνδρὸς οὐδὲν ἀσφαλέστερον·

Θύει σαγήνῃ πλούσιος, τὴν δεξιὰν

Τὴν αὐτὸς αὐτοῦ, ὡς φῆλην ἀσπάζεται,

Καὶ τῶν καλῶν δοτῆρα οὐχ ὑμνεῖ Θεὺν,

Ἐώς & κέκτητ' εἰς ἔνου πέσῃ χέρας

70 Οὐ μὴ θέλει τὸ φῆμι; δυσμενούς ισως,

Κάκελθεν ὅλλου, τὰ τροχῶν κυλίσματα·

Ἐμοὶ δὲ ἀπας συνέρχετ', τὴν θάνω, βίος,

Οὐδὲν φθόνῳ τε καὶ στροφαῖς λελείψεται.

Koſum. Πόσον τὸ χείρας μὴ βλέπειν εἰς γειτόνων,

75 Ἀλλοι δὲ ἐς ήμῶν, εὔσεβεστέρους ισως.

Pv. Πόσον τὸ χείρας εἰς Θεοῦ μόνον βλέπειν,

Τοῦ καὶ διδόντος καὶ πατρικῶς αἰτουμένου,

50 Largitur : invidia autem miseratio tutior.

Throni vero caduci sunt et qui temporis magis amici sunt :

Atque etiamsi permaneant, satius est Deo subesse,

Quam primas in omnibus rebus aspectabilibus tenere,

Aut supra res omnes visibiles evehi.

55 Urbs autem illa splendidum me habeat, quæ mente intelligitur.

Src. Quæ autem vitæ securitas pauperi?

Muri, vestibula, machinæ, satellites?

Spir. Nimirum laborantes, ne furio corpus rapiatur :

Hoc solum possidet et laceram veste.

60 Ad alios latro : facessat tyrannis.

Fur invadat eos qui habent : mihi unicæ opes, Deus,

Quem nemo unquam rapiet possidenti.

Alia habeant qui eis delectantur : mea

Abripiāt bona omnis manus.

65 Viro paupere nihil securius.

Reti suo immolat dives : dexteram

394-395 Suam ipse, ut amicam osculatur,

Et bonorum largitorem non laudat Deum,

Donec ea quæ possidet in alias incident manus

70 Quas minime velit : quid dico? forte in manus inimici,

Atque inde in alias, rotarum instar.

Me vero, si moriar, census omnis sequitur ;

Nihil invidiæ et vicissitudinibus reliquetur.

Src. Quanti illud aestimandum est, ut non in manus vicinorum inspiciamus,

75 Sed alii in nostras, et fortasse magis pii respiciant ?

Spir. Quanti illud, ut quis in manus Dei solius respiciat,

Qui donat et paterne imploratur ;

50 Φθόνον. *Vat.* Θρόνου.

51 Λυτοί. *Coisl.* αὐτοί. Throni vero ipsi et amici temporales sunt.

53 "H. *Coisl.* φ. Versus sequens deest in mss.

55 Έχοι. *Coisl.* ξεῖται.

58 Δοτε μὴ τὸ σῶμ' ὑπεκκλαπῆ. *Coisl.* ὑπεκκλαπῆ. Hoc ironice dictum : neque enim fures eas domos aggredi solent, in quibus nihil est quod rapere possint.

65 Πένητος. Sic infra, poem. xxxiii, vers. 425.

66 Θύει, etc. Alludit ad hæc verba Habac. 1, 16, quæ dicta sunt de rege Nabuchodonosor, quod rerum prospere gestarum gloriam viribus suis ascribat, propriea immolabit sagenæ suæ, et sacrificabit reti suo. Vide tom. I, pag. 313.

69 Πέσηται. *Coisl.* πέσοι.

73 Στροφαῖς. *Fraudibus.*

METRICA VERSIO.

Livore porro tutor miseratio,
Throni caduci. Tempori est amicior
Amicus : utque maneat hic, præstat Deo
Suhessee, primas ferre quam rerum omnium,
Aut cuncta supra, quæ videntur, evehi.
Hac demum in urbe splendeam, quam mens videt.
Mund. Quæ vitæ egenti suppetit securitas?
Vestibula, muri, machinæ, satellites
Manus laborans. *Spir.* Corporis furtum timens?
Hoc namque solum veste tum vili obtinet.
Aliis latrones imminentes, vis sit procul.
Fur petit habentes; solæ opes Deus mibi,
Quem nemo rapiet si semel possedero.
Id præter unum cuncta, qui volet, auferat;

B r̄sidentur omnes, si velint, opes meas :

Egente non est tutius quidquam viro.

Dives superbus immolat reti suo,

Velutique amicæ dat sue dextræ osculum,

Omnis datorem nec boni laudat Deum,

Quousque tandem ad alterum cadant opes

Quem nolit ipse, forte inimici in manus

Volvantur, hincque ad alterum, rotæ in modum.

At me sequetur census abeunti meus.

Mund. Quanti aestimandum proximi non ex manu

Pendere, sed eum, forte meliorem, ex mea.

Spir. Quanti putandum est ut quis in solam Deli,

Qui dat, paterne et poscitur, spectet manum,

Αἰσχρὸν δὲ μηδὲν τοῦ λαβεῖν δρᾶσαι χάριν,
Τὴν αἰμολόπτειν βέλλειν ἐκμιμύμενον,
80 Τὰ μὲν χρητοῦντα, τοῖς δὲ ἐρείδοντα φρένα,
Τὰ δὲ βλέποντα σὺ καλοὶς ἐν δύμασι,
Τὰ δὲ ἐκτυποῦντα ταῖς ὀνείρων ἐλπίσιν,
Ἄει πλέον πένητα τῷ ποθουμένῳ;
Κοσμ. Οἶσει δὲ πῶς τις δυσακόλου καιροῦ φορᾶν,
85 Μηδὲν φέρων ἔρεισμα τῆς ἀηδίας;
Πτ. "Ηρου με πῶς τις φεύγεται" εὐστοχον βέλος;
Θρήξ οὐδὲ διαιρεῖται εὐπετώς, οὐδὲ ἐγγύθεν.
Γενοῦ στενός μοι καὶ κακῶν φεύγεις φοράν.
Δύναξ φέρει τὰ πνεύματα, ἀλλ' οὐχὶ δρύες.
90 Ό μὲν γάρ εἰκει, τὰς δὲ ἀνατρέπει βάρος.
Κοσμ. Ἐμοὶ τρυφᾶν ἔξεστιν. **Πτ.** 'Αλλ' ἐμοὶ τρυφή,
Τὸ μὴ τρυφᾶν, κόρη τε καὶ τοῖς ἑντέροις

Αἰδοῦντα, καὶ νοσοῦντα πλουσίᾳ νόσῳ,
"Οζόντα τερπνῷ βορδόρῳ λαιμοῦ πίρα,
95 Τὸν νοῦν στενοῦντα τῷ πάχει τῆς θύνος.
Κοσμ. Ἐμοὶ τὰ πέμματα'. **Πτ.** "Ἄρτος η καρυκεῖα,
Ἐμοὶ τὰ πόμματα", ἐξ ἀλον ἀπαν γλυκύ.
Οἵ τῶν τρυφώντων δλμυρὸν καταπτένω.
Κοσμ. Ὁσμὴ μύρων ἐμοιγε τέρψις, φοματα,
100 Χερῶν ποδῶν χροτήματ', εὔρυθμοι κλάσεις,
"Ομορφούντων δργάνων συμφωνία.
Πτ. Αἰνεῖς σὺ ταῦτα, ταῦτα δὲ ἐστίν, οἷς κακὰς
Ἐμοὶγε δὲ πλοῦτος, ὡς κακῶν διδάσκαλος.
Κρείσον μὲν ἡμῖν δργάνων φαλμυρία·
105 Ψυχὴν συναρμόζουσα τοῖς νοούμενοις
Μύρῳ δὲ παντὸς Χριστὸς εὐωδάστερος,
"Ημῖν κενωθεῖς, ὡς λύση δυσωδίας,

Nihilque, lucri causa, turpe admittat,
Sanguinis avidam hirudinem imitatus,
80 Ac alia quidem tenens, aliis in mente intendens,
In alia pravos injiciens oculos,
Alia effingens somniculosus spebus,
Semper pauperior, ob ea quae desiderat?
Sac. Quomodo feret quis molesti temporis impetuim,
85 Nullum habens molestiae fulcrum?
Spir. Quæris a me quomodo sagittam apte vibratam quis effugiat?
Capillus non facile dividitur, ne cominus quidem.
Sis mibi in arcto, et malorum effugies impetum.
Ventos arundo sustinet, quercus vero nequaquam.
90 Illa enim cedit: hanc mplex subvertit.
Sac. Mihi deliciis frui licet. **Spir.** At mihi deliciae sunt
Minime deliciis frui, nec satislate et visceribus
Turgere, ac morbo divite ægrotare,
Nec suave lutum ultra guttur olere,
95 Ac mentem angustum et exilem cœni pinguedine facere.
Sac. Meæ placentæ sunt. **Spir.** Panis, condimentum;
Mibi potus est, ex sale omnis dulcedo:
His salsuginem eorum despou, qui delicias sectantur.
Sac. Odor unguentorum mea oblectatio, cantica,
100 Manuum pedumque strepitus, flexiones in numerum,
Consentientium instrumentorum symphonia.
Spir. Hæc tu laudas: at hæc ipsa in causa sunt, cur malæ
Mibi quidem sint divitiae, ut malorum magistrae.
Præstat organis apud nos psalmorum cantus,
398-397 105 Animam agglutinans rebus coelestibus.
Unguento autem omni Christus fragrantior,
Pro nobis effusus, ut nos a fetore liberaret,

83 Πλεον πληγη. **Val.** 1, πλέον νέμοντα, id est,
avarum semper pluris id facere quod expedit, quam
id quo fruatur: vilescl enim nobis, quod in promptu
est.

84 Φορά. **Coisl.** φοράς.

86 Ἡρου με. **Val.** ἥρου με. Mox idem habet εὐ-
στοχον pro εὐστοχον.

88 Στερός. **Coisl.** σθένος.

METRICA

Amore lucri turpe nec quidquam gerat,
Avidam cruxis æmulans hirudinem,
Quædam tenens jam, mente quædam cogitans,
Oculisque rursum non bonis quædam intueas,
Quædamque inani spe levis singens sibi,
Per expedita semper indigentior?
Mund. Qui durioris impetum sortis feret,
Habens, molesta quod levet, prorsus nihil?
Spir. Quo quis sagittam vitet, exquiris modum?
Vix dissecatur cominus licet, pilus.
Mibi robur esto: sicque vitabis mala.
Ventos arundo sustinet, quos non ferunt
Quercus: quod illa cedat, das moles gravis
Evertat. **Mund.** Ample victito. **Spir.** Luxus mibi
Arcere luxum, nec cibis præter modum

96 Καρυκεῖα. Ita Coisl. Edit. καρυκία.
97 Πόματ' δὲ δλωρ. Ita Coisl. Edit. πόμπα, quam
lectionem præfert Billius codicem ancoritali, et
vertit, panis et dapes mibi: condire solo dulce quas
mibi est sale.

98 Τρυφῶτων δλμυρὸν κατακτενώ. Leuv. Deli-
cate viventes salte irrideo.

99 Ἀσματα. Edit. φοματα.

VERSIO.

B Farcire ventrem, divite et morbo premi,
Gratimumque cœnum, guttur ultra, protinus
Olere, mentem stringere et crasso luto.
Mund. Dapes meæ sunt. **Spir.** Panis et dapes mibi:
Condire solo dulce quas mibi est sale:
Per quem ipsa salsum despou luxum tuum.
Mund. Dulces odores me juvant, et cantica,
Manuumque plausus et pedum, et motus chorus
Concinne in orbem, barbyli et concors sonus.
Spir. Tune ista laudas? Ast opes hoc nomine,
Vitiū ut magistras, improbandas judico
Præstat quibusvis organis psalmodia,
Ut quæ supernis rebus animuin copuleti;
Omnique Christus unguine est fragrantior,
Effusus ob nos, ut, quo me scelus grave

Ἡς νεκρότης μ' ἐπλήσσε τῆς ἀμαρτίας.
Κροτῶ δὲ χείρας, ἢν πέσῃ φονεὺς ἡμὸς,
110 Λόγον τιν' ή πρᾶξίν τεν' εἰσηγούμενος
Κακήν. Ποδῶν δρχησίς, ἔνθεος στροφή.
Κοσμ. Τάχ' ἀν τόδ' εἴποις, ὡς πεντά καὶ ταῖς νόσοις.
Ἀρκτί, πλέον φέρουσα σωμάτων ἄκη,
Πτ. Τόδ' οὐκ ἀν εἴποιμ'. Οὐκ ἀληθῆς γάρ λόγος.
115 Οὐ δ' ἔστ' ἀληθές, τοῦτο καὶ λελέξεται:
Πλένης ἔχοντων εὐθενέστερος πολύ.
Θεδες δ' ἐδωκεν, ἀντανιστῶν τὴν χάριν,
Ἴσχυν πένησιν, εὐπόροις δὲ φάρμακα.
Μοχθεῖ πένης, ιδρῶσι τὰς ὄλας κενοῖ,
120 Πεινᾷ, ριγοῖ, συγκαλεῖθ' ἡλιψ μέσω.
Ὕδοι πορεῖ, φορτίζεθ', θεται, στένει.

Quo me peccati mortalitas impleverat.
Manibus pludo, si cadat meus carnifex.
110 Cum sermonem aliquem aut actionem inducit
Malam. Pedum saltatio, immissa a Deo commotio.
Sac. Forsan illud dixeris, paupertatem etiam in morbis
Præsidio esse, ut quæ plura serat corporum remedia.
Spir. Nequaque id dixerim : non enim vera oratio.
115 Sed quod verum est, id eloquar.
Pauper divitibus longe robustior.
Deus dedit, hoc compensans beneficio paupertatem,
Vires pauperibus, divitibus remedia.
Pauper laborat, sudoribus humorēs noxios exhausti.,
120 Esurit, alget, uritur sole meridiano,
Iter facit, feri onera, imbre patitur, gemit :
In tempore simplicem cibum et imparatum
Sumit, nec novil quidquam ex lenociniis
Quæ coqui et deliciarum ministri
125 Ex terræ marisque comportant angulis.
Effeminata mensam viris apponentes.
Flatus, pituita, lienis morbi, luxationes membrorum,
Clamores, gestationes, pallores, solutiones,
Divitum sunt, hi satietatis nimis fetus:
130 Ne ex iis quidem quæ habent voluptatem percipiunt;
Sed querunt, quibus relinquant divitias, ac sæpe
Invident instrinoribus bene se habentibus,
Omnium inopes, felices miseri. (Tamei suppedita)
Aurum, lapilli, variae vestes, tincti
135 Purpuræ æmula pictoris manu

141 Ποδῶν δρχησίς, ἔνθεος στροφή. Coisl. πο-
δῶν δ' δρχησίς ἐνθέψ στροφῇ.
142 Καὶ ταῖς. Deest in Coisl. καὶ.
147 Ἀρταριστῶν. Ἀντανισῶν.
120 Πεινᾷ. Ita Coisl. Edit. πτενῇ.
121 Φορτίζεθ'. Coisl. φορτίζεται.
127 Σπλήνες, ἐξαρθρήματα. Lienis morbi, arti-
culorum membrorumque debilitates. Ita Vat. Edit.
σπλήνος, ἐξαρθρημάτων.
131 Ζητούσοι θ' οἵ τε λειψώστε δρχον. Querunt

Αιτιοῦ τροφήν ἀπλήν τε καὶ ἀσύνθετον.
Ἐδέξατ', οὐδὲν οἶδε μαγγανευμάτων,
Ὄν δύοποιοι καὶ τρυφῆς ὑπηρέται:
125 Γῆς καὶ θαλάσσης ἐκπορίζουσι μυχῶν,
Θῆλυν τράπεζαν ἐκτιθέντες ἀνδράσι
Φύσαι, κατάρβοι, σπλῆνες, ἐξαρθρήματα,
Βοστ', φορτίσεις, ὥχροτητες, ἔκλύσεις
Τῶν εὐπορούντων τῶν κόρων οὗτοι τόκοι.
130 Οἱ μήτε ἔχουσιν ὃν ἔχουσιν ἡδονήγ,
Ζητοῦσί θ' οἵ λειψώσιν δύχον, πολλάκις
Ζηλοῦντες εὐεκτοῦντας δισθεγεστέρους.
Πάντω Ερημοι, δυστυχεῖς εὐδαίμονες.
Χρυσός, λίθοι, ποικίλματ' ἐσθῆτος, βαραλ
135 Ζωογράφου τε πορφύρας ἀντιχρόνου,

Implevit omni parte, fetorem auferat.
Jam pludo lœta, carnifex quando meus
Cadit, scelestum facinus aut dictum mihi
Suadens. Chorea sanctus est motus vice.
Mund. Fortasse dices, inopiam morbos quoque
Arcere, plura et pharmaca zegrotis dare.
Spir. Non hoc quidem ipsa dixerim, falsum est
[enim] :
Vero quod autem consonum est, hoc eloquar.
Pauper opulento viribus longe est prior.
Deus vicissim gratiam nam conferens,
Vires egeno, diviti dat pharmaca.
Pauper laborat, sudat, humorem improbum
Exhaurit, alget, esurit, sole uritur;
Incedit, onera gestat, imbre funditur,

quomodo molem imminuant. Leuv. Investigant ea
per quæ a mole corporis, et aqua intercute liberentur.
134 Αἴθοι. Coisl. λίθοι. Μοξ ποικίλματ' ἐσθῆτος.
Variae vestes, acu pictæ, floridæ, tinctæ, etc. Aliter
interpretæ; Billius, variaque ars : Leuv. res varie-
gatæ, tinctæ vestes.

135 Πορφύρας. Ita Coisl. Edit. πορφύρα. Leuv.
Picturæ, ad vivum expressæ purpuræ, parietum,
tectorum.

METRICA VERSIO.

B. Gemit, capitulo simplicies in tempore
Cibos, gulæ nec illices novit dapes,
Luxus minister intimo quas e mari
Terraque sumit, et coccus solers, viris
Molles decentem feminas mensam parans.
Flatus, catarrhi, splenis et pedum dolor,
Gestationes, pallor, et solutio,
Hæc divitum sunt (hos parit fetus gula),
Quos nec voluptas ex bonis capit suis.
Ac sæpe, molem queis suam linquunt, petunt,
Sanisque, qua:vis indigis, tamen invident,
Cunctis egentes, divites miserrime.
Aurum, lapilli, variaque ars, et murice
Infecta vestis, pictus et paries probe,
Depicta tigna, calculis stratum solum,

Τοίχων, δρόφων καὶ φηφίδος πεδοστιβοῦς·
Ἄργυρος, δέ μέν τις χρυπτὸς ἐν κόλποις χθονὸς;
Εἰρχθεῖς, δθεν προῆλθεν, ἀξιος τάχων,
Ο δέ ἐν προσθήκῃ, καὶ προσαστράπτων πότοις·
140 Ἰπποι, τάπητες, ἄρματ', ἀρματηλάται,
Κύνες, κυνηγοί, θηρίων ἰχνεύμονες·
Καὶ ταῦτα θῇ τὰ τερπνά, δεσποίνης κακῆς,
Γαστρὸς, πόρου τε πανδόχου λαιμοῦ χάρις·
Στρῶται, θυρωροί, κλήτορες, κοιμήτορες·
145 Ἀνθηφόροι, φαντῆρες, ἔκμαγεις κύκλων,
Γεύσται, σκιασταί, νευμάτων ἐπίσκοποι,
Λοῦσται, κερασταί δακτύλων ὑψώματα,
Κοῦραι γυναῖκες, ὁμμάτων ἡδύσματα·
Τύμβου τὰ πάντα πλουσίου, γραπτῆς χοδός.

A 150 Ο δέ ἐνδεής ἐστηκεν, οὐδὲ καὶ πέσῃ
Νόσῳ καμῶν, μόγις ποτ' ἢ μαχρῷ χρόνῳ,
Οὐδὲν παρέξει πρᾶγμα τοις αὐτοῦ φίλοις,
Τεθνήξεθ' ὧς λέων τις ἐν βρυχήμασι
Νεκρός, ζαπλούτων πλεῖστον εὐανθέστερος.
155 Τί λοιπόν; Ήδηρις, θυμός, ἔκστασις, θράσος,
Μέθη, γέλωτες ἀκρατεῖς, αἰσχροί λόγοι,
Θεοῦ περιφρόνησις, αἴματος, φίλων,
Ταῦτ' οὐ πενήτων μᾶλλον ἐστ' ἢ πλουσίων·
Ηλούτος γάρ οὐδριν, ἡ δὲ ἀπώλειαν φέρει.
160 Ο δέ ἐκπλέξεθ' ὧς τὰ πόδια, οὐδὲ ἀρεταῖ·
Θεοῦ μάλιστ' ἀν συνθραμμῶν φόβος τύχῃ.
Καλῶν ἀπάντων παιδαγωγὸς εὔσθενής.
"Αθρει δέ ἔκαστον ἀνθ' ἔκαστου συντόμως,

Parietes, tigna et stratum calculis solum,
Argentum partim additum in terra siū
Inclusum, unde prodiit, dignum sepulcris,
Partim in propatulo, et renidens in poculis :
140 Equi, tapetes, currus, et curruum ductores,
Canes, ductores canum, vestigatores belluarum ;
Ac illa etiam voluptates, improbi domini,
398-399 Ventris, et meatus nihil non absorbentis gulæ causa .
Stratores, janitores, vocatores, sopitores,
145 Florigeri, spargentes odores, discos abluentes,
Gustatores, umbram edificantes, nutuum observatores,
Balneatores, pincernæ ad signum digitii sublati,
Erine mulieres, oculorum oblectamenta :
Sunt hæc omnia divitis sepulcri, picti pulveris.
150 Stat vero pauper, atque etiam si cadat
Morbo laborans, vix tandem aut longo senio,
Nihil negotii exhibebit amicis suis,
Morietur, ut leo quidem inter rugitus
Mortuus, divitibus longe floridior.
155 Quid superest? contumeliaz, ira, insania, audacia,
Ebrietas, risus intemperantes, dicta turpia,
Dei contemptus, consanguineorum et amicorum,
Hæc non magis pauperibus inhærent quam divitibus :
Divitiae enim contumeliam, illa pernicieem parit.
160 Ille vero opprimitur, ut plurimum, nedum insolecat.
Præsertim si Dei concurrat timor,
Bonorum omnium fortis magister.
Considera breviter, unum cum altero conferens,

156 Πεδοστιβοῦς. Val. Edit. πεδοτριβοῦς. Soli
calculis strati.

157 Ἄργυρος. Hic versus uno pede redundare
videbatur Benedictinis, qui delendum proponebant
τις. Sed immerto, cum ἄργυρος sit dactylus, a quo
primus pes versus informetur.

159 Πότοις. Coisl. τοποῖς, in ædibus.

143 Χάρις. Forte χάριν.

144 Στρῶται. Per stratores, inquit Billius, intel-
ligit Gregorius eos, qui mensas aut lectos, aut ali-

quid ejusmodi sternunt. Per vocatores autem eos,
qui apud divites hoc munere funguntur, ut heri
nomine ad epulas certos homines invitent.

145 Παρτῆρες. Aspersores odorum fragrantium.

147 Κερασταὶ δυκτύλων ύψωμασι. Qui summa
manu potum ministrant. Bill., Leuv. temperatores
extremis utentes digitis.

150 Ο δέ ἐρεσής. Ita Coisl. Edit. mendose οὐδὲ
ἐνδεῖς.

153 Τεθνήξεθ' ὧς. Ita Coisl. Edit. τέθης' έθ'.

METRICA · VERSIO.

Argentum et imo conditum pertim sinu
Terræ, unde fluxit, atque humo dignum tegi
Partim redundans et micans in poculis :
Equi, tapetes, ductor et cum curribus,
Canes, canumque qui feras capiunt duces :
Et quæ voluptas ventris est, heri improbi,
Datumque nil quæ respuit prorsus, gulæ :
Strator, vocator, janitor, sonnum ciens,
Fioreque gestans, quæque discos abluant
Terguntque, gustant qui dapes, umbram cident,
Spectantque nutus, qui levant, summa et manu
Potum ministrant erine femininei; omnia
Hæc sunt sepulcri divitis, pictæque humi.
Consistit at inops : ac licet tandem cadat,

B Aut febre, senio fractus aut longo, nibil
Charis aunicis afferet negotii.
Instar leonis spiritum nam rugiens
Edet, opulentο floridus multo magis.
Quid restat? Ira, temeritas, insania,
Bacchus, cachinni, turpia et dicta, ac Dei,
Gregisque chari, et sanguinis contemptio :
Hæc cuncta longe diviles premunt magis.
Namque insolescit dives, ac pestem hinc trahit.
Vexatur at inops sæpe, nec frontem erigit :
Potissimum si sit comes Dei metus,
Firmus magister omnis oīunino boni.
Collata cerne quæque jam cum singulis,
Ulrique justus arbiter vita manens.

'Αμφοῖν δίκαιος τοὺν βίου μένων βραβεύει,
 165 Εἰ μὴ φέρειν σοι καὶ τόδ' ὑδρίην φαίνεται,
 "Ωσπερ πενήτων ἐστάναι καὶ πλησίον,
 "Η πνεῖν τὸν αὐτὸν ἀέρα, ή κλῆσιν μίαν
 Καλεῖσθι", δύστεγός τε καὶ σύμπλους δοκεῖν.
 Φθονεῖς ἀρίστοις, καὶ κακοῖς οικτίζομαι.
 170 Κακῶν γάρ οὐδέν εἴτε ἀθλιώτερον,
 Καν εὑδρομῶσιν εἰς ἐπισφαλές τέλος.
 Διαπτύεις πένητας, ὡς ἄλλου Θεοῦ.
 "Ἐν οἴδα πλάσμα, πάντας εἰς μίαν κρίειν
 "Ηξοντας. Ἀλλ' ἡ δευτέρα πλάσις, τρόπος.
 175 Χρήστοις ἐπαίρῃσι σωφρονίζομαι: φθῖψι.
 Κέμπτῃ μογηροῖς ἐλπίσιν κυνηφίζομαι.
 Μένει γάρ οὐδέν, ἄλλὰ φει μαχρῷ χρόνῳ.
 Νῦν ἡμέραν ἔπαυσε, νύκτα δὲ ἡμέρᾳ.

Α Χαρὸν δὲ λύπη, καὶ τὰ τερπνὰ συμφορὰν
 180 Ἐστησεν· οὐκον, ὡς παγίοις, προσεκτέον.
 Σοὶ δεινὸν οὐδὲν, οὐδὲ τῶν θγαν. κακῶν.
 Τῷ γάρ φρονεῖν πας; τὸ τρυφῆν ἐνίσταται.
 'Εμοὶ δὲ πένθος, καὶ τὰ μικρὰ φάίνεται.
 Θεοῦ γάρ ἀλοτρίωσις ἡ ἀμαρτία.
 185 Πώς δὲ οὐδεινι. ζημιούμενος Θεόν;
 Σοὶ χρηστὸς ὑπνος καὶ δύο πλευρῶν θέσεις.
 'Ηδεῖς δὲ ζειροι τῶν ἐν ἡμέρῃ τύποι.
 Πίνεις, κυδεύεις, λαμβάνεις, παιᾶις, γελᾷς.
 'Εμοὶ δὲ δύπνον τοῦ βίου πλεῖστον μέρος,
 190 Κεντοῦσι γάρ με καὶ καθεύδονθ' οἱ πόνοι
 "Αν δὲ ἀρπάσω τι: μικρὸν ὑπνου, δακρύω.
 Φοβεῖ με καὶ εῖδωλα νυκτὸς ἀγρίας,
 Κρίαις, δικαστῆς δρόπος, Εντρομος στάσις.

Utrique vita justus arbiter manens,
 165 Nisi id et tibi injuriosum videtur,
 Ut et prope pauperes stare,
 Aut eudem aerem spirare, aut eodem nomine
 Vocari, ejusdemque tecti et navigii consortem videri.
 Invides optimis; miseret me malorum.
 170 Malis enim nihil est miserabilius,
 Etiam si prospero cursu in lubricum tendant.
 Despici egenos, quasi ab alio essent Deo :
 Unum scio fligmentum, omnesque idem in judicium
 Venturos. At secunda formatio, mores sunt.

175 Efferunt te res prosperae : me timor sapere docet.
 Incurvant te res adversae : spes me allevat.
 Nihil enim permanet, fluunt universa temporis diurnitate.

Nox diem fugat, et noctem dies :

Gaudium mœror, et res jucundæ mœrorum

180 Excipiunt : his ergo, ut stabilibus, non est inhærendum.

400-401 Tibi nil grave videtur, etiam ex his quæ valde mala sunt .

Quoniam enim sapias deliciæ obsistunt.

Mihi vero luctu digna, etiam quæ parva sunt, videntur.

A Deo enim alienatio est peccatum :

185 Quoniam seram me Deo defraudari?

Gratus tibi somnus, et duorum laterum coniunctio.

Dulcia sonnia quibus rerum diurnarum exhibentur simulacra.

Bibis, ludis, accipis, jocaris, rides.

Mihi vero insomnis maxima vita pars :

190 Pungunt enim me etiam dormientem molestiae.

Si paululum autem somni arripiero, lacrymor.

Terrent me imagines noctis asperæ,

Judicium, iudex inexorabilis, horrenda statio :

164 Βραβεύεις. Coisl. et Vat. κρίτης

167 Μίαν. Ita Coisl. Edit. male μίατ.

173 Κρίσις. Coisl. κράσιν.

176 Μογηροῖς. Coisl. γοροῖς, et ἐλπίδι pro ἐλπί-
σιν.

182 Τῷ γάρ φρονεῖν κακ. Coisl. τὸ γαρ φρονεῖν
τῷ τρυφᾷ.

186 Θεσεῖς. Billius sic emendat aut emendare

videtur : δυοῖν πλευρῶν δέσεις.

187 Ἡδεῖς. Coisl. ἡμεῖς, quod error esse vide-
 tur. Οὐετοὶ τῶν ἐν ἡμέρᾳ τύποι, somnia namque
 sunt imagines eorum quae interdiu nobis contigerunt :
 quod quidem Gregorius alio in loco sic expressit :
 Φροντῖσιν ἡματας γάρ δυοια φάσματα νυκτός. Cu-
 ris diurnis similia sunt noctis simulacra, lib. ii,
 sect. 1, poem. 1, vers. 291.

METRICA VERSIO.

Ni forte iniurium tu quoque hoc existimas,
 Ut quod propinqua sit cohors tibi pauperum,
 Paremque spirit aerem, nomenque idem
 Gestet, habitetque et naviget tecum simul.
 Viris honestis invides? miseror malos.
 Turba nocente nil enim est infelicius,
 Cursu secundo tartarum quamvis petant.
 Contemnis inopes, ut satos Deo altero?
 Figmentum at unum nosco, idem cunctis fore
 Tribunal; alia fictio, mores probi.
 Animos tibi augent læta : castigor metu.
 Te dura curvant : spe levor, nam nil manet,
 Sed cuncta longo temporis tractu fluunt.
 Claudit diem nox : comprimit noctem dies.

B Luctum voluptas, gaudium mœror fugat :

Figenda non his ergo mens firmis velut.

Tibi tetra nullum crimina immittunt metum :

Eripere luxus nam solet mentem bonam.

At mihi pusillis surgit ex noxis dolor.

Nam noxa summo distrahit nos a Deo :

Jactram at ipsa quo seram pacto Dei ?

Tu dulce dormis ad latus jungens latus,

Referuntque lucis mellei somni typos,

Bibis, aleaque lusitas, rides, capis.

At parte vigilem maxima vitam exigo.

Nam dormientem me labor pungit quoque.

Ac si soporis quidpiam capiam, gemo.

Nam spectra noctis asperæ metum afferunt.

Πηγή παφλάσω' ἐνθεν ἀσέστου πυρὸς
 193 Σκάλης ἐκεῖθν τοιούτων ἀδίως·
 Μέσον συνειδός, διγράψεις κατήγορος
 Θεὸς θεός σοι, ἦν φέρη τὰ δεξιά·
 Ἐμοὶ σεβαστός, καὶ φέρῃ τάνατοι.
 Τὸ γάρ με κάμνειν, φάρμακον σωτηρίας.
 200 "Οσον πιέσομ", ἔρχομαι τῶσιν πέλας
 Θεοῦ· τὸ γάρ πάσχειν με συσφίγγει Θεῷ.
 Καὶ γάρ στρατὸς δώματον εἰς τείχη φέρει.
 Παῖδες, γυνῆ σοι καὶ φίλοι παρήγοροι,
 "Α καὶ μεθίσταθ' ἡ μεγίστη συμφορά.
 205 Ἐμοὶ δὲ ἔρεισμα καὶ παραψυχὴ θεός.
 Πεινῶντι, καὶ φριγοῦντι καὶ στενουμένῳ.
 "Τεριζε, πατεῖ, δυσγενῆ, πτωχὸν κάλει,
 Πάτει, βιάζου, μικρὸν ὄντας χρόνον.

Α Θεῷ φέρω τὰ πάντα πρὸς δὺν καὶ βλέπω.
 210 Πέμπω λογισμὸν εἰς βίον τὸν ὑπερον.
 "Ἐκεῖ καθίσταμ". Οὐδέν αἴδη τῶν κάτω.
 Οὐτῷ τὸ λυποῦν φρδίως ἐκ) ὕστεραι.
 Τί τ' ἀλλα; σῆμερον δὲ σοὶ μὲν μή λαβεῖν
 Τὴν φῆφον, οὐ φορητὸν, ὡς γ' ἐμοὶ δοκεῖ.
 215 Οὐ γάρ φέραι κρατούμενον τὸ κρατοῦν δεῖ.
 "Ισον δ' ἐμοὶ λαβεῖν τε καὶ τὸ μή λαβεῖν.
 Ἀρκεῖ θεός μοι, καὶ τὰ πάντα ἀλλος φέρει.
 Τοῦτ' εὐχλεῖς μέγιστον εἰς νίκην ἐμοὶ.
 Κοσμ. Τί οὖν ἐὰν πέσωσι τῶν ἀκρων τινές;
 220 Πτ. Τί οὖν ἐὰν πέσωσι καὶ τῶν δευτέρων;
 Καὶ γάρ κατορθοῦν ἔστιν ἀμφοῖν, καὶ πεσεῖν.
 "Ισον πρὸς ἵσον, ἀλλ' ἐγὼ χείρους πολὺ^ν
 Τίθημι τοὺς πίπτοντας ἐν πρώτῳ βίᾳ."

Hinc fons ebulliens ignis inextinguibilis,
 195 Illinc vermis eternum peredens :
 Media conscientia, absque scripto accusatrix,
 Deus tibi Deus est, si donet prospera :
 Mihi venerandus est, etiamsi ferat contraria.
 Nam si affliger, præsidium id salutis est.
 200 Quo magis premor, eo propius accedo
 Ad Deum : ipsa me afflictio astringit Deo.
 Insequens enim exercitus ad moenia impellit.
 Tibi uxor, pueri et amici solatium ferunt,
 Quorum jactura maxima est calamitas.
 205 Mihi præsidium et solatium Deus,
 Esurienti, rigenti, afflicto.
 Injuriam fac, percutie, ignobilem, pauperem voca,
 Calca, vim infer, non diu injuriam facies.
 Deo offero omnia, ad quem et respicio.
 210 Emitto cogitationes in futuram vitam ;
 Hic hæreo : nihil eorum quæ infra sunt, novi.
 Sic moerore facile liberor.
 Quid plura? Hodie tibi non adjudicari
 Causam, res est, ut mihi videtur, intolerabilis :
 215 Non enim vinci se fert, qui semper vincit.
 Mihi autem perinde est accipere et non accipere.
 Sufficit mihi Deus, etiamsi omnia alius auferat ;
 Hæc mihi maxima est ad vincendum gloria.
 Sæc. Quid igitur si summorum labantur aliqui?
 220 Spir. Quid si labantur etiam ex his qui secundum gradum tenent?
 402-403 Etenim præclare agere utriusque possunt et cadere.
 Par utrinque ratio, verumtamen longe deteriores
 Existimo eos esse qui labantur in perfectiore vita :

200 Τύπω. Κοισλ. τόσον.
 209 Θεῷ. Κοισλ. θεόν. Ια. Βατ. qui addit μου,

quam lectionem sequitur Λευ. *Denuo meum ergo*
semper gesto.

METRICA VERSIO.

Censura, judex, statio cui comes tremor,
 Hinc fons perennis bulliens flammæ, impias
 Sine fine mentes vermis hinc morsu petens :
 Hæc inter animus conscientia, scelera arguens,
 Ulio absque scripto. Tum Deus tibi est Deus.
 Cum ieta mittit; hunc et in duris colo :
 Est nam salutis ansa, quod premor, mihi,
 Quo gravius angor, propius accedo ad Deum.
 Nam me suppono Numini astringit dolor,
 Ut cogit hostis insequens ad moenia.
 Proles, amici, sunt tibi solatio,
 Uxorque, quorum damna mors tibi parit.
 At mihi levamen atque subsidium est Deus,
 Cum frigus, aut me dura cum faines premat.
 Illude, cæde, pauperem, obscurum voca,
 Calca, opprime etiam, non diu me proteres.

B Fero cuncta summo, mente quem cerno, Deo.
 Vitam sequentem cogito, illic collocor.
 Nihil inferarum cognitum est rerum mihi.
 Nullo labore sic fugit moeror meus.
 Quid plura? si tu forte nunc causa cadas,
 Aut fallor, istud aut feres gravissime :
 Qui vincit etenim semper, is vinci dolet.
 Vincam ipsa causa, vel cedam, par est mihi,
 Deum modo habeam; reliqua, qui volet, ferat.
 Decusque famæ maximi ad palmam æstimo.
 Mund. Quid ergo summo si cadant ex ordinę
 Quidam? Spir. Quid ergo si cadant ex altero?
 Nam labi utriusque, consequi et laudem queunt.
 Par cum pari sit; pejor at multo mihi
 Videtur is qui priuipre in vita cadit :
 Tam sum malis infesta! quam quorum magis

Τοσοῦτόν εἰμι τοῖς κακοῖς ἐνακτίος.

- 225 Ὡν γάρ κρατούντων τιμώτερουν κράτος,
Τούτων πεσόντων πτῶσις ἀθλιωτέρα.
Ἐκεῖνο δὲ αἰτῶ μὴ λογίζεσθαι βίῳ
Εἰ τις κάκιστος τῷ βίῳ γάρ δυσμενής.
Σχοτεῖν δὲ τῷ αὐτῷ καὶ δοκιμάζειν τὸν τρόπον
230 Καλῶν θὸν δύοις καὶ κακῶν κατ' ἀντίον,
Καὶ μὴ τὸ μεῖον ἐν ζυγῷ καταρρέπειν,
Οὐ γάρ δίκαιον, ἰσχύειν δὲ τὸ πλέον.
Γνωῖς δὲ ἀν οὐτω τοῖν βίοιν δοσεν μέσον,
Μή μοι τὸν δικρον τῶν θνων Ἰππων κακῷ
235 Ἀνεξετάζειν, μηδὲ κοσμικοῦ βίου
Ἀριστὸν ἄνδρα, τῷ κακίστῳ τῶν ἔμων.
Κρείτους γάρ ἀν φανεῖν, οὐκ ἀρνήσομαι.
Εἰ δὲ ἄκρον ἄκρω, καὶ κακὸν θεῖς κακῷ

Α Ἐναντίους, μάθοις δὲ ἀπόσου κρατῶ.

- 240 Σχόπει κάκεινο, δοσεν ἐν παντὶ χρόνῳ
Τὸ πταῖσαι δύμιν, καὶ παρ' ἡμῖν τὸ κρατοῦν.
Μίαν δὲ φασιν οὐ φέρειν χειλιδόνα
Ἐαρ τὸ καλὸν, οὐδὲ γάρ γῆρας τρίχα.
Τὶ φῆς; δίδως τὴν φῆφον; ή χαίρειν ἐώ;

245 Κριτ. Διδωμι· πῶς δὲ οὐ; τηγικαῦτ' οἴησο-

{μαί}

Χρῆναι προτιμῆν τὸν κάτω τοῦ σεῦ βίου,

"Οταν θεῶν βροτῶν τιν' ἵσώσω μανεῖς·

Εἰ δὲ οὐ μανήσομ', οὐδὲ τοῦτο πείσομαι.

Ἄλλ' ἀπίτε· λόιον δὲ ήν ἔχητ' εἰρηνικῶς

250 Ἀμφω πρὸς ἀλλήλους τε καὶ θεὸν μέγαν,

Σὺ μὲν νέμων τὰ πρῶτα τῷ πρώτῳ βίῳ,

Σὺ δὲ ὡς ἀδελφὸν δεύτερον προσλαμβάνων.

Usque adeo malis sum inimica.

- 225 Quorum enim, si vicerint, glorioasier est victoria,
Ilorum quoque, si labantur, lapsus est miserior.
Hoc autem postulo, ut minime imputetur vita generi,
Si quis fuerit pessimus: huic enim vita est inimicus.
At consideres velim et perpendas mores

230 Bonorum pariter et malorum ex adverso:

Nec, quod minus est, in lance deorsum vergat
(Non enim æquum fuerit), sed præponderet, quod gravius est.
Sic disces, quantum sit inter utramque vitam intervallum.

Nec mihi optimum inter asinos cum equorum pessimo

235 Contuleris, neque mundanæ vita

Præstantissimum virum cum teterrimo meorum:

Alioqui meliores tui videbuntur, id non negabo.

Verum si summum cum summum, pravum cum pravo conseras

Ex adverso, tunc intelliges quantum antecellam.

240 Hoc quoque perpende, quot sint quovis tempore

Ex vobis qui cadant, ex nobis autem qui vincant.

Una enim, ut aiunt, non facit birundo

Ver jucundum, nec unus senectutem pilus.

Quid ais? dasne calculum? aut te valere sino?

245 Jud. Do. Qui enim non darem? Tunc arbitrabor

Præferendam esse terrenam vitam tuæ,

Cum, mente captus, Deo mortalem quempiam parem fecero.

Quandiu autem sana mente fuerit, id non crediderim.

Vos vero, jam abite: satius est ut pacem habeatis

250 Ambae mutuam inter vos et cum magno Deo:

Tu quidem primas concedens primas vitas,

Tu vero ut sororem hanc a te secundam amplectens.

224 Ἐραρτος. Ita Coisl. Edit. ἐναντίως.

225 Ὁρ. Coisl. et Vat. ὁμ.

230 Κατ' ἀρτορ. Vat. in margine ἀνδρῶν κάτα.

231 Καταρρέπειν. Vat. κάτω δέπειν.

232 Ισχύειν δέ. Ita Coisl. Edit. ισχύειν κατ.

234 Ιππων. Coisl. et Vat. Ἰππων.

240 Οὐορ. Edit. Ιρον.

241 Ὅμηρ. Ita Coisl. Edit. ἡμῖν.

243 Καλόρ. Coisl. τερπνόν.

244 Διδῶς τὴν φῆφον; An victóriam miki calculo tuo concedis?

249 Λόλορ δὲ. Præstat vos mutuam, etc

252 Προσλαμβάνων. Ita Coisl. Edit. προσλαμβάνων.

METRICA VERSIO.

Est palma celebris, dum decus palmæ ferunt,
Horum ruina est, dum cadunt, quoque tristior.
Hoc posco, generi ne imputes vita, malus
Si quis sit; odit hic enim vita genus.
Sed separation tum bonorum ponderes
Mores, malorum tum malos mores item:
Nec vergat infra quod minus (iniquum hoc enim),
Sed robur habeat id quod est multo amplius.
Sic porro noscet inter has vitas duas
Quid distet; asinum pessimo cum equo optimum
Conferre noli: nec meorum pessimo,
Mundana eum qui præstet in vita omnibus.
Sic ille nanque vincet: non id nego.
Bonum at hōno si conseras, pravo et malum,

B Quantum antecellam protinus consperxeris.

Reputes et illud, quod grege ex nostro cadant

Pauci, tuorum et infrequens vineat cohors.

At ver, nt aiunt, una birundo non facit,

Ut nec senectam crinis unus. Quidnam ais?

An calcium das? aut valere te sino?

Jud. Do vero, nam tunc inferam vita tuæ

Vitam anteponam, mente cum læsa Deo

Æquabo summo quempiam mortalium.

At sana donec meus erit, non hoc agam.

Abite: satius ast erit, si mutuam

Pacem colatis, et Deo cum maximo.

Primas quidem tu principi vita dato:

At tu ut sororem rursus hanc complectere.

Εἰ τοι τὸ πρῶτον οὐκ ἔχει, τὶ κωλύει
Ἐχειν τὰ δεύτερά; οὐδὲ τοὺς ἀτιμά.

253 Οὐτας ἀν ἡμῖν ἀσφαλῆς εἶη βίος.

Θ. Περὶ ἀρετῆς:

Τὴν ἀρετὴν πολέω μὲν, ἀτὰρ τόδε μὲν οὐκ ἐδίδαξεν,
“Ητις δὴ τελέθει, καὶ διπόθεν οἰετ’ ἔμοιγε,
Καὶ μάλα περ ποθέοντι. Πόθος δὲ ἀτέλεστος, ἀνίη.
Εἰ μὲν δὴ καθαρὸς τελέθει ρόσ, οὐκ ἐπίμικτος
5 Τὸς δασι χειμερίσι, χαραδράσιοι τὸ ἀναύροις,
Διέγημ’ δὲ μιν ἔτετμεν ἐπὶ χθονός. Η γάρ ἀνέσχε
Βόρδορον ἐκ κραδίης, η δέξατο, σάρκα βαρεῖαν.

Α Ἐλκων, καὶ ζοφέντι θολούμενος ἐκτοθεν ἔχθρῷ
Ζωῆς τήμετέρης, καὶ λυσόντι βερέθρῳ.
10 Οὐδὲ γάρ οὐν ἐοικῇ, ἐπει βύσις εἰμὶ παγίσα,
Καὶ βευστοῦ βιότοιο διεκρέω, ξύμεν’ δρευστον.
Εἰ δὲ οὐκ ἀργύρεος πάντη ρόσ, ἀλλ’ ἐπίμικτος;
“Εστι χειροτέροις ἀρετῇ, καὶ μίξις ἀκοσμος.
Πῶς ἀρετῇ τελέθει, τάδε φράσεο. Καὶ γάρ ἔγωγε.
15 Τῇ καὶ τῇ νόν ώκνην ἐπὶ στήθεσσιν ἀλίσσω.
Ψυχὴ μὲν χιόνος φύσις ἐπλετο, ἀργυρέη τε·
Σανθῆ δὲ αὐθερή τε πυρὸς φύσις, οὐδὲ ἐπίμικτα
Τεῦτα πέλει. ‘Ελθη δὲ βῃ πάρος, η ἀνεμέχθη.
Τῇ δὲ ἀρετῇ πᾶς αἰσχος ἐπῆλυθεν εἰκόν’ ἀτέλεον,

Si primas quis non habet, quid vetat
Quominus secundum locum teneat? Neque id ignominiua afficit.
255 Sic nobis secura erit vita.

404-405 IX. De virtute.

Virtutem quidem desidero, verum hoc non me docuit,
Quænam illa sit, et unde contingat mihi,
Quamvis cupidissime experteni. Cupiditas non expleta supplicium est.
Si purus quidem est rivus virtutis, nec immixtus
5 Aquis hibernis, aut salebrosis torrentibus ex pluvia collectis.
Quæro quis eam invenerit in terra. Aut enim protractit
Cœnum ex corde, aut suscepit, utpote graveui cœnam
Trahens, et tenebroso externe turbatus hoste
Vitæ nostræ, ac lutulentio barathro.
10 Neque enim conveniebat, cum fluxus sim concretus,
Ac per fluxam vitam decurro, me esse fluxionis expertem.
Si autem non limpidus omnino est rivus, sed permista.
Est deteriorius virtus, et concretio sordida,
Quomodo virtus esse queat, considera. Ego enim
15 Hinc et inde celerem mentem intra præcordia volvo.
Frigida quidem est nivis natura et candida;
Flava vero et calida ignis natura, nec miscentur
Hæc inter se. Ante enim eorum vis solvetur, quam commisceantur
Virtuti autem quomodo macula supervenientia imaginem dedecorat,

* Alias Bill. 59, p. 135.

255 El τοι. Forte el τι.

254 Τοῦτ’ ἀριγά. Ita Coisl. codex. Edit. τοῦ τ’ ἀτελεῖαν.

IX. ARGUMENTUM : *Eruditissimum ac contemplationis plenissimum carmen De humana virtute hic condidit Gregorius, in quo omnem mentis elationem, studiumque vel sibi, vel aliis placendi ex anima elidit, ac contra humilitatem et modestiam ipsius amatoribus conciliat. Hoc est Cyri argumentum in istud carmen eximium, quo certe non est aliud ullum inter Gregorii carmina præstantius: in eo virtutem generatim, ejus naturam et essentiam exponit. Quam infirma, imperfectaque virtus humana sit, ostendit, quam difficile comparetur: Dei donum esse docet, Dei, inquam, sine cuius ope nihil aliud sunt homines, nisi ludibria et viva cadavera sceleribus fetida. Conditum autem esse illud carmen videtur, cum adhuc in sede Constantinopolitana Gregorius noster*

sederet, id est circa annum 380.

Τιτ. Περὶ ἀρετῆς. Sic Vat. et Reg. 992. Edit. εἰς εαυτὸν, de seipso.

4 Ρόσ. Sup. lin. ἀρετῇ.

6 Ἐτερμερ. Coisl. et Reg. 991 sup. lin. εὑρευ. κατέλαβε. Μοις ἀνεσχε. Schol. ἀναδέδωκε καὶ ἀνέβλουσε.

10 Πύσις εἰμὶ παγίσα. Job x : Nonne sic ut lac mulisti me, et sic ut caseum me coagulasti?

11 Ἀρεντορ. Schol. ἀφθαρτον.

12 Ἀργύρως. Sup. lin. λαμπρίς.

14 Καὶ γάρ οὐγωγε πολλὰ σκοτήσας οὗτον κατέλαβον. Etenim nondum percepi, quamvis in id mentem consecerim.

16 Ἀργυρέη τε. Reg. ἀργυρέη τε.

18 Ἅραρος, η. Schol. πρῶτον γάρ λυθήσεται ταῦτα η ἀλλήλοις μιγήσεται.

METRICA VERSIO.

Si ferre primas nequeant aliquis, quid vetat,
Quin is secundas teneat? hoc probro caret.
Sic vita nobis tuta erit periculo.

IX. DE VIRTUTE.

(Billio interprete.)

Ipse quidem miro teneor virtutis amore
At nec quænam sit, nec qua ratione parari
Possit, me docuit, quamvis mihi nil magis esset
In votis: cruciat porro frustrata cupidio.
Namque latex illa est purus si prorsus, et undæ
Bumalis, torrensque parit quam turbidus, expers,
Scire aveo quisnam in terris invenerit illam.
Aut etenim e medio lutulentum pectore cœnum
Extulit: aut certe infelix exceptit, onustus

B Carne gravi, quemque externe saevissimus hostis
Turbet et inflat, lutoe immergatque barathro.
Nam cum sim fluxu primum concretus, et ærum
Percurrant fluidum, non conveniebat ut in me
Fluxio non caderet. Si non purissima prorsus
Est virtus aqua, sed cœno miscetur oleni,
Qui virtus queat esse, velim tecum ipse volutes.
Namque animus partes noster se versat in ambas.
Frigida nix tantum est et candida: flammaque rursus
Tota calet, rubet atque, nec unquam in sœdus
[amicum]

Ista coire queunt; quod si vim feceris, ante
Miscere inter se quam possis illa, peribunt.
Quinam ergo sceleris labes sedissima sece

20 Εἰκόνα τὴν μεγάλοιν θεοῦ, κακόχαρτος ἀμαρτᾶς,
Εἰ ἐτεύθη θεός εἶμι, λάχος δὲ σὺν εὐχομαι εἶναι.

Πυνθάνομι· Ἀλλειοῖο καλὸν ρόσον, ὃς διὰ πικρῆς
Ἐρχεθή ἀλδς, μέγα θαῦμα, γλυκὺς ρόσος, οὐδὲ ἐπί-

[μικτος]

Ἡ λώδη τελέθει. Λώδη δέ τε τέφρος ἀχλὺς,
23 Καὶ νοῦσος μελέων ἀρετῆς δέ τε, ἡμετέρη νύξ.
Πολλάκι ταρσὸν ἔσειρα πρὸς αἰθέρα, καὶ με βαρεῖται
Τηκεδανή τε μέριμνα χαμαὶ βάλε· πολλάκι δὲ αὔτε
Αύγασάμην θεστήτος ἄγνὸν φάος, ἀλλὰ μέσον τι
Ἐντὸς νέφος, κρύψθη δὲ σέλας μέγα, καὶ μὲν ἐδάξεν,
30 Ήλθε νέφος, κρύψθη δὲ σέλας μέγα, καὶ μὲν ἐδάξεν,
35 Ήλθε νέφος, κρύψθη δὲ σέλας μέγα, καὶ μὲν ἐδάξεν,
Αἰτεῖται ποθέει θυητῶν ἀκμος, ή τόδ' ἀμεινον

Α. Ἐστιν ἐμοί, μόχθῳ μὲν ἐλεῖν, μόχθῳ δὲ φυλάξαι,
Τοῦτο γάρ ἔμπεδόν ἔστιν, δνοῦς κάμε. Πολλάκι δὲ αἴτε
Ἐσθλοῦ τὸν δὲ κακοῦ διάκρισιν ἔχθρος ἀμερστε,
35 Ήλθε δὲ θήρ κερδαλέος τις ἐπ' ἰχνεσιν ἵχνα βάλλων,

"Ος καὶ θηρητῆρα καλοῦ πλάξειε δόλοισιν.

"Ἀλλοι τι σάρξ μὲν δινῶσιν ἐμοὶ φίλον, ἄλλο δὲ ἐφετμή,
"Ἄλλο θεός, φθόνος ἄλλο, χρόνος τὸ μὲν, ἄλλο το δὲ αἰών.
"Ἐρέβω δὲ, δ συγέω, καὶ ἀμφιγέγηθα κακοῖσι.
40 Καὶ γελῶ μόρον αἰνὸν ἐνὶ σπλάγχνοισιν ἐμοῖσι,
Σαρδάνιον, κακόχροντον, ἐπει καὶ τερπνὸς δλεθρος.
Νῦν χθαμαλὸς, νῦν αὔτε μισθόρος· θύριν ἀτίζων
Σήμερον, θύριστής δὲ ἀρέτης ἄλλος ἐν ἄλλοις
Καιροῖς, πουλυπόδης τις ἐειδόμενος χρόνα πέτραις·

20 *Imaginem magni Dei, malis gaudens peccatum,
Si vere Deus sum, et partem tuam me esse glorior?*

*Audio Alphæi pulchrum amnem per amarum
Æquor fluere, et quod valde mirum, dulcem servare aquam, nibilque ipsi*

Corruptionis admisceri. Corruptela autem aeris est nubes :

25 *Morbis corporis : virtutis autem peccatum, quod est nox nostra.*

Sæpe pedem tuli in æthera, sed me gravis

Et exitiosa cura in terram dejecti; sæpe etiam

Affusit mihi divinitatis sanctum lumen, sed media illico

Interfusa nube, subtraxit se lux magna, et dolore me consecit,

30 *Ut me fugit, cum prope essem. Quæ invidia? an ut desiderio ardeam,*

Perpetuo poscit hominum lex? an hoc melius?

Est mihi, labore quidem comparare, labore etiam servare?

406-407 *Hoc namque stabile est, in quo mens multum iaboravit. Sæpe eti*

Boni et mali delectum hostis ademit,

35 *Veluti sera quadam callida, vestigiis vestigia inducens,*

Ut venatorem virtutis dolo decipiat.

Aliud quid caro blandum mihi præcipit, aliud lex :

Aliud Deus, aliud livor; tempus præsens aliud, aliud æternitas :

Ago quod odi, et propriis oblector malis.

40 *Rideo gravein mortein, conceptam in visceribus meis,*

Risu sardonicæ et flagitioso, siquidem mihi mea grata est pernicias

Modo humili, modo sublimis; a contumelia abhorrens

Hodie, cras contumeliosus : alius in aliis

Temporibus, polypus quidam referens colorem petræ.

25 *Ημετέρην τύξ. Schol. 991 φθορά ἡ παρ' ἡμῶν
ἀμαρτία. Νοστρα νοξ, νεμπε corruptio, peccatum
quod a nobis est.*

29 *Ἐδάξει. Schol. λελύπηκεν οὐ μετρίως.*

30 *Tl̄c ὁ φθόρος. Id est, ut Cyrus exponit, quaenam causa est ut a bono excidam, nec illud consequatur?*

32 *Φυλάξαι. Ut labore partim majori studio ser-*

tem.

33 *Τονούς κάμε. Schol. μετὰ πολλοῦ πόνου κατ-*

έλασε, quod mens magno labore percepit.

34 *Ἀμερσερ. Ἀφειλετο.*

36 *Πλάξεις. Coisi. πλάξεις. Schol. ἀποπλανήσῃ*

τῆς ἀληθείας.

38 *Χρόνος. Schol. ἡ παροῦσα ζωή.*

41 *Σαρδάριον. Sardonium risum ridere, inquit*

Billius post Erasmum, idem est ac voluptatem ex

aliqua exitiosa re capere.

44 *Ἐσιδόμερος χρόνα πέτραις. Polypodes dicuntur*

referre petrarum, quibus adhærent, colorem.

METRICA VERSIO.

*Virtuti adjunxit, simulacrum nobile turpans
Numinis ætherei, si vere sun Deus, atque
Pars tua, sunme Parens, non frustra dictior esse?
Arcadicum memorant amnem per salsa fluentem
Æquora dulcorem incolument servare, nec ullam
Ipsi immisceri labem; res mira profecto!
Ætheris at labes caligo, corporis acris
Vis morbi, mea nox virtutis denique labes.
Sæpe meus sese pes summa ad sidera letus
Extulit: at subiens tristis me cura repente
Stravit humi. Lumen rursus persepe tenui
Numinis æterni, nubes densissima sese
Protinus injectit median: sese abdidit ingens
Fulgor, et ardenter fixit mihi corde dolorem
Ut mihi jam proprius posito se præpete cursu
Eripuit, cepitque fugam. Cur istud? Amari
An quod a me semper cupiat, cupideque requiri
(Namque ita moris habent homines quoque)? vel
[mihi quod sit*

B Utilius satiusque Deum non absque labore
Accipere, ut captum servem studiosius? istud

Nam demum stabile est, quod mens percepit ægre.

Sepe mihi rursus delectum subdolus hostis

Virtutis vitioque adiunxens, mea lumina fallit,

Ut sera, signa pedum quæ signis callida turbat;

Hac venatorem virtutis ludat ut arte.

Quod blandum est mollis caro præcipit: ast Deus
[atque

Lex divina aliud, mundus diversa, malusque

Livor: et id facio quod mens mea damnat et odi,

Oblectorque malis, mortemque in pectore fixam

Rideo sardonio risu; certissima pestis

Nam mihi lætitiam gignit. Submissus est me

Nunc nihil: elata gradior nunc mente: superbos

Nil hodie duco: cras sum tamē ipse superbus,

Tempore pro vario varios assumere mores

Non vereor nimium levis, ac sum polypus alter,

Diversos capiens diversa ad saxa colores.

45 Δάκρυα θερμά χέων, ή δ' οὐ συνέρευσεν ἀμάρτιον
Καὶ τὰ μὲν ἐκεῖνωσα, τὰ δὲ ἔνδοθεν αὐθίς ἀγείρω
“Ἄλλαις ἀμπλακίησιν, δίκους δὲ τε φάρμακα βίβα.
Σάρκεσ παρθένος εἰμι, καὶ εἰ φρεσίν, οὐ σάφα οἶδα.
Αἰδώς διμ' ἐκάλυψε, νόσος δὲ ἀνένευσεν ἀναιδῆς.
50 Ὁξυφατὴς ἔνιοις κακοῖς, ίδιοις δὲ τὸν ἀφεγγῆς.
Οὐράνιος μύθοισιν, ἐπιγύνοις πραπίδεσσιν
Εἰμι, γαληνιών τε, καὶ εὔδιος· εἰ δὲ δέρηταις
Καὶ τυθός πνεύσειν, ἀνίσταμαι οἰδαλέοις;
Κύμασιν, οὐδὲ ἀπέληξε ρόδος πάρος, τὸ γενέσθαι
55 Νηνεμήν. Τῆμος δὲ πεσεν χλον, οὐ μέγαθαῦμα.
Πολλάκι δὲ εὑδρομέοντα σὺν ἐλπωρῇσιν ἀρισταῖς,
“Ηδη καὶ μεσάτης ἀρετῆς ὑπερεκτείνοντα,

Α Ἐξαπίνης παλίνορσον ὑπὸ προπόδεσσιν Ἐθηκεν.
“Ος τε κατὰ φανέσθιο φέρων πόδα λογίος ἔχθρος,
60 Κλεπτομένης προπάροιθεν ὑπ' ἔχεσιν ἀστα-
τέουσιν”
Αὕθις ἀνέρχομ' ἕγωγε, καὶ ἐμπαλιν ἔρχομ' ὅπίσσω.
Πλειον ἐτ' ἡ τοπάροιθεν δυσάμμορος, αὐλὲν ὀδεύων,
Αἴτων ἔχων μέγα τάρδος, ἔθην μόγις, ὅπα δὲ διλοθον.
Μακρός μοι βίος ἔστι, καὶ οὐκ ἐθέλω βιότοιο
65 Λύσιν, ἄκος ποθέων, ἄκος δὲ τε τῆλ' ἀπ' ἐμεῖο,
“Ημασι πλειοτέροισι πλέον κακότητος ἀγείρων.
Τούνεκεν ἡμέτερό γενεῖ τόδε δόγμα πεπήθω·
Πρώτη μὲν Τριάδος καθαρή φύσις· αὐτάρ ἐπειτα,
‘Ἀγγελική· τριτάτη δὲρ' ἔγω βροτίς, ἀμφιτάλαντος,
70 Μεσσηγὸν ζωῆς τε καὶ ἀργαλέου θανάτοια.

45 Calidæ fluunt ex oculis lacrymæ, sed non fuit peccatum;
Et has quidem exhausi, alias autem intus colligo
Aliis peccatis, ac medicina remedia projici.
Corpore virgo sum; an autem et mente, haud certum habeo.
Pudor oculos contigit, animus autem sese effert impudens;
50 Acutum cernens in alienis vitiis, in propriis vero cæcutiens.
Coelatis sermonibus, terrenus apimo
Sum, tranquillusque et pacatus; sin autem ventus
Vel levis flaverit, statim tumidis attoller
Fluctibus, nec æstus ille conquiescit prius, quam redeat
55 Serenitas. Tunc autem iram cadere non valde mirum.
Sæpe etiam recte currentem cum spe optima,
Et iam ultra medium vulgaremque virtutem pertingentem,
Subito præcipitem, ad ina dejectit pestifer iniunctor;
Ac veluti, cum quis incedit per arenam,
60 Quæ sursum ante subduxit se vestigis instabilitibus quam figantur
Rursus ascendo, et rursus in terram relabor,
Magis adhuc quam antea miser, semper incedens,
Semper magno percusso terrors, vix ascendi, cito corruso.
Longa mihi jam vita est, nec tamen desidero vitæ
65 Solutionem, medicinam expetens: medicina autem longe est a me
Utpote qui, quo plures sunt dies, eo plura contraho vitia
Quamobrem nostro generi hoc dogma fixum esto:
Prima quidem Trinitatis pura natura: deinde vero
408-409 Angelica: tertia autem mortalis, quæ mea est, ambigua;
70 Media inter vitam et acerham mortem

49 Αἰδώς. Sic Vat., Coisl. et Reg. 991. Edit. male
αἰδοῦς.
50 Ὀξυραγής. Hoc est, quod ait Horatius:
Cur in amicorum vitiis tam cernis acutum,
53 Οἰδαλέοισι. Schol. ὥστερ θάλασσα.
54 Ἀκάληξε. Sic Vat. Edit. ἀπέρηξε. Schol. καὶ
οὐ πρὶν κατέπαυσα τὴν ὁργὴν, πρὶν τὰ τῆς ὁργῆς

επιδείξασθαι.
56 Εὐδρομέστορα. Coisl., Vat., Reg. 991. Sup. IIa.
τρέχοντα.
58 Προπόδεσσιν. Schol. πόσιν.
66 Κακότητος. Mendose edit. κακότητας
69 ἀμφιτάλαντος. Schol. ἀμφιτρέπης.

METRICA VERSIO

Effundo lacrymas: sed noxa haud effluit una;
Et lacrymis fusis, nova per peccata recentes
Interne lacrymas cumulo, quæque ante, medere
Ut morbis animæ, sumpsi medicamina, perdo.
Corpore sum virgo, verum an quoque mente, tu-
git me.
Ora pudor texit: sed mens ignara pudoris
Sese effert. Oculos aliena ad criminis claros
Tendo: sed ipse meo sum plane in criminis cæcūs.
Sermo meus cœlum resipit: sed terrea mens est.
Nil me tranquillum magis est: at vel levis aura
Si flarit, tumidis confessim surgo procellis;
Nec sera tempestas, nec fluctus ante quiescunt.
Omnia quam ventus reddat tranquilla recedens:
Tum vero non est iram considere mirum.
Sæpe etiam egregia dum spe subnixus in altum
Efferor, ac mediæ virtutis septa volatu

B Transillo, dirus resupinum montis ad ima
Præcipitem fundit Satanæ: milique accidit illud,
Quod solet huic, qui littorea dum incedit arena,
Haud certa elusis pedibus vestigia firmat.
Erigor ipse iterum: rursusque in terga reiabor,
Quan prius infelix magis: incedens labore
Perpetuo, trepidumque sovens in corde pavorem,
Vix gradior: citus at labens figo oscula terræ.
Jam decursa mihi longissima tempora vitæ,
Nec tamen hinc exire libet: quod pharmaca morbis
Ipse meis cupiam, procul at medicina remota est:
Nain plus vivendo scelerum quoque crescit acervus,
Dogma ergo humano generi hoc statuatur oportet:
Prima quidem Triadis pura est natura beata;
Angelica hanc sequitur: postrema ego, partem in
[ultramque
Ancipi fato vergens, finisque beatus

'Εστηώς, ἐριδωρον ἔχων τέλος, ἀλλ' ἐπίμοχθον,
Εἰ καὶ μικρὸν ἥκει κακοῦ βιότοι θύρετρα.
'Ωδε Θεός γάρ δινῶν ἐμῆς φρένδς ἔμμεν' δεῖθλον.
Κεῖνος δ' ἐστὶν ἀριστος, δε ἐν πλεόνεσσι κακοῖσι
75 Βαία φέρει κακῆς ἴνδαλματα, καὶ πρὸς δινατές
Σπεύδει σὺν μεγάλοις Θεοῦ χερὶ, θερμὸν ἔρωτα
Τῆς ἀρετῆς φορέων, κακῆς δέ τε νῶτα διώκων.
'Ως τε φός ποταμοῖο βιώμενος ὅλον δέσθρον
Τρηχαλέον, θολερὸν τε καὶ ἄγριον, εἰ δὲ μιγεῖται,
80 Κρύπτων πλειστέρην καθαρῷ φόνον ἐλύεντα.
'Ηδ' ἀρετὴ πλεκτοῖ, τὸ δὲ πλέον οὐρανιώνων.
Εἰ δέ τις ἐνθέτει τὸν θεὸν ἐδραχεν, ή πρὸς δινατά

Α Ἐδραμει σάρκα βαρεῖαν ἐς οὐρανὸν ἔνθεν δεῖρας.
Τοῦτο Θεοῦ γέρας εστι. Βροτοῖς δέ τε μέτρ' ἐπι-
[κείσθω.

85 Εἰ δ' ἄγε τοι καὶ τοῦτο ἕγω λόγον ἐν φρεσὶ^{[θήσω,}

Πῶς καὶ τῆς μεγάλης ἀρετῆς ἐστὶ τέλον ἔκησι,
'Η μούνη καθαρῷ καθαρὸν θύος. Οὐ μὲν διώ
Ἐνθάδε. Πουλύχος γάρ ἐπ' ὑμασιν ἐνθάδε καπνός.
Στέργω δ', εἰ κεν ἐπειτα λίπω κακὰ δακρυδεντα.
90 Οὐκον οὖν μεγάλοι Θεοῦ τότε δώρον ἐτύχθη,
Εἰκόνα περ τίντος, ἐπει καὶ σείο μενοινῆς,
Οὔτε σέο φρενὸς οὖν, ἐπει καὶ κρείσσονος ἀλκῆς.

Posita, præclarum habens finem, sed scrumnosum,
Quamvis paululum aperuerim malæ vitæ fores,
Sic enim jussit Deus esse mentis meæ certamen.
Ille autem optimus est, qui inter plurimos malos
75 Levia habet sceleris simulacra, et ad superna
Properat magni Dei auxilio, servido amore.
Virtutis flagrans, malitiāmque a tergo perseguitur :
Ac veluti fluvius aliquis vim inferens alteri flumini
Aspero, turbido et sævo; vei si misceatur,
80 Occultat majore copia puræ undæ undam lutulentam :
Hæc est virtus hominis ; major autem virtus celestium.
Si quis vero, cum hic esset, Deum vidit, vel ad regem
Evolavit, gravem hinc in cœlum carnem attollens.
Hoc Dei beneficium est. Mortalibus autem adsit modus.

85 Age vero et hunc ego sermonem tuæ menti apponam,
Quomodo ad summæ virtutis culmen pervenias,
Quæ sola puro Deo pura est hostia. Non tamen arbitror
In hac vita. Multiplex enim hic mentes nostras occupat fumus :
Contentus sum, si (hoc assequor) postquam liquero flebilia hujus vitæ mala.
90 Non Dei autem duntaxat donum est virtus,
Imaginem suam licet magnificat, sed et tuæ curæ ;
Neque tuæ voluntatis solummodo, verum et magnæ Dei potentiae :

71 Ἔριδωρον. Int. Coisl. ὁλοιδωρον, opulentum.

72 Ἐφεξα. Sup. lin. ἀνέψια. De peccato originali Billius intelligit; Combefisius vero de peccatis quæ quiaque propria voluntate admittit, et quæ felicitati æternæ comparandæ impedimento sunt. Pro xachō Combefisius mallet καλοῦ, quod sensum hunc efficeret : *Labore ac studio comparandus finis, quantumvis vitæ probæ fores aperuerim.*

75 Βαία φέρει κακῆς ἴνδαλματα, καὶ πρὸς [ἀρετῆς

Σπεύδει σὺν μεγάλῳ Θεοῦ χερὶ, θερμὸν ἔρωτα

Τῆς ἀρετῆς φορέων, κακῆς δέ τε νῶτα διώκων.
Primus versus claudicabat, et gemini qui sequuntur, anteā in editis deerant, Billius postea restituit. Hos versus exhibent codices Regii, Vat., Coisl. Ibid. δινατές. Reg. et Vat. sup. lin. ἀνωφερές. Coisl. ὑψηλόν. Bill. δινατά.

77 Κακῆς δέ τε νῶτα διώκων. Quandoquidem fieri non potest, ut quis virtutem ab omni vitio

puram adipiscatur, optimus ille censendus est qui omni studio enititur, ut vitium propulseat et adverteretur : atque assequitur ut virtutis exuberantia vitium obscuretur et obruatur : si minus efficere possit, ut omni vitio aditus intercludatur, quod ele-gantissima similitudine ostendit Gregorius.

81 Ἡδ' ἀρετὴ πλεκτοῖ. Schol. αὗτη δέ τοιν ἀρετὴ ἀνθρωπίνη, τοῦ συνθέτου ἀνθρώπου, *hæc est virtus humana, hominis constati ex corpore et anima.*

84 Μέτρον ἐπικείσθω. Schol. καὶ τῆς ἀρετῆς, καὶ τῆς γνώσεως, virtutis et scientiæ.

85 El δ' ἀγε. Hic in Vat. Regiisque pluribus aliud carmen incipit cum eodem titulo περὶ ἀρετῆς. Ibid. θήσω. Schol. προσθήσω.

86 Τέλοντος Ιησοῦ. Vat. τέρμην ἀφίξηται.

89 Στέργω δ'. Contentus sum, bene tecum agi credam, si hoc assequar, postquam hujus vitæ mala liquero. Ibid. καχά. Schol. βίου τούτου.

92 Κριστούρος ἀλκῆς. Schol. τοῦ Θεοῦ δυνάμεως.

METRICA VERSIO.

B Quod si vivus adhuc Dominum quis vidit olympi,
Aut ad eum, in cœlum sublata carne, eucurrit,
Contigit hoc superl præclaro munere Regis.
At modus interea mortalibus inditus esto.

Hunc tibi quinetiam sermonem in mente lo-
[cabo :

Quoniam nempe modo virtutis tangere culinen
Ipse queas, puro quæ sola est victimæ pura
Non reor hic equidem : nam multo lumina sumo
Caligant : actum egregie mecumque putabo,
Si mala vel saltē post tristia fata relinquam.
Non tantum ætherei, charissima sit licet illi
Effigies, virtus contingit munere Patris :

Ille quidem, sed durus erit, si forte fenestræ
Vel paulum impuræ stultus reseravero vita.
Hæc etenim esse meæ vult mentis prælia Christus.
Optimus hic autem est, qui plures inter iniquos
Pauca gerit sceleris simulacra, Deique potenti
Auxilio nixus convexa ad sidera tendit,
Virtutisque ardet studio, vitiumque profanum
Pellit et insequitur, violenti ut fluminis unda
Undam aliam impuram extrudens, abigensque re-
[trorsum :
Aut etiam abscondens, si sese admisceat illa,
Limpiditate sua fluxum majore lutosum.
Compositi hæc virtus : quod suora est, coelicularum.

'Ως οδός ἡκις ἔμοις μόνη θηῆστο λευστά,
Καὶ μάλα δερχομένη περ, ἐκάς μεγάλου Φαέθοντος'.
95 Αὐτὸς δ' δύματ' θλαυψε, καὶ θμασιν αὔτος
[ἐφάνθη].

Δοιαὶ μὲν μεγάλοι θεοῦ πρὸς χρείσσονα μορφαι,
Πρώτη θ' ὑστατή τε, ἵη δέ τε καὶ παρ' ἕκποι.
Κείνος δεκτὸν έθηκε καλοῦ, καὶ κάρτος ὑπάξει.
Αὐτὸς δ' ἐν μεσάτῳ σταδιηρόμος οὐ μάλ' ἐλαφρὸς
100 Ἐρχομαι, οὐκ ἀγέραστος, ἐν δύμασι καῦλα
[τιταίνων]
Χριστὸν έχων πνοιήν, Χριστὸν οὐδένος, δύνον ἀγητὸν,
"Ος με καὶ ὠπήντα καὶ εὑδρομέοντα τίθησι.
Κείνου δ' ἐκτὸς, ἀπαντες ἐπώτια παίγνια θνητοῖ,
Καὶ νέκυες ζώντες, δῶδοτες δύμπλακήσιν.

A 105 Οὐδὲ γάρ τέρος ἐκτὸς ίδες πατώμενον δρυν,
Οὐδὲ μὲν ὑδατος ἐκτὸς ἀλιθρομος ἐπτατο δελφίς.

'Ως οὐδὲ Χριστοῦ δίχα βροτὸς ξύγος δείρει.
Τῷ μὴ μοι λίην μεγαλίζεο, μηδὲ ἐπὶ σεῖο
Κάρτος ἔχειν πραπίδεσσι, καὶ εἰ μάλα πάνσφορος
[εἴτε].

110 Μηδέ τιν' εἰσορέων χθεματώτερον ίδεο
[ἀερθῆ],

'Ως πάντων χρατέων, καὶ τέρματος ἄσσον ἐλαύνων.
Τέρματος ἴντος ἔμεινεν, δε οὐκ ίδε τέρμα πορείης.
Λίην μὴ τρομέειν, λίην δέ τε μὴ βλεμαλίνειν.
Εἰς γῆν ίψος έθηκεν, ἐς οὐράνον ἀλπὶς δειρε,
115 Καὶ β' ὑπεροπλήσιο θεὸς κοτέει μεγάλησι.
Μάρπτε τὸ μὲν χείρεσσι, τὸ δὲ Έλπεο, τῷ δὲ ὑπόσικε.

Quemadmodum nec solus oculus meus aspectabilia cernit,
Quamvis perspicacissimus, sine solis lumine :
95 Ipse enim sol oculos illustrat et oculis illucet.
Duæ quidem magni Æui ad bonos actus sunt partes,
Prima et ultima : una vero mea est.
Ille me' capacem efficit boni et vires suppeditat.
Ego vero in medio, velut in stadio cursor, non admodum levis
100 Gradior, non sine præmii spe, inter currendum membra protendens.
Christum habens pro afflatu, Christum pro róbore, pro opibus amplissimis,
Qui mihi et perspicaces oculos et prosperos cursus præstat.
410-411 Sine ipso, omnes vana ludibria sunt mortales,
Et mortui viventes, fetidi peccatis.
105 Neque enim sine aere vidisti volantem avem,
Neque sine aqua maris cursor natavit delphinus.
Sic nec sine Christo mortalis pedem moveat
Quamobrem, ne nimium glorieris, nec tuæ
Viribus mentis confidas, etsi magnopere sapiens fueris.
110 Neque aliquem videns abjectiorem, in altum attollaris,
Quasi omnibus superior, et ad metam proprius accedas.
Intra metam subsistit, qui non prospexit metam curriculi.
Neque nimium timeas, nec nimium confidas.
In terram superbia dejicit, in cœlum spes tollit,
115 Et Deus fastus odit insolentes,
Apprehende hoc manibus, istud spera, huic cede,

94 Ἐπάξ. Schol. θύλα φωτὸς ἡλιαχοῦ.
96 Πρὸς χρείσσονα. Schol. πρὸς τὴν ἐργασίαν.
101 Ἀγητόν. Ita Vat. Edit. ἀγητὸν.
109 Κάρτος. Vat. ad marg. θάρσος.
112 Ίθε. Ita Bill. et postulat metrum. Edit. οἰδε.
Coisl. εἶδε.
113 Ληγρ μὴ τρομέειν. Schol. Προστήκει τοῖνυν
μῆτε λίαν φοβεῖσθαι, μῆτε λίαν θαρρεῖν. Edit. μὲν
τρομέειν.
114 Ἐλπίς, etc. Sic Coisl. Edit. ίψος. Schol. ή

τάρη ἐπαρτος εἰς γῆν κατήγαγεν, ή ἐλπὶς δὲ ἀνηγαγεν
εἰς τὸν οὐρανόν. Coisl. schol. : Ἐπηρμένον φρονῆμα
κατήγεγκεν εἰς γῆν, ἐλπὶς δὲ ἀνύψωσεν εἰς οὐρανόν.
Combeñsius intelligit hæc de Christo : Qui ascendit,
ipse est qui descendit, ut exaltationis viam humilitatem ostenderet.

116 Μάρπτε. Schol., τὸ μὲν λάμβανε τῶν καλῶν.
Ibid. τῷ δὲ ὑπόσικε. Schol. τόδε ὑπάρχει τὴν κατάληψιν νόμιζε, hoc capitum tamen superare existima, te
imparem crede.

METRICA VERSIO.

Nam tua cura etiam studiumque accedat oportet.
Nec rursus illa tua tantummodo mente paratur :
Majus enim robur, majorem poscit opemque.
Quippe nec ipse, licet visu præcellat, oculus,
Sole tamē dempto, corpus spectabile cernit.
Ille etenim et nostros oculos illustrat ; et idem
Post oculis sese insufit, præbetque tuendū.
Atque Dei, ut virtus homini contingere possit,
Sunt geminæ partes, prima et postrema : necesse at
A nobis unam est mediāmque accedere binis.
Virtutis namqne ille mihi dedit esse capacem :
Et validas idem vires nervosque ministrat.
Ast ego, ut in stadio, non sane præpete gressu,
Incedo, moveoque haud vano membra labore,
Dum Christus mibi præstat opem, mihi præstat opes-
[que].
Qui facit ut cernam, cursu ferar atque secundo
Quo sine mortales vanissima ludicra cuncti,

B Quo cuncti sine viva cadavera, putrida noxis.
Nam neque submoto volitantes ælbera cernas
Pennigeras volucres : nec demptis fluctibus unquam
Delphini æquorea tolerant regione naturæ.
Sic quoque præsilio Christi sine tollere gressum
Haud unquam uortale genus queat. Ergo caven-
dum
Ne tibi plus æquo trubias, et mente superba
Viribus ipse tuis fidas, quantumlibet in te
Fulgeat insignis sapientia : neve virum quem
Inferiore gradu cernens, attollere cristas
Incipias, tanquam sublimior omnibus, atque
Vicinus metæ : metam nam constitit intra,
Virtutis quicunque viam non prorsus obivit.
Ne timeas nimium, nimium nec lumina tollas.
Detribuit in terram fastus : spes tollit ad astra.
Atque Dei in mentes semper furiit ira superbæ,
Hoc manibus jam carpe tuis : spera istud : at illi

Καὶ τὸ σαφροσύνης, μέτρ’ ἔμεναι ἡς βιοτῆτος.
Ἴσσον τι κακόν εἰστιν ἀπ’ ἐλπίδος ἐσθλὰ τίθεσθαι,
Καὶ μέγα θάρσος ἔχειν, ὡς εὐπετὲς ἔμμεν’ ἀριστον.
120 Ἀμφοτέρως καὶ δύο κακήν στάσιν ἐν φρεσὶ^{θείης.}

Αλεῖσι τὸ βέλεμνον ἐπίσκοπον ἐν χερὶ κείσθω·
Μηδὲν ὑπερπέμπειν Χριστοῦ μεγάλου ἐφερμῆς,
Μήδε μὲν ἐντὸς ἀγεν· ἀδήλης σκοπὸς ἀμφοτέρων.
Πολλάκι καὶ τὸ περισσὸν ἀχρήιον, εὗτε νέοιο
125 Κύδεος ἴμειροντες, ὑπέρτονα τοξεύοιμεν.
“Ἡν μεγαλοφρονέης, μνήσω σ’ ὅθεν ἐς βίου ἥλθες,
Τίς μὲν Ἑης τοπάροιθε, τίς ἐν σπλάγχνοιστιν ἔκειθου,
Τίς δ’ ἄρ’ ἔσῃ μετέπειτα, κόνις, καὶ σητὸς ἐδωδη,
Μηδὲν ἀκιδνοτάτοι φέρων ταλέον ἐν νεκύεσσιν.

A 130 Ἡν χθαμαλοφρονέης, πλάσμα Χριστοῖο τι-
τυξα,
Καὶ πνοὴ, μοίρη τε σεβάσμιος, ἐνθεν ἐπήχθης,
Οὐδάνιος, χθόνιος, τυκτὸς Θεός, Ἐργον δηλητον,
Τοὺς Χριστοῦ παθέεσσιν ἐς ἀφθιτον εὔχος ὁδεύων.
Τονεντα μὴ σάρκεσστ χαρίζεο, μὴ τὰ περισσὰ
135 Τοδέ βίου φιλέειν, νηὸν δὲ τε λώνα τεύχειν.
Νῆδες γάρ μεγάλου Θεοῦ βροτὸς, δνπερ ἔτενες
Κινύμενος γατήθεν, ἐς οὐρανὸν αἰὲν ὁδεύων.
Τόν περ ἐγὼ κέλομαι σε θυώδεα πᾶσι φυλάσσειν
Ἐργμασιν ἡδὲ λόγοισιν, δὲ θεὸν ἐντὸς ἔχοντα,
140 Αἰὲν δριστὸν ἰόντα, ἐτήτυμον, οὐ δοκέοντα.
Μὴ ναῦν μιλτοπάρηον, ἐθήρον, ή παρασῆμοις
Κάλλεσιν ἀστράπτουσαν ἀγειν ἐπὶ νῶτα θαλάσσης.

Et hoc temperantis animi est, vitæ suæ modum cognoscere.

Par quoddam malum est, spem virtutis abjecere

Et nimiam fiduciam habere, tanquam facile sit esse optimum.

120 Utrovis enim modo affectus fueris, perniciose in via subsistes

Semper tibi sagitta ad scopum directa præ manibus sit :

Neque mittatur ultra magni Christi præceptum,

Nec citra; a scopo aberrabis utroque modo.

Sæpius etiam immoderatum studium inutile, cum novæ

125 Gloriar; cupidi, nimis intento arcu jaculamur.

Si superbieris, in memoriam revocabo, unde in vitam veneris,

Quis essem antea, quis cum in maternis visceribus abscondereris

Quid postea futurus sis, pulvis et vernium cibus,

Nihil amplius ferens inter mortuos, quam quod infirmissimus quisque.

130 Si nimis abjecto animo fueris, cogita te Christi segmentum esse,

Et spiramen, et augustam partem, unde compactus es,

Cœlestem et terrestrem, Dicum factitum, opus immortale,

Per Christi passiones ad immortalem gloriam tendere.

Quamobrem ne carni indulgeas, nec superflua

135 Hujus vitæ diligas, sed templum præstantius adiiccas.

Templum enim magni Dei est homo, quod exstruit,

Cum efferen se a terra, in cœlum semper tendit.

412-413 Hoc igitur templum, ego velim, tu semper flagrans omnibus serva bonis

Actionibus et sermonibus, semper Deum intus possidens :

140 Semper quam optimus esse studeas re ipsa, non specie tantum ;

Ne navem minio fucatam, pulchris coloribus tinctam, aut adulterina

Pulchritudine fulgentem committas pelago hujus vitæ;

117 Σαφροσύνης. Schol. σωφροσύνη.

122 Ὑπερπέμπειν. Schol. ὑπεραχνοτίζειν.

127 Τίς εἰ. Coisl. et Vat. τί δὲ τοῦ.

131 Ἐπήχθης. Schol. ἐπλάσθης. Id est, partem
hujus a quo compactus es. Id. habet σεβάσμιος, pro
σεβάσμιον, quod habent edit. (CAILLAU.)

132 Ἀλητορ. Schol. ἀθάνατον.

133 Παθέεσσιν. Schol. διὰ τῶν Χριστοῦ παθη-
μάτων.

135 Λόφοι. Schol. χρείσσονα.

138 Θυώδεα. Sup. lin. εὐώδη διὰ παντός.

141 Μιλτοπάρηον. Coisl. μιλτοπάρειον.

142 Θαλάσσης. Schol. τοῦ βίου τούτου

METRICA VERSIO.

Cede humilis, prudentis enim est agnoscere vitæ
Humanæ modulum. Non est in dispäre culpa,
Qui bona desperat, nimirum vel qui sibi, credens
Proclive esse bonum, fudit, victus utrinque;
Namque ita cessabit præclarum insistere callem.
Missilibus telis semper pete providus album,
Non ultra Christi tendat præcepta sagitta :
Non etiam citra; sic namque utrinque feretur
Irata, sâpe etenim immodicus conatus ab omni
Deficit fructu, vanæ dum laudis amore
Tela, modum præter, curvato mittimus arcu.
Quod si forte tuam damnosa superbia mentem
Sollicitet, tum tu quisnam tibi cesserit ortus
Esto memor, quidnam fueris prius ipse, parentis
Quidnam cum gravida tegereris rursus in alvo,
Denique quidnam sis post ultima fatâ futurus,
Nempe cipis, tineæque cibis, nil lumine cassos
Amplius inter habens, quam quivis paupere censu.

B Sin nimis es dejecto anîmo, reminiscere quod te
In lucem extulerit Christus, quod cœlite flatu
Sis ortus, quod sis simul et cœlestis origo
Terrenusque simul, factus Deus, ac memorandum
Prorsus opus, Christi quod per tormenta crucem
que

Ad decus æternum properes, sedesque piorum.
Ergo nega obsequium carni, nec dilige quidquid
Vita supervacui præsens habet, atque Tonanti
Sedulus in medio delubrum pectore conde.
Namque salutifero templum tum denique Christo
Condius, æthereum cum mens citâ fertur ad axem.
Istud odoratis igitur factisque tuere
Sedulus ac dictis : et in ipso semper olympi
Numen habe, curans ut non videare, sed ut sis
Optimus : idque cavens, minio ne tincta carina
Atque notio splendore nitens falsoque decore
Ducatur rapidi gravia ad discriuinina ponti :

'Αλλ' ἐσθίην γόμφοισιν, ἐπίπλουν, εὐ ἀραριστάν
Χείρεσται ναυπηγοῖο, δι' οἰδηματος ὅκα φέρουσαν.

145 Πᾶς μὲν ἵοι προπάροιθε, Θεοῦ δὲ τὰ πάντας
[ἔχοισθε,

"Ος σοφὸς, δεὶς σθεναρὸς, δεὶς πλούσιος, δεὶς τὸ ἐπιδευχής,
"Ερματος ἀψέυστοιο. Πρυμνήσται καθένει ἀνήφθω
Πᾶσιν, ἐμοὶ δὲ μάλιστα, δεὶς ζέωμας ὑψηλώτας,
Λαὸν ἄγων θυέεσσι πρὸς οὐρανὸν, φότον ἀχθός

150 Χριστὸν ἀτιμάζοντι μελαινομέναις πραπέδεσ-
[σιν,

A 'Οσσάτιον χλός ἐσθίλων ἐπήν θεότητι πελᾶζω.

Καὶ γὰρ δὴ μέτροισι Θεοῦ χαῖ μέτρα βίοιο

"Ἐκπεταῖ, ὡς δὲ μέτροισι βίου χαῖ μέτρα Θεοῖο.

"Ωδὸν μοι φρονέων, βίον ἔμπεδον ἐνθάδε ἐλαύνοις
155 Εὐθάδε καὶ μετέπειτα Θεοῦ σὺν ἀρείοις
[πομπῇ,

Λαθάντος σκιάσεντος ἐν ήματι τοῦδε βίοιο.

I. Περὶ δρεπῆς.

Πολλῶν ἀκούων, καὶ λόγουμι μὴ μάτην,

Sed bona clavis, navigationi aptam, optime compactam
Manibus navium fabricatoris, fluctus rapide secantem.

145 Quilibet tendat ad perfectissima. Verum Deo omnes adhærealis,

Et sapiens, et fortis, et dives, et pauper,
Velut anchora firmissima. Rudentes suos illic alligent
Omnes, ego vero potissimum, qui sedeo sublimi throno;

Qui plebem duco sacrificii ad cœlum, cui tantum est oneris

150 Si Christum contemnam impuro animo,

Quantum gloriae et splendoris, si ad Deum accedam per virtutem.

Ut enim mensuram Dei mensura vita nostrae

Sequitur, sic etiam mensuram vita mensura Dei.

Si ita senseris, vitam securam hic duces,

155 Hic et postea cum meliore Dei pompa,

Soluīs, ad lucem extremæ diei, vita hujus tenebris.

X. De virtute.

Multa audio, et velim non frustra, sic enim dicere non verobr,

¹ Alias Bill. 155, p. 204.

143 Ἀραρύαρ. Coisl. et Reg. 991 sup. lin. ἡρμο-
σμένην.

144 Φέρουσαρ. Vat. et Coisl. θέουσαν, per flux. καὶ
currentem.

145 Προπάροιθε. Schol. πρὸς τὰ βαττίονα.

151 Πελάδων. Schol. δι' ἀραρῆς.

152 Μέτροισι Θεοῦ. Id est, juxta Billium: Pro
ratione accepit de divinitate gratia, id quisque curare
abebit, ut parem quoque ipsi beneficio accepto vitam
afferat: rursum, ut Cyrus exponit, juxta vita men-
suras, a Deo quoque congruerint laborum premia
rependerentur.

153 "Ωδὸν μοι, etc. Schol. Reg. 991 οὗτον οὖν
φρονέων βίον ἀσφαλῆ ἀπρόσκοπον ἐνταῦθα ἐλαύνοις,
καὶ ζῶν καὶ μεθιστάμενος, ἄγγελων ἄγων παραπε-
πόντων καὶ δηγούντων οἱ. Si hoc animo fueris, vi-
ta mēt securam inoffenso decurres pede, et vivens, et
moriens, tibique sancti angeloi comites et itineris du-
ces erunt. Int. Coisl. δε τὸ σκιερὸν καὶ ζῷωδες τοῦ
παρόντος βίον τῷ τῆς ἡμέρας ἔκθντης φυτὶ διαλυ-
θεσται. Cum tenebras hujus vita, extremæ diei
splendor dissolvet. — Verbu ἐλαύνοντι vim futuri tri-
buunt Benedictiini, cum potius habeat necessario
vim optativam; utinam ita sentiens vitam securam
hic ducas, etc. (CAILLAU.)

TIT. Περὶ δρεπῆς. Hic est titulus in codice quo

utus est Billius, quem titulum, posibitis aliis, ut ge-
nūnum retinuit. Aliis enim in codicibus, Coisl., etc.
inscribitur περὶ τακτινοφροσύνης, σωφροσύνης, καὶ
τύχαρετας, de humilitate, castitate et temperantia.

X. ARGUMENTUM. Juvenem quendam hoc carmine
instituit Gregorius, ostendens quenam sit optimæ tam
vita, quam studiorum ratio; præcipue demonstrat,
quantum Christiana doctrina præstet ethica, quan-
toque illustriora sint in omni genere virtutum exem-
pla nostrorum, quam philosophorum. Juvenem ad
virtutis studium excitat, nihil omnino esse in terris
declarans, quod cum Dei cultu conserri queat. Deinde
orationem altius repetens, de rerum creatione disserit.
Utriusque vita, laudabilis et præcœ, finem ob oculos
ponit. Tum auctoritate sibi prius ei benevolentia con-
ciliata, illud docet, eos qui sapientiae doctrinæque
ludo apud ethnikos foruerunt, tametsi alloqui a vera
pietate longissime absuerint, ac ceteris etiam in re-
bus acerrima animalium contentione inter se decer-
tarint, huc tamē una in re omnes concenserint, nempe
nihil virtute melius ac præstantius. Ac deinde ad sin-
gula virtutis genera descendens, qui apud eos in quo-
libet genere excellerint, narrat, sed ita tamen, ut
illud simul ostendat, colorem potius quendam ac li-
neamenta duntaxat virtutis apud eos inveniri; soli-
dam enim aigue omnibus numeris perfectam virtu-

METRICA VERSIO.

Sed bona, sed clavis firme compacta periti
Artificis manibus, leviterque per sequora currens.

Haud velo quin alios quivis praecurrere temet:
Dummodo sit nullus qui non e Numine summo
Pendeat, et sapiens, et fortis, dives, inopsque.
Alliget ad firmum hoc columen fidumque rudentes
Quisque suos: ego præcipue, qui sede superba
Consideo, plebemque ad celsa palatia cœli
Per pia sacra verno: cuique instal pena dolorque
Non minor, insana superum si mente parentem
Sprevero, quam decus egregium, nomenque perenne,
Si turpi sine labe Deo quandoque propinquem.

B Nam vita mensura comes velut esse supernæ
Certa solet: summi quoque sic mensura monarchæ
Mensuram nostræ comitatur congrua vita.
Hoc animo fuerit qui præditus, exiget ævum
Hic tutum et placidum, meliorique agmine septus
Postea, discussa fragilis caligine vita,
Æternum superas tendet victurus ad arces.

X. DE VIRTUTE.

(Billio interprete.)

Plerique narrant, ac velim haud inaniter:

'Αλλ' ἔργον ἔστι τοῦ λόγου τὸ δεξιόν.
Εἰτ' οὖν τινές σε τῶν φίλων Θεοῦ νέον,
Οἶς πάντα τῆρεῖν ἐμμελὲς τὰ τῶν νέων,
5 Διδόντα χρηστὰ τοῦ βίου γνωρίσματα
(Καὶ γάρ λέοντ' δυνεῖς δηλοῦσθαι λόγος),
Ἐδωκαν ἀλλήλοις τὸ θαῦμ' ὑφ' ἡδονῆς,
Εἴο' ἡ καλῶς τὰ πάντα μηχανωμένη
Πρόνοια καὶ σοὶ βουλομένη τὰ δεξιά,
10 Ὁδὸν δίδωσι τὸν λόγον τοῖς πράγμασιν,
Ὦς ἀν προλόγθεις τῷ νομίζεσθαι καλέσ,
Οἶον τιν' ἀρραβώνα τὴν φήμην ἔχης
Τῆς εὐσεβείας, ἐκ Θεοῦ καλούμενος.
Εἰκαζέτω μὲν τοῦτο δοτις βούλεται,

A 15 "Ο δ' οὗν ἀκούω, τοῦτο ἔρχομαι φράσων,
"Οτι μέγα πρὸς ὄντος τὴν ψυχὴν βλέπει,
Καὶ τὴν ὀμιχλὴν, ἢ τὸν ἐνταῦθοι βίον
'Ημῶν καλύπτει πάντα κείμενον χαμαλ,
Ταῦτην διασχῶν καὶ ὑπερκύψας βραχὶ,
20 Ἰλύν θ' ὑπερβάς καὶ πέδας τοῦ συνθέτου,
Τίχας τυράννους τῆς θεῖκῆς εἰκόνος,
Δοῦναι σεαυτὸν τῷ θεῷ σπουδὴν ἔχοις,
"Ηνπερ μόνην παλέυσιν οἰεσθαι σε χρή,
Πρῶτον δὲ καὶ μέγιστον ἀνθρώποις καλόν.
25 Τί γάρ τοσοῦτο τῶν κάτω πλανωμένων,
"Άλλων τε ἀλλούς ὅφρυώντων παιγνίων,
Καιροῦ τύχης τε, ὡς φασι, δωρημένων;

Sed fama egregia cum re ipsa conjuncta esse debet :
Sive igitur te nonnulli ex amicis Dei,
Quibus curae est omnia in juvenilibus observare, te juvenem
5 Praeclara vita indicia dantem videntes
(Nam ex unguibus leonem agnoscit ferunt),
Miram hanc rem præ gaudio sibi invicem tradiderunt,
Sive, quæ praecclare omnia gubernat,
Providentia, quæque tibi prospера consulit,
10 Viam hac fama sternit ad actiones,
414-415 Ut boni viri opinione præoccupatus
Famam habecas velut pignus quoddam
Pietatis coelestis, vocatus a Deo ad salutem.
Conjiciat hæc unusquisque, ut volet :
15 Quod autem audio, id protinus eloquar :
Nempe quod magnam ad celsitudinem (cœli) anima tua respiciat,
Et caliginem, quæ vitam hic nostram
Totam oblegit humi jacentem,
Hanc penetrans, ac paulo te erigens,
20 Iutumque transgrediens et corporis compedes,
Divine imaginis tyrannos projiciens,
Donare le ipsum Deo studeas :
Quæ quidem sola doctrinæ institutio tibi existimanda,
Primumque et maximum hominis bonum.
25 Ecquod enim tantum eorum, quæ in hac vita fluitant,
Aliorumque alios inflantum ludibriorum,
Quæ temporis aique, ut loguntur, fortunæ dona sunt ?

tem non nisi apud eos esse posse, qui vera religionis cultum profertur. Ad extreum a nimis curiosa divinarum rerum indagatione nos revocat, atque Deum sui cognitionem iiii potius tribuere, qui prius studiis ac divinorum mandatorum observationi totos se addicunt, quam iiii qui in subtilissimorum mysteriorum ac rerum ingenii nostri capiunt excedentium inquisitione defixi haerent.

2. ΑΛΛ' ἔργον. Verum actio esse debet famæ consimilis.

3 Εἰτ' αὖτ. Ita Coisl. Edit. φουν.
4 Ἐμμελές. Coisl. ἐπιμελές.
5 Διδόντα. Coisl. διδόντες.
6 Λέοντα. Coisl. λέοντας.
7 Ἐδωκαν. Coisl. διέδωκαν. Mox, θέαμ' pro θαῦμῳ.

11 Καλός. Ita Coisl. Edit. καλῶς.

13 Ἐκ Θεοῦ καλούμενος. Ita Coisl. pietatis ad quam a Deo vocaris. Deest in edit. ἐκ Θεοῦ καλούμενος.

14 Ὀστις. Coisl. φ τις.

16 "Οτι. Coisl. addit τοι. Mox τὴν ψυχὴν βλέπει. — Benedictini servaverant, ut in edit., τὴν ψυχὴν βλέπει, rejecta in notas altera versione, quæ sola potest esse legitima, cum in priori desit prorsus metrum. Hinc versionem quoque correximus, quæ sic in Benedictinis se habebat : *Magnum tibi est, quod anima tua sursum respiciat.* CAILLAU.

21 Ελεόντας. Ita Vat. et Coisl. Male edit. ελεόντες.

23 Σε χρη. Debeat in edit. σε, quod suppeditavit Coisl.

METRICA VERSIO.

Sed sermo demum hic laudem habet, cui res comes. B Scriptura at ipse sacra quod docet, eloquar.
Quidamque, juvenum sedulo omnia qui solent Res magna certe, mente si species polum,
Inspicere, juvenem te Deo charum putant, Istudque penetes, vita quo nostra hæc humi
Ut pulchra qui des indolis signa optimæ. Prostrata tegitur, nubilum, et caliginem
Ab ungue namque noscitur, ut aiunt, leo. Oculosque tendens altius paulo, gravem
Sparsere laxi niutuo hoc miraculum. Limumque superans, compedes et corporis,
Pronœa deinde, rite moderans omnia, Imaginisque Numinis summi procul
Tuisque summis commodis bene consulens, Fugans tyrannos, te Deo studeas dare.
Per famam ad ipsas res tibi sternit viam : Doctrina habenda est hæc enim sane unica,
Famam anteceptus ut per eximiam, velut Primumque nostri maximum et generis bonum.
Pietatis habeas pignus hanc, dum cœlum
Sic te ad salutem maximus rector vocat. Quis tantus etenim fructus in rebus vagis,
Conjectet ast hoc scilicet quisquis volet : Aliisque varie ludicris inflantibus,
Donis, ut aiunt temporis cœcæ et dæx,

Κάνεις ἐν Θητῇ πάντα καὶ πάντων καλά,
‘Ος ξεινός, οὐ νομίζετ’ ἐν λυπρῷ βίῳ,
30 Κέρδος τοσοῦτον, καὶ τρέχειν δρους δοκῆς;
Κάνεις σοι τὰ Γύγου τοῦ πολυχρύσου παρῆσ,
Στρέφεις τε πάντα τῇ στροφῇ τῆς αφενέδηνς,
Σιγῶν δυνάστης· καὶ φρονής τὰ Λυδίου,
Χρυσῷ δέονται καὶ διάπειστος Κύρος
35 Κάτω καθέξῃθ’, διθρόνων πλήθων χράτος.
Κάνεις Τροίαν αἰρῆσ τοὺς διοιδόμοις στόλοις,
Χαλκοῦν δὲ δῆμοις καὶ πόλεις ἔχωσι σε·
‘Αγῆς δὲ τοῖς σοις νεύμασι τάξις ἐκκλησίας,
Πανηγυρίζεις δὲ στεφάνων ἀπαξίας,
40 Πνέεις δὲ θυμὸν ἐν δίκαιαις Δημοσθένους,
Εἰκῇ δὲ σοι Λυκοῦργος η Σόλων νόμοις·

Α Κάνεις τὴν Ὀμήρου μοδοῖς ἐν στέρνοις ἔχεις,
Κάνεις τὴν Πλάτωνος γλώσσαν, η μελισταγής
‘Εστι τε καὶ νομίζετ’ ἀνθρώπων γένει·
45 Κάνεις ταῖς ἀφύκτοις καὶ κακαῖς ποδοστρόβιαις
Πάντας πιέζεις τοὺς ἐριστικοὺς λόγοις·
Κάνεις πάντ’ ἀνα τε καὶ κάτω μεταστρέψῃς,
Πλέκων λαβυρίνθους δυσδιεξόδοις λόγοις
Ἀριστοτέλους η τινῶν Πυρρωνίων·
50 Κάνεις πτηγὸν αἰρῆ Πήγασος, η τοῦ Σκύθου
Ἀδάριδος θέστες, δστις δὲν, εἰ μυθικοῖ·
Τούτων τι κέρδος τηλικύτον, ὃν λέγω,
Γάμου τε λαμπροῦ καὶ τραπέζης Συνδρικῆς
“Ἄλλων τε πάντων οἵς ἐπαίρονται φρένες,
55 “Οσον τὸ ταῦτα πάντα ποιῆσαι κάτω,

Etiam si in unum coeant omnia et omnium bona,
Ut in hac misera vita sunt, aut esse existimantur;
50 Ecquod, inquam, tantum erit emolumenntum, etiam si fnes transgredi videaris?
Etiam si adsint tibi Gygis auro abundantis divitiae,
Vertasque omnia inversione annuli,
Silens tyrannus; etiam si Lydii instar te efferas,
Auroque circumfluentem infra te Cyrus Persa
35 Sedeat, qui se regum dominum esse gloriabatur;
Etiam si Trojam expugnas celeberrimis classibus,
Teque aereum populi et urbes habeant;
Tuisque nutibus conciones regas,
Ac panegyricis orationibus coronas merearis,
40 Spiresque animum Demosthenis in iudiciis,
Tibique Lycurgus et Solon legibus concedant;
Etiam si Homeris musam in praecordis habeas,
Ac linguam Platonis, quae mel stillat,
Et stillare ab omnibus hominibus existimat:
45 Etiam si inevitabilibus et pravis compedibus
Omnes, subtiliter disserendo, constringas,
Ac onnia sus deque vertas,
Nectens labyrinthos inextricabilibus disputationibus
46-47 Aristotelis, aut quorumdam Pyrrhoniorum;
50 Etiam si volucrem te tollat Pegasus, aut Scythæ
Sagitta Abaridis, quicunque ille fuerit, certe fabulosus uterque:
Horum, quae dixi, atque etiam splendidi matrimonii,
Ac mensæ Sybaritanæ, eoruinque omnium,
Quibus corda efferuntur, ecquod tantum erit emolumenntum,
55 Quantum est hæc omnia parvifacere

29 Ής ξεινός. Ita Coisl. Edit. δε.

30 Δοκῆς. Edit. δοκεῖς.

34 Χρυσῷ δέονται. Bill. et Leuv. hæc jungunt cum verbis precedentibus, φρονής τὰ Λυδίου, τα-
metisi ob aurum fluxum tam meti efferas, quam Ly-
dorum ille rex olim solebat.

35 Καθέξῃθ’. Ita Coisl. Edit. κατέξῃθ’.

37 Χαλκοῦν, aereum, id est, statuis expressum.

41 Σοῦ. Ita Coisl. Edit. σοῦ.

46 Πάρτας. Ita Coisl. Edit. πάντα. Mox, ἐριστι-

κοῖς λόγοις, non male Leuv. contentiosis argumentis.
48 Δυσδιεξόδοις λόγοις. Edit. δυσδιεξόδους λό-
γους.

49 Πυρρωνίων. Edit. mendose Πύρρων νέων.

50 Πήγασος. De Pegaso et sagitta Abaridis no-
tior est fabula, quam ut hic commemoranda sit.
Vide tom. I, pag. 787.

55 Ποιῆσαι κάτω. Parvi facere, vel quantum est,
hæc omnia inferiora ducere.

METRICA VERSIO.

Coeant in unum cuncta licet, atque omnium
Bona, quæ vel hic sunt, esse vel quidam putant?
Quis tantus, inquam, limites jungas licet,
Omnesque prestat sint opes Gygis tibi,
Vertasque, vertens annuli geminam, omnia,
Tacentis tyrannus? quamlibet Creosi in modum
Auro intumesca; quamlibet Cyrus tibi
Cedat, thronorum principem sibi vindicans;
Claris tametsi classibus Trojam eruas,
Gentesque et urbes aereum te habeant, tuo
Ducasque nutu conciones maximas,
Digna et coronis proferas verba, in foro
Spriesque prorsus in modum Demosthenis;
Scitis Lycurgus cedat, et Solon, tuis;

B In corde Homeri musa sit quamvis tuo;
Quamvis Platonis lingua sit, quam melleam,
Ut est profecto, nemo non existimat;
Pravis tametsi nexibus sophismatum
Tenacibusque nemo sit quem non premas:
Sursum ac deorsum torqueas licet omnia,
Dum captionum nectis ambages, tibi
Quas aut Stagira natus, aut Pyrrho dedit;
Quamvis te in altum Pegasus, vel Abaridis
Tollat sagitta (quæ dñe sunt fabulae):
Quis tantus hisce fructus ex rebus venit
(His adde thalamos splendidos, Sybariticæ
Mensas, et alia, quæ leves mentes timent),
Quantus credibit, spreveris si hæc omnia,

Ψυχής δὲ ἐπιδεινὸν ἀξίωμα, καὶ πόθεν
Ἐλήλυθε, πρὸς δὲ τὸν τοῦ τρεπτέα,
Ἡτού τε ταύτης ἡ κατ' εὐλογὸν φορά;
Ἐπει γάρ ἔστιν, ως ἐγὼ τεκμαρομαι,
60 Σηφῶν τε ἀκούω, θεῖα τις μεταρθόῃ,
Ἄνωθεν ἡμῖν ἐρχομένη, εἰτ' οὖν δῆλη,
Εἴθ' δὲ πρύτανις ταύτης κυβερνήτης τε νοῦς,
Ἐν Ἑργον αὐτῇ φυσικὸν τε καὶ μόνον,
Ἄνω φέρεσθαι καὶ συνάπτεσθαι Θεῷ,
65 Ἀεὶ τε πάντη πρὸς τὸ συγγενὲς βλέπειν,
Ἴκιστα πάθει σώματος δουλουμένη,
Πρέοντος εἰς γῆν καὶ καθέλκοντος κάτω,
Τὴν τε γλυκεῖαν τῶν δρωμένων πλάνην
Πέμποντος εἰσω, καὶ τὸ τῶν αἰσθήσεων
70 Σκοτῶδες, υἱὸς οὖν μὴ Λόγῳ κρατουμένη
Ψυχὴ βέουσα κατ' δλίγον πίπτει κάτω.

Ἄν δὲ αὐτὸς κρατῆται, κάνακρούγεται πυκνὰ,
὾σπερ χαλινῷ, τῷ Λόγῳ, τάχ' δὲ ποτε
Ὑψοῦντος αὐτὴν τοῦ λόγου, κατὰ βραχὺ⁷⁵
Ἐις Ιερὰν φθάσει τὴν ἄνω πόλιν,
Ἐως λάθηται τῶν πόλαις ποθουμένων,
Τὸ δὲ ἔστι, πάντα κάλυμμα καὶ τὰς νῦν σκιάς
Παραδραμόσα, καὶ τὰ τῇδ' αἰνίγματα,
Οστὸν δὲ ἐσόπτροις τοῦ καλλίους φαντάζεται,
80 Βλέψῃ πρὸς αὐτὸν τὸ ἀγαθὸν γυμνούμενον,
Γυμνῷ τε τῷ νῷ, καὶ πλάνης σταὶ ποτὲ,
Φωτὸς κορεσθεῖσ', οὐπερ τὴν τυχεῖν,
Ἐχουσ' ἐκείθεν τῶν καλῶν τὸ ἔσχατον.
Ο γάρ σοφῷ τὰ πάντα ποιήσας λόγῳ,
85 Καὶ τὴν ἀφραστὸν τῶν δλων ἀρμονίαν
Ἀρμοσάμενος τῇ τῶν ἐναντίων κράσει,
Κόσμον τε τάξας τοῦτον ἐξ ἀκοσμίας

Ac animæ dignitatem considerare, et unde
Venerit, ad quem et quo redditura sit,
Et quis illius sit secundum rationem motus?
Nam cum sit, ut equidem arbitror,
60 Atque ex sapientibus audio, divina quædam fluxio
E cœlo nobis adveniens, sive tota adveniat,
Sive illius rectrix et gubernatrix mens,
Unum illi naturale et solum opus est,
Sursum ferri et conjungi Deo,
65 Semperque ad id, quod cognatum est, omnino respicere,
Corporis affectionibus minime mancipata,
Quod in terram defluit, et ad inferiora trahit,
Dulcemque rerum aspectabilium errorem
Mittit intro, ac sensuum latebras,
70 Quibus anima, quæ a Verbo non gubernatur,
Diffluens, paulatim ad inferiora decidit.
Quod si gubernetur, atque a Verbo frequens
Tanquam freno coerceatur, certe aliquando
Verbo illam in altum tollente, paulatim
75 Ad sacram perveniet cœlestem civitatem,
Donec dudum optata consequatur,
Id est, ut omne legumen et hujus vitæ umbras
Prætergrediens, et quæ hic sunt ænigmata,
Et quidquid pulchri per specula apprehenditur,
80 Nudum ipsum intueatur bonum
Nuda mente, atque aberrare aliquando desinat
Lumine satiata, quod consequi cupiebat,
Possidens illic supremum bonorum.
Nam qui sapiente verbo fecit omnia,
85 Ac incassabilem hujus universi harmoniam
Contrariorum temperatione composuit,
Ac mundum hunc ex inornata mole adornavit,

61 Ἐρχομένη. Sic Coisl. Edit. ἔρχεται
62 Ὁ πρύτανις ταύτης κυβερνήτης τε νοῦς.
Ita Coisl. Edit. δὲ πρύτανις καὶ κυβερνήτης.

76 Ἔως. Coisl. ώς. Id. ἄνω πρὸ πόλαις.
80 Βλέψῃ. Ita Coisl. Edit. βλέπει.

METRICA VERSIO.

Decusque species animæ, et unde venerit
Haec priimum, et ad quem quoque redditura sit brevi,
Quamnamque ut ipsa tendat in partem decet?
Divina nam cum, mens velut mea conjicit,
Doctique narrant, ipsa sit defluxio,
Nobisque ab alto prodeat tota æthere,
Aut tota si non, mens quidem rectrix fluit,
Hoc munus ejus unicum est ipsi insitum,
Ad alta ferri, maximo et jungi Deo,
Affine quodque est, cernere id semper, malis
Affectibusque corporis non subjici,
Quod ad ima proum deprimit mentes humi,
Dulcenique rerum, quas videt, fraudem intima
In corda mittit, sensuum et caliginem:
Per quam animus, hunc ni ratio compescat, fluens,
Paulatim ad ima labitur: sin at frequens,

B Freni tenacis instar, hunc coerceat,
Teneatque ratio, scilicet spes est fore,
Hac sublevatus animus ut sensim supra
Urbis supernæ mœnibus tandem applicet,
Donec cupitis gaudeat rebus fruens,
Hoc est, ut omne legumen, affusas modo
Umbrasque superans prorsus, atque ænigmata,
Pulchri quidquid certit in speculo velut,
Iam mente nuda spectet ipsummet bonum
Nudum, et vagari desinat tandem, ut prius,
Luce saturatus expedita servide,
Bonum honorum maximum illic obtinens.
Ratione nam qui condidit cuncta optima,
Nexuque, nulla quem queat vox eloqui,
Res colligavit, temperans contraria,
Mundum ordinavit huncque confusum prius,

Μείζον τὸ θαῦμόν ἔδειξεν ἐν ζώῳ φύσει.
 Μικρὸν δὲ ξνω φιλοσοφήσω σοι λόγον.
 90 Θεὸς μὲν ἔστιν εἰτε νοῦς, εἴτε οὐσία
 Κρέσσων τις διλῆ, νοῦ μόνου ληπτή, βολαῖς,
 Εἰ μὲν τελεῖως τοῖς ξνω, οὐδὲ Θεός,
 'Ημὲν δὲ ἀμυδρῶς, οἵτις ἐπιπροσθεῖ νέρος
 Σαρκὸς παχείας, δυσμενοῦς προσθήματος.
 95 Τέως μὲν οὖτω, τὸ πλέον δὲ ἐξ οὐστερον.
 'Επει δὲ ἀπαρχής τῶν λόγων ἔχει Θεός,
 Σκοπῶμεν ἡδη τάχ Θεοῦ. Ἐχει δὲ πῶς;
 Δού ἔστον δικρω καὶ φύσεις ἐναντίαι.
 'Η μὲν Θεοῦ τε πλησίον καὶ τιμία.
 100 Καλεῦσι γάρ λογικήν τε καὶ πλήρη νοῦς,
 Καλεῦσι δὲ αὐτήν ἐκ λόγου παρωνύμως,

Α Οἶαν τιν' οίδα τὴν Θεοῦ παραστάτεν
 "Ἄκρων τε δευτέρων τε τάξιν ἀγγέλων,
 'Ανωτέρων αἰσθήσεων καὶ σωμάτων,
 105 Πρώτην τε λαμπράν Τριάδος τῆς ἀρχικῆς.
 'Η δὲ ἐκ Θεοῦ τε καὶ λόγου πορφυράτω.
 Καλοῦσι δὲ αὐτήν ἀλογόν γ', ὡς τοῦ λόγου
 Σάνην, δοσις τ' ἐν ἥχῳ, καὶ δοσις λαλούμενος.
 Οὐτως δὲ ταῦτα χωρίσας Θεός Λόγος
 110 Ής καλλιτεχνης καὶ πλέκων σοφῶν κτίσιν.
 Καὶ σύνθετον τι ζῶντος ἐξ ἀμφοῖν ἔμε
 Πλάτεται, λόγου τε κοντὸν λόγου συναρμόσας,
 Ψυχῆς δειδοῦς, ἢ φέρω τὴν εἰκόνα
 Θεοῦ μεγίστου, κάνοντος σώματος.
 115 Μίξις μὲν ἦδε πλάσματος τοῦ τιμίου,

Majus miraculum exhibuit in animalis natura.

418-419 Paulo autem altius repetens philosophabor tibi.
 90 Deus vel mens est, vel alia quædam præstantior
 Essentialia, quæ solius mentis acie apprehendendi possit :
 Utrum perfecte ab iis comprehendatur, qui in cœlo sunt, novit Deus ;
 Nobis autem obscuræ, quibus astat nebula
 Carnis crassæ, quæ inimicus est obex :
 95 Atque ita quidem hactenus, deinceps uberioris.
 Postquam autem sermonis primiætias Deo dedimus,
 Spectemus jam quæ a Deo sunt. Quænam eorum est ratio ?
 Duæ sunt extremai et contrariae nature :
 Una Deo propinquæ et honorabilis :
 100 Rationalem vocant, et mentis plenam,
 Vocant autem eam a ratione deducit cognoscere,
 Qualem unum novi Deo astantem
 Primorum et secundorum angelorum ordinem,
 Sublimiores sensibus et corporibus,
 105 Quæ prima resplendet ex regnatura Triade.
 Altera autem a Deo et a ratione remotissima :
 Vocaturque rationis expers, ut a sermone aliena,
 Tum illo, qui in sono consistit, tum qui loquendo exprimitur.
 Cum autem Deus Verbum hæc ita se parasset,
 110 Ut peritus artifex et sapienter noctens rem creatam,
 Compositum me ex utroque animal quoddam
 Fingit, nimurum ex ratione, et rationis experie concinnans,
 Ex anima non spectabili, qua sero imaginem
 Dei maximæ, et ex corpore non intelligente.
 115 Atque hæc quidem fuit honorabilis figurae temperatio,

89 Φιλοσοφήσω. Sic Coisl. Edit., mendose, φίλος
 πορτού.

95 Τέως. Edit. mendose Θεός.
 98 Δού ἔστον. Sic Coisl. Edit. Εστον.
 103 Τάξιν. Coisl. τάξις.
 104 Ἀνωτέρων. Coisl. ὑψηλοτέρων.
 105 Πρώτην τε λαμπράν. Coisl. πρώτη τε λαμ-
 πρά.

106 'Η δὲ ἐκ Θεοῦ. Coisl. ἡ δὲ γε Θεοῦ τε.

108 'Οσος τ' ἐν ἥχῳ. Combeb. legit ἥχος. Est
 enim, inquit, hic sermo in mente absconditus. Ibid.
 λαλούμενος. Foris νοούμενος, qui mente concipiatur.
 Edit. ad marg., λόγος ἐνδιάθετος καὶ προφορικός.

113 'Η. Sic legimus. Edit. ἡ.
 114 Κάροντον. Sic Plato in Timo, Cicerone in ipso
 interprete. Edit. mendose καὶ νοητοῦ.

METRICA VERSIO.

In homine majus edidit miraculum.
 Sermonem at ipse ducam ut aliquanto altius,
 Deus vel est mens, melior aut essentialia,
 Quam sola capere mens potest : si cœlitum
 Caterva plene, novit hoc summus Deus :
 At nes subobscure, oslicit nubes quibus,
 Quam crassa et hostis objicit nobis caro :
 Ac nunc quidem sic : plus quod est, in posterum.
 Sermonis orsum iam Deus cum sumperit,
 Consideremus opera quænam sunt Dei.
 Extrema duo sunt, res duæ contrariae,
 Quarum propinquæ est altera Deo, et nobilis
 {Logicam vocant hanc, mentis et plenam undique,
 {Logicam, petitio nomine hoc ἵκ τοῦ λόγου},

B Quæ præpotenti Numini astat jugiter,
 Summos et imos angelos intelligo,
 Sublimiores corpore et sensu simili :
 A Triade primi qui sacra lucem hauiunt.
 Ratione procul est altera, procul Deo,
 Brutam vocant hanc, ratio quod ab hac exsulet,
 Interna, quæque vocibus se detegit.
 Hæc separasset Filius cum sic Dei,
 Necens, ut ingens artifex, res conditas,
 Mox me ex dubibus construit, nempe ex eo
 Quod ratio decorat, penitus ei quod bac vacat,
 Ex mente dico (maximi formam Dei
 Quam gesto) sensu prædicta, æque corpore.
 Præstantis operis talis est hæc mistio,

'Ον κόσμον δόλον αἴσιον' ἐν μαρτυρῷ μέγαν.
 'Ως δὲν δέ, φωτὶ πλημμυρῶν καὶ τῷ καλῷ,
 Δώρη τι κάμοι τοῦ καλοῦ, ἔργον τὸ ἐμὸν
 'Η τῷ θελήσαι, τῆς ἄκρας ἀμφοῖν βίοιν
 120 Τότε δὴ προδεξίας καὶ διαστελλας λόγῳ,
 Προσθεῖς βοηθὸν τὸν νόμον τῷ πλάσματι,
 Αὐθαίρετόν μ' ἔθηκεν ἔργατην καλοῦ,
 'Ως ἐκ μάχης τε καὶ πάλης στέφῃ φέρειν·
 Κρείσσον γάρ, ή ἔην τερμῶν όλευθερον.
 125 Οὗτος λόγος σοι τῆς ἡμῆς συμπήξεως.
 'Η δὲ στροφαῖς μὲν ἐνθάδε πλείσταις ἀεὶ^{Δονεῖται}, ἀνὰ τε καὶ κάτω στροβουμένη,
 Μέση πονηρῶν πραγμάτων καὶ δεξιῶν,
 Δι' ὧν πυροῦται καὶ δοκιμάζεται ἀθλία,

Α 130 'Ως χρυσὸς ἐν ἀνθρακὶς τοῖς καθαρτικοῖς.
 'Αλλ' ὑπέρτερον πραχθῆσεθ' ὃν ἐσπείραμεν
 Καρποὺς, δικαίῳ τοῦ Θεοῦ κριτηρίῳ,
 Ληγοὶ θ' ἔτοιμοι τῶν βίσθιν λαβεῖν θέρος.
 Οὕτω δὲ τούτων κειμένων, δὲ μὲν νόμον
 135 Τηρῶν, Θεοῦ τε μοίραν ἣν ἔχει σέβων,
 'Ἐν παντὶ τῷ ἔργῳ καὶ λόγῳ καὶ νοῦ στροφῇ
 "Αχραντος ὡς μάλιστά τ' ἡπατημένων.
 Καὶ τῷ ρέοντι μηδὲν ἐλυσπώμενος,
 'Ἐλκων δὲ τὸ χοῦν ἐμπαλιν πρὸς οὐρανὸν,
 140 ("Ω τοῦ μεγίστου καὶ σοφοῦ μυστηρίου !)
 Θεὸς γενέσθαι, τῶν πόνων ἔξει γέρας,
 Θεὸς θετὸς μὲν, ἀλλ' ὅχρου φωτὸς γέμων,
 Οὐ τῇδ' ἀπαρχὰς μετρίως ἐδρέψατο.

Quod quidem mundum alterum magnum in parvo esse existimo.

Ut autem, ille luce circumfluens et bono,

Mihi etiam aliquid boni impertiat, ac meum opus.

Meum sit volendo, terminos utriusque vitæ

120 Jam tunc demonstrans et ratione discernens.

Legem adjutricem figmento imponens,

Liberum me opificem boni constituit,

Ut per pugnam et luctam reportem coronam :

Id enim salius, quam omni lege solutum vivere.

125 Hand tibi compactionis meæ rationem exposui.

Hila autom turbinibus in hac vita plurimis semper

420-421 Jactatur, dum sus deque torquetur,

Media inter adversas res et prosperas,

Quibus uritur misera et probatur,

130 Ut aurum in carbonibus expurgantibus.

Verum aliquando ab ea reposcentur eorum quæ seminavimus

Fructus in justo Dei iudicio,

Parataque horrea ad excipiendam librorum segetem.

His ita constitutis, qui legem

135 Observat, et, quam habet Dei particulam, honorat,

In omni actione, et verbo, et mentis agitatione

Iotaminatus quam maxime ab eorum, qui seducti sunt, consortio,

Nec inter rerum fluxus cœno inquinatus,

Corpusque in cœlum vicissim trahens

140 (O magnum et sapiens mysterium !)

Hanc laborum habebit mercedem, ut Deus fiat,

Deus quidem adoptione, sed summo plenus lumine,

Cujus hic primitias mediocriter decerpit.

416 Οἶον ἐτιμάτω μέγατα. Prave Edit. οἶον. Cur autem hominem magnum mundum, et contra mundum hunc aspectabilem parvum appelle, vide orat. secundam in sanctum Pascha, tom. I, pag. 850.

419 Η τῷ θελήσαι. Sic ad oram Par. edit. emendatum reperimus, quod habetur in editis : οὕτω θέλῃ σε, sed nullus codex laudatur. Coisl. θέλησαι τῆς ἄκρας ἀμφοῖν. Βιον. Combef. legit τέλησαι, et vertit : qui utriusque vitæ extremos fines teneres.

120 Τότε δὴ. Ita Coisl. Deerat. δὴ in edit.

133 Βίθλων. Eorum messem, quæ in libris scripta

sunt, eorum quæ gessimus, quorum Deo reddenda est ratio. Forte scribendum foret βίθλων.

137 Γ' ηπατημένων. Ita Coisl. Edit. τῶν πατουμένων.

138 Ἐλυσπώμενος. Ita Coisl. Edit. ἐλυσπώμενον

140 Ω. Ita Vat. et Coisl. Edit. ω.

141 Ἐξει γέρας. Sic Billii conjecturam secuti et Comb. legimus pro ἔξης ἕρδε. Vide. tom. I, pag. 386, orat. in laudem Athanasii, ubi hæc luculentissime tractantur.

143 Τῇδ' ἀπαρχάς. Sic Coisl. Edit. ἀπαρχήν.

METRICA VERSIO.

Novum ipse mundum quam vocem magnum in brevi.
 Ut autem abundans lumine, et plenus bono,
 Boni daret mi quidpiam, meterem ut meum.
 Opus, utriusque limites vitæ indicans,
 Ratione et illos tuin prius disternans,
 Ilominique legis insuper jungens open,
 Studium reliquit sic boni minii liberum,
 Ut dimicando consequar palmæ decus.
 Hoc namque melius, vita quam expers limitum.
 Hæc structionis ratio, summa est hæc meæ.
 At ipsa crebro, donec in terris sumus,
 Sursum deorsum vertitur, fluctus velut,
 Læta inter anceps, aspera et quæ sensibus,
 Per quæ probatur misera, sitque purior,

B Ut aurum in igne purius redi solet.
 Post autem eorum, sevinnus quæ nos, seges
 Tandem exigetur lancibus justis Dei,
 Messeunque vitæ prompta sunt capere horrea.
 Cum talia hæc sint, quisquis observat sacras.
 Leges, Deique, quam tenet, partem colit,
 Dictioque in omni, requie item, et mente insuper,
 A proterendis integer rebus manet,
 Ab eoque, semper quod fluit, negat abripi,
 Verum ipse contra pulverem in cœlum trahit,
 (O scitum et ingens admodum mysterium !)
 Laborum habebit præmium hoc, ut sit Deus,
 Factus quidem ipse, lumen at summo affluens,
 Gustavit id quod leviter hic tantummodo.

"Οστις δὲ δεσμοῦ πρὸς τὸ χεῖρον καὶ πλοκῆς
 145 Νεόσας, ὁ μέτωπονδός τε τοῖς κάτω φυνεῖς,
 Δοῦλος τε σαρκὸς καὶ βέουσι προσφύτης,
 Τὴν θελὰν εὐγένειαν ὑδρίζει βίᾳ,
 Κανὸς μάλιστα εὐδρομῇ τοῖς ἀστάτοις,
 Κούφοις ὀνείροις καὶ σκιαῖς γαυρούμενος,
 150 Πλουτῶν, τρυψῶν τε καὶ θρόνοις ἐπηρμάνος,
 Φεῦ τοῦ ταλάντου τῶν ἔκειθεν μαστίγων!
 "Η τῶν κακῶν τὸ πρώτον ἐκ Θεοῦ πεσεῖν.
 Ταῦτ' οὖν ἀκούων καὶ πεπεισμένος οὐ γε,
 Τὴν δεξιὰν βάδιζε, τὴν φαύλην δὲ ξα,
 155 Εἰ μοὶ τι πείθῃ γηγένει παραινέτη.
 Λῆφον δὲ πειθεσθεὶς οἶδα, καὶ δέξῃ λόγον.
 Τριῶν γάρ δυτῶν, ὡς λέγουσιν οἱ πάλαι,

Α ΟἹς τὸν ἀγαθὸν σύμβουλον ὀπλίσθαι χρέων,
 Ἐμπειρίας τε, φιλίας τε, καὶ παρέργασις,
 160 Τούτων δὲ οὐδὲν ἡμῖν εὑρῆς ἐνδέεται.
 Ἐμπειρίας μὲν εἰς τοσούτον ἥλεσα,
 "Οσον περ εἰκὸς τοὺς πονήσαντας μακρὰν
 Χρόνῳ τε πολλῷ προσλαβήσαντας σοφῶν
 Βίστοις, θεοπνεύστων τε δογμάτων λόγοις,
 165 Πηγῇ γλυκείᾳ σάρφροι τ' ἀρυστικῷ,
 "Ὄν καὶ βάθεις τι μικρὸν ἐγνητήσαμεν.
 Τοῦ δευτέρου δὲ ὕπον, εὐνοίας λέγω,
 Πίστις μεγίστη· ταῦτα γάρ σοι βούλομαι
 "Α πρόσθι ἐμαυτῷ, φιλατεῖ, παρήνεσται,
 170 Ἡνίκα λογισμοὶ κινδύνεις συνέδραμον
 Πικρᾶς θαλάσσης, οἵς συνήχθην πρὸς θέρῳ.

At qui ad deteriorem colligationis et nexus partem
 145 Inclinans, et cum rebus inferioribus foederatus,
 Carnisque servus, et iis que fluant, amicus,
 Divinam cognitionem vita dedecorat,
 Etiam si in iis, quae instabilitia sunt, cursum habeat optatissimum,
 Levibus somniis et umbris superbiens,
 150 Dives, delicatus et thronis clatus;
 Heu pondus flagellorum illic ei infligendorum!
 Quatenus malorum maximum est Dei jacturam facere.
 Hæc igitur audiens, iisque assentiens,
 Dextram viam incede, pravam relinque,
 155 Si quid mihi obsequeris germano monitori.
 Satius autem esse obsequi scio, et verba mea suscipe,
 Nam cum tria sint, ut antiqui dicunt,
 Quibus probum consiliarium inistructum eaeceget,
 Experiencia, amor et libertas,
 160 Horum mihi nullum deesse reperies.
 Ac in experientia quidem tantos habeo progressus,
 Quantos par est eos, qui longos labores sustinuerunt,
 Diuque collocuti sunt cum sapientum libris,
 Et cum doctrina divinitus inspirata litteris,
 165 422-423 Qui fons est dulcissimus a prudentibus viris hauriendus,
 Ex quibus aliquid in profundo latens hausimus.
 Alterius autem, quae dixi, nempe amoris,
 Maximum argumentum accipe. Cupio enim tibi omnia,
 170 Tum, cum ratiocinationes occurrerunt cum periculis
 Acerbi maris, quibus ad Deum adductus sum :

145 Ὁμοσπονδός τε. Ita Coisl. Edit. δμόσπονδός τε τοῖς κατω. Cum rebus terrenis censors cineris.

148 Καὶ ἄν. Ita Coisl. Edit. x' ἄνω.

151 Φεῦ, etc. Id est, heu quam gravibus pœnitis in altera vita plectetur! Bill. heu quanta moles verberum hunc illuc manet!

152 Ἡ τῶν κακῶν τὸ πρώτον. Coisl. εἰ τῶν κακῶν μέν. Ibid. πεσεῖν. Ita Coisl. a Deo excedere. Edit. πεσόν.

160 Εὐρης ἐνδέεται. Coisl. εὐραὶ ἐλλείπον.

163 Χρόνῳ τε πολλῷ. Decrat. in edit. πολλῷ, quod Coisl. suppedavit.

164 Λότοις. Ita Coisl. Edit. λόγους.

166 Μικρόν. Coisl. χρυπτόν.

169 Παρήνεσται. Quae mihi ipse persuasi, πρα-

serpsi.

170 Κιρδύρος. Ita Coisl. Edit. κινδύνους.

171 ΟἹς συνήχθηρ. Ita Coisl. Edit. οἵς συ-

ήθην.

METRICA VERSIO.

In pejus at qui vinculi et nexus nuit,
 Rebusque sese mancipans totum inferis,
 Carnisque servus, perdite et fluxa expetens,
 Generis superni moribus turpat decus,
 Felix sit ipse rebus in fluxis licet,
 Leves se ob umbras efferens et somnia,
 Ob luxum opeaque tumidus, et celos thronos,
 Heu quanta moles verberum hunc illuc manet!
 Quorum supremum est, dejici a summo Deo.
 Hæc ergo tu nunc audiens, atque his fidem
 Adhibens, relieto carpe iter rectum improbo,
 Monenti amice pareas si quid mihi;
 Parere porro melius: et certe audies.
 Naut terna cum sinu, ut vetus sensit cohors,

B Pollere debet optimus monitor quibus,
 Rerum usus ingens, charitas, os liberum:
 In me requires prorsus ex tribus nihil:
 Namque usus in me tantus est, quantum deceat
 Ilunc obtinere, qui labores plurimos
 Hausit, diuque volvit autores bonos,
 Sacrosque trivit sedula libros manu,
 Qui dulcis est fons, mentibus castis patens.
 Ex quibus profundum quidquam est haustum mihi.
 Jam charitatem, cui secundas præbui,
 Testatur istud: hæc enim opto nunc tibi,
 O chare juvenis, quæ mihi suasi prius,
 Cum recta coit mens fretri periculis,
 Juuoxere passum gravia quæ me Deo.

Φόβος γάρ ἀρχή πολλάκις σωτηρίας.
Παρῆσθαις δὲ μὴ λάβης πειράν ποτε,
Μήτ' οὖν ἐμῆς γε, μήτε τούτων αὐτοῖς ἔξιν·
175 Ἄλλ' οὐδὲ λήψῃ τοῖς ἐμοῖς πεισθεῖς λόγοις·
Ἐσῃ γάρ αἰνων, οὐ φύγων ἐπάξιος.
Ἐπει δὲ ταῦτα, δεῦρο μοι ὀπυτὸν δίδου,
Δός, καὶ Θεῷ δώσωμεν, διν λήψῃ δοθεῖτε.
Φύσις γάρ αὐτῇ τοῦ διδόντος γίνεται.
180 Σκοτῶν δὲ οὐτω τῆς ἀληθείας τύχοις.
Εἰσι δέ τινες καὶ παρ' Ἑλλησι διφοι,
Οὐ μή σοφοὶ γε· πῶς δι εἴποιμεν σοφοὺς
Τοὺς τὴν χραστίσην φύσιν ἡγνοκότας,
Θεὸν, τὸ πάντων αἴτιον πρώτον καλῶν;
185 Οὐ καὶ φύσις γε τοῖς φρονοῦσι περίξενος.

A Τάξις θ' ὁ δρωμένων τε καὶ νοούμενων·
Τοὺς δὲ τελείως ἐκβαλόντας τοῦ λόγου
Τὸ θεῖον, ή πρόνοιαν ἐξηρνηκότας,
Ἡ μέτρα θέντας, μὴ κάμοι σώζων Θεός.
190 Ὅμηρος δὲ μὲν δύει χρώμενοι διδασκάλῳ,
Ἄστροις ἑδωκαν τοῖς διμοδούλοις τὸ χράτος,
Οἵ πάντ' ἔγουσιν, ἡγμένοι λίαν κακῶς·
Ἄλλοι δὲ προσεκύνησαν αἰσχη κνωδάλων,
Πλέον πεσόντες· οἱ δὲ δαιμόνων σκιάς,
195 Μύθους τ' ἀνευρόν τῶν παθῶν συνηγόρους·
Στήλας τ' ἔθεντο τῆς ἀνοίας ἀξίας,
Ἴδρυματ' ἔλης, καὶ χερδὸς ποιήματα.
Τίς οὖν τοσοῦτον δισοφος, ὡς τούτων σοφῶν
Θέσθαι; Οὐμας ἔστωσαν, εἰ δοκεῖ, σοφοί.

Sæpe enim timor, initium salutis.
Libertatem vero ne unquam experiaris,
Neque meam prorsus, neque horum qui tibi extranci sunt:
175 Sed nec experieris, si meis pareas sermonibus:
Eris enim laudibus, non vituperiis dignus:
Cum igitur haec ita sint, da teipsum mihi,
Da, et Deo te dabimus, quem datus accipies.
Haec enim dantis natura est.
180 Veritatein autem assequeris, si res ita consideres.
Sunt quidam et apud Graecos sapientes,
Non tamē sapientes: quomodo enim sapientes dixerintur,
Qui præstantissimam natūram non noverunt,
Deum, primam omnium bonorum causam,
185 Quem ipsa etiam natura cordatis monstrat,
Et ordo eorum quæ videntur, quæque intelliguntur?
Sed vel omnino excludunt a doctrina sua
Divinitatem, vel providentiam negant,
Aut terminis circumscribunt, ne laboret servando Deus.
190 Horum alii, visu utentes magistro,
Astris dederunt conservis dominatum.
Per quæ omnia gubernant, ipsi pessime gubernati:
Alii adoraverunt dedecora reptiliū,
Turpius lapsi: alii vero dæmonum umbras,
195 Et fabulas invenerunt patronas vitiorum,
Ac monumenta statuerunt sua digna stultitia,
Statuas ex materia, et manus opera.
Quis igitur adeo insipiens, ut hos sapientes.
Judicet? Sint tamen, si ita videtur, sapientes:

173 Φόβος, etc. Hic versus a Billio pretermis-
sus erat, sed illum supplevimus in versione metrica,
italicisque notavimus. CAILLAU.

175 Λόγοις. Ita Coisl. Edit. λόγους.

178. "Or. Ita Coisl. Edit. ψ. Ibid. Θεῷ. In edit.
male Θεῷ γε, quo deficit metrum.

187 Τοὺς δὲ τελείως. Coisl. Ἄλλ' ή παντε-
λῶς.

188 Ἐξηρνηκότας. Sic Coisl. Edit. ἐξηρνηκότας..

189 Σώζων. Ita Coisl. Edit. σώζεται, quasi reris
essent ne fatigaretur Deus, omnia regendo et con-
servando.

190 Διδασκάλῳ. Ita Coisl. Edit. διδασκάλων.

191 ἑδωκαν. Ita Coisl. Edit. ἑδωκεν.

193 Άισχη κνωδάλων. Ita Coisl. et Vat. turpis-
simas bestias, ut Αἴγυπτοι crocodilia. Edit. αἰσχη
κύριον.

METRICA VERSIO.

Nam sæpe sit salutis principium timor.
Fiduciam autem sentias nunquam meam,
Ex hisve, qui sunt exteri tibi, ullius:
Nec, obsequare si mihi, unquam senties.
Nam laude dignus sic eris, non at probro.
Haec ergo cum ita sint, des mihi te velim;
Deoque dabimus, cui datum sumas eum.
Natura dantis talis est enim Dei.
Verum assequeris porro, sic considerans.
Sunt quidam et inter Ethnicos sophi viri,
Quanquam sophos quis dicat hos jure optimo,
Qui rebus id quod præminent longe omnibus,
Deum, bonorum principem causam, haud sciunt,
Natura quem vel ipsa cordatos ducet,

B Ordoque rerum, quæque in aspectum cadunt.
Mentemque? sed vel submovent prorsus Deum,
Vel regimen ejus pernegant omne, aut modum
Statuant, laborete ne niannis servans Deus.
Visum magistrum pars enim tantum sequens,
Subjecit astris cuncta, conservis licet:
Nilque esse quod non hæc regant, male censuit.
Pars lapsa gravius, bestias vilissimas
Coluit, vel umbras dæmonum atque fabulas
Excogitavit, vitia ut obtigeret sua:
Dignas columnas statuit et vecordia,
Simulacra varia facta materia et manu.
Quis ergo tantum despiciat, ut istos sophos
Appellet? at sint hi tamen, si vis, sophi.

200 Τούτους δν εύροις τοις μὲν ἀλλοις δόγμασιν
 Ἀσυνθέτους τε καὶ διεσπαντάς τισι
 Τοῖς περὶ νοητῶν καὶ δρωμένων λόγοις,
 Θεοῦ προνοίας, ἰδεῶν χ' εἰμαρμένης,
 "Τῆς ἀπείρου, συνθέσεώς τε σωμάτων,
 205 Ψυχῆς, νοής τε καὶ τελάνης αἰσθήσεων·
 "Ἐξ ὧν Στοιχία τε καὶ προσώπων ὄφρύες,
 Ἀκαδημίαι τε καὶ πλοκαὶ Πυρρωνίων,
 Σκέψεις, ἐφέξεις, τεχνικῶν ληρήματα·
 Ἀσυνθέτους μὲν ταῦτα, πάντας δ' ἐξ ἴσου
 210 Ἐπαινέτας δὲ τοῦ καλοῦ καὶ σύμφρονας,
 Οὐδὲν τιθέντας τῆς ἀρετῆς ἀκάτερον,
 Καν μυρίοις ἰδρῶτι καὶ πολλοὶς πόνοις
 Χρόνῳ τε μαχρῷ τυγχάνῃ κραταυμένη.
 Μεμνήσομαι δὲ, δειγματος χάριν, τινῶν,

A 215 Ός δὲ μάθης κάνθινδες τὴν ἀρετὴν, δσα
 "Ρόδ' ἐξ ἀκανθῶν, ὡς λέγουσι, συλλέγων,
 "Ἐξ τῶν ἀπίστων μανθάνων τὰ κρείσσονα.
 Τίς οὐκ ἀκούει τὸν Σιναϊκά τὸν κύνα;
 Οὔτος, (τί τέλλα χρή λέγειν;) ἀλλ' εύτελής
 220 Οὔτως τις ἡν, καὶ μέτριος τὰ τοῦ βίου,
 Καὶ ταῦθ' ἑαυτῷ νομοθετῶν, οὐκ ἐκ Θεοῦ
 Νόμον φυλάκτων, οὐδὲ ἐπὶ ἐλπίσι τιον,
 "Ποτ' είχεν ἐν μὲν κτῆμα, τὴν βαχτηρίαν,
 ΟΙΧΟΝ δ' ὑπαίθρον ἐν μέσῳ τοῦ ἀστεος,
 225 Στρεπτὸν πίθον φεύγοντα πνευμάτων βίας,
 "Ος ἡν ἔκεινῳ δωμάτων χρυσωρόφων
 Κρείσσων· τροφῇ τε σχέδιος, οὐ πονουμένη.
 Κράτης δ' ὅμοιοις χρημάτων ὑπερτεθεὶς
 Αὕτων, μεθεὶς τε μηδόδοτον τὴν οὐσίαν,

200 Reperies eos aliis quidem in dogmatibus
 Incompositos, et dissidentes in quibusdam
 Disputationibus de iis que intelliguntur et videntur,
424-425 De Dei providentia, de ideis, de fato,
 De materia infinita, de conformatione corporum,
 205 De anima et mente, et sensuum deceptione:
 Ex his Porticus et vultuum supericia,
 Academiae et tricæ Pyrrboniorum,
 Speculations, inhibitiones assensus, artificium deliria.
 Atque in his quidem cum dissideant, omnes tamen æque
 210 Laudatores sunt virtutis, et consentiunt,
 Nihil virtuti præponentes,
 Etiam si immensis sudoribus, multisque laboribus,
 Ac longo tempore parabilis sit.
 Nonnullos autem exempli causa commemorationem,
 215 Ut hinc etiam, quanta res sit virtus, cognoscas, veluti
 Rosas in spinis, ut dicitur, colligens,
 Dum ab infidelibus, que bona sunt, doceris.
 Quis ignorat Synopsem illum canem?
 Is (quid necesse est alia dicere?) tenuis
 220 Adeo et parvus in victu erat,
 Et quidem à seipso sibi præscriptam, non a Deo acceptam
 Legem observans, nec adductus spe illa,
 Ut rem unam possideret, nempe baculum,
 Ac domum sub dio, in medio civitatis,
 225 Dolum versatile, quo tegebatur a vi ventorum,
 Quod quidem ei domibus auro tectis erat
 Pretiosius. Cibus autem nec præparatus, nec elaboratus.
 Crates similiter, cum divitiis altiore
 Se præberet, ac opes suas pecori pascendas reliquisset.

205 Ἰδεῶν χ'. Vat. ἰδεῶν θ'.
 204 Συνθέσεώς τε σωμάτων. Coisl. et Vat. δέσιν
 εἶναι σωμάτων. Sic videtur leguisse Leuv., de eo quod
 τινículum quoddam sit corporum.
 205 Νοός τε. Coisl. νοοῦ τε.
 206 Ἐξ ὄντος. Ex quibus προσώπων ὄφρύες, elata
 supericia, fastus præstantiorum virorum, persona-

rum dignitate, gradu, scientia insigniū.
 208 Ληρήματα. Ita Coisl. Edit. ληρημάτων.
 211 Ἀρωτέρων. Coisl. ἀγωτέρων.
 215 Κάρθερδε. Ita Coisl. Edit. κάνταῦθα. Μοχ
 δστ pro ὄσα.
 221 Ἐαυτῷ νομοθετῶν. Ita Coisl. Edit. ἐαυτῷ
 νομοθετῷ.

METRICA VERSIO.

Hos discrepare cæteris rebus quidem
 Cernas, gravique congregi certamine,
 De rebus, aut quas oculus, aut animus videt,
 Fatove, formis, atque providentia,
 Hyle, quibus nostra constent corpora,
 Animaque, mente, et sensuum fallacia,
 Stoa unde fluxit, vultuum et fastus gravis,
 Academiasque, vincula et Pyrrhonia,
 Nugaeque acutæ, quæ nihil certo assurunt.
 Hos rebus, inquam, dissidere cæteris
 Videas: at omnes ore concordi bonum
 Laudare, quidquam celsius nec ducere
 Virtute: multis haec licet sudoribus
 Paretur, atque temporis tractu haud brevi,
 Dietisque constet ut fides, quosdam tibi

B Producam, ut inde, quanta res virtus, scias,
 Rosas, ut aiunt, colligens ex sentibus,
 Bona nempe discens quæpiam vel ab ethuicis,
 Quis non, Synope quem tulit, novit canem?
 Hic (quid necesse est cætera ut recensem?)
 Tam tenuis, ac tam parcus in vita sua
 Erat, (idque sibi cum lex foret, non at Dei
 Jussa sequeretur, spes nec ulla præmii)
 Ut baculus esset ipsi opum loco omnium,
 Proque domo haberet urbis in medio cadum
 Versatilem, huncque, fugeret ut ventos graves:
 Quem præferebat ædibus pulcherrimis.
 Quin virtus illi tenuis, et cura vacans.
 Crates eodem negligens opes modo,
 Pascenda linquens bestiis sua prædia,

230 Ός διν κακίας ὑπηρέτιν καὶ σωμάτων,
Ἄρθεις ὑπὲρ βωμοῦ, μεγάλῳ κηρύγματι
Ἀνέβην αὐτὸν, ὡς ἐν Ὀλυμπίᾳ μέσῃ,
Τὸ θαυμάσιον δὴ τοῦτο καὶ βοώμενος·
« Ἐλευθεροὶ Κράτητα Θηβαῖον Κράτης »
235 Δουλείαν εἰδὼς τὸ κρατεῖσθαι χρημάτων.
Φασὶν τὸν αὐτὸν (ἥς τινες δ', ἀλλον τινὰ
Τῶν φιλοσοφούντων ἐξ ἵσου φρονήματος),
Πλέοντα, τοῦ κλύδωνος ἀγριούμενου,
Ἐπειτα φόρτῳ τῆς νεᾶς βαρουμένης,
240 Πίπετιν προδύμως εἰς βυθὸν τὰ χρῆματα,
Τοῦτον δὲ πειπεῖν ἀξιον μνήμης λόγον·
« Εὖγ', ὁ Τόχη, μολ τῶν καλῶν διδάσκαλε,
Ὄς εἰς τρίβωνα ρίζωις συστέλλομαι! »
« Άλλος περῆκεν οὐσταν τοῖς ἐκ γένους. »

A 245 Ἀλλος δ' ὑπερβής ταῦτα, ὡς ἀνθρώπινον,
« Απανθ' ὅσ' εἶχεν εἰς μίαν βῶλόν τινα
Χρυσὴν συνελὼν, ἐπειτ' ἀναχθεὶς εἰς ἄλλα,
Βυθῷ δίδωσι τὴν ἀλαζόνα πλάνην,
Μή δεῖν γάρ ἔλλω προβενεῖν τὸ μή καλόν.
250 Καὶ τοῦτ' ἐπιτιῷ. Τῶν τις ἀρχαίων κυνῶν
Βασιλεὺς προσελθὼν ἦξον τροφῆς τυχεῖν,
Εἰτ' ἐνδέκης ὥν, εἴτε καὶ πειρώμενος.
Τοῦ δὲ εἴτε τιμῇ γ', εἴτε καὶ πειρὶ τινὶ,
Πλὴν χρυσὸν τάλαντον ἐκ προστάγματος
255 δόντος προθύμως, οὐ μὲν ἀρνεῖται λαβεῖν·
Λαβὼν δὲ τὸν ἕκατον τοῦ δεδωκότος αὐτίκα
« Αρτον πριάμενος τοῦ ταλάντου· « Τόνδ', Ιφη,
Λαβεῖν ἔχρηζον, οὐ τὸν δέρωτον τύφον. »
Ταῦτ' οὖν μὲν ἵσα τοῖς ἐμοῖς νόμοις σχεδὸν,

230 Ut nequitiae administras ac corporum,
Aram ascendens, magno præconio
Seipsum, ut in media Olympia, renuntiavit,
Mirabile illud dictum proclamans :
« Crates Cratelem Thebænum libertate donat ; »
235 Servitutem esse ducens amorem pecuniam.
Eumdem narrant (quanquam alium nonnulli
Philosophorum, sed pari animi magnitudine),
Cum navigaret, mari effervescente,
Ac deinde navis pondere gravaretur,
240 Libenter projecisse in profundum pecuniam suam,
426-427 Ac memorabilia hæc verba adjecisse :
« Euge, Fortuna, virtutis mihi magistra,
Quam facile ad pallium contrahor ! »
Alius bona sua propinquis reliquit.
245 Alius hæc, ut humana, superans,
Sua omnia in unam quondam colligens
Auream massam, deinde in altum proiectus,
Profundo tradidit fastus et erroris materiam,
Non enim oportere (aiebat) alteri conciliare id quod bonum non est.
250 Illud etiam laudo, Quidam ex antiquis canibus
Accedens ad regem postulabat cibum,
Sive inopia coactus, sive ut regis periculum faceret.
Rex autem sive honoris causa, sive experimenti cujusdam,
Auri talentum prompto animo imperat
255 Dari : quod ille minime accipere abnegat ;
Sed cum accepisset, statim in ejus qui dederat oculis
Panem emit talenti pretio : « Hoc, inquiens,
Indigebam, non fastu, qui comedи non potest. »
Hæc igitur meis pene legibus æqualia,

233 Αὴ τοῦτο καὶ. Deest in edit. καὶ, quod Vat.
et Coisl. suppeditarunt. Legimus βοώμενος, quamvis
Coisl. et edit. habeant βοώμενον.
246 Ἀκαρθ' ὅσ' σίχερ. Ita Vat. Edit. ἀπανθ' δὲ
σίχεν.

249 Αλλω. Ita Coisl. Mendose edit. ἄλλων.
252 Εἰτ' ἐρδεῖς ὁ. Ita Vat. Edit. εἰτ' οὖν δεῖ
μενος.
253 Τιμῇ γ'. Ita Vat. Coisl. τιμῇ. Edit. τιμῆς.
257 Τόρδ' ἔφη. Coisl. et Vat. τοῦτ' ἔφη.

METRICA VERSIO.

Tanquam ministra criminum et libidinum,
Scandens in aram, maximo præconio
Mirum illud atque vocibus celebre omnium,
Media in Olympo vitor ut, de se extulit,
« Crates Cratelem liberat Thebis satum ; »
Servile censens, opibus addici nimis.
Quin idem, ut aiunt, alter aut, quidam ut putant,
Sed mente certe prædictus non disparii,
Cum navigaret aspero quondam mari,
Nimisque pressa mercibus navis foret,
Opes libenter in fretum jecit suas :
Iloc laude dignum maxima dictum efferens,
« Bene est : magistrum te mihi præbes boni,
Fortuna; vile ad pallium redigor libens. »
Opes propinquis alter at liquit suas.

B Humana veluti, rursus hæc superans adhuc
Alter, et in unam colligens massam auream
Sua cuncta, mox et vectus in mare altius,
Imo superbū gurgiti errorem dedit :
Non esse dandum dicitans malum alteri.
Collando et illud : Cum vetus quidam canis
A rege peteret pabulum, vel quod fame
Premeretur, aut hoc principe tentans modo,
Atque ille, honoris gratia, aut tentans eum,
Hilari talentum porrigi mente aureum
Juberet, istud accipit, sed principe
Spectante panem mox emit toto unicum
Auri talento : verbaque hæc statim addidit :
« Panē indigebam, non typho qui non alit.
Haud ista multum legibus sunt a meis

260 ΟἽ με πτεροῦσιν εἰς βίον τε καὶ φύσιν
Πτηνῶν, ἐφημερώῃ τε κ' ἀσπόρῳ τροφῇ,
Κρίων τε κάλλει εὖ μάλι τῷμφιεσμένων,
Ὑγραῖς ἀτέχνοις ἀγγωνται μοι σκέπτην,
Εἴ πρὸς μόνον βλέποιει τὸν μέγαν Θεόν.
265 Ἀλλ' εἴ τοι χρή με καὶ ἔσαι τὰ τῶν βίων,
Ὄς δὲν δοκοίην μὴ μάτην ταῦθ' ἴστορεῖν,
Οἱ μὲν τιμῶντες χρημάτων ἀκτησίαν,
Βίον τ' ἐλεύθερόν τε καὶ δεσμῶν δύνω,
Πρώτον μὲν οὐ καλῶς τὸ καλὸν μετῆσσαν.
270 Πλειόν γάρ ἦν ἐνδειξεῖς, ἢ καλοῦ πόθος.
“Η τι ποτὲ” ἔσαι βωμῶν τα καὶ κτηνγμάτων;
Ἐπειτα γαστρὸς ἡδοναὶς ἄφεσσαν,
Ὄς δὲν τινες φεύγοντες οὐ πλούτου κόρον,

Α Τὰς φροντίδας δὲ καὶ πόνους τῆς κτήσεως.
275 Τρυφῆς δ' ἀφορμήν τὸ ἀπορεῖν ποιούμενοι.
Δηλοῦσι στησαμοῦσιν δρποι κρίθινοι
‘Ὑπεξέντες, καὶ τραγῳδίας ἐπη,
‘Ου λέν τι καὶ τόδ' εὐστόχως εἰρημένον·
· ‘Ο ξένος, τυράννοις ἐκ ποδῶν μεθίστασε,
280 Σέρες τε φεύγουσ' ἐκ μέσων ἡδουμάτων.
‘Οψον πανήτων, ἀρθρονός τε τῆς χάρις.
‘Ημῖν δ' ἀνεπίδεικτον μὲν εἰ τι τῶν καλῶν,
Οἰς πρώτων ἔστι μηδὲ τὴν εἰώνυμον
Τὰ δεξιᾶς κινήματ' εἰδέναι σφέως.
285 ‘Η δ' ἐγκράτεια μαρτυρεῖ τὸ ἐνθεού.
Καλὸν Κλεάνθους τὸ φρέαρ, καὶ Σωκράτους
Τὸ ἔην πενηνῶς· τάλλα δ' ὡς ἀσχήμονα!

280 Quia me quibusdam alis efferunt ad vitam et naturam
Volucrum, invento in dieu et non seminato cibo,
Et liliorum pulchritudine, que admodum splendide vestita sunt,
Texturis sine arte vestimentum inihi pollicentur,
Si ad solum respiciam magnum Deum.
285 Sed si me oportet et mores discutere,
Ut ne videar hæc frustra narrare,
Hi quidem qui paupertatem in pretio habent,
Vitamque liberam et vinculis altiore,
Primo quidem non recie rectuni seculi sunt;
270 Major enim erat ostentatio, quam studium virtutis.
Quid enim opus erat aris et præconiis?
Deinde vero voluptatibus ventris indulgebant,
Ut qui sugerent, non divitiarum satietatem,
Sed sollicitudines et labores possessionis,
275 Et penuriam in deliciarum copiam verterent.
Demonstrant id placentis panes hordeacei
Loco cedentes, et tragœdia verba,
Inter quæ illud etiam apposite dictum,
· ‘Hospes, tyranus protinus edito, ·
280 Cichoriumque mediis ex edulis profugum,
428-429 Pauperum obsonium, et copiose telluris opes.
Nobis autem nefas in lucem proferre, si quid præclare egerimus,
Quibus primarium est, ut ne sinistra quidem
Dextræ motus clare perspiciat.
285 Est etiam castitas divine aspirationis argumentum.
Præclarus Cleanthis puteus, et Socratis
Vita paupertas; cætera vero quam turpia!

261 Κ' ἀσπίρωφ. Coisl. x' ἀπύρωφ. Edit. male καὶ
ἀσπόρωφ.
262 Καλλιτελ. Ita Coisl. Vat. καλλος. Edit. καλλη.
265 Σέσαι. Ita Coisl. Edit. ζέσαι.
268 Δεσμῶν ἀρω. A vinculis immunem, liberam.
274 Φροτίδας δέ. Ita Coisl. Edit. τε.
275 Τρυφῆς δ' ἀφορμήρ. Inopie prætextu sua-
vius verterent.

279 Οἱ ξένοι. Hospes, etc. Versus est Euripidis
ex tragœdia que Phænissæ inscribitur. Hunc ver-
sum Diogenes non infestive usurpavit, cum, in
prandio quodam, pane hordeaceo vesceretur. Al-
lata namque placenta, hordeaceum panem abji-

cens, ait: «Hospes, tyrannis procūl oedito, :
hordeaceum panem per hospitem, placentam au-
tem per tyrannos intelligens.

280 Σέρες τε. Ita Coisl. Edit. σέριν τε.

281 Αρθορός τε γῆς χάρις. Quam gratiam af-
fatin terra præbet. Bill. legit: ἀρθονός στέγγει χά-
ρις. Favet cod. Vat. carente invidia tecti gratia.

282 Άρειθειτον. Vat. ἀνεπίδεικτον.

286 Κλεάνθους τὸ φρέαρ. Cleanthes, cum sum-
ma inopia præmereret, noctu aquam in hortis har-
riebat: unde appellatur φρεάτης: interdiu autem
literarum studiis operam dabat.

METRICA VERSIO.

Remota, que me per cibum partum in diem,
Nec seminatum, subvelunt ad alium
Vitam, atque operta lilia insignem in modum,
Sine arte quamvis, unde mibi non defore
Vestim fides sit, si Deum speciem unicum.
At ponderare siquidem exacte decet
Vitas (referre hæc ne puter frustra omnia),
Quæis cura egestas existit, quæis liberam
Nullis strictam vinculis vitam sequi,
Primum secuti rem bonam non sunt bene:
Mage nam movebat gloria hos, quam amor boni.
Nam quid erat aris, quidque opus præconiis?
Laxasse ventri frena quin ipsos liquet:
Ut qui minime opes serio fugerent, opum

B Curas sed acres, ac labores anxijs,
Etselque luxus his seges, penuria.
Monstrant placenter hoc, panis et cibarius
Subductus, atque carmina ex tragœdia.
Quorum istud unum est editum scite admodum,
· ‘Hospes, tyrannis cede quamprimum via :
Mediisque fugiens intybum ex edulis,
Inopum esca, tecti gratia invidia carent :
Nos contra ab omni re proba omnem gloriam
Auram fugamus : ut quibus nil sit prius,
Quam ne sinistra, dextra quid faciat, sciunt.
Jam si meretur continens animus decus,
Pulcher Cleanthis puteus, et inops Socratis.
Vita. Indecora cætera at quam sint, vide :

Oἱ Χαρμίδαι τε καὶ σκέπη τριβωνίων,
Ὑφ' ἡς τὰ θεῖα τοῖς νέοις ὁ γεννάδας
290 Συνῆγ. Μόνοι γάρ οἱ καλοὶ νοήμονες.
Μηδεὶς ἔρωτι σωμάτων θηρευετώ
Τὸ κάλλος. Ής διοιτο τοῖς σκέμματα·
Χωρὶς τὰ Μυσῶν καὶ Λυδῶν δρίσματα.
Ἀλκμαίονος δὲ τίς τόδ' αἰνέσαι ποτε,
295 Ὡς πρῶτ' Ἀθηναίων τῶν διοιδίμων φέρων
Ἄνθηρ γένει τε καὶ κράτει πνέων μέγα,
Τοσοῦτον ὥρθη χρημάτων ἡττώμενος,
Ὄντον περ εἰκὸς ἦν φανῆναι κρείττονα;
Κροίσου γάρ αὐτὸν πλείονι δεξιουμένου,

A 300 Ὅντιν, ταμεῖα χρυσοῦ ἀπαντία προθεῖς,
Ὄς ἀν δυνάστης τῇ τύχῃ μέγα φρονῶν,
Ἐχειν ἐκέλευσεν ὅσον δύνατο φηγμάτων·
Πλήττες δὲ κόλπους, καὶ γνάθους, καὶ τὴν κόλπην
Θεῖς χρυσόπαστον (τῆς ἀμετρίας δση!)
305 Προῆγες Λυδοῖς πλούσιος γελώμενος.
Τι δ' ὁ Πλάτων σοι, καίπερ ὃν σοφώτατος
Ἄνδραν; Τι δ' Ἀρίστιππος, τὸν ἡδιστον λέγω;
Τι δ' ὁ χαρίεις Στεύσιππος, ὥσπερ οἰομαι;
Ὄ μὲν καπήλου δυστυχοῦς ξένη βίον,
310 Πόνους διαντλῶν κέρδεσιν θαλαττίους.
Ἐλαιον ἦν δ φόρτος. Οὕτω τοῦτ' ἴσως

Charmidæ, et tegumen palliorum,
Sub quo præclarus philosophus de rebus divinis cum juvenibus
290 Colloquebatur. Soli enim pulchri intelligentia prædicti.
Nemo corporum amore, virtutem
Venetur. Pereant ejusmodi speculations :
Sint separati Mysorum et Lydorum termini.
Jam vero illud Alcmaeonis quis laudaverit,
295 Viri inter Athenienses, quorum magna celebritas, primarii,
Ac de genere et auctoritate multum se efferentis,
Qui tanto se inferiore pecunia exhibuit,
Quanto illum par erat altiorem videri?
Nam cum illum Crœsus pluribus donis ornasset,
300 Inter quæ illud exstitit, ut omnem auri thesaurum ei proferebas,
Utpote regnator fortuna elatus,
Tantum jubaret auferre ex ramentis, quantum posset,
Is et sinum et buccas implens, et comam
Gerens inauratam, o quanta immoderatio.
305 Prodiit coram Lydis dives irrisus.
Quid autem Plato tibi, quanvis sapientissimus
Hominum? Quid Aristippus? lepidissimum illum dico.
Quid festivus Speusippus, ut euidem opinor?
Horum unus cauponis infelicia vitam ducebat,
310 labores exantlans ad lucra marinos.
Oleum erat sarcina. Sed forte nondum

288 *Oἱ Χαρμίδαι τε.* Illic παιδεραστίας Socratem insimulat Gregorius. Nonnulla sunt in dialogo Platonis inscriptio *Charmides*, quæ hujus sceleris purum non fuisse hunc philosophum produnt, a quo nihilominus eum alias e suis discipulis, Xenophon, vindicat. Vide *Memorabilium* lib. 1, cap. 41, n. 16. Ibid. σκέπη Coisl. σκέπαι τριβωνίων.

289 *Ὑφ' ἡς.* Coisl. et Vat. ὑφ' οἵς.

290 *Μόνοι γάρ οἱ καλοὶ.* Salse hoc loco, ait Billius, Socratem perstringit, ut qui ea de causa cum præstanti forma adolescentibus consuetudinem haberet, quod scilicet ii soli mentis acumine atque intelligendi facultate pollerent, qui egregia forma prædicti erant.

292 *Καλλος.* Vat. καλόν.

293 *Μυσῶν.* Erit. mendose Mήδων. Vide infra lib. II, sect. 4, carm. XI, *De vita sua*, vers. 1240. Hoc utitur eo loci proverbio Gregorius, ut ostendat

inter honestam docendi rationem, atque impudicum amorem, quo flagrabat Socrates, plurimum interesse.

294 *Ἀλκμαίορος.* Coisl. Τι δ' Ἀλκμαίονος τοῦτ' ἐπανέστι ποτέ.

296 *Ηρέων.* Sic Coisl. et Vat. Edit. πλέων.

300 *Ταμεῖα.* Coisl. et Vat. τὸ ταμεῖον χρυσέον πάντα.

301 *Τῇ τύχῃ.* Coisl. τῇς τύχης.

302 *Ἐκέλευσεν δσον.* Coisl. ἐκέλευσον δσον.

304 *Τῆς.* Ita Coisl. Edit. mendose τῆς.

308 *Τι δ' ὁ χαρίεις.* Suspicatur, nec immunito, Billius hunc versum glossema quoddam esse, quod postea in textum irrepsert: loquitur enim subinde de Platone et Aristippo, nec ullum de Speusippo verbum facit.

310 *Θαλαττίους.* Coisl. θαλαττίους.

311 *Ἐλαιον ἦν δφρτος.* Oleum hinc inde vehebat.

METRICA VERSIO

Et Charmides et pallii velum exteri,
Sub quo docebat puberum pulchrum gregem
Divina; soli pulchri, enim ingenio valent.
At nemo amore corporum, quod est bonum
Captei: utinamque scenimata hæc intercidant.
Mysos Lydosque meta sit quæ separat.
Illi quis autem laudet unquam Alcmaeonis,
Qui cum suorum civium esset maximus,
Et stirpe clara generis, et potentia,
Tam fredo amore victus est pecuniae,
Quam vinci ab illo par erat fluxas opes?
Namque ipsi: honores præter alios plurimos,

B Cum Crœsus auri maximam vim ostenderet,
Ut rex beata sorte non parum tumens,
Efferre quantum posset omnino jubens,
Tunc ille buccas, et sinum implens et comam
Auro (cupido quanta, quam prepostera!)
Lydis cachinnum prodiit summum movens.
Plato quid autem, quamlibet doctissimus?

Festivus ille quidnam Aristippus? Quid et
Speusippus ille lepidus, ut existimo?
Plato vicitabat, ut solet miser institutor,
Ferens labores æquoris studio lucri.
Oleum serebat scilicet; at hoc dixeris

Ἐρεῖς ἀπληστον, καὶ πεντέ τι προσνέμεις.
Τὸ δὲ τραπέζας προσκυνεῖν τυραννικάς
Πλάτωνα· φεῦ λόγων τε καὶ σεμνῶν πόνων!
315 Ἐώ λέγειν πράσιν τε καὶ οὐχὶ πράσιν,
Εἰ μὴ Πλάτωνι τις Λίβυς τῆς Ἑλλάδος
“Ὄρθη γ” ἀμείνων, καὶ μικρῷ τιμήματος
Δέξαιν τε καὶ Πλάτωνος ὠνεῖται λόγους.
Τοῦ δὲ ἐκ Κυρήνης, μέγα μὲν ἡ παρβήσαται·
320 Ὁμως; δ’ ἔμιξε τῷ ἐλευθέρῳ τρυφήν,
Βλάπτων τὸ καλὸν ἀλμυρῷ τῷ δόγματι.
Μύρων γάρ δύων, συμποτῶν κατέπνεις·
Τὸ δὲ εὐχάριστον τοῦ τρόπου καὶ στωμάτου
‘Οδηγὸν εἶχε λημμάτων. Οὗτω ποτὲ

Α 325 Στολὴν γυναικῶν, Ἀρχελάου τοῦ σεφοῦ,
Οὐκ οὖδ’ ὅπως τε καὶ δι’ ἣν τὴν αἰελαν,
Δωρουμένου, Πλάτων μὲν οὐ προσήκετο,
Ταῦρον εἰπὼν καλέριον ἐξ Εὐρητίδου·
« Οὐκ ἂν δυναίμητο θῆλυν ἐνθύνειν σταλήν. »
330 Ο δ’, ὃς τὸ δώρομ’ ἤλθεν εἰς αὐτοῦ χέρας,
Φέροντος ἀνδρὸς, καὶ προθύμως λαμβάνει,
Καὶ τὴν λέμβου χομφύτητ’ λαμβάνει
Βάλλει, τοδέ εἰπὼν· « Καὶ γάρ ἐν βαχεύμασιν.
Οὗσ’ ἦγε σώφρων, οὐ διαφθαρήσεται. »
335 Ο δ’ αὐτὸς Ἀρχέλαος, ὃς φασιν, ποτὲ
Λαβεῖν θελήσαντες τι τοῦ Σοφοκλέους,
Εὐριπίδῃ δίδωσι τῷ σοφωτάτῳ.

Id dices inexplicabilem avaritiam, aut paupertati aliquam concedes.
Sed quod mensas tyrrannicas colebat

Plato : heu libros et præclaros labores!

430-431 315 *Mitto auctionem, iuso ne auctionem quidem,*

Nisi Libyus quidani Platoni Græcia

Meliorem ac benigniorem se exhibuisse, et parvo pretio

Gloriam et Platonis libros emisset.

Cyrenensis autem magna quidem exstitit dicendi libertas;

320 *Sed tamen libertati luxum miscuit,*

Bonum kedens salsa mentaria doctrina.

Olens enim unguenta compotores perflabat,

Morum autem urbanitas et dicacitas

Via illi erant ad captanda munera. Sic aliquando.

325 *Vestem muliebrem, sapiente Archelao,*

Neacio quomodo, aut quam ob causam,

Donante, Plato quidem illam non accepit,

Iambum ex Euripide proferens opportune :

« Haud seminarum vestibus possim indui. »

330 *Ille vero, ut munus in ejus manus venit,*

Ab aliquo allatum, protinus libens cepit,

At iambi leporem iambico telo

Percussit his verbis : « Non enim in Bacchi orgiis,

Si casta mulier exstitit, vitiabitur. »

335 *Idem Archelaus, ut narrant, cum aliquando*

Aliquid ab eo vellet accipere Sophocles,

Donavit id Euripidi sapientissimo,

313 *Tὸ δὲ τραπέζας.* Sit ita sane, quod Plato
vituperio dignus non sit, ob vectum in *Ægyptum*
mercatoræ causa oleum; *αν* vero in tali viro re-
prehensione dignum non est, quod in Siciliam ad
Dionysium juniores se contulerit cupediariū
amore? quod certe philosophum dedecebat, qui
scriptis victimis tenuitatem profitebatur.

314 *Φεῦ λόγων.* Ita habent codi. Coisl. et Vat.
Prave edit. λέγων.

315 *Ἐώ λέγειν χρόσιν τε.* Quædam exponenda
sunt, ut intelligatur hic locus. Plato e Sicilia re-
diens, ad *Æginam* insulam appulsus, ad quam ac-
cedere Atheniensibus capitale erat, maximum vitæ
discrimen adiit. Tandem quidam Afer, Anicetus,
meliorem se tota exhibens Græcia, quæ ab *Ægine-*
tis de redimendo Platone nullatenus laborabat,

eum atque ipsius famam et doctrinam viginti aut
triginta minis coemit.

316 *Εἰ μὴ Πλάτωνι τις Λίβυς τῆς Ἑλλάδος.*
Sic legendum, ut sensus ei metrum constet. Edit.
Εἰ μὴ Λίβυς τις τῆς Πλάτωνος Ἑλλάδος.

321 *Βλάπτων.* Vat.-βάπτων. *Ἀλμυρῷ.* Salsamentariam Aristippi doctrinam appellat, quod ipse
voluptatis assertor erat.

329 *Θῆλυν.* Ita Coisl. Edit. θῆλειαν. Versus hic
est Euripidis in *Bacchis* 834. Vide Laertium in *Vita*
Aristippi.

334 *Οὐσ’ ἦγε.* Sic Vat. et Coisl. Edit. male οὐχ
οὐ γά.

336 *Θελήσαντός τι τοῦ.* Coisl. et Vat. θελήσα-
τός γε τοῦ.

METRICA VERSIO.

Non criminandum : dasque inopia quidpiam.
Mensas Platонem sed sequi tyrrannicas,
Turpe, et labores atque doctrinam indecens :
Mitto auctionem, quæ nec habuisset locum,
Ni præstissem Græcia sese Africus
Benigniorem ; namque paucis nunulis
Platonis emit gloriam ac scientiam.
Fiducia oris magna Aristippo fuit :
Sed juncta nimium luxui foedo tamen.
Lesumque misto dogmate est falso bonum.
Nam comibones, unguine ipse perlitus,
Afflabat; atque comitas morum, et sales
Huic muniebant maximum ad quæstum viam..

B Sic Archelao rege quadam tempore
Vestem offerente semina dignam (haud scio.
Qua mente munus istud), hanc quidem Plato
Rejecit, illud proferens Euripidis :
« Non feminaruim vestibus quecam indui. »
Hic autem, ut ejus munus in manus idem,
Ferente quodam, venit, hoc statim accipit,
Versum et rependit versui lepide alterum,
Hæc dicta fundens : « Non enim in Bacchi Orgiis
Matrona casta labis aliquid contrahet. »
Idem Archelaus, ut ferunt, cum posceret
Sophocles ab illo quidpiam, hoc Euripidi-
Dedit eruditio protinus, verba hæc loquens :

Τοσαῦτ' ἐπειπόν· « Σὺ μὲν ἄξις δοκεῖς
Ζητεῖν ἔμοιγε, λαμδάνειν δὲ Εὐφειπόν· »
340 Δεικνύς δὲ πέρ ἀριστὸν εὐγενῆς τρόπος.
Τάξας δὲ τοῖς Ἑλλήσι τοὺς πόρους ποτὲ
‘Ο Λυσιμάχον, καὶ τὰλλα τῶν πρώτων φανεῖς
Ἐν δημαρχίαις τε καὶ στρατηγίαις,
Τοσοῦτον ὡφθῇ χρημάτων ἀνώτερος,
345 ‘Ωσθ’ (ὅτι μὲν ἔσχι τούνομ’ ἔκ τῆς πράξεως,
Δίκαιος δὲ τε καὶ καλούμενος εἰς ἔτι,
Ἐκών παρῆσα) τὰς δὲ παῖδας ἢ πόλις
Ἐκδοῦσα τιμῇ χρήματα πενίαν καλὴν,
Αύτὸν τὸ θεάφεν, οὐκ ἔχονθ’ θεν ταφῇ.
350 Οὐκ δὲ παρέλθοιμ’ οὐδὲ τὰ ‘Ρωμαίων καλὰ
‘Ως μὴ παλαιοὶς ισχυριζόμην μόνοις.
Πύρρου κρατήσας ἐν μάχῃ Φαβρίκιος,

Α Ἡ δὲ στρατηγὸς τῶν περιβλέπτων ἄγαν,
Καὶ τοσδέ εἴκα μᾶλλον· ὡς γὰρ εἰς στενὸν
355 Ὁ Πύρρος ἤλθεν ἐλπίδων, ἐπειράθη
Χρυσοῦ ταλάντοις τὸν στρατηγὸν ἀρπάσαι.
‘Ο δὲ οὐδὲ ἐδέξατ’, ἀλλ’ ὅμως ἐσπείσατο.
Ἐπει δὲ ὁ Πύρρος, ὡς λέγουσ’, εἰρηνικὰ
Παιᾶνων πρὸς αὐτὸν, τῶν ἐνόπλων θηρίων
360 Ἐνα τῶν ἐλεφάντων ὑπερψυᾶ τε καὶ μέγαν,
Οὐπω κατ’ ἔκπιν οἱ τέως ἐγνωσμένον,
Ἐδειξε· βίνδος ὑπερφανείσης ἀθρόως
Οὐτ’ ἐποιήθη, καὶ τόδι εἶπεν θεως·
‘Οο μ’ οὐτε χρυσὸς εἴλεν, οὐτε θηρίον. »
365 Ἀρκεῖ τοσαῦτα, καὶ τάδε μέτρου πάρα,
‘Ως δὲ τις εἶποι χρημάτων καταφρονῶν.
Μήτ’ οὖν ἐκείνα προσδέχου τὰ μὴ καλὰ

Tantum adjiciens : « Tu quidem dignus mihi
Videris qui petas, Euripides autem qui accipiat; »
340 His indicans esse quid præstantissimum generosos mores.

Is qui tributa Grecis aliquando exæquavit
Lysimachi filius, aliasque inter principes enituit,
In rebus publicis agendis ac militari expeditionibus,
Ita pecunia visus est altior, ut
345 (Ac illum quidem nomen ex agendi ratione habuisse,
Ut qui justus fuerit, et justus hactenus vocetur,
Libens omitto), ut civitas ære publico et illius filias
Collocaverit, præclaræ paupertati honorem habens,
Et ipsum sepelirerit, non habentem unde sepeliretur.
350 Neque etiam Romanorum præteribo res præclare gestas,
Ne priscis tantum inniter exemplis.
Pyrrhum vicerat in prælio Fabricius,
432-433 Vir inter præcipuos duces insignis.
Sed his, que dicam, clarius vici. Nam cum in arctum
355 Pyrrhi spes redictæ essent, aggressus est
Auri talentis ducem rapere;
At ille non accepit, sed nos tamen pepigit.
Deinde, cum Pyrrhus, ut ferunt, pacificos ei
Ludos exhiberet, ex armatis belluis
360 Unam, nempe elephantem, insigni magnitudine,
Nunquam hactenus ab eo visu cognitam
Monstravit: at subito apparente proboscide,
Neque exterritus est, et placide dixit:
« Neque me aurum vicit, neque bellua. »
365 Haec quidem satis mulia, atque etiam supra modum;
Idque quisquis pecunia contemptor est, haud negaverit.
Ne igitur ista amplectans non belle dicta

340 Ὁπερ ἀριστον. Ita Coisl. et Vat. Edit. ἀριστον.

349 Ἐθαγερ. Ita Coisl. Edit. Εθαγαν.

352 Φαβρίκιος. Coisl. Φαβρίνος.

355 Ἐπιειράθη. Ita Vat. et Coisl. Edit. ἐπαράθη.

356 Ἀρπάσαι. Rapere, animum ducis pellicere.

360 Ἐνα τῷ. Coisl. Εἰδε τὸν ἐλέφαντον ὑπερψυῆτε καὶ μέγαν. Sic videtur leguisse Leuv., qui vertit :

Cum Pyrrhus, ut aiunt, amice cum eo jocans, animo adverteret eum, etc.

361 Ἐγγρωσιερ. Ita Coisl. Edit. ἀγνωσμένον.

363 Μέτρου. Coisl. et Vat. μετρίου.

366 Ως. Ita Coisl. Leuv. leguisse videtur ὧν, ut in editis; vertit namque, quo dicere quis possit, opes ac pecunias contemnens.

METRICA VERSIO.

« Dignus videris tu quidem, qui postules :
Qui capiat autem, dignus est Euripides : »
Hinc, morum honestas quanta sit res, judicans.
Quin Lysimachi filius, qui Grecie
Tributa quondam fixerat, vir eminentis
Bello, domique rebus in forensibus,
Nummorum amore tam fuit sublimior,
Ut (initio Justi nomen hinc quod retulit
Adhucque gestat) ipsius natas viris
Urbs collocarit, de suo penuriam
Præclaram honestans : atque eum ære publico
Humanit, ipsi quod nihil prorsus foret.
Nec præteribo decora magnorum Ausonum
Exempli, ne me prisca solum fulciant.
Fabricius armis vicerat Pyrrhum, agminis

B Ductor Latini nobilis, rursum hunc magis
Hac arte superat. Pyrrhus etenim spes suas
Pressas in arctum conspicans, studuit ducem
Surripere, munus maximum ipsi deferens.
At hic reject: pepigit inducias tamen.
Ut Pyrrhus autem per jocum, velut ferunt
Elephanta quendam corporis vastissimi
Monstravit, armis undique instructum (haud prius
Fabricius hocce viderat monstri genus),
Sic ut proboscis subita sese ostenderet :
Non tremuit, hilari verba sed fronte hæc dedit :
« Nec me ante nummi, nec modo vicit fera. »

Satis ista nobis dicta sunt, et plus satis,
De despicandis opibus. Ergo ne probet
Illa parum honesta quispiam, ex priscis libris

Βίβλων πειλαιών, ώγαθ', αἵς ἐνετράχησ·
Ἐα με κερδαίνοντα κεκήσθαι κακόν.
370 Κρείσσον γάρ ή σέβοντα τοὺς θεῶν νόμους
Πίνηται ναεῖν, δίξαν τημποληχέτα.
Μή μοι γένος γένιε, μάζα μοι γένος.
Τὰ χρήματ' ἀνθράποισι τιμιώτατα.
Πίνητος ἀνδρὸς οὐδὲν ἀθλιώτερον.
375 Ἀνευ δὲ χαλκοῦ, Φοῖδος οὐ μαντεύεται.
Οὐκ ἔστιν διστὶς πάντ' ἀνήρ εύδαιμονει·
Ἡ γάρ πεφυκὼς ἐσθλὸς, οὐκ ἔχει βίον,
Ἡ δυσγενῆς ὁν, πλουσίαν ἀροὶ πλάκα.
Πῶς γάρ καλεῖς δυσθαίμωνα, τὸν πένητα μὲν,
380 Πολλῷ δ' ἔχοντα πλουσιώτερον τρόπον;
Δύσθαίμον διντῶν τὸ φρονεῖν οὐτῷ κακῶς.

Α Ταῦτ' οὖν ἀπαντὰ φεῦγε τούς τ' εἰρηκότας,
Εἴτ' ἄλλο τούτοις ἐμφερές τι ἐν λόγοις.
Καὶ τοῦτ' ἐπανεῖ τὸν σοφῶς εἰρημένων·
385 Ὁτε ἐκ πονηροῦ πράγματος κέρδος λάβῃς,
Τοῦ δυστυχείν νόμιζε ἀρραβῶν' ἔχειν.
Μή πάντοθεν κέρδαινε, σαυτὸν αἰσχύνειν·
Τὸ μὴ δικαίως εὐτυχεῖν, ἔχει φόδον.
Μή Πλούτον εἰπῆς, οὐχὶ θαυμάζω θεὸν,
390 Ὁν καὶ κάκιστος ρᾳδίως ἐκτήσατο.
Πάντης μὲν ἔστι, τὸν τρόπον δὲ πλούσιος.
Σοφὸν πένητα μᾶλλον, ή Μίδαν κακόν.
Ἄτρετ δέ μοι Θεογνίς ὡς ληρὸν πλατύν,
Κρητιγονὸς προτιμῶν τῆς ἀπορίας καὶ βιθοῖς,
395 Κακῶς τε Κύρωφ νομοθετῶν εἰς χρήματα.

In antiquis libris, quibus innutritus es, o bone,
Sine me lucra facientem vocari improbum :
370 Id enim satius, quam colentem leges deorum
Pauperem degere, gloriam ambientem.
Ne mihi genus proferas : offa nūbi genus.
Pecunia hominibus maxime venerabilis.
Homine egoen nihil miserabilis.
375 Sine ære Apollo non vaticinatur.
Nemo est qui ab omni parte sit beatus ;
Vel enim egregius ortus parentibus, caret opibus,
Vel gente non clarus divitem arat campum.
Quomodo ergo miserabilem eum vocas, qui pauper quidem est,
380 Sed moribus præditus est longe ditissimis ?
Vere miserum est tam prave sentire.
Hæc igitur omnia effuge, et eos qui ea effulterunt,
Et si quid aliud his consonum libris.
Atque etiam hæc lauda sapienter dicta :
385 Cum ex re prava lucrum feceris,
Scito te pignus infelicia vitæ habere.
Ne lucreris undeaque, teipsum dedecorans :
Injusta prosperitas non caret metu,
Ne Plutum appelles : non ego admiror deum,
390 Quem facilime teterrimus possidet.
434-435 Pauper quidem est, sed moribus dives.
Pauperem sapientem malo quam improbum Midam.
Delirat mihi Theognis insigniter,
Barathra præferens egestati et abyssos,
395 Pravasque de pecunia leges Cyrno præscribens.

389 Έα με κερδαίνοντα. Versiculi hi, inquit Billius, ex variis poetis corrogati sunt; quibus postea ad paupertatis commendationem alios mox subnectit.

370 Κρείσσον. Leuv. ita reddit: *Nam longe id præstat, alio si leges deorum colens, in paupertate cum gloria degarem.*

372 Μή μοι γέρος τέριζε. Arbitratur Billius γενίεται esse vocein effictam ad irridendam generis nobilitatem. Vat. ξενίε, ne meum genus deprimas.

380 Πολλῷ. Ita Coisi. Edit. πολλῶν.

385 Ὁτε ἐκ. Vat. οὐκ ἐκ.

389 Μή Πλούτον εἰπῆς. *Noli Plutum, id est, dītem appellare, etc.*

394 Κρητιγονός. Alludit Gregorius ad hæc Theognidis :

*Χρὴ πενίην φευγοντα, καὶ εἰς μεταχίτεα πόντον
Πίπτειν, καὶ κερπών, Κύρω, κατ' ηλικίαν.*

Oportet eum, qui inopiam fugit, in vastum mare se projicere, aut e præruptis scopulis se dare præcipitem.

METRICA VERSIO

Desumpta, juvenis quæ manu volvit frequens,
Sine me vocari, dummodo lucrer, malum :
Id namque præstat, quam colentem cœlitum
Leges egere, gloria hinc dum quærerit.
Genus mihi ne profer : offa nūbi genus.
Res nulla censu charior mortalibus.
Miserum indigente nil magis singi potest.
Responsa Phœbus, æra si desint, negat.
Nemo beatus rebus est in omnibus.
Nam vel probis vir moribus victu caret :
Vel, stirpe cum sit sordida, censu afflit.
Miserum vocandum nam quid ipse existimas
Opibus carentem, divitem sed moribus ?
Miser est profecto, quisquis hæc sentit male.

B Hæc ergo cuncta cum suis suctoribus.
Aliudque si quid tale sit dictum, fuge.

At ista lauda : dicta sunt enim probe.

Ex non honesta cum capis re commodum,
Calamitatis, hoc scias, arrham tenes.

Non undecunque lucra fac : verere te.

Pavore iniqua non caret felicitas.

Plutum quid inquis ? Non ego admiror deum,

Haud ægre apisci quemque vel pessimus.

Pauper quidem ille : moribus dives tamen.

Sophos egentes malo, quam Midas malos.

Delirat autem maxime Theognides,

Diram anteponit cum necem penuria,

Cyrnoque sancti improbas leges opum.

Ομηρε καὶ σὺ, πῶς τοσοῦτον ἀστάτῳ
Πράγματι νέμεις, ὡς τε φράσαι που τῶν ἐπῶν,
Ὄπιγδὸν εἶναι τὴν ἀρετὴν τῶν χρημάτων;
Φησίν· Τόδ' εἴπον αὐτός, οὐχ οὕτως ἔχων,
400 Γελῶν δὲ τοὺς ἔχοντας οὕτως ἀλλίως.
Οὐ γάρ δοκεῖ σοι τὴν θάλασσαν ἐκφυγῶν
Ὕδυσσεν ἐκείνος, οὗ τὰ πόλλα ἀθλήματα,
Ὕψθεις ἀλήτης τῇ βασιλίδι γυμνός,
Καταιδέσας δὲ τῷ λόγῳ τὴν παρένον,
405 Φαλαξὶ τ' αὐτοῖς ἄξιος πλείστου φανέτος,
Εἶναι προδήλως τῆς ἀρετῆς ἐγκώμιον;
Τὸν μῦθον αἰνῶ τὸν Φρύγιον, δε εὖ ἔχει.
Μίδᾳ γάρ αἰτήσαντι πάντα χρυσού
Πλήρη γενέσθαι, τῆς ἀμετρίας δίκηγο

A 410 Θεδ; δίδωσιν ὄντες τὴν ἡξίου τυχεῖν.
Ο χρυσὸς διὸ ἄδρωτος· διὸ δὲ εἰχεν, νέκυς.
Τι μοι ἔνων μύθων τε καὶ διδαγμάτων;
Αὔτους σκόπει μοι τοὺς ἔμοὺς ἥδη νόμους.
Ἐμοὶ γένος μὲν ἔστι τὸ πρῶτον καλὸν,
415 Οὐπέρ προῆλθον, καὶ πρὸς δὲ πτερῶ βίον,
Δεσμῶν ἐμαυτὸν ἐκλύειν πειρώμενος.
Ἡ δὲ ἐκ μελῶν τε καὶ φθορᾶς ὄρμωμάνη,
Νεκρῶν τε λαμπρῶν καὶ πάλαι σεσηπτῶν,
Ἱν δὴ καλοῦσιν εὐγένειαν οἱ κάτω,
420 Κόπρου ρεούστης οὐδὲν εὐγενεστέρα.
Πτυρὶς δὲ σωμάτων μὲν οὐκ ἐλευθέρα,
Φύσιν τε δούλῃ, καὶ κακῶς τετμημένη
Κόλποις θαλάσσης καὶ νάπαις περίγραφος,

Et tu, Homere, quomodo tantum instabili rei
Tribuis, ut dicas alicubi carminum,
Pedissequam pecuniae esse virtutem?
Sed, ait, non ideo dixi, quod sic ipse sentirem,
400 Sed ut eos irridicerem, qui tam misere seculunt.
Nonne enim fateberis profugum ex mari
Ulyssem illum, qui tot exercitatus laboribus,
Errabundus, et nudus regiae filiae visus est,
Ac reverentiam sibi a virgine sermone suo conciliavit,
405 Ipsisque Phœacibus summo in pretio fuit,
Manifestum esse virtutis præconium?
Laudo fabulam Phrygiam, quæ præclarissima est.
Nam cum precatus esset Midas, ut auro lotus
Impleretur, immoderationis peccatum
410 Deus constituit, ut consequeretur quod rogabat:
Aurum non poterat comedī: qui autem habebat enectus est.
Sed quid mihi opus est peregrinis fabulis et doctrinis?
Ipse jam necum meas leges considera.
Genus mihi quidem est primarium illud bonum,
415 Unde processi, et ad quod vitam erigo,
Vinculis memet ipsum satagens exsolvere.
Quæ autem ex membris et corruptela orta est,
Et ex illustribus defunctis duduinque putrefactis,
Nobilitas, ut terreni homines vocant,
420 Haec simo diffluente nihilo præstantior.
Corporum autem patria minime libera est,
Sed tributis subdita, ac non bene secta
Finibus maris et silvis circumscripta,

398 Ὁχηδὸν εἰραι τὴν ἀρετὴν. Memoria hic lapsum esse Gregorium putat Billius, nec ab Homero dicta, sed ab Hesiodo, lib. cui tit. *Opera et dies*.

Εἰ δέ κεν ἀργάζῃ, τάχα σος ζηλώσει ἀρρόδος
Πλούτοντα πλούτῳ δ' ἀρετὴ καὶ κῦδος ὀχηδεῖ.
Si sedulus fueris, forsitan iuvidebit tibi piger locu-

pleti; divitiarum pedissequae sunt virtus et gloriaria.

400 Γελῶν. Ita Coisl. et Vat. Edit. γενῶν.

406 Τῆς ἀρετῆς ἐγκώμιον. Quod eo loci Gregorius ascribit Ulyssis virtuti, eloquentiae ejusdem trahit infra, lib. ii, sect. 2, v. 208.

410 Διδωσι. Coisl. et Vat. τιθησιν.

415 Οὐπέρ. Coisl. et Vat. δθεν.

METRICA VERSIO.

Homere, qui sit ut rei fluxæ admodum
Tribuas et ipse tantum, opum ut quadam loco
Pronuntiaris esse virtutem asseclam?
Dixi quidem, inquit: non tamen sic sentiens,
Ridens, sed illos, sentiunt qui tam male.
Nam nonne Ulyssem, qui tot ærumnas tulit,
Cum savientis impetum effugit freti,
Nudusque, inopsque regia est a virgine
Conspicetus, hancque vocibus flexit suis,
Phœacibusque maximo in pretio exstitit,
Virtutis esse splendidam laudem putas?
Fabella quin haec est Phrygum pulcherrima.
Nam cum petisset cuncta mutari sibi
Midas in aurum, quo malæ cupidinis

B Supplicia lueret, annuit votis deus.
Sic habuit aurum: sed miser periit fame.
Figmenta sed quid atque præcepta extera
Propono? leges jam velim specte meas.
Stirps clari generis est mihi princeps bonum.
Quo sum ortus, ad quod subveho vitam meam
Studens molestis vinculis me exsolvere.
At nobile illud, terrei ut vocant, genus,
A labe, nexo et corporum quod profluit,
Clarisque quondam mortuis et putridis,
Fluente simo neutiquam esse mage nobile.
Rursumque patria corporum haud est libera.
Gravibus tributis subdita, et scissa improbe,
Finita silvis, sinibus et vasti maris,

Πολλοὺς ἀμείσους ἀθλίους οἰκήτορας,
 425 Αὐτὴ γε μῆτηρ καὶ τάφος γεννημάτων,
 Κόπτουσα τοὺς κόπτοντας. Ὡ δικη, δικη
 Τοῦ πρωτοπέλαστρου γεύσεως τε καὶ πλάνης!
 'Η δ' ἀντὶ ταύτης τοῖς σοφοῖς ζητουμένη
 Πρὸς Ἰησοῦν βλέποντες ἐνθάδ' οὐ φοιτούμεθα,
 450 "Μοπέρ πόσα τι ἔφ' ὑδάτων ὁχυρωμένη,
 Πλατεῖ ἀτέρμων εὐγενῶν σκηνωμάτων.
 Κρατουμένη τε τοῖς κατοίκοις εἰς ἀεὶ,
 Ζώντων τε μῆτηρ, καὶ μόρτων ἀλλοτρία,
 Χορὸς τ' ἄπαντα Χριστὸν ὑμνοῦντων μέγαν,
 455 Πανήγυρίς τε πρωτοτόκων γεγραμμένων
 'Εν οὐρανοῖς βίβλοις τε ταῖς αἰωνίοις.

Α Δέδαν τ' ἐπαινῶν τὴν δῶν μοι κειμένην,
 Στεθμήν δικαίαν, καλὸν ἀκευδέστατον.
 'Η δ' ἐνθάδ', αὖρα καὶ κενῶν κενὴ χάρις.
 440 'Η μὲν δικαία προστίθησιν οὐδὲ ἔν·
 'Η δ' οὐκ ἀλλοής εἰς βλάβην καθίσταται.
 Τὸ γάρ δοκεῖν, ὑφεῖλε τοῦ εἶναι πολύ.
 Πλούτος δ' οὐ μὲν ἔρων τε καὶ μέθης πλέων,
 "Οὐκὶν τε πηρὸς καὶ περιπλανώμενος,
 445 Φυσῶν τε πολλοὺς καὶ κενῶν ἀντλῶν τύχην,
 Γαστρὸς τις δύχος ὑδέρου πεπλησμένος.
 "Άλλοις προσέρποι φάρμακον νόσου γέμον
 Καιροῦ φθόνον τε παίγνιον τιμώμενον.
 'Εμοὶ δὲ πλοῦτος ἀρθονός τε καὶ μένων,

Mutationem sæpe patiens miserorum inçolarum,
 425 Eadem mater et tumulus sobolis sua,
 Tundens tundentes. O vindicta, o vindicta
 Primi parentis gustus et seductionis!
 At quæ istius loco a sapientibus quaeritur,
436-437 Quamque hic intuentes non fluctuamus,
 430 Velut herba aquis innatans,
 Terminis caret præ latitudine egregiorum tabernaculorum,
 Et ab incolis in æternum possidetur,
 Mater viventium, et a laboribus aliena,
 Chorus eorum qui magnum Christum indesinenter celebrant
 435 Cœtus primogenitorum descriptorum
 In cœlis ac libris æternis.
 Gloriam etiam laudo in cœlis mihi repositam,
 Pondus justissimum bonum minime mendax.
 Terrena autem ventus est, et vanorum hominum vana gratia:
 440 Ac ea quidem, quæ justa est, nihil prorsus addit;
 Quæ vero non vera, in damnum convertitur.
 Videri enim de vero multum detrahit.
 Divitiae fluitantes et ebrietatis plenæ sunt,
 Oculis captiæ et errabundæ,
 445 Quæ multis inflant, et vane fortunam infundunt:
 Ventris tumor quidam ex aqua intercute.
 Aliis obrepat remedium illud morbidum,
 Temporis et invidiæ ludibrium pretiosum.
 Mihi vero divitiae pretiosæ, permanentes,

424 Ἀμείσους. Ita Coisl. Edit. ἀμείσους.
426 Κόπτουσα τοὺς κόπτοντας. Tundens scilicet
 posse mortem eos, a quibus, dum riverent, calcata est.
 429 Ροιζόμεθα. Vat. et Coisl. φιούμεθα. Non
 hic radices militimus, haud secus ac herba fluctibus
 innatans.
 431 Πλατεῖ ἀτέρμων. Ita Coisl. et Vat. Vastis-
 sima, nullis circumscripta terminis. Mendose edit.
 πλατεῖς τέρμων.
 432 Τοῖς κατοίκοις. Vat. et Coisl. τοῖς ἄπαξ οἰ-
 κήσασι.
 434 Χορὸς τ' ἄπαντα. Ita Coisl. Edit. χωρὸς τὰ

πάντα.
436 Ταῖς. Coisl. τοῖς.
 442 Τὸ γάρ δοκεῖν. Videri enim quod non sumus,
 multum detrahit, quomodo sumus id quod videntur.
 Opinio multum veritati detrahit.
 444. "Οὐκὶν τε πηρὸς. Oculis captiæ Plutus, ab Ari-
 stophane inducitur, eo quod, nulla proborum homi-
 num habita ratione, divitias indignissimis largiatur.
 445 Ἄρτιών τύχην. Ita Coisl. et Vat. Edit. inen-
 dose atēlōn.
 448 Καιροῦ φθόνον τε καλύπτων τιμώμενον.
 Decrat hic versus in editis, Coisl. suppeditavit.

METRICA VERSIO

Subinde mutans incolas miserrimos :
 Eadem parenesque sobolis, et tumulus simul,
 Eosque tundens, a quibus tusa est prius.
 Quam primi acerbe plectitur gustus patris !
 Illius ast hæc quam sophi exquirunt loco,
 In quam intuentes nequitquam hic reptabimur
 (Ut herba fluvii innatans), nullos habet
 Omnino fines : dominibus eximiis viget.
 Semper colonis obtinetur a suis.
 Viventium est mater, laborum libera :
 Horum, Deum qui jugiter laudent, locus :
 Decusque celebris agminis primo sati ,
 Cœlestis ille quod tenet scriptum liber.

B Jam laudo, sursum quod mihi situm est, decus ,
 Rectam illam amussim, nec siū falsi bonum.
 Mundana namque gloria est ventus levis.
 Ac justa vero ne pilum adjungit quidem :
 At falsa damnum maximum secum trahit.
 Putare quippe , plurimum de re eripit.
 Rursus fluentes, ebriæ, cæcæ, vagæ
 Opes, tunorem plurimis quæ contrahunt,
 Vaneque fortunam hauriunt, intercuti ,
 Similesque prorsus sunt aquæ, alteros petant :
 Medicina morbi plena , ludus temporis ,
 Invidiæ et atræ : sint licet pretio haud levi.
 At census est his amplius et stabilis mihi ,

450 Ἐστὼς, δισυλος, κτημάτων ἀνώτατος.
Μηδὲν πεπάσθαι πλὴν Θεοῦ καὶ τῶν δικῶν.
Ἄπαντα μὲν γάρ οὐκ ἀν, εἰ βούλειτο τις,
Κτήσαιτο, οὐτ' ἐκτήσατ' οὐκουν ἀχρι νῦν·
Πάντων δὲ ἔνεστιν ἀδρός καταφρονεῖν,
455 Κρείττω τε πάντων τούτον εἶναι τὸν τρόπον.
“Ἄλλοι φάλαγγας τασσέτωσαν ὀπλιτῶν,
Πλείον τε πασχέτωσαν, ὃν δρόσιν κακῶν,
Βάλλοντες, οιμώκοντες, ἀστέταις ροπαῖς
Ἄγγωμα λαῦντες, εἰμάτων ὄντομενοι
460 Πλεύσου τέλ’ δγκον, ή τυραννίδος κράτος.
“Ἄλλοι δὲ γῆς τε καὶ θαλάττης ἄγριας
Κόλπους μετρούντων, ἐμποροι δυσδαμόνες.
“Ἄλλοι δίκαιας τε καὶ νόμους ἀντιστρόφους
Σπουδῇ πλεκόντων, λημαδίτων μικρῶν χάριν·

450 *Stabiles, furibus non obnoxiae, possessionum præstantissimæ*

Nihil possidere, præter Deum et cœlestia.
Nemo est qui omnia, etiamsi velit,
Possideat, neque hactenus quisquam possedit.
At licet omnia simul contempnere,

455 *Omnibusque esse hoc modo celsiorum.*

Ordinant alii militum phalangas,
Ac plura patientur, quam inferunt mala,
Ferientes, ejulantes, anticipi Marte
Decertantes, sanguine ementes

460 *Divitiarum mōken aliquam, aut tyramnis potestate.*

Alii terræ ferique maris

Sinus metiantur, mercatores miseri.

Alii judicia et contrarias leges

Sedulo innescant, parvi lucri gratia :

465 *Mihi vero Christus omnibus emendus est,*

Ac pauperem crucem opulente fero,

470 *438-439 Postquam en quæ rodit tinea, et instar cuborum volvuntur, projecti.*

Christi primam legem primæ deliciæ excepérunt;

Ac Edem et paradisus plantis floridus

470 *Et fons in quatuor sectus principia :*

Non aurum erat, non electrum, non argentum,

Non nitentium et pellucidorum lapidum gratia,

Quæ terra largitur his qui humi defixi sunt;

Solis at pomis abundanter nutriebat

475 *Cultorem Dei et divinarum deliciarum.*

Atque hic etiam modus voluptati prescriptus :

Ligno enim cognitionis contrariorum prohibebat ;

Quæ lex minus servata omnibus me spoliavit,

Ac terræ misericordis meæ me addixit.

480 *‘Ασυλος, κτημάτων ἀνώτατος. Ita Coisl.*
Edit. ἀσείστως, χρημάτων ἀνώτερος. Vat. πτωμάτων ἀνώτατος.

485 *Πλεύσων. Coisl. πλεύσων. Mox, δρῶσι pro δρᾶσι.*

487 *Πεττευμάτων. Vat. τῶν πεμπάτων. Optima loquendi ratio, qua significat Gregorius omnia humisce vita bona esse fortuita, et aleæ in modum*

singulis sere diebus in diuersum mutari.

488 *Toύσον. Hujus prima lex, primæ deliciæ.*

474 *‘Ηλεκτρον. Ita Coisl. Edit. ἡλεκτρος.*

476 *‘Ηδονη μετρούμενης. Ita Coisl. Edit. ἥδονης μετρουμένης.*

477 *Ἐρεντιών. Contrariorum, id est, boni et mali.*

METRICA VERSIO.

Fures nec ullos, nec graves casus timens,
Nil possidere, nisi Deum, et cœli bona.
Nam nemo proorsus omnia adipisci potest,
Nec est adeptus hactenus, cuncta at simul
Quin spernat, et sic rebus omnino omnibus
Exsistat ipse celsior, nihil vetat.
Alii phalanges instruant ad præsum,
Subeantque plura, quam inferant ipsi, mala,
Dum vulnerant nunc, nunc gemunt ob vulnera,
Dubioque Marte dimicant, et quasdam opes
Emunt cruento, robur aut tyramnis:
Terræque, saevi et æquoris miser sinus
Mercator obeat, maximos quæstus sequens:
Leges et alter, juraque adversaria,
Dum lucra capit parva, nectat sedulus.

PATROL. GR. XXXVII.

B Mihi ast emendus rebus est cunctis Deus,
Et crux, egentem quam fero opulente, obterens
Quod linea rodit, et cubi instar volvitur.
Hujus fuit lex prima, primum gaudium,
Edem, hortus ille dulcibus plantis virens,
Fonsque in quaternos fluminum sectus sinus.
Argentum et aurum non erat tunc temporis,
Non tunc nitentes gemmulae, et pellucidae,
Quæ cuncta tellus porrigit fluis humi:
Verum colonus Numinis solo famem
Pellebat esu fructuum dulcissimo.
Atque hic voluptas limites etiam suos
Habebat, arbor vetusta nam scientiæ
Erat, esa quæ nos omnibus orbos bonis
Terre parentis tradidit laboribus.

480 Όν εἰς, τὸ πλεῖον τῶν ἀναγκαίων ἔχειν
Μήδέν τε μέτρον εἰδέναι τῆς κτήσεως,
Κακοῦ τὸ χείρων φάρμακον ποιουμένους,
Διψῶντας αὐτῷ τῷ ποτῷ καυσουμένους.
Ἐξ αὐτοῦ, τὸ γίνεθ', ὡς παράδοξον, σκόπει,
485 Ἄει πένεσθαι τῷ λιπόντι κτωμένους,
Τέρψιν δὲ τοῦ κτηθέντος οὐ δύνασθ' ἔχειν,
Τῷ μὴ παρόντι· καὶ γάρ ἐκτήκει φρένας.
Πρῶτος μὲν ὅντος εὐτελούς ζωῆς νόμος,
Ἐστιν δὲ ἐκείνης δεύτερος. Τὸν Ἀβραὰμ
490 Τὸν πατριάρχην, τὸν θεόπτην τὸν μέγαν,
Οἶκου, γένους τε, πατρίδος ἑκελκύσας,
Ο τῶν μεγίστων οἰκονόμος μυστηρίων,
Ἐις γῆν μετήγαγ' εὐκόλως ἀλλοτρίαν,

Α Σένον, πάροικον, ἀστεγον, πλανώμενον.
495 Πίστις γάρ εἰλικρινὴ ἀλπίδων τῶν μειζόνων—
Ἄρτον δὲ ἵακὼν καὶ σκέπην ἔτει μόνον,
Ὀρμῶν ποταμῶν ποτ' εἰς μέστην, ὥσπερ λόγος,
Εἰ καὶ πολυθρέμων ἐπάνεισιν ὕστερον,
Μισθὸν δίκαιου εὑρόμενος οὗτον πόνων.
500 Καὶ τοῦτο δὲ εἰπεῖν εὐ ἔχει πρός οἵς ἔτην·
Μισθῆς δὲ εἰσα τοῦ γνόφου μόνος μόνῳ
Θεῷ προσωμῆλησε, καὶ πλαζεῖν νόμον
Διπλοῦν ἐδέξατο. Φιλεῶν ἡγε μέγαν·
Τότε οὖν μερίζων τὴν κατέσχον ἐκ Θεοῦ,
505 Ἀλλοις μὲν διλήγην γῆν ἐμέτρησε ἔινην·
Τοῖς δὲ Λευτὶ κλήρον οὐ νέμει μόνοις.
Κάῆρος γάρ αὐτοῖς δὲ χράτιστος, ήν Θεός.

490 Horum una est, plus quam necessitas requirat, habere,
Nec modum ullum possessionum agnosceret,
Malo pejorem dum facimus medicinam,
Sintientesque ipso potu astuanus.

Ex quo quid fiat, quamque mirum sit, considera:

485 Per id quod deest, semper sumus pauperes in opibus,
Neque ex acquisitis voluptatem ullam percipere possumus,
Propter id quod non adest: hoc enim mentem labefacit.

Atque illa quidem prima exstitit vita simplicis lex,

Hæc autem secunda. Abrahamum

490 Patriarcham, magnum Dei contemplatorem,

Domo, genere, patria extractum,

Qui maximorum dispensator est mysteriorum,

In terram haud invitum transtulit extraneam,

Hospitem, inquilineum, sine tecto, errabundum.

495 Ilium enim fides spei majoris trahebat.

Panem Jacob et vestes tantummodo petebat,

Profectus aliquando in Mesopotamiam, ut resert Scriptura,

Quanquam postea dives pecoribus rediit,

Justam hanc mercedem laborum adeptus.

500 Atque illud etiam his, quæ dixi, æquum est addere:

Quando Moses intra caliginem solus cum solo

Collocutus est Deo, ac lapidibus insculptam legem

Duplicem accepit, qua magnum regebat populum:

Tunc dividens terram, quam a Deo datam tenebant,

490-491 505 Aliis quidem aliam emensus est extraneam terram,

Solis autem filiis Levi nullam partem distribuit.

Pars enim illis præstantissima erat Deus.

482 Ποιουμένους. Ita Coisl. Edit. ποιουμένους.

483 Αὐτῷ τῷ. Ita Coisl. Edit. εἴναι τῷ. Μοι καυ-

σουμένους, combustos.

485 Τῷ λαϊστὶ κτημένους. Coisl. λειπόντι τηρο-

μένους.

486 Τοῦ κτηθέντος. Coisl. τῶν κτηθέντων.

495 Εἴλεισ. Vat. et Coisl. ἡγεν.

499 Μισθὸν δίκαιον εὑρόμενος οὗτος κόρων.
Coisl. μισθὸν δικαίων εὑράμενος τοῦτον. Vat. etiam εὑράμενος. — Benedictini post edit. servaverunt ve-
cem οὗτον, quæ Graeco idiomatica extranea videtur;
dicitur enim τοῦτο, non vero οὗτον. Forte legendum
foret οὗτως, sic justam mercedem, etc.

METRICA VERSIO.

Quorum unus est hic, plus habere scilicet,
Quam sit necesse, scire nec census inodum:
Morboque sic est pharmacum nocentius.
Hinc porro, quam res mira contingat, vide:
Ut nempe major surgat ex potu sitis,
Per idque miseri, quo carent, penuria
Semper laborent, gaudium nec sentiant
Ob parta; nam quod deficit, mentem premit.
Atque ista vita prima lex est pauperis.
At hæc secunda: summa qui mysteria
Dispensat, egit, patriarcha ut maximus,
Conspector atque Numinis summus, domum,
Patriasque sedes, cuius propinquus omnibus,
Linguis, obiret exterias terras, vagus,

B Carenisque tecto, dissitas longe; fides
Trahebat etenim, spesque majoris boni.
Jacob poposcit, pane dempto et vestibus,
Nihil, interannam se fuga ad terram ferens:
Dives tametsi post domum reverterit,
Æquum laboris premium id nactus sui.
Quin ad priora commode hoc jungi potest:
Moses receptus montis in caliginem,
Solus locutus cum Deo est, legem ac duplam
Accipit, agmen duceret qua maximum.
Tunc ergo terram partiens datum a Deo,
Aliis quidem aliam mensus est partem soli;
Levi sed ortis ipse nil solis dedit,
Quod pars eorum præpotens esset Deus.

Τωναδέδη δὲ παισὶν εἰσάγων ποτὲ
Ἄκτησίαν τε καὶ τὸν ὑψηλὸν βίον
510 (Ἔδει γὰρ, οἵδει φιλοσοφεῖν, καὶ περ τότε
Οὐδὲ πενίας πως κειμένης ἐν θαύματι).
Τάδ' εἶπε, πατρὸς λίαν ὡς χρηστοῦ λόγον.
« Ω παῖδες, οἴον ὑμῖν, ὡς ἀγαν πολὺν
Κλῆρον πορίζα, οἴον οὐτω τις πατήρ
515 Παισὶν δέδωκεν, οὐδὲ δὲ εὐπορώτας.
Φεύγοντε πάντα κλῆρον, εὐλυτον βίον
Ἐχοιτε, δεσμῷ μηδένι κρατούμενοι.
Σκηνᾶς μὲν οἰκεῖτ', οἰκλας κινουμένας.
Τέμνοις δὲ γῆν ἀλλος τις· διμπελος δέ γε
520 Τούτῳ φυτεύοιτ', δοντιν' οἶνος εὐφρανεῖ.
Ὑμῖν δὲ δοιον, ἐγκρατής εστω βίος.

Α Ὤδ' ἀν βιοῦντες, ἀσφαλῶς ζῶοιτέ μωι. •
Οὗτος μὲν οὖν τοιοῦτος. Ἐλίαν δὲ που
Θήσοιμεν, θν Κάρμηλος ἔτρεφεν μέγας
525 Κόραξι χειμάρφῳ τε, γῆς ἐκ διψάδος;
Ος ὁν πένης τε καὶ πενήτων ἔσχατος,
Ἴστη τυράννοις ὑετούς, φειθρων βάθη.
Πύρ εἰλκεν ἔχθροις καὶ θυσίαις ἐξ οὐρανοῦ.
Χήραις ἐπήγαζε φανίδας στενής τροφῆς,
530 Τρέφων τρεφούσας πλουσιώς δὲ ἐνδέης.
Νεκροὺς δὲ ἀνέστη, μισθὼν εὐσεβοῦς σκέπης,
Πυρὸς τ' ἀνήγεθ' ἄρματι πρὸς οὐρανόν.
Ἐλισσαίου τε κλῆρος, δὲ παρ' Ἐλίου,
Χάρις τε καὶ τὸ κλεινὸν ἐξ ὑψους δέρος.
535 Οδε πρὸς γαστρὸς Ιερός. Ω τοῦ θαύματος!

Jonadab filii præscribens olim
Nil possidere, vitamque sublimem ducere
510 (Sciebat enim, sciebat philosophari, quamvis tunc
Paupertas nondum admirationem moveret),
Hanc ad illos habuit, ut optimus pater, orationem :
« O filii, unam vobis, ut valde copiosam
Hæreditatem trado, qualem nondum ullus pater
515 Filii dedit, ne ditissimus quidem :
Possessionem omnem fugite ; liberam vitam
Ducite, nullo prorsus vinculo constricti.
Tabernacula habitate, mobiles domos.
Terram scindat alius : vinea autem
520 Ab eo plantetur, quem vinum delectat.
Vobis autem vini expers continens sit vita.
Sic namque viventes secure vixeritis, nati. »
Sic igitur ille. Elias autem ubi
Collocabimus, quem magnus aluit Carmelus.
525 Per corvos et torrentem, siente terra ?
Is pauper et pauperum ultimus,
Compressit tyrannis pluvias et ima fluminum,
Ignem e celo devocavit in inimicos et victimas.
Viduis fudit guttulas arcti cibi
530 Pauper copiose eas alens a quibus alebatur.
Mortuos suscitavit in mercedem pii hospitiū,
Ac igneo currū in cœlum evectus est.
Eliose hæreditas ab Elia venit,
Gratiaque et præclarum ex alio pallium.
535 Iste, ante partum sacer. Ω rem mirabilem !

508 Τωναδέδη. Ita Coisl. Edit. Τωναδάμ. Ita sere
supra Carm. ii, vers. 152, etc.

512 Ήρ χρηστοῦ λόγοι. Vat. et Coisl. ὡς λέπι
χρηστούς λόγους.

522 Ζώοιτε. Coisl. ζώητε.

523 Οὗτος μὲν οὖτος τοιούτος. Ille igitur talis fuit :
sorite melius οὖτως : sic igitur ille. Coisl. et Vat.
μὲν δῆ.

524 Θήσοιμεν. Coisl. θήσομεν. Μοχ, Κάρμηλος.
Billius pro Carmelo, scripsit torrentem : Gregorius

memoria lapsus est. Nam a corvis pastus est Elias,
non in Carmelo, sed in torrente Carith. Verum si
Billius fas erat observare, atque etiam debebat, quod
est interpretis officium : at verba Gregorii non erant
mutanda.

525 Γῆς ἐκ διψάδος. Coisl. γῆς ἐκδιψάμενος.

527 Τυράντοις. Coisl. τυράννους.

529 Έπήγαζε. Vat. ἐπήγε.

534 Κλειστόρ. Coisl. καλόν. Μοχ, Vat. δέρος pro
δέρος. Vide supra sect. i, carm. xvi.

METRICA VERSIO.

Rechabus etiam filiis vitam indigam
Celsamque suadens (quippe jam norat genus
Vite altioris persequi : in pretio licet
Tum nondum egestas esset, ac miraculo),
Haec verba patre protulit digna optimo :
« Qualem ipse vobis, filii, quam divitem
Hæreditatem porrigo ! qualem haud pater
Donavit ullus, ne quidem censu affluens.
Nil possidere ; liberum ævum ducite, *
Nullo retenti vinculo; in tentoriis
Habitate : vobis mobiles sint hæ domus
Proscindat alius quispiam terræ solum,
Vitesque plantet, quem juvat Bacchi liquor.
At vita vobis sit meri prorsum inscia.

B Vitæ exigitis tuto sic, nati, dies. »
Ac talis ille. Quo loco ponam Eliam,
Quem perque corvos, perque torrentem Deus
Alebat, arenis dum siti tellus foret?
Qui, pauper etsi, pauperum et pauperrimus,
Fluxus tyrannis imbrum pressit tamen,
Hostibus ab alto et victimis flamman extudit,
Viduisque fudit guttulas arcti cibi,
Alens alentem largiter vir indigus,
Traxitque ab orco mortuos pro præmio
Hospitiū : ad astra raptus est currū igneo.
Hæreditatem quid Elisei proferam,
Delapsam ab alto gratiam cuin pallio?
Quid ante ventrem, mira res ! sacrum Deo?

Πάντες ἀκούεις τὸν Σαμουὴλ τὸν μέγαν,
Οὐν μητρὸς εὐχὴ τῷ Θεῷ προσῆγαγεν·
Εἰ μὴ λίαν τολμηρὸν εἰπεῖν τοῦτό γε·
Οὐδὲ αὐτὸν εἶχεν ἐκ βρέφους θεῷ δοθεῖς.
540 Τίς ἡν ταλαιπός καὶ νέας μεταίχμιον
Θεοῦ διαθηκῶν, ὡς σκιᾶς καὶ σώματος,
Τὴν μὲν κατειργῶν, τῆς δὲ ἀνοίγων εἰσόδους;
Τίς φωτὸς ἀκρου προτρέχων λύχνος μέγας;
Τίς ἐν γεννητοῖς πρώτος, ω̄ μάρτυς Θεός;
545 Ἔρημον ὄψει, καὶ ἔνην εἴχε τροφήν
Καμπήλιον δὲ ἐσθῆμα δέρματος στροφῇ
Ἐσφίγγετ· Ἑγραψὲ τὸν Ἱωάννην Λόγος,
Οὓς οὐδὲ διπλοῦν εἰσες κεκτήθαι βάκος.

A Τὶ δὲ ἀν τις εἶποι πρὸς τὸν ἐκ τέχνης τροφῆν
550 Παῦλον πορίζοντ'; ή τὸν ἐκ θέρμων μόνω
Τρυφόντα Πέτρον, τοὺς μεγάλους ἀποστόλους·
Οἱ πάντα κόσμοι δικτύων εἰσὼ Θεοῦ
Ἐθηκαν ὧν αἱ χεῖρες ἔρβεον πολὺν
Πλούτον πένησι πλουσίως δωρουμένων;
555 Ἀλλοι παρῆκαν συγγενέσιν ἀλειάδας,
Καλούμενοι θεῷ πρὸς ἀλειὰν κρέπτονα.
Λόγοις γάρ ἡσαν τοῖς ἀριστοῖς ἥγμένοι
Χριστοῦ, δὲ ἐπτρέψεις καὶ σαρκὸς πάχος,
Νοῦς ὧν μέγιστος, καὶ νοῦς πρώτη φύσις·
560 Πτωχοὺς δὲ τάξας τοῦ λόγου διαγέλουν,
Συνέμπορον δίδωσι τὴν πίστιν μόνην,

Magnum sine dubio intelligis Samuelem,
Quem matris votum Deo tradidit:
Nisi forte id dictu audacius est:
Neque illum habuit mater: infans Deo traditus.
540 Quis inter vetus et novum Dei testamentum
Intermedius, velut inter umbram et corpus.
Illiud quidem claudens, huius aditum aperiens?
442-443 Quis summam lucem præcurrens magna lampas?
Quis inter eos, qui nati sunt, Deo teste, primus?
545 Eremum incolebat, ac novo utebatur cibo:
Vestis illi ex camelī pilis, pelicea zona
Stringebatur: Joannem his verbis depinxit Christus,
Qui ne laceram quidem vestem sinit possidere duplēm.
Quid illum eloquar, qui ex arte victum
550 Parabat, Paulum? quid eum, qui solis ex lupinis delicias
Degustabat, Petrum, magnum utrumque apostolum:
Qui mundum universum intra Dei retia
Immisserunt: qui manibus fuderunt multas
Divitias pauperibus, donis opulentis cumulati?
555 Alii cymbas reliquerunt cognatis,
Vocati a Deo ad meliorem piscatūn.
Optimis enim sermonibus duecebantur
Christi, qui pauper factus est, et crassam hanc induit carnem.
Cum esset niens maxima, et prima mentis progenies;
560 Ac pauperes instituens verbi nuntios,
Comitem eis dedit solam fidem,

539 Οὐδὲ αὐτὸς εἶχεν. Ita Coisl. Edit. δὲ αὐτὸν
εἶχεν. Qua lectione vitiosa decepti interpretes, a
Gregorii mente aberrarunt. Sic Leuvenki. Conti-
nuuit ille se primis ab annis. Bill. ineptam minus sen-
tentiam efficit: *Deum autem habeat ille.*

540 Μεταχυορ. Sic Coisl. et Vat. Edit. μετα-
χυον.

542 Κατειργῶν. Coisl. et Vat. καταργῶν, τῇδε
δνοίγον εἰσόδους. *Vetus aboles*, *novo autem adiutum*
palefaciens.

547 Ἐγραψε τὸν Ἱωάννην Λόγος. Joannem de-
pinxit Verbum Christus qui, etc. — Contra sensum
peccavit Billius, referendo vocem δὲ ad Joannem,

cum referri debent ad Verbum Christum. Melius
vertisset: *Baptista depictus a Verbo sic fuit*,
quod, etc. CAILLAU.

548 Εἰλε. Coisl. etc.

549 Πλονοτῶς δωρουμένων. Coisl. πλουσίων δω-
ρουμένων. Sic videtur legisse Leuv. qui vertit: *Do-
nantiōis eas locupletibus*. Combef. δωρούμενον. *Pau-
peribus abundanter datas*. — Vox δωρουμένων sen-
tium habere solet activum, non passivum, unde me-
tens verteretur, *dona dantes opulentia*. CAILLAU.

555 Συγγενέσιν. Vat. ad marg. συγγένοις. Mox,
idein ἀλιάδας.

560 Τοῦ λόγου. Coisl. τῷ λόγῳ.

METRICA VERSIO.

Samnelem, opinor, accipis, magnum virum :
Votum parentis quem Deo summo obtulit,
Audacter ipse forte ni dico hoc nimis :
Deum autem habebat ille, ei a puerō datus.
Quis erat sequester seederis prisci et novi,
Umbræque velut et corporis consimilium,
Illiud coercens, rursus huic pandens fores ?
Lucerna summi luminis quis prævia ?
Quis inter homines teste supremus Deo ?
Sola incolebat hic loca, huic victimus novus,
Vestis camelus, zona erat pellis loeo :
Baptista nobis pictus est his versibus,
Qui nec sinebat quempiam vestes duas
Habere. Paulum quid loquar, victimum sibi

B Manibus parentem? quid Petrum, cuius cibas
Eran lupini? maximos apostolos,
Quorum labore totus est orbis Dei
Clausus sageta: maximæ quorum e manu
Open fluebant, indigis data ampliter.
Pars alia cymbas liquit agnatis suas,
Ad rete traheret hos Deus cum ditiis.
Christi instituti namque erant dicti probis,
Qui prima cum esset, maxima et mens omnium.
Crassitiem egenæ carnis exceptit tamen.
Legisset inopes cumque præcones sacri
Sermonis, his dat unicam comitem fidei.
Nudis, quibus non esset res, non calcei,
Non pera, nec opes, maximum mystegium

Γυμνοῖς, ἀχάλκοις, πῆραν οὐκ ἔξημμένοις,
Ἄσπανδάλοις τε καὶ ἀπόροις, μυστήριοι
Οὐλῆς ἐπιτρέψας τῆς νέας οἰκουμένης,
563 Καλ· μηδὲ ράβδον ἐν χειροῖς ἔων ἔχειν,
Ως πίστις εἴη τοῦ λόγου τὸ εὔσθενές.
Οὐρα τὸ μεῖζον οὐδὲ τῷ νέφι μαθεῖν
Χρήζοντι, πῶς ἀν τοῦ τελείου τις τύχοι,
Ἄλλω τὸ δάκρυν, ή μόνῳ περιγράψει,
570 Τῷ δεῖν ἄπαντα τοῖς πένησι σκορπίσαι,
Σταυρὸν ἐπ' ὅμων τὸν μέγαν φέρειν ἀει,
Αὐτῷ θ' ἐπεσθαντοῖς κάτω νεκρούμενον,
Εἰπερ ποθοὶ καὶ συνυφοῦσθαι Θεῷ.
Ωστα τελεῖοι καὶ τελώνας εἰσόδω

A 575 Πάντα περιθύμως τῷ Θεῷ δωρουμένοις·
Καὶ πειθέτω Ζαχχαῖος, δις πλουτῶν κακῶς,
Οίκτη πενήτων τῶν τε ἡδικημένων
Πλουτεῖ τὸ πένεσθαι, καὶ ρύπου καθαίρεται.
Ἐλεν τὰ μὲν δὴ χρημάτων ούτως ἔχει.
580 Τῆς δ' ἐγκρατείας μικρὰ μὲν τὰ τῶν πάλαι
Σορῶν παρ' Ἑλλησι τε καὶ τῶν βαρβάρων.
Καὶ βαρδάροις γάρ τῆς ἀρετῆς ἦν τις λόγος.
Τί χρή δ' ἀφ' ἡμῶν οἷα καὶ ὅσα γράφειν;
Πᾶσιν γάρ εστι περιφανῆ καὶ γνώριμα.
585 Ἡκουσα τῶντο τῆς σοφῆς τραγῳδίας.
Γαστρὸς δὲ πειρῶ πᾶσαν ἡνίαν κρατεῖν.
Μόνη γάρ ὡν πέπονθεν εὐκ ἔχει γάριν.

Nudis, sine ære, sine pera,
Sine sandallis, sine censu, mysterium
Totius novi committens mundi;
565 Ac ne baculum quidem manibus gestare sinens,
Ut fides esset verbi robur.
Majus quidpiam inspice : ne juveni quidem discere
Cupienti, quomodo ad summum quis perveniat,
Alio vel solo perfectione circumscribit,
570 Ut scilicet omnia pauperibus distribuat,
Magnamque semper crucem humeris ferat,
Ac rebus terrenis mortuus ipsum sequatur,
Si etiam cum Deo in altum tolli cupiat.
Sic et introiens iugrat publicanos,
575 Qui Deo omnia libenter tradunt.
Persuadeat id Zachæus ille, qui cum male ditatus esset
Miserans pauperes, et eos quos læserat,
Paupertate dilescit, et a sordibus expurgatur.
Atque haec quidem dicta sint de divitis.
580 De continentia autem perpaucia ab antiquis
~~444-445~~ Sapientibus, tum apud Graecos, tum apud barbaros suppeditantur.
Nam et barbaris virtus aliquo in pretio fuit.
Nostra autem, quæ et quanta sint, quid attinet describere?
Sunt enim manifesta omnibus et nota.
585 Audivi illud sapientis tragediæ:
« Ventris conare habenas omnes tenere. »
Solus enim eorum, quæ de illo merueris, gratiam non habet.

562 Πῆραν οὐκ ἔξημμένοις. Peram non habentibus alligatum.

564 Ἐπιτρέψας. Ha Vat. Edit. ἐπιτρέψας.

565 Καλ μηδὲ ράβδον. Vat. μη ράβδον αὐτούς.

566 Εὐσθενές. Vat. ἀσθενές, quam lectionem præfert Billius; verum bene minus juxta Combellium : eo quippe loci commendatur efficacia et robur, cui nimisrum astipulatur virtus divina, nulla que alia suppetunt adiuvicula.

568 Τις τύχοι. Ita Vat. Edit. κατατύχοι.

575 Τῷ Θεῷ δωρουμένον. Coisl. τοῦ Θεοῦ δωρουμένου.

576 Καὶ πειθέτω. Coisl. et Vat. πείθει Ζαχχαῖο;

ἔκενος.

578 Πλουτεῖ τὸ πένεσθαι. Paupertate divitas

consequitur.

579 Elen τά, etc. Hæc dicta sunt: quod qui-

dem ad opes spectat, ita res se habent.

581 Καὶ τῷ. Prave in editis καὶ τῷ.

584 Περιφανῆ. Vat. ἐμφανῆ.

586 Γαστρὸς δέ. Erat hic versus in monostichis

Graecorum sententiis, ac Chareti tribuitur a Stobæo,

sermone 16 De continentia. BILL.

METRICA VERSIO.

Totius orbis in manus tradens novi :
Nec ferre baculum vel levem hos sinens manu :
Infirmitas ut dogmati astrueret fidem.
Quod majus audi : postulant, quod modo-
Perfectus esse posset, adolescentulo,
Virtutis arcem finit haud ipse altera
Ulla re, egenis cuncta quam si protinus
Dispergat, humeris semper et gestet crucem,
Ipsumque, rebus mortuus terræ omnibus,
Sequatur, aveat cum Deo si subvehi.
Sic et telona iugrat ingressu suo,
Dantes libenter Numini summo omnia.

B Testis Zachæus, qui malis dives modis,
Miserans egentes postea, et quos læserat.
Pauper opulente redditus, laborem expiat,
Atque ista sunt dicta de censu inibi.
Ac continentis pectoris Graecus apud
Exempla quadam suppetunt, et barbaros.
Et barbaris nam cura virtutis fuit.
Quot nostra vero, quantaque, hic prescribere
Quid est necesse, clara cum sint omnibus ?
Hæc eruditæ verba sint tragediæ :
« Omnes habenas ventris ipse contine. »
Est namque doni solus accepti inqamemor.

Ἐν πλησμονῇ τοι Κύπρις, ἐν πεινῶσι δὲ οἱ.
Ηαχεῖα γαστὴρ λεπτὸν οὐ τίκτει κάρον.
590 Πληρῶσαι δέρψιν κηριῶν ἡ τὸ ἀλφίτων,
Οὐδὲν διοῖσε ταῦτα γαστρὸς ἐν μυχοῖς.
Πλιθῷρ δὲ ἐπαντελεῖν ἔκρισται, τίς χάρις;
Γαστὴρ δὲ σκαλατὸς εὔρε καὶ καῦν δρόμους.
"Ἄλλους δὲ π' ἄλλοις ἐμμανεῖς ἑξώπλιστεν.
595 "Απαντα δὲ ἕρτειν εἰς βυθὸν τὰ τίμια
Τῶν γαστριμάργων στάτα, μή δὲ στίτις
Τῶν εὐτελεστάτων, λέθιτος ἐξ ἐνδοῦ,
Ὀρθῶς λέγει που Κερκιδᾶς δὲ φλατατός,
Τέλος τρυφῶντων, αὐτὸς ἐσθίων δλας,
600 Αὐτῆς τρυφῆς δὲ δάλμυρὸν καταπτύνων.
Τίς δὲ οὐκ ἐπανεῖ οὖν τρυφῶντι τῷ νέῳ

Α Φθονατα· « Παύσαι προστιθεῖς οὖν ταῖς πέδαις,
Ἐξαγριῶν τε τὸ σπαράσσον θηρίον. »
Κάκεντο δὲ οἰον Στωικῶν τῶν φιλάτατων;
605 Ήδὲ δὲλλος δὲλλωρ συρκίων τις προσολαλῶν·
« Τί τοι χρεωστῶ, φησιν, δελλιον δέρος;
Φαγεῖν; μέγιστον, δρος δὲνδεῶς δοθεῖς.
Πιεῖν; οὐδωρ σις δώσομεν, καὶ δέινην.
Οὐ ταῦτα μὲν αἰτεῖς τὰ τρυφῆς δὲ καὶ κόρου,
610 Κρυσταλλίνων τα ἀνιρόπτες ἐκπαμάτων.
Αἴταν έτοιμας δώσομεν γ', ἀλλ' ἀγχόνην. »
Ταῦτα οὐκέτισκαν τῶν πάλαι βλαχευμάτων
Σαρδαναπάλου τοῦ Νίνου, δὲ διν ποτε
Πλούτων τε λαμπρὸς καὶ τρυφῆς διεφθορῶς,
615 Έβαζεθεὶς αὐτῷ καὶ γεράνου μηρίστερον

In satietae Cypris, at non in esurientibus.
Pinguis venter subtilem sensum non parit.
590 Melle autem pellem implere, an farina,
Nihil hac differunt in ventris penetralibus.
Volio infundere diffilenti quid juvat?
Venter inexplebilis invenit etiam navium cursus,
Aliosque in alios furentes armavit.
595 Pretiosissimos quosque cibos, ubi irrepsero
In gurgitem belluonum, non jam cibos esse
Vel vilissimos, unicos ex lebete,
Recte dixit alicubi lepidissimus Cercidas,
Finem luxuriosorum, ipse sale vicitans,
600 Ac ipsius luxuriaz salsa menta respuens.
Quis non laudaret eum, qui juveni luxurie diffilenti
Dixit: « Desine tuis adjicere compedibus,
Ac belluam dilaniante irritare. »
Illud vero quale est jucundissimorum Stoicorum?
605 Carnem quis alloquens ut alius alium:
« Quid tibi debeo, inquit, misera cutis?
Cibum? maximum donum est panis parce datus
Potum? aquam tibi dabimus et acetum.
At non hoc reponas, sed delicias et satietaem
610 Et crystallinorum poculorum elegantiam.
Libentissime dabimus, sed restem.
Annon haec meliora sunt, quam antiqua luxuries.
Sardanapali a Nino prognati, qui cum esset
Divitiis splendidus, et deliciis corruptus,
615 Optabat ut sibi etiam grue longius

588 Ἐγ ψιλησμορῃ τοι. Ita Coisl. et Vat. Men-
doce in edit. πλησμονῆταις.
589 Παχεῖα. Ita sere infra carm. xxxii, vers.
55, etc.
590 Πληρῶσαι... η τ'. Sic legendum, et ita le-
gitte videtur Bill. et Leuv. Edit. πληροῦται... ετ'.
592 Ἐκαρτλεύ. Benedictini male λαυρίσε, pro
infundere, quod sensui direkte repugnat. Cailla.
593 Νεάρ. Coisl. ντον δρόμον, πονομ cursum. Sic
Leuv.
598 Λέγει. Coisl. λέγων.

599 Αλας. Coisl. άλα.
600 Αντῆς τρυφῆς δέ. Coisl. τρυφῆς τε αντῆς.
602 Ταῖς πόδαις. Ita Coisl. Edit. τὰς πέδας.
609 Οὐ ταῦτα μὲν αἰτεῖς. Coisl. οὐ ταῦτα αἰτατεῖς?
611 Άλλ' ἀγχόνην. Vide intra lib. II, sect. 4,
poem. LXXXI, v. 98, etc., ubi Gregorius eamdena
loquendi formam usurpat.
613 Σαρδαναπάλον. Hæc Aristoteles non Sar-
danapalo, sed Philoxeni tribuit.
615 Μηχάστερον. Coisl. et Vat. μηχέστερον.

METRICA VERSIO.

In ventre pleno Cypris est, non in fame.
Subtilem obesus venter haud mentem parit.
Ventrem farina, melle vel dulci impleas,
In ventris ino differet prorsus nihil.
Cado effluentι quid juvat te infundere?
At iurco venter navibus cursum dedit,
Hominesque rabido Marte commisit ferus.
Cunctasque in imum gurgitem labi dapes,
Charas gulosis, non dapes tamen amplius,
Lebete veluti quoqiam ex vilissimo,
Dixit profecto Cercidas scite adiuvom,
Finem belluonum, cum sale ipse viveret,
Ipsumque luxum conspuens, salsum velut.
Quis non probarit, debito quod luxui

B Quandoque dixit quispiam: « Ne adlangeas
Vincla tua, σεβαντα et belluam magis asperes. »
Quale autem et illud, quod suam carnem alloquens
Stoicus, ut alter alterum, dixit: « Tibi
Quid, misera pellis, debeo? Te ut nutriam?
Abunde panis fructulum est. Potum petis?
Aquam aut acetum dabimus, ut pellas silitum.
At ista forte non petis, verum dapes
Gratas palato, pocula et dulcis meri? »
Non ista, restim sed tibi lubens dabo. »
Nonne ista longe præferenda luxui
Sardanapali, splendidus qui copiis
Opum, maloque perditus luxu, grue
Optabat esse long us guitar sibi,

Λαμπρὸν γενέσθαι, ἡδονῆς μικρᾶς χάριν ;
 Οὐ θεὶς Δαῦδ, σοὶ δὲ διψῶντι φρέαρ
 Γῆς ἀλλοφύλων καὶ ποτὸν χρατούμενον;
 Ἐπεὶ δὶ' αἰμάτων τε καὶ μάχης τινὲς
 620 Ὑπηρετοῦντο τῷ πόθῳ, χεροῖν λαβὼν.
 Ἔσπεισας ὑδωρ· οὐ γὰρ ἐξ ἀλλοτρίων
 Κακῶν ἐδέξω τὸν σὸν ἔκπληκτον πόθον.
 Εἰ δ' ἄγγέλων τις δρπος, ἢ Λόγου τροφή
 (Ἀπώλατον φύσιν γὰρ· οὐ σῶμα τρέψει),
 625 Ὅσοι περ τὴν ἡμέν ἀγγέλων ζῶσιν βίον,
 Σπινθῆσι μικροῖς τοῦ βίου χρατούμενοι·
 Καὶ τοὺς ἄκοντες, δόγματος θεούς χάρεν·
 Δει γὰρ δεδέσθαι, μέχρις ἐκλύσῃ θεός.
 Ἐῶ τὰ βίδελον καὶ τὰ τῶν πάλαι λέγειν.
 630 Ὅσοι καθάρσει σωμάτων θεούμενοι,

Α Τροφῆς ἀγευστοι τὴμέρας καὶ πλείσινας
 Διῆλθον, ὥστερ σωμάτων ἐλεύθεροι,
 Πυρὸς δ' ἀπειλὴν, καὶ λεόντων χάσματα
 Ἡνεγκαν, ὥστε μὴ βέβηλον ἐν ἔντῃ
 635 Τροφὴν προσέσθαι βαρβάρων προστάγματι.
 Ἀφ' οὗ δὲ Χριστῷ συμπλακεῖς δὲ δυσμενής·
 Ἀπῆλθε, σαρκὸς εὐγενοῦς ἡττημένος,
 Ἐκ τετταράκοντ' ἀστιας νυχθημέρων,
 Ής μᾶλλον αἰσχύνοιτο τῆς πετρας σφαλεῖς,
 640 Νόμος προῆλθε τῆς φλῆρας κακώσεως
 Ἐν τοῖς ἀγῶσιν, διασφορὰν παλαίζματος!
 Καὶ τῶν ἀναίμων ἐνθέων τε θυμάτων,
 Ἀ πᾶς δ κόσμος καλλιερεῖ τῷ Δεσπότῃ,
 Θύοντες, οὐ μόσχους τε τῷ πάλαι νόμῳ,
 645 Οὐδὲ δρνας, οὐδὲ ἔξωθεν εἰσφοράν τινα

Guttur dareatur, quo prolixior esset voluptas ?
 O divine David, cum siente te, ad puteum
 Terra Philistinorum et potum pervernum esset,
446-447 Quia per sanguinem et pugnam nonnulli
 620 Ministraverant desiderio tuo , manibus acceptam
 Libasti aquam : non enim cerebas aliorum
 Incommodo sitim tuam expleri.
 Quod si angelorum panis quidam est , nempe Verbi cibus
 (Incorpoream enim naturam non alit corporalis cibus),
 625 Quam multi apud nos angelorum vitam ducunt ,
 Parvis vitæ scintillis consistentes !
 Idque non libenter, sed propter divinum decretum :
 Vinctum enim esse oportet, donec Deus solvat.
 Mitto sacræ historiæ et veterum exempla.
 630 Quotquot corporum expurgatione dii facti ,
 Ciborum jejuni plures dies
 Traduxerunt, quasi a corporibus liberi essent ;
 Ignisque minas et leonum ora
 Pertulerunt, ne profanum in aliena terra
 635 Cibum sumerent barbaro præcepto.
 Ex quo autem cum Christo luctatus inimicus
 Abscessit, a carne nobili victus ,
 Quæ per dies et noctes quadraginta nil gustaverat ,
 Ut eum pudere magis inanis tentamenti ,
 640 Prodiit lex voluntariæ corporis afflictionis
 In certaminibus , o sapientem luctam !
 Et incruentarum ac divinarum victimarum ,
 Quas totus orbis immolat Domino ,
 Sacrificantes , non vitulos . ut in antiqua lege ,
 645 Neque arietes , neque extrinsecus aliquam oblationem

617 Σοὶ δὲ διψῶντι, etc. Cum sitires et optares
 aquam cisternæ Bethlehem, quam occupabant Phi-
 listini, et potum penes te huberes, etc.
 635 Βαρδάρων. Coisl. βαρδάρων.
 638 Ἐκ τετταράκοντ' ἀστιας. Per quadraginta

dierum ac noctium jejunium.
 639 Σφυλεῖς. Tentationis spe frustratum.
 641 Ἐρ τοῖς ἀγῶσιν. In certaminibus. Nor. male
 Leuv. In pietatis exercitiis.
 644 Τῷ χάλαι. Ita Coisl. Edit. τῶν.

METRICA VERSIO.

Ut ne voluptas flueret ipsi tam cito ?
 Jessæe, sed tu, cuius sitires; atque aquam
 Ex agro haberes hostium, quoniā haud sine
 Cruore quædam tulerat hanc turma, obsequens.
 Cupiditati regiæ, laticem statim
 Libasti, et unda militum parta malo
 Explere vota veritus es, sitimi et tuam.
 Quod si angelorum panis est Verbi cibus
 (Nam carne vacuas non alit mentes caro),
 Quam multi apud nos angeli vitam exigunt,
 Tenuesque vita spiritus tantum trahunt :
 Nec id libenter, sed Dei ut iussa expleant !
 Vinctum esse oportet, usque dum solvat Dens.
 Antiqua sileo, quæque commemorant libri,
 Caterva q̄lanta, corporum purgamine

B Divina facta, duxerit multos dies'
 Impasta , tanquam corpore omnino carens :
 Minas et ignis, oraque leonum horrida
 Tulerit, profanis extera in terra cibis
 Ne vesceretur, barbari jussu impii.
 Cum Christo at ex quo Stygius hostis prælio
 Congressus, abit victus a carne inclita,
 Jejuna denos quæ dies quater egerat,
 Quo major illum spe pudor lusum angere.,
 Lex in palæstris prodiit jejunio
 Carnis premendæ , o callidum pugnae genus !
 Atque incruenta victimæ , et sanctissimæ.
 Dominoque totus orbis æthereo immolat ,
 Non vitulum , ut olim , non arietem , aut exteram
 Oblationem quampliam , plenam haud satis

Τὸν οὐ τελέων (πᾶν γὰρ ἀλογὸν ἐνδεῖς),
Ἄντοι δὲ ἔαυτῶν τῆξιν ἐμμέτρῳ τροφῇ,
Τὸ μὴ τρυφῆν τρυφῶντες, ὡς ἔνης τρυφῆς!
Ναοὺς καθαίρειν τῷ Θεῷ πειρώμενοι,
650 Ἀγρυπνίαις τε πανύχοις θ' ὑμνῳδίαις,
Ἐκδημίαις τε τοῦ νοὸς πρὸς νοῦν μέγαν,
Ζῶντες τοσοῦτον ἐν σκιάς καὶ φάσμασιν
Οσον τὰ χρυπτὰ τοὺς δόψωμένοις λαβεῖν.

Ἐντεῦθεν οἱ μὲν δέσμιοι σαρκὸς πάχος
655 Θάντες αἰδήρῳ, τὸν κόρον κατέσθεσαν·
Οἱ δὲ ζόφῳ τε καὶ στενῷς οἰκήμασιν
Ἡρήγμασι κλεισθέντες ἀγρίων πετρῶν,
Βλάβην ἐπέσχον τῶν τλάνων αἰσθήσαν.
Ἄλλοι δὲ ἐρημίαις τε καὶ θηρῶν νάπαις,

Α 660 Τὴν θηριώδη τοῦ φυγεὶν ἀμαρτίαν,
Ἄντοις ἐδωκαν, ἐκψυλον ζῶντες βίον,
Τοῦδ' ὁ βλέπουσι κότημον εἰδότες μόνον,
Σάκιρ τις ἄλλος, καὶ σποδῷ, καὶ δακρύοις
Εἶλκισεν οἴκτον, καὶ χαμενοὶς πόνῳ,
665 Στάσει τε νυκτῶν ἡμερῶν τε πλειστῶν,
Μηνῶν τε, τούτου μεῖζον· εἰ δὲ εἶποιμὲ έτῶν,
Ἄπιστον οἶμαι, πλὴν ἐμοὶ πιστὸν λαλεῖ,
Οσοι τέ ἐπόπται τῶν φύλων τοῦ θαύματος.
Πίστις γάρ ἐστιλιωτικαὶ φόδος Θεοῦ,
670 Τὸν νοῦν πρόωρον ἀρκάστις τῶν σωμάτων.
Ξένων δὲ ἀκούσῃ καὶ ποτοῦ καὶ σιτίων·
Οὐφόν, σποδόν τε καὶ δάκρυον μεμιγμένου,
Ἀναρτὸν, ὡς ἀνυδρον οἱ δὲ ἄλλοι βίοι.

Haud perfectam (imperfectum enim quidquid rationis expers).
Sed ipsi suam ipsorum demenso cibo tabefactionem,
Deliciis carere pro deliciis habentes, o novas delicias!
Templa Deo expurgare nitentes,
650 Vigiliis, nocturnis psalmorum cantibus,
Ac mentis ad magnam mentem migrationibus,
Estenus in unibris et imaginibus viventes,
Quatenus abdita ex his, quae videntur, percipiunt.

Hinc alii vinctam corporis molem
655 Sub ferro tenentes, cupiditatem extinxerunt:
Alii autem tenebris et angustis habitationibus,
Aut fissuris inclusi silvestrium petrarum,
Labem represserunt noxiorum sensuum.
448-449 Alii autem desertis et serarum saltibus,
660 Ut ferinum sagerent peccatum,
Seipso tradiderunt, vitam non humanam ducentes,
Præter id quod vident, nihil ex mundo cognitum habentes.
Alius sacco, et cinere, et lacrymis
Miserationem movit et chameuinix labore,
665 Et multarum noctium ac dierum statione,
Et mensium, quod majus est: quod si dixeris annorum,
Incredibile id erit, opinor, at mihi valde credibile,
Iisque amicis, quicunque miraculi spectatores fuerunt,
Fidem enim illos et Dei metus quasi cippos fixerat,
670 Mente ante tempus abstrahens corporibus.
Inusitatos audi et potus et cibos:
Pro obsonio einnerim cum lacrymis mistum,
Sine pane, quemadmodum et alii sine aqua.

646 Τὸν τὸ τελεῖον. Eorum que non sunt perfecta.

647 Άντοι δὲ δαντῶν. Id est, ipsi suum corpus

inedia, cibi parciatis absumentes, tabefacientes.

653 Οσον τὰ χρυπτὰ. Quatenus ex rebus sensibiliibus ad rerum insensibilium et proinde abditarum cognitionem valeant assurgere.

655 Σιθηροι. Ita Vat. Edit. αιθηροι. Ferro vincentes carnem.

661 Ἐρυπλοι Γάρτες θλοι. Ab omni hominum commercio vitiam agentes ita remotam, ut, præter eam

terre particulam in quo degunt, nullum alium agnoscam mundum.

666 Μηρῶν τε, τούτου μεῖζον· εἰ δὲ εἰχοιτε θλοι. Ita Coisl. et Vat. Edit. μηνῶν τὸ μεῖζον· εἰ δὲ εἴποιμε χρόνων.

667 Οίμαι. Ita Coisl. et Vat. Edit. είμαι.

671 Σάρω δι. Ita Coisl. Edit. ξένον δ. Versus iste et duo qui proxime sequuntur, in duobus codi., quos videt Bill., desunt, nec ad sensum magnopere facere ipsi videntur.

673 Οἱ δὲ δάλλοι. Coisl. δάλλον. Vat. δάλων.

METRICA VERSIO.

(Perfectio nea earent bruta omnia),
Sed quiaque tabem corporis: pro luxu habens
Carere lautis dapibus, o luxum novum!
Purgare templum sedulo nitens Deo,
Totas in hymnis dum vigil noctes agit,
Ac mente magnam migrat ad mentem, hactenus
Vivens in umbris levibus, et spectris, per haec,
Quæ cernit oculus, capiat ut res abditas.
Hinc pars, catenis corpus astringens suum,
Extinxit omnem funditus petulantiam.
Pars dominibus arctis, quasque sol nunquam videt,
Vel clausa quadam rupis excessè cavo,
Ualum repressit, quod vagi sensus ferunt.
Loca sola, quos et incolunt saltus seræ

B Scelus ut ferinum sageret, haud tardo pede
Pars petit, xvi transigens novum genus.
Mundum sciens hoc, quod videt, tantummodo
Est cui cinisque, saccus et, cum lacrymis.
Humique captius sompus inflexii Deum,
Statio et dierum plurimorum et noctium.
Et mentium etiam: siquidem annos dixerit;
Non credet ingens agnem: at credam tamen.
Credentque pariter, mira res visa hæc quibus.
Figebat illos nam fides, Dei et metus,
Animum autem tempus abstrahens a corpore.
Haud usitatum prandium quin audies.
Cineri calentes lacrymas mistas simul.
Sine pane sunt qui vixerint, aqua et sine.

Α μοι δοκοῦσι καὶ φύσεως νικᾶν νόμους,
675 Ζήλου φέροντος ἄχρις ἐκτόπων ὀδῶν.
Τί ταῦτα; Τοῦ Λεώ δὲ σὺ θαυμάζεις κόρας,
Τὰς τῶν Ἀθηγῶν προσφαγείσας ἀσμένως,
Μενοικέως τε τὴν πρόθυμον εἰσφοράν,
Θηρῶν ὑπερθανόντος ὡς σώση πόλιν·
680 Κλεομερότου τε τοῦ σοφοῦ τὸ τίμιον
Πῆδημ' ἀφ' ὑψους, ὡς ἀπέλθοις σώματος,
Ἐπει πλάτωνος τῷ περὶ ψυχῆς λόγῳ
Πεισθεὶς, ἕρωτι λύσεως κατεσχέθη.
Λέγεις Ἐπικήτητον τε τὸ κλασθὲν σκέλος,
685 Πρὸν δὲ τὸ βῆμα βῆμα δοῦλον τῆς βίας·
Εἶναι γάρ, εἶναι τ' ἀνδρός, ὡς ἀκούομεν,
Τὸ σῶμα δοῦλον, τὸν τρόπον δὲ ἐλεύθερον·

Α Πτισμὸν τ' ἐν δηλῷ τῶν Ἀναξάρχου χερῶν,
‘Ος οὐ παρόντος, καὶ κελεύοντος σφοδρῶς
690 Πτιστεῖν τὸν αὐτοῦ θύλακον, αὐτὸν γάρ μένειν
‘Απτιστον, διτες ἔστιν, οὐχ ὁρώμενον·
Καὶ Σωκράτους τὸ κώνειν, φιλοτησίαν
Ξένην τοσοῦτον ἡδέως ἔσπωμένην.
Σὺ ταῦτ' ἐπιτινεῖς; καὶ τι κάγω, πλὴν δοσῶν
695 ‘Ἐν τοῖς ἀφύκτοις ἡσταν ἀνδρεῖοι κακοῖς.
Τοῖς γάρ θέλουσιν οὐχ ὁρῶ σωτηρίαν.
Ἐντεῦθεν ἐλθὲ πρὸς πάλην τὴν ἔνθεον
‘Εμῶν ἀθλητῶν, καὶ σε δινείτω φόδος,
Τούτων ἀκούοντά τε καὶ μεμνημένον·
700 Οὐροὶ δοσοῖς τε κινδύνοις ηὔξησαμεν
Χριστοῦ τὸ σεπτὸν καὶ γένον μυστήριον,

Quæ quidem mihi videntur naturæ leges superare,
675 Fervore usque ad inusitatas vias ferente.

Sed quidnam hac? Tu Lei admiraris pueras,
Libenter pro Athenis mactatas,
Et Menecii voluntariam devotionem
Pro Thebis mortui, ut urbem servaret,
680 Et sapientis Cleombroti præclarum
Ex alto saltum, ut corpore abscederet,
Postea quam Platonis de anima libro
Percussum, amore dissolutionis corruptus est.
Narras Epicteti fractum crus, antequam
685 Vox illa, doloris vi cogente, erumperet.
Erat enim hujus hominis, ut discimus,
Servum corpus, mores autem ingenui.
Contusas etiam in mortario Anaxarchi manus,
Quasi ille non adesset; imo cum juberet vehementer
690 Contundi saccum suum: se enim manere
Intactum, ut qui oculis, quis sit, non cernatur.
Socratis etiam ciculam, ejusque miram
Propinationem, tam libenter a se haustam.
Hæc tu laudas? ac ipse etiam laudo; sed tamen
695 In malis inevitabilibus fortes fuere;
Neque enim salutem volentibus relictum video.

450-451 Hinc te transfer ad certamen divinum
Athletarum meorum, et contremisce,
Hæc audiens et in memoriam revocans,
700 Quot et quantis periculis obeundis auxerimus
Christi venerabile ac novum mysterium,

674 Δοκοῦσι. Coisl. δοξει καὶ. Vat. ἐποι δοξει.
675 Ἐκτόπων. Ad inauditas usque vitas rationes,
absonas. ἔξτραμμένων. Hesych... Suid.

677 Προσφαγεῖσας. Ita Coisl. et Vat. Leos, Or-
phei filius, ut Atticam universam gravissima fame
levaret, tres filias virgines mactandas tradidit,
quod hoc unum depellendo morte remedium ora-
culo ostensem esset. In cuius beneficij memoriam
monumentum ab Atheniensibus erectum est, quod
Leochorium appellant. Edit. προσφαγεῖσας.

678 Μενοικέως. Vid. tom. I, pag. 109.

687 Τὸ σῶμα δοῦλον. Non Epicteti ipsius, ut in-
terpretatur Billius, hæc sunt verba, sed de illo dicta.

692 Φιλοτησία. Philotesia est, ait Billius, amica
quadam ad bibendum invitatio. Novam autem So-
cratis philotesiam vocal, eo quod Socrates cicutæ
poculum bibiturus dixisse feratur: Propino pu-
chro Critiæ, qui quidem in eum fuerat leterrimus,
ut scribit Tullius.

693 Τοσούτον. Ita Coisl. Edit. τοσούτων.

METRICA VERSIO.

Natura leges habeat adversas licet,
Zelo ferente prorsus insuetam ad vitam.
Quidnam hæc? Lei tu filias laude evehis,
Subiere quæ pro gente Cecropia necem;
Seque offerentem non pigro morti pede,
Thebis salutem quo daret, Menoeceum:
Cleombrotumque, sponte qui, dum corpore
Exire gestis, se dedit præcepis neci,
Postquam Platonis quopiam inductus libro,
Anore mortis captus est magno illico.
Crus fractum Epicteto insuper narras prius,
Quam vi doloris ederet verbum indecens.
Namque asserebat ille, sic accepimus,
Servum esse corpus, liberam at mentem suam.

B Tussas recenses tu quoque Anaxarchi manus,
Ut si absuisset, namque utrem suum acriter
Tundi jubebat: quippe se illæsum interim
Manere: nec enim, quis sit, oculis conspici.
Laudas cicutam Socratis, philotesiam
Insolitam, ab illo pectore exhaustam impigro?
Tunc ista laudas? laudo et ego; verum in malis.
Quæ non dabatur fugere, constantes erant;
Nam spes salutis nulla erat, vellent licet.
Hinc ad palæstram transeas sacram velim
Pugilum meorum: teque corripiat tremor,
Hæc audientem, et mente volventem, quibus
Quantisque fortes auximus periculis
Christi verendum ac novum mysterium:

Οι τοῦ καλεῖσθ' ἔκειθεν ήξιμωμένοι.
Παλλοὺς γάρ ήμιν πολλάκις τε τοῦ φόνου
Ζέσαντος ἐχθρὸς καὶ δώκτας τοῦ λόγου,
705 Θυμὸν πνέοντας, θῆρας ἡγριωμένους.
Οὐ πῶποδ' ἡμεῖς εἶξαμεν καιροῦ ροπαῖς.
'Ἄλλ' εἰ τι καὶ φίβυμον εἰρήνη προσῆν,
Εἴ τις κακὸς καὶ τάλλα ὡς ἐτύγχανεν,
'Ἐνταῦθα πάντες ἐστομώθημεν θεῷ.
710 Ζήλῳ δὲ πυκνωθέντες ἐμπύρῳ, θράσος
'Ἐχθρῶν δεδέγμοθ', εὐκλεῶς ἤττωμενοι.
Οὐδεὶς γάρ οὕτως ἡδεῖς σωτηρίαν
Κομίζεθ', ὡς ἡμεῖς γε κινδύνους καλούς.
Τίς πῦρ, ἔφη, βέραθρα, λιμὸν, ἀγχόνην,
715 Θῆρας φονῶντας, ὡς τρυφὴν ἐδέξατο;

Α Στρεβλώματ', ἐξαρθρώματ', δημάτων οθίσις.
Ζέσεις, σπαραγμοὺς, καὶ μελῶν λακίσματα.
Κρυμοὺς, βιθοὺς, ζόφους τε καὶ κρημνίσματα,
Χρόνου τε μακροῦ ποικίλην τραγῳδίαν;
720 Ο καὶ κακῶν χειρίστον, εἰδότι φράσω.
Ἡ μὲν γάρ ἀκμὴ τοῦ κακοῦ, λύσις φόδου.
Τὸ προσδοχὴν δ' ἀεὶ τι, πάσχειν δοτ' ἀεὶ,
Θηῆσκεν τε πολλοὺς ἀνθ' ἑνὸς πικροὺς μόρους.
Ἐώ λέγειν φυγὰς τε καὶ τὰς χρημάτων
725 Ἀλλοτριώσεις, καὶ τὸ ταῦτ' ἐν δέσειν
'Ἀνδρῶν, γυναικῶν, ἡλίκων, τέκνων, φίλων,
Πάσχειν, δέ κάμπτει καὶ τὸν ἀλκιμώτατον.
Καὶ ταῦθ' ὑπὲρ τοῦ; συλλαβῆς ἵσως μίδες.
Τί τοῦτο φῆμι συλλαβῆς; καὶ νεύματος

*Qui ab eo nomen, quo appellamur, consecutus sumus.
Nam cum multos nobis ac sœpe invidia
Incendisset inimicos et persecutores doctrinæ,
705 Iram spirantes, belluas effleratas,
Nunquam cessimus temporum momentis.
Sed si quid negligentiae pax habuit,
Aut si quis aliunde timidus fuit,
Hic omnes obfirmati sumus Deo,
710 Studioque ardentí consolidati, impetum.
Hostium excepimus, præclare victi.
Neque enim quisquam tam libens salutem
Accipit, quam nos præclaræ pericula.
Quis ignem, gladios, barathra, famem, restem,
715 Belluas crudeles, ut delicias suscepit?
Quis tormenta, luxationes membrorum, oculorum extinctiones,
Ollas serventes, dilacerationes, membrorum discriptiones,
Frigora, soveas, tenebras et precipitia,
Longique temporis variam tragœdiam?
720 Quod quidem malorum maximum est, scientibus loquor;
Nam mali summa vis, solutio est timoris.
Semper autem aliquid exspectare, semper est pati,
Ac multas pro una crudeles mortes obire.
Mitto exsilia et bonorum
725 Publicationes; atque hæc in oculis
Virorum, conjugum, æqualium, aliorum, amicorum,
Pati, quod quidem vel fortissimum incurvat.
Atque hæc, qua de causa? Pro una forsitan syllaba;
Sed quid dico syllabam? cum vel nutus*

706 *Καιροῦ ροπαῖς. Voluntati, natibus eorum qui rerum potiebantur, tyrannos.*

710 *Πυκνωθέντες δυσήρῳ. Ita Coisl. Edit. mendose πυρωθέντες ἐν πύρῳ.*

717 *Ζέσεις. Liquidum plumbum.*

720 *Εἰδόσι. Ita habet Coislianus codex. Edit. autem mendose εἰ δώσει.*

731 *Ἀκμὴ τοῦ κακοῦ. Merito Gregorius censem*

meliorem esse mortem quamlibet acerbain, quam diuturnas calamitates.

728 *Υπὲρ τοῦ. Sic Vat. Edit. ὑπὲρ τῆς. Atque hæc quidem pro una syllaba.*

729 *Φῆμι. Coisl. et Vat. εἶπον. Ibid. καὶ νεῦματος. Imo propter nutum, per abnegationem male saluti consulente.*

METRICA VERSIO.

Nomen etiam unde trahere nobis contigit.
Persepe nam cum livor in nos plurimos
Hostes furentes, persequentes et fidem,
Trucibusque similes belluis commoverit,
Non turbulentia tempori unquam cessimus.
Quin pax habebat langoidi si quidpiam,
Aut si quis alias moribus pravis erat,
Hic cuncti ad unum pectus obfirmavimus,
Atque solidati flamineo zelq, hostium
Tulimus furerem, splendide et victi sumus.
Nemo salutem nam capit lubentius,
Pericula quam nos, vera laus quibus comes,
Quis ignem et enses, barathra quis, crucem, famem,
Sevasque, luxus instar, exceptit feras,

B Tormenta, et artus sedibus vulgos suis,
Oculoque raptos, membra laniata undique,
Frigoraque, tenebras, corpora in præcepis data,
Longique variam, quo nihil, gnaris loquor,
Est gravius animo, temporis tragœdia?
Ardor doloris nam metum mox eximit
Timere vero semper, est semper pati,
Mortesque ferre plurimas loco unius.
Exsilia initio dicere, ablatas opes,
Atque hæc virorum, conjugum, sodalium,
Charæque sœpe prolis in conspectibus:
Quæ corda flectunt sœpe, vel fortissima.
Atque ista curnam? Syllabæ causa unicæ.
Quid dico causa syllabæ? nutus levis,

730 Ἐνδε, κακῶς σώζοντις, ἐξ ἀρνήσεως.
Θέθει γάρ ἔστιν ἐν βραχεῖ τὸ κείμενον·
Ὄν περ προδοῦσιν, δόλον οὐκ ἔστιν λαβεῖν.
Τί δεῖ λόγων μοι πλειόνων; δρόν κύκλῳ
Τὴν δύνιν, δόθεις τὴν δηλητικούμενην
735 Ὁσην κατέσχε νῦν λόγος σωτῆριος,
Δήσας θεῷ τε καὶ πάθει μεμιγμένος,
Μίξιν ἔνην τε καὶ θεοῦ πόρφρω νόμων·
Ταύτην καταστράπτουσιν ὁσπέρ ἀστέρες
Σχεδὸν τι πολεαν αἰθρίοις αὐγάσμασιν,
740 Ὅψωρόφοις θρόνοις τε καὶ διδάγμασιν,
Αἴθροισμασιν τε καὶ δρόμοις πανεστοῖς,
Ὕμνῳδίαις τε τῶν πόνων ἐπαξίαις,

A Οἱ τοῦ σφαγέντος εὐχετεῖς νικηφόροι.
Τοσοῦτον δ' ἔστιν τῆς ἀθλήσεως σέβας;
745 Ός καὶ κόνιν βραχεῖαν, ή τι λειψανον
Ὕστιν παλαιῶν, ή τριχῶν μικρὸν μέρος;
Ἡ καὶ φανώματ', ή τι καὶ φαντισμέτων
Σημεῖον, ἀρκεῖν εἰς δόλου τιμῆν ποτε.
Καὶ κλῆπτιν ἔγων, ἔστιν ὃν ἀλείψανον,
750 Τόποις δοθεῖσαν ἀνθ' δόλου τοῦ μάρτυρος.
Ἴσχύν τ' ἵσην λαδοῦσαν, ω τοῦ θαύματος!
Σύζειν γάρ οἵματι καὶ τὸ μεμνήσθαι μόνον.
Τί δ' εἰ λέγοιμι καὶ νόσων καὶ δαιμόνων
Κάθαροιν ἐνθεν ἀπιστον, διχρι σημάτων,
755 Α σωμάτων ποτ' ἡξάθη τιμίων,

730 Unicus malam neganti salutem conciliet.
Quod enim agitur, ut verbo dicam, Deus est,
Quem qui prodiderunt, alium consequi non possunt.
Quid pluribus verbis opus est? tolle undique
Oculos, intuere orbem universum,
735 **452-453** Quem nunc occupat salutaris doctrina,
Possumus eum colligavit Deo et passioni,
Quæ misio nova est, et a Dei legibus abhorrens;
Hunc orbem illustrant, velut astra,
Pene universum splendidis fulgoribus,
740 Excelsisque thronis, et doctrinæ institutionibus,
Cœtibusque et frequentissimis concursibus,
Ac hymnorum cantibus, qui laboribus digni sunt,
Illi qui occisis est incliti martyres.
Tanta autem est suscepti certaminis veneratio,
745 Ut minutus pulvis, aut reliquiae
Veterum ossium, aut exigua capillorum particula,
Aut panni, aut sanguinis aliquid aspersione
Signatum, sufficient nonnunquam ad totius cultum.
Scio nomen sine reliquiis inditum esse
750 Nonnullis locis, totius martyris loco,
Vimque eandem habuisse, o miraculum!
Saluti enim est, opinor, vel tantum reminisci.
Quid si dixerim a morbis et dæmonibus
Expurgationem incredibilem inde profectam, cuius vis ad usque sepulcra,
755 Quæ aliquando venerandis dignata sunt corporibus,

731 Θεὸς γάρ ἔστιν, Deus est enim, ut paucis
dicam, id quod nobis propositum est.

736 Δῆσας. Vincens Deo et passioni Christo scilicet, qui Deus est et idem homo, per cuius divinitatem et passionem salus nobis collata est. Hunc esse Gregorii sensu probat quod sequitur: quæ misio nova, etc. Leuv. Deo et morbo; hoc est, inquit in nota, auxilio divino et humanæ infirmitati. Nam robur meum, inquit, in infirmitate perficitur. Ex scholio Graeco.

739 Αἴθροις αὐγάσμασιν. Ita Coisl. Edit. aliorum τε βῆμασιν. Quod sic exponit Combes. Eiusmodi sacrariis quæ serenum referunt cultum... Locus est altaris, inquit, et Sancta sanctorum, ubi res sacra peragitur; quasi æthereis. Addit Combes.

jungendum ὄψωρόφοις cum βῆμασιν quæ sic alte fastigata Christiani rerum potentes, tanti sacrificii religione ambitiose exstruxerunt.

741 Δρόμοις κυρεστοῖς. Ad quos totæ familiæ, genus omne et ætas confluabant.

744 Αθλήσεως. Ita Coisl. et Vat. Edit. ἀληθιας. — Hinc Billius male: Venerationi tamque magnæ est veritas, quod correctum Italicus distinximus. CAILLAU.

749 Κλῆπτιν δηρω, ἔστιν ὡν ἀλείψανον. Ita Coisl. Leuv. ita legisse videtur. Edit. κλῆπτιν, ἔστιν ἄγον τὸ λειψανον.

751 Ἴσχύν τ' ἴσην. Ita Coisl. Edit. τὴν ἴσχυν τινην.

METRICA VERSIO.

Deum abnegantis, consulat vita ut male.
De quo agitur etenim, multa ne dicam, est Deus :
Quem cum negaro, consequi haud licet alterum.
Quid plura? visus tolle per gyrum tuos,
Orbenique totum cerne, quantum nunc tenet
Ille occupatum serino, quo venit salus,
Nos per Deumque, perque cruciatum ligans,
Mistura mira, legibus procul et Dei.
Hunc pene totum clara per sacraria,
Thronos et altos, perque doctrinam piam,
Cœtusque, sanctæ plebis et cursus leves,
Dignasque laudes maximis laboribus,
Fulgorē complent, siderum in mortuū, illius,

B Mactatus est qui, martyres clarissimi.
Quin fulget almi tanta laus certaminis,
Exiguos etiam pulvis ut, vel ossium
Particula veterum quæpiam, aut paulum comæ,
Veslesve, sparsi aut sanguinis quædam notæ,
Cultum parem habeant, atque corpus integrum
Locisque nomen martyris solum inditum
Novi quibusdam, martyris loco integri,
Habuisse prorsus vim parem (o miraculum)!
Meminisse nam vel martyrum solum, ut reor,
Affert salutem. Quid febres ac dæmones
Mirum hinc fugatos in modum recensem?
Quin et sepulcra, sacra, ubi olim corpora

'Αντιστατούντων πνευμάτων ἐπιδρομάτες;
Τοιαῦτα ἀβλητῶν τῶν ἔμῶν τὰ θαύματα.
Πίσσαν δέ μοι σὺ καὶ κόνιν τὴν Δελφικήν
Αθηέτες, Νεμέαν τε καὶ πίτουν τὴν Ἱσθμίαν·
760 Δι' ὧν ἐφῆσοι δυστυχεῖς ἕσχον κλέος,
Ἄθλων τιθέντες μικρά καὶ μικρῶν γέρα,
Πιγμῆς, πάλης τε καὶ δρόμου, καὶ ἀλμάτων,
Ἄ μήτε νικᾶν, μήτε νικάσθαι μέγα.
Οὐ γάρ θεός τὸ ἀθλον, οὐ πινηρία,
765 οὐτοὶ τοῖς ἐμοῖς νόμοις τε καὶ παλαίσμασι,
Τυχεῖν τε δόξης τῆς δικαίας καὶ στεμμάτων.
Ἐπει τὸν δικτήτην τοῦ βάθους καὶ λάθριον,
Πρὸς τὸν διώκτην τοῦ βάθους καὶ λάθριον,
770 Κλέπτοντα δεινῶς ταῖς πλάνοις αἰσθήσεσι,
Κρήτιστόν εστι καὶ λαί (αν σωτῆριον),

Α δεῦρο σκόπει μοι καὶ τὰ τῆς αἰνουμένης
Ἡμῖν μάλιστα σωφροσύνης. Ἐχει δέ πως.
Εἰσὶν μὲν, εἰσὶ καὶ περ' Ἑλλησίν τινες
775 Ταῦτης ἑρασταὶ καὶ πάλαις καὶ νῦν ἔτι.
Οὐ γάρ ἀπιστήσω γε τοὺς θρυλλουμένους·
Φθόνος γάρ οὐδέποτε σωφρονεῖν καὶ τοὺς ἔργους.
Ξενοκράτη λέγουσιν, ὡς πόρνης τινὸς
Οἱ προσριψέστες ἐκ τινῶν πειρωμένων,
780 (Καὶ γάρ καθεύδων νυκτὸς), τὴν τούτην
Οὐτ' ἐπιτοῦθη τῷ ἔνων τῆς οὔρεως.
Οὐτ' ἐξανέστη, οὐ φυγεῖν ἤνεγκετο·
"Αμφω γάρ εἶναι δεύτερα Ξενοκράτους·
Οὐτω δὲ ἀκίνητος τε καὶ μέτρωτος ἦν,
785 οὐτοὶ ἐκφυγούσαν ἀσμένως βοῶν· · Τί με
Νεκρῷ παρευνάσαντες ἥπατήσατε; ·
Ἐπίκουρος ἥποντὴ μὲν ἡγωνίζεται

Obsistentia dæmonum incuribus?

Talia sunt meorum athletarum miracula.
Tu vero Pisani mihi et pulvarem Delphicum
Jactas, et Nemæam, et pinum Isthmiām,
760 Per quæ misera juventus gloriam acquirebat,
Vilium certaminum villa referens præmia,
Pugilationis luctæ, cursus, saltuum,
In quibus nec vincere magnum est, nec vinci.
Non enim præmii loco propositus est Deus, aut salus,
765 Ut in meis legibus et præliis,
Ac gloriæ coelestis et coronarum adeptio.
Sed quia fortitudinem in his spectasti
(Quam quidem imitari in quotidianis præliis
Contra persecutorem internum et occultum,
770 Qui nos misere decipit fallacibus sensibus,
Optimum est et admodum salutare),
Nunc ea mihi considera, quæ speciant ad laudatain
454-455 Nobis maxime castitatem. Sic autem se habent.

Fuerunt quidem et apud Græcos nonnulli
775 Hujus virtutis olim, et nunc etiam amatores.
Non enim bis, quæ dictitantur, fidem detrahant;
Nec, si casti sint, etiam extranei, invidebimus.
Xenocratem ferunt, cum meretrix quædam
Ei noctu dormienti immissa esset,
780 Quorundam tentamento, ubi id persensit,
Neque territum fuisse novitate injuriæ,
Nec surrexisse, aut fugere dignatum fuisse:
Utrumque enim esse indignum Xenocrate:
Sic autem invictus et invulnerabilis fuit,
785 Ut illa fugiens festive clamaret:
Cur mortuo me copulantes derespistis?
Epicurus volupiatem quidem contendebat

758 Πίσσαν δέ. Vide tom. I. pag. 450.

**767 Ἀνδρεῖαν. Coisl. ἀνδρίαν. Mox Coisl. et
Vat. ἔγνως pro Βεβ.**

770 Πλάνης. Melius πλάνατις vel πλάνης.

**780 Καὶ τρόπ. Coisl. sup. līn. ἦν.
788 Παρευράσαντες. Coisl. παρευνήσαντες.**

METRICA VERSIO.

Jacuere, pravos spiritus pellunt procūl.
Hæc mira pugiles in dies patrant mei.
Tu vero Pisani, Delphicum tu pulvrem,
Nemeamque jacta, et Isthmiām pinum insuper.
Per quæ juventus misera quandam claruit,
Statuens palæstris præmium exiguis leve,
Pugnæque, luctæ, cursibusque, et saltibus :
Magnum in quibus nec vincere est, nec cedere.
Nam nec salus hic præmium, nec est Deus,
Ut est palæstris in meis, superum est quibus
Decus, et coronas colligunt sancti viri.
Spectatum in hisce robur est postquam tibi
(Quod et æmulari commodum afferat maximum,
Pugnis in illis, quas dies per singulos
Inimicus, ima cordis exagitans, moxet,
Subripere sensus per vagos mentem studens),

B Jam castitatem, laudibus quæ amplissimis
Præsertim apud nos floret, attente inspice.
Hanc expertentes quidem etiam apud ethnicos
Olim fuerunt, nec modo desunt adhuc :
Nec enim asserenti detrahant famæ fidem.
Namque esse castos exterros quoque nil vetat.
Quondam sopori dedito Xenocrati,
Subito a quibusdam est, hunc virum tentantibus,
Admodum meretrix: quod statim ut sentit, neque
Adeo insolenti motus est injuria
Nec exsiluit illico, ac cepit fugam,
Neutrūm decere judicans Xenocratem :
Immotus at tam, vulnere et liber stetit,
Ut illa fugiens diceret : Cur fraus mīhi
Est facta, dum me copulastis mortuo?,
Epicurus autem præmium ærumnae mīhi

Εἶγαι τὸν ἄθλον τῶν ἐμοὶ πονουμένων,
Εἰς δὲ τελευτὴν πάντα τὸν ἀνθρώπων καλά.
790 Ός ἀν δὲ μὴ δόξειεν ἡδονῆς τινες
Ταύτην ἐπαινεῖν, κοσμίως καὶ σωφρόνως
Ἐξη, βιστῶν ἐκ τρόπου τῷ δόγματι.
Οὐδὲ δὲ Πολέμων ἔμοι γε σιγηθῆσται.
Καὶ γάρ τὸ διαῦμα τῶν δγαν λαλουμένων.
795 Ἡν μὲν τὸ πρόσθεν οὗτος οὐκ ἐν σύφροσι,
Καὶ λίαν αἰσχρός ἡδονῶν ὑπηρέτης.
Ἐπει δέ ἔρωτι τοῦ καλοῦ κατεσχέθη,
Σύμβουλον εὑρὼν, οὐκ ἔχω δέ εἰπεῖν τίνα,
Εἴτε οὖν σοφρόν τιν', εἴτε ἕαυτὸν, ἀθρόως
800 Τοσοῦτον ὥφθη τῶν παθῶν ἀνώτερος,
Ωσθ' ξὺν τι θήσω τῶν ἔκεντου θευμάτων.
Ἐταίρου εἰσεχάλε: τις δέκατης νέος.

A Ἡ δέ ὡς πυλῶνος ἥλθε, φασὶ, πλησίον,
Τῆς δέ ἦν προκύπτων Πολέμων ἐν εἰκόνι,
805 Ταύτην ίδουσα, καὶ γάρ δέ την σεβασμά.
Ἄπτήθεν εὐθὺς καὶ θέας ἡττημένη,
Ως ζῶντ' ἐπαισχυνθείσα τὸν τεγραμμένον.
Καὶ τοῦτο πολλοῖς οίδα τῶν λαλουμένων.
Δίων ἀνέπνει, φασὶν, οὐδὲ μάλιστα τὸν τε
810 (Τοῦτον λέγω Δίωνα, οὐδὲ πολὺς λόγος),
Καὶ τοῦτ' ἐκερδόμηστο τῶν τις ἀστικῶν.
Τόνδ', ὡς εἰδει γυναικεῖ τὴν αὐτοῦ, φράσαι.
« Τί τοῦτο; οὐ γάρ ἔφρασάς μοι τὴν νόσον. »
Καὶ τὴν σὺν δρκῷ « Τοῦτο πάντων ἀρρένων,
815 Εἰπεν, τὸ σύμπτωμ' φύσην, οὐ σοῦ μάκου. »
Τοσοῦτον ἀνδρῶν καὶ φίλων ἀποστατεῖν.
Οὐ γάρ λόγος, δήλωμα τοῦ σεμνοῦ τρόπου.

Præmium esse laborum meorum :

Atque hoc tendere quidquid hominibus inest boni.
790 Sed ne videretur voluptatis quodam amore,
Voluptatem laudare, honeste et caste
Vivebat, doctrinam moribus complendans.
Neque etiam a me Polemon pretermittetur :
Res enim mira est, et plurimum decantata.
795 Ac prius ille quidem parum pudicus erat,
Turpisque valde voluptatum servus ;
Sed postquam boni amore correptus est,
Nactus consiliarium, quemnam illum dicere nequeo,
Utrum sapientem aliquem, an seipsum, subito
800 Ita libidinum suarum vinctus apparuit,
Ut ex his qua in eo mira sunt unum aliquod narrare liberat.
Meretrice accersivit juvenis intemperans :
Illa autem, ubi ad atrium, ut narrant, prope accessit,
Prominentem Polemonis imaginem,
805 Quae venerabilis erat, conspicata,
Statim ipso visu superata, abiit,
Ut vivum reverita eum, qui pictus erat.
Hoc etiam scio multorum ore celebrari:
Spirabat Dion balitu non valde suavi
810 (Dionem illum dico, de quo multus est sermo),
Atque hoc illi exprobavit quidam ex civibus :
Ils autem, ut videt uxorem, dixit ei :
456-457 « Quidnam hoc? non enim mihi vitium indicasti. »
At illa cum jurejurando : « Omnibus id, inquit,
815 Viris inesse vitium putabam, non tibi soli. »
Adeo se a viris et ab amicis removerat ;
Sunt enim hæc verba indicium castæ indolis.

788 Πορούμέτων. Vat. πονημάτων.

792 Ἔξη, Ita Coisl. et Vat. Mendose edit. Ξέω.
794 Λαλουμέτων. Vat. θρυλουμένων.
796 Καὶ λλαρ αἰσχρός. Ita Coisl. Edit. καὶ σύδρα γε.

804 Προκύπτων. Coisl. et Vat. ὑπερχύπτων. De quo prospectabat pictura expressus Polemon; quam conspicata, erat namque venerabilis.

807 Ζῶτ'. Mendose edit. ζῶτ'.
812 Εἶδε. Ita Coisl. Edit. Ιδεῖν.

METRICA VERSIO.

Statuebat omnis gaudium : hucque tendere
Aiebat, homines quidquid efficiunt boni.
Ac ne putaret quispiam hunc ob gaudia
Id facere, honesta vita erat. Sic dogmati
Openi ferebat castitas morum improbo.
Polemo nec ipse dignus est silentio.
Sermone celebre est omnium namque hoc quoque.
Erat impudicus moribus primo admodum,
Libidinumque servus ; at postquam est boni
Amore captus (nescio an suo ipsius
Suas sit usus, an sophi cuiuspiam),
Statim suarum sic faces libidinum
Exstinxit omnes, istud ex miraculis
Ut ejus unum prosequi haud verbis graver.
Scortum vocaret quispiam juvenis salax,

B Ut ergo meretrix atrium tetigit domus,
Polemona pictum prominentem conspicans
(Ore venerando namque erat, perquam et gravi),
Superata solo retulit visu pedem.
Pictum perinde verita, luce ut prædictum.
Quin istud etiam plurimum in lingua est sicuti :
Dion olebat, ut ferunt, haud suaviter
(Hunc dico fama nobilem). Huic cum quispiam
Hoc exprobasset, conjugem ut primum suam
Vidit : « Quid? inquit, cur meum morbum mihi
Non indicasti? » Tum, deos testes vocans,
Respondit illa : « Sic olere masculos
Omnes putabam. » Tam procul cunctis viris,
Proculque amicis, ipsa se removerat !
Nam castitatem maximam hic sermo indicat.

Τίς δὲ οὐκ ἐπινεῖ τῶν Ἀλεξάνδρου τόδε;
Οὐ τὰς Δαρείου ποιίας ὡς ἡττημένου
820 Εἰς χειράς εἶλεν· εὐπρεπεῖς δὲ εἶναι μαθών,
Εἰς δψιν οὐκ ἀδέξατ· εἶναι γάρ κακοῦ,
Τ' ἀνδρῶν κρατήσανθ' ἥσον εἶναι παρθένων.
Ταῦτ' ἔστι τῶν ἁμῶν μὲν οὐδὲν πληγεῖν·
Οὐμῶς δὲ ἐπαινῶ· καὶ πόθεν; λευκὴν ἰδεῖν
825 Μορφὴν ἐν Αἴθιοψιν, τῇληκη χάρις.
Η καὶ θαλάσσης ἐν μέσῳ νάμα γλυκύ!
Οὐδὲ δὲ πονηροῖς καὶ κακοῖς διδάγμασιν,
Ἐχειν τι σῶφρον, η μεγίστου θαύματος.
Διν γάρ σεβάσματ' ἔστιν ἐμπαθέστατα,
830 Τούτοις τὸ πάσχειν δηλαδὴ καὶ τίμιον.
Καὶ γάρ θεῶν τιν', οὐ τὸ πάθος, προσταταῖ,

Α Κακῶν βοηθῷ τοῦ κακοῦ κεχρημάνος.
Τίνων Ερωτες, εἰπὲ μοι, καὶ ἀρρένων,
Δεῖ γάρ πλέον τι τοὺς θεοὺς ὑμῶν ἔχειν.
835 Τίνων Φρυγίσκοι μείρακες καὶ συμπόται,
Ηδίστον νέκταρ οἰνοχοῦντες ἐκλύτως;
Αἰσχύνομαι γάρ τοις Διός μυστηρίοις.
Τίνων, γάμων κλοπαῖ τε καὶ δεσμῶν ὑβρεῖς;
Θεατρον αἰσχρὸν καὶ γέλως κεκλημένοις.
840 Πώς πάντα ποιοῦσεν αἱ γυναῖκες τὸν Αἴα,
Ταῦρον, κεραυνὸν, κύκνον, δινδρα, θηρίον,
Χρυσὸν, δράκοντα, τὰς Ερωτος ἔκστάσεις,
Τὸν ὑπατόν τε καὶ κακίστων μῆστορα;
Τίς τὸν ὄντα δέσποιναν ἔγειται θεὸν,
845 Βωμούς τ' ἐγέρει καὶ ναοὺς παθήμασι;

Quis non illud, inter alia, Alexandri laudet?

Is, cum filiæ Darii, quem vicerat,
820 In ejus manus venissent, ubi pulchras esse didicit.
Noluit eas coram se introduci: pravi enim esse hominis
Vinci a puellis, postquam viros superavit.
Hæc ad meas res haud prope accedunt:
Sed tamen laudo. Cur hoc? quia albam cernere
825 Formam in Æthiopibus, quam jucundum,
Aut dulcem in medio mari scaturiginem!
Sic etiam inter prava vivendi præcepta,
Casti aliquid habere, res est maxime mirabilis.
Quorum enim dili libidinosissimi,

830 His profecto prave affici etiam honestum est.

Nam qui sic afficitur, deorum aliquem vitiis sui patronum constituit,
Malum adjutorem mali asciscens.

Quorūmīnāui amores, dic nibi, etiam in masculos arserunt?

Decet enim, ut plus aliquid, quam vos, dili habeant.

835 Quorum Phrygii juvenes et convivæ,
Suavissimum nectar dissolve fundentes?

Pudet enim me Jovis mysteriorum.

Quorūmīnā exstitere fūta connubii et vincenlorum ignominiae?

Turpe spectaculum et risus his qui vocati fuerant.

840 Quomodo Jovem mulieres in omnia communiant,

Taurum, fulmen, cynum, virum, feram,

Aurum, draconem, amoris æstu abreptum,

Summu ac rerum pessimarum consiliarium?

Quis voluptatum dominam existimat deam,

845 Arasque et tempia statuit vitiis?

818 Τόδε. Ita Coisl. Edit. τότε.

821 Εἰς δψιν οὐκ ἀδέξατ· εἶται γάρ κακοῦ. Ita Coisl. et Vat. Deeras hic versus in edit.

831 Θεῶν τιν', οὐ τὸ πάθος. Ita Coisl. et Vat. Edit. θεόν τινας.

832 Κεχρημάτος. Ita Vat. et Coisl. Edit. κεχρημάνοις.

839 Κεχρημάτος. Ita Coisl. Edit. mendose, καλημάνης.

841 Κύκλον. Sic Vat. Male edit. κύκλον. Vide supra carm. II. ver. 489, et infra lib. II. sect. II. carm. VII. ver. 92.

842 Ξεστάσεις. Ita Vat. et Coisl., iussuas, furores. Edit. ξεστάσεις.

843 Τὸν ὄπατον. Ita Jovem appellat Homerus.

METRICA VERSIO.

Magni quis illud non Alexandri probet,
Qui rego natas Persico, quem vicerat,
Tenens, venustas audiens esse, abnuit
Ipso videre : turpe nimurum ratus
Vinci a puellis, Marte prostratis viris.
Quanquam haec remota longius sunt a meis,
Tamen ipse laudo. Cur ita? albam cernere
Æthiopes inter plurimum formam juvat,
Dulcisque lymphæ paululum in medio mari:
Præcepta sic et improba inter, quidquid
Habere casti, maxime mirum arbitror.
Libidinosa nam quibus sunt numina,
Ab his libido plurimi sit scilicet.
Nam quisque numen criminis præses sui

B Statuit, nefandæ pravam opem querens rei.
Quorūmīnā amores, dic nibi, etiam masculi?
Vobis deos nam plus habere quid deceat.
Quorūmīnā Phryges sunt, dic item, adolescentuli,
Qui dulce nectar dissolve porrigit?
Mysteriorum nam Jovis me suppudet.
Quorum jugalis fūta thalami, et vincula,
Podium theatrum, risus accidis deis?
In cuncta qui sit feminæ ut vertant Jovem
(Fit taurus, aurum, fit draco, cygnus, fera,
Vir, fulmen, et anor quidquid insanus jubet).
Suum, atque gravium criminum hercle conscient?
Deam esse dominam quis voluptatum putat?
Arasque vitiis maxima et tempia exstruit?

Τίκιν δὲ νύχτες¹, νυκτὸς ἔντως; δέξιαι,
Σεμιώς ἀτίμων συμβόλοις τιμώμεναι;
Ιθύφαλλοι τε καὶ Φαλλοί, γέλως μέσος,
Θεὸν νέον μιγνύντες ἐν τοῖς πλάσμασιν·
850 Αὐτοὶ λεγόντων ἐγκαλύπτεσθ' ἡγε πρέπον,
Ἐρμαφρόδιτοι, Πάνες, ἀσχήμων γόνος·
Θεοὶ τραγοσκελεῖς τε καὶ τράχοι τρήπον,
Παρ'² οἰς γάμων χορεύτριαι καὶ παρθένοι·
(Δεῖ γὰρ τάκου τι πάσχειν, εἰ καὶ μὴ γάμου).
855 Παρ'³ οἰς γαμίζουσ' αἱ καλαὶ τὰς οὐ κα-
[λίς,

A Συνεισφέρουσαι προῖκα, πορνεῖας πόρον.
Ἡ αἰσχρότης δὲ δαιμόνων τιμῆ τινος.
‘Ως μηδὲ τὸ φιλάνθρωπον εὐσχημὸν μένειν.
Ἐντεῦθεν ἔσχεν αἰσχρὰ τὴν παρῆσταν,
860 Πόρνης τέγη μισθώμασθ’, Ὁδρις Ἐννομος.
Ταῖς σφῶν δέ ἐταίραις τὴν Ἀφροδίτην οἱ σοφοὶ⁴
Μορφοῦσιν, ὡς θεοίντο τῷ σφίσματι·
Καὶ Φειδία τὰ παιδικά ἐν τῷ δακτύλῳ
Τῆς παρθένου γραφέντα· «Παντάρχης καλός.»
865 Ἐντεῦθεν ἡς ἀνδρίας καὶ στρατηγίαι
Λαμπραὶ γραφαῖς τε καὶ κρότοις καὶ συγγραφαῖς,

Quorum illæ noctes, nocte prorsus dignæ,
Religiōse turpium rerum signis decoratae?
Itypallii, Phalli, et risus interjectus,
Cum deum juvenem suis iniscent fragmentis,
850 Quae omnia occultari deceret:
458-459 Hermaphroditii, Panes, obscene soboles,
Dii hircinos pedes habentes, et ipsi hirci moribus,
Apud quos nuptiarum choros ducunt virginēs;
(Oportet enim ut connubii quidpiani subeant virginēs, quamvis connubium non sit);
855 Apud quos venustæ elocat invenustas,
Afferentes pro dote scortationis pretium.
Hæc etiam turpitudo honos est dæmonum alicuius,
Ut ne humanitas quidem honesta maneat.
Hinc turpitudo nacta est libertatem,
860 Prostibulum præmia, scelus lege permissum.
Suorum etiam scortorum forma Venerem callidi pictores
Effingunt, ut hac arte ipsis divinitatem concilient.
Et Phidias amores suos in annulo
Virginia (Minerva) scripsit his verbis: «Pantarches formosus.»
865 Hinc ut res præclare gestæ et bellicæ
Celebrantur picturis, plausibus et historiarum monumentis,

846 Νύκτες. Ita Coisl. et Vat. Intelligit *Thesmophoria*, seu *Cerealia festa* in honorem Cereris. Edit. νυκτός.

850 Αὐτοὶ λεγόντων ἐγκαλύπτεσθ’ ἡγε. Ita Coisl. et Benedictini, sed mendose; legendum enim patet, vel & καὶ λεγόντων ἐγκαλύπτεσθ’ ἡγε, vel & μὴ λεγόντων ἐγκαλύπτεσθ’ ἡγε. **CAILLAU.** — Edit. δὲ καὶ ἐγκαλύπτεσθαν. Combef. ὧν καὶ. *Quae quidem vel audita pudorem incutere debebant.* Leuv.

851 Πάνες. Leuv. legit πάντες, non recte.

852 Θεοί. Ita Coisl. Edit. Θεοί.

854 *El* καὶ μὴ τάκου. *Quamvis non connubii, nempe, spuriūtūrām, non legitimī thalami.*

856 Πόροι. Ita Coisl. Mendose edit. πόρων. Bil- lius putat hic a Gregorio designari Assyrios, apud quos olim virginē maturæ viro, in publicum productæ, singulis annis venales iis proponebantur, qui uxores ducere vellent; primo pulcherrimæ quæque vendebantur, et ea pecunia, quæ ex pulchriōribus venditis collecta fuerat, aliæ connubio locabantur. Joan. Bohemus, lib. II, *De moribus gentium*, cap. 5.

857 **Ἡ αἰσχρότης.** Coisl. ἡ χρηστότης, et sup. lin., ut edit., quæ lectio si placet, benignitas ea intelligenda est, quæ pecunia stupro quæsita defor-

mes elocabant.

858 Οὐ μηδὲ τό. Ita Coisl. Edit. ὡς μὴ τό. Ibid. εὐσημον. Ita Coisl. Edit. δισημον.

859 Παρθησταρ. Ita Coisl. Edit. παρθησίας.

860 Πόρνης τέγη. Coisl. πόρνης τε γαλαν. Com- bef. τέγη, seu στέγη, prostibula. Ὅδρις Ἐννομος, scortatione lege confirmata.

862 Μορφοῦσιν. Ita Praxiteles, ut ex Possidio refert Clemens Alexandrinus in *Adhortatione ad gentes*, Cnidiae Veneris imaginem construens, seruit eam forma similem Cratinæ quam amat, ut adorarent miseri amicam l'raxitelis. Ita pictores olim ad pulchritudinem ejusdam mereetricis Venerem effingebant.

863 **Καὶ Φειδία.** Phidias Atheniensis in annulo Jovis Olympi, ut scribit Clemens Alexandrinus (non Minervæ), pusionis sui nomen scripsit.

864 Παντάρχης καλός. Ita Coisl. Edit. πάντες ἀρχαῖ. Combef. πάντες ἀρχαῖ καλῶς ἐντεῦθεν, quod sic exponit: *hinc (ea arte) præclare durant omnia.*

865 **Ἀρδραία καὶ στρατηγίαι.** Ita Coisl. Edit. ἀνδρία, στρατηγία.

866 **Λαμπραὶ.** Ita Vat. et Coisl. Sic etiam Billius in nota scripsit se reposuisse pro λαμπραῖς, quod tamen legitur in edit. Paris.

METRICA VERSIO.

Quorum, oro, noctes, quas nigræ noctes decent,
Fœdorum honeste symbolis turpissimæ
Cultæ : verebra et rigida, risus maximus?
(Numinibus alii nam novum adjungunt deum,
Cujus pudorem nomen et solum incutit.)
Iermaphroditii, Panes, obscene satus :
Dii pedibus hirci, moribusque hirci simul.
Connubii apud quos virginēs ducunt choros
(Subire thalami quidpiam quoque virginēs
Debet), venuste et invenustas elocant,
Stupri afferentes præmium dotis loco.

B Coliturque dæmon fœditate hac quispiam,
Honestæ maneat ne quidem ut benignitas.
Hinc turpitudo repperit licentiam,
Prostibula, præmium; lege permissum hinc scelus.
Scortatione formam callidus pictor sui
Dat Veneri, ut arte feminam hac reddat deam.
Sic pusionis Phidias in annulo
Scripsit Minervæ subdolus nomen sui.
Hinc, bellicorum gesta præclare ut ducum
Pinguntur, atque litteris prodi solent :

Ὄς καὶ τὸ κοινὸν κάλλος. Ἀθρεῖ μοι τόσας
Πόρνας ναοῖς τε καὶ θεοῖς τιμωμένας,
Εὐφρὼν, Φρύνην, Λέαιναν ἐν τῷ θηρίῳ.
870 (Σεμνὸν γὰρ ἦν καὶ τοῦνομ' ἐν ναοῖς μέσοις),
Τὴν Ἑλλάδος δέσποιναν, ἃς πολὺς λόγος,
Ἐξ Ὑκκάρων φιλαρεῖσαν αἰσχρὰν Λαίδα,
Ἄλλας τε πολλάς, οὐ γὰρ ἀξιῶ λόγου.
Τούτων μὲν οὖν, βέλτιστε, ὡσπερ εὐφυῆς
875 Ἀργυρογνώμων, εἴ τι μὲν καλὸν, δέχου·
Ἀπεκλέγου ὅς ἂν μή σε ποιεῖ βελτίω.
Τοῖς σοῖς δὲ πᾶσι προστρέχειν διδάγμασι,
Τύποις τε ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν σωφρόνων.
Ὄν ἐλπίς ἔστι καὶ θεῖς διδάσκαλος,
880 Κρείσσους νόμους γράφοντες ὃν ἡ χεὶρ γράφει.

Α Ἡμίς γάρ ἐσμεν οἱ, τὸ μοιχεύειν κακὸν
Ἄλλων τιθέντων καὶ κολαζόντων νόμῳ,
Ἄυτοὶ τὸ τούτο μεῖζον εἰσηγούμενοι,
Μή δέ τιμολέπειν αἰσχρῶς τε καὶ παθητικῶς,
885 Εἰς ἣν τιθέντες τῷ τέλει τὴν αἰτίαν,
Ὄς τῷ φονεύειν τὸν χόλον, παρ' οὐ φόνος.
Ορκου θέτοιμοτητα τῇ φευδορικῇ·
Ὄν γάρ κακόν τι χωρὶς οὐ γενήσεται,
Ταῦτ' οὐκ ἰώντες, καὶ τὰ δεινὰ φεύγομεν.
890 Οὐτως ἐμοὶ τὸ ὄντρόν ἔστιν ἀσφαλές·
Ἐξ οὐ πολὺς μοι καὶ χορὸς τῶν παρθένων,
Ζωὴν ἀσπρὸν ἀγγέλων μιμούμενος,
Θεού τε τοῦ συνόντος αἰνῶ καὶ μόνου.
Ὄθεν τι γίνεται; Ἐξ βίου τὸν δεύτερον

Sic propalam posita pulchritudo. Vide mihi tam multas
Meretrices aris et cultu deorum decoratas,
Eupbro, Phrynem, Leænam in belluae forma,
870 (Venerandum enim erat horum nomen mediis in templis),
Et Graeciae dominantriæ, de qua tam multus sermo,
Ex Hyccaris ortam foedam Laïdem,
Aliasque plurimas quas recensere non dignor.
Ex his quidem, vir optime, tanquam egregius
875 Argenti explorator, si quid boni fuerit, suscipe:
Relega autem, que te meliorem non faciunt;
Et ad tua omnia accurre vivendi præcepta,
Et ad exempla pudicorum virorum et mulierum,
Quorum spes et Deus sunt magistri,
880 Quique leges meliores scribunt, quam quæ manus scribit.
Nos enim, cum adulterium malum esse
Alii statuunt, ac lege puniunt,
Nos majus quidpiam præcipimus,
Ne aspicere quidem turpiter et libidinose,
460-461 885 Äqualem ducentes fini causam,
Homicidio iracundiam, ex qua homicidium,
Et præcepis jurejurandum perjurio.
Nam dum illa, sine quibus malum aliquod non sit,
Non permittimus, ipsa criminis effugimus.
890 Sic mihi castitas in tuta est.
Unde mihi frequens virginum chorus,
Qui carnis expertem vitam angelorum imitatur,
Ac Dei ipius, qui huic choro ac solus quidem adest.
Quid hinc sit? ut ad vitam æternam

867 Ἀθρεῖ μοι. Ita Coisl. Edit. δθροι μοι.
869 Ἐρ τῷ θηρίῳ. Ita Vat. et Coisl., qui sup.
lin. ϕ τῷ θηρίᾳ. Elit. αἰγῆι θηρίον. Leæna, mere-
trix Atheniensis, Harnioudii amica (de qua Athe-
næus, lib. xii, cap. 24), sub Veneris forma in tem-
plis depicta erat. Combef. alvōν τε δρόγον θηρίον.
872 Λαίδα. Haec erat scortum ex Hyccaris, Si-
ciliæ oppido, ortum; sic apud Aiben. ejusd. lib.
eod. cap.

Roboris invicti atque animi sit Graecia quamvis,

Victa tamen formæ paruit illa et suæ
Laïdis.

878 Τύποις. Ita Coisl. Edit. τύπων.

885 Elēs ἐν τιθέτες. Coisl. et Vat. Ισην., ἀqua-
mus ἀqualia; quæ tamen non sic accipienda sunt,
ut paria crimina esse credamus, cædem et iram,
adulterium et turpem aspectum, perjurium et jura-
mentum, sed æque a Christo prohibentur.

886 Ως τῷ. Vat. ως καὶ.

892 Ἀσπρον. Ita Coisl. Edit. ἀσάρχων.

METRICA VERSIO.

Sic prostituta forma. Tot scorta inspice,
Quies structa templo, quies honor divum datus,
Eupbro, Leænam belluae in forma, Phrynem
(Erat enim et ipsi uonimi in templis honor),
Atque dominantem Graeciae ortam ex Hyccaris
Fantusque de qua serino, foedam Laïdem:
Aliasque multas, eloqui quas me piget.

Horum ergo, quisquis es bonus mensarius,
Si quid probandum est, accipe; at per quæ nequis
Probitatis aliquid consequi, cuncta improba.
Divine at omne sequere doctrinæ genus,
Imitanus pudicos, et viros, et seminas,
Magistra quies spes, et Deus : qui scilicet
Meliora scribunt scita, quam scribat manus.

B Nos namque, reliqui sola cum mala censeant
Stupra esse, pœnis istud et plectant scelus,
Progredimur ultra, legibusque edicimus,
Ne spectet oculo femijnam quisquam improbo;
Causamque fini jungimus, cædi velut
Iram, ira siquidem cædis est tandem parens,
Orcum et frequentem nectimus perjurio.
Etenim haec vetantes, sine quibus nihil mali
Exoritur, ipsa criminis in fugam datus.

Sic tuta nobis castitas. Hinc virginum
Habemus agmen maximum, quod se æxulum
Vitæ angelorum, regis et summi exhibet,
Qui degit una hoc cum choro, et solus quidem.
Quid hinc sit? æxum confluant ad alterum

895 Ἀπαντα συρθεῖν, καὶ ποθεῖν μετάστασιν
Δεσμῶν λυθέντα καὶ νόμων γαμῆλίων,
Ἐξ εὖ με Χριστὸς, παρθένου μητρὸς τόκος
Φανεῖς, νόμοις καινοῖσι ποιεῖ παρθένον.
Ἐπει τὸ δὲ ξήθον εἰς βίον καὶ δέσμοις,
900 Ρύσει τὰ δευτέρα καὶ φθορφ τὰ τέλη φθορᾶς
Γνώνας βιασθεῖς, ὡς μάθω τὰ κρείσσονα
Ἐκ τῶν δραμένων τε καὶ πλανωμένων·
Χαῖρων ἐπανάγων πρὸς θεὸν τὴν εἰκόνα,
Ἐλευθέριψ τε καὶ ἀσυνδέτῳ βίῳ,
905 Μηδὲν λελοιπόν τῆς ἐμῆς ἔχον δοράς,
Ἄσκον τιν' ἀλλον ἐν βίῳ φυσώμενον.
“Ολος θ' ὅλῳ τε τῷ θεῷ κινούμενός,
Πολλῶν μετ' ἀλλων γνησίων συνεμπόρων

Α Οἱ πρὸς μόνην βλέποντες ήν ἐλπίζομεν
910 Ζωὴν, ἀνῆκαν οὐ κόμας οὐδὲ οὐδεὶς
Θεῷ, παρ' οὐ τὰ πάντα, ὃν ἔχουσι δὲ
Τὸ πρῶτον, ἀγνελαν τε καὶ ἀσπρχίαν.
Τὰ Ναζιραίων τῶν νέων συστήματα,
Ηλήθοντα καὶ στήλοντα τοῖς ἑνὸν καλοῖς,
915 Α παρθένοι τιμῶσι μέχρις αἰγατος.
Τί σοι λέγοιμ' ἀν Θέκλαν; ή τὴν, ή τινάς,
Οσαι θεῷ τὸ κάλλος ἐσφραγισμένον
Τηρεῖν θέλουσσαι, κινδύνοις προσέδραμον;
Τὸ δὲ οὖν δεῖ πάσιν τε γνωριμώτατον,
920 Ὁρχὲς ἀγρύπνους παρθένων ψαλμῳδίας
Ἀνδρῶν, γυναικῶν, φύσεως λελησμένων·
Οὐνων θ' δσων τε, καὶ δσων θεουμένων!

895 *Confluent omnia, atque hinc migrare cupiant,*
Vinculis soluta, et legibus nuptialibus :
Ex quo scilicet me Christus, virginis matris proles
Apparens, virginem novis legibus efficit.
Nam cum vincut in hanc vitam venerim,
900 *Atque ex fluxione quæ fluxa sunt, ex corruptione quæ sunt corruptioines*
Noscere coactus sum, ut discam meliora
Ex aspectabilibus ac vagis et incertis,
Gaudens reduco ad Deum imaginem,
Liberaque et vinculis soluta vita,
905 *Nullum relinquens pellis inæ vestigium,*
Velut alium quemdam utrem in vita inflatum,
Totus cum toto Deo communico,
Cum pluribus aliis vitæ germanis sociis,
Qui ad eam solam respicientes quam speramus
910 *Vitam, non comas aut opes dicarunt*
Deo, a quo omnia, sed quod habent
Præcipuum, castitatem et sine carne vitam.
Hi Nazaræorum recentium sunt cœtus,
Abundantes et coruscantes internis bonis,
915 *Quæ virgines usque ad sanguinem in pretio habent.*
 Quid tibi Theclam enarrē? aut illam, aut alias,
Quæcunque Deo pulchritudinem obsignatam
Servare cupientes, etiam pericula libenter suscepérunt?
 Sed, quod semper ac omnibus notissimum est,
920 *Cernis insomnes virginum psalmodias*
Virorum ac mulierum naturæ obliorum;
Quot et qualium! quam ad divinitatem accedentium!

900 Τὰ δευτέρα. Ita Coisl. Edit. τ' ἀρχεύσα. Leuv. *De fluxione fluxa, de interitu obnoxia interstuti cognoscere cogor, ut, etc.*

904 Ἐλευθέρω. Per liberam vinculisque solutam vitam.

907 “Ολος θ”. Coisl. θλως θ”. Vat. pro ὅλῳ quod sequitur, οὐρ. Μοχ κινούμενος. Forte melius κινούμενος, quod metro non obstat, licet hoc dicant Benedictini. CAILLUS.

910 Κόμας. Ita legendum, versu postulante;

alludit enim ad Nazaræos Veteris Testamenti, qui comam suam Deo consecrabant.

916 Ἡ τὴν. Ita Coisl., aut illam, aut alias. Edit.

ἡ τινί.

918 Τηρεῖν. Coisl. et Vat. τηροῦσ’ ἐδέξαντ’ εὐκόλων καὶ κινδύνους.

920 Παρθένων. Ita Coisl. et Vat. Edit. πρὸς θεὸν.

922 Ὁστορ. Coisl. δσων θεουμένων, quoniam ad divinitatem accedunt.

METRICA VERSIO.

Ut cuncta prorsus, hincque migrare expetant,
Thalami soluta legibus et vinculis,
Ex quo parente Christus ortus Virgine,
Me per recentes virginem leges facit.
Nam quando in ævum prodii, et vincutus quidem,
Per fluxa, fluxa, perque labeni noscere
Coactus haec quæ subjacent labi, et neci,
Meliora discam ut per vaga, et quæ cernimus,
Attollo mente latus effigiem ad Deum,
Per injugatum, liberum et vitæ genus :
Nullam relinquens pellis hic notam mea,
Inflatum ut utrem quempiam in vita, a Deo
Sed incitatus unico, cum plurimi
Aliis comitibus optimis sanctæ via;

B Vilam intuentes jugiter qui cœlitem
Christo dicarunt, non comam, aut opes suas,
Sed castitatem corporis, cui nil habent
Quod comparari possit in bonis suis.
Hos Nazaræos dico, qui novo agmine
Omnes abundant conditis intus bonis,
Quæ sanctæ honorant virgines usque ad necem.

Quid Theclam, et omnes cæteras narrem tibi,
Quæ dum Tonanti conditam formam student
Servare, vitæ maxima in discrimina
Venere? Sed, quod omnibus notissimum,
Nocturne cernis ulcanat laudes Deo,
Naturæ ulterque sexus oblitus suæ?
Quot, quamque sancti? cernis angelicum chorum,

Σύμφωνον, ἀντίφωνον ἀγγέλων στάσιν
Διστήν, ἀνο τε καὶ κάτω τεταγμένην,
925 Θείας δυναθόν ἀξίας καὶ φύσεως;
Οὐτώ μὲν οὖν ἄγνελα σοι τιμητά,
Ἄργοις τοσούτοις καὶ τύποις, πρὸς οὓς βλέπων,
Ἄγνικε σαυτὸν, ὡς θεοῦ δέξῃ νόμους
Φρονήσεως δὲ πάντα μὲν τὰ τοῦ λόγου.
930 Τί γάρ φρονήσεως δίχα τῶν αἰνουμένων;
Πρώτον δὲ καὶ μέγιστον, εἰδέναι θεὸν,
Ἐργῷ λόγῳ τε γησιώς τιμώμενον.
Ηῆγη γάρ αὕτη πάσι καὶ σωτηρίᾳ.
Θεὸς νοεῖται μὲν τισιν, εἰ καὶ μετρίως.
935 Ὅπ' οὐδενὸς δὲ φράξετ', οὐδὲ ἀκούεται,

Α Ὁσον πέρ ἐστι, καν τις οἴηται λαν.
Παρεμπίπτει γάρ, ὡς ἀχλὺς, τῷ σκέμματι
Ἄει τι τῶν ἔμων τε καὶ δρωμένων.
"Οπερ ὑπερβάς συγγένωμαι τῷ θεῷ,
940 Ο; καὶ κρατῆσαι καὶ πεπεῖσθαι τοῦτ' ἔχειν
"Οπερ λαβεῖν ἐσπεύσθων, οὐ κάμνων ἔτι.
Θαν τὸ μὴ σέβειν μὲν ἐστ' διλόγεταν,
Μηδ' αἰτεῖν τιν' εἰδέναι πρώτην δλων,
Ἐξ ἣς τὰ πάντα καὶ προῆλθε καὶ μένει,
945 Τάξει τ' ἀφράστῳ καὶ λόγῳ τηρούμενα.
Ο δ' ἐστιν αἰτοῦ εἰδέναι, βλάση φρενῶν,
Πλὴν εἰ καθ' ὑδάτων τις ἥλιου σκιάν
Βλέπων, νομίζει προσβλέπειν τὸν ἥλιον.

462-463 Concinentem et angelis respondentem chorum

Duplicem, in cœlo et in terra ordinatum,

925 Divine laudatorem majestatis et nature?

Sic igitur tibi castitas colenda

Has ob rationes, et exempla, quæ quidem considerans,

Expurga te ipsum, ut Dei leges accipias.

Ad prudentiam autem attinent quæcunque sunt rationis.

930 Quid enim sine prudentia laudabile?

Ac illud quidem primum et maximum est, Deum noscere,

Operæ ac sermone illum sincere colendo:

Hæc enim omnia fons et salus omnibus sunt.

Deo quidem cogitant nonnulli, etsi mediocreiter:

935 De illo autem, quantus est, nemo dicendo explicat,

Aut audit, etiamsi in hoc multum quis sibi tribuat.

Considerationi enim intercidit, velut nebula,

Semper aliquid meorum et eorum quæ videntur;

Quod quidem superans conjungar cum Deo,

940 Ut teneam ac certus sim me habere

Quod apprehendere conabar, nihil amplius laborans.

Deum non colere res est miserrima,

Nec nosse primam aliquam omnium causam,

Ex quo omnia prodiere et permanent,

945 Ordine non enarrabili et ratione conservata.

Quod autem sit (Deus) scire sibi videri, vulnus est mentis,

Nisi quis forte solis umbram in aquis

Intuens, solem intueri sibi videatur,

925 Σύμφωνον. Concinentem et respondentem angelicum chorum, aut simul, aut alternis vicibus continentem angelicum chorum.

926 Μὲν οὖρ. Coisl. μὲν ἡ.

928 Ἀγράν σαντόν. Alludit ad Israellitas quibus, antequam legem acciperent, divinitus mandatum est, ut sese huius sanctificarent, ac vestimentorum suorum labes abstergerent, ut habeatur Exodi xix. Bill.

929 Τὰ τοῦ λόγου. Quæcunque sunt rationis. Billius, quæ cuncta diximus, nempe rīstūm exempla, quæ in medium attulimus. Comdef. Prudentia sunt, prudentia nuntiatur, quæcunque doctrina Christiana (ex Evangelii norma) sunt. Id enim λόγος, sic absolute.

935 Ὅπ' οὐδενός. Alludit ad Mercurium Trismegistum, qui Deum quidem cogitari quoquo modo posse ait, at oratione explicari nullo modo posse. Bill. In eadem est sententia Plato.

937 Παρεμπίπτει. Ita Coisl. et Vat. Edit. παρεπτόρεται.

939 Οπερ ὑπερβάς. Ita Coisl. Edit. δ πως. Billius ϕ πως ὑπερβάς. Quæ sunt verba pīi hominis gementis ob res corporeas, quæ ipsius menti in divina contemplatione defixa se ingerunt.

940 Κρατῆσαι. Ita Coisl. Edit. κρατεῖσθαι.

942 Υλούσατον. Coisl. et Vat. ἀθλιώτατον.

944 Ἐξ ἣς. Ita Coisl. Edit. ξῆς.

METRICA VERSIO.

Qui nunc simul, nunc vicibus alternis canit,
Partim deorsum positus, et partim supra,
Sine fine summi concinens laudes Patris?
Sic est colenda corporis tibi castitas
Por ista dicta, per typos, quos intuens,
Ut scita capias Numinis, mentem expia.

Prudentiae autem sunt quidem quæ diximus
Cuncta; hac remota quidam enim laudabile?
At munus ejus maximum, nosse est Deum,
Hunc ore colere, rebus, et non subdole.
Est namque fons hic omnibus, certa et salus.
Hunc cogitare quispiam exigue potest;
A dire sed non, quantus est, nec eloqui,

B Quantumlibet vane sibi hoc persuaseat.

Ut nebula semper hic enim se interjicit
Aliquid meorum, visui et quæ subjacent.
Superare quis det hoc mihi, ut jungar Deo,
Certusque jam sim, quod bono hoc vere fruar,
Quod capere avebam, non laborans amplius?
Miser est profecto quisquis haud colit Deum,
Nescitique quamdam principem causam omnium,
Quæ procrearit omnia, et miro ordine
Miraque sophia servet haec quæ condidit.
At scire quid sit, qui putat, mente excidit,
Atque est perinde, solis ut si quis videns
Umbras in undis, hunc putet se cernere;

"Η καὶ πυλῶνος κάλλος ἐκπεπληγμένος,
950 Τὸν δεσπότην οἶοι τῶν ἔνδον βλέπειν.
"Ἄλλος μὲν ἄλλου καὶ ποσῶς συφώτερος,
"Ος πλεῖον αὐγῆς ἔσπασε, πλεῖω βλέπων.
Κάτω δ' ὅμως ἀπαντες ἀξίας Θεοῦ,
"Ον φῶς καλύπτει, οὐ σκότος προϊσταται.
955 "Πλ καὶ ὅρφον τέμνῃ τις, ἀνταστράπτεται
Τοῦ φωτὸς ἀκρου δευτέρῳ προβλήματι.
Διπλοῦν δ' ὑπερέχειν οὐ μάλ' εὐπετές σκέπας
"Ος πάντα πληροῖ καὶ ἄνω παντὸς μένει,
"Ο; νοῦν σοφίει, καὶ νοὸς φεύγει βολὰς,
960 "Ἐλκων ἀεὶ με πρὸς ὄψος ὑπεκδρομεῖ.
Θεὸν μάλιστα καὶ νοεῖν μὲν καὶ σέβειν,
Δεικνὺς τὸ φιλτρὸν ἐν ζέσεις τῶν ἐντολῶν.

*Aut vestibili pulchritudinem admirans,
950 Arbitretur dominum eorum, quae intus sunt, cernere.*

Alius quidem alio quadam ex parte sapientior,

Qui plus lucis traxit, plura intuens;

At omnes pariter infra digitatem Dei

Quem lux abscondit, cui tenebræ præeunt.

955 Si quis tenebras secat, fulguratur

Summi luminis secundo velamine.

Duplex autem velum penetrare non admodum facile est.

Qui cuncta replet et supra omnia manet,

464-465 *Qui mentem illustrat et mentis fugit conatus,*

960 Trahens me semper in altum prætercurrit.

Deum maximie cogita et cole,

Ostendens awarem fervida mandatorum observatione.

Quærere autem quid sit, nec ubique, nec semper convenit,

Nec facile cuivis ea de re mentem tuam aperire.

965 Aliquid deo dicatur et quidem cum timore.

Aliiquid etiam intus sit repositum, et sola mente

Colatur absconditum, sine strepitu, honore affectum.

Alicui auris aperiatur, si quæ doceat oratio.

Minus enim auris quam lingua periculum affert.

970 Quod autem superest, rogemus ut discamus quidpiam perspicue

Soluta crassitie corporis. At nunc quantum potes,

Expurgare te ipsum et innovare cures splendida vita.

Sic enim Deum apprehendes mente conceptum.

Deum ad suum temple accurrere, omnium est vox.

975 Puri namque purum esse debet habitaculum.

Ratiocinationes parum conferunt ad cognitionem Dei :

950 *Oloito τῶν ἔθνων. Leuv.* videtur legisse τὸν
Ἐνέδν. *Herum ipsum intra ἀδειὰν intueri se*
arbitretur.

952 *Πλεῖων. Coisl.* πλεῖον.

954 *Οὐδὲ σχότος προτοταται.* *Ante quem stanti te-*
nebræ. *Priore versiculi parte alludit ad illud psal.*
ciiii : Amictus lumine sicut vestimento ; posteriorē
autem ad illud psal. xvii : Posuit tenebras lati-
litudin suum.

955 *Hr καὶ. Ita Coisl. Edit. ή καὶ.*

956 *Προβλήματι.* Ita Coisl. Conjectura emenda-
verat Billius.

959 *Βολῆς. Radios.*

960 *Ὑπεκδρομεῖ.* Coisl. et Vat. ταῖς ὑπεκδρο-

A Ζητεῖν δ' ὅ εστι, μηδὲ πάντη, μηδὲ ἀεὶ,
Μήτε προχείρως πᾶσι γυμνοῦν τὸν λόγον.
965 Τὸ μὲν λεγέσθω τοῦ Θεοῦ καὶ σὺν φύσῃ·
Τὸ δ' ἔνδον ἐστω κείμενον, καὶ νῦν μόνῳ
Σέβοιτο χρυπτὸν, ἀψύφως τιμώμενον.
Τῷ δ' οὖς ἀνοίγοιτ', τὴν διδάσκῃ τις λόγος,
"Ηττον γάρ οὖς, ή γλῶττα κινδύνον φέρει.
970 Τὸ δ' θυτερὸν δεοίμεθ' ἐκμαθεῖν σαρῶς,
Λυθέντος ἡμῖν τοῦ πάχους· νῦν δ', ὡς σθένος,
Σαυτὸν καθαίρειν καὶ νεοῦν λαμπρῷ βίᾳ·
Δεξῆ γάρ οὖτα καὶ θεὸν νοούμενον.
Ναῷ θεὸν δὲ προστρέχειν ἀπας λόγος·
975 Ἀγνοῦ γάρ ἀγνός ἐστιν οἰκητήριον.
Οι μὲν λογισμοὶ μικρὸν εἰς γνῶσιν Θεοῦ.

μαῖς. — Ita Benedictini; sed metrum prorsus de-
ficit, cum ὄψος sit trochaeus, et non iambibus, ut
requiritur. Forte legendum foret : "Ἐλκων ἀεὶ με
ταῖς πρὸς ὄψος ὑπεκδρομαῖς. ΚΑΙΛΛΑΤ.

961 Θεὸν μάλιστα. Coisl. Θεὸν νοεῖν μὲν ὡς μά-
λιστα, καὶ σέβειν. Ad mārg. ut in edit.

962 Μόρῳ. Ita Coisl. et Vat. Edit. μόνον.

963 Τῷ δ' οὖς. Coisl. τῷ δ' οὖς.

964 Ήττον. Ita Coisl. Edit. ήττων.

970 Τὸ δ' θυτερὸν Postremo.

973 Δέξῃ. Ita Coisl. Edit. δέξει.

974 Ναῷ θεὸν δὲ προστρέχειν. Ita Vat. Edit.
Θεὸν δὲ νῷ καὶ, etc. Coisl. ναῷ δὲ θεόν.

METRICA VERSIO.

B At parce, quid sit ipse, ubique, quærere,
Semperque, cunctis verba nec fundas levis.
Quiddam loquaris de Deo, idque cum metu
Quidam sit intus conditum, strepitu sine
Clausum, quod ima mente persancte colas.
Ad aliud aures arrigas, si quis docet.
Auris pericli, lingua quam, minus parit.

Quod restat, ora planius post ut scias
Soluta mole corporis; nunc te expia,
Sancteque viveas innova quantum potes.
Sic namque, quem mens concipit, sumes Deum
Ad purum is autem concito accurrit gradu
Puri domus nam purus est; summi Dei
Ad notionem ratio non multum facit:

Valdeque mirans atrium pulchræ domus,
Dominum videre credit idcirco ædium.
Præcedat alter alterum sophia licet,
Qui nempe lucis plus trahit, plura intuens,
Intra Dei omnes dignitatem sunt tamen :
Quem lumen operit, ante quem fons nigror;
Tenebrasque si quis dissecet, velo statim
Summi secundo luminis perstringitur.
Non facile porro scinditur velum duplex.
Qui cuncta compleans altior cunctis manet,
Docensque mentem, mentis aspectum fugit :
Trahens in altum dum celer se proripit.
Deum quidem tu cogita, et cole maxime,
Philtrum, obsequendo legibus, monstrans tuum :

Άδηψ γάρ έστι πᾶς λόγος ἀντίστατος.
Στρεπτήν δὲ πίστιν οὐδέποτε οὐκέτι λόγος.
Τὸ δέ ἔξεχεσθαι τοῦ λαλούμενου μέγα.
980 "Ος μὲν γάρ ήγάπησε, καὶ στερχθῆσται."
"Ος δέ ήγάπηται, καὶ ἐνοικον λαμβάνει.
Οδ δέ ἔστιν, οὐκέτι νεστι μή φῶς τυγχάνειν.
Φωτὸς δὲ πρώτον αὐτὸν γιγνώσκειν τὸ φῶς.
Οὐτω τὸ φιλτρὸν πρόξενον καὶ γνώσεως.
985 "Ηδέ έστι" ἀμείκνων εἰς ἀλήθειαν τρίτος,
Τῆς ἐν λόγῳ τε καὶ στροφαῖς τιμωμένης.
"Ο δέ οὖν ἐριχθόν, τούτο καὶ δηλώσομεν.
"Αναρχον, Ἀρχή, Πνεῦμα, Τριάς τιμία,
"Αναίτιον, γεννητόν, ἐκπορεύσιμον."
990 Πατὴρ τὸ μὲν τὸ δέ Υἱός, αὐτὸς καὶ Λόγος.

Cuivis enim rationi est ratio opposita.
Flexilem autem fidem mea non admittit doctrina:
Verum hærcere revelatis, quiddam est maximum.
980 Qui enim dilexerit, et ipse diligitur:
Qui autem dilectus fuerit, is Deum hospitem accipit.
Ubicunque Deus est, non potest lux non esse.
Porro lucis pars prima est cognoscere lucem.
Sic amor nobis conciliat cognitionem;
985 Eaque longe melior ad veritatem via,
Quam quæ in disputationibus et argutiis versatur, estque in proxio.
Quod igitur percipi potest, id tibi manifestabimus.
Principii expers, Principium, Spiritus, Trinitas veneranda,
Expers causa, Genitus, Procedens.
990 Primus Pater est; secundus Filius, idem et Verbum:
Tertius vero non quidem Filius, Spiritus autem ejusdem essentia.
Unus ex tribus (personis) Deus, et communis cultus,
Quibus mortali nexu exuor.
Hæc si religiose colas et teneas, honesta vita
995 466-467 Abjiciens omnem terrenæ vite tempestatem,
Per doctrinam veram et odium fabularum
Sursum effereris, atque utinam me altius,
Ut majoreꝝ consequaris libertatem.

XI. Dialogus cum mundo*.

Interr. Litem moveo tibi, mundo. Quis et unde sis,
Primum doceto, et ad quem finem tendas.
Cur me impetu volvis instar circuli, quasi formiculam?
Respons. Non novi unde processerim, at certe a Deo.

* Alias Bill. 101, pag. 479.

977 Λόγῳ γάρ. Huic simile est id quod ait infra
in Tetrast., carm. xxxiii, vers. 12 : Λόγῳ παλαιετ
πᾶς λόγος.
978 Οὐδέποτε. Ita habet Vaticanus codex, quasi δ
εκδ. Edit. δ οὐδέ.
979 Τὸ δέ ἔξεχεσθαι. Hærcere nuda fidei simplici
assensu, missa argumentorum contentione. Billius,
hærcere Numini.
982 Τυγχάνεται. Vat. λαμβάνειν. Is non potest non
esse lucis particeps.

988 Ἀναρχον. Ita Coisl. et Vat. Edit. Αναρχος.
Μox Coisl. μια Τριάς.
990 Αὐτός. Coisl. οὗτος, unicus.
991 Οὐσίας μιᾶς. Unius substantiar.
992 Καὶ κοινὸν σέβας. Commune Numer.
993 Ἐκλύομαι. Hoc est, in quorum nomine φα
πτίζον.
994 Σεμιρῷ. Vat. λαμπρῷ.
997 Μον. Ita Coisl. Edit. μον.

METRICA VERSIO,

Nam ratio quævis alteram pugnantem habet.
Doctrina at horret flexilem fidem mea.
Hærcere vero Numini est res maxima.
Nam diligetur, qui Deum dilexerit.
Dilectus autem hunc hospitem interne capit.
Ubicunque porro sit Deus, lux est quoque.
Pars prima porro lucis est, lucem ut scias.
Sic notionem charitas nobis parit.
Estque ista multo melior ad verum via,
Quam sermo scitus, et leves argutiæ.
Nunc jam, potest quod percipi, exponam brevi.
Anarchus, Arche, Spiritus, sacra Trinitas :
Causa carent, et Genitus, atque Prodiens.
Pater ille : Natus rursus hic, Verbumque item :
Spiritus at alter : unius substantiae

B Deus unus, idem et cultus omnino in tribus
Mortale per quos exuo vinculum. Colas
Tu si ista, teneas et proba vita, procul
Hujuscem vita turbinem pellens, fide
Veraque, et odio fabularum turpium,
Sursum locaberis : utinam meque altius,
Fiducia inde major ut surgat tibi.

XI. SERMOCINATIO CUM MUNDO.

(Billio interprete.)

Interr. Lis, mundo, tecum est nunc mihi. Primum
[doce] Quis ortus, et quis terminus tandem tibi :
Me quique volvis, orbis ut formiculam ?
Respons. Processerim unde, nescio : certe ex Deo.

5 Καταστρέψω δ' εἰς κρείσσον. Οὐδὲ φοῖζω δέ σε,
'Αλλ' αὐτὸς ὁν ἀκοσμος, ὑδρίζεις ἐμό.
Ἐρ. Πῶς οὖν σὺ μὲν πάπηγας, δύστατος δ' ἔγω;
Ἄχ. Ἐγώ μὲν ἔκτος εἰμι, καὶ τίς ἡ χάρις;
Σὺ δ' ὁν θελητής, εἰ θέλεις, ἔχεις πάλεον.
10 Ἐρ. Καλῶς· τὰ δ' ἔκτος τίς φέρει; Ἄχ. Τί
[γάρ κακόν;
"Υλη τάδ' ἔστι τοῖς καλοῖς οὐτηρίας.
Ἐρ. Ή κρείσσον αὐτὸν αἰτίασθ'; Ἄχ. Οὐτω; Εγει.
ΙΙ'. Περὶ τοῦ ἐπικήρου τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως.
Κόσμε φῦλ', οὐ φύλε πάντα, τί μ' ὡς τροχὸς ἀμφι-
[έλικτος
Τοιζηδὸν φορέεις ἀντιπορευόμενον,

5 Desino autem in melius. Non te volvo,
Sed tu inscitus probro me affluis.
Int. Quomodo igitur tu quidem fixus es, ego vero instabilis sum?
Resp. Ego quidem extra sum: sed quænam est hæc gratia?
Tu vero tui compus, si vis, habes amplius.
10 Int. Bene; at externa quis gubernat? Resp. Quid in eis est mali?
Sunt hæc optimis hominibus salutis materies.
Int. Num præstat, ut se quisque culpet? Resp. Sic est.

XII. De naturæ humanae fragilitate *.

Amice mundo, non tamen omnino amice, cur me, ut turbo versatilis,
Violenter raptas in contraria euntem,
Velut parvam formicam, jactatione acerba dolentem?
Me talēm abripis, cum tantus ego sim et tu talis.
5 Equidem scio ex Deo te Dei gloriam esse. Sed et ipse
Christi factus sum manu, ex duobus conflatus,
Cœlestibus et terrenis. Ac corpus quidem hinc formatum:
Anima autem magnæ spiraculum est mentis.
Sed tamen plurimis jactor huc et illuc
10 Aërumnis a me ipso, ærumnis ab hoste.
Velut delphin in terra, mari assuetus, in aere morior.
Munde, ego præterii; populum invulneratum transmite.

468-469 XIII. De eodem argumento **.

Nos invicem, ego et tempus, velut aves
Aut naves in mari præterimus;

* Alias Bill. 25, pag. 95. ** Alias Bill. 26, pag. 95.

XI. 7 Ἀστατος. Instabilis, mutationi obnoxius.
8 Εκτός εἰμι. Id est, corpus, quod solummodo
agatur, moveatur, cuius laus nulla sit; τὸ τύπος,
anima, qua homo θελητής, voluntate præditus, agens
libere.

10 Τὰ δ' ἔκτος. Corpora autem quis agit?
11 Τάδ' ἔστι. Sic Vat. Edit. τότ', et ad marg.
τὸ

XII. 4. Τόσοντος. Coisl. sup. lin. τοσοῦτον δύτα,
τοσοῦτος ἐών. Με, cum tantus sim, tu ipse tantus
rapis. Quibus verbis suam præ mundo præstantiam

declarat, et sequentibus confirmat. Non certe, ut
Billius et eum secutus doctus Gaulier, tantillum
tantus. In prima editione Billius, pro tantillum,
verterat tantum, atque etiam observat in nota, ho-
minem a Gregorio non μικρὸν κόσμον, ut eum De-
mocritus appellat, sed μέγαν κόσμον appellari.

11 Ἀλιδρομος. Maris cursor, maris incola. Ari-
stoteles, lib. viii, cap. 2, De hist. anim., delphinum
diutius in terra vivere posse scribit, quod spirandi
facultate sit prædictus.

METRICA VERSIO.

In melius autem desinam; nec volvo te:
Immundus at tu me probro contra affluis.
Int. Quinam ergo, quæso, fixus es, non ast ego?
Resp. Extra quidem ipse sum: quænam est hæc gra-
[tia?
At, velle cum sit, amplius, si vis, habes.
Int. Externa vero quis vehit? Resp. Quod hæc ma-
[lum?
Sunt hæc salutis optimis viris seges.
Int. Ut ne ergo culpem præstat? Resp. Istud scili-
[cet.

XIII. DE NATURE HUMANÆ FRAGILITATE.

(Billio interprete.)

Pic mihi, monde fugax, quid me ut versatilis orbis
Vi trabis, adversam dum tibi carpo viam.

B Formicam velut exiguum, quam motio torquet?
Tantillum tantus me tamen ipse trahis.
Tu certe divinum opus es, tu gloria: at ipse
Sum quoque opus Christi, textus et ex superis,
Et simul ex imis; hinc ortum nam mihi corpus:
Mens autem est fatus. Numinis ætherei.
Casibus inumeris tamen hinc ego jactor et illinc.
Quos ego, quosque mihi vis inimica parit.
Aereque amissa morior delphinus ut unda.
Præterii: populum, munde, rege incolumem.

XIII. DE EODEM ARGUMENTO.

(Billio interprete.)

Ut volucres, celeresque per æquora lata carinæ,
Mundum ego, me mundus præterit instabilis..

A Μύρμηχ' ὡς ὀλίγον, πικρὴν φορὰν ἀσχαλῶντα;
Ἐμπα γε μὴν φορέεις τόσσον ἐδόντα, τόσος.
5 Οἶδα μὲν ὡς θεόθεν σὺ Θεοῦ κλέος, Ἀλλὰ καὶ αὐτὸς
Χριστοῦ χειρὶ πάγην, πλεκτὸς ἀπ' ἀμφοτέρων,
Οὐρανίων χθονίων τε. Τὸ μὲν δέμας ἐνθεν ἐτύχθη·
Ψυχὴ δ' αὐτού μεγάλου ἔστιν δῆμα νόου.
Ἀλλὰ καὶ ὡς πολλάσιον ἐλαύνομαι ἐνθα καὶ ἐνθα
10 Πήμασιν οὐδὲ ἐμέθεν, πήμασι δυσμενέος.
Δελφις δ' ὡς ἐπὶ χέρσον ἀλιδρομος, τέρπι θνήσκει.
Κόσμε, παρῆλθον ἔγω, λαδὺν διτρωτον δῆγος.
ΙΙ'. Περὶ τοῦ αὐτοῦ.

'Αλλήλους μὲν ἐγώ τε καὶ δ χρόνος, ὡς πτεσην
"Η νέες ἐν πελάγει ἀντιπαρερχόμεθα,

'Εστως οὐδὲν ἔχοντες· δ' δ' ἡμικλακον, οὐ παραθρέξει, Α Καὶ γάρ πως φύλα τόδε φέρμαχον ἐν παθέσσιν,
Ἄλλα μάνει· ζωῆς τοῦτο μογγηράταν.
5 Οὐδέ δ τι εἴναιρον ἔχω, ζῆσαι πλέον, ἢ λυθῆναι· Λύτος ἡμιψυρίζον δημ' ὄρνιθέσσιν ἀνιδοῖς,
Τάρδος ἐπ' ἀμφοτέροις· ὥδε δὲ φράξει μοι.
Ζωή μοι παλύμοχθος ἀμαρτάσσιν. Εἰ δὲ θάνοιμε,
Αἱ αἱ, τῶν προτέρων οὐδὲν δύνας παθέσων.
Εἰ ζωή τόδε σα τεκμαίρεται, τίς τόσον δύχος,
10 Οὐδὲ τὸ λυθῆναι λῦσιν έχει καμάτων,
Κρημνὸς δ' ἀμφοτέρωθε. Τί δέξομεν; ή τόδε δριστον,
Λεύσσειν πρός σε μόνον, σὴν τ' ἀγανοφροσύνην.
ΙΔ'. Περὶ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως.
Χθιζός ἡμοῖς ἀχέσσι τετρυμένος, εἰος ἀπ' δίλλων
"Ημην ἐν σκιερῷ ξέστη, θυμὸν ἔβων.

Nihil stabile habentes : quod autem peccavi, non preteribit,
Sed manet ; quod quidem in vita molestissimum.
5 Nec quid optem habeo, diutius vivere, an solvi :
Pavor utrinque. Sic autem tecum considera.
Vita mihi valde peccatis molesta. Quod si moriar,
Heu, heu! priorum nulla jam malorum medela;
Si hoc tibi portendit vita, cuius tantum est onus,
10 Nec solvi quidem solutio est molestiarum :
Sed utrinque præcipitum. Quid faciemus? illud profecto optimum,
Ad te solum, Deus optime, et tuam misericordiam respicere

XIV. De humana natura*.

Hoc meis molestiis confectus, solus ab omnibus
Sedebam in umbroso nemore, animum perdere,
Amo enim hanc medicinam in moerore,
Animum ipse meum tacitus alloqui.
5 Stridebant auræ una cum canorï volucribus :
Dulci ex ramis arborum concentu oblectabant
Quamvis valde afflictum : ex arboreis autem
Moliter modulantes, sonoræ, solis amicæ,
Cicadas cantibus totum nemus personabant.
10 Unda etiam frigida pedes prope alluebat
Leniter fluens per roscidum nemus. At ego,
Sicut prius, vehementi dolore afficiebar.
Nihil iata curabam. Nam mens, ubi ingruntur
Dolores, non libenter oblectamenta suscipit.
15 Ipse autem, cum turbinibus mens circumageretur
Hanc contrariorum dictorum pugnam instituebam :

* Alias Bill. 44, pag. 86.

XIII. 41 Τι δέξομεν; η. Vat. τι δέξομαι; η.
XIV. 1 Χθιζός. Duo Regg. et Coisl. χθιζόν.
5 Αῦραι δ' ἀμφοτέροις. Susurrabant, resonabant.
7 Κεκαρηστή. Comb. κεκαρηστή.
8 Στηθομελεῖς. Sic Regg. 59, 990, 991, 992,
993, Vat. et Coisl. qui sup. lin. τῷ στήθει μελί-

σοντες. Edit. στηθομελεῖς.
10 Έγγύς ξελινός. Reg. 990 ἐγγύθι κλύζε.
12 Τώς. Vat. τόσσ'. Al. ως. Mox. pro χρατερώς.
Reg. 990 χραταώς. Idem ἀντής pro δλγεος. Reg.
991 χραταδός ως, ἔχόμηντης.
16 Έχων. Duo Regg. έχον.

METRICA VERSIO.

At non prætereunt, sed stant, quæcunque patravi : B Solus ego besterna luce proiectus eram.
Quo nihil in vita tristius esse potest.
Quidque optem haud habeo, vitamve an funera ; parte
Nainque ab ultraque gravis concutit ossa tremor.
Vita mihi noxas cumulat : rursumque medela est,
Si moriar, vitiis omnis adempta meis.
Hoc mihi portendit si vita onerosa, labores
Nec rursum solvit vita soluta meos.
Quid faciam? hoc unum superest mihi scilicet, ut tu,
Rex bone, sis oculos jugiter ante meos,

Namque meos luctus levat hæc medicina, dolorque,
Cuim tacitus tecum colloquor ipse, cedit.
Aura susurrabit tenuis, volucresque canoræ
Fundebant avido gutture mille sonos.
Quinetiam cantu circum nemus omne sonabat,
Quem rauca et viridi fronde cicada dabat.
Denique per tacitum labens sine murmure silvam,
Tingebat nostros frigida lympha pedes.
Ast ego, læta licet, prorsus nihil ista morabar :
Tantus amor luctus pectori fixus erat!
Nam cum mens querulo semel est obsessa dolore,
Ad læta occlusas tunc habet illa fores.
In partes variasque animum distractus, et illue
Illic quoque me versaans talia dicta dabam :

XIV. DE HUMANA NATURA.

(Billio interprete.)

In nemus umbriferum, confectus corda dolore,

Τίς γενόμην, τίς δ' εἰμὶ, τί δ' ἔσομαι; Οὐδὲ σάφα οἶδα. Α
 Οὐδὲ μὲν δυτικὸς ἐμῷ πλαιστέρος σοφίην.
 Ἀλλ' αὐτὸς νερῆλη κεκαλυμμένος ἔνθα καὶ ἔνθα,
 20 Πλάζομαι οὐδὲν ἔχων, οὐδὲ δύναρ, ὃν ποθέω.
 Πάντες γάρ χθαμαλοὶ καὶ ἀλήμονες, οἵσι παχεῖης
 Σαρκὸς ἐπικρέμαται κυανέη νεφέλη.
 Κείνος δὲ καὶ τὸν ἐμεῖο σοφώτερος, δεὶς πλέον ἄλλων
 Ἡπαφεν δέ τις κραδῆς φεύδος ἔτοιμολόγον.
 25 Εἰμί. Φράζε τι τοῦτο; Τὸ μὲν παρέθρεξεν ἐμεῖο·
 "Ἄλλο δὲ νῦν τελέθω, ἀλλ' ἔσομ', εἰ γένομαι.
 "Εμπειδον οὐδὲν· ἔγωγε δύος θολεροῦ ποταμοῦ
 Αἴλων ἐπερχόμενος, ἔστας οὐδὲν ἔχων.
 Τίπτει με τῶνδες ἔρεις; τι δὲ σοι πλέον εἰμὶ, δίδαξον.

30 Καὶ νῦν τῇδε μένων, δέρχεσθαι σε πώγω.
 Οὔτε δέ δὲ τοπάροιςθε, βόσιν ποταμοῦ περήσεις
 "Ἐμπαλιγ, οὔτε βροτὸν δέκει, δὲν τοπάρος.
 "Ην πάρος ἐν χροῖ πατρὸς, ἐπειτά μὲν ἐδέξατο μήτηρ,
 Συνὸν δὲ ἀμφοτέρων. "Ἐνθεν ἐπειτα κρέας
 35 Ἀχριτον, ἀδροτον, αἰσχος ἀνέθεον, οὔτε λόγοιο,
 Οὔτε νόου μετάχον, μητέρα τύμβον ἔχον.
 Δις ταφέες, ζωντες ἐπὶ φθορᾶ. "Ην γάρ οὐδεύω
 Ζωὴν, τὴνδὲ δρόσι τῶν ἐτέων δαπάνην,
 "Η μοι γῆρας ἔχειν διοῖον. Εἰ δέ με κεῖθι
 40 Αἰώνιον οὐ φινύθων δέξεται, οἷα φάτις,
 Φράζε μὴ ζωὴ μὲν ἔχῃ μόρον, δὲ τελευτὴ
 Ζωὴ σοι γε πέλῃ, ἐμπαλιν δὲ δοκέεις.

Quis fuerim, quis sum, quid futurus sim, non clare perspicio,
 Sed nec aliquis, qui me sapientia superet.
 Sed ipse nebula cooperitus hic et illuc
 20 Ero, nihil habens, nequidem per somnium, eorum que cupio.
470-471 Omnes enim abjecti et errabundi sumus, quibus crasse
 Carnis incumbit cœrulea nebula.
 Ille autem me sapientior, qui præ ceteris
 Ejecit e corde suo loquax mendacium.
 25 Sum. Quid hoc? quæso: pars quidem jam a me effluxit.
 Aliud nunc sum: aliud autem ero, si quid ero.
 Nihil firmum et certum: ego unda sum turbidi fluminis,
 Semper progrediens, nihil habens stabile.
 Quid me horum esse dices? quid tibi amplius sim, edoce.
 30 Et nunc hic manens, ne effugiam, vide.
 Nec bis, quam ante trajecisti, undam fluminis trajicies,
 Nec rursus eundem, ac prius, hominem videbis.
 Eram prius in carne patris: postea exceptit me mater
 Communem utriusque. Inde postea carnis
 35 Moles indigesta, non homo, sed informis fœditas, nec rationis,
 Nec mentis particeps, matrem habens pro tumulo.
 Bis sepelimur. Vivimus in corruptione. Quam enim percurro
 Vitam, hanc video annorum esse impendium,
 Ut quæ mihi invenierit perniciosa senectutem. Quid si me illic
 40 Λεῦκον immortale excipiet, ut oraculis constat,
 Vide an non vita mortem habeat, mors autem
 Vita tibi sit, aliter atque opinaris.

19 Αὐτὸς. Tres Regg., Coisl. et Vatic. αὐτως.
 Coisl. sup. lin. μάτην.
 20 Πλάζομαι οὐδὲν ἔχων. Aeo enim Deum co-
 gnoscere: nec tamen sapientia ipsius perspicienda
 facultas illa est. Dixi: Sapiens officiar, at illa (sa-
 pientia) longius recessit a me magis quam erat
 (Eccle. vii, 24).

22 Κυανέην. Coisl. sup. lin. μέλανια σχοτία.
 23 Οὓς πλέον. Tres Regg. et Coisl. δὲ πλέον.
 24 Ἑκάρην. Sup. lin. Coisl. τητάσσεις. Μοχ ἐπο-
 μολόγον. Int. ταχυλόγον. Combef. legit ἐπυμολόγον,
 et verit: *Decepit cordis ejus falsa opinio, rationem
 reddens rerum originis.* Gaulier: *Qui præ ceteris
 præcipuum sui cordis errorem fefellerit.* Hoc proposi-
 tum Gregorii videtur, ut Ecclesiastis sententiam

explanet, qui *cuncta vanitate:n vanitatum, et spiritus:
 presumptionem appellat.*

26 "Αλλ' ἔσομ'. Sic legerunt Benedictini, ut patet
 ex versione, licet hanc in textu emendationem præ-
 termiserint. CAILLAU.

28 Ἐπερχόμενος. Ita quatuor Regg. et Coisl.
 Edit. ἐνερχόμενος.

37 Δις ταφέες. Bis sepelimur, primo quidem in-
 utero matris, qui est instar tumuli, deinde in terra
 post mortem. Ita carm. seq., vers. 133, *Ἐκ τύμβοιο
 δορῶν ἐπὶ τύμβον οὐδεύω. Εἰ τύμοιο ad tumulum rat-
 pide feror.*

42 Πέλη. Tres Regg. et Coisl. πάλοι. Μοχ ἐμπα-
 λιγ. Int. τούναντον.

METRICA VERSIO

Quis prius ipse sui, quis sum, quis eroque, nec ipse
 Novi, nec sophiae me quoque laude prior.
 Sed vagor hic illuc, caligine tectus opaca,
 Nil horum, quæ mens nostra requirit, habens.
 Nam quibus impendet carnis densissima nubes,
 Sunt humiles omnes, sunt inopesque vagi.
 Ac magis hic sapiens, quem veri pectus inane
 Decipit, et promptum fundere verba, magis.
 Sum. Quid, quæso? Mei jam pars effluxit: at istud.
 Sum nunc: atque aliud post ero, si modo ero.
 Nil ego sum firmi, rapidi sed fluminis instar
 Volvōr, et instabilis semper ad ima fluo.
 E tribus his quidnam potius sim, dic age: teque,
 Nic quamvis positus, conspice ne fugiam.

B Quas semel, haud iterum fluvii transmiseris un-
 [das,
 Qui semel, haud iterum conspicietur homo.
 In patre ante fui; cepit me postea mater:
 Ex utroque simul post caro factus ego.
 Non homo, sed labes informis, muta, carensque
 Mente: mihi tumuli mater et instar erat.
 Sic duo mi tumuli, vivoque in funera: quodque
 Vitæ obeo, annorum certa ruina mihi est.
 Hinc mihi canities fusa est; post funera vero
 Sic mihi, quam memorant, vita perennis erit.
 Dispace nun vita hæc mors sit tibi, mors quoque
 [rurus
 Vita: secus quamvis forsitan ipse putes.

Οὐδὲν έφυν. Τί κακοὶς δαμάζομαι, ὡς τι πεπηγός; **A**
Τούτῳ γάρ τημέρων δέτροπον ἔστι μόνον,
45 Συμφυές, δαπνελικτον, ἀγήραον. Ἐέστε κόλπων
Μητρὸς δλειθῆσας πρώτον ἀφῆκα δάκρυν,
'Οσσατοις, οῖοις τε συναντήσασθαι ἐμελλον
Πήμασι, δακρυχέων πρὸν βιότοιο θίγω!
Χάρην μὲν την' ἀδηρον ἀκούομεν, ὡς ποτε Κρήτην,
50 Καὶ τινα καὶ κρυελῶν ἀλλοτρίην νιφάδων.
Θυητῶν δ' οὐ ποτε τις τοῦτον ἀπέντατο, ὡς ἀδάμαστος
Τοῦδε βίου στυγερῶν ἐνθεν ἀπῆλθε μόργων.
Ἀδρονή, πενίη τε, τόκος, μόρος, ἔχθος, ἀλιτροί,
Θῆρες ἀλδες, γαίης, ἀλγεα, πάντα βίος. .
55 Πήματα μὲν καὶ πάμπαν ἀτερπέα πολλ' ἐνήσα,

Τῶν δ' ἀγαθῶν οὐδὲν πάμπαν δμοιρον ἔχους,
Ἐξέτι τοῦ, δτε μοι πικρὴν ἐπομέρξατο ποιηνή
Γεῦσες τ' οὐλομένη, καὶ φθόνος ἀντιπάλου.
Σοὶ μὲν δὴ, σάρκ, τοῖς δυσαλθέτι, εύμενόντι
60 Ἔγδρψ, καὶ πολέμων οβποτε λυομένω,
Θηρὶ πικρὸν σείνοντι, πυρὶ ψύχοντι, τὸ θαύμα!
Θαύμα μέγ', εἰ ποτ' ἐμοὶ γ' θυσατον εύμενόνεο.
Ψυχὴ, σοὶ δ' ἀρ' ἐπειτα λελέξεται δοτ' ἀπέοικε.
Τίς, πόθεν, ή τι πλειει; τις δέ σε νεκροφόρουν
65 Θήκατο, καὶ στυγερῆσι πέδαις ἐνέδησε βίοιο.
Ἐξ οὗ θριβομένην πάντοθε; Πῶς ἐμίτης
Πνεῦμα πάχει, σαρπῖν δὲ νόος, καὶ ἀγθεῖ κούφη;
Ταῦτα γάρ ἀλλήλοις μάρναται ἀντιθέτων.

Nihil sum. Cur ergo malis premor, ut ʃrūnum aliquid?
Hoc autem solum est in hominibus non varium et inconstans,
45 Sed innatum, inseparabile, non senescens. Ex quo matris
Elapsus sinu, primam effudi lacrymam,
In quo et quantas incursurus eram
Calamitates, illacrymans antequam vitam attingerem!
Regionem quamdam feris carere audivimus, ut olim Cretam,
50 Aliquam etiam a frigidis nivibus liberam:
At mortalium nullus unquam gloriatus est, quod expers
Tristium hujus vitæ molestiarum hinc discederet.
Morbus, paupertas, partus, mors, inimicitiae, improbi,
Feræ maris et terræ, dolores, omnia hac vita sunt.
55 Mala multa novi omnino expertia latitiae,
At bonum nullum omnino expers moestitiae,
Ex quo mihi acerbam inussii poenam
Perniciosus gustus et inimici invidia.
472-473 Hæc tibi, caro, dicta sint, non facile sanabili, blando
60 Hosti, a bello nunquam desistenti,
eræ crudeliter blandienti, igni, res mira, refrigeranti:
Valde mirabor, si vere mihi amica tandem aliquando fueris.
Anima, tibi deinceps dicentur, quæ convenient.
Quæ et unde, quidnam es? quis te mortuum circumferre
65 Jussit, et molestis vitæ vinculis alligavit
Vergentem semper ad terram? Quomodo mīta es?
Crasso, quæ spiritus es, et carni mens, et oneri levis?
Hæc etiam pugnant inter se adversis frontibus.

51 Ἐξενέξατο. Int. ἐπεκαυχήσατο.
56 Οὐδὲν πάρκαρ. Reg. 993 πάμπαν οὐδὲν.
57 Ἐπομέρξατο. Reg. 992 ἐνομέρξατο.
61 Θηρὶ παύρον σαιροτι, πυρὶ ψύχοτι, τὸ
σαύμα. Sic in Reg. 39, aliisque duobus codicibus
legitur. In edit. viliōne θηρὶ ψυχρῷ.
62 Ἐνυπερέοις. Sic duo Regg. et Coisl. Edit. εὐ-
μενέτες. Totum hunc locum Int. Coisl. exponit
quemadmodum a nobis est redditus. Sol μὲν οὖν,
ω σάρκ, τοιάντα θηρον ἡμερον διοῦ καὶ ἀτέβασσον,
φίλον καὶ πολέμιον, δεπονόν, ἐν ταῦτῃ πικρανὸν
καὶ ἀνέψυχρον, δ καὶ θαυμάτιον, καὶ ὡς ἀληθῶς
ὑπερθεύμπτον, εἰ ποτε μοι καὶ θυσατον διατίθεται.

εύμενῶς. Tibi igitur, o caro, talia; bellua mansua
simul et aspera, amica et infesta, implacabilis, in
codem anaritudinem afferens et refrigerationem,
quod mirum est, et mirandum prorsus, si unquam
mihi amica fueris. — Ac bellua, inquit Bill., per-
appositi comparari potest, adulatore quidem mul-
centi, ceterum non sine magno dolore interdum mor-
denti.

64 Η τι... Duo Regg. εἰ τι. Μοι, νεκροφόρον. Sic
animam appellat, qua subiata, corpus nihil aliud
est quam cadaver.

66 Βριθομέτηρ. Int. βαρυμένην.

METRICA VERSIO.

Nil sum; cur ergo tanquam firmissima quædam
Res, adeo sævis opprimor usque malis?
Namque homini hoc tantum firmum est, expersaque
[senectæ]
Inde ex quo nascens fetibus ora rigat:
Per lacrymas testans, quas vitæ in limine fundit,
Quotnam illum maneant agmina dura mali.
Est regio, ut quondam Cretæa, ignara ferarum,
Est alia hibernæ nescia terra nivis:
At vacua adversis quod vitæ tempora rebus
Clauserit, haud quisquam dicere jure queat.
Morbus, pauperies, partus, mors, hostis, iniqui:
Quasque feras etiam terra vel æquor alit.
Ac nullis sociata bonis mala plurima vidi:
At bona nulla, quibus non mala juncta forent:

B Inde ex quo ultrices poenas mihi pestifer es sis
Attulit, et sevi dæmonis invidia.
Ista tibi sint dicta, caro, medicabilis segre,
Hostia blanda, omni tempore bella gerens:
Ac fera damnose mulcens, et frigidus ignis.
Quæ, mihi si saveas, res nova prorsus erit.
Eia age! Mens; nam te nunc alloquar, atque ea
[dicam],
Quæ fore narratu non aliena puto.
Quidnam es, o mea mens? et quis tibi contigit ortus?
Alaque cadaver oleans quis tibi ferre dedit?
Quis solidis vitæ astrinxit gravibusque catenis,
Pendentem assidue lumina fixa solo;
Ut crasso status, carni mens juncta, levisque es
Duro oneri? Pugna est nam gravis inter ea.

Et mihi δὴ σάρκεσσιν ὀμόσπορος ἐς βίον ἤθες,
70 Οὐ μοι συζυγίης τηλέθεν οὐλομένης!
Εἰών εἰμι Θεοῖ, καὶ αἰσχεος υἱὸς ἔτεύθην.
Αἰδομαι τιμῆς μητέρα μαργοσύνην.
Τεῦσις γάρ μ' ἐφύτευσεν, δ' ἐφθιτο· νῦν βροτός·
[αὖθις]

Οὐ βροτός, ἀλλὰ κόνις· ἐλπίδες θυτάταις.
75 Εἰ δὲ σὺ τ' οὐρανή, τίς, θεεν; ποθέοντα δίδαξον.
Εἰ μὲν ἄημα Θεοῦ καὶ λάχος, ὡς φρονέεις,
Πίψον ἀτασθαλίην, καὶ πειθομαι. Οὐ γάρ ξοικε
Τοῦ καθαροῦ ψυπαρῆν ἔμμεναι, οὐδὲ δλίγον.
Οὐδὲ γάρ τηλειο λάχος σκότος, οὐδὲ πονηροῦ
80 Πνεύματος αἰγλήν ἔχονον ἐξεφάνη.
Πᾶς δ' ὀλοῦ Βελια τινάγματα τόσσον ἀλαύη,

*Quod si cum carnibus sata in vitam venisti,
70 Heu! conjunctionem mihi jam pridem perniciosa!*

*Imago Dei sum, et turpitudinis filius factus sum:
Pudori mihi est, mater decoris cupiditas.
Fluxus me genuit: is corruptus est: nunc homo: rursus
Non homo, sed cinis: haec spes extrema.*

*75 Quod si cœlestis es, quænam et unde? scire aventure doce.
Si flatus Dei es, ejusque hæreditas, ut sentis,
Projice vitium, et credam: non enim convenient
Eam quæ ex puro est orta, vel leviter sordidam esse.*

*Non enim a sole caligo oritur, nec mali
80 Spiritus fetus apparuit splendidus.*

*Quomodo nefarii Beliæ tantis impulsibus agitaris,
Quamvis divino spiritui mista sis?*

*Nam si tantum habens adjutorem in terram vergis,
Heu! meram et perniciosa tua malitiæ!*

*85 Sin autem mihi ex Deo non es, quæ tua natura? valde prolecto metuo
Ne inani gloria inflatus sim.*

*Figmentum Dei, paradisus, Eden, gloria, spes, præceptum,
Imber mundi extinguitor, imber igneus:*

*Tuin postea lex, scriptum remedium: rursus tandem
90 Christus formam suam nostræ immiscuit,*

Ut morbis meis patiens Deus auxiliu ferat

Meque deum efficiat forma sua humana.

*474-475 Sed tamen indomitum habeo animum, ac in ferrum,
Instar apri, furore mei ipsius homicida, ruo.*

*72 Alōdomai. Pudet me honoris mei matrem, hoc
est, imaginis divinæ, petulantem et impudicam car-
nis libidinem dicere vel cogitare.*

*76 Αἰχος. Hæritas: si a Deo data es, si Dei
manus, etc.*

*87 Πλάσμα Θεοῦ. Adjumenta et beneficia Dei
erga hominem enumerat. Primum paradisum in
Eden plantavit; deinde hanc ei primam gloriam
infudit, ut ad imaginem suam eum conderet. Tum
adjumenti causa mandatum ei imposuit, cuius ob-
servationi immortalitatis consequendæ spes pro-
mittebatur. Quin etiam, cum a mandato recessis-
set, ne sic quidem omni ope destitutum reliquit;
verum pluribus disciplinæ generibus, tam publicis
quam privatis, impietas et flagitia eorum, quibus*

*A Kal per ἐπουρανίῳ Πνεύματι κιρναμένῃ;
Ει γάρ τοιον έχουσα βοηθόν ες χθόνα νεύεις,
+ Άτ αι τῆς ἀκράτου σῆς δλοῆς κακίης!
85 Ει δ' οὐ μοι θεόθεν σù, τίς ή φύσις; ή μέγα τάρβος,
Μή ποτε μακιδιῷ κύδει φυσιώ.
Πλάσμα Θεοῦ, παράδεισος, "Εδεμ, χλέος, ἐλπίς,
[ἐφετημή],*

*"Ομβρος δ κοσμολέτης, διμβρος δ πυρσοτόλος,
Αύτάρ ἐπειτα νόμος, γραπτὸν δικος· αύτάρ ἐπειτα
90 Χριστὸς ἐήν μορφὴν ἡμετέρη κεράσας,
"Ως κεν ἐμοὶς παθέσσαι παθὼν θέδες, ἀλλαρ ὀπάζοι,
Καὶ με θεὸν τελέσῃ εἰδεῖ τῷ βροτέψ.
'Αλλ' ἐμπης ἀδάμαστον ἔχω μένος, ες δὲ σιδηρον
Αύτοφόν μανίγη σπεύδομεν, ώστε σύες*

*Si vita, cum carne simul sata, prodis in auras :
Quam procul est nexus pestifer iste mihi!
Numinis effigies sum labo exorta: decusue,
Proh pudor! eximium foeda libido parit.
Corruptum semen me gignit; nunc homo, rursus
Non homo, sed spes est ultima nostra cinis.
Sin tu cœlestis: quinam tibi, dic, precor, ortus?
Si pars, ut sentis, flatus et ipsa Dei es,
Crimina dum peillas, credam id: namque edita puro
Quæ sit, eam cuncta labe carere débet.
Nam neque sol tenebras edit, nec pœumatice pravo
Spiritus exoritur splendidus atque bonus.
Qui rabidus porro tam te quatit hostis et urget,
Spiritus æthereus cum sit ab axe tibi?*

*nefarie offendebatur, juste vindicans, sic paulatim
eos ad agnitionem sui instituit; atque undis quidem
obrutm orbem exitio tradidit: fulminibus
autem Sodomitarum exsecrandam libidinem op-
pressit, urbesque in cinerem redegit. Postea aliud
medicina genus, hoc est, scripta lex per Moysen
inducta est; ac denique remedium omnium valen-
tissimum ac prestantissimum, summæque bonitatis
plenum, ipse in plenitudine temporum, a sinu pa-
terno minime excedens unigenitus Filius, divinam
naturam humanae copulavit, totus toti personali-
ter arcano modo unitus, quo nimurum Deus impas-
sibilis manens humana parte perpetiens, passioni-
bus meis niedereretur. BILL.
94 Αὐτοφόρω. Coisl. Int. et Reg. 991 ἀλληλοφόρη.*

METRICA VERSIO.

*B Namque ope nixa licet tali si vergis ad ima,
Heu! quanta est vitii copia visque tui!
Si non orta Deo es, tibi quæ natura? Verendum
Est animos influet ne mihi vanus honor.
Plasma Dei, paradisus, Eden, spes, gloria, lex-*

*[que],
Mundum imber delens, igneus imber item.
Legibus a scriptis demum est medicina petita :
Atque Deo Genitus denique factus homo :
Ut patiens nostris ferret medicamina morbis,
Sanctaque nos faceret numina, factus homo.
Sed tamen indomitum est robur mihi : nec secus
[alique]
Trux aper, in ferrum concitus ipse ruo*

95 Τίππ' ἀγαθὸν βιότοι; Θεοῦ φάος; 'Αλλ' δρα καὶ Α
[τοῦ]
Εἰργει με φθονερή καὶ συγερή σκοτίη.
Οὐδὲν πλέον ἔμοιγε. Τι δ' οὐ πλέον ἔστι κακοῖσιν;
Αἴθε γάρ ἵστον ἔχον, καὶ μάλα περ μογήνων!
Κεῖται διλογοδρανῶν τάρβος; δέ με θεοντον ἔκαμψε.
100 Τέτρυμ πήματας φροντίσαι καὶ νυχίαις.
Οὗτος δὲ βρισαύχην με καὶ ὑπτιον ὕστεν δπίσσων,
Λάξ ἐπέδην. Σὺ δέ μοι δείματα πάντα λέγε,
Τάρπαρον τερέντα, πυριφλεγέθοντας, ἴμασθλας,
Δαίμονας, οἱ ψυχῶν πράκτορες ἡμετέρων.
105 Μῦθος ἀπαντα κακοῖσι, τὸ δὲ τὸν ποστο μούνον
[ἀριστον.]

Οὐδέν διποτέρεφται τῆς βασάνου κακίη.
Λώιον δὲ ἀλιτροῖσιν δὲ οὔτερον ἔμμεν δίτια,
"Η δὲ νῦν κακῆς πήμασιν ἀσχαλαζεν.
'Αλλὰ εἰ μοι, βροτέων τι δέ μοι τόσον ἄλγε' δεῖται:
110 Ἡμετέρης γενεῆς πάσιν ἐπεστιν ἄχος.
Οὐ μοι χθῶν ἀτίνακτος, ἀλλα κλονέουσιν ἀττας.
"Ὥραι δὲ ἀλλήλαις εἶξαν ἐπεσσύμεναι.
Νῦν δὲ μαρ κατέπαυσε, τὸ δὲ ἥχλυσεν τέρα κατέμα.
"Ἀστρασιν τέλιος, τελείω δὲ νέφος
115 Κάλλος ἀπημάδινε, παλίζως δὲ σελήνη.
Ἄυτέρδη τημιφανῆς οὐρανὸς ἀστερόεις
Καὶ σύ ποτε ἀγγελικοῖσιν, Ἐωσφόρος, ἡσθα χορεῖσαι,
Βάσκανε, νῦν δὲ πεσες αἰσχος ἀπ' οὐρανῶν

95 Ecquod vitæ bonum? Dei lux? sed ab illa
Arcent me invidæ et odio dignæ tenebræ.
Nulla ad me utilitas reddit. Ecquod est in quo non me superent mali:
Utinam enim illis æqualis essem, quamvis valde laborans!
Jaceo languidus: metus me divinus percussit:
100 Conficior diurnis ac nocturnis sollicititudinibus.
Ille me superbus supinum impulit retro,
Et calcibus prostrivit. Tu vero mihi narrat omnia metuenda,
Nigrum Tartarum, igneos Phlegetontes, flagella
Dæmones animarum nostrarum carnifices.
105 Fabula omnia improbis, et quod ante pedes positum, id optimum.
Nihil profecto mutatur propter tormenta improbitas.
Satius esset improbos in posterum esse impunitos,
Quam me nunc nequitias poenas deflere.
Sed quid mihi, quid tantopere necesse est mortalium æruminas canere?
110 Generis nostri omnibus mala sunt communia.
Non mihi terra immobilia est: mare agitant venti:
Horæ sibi invicem cedunt depulsiæ:
Nox diei finem assert: aerem obscurat tempestas:
Sol astris, soli nebula
115 Decorem austerunt: reviviscit autem luna:
Cælum stelliferum dimidia sui parte appetet.
Et tu aliquando angelicis choris intereras, Lucifer
Inuide, nunc autem probrum e cœlis cecidisti.

95 Καὶ τοῦ. Reg. 992 καὶ τοῦ.

97 Οὐδέτεροι κλιστοὶ ἔμοιγε. Id est, nihil melius
michi est (ob virtutis studium) quam aliis; imo me-
liora omnia impiis eveniunt. Easdem querelas de
impiorum prosperitate in viris sauctis, in Davide
et prophetis passim reperies.

101 Βρισαύχην. Super lin. Coisl. μηγάλαυχος.
Forte ὑψαύχην, erecta cervice.

103 Ηὐριφλεγέθοντας. Ita tres Regg. Int. πυρό-
νους ποταμούς. Coisl. sup. lin. ποταμούς τοῦ ἔδου.
Edit. πυριφλεγέθοντας.

106 Ἐκιστρέργαται. Reg. 991, sup. lin. αἰσχύνε-
ται, et ad marg. φροντίζει.

107 Ἄτετα. Coisl. sup. lin. ἀτεμώρητα. Int. Coisl.
Βάλτιον ἦν τοῖς ἀμαρτωλοῖς τὰς ἐκεῖθεν τιμωρίας
διαφυγεῖν, ή δὲ νῦν ἀσχαλαζεν καὶ ἀνίσθαι κακοῖς.
Melius esset peccatoribus eti futuri poenas effugere,

B quam me nunc molestiis et æruminis conflectari. Bil-
lius hoc veille Gregorium putat: *Multo melius actum
iri cum peccatoribus, si in hac vita, quæ brevi finem
habitura est, cum ipso multas acerbitates perferrem,
quam ut ad æternas poenas reservarentur. Mallem
priorē Billii interpretationem: Tametsi impii et
nefari homines de hujus vita prosperitate sibi gra-
tulentur, me contra miserum existimare soleant, qui
multis in vita curriculo calamitatibus officiar; re-
vera tamen præstabilis est magisque expetendum
in hac vita exerzieri, quam scelerum poenas in al-
tero ex eo expendere.*

111 Ἀλλα. Ita tres Regg., Coisl. et Chig. Edit.
mendose δὲλλα.

112 Ὥραι. Horæ. Potest etiam intelligi de anni
partibus.

METRICA VERSIO.

Quodnam hujusce bonum vite est? lux; dira ta-
[men me

Caligo, invidias plenaque, pellit ab hac.
Plus ego nil habeo: quid non malus amplius autem?
Namque utinam saltem pars foret æqua mihi!
Oppreasus jaceo: divinus me timor angit,
Conficior curis nocte dieque miser,
Me sternit, pedibusque terit vir quisque super-

[bus,
Segnisque; ac mibi tu, quæ metuenda, refer.
Tartara nigra nimis, Phlegetontes, verbora dira,
Dæmonas obsecnæ carnifexaque animæ.
Cuncta mali hæc rident, et amant præsentia tantum;

C Non curat poenas gens scelerata graves.

Utilius pravis esset post funera poenas
Non dare, quam poenas hic dare me sceleris.
Ast hominum quid ego, quid nostræ incommoda gentis
Colligo? Res plane nulla dolore vacat.
Non terra intrepida est, quatinus sed turbine venti,
Inque vicem cedunt tempora prompta sibi.
Nox legit atra diem, tempestas æthera fuscat:
Astrorum obscurat sol radiansque decus.
Sol legitur nebulis, redivivaque luna resurgit:
Diuidique polum parte sui latitat.
Angelicos etiam cœtus, tu Lucifer, inter
Qui fueras, supera lapsus es arce miser.

"Ιλαθί μοι, βασιλέα κεδνή, Τριάς, ούδε στη παμπαν
120 Γλώσσαν εφημερίων Ικρυγες ἀφραδέων.

Πρόσθιν Πατήρ, μετέπειτα Πάτης μέγας, αὐτάρ ἐπειτα
Πνεῦμα Θεοῦ μεγάλου, βάλλετ' ἐπεσοδολίας.

Ποιῶ στήσεις με φέρουσά κακοφραδές ἐνθε μέριμνα;
Τοτασσ. Πάντα Θεοῦ δεύτερα. Εἶκε λόγῳ.

125 Οὐ δὲ με μαψιβίως τεῦχεν Θεός. "Ἐμπαλιν φόδης
"Ισταμαι· ἡμετέρης τοῦτο· δλιγοφρενίης.

Νῦν ζόρος, αὐτάρ ἐπειτα λόγος, καὶ πάντα νοήσεις,
"Η θεὸν εἰσορόων τῷ πυρὶ δαπτόμενος.

"Ως μοι ταῦτη ἐπάεισε φύλος νόος, δλλος ἐπεσεν.
30 Ὁψὲ δ' ἀπὸ σκιεροῦ δλσεος οἰκαδ' ἐδην,

"Αλλοτε μὲν γελῶν ἐπερφρόνα, δλλοτε δ' αὔτε
Κῆρ δχει σμύχων, μαρναμένοι νόοι.

Propitia mihi sis, Trinitas, venerandum regnum : ne tu quidem

120 Lingua hominum insipientium effugisti.

Primo Pater, deinde magnus Filius, tum postremo

Spiritus magni Dei, conviciais impugnatur.

Quo me tandem hinc abruptum feres, inconsulta sollicitudo?

Desine. Deo omnia inferiora. Cede verbo.

125 Non me frustra Deus formavit. Hic jam carmen

• Retexo : hæc pusillo animo nostro tribuenda sunt.

Nunc tenebrae : rursus postea ratio, et omnia perspicies,

Aut Denim videns, aut igne cruciasi.

476 477 Postquam hæc mihi cecinit amica mens, dolorem concoxi.

130 Sic sero e nemore umbroso domum redii,

Nunc quidem me irridens, quod aliter sensisse : nunc rursus

Cor mædere macerans, mente secum pugnante.

XV. De exterioris hominis vilitate¹.

Quis natus sum? quis sum? quis abhinc non longe futurus sum?

Ubi statues magnum tuum figmentum, o Immortalis!

Si quid tamen magnum est, ut equidem arbitror, cum nihil simus,

Frusta supercilium homines tollimus.

5 Si id tantum simus, quod plerisque appetunt,

Anissa vita, nihil amplius habebo.

Vitulus e matris suæ utero exsilit,

Et saltat, et dulcia premit ubera.

Triennis jugum subit, et pondus plaustri trahit,

10 Cervicemque magnam collaris inserit.

Hinnulus varia pelle, ubi ex alvo cecidit,

Statim matris suæ pedi pedem jungit,

• Alias Bill. 15 , pag. 88.

123 Ποι. Schol. Ποῦ με φέρουσα στήσεις, ω κά-
κιστα βούλευμένη μέριμνα; ἐνταῦθα στήθι. His ver-
bis velut suam lemnitatem reprimit, quod ausus
sit Trinitatem, quæ ab omni injuria immunis est,
in earum rerum classem adjungere, quæ variis in-
commodis atque injuriis paleat. Ibid. κακοφραδές.
Reg. 991. Coisl. sup. lin. κακόδουλε. Μοι ἐνθε. Duo
Regg. et Coisl. ἐνθα.

125 "Ἐμπαλιν φόδης Ισταμαι. Int. Cuisl. παρ-
φρονῶν λαλῶ τῶν πρώην εἰρημένων ἀντίρροτα.

METRICA VERSIO.

Quod dicam, rogo, sancta Trias, ignosce : pepercit
Hæretici prorsus nec sera lingua tibi.

Ante Pater rabidae sensit convicia linguae :

Post Genitore satus, Spiritus atque sacer.

Quo tandem, vesana, feres me, cura ? gradum jam
Siste. Deo cedunt omnia, cede λόγῳ.

Me Deus haud frusta fecit ; mea verba retexo.

Stulta nimis sunt hæc, quæ mihi dicta prius.

Nunc tenebrae, post hæc ratio, tumque omnia nosces,
Perpetiens flamas, conspicientes Deum.

Hoc mea conceptum coxit sermone dolorem

Mens mihi ; sic redii, luce cadente, domum :

Nunc secus affectos ridens, nunc pectora luctu

Confectus, pugnas mente ciente graves.

B xv. DE EXTERNI HOMINIS VILITATE, AC PRÆSENTIUM
RERUM VANITATE.

(Billio interprete.)

Quis prius ipse fui? quis sum, quis mox ero, magnum.

Figmentum ipse feres quo, bone Christe, tuum?

Si modo quid magni est: namque, ut reor ipse, su-

[perbum,

Nil cum sit, frusta tollit in alta caput:

Si tantum hoc esset quod cernitur, ac peritram

Post vitam hanc nullas prorsus habaret opes.

Namque utero excessit vitulus simul atque parentis,

Salat, et impatiens ubera plena premit :

Cervicemque jugo, cum tres pervenit ad annos,

Subjicit, et magno plaustra labore trahit.

Maternaque etiam quam primum exivit ab alvo

Hinnulus, huic jungit protinus ipse pedem.

95 Τίπτ' ἀγαθὸν βιότοιο; Θεοῦ φάσις; 'Αλλ' δρα καὶ Α
[τοῦ]
Εἰργει με φθονερή καὶ στυγερή σκοτίη.
Οὐδὲν πλέον ἔμοιγε. Τί δ' οὐ πλέον ἐστὶ κακοῖσιν;
Αἴθε γάρ ίσον ἔχον, καὶ μάλα περ μογάνων!
Κεῖται διλογοθράνεων τάρβος δὲ με θεον Ἐκαμψε·
100 Τέτρυμ' ἡματίαις φροντίσει καὶ νυχίαις.
Ούτος δὲ βρισαύχην με καὶ ὑπτιον ὕσεν ὅπισσων,
Λάξ επιθῆ. Σὺ δέ μοι δειμάτα πάντα λέγε,
Τάρπαρον τερέντα, πυριφλεγθόντας, ἱμασθλας,
Δαίμονας, οἱ φυχῶν πράκτορες ἡμετέρων.
105 Μῦθος δάπαντα κακοῖσι, τὸ δὲ τὸν ποσὶ μούνον
[δριστον·]

Οὐδὲν ἐπιστρέφεται τῆς βασάνου κακίῃ.
Λάγον δὲν ἀλιτροῖσιν ἐς ὑστερὸν ἔμμεν' ἀτίτα,
"Η ἐμὲ νῦν κακῆς πήμασιν ἀσχαλαζεν.
'Αλλὰ τι μοι, βροτών τι δέ μοι τόσον ἀλγε' ἀλλεῖν;
110 Ἡμετέρης γενῆς πᾶσιν ἐπαστιν ἄχος.
Οὐ μοι χθὼν ἀτίνακτος, ἀλλα κλονέουσιν ἀῆται.
"Ὦραι δέ ἀλλήλαις εἶχαν ἐπασσύμεναι.
Νῦν δέ μαρ κατέπαυσε, τὸ δὲ ἡγλυσσεν τήρα χείμα.
"Ἀστρασιν τήλιος, τελίκι μὲν νέφος
115 Κάλλος ἀπημάλδυνε, παλέως δὲ σελήνη·
Ἄντερ δέ τημιφανῆς οὐρανῆς ἀστέρεις
Καὶ σύ ποτ' ἄγγελικοίσιν, Ἐωσφόρος, ἡσθα χοράσει,
Βάσκανε, νῦν δὲ ἐπεισες αἰσχος ἀπ' οὐρανῶν

95 Ecquod vitæ bonum? Dei lux? sed ab illa
Arcent me invidæ et odio dignæ tenebrae.
Nulla ad me utilitas reddit. Ecquod est in quo non me superent mali:
Utinam enim illis æqualis essem, quamvis valde laborans!
Jaceo languidus: metus me divinus percussit:
100 Conficior diurnis ac nocturnis sollicititudinibus.
Ille me superbis supinum impulit retro,
Et calcibus protrivit. Tu vero mihi narra omnia metuenda,
Nigrum Tartarum, igneus Phlegethontes, flagella
Dæmones autinuarum nostrarum carnifices.
105 Fahula omnia improbis, et quod ante pedes positum, id optimum.
Nibil projecto mutatur propter tormenta improbitas.
Satius esset improbos in posterum esse impunitos,
Quam me nunc nequitias poenas deflere.
Sed quid mihi, quid tantopere necesse est mortalium æruminas canere?
110 Generis nostri omnibus mala sunt communia.
Non mihi terra immobilis est: mare agitant venti:
Horæ sibi invicem cedunt depulsiæ:
Nox diei finem afferit: aerem obscurat tempestas:
Sol astris, soli nebula
115 Decorem auferunt: revivisicit autem luna:
Cœlum stelliferum dimidia sui parte appetat.
Et tu aliquando angelicis choris intereras, Lucifer
Invide, nunc autem probrumi e cœlis cecidisti.

95 Καὶ τοῦ. Reg. 992 καὶ τό.

97 Οὐδὲν πλειον ἔμοιγε. Id est, nihil melius
michi est (ob virtutis studium) quam aliis; imo me-
liora omnia impīta eveniunt. Easdem querelas de
impiorum prosperitate in viris saudis, iu Davide
et prophetis passim reperies.

101 Βρισαύχην. Super lin. Coisl. μεγάλαυχος.
Foris οὐφαύνην, erecta cervice.

103 Ηυριφλεγθόντας. Ita tres Regg. Int. πυρ-
vou; ποταμούς. Coisl. sup. lin. ποταμούς τοῦ ἄδου.
Edit. περιφλεγθόντας.

106 Έπιστρέφεται. Reg. 991, sup. lin. αἰσχύνε-
ται, et ad marg. φροντίζει.

107 Άγιτα. Coisl. sup. lin. ἀτιμώρητα. Int. Coisl.
Βάτεται δὲ τοῖς ἀμαρτωλοῖς τὰς ἔκθετες τιμωρίας
διαφυγεῖ, ή ἐμὲ νῦν ἀσχαλαζεν καὶ ἀνίσθαι κακοῖς.
Melius esset peccatoribus ævi futuri poenas effugere,

B quam me nunc molestiis et ærumnis conflictari. Bil-
lius hoc velle Gregorium putat: *Multo melius actum
iri cum peccatoribus, si in hac vita, quo brevi finem
habitura est, cum ipso multas acerbitates perserent,
quam ut ad aternas penas reservarentur. Malleum
priorum Billii interpretationem: Tametsi impīi et
nefarii homines de hujus vitæ prosperitate sibi gra-
tulentur, me contra miserum existimare soleant, qui
multis in vitæ curriculo calamitatibus afficiar; re-
vera lamen prestabilitus est magisque expetendum
in hac vita excruciali, quam scelerum penas in al-
tero ævo expendere.*

111 "Ala. Ita tres Regg., Coisl. et Chig. Edit.
mendose ἀλλά.

112 "Orai. Horæ. Potest etiam intelligi de anni
partibus.

METRICA VERSIO.

Quodnam hujusce bonum vitæ est? lux; dira ta-
[men me

Caligo, invidia plenaque, pellit ab hac.
Plus ego nil habeo: quid non malus amplius autem?

Namque utinam saltem pars foret æqua mihi!
Oppressus jaceo: divinus me timor angit,

Conficior curis nocte dieque miser,
Me sternit, pedibusque terit vir quisque super-

[bus,

Segnisque: ac mihi tu, quæ metuenda, refer.
Tartara nigra nimis, Phlegethontes, verbora dira,

Dæmonas obscenæ carnificesque animæ.
Cuncta mali hæc rident, et amant præsentia tantum;

C Non curat penas gena scelerata graves.

Utilius pravis esset post funera penas

Non dare, quam penas hic dare me sceleris.

Ast hominum quid ego, quid nostræ incommoda gentis

Colligo? Res plane nulla dolore vacat.

Non terra intrepida est, quatitur sed turbine venti,

Inque vicem cedunt tempora prompta sibi.

Nox legit atra diem, tempestas æthera fuscat:

Astrorum obscurat sol radiansque decus.

Sol tegit nebulis, redivivaque luna resurgit:

Dimidiisque polum parte sui latitat.

Angelicos etiam cœtus, tu Lucifer, inter

Qui fueras, supera lapsus es arce miser.

"Ιλαθί μοι, βασιλέα κεδνή, Τρίας, ούδε σύ παμπαν
120 Γλώσσαν ἐφημερίων ἔκρυγες ἀφραδέων.

Πρόσθε Πατήρ, μετέπειτα Πάτης μέγας, αὐτῷ ἐπειτα
Πνεῦμα Θεοῦ μεγάλου, βάλλετ' ἐπεισοδοίας.

Ποιοὶ στήσεις με φέρουσα κακοφραδές ἐνθε μέριμνα;
Ἴστασο. Πάντα Θεοῦ δεύτερα. Εἶκε λόγῳ.

125 Οὐ δὲ με μακεβίων τεῦχεν Θεός. Ἐμπαλιν ὡδῆς
Ἴσταμαι· ἡμετέρης τοῦτον· δλεγοφρενίης.

Νῦν ζόρος, αὐτῷ ἐπειτα λόγος, καὶ πάντα νοήσεις,
Ἡ θεὸν εἰσορόων τῇ πυρὶ δαπτόμενος.

Ως μοι ταῦτη ἐπάεισε φύλος νόος, δλῆς ἐπεσσεν.

30 Ὁψὲ δὲ ἀπὸ σκιεροῦ δλεσσος οἰκαδὲ ἐδην,

* Άλλοτε μὲν γελῶν ἐπερδρόνα, δλλοτε δὲ αὔτε
Κῆρ δχεῖ σμύχων, μαρναμένοι νόου.

*Propititia mihi sis, Trinitas, venerandum regnum: ne tu quidem
120 Lingua hominum insipientium effugisti.*

Primo Pater, deinde magnus Filius, tum postremo

Spiritus magni Dei, convicia impugnatur.

Quo me tandem hinc abruptum feres, inconsulta sollicitudo?

Desine. Deo omnia inferiora. Cede verbo.

125 Non me frustra Deus formavit. Hic jam carmen

Retexo: hac pusillo animo nostro tribuenda sunt.

Nunc tenebrae: rursus postea ratio, et omnia perspicies,

Aut Deum videns, aut igne cruciatu.

476 477 Postquam huc mihi cecinit amica mens, dolorem concoxi.

130 Sic sero e nemore umbroso domum redii,

Nunc quidem me irridens, quod aliter sensisse: nunc rursus

Cor moerore macerans, mente secum pugnante.

XV. De exteriori hominis vilitate^{*}.

Quis natus sum? quis sum? quis abhinc non longe futurus sum?

Ubi statues magnum tuum figmentum, o Immortalis!

Si quid tamen magnum est, ut equidem arbitror, cum nihil simus,

Frustra supercilium homines tollimus.

5 Si id tantum simus, quod plerisque appetunt,

Amissa vita, nihil amplius habebo.

Vitulus e matris suæ utero exsilit,

Et saltat, et dulcia premit ubera.

Triennis jugum subit, et pondus plaustri trahit,

10 Cervicemque magnam collaris inserit.

Hinnulus varia pelle, ubi ex alvo cecidit,

Statim matris suæ pedi pedem jungit,

* Alias Bill. 15, pag. 88.

123 Ποι. Schol. Ποῦ με φέρουσα στήσεις, ὁ κά-
κιστα βούλευμένη μέριμνα; ἐνταῦθα στήθι. His ver-
bis velut suam lemnitatem reprimit, quod ausus
sit Trinitatem, quae ab omni injuria immunis est,
in earum rerum classem adjungere, quae variis in-
commodis atque injuriis paleat. Ibid. κακοφραδές.
Reg. 991. Coisl. sup. lin. κακόδουλε. Μοι ἐνθε. Duo
Regg. et Coisl. ἐνθα.

125 Ἐμπαλιν ὡδῆς Ισταμαι. Int. Coisl. παρ-
φρονῶν λαλῶ τῶν πρώην εἰρημένων ἀντίρροτα.

METRICA VERSIO.

Quod dicam, rogo, sancta Trias, ignosce: pepercit
Hærctici prorsus nec sera lingua tibi.

Ante Pater rabidae sensit convicia linguae:
Post Genitore satus, Spiritus atque sacer.

Quo tandem, vesana, feres me, cura? gradum jam
Siste. Deo cedunt omnia, cede λόγῳ.

Me Deus haud frusta fecit; mea verba retexo.
Stulta nimis sunt hæc, quæ mihi dicta prius.

Nunc tenebrae, post hæc ratio, tumque omnia nosces,
Perpetiens flammas, conspiciente Deum.

Hoc nica conceptum coxit sermone dolorem
Mens mihi; sic redii, luce cadente, domum:

Nunc secus affectos ridens, nunc pectora luctu
Confectus, pugnas mente ciente graves.

B xv. DE EXTERNI HOMINIS VILITATE, AC PRÆSENTIUM
RERUM VANITATE.

(Billio interprete.)

Quis prius ipse fui? quis sum, quis mox ero, magnum,
Figmentum ipse feres quo, bone Christe, tuum?

Si modo quid magni est: namque, ut reor ipse, su-
perbum,

Nil cum sit, frusta tollit in alta caput:
Si tantum hoc esset quod cernitur, ac peritoram

Post vitam hanc nullas prorsus habaret opes.
Namque utero excessit vitulus simul atque parentis,

Salat, et impatiens ubera plena premit:
Cervicemque jugo, cum tres pervenit ad annos,

Subjicit, et magno plaustra labore trahit.
Maternaque etiam quam primum exiit ab alvo

Hinnulus, huic jungit protinus ipse pedem.

Φεύγει δ' ὁ ὄμοδόρους τε κύνας, καὶ ἕποντας ἐλαφρὸν,
Καὶ λόχμης πυκινῆς κεύθεται ἐν λαγόσιν.
15 Ἀρτοῦ δ', οὐλομένων τε σιών γένος, τὸν λέοντας,
Τίγρις τ' ἡνεμόεις, παρβαλῶν τε μένος, -
Ἄβτικα φρίξεν ἑθειραν ἐπήν κε σίδηρον θάται,
Φρίξεν, καὶ χρατεροὺς ἀλτ' ἐπὶ θηρολέτας.
Ἀρτοῦ δέ τ' ἀπτερος ὅρνις, θύτερος οὐ μετά δηρὸν,
20 Ἡέρα δινεύει πολλῶν ὑπερθέ δόμουν.
Σουθῆ δ' αὗτε μέλισσα λίπε σπέσος, οἶκον ἔτευξεν
Ἄντιθετον, γλυκεροῦ πλῆσα γόνοιο δόμουν.
Πλάντα δέ τ' εἰαρός ἔστι: ἐνδὸς πόνος, αὐτομάτῃ δὲ
Ἔλσι τροφῇ, γαῖης δαΐτα χαριζομένης.
25 Οὐ πόντον τέμνουσιν ἀπηνέα, οὐκ ἀρδουσιν,
Οὐ ταμίαι κείνοις, οὐδὲ κυπελλοφόροι.

Α Καὶ πτερὸν δρινὸν Ἐθρεψε ταχὺν, καὶ ἄγκεα θῆρα,
Βαὶ πονηταμένους, φροντὶς ἐπηματῆ.
Διέ δὲ μέγας καὶ θῆρα τὸν ἔκτανεν, ὥστερ ἔκουσι,
30 Λάγας, δαιτὸς τῆς λειψαν' ἀποστυγγέει.
"Ἄλλος μὲν δαισαθ' ἐπερθμερος, ἄλλος δὲ αὔτε
Λάγης ποτὸν, βριαρῶς γαστέρι μέτρα φέρων.
Τοσαῖτον κείνοισιν ἀμοχθέτερος βίος ἔστι·
Πίτηρ καὶ κλαδεών, οἶκος δεῖ σχέδιος
35 Ἀρτεμίδες, χρατεροὶ, περικαλλέες· ἦν δὲ δαμάσσον
Νοῦσος, ἀπενθεὶς δλικιμον δσθμα λίπον.
Οὐ γοροὶς μελέστοι περισταῦν, ἀλλοθεν ἀλλος,
Μύροντ', οὐδὲ φύλοι κέρσαν ἀπο πλοκάμους.
Εἴπω μείζονα μύθον· ἀταρβές ἐνθάδει διονοτο,
40 Οὐδὲν ὑποτρομέει θῆρ κακὸν, εὗτε θάνη.

Fugitque crudivorus canes et velocem equum,
Atque in densi nemoris latebris absconditur.
15 Ursi, et truculentorum aprorum genus, leones,
Tigris ventos assequens, et pardorum vis,
Statim ac ferrum vident, horreut arrigentes jubam
Horrent ac in fortis insiliunt venatores.
Avis primum implumis, deinde non multo post pennis instructa,
20 Aerem secat supra nidum evecta.
Apis flava, relicto specu, domum struit
Quadratam, eamque dulci fetu implet.
Sunt autem haec omnia unius veris labor, ac sua sponte
Nascitur iis cibus, terra dapes snppeditante:
25 Non pontum iminente secant, non arant;
Nulli illis promicandi, nulli pincernae:
Celerem avem penna nutrit, et feram valles,
Levis illis labor, diurna sollicitudo.
Magnus leo etiam feram, quam occidit, postquam, ut audivi,
30 Dilaniavit, cibi sui reliquias aversatur.
Interdum alternis diebus cibum sumit,
Alternis aquam, fortiter ventri modum imponens:
478-479 Adeo illis non laboriosa vita est:
Petra et rami domus sunt semper paratae.
35 Sani, robusti, pulchri: si domuerit
Morbus, sine luctu validum spiritum relinquunt.
Non lugubri carmine circumstantes, aliunde alias,
Lamentantur, nec crines veillunt amici.
Eloquar majus quidpiam: impavidi hic pereant,
40 Nec malum ultum expavescit sera, cum moritur.

20 Ἡέρα. Sic tres Regg. et Coisl. Edit. Ἡέρα.
21 Σουθῆ. Reg. 39, ad marg., ξανθῆ.
22 Ἀρτιθετον. Int. Coisl. ἐξ ἀντιθέτων πλευρῶν,
ex oppositis lateribus.
25 Τέμνουσαν. Sic Coisl. cum tribus Reggiis.
Edit. τέμνουσα. Mox, pro ἀρδουσι, quod sequitur,
Regg. plures habent ἀρδωσι.
26 Κυκλαιοφόροι. Coisl. Int. πωτηροφόροι.
29 θῆρα. Tres Regg., Coisl. et Vat. θῆρας.

30 Λάγας. Leviter degustata. Combef.
33 Ἀμοχθέτερος βίος. Coisl. πόνος, et sup. ίμ.
βίος. Int. τοσοῦτον κείνοις δέ πόνος ἔστιν ἐλαφρότερος, καὶ δέ βίος ἀμοχθέτερος.
35 Ἀρτεμίδες. Duo Regg. ἀρτεμίδεις.
36 Ἀξερδείς. Edit. νητενθείς. Ut stet metrum,
legendum forsitan esset ἀπενθεῖτος, nisi supponatur
duas fleri syllabas ex diphtonga εἰς. CAILLAU.
30 Οὐδέτερ. Sic Coisl. et tres Regg. Edit. κοιδέν.

METRICA VERSIO.

Crudivorusque canes, et equos fugit alite cursu,
Se nemoris densi proripit inque sinum.
At truculentus aper, pardusque, ursusque, leoque,
Et tigris, vento nou levitate minor,
Ut ferri cernunt aciem, juba protinus ipsi
Horret, in hostilem prosiliuntque manum.
Quin avis implumis primum, mox praedita pennis,
Ætheris immensi læta per alta volat.
Antra rursus apis condit sibi tecta relicto,
Adversamque implet sedula melie domum.
Haec cuncta unius veris labor. Omnibus autem
Perfacilem tellus sponte dat alma cibum.
Æquora nec sulcant, nec scindunt arva, nec illis
Pocula fert quisquam, suppeditatque cibos.

B Pennæ avibus, silvæque feris alimenta ministrant:
Ilos labor exiguis, cura diurna tenet.
Ac leo cum præda ventrem exsatisfavit, ut aiunt,
Cœnæ reliquias horret adire sua.
Alternis sumitque cibos persæpe diebus,
Alternis (ventri sic moderatur) aquam.
Usque adeo minus his dura est atque aspera [vita]
Pro domiibus ramos, antraque semper trahent.
Intrepidi, fortis, pulchri; si morbus eosdem
Opprimat, haud tristes more inanomera rapit.
Non alii atque alii lugubria carmina fundunt:
Non sibi moesta comam vellit amica cohors:
Denique, quod majus, pereant formidinis omnis
Experiens; sera nil mortua namque timet.

"Αθρις καὶ μερόπων δεῖλὸν γένος, ὃς κε τόδ' εἰπης, Α 55 Ὁλκὸν ἀπιστότατον, ρέον δηγριον, οἶδμα θαλάσσης,
"Ἡ δὲ τέτον μερόπων οὐδὲν ἀκιδοντέρον.
Ποιῆς μὲν γόνος εἰμί, μόγω δέ με γείνατο μήτηρ.
Ἐθρέφθην πόλοις καὶ στυγεροῖς καμάτοις.
45 Ἀγάκης ἔχεν μήτηρ με, γλυκὺν πόνον· αὐτὰρ ἐπειτα
Γαῖαν ἐπεξέσμην, ἀλγεσι τειρόμενος.
Ἐνθεν ἔθην τετράκυλος ἐπ' οἴδεος. Ἐνθεν ἀέρθην
10 μαστὶν ἐν τρομεροῖς, κλεπτόμενος παλάμαις.
Ἐνθεν τοῦν ὑπέλαμπον ἀναυδόεσ ξῆνεσι φωνῆς.
50 Ἐνθεν δὲ αὐτὸν μύθων δάκρυς ὑφ' ἡγεμότιν.
Εἰκοσέτης συνάγειρα μένος, καὶ πήμασι πολλοῖς
Πρόσθεν ὑπηντίασα, ὃς τις ἀελιοφόρος.
"Άλλα μὲν ἔστιν ἄμοι γε· τὰ δὲ ὕψητο, τοῖς δὲ μογήσεις,
Εὗ τόδ', ἐμὴ ψυχὴ, ίσθι, περῶσα βίον,

Τῇ καὶ τῇ πυκνοῖς πνεύμασι βρασσόμενον.
Πολλὰ μὲν ἀφραδίηις τινάσσουμα· ἅλλα δὲ δαίμον
Ζωῆς ἡμετέρης ἥγανεν ἀντίπαλος.
Ει γάρ κεν δέσα τερπνά καὶ ὀπόσα λυγρὰ βίοιο
60 Ἀντιταλαντεύοις, μέσσα τάλαντ' ἔρων,
Πολλὸν κεν βρίθουσα κακῶν ἐπὶ γαῖαν ἵκοτο
Πλάστιγξ, ἡ δὲ ἀγαθῶν, ξυπαλίν ὑψι θέσι.
Δῆμοις, πόντος, ἄσουρα, μόγος, λητοτορες δυνρες,
65 Κτήσις, δασμογράφοι, πράκτορες, εύρυβόσι,
Πάντα τάδ' ἔστι βίου παίγνια λευγαλέου.
Δέρκεο καὶ δέσα τερπνά· κόρος, βάρος, ξυμα, γέλετες,
Τύμβος δὲ πλήρης μυδαλῶν νεκύων,

Inspice hominum miserum genus, ut dicas,
Certe hominibus nihil debilius.
Fluxus quidem sum proles: magno labore me genuit mater.
Nutritus sum multis gravibusque laboribus.
45 Ulnis gestavit me mater, onus dulce: deinde
Terram radebam doloribus confectus.
Postea ingrediebar solo ut quadrupes. Tum erectus steti,
Vestigio vacillantibus, furtim nixus alienis manibus.
Inde mens sublucere cœpit signis inconditæ vocis.
50 Post hæc lacrymas fudi sub liberalium artium magistris.
Vicesimo ætatis anno vires collegi, atque in multas calamitates
Obvias incidi, ut quidam pugil.
Alia quidem me premunt: hæc effluxere: aliis autem vexaberis,
Id bene scito, anima mea, trajiciens hanc vitam,
55 Tractum infidissimum, fluxum ferum, aestum maris,
Hinc atque hinc frequentibus ventis serventem.
Multum quidem stultitia exagitor; sed alia dæmon
Vitæ nostræ hostis mala attulit.
Etenim si omnia bona, omniaque vitæ mala
60 Appenderis, æqua examina trabens,
Multum certe præponderaus malorum lanx ad terram verget,
Contra vero bonorum lanx sursum feretur.
Pugna, mare, terra, labor, prædones viri,
Possessio, tributi scribæ, exactores, clamosi præcones,
65 Rhetores, libri, judices, princeps homo scelestus,
Omnia hæc miseræ hujus vitæ sunt ludibria.
Inspice et quæ jucunda: saturitas, gravitas corporis, cantus, risus
Sepulchrum fetidis semper refertum cadaveribus,

42 Ἡ δὲ ἔτσον μερόπων. Alludit ad istud Homeri
Odyss. vii, 12:
Οὐδὲν διαδρότερον γαῖα τρέψι διαδρότοιο,
Πάτερ δόσσα τε γαῖαν ἐπιλέγει τε καὶ ἔρπει.
Nullum infirmius homine alit terra
Ex omnibus que in orbe spirant et serpant.
43 Ποιῆς μὲν τόνος. Tres Regg., Chig. et Vat.
δοιῆς ἔχονος. Carm. præc. vers. 73, δεύτης γάρ μ'
εφύτευσεν.
50 Μύθων δάκρυον. Schol. ἐπειτα λόγων ἡγεμότινον πιστεύεις, ἐδάκρυσα τληγείς. Post hæc artium

liberalium magistris traditus, seu verberibus cassus.
61 Πολλών. Sic duo Regg. et Coisl. Edit. πολλῶν.
63 Μόρος. Sic Regg. 39, 990, 993, Chig., Coisl.
et Vat. Edit. μόρος.
65 Δικαστόλοι. Vat., Coisl. et Reg. 990, δικαστόλοι.
68 Τύμβος. Hæc Cyrus intelligit de magnificorum extictione sepulcrorum; Billius vero de aquiliculo cibis distento; vel de externo splendore, sub quo persæpe impurissima et flagitiostissima vita deli-
fescit. Alludit ad sepulcra dealbata, de quibus Do-

METRICA VERSIO.

Jam nostrum mihi cerne genus, dicensque profecto:
Debile gente hominum nil magis esse queat.
Fluxus me genuit, mater me protulit ægre:
Nutrit ingenti cumque labore diu.
Ulnis me primum gestavit (dulce onus), at post
Non sine tormento pes mihi rasit humum.
Tellurem hinc quadrupes trivi: mox corpore recto
Expandi tremulis gressibus ipse manus.
Obscure ostendit vox hinc incondita mentem:
im fletu exseruit post duce sermo suam.
Quina quater firmum robur mihi contulit æstas,
Ac pugilis duri plurima more tuli.
Alter a nunc patior: fluxerunt altera: vita
Altera trajiciens, mens, freta sæva, seres.

B Nam velut aduersum studeo transmittere flumen:
Atque maris fluctus, quos gravis aura qualit.
Ac mea me multum exagitat dementia: rursum
Multa vehit dæmon, qui mihi bella movet.
Nam si cum lassis perpendas tristia vitæ,
Ac libræ lances æquus utrasque trahas:
Protinus in terram verget depressa malorum
Lanx : jucunda tenens rursus at alta petet.
Pugna, mare, et tellus, durus labor, atque lairones:
Tristia quique gravi voce tributa legunt:
Causidici, libri, præfectus, præses iniquus:
Hæc secum infelix ludicra vita trahit.
Dulcia jam numera: ingluvies, et cantica, risus,
Urna nitens sœdis plena cadaveribus,

"Εδνα, γάμος, γάμος δίλλος, ἐπήν δ πρόσθεν Α
[ύληται,
70 Μοιχοί, μοιχολέται, παιδες θυποπτον ἄχος,
Κάλλος φιλερον ἀπιστον, ἀτάρβητον κακὸν αἰσχος,
Φροντίδες εύτεκνής, δλγεα δυστεκνής,
Πλούτος καὶ πενή δισδὸν κακὸν, θνητος, ἀνή,
Σφαῖρα νέων παλάμαις ἀνταποπεμπομένη.
75 Ταῦτ' οὖν εἰσορῶν, φρένα δάπτομαι, εἰ τις ἔριστον
Οἰσται, φ τὸ κακὸν πλεῖον ἀρειστέρου.
Οὐ δακρύεις ἀλλα ὄπσος' δλγεα καὶ προτέροισιν;
Οὐκ οἴδε εἰ δακρύσεις, ή γελάσεις ἀλλα.
"Αμφω καὶ πινυτοῖσιν ἐφήρμοσε ταῦτα πάροιθεν

80 Τῷ μὲν κλαυθμὸς ἦν κάνθάδε, τῷ δὲ γέλως,
Ὄς Τρῶες καὶ Ἀχαιοὶ ἐπ' ἀλλήλοισι θορόντες,
Δῆμον ἀλλήλους εἶνεκα πορνιδίου.
Κουρῆτες τ' ἐμάχοντο καὶ Λιτωλοὶ μενεγάρματι,
Ἀμφὶ σὺδες χεφαλῇ, θριξὶ τε χοιριδίαις.
85 Αλαζίδαι μεγ̄ δεισμα, θάνον γε μὲν, δὲ μὲν ἐπ'
[ἐχθροῖς
Μαινομένη παλάμη, αὐτάρ δ μαχλοσύνῃ.
Ἀμφιτρωνιάδας μέγα κλέος· διλλὰ δαμάσθη
Είματι σαρκοφάγῳ κείνος δ παντολέτης.
Κύροι τε Κροῖσοι τε κακὸν μόρον οὐχ ὑπάλυξεν,
90 Οὐδὲ μὲν τριτέροι χθῖζεν ἀναχτες δσοι.

480-481 Sponsalia, nuptiae, aliæ nuptiae, si primæ solvantur,

70 Adulteri, adulterorum interfectores, filii suspectus dolor (parentum)
Pulchritudo, amor infidus; expers timoris malum, deformitas;
Cura egregia proflis, dolor de improba:
Divitiae et paupertas, duplex malum, insolentia, mœror,
Pila juvenum manibus utringue reiorta.
75 Hæc igitur inspiciens mente discrucior, si quis optimum
Existimat, quod plus habet mali quam boni.
Nonne luges audiens quot fuerint mala priscis hominibus?
Nequidem scio, an audiens lacrymaturus, an risurus sis.
Hæc quidem olim et duobus sapientibus convenere:
80 Uni quidem hec omnia lucet, alteri vero risus erant.
(Cogitantibus) quomodo Trojani et Graeci alteri in alios ruentes
Sese mutuo truncarent propter meretriculum.
Curetes quoque pugnabant et Etioli bellicos
De apri capite, setisque porcinis.
85 Eacida formosissimi perierte, alter inter hostes
Furibunda manu, alter vero incontinentia.
(Herculis) Amphitryoniade magna est gloria; attamen dominus est
Veste viruleuta omnium monstrorum dominus.
Cyrus et Croesus triste satum non effugerunt,
90 Nec nostri quidem, qui heri imperatores erant.

minus loquitur in Evangelio, quæ extrinsecus pulchra apparent, cum intus plena sint ossibus mortuorum (*Matt. xxiii, 25*).

70 "Υποκτον ἄχος. Semper enim in suspicione versantur ac metuunt parentes, ne quid mali accidat filiis. Ita Cyrus. Polet etiam, inquit Billius, hæc suspicio ad parentum zelotypiam, qua sit ut nonnunquam metuant ne alienos liberos pro suis aliant.

73 "Υγρις, δριη. Insolentia ad divitias, mœror ad paupertatem refertur a Cyro.

74 "Ανταποεμπομέτη. Missa, remissa.

76 "Φ. Chig. ως. Mox Vat. pro ἀρειστέρῳ habet ἀρειστέρον.

77 "Ὀπός". Regg. duo, Chig. et Vat. ὁστό.

81 Θορόντες. Regg. duo θορώντες.

83 Κουρῆτες. Illic versus ex Homero sumptus est, *Iliad.* ix, 525, ubi narrat Phœnix, quomodo circa apri Calydonii caput inter Curetes et Etiolos

gravissimum prælium commissum fuit. Bill.

85 Αλαζίδαι. Coisl. Int. Aláxou ἀπόγονα, Εαci nepotes. Non semel Homerus, ut bene Suidas observat, Εacida vocat Achilem. Billius de Agamemnonem, quem Gregorius, lapsus memoria, ut putat, Εacideum appellat, exponit. Minime vero probabile est, Gregorium in libris et historiis Graecorum verissimum, hic lapsus memoria, atque Agamemnonem cogitasse et errore Εacideum vocasse. D. Gaulier censet Gregorium de duobus Ajacibus, altero Telamonis, altero Oilei filio loqui. De posteriori, cuius meminit Virgilius, *Aeneid.* lib. i, v. 44, Gregorius videtur verba facere.

87 Αμφιτρωνιάδας. Sic duo Regg. et Chig. Hercules, cum Nessi sanguine tintam vestem induisset, totus statim exarsit, misereque interiit. Trag. Scuec., *Hercules furens.* Edit. Αμφιτρωνιάδα.

91 "Αγύρτε. Chig. δεσχετον.

METRICA VERSIO.

Dos, hymen, extincta repetitaque tæda priore :
Moebius, qui moechi sanguine tingit humum.
Edita progenies turbat cruciatque parentem :
Ipsiusque animum suspicione premit.
In fidum illicitum decor est; ignobilis autem
Fortuna malum est, omni quod caret usque
[metu.

In cura est, soboles quem fecit pulchra parentem :
Qui genuit pravos, hunc dolor acris habet.
Fastum divitiae, mœrōrem gignit egestas :
Sphærulea quæ pueris militit atque redit.
Hæc igitur cernens, crucior, vita optima cuiquam
Si censetur, habet quæ mala plura bonis
Non sicut passi veteres quoque sunt mala ? Risu

B Dignane sint, lacrymis an magis, addubites.
Olim namque sophis quadrarunt ista duobus
Illi fletus, at huic omnia risus erant
Horrida miscebant certamina, seque necabant
Argivi, atque Phrygum, pro meretrice, phalanx.
Aspera Curetes Etiolis bella movebant,
Pro capite, agrestis crinibus atque ferse.
Εacidae celebres : sese tamen ille peremit
Vesanus : moechi est cæsus at iste manu.
Herculis est ingens nomen : nam cuncta domabat ;
Carnivoris periit vestibus ille tamen
Aspera non Cyrus, non Croesus Parca pepercit :
Hisque etiam, nuper sub quibus orbis erat.

Kai se, δραχοντιάδη, μένος ἀσχετε, ὄλεσεν οἶνος,
 Ἡνίκ', Ἀλέξανδρε, γαῖαν ἐπῆλθες δῆλην.
 Τί πλέον ἐν φύμανοισιν; Ἰη κόνις, δστέα μοῦνα,
 Ἡρως Ἀτρειδης, Ἰρος ἀλητοβόρος.
 95 Κωνσταντίνος ἄναξ, θεράπων ἐμός· δστις ἀνολδος,
 Ὅστις ἐριχτήμων· ἐν πλέον ἐστὶ τάφος.
 Καὶ τὰ μὲν ἐνθάδε, τοῖς· τὰ δὲ ἀλλοιθι, τίς κεν ἐνίστοι·
 Ὁπόποτα τοῖς ἀδίκοις ὑστατον ἡμαρ ἄγει,
 Πῦρ βρομέον, σκότος αἰνὸν, ἀπόπροθι φωτὸς ἐους
 100 Σκώληξ, ἡμετέρης μνήσις ἀει κακής.
 Λώ?ον, εἰ βιώτοι πύλας, κακὲ, μή σὺ πέρησας,
 Εἰ δὲ ἐπέρησας, διος, θήρεσιν Ἰσα, λύθης,
 Ἡ δὲ κανθάδ' ἔχεις τόσον ἀλγεα, καὶ μετόπισθεν
 Ποιητὴ χειροτέρη τῶν δσα ἐνθάδ' ἔχεις.
 105 Ποῦ μοι πρωτογόνοιο μέγα κλέος;; ὥλετ'
 [ἔδωδη].

A Ποῦ Σολομὼν πινυτός; ἀλλὰ γυναιξὶ δάμη.
 Ποῦ δὲ δυνωμέναδος συναριθμιος ἦν, δ τ' Ἰούδα;;
 Κέρδεος ἀντ' ὀλίγου ἀμφεχύθη σκοτίην.
 Χριστὲ ἄναξ, λίτομαί σε, κακῶν ἄκος αὐτίκ' ὀπάζοις,
 110 Ἐνθεν ἀναστήσας σῷ θεράποντι, μάκαρ.
 Ἐν μόνον ἀνθρώποισι καλὸν καὶ ἐμπέδον ἐστιν,
 Ἐλπίδεος οὐράνιας, τοῖς ὀλίγον τι πνέω.
 Τῶν δὲ ἀλλων ἀγαθῶν πουλὺς κόρος. Ὁσσ' ἐπὶ γαῖς
 Σύρετ', ἐφημερίοις πάντα λιπεν ποθέω.
 115 Πάτρην, ἀλλοδαπή τε, θρόνους, καὶ ἀπόθρονον
 [εῦχος],
 Ἐγγύθεν, ἀλλοτρίους, εὐσεβέας, κακίους,
 Ἀμφαδίους, λοχώντας, ἀδάσκανον δμα φέροντα;;
 Αὔτοφόνῳ κακή ἐνδοθή τηχομένους.
 "Ἄλλοις τερπνά βίοιο· ἐγὼ δὲ πρόφρων ὑπαλύξω.
 120 Οἵμοι τοῦδε βίου πήματι μαχροτέρου!

Te quoque, Anguigena, insuperabili robore, perdidit vinum,
 Alexander, cum universum orbem peragrasses.
 Quodnam discrimin inter mortuos? idem pulvis, ossa sola,
 Heros Agamemnon et Irus qui polenta pascebatur.
 95 Constantinus imperator, et famulus meus; quisquis pauper,
 Quisquis multa possidens: unum solum secernit sepulchrum.
 Et quidem res in hac vita tales: quales vero in altera, quis dixerit?
 Quanta mala iniquis dies extremus sit adducturus,
 Ignis crepitans, graves tenebrae, longe a luce constitutis
 100 Vermis, nostra sempiterna recordatio malitia.
 Melius (tibi fuisset) improbe, si vita portas ingressus non esses,
 Vel si ingressus, totus, perinde ac feræ, interriisses,
 Quam, cum hic tantos dolores habeas, postea etiam
 Majores dare pœnas his quas hic dedisti.
482-483 105 Ubi mibi primi parentis magna gloria? esca periit.
 Ubi Salomon tam sapiens? a mulieribus superatus est.
 Ubi ille qui duodecim apostolis connumeratus erat, Judas?
 Exiguum ob lucrum circumfusus est tenebris.
 Christe rex, oro te, malorum medicinam protinus præbeas,
 110 Inde sublaio famulo tuo, benignus.
 Unum tantum hominibus bonum et stabile est,
 Spes coelestes, quibus paululum spiro.
 Aliorum vero bonorum magnum mihi fastidium. Quæcumque in terra
 Volvuntur, hominibus omnia relinquere cupio:
 115 Patriam, externam regionem, thronos, spretique throni gloriā,
 Propinquos, alienos, pios, malos,
 Apertos, insidentes, vacuos invidia oculos ferentes.
 Sui ipsius carnifice malitia, livore intus contabescetes.
 Aliis vita voluptates sint: ego vero libens eas relinquo.
 120 Heu mibi, cui præ ærumnis vita est longior!

96 Ἡ ἦρ πλεον ἐστὶ τάφος. Ita Reg. 39. Sup.
 lin. Coisl. ἐν πλέον ὑπάρχει τάφος. Magnificientior
 namque divitibus exstinguitur tumulus, ut Coisl. inf.
 exponit: ἐν τούτοις τὸ πλέον τάφος μεγαλοπρε-
 πτέρος. Edit. εἰς πλεόνεσσι τάφος.
 102 Εἰ δὲ ἐπέρησας. Vat. et δὲ περήσσει.

103 Ἡ δτε. Sic duo Regg. et Chig. Edit. ή δτ.
 106 Ποῦ. Sic Reg. 990 et Chig. Edit. οὐ.
 117 Ἀμφαδίους, λοχώντας. Apertos et occulos
 insidentes.
 118 Αὐτοφόρω. Sic appellat invidiam, quia invidum ipsum conficit.

METRICA VERSIO.

Te quoque, Alexander, victor grassate per orbem
 Perdidit immodi copia sumpta meri.
 Inter defunctos quidnam est discriminis? ossa:
 Et cineres Iri, Tantalidisque pares.
 Par Constantinus famulus meus, hic ego tantum
 Excipio tumulum; dives, inopsumque pares.
 Atque hic ista quidein: ast alio quæ condit in ævo
 Ultima lux pravos, quis memorare queat?
 Horrida flamma, gravis caligo, a luce remotis
 Vermis, qui memoris criminis esse facit.
 Non natum esse tibi melius, scelerate, suisset,
 At natum prorsus more perire feræ,
 Quam mala tot passum in terris, saevosque dolores,
 Post graviora iterum tempus in omne pati;
 Laus ubi primigenæ? decus illud perdidit esca.
 Dóctus ubi Salomon? semina vicit eum.

B Ille ubi, legatos quondam inter census, Iudas?
 Exiguo lumen perdidit ære miser.
 Hinc me, Christe pater, educ jam, quæso, n:alisque,
 Quicis crucior, medicinam protinus affer opem.
 Unum homini est, certumque bonum, fixumque, beata
 Vita, animus ejus languet amore meus.
 Cætera quæ terra volvuntur, nil moror ipse
 Amplius; humanis linquere cuncta libet:
 Externas simil et terras, patriosque penates,
 Atque thronos, spretæ sedis et omne decus:
 Externos, consanguineos: probitatis amantes,
 Et qui præcipites in scelus omne ruunt:
 Perspicuos, tectos: vacuos livore maligno,
 Quosque imo rodit pectore livor edax.
 Læta habeant alii vitæ: fugiam ipse libenter.
 Quam gravibus longa est hæc mihi vita malis!

Μέχρι τίνος καπροίστι παράξομαι; ώς διπαν ζεῦλον
Ζωῆς ἡμετέρης, διστομός ἔστι χάρις,
Δέξασθαι, βίβαι τε μετρούμενον ἡμαρ ἐπ' ἡμαρ.
Βαῖδν λαιμὸς ἔχει, τάλλα δὲ πάντ' ἀμάρῃ.
125 Χείμα πάλιν, θέρος αὐθίς, ἀμοιβαδὸν εἰπε
[ὅπωρη,
"Ημέτε καὶ νύκτες, φάγματα δίσαδε βίου.
Οὐρανὸς, ἀλα, θάλασσα, νεώτερον οὐδὲν ἔμοιγε,
Οὐδὲν ὅσα πηκτὲ πέλει, οὐδὲν Ἀ περιτρέπεται·
Τῶν κόρος. Ἀλλον ἔμοιγε βίον καὶ κόσμον ὅπάσις·
130 Τῷ μογών, πρόφρον πήματα πάντα φέρω.
Αἱ θάνον, εὐτέ με μητρὸς ἐν! σπλάγχνοισιν ἐδησας,
Εὐθὺς ἐμοὶ σκοτὶ δάκρυον ἀρχομένῳ!
Τίς βίος; ἐκ τύμβοιο θορὸν, ἐπὶ τύμβον δδεύω.

Quonsque stercoribus tenebor? vere profecto omnia
Vitæ nostræ bona anticipem habent voluptatem
Accipere et rejicere demensum, unoquoque die.
Parum quid habet gutturi, cetera vero omnia cloaca.
125 Hiems iterum, zetas ruisus, vicissim ver, autumnus,
Dies et noctes, bina vitæ simulacra.
Cœlum, terra, mare, nihil mihi prorsus novum:
Nec quæ fixa sunt (sidera), nec quæ circumferuntur:
Morum mihi satietas. Aliam mihi vitam, et mundum tribue,
130 Cui laborans, libenter omnes molestias patiar.
Utinam mortuus suissem, quapro me matris in visceribus colligasti,
Et statim mihi tenebrae lacrymas fundere incipienti.
Quæ vita? e tumulo exsiliens ad tumulum curro;
E tumulo autem, igne tumulabor æviassimo.
135 Hoc autem ipsum, quod spiro, veluti cursus fluvii rapide currentis,
Semper effluentis, retroque influentis,
Nihil stabile habentis: nihil est quam pulvis oculos meos
Feriens, ut procul a Dei splendore excidam,
Parietes atrectans, et hoc illucque oberrans,
140 A magna illa vita pedem retraham.
Audebo verbum aliquod verax dicere; certe Dei
Ludibrium est homo unum ex iis, qui in urbibus celebrantur.
484-485 Alia quædam externa est larva, quam maurus elaboravit; sin autem detrahatur,
Rubore suffundor, alius repente cum appaream.
145 Talis universa miserorum hominum vita, quibus curse sunt
Spes somniis similes. His fruiwini ad breve tempus.

121 Παρέξομαι. Coisl. cum pluribus Regg. παρέξομαι, et sup. lin. παραχάθημαι. *Stercoribus, cibis*
ingerendis et egerendis assiduis sum.

122 Διστομὸς χάρις. Id est, inquit Bill. in notis,
encepit voluptas, quod intelligi de cibis quos nunc
accipimus, nunc vicissim per alium egerimus.

124 Αὔρων. Id est, postquam gustus nonnulla
voluptate titillatus fuerit, remqua omnia in eam cor-
poris partem voluntur, quæ educendis facibus a
natura destinata est. Bill.

128 Φάγματα διστὰ. Stov. His verbis brevissime
et luculentissime vitæ vanitatem describit, cum ait
nos etiam interdiu perinde ac noctu in somnis re-

A Ἐκ δὲ τάφοιο, πυρὶ θάψομ' ἀπτηλεγέως.
133 Αὐτὸ δ' δοσον πνείω, ππαμοῦ φός ὄκα θέοντος,
Αἰὲν ἀπερχομένου, ἐρχομένου τ' δπιθεν,
Ἐσταδς οὐδὲν ἔχοντος· δλον κόνις, δμματ' ἐμετο
Βάλλουσ', ὃς κε θεοῦ τῆς πέσω φαέων,
Τοίχους δ' ἀμφαράδων, καὶ ἀλώμενος ἔνθα καὶ ἔνθα,
140 Ζωῆς τῆς μεγάλης ἐκδ; ἔχοιμι πόδα.
Τολμήσω τινὰ μῦθον ἐτήτυμον, ὃς φα θεοῦ
Παίγνιον ἔστι βροτός, τῶν ἐν, δια πτολίων.
"Άλλο πρόσωπον ὑπερθεν, δ χειρ κάμεν· ἦν δ' ἀρ
[ἀρθη].
"Ἄζομαι, ἐξαπίνης ἔξεφάνην ἔτερος.
145 Τοιος διπας μερόπων δειλῶν βίος, οἵσι μέμτλεν
Ἐλπὶς ονειραΐη. Ταῦτ' ἔχετ' εἰς ὀλίγον.

ram umbras amplecti

131 Αἴ θάρον. Ita Job x, 18. Quare de vultu edax-
xiisti me? Qui uirum consumpius essem, ne oculis
me videret!

134 Ηὐρὶ οὐδηποτα. Loquitur in persona peccato-
ris, panas peccatorum posse mortem subiliti.

136 Οὐθίθεν. Coisl. sup. lin. πάλιν.

142 Παίγνιον. Plato, lib. i et vii, De legibus, ap-
pellat hominem παίγνιον θῶν, quod praclare di-
ctum suisse ait Synesius, orat. De Provid. Ad illud
alludit Gregorius.

143 Υπερθεν. Coisl. Int. ἐξώτερον.

METRICA VERSIO

Quantisper tandem simis hærebo? Voluptas,
Sunt equidem vitæ comoda cuncta biceps.
Quavis accipimus luce ejicimusque : cloaca
Cætera, cum guttur paucula cepit, habet.
Bruma, calens zetas, ver, autumnusque vicissim :
Spectra duo vita nox simul atque dies.
Cœlum, æquor, tellusque; novum nihil est mihi
[prorsus;

Non quæ sunt motu prædicta, quæque caret.
Nil moror hæc: alium mihi da, rex optime, mundum,
Propter quem hic prompto tot mala corde fero.
Atque utinam matris me mors rapuissest in alvo!
Nam tenebræ nato mox mihi fletus erat.
Quæ vita hæc! Tumulum atumulo peto rursus; et ignis

B Post tumulum rursus me tumulabit edax.
Idque ipsum est quod vivo velut rapidissimus amnis:
Qui sursum exoriens semper ad ima fluit
Nam magis haud stabilis vita hæc, quæ pulveris in-
star
Me tenebrat, Christi fax mihi ne rutilet:
Mœnia sed palpans vigor huc illucque, proculque
Ter miser æthereis sedibus ipse cadam
Ludus homo (positu verum formidine dicam)
Numinis est, qualis luditur orbe frequens.
Larva legit faciem, qua dempta protinus alter
Repperitur, subitus tingit et ora rubor.
Talis vita hominum est, quos spes defeciat inanis.
Ad tempus teneant, qmēis lubet, ista breve.

Ανταρ ἐγώ Χριστοῦ δεδραγμένος, οὐ ποτε λήξω,
Δεσμῶν τούδε βίου λυόμενος χθονίου.
Καὶ γάρ διπλός εἰμι· τὸ μὲν δέμας ἔνθεν ἀτύχθη·
150 Τούνεκα καὶ νεύει πρὸς χθόνα τὴν Ιδήην.
Τυχὴ δὲ έστιν δῆμα Θεοῦ, καὶ χρείσσονα μοίρην
Αἶτν ἀγαν ποθέει τῶν ὑπερουραγίων.
“Ος πηγῆς ρόος ἐστὶν ἀπίδρομος, αἰθόμενον δὲ
Πῦρ ὅδον οἴει μήνα περιποτον· ἀλλετ’ ἄνω.
155 Ής μέγας ἐστὶ βροτός, καὶ δηγγελος· τὸν ἀπ-

[αἴξας,

“Ωσπερ δρις, στικτοῦ γήραος, ἔνθεν τοι.
“Ω πάλλεοθ’, λερῆσε· ἐγὼ θάνον. Ω καὶ ἀλτροί^{τοι}
Γείτονες, οὐκέτι με φρίξετε, ὡς τὸ πάρος.

Α Άυτοῖς μὲν μέγαν οἶκον ἔει ζώντος· “Ανακτος
160 Φράσσετε· αὐτάρ ἐγώ πάντα λιπῶν, θν ἔχω,
Σταυρὸν ἔμῆς ζωῆς φανὸν στύλον. “Ην δὲ τῷ διερῶ
“Ἐνθεν, καὶ θύειν ἄρδομ’ ἐπουρανίου,
Τοῖς φθόνος οὐ πελάει, τυχὸν κακὸν, εἰ θέμις εἰπεῖν,
Πηγίκα καὶ φθονερῶν φθόνος εἰδομ’ ὑπερ.

157. Περὶ τῶν τοῦ βίου οδῶν.

Τίς, πόθεν ἐς βίον ἤλθον; ἐπει δὲ με γαῖα καθέξει,
Τίς πάλιν ἐκ κάνιος ἐσσομ’ ἀνιστάμενον;
Πῇ δὲ φέρων στήσαι με θεὸς μέγας; ή ρα σωσεῖ
“Ἐνθεν ἀναστῆσας εῦδιον ἐς λεμάνα;

Ego vero Christum amplexus, nunquam desistam
A terrenis hujus vitæ vinculis me exuere.
Etenim duplex sum. Hoc quidem corpus a terra conditum est;
150 Quare vergit ad terram sibi propriam.
Anima autem est status Dei, et meliorem partem
Semper valde desiderat cœlestium bonorum.
Sic fontis quidem cursus declivis est, ardens autem
Ignis, qui viam unicani certamine novil, sursum assilit.
155 Sic magnus est homo, imo angelus; si prosiliens,
Quemadmodum serpens, deposita senectute, inde sursum tendat.
Exsultate, o sacerdotes. Ego immortuus sum. O et vos scelesti
Vicini, jam non me pertimescetis, ut antea:
Vobis quidem ipsis magnam semper viventis Regis domum
160 Afferite: ast ego omnia relinquens, unam habeo
Crucem, mea vitæ lucidam columnam. Sin autem sublatius fuerit
Hinc, et sacrificia cœlestia attingam,
Quibus non appropinquit invidia, fabricatum malum, si ita loqui liceat
Quandoquidem et pro invidis invidiæ expers deprecabor.

XVI. De vitæ itineribus*.

Quis sum? unde in vitam veni? postquam autem me terra detinebit,
Quis rursus ex pulv're ad vitam redditurus?
Ubinam me collocabit magnus Deus? An me servabit
Inde suscitans tranquillum in portum?

* Alias Bill. 16, pag. 90.

147 Οὐ ποτε λήξω. Male Billius refert haec verba
et sequentia ad ævum futurum. Prosternet quippe
Gregorius mortales suis deliciis permittendo, se
Christo semper adhæsurum, imo et terrenæ vitæ
vincula, quoad licebit, in hac etiam vita jamjam
exuturum.

150 Ιδιηρ. Duo Regg. Ιδιαν.

154 Μιτρ. Tres Regg. μιτρ.

158 Ιοι. Ita tres Regg. et Coisl. Edit. ιοι.

158 Φρίξετε. Regg. plures et Coisl. φρίξοτε. Alii
φρίξατε.

159 Ολχον. Ita magno consensu codices, nec au-

diendus Billius, qui legit olchon.

161 Φανόν. Chig. φανόν.

163 Τυττόν κακόν. Ita in cod. cardinalis Sirleii

legit Bill., et eam lectionem adhibemus; frigida
enim sunt haec verba, et θέμις εἰπεῖν, si legatur
ut in edit. χρυτὸν κακόν, quia nomine non magnum
fuit dicere invidiam occultum malum, ut postea sub-
jiciendum sit, si ita loqui liceat. Cum autem Gre-
gorius invidiam vocat fabricatum malum, id est,
cuius sibimet faber est invidiosus. Jure ac merito,
ob locutionis novitatem, potuit addere, si ita loqui
liceat. Sic mors nuncupatur apud Homerum, Iliad.
v. 833.

XVI. Τιτ. Περὶ τῶν τοῦ, etc. Ila Reg. 993; alter
vero, nempe 992, hunc habet titulum: Περὶ τῆς
τῶν παρόντων ματαιότητος, De presentis vitæ re-
rum vanitate.

2 Ανιστάμενος. Al. ἀνιστάμενης.

METRICA VERSIO.

Ast ego complectar mansura in sæcula Christum
Cum fuerint vitæ vincula rupta mihi.
Namque duplex ego sum; terra mibi corpus obor-

[tum est:

Unde etiam ad propriam debile verget humum.
Numinis at status mens est: ideoque supernis,
Quæ potiora, bonis expedit usque frui.

Sic nempe in primum sors labitur: ignis at ardens
Unam duntaxat novit ad alta viam.

Magnus homo est, imo novus angelus: ipse senecta
Si posita, ut serpens, sidera summa petat.

De me actum est; saltate, sacri, saltate, propinquai:
Non iam vos quatiet terror, ut ante, meus.

Divinam vobis veniam præcluditis ipsi:
At crux, abjectis omnibus, una mīhi est,

B Clara columna mea quæ vitæ est: hincque solutus,
Ætherea faciam latus in æde sacrum.
Quo non invidiæ labes occulta propinquat,
Factum, uti hac liceat si mibi voce, malum.
Proque illis ego nunc vacuus livore precabor,
Qui sævo invidiæ me modo dente petunt.

XVI. DE VITÆ ITINERIBUS.

(Billio interprete.)

Eccunde in lucem veni? terraque sepultus,
Ex cinere exiguo quis redivivus ero?
Meque ubinam statuet magnus Deus? Anne periclis
Extractum in cœli littora tuta feret?

5 Πολλαὶ μὲν βιότοι πολυτλήτοι καλεύθοι,
“Ἄλλη δὲ ἀλλοίσις πῆμασι συμφέρεται.
Κούδεν ἐν ἀνθρώποις καλὸν, κακότητος ἀμικτόν.
Αἴθε δὲ μὴ τὰ λυγρὰ πλεῖστα μοῖραν ἔχεν!
‘Ο πλοῦτος μὲν ἀπιστος, δὲ θρόνος, ὄφρυς ὄνειρων.
10 Ἀρχεσθαι δὲ μόγος, τὴ πενίη δὲ πέδη.
Κάλλος δὲ ἀστεροπῆς, τυθῆ χάρις, τὴ νεότης δὲ,
Βράσμα χρόνου· πολιτή, λυπρὰ λύσις βίστου.
Οἱ δὲ λόγοι πτερέντες· ἀήρ, κλέος· αἷμα παλαιῶν
Εὔγενέται, βρύμη καὶ σὺδς ἀγροτέρου.
15 Ὑδριστῆς δὲ κόρος· δεσμὸς, γάμος· εὐτεκνή δὲ,
Φροντὶς ἀναγκαῖη· διστεκνή δὲ, νόσος.
Αἱ δὲ ἀγρατ, κακῆς μελετήματα· τρεμή δὲ,
‘Ἀδρανή· τέχναι, τῶν χαμαὶ ἔρχομένων.
Στινή δὲ ἀλλοτρίη μάζα. Τὸ δὲ γαῖαν ἀρρέστειν,

5 Multæ quidem vitæ hujus ærumnosæ sunt viæ,
Alia autem aliis calamitatibus implicatur,
Nullumque apud homines bonum, quod malo non sit misum.
Atque utinam mala majorem partem non haberent!
Opes sunt infidæ, solium fastus somniis similiis,
10 Esse sub imperio grave est, paupertas pedica.
Pulchritudo autem instar fulguris, levius gratia; juventus
Fervor temporis; senectus vitæ occasus.
486-497 Sermones vero alati: gloria, aer: vetus sanguis.
Nobilitas: robur, ferri etiam est a: ri.
15 Procax est satietas: conjugium, vinculum: liberorum copia,
Cura necessaria: orbitas, morbus.
Forum, malitia: exercitatio: quies,
Imbecillitas: artes, abjectorum hominum.
Angustus est alienus panis. Terram arare
20 Labor. Navigantium major pars in inferno.
Patria tellus, proprium barathrum; extera, opprobrium.
Omnia, quæ hic sunt, labor mortalibus: omnia risus,
Lanugo, umbra, spectrum, ros, flatus, volatus, vapor, somnium,
Æstus maris, torrens, navis vestigium, aura, pulvis;
25 Orbis semper volubilis, similia omnia volvens,
Constans, rotans, interiens, fixus,
Temporibus, diebus, noctibus, laboribus, mortibus, ærumnis,
Voluptatibus, morbis, calamitatibus, prosperis successibus.
Iloc autem tuz, parentis Verbum, est sapientia, ut instabilita
30 Omnia sint, quo stabilium amorem habeamus.
Omnia animi pennis perlustravi, quæcunque vetera,
Quæcunque nova: mortalibus vero nihil est imbecillus.

6 Αἰλη. Ita quatuor Regg. et Coisl. Edit. ἀλλος.
8 Αἴθε. Ita Reg. cod. et Coisl. Edit. εἴθε.

15 Πτερόστερες. Eo quod pennarum instar quam
ocissimæ fluant ac dilabantur.

16 Κόρος accipi potest pro amplissima quadam
prosperitate, quæ impie Deum lacesendi occasio-
nem iis præbet, qui ea uti nesciunt. Bill.

19 Στειρή. Elegans proverbium de iis qui diuiore
fortuna conflictantur, quique alienis admissi men-

A 20 Μόχθος. Ποντεπάρων τὸ πλέον εἰν ἀδη.
‘Η πάτρη δὲ, βέρεθρον ἐν· ξενίη δὲ τ’ ὑνείδος.
Πάντα μόγος θνητοῖς τάνθάδε· πάντα γέλως.
Χνοῦς, σκιά, φάσμα, δρόσος, πνοή, πτερόν, ἀτμή,
[ὑνειρος,

Ωδμα, βόσ, νηδς ἔχνιον, αύρα, κόνις,
25 Κύκλος ἀειδήτος, ὅμοια πάντα κυλίνδων,
Ἐστηώς, τροχάνων, λυδίενος, πάγιος,
Ὦραις, ἡμασι, νυξ, πόνοις, θανάτοισιν, ἀνίαις,
Τερπωλήσι, νθωις, πτώμασιν, εβδρομίαις.
Καὶ τόδε σῆς, γενέτορ, σοφίης, Λόγε, ἀστατέοντα
30 Πάντα πέλειν, στασίμων ὡς κεν ἔχωμεν Ερον.
Πάντα νόο πτερύγεσιν ἐπέδραμον, θσα παλαιά,
“Οσσα νέα· θνητῶν δὲ οὐδὲν ἀκιδνύτερον.

sis, hospitibus suis cito fastidium pariant.

21 Ἐδρ. Int. ιων. Optimus quisque in patria
contemnit sepiissime et obliteratur, vicinorum
nemis invidia proditus. Cyrus.

24 Τχρον. Ia tres Regg. et Coislianus. Edit.
mendose γνων.

29 Γερέτορ. Coisl. et duo Regg. γενέτωρ.

52 Ἀκιδνότερον. Int. ἀστενέστερον. Vid. Carm.
præcedenti, vers. 42.

METRICA VERSIO.

Multas vita vias habet ærumnosa, viarum
Cunctarumque suo nulla dolore caret.
Nec bona sunt hic ulla malis non mista: bonorum
Atque utinam non pars cederet ipsa malis!
Divitiae infidæ, solium quoque fastus inanis:
Vincula, pauperies, atque subesse labor.
Fulgere forma brevis magis est, æsusque juventa
Temporis, et vitæ meta senecta gravis.
Sermones celeres: decus, aer: robur, aprorum:
Et veteri constat sanguine nobilitas.
Ingluvies petulans: vinculum, connubia: cura est,
Si bona sit, morbus, si mala, progenies:
Discitur inque foro vitium, tranquillaque vita
Invalida est: artes vilia corda decent.
Angusta est offa alterius: labor arva secare:
Per mare quot currunt, pene tot orcus habet.

B Patria cuique sua barathrum, terra extera probrum:
Cuncta homini hic risus, cuncta laborque gravis,
Lanugo, spectrum, ros, et levius umbra, vaporque,
Flumineus fluxus, fluctus et requoreus:
Somnia, fluctivagæ navis vestigia, ventus,
Pennæ celer, volitans pulvis, et aura levis:
Circulus, æquali qui motu cuncta volunt,
Constans atque rotans, fixus et interiens.
Namque anni partes volvit, noctesque diesque,
Duraque, mœstias, terribilemque necem,
Et morbos, casusque graves: ac rursus amoena
Gaudia, et optatae prospera sortis habet.
Nil autem hic firmum providit Christus ut esset:
Quo tua firmorum pectora tangat amor.
Cuncta ego perlustravi animo nova, priscaque: verum
Par nihil esse homini debilitate potest.

Ἐν μόνον ἀνθρώποις καλὸν καὶ ἐμπεδόν ἔστιν,
Ἐνθεν ἀφορμάσθαι, σταυρὸν ἀειρομένους·
35 Δάκρυά τε, στονεχαῖ τε, νόσος θεοῖσι μεμηλῶς,
Ἐλπίς, καὶ Τριάδος λάμψις ἐπουρανῆς
Μιγνυμένης καθαροῖσι, χοδὸς λύσις ἀφραδέοντος,
Εἰκόνος ἀφθορίη, τὴν λάχομεν θεόθεν.
Ζώειν τ' ἀλλότριον ζωῆς βίον; ἀγνὲ δὲ κόσμου
40 Κόσμον ἀμειβομένους, δύχεα πάντα φέρειν.

IZ'. Διαφόρων βίων μακαρισμοί.

Οὐδιος, δοτις ἑρημον ἔχει βίον, οὐδὲ ἐπίμικτον
Τοῖς χαμαὶ ἐρχομένοις, ἀλλ' ἐθέωσε νόνο.
Οὐδιος, δες πολλοῖσι μεμιγμένος, οὐκ ἐπὶ πολλοῖς

Α Στρωφᾶτ', ἀλλὰ Θεῷ πέμψεν δλην κραδίην.
5 Οὐδιος, δες πάντων κτεάνων ὡήσατο Χριστὸν,
Καὶ κτεάρ οἷον ἔχει σταυρὸν, δην ὄψι φέρει.
“Οὐδιος, δες καθαροῖσιν ἑοῖς κτεάτεσσιν ἀνάστων,
Χεῖρα Θεοῦ φέροι τοῖς ἐπιδευομένοις.
“Οὐδιος ἀζυγέων μακάρων βίος, οἱ Θεότητος
10 Εἰσὶ πέλας καθαρῆς, σάρξ ἀποστειάμενοι.
“Οὐδιος, δες θεσμοῖσι γάμου τυτθὸν ὑποεῖξας.
Πλειστέρην Χριστῷ μοῖραν ἔρωτος ἄγει.
“Οὐδιος, δες λασὸν φέρων κράτος, εὐαγέσσαι
Καὶ μεγάλαις θυσίαις Χριστὸν ἄγει χθονίους.
15 Οὐδιος, δοτις ἐκὺν ποίμνης τέκος, οὐρανοῖσο
Χώραν ἄγει Χριστοῦ, θρέμμα τελειώτατον.

Unum solum hominibus bonum ac firmum est,
Hinc erumpere tollendo crucem ; lacrymæ,
• 35 Gemitus, mens terum divinarum studiosa,
Spes, et cœlestis splendor Trinitatis,
Quæ puris mentibus miscetur, insanis pulveris abdicatio, •
Incorrumpio imaginis, quam divinitus accepimus ;
Ducere vitam alienam ab hac vita, cum mundo altero
40 Mundum hunc commutantes, omnia aspera tolerare.

XVII. Variorum vitæ generum beatitudines'.

Beatus, qui in solitudine degit, nec perniisciatur
Cum his, qui humi gradiuntur, sed mentem ad Deum erigit.
Beatus, qui pluribus permisus, non cum pluribus
Circumagitur, sed Deo totum cor transmittit.
488-489 5 Beatus, qui cunctis suis possessionibus Christum emit,
Unicamque possessionem habet crucem, quam altius gestat.
Beatus, qui justis suis possessionibus imperans,
Divinam indigentibus manum porrigit.
Felix batorum cœlibum vita, qui Deitati
10 Puræ propinquant, carne exuti.
Beatus, qui postquam matrimonii legibus paululum cessit,
Majorem amoris partem Christo donat.
Beatus, qui populi principatum gerens, sanctis,
Magnisque sacrificiis Christum hominibus conciliat.
15 Beatus qui cum ex ovi sit, ad cœlestis
Christi locum alios ducit, ovium perfectissima.

* Alias Bill. 17. pag. 91.

37 Ἀφραδέοτος. Reg. 991, sup. lin. μωρα-
νοῦσε.
40 Ἀμειβομένους. Reg. 991 sup. lin. παρερχο-
μένους.

ARGUMENTUM. Postquam Gregorius res humanas extenuavit, miserasque esse ostendit, atque omnes hujus mundi voluptates, ex quibus carnalis affectus robur colligit, ut Deo resistat, arrogantiaque efferaatur, tanquam incertas ac mutabiles depressoit ac sugillavit, jam his versibus evangelica prædicationis legis capita. spiritualisque affectus nunquam intermoritiram gloriam, ut vires, indicat : eodem nimis sensu, atque iisdem vocibus cum Christo, beatos eos bonisque plenos prædicans, qui in virtute vivunt, aut

victuri sunt. Quos quidem Christus in Evangelii initio beatos esse pronuntiat. Bill. ex Cyro.

XVII. 2 Ἐθέωσε. Mentem divinam reddit per purissima desideria et colloquia cum Deo.

3 Ἐπι. Vat. textus.
7 Κτεάτεσσιν. Ita tres Regg. Coisl. et Chig. Edit. κτεάνοισιν.
13 Λαοῖσι. Vat. λαοῖσι.
13 Ἐπι. Reg. 992. textus. Coisl. Int. μακάριοις καὶ δοτις ἐκαυτοῦ ποίμνης προβατον καὶ τέχνον πνευματικὸν διδασκαλικαῖς δοηγίαις εἰς Χριστοῦ χώραν ἀναγαγόν. Præterea pro οὐρανίῳ dum Regg. habent ἐν προνόμοισι. Scilicet, alius iter ad Christum, exemplo, pietate, consiliis ostendit, aliisque præit ad pascua,

METRICA VERSIO.

Unum illi, verumque bonum, certumque putan-
[dum est,
Ut levis hinc et abeat, perferat atque crucem :
Ut ruat in sanctos gemitus, divinaque curet,
Huic, puris gaudens, irradietque Trias :
Carnalem affectum ut solvat : quamque hausi-
[inus ipsi
Cœlitus effligiem, servet ut incolumeni :
Uique novam degat vitam, mundumque ruentem
Cum stabili mutans, aspera cuncta ferat.

B In rigida, et mentem tollit ad astra suam.
Felix, qui multis junctus, non plurima versans
Distrahitur, pectus sed dedit omne Deo.
Felix, qui Christum fortunis omnibus emit :
Cunctorumque crucem, quam gerit, instar habet.
Felix, qui puris opibus dominatur : amicam
Pauperibusque libens porrigit usque manum.
Felix, virginis chorus est, qui carne repulsa
Non procul a summo Numinе purus abest.
Felix, qui paulum thalamio, tardæque jugali
Concedens, tribuit plus tamē ipse Deo.
Felix, qui plebeum imperio dum rite gubernat,
Humanis placat per pia sacra Deum.
Felix, qui primos inter numerandus oviis
Christicolæ, tacitus se tenet inter oves.

XVII. VARIORUM VITÆ GENERUM BEATITUDINES.
(Billio interprete.)

Felix, a mundo abstractus, qui vivit eremo

"Ολβιος, δε καθαροὶ νόοι μεγάλῃσιν ἴρωαις,
Οὐρανίουν φαένων δέρκεται ἀγλαῖην.
"Ολβιος, δε χειρεσσι πολυκμῆτοισιν "Ανακτα
20 Τίσι, καὶ πολλοὶς ἔστι νόμος βιώσου.
Πάντα τάδ' οὐρανίουν πληρώματα ἐπλετο ληγῶν,
Αἴ καρποῦ ψυχῶν δέκτερις ἡμετέρων,
"Ἄλλην ἀλλοίς ἀρετῇς ἔπι χώραν ἀγρούστης.
Πολλαὶ γάρ πολλῶν εἰσὶ μοναὶ βιώσου.
25 "Ολβιος, δν πτωχὸν παθέων μέγα Πνεῦμ' ἀνέδειξεν.
"Οστις ἔχεις ζωὴν ἐνθάδε πενθαλένην.
"Οστις ἐπουρανής αἰὲν ἀκόρεστος ἐδωλῆς,
"Οστις ἐνησεῖ ἀληρόνυμος μεγάλων.
"Ος σπλάγχνουσιν δοῖσι θεοῦ μέγαν οἰκτον ἐφέλκει,
30 Εἰρήνης τε φιλος, καὶ καθαρὸς κραδίην.

A "Ος πολλὰ Χριστοῖο μεγαλέος εἰνεχ' ἀνέτη
"Αλγεα, καὶ μεγάλου κύδεος ἀντιάσει.
Τούτων, ἣν ἑθέλεις, τάμνε τρίβον. Εἰ μὲν ἀπάσσει,
Δάλον· εἰ δ' ὀλίγας, δεύτερον· εἰ δὲ μόνην
35 Ἐξοχα, καὶ τὸ φίλον. Σταθμά γε μὲν δέξια πάσι,
Τοῖσι τελειοτέροις, τοῖσι τε μειοτέροις.
Καὶ Παῦλος οὐκ εὔκοσμον ἔχειν βίον, ἀλλ' ἄρα καὶ τὴν
Κλεινὴν ἀκροτάτη θῆκε φιλοξενίη.
Ἐκ δὲ μόνης πλέον ἕσχι Φαρισαϊού τελώνης
40 Τῆς χθαμαλοφροσύνης, τοῦ μάγ' ἀειρομένου.
Βέλτερον ἀζυγῆ, ναὶ βέλτερον· ἀλλ' ἐπίμικτος
Κόσμῳ, καὶ χθνίῃ, χειροτέρη δυάδος
Σύφρονος. Ἀκτενών αἰπὺς βίος οὐρειυφόίτων.
"Άλλα τύφος καὶ τοὺς πολλάκι θῆκε κάτω.

Beatus, qui puræ mentis egregiis motibus
Cœlestium lumen splendoremi intuetur.
Beatus, qui laboriosis manibus Regem
20 Colit, ac multis vite norma est.
Sunt hæc omnia plenitudo cœlestium torcularium,
Quæ fructum animarum nostrarum recipiunt,
Alia in alium locum ducente virtute :
Variae enim sunt variis vitæ generibus mansiones.
25 Beatus, quem vitiiorum pauperem Spiritus magnus effecit,
Qui vitam hic ducit luctuosam,
Qui cœlestis cibi semper insatiabilis est :
Qui lenitate sua magnorum hæres est bonorum :
Qui misericordia sua magnam Dei misericordiam attrahit,
30 Qui pacem amat, qui puro corde est.
Qui multas ob Christum, cuius magna est gloria, pertulit
Molestias, magnamque gloriam consequetur.
Horum, quam volueris, viam tere. Quod si omnes,
Id melius ; si paucas, secundo id loco erit ; si unicam
35 Egregie, erit quoque gratum. Merces omnibus digna,
Tum perfectioribus, tum inferioribus.
Rabab minus honestam ducebat vitam : sed et illam
Illuminem fecit summinus hospitialis amor.
Una re Pharisæum superabat publicanus,
40 Humilitate, hominem valde se efferentem.
Melior vita coelebs, melior certe : sed permista
Mundo, et terrestris, inferior est coniugio
45-491 Casto. Monticolarum nihil possidentium vita sublimis :
Sed et hos saepe superbia deject.

cum persæpe pastores, pravo exemplo, et moribus
Dei opus destruunt. Nibilominus cum editis legi-
mus ἔων. Videatur enim Gregorius loqui de iis qui
sunt in Ecclesiæ, nullaque potiuntur auctoritate.
23 "Ἄλληρ διλοής δρετῆς ἐπὶ χώραν ἀγρούστης.
Ita Vat. Chig. tres Regg. et Coisl. Male edit. ἀρτην.
25 "Or. Ita Regg. plures et Coisl. Quem vitiiorum
pauperem, id est, paucioribus minimisque laboran-
tem, non tameu ab omnibus prouersus immunem, ut

Billius exponit. Edit. δε. Quam lectionem sequitur
D. Gaulier, veritique, qui magnum et excelsum ani-
mam, perturbationum inopem ostendit, etc.
33 Ἐθέλαις. Reg. 990 ἑθέλης.
37 Οὐκ εὔκοσμον. Ita Vat. et Coisl. In editis
debet οὐκ.
43 Ἀκτενών. De monachis recte intelligi
Cyrus.

METRICA VERSIO.

Felix, qui puræ subiectus acumine mentis,
Prospicit æthereæ lumina sancta domus.
Felix, qui Christum manibus non segnis honorat,
Multisque est vitæ regula lexque piæ.
Horrea siderei complent hæc omnia colli :
Quæsis, peperit quæ mens, excipiuntur opes.
Diversis diversa bonos nam sedibus infert
Virtus . ac vitæ mansio cuique sua est.
Felix cuius inops mens criminis omnis et expers :
Qui vitæ in luctu tempora cuncta terit.
Cœlestes quicque ore avido suspirat ad escas :
Mite cor innumeras cuique recondit opes.
Quicque aliis facilis, Dominum sibi flectit Olympi.
Quem pax, quem cordis munditiesque juvat.
Denique pro Christo patitur qui multa libenter :

B Eternum in cœlo carpet ob idque decus.
Quam malles, bac perge via ; si triveris omnes,
Id melius. Multas ? laudis id eximis.
Unam ? dum summe, gratum id quoque : præmia
[magnis
Sunt tamen, et parvis digna parata viris.
Et Rabab, haud castis pollebat moribus : ipsi
Laus tamen hospitii sparsit in orbe decus.
Et quia non tunidus Pharisæi more teloues
Exstitit, hoc uno nomine plura tulit.
Virginitas thalamo melior : sed dedita mundo
Si fuerit, fluxis juncta que, pejor erit.
Monticolæ atque inopis monachi celssissima vita
Stravit at hunc fastus saepe superbis humi.
[est

45 Οὐ γάρ ἔην ἀρετὴν ἄλλοις μετρέοντες ἀρίστοις,
Ἄκριτον ἐν κραδίῃ ὑψός ἔχουσιν ὅτε.
Πολὺ δέκι: καὶ ζελοντες νόμον, πώλοισιν ὅμοια
Θερμοτέροις, νύσσης τῆλε φέρουσι πόδα.
Τελεγεκεν ἡ πτερυγεσσιν ἀείρεο πάμπαν ἐλαφραῖς,
50 Ἡὲ κάτω μίμων, ἀσφαλέως τροχάειν,
Ηἴ ποι βριθοσύνῃ σεῖο πτερὸν ἐξ χθόνα νεύσῃ,
Μή δέ πέσῃς ἀρθεῖς πτῶμ' ἐλεεινότατον.
Ηῆς ὀλίγη γῆμφοισιν ἀρηραμένη πυκνοῖσι,
Φόρτον δέγει μεγάλης πλειστα τῆς ἀδέτου.
55 Στεινῇ μὲν πυλεώνος ὁδὸς θείοι τέτυκται,
Πολλαὶ δὲ ἀτραπιτοι ἐξ μίαν ἀρχόμεναι.
Οἱ μὲν τὴν προϊκεν, δοσὶς φύσις ἐνθάδε νεύει,
Οἱ δὲ ἐπέρην, στεινῆς μοῦνον ἀφαπτόμενοι.

Α Οὔτε μή πάντεσσιν δμῶς φίλον ἐπλετ' ἐδωδή.
60 Οὔτε Χριστιανὸς εἰς βίος ἀρμόδιος.
Δάκρυν πᾶσιν δριστον, ἀσπνή τε, πόνοι τε,
Καὶ λύσσαν παθέων ἀργαλέων κατέχειν,
Αἰχμάζειν τε κόρον, Χριστοῦ θ' ὑπὸ χείρα κραταιήν
Κείσθαι, καὶ τρομέειν ἡμαρ ἐπερχόμενον.
65 Εἰ δὲ δάκρυν τελέως τοις τρίβον, σύκετι θητέδε,
Ἄλλα τις οὐρανίων. Γρηγορίου νόμοι.

III'. Περὶ ζωῆς ἀνθρωπίνης.

'Ο χοῦς, δὲ πηλὸς, η παλίστροφος κόνις.
Τῇ γῇ γάρ ἡ γῆ συμδιδάσται πάλιν,
Καὶ σπαργανοῦται τῷ γεώδει απαργάνῳ,
Καὶ χοῦς πάλιν πρόεισιν ὥστερ τῇ κόνις,

45 Non enim virtutem suam cum aliis praestantissimis metientes
Temerarium corde fastum nonnunquam concipiunt.
Sæpe etiam servida mente, velut pulli
Calidiores, procul a meta pedem ferunt.
Quare aut pennis erigere omnino levibus,
50 Aut infra manens securus curre,
Ne gravi pondere penna tua in terram decidat,
Neve in altum sublatius lapsu tristissimo cadas.
Parva navis quæ pluribus compacta clavis est,
Gravius fert onus, quam magna, cuius laxæ sunt compages.
55 Arcta quidem divinorum atriorum via,
Sed multæ in unum tendunt semite.
Alii hanc percurrent, quotquot natura illuc propendunt;
Alii aliam, modo arctam consequantur.
Non una omnibus esca similiter placet,
60 Nec Christianis unum convenit vitæ genus.
Lacrymæ omnibus optimæ sunt, vigiliæ, labores,
Et vitirosorum affectuum rabiem compescere,
Satiatemque comprimere, et sub potenti manu Christi
Jacere, diemque venturum expavescere.
65 Si summam perfecte viam incesseris, non jam mortalis es,
Sed celestium aliquis. Hæ sunt Gregorii leges.

XVIII. De vita humana*.

Pulvis, lutum, in pristinum statum revolutus pulvis.
Terra enim terra jungitur rursus,
Et involvitur terrenis fasciis:
Et pulvis iterum prodit, instar cineris,

* Alias Bill. 103, pag. 179.

59 Μη. Duo Regg. et Chig. lī.
66 Οὐρανίων. Ita Reg. 59. Coisl. Int. ἀλλὰ τις
χρηματισθεὶς οὐράνιοις. Male edit. οὐράνιον. Ibid.
νόμοι. Reg. 990 et Chig. νόμοις. Coisl. sup. lin. vo-

μοθεσταις. Int. ταῦτα Γρηγορίου θεσπίσματα. Edit.
male νόμοι.

XVIII. 2 Τῇ γῇ γρό. Ita Combel. et edit. ad
marg. In lexī deērat γῇ.

METRICA VERSIO.

Nam dum non aliis, decorat quos maxima virtus,
Se confert, temere saepius alta petit:
Ferventique animo currens, atque impetu magno,
Metam ultra fertur, more ferocius equi.
Quare vel levibus cinctus pete sidera pennis,
Vel tutam infirmus carpe per ima viam:
Ne nimio in terram vergat tibi pondere penna,
Ac inidere, dum tu tendis ad alta, cadas.
Parvula, quæ densis clavis compacta carina est,
Quam male nixa ratis maximia, plura gerit.
Arcta quidem æternas coeli via dicit ad ædes;
Tendit ad hanc unam semita multa tamen.
Ergo alii hanc teneant, ita quos natura paravit:
Illam alii: ast arctum nemo relinquat iter.
Non una esca placet mortalibus omnibus: omni

B Congrua Christicola vita nec una viro.
Utilis est cunctis fletus, labor, excubiaque,
Imperio affectus atque tenere feros:
Et tunundum ventrem compescere, seque Tonanti
Subjicere, extremum perque timere diem.
Si sumnum exacte teneas iter, haud homo jam tu
Es mihi, verum aliquis de grege cœlicolum.

XVIII. DE VITA HUMANA.
(Billio interprete.)

Pulvis, lutumque, rursus et pulvisculus,
Nam terra terra jungitur, et involvitur,
Tanquam quibusdam fasciis, terra gravi,
Rursusque pulvis prodit, instar pulveris.

5 Ἡν ἡ βιαία συστροφὴ τῶν πνευμάτων
Πρὸς ὑψός ἐξαίρουσα συστέλλει κάτω.
Οὐτω γάρ ἡμῶν τὸν πολύστροφὸν βίον
Αἱ τῶν πονηρῶν πνευμάτων καταγγίθεις
Πρὸς ὑψός ἐξαίρουσι· καὶ δόξαν νόθον.
10 Αὕθις δὲ χοῦς κάτεισι· καὶ μένει κάτω,
Ἐως δ τοῦ κτισαντος ἀρμόδη λόγος
Τῶν συνθεθέντων τὴν ἀναγκαλαν λύσιν.
Νῦν δὲ προκύψας, ὥσπερ ἐκ τινος βάθους,
Ὥ χοῦς δ θελε πνευματωθεὶς εἰκόνι,
15 Καὶ τὰς γεώδεις ἐκδοῦτραγωδίας,
Καὶ τὸν γελὴν δοκοῦντα δακρύει βίον.

10'. Περὶ τῆς αὐτῆς.

Τροχός τίς ἔστιν ἀστέτως πεπηγμένος,

Α Ὁ μικρὸς οὗτος καὶ πολύτροπος βίος.
Ἄνω κινεῖται, καὶ περισπάται κάτω.
Οὐχ ἰσταται γάρ, καὶ δοκή πεπηγέναι.
5 Φεύγων κρατεῖται, καὶ μένων ἀποτρέψει.
Σκιρτῇ δὲ πολλά, καὶ τὸ φεύγειν οὐκ ἔχει.
“Ελκει, καθέλκεις τῇ κινήσῃ τὴν στάσιν.
“Ως οὐδὲν εἶναι τὸν βίον διαγράφων,
“Η καπνὸν, ή δινειρόν, ή δύνθος χλόης.

Κ'. Περὶ κόσθου.

Δεινὸν πόθος πᾶς. Ἄν δὲ καὶ φιλουμένου,
Διπλοῦν τὸ δεινόν. Εἰ δὲ καὶ κόρας νέας,
Τριπλοῦν τὸ κέντερον. Εἰ δὲ καὶ κάλλους γέμων,
Πλειον τὸ κακόν. Εἰ δὲ πρὸς γάμον φέρει,
5 Η πῦρ ἐνδον αὐτὴν βόσκεται τὴν καρδίαν.

5 Quem vehemens impetus ventorum
In altum cum sustulit, mittit deorsum.
Sic enim nostram instabilem vitam
Malorum spirituum procellæ
In sublime efferunt, et ad adulterinam evehunt gloriam:
10 Post hac autem, ut pulvis labitur et humi manet,
Donec Creatoris vox dissociata
Rursus simul coagamentaverit, mortemque solverit.
492-493 Nunc autem prospiciens, velut e quadam specu,
Pulvis, cui spiritus divinum inspiravit imaginem,
15 Terrenas clamore jactat tragedias,
Et diffuentem falso risu deflet vitam.

XIX. De eodem argumento*.

Rota est instabiliter fixa
Brevis hæc et multiplex vita.
Sursum movetur, et trahitur deorsum.
Non stat enim, quamvis videatur fixa.
5 Fugiens tenetur, et manens effugit.
Saltat plerunque, nec tamen effugere potest.
Trahit ac retrahit motu suo stationem,
Adeo ut nihil sit vita, si velis describere,
Quam fumus, aut somnium, aut flos herbae.

XX. De desiderio**.

Grave est omne desiderium. Si autem desiderium sit chari capitis,
Duplex est dolor. Si vero puellæ,
Triplex stimulus. Si præstanti forma,
Major adhuc dolor. Si animum ad nuptias appulerat,
5 Ignis intus depascit animum.

* Alias Bill. 67, pag. 155. ** Alias Bill. 115, pag. 181.

11 Ἐως δ τοῦ κτισαρτος, etc. Imperfecta vide-
tur Benedictinorum versio, qui melius ad verbum
vertissent: Donec Creaturis vox ad harmoniam re-
vocaverit rurus consociatorum necessarium dissolu-

tionem. CAILLAU.

XIX. 8 Διαγράψω. Reg. 1277 διαγράψω. Alius
διαγράψει.

METRICA VERSIO.

Quem vis in altum sustulit cum turbinis
Sævique venti, deprimit mox : in modum
Sic namque nostram mobilem vitam parem
Mali procellæ spiritus alio efferunt,
Adulterinamque evehunt ad gloriam :
Ac pulvis infra labitur rurus, et manet
Humi, creantis vox potens donec Dei
Soluta morte vinxerit rurus simul.
At nunc ut alta de specu sese exerens
Pulvis (Dei cui spiritum forma indidit)
Terræ molestas claimitat tragedias,
Falsoque risu diffluens ævum gemit.

B Sursum movetur, ac deorsum volvitur.
Fixum esse quauis nam putes, non stat tamen.
Fugiens tenetur, et manens sursum fugit :
Multumque saltat, sed fugere nequit tamen :
Trahitque motu, retrahit et statum suum.
Nil ergo vita est, si velis describere,
Quam fumus, herbeæ flus vel, aut insomnium.

XX. DE DESIDERIO.

(Billio interprete.)

Omnis cupidus torquet : at duplex malum,
Desideratur cum caput charum; triplex,
Puella si sit ; ore si pulcherrimo,
Malum ingravescit; ambias si nuptias,
Urit medullas tum dolor sævissimus.

XIX. DE EODEM ARGUMENTO.

(Billio interprete.)

Hæc parva, varia et, vita par est turbini,
Simul movetur, fixus est et qui simul.

ΚΑ'. Περὶ θαράτου ψυλούμενων.

Πικρὸν τάφος πᾶς· ἀν δὲ καὶ τέκνου τάφος,
Διπλοῦν τὸ κακόν. Εἰ δὲ σταλού πάλιν,
Ἡ συμφορὴ πῦρ. Εἰ δὲ νυμφίου νέου,
Ἡ καρδία βάγηθι τῶν γεννητόρων.

ΚΒ'. Περὶ φίλων τῶν μὴ καλῶν.

Δεινὸν τὸ πάσχειν. "Ἄν δὲ καὶ φίλων ὑπο,
Ὦς χείρον. "Ἄν δὲ καὶ λαθραῖς δῆγμασι,
Τοῦτ' οὐ φορτόν. "Ἄν δὲ καὶ πιστῶν ὑπο,
Ἐπίσχεσ. "Ἄν δὲ καὶ θεοῦ παραστατῶν,
ὅ Πολ τις τράπηται; πῶς φύγῃ κακῶν φοράν;

Α ΚΓ'. Εἰς τὸ αὐτό.

Δεινὸν τὸ λυποῦν. "Ἄν δὲ καὶ λυπῇ φίλος,
Ἀνδραποδῶνες. "Ἄν δὲ καὶ δάκνῃ λάθρα,
Ὦς θηριῶνες. "Ἄν δὲ καὶ γυνὴ λάλος,
Δαίμωναν σύνοικος. "Ἄν δὲ καὶ δικαστόλος,
៥ Χρεῖαν κεραυνῶν. "Ἄν δὲ καὶ θυηπόλος,
Ἄκουε, Χριστὲ, καὶ δίκαε τὴν δίκην.

ΚΔ'. Πρὸς πολυνόρκους διάλογος.
Α. Ὁρκον τί χείρον; Οὐδέν, ὡς ὁ ἔμος λόγος.
Β. Πώς τοῦτ' ἐλέγχεις; εἰπέ μοι.
Α. Λίαν προδήλως καὶ σαφεστάτως λόγοις.
Β. Τίσι; δίδαξον.

XXI. *De morte charorum.*

Triste est omne funus. Si autem filii sit funus,
Duplex fit dolor. Si præterea egregius fuerit puer,
Dolor est instar ignis: si novus sit mortuus,
Rumpitur cor parentum.

XXII. *De falsis amicis***.

Molestum est pati. Si autem ab amicis,
Pejus est. Quod si etiam clandestinis morsibus,
Id intolerandum. Si et a fidelibus,
Sustine. Si denique ab iis, qui Deo astant,
5 Quo quis se vertat? Qui fugiat malorum impetum?

494 495 XXIII. *De eodem argumento***.*

Acerba est læsio. At si lædat amicus,
Id servile. Si autem mordeat clanculum,
Hoc belluimum. Si vero femina garrula,
Domesticus est daemon. Si judex,
5 Opus est tonitru. Denum si sacrorum minister,
Audi, Christe, et causam judica.

XXIV. *Dialogus adversus eos qui frequenter jurant****.*

A. Juramento quid pejus est? Nihil, mea quidem sententia.
B. Quomodo id demonstras? Dic mihi.
A. Valde manifestis et evidentissimis rationibus.
B. Quibusnam? edoce.

* Alias Bill. 116, pag. 181. ** Alias Bill. 117, pag. 182. *** Alias Bill. 118, pag. 182. **** Alias Bill. 157, pag. 224.

XXII. 4 Ἐπίσχες. Combef. Ἐπίσχες, quae lectio sensum Gregorii melius videtur exprimere.

ARGUMENTUM. *Gregorius noster, ut pruvam jurandi consuetudinem coerceat, initio, quam magnum crimem sit perjurium ostendit. Deo enim contumeliam infert, quisquis pejerat, in prouersus abnegat et amittit. Perjurio porro per improbabum jurandi consuetudinem viam muniri assertur. Quapropter ne præcipites in perjurium ruamus, cavendum in primis juramentum monet: nec vero cur nobis jurandi necessitas iniciatur, modo illud studio et curæ sit, ut animum probis moribus excultum et ornatum habeamus: probis enim viris, etiam injurialis, majorem haberi fi-*

dem, quam improbis et sceleratis, etiam interposito jure jurando. Docet præterea, quæ detestanda præcæteria sint juramenta, nempe ea, quæ cum divini nominis usurpatione conjuncta sunt. Diluit quod obiecti poterat, scilicet Deum et sanctum Paulum in sacra Scriptura jurantes inveniri, atque etiam veteri lege minime interdictum fuisse juramentum. Denique, cum Gregorii aetate, multi serius baptismum susciperent, ideoque facilius jurarent, rati baptismi deleri quidquid hac in re deliquerint, ut alia omnia; id quidem concedit Theologus, sed peccandi consuetudinem, qua animus imbutus et inustus est, baptismi sacramento absuleri negat.

METRICA VERSIO.

XXI. DE MORTE CHARORUM.

(Billio interprete.)

Est funus omne triste; funus filii
Geminat dolorem; si probus rursus, dolor
Cor urit imum; si statim post nuptias,
Tum cor parentum rumpitur luctu gravi.

XXI. DE FALSIS AMICIS.

(Billio interprete.)

Pati molestum est; sed magis, si, quos amas,
Nocere tentis; clanculum si mordeant,
Hoc non serendum. Si fide qui prædicti,
Id pejus. At si Nuiniris summi astites,
Quo jam recedes, tot mala ut vites, miser?

Β

XXIII. DE EODEM ARGUMENTO.

(Billio interprete.)

Omnis molestia est læsio. At si læserit
Amicus, istud foedius; si mordeat
Clanum, belluimum hoc. At loquax si femina,
Est dæmon hospes. Judicis si qui gerit
Partes, opus tum fulmine est. At si sacer,
Sis, Christe, causæ, te rogo, judex meæ.

XXIV. DIALOGUS ADVERSUS EOS QUI FREQUENTER JURANT.

(Billio interprete.)

A. Quid pejus horco? Nil quidem est, ut sentio
B. Hoc unde monstres, dic mihi.
A. Firmis proteeto et lucidis rationibus.
B. Cedo, quibusnam?

5 Ἡν τῇ βιαλᾳ συστροφῇ τῶν πνευμάτων
Πρὸς ὑψός ἐξαίρουσα συστέλλει κάτω.
Οὐτω γάρ τημῶν τὸν πολύστροφὸν βίον
Αἱ τῶν πονηρῶν πνευμάτων καταιγίδες
Πρὸς ὑψός ἐξαίρουσι καὶ δέξαν νόθον.
10 Αὔθις δὲ χοῦς κάτεισι καὶ μένει κάτω,
Ἐώς δ τοῦ κτίσαντος ἀρμόσῃ λόγος
Τῶν συνθεθέντων τὴν ἀναγκαῖαν λύσιν.
Νῦν δὲ προκύψας, ὥσπερ ἔχ τινος βάθους,
Ὦ χοῦς δ θεῖα πνευματωθεὶς εἰκόνι,
15 Καὶ τὰς γεώδεις ἐκβοῆς τραγῳδίας,
Καὶ τὸν γελὴν δοκοῦντα δακρύει βίον.

10'. Περὶ τῆς αὐτῆς.

Τροχός τίς ἔστιν ἀστάτως πεπηγμένος,

Α Ὁ μικρὸς οὖτος καὶ πολύτροπος βίος.
Ἄνω κινεῖται, καὶ περισπᾶται κάτω.
Οὐχ ἴσταται γάρ, καὶ δοκεῖ πεπηρέναι.
5 Φεύγων κρατεῖται, καὶ μένων ἀποτρέγεται.
Σκιρτᾷ δὲ πολλά, καὶ τὸ φεύγειν οὐκέτι εἰσι.
Ἐλκει, καθέλκει τῇ κινήσει τὴν στάσιν.
Ὦς οὐδὲν εἶναι τὸν βίον διαγράψων,
Ἔναντι, δὲ διαγράψων, τὴν καρδίαν.

Κ'. Περὶ πέδου.

Δισιδόν πόθος πᾶς. Ἀν δὲ καὶ φιλουμένου,
Διπλοῦν τὸ δεινόν. Εἰ δὲ καὶ κόρας νέας,
Τριπλοῦν τὸ κέντρον. Εἰ δὲ καὶ κάλλους τέμαν,
Πλεῖον τὸ κακόν. Εἰ δὲ πρὸς γάμον φέρει,
5 Πύρ ἔνδον αὐτῆς βόσκεται τὴν καρδίαν.

5 Quem vehemens impetus ventorum
In altum cum sustulit, mittit deorsum.
Sic enim nostram instabilem vitam
Malorum spirituum procellae
In sublime efferrunt, et ad adulterinam evehunt gloriam:
10 Posthac autem, ut pulvis labitur et humi manet,
Donec Creatoris vox dissociata
Rursus simul coagmentaverit, mortemque solverit.
492-493 Nunc autem prospiciens, velut e quadam specu,
Pulvis, cui spiritus divinam inspiravit imaginem,
15 Terrenas clamore jactat tragedias,
Et diffuentem falso risu deflet vitam.

XIX. *De eodem argumento*.

Rota est instabiliter fixa
Brevis haec et multiplex vita.
Sursum movetur, et trahitur deorsum.
Non stat enim, quamvis videatur fixa.
5 Fugiens tenetur, et manens effugit.
Saltat plerumque, nec tamen effugere potest.
Trahit ac retrahit motu suo stationem,
Adeo ut nihil sit vita, si velis describere,
Quam fumus, aut somnium, aut flos herbae.

XX. *De desiderio*.

Grave est omne desiderium. Si autem desiderium sit chari capitum,
Duplex est dolor. Si vero puellæ,
Triplex stimulus. Si præstanti forma,
Major adhuc dolor. Si animum ad nuptias appulerat,
5 Ignis intus depascit animum.

* Alias Bill. 67, pag. 155. ** Alias Bill. 115, pag. 181.

41 Ἐώς δ τοῦ κτίσαντος, etc. Imperfecta vide-
tur Benedictinorum versio, qui melius ad verbum
vertissent: Donec Creatoris vox ad harmoniam re-
vocaverit rursus consociatorum necessariam dissolu-

tionem. CAILLAU.

XIX. 8 Διαγράψων. Reg. 1277 διαγράψω. Alius
διαγράψει.

METRICA VERSIO.

Quem vis in altum sustulit cum turbinis
Sævique venti, deprimit mox : in modum
Sic namque nostram mobilem vitam parem
Mali procellæ spiritus alio efferunt,
Adulterinamque evehunt ad gloriam :
Ac pulvis infra labitur rursus, et manet
Humus, creantis vox potens donec Dei
Soluta morte vinixerit rursus simul.
At nunc ut alta de specu sese exerens
Pulvis (Dei cui spiritum forma indidit)
Terræ molestas clamitat tragedias,
Falsoque risu diffluens sævum gemit.

XIX. DE EODEM ARGUMENTO.

(Billio interprete.)

Hæc parva, varia et, vita par est turbini,
Siunul movetur, fixus est et qui simul.

B Sursum movetur, ac deorsum volvitur.
Fixum esse quamvis nam putes, nou stat tamen.
Fugiens tenetur, et manens rursum fugit :
Multumque saltat, sed fugere nequit tamen :
Trahitque motu, retrahit et statum suum.
Nil ergo vita est, si velis describere,
Quam fumus, herbae flos vel, aut insomnium.

XI. DE DESIDERIO.

(Billio interprete.)

Omnis cupidus torquet : at duplex malum,
Desideratur cum caput charum; triplex,
Puella si sit ; ore si pulcherrimo,
Malum ingravescit; ambias si nuptias,
Urit medullas tum dolor sævissimus.

ΚΑ'. Περὶ θανάτου γιλούμέτων.

Πικρὸν τάφος πᾶς· ἀν δὲ καὶ τέκνου τάφος,
Διπλοῦν τὸ κακόν. Εἰ δὲ ἀρισταῖον πάλιν,
Ἡ συμφέρει πῦρ. Εἰ δὲ νυμφίου νέου,
Ἡ καρδία ράγηθι τῶν γεννητέρων.

ΚΒ'. Περὶ φίλων τῶν μὴ καλῶν.

Δεινὸν τὸ πάσχειν. "Ἄν δὲ καὶ φίλων ὑπο,
Ὦς χείρον. "Ἄν δὲ καὶ λαθραῖς δῆγμασι,
Τοῦτ' οὐ φορτόν. "Ἄν δὲ καὶ πιστῶν ὑπο,
Ἐπίσχεις. "Ἄν δὲ καὶ Θεοῦ παραστατῶν,
Ποὶ τις τράπηται; πῶς φύγη κακῶν φοράν;

ΚΓ'. Εἰς τὸ αὐτό.

Δεινὸν τὸ λυποῦν. "Ἄν δὲ καὶ λυπῇ φίλος,
Ἄνδρα ποδῶδες. "Ἄν δὲ καὶ δάκνῃ λάθρα,
Ὄς θηριώδες. "Ἄν δὲ καὶ γυνὴ λάλος,
Δαίμονα σύνοικος. "Ἄν δὲ καὶ δικαστόλος,
Ὕ Χρέι κεραυνῶν. "Ἄν δὲ καὶ θυητόλος,
Ἄκουε, Χριστὲ, καὶ δίκαιε τὴν δίκην.

ΚΔ'. Πρὸς πολυόρκους διάλογος.

Α. Οὐρκού τί χείρον; Οὐδὲν, ὡς δὲ εὔδες λόγος.
Β. Πῶς τοῦτ' ἐλέγχεις; εἰπέ μοι.
Α. Λαλῶ προδήλοις καὶ σαφεστάτοις λόγοις.
Β. Τίσι; δίδαξον.

XXI. De morte charorum*.

Triste est omne funus. Si autem filii sit funus,
Duplex fit dolor. Si præterea egregius fuerit puer,
Dolor est instar ignis: si novus sit moritus,
Rumpitur cor parentum.

XXII. De falsis amicis**.

Molestum est pati. Si autem ab amicis,
Pejus est. Quod si etiam clandestinis morsibus,
Id intolerandum. Si et a fidelibus,
Sustine. Si denique ab iis, qui Deo astant,
Quo quis se vertat? Qui fugiat malorum impetum?

494 495 XXIII. De eodem argumento***.

Acerba est læsio. At si lædat amicus,
Id servile. Si autem mordeat clanculum,
Hoc belluinum. Si vero femina garrula,
Domesticus est dæmon. Si judex,
Opus est tonitru. Demum si sacrorum minister,
Audi, Christe, et causam judica.

XXIV. Dialogus adversus eos qui frequenter jurant****.

A. Juramento quid pejus est? Nihil, mea quidem sententia.
B. Quomodo id demonstras? Dic mihi.
A. Valde manifestis et evidentissimis rationibus.
B. Quibusnam? edoce.

* Alias Bill. 116, pag. 181. ** Alias Bill. 117, pag. 182. *** Alias Bill. 118, pag. 182. **** Alias Bill. 157, pag. 224.

XXII. 4 Επιστήμης. Combeſ. Ἐπιστήμης, quae lectio sensum Gregorii melius videtur exprimere.

ARGUMENTUM. *Gregorius noster, ut pravum jurandi consuetudinem coerceat, initio, quam magnum crimen sit perjurium ostendit. Deo enim contumeliam inflvit, quisquis pejerat, ino prouers abnegat et amittit. Perjurio porro per improbatum jurandum consuetudinem viam muniri asserit. Quapropter ne precipites in perjurium ruamus, cavendum in primis juramentum monet: nec vero cur nobis jurandi necessitas iniciatur, modo illud studio et cura sit, ut animam probis moribus excultum et ornatum habeamus: probis enim viris, etiam injuratis, maiorem haberi si-*

dem, quam improbis et sceleratis, etiam interposito jurejurando. Docet præterea, que detestanda præ ceteris sint juramenta, nempe ea, quae cum divini nominis usurpatione conjuncta sunt. Diluit quod ob jici poterat, scilicet Deum et sanctum Paulum in suara Scriptura jurantes inveniri, atque etiam veteri lege minime interdictum fuisse juramentum. Denique, cum Gregorii aestate, multi serius baptismum susciperent, ideoque faciliter jurarent, rati baptismo deleri quidquid hac in re deliquerint, ut alia omnia; id quidem concedit Theologus, sed peccandi consuetudinem, qua animus imbutus et inatus est, baptisni sacramento ab alieni negat.

METRICA VERSIO.

XXI. DE MORTE CHARORUM.

(Billio interprete.)

Est funus omne triste; funus filii
Geminat dolorem; si probus rursus, dolor
Cor urit imum; si statim post nuptias,
Tum cor parentum rumpitur luctu gravi.

XXI. DE FALSIS AMICIS.

(Billio interprete.)

Pati molestum est; sed magis, si, quos amas,
Nocere tentent; clanculum si mordeant,
Hoc non ferendum. Si fide qui prædicti,
Id pejus. At si Numinis summi astites,
Quo jam recedes, tot mala ut vites, miser?

B. XXIII. DE EODEM ARGUMENTO.

(Billio interprete.)

Omnis molestia est læsio. At si læserit
Amicus, istud fœdius; si mordeat
Clam, belluinum hoc. At loquax si femina,
Est dæmon hospes. Judicis si qui gerit
Partes, opus tum fulmine est. At si sacer,
Sis, Christe, causæ, te rogo, judex meæ.

XXIV. DIALOGUS ADVERSUS EOS QUI FREQUENTER

JURANT.

(Billio interprete).

A. Quid pejus horco? Nil quidem est, ut sentio
B. Illoc unde monstres, dic mihi.
A. Firmis præfeto et lucidis rationibus.
B. Cedo, quibusnam?

- 5 A. Τούτοις. Ἀπόκριναι δὴ, καὶ σκεψώμεθα.
B. Λέγ', εἰ λέγεις τι, φύλατε.
A. Πάντων τι μεῖζον οίδας ὡν ἐπίστασαι;
B. Τίνων ἔρωτάς;
A. Παντῶν, δραμένων τε καὶ νοούμενων.
10 B. Θεοῦ τι μεῖζον οὐ νοῶ.
A. Ὁρθῶς λέγεις μὲν, οὐχὶ δὲ ὁρθῶς ἡρόμην.
B. Ἐγρῆν δὲ δὴ πῶς;
A. Οὐκέτι μεῖζον· οὐδὲ γάρ συγκρίνεται.
Οὐ γάρ σαφές σοι; B. Καὶ πάνω.
15 A. Τι οὖν μέγιστον πυνθάνεσθ' ἐχρῆν Ιωάς;
B. Οὐτως νομίζω.
A. Καὶ τοῦτο δὲν λέγοιτο ἐκ συγχρίσεως.
B. Οὐκέτι μεῖζον· πῶς λέγεις;

- 5 A. His. Responde, et consideremus.
B. Dic, si quid habes, amice.
A. Omnibus quae nosti, an majus aliquid esse scis?
B. Quibusnam de rebus interrogas
A. De omnibus quae videntur, et quae intelliguntur:
10 B. Deo nihil majus novi.
A. Recite quidem dicas: ego autem non recte interrogavi.
B. Quomodo ergo oportisset?
A. Non est majus quidquam Deo, neque enim comparatur.
Annon tibi id liquet? B. Profecto liquet.
15 A. Ergo decuit forsitan querere, quid sit maximum?
B. Sic credo.
A. Et hoc dicatur ex comparatione.
B. Non credo. Quonodo dicas?
A. Nihil maximum est inter ea, quae non sunt ejusdem naturae:
20 Deo autem quid simile natura?
B. Nihil. A. Alioquin Deus diceretur.
B. Prout dixeris, assentias.
A. Quid autem ex omnibus est quod comparari non possit? B. Deus.
Ita dicemus, ut videtur.
25 A. Sed quid? annon adorandus, et quidem solus, omni naturae?
B. Solus adorandus, recte dicas.
496-497 A. Sed an adorandum simul et injuria aliquid afficiendum?
B. Quonodo non miscenda miscebimus?
A. Consideremus enim an jusjurandum honorem afferat,
30 Minime vero injuriam;
Si non adsit periculum perjurii,
Tunc honorem et cultum deferet.
Vocatum est, veluti tutus quidam mediator,
Nam mediator est.

XXIV. 14 Σοι. Ita Combef. Edit. pot.
21 Δερέθω. Alter igitur est loquendum de Deo.
Bell., quod verborum interpretationi repugnat.
27 Καὶ τι. Forsitan εστι. CAILLAU.
32 Οὐτως δέ. Sic Coisl. Edit. οὐτως γάρ δέ.
33 Ός τις μεστής δορυφόλης καλούμενος,

- A A. Οὐδὲν μέγιστόν εστι μή τῶν συμφυῶν.
20 Θεοῦ δὲ τί συμφυές;
B. Οὐδὲν. A. Λεγέσθω τοι γαροῦν ἀλλως θεός.
B. "Οπως λέγοις ἀν Ελωμαι.
A. Τι τῶν ἀπάντων τ' οὐδὲ συγκριτός; B. Θεός.
Ἐροῦμεν οὖτας, ὡς δοκεῖ.
25 A. Τι δὲ οὐ σεβαστὸν, καὶ μόνον, πάσῃ φύσει;
B. Μόνον σεβαστὸν, εὖ λέγεις.
A. Η καὶ σεβαστὸν καὶ τι καὶ οὐδριστέον;
B. Καὶ πᾶς διμικτα μέσοις;
A. Καὶ γάρ σκοτῶμεν δρχος εἰ τιμὴν φέρει,
30 Ἄλλ' οὐδὲ γένεριν.
Ει μή γένεριχε κίνδυνος φευδορχίας,
Οὐτως ἀν εἰλε γα καὶ σέβας.
Ως τις μεστής δοσφαλής καλούμενος,
Καὶ γάρ μεστής.

Καὶ γάρ μεστής.
Geminos hos versiculos suppeditavit cod. Coisl.
Deerant in editis. — Versioni metricæ supplie-
runt, correctis quatuor versibus superioribus, nec-
non et quibusdam aliis quos italicis distinximus.
CAILLAU.

METRICA VERSIO.

- A. His. Sciscitanti tu velim respondeas.
B. Dic, si quid iste præsto habes.
A. Quidnam esse majus omnibus rebus putas?
B. Rebus quibusnam?
A. Et quae videntur, cedit et visus quibus.
B. Majus Tonante nil reor.
A. Recte quidem tu: non bene ast ego sciscitor.
B. Quidnam ergo decuit?
A. Non ille major: namque conferri nequit.
Nonne tibi clarum hoc? B. Maxime.
A. Fors ergo decuit querere, quid est maximum?
B. Sic ipse credo.
A. Ac comparandi dicitur quoque hoc modo.
B. Haud credo; quod ais, explica.

- B A. Natura quorum dispar est, nil maximum.
Quid par Tonanti?
B. Nil. A. Alter igitur est loquendum de Deo.
B. Probabo quidquid dixeris.
A. Quid comparari non potest solum? B. Deus.
Ut vis, loquemur sic enim.
A. Autem colendus solus est ab omnibus?
B. Sane colendus solus est.
A. Simulne cultu dignus et probro est simul?
B. Inamista quisnam misceat?
A. Consideremus horcus an decus sciat,
Non turpe probum:
Fazi periculum ni foret perjurii,
Laus huic inesset et decus;
Juris vocaretur sequester ut tenaz,
Namque et sequester.

- 35 Νῦν δὲ σκόπει μοι τὸ πρᾶγμα καὶ ποῦ φέρει.
B. Σχεδὸν μὲν οἶδα, πλὴν λέγε.
A. Ζητῶ τιν' εἰκὼν τοῦ λόγου σαφεστάτην.
B. Τίς δ' ἀν γένοιτο;
A. Πέτραν τιν' εἰδες ἐκ λόφου κινουμένην;
40 B. Καὶ πολλάκις γε πῶς γάρ οὖ;
A. Τοῖς τε πολλῷ σφενδονημένην κάτω;
B. Πολλῷ φόδῳ τε.
A. Ἡ καὶ τόδ' εἰδες ἥρδιώς ισταμένην;
B. Εἰ μή τις ἄλλος, οὐκ ἔγω.
*45 Αὐτὴν γάρ ὥθουσ' ἡ πέτρα, χρείτων χερός.
A. Λέγεις ἀληθῆ.
*T*ὸ δ' αὐτὸ πάσχω, καν ἔγω κατατρέχω.
Τοῖς φέρει με πρὸς βίαν.*

- A* Μένειν δὲ παρχῆς κάμῃ ῥάστον καὶ λίθον.
50 B. ῥάστον τί δὲ οὐκ ἔχει;
A. Τούτῳ κακὸν μέν ἐστι καὶ πᾶν προσφερὲς,
Mάλιστα δὲ δρκος, οἴομαι.
*T*ὸ πῶς δέ, ἀκουσον. Ἡδονὴ τῷ πρᾶγματι
Πολλὴ πρόσεστιν.
55 Εἰτὲ ἀν τύχῃ τις εἰς συμπάθειαν πεσὼν,
Τί γίνεται; οὐκ ἀνείργεται,
"Εως δὲ θληπη πρὸς κατάχρημνον βάθος.
B. Λέγεις τέ κρημνόν;
A. Κρημνῶν μέγιστος ἐστιν ἡ ψευδορκία.
60 B. Τὸ πῶς, μάθοιμ δὲ τὴν ηδέως.
Πολλὸς γάρ οὖδε ισαστι πῶς ἐστι κακόν.
"Εστι δὲ δὴ πῶς;

- 35 Nunc autem mihi rem considera, et quo ferat.
B. Fere intelligo, sed tamen dic.
A. Quæro nitidissimam aliquam sermonis imaginem.
B. Quænam autem erit illa?
A. Petram vidisti aliquando ex monte ruentem?
40 B. Ac sæpe id quidem. Cur non enim?
A. Ac magno impetu ad ima, quasi funda rotatam?
B. Et cum magno tremore.
A. Num aliquando ipsam vidisti facile sisti?
B. Nisi quis alius viderit, ego non vidi.
45 Seipsum enim impellens petra fortior est manu.
A. Recte dicens.
Idem mihi accedit, cum ad inferiora curro:
Effert me impetus violenter.
Manere autem ab initio, et me, et lapidem, res facillima.
50 B. Quid hic autem non facilissimum?
A. Huic imagini malum omne persimile,
Præcipue vero jusjurandum, ut mihi videtur.
Quomodo istud, audi. Inest huic rei
Multum voluptatis.
55 Deinde si quis in consuetudinem inciderit,
*Quid sit? non cohibetur,
Donec in profundum gurgitem pervenerit.
B. Quem dicas gurgitem?
A. Gurgitum maximus est perjurium.
60 B. Quomodo id fiat, libenter didicerim.
Multi enim ne norunt quidem quomodo id sit malum.
*Quonam autem modo malum est?**

36 Λέγε. Ita legendum videtur. In edit. quibusdam λέγεται, in aliis deest.

47 Τὸ δὲ αὐτὸ πάσχω, καὶ ἔτῶ κατατρέχω. Sic Coisl. Dimidium versiculi in editis desideratur.

48 Μέ. Ita Combef. Edit. cōtē.

52 Μάλιστα, etc. Male hos versus divisos præbebant editi, quos secuti sunt incaute Benedictini. Eos ad ordinem verum reduximus admittendo le-

ctionem Coislianam πρόσεστιν. Multis insuper peccat versio metrica tum quoad sensum, tum quoad typographiam, tum quoad versuum divisionem, quæ omnia corrimus italicis distincta. CAILLAU.

54 Πρόσεστιν. Ita Coisl. Edit. ἐστιν.

55 Εἰς συμπάθειαν. Qui affectum induerit quadam necessitudine. Συνήθειαν, consuetudine.

56 Ἀνείργεται. Ita Coisl. Edit. ἀπείργεται.

METRICA VERSIO.

- Nunc jam ista quonam res ferat, quæso, vide.
B. Jam pene nosco. A. Sed tamen
Sermonis aliiquid postulo exemplum tui.
B. Quodnam sit illud?
A. Petram cadentem monte vidisti edito?
B. Ego ista vidi, nec semel.
A. Quanta ruens ad ima volvitur impetu!
B. Quanto et tremore!
A. An facile qua se sistere visa est tibi?
B. Mibi non: an alii nescio,
Nam petra sese concitans, vincit manum.
A. Tu vera dicas:
Huc et mihi accidere; ad ima cum feror,
Me citior abripit impetus.

- B.* Facile at manere primum erat meque et petram.
B. Perfacile sane.
A. Huic cuncta petræ paria cum sint crinina,
Tum maxime horcus, ut puto.
Qui fiat hoc, audi. Certe huic inest rei
Grandis voluptas.
At senel ut horco quispiam assuevit, quid hinc
Contingit? haud jam sistitur,
Quoad in profundum gurgitem præceps iuat.
B. Quis gurges hic est?
A. Non gurges ullus major est perjurio.
B. Id scire quid sit, mi placet.
Horcus malum nam quale sit, multos latet.
Hoc ergo pande.

- A. Οὐ τὴν ἑαυτοῦ πολλάκις σωτηρίαν
‘Ομώμοκέ τις; B. Καὶ μάλα.
- 65 A. Τί οὖν; Δέδοικε μή τι τῶν κακῶν δράσας,
Τί καὶ κακωθῆ.
- Μέσην τέως τέθεικε τὴν σωτηρίαν,
Τὴν αὐτὸς αὐτοῦ δηλαδῆ,
- ‘Ωστ’ ἔξολέσθαι, εἰ τύχοι φευκῇ λέγων.
- 70 B. Οὕτω δοκεῖ μοι.
- A. Τοῦτ’ οὖν λογίζου, καὶν θεόν ποτ’ δμνύσῃς.
B. Τὸ πολον, ὡς δὲν εἰδὼ;
- A. Μέσον τέθεικας τὸν θεόν τῆς πίστεως.
B. Μέσον· τι δ’ ἄλλο;
- 75 A. Φυλάσσετ’ εὐροκοῦντι, λύεται δὲ μή,
‘Οσον ἐφ’ ἡμῖν. B. Εὖ λέγεις.

A. Annon scepse per suam ipsius salutem
Juravit aliquis? B. Certe sappius.

498-499 65 A. Quid igitur? Dum metuit, ne quid admittens mali,
Malo et ipse afficiatur,

Medium interposuit salutem,

Suam ipsius videlicet,

Ut pereat, si falsum dixisse inveniatur.

70 B. Sic mihi videtur.

A. Hoc igitur considera, si quando per Deum jures.

B. Quale illud est, ut intelligam?

A. Mediatorem posuisti Deum fideli tue.

B. Mediatorem sane. Quid enim aliud?

75 A. Servatur recte jurant; solvitur, si non recte,

Quantum in nobis est. B. Recte dicis.

A. Sed non servare, dic mihi, quid tibi videtur?

B. Negationem esse arbitror.

A. Negatio ergo est perjurium.

80 B. Nihil aliud profecto est.

A. Negatione autem quid pejus dicere queas?

B. Haud equidem invenio.

B. Res est igitur omnium pessima, perjurium,

Ut pluribus demonstratum est.

85 B. Quomodo ergo illud fugiamus? A. Mores aptos habeamus

Ad faciendam fidem. B. Magnum dicis.

A. Minus enim opus est jurejurando viris probis.

B. Minus illud idem ipse puto, ac minime.

A. Sed mores testis loco consistunt.

90 B. Sic enim se res babet.

A. Ecquod lucrum his qui scepse jurant? Dic mihi.

B. Risus. Quid aliud adjicies?

67 Τέως. Ita mss. Edit. Θεῷ.

72 ‘Αρ εἰδῶ. Claudiare videtur metrum, defi-
ciente uno pede, nisi in verbo εἰδῶ διπλαί syllabae
ex duobus primus litteris εἶ. CAILLAU.

75 Λύεται δὲ μή. Subiud. εὐροκοῦντι.

79 Πέφυκεν. Coisl. πέφηνεν.

80 B. Οὐκέ εστιν ἀλλως οὐδαμῆ.

A. Ἀρνήσως δὲ τι χειροπορ εἰπεῖν ἔχεις;

METRICA VERSIO.

- A. Annon saltem per suam quisquam frequens
Juravi? B. Istud quis neget?
- A. Quid ergo? metuit ne quid admittens mali,
Patiatur etiam?
- Medium salutem statuit inter se et Deum.
Suam salutem scilicet :
- Ut pereat ipse, falsa si verba efferat.
B. Sic mihi videtur.
- A. Hoc ergo reputa, si Deum jures quoque.
B. Expone quidnam hoc, ut sciām.
- A. Fidei hunc, polo qui regnat alto, intercolas.
B. Ipsum profecto.
- A. Servatur ergo vera juranti : secus,
Si falsa. B. Recte tu quidem.

A. Τὸ μὴ φυλάσσειν δ’, εἰπὲ μοι, τί σοι δοκεῖ;
B. Ἀρνησέ, οἴμαι.

A. Ἀρνησέ οὖν πέφυκεν ἡ φευδορχία.

80 B. Οὐκέ εστιν ἀλλως οὐδαμῆ.

A. Ἀρνήσως δὲ τι χειρὸν ἡ φευδορχία;

B. Οὐκέ εστιν εὑρεῖν.

A. Πάντων δρ’ ἔστι τι χειρὸν ἡ φευδορχία,

Οὓς γοῦν δέδεικται καὶ μακρῷ.

85 B. Πῶς οὖν φύγωμεν; A. Τὸν τρόπον κτησώμεθα

Πιστόν. B. Μέγ’ εἰπας.

A. Ὁρκου γάρ ἥπτον χρεία τοῖς εὐγνώμοσιν.

B. Ἡττον γάρ οἴμαι οὐδαμῶς.

A. Ἄλλ’ ὁ τρόπος καθίσταται’ ἀντὶ μάρτυρος.

90 B. Ἐχεις γάρ οὕτως.

A. Τὶ πλείον ἔστι τοῖς πολυόρχοις, εἰπὲ μοι;

B. Γέλως. Τὶ δ’ ἄλλο προστίθεις;

B. Οὐκέ εστιν εὑρεῖν.

A. Πάντων δρ’ ἔστι τι χειρὸν ἡ φευδορχία.

Quatuor isti versiculi in edit. desiderabantur. Ex
cod. Coisl. descripti sunt. — Versibus expressus
italicis distinximus. CAILLAU.

91 Εἰπέ μοι. Ita Coisl. In edit. deest μοι.

92 Γέλως, etc. Iste versiculus deest in Coisl.

B. At non tueri, quale tu crimen putas?

B. Negationem,

A. Negat ergo summum, falsa qui jurat, Deum.

B. Certe negavitis. A. At tibi

Negatione pejus esse quid potest?

B. Nil, credo, pejus.

A. Iles ergo pessima omnium est perjurium,

Ut jam probatum est pluribus.

B. Fuga ergo tanti quæ mali? A. Mores probi.

B. Magnumque dicas.

A. Horco minus opus est enim probis viris.

B. Minus; immo plane non opus.

A. Mores honesti tunc locum testis tenent.

B. Sic quippe res est.

A. Quidnam ille fructus, scepse qui jurat, refert?

B. Risum. Quid aliud insuper?

- A. Μηδ' ἀν λέγωσιν οὖν τι καὶ πιστὸν, δοκεῖν.
B. Κάμοι γ' ἀρέσκει.
- 95 A. Φέρ' οὖν, ἐμοὶ πείσθητι. B. Καὶ μάλιστα μὲν.
A. Τοὺς τοῦ λογισμοῦ φαρμάκοις
Πᾶσαν κάτασχε τὴν νόσον. Πολλοὶ δὲ δὴ
‘Ων ἵσμεν ἡμεῖς
Καὶ μειζόνων ἐκράτησαν ή βούλομαι.
- 100 B. Τίνων λέγεις δὴ μειζόνων;
A. Θυμοῦ, φθόνου τε, πλησμονῆς, τῶν πλησμονῆς.
B. Πῶς ταῦτα μεῖψαι;
- A. Πλειὼν δρεξις. ‘Ων δ' δρεξις ἔντονος,
Μεῖψαι κάθεξις. B. Πᾶς; λόγος.
- 105 Εἰ δ' οὐ καθεκτὴν τὴν νόσον τέως ἔχεις,
Τί δει γενέσθαι;

- A A. Τὸ γοῦν ἀεὶ, καὶ μεῖψαι, καὶ παντὸς πέρι,
‘Ορχους πληθύνειν, φεῦγε μοι.
B. Πίστη οὖν, τίνας τε, καὶ τίνων δίδως χάριν;
110 A. Ούσης ἀνάγκης.
B. Έστω. Τίνος δὲ δὴ, προστίθει; A. Κινδύνεων
Ἐλευθερώσων δὴ τίνας.
B. Χρηστὸν γε. A. ‘Η σεαυτὸν αἰσχρᾶς αἰτίας
Ἐλευθερῶν γε.
115 ‘Ορκος δὲ μή σοι χρημάτων κέρδος φέροι.
. Άλαν γάρ αἰσχρὸν φαίνεται.
B. Λίαν. A. Πρόχειρον ἐγκαλεῖν φευδορχίαν
Τούτων τι μᾶλλον;
Πλείους κακοὶ γάρ εἰσιν εἰς τὰ χρήματα.
120 B. Πλείους τις οὐ συνθήσεται;
A. Καὶ τοὺς σοφισταῖς τοῦτ' ἐδογματίζετο.
B. Τί οὖν μέγ' ἡμῖν;

- A. Ut etiamsi aliquid veri dicant, dicere non videantur.
B. Mihi quoque ita placet.
- 95 A. Age igitur, obsequere mihi. B. Ac libentissime quidem.
A. Rationis medicamentis
Morbum omnem comprime. M. illi autem
Quos novi,
Etiam majora (vitia) quam nunc v. i. o. vicerunt.
- 100 B. Quænam majora dicas?
A. Irram, invidiam, gulam. et quæ ex gula.
B. Quomodo hæc majora?
A. Vehementior horum app. titus. Quorum autem vehemens appetitus,
Ea difficilis reprimere. B. Certa res.
- 105 500-501 Sed si morbo hactenus insanabili laboras,
Quid faciemus?
A. Semper, et vehementius, et de re qualibet
Caveas jusjurandum multiplicare.
B. Quandonam ergo, et quale, et quam ob causam, concedis jusjurandum?
110 A. Ubi adest necessitas.
B. Sit sane: sed quæ necessitas, adde. A. Ut periculis
Liberes aliquem.
B. Optimū id sane. A. Vel ut te ipsum turpi criminē
Exsolvas.
- 115 Sed ne tibi ex jurejurando pecuniae lucrum accedat.
Id enim videtur admodum turpe.
B. Admodum. A. Ac proclive est perjurii accusari
Istos presertim.
Plures enim sunt mali causa pecuniae.
120 B. Plures sane. Quis non assentiatur?
A. Atque id sophistæ autumabant.
B. Quid igitur magni a nobis sit?

- 101 Πλησμονῆς, τῶν πλησμονῆς. Coisl. πλη-
σμονῆς, τῶν πληστῶν.
103 Ἔρτορος. Coisl. εὔτονος.
107 Μεῖψαι. Coisl. μεῖζοι.
108 ‘Ορχους πληθύνειν. Coisl. δρκοῖς πληθύ-
νεῖσθαι. — In utroque casu deficit metrum, cum
prima syllaba πλη, quæ déberet esse brevis, male

- producatur. CAILLAU.
111 Τίρος. Coisl. τίνων.
115 Σοι. Ita Coisl. Edit. μοι.
117 Ἐγκαλεῖν. Coisl. ἐγκαλεῖσθαι.
119 Κακοὶ γάρ. Ita Coisl. In edit. deest γάρ.
120 Πλείους. Ita Coisl. Deest in edit.

METRICA VERSIO.

- A. Ut vera nec cum dicat, inveniat fidem.
B. Mihi sic videtur.
- A. Ergo monenti pareas. B. Perquam libens.
A. Rationis ipse pharmacis
Omnino morbum comprime; a multis viris,
Quos ipse novi,
Majora quoque sunt vieta, quam de quo loquor.
B. Majora quænam nunc aīs?
- A. Invidiam, et iras, et gulam, et quæ sunt gulæ.
B. Majora quinam hæc?
- A. Cupido major; que quis ardenter cupit,
Hæc retinet arcte. B. Res ita est.
Comprimere morbum si tanac nondum potes,
Quidnam est agendum?

- B A. Jurare saltem semper et grandissime,
Oinique de re, diffuge.
B. Quando igitur horci gratiam nobis facis?
A. Tum cum necesse est.
B. Quando at necesse est, adjice. A. Ex periculis
Magnis ut aliquos extrahas?
B. Recte. A. Vel ut te criminē exsolvas gravi,
Tum quoque licebit.
Jurare quæstus absit at causa mihi:
Hoc turpe scilicet nimis.
B. Nimis. A. Quis autem talis hand perjurii
Prompte arguatur.
Plures enim sunt improbi in pecuniis.
B. Nemo id negarit.
A. Etiam a sophistis traditum hoc olim fuit.
B. Quid ergo grande, si pares?

- A.** Οὐδὲν τὸ μιμεῖσθαι, εἰ δὲ καὶ φαινούμεθα
Χείρους, τόδε αἰσχρὸν καὶ μάλα.
125 B. Ὁρκον δὲ δὴ μάλιστα φευκτέον τίνας;
Α. Εὔδηλόν ἔστι.
B. Πλὴν σοῦ γ' ἀκούειν δοφαλές. Α. Τούτους λέγω
"Οσοι γε φρικωδέστεροι."
B. Δέδοικας εἴπειν; Α. "Οσσοι δὲ μνήμῃ Θεοῦ
130 ἔχουσιν ἀπλῶς.
B. Γραφῶν δὲ δὴ τί, καὶ πάθους, καὶ προσφορᾶς;
Α. Καὶ ταῦτ' ὅμοιας μυστικά.
B. Ἡμῖν δὲ δὴ μάλιστα τῶν ἐγχωρίων.
Α. Καὶ δαχρύω γε.
135 Τὸ γάρ σύνηθες καὶ νόμος καθίσταται.
Πλὴν πάνθ' ἀλλὰ τῷ λόγῳ.

- A.** Nihil sane magni, si eos imitemur. Sed si videamur
Deteriores, erit id turpissimum.
125 B. Quænam autem iuramenta maxime fugienda?
Α. Manifesta res est.
Β. Sed tamen ex te audire tutius erit. Α. Illa dico
Quæcumque horribilia.
Β. Enarrare metuis? Α. Quotquot Deum
130 Simpliciter memorant.
Β. Quid si Scripturas, aut passionem, aut sacrificium?
Α. Sunt hæc pariter arcana et mystica.
Β. At nobis (juramenta) inter præcipuas loci consuetudines.
Α. Est ita, idque defeo.
135 Nam consuetudo etiam legis obtinet locum:
Sed tamen omnia ratione vinci possunt.
Β. Quodnam ergo jusjurandum concedis? A. Utinam nullum!
Neque aliud prorsus esset.
Β. Quidni per uxorem, filios, salutem,
140 Vitam, prosperos eventus?
Α. Sunt hæc imprecations. Sed tamen jusjurandum videntur.
Β. Ac sane videantur talia.
Hil etsi lædilimur, non tamen perimus.
Nondum animæ periculum,
502-503 145 Quam quidem perire, perfectus est interitus.
Α. Recite hæc tibi se habent.
Tibi vero ad omnia quæ accident, æstu cordis,
Deus, mensa, res charissimæ,
Crux, uxor, divinus sanguis, sanguis tuus,
150 Terra et mare,
Quidquid primum mala cupiditas protulit,
Corructore tuo incitante, addibentur,

125 El δὲ καὶ. Ita legendum. In edit. decet εἰ.
129 Ὅρκοι δὲ. Edit. τοὺς δέσοι, unde claudicat
versus, et deinde ἔχουσα' pro ἔχουσι. CAILLAU.

- A B.** Τίν' οὖν λέλοιπας δρχον; Α. Εἴθε μηδένα,
Μή δ' ἦν τις δίλλος.
Β. Εἰ μὴ γυναῖκα, τέκνα, τὴν ουτηρίαν,
140 Ζωὴν, ἀπένθητον βίον.
Α. Ἀραι τόδ' ἔστιν, ἀλλ' δρμας δρχος δοκεῖ.
Β. Καὶ γάρ δοκεῖτω
Ταῦθ', οἱ τε καὶ πληγέντες οὐκ ὀλώλαμεν.
Ψυχῆς γάρ οὐπω κίνδυνος.
145 Ήν ἐξολέσθαι, παντελής ἔστι μόρος.
Α. Ὁρθῶς ἔχει σοι.
Σοι δ' εἰς διπαντα, τῇ ζέσει τῆς καρδίας,
Θεός, τράπεζα, φίλατα,
Σταυρός, γυνή, τὸ θεῖον αἷμα, αἷμα σὸν,
150 Γῆ, καὶ θάλασσα.
Ο πρῶτον ἡνεγγή' ἡ κακὴ προθυμία,
Τῷ σῷ φθορεὶ κινούμενον.

140 Ἀπέρθητον. Vitam macoris experiem.
143 Οἱ τε. Ita habet Ensl. codex οἱδε; τε καὶ.
Forte legendum foret οἵοις τε καὶ.

METRICA VERSIO.

- A.** Nil grande, si pares; locum at tenebimus
Victi minorem turpiter.
B. At fugere quosnam maxime horcos conuenit?
Α. Id est apertum.
B. Audire at abs te tutius. Α. Hos intelligo,
Qui tetriores cæteris.
B. Times referre? Α. Quotquot alti Numinis
Sumpsere nomen.
B. Quid Scripta sacra, passio, atque oblatio?
Α. Sunt sane et ista mystica.
B. Jurare tamen hæc, nos apud, mos est fre-
quentis.
Α. Est: idque ploro.
Mos quippe longus obtinet legis locum.
At ratio nil non efficit.

- B.** Horcum ergo quemuam liqueris? Α. Nullum
[velim]:
Nec extet alius.
Β. Quid si salutem, filios, sociam et tori,
Vitamque jurem prosperam?
Α. Sic imprecari, ast habet id horci typum.
Β. Habet, fatemur.
Sed ictus ipse sim licet, tamen haud perii;
Menti periculum nondum enim est:
Omnino quam qui perdidit, miser occidit
Α. Recete istud inquis.
Ad cuncta sed tu servidus juras Deum
Mensamque, chara et pignora,
Crucem. Deique sanguinem, et simul tuum,
Terram, fretumque,
Quidquid libido pestilens primum tulit,
Agitante pravo dæmonc,

"Ος καὶ γλυκεῖν τὴν νόσον ποιεῖ δοκεῖν,
 Νῦν ἀνοίας !

155 "Ωσπέρ χέοι τε χρυσὸν ἐκ γλωσσαλγίας.
 B. "Ἐχεις γάρ οὔτεως, ὡς λέγεις.

A. "Ἄλλα δ' ἐπ' ἀλλοις κύματ' ἔξεγειρεται,
 Θυμοῦ πνέοντος

"Ισως, ίσως δὲ χρημάτων ίσως πόθου .

160 Πλεισταις γάρ εἰσιν αἱ πάγαι.

Οὐ τὸν χειθέντα δεινὸν δρκον οἰεται.
 B. Οὐκ οἰεται γάρ.

A. Τῷ δὲ ἐμμένοντι, φεῦ τάλας! συμπνίγεται.
 B. "Ωσπέρ γραφεῖς εἰ τοῦ πάθους.

165 A. Πειθεῖν νομίζεις τῷ ἀπειθεῖσθαι πλέον,
 Διὰ μή νοηθῇ.

A. Τί δει λόγων οις πλειόνων, ἀν εἰς κρατῆ;
 B. Μόχθος περισσός δηλαδή.

A. "Ορέων δὲ τί δει πλειόνων, ἀν εἰς κρατῆ;
 170 B. Οὐκ οἰομαὶ γε.

A. Τὸ πλήθος οὖν γνώρισμα τῆς οὐ πίστεως.
 B. Οὐκ ἔστιν ἀλλως, εἴ λέγεις.

A. "Η μηδὲλως οὖν δύμνειν, ή εἰπου τινά.
 B. Τοῦτ' ήν δριστον.

175 A. Εἰς δὲν τρέπηται, καὶ τὸ πᾶν τραπήσεται.

B. Καλοῦ γε τοῦ σοφίσματος!

A. Εἰποι τίς δὲν, τὸ πλήθος ὡς πιστεύεται;
 B. Νομίζεθε οὐτας.

A. "Η καὶ κόνιν συνθεὶς αὐ τοιεὶς χρυσὸν;

180 B. Τίς δὲν ἀλλος, ή τίς ή φύσις;

A. "Εκ πλειόνων δὲ, τίς λόγος, ἀπιστουμένων
 Πίστιν γενέσθαι;

*Qui etiam efficit, ut dulcis morbus videatur,
 Ο vesania!*

155 *Quasi aurum ex lingua prurigine profundat.*

B. *Ita se res habet, ut digis.*

A. *Alii autem ex aliis fluctibus excitantur,
 Ira spirante*

Forsitan, forsitan pecuniae amore :

160 *Sunt enim plurimi laquei.*

Non grave illi videtur jusjurandum quod effudit.

B. *Non sane videtur.*

A. *Sed ab eo quod intus manet, heu miser! suffocatur.*

B. *Veluti pictor es hujus morbi.*

165 A. *Fidem sibi adhiberi putat, cum denegatur maxime,
 Si non intelligatur.*

Quid opus est pluribus rationibus, si una vicerit?

B. *Labor videlicet supervacaneus.*

A. *Juramentis quid pluribus opus est, si unum vicerit?*

170 B. *Haud equidem arbitror.*

A. *Multitudo igitur indicium est fidem denegari.*

B. *Non aliter se res habet, recte dicis.*

A. *Vel igitur omnino non jurare, vel saltem raro.*

B. *Id quidem esset optimum.*

175 A. *Unum si violetur (juramentum), omnia violantur.*

B. *O appositam rationem!*

A. *Forte quis dixerit multitudini fidem adjungi.*

B. *Sic equidem arbitrantur.*

A. *Nunquid tu pulverem congerens aurum efficias?*

180 B. *Quis vero alius, quævæ natura?*

A. *Quæ ratio esse potest, ut ex pluribus, quæ fide carent,*

Fides obtineatur?

152 *Tῷ σῷ φθορᾷ. Corruptore tuo, id est, dia-*
bolo.

155 *Xέοι τε. Sic legendum videtur. Edit. χέοντι.*

166 *Ἄρ μὴ τοηθῇ. Si non intelligatur. Quod si*

rabie actus, nec satis sui compos, alia ex aliis ju-
ramenta evomit. Combef. Bilt. omisit. Coisl. pro μή
habet μοι. Sic legit Leuv. Denique si rem recte con-
sidero.

METRICA VERSIO

Dulcem videri qui tibi morbum facit,
 Ο stoliditatem!

Ut si loquaci gutture aurum fundites.
 B. Ita est ut ipse nuntias.

A. Fluctus, subinde sed novi surgunt, furens
 Cum spirat ira,

Vel forte sæva cum sitis pecuniae.
 Permuta nam sunt retia.

Quem fundit horcum, tunc enim haud ducit gravem.
 B. Non ducit equidem.

A. Sed suffocatur, pectore hunc si presserit.
 B. Morbi peritus pictor es.

A. Fidem arrogari tunc sibi, magis putat,
 Cum nemo credit

B. Cum sermo vincit unus, an multis opus?

B. Labor hic inanis scilicet.

A. Horcus si vineat unicus, quid pluribus
 Opus est? B. Opus nil.

A. Horci ergo plures, non tibi credi judicant.
 B. Ut loqueris ita se res habet.

A. Horcos vel omnes igitur aut multos fuge.
 B. Sapienter istud.

A. Unus cadat nam si irritus, cuncti cadent.
 B. Recte quidem tu disputas.

A. Horcis habetur, dixeris, multis fides.
 B. Sic arbitrantur.

A. Junctone multo pulvere hinc aurum facis?
 B. Natura prorsus hoc vetat.

A. Ex pluribusne, cuncta quæ careant fide,
 Fidem obtinebis?

B. Οὐδεὶς, ἔμοι γε φαίνεται. A. Παύσεις ποτὲ πλούτου κακότου βέλτιον;
183 Ούχουν δῆ τὰ πάντα, οὐδὲ πάντοτε,
Ἐσθιων, κυρεύων,
Πλέων, δδεύων, δυστυχῶν, εὐημερῶν,
Ἄπειροπολῶν, τὸ κτώμενος,
Χαίρων, στενάζων, ἐν φιλοις, ἐν συμπόταις,
190 Ἐμῶν τὸν δρόκον,
Ὄς οἱ τροφῆς τε καὶ ποτοῦ πεπλήσμενοι.
B. Πολλῆς τὸ πρᾶγμα συμφορᾶς.
A. Ἀλλ' οὐδὲ πάντων εἶνεχ', ὡς ἀλώσιμος.
Ἐπάν τραπεζῆς
195 Ἔργου, λόγου, σκιδέ τε καὶ τυραννίδος.
B. Ὡς γοῦν τὰ πολλὰ φαίνεται.

B. Nulla, ut mihi videtur. A. Relinquesne tandem aliquando malas divitias, quod est melius?

504-505 185 Noli ergo vel quævis juramenta usurpare, vel semper, Edens, ludens,
Navigans, iter faciens, si male cesserit, si bene,
Vendens, aliquid acquirens,
Gaudens, ingemiscens, inter amicos, inter convivas,
190 Vomens jusjurandum
Veluti qui cibo et potu repleti sunt.

B. Res valde calamitosa.

A. Nec vero quibusvis de causis (jures), quasi qui reus agendum sis,
Si victus fueris,

195 Operis, sermonis, umbræque et violentiæ.

B. Certe velut plerumque fieri videtur.

A. In omnia contumeliosus es in Deum et res creatas.

B. Quomodo vero omnia?

A. In unum omnia nectens, quamvis non sint æqualia.

200 Sparteæ hæc est, ceu pœxa junco habena.

Quid autem? Nonne, inquies, et Deum aliquando jurasse

Invenimus?

Sic Scripturæ tradunt. Quid autem Deo melius?

B. Haud quidquam melius inventur.

205 A. Si autem non est quidquam melius, nunquam jurat.

B. Quomodo ergo tradunt (Scripturæ Deum jurare?)

A. Cum aliquid dicit, id juramentum est Dei.

B. Qui igitur per se ipsum jurare dicitur?

A. Qui? Deus omnino non foret, si mentiretur?

210 B. Horrendum quid narras.

484 Béltior. Edit. addunt: μηδὲν ἔχειν. Hæc autem desunt in Coisl., servaverunt vero Benedictini, qui verterunt: Desinesne tandem aliquando ex malis divitiis nihil melius habere? Sed servatis his verbis μηδὲν ἔχειν, nulla remanet metri forma; his autem cum Coisliniano codice rejectis, fit cum metro patens sensus, quem in textu expressimus. CAILLAU.

186 Ἔσθων, etc. Hic plena in edit. metrorum confusio, quam a Benedictinis non coordinata ad ordinem reduximus. CAILLAU.

194 Ἐξάρ χρατηθῆς. Leuv. Tanquam qui deprehendi possis, si conviciaris, vel ipsa re, vel verbis,

A. Τὰ πάντα ὑβρίζεις, καὶ θεὸν καὶ πράγματα.

B. Πῶς δὴ τὰ πάντα;

A. Εἰς ἐν τὰ πάντα συντιθεὶς, οὐχ ὅντες Ιησα.

200 Σπάρτος τοδὶ ἔστιν ἥντας.

Tι δ'; οὐχὶ, φήσεις, καὶ θεός ποτ' ὅμνων

Εὑρίσκεθ' ἡμῖν,

὾ς αἱ Γραφαὶ γοῦν; Ἡ τι καὶ κρείσσον θεοῦ;

B. Τι κρείσσον οὐχ εὑρίσκεται.

205 A. Εἰ δὲ οὐτι κρείσσον, οὐδὲ δὲν ὅμνων ποτέ.

B. Πῶς οὖν λέγουσι;

A. Λέγει τι, τοῦτο δὲ δρόκος ἔστι τοῦ θεοῦ.

B. Πῶς οὖν καθ' ἑαυτοῦ λέγεται;

A. Πῶς; οὐδὲ δὲν εἴη παντελῶς, εἰ ψεύδεται;

210 B. Φρικτὸν λέγεις τι.

B. Nulla, ut mihi videtur. A. Relinquesne tandem aliquando

Malas divitias, quod est melius?

504-505 185 Noli ergo vel quævis juramenta usurpare, vel semper,

Edens, ludens,

Navigans, iter faciens, si male cesserit, si bene,

Vendens, aliquid acquirens,

Gaudens, ingemiscens, inter amicos, inter convivas,

190 Vomens jusjurandum

Veluti qui cibo et potu repleti sunt.

B. Res valde calamitosa.

A. Nec vero quibusvis de causis (jures), quasi qui reus agendum sis,

Si victus fueris,

195 Operis, sermonis, umbræque et violentiæ.

B. Certe velut plerumque fieri videtur.

A. In omnia contumeliosus es in Deum et res creatas.

B. Quomodo vero omnia?

A. In unum omnia nectens, quamvis non sint æqualia.

200 Sparteæ hæc est, ceu pœxa junco habena.

Quid autem? Nonne, inquies, et Deum aliquando jurasse

Invenimus?

Sic Scripturæ tradunt. Quid autem Deo melius?

B. Haud quidquam melius inventur.

205 A. Si autem non est quidquam melius, nunquam jurat.

B. Quomodo ergo tradunt (Scripturæ Deum jurare?)

A. Cum aliquid dicit, id juramentum est Dei.

B. Qui igitur per se ipsum jurare dicitur?

A. Qui? Deus omnino non foret, si mentiretur?

210 B. Horrendum quid narras.

vel umbra quadam, vel per vim.

200 Σπάρτος τοδὶ ἔστιν ἥντας. Adagium quoddam istud est, inquit Combel., quo nexum fragilem, seu leve argumentum esse ostendit poeta, qui suos versus crebro adagiis condire solet. Leuv. *Hæc freni tui regula esse debet, que retat ne in juramentis, que non sunt paria, divina cum humanis, inter que incomparabile quoddam est discriminem componat.* Bill. videtur legisse ἀντίτιτα. Dementis hæc est nexio. Quod nec satis ad mentem Gregorii, nec metrum patitur.

201 Οὐχι. Ita Coisl. Edit. oꝝ.

METRICA VERSIO.

B. Non ego : nec ullus. A. Provide num desines
Tandem malas querens opes?

Nec ergo jures cuncta, nec semper, puta

Ludens, edensve,

Miser, beatus, navigans, carpens iter,

Vendens, emensque plurima,

Gaudens, gemiscens, in epulis horcum vomens,
Interque anicos,

Ut qui lyæo, dapibus et multis tument.

B. Hæc miscra res est admodum.

A. Ob cuncta nec item, captus ut si sis statim,
Cum sermo vel res,

B. Vel umbra, vel vis dura te convicerit.

B. Pierumque certe, ut cernitur.

A. In cuncta probra fundis, in res ac Deum.

B. In cuncta quinam?

A. Tunc cuncta in unum nectis haud æqualia.

Dementis est hæc nexio.

Quid? inquis : annon maximus jurat Deus?

Scriptura certe

Id tradit. Estne quidpiam melius Deo?

Nil melius existat uspiam.

Nunquam ergo jurat. B. Cur sacræ ergo Litteræ

Testantur istud?

A. Cum dicit aliquid, horcus id summi est Dei.

B. Cur vota per se concipit?

- A. Φύσις γάρ ἐστι καὶ τὸ ἀψευδεῖν Θεοῦ·
Οὐκ ἔστιν δοτικός ἀντερεῖ.
B. Τί δὴ τὰ Παλαιά; A. Οὐ τὸν δρχὸν κωλύει,
Ζητεῖ δὲ ἀληθῆ.
215 Καὶ γάρ φονεύειν τηνικαῦτ' ἦν ἔννομον,
Νῦν δὲ οὐδὲ παίειν. B. Τοῦ χάριν;
A. Τέοντ' ἡ τελευτὴ τῶν κακῶν ἐκρίνετο,
Νῦν καὶ τὸ κινοῦν.
B. Οὕτω δοκεῖ μοι. Καὶ γάρ ἥλθε ἐπὶ πλέον.
220 A. Ὄστον δὲ δομέται σωφρονῶν.
T. Τί οὖν; δέδωκας ἔστιν οἶς, ὡς νηπίοις,
Τροφῆς τὰ πρώτα,
Ὦς ἀν λάθωσι καὶ τροφήν τὴν θετερόν;
A. Ὁρθῶς γε καὶ σοφώτατα.

- A. Natura quidem Dei est, quod non mentiatur:
Nemo est qui negaverit.
B. Quid autem lex vetus? A. Jusjurandum non prohibet,
Sed querit veritatem.
215 Etenim occidere tunc temporis erat lege permisum:
Nunc autem, nequidem licet serire. B. Quam ob causam?
A. Tunc perpetratio sceleris iudicio plectebatur:
Nunc autem, etiam id quod movet ad crimen.
B. Sic mihi videtur. Etenim lex nova tendit ad perfectius.
220 A. Quamobrem non jurabit sapiens.
B. Quid igitur? num largiris quibusdam tanquam infantibus,
Primum cibum,

- 506-507** Ut etiam capiant escam firmiores?
A. Recte quidem et sapientissime.
225 B. Atqui Paulus juravit, inquit. A. Quis hoc tibi dixit?
Quam nugator is fuit!
B. « Testis mihi Deus est, » et: « Deus scit, »
Nonne hæc sunt juramentum? A. Quod?
Nihil aliud sunt quam asseveratio tantis rebus nixa, ut sit inviolabilis.
230 B. Mibi vero idemne concordes?
A. Utinam mibi omnino fas Paulus in virtute!
Regula sane justa est.
B. Iracundia quid accipiet? A. Optime tum scilicet,
Cum aliquid acciderit.
235 Simplexne malum tibi majus, quam duplex, videtur?
Quale istud est:
Ut si nemine impellente in juramentum sponte incidas.
Quid tibi videtur? B. Quasi primum scelus.

- 215 Καὶ τὰ πορεύειν. Νεμε ποιητικόν, quod
judec sententiam præferret, ut ipse subinde exponuit.
216 Οὐδὲ κατειστρέψεις. Ne leviusculam injuriam inferre,
ne quidem irasci.
219 Ἡλος δὲ πλέον. Coisl. ἥλθε τὸ πλέον.
223 Τὴν δεύτερην. Posteriorem.
228 Ταῦτ' οὐκ δρον. Ita Coisl. Nonne hæc
ad juramentum pertinent? In Edit. ταῦτ' οὖν οὐχ, etc.

METRICA VERSIO.

- A. Omnino non est, falsa si potest loqui.
B. Horrenda narras.
A. Natura namque est Numinis, verum eloqui.
Est nemo qui negaverit.
B. Quid at vetus lex? A. Illa non horcum velat,
Sed vera querit.
Namque et vertabat illa cædem admittere:
Hæc et ferire. B. Cur ita?
A. Plecti solebat criminum tunc exitus:
Nunc etiam origo.
B. Sic mihi videtur; hæc se enim ultra porrigit.
A. Horcum ergo fugiet qui sapit.
B. Ergo quibusdam porrigit, pueris velut,
Lac ebibendum,
Quo firmiores capere post cibos queant?
A. Sapienter istud porrigo.

- A 225 B. Καὶ Παῦλος ὅμνυ, φασί. A. Τίς τέοντες εἰπεις;
[σοι;]
·Ως λῆρος ἦν τις!
B. « Μάρτυς Θεός μοι, » καὶ, « Θεός τόδε! Ιστορεῖ, »
Ταῦτ' οὐκ ἦν δρον; A. Καὶ τίνος;
Πίστωσίς ἔστι τοῖς τοσούτοις ἀρρεγής.
230 B. Ἐμοὶ δὲ δώσεις;
A. Καὶ πάντα μοι γένοιο Παῦλος εἰς οὐθένος.
Στάθμη δικαία τούτο γε.
B. Θυμός τι λήψεται; A. Εὔγε, τηνικαῦτα δὴ,
Ἐπάν τι συμβῇ.
235 Ἀπλοῦν κοκόν τι χεῖρον, ή διεσδύν δοκεῖ;
Οὐλον τέοντες εἰστι.
Τὸ δὲ οὐ προκληθεῖντ' ἀθρόως δρκψ πεσεῖν.
Τι φαίνεται σοι; B. Ναὶ φθόνος.

- 230 Δώσεις. Ita Coisl. Edit. δώσει.
233 Θυμός τι λήψεται. Iracundia etiam aliquid
accipiet. Aliiquid etiam dabat. Mox δὴ. Coisl. δεῖ.
234 Ἐπάν. Ita Coisl. Mendose edit. ἀπάν.
235 Δοκεῖ. Coisl. δοκεῖν.
238 Ναὶ φθόνος. Ita Coisl. Edit. καὶ φθόνος. Hoc
nonnū sæpius diabolum appellat Gregorius, quod
ejus invidia mors et omne malum subintraverit.

- B. At Paulus etiam jurat. A. Id qui dixerit,
Vanum hunc putato.
B. « Testis Deus » qui, « Novit hoc summus
[Deus, »
Nonne horcus hæc sunt? A. Neutiquam.
Sed firma rebus maximis assertio.
B. Idem mihi dabat?
A. Ad cuncta magni sis velim Pauli æmulus.
Est recta sane hæc regula.
B. Quidnam ira capiet? A. Optime tum scilicet,
Cum quid erit ortum.
Simplexne gravius, an duplex censes malum?
Cujusmodi hoc est:
Quid, sponte in horcum si cadas non concitus?
B. Immune crimen istud est.

- A. Τι δ', ἀν προκληθεῖς, δλλο χείρον εἰργάσω;
 240 B. Τούτ' αὐτὸν δὴ που.
 Εἰ δὲ ἄγνοας; A. Μεῖον. Ἄλλ' ὑπεύθυνος,
 'Ων δὴ τὸ κίνημ' ἔξ ἐμοῦ.
 B. Εἰ δὲ οὐκ ἄκων μὲν, κινδύνων δὲ ἐλευθερῶν;
 A. Ἀλλος δότω τις.
 245 B. Εἰ δὲ γγράφοι τις, δρκον οὐκ ὅμωμοκώς;
 A. Τι οὖν τὸ γράμμα βούλεται;
 Χειρόγραφον δὲ τῶν δεσμῶν δεσμεῖ πλέον.
 B. Εἰ δὲ ἔξ ἀνάγκης;
 A. Πῶς οὐ τέθην; ἔχρη δὲ πρόσθεν καὶ θανεῖν.
 250 B. Εἰ δὲ οὐ Γραφῶν προκειμένων;
 A. Σελίς τὸ σεπτόν, ή Θεὸς χαρίζεται;
 B. Δῆλον τόδε ἐστί.
 A. Φθεῖ τὸ δέρμα, τὸν Θεὸν δὲ ἔγω πλέον.

- A. B. Πολλοὶ συνήθης ἡ νόσος.
 255 A. Πολλοὶ τόδε ἐστίν· οἷον εἰ τις δεσπότην
 Παῖνων, ἀτεμάνων,
 Τὸν δεῖλον ή ἀρεῖτο, ή τιμῆν θέλοι.
 B. Πολλῆς γε τῆς ἀτιμίας!
 A. Ή καὶ βασιλέως εἰκόνα σώκοιτο τις,
 260 Λύτον καθαιρῶν.
 B. Έγει μὲν οὕτω. Τούτο προστίθει δὲ έτι,
 Εἶπερ τι λείπει τῷ λόγῳ.
 A. Ή γλῶσσ' ὅμώμοχ', ή δὲ φρήν ἀκόμοτος,
 Πολλοὶ λέγουσιν.
 265 Άπαντα πρόσθεν, ή δρκος, σοφίζεται.
 Μηδέλις πλανάσθω μηδέλως.
 'Ορκος μὲν ἐστιν, ή δὲ διπλόη πόσου
 Κακὸν πρόσεστι!

- A. Quid autem, si provocatus, graviusne aliquid feceris?
 240 B. Idem malum est, ut prius.
 Quid si ex ignorantia? A. Minus quidem malum. Verum reus sum,
 Eorum quorum motus ex me oritur.
 B. Quid si, non equidem invitus, sed ad liberandum a periculo?
 A. Alius quis concedat.
 245 B. Sin autem quis scripserit, juramentum ore non proferens?
 A. Quid igitur hæc sibi vult scriptura?
 Porro scriptura vinculis constringit arctius.
 B. Si autem ex necessitate?
 A. Quomodo mortem non oppellit? Oportebat enim potius mori.
 250 B. Quid si non præsentibus sacris libris?
 A. An codex venerationem, an Deus præstat?
 B. Id manifestum est.
 A. Membranam times; Deum ego magis.
 B. Pluribus frequens est hic morbus.
 255 A. Multis et istud est; ac veluti si quis herum
 Verberans et ignominia afficiens,
 Servum aut missum faciat, aut etiam venerari velit.
 B. O insignem contumeliam!
 A. Vel si quis regiam imaginem servet,
 260 Regem ipsum throno dejiciens.
 508-509 B. Sic est equidem. Hoc autem adhuc velim adjicias,
 Si quid superest dicendum.
 A. Lingua juravit, sed mens est injurata:
 Hoc multi dictitant.
 263 Quidvis potius quam juramentum subdole excusat.
 Nemo sibi fraudem fieri ullatenus patiatur.
 Juramentum quidem est, addita autem fraude quantum
 Malum accedit!

244 Ἄλλος δότω τις. Alias concedat. Significat
 se id non concedere, non tamen prohibere quoniam
 nus alter concedat. Supra, vers. 111 et 112, videtur
 illud permittere.

251 Τὸ σεπτόν. Ita Coisl. et Vat. Edit. τὰ σεπτά.
 Mox, Vat. in marg. χαρίζεται pro χαρίζεται.

253 Δέρμα. Pelle. Vat. in marg. βίθον.
 257 Η τιμῆρ. Ita Coisl. Edit. τιμῶν.

259 Βασιλέως. Ita Coisl. Edit. βασιλείου.

263 Η δέ. Ita Vat. Edit. ή κατ. Hic versus est
 Euripidis a Marco Tullio sic redditus: Juravi lin-
 gua, mentem injuralam gero.

METRICA VERSIO.

- A. Quid gravius aliquid concitus si feceris?
 B. Perinde crimen.
 Quid si inscienter? A. Id minus, sed si tamen
 Sit motus ex me, sum reus.
 B. Si non coactus, sed fugans periculum?
 A. Concedat alter.
 B. Quid, si quis horcum scribat, haud ore effera?
 A. Scriptura quid vult hæc sibi?
 Vincula minus arte nos ligant quam syngraphæ.
 B. Quid si coactus?
 A. Mortem ante decuit perpeti. B. Quid si sacram
 Non proferat quis codicem?
 A. Venerationem datne codex, an Deus?
 B. Hū est apertum.
 A. Pelle vereris: plus ego multo Deum.

- B. Multis frequens est morbus hic.
 A. Multis idemque est istud, ut si verberans
 Spernensque dominum,
 Diuinitat aliquis servulum, aut etiam colat.
 B. Est istud ingens dedecus.
 A. Statuam velut si principis servans, throno
 Deturbet ipsum.
 B. Sic est ut inquis. At velim adjungas adhuc
 Si quid supersit dicere.
 A. Horcum profudit lingua, multi hoc dictitant,
 At non item mens.
 Fraudem sed horcus respicit supra omnia.
 Sibi nemo fucum factitet.
 Est istud horcus; juncta fraus et accidens, malo
 Quantum a diit ultra?

B. Σκοπῶ. Τί δ' ὅρκος; A. Τῶν δεδογμένων δὲ νοῦς. **A** 270 *B. Ἐφριξέ̄ ἀκούων οἵ λέγεις.*
Λ. Λέγεις μέν. Οὐπω δ' οἶδα πρὶν πείρα μάθω.
Πλεῖστοις γάρ ἔργον.
Φρίσσουσις μέν τοι καὶ σύες παραυτίκα,
Συδὸς βοῶντος. B. Όδέ̄ ἔχει.
275 A. Ἀλλ' οὐ μάγ' οὐδέν. *Εἰ δὲ καρδίας λόγος*
"Ἄψαται", ἐπαινῶ.
B. Τί δ'; οὐ τὸ λούτρὸν ἐστί μοι καθάρσιον;
A. Ἐστι. Σκόπει δέ. B. Τί σκοπῶ;
A. Θὺ τοῦ τρόπου πάντως γε, τῶν δὲ ἐπτάσιμένων
280 B. Τρόπου δὲ, πῶς δὲν;
A. Οὔτω μόνως δὲν, ἢν τι καὶ προεκπλύνῃ.
B. Νοῦ. A. Φόβος γάρ τοῦ πρόσων.
Πολλῶν δὲ συγχώρησις οὐ τιμητέα.

B. Πῶς δὲν τόδ' εἴποι;
285 A. Μή που δέησις δευτέρου καθαρσίου;
B. Τί δὲν έστι τούτο; γνώρισον.
A. Ἐστι δὲ μαχρῶν δακρύων καὶ τῆξεως.
B. Μή μοι γένοιτο.
A. Δεινὸν πρόσθιται δώρον εύκολώτερον.
290 B. Πλάκες τάδε εἰσὶ τοῦ Θεοῦ
A. Θεοῦ γάρ εἰσιν· ἑγγράφοις δὲ καρδίας
Πλαξὲ γε τῆς σῆς.
Βούλει μαθεῖν ὡς τοῦτο τοῦ φθόνου πάλη,
Τοῖς σοὶς φθονοῦντος δεξιοῖς;
295 B. Εἰπὼν ὅνησις· πολλὰ γάρ παλαιόμενα.
A. Ἀκούε. B. Φάσκε.
A. Ήκουσά σου λέγοντος οὐκ ἀδακρυτέ.
B. Τί τούτο; οὐκ ἀρνήσομαι.

B. Considero. Quid vero est juramentum? A. Eorum, quae visa sunt, sensus.
270 B. Horresco audiens quae dicis.

A. Id quidem ais. Sed tamen non credam, priusquam experientia didicero.
Fidem enim facit opus.

Horrescunt enim statim sues,
Uno sue clamante. B. Est ita.

275 A. Neque vero id mirum est; sed si cor oratio
Tangat, id laudo.

B. Quid autem? an non lavacrum mihi est lustrale?

A. Est quidem. Sed considera. B. Quid considerem?

A. Non mores abstergit penitus lavacrum, sed lapsus.

280 B. Morum autem quomodo sit lustratio?

A. Ita duntaxat siet, si quid tu quoque ante lavacrum abslergas.

B. Intelligo. A. Timor enim in posterum esse debet:

Plurimorum autem venia non magni facienda.

B. Quomodo hoc quis dixerit?

285 A. Ne forte opus sit secundo lavacro.

B. Quale autem est istud? indica.

A. Est lavacrum diuturnarum lacrymarum et corporis afflictionum.

B. Ne mihi contingat.

A. Periculosum est facilius abjicere donum.

290 B. Tabulae istae sunt Dei.

A. Dei sane sunt tabulae. Tu vero eas inscribito
Cordis tui tabulis.

Vixne scire hanc esse diaboli luctam

Tuē invidentis prosperitati?

295 B. Dicens mihi proderis; nam graviter afflitor.

A. Audi. B. Loquere.

A. Audivi te dicentem, non sine lacrymis.

B. Quidnam, obsecro? non negabo.

269 Τῷρ δεδογμέτωρ δὲ τοῦς. Rerum statutarum
sensus, intelligentia. Leuv. Nihil aliud certe, quam
ipsa mens earum rerum, quas statuimus.

276 "Ἄψαται". Ita Coisl. Edit. ἀψετ'.

277 Καθάρσιος. Expiatorium.

281 Μόνως. Ita Coisl. Edit. μόνος. Μόνος δὲν πρὸν, εἰ προεκπλύνα; πρὸ προεκπλύνῃ.

285 Πολλιός. Multorum autem malorum, scilicet

venia, non ideo pluris facienda quod multa condonentur.

284 Πᾶς. Coisl. et Vat. πᾶς. Quibus hoc disserit.
Leuv. sic legit: Nam ceteroquin eo quisque conserget.

292 Τῆς σῆς. Ita Coisl. Edit. τῆς σοῖς.

293 Τοῦ φθόρου. Invidiæ. Diabolum intelligit.

METRICA VERSIO.

B. Quid horcus? A. Horcus, est statuta mens rei. B. Horresco, verba haec audiens.
A. Horrere credam, fecerit cum res fidem,
Nam res fides est.
Clamante porco, namque porcorum illico
Horrescit agmen. B. Est ita.
A. Sed non id ingens; pectus, at laudo, meus
Si sermo tangat.
B. Quid? Non lavacrum criminis abstergit mihi?
A. Ita est; sed istud cogita.
Comissa tergit balneum, haud mores item.
B. Quinam ergo mores?
A. Sic nempe, si quid tu quoque abstergas prius.
B. Teneo. A. Futuri nam metus.
Nec vero laudem venia malorum obtinet.

B. Nemo id negabit.
A. Sit opus secundo ne tibi purgamine.
B. Quid sit istud, indica.
A. Est fletus ingens, carnis est afflictio.
B. Hoc absit a me.
A. Abjicere donum promptius perquam est grave.
B. Tabulae ista magni sunt Dei.
A. Sunt ista eane, cordis at tabulis tui
Inscribito gnarus.
Vis scire quod sit dæmonis lucta hæc mali,
Tuis dolentis commodia?
B. Dicens Juvabis: nam modis multis petor.
A. Audi. B. Profare.
A. Non absque lacrymis audii cum diceres
B. Quid? non negabo.

- A. Ός δην ποτ' είπων δύνινον λόγον τύχω,
300 Ὁρκον δὲ μὴ θῶ,
Ως; οὐ τελείος τοῖς λόγοις αἰσχύνομαι.
B. Τοῦτ' ἔστιν ἐμφανῶς.
A. Τὸ δεῖπνον αὐτὸς προστιθῆς σὺ τῷ λόγῳ
Τόδ' ἔστιν δρχος,
305 Κακὸν πλήρωμα τῆς δεινῆς φλογῆς.
Πλάτων δὲ ποιεῖ καὶ τόδε
Ως μὴ θεάν τυν δύμνειν τηρῶν σέθας.
B. Εὖ οἶδ' δ φήσεις.
A. Ἡν τις πλάτανος, καθ' ής ώμνυ καὶ μόνης,
310 Ἀλλ' οὐδὲ ταύτης εὐστόχης.
Ἄλλ' οἰδεν γι τὸν, τίνα δ', οὐ προσῆν ἔτι..

- A. Τί τοῦτο δ' ἔστιν
Ὥρκου σκιά τις, ἐμφασίς τ' ἀνώνυμος.
B. Ἀνορκος δρχος. Ός ξένον!
315 A. Μή τὸ δαιμόνιον οι σοφοι. B. Πανορκία
Τοῦτ' ἔστιν ἡδη.
A. Ηέρας τόδ' ἔστω τοῦ λόγου. B. Διέψωντά με
Αειζεντι ἀπειλεῖς ὡς τάχος.
A. Εἰ μὲν τοι μικρόν δρχος εἶναι σοι δοκεῖ,
320 Τοῦτ' οὐκ ἐπιτιν.
Εἰ δ' ἔστιν, ὁσπερ ἔστι, τῶν φρικτῶν λίαν,
Κάργω τι τολμῶ τῶν καλῶν.
Αὐτὸν γέ σοι τὸν δρχον, δρχους ἔκτρέπου.
B. Ἐχεις τὸ νίκος;

- A. Si forte quidpiam dixerim, quidquid illud sit,
303 Juramentum vero non proferam,
510-511 Ut minus perfecti hujus sermonis me pudet.
B. Hoc ipsum est plane.
A. Quod superest, ipse tu adjicias dictis.
Istud autem est juramentum,
305 Mala consummatio existialis flammæ.
Plato autem id agebat,
Ne per quempiam deum juraret, religiose cavens.
B. Novi quid dicturus sis.
A. Erat platanus quædam, per quam solam jurabat,
310 Sed neque ipsam recte.
Scilicet intelligebat aliquid (per quod jurabat), sed quid illud esset, non addebat.
Quid autem istud est?
Juramenti umbra quædam, significatio expers nominis.
B. Absque jurejurando jusjurandum. O res nova!
315 A. Per dæmonium jurabant sapientes. B. Universum juramentum
Jam istud est.
A. Verum esto nostra finis orationis. B. Sicuti mihi
Minaris citam discessionem.
A. Si juramentum parvi momenti res tibi esse videtur,
320 Id non laudo.
Si vero est, ut re ipsa est, in numero rerum valde horribilium,
Ego quoque audebo quid præclarum dicere.
Per ipsum ego te juramentum obtestor, juramenta devita.
B. Victoriam tulisti.

- 299 Ὁρτιοῦρ λόγοι τύχω. Ita Coisl. Vat. τάχω, quo modo legisse videtur Bill.
300 Θῶ. Ita Coisl. Edit. δρχε.
302 Τοῦτ' δοτ' ἐκεῖρο ἐμφανῶς. Sic vertit Bill.:
Affectus hercle hic est mihi. Profano hereticorum more, juramentum adhibet in interpretatione carmine quo Gregorius quelibet juramenta, etiam Christiano usu vel abusu usurpata, totis viribus oppugnat et profligat.
303 Προστιθῆς. Coisl. προστιθησι τῷ λόγῳ.
305 Πλήρωμα. Deficere videtur metrum, nisi licentia poeta admittatur. CAILLAU.
307 Ομρύειν. Coisl. δύμνη.

- 309 ὘μρυ. Coisl. ξπωμν.
511 Ἀλλ' οἶδεν γι τὸν δύνιν,
δι' οὐ.
315 Μὰ τὸ δαιμόνιον. Ita Coisl. In edit. deceat
μά. Per fortunam jurabant sapientes. Leuv. jungit
cum ως ξένον, ut philosophi per genium peregrinum
et ignorantem jurabant. Ibid. Πανορκία, universum juramentum,
per quaslibet res jurare, per omnia numina.
317 Ηέρας τόδ' ἔστω. Ita Coisl. Edit. ηέρας
δ' ἔστω.—Usque ad finem fere semper in editis con-
funditur metrum, quod in ordinem reduximus,
quoniam a Benedictinis omissum. CAILLAU.
323 Τὸν δρχον. Ita Coisl. In edit. deceat τὸν.

METRICA VERSIO.

- A. Si forte dixi quidpiam, quod non statim
Comitetur horcus,
Sermonis hujus me pudet, pleni ut minus.
B. Affectus hercle est hic mihi.
A. Quod ergo superest adjicias dictis tuis.
Est autem id horcus,
Horribilis explet qui statim flammæ impetu.
Est hic Platonii mos quoque.
Nam dum, Deum ne quempiani Jurat, cavit,
B. Novi quid aias.
A. Platanum per aliquam jurat, et tantum per hanc:
Quin nec per ipsam commode.
Platanum ille namque jurat, at quannam, lacet.

- B. Quid istud autem est?
Horci umbra quædam, nomine et specie carens.
B. Anoreus horcus, quam novum!
A. Horcus sophorum, dæmonium erat. B. Quidlibet
Jurare jam istud est.
A. Ut dicta claudam... B. Tam cito, laborantem
Siti, minaris linquere? [adhuc
A. Jurare, parvum si quid esse existimas,
Id non probari.
Horrenda sin res horcus est verissime,
Audax profabor quidpiam:
Horcum per ipsum, te rogo, horcos effuge,
B. Palmarum tulisti.

325 A. Εἰ τούτῳ ἔχοιμι. Χριστέ μου, σὺ δοξάζω
Τὸν θαυματουργὸν, ὃς παρός.
Πάντες δὲ διμορφόθουντες εἰπώμεν τάδε,
Ἄμην, γένοιτο.

ΚΕ'. Κατὰ Θυμοῦ.

Θυμῷ χολοῦμαι τῷ συνοίκῳ δαίμονι,
Οὗτος δίκαιος τῶν χόλων ἐμοὶ μόνος,
Εἰ δεῖ τε καὶ πάσχειν γε τῶν εἰωθέτων,
Ἐπει τὸ δόρκον τῷ λόγῳ κατετίχομεν,
ὅ Σειρῆς φέροντες καρπὸν ἀξιού λόγου·
Πάμπαν τιν' δόρκου βίζαν εἰδότες χόλον,
Πολλαῖς σὺν ἄλλαις, αἷς τὸ δεινὸν φύεται,

Α Τὴν ἀγριωτάτην τε καὶ μελαντάτην
Καὶ τὴν, Θεοῦ διδόντος, ἁξαιρήσομεν,
10 Τέμνοντες, ὡς οἶδαν τε, τῇ λόγου τομῇ.
Αἰτῶ καὶ πρώτον, μή χολοῦσθαι τῷ λόγῳ.
Οὔτω γάρ εστιν ἡ νόσος τῶν ἀσχέτων,
“Ωστὲ” ἀγριοῦσθαι πολλάκις καὶ ταῖς σκιαῖς,
Αὐτοῖς τε τοῖς σφῶν γνησίοις παραινέταις.
15 Δεῖ δέ, ὡς οἴκετε, μή τι μαλθακὸν λέγετεν,
Κακοῦ τοσούτου τῷ λόγῳ προκειμένου·
‘Ἄλλ’ ὡς πυρὸς βρέμοντος ἀγρίαν φλόγα.
Πηδῶντος, αἰθύσσοντος ἐντινάγμαστι
Πολλοῖς, δῶν φέοντος ἐμψύχῳ φορῷ,

325 A. Si hanc referam, Christe mi, laudem tibi dabo
Rerum mirabilium effectori, ut olim.
Omnes autem consurgentes vocibus dicamus,
Amen, fiat.

XXV. Adversus iram*.

Ira irascor doméstico dæmoni.
Hæc sola ex omnibus, mihi licita est bilis,
Si necesse est me quidpiam pati ex iis, quæ sunt in usu.
Nam quando juramentum oratione nostra jam repressimus,
512-513 5 Silentii præclarum consecuti fructum,
Omnino quamdam juramenti radicem esse bilem scientes,
Inter alias plurimas, ex quibus malum hoc nascitur,
Acerbissimam et nigerrimam;
Hanc etiam, Deo dante, evellemus,
10 Exscindentes, quantum fieri poterit, acie verbi.
Primum autem obsecro, ne quis succenseat orationi.
Sic namque effrenis est morbus eorum qui moderari sibi nesciunt,
Ut effterant sepius vel adversus umbras,
Atque etiam adversus germanos monitores.
15 Nec vero decet molle quidquam profari.
Cum tantum malum orationi inesse propositum sit.
Verum, ac veluti cum ignis feram evomit flammam,
Salit, ardet succussionibus
Plurimis, sursum fertur vivo quodam impetu,

* Alias Bill. 458, p. 229

XXV. AACUMENTUM. Aceriori genere dicendi in hoc poemate uititur Gregorius, atque iram insectando, ire, ut ait, irascitur, quæ sola sibi ipsi ira licita videtur. Crediderim hanc eamdem iram sibi licitam existimasse Billum adversus Leuenklaïum, qui carmen istud interpretatus est: adeo acerba et mortuaci censura ejus interpretationem, et ipsum interpretatori carpit in nota, nota 9: « Non tam nullius frontis hominum Leuenklaïum esse existimo, ut hoc loco, cum versionem nostram legerit, non erubescat. » Et nota 18: « Nulla est tam exigua salebra, ad quam Germanus interpres non offendat, sive hoc nimia festinationi, sive ingenii tarditati tribuendum sit. » Et nota 30: « Hic plane delirat Leuv.; neque enim in tot tamque fædis erroribus mitiori verbo uti possum. » Verum his omissis ad Gregorii poemam redeo: in eo primum, quid veteres philosophi de ira senserint, ex-

ponit; deinde docet quid faciendum sit, cum iracundia jam sumum quemdam, propinquæ flammæ nuntiū, excitare incipit. Mox irati hominis vultum, affectusque omnes mira terborum copia exprimit. Exempla virorum sanctorum, atque ipsius Christi, et nonnullorum etiam Ethnicorum, qui manuetudinis laude floruerunt, proponit: objectionibus nonnullis respondet.

3 El δεῖ es. Coisl. sup. Nn. μέ.

5 Στῆν. Ita Coisl. et Vat. Edit. στῆν. Hoc ideo dicit, quod poema istud, ut et superius, eo conditum sit tempore, quo sibi silentium indixerat.

6 Εἰδότες. Vat. εἰδότες.

10 Λόγου τομῇ. Sic postulat metrum. Edit. τοῦ λόγου.

11 Αἰτῶ. Ita Coisl. et Vat. Edit. αἰτῶ.

METRICA VERSIO.

A. Si nactus hanc sum, Christe mi, laus sit tibi.
Qui mira, ut olim, nunc facis:
Nos autem, in unum vocibus junctis, Amen
Dicamus omnes.

XXV. ADVERSUS IRAM.
(Billio interpret.)

Irascor ira, dæmoni intus condito.
Nam justa sola hæc bilis est ex omnibus,
Si quid necesse est perpeti quod mos ferat.
Nam quando nos jam carmine horcum pressimus,
Tulimusque fructum hunc maximum silentii,
Illiud scientes, ira quod radix flet

B Horci (alla præter, ex quibus malum hoc fuit), Radix agrestis maxime, et nigra adinodum; Hanc quoque, favente Numine, amputabimus, Mucrone verbi, quatenus vires ferent. Ac posco primum sermo ne quemquam meus Irritet. Est nam tanta vis morbi istius, Ut saepe ad umbras contrahatflammam leves, Infestus et sit optimis monitoribus. Nec vero quicquam proloqui molle addecet, De peste cuius sit sermo tam dira mihi: Verum ignis instar, qui vorax flammam excitat, Salitque et ardet, et qualit quæque obvia, Fluitaque sursum sævus animato impetu,

2) Λάρρως δει τὰ πρότενον οἰκειουμένου,
· Γάρωρ, κύνιν τέ πέμποντας εὐνάσαι βίᾳ ·
· Η θηρα λέγμης ἐκφανέντα συσκίου,
Φρίσσοντα, πῦρ βλέποντα, ἔξαφρούμενον,
Μάρχης ἐρῶντα, καὶ φύκων καὶ πτωμάτων,
25 Λόγχαις, κυνηγός, σφενδόναις καταιχμάσαι
· Ιας δν οὕτω τοῦ πάθους γενοιμέδα
Κρείσσους, Θεοῦ δαδόντος, ή τι μετρίως
Σχοήμεν. Οὐδὲ τούτο τῶν μικρῶν ἐμοί,
Κακοῦ μεγίστου καὶ τις ἑνδος;: μικρά,
30 Ής τοῖς βαρείας ἐκ νόσου στενούμενος.
Μικροῦ δ' ἀναθεν τὴν νόσου σκεψώμεδα,
· Ήτις, πόθεν τε καὶ διπλῶς φυλακτέα,
· Άνδρῶν παλαιῶν συλλογδες σκοπούμενοι,

Α "Οσοι διεσκέψαντο πραγμάτων φύσεις.
35 Εἰσὶν μὲν οἱ λέγουσιν αἴματος ζέσιν,
Τοῦ γειτονούντος καρδία, τὴν Εκσασιν ·
· Όσοι νέμουσι τὴν νόσον τῷ σώματι,
· Πεπερ τὰ πολλὰ τῶν παθῶν ἄλλοις τισῖν.
· Άλλοι δ' ὅρεξιν εἰπον ἀντιπλήξεως
40 (Τυχῆ διδόντες τὴν βλάσην, οὐ σώματι),
· Όργην δὲ τὴν δρμῶσαν · εἰ δ' ἔνδον μένει
Λοχῶσα, τοῦτο μνησικακίαν τυγχάνειν
· Όσοις δ' ἔδοξεν ἡ νόσος τοῦ συνθέτου,
Ζίσιν μὲν εἰπον αἴματος, τὴν δ' αἵτιαν,
45 Όρεξιν εἶναι, συντιθέντες καὶ λόγον.
· Ταῦθ' ὡς ἔχει μὲν, οὐχὶ νῦν σκοπητέον.
· Έκεῖνο μὲν τοι καὶ λίαν τῶν γνωρίμων,

20 Largiter obvia quæque corripit,
Aquam et pulvorem injicientes, flammam vi sopire conamur;
Aut feram ex densa et umbrosa prodeuntē sylva,
Fremientem, igneos oculos ostentātem, spumantem,
Inhiantem pugnæ, cædibus, cadaveribus,
25 Debellantius lanceis, canibus, fundis;
Sic fortassis pravam hanc animi affectionem
Superabimus. Deo dante, aut certe mitiorem
Experiemur. Neque enim quid parvum mihi videtur
Maximi mali remissio quamvis exigua.
30 Velut his qui gravi morbo laborant.
Paulo altius morbum hunc consideremus;
Quis sit, unde nascatur, et quomodo cavendus,
Priscorum virorum sententias inspicentes,
Quicunque indagarunt rerum naturas.
35 Sunt qui dicunt æstum sanguinis,
Qui cordi vicinus est, esse iracundiam:
Scilicet hi tribuunt morbum hunc corpori,
Quenadmodum pleraque morborum genera aliis quibusdam causis.
Alii dicunt esse desiderium vindictæ
40 (Animæ tribuentes hoc vitium, non corpori),
Iram, cum erumpit; sin autem intus manet,
Insidias meditans, acceptarum injuriarum memoriam vocant.
Qui vero existimant morbum esse compositi,
Æstum quidem dixerunt sanguinis, causam vero
514-515 45 Esse desiderium vindictæ, compositam etiam rationem, seu definitionem,
Au ita se res habeant, non jam investigandū. [edentes].
Illi quidem omnibus notissimum est,

21 Εὐράσιοι. Ita Coisl. et Vat. Edit. mendose
τηνάσαι.
22 Ἐκφαντέτα. Ita Coisl. Edit. ἐξηράντασμα.
24 Πτωμάτων. Cadaveribus, quod Billius minus
recole vertit, lapsus.
25 Κυνηγοῖς. Canibus venaticis, venatoribus.
31 Μικροῦ. Coisl. et Vat. μικρόν.
42 Λοχῶσα. Vat. γολῶσα.
45 Συρτιθέντες. Billius sic vertit: Cui cupido
causam præbeat, et ratio simul, ac veluti ratio ter-

tium quid ad cupiditatē ulciscendi in ira accedat,
et quasi vera ira non sit, nisi ratio adsit causes.
Quod profecto alienum est a mente Gregorii et
sapientium quorum opinionem exponit; illi scilicet
tribuentes iram composito ex corpore et anima,
tam corporis quam animæ compositam etiam defi-
nitionem afferebant, ut et compositi est affectio. Id
sensit Germanus interpres, quem carpit Billius,
sed reddere volenti defuerunt verba philosophica.

METRICA VERSIO.

A fronte et ipsi quidquid est, semper rapit,
Hanc premere, jacto pulvere, et jacitis aquis,
Aut nemore denso belluam egressam velut,
Quæ spumat, oculos igneos volvit, fremit,
Pinguamque, lapsus, et neces rabida expedit,
Conficere fundis, lanceis, ferri ictibus.
Sic nam queamus frangere hoc forsitan malum,
Donante Christo, mitius vel hoc premi.
Non parva porro nec levis res est mihi,
Vel parva vitii maximi remissio,
Velut his, gravis quos obsidet morbi dolor.
Exanimemus morbum at hunc paulo altius,
Et quisnam, et unde, quoque fugiendus modo,
Considerantes prisca quid sensit cohors,

B Cui nosse rerum cura naturas fuit.
Pars æstuante sanguinem pectus prope,
Subitum esse dixit impetum iracundiae:
Hunc nempe tribuens corpori morbum unico,
Per multa ut alii genera morborum solet.
Pars referendi dixit hanc cupidinem
(Animæ imputant hi noxiā hanc, non corpori):
Iramque vocant, cum ruit: sin at, malum
Meditans, latescit, μνησικακία nomirant.
At qui utriusque partis hunc morbum putant,
Æstum cruxis dictitant, sed cui tamen
Cupido causam præbeat, ratio et simul.
Sed qualia hæc sint, hujus haud est temporis
Displicere: at istud omnibus certe liquet,

Ως νοῦς ἀπάντων ἡγεμόνιν· δη σύμμαχον
Διδωκεν ἡμῖν κατὰ παθῶν δὲ εσπότης.
50 Ής οὖν χαλάζης οἱ δόμοι σκεπάσματα,
Θάμνοι δὲ κρημνῶν, καὶ βυθῶν ἐρείσματα,
Τείχη δὲ τοῖς φεύγουσιν ἐκ μάχης τινές·
Οὐτῷ λογισμὸς πρέδε χθονοῦ παρουσίαν.
Ἴθαν καπνίζῃ τὸ φλέγον τὴν σὴν φρένα,
55 Πρὶν πὺρ ἀνάψαι, καὶ βιπισθῆναι φλόγα,
Οταν ποτ' αἰσθῇ πνεύματος κινουμένου,
Εὔθὺς θεῷ πλάκηθι, καὶ τόνδ' ἐννοῶν
‘Δε σοῦ προεστῶθ’, ὅν τε κινή, μάρτυρα,
Αἰδοὶ φόδῳ τε τὴν φορὰν τοῦ πράγματος
60 Ἐπίσχες, δχρις ἡ νόσος παρήγορος.
Εὔθὺς βόησον τῶν μαθητῶν φήματα·
‘Ἐπιστάτα, καύδων με δεινὸς ἀμφέπει.. .

Α Τίναξον ὑπον, καὶ σὸν ἐξίσεις χόλον,
‘Εως λογισμοῦ καὶ φρενῶν ἐπιχρατεῖς,
65 Ὅν πρᾶτον ἔστιν ἡ νόσος κατάκλυσις·
‘Εως χαλινὸν, ἵππος ὡς δυσήνιος,
Οὖπα δακῶν ὁδοῦσιν Ἑρχετ’ εὐδρομος,
Πνέων δρόμον τε καὶ φάραγγας, καὶ βάθη,
Θυμῷ σκοτώσας ὅμμάτων ὀδηγίαν.
70 Ἐρέον γάρ ἔστιν ἀρχόμενον ἀγξαι λόγῳ,
‘Η πρῶτον ἀρπάσαντα κατασχεῖν βίζ.
Αὐτὸς γάρ αὐτὸν ἐκκάψων οὐχ ἴσταται,
‘Εως λογισμὸν κρημνίσῃ τὸν ἐπιπότην.
‘Ἐπειτά μοι, τὸ αἰσχος ἥλικον, σκόπει,
75 Οὐλὸν τίθοι τὸν κακῶς πεπληγότα.
Τῶν μὲν γάρ ἄλλων αἱ νόσοι καὶ λάθριοι,
‘Ἐρως, φθόνος, λύπη τε καὶ μῖσος κακόν·

Quod omnium mens sit gubernatrix, quam auxiliatricem
Dedit nobis Dominus adversus cupiditates.
50 Quemadmodum ergo a dira grandine tecta nos defendunt,
Stipites a præcipitiis, a lapsu fulcra,
Mœnia etiam protegunt fugientes e prælio:
Sic ratio adversus iram præsentem.
Cum ergo jam suum edit, quod exurit mentem tuam,
55 Priusquam ignis accendatur, et flamma excitetur,
Ubi primum senseris spiritus perturbationem,
Statim conglutinare Deo, atque illum cogitans
Velut patronum tuum, et motuum, quibus agitaris, testem,
Pudore et timore impetum rei
60 Siste, donec morbus est remedii capax.
Cito clama, utens discipulorum verbis:
‘ Magister, tempestas me vehemens involvit.
Excute somnum, et tuam expelles bilem,
Dum rationis et mentis es compos,
65 Quas primum morbus ille submersas obruit
Dum nondum, velut equus contumax
Frenum mordens dentibus, fertur concito pede,
Cursum spirans, saltusque et voragine,
Offusa per iram caligine oculis viæ ducibus.
70 Facilius enim est nascentem compescere ratione,
Quam cum te iam abripuerit, vi continere.
Ipsa enim sese inflammare non absistit,
Donec rationem præcipitum egerit sessorem.
Deinde mihi, quanta ire sit fœditas, considera,
75 Qualemque reddat furore male percitum.
Etenim cæterorum quidem morbi sunt occulti,
Amor, invidia, tristitia, odium malum:

52 Τοῖς. Ita Coisl. Edit. τῆς, apud quos versi-
culus hic præcedenti præponitur.

53 Χόλον καρονοστάτ. Ira præsentiam.

56 Ηπεύματος κινουμέρου. Spiritum moveri sen-
seris.

58 Κινή. Coisl. κινή.

62 Ἐπιστάτα. Ita lib. II, sect. I, carm. LXIX,

vers. I.

63 Ἐξώσεις. Coisl. ἐκσώσεις στόλον, et tuam na-
ven servabis.

64 Ἐπιχρατεῖς. Billius putat legendum ἔτι xρα-
τεῖς.

69 Ὄδηριαν. Coisl. ποδηγίαν.

73 Λογισμόν. Ita Coisl. Edit. λογισμῷ.

METRICA VERSIO.

Quod mens gubernat cuncta, quam sociam Deus
Adversus animi turbidos motus dedit.
Ut ergo diras grandines arcens dominus,
Pugnaque victis mœnia salutem ferunt,
Lapsuque frutices in gravi præstant opem,
Sic ratio, præsens ira cum turbas movet.
Cum sumat id quod pectus exurit tuum,
Ignam priusquam pariat, et flammam excitet,
Slatim ut moveri conspicis ventum asperum,
Regi supremo junge juncte, atque hunc cogitans,
Ut præsidemque, bilis et testem tuæ,
Pudore siste cum metu juncto impetum,
Consilia donec morbus admittit proba.
Apostolorum protinus clama in modum,
‘ Magister, atrox turbo me miserum qualit. ’

B Propelle somnum; sic tuani bilem exiges,
Dum mentis ipse compos es, quam fervidi
Torrentis instar morbus hic primam obruit:
Dumque illa nondum, contumax equus velut,
Frenum momordit, concito et fertur pede,
Cursusque spirat, præter et scopulos nihil,
Hebetante visus bile, qui corpus regunt.
Ratione primo nam prenes hanc oculis,
Abreptus ipse quam queas hanc sistere.
Namque incitare non prius se desinit,
Quam mentis equitem de statu dejecerit.
Jam fœditatem, quanta sit, queso, vide,
Qualemque reddat ira, cui plagam intulit.
Nam cæterorum tectus est morbus quoque,
Amor, odiumque, mœror, et livor malus.

Τινῶν δὲ φαίνοντ' οὐδὲ δλως, ἢ τι βραχί,
Ἄλλ' ἐνδον εἰσὶν αἱ νόσοι κατάσχετοι.
80 Τυχὸν γάρ ἕκτάκτειν ἐν βάθει φρενὸς,
Ποιὸν καὶ γενέσθαι τοῖς ὅρισιν ἐκφανεῖς.
Κέρδος δὲ λανθάνουσα καὶ δυσπραγγία.
Θυμὸς δὲ δλῶν γυμνὸν τε καὶ δῆλον κακὸν,
Εἰκὼν πρωκύπτουσού οὐχί ἔκβοτος σώματος.
85 Εἴ τοι τις ὁπταί τῶν ἀλόντων τῷ πάθει,
Θίδας εφεῦ δ φημι, καὶ γράψει λόγος.
Ἐσοπτρὸν ἔχριθν ἐστάναι χολουμένοις,
Ὄς δὲ βλέποντες, ἀλλὰ τὴν αὐτῶν ὄζριν
Μικρὸν χαλίφεν, τοῦ πάθους ἐξ ἑψεως.
90 Κατηγόρων σιγῶντι κάμπτοντες φρένα.
ἢ καὶ τόδε ἔστη, καύτης ὄδριστης δὲς,

A Ἐν δὲ κατάθετει σαυτὸν, εἰ σχολὴν δύοις..
Πλάθος γάρ οἰς ἐν, κοινὰ καὶ συμπτώματα.
Τυφαιμὸν δημα, καὶ θέσεις διάστροφοι,
95 Τρίχες συώδεις, καὶ γένυς διάδροχος,
Ὥχρι παρειδ., νεκρότητος ἐμφασίς.
Άλλων ἐρυθρός, καὶ μολιθώδης τινῶν.
Οπως δὲν, οἵμαι, καὶ τίνα χρώσας τύχοι
Ὥ μανιώδης καὶ κάκιστος ζωγράφος.
100 Αὔχην διοιδῶν, ἐγχυλούμεναι φλέβες,
Πνοή λόγον ἀσπόουσα καὶ πυκνουμένη.
Λυστῶδες ἀσθμα, καὶ φρύαγμ' ἀσχημονοῦν,
Μυκήτη πλατάς τε καὶ πνέων ὄδην ὄζριν.
Κρότοι τε χειρῶν, καὶ ποδῶν ἐξάλματα,
105 Κύψεις, στροφαί, γέλωτες, ἰδρωτες, κόκοι.

In nonnullis etiam non appareat omnino, aut saltem parum,
Sed intus morbi continentur.
80 Forsitan enim ante liquecant in intimo corde,
Quam flant insipientibus conspicui.
Lucro apponenda est occulta calamitas.
516-517 Ira autem nudum penitus et manifestum est malum,
Imago prospectans invito corpore.
85 Si tibi quis visus cat aliquando hoc captus morbo,
Intelligis plane quod dico, et quod pingit oratio.
Speculum oportaret exhiberi iratis,
Ut illud videntes, saltem violentiae suae
Aliiquid remitterent, morbi imagine conspecta.
90 Accusatori nuto flectentes mentem,
Imo etiam speculum statuit ille ipse, qui tibi est injuriaz auctor,
In quo temetipsum considerabis, si vacat.
Morbus enim quibus idem est, communia etiam sunt symptomata.
Crudelis aspectus, oculi distorti,
95 Crines aprini, et barba madida,
Pallida gena, morticini instar,
Aliorum rubentes, plumbeas quorundam,
Prout, arbitror, aliquem hoc vel illo colore inficerit
Furibundus et aceleratissimus pictor.
100 Cervix inflata, rotundæ venæ,
Halitus sermonom interrumpens, et creber,
Rabidus anhelitus, fremitus indecorus.
Latæ nares, et omnem spirantes injuriam,
Manuumque plausus, et pedum desultationes,
105 Incurva, contorta membra, risus, sudores, labores.

82 Κέρδος δὲ λαρθρονοσα, etc. Majorem enim
ca vita nobis pudorem afferunt, quæ ab aliis
agnoscuntur, quam quorum nos soli consciæ sumus.

83 Γυμνὸν... κακόν. Sic infra, lib. II, sect. 1,
carm. XLV, vers. 47.

89 Χαλίφεν. Coisl. γαλόφεν.

91 Ἔστη. Coisl. Στοι. Imo tibi est speculum.
Ibid. Ο σός. Mendose editi δος. Scilicet vult Gre-
gorius nos ab inimicis nostris documenta capere;

hou est, ut eorum qui per iram nos contumelia af-
ficiunt, vultus atque ora intueamur, quo, perspecta
eorum deformitate, ab ejusmodi deformitate revo-
cemur.

92 Εἰ σχολὴν δύοις. Ita legit Billius. Coisl. εἰ
χολὴν. Edit. male δύεις.

94 Καὶ θέσεις. Situs, nempe oculorum.

95 Καὶ τέρνυς. Ita Coisl. Edit. γένος.

100 Ἐγχυλούμεναι. Ita Coisl. Edit. ἐγχυλούμεναι.

METRICA VERSIO.

Atque in quibusdam pressa sic morbi lues
Tenetur, ut non prorsus, aut exstet parum.
Ac forte citius intimo in cordia sinu
Liquescat, hominum visibus quam se exserat.
Occula porro commodum est calamitas.
Aut ira nudum penitus et clarum est malum,
Invito imago corpore alte prominens.
Si visus aliquis captus hoc morbo est tibi,
Quod dico nosti: pingere et nunc hoc libet.
Prostret utinam servidis ira gravi
Speculum, ut videntes dedecus, probrum et suum,
Hujusque morbi quidpiam hinc remitterent,
Tacteque carpi flexiles mentes darent.
Quius hoc statutum est, nempe violator tuus,

B In quo ipse tete, si vacat, cernas licet.
Morbi paris nam paria sunt symptomata
Vultus cruentus, lumiunum inversus situs,
Crines aprini, barba madida, et pallida
Gena, esse quales morte confectis solent.
Aliis rubentes, sunt quibus plumbō pares:
Hunc nam colorem nunc, et hunc rursus genis
Furibundus iudit pictor et prorsuni improbus,
Inflata cervix, venulæ incurvæ, frequens
Ac verba scindens spiritus, et anhilitus
Rabidum quid efflans, fremitus omnino indecorus,
Latuseque nasus, et minas spirans graves,
Manuumque plausus et pedum salatio,
Inflexiones, risus, et sudor, gravis

Τίνος χοκοῦντος; οὐδενὸς, πλὴν δαίμονος.
Νεύσεις δῶν τε καὶ κάτω, λόγου δίχα,
Γνάθοι φυσώμεναι τε καὶ φορούμεναι,
Ὦς δή τις ἀλώς· παιομένη τε δακτύλοις
110 Ἡ χειρ ἀπειλεῖ, καὶ φόφων προσίμιον.
Καὶ τάπι τούτοις τίς παραστῆσει λόγος;
Ὑγρις, ἀραγμὸς, αἰσχρότης, φευδορκία,
Πλώστης ζεύστης δακτύλη φαντίσματα,
Οἶον θάλασσα, ἐξαχνιζόσης πέτρας.
115 Λέγει κακὸν τὸ μὲν τι, τοῦδ' ὅρμην ἔχει,
Τέρψε στενοῦται, καὶ παραυτίκ' ἀγνοεῖ.
Καὶ τοῖς παροῦσιν ἡρεμοῦσις δυσφορεῖ·
Ζητεῖ τὰ πάντα συνδονεῖσθαι τῷ κλόνῳ.
Αἰτεῖ κεραυνοὺς, γίνεται ἀστραπηφόρος,

Α 120 Λύτῳ μένοντει δυσχεραίνει τῷ πόλῳ.
Τὸ μέν τε ποιεῖ τὸν κακῶν, τῷ δὲ ξειφό
Τὸν νοῦν. Φρονεῖ γάρ, ὃς δράσας δὲ βούλεται.
Κτείνει, διώκει, πυρπόλει. Τούτων δὲ τοῖς;
Οὐτὸν τυφλὸν τι καὶ μάταιον ἡ ζέσις!
125 Ἀφωνός ἐστιν, ἀσθενής, βοηλάτης,
Ρήτωρ, Μίλων, τύραννος ἡμῖν ἀθρόως.
Ο δυσγενής τε καὶ πάνης, τὸν εὐγενῆ,
Τὸν εὐποροῦντα, δυσγενέστατον καλεῖ,
Πένητα δουλόμορφον, ἢ λώδη βροτῶν,
130 Τὸν διθός ὄρας· δυσκλεῖται τὸν εὐκλέα,
Ο μηδὲ δὲς ἐστι, μηθὲ δθεν, λέγειν ἔχων.
Οὐκ οἴδα κλαυθμὸς, ἢ γέλως τὸ δρώμενον.
Πᾶν δπλον ἐστὶ τῷ χόλῳ, καὶ μη παρδόν.

Quo laborante? nemine, præter dæmonium.
Nutus sursum et deorsum, absque ratione,
Buccæ tumentes et sonantes,
Velut trita area; percussa digitis
110 Manus minitur, et tumultuum est exordium.
Quæ autem post hæc sequuntur, quis exprimat sermo?
Maledicta, pulsatio, turpitudo, perjuria,
Uberes fervidæ linguae respirationes,
Instar maris, cum scopulos, quibus alluditur, spuma conspergit.
115 Quædam profert convicia, alia proferre nititur,
Aliis coangustatur, et statim ignorat.
Et si astantes quietos viderit, fert moleste;
Velle omnia secum tumultuari.
Poscit tonitrua, fulgurat;
120 Ipsi, quod in sua sede permaneat, succenset corlo.
518-519 Aliud quid malū perpetrat, alio pascit
Mentem. Effert enim sese, ac veluti jam fecerit quod cupit.
Occidit, persecutur, exurit. Horum autem quid agit?
Usque adeo cœca res est et vana (iratae mentis) aestus!
125 Elinguis sit, insinrus, bubulcus,
Qui prius nobis erat orator, Milo, tyrannus.
Ignobilis et inops, nobilem
Et divitem appellat ignobilissimum
Et pauperem; vilem servum, foedissimum hominum,
130 Præstanti forma decorum; infamem eum, qui bene audit, vocat
Is qui nec quis sit, nec unde, fari queat.
Haud scio an fletu, an risu dignum sit quod agitur.
Quidlibet pro armis est iracundiae, quamvis non adsit.

106 Κοκοῦντος. Coisl. σχοκοῦντος.
107 Δόργου δίχα, absoe verbo.

109 Ἀλώς. Ita Vat. Edit. Ἀλώς. Coisl. Ἀλλος.
Melior sane lectio Vat. Confert enim Gregorius so-
nitum eum, quem buccæ hominis ira inflammati
emittunt, cum eo sono qui ob frumenti trituram ex
area editur. Nam, ut interpres annotat in his ver-
bis, lib. v, *Iliad.*, vers. 499:

Ὦς δὲ ἀχρας ἀτρημος φορει λεπας κατ' ἀλωδες,
Et sicut ventus paleas differt sacras per areas,
locus in quo triticum teritur, ac fruges a palea se-
cernuntur, ἀλωδες αἱ ἀλωδες appellari solet.

114 Θάλασσα. Coisl. Θάλασσαν.

128 Καλεῖ. Ita Coisl. Edit. καλεῖται.

130 Τὸν ἀρθος. Coisl. τό.

METRICA VERSIO.

Et lassitudo (solus hanc dæmon parit),
Nutus deorsum stolidus, et sursum simul;
Buccæ tumentes, instar et tritæ areæ
Sonitus excitantes; iactaque digitis manus
Minitatur, alque strepitus est præludium.
Jam, quæ sequuntur, versibus quibus exprimam?
Maledicta, pulsus, foeditas, perjuria,
Aspersiones fervidæ linguae uberes,
Spumescit ut cum rupibus illisimi mare.
Jam probra quædam projicit, quædam parat,
Allisque rursus premunt, ac uescit statim,
Et, si quietos vidat astantes, dolet.
Tumultuari cuncta nam secum cupit,
Tonitrua possit, fulgurat, firmus sua

B Quod maneat etiam sede, succenset polo.
Aliud malorum jam patrat, mientem altero
Pascit, cupito ut executo se efferen.
Persequitur, urit, opprimit: quid horum agens?
Tam cœca res est mentis irata calor!
Repente mutus, debilis, ductor boum,
Fit ille, rhetor qui prius, rex, et Milo.
Obscurus et inept, pauperem atque ignobilem.
Appellat hunc, qui dives est, clara et domo:
Præstante forma præditum, foedium vocat
Fœdus supra omnes: splendidum infamem asserit
Is, qui nec unde, nec quis est, fari queat.
Istudne lacrymis digner, an risu, haud scio.
Teli instar iræ cuncta sunt, absint licet.

Πλεύχος ἐστι, καὶ Τυφωέως γίγνεται.
 133 Ἀποστρέψει τὴν χειρά, κυρτοῖ δακτύλους,
 Σητεῖ λόφου τὸν, ἢ τὸν Αἰτνανόν πάγον,
 Ή; σφενδονήσω καὶ μακρὸν βίᾳ χερός
 Ὄμοῦ βέλος τε καὶ τάφον τῷ δυσμενεῖ.
 Τῇ πῦρ ἄφεξει τὴν θρηνού, χάλαζα τίς;
 140 Ὅταν κενώθῃ τῶν λάγων τὰς φρενδόνας,
 Αἱ χεῖρες εὐθὺς, ἀγγέμαχοι προσβολαί,
 Μάχη βίᾳ τε, καὶ χρατεῖ τοῦ δυσμενοῦ.
 Ὁ δυστυχότερος τε καὶ χρατούμενος.
 Ἡτταν γάρ οἴδα τὸ χρατεῖν ἐν χειροῖς.
 145 Ταῦτ' οὐχὶ δαίμων; καὶ πέρ, πλήν πτώματος,
 Καὶ πτώματ' εἰδὼν ἔστιν ὃν δουσμένων,
 Θεραν φέρωνται τῇ φορῷ τοῦ πτεύματος,

Α Ταῦτ' οὐχὶ ἀλλοτρίωσις ἐνθήλως Θεοῦ;
 Πῶς δὲ οὖς; Θεοῦ γάρ τὸ πρόνοιαν καὶ ημέραν,
 150 Οὐ καθυδρίζειν οὐ καλὸν τὴν εἰκόνα,
 Μορφὴν ἐπεισάγοντας ἀγνοούμενην.
 Οὐδὲν τοσοῦτον ἡμῖν ἡ ἐμπλῆξις,
 Οθόπω τοσοῦτον αἱ νόσοι τῶν σωμάτων.
 Ταῦτ' οὐχὶ ἐκόντων, ἀλλὰ δυστυχῶν πάθη,
 155 Εἰ καὶ πονηρά, καὶ παρούσι δάκνομαι
 (Τὸ γάρ παρόν πάς τοις κακούμενοις πλέον)
 Οὔκτου τε μᾶλλον ἡ κατάρας δέξιον.
 Καὶ τῶν κακῶν τὸ δῆλον ἀσφαλέστερον.
 Τὸ δὲ οὐ δοκοῦσι προσπεσθεῖν, λυμανεῖται.
 160 Μέθη κακὸν μέν· πῶς γάρ οὖς; τίς δὲ ἀντερεῖ?
 Καὶ τοῦθ' ἐκόντων οἱ γάρ ὃν ἔστιν αἰτιον

Simia est, et sit Typhoeus.

133 *Contorqueat manum, curvat digitos,*
Quærerit montem quempiam, aut Etnam rupem,
Quasi vibraturus longissime vi dexteræ
Simul et telum et sepulcrum hosti.
Quis ignis coerceat hanc petulantiam, aut quæ grando?
 140 *Postea quam exhausit (furor) verborum fundas,*
Statim manus coninus pugnant, sit congressio,
Pugna, vi res agitur, et hostem superat
Qui infelior ipse et victimus est.
Nam eum vincit pudor, qui vincit in malis.

145 *Nonne hæc dæmon efficit? Iuno plus quam dæmon, præter ruinam.*

Ruinas etiam vidi quorumdam successorum,

Cum ferrentur impetu spiritus.

Hæc nonne manifeste est abalienatio a Deo?

Ft. qui non esset? Deus enim mansuetus et lenis est,

150 *Cujus non bonum est vitiare imaginem,*

Formam inducendo incognitam.

Nihil tale nobis est insania,

Nihil tale nobis morbi corporum.

Hæc enim non volentium, sed infeliciū mala sunt,

155 *Quamvis molestia, neque, cum adsunt, mordeant*

(Præsens enim malum his, qui eo laborant, omnium gravissimum videtur),

Atque cominserationem potius, quam execrationem mereatur.

Et inter mala, id quod manifestum est tutius est:

160 *Quod autem incautis accidit, profligat.*

Ebrietas malum quidem est, et qui non sit? quis contradixerit?

Illiud est etiam voluntarium: nam qui, quorum sit causa malorum,

154 *Γῆραται. Coisl. γίνεται.*

145 *Tuvt' οὐχὶ δαίμων.* Hominem iracundia arde deflagrantem dæmoni comparat: imo etiam, excepto lapsu, pejorem eo esse asserit. Basilius eum homini a dæmore obcesso similem esse scribit, in horum. *adversus irascentes.* BILL.

148 *'Ερδήλως. Vat. ἐκδήλως.*

149 Θεοῦ γάρ τὸ χράστ. Dei enim peculiaris est lenitas et mansuetudo.

156 *Tu γάρ παρόν.* Pulchra sententia, quam ipsam Gregorius in orat. *De plaga grandinis ad hunc modum exprimit: Καθάπερ ἐν τοῖς νοσήμασι: τὸ λυτοῦν δὲ πάθος τοῦ μὴ παρόντος ἀνιαριστερον. Non secus atque in morbis, calamitas præsens semper molestior est, quam ea, quæ procul abest.* Vide tom. I, pag. 304.

159 *Λυματαιται. Labefactat, magis lædit.*

METRICA VERSIO.

Gigas videri, simius cum sit, studet.
 Manum ipse torquet, curvat et digitos suos,
 Quærilne montem quempiam, aut Etnam alteram,
 Jaculetur hanc ut vi manus longissime,
 Hostique telum quæ sit, et tumulos simul.
 Quis ignis, aut quæ reprimet hoc grandu malum?
 Ut fudit autem tela verborum furor,
 Manus sequuntur, resque geritur coninus,
 Ac sævum initur prælrium, atque hostem suum
 Devincit is qui victus est, miser et magis:
 Victum, in malis qui vicerit, nam judico.
 Hæc nonne dæmon, plusque, si casum eximas?
 Quin et cadentes contigit quosdam mihi
 Videre, ferret impetus cum hos spiritus.

B Hæc nonne dirimunt maximo plane a Deo?
 Est namque placidus, lenis est summus Pater
 Turpare cuius regiam effigiem haud decet,
 Formam inserentes exteram loco illius.
 Nil tale nobis, tale nil insania:
 Nil tale morbi corporum. Infeliciū
 Mala quippe sunt hæc, non item volentium -
 Quamvis molestia, neque, cum adsunt, mordeant,
 Gravior videri nam dolor præsens solet.
 Nec tam execranda, digna quam luctu pio.
 Quin, clara quæ sunt, tuta sunt mala hæc magis,
 Incauto at id quod accidit pestem parit.
 Damnanda res est, quis neget? temylentia.
 Est nam volentis. Quisquis etenim, cum sciāt,

Οὐκ ἀγνοοῦντες, ἀλλ' ὅμως ἡττώμενοι,
Αὐτοὶ προδῆλως τοῦ κακοῦ γεννήτορες.
‘Ἄλλ’ οὖν ἐκεῖ μὲν τοῦ κακοῦ τὸ δυσχέρες,
165 Γέλως, δὲ εἰς ἔπαισεν ὑπνος αὐτίκα.
Θυμοῦ δὲ ὑπερχλύσαντος, εἰ χείρον, λέγε,
Τὶ τῶν ἀπάντων οἴδας, ή τι φάρμακον;
‘Ἄλλοις μὲν ἐστιν εἰς φρένας πειῶν θεός·
Θυμὸς δὲ πρῶτον τῷ θεῷ φράσσει θύρας,
170 Ἀπαξ ὑπερσχών· ή δὲ ὑπόμνησις θεοῦ,
Χείρον συνάπτει καὶ θεὸν τὰς ὑνερειν.
Αὐτῷ λίθους ποτ' εἶδον, ὃ δεινοῦ πάθους!
‘Ριπταυμένους, κόνιν τε καὶ πίκρονς λόγους.
Τῷ ποῦ, τίσι τε καὶ δπως ἀλωσίμηρος;
175 Νόμοι παραθοῦνται, οὐ διεγκώσθη φίλος,
Ἐχθρὸς, πατήρ, γυνὴ τε, συγγενεῖς, Ἰσα.

A Μῆδς φορδὲς ἀπαντα, χειμάρρου θὲνδρος.
‘Ην καὶ τις ἴνστη, τὸν χδλον μεθείλκυσεν
Εἰς αὐλὸν, ὥσπερ θηρίον φοφήμασιν,
180 Αὔτος τε χρῆσει συμμάχων δ σύμμαχος.
Τούτοις μὲν μάλιστα κάμπτεσθαι λόγοις.
Οὐ γάρ δεήσῃ πλειόνων, ἀν εὖ φρονῆς.
Εἰ δὲ ἕστ’ ἐπιδῆμης χρεία σοι καὶ μείζωνος,
Βίους σκύπτει μιο τῶν πάλαι καὶ τῶν νέων,
185 Οσοι ποτ’ ἔσχον ἐκ τρόπου παρθησίαν,
Τίνες μάλιστα προσφιλέστατοι θεῷ
Τί πρῶτον, ή μέγιστον ἔξησκηκότες,
Μωσῆς ἐκεῖνος, Ἀαρὼν, οἱ φιλατεῖ,
Δαυὶδ, Σαμοὺὴλ, εἴτα Πέτρος ὑστερον;
190 Οἱ μὲν γε μαστιχθεῖσαν Αἴγυπτον τόσας
Πληγαὶς ἀσωφρόνιστον εἶχον· ἀλλ’ ὅμως

Non ignorantes, nihilominus se vinci patiuntur,
Ipsi manifeste mali sunt auctores.
Verumtamen hic quidem mali atrocitas
165 Desinit in risum. Nimirum ebrietatem unicus sopor illico pellit.
Ira autem effervescente, an quidquam sit pejus, ede
Ex omnibus quæ nosti, et quod sit remedium.
Aliis quidem vitiis remedium est, illapsus animis Deus.
Ira autem primum Deo occcludit fores,
170 Ubi gravior exstat. Si Dei mentio flat,
Pejor evadit, Deum ipsum jungit conviciis.
In eum lapides vidi aliquando, proh nefarium scelus!
Qui jaceret et pulverem et atrocia verba.
Ubi, queso, a quibus, et qua arte expugnari queat?
75 Leges projiciuntur, non dignoscitur amicus,
Hostis, pater, uxor, cognati pares sunt.
Eodem omnia impetu, eodem omnia torrente rapiuntur.
Si autem quis obsistat, bilem attrahit
In seipsum, ut bellua cietur edito strepitu:
180 Et ipse indiget ope, qui opem ferre volebat.
His ergo maxime flecti par est verbis;
Nec enim pluribus opus erit, si sapias.
Sin autem adhuc carmine indiges efficaciori,
Vitas inspice mihi veterum ac recentium,
185 Quicunque olim consecuti sunt moribus auctoritatem.
Quinam præcipue fuerunt charissimi Deo,
Quam primum, quam maxime virtutem excoluerunt,
Moyses ille et Aaron erant Deo dilectissimi,
David, Samuel, deinde longo post tempore Petrus?
190 Illi quidem castigatam Ægyptum tot
Plagis insipientiorem experiebantur; nihilominus tamen

162 Ἀγνοοῦντες. Ita Coisl. et Vat. Edit. ἄγνο·
οῦντος.
163 Γεννήσορες, parentes.
168 Ἄλλοις. Ita Coisl. Edit. prave ἀλλ' οἵ. Ibid.

πειῶν. Coisl. πειῶν.
174 Τῷ ποῦ. Ita Coisl. Edit. τῷ ποῦ.
183 Εἰ δὲ ἕστ'. Ita Coisl. Edit. εἰ δῆτ'.

METRICA VERSIO.

Quantum malorum confler, huic cedit tamen,
Censendus hujus hic mali certe est pater.
Illic at omne clauditur risu tamen
Malum, quod unus protinus sislet sopor.
Fervente at ira quod gravius usquam malum
Cognoris, ede, pharacum et quodiuain mali?
Medicamen aliis est Deus menti obvius.
Ast ira primum Numini occcludit fores,
Cum gravior exstat. Si Deum quis proferat,
Malum ingravescit; jungit hunc conviciis.
Vidi ipse, saxa, pulverem, et verba aspera
Qui jaceret in eum, proh scelus nefarium!
Nulla arte, nullo qui modo vinci potest.
Jura obteruntur, non amicus noscitur,
Non hostis : uxor, genitor, afflues, idew.

B Fert cuncta torrens, impetus cuncta unicus.
Reprimere tentes? In caput bilem tuum.
Trahes, surentem ut belluam sono edito.
Atque indigebis ipse, opem ferens, ope.
His ira flecti maxime verbis potest;
Nec enim indigebis pluribus, siquidem sapias.
Sin accinenda plura sunt adhuc tibi,
Veterumque vias inspice et recentium,
Auctoritatem queis decus morum attulit.
Quinam fuerunt maxime chari Deo?
Virtus culta quæ prius, vel maxime?
Moses, Aaron, par Deo charissimum,
Davidque, Samuel, posteris annis Petrus.
Frusta intulissent cum tot illi Ægyptis
Plagas, gerebant leniter sese tameu,

Φειδοί προσῆγονθ' ὡς τὸ Φαραὼ θράσος.
 Ἔως ἐπεκλύσθησαν ἐκ τῆς οὐρανοῦ.
 Οἵ τη μὴ τὸ μακρόδυμον ἤνεγκεν σέβας,
195 Οὓς δὲ μάθωσι πάντες εἰδεῖσθαι τόδε.
 Κρείττον θρασὺν γάρ η πρέπει περιφρονεῖν.
 Αἰνῶ Σαμουήλ, διὸ ποθ' οὐδεὶν δυσφορῶν,
 Πρῆξαντος αὐτῷ τὴν διπλοῖδα τοῦ Σαούλ,
 Εἰτ' ἀξιωθεὶς, ὡς γε συγγνώμην ἔχειν,
200 Ἀφῆκεν εὐθὺς τῷ λόγῳ τὴν αἰτίαν.
 Τούτου τοι δὲ ἀν. γένοιστο ἡμερώτερον;
 Δαιδὸς ὑπομνήσθητι, καὶ τῶν χρονιμάτων,
 Ἐξ ὧν πονηροῦ πνεύματος Σαούλ ποτε

Α Ἡλευθέρωσεν· εἰτ' ἀγνώμονος τυχῶν,
205 Φυγάνων, ἀλλάν τὸν περὶ φυχῆς δρόμον,
 Δοθέντος εὐτῷ τοῦ Σαούλ ἐφείσατο
 (Καὶ τούτο δ' ἴστε), καὶ μόγις στοωσμένος.
 Ἡ διπλοὶς γνώρισμα τῆς ἐξουσίας
 Κεκαρμένη, φακός τε τοῦ κράνους κλαπεῖ.
210 Τί δὲ λέγειν τὸν οὐδὲν ὡς ἡνέσχετο,
 Τὸν πατροφρόντην, καὶ τύραννον ἀπρεπῆ;
 Ὁπου γ' ἔκεινον καὶ κλέψει τεθνηκότα,
 Θρήνοις τε πολλοῖς ἀνακαλεῖ καὶ γύνεις,
215 Τὸν μηνυτὴν τε τοῦ πάθους ἀμύνεται,
 Ποσπέρ λαβών τιν' ἁχθρὸν, οὐκ εὐάγγελον;

Leniter se gerebant erga ferocem Pharaonem,
 Bonec aquis absorpti sunt ob petulantiam,
 Quibus diuturna lenitas non instillaverat religionem,
195 Ut diserent omnes hanc vereri;
 Præstat enim audacem, quam mihi spernere.
 Laudo Samuelem, qui aliquando contumeliam moleste perpessus,
 Lacerante ipsius pallium Saule,
522-523 Deinde rogatus ut veniam daret,
 200 Condonavit statim roganti culpam.
 Hoc porro quid mitius?
 In memoriam revoca David et citharæ pulsationes,
 Quibus a malo spiritu Saule olim
 Literavit. Deinde ingratum expertus,
205 Fugiens, vagus, sollicitus in magno vitæ discrimine,
 Tradito in manus suas Sauli pepercit
 (Hoc sane nostis), idque vix ipse neci ereptus.
 Discissa vestis, indicium est Saulem fuisse in Davidis potestate,
 Et lenteula, quæ ad caput erat, surrepta.
210 Quid necesse est referre, quomodo filium toleraverit
 Parricidam et tyrannum perfidum?
 Quomodo et hunc mortuum defleverit,
 Multisque lacrymis et ejulatibus inclamaverit,
 Atque etiam nuntium cœdis morte afficerit,
215 Velut hostem habens, non ut tēta nuntiantem?

192 Φειδοί προσῆγονθ'. Mansuetos se exhibebant,
 parebant Pharaonis audacie.

195 Αἰδεῖσθαι. Ut diserent omnes retereri, id est,
 non abuti virorum sanctorum lenitate.

200 Εἰτ'. Ita Coisl. Edit. εἰτ'.

205 Δρόμοι. Coisl. τρέχων.

209 Φακός τε, etc. Bis in manus Davidis incidiisse Saulem narrat Scriptura: primo cum David præcidit oram ejus chlamidis (*I Reg. xxiv, 5*); deinde cum tulit hastam et scyphum aquæ, qui erat ad caput Saulis dormientis (*I Reg. xvii, 12*). Καὶ ξέδει Δαβὶδ τὸ δόρυ, καὶ τὸν φακὸν τοῦ θάνατος ἀπὸ προσκεφαλῆς αὐτοῦ. Ita Septuaginta: Εἴπερ David lanceam et lentem aquæ a cervicali ejus. Utriusque historiæ meminit Gregorius. Itaque φακός τε τοῦ χράνους, intelligendus juxta Scripturam scyphus aquæ, qui erat ad caput Saulis reu ad cervical, pro more regum atque imperatorum: non vero

galea, ut male bactenus reddiderunt interpretes. Nec felicius vertit Billius, pars galeæ. Ut enim concedamus χράνος significare galeam, sacer textus non aliud intelligere sinit per φακός, quam scyphum aquæ qui erat ad caput Saulis, ut in Vulgata legitur. Forte etiam in Gregorio non legendum esset χράνος, sed χράνων, quod, teste Eustathio, significat caput. Grammatici tradunt neutrum esse φακός, at masculini generis est apud Septuaginta, unde hanc vocem exscriptis Gregorius.

213 Ἀραχαλεῖται. Coisl. ἔγχαλεῖται, qui mox, λαγοῖς pro τύροις.

214 Ἀμύνεται. Hic memoria lapsus videtur Gregorius ut et infra, lib. II, sect. II, carm. III, ad Vitalianum, v. 324. David quidem nuntios mortis Saulis et Isbōseth jussit interfici: at nihil tale gesit cum ei nuntiata est mors Absalom: imo non nuntiata est, sed sciscitando didicit.

METRICA VERSIO.

Animos feroces regis ut sic flecterent :
 Donec superba gens aquis est obruta,
 Quæ lenitatem tempserat nimis insolens :
 Hanc ut vereri quilibet jam disceret.
 Placido ferocem tutius nam spreveris.
 Laudo Samuelem, maximum per dedecus
 A rege vestem qui dolens ruptam sibi,
 Simul alique veniam petiit ille, non moram
 Iniecit uliam, quin ei remitteret.
 Hoc porro quidnam mitius fngi queat ?
 David, et hujus veniat in mentein chelys,
 Quæ liberavit spiritu quondam improbo

B Saulem. Huncque posthæc nactus ingratum nimis
 Mœrens, vagusque, maximo in discrimine,
 Ipsi pepercit, in manus sibi tradito
 (Hoc hostis), idque vix nigrae ereptus neci.
 Discissa vestis, parsque galeæ clanculum
 Surrepta, facitis signum erat potentiae.
 Quid referam ut ipse parricidam filium,
 Regnum occupantem perfide, lenis tuhi?
 Hunc namque et orco morte demissum dolet,
 Multisque lacrymis plurimo et fletu vocat.
 Faustumque non ut nuntium, letui indicem,
 Sed sœvum ut hostem protinus morte afficit.

'Η γὰρ φύσις ἐμπροσθε τῶν ἔγκλημάτων
 'Εστη, λαδοῦσα τὸν τρόπον συνήγορον·
 'Ως καὶ προσάντης τῷ στρατῷ κατασταθεῖς,
 Μίκρου γενέσθαι τοῦ χράτους ἀλλότριος.
 220 Τί δ'; οὐ τὸν ὄντος Σεμεῖον ἐκαρτέρει.
 Δύστημον διπά τῷ κλέι τῆς εἰσόδου;
 Πέτρου δὲ δῆτα τοῦ σοφοῦ τεθαύμακα,
 'Ως μακροθύμως καὶ λίαν νεανικῶς
 'Ηνεγκε Παύλου τὴν καλὴν παρέργησαν
 225 (Καὶ τοῦτ' ἐν δοτεῖ τηλικούτῳ καὶ τόσοις
 'Ἐπαινεῖταις τε καὶ μαθηταῖς τοῦ λόγου),
 'Ως συντράπεζος οὐ καλῶς ἦν ἔθνεσιν,
 Εἰ καὶ τόδ' ὁτεῖς ὡφελήσειν τὸν λόγον.
 'Ην γὰρ τὸ κινοῦν καὶ μόνον Θεοῦ φόδος,

Α 230 'Η τοῦ λόγου τ' Ἑλλαμψίς ἐκ κηρύγματος.
 Οὐκ ἀν παρέθοιμ' οὐδὲ τὸ Στεφάνου καλὸν,
 'Ον οἰδ' ἀπαρχὴν μαρτύρων καὶ θυμάτων.
 Λαθοῖς ἐχώννυτε' ἀλλ' ὅμως, τοῦ θαύματος!
 Μέσος λιθαστροῦ, φθόγγος ἐξηρκούετο,
 235 Αὐτός τε συγχώρησιν, ὡς εὐεργέταις,
 Διδοὺς λιθασταῖς, τὸν Θεόν τ' αἰτούμενος.
 Ταῦτ' οὐ προδήλως τῆς Θεοῦ τυπώσως,
 Καὶ τῶν ἐκείνου καὶ παθῶν καὶ δογμάτων,
 'Ος ὁν Θεός τε καὶ κεραυνῶν δεσπότης,
 240 'Ως ἀμυδὸς ἥγετ' εἰς σφαγὴν ἀφωνίᾳ;
 'Εμπτυσμάτων τε καὶ ραπισμάτων δῶσων
 'Ηνέσχετ!' δηρις ὥτου πεπληγότος
 Τῇ χρηστὸν οἶδε Μάλχος. Οὐκ ἐκραύγασεν

Nam natura ipsa ante crimina
 Stabat, assumens animi lenitatem vice patroci.
 Qua quidem agendi ratione ab ipso avertit exercitum,
 Ut parum absuerit, quin regno excideret.
 220 Quid? Nonne maledicuum Semei pertulit,
 Qui inauspicatus occurrit celebritati ipsius in urbem redditus?
 Petrum etiam virum sapientissimum miror,
 Qui tam placida mente, et tam forti pectore
 Tulit Pauli egregiam dicendi libertatem
 225 (Et quidem in tanta urbe, tolque inter
 Laudatores et discipulos doctrinæ),
 Quod non recte comideret cum gentilibus,
 Quamvis id arbitraretur profuturum fideli.
 Quod enim ad id movebat, solum erat Dei timor,
 230 Et Evangelii illustratio, per proclamationem.
 Nec vero prætermittant Stephani virtutem,
 Quem agnosco primitias martyrum ac victimarum
 524-525 Lapidibus obruebatur, et tamen; o prodigium!
 Inter saxa vox ejus audiebatur,
 235 Quia ipse veniam, tanquam de se bene meritis,
 Condonabat lapidantibus, et Deum deprecabatur.
 Annou hæc manifeste sunt æmulatio Christi exempli,
 Et ipsius cruciatuum ac doctrinæ,
 Qui cum Deus esset, ac fulminum dominus,
 240 Tanquam agnus sine voce ducebatur ad necem?
 Quot sputa, et quot pugnos
 Pertulit! Nec minus, aure læsa,
 Benignitatem ipsius expertus est Malchus. Non clamavit

217 *Τρόχος. Animis lenitatem.* Bill. male fetum.
 221 *Δύστημον.* Quasi convicia illa quibus Davidem Semei laceraverat, celebri regis in Hierosolymam reditui forent onen sinistrum.

224 *Παρέργησαν.* Liberam reprehensionem.
 227 *Συντράπεζος οὐ καλῶς.* Bill.: *Quod veseretur improbe.* Quod quidem durios. Videtur hic Gregorius a Scripturæ mente discedere. Non enim Paulus reprobet Petram, quod male communi mensa

cum gentilibus uteretur, sed quod ab iis se subduxit metu Iudeorum, qui supervenerant, ne illis esset offendiculum, hincque gentilibus majori offendiculo foret. Excidit forte unus et alter versiculos,

234 *Μέσος λιθαστροῦ. In media lapidatione.*

243 *Οὐκ ἐκραύγασεν.* Alludit ad hæc verba Isa. xlvi., 2: *Non clamabit, neque accipiet personam, nec audierit vox ejus foris.* *Calamum quassatum non conteret, et linum sumiyanus non extinguet.*

METRICA VERSIO.

Natura quippe stabat ante crimina,
 Instar patroci fœtum habens firmissimi :
 Sic, militari graviter offensa ut manu,
 Illic pene regni culmine exciderit sui.
 Quid? Nonne Semei pertulit convicia,
 Male ominantis splendido regressui?
 Petrum ipse iniris laudibus sane effero,
 Qui mente placida, pectore et magno admodum,
 Fortique Pauli liberam vocem tulit
 (Atque hoc in urbe maxima, et laudantium,
 Fidei magister queis erat, magno in grege),
 Quod veseretur improbe cum Gentibus :
 Fidei quod istud crederet fore communoduni.
 Nam quod movebat, solum erat metus Dci,

B Verbique sacri fulgor ex præconio.
 Nec præterire convenit Stephani decus,
 Qui victimarum et martyrum auspex exstitit.
 Saxis peribat : et tamen, quid tam novum?
 Inter fluebat saxa vox sancti viri,
 Per quam ipse, meritis optime ut de se, hostibus
 Parcebat, et pro his Numinis suppplex erat.
 An hæc aperte non gerunt Christi typum,
 Tormenta et ejus, dogmata et sacerrima?
 Qui cum Deusque, fulminum et dominus foret,
 Sine voce ductus instar est agni ad necem,
 Et sputa foeda, et plurimos colaphos tulit.
 Benignitatem sensit, at Malchus tamen
 Vel usque ad aurem. Clamor ab illo, indicans

Ἐνδεικτικόν τι καὶ γέμον παρθησίας
 243 Οὐδὲ εἰριξέν τι. Τὴν κακία τεθλασμένον,
 Ἀκλαστὸν ἔσχε. Τὴν φρενὸς κουφῆν φλόγα
 Σθίσειν λέγει μὲν, ὡς δὲ χρηστὸς φείσεται,
 θέ: δὲ κρατήσῃ τῷ πράῳ τὸ συγγενές.
 Τοιαῦτα καὶ τοσαῦτα τοῦ σοῦ Δεσπότου.
 250 Οὖς, ἀν τι πάσχοις, ἀντιστηώσεις τὰ στ.,
 Καν πάνθ' ὑποστῆς, τὸ πλέον λελείψεται.
 Εἴπερ τὸ πάσχειν κρίνεται πρὸς ἀξίαν.
 Ἐρκεῖ τάδε τὴν εὐγενῆ παιδεύματα,
 Πλακῶν νόμοι τε καὶ τρόποι τῶν ἐξ ὅρους,
 255 Εἰ δεὶ τι τούτοις προστεθῆναι καὶ νόθον;
 Καὶ χείρων οὐδέν· ὡς τι καν τοὺς χείροις
 Τῶν κρεισσόνων τε καὶ φλών δρεψάμεθα.
 Ὄν γάρ κρατεῖν καὶ σφόδρα, οὐ σφόδρα αἰνετόν,
 Τούτων κρατεῖσθαι καὶ λιαν, πόσον κακόν!

Α 260 Μεμήσομαι δὲ καὶ τινῶν, καὶ συνεόματο.
 Παιτείν ξμελλεν δὲ Σταγειρίτης τινά,
 Λαβῶν ἐπ' αἰσχροῖς καὶ κακοῖς ἐγκλήματο.
 Θυμοῦ δὲ ἐπισελθόντος ἥντικ' ἥσθετο,
 Ἐστή παλαιῶν τῷ πάθει, ὡς δυσμενεῖ.
 265 Μικρὸν δὲ ἐπισχών, εἶπεν (ῶ σοφοῦ λόγου !)
 Καὶ τινὸν πέπονθας. Προστάτην ἴσχες χρόνον.
 Εἰ μὴ γάρ δργή, καὶ διαρεὶς ἀπηλλάγης.
 Νῦν δὲ αἰσχρὸν ἦν μοι τῷ κακῷ πλήττειν κακόν,
 Κρατεῖν τε δούλου τοῦ πάθους ἡσώμενον.
 270 Οὕτως ἔκεινος. Τὸν δὲ Ἀλέξανδρον λόγος,
 Εἰπόντος αὐτῷ Παρμενίωνός ποτε,
 Πόλιν τὸν ἐξελόντι τῶν Ἑλληνίδων,
 Εἰσθ' δὲ δρπεῖαι κρήτη πολλάκις σκοπουμένη,
 Ω; εἴπερ ἦν ἔκεινος, οὐκ ἀφείσατο.
 275 « Ἀλλ' οὐδὲ Ἱγων' ἀν, εἴπερ ἦν, φάναι σύγε.

In ostentationem sui, et in signum libertatis;
 245 Neque litigavit. Criminibus contritum
 Infractum servavit. Mentis exilem flammam
 Extincturum se quidem minatur, sed benignus parcit,
 Ut nos subigit sua lenitatem.
 Talia ac tanta sunt exempla Domini tui,
 250 Quibuscum, quæ forte pateris, si conferas,
 Atque etiam omnia perferas, plurimum deerit:
 Si quidem cruciatus pensatur ex ejus qui patitur dignitate.
 Sufficiuntne nobis nobiles institutiones,
 Tabularum leges et mores e sacro monte?
 255 An his aliquid addendum est, etiam nostrum?
 Nihil inde pejus acciderit, sic etiam forte ex pejoribus
 Quidpiam boni ac utilis decerpserimus.
 Quos enim valde superare non magnopere laudandum est,
 Ab his multum superari, quantum est malum!
 260 Memorabo autem nonnullos, et quidem breviter.
 Cædere parbat (Aristoteles) Stagirites quempiam
 Deprehensum in turbipibus pravisque facinoribus.
 Cum autem iram supervenientem sensisset,
 Substituit, et illam impugnavit velut hostem,
 265 Paululumque moratus, ait (o præclerorum dictum!).
 Καὶ Novum quid expertus es. Patronam habes bitem;
 Nisi enim ira me invassisset, cæsus abiisses:
 Nunc autem turpe esset mihi, cum malus sim, cædere malum,
 Et coercere servum, cum ipse iracundia virtus sim.,
 270 Hæc ille. Alexandrum autem narrant,
 Parmenione illi dicente aliquando,
 Cum quamdam urbem Græcorum expugnasset,
 526-527 Et quid facto opus esset, sæpius deliberaret,
 Se, si foret Alexander, nihil parciturum,
 275 Respondisse: « Neque ego parcerem, si essem Parmenio.

245 Οὐδέ εἰριξέν τι. Edit. οὐδὲ εἰριστόν τι.
 248 Τὸ συγγενές. Cognatam sibi gentem.
 253 Εἰ δεῖ. Forte ἦ.

263 Ἐκεισελθόντος. Ita Coisal. Edit. ἐπιλόθυντος.
 265 Εἰλεύ. Cicero, in lib. De senect., dictum hoc
 Archite Tarentino, non Aristoteli tribuit.

METRICA VERSIO.

Auctoritatem maximam, non exiit.
 Non litigavit. Criminum quassum agmine
 Non fregit. Atque sumigantem extingueire
 Mentrent minatur is quidein, at non id facit :
 Quo lenitatem nos trahat summa hac sua.
 Exempla Domini tanta sunt tot et tui.
 Quibus quid ipse perferens, tua conferes ?
 Ut cuncta subeas, plurimum deerit tamen ;
 Ad dignitatem passio si extenditur.
 Doctrina nobis sufficitne hæc nobilis,
 Petita tabulis a sacris montis sacri ?
 An potius aliquid addere his nothi addecet ?
 Sic forte melius. Quidpiam ex pejoribus
 Ita nain legemus forte, quod mentes juvet.
 Quos namque valde vincere, baud magnuni est decus.
 Superari ab ipsis plurimum quantum est malum !

B Memorabo porro pauculos, et hos brevi.
 Quemdam parabat urbe Stagira editus
 Oium serire, crimine arreptum in gravi ;
 Ut sensit autem bitem se subita rapi,
 Adversus illam diuinicans stetit illico,
 Paulum et moratus, dixit : O dictum elegans !
 Καὶ Nova res, patrona contigit bilis tibi.
 Cæsus abiisses, liber bac si nunc forem.
 Ατ turpe nunc est, si malum cœdat malus,
 Iraque virtus servulom coercat.
 Sic ille. Rursus magnum Alexandrum ferunt,
 Parmenio quandam forte cum ipsi diceret,
 Capti urbe quadam Græciæ, quid facto opus,
 Deliberanti sæpius : « Si rex forem,
 Nihil misertus oppidum æquarem solo :
 Αἴquarem et ipse, retulit, si tu forem.

Σοὶ μὲν γάρ ἔστιν ὡμότης, τὸ δὲ πρᾶδον
Ἐμδον, φυγεῖν τε τὴν πόλιν τοὺς κινδύνους. »
Κάκενο δ' οἶον, ὡς ἐπαίνων ἀξίον;
Ἐλοιδρεῖ τις τὸν μέγαν Περικλέα,
280 Πολλῷς ἐλαύνων καὶ κακοῖς ὄνειδεσι
(Τῶν οὐδὲ τιμῶν τις), δχρις ἐσπέρας.
Ο δ' ἡσυχῇ τὴν ὑδρίαν, ὡς τιμῆν, φέρων,
Τέλος καμόντα καὶ βαδίζοντ' οἰκαδε
Προύπεμψε λύχνῳ, τὸν χόλον τ' ἀπέσθεσεν.
285 Ἀλλος δ' ὑδρίστην, πλουσίαις ἐφ' ὑδρεσι
Προσθέντ' ἀπειλήν. « Ως δολίμην παγκάκως,
Εἰ μὴ κακὸν κακῶς σε κτείναιμι σθένων. »
Τούτοις ἀμειβεθ' ὡς φιλανθρώποις λόγοις·
« Κάγω γ' δολίμην, εἰ σε μὴ θείην φέλον. »
290 Κωνστάντιον δὲ (καὶ γάρ εἰπεῖν ἀξίον,
Ως μὴ τὰ πρόσθεν τυγχάνῃ λόγου μόνα,

A Περιφρονῆτε θ' ὅντερ αύτοι μάρτυρες),
Φασὶ ποτ' εἰπεῖν ἀξίον μνήμης λόγον
Τις δ' ἦν; ἐκείνον τῶν τις ἐν τέλει ποτὲ,
295 Παρώκυν' ἡμῖν, οὐ φέρων τιμωμένους
Τιμαῖς τοσαύταις (καὶ γάρ εὐσεβέστατος,
Εἴ πέρ τις ἀλλος βασιλέων, ὃν Ισμεν, ἦν).
Πολλοῖς δὲ εἰπειτάν καὶ τινα τοιοῦτον λόγον.
« Τι τῆς μελίσσης ἔστιν τιμερώτερον; »
300 Ἀλλ' οὐδὲ ἐκείνη τῶν τρυγώντων φείδεται. »
Ηκουσε· « Πῶς οὐκ οἶδας, ὃ βέλτιστο σύ,
Ως οὐδὲ ἐκείνη κέντρον ἔστιν ἀσφαλές;
Ιταίει μὲν, αὐτῇ δὲ εὐθέως ἀπόδλυται. »
Τοσαῦτ' ἔχεις σὺ τοῦ πάθους τὰ φέρμαχα,
305 Πάντων δὲ μείζον, ὃν Εφην, τὴν ἐντολήν,
« Ή μηδὲ τὸν πλήσσοντα ὑδρίζειν ἐξ.
« Οὐ γάρ φονεύσεις, οὐ τοῖς πάλαι τεταγμένον. »

Tibi quidem placet crudelitas; lenitas autem
Mihil, et urbem eximi periculis. »
Jam vero et istud quale, et quem dignum laudibus?
Convictis lacescebat quispiam magnum Periclem,
280 Multis exagitans ac turpibus probris
(Isque non alicuius pretii homo), usqne ad vesperam.
Pericles autem placide probra, ac veluti laudes perpessus,
Tandem fatigatum convictiorem, et repetentem domum
Deduxit cum facula, et sic iram extinxit.
285 Alius convictiori, qui amplis maledictis
Addiderat minas his verbis: « Dispeream pessime,
Ni te malum male interficiam, si possim. »
His respondit tam humanis verbis:
« Et ego dispeream, ni te mihi fecero amicum. »
290 Constantium autem (hoc enim juvat referre,
Ne vetera, quae narrantur sola,
Contemnenda autem vobis videantur ea, quorum estis testes),
Aiunt aliquando protulisse dignum memoria verbum.
Quodnam autem illud? Quidam in amplissimo dignitatis gradu locatus
295 Illum inflammabat contra nos, inique ferens nos decorari
Tantis honoribus (etenim religiosissimum erat,
Ut si quis alias imperatorum, quos novimus);
Ac plurima fatus, tale quidpiam subjunxit:
« Quid ape est mitius?

300 Verumtamen illa favos eximentibus non parcit.
Is audivit: « An ignoras, vir optime,
Quod nequidem api stimulus sit securus?
Ferit enim, sed ipsa statim perit. »
Talia habes tu morbi remedia,
305 Onnium autem, quae dixi, maximum, Dei legem,
Quae nequidem percutientem verbis lassessere sinit.
« Non enim occides, » lex illa antiquis erat sancta.

276 Σολ. Coisl. σή.
286 Παγκάκως. Coisl. παγκάλως.
292 Περιφρονῆτε θ' ὥν. Coisl. autem codex ha-
bci περιφρονῆται θ' ὥν
296 Καὶ γάρ εὐσεβέστατος. Vid. tom. I, argum.

METRICA VERSIO.

Sævitia namque te decet, me lenitas,
Eximere et urbem, Marte ne cadat effero. »
Jam quale et istud, laudibus dignum et quibus?
Magnum Periclem plurimis oīm probris
Quidam obruebat, gravibus et convictis,
Plebeius isque, per diem fere integrum.
At ille probra tacitus, ut laudes, ferens,
Lassum, domumque jam revertentem, face
Deduxit. Irām sustulit sic illius.
Rursum alter illum, qui minas has junxerat
Post mille probra: « Funditus peream, malum
Ni te necaro pessime, vires habens: »
Remuneratur blandus his dictis statim:
« Et ipse peream, ni te amicum fecero. »
Constantium autem (nam referre hoc convenit,
Ne vetera sola digna quis verbis putet,

in orat. 4 et 5, § 42.
306 Ὑερίζειν. Verbis lassessere. Non bene Bill.
ferire.

307 Τεταγμένον. Ita Coisl. Edit. τεταγμένων.

B Testata vobis quæque sunt, parvi astimet),
Verbum extulisse memoria dignum ferunt.
Quodnam hoc? Eum in nos principem cum quispiam
Quodnam incitaret, non ferens nos consequi
Tantos honores (namque erat pius admodum
Ut si quis alias principum, quos novimus),
At multa fatus, tale quid inox subderet:
« Animalne flungi mitius potest ape?

Atqui legentes pungit hæc favos tamen: »
Audivit: « Hocne te fugit, vir optime,
Stimulus nec ipsi quod vacet periculo?
Namque ipsa pungit, sed statim quoque interit.,
En quanta morbi suppetant tibi pharmaca.
Ac majora istis omnibus lex est Dei,
Hunc quæ ferire nec sinit, qui te ferit.
Priscis erat lex ista: « Ne cædem inferas. »

Σοὶ μηδὲ χολοῦσθαι ἔστιν ἐντεταγμένον,
Μή τοι γέ παίειν, μῆτε δὴ τολμᾶν φόνον.
310 Τὸ πρῶτον εἰργῶν, οὐκ ἐξ τὸ δεύτερον
Τὸ σπέρμ’ ἀναιρῶν, τὸν στάχυν κεκώλυκε.
Τὸ μῆδ’ ὅρθιν κάκιστα, μοιχείας τομῇ.
Τὸ μῆδ’ ὅμονειν, φάρμακον φευδορκίας.
Τὸ μῆδ’ θυμοῦσθ’, ἀσφάλεια πρὸς φόνον.
315 Σκόπει γάρ οὕτω • θυμὸς ἐκπέμπει λόγον,
Λόγος δὲ πληγὴν, ἡ δὲ πληγὴ τραύματα·
Ἐκ τραυμάτων δὲ τὸν φόνον γινώσκομεν.
Θυμὸς πατήρ πέφηνε τοῦ πικροῦ φόνου.
Τοῦ μὴ φονεύσαι τίς ποτ’ ἡνεγέρει γέρας;
320 Τὸ μῆδ’ θυμοῦσθ’ ἔστι τὸν αἰνουμένων.
Τοῦ μὲν γ’ ὁ μισθός, ἡ φυγὴ τοῦ κινδύνου·
Τούτου δὲ ἀμοιβὴ, γῆς μέρος τῆς τιμίας.
Ἄκουε Χριστοῦ, τοὺς πράσις & βούλεται:

Α ‘Ἐν τοῖς μακαρισμοῖς, οἵς ἀπηριθμήσατο,
325 Τὰ μέτρ’ ὄριζων τῶν ἐκεῖθεν ἐλπίδων.
Τούτου χάριν σοι καὶ νόμους τοίους γράψει.
Παῖς παρειάν; πῶς δὲ τὴν διληγὴν ἔδει
“Ἀκαρπὸν; εἰ μὲν οὐχ ἐκοῦσ’, οὖπο μέγα
Πέπονθε, μετζὸν δ’, ἦν θέλης, τὶ λείπεται·
330 Καὶ τὴν ἐκοῦσαν πρόσθες, ὡς ἐμμισθός δι.
Χιτῶνα γυμνοῦ; προστίθει καὶ δεύτερον.
“Ἐσθημ’ ἀν δὴ σοὶ καὶ τρίτον, γυμνωσάτω
Τούτων ἔχεις τὸ κέρδος, ἀν πρόῃ Θεῷ.
“Αν λοιδορώμεθ’, εὐλογῶμεν τοὺς κακούς·
335 “Αν ἐκπιπώμεθ’, ἐκ Θεοῦ τιμὴν ἔχειν
Σπεύδωμεν. Ἐκδιωκόμεθ’; οὗτοι καὶ Θεοῦ;
Τοῦτ’ οὐκ ἀφαιρετόν γε τῶν πάντων μόνον.
“Αν τὶς καταράται, σὺ προσεύχου τοῦδε ὑπερ.
Δράσταιν ἀπειλεῖ; ἀνταπελεῖ καρτερεῖν.

Tibi vero, ut nequidem irascaris, praeceptum est,
Nedum ferire licitum sit, aut cædem committere.
310 Qui primum velat, non permittit secundum.
Qui semet avellit, quominus spica oriatur, impedit.
Qui male intueri mulierem prohibet, adulterium præcidit.
528-529 Omnino non jurare, remedium est perjurii;
Non irasci, cautio est contra cædem.
315 Sic namque repules : ira producit sermonem
Sermo autem ictus, ictus vulnera;
Ex vulneribus autem mortem inferri novimus.
Itaque iracundia parens est acerbæ cædias.
Quis unquam, eo quod noa occiderit, tulit præmium?
320 Non irasci autem, res est laudabilis;
Et hujus merces est fuga periculi,
Illiū præmium, terra pars pretiosa.
Audi Christum ; mitibus quid promittat
Inter felicitates, quas recenset,
325 Mensuras definitas rerum in altera vita sperandarum.
Propterea tibi tales dat leges.
Caditur tibi maxilla, quomodo alteram sinis
Esse fructus expertem? si quidem invito, nihil profecto magnum
Præstitit. Majus autem, si velis, aliquid restat.
330 Etiam volentem præbe, ut mercedem consequatar.
Tunicam quis tollit? addē et alteram
Vestem : si adsit tibi tercia, eam exue.
Ex his habebis lucrum, si ea reliqueris Deo.
Si maledictis impetratur, bene preceatur malis,
335 Si despiciuntur, a Deo honorem consequi
Studeamus. Si persecutionibus vexamur, nunquid a Deo divellimur?
Id unum est ex omnibus, quod nobis adimī non potest.
Si diras tibi quis imprecetur, adhibe Deo preces pro eo.
Mali quidpiam ministratur se facturum? minare te toleraturum

521 Τοῦ μέν γ’ δ’ μισθός. Hic versus excidit Billio,
forte typographo. Illuc supplevimus, posteriore
correctio, et italicis utrumque distinximus. CAILLAU.

523 Bot. I. Quid largiri velit, mitibus quam
bene velit.

538 Ἐκδιωκόμεθ’. Fugamur nunquid et a Deo?

METRICA VERSIO.

At tibi nec ira corripi in quemquam licet :
Nedum ferire, cædere ac multo minus.
Qui prima prohibet, posteris nil dat loci.
Spicamque simus qui necat, simul impedit.
Stuprum anputabis, feminam haud spectans male.
Ne jura, habebis pharmaceutum perjurio.
Facesat ira, cautio ad cædem hoc erit.
Sic namque repules : Ira sermonem parit,
Ictusque sermo, vulnera ictus afferunt :
Cædem quod autem vulnera accersant, liquet.
Sic ira cædis horridæ certa est parens.
Quis haud patrata præmium cædis tulit?
At vacuus ira maximam laudem obtinet.
Merces prioris est periculi fuga;
Alterius autem terra dires præmium.
Audi quid ipse mitibus Christus velit,

B Felicitates suppulans, summa et bona,
Quæ sperat illæ sancta gens, defluiens.
Ob ista tales dat tibi leges quoque :
Mala feritis, alteram curnam sinis
Carere fructu? passa si nolens id est,
Laus parva : majus restat aliquid, si velis.
Hanc sponte jungre, præmium ut certum feras.
Tunicam quis aufert? Pallium quoque adjice,
Si tibi sit, ac te tercia veste exuas.
Hæc si Tonanti liqueris, fructus manet.
Si jacet in te vir malus probra, huic bene
Precare : si te conspuat, honorem a Deo
Capta. Fugat te? non autem rex cœlitum,
Qui solus adimī rebus ex eundis nequit.
Si te execretur quispiam, causa ipsius
Ora. Minatur multa? minitare hæc pati.

340 Ἔργων ἔχεται; σὴ πρᾶξις ἡ εὐπράξια.
Δύῳ γάρ οὕτω τὰ κράτιστα κερδανεῖς·
Αὐτός τ' ἀριστος τοῦ νόμου φύλαξ ἐστι,
Κάκεινον ἔχεις τῷ πράῳ τῷ σῷ πρᾶον,
Ἐχθρὸν μαθητὴν, οἵς χρατεῖ νικώμενον.
345 Ὁρφες; μάλιστα μέν σε μῆ χολὴν θέλει·
Τούτῳ γάρ ἔστι καὶ τὸ ἀσφαλέστατον·
Εἰ δὲ οὖν, προλύειν ἐσπέρας τὴν ἱκεταῖν
Δύεσθ' ἐπ' ὄργῃ μῆ δέχου τὸν ἥλιον·
Εἰτ' οὖν, δεῖς ἐκτὸς ὅμματων πέμπεις βολάς,
350 Εἰτ' οὖν, δεῖς ἐνδον τοῖς συροῖς αὐγάζεται.
Δύεις γάρ οὕτως τοῖς πεπληρόσι φρένας,
Ὦς τοῖς ἀρίστοις καὶ καλοῖς ἐκλάμπεται,
Ιλεῖον τὸ λάμπειν τοῖς βλέπουσιν ἐνδιδούς.
Ὦ δέ; οὐ φύσις δέδωκε, φησι, τὸν χρόνον;
355 Καὶ τὸ χρατεῖν γε τοῦ χόλου. Λόγον δέ τις;

340 Facinus committit? tuum opus sit beneficentia.
Duo enim sic maxima commoda percipies;
Ipse præstantissimus legis custos eris,
Et hunc habebis mansuetudine tua mitem,
Jam discipulum ex hoste, iis, per quæ vincit, superato.
345 Videat quid rei sit? summopere ne irascaris, studeto.
Hoc enim est tutissimum;
Aut si irascaris, depone ante vesperam furorem:
Nec si nas condere se in ira tua soleū,
Sive istum, qui extra oculos nostros mittit radios,
350 Sive illum, qui intus sapientibus lucet.
Is enim occidit stultis et vulneratis mentibus,
Contra vero optimis et honestis fulget,
530-531 Vehementius ut fulgeant cernentibus tribuens.
Quid igitur? non natura, dicet aliquis, dedit bilem?
355 Verum et dedit illam domare. Quis enim rationem dedit?
Quis etiam visum? quis manus? quis pedum incessum?
Deus dedit haec omnia et natura, sed ut in bonum iis utamur.
Te autem non laudo, qui male uleris.
Sic se habent et aliae mentis affectiones.
360 Dona sunt, cum moventur
Ratione, quæ eas, ut dux, regit, iisque imperat.
Zeli quidem armatura est iracundia moderate spirans:
Sed absque amore Deus apprehendi non potest.
Rationem scio rerum bonarum esse magistrum.
365 Si autem in deteriora tria haec propendeant,
Iracundia quidem fundens injuriam et nequitiam,
Amor vero ad flagitiosas cupiditates quasi œstro stimulans,
Et ratio haec non coereat, sed et dolos nectat,
Sic quæ sunt bona, flunt dæmonis.
370 Dei donum cum malo miscere non est bonum.
Deum autem cum legis in Scripturis iratum,

343 Ἐξεις τῷ πρῶτῳ τῷ σῷ. Ita Coisl. Edit. Ιλ-
λεῖς τῷ πρῶτῳ, τῷ σὸν πρῶτον, efficies tuum et mitem
ex hoste discipulum, victorem et victimum.
361 Ποδηγίᾳ, ποκῇ, στρατηγίᾳ. Ita Coisl. Edit.
ποδηγία... στρατηγία

METRICA VERSIO.

Exequitur ista? fac bene: hoc tuum est opus.
Hinc bina carpes commoda, haecque maxima.
Namque ipse legis optimus custos eris:
Placidumque reddes placidus hunc et discipulum
Ex hoste, dantem, quod feral palmarum, manus.
Summe studeto, bille ne pectus tuum
Laboret, hoc nam longe erit tutissimum:
Aut certe ut ante vesperam furor occidal.
Ne sol in ira se tua condat, cave,
Sive ille, radios qui foras mittit suos,
Sive ille, radiat qui probis intus viris.
Nainque ipse stultis occidit: contra bonis
Cupidisque honesti lucet, ac cernentibus
Hoc tribuit, ipsi ut fulgeant vehementius.
Natura bille non dedit? forte inquies.
At et hanc domare. Quis tibi mentem dedit?

A Τις δὲ δύνιν, η τις χείρας, η ποδῶν βάσιν;
Θεός τὰ πάντα καὶ φύσις, πλὴν εἰς καλὸν.
Σὲ δὲ οὐκ ἐπαινῶ μή καλῶς κεχρημένον.
Οὗτος; ἔχει καὶ τ' ἀλλα τῆς ψυχῆς πάθη.
360 Δωρῆματ' ἔστιν ἐκ Θεοῦ, κινούμενα
Λόγου ποδηγίᾳ τε καὶ στρατηγίᾳ.
Ζήλου μὲν ὅπλον θυμὸς ἐμμέτρως πνέον·
Πόθου δὲ χωρὶς οὐχ ἀλώαχμος Θεός.
Λογισμὸν οἴδα τῶν καλῶν διδάσκαλον.
365 Εἰ δὲ εἰς τὰ χείρα ταῦτα τὴν ροπὴν ἔχος.
Οὐ μὲν χέων οὔριν τε καὶ μοχθηριαν,
Οὐ δέ εἰς κακίστας ἡδονάς οἰστρηλατῶν,
Οὐ δέ οὐ κατάγχων ταῦτα, καὶ πλοκὰς στρέψων,
Οὗτον τὰ καλὰ γίγνεται τοῦ φθορέως.
370 Θεοῦ δὲ δῶρον οὐ καλὸν κακῷ φύρειν.
Θεὸν δὲ ἀκούων ἐν Γραφαῖς χολούμενον,

363 Οὐχ ἀλώαχμος. Exorari, quasi expugnari non
potest Deus absque amore, quo uno nobis conciliatur.

369 Τοῦ φθορέως. Corruptoris, dæmonis.

370 Φύρειν. Coisl. φέρειν.

B Quis rursus oculos, quis manus, gressum et pedum?
Natura cuncta haec, et Deus; sed in bonum:
At rebus his te non bene utentem improbo:
Sic mentis alii res habet se motibus.
Dominantis alto munera haec sunt optimæ.
Cum ratio recta ducit haec, atque imperat.
Moderata zelo bilis arma porrigit:
Amor eximatur, non potest Numen capi.
Ratio magistra est ad bonum quodvis probis
In pejus autem si tria haec propendeant,
Illincque bilis impotens fundat scelus,
Amorque rursum stimulet ad mala gaudia,
Nec ratio stringat ista, sed nectat dolos,
Hac arte flunt dæmonis, quæ sunt bona.
Infligere manus at Dei haud decet male.
Ira moveri porro cum legis Deum,

"Η πάρδαλίν τιν' , ή παροιστρώσαν πόθῳ
Αρκτον, ζέοντα ἐκ μέθης καὶ κραιπάλης,
Η καὶ μάχαιραν τοὺς κακοὺς στιλβουμένην.
375 Μή τοῦτο ποιοῦ τοῦ πάθους παρῆγορον
Ω προσπλακεῖς· ζητεῖς γάρ οὐ λύστιν κακοῦ
Καλῶς ἀκούεις, μὴ κακῶς, τοῦ πράγματος.
Πάσχεις γάρ οὐδὲν ὡν ἐγὼ πάσχω Θεός.
Μή τις τοῦτ' εἴπῃ· καὶ γάρ οὐδὲ ἔξιτασι
380 Αὐτός ποθ' ἕτοι. Ταῦτα γάρ τοῦ συνθέτου,
Καὶ τῶν μάχεσθαι ἡργμένων ἐκ πλεονος.
Ο δέ ἐστι, τοῦτ' εἰδῆλον, διτρεπτὸς φύσις.
Πῶς οὖν τυποῦται ταῦτα; τῆς τροπῆς νόμοις.
Πῶς; δειματῶσι τῶν ἀπλουστέρων φρένας,
385 Ήσπερ τὰ πολλὰ τῶν λόγῳ δηλουμένων.

Α Ἀντιστροφὴν νέει γάρ, καὶ τὸ πᾶν ἔχεις.
Ἐπει τὸν αὐτὸν πλήσσομεν χολούμενοι,
Χολὴν τὸ πλῆσσον τοὺς κακοὺς ἐγράψαμεν.
Ως δικιν, ὥτα, χείρας ἔξευρήκαμεν,
390 Οἰς χρώμεθ' αὐτὸν, τῷ Θεῷ δεδωκότες,
Ἐπέιτ' ἀκούεις τοὺς κακοὺς, οὐ τοὺς καλούς,
Οργῇ Θεοῦ πάσχειν τι καὶ δίκης νόμοις.
Ο σὸς δὲ θυμὸς οὐ μέτροις ὀρίζεται.
395 Πάντας δέ θους τίθησι. Μή τοίνυν λέγε
Ως ἐκ Θεοῦ σοι, καὶ Θεοῦ τὸ σὸν πάθος.
Η καὶ φρονεῖς σύ γ' ὡς Θεὸν μιμούμενος;
Ζήλωσον, ἀλλὰ τὴν νόσον γ' αὔρας δίδου.
Εἰ που δὲ ἀνέγνως εὐσεβῶν ἀνδρῶν χόλους,

*Vel esse tanquam pardalim, aut percitam desiderio
Ursam, vel serventem temulentia quadam et crapula.
Vel gladium malis fulgentem.
375 Ne hoc afferas in defensionem morbi
Quo laboras; nam hoc pacto non queris depulsionem mali.
Kecil intellige, non sinistre, rem.
Nihil enim horum, quæ patior, patitur Deus.
Ne quisquam hoc dicat. Non enim unquam
380 Deus extra se est. Hæc sunt compositorum,
Et eorum quæ pugnandi initium fecere jamdudum.
ille vero est, ut patet, expers mutationis natura.
Quomodo igit̄ hæc tribuuntur Deo? per metaphoram.
Qua ratione? ut timore percellantur simplicium inentes,
385 Quemadmodum pleraque eorum quæ oratione exponuntur.
Antistrophen enim cogita, et rem totam habes.
Quoniam enim ipsi cædimus irati,
Irasci quoque Deum, cum plecti malos, scripsimus.
Sic oculos, aures, manus ipsi effinximus,
390 Ea quibus ipsi utimur, Deo dantes,
532-533 Cum tale quidpiam, ut videtur, facit.
Præterea audis malos non iem bonos,
Ex ira Dei pati aliquid, et justitiae legibus;
Tua autem ira metris non concluditur;
395 Omnes pares facit. Ne ergo dixeris,
Ex Deo tibi, et Dei esse tuum affectum.
Num te jactitas Dei esse æmulatorem?
Æmulare sane, sed morbum tuum ventis trade.
Quod si alicubi legisti virorum piorum iras,*

576 Ω προσπλακεῖς. Ita Coisl. Bill. legit ἀν-
πλάστις, quam vocem non reperit, sed ipse fabri-
cavit ex varia lectione exemplaris Romani, quod ha-
bet mendose προσπλάστις, et sup. lin. ἀναπλ., ac
sic exponit... *Commenta*, inquit, et obtentus quos-
dam, non mali depulsionem queris; quod a Gre-
gorii mente non abhorret.

582 Ο δέ ἐστι. Ita Coisl. Jam Billius emendave-
rat, graviterque Leuenklaatum reprehendit, qui
legit, οὐδὲ ἐστι, pravamque lectionem secutus vertit,
vel, ut cum Billio loquar, pervertit hunc locum.

383 Τῆς τροπῆς νόμοις. Tropice et figurate.

384 Δειματῶσι. Ad inquietendum simplicioribus
timorem.

386 Αρτιστροφὴν τόσι τὸν, καὶ. Ita Coisl.; deest
γάρ in editis, et claudicat versiculus. Antistrophen
autem vocat Gregorius, cum Deo ea tribuimus quæ
ipsi non convenient, sed nobis: ut, quia irati ali-
quem cædimus, Deum quoque proinde irasci dicamus,
cum de aliquo supplicium sumit. Ibid. Εἰτε,
habes, id est, intelligis.

395 Πάντας δέ. Ita Coisl. In edit. deest δέ.

METRICA VERSIO.

Pardunque, amoris percitam aut cœstro velut
Ursam, vel ipsum servidum mullo mero,
Gladium aut micanteum, sotibus qui sit minax,
Hinc ne favorem compares morbo tuo.
Hoc nam tueris, non lugas, pacto malum.
Rem non sinistre, sed bono sensu accipe.
Quæ patior, horum nil Deus prorsum subit:
Hoc nemo dicat. Non enim a se coelitum
Rex exit unquam. Compositis hæc congruent.
Coepere dudum quæque jam bello premi.
Ast ille, quis non hoc videt, verti nequit.
Quinain ergo dantur hæc Deo? tropico modo,
Mentes ut ipse terreat image simplices
Multa velut ex his, tropica quæ dicta indicant.

B Antistrophen fac cogites: et totum habes.
Nam bile quoniam conciti aliquem cædimus,
Iram proinde, cum ferit, damus Deo.
Sic visum, et aures, sic manus huic effinximus,
Dantes supremo Numini hæc, quibus utimur,
Horum, ut videtur, quidpiam cum factit.
Audis deinde, non bonos, verum improbos,
Ira Tonantis, legibusque, aliquid pati:
In bile vero nullus est modus tua:
Exæquat omnes. Ergo caveas dicere
Quod morbus iste sit tibi ex Deo, et Dei.
Num te Tonantis jactitas esse æmulum?
Sis sane: at auras in leves morbum abjice.
Iras piorum sin legas forte uspiam,

400 Πάντας δικαιούς εύρες. Οἵμαι δ' οὐ χόλους,
Κακῶς δὲ πληγὴς ἐνδίκως κινουμένας.
Οὖπω γάρ διὰ ἐκείνοις ἡ πληγὴ κακόν·
Πληγαὶ δὲ ἐκείνοις σφόδρα συμφορώτατον,
Χρῆσοις πολλῆς τοῦ βίου καθάρσεως,
405 Ράμνους σίδηρον δῖστὸν ἐκκαλουμένης,
Νόμου τε πρόσθεν, καὶ πρὶν Ισχύσαι νόμον
Οὖπω τελείως τοῖς τότε ἑρμήνωμένον.
Οὖτα μὲν οὖν σὺ τὴν νόσον κατασθέσεις,
Τούτοις τε σαυτὸν ἐκμαλάσσων τοῖς λόγοις,
410 Ής οἱ κατεπάδοντες ἀσπίδων γένους.
Οἰστεις δὲ δῆ πῶς; τοῦτο γάρ εἰνι δεύτερον.
Μή που, πυρὸς πῦρ ἐκκαῆ χόλου χόλος·
Ἴσον γάρ ἔστιν αὐτὸν ἀρξασθαι κακοῦ,

Α "Ἄλλω τε κινηθέντι συμπαθεῖν κακῶς.
415 Πρῶτον μὲν εὔθὺς, πρὸς θεὸν κατατρέχων,
Αἰτῶν τε τὴν χάλαζαν ἐκτρίψαι κακῶς,
Ἡμῶν δὲ φειδεσθ' οὐδὲν τὴν κηρυκότων·
Σταυρῷ τε σημειούμενος παραυτίκα,
"Ον πάντα φρίσει καὶ τρέμει, φ' πάντοτε
420 Πρὸς πάντας οἴδα προστάτη κεχρημένος.
Ἐπειτα σαυτὸν εὐτρεπίζων πρὸς πάλην
Τοῦ τὸν χόλον κινοῦντος οὐ χολουμένου,
Ἡς δὲ κρατήσῃς τοῦ πάθους ἀπλούμενος.
Τὸ δὲ μὲν γάρ οὐχ ἐτοιμον οὐδὲ ἀνθίσταται·
425 Ο δὲ ηγερέπισται, τοῦτο καὶ νικᾷν οθένει.
Τὸ δὲ κρατεῖν τί; τὸ κρατούμενον φέρειν
Τρίτον σαυτὸν μὴ μεγίστων ἀξιῶν,

400 Omnes justas reperisti. Credo etiam non iras.
Sed potestas fuisse malis justa infictas.
Nondum enim erat illis plaga res mala,
Iuno plagae his erant utilissimae,
Ut pote indigentibus magna vita expurgatione,
405 Spina virgam ferream provocante
Ante legem, et priusquam vim haberet lex,
Quae nondum perfecte in hominibus hujus temporis radices egerat.
Sic igitur tu morbum extingues,
His te ipsum molliens rationibus,
410 Ac veluti qui excantant aspides.
Quomodo autem tu feres injuriam? id namque prosterea spectandum:
Ne forte quemadmodum ignis ignem accendit, sic hiliis bilem excite.
Perinde est enim, si quis incipiat malum,
Aut si cum alio commoto ipse male afficiatur.
415 Primo quidem statim ad Deum confugias
Orans, ut diram exterat grandinem,
Nobisque parcat, qui neminem læsimus;
Cruce quamprimum signatus
Quam omnia metuunt et tremunt, qua semper
420 Adversus omnes tutatrix scio me usum esse;
Deinde prepara te ad certamen
Contra eum qui hanc bilem movet, non contra iratum,
Ut affectum superare queas armatus;
Nam qui paratus non est, nequit resistere.
425 Instructus autem armis, vincere potest.
Sed quid est vincere? vinci te æquo animo ferre.
Tertium, ne te ipsum maximis dignum reputes,

402 Οὖτω γάρ. Tunc enim cædere aliquem res non erat malū.

404 Χρῆσοις καλλῆς. Coisl. πολλῆς δεομένοις.

409 Τούτοις τε σαυτὸν. Ita Coisl. qui κατεπάδων, excantant. Edit. τούτοις δὲ αὐτὸν ἐκμαλάσσων.

412 Χόλον χόλος. Ita habet Coislinianus codex. Edit. autem legunt χόλον χόλον.

416 Ἐκτρίψαι κακῶς. Forte κακῆν. Coisl. ἐκτρίψαι. Vat. κακῶν.

422 Τοῦ τότε. Id est, contra diabolum, qui iram accedit. Ita Coisl. Edit. τοῦτον. Μοι, οὐ χολουμένου. Ita Coisl. Male editi, οὐχ διλουμένου.

424 Οὐχ ἐτοιμορ. Ita Coisl. et Vat. In edit. deest οὐχ.

425 Ο δὲ ηγερέπισται. Ita Coisl. Edit. ο δὲ εὐτρεπεῖσται.

427 Αἰξῶν. Coisl. et Vat. ἀξιῶν.

METRICA VERSIO.

Nullas iniquas tu leges : iras nec has,
Plagas malis sed potius infictas vocem,
Nec plaga nondum res erat illis mala,
Quin plena potius commodis. Nam maxime
Ipsius indigebant criminum purgamine,
Ac provocabat spinæs ferrum frutex,
Et ante legem, dumque adhuc lex languida
Esset, nec alte fixa satis in cordibus.
Sic ipse morbum faciliis extingues gravem,
Si pectus hisce mulceas dictis tuum,
Sævæ ut hilaris aspides cantus solet.
At bilis (id nam sequitur) æstum qui feres,
Ne flamma bilis excitet bilis faciem?
Malum inchoare nam parem culpam arbitror,
Alterius iræ seque præbere ænulum.

B Primo ad supremum concitus Numen fuge,
Ab eoque posce, grandinem ut diram exterat,
Facilisque tibi sit, neminem qui læseris.
Signare mox te sis memor sancta crucis,
Quam cuncta metuant, ac tremunt: qua præside
Adversus omnes semper usum me scio.
Post autem in illum ut dimices te compara,
Non quem ira præcepis commovet, sed qui hanc

(movet: Ut septus armis vincere hunc morbum queas.

Nainque imparatus quisquis est, resistere

Nequit: paratos at inanet palmae decus.

Quid ferre palmam est? cedere æquo pectori.

Tertium erit, ut te maximis dignum haud pu-

[tes,

Εἰδὼς δτας προσῆθες, ἢ καταστρέψεις·
Ὄς μή ταράσσῃ τὸ παρ' ἀξίαν πνέειν.
430 Τὸ γάρ ταπεινὸν καὶ φέρει νικώμενον.
Οὐ κάμπτεται δὲ τὸ σφόδρον τελείωμενον.
Σποδὸν δὲ, καὶ τῆν, καὶ σκιάν καλουμένους
Αύτοὺς ὑφ' αὐτῶν οἴδα τοὺς Θεῷ φίλους,
Ὄς δὲ τι συστέλλωσι τῆς ἐπάρσεως:
435 Σὺ δ', ὡς δριστος, τὰς ὕβρεις ἀπαξιοῖς;
Μή καὶ δίκας δηλητὸς γε τοῦ φρονήματος.
Πῶς δ' ἀν παθῶν ἔργῳ τι τῶν οὐχ ἄδειν
Στέρξαις, δεις οὐδὲ δήματ' εὐπετῶς φέρεις;
Τέταρτον, εἰδὼς οὐδὲν δυτικά τὸν βίον,
440 Ἀλλ' οὐδὲ κριτάς ἀπλανεῖς τῶν πραγμάτων
Ἀπαντας δυτικά τῶν καλῶν ἢ μή καλῶν·
Στροβούμενον δὲ καὶ περιπλανώμενον

Α Τὸ πλείον ήμῶν, ὃ 'γάρ', ἐν τοῖς πλείοσι.
Ἄ μὲν γάρ την αἰσχρὰ οὐχὶ καὶ Λόγῳ·
445 Ἄ δ' οὐκ ἔμοιγε, ταῦτα τῷ Λόγῳ τυχόν.
Ἐν τοῖς πάντας αἰσχρὸν, ἢ μοχθηρία,
Τὸ δοξάριον δὲ τοῦτο, καὶ τὸ εἰνπορον,
Ἡ τ' εὐγένεια, παιδιῶν ἀθύρματα.
Ὄσθ' οἶς μὲν ἄνθρομ', ἐντρυφὴν ἔχρην τοις·
450 Οἵ δ' ὅφρουσματι, καὶ ταπεινοῦσθαι πλέσσε,
Ἡ νῦν ἐπαίρομ' οὐ καλῶς φυσώμενος.
Πέμπτον, λογισμῷ μείζονι χρησώμεθα.
Ὄς εἰ μὲν οὐκ ἀληθὲς οὐδὲν, ὃν λέγει,
Ὁ τῷ χόλῳ ζέων τε καὶ τυφλούμενος,
455 Οὐδὲν πρὸς ήμᾶς· εἰ δὲ ἀληθεύει λέγων,
Ἐμαυτὸν ἡδίκηχα, καὶ τι μέμψομαι
Τὸν ἐκλαλήσανθ' & πρὶν ἦν κεκρυμμένα;

Noscens unde prodieris, et quo reversurus,
534-535 Ne turberis, altiores, quam pro dignitate, spiritus gerens.

430 Qui enim humilis est, vinci se patitur;
Non flectitur autem, qui valde est tenuidus.
Cinerem, terram, umbram appellare
Sese ipsos scio viros Deo acceptos,
Ut non nihil comprimant elationem.

435 Tu autem, velut præstantissimus, ferre injurias recusas?
Cave ne luas poenas tuæ superbie.
Quo pacto perpessus re ipsa aliquid ingratum
Libenter sustineres, qui nequidem verba fers patienter?

Quartum, scias nihil esse hanc vitam,
440 Nec omnes esse rectos judices

Berum bonarum et malarum:
Decipi autem, versari et errore circummagi
Maximam partem nostrum, o bone, in rebus plerisque.
Quae enim nobis sunt turpia, non item Verbo sunt turpia;
445 Quae autem mihi non sunt, talia forte sunt Verbo.
Una res omnino turpis, pravitas,
Gloriola haec tenuis, et opulentia,
Ipsaque nobilitas, puerorum iudicra,
Itaque, quibus crucior, iis forte lèstandum esset;
450 Quibus vero insoleesco, animum demittere potius deberem,
Quam efferi, sicut nunc non bene inflatus sum.
Quinto, ratiocinatione firmiori utamur.
Si nihil veri est in iis quæ profert
Is qui biles servet et est excæcatus,
455 Nihil ad nos attinent: sin autem vera sunt quæ dicit
Mēmet ipse læsi, et quid reprehendo eum
Qui prodit, quæ prius erant abscondita?

428 Ἡ καταστρέψεις. Coisl. ol.
429 Παρ' ἀξίαν πνέειν. Coisl. παρ' ἀξίαν πλέον.
433 'Ὑφ' αὐτῶν. Ita Coisl. Edit. ὑφ αὐτῶν.
434 'Ὄς δὲ τι. Coisl. ὡς ἀν σε, μη τηνατ σuper-
biam retundant.
435 Τὰς ὕβρεις. Mendose edit. τὰς ὕβρεις.

444 Οὐχὶ καὶ Λόγῳ. Non item Verbo, nempe
Deo. Bill. et Leuv. rationi.

446 Ἐρ ἔστι. Ita Coisl. Bill. ex conjectura
emendaverat.

457 Τὸν ἐκλαλήσανθ' ἀ. Ita Coisl. Edit. men-
dose τὸν καλέσανθ' ἀ.

METRICA VERSIO.

Noscens et ortus quis tuus, quisque exitus:
Turberis ut ne, spiritus altos gerens.
Surmissus aqua mente nam vinci feret:
At tumida fastu mens gravi flecti negat.
Terramque et umbram, et pulverem sese vocant.
Quos rex Olympi maxime charos habet:
Elationis nonnihil quo sic premant.
Ac tu recusas, optimus velut, probra?
Hujusme fastus ne luas poenas, vide.
Qui porro, rebus læsi, hoc æquus feras,
Molesta cum tu verba tam graviter feras?
Quarto, esse vitam prorsus hanc credas nihil,
Rectos nec omnes esse rerum judices,
Quas vel probare convenit, vel carpere:
Errore sed nos decipi turpi aīmodum,

B Ex parte magna, rebus in quæplurimis.
Nam fœda quæ nos ducimus, ratio haud item:
Ac pulchra que nos, ipsa fortasse improbat.
Una, una vere fœda res, est pravitas.
Gloriola vero haec tenuis, et moles opum,
Splendorque generis, ludus est pueros decens
Quibus ergo crucior, forte lèstandum his erat:
Quibus insoleesco, par erat mage dejici
Ob ista, quam nunc improbe mentem effero.

Quinto, altius sic cogites tecum velim:
Si falsa sunt haec cuncta, quæ de me evomit,
Qui biles servet, lumine et mentis caret,
Nil me ista tangunt. Vera sin autem objicit,
Meme ipse læsi. Curnam ei succenseam,
Enuntiavit probra qui prius abdita?

Χόλος φυλάσσειν πίστιν οὐκ ἐπίσταται·
Ος γάρ καθίστατ' οὐδὲ ἀληθὲς πολλάκις,
460 Πῶς δὲ κατάσχοι μοι χόλος μυστήριον;
Ἐπειτ' ἔκεινο σωφρονήσεις ἐννοῶν,
Ος εἰ μὲν οὐδέν ἔστιν ἡ ζέσις κακὸν,
Οὐδὲ ἐγκαλεῖν δίκαιον· εἰ δὲ ἔστι κακὸν,
Ος ἔστι, καὶ τοι φαίνεται, μὴ αἰσχρὸν η
465 Πάσχειν, & τοῦ πάσχοντος εἰ κατῆγορος.
Καὶ μὴ τὸν ἔχθρὸν λαμβάνειν παραινέτην;
Εἴτ' εἰ μὲν ἔστι πρόσθεν οὐκ αἰνούμενος
Οὗτος, ὁ νῦν ζέων τε καὶ πνέων θράσος,
Καὶ νῦν προδῆλως ἀντὶ σοῦ μεμφθήσεται.
470 Εἰ δὲ καλῶν τις, οὐ σὺ δόξεις σωφρονεῖν.
Πρὸς γάρ τὸν κρείσσον τὴν βοσκὴν πλειόνων.
Ἄλλ' εὖ πέπονθε; πλεῖον ἐγκληθήσεται.

Α 'Ἄλλ' ἡδίκησέ σ'; αὐτὸν οὐ δράσεις κακῶς.
'Ἄλλα σχεθήσετ'; ἀν δὲ πλεῖον ἐκμανῆ.
475 'Άλλὰ προτίρεξτ'; δὲλλὰ κλασθήτω τάχος
Τῷ σῷ λόγῳ τε καὶ τρόπῳ περιτραπεῖς,
'Ωσπερ τι κῦμα λυθὲν ἐν χέρσῳ τάχος,
'Η καὶ ζάλη τις οὐκ ἔχουσα' ἀντίστασιν.
'Υδρίς τάδ' ἔστιν; οὐδρίς, ἣν συνεκπέσῃς.
480 'Η καὶ νοσοῦσιν ἀντιλοιδορήσομεν;
Τῶν δαιμονώντων οὐ φέρεις τὴν ἐνστασιν;
Τούτων λέγω δὴ τῶν ὑλακτούντων βίᾳ.
Τοὺς ἔκφρονας δὲ καὶ δεινῶς μεμηνότας;
'Αν εὖ φρονῆς γε· τοὺς μεθυπλῆγας δὲ ἔτι,
485 'Μην τὴν φρόνησιν ἡ μέθη κατέκλυσε.
Τι δὲ εἰ κύων σοι προσθέραμοι λύσσης γέμων;
Τι δὲ ἀν κάμπηλος φυσικῆς ἐξ οὐδρεως

Iracundia fidem servare nescit:
Quae enim objicit saxe quod verum non est,
460 Qui fiat ut servet mihi iracundia secretum?
Deinde moderatior fles, hæc tecum recognitans;
Si quidem ira non est malum,
Neque iratum reprehendere æquum est; si autem est malum,
Ut est re ipsa, ac tibi videtur, nonne turpe est
465 Eodem vitio laborare, quo laborantem alium reprehendis,
Nec hostem habere instar monitoris?
Præterea, si antea non erat laudabilis
Is, qui nunc ira seruet, et spirat audaciam,
536-537 Etiam nunc manifeste vituperabitur, tu vero minime.
470 Sin autem vir bonus est, tu non videberis sapiens:
In meliorem enim partem propendet pars major.
Verum bene de illo meritus sum, inquit: hinc magis culpabitur.
At injuria te afficit: cave ne tu vicissim afficias improbe.
At coercebitur: forte majori furore corripietur.
475 At ille coepit: fac ut cito frangatur
Verbis tuis et moribus blandis immutatus,
Quemadmodum fluctus ad terram frangitur illico,
Aut procella, quod non habet quod ipsi renitatur.
At probra hæc sunt: probra sane, si simul cadæs.
480 An ægrotis mutua ingeremus convicia?
Nonne agitatorum a dæmone toleras furorem?
Horum dico, qui vi coacti latrant.
Non fers insanos, et graviter furentes?
Fers certe, si sapis; temulentos etiam
485 Quorum rationem ebrietas obruit.
Quid si canis accurrat furiosus?
Quid si camelus naturali petulantia

459 Ἀληθές. Ita legendum. Edit. ἀληθής.
460 Χόλος. Coisl. χόλον.
470 Δόξεις. Ita Coisl. Edit. δόξης.
473 Ἡδίκησέ σ'; αὐτὸν οὐ δράσεις κακῶς. Ita
Coisl. Edit. ἡδίκηξε; αὐτός.

476 Τῷ σῷ λόγῳ τε. Ita Coisl. et Vat. Deerat in
editis τῷ σῷ, et uno pede claudicabat versus.
477 Τάχυς. Coisl. πρᾶψις. Vat. in marg. leniter.
481 Ἐρστασιν. Ita Coisl. Edit. Ἐρστασιν.

METRICA VERSIO.

Servare bilis impotens nescit fidem.
Perspere nam quæ falsa proloquitur libens,
Occulta quoniam comprimat tandem modo?
Hoc præter ista cogitans, moderatior
Redderis. Ira si malum non est, ea
Captum improbare non deceat. Si est malum,
Et est, et esse judicas, quid turpius,
Quam, quem tu in alio carpis, hoc morbo affici.
Nec ipso ab hoste capere consilium tuo?
Huc adde, quod si non prius laudabilis
Erat hic, modo qui seruet, et spirat ferox,
Nunc etiam aperte dedecus, non tu, seret.
Si autem honestus, improbus videberis.
Præstantiori pars enim major faret.
Ingratus in me est: gravius hinc notabitur.

B At læsit hic me: tu cave hunc lædas item.
At reprimetur: forsitan hinc crescat furor,
At coepit ille: protinus verbis tuis
Frangatur, atque moribus blandissimis,
Solutus instar fluctuum ad terram illico,
Aut ut procella, cum nihil renititur.
At probra sunt hæc: probra, si cadas simul.
Ægrosne probritis mutuis ipse impetes?
Annon furentes pateris hos, qui dæmone
Agitantur, ac vi perciti horrendum latrant?
Quid? mente captios non feres? certe feres,
Si mentis ipse es integra. Quid ebrios,
Quorum Lyzei nimia vis mentem obruit?
Quid, rabidus ad te forte si currat canis?
Quid? si camelus quispiam ferox tonez

Βροντῶσα λαιμῷ· καύχεν' ἔκτείνουσά σοι,
Στήσῃ παλαῖν ; ή τὸ φέύγειν αὐφρονός ;
490 Τὶ δ' εἰ σε πόρνη τὰς ἐαυτῆς αἰσχεσί^ς
Βάλλει ; σύνηθές ἐστι γάρ πόρναις τάδε,
Αἴς ἐστι δεινὸν αἰσχος, αἰσχος εἰδέναι,
Τέχνην ἄχούσαις μηδὲν αἰσχύνεσθ' ὅλως.
‘Ο δ' ἐκ Σινώπης προσώπων ταῖς ἐκ στέγους,
495 Ὑδρίζει ταῦτας, ὡς λόρος· εἰ μνώμενος ;
Φέρειν τὰς ὑδρεις εὐκόλως ταῖς ὑδρεσι.
Ταῦτ' ἐννοῶν σὺ τὰς ὑδρεις ἀτιμάσεις.
Εἶπαν τι καὶ τεχνικὸν, οὐ μὴν ἄξιον
Τοῖς τὸ πρᾶον τιμῶσιν· δλλ' ὅμως ἐρῶ.
500 Σθεστήριον γάρ ἐστι τῆς ἀηδίας.
Πύκτας ποτ' εἶδες ; ὡς τὸ πρώτον ἡ στάσις
Τούτοις ἀγώνισμ' ἔστιν, ὑψηλὴν λαβεῖν ;

Α Οὐ γάρ μικρόν τι τῷ χρατεῖν συνεισφέρει.
Οὗτοι θέλλοντο αὐτὸς ήν λόγον λαβεῖν.
505 Ή δέ ἐστι τὸν λυτούντα βάλλειν παιγνίους.
Γέλως μάγιστον δπλον εἰς ὁργῆς μάχην.
‘Ως οἱ κεινὴν πέμποντες ἀθληταῖς χέρα
‘Ορμήματα σφρόδρῳ τε καὶ μεμηνότι
Κάμνουσι πλεῖον τῶν πονούμενων σωμάτων
510 (Κράτημά τ' οὐκ ἔντεχνον ισχύος κλάσις) .
Οὔτως δε ὑδρίζει μήτη χαλούμενον τινα,
‘Αλλ' ἐκτελῶντα τὴν μάχην, ἀλγεῖ πλέον.
Τὸ δέ ἀντιπέπτον καὶ τιν' ἡδονὴν φέρει.
Πλειων γάρ ὅλη τῷ χόλῳ καθίσταται,
515 Λίαν γλυκεῖ τε καὶ ἀπλήστεψι πράγματι.
‘Εκεῖνος σοι γένοιτο τῆς βουλῆς τέλος.
Τί τὸ πρᾶον μάλιστα τῶν ὄντων ; Θεός.

Tonet gulture, et cervicem erigat tibi,
Stabisne contra eum dimicans ? nonne sapientis est fugere ?
490 Quid autem si te scortum propriis turpitudinibus
Petat ? hæc enim consuetudo est meretriculis,
Quibus magnus est pudor pudore affici,
Utpote que artem unam habeant nullatenet erubescere.
Sinopeus philosophus, accedens ad forniciem,
495 Convicia scortis ingerebat, ut ferunt. Quid consequi cupiebat ?
Ut pati facile contumelias disceret contumeliis.
Hæc tu considerans, convicia despicies.
Dicam aliquid artificiosum, haud equidem dignum
lis, qui lenitatem in pretio habent, verumtamen dicam :
500 Id enim extingue potest molestiam.
Pugilesne aliquando vidisti ? quo pacto primum de loco
Ipsius est certamen, singulis superiorem occuparo conantibus ?
Non enim parvi hoc est ad victoriā momenti.
Sic tu studeas lucum opportuniorem capere.
505 Is autem est, ut hominem ira furentem ludicris dicteris petas.
Risus enim fortissima est armatura in pælio adversus iram.
538-539 Quemadmodum ii, qui inaniter mittunt in athletas manum,
Impetu vehementi et furibundo
Defatigantur magis, quam laborantia corpora,
510 (Prehensio nimirum inscita vires frangit) ;
Sic qui convictis lacerat quempiam, qui non irascitur,
Imo qui ridet pugnam, multo magis dolet.
Nam cum ipsi repugnatur, id gaudium quoddam parit.
Uberior enim materia iræ suppeditur,
515 Quæ admodum dulcis et insatiabilis res est.
Is tibi sit nostri consilii finis.
Quid in rerum natura est mitissimum ? Deus.

492 Αἰσχος. Hoc loco, inquit Billius, non tam turpitudinem ipsam, quam pudorem ex turpitudine conceptum significat.

505 Ή δέ ἐστι. Coisl. εἰ δέ ἐστι.
508 Μεμηνότι. Coisl. μανομένῳ.

METRICA VERSIO.

Gulture, tibiique tendat infestum caput ?
Stabisne pugnans ? nonne qui sapit, fugit ?
Quid si suis te seoda meretrix impetat
Probris? id etenim mortis est meretriculiis,
Pudore quibus est affici magnus pudor,
Ut quis sit arti neutiquam erubescere.
Civis Sinope fornicem adiens, turpibus
Scorta impetebat vocibus : quid moliens ?
Per probra probra disseret facile ut pati.
Hæc mente volvens negligens coavicia,
Aliiquidne dicam callidum ? non id quidem
Placidis quadrabit mentibus : dicam attamen.
Hoc mentis etenim tedium extinguit grave.
Pugilesne earnis, studium ut his hoc sit prius,
Uter altiore faget in loco pedem.

B Haud namque parvum pondus ad palmam hoc habet.
Sic altiore consequi gradum stude,
Hoc est ut ira torridum jocis petas.
Adversus iram nam joco nil fortius.
Inanem ut is qui mittit in pugilem manum,
Magnaque fertur impetu, et totus fuit,
Hoc, cui laborant membra, lassatur magis
(Inscita vires nam quatit prehensio),
Sic qui lacerat placidum et ira liberum.
Ridentem et atrox pælium, magis dolet.
At qui repugnat, gaudium quoddam parit,
Materia quippe surgit hinc iræ amplior.
Quæ dulcis est res, atque saturari negat.
Extrema nostri hæc clausula hortatus erit :
Quid rebus exstat mitius cunctis ? Deus.

Τίς δ' ἡ χολώδης φύσις; δὲ βροτοκτόνος.
 Ὁργὴν γέ τοι γίνωσκε καὶ καλούμενον,
 520 Πρὸς αἵς καλεῖται κλήσει πονηρίας.
 Τούτων ἐλού τεν' ἦν θέλης μοίραν σύγε·
 Ἀμφο γάρ οὐκ ἔνεστι. Καὶ τοῦτο σκόπει·
 Τίς μὲν γελᾶται, τίς δὲ τῶν αἰνουμένων;
 Μικρὸν γάρ οὐδὲ τοῦτο τοῖς σκοπουμένοις.
 525 Τὸ δὲ λοιπὸν, ὅρκίων σε τῶν κακῶν φίλον,
 Τὸν δυσμενῆ συνήγορον καὶ προστάτην,
 Οἰδούντα καὶ διδούντα ταῖς δόσι πύλαις,
 Εἴται Θεῷ τε καὶ Λόγῳ τὸ σῆμερον,
 Θυμῷ, ζέτις, πλήρωμα τοῦ βροτοκτόνου,
 530 Αἰσχος προσώπου ἐμφανὲς, φρενῶν ζάλη,

Α Μέθη μύώψ, κρημνιστὰ, ταρταρηφόρε.
 Ὡς πνευμάτων λεγεών, κακὸν σύνθετον,
 Δεσμοὺς διασπῶν καὶ πέδας σὺν ἄμμασιν,
 Χριστός σε βούλεθ', δη τὸ πᾶν τοδέ οὐ φέρει,
 535 Λύτρος φέρει δὲ οἰαξιν ἀπταστως τὸ πᾶν,
 Νωμῶν βροτῶν τε καὶ τῶν ἀγγέλων βίον,
 Ὅς καὶ πονηρῶν πνευμάτων λύσιν φέρει
 Παθῶν τε, τοῖς καλοῦσιν αὐτὸν ἔκτενῶς,
 Οὐτός σε βούλετ' ἔνθεν ὡς τάχος φυγεῖν·
 540 Τῶν σῶν σῶν πλήρωσον εἰσειθῶν βάθη·
 Δέξονθ' ἑτοίμως εἰς βυθὸν πεσούμενον.
 Ἡμῶν δὲ ἀπόσχου τῶν Θεῷ μεμηλότων.
 Καὶ ταῦτα σιγῆς· οἱ δὲ λύσαντες λόγον,

Quid autem iracunda natura? Hominum carnis.
Iram vero hunc (dæmonem) scito esse appellatum
 520 *Inter ceteras, quas habet, appellaciones malitiae.*
Horum elige, quam volueris, partem;
Nam utramque simul non potes habere. Hoc quoque considera:
 • *Quis irrideatur, quis laudibus celebretur?*
Neque enim leve istud est aequis rerum testiminatoribus.
 525 *Cæterum adjuro te malorum amicam,*
Inimicam patronam et tutatricem,
Instantem et tradentem inferni portis,
Ut cedas Deo et Verbo hodie,
Ira, fervor, domicilium ejus, qui hominem interfecit,
 530 *Turpitudo vultus manifesta, mentium perturbatio,*
Ebrietatis stimulatrix, præcipitatrix, ad tartarum ferens.
Spirituū legio, animas et corporis labes,
Vincula rumpens et pedicas una cum nexibus,
Vult te Christus, quem universum istud ferre non potest,
 535 *Qui ipse clavo gubernat inoffenso universitatem hanc,*
Regens hominum et angelorum vitam,
Quique a pravis spiritibus liberat
Et a cupiditatibus, eos qui ipsum continuo implorant,
Christus, inquam, te vult hinc confessim fugere:
 540 *Porcorum tuorum profunditates ingrediens reple:*
Excipient prompte in mare ruentem.
A nobis vero abstine, qui Deo curæ sumus.

540-541 Et hæc silenti: vos autem, qui meam solvistis orationem,

518 *Βροτοκτόνος. Dæmonem intelligit.*

519 *Ὀργὴν. Hunc, id est, dæmonem: his verbis arbitratur Billius hunc Ephes. ii, 3, locum significari: eramus natura filii iræ, quanquam alio sensu dici possint filii iræ, qui sempiterna Dei ira sunt digni.*

525 *Tὸν κακὸν Coisl. τὸν κακόν. Sic legit Leuv., qui vertit malam amicam.*

526 *Προστάτην. Inimicam adjutricem appellat iracundiam Gregorius, eo quod auxilium illud, quod nobis injuria quaipam affectis præbet, saluti nostræ noxiū sit et exitiosum.*

527 *Οἰδούρτα καὶ διδούρτα. Coisl. Ιδόντα καὶ διδούντα.*

528 *Λόγῳ τῷ. Coisl. λόγῳ τῷ, verbo: Leuv. hominæ orationi. Billius: his meis sermonibus. Mamilim, Verbo, cuius Gregorius judicium opponit hu-*

mano judicio, vel Evangelium, seu doctrinam Christianam. Alludit forsitan ad istud Hebr. xiii, 8, *Jesus Christus heri et hodie.*

529 *Πληρώμα, id est, τοῦ δαίμονος πεπληρωμένον, ut Elias interpretatur in orat. quadam ubi Gregorius vocat Arium πλήρωμα τοῦ δαίμονος.*

530 *Προσώπου. Coisl. προσώπων.*

532 *Πνευμάτων λεγεών. Alludit ad Lucæ viii, 50. Μοξ, κακὸν σύνθετον. Compositum malum appellat, quod homini composito ex corpore et anima noceat tam in corpore quam in anima.*

533 *Πόδας. Ita Coisl. Male edit. πόδας.*

536 *Νωμῶν. Ita Coisl. Edit. νομῶν.*

541 *Δέξονθ'. Ita Coisl. Edit. δέξοντ'.*

542 *Τὼν. Ita Coisl. Edit. τῷ.*

543 *Σιγῆς. Silentii quod sibi indixerat, tempore conditum hoc carmen significat.*

METRICA VERSIO.

*Quis servet ira? Carnifex mortalium.
 Nainque et vocatur ira, præter cætera,
 Quæ fecit illi nōmina ingens pravitas.
 Harūn tu utramvis partium partem elige:
 Iutramque nec enim fas tibi. Hoc quoque cogita:
 Quis rideatur, quis sit in laude omnium?
 Recete testimanti nam nec hoc sane leve.
 Quid restat? o quæ es agmini chara improbo,
 Sīmul inimica præses, adjutrix simul.
 Tumesque, et orco tradis, ut cedas Deo
 Te adjuro, cedas his meis sermonibus.
 O ira, fervor, dæmonis domus horridi,
 Manifesta vultus macula, turbo mentium ,*

*B Crapula, et asile, tartari ad lacus ferens,
 Horrenda legio, multiplex labes mali,
 Et vincula rumpens, et pedum nexus graves:
 Te Christus, hic quem cuncta non simul ferunt,
 At ipse clavo cuncta fert lapsum citra,
 Hominumque vitam, coelitum et mentes regens:
 Qui spiritusque, si quis hunc precibus vocet,
 Prayos, et animi præpotens morbos fugat:
 Te Christus, inquam, fugere confessim hinc Jubet.
 Porcorum in alvum te tuorum conjice:
 Capiet ruentem grex libens hic in mare.
 At parce nobis, qui Deo curæ sumus.
 Et hæc silentis. Ora qui mea solvitis,*

Εἰ μὲν τοι τούτων δέξιον φθέγγοισθ' ἔπος,
545 Θέρξασθε κάμοι· εἰ δὲ σιγῆς, οὐκ ἔμοι.
Καὶ ὅτα δήσω τοῖς λόγοις, ὥσπερ λόγον.

K7. Εἰς εὐγενῆ δύστεροκον.

Αἱματος ἐξ ἀγαθοῦ τις, διπαν κακὸν, ἀνδρὶ γένος; μὲν
Οὐ τῶν εὐπάτερων, τᾶλα δὲ θαυμαστῶν,
Τρούφερε τοὺς προγόνους. Καὶ δὲς μάλα τὴν γελάσσας,
Ἐίπε λόγον μνήμης δέξιον, ὡς « Τὸ γένος
5 Ἐστιν δνειδος ἔμοιγε, γένει δὲ σύ. » Τοῦτο φύλασσε
Ὦς μὴ τῆς ἀρετῆς ἀλλο τι πρόσθεν ἄγοις. .
Εἰ σοῦ τις τὸ δυσειδὲς ἐκέρτομεν, η τὸ δυσώδες,
Ἐίπες δν, ὡς « Ο πατήρ ἦν καλὸς, η μυρίπτωνος; »
Εἰ δὲ σὲ τις ὡς δειλὸν ἐπέσκωπτεν καὶ διναδρόν.

Si quidem his dignum proferatis verbum,
545 Proferte et mihi; sin autem silentio dignum, nec mihi proferte.
Aures etiam ligabo sermonibus, ut vocein ligavi.

XXVI. In nobilem male moratum.

Quidam ex nobili sanguine, omnino malus, homini genere quidem
Non claro, cætera vero admirabili,
Proferebat majores, et ille perquam suaviter arridens,
Reddidit verbum memoria dignum : « Genus
5 Est mihi probro, tu vero generi. » Hoc dictum serva,
Ne virtuti aliud quidpiam anteponas.
Si tibi quis oris deformitatem exprobareret, vel odoris fetorem,
Diceresne : « Pater meus erat formosus, et suavissime olens? »
Si vero te quis, ut timidum irridetur et ignavum,
10 (An dices) : « Majores mei plures olympicas palmas reportarunt? »
Sic, si quis te malum ostendat et stultum,
Ne mihi parentes et cadavera laudes.
Auream citharam qui habens, pulsavit pessime,
Alius e vulgari egregiam reddidit modulationem.
15 Uter horum, o bone, melior tibi videtur cithareodus?
Ille qui eruditis pulsibus servat concentum.
Ergo tu aureis quidem parentibus natus es, ut de te aiunt,
Ipse vero non bonus; postea magnos spiritus geris?
Hec splendidum tibi genus est, proavi
20 Mortui, fabulosa et anilia commenta?
Locaris. In te ego respicio solum, justusne sis
An malus? Prima origo, lutum idem omnes sumus,

* Alias Bill. 53, pag. 126.

544 Εἰ μήτ τοι. Coisl. εἰ μήν τι.
545 Οὖν ἔμοι. Ita Coisl. Edit. οὐ κάμοι.
XXVI. 2 Θαυμαστῶν. Coisl. θαυμαστῶν.
6 Ἀτομ. Coisl. ἄγης.
7 Ἐκέρτομεν. Coisl. εἰς ἐκέρτομησεν.
11 Οὖτας. Coisl. οὔτως.

14 Εἰκαίης. Coisl. εἰκάνης.
19 Τούτο γε. Ita Coisl. In edit. deest γε, quod et
λαμπρόν σοι.
20 Γραῦδες. Coisl. sup. lin. γραῦδα.
22 Ἰσος. Coisl. ίσως.

METRICA VERSIO.

Si, quod sit his par, quidpiam loquamini,
Et mibi loquimini : sin minus, non et mibi.
Ligabo et aures vocibus, vocem velut.

XXVI. IN DIVITIAS MALE MORATUM.

(Billio interprete.)

Nobilis, at gravibus vitiis adopertus, honesto,
Non tamen illustri, commemorabat avos.
Risit ad hæc alter, sciteque hoc rettulit : « Ut nū
Dedecori genus est, sic quoque tu generi. »
Hoc memori condas animo, repetasque subinde :
Ut virtute tibi nil prius esse queat,
Quod si te salibus quisquam probrisque lassessat,
Quod tibi cum facie sit quoque fœdus odor :
Au dices : « Genitor præstabat, odorque,

B Quem dabit e toto corpore, gratus erat? •
An multas, dices, timidus si forte voceris.
Inbellisque, atavus vicit Olympiadum.
Sic quoque, si quis te nequam stolidumque vocarit,
Ne mibi, quos rapuit mors fera, profer avos.
Pulchra rudes modulos dedit uni barbitus : uni
Vilis at egregios edidit icta sonos.
Dic mibi quis fiducem melior censendus eorum?
Annon qui docta barbiton arte ferit?
Ergo animos tollis, quod, sis licet improbus ipse,
Diceris auratis patribus ipse satus?
An tibi nobilitas sunt prisca cadavera, sicuti
Sermones, et quos garrula fundit anus?
Ludis. Ego at tantum specto (par omnibus ortus
Argilla est etenim), sis bonus anne malus.

Δέρματα πάντες δμοια, φυσικέσθαι δ' οι μετέωροι.
Πλούτηφ καὶ δόξῃ, καὶ πατέρις μεγάλαις.
25 Ποτε τί μοι τὰ περισσά, πατήρ, γένος; Οὗτε με
[μῆδοι]

Τέρπουσ', οὔτε τάφοι. Ἀλλ', ἀγαθὲ, σὲ βλέπω.
Εἰς χοῦς πάντες, ἐνὸς πλάστου γένος. Ἡ δὲ τυραννίς
Εἰς δύο τὰ θυητῶν ἔχεισεν, οὐχὶ φύσις.
Δοῦλος ἐμοὶ πᾶς σκαῖος· ἀλεύθερος, διτεις δριστος.
30 Εἰ δὲ σὺ τύφον ἔχεις, τοῦτο τί πρὸς τὸ γένος;
Ἡμίδνοις τί πατήρ ποθ' ὁ κάνθων ἐστὶν δνείδος;
Οὐδέν. Τίς δέ τ' δνοις δόξα παρ' ἡμιδόνων;
Οἱ δὲ δετοὶ τίκτουσι, καὶ οὖς βίττουσι νεοστούς.
35 Κρείσσον δριστον ἐόντα κακὸν γένος, τὸ κάκιστον
Ἐμμεναι εὐγενέτην· καὶ ρόδον ἐκ τραχέος

A Ἐβλάστησε φυτοῖ, ρόδον γε μέν. Εἰ δ' ἀπὸ γαῖς
Ἔλθες ἄκανθ' ἀπαλῆς, τοῦ πυρὸς δέξιος εἰ.
Πᾶς σὺ κάκιστος ἐών, τόστον φρονέεις προγόνοισιν,
40 Ὡ κάνθων μυλικὲ, ἵππιον ὑψος ἔχων;
ΚΖ. Περὶ τοῦ αὐτοῦ.
Εἰς σοι πιθηκὸν εἰς λέοντα σκευάσας
Σπουδῇ προσῆγον, ἢρ' ἀντὶ ἡδεσθῆς ίδων;
Καὶ πῶς; τί δὲ εἰ σοι κύκνος ἡγωνίζετο
Δοκεῖν διάντ' αἰσχιστος ὀρνήθων κάρρε,
5 Χρωσθεὶς τὸ λευκόν; ή γελοῖς ἦν πλέον;
Ἐμμοιγε φαίνεται. Εἰ δὲ διστηνής τρόπον
Φρύνασσετ' εὐγένειαν, αἰδεσθῆσομαι;
Οὐ δὴ γάρ εἰκὼ τὴν γεγραμμένην πλέον
Τῆς τοῦ πνέοντος ἀνδρὸς, εἰ καὶ λάμπεται.
40 Ἀλλοι γραφέσθων· δι τρόπος δὲ ἐμοὶ γένος.

Pelle cuncti eadem induit; inflamur autem, tumidi
Opibus, et gloria, et illustri patria.
25 Itaque quid mihi hæc inania jactas, patrem, genus? Neque me fabulæ,
Delectant, neque tumuli. Verum te unum, o bone, inspicio.
Unus pulvis omnes, unius fectoris genus: tyrannis autem,
Non natura, in duas partes mortalium res secuit.
Servus mihi est omnis malus: liber quisquis optimus,
30 Sin autem tu fastu tunes, quid ad hoc genus?
Mulis quodnam pater, qui asinus est, affert opprobrium?
Nullum. Quæ vero asinius gloria est a mulis?
542 543 Aquilæ etiam, quos procreant, projiciunt pullos.
Itaque, quid mihi parentes, te ipso omisso, laudas?
33 Praestat optimum esse ex ignobili genere natum, quam pessimum.
Esse ex nobili ortum: et rosa ex aspera
Nascitur spina, rosa tamen est. Si autem tu e molli
Terra existi spina, igne dignus es.
Quomodo tu, cum pessimus sis, tantopere gloriaris majoribus,
40 O asine molarie, equi fastum habens?

XXVII. De eodem argumento*.

Si tibi simiam in leonis habitu sedulo
Effingens offerrem, num timeres illum conspiciens?
Et qui timeres? quid autem, si tibi cygnus conetur
Videri omnium fœdissimus volucrum corvus,
5 Ascito colore albo? nonne magis ridiculus esset?
Mihi profecto videtur. Si autem ignobilis moribus,
Jactet nobilitatem, num reverebor?
Minime: neque enim par est pictam imaginem plus
Revereri, quam spirantem virum, licet illa splendeat.
10 Alii pingantur; mores mihi sunt genus.

* Alias Bill. 165, pag. 251.

33 Πλάστοντι γεοστούς. Eos, scilicet, qui degeneres sunt neque solem irretortis oculis possunt intueri.

36 Τραχέος. Ita Coisl. Male edit. ταχάς.

37 Ρόδορ γε μέτρ. Ita Coisl. Melius pro metro,

quam in edit. ρόδον μέν.

XXVII. 4 Εἰ σοι πιθηκός. Ita sere infra, carm. xxxiii, vers. 96.

10 Γραφέσθων. Alii pingantur, id est, sint nobilis pictura, fuscata, etc.

METRICA VERSIO.

Omnibus est eadem pellis: nos patria, opesque,
Nos tamen et tumidos reddit inane decus.
Vana quid ergo refers, patriam, genus? haud
[mihi] ficta,
Haud mihi busta placent. Temet ego inspicio.
Omnibus est idem pulvis, fectorque: tyrannis,
Non natura, homines scidit in ista duo.
Qui malus, hic servus: quisquis bonus, hic mihi liber.
Quid facit ad clarum mens nimis alta genus?
Quod probrum est multis asino fluxisse parente?
Quod mulos asinī est genuisse decus?
Quin parit, at fetus nido Jovis ejicit ales:
Ergo te misso quid mihi promis avos?
Esse probus malum, quamvis ignobilis ortu,
Quam claros, vitiis plenus, habere patres.
Ex spinis etenim rosa nascitur: ignibus at tu

B Dignus es, e molli spina creatus humo.
Cur caput instar equi molitor sustollis aselle,
Obque atavos, cum sis improbus ipse, tunes?

XXVII. DE EODEM ARGUMENTO.

(Billio interprete.)

Si simiam leonis instar sedulo
Fictum tibi offerrem; vererisne tu
Dum cernis hoc? Qui? si videri olor tibi
Contenderet corvus avium fœdissimus,
Candore tinctus, dignus hic risu magis
Mibi videretur. Si item quis moribus
Ignobilis, se nobilem jactet palam,
Anne reverebor? alqui imaginem minus,
Quam spiritu afflatum virum, est timore par,
Etsi illa luceat. Ergo pingantur alii:

Τί ταῦτα, καὶ τί πάσχετ', ὡς θνητὸν γένος;
Ἴππος μὲν οὐδέτες, δοτις οὐχ ἵππος φύσει,
Οὐδὲ δρυς, δοτις οὐ πτερῷ κουφίζεται.
Βοῦν δὲ εἰσιδών τις εἶπε, Δελφὶς τοῦτο γε;
15 Ὁπερ δὲ ἔκαστον ἔστι, καὶ γνωρίζεται.
Δύω δὲ ταῦτα τῆς βίου καμψύδιας.
Κατηστέρισται ζῶντος ἐν γῇ καλεμονόν,
Καὶ γράμμα ποιεῖ τὸν κάκιστον εὐγενῆ.
Ἴππον τιν' ὄντη τὸν καλόν τε καὶ ταχὺν
20 Ἡ τὸν κακὸν μὲν, ἐκ γένους δὲ γνωρίμουν;
Τὸν καλὸν, οὐδέτα. Τοὺς κύνας δέ, οὐ τοὺς ταχεῖς;
Οὐδέτω. Τί δέ, οὐχ ἀπαντά τὸν αὐτὸν τρόπον;
Τὰ πάνθ' ὅμοιας. Σὺ δέ μοι κάκιστος ὁν,

Α Καλεῖς σεαυτὸν εὐγενῆ; Απηρεὶς μάτην.
25 Ἡ σπάρτος δρόθνον δεξιάτω, καὶ πειθόμαται.
Σὺ δυσγενῆ με, καὶν ἐλεύθερον, καλεῖς.
Ἐγὼ γελῶ σου τὴν νόσον, εἰ κάκιστος ὁν
Οἵτις καλύψειν τῷ γένει τὸ δύστροπον.
Οἱ πλοῦτος ἔκριν' εὐγενεῖς, οὐχ δὲ τρόπος,
30 Τυχόν γε τοὺς ἀρεῖς δὲν σύ. Θές καὶ τὸν τρόπον.
Τί τοῦτο πρὸς σὲ τὸν κάκιστον εὐγενῆ;
Τὸν εὐγενῆ μὲν, δυσγενῆ δὲ τῷ τρόπῳ,
Νεκρὸν νομίζω τῶν καλῶν δδωδότα.
Μή! εὐγένεια, τὸν τρόπον χρηστὸν φέρειν.
ΚΗ'. Κατὰ πλουτούντων.
Φεῦ, φεῦ, δσων γέμουσιν οἱ κακοὶ κακῶν!

Quid hoc? et quid accedit, o mortale genus?
Equus quidem nullus dicitur, qui equus non sit natura,
Neque avis illa, quae pennis non feratur.
Bovem intuens, quis dixerit, Delphinus hic est?
15 Quod autem unumquodque est, dignoscitur.
Duo ista vitæ hujus sunt comediae.
Ad stellas fertur animal humi jacens;
Et scriptum edictum facit vel pessimum nobilem.
An equum emis bonum et velociem?
20 An vitiosum quidem, sed genere celebrem?
Mavis bonum, id scio. Canes etiam, num itidem veloces?
Sic est. Quid autem, nonne omnia eodem modo?
Omnia prorsus. Tu vero qui pessimus es,
Dicis te ipsum nobilem: frusta augaris.
25 Norma te rectum comprobet et assentior.
Tu me ignobilem, etsi liberum, appellas.
Ego autem video morbum tuum, qui, cum pessimus sis,
Existimas te occultaturum nobilitate pravos mores.
544-545 Divilias efficerunt nobiles, non probitas,
30 Fortassis hos ipsos ex quibus ortus es. Pone et probitatem:
Quid hoc ad te, pessimum nobilem?
Nobilem quidem virum, ignobilem autem moribus,
Mortuum arbitror, cui fœtida sunt optima unguenta.
Sola nobilitas est morum probitas.

XXVIII. Adversus opum amantes.

Heu! heu! quantis abundant mali malis!

* Alias Bill. 159, pag. 237.

- 11 Θητέων. Βατ. θνητῶν.
16 Τῆς βίου καμψύδιας. Duo haec nobis exhibet
hujus ritus comediae.
17 Κατηστέρισται. Ad sidera elatum.
24 Σεαυτόν. Βατ. ταυτόν.
33 Ὁδωδότα, qui quod spectat ad honesti recipi-
que jura fœteta.
34 Μῆτρα εὐγένεια. Βατ. μῆτρα εὐωδία.
ARGUMENTUM. Divites hoc nomine exagitat Grego-
rius, quod cum gravissimo morbo laborent, tamen

freneticorum in modum ἄργος se esse nesciant, ac
prouinde ne remedia quidem illa querant. Deinde ca-
lumnias et subdolas artes describit per quas ad am-
pliores opes aspirant, quoque pacto ex alienis cala-
mitatibus commoda sua comparare soleant. Summe-
etiam miserias et stoliditatis eos notat, qui ob avari-
tias tot labores suscipiant, opes suas ignotis for-
tasse,

XXVIII. 1 "Orator. Ita Cuisi. Edit. oīav.

METRICA VERSIO.

Mores genni mibi sunt. Quid hic? quid accidit,
Humana gens, vobis? equus non est, nisi
Natura equus fuerit; neque avis est, quæ haud volat.
Cernens boveni, quis dixerit, delphinus hic?
Et quidquid est quocunque, tale noscitur.
Haec bina vital exhibent comediam.
Stellis notatur animal in terris situm;
Et littera facit nobilem vel pessimum.
Annon emis pulchrumque pernicemque equum,
An calcitronem, nobili e genere satum?
Mavis bonum, sat scio. Canesque celestimos?
Quid, nonne par ratio est in aliis omnibus?
Cuncta pariter se habent: at ipse pessimus
Cum sis, vocas te nobilem: frusta id facis.

B Funiculus esse rectum comprobet: credam illico.
Tu, liberum quamvis, me ignobilem vocas?
Morbum tuum, quod improbus sis, video,
Celare vitia nobilitate autumnas:
Fecere nobiles opes, sed non boni
Mores, avos forte an tuos: hinc et modos:
Quid, nobilis sed pessime, hoc ad te attinet?
Patre nobilem utique, moribusque ignobilem,
Duco esse mortuum, cui honestas fœtida est.
Nam vera nobilitas bonos mores colit.

xxviii. ADVERSUS OPUM AMANTES.
(Billio interprete.)
Proh, proh! abundant improbi quibus mali,

'Αλλ' ούδε τοῦτ' ξασιν οἱ τρισάθλιοι,
'Ως δὲ τι καὶ λάβοιεν εἰς σωτηρίαν,
Αέρον τιν', ή σύμβουλον, ή μνήμην Θεοῦ·
5 Απάντα φάρμακ' ἔστι τοῖς πεπληγμένοις.
'Αλλ' εὐθενεῦσιν, ώς δοκοῦσ'. Οἰκτεροῦ πάθους!
Οὐ; οἱ παραπλῆγές τε καὶ μεμηνότες,
Ἴσχυν νομίζειν τὴν νόσον καὶ τὸν φρενῶν.
10 Βοηδρομοῦσιν, ή φάλαγξ δ' οὐ πλησίον.
Πλέουσιν οὐ πλέοντες, ἀθλοῦσιν μόνοι,
Πλουτοῦσι, βασιλεύουσι, νικῶσι δίχα.
'Απαντα ταῦτα τῆς νόσου. Πειθεὶ δέ τις;
Κακόν τι λήψῃ πρόσθεν, ή πείσεις λέγων,

▲ 15 Ός φαρμάκων χρήζουσι τῆς ἀρρώστιας.
Τις γάρ, νομίζων μὴ νοσεῖν, ἀλλ' εὐαθενεῖν,
'Η φαρμακεύετ', ή ζητεῖ σωτηρίαν;
Τοῦτ' ἔστι τοῦ νοσοῦντος, ἀλλὰ μετρίως.
"Οστις δὲ τὸν δίκαιον οἰεται νοσεῖν,
20 Πότερ' δὲν δέξαιτο τοῦ πάθους παρήγορον;
Πλουτεῖς βιάζῃ γειτονεῖν σοι μηδένα.
Ζητεῖς ἔχειν ἀρουραν· ή δὲ πληγέστον
Οὐ σῇ· τὸ πρᾶγμα συμφορά. Χρὴ σοῦ μόνου
Τὴν δψιν εἶναι. Δεινὸν, εἰ τὸ σῶμά σοι
25 Κόπτοιτο. "Ηλος ὅμματων τὸ τοῦ πέλας.
'Ως εἴθε καὶ γένοιτο. "Η γάρ δὲν τυχόν
"Εστης δὲν τὸ πλεῖον ἐκκαρπούμενος,

Sed neque id norunt homines ter miseri,
Ut aliquantulum saltem consultant saluti,
Doctrinam assumendo, aut consiliarium, aut recordationem Dei :
5 Quæ omnia sunt remedia vulneratis.
Verum sanos se esse arbitrantur. O miserabilem morbum !
Ac veluti mente capti et furiosi,
Pro mentis robore suum ducunt morbum.
Volant, arant, absque pennis et bobus.
10 Sublato clamore innuant quasi ad pugnam, cum nulla phalanx prope sit.
Navigant non navigantes, præliauant absque hostibus,
Abundant opibus, regnant, causas obtinent.
Omnia hæc sunt morbi effectus. Vis suadere aliquid ?
Mali quidpiam reportabis, prius quam persuadeas dicendo,
15 Eis opus esse remediis ad curandam ægritudinem.
Ecquis enim ratus se non ægrotare, sed valere,
Aut remedia adhibet, aut querit salutem ?
Istud est ægri, sed mediocriter.
Quisquis autem hominem justum putat ægrotare,
20 Ecquando eum admiserit morbi sui medicum ?
Divitii abundas ; vim adhibes, ut nemo sit tibi vicinus.
Quæris agrum habere, qui proximus est,
Nec tuus : magna hæc est calamitas. Oportet tui solius
Prospectum esse. Grave est, si corpus tibi
25 Pulsatur. Clavus oculis tuis est tibi res proximi.
Atque utinam esset ! sic enim forsitan
546-547 Desisteres semper magis ac magis depascere,

tasse, aut etiam hostibus relicturi. Midæ insuper ei
dip̄sadi ob inexplicabilem opum cupiditatem eos con-
serf, optatque ut idem ipsis usu veniat, quod iis olim,
qui manna in posterum diem asservabant. Quoniam
autem hoc avaritiæ suæ prætexere conuerterant, mul-
tæ quoque summa virtute atque sanctitate viros op-
bus studuisse, distinguenda esse tempora docet. Ma-
jora enim et sublimiora a nobis requiri, quam ab iis
qui legem tantum magistrum habebant, ac veluti pueri
laete duntaxat utebantur : atque in hoc loco expo-
liendo et exornando mirificum artificem exhibet, dum
in eos invehitur, qui cum omnibus vitiis deformati
essent, bonorum virorum exemplis hinc inde corro-
gatis, obtentum aliquem et patrocinium suis criminib-
bus quærebant. Postea eos ad beneficentia studium
excitat, ita tamen ut de suo largiantur. Quod si hoc
ab ipsis impetrari nequeat, saltem ut rapinis et la-

trocinis suis modum finemque constituant. Id au-
tem quo facilius persuadeat, mortem ipsis ac divi-
num tribunal, et sempiternos impiorum cruciatus ad
memoriam revocat. Postremo cum D. Paulo eos om-
nes idolorum cultores esse pronuntiat, qui totos se in
divitiarum amore ac cultu defixerunt. BILL.

10 Βοηδρομοῦστ. Vociferantes currunt.

11 Πλέονσιν οὐ πλέοντες. Ita Coisl. Edit. οὐ
πλέονται.

13 Πειθεὶ δέ τις. Ita Coisl. Edit. πειθεὶ δέ τι.

Billus putat legendum πειθεῖς.

22 Ζητεῖς ἔχεις. Coisl. ζηταῖς, ἔχων, quæsis
agrum, cum jam habeas. Ita legit et vertit Leuv. :

Sed ager proximus non est tuus.

27 Εστης. Ita Coisl. Edit. Εστιν.

METRICA VERSIO.

Istud tametsi nesciant ! nam quidpiam
Cupidi salutis sumerent certe suæ;
Monitoris, inquam, verba, memoriam et Dei,
Quæ vulneratae pharmacum menti ferunt.
Sanos et ipsi se putant. Morbum gravem !
Non aliter atque, queis furor mentem abstulit,
Magnum esse robur mentium morbum putant.
Pennis carentes bobus et, volant, arant :
Opem, propinquæ cum phalanx non sit, ferunt :
Non navigantes navigant : sine hostibus
Certant, abundant, imperant, item obtinent.
Hæc cuncta morbus efficit. Si quid mones,
Patieris aliquid ante, quam hos adduxeris,

B Ut indigere pharmacis se existimant.
Quisnam, valentein se putans, vel pharmacum
Adhibet, salutis vel gerit curam suæ ?
Est istud ægri, non tamen præter modum.
Ægrum esse justum quisquis at censem virum,
Equando morbi sumpserit medicum hunc sui ?
Es dives : ut sit nemo vicinus tibi.
Studies : agerque cum tibi sit, haud proximum
Tuum esse cladem ducis. Aspectum decet
Tuum esse tantum : corpus ac tundi tibi
Grave est : propinquæ visus est clavus tuo.
Atque esset utinam ! Si enim forte in dies
Vorare plura servidus desisteres,

'Ος φλόξ τις, ή χείμαρρος, ή λοιμοῦ νόσος,
Μέσου χρατούντος οὐδενός. 'Ως μοι δοκεῖς
50 Οὖθ' ήτινον δημητρίον οὐδὲ σῶν ἔχειν,
Εἰ μή τι προσγένοιτο τῶν ποδουμένων.
Εἴθ' ή συνεργὸς τῆς χερὸς συκοφαντεῖα.
"Τέρισμ'" ; ἔχω χρήστην σε, πράκτορ' εὔθεως,
Στρέβλαι, τὰ δεσμά· φειδεται τοῦ σώματός
35 Ό πάντης· δίδωσι κάντα, σωθῆναι θέλων.
Εἴνυνχός εστιν, οὐχ ἔκαν, ἐν οἷς ἔχει.
« Τί δ'; οὐ πολιτεάς σὺ καὶ ναυαρχός
Τυπεύθυνος; σὺ δ' οὐχὶ τοῦ ληστοῦ φύλος; »
Λέγει τὸν οὐκ ὄνθ', ὡς φοβήσας κερδαλεῖν.
40 « Ό βοῦς δέ σοι πῶς τοῖς ἐμοῖς ἀνύδρισεν;
· Ήδ' ὑδρίει, εἰπέ; Μεῖζον ἔρυχήσατο,
Πλήντος ὄν, καὶ ταῦτα ὡς μάχης ἔρων,

Α 'Η καὶ ὑενίκηχ'. 'Η δὲ τῶν δίνδρων σκιά
· Υπερκύπτουσα τοῖς ἐμοῖς λυμαίνεται.
45 Ό παῖς δέ σου προσῆλθε τῷ· μῷ χωρίῳ.
Ἐπίσχες, ή τοῦτο δράσειν μαρτύρεται. »
Οὐτας ἀπῆλθε βούς, δὲ παῖς, τὸ κτήπιον.
Ταῦθ' ή τυραννίς. "Ἄν δὲ καὶ σοφὸς κακὸς
Τύχη τις ὅν, τὸ πλάσμα πειθανώτερον.
50 'Άλλους ἀνείργεις (σχῆμα προστάτου λαβῶν),
Ποιεῖν κακόν τι, καὶ σκέπτει δουλούμενος.
"Επειτα θοινάθ', ὡς λέων ζώου τινὸς
Θῆρας διώξας, οὐ φιλανθρωπεύεται,
· 'Άλλ' αὐτὸς αὐτῷ θήραν ὡς βάστην ἔχει.
55 Τί κάμνεθ'; διπλοῦν εστιν, ἀρκεῖσθ' οἵς ἔχεις.
Τῆς δ' οὐ μετρητῆς κτήσεως μάγας πόνος.
Μάχαι, δίκαι, σοφίσμαθ', αἱ φειδορκίαι

*Velut flamma quædam, aut torrens, aut pestis morbus,
Nullo obsidente medio. Sic mihi videris
50 Nequidem utilitatis quidpiam ex opibus tuis capere,
Nisi quid accedat ex iis que cupis.
Deinde adjutrix manus est calumnia.
Damni aliquid accepi? ades creditor, mox exactor,
Tormenta, vincia; parcit corpori suo
35 Pauper : dat omnia, salvus evadere volens.
Liberalis est, quamvis nolens, in iis que possidet.
« Quid autem? non tibi administrata reipublicæ, aut navalis imperii
Reddenda est ratio? non tu hujus prædonis es amicus?
Nomenque flingit ejus, qui nusquam est, ut metum injiciens lucrum faciat.
40 « Cur bos tuus meos boves læsit?
Quænam illa læsio, dico? — Majorem edidit mugitum,
Cum sit bos pauperis, idque quasi pugnam expetens,
Aut etiam vicit. Arborum tuarum umbra
Promiuens arboribus meis noget.
45 Puer tuus venit in prædiūm meum.
Cedito; aut id facere voluisse testimonis comprobatur. »
Sic amittitur puer, bos, hortulus.
Hæc ipsa tyrannis est. Sin autem improbus homo
Versutus sit, segmentum adhibet callidius.
50 Alios vetat (defensoris personam assumens),
Facere mali quidpiam, ac dum defendit, in servitutem redigit.
Deinde devorat ut leo, qui cum a bestia quadam
Alias feras propulsat, non benignitate id præstat,
Sed ipse sibi, ut paratam facile prædam habeat.
55 Quid defatigatur homo? Unum quid simplex est, iis esse contentum quæ habes,
Verum in acquirendo modum nescire magnus est labor:
Dissidia, lites, fallaciae, perjuria;*

53 "Ἔχω χρήστην. Habeo te creditorem. Μοχ
πράκτορ", exactorem. Coisl. πράκτωρ.
37 Οὐ. Coisl. οὐχί, quod metro noget.
38 Οὐχί. Ita Coisl., et postulat metrum. Edit. οὐ.
39 Λέγει τὸν οὐκ ὄνθ'. Eum appellat qui non est.
Combellissius wallet λέγεις. Μοχ, ὡς φοβήσας κερδαλεῖν. Coisl. κερδαλεῖν, sic metum injiciens lucrum

facit.
46 'Ἐπίσχες. Expecta. Billius minus bene: Hic
cedis: acres aut statim jactat minas.
51 Σκέψει. Coisl. σκέψῃ.
56 Μέτρας πόνος. Coisl. καὶ τις πόνος! Quantus
labor, quoī dissidia, etc.

METRICA VERSIO.

Ut flamma, torrens ut rapax, pestis velut,
Retinente nullo prorsus. Ac nullum ex tuis
Opibus videris consequi fructum mihi,
Accedat horum, quæ cupis, nisi quidpiam.
Post manui opem fert sedulam calumnia,
Si kedor, es tu creditor: mox carnifex,
Toriuenta, vincula, corpori parcit suo
Pauper: salutis cuncta dat causa: bonis
Est liberalis iu suis, sponte haud licet.
« Quid? functionis publicæ non est reus,
Navarchiæque? non faves prædonibus?
Nomenque flingit, ut metu injecto lucrum
Capet. « Quid? annou bos tuus læsit meos? —
Qui, quæso, læsit? — Altius, cum pauperis
Bos hominis esset, mugit, pugnam expetens,

B Aut vicit etiam. Præter hoc umbra arborum
Nostris tuarum prominens noxam parit;
Tausque venit prædiūm in nostrum puer. »
Hic cedis: acres aut statim jactat minas.
Sic bos puerque perditur, sic hortulus.
Hæc vis aperta. Si malus sit callidus,
Fabella tunc hæc luditur speciosius.
Specie patroni vindicat ab injuria
Miserum: sibique subjicit, dum protegit:
Voratque post hunc, ut leo, qui a bestia
Feras cruentas submovet, non ducitur
Benignitate, sed parat prædai sibi.
Quid te fatigas? vivere contentum suo
Est facile: at ingens, non modum nosse, est labor,
Dissidia, lites, cum dolis perjuria.

Εἰ μηδὲν ἄλλο, φροντίδες, ὥσπερ ζόφοι,
Τούτοις δέ τι προσφέρουσ' ἀλλότριον.
60 Οὐδέ, εἰ τραπέζης ἀξίωμ' ἔχων ἵσον,
Ἄπληστος ἡσθα, καὶ βαρὺς τοῖς συμπόσταις,
Πλάντων ἀμέτρως χερσὸν ἐμφορούμενος,
Ἐπήγεσάν σε; Μή τι δὴ τῆς κτήσεως;
὾; τὸ γ' ἀπληστὸν πανταχοῦ βδελυκτέον.
65 Σοὶ δ' οὐχὶ φαίνετ' ἐγκεχωσμένῳ φρένας.
Τὸ μὲν γάρ ἔστι, τοῦ δ' ἔρδες, τὸ δ' ἡλικίας.
Τοῦ δ' εἰσιν οἱ προμνήστορες καὶ μαστροποιοί,
὾; εἰσιν ἄλλοι τῆς νόσου τῶν σωμάτων.
Σέβεις δὲ χρυσόν. Ἡ δὲ σητῶν βρώματα
70 Ἐσθήσις τέθαπται. Τῶν δὲ σιτώνων δέλ

Α Πλήρης. Καπηλεύεις δὲ τὰς ἀκαιρίας.
Οἱ μὲν στένουσι, τοὺς δ' ἔχουσιν ἐλπίδες.
Κοῦφον γάρ ἔστιν ἐλπὶς τῆς ημέρας δναρ.
Τοὺς μὲν σφραγίζεις, τοὺς δ' ἀνοίγεις εὔστόχως.
75 Ὁπως δ' ἂν, οἷμαι, καὶ τὰ τοῦ καιροῦ φέγ.
Φεῦ, φεῦ, πενήτων συλλέγεις τὰς συμφορὰς,
Ἄλλοτριαν κάκωσιν ἐκκαρπούμενος,
Ἄλλην δρουραν τὸ στενὸν ποιούμενος!
Τίς ταῦτα; κάκη τίνων σύ; καὶ θαρρῶν πόθεν;
80 Ὅν τι παροῦσα νῦν ἵσως ἔξει νεκρόν,
Μέστων ἀναρπάξασα τῶν ποθουμένων.
὾; ἔστι δεινόν, καὶ τὰ πάντα πλουσίως
Ἄλλων διδόντων, σώματ', οὐσίας, Θεῷ

Et si nihil aliud, sollicitudines, velut nebulæ,
His hominibus semper proponunt res alienas.
60 Et quidem, si parem mensæ dignitatem obtinens,
Insatiabilis esses et molestus convivis,
Quælibet immodice manibus ingerens,
Num laudarent te? Nunquid et in parandis opibus?
Inexplicabilis enim cupiditas ubique abominanda.
548-549 65 Tibi autem non ita videtur, cuius mens est obruta.
Hoc quidem jam possides, istud cupis, aliud speras,
Ad aliud occupandum tibi præsto sunt conciliatores et lenones,
Quemadmodum alii sunt libidinis corporum ministri.
Aurum colis. Tinearum esca
70 Vesterre reconditæ sunt. Granaria semper
Plena tritico. Abuteris in questum tuum difficilibus temporibus.
Alii gemunt, alii sperant (penuria se levando):
Spes enim est leve diei somnium.
Horrea partim obsignas, partim recondis solerti consilio,
75 Habita, ut opinor, ratione temporis.
Heu! heu! pauperum colligis calamitates,
Ex aliorum miseriis fructum percipiens,
Et ex angustia alium tibi efformans agrum!
Quis ista? Quibus ex causis? Unde tantum habes fiduciae?
80 Tu quem præsens nox forsitan habitura est mortuum,
E mediis avellens te opibus concupis.
Quam grave est, quod cum omnia large
Cæteri dent, corpora, facultates, Deo

59 Αλιότριον. Res alienas proponunt, scilicet ut accendant cupiditatem.

61 Απληστος. Ita Coisl. Edit. ἀπληστος.

62 Εμφορούμενος. Combef. Ita versum hunc exponit: Cui præ nimia voracitate omnium vix sufficerent manus, qua lege in convivis solent, ut cuique aptum videtur, a convivatore, seu alio, de hujus nutu, dapes apponi.

63 Μη τι δὴ τῆς κτήσεως. Ita reddit Billius: In opibus multo minus.

70 Τὸν δὲ σιτώρων. Ad verbum, plenus semper granarius, qui multa habet horrea tritico plena:

unde sequitur, alia obsignas, alia reclidis, habita ratione temporis, ut carius vendas. Σιτώνων, a voce σιτῶν, σιτώνος, ager frumentarius, sive etiam horreum tritico plenum, non a σιτώνης, frumenti emptor, ut non recte Billius existimat.

72 Οἱ μὲν στένονται. Alii gemunt, pauperes nimis fame laborantes. Ibid. Τοὺς δ'. Ita Coisl. Edit. τοῖς δ'. Alii sperant, inde penuria se levando.

73 Κούρος. Spes leve diei somnium: quandoquidem per divitum usuras gravius semper presumuntur.

80 Ὁρ η. Ita Luc. xii, 20.

METRICA VERSIO.

Utque alia non sint, at nigræ curæ tamen
Aliena semper his solent proponere.
At dignitatem si parem mensæ obtinens,
Immodicus esses, et gravis sodalibus,
Cunctis gulose sarcis ventrem cibis,
Non te probarint: in opibus multo minus.
Odiosa ubique res enim nimia est famæ.
At non videtur obruta mente hoc tibi?
Quiddam temes iam, quiddam aves, quiddam levæ
Spe singis; aliud turba lenonum tibi
Captant, ut alii feminam ad stuprum solent.
Veneraris aurum. Conditas vesteres habes
Tineis edendas. Tritici empor plurius

B Te circum. At ipse vertis in questum famem.
Quidam ingemiscunt: spes tenet contra alteros.
Spes nam diurnum somnium est perquam leve.
Partim reclidis horrea, et partim obstruis,
Annonæ ut esse plurimum aut paulum vides.
Proh, proh! egentum demetis casus graves,
Aliena questus in tuos vertens mala,
Agrumque faciens asperam novum famem!
Quis tu ista, causis et quibus fidens, facis,
Habitu quem nox forsitan est haec mortuum,
A concupitis illico avulsum bonis?
Indigna res est, cuncta cum donent Deo
Alii libenter, corpora, et totas opes,

Παρ' οὐ τὰ πάντα, σὲ ζητεῖν ἔχειν δέον.
 85 'Ως δὲν λάθης τί; δεινὸν θησαυρίσματα,
 'Ογκον τραπέζης, καὶ στενοῦ λαιμοῦ χάριν,
 Εἰς δὲν τὰ πάντα συντρέχει φροντίσματα,
 Οὐδῆμα γαστρός, τὴν κόρου τ' ἀρρώστιαν
 (Οὗτοι γάρ εἰσιν οἱ τόκοι τῆς πλησμονῆς),
 90 Οἶκους περιττούς, καὶ κενοὺς τῷ πλείον,
 Χρυσωρόφους τε, πλαξὶ τε στιλβομένους,
 Παιδίας γυναικῶν εἰδεσι κοσμουμένους,
 Σκιάσματα, ψυχῆρας ἐκμεθύσματα,
 Συνφρίδιας τε καὶ χρότους ὄμορφόδους,
 95 'Υφ' ὡν τὸ κάλλος φθείρεται τῆς εἰκόνος,
 Λαμπρὸν φυσᾶσθαι καὶ μέγιστον ἐν πολεῖ:
 'Ψύσανθενοῦτα, καὶ θρόνων αὐχένιν χράτος,

Α Θρόνους, φθόνου πάλαισμα καὶ τυραννίδος.
 'Άλλος γάρ δὲλλον οὐκ ἐψ φρονεῖν μέγα,
 100 'Υπερφέρων τε καὶ πάνον γαυρούμενος,
 'Ωσπερ δράκοντος ἐπιφρέσουσαι φωλίδες.
 Εἴεν· τὶ λοιπὸν ἔστι: οὐ τῶν τιμίων,
 Θρύψις γυναικῶν ἐν λίθοις καὶ χρυσῷ,
 Διαπλόκοις τε καὶ πλοχῆς διλοτρίοις;
 105 Δεσμοῖς τε χειρῶν καὶ ποδῶν, τερπνὸν βάρος,
 'Εξ ὧν τὸ κάλλος οὐ καλῶς σπουδάζεται,
 Πολλοὶς ἀρέσκειν ἀρέσκειν ἀσκούμενον;
 Τί δὲλλο; παιδίας εὔπόρους λιπεῖν ίσως,
 Καὶ τῆς πατρήρας θρησκείας ἐπιστάτας;
 110 'Ην δὲν τι τούτων, εἰ συνήγνων ἐλπίδες.
 Νῦν δὲλλος χοῦν τις οἰδεν, οἰ λιθίσεται,

A quo omnia (profecta sunt), tu parandis opibus studeas?

85 Ut quid consequaris? malos thesauros.
 Onus mensæ, et angusti gutturis gaudium,
 In quod omnes concurrunt sollicitudines,
 Ventris tumorem, et satietatis languorem
 (Ni namque sunt fetus repletionis),
 90 Domos superfluas, et vacuas magna ex parte,
 Aureo tecto et tabulis micantes,
 Pueros semineis vultibus ornatos,
 Umbracula, vasa refrigeratoria, temulentas compotationes,
 Concentus et plausus consonos,
 95 Quibus corrumptitur pulchritudo divinæ imaginis;
 Splendidum quid et maximum spirare in urbe,
 Cerviceum tollendo, et thronorum jactare potestatem,
 Thronos, qui lucis causa sunt, litoris et tyranidis.
 Alius enim alium non patitur se effire magnifice,
 100 Dum ipse se effert, et magis superbit,
 Quemadmodum draconis squamae aliæ super alias incumbunt.
 Sit ita: quid præterea tibi est in pretio?
550-551 Deliciæ mulierum in auro et gemmis
 Vel simili connexis, vel non consertis?
 105 Catenæ manuum et pedum, gratum pondus,
 Quibus pulchritudo non pulchre excolitur,
 Pluribus placere viris gestiens?
 Quid adhuc? an forte liberos divites relinquere,
 Et paterni dedecoris præsides?
 110 Easent hæc aliquid, si responderent spes.
 Nunc autem, nequidem novit quis terram, ubi dissolvetur,

84 'Ἐγειρ δέον. Pro δέον legit Bill. πλάον, ut sit
 sensus, rem sane indignam et gravem esse, cum alii
 omnes etiam facultates suas Deo dono dent, avarus
 tamen a pia hac largitione tantum abesse, ut etiam
 plura quam habent, habere studeat.

85 Δειρά θησαυρούματα. Leuv. miros thesauros.

86 'Ογκον τραπέζης. Onusas dapibus mensas.

87 Φροτίσματα. Vat. in marg. φοτίσματα.

93 Ψυχῆρας. Vasa potioria majora interpretatur
 auctor Thesauri: præterea intelligi possunt loca con-
 densa et opaca.

96 Ερ πόλει. Ita Coisl. Male edit. ix.

99 Φορεῖ. Coisl. φθονεῖν.

101 Φωλίδες. Coisl. φωλίδες.

111 Χοῦν, etc. Nequidem novit quis locum ubi
 corpus suum dissolvendum sit, ubi moriturus sit.

METRICA VERSIO.

Tu plura contra pectore insano expetas.
 Ut consequaris ipse thesauros malos,
 Mensas onustas, gaudium arcti gutturis
 Breve, in quod omnes confluent curæ simul,
 Ventris rumore noxiūm, et vomitum graveim
 (Hos nani saturitas corporis fetus habet),
 Domos superbas, parte vacuas maxima,
 Tecto micantes aureo, et tabulis item,
 Complosque pueros feminæ prorsus modo,
 Umbrosa densa nemoris, et nimium meri,
 Cantusque latos consonis cum plausibus,
 Imago dia quies decus perdit suum;
 Spirare in urbe maximum quiddam, et capit
 Efferre, prius ob thronos se attollere,

B Thronos quibuscum livor et vis dimicant.

Namque alter alte surgere haud sinit alterum,
 Dum se ipse in altum tollit, et tumet magis,
 Squamæ ut draconis mutuo in sese influunt.

Quid rursum apud te maximo in pretio viget?

An seminarum luxus in pellucidis

Gemmis, et auro, sive nexit, sive non?

Manuum pedumque vincia, onus gratissimum,

Per quæ venustas quæritur pulchro haud modo,

Multis placere masculis prave studens?

An forte gnatos divites relinquere,

Opumque, luxus et paterni præsides?

Horum esset aliquid, vota si succederent.

At nunc nec ulli mortis est notus locus,

Οθό' οἱ προβήσεθ' ἡ βλάδη τῆς κτήσεως.
Σὺ μὲν πονεῖς τε μακρὰ, κἀγρυπνεῖς ἵσως,
Νύχτας συνάπτων ἡμέραις ἐν φροντίσιν,
115 Ὡς πλειον ἔναις τὸ στενὸν τῆς τέρψεως·
Τοκογλυφεῖς τε καὶ τρέψεις τόκους τόκους,
Ἐν δακτύλοις τε τοὺς τόκους ἀεὶ φέρεις.
Τάδ' εὗτε σοι φυλάσσεται, οὐθὶ οἵς ἡλιπιστας·
Ἄλλ' ἔστιν, ὃν πέρ ἐστι, καὶ ξένων τυχόν.
120 Ἀσπαστὸν ἥν· ἕν· νῦν δ' ἵσως καὶ δυσμεγῶν,
Οἴς σου κατηγοροῦσι καὶ τῶν σῶν καλῶν,
Οὐδὲ οὐποτ' ἡξίωσας οὐδὲ κλάσματος.
Τούτων τυχόν τις τῶν κακῶν πεπονθότων,
"Οἰς ἤρδεν ἀλμυρῷ σε τῷ ποτίσματι,
125 Οἰχόν τε τὸν οὖν, ἐν γόδις καὶ δάκρυσιν,

Α Οὔτος τραφήσεται ἐν πονοῖς ἀλλοτρίοις,
Ἄλεκτρῳ παχύς τε καὶ βλέπων δικῶ,
Πόλλ' οὐκ ἐπαινῶν τῶν γε νῦν τυπουμένων·
"Οἰς οὐδὲ δρπον, εἰ τύχοι, διακλάσει
130 Τῷ κληρονόμῳ σου τῶν κενῶν φαντασμάτων.
Πρός ταῦτα, εἰ τι περινοεῖς, προσλάμβανε.
Στρέβολου, βιάζου, μηδὲν ἐλείπῃς κακὸν,
Γῆς καὶ θαλάσσης ἑξερευνάσθι βάθη.
Ξέιν', δὴ λέγουσι, καὶ νεκρῶν τρίχας,
135 Θύειν σαγήνη, προσκυνεῖν τὴν δεξιάν,
"Η σοι τοσοῦτον χρυσὸν συνήγαγεν.
"Απαντα ποιοῦ τοῦ λάβειν κατώτερα,
Ἐχθρούς, φίλους τε, συγγενεῖς, εὐεργέτας.
Οὐδὲν διοίσει ταῦτα τῇ ἀμπάτιδι,

Nec quorsum evenient injustae facultates.
Tu quidem laboras plurimum, et vigilas forsitan,
Noctes conjungens diebus in sollicitudinibus,
115 Sic ut majus sit tedium quam voluptas;
Et feneraris, et alii usuras usuris:
In digitis fenus (quo res tua crescit) semper gestas.
Hæc autem nec tibi servantur, nec quibus sperabas:
Verum erunt, quibus erunt, et forte extraneis.
120 Quod quidem et gratum esset; nam ad ipsos forte pervenient hostes,
Qui te reprehendunt et tuas opes,
Quos nunquam dignatus es panis frustulo.
Horum sorte aliquis, qui a te inale habiti sunt,
Qui irrigabat salsο te poculo,
125 Et domum tuam, in fletibus et lachrymis,
Hic vescetur bonis alieno labore partis,
Gallusque pinguis et spectans sursum,
Plurima non probans, quæ nunc designas;
Qui forte ne quidem frustum panis franget.
130 Ei quem singis hæredem inanibus consiliis.
Ad hæc, si quid cogitas, acquire.
Torquere, vim adhibe, nihil intactum relinque mall,
Terræ et maris percutare profunditates.
Rade, ut aiunt, et mortuorum capilloe,
135 Fac reti sacrificium, adora dexteram,
Quæ tibi tantam auri copiam comparavit.
Omnia habendi desiderio postponas,
Inimicos, amicos, cognatos, bene meritos.
Nihil hæc differunt ab Euripo,

112 Τῆς κτήσεως. Ita Coisl. In edit. deest τῆς.
117 Τόκους. Coisl. πόρους.
119 Ἄλλ' ἔστιν πέρ ἐστι. Ita Coisl. Billius ex
conjectura emendaverat.
120 Ἀσπαστὸν ἦρ ἀτ. Idque optandum esset;
nunc autem forte ad ipsos hostes.
127 Παχύς τε. Coisl. πλατύς τε.
128 Τυλουμένων. Quæ nunc designas, vel status,
præcipis, Bill.: Quæ nunc sculpis. Leuv.: Quæ nunc
sculptur.

130 Τῷ κερῷ παρασυμένων. Quem vana spe
ductus, habiturum se hæredem sperabat dives, ira-
nium duntaxat imaginationiū hæredem vocat Gre-
gorius.

131 Προσλαμβάνε. Insuper adjunge.
133 Προσκυνεῖ. Coisl. προσκυνεῖ. Vide supra,
carm. viii, De comparatione vitarum, vers. 68.
139 Διοίσει. Ita Coisl. Edit. διοίσοι. Mox, τῇ ἀμ-
πάτιδι, ab exitu maris reciproco.

METRICA VERSIO.

Nec quoniam ituræ sint opes tandem improbae.
Longos labores tu quidem forsitan capis,
Vigilasque curis anxious noctu et diu,
Sic ut voluptas sit minor, quam tædia.
Tu feneraris, fenera usuris alii,
Digitisque semper fenerum summam geris:
At ista servas, nec tibi, nec quis putas:
Verum quibusnam? forsitanne extraneis?
Bene res haberet; gravibus at forte hostibus,
Qui teque carpunt, et tuum luxum simul,
Dignatus es quos frustulo nunquam unico.
Horum aliquis, abs te læsus sæpius,
Salsο irrigabat poculo qui te, ac tuam
Dænum, calentes fletuū effundens globos,

B Sudore partis vivet alieno bonis:
Pinguisque gallus, et caput sursum ferens,
Permulta quæ nunc sculpis, haudquaquam probans:
Qui forte panis ne quidem huic frustum dabit,
Quem mente vana singis hæredem tibi.
Ad ista, si quid cogitas, junge insuper.
Torquere, vim adhibe, nil malū intactum sine:
Terræ profundi excute ac maris sinus.
Vel mortuorum deseca, ut dicunt, comas:
Reti sacrum fac, dextram adora, quæ tibi
Tantum auri, opuinque copiam tantam attulit.
Postpone lucris omnia, propinquos tuos,
Hostes, amicos, deque te meritos bene.
Omnino nihil hæc differunt ab Euripis,

140 Ή καὶ Χαρύβδες τῇ φορούσῃ τοὺς στόλους.
Μικρόν τι καὶ ὁ πλοῦτος ἐκδυσθήσεται,
Ὄπωρ κόρου τις φόρτος εἰς ἄνω ρυεῖ.
Μικρὸν μενό τι, καὶ προσέρχεθ' ἡ δίκη,
Κρέσσον μὲν, εἰ νῦν· εἰ δὲ μή γ', εἰς ὑπερον.
145 Καλῶς πένεσθαι κρέσσον, ή πλουτεῖν κακῶς,
Ταπεινὸν εἶναι μᾶλλον, ή φυσώμενον,
Εὐεξίαν δοκοῦντα τὴν ἀρφωστὰν.
Ἡ πάντες οὖσι χρυσὸν, ὡς Μίδας ποτὲ
Φαστ, γενέσθαι, ὡς τὰ Μίδους καὶ πάθοις.
150 Ἐχων δίκαιον λεμὸν ἐξ εὐχῆς κακῆς.
Διψάς τις ἔστι τῶν ἔχιδναλων γενῶν,
Τούτων, δο' ἡ Ἑρημος Αἰγύπτου φέρει.
Ταύτης τὸ τύμπα οἷον, ή κλῆσις λέγει.

Α Τὸ θηρὸν γάρ τοῦ πάθους ἐπώνυμον.
155 Πίλων διδύλιος, δις τὸν ἴων ἐσπασεν·
Εύρων τι βεῖθρον, χανδὸν ἐμπεσὼν ὅλος,
Ἐώς τὸν εἰσω φόρτον ἐκρήξῃ πότε.
Ὦμοῦ δὲ τὸ ζῆν καὶ τὸ δίφος ἐσχέθη.
Οὐκ οἰσθα τοῦτο, φιλτρατ', οὐδὲ ἀκήκοας,
160 Ός δρόν δεσεν οὐρανὸς λαῷ πότε,
Περιώντες τὴν Ἑρημὸν εἰκὸς ἀπρόφον,
Δῶρον δαψιλές, ὡς Θεοῦ, καὶ ἀφθονον;
Ἄλλ' οὐν ἔκειτο τοῖς ἀμέτροις καὶ δίκη.
Ἐπωκέν εὐθὺς τὸ πλέον· μάτρον γάρ ἦν
165 Ἡ χρεα τοῦ δωρήματος. Τοῦτ' οὐν δεῖ
Πάσχειν ἔκαστον τῶν ἀδίκων ἐνδεκον,
Ψοφεῖν ποθοῦντας, ή σύνάζειν οἵς κακῶς

140 Aut a Charybdi, quæ absorbet classes.

552-553 Brevi futurum est ut opes istas evomas,
Ac veluti quoddam satietatis onus sursuū fluitans.
Paululum expectabo, et adveniet vindex justitia,
Utilius quidem, si in hac vita; sin autem, in altera.
145 Honeste pauperem esse praestat, quam male divitii abundare.
Humilem esse melius est, quam superbia inflatum,
Qui pro integra valetudine ducit morbum.
Oporebat sane omnia tibi aurum fieri, quod Midas olim
Contigisse ferunt, ut eadem ac Midas, perpetiaris,
150 Aequa laborans fame ob improbum votum.
Dipsas est quoddam viperarum genus,
Ex his, quas fert solitudo Ægypti.
Hujus ictus qualis sit, nomen declarat.
Animal enim ex morbo, quem parit, nomen consecutum est.
155 Bibendo perit, quisquis hujus venenum hausit;
Si reperit fluens, inhibet proslit totus,
Quousque internum pondus potu disrumpat.
Ita simul cum vita sitis extinguitur.
Non nosti hoc, amicissime, nec audisti aliquando,
160 Ut panem pluit corium populo olim
Iter facienti per desertum, ut par est, cibis carens,
Largum imunus, utpote Dei. et sine invidia?
Verumtamen tunc proposita erat avidioribus poena,
Fetebat illico, quod nimium erat; mox enim
165 Muneris erat necessitas. Hoc itaque semper
Contingere cuiilibet injusto æquum esset,
Ut vel creparent desiderantes, vel simul feterent cum iis quæ male

141 Ἐκδυσθήσεται. Ita Coisl. Alludit ad istud Job xx, 15: *Dixitias, quas devoravit, evomel;* et Prov. xxiii, 8, *Cibos, quos comederas, evomes.* Edit. ἐκδηληθήσεται.

144 Εἰ τοῦ. Si nunc, sin minus in posterum.

145 Καλῶς πένεσθαι. Ita fere infra carm. xxxiii, v. 145.

154 Ἐκόνυμον. Ejusdem nominis ac morbus.

157 Ἐκρήξη. Ita Coisl. Edit. ἐκρήξει.

162 Δάρον. Deest hic versus in Coisl., nec interpretatus est Billius. — Supplevimus, et Italicas distinximus. (CAILLAU.)

167 Ψοφεῖν ποθοῦντας. Vel. desideritis strepent. Ibid. Συνάζειν. Ita Coisl. Edit. συνάζετεν.

METRICA VERSIO.

Aut a Charybde rabida, quæ classes vorat.
Brevi futurum est ut vomas istas opes,
Iminodica ventris sarcina ut solet vomi.
Ventura vindex criminum vis est brevi,
Aut hic, quod esset melius, aut in posterum.
Pauperiem honestam malo quam pravas opes,
Atque humilis esse, quam tumens fastu gravi,
Pro sanitate depulsans morbum integra.
Ut Midas, in aurum sic tibi verti omnia
Sane decebat: par tibi poena ut foret,
Justam obtinenti non probro ex voto famem.
Est viperarum quodpiam dipsas genus,
Quas solitudo Pharia complures alit.
Ac vulnus ejus quale sit, nomeu docet.

B Huic namque morbus, quem parit, nomen dedit.

Perit bibendo, quisquis hac ictus fuit,
Aquis reportis, totus in eas ruens,
Quousque nimio turgidus potu crepet.
Vita cadente seva sic cadit sitis.

Nunquamne ad aures venit hoc, quæso, tuas,
Fusum esse quondam coelitus panem agminis,
Deserta quod per sicca carpebat viam,
Largum a Deo, carens et invidia datum?
At constituta poena erat cupidis nimis;
Quod plus, olebat illico. Nam muneris
Modus necessitas erat. Id ergo pati
Homines iniquos scilicet justum foret,
Ut vel creparent, opibus aut cum pessime

Ἐχουσιν. Οὐτως δν μόνως ἡταν σχετοι.
Τι δ' οὐ τὸ σῶμα τοῖς θέλουσιν ἐνδίδως;
170 Τι δ' οὐχὶ καὶ λήσταρχον ἀπάλη βίον,
Τοιχωρυχεῖς τε καὶ διοχλίεις τάφους,
Εἰ τοι τὸ πλουτεῖν καὶ μόνον στοῦνδεται,
Τοῦ πᾶς δ', θεν τε, μηδὲ εἰς ὅλως λόγος;
Κάλλους μὲν εἶναι μέτρον, εἶναι δ' δύνεις,
175 Δρόμου, σθένους τε καὶ μελῶν, καὶ ἀλμάτων,
Λόγων τε, μάχθων τ'. Ἐργον οὐχ ἀρπάγματος.
Κτῆσει δὲ μηδὲν μέτρον· ἀλλ' ἔχειν ἔνειν
Τὰ τοῦ καμβότος καὶ καλῶς κεκτημένου,
Ἡ καὶ πατρῷον κλῆρον εὐ δεδεγμένου.

A 180 Καὶ τοῦτ' ἐς μικρὸν ξεινοὶ οἵς βίου πνοήν,
Τὸν οὐδὲ ἔχοντα γνῶσιν ὃν κέχτητ' ἵσως.
Μή σοι μόνῳ δοθῆσετ' ἡ οἰκουμένη;
Καὶ ταῦτα δῶμεν, οὐτὶ καὶ λειψθῆσεται;
Τι οὖν δράσεις; σὺ σπουδάσεις καὶ ταῦτ' ἔχειν;
185 Ἀει μογήσεις, τῷ λείποντι γάρ πάνης.
Ἄλλὰ σχεθῆση; τοῦτο καὶ νῦν δοξάτω.
Τῶν σῶν ἔχεις ὄνησιν· εἰ δ' ἀμετρος εἰ,
Ίδν τόδε· Ισθι προστιθεὶς οἵς νῦν ἔχεις,
Καὶ φιλέδη μηκάνθαις, δ προσέρχεται κακῶς,
190 Οἵς δ' ἀν προσέλθῃ, ταῦτα καὶ συνδιλυται.
Οὓς οὐ μαραντεῖ δίψαν ἐξ ἀλμῆς ποτὸν,

Possident. Sic duntaxat possent compesci.
Quidni autem corpus tuum cuivis permittis?
170 Quidni et latronum amplecteris vivendi genus?
Quidni muros effodis, et tumulos diripis,
Si tu in id unum, ut dives fas, incumbis,
Quibus modis, et unde acquiras opes, nihil curans?
Pulchritudini statuitur modus, et visus,
175 Et cursibus, et robori, et cantilenis, et choreis,
Et sermonibus, et laboribus; non violentia opus est.
Divitiarum autem nullus est modus: verum habet extraneus
Facultates ejus qui desudavit, et honeste eas comparavit,
554-555 Aut etiam paternam hæreditatem, quam legitime accepit;
180 Atque his frutur ad exiguum vitæ tempus,
Qui nequidem forsan novit bona quæ possidet.
Nunquid tibi unus dabitur orbis?
Sed ut illum demus, annon aliquid relinquetur?
Quid igitur facies? tunc satages illud etiam acquirere?
185 Semper laborabis, ob id quod restat, pauper.
An tandem tibi modum statues? quin id iam nunc tibi faciendum decernito?
Facultatum tuarum habes fruitionem; si autem insatiabilis es,
Venenum scito te addere iis quæ possides,
Et instar flammæ spinas corripiens est quidquid accedit injuste,
190 Et quibus admovetur, hec simul absumuntur.
Quemadmodum non extinguit sitim salsa potio,

169 Οὐ τὸ σῶμα, etc. Billius hæc per aculeatam ironiam dicta a Gregorio observat.

170 Οὐχὶ καὶ λήσταρχος. Hunc versum Billius non reddit, nec Leuv. — Supplevimus, et Italicus distinximus. (CAILLAU.)

173 Ὁλως ἀλόρος. Coisl. δλος, nulla ratione habita.

170 Μόχθωρ τ'. Ita Coisl., quæ vox interpretatione separatur ab his quæ sequuntur, ἔργον οὐχ ἀρπάγματος, non opus est violentia; id est, id fit sponte, absque illa vi; siquidem desfatigatio efficit, ut his rebus modum imponamus. Edit. ρόχθον. — Unde contra sensum siuin et contra metrum verterat Billius: Verbisque, labor est quidem, non vis rapax. Correctum quoad utrumque versum Italicus distinximus. (CAILLAU.)

180. Τοῦτ' ἐς μικρά. Ita Vat. Edit. τοῦτο μικράν. — Sic Benedictini, qui, ut sensui faveant, metro prorsus nocent, ut cuiilibet manifestum est. (CAILLAU.)

183 Καὶ ταῦτα δῶματα. Superiori versu oīkouμένη non in genere pro toto terrarum orbe accipienda est (alioqui nihil acquirendum superesset), sed duntaxat pro iis terræ partibus quæ ab hominibus incoluntur. BILL.

184 Τι οὖν ὄρδεσις. Ita Coisl. Edit. τι γοῦν, etc. — Sic correxerunt Benedictini, licet editorum lectio metro magis faveat. (CAILLAU.)

185 Τῷ λειποτι Ita sere supra carm. viii, vers.

189 Ἀνδρόθαις, δ. Ita Coisl. Edit. ἀπάνθ', mendose: quod mendum corrigeret tentavit Billius, sed frustra: nisi quod observat recte, divitias iniquis artibus comparatas, instar flammæ corripiens et absumentis quidquid admovetur, etiam honestis rationibus quæsitis opibus perniciem afferre.

199 Προσέλθῃ. Coisl. et Vat. συνέλθοι.

191 Ἐξ ἀλμῆς. Haustus e mari potus.

METRICA VERSIO.

Partis olerent. Unum id illos sisteret.
Quin ipse corpus objicis cuivis tuum?
Quin et latronum deligis vitæ genus?
Sepulcra quia tu diripis, tecis effodis?
Opibus struendis siquidem omnino studes,
Nec unde curans, nec quibus prorsus modis.
Figere decori, visui, atque robori
Modum, choreis, cantilenis, cursibus,
Verbis, labore; non opus violentia.
At non modus opum est ullus, his sed exterius
Fruitur, labore parta quæ alias maximo
Tenebat, aut quæ liquerat moriens pater.

B His fruitur, inquam, pauculos sæpe ad dies,
Qui forte nec quæ possidet novit bona.
Ōrbisne dabitur totus hic soli tibi?
Ut demus ipsum, non nihil restat tamen.
Quid ergo facies? addere hæc satages quoque,
Semper laborans, pauper ob restantia?
Cohibebis at te? quin idem nunc jam placet?
Fructus tuorum te juvat. Nescis modum?
Opibus venenum, quas habes, addis miser,
Instarque flammæ est quidquid injuste advenit.
Quodcumque tangit, id statim simul interit.
Ut unda salsa servidam haud fugat situm,

Οὐδὲ δῆμος ἐμμένουσα τῷ ποθουμένῳ
Τὸ φίλτρον, ἀλλὰ διπλασίας ἔξαπτεται·
Οὕτω τὸ ληφθὲν τοῖς ἀπλήστεις φάρμακον,
195 Ἀεὶ καθίσταται εἰς δρεῖν πλειόνων.
Γνώμην ἔδωκεν τοῖς ἀπραγμονεστέροις,
Ἡ τοῖς πάνησι, συμφέρειν τι τοῖς κακοῖς,
Ὦς θηροὶ βρῶσιν, ηχός τοῖς δαιμοσίν,
Ἄς προσφέρουσιν οἱ γε δεισιδαίμονες,
209 Εἰ, τοῦτ' ἔχοντων, ἡρεμεῖν ἐμμέλλειν.
Ὦς δὲν τι καὶ πένητας οἶόν τ' ἥντιν,
Ἀεὶ τρέμοντας τῶν κακῶν καὶ τὰς σκιάς.
Νῦν δὲ οὐδὲ πάντων φάρμακον, πλὴν τῶν κακῶν.
Αἰμοῦ δλαῖται, πλησμονῆς τὸ ἐνδέκει,
205 Ὅδε "Ὕδρωπος ἡ κένωσις, ὁρθαλμοῦ σκότος,
Πένθους λογισμὸς η φίλος, λύπης χρόνος·

Α Τοῖς δυσπλοοῦσι, πυροῦς η λιμήν φανεῖ,
Κόποις, δλειμματα· τοῖς πονηροῖς δὲ οὐδὲ δν,
Πλὴν τοῦ Θεοῦ τε καὶ δίκης καὶ τραχυμάτων·
210 Ἄλλ' οὐδὲ ταῦτης αἰσθάνονθι οἱ δυσσεβεῖς.
Ἡ πλησμονῇ γάρ καὶ δίκης καταφρονεῖ.
Ζόφῳ καλύπτει τὰς φρένας δι συνεργήτης,
Χαλκῷ τὸ νῶτον, ὡς ἀνήλατος σαφῶς,
Ἄχρων σιδήρῳ, τῇ κακώσει γίνεται..
215 Πρὸς τὰ παραδείγματ' εὐθίες ἀνατρέψει.
Τῇ τούτῳ, Χριστὲ; πῶς δέδωκας τοῖς κακοῖς
Τὰ τῶν ἀρίστων ξεστίν δὲν προσκρούσματα,
Ὦς δὲν τιν' εὐρίσκουσι τοῦ τρόπου φυγὴν;
Καλὸν μὲν οὐδέτει, καὶ πλέον, λογίζεται,
220 Κακὸν δὲ, καὶ μικρὸν τι, γίνεται πίναξ;
Τοῖς ἀφρονεστέροις τε καὶ κακωτέροις.

Nec aspectus desixus in rem desideratam
Amorem, sed duplo magis accenditur,
Sic sumptum ab hominibus insatiabilibus medicamentum,
195 Semper excitat ad appetitionem plurium.
Id consilii darem libenter iis, qui tranquilliore vita sunt,
Aut inopibus, dare quidpiam improbis,
Ut seris escam et libamina dæmonibus,
Quæ offerunt superstitionis,
200 Si tali munere tranquillitatem consecuti essemus.
Sic fieri potest, ut ipsi etiam aliquid pauperes haberent,
Qui semper reformidant vel ipsas improborum umbras.
Nunc autem scio ad omnia esse remedia, praeterquam ad improbos.
Famis remedium est cibus; repletionis, inedia;
205 Aquæ intercutis, evacuatio; oculi, caligo;
Luctus, ratio vel amicus; doloris, tempus;
Tempestate jacitatis, fax aut littus conspectum:
Laboribus, unctio; improbis autem nullius,
Præter Deum et pœnam, et plágas:
210 Imo nequidem pœnam sentiunt improbi.
Etenim satietas ipsam quoque pœnam continebit.
Caliginem offundit mentibus ille improborum cooperator.
Æreum reddit dorsum, ut indomitus prorsus,
Velut incus ferro, homo afflictioni fiat.
215 Ad exempla protinus currunt.
Quid hoc, ο Christe, quomodo concessisti improbis
556-557 Praestantissimorum quorundam hominum offendentes,
Ut quoddam vitiis suis inveniant effugium?
Bonum quidem nemo, quamvis amplum, considerat:
220 Malum vero, ut libet parvum, est loco tabulae
Stultissimum et improbissimum hominibus.

196 Τοῖς ἀρραγονεστέροις. Iis qui vita tran-
quilliore frui volunt.
197 Ἡ τοῖς. Ita Coisl. Edit. ητο.
200 Τοῦτ' ἔχοντων. Si, postquam hæc haberent.
204 Διμοῦ. Coisl. λοιμοῦ.

212 Συρεράτης. Operis socius, diabolus.
213 Τὸ νῶτον. Coisl. τὰ νῶτα.
215 Ἀραράτης. Ita Coisl. Edit. τρύχες.
219 Καλὸν. Virtutem quidem nemo quamvis insi-
gnem, etc.

METRICA VERSIO.

Nec flammam amoris fixus in amatam diu
Visus, sed inde surgit hæc duplo altior :
Cepere sic quod, nimia quos opum tenet
Cupido, virus plurium est sítim afferens.
Avidos quietis, vel quibus desunt opes,
Libens monerem, quidpiam ut darent malis,
Feris ut escam, dæmonum aut turbæ impia
Libamina, supersticio quæ demens colit,
Si certa nobis munere hoc esset quies.
Sic aliiquid etenim forte haberent pauperes,
Umbram improborum fide qui nullo tremunt.
Ad cuncta nunc est pharmacum, at non improbis.
Saturo medetur inedia, et victus fami,
Inanitio aquæ intercuti, lemis nigror,
Ratio aut amicus luctui, molestia:

B Tempus, procellis visa fax aut littora,
Oleumque fessis : improbos at nil juvat,
Præter Tonantem, vulnera et pœnas graves.
Quanquam nec ipsas pestilens sentit cohors.
Obesitas nam vindicem quoque Numinis
Vim spernit : animos genius et cæcat malus.
Dorsum ille reddit æreum, ut, ferro velut
Incus, domari non queant mille icibus.
Exempla veterum protinus multa afferunt.
O Christe, quidnam hoc ? improbis lapsus viris
Cur optimorum, quæso, sunt abs te dati,
Quo fugere possent perditis in moribus ?
Insigne nemo cum bonum consideret,
Vitii tamen nil tam leve est, quin improbis
Stultisque tabulae sit loco, hanc ut exprimant.

Καλοῖς σίδηρος, κηρὸς ἐν τοῖς χείροις
Εἰσι, τὸ χεῖρον φράδιως τυπούμενοι.
« Οὐ σωφρονῶ· τὶ δ'; ἀλλος οὐχ εὐρίσκεται:
225 Τοιωντος; » Οἶμοι! καὶ σοφῶν λέξεις τινά.
« Κτείνω· τὶ δ'; οὐχὶ κανθάδι εὐρεθῆσεται
Τῶν τις παλαιῶν, η νέων; Πλουτῶν κακῶς·
Ἐθνη δὲ τὶς ἀλλος καὶ πόλεις ἔκτησατο.
“Ορχου δέ τις οὐκ οἴδεν δρηγησις πόσον
250 Χείρων; » “Ἐπειτ' ἀρνησις ἐπλάσθη τινὸς,
Εἰς συγκάλυψιν τραχυμάτων ἐλασσόνων.
Πρὸς ταῦτα καὶ τι μυθολογῆσαι σοι θέλω,
Εἰ δεῖ τι παῖς εἰν ἐν μέσῳ τῶν συμφορῶν,
Μῦον πρέποντα τοῖσδε τοῖς σοφίσμασι.
255 Τὴν γλαῦκ' ἐπέσκωπτέ τις· ἦδι ἐφύγγαν
Τῶν σκωμ·ιάτων ἔκαστον εὐστόχῳ λόγῳ·

A « Οσον κάρηνον! -- Τοῦ Διδὸς δὲ πηλίκον! --
‘Η γλαυκότης δὲ! -- Τοῦτο τῆς Γλαυκώπιδος. --
Φθεγγῇ δύστχον. — ‘Η δὲ κίττα καὶ πέζον. --
240 Τὸ λεπτόπουν πᾶς; -- Ψήρ δὲ σοι τί φανεται; »
‘Ἐπει δὲ πάντα διέδρασε φράδιως,
Ἐνι κρατεῖται, καὶ σοφὴ περ οὔσ' ὅμως.
« Άλλ', ὡ σοφὴ σκόπησον, ως τούτων μὲν ἐν
Ἐνι πρόσεστι, σοι δὲ ἄπαντα καὶ λίαν.
245 Γλαυκή, δύστχος, λεπτόπους, βαρύχρανος
Τούτοις ἀπῆλθεν ἐντραπεῖσ' ἡ φιλάττη.
Σὺ δ' οὐδὲ τοῦτο, ἀλλὰ καὶ μύθῳ πολὺ^ν
‘Εστι τις ὄρνις σῆς φρενὸς σοφώτερος.
‘Ἐνδες τὰ πάντα· τοῦτό σου τὸ δυσχερές.
250 Ός ἐν μὲν ἀρπασθέντα, καὶ που δεύτερον
Ιταῖσατι, καὶ μικρόν τι, συγγνώμην ἔχει.

Ad res honestas ferrei, ad turpissimas cerei
Sunt, facile in pejorem partem conformati.
« Non sum pudicus: annon aliis reperitur
225 Talis? » Hei mihi! et sapientium proferet quempiam.
« Homicida sum: quid autem? nonne et hic invenietur
Quis ex antiquis hominibus aut novis? Facio rem mala ratione:
Nonne alter et gentes et urbes sic acquisivit?
(Juro:) Juramento autem quis nesciat, quantum abnegatio
230 Sit deterior? » Deinde singitur abnegatio cuiuspiam,
In tegumentum vulnerum minorum.
In hanc rem, quamdam narrare fabulam tibi volo,
Si quid decet ludere meditis in malis,
Fabulam, inquam, convenientem hisce versutiis.
235 Noctuain quis irridebat, illa autem propulsabat
Cavillationum unamquamque ingeniosis verbis.
« Quantum tibi caput est! — Jovi quanto majus? —
Quam ceruleus oculorum color! — Hic Palladis color est. —
Cantas horride. — Pica adhuc horridius. —
240 Quam exiles pedes! — Quid tibi videtur sturnus?
Cum autem omnia depulisset facile,
Uno superatur, quamvis sapiens esset.
« O sapiens (dixit ille), considera quod horum duntaxat unum
Cuique est vitium, tibi autem omnia, et quidem insigniter;
245 Cæsia es, sonans horride, tenui pede, grandi capite. »

Ad hæc discessit multo rubore suffusa.
Tu vero nequidem hoc; sed etiam in fabula
Est avis quedam longe, quam tu sis, sapientior.
Tibi uni omnia sunt vitia: hoc tuum est malum.
250 Semel quidem per mentis subreptionem, aut etiam iterum
Peccatum aliquod, modo exiguum, admittere, venia dignum est.

225 Οἶμοι. Κοισλ. ἥ μοι καὶ, etc.
227 Πλουτῶν κακῶς. Κοισλ. πλουτῶν.
229 Ὁρχου δέ τις οὐκ οἴδεν. Ita Coisl. Edit. δρ-
χον. — Ille evidenter deest aliquid, nisi legendum sit
δρῶν δέ τις οὐκ οἴδεν, etc. ΚΑΙΛΛΑΣ.
237 Ὅστοι κάρηνον! Καὶ grande, quantum tibi

caput! Billius quale collum, quod noctus non con-
venit cuius breve est collum.
243 Ω σοφὴ. Edit. ώς.
247 Σὺ δὲ οὐδὲ τοῦτο. Tu vero nequidem hoc, hoc
est, nequidem pudore afficeris.
251 Ηταῖσατι τι. Ita Coisl. Edit. πταῖσαντι.

METRICA VERSIO.

Ad honesta ferrum, cera sunt ad turpia,
Facile exprimentes quidquid est dignum probro.
« Non sum pudicus: talis annon quispiam
Reperitur alter? » ac probrum aliquem proferet.
« Perimo: quid? annon hic quoque existet reus
Veterum aut recentum quispiam? Ditor male:
Gentes et urbes alias adjuxit sibi.
Juro: quid? annon gravior est negotio? »
Statimque singet qui fidem abjuraverit,
Leviora tegere quo queat sic crimina.
Adversus ista fabulam quamdam libet
Referre, si quid ludere in malis decet,
Quicquid recte istis optime versutis.
Ridebat aliquis noctuam; scite ast ea
Verbisque acutis scommata fugabet procul.

PATROU. GR. XXXVII.

B « Heu quale collum! — Majus est multo Jovi. —
Glauco quanta est! — Et Minerva cæsia. —
Insuave cantas. — Pica longe insuavius. —
Pedesque tenues quam tibi! — Sturno magis.
At cuncta facilis repulit ut negotio,
Superatur uno, quamlibet scita admodum.
« Specta (ille dixit), o sagax, quod unicum
Est cuique vitium: cuncta sed valde tibi.
Colla alta, glauca, stridula, et tenui pede.
Ad hæc pudescens illa discessit statim.
At tu nec istud: volucris ast in fabula
Multo, ipse quam sis, cernitur sapientior,
Te vitia sedaud omnia: hoc tuum est malum.
Peccare namque, mentis abreptæ impetu,
Semel iterumque nonnihil, venia haud caret;

28

Δώσω τι μικρὸν καὶ σκέτῳ τοῦ σώματος.
 Τὸ παντελῶς ἀπταιστὸν ἐν Θεῷ μόνῳ
 Τὸ δὲ ἐκ προνοίας, καὶ φρονοῦντα τῷ κακῷ,
 255 Καὶ πολλάκις τε καὶ κακῶν τὰ μείζονα
 Πταίειν, ἀνασχυντοῦντα καὶ γελαμενον,
 Καὶ μηδὲ πληγαῖς σωφρονίζεσθαι θέλειν,
 Αἰς καὶ τὰ πάντα ἀθλὶ ἐκπαιδεύεται,
 Γυμνῇ δὲ χωρεῖν τῇ κεφαλῇ πρὸς κινδύνους,
 260 Τοῦτ' ἔστιν ἡ δεῖνή τε καὶ κακή νόσος.
 Τὰ σὰ σκόπει σὺ, καὶ τὰ προστεταγμένα,
 Τί πρακτέον σοι, καὶ τί σοι μὴ πρακτέον.
 Καιροῦ δὲ ἐκείνα καὶ τύπου σκόπει τίνος;
 'Η πίττις ἡρχεθ'. ὥσπερ οὖν τοῖς νηπίοις
 265 Ἐδει παδηγίας τε καὶ λεπτῆς τροφῆς.'

A Τοῦτ' ἦν δὲ καὶ πταίουσι συγγνώμης μετῆν.
 Σοὶ δὲ οὐχ ἔτι ἔστι, τοῦ· λόγου πεπλησμένου,
 Καὶ πολλὰ Χριστοῦ σοὶς κακοῖς πεπονθότος
 'Αλλ' ἡ τίσις μενεῖ σε τῶν ἐπταισμένων
 270 Ἐπταισμένων τῇ φημι; τῶν νῦν δρωμένων
 'Εχει δὲ πολλὰς κανθάδ' ἡ δικη λαβάς
 (Οὐπω λέγω σοι τὰς ἐκεῖθεν ἐλπίδας).
 Οἶκος, γυνὴ σοι, παῖδες, εἰ τι φιλατανον,
 Εἴπερ μενεῖς σὺ γ' ἀλλὰ τούτοις δεξιός,
 275 Ἡ κτῆσις αὐτη, τὸ τρυφὴν παρθησίς,
 Τὸ σῶμα πάντων ἐσχατον. Ταῦτ' οὖν ἔχω
 Ζωῆς τοσοῦτον φόρτον, ἀσφαλῶς πλέε.
 Τι δέ; οὐχὶ καὶ σοι καὶ νόσοι καὶ συμφορεῖ;
 Πλήνης τε καὶ δοικός ἔστι σοι βίος

Dabo etiam quidpiam parvum caligini corporis.
 Omnino enim non impingere est Dei solius.
 Verum consulto, et gloriantem etiam de malo,
 255 Et saepius, et vel maxima peccata
 Perpetrare, et impudentem esse, licet irrisum,
558-559 Et nequidem plagiis ad frugem revocari velle,
 Quibus miserrime quique erudiuntur,
 Nido etiam capite ferri in pericula,
 260 Istud est gravis et noxius morbus.
 Tua tu considera, et qua praecepta sint,
 Quid agendum tibi, et quid tibi agendum non sit.
 Cujus autem illa temporis perspicie, et cuius fuerint typi.
 Fides oriebatur. Itaque velut parvulus.
 265 Opus erat manuductione et tenui cibo:
 Ille erat causa, cur cadentibus venia dabatur.
 Tibi autem non perinde est, cum plena jam sit fides,
 Et plurima pro peccatis tuis Christus pertulerit
 Sed te manet vindicta eorum qua perpetrasti.
 270 Quae perpetrasti? quid dico? imo eorum quae nunc perpetrastis.
 Habet autem plurimas hic justitia occasiones
 (Necdum dico quae te maneant hinc digressum spes):
 Tibi domus, uxor, filii, et quidquid charissimum est,
 Modo tamen ipsi fueris commodus,
 275 Ipsæ opes, et deliciarum libera facultas,
 Corpus ipsum denique. Ille igitur habens
 Vitæ tantum pondus, caute naviga.
 Quid autem? (inquis) nonne tibi et morbi et calamitates accidentunt?
 Inopsque et lecto carens vita?

263 Τύπου σκόπει τίνος. Cuius ritus ac forma.
 264 Ἡρχεθ'. Fides incipiebat, expectabatur. Ille
 Gregorius occurrit objectionibus ex Veteri Testa-
 mento petitū easque dissolvit.
 267 Σοὶ δὲ οὐχ. Ita Coisl. Edit. sù δὲ οὐχ.
 268 Σοὶ, Ita Coisl. Edit. τοιζ.
 274 Εἰπερ μετεῖς σὺ γ'. Ita Coisl. Billius sic
 emendat, aut emendare sibi videtur locum, quem
 depravatum arbitratur: ὑπερμένης σὺ γ', ἀλλὰ τού-
 τος δεξιός, quae quidem me non intelligere fateor,

et sic verit: superbus es quidem, his at commodus.
 Certe nihil necesse est textum immutare, qui rec-
 tum satis exhibet sensum. Si tamen his ipse commo-
 dus exsistieris: si ἡσε illis usus fueris, si quae tua
 in eos humanitas.

278 Τι δέ; οὐχὶ, etc. Verba haec sunt divitis inor-
 bos et res adversas objicientis.

279 Ηέρνης τε. Leuv. ita reddit: Cur non ei i, u
 vitam inopem et extorrem agis?

METRICA VERSIO.

Ut demus aliquid corporis caligini:
 Nam solus omnis liber est culpæ Deus.
 At destinata mente cum peccatis, malo
 Et gloriari, et frequens, et maximis
 Committis, irrisusque frontem perficias,
 Plagiis nec ullis effici melior cupis,
 Quies eruditur quisque vel miserrimus,
 Nudoque capite ferris in pericula;
 Illoc vero morbus est malus, perquam et gravis.
 Tete ipse specta, quidque lex a te exigat,
 Quid facere, quid non, debebas. Specta quoque
 Sint eujus illa temporis, cuius typi.
 Oritum trahebat tunc fides: ut parvulus
 Opus ergo tenui victu erat, ductu et manus;
 Ob idque venia danda tunc lapsis erat.

B Tibi non perinde, plena jam cum sit fides,
 Christusque multa tulerit ob noxias tuas.
 Verum ob patrata poena te vindicta manet:
 Quid ob patrata dico? ob haec, quae nunc patras.
 Et captiones hic habet multas Deus
 (Necdum, in futurum quae manent, tibi pro-
 [fero]);
 Tibi domus, uxor, filii, si quid tibi
 Charum est (superbus es quidem, his at commodus),
 Opes et ipsæ, luxus, et flilia,
 Et corpus ipsum denique. Ille habens, onus
 Tantuinque vitæ, moneo caute naves.
 Quid? (inquis) annon tibi quoque et morbi, et
 [graves]
 Casus, inopsque vita? non lecto caras?

280 Πάλιν πλέκη σὺ τοῖς ἀλλοτρίοις κακοῖς·

Τί σοι τόδι ἐστὶ τάμα δυστυχῆματα,

Ὄς ἂν καλέσαις αὐτός; "Η σὺ καὶ πονῶν,

"Ηλγεις ἀν ἥτον, συγχάμυνοντος τοῦ πέλας

"Ἐπειτ' ἀκουσον, ὡς σὸν πάσχειν οὐκέτισον·

283 Τούτων τὰ μὲν δέδρακα, οὐ πένονθ' ἔγώ·

Τὸ γάρ πένεσθαι καὶ πλανᾶσθ' ἔκουσίλας

Ποθῶ, τὸ δεσμῶν τυγχάνειν ἐλεύθερος,

Μηδ' ἐνθάδ' εἶναι τὴν ἐμήν κατοικίαν.

Σοὶ ταῦτα φιλτατ', ἀλλ' ἐμοὶ τάνατα.

290 Παῦσαι λέοντι μέτρα κέρκωπος φέρων.

Ταῦτ' οὖν νομίζεις συμφοράς; ὁ συμφοράς!

Τοῖς δ' ἄχθομαι μέν (καὶ γάρ οὐκέτισομαι,

"Ἔχω τι κάγω τοῦ χοδὸς καὶ τοῦ ξύλου,

280 Rursus artificiose exagitas aliena mala.

Quid ad te meæ calamitates,

Quemadmodum ipse appellas? nunquid tu morbo correptus

Doleres minus, si eodem morbo laboraret proximus?

Præterea audi, quoniam ipsum pati nequaquam par sit.

285 Horum alia quidem feci, non passus sum ego.

Nam inops esse et vagari sponte mea

Cupio, et vinculis esse liberum,

Nec in hac vita fixam esse meam habitationem,

Tibi hæc chara sunt, mihi vero contraria.

290 Noli leonem metiri ex simia.

Hæc ergo arbitraris esse calamitates? o calamitates!

Quibusdam equidem angor (id enim non negabo:

560-561 Habeo quippe aliquid terræ et ligni,

Et noxiæ, quæ inde nata est, voluptatis, homo cum sim);

295 Verumtamen perfero, et tolero quæ patior.

Cruciatus meus præstat robori tuo.

Quin etiam hoc una simul consideremus:

Ambo affligimur; verum tibi vitiorum

Pœna est, id quod pateris; ipsi mores te accusant,

300 Acerbumque et accuratum, quod intra te est, tribunal.

Mihi vero ærumna est quædam purgatio

Vel levioris fuliginis: nequid dicō

Explorationem quandam esse et luctam, hanc adversitatem,

Ut vincendo assequar coronam.

305 Quid ista? quænam tibi ex his verbis reddit utilitas?

Medico nemo mentis compos illudit;

Vel sic inscius morbo periret.

280 Πάλιν πλέκη. Hæc est responsio Gregorii.

282 Καλέσαις. Ita Coisl. et Vat. Edit. καλέσατ.

285 Τούτων τὰ μέρη. Res adversa ita dividit Gregorius ut quasdam hoc nomine appellandas esse neget, cum voluntarie sint, ut paupertatem, et ex aliis locis in alia loca oberrationem; in aliis autem, ut corporis doloribus, patientiam adhibeat.

287 Ποθῶ. Coisl. pœthω. Mox, sup. lin. τῷ δεσμῶν, pro τῷ δεσμῶν.

290 Παῦσαι, etc. Hoc proverbium, inquit Billius, non ineleganter usurpari solet de iis qui propterea quod ipsi in voluptatibus et deliciis summuim bo

num ponunt, optimos viros, ob præsentis vitæ labores et calamitates, miseros et infelices dicunt.

291 Ο συμφοράς. Ita Billius emendavit. Edit. ὡς συμφοράς.

295 Στέγω πάσχων τόδε. Coisl. σέδω πάσχων τάδε. Al. στέγω, amplector, acquiesco iis quæ patior.

299 Ο τρόπος κατήγορος. Ipsi mores tui sunt accusatores.

305 Τί ταῦτα. Ita Coisl. Edit. τίς.

306 Ιατρός. Ita Coisl. Edit. ιατρῶν.

METRICA VERSIO.

Aliena rursum sœvus exagitas mala.

Nostræ quid te miseriæ? sic nam vocas

Quæ dura patior. Tunc correptus febri,

Levius doleres, alterum ægrotum videns?

Audi deinde: dispar est ipsum pati.

Horum ipse quædam passus haud sum, sed lubens

Feci. Vagari nam libet, censu libet

Carere: liber vinculis nam sun omnibus,

Nec ulla sedes uspiam hic fixa est mihi.

Tibi chara sunt hæc? at mihi contraria.

Ne tu leonem metiere ex simia.

Calamitates hæc putas? Sortem gravem!

Angor quibusdam rursus (haud negavero,

Mihi quippe limi, cum sim homo, pars est quoque,

B Lignique, et illinc gaudii orti noxii).

Toleranter ista pectore at fero tamen.

Cruciatus iste robori præstat tuo.

Mecum istud etiam tu, velim, consideres.

Vexamus ambo: criminum sed tu luis

Pœnas: aperte hoc arguunt mores tui,

Sævum tribunal mentis, et clarum admodum.

Ærumna contra nonnihil mea crimina,

Fuliginemque vel levem expurgat meam.

Quin forte luctæ est instar hæc molestia,

Ut, hoste victo, nobilem palmarum assequar.

Quid ista? quisnam fructus ex verbis tibi?

Nemo medenti, præditus mente integra,

Illudit: aut sic semet imprudens necat.

Δύω νοσήματ', ή καταρροεντ Θεοῦ,
Τι συμπνιγέντα τοῖς κακοῖς, ἀπ' ἐλπίδος
510 Ἐχειν τὸ χρητόν. 'Αλλ' ἐμὸν δέξαι λόγον.
Τούτων πάθεις σὺ μηδέτερον· Ἰσον κακὸν
Περιφρόνησις, κάπογνωσις ἐλπίδος.
Κριτής μὲν ἔστιν, ἀλλὰ καὶ πατήρ Θεός·
Δέδοικας ὡς κρίνοντα, ὡς χρηστῷ δὲ γε
315 Θάξησον· εἰπὲ τὴν νόσου, σωτηρίαν
Αἴτει, δίδου τε δάκρυον τοῖς τραύμασι.
Ἄδει καὶ πένησι, τοῖς καλοῖς σου προστάταις,
Οὐ πλουσίως χαρίζονθ' ὕνωπερ χρήζομεν
'Ημεῖς, τὸν οἰκτον ἐκ Θεοῦ τάς τ' ἐλπίδας·
520 Αὖτε, δίδως, τῶν σῶν τι· τοῖς ἀλλοτρίοις
Μῆτε τράπεζαν μῆτε τὸν πτερῷν σκέπειν.

A Ο μὲν γάρ ἔστι πλάσμα τῆς τοῦ Θεοῦ χερὸς,
"Οστ" οὐκ ἀτιμος· ἡ δὲ καὶ σεβασμα.
Μή μοι τὸ θεῖον ὡς δικαστὴν δθλίον
325 Ὑπόσπα, μή καὶ σοι πλέον χολύσεται.
Κλέπτειν διδάσκεις τὸν κλοπῆς ἀναιρέτην;
Εἰ μέν σε πειθώ, κρείσσον· εἰ δὲ μηδέπω,
Τὸ γοῦν τυραννεῖν ὅψι γοῦν στῆσόν ποτε
(Κόρος δὲ πάντων καὶ καλῶν καὶ χειρόνων).
330 Καὶ τοῦτο τῶν σῶν αἰνέσω· τοῖς γάρ κακοῖς
Μέγιστόν ἔστι καὶ στάσις πονηρίας.
Εἰ μὲν δέχῃ τοῦτ· εἰ δὲ μή, σὲ μὲν τάφου
Μνήσω, τὸ πάντων τῶν κακῶν ἔστιν πέρας,
"Οὐ πᾶσιν ἔξεις Ἰσα, καὶν Ἡρακλέους
335 Στήλας παρέλθης, καὶ πύλας τὰς Καστίας.

Duo hic sunt morbi, aut Deum contemnere,
Aut obrutum malis oīnnum honi spem
310 Abficere. Tu vero meum excipe consilium.
Neutrum tibi contingat. Par malum est
Contemptus Dei et desperatio.
Judex quidem est, verum et pater Deus;
Ut judicantem metuis, ut bono
315 Conside; expone morbum; salutem
Posce; da lacrymas vulneribus tuis.
Da etiam pauperibus, velut bonis patronis,
Qui affatim largiuntur, queis indigemus
Nos, scilicet Dei commiserationem et bonas spes.
320 Da perro, si das, ex tuis; nec alienis ex rebus
Mensam exhibeas, aut pauperem legas.
Pauper enim est figmentum manus Dei,
Ideoque non contineundus: mensa autem venerabilis est.
Ne tu Numini tanquam malo judici
325 Corruptelam moliri velis, ne tibi magis irascatur.
Subripere doces eum, qui furtum prohibet?
Si te persuadeam, id quidem melius; sin minus autem,
Saltem tyrannidem exercere tandem aliquando desine
(Satietas enim est rerum omnium tum bonarum, tum malarum);
330 Et hoc equidem in te laudabo; improbis enim
562-563 Maximum quoddam est desistere de pravitate.
Si hoc admittis (bene est); sin minus, tumulum
Tibi in mentem revocabo, qui omnium malorum est finis;
Quem habebis communem cum omnibus, etiamsi Herculis
335 Columnas prætergredereris, et ultra portas Caspias,

508 Δύω. Ita Coisl. Edit. δύο.

509 Ἡ συμπνιγέντα. Coisl. συμπνηγέντα.

321 Τράζεζεν. Billius vertit *sacram mensam*, atque in notis censem intelligendum esse *sacram Eucharistiam*, eo quod postea dicatur *σεβασμα*. Hic tamen Gregorius non nisi de *mensa hospitibus exhibita*, quæ quominus *ipsa venerabilis* appelletur, nihil profecto vetat, loqui videtur. Ibid. τὸν πτω-

χὸν σχέπτειν. Coisl. τῷ πτωχῷ σχέπτην. Combel. τὴν πτωχῶν σχέπτην.

324 Μή μοι τὸ θεῖον, etc. Eum, qui post multas opes scelerate partas, aliquid in pios usus erogat, tanquam hinc scelerum impunitatem empturus, huic pulchre comparat qui judicem pecunia corrumpere molitur. Bill.

334 Ὁρ κάστον. Ita Coisl. Edit. ὄν.

METRICA VERSIO.

Morbus duplex hic, vel Deum contemnere,
Malis vel oīnino obrutum cunctas procul
Spes effugare. Monita sed nostra excipe.
Neutrum tibi ex his accidat. Pari in malo
Hæret, Deum qui temnit, et qui spem abjicit.
Est ille iudex: est item dulcis pater.
Ut judicantem metuis? at benignitas
Te firmet. Ecquid doleat, expone, ac pete
Supplex salutem; lacryma ob plagas tuas;
Egentibus da, præsidies qui sunt tui,
Qui largiuntur affatim, queis est opus,
Nobis bonas spes, criminum veniam a Deo.
Da porro, si das, de tuo: nec vel sacram
Mensam, nec inopes opibus erexit tege

B Regis supremi sicutus est pauper manu,
Ob idque pretii maximi: hæc venerabilis.
Nec tu Tonantem, judicem ut pravum, stude
Surripere, fiat ne tibi hinc infensor.
Surripere num tu, farta qui vetat, doces?
Flexere si te hæc, pulchre habet: sin at minuus,
Quandoque saltem rapero, quæso, desine
(Rei saturitas omnis est, bonæ et mala);
Hoc quoque tuorum laudibus tollam; improbis
Nam magna laus est a malo desistere.
Si flecto, pulchre est: sin minuus, busiti cui
Te submonebo (finis id cunctis malis),
Quod par habebis omnibus, licet Herculis
Superes columnas, Caspias portas licet,

Τὰ τῶν συνοίκων κτώμενος καὶ γειτόνων·

‘Ον ἄλλος, οἶομ’, ἔξουει τοῦ σοῦ τρόπου,

Τὸ λοξὰ βαίνεν ἐκ πορείας σῆς ἔχων,

Χείρων μαθητής τοῦ σοφοῦ διδασκάλου·

340 Καὶ τῆς ἀπευκτῆς τοῖς πονηροῖς ἡμέρας,

Καθ’ ἣν ζόφοι τε καὶ φλόγες, καὶ τάρταροι,

Εἰςπραξὶς ὅντες τῶν κακῶν τῶν ἐνθάδε,

Τὴν εἰκόνα ζητοῦντες ἐγκεχωσμένην

Ταῖς τοῦ δράχοντος καὶ πολυτρόπου πάγαις,

345 Γεύοντος ἡμᾶς τῆς κακίστης ἡδονῆς.

‘Ἐγὼ δ’ ὅπας φύγοιμι τὴν μοχθηρίαν

Ζητῶ, τίσι πτεροῖς τε καὶ τίσι βυθοῖς

Γῆς ἢ θαλάσσης, ἢ τίσι σοφίσμασιν,

Εἰς ποίον ἐλθόντες τέρμα τῆς οἰκουμένης,

350 Τίνα ζόφον πρόδηλημα ἢ νέφος λαβῶν,

Facultates concivium possidens et vicinorum,
Quem alius, ut arbitror, disperdet, iisdem ac tu, moribus praeditus,
Oblique gradī ex tuo incessu consecutus,
Pejor discipulus vaſri magistri.
340 (Revocabo etiam) horrendam malis tristemque diem
In qua tenebræ, flammæ, et tartarus,
Vindices malorum, quæcumque hic commisimus,
Imaginem Dei quærentes penitus deletam et obrutam
Draconis subdoli fraudibus,
345 Qui gustandam nobis præbuit pessimam voluptatem.
Ego vero quo pacto effugere possim hanc nequitiam
Quæro, quibus alis, et quibus profunditatibus
Terræ et maris, aut quibus sophismatibus,
In quam secedens partem orbis terrarum,
350 Quam caliginem pro tegmine aut nubem assumens,
Quibus Numen exorans precibus?
Hæc tria ubique versantur, tempus, locus,
Peccatique prævi faciliima occasio;
Statuam mibi divinam legem. Quænam illa est?
355 E civitate in civitatem fugite: etenim, in quas fugere possitis, urbes
Quædam supererunt, dixit Christus apostolis,
Quando exigetur dominator omnium Deus.
Omnes obibo usque ad extreum ignem,
Fugiens improborum intolerabiles impetus.
360 Illic quidem eos tenebit vel invitos ultio divina.
Non jam perturbalunt cœlestes mansiones,
Nec inde pauperes expellent, ut nunc ejiciunt,
Illi in terris; quiñ etiam ab ipsis potent forsitan
Commiserationis exiguum guttam ad refrigerationem flammaram.
365 Dives hoc tibi persuadeat, et Lazarus;

340 Τοῖς πονηροῖς. Ita Coisl. Edit. τῆς πονηρᾶς.

345 Ἐγκεχωσμένην. Vat. ἐγκεχωσμένην.

356 Λελήψοντ'. Ita legendum videtur cum Billio, Editi. λελήψοντ'. Vide Matth. x. 23.

357 Διωθῆσθαι. Ita legimus, Billii conjecturam probantes. Coisl. διώχῃ δ. Edit. διωθῆσθαι. Tunc expeditur

Α Ποίαις τὸ θεῖον ἐκθεραπεύσας λιταῖς;

‘Ος ταῦτα τρία πανταχοῦ, χρόνος, τόπος,

‘Αμαρτίας τε τῆς κακῆς ἥψετη τύχη·

Στήσω νόμον τὸν θεῖον. Οὐτός ἐστι τίς;

355 Πόλεις ἀμειβετ' ἐκ πολέων· τῇ γάρ φυγῇ

Τινὲς λελείψοντ', εἰπε τοῖς ἀπωστόλοις,

“Οταν διωθῆσθαι ὁ κρατῶν πάντων θεῖος.

Πλάσας ἀμειψώ μέχρις ἐσχάτου πυρὸς,

Φεύγων πονηρῶν ἀσχέτους ἐπιδρομάς.

360 Ἐκεὶ μὲν ἔξει καὶ δικοντας τῇ δίκῃ.

Οὐδὲν διογήσουσι ταῖς δινα μοναῖς;

Οὐδὲν ἐκβαλοῦσι τοὺς πένητας, ὡς γε νῦν,

Κάκεθεν· εἴπου καὶ δέσσοντας τυχὸν

Οὐκτου βραχείας φαντός εἰς φύξιν φλογός.

365 Ό πλούσιός σε πειθέτω καὶ Λάζαρος·

Conciviumque, proxima et bona colligens :

Quod, opinor, alter diruet, ritu tuo

Obliqua figens (sic soles) vestigia,

Vaſri magistri discipulus nocentior.

Horrendum et illum rursus objiciam diem,

In quo tenebræ, flammæque est, et tartarus,

Quæis vindicatur quidquid hic commisimus,

Ei per quæ imago quæritur, plane obruta

Astus per anguis subdoli : per gaudia

Qui nos inescans pessima, in casses trahit.

At ipse quonam criminis effugiam modo,

Quibusque pennis, quærito, et quo gurgite

Terræ maris, vel quibus sophismatis,

Orbisque quemnam limitem extremum petens,

Qua nube, quave me tegens caligine,

B Quibusve precibus cœlitum exorans Patrem?
Ubique terrena hæc sunt enim, tempus, locus,

Noxæque promptæ facilis et contagio:

Legi Dei parebo. Quid vero hæc jubet?

Ex urbe in urbem pergit; fugæ siquidem

Quædam supererunt (dixit hoc Christus suis)

Procul exigetur cum poli rector Deus.

Omnis obibo, donec ignis ultimus

Adsit, malorum ne graves subeam impetus.

Illic habebit ultio hos, nolint licet.

Non jam molesti sedibus superis erunt,

Inops nec illinc, ut modo, expellent foras.

Quin forte ab ipsis guttulam exiguum petent

Ardor levari nonnihil flammæ ut queat.

Hoc dives ille, Lazarus teque hoc docet :

'Ο μὲν μόνον διδούς γε τοῦ τρυφῆν δίκας,
"Άλλου κάμνοντος καὶ τροφῇ καὶ τραύμασιν,
("Θεῖε γάρ οὖν κάκενος, ὡς σὺ, Λέξαρον") .
'Ο δ', ὡς φέρων ἄπαντα, καὶ τιμώμενος.
370 Πέρας λόγου. Δέχου δὲ σὺν τρόμῳ λόγον.
Πολλῶν κακῶν δυτῶν τε καὶ καλούμενῶν,
Εἰδὼλολάτρης οὗτος εἴρηται μόνος
("Ο τῶν κακῶν μέγιστον ἔστιν ἐν βίῳ),
"Ος οὐδὲν οὔθεν, ή λογίζεσθαι, πλέον .
375 Όμς καὶ τόδι ἀν τάχιστα τῇ νόσῳ παθῶν
Εἰ καὶ δέ θέλοι: τῷ πάθει καρπὸν φέρων,
"Η καὶ Χαμώς βδέλυγμα τὸν πλούτον σέβων.
Τίψιμεν οὖν, βίψιμεν εἰδώλων τύπους,

*Ille quidem ob delicatam duntaxat vitam dans poenas,
Cum Lazarus afflictaretur ex inopia cibi et ulceribus
(Propulsabat enim ille Lazarum, ut tu nunc pauperes);
Iste vero, quod aequo animo calamitates tulerit, honore affectus.*

370 Sed unis sit orationi. Tu autem accipe cum tremore extremum hoc verbum.

564-565 Cum multi sint et appellantur improbi,
Idololatra ille dictus est solus
(Quod malum est maximum in hominum vita),
Qui nihil aliud novit, quam pecuniam numerare;
375 Propterea quod facile, qui hoc morbo laborat,
Si tempus occurrerit cupiditati lucrum afferens,
Vel ipsum Chamos idolum, Plutum adoret.
Projiciamus igitur, projiciamus fictorum niminum simulacra,
Solum Deum venerantes, quem agnoscimus.

XXIX. *Adversus mulieres se nimis ornantes*.

Nolite capita tollere instar turri, adulteris crinibus. o mulieres,
Lascive inflectentes mollia colla e scopulis,
Nec Dei formas inungite fœdiss coloribus;
Sic ut non jam facies, sed larvas gestatis.
5 Neque enim nudum caput fas viro mulierem
Ostendere, dum aut auro stringuntur crines,
Aut coma soluta humeris hinc inde
Involitat, instar Mænadis, mollibus ventis agitata,
Neque cristam superne ferre licet galeis similem,
10 Procul conspicuam speculam viris collucentem,

* Alias Bill. 64, pag. 147.

369 Τιμώμενος. Ita Coisl. Edit. τιμώμενον.

370 Πέρας. Ita Coisl. Edit. πάρα.

373 'Ο. Ita Coisl. Edit. ὡ.

374 Λογίζεσθαι. Ita Coisl. Edit. λογίζεται. Bill.

Ilus : Praeter aurum nil scit, aut nil cogitat.

377 Χαμώς βδέλυγμα τὸν πλούτον. Hæret hic

Billius et fatetur se ex Gregorii scriptis colligere

non potuisse, cur potissimum Gregorius Plutum

Chamos vocet. Verum, si minus ex ejus scriptis,

sicutem ex libro Judicum xi, 24, id colligere possumus,

ubi Jephé regi Ammon bellum moventi, et

veluti sua repetenti, quæ Amorrhaeorum fuerant,

eisque Israelitæ, Deo auctore, abstulerant, sic re-

spondet : Οὐχ ἀ κληρονομήσει σε Χαμώς, ὁ θεός σου,

αὐτὰ κληρονομήσεις... Nonne quaecunque possidente
dederit tibi Chamos, deus tuus, hæc possidebis? Sic
etiam Hebreum. His patet, quemadmodum apud
Græcos Plutum opum ei possessionum arbiter ren-
sebat, sic apud Moabitas fuisse Chamos, aleo-
gno licuisse Gregorio ad avaros et rapiores trans-
ferre.

XXIX. 1 Πυρηοῦτε. Schol. Coisl., ὑψοῦτε πύρ-
γου δικῆν.

2 Ἐκ σκοπέλων. Quæ ipsæ sint scopuli, et jure-
num spectantium certa naufragia. Comb.

6 Φύλεται. Sup. lin. δεικνύειν.

10 Σκοπήν. Ita habent codd. Regii 992, 993 e
Coisl. Edit. σκοπήν.

METRICA VERSIO.

Quorum ille poenas unicum ob luxum dedit,
Premeretur alter cum fame et mole ulcerum
(Pellebat enim Lazarum, ut tu pauperes);
Hic contra honorem, cuncta quod ferret, tulit.

Hoc tremulus audi, quod loco dicam ultimo.

Multi licet sint, et vocentur, improbi,

Idololatra dictus est solus tamen

(Quo nullum in ævo gravius est usquam scelus),

Qui praeter aurum nil scit, aut nil cogitat :

Facturus ut qui hoc facile sit, morbum ob suum,

Si tempus astet quidpiam lucri afferens,

Vel exsecrandum quid Chamos Plutum colat.

Pellamus ergo fœda simulacra, et Deum

B Solum colamus, nosse quem nobis datum.

XXIX. ADVERSUS MULIERES SE NIMIS ORNANTES.

(Fed. Morello interprete.)

Crinibus asciitis capit fastigia vestro

Ne addite, conspicua ut mollia colla sient

Neve Dei formas pictura inducere fœda.

Ut jam non facies, larva sed ora notet;

Femineum caput illicitum est nudare, virorum

In cœtu, seu auro cæsarie implicita :

Sive comæ huc illuc agitantæ, et præe vagantes,

Perque leves auras Mænadis instar eant.

Femina nec cristam galeæ instar vertice gestet,

Nempe viris latae ut splendeat hæc specula.

Ἡλιον μαλακοῖ διαυγάζουσαν ἔθειραν
Κρυπτήν, ἀμφαδίην, τὴνδε μετωπίδιην,
Ξανθὸν ἀπατρέπουσαν, δῆτη κρήδεμνον ἀλυξεν,
Ὦς δοκέειν παλάμης ἔργα πονησαμένης.
15 Εὗτε τὸν οὐχ ὄρωντα διδάσκαλον, ἀπνον εἰκῇ:
Μορφῆς στασαμένη, κάλλος ἐκεῖθε γράψεις.
Κάλλος δ' εὶ μὲν ἔδωκε φύσις, μῆ κρύπτετ' ἀλοιφῇ,
Ἄλλ' οἰοις καθαρὸν ἀνδράσιν ὑμετέροις
Σώζετε, κάλλοτριψ μηδ' δματα λίγνα φέρουσαι.
20 Ὁμμασι γάρ κραδή ἐσπεται οὐχ δσιοις.
Εἰ δ' οὐ γεινομένης συνέσπετο, δεύτερον αἰσχός
Φεύγετε, ἐκ χειρῶν κάλλος ἐφελκόμεναι.
Κάλλος, δ γαῖα φέρει, καὶ δινόν ἐστι γυναιξὶ.

*Aut molli pellucidam lino cæsariem,
Occultam, simul et perspicuam, frontem supra revinctam,
Flavum quiddam coruscantem, qua parte velo non obtegitur,
Ut videantur opera manu elaborata;
15 Quippe quæ cæcum magistrum, exanime simulacrum
Formæ tibi proponens, illinc pulchritudinem quasi penicillo ducis.
Pulchritudinem autem, si quidem dedit natura, nolite occultare pigmentis,
Sed solis puram maritis vestris
Servate, nec aliis quibusquam procaces oculos injicie :
20 Oculos enim cor nefarios sequitur :
Sin autem vobis negavit natura formæ elegantiam, secundam deformitatem
Fugite, pulchritudinem manibus comparatam ;
Pulchritudinem, quam terra producit, quæ venditur a mulieribus
Trivialibus, quam obolis vendunt paucis.
566-567 25 Pulchritudinem, quæ abstera in terram fluit : quæ ad risum
Consistere non potest, si solverit lætitia effusior genas,
Et lacrymarum rivulis proditur, et udo sudore
Metu excusso, et guttis solvitur exiguis.
Quæ vero anteā splendida erat, gratoque quadam prædicta nitore gena
50 Risum magnum movet, subito bicolora apparet,
Subatra, candida. O nigricolor, minioque fucata,
Quomodo potes refinire pulchritudinem, quæ tam facile proditur et dcletur ?
Haec immobilibus statuis linquenda : tibi vero
Forma quæsita pigmentis non convenit, quæ multis solvitur casibus.
35 Hoc divinæ fabricæ corpus, illud manufactum : illud antiquum,
Hoc novum. Pratum dicas duplices flores sereus,*

42 Μετωπιδηρ. Sup. lin. δλλην δὲ κατὰ τῆς
διεως.
13 Κρήδεμνορ. Coisl. int. τὸ αυδάριον.
15 Ἀπροορ. Male edit. ἀπλοον.
16 Γράψεις. Coisl. et duo Regii γράψεις. In uno
cod. Colb. legitur οὔτε, pro εὔτε, στησαμένην pro
στησαμένη, et γράψειν pro γράψεις, quæ lectio pla-
num elicit sensum : *Negue cæcum magistrum, inane
simulacrum formæ tibi proponens, hinc pulchritudi-
nem quasi penicillo ducas.*
17 Μῆ κρύπτετ'. Sic Chig. et Coisl. Edit. μῆ
κρύπτε.
19 Κάλλοτριψ μηδ' δματα. Sic Chig. et Reg.
993. Edit. μηδ' ἀλλοτριψ.
20 Οὐχ δσιοις. Ita Chig., Reg. 990. Sup. lin. τοῖς
ἀδίκοις. Edit. οὐχ δσιως.
22 Έφελκόμεναι. Schol. 991 χειροποίητον.
24 Περιρομέναις. Int. πιπρασκομέναις.

METRICA VERSIO.

Ac vel lucen:em lino redimire capillum,
Occul:um aut claram summa per ora nefas :
Flavum fulgentem, simul ac velamen abegit,
Ut palme: constet munus id artificis :
Cum cæcum: doctorin, atque exanimum simulacrum
Formæ constituens, hinc decus assequitur.
Si formam natura dedit, ne inducere fuco,
Sed facite ut solis pura sit illa viris :
Neve oculos avidos alium jaculamini in ullum :
Nam cor non caste lumina subsequitur.
Si minus est vobis formæ concessa venustas,
Nec deformè decus conciliate manu :
Quod tellus profert decus, et venale lupis est

A Πανδήμοις, ἔβολῶν περνομέναις δλίγων
25 Κάλλος, δ ρυπτόμενον χμάδις φέει . οὐδὲ γέλωτε
"Ιστα", ἐπηγ λύση χάρμα παρειὰν ὅλην,
Καὶ δακρύων δχετοῖσιν ἐλέγχεται, ίκμαλέψ τε
Δείματι, καὶ φεχάδος λύεται ἐξ δλίγης.
'Η δὲ πάρος στιλβουσα, καὶ ἡ χαρίεσσα παρειή,
30 Χάρμα μέγ' ἑζαπίνης διχρόος ἑξεφάνη,
Περχνή, μαρμαρόσσα. Μελάγχροε, μιλοπάρηε,
Πῶς δύνασαι κατέχειν κάλλος ἐλεγχόμενον ;
Ταῦτ' οὐ κινυμένοισιν ἀγάλματα : σοὶ δ' ἀφορτή
Μορφή, καὶ πολλοῖς λυομένη πάθεσι,
35 Τοῦτο Θεοῦ δέμα; ἐστι, χερὸς τόδε· τοῦτο παλαιόν,
Τοῦτο νέον. Λειμῶν δινθεα δισσὰ φέρων,

25 Ρυπτόμενον, εὶ sup. lin.
πλυνθμενον.
27 Οχετοῖσιν. Int. βέμασι πλατύνεται. Μοχ,
ὑδροτοιω φδω.
31 Μαρμαρόσσα. Sup. lin. 991, λευκή. Μοχ
schol. ὡ μελάγχροε.
32 Ελεγχόμενορ. Chig. sup lin , δν:ιδζόμενον.
33 Οὐ κινυμένοισ. Int. ἀκινήτοις. *Hac linquen-*
da mortuis statuis, tibi vero non convenient quæ non
es immobilis, sed forma multis modis dissolubilis.
Ibid. Σοὶ δ' ἀφορτή, Ita exigit sensus. Coisl. et
Combes. σοὶ δ' οὐ φορητή, cui repugnat metrum.
Edit. σοὶ δὲ φορητή. Reg. 991, sup. lin. περιφορητή.
— Metrical versionem hic capiat qui potuerit.
Duo sequentes versus adeo contra sensum pecca-
bant, ut mutationem expostularent, quam italicis
distinctiā in serius reperies. CAH.LAU.

B Et scortis, nummis exiguisse emitur.
Ilic decor abstersus per huncum fluit, atque manere
In risu nescit, quando soluta gena est.
Eluitur, quoties lacrymarum funditur imber ;
Hunc madidusque metus, stillaque parva abigit.
Iude prius fulget gena quæ gratissim. visu,
Discolor apparet, res bene ridicula,
Fusca et marinora. O minii male tincta colore,
Qui retinere potes quid decus arguitur?
Haec non sponte sua signis salientibus adsunt :
Extera forma modis solvitur innumeris.
Numinis haec opus, illa manus ; vetus illa figura,
Haec nova ; ceu pratum fert varias violas,

Τερπνῶν τε στυγερῶν τε ἀμοιβαδίς, τὴ τις ἐσθῆς
 Ἀμφίχροος ζώναις πλείσιν ἐλκομένη.
 Τούνεκεν δὲ φεύγειν γραπτὸν δέμας, τὸ φυλάσσειν,
 40 Μῆδος ἐπιλαθητὸν εἰδεος δλαχαρ ἔχειν.
 Ἰστὸν Πηγελόπητης, τὸν νῦν λύειν, ἡμαρ ὑψαίνεν.
 Ἐνδοθή τῇ Ἐκάβην, ἔκτοις τὴν Ἐλένην.
 Εἰ μὲν δὴ μῆχος τι λαθεῖν πόσιν, οὐ μὲν ἀνεκτὸν,
 Εἰδος ἀποκρύπτειν θειότερον βροτέω,
 45 Μή δε θεός τοιοσιν ἀμειψήτας χαλεπήνας.
 Τίς, πόθεν δὲ πλάστης; Ἐρέει μοι, ἀλλοτρίη.
 Οὐδὲ σ' Ἑγράψα, κύων, δλάλ ἐπλασα εἰκόν' ἐμοῖο.
 Πώς εἰδωλον ἔχω εἰδεος ἀντὶ φίλου;

A 'Αλλ' ἔμπης νούσῳ τι παρήσομεν. Εἰ δέ, ἀριθμὸν
 50 Εστὶ πίναξ γραφέων εἶδος ἐπ' εἶδος ἔχων,
 Στήλην αἰσχεος ισθι βροτοῖς περιφαντὸν ἐγείρειν
 Μορφὴν, τὴν σὺ γράφεις ἔμπινον ἀλλὶ νόου.
 Κῆπος Ἀδώνιδος δῆδε τεὴ χάρις ὠλεστικρός,
 Πουλύποδος χροῖται, γράμματα' ἐπὶ ψαμάθων.
 55 Πῶς δὲ σύνει εἶδος ἔχουσα χολοῖν (εἰ γε χολοῖν
 Εἴπτερον ἀλλοτρίοις ἀνθεσι μῦθος ἔχων,
 Αὔθις γυμνὸν θήηκε γελοῖν), οὐκ ἀλεγχεῖς
 Αἰσχεος ὑστατίου, κάλλεος ὄλλυμένου.
 Ελπη δὲ δαστυρέλικτον ἔχειν γάνος; οὐ μετὰ δηρὸν
 60 Οὐέαις ἀλλοτρίου κάλλεος δσσον ἄχος.

Jucundos et ingratos vicissim : aut quamdam vestem
 Bicolorem pluribus zonis tractam.
 Quapropter aut suge fucatum corpus, aut conserva,
 40 Nec turpe formæ adjumentum adsciscas.
 Telam Penelopes, quam nox solvebat, dies texelat ;
 (Id quidem agis) interne Hecubam, externe Helenam refers.
 Etiam aliquo modo latere maritum posses, haud tamē ferendum
 Te formam occultare divinam mortali,
 45 Ne te Deus his verbis aliquotatur indignatus :
 « Ecquis, undenam est tuus factor? Hinc abi, mulier aliena.
 Non te depinxo, o impudentissima, sed finxi imaginem mei.
 Quomodo igitur idolum habeo pro chara imagine? »
 Attamen huic morbo non nihil indulgeamus. Sin autem, manifesta
 50 Velut tabula pictorum, formam formæ superjectam habens,
 Statuam turpitudinis neveris te conspicuam mortalibus excitare,
 Formam quam tu pingis vivam, viribus ingeni.
 Adonidis hortus est tua venustas cito marcescens,
 Polypi color, litteræ in arena conscriptæ.
 55 Quomodo tu, quæ graculi formam habes (quandoquidem graculum
 Alienis ornatum plumis ostendens fabula,
 Rursus his nudatum protulit ridiculum), quomodo, inquam, non curas
 Summum dedecus, cum perierit tua pulchritudo?
568-569 An vero spes est constantem hanc tibi futuram venustatem? brevi certe
 60 Perspicies ex adulterina pulchritudine quantus sit dolor.

37 Ἀμοιβαδίς. Sup. lin. ἐκδιάδοχος. Μοχ, ἐσθῆς,
 λέπτων δίχροον.

40 Ἀλλαχ. Schol. βοήθημα.

41 Ἰστὸν Πηγελόπητης. Penetopes telam retexere,
 est inanem operam sumere, et rursus destruere
 quod efficeris : proverbium natum ex Homero qui
 Odyss. II, 94, singit Penelopem Ulyssis uxorem
 procos eam urgentes hac conditione delusisse, ut
 tum se promitteret nupturam, ubi telam, quam
 habebat in manibus absolvisset. Quam conditionem,
 postea quam illi acceperissent, mulier astuta, quod
 interdui texisset, id noctu retexere cœpit :

Ἐνθά καὶ ηματίη μὲν ὑψαίρεσκεν μέγατα λοτόρ,
 Νύκτα δὲ ἀλλύεσκεν, ἐπὶ τὸν δάδας πυράθειτο.
 Hoc proverbium usurpat Plato in Phædone, et Tull. Acad. quest. lib. II.

42 Ἐκάβην. Int. σώφρονα. Μοχ, Ἐλένην. Int.
 πόρην.

45 Ἐρέει. Sup. lin., φθείρου.

47 Κύων. Sup. lin., ὡ ἀναιδέστατα.

49 Ἀριθμὸν. Ita Coisl. et Chig. Edit. ἀριθμὸν.
 Mallēm ἀριθμὸν.

51 Εγείρεις. Chig. ἐγείρεις.

52 Ἀλκητόν. Sic legendum : sensus postulat;
 et certe schol. non legit Ἀλκινόδον, ut in editis,
 quippe qui supra Ἀλκινόδον scripsit ταῖς ίδιαις χερσὶ,
 propriis manibus.

53 Κῆπος Ἀδώνιδος. Edit. male κῆπος. Ad marg.
 991 Επὶ τῶν ἀώρων, καὶ ἀλγοχρονίων,
 καὶ μὴ ἐρέζουμένων. Nimirum proverbium est de
 rebus leviculis, parum frugiferis, brevemque ha-
 bentibus voluptatem, radices non habentibus. Vide
 Erasm. Ibid. Πλεσίκαρπος. Sup. lin. Coisl., χαρ-
 ποντις ἀποβάλλουσα, ἀπολυμένη.

54 Πουλύποδος χροῖται. Polypi color, et litteræ in
 arena descriptæ, proverbia sunt de rebus fluxis.
 Haec aptissime transfrat ad fucataū mulieris pul-
 chritudinem.

55 Κολοιόν. Quod de graculo Aesopus in fabulis,
 hoc de cornicula scribit Horatius, epist. 3, lib. I.

METRICA VERSIO.

Jucundas mistas inamoenis : vestis et instar,
 Cui varie zonæ sunt, variisque color.
 Idcirco pictum corpus fugito, atque caveto :
 Sperne hoc probossum subsidium decoris ;
 Telaum Penelopes luce orsam, nocte retextam :
 Nempe Hecuba est intus, sed foris est Helena.
 Quod si ulla est ratio ut lateas virum, at hoc pote
 [non est
 Mortali divinam occulere effigiem ;
 Ne Deus insensus te dictis increpet istis :
 « Quisnam, unde hic factor? vade, aliena mihi?
 Te haud pinxi, canis; est a me mea condita imago :
 Cur pro forma illa das simulacra mihi? »

B Attamen huic morbo veniam damus. At manifesta
 [est,
 Picta tabella alium mox aliumque notans.
 Claram ignominia formæ stabilire columnam
 Crede tua, vivam quam facis ingenio.
 Hortalus Adonidis ista venustas, fructibus obstant,
 Polypus omnicolor, littera et in sabulo.
 Fabula nota, avis ut furtivo munere gaudens
 Pennarum, risum concitet alitibus,
 Mox ubi nudatur specie illa. Cur tibi gratum est
 Dedeceus extremum, pestiferumque decus?
 An sperare queas peritura bæc gaudia nunquam?
 Quam grave sit cernes mox decus haud proprium.

Πυνθάνομ' ὡς τι φέριστον έχει πλάσις, ἢν ποτε γῆρας
Τίκηνος μορφὴν, τὴν πάρος ἀνθοφόρον·
Τῆμος δέ τὸ δγραφός ἔστι μελῶν πλάσις, ὡς πυρίκαιον
[στον]

Λείπεσθαι σαρκῶν λείψανον ἐκ χονίης·
65 Όψὲ μετακλαίειν δὲ μελῶν δόλον, εὗτε πιθηκὸν
Τυτίσιν ἐν πυκιναῖς ὥσε τὸ λειπόμενον.
Τοὶ θευδομένων μελέων χάρις. Ἀλλὰ, φερίστη,
Νῦν στήσον μορφῆς ἔκτυπον, ὡς τὸ πάρος.
Ἄτρεκὲς οὐ μὲν ἔγωγε δύομαι· ἀλλὰ πολὺ πρὶν
70 Μηδένα μηδὲ ἀνδρῶν εὑξει δύματα· ἔγειν,
Οἴ τε πάρος καλήζον, ἐπ' δύματα δὲ εἰχον ἔτοιμα.
Τῇ καὶ τῇ σοδαρίς θύματα κινυμένη.
Καὶ τὸ, γέλως, ἀνδρῶν λήθειν γένος ισχανώσα,

A Μύστας σῆς μορφῆς δύνδρας ἐπεσπάσασο.¹
75 Αὐδρες γάρ τριβαντο τὰ φάρμακα, οἵς σὺ γέγηθας,
Απῆστα μεγάρων, τέκτονες ἡς μανῆς.
Ταῦτ' οὐ σωφροσύνης τὰ σφίσματα, μαχλοσύνης δέ.
Πᾶς γάρ το τεχνάζῃ δρέσι, μαχλοσύνη.
Φαστ τὰ μεγάλαυχον, ἐπήν περίκυκλον ἐγείρῃ
80 Αὐχένα κυρτώσας χρύσεον, ἀστερέσις,
Κλάζειν θηλυτέρας φιλοτήσιος. Εἰ δὲ σὺ μορφὴν
Οὐ σφριγδώσας γράφεις δύμασι, θαῦμα μ' ἔχει.
Εἰ μὲν γάρ τοσις σου ἔγεις πόθον, ὡς σὸν ἔκεινος,
Ἐξέτι τοῦ, δέ τ' ἐρῶν σ' ἤγαγε πρὸς θαλάμους
85 Κουριδήν θαλέθουσαν, ἔχεις χάριν· εἰ δὲ σύ γ' ἀλλων
Ὄμμασιν ἀνδανέτεις, τοῦτο πόσις στυγέει.
Κεύθειν λώιζην ἔστι βελῶν χάρεν οἵσι δόμοισιν,
Ἡὲ φευδομένην οὐχ ὁσίως προφέρειν.

Si vera audio, hoc commodi habet fucus, postquam senectus
Rugis contraxerit formam prius florentem:
Tunc cum iam membris pigmenta non adhibentur, velut igni adustas
Relinqui carnis reliquias e cinere;
65 Tum sero deplorat membrorum fraudem, cum simiam
Rugis densissimis propulerit id quod superest.
Talis commentitia membrorum venustas. At nunc, o præstantissima,
Statue forinæ simulacrum, ut antea.
Sincerum haud equidem ego putem : ac certe priusquam faciem admoveas
70 Neminem ex iis viris optabat oculos habere,
Qui te antea laudibus efferebant, et oculos habebant in te delicos
Huc et illuc superbis gressibus procedentem.
Et hoc ridiculum est, te bovinum genus latere velle,
Quæ mystas tuæ formæ viros adscivisti.
75 Viri enim contriverunt hæc pharmaca, quibus delectaris,
Magnarum prædones domorum, artifices suæ insanizæ.
Hæc pudicitiae artifacia non sunt, sed lascivizæ.
Quidquid enim struis in gratiam virorum, libidinem promit.
Ferunt pavonem superbum, cum circulum efficit,
80 Aureum intorquens collum, pennis gemitantibus
Clangore suo feminas ad venerem invitare. Si autem tu formam
Non pingis, ut lascivis placeas oculis, hoc admiror.
Si enim mariti desiderio flagras, ut tui ille
Jam inde ex quo te sibi matrimonio sociavit
85 Puellam florentem, id gratum. Si autem aliorum
Oculis placere studes, hoc maritus odit.
Occultare melius est membrorum elegantiā in suis ædibus,
Quam commentitiā nefario proferre.

60 Κάλλισος. Chig. et Coisl. χύδεος.
65 Μελῶν δὲλον. Χάριν, elegantiam. Ibid. Πλοθη-
κον. Simiam propulerit, id est, eminentiam pulchritu-
dinem.
68 Στῆσον. "Εγειρε, ironice.
69 Ἀλλὰ πολὺ πρὶν. Prius crederem te optare
ut nemo ex iis viris oculos habeat.
73 Λιθετον. Chig. λιθην.
76 Τέχτορες ἡς μαρίνης. Ipsi enim sibi laqueos
quibus capiantur parant, dum pigmenta conficiunt,

quibus elegantiōes reddantur mulieres.
78 Τεχράζην. Ita duo Regg., Coisl. et Chig. Edit.
τεχράζοι.
79 Ταώ. Chig. et Coisl. ταών.
80 Αστερέσις. Stellis micans.
84 "Οτ' ἐρῶν σ' ἤγαγε. Reg. 991, Coisl., Chig.
τέξτι τοῦ δὲ τε σε τῇγάγετ". In thalamum admisit.
87 Βελῶν. Uterque interpres legit μελῶν. Cf.
vers. 63. Edit.

METRICA VERSIO.

Audio quid prosit medicamen, quando senectus
Contraxit faciem floribus ante parem :
Cum non insciunt vultus pigmenta, supersunt
Corporis ambustæ reliquiæ e cinere.
Desire at serum est fraudem medicaminis hujus,
Cum densis rugis simia conficiunt.
Talis mendacis decoris stat gratia. Quare
Siste oris speculum quale prius fuerat.
Haud ego crediderim verum : sed vota tua essent
Cunctis nulla viris lumina in ore fore ;
His qui te quondam celebrabant, teque serebant
Ante oculos incessu atque gradu tumido.
At quod ridiculum est, generi hoc celare virorum

B Contendens, mystas hos trahis ad faciem.
Pharmacæ namque viri triverunt quæ tibi cordi,
Prædones domuum, nequitæque fabri.
Hoc lenocinii est commentum, haud sobrietatis:
Namque est flagitium quod struis arte viris.
Pavonem memorant præ fastu cum explicat alas
Gemmantes, collum et stellifer aureolum,
Clangore ad se accire suo Venerem. Ipsa colorem
Si non ob molles , miror , amas oculos.
Estne viri desiderium tibi mutum et ardens,
Ex quo te a prima virginē duxit amans ?
In thalamum genialem habuisti gratiam : at idem
Vir te odit, si aliis luminibus placeas.
Occultare domi est satius quæ in corpore doles,
Quam non rite foris prodere ficticias.

Τῇ μὲν γάρ πόσις ἑστίν ἐπάρχιος· τῇ δὲ ἐπὶ πολλοῖς Α

90 Ἰσταται, ὡς τε λίνον ἴππαμένων ἀγέλῃ.

Τέρπη τερπομένων, καὶ ἀμειβεῖαι ήδιν ὅπωπῃ,

Αὐτάρ ἐπειτα γέλως, καὶ λόγος ἀντίθετος,

Κλεπτόμενοι τὸ πρώτον, ἐπειτα δὲ θάρσος ἔχοντες.

Μηκέτι μοι τὰ πρόσω φθέγγεο, γλῶσσα λάλε.

95 Ἀλλὰ τόδι ἀτρεχέως μυθήσομαι, οὐδὲν ἀκεντρον

Τῶν δσα θηλυτέραις παῖξεται ἀμφὶ νέοις.

Πάντα γάρ ἀλλήλοισιν ἄμ' ἐσπειται, ὥστε σιδηρος,

Ὄν μάγνης ἐρύει, ἀλλον ὑπ' ἄλλον ἄγων.

Ὄς δρελον ψιμύθοις καὶ φύκεσιν, ἀντί γυναικῶν,

100 Στιλβειν, καὶ λιπαρώς, ἀνέρες ἀφραδέες,

Οἱ τόσον αἰσχος ἔχοντες ἐν ὁρθαλμοῖς σύνοικον,

Τέρπονται κακή, ἀχλὺν ἐφεστάμενοι·

Nativa tua pulchritudo marito sufficit : commentitia vero pluribus

90 Prostat . ut rete volatilium gregi.

Delectabit te ille quem delectas , et reddes aspectum aspectui ;

Deinde risus et mutuum colloquiū ,

Furtivū id primo , postea accedit audacia.

Ne mihi jam , quæ deinceps sequuntur, loquaris , lingua garula :

95 Sed hoc vere dicam , nihil sine aculeo

Ex omnibus quæ mulieres joco dicunt aut faciunt cum juvenib⁹.

570-571 Omnia enim inter se cohærent, ut ferrum

Quod magnes trahit, permulta deinceps rapit.

Alque utinam cerussa et fuso, loco mulierum,

100 Reniderent, et quidem abunde, viri stolidi,

Qui tantam turpitudinem habentes ob oculos contubernalem,

Vitio delectantur, caligine circumfusi ;

Alias quidem insectantur dieteris sapientia illustres,

Ipsi vero in propriis obscenitatibus sunt porci :

105 Aut forsitan et in tenebrosas baras deciderent,

Inclusi Circes unctionibus serparis,

Qui non oderunt hujusmodi fuscos, immo igni quasi aridam materiam

Injiciunt, quam extrahere satius esset quam inferre.

Alium enim alias vir ornatu mulierum

110 Vincere, et insipientia primas habere gestit.

Sæpe etiam facultatibus egentes, ut excident

Fastum uxorum suarum, maximos suscipiunt labores.

Inimico nunquam suum porrexisti gladium, neque torrenti

Tuas in segetes facilem aperiuit viam.

115 Pandoram ferunt, igne a consumente furtim sublati,

Pœnam mortalibus ultricem advenisse

89 Ἐπάρχιος. Sic habent edit. Reg. 991, ἐπάρχιος. Mox, η δὲ επι. Ita pariter idem Reg. 991, 992 et Coisl. Edit. επι δὲ.

91 Τέρπη τερπομένων. Int. Coisl. τέρπη καὶ ἀντιτέρπεις, delectari et delectas.

93 Οὐδέτερος. Nihil quod non pungat, quod non vulneret.

98 Ὁρ. Ita duo Regg. et Coisl. Edit. οὐ. Mox, δγων. Sic Reg. 990, Coisl. et Chig. Edit. δγος. Aliud super aliud scelus.

103 Φαστράς. Int. Coisl. βάλλουσι μὲν λοιδορίας σύρρονας γυναικας. Injuriis lassunt sapientes mulieres.

106 Κίρκης χρίσμασι θηροτόκοις. Circe benefi-

cis suis Ulyssis socios in suos mutavit. Sic lasciva muliercula fuso ac pigmentis suis ita maritos dementant, ut pene hominum exuisse naturam, et belluinam induisse videantur.

110 Νικῶσ. Int. Coisl. ὑπερβάλλει.

115 Πανδώρη. Pandora pueræ nomen est apud Hesiodum, sic dicta, quod dii omnes donum aliquod in eam contulissent. Hanc, ob coelestem ignem a Prometheus surreptum, e coelo in terram demissam fuisse singit poeta, ut homines philtiris suis ac lucis in exitium impelleret. Hæc enim sunt de ea Jovis verba :

Σοὶ δέ τοι ἀντὶ πυρὸς δῶσω κακὸν, φῶ κεν ἀπαντεῖς; Τέρπονται κατὰ θυμὸν ἐδύν μόρον ἀμφαγαπῶντες;

METRICA VERSIO.

Forma tua et nativa virum juvat; at si eadem ambit

Multos , rete gregi tenditur ut volucrum.

Ille placet tibi cui ipsa places , cernisque tuentem , Obtutum risus, sermoque persequitur.

Hoc furtim primum , mox hinc fiducia surgit :

Ne ulterius ergas , garrula lingua , cave.

Hoc tamē effabor vere, quod non jocus ullus

Feminino in cœtu est, qui stimulo caret.

Cuncta etenim sibi inhærescant, velut ordine ferrum,

Quod traxit magnes , ferrea quæque rapit.

Quam vellein cerussa homines , fucoque niterent ,

Qui sic desipiant, et muliebre secus !

Nempe oculus tantum cum dedecus obversetur,

Induti vitorun exsiliunt nebula ;

B Nec cessant cultas dictis incessere acerbis :

At porci remanent dedecore in proprio ;

Deciderint in baras tales dunataat opacas ,

Vincti Circæsis , unguinibusque feris.

Non etenim odore hæc, alimenta sed arida in ignes Conjiciunt, quæ esset substrabere his melius.

Hic illum ornatu uxoris vult vincere semper,

Nec quisquam cuiquam cedere stultitia :

Sæpecum indigeant opibus, quo attollere possint

Uxorū fastum , majus opusque movent.

Atqui hosti gladium non das , torrentis et undis

In segetes proprias haud iter ipse facis.

Post ignem æthereo subductum culmine , fertur

Pandoram venisse hoc grave supplicium ,

- 'Αντὶ πυρὸς πῦρ ἄλλο, καλοῦ κακὸν, ὡς κε φλέγησι: Α Ἡπαφεν, εὐθαλέος τε ἀφαρ βάλεν ἐκ παραδείσου,
Καὶ πλέον, ἀσκῆται κάλλεσι δαιδαλέοις
Δαιμόνας, ἄλλο τι δ' ἄλλον ἐπίκλοπον εἰς ἔν ἀγοντας.
120 Συμφερήν ἀπάτην ἀνδράσιν ἐμπελάσαι,
Δειπνολόχην, δολέσσαν, ναυαδέα, μειτιγόμυθον,
Τερπωλὴν ὀλοήν, δαλὸν δειφλεγέα.
Οὐ μὲν δὴ μύθοις ἐπιπεῖθομαι· εἰ δὲ κελεύεις,
Μή σύ γε Πανδώρῃ γίνεο δαιδαλέη.
125 Πανδώρῃς γένος εἰσὶν ἀναιδέες· ἀλλὰ σὺ Χριστοῦ
Εἰκὼν, σωφροσύνῃ λάμπεο καὶ πραπίσιν.
"Ἄλλος δ' οὐκέτι μῦθος, ἐμῶν δὲ ἐπέων ἐπάκουουσον,
Οὓς σοι θειοτάτων φθέγξομαι ἐκ λογίων.
Οὐχ ἀτείς καὶ πρόσθε τενδὸν πατέρ' ὡς ἀπάτησεν
130 Ἀνδροφόνιο φυτοῦ εὐχροος ἀγλατῇ
- Οὔτος τοι νόμος ἐστὶ πατρώιος ἐξέπι κελου,
Μή ποτ' ἐπ' εὐχροῇ θάρτος ἔχειν, θύγατερ.
135 Πᾶν μὲν κάλλος ἐμοὶ, βαΐη χάρις, εἰσαὶ Ενεικε,
Καὶ χειμῶν χρυερὸς ὄλεσεν ἐξαπίνης.
"Η νοῦσός μιν ἔκαμψεν ἀνριον, ή χρόνος αἰγὸς
"Ωλεσε, τηκεδανών κύκλα φέρων ἐτέων.
Τοῦτο δὲ καὶ πλέον ἐστὶ γελοῖον· οἶδεν ἄκοσμον
140 Εἴδος ἔχουσα γυνὴ, καὶ πατέει Δανάην,
Αἴσχει κυδιώσα. Τὸ δ' αἰσχιον (ὡς ἐνέπουσιν
"Ιδρεις, οὐ γάρ ἐγώ, τῆσδε κακοβραφίης),
Συνήν νοῦσον ἔχουσι, καὶ ἀλλήλας ἐθέλουσι
Κεύθειν. Τίττε νόσου τῆσδε χεριότερον;

Pro igne, ignem alium, scilicet pro bono malum, et quo inflammaret

Magis, eam instruxisse omni pulchritudinis genere

Deos, suas certatim illecebras in unum conferentes:

120 Tum vero confertam hominibus fraudem inverxisse,

Epulis insidiantem, versutam, impudentem, dulciloquam,

Oblectamentum perniciosum, facem semper ardorem,

Haud quidem fabulis crediderim : verumtamen, si volueris,

Ne tu fias Pandora versipellis.

125 Pandoræ filiæ sunt omnes procaces mulierculæ ; sed tu Christi

Imago, sapientia splendens et prudentia.

Verum jam omissis fabulis, verba mea audi,

Quæ tibi divinis depronam ex oraculis.

Non audisti quomodo olim tuum parentem in fraudem impulerit

130 Homicide arboris color nitidus?

Decepit hunc, et e virenti subito extrusit paradiso

Fraus inimici, et consilium uxoris.

572-573 *Hæc tibi lex est paterna ex illo tempore,*

Ne unquam pulchritudini confidas, o filia.

135 Ommem quidem pulchritudinem mibi, gratum sed breve ver afferit,

Et hiems aspera extinguit confessim :

Aut eam morbus frangit præmature, aut tempus grave

Delet, edacium orbem volvens annorum.

stud autem magis est ridiculum : novit se deformem

140 Speciem habere mulier, et calcat Danaen,

Quamvis deformis gloriando. Quod vero turpius est (ut aiunt,

Periti hujus artificii, neque enim id exploratum mihi est),

Communi morbo laborant, et se mutuo volunt

Celare. Quid morbo hoc pejus est ?

Pro igne dabo tibi gratiam pestem, qua omnes

Delectentur suam ipsorum mortem amantes.

Commode itaque Gregorius Pandoræ comparat mulieres fucatas et unguentis delibutas. Hujusmodi Pandoræ egregia est descripicio Proverb. vii.

123 El δὲ κελεύεις. Int. Coisl. et βούλετ, μὴ γίνου.

128 Οὕς. Non concordat cum genere substantivi neutri ἐπέων.

131 Ἡπαφεν. Sic Coisl. et Reg. 991. Male edit. Ἡπαφεν.

133 Σολ. Ita Coisl. et Chig. Edit. μολ.

134 Μή ποτ' ἐπ'. Coisl. μὴ ποτ' ἐν.

137 Ἄρωρ. Chig. ἀώριος.

139 Ολδερ. Suæ sibi conscientia deformitalis.

140 Πατέει Δαράρη. Ipsam Danaen formam præstantissimam aspernatur. Schol., καὶ τῶν φύσεωνιδέων κατακαυχᾶται.

142 Οὐ γάρ ἐγώ. Int. Coisl. Εμπειρος. Mox Reg. 990, κακοφράδης.

METRICA VERSIO.

Ignem alium pro igne, atque malum pro commodo B

[et æquo :

Ureret utque magis, hanc genii decorant :

Artibus inque unum collata fraude dolosis,

Admovere viris decipulam omnigenam :

Insidiantem epulis, blandam, sine fronte, loqua-

[cem],

Ardentem torrem, lètitiam nocuam.

Credulus hand ego sum fabellis : credere si vis,

Ne Pandoram actu singito multiplici.

Pandoræ genus hæ perficta fronte, sed heus tu

Mente tua Christum et sobrietatem refer.

Fabula nulla modo est : mea nunc age dicta capesse ;

Quæ tibi ab oraculis eloquar ætherii.

Nunquamne audisti pater ut deceptus Adamus

Sit tuus in pomì pestiferi decore ?

Hunc lusit viridique cito ejecit paradiso

Hostilis dolus, et conjugis alloquium.

Hinc tibi ab antiquo lex est prescripta parente

Ne credas formæ, filia chara, tue.

Onus decus fragile est, veris quod protulit hora.

Momentaque brevi bruma peremit atrox.

Morbus et ante diem fregit, tempusque volucræ

Messuit, annos quod corripit innumeros.

Haec etiam mulier digna est majore cachinno,

Quæ novit se informem, et gerit ut Danaen,

Dedecore exultans. At turpius hoc memoratur

Expertis (nec enim id mens mea callebat opus) ;

Vexantur morbo communi : seque latere

Inicem amant : morbo hoc quid, rogo, deterius ?

153 Τίταν τίκτοντο λύραν ἐπίτεττα, πόρος ἀνέστη.
Τύραντος τις γάγα τε φύειται.
Ἄλλοι εἰ γένεται τὸ τέρπνον, νείσθαι.
Ἡ δὲ τέττα, κακίς, θραύσατο τρέψει.
Ως τὸ τέλεος εἰσεῖται τὸ τέρπνον τούτων,
150 Τερπτήραν γενεῖ; κανέπει αὐτὸν πάντα.
Οὐαὶ οὐδεὶς πάντας τύραντος, οὐδεὶς τοῦ ἀλλού
Θεοῦ, τοῦ τελεότερου μάρτυρος.
II. Ηὔρητος καὶ κατέβη, τοῦτον τούτον
Τύραντον τούτον, πάντας τούτον πάνταν.
155 Καὶ μαρτύρις τοῦ τέττας τοῦ τερπτήρου, καὶ κατὰ
[π.γ.τ.]
Τύραντον τούτον κατέβηντος οἰκείων.

143 Faber fabri opus scit, peritus cantor
Peritum musicæ, furem sive novit.
Hae vero nolunt, quæ in aliis deprehendunt, in se deprehendi.
Certe verissimum est istud; vitrum oculis cæcitatem assert.
Sic viri honorant, quas rident, facies,
150 Oculæctantes se coloribus vivarum labularum.
Neque eos tam tabulis delectari puto, quam virorum
Ingenio, cuius colores sunt testes.
Audio quod vanæ, informis, posterius resonantis
Echus quidam amore captus, erraverit per scopulos;
155 Et formam quis suam deperit, et in fontem
Insiliit ad amplexandum simulacrum exitiosæ pulchritudinis.
Alia autem rursus pulchra fluminis insano amore prosequetur fluens,
Insaniebat, nec a dilectis discedebat ripis:
Lambiebat aquam, manibus hauriebat, spumam arripiebat;
160 Verum nec sic igneum cessabat desiderium.
Tam cæca res est amor et præposta. Non ergo valde mirum,
Si quem et tu juvenum de mente deturbasti,
Colore nitens, molliter vestita, roseis digitis, excuso capite,
Nec unum duntaxat, sed quotquot sunt, quorum causa faciem pingit.
165 Credo id quod narratur: taurovum insignis pictor elusit arte sua,
Coloribus depingens ligneam juvencam
(Novus amor! ad inaquas forinas viva animantia currunt);
Quandoquidem et tu juvenibus par molita es scelus.
574-575 Orpheus seras flectebat, tu autem viros, quibus similis
170 Brutis est animus, et insanus seminarum amor.

148 Πηρὴ φέρει. Colb. παραχέρεται.
149 Τά περ. Al. ἀπερ γείκωσι.
152 Τοῦ. Sc. Coisl. Edit. τῷ. Μοξ. χρώματα.
Reg. 990 δρυμάτα.
154 Ήχῳ τι ποθέων. Narrat Ovidius, lib. iii
Metam., quemadmodum Echo Narcissi amore cor-
repta fuerit; verum quis ipsam Echo deperierit,
non indicat. Ibid. πλάκεθ'. Chig. πλάκεσθαι.
155 Τις. Ita Coisl. Male edit. τῆς. Sic etiam in-
fra, lib. ii, sect. ii, carm. iii vers. 52.
156 Ήλατ'. Al. φίλατ'.
162 Καὶ σὺ ρέων. Chig. οὐνέτων. Reg. 990 πι-
νύσιον.
164 Οὐχ, ἔρα. Chig., Coisl. οὐχ ἔνδει, διλλὰ τό-
σων δισταῖσθαι.

A Αἴσι, δεὶς παραχέρεται καί τι μάρτυρα φεύγει,
Μακέτος, εἰδεὶς τοῦ ἀπείλετο φέρει.
Αἴτιος θεόρ, γείκεσσον ἀποστέλλει, ἀπόριον Εργάτην.
160 Άλλοι εἰδεὶς τοῦ πολέμου θεάσι, ἄρτε τίθησι.
Οἶτος τριῶν θεοῦς καὶ ἀπόρων. Οἱ μῆτραι τοῦ πατρὸς
Ειποῦσαι, θεοφύτων, θεολατρῶν, θεοτρόπων.
Οἱ έπει, άπλα τίθησι, θεοτρόπων φέρει.
165 Πειθούσαι, οὐ ποτε τελετούσαι τοῦτον τοῦ πατρὸς τοῦ πατρὸς
Χρυσαῖς μαρτύρισας δοματέραι δάμαλιν
(Επειδὸς θεοῦ! ἀπόλετον τοῦτον Εργάτην φέρει).
Ορφεῖς διπας Επειδή, οὐ δ' ἀνέρας, οὐτον θρόνος
170 Θερζίν τοτε μάρτιος, διπαμενίς τε βίας.

165 Myronis juvenca, Anthol. epigr. 4.
167 Σειρῆς. Legendum forte ξυνός, inquit Billius, ut praecedentis distychi ratio reddatur, negat que Gregorius mirandum si taurus præstantia artis deceptus in pictam juvencam impetum fecerit: hoc enim ipsi commune est ac stultis viris, qui sucatae formæ elegantiæ inescati in luculentam fraudem incident. Sed nihil immutandum videtur. De quodam Parrasio pictore etiam commemoratur, quod arte sua sic ad vivum uvas expresserit, ut aves ad eas, tanquam ad veras uvas advolarint. Μοξ, βατεῖ. Reg. 991 βατεῖν.
168 Μήτραο. Ita duo Regg., Chig. et Coisl. Edit. μητραῖο.

METRICA VERSIO.

Scit munus fabri faber, et furem aspicit alter :
Notus cantori est qui bonus est canere.
Haec nolunt alias quod habent in pectori scire :
Nimirum vitium lumina cæca facit.
Ficta viri pariter derident ora coluntque,
Quos tabule vivæ, quos recrealique color.
Non tamen in tabulis vis est, sed mente virorum,
Est cuius color hic testis et indicium.
Quondam aliquis vanæ, informis, resonabilis Echus
Errabat, fama est, captus amore vago :
Ardebatque suam spectatam in fonte figuram
Alter, cui exitium forma venusta dedit.

B Et desiderio quadam insanibat aquarum
Fluminis, et ripas lingnere non poterat :
Lambit aquam, palmis haurit, sumpmamque prehendit,
Haudque extinctus aquis igneus ille furor.
Sic serus est et cæcus amor. Mirabile non est,
Si juvenem mentis de statione moves,
Hac facie, hoc cultu, his digitis, cerviceque recta,
Non unum, sed tot quam varius color est
Credo equidem artificem olim decepsisse juvencum,
Qui vaccam e trahibus sinxerat egregiam.
Ilem amor in formas spirantia corpora inertes
Pellit, quo fabricas talia puberibus
Orpheus ille seras persuasit, tuque viros, queis
Par brutis animus, vitaque amore furens.

Εἰ τοι μὴ σάρκεσσι χαρίζεαι, ἀντὶ δὲ σαρκῶν
Οὐμασι, καὶ τὸ, νόσος τερή φιλότης.
'Αλλ' ὑπερτοις ὅλη· ναὶ πείθουμαι, οὐδὲ τόδ' ἐπιθέλων
Ἐστιν ἔμοι κενεῆς δέξαν ἔχειν κακίης.
175 "Ος δ' ἀν καὶ πολλῆσι νόμον γράψεις ἀκο-
[ισμον,
Καὶ πινυτῇ περ ἔσυ". Εὔδρομον ἡ κακίη.
"Αλλων μὲν ρυπώντα βίον τεχνάσμασι κεύθειν,
Σοὶ δὲ σαοφροσύνην καὶ τι μέλαν φορέειν.
Εἴ γάρ σώφρονές εἰσιν ἐπανθέεις, οὐ ποτ' ἀν ἄλλας
180 Πείσαις θηλυτέρας σώφρονα θυμὸν ἔχειν.
Μῦθος δ' ἡμετέροιο νόμου, μηδὲ δμματα βάλλειν
Εὖνιν ἐπ' ἀλλοτρίην, μοιχδίοισι πόθοις.
Αρχῇ γάρ φιλότητος ἀναιδίος θύμις ἀναιδής,
Τὴν καὶ ἀνήρ φεύγων, καὶ κακότητα φύγοι.

A 185 Πῶς δὲ σὺ τόσον ἔρωτος ἐπ' ἀνδράσι κεστὸν
[ἀγουστ],
Λυσιγάμοιο, γύναι, τῆλε μένεις κακίης,
Εἰ δ' ἄγε, σοὶ καὶ μῦθον ἑοικότα μυθολογήσω
Ἄισχεσιν ὑμετέροις. Η πολιη δὲ λάλον.
"Ἀκριτὸν ἦν τοπάροιθε βροτῶν γένος, δς τε φέριστος,
190 "Ος τε χερεύτερος, ὡς φάτις ὥγυριῃ.
Πολλοὶ μὲν δοκέσσοντανάρσιοι, δυτες ἀριστοι,
Πολλοὶ δ' αὐτ' ἀγαθοί, ἐμπαλιν ἀφραδέες.
Κῦδος ἀτιμοτάτοισιν, ἀτιμή δέ τ' ἀριστοις
"Ἐσπετο, οὐτὶς δίκη τῶν δ' ἐπαμειβομένων.
195 'Αλλ' οὐ λήθεν ἄνακτα Θεὸν κακή μεδέουσα
"Οὐκε δ' ἀλαστήσας τοιον ἔειπεν ἔπος.
Οὐ θέμις Εστ' ἀγαθοῖσιν δύμον κλέος τὴδε κακοῖσιν
"Ἐμμεναι, ὡδ' ἀν ξοὶ πλειοτέρη κακή.

Si autem non ut carnis libidini obsequaris (suo uteris), sed carnis loco
Oculis; et hoc scito, morbus est aerius amor.
At ab omni vulnere tutus es: equidein credo; sed neque id pulchrum
Mihi videtur, inanis suspicione habere vitii.
175 Sic enim plerisque mulieribus legem instituas in honestam,
Quamlibet alioqui prudens sis. Facilis cursus ad vitium.
Aliarum est sordes vitæ arte occultare:
Tibi vero castitatem obducere est vel levem criminis notam ferre.
Nam si castæ mulieres nitida sunt facie, nunquam aliis
180 Persuaseris mulieribus, ut pudicitiam amplectantur.
Præceptum est legis nostræ, neque oculos conjicere
In uxorem alienam adulterinis desideriis.
Origo namque impudentis amoris est impudens aspectus,
Quem qui fuderit, vitium quoque fugiet.
185 Quomodo ergo tu tantum amoris cestum viris exhibens,
Ab adulterii, o mulier, crimine procul esse potes?
Verum age, tibi fabulum congruentem referam
Turpitudini vestrae. Senectus loquax est.
Confusum olim erat mortalium genus; et qui optimus,
190 Et qui pessimus, nullo discrimine erant, ut fama fert antiqua.
Multi quidem videbantur nefarii, quamvis essent optimi,
Multi contra boni (babebantur), licet stulti et vecordes.
Gloria abjectissimos, contemptus præstantissimos
Sequebatur, utrisque haud æquum incedem accipientibus.
195 At non latuit Deum regem vitium latius dominans,
Et tandem indignatus, istud protulit verbum:
Haud æquum est bonis parem et malis
Esse gloriam: sic enim magis augeretur vitium.

172 Οὐμασι. Oculis: scilicet, ut a viris conspicari.
178 Σοὶ δὲ σαοφροσύνη. Legendum nonnullis
videtur σαοφροσύνη. Tua vero castitas sit ut et pulli
aliquid ferat. Favel. Int. Coisl. σὺ δὲ σωφροσύνην
ἀπέχου καὶ μέλαν ἱμάτιον, tu vero castitatem inde,
necnon et nigrum vestimentum.
182 Αλλοτρίη. Ita Chig. et Reg. 990. Edit.

ἀλλοτρίον. Mox Coisl. μοιχιδίοισι. Edit. μοιχα-
δοῖσι.
183 Αραιδέος. Chig. ἀπηνέος
190 Αργυρίη. Sup. lin. Coisl. ἀρχαῖα.
190 Τοιον. Colb. τοῦτο.
197 Ομόν. Sic Reg. 992 et Coisl. Edit. male
ἡμῶν. Mox Chig. κακοῖσιν pro κακοῖσιν.

MÉTRICA VERSIO.

Ut nil corporibus tribuas, solis sed ocellis,
Non expers morbi est hic amor aerius.
At nulli te ictus penetrant: concedo; sed illud
Non probo, cum vitii fama laborat inops.
Deinde noxes multis exemplo, et lege dishonesta,
Sis prudens licet. At lubrica res vitium est.
Est aliarum, spurcitem vitæ obtegere arte:
Atram at ferre notam, vita modesta tibi est.
Nam in cute si curaude operata est turba pudica,
Vix aliis superest cura pudicitiae
Præceptum legis nostræ est non flectere ocellos
Feminam in externam, mens ut adultera si.
Sunt lascivi oculi föedi primordia amoris,
Quos si quis vitet, crimen ita effugiet.

B Tu quando ostentare viris cestum illicem amoris
Gaudes, qui pura es criminè adulterii?
Verum age, narremus fabellam, congrua quæ sit
Opprobriis vestris. Namque senecta loquax,
Indistinctum bovinum quondam genus exstitit aiunt,
Nec virtutis erat, nec vitii illa nota.
Plerosque infandos, qui præstarent pietate,
Gredebant rectos, queis mala mens inerat.
Indignos decus ornabat, sed dedecus æquos
Præstantesque viros, sortibus immeritis.
Re orbis vitium vidi late dominari,
Cum genitiisque gravi talia verba tulit:
Haud fas est eadem statuatur gloria rectis
Et pravis: vitium cresceret usque niulis.

Τοῦνεκα τοῖσιν ἔγω σημῆιον ἐσθὲλὸν ὅπάσσω,
 200 Ὁφρ' εὐ γινώσκῃς, δεῖ κακὸς, δεῖ τ' ἀγαθός.
 Ω; εἰπὼν ἐρύθρης παρῆται τοῖς ἀγαθοῖσιν,
 Αἴμ' ὑπὸ δέρμα χέας, αἰσχεος ὀρυνμένου·
 Θηλυτέραις δὲ μάλιστα, ἐπεὶ καὶ εἶδος ἀραιαί
 Καὶ κραδίην ἀπαλολ, πλειὸν ὑπεσκέδασε·
 205 Τοῖς δὲ κακοῖσιν ἐπῆξε, καὶ ἀτροπον ἔνδον ἔθηκε
 Τοῦνεκεν οὐδὲ δίλγον αἰσχεῖς συμφέρεται.
 Τῶν σύ μοι ἡ ἔουσα, πολύχροος· οὐ γάρ ἐρευθός
 Αἰδέναι, εἰ καὶ μοι τόσον ὑπερβε φέρεις.
 Τοῦτο γάρ ἐστιν ἐρευθός ἀναιδεῖς ἀνερεύθου
 210 Ἔχογον, δικλύζει διμέρος δ πρὶν Σοδόμων.
 Μή γράψῃς τὸ πρόσωπον, ἀτάσθαλε, μῆδε δολώσης
 Σὺν γοδα. Κάλλος ἐμοὶ μούνον, δ δῶκε φύτις.

A Καὶ γάρ πλοῦτος ἐμοὶ πατρώδης ἐστιν ἀρείων
 Τοῦ δ' δν ἐμὴ παλάμη οὐχ ὄσιως συνάγει,
 215 Καὶ τυτθός περ ἐών, πολὺ πλείσιον. Οὓς δὲ γυ-
 [ναῖκα
 Στέργω κουριδίην, οὐχὶ δὲ μοιχιδίην.
 Καὶ γραπτῶν παιδῶν πολὺ φέρτεροι, οὐς ἐφύτευσα,
 Καὶ περ ἀρειοτέρων, οἱ γε χεριψέροι.
 Τῶν σὺ μνωμένη τῆρει δέμας, οἷον ἐτύχθη,
 220 Μηδ' ἐθέλειν δοκεῖν ἀνθ' ἐτέρης ἐτέρη.
 Κελτοὶ μὲν κρίνουσι γόνον Ρήνοιο φεύθροις,
 Καὶ χρυσοῦ καθαροῦ δινθρακές εἰσι κρίσις.
 Σὺν δὲ σαφφρονα θυμὸν ἀκαλλέι κάλλει μορφῆς
 Σταθμῶμ'. Ἀσθολέις μή σε γράφοι Βελας·
 225 Η γάρ τέφραν θύκην δληγ, ή καπνὸν ἔχεις,
 Τόσον δεικίσσας τέφριος ἀντὶ τόσης.

Quapropter his ego præclarum signum impono,
 200 Ut perspicue cognoscatur, quis bonus, quis vero malus sit.
 Sic fatus, rubore tinxit genas bonorum,
 Sanguinem sub pelle fundens, cum turpitudo insurgeret:
 Mulieribus autem præcipue, quoniam cute rariori
 Et molli pectore sunt, plus pudoris susudit.
 205 Malis vero densavit sanguinem, immotumque intus tenuit.
 Quocirca nec minime ob turpitudinem erubescunt.
576-577 Ex quibus una tu mibi est, variis tincta coloribus; non enim rubore
 Tuo moveor, quamlibet copiosum supra faciem exhibeas.
 Rubor enim ille est impudentia, quae erubescere nescit,
 210 Proles quam obruit pristinus imber Sodomorum.
 Ne pingas faciem, o improba mulier, neque fuso inficias
 Cutem tuam. Pulchritudo sola mihi est illa, quam dedit natura.
 Etenim divitiae mihi paternæ sunt excellentiores
 lis quas manus mea non legitime colligit,
 215 Et licet exiguae sint, inulto abundantioribus. Sic ego mulierem
 Diligo, quam virginem duxi uxorem, non adulteram:
 Sic etiam pictis filiis multo meliores sunt ii, quos genui,
 Quamvis picti elegantiores, isti vero imbecilliores videantur.
 Horum tu memor, serva corpus tuum, quale conditum est,
 220 Nec videri velis alia pro alia.
 Celtæ quidem explorant fœtus Rheni fluentis,
 Atque auri puritatis ignis est judex.
 Tui vero pudicitiam animi incompta pulchritudine formæ
 Expendo. Fuliginosus ne te pingat Belial
 225 Aut enim in cinerem rediget totam, aut sumum offundet,
 Tantum deformans pro exigua voluptate.

202 Αἰσχεος ὄργυμέρον. Cum turpe quid occursaret, turpi prosciliente motu..., re turpi objecta.
 205 Αἰσχεσι. Cod. male αἰσχεῖν. Μοχ συμφέρεται. Νεγιδειν parum commoverentur.
 207 Τῷρ στ' μοι ἡ ἔοντα. Chig., Coisl. et Reg.
 209 ἐρυθεῦσα. Οὐδεὶς δειλίς metrum.
 209 Ἀτερεύθουν. Sic Colb. Coisl. sup. lin. τῆς

μὴ ἐρυθριώσης. Edit. ἀνέρευθος.
 215 Γυναικα. Int. Coisl. γυναικα παρθενικῆν.
 221 Κελτοὶ μήτ. Vide infra, lib. II, sect. II, carm. IV, Nicobuli filii ad patrem, vers. 443
 221 Ασθολέις. Chig. ἀσθολέης.
 226 Αεικίσσας. Καθυδρίσας. Μοχ τόσης. Coisl. μιχρᾶς.

METRICA VERSIO.

Idecirco his ego præbebo signum manifestum,
 Illic bene quis malus, ut neveris, atque bonus. ,
 Sic fatus, fuso sub pelle cruore, proborum
 Moxque pudore orto, tincta rubore gena est.
 Feminea in facie præsertim; sub cute rara,
 Et corde in molli, sic rubor exortitur.
 Frigidus at pravis circum præcordia sanguis
 Hæsit, et ascendit nullus ad ora rubor.
 Unam te ex illis statuo, quæ tincta colore
 Es vario: nec enī est mi rubor ille pudor.
 Infandæ proles rubor iste libidinis exstat,
 Quem Sodomorum ardens obruerat pluvia.
 Ne pingas faciem, infelix, neve infice fuso;
 Quod natura dedit, solum adamō decus hoc.

B Pluris opes facio a patribus mihi jure relictas,
 Quam gazas partas artibus illicitis:
 Exiguum licet, est pretiosius. Ut mihi conjux
 Chara est legitima et criminis absque nota:
 Et natīs mihi adoptatis melioribus, illi,
 Quos genui imbellies, sunt magis in pretio.
 Hinc corpus servare tuum sine labo memento:
 Quod sisque esse velis, nec videare alia.
 Nam Celtæ explorant natos in fluminis undis,
 Atque auri puri iudicium ignis habet.
 Pendo pudicum animum non culto corporis hujus
 Ornati. Ne ater te inficiat Belial;
 Verteret in cinerem quia τε, vel nomina sumo
 Spargeret, hac pensans gaudia vana vice.
 Non aurum gemmis intextum lumine suavi
 Perstringens oculus nobilibus pretio est:

Οὐ χρυσὸς λιθάκεσσι διάπλοκος δύματα βάλλων
Αὔγαις ἡερίαις, τίμιος εὐγενέταις·
Δειροπέδη στήθεσσι περίτροχος, οὐας ἀτίζων
230 Ἀχθεὶ μαργαρέψ ἀμφιπεριχραδάνων·
Οὐδὲ ὅσος ἀμφὶ κάρηνον ὑπέρτατος, οὐ πολύχρυσος
Ἐπιθής, λεπταλέων δαιδαλα ἔργα μίτων,
Πορφύρεα, χρύσεα, διαλαμπέα, σιγαλέντα·
Οὐδὲ παρειάων φάρμακα λευγαλέα,
235 Κόσμος θηλυτέραις· οὐδὲ χειλεα πορφυρέντα,
Οὐ γραπτῶν βλεφάρων δρφὺν ὑπέρθε φέρειν
Κυανένην, διεράς τε κόρας ἐντοσθεν ἐλίσσειν,
Οὐκ ὅπλη θρυπτομένη εὐμενές οὐας ἀγειν,
Οὐδὲ χέρας τε πόδας τε φίλω καὶ ἥδει δεσμῷ

A 240 Χρυσῷ σφιγγομένην, δούλιον εῦχος ἔχειν,
Οὐδὲ μύροις μαλακοῖσι τεδν δέμας, τὴ κάρηνον
Χρίσθαι (νεκροὺς ἀμφιέπουσι γύπτες)
Μηδὲ μὲν ἐν στομάτεσσι τεοῖς ἄδρωτον ἐδωδήν
Μαλθάσσειν, δονέουστ' ἔνθα καὶ ἔνθα γένυν,
245 Οἶτα περιφρονέουσα σασφρονας· ἐκ δ' ἕρ' ὁδόντων
Πέμπειν καὶ διερῶν ἀφρὸν ἀπὸ στομάτων.
Μηδὲ διφρων στεροπῆσιν ἀγάλλεο, μὴ παραφαίνειν
Ἐλδος ἀπὸ σχιστῶν δαιδαλέων διθύρων,
Δεροκομένη λεύσσοντας· ἀείρεο μὴ θεραπόντων
250 Πληθύτι, μὴ δμωαῖς εἰκόσι σῆς κραδίης.
Εἰαρος ἀγγελοι εἰσὶ χειλοδόνες, δινθος διώρης,
Δεσποίνης δμωαῖ· καὶ τόδε φράζεδ μοι.

Non aurum gemmis intextum oculos perstringens
Splendore suo, mulieribus pretiosum nobilibus;
Non collare pectus ambiens, aurem deprimens
230 Sarcina gemmea circum vibrans;
Non id omne quo sumnum caput ornatur, non auro abundans
Vestis; non opera tenuissimis eleganter elaborata filis,
Purpurea, aurea, pellucida, eximia arte confecta,
Neque genarum pigmenta perniciosa,
235 Ornatum conferunt mulieribus; non etiam labra purpurea:
Non pictarum palpebrarum supercilium attollere
Cæruleum, humentesque pupillas intus volvere,
Non voce blanda benevolam aurem allicere,
Non manus et pedes amico gratoque vinculo
240 Aureo stringens, servilem gloriam habere;
Neque mollibus unguentis tuum corpus aut caput
Inungere (circum cadavera currunt vultures);
Neque ore tuo inusitatam escam
Mandere, movens hinc inde genam,
578-579 245 Ac veluti sapientes feminas contemnens: non ex dentibus
Atque humido ore spumam emittere.
Nec vero lecticarum fulgore glorieris; non obiter ostendas
Formam tuam per bipatenes elegantes fenestras,
Conspiciens spectantes: ne extollaris ob servorum
250 Multitudinem et ancillarum quæ tui imagines sunt pectoris.
Ut enim veris nuntiæ sunt hirundines, flores fructuum,
Sic dominæ morum ancillæ: et hoc diligenter expende.

228 Αὐγαῖς ἡερίαις. *Splendoribus aeriis.*
250 Ἀμφιπεριχραδάνων. *Sup. līu. περισείων, πεικιγῶν.*
231 Οὐ πολύχρυσος. *Coisl. et Chig. οὐδὲ πολύχρους.*
237 Κυανένη. *Schol. μέλαιναν. Μοχ, διεράς, καθύγρους. Demum ἐλίσσειν, πειστρέψειν.*
240 Δούλιος εὐχος ἔχειν. *Ut enim mancipia ferreis catenis constringuntur, sic hujusmodi mulierculæ catenis, licet aureis, corpus suum constringunt.*
242 Ἀμφιέπουσι. *Schol. πειρτρέχουσι. Non sati perspicio, inquit Billius, quam recte convenient hanc verba cum his quæ præcedunt, hoc tamen mihi significare videtur Gregorius unguenta non vivo-*

rum, sed mortuorum potius corporibus adhiberi solita.

243 Ἀδρωτος ἐδωδήν. *Moris erat hoc quoque lascivis mulieribus, ut ciendæ salivæ causa vel lignum aliquod, vel aliquid hujusmodi dentibus premerent, credo ut humoris illius emissione vegetius os redderetur. Ad hunc igitur morem exagitandum ita hæc describit quasi de equis verba faceret. Equorum enim proprium est ἄδρωτον ἐδῶδην μαλθάσσειν, ronger son frein, ac maxillas hoc illuc detorquere, spumainque ore emittere.*

250 Μη δμωαῖς εἰκόσι. *Eleganter vocat dominarum suarum imagines ancillas, quod tales esse solement ancillæ quales dominæ.*

METRICA VERSIO.

Non collare suum auro ornans, et gemma pendens
Sarcina ab auricula, quam premit atque qualit:
Aurea non capitis redimicula, vestis et auro
Dives, subtilis raraque fila operis,
Et Tyrio, et fulvo, et nitido splendore decora:
Non pigmenta ipsis exitiosa genis,
Fernineum decorant genus: haud lita purpura labris
Nec pictæ palpebrae alta supercilia.
Humida nec pupilla intus revoluta, nec aures
Illecebrii capiens blandula fractaque vox.
Scilicet auroolis vincis palmasque pedesque

B Stringens, captivo tum fueris decore:
Mollibus et caput unguentis pollingere corpus
Quid prodest? (vultur nempe cadaver amat)
At quo fine cibum in-ulsrum premis ore terisque,
Et mentum, utramque exagitasque genam?
An contemnis eas quibus est stola vitaque honesta?
Dum spumam ore udo dentibus atque cies.
Hæc ne te capiant, neque lecticar mitor ingens,
Nec juvet inserere os per bifores speculas.
Neve greges famulorum te attollant, neque turbæ
Ancillarum, quæ est cordis imago tui.
Nuntius ut flos est fructus, ut veris hirundo
Nuntia: sic famula est iudicium dominæ.

Τῶνδε γάρ εἰ καὶ ἔκαστον ἀκοσμίῃ τις ἡλαφρότερος,
Πάντα γ' ἐμ' ἀλλήλοις ἐμπεδός ἐστι μόρος.
255 Ἀνδρὸς ἐν ἐστι γυναικὶν ἄρσεμον, ἐσθίουν
[ἴρευθος],
Αἰδώς. Τοῦτο γράψεις ζωγράφος ἡμέτερος.
Δώσομεν, εἰ ποθέεις, καὶ δεύτερον· ὅχρον ἐφέλκοις
Κάλλει σῷ, Χριστοῦ τηκομένη καμάτοις,
Εὐχαῖς τε επονχαῖς τε καὶ ἡμασιν νῦξι τ' ἀδυπνοις.
260 Ταῦτα καὶ ἀξυγέων φάρμακα, καὶ ζυγίων.
Χρώματα μὲν τοίχοισι παρθομεν, τὸ δὲ γυναικὶν
Ταῖς, δόπσαις λύσσῃ βόρβορός ἐστι νέων.
Κείναι καὶ σκιρτῶν ἀναιδέα καὶ γελάνεν,
Ἡμίν δ' οὐδὲ δράαν μαχλάδας ἐστὶ θέμις.
265 Ὁ τρόπος; ἐστὶ γυναικὶ τὸ τίμιον, οἰκαδε μι-
[μνειν]

A Πλειστα, καὶ θείοις προσλαλέειν λογίοις,
Ίστῳ τ' ἡ λαχάτη τε· τὸ γὰρ γέρας ἐστὶ γυναικῶν
Δμωαῖς ἔργα νέμειν, δημῶας ἀλευθερεῖν,
Χεῖλεσι δεσμά φέρειν, καὶ δημιασιν τὸ δὲ πχρειαῖς,
270 Μῆδε πόδα προθύρων πολλάκις ἐκτὸς ἔχειν·
Χατρεῖν θηλυτέρησι σαφροσιν, ἀνδρὶ δὲ μούνῳ,
Τῷ μίτρῃ θεόθεν λύσσα παρθενικήν.
Καὶ τῷ μέτρᾳ φέρειν σύ γε θάρσεος, ὡς καν διά-
[ζοις]
Πίστιν, έτι ξείνων τῇλε μένεις φαέων.
275 Τίς πρώτος χροίηστ Θεοῦ πλάσιν; ὡς ἀπόλοιτο
Πρώτος ἀναιδένην χρώμασιν ἐγκεράσας.
Ὦς δ' ὁπότ' ἀρνευτῆρες ἀναιδέες, ἀνδρες ἀνανδροί,
Εἰδῶλον μορφῆς ἐνδοθι κευθομένης
Ἐκτοθεν ἐστήσαντο, τὰ δ' ἔσπεται, δοσ' ἐπέοικεν
280 Ἀλματα, καὶ λιγυρῶν αἰσχρὰ λύσις μελέων,

Horum enim, licet unumquodque dedecus alterat leve,
Omnia simul collecta certa sunt pernicies.
235 Decor unicuius in mulieribus est amabilis, bonus rubor,
Scilicet pudor, quem pingit pictor noster.
Dabimus, si velis, et alterum; pallorem asciscas
Pulchritudini tuæ, Christi tabescens laboribus,
Precibus, suspirlis, diurnis nocturnisque vigiliis:
260 Hæc innuptis pigmenta sunt et nuptis.
Colores itaque muris relinquamus atque etiam mulieribus
His, quarum cœnum in rabiem agit juvenes.
Illæ sane saltent impudenter et rideant:
Nobis autem nec intueri meretrices fas est.
265 Mores sunt mulierum ornamentum, domi manere
Ut plurimum, cum divinis conversari oraculis,
Fuso ac lanæ operam dare; hoc namque munus est seminarum
Ancillis opera parti, servos vitare,
Labiis catenas injicere, et oculis atque etiam genis
270 Nec pedem extra limina frequenter efferre;
Oblectari mulieribus pudicis, viroque solo
Cui zonam a Deo datam solvisti virgineam.
Quin et huic tu licentia modum impone, ut ipsi facias
Fidem, te ab alienis abhorre oculis (et amoribus).
275 Quis primus pīnīi Dei ſigmentum? sic pereat
Qui primus impudentiam coloribus immiscerit.
Quemadmodum autem urinatores impudentes, virorum nomine indigni,
Simulacrum formæ intus abscondite
Extrinsecus exhibent, deinde sequuntur quæ conveniunt
280 Saltationes et stridulorum turpis solutio membrorum,

272 Μίτρην. Reg. 990 et Coisl. μήτρην, et sup. ζώνην. Coisl. Int., τῷ ἐκ παρθενίης συνοικί-
σαντι.
276 Ἀραιδέην. Ita Coisl. Edit. ἀναιδέην.

278 Εἰδῶλοι. Id est, terra primum faciem obte-
gunt.
279 Ὁσος ἐπέοικεν. Quæ convenient in honestas
rei.

METRICA VERSIO

Hæc meditanda tibi. Levis ut cujusque sit error,
Guncia simuſ prava hæc exitium pariunt.
Unus amabilis in mulieribus est color et flos,
Eque pudore rubor: pinxit eum ipse Deus.
Si cupis, alterum item dabimus. Tua pallor ad ora
Accedat Christi tabida vulneribus,
Et gemitu, et precibus, noctis lucisque labore:
Hæc uxoris et pharmaca virginibus.
Ergo age, picturæ muris linquamus honorem,
Atque his queis rabies spurcitia est juvenum.
Turpiter et saltare his et ridere licebit,
Nobis vel meretrices intuitum esse, nefas.
Mores sunt gemmæ mulieres, atque manere
Ædibus, oracis colloqui et ætheriis.

B Penso operam dare, tum percurrere pectine
[lēnam]
Et præscribere opus, semineum officium est:
Servos vitare, et dare frena orique genisque,
Promovisse suum limine vixque pedem:
Matronis gaudere probis, castisque puellis,
Atque viro, junctus qui tibi jure thoro est:
Huicque modum audendi illeque imponere certum,
Unde tibi invisos esse probes alios.
Quis primus ſigmenta Dei orsus pingere, abegit
Pigmentisque pudorem? is male dispercat.
Ut feedi urinatores, haud nomine digni
Nempe viri, larvata effligie ora legunt:
Obscenii gestus modo, saltus deinde sequuntur,
Turpibus et gratis meinbra soluta modis.

Άνθράστιν ἀφραδέεστιν ἔαδότα, ως δύρα ταὶ γε,
Ἐσσάμεναι μορφὴν ἔκτοθεν ἀλλοτρίην,
Κωμικὸν, οὐχ ἵερὸν αἰδοῦς σκέπας, ἔνθεν ἐπειτα
Κίνυνται μορφῆς ἀξία δαιδαλέτης.
285 Τῇ περιμοχθίζουσι θύραι, κλῆδες, Σουπτρα,
Φάρμακα, φαρμακίδες, ἀτρομονον οὐδὲ τέγος.
Ταῦτ' εἰδογραφής κενεαυχέος· ἀκομῆτης δὲ
Οὐδὲν ἀμοχθίτερον σώφρονος ἀγλαῖης.
Εἰ δὲ σὺ κάλει τὸσσον ἐπιπλάστῳ βλεμεσαίνεις,
290 Οὐ ποτ' ἀν ἀπλάστῳ σώφρονα θυμὸν ἔχῃς.
Ἐσθῆτηρ εἶδος ἔτευκεν ἐράσμιον· ἀλλὰ τί κείνης
Ἐργον ἀριπρεπής; Εὐνος ἔμεινεν δλον.
Γράμμει ποτ' δυματα πόρνης· Ἱεζάβελ ἀγριβύθυμος.
Δοῦσε γε μήτη πόρνας αἰματι πορνιδιψ. [πόρνας]

Hominibus stultis placentia; sic utique illæ
Indutæ formam externe alienam,
Scenicum, non sacrum pudoris velamen, exinde postea
Moventur, ut forma dignum est fucata.
580-581 285 Illic laborant foros, claves, specula,
Pigmenta, pictrices, nec timoris est expers tectum.
Hæc incommoda asserta pictura inanis forma: incompta autem
Nihil minus laboriosum est pudica pulchritudine.
Si vero tu ob ascititatem venustatem tantopere insolescis,
290 Nunquam erga eum qui fucum aversatur, pudicum amorem habebis.
Esther quidem formam composuit ad amorem concitandum; sed quis hujus
Fructus suit pulchritudinis? totius gentis salus.
Pinxit olim oculos fornicaria et ferox Jezabel:
Verum perfudit meretrices cruento meretricio.
295 Tibi autem neque opus est regis iram sedare, neque inter meretrices
Partem habes: quare parce pudicitæ tue.
Non pertimescis sacerdotes, dum submittis caput,
Larvam velut quamdam oppositis inter se formis lucentem?
Non horrescunt manus, cum ad mysticam escam
300 Eas extendis, quibus tu pingis luctuosam pulchritudinem?
Quomodo vero tu martyribus, quibus instituit choreas
Populus agminatim, pretiosum sanguinem veneratus,
Faciem geris multos inescantem, velut forum quoddam
Populares attrahens in medio urbium;
305 Aut ferarum ostensoribus similis, qui proferunt
Serpentes e tenebris trepidi cubilibus?
At tu, mulier, sermonibus obtempera nostris;
Ne te mens vulnerei, manus ad faciem ducens.

282 Ἐσσάμεναι. Ita Coisl. et duo Regg. Edit.
Ἐσσάμεναι.
290 Ἔχης. Reg. 991 ξοῖς.
292 Ἔδρος ἔμεινεν δλον. Schol., διεσώθη, gens
tota servata est.

294 Λοῦσθ γε. Vult forsitan Gregorius impiam
Jezabèlem, cum jubente Jebo præcipitata est, ca-
dendo impudens os suum oculosque suos cruen-
tasse. Alludit enim ad id quod dictum olim de impu-
dente homine, eum non habere in oculis κόρας,
sed πόρνας, κόρη namque etiam significat puellam.
Combel. πόρνας accipit pro πόρνεις, λατι scoria-

tiones meretricio cruento.

299 Ἐς μύστῃς ἔδωδην. Id est, sacram Eucha-
ristiam, quam olim fideles suis met manibus accipie-
bant.

303 Ός ἀγορη τις. Mulier circumforanea, ἀγο-
ρα.

304 Πληθήρ. Ita Reg. 990 et Coisl. Edit. πλυθύν.

305 Δεικτησιν. Reg. 990, δηκτησιν ἐπαισιδοῦ θη-
ροδήκτου, incantatori a serpente percusso similis.

306 Ἐρπυστάς. Reg. 990 et Coisl. Ἐρπυστάς.

308 Μή σε ρός τρώσῃ. Int. Coisl. μή σε πλήξῃ
λογισμὸς πειθῶν ἴεπταιρειν χείρας εἰς ποικίλαν μωρό.

METRICA VERSIO.

Non aliter lasciva cohors sua cum exuit ora,
Personam et formæ scititia induerit,
Quæque decent scenam, haud casti indumenta pu-
[doris,
Par sequitur formæ motio, nempe salax.
His valvæ strepitant, claves, specula atque colores,
Pictrices, nec eo tecta treinore carent.
Hæc formæ pictura trahit damna: at decor artis
Expers, incompta et forma, labore vacat.
Quod si fucato placet indulgere nitor,
Fucum aversantem haud mente coles placida.
Forma fuit peramoena Esther. Sed quis fuit oris
Fructus formosi? gentis amica salus.
Jezabel at meretrix oculos fera pinxit, et inde
Lumina polluto tincta cruento tulit.

PATROL GR. XXXVII.

B At tibi non opus est regem placare, nec inter
Scorta jaces: ut sit vita pudica vide.
Sacrificis caput non horres subjicere illud,
Larvæ instar, formis oppositis nitidum?
Non horrent palme quas liba ad mystica tendis,
Et queis depingis triste et inane decus?
Jam cum martyribus Christi statuuntur athletis,
A populo choreæ, ut vulnera sancta colat:
Vulgus inescantem faciem gerere, o scelus, au-
[des?

Non secus atque forum quod media urbe patet:
Aut illis par, qui proferre cubilibus angues,
Ostentare feras e tenebrisque solent.
Ne monitis, mulier, nostris parere recuses,
Nec temeraria mens ducat ad ora manus,

29

Μή σύ γε, μή κείνησιν ὀμβρόλος, ὡς τέκος, εἶχε,·
 310 Μή σύ γε συμφράδιμων, μηδὲ συνωροφίη·
 "Αλλήσιν τὰ περισσά· σὺ δ' ὅτεο χείσειν ἀνδρῶν
 Καὶ κληΐομένη. Τοῦτο γυναιξὶ χάλεσ·
 Εἰ μὲν σοι γε βίος πανελεύθερος ἐπλετο δεσμῶν,
 Χριστῷ ζῶε μόνῳ, πάντ' ἀποσεισαμένη,
 315 Παρθένος αἰγλήσουσα, περίφρων, ἀγλαμητής,
 Νυμφὸν ἡς κραδίης ἄγνων ἔχουσα Λόγον.
 Εἰ δέ σε γε πλευρῆς εἰλεν τόθος, ἡς ἐκεάσθης,
 Μούνην γε πλευρὴν ἀμφιέπειν φύλινην,
 Ἐσθλὸν φύλτρον ἔχουσα, ἐλεύθερον ἀντι κακοῦ·
 320 Τοῖς δ' ἀλλοῖς πάθεσιν, μηδ' ὑπαρ ἀντιάζην.
 Καὶ σὺ θεοῦ μεγάλου παραστάτη, οὐδὲ σὺ λήθεις,
 "Ὕπ ποτε τῷ χθαμαλῷ θῆλῷ τι συγκεράσῃς.
 "Εστι καὶ τὸ ρυπώσι ποδὸς εἰμασι θρύψις δεσμος,

Ne tu quidem, ne cum talibus mulieribus naves, o filia,
 310 Ne tu consiliis socia sis, neque contubernalis.
 Aliis supervacanea relinqu; tu autem erubesc vel ore virorum
 Celebrari. Haec est mulierum gloria.
 Si tibi vita penitus libera sit a matrimonii vinculis,
 Uni Cbristo vive, omnibus excussis,
 315 Virgo splendida, prudens, clara consilio,
 Sponsum anima; tuæ immaculatum habens Verbum.
 Sin autem te lateris cepit desiderium, e quo secta es,
 Unicum saltem illud latus dilectum complectere,
 Laudabilem sovens amorem, liberum pro malo:
 320 Aliis autem affectibus, ne quidem per somnium indulge.
 At tu, virgo, quæ magno Deo astas, nec tu latebis,
 Si unquam humili vitæ generi muliebre quid miscueris.
582-583 Sunt aliquando in sordidis vestibus deliciæ inhonestæ;
 Est et gravitas in mollibus. Norunt non pauci.
 325 Ruga tibi turpior est, id certo scias, quam maxima
 Vulnera in mundo viventibus. Reverare professionem.
 Neque enim in sordidis macula perinde atque
 In puris appetet vestibus et unius coloris.
 Haec si tibi persuadeam, prodero; sin autem faciem
 330 Obsirmes (per me licet), fulgeas duplo amplius, si cupis,
 Auro et electro, et argento et ebore:
 Haec ego largior mulieribus novi ornatus studiosis.
 Columna quidem parata est, ego autem haec verba insculpam:
 Huc veniat quisquis voluerit, et pulchritudine oblectetur.

XXX. Versus iambici acrostichi secundum omnes alphabeti litteras sic dispositi, ut quilibet iambicus in adhortationem aliquam desinat.

Principium rerum omnium et finem Deum tibi propone.

* Alias Bill. 122, pag 186.

φῆν. *Ne te uilla ratio variam formam suadeat inducere.* Combeilisius probat Billii conjecturam, μή σε νέος, ne juvenis vulnus infligat, makus in ora injiciens.

326 Κοσμοβιων. MSS. κοσμοδιν.

332 Νεοκαλλιγράφος Schol. τοῖς νεωστὶ κάλ-

A Καὶ σεμνότης μαλακοῖς. Ἰστορες οὐκ ὅλης.
 325 Πρυτίς σι πάλεον ἔστιν, ἐπίστασο, ή τὰ μέγιστα
 Τραύματα κοσμοδιν. Ἀξεο μαρτυρίην.
 Οὐδὲ γάρ ἐν ρυπώσι φανῆς τόσον, ὅσσατιν περ
 Φαίνεται ἐν καθαροῖς εἰμασιν ἴσοχροῖς.
 Ταῦτ' ει μὲν πεπίθοιμεν, ὄντος μεν· ει δὲ πρόσωπον
 330 Στήσεισα, λάμποις δις τόσον, ει ποθέεις,
 Χρυσῷ τ' ἡλέκτρῳ τε καὶ ἀργύρῳ τῷδ' ἐλέφαντι.
 Τοῖς χαρίζομ· ἐγὼ ταῖς νεοκαλλιγράφοις.
 'Η στήλη μὲν ἔτοιμος, ἐγὼ δ' ἐπίγραμμα χαράξω·
 Δεῦρ' ίθ' ὅσσισι φίλοιν, κάλλει τερψίμονοι.
 Λ'. Στίχων η ἀκροστιχὸς τῶν πάντων στοιχείων,
 ἐκδοστον λάμβον τέλος παραιτέσσων ἔχοντος.
 'Αρχὴν ἀπάντων καὶ τέλος ποιοῦ Θεόν.

λος γράφουσι. *Istis novis elegantiae pictricibus.*

XXX. Τ.τ. Στίχων, etc. Primus hoc carmen edit Leuvenclaius, et sic reddidit, ut et iambici ver-

sus Latinis singuli Græcis respondeant, et aliquam

Latinis quoque alphabeti rationem habuerit inter-

pres.

METRICA VERSIO.

Ne complis cum illis in eadem nave vebaris,
 Nec cole tecta eadem: consilium neque des.
 Linque alii vana: at labiis vereare virorum
 Commendari etiam. Hoc semineum decus est.
 At siquidem vincio non es sociata jugali,
 Christo vive uni, ceteraque excutito,
 Insignis virgo probitate et dotibus alnis,
 Verbum pro sponso cordis habensque sui.
 At si te costæ, a qua es secta, cupido virilis,
 Corripit, unum illud sit tua cura latus.
 Laudatum soveas purumque fidelerit ignem,
 Nullaque vis sensus flectat et umbra tuos.
 At tu, virgo, Deo quæ astas, non, crede, latebis,
 Si vesti abjectæ molle quid addideris.
 Luxuria interdum vestitus sordibus hæret,
 Munditiis gravitas. Pluribus idque patet.

B Ast gravior ruga est in te, quam vulnera quævis
 Mundi cultorum: nescia ne fueris.
 Atris in pannis macula haud appetet, ut albis
 Vestibus et puris quas color unus amat.
 His si parueris monitis, tibi proderit: at si
 Obsirmes faciem: fas magis ut niteas
 Argenteoque, auroque, electroque, atque elephanto:
 Haec ego pigmenti largior artifici.
 Ecce columnapatet, lubet huic inscribere versum:
 Huc, decore optato quo potiaris, ades.

XXX. VERSUS IAMBICI ACROSTICHI, SECUNDUM OMNES ALPHABETI LITTERAS SIC DISPOSITI, UT QU. LIBET IAMBICUS IN ADHORATIONEM ALIQUAM DESINAT.

(Lev. interprete.)

Agendorum initium sit et finis Deus.

Βίου τὸ κέρδος, ἐκβιοῦν καθ' ἡμέραν.
Γίνωσκε πάντα τῶν καλῶν τὰ δράματα.
Διενὴν πάνεσθαι, χείρον δὲ εὐπορεῖν κακῶς.
5 Εὐεργετῶν νόμιζε μιμεῖσθαι Θεῖν.
Ζήτει Θεοῦ σαν χρηστήτη τα χρηστός ὁν.
Ἡ σάρξ χρατείσθω καὶ δαμαζέσθω καλῶς.
Θυμὸν χαλίνου, μή φρενὸν ἔξω πέσῃς.
Ἴστη μὲν δῆμα, γλώσσα δὲ στάθμην ἔχοι.
10 Κλείς ὡστε κείσθω, μηδὲ ποργεύοι τέλως.
Λύχνος βίου σοι παντὸς ἡγείσθω λόγος.
Μή σο. το εἶναι τῷ δοκεῖν ὑπορρέσθαι.
Νόει τὰ πάντα, πρᾶσσε δὲ & πράσσειν θέμις.
Σένον σεαυτὸν ἰσθι, καὶ τίμᾳ ἔνδυς.

Vitæ lucrum est mori singulis diebus.
Nosce omnia egregiorum virorum præclaræ facta.
Grave est egere, pejus divitem esse improbe.
5 Benefaciens crede te esse imitatore Dei.
Concilia tibi Dei misericordiam, ipse misericordiam adhibe.
Caro coerceatur, et pulchre dometur.
Irani refrena, ne de mentis statu excidas.
Cohibe oculos, lingua normam habeat.
10 Sera aures claudantur, nec lasciviat risus.
Lumen et dux totius vitæ tibi sit ratio.
Ne tibi vana specie deceptio res ipsa effluat.
Nosce omnia; sed age tantum quæ fas est agere.
Peregrinum te esse scito, et honora peregrinos.
15 Cum prosperam habes navigationem, tunc maxime memento tempestatis.
Omnia cum gratiarum actione accipienda sunt a Deo.
Virga justi potior est quam gratia mali.
Sapientum limina tere, non vero locupletum.
Res parva parva non est, cum magnum aliquid assert.
20 Libidinem refrena, et eris maxime sapiens.
Cave tibi ipso, nec alterius lapsum rideas.
Gloria est invideri, invidere autem maximum est dedecus.
584-585 Animus Deo macetur potius, quam alia quælibet victima.
O quis hæc servabit, et ipse salvabitur?

XXXI. Distichæ sententiaz.

Nudus totus vitæ sulca pelagus, nec nimis onusta
Navis tua mari se committat, mox demergenda.

* Alias Bill. 63. pag. 146.

3 Πάρτα. Reg. 1227, πάντων.
10 Πορρεύοι. Reg. 1227, πορρεύοι.
42 Ὑπορρέοι. Reg. 1227, ὑπορρέη.
16 Δεῖ. Reg. 1227, χρόν.

17 Ράδδος, etc. Aliudere videtur Gregorius ad illud psal. cxl, 5: *Corripiet me justus in misericordia et increpabit me, oleum autem peccatoris non impinguet caput meum.* Ibid. πλεῖον. Reg. 1227, χρείσσον.

19 Ἐκρόην. Reg. 1227, ἐκρόη.

20 Ὑόριν. Reg. 1227, ὑδριν μικρὸν χρατοῦντα φέσσεθαι μέγα. — Versus 21 in versione metrica peccat. (CALLAU.)

XXXI. Tit. in Vat. idem est ac in editis: Coisl. Γνῶμαι παρανεκτικῶν τῇ ἀκροστιχῇ τῆς. Porro ἀκροστιχίς, genus est carminis, in quo primæ sin-

METRICA VERSIO.

Beata lucra vitæ quotidie mori.
Cognoscere hominum facta egregiorum stude.
Durum est egere: pejus diem esse improbe.
Eris si beneficis, imitaberis Deum.
Fac sis benignus, ut benignum habeas Deum.
Geras cave carni morem, sed eam doma.
Habenis retine iram, ne te occupet furor.
Inhibeto visum, quædam lingue norma sit.
Clavem auribus obde, risum lascivum fuge.
Lucerna sit ratio vitæ tibi totius.
Missam fac opinionem remque amplectere.
Noscenda cuncta putato: sed quæ fas age.
Omnum exhibe hospiti honorem, cum hospes ipse

[sis.]
B Procella timeri cursu debet prospero.
Quæcumque dat Deus, animo grato accipe.
Res virga justi potior est, quam bonos mali.
Sapientum mibi fore, non locupletum tere.
Tibine pusillum est, unde quid ingens provenit?
Vir magnus esse potes frenans petulantiam.
Probe tibi cave, alterius lapsum haud riseris.
Gratum invideri, at invidere ingens probrum.
Præstat animum quam cætera offerri Deo.
O quam beatus, quisquis hæc servaverit!

XXXI. DISTICHA SENTENTIAZ.

(Billio interprete.)

Nudus ars vitæ pelagus, nec onusta carina
In mare, ne percas, te dato fluctivagum.

‘Ος αἰεὶ χρυεροῦ παρεστάσιος θανάτοιο
Μνώεο, καὶ θανάτου ἡσσονός ἀντιάσεις.
3 Αἰεὶ νῦν ἐγειρε Θεῷ νόον, ὃς κεν δηνάτα,
“Ιδρυμ” ἄνθλον, ἔχης ἐνδόθι σῆς χρωσίης.
Γνῶθι σεαυτὸν, δριστε, πόθεν καὶ διποτες ἐπύχθης.
“Ρεῖά κεν ὧδε τύχης κάλλεος ἀρχετύπου.
“Ημαρ ἐπ” ἡμαρ ἔγειρε σε· κυλινδεται διποτες ἀλαφρός.”
10 Γνώμη δὲ εὐπαγέος ἡμαρ διυτον ἔχει.
“Οστις ἀπερχομένοις καὶ ἐρχομένοις πέποιθε,
“Ρεύματι πιστεύει οὐ ποτε ισταμένῳ.
“Ισον ἔμοι κακόν ιστε βίος καὶ μύθος ἀλιτρός.”
“Οπιστέρον κεν ἔχοις, καὶ θατέροιο τύχοις.

Α 15 “Τέρις δηνάγον ζόντα παρεστάμεναι θυέσσι·
Δεινότερον νεκύων λεψάνα πάντα σέβειν.
“Ιστασι μή ποθ’ ὅδοιο καλῶν· κακὸν ἐς βιθὸν Ἑρκεν
Σοὶ στάσις, δοτις ἔθης ἱκτούσι σῆς κακῆς.
Τυφλὸς δρῶν, δὲς ἔης κακίας οὐκ δεσσετ’ διεθρον·
20 “Ἔχνια μαστεύειν θηρός, δικρων φαέων.
Χρήσιν δὴ παθέσσιν ἀκεστορος, ἦν κακὴ κεύθη;
Οὐ ποτε σηπεδόνα φεύξαι ἀργαλέην.
Σὸς λόγος, Ἑργον ἐμεῖο. “Ος οὐ καλὸν Ἑργον ἐρεξεν,
Ἐνεπίην ἔχτω σύμμαχον ἀμφίθετον.
25 “Τέριστης κόρος ιστεν. “Ἐγὼ δὲ σε βούλομ”, δριστε,
“Ἑργον ἔχειν, ψυχῆς πῆξιν ἀειστρεφέος,

Tanquam semper præsentem frigidam mortem
Intuere, et mors levior accidet.
5 Semper templum Deo mente exstrem, ut regem,
Tanquam imaginem incorpoream, habeas in pectore tuo.
Nosce te ipsum, optime, unde et quis sis :
Facile enim sic assequeris pulchritudinem archetypam.
Dies ad diem te transmittit : volvitur quisquis est levis ;
10 Vir autem constans animo perpetuum diem habet.
Quisquis venientibus et recedentibus confidit,
Flumini confidit nunquam consistenti.
Pur mihi videtur malum, vita et oratio scelerata :
Utramvis habueris, alteram habebis.
15 Flagitosum est impurum astare sacrificiis :
Flagitosius omnes mortuorum reliquias venerari.
Nunquam subeistas in via virtutis : in vitiis enim voraginem relaberis
Si substiteris, tu qui excessisti et vito.
Videns cæcus est, qui vitii sui non videt exitium :
20 Veatigia feræ indagare, perspicacium est oculorum.
Cum indigeas cura medici, si vitia celaveris,
Nunquam putredinem effugies exitialem.
Tuus sermo, opus meum. Qui non præclarum opus suscepit,
Præclarum orationem habeat adjutricem oppositam.
25 Procaz est satietas. Ego autem volo te, optime,
Opus habere, quo consistat animus perpetuo volubilis,

3 Κρυεροιο. Schol. Coisl. φυχροῦ.
4 Ἡσσορος. Reg. 892, χρεσσονος.
6 “Ιδρυμ”. Int. ἄγαλμα. Ibid. ἔχης. Reg. 993, ἔχοις.
8 Τύχης. Reg. 993, τύχοις.
9 Κυλινδεται διποτες ἀλαφρός. Billius et Gaullier
referunt haec verba, levissime volvitur ad diem. Sed
genus pugnat ; opponit sane Gregorius eum qui le-
vis est ac inconsans, ἀλαφρός, illi qui habet ani-
mum constantia fulsum, εὐπαγέος γνωμη.
11 ἀπερχομένοις. Schol. ἀνθρωπινοις πράγμασι,
rebus humanis.
16 Νεκύων λεψάνα. De falsis diis haec acci-
pienda sunt, inquit Billius; neque enim hic habent
quod arrodat hæretici. Tantum enim ab eo abest
Gregorius ut eum honorem, qui sanctorum corpo-
rum reliquias a plis hominibus haberi solet, exagi-
tandum putet, ut Cypriani cineres innumera mira-
cula edere solite esse scribat : Ἀπάντα δύνεται
Κυπριανοῦ καὶ κόνις μετὰ πίστεως, id est, ut ex-

ponit Nicetas, *Omnia potest vel ipsa Cypriani cink,*
si quis cum fide accedat. Vide ea de re toni. I,
pag. 449, num. 18.

17 Ιστασι μή ποθ’. Schol. μή στηθι τῆς ἐπ’ ἀρ-
θην ὅδον. Schol. 991, τὸ γὰρ ἐστρεψαι τοῦ καλοῦ,
εἰς βιθὸν ἔστι φέρεσθαι, ἔστιν Ἑρκεν. In tituli enim
voraginem relabi, idem est ac substitere tibi, etc.
Edit. Ιστατο.

19 Τυφλός. Ita Coisl. et Regii duo, Schol. Coisl.:
τυφλὸν ἐκείνον ἔγνω φημι, καὶ εἰ λίαν δρά. Edit.
τυφλόν

21 Χρήσιν δή. Vat. et Coisl. χρήσιν, omisso δι.
Μοχ. κεύθης. Reg. 993 κεύθεις.

23 Σὸς λόγος. Int. Coisl. σὺ λόγον ἔχεις τὸν Εὐ-
θεν· ἔμοι δὲ τὸ Ἑργον μᾶλλον θαυμάζεται

24 Σύμμαχον. Int. Coisl. συνήγορον. Schol. 990
πολύστροφον.

26 ἀειστρεφέος. Schol. Coisl. δὲ κινητοῦ, quo
animus semper volubilis firmetur in bono, πρὸς καλόν.

METRICA VERSIO.

Fac tibi mors nunquam memori de mente recedat:
Mors tibi sic veniens haud gravis hostis erit.
It statua in medio tibi pectore corporis expers
Sit Deus; huic templum construe mente tua.
Te noscas, et quæ tibi sit coelestis origo:
Sic facilis venies ad decus archetypum.
Ad lucem lux te ducit; volvuntur inanes,
At constanti animo stat sine nocte dies.
Fidere quæ veniunt rebus, fugiuntque vicissim,
Fluminis est rapidis fidere semper aquis.
Par nibi sernio malus, scelerataque vita: duorum
Alteruter tibi sit, mox comes alter erit.

B Sacrificare grave est non pura mente, sed omnis
Defuncti peccat qui colit ossa, magis.
In recto ne sige gradum. Qui criminis licto
Iusistit, vitii rursus ad ima redit.
Nil videt is, qui non cernit quo crimina ducunt.
Qui loca trita ferè prospicit, ille videt.
Cum medicum poscant tua vulnera, si legis illa,
Peatiferam saniem nil prohibere queat.
Sit tibi sermo bonus, mihi contra innoxia vita:
Ambiguam a verbis querat iniquus opem.
Ingluvies potulans. Tu vero totus in hoc sis,
Perpetua ut menti suppetat esca tuæ.

Πλουτεῖν δ' αὐτὸν θεότητα μόνην, καὶ κόσμον ἀπαντα, Ισον ἀραγναῖοις νήμασιν αἰὲν ἔχειν.
Πάντα μὲν ἀνθρώπων, ἀλλότρια τοῦδε βίοιο .
30 Ἡ δ' ἀρετὴ βροτέη, τοῦτο μόνον βιοτῇ.
Δεῦτε δὲ, πᾶσι Θεοῖ βοᾶς Λόγος ἀφθιτόμητις,
Σπεύσετ' ἐπὶ Τριάδος γνῶσιν ἐπουρανίης.
Θέοθε νόον, βιότῳ μὲν δοσις γάμος ἀγήδος ἔδησε,
Ἄγνοις οὐρανίοις πλείονα καρπὸν ἄγειν.
35 Οσσαι δ' ἀν μεγάλῳ Θεῷ Λόγου ἀγκάζεσθε,
Νύμφαι παρθενικαὶ, πάντα Θεῷ προσάγειν.
Αἴγλη παμφανώσα μονότροπος, ἀλλ' ἀπὸ κόσμου
Θυμὸν ἔχειν, σαρκῶν τηλόθεν Ιστάμεναι.
Τέρις πίστιν ἔχειν ἐν χρώμασι, μὴ κραδίησι·
40 Πετά καὶ ἔκπλυτ' εσι. Βένθος ἔμοι γε φίλον.

Ditescere solo Deo, et mundum universum
Similem aranearum telis semper existimare.

586-587 Omnia quidem, quae sunt hujus mundi, ab hac vita aliena sunt :
30 Virtus autem hominum, haec sola vita.

Venite ergo, clamat omnibus Verbum Dei sapientissimum,
Properate ad excelsa Trinitatis cognitionem.

Ponite in hoc animum, quotquot vitæ sanctum conjugium alligavit,
Ut tuncularibus coelestibus ampliorem fructum inferatis;

35 Quaecunque autem rursus magni Dei Verbum complexæ estis,
Sponsæ virgines, omnia Deo offerte.

Splendor præclarus est monachus; verum a mundo
Animum abducat, et a corpore procul stet.

Contumelia est fidem habere fictam, non in corde :

40 Facile eluitur fucus. Quod imo pectore insixum est, mibi placet.

Nec justitiæ inflexibilem, neque prudentiam

Callidam habeas. Modus optimus est in omnibus.

Rege animi confidentiam; alioqui temeritas, non fortitudo erit :

Est temperantiae aliquid serenitatis præ se ferre.

45 Aperire divinis oraculis mentem assidue, optimum est :

Peritus coelestium sic fies legum.

Optimus esse contendere: displice, quibus optimum est displicere :

Malis placere turpis est gloria.

Turpe est eum, qui optimus est, patronum esse nefariorum :

50 Idem est ac si intra vitium pedem ipse habeas.

Aurum quidem fornace exploratur, calamitatibus vir bonus :

Dolor incolumitate sæpe levior.

Facile Deum magnum ille abjuraverit, qui abjurat patrem :

Agnosce vero genitorem tuum, tanquam patrem tuæ pietatis.

29 Πάρτα μετ'. Schol., τὰ τοῦ κόσμου τούτου ἀλλότρια τῶν ἀνθρώπων.

30 Ἀρετὴ βροτέη. Sic Reg. 991, et Int. ἀρετὴ ἀνθρωπίην, αὐτὴν μόνην βίος ἔστι. Coisl. μόνη δὲ ἀρετὴ βίος τῆμον ὑπάρχει.

31 Δεῦτε. Reg. 993 Εὐθετε. Vat. διῆρ' ἵτε. Μοχ., ἀφθιτόμητις, incorrupti consilii.

32 Σπεύσετ' ἐξι. Ita Reg. 993. Coisl. et Vat., Edit. σπεύσετ'.

33 Μονότροπος. Qui solitariam vitam ducit.

38 Ιστάμεναι. Int. Ιστάσαι.

39 Τέρις. Versus iste, et qui proxime sequitur

METRICA VERSIO.

Sit tibi pro cunctis opibus Deus. At bona mundi
Semper arachnæi staminis instar habe.

Quæ tenet hic mundus, cuncta hæc aliena putato :
Virtus, hanc habeas si modo, sola tua est.

Noscentiam ad Triadem (sermo divinus ad omnes
Inclamat) celeri mox properate gradu.

Vos thalamus mundo quos junxit, in horrea fru-

lictum

Majorem superæ tendite ferre domus.

At vitam amplexus Christi quæcumque secutæ
Virgineam colitis, vos date cuncta Deo.

Eximius splendor virgo est, modo carnibus ipsa

Stet procul, ac mundo sit quoque mente procul.

Non fuso simulanda fides, sed corde tenenda est :

Eluitur fucus. Pectoris iina peto.

desunt in Reg. 993.

43 Νωμάσθαι. Vat. νωμάσθω. Schol. κυδερνᾶ-
σθαι. Ibid. χράτος. Schol. δέξα.

45 Λογίοισι Θεοῖ. Ita Vat. Edit. λόγοισιν ἔσν.

47 Ἀφάνδαρε. Schol. ἀπαρέσης. Coinbef. legit
ἐπαρέσης, iis qui sunt optimi, placere stude.

51 Δαμάσται. Schol. δαμάστεται.

52 Ἀπημοσύνης. Schol. ἀπαθετας.

54 Οἳς πατέρω. Ita Reg. 991. Schol. Scito autem
pietas magistrum, ut patrem tibi colendum esse. In
edit. deest ὡς, et legitur πατέρα.

B Nec tibi jus rigidum, tibi nec prudentia rursus
Subdola sit. Melius nil queat esse modo.

Fortis in audacem migrat moderamine dempto :

Jucundique aliquid castus habere potest.

Mens tua divinis pateat sermonibus : ut sic

Noscas quæ supera sanxit ab arce Deus.

Esse bonus cura : pravis ne quære placere.

Gloria nam foeda est, velle placere malis.

Turpe bono est pravis sese præbere patronum :

Nec minus id quam si pessimus ipse foret.

Vir probus adversis tentatur, ut ignibus aurum :

Sæpe levis magis est prosperitate dolor.

Qui patrem, idem etiam Christum, mihi crede,

[negat]

Qui tibi dux fidei est, hunc quoque nosce patrem.

55 Σῆτες ἔδουσιν ἄπαντα· λίπης τὰ σὲ μῆδε τάρποισιν· Α
 Ἐξέ· ἵη τιμή, δεξιὸν οὐνομ' ἔχειν.
 Σείνων τὴμεδαπῶν περιφεύδει, ἔνοχα δ' αὔτε
 Οὐ τάδε πάντα λίπον, ἀδρανέων νεκύων.
 Δεῦρ' ἄγε, κόσμον ἄπαντα καὶ ἀγθεα τῇδ' ἀπο-

[λεῖψας.]

60 Ιστίον ἐς ζωὴν οὐρανίην πέτασον.
 Πάντα μὲν ἀλλ' ἀριστα θεοπρεπὲς ἥργα τελείσθω,
 Ἡ δὲ Τριάς πάντων ἔσχα τοι μελέτω.

ΑΒ. Γραμμὰ δίστιχα.

'Ἀρχῆς καλῆς κάλλιστον εἶναι καὶ τέλος,
 Οὐρθῶς δοκοῦσιν οἱ ὅροι τῶν πραγμάτων.
 'Ἀρχὴ καλὸν τίκτουσα τοῖς βροτοῖς πίρας,
 Βίου κάθαρσις ἐνθέως ἀσκούμενη.

5 Λόγοις πτερωθεῖς, μὴ πτερῶν ἔξω πάτου
 Ηπερῶν τάρ πολλὲ πτηνὸν ἱπταται δίχα.
 Γνῶσις βροτοῖς μέγιστον ἐν βίῳ κάλος.
 Κακὸν δὲ αὐτῆς τοις κακῶς κεχρημένοις.
 Κενή σε δέξαι μηδόλως συναρπάσῃ.

55 Vermes comedunt omnia; ne ergo reliquias opes tuas sepulcris:
 Honorificum tumulo incisum eulogium, præclarum famam habere.
 Hospitibus nostratis parce, maxime autem
 Infirmis mortuis, qui hæc omnia liquerunt.
 Ergo age, mundum omnem, omnesque molestias hic abjiciens
 60 Vela ad vitam celestem pande.
 Omnia quidem semper optima, ut Deo dignum est, opera exsequere.
 Trinitas autem præ omnibus maxime tibi curæ sit.

588-589 XXXII. Aliæ generis ejusdem sententia⁸.

Præclarum principii præclarum esse etiam finem,
 Recite probant exitus rerum.
 Porro principium, quod egregium parit hominibus finem,
 Vitæ puritas est pio studio exculta.
 5 Verborum penni fretus, ne sine pennis vola;
 Nam sine pennis neque avis volat.
 Scientia hominibus maxima in hac vita est gloria;
 Malum vero ipsa est maximum iis qui male utuntur.
 Iuanis ne te gloriæ cupiditas ullo modo abripiat;

* Alias Bill. 63, pag. 146.

55 Αἰχνη. Reg. 991 λίποις.

56 Έξοδη. Schol. ἐπιτάραοις.

58 Ἄδρανῶν rexwv. Non dubitat Combes. quin Gregorius his verbis pauperes monachos intelligat, quos passim h̄is nomiñilw̄s appellat.

61 Θεοπρεπές. Vat. Θεοπρεπές, quam lectionem sequitur Cyrus et exponit, τοις θεοῖς θεωρήμαστι τελεταριμάνε, δινα contemplationis ednseate.

Sequitur aliud carmen conjectum ex variis Gregorii locis, nullo ordine, nulla ratione congestis. Exstat apud Hervag. Graece et Latine; apud Leuv. Latine tantum. Illud omisimus.

XXXII. Τίτ. Γραμμὰ. Ita duo Regg. In alio hic est titulus: Τοῦ αὐτοῦ μεγάλου Γρηγορίου γῶμας διστογ. Alius addit. περὶ ἄγνειας. Carmen istud bis in cod. Reg. 1277 descriptum legitur pag. 225, et 240. Varius in utroque versuum ordo, varieque sunt lectiones ab editis plurimum discrepantes, maxime pag. 240. Quanvis plures desint versus in utroque, in altero tamen, nempe 240, quatuor reperiuntur tetrasticha, quæ in Billiana editione hu-

jes carminis frustra quæsieris. Sed unum repertis seorsim editum Graece et Latine, pag. 256, ad calcem tetraстichoruи; alia autem duo Latine tantum ad calcem editionis Morellianæ, pag. 308. Quartus nullibi appetet.

2 Ὁρδῶς δοκοῦσιν. Combes. verit: Rite sentiendum suadent rationes rerum; ego mallem recte sentientibus, ut alius et quidem planior efficiatur sensus bujusmodi: Peccata vel recte facta regula morum, non rerum eventu, metienda; quam totidem penes verbis sententiam Tullius expressit de orator.

3 Ἀρχὴ καλόν, etc. Duo Regi: ἀρχὴ καλὴ παντὸς ἥργου καὶ τέλος. Omnis tibi operis principium bonum et finis. Pro τέλος, alter codex τέλος.

5 Λόγοις. Rationum pennis, etc. Tillem.

6 Οὐδέ. Reg. οὐδέν, quod quidem significantius:

nulla avis.

7 Βροτοῖς. Ita Reg. 1277. Edit. βροτῶν.

8 Αὕτη. Reg. 1277 ταῦτη. Alii duo Regg. δι ταῦτη

METRICA VERSIO.

Cuncta vorant tineæ: nec tu tua linque sepulcris: B

Egregium est funus nomen habere bonum.

Hospitibus parcat tua vox nostratis, hisque

Præsertiim, quibus est ultima clausa dies.

Huc age, cum mundo mundi quoque pondera lin-

[quens]

Protinus ad superas carbasa pande domos.
 Nullo cum strepitu semper, quæ recta, facesse:
 Eximis at curæ sit tibi sancta Trias.

XXXIII. ALIE EJUSDEM GENERIS SENTENTIA.

(Billio interprete.)

Quod cœpta felix exitus claudat bona,
 Rerum ipse finis monstrat hoc certissime.

Origo, letum quæ parit mortalibus

Finem, est honestæ culta vita puritas.

Doctrina pennæ sint tibi: pennis sine
 (Avis nec istud nam potest) ne provoles.

Doctrina summum gignit in vita decus:
 Dannosa vero est, si quis hac abutitur.

Nunquam te inanis gloriæ siti promat :

10 Καὶ γάρ πανοῦργον τοῦτο τοῖς ἀπλουστέροις.
Εὗ δρων φύλαττε σαυτὸν ἐν τούτῳ μένειν·
Ταχὺς γάρ ἐστι πρὸς τὸ χείρον ὁ δρόμος.
Γέλως κρατεῖσθω, καὶ θυμὸς λάδοι πέρας·
Ἄργος δὲ παντάπασιν εἰργέσθω λόγος.
15 Θεὸν φόβου πρώτιστα, καὶ γονεῖς τίμα,
Ἴερεῖς ἐπαίνει, πρεσβύτας επητῶς ἔχει.
Τίδυ δίκαια πατρὶ μηδέλως λέγειν,
Θεομός θ' ὄρλει, καὶ πρὸς θεομῶν ἡ φύσις.
Οἴα πρὸς ἄλλου μὴ παθεῖν αὐτὸς θέλεις,
20 Τοιαῦτα καὶ σὺ μηδὲ δρᾶν δλλωθεῖς.
Οὐ δεινὸν δρῆγη δεινὰ τοῖς εἰργασμένοις·
Καὶ γάρ δικάζει τοῖς ὅμοιοις ἡ δίκη.

10 Etenim callide insidiatur simplicioribus.
Cum bene agis, serva teipsum, ut in hoc permaneas;
Celer namque est ad vitium cursus.
Ritus coerceatur, et ira capiat finem:
Otiosus autem penitus arceatur sermo.
15 Deum time in primis, parentes cole,
Sacerdotes lauda, senes reverere.
Ne filius cum patre quoquo modo expositulet;
Lex velat, et ante leges natura.
Quae ab alio tolerare ipse non vis,
20 Et tu ne facere alteri velis.
Non gravis ira esse debet iis qui gravia perpetrarunt;
Etenim rependit similia ultrix justitia.
Labia sapientia stillant dulcissimos sermones;
Guttur autem amarum eructat pugnas.
25 Fluenta dulcedinis facunda diffundit lingua:
Sermones autem malos expers judicii os gignit.
Amici amant quae suis amicis sunt chara;
Inimici autem contemnunt turpiter amicos.
Pauperibus amicis clausæ sunt divitum fores.
30 Lusciantæ autem aulae divitibus semper sunt amicæ.
590-591 Aqua, potio optima, sobriam efficit mentem:
Turbat autem animum corripiens crapula.
Non novit vinum moderari naturam,
Subvertit potius voluptates irritans.
35 Mentis subtilitatem obruit crassities ventris:

11 Εὗ δρῶν. Duo Regg. et Combef. έδραν. Μοχ.,
μένειν. Reg. 1277, μένει.
12 Πρὸς τὸ χείρον, etc. Sic et supra, carm. xxix,
vers. 176, εὐδρομον κακήν, et inter ea quæ edidit
Tollus carm. ii, nunc lxxviii, lib. ii, sect. 2, vers.
37: Πολὺς γάρ ἐστιν εἰς τὸ χείρον ὁ δρόμος, καὶν μη-
δενὸς κινούντος. Plurima enim est in pejus propen-
sio, etiam nemine impellente.
16 Τερπεῖ. Combef. δηῆρας αἰνετ. *Doctores*
lauda. Μοχ., πρεσβύτας. Reg. 177, γῆρας.
17 Δίκαια. *Ne filius cum patre judicio contendat.*
18 Θεομός θ' ὄρλει. Combef. ex uno Reg. cod.
Θεὸς δ' ὄρλει. Sic ex antiquissimo cod. Leuv., quæ
lectio ipsi melior videtur: *Deus statuit, et natura*
ante legem.
19 Αὐτός. Ita Reg. 1277. Edit. δῶλος.
21 Εἰργασμένοις. Reg. 1277 ὥργισμένοις, qui

METRICA VERSIO.

Namque illa vase siimplices mentes capit.
Vivens honeste, perstet ut virtus, stude:
Est namque cursus in malum celerrimus.
Compescere risum, mentis æstum comprime:
Aliquæ otiosis frena verbis injice.
Deum extinse: quis satus pie hos cole,
Senes honora, præsules lauda sacros.
Ne cum parente litiget proles suo,
Natura primo, post eam leges vetant.
Quod fers inique ab altero fieri tibi,
Istud cavendum est alteri ne facites.
Grave quid patrantem non grave est iram pati:
Æquas rependit nam malis penas Deus.

A Χεῖλη σοφὰ στάζουσα τὸ δίστονος λόγους.
Φάρυγξ δὲ πικρὸς ἐξερεύγεται μάχας.
25 Ρεῖθρα γλυκασμοῦ γλῶσσα βλύζει στωμάτῃ.
Ρήσεις δὲ φαύλας ἀκριτον γεννᾷ στόμα.
Φθοι φιλοῦσι καὶ τοῖς φίλοις φίλαι.
Ἐχθροὶ δὲ φαυλίζουσιν αἰσχρῶς τοὺς φίλους.
Πτωχοὺς φίλους λάθουσι πλονσίων θύραι.
30 Άλιται δὲ λαμπραὶ, πλουσίοις δει φίλαι.
Υδρῷ, ποτὸν φέριστον, εὑκρατοὶ φρένας.
Θολοὶ δὲ τὸν νοῦν συλλαβοῦσαν κρειπάλη.
Οὐκ οἶδεν οἶνος σωφρονίζειν τὴν φύσιν,
Κινεῖ δὲ μᾶλλον ἡδονὰς παροξύνων.
35 Νοῦν λεπτὸν δύχος ἐκδιώκει γαστέρας.

vehementius exarsore.
22 Τοῖς δμοῖοις. Reg. 1277 τοὺς δμοῖοις.
27 Καὶ δ τοῖς φίλοις. Reg. 1277 τοῖς φίλοις ἀπερ.
In Aldiniis emendationibus λαλοῦσι pro φίλοισι.
28 Αἰσχρῶς. Reg. 1277, ἔχθρῶν. Alius ἔχθρῶς.
29 Λαθούσι. Ita Reg. 1277. Edit. λάθωσι.
30 Άλιται δὲ λαμπραὶ. Ita Reg. 1277. Edit. λαμ-
πραὶ δὲ αὐλαὶ.
31 Φέριστον. Reg. 1277, ἀκριτον. Ibid. εὑκρατοὶ¹
φρένας. Combef. ex Reg. Εγκρατοὶ φρένες, quod pro-
bat et verit: *Mens sobria et temperans, nec impro-*
bat εὑκρατοὶ φρένες. Aldus secundis curis, εὑκρα-
τοὶ φρένας et εὐκρατοὶ φρένες.
34 Ηδονάς. Combef. ex duobus Regg. ἡδοναῖς,
et verit, libidinibus irritans.
35 Νοῦν λεπτὸν δύχος. Sic Reg. 1277. Combef.
et Toll. in carm. ad Episc. not. in vers. 579, nunc

B Prudentis ore verba manant dulcia:
At os amarum nil nisi pugnas vomit.
Fæceta lingua verba fundit mellea:
Procaci at ore pessimæ voces fluunt.
Amant amici quæ placent his quos amant:
Hostes amicos turpiter sperrunt suos.
Egenti amico dvititis clausæ fores:
At copiosis splendidæ semper patent.
Menti tuendæ nil aqua præstantius
At prorsus illam turbat orta crapula.
Frenare nescit impetus carnis merum:
Imo hinc voluptas excitatur noxia
Ventriss tumorem mens procul tenuis fugat:

Τάναντια γάρ τοῖς ἐναντίοις μάχη.

Κρείσσων τροφή σύμμετρος εὐπορουμένη.

*Η δείπνος ἀδρός, δν ἐπλαστή τις τ' ὄναρ.

Ιλλουτοῦσι μωροὶ τοῖς ὀνείραισι πλέον,

40 *Η γρηγόριαν δινοσσον οἱ κεκτημένοι.

Καὶ εἰσων ἄπαις, ἢ μωρὸν κύειν ἔχοντα.

*Ο μὲν γάρ ἄπαις, οἱ δὲ πολλοὶ καὶ κακοί.

Παντὶ βροτῷ θνήσκοντι πᾶσα γῆ τάρος·

Πλάν γάρ τοῦ ἐκ γῆς, γῆ τε καὶ εἰς γῆν πάλιν.

45 Ποιμὴν ἀμέλεις, εἰ θέλει, καὶ τοὺς τράχους·

*Άλλ' ἀντὶ γάλακτος, αιράτων πηγὰς θεῖει.

*Η σὺς ἐποπτεύουσα δειπνοποιίαν,

Α Οἶδε τραπέζης τοὺς δρους μὴ συγχέειν.

Βλαζὲ καὶ σὺ τοὺς ἀτάκτους, μὴ λύειν

50 Τάξιν πρεπαύδη καὶ νόμοις ἡρμοσμένην.

Νόμους φυλάττων, τοὺς φόδους ἔξω βάλοις·

Φύδων γάρ ἔξω πᾶς δὲ τῶν νόμων φύλαξ.

Κύνερνος ίθυμον φέβεσται τριχευτας,

Καὶ δεινὸν πάντα νοῦς σοφὰς τέρεων φρένας.

55 Ζωῆς ἀρίστης μὴ φρίνει τάναντία·

Καὶ γάρ πρόδηλος τοῖς κακίστοις ἡ δίκη.

Μέγιστος δάκρυον οὐ φοβεῖται τοὺς κτύπους,

Καὶ νοῦς ἐχάρφων πᾶσαν ἐλκουσαν βίαν.

Φύλλων λαγωνίς ἐκφοβούσιν εἰ ψάριον,

Contraria enim contrariis adversantur.

Melior est cibus mediocris, modo suppetat,

Quam cena delicata, quam sibi quis in somnia θυσίτ.

Stulti per somnum afflunt majoribus divitiis,

40 Quam qui immensam pecuniarum vim possident.

Felicior est qui caret liberis, quam qui stultus procreavit filios :

Ille equidem absque liberis est, hi vero multi ac mali.

Cuivis homini morienti qualibet terra est sepulcrum :

Quidquid enim ex terra ortum est, terra est, et in terram redibit.

45 Pastor mulget, si velit, etiam hircos :

Verum pro lacte sanguinis fontem exprimet.

Sus inspectans epulas parantem,

Novit mens terminos non confundere.

Coerce et tu temerarios, ut discant non evertere

50 Ordinem decorum et legibus institutum.

Qui leges custodiendas suscepisti, timorem foras duisse ;

Sine metu enim esse debet legum custos.

Gubernator peritus vitabili tempestates ;

Sic gravia omnia animus viri prudentis.

55 Vitæ optimæ nihil admittas quod contrarium sit :

Etenim manifesta est in sceleratos animadversio.

Inclus maxima nos pertinacescit ieiuss :

Sic nec mens sapiens vim quamcunque trahentem.

Lepores exterrent foliorum strepitus :

lib. n. sect. 1, carm. xii. Sic etiam legitur in Aldi-
nis emendationibus, cui concinuit iste versus 589,
carm. x, supra, *De virtute*: Πλαχεῖα γαστὴρ λεπτὸν
οὐ τίκτει νόον, Pinguis venter subtilem sensum non
parit. Edit. νόος λεπτὸς δηκον.

36 Γάρ τοις. Reg. 1277, γάρ πον. Μοχ, μάχαι
pro μάχῃ.

37 Κρείσσων. Reg. 1277, κρείσσων.

42 Άπαις. Reg. 1277, Leuv., Combef., Land.,
Ald. οἴος, solus.

45 Εἰ θέλει, καὶ τοὺς τράχους. Reg. 1277 et
Ald. καὶ τράχους, εἴτεροι θέλει. Proverbium quo ad-
monemus videndum esse in quorum gratiam labores
suscipiamus, ne pro speratis uvis, nihil præter la-
bruscas colligamus:

46 Αιράτων αηγῆς θύσι. Reg., Combef. et Leuv.
αἴματος ροή βλύσται.

47 *Η σὺς ἐποπτεύουσα. Quid hæc significant,
non satis liquet. Combef. ex Reg. μετριοπομπεύ-
ουσα δειπνοποιία, et veritatem: *Moderato sumptu fastu-*
que cæna apparatus. In Regii codicis margine σὺς
ἐποπτεύουσα in cod. Leuv. ἢ μετριοπομπεύουσα

δειπνοποιία, quod sic exponit scholiastes : Ή Σε-
ποποιία μετραὶ ἢ τοις σύμμετρον ἔχουσα τὴν πομ-
πην, ἥγουν τὴν τῶν ἀναλωμάτων διάθεσιν. Itaque
verborum sensus erit, inquit Leuv.: *Apparatum*
cænæ modicum, minimeque sumptuosum, mensæ fines
non confundere.

50 Τάξιν, εἰτε. Reg. 60 et Combef. τάξις πρεπε-
δεῖς, καὶ νόμοις ἡρμοσμένας.

51 Νόμους. Ita duo Regg. et Combef. Edit. νί-
μον. Ibid. βάλοις. Ita duo Regg. Edit. βάλης.

52 Φόδων. Reg. et alii φόδου. Μοχ, τοῦ νόμο-
φύλακα πρὸ τῶν νόμων.

55 Τοῖς κακίστοις ἡ δίκη. Sic duo R gg. et
Combef. Leuv. legit κακίστης, quod habet in ori-
cod. Bill. Edit. τῆς κακίας ἡ πλάνη.

57 Άχμωρ μέγιστος οὐ φοβεῖται τοὺς κτύποτες.

Sic Reg. 60, Combef., Leuv. Proverbium de firmo
homine atque constanti, adversaque et gravia cœnia
forti animo perferente. Edit. οὐ πτοεῖται τοῖς φόροις.

58 *Εἰκονούσι. Sic Reg. et Leuv. Combef. legit:
εἰκονούσιν βλαντ, vim omnem cedentem. Edit. ἐξηρ-
βλάβην, detrimentum extridit.

METRICA VERSIO.

Adversa nam se mutuis bellis petunt.

Moderata præstant, suppetant dum, pabula,

Quan cœna pinguis, ficta per somnos leves.

Vir mente lata dormiente est ditor,

Quani qui per amplexos aggeres opum tenent.

Orbum esse præstat, improbos quamq; gigueret :

Est orbis ille : multi at hi sunt et mali.

Omnis sepulcrum mortuo est tellus. Humo

Nam quidquid ortum est, hunius et est, et huc redit.

Mulgebit hircos, si velit, pastor quoque :

Merum at cruentum lactis exprimet loco.

Immunda quamvis sus, tamen cœnam videns,

B Turbare mensæ terminos semper fugit.

Sic immodestus cogere non dissolvere

Honestum et æquis legibus nixum ordinem

Legem tuendo projicis metum foras :

Nam legis extra est pallidum custos metum.

Fugiet peritus turbinem ductor ratis :

Itemque prudens cuncta mens pericula.

Adversum honesto mente nil versus tua :

Nam poena fœdissimæ criminis certa est comes.

Ut spernit ingens stridulos incus sonos,

Sic pellit omnes mens sagax injurias.

Sonus pavorem frondium ut leprousus

60 Ἀνδρας δ' ἀνάνθρος; αἱ σκιαὶ τῶν πραγμάτων. Αἱ πάνηται πλουσίῳ δωρούμενον,
Μισῶ πάνηται πλουσίῳ δωρούμενον,
Ω; τῷ λέγοντι τοῦ τρέφειν λελημένω.
· Ρήτωρ πονηρὸς τοὺς νόμους λυμαίνεται ·
· Λγός δὲ φήτωρ, εὐχράτος ἀρμονία.
65 Γελῶσιν οἱ πλουτοῦντες ὁρφανῶν φύγειν,
Αὐτὴν γελῶσι τὴν Θεοῦ τιμωρίαν.
Νόμοις περιβραμεῖται πρὸς ἔλεθραν,
Ο μὴ νόμου φύλαξιν ἐννόμως φέρων.
Πέφυκε τοῖς πάνησι μὴ φρονεῖν μέγα ·
70 Τοῖς πλουσίοις γάρ οὐδὲ φροντὶς τοῦ βίου.
Παλένει μωρούς, ὡς ἐπικτὸν τῇ φύσει ·
· Εἴουσι γάρ που καὶ φρένας παρ' ἐλπίδα.

60 Sic homines ignavos umbras rerum.

Odi pauperem diviti donantem,
Ut odi donantem viro sermones serenti, cui cibus deest.

592-593 Orator improbus leges labefactat :

Bonus vero orator concinna est harmonia.

65 Rident divites pupillorum exprobationes,

Ipsam rident Dei vindictam.

Legibus involvetur ad suam ipsius perniciem,

Qui legem non legitime sancit.

Natura comparatum est pauperibus, ut non magnifice de se sentiant;

70 Divitibus autem, neque curse est, unde vivant.

Erudi stultos, quantum licet per indolem:

Habebunt enim fortasse prudentiam præter spem.

Ferrum percussum accendit lapides:

Aspera autem virga instruit cor.

75 Quae inimici metuunt, plus quam alia omnia,

Crus et baptismi communicatio.

Jusjurandum dare et accipere pessimum est:

Æque enim utroque offenderis justitiam.

Ævum thesaurea sempiternum :

80 Iustus enim vitæ thesauri nos deserunt ante mortem.

Ne diligas opes, quas delet tempus :

Quod enim exstruxit tempus, etiam evertet tempus.

Turpe est mulieribus masculos mores proferre.

Honestis enim ordo communis est pudor.

85 Proclivis est voluptas voluptati indulgentibus,

60 Ἀρδρας δ' ἀράνθρος. Regg. duo et Combes.
καὶ ἀνδρ' ἄνανθρον.

62 Οὐ τῷ λέγοντι. Combes. ex Reg. ὡς τὸν λέ-
γοντα τοῦ τρέφειν λελημένον. Ut eum qui pollici-
tus est, et tamen alendi officio deest. Nec minus eum
qui bona quidem verba dat, interim tamen egente
alere obliviscitur.

64 Ἀρμορία. Langus ἀρμοστα, recta administra-
tio est, vel ut Langus, bene administrat integer rem-
pu'llicam.

65 Φόρον. Reg. τύχην, sortem.

70 Τοῦ βίου. Unde vivant; quippe quibus omnia
abunde suppeditunt, nec labore, nec sollicitudine
opus est, ut sibi victimū parent, quo sit ut facile
auinias efferantur. Forte legendum Θεοῦ, minime cu-
rant de Deo.

75 Αἱ δυσμετεῖς φοβοῦσι τῷρ διλλωρ πλέον,

Πλήττων σόληρος ἐκπυροῖ καὶ τοὺς λίθους ·

Σκλήρῳ δὲ μάστιξ πακαγώγει καρδίαν.

75 Αἱ δυσμενεῖς φοβοῦσι τῶν ἀλλων πλέον,

Ο σταυρὸς καὶ βαπτισμὸς ἡ κοινωνία ·

Ορκοὺς κάκιστον διδόναι καὶ λαμβάνειν,

Ισως τὰρ ἅμφω προσκέκρουκας τῇ δίκῃ.

Αἰώνια θηταύρει τὸν ἔξω τέλους ·

80 Οὗτος γάρ ἐκλέοιπε καὶ πρὸ τοῦ τέλους.

Μή δὴ φίλει τὸν δίκον, δικαίει χρόνος ·

Α γάρ χρόνος δόμησε, καὶ λύσει χρόνος.

Αἰσχρὸν γυναικος ἄρσεν δίκος ἐκφέρειν ·

Ταῖς κοσμίαις γάρ τάξις ἡ αἰδώς ξυνή.

85 Κάταντές ἔστιν δίδυνή τοῖς χρωμένοις,

METRICA VERSIO.

Excitat, inertes umbra sic rerum quatit.

Egente ut odi dona qui dat diviti,
Sic et loquentem, qui tamen cibuni negat.

Rhetor scelestus legibus pestem parit :

At nil probato rhetore est concinnius.

Casum orphanorum dives in risum trahit,

Et quas minatur improbis poenas Deus.

Tortuus pender legibus gravissima,

Qui legem iniquam subditis induxit.

Sentire de se pauperes alte haud solent :

At cura vita nulla tangit divites.)

Natura quantum concipit, stultos doce :

Fortasse mētem uam bouam sic induent.

B Percussus ignem concipit ferro silex :

Durum eruditur pectus acri verbere.

Hæc sunt profani quæ reformidant magis,

Cruz et salubris unda baptismi sacra.

Sive ipse iures, pessimum, sive alterum

Jurare cogas, jus utrinque ladietur.

Opes in ævum conde finis nescium :

Hæc namque nos et ante finem deserunt.

Felicitatem sperne, quam delet dies :

Quod excitari nam dies, tandem ruet.

Præferre mores feminis turpe est mares :

Probas pudore namque nil magis decet.

Res est voluptas impetu prono fluens :

καὶ ὡς πρόσεισιν, οὗχεται λίθου δίκην.
Οὐδεὶς ὑγειας πλοῦτος δλγοῦσι πλέον·
Σοφῶς δὲ ταύτην ἡ φύσις βροτῶν θέλει.
Ἔχει θαλάσσης, ἀνθρὸς ἀρρωνες λόγοι·
90 Βρίθοντες ἀκτὰς, οὐ πιεῖνουσι χλᾶς.
Πειθουσι δῶρα καὶ σοφοὺς παραβλέπειν
Βροτοῖς δὲ θήρα χρυσός, ὡς πτηνοῖς πάγη.
Γῆ, πας λύπαι τίκτουσι καὶ πρὸ τῶν χρόνων.
*Α γάρ τρόπος καθεῖλεν, οὐ στήσει χρόνος.
95 Πού ούτος τάχιστος τῶν κακῶν ὑπήρξετος.
Καὶ γάρ πρόχειρον εἰς κακουργίαν κράτος.
Πούχ έστιν οὐδὲν κτῆμα βέλτιον φίλου·
Πονηρὸν ἀνθρὸς μηδέπου κτήση φίλου.
Τάξις τιμάσθω, καὶ προηγέσθω κράτους·

Α 100 Κράτος; γαρ αὕτη καὶ κράτους δεῖ φύλαξ
Νοῦς ἐμμέριμνος σῆς βιβρώσκων δεστέα·
Θάλλει δὲ σῶμα φροντίδας παρατρέχον.
Οὐδεὶς χάρος πέφυκε σωγρόνως ἔχειν·
Καὶ γάρ τὸ πῦρ εἰώθε ταῖς ὅλαις θέειν.
105 Οἶνος πάθους ἔγερσις ἐκλεοιπότος·
*Τγλ̄ γάρ εἰσρέουσα ρώννυσι φλόγα.
Φεύγουσιν ὄργας οἱ δίκαιοι δεδοικότες·
Θυμὸν γάρ ἔξαπτουσι πολλάκις δίκαιοι.
Δεινὸν πόνοις κάμινοντι προσθεῖναι πόνους
110 *Ἄλλοι οὐν πόνους ἔπαινε πολλάκις πόνον.
*Άλλοι δρῶνται κινδυνεύοντες πόνοις.
Δόξης δεῖ φρόντιζε τῆς αἰκνείου·

Et ut accedit, illico cadit instar lapidis.
Nullæ dixitiae ægris sanitate potiores sunt :
Sapienter haec natura mortalium cupit.
Sonitus maris, viri stulti sunt sermones :
90 Premunt littora, non pinguis reddunt prata.
Monera efficiunt, ut sapientes hallucinentur :
Hominibus aurum est laquens, ut avibus pedica.
Senectutem moerores pariunt, etiam ante tempus ;
Quæ enim mores prostraverunt, non restituet tempus.
95 Census celerrimus est malorum minister ;
Etenim prompta est ad flagitium potentia.
594-595 Non est ulla possessio præstantior amico :
Improbum hominem nunquam habeas amicum.
Ordo colatur et præponatur robori ;
100 Robur namque ipse est et roboris semper custos.
Mens sollicita, tinea est corrodens ossa ;
Viget corpus curas effugiens.
Satietas nulla conduct ad temperantiam ;
Etenim ignis solet ad ligna currere.
105 Vinum libidinem excitat languentem ;
Materia enim subjecta flammæ vires addit.
Fugiunt iras qui lites timent :
Iram enim accendunt sæpius lites.
Durum est laboribus vexato labores addere
110 Verumtamen labores sæpe sedavit labor.
Sunt qui aliorum labores timent ;
Aliis tamen videntur laboribus periculose conflectari
Perpetuam semipernæ gloriae curam habe ;

86 Ὡς πρόσεισιν. Combef. ὥσπερ ἔστιν... ὡς δέ.
88 Σοζώς. Leuv. σαφῶς. Μοχ βροτῶν. Ita Regg.
dun, Leuv. et Combef. Edit. del.
90 Χίδας. Sic mss. Male edit. χρᾶς.
91 Πειθούσι. Alludit ad hæc verba Eccli. 22, 31,
Χειρὶς εἰ bona exēsanτ oculus judicium.
95 Πλούτος τάχιστος. Leuv. cod. πλούτος κά-

λιστος ἐν κακοῖς ὑπήρξετος.
98 Ηηδέπον exigit metrum. Edit. μηδὲ ποτε.
99 Τάξις. Reg. 1277, πρᾶξις.
103 Οὐδεὶς χάρος. Id est, satietas libidinem ex-
citat.
106 Πόρρυσι. Reg. 1277, ρωνύσι.
110 Πότρους. Reg. 1277, πόνον.

METRICA VERSIO.

Ut venit ipsa, labitur velut lapis.
Haud sanitate census est ægris prior :
Natura jure semper banc valde expedit.
Haud sermo stulti dispar est maris sono :
Ripas adimpliebat, prata sed nihil juvav.
Vel mente cœcat præditio munus bona :
Quod rete avibus est, munus hoc mortalibus.
Diem ante mœror efficit gravis senes ;
Nam strata tempus moribus non erigit.
Census minister est malis celerrimus :
Nam prompta res est ad scelus potentia.
Nil unquam amico conferendum duxeris :
At nunquam amicum junxeris malum tibi.
Ordo colatur, robori et sit pro duce :

B Nam robur ipse est, roboris custos quoque.
Tinea est, medullas quæ coquit, membra anxia :
Curas edaces quod fugit, corpus viget.
Castum esse nescit obrutum corpus cibis .
Ad ligna nempe flamma currat servida.
Vinum jacentes excitat libidines :
Ut flamma lignis robur admotis capit.
Lites pavorem queis movent, iras fugant :
Lites furorem sæpe nam gigunt gravem.
Labore fessis sarcinam est grave addere :
Labor laborei sæpe compressit lamen.
Alterius horret qui laborei anxiōs ,
Aliis patere cernit periculis.
Curæ perenniæ sit decus semper tibi:

'Η γάρ παφοῦσα φεύδεται καθημέραν.
 115 Οὐδεὶς μετ' ὀργῆς ἀσφαλῶς βουλεύεται·
 Τὰ γάρ μετ' ὀργῆς οὐδέπω βουλήν ἔχει.
 Δεινὸν δράκοντες, καὶ κακούργον ἀσπίδες·
 Διπλῆ γυναικός δεινότης ἐν θηρίοις.
 Πειθούσι γυμνὰ τοὺς ὄρεντας δοτέα,
 120 'Ως οὐδὲν ἡμῖν προσφυές τῶν ἐνθάδε.
 Εἰ λοιδὴ μῇ βαίνουσι καρκίνων γόνοι,
 Πειραν λάβωσι μητρικῶν βαδισμάτων.
 Δώσεις προδῆλως ἔκβιάζων τὴν φύσιν,
 Καλοὺς μαθητάς ἐν κακῷ διδασκάλων.
 125 Κόσμει σεαυτὸν τοῖς καλοῖς τεκμηρίοις.
 Καὶ μὴ πένητος ὁρφανοῦ καταφρύνει.

A Θεοῦ διδόντος, οὐδὲν ἰσχύει φθόνος,
 Καὶ μὴ διδόντος, οὐδὲν ἰσχύει κόπος.
 Τίχτεις, ἔχιδνα· μὴ φοβοῦ τὰς ὥδηνας·
 130 Ἔχεις λαδοῦσα μητρικοῦ πειραν τόχου.
 Οὐδεὶς ἀριστεὺς ἐκ προδήλου δειλίας.
 Νίκαι γάρ εἰσπράττουσι τὰς εὐφημίας.
 Ἀντὴρ ὑπώδης, εὑρέτης δινειράτων.
 Μύστης γάρ ὑπνος φασμάτων, οὐ πραγμάτων.
 135 Εἴωθε πειθεῖν μὴ θελοντας ἢ βίᾳ,
 Ἀγχει γάρ αὖτη καὶ γίγαντας πολλάκις.
 Δῆμου σφαλέντος, πᾶς ἀγύρτης δρχεται·
 Δῆμος δὲ πάντη τῶν καλῶν ἀταξία.
 Ἔργον πάρεργον οὐδαμῶς ἔργον λέγω·

Nam præsens fallit quotidie.
 115 Nemo iratus secure deliberat;
 Quæ enim cum ira geruntur, consilio carent.
 Horrendi dracones, et subdolæ aspidæ:
 Duplicum mulier habet malitiam utriusque feræ.
 Suadent nuda spectantes ossa,
 120 Nihil nobis proprium esse in hac vita.
 An oblique non gradiantur cancerorum fetus,
 Experimentum capere licet maternis ex incessibus.
 Dabis procyl dubio, si vim attuleris nature,
 Bonos discipulos et malis magistris.
 125 Exorna te ipsum præclaris dotibus,
 Nec pauperem orphanum contemne.
 Deo dante, nihil potest livor;
 Et eo non dante, nihil potest labor.
 Paris, vipera; non time partus labores
 130 Sumptum habes materni experimentum partus.
 Nemo bellica laude floret, qui aperte ignavus est
 Victoriae enim exigunt laudationes.
 596-597 Vir somnolentus inventor est somniorum:
 Somnus enim simulacra rerum exhibet, non res ipsas.
 135 Solet persuadere etiam nolentes violentia:
 Cogit namque ipsa sæpius gigantes.
 Populo decepto, quivis circulator dominatur:
 Populus autem omnino est bonorum confusio.
 Opus præposteriorum, nullatenus opus voco:

121 Μὴ βατρούσῃ, etc. Ita Reg. cod Edit., προσ-
 ξαγονται. Vix fieri potest, inquit Billius, ut ii qui-
 bus mali vitæ magistri contigerunt, non ipsi quo-
 que mali et flagitosi exstant: unde illud: *mali*
corvi, malum ovum.

129 Τίχτεις, etc. Schol.: Τίχτεις ἔχιδνα μὴ φο-
 δούσα τὰς ὥδηνας. Juxta Billium his verbis ostendit
 Gregorius non esse quod quisquam queratur, si
 eodem modo alii cum ipso agant, quo ipse cum
 aliis prius egit: ut si quis eodem supplicio, quo
 alios afflere solebat, postea excrucietur.

137 Δῆμον σφαλέντος. Reg. 1277, δῆμων σφα-

λέντων. Billius vertit δρχεται, *incipit*, et cum nullus
 sit sensus, pulat legendum fortasse ἔρχεται. Sed
 nihil mutandum: ἔρχεται idem significat ac ἤγε-
 ται, quod Homericum est, inquit Combef., sensum
 que optimum efficit: *Seducta plebe, quivis circulator*
præstet, quivis nebulo auctoritatem usurpat. Nulla
 etiam difficultas in verbis sequentibus, quæ multi-
 tum torsere Billium. Δῆμος καλῶν ἀταξία, *plebs bo-*
norum confusio, sororum scilicet, quibus credita est
respublica. Nec necesse mutare καλῶν, legendo κα-
 κῶν, ut Billio placet.

METRICA VERSIO.

Hoc namque præsens quolibet fallit die.
 Consilia nemo recta commotus capit:
 Consulta nec sunt, ira queis adjungitur.
 Sævi dracones; callidae sunt aspidæ:
 Est seminarum vis duplex inter feras.
 Dunæ conspicamus ossa nuda carnibus,
 Hic esse nobis discimus certum nihil.
 Incessus an sit curvus haud canero satis,
 Discant parentis istud ex incessibus.
 Natura si vim sentiat tuam, ex malis
 Bonos magistris discipulos certe dabis.
 Orna quidem te rebus excellentibus.
 Orbos egentes non tamea sperne insoleus.

B Donante Christo, nil malus livor potest:
 Non dante Christo, nil labor noster potest.
 Partus dolores ne pavescat vipera:
 Partum parentis experitur sic suæ.
 Fert uero palnam, quem tenet turpis metus:
 Nam sola laudes exigit victoria.
 Vir somnolentus sola reperit somnia:
 Nam somnus haud res, visa sed tamen docet.
 Vis permovere dura nolentes solet.
 Ipsa et assert nam manus gigantibus.
 Errante plebe, circulator mox subit:
 Plebs at bonorum prorsus est confusio.
 Opus, quod ad rem nil facit, non est opus:

* 140 Τὸν γάρ πάρεργον καὶ καταφρονέον.

Ἔπις τὰς εἰς νεκρὰ τῶν χαμαιριφῶν μᾶλλη
Τάξις τιμῆται τῶν κυνῶν ἡθοισμένων.

Χρυσοῦ λαλοῦντος, πᾶς ἀπραχτέτω λόγος.
Πείθειν γάρ οἶδε, καὶ πέρικεν μή λέγειν.

145 Ἐξουσί καὶ νῦν τὰ πρὸς εἰρήνην φέρειν,
Οἱ πρὸς τὰ φυστά τοῦ βίου μεμηνότες.

ΑΓ. Γρωμολογία τετράστιχος.

Ἐπίγραμμα τῶν στ.-χων.

140 Quæ enim ad rem non faciunt, spernenda sunt.

Ad mortua humi projectorum cadavera

Laudatur ordo canum collectorum.

Auro loquente, omnis desinat oratio;

Persuadet enim aurum, quamvis vocem nullam edat.

145 Licebit etiam illis nunc pacis commodo frui,

Qui caducorum bujus vita bonorum insana cupiditate flagrant.

XXXIII. TETRASTICHE SENTENTIAE*.

Epigramma in sequentes versus.

Gregorii labor sum, tetrastichamque methodum servo.

Sententiis spiritualibus, monumentum sapientie.

Actionem præponas, an contemplationem?

Contemplatio perfectorum est, actio multorum.

Ambæ quidem sunt laudabiles et amicæ;

Tu vero ad quam aptius es, ad hanc potius animum appelle.

5 Quæstionem proposuit mihi quidam ex spiritualibus:

Si expurgeris, respondi. Sed castitatem colo.

Si expurgeris; nunc opus est expurgationibus.

Unguentum sordido vaseculo non committitur.

Nec obsiste, nec cede omni sermoni;

10 Sed quem perspectum habes, et quantum, et quomodo expediu.

* Alias Bill. 60, pag. 156.

140 Τὸν γάρ πάρεργον. Sic Reg. 1277. Edit. τῶν γάρ παρέργων.

142 Τὸν κυνῶν ἡθοισμένων. Hic hæret Billius, et quid sibi velit Gregorius se non intelligere satetur vir doctus. Credo euidem cum Combeffisio canes collectos invidam potentium turbans significare, qui in subjectos irruunt, eosque opprimunt. Præterea notum est canes circa cadavera collectos ordinem servare.

143 Πᾶς ἀπραχτέτω λόγος. Ita Reg. 1277. Leuv. ἀπραχτέται. Edit. ἀπας ἀπραχτος, etc.

145 Ἐξουσί, etc. Derisorie videlicet loquitur Gregorius.

147 Στραμνήν, κλινήν, δάκρυα, θάνατον, χρίσιν, λαύς, βρέχε, στάλαξε, πρόσβλεπε, τρίψε.

Stratum, cubile, lacrymas, mortem, judicium,

Lava, irriga, stilla, prospice, time.

His duobus versibus terminatur in cod. 1277.

XXXIII. ΤΙΤ. Τοῦ αὐτοῦ γρωμολογία, etc. Sic etiam Coisl. τοῦ αὐτοῦ τετράστιχα, et c. regioне таутизмы τοῦ αὐτοῦ εἰς ταῦτα, quæ omnia rubricis sunt picta. In Reg. τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Γρηγορίου ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως, τοῦ Θεολόγου, γνωμαι τετράστιχοι.

1 Πράξιν... ἡ θεωρία. Id est canonisticam rite et eremeticam, ut Nicolaus diaconus exponiit, πραξικὴν, τὴν ἐν κονοβῳδίᾳ διαγωγὴν, et θεωρητικὴν, τὴν ἡσυχίαν καὶ καθ' εαυτόν.

2 Τίτ. Επ. ΑΙ. τῶν τοῦ.

6 Ηγράφη τοῦ αὐτοῦ εἰς ταῦτα, quæ omnia rubricis sunt picta. In Reg. τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Γρηγορίου.

8 Μόροι δοχεῖοι. Sic Horat. Sincerum est nisi ras, quodcumque infundis, accedit. (Epist. 1. II, v. 54.) Et Christus ipse (Matth. ix) vetat ne vinum novum in veteres utras mittatur. Legendum fortissime.

METRICA VERSIO.

Nam despicandum, quidquid ad rem non facit.

Est laude dignus ordo quem canes tenent,
Ad membra cum se colligunt jacentium.

Auro loquente, sermo nil prorsus potest :
Hoc namque mentes permoveat, mutum licet

Licebit illis pace nunc dulci frui,
Qui fluxa vita perdite nimis ambiunt.

XXXIII. TETRASTICHE SENTENTIAE.

(Billio interprete.)

Quæ præferenda est, actio an theoria?

B Hæc est adulteræ mentis, illa plurium.

Ambæ tamen sunt laudibus dignissimæ.

Ad quam aptiorem te vides, hanc arripe.

Quidam explicari quid sibi quæsiverat

Sublimioris. Purus, inquam, sis prius.

At mente consto. Sordibus verum scates.

Unguentum oleni vaseculo non creditur.

Nec cede cunctis, nec resistere vocibus.

Fac ante noscas : tunc modum et tempus tene.

Πολὺς μὲν ἔστιν δὲ προκείμενος δρόμος·
Πλεῖστον δὲ ὁ μισθός. Μή βλέπων τὸ πᾶν ἄμα,
Τοῦ παντὸς ἐχοτῆς. Καὶ πλέις οὐ πᾶν ἄμα·
40 Καὶ τοῦτο πεῖρχ πολλάκις τοῦ δυσμενοῦς.
Μή σφόδρα θαρρεῖν, μηδὲ ἀπελπίζειν ἀγαν.
Τὸ μὲν γάρ εἰλικρίς εἰ, τῷ δὲ ἀνατρέπη.
Ἴθ μὲν κατόρθου, τοῦ δὲ ἔχου· τοῦδε δὲ φύσιος.
Οὐχίς ὡς δόδοι τὸ λεῖπον ἀχρειος πόνον.
45 Μή θερμὸν ἄπτειν, ἐμμένειν δὲ οἵς ἀν κρίνης·
Κρείσσον προχόπτειν, ή εἰ κόπτειν τοῦ καλοῦ.
Καὶ γάρ κακοὺς καλοῦμεν, οὐχί τοὺς κάτω,
Τοὺς δέ, ἤντικ' ὑβριδῶσι, πίπτοντας μέγα.
Σπινθῆρ ἀνάπτει καὶ βραχὺς πελλήθ ωλόγα,

Α 50 Καὶ σπέρμ' ἀχίδνης πολλάκις διώλεσε.
Τοῦτ' οὖν ὄρων, ἔκχλινε καὶ μικρὸν βλάβος·
Μικρὸν μὲν ἔστιν, εἰς δὲ μείζον ἐρχεται.
Ἐρεύνα σαυτὸν πλειον, ή τὰ τῶν πέλας·
Τὸ μὲν γάρ εὐτὸς κερδανεῖ, τὸ δὲ πέλας.
55 Κρείσσον λογισμὸς πράξεων, ή χρημάτων.
Τὰ μὲν γάρ ἔστι φθορᾶς, τὰ δὲ λοταταί.
Οὐ νοῦς δέ σοι καμνέτω τυπούμενος
Θεοῖς νοήμασι τε καὶ βίου λόγοις.
Γλώσσης δὲ φεύσου· καὶ γάρ εὐκολωτέρα
60 Βλάπτειν· τὸ κέρδος δὲ ἡσσον εἰς κινουμένης
“Οὐκίς συνήργαστ με, ταλήν ἀλλ' ἐσχάθην·
Εἴθωλον οὐκ ἔστησα τῆς ἀμαρτίας.

Ingens quidem tibi propositus cursus:
Sed major est merces. Cave ne simul totum intuens,
Totum amittas. Neque enim totum simul navigas:
60 Atque id sæpe est tentatio inimici.
Ne nimium confidas, nec nimium desperes.
Istud enim te debilitat, alio subverteris.
Aliud absolve, in alterum incumbe: hujus nulla sit invidia.
Non enim quod via reliquum est, irritum reddit laborem.
45 Ne calidius assilias; sed persta in his quæ tibi statuta sunt
Prestat proficere, quam boni quidquam detrabere.
600-601 Etenim malos vocamus, non eos qui infra resident,
Sed eos qui, cum altius concenderint, graviter ruunt.
Vel levis scintilla ingentem flammam accendit:
50 Et viperæ semen sæpe mortem infert.
Hæc cum videas, vel parvam vitæ labem devita:
Parva quidem est, sed crescendo fit major.
Scrutare potius te ipsum quam res alienas:
Illiud enim tibi, hoc aliud prodest.
55 Prestat inire rationem actionum, quam pecuniaram:
Illa enim corrumptur, illa vero permanent.
Continuus tibi labor sit, ut mens tua informetur
Divinis cogitationibus et salutaribus mouitis.
Sed parce lingue: hæc enim proclivior ad lassitudinem:
60 Minorem etiam utilitatem parit, quamvis egregie moveatur.
Aspectus me abripuit; sed tamen me cohibus:
Imaginem peccati non effinxerit.

58 Μή βλέψων. Ita Reg. 1277. Edit. μὴ βλέπειν.
43 Τοῦδε οὐ φθόρος. Locus difficilis: non male
Leuvi., nihil moreris: id est, nihil istud te moretur,
si absit. Altiora te ne capias, ne seles, ne invidias;
ac si ea minime consecutus es, invidia adversus eos
qui consecuti sunt, ne tabescas. Combef.: Hujus
nulla invidia. Nihil interest, modo via reliquum haud
casuum reddat. Nicetas: Invidia Deo nulla est, quia
consequari. Gregorii mens hæc esse videtur, ut
animo non concidamus, nec spem omnem salutis
abjiciamus, si numeros omnes virtutis expiere ne-
queamus, quandoquidem mediocri etiam virtute
præditis in coelo sua est etiam sedes parata. Non
eadem ratio est eorum qui ad salutem contendunt,
ac eorum qui iter aliquod faciunt: his enim nisi ad
locum, quo ire sibi proponunt, pervenerint, irritus
est omnis labor; sed non item ita, qui in honesta
vivendi ratione versantur atque ascensiones in

corde suo disponunt. Nec enim, si supremum vir-
tutis apicem non attigerit, propterea animo dehinc
concidere, perinde ac laborum suorum nullus omni-
no fructus futurus sit.

48 Ηρίχ'. Ambr. cod. ὅταν. Reg. 1277, εὗτον.

50 Σκέρμ'. Ambr. σκάραγμα. Nicetas ita legi,
ut patet ex ejus commentario: ὥστερ σκάραγμα
τῆς ἀχίδνης: quemadmodum tenuis viperæ mortalis.

54 Τὸ μέρ... τὸ δ'. Reg. 1277, τὸ μὲν... τὸ δ.

56 Φθορᾶς. Sic Coisl. et Regg. duo. Edit. vero
φορᾶς. Favent Ambr. et Cass.

58 Blov. Vi a rationibus, doctrina, Scripturarum
meditationibus, etc.

60 Τὸ κέρδος δὲ ἡσσον. Ambr., Cass. ἡττον. Eius
minor utilitas, etiam cum recte moretur.

61 Ἐσχάθην. Sic habent duo Regg. Alii vero, et
edit. ἐσχάθην.

METRICA VERSIO.

Est cursus ingens, qui tibi proponitur:
At ampla merces. Ne simul totum videntis,
Totum relinquas. Non maris totas simul
Transmittis undas. Hostis est sa: pe hic dolus
Ne fide multuin, nec nimis spem projice.
Mens languet illinc, prorsus hinc evertitur.
Hoc fac, tene illud; si nequis porr, hoc via
Cassum haud laborem, quo i tibi restat, facit
Præceps agas nil: cœpta sed ne dexteris.
Proscdere prestat, quam boni quid scind. re.
Manens deorsum nam malus non dicitur,
Ad iua sed qui, celsius vectus, ruit.
Scintilla magnas parva flammæ excitat

B Ac viperinum semen haud raro necat.
Ob idque noxam, quamlibet parvam, fuge.
Nam parva primum sit licet, ciescit tamen.

Te potius ipsum, quam propinquos excute
Lucrum tibi illud, proxinis istud feret.
Numerare prestat acta, quam vastas opes.
Nam semper acta permanent, opes fluunt.

Divina menti sensa fige sedulus:
Semperque vita sculpta sit sermonibus.
At parce lingue: nam nocet promptissime:
Minusque prodest, cum celer fundit sonus.

Visus quidem me cepit: ut repressus est,
In mente forma picta, nec nova est mea

Εἴδωλον ἔστη; πρᾶξιν ἐκπεφεύγαμεν.
Βαθύμοι τάδ' εἰσὶ τῆς πάλης τοῦ δυσμενοῦς.
65 Κηρῷ τὰ ὄντα φράστε πρὸς φαύλους λόγους,
Ὥδων τε τερπνῶν ἐκμελῆ λυγίσματα;
Τότες δ' αὖ καλοὶς τε κάγαθοὶς ἀεὶ δίδου.
Εἰπεν, ἀκοῦσαι, καὶ δρᾶσαι, μικρὸν μέσον.
Μή λίαν δομῶν ἐκλύουν θηλύσμασιν,
70 Ἀφῆς τε λειτησι, μηδὲ γεύσεσι.
Τί ἂν ποτ' ἀνδρίσαιο τῶνδ' ἡττώμενος,
Χωρὶς γυναικῶν κάρβρένας ἡδὺςματα.
Δός, εἰπε γαστήρ. "Ην λαδοῦσι σωρφονῆς,
Δώμω προθύμως. "Ην δὲ τοῖς κάτω δίδως,
75 Κόσπρον λάδοις μὲν, ἀλλ' δυμῶς μὴ πλουσίαν.
Εἰ ἐτούτης οὐν κατάσχοις, δώσομεν καὶ πλουσίαν.
Ιδίως γέλωτος εὐ φρονοῦσιν ἁξιος,

Α Μάλιστα μὲν πᾶς, τὸν πλέον δ' ὁ πορνικός.
Γέλως ἀταχτος ἐκφέρει καὶ δάκρυον.
80 Κρίτιστον κατηγές ξύδος, ή τεθρυμμάνον.
Κάλλος νόμιζε τὴν φρενῶν εὔκοσμιαν,
Οὐχ δὲ γράφουσι χειρες, ή λύει χρόνος;
Οὐφει δ' ὅπερ νοῦ σώφρονος γνωρίζεται.
Ιλύγος δ' δμοίως τὴν φρενῶν ἀκοσμίαν.
85 Λύπαι προστήθον, ἥδοναι, θάρρη, φίδαι,
Πλούτος, πενία, δόξα, δύσκλεια, θρύνοι:
Τρείτωσαν, ὡς θέλουσιν. Οὐδὲν διπτεται:
Τὸν οὐ μενόντων ἀνδρὸς εὖ βεβηκότος.
Τρύψον βίᾳ τὸ πλεῖον, ή φρονήματι:
90 Οὐ μὲν θεοὶ σε, τῷ δὲ καὶ πίπτεις μέγα.
Τεύχη δὲ τούτου, μὴ μικροῖς μετρούμενος.
Καν πλείστον ἀρρεῖς, εἰ κάτω τῆς ἐντολῆς.

Perstitit imago : at actionem effugi.
Hi sunt gradus certaminis cum inimico.
65 Cera aures obstrue aduersus pravos sermones,
Et mollium cantilenarum dissolutas flexiones :
Honestis autem et honestis semper illas aperi.
Dicere, audire, et facere, parvo distant intervallo.
Non te valde dissolvant odores effeminati,
70 Mollesque tactus, vel etiam gustus.
Quid unquam viriliter ages, his superatus.
Discrepant mulierum et virorum oblectamenta.
Da, inquit venter. Si accepto temperans sis,
Dabo libenter. Sed si inferius iradas,
75 Stercus accipias quidem, sed non copiosum :
Sed si relineas, dabimus et copiosum.
Ritus risu dignus est cordatis,
Ac maxime quidem risus onnis, sed praeципue meretricius.
Ritus immoderatus etiam lacrymas elicit.
80 Mores subtristes praestant dissolutis.
Pulchritudinem existima mentis ornatum,
Non quam manus pingunt, aut tempus dissolvit,
802-803 Sed quae mentis pudicae oculis dignoscitur
Similiter deformitatem existima mentem inornatam.
85 Molesitiæ venerunt, voluptates, fiduciae, timores,
Divitiae, paupertas, gloria, dedecus, throni :
Fluant, ut volent. Nihil ex iis
Quae transeunt, tangit virum constantem.
Autolle te vita potius quam cogitatione :
90 Illa enim te deum efficit; ista autem graviter cades.
Hoc autem conqueriris, si te parvus non metiaris :
Et si altius subtilius fueris, infra præceptum es.

63 Πρᾶξις. Sic Regg. duo et Cass. Edit. πετραν.
66 Αυγύστματα. Ita duo Regg., Ambr. et Cass.
Edit. omnes, λιγύσματα.
69 Λαρ. Reg. 1277, σφόδρα. Ibidem, θηλύσμα-
σιν, quibus effeminatur animus.
76 Κατάσχοις. Reg. 993, Ambr. et Reg. 1277,
κατάσχοις.
79 Εκφέρει καὶ δάκρυον. Ambr., Coisl., duo

Regg., συλλέγει καὶ δάκρυα.
82 Οὐχ δ. Ita Coisl.: quae lectio melior videtur.
Edit. οὐχ διν.
83 Οὐφει δ' ὅπερ νοῦ. Ambros., δψις δὲ πόρ-
νου.
88 Εὖ βεβηκότος. Alius habet εὖ βεβηκότος, et
sup. lin., βεβηκότος.

METRICA VERSIO.

Imago picta est? Facinus at vitavimus.
His gradibus hostis subdolus nos impedit.
Occlude verbis turpibus cera tuas
Aires, sonisque cantuum mollissimis.
Pateant honestis semper at sermonibus :
Audire, sari, facere, non distant procul.
Cavendum odores ne nimis te effeminent,
Tactusque mollis, gutturi et dulcis sapor.
Ab hisce victus, quid viro dignum geres?
Sua est voluptas feminis, sua et viris.
Da, venter inquit. Perlubens sane, modo
Sis castus. At si partibus des insimis,
Ilabebis a me sterlus, idque parcias.
Ac temperanti largius præbebitur.
Itisum meretur quilibet, sanos apud,

B Ritus, procaxque maxime et meretricius.
Fletum immodestus haud levem ritus parit.
Tristem esse præstat, quam solutis moribus.
Verum decorum mentis ornatum puta,
Non quem manus vel pingit, aut delet dies,
Oculus pudicæ mentis ast quem perspicit :
Deformitatem rursus at mores malos.
Mæror, voluptas, terror, et fiducia,
Opes, egestas, gloria, ac infamia
Venere, sedesque editæ? Ut volunt, fluant :
Firmum caduca nulla res tangit virum.
Sit alta vita : nou item alti spiritus :
Illiud beabit, misere at hoc te déprimet.
Id fieri, haud te parvulis si conferas :
Alius licet sis, te supra lex est tamen.

Δέξαν δέκεσ, μήτε πάσαν, μήτ' ἀγαν·
Κρείσσον γάρ εἶναι τοῦ δοκιμῶν. Εἰ δὲ ἀμετρος εῖ,
93 Μή τὴν κενῆν θήρευε, μήτε τὴν νέαν.
Τί γάρ πιθήκῳ κέρδος, ήν δοκῆ λέων;
Αἶνει μεν ἄλλον, μήτε φρόνεις δὲ αἰνούμενος·
Καὶ γάρ δός σε τῶν ἐπαίνων ὑστερεῖν.
Μηδὲ ἄλλον εὐθὺς, πρίν γε τῇ περά μάθῃς,
100 Μή πως κακοῦ φανέντος, αἰσχύνην διῆλης.
Κακῶς ἀκούειν κρείσσον, η λέγειν κακῶς.
"Οταν προθῇ τις ἄλλον εἰς κωμῳδίαν
Ὄ; εὐχρανῶν σε, σαυτὸν ἐκτείσθαι δόκει.
"Ωδὲ ἀν μάλιστα δυσχεραίνοις τῷ λόγῳ.
105 Μηδὲν μέγ' εἴπῃς εὐπλοῶν τρόπον πείσματος.
Κιόλλους πρὸς δρμον εὐπλοοῦν δέν σκάρος·

Α Πολλοὶ προσωριμίσθησαν ἐκ τρικυμίας.
Μή! ἀσφάλεια μή ὀνειδέειν τύχας.

Κρείσσον καλώς βιοῦντα, καὶ πονούμενον,
110 Παρρήσιάς εσθαί τι πρὸς τὸν Δεσπότην,
"Η μή καλοὶ θάλλοντες ἀπαιτεῖσθαι δίκην."
Εἰ καὶ τὰ πάντα σὺν λόγῳ πορεύεται.

Προοῦ τὰ πάντα, καὶ θεὸν κτῆσαι μήνον
Εἰ γάρ μεριστής χρημάτων ἀλλοτρίων.
115 Εἰ δὲ οὐ θέλεις τὰ πάντα, δός τὰ πλεόνα.
Εἰ δὲ οὐδὲ τοῦτο, τοὺς περιττοὺς εὔσθετε.

Καλόν τα σητῶν ἀρκάσαι καὶ τοῦ φθίνου,
Χριστὸν χρεώτην μᾶλλον, η τὰ πάντα ἔχειν,
"Ος καὶ βασιλεὺς κλάσματος χαρίζεται."
120 Χριστὸν σκέπτεις τρέψεις τε, τὸν πτωχὸν τρέφων.

Gloriam persequere, non omnem, nec vehementer :
Melius est enim esse, quam videri. Quod si immoderatus es,
93 Non vanam venare, neque juvenilem.
Quid enim simile prodest, si videatur leo?
Lauda quidem alium, at laudatus ne superbias
Nam metuendum est ne laudibus non respondeas.
Sed nec alium statim laudaveris, antequam experientia moveris,
100 Ne, si malus reprehendatur, id tibi sit pudori.

Praestat male audire, quam male dicere.
Quando quis alium in fabula loco proposuerit,
Quasi te oblectatur, teipsum derideri existima.
Sic enim maxime indignaberis oratione.

105 Prospere navigans, ne glorieris antequam portum attigeris.
Multis ad portum feliciter navigans submersa est navis :
Multi post tempestatem ad portum appulerunt.

Una est securitas, aliis calamitates non exprobare.

Praestat bene vivencem et malis afflictum,
110 Aliiquid fiduciae apud Dominum obtinere,
Quam bonis non florentem penas persolvere :
Quanquam omnia ratione gubernentur.

Projice omnia, et Deum posside solum.
Es enim dispensator alienarum opum.

115 Si non vis omnia, da maiorem partem :
Si nec id quidem, iis quae superfluent, pietatem exerce.

Praecularum est aliiquid vernibus et invidie eriperet.
Christum debitorem potius habere, quam omnia possidere,
120 Christum operis et alii, cum pauperem nutris.

98 Δέος. Coisl., δέον.
99 Μάθησ. Coisl., μάθος.
100 Μή πως. Ambr., μή που.
103 Ἐγκείσθαι. Ita duo Regg., Ambr. et Cass.
Edit., ἐκκείσθαι.
104 Δυσχεραίνοις. Ita Coisl., qui etiam habet
τῶν λόγων πρὸ τῷ λόγῳ. Edit., δυσχερανής.
107 Προσωριμίσθησαν. Ita Coisl. et Regg. 1277.
Edit., προσωριμίσθησαν.
111 Ή μή καλοὶ. Combef., quam cum rebus se-

cundis floreas, penas non dare. Leuv., quam rebus
non bonis florentem affici supplicio, quod a Gregorii
mente aberrat. Combef. secundis curis : quam
cum virtutibus minime nitetas, etc. Ita fere Gaullier,
quam virtutis flore carentem penas pendere.

112 Εἰ καὶ. Coisl., η καὶ. Certe omnia ratione
gubernantur.

114 Χρημάτων. Ambr., χτημάτων.

117 Σηρῶν. Ita duo Regg. et Coisl. Edit., α-
τῶν, quod Bill. de rubigine intellexit.

METRICA VERSIO.

Famam nec omnem, nec nimis queras velim :
Probum esse præstat, quam videri. Sin modum
Horres, inanein tu, novam et, saltem fugi.
Leonom haberi simiam quid juverit?

Lauda quidem alium : ne tume ad laudes tuas.
Impar verendum est namque ne sis laudibus.
Nec ante laudes alterum, quam neveris.
Ne mox rubescas, improbe si se gerat.
Audire malis probra, quam ipse dicere.
Cum quis cavillis alterum petat, tibi
Placere credens, te putas ipsum peti.
Sic displicebit pluriūnū sermo hic tibi.
Ne te ante jactes, quam sit in portu ratis.
Periere multi jam propinquū littori :

B Vado appulere, turbine acti, plurimi.
Malū exprobare nemini, certa est salus.

Bene victantein, tristibus pressum et malis,
Sermone præstat libero affari Deum,
Noxis onustum quam graves penas dare.

Ratione quamvis optiu· a quidvis fluat.
Depelle cuncta : sint opes solus tibi
Christus. Tuze, quas porrigit, non sunt opes.
Si cuncta non vis, maximam partem dato.
Si ne hoc quidem vis, quae redundant, eroga.

Livori et atræ deme quid rubigini ;
Ac debitorem præfer oīnibus Deum,
Frusto rependit sceptra qui colestia:
Alijs legisque, pauperes pagens, Deum.

Πάνης προσῆλθεν, εἰτ' ἀπῆλθε μὴ τυχών·
Δέδοικα, Χριστὲ, μή καγὼ τῆς σῆς χερὸς
Χρῆσθαι, ἀπέλθοιμ' ἐνδεής, ἐμοὶς νόμοις.
Οὐ γάρ τις οὐ δέδωκε, μηδ' ἐλπίζετω.

125 Πάνητος ἀνδρὸς οὐδὲν ἀσφαλέστερον.
Πρὸς τὸν Θεὸν νένευκε, καὶ μόνον βλέπει.
Σὺ δὲ ἀγκαλίζου· καὶ γάρ ἀετὸς, ὡς λόγος,
Πολὺς καλὺπτετεῖ δρυνὶ ἀμφέπει.
Κρείσσον πενία μὴ δικαίας κτήσεως·
130 Καὶ γάρ νόσος γε τῆς κακῆς εὐέξιας.
Λιμῷ μὲν οὖν τις φράδιως διεψθάρῃ·
Τοῖς δὲ αὖ κακίστοις πόνεμας ἡ μοχθηρία.
Τί δεσπότης, ή δοῦλος, ή φαῦλη τομῇ;

Α Εἰς πᾶσι πλάστης, εἰς νόμος, κρίσις μία.

135 Τηπηρετούμενος δὲ σύνδουλον βλέπε.

Οταν δὲ λυθῆς, τιμιώτερος φανεῖς.

Οι δὲ οἰκέται τι, καὶ μάλισθ' δοσι θεοῦ.

Μή φευγέτωσαν εὐνοεῖν τοῖς δεσπόταις.

Ἐλεύθερον καὶ δοῦλον δὲ τρόπος γράφει.

140 Καὶ Χριστὸς ὁφθῇ δοῦλος, ἀλλ' ἡλευθέρου.

Κακὸς δὲ ἀκούων αἰσχύνουν, μὴ δυσγενῆς.

Γένος γάρ εἰσιν οἱ πάλαι σεσηπότες.

Γένους προάρχειν κρείσσον, η λύειν γένος,

Ός καλὸν εἶναι, η καλῶν πεφυκέναι.

145 Θεοῦ μόνου, θείων τε ἀπλήστως ἔχειν,

Ος τοῖς λαδοῦσι καὶ πλέον χαρίζεται,

Pauper accessit, deinde abiit spe frustratus :

Metuo, Christe, ne et ego dextera tua,
Indigenz, recedam vacuous, secundum legem meam.
Quod enim quis negavit, id se accepturum non speret.

125 Paupere viro nihil securius.

Ad Deum suum se convertit, eumque solum respicit.
Tu vero hunc complectere ; nam et aquila, ut ferunt,
Nido assidua tenellos fetus sovet.

Melior est paupertas injusta possessione,

130 Ut et morbus mala incolumitate.

Fame quidem vix quisquam absumpτus est :

Scellestis autem hominibus mors est improbitas.

Quid dominus, quid servus, nisi mala divisio ?

Unus omnibus conditor, una lex, unum judicium.

135 Dum tibi ministratur, conservum intuere.

Sic, cum corporis vinculis solutus fueris, honorabilior apparebis.

Servi autem quid, ac praeципue qui Dei servi sunt ?

Non refugiant servitutem heris benevolam exhibere.

Liberum et servum efficiunt mores.

140 Christus visus est servus, at ipse liberator erat.

Pudeat te, si malus audias, non vero si ignobilis ;

Genus enim sunt, qui jamdudum putruerunt.

Præstat generis caput esse, quam genus solvere,

Ut et bonum esse, quam ex bonis ortum.

145 Dei solius rerumque divinarum insatiabilis esto,

Qui accipientibus etiam plus largitur.

123 Ἐμοῖς τόμοις. Græcus int., ex credulitatibus
lege quam secutus sum, abeam ipse nihil consecutus :
ut qui nihil, dediderim nihil ipse accipiam.

127 Ἀστός. Sic omnes mss. præter. Ambr. et
Cass. qui, ut Paris. edit. habent αἰτός.

132 Πότμος. Coisl., Ambr. Coisl., θάνατος.

133 Ἡ φαῦλη. Sic Coisl. Edit., η φαῦλη. Eadem
sententia occurrit infra lib. ii, sect. 1, carm. 1, de
rebus suis, vers. 80 et seqq.

135 Υπηρετούμενος, eic. Hervag., Lang., Reg.
6, οὐ προτεῦ μὲν, ὡς σύνδουλον βλέπε. Reg. 992, βλέ-
πων. Leuvi., Ministro quidem utere, sed eum ut con-
seruum aspiciens.

136 Ὁταν δὲ λυθῆς, τιμιώτερος φανεῖς. Ita le-
gimus cum Hervag. et Gaul. Edit., δταν λυθῆς, φά-
νηθει τιμιώτερος.

137 Μάλισθ' δοσι. Ita Regg. 993, 1277, Coisl-
ianus et Cassinensis. Edit., μάλιστα οἱ. In codice
Ambr. alius ordo versuum hujus tetraстichī ; sic in-
cipit : Ἐλεύθερον, deinde οἱ δὲ οἰκέται.

141 Κακός. Sic Regg. 993, Coisl., Ambros. et
Cass. Edit., κακός.

142 Γέρος. Coisl., γένος γάρ ησαν. Generis
enim origo ab iis qui jam pridem computuerunt.
Idem argumentum fere prosequitur supra cariū.

xxvi et xxvii.

144 Καλῶρ. Coisl., καλόν.

145 Θεοῦ μόνον. Reg. 993, θείων ἀπλήστως καὶ
Θεοῦ μόνου ἔγου, rerum divinarum insatiabilis esto,
et Dei solius. Coisl., Θεοῦ μόνου, θείων τε δει ἀπλή-
στως ἔχειν.

METRICA VERSIO.

Accessit ad me pauper : at frustra tamen ;
Christe, extimesco, ne tuam quærens openi,
Abeam, vicissim prorsus abs te nil ferens.
Nam quod negat quis alteri, frustra petet.
Opibus carenti nil viro securius.
Spes ille totas in Deo fixas tenet :
At tu sovelo ; namque pullos, ut ferunt,
Aquila tenellos grandis in nido sovet.
Melior egestas improbe partis bonis,
Ut sanitate morbus haud laudabilis.
Vix unquam acerba sustulit quemquam fames :
At certa crimen improbis mors est viris.
Quid servus, aut heros ? Mala est bæc sectio.

B Est factor unus, una lex, judec quoque.

Sic ergo servus, servos ut cernas tuos.

Aliis, solutus corpore, ut præstes vide.

Servi quid autem, maxime qui sunt pii ?

Dominis amice servant illi suis.

Servos herosque vita sola facit.

Servivit, at nos Christus exemit jugo.

Malum vocari turpe, non ignobilem.

Sunt namque pridem putridæ carnes genus.

Genus auspicari præstat, id quam solvere :

Ut esse pulchrum, quam satum pulchro patre.

Deo, et supernis rebus haud unquam satur

Esto : dat illis plura qui jam sumpserint,

Διψῶν τὸ διψάσθ', ἀρθρόνως δεῖ φέων·
Ἐγ τοῖς δὲ λοιποῖς καὶ φέρειν ἥσωμενος.
Μή πάντα νικᾶν, μηδὲ δεῖ, σπουδὴν ἔχε·
150 Καλῶς χρατεῖσθαι χρεῖσσον, ή νικᾶν κακῶς.
Καὶ γάρ παλαισθῆς οὐχ ὁ κείμενος κάτω,
Πάντως χρατεῖται, παλλάξις δὲ ωπέρερος.
Καὶ ζημιοῦ τις τοῦτο κέρδος πολλάξις,
“Ποτέρ χαβάρειν φυτὸν εἰς εὐχαρίστιαν.
155 Εἰ δὲ οὐ καλῶς τι προστίθης οἷς νῦν ἔχεις,
“Γῆρας φέρεις πύρ, ή νόσον τῷ σώματι.
Εἰ μηδὲν δράσεις τῷ Θεῷ τιμωρίας,
Μηδὲ αὐτὸς ίσθι τοῖς δρόλουσι συμπαθής.
Εἰ δὲ οἶδας δρῶν, καὶ πρόχρησον τὸ πρόδον.
160 Οἰκτὼ γάρ οἴκτος καὶ θεῷ σταθμίζεται.

A “Οταν ποδὶ ὄνδρις ἐκκάρη τὴν σὴν φρένα,
Μνήσθητι Χριστοῦ, τῶν τ' ἐκείνου τραυμάτων,
Πόση τε μοῖρα ταῦτα τῶν τοῦ Δεσπότου.
“Ἄς δὲ ἀν τὸ λυποῦν, ὡςπερ ὄνται, σόδαις.
165 Ἐρας, μέθη, ἔηλος τε καὶ δαίμων, ίσα·
Οἱ δὲ προσέλθῃ, τὸ φρονεῖ κτείλουσε.
Τῆξις, προσευχή, δάκρυον, τὰ φέρματα.
“Ηδὲ λατρεία τῶν ἄμων νοσημάτων.
“Ορχον δὲ φεῦγε πάντα. Πῶς οὖν πείσαμεν;
170 Λόγων, τρόπων τὰς λόγου πιστουμένων.
“Ἀρητὸς ἴστι τοῦ Θεοῦ φειδορκία.
Τι δὲ θεοῦ οὐ; τὸν τρόπον μέσον τίθει.
Τί χρηστότητος δόγμα συνεομάτερον;
Τοιοῦτος ἴσθι τοῖς φύλοις καὶ τοῖς πέλας.

Sitiens sitiri, largiter semper fluens;
In ceteris vero, superari non sit molestum.
Nec omnia, nec semper vincere studeas:
150 Preclara enim vinci praestat, quam male vincere;
Non enim pugil, qui humi jacet,
Semper vincitur, sed sepe superior est.

608-607 Detrimentum aliquod patire: id enim sepe lucrum est,
Ut arborem putare, quo secundior sit:
155 Quod si quid nou belle adjicis iis quae nunc habes,
Materie ignam fers, aut morbum corpori.

Si nullam Deo penam debes,
Nec ipse in debitores misericors sis:
Verum si debiti tibi conscientia es, prior ipse clementia utere.
160 Miserationi eaim miseratio etiam apud Deum rependitur.
Si quando injuria accenderit mentem tuam,
Memento Christi, ejusque vulnerum,
Et quantula para hac sint eorum quae dominus passus est.
Sic enim dolorem, velut aqua, extinxeris.

165 Amor, ebrietas, livor, et demon, aequalia;
Quibus supervenerint, eorum mentem subvertunt.
Jejunium, precatio, lacrymæ sunt remedia:
Hæc est meorum medicina morborum.
Omne jusjurandum fuge. Quomodo ergo persuadebimus?
170 Verbis, et moribus qui verbis fidem faciant.
Abnegatio Dei est falsum juramentum.
Quid tibi opus est Deum nominare? mores interpone.
Ecquod benignitate præceptum brevius?
Talis esto tuis amicis et proximis,

147 Διψῶν τὸ διψάσθ'. Coisl., διψῶντα διψάνων. Hoc est, vehementer cupiens se ab hominibus inquiri, non propter eametipsum, sed quod huiusmodi inquisitione mortalibus salus comparatur. Ita tom. I, p. 713.

148 Φέρειν. Coisl., δεῖ φέρειν, et sup. lin., τισμάνων.

152 Τάχρτερος. Reg. 990, ὑπέρτατος. Coisl., Reg. 1277 et Cass., ὑπέρθετος.

157 Ὅρλεις. Coisl., δρόλοις.
160 Καὶ Θεῷ. Sic Reg. 993, Cass., Coisl. Edīt., τῷ Θεῷ. Comb., οἰκτον καὶ Θεός.
162 Τῶν τ'. Sic Reg. 1277, 993, Ambr. et Cass. Edīt., τῶν.
170 Πιστουμένων. Tres Regg., πιστουμένοι, fidem facientes. Ita fere supra carm. xxiv, vers. 81.
171 Θεοῦ. Ambr., Λόγου, Verbi.
172 Τι δὲ θεοῦ; Reg. 1277, τι δη;

METRICA VERSIO.

Sitiens sitiri, largus et cunctis fluens;
Vinci at moleste ne feras in ceteris.
Non obtinere cuncta, nec semper, stude.
Bene vinci ames plus, improbe quam vincere.
Athleta nam non vincitur quisquis jacet
Humus: sed hostem sapere qui stratum tenet.
Amitte quiddam quæstus: hinc frequens redit,
Putata ut arbos redditur secundior.
Quod si quid addas improbe partis bonis,
Ligno facem fers, corpori morbum paris.
Poenæ nihil si vindici debes Deo,
Nec debitori lenis ipse sis tuo.
Debere sin te non negas, ignoscito.
Veniam repedit nam Deus clementiae.

B Cum tu dolore Iesus ardes maximo,
Christi memor sis vulnerum, pars et quota
Sint hæc dolorum, quos herus tulit tuus.
Sic nempe, ut undis obrutus, mæror perit.
Vinum, libido, livor, et demon, pares.
Ilos mente privant, quos tenent. His tu prece
Medere, fusis lacrymis, jejunio.
Medela morbis hæc enim certa est meis.
Jurare noli. Quo fides fieri modo?
Sermone, vita et, quæ fidem verbis struat,
Qui falsa jurat, prorsus is negat Denim.
Sit vita testis (quid Deo est opus?) tibi.
Benignitatis dogma quid contractius?
Quales apud te proximos esse expertis,

175 Οἶους σεαυτῷ τούσδε τυγχάνειν θέλεις.

Καὶ συντομώτερόν τι, τὰ Χριστοῦ πάθη.

Πίστοι φίλου νόμιζε μηδὲν ἀξιον,

*Οὐού χρατήρ εὗειξε, καπιροῦ δὲ ζάλη·

*Οὐού χαρίζετ' ή μόνον τὸ συμφέρον.

180 *Ἐχθρας δρους γίνωσκε, φιλίας δὲ μή.

Τέλλα βλέπων δύθαλμός, αὐτὸν οὐ βλέπει,

*Άλλ' οὐδὲ τέλλα, ήν ἀγαν λημῶν τύχη.

Τούτου χάριν σύμβουλον εἰς ἄπαντ' ἔχειν·

Καὶ γάρ χερὸς κεῖται, καὶ ποδὸς ποὺς ἐνδέης.

185 Εἰ τοὶς καλοῖς ἐποιο νουθετούμενος,

Οὐκ ἐντραπήσῃ τοὶς κακοῖς γελώμενος.

*Οταν ποτ' αἰσχρὸν ἐννοῆσι, νόμιζέ σοι.

Πολλοὺς παρεῖναι, καὶ σεαυτὸν ἐντρέπουν.

175 Quales illos erga te ipsum vis esse :

Et habes quid compendiosius, Christi passiones.

Fideli amico nihil par esse existimā,

Quem non pocula probaverunt, sed tempus periculōsum;

Qui nihil gratificatur, nisi tantum quod sit utile.

180 Injimicitas modum agnoscet, amicitiae autem minime.

Cætera videns oculus, se non videt,

Sed nec cætera, si valde lippus sit.

Quapropter consiliarium ad omnia habe :

Nam et manū manus, et pede pes indiget.

185 Si bonos separaris admonitus,

Pudori tibi non erit a malis irrideri.

Si quando turpis cogitatio subeat, existima

Adesse tibi multos, et te ipsum reverere.

Bonos semper preponere non bonis.

190 Si cum inalis frequens sis, eris prosector et ipse malus.

608-609 A malo homine nunquam beneficium accipias.

Quærit enim eorum, quæ perpetratavit, veniam consequi.

Ego lucri aliquid ab adversario colligo.

Anas enim reprehensionis fugientes, securiores

195 Esse adhortor, et acerbam medicinam

Tamen perhorresco, et suavem reprehendo.

Bonos remunera, malos despice :

Tuum hoc in illos sit beneficium ut nihil mali patientur;

Sic illos tempore bonos efficies.

200 Patienti homini pœclarum donum est lenitas.

Benignus esto omnibus, si potes,

Maxime autem proximis. Cur ita loquor?

180 Φιλίας. Sic Reg. 993, Hervag. et Langus. Edit., εὐνότας.

183 Ἐχειτ. Ambr., ἔχει.

186 Κακοῖς. Coisl., καλοῖς. Nempe sanit consi-
llis consecutus, ut illorum dictieriis non sis obno-
xius.

190 Κακοῖς δ'. Ita mss. omnes. In editis deest δ'.

196 Ἡδύ. Reg. 993, γλυκύ.

198 Καὶ τοῖσδε κείσθω. Ita mss. omnes et edi-
ti præter Par. ann. 1575. Varia est hujus loci in-
terpretatio. Alia Leuvenclaii, alia Billii, alia Com-
bel. Int. Græcius : Καὶ τοῖσδε κείσθω χάρις, τοῦ μη-

A Ἀεὶ προτίμα τοὺς καλοὺς τῶν μὴ καλῶν.

190 Κακοῖς διμιῶν, καὶ κακὸς πάντως ἔστη.

Κακοῦ παρ' ἀνδρὸς μή ποτε χρηστὸν πάθῃ.

Ζητεῖ γάρ ὅν βεβίωκε συγγνώμην ἔχειν.

Ἐγώ τι κέρδος ἔχλέγω καὶ δυσμενοῦς.

Τὰς γάρ λαδάς φεύγοντας, ἀσφαλεστέρως

195 Εἶναι παρκινῶ, καὶ τὸ πικρὸν φάρμακον

*Ομως δέδοικα, καὶ τὸ τρόπου μέμφομαι.

Καλοὺς ἀμείβου, τοὺς κακοὺς περιτρόπει.

Καὶ τοῖσδε κείσθω, τοῦ παθεῖν μηδὲν, χάρις.

*Ως δὲ καλοὺς καὶ τούσδε ποιήσης χρόνῳ.

200 Τῷ μαχροθύμῳ χρηστής καλὴ δόσις.

Πλέον δὲ τοὶς ἔγγιστα. Τοῖς χάριν λέγω;

Πλέον δὲ τοὶς ἔγγιστα. Τοῖς χάριν λέγω;

175 Quales illos erga te ipsum vis esse :

Et habes quid compendiosius, Christi passiones.

Fideli amico nihil par esse existimā,

Quem non pocula probaverunt, sed tempus periculōsum;

Qui nihil gratificatur, nisi tantum quod sit utile.

180 Injimicitas modum agnoscet, amicitiae autem minime.

Cætera videns oculus, se non videt,

Sed nec cætera, si valde lippus sit.

Quapropter consiliarium ad omnia habe :

Nam et manū manus, et pede pes indiget.

185 Si bonos separaris admonitus,

Pudori tibi non erit a malis irrideri.

Si quando turpis cogitatio subeat, existima

Adesse tibi multos, et te ipsum reverere.

Bonos semper preponere non bonis.

190 Si cum inalis frequens sis, eris prosector et ipse malus.

608-609 A malo homine nunquam beneficium accipias.

Quærit enim eorum, quæ perpetratavit, veniam consequi.

Ego lucri aliquid ab adversario colligo.

Anas enim reprehensionis fugientes, securiores

195 Esse adhortor, et acerbam medicinam

Tamen perhorresco, et suavem reprehendo.

Bonos remunera, malos despice :

Tuum hoc in illos sit beneficium ut nihil mali patientur;

Sic illos tempore bonos efficies.

200 Patienti homini pœclarum donum est lenitas.

Benignus esto omnibus, si potes,

Maxime autem proximis. Cur ita loquor?

180 Φιλίας. Sic Reg. 993, Hervag. et Langus. Edit., εὐνότας.

183 Ἐχειτ. Ambr., ἔχει.

186 Κακοῖς. Coisl., καλοῖς. Nempe sanit consi-
llis consecutus, ut illorum dictieriis non sis obno-
xius.

190 Κακοῖς δ'. Ita mss. omnes. In editis deest δ'.

196 Ἡδύ. Reg. 993, γλυκύ.

198 Καὶ τοῖσδε κείσθω. Ita mss. omnes et edi-
ti præter Par. ann. 1575. Varia est hujus loci in-
terpretatio. Alia Leuvenclaii, alia Billii, alia Com-
bel. Int. Græcius : Καὶ τοῖσδε κείσθω χάρις, τοῦ μη-

δὲν παθεῖν, ut nihil eorum injuria moveare : qua le-
nitate illorum malitiā expugnes. Nicolaus : Haben-
dam gratiam malis et perversis hominibus, cum ab iis
nihil mali nobis acciderit. Καὶ τοῦτο γάρ μεγάλη
ἔστιν εὐχαριστία, τὸ μὴ παθεῖν τινα βλάβην παρὰ
τοῦ κακοῦ καὶ βλαπτικοῦ ἀνθρώπου. Magna siquidem
habendæ gratie materies est, si a nocente et ini-
probo homine nihil quis damni accipiat.

199 Ποιήσας. Reg. 993, ποιήσεις. Ambr., ποιή-
σαις.

204 Χρηστός. Nicolaus, φιλάνθρωπος, ἀπεικής,
καὶ ώφελιμος.

METRICA VERSIO.

B Preponere semper improbis viros probos.

Nam si frequens sis cum malis, eris malus.

Ne manus unquam de manu sumas mali.

Veniam suorum nam petit sic criminum.

Ego hoste ab ipso commodum quoddam lego.

Hinc namque vivo cautius, ne me queat

Is criminari. Verum acerbum pharmacum

Simil expavesco, ei dulcibus succeso.

Probris repende : sperne quos males vides.

Sit hoc et illis munus abs te, quod nihil

Luant acerbi. Sic eos reddes bonos.

Est namque leni munus amplum lenitas.

Cunctis benignus sis quidem, quantum potes :

Verum propinquis amplius. Cur hac loquor?

Sia talis ipsis. Sin adhuc quiddam petis
Brevius, habeto dura Christi vulnera.

Fidis amicis nil puta prestantius,

Quos casus asper extulit, non pocula :

Qui profutura consulunt, non quæ placent.

Sit finis iræ, nesciat finem favor.

Oculus tuerit cætera, at se non videt :

Ac ne quidem cætera, nimis si cæcutit.

Ergo monitorem rebus in cunctis habe :

Manus requirit nam manum, pes et pedem.

Probos monentes audiens, hisque obsequens,

Post non rubescens, cum mali te riseris.

Cum turpe versas mente quid, multos tibi

Adesse cense, te verere et ipsemot.

Τίς δέν σε πιστεύσεις τοῖς ξένοις καλὸν
Εἶναι τὸν οὐ δίκαιον οἵς ὀφελεῖται;
205 Τι πάντα τὸν δύστηνον αἰτιώμεθα
Ἐχθρὸν, διδόντες τῷ βιοῦν ἔξουσίαν;
Μέμφου σεαυτὸν, ή τὸ πᾶν, ή τὸ πλέον.
Τὸ πῦρ παρ' ἡμῶν, ή δὲ φλὸς τοῦ Πνεύματος.
Μή σφόδρ' ἐπεσθαί παγνιοὶ ἐνυπνίων·
210 Μῆδ' εὐπτόχον εἰς ἀπαντ' ἔχειν φρένα.
Μῆδε πτεροῦ μοι δεξιοῖς φαντάσμασι.
Λόχος τάδ' ἔστι πολλάκις τοῦ δυσμενοῦς.
Ἐλπὶς προκείσθω δέξιοῦ παντὸς τέλους.
Εἰ γάρ συνεργός ἔστι τις τοῦ χείρονος,

A 215 Πῶς οὐ καλοῦ δίκαιον εἶναι καὶ πλέον;
Οὐ γάρ φέρω γε τῷ κακῷ νικώμενος.
Ἔγρος τύχης φρόνησιν ἀσφαλεστέραν.
Ἢ μὲν γάρ ἔστι πραγμάτων κούφη φορά,
Ἢ δ' ολακισμός. Μῆδε ἐν παιδεύσεως
220 Νόμιζε χρείσσον, ή μόνη χειτημένων.
Τὸ δραστικὸν δείκνυε μὴ τῷ δρόν κακῶς,
Τῷ δὲ εὖ τι ποιεῖν, εἰ θέλεις εἶναι θεός.
Τόδ' ἔστιν ἀνδρὸς εἰδότος τὸ συγγενές.
Κτείνει δὲ ρήστα καὶ τρυγῶν καὶ σκορπίος.
225 Αἰσχρὸν νέον γέροντος ἀσθενέστερον
Εἶναι, γέροντα δὲ ἀφρούστερον νέον.

Quis te crediderit bonum esse extraneis,
Si justitiam non colas erga eos quibus debetur?
205 Cur in omnibus miserum causam
Inimicum, cui nostra vivendi ratione potestatem damus?
Culpa te ipsum, vel in omnibus, vel magna ex parte.
Ignis a nobis est, flamma autem ab excitante Spiritu.
Nec valde secteris ludibria somniorum;
210 Nec pavidam ad omnia mentem habeas;
Nec mihi insleris faustis imaginibus.
Insidiæ hæc sunt sæpe inimici.
Præluecat spes laudabili omni exitui;
Nam si qua spes auxiliatrix est deterioris,
215 Quanto magis par est, eam boni auxiliatricem esse?
Non enim sero me a malo vinci.
Fortuna prudentiam existimat tutiorem;
Illa enim rerum levis est impetus,
Ista gubernatrix. Nec quidquam doctrina
220 Melius esse ducas, que sola vere pertinet ad possidentes.
Potentiam tuam ostende, non male faciendo,
Sed bene faciendo, si vis esse deus.
Hoc est viri scientia genus suum.
Necat autem facile et pastinacat et scorpius.
610-611 225 Turpe est juvenem sene infirmiorem
Esse, senemque juvēne insipientiorem.

203 Τίς δέν σε πιστεύσεις. Ita fere infra, lib. II.,
sect. II, carm. III, ad Vitalianum, vers. 75 :
Πῶς σε, πάτερ, ξενῶ τις ἐνήντα φύτα δοχῆσι;
Τοσούτον τεχέσσεις χολούμενον;
Quomodo te, pater, quis erga extraneos lenem existi-
[met]
Tantopere irascens! filii?
204 Οὐρανίσται. Tillem. legit ὀφελεῖσαι.
208 Πνεύματος. Male Leuv. et Ald. versi. Recit.
int. Græcius, τοῦ πνεύματος λοτοῦ τοῦ πονηροῦ, ἥγουν
τοῦ διαβόλου.
209 Μή σφόδρ'. Gregorius velat sectari somniorum ludibria. *Multos enim errare fecerunt somnia et exciderunt sperantes in illis.* Sic infra lib. II, sect.
2, carm. 1, vers. 291 :
Φροντίσαις ἡματίαις γάρ δύστια φάσματα νυκτός.
Cogitationibus dieisimiles enim sunt visiones noctis.
211 Μῆδε πτεροῦ. Nec attollaris, nec te efferas.

214 Εἰ γάρ συνεργός. Non male Langus : *Quando magis tandem adjuvat Deus bonas res?*
218 Κούψη. Reg. 993 κούφος, lemerarius est im-
petus.
220 Ἡ μόνη χειτημένων. Quae sola illorum ei
qui eam possident. Nicet. Η μόνη χειτημένων. Coll.
η μένει χειτημένων. Reg. 983 η μένει χειτημένη
Mendore Cass. η μόνη, et Ambr. η μόνη.
224 Τρυγόν καὶ σκορπίος. Hunc simile est il-
lud quod Cicero *Tuscul.* 5, de Theodoro referit,
qui Lysimacho mortem ipsi minitanti : *Magna*,
inquit, *effecisti, si cantharidis vim consecutus es;*
vel, ut refert Seneca, lib. *De tranquillitate rite.*
*Habes cur tibi placeas : hemina sanguinis in tua
potestate est.* Et sane multo difficilius est, ac proinde
præclarius prodesse, quam nocere; unde graviter
quidam olim, cum eversam a Philippo Macedonius
rege Olynthum esset nuntiatum : *Ali hercle, inquit,*
multis annis talēm urbēm non exstruet.

METRICA VERSIO.

Quis credit unquam te bonum externis fore,
Tuis iniquum siquidem te præbeas?
Quid culpam in hostem semper ipsi vertimus,
Cum nostra præsent robur ipsi criminis?
Te criminare prorsus, aut certe magis.
Igno tuus nam, flamma vero dæmonis.
- Ne somniorum ludicris idem nimis
Accommodatis: cuncta nec te terreat.
Nec læta rursus visa te tollant nimis.
Laqueos frequenter hos parat dæmon tibi.
Spes læta semper acta præcedat tua.
Nam nequiorem cum juvet, quanto magis

B Hac adjuvari convenit probum virum?
Nec enim serendum est ut malo cedat bonum.
Est sorte cæca tutior prudentia,
Namque illa rerum est impetus tantum levis :
Haec clavus. At nil litteris tibi sit prius,
Quas possidentes unicas opes habent.
Aliis nocendo robur haud monstra tuum :
Bene sed merendo, si Deum sequi cupis.
Est ejus istud, qui suum norit genus.
Facile at necarint et trygon et scorpius.
Utrumque turpe, cum sene est infirmior
Juvenis, eoque stultior rursus senex.

'Ομῶς δὲ μὲν καθ' ὥραν έστω πάνσοφος·
Τὸν δὲ κράτιστον καὶ πρὸς ὥρας σωφρονεῖν.

'Αεὶ μὲν ἐργάζοι τὴν αὐτηρίαν·
230 Καιρὸς δὲ δὴ μάλιστα, τῇ βίου λύσις.

Τὸ γῆρας ἡλιθεν· ἔξοδον κήρυξε βοφ.

Πλᾶς εὐτρεπίζου· πλησίον γάρ τι κρίσις.

Πέρας λόγου, διστῆ τις δρνησις θεοῦ,

'Εργψ, λόγψ τε. Μή κλαπῆς, περισκόπει·

235 ('Αεὶ διώχῃ λαθρίοις παλαίσμασι),

Μή πως δεηθῇς ἐπιχάτων καθαρίων.

ΑΔ'. "Οροι παχυμερεῖς.

Θεὸς μὲν ἔστιν οὐσία, πρώτον καλόν.

Α Κόσμος δὲ, ρευστῶν καὶ νοούμενων δέσις.

Τὸ δὲ εἰν' ἔκαστον τοῖον ἢ τοῖον, φύσις.

Φύσις δὲ ἀνίλος, ἀγγελος, πρώτη κτίσις.

5 Οἱ δὲ ἐκτραπάντες τοῦ καλοῦ τι; δαίμονες.

'Ων πρώτος ἔστιν, δις ποτ' ἦν Ἐωσφόρος,

Σκότους δισειδοῦς εὐρέτης καὶ προστάτης.

"Γλη δὲ μορφῶν ἔδρα, δευτέρα κτίσις.

"Γλης δὲ κάλλος, εἶδος ἐκμορφουμένης.

10 'Ορος δὲ ρευστῶν καὶ νοούμενων, πόλος.

"Αστρων δὲ φύσις, πῦρ κύκλῳ περιθρομον.

Φῶς δὲ ἔστι λάμψις ἐκ πυρὸς, ψυχῇ λόγος.

Σκότος δὲ δισσὸν, λάμψεως δισσῆς λύσις.

Αἰών, διάστημ' ἀχρόνως δεῖ βέον,

Ergo ille iuxta zetatem sapientia excellat :

Huic vero optimum est et ante tempus sapere.

Semper quidem salutem operare;

230 Tempus autem maxime, cum instat vitæ finis.

Senectus advenit : exitum præco clamat.

Quilibet præparet se : prope enim judicium.

Finis sermonis : duplex Dei abnegatio,

Opere et verbo. Ne subriparis, circumspicie

235 (Semper appeteris occultis dimicationibus),

Ne forte indigetas extremis lustrationibus.

XXXIV. Definitiones minus exactæ*.

Deus est ens substantiale, primum bonum.

Mundus autem rerum fluxarunt et mente prædictarum connexio.

Esse hoc vel illo modo, istud est uniuscujusque natura.

Natura materiæ expers est angelus, prima creatura.

5 Qui exciderunt a bono, quid sunt? Dæmones,

Quorum princeps est, qui olim erat Lucifer,

Caliginis deformis inventor et antistes.

Materia est formarum sedes, secunda creatura.

Materiæ autem pulchritudo est forma rei expressæ.

10 Limes rerum fluxarunt et qua mente percipiuntur, est cœlum.

Siderum natura est ignis qui in orbem volvitur.

Lux est splendor ex igne, menti lux ratio.

Tenebræ duplices, splendoris duplicitis dissipatio.

Ævum, intervallum absque tempore semper fluit.

* Alias Bill. 137, pag. 198.

228 Τὸ δὲ. Duo Regg. et Comb. τῷ δέ.

231 Ἐξοδος. Coisl. et Reg. 993, ἔξοδος.

232 Εὐτρεπίζουν. Sic mss. omnes. Edit. ἐκτρα-

πίζουν.

234 Κλαπῆς. Reg. 1277 τραπῆς.

235 Διώχῃ. Herv. et duo Regg. δώκει.

XXXIV. Tit. "Οροι παχυμερεῖς. Coisl. et Vat.

τοῦ αὐτοῦ. Parum exactæ, vel simplices.

1 Οὐρα. Videlicet, Deus qui omnibus esse pre-
stat et quasi ipsum esse substantiale, cuius effluxus

est et umbra, quidquid est.

2 Πεντάτὼρ κατ., etc. Coisl. λευστῶν. Καὶ οκλίς
cernuntur et qua mente percipiuntur.

9 "Γλης δὲ κάλλος, etc. Hic versus in Coisl.
deest.

10 Πεντάτὼρ. Coisl. λευστῶν.

12 Ἐκ πυρὸς. Al. ἐκπυρός.

13 Δισσῆς. Coisl. δισσῆς.

14 Διάστημα. Sic Coisl. Male edit. διάτημα'.

METRICA VERSIO.

Ergo ille, ut zetas postulat; prudentia
Excellat: ast hic ante canos sit sophus.

Seimper saluti tu quidem stude tuæ,
Potissimum autem sub diem vita ultimam.

Venit senectus; exitum præco canit.

Parentur omnes: imminet iudex Deus.

Binis negatur (finis bic) modis Deus:

Sermonone, vita: sedulus fraudem cave

(Nam Marte teclo jugiter lacesseris),

Lustris opus sit ne tibi novissimis.

XXXIV. DEFINITIONES MINUS EXACTÆ.

(Billio interprete.) [num.

Deus ensque primum est omnium, et primum bo-

β Καὶ fluxa, mundus; quæque mens cernit, te-
[net.

Quod quidque tale aut tale, naturam voco

Natura simplex angelus, primus satus.

Qui deviarunt a bono, quid? dæmones.

Principes et horum, Lucifer, qui quondam erat,

Inventor atræ præsul et caliginis.

Materia formis est basis, post condita.

Induere formam, certus est illi decor.

Rebus caducis limes et firmis, polus.

Quid astra? flamma, circuli cursum tenens.

Lux splendor ardens, ratio lux mentis meæ.

Tenebræque duplices, lucis abcessus duplex.

Ævum, quod absque tempore assidue fluit.

15 Χρόνος δέ, μέτρον ἡλίου κινήσεως.
Γῆ, πηγὴς ὅλης τῷ πάλι φυκιλουμένης.
Πῦρ δέ, φλέγουσα καὶ φέουσ' ἀνὰ φύσις.
Τὸν δέ, βευσθή καὶ κατέφροπος φύσις.
Κενοῦ δέ ἀτέρ πλήρωμα καὶ πνευσθή ρύσις.
20 Ἀνθρωπός εἰμι, πλάσμα καὶ εἰκὼν θεοῦ.
Τὸ σῶμα δὲ ὄλη, καὶ διαστατὸν πάχος.
Στοιχεῖν δέστι σώματος πρώτον μέρος.
Ψυχὴ δέ, φύσις ζωτική, φέρουσα τε·
Λόγος δέ καὶ νοῦς τῇ γέ ἐμῇ συνεκράβῃ.
25 Ζωὴ δέ, σώματός τε καὶ φυχῆς δύσις,
Ὦς θάνατον εἶναι, τῶν δὲ τῆς διάστασιν.
Νοῦς δὲ ἔστιν ὅλις ἐνδον, οὐ περιγραφές.
Νοῦς δὲ ἔργον, ἡ νόησις, ἐκτύπωμά τε.
Ἄλγος δὲ ἔρευνα τῶν νοῶν τυπωμάτων,

Δ 30 Ὁν ἐκλαλήσεις ὄργανος φυγητικός.
Διάσθησίς τοιν εἰσδοχή τις ἕκτοθεν.
Μνήμη, κάθεξις τοῦ νοῦς τυπωμάτων.
Λήθη δέ, μνήμης ἐκβολή. Αἵθης δέ γε
Μνήμη τις αὐθις, ἦν ἀνάμνησιν λέγω.
35 Βούλησιν οἴδα, νοῦ βοτὴν καὶ συνδρομὴν
Τῶν δοσ' ἐφ' ἡμῖν· τόλλα δὲ οὐ θελεῖται.
Ἡ δὲ οἱ θάλια κίνησις, ἐξουσιότης.
Τὴν σύντονον δὲ καὶ προσθυμίαν λέγω.
Τὸ δὲ ἀκούσιον, βούλησεως τυραννία.
40 Λογισμὸν οἴδα πραγμάτων διαιρεσιν.
Πόθος δὲ δρεῖς ἥ καλῶν ἥ μὴ καλῶν.
Ἐρως δὲ θερμὸς δυσκάθετός τε πόθος.
Θυμὸς μὲν ἔστιν ἀθρόος ζέσις φρενός.
Ὕπρηψ δὲ θυμὸς ἐμμένων. Ὁ δὲ εἰς κακὸν

45 Tempus autem mensura solis motus.
Terra, compacta materia, quam polus ambit.
Ignis, urendi vim habens et sursum tendens est natura.
Aqua fluida est natura et deorsum vergens.
Aer vacui est repletio et spirabilis fluxio.
20 Homo sum, figuramentum et imago Dei.
Corpus, materia et separabilis crassities.
Elementum, corporis cujusque prima pars.
612-613 Anima autem vitalis natura, vitam sustentans.
Ratio et intelligentia mibi commissa est.
25 Vita, corporis et anime connexio,
Quemadmodum mors est utriusque separatio.
Mens est oculus internus, non circumscriptus.
Mentis opus est cogitatio, et rerum expressio.
Ratio est investigatio mentis conceptuum,
30 Quam proferes per vocis organa.
Sensus est exceptiorum quoddam rerum externarum.
Memoria retinet mentis impressiones.
Oblivio, memorie amissio est. Oblivionis autem
Memoria quadam est rursus, quam reminiscientiam dico.
35 Voluntatem scio esse mentis inclinationem et concursum
Earum rerum, quaenam penes nos sunt: cetera non sunt voluntaria.
Facultas mea, quo velim, movendi, est liberum meum arbitrium.
Si acris ac vehemens sit, alacritatem appello:
Involuntarium autem, tyrannidem voluntatis.
40 Ratiocinationem novi esse rerum divisionem.
Desiderium est appetitio rerum vel bonarum vel malarum.
Amor est ardens et effrenatum desiderium.
Furor quidem est subitus animi fervor:
Ira vero furor permanens. Si ob malum acceptum

21 Καὶ διαστατὸν πόλιον. Combeſ., crassa moles,
suis constans dimensionibus. Billius, materia quam
subit dimensio.

22 Φέροντα τε. Quae tenet et fert, vitam scilicet.
Ita Combeſ.

23 Τῇ γέ ἐμῇ, nempe ψυχῇ. Sic Coisl. Edit. ἐποι.
27 Οὐ περιγραφός. Vat. ἀπεριγραφός.

30 Ὁν ἐκλαλήσεις, etc. Hic versus et duo
quentes desiderantur in Coisl.

39 Tὸ δὲ ἀκούσιον. Vat. non habeat τὸ δὲ.

43 Ἀθρόος. Vat. ἀθρόα.

44 Ὁ δὲ εἰς κακόν. Qui servat memoriam,
noceat et insidietur: simultas, rancor.

METRICA VERSIO.

Mensura motus tempus est, quem sol facit.
Tellus stabilitas est hylæ: hanc ambit polus.
Natura flagrans ignis est, sursum fluens.
Vergens deorsum fluida natura est aqua.
Aer inane replet, et spirans fluit.
Figmentum, imago et nobilis Dei, est homo.
Materia corpus, quam subit dimensio.
Elementa nostri prima pars sunt corporis.
Natura vita prædicta, anima dicitur:
At ratio mensque cum mea se copulant.
Quid vita? carnis, mentis, et nexus tenax,
Ut inors ab hisce rebus est divulsio.
Mens, visus intus terminum nullum sciens.
Hunc cogitare munus est et singere.
Quæ finxit illa, ratio vestigia regas,

B Quam vocis ipse proferes per organa.
Externa sensus excipit. Mentis notæ
Memoria retinet, ac bona servat fide.
Oblivio ipsam pellit: hanc rursum ejicit
Memoria quadam (vulgo reminisci vocat).
Mentis, voluntas motus est, concursus et
Rerum penes nos quæ sitæ, tantummodo.
Quo volo moveri, liberum arbitrium voca:
Alacritatem, magna si sit acritis.
Patitur voluntas, si trahor, tyrannidem.
Rerum locutio: commoda est divisio.
Bonū appetitus aut malī, cupiditas.
Amor, cupido servida et freni inscia.
Mentem repente fervor incendens, fervor.
Ira diuturnus est furor. Sed qui insidet

45 Μνήμων, λοχῶν τε, μνησικακία τυγχάνει.
Ιιέκιν δὲ λύπης οἶδα μαχροθυμίαν.
Τὸ δὲ πρὸς ὄντριν ἡρεμον, ἀρρηγησάν,
·Ην δὴ πραότητα τοῖς πάλαι καλεῖν ἔθος.
·Ἐξιν δὲ καλέων, τὴν ἀρετὴν νόμιζε μοι,
50 Τῶν δὲ αὐτῶν, τὴν ἐναντίαν νόσον.
Τὴν μὲν θεοῦ δώρημα, τὴν δὲ ἐφεύρεστι.
Κάλλος δὲ παντὸς ἐστιν εὐαρμοστέα,
Αἰσχος δὲ, κάλλους ὄντριν, ὡς ἐμδεὶς λόγος.
·Ἀνδρεία δὲ ἐστι πρὸς τὰ δεινὰ στερβότης
55 Θράσος δὲ, θάρσος πρὸς τὰ μῆτα τολμητέα.
Δειλία δὲ, συσταλή τις εἰς τολμητέα.
·Η ἀωφροσύνη δὲ ἐπικεράτησις ἥδονῶν.
·Ἔτταν δὲ τούτων, τὴν ἀσέλγειαν λέγω.

Α Δικαιοσύνη δὲ, μὴ πλέον ζητεῖν ἔχειν.
60 Τῆς δὲ ισότητος ἑκδασις, τοῦτ' ἀδικία.
Φρόνησις ἐστι πραγμάτων ἐμπειρία.
Σοφία νομιζέσθω δὲ τῶν δυτιῶν θέα.
·Η δὲ ἀπλότης ἔξις τις ἀργὴ πρὸς κακόν.
·Η διπλότης δὲ, τοῦ τρόπου κακουργία.
65 Η δὲ ἥδονή, ψυχῆς τίς ἐστι λειτήτης.
Λύπη δὲ, δηγμὸς καρδίας καὶ σύγχυσις.
Φροντὶς δὲ ἐλιγμὸς, ἢ μέριμνα τὸ πλέον.
Σκέψις, λογισμῶν ἀντίθεσις εἰς πρακτέα.
Κρίσις δὲ πῆξις τῶν νοὸς βουλευμάτων.
70 Τέλιν δὲ τούτων οἶσα τὴν ἀκηδίαν.
Φθόνος δὲ τῆξις εὐροούντων τῶν πέλας.
·Η βασκανία δὲ καὶ βλάβη διὰ φθόνον.

45 Memor sit, et insidias struat, est injuriarum recordatio.
Concoctionem doloris scio esse longanimitatem.
Si quis contumelii affectus placidus sit, est iræ vacuitas,
Quam antiqui mansuetudinem appellare solebant.
Habitum rerum bonarum esse virtutem existima;
50 Rerum autem vitiosarum, contrarium esse morbum :
Illa quidem Dei donum est, iste quid inventitium.
Rei cujusque pulchritudo est concinnitas,
Deformitas autem, pulchritudinis depravatio. Hec mea sententia.
Fortitudo est in rebus periculosis animi constantia.
55 Audacia autem est confidentia, ubi non est audendum.
Timiditas est quædam animi contractio in rebus audendis.
Temperantia est expugnatio voluptatum :
Iisdem superari, intemperantiam appello.
Justitia, non querere ut plus habeas, quam tibi debeatur :
60 Aequalitatis lineas transilire, injustitia est.
614-615 Prudentia est rerum experientia.
Sapientia censeatur rerum, ut sunt, contemplatio.
Simplicitas habitus est iners ad malum.
Versutia, morum perversitas.
65 Voluptas, mentis quædam est mollities.
Tristitia est morsus cordis et confusio.
Cura animum volvit et versat, sollicitudo adhuc magis
Consideratio conflictus est rationum de rebus agendis :
Judicium, firmitas mentis deliberationum.
70 Hæc abjecere, scio esse incuriam et inertiam.
Invidia tabes animi est de rebus secundis vicinorum.
Fascinatio, detrimentum quod infertur per invidiam.

45 Μνήμων. Vat. μνήμη. Mox Coisl. μνησικα-
κίας pro μνησικακίᾳ.
51 Τίνη μέτρ. Illa quidem, nempe, virtus : iste,
morbus contrarius.
59 Μή πλέον, etc. Minus recte Billius, non plus
ceteris requirere.
62 Τὸν δὲ ταῦτα θέα. Rerum earum quæ vere sunt,
ac divinarum contemplatio.

66 Αηγμός. Sic Coisl. et Vat. Sic legit Billius,
quamvis editi habeant δεσμός, quod presert.
Combef.
68 Ἀρτίθεσις εἰς πρακτέα. Billius in hunc lo-
cum Videat lector, inquit, an forte commodi est
hæc lectio futura sit, σκέψις λογισμῶς, ἢν τι πρᾶξις
πρακτέων. Hanc sere lectionem suppeditat Vati-
canus codex, in quo legitur, ἀντίπραξις πρακτέων.

METRICA VERSIO.

Menti dolosus, μνησικακία dicitur.
Longanimitas est cœtio molestiae.
·Αρρηγησία, cum tenet læsum quies,
Quam lenitatem dicere olim mos erat.
Virtus, bonorum firmus est habitus : mali
Habitusque rursum, morbus aduersarius.
Dei illa donum est : at mala hic inventio.
Decor, rei omnis elegans concinnitas :
Contra decoris est probrum deformitas.
Jam fortitudo, robur in periculis.
Ast, ulii opus haud est, fidere, est audacia.
Audenda quisquis defugit, premitur metu.
Est temperantia, læta quæ sunt, vincere :
Libidinosi rursus, his succumbere.

B Justitia, non plus ceteris requirere :
Ab æquitate digredi, est iniquitas.
Rerum peritus, dicitur prudens : sophus
At censeatur, mente qui res conspicit.
Simplex vocatur quisquis ad malum est piger :
Versutus autem, moribus quisquis duplex.
Leptitia quidnam ? mentis est diffusio ;
Tristitia, cordis morsus, et turbatio.
At cura mentem volvit, anxietas magis.
Pugna rationum, σκέψις est, nunquid geres.
Consulta mentis firmat at sententia.
Hæc qui repellit, huic inest incuria.
Livor secundis proximi rebus dolet.
Βασκανία plus est : nam nocet quantum potest.

Τῶν δ' αὐτοῦ κακίστων μέμψις, αἰνετὸν πάθος
Αἰδὼς δὲ συστολὴ τίς ἐστιν αἰσχους φύσις.
75 Αἰδῶν δὲ περιφρόνησις, ή ἱαμότης.
Σπουδὴ δὲ, σύστασίς τις εἰς προκείμενα.
Λύσιν δὲ ταύτης οἶδα τὴν φρεθύμιαν.
Ο δ' ὄχιος ἐστιν πρός τι δυσκινῆσα.
Ζῆλος δ' ὁ μὲν μίμησις, ὁ δὲ ἀνία τις.
80 Φίλτρου χλαπέντος εἰς ξένον ποδούμενον,
Καλοῦσις δὲ αὐτήν ζηλοτυπίαν οἱ πάλαι.
Ἀλαζονεῖαν, δγκον οἵδια χαρδία.
Τύφον δ', ἀναψιν, ἣν ἔγειρει χωφότης.
Ὑπερήφανης δὲ ἐμοιγε καὶ φανητία.
85 Τὴν δὲ αὐθάδειαν, αὐταρέσκεται λέγω.
Ταπεινοφροσύνη, μή φρονεῖν ἐπάξιον.

Α Ταύτης δόκησίς ἐστιν ἡ εἰρωνεία.
Ἐλευθερία δὲ χρημάτων ἀπλῆ δόσις.
Τούτων λάφυξιν οἶδα τὴν ἀσωτίαν.
90 Ἀνελευθερίαν δὲ φημι τὴν φειδωλίαν.
Μεγαλοπρέπεια δὲ στιν ἔργων λαμπρότης.
Μικροπρέπεια, τὸ φρονεῖν μικροῖς μέγα.
Μεγαλόφρονος, τὸ πάντα εὔπετῶς φέρειν.
Τὸ δὲ οὐδὲ μικρά, τοῦτο μικροψυχίας.
95 Φιλοτιμίην δὲ μέτριος τιμῆς πόθος.
Ἡ χαυνότης δὲ, καὶ πέρα τοῦ μετρίου.
Κενῶν δὲ δρεξιν ἵσις κενοδοξίαν.
Δόξαν, τὸ τοιον ἡμίν, ἢ τοιον δοκεῖν.
"Αλλη δὲ δόξα, πραγμάτων φαντάσματα.
100 Ὑδρίς μὲν δέστι δυσμενοῦς οὐχ εύμενής

Pessimumorum objurgatio, laudabilis est affectus.
Pudor, contractio quædam est animi, turpitudinis metu.
75 Pudoris contemptus impudentia est.
Diligentia est vehemens studium in proposita.
Hujus defectum scio esse ignaviam.
Pigritia est, cum quis ad aliquid ægre movetur.
Zelus, alias imitatio est, alias dolor.
80 Cum vis amoris transfertur in extraneum valde concupitum,
Zelotypiam appellabant veteres.
Jactantia tumor est cordis.
Fastus inflammatio est, quam excitat levitas.
Superbus est mibi, qui cupit apparere.
85 Arrogantiam appello, cum quis nimium sibi placet.
Humilitas est minus digne de seipso sentire.
Hujus simulatio est hypocrisia.
Liberalitas pecuniarum est simplex largitio.
Earum dissipationem scio esse prodigiam.
90 Illiberalitatem voco parcimoniam.
Magnificencia est operum splendor.
Extremi ingenii est ob parva alte sapere.
Viri magnanimi est omnia facile tolerare.
At ne parva quidem ferre, pusillanimitatis est.
95 Ambitio est moderata honoris cupiditas.
Insolentia autem excedit modum.
Rerum vanarum appetitionem, scio esse vanam opinionem.
Gloriam vero vanam, talem nobis aut talem videri.
616-617 Alia vero gloria, rerum phantasmata.
100 Contumelia quidem est inimici minime grata

73 Πλίθος. Affectus, commotio.
74 Ἐστ' αἰσχοντς. Ita Coisl. Edit. Επ'.
83 Ἀραγήτιν, ἥντιν. Forte ἀναρτιν, elationem.
Coisl. δν.
84 Φαρητίας. Ostentator.
85 Αὐταρέσκεται. Ingenii sibi blandientis vanam oblationem.
86 Μή γροτεῖται ἐπάξιον. Modestius etiam de se sentire, quam merita serant. Ita Combef. qui addit:

Idque si retinenda vox, ἀπάξιον. Nam ipsi non displicet ἀπάξιον. Non indigne ac ulter quam serant merita sentire. Nec enim, inquit, falso sentit humilis, cum se deprimit, nihilque suum, Dei totum agnoscit quod in se virtutis.

87 Εἰρωνεία. Hypocrisis, irrisio.

99 "Αλλη δὲ δόξα. Hic triplex hujus vocis δόξα, est acceptio, 1° eorum quæ non sunt, existimatio, 2° inanis rumor, 3° rerum phantasmatio.

METRICA VERSIO.

Recte movetur, quisquis objurgat malos.
Probri timore contrahit mentem pudor.
Εἴρων, pudore dicitur quisquis caret.
Proposita cum quis urget, id studium voco :
Studiumque contra si fuges, ignaviam.
Pigritia quidnam est? torpor ad quiddam gravis.
Zeles initamen, inmor aut est quispiam.
Cum vis amoris exterum furtim petit,
Zelotypiam istud dicere antiqui solet.
Ἀλαζονεῖα, mentis est vanus tumor.
Levitate nata fastus est elatio.
Superbus est, qui conspicī a cunctis amat.
Est αὐθάδεια, cum nimis sibi quis placet.
De se ὑμιλις ille est qui minus digne æstimat.

B Qui flingit humilem, premitur hic hypocrisi
Est liberalis, æra qui dat alteri :
At cuncta si quis dilapidat, est prodigus :
Illiberalia parcus est, nimis et tenax.
Magnificus est qui splendidis rebus studet :
Ob parva sed qui timidus est, μικροτρεπής.
Magnanimus est qui cuncta facilis sustinet :
Nec parva ferre, uentris est pusillitas.
Ambitio, modica laudis est tantum sitis ;
Immocida vero, χαυνότης dici solet.
Cenodoxus autem, gloriæ vanæ appetens.
Δόξα ast, videtur tale quod, tale aut tibi.
At δόξα rerum dispar est et imaginum.
Molcastus hostis sermo, contumelia

Πρᾶξις, λόγος τε. Λοιδόρος δ' αἰσχη φέρει.
Μέμψις δ' ἀτιμώρητος ἐκ φιλού φύγος.
Κατηγορία δ' ἔγκλημα τῶν κολαστέων.
· 'Η δ' οὐκ ἀληθής γίνεται, συκοφαντία.
105 'Η λάθριος δὲ, διαβολή σοι κλητέα.
Μέμψις ἀνεύθυνός τις, η βλασφημία.
Κακήγορος δ', δειπνοὶ ὀπλίζει στόμα.
Ἀστειότης μὲν, φαιδρότης ἐν συλλόγῳ.
· 'Η δ' εὐτραπελία, φαιδρότης ἔξω λόγου.
110 Λόγου δὲ μωρί ἐστιν η ἀχρηστία.
Γέλως, παρεῖς βράσμα, παλμὸς καρδίας.
Οὐνοῦ δ' ἀμετρον χρῆσιν εἰπὲ τὴν μέθην,
Τὰ δ' ἐκ μέθης ὑδρίσμαθ', η παροινία.
· 'Η κραιπάλη δ' ἔωλος ὕδρις ἐκ μέθης.

Δ 115 Φόνος δ' ὁ μὲν τις σωμάτων, δ' εἰκόνος.
· 'Αμφω δὲ λύσις τῆς φιλης ἀρμονίας.
Πορνεία καὶ μοιχεία, ή μὲν σωμάτων
Ξένων κλοπή τις, ή δέ τις καὶ δαιμόνων.
· 'Οταν θεοῦ τὸ φίλτρον εἰς ἔχθροὺς πέσῃ.
120 Εἰδωλολάτρης δ' οὗτος καὶ χρυσίον.
Εἰ δ' ὡφέλεια, κέρδος εἰς ψυχὴν λαβεῖν,
Βλάβη, τὸ ταύτην ζημιῶσαι, γίνεται.
· 'Ελεος μὲν ἐστὶ συμπάθεια συμφορᾶς.
Οἴκτος δέ κ' εὐ τι τὸν πεπονθότα δράσαι.
125 'Εξις δὲ ποικὶ πρὸς τὰ πράγματα, δ τρόπος.
· 'Ηθος δὲ πλάσμα τοῦ τρόπου κατήγορον.
Διδακταλία, τύπωσις ἔργῳ καὶ λόγῳ.
Λόγος δ' ἄριστός ἐστι φαρμακεὺς κακῶν.

Actio vel oratio. Maledicus convicia ingerit.
Objurgatio autem amici innoxia est reprehensio.
Criminatio est accusatio rerum puniendarum.
Si falsa sit (accusatio), sycophantia est;
105 Si clandestina, calumnia tibi appellanda est.
Reprehensio non fulta probationibus, blasphemia.
Maledicus autem ille est, qui contra oīnnes os suum armat.
Comitas est hilaritas in colloquio.
Dicacitas autem est hilaritas extra rationem.
110 Sermonis stultitia ejus est inutilitas.
Risus genarum est impulsus, subsultatio cordis.
Vini immodicum usum voca temulentiam,
Ex temulentia autem natas injurias debacchationem.
Crapula vero, petulantia est profecta ex pridiana ebrietate.
115 Cædes alia est corporum, alia divinae imaginis;
Utraque autem dissolutio chara concinnitatis.
Scortatio et adulterium, alia sunt corporum
Alienorum quasi quædam furtæ, alia dæmonum;
Cum scilicet amor Dei ad ejus hostes transferatur.
120 Idolorum cultor est quisquis colit aurum.
Si utilitas est, lucrum in animam redundans facere,
Jactura est, cum damnum aliquod ei affertur.
Misericordia est naturalis affectus in alienis calamitatibus :
Miseratio autem, etiam eum, qui calamitatem passus est, juvare.
125 Habitus talis vel talis erga res, cuiusque est indeoles.
Mores vero segmentum sunt, quo designatur indeoles.
Doctrina aliorum est informatio opere et sermone.
Sermo autem optimus est renedium vitiorum;

106 'Ανεύθυνος. Combef. legendum censem ὑπέύθυνος. Adduci non possum, inquit, ut ita Gregorius blasphemiam dixerit, quasi quam quis impune evomat, et non potius ὑπέύθυνον, *quaer sit pœna obnoxia.* · 'Ανεύθυνος autem exponi potest, non discussa, non examinata. Ceterum alio sensu et accuratiore solet accipi vox ista, *blasphemia.*

118 Δαιμόνων. Cum quis dæmonibus servire et obsequi potius quam Deo studet. Quod in Scriptu-

ris fornicatio et fornicari appellatur, Jud. ii, 17 : Fornicantes cum diis alienis; I Paralip. v, 25 : Fornicati sunt post deos; et Psal. LXXII, 27 : Qui fornicantur abs te.

126 'Ηθος et τρόπος, voces sunt affines, inquit Combef., vultque Gregorius, quod consuetudo plerumque indeoli moresque firmet, et ita nos ad aliquid habeamus, ut assueti sumus.

METRICA VERSIO.

Est, actioque probra fert convictionem.
Querela amici lenis est reprehensio.
At crimen, horum est, lex quibus pœnam irrogat.
Conflictia si sint crimina, est sycophantia.
Id si latenter, tum vocem calumniam.
Impune cum quis carpit, est βλασφημία.
Maledicus autem est, ore qui cuncios petit.
In colloquendo suavitas est comitas.
Rationis expera hilaritas, dicacitas.
Stultitia vero, sermo cum vane fluit.
Risus genarum est æstus : hic pectus micat.
Usus lyzi nimius est temulentia.
Exhorta vino probra, debacchatio.
Crapula, proterve post merum si te geras.

Est una cædes corporis, animi altera :
Per utramque dulcis solvit connexio.
Stuprum duplex est, atque adulterium duplex.
Subripitur uno corpus : at mens altero.
119 Quoties ad hostes Numinis philtrum cadit.
Idololatras, qui colunt aurum, voca.
Cum nostra lucrum mens facit, tum hoc utile,
Jactura mentis cum sit, hoc malum puta.
· 'Ελεος, dolore est affici ob casus graves :
Oίκτος, dolori hoc addere, ut miserum juves.
Est certus ad res habitus, hunc τρόπον vocant.
Figmentum at ἥθος rursus est, index τρόπου.
Doctrina rebus instruit, dictis quoque.
Est improborum pharimacum sermo optimus :

'Ο δ' οὐκ ἀριστος, καὶ καλῶν ἀναιρέτης.
130 Συάδιν νοητῶν, τὴν θεωρίαν νοεῖ.
Πρᾶξις δὲ ἐνέργεια τις εἰς τὰ πραχτέα.
Ἐξις μὲν οὖτις ποιήσης τις ἔμμονος.
Τόχον δὲ ταῦτης, τὴν ἐνέργειαν λέγω.
Τέχνη μὲν οὖτις σύνταγμ' ἔξι τετεράς·
135 Ἐξις δὲ ἀλιτος, ἢν ἐπιστήμην λέγω.
Ο μὴ χάριν τοῦ, τάλλα δι' αὐτοῦ, τέλος.
Σκοπὸς δὲ δῆ τις, φέλεις σπουδάζεται.
Δέησις οὖν, τὴν αἰτήσιν ἐνθεῶν·
Τὴν δὲ προσευχὴν ξεθι τῶν ἀμεινῶν·
140 Εὔχην δὲ ὑπόσχεσιν τιν' ἔξιλασματος.
Τὸ δὲ ἔξιλασμα, δῶρον εἰς τιμὴν φέρον.
Ἐπαινός ξετιν εὖ τι τῶν ἔμων φράσαι.
Ἄλιος δὲ ἐπαινός εἰς θεον σεβάσμιος.

Α 'Ο δ' ὑμνος, αἶνος ἐμμελής, ὡς οἷομεν.
145 Ψαλμὸς σὺν ψῇ γίγνεται φαλμφρία.
Τὰ δυτια φάσκειν, ὡς ἔχει, ἀκενδία·
Ω; δ' οὐκ ἔχει, φεύδος. Κατ τοῦ λόγου μάχη
λόγον προσάντη, οὐ τι χειρον τῷ βήμῃ;
Ὦρκος δὲ δὴ πίστωσις ἐμμέσω θεῷ.
150 Τούτου δὲ τῆρησις τις ἡ εὐόρκια.
Θρησκελαν οίδα καὶ τὸ δαιμόνων σέβας.
Ἡ δὲ εὐσέβεια, προσκύνησις τῆς Τριάδος.
Ἀρνησίς ζετιν, ἵν τι τῶν τριῶν κάτω
Βαλεῖν, θεοῦ τε μὴ σέβειν συμφυταν.
155 Πλοτις δὲ διττή· ή μὲν ἐκ λόγου βίας,
Ἡ καὶ δικαία· ή δὲ εὐεμος συνέρρομή.
Λόγος γάρ ξετον δ πρόεδρος τοῦ λόγου.
Ἐλπις δὲ ἀπόντος πράγματος συνουσία.

At qui malus est, etiam virtutes perimit.
130 Considerationem rerum, quae mente percipiuntur, theoriam intellige.
Actio efficacitas quedam est ad res agendas.
Habitus est qualitas quedam permanens.
Sobolem illius, efficacitatem appello.
Ars est collectio disciplinarum longo usu parta.
133 Habitus qui dissolvi nequit, hunc scientiam appello.
Quod alicuius gratia non sit, sed alia propter ipsum, id pro sine habendum.
618-619 Scopus vero illud est, cui finis dirigitur.
Rogationem credito eas petitionem rerum quae desunt:
Precationem autem scito esse postulationem rerum præstantiorum:
140 Et votum esse promissionem expiationis:
Expiatio est munus ad honoris exhibitionem spectans.
Laudatio est aliquid ex mox prædicare.
Laus vero est laudatio religiosa ad Deum pertinens.
Hymnus est laus modulata, ut opinor.
145 Psalmus cum cantu est melodia.
Res dicere, ut se habent, veritas est:
Alius vero, ac se habent, dicere, mendacium est. Verborum pugna,
Contentio est in verbis, qua quid pejus in vita?
Jusjurandum est testificatio fidei, Interposito Deo;
150 Quae si servetur, justum est juramentum.
Religionis vocabulum, scio etiam dici de cultu dæmonum.
Pietas autem est adoratio Trinitatis,
Negatio vero est vel unam ex tribus personis in inferiorem ordinem
Dejicere, et non colere unitatem divinæ naturæ.
155 Fides duplex est, altera quidem, ex vi verbi,
Quae et justa est: altera est facilis assensio.
Verbum enim praeses est verbi.
Spes autem est cum re absente copulatio.

156 Τοῦ, τάλλα δι' αὐτοῦ, τέλος. Sic prorsus
legendum. Edit. τοῦδ', διλλα τοῦδ', ἐρώ τέλος.

157 Ο τέλει σκονδάλεται. Καὶ quisque fine stu-
det, quo consilio.

158 Ἐγένετο. Rerum necessariarum.

140 ἔξιλασματος. Pollicitationem munieris pla-
catorii.

142 Τι τῷ διώρ. Rerum et actionum huma-
num prædicatio.

143 Λόγορ προσάντη, πεμπε φάσκειν, ad rem sermones eloqui. Vat. λόγος προσάντης.

155 Ξε λόγου βίας. Ex vi verbi, id est, vi or-
tationis persuadens.

157 Λόγος γάρ. Verbum enim praeses est verbi,

METRICA VERSIO.

At pravus insert vel probis viris necem.
Æterna quae sunt, dispicit theoria.
Ad res gerendas actus est quidam actio.
Habitus quid autem? qualitas fixa ei tenax.
Quis partus ejus? actus est, hoc assero.
Ars est, quod usu quispiam longo capit.
At firmus habitus dicitur scientia.
Quo cuncta tendunt cætera, id finem voco.
Qua quisque finire studet, dic hoc scopum.
Δέησος est, hac petere, quae desunt tibi.
Meliora spectat, quam προσευχὴν dicimus.
Εὔχην, νοεῖ cum quidpiam, ut places Deum.
At ἔξιλασμα, munus in honorem ferens.
Ἐπαινός est, si quidpiam laudas mei:
Άλιος, supremum laude si regem asficiet.

B Modulata laus est ὑμνος, ut quidem arbitror.

Cum cantione psalmus est psalmodia.

Rem qualis ipsa est, eloqui, hoc est veritas:

At qualis haud est, falsitas. Λογομαχία

Est sermo pugnax: quo nihil funestius.

Jurare, dicti sistere est testimoniū Deum.

Si vera iures, istud est εὐόρκια.

Θρησκεια cultus dæmonum quoque dicitur.

At εὐσέβεια Triadis est cultus sacre.

Negator, unum quisquis ex tribus locat

Deorsum, eanidem nec colit substantiam.

Fides, vel est quam sermo robustus parit

(Et ista justa est), facilis aut assensio.

Sermonis elemen praeses est Sermo. Itē!

Procul at remotæ firma spes mea copulat.

Λύσιν δὲ ταύτης, τὴν ἀπόγνωσιν λέγω.
 160 Συμψυχίαν δὲ τὴν ἀγάπην ὄρκομαι,
 Τὴν πρὸς Θεὸν δὲ, καὶ ὅδην θεώσεως.
 Μίσος δὲ ἀποστροφή τις, ἔχθρας ἐργάτις.
 Ὑπόχρισις δὲ, λανθάνουσα πικρία.
 Τιμὴ δὲ τοῦ Πλάσαντος, ἀνθρωπὸν φιλεῖν·
 165 Τοῦ πτωχίσαντος δὲ αὐτὸν, ἡ πτωχῶν σχέσις.
 Φιλόξενος δὲ ὁ οἰδεν αὐτὸς ὅν τέλος.
 Βίου γαλήνη δὲ ἐστιν, εἰρήνη φιλη·
 Ψυχῆς δὲ καὶ μάλιστα, λώφησις παθῶν.
 Ή δὲ ἔχθρα μοι δύσνοια καὶ διάστασις·
 170 Ἐχθρα δὲ καὶ πόλεμος, εὐρέτης κακῶν.
 Ἀγνισμός δὲ τοῦ θεοῦ συνουσία.

Α Βένδηλον οἶου καὶ βδέλυγμ' ἀμαρτίαν.
 Κάθαρος δὲ τοῦ ἔκπλυσις μολυσμάτων.
 Μολυσμὸν οἶδα καὶ τύπωσιν τῶν κακῶν.
 175 Γάμος μὲν δὲ τοῦ ἔννομος σαρκὸν δεστός.
 Ἡ παρθενεῖα δὲ ἐκβασις τοῦ σώματος.
 Οὖτος μοναστής, δες θεῷ ζῇ καὶ μόνῳ.
 Μονή δέ μοι, σύνταγμα πρὸς σωτηρίαν.
 Ἀμαρτία δὲ τοῦ καλοῦ παρεκτροπῆ,
 180 Ο μὴ φύσις τε καὶ νόμος χαρίζεται.
 Νόμος μὲν δὲ τοῦ ἔνδικος πρακτῶν δρος.
 Ἡ δὲ ἐντολὴ μοι δεσπότου παρεγγυή.
 Παρανομία δὲ τοῦ ἔνδικος πρακτῶν δρος.
 Ἀνομίαν οἶδα τὴν νόμων ἀλευθέραν.

Hujus amissionem, desperationem appello.

160 Arctam animorum conjunctionem, charitatem desinio,
 Eam, quae est erga Deum, ad consequendam divinitatem.
 Odium aversatio quædam est inimicitiae effectrix.
 Hypocrisia autem est latens acerbitas.
 Honos Creatoris est, hominem diligere.
 165 Honos est ejus qui se ipse pauperem fecit, erga pauperes affectio.
 Hospitalitatis studiosus est, qui se ipse novit esse hospitem.
 Vitæ tranquillitas est pax gratissima:
 Menti vero maxime est affectionum sedatio.
 Inimicitia mihi est malevolentia et dissensio;
 170 Inimicitia quoque et bellum, inventrix malorum.
 Sanctitas est cum Deo conversatio.
 Profanum existima et execrabilis peccatum.
 Lustratio est ablutio inquinamentorum.
 Inquinamentum scio esse ipsam animo mali informationem.
620-621 175 Matrimonium est legitima corporum conjunctio.
 Virginitas est egressio e corpore.
 Monachus is est, qui Deo vivit et soli.
 Monasterium mihi videtur causa salutis collecta multitudo.
 Peccatum est a bono exorbitatio,
 180 Quod nec natura, nec lex indulget.
 Lex est justa rerum agendarum definita linea.
 Mandatum autem Domini est præceptio.
 Transgressio legis est in legem iniquitas.
 Inimicitateum a lege scio legibus non esse astrictam.

scilicet doctrinæ fidei, cui se immisceat, lumenque
 fidei in mentibus accendat, atque omni firmius ra-
 tione sibi eas subjiciat. Frustra enim vox doctoris
 auribus excipitur, nisi Deus cor audientis miseri-
 corditer aperiat.

164 Πλασταρος. Sic emendavit Billius, ut sensus
 constet. Versus eliam qui sequitur, exigit, in quo
 poeta ad illud Prov. x, 14, alludit: *Honorat Deum,*
qui pauperis miseretur.

167 Εἰρήνη. Vat. εἰρήνης φιλη. *Amica pacis.*

170 Εὐρέτης. Vat. Εὐφερέτης.

172 Ἀμαρτία. Vat. ἀμαρτία.

177 Μόρω. Et soli. Billius videtur leguisse νόμῳ,

qui vertit *legi*: quod certe monachum a viro fidelli
 non secerunt, qui legi et Deo servire debet.

180 Ο μή. Billius legit δημοι et resert ad καλοῦ,
 sed nullius codicis auctoritate mititur.

184 Ἀροπλα. Videtur respicere ad illud Pauli-
 I Cor. ix, 21: Τοῖς ἀνόμοις, ὡς ἀνόμος, qui sine
 lege est, hunc scio liberum esse a legibus. Billius
 vero in suo codice legit εὐνόμον, et putat Grego-
 rum alludere ad id quod est apud Paulum, nini-
 rum, pios viros, atque omnibus virtutibus expoli-
 totos, legi minime subjectos esse, propterea quod
 libenter, non autem gravatum, et tanquam vi adacti,
 divinas leges exceperuntur.

METRICA VERSIO.

Hanc frangit autem tetra desperatio.
 Concors voluntas, charitas, amor ac Dei,
 Ad summa certaina sidera ostendit viam.
 Aversio odium est, hinc simultas nascitur.
 Occultum at odium dic quid est? hypocrisis.
 Fictorem honorat quisquis hominem diligit:
 Inopemque factum sponte, quisquis pauperes.
 Quid hospitalis? hospitem qui se putat.
 Tranquillus ævum, si studes paci, exiges.
 Serena mens est, motibus sevis carens.
 Quidnam simultas? improba est dissensio.
 Nullum et simultas nil mali non excitant.
 Quid sanctitas est? cum Deo consuecere.

B Quidnam profanum, quidque sacrilegum? scelus.
 Quidnam piamen? sordium est detersio.
 Conspurcat autem vel typus solus mali.
 Legitima thalamus corporum est. conexio.
 At vita cœlebs, egrede est a corpore.
 Quid monachus? est qui vivit et legi et Deo.
 Movit, saluti quæ studet soli cohors.
 Quid, queso, noxa est? a bono deflexio,
 Natura mili quod porrigit, lex et Dei.
 Lex, que gerenda neene sint, dictat mili.
 Mandatum at est quod Dominus iudicxit meus.
 In lege quod sit improbe, est iniquitas.
 Legum soluta est vinculis at æquitas.

185 Τουδισμός ἐστιν, δ πρῶτος νόμος·
 'Ο δεύτερος δὲ, τοῦ πάθους μυστήριον.
 'Ο μὲν σκιάδης, δαιμόνων ἀναιρέτης·
 'Ο δὲ τρανός τε καὶ λύτης αἰνιγμάτων.
 Χριστοῦ δὲ ἐνανθρώπησις, ἀλλὰ μου πλάσις,
 190 θεοῦ παθόντος σαρκικῶς ἐμῷ πάθει,
 'Ο; πάντα πάσιν ἀντέδωκε τοῖς ἑμοῖς.
 'Ἐκ μὲν γυναικεὸς ἥλθεν, εἰς Εἶνας χάριν·
 'Ἐκ Παρθένου δὲ· καὶ γάρ ἐκ Πατρὸς μόνου
 Τὸ πρῶτον, δέξεαι ἀζύγων. 'Η δὲ ἀπογραφὴ
 195 Τῆς θείας αὐθίς ἐγγραφῆς εἶχε τύπον.
 'Ἡ σπαργάνωσις, δινεὶ τῆς γυμνώσεως.
 Φόνος δὲ παιῶν, νηπίων δρσίς τύπων.
 'Αστήρ τρέχων δὲ, προσκύνησις κτίσεως.
 Μάγοι δὲ προστρέχοντες, θνῶν εἰσόδος.

Α 200 Τὸ λοῦτρον δὲ κάθαρος ὑδάτων ἐμῶν.
 Τὸ Πνεῦμα συγγένεια μαρτυρούμενη.
 'Αλεψίς ἡ νηστεία πρὸς ἔχθροῦ πάλην.
 'Η πείρα δὲ ἡ ἔρευνα τῆς Θεοῦ πλοκῆς.
 Στέρος δὲ ἀκανθῶν, ἐνδυσις τε πορφύρας,
 205 Ἐχθροῦ χράτους σύλησις ἐκ παλαισμάτων.
 Τρόπαιον δὲ σταυρὸς δὲ τοῦ ἑύλου ἑύλον.
 'Ηλοὶ δὲ πῆγις τῆς ἐμῆς διμαρτιας.
 Εἶσος δὲ πάντα ταῖν χεροῖν ἀπέλουμέναιν.
 Γεύσις δὲ γεῦσις ἡ χολῆς ἀντίστατος.
 210 Ληστῶν δὲ μὲν σέσωστο πιστεύσας, 'Άδαμ·
 'Ο δὲ διὰ πονηρὸς, καὶ περ ἐσταυρωμένος.
 Πένθος δὲ τοῦ παθόντος ἐκταίον σκότος·
 Πετρῶν δὲ βῆξις, τῶν πετρῶν ὑπέρμαχος·
 Νεκρῶν δὲ ἔγερσις, εἰσανδρός τε εἰς πόλιν,

185 Judaismus est prima lex :
 Secunda autem, Christi passionum mysterium.
 Prima quidem umbrosa involuta, dæmoniorum cultus erat extirpatrix,
 Altera vero lucida et solutrix *zenigmatum*.
 Christi autem incarnationis, alia est hominis formatio,
 190 Deo carnaliter perpresso, ob peccatum meum,
 Qui omnia pro omnibus meis reddidit.
 Ex semina quidem prodiit in Eva gratiam :
 Ex Virgine autem : etenim ex Patre solo
 Prius prodiit ; ex injugatis ipse injugatus. Orbis autem descriptio
 195 Divinæ rursus inscriptionis figuram gerebat.
 Fasciliis involutus est, ob pristinam nuditatem.
 Cædes parvulorum puerilium signabat abolitionem figurarum.
 Sidus currens, adoratum a creaturis Numen :
 Magi accurrentes, gentilium ingressus.
 200 Baptisma ipsius erat purgatio aquarum marearum.
 Spiritus divinus cognitionis testimonium.
 Jejunium, unctio ante pugnam cum hoste.
 Tentatio erat exploratio divinæ unitonis.
 Corona spinea, indumentum purpureum,
 205 Inimici potestatis expoliatio per luctationes.
 Trophæum veteris ligni, crucis lignum.
 Clavi, confixio mei peccati.
 Complectitur omnia manibus explicatis.
 Gustus (pomi) gustu sellis compensatur.
 210 Ex latronibus alter credens salutem consecutus est ; Adamus erat :
 Alter vero manebat scleratus, quamvis cruci affixus.
 Luctus quidam Christi patientis erant tenebræ ad horam sextam factæ,
 622-623 Petrarum fissura, petrarum propugnatrix :
 Mortuorum ad vitam redditus, et ingressus in urbem

191 'Ος πάρεια πᾶσιν. Inobedientiam obedientia
 expiaravit : turpes meas voluptates crudelissimis cru-
 ciatisibus.

203 Τῆς θεοῦ πλοκῆς. Divinæ unitonis, corpu-
 lationis cum Deo, exploratio, an esset Deus qui a
 jejunio esuriret. Billius : Divini amoris specimen est

tentatio.

212 Πένθος δὲ τοῦ καθόντος. Luctus ob Christum
 patientem tenebra, quasi sole lugente Christum in
 cruce pendente.

213 Τῷ πετρῷ ύπέρμαχος. Petrarum pro-
 gnatix, saxeorum cordium.

METRICA VERSIO.

Judaismus prima lex : Christi crucis
 Lex at secunda dicitur mysterium.
 Umbrosa prima, dæmonum cultum opprimens :
 Secunda clara, veteris et dubia explicans.
 Humanitas Christi mea est refectionis,
 Cum carne passus est Deus noxiam ob meam,
 Qui cuncta cunctis pro meis sua reddidit :
 Eva in favorem femina natus quidem,
 At virgine tamen, ut prius solo ex Patre :
 Injungibus injux. Orbis at descriptio,
 Typum gerebat cœlitis. Quin fascili
 Ob nuditatem voluit involvi meam.
 Nec parvulorum signat extinctos typos.
 Currente stella, condita Tonantem colunt.
 Cursus Magorum gentium ingressum indicat.

B Baptismus undas ipsius purgat meas.
 Äqualis ipsi Spiritus testis venit.
 Ut cum hoste pugnet, ungitur jejunio.
 Divini amoris specimen est tentatio.
 Corona spinis texta, purpurea et chlamys,
 Hostile lucta spoliat imperium gravi.
 Crux est triumphus, arbor augusta, arboris.
 Clavi, meorum criminum confixio.
 Cuncta explicatis manibus ipse ambit suis :
 Sellis medetur gustui gustus malo.
 Unus latronum salvus ob fidem est, Adam :
 Manet alter, etiam fixus in cruce, improbus.
 Caligo passum luget : ac pro saxeis
 Ruptura lapidum, cordibus pugnas init.
 At cum resurgunt mortui, atque urbem pesant,

215 Ἡ τῶν θανόντων εἰς ἄνω μετάστασις.
Πλευρᾶς δὲ ρεῦσαν αἷμα καὶ ὕδωρ ἄμα,
Τὸ δισσὸν ἦν βάπτισμα, λούτρου καὶ πάθους,
"Οταν διώκητης κλύδυνον καιρὸς φέρῃ.
Ἡ νεκρότης δὲ, τῆς ἐμῆς ἀναίρεσις.
220 Ἡ δὲ ἐκ νεκρῶν ἔγερσις, ἐξ ἅδου λύσις.
Ἡ δὲ εἰς ἄνω πορεία καὶ μὲν ἄνω φέρει.
Καὶ τάπι τούτοις, δεῦρο μοι, σκεψώμεθα.
Λαὸς μὲν ἔστι σύνταγμ' εἰς Θεοῦ σέβας.
Ναὸς δὲ λαοῦ σεπτὸν ἀγνευτήριον.
225 Θεῷ δὲ δῶρον, θυσίαν καθάρσιον.
Δώρων δοχεῖον ἀγνὸν, τὴν θεηδόχος

Α Τράπεζ. Ἱερωσύνη δὲ ἀγνισμὸς φρενῶν,
Θεῷ φέρων ἀνθρώπον, ἀνθρώπῳ Θεόν.
Μυστήριον μὲν ἔστιν ἀρρητὸν σέβας.
230 Χάρισμα δὲ οἶδα Πνεύματος θείαν δόσιν.
Κήρυγμ' ἀδήλων, τὴν προφητείαν λέγω.
Εὐαγγέλιον δὲ, τῆς νέας σωτηρίας.
Ἄποστολὴν δὲ, συμμαχίαν κηρύγματος.
Λόγου δὲ γνῶσιν, τὴν κατήχησιν, νέοις.
235 Τὴν δὲ μετάνοιαν, πρὸς τὰ κρείσσονα στροφήν.
Ἐξόρκισιν δὲ, δαιμόνων ἑξαίρεσιν.
Τὸ λοιπόν ἔστι δευτέρου βίου σφραγίς.
Αἱ προσφοραὶ δὲ, τῆς Θεοῦ σαρκώσεως,

215 Eorum qui obierant, in cœlum translatio.
E latere manans sanguis et aqua simul,
Duplex est baptisma, aliud lavacri, aliud sanguinis,
Cum infestum tempus periculum assert.
Mors ipsius mortis meæ est abolitio.
220 Ejus resurrectio mea est ab inferno liberatio.
In cœlum ascensus me quoque sursum evehit.
Quæ præterea supersunt, age, consideremus.
Populus est collectio hominum ad Dei cultum.
Templum autem venerandum populi sacrarium.
225 Deo munus oblatum sunt victimæ lustricæ.
Munerum venerandum receptaculum est Deum suscipiens
Mensa. Sacerdotium est sanctificatio animarum,
Deo conjungens hominem et homini Deum.
Mysterium ineffabile quoddam est religiosum.
230 Charisma scio esse divinum Spiritus donum.
Denuntiationem rerum abditarum prophetiam appello;
Evangelium vero, prædicationem novæ salutis;
Apostolicum munus quod suppetias venit Evangelio;
Institutionem puerorum de doctrina, catechesin;
235 Poenitentiam, ad meliora conversionem;
Exorcismum, dæmonum expulsionem.
Baptismus est secundæ vitæ sigillum.
Oblationes, Dei incarnationis,

220 Ἡ δὲ ἐκ νεκρῶν. Sic babet codex Vaticanus.
Editi autem ἡ δὲ νεκρῶν.

226 Θεηδόχος. Deum suscipiens. Alter θυηδόχος,
quæ victimam capiat. Aptissima vox utraque ad si-
gnificandam Eucharistiam, de qua hic Gregorius.
Hic Billius acriter carpit Leuvenclaium, hæreticum
hominem, qui totum hunc Gregorii locum deprava-
vit, et mala fide reddidit. Primo quidem θυσίας
καθαρσίου, nota ad marginem apposita, preces si-
gnificare callide innuit, quamvis Missæ sacrificium
hīs verbis designari manifestum sit. Deinde vero
θυηδόχον τράπεζαν interpretatur, mensam quæ suffi-
ficiat illis continet; cum vel mediocriter erudit
norint θυηδόχον idem esse ac θυσίας δεχομένην.
Missæ ergo hoc veteratore, agnoscamus et dicamus
cum Gregorio dona esse lustralia sacrificia, hoc est
corpus et sanguinem Christi in Missa, et horum do-
norum receptaculum esse mensam θυηδόγον, id est
sacrificia capientem, aut potius θεηδόχον, id est sus-
cipientem Deum.

229 Σέβας. Religiosum Bill. Cultus arcanus Dei,

res sacra.

233 Κηρύγματος. Hoc verbum absolute dictum,
de Evangelio accipiuntur.

235 Τὴρ δέ. Vat., καὶ τὴν μετάνοιαν στροφὴν εἰς
κρίσισαν.

238 Αἱ προσφοραὶ. Altaris oblationes nihil aliud
sunt, quam quod nos Missæ nomine intelligimus :
hoc est sacrificium illud, quo sacerdos Deo Patri
corpus et sanguinem Christi offert. Προσφορά nam-
que a verbo προσφέρειν manat : quod quidem, cum
absolute ponitur, idem est ac λειτουργεῖν, et λει-
τουργεῖν, et, ut Latini loquuntur, sacris operari, sa-
cra facere. Vult igitur Gregorius Missarum obla-
tiones hoc nobis conferre, ut Christi incarnationi,
eiusque cruciatis communicemus, quemadmo-
dum ipse loquitur infra lib. II, sect. 4, carm. 1,
vers. 49 et 50 :

Οὐκ ἔτι μὲν θυέσστιν ἀγνοῖς ἐπι χείρας ἀειρω,
Τοῖς μεγάλοις Χριστοῦ μιγνύμενος πάθεσιν.

Non jam amplius ad sancta sacrificia manus attollo,
Mugnis Christi admistus passionibus.

METRICA VERSIO.

Ad supera, quos mors presserat, migrant loca.
E latere manans sanguis et latex aquæ,
Baptisma geminum est, hoc aquæ, illud sanguinis,
Cum me periclis tempus infestum objicit.
At mortis ejus mors est extinctio.
Me nigro ab orco, redditus vitæ, eripit.
Ad supera tendens me quoque in cœlum vexit.
Jam, quæ sequuntur, tu velim consideres.
Λαός, coactum est agmen ad cultum Dei.
Νόος, locus ubi sordibus plebs se expiat.
Donum Tonanti lustralæ sunt victimæ.
Quæ dona sedes excipit, mensa est sacra.

B Mentes sacerdos purgat, et sanctas facit,
Hominem Deoque copulans, homini et Deum.
Mysterium quid? cultus arcanus Dei.
Charisma sancti Spiritus donum est sacrum :
Obscura cum quis prædicat, prophetia.
Novam salutem serino fert evangelus :
At concionem missio sacram juvat.
Doctrina pueris tradita est catechesis.
Metanœa, cum quis corrigit vitam improbam.
Pelluntur at cum dæmones, exorcisis.
Signum, secundæ balneum est vitæ sacrum.
Oblationes, carnis assumptæ a Deo,

Παθημάτων τε τῶν Θεοῦ κοινωνία.
 240 Σημεῖον ἔστι θεῦμά γ' οὐκ εἰθισμένον.
 Πυρὸς δὲ γλῶσσαι, Πνεύματος ἐνθημία.
 'Ο φυχικὸς δ' ἀνθρώπος, οὐδέπω καλός·
 'Ο σαρκικὸς δὲ, καὶ λίαν πάθους φύλος·
 'Ο πνευματικὸς δ', οὐ μακρὸν τοῦ πνεύματος.
 245 Τις δ' Ἀντίχριστος; πλῆρες ίοῦ θηρίον,
 'Ανήρ δυνάστης. 'Η ἀπόστασις δὲ τις;
 'Ο πειγάκιστος ἀρτίως ἀποστάτης.
 'Η τε κρατοῦσα νῦν Θεοῦ διαιρεσί·
 Μεδ' ἦν ὁ Χριστὸς αὖθις ἐν δόξῃ Πατρὸς,
 250 'Οσον φανῆναι σῶμα τοῖς θεοκτόνοις.
 Μεδ' ἦν ἀνάστασις, ἡ δέσις τοῦ συνθέτου·
 Μεδ' ἦν τὸ συμπέρασμα, τῶν δυτῶν λύσις·
 'Εστι δὲ δὴ τις πρὸς τὸ κρέας ἀλλαγή·

Αἱεθ' ἦν χρίσις τε καὶ φόδος. Τις δ' ἡ κρίσις;
 255 Οἰκεῖον ἐνθον τοῦ συνειδότος βίρος,
 'Η κουράτης, νόμοι τε πρὸς βίον σταθμῇ.
 Μακεριότης δ' ἐμογεῖ ἡ εὔζωτα.
 Τις δ' ἡ βασιλεία; τοῦ Θεοῦ θεωρία.
 Σὺν ἀγγέλοις τε δόξα καὶ ὑμνῳδία.
 260 Σκότος δὲ τοῖς κακίστοις, ἐν Θεῷ πεσεῖν.
 Σκάλατης δὲ, πῦρ τε, τῆξις ὑλικοῦ πάθους.
 Εἰ δ' ἀλλο τούδε κρείσον, οὐκ ἔξι Θεοῦ.
 Τύχη δὲ, καὶ πρόνοια, καὶ εἰμαρμένη·
 'Η μὲν, τὸ συμβάν αὐτομάτως, λόγου δίχα
 265 'Η δ', οἰραμδί, οἴμαι, τῶν Θεῷ τυπουμένων.
 Ταῦτ' ἔστιν ἡμῖν ἐκτύπως ὀρίσματα.

Et eorum, quae passus est Deus, sunt participatio.

240 Signum est res mira et inaudita.

Ignis lingua, Spiritus praesentia.

Animalis homo est qui nondum bonus est;

Carnalis autem, qui valde cupiditatibus est deditus;

Spiritalis demum, qui non longe abest a spiritu.

245 Quis est Antichristus? plena veneno bellua,

Homo potens. Quid etiam defectio?

246 255 Longe sceleratissimus nuper vigens apostata,

Et quae nunc dominatur Dei divisio:

Post quam Christus iterum veniet in gloria Patris,

250 Monstraturus corpus suum deicidis;

Dehinc resurrectio, quae est nova corporis et animae conjunctio;

Post quam consummatio, universitatis dissolutio:

Est autem illa quædam in melius immutatio;

Postea iudicium et metus. Quid vero iudicium?

255 Proprium, cuius intus sibi quisque conscientis est, onus,

Vel levitas, et legis ad vitam exactio.

Felicitas, ut opinor, est beata vita.

Quid vero regnum cœlestis? Dei contemplatio,

Cum angelis communis gloria, et laudum divinarum celebratio.

260 Tenebrae autem improbis, Deo excidere:

Vermis, ignis, carnalis libidinis eliquatio.

Si quid eo melius est, non est extra Deum.

Supersunt, fortuna, providentia, fatum:

Fortuna est quidquid fortuito accidit, absque ratione;

265 Providentia est clavus quo banc universitatem regit Deus;

Fatum denique est certus ordo, ut arbitror, Dei decretorum.

Hæ sunt nobis quædam delineationes.

247 Αἰσχοστάτης. Arium significat, a quo acissa divinitas: vel Julianum Apostatam, quo nomine eum appellant. — Forte utrumque, si legas ἄττα, aut. ΚΑΙΛΛΑU.

256 Νέμουν τε πρὸς βίον σταθμή. Et vitæ ad trutinam legis inquisitio.

261 Πάθους. Al., πάθους. Crasse molis eductio.

266 Εἰρημός. Ordo, series Dei decretorum.

267 Ἐκτύπως. Ad specimen cūsor, exarate rum definitiones.

METRICA VERSIO.

*Horumque, passus quæ Deus, perceptio.
 Res mira signum est, præter et morem incidentis.
 Præsentem at ignis Spiritum linguæ indicant.
 Animalis autem quisquis est, nondum est probus.
 Carnalis ille est, vitia quem fœda obsident.
 At spiritalis eminus carnem fugit.
 Quid Antichristus? bellua venenum vomens,
 Vir opibus amplis. Quid item defectio?
 Apostata ille pessimus, nuper vigens,
 Dominatur et quæ nunc Dei divisio:
 Post quam in paterna gloria Christus polo
 Veniet, videndum corpore a theoctonis;
 Post quam resurgent corpora, atque animis suis
 Jungentur. At tum expletio, solvens omnia:
 Meliore cuncta quæ lawien vertet statu.*

*B Censura tunc, et tunc metus corda obterens:
 Censura mentes conscientias intus gravans,
 Levansve, trutina legis et vitæ simul.
 Felicitas quid? Vivere beatum. Quid et
 Cœlestis regnum? Visio suum Dei,
 Et cum beatis gloriam huic dare angelis.
 Caligo quidnam est improbis? labi a Deo.
 Materiam et ignis, verinis et, crassam liquant.
 Quod si quid hoc est melius, haud extra est Deo
 Quid sors, pronœa, quidnam item fatum tibi?
 Quodcumque casu contigit, sors id mihi:
 Pronœa clavus, cuncta quo regit Deus;
 Fatumque, rerum nexus, æternus Pater
 Quas sculpsit. Hi sunt termini nostri breves.*

ΛΕΓ'. Εἰς περὶ τὸν φιλόσοφον

Χαίρεις, τρυφῶν, σὺ τῇ νόσῳ, εἴτε εὐπορεῖς;
 Έχεις κακὸν μὲν, φάρμακον δὲ τῆς νόσου.
 Ἀλλος πάντες μὲν, ἐγκρατής δέ τρισμάχαρ
 Οὐς οὖτε δεινὸν, οὔτε φάρμακον ἔχει.
 5 Τὸν πλούτον μὲν, τῶν παθῶν δὲ ἡσανα,
 Τότε προτιμῶ τοῦ πένητος καὶ σοφοῦ,
 Ὅταν τὸν ἴσχυοντα παρατηῆσαι
 Τοῦ μὴ νοσοῦντος, ἀπενεστέρου δέ γε.

ΛΓ'. Περὶ τῆς αὐτῆς.

Ἐστω τις νοσερὸς χαλεπῶς, καὶ πολλὰ πορίζων
 Φάρμακα τοῖς πάθεσιν · ἄλλος ὑγεινότατος,
 Φάρμακον οὐδὲν. ξῶν · πάτερν τούτων μακαρίεις;

Α Τὸν δέ εὐεκτοῦντα (οἰδ' ὅτι καὶ γὰρ ἄπας).

5 Οὕτω τὸν χρήσοντ' ὄλγων, καν σφόδρα πένηται,
 Πρὸς τοῦ πλουτοῦντος χρήματας καὶ πάθεσι.

ΔΖ'. Εἰς τὴν ὑπομονήν.

“Οταν τιν' εὔρης εὐπαθοῦντα τῶν κακῶν,
 Γίνωσκε τούτον τῷ τέλει τῆρούμενον.
 “Οταν καλόν τιν' ἐν κακοῖς, καθάρσιον
 Τὴν θλίψιν ἰσθι· δεῖ γὰρ, εἰ τι καὶ μικρὸν
 5 Τίνος ἀφέλχει, τούτο φυθῆναι πόνοις,
 Ής μηδὲν εἰς πύρωσιν Ελθῃ τῶν κακῶν·
 “Η πειραν εἶναι καὶ πάλην τοῦ δυσμενοῦς,
 Θεοῦ δεδόντος, ὃς ἀναρρήθης μέγας.
 Ιώβ τε ταῦτα πειθέτω νικηφόρος.

XXXV. De philosophica paupertate*.

An lætaris, tu qui delicias sectaris, in morbo, quod dives sis?
 Malo quidem laboras : sed est tibi remedium morbi.
 Alius contra pauper est, sed temperans : ter felix ille,
 Qui nec ullum malum, nec remedium mali habet.
 5 Divitem quidem, cupiditatibus autem victimum,
 Tunc preponam pauperi et sapienti,
 Cum prætulero robustum ex dementia
 Homini qui morbo non laborat, minus autem fortis est.

XXXVI. De eodem arguento**.

Esto quis graviter morbidus, et multa comparans
 Pharmaca suis morbis : alter sanissimus,
626-627 Pharmacum nullum habens ; utrum beatum dixeris?
 Bene valentem (scio omnes ita dicturos) ;
 5 Sic indigentem paucis, quamvis valde pauperem (felicem prædicabis).
 Pro divite opibus et malis.

XXXVII. De patientia***.

Cum repereris improborum aliquem prospere utentem rebus,
 Scito illum extremo reservatum iudicio.
 Cum probum aliquem videris afflictum, lustrationem
 Hanc esse afflictionem scito ; oportet enim, si quid etiam exiguum
 5 Cœni contractum sit, hoc purgari per molestias,
 Ut nihil malorum ignis incendio servetur ;
 Aut tentationem esse et luctam inimici,
 Deo præstante, ut victor renuntietur.
 Job hæc tibi persuadeat victoriā adeptus.

* Alias Bill. 430, p. 196. ** Alias Murator. 200, pag. 196. *** Alias Murator. 190, pag. 172.

XXXVIII. 3 "Οταν καλόν τιν' ἐν κακοῖς τῶν καλῶν.
 Edit., ὅταν τιν' ἐν κακοῖς τῶν καλῶν.

6, 7 Ός μηδέν. . . τοῦ δυσμενοῦς. Geminos
 hos versus, qui desiderantur in edit. Par., Leuv.
 agnoverat in sua, et Latine reddiderat. Id quo quidem non possum quin mirer et laudem hominis hæretici bonam filiem, qui ipse profect, agnoscatque Gregorii verba, quæ errorem suum de igne purgatorio, vel, ut ipsius verbo utar, igne exploratorio,

penitus subvertunt, et Ecclesiæ doctrinam mire confirman : sic hos versus reddit Leuv. : *Ut ne quid mali supersit exploratorio purgandum igne, vel Deo concedente, periculum de nobis fieri necesse est, et cum adversario luctandum, ut quis magnus renuntietur. Dubium non est quin Gregorius ad verba Apost. I Cor. iii, 13, alludat : Uniuscujusque opus quale sit, ignis probabit.*

METRICA VERSIO.

XXXIV. DE PHILOSOPHICA PAUPERTATE.

(Billio interprete.)

Lætaris, æger, cuncta quod tibi suppetant?
 Medicamen, hunc quo lenias morbum, est tibi.
 Felix at alter : pauper est, sed continens,
 Cui nec malum ullum, pharmacum nec est mali.
 Iose opibus amplum, crimine sed omni obrutum,
 Tunc anteponam pauperi et probo viro,
 Cum, quem furoris reddidit fortēm impetus,
 Prætulero sano, sed inimis tamen.

XXXVI. DE EODEM ARGUMENTO.

(A. B. Caillau interprete.)

Esto quis ægratus graviter, morbisque requirat
 Pharmaca multa suis : nulla sed alter habens

B Pharmaca sit sanus : quem dixeris esse beatum?

Qui valet, exclamas ; clamat et omnis homo.
 Indiget his paucis, pauper licet ; ille sed auro

Afflituit atque inatis : hic tibi primus erit.

XXVII. DE PATIENTIA.

(A. B. Caillau interprete.)

Si prosper occurrat forsitan tibi malus,
 Hunc crede servatum ultimæ sententiae :
 Sin justus in malis, dolores hos puta
 Lustrationem ; si quid est enim, licet
 Parvum, lutu super, decet molestias
 Purgari, in ignes ut mali cadat nibil ;
 Tentantis aut duram esse luctam daenonis,
 Deique donum, victor ut niteat magis.
 Job ista suadeat triumphator tibi.

Παθημάτων τε τῶν Θεοῦ κοινωνία.
 240 Σημεῖόν ἐστι θεῦμά γ' οὐκ εἰθισμένον.
 Πυρὸς δὲ γλῶσσαι, Πνεύματος ἑνῆμία.
 'Ο ψυχικὸς δ' ἀνθρώπος, οὐδέποτε καλός·
 'Ο σαρκικὸς δὲ, καὶ λίαν πάθους φύλος·
 'Ο πνευματικὸς δ', οὐ μακρὸν τοῦ πνεύματος.
 245 Τίς δ' Ἀντίχριστος; πλήρες ίου θηρίον,
 'Ανήρ δυνάστης. 'Η ἀπόστασις δὲ τίς;
 'Ο παγκάκιστος ἀρτίως ἀποστάτης.
 'Η τε κρατοῦσα νῦν Θεοῦ διαιρέσις·
 Μεθ' ἦν δὲ Χριστὸς αὐτὸς ἐν δόξῃ Πατρὸς,
 250 "Οσον φανῆναι σῶμα τοῖς θεοκτόνοις.
 Μεθ' ἦν ἀνάστασις, ἡ δέσις τοῦ συνθέτου·
 Μεθ' ἦν τὸ συμπέρασμα, τῶν δυτῶν λύσις·
 'Εστι δὲ δῆ τις πρὸς τὸ κρέαςσον ἀλλαγὴ·

Α Μεθ' ἦν κρίσις τε καὶ φθόνος. Τίς δὲ ἡ κρίσις;
 255 Οἰκεῖον ἔνδον τοῦ συνειδότος βάρος,
 'Η κουράτης, νόμον τε πρὸς βίον σταθμή.
 Μακαρίότης δὲ ἐμοιγε ἡ εὐνῶια.
 Τίς δὲ βασιλεῖα; τοῦ Θεοῦ θεωρία.
 Σὺν ἀγγέλοις τε δόξα καὶ ὑμνῳδία.
 260 Σκότος δὲ τοῖς κακίστοις, ἐν Θεῷ πετεῖν.
 Σκάλπει δὲ, πῦρ τε, τῆξις υλικοῦ πάθους.
 Εἰ δὲ ἄλλο τούτοις κρέαςσον, οὐκ ἔξι Θεοῦ.
 Τύχη δὲ, καὶ πρόνοια, καὶ εἰμαρμένη·
 'Η μὲν, τὸ συμβάν αὐτομάτως, λόγου δίχα
 265 'Η δ', ολακισμός, ψέρει τὸ πάντα Θεός·
 'Η δ', εἰρμός, οἱμαί, τῶν θεῷ τυπουμένων.
 Ταῦτ' ἔστιν ἡμῖν ἐκτύπως δρίσματα.

Et eorum, quae passus est Deus, sunt participatio.

240 *Signum est res mira et inaudita.*
Ignis linguae, Spiritus praesentia.
Animalis homo est qui nondum bonus est;
Carnalis autem, qui valde cupiditatibus est deditus;
Spiritalis demum, qui non longe abest a spiritu.
 245 *Quis est Antichristus? plena veneno bellus,*
Homo potens. Quid etiam defectio?
624 625 *Longe aceleratissimus nuper vigens apostola,*
Ei quae nunc dominatur Dei divisio:
Post quam Christus iterum veniet in gloria Patris,
 250 *Monstraturus corpus suum deicidis;*
Dehinc resurrectio, quae est nova corporis et animae conjunctio;
Post quam consummatio, universitatis dissolutio:
Est autem illa quedam in melius immutatio;
Postea judicium et metus. Quid vero judicium?
 255 *Proprium, cuius intus sibi quisque conscientis est, onus,*
Vel levitas, et legis ad vitam exactio.
Felicitas, ut opinor, est beata vita.
Quid vero regnum caeleste? Dei contemplatio,
Cum angelis communis gloria, et laudum divinarum celebratio.
 260 *Tenebrae autem improbis, Deo excidere:*
Vermis, ignis, carnalis libidinis eliquatio.
Si quid eo melius est, non est extra Deum.
Supersunt, fortuas, providentia, fatum:
Fortuna est quidquid fortuito accidit, absque ratione;
 265 *Providentia est clavus quo hanc universitatem regit Deus;*
Fatum denique est certus ordo, ut arbitror, Dei decretorum.
Hæ sunt nobis quedam delineationes.

247 *Ἀποστάτης.* Arium significat, a quo scissa divinitas : vel Julianum Apostatam, quo nomine eum appellat. — Forte utrumque, si legas ἦτε, aut. CAILLAU.

256 *Νόμου τε πρὸς βίον σταθμή.* Et vita ad tristam legis inquisitio.

261 *Πάθονς.* Al., πάχονς. Crasse uulnis affectio.

266 *Εἰρμός.* Ordo, series Dei decretorum.

267 *Ἐκτύπως.* Ad specimen casar, exarata rum definitiones.

METRICA VERSIO.

Horumque, passus quae Deus, perceptio.
Res mira signum est, præter et morem incidentis.
Præsentem at ignis Spiritum lingue indicant.
Animalis autem quisquis est, nondum est probus.
Carnalis ille est, vitia quem fœda obsident.
At spiritualis eminus carnem fugit.
Quid Antichristus? bellua venenum vomens,
Vir opibus amplis. Quid item defectio?
Apostata ille pessimus, nuper vigens,
Dominatur et quæ nunc Dei divisio :
Post quam in paterna gloria Christus polo
Veniet, videndum corpore a theoctonis ;
Post quam resurgent corpora, atque animis suis
Jungentur. At tum expiatio, solvens omnia :
Meliore cuncta quæ lauen vertet statu.

B Censura tunc, et tunc metus corda obterens :
 Censura mentes conscientias intus gravans,
 Levansve, trutina legis et vitæ simul.
 Felicitas quid? Vivere beatum. Quid et
 Caeleste regnum? Visio summi Dei,
 Et cum beatis gloriam huic dare angelis.
 Caligo quidnam est improbis? labi a Deo.
 Materia et ignis, vermis et, crassam liquant.
 Quod si quid hoc est melius, haud extra est lira
 Quid sors, prouera, quidnam item fatum tibi?
 Quodcumque casu contigit, sors id nibi:
 Prouera clavus, cuncta quo regit Deus;
 Fatumque, rerum nexus, æternus Pater
 Quas sculpsit. Hi sunt termini nostri breves.

ΛΕ. Εἰς περὶ φιλόσοφον

Χαῖρεις, τρυφῶν, σὺ τῇ νόσῳ, εἰτ' εὐπορεῖς;
Ἐχεις κακὸν μὲν, φάρμακον δὲ τῆς νόσου.

Ἄλλος πένης μὲν, ἐγκρατής δέ τρισμάχαρ
Οὐσίας.

Ὥσεις δεινόν, οὐτε φάρμακον ἔχει.

5 Τὸν πλούσιον μὲν, τῶν παθῶν δὲ ἡσσονα,

Τὸτε προτιμῶ τοῦ πένητος καὶ σοφοῦ,

Οὐταν τὸν ισχύοντα παραπλήξια

Τοῦ μὴ νοσοῦντος, ἀπενεπεστέρου δέ γε.

ΛΖ'. Περὶ τῆς αὐτῆς.

Ἐστω τις νοσερὸς χαλεπῶς, καὶ πολλὰ πορίζων

Φάρμακα τοῖς πάθεσιν ἀλλος ὑγεινότατος,

Φάρμακον οὐδὲν ἔχων· πότερον τούτων μακαρίεις;

Α Τὸν δέ εὐεκτοῦντα (οἰδ' ὅτι καὶ γάρ ἄπαις).

5 Οὕτω τὸν χρήζοντα ὄλιγων, καὶ σφόδρα πάνηται,

Πρὸς τοῦ πλούτουντος χρήμασι καὶ πάθεσι.

ΛΖ'. Εἰς τὴν ύπομονήν.

"Οταν τιν' εὑρης εὐπαθοῦντα τῶν κακῶν,
Γίνωσκε τοῦτον τῷ τέλει τῆρούμενον.

"Οταν καλόν τιν' ἐν κακοῖς, καθάρσιον

Τὴν θλίψιν ἴσθι· δεῖ γάρ, εἰ τι καὶ μικρὸν

5 Τίλος ἐφέλκει, τοῦτο ρυθῆναι πόνοις,

· Ής μηδὲν εἰς πύρωσιν ἐλθῃ τῶν κακῶν·

· Ή τείραν εἶναι καὶ πάλην τοῦ δυσμενοῦς,

Θεοῦ διέδόντος, ὡς ἀναρρήθης μέγας.

Ίώδε τε ταῦτα πειθέτω νικηφόρος.

XXXV. De philosophica paupertate*.

An lætaris, tu qui delicias sectaris, in morbo, quod dives sis?

Malo quidem laboras: sed est tibi remedium morbi.

Alius contra pauper est, sed temperans: ter felix ille,

Qui nec ullum malum, nec remedium mali habet.

5 Divitem quidem, cupiditatibus autem victimum,

Tunc præponam pauperi et sapienti,

Cum prætulero robustum ex dementia

Homini qui morbo non laborat, minus autem fortis est.

XXXVI. De eodem argumento**.

Esto quis graviter morbidus, et multa comparans

Pharmaca suis morbis: alter sanissimus,

626-627 Pharmacum nullum habens; utrum beatum dixeris?

Bene valentem (scio omnes ita dicturos);

5 Sic indigentem paucis, quanvis valde pauperem (felicem prædicabis).

Pro divite opibus et malis.

XXXVII. De patientia***.

Cum repereris improborum aliquem prospere utentem rebus,

Scito illum extremo reservatum iudicio.

Cum probum aliquem videris afflictum, lustrationem

Hanc esse afflictionem scito; oportet enim, si quid etiam exiguum

5 Cœni contractum sit, hoc purgari per molestias,

Ut nihil malorum ignis incendio servetur;

Aut tentationem esse et luctam inimici,

Deo præstante, ut victor renuntietur.

Job hæc tibi persuadeat victoriā adeptus.

* Alias Bill. 150, p. 196. ** Alias Murator. 200, pag. 196. *** Alias Murator. 190, pag. 172.

XXXVII. 3 Οταν καλόρ τιν' ἐτοντα κακοῖς τῶν καλῶν.
Edit., ὅταν τιν' ἐν κακοῖς τῶν καλῶν.

6, 7 Ὡς μηδέρ. . . τοῦ δυσμενοῦς. Geminos
hos versus, qui desiderantur in edit. Par., Leuv.
agnoverat in sua, et Latine reddiderat. Id quo qui-
dem non possum quin mirer et laudem hominis hæ-
retici bonam fidem, qui ipse profert, agnoscitque
Gregorii verba, quæ errorem suum de igne purga-
torio, vel, ut ipsius verbo utar, igne exploratorio,

penitus subvertunt, et Ecclesiæ doctrinam mire
coußirant: sic hos versus reddit Leuv.: Ut ne
quid mali supersit exploratorio purgandum igne, vel
Deo concedente, periculum de nobis fieri necesse est,
et cum adversario luciandum, ut quis magnus renun-
tietur. Dubium non est quin Gregorius ad verba
Apost. I Cor. iii, 13, alludat: Uniuscuiusque opus
quale sit, ignis probabit.

METRICA VERSIO.

XXXV. DE PHILOSOPHICA PAUPERTATE.

(Billio interprete.)

Lætaris, æger, cuncta quod tibi suppetant?
Medicamen, hunc quo lenias morbum, est tibi.
Felix at alter: pauper est, sed continens,
Cui nec malum ullum, pharmacum nec est mali.
Iose opibus amplum, crimine sed omni obrutum,
Tunc anteponam pauperi et probo viro,
Cum, quem furoris reddidit fortē impetus,
Prætulero sano, sed minus fortē tamen.

XXXVI. DE EODEM ARGUMENTO.

(A. B. Caillau interprete.)

Esto quis ægratus graviter, morbisque requirat
Pharmaca multa suis: nulla sed alter habens

B Pharmaca sit sanus: quem dixeris esse beatum?
Qui valet, exclamas; clamat et omnis homo.
Indigit his paucis, pauper licet; ille sed auro
Affluit atque inalis: hic tibi primus erit.

XXXVII. DE PATIENTIA.

(A. B. Caillau interprete.)

Si prosper occurrat forsitan tibi malus,
Hunc crede servatum ultimæ sententiae:
Si justus in malis, dolores hos puta
Lustrationem; si quid est enim, licet
Parvum, lutis super, decet molestias
Purgari, in ignes ut mali cadat nihil;
Tentatis aut duram esse luctam dæmonis,
Deique donum, victor ut niteat magis.
Job ista suadeat triumphator tibi.

ΛΗΡ. Εἰς τὴν αὐτήν.

Εἴ τις ἐών κακίης στυγερὸν τάκος ἔνθα τέθηλας,

Ταῖς πυμάταις βισάνοις ἵσθι φυλασσόμενος.

Εἴ τις ἀριστος ἐών κύρσας τραχέος βιότου,

Ὄς χρυσὸς χοδῶν ἵσθι καθαιρόμενος·

5 Ἡ φθονεροῦ πάλῃ κάρμων δέμας, δίλος ἡών τις,

Ὄς κεν ἀεθλῆσας στέμμα νίκης φορέος.

Τῷ μήτ' εὐθαλέων τέρπου φένα, μήτε μόγοις·

Κάμπτεο χριστοφόρῳ πάντα φέρων κραδίῃ.

ΛΘ. Εἰς τύχην καὶ φρενησιν.

Ἐφησί τίς που τῶν φιλοχρύσων τάδε·

Α· Θέλω τύχης σταλαγμὸν, ή φρενῶν ἄπιθον.·

Πρὸς δὲ τις ἀντέφησε τῶν φιλοφρόνων·

«Πανὶς φρενῶν μοι μᾶλλον, ή βιθὸς τύχης.·

Μ· Εἰς τῷς ἀνθρωπίνων ματαύτητα.

Οἱ τοὺς ἀραχνῶν ἐκμιμούμενοι μίτους,

Καὶ τοῖς ἀραυροῖς ἐντρυφῶντες τοῦ βίου,

Τοτεσσαν ὡς εὐληπτα καὶ αὔραις πέλει

Τὰ τερπνὰ πάντα τοῦ ἀραχνῶν βίου.

5 Οἱ τοὺς θρόνους ἔχοντες ὠραισμένους,

Καὶ ταῖς φεύσαις ἔξοχαὶ ἐπηρμένοι,

Σχοπεῖτε τὴν ἀφευκτὸν ἔσχάτως δίκην,

Ὄς οὐδὲν αὐτὴν οὐδαμῶς παραδράμοι.

XXXVIII. De eodem argumento^a.

Si quis existens malitia miserum germen hic flores,

Extremis suppliciis scito te servatum

Si quis optimus existens incidisti in duram vitam,

Tanquam aurum in fusoriis scias te porgari :

5 Aut si ob invidi luctam æger es corpore, alterum Job esse (scias),

Ut cum certaveris, coronam victoriae referas.

Quare neque prosperis animum oblecta, neque adversis

Frangaris, Christiano omnia ferens corde.

XXXIX. De fortuna et providentia^b.

Dicebat olim avarus quispiam hæc verba :

«Malo fortunæ gutiam, quam mentis dolium.·

Ad quem sic respondit sapienta :

«Gutta mentis mihi potior quam dolium fortunæ.·

628-629. XL. De rerum humanaq[ue] vanitate^c.

Qui aranearum imitantur filia
Et cito marcentibus delectantur rebus vitez,
Sciunt quam facile in auras ferantur ac dissipentur
Quæcumque placent in vita telis aranearum simili.
5 Qui thronos tenetis splendentes
Et ob luxas dignitates elati estis,
Considerate inevitabilem extremam ultionem,
Ut nibil ipsam ullo modo possit effugere.

^a Alias Murator. 195, pag. 170. ^b Alias Bill. 68, pag. 156. ^c Alias Bill. Latine tantum, p. 508.

XXXVIII. 8 Χριστοφόρῳ... κραδίῃ. MSS. Χριστοφόρῳ.... κραδῆς. Ibidem φέρων, forte φέρειν, ac sic vertendum : Christiani cordis est omnia perseverē.

XL. ARGUMENTUM. Brevisimum hoc poema Latine

tantum exstat apud Billium, ad calcem carmina
Græcorum.

Nusquam Græce sicut editum. Textus Græcus, qd
sequitur, e cod. Reg. 4277 desumptus est.

METRICA VERSIO.

XXXVIII. DE EODEN ARGUMENTO.

(A. B. Caillau interprete.)

Si quis forte mali flores hoc germen in orbe,
Te tormenta manent ultima, crede mibi.
Si vitæ duro cecidisti in tramite justus,
Aurum te, credas, excoquit ignea vis :
Factus es aut Jobus membris languentibus alter,
Dæmonis ut victor præmia larga feras.
Ne letis jubiles rebus, neque casibus unquam
Cede malis, patiens omnia corde pio.

XXXIX. DE FORTUNA ET PRUDENTIA.

(Billio interprete.)

Avarus olim quispiam hoc dixit : « Bonæ

B Mihī gutta sortis est prior mentis caro. ·
Ad quem hoc rejicit quispiam prudentiam .
« Mihī gutta mentis est prior sortis mari. ·

XL. DE RERUM HUMANARUM VANITATE.

(A. B. Caillau interprete.)

Qui filia deducunt araneæ velut,
Brevisque gaudent marcidis vitæ bonis,
Afflantibus rapi facile ventis sciunt,
Quæ vita in hac placent araneis pari.
Vos qui tenetis luce fulgentes thronos,
Fluxa superbi dignitatum gloria,
Videte poenæ ultionis ultimas,
Quas fugere nullis artibus potest homo.

ΒΙΒΛΟΣ Β'. ΕΠΗ ΙΣΤΟΡΙΚΑ.

ΤΟΜΗ Α'. ΠΕΡΙ ΕΑΥΤΟΥ.

LIBER II. POEMATA HISTORICA.

SECTIO I. DE SEIPSO.

A'. Περὶ τῶν καθ' ἑαυτόν.

Χριστὸς ἀναξ, δοκίμας ποτ' αἰτιρομέναις παλάμησι
Σταυρούποις Μωσῆς ἐπ' οὐρέων σου θεράποντος,
Ἐκλινας Ἀμαλήχ ὄλον σύνενος· δος τε ταθείσαις
Χειρεσιν ἐν βόθρῳ Δανιήλ ὑπο, δειγὰ λεόντων
Ὡ Χάσματα, καὶ φρίκτας δυνάχων ἐπέδησας ἀκωτάς.

Α "Οὐ διὰ καὶ μεγάλου ἀπὸ κῆτος ἔκθορ" Ἰωάννες
Εὐξάμενος, καὶ χέρας ἐνὶ σπλάγχνοις ταῦτασσας·
Ἐν φλογὶ δ' Ἀσσυρίῃ δροσερὸν νέφος ἀμφεκάλυψε
Θαρραῖον τρεῖς παῖδας, ἐπει λέρας ἐξεπέτασσαν·
10 "Οὐ τοθὶ δλην ζείουσαν ὑπειρ ἀλλα πεζὸς δδεύσας,
Κύματα καὶ ἀνέμων μένος ηννάτες; ὡς κὲ μάθητάς

630-631 I. De rebus suis".

Rex Christe, qui; pura olim manus famulo tuo Moše
In modum crucis extollente in monte,
Vertisti Amalecis perniciosum robur, quique extensis
Manibus in Nœva a Daniele dira leonam
5 Ora et horribiles unguium acies compressisti:
Per quem etiam Jonas ex ingenti cete exsilivit,
Postquam oravit et manus in visceribus tetendit;
Et in flamma Assyriae nubes roscida circumdedit
Magnanimos tres pueros qui manus expanderant:
10 Quique aliquando mare intumescens pedibus calcans
Fluctus et ventorum violentiam sedasti, ut discipulos

* Scriptum an. 571. — Alias Bill. 2, pag. 31.

I. ARGUMENTUM. *Hoc in egregio poema committit mortalium sortem, suamque ipsius maxime miseratur Gregorius, qui, contemptis opibus, conjugio, et vita illecebris omnibus, Satanae tamen insidias a cete penitus effugere non poterit; immo viatoris instat illius, qui ab Jerusalem in Jericho descendebat, gratia Christi quasi ueste spoliatus, impositisque plagiis semivitis jaceret; ac quod bonum erat, cernere vix posse, aut certe desiderare. Tum elegantissimum omnium similitudine, plateau pinore perenni fronde vernantem se comparat, quam exundans hieme fluvius dum nulluit, ipsum labefactis sensim omnibus retinaculis in præcepis veluti suspensam primum exponit, extremitaque ac tenuissimis radicibus adhuc hærentem sustutus mox abrumpens, in medios detrahit vorticem, et nago in cautes fragore prostrudit; ubi frequentissimo imbre ac perpetua colluvie computrescens, ignobile lignum tandem in littore jacet. Unde cum Jerenzia optans capili suo aquam, et oculis fontem lacrymarum, ut maculas suas eluat, ad solitudinem vehet-*

mentius aspirat. In ea tamen pugnas de fide, a Macedonianis forsitan excitatas solitariis, inventari significat, charitatēmque ac pacem nomine tantum retinerti.

Scriptum est hoc poema anno 571. Exstat epica Bill. n. 2, pag. 31.

TIT. *Περὶ τῶν καθ' ἑαυτόν.* Titulum hunc suppeditarunt Regii codices. Edit., Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου ἐπισκόπου Ναζαρίου περὶ τῶν καθ' ἑαυτόν Ἐπηρ, δι' ὧν παρούνει λαζηθότων ἡμᾶς πρὸς τὸν ἐν Χριστῷ θόνον. Primitias carminum Gregorii appellat scholastes poema istud et proœmium, vice precis, in quo de omnibus, quæ in vita contingunt, disserit, et enarrat heroico carmine omnia quorum ipse in vita sua periculum fecit. Proœmium ἐν σχηματι εὐχῆς, ἐν ψ. φιλοσοφεῖ περὶ διλων τῶν ἐν τῷ Βίῳ. Διηγεῖται δὲ σχεδὸν τὰ ὧν κατὰ πάσουν εὐτοῦ τὴν ζωὴν πεπειρατα. Δι' ἐπῶν προστιμον.

8 Δροσερός: Coisi., δροσεν.

METRICA VERSIO.

I. DE REBUS SUIS.

(Billio interprete.)

Christe Deus, qui castra Amalec sævæque cohortes registi, turpique fugæ lethoque dedisti,
um tuus extensis Moses ad sidera palmas,
ignantesque crux, sublimi in monte levasset:
ui, tendente manus etiam Daniele propheta
sovea, horrendos unguis atque ora leonum

B Vinxisti, rabidum pellens de corde furorem:
Per quem etiam magni Jonas e faucibus imis
Exsilii ceti, postquam pia vota precesque
Concepit, medioque manus in ventre tetendit;
Roscidaque egregios juvenes nubecula texit,
Assyria in flamma tendentes brachia sursum:
Quique etiam quondam ferventes aquoris undas
Calcasti, ventosque graves fluctusque sercos
Sedasti, dum discipulos sidente pericio

Ἐκ πελάγους ἐρύσειας δρινομένους ὑπὸ ἀτταῖς·
Πολλοὶ δὲ αὐτὸι φυχάς τε καὶ ὄψεα λύσαν νούσουν,
Οὐα Θεός, κρανθεῖς δὲ βροτός, θητοῖσιν ἐμίχθης·
15 Ὄντὸς μὲν ἡς ἀνωθε, τὸ δὲ ὑστετονέμπα φανόθης·
“Ἄς με θεὸν τελέσιας, ἐπει βροτός αὐτὸς ἐτύχθης·
“Ὄδε μάχαρ καὶ ἔμοι Θεός Έλαος ἐλθεῖ καλεῦνται·
“Εἴθ’ ἐπὶ χείρα φέρων Θεός Πλαος, ὃς με σωῆσῃς
Ἐν πολέμῳ, καὶ θηραῖ, καὶ ἐν φλογὶ, καὶ ἀνέμοισι
20 Τειρόμενον, καὶ μούνοντες οὐρανὸν δύμα φέροντα.
Καὶ γὰρ δὴ θῆρες τε καὶ ἄγριον οἴδμα θαλάσσης,
Καὶ δῆρις στονόστα, καὶ αἰθομένου πυρὸς ὅρμη,
Πάντα κακοὶ τελέθουσι βίου δηλήμονες δινδρες,
Οἱ δὲ Θεὸν φιλέοντας ἀπεχθαίρουσι μάλιστα,

A 25 Οὔτε δίκην τρομέοντες ἐσύστερον ἀντιδώσαν,
Οὔτε βροτῶν ἀλέγοντες, δοὺς στυγέουσιν ἀλιτρόν.
Τῶν μὲν ἀπόεργασθε, Χριστὸς, καὶ ἐνδυκέως με φύλαξ·
Ἀμφὶς ἔχων πτερύγεσι τεῖλες, καὶ κήδεα λυγρὰ
Σελο, “Ἄναξ, θεράποντος ἐκάς βάλε, μηδὲ βαρεῖ·
50 Μέρμηραι δονέοιν ἐμδν νόον, δις δὲ κόσμος,
Καὶ κόσμου μεδέων δειλοῖς μερόπτεστον ἔγειρε,
Δάπτων, οἵα σιδηρον ἰδες, θεοειδέα μορφὴν
“Ενδοθί, συμφυέα τε τιθεις χονὶ κρέσσονα μόρη·
“Ἄς μὴ χοῦν ἐρύσειν δικαν βρίθοντες ἐπὶ γαλαν
55 Ψυχή· χοῦς δὲ βάλοι φυχὴν πτερύγεσταν ἵρα,
Δύσμορον, θυσέοιν ἐν Ἑργμασι σαρκωθεῖσαν.
Δοιαὶ γάρ τε πύλαι θνητοῖς στυγεροῦ Θανάτου.

*Ex mari erueres vento agitatos;
Qui rursus multorum animos et corpora morte liberasti,
Ut pote qui Deus, ac homo factus, mortalibus permisus es,
25 Quoruin quidem alterum in principio fuiisti; alterum postremo nobis apparisti,
Ut me deum perficeres, postquam ipse homo factus es;
Huc ad sis etiam mihi invocanti, beate et misericors Deus
Huc ad sis manum prætendens, misericors Deus, ut salvum me facias
In bello, et inter seras, et ventos, et flamas,
20 Oppressum, ac oculos tantum in cœlum tollentem.
Nam et seræ et atrox maris tumor,
Et bellum lamentabile, et ignis ardentes impetus,
Omnia hæc sunt improbi homines, vita pernicias,
Qui præcipue oderunt Dei amatores,*

632-633 25 *Nec futurum aliquando judicium contremiscuisti,
Nec rationem habent hominum, quicunque improbos odio habent.
Ab his me arce, Christe, meque indesinenter custodi
Circumdans alis tuis, ac diras ærumnas
Longe a tuo famulo, Rex, propelle, nec graves
30 Curæ agitant mentem meam, quas hic mundus
Et mundi princeps miseris hominibus suscitat,
Intus, ut ferrum ærugo, formam Deo similem
Rodens, ac terræ agglutinans meliorem partem,
Ne corpus, quod in terram vergit, sursum efferat
35 Anima, sed potius corpus animam alis instructam, humi dejiciat
Infelicem, carneamque luteis actionibus factam.
Duae namque sunt mortis janæ miseris mortalibus.*

12 Ἀγέταις. Ita Coislin. Mendose in editis, ἀτταῖς;

13 Ἀγεα. Glos., μελη.

14 Κρατοδεῖς. Coislin., χρησθεῖς. Sup. lin., γεννενος.

17 Ωδε μάχαρ, etc. Nonnulli codices ante hunc versum, sicut et editi, istum exhibent. Ωδε μάχαρ καὶ ἔμοι Θεός Έλαος, ὃς με σωῆσῃς· aliī vero non εἰναι agnoscunt. Ipsum umisimus, ne feedam cum duobus sequentibus tautologiam exhiberet.

21 Καὶ γάρ. Reg. unus, val γάρ. Ea quæ supra

de Amalectis, leonibus, ceto, fornace ignis, et mæri fluctibus agitato cecinerat Gregorius, ad propositum accommodat. BILL.

22 Αἰθομέρου. Reg., αἰθομένη.

24 Οἱ δα. Coisl., οἱ τα.

28 Κήδεα. Ita Coisl. et sup. lin., μλάδας γηπάξ. Edit., χύδεα.

30 Μέρμηραι. Sup. lin., Reg. 991, 992, μέρμηραι.

34 Βρίθοντες. Schol., βαρύνοντα.

36 Πλυνεοντες ἐν δρυμασι. Terrenis actionibus vel terrenis studiis, affectibus.

METRICA VERSIO.

Extrahit, horrendi jaetatos turbine venti:
Quique etiam multorum animas et corpora morbis
Solvisti (nam cuncta potes terraque marique);
Mortalis vero factus, mortalibus agris
Junctus es; et cuius deitas antiquior omni
Temporis est spatio, tandem cum corpore nobis
Visus es, ut miseros vitæ immortalis honori
Affereres, postquam corpus mortale subisti:
Sic quoque tu facilis nostræ, bone Christe, saluti,
Sic quoque tu facilis venias, bone Christe, vocanti;
Sic protende manum, Deus optime, meque periclo
Eripe, tum bello atque feris, tum turbine saeo
Ventorum et flammis hostilibus undique pressum,
Ac solum in cœlos animumque oculosque ferentein.
Namque et fluctus atrox, et lamentabile bellum,
Immanesque feræ, furibundus et impetus ignis,
Sunt acelerati homines, vita certissima pestis,
Qui claros virtute viros, Numenque colentes

B Athereum persanante, odio insectantur acerbe,
Nec gravis horrentes ævi tormenta futuri,
Nec quidquam voces hominum vultusque verent,
Qui mersum vilius animum aversantur. Ab istis,
Christe, taum fannulum remove, salvumque tecum.
Mollibus amplectens alis, animique molestas
Ærumnas procul a nobis depelle benignus.
Nec gravium nostram perturbent agmina mentes
Curarum, quas hic mundus, mundique tyranno.
Excitat innumeras miseris mortalibus, intus
Divinam effigiem rodens (absumere ferrum
Scabra velut rubigo solet), meliorque laborans
Pars ut humili fœde coalescat, sicque recurvus
Non animus sursum corpus trahat atque superet.
Addicat rebus, verum sublime petentem
Terra animam steruat miseram, studiisque eadu
Ac limo infectis tam turpi habe notatam.
Ut pro pneumatica jam crassa et carnea fiat.

Kai δ' οι μὲν κακίης θολερήν φρεσὸν ἔνδοθι πηγὴν
Τίχουσιν; τοῖς αἰὲν ἀτάσθαλα ἔργα μέμηλε,
40 Καὶ δέλμας, θριστῆς τε κόρος, καὶ μῆδες λυγρό·
Οἱ σφέας ὑπερύνοντες ὑπερβασίην ἐς διτασαν,
Τέρποντες ἀμπλακήν, σφέτερον μόρον ἀμφαγαπῶντες.
Οἱ δὲ Θεοὶ καθαρῆσι νόον λεύσσοντες ὅπωπαις,
Καὶ κόσμου στυγέοντες ἀναιδέας ἔχγονον ὕδριν,
45 Λυπρῷ ἔκας ζῶσιν βιθτοῦ σκιοειδῆ σαρκί,
Καὶ γαίαν πατέουσιν ἐλαφροτέροις πόδεσσίν,
Ἐστόμενοι καλέοντες Θεῷ, καὶ πνεύματι κοῦφοι,
Μύσται χρυστομένης ζωῆς Χριστοῖο ἀνακτος,
“Ωτε κεν λαμπτομένης ποτ’ ἐς ὑστερὸν ἀστράψων.
50 Ἀλλὰ καὶ ὡς βιότοιο κακαῖς πείρονται ἀκάνθαις

Αἱρετοὶ ἀναγκαῖην, καὶ ἔκτοθι μυρία δαίμων
Λυσσήεις κάκοεργὸς ἐμήσατο κέντρα μόροι,
Τ' αἱρέοις θνητοῖς· καὶ εἰδεῖ πολλάκις κεύθων
Ἐσθλῷ λυγρὸν δλεθρὸν, δτ' ἀντίδια πτολεμίζων
55 Χάζηται. Τοῖον γάρ ἐπ' ἀνδράσι λοιγὸν ὑφαίνει,
Οἶον ὥπ' εἰδατι χαλκὸς, δτ' ἰχθύσι κῆρα φέρησιν,
Οἱ ζωὴν ποθέοντες, ἐνὶ σπλάγχνοισιν δλεθρὸν
Εἴρυσαν ἀπροϊδῇ, σφέτερον μόρον ἀμφιχανόντες.
“Ω; καὶ ἐμοὶ δολύμητις, ἐπειλ ζόφον δυτα μιν ἔγνων,
60 Βεσάριον χρόα καλὸν, ἐπήλυθε φωτὶ ἐσικώ;,
Αἴκεν πως ἀρετὴν ποθέων, κακήν πελάσαιμι,
Κλεπτομένου πρὸς δλεθρὸν ἐλαφροτέροιο νόοιο.
Οὐ με γάμος δ' ἐπέδησε, βίου ῥόσι, δη τε μέγιστον

Alli enim nequitiæ turbidum fontem animo
Parturiunt, quibus semper curæ sunt sceleræ actiōnes,
40 Et corpus, et prona ad injuriam satietas, et acerba consilia :
Qui semetipso excitantes ad omnem prætergressionem,
Deflectantur scelere, propriam mortem diligentes ;
Alli puræ mentis oculis Deum consipientes,
Et superbiam, mundi impudentis sobolem, odio habentes,
45 Procul a contaminato saeculo vivunt in carne instar umbræ transuente,
Et terram calcant pedibus levioribus,
Vocantemque Deum sequentes, et spiritu expediti,
Discipuli occultæ regis Christi vitæ,
Ut cum illa affliserit, ipsi tandem aliquando splendescant.
50 Sed tamen malis-vitæ punguntur spinis
Ob usus necessarios, et extrinsecus innumeros dæmoni
Rabidus et maleficus mortis aculeos excogitavit,
Heu! mihi mortalibus, ac specie saxe abscondit
Præclara funestam pestem, cum aperte pugnans
55 Vincitur. Talem enim hominibus pernicieē contextit;
Qualem æs sub esca, cum necem inserti piscibus,
Qui, vitam optantes, visceribus lethum
Trahunt improvisum, propriam mortem vorantes.
Sic et mihi dolosus, postquam eum tenebris horridum agnovi,
60 Præclara veste induitus, supervenit luci similis,
634-635 Ut dum virtutem concupisco, nequitiæ appropinqueam ;
Subrepti ad mortem leviori mente.
Non me nuptiæ ligaverunt, vitæ fluxus, quod maximum

40 Αὐγρά. Regii plerique et Coisl., πικρά.
48 Μύσται. Reg. 991, sup. lin., μυσταγωγοί.
50 Ής βιότοιο κακαῖς πείρονται, πραγε σερυνται spinas.
habet : σπείρονται ἀκανθαῖ, πραγε σερυνται spinas.
Unus e Regiis habet etiam ἀκανθαῖ.
51 Χρειοī ἀναγκαῖην. Duo Regg. χρειη. Chig.
χρειοī ἀναγκαῖη.
52 Κέρτρα. Schol. βέλη.

53 Αἱρέοις. Ita Coisl. et sup. lin. φεῦ, et
Schol. al. & μελέοις. Edit. ἀμελέοις, parum de se
soliciti, incakti.
60 Φωτ. In Coisl. sup. lin. ἀνδρι. Verum hic
φῶς, lucem, non hominem significat. Alludit enim
ad istud Apost. II Cor. xi, 14: Satahus se transfi-
gurauit in angelum lucis.
63 Οὐ με. Reg. 992, οὔτε.

METRICA VERSIO.

Namque duplex homini patet atræ janua moris. B Pectora, quippe quibus victimum curare necesse,
Sunt etenim vitii qui sœdum in pectore fontem
Producant, quibus est scelus atque injuria cordi,
Quies gula, quies lasciva caro, quies perdita curæ
Consilia, et sese qui turpiter in genus omne
Exstimalunt sceleris, tantoque furore tenentur,
Ut juvet æterna miseros occumbere morte.
Ast ali contra purgata inente videntes
Numinis excelsi radium, mundique fugacis
Exosi sobolem, cui nomen dira libido,
Umbroso procul a mundana corpore vita
Ævum agitant, pedibusque premunt levioribus or-
[ben]:
Cœlestem Dominum divina voce trahentem,
Atque sacrum Flamen mira levitate sequentes,
Vitæ cultores abstruse in principe Christo:
Ut postquam illa suæ radios effundere lucis
Cœperit, ipsi etiam rujilo fulgore nitescant.
Sic tamen et vitæ spinis lacerantur corum

Exstimalunt sceleris, tantoque furore tenentur,
Ut juvet æterna miseros occumbere morte.
Ast ali contra purgata inente videntes
Numinis excelsi radium, mundique fugacis
Exosi sobolem, cui nomen dira libido,
Umbroso procul a mundana corpore vita
Ævum agitant, pedibusque premunt levioribus or-
[ben]:
Cœlestem Dominum divina voce trahentem,
Atque sacrum Flamen mira levitate sequentes,
Vitæ cultores abstruse in principe Christo:
Ut postquam illa suæ radios effundere lucis
Cœperit, ipsi etiam rujilo fulgore nitescant.
Sic tamen et vitæ spinis lacerantur corum
Non me connubium strinxit (defluxit vitæ);

Δευμὸν ἐτὸν ἀνθρώποις ὅλη βάλεν, δίχθεος ἀρχῆν·
 65 Οὐδὲ εἴλεν σηρῶν καὶ τὰ νῆματα, οὐδὲ τράπεζαν
 Ἡγάσθην λικαρήν, πολυχανδέα γαστέρα βόσκων,
 Μαγλοσύνης μήτειραν ἀτάσθαλον· οὐδὲ δόμοις
 Ναίειν ἐν μεγάλοις καὶ αἰγάλεσσι φύλησα·
 Οὐ μόσης ἀταλοῖς ἐνὶ προύμασι θυμὸν ιάνθην·
 70 Οὐδὲ μύρων μαλακὴ με διέδραμε θῆλυς ἀτέμη·
 Ἀλλοι δὲ ἀντὶ χρυσῆς τε καὶ ἀργυροῦ, οἱ φιλέστες
 Νηρίθμοις κτεάτεσσιν ἐφεζόμενοι μελεδαίνειν,
 Βαινὴν τέρψιν ἔχουσι, πολὺν πόνον. Αντάρε Εμοὶ γε
 Μάξα φύλη, γλυκὺ δὲ δέικν, ἀλλες, σχεδὸν δὲ τράπεζα·
 75 Νηράλιον δὲ τὸν οὐδεὶς ποτὸν οὔτος δριστος
 Πλοῦτος ἐμοί, καὶ Χριστὸς ἐμὸν νόον αἰὲν δεῖραν.

Α Θύ τῆς πυροφόρου γυῖαι, καὶ ἀλλα καὶ,
 οὐδὲ βῶν ἄγράλαι, καὶ πάντα πίνα μήλων,
 οὐδὲ φίλοις θεράποντες, ἐμὸν γένος, οὐδὲ τυραννὸν
 80 Ἐσχισεν ἀρχαίη, καὶ οὐνομα θήσατο δισούν
 Εὐγενίας δημάρτης τε, μιῆς χθονὸς ἐπιγεγαῖτας,
 Η ἔθνος, τῇ Θεοί. Νόμος δὲ ἐπέσκεπτ' ἀλτερός.
 Οὐδέ τι μοι χρεώ πνοιῆς ἐκοιστα φεύσης,
 Ἀνδρομέδης τιμῆς, καὶ κύδεος ὀλλυμένοιο.
 85 Οὐ μέγα πάρε βασιλῆς ἔχειν γέρας ἐνθύμενοιλλής,
 οὐδὲ δίκης με θρόνου ποδὸν ἔλεν πόδος, οἰσιν ἐμείνα
 Κλεινὸς ἐφεδρῆσσων ὑπὲρ δρυνές θύης ἀσέρειν·
 οὐδὲ μέγ' ἐν πολέσσιν ἔχειν οὐδένος, η πολιτήταις
 Τερπόμενον φεύτησι καὶ ἀδρανέσσιν θνείροις

Vinculum hominibus a materia injectum, molestiarum initium.
 65 Nec me sericorum staminum cepit pulchritudo, nec mensam
 Miratus sum pinguem, inexplorabilem ventrem pascere,
 Lascivias scelastago matrem : hec domos
 Habitare ingenes et residentes amavi;
 Nec musicæ teneris sonis animum demulsi;
 70 Nec unguentorum mollis me et effeminatus perfudit vapor.
 Aliorum sint aurum et argentum, qui dum amant,
 Innumeris opibus insidentes, solliciti esse,
 Levem habent voluptatem, ac laborem plurimum. Rursus mihi
 Maza placet, cibisque jucundus, sales, mensa sine apparatu :
 75 Ad hanc vero sobrias potus, aqua : haec mihi sunt opumæ
 Divitiae, et Christus meam semper mentem erigens.
 Non fertilis terra jugera, et pulchra nemora,
 Nec boum armenta, nec pingues ovium greges,
 Nec servi placent, meum genus, quos tyrannis
 80 Divinit antiqua, et nonen duplex imposuit,
 Ingenuos et servos, ex una terra genitos,
 Sive terra, sive Deo. Improba autem lex subsecuta est.
 Sed nec aura indigo celerrime evanescente,
 Humanis honoribus, et pereunte gloria :
 85 Non a rege magna præmia in aula consequi,
 Non forensum me unquam amor thronorum cepit,
 Quibus gloriose insidens supercilium altius attollerem :
 Nec in civitatibus, atque inter cives magna pollere auctoritate
 Gaudenter mendacibus et inanibus somaniis

64 Ὅλη. Chig. et Regii plures ὅλης.
 74 Μάζα. Reg. 992, sup. lin. ἀταλής δρυος.
 77 Πυροφόρου. Coisl. et Regii plures πυροφόροι. Καὶ multum fertilis frumentum producit.
 79 Οὐδὲ φύλων. Non male Chig., οὐδὲ φύλων.
 82 Ἐάσσετε'. Coisl. ἀπίστετ'. Chig. ἀπιστετό.
 Censet Gregorius tyrannide invectam esse distinctionem inter ingenuos et servos ex eadem terra

natos, sive terra, sive Deo natos, et nomen despici
 impositum, ac postea legem improbam subsecutam
 esse. Ille distinctio peccati originalis est sequitur
 neque invaluerat si protoparens noster suam præ
 migenam servasset justitiam, quemadmodum in
 sede beatorum locum non habebit.

87 Ὅλερ δρυνάς. Coisl. et Reg. 991 et 992, δη
 τάς δρυνάς εἰς θύης.

METRICA VERSIO.

Quo nullum gravius mortalibus intulit unquam
 Materies vinculum primavera, onerisque molestia
 Principium : nec me pellexit serica vestis.
 Nec vero impensis convivia facta superbis
 Suspexi, variisque cibis differti, voraci
 Indulgens ventri : quibus exultiosa libido
 Gignitur et fodi Veneris nascuntur amores.
 Nec magnas habitare domos, et splendida tecta,
 Nec jucunda meam demulsius musica mentem :
 Nec mea femineo maduerunt membra liquore.
 Quia aliis etiam nummos aurique reliqui
 Pondera, queis dulce est animos consumere curis,
 Iuvenis fixos opibus : brevis atque voluptas
 Aērumnas multas comites habet. At mihi cordi
 Est panis rigidus, mihi grata obsonia præbet
 Sal purum, simplex nulloque instructa labore
 Mensa, dein latices mihi sobria pocula fundunt.
 Haec mihi divitiae summae, Christusque salutis
 Auctor, qui nostras vehit ad sublimia mentes.

B Sidera ; frugiferæ non pinguis jugera terræ,
 Non nemus umbrisserum, non grex pinguedine curvæ
 Non tardorum armenta boum, non magno castro
 Servorum mihi congenerum, quos prisca tyrrana
 Bissecuit, nomenque duplex infanda ereavit,
 Ingenuos servosque, pari tellure prefectos,
 Aut aequo signa Dei ; sed iniqua secuta
 Lex hominum juris fregit decreta supremi.
 Nec vero laudes hominum famaque caduca
 Quæ levibus ventis citius dilabuntur, unquam
 Appetit, nec Cesarea sublimis in aula
 Insigni florere gradus, judeisque forensi
 Splendidus in solio residere, et corpore majus
 Ferre supercilium, ac latas pollere per urbes
 Imperio, et reliquos præcellere robore cives,
 Soinuia vana sequens (quæ nunquam firma subit
 Nunc hos, nunc alios adeunt, præterque recessu
 Flumina vel manibus præterlabentia carpens,
 Aut umbram tanquam solidam arripiens, digitos

90 Ἀλλοτ' ἐπ' ἄλλον ιοῦσιν, ἀφικταμένοισι θ' ὅμοίως·
 Ἡ παλέμαις μάρπεονται παραΐσσοντα βέθρα,
 Ἡ σκιὰν ἐν χείρεσσιν ἔχειν, ή ἀχλὺν ἀφάσσαιν.
 Τοὶ γάρ μερόπων γενεῇ, τοῖς δὲ καὶ θύλοις,
 Ὁὐδεὶς ἀφαυροτάτοισιν ὁμοῖος ἔγνειται νῆδος.
 95 Πρόθιε χαρασσομένοισι καὶ δλλυμένοισιν ἔπι-

[σθεν.]

Μοῦνον ἐμοὶ φίλον ἔσκε λόγων ἀλέος, οὓς συνάγεταιν
 Ἀντολή τε δύσις τε καὶ Ἐ' ἀδος εὔχος Ἀθηναί.
 Τοῖς ἐπὶ τοῦλλα ἐμόργησα πολὺν χρόνον, ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς
 Πηρηνάς ἐν δαπάνῃ Χριστοῦ προπάροιθεν ἔθηκα
 100 Εἴχαντας μεγάλοις θεοῦ λόγῳ, δεῖ τα καλύπτει
 Πάντα φρενὸς βροτέας στρεπτεῖν πολειδέα μῦθον.

Ἄλλα τὰ μὲν ὑπάλμητα, τὸ δὲ φύγον ἔχος ἀπιστούν.

Α Δυσμενέος λοχώντος ἐν εὔμενόντι προσώπῳ.

Ἐξερέω δὲ ἀνάφανδὸν ἐμήν πάντεσσιν δίζεν·

105 Οἷς κέν τις σκολιοῖς νοήματα θηρὸς ἀλύξῃ.

Ὄτιόμην τοκέεσσος παρήμενος, ὡς δάνα Χριστὲ,

Γήρατε στυγερῷ καὶ πάνθει τειρομένοισιν,

Οἰς μῶνος τεκέων περιλείπομαι, ἀλπὶς ἀμυδρὴ,

Λαμπάδος ἐκ μεγάλῃς τυτθῷ σέλας οὐκέτ' ἐουσῆς,

110 Σοὶ, μάχαρ, ἥδε ὥμοισικτοίς κεχαρισμένα βέλειν,

Ος θυντοῖς ἀπίκουρον ἔχειν οὐένος υἱας δπασσας,

Καὶ τρομεροῖς ἃτε βάκτρον ὑπὸ μελέσσον ἀρέδειν.

Καὶ γάρ δὴ πάντων περιώσιον, οὐ σὲ τίουσιν,

Εὑσεβή τε μέλουσι, καὶ ἀργαλέουν βιάτοιο

115 Πήματ' ἀλευμένοι, πρυμκήσασικτιν ἀνηψιαν

Ἀχράντους θεορούσι. Σὺ δέ σημειότερμα καὶ ἀρχή.

90 Alias ad alium transcurrentibus, similiterque avolantibus;.

Aut manibus prehendente prouincentia flumina,

Aut umbram manibus arripientem, aut tenebras attractanteam.

Tale etenim est hominum genus, talis est felicitas,

Felicitas levissimis navis simillima vestigiis,

95 Quæ dum anterius signantur, posterius delentur.

Unum mihi in amoribus fuit, litterarum decus, quas mihi compararunt.

636-637 Oriens, et Occidens, et Graecis ornameutum Athenæ.

In his diu multumque laboravi; sed et illas

Pronas coram Christo demisi et humi affixi

100 Cedentes magni Dei sermoni, qui longe superat.

Omnem humanæ mentis mutabilem et varium sermonem.

Sed bac quidem effugi; illud autem non effugi, odium perfidum.

Inimici insidiantis sub benevolo vultu.

Dicam aperte meas omnibus ærumnas,

105 Ut quisque sinuosæ feræ consilia evitet.

Putabam me parentibus assidenteum, rex Christe,

Tristi senecta et luctu afflictis,

Quibus solus natorum supersum, spes infirma,

Ex magna lampade, quæ jam nulla est, minutum lumen,

110 Tibi, Beate, et legibus tuis pergratum facere,

Qui mortalibus dedisti, ut in natis adjumentum habereant,

Ac tremulos artus hoc baculo sustentarent.

Namque illi, præ omnibus qui te colunt,

Pietatem curant, et infelicitis vitæ

115 Naufragia vitantes, rudentes suos affixerunt

Intaminatis tuis legibus. Tu vero illis et finis et principium..

λόγου εἰ σηρ. lin. λόγῳ.

102 Ἀλλὰ τὰ μέρ. Coisl. sup. lin. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἢ προείπον ἐξέφυγον. Schol. ἀλλὰ τὰ μὲν προεργάμενα διέφυγον. Sic in Regg. 991, 992.

111 Ος θυγατροῖς. Ita Coisl. Edit. ὡς.

112 Υπό. Coisl. ὑπάτ.

115 ἀλευμένοι. Chig. et Coisl. ἀλευμένοι. Sch. ἀκκλίνατες.

METRICA VERSIO.

In nebulam stulte mittens, nil præter inanem

Umbram complecti manibus, nubemque fugacem.

Tale etenim genus est hominum, talis quoque mundi

Prosperitas, curvæ referens vestigia puppis.

Ante impressa quidem, verum delata retrorsum.

Sola meum ardenti pectus stimulavit amore

Doctrina, Argolicæ quam gloria gentis Athenæ

Quæsivere mihi, solisque occasus et ortus:

In qua multum operæ posui, duroisque labores

Tempore non parvo subii, sed et hanc quoque Christi

Ante pedes humili pronamque jacere coegi,

Divino verbo cedentein, quod sinuosa

Et varia humanæ mentis legit omnia verba.

Ista quidem fugi, sed non hostilia fugi

Spicula quæ Satanas vibrat, mentitus amicum.

Atque ego jam nostros casus, et tristia facta

B Eloquar, ut quivis impuri dæmonis astus.

Pervigil agnoscat, consulte et noxia vitem.

Dum latu assidue cingens utriusque parentis.

Fungerer officio nati, senioque soverem

Afflictos luctuque gravi, quibus ipse superstes

Sun tribus ex natis, spes imbecilla, velutqua

Parvulus ex magno fomes splendore relietus,

Pergratum tibi, summe Deus, præstare putabam.

Officium, legique tuæ, mortalibus ægris

Qui natos tribus senii solamen acerbi,

Ut tanquam baculo trepidantia corpora firment.

Ex cunctis etenim, qui te metuuntque coluntque:

Hi summo studio pietatis munera curant:

Vitantesque hujus miserandæ pericula vitæ,

Ad tua contorsere suos præcepta rudentes,

Teque et principium ducunt, metamque beatam.

Δευμὸν ἐπ' ἀνθρώποις ὅλη βάλεν, δύνθεος ἀρχήν.
 65 Οὐδὲ εἰλεν σηρῶν καλὰ νῆματα, οὐδὲ τράπεζαν
 Ἡγάσθην λιπαρὴν, πολυχανδέα γαστέρα βόσκων,
 Μαχλοσύνης μήτεραν ἀτέσθαλον· οὐδὲ δόμοισι·
 Ναίειν ἐν μεγάλοισι καὶ αἰγλήσαις φίλησα·
 Όύ μούσης ἀταλοῖς ἐνī προύμασι θυμὸν ἴανθην·
 70 Οὐδὲ μύρων μαλακὴ μηδέδραψε θῆλυς ἀντημή.
 Ἀλλοι δὲ ἀν χρυσὸς τε καὶ δρυγορος, οἱ φιλόντες
 Νηρίθμοις κτεάτεσσιν ἐφεζόμενοι μελεδαίνειν,
 Βασιὴν τέρψιν ἔχουσι, πολὺν πόνον. Αὐτάρει Εμοιγε
 Μάζα φίλη, γλυκὺν δὲ δύον, ἀλεῖς, σχεδὸν δὲ τράπεζα·
 75 Νηφάλιον δὲ τὸν οὐδεὶς ποτέν· οὗτος δριστος
 Πλούτος ἐμοί, καὶ Χριστὸς ἐμὸν νόον αἴτην δεῖραν.

Α Θύ τῆς πυροφόρου γυῖαι, καὶ μᾶσσα καλὰ,
 οὐδὲ βοῶν ἀγέλαι, καὶ πώεα πίονα μῆλον,
 οὐδὲ φίλοις θεράποντες, ξύδον γένος, οὓς φα τυρανός;
 80 Ἐσχισεν ἀρχαίη, καὶ οβνομα θήκατο δισσὸν
 Εὔγενίας δημάς τε, μιῆς χθονὸς ἐκγεγαύτας,
 Ή χθονὸς, τῇ Θεοί. Νόμος δὲ ἐπέσπετ' ἀλιτρές.
 Οὐδέ τι μοι χρείων πνοιῆς ἔσκιστα φεύσις,
 Ἀνδρομέτης τιμῆς, καὶ κύθεος δλλυμένοιο.
 85 Οὐ μέγα πάρε βασιλῆς ἔχειν γέρας ἐπεδενεῖται,
 οὐδὲ δίκης με θρόνων ποδὸν ἔλεν πόδος, οίσιν ἔμιλη
 Κλεινὸς ἀφεδρῆσσων ὑπὲρ δρφύνες θύλος ἀείρειν·
 οὐδὲ μέγ' ἐν πολέσσιν ἔχειν οὐθένος, τῇ πολιτείᾳ
 Τερπόμενον ψεύτησι καὶ ἀδρανέεσσιν ὀνείροις

Vinculum hominibus a materia injectum, molestiarum initium.
 65 Nec me sericorum staminum cepit pulchritudo, nec mensam
 Miratus sum pingue, inexplebilem ventrem pascere,
 Lascivias sceleratam matrem : hec domos
 Habitare ingenles et residentes amavi;
 Nec musicæ teneris sonis animum demulsi;
 70 Nec unguentorum mollis me et effeminatus perfudit vapor.
 Aliorum sint aurum et argentum, qui dum amant,
 Innumeris opibus insidentes, solliciti esse,
 Levem habent voluptatem, ac laborem plurimum. Rursus mihi
 Maza placet, cibisque jucundus, sales, mēsa sine apparatu:
 75 Ad hanc vero sobrios potus, aqua : haec mihi sunt optimæ
 Divitiae, et Christus meam semper mentem erigens.
 Non fertilia terræ jugera, et puicra nemora,
 Nec boum armenta, nec pingues ovium greges,
 Nec servi placent, meum genus, quos tyrannis
 80 Divisit antiqua, et nonuen duplex imposuit,
 Ingenuos et servos, ex una terra genitos.
 Sive terra, sive Deo. Improbæ autem lex subsecuta est.
 Sed nec aura indigeo celerrime evanescente,
 Humanis honoribus, et percutiente gloria :
 85 Non a rege magna præmia in aula consequi,
 Non forensium me unquam amor thronorum cepit,
 Quibus gioriose insidens supercilium altius attollerem :
 Nec in civitatibus, atque inter cives magna pollere auctoritate
 Gaudenter mendacibus et inanibus somaniis

84 Ὅλη. Chig. et Regii plures ὅλης.
 74 Μάζα. Reg. 992, sup. lin. ἀτελής δρπος.
 77 Πυροφόρου. Coisl. et Regii plures πυροφόρου. Καὶ μὲν σεριλιον σεριλιον προδοτον.
 79 Οὐδὲ φίλοι. Non male Chig., οὐδὲ φίλοι.
 82 Ἐάσοστε. Coisl. Επίστοτε. Chig. ἐπιστότο.
 Censet Gregorius tyrrannide invectam esse distinctionem inter ingenuos et servos ex eadem terra

natos, sive terra, sive Deo natos, et nonen duplex impositum, ac postea legem improbam subsecutam esse. Ille distinctio peccati originalis est sequitur. neque invalueret si protoparens noster suam primigeniam servasset justitiam, quemadmodum in sede beatorum locum non habebit.

87 Ὑπὲρ δρφύνες. Coisl. et Reg. 991 et 992, in tāς δρφύνες εἰς θύος.

METRICA VERSIO.

Quo nullum gravius mortaliibus intulit unquam
 Materies vinculum primavæ, onerisque molestia
 Principium : nec me pellexit serica vestis.
 Nec vero impensis convivia facta superbis
 Suspexi, variisque cibis differta, voraci
 Indulgens ventri : quibus exitiosa libido
 Gignitur et fædi Veneris nascuntur amores.
 Nec magnas habitare domos, et splendida tecta,
 Nec jucunda meam demulsius musica mentem :
 Nec mea semineo maduerunt membra liquore.
 Quia aliis etiam nummos aurique reliqui
 Pondera, queis dulce est animos consumere curis,
 Iouensis fixos opibus : brevis atque voluptas
 Ærumnas multas comites habet. At mihi cordi
 Est panis rigidus, mihi grata obsonia præbet
 Sal purum, simplex nulloque instructa labore
 Mensa, dein latices mihi sobria pocula fundunt.
 Haec divitiae summae, Christusque salutis
 Auctor, qui nostras vehit ad sublimia mentes.

B Sidera ; frugifera non pinguis jugera terre,
 Non nemus umbriferuin, non grex pinguedine curvæ
 Non tardorum armenta boum, non magna catena:
 Servorum mihi congnerum, quos prisca tyranus
 Bissecuit, nomenque duplex infanda ereavit,
 Ingenuos servosque, pari tellure profectos,
 Aut aque figmenta bei; sed iniqua secuta
 Lex hominum juris fregit decreta supremi.
 Nec vero laudes hominum famamque caducas
 Quæ levibus ventis citius dilabitur, unquam
 Appetii, nec Cesarea sublimis in aula
 Insigni florere grado, judexque forensi
 Splendidus in solio residere, et corpore majus
 Ferre supercilium, ac latas pollere per urbes
 Imperio, et reliquos præcellere robore cives,
 Soinuia vana sequens (quæ nunquam firma subiit)
 Nunc hos, nunc alios adeunt, præterque recessu
 Flumina vel manibus præterlalentia carpens,
 Aut umbram tanquam solidam arripiens, digitos

90 Ἀλλοτ' ἐπ' ἀλλὸν ιοῦσιν, ἀφιπταμένοις θ' ὁμοίως·
 Ἡ παλάμας μάρπιτοντε παραίσσοντα βέεθρα,
 Ἡ σκιὰν ἐν χειρεσσιν ἔχειν, ή ἀχλὺν ἀφάσσειν.
 Τοὶ γάρ μερόπων γενεῇ, τοῖς δὲ καὶ οὐδοῖς,
 Ὁλός ἀφαυροτάτοισιν ὅμοῖος ἔγενετο νῆσος.
 95 Πρότισθε χαρασσομένοις καὶ ὀλλυμένοις ἐπι-
 λέσθεν.

Μοῦνον ἡμοὶ φύλον ἔσκε λόγων κλέος, οὓς συνάγειραν
 Ἀντολή τε δύσις τε καὶ Ἐπέδος εῦχος Ἀθῆναι.
 Τοῖς ἐπ' ἀπλῷ ἐμμέγησα πολὺν χρόνον, ἀλλὰ καὶ αὐτοῖς
 Πρηγίας ἐν δαπάδῳ Χριστῷ προτάροισθεν ἔθηξε
 100 Εἰξαντας μεγάλοις θεοῦ λόγῳ, δες φα καλύπτεις
 Πάντα φρενὸς βροτέης στρεπτὸν πολυειδέα μῦθον.

Ἄλλα τὰ μὲν ὑπάλινα, τὸ δὲ φύγον ἔχον διπτον.

Α Δισμενέος λοχώντος ἐν εὔμενόντει πρωσώπῳ.
 Ἐξερέω δ' ἀνάφρανδον ἐμήν πάντεσσιν ὄζεύν·
 105 Ως κέν τις σκολιοῖ νοήματα θηρὸς ἀλύτῃ,
 Οὐδόμην τοκέσσοι παρήμενος, ὃ σανα Χριστὸς,
 Γήρας τε στυγερῷ καὶ πάνθει τειρομένοισιν,
 Οἵς μοῦνος τετέλων περιλείπομαι, ἐπὶς ἀμυδρῇ,
 Λαμπάδος ἐκ μεγάλῃς τυτθὸν αδλας οὐκέτ' ἔουσῃς,
 110 Σοι, μάκαρ, ήδε νόμοιατεοὶς κεχαρισμένα φέειν,
 "Ος θνητοῖς ἐπικυρον ἔχειν σθένος υἱας ὀπασσας,
 Καὶ τρομεροῖς δέτε βάκτρον ὑπὸ μελέσσουν ἔρειδεν.
 Καὶ γάρ δὴ πάντων περιώσιον, οἱ σε πλουσιν,
 Εὔσεβιη τε μέλουσι, καὶ ἀργαλέουν βιέσοιο
 115 Πήματ' ἀλευθέροις, πρυμκήσασι σολσιν ἀνῆψκεν
 Ἀχράντοις θερμοῖσι. Σὺ δέ σημειος τέρμα καὶ ἀρχή.

90 Alias ad alium transactibus, similiterque avolantibus;
 Aut manibus prebendente proruimpentia flumina,
 Aut umbram manibus arripientem, aut tenebras attirecantem.
 Tale etenim est hominum genus, talis est felicitas,
 Felicitas levissimis navis simillima vestigiis,
 95 Quae dum anterius signantur, posterius delentur.
 Uniuersi mihi in amoribus fuit, litterarum decus, quas mihi compararunt.

636-637 Oriens, et Occidens, et Græcia ornamentum Athenæ.

In his diu multumque laboravi; sed et illas

Pronas coram Christo demisi et humi affxi

100 Cedentes magni Dei sermoni, qui longe superat.

Omnem humanæ mentis mutabilem et varium sermonem.

Sed hac quidem effugi; illud autem non effugi, odium perfidum.

Inimici insidiantis sub benevolo vultu.

Dicam aperte meas omnibus ærumnas,

105 Ut quisque sinuosa ferre consilia evitet.

Putabam me parentibus assidentem, rex Christe,

Tristi senecta et luctu afflictis,

Quibus solus natorum supersum, spes infirma,

Ex magna lampade, quae jam nulla est, minutum lumen,

110 Tibi, Beate, et legibus tuis pergratum facere,

Qui mortalibus dedisti, ut in natis adjumentum habereunt,

Ac tremulos artus hoc baculo sustentarent.

Namque illi, præ omnibus qui te colunt,

Pietatem curant, et infelicia vitæ.

115 Naufragia vitantes, rudentes suos affixerunt

Intaminatis tuis legibus. Tu vero illis et finis et principium.

92 Ἡ σκιά. Ante hunc versum alias in editis
 legitur, nempe Ἡ σκιὰν, ὡς στρεψῃ, ἐπὶ τὸ χλύτ
 χεῖρας λέγεται. Quorum versuum, cum alteruter esset
 delendus, illum dclere inaliumus, qui in cod. Coisl.,
 et in interpretatione, et in scholio, et in uno e
 Regiis deerrat.

96 Οδς συντριψαρ. Schol. Coisl. Οδς; μοι συ-
 ἥροισαν.

100 Αστρος. Coisl. λόγου. Schol. 992 habet in textu

λόγου et sup. lin. λόγῳ.

102 Άλλα τὰ μέρ. Coisl. sup. lin. ἀλλὰ ταῦτα
 μὲν δὲ προεῖπον ἐξέργυον. Schol. ἀλλὰ τὰ μὲν προ-
 ειρημένα δέψευγον. Sic in Regg. 991, 993.

111 "Ος θνητοῖς. Ita Coisl. Edit. ὡς.

112 Υπό. Coisl. ὑπάτ.

115 Αλευθέροις. Chig. et Coisl. ἀλευθέροις.

Sch. ἀκλινάντες.

METRICA VERSIO.

In nebula stulte mittens, nil præter inaneum
 Umbram complecti manibus, nubemque fugacem.
 Tale etenim genus est hominum, talis quoque mundi
 Prosperitas, curvæ referens vestigia puppis,
 Ante impressa quidem, verum delata retrorsum.
 Sola meum ardentī pectus stimulavit amore
 Doctrina, Argolicæ quam gloria gentis Athenæ
 Quæsivere mīni, solisque occasus et ortus:
 In qua multum operæ posui, duroisque labores
 Tempore non parvo subii, sed et hanc quoque Christi
 Ante pedes humiliè pronamque jacere coegi,
 Divino verbo cedentein, quod sinuosa
 Et varia humanæ mentis tegit omnia verba.
 Ista quidem fugi, sed non hostilia fugi
 Spicula quæ Satanæ vibrat, mentis anicum.
 Atque ego jam nostros casus, et tristia facta

B Eloquar, ut quivis impuri dæmonis astus
 Pervigil agnoscat, consulte et noxia vitet.
 Dum latu assidue cingens utriusque parentis.
 Fungerit officio natu, senioque soverem
 Afflictos luctuose gravi, quibus ipse superstes
 Sum tribus ex natu, spes imbecilla, velutqua
 Patulus ex magno somes splendore relietus,
 Pergratum tibi, sunme Deus, prestare putabam
 Officium, legique tuæ, mortalibus ægris
 Qui natu tribus senii solamente acerbi,
 Ut tanquam baculo trepidantia corpora firment.
 Ex cunctis etenim, qui te metuunique columque,
 Hi summo studio pietatis munera curant:
 Vitantesque hujus miserandæ pericula vitæ,
 Ad tua contorsere suos præcepta rudentes,
 Teque et principium ducunt, metuunique beatam.

'Η μὲν δρ' ἐκ πατέρων θεοτερπία πίστιν δγουσα,
Σειρήν χρυσείην περιβάλλετο παισιν ἑοσιν
Αρσενα θυμὸν δχουσα ἐν εἰδεῖ θηλυτερῶν,
120 Τόσσον ἐφαπτομένη γαῖης, κάσμου τ' ἀλέγουσα,
Ουσσον ἐς οὐρανήν ζωὴν ὡσασθαι δάπαντα
Τόνδε βίον, κούψῃ δὲ πρὸς αἰθέρα ταρσὸν ἀείραι.
Αὔταρ δγ' ἀγριμαῖος ὑπὲν εἰδῶλοις πάρος ἦν
Ζώων, ἀλλ' ἐπάγη καλῆς ὑπὸ πυθμέν' ἐλαῖης,
125 Καὶ τόσον εὐγενέος; βίζης χάρεν, ὥστε καλύκα:
Δένδρεα, καὶ πολλοὺς κορέσαις μελιτηδέι καρπῷ.
Ἄμφοτερον πολιός τε νόον, πολιός τε κάρηνον,
Μελιχος, ήδυεπής, Μωσῆς νέος, ή τις Ἀαρὼν,
Μεσσηγῆς μερόπων τε καὶ οὐρανίου Θεοῦ
130 Ἐστηκάς, καθαροὺς τε τελέσματα καὶ θυσίεσσιν
Ἡμετέρους, οἵτε τε θύει νόος ἔνδοθεν ἀγνὸς,

Α Θυητούς, ἀθάνατον τε θεὸν μέγαν εἰς ἐν ἀγείρων.
Τοίου πατέρος ἐγὼ καὶ μητέρος, οἵσιν ἐρίζειν
Οὐ θέμις, ἀλλήλοισι δὲ ἐριζέμεν εἴ τι μεγάληρι.
135 Τούς μὲν ἐγὼ κομέων τε καὶ ἀμφιέπον μο-
[γένεας;
Ἐλπωρῆσιν θαλπὸν ἐμὸν νόον, ὡς τι φέριστον
Ἐκτελέων φύσιος τε φέρων χρέος. "Ὕν δὲ καὶ
Ἀτροκές, ὡς ἀλιτροὶ πλειῇ ὀδός ἐστι βερέθρων,
Ὄς ποτε δὴ καὶ ἐμοὶ κακὸν ἡλυσθεν ἐξ ἀγαθοῦ.
140 Καὶ γάρ δὴ ποκιναὶ με καὶ ἀργαλέας μελεδῶνες
Βοσκόμεναι ψυχήν τε καὶ δύκεα νύχτα καὶ ἡμέρα,
Οὐρανόθεν κατάγουσιν ἐπὶ χθόνα μητέρ' ἐμοῖς
Πρώτον μὲν διμέσσον διαστέμεν, οἵσον ὀλέθρου
Δίκτυον! οἱ πικροὺς μὲν ἀει στυγέωσιν δικαῖας,
145 Τούς δὲ λεροὺς πατέσσουσιν δικαιόεις, οὗτε κακῶν

At hæc quidem cum a patribus fidem Deo gratiam accepisset,

Aurea bac catena natos suos cinxit,

Masculum gerens animum in forma semiœva,

120 Tantum attingens terræ, tantumque de mundo sollicita,

Quantum ut in coelestem vitam protrudat omnes

Suas opes, agilisque in celum gressus erigit.

Ille vero priscis oleaster sub simulacris

Degebat, sed penitus in praclarum olivam insitus est,

125 Tantumque ex generosa radice hausit, ut legeret

Arbores, et multos satiaret mellito fructu;

Canus mente, canus et capite,

Mellitus, blandiloquus, Moses novus, alter Aaron,

Medius inter homines et coelestem Deum

130 Stans, ac puris mysteriis et victimis

Nostris, tum etiam illis, quas intus sancta mens immolat,

Mortales, et immortalem magnum Deum in unum conjungens.

Tali ego pater et matre, quibuscum alios comparare:

Nefas est, sed quos inter se comparari non voto;

638-639 135 *Atque illos quidem observans et sovens laborantes,*

Spibus deliniebam animum meum, ut optimum aliquid

Adimplens, et imposito fungens a natura officio. Illud autem

Certo constat, barathris refertam esse improborum viam,

Quandoquidem mihi etiam ex bono maluin evenit.

140 Nam multæ me et molestæ sollicitudines

Quæ mentem ac membra die ac nocte rodunt,

E celo deprimunt in terra matrem meam.

Primum quidem servis imperare, quale exitii

Rete! qui acerbos dominos semper oderunt,

145 Pios autem concuticant impudenter, nec malis

120 Τόστον, et versu seq. δσσον. Ita Chig. Edīt. δσσον.... τόσας.

124 Πυθμέτ'. Sup. lin. Reg. Cod. βίζαν.

128 Μελιχος. Regg. 991, 992, μειλίχρον. Μοχ,
ἡ τις Ἀαρὼν. Reg. Cod. εἰ τις, et sup. lin. ἡ ἀλ-
λος τις.

130 Ἐστηκάς. Coisl. έστηώς.

137 Φέρων. Sic Reg. 39. Edit. φέρω. Reg. 991
sup. lin. ἐκδόσους.

139 Ὁς ποτε. Ita Reg. 992. Sup. lin. 991, τις,
δτε. Edit. ὀππότε.

140 Καὶ γάρ δὴ. Sic Reg. 991 et Chig. Deīt
δὴ in editis; sed postulat metrum.

METRICA VERSIO.

Ilia quidem a patribus fidei pia semina dicens,
Natorum aurata devinxit colla catena,
Feminea in forma mentemque animusque virilem
Gestans, ac terram fluxique negotia mundi
Hactenus attingens, ut celo provida cunctas
Ferret opes, et summa levis volitaret ad astra.
At pater anto quidem seude simulacra colebat,
Insitus at pulchrae post hæc oleaster olivæ,
Tantum de pingui radice accepit, ut altas
Obtegeret cedros, mellitaque pabula multis,
Pabula, quæ saturant animos, et ad æthera tollunt,
Porrigeret, tum mente, senex, tum vertice canus :
Lenis, dulciloquus, Moses novus, alter Aarao,
Mortales inter medius Numenque supremum,
Perque preces puras, et per solemnia sacra,
Atque ea, quæ peragit sibi mens bene conscientia, certo
Fudere amicitiæ jungens hominesque Deumque.
Hæc mihi stirps generis, vitam hi lucemque dedere,

B Cum quibus haud fas est quemquam exæquare, sed
[ambos

De palma inter se tante contendere laudis
Nil velat. Hos igitur depresso mole laborum,
Sollicitus curans, spem lætam corde foveham,
Utpote præclaro perfungens munere, jura
Natureaque sua exsolvens, sed scilicet illud
Verum est, quod barathris tota est via plena ma-
lorum:
Quandoquidem officium nobis laudabile noxam
Attulit, infaustumque habuit res optimæ finem.
Difficiles etenim curæ densoque ruentis
Agnine, rodentes animum resolutaque membra,
Me totum in terram, de qua mortale creatum
Est genus, assidue volvunt misereque fatigant.
Nam primum imperio famulos constringere, qualis
Exitii laqueus? Dominos qui semper acerbos
Oclerunt, contraque pios calcare proterve

"Ἴπιοι, οὗτ' ἀγαθοῖς εὐπειθέες : ἀμφοτέροις δὲ
Κέντρα χόλου πνείοντες ὑπὲρ νόν. Αὐτάρ ἔπειτα
Κτῆσιν τὸ ἄμφιέπειν, καὶ Καίσαρος ἀχθος ἐπ' ὅμιλον
Αἱὲν ἔχειν, κρατερήν τε φέρειν πρηκτῆρος ὁδοκλήν
150 (Δασμὸς γὰρ μερόπεσσιν ἐλεύθερον ἡμαρτίζει
Ἐσπόμενος κτεάτεσσι, πέδη δ' ἐπὶ χελεύσεις κεταί),
Ἄμφι τε πάθοντος ἀγορῆς θρόνον, ἢδε θώκους
Ὑψηλούς, θυντῇσι δικαστολίῃσι μέλοντας
Στρωφάσθαι, ρήτραις τε φέρειν κλόνον ἀντιπάλοισιν,
155 Ἡδὲ νόμων στρεπτῆσιν ἐν δρκυσιν ἀλγεα
[πάσχειν,
Ἐνδια μόθος τε πόνος τε, κακοὶ δέ τε πλεῖον ἔχουσιν
Ἐσθῶν, οἱ δὲ νόμων ἐπιτέρροθοι, ἀμφοτέροισιν

Α "Ὄνιοι· ἦν δὲ κακός τις ἔχοι πλέον, οὗτος δριστος.
Τίς κεν φεύδεια πολλὰ, δολοπλοκίας τὸ ἀλέοιτο
160 Νόστρι Θεοῦ, τοιούσδε μετ' ἄνδράσιν: 'Η γὰρ
[ἀνάγκη
Προτροπάδην φεύγοντα κακοῖς ἀπὸ πάντα τινάξαι,
'Ηὲ καὶ ἀμπλακήσι μελαίνεσθαι φίλον ἥτορ.
'Ος τε πυρὸς μαλεροὶ κακῇ πελάοντας ἀστυμῆ,
'Η πυρὸς, τὴ καπνοῦ σημῆια λυγρὰ φέροντας.
165 'Αλλὰ τὰ μὲν καὶ ἐπιεικτά. Τὸ δὲ δικιον Εἶκος
[ἴμοι γε,
"Οσσα καστιγνήτοι βίον ἀπὸ τόνδε λιπόντος
Ἐτλην, καὶ παθέειν ἔτι γ' Ἐπομαῖ. Οἱ γὰρ ἀδλπτοῖς
Πήμασιν ἐμπελάσαντες, ἀρείονα ωὐ δοκέονται.

Placidi, nec bonis dociles; in utrosque autem
Bilis aculeos spirant ultra modum. Deinde vero
Rem familiarem administrare, et Cæsaris pondus humeris
Semper sustinere, ac duram audire exactoris vocem
150 (Tributum enim liberos dies hominum dederat
Comes possessionum, et labia vinculo constringit);
Circa frequentis fori tumultum, ac sedes
Excelsas, miseric litibus sollicitos
Versari, et sermonum delitigantium strepitu obtundi
155 Ac legum volubilibus laqueis molestiam pati,
Ubi pugnæ, et labores, ac malis plus tribuitur
Quæm bonis, ipsique legum arbitri utrisque
Venailes; et si improbus dition sit, is optimus est.
Quis tot mendacia et tortuosas fraudes vitaverit
160 Absque Deo, et cum talibus hominibus? nam necesse est
Aut rapide fugientem maliſ omnia projicerε,
Aut dulcia corda delictis infuscari;
Velut ii, qui servidi ignis noxio appropinquantes sumo,
Aut ignis, aut sumi tristia signa referunt.
165 Atque hæc quidem tolerabili. Tristius autem mihi ulcus,
Quæcumque fratre ex hac vita sublato
Passus sum, et adhuc passurum spero. Nam qui insperatas
In æruminas iuciderunt, meliora non exspectant.

147 Ὑπὲρ νόοι. Id est, iræ stimulos utrisque
spirantes, quibus vis mentis impar sit, quasi ad iram
provocantes, sic ut sana mente vel constantem dejici-
ant. COMBERISIUS.

149 Πρηκτῆρος. Alludit ad illud Job xxxix, 8 :
Clamorem exactoris non audit.

151 Πόδη δὲ ἐπι. Sic Coisl. et Reg. 992. Edit.
πέδη ἐπι.

154 Ρήγρας. Coisl. ρήτρης, non male, si lege-
retur etiam ἀντιπάλοιο.

155 Ἐκταύροθος. Sup. lin. 992 βοηθοί, legum
defensores.

158 Ἔχοι πλέοντες. Quamvis præclare stet hæc
sententia, legitur tamen in pluribus veteribus co-
dicibus, ἔτον πλέον. Schol. Coisl. οὗτος δριστος, ἀν-

τὸ κακή πλεονεκτοῦ τὸν ἔτερον, is optimus, qui
alium magis superaverit.

159 Δολοπλοκτας. Chig. et ex Regg. υπος δολο-
πλακίας. Edit. male δολοπλοκτας.

160 Νόστρι Θεοῦ. Reg. 991 ad marg. χωρὶς Θεοῦ
ἀντιτίθεως, δῆλον δὲ καὶ συμμαχίας.

163 Πελάσοντας. Ita Coisl. et duo Regg. Edit.
πελάσοντας.

164 Φέροντας. Chig. φέρονται.

167 Παθεῖν ἔτι γ'. Chig. Coisl. et unus Regius.

παθεῖν γ' ἔτι.

168 Ἀπελόνα οὐ δοκέοντι. Seneca in Thyest.
Proprium hoc miseris sequitur ritum:
Nunquam rebus credere latit;

Redeat felix fortuna licet,

Tamen afflictos gaudere piget.

METRICA VERSIO.

Audent, nec pravis placidi, nec jussa bonorum
Explentes, verum malesanō in utrosque furore
Ardentēs, odiumque animis inmane gerentes.
Alterā jam sequitur patriorum cura bonorum,
Quodque mihi semper manibus perferre necesse est
Cæsareum pondus, vocemque tributa legentis
Audire horrisonam (collatio namque tributi
Libera permagno conturbat corda dolore
Divitias comitans, ac lingua vincula nectit);
Tum circa turbas animum versare forenses,
Litibus atque dies miseris impendere totos,
Oppositisque graves dictis niscere tumultus,
Ac legum implicitum laqueis mala plurimā ferre.
Hic labor, hic infesta acies, hic sæpe malorum
Causa bonam superat : qui vero legibus esse

B Præsidio debent, horum venalis utrisque
Et prelio est addicta fides; ita, sicut modo dives,
Improbis est meliore loco, victorque recedit.
Quisnam inter tales homines, nisi Numinis adsit
Gratia, tot fraudes, quis tot mendacia vitet?
Aut etenim volucris lugæ suscipiat oportet,
Omnia linquunturque malis : aut pectora chara
Multiplici errorum foedari labe necesse est :
Ut qui se flaminæ propius junxere vaporī,
Aut flammæ aut sumi referunt in corpore signa.

Verum hæc perferri possint. Ast acrius illa
Urunt, et gravius faciunt in pectore vulnus,
Quæ tulimus, fratrem postquam mors dira peremis
Cæsarium, atque etiam post hæc perferre timemus.
Nam quos præter spem res afflxere sinistræ,

Τοῦ μὲν ἐγὼ ζώντος, ἔχον κλέος οὖν ἀπ' ἄλλων.
170 Οὐ γάρ ἡμάς ποτε πλούτος ἔλε φρέγας, οὐδέ τις
[ἀλκή].

"Αλγεα δὲ, στοναχάς τε, ἐπειδὴ θάνε, μούνος ἐδέγμην.
Χρήματα δὲ ὅστε ἐπέκαστο, τὰ μὲν λάβε γαῖα χανούσα,
Νίκαιη βρασμοὶσιν ἐτίθηται τέλος, οὐδέ τις
Ἀρπάγην παλάμησιν, ἐλώρια θήκατο δαίμων.
175 Αὐτὸς δὲ κρυφθεὶς μόρον ἐκφυγεν, οὐρανοῖσι
Χείρα Θεοῦ τανύσαντος ὑπὲρ τέλος, ἐνθάπερ ἦν.
"Ο μοι Καισαρίοι! Πάρος γε μὲν τὸν βασιλεῖος
Ἀστήρ ὁς τις ἐλαμπτεῖ ἐωσφόρος, οὐνομα σεμνὸν,
"Ἄχρα φέρων σφέντες τε καὶ ἕδεος ἴμερέντος,
180 Καὶ πολλοὶσι οὐνεραῖς τε φλοιοις κομδῶν ἐπά-
[ροισι].

Α Πολλοὶς μὲν μογερῶν δικος εἶραο τάφασι νεύσαν
Πολλοὶς δὲ αὐτὸν τανίης λύσιν δικασας, αἴσιμα μὲν.
Νῦν δὲ θανὼν, πολλοὺς κόρεσας κύνας, οἱ μὲν ὑπὲρ
Πάντοθεν ἐταμένοι· πτῶν δὲ μοι οὐτις ἀρήγη.
185 Παύροι δὲ αὐτὸν φιλέουσιν ὅμοια δισμενεσσα.
Πρὶν τι λαβεῖν τίουσιν, ἀπέρι στυγέουσι λαβέντες.
"Ως δρυς ὑψηλόμενοι, βίαις ἀνέμους ἀριστούση,
Κλῶνας ἀφαρτάζουσι περισταῦν ἄλλοθεν ἔλας,
"Η μεγάλην, φραγμοῦ διαφράσιμην, ἀπῆτη
190 Νηλεῖας τρυγῶσι παρατροχόντες ὕπτη,
Καὶ δρυμόθεν μονόφορος ἐπὶ δηλήσατ' ἔλιτη:
Αὐτῷρι δημοτός πόνος ἔστιν ἀγάστονος. Οὐτε ψεύτη
Πάντας έτι σόλων τατὸν ἡμῆς χερὸς, οὐτὲ ἄπειρος
"Ἐξ οὐ γάρ πρώτιστον ἀποτιμήσας βύτῳ

640-641 Ac illo quidem vivente, maximo eram in protio.

170 Non enim unquam memorem meam ceperunt divitiae aut alta dignitas.
Et macores et gemitus, postquam ille mortuus est, solus excepti.
Quidquid autem habuit pecuniae, partim cepit terra dehincen,
Cum Nicæa excussa corrui: cetera improborum

Rapacibus manibus prædam dæmon posuit.

175 Ipse vero abditius mortem effugit, colesse

Manum Deo super domum, ubi erat ille, extende.

O mi Cæsari! Prius quidem in aula

Velut astrum lucidum fulgebas, nomen venerabile,

Primas ferens sapientiae et morum amabilium,

180 Multorumque et potentium sodalium amiciliis florens.

Multis quidem corporibus remedia tristium inventissi morborum;

Multis etiam paupertatis solutiones, praecare faciens, prebueristi:

Nunc autem mortuus satiasti canes, qui me allatrant

Undique instantes; propinquorum autem nemo mihi in auxilium venit.

185 Nonnulli autem similiter ac iniuncti diligunt.

Colunt, antequam accipiant; ubi accepere, oderunt.

Quemadmodum excedens queru venditorum impetu dejecta,

Ramos diripiunt circumstantes alii aliunde,

Aut magnam, maceria effracta, vineam

190 Crudeliter vindemiant præterentes,

Eamque e silvis aper suo læsit dente:

Rursus mihi labor est molestissimus. Nec jani satiare

Omnes manus mea valet, neque arcere.

Nam ex quo primum a seculo avulsam

180 Olor dñ' ἄλλων. Ea eram claritate, quam ex
alio nancisci licet, que extrinsecus provenit.

170 Ἀλκή. Coisl. sup. lin. ιοχὺς δυναστελας, ro-
būr potestatis.

173 Νίκαιη. Ita habet codex Coislianus, et Schol.

Editi vero Nicæna.

177 Βασιλεῖος. Coisl., Schol., Chig. et Reg.,
unus βασιλῆος.

180 Σθεραροῖς. Reg. 992 οὐνεροῖς.

181 Εὔραο. Chig. εὔρεο.

184 Πτῶν. Sup. lin. συγγενῶν.

187 Ἀτέμων ἐρικούσης. Sic Coisl. ejus
terpres, Chig. et unus e Regiis. Edit. ἀντι-
ποντος.

190 Τρυγόσις παρατροχόντες. Ila C
Reg. 39. Edit. τρυγέωσι παρατροχόντες.

192 Ἀγάστονος. Reg. 984, sup. lin. 1
ναυκτος.

METRICA VERSIO.

Vix meliora sibi promittere tempora possunt.
Nominis eximli, dum viveret ille, fruebar
Splendore. Haud etenim nymmorum insana cupidio
Me tenuit, visque ulla animum pellexit amore.
Ast illo existincto gemitus tristesque dolores
Excepi solus. Nam quas quasiverat illo
Divitias, partim tellus Nicæa dehincens
Exhausit, partim manibus fortuna scelestia
In prædam dedit. Ipse autem fera spicula mortis
Vitavit, lecti cooperitus membrana ruina,
Auxiliū dextram Christo tendente superne.
O mihi Cæsari charum et venerabile nomen!
Qui prius ut rutilum fulgebas sidus in aula.
Primam doctrinæ laudem vitæque probatæ
Et morum resfrens, multisque ornatis amicis:
Multorum ipse quidem solvisti corpora morbis,
Ac pietate tua multorum tristis egestas
Pulsa est. At vero satiasti lumine cassus
Multorum ora canum, qui me latratibus urgent

B Undique cingentes miserum: nec ferre pr
Auxilium fracto curarum mole laborant.
Nec mihi se multi veros testantur amicos,
Hostibus haud multo meliores. Namque pr
Accipiant, magno mo complectuntur hono
Verum odii virus, simul ut capere, profun
Non secus ac magna quercus, quam pe

Vis boreæ, quivis festinat tollere ramos:
Utique jaesi cultæ penitus cum diruta vitiæ
Maceries, parcit gravidis jam nemo racem
Atque etiam banc truculentus aper, socius

E nemore egrediens populatur dente recu
At mihi luctuūs labor est, satiare nec u
Omnes jam valeo, nec pellere viribus ulli
Namque ex quo primum a mundo si

Ipse salutiferis animam conjungere coepi

195 Ψυχὴν οὐρανίοισι νοήμασι μίξα φεύγοις,
Καὶ με φέρων νόος αἰπὺς ἀπόπροθι σαρκὸς θῦηκεν,
Ἐνθὲν ἀναστῆσας, σκηνῆς δὲ με κρύψῃ μυχοῖσιν
Οὐρανίης, Τριάδος δὲ φάσι περιλαμψεν ὄπωπάς
Ἡμετέρας, τῆς οὖ τι φαάντερον εἰσεγόνδασ,
200 Ὅγιθρόνου ἔξινόν τε σέλας καὶ ἀφραστὸν λείας,
Ἡ τ' ἀρχὴ πάντεσσιν, διὰ χρόνος ὑψθεν εἴργεται.
Ἐκ τοῦ δὴ κόσμῳ τὸ θεανόν, καὶ κόσμος ἐμῷ γέται.
Καὶ νέκυς ἐμπνούς εἰμι, τὸ δὲ οὐρανὸς οἶον ὀνείρων.
Ζωὴ δὲ ἀλλοὶ μοι, στενάχῳ δὲ πόδι σαρκὶ παχείῃ,
205 Τὴν φα σοφοὶ καλέουσιν νόον ζόφον. Ἰσχανῶ δὲ,
Τῆσδε λυθεῖς βιοτῆς τε καὶ δύσιος ἀχλούσεσσις,
Καὶ χαμαὶ ἔρχομένων, πλαζόντων πλαζούμενων τε,
Ἑστατέτησαν καθαρώτερον, οὐκέτ' ἀμυδροῖς

Α Μίγδην εἰδώλοισι πεφυρμένα, ὡς τοπάροιθεν,
210 Οἵ τε καὶ δῖντάτοι νόοι πλάζονται δπωπατ,
Αὐτὴν δὲ ἀτρεκίην καθαροῦ νοὸς δηματει λεύσσων.
Ἄλλα τὰ μὲν μετόπισθε τὰ δὲ ἐνθάδε καπνὸς ἀτιμος
Ἡ κόνις, οἱ βιότοι μέγαν βίον ἡλλάξαντο,
Ὑψηλὸν χθονίοι, καὶ ἐμπεδον ἀλλυμένοιο,
215 Τούνεκά μοι καὶ πάντες ἐπέχρασον, οὐδὲ ἐθέλουσι
Χάζεσθαι, σπεύδοντες ἐτοιμαστήην ἐπὶ θήρην.
Αἱ αἱ Καισάριος δὲ λυπρὴ κόνις, δστις ἐμεῖο
“Οὐχοῦ ἀπαντὲ ἀπέργε, διδοὺς ἀπαντὲ ἀχθες ἀλεύσκειν;
Τίων ὡς οὐπα τις ἀδελφεδὸν ἀλλοὶ ἔτισεν,
220 Αἰδόμενός θὲ ὡς εἰ τις ἐδὼν πατέρ’ ἀμφαγαπάτ
[ζων.

Αὐτὰρ ἐγὼν οὐ τόσσον ὁδύροβατ, οὐ βιότοιο

195 Animam cœlestibus ac lucidis cogitationib⁹ inumersi,
Meque excelsa mens hinc sublatum a carne
Separavit, ac tabernaculi cœlestis penetralibus
Abscondit, Triadisque lumen oculis meis
Affulgit, qua nibil lucidus cogito, qua alto sedet
200 In throno, et communem ac non inenarrabilem splendorem emittit,
Quæ omnibus principium est, quæcunque tempus a cœlestibus dirimit:
Tempore ex illo mortuus sum mundo, et mihi mundus:
Et mortuus sum spirans, et vires similes somniis:
Vita autem alibi mihi est, et sub ponderosa carne ingemisco,
642-643 205 Quam sapientes vocant mentis tenebras. Concupisco autem
Ab hac vita solutus, et ab obtusiore visu,
Et ab hominibus humi gradientibus, decipientibus et deceptis,
Stantia intueri purius, nec iam obscuris
Promiscue simulacris, ut prius, infuscata,
210 Quibus vel acutissimæ mentis acies decipitur,
Sed ipsam veritatem puræ mentis oculis conspicere.
Atque hæc quidem posterius: præsentia vero fumus sordidus
Aut cinis sunt iis qui hac vita magnam vitam consumuntur,
Sublimem terrestri, et stabilem pereunte.
215 Idcirco omnes in me irruerunt, nec volunt
Recedere, paratissimam ad prædam properantes.
Heu! heu! Cæsarius tristis cinis, qui a me
Tumultum omnem arcebat, et onere omni levabat,
Tantum mihi honoris habens, quantum nemo unquam fratri suo,
220 Tantum reverentia, quantum quis dilecto patri.
Sed ego non tantum lamentor dissipatas opes,

301 Εἶρε. Σιε Chig. ετε Regg. unus. Coisl. ὅψοτε
ετε. Edit. ξετε.

205 Ισχαρῶ. Consentient omnes eodæces in hac
ετε. Edit. ξεχαρῶν.

208 Εσταοτ̹. Observat Billius vocem hanc in
rati neutrō, non in masculino esse accipiendam,
rebus flūtis oponatur.

209 Περιφυμένα. Sie eodæces. Edit. πεφυρμένοι.

13 Ἡ κόνις. Chig. aliique codices, ἡ κόνις βιδο-

.. At cum editis consentiunt Coisl. ejusque in-

terpres, ac ipse etiam Schol., cuius hæc sunt: κόνις
λελόγισται τοῖς ἀλλαζόμενοις βίοιο βίοι.

217 Καισάριος δέ. Chig. Καισάριοι λυπρὴ κόνις,
Μοι δστις ἐμεῖο. Ita Reg. 39, Coisl. et alii. Edit.
εκοι.

218 Ἀπετέργε. Sic plures codices acor-

ratius quam edit., ἀπετέργε.

220 Οἱ εἰ τις. Coisl. atque unus e Regiis οὐ-

οῦτις. Eu me observantia, qua nemo patrem colit.

221 Οὐ βιότοιο σχιδραμένον. Hic bene observat

METRICA VERSIO.

Purius æternas oculis res tangere, noui jam,
Ut prius, obscura confusus imagine rerum,
Qua vel falluntur peracutæ lumina mentis:
Sed puræ mentis verum ipsum lumine cernens.
Ast hæc posterius: nunc autem fumus inanis
Hi sunt et pulvis tenuis, quicunque caducam
Hanc vitam atque humilem communiatvare futura,
Quæ certa est, et in omne manet durabilis ævum.
Idcirco me nunc animis hostilibus omnes
Ter miserum sine fine premunt, ac præpete cursu
Objectam velut ad prædam faciliusque feruntur.
Heu! heu! Cæsarius, tristis pulvisculus, omnes
Qui turbas a me arcebat, curasque fugabat,
Qui mihi, dum vita dono frueretur, honoris
Tantum habuit, quantum nec fratri detulit ullus,
Meque instar chari timuit coluitque parentis.
At mihi non tanta est lugendi causa, quod omnis

silie, tota meditans cœlestia mente,
que subiectum procul hinc a carne locavit,
Ne cœlestis scenæ penetralibus imis
idit, atque oculis lumen mirabile nostris
sit adorandæ Triadis, præclarioris omni
paine, quæ radiis lustrat communibus orbem,
ibus et rebus, dirimit quas tempus ab arce
mera, vita fons et natalis origo est:
pore ab hoc mundo sum mortuus, et mihi
bus insermis ego sum, vivuunque cadaver;
mihi est alibi: verum sub corpore crasso,
mentis tenebras sapientum turba vocavit,
rymo, et genitus imo de pectori duco,
e hujus cupio laxatus compede vita,
niso nebuloso, et humi reptante solutus
a hominum, qui falluntur falluntque vicissim,

Σκιδναμένου, τὸν ξυνὸν ἔγειν ἐπιθῆσα πενιχροῖς,
Οὐά τι πεντής ἡνὸν ἐπιθῆμος ἀνθάδ' ἀλήτης,
Ἐς χέρα δ' Ὑψίστου ὄράνων δύνεις παν ἡδῶν.
223 Οὐ πᾶσι θνητοῖσιν ἀπεχθέος εἶνεκα λωδῆς,
Ἡτε καὶ ἡπιον ἄνδρα χόλου πίμπληστι τάχιστα·
Οὔτε κατιγνήτων, οὓς μοι τάφος ἀμφικαλύπτει,
Πλκυμόρους, πάντεσσιν ἀπιχθονίεσσιν ἀγηθούς,
Οσσον ἐμὴν ψυχὴν δλοφύρομαι, ὡς τις ἀνασσαν
230 Καλήν τι μεγάλην τε καὶ εὐγενέων βασιλήων,
Εἰσορόων στιθαρῇσιν ἀλυκτοπέδαις μογέουσαν,
Ἡν δορὶ δυσμενέοντες ἔλον, χαλεπῇ δὲ ἐνέδοσαν
Δευλεσύην, καὶ στυγνὰ κατὰς χθονὸς δμματ' ἐρέιδει.
Τοια πάθον τοιόνδ' ἀρ' ἔχω κατακάρδιον ἔλκος.
235 Ἀρχαὶ φάτις ἔστιν, ὅτι ἀγχρίμψησιν ὁδόντα

Α Πικρὸς ἔχις κακοεργὴν ἐπ' ἀνέρι, λείγιον Εὐκο;
Μούνοις τόνδ' ἴθελειν ἀγορευέμεν, εἰσιν δμοῖον
Λυγρὸς ἔχις πυρόντει χδλῷ ἐνομόρξετο λοιγόν.
Τὸν γάρ δὴ καὶ μοῦνον ἐπιστασθεὶς κακὸν ἔλγος,
240 Ως καὶ ἡγώ κελνοῖσιν ἐμδὸν πόνον ἐξαγορεύειν,
Οἴσιν ξυνὸς ἔρως, ξυνὸν κακὸν, ἔλγος δμοῖον.
Μοῦνοι γάρ κεν ἴμοιο φίλως δεξαλέτο μῦθον,
Καὶ γαρῆς κραδῆς μυστήρια γνοὺν ἄριστα,
Ως σταυρῷ ποθέοντες ἐπωμαδὸν ἔχθος ἀείρειν,
245 Καὶ μεγάλου Βασιλῆος ἐν ἔρκεσι μαρτίν ἔριν.
Εύοδην στέργουσι, καὶ οικτέρουσι πεσόντας,
Τοις δὲ δλοῖς κεν δοιμι γέλως ἐμὰ κήδεα βάζον,
Ὦν πίστις κραδίην ἀκρηγένην ἀλαρρή,

Quas cum pauperibus communes habere optabam,
Utpote et ipse advena hic et erro,
In manum Altissimi respiciens bonorum largitricem :
225 Nec tantum oh invisa omnibus mortalibus injuriam,
Quæ etiam mansuetum hominem ira implie promptissime ;
Nec fratrum causa, quos nunc mibi sepulcrum tegit,
Inmatura morte abreptos, oianibus hominibus mirabilis,
Quantum animam meam desleo, velut si quis gravibus
230 Et insolubilibus catenis dolentem viderit pulchram,
Et magnam, et ex generosis regibus ortam reginam,
Quæ armis ab hostibus capta, et molestæ astricta
Servituti, tristes oculos in terram desigit.
Talia passus sum ; tale ulcus intra cor gero.
235 Antiquus sermo est, si cui immiserit dentem
Maleficum acerbus serpens, eum perniciosum ulcus
Iis solis narrare velle quibus similem
Dirus serpens inflammatu veneno innusit perniciem ;
644. 645 Huic enim, et quidem soli cognitum esse malum dolorem.
240 Sic etiam ego illis æruginam meam edisseram,
Quibus communis amor, commune malum, similis dolor.
Soli enim hi dicta mea amice exceperint,
Et moesti cordis optime mysteria noverint,
Qui crucis pondus humeris attollere cupientes,
245 Ac partem in magni Regis septis habentes,
Rectam viam deligunt, et lapsos wiserantur.
Aliis vero risus mala mea referens extiterim,
Quorum levissima fides summa cordis impressit,

Billius non vitam, sed facultates et opes, quæ post
Cæsarii mortem ab iis qui imperatorijs lisci curam
gerebant, direpta fuerant, significari. Quod autem
sequitur, τὸν ξυνόν, idem est ac si dixisset δν κοινόν.

224 Δώτερα. Hæc lectio, quam duo Regii et
Coisl. suppeditarunt, potior visa est quam vulgata,
δότερα, magisque sapit Homerum, quem sæpe
Gregorius imitatur. Hinc tollenda particula γε, quæ
abunda in edit.

229 Ως τις ἀρασσαν. Sic babent Regii
992, necnon et Coislinianus ejusque interpo-
Schol. Chig. Edit. autem δς τιν' ἀνασσαν.

236 Αολγος ἀλκος. Sic mss. Edit. λογγος.

237 Οὐσιος δμοιος. Adagium est quo signifi-
mus dulcissimam esse eam consolationem, qua
eo profisciscitur, qui iisdem calamitatibus afflit-
est quibus ille quem consolatur, Bill.

METRICA VERSIO.

Census diripitur, manibus dispersus iniquis,
Quem cum pauperibus communem semper habere
Optavi, velut ipse etiam niendicus et exsil,
Advenaque in terra, porrectricemque bonorum
Numinis ad dextram supplex mea lumina tollens :
Non etiam nobis quia sæva injuria facta est,
Quæ solet et faciles animos turbare dolore :
Non quia præceleri facto mors aspera fratres
Sustulit, egregios fratres, quosque omnibus æque
Reddiderat fama celebres pulcherrima virtus :
Quantum animæ doleo satum miserabile nostræ,
Quam velut illustrem dominam, formaque decora
Conspicuum, et claris regum natalibus ortam,
Aspicio gravibus vincitam oppressamque catenis,
Quam manus hostilis bello superavit et armis,
Servitoque tenet morentem, et lumina terra
Figentem lacrymis stillantia. Talia namque
Seu passus, talenque premo sub corde dolorem.

B Injecto quemquam, ut dicunt, si dente mons
Cœruleus serpens, vulnusque infixit acerbum
Non alii cupit ille suos memorare dolores.
Quam quibus est etiam fusum a serpente venen
Hoc etenim tanti solos viu nosse doloris.
Haud secus his nostrum hunc commemorare
Fert animus, quibus idem amor est, eadēnque
Consimilisque dolor. Namque hi duntaxat an-
Excipient mea verba animo, cordisque gemitus
Optima cognoscent mysteria, qui cupientes
Dulce suis huineris pondus plenumque salute
Ferre crucis, partemque in magni Regis habet
Cœlitibus septis, simul ipai tramite recto
Pergunt, atque pio miserantur corde cadentes.
Quippe aliis risum, referens mea fata, movere
Quorum extrema ille leviter sunt corpora tinct

Οὐδὲ διὰ σπλάγχνων ἥλθ' ἡμερος δῆνς "Ανακτος".
 230 Ζῶσι δέ ἐνθάδε μοῦνον ἔφημέρια φρονέοντες.
 'Ἄλλος' οἱ μὲν φθεινύθοιεν, ἐπεὶ πάντεσσιν δύμοις
 Γλῶσσαν ἐφοπλίζουσιν, ἔτοιμασταν βέλος, δόλοις
 Ἐσθοῖς, τὴν καχοῖσιν. Ἔγώ γε μὲν οὗτοι γόνιο
 Λήσιο, πρὸν στονόσσαν ὑπεκφυγέειν κακότητα,
 235 Καὶ μάργοις παθέεσσι νόσου αἰληΐδ' ἐπιθεῖναι,
 Οἵς νῦν πάντα θύρετρα πικρὸς Σατὰν ἐξεπέτασσε,
 Πρόσθεν ἐργομένοισιν, δτ' ἐξεκεπε χείρ με Θεοῖο,
 Οὐδέ εἶχεν κακήν πρόσθεσιν πέλας. Η̄ ρα τάχιστα
 Ἀπτεται, ὡς καλάμης γε πυρὸς μένας ἐγγὺς ἐούστε,
 260 "Ἄχρι καὶ ἔξ ἀνέμοιο πρὸς ἡέρα πυρὸς ἀσρῆῃ.

'Ος δεῖπλον κρημνοῖσι, καὶ οὔρεσι, καὶ σκοπέλοισι
 Κρύψαι τῶνδε πάροιθεν ἐμὸν δέμας· ή κεν ἀπαντά
 Τόνδε βίον, βίστου τε φυγῶν σαρκός τε μερίμνας,

Α Χριστὸν δὲν φορέσκον ἐνὶ φρεσὶν, οἷος ἀπ' ἀλλον
 265 Ναιετάνων, οἴψ τε Θεῷ κύνον ἀγνὸν ἀείρων·
 Μέσφ' δτε καὶ κούφησι σὺν ἐλπίσι τέκμαρ ἐπέσπον.
 'Οφελον' ἀλλὰ πόθος με φίλων κατέρυχε τοκήων,
 'Ἐλκων, οίς τάλαντον ἐπὶ χθόνα· οἵτις πόθος γε
 Τότσον, δον μιελόν τε καὶ ἔγκατα πάντα δαιζῶν
 270 Οίχτος, δτις παθέων ἀγανάτατός ἐστιν ἀπάνταν,
 Οίχτος μὲν πολιῆς θεοειδός, οίχτος ἀνίης,
 Οίχτος ἀπαιδήνης, οίχτος δὲ τε καὶ περὶ παιδός,
 'Ω ρα περιτρομέουσι, γλυκὺν πόνον αἰτεῖ ἔχοντες,
 'Οφθαλμὸν βιότοιο, καὶ δλγεσιν ἀσχαλῶντα.
 275 'Ω βίβλοι τοπάροιθε μέλον, τὰς Πνεῦματας ἀγά-
 [ραξεν]
 Εὐαγέων γλώσσησι, καὶ ἐνδοθι γράμματος ἀσθλοῦ

Nec in viscera vividus amor Regis penetravit;
 250 Sic autem vivunt, ut caduca tantum sapiant.
 Sed illi quidem pereant, quippe qui linguam, paratissimum
 Telum, in omnes alios similiter excuunt,
 Sive bonos, sive malos. Ego autem gemere non cessabo,
 Quin prius luctuosam effugerim prayitatem,
 255 Et protervis mentis affectibus clavem imposuerim,
 Quibus nunc valvas omnes scelestus Satan aperuit
 Antea cobihiatis, cum me tegeter Dei manus.
 Nec occasionem propinquam haberet malitia, quae citissime
 Invadit, velut ignis ardens stipulam vicinam,
 260 Donec etiam a vento flamma in aërem tollatur.
 Utinam præruptis locis et montibus et scopulis
 Ante hos eventus meum corpus abdidisset: sic enim omne
 Sæculum, ac sæculi carnisque sollicitudines fugiens,
 Totum Christum portarem corde, solus ab aliis
 265 Habitans, solique Deo puram mentem attollens,
 Donec cum spe levi diem extremum claudam.
 Utinam! Sed amor me tenuit parentum,
 Instar ponderis in terram trahens: nec tamen tantum
 Amor, quantum medullas et interiora omnia peredens
 270 Miseratio, omnium animi motuum suavissimus,
 Miseratio canitiei Deo similis, miseratio mœroris,
 Miseratio orbitatis, miseratio et quod circa natum
 Contremiscant, dulci sollicitudine semper prosequentes,
 Oculum vitæ suæ et molestiis suis dolentem,
 275 Cujus cura antehac erat libri, quos Spiritus exaravit
 Sanctorum linguis, et intra præclaram litteram

280 Οίς τοῦ. Ita Chig. Edit. τοῖς νῦν.

262 Τῷρδε πάροιθεν. Reg. 992, sup. lin. πρὸ τούτων. Μοι ή κεν ἀπαντά. In his: interpretandis
 vocibus secuti sumus interp. et schol. cod. Coisl.

266 Κούρφησι στὸν ἐλπίσι. Int. Coisl. 'Υψηλας

καὶ ἐλαφραῖς σὺν ἐλπίσι. Schol. μετὰ χρηστῶν τῶν
 ἐλπίδων. Μοι, ἐπέσπον. Sic Reg. 992. Edit. ἐπέσπον.

270 Ἄγαρώτατος. Sup. lin. in Reg. 39, καθα-
 ρώτατος, purissimus.

275 'Ω ρα. Sic mss. Edit. male ὡς ρα.

METRICA VERSIO.

ntimæ nec validus circum præcordia Christi
 Ferret amor, fluxæ verum oimpia tempora vitæ
 Vanis impendunt rebus studiisque caducis.
 Sed pereant, quoniam nullo discrimine in omnes
 Linguaū acuunt, telum quo non est promptius
 [ullum
 tebus in humanis. At ego indulgere dolori
 Non prius absistam, quam me fuga concita turpi
 Irripiat vitio, foedisque affectibus ipse
 Lavem animi imponam, quibus omnes perfidus
 [hostis

Indique nunc valvas scelerata mente reclusit,
 Nte minus patulas, certo mihi cum Deus esset
 ræsidio, segetem nec haberet noxa propinquam,
 uam, velut admotam stipulam rapidissima nigris
 rotinis invadit, ventoque agitata tunienti
 rescit, et ingentem sustollit ad æthera flammam.
 Ο utinam ante, meos acopulis immanibus artus

B Præruptisque locis texissem et montibus altis!
 Nam vita, et cura vitæ carnisque relicta,
 Toto animo Christum ferrem, semotus ab omni
 Cœtu hominum, vacuanque vehens a crimine men-
 [tem
 Ad cœlum et cœli Dominum, quod ultima tandem.
 Mors bene speranti spatium mihi clauderet ævi.
 Rectius hoc quidem fuerat: sed dulce parentum
 Me desiderium tenuit, visque acris amoris
 Haud secus ac plumbeum depresso, humique locavit.
 Nec vero tam pressit amor, quam viscera cuncta
 Rodens, et medium scindens miseratio pectus,
 Passio cunctarum dulcissima. Namque movebat
 Me luctus gravis, et natis orbata senectus,
 Sollicitusque timor, gelidos qui concutit artus,
 Dum mihi perpetuo metuunt, dulcemque laborem
 Suscipiunt, ac me statuunt pro lumine vitæ,
 Arumnis gravibus pressum licet, atque genucentem

Πνεύματος ἀστράπτουσα χάρις, καὶ χρυπτὸν δνειαρ **A**
 Οἰοιστν καθαροὶσι φαειόμενον μερόπεσσιν
 Εὔχαι τε στοναχαῖ τε φλαι, καὶ νύκτες δῦπνοι,
280 Ἀγγελικοὶ τε χοροί, φαλμοὶς θεὸν οἱ γ' ἐρέ-
 [θουσιν,

Ιστάμενοι, ψυχάς τε Θεῷ πάμποντες ἐν δυνοῖς,
 Πολλῶν τὰ στομάτων ἔνθη δικηρύοντες;
 Γαστρός τ' ἀρχεκάκοιο μόγος, καὶ μέτρα γέλωτος,
 Γλώσσης τ' ἀτρεμή τε καὶ δυματος, τὸ δὲ χόλοιο
285 Μαινομένους χαλινά. Λόγος δὲ ἑσφιγγεν ἀλήτην
 Πάντος παπταλύνοντα, νόον γ' ἐπὶ δὲ ἑσφρέψε Χριστῷ
 Ἐλπίσιν οὐράνιησι. Λόγος δὲ ἐπὶ πᾶσιν ἔκειτο
 Εἰκόν' διγνῆ πρὸς Ἀνακτα. Θεὸς δὲ ἐπιτέρπετ' ἐρωῇ.

'Αντὶ δέ μοι κτεάνων τε καὶ ἀργαλέων δρυμαγῶν,
290 Οἱ μὲ καὶ ἐνυγχίσιοι κακοὶς ἐρέθουσιν δνείρας;
 (Φροντίσιν ἡματίας γάρ δημοτία φάσματα νυκτοῦ);
 'Ηεν ἐν δρθαλμοῖσι θεοῦ σέλας, εὐσεβῶν τε
 Ψυχῶν παμφανῶσα χοροστασή τε κλέος τε.
 Νῦν δὲ δὴ ἐξαπόλωλε κειμῆλια πάντες ἀπὸ ἐμοῦ
295 Ψυχῆς, ή τοπάροισθεν δημίλεις πάσιν ἀρίστους,
 Οἰος δὲ ἐντὸς ἔμεινε πόθος, καὶ ἀλγῆς δελπῶν.
 Τούνεκεν αἰάζω. Τὸ δὲ ἐσαύριον οὐ σάφε οἴδα,
 Εἴ με θεὸς παλίνορφον ἐξ ἥθεα τὰ πρὶν ἀνάξια;
 Δύσας τέ δέχεν, ἀπὸ δὲ ἄλθεια πάντα τινάξα,
300 Ήττα πάρος μεσάτοισιν τὸν ἀλγεστν Ἑνθεντέλασση;
 Πρὶν καὶ αὐθῆντην ιδεῖν, πρὶν χ' ἔλλεσι φάρμακα θεῖναι,

846-847 Spiritus resurgens gratia, occultaque utilitas

Solis manifesta puris hominibus :
 Cui preces et gemitus placebant, et noctes insomnes,
280 Angelicique chori, qui psalnis Deum flectunt,
 Stantes, animisque Deo in hymnis attollunt,
 Multorumque ex ore communem vocem concinnantes ;
 Ventris autem malorum fontis labor, risusque moderatio,
 Linguae et oculorum quies, ac iræ
285 Insanientis frena. Ratio autem astringebat errabundam
 Et quoquo versum respicientem mentem, et ad Christum vertiebat
 Spibus cœlestibus. Ratio in omnibus aderat
 Imagineum ducens ad Regem. Deo autem gratus hic cordis motes.
 Possessionum vero loco et molestorum tumultuum,
290 Qui me nocturnis ac malis somniis stimulant
 (Diurnis euim curis similia sunt noctis visa),
 Fulgebat oculis Dei splendor, et piarum
 Animarum illustris chorus et decus.
 Nunc autem thesauri omnes diffugerunt a mea
295 Anima, quæ prius optimis quibusque rebus florebat,
 Ac solum intus remansit desiderium, et dolor sine spe.
 Propterea gemo. Crastinum autem haud clare novi,
 Utrum me Deus rursus in antiquos mores restituat,
 Solvens curis, et omnia onera excutiens,
300 An potius hinc mediis in æruminis, antequam
 Diluculum aspiciam, antequam ulceribus remedia apponam,

280 Ἐρέθουσιν. Int. Coisl. τιμῶσιν. Schol. γε-
 παρουσιν. Reg. 991, sup. lin. ἐγείρουσιν. Mono-
 chos intelligit et describit, inquit Billius.

283 Γαστρός τ' ἀρχεκάκοιο. Nam ex esu inter-
 dicti illius pointi mala omnia nobis profluxerunt :
 ventrem malorum auctorem aripius appellat Grego-
 riūs. Sic supra, lib. 1, sect. 2, carm. 1, vers. 44 ;
 et infra, sect. 2, carm. 1, vers. 216.

284 Γλώσσης τ' ἀτρεμῆ. Ita codices magno con-
 sensu. Edit. ἀτρεμή γλώσσης τ'.

286 Πάρτοσε κακταιροντα. Reg. πάντη έπαντ-
 νοτα.

288 Ἐξιτάρχετ. Regg. 992 et alii ἐπειτέρω.

289 Κτεάρωτε. Sic Reg. 991. In editis deest.

295 Οὐλλες κάσιτρ ἀρπτοτοῖς. Schol. Coisl. ἐκ-
 ποτοῖσι καὶ ξαλλέν ἀγαθοῖς.

296 Αἰλατον. Int. Coisl. ἀπροσδόχητον, pre-
 spem : cui etiam interpretationi favel Schol. et

Reg. 991, qui habet sup. lin. ἀπροσδόχητον.

300 Εἰλατσαι. Reg. 992 έλάσσει.

METRICA VERSIO.

Utpote jucundæ cui sacra volumina curæ
 Ante forent, summum quæ Numen in ore piorum
 Sculpsit, et egregij puro sub cortice scripti
 Gratia fulgorem diffundens Pneumatis alni,
 Utilitasque latens, quam soli cernere possunt
 Qui bene purgari generosa lumina mentis ;
 Noctesque insomnes gratae, luctusque, precesque,
 Angelicique chori, rigidó qui corpore laudes
 Decantant Patris ætherea qui regnat in arce,
 In cœloque animis volitant, dum cantica fundunt,
 Diversisque eadem modulantur carmina linguis :
 Tum ventris labor, auctoris fontisque malorum,
 Atque oculi linguæque quies, inoderatio risus,
 Et rabies iræ, freno compressa tenaci.
 Quin etiam ratio temere indomitiq; vagantem
 Et passim spectantem animum stringebat habena,
 Menterique ad Christum revocabat spe melioris
 Allectam vñæ, coquile cupidine tactam.

B Omnibus instabat moderatrix sedula membris
 Divinam ratio tollens ad sidera formam,
 Et Domino sistens, cui jucundissimus iste
 Cordis motus erat, supera ad convexa volantis;
 Ac pro magnitcis opibus, miseroque tumultu,
 Qui me nocte etiam per inania somnia vexat
 (Visa etenim curas referunt nocturna diurnas),
 Divinus nostris splendor radiabat ocellis,
 Fulgidaque eximii virtutis et gloria cœtus.
 Omnis at illa animæ, consortia sancta bonorum
 Sectari solitæ, perit pretiosa supplex ;
 Nec quidquam misero mansit nisi sola esp.
 Ac me prater spem crucians æruminæ ; calente
 Hinc fundo lacrymas, dubius timidusque futur
 Pristina mene iterum referet Dominator olym
 Ad studia, expellens curas onus atque molest
 An prius in mediis me fluctibus ipse dolorum
 Extrahet hinc, cælo quam nubila cernere p.

Δύσμορον ήμείροντα φάους πυμάτην μετὰ νύκτα,
Τήμος δύναριμένοισιν ἐπώσια τίς κεν ἀμναι.
Ἐνθα δ' ἄκος μερότεσσι, τὰ δ' ὑστατα δέσμια πάντα.
305 Ἡδη μοι πολιόν τε κάρη, καὶ ἄψεα ρικνά
Ἐκλίνθη βιθότοι πρός ἔσπερον ἀλγινθέντος.

'Αλλ' οὐπω τοιώδε τοσύνδε τε ἀλγος ἀνέτλην·
Οὗδ' ὅτε ματινομένοισι κορυσθμένον ἀνέμοισι
Γαῖης ἐκ Φαρίης ἐπ' Ἀχαΐδα, πόντον ἐσεπμόν
310 Ἀντολήγη Ταύροιο, τὸν ἡρήγασι μάλιστα
Ναῦται, χειμερίου, πάντοι δέ τε πείσματ' ἔλυσαν.
Ἐνθα δ' ἦγε νύκτας τε καὶ ἥματα εἰκος πάντα
Νῆδης ἐνι πρύμνῃ χείμην, θεδν ὑψιμέδοντα
Κικλήσκων λιτῆσσι. Τὸ δ' ἄφρες κῦμ' ἐπὶ νῆα

A 315 Οὔρεσιν ἡ σποτέλοισιν δμοίσιον ἐνθα καὶ ἐνθα,
Πολλὸν δ' ἐντὸς ἐπικτέ. Τινάσσετο δ' δρμενα πάντα,
'Οξέα συρίζοντος ἐπὶ πρετόνοισιν ἀῆτον.
Αἴθηρ δ' ἐν νεφέσσι μελαίνετο, καὶ στεροπῆσι
Λάμπετο, καὶ κρατεραῖς περιάγνυτο πάντοτε φωναῖς.
320 Τήμος ἐμαυτὸν ἔδωκα Θεῷ, καὶ πόντον ὅλυξα
'Αγριὸν εὐαγέεσσιν ὑποσχεσίῃσι πεσόντα.
Οὐδ' ὅτε παλλομένγης γε θεμεῖλια σείστο πάντα
Ἐλλάδος εὐρυχόριο, κακοῦ δ' οὐ φαίνετ' ἀρωγῇ·
Αὐτὴρ ἡγώ τρομέσσκον, ἐπεὶ φυχὴν ἀτέλεστον
325 Εἶχον ἐτούτοιο χαρίζματος, εὗτε λαετῆρη
'Ελκεται ἀνθρώποισι χάρις καὶ Πνεύματος αἴγλη.
Οὐδ' ὅτε νοῦσος ἐπληγεν ἐμὸν στόμα φεύματι λάθρῳ,

Miserum revocet lucis cupidum in profunda nocte,
Cum lamentantibus frustra quis auxiliatur.
Hic enim medicina est hominibus, sed extrema vinculis constricta omnia.
305 Jam mihi canum est caput, et rugosa membra
Declinant in tristis vita vesperam.

Sed nondum talem tantumque pertuli dolorem;
Nec cum furentibus agitatum ventis

Ex terra Pharia in Achaiam, mare sulcarem
310 In ortu Tauri biemalis, quem horrescant maxime
Nautæ, ac pauci tunc solvunt retinacula :

Tunc ego noctes et dies omnino viginti

648-649 In navis puppi jacebam, Deum in cœlo regnante

Precibus vocans. Spumabat autem fluctus in navim

315 Hinc et illinc, montibus scopulisque similis;

Plurimus autem intus cadebat. Agitabantur vela omnia,
Acute in rudentes vento sibilante.

Æther nebulis infuscabatur, et fulgoribus

Rutilabat, et magnis undique frangebatur clamoribus.

320 Tum memet ipsum Deo tradidi, et pontum ferocem

Effugi sanctis propositis dejectum.

Nec, cum eomotæ quaterentur fundamenta omnia

Lata Græcia, nec mali auxilium appareret;

Tunc ego tremebam, quia animam habebam nondum

325 Cœlesti dono initiatam per lavacrum,

Per quod excipiunt homines gratiam et Spiritus splendorem.

Nec cum morbus implevit os meum sœdo humore,

302 Ἰμείροτα. Unus ex Regiis ἱμερέυτα.

306 Ἀλγινθέτος. Ita codices plerique. Edit. ἀλ-
γνόντος.

308 Κορυσθμένορ. Editi addunt γ', quod in

mss. non appareat, sed quod savet metro.

309 Γαῖης ἐκ Φαρίης. Cum ex Alexandria Græ-
ciam peteret; Phariam vocat, eo quod insula Pha-
rios Alexandria vicina est. Mox ἔστημον. Reg. 59 et
Chig. ἔταμον.

313 Ἔρι. Sic miss. Edit. ἐπὶ.

314 Τὸ δ'. Male edit. τῷ δ'. Ejusdem tempesta-

tis altera legitur descriprio n.r.a carm. xi, *De Vita*
sua, vers. 126 et seqq.

317 Ηποτροποιτ. Reg. 992 interpretatur τοὺς τὸν
τῷ λατινοὶ σχοῖνος.

322 Ηλλομένης γε. Duo codices Regii et Chig.
παλλομένης τε.

327 Πεύματι. Ita habet codex Coislinianus longe
melius quam alii codices necnon et editi, qui ha-
bent πνεύματι. Interpres Coislinianus et Reg. 992,
sup. lin. πυρετῷ.

METRICA VERSIO.

Depulsa, ulcribusque meis adhibere medelam,
Ter miserum, lucis cupidum post tempora noctis
Postremæ, cum jam nemo succurrere possit
Flentibus. Hic etenim nobis est prompta medela :
Post autem clausa est omnis medicina salutis.
Jam mihi jam canum caput est, rugosaque membra
Tristis ad occasum vita jam prona feruntur.

Sed nondum talem subii tantumque laborem :
Non quando sevis agitatum flatibus æquor
Sulcabam, ex Pharia littus tellure Pelasgum
Nave petens fragili, Tauri brumalis in ortu,
Tauri, qui tanto nautarum corda pavore
Afficit, ut rarus retinacula solvere nauta
Audeat, infidoque ratein committere ponto.
Noctibus hic denis ego bis, totidemque diebus,
Supplice voce rogans Numen cœlestis, jacebam
Ad pappim exanimis. Latus autem in utrumque carinæ

B Αἴορει fluctus spumamp rabiemque vomebant,
Montibus aut scopulis similes, ingensque cadebat
Vis undarum in eam, sed et omnia vela moveri
Conspiceret, vento in duros stridente rudentes.
Jam vero nebulæ tetra caligine cœlum
Fuscalant, crebrisque etiam fulgoribus æther
Splendebat, validis clamoribus undique ruptus :
Tum me donavi Christo, pelagique periculum
Vitavi, sanctis precibus votisque repulsum.
Non cum lata gravi quateretur Gracia motu,
Ulla nec auxiliij jam spes alicunde pateret ;
At tremor horribilis gelidos invaserat artus.
Nondum etenim sacro baptimate pectus habebam
Tinctum, in quo trahitur lustrali gratia lympha,
Mirusque excipitur splendor, quem Spiritus affert.
Nec mihi cum fauces quondam vis aspera morti
Impasset valido fluxu, sævoque dolorc

Καὶ πνοῆς στενωστὸς πόρους, ζωῆς τε κελεύθους.
 Οὐδὲ ὅπερ' ἀφράνοντι: νόμῳ λυγὸν ἀμφὶς ἐλέξας,
 330 Οὗτος ἔχων βλεφάρου περιγγία κανθὸν δημοξα,
 Αἰματόντα δὲ ἰθητα: Φάσις δὲ ἐμὸν, οὐα φονῆς,
 "Ωλετο, ἀμπλακίνην δὲ πικρήν μέγα πένθος ἔτετμεν.
 Οὐδὲ θεῷ παλάμησιν ἀμαῖς ἀνέπεμψα θυηλῆν
 Πνεύματος, οὐτὶ πάρος γε, πριν ἔκλισα δάκρυτο πῆμα.
 335 Ταύτεν μὴ καθαρῷ γάρ ἄγνου κακὸν, ὡς πο-

[ρέντος]

'Αδρανὲς δηματά φέρειν κατεναντίον τὴλοιο:
 "Άλλα τε πόδι" ἐμδηγησα· τις δὲ τάδε μυθίσαστο,
 Οὐς με θεὸς τείρων τε καὶ εὑμενών ἐκάλεσσεν;
 'Άλλοι οὐτα τοιοῦτο κακοῖς πάρος ἀντεβολῆσα,
 340 Οἰοισι πυμάτοισιν ἐμῇ ἐνέκυρος τάλαινα
 Τυχῆ· καὶ ποθεῖς ποτὲ ἀλεύθερον ἡμαρτίσθει
 Πάντες ἀποβαταμένη, γυμνῇ φλόγες ὡς κε φύγῃσι,

Α Καὶ κόσμου κρατεροῖο λαβάς, καὶ χάσμα πέλωροι
 Ἀμφιχανεῖν μεμαῶτος ἕας γενύεσσι δράκοντος,
 345 Όν τε λάδη. Βελήγ γάρ ἐμὸς ἔστιν ἰδητής.
 Τίς δώσει κεφαλῆι πηγῆς ρόν ή βλεφάροισιν,
 Ής δακρύων ὀχετοῖσι μολύσματα πάντα καθῆρω,
 Κλαύσας ὡς ἐπέδοικεν ἀμαρτάδας (ἥ γάρ ἀριστον
 Δάκρυνθν ἔστι βροτοῖσιν ἄπος, ψυχαὶ τε μελίσσαι,
 350 Καὶ κόντη αἰθαλίσσεσσα, καὶ ἐν χθονὶ σάκα;

[ἔρυμνοι·];

"Ος τις ἡμ'" εἰσορόων τρομέη, καὶ φρέστερος εἴτε,
 Θεύγων Αἰγύπτιοι μέλαν πόδον, Ἑργα τε πικρά,
 Καὶ Φαραὼν βασιλῆα, πάτρην δὲ πίλ θελαν ὀδεύη,
 Μῆδες μένη Βαβυλώνος ἐπὶ κραναῆς πεδίοις
 355 Δουρειλῆς, δχθεῖς παρεζόμενος ποταμοῖο,
 Ψθῆς δραγαν πάντα παραλίνας ἀτίνακτα
 Δακρυδέεις, σπεύδῃ δὲ περῆς ἐπὶ τέρματα γάλης,

Et spirationis meatus, ac vite viae arctavit.
 Nec cum insipiente animo vimen buc et illuc torquens,
 330 Imprudens palpebræ rotundum angulum puni,
 Ac cruentum reddidi. Tunc lumen meum, ut homicidæ,
 Evanuit, et errorem amarum luctus ingens consecutus est.
 Nec manibus meis Deo obtuli victimam
 Spiritus, non prius profecto, quam lacrymis labem eluissem.
 335 Et enim, qui purus non est, nefas sanctum tangere, ut
 Infirmum oculum in ardente solem intendere.
 Multa alia pertul: quis ea edisserat
 Quibus me Deus et conterens et favens vocavit?
 Sed nondum hactenus in tanta incidi mala.
 340 Quanta postremo misera mea experientia est
 Anima, quæ liberum aliquando diem intueri cupit,
 Omnibus sese exuens, ut nuda flammæ effugiat,
 Et mundi potentis laqueos et os immane
 Draconis, qui maxillis suis vorare gestit
 345 Quemcunque cepiterit. Beliæ enim edulium est anima mea.
 Quis det capiti fontis fluentem, et palpebris,
 Ut lacrymarum rivis sordes omnes eluam,
 Lugens, ut deceat, peccata (sunt enim optimum
 Lacrymæ hominibus remedium, animabusque infuscatis,
 350 Et cinis fuliginosus, et humi saccus asperimus)?
350-351 Ut qui me viderit, contremiscat, et melior fiat,
 Fugiens Ægypti nigrum solum, et acerbo opera,
 Et regem Pharaonem, et divinam in patriam profisciscatur,
 Nec maneat Babylonis dura in campis
 355 Captivus, ripisque assidentis fluminis,
 Ac cantus instrumenta omnia suspensæ intacta
 Lacrymetur, sed in fines properet sacræ terræ,

333 Εὔμαις. Sic melioris notæ codices, Chig.,
 Coisl. Reg. 39. Edit. Εμῆς.
 355 Καθαρῷ. Chig. Coisl. καθαρῷς.

343 Λαδᾶς. Coisl. Int. παγίδας.

354 Κραναῆς. Sic mss. Edit. κραναῆς.

METRICA VERSIO.

Opprimeret viteque vias auræque meatus.
 Non etiam tunc cum malesana vimina mente
 Intorquens, oculi punxi temerarius bircum :
 Ac subitus fluxit sanguis, luxque occidit omnīs ;
 Non secus atque illi, qui cœdis crimine dextram
 Polluit; erratum luctusque exceptit acerbūs :
 Nec prius aggredior manibus transmittere sacrum
 Spirituale Deo, lacrymis quam noxa soluta est.
 Non etenim impuro tutum est contingere purum,
 Non magis atque hebetes oculos obvertere soli.
 Plurima præterea subii. Quis carmina cuncta
 Commemorare queat, quis me rexansque favensque
 Ad se divinum Numen persæpe vocavit ?

Sed nondum tales incursavere procellæ,
 Quam quas infelix animus tulit haud ita dudum,
 Et quibus exsolvi misere expedit, omnia promple
 Abjiciens, nudus queat ut vitare minacis
 Vim tamquam mundique manus, faucesque draco-

B In nos qui rabidum gestit desigere dentem :
 Pabula nam Beliæ mea mens dulcissima præbel.
 Quis capiti latices tribuet, quis flumina nostro,
 Ut maculas omnes lacrymarum fonte repurgem.
 Luctibus assiduis, ut convenit, horrida plangens
 Crimina (namque anima vitiorum sordibus airz
 Munere nulla bei melior concessa medela est,
 Quam fletus, tristisque cinis, saccique prementis
 Asperitas), ut si quisquam sua fixerit in me
 Luuina, confessum gelido terrore treuiscat,
 Et rapidum studiis melioribus exigat sevum,
 Ægyptum nigram fugiens, durosusque labores,
 Et trucis imperium regis, gressusque beatam
 Conserfat ad patriam, nec bello captus et armis
 Exsulet hostili miserabilis exsul in ora,
 Et sedeat rigore lacrymans in margine ripæ,
 Organa de manibus ponens, salicique propinquæ
 Appendens, illicibus nec mollia carmina jungens
 Quin potius servile jugum, quod colla premebat

Δούλιον Ἀσσυρίθης φυγῶν ζύγον, δε πρὶν ἔτειρε,
Καὶ νησὶ μεγάλοις θεμελία χεροὶ βάληται.
360 Τὴν μὲν ἔτώ πανάπτυκμος ἐπεὶ λίπον, οὐποτ;

[Ἐληξα]

Τμήμαν. Χαλεπὸν δὲ πάθος κατὰ γῆρας ἔχει,
Καὶ κύπτει ποτὶ γαῖαν, ἐνι τρεσὶ πένθος ἀλέων,
Ἀζόμενος θνητούς τε καὶ άθάνατον Βασιλῆα,
Εἶμασι τε κραδῆτε κατηφιών, καὶ ἄναυδος,
365 Ἐλκων οἰκτον "Ανακτος ὁζύι, δε χθαμαλοῖσιν
Εὔμενέων πάντεσσιν ὑπερφιάλους ἀθερίζει·
Οἷον δ' ἔξι Ιερῆς Σολύμων κατινέτα πόληος
Ιερίχους πτολειερον ἐπὶ πλωτὸν, ὡς ἐνέπουσι,
Φῶρες ἐθηλήσαντο κακοὶ λοχώντες ὀδίτην,
370 Οἱ μὲν τὸν πληγῇσιν δεικελίητοι τεμόντες,
Εἶμασά τ' ἐκδύσαντες δι μιν σχέπτε, νηλεῖ θυμῷ.

Servile ex Assyria fugiens jugum, quo prius continebatur,
Et magni templi fundamenta manibus jaciat.
360 Hanc ego miserrimus postquam reliqui, nondum
Cessavi desiderare. Vehemens autem affectio senium mihi insudit;
Et in terram vergo, luctum in praecordiis aliena,
Reveritus mortales, et immortalem Regem,
Veste et corde demissus, et voce carens,
365 Miserationem Regis-infelici statu trahens, qui omnibus
Humi jacentibus savens, superbos respuit;
Qualem ex sacra Solyomorum urbe descendenter
In inclytum, ut ferunt, Jerichuntis oppidum
Improbi latrones læserunt in insidiis viatorem,
370 Eumque plagis indignis consciuum,
Et vestibus quæ illum tegebant exutum, crudeliter
Deficientem reliquerunt: mox occurserunt viatores
Levita et sacerdos, qui eum inhumaniter præterierunt.
At Samaritanus quidam supervenit, qui illius misertus est,
375 Eumque assumens ligavit, et vulneribus remedia reliquit,
Et mercedem curanti; magnum prodigium, quomodo Samarita
Hunc ut vidit, miseratus est, quem optimi non sunt miserati!
Non enim perspicue novi quid hac imagine occultetur,
Qualia Deus in sua sapientia recondat mysteria.

380 Ac de his quidem, Deus mihi propitius sit. Tales autem sunt in quas incurro
Calamitates: ac me similiter discerpsit invidens animabus
Latro, sæculi ex inclyta descendente in urbe,
Meque Christi gratia exxit, et nudum reliquit,
Ut olim Adamum pulveris et casus initium,
385 Quem gustus depressit in terram, ex qua ortus erat.

358 Δούλιον. Unus e Regiis δούριον.
360 Οὐποτ'. Sic Regg. 992. Male edit. οῦπω τ'.
373 Λίτον τέ ε. Habet Regius 992 λίπον καὶ μιν,
sed deficit metrum.
374 Εἰλένος. Duo ex Regiis εἰλένοι.
380 Καὶ τὰ μέτρα λίτοι. Reg. 991 λίτη, et sup.

METRICA VERSIO.

Effugiens sacras properet contingere sedes,
Rursus et excisi jaciat fundamina templi.
Quam semel ut terram fato graviore reliqui,
Nulla dies abiit, qua non ardentibus ipsam
Votis expeterem: canosque hæc tanta cupidio
Insudit capiti, præmaturamque senectam
Invexit: vultumque solo demitto, gravique
Conficior luctu, vereorque hominesque Deumque,
Squalidus et fletu madidus, vocemque coercens,
Ut lacrymis placidum reddam inibi Numen olympi.
Namque humiles oculis genitor sanctissimus æquis
Aspicit, elatos spernit fastuque tumentes.
Ac velut e Solymis, ut sacra oracula pandunt,
Dum nimis incautus tendit Jerichuntia viator,
Incudit in sævos adversa sorte latrones,
Quem toto innumeris confossum corpore telis
Prostravit seclerata manus, vestemque jacenti,
Abstulit, et dira nudum feritate reliquit.
Mox iter hac fecit levites, atque sacerdos:

lin. ἐν εὐμενείᾳ ἔστω. Interp. quoque Cuisl., καὶ
ταῦτα μὲν τὸν εὐμενείᾳ ἔστω. Schol. καὶ τὰ μὲν
συγγνωμονοῦ.

384 Χοδὸς καὶ πτώσιος ἀρχήν. Adamum κυναῖ
generis et ruinæ principium: ex quo scilicet omnes
homines originem et peccatum trahunt.

B Est tamen (o duros animos!) ab utroque relictus.
Ast ut Samariæ pertransit accola terræ,
Illiū extemplo casumi miseratus acerbum,
Vulnera sæva ligat facilis, propereque caballo
Impositum in villam duxit, fuditque medelam
Ulceribus, curamque ægri pretiumque reliquit
Discedens famulo. Quid tam mirabile, quam quod
Flexit Samaricum, qui non virtutis alumnos
Flexerat? Haud etsim, quidnam ista recondat

[imago]
Assequor, externo siquidem velamine multa
Numinis abscondit sapientia magna superni.
Haud mihi disparibus misero procumbere fatis
Contigit, ac sacra venienti nuper ab urbe
Invidus ille latro, cœlum vitamque perennem
Claudere qui nobis ardet, sævissima fecit
Vulnera, quæque Deus dederat, crudelis ademit:
Non secus atque Adamo, lutei qui corporis auctor
Existit et casus, vetita qui ex arbore poma

'Αλλά μ', "Αναξ, έλειπε, καὶ ἐκ θανάτου σώσων,
"Οὐ λέκιθον ιερῆς, ἀπει μογέοντ' ἐνόησαν.
"Εἶχε τὸν κατάδησον, ἄγων ἐπὶ πάνδοκον οἰχον,
Αὖθις δὲ εἰς ιερήν πέμποις πολὺν ἀρτεμίσιαν,
390 Ἐμπεδον ἔνθα μένοιμι, κακούς δὲ ἀπὸ φῶρας
[ἔρυκοις,
Καὶ τρίβον ἀργαλέτην, καὶ τραύματα, καὶ παροδίας
Νηλέα θυμὸν ἔχοντας, ἀπὸ εὐσεβῆ κομιδώντας.
Πυνθάνομ' ὡς δύο φῶτε, μέγα πνεύμα Φαρισαῖος;
"Ως γε θεῷ πάντων προφερόστατος, ἡδὲ τελώνης
395 Κέρδεσιν οὐχ ὀστοῖσι τετρυμένος ἐνδοθεν ἤτορ,
Εἰς ιερὸν ἀναβάντες· δὲ μὲν τὰ ἱκαστά ἀγύρευε
Νηστεῖας δεκάτας τε νόμου, παρεμέτρες δὲ αὐτῶν
'Ανδράς γε προτέρους, λόγοις δὲ ἀδέριζε τελώνην.

Sed mei, Rex, miserere, et ex morte salvum me fac,
Quem reliquerunt sacerdotes, cum laborante viderent,
652-653 Vulnera apte alliga, deducens in domum hospitalem,
Kursusque incolumem in sacram mittas civitatem,
390 Ubi firmiter maneam, et improbos fures arceas,
Ac viam scelestam, et vulnera, et viatores
Crudelem animam habentes, dum de pietate gloriantur.
Didici duos homines : magna spirantem Pharisaeum,
Quasi omnium esset apud Deum præstantissimus, et publicanum
395 Ob lucra non sancta intus corde contritum,
In templum ascendisse; atque ille quidem singula enumerabat,
Legis jejunia et decimas, seque adæquabat
Viris antiquis, et verbis publicanum spernebat.
Hic rursus lacrymas fundens et pectus manibus percutiebas,
400 Nec adversum magni Dei sedem latum coelum
Aspiciens, sed serviles oculos deligens in pavimentum,
Procul stans precabatur : « Propitius sis,
Propitiare famulo tuo, inclamans, malis oppresso ;
Non lex, non me decimæ, non præclare facta salvum facient.
405 Nec iste fuligine aspergens me, mendax est. Atque euidem templum
Verecundor pedibus non sanctis tangere.
Sed tua gratia, tua in me profanum stillet miseratio,
Quam solam spem, Rex, miseris peccatoribus præbes. »
Sic locuti sum, ac utrumque Deus audivit, ac eum miseratus est
410 Quem vidit afflictum, superbum autem despexit.
Sic vidisti, sic judicasti, Deus, Ediciam mihi largiens.
Ego tibi sum scelestus ille publicanus;

394 'Ως γε θεῷ. Sic Schol. et e Regiis unus; ac-
curatis quam edid. δὲ γε, qui, etc. Neque enim
Pharisaeus ille, ut ait Billius, primas pietatis partes
apud Deum tenebat, a quo rejectus est ob super-
bia; sed ita cristas attollebat quasi nemo ad ipsius
virtutem animique præstantiam accederet.
396 Εἰς ἵπον ἀναβάντες. Reg. 992, ἀναβάντες.

A Αὐτάρ δὲ δαχρυχέων καὶ στήθεα χεροὶ πατάσσων,
400 Οὐδὲ ἀντην μεγάλου θεοῦ θρόνον οὐρανὸν εἰρί-
Εισορόων, λεύσσων δὲ κατ' οὐδεος δημαρτιδίους;
Τηλόθεν ἐστηκὼς δὲ λιτάξτο : « Πλας εἴτε,
"Ιλαθὶ σῷ θεράποντι, βοῶν, βρίθοντι κακίσσι.
Οὐ νόμος, οὐ δεκάται με, καὶ ἔργματα καὶ τοις
405 Οὐδὲ δγ' ἐκεσθόλων φέύστης. Καὶ τηνὶς ἔντι:
Αἰδόμεν' οὐτὶ πόδεσσιν ἐπεγκείων διεισι.
Σῇ δὲ χάρις, οὓς δὲ οἰκτος ἔμοι στάχεις βεβίη,
"Ην μούνην δειλοῖσιν, "Αναξ, πόρες ἐπιδέ διπτῆ;
"Ως φάταν ἀμφοτέρων δὲ θεὸς κάνε, καὶ β' εἴτε;
410 "Ον μογέοντ' ἐνόησαν, ὑπερμενόντες δὲ τοι.
"Ως θεός, ὡς ἐδίκασες, ἔμοι, θεός, θάρος ἐπιδέ.
Ούτος ἐγώ σαι καίνος δὲ πάγκαιας εἰμι τελώνης;

398 Ἀνδράς τε. Chig. ἀνδράσι τε. Μοι: Chig. et unus e Regiis λόγω.
402 Ἐστηκὼς δὲ λιτάξτο. Sic codices u noannili. Edit. ἐστηκὼς δὲ λιτάξτο. — Fere lius, cum servetur augmentum. (GAIILL.)
404 Καλ. Ita Reg. 992. Edit. οὐχ.
411 Ὁπάλων. Schol. Θαρρέων παρεστιν duciam mihi præbuiisti.

METRICA VERSIO.

Dum legit, in terram cecidit, qua traxerat ortum.
At nunc, summe Parens, anime miserere precantis:
Eripe me nigre morti, quem mole dolorum
Oppressum nimia gravium sacer ordo reliquit.
Vulnera rite liga festinus, ad hospita ducens
Tecta : sacram redeam loque auspice rursus ad or-
[bem
Viribus incolumis, maneamque ibi fixus in sevum.
Submoveasque malos fures, callemque molestum,
Vulneraque, et fictos homines, subque ordine sacro
Et recti specie crudelia corda gerentes.

Ascendisse duos sacra volumina quondam
In templum narrant homines : quorum alter inani
Turgebat fastu, tanquam ipso charior esset
Nemo Deo, nemo melior nec sanctior usquam;
Hic pharisaeus erat : lucra ast ob iniqua dolore
Saucia corda gerens alter luctuque jacebat.
Ille quidem inflatus meritorum ex ordine summam
Subducens, legis decimas, jejunia crebra

B Jactabat, priscisque viris de laude movebat
Certamen, tumido calcans sermone telona.
Hic autem lacrymans feriebat pectora palm.
Nec vero in coelum, sedem Patris altitonant.
Spectabat, verum in terram servilia figens
Lumina, stansque procul fundebat pectore.
« Parce tuo famulo, Deus optimè, parce re.
Aspice me facilis, noxarum mole gravatum.
Non lex, non decimæ, non me benefacta.
Ac dulcem misero poterunt afferre salates.
Ficta nec in nostrum caput hic convicia.
Quin etiam impuris pedibus contingere.
Hoc vereor. Sed me ipse. Pater lenias.
Inque hominem stillet tua gratia sancta.
Quæ spes una in alis a te donata resulget.
Talia dicentes audit Deus, ac miseratus.
Quem videt afflictum luctu, spernitque.
Nos, Pater, aspiciens confestim tale tulisti.
Judicium : hincque mihi bene est fiducia.

Ὦς δὲ βαρυστενάχιο, ποιήη δ' ἐπιέλπομ' ἀρωγῆν. Αἱ σύμμα, εἰ ποτε δὴ σε πατήρ, καὶ πότνια μήτηρ
415 Δάκρυσι, καὶ στοναχῇσι, καὶ εὐχαλῇσιν ἔτισαν,
Ἡ τινὰ τοι πτεάνων τυτθὴν ἀπὸ μοῖραν ἔνειραν,
Ἡ θυσίαις καθαρῇσι καὶ εὐαγέεσσι γέρηραν
(Οὐ γάρ ἡγώ ποτε σεῖο ἐπάξιον οὐδὲ ἔρεξα),
Τῶν μῆτραι, καὶ ἀλαλκε· κακᾶς δὲ ἀπόπεμπε με-

[ρίμανας.]

420 Μηδὲ με συμπνίξειαν ἱοῖς πτερθοισιν δικανθαί,
Μηδὲ ἡρ' ἐπειγόμενον θείην δόδον δψ ἔρύσειαν,
Ἄλκαρ ἐμν, πέμποις δέ μ' ἀπῆμονα. Σός γάρ ἔτωγε
Λάτρις, οὖν δὲ λάχος. Σὺ δέ μοι θεδὲ οἶος ἄνωθεν.
Σοὶ δέ μ' ἀπὸ σπλάγχνων μήτηρ ἀνέθηκε φέρουσα,
425 Ήματι τῷ, δτε κοῦρον ἱοῖς ἐπὶ γούνασι θείναι:
Παιδα ποθεύσ' ἱερῆς Ἀννης ἐμιμήσατο φωνῆν·

B Κοῦρον ἐγὼ μὲν ἰδούμι, σὺ δ' ἔρχεος ἐντὸς ἔργοις,

Χριστὲ ἀναξ, ὁδὸνος ἐμῆς ἐριθηλέα καρπόν.
Εἴπε· Θεὸς δ' ἐπένευσας, δ' ἔσπετο θεῖος θνετος
430 Οὐνομα μητρὶ φέρων, μετέπειτα δὲ κοῦρον
[ξέωκας.]

'Η δέ με σοὶς ἱεροῖς νέον ἀνέθηκε Σαμουὴλ,
Rη ποτ' ἔγν. Νῦν δ' αὐτὸς ἐναριθμέσι εἰμι βεβήλοις
'Ηλεὶ σοῦ θεράποντος ἀγακλέος υἱός μάργοις,
Οἱ θυσίαις καθαρῇσιν ἐπέχραν ἀφρονι θυμῷ,
435 Χερσὸν ἐφαπτόμενοι θείων λίχνῃσι λεβήτων.
Τούνεκα καὶ χαλεπῆς κύρσαν βιότοιο τελευτῆς.
'Αλλ' ἥγ' ἐλπωρῇσιν ἀμελνοσι μοῖραν θνειμε
Σοὶ τεκέων, Βίθοισι δ' ἐμάς χέρας ἤγνισε θείαις,
Καὶ μ' ἀγαπαζομένη, τοιώ προσεφάννες μύθῳ·
440 « Ήδη τις φίλον μῆτρα θεόσδοτον ἤγαγε βωμῷ,

Ac, quam graviter ingemisco, par spero auxilium.
Precor, si quando te pater, et veneranda mater,
415 Lacrymis, et gemitibus, et precibus coluerunt,
Aut parvam bonorum partem obtulerunt,
Aut victimis puris et sanctis munera sunt
(Nondum enim quidquam egi, quod te dignum sit),
Horum recordare, et auxilium ferūs malas autem pelle sollicitudines :
420 Nec me una cum suis surculis suffocent spinæ,
Nec properantem in via divina inhibeant,
Sed me, robur meum, illæsum dimitte. Tuus enim sum
Cultor, tua hereditas. Tu mihi solus Deus ab initio.
Tibi me ab utero mater offerens consecravit,
454-655 425 Quo die masculam prolem genibus imponere
Cupiens, sanctæ Annæ vocem imitata est.
« Filium quidem ego habeam : tu vero intra septum tuum retineas,
Rex Christe, partus mei florenteū fructum. »
Dixit illa: tu vero, Deus, annuisti, secutumque est somnium divinum,
430 Quo nomen meum matri ferebatur, ac deinde filium dedisti.
Illa autem tuis me sacris novum consecravit Samueleū,
Si quando Samuel fui. Nunc autem profanis annumeror
Heli illustris famuli tui protervis filii,
Qui insipiente animo puras victimas contaminarunt,
435 Avidas manus sacrī lebetibus injicientes ;
Quapropter funestum vitæ finem experti sunt.
At illa meliori spe fulta partem tibi obtulit
Filiorum, sacrī libris meas consecravit manus
Meque amanter complectens tali allocuta est scrinione :
440 « Jam charum filium aliquis divinitus datum, bonum optimus,

421 Ἐρύσσαια. Ita antiqui codiccs, Reg. 59.
big., Coisl. Edit. ἐρύχοτεν.

420 Ἐπένευσα. Chig. et duo Regg. ἐπένευσεν.
im editis consentiunt Coisl. et Int. et Schol.

433 Θεράποντος. Reg. 992 θεραπευτοῦ.

434 Ἐπέχραον. Int. Coisl. ἐπέβαινον. Schol. ἐπήδων.

METRICA VERSIO.

*m miser, hoc fateor, sum pessimus ille telones ;
nsimiles edo gemitus, similemque medelam
specto, numenque tuum, Pater optime, supplex
testor, si te quandam materque paterque
pplicibus votis sancte coluere piisque
tibus, aut quadam donarunt parte bonorum,
etiam pura et sancta tibi mente litarunt
inquam etenim quidquamto dignum fecimus ipsi),
memor, ac fer opem, curasque averte nocentes,
mea mortiferæ constringant guttura sentes,
iter ad superum tendentem forte morentur ;
n potius, mea certa, Deus, tutela salusque,
sum me mitte, precor : siquidem ipse tuus sum,
colo, te veneror, mihi tu, Deus, unus ab ipsis
inibus vitæ. Nam me tibi vovit ab alvo
ra parens, tunc cum succensa cupidine prolis,
am imitans tales emisit pectore voces :
mihi tu, queso, Dominator maxime, natum :*

PATROL. GR. XXXVII

*B Ἑδίbus inque tuis omnes tibi serviet annos. »
Dixerat, et precibus flexus de nocte parenti
Designas nomen pueri : prolesque secuta est.
At vero illa tuis me protinus, ut Samueleū,
Adixit templis, Samuelem si tameū unquam
Moribus expressi : nam nunc ego dispire sorte
Conferri Heliidis videor mihi posse profanis,
Qui nimium fonda ingluvie sanctissima sacra,
Et stolido oblatis temerabant pectore carnes :
Divinosque avidis manibus tractare lebetes
Ausi, luciflca clauserunt lumina morte.
At mea spem genitrix meliorem corde fovebat,
Cum te natoruin donavit parte suorum.
Namque manus nostras divinis sedula libris
Lustrabat, corpusque etiam complexa tenellum
Talia verba dabit : « Jam vir clarissimus olim
Exstitit, intrepidus qui sanctam duxit ad aram
(Res mira !) acceptum divino munere natum*

32

Digitized by Google | Распознавание текста
ABK/FR

'Αλλά μ', 'Άναξ, ἐλέαιρε, καὶ ἐκ θανάτου σώσων.
'Ον λεῖψαν ιερῆς, ἀπει μογέντον' ἐνθήσαν.

'Ἐλκεῖ τ' εὐ κατάδησον, ἄγων ἐπὶ πάνδοκον οἰκον,
Ἄυθις δ' εἰς ιερὴν πέμποις πόλιν ἀρτεμέοντα,

390 'Εμπεδον ἵνθι μένοιμ, κακοὺς δ' ἀπὸ φῶρας
[ἔρυκοις,

Καὶ τρίβον ἀργαλέτην, καὶ τραύματα, καὶ παροδίτας
Νηλέα θυμὸν ἔχοντας, ἀπ' εὔσεβῃ κομίζοντας.

Πυνθάνομ' ὡς δύο φῶτες, μέγα πνεύματα Φαρισαῖος,
'Ως γι θεῷ πάντων προφερέστατος, τὸ δὲ τελώνης
395 Κέρδεσιν οὐχ ὀστοῖς τετρυμένος ἐνδέθεν ἤτοι,
Εἰς ιερὸν ἀναβάντες· δ' μὲν τὰ ἔκαστ' ἀγόρευε
Νηστεῖα; δεκάτας τε νόμου, παρεμέτρες δ' αὐτὸν
'Ανδράι γε προτέρωις, λόγοις δ' ἀθέριζε τελώνην.

A Λύταρ δὲ δακρυχέισν καὶ στήθα χερὶ πατάσσει,
400 Οὐδὲ ἀντην μεγάλου Θεοῦ θρόνον εύρει
Εἰσορόν, λεύσσων δὲ κατ' οὐδεσ βύμασι δύσις;
Τηλόθεν ἑστηκώς δὲ λιτάζετο· εἰς Ἰλαος εἶτε,
'Ιλαθις σφῇ θεράποντι, βοῶν, βρίθεντι κακάτην.
Οὐ νόμος, οὐ δεκάται με, καὶ ἔργα ματα καὶ ταῦτα

405 Οὐδὲ δῆτ' ἐπισοβάλων φεύστης. Καὶ πρὸς ἕντες:
Αἰότερον οὐτι πόδεσσιν ἑπακένων δύσισι.

Σὴ δὲ χάρις, οὓς δὲ οἰκτος ἔμοι στάχεις βεβία.
'Ην μούνην δειλοῖσιν, 'Άναξ, πόρες ἔπειδεντες;

'Ως φάσαν ἀμφοτέρων δὲ θεὸς κλύε, καὶ δὲ εἴπει
410 'Ον μογέντον' ἐνθήσαν, ὑπερμενόντα δὲ τοι.
'Ως θεός, ως ἀδίκασας, ἔμοι, θεός, θάρος ὅτειν.
Οὗτος ἄγω σαι κείνος δὲ πάγκαλος είμι τείνων·

Sed mei, Rex, miserere, et ex morte salvum me fac,
Quem reliquerunt sacerdotes, cum laborante videbant,
652-653 Vulnera apte alliga, deducens in domum hospitalem,
Kursusque incolumem in sacrum mittas civitatem,
390 Ubi firmiter maneam, et improbus fures arceas,
Ac viam scelestam, et vulnera, et viatores
Crudelem animam habentes, dum de pietate gloriantur.

Didici duos homines: magna spirantem Phariseum,
Quasi omnium esset apud Deum præstantissimus, et publicanum
395 Οἱ lucra non sancta intus corde contritum,
In templum ascendisse; atque ille quidem singula enumerabat,
Legis jejunia et decimas, seque adæquabat
Viris antiquis, et verbis publicanum spernebat.
Hic rursus lacrymas fundens et pectus manibus percutiens,
400 Nec adversum magni Dei sedem latum celum
Aspiciens, sed serviles oculos defigens in pavimentum,
Procul stans precabatur: εἰ Propitius sis,
Propitiare famulo tuo, inclamans, malis oppresso;
Non lex, non me decime, non præclare facta salvum facient.
405 Nec iste fuligine aspergens me, mēdax est. Atque euidem templum
Verecundor pedibus non sanctis tangere.
Sed tua gratia, tua in me profanum stillet miseratio,
Quam solam spem, Rex, miseris peccatoribus præbes. εἰ
Sic locuti sunt, ac utrumque Deus audivit, ac eum uniseratus est
410 Quem vidit afflictum, superbū autem despexit.
Sic vidiisti, sic judicasti, Deus, fiduciam mihi largiens.
Ego tibi sum scelestus ille publicanus;

394 'Ως τε θεῷ. Sic Schol. et ε Regiis unus; ac-
curatius quam edit. δε γε, qui, εtc. Neque enim
Phariseus ille, ut ait Billius, primas pietatis partes
apud Deum tenebat, a quo rejectus est ob super-
biā; sed ita cristas attollebat quasi nemo ad ip-
suis virtutem animique præstantiam accederet.

395 Εἰς ιερὸν δρασάτες. Sic ms. Edit. ιερὸν
εἰσαναβάντες. Reg. 992, ἀναβάντες.

398 'Ανδράσι τε. Chig. ἀνδράσι τε. Mor. 27.
Chig. et unus ε Regiis λόγῳ.

402 Ἑστηκώς δὲ λιτάζετο. Sic codices in-
nonnulli. Edit. τοτῷ δὲ λιτάζετο. — Fone-
lius, cum servetur augmentum. (CAILLAU.)

404 Κατ. Ita Reg. 992. Edit. οὐχ.

411 Οὐδέλαρ. Schol. Οὐδέλαρ παρεκκι-
duciā mihi præbuiisti.

METRICA VERSIO.

Dum legit, in terram cecidit, qua traxerat ortum.
At nunc, summe Parens, anima misericere precantis.
Eripe me nigre morti, quem mole dolorum
Oppressum nimia gravium sacer ordo reliquit.
Vulnera rite ligā festinus, ad hospita ducens
Tecta: sacram redeam loque auspice rursus ad ur-

B Jactabat, priscisque viris de laude movebat
Certamen, tumido calcans sermone telonen.

Hic autem lacrymans seriebat pectora palmis.
Nec vero in coelum, sedem Patris alitonantis,

Speciebat, verum in terram servilia figens
Lumina, stansque procul fundebat pectore nec

ε Parce tuo famulo, Deus optimē, parce rogau.
Aspice me facilis, nocturnā mole gravatum.

Non lex, non decimē, non me benefacta iuri,
Ac dulcem misero poterunt afferre salutem.

Picta nec in nostrum caput hic convicia torat
Quin etiam impuris pedibus contingere tempit
Hoc vercor. Sed me ipse, Pater teniasime, ει
Inque hominem stillet tua gratia sancta proflati.

Quae spes una malis a te donata refuget.
Talia dicentes audit Deus, ac miseratur

Quem videt afflictum luctu, spernitque super-
Hos, Pater, aspiciens confessim tale tulisti.

Judicium: hincque mihi beta est fiducia nra.

[bem] Viribus incolumis, maneamque ibi fixus in aveni.
Submoveasque malos fures, callemque molestum,
Vulneraque, et fictos homines, subque ordine sacro
Et recti specie crudelia corda gerentes.

Ascendisse duos sacra volumina quondam
In templum narrant homines: quorum alter inani
Turgebat fastu, tanquam ipso charior esset
Nemo Deo, nemo melior nec sanctior usquam;
Hic pharisæus erat: lucra ast ob iniqua dolore
Saucia corda gerens alter luctuque jacēbat.
Ille quidein inflatus meritorum ex ordine summam
Subducens, legis decimas, jejunia crebra

'Ως δέ βαρυστενόχω, ποιήν δ' ἐπιέλπομ' ἀρωγῆν. Αἱ ποτε δή σε πατήρ, καὶ πότνια μήτηρ
415 Δάκρυσι, καὶ στοναχῆσι, καὶ εὐχαλπίσιν ἔτισαν,
"Η τινά τοι κτεάνων τυθήν ἀπὸ μοῖραν ἔνειραν,
"Η θυσίαις καθαρῆσι καὶ εύαγέσσοις γέρηραν
(Οὐ γάρ ἄγω ποτε σεῖο ἐπάξιον οὐδὲ ἔρεξα),
Τῶν μηδεσι, καὶ δλαλκε· κακᾶς δ' ἀπότεμπε τρ-

[ρίμνας·]

420 Μηδέ με συμπνίξειαν ἕοις πτερθοισιν δκανθας,
Μηδ' ἀρ' ἐπειρόμενον θείην ὅδον ἀψὲ ἔρυσειαν,
"Αλκαρ ἐμὸν, πέμπτοις δέ μ' ἀπήμονα. Σός γάρ ἔτωγε
Λάτρις, σὸν δέ λάχος. Σὺ δέ μοι θεός οἶος δκνωθεν.
Σὸν δέ μ' ἀπὸ σπλάγχνων μήτηρ ἀνέθηκε φέρουσα,
425 "Ηματί τῷ, στε κοῦρον ἕοις ἐπὶ γούνασι θείναι
Παιδία ποθεῦσα" λερῆς "Αννης ἐμιμήσατο φωνῆν·

Αἱ Κοῦρον ἔγώ μὲν ἰδούμι, σὺ δ' ἔρχεος ἐντὸς ἑέργοις,
Χριστὲ ἀναξ, ὡδνος ἐμῆς ἐριθηλέα καρπόδ. 1
Εἴπε· Θεός δ' ἐπένευσας, δ' ὁ ἔσπετο θεός δνειρος
430 Ούνομα μητρὶ φέρων, μετέπειτα δὲ κοῦρον
[ξέωκας.

"Η δέ με σοὶς λεροῖς νέον ἀνέθηκε Σαμουὴλ,
Κτὶ ποτ' ἔγν. Νῦν δ' αὐτὸν ἐναρθμόν είμι βεβήλοις
"Ηλεὶ σοῦ θεράποντος ἀγακλέος υέστι μάργοις,
Οἱ θυσίαις καθαρῆσιν ἐπέχραν δφρον θυμῷ,
435 Χεροὶν ἐφαπτόμενοι θείων λίχνησι λεβήτων·
Τούνεκα καὶ χαλεπῆς κύρσαν βιστοιο τελευτῆς.
'Αλλ' ἦγ' ἐλπωρῆσιν ἀμείνονις μοῖραν δνειμε
Σὸν τεκέων, Βίδοισι δ' ἐμὰς χέρας ἤγνισε θείαις,
Καὶ μ' ἀγαπαζομένη, τοιψ προστεφώνεε μύθῳ·
440 « Ήδη τις φίλον υία θεόσδοτον ἤγαγε βωμῷ,

Ac, quam graviter ingemisco, par spero auxilium.
Pecor, si quando te pater, et veneranda mater,
415 Lacrymis, et gemitibus, et precibus coluerunt,
Aut parvam bonorum partem obtulerunt,
Aut victimis puris et sanctis munerati sunt
(Nondum enim quidquam egi, quod te dignum sit),
Horum recordare, et auxilium fer; malas autem pelle sollicitudines :
420 Nec me una cum suis surculis suffocent spinæ,
Nec properantem in via divina inhibeant,
Sed me, robur meum, illæsum dimitte. Tuus enim sum
Cultor, tua hæreditas. Tu mihi solus Deus ab initio.
Tibi me ab utero mater offerens consecravit,
654-655 425 Quo die masculam prolem genibus imponere
Cupiens, sanctæ Annæ vocem imitata est.
« Filium quidem ego halbeam : tu vero intra septum tuum retineas,
Rex Christe, partus mei florenteū fructum. »
Dixit illa: tu vero, Deus, annuisti, secutumque est somnium divinum,
430 Quo nomen meum matri ferebatur, ac deinde filium dedisti.
Illa autem tuis me sacris novum consecravit Samuelein,
Si quando Samuel fui. Nunc autem profanis annumeror
Heli illustris famuli tui protervis filiis,
Qui insipiente animo puras victimas contaminarunt,
435 Avidas manus sacræ lebetibus injicientes ;
Quapropter funestum vitæ finem experti sunt.
At illa meliori spe sulta partem tibi obtulit
Filiorum, sacræ libris meas consecravit manus
Meque amanter complectens tali allocuta est sermone :
440 « Jam charum filium aliquis divinitus datum, bonum optimus,

421 Ἐρύσσειαν. Ita antiqui codices, Reg. 39.
Chig., Coisl. Edit. ἑρύσσειν.

429 Ἐπένευσαν. Chig. et duo Regg. ἐπένευσεν.
Cum editis consentiunt Coisl. et Int. et Schol.

433 Θεράποντος. Reg. 992 θεραπευτοῦ.

434 Ἐπέχραορ. Int., Coisl. ἐπέχρανον. Schol. ἐπήδων.

METRICA VERSIO.

Ium miser, hoc fateor, sum pessimus ille telones ;
consimiles edo gemitus, similemque medelam
xpecto, numenque tuum, Pater optime, supplex
bitostor, si te quondam materque paterque
upplicibus votis sancte coluere plisque
letibus, aut quadam donarunt parte bonorum,
ut etiam pura et sancta tibi mente littarunt
Nonquam etenim quidquam te dignum fecimus ipsi),
is memor, ac fer opem, curasque averte nocentes,
et mea mortiferae constringant guttura sentes,
ut iter ad superum tendentem forte morentur ;
uin potius, mea certa, Deus, tutela salusque,
æsum me mitte, precor : siquidem ipse tuus sum,
et colo, te veneror, mihi tu, Deus, unus ab ipsis
minibus vitæ. Nam me tibi vovit ab alvo
bara parens, tunc cum succensa cupidine prolis,
imam imitans tales emisit pectore voces :
Da mihi tu, queso, Dominator maxime, natum :

PATROL. GR. XXXVII

Bædibus inque tuis omnes tibi serviet annos. »
Dixerat, et precibus flexus de nocte parenti
Designas nomen pueri : prolesque secuta est.
At vero illa tuis me protinus, ut Samuelein,
Addixit templis, Samuelem si tamē unquam
Moribus expressi : nam nunc ego dispare sorte
Conferri Heliidis videor mihi posse profanis,
Qui nimium fonda ingluvie sanctissima sacra,
Et stolido oblatas temerabant pectore carnes :
Divinosque avidis manibus tractare lebetes
Ausi, luctifica clauerunt lumina morte.
At mea spem genitrix meliorem corde sovebat,
Cum te natorum donavit parte suorum.
Namque manus nostras divinis sedula libris
Lustrabat, corpusque etiam complexa tenellum
Talia verba dabit : « Jam vir clarissimus olim
Exstitit, intrepidus qui sanctam duxit ad aram
(Res mira !) acceptum divino munere natum

Σπεύδοντ' ἐς θυσίην λερήσιον, ἐσθλὸν ἄριστος,
Σάρκας διεσόκοι γόνον, βίζαν τε γενέθλιος,
"Ην ἐπὶς ἔχαρασσεν, ὑποσχεσίη τε Θεοῖ.
Ἄνθραμ ἦν λερεὺς, ἀμνὸς δέ τε κυδίμος Ἰσάκ."
445 Αὐτὰρ ἐγὼ ζωόντες θεῷ γέρας, ὡσπερ ὑπέστην,
Δωροῦμαι. Σὺ δὲ μοι μητρὸς τελέσεις ἐλέων,
"Η τέκον εὐξαμένη σε, καὶ εὐχομαι εἶναι δριστον.
Τούτον ἐγώ σοι πλούτον, ἔμον τέκον, ἐσθλὸν ὑπάκω
Ἐνθάδε καὶ μετέπειτα. Τὰ διατάτα πολλὸν ἀρείων.
450 Μητρὸς μὲν πόθος οὗτος. Ἐγώ δὲ ὑπόειδα πο-

[θοίσι]
Παῖς εἰς ἑών, ἀπαλὴ δὲ νέην ὑπεδέξατο μορφὴν
Εὔσεβης ψυχὴ· σφρηγγὶς δὲ ἐψυλάτεστο Χριστοῦ

A Νεύμασιν, δες δὲ ἀναφανῶν δημίσεν φεράποντι,
Σωφροσύνῃ δὲ μὲν δέσης φιλῇ, καὶ σάρκα πέδησε,
455 Καὶ θερμὸν σοφίης θείης ἐπέπνευσεν ἔρωτα,
Καὶ μοναχὸν βίστοι, βίου μελλοντος ἀπαρχὴν,
Πλευρᾶς οὐ χατέοντος ἐδν δέμας ἀμφαγαπτώης,
"Ρήμασί θ' αιμαλίσιοι πικρήν ἐπὶ γεῦσιν ἀγώπη,
"Αλλὰ θεῷ πέμποντος ἀγάν πόθον, οὐδὲ γυναικί¹
460 Καὶ Χριστῷ τέμνοντος δλον θεοῦ ἐκεγεγάντι.
"Ος με διὰ στεινῆς τε καὶ ἀργαλέης ἐτι λεπτῆν
Τεινῶν ἀτραπιτοῦ πύλην σὺν ἀρεονι πομπῇ,
Οὐτὶ βαθήν πολλοῖσι, θεῷ θεὸν ἥγ' ἀπὸ γαίς
Τυχεὸν οὐ γεγάντι, καὶ ἀρθετον ἐκ θανάτοιο.
465 Εἰκόνι σὺν μεγάλῳ θεῷ, καὶ σῶμα ἐπαράγει,

Properantem, ut sacra victimā fieret, ad aram adduxit,
Saræ tardiparæ prolem, radicemque generis,
Quam spes sculpsit, et Dei promissio.
Sacerdos erat Abraham, victimā inclitus Isaac :
445 Nunc te ego vivum Deo munus, ut promisi,
Offero. Tu vero matris spem adimple,
Quæ te precibus peperi, et, ut optimus sis, precor.
Has tibi divitias, illi mi, præclaras trado
Nunc et in posterum. Quæ autem postrema, longe meliora.
450 Matris meæ tale desiderium fuit. Ego autem illius desiderio obtemperavi
Adhuc puer, ac tenera novam suscepit formam
Pietatis anima : sigillum autem reservabatur Christi
Nutibus, qui manifeste cum servō suo loquebatur,
Ac me castitati amicæ alligavit et carnem frenavit,
455 Flagrantemque inspiravit sapientia divinæ amorem,
Et vite celibis, qua vite futura præludium est,
Nec costa indiget corpus suum adamante,
Blandisque verbis ad acerbum gustum perducente,
Sed Deo emitit castum desiderium, neque uxori inter
460 Et Christum dividit eum qui totus ex Deo genitus est.
656 657 Hac me vita per angustam et disficiens viam
Traheus inediore ductu tenuem ad portam
Non multis perviam, Deo deum adducit a terra
Factum non factio, et ex morte immortalem.
465 Quin etiam socium corpus, simul cum magni Deli imagine

441 Σπεύδοντ' ἐς θυσίην. Reg. 992, σπεύδοντα
Ουσταν.

452 Σφρηγγίς. Ita Coisl. aliique veteres plerique
codices. Edit. σφραγγίς. Scholiastes eo loco non in-
telligit baptismum, sed impressam meutique in-
sculptiam Gregorii pietatis formam. Την ἐνστρανθί-
σαν ἐψυλάτη σφραγίδα Χριστοῦ νεύματι. Mirum in
puero sic instituto et a talibus parentibus tandiu
baptisma dilatum.

456 Καὶ μοναχὸν βίστοι. Vitæ monasticae, Chri-
stianæ scilicet philosophiae. Nec satis Billius, vitæ
quæ conjugii expers dicitur. Non enim hæc tota est
vita monastica, quam semper Gregorius in animo
habuit, quam laudat frequenter, et quam profes-
sum esse, tum ex eo loco, tum ex aliis pluribus
constat.

460 Καὶ Χριστῷ τέμνοτος. Id est, quæ anima
hominis dividit ita ut partim Christo, partim uia
serviat. Alludit ad Apost. verba, I Cor. vii, 31
Qui autem cum uxore est, sollicitus est quæ in
mundi, quomodo placeat uxori, et divisus est.

462 Τελρων. Int. Coisl. Ελκων. Schol. διαβο-
λων. Non male legeretur τελρων'. Μοξ σὺν ἀρ-
ιππῃ, χρείστοι δόδηγη. Videtur Gregorius res-
pere ad periculum paulo ante memoratum, quo
conjugio ex mulieris blanditiis nascitur. Hinc in-
tiore apponit ductores quorum consilia in cœnori
uti licet.

463 Ἡ. Sup. lin. Reg. 991 ἡγαντα.

464 Γετανῶτι. Ita Reg. 991, Coisl., Chig. et
codices. Male edit. γεγαντα.

METRICA VERSIO.

Currentem ad cædem, sacrum laudabile, charam
Tardiparæ subolem Saræ, generisque potentis
Radicem, quam spes sculpsit, promissaque magni
Numinis. Abrahamus porro grave munus obibat
Sacrifici, pecuniasque vicem præstabat Isachus.
Ast ego te vivum Christo, charissime, munus
Offero, nate, fidem servans, promissaque reddens.
Tu facito ut charæ solvas pia vota parentis :
Quæ te concepi precibus, quæque optimus ut sis,
Moribus utque tuis nil sit purgatius, opto.
Hos tibi præclaros, et nunc et postea, census
Porrigo ; sunt autem multo meliora futura.

Hoc genitricis erat votum. Cui protinus ipse
Cedendum, in tenera quamvis ætate, putavi
Ac nova molleam animum pietatis forma notavit.
Munere quin etiam Christi me lympha manebat

B Purifica, alloquo famulum dignantis aperto :
Meque pudicitiae adjunxit, carnique catenam
Injecit, sophiaque ardenti afflatit amore
Coelstis, vitaque huic, quæ conjugis expers
Ducitur, æterni referens præludia sæculi.
Nec costam querit, proprium quæ blandula corp.
Lactat, et illecebris damnosam ducit ad escam.
Sed superi Regis casto exardebit amore,
Nec totum Christi dextra omnipotente creatum
Partitur Christo, thalami sociaque jugalis.
Qui me per strictum callem plenumque laboris
Ducit ad angustam salebroso tramite portam.
Quam non multi adeunt humano sanguine errati.
Atque adeo præcelsa deum me duxit ad astra,
Factum non factio, nigraque ex morte percens.
Cum supra effigie, socium quoque corpus, ut alii

Ἐλκων, οὐδὲ μάγνησσα λίθος αἴθωνα σιδηρον.
 Οὐ μοι ἐγών! Οὐ λυγρά καὶ ἀντίτα ἔργα παθοῦσα
 Ψυχή! Οὐ θυρτοὶ κενεαυγέσ! ᾧς ἑτεόν γε
 Λεπταλέαις αὔρησιν δουκότες, οἵ γενόμεσθα,
 470 Ήὲ καὶ Εύριποι παλαιμπλάγχτοισιν ἔρωαις
 Σιρωφώμεσθ' ἐπὶ γαλανὸν τετώσις φυσιώντες.
 Κούδεν τὸν διγράπτωσιν δύμοιν ἐξ τέλος ἀστέν,
 Οὐ κακὸν, οὐδὲ μὲν ἐσθλόν. Όδοι δ' ἄγγισται ἔασιν.
 Οὐδὲ δὲ κακὸς τὸ γε οἰδεν ἐξ ὑστατον, ὁποῖτε λῆξει,
 475 Οὐτ' ἐσθλοῖς ἀρετὴ μάνει ἐμπεδον, ἀλλὰ κο-
 [λούει,
 'Ος τάρδος κακίην, ἀρετὴν ψθόνος. Ἀμφοτέροις δὲ
 Κάμπτεσθ' ἡμερίων Χριστὸς γ' ἐκέλευσε γενέθλην,
 'Ἄς κεν ἄγω νεύοιμεν ἐλῶν σθένος εἰσοράντων.
 Κείνος δ' ἐστιν δριτος δὲ θετήην ὅδον ἐλκει,

Trahit, velut a lapide magnete candens ferrum trahitur.
 Heu miser! heu læsa tristibus et puniendis operibus
 Anima! o vani mortales! quam vere
 Tenuibus auris similes, qui geniti sumus,
 470 Aut alternantibus Euripi motibus,
 Volutamur in terra inanibus rebus inflati.
 Nihil apud homines stabile usque in finem est,
 Non bonum, non malum. Sunt autem vicinæ hæc vice:
 Nec malus novit quem supremum finem habiturus sit,
 475 Nec bonus virtus immobilis manet, sed imminuit,
 Ut metus vitium, ita virtutem invidia. Ultraque
 incurvari hominum vitam Christus voluit,
 Ut rursum erigamur ipsius potentiam intuentes.
 Ille autem optimus, qui rectam carpit viam,
 480 Nec convertitur ad desertum Sodomorum cinerem,
 Sed tamen cum umbratim solum rationem et prudentes mores
 Sequerer, progrediebar ad sedem in coelo resplendentem,
 Vestigiis non errantibus regiam viam carpens.
 Nunc autem postquam doctrinam collegi, et ad vitæ finem accedo,
 490 Veluti pedibus vino titubantibus oblique gradior miser,
 Meque deprimit tortuosi pugna serpentis,
 Clam et aperte mentes bonis cogitationibus intentas subripiens;
 Interdum autem Deo mentem intendo. Rursus alias

466 Αἴθωρα. Int. λαμπρὸν, πεπυρωμένον.
 467 Ἀρτίτα. Int. ἀντίποινα, τιμωρίας ἄξια. Schol.
 προτέροις ἀντίθετα.
 469 Οἱ γερόμεσθα. Int. οἱ ἐγενήθημεν.
 472 Κούδεν ἔτ. Deerat in editis τῷ.
 474 Ἐξ ὑστατορ. Sic duo Regg. Edit. Στερού.

480 Οὐδὲ μεταστρέψεται: Σιδέμων ἐπὶ τέφραν ἀρή-

[μην,

"Ην διὰ μαργοσύνην διένω πυρὶ θηῆσθέντων.
 Φεύγει δ' ἐσσυμένως ἐς δρος, πάτρης δὲ λέληπται,
 Μή κῦθος καὶ λᾶς δὲλδς μετόπισθε λίπηται.
 Μάρτυς ἐγὼ παθέσσον ἐμοὶς βροτέης κακότητος.
 485 Πατί; μὲν δὲν, δτε τυθόν ἐνι στήθεσσι νόημα,
 Οὐρὴ δὴ σκιάσει λόγῳ, καὶ ήθεσι κεδνοῖς
 Ἐσπόμενος, προσέβανον ἄνω λάμποντες θοώκῳ,
 "Ιχνευσιν ἀπλανέσσον ίών βασιλήν οίμον.
 Νῦν δ' ὅτε μένον ἀγείρα, βίου δὲν ἐπὶ τέρμαθ' ικάνω,
 490 Οὐλα μεθυπλανέσσοι τάλας πεσο δύχμια βαίνω.
 Καὶ με ταλαντεύει σκολοιοῦ μόθος ἐρπηστῆρας.
 Λάθρα καὶ ἀμφαδίην κλέπτων φρένας ἀστλά νοείσας.
 "Αλλοτε μέν τε θεῷ τείκω νόον, ἀλλοτε δὲν αἴτης

Μοχ Chig. et alii, διπλότε pro διπλόθ: quod habent editi.

486 Οὐρ. Schol. μάνω.

489 Μύθον. Int. et Schol. doctrinam intelligunt.

491 Ταλαρένσι. Reg. 994 sup. lin. μεταστρέψει.

492 Κλέπτωρ. Chig. et Reg. unius κάμπτω.

METRICA VERSIO.

Magneti ferrum vis indita, tollit in altum.
 Heu miser! heu quam pestiferis, graviterque
 [luendis
 Mens mea criminibus læsa est! heu gloria inani
 Perfusum mortale genus fastuque protervo!
 Quam vere levibus conserfi possimus auris,
 Quam sumus Euripo similes! namque illius instar
 Volvimus in terra vano splendorē tumentes.
 Nec res ulla manet stabilis mortalibus usquam;
 Non virtus, non improbitas : callesque propinquai
 Inter se existunt, ut nec qui crimine mentem
 Polluit, hoc certo norit, quisnam exitus ipsum
 Exspectet, nec qui studium amplexantur honesti,
 Virtutem fixam teneant certamque futuri.
 Utique metus vitium pellit, sic livor iniquius
 Virtutem exagitat. Voluit nam Christus utroque
 incurvari homines: ut non superabile robur
 ipsius aspiciens, sursum tua lumen tollas.

B Optimus is vero est, graditut qui tramite recto,
 Nec caput ad Sodomæ fumantia tecta retorquet,
 Quam scelerata novo popula est igne libido:
 Sed propere fugit in montem, patriosque penates
 Ejicit ex animo, ne posthac fabula vulgi
 Linquatur, flatque salis non mobile saxum.

Ac per me casusque meos dignoscere promptum est
 Quam nostrum genus in vitium proclive fertur.
 Nam qui jucundæ primævo in flore juventæ,
 Cum levis in molli versatur pectori sensus
 Umbrosa solum ratione, et moribus utens
 Egregiis ducibus, sublimia tecta petebam,
 Certa in regali figena vestigia calle;
 Nunc cum collecta est ratio, jamque ipse senectæ
 Ad metam accessi, miser heu, velut ebris erro,
 Ac sæva obliquus pugna me deprimit anguis,
 Et recte consulta rapit furtimque palamque.
 Interdum mea mens ad Regem fertur olympi:

Ἐλαχισταις εἰς κόσμοις κακήν χύσιν, οὐχ δίληγην δὲ
495 Μολράν ἡμῆς φυχῆς λαδήσατο κόσμος ἀπέιρων.
Αὐτάρ ἐγών, εἰ καὶ με κάκη ἐκάλυψε μάλιστα,
Καὶ δυναρέδν προτάροιθεν Ἰὸν χέεν ἐχθρὸς ἔμελο,
Σηπήις ὡς ἐμώσας καθ' ὑδατος, ἀλλὰ καὶ Ἐμπῆς
Τόσον ἐτ' εἰσορόν καὶ δέρκομαι, δυσσον δριστα
500 Ἱδμεναί, δυτικές ἄνω, καὶ οἱ ποθέων ἀνυροῦσαι,
Οὐ καὶ μείνας δύστηνος, δοσον τ' ἐπὶ γαλανὸν διέθον
Ἔι καὶ γῆς ὑπένερθεν ἐς εὔρυστα βέρεθρα.

Οὗτε παραφασίσιον λανομαί, οὗτε λόγοισι
Κλέπτομαι, οὐ παθέσσαις ἀρργήνες, οὗτε μέτροισιν
505 Ἀλλοτρίης κακής ἐπιτέρπομαι, ὡς τις δριστος.
Τίς γάρ τε μονομένοις χάρις μογέουσι στόχηρ
"Ἄλλων τεμνομένων ὅραν χαλεπώτερον ἀλγος;
Ἔι τις κακοῖσιν ὄντειρα διποθαλίζει χερείων;

A Ἐπιθελοῦ μὲν γάρ καν τις ἀρέτονος ἰσθίλις ἐπιέρο
510 Ή; δὲ κακός. Καὶ γάρ τις ὁρῶν τυφλόταν ὑπειπ.
Τέρπεσθαι δὲ κακοῖσι, τελειωτέρης κακότην,
Ε! δὲ τις ὑπτα κάκιστον δίεται ἐμμεν δριστο,
"Ἄρδος ἡμοι, καὶ χρυπτός ἐνι στήθεσσιν ὕδρυς.
Κρείσσον δριστον ἐδύτα δοκεῖν κακόν, τὴ κάκιστη
515 Κύδος ἔχοντ' ἀγαθοῖο, τάφον φέστη μη.

"Εμμεναι, δε μιδωσι: νεκροὶς ἔντοσθεν δάκει,

"Ἐκτοθεν ἀστράπτεις κονῇ καὶ χρώμασι τερπεῖ.

"Ομρα μέγα τρομάωμεν, δ καὶ γάλης ὑπέρθ
Λεύσσει, καὶ πόντοιο μέγαν βυθὸν, δεσσι τική.
520 Νοῦς μερόπων. Τέμνει δ' οὐδὲν χρή.

Πλάντα θεῷ. Πῶς καν τις Ἰὸν κακὸν ἀρματίζει;

Trabor in mundi malam confusionem, nec parvam
495 Mentis meæ partem læsit mundus immensus.
Rursus ego, etsi me nigra cooperuit nequitia,
658-659 Ac in me alium venenum hostis antea effudit,
Instar sepiae in aquam vomentis, sed tamen
Tantum adhuc video et perspicio, quantum ut optime
500 Sciam quis sim, et quo cupiens assilire,
Ubi miser jaceam, ei quomodo in terram delapsus sim,
Vel etiam in lata infra terram barathra.
Nec solatias soveor, nec verbis
Subripior vittiorum adjutoribus, nec mensuris
505 Alienæ improbitatis delector, quasi optimus quidam sim.
Quae enim ægris, dum ferro cæluntur, oblectatio,
Aliorum, qui incisionem patiuntur, molestiorein cernere dolorem?
Aut quæ malis utilitas ex sceleribus deteriorum?
Nam probus vir ex alio meliore utilitate percipiat,
510 Sic etiam et improbus. Nam qui vident, cæcias auxiliantur.
Malis autem delectari est perfectioris malitiae.
Quod si quis, cum pessimus sim, optimum me esse putat,
Onus id mihi est, et occultus in pectore dolor.
Satius est, cum optimus sis, ut malus videaris, qnam ut pessimus
515 Laudem habens viri boni, sepulcrum sis hominiibus
Mendax, quod intus mortuis putridis fetens,
Extrinsecus renidet calce et juncundis coloribus.
Magnum oculum tremamus, qui et subter terram
Intuetur, et magnum ponti abyssum, et quæcumque abscondit
520 Mens hominum. Nihil autem incidit tempus, sed adsunt
Deo omnia. Quomodo suum quis malum occultet?

495 Ἀπειρων. Schol. μῆγας. Edit. male ἀποιρων.
496 Κάκη. Int. Reg. cod. 991, xaxia.
505 Παραφασίσσων. Ita ex Reg. 991, 39, et
Coisl. Ewendatum quod erat in editis παρφασίσιον.

519 Μέταρ βυθόν. Coisl. μῆγα βυθόν.
520 Τέμνει δ' οὐδὲν χρόνος. Tempus apud
nihil secat, nec futurum a præterito dirimat.
cum enim omnia sunt præsentia. BILL.

METRICA VERSIO.

Interdum in mundum devexo pondere vergit,
A quo animæ graviter læsa est pars maxima nostræ.
Sed licet improbitas me totum obtexerit atra,
Atque in me nigrum virus diffuderit hostis,
Sepia cæruleas voinitu velut inficit undas:
Hactenus incolumis tamen est mihi visus, ut istud
Gognoscam, unde satus, quonamque ascendere
[tentia],
Infelix ubinam jaceam, tellure profunda,
Aut etiam subter terras in fauibus orei.
Nec vero illa meani recreant solatia mentem,
Verbaque deliciunt, quæ turpes subdola motus
Auxilio vitiumque juvant, pravoque favore.
Grandia nec cernens aliorum crimina latror,
Excelsa tanquam ipse sedens virtutis in arce.
Quid juvat ægrotum ferro dum membra secantur,
Cernere quos gravius cruciet vis aspera ferri?

B Quid juvat obstrictum vitiis sceleratior alter
Nam bonus ex meliore queat decerpere fructu
Non secus atque matus. Siquidem qui
Utilis esse potest oculorum lumine rapido.
At gaudere malis scelus est immane seruus
Quod si cum fodiis vitiis tamen optimus es
Nomullis videor, doleo, tacitusque gemisco.
Malum, cum recto studeam, viciosus haber
Quam vitio addictus, justi clarescere fama,
Mendaxque ignaris mortalibus esse sepius
Quod licet interno fetentia corpora clauda,
Calce tamen nitet externa, gratoque color.
Ille oculus nostras gelida formidine mea
Concupit, radiis qui pallida tartara iustit
Qui fundum pelagi mentisque arcana tuebitur
Nilque secat tempus, verum præsentia sui

"Πηματί δ' ὑστερήψῃ ποῦ κεύσομεν ἡμέας αὐτούς;
"Η τές ἀλεξῆσει; πῶς λήσομεν δη μα θεόι,
"Ηνίκα πῦρ χρήγησι καθάρσιον ἐργματα πάντων,
525 Βοσκόμενον κακής κούφην φύσιν αναλέγην τε.
Τὴν μὲν ἔχων τρομέω καὶ δεῖδια νύκτα καὶ ἡμέρα,
Εἰσορόων ψυχὴν θεῖσθαι πίπτουσαν ἕραζε..
Καὶ χοδὲς ἀσσον ιοῦσαν, δη ἐκφυγέειν μενέαινον.
"Ως δ' ὅτε κειμερόιο παρ' ὁδῷσιν ποταμοῖο.
530 Η πίτυν η πλατάνιοτον ἐπηστανδρον κομόσταν,
"Πηγάνυμενος βίζησος βόσις δηλήσσατο γείτων."
Τῆς δή τοι πρώτων μὲν ὑπέχωματα πάντα τίναξε,
Καὶ κρημνῷ μν έθηκεν ἐπήθορον, αὐτὰρ ἐπειτα
Βαῖησος βίζησον ἐρυχομένην προβέλυμον,
535 Κρημνοῦ ἀποβήξας μεσάταις ἐνι κάθισας δίναις.

Supremo autem in die, ubi nosmetipsos abseonderemus?
Aut quis auxiliabitur? Quomodo latebimus oculum Dei,
Cum ignis purgatorius omnium opera dijudicabit?
535 Depascens malitia levem et aridam naturam?
Hanc ego diem horresco, et die ac nocte metuo,
Germens animam a Deo delapsam in terram,
Et prope a pulvere euntein, quem fugere aveliam.
Velut cum hiberni ad ripas fluminis,
540 Aut pinum, aut platani perenni coma ornatam
Vicina erumpens unda radicibus ludit;
Ac primum quidem omnia illius retinacula quatit,
Ulamque in praecipitum vergentem tenet, ac rursus
Levibus hærentem radicibus funditus
540-551 535 Abruptam in medios praecipiit vortices detrudit,
Eamque magno strepitu trahens in cautes impingit;
Ubi illam imber et colluvies semper incumbens
Putrefaciunt, ac in honestus in littore truncus jacet.
Sic et meam animam Christu regi florentem
540 Violenter irruens humi stravit hostis indomitus.
Cujus maxima quidem pars periit, leves autem adhuc illius reliquiae
Huc et illue errant. Dei autem est illam rursus erigere,
Qui nos, cum nihil essemus, compegit, ac postea
Dissolutos compinget, et in aliam vitam restituet,
545 Aut ignem, aut Deum lucis auctorem sortitos
Quod si Deum, an omnes aliquando? id alio servetur.
Christe rex, etsi mortuum me et infirmum homines.

523 Λήσομεν. Duo Regg. λήσομαι.
525 Κούχηρ. Reg. unus κούφον.

526 Τήτ. Suppl. ήμέραν.

530 Ἐπηστανόν. Int. Coisl. πάνυ κοσμοῦσαν.
hol. θάλλουσαν ικανώς.

532 Υπέχματα. Unus e Regg. ὑπέργματα.

537 Ἀφυστερός. Ita Reg. 39, 991, et Coisl. Men-
se edit. ἀσφυστός. Cod. 993, βόρδορος. Μοι αἰεί
εἶδον. Sup. lin. 991, συνεχῶς προσπίπτων. Cod.
3. διηγεῖσθαι.

540 Ατεμφίς. Int. 992 et 993 ἀκαταπόνητος.

A Καὶ μιν δγων μεγάλῳ πατάγῳ πάτρησιν έδωκεν.

"Ἐνθα δέ μιν δμδρος καὶ ἀφυγετός αἰὲν ἔρειν.

Σῆμαν, ἀτμότατον δὲ τρύφος παρὰ χείλεσι κείται.

"Ως καὶ ἐμὴν ψυχὴν Χριστῷ θαλέθουσαν διακτί,
540 Λάδρος ἐπαίσσων χαμάδις βάλεν. ἔχθρος ἀτε-

[ρής,

"Ης πλεῖστον μὲν δλεσσε, μιχρὸν δὲ τι λείψανον

|αύτως

Πλάζεται Ενθα καὶ Ενθα. Θεοῦ γέ μιν αὐθὶς ἔγειραι,

"Ος ρα καὶ οὐδὲν έδντας ἐπήξατο, καὶ μετέπειτα

Λιομένους πήξει τε καὶ ἐς βίον δλλον ἔρύσσει,

545 Η πυρὸς, ης Θεοῦ φαεσφίρου ἀντίάσοντας.

Εἰ δὲ Θεοῦ, καὶ δπαντας ἐσύστερον; δλλοθ κείσθω.

Χριστὶ διαξ, ει καὶ με νεκρὸν καὶ δνάλκιδα φῶτες

ncta Deo. Quanam porro sua crimina quisquam
Integere arte queat? quisnam locus ille patebit,
"o nos extrema trepidantes luce tegamur?
sis feret auxilium? quis magni lumina Regis
llet, cum rerum purgatrix flamma datura est.
slicium, turpis viti si cincamque levemente
turam absumens, et foedas criminē mentes?
lux illa gravi noctesque diesque tremore
Acit, æthero cum mentem a Patre fluentem
terrā video, et nigro cum pulvere jungi,
sem fugere intentis conatibus ipse paraham.
velut hibernis fluviis cum flumina crescent,
et pinum, aut platani vernantem fronde perenni,
finis illisa terit radicibus unda:
primum illius retinacula cuncta revellit,
gitque in præcepis pendente inflectere ramos,
et etiam nimis exigua radice retentam

Schol. ἀπηγής.

544 Πλειάτορ. Regii plures et Coisl. πλεῖον. Μοι
αύτως. Forte αύτης. Coisl. ἀπλως. Schol. μάτην.

542 Θεοῦ. Sic Coisl. ejusque interpres, neccnon
Schol. Reg. 991. Hæc lectio præferenda nobis visa
est editis, in quibus legitur θεός.

546 El δὲ Θεοῦ, καὶ ἀπαρτας ἐσύστερο; An
vero etiam omnes Deo postmodum polturi sint? Qui-
bus Origenianum errorem perstringit Gregorius.
Origenes namque sibi finxerat damnatos aliquando
ad vitam revocandos.

METRICA VERSIO.

B Funditus abrupmit, medioque in vertice susam
Protinus in cautes impellit et aspera saxa.
Hic illam tam colluvies, tum plurimus imber
Inicit, ad ripamque jacet sine nomine truncus.
Sic quoque nostram animam, que Christo lata
virebat,
Impete pestifero vesanus percudit hostis.
Et miserae, iam nunc majori ex parte peremptæ,
Reliquias tenues errant, passimque vagantur.
Quas utinam clari suminus Regnator olympi
Excitat, ex nibilo qui nos effluxit, et idem
Extinctos rursus flinget, vitaque secundæ
Asseret, aut flammis ardentibus excruciantos,
Aut percepturos æternæ gaudia vita.
Sintque omnes autem, colesti luce heandi?
Affirmare meum non est; tibi, Christe, relinquio.
Magne Deus, quanquam me gens inimica lacessens

Δυστροφίας καλέσαι, ἀδηρι, δὲ τικυχίονται,
Κοπρίνας περάστη ἐμῷ γελάσασ τὸν δέσποιν,
550 Μή με λέγεις χρίσεσσιν τὸν ἀντιθέτον δεσπόινα.
Πρώτα μὲν εὐρεσθήσαι τὸν ἔλαῖον εἰδούς ἑρίσσων,
Καὶ μη σθεντρόπου τυπῆν στάξιας ὑλατοῦ
·χράσα, δεράτην ἀγρυπνοῦ προσέργων,
·πεῖ τὸν τυρερόπου τυρόν, παίνετρόγετον Εἴη
555 Φῶς ἀνατλήσαν, λαζαρίς δὲ τύχεμι φεινῆς.
Δεύτερον μῆνας πάντας ἀλέοντο θυλλαῖς,
Τρίτης δὲ ἡμένεν (ποιητὴ δὲ ἀπόστολος Ἐλεαρτήν),
Οἶνον δέηντις ἐλέμασσεν ἐρύν πάρερ· εἴτε με πεπλές
Τινάρηνας πατίζει, εἴτε βλέψει, οὐδὲ τε πάλον
560 Παντούσιον δρύμουν καὶ τλιθάσιον δεμάδειν·

A Εἴτε τὸν δύκον ἐρύν, ἐγράπεις, δὲ ταῦτα
Φίεται εἰσεβάσασιν, δους τὸν εἰστὶν θερψόν,
Οὐ κακὸν δὲ ἀγρεῖον θεοῦ τόπον ἀραιόνων·
Εἴτε κακὸν τὸθλαν, σωτερὸς ἀδηρού, φυσικόν
565 Πλευρέσσαι τοντούς, ποτοὺς στούριαν ποτῆρα·
·Ω; οὐχ ἴστεμένει, πάντα δὲ τοπεῖς ἐγράπεις.
Ἐπιτίκης τὸν κακούντι, πλοι δὲ τὸν θάλατταν,
Ἐργαδόν, ἀστροβλαστού, ἀραιόν τοντού·
·Αλλὰ τὰ μὲν οὐτοῖς μηγέλοντι ποτε μάταια
570 ·Ουτοὶς φέρεις στρεπτοῦ πλοιού ποτε ποτέ·
Ἐποιεῖ τοι τὰ κακά ταχέστα· Λόγος δὲ τα τοπεῖς
Καὶ τοι τοι τοι ταχέστα τόντος τάχος τοπεῖται.

Inimici vocant, et clam naso suo suspendunt,
Capitis mota meam irridentes seruumnam,
550 Ne sinas me sub manibus hostilibus domari :
Sed primum quidem celesti spe animum fulcias,
Ac mihi qui extinguo, passilam stilles olei
Guttam, que sitiens lampadi ad lumen auxiliatur,
Ut igne excitato, revocata redeat
555 Lux reflorescens, ac lucidam vitam nanciscar.
Deinde vero onera onus tradas venti procellis.
Et arceas a me (spiritum autem praebens levem),
Quibus cor meum abunde exercitasti : sive me ob acerbum
Pussiens malitiam, sive doloribus, veluti pallium
560 Variis et arduis carnisbus dominas,
Sive mentis meae fastum aliquem cohibens, qui facile
Innascitur piis, quicquid sunt levi animo,
Qui malam ex bono Deo superbiam arripiunt :
Sive meis volens, Verbum servator, malis
565 Erudire mortales, ut vita oderint pravitatem,
Ut minime stantia, ac omnibus incommoda inferantur,
Bonis ac malis, atque ad alias vitam properant,
Quae stabilis est et immobilia, et probis melior.
Atque haec quidem in magnis sapientiae thesauris sunt posita,
570 Quaecunque vita instabilis admonitiones mortalibus ferunt,
572-573 Sive bona sint, sive mala : quod autem ad Verbum special, præstantius
Quamvis pleraque mentis nostra crassitatem fugiant.

550 Ἀρτόρος. Sic codices Regg. 39, 992, nec
non et Coislianus, quorum ope erratum editorum
emendavimus in quibus legitur ἀντίθεσι.

553 Φωτεῖρος. Reg. 991 sup. lin. φωτός.

558 Ἀδηρ. Int. Coisl. ἀδρός. Schol. ἀγν.

559 Τοτύμερος. Coisl. τιννύμενος. Ibid. οὐδὲ τε πάλον. Ita Coisl. Edit. εἰς τοι.

560 Ηλισθάσιος. Int. ἀγήλοις τόποις. Schol. χω-
ρίους ἀνάστασον.

563 Ἐξ ἀγαθοῦ Θεοῦ. Nempe, qui ex benigni-
tate et patientia Dei, peccandi et superbiendi ansam
arripiunt, ut schol. οἱ τινὲς δὲ ἀγαθοῦ Θεοῦ χρη-
στευομένου, καὶ μαραθυμοῦντος, τύφον κακὸν ὑφε-
ράζουσι.

560 Μεγάλοις. Coisl. et Int., μεγάλης.

571 Λόγος δέ τε σάρτα πέρισσα. Quod autem
Verbum special, præstantissimum. Variè a raro
locus intelligitur. Nobis vero, ut sic interpretetur,
interpres et schol. codicis Coisl. præ-
Combet. λόγῳ accipit pro summa ratione, τε τοι
divine sapientie, quo omnia prouenient ut de-
runtur. Λόγον hic pro Filio Dei accipio, inquit
ilius, ut sit sensus: Quamvis nos rebus proper-
norum nomen tribuamus, adversis contra malis
tamen apud Deum utraque optima sunt, quippe
optima ratione mortalibus a Deo immuniter.

572 Πάχος. Unus et Regg. τάχος. Sic supra, §
sect. ii. carm. 4. In tandem virginatus, res
legitur de Deo, quondam sit φάος φευγον τοι
τέγγος λόντος.

METRICA VERSIO.

Infirmum examinemque vocat, motoque latenter
Vertice prosequitur aero mala nostra cachinno:
Ne sinito hostili victimum procumbere dextra,
Sed spe colesti primum mea pectora fulci.
Ac, ne deficiat mea lux, alimenta ministra,
Humantisque olei nonnullum infunde liquorem.
Qui lychno auxiliuni sitiensi præbeat, ut lux
Accenso igne mihi jamjam rediviva recurrit,
Et fruar æternæ præclaro lumine vite.
Tum vero ærumnas a nobis discute tristes,
Ventisque in latum pelagus committe ferendas :
Atque auras concede leves. Sal namque malorum
Pectoris ipse mei domuisti inole tuniore,
Seu vindicta meritis multans mea crimina pœnis,
Seu velut indomitum variis durisque caballum

B Cursibus, ingentique dolorum examine frangit
Seu fastum reprimens, homines pietatis amici
Qui facile invadit, mentis gravitate carent.
Quies bonitas divina mali est occasio fastus :
Seu documenta volens per tota mala prodet.
Ut cuncti vitam viteque adversa perosii,
Et dubios casus atque infortunia justis
Injustiaque simul venientia, præpete cursus.
Æternum meliusque piis propereamus ad æru-

Verum hæc divinæ sophiæ sunt albita ludi
Quæ fluxi documenta ferunt mortalibus avi,
Tam bona quam mala. Sunt Verbo tunc o-

[cum]
Quamlibet effugiant mentis quamplurima nostra
Crassitatem. Nam tu clavum scitissimus orbis

Νωμᾶς δὲ ἔνθα καὶ ἔνθα σοφῶς οἰήται κόσμου,
Οἰσιν ἐλαυνόμενοι τρηχὺ σπιλάδεσσι κακῆσι
575 Λάζαρο μέγ' ἐκπερόωμεν ἀπιστοτάτου βίστοιο.
Αὐτάρ ἐγώ μογέων, καὶ πήμασι παντοδαποῖσι;
Τειρόμενος, κάμπτω σοι γούγατα. Πέμψων ἔμοιγε
Δακτύλῳ Ικμαλέῳ ἔηρην φλογὴν Λάζαρον ὥκα
Γλώσσαν ἀναψύξοντα, χάος δὲ με μηκέτ' ἐρύκωι,
580 Μηδὲ Ἀβραὰμ μεγάλων κόλπων ἀποτηλθοῖται
[βάλλοι]

Πλούσιον ἐν παθέσσι. Τετὴν δὲ πεποιηταὶ καὶ
Ιλέμψειας, ἀχέων δὲ πόροις δκος, εἰς δὲ με πάντα
Θαύματα καὶ τεράων δεξαιεῖσι σθένος, ὡς τοπάροιθεν.
Εἰπὲ, καὶ αἱματόεσσα ρύσις λήξεις τάχιστα.
585 Εἰπὲ, καὶ ἐκμήνειε σωῶν ἀγέλην λεγεώνος
Πνεῦμα, καὶ ἐν πελάγεσσι πέσοι, χάζοιτο δὲ ἐμοὶ.
Καὶ λέπρην ἑλάσσεις ἀτερπέα· καὶ φάσις Ελθοι.

Moves autem sapienter hinc et illinc mundi gubernacula
Quibus abacti a malis scopulis, asperum
575 Vitæ incertissimæ magnum iare trajicimus.
Rursus ego laborans et omnibus ærumnis
Contritus, tibi flecto genua. Mitte mihi
Lazarum, qui digito humenti aridam flammam cito
Linguam refrigeret, nec me chaos cohipeat,
580 Nec Abramam longe a magno sinu projiciat
Divitem patientem. Sed fortè tuam manum
Mitte, et dolorum fer remedium, ac in me omnia
Miracula, et prodigiorum virtutem, ut olim, ostende.
Dic, et celeri rime fluxus sanguineus desinat.
585 Dic, et porcorum gregem in furorem agat legionis
Spiritus, et in mare cadat, et a me recedat.
Lepram tristem remove; lumen accedat
Oculis cæcis, et aures sonum audiant:
Aridam manum meam extende, et vincula linguae
590 Rumpe, et pedum firma gressum debilem.
Ex modico pane satia; sterne mare
Terribile; splendidius sole corusca.
Fige membra ingravescantia, et ex mortuis.
Rursus suscita fetentem; nec me infructuosum,
595 Postquam, veluti sicut, videris, arescas.
Alius quidem alias adjutoribus, Christe, confidit,
Sanguine, et cinere, et supercilio in diem permanente.
Alii alio indigent adjutorio infirmo.
Tibi vero soli, Rex omnium, solus relictus sum,
600 Qui omnium dominaris, mihique maximum robur es.
Non me uxor sovens molestis sollicitudinibus solvet.
Aut afflictum dulcibus alloquiis deliniet :

578 Φλογὴ Λάζαρο. Sic emendavimus ex schol.
cod. Coisl. vitiosas lectiones codicum aliorum et
editorum qui habent φλάγα.

579 Μηκέτ' ἐρύκωι. Coisl., μὴ κατερρύχω.

581 Πλούσιοι ἐν παθέσσι. Αἴρομεν locupletem.
Μηδὲ πεποιηταὶ κακῆσι.

A Ὁμηρος οὐχ δρώσι, καὶ οὐδατα φθόγγον ἀκούοι·
Καὶ ξηρὴν τανύσειας ἐμήν χέρα, δεσμά τε γάλωσσης
590 Ρήξειας, στήσαις δὲ ποδῶν βάσιν ἀδρανέουσαν.
Ἐκ δὲ δρου κορέσαις ὀλίγου· στορέσαις δὲ θάλασσαν
Δειμαλέην· στράψαις δὲ φαάντερον ἡελίοιο.
Πήξειας δὲ μέλη βεδαρηότα, ἐκ νεκύων δὲ
Αύθις ἀναστήσειας ὀδωδότα· μηδέ μ' ἄκαρπον,
595 Οἰα συκῆν τοπάροιθεν, ίδων, ἔηρδον τελέσσειας.
Ἄλλος μὲν τὸν ἄλλοισιν ἀρηγότοι, Χριστὲ, πέποιθεν,
Αἴματι, καὶ τέφρῃ, καὶ ὀφρύτι σήμερον οὐτῷ.
Οὐ τὸν ἄλλου χατέουσιν ἀρηγόνος οὐτιδανοῖο·
Σοὶ δὲ δὲ ἐγώ μούνη, Βασιλεύτατε, μοῦνος ἐλεῖφθην,
600 Ὅς πάντων κρατεῖς, καὶ μοι σθένος ἔσσι
[μέγιστον].

Οὐ μ' ἄλλος κομέουσα δυσαλθέα κήδεα λύσει.
Ἡ τε καὶ ἀσχαλωντα παρηγορήσιν ιαίνει·

Digitized by Google

583 Αἰτίας. Unus e Regg. δεῖξεις.

586 Δὲ ἐμοῖο. Ita Reg. 991. Edit. δὲ ἐμοῖο.

590 Ἀδρανέουσαν. Reg. sup. lin. ἀδρανέουσαν.

Edit. male ἀδρανέουσαν.

597 Οὐρρύτ σήμερον οὐση. Id est, fastui brevis-

sime duraturo.

METRICA VERSIO.

Hinc illincque regis, quo gens mortalis abacta.
A scopulis, vitæ malefidas trajicit undas.
Ast ego jam gravium confessus mole dolorum,.
Te genibus flexis supplex obtestor, ut ad me
Laxatum exemplo veniat, flaminasque calentes
Leniat humenti digito, nec chasmate vasto
Ulterius tenar, sinibusque excludar amoenis
Abrahami, ærumnis locuples poenaque perenni.
Quin potius mihi mitte manum, tristesque dolores
pse salutifera quamprimum pelle medela,
Priscaque nunc in me facilis miracula profer.
Dic, et sistatur prolifrio foeda cruxis :
Et grege porcorum stimulis furialibus acto
Prostrat in pelagus legio, procul atque facessat.
Excute deformiem lepram, cæcisque recurrat
aux oculis, rursusque meas vox intret in aures.

B Arentesque extende manus, et vincula linguae
Solve, pedumque malos firma, Rex maxime, gressus;
Panem perexiguò satia, compesce tremendos
Æquoris irati fluctus, et sole nitente
Tu mihi splendidius radia, corpusque recurvum
Erige, fetentemque reduc ad lumina vitæ.
Nec veluti sterilem jubeas arescere sicutum.
Præsidii aliis alii, Deus optime, fidunt,
Et genere et cinere exiguo, fastuque fugaci,
Aut alias quasdam spes amplectuntur inanes.
At soli tibi solus ego sum, Christe, relictus,
Imperio qui cuncta tenes : in te mihi robur
Omne situm est, in te fiducia tota salutis.
Non animi curas depellet sedula conjur,
Quæ vel inerentem dulci sermone maritum
Oblectare potest : nec chara gestio prole,

Ούδε φίλοις παιδεσσιν ἀγάλλορας, οἵς ὑπὸ γῆρας
Τηροῦται, νεαροῖςν ὑπὲρ ἔχεσιν αὐθεὶς ὁδοῖσιν.
615 Οὐδὲ καστηγήτοις ἐπιτέρπωμαι, οὐδὲ ἀτέροισι.
Τοὺς μὲν γάρ στυγερὸς μόρος ἡρκαστεν· οὐδὲ φιλεῦτες
Νηνεμήην, ἀτάρων ὀλίγην φρέσι τρομέουσι
Κείνην τερπαντὴν εἰην ἔχον, ὡς δε τηγῆν
Διψαλέν φυχῆτη θαφος σχέδον, ἀνθράξ ἀρίστους.
610 Χριστοφόρους, ζῶντας ἵπποι χθονί, σαρκες ὑπερ-
[θεν]
Πνεύματος δενδοιο φίλους, καὶ λάτριας ἀσθλους,
Ἄζυγες, κόσμοι περίφρονας. Ἀλλὰ καὶ εἰντο
Μαρνάμενοι περὶ στολὸς διακριθόν ἔνθα καὶ ἔνθα
Ἴστανται, ἕγλος δὲ Θεοῦ λόσις θερμὸν ἀθέσμως,
615 Ἀρμανῆντ' ἀγάπης, ἣς οὐνομα μοῦνον ἐλείφθη.

Α Ής δέ τις τε λέοντα λεπῶν δρκτῷ πε
Μαινομένη, καὶ τήνδε φυγὴν ές δώμα τοῦ
Ἀστασίως, καὶ χείρα εἴην πρὸς τούχον ἐπι
Ἐνθεν δὲ ἐκπροθορῶν μεν δρις τούτην
620 Ής καὶ ἀμοι παλλολοτιν ἀλευνομένη πε
Οὐδὲν δικας καμάτωι, τὸ δὲ ἀλγικον, δὲ τοῦ
Πάντη δὲ ἀθρῆσας τε καὶ ἐν πάντεσσι μη
Ἐκ σθένε, εἰς σὲ, μάσκαρ, λεύστων πάλιν, οὐ
Πλευτοκράτωρ, ἀγένητε, καὶ ἀρχή, καὶ τοῦ
625 Υἱός ἀθανάτοιο, φάσις μέγα φωνή· οὐ
Ἐξ εὑδὲ εἰς ἐν ιόντος ἀτεκμάρτυτο λέγει
Ὑπὲρ Θεοῦ, σοφία, βασιλεῦ, λόγος, ἀπρεκίτη
Εἰκὼν ἀρχετύπου, φύσις γεννήτορος Ιησοῦ
Ποιηή, ἀμνὲ, θύνος τε, Θεὸς, βροτὲ, ἀρχή

Non caris filii gloriōs, a quibus senectus erigitur,
Et juvenilibus vestigiis rursum progreditur:
605 Nec cognatus delector, nec amicī:
Illiōs enim invisa mors rapuit: isti autem amicī
610 615 Quietis, ad minimum alicorū pavorem contremiscunt.
Hanc illam habui oblectationem, velut fonti
Frigido appropinquans cerva sitiens, optimos viros
610 Christiferos, viventes in terra, supra carnem,
Spiritus zelerni amicos, et bonos cultores,
Cælibes, mundi contemptores. Sed et illi
Decertantes de te adversis frontibus hinc et illinc
Stant, et studium partium legēin Dei solvit haud legitime,
615 Et concordiam charitatis, cuius nomen solum relictum est.
Velut si quis relicto leone in ursam incurrat
Furentem, atque hanc fugiens in domum incidat
Lætus, et manum niuro sustentet,
Atque hinc prosiliens cum inopinato serpens percutiat:
620 Sic mili munitis agitata perturbationibus
Nullum laboris remedium, et quidquid invenero, id molestius est.
Postquam autem undequaque circumspexi et in omnibus laboravi,
Ex te, in te, beate, rursus intueor, robur meum,
Omnipotens, ingenite, principium, et Pater principi,
625 Filii immortalis, magnum lumen similis luminis,
Ex uno in unum, modo non enarrabili prodeuntis:
Fili Dei, sapientia, rex, verbum, veritas,
In Hugo exemplaris, natura Genitori æqualis,
Pastor, agne, victima, Deus, homo, pontifex;

606 Πορκαστεν. Chig. ἡλασεν.
608 Κείνηρ. Ila Coisl. et Chig. Edit. ξείνην.
611 Αερύσιο. Coisl. ἀεράσοι.
612 Αλλὰ καὶ αὐτοί. Ille carpit monachos de
Christo decertantes, qui acriori zelo et concordiam

et charitatem solvebant.
614 Ζηλος. Int. Coisl. φθόνος. Meliss.
περὶ Θεοῦ φθόνος.
616 Πειλάσσει. Coisl. πελάσσει.

METRICA VERSIO.

Qua subnixa velut primos renovatur ad annos,
Nec tremulo terram pulsat pede curva senectus.
Sed neque germanis, nec jam delector amicis:
Namque illos tristi rapuit mors horrida facto;
Hos autem, cælo ventorum turbine puro
Gaudentes, simul atque levis licet, aura sodales
Concutit adversæ sortis, tum protinus horror
Afficit, et pavides gelidus tremor obsidet artus.
Ut vero confecta siti eum cerva propinquā est
Fontis aquæ gelidæ, sic nobis una voluptas
Hæc erat, eximia nimirum laude coruscí
Et virtute graves homines, Christumque ferentes,
Altius iu terra viventes corpore crassos,
Æternum flamen sincera mente colentes,
Conjugis expertes, contemptoresque caduci
Fluxarum mundi rerum. Sed et hi quoque de te
Hinc atque hinc stantes pugnant, et marte nefando
Contendunt: legemque Dei perfregit iniquus
Livor, amicitiae felicia vincula solvens,
Cujus nil nobis superest nisi nomen inane.

B Ut si quis sævum cupiens vitare leonem,
Unguibus occurrat suribunde protinus uir.
Atque illam rursus fugiens, ædesque libenter
Ingressus, paries dum languida brachia firmis
Præter spem infelix diro feriatur ab angie:
Sic mili, cum variis agiter qualitarque proc.
Nulla tamen miseros sanat medicina labores
Imo etiam quidquid postremum occurrit
Intima pervellit graviori corda dolore.
Undique porro oculos versans, inque omnia
Afflictus rursum, Deus, ad te lumina tolle,
In quo præsidii spes est mihi tota reposa:
O qui cuncta potes, nullo generare, nec ullum
Principium agnoscens, qui Principium genuis
Æternum natum, lucis similis jubar ingens,
Ex uno arcana ratione fluentis ad unum:
Nate Dei, Verbum, rex, et sapientia, veri:
Auctor, et archetypum referens, Patrique per:
Natura æqualis, præcellens, pasior, et agna:
Mortalisque, Deusque, et victimæ pura. sacra:

130 Πνεῦμά θ' ὁ πατρόθενεῖσι, ώσου φάσις ἡμετέροιο,
Ἐρχόμενον καθαροῖσι, Θεὸν δὲ τε φῶτα τίθησιν
Πλαθί, καὶ μοι διπασσον ἐπιπλομένοις ἐναυτοῖς,
Ἐνθάδε καὶ μετέπειτα δῆλη θεότητι μιγάντα,
Ἄρδσυνον ὑμνοῖς σε δινεκέεσσι γεραίρειν.

B. "Ορκοι Γρηγορίου.

131 Ομοσα τὸν Λόγον αὐτὸν, δο μοι Θεός ἐστι μέγιστος,
Ἐξ ἀρχῆς ἀρχή, Πατρὸς ἀπ' ἀθανάτου,
Ἀκολακών ἀρχετύποιο, φύσις γεννήτορος ἴση,
Ος φάσεις καὶ μερόπων ἐς βίον οὐρανούθεν.
Ομοσα, μήτε νόφι γε νόνοι μέγαν, ἔχθρα νοῆσας,

630 Tum Spiritus, qui ex Patre procedit, lumen mentis nostræ,
Ac paris illabitur, et deum hominem facit :
Miserere, mihiique concede volventibus annis,
Hic et in futurum toti deitati permistum
Hymnis te perpetuis gaudentem celebrare.

II. Gregorii iusjurandum.

Juravi Verbum ipsum, quod mihi maximus est Deus,
Ex principio principium, ab immortali Patre,
Imago exemplaris, natura Genitori æqualis,
Qui e coelo ad hominum vitam descendit :
666-667 5 Juravi me, nec mente magnam mentem, impia cogitando,
Abiecturum, nec Verbum verbo inimico.
Si Triadis lucidae deitatem discindam,
Temporum molestorum momentis obsequens :
Si meam unquam mentem magna sedes vulneraverit,
10 Aut aliorum cupiditatibus inanum adjutricem admovet :
Si Deo anteponam hominem adjutorem,
Petræ invalidæ rudentes innectens :
Si unquam, Deo prospera largiente, animum elatum geram,
Aut rursus infirmum, in mala incurrens :
15 Si item dirimam ab æquitatis norina aliquantulum deflectendo,
Si supercilium plus a me honoris habet, quam sanctitas ;
Si malos videns pace perfruentes, ac bonorum scopulos,
Gressus a dextra semita declinavero ;

* Scriptum an. 372. — Alias Bill. 48 pag. 92.

634 Γηθόσνυρο. Sic mss. Edit. γηθοσύνως. —
Tote melius ob puritatem metri, quod aliter clau-
lalit. CAILLAU.

II. ARGUMENTUM. In isto poemate, Gregorius vitæ
use legem ac regulam tradit : votaque, quibus Deo
e obstrinxit, tanquam doctrina sua sigillum. atque
vangelicæ vitæ rationis confirmationem nobis pro-
ponit : Juravi, et statui custodire judicia justitiae
use, psal. cxviii. 106.

TIT. "Ορκοι, etc. Reg. 992, τοῦ αὐτοῦ ὅρος θεο-
αγλας. Reg. Med. δροι βίου, ή περὶ τῆς ἑαυτοῦ ἀρ-
χῆς, vitæ regule, sive de sua ipsius virtute.

2 Εξ ἀρχῆς ἀρχή. Billius ver. it, ortus ab ortu,
quod minus theologiaz consonum, si verba potius
vitæ mentem interpretis species.

3 Ἰση. Bene lat. ή αὐτή, natura eadem. Ita

A Ρήψειν, μήτε λόγῳ τὸν Λόγον ἀλλοτρίῳ.

Ει Τράδος θεότητα διατμήξαιμι φαεινῆς,
Ἐσπόμενος καιρῶν νεύμασιν ἀντιπάλων.
Ει δ' ἔδρη μεγάλη ποτ' ἐμδν. νόνοι οἰστρήσειν,

10 Ἡὲ πάθῳ δοίην ἀλλοτρίῳ παλάμην.

Ει δὲ Θεοῦ προπάροισθε βροτὸν θείμην ἐπίκουρον,

Πέτρης ἡ πεδανῆς πείσματ' ἀναψάμενος.

Ει δὲ ποτ' ἐσθλὰ φέροντος ἀγήνορα θυμὸν ἔχοιμι,

Ἡὲ κακοὶς κύρσας, ἐμπαλιν ἀδρανέα.

15 Ει δὲ δίκην δικάσαιμι παρακλίνας τι θέμιστος,

Ει δὲ λάδοι τιμὴν ὄφρὺς ὑπερβ' ὀσιῶν.

Ει δὲ κακοὺς ὄρδων τι γαληνιῶντας ὀδοῖο

Σταίην δεξιτερῆς, ή ἀγαθῶν σκοπέλους.

carm. præced. vers. 628.

5 Νόορ μέταρ. Pollicitus fuerat Gregorius ope-
ram se daturum, ut nunquam mente seu cogitatio-
ne, Deum Patrem, qui νοῦς appellatur, offendere.
Nunc de sermone locuturus, studio sibi fore polli-
cetur, ne in Verbi offensionem incurrat. Male Billi-
lius uitio ista voce rursus ut versum expletat,
quasi Gregorius non semper coluisse, quod est
absurdum. — Non legitime carpi videtur Billius,
cum vocis rursus sensus ille sit, quod non magis
Verbum offendere velit, quam Patrem. CAILLAU.

6 Αὐτῷ... ἀλλοτρίῳ. Sermone alieno.

13 Ἐσθλὰ φέροντος. Subaud. Θεοῦ.

15 Διχρή. Coisl. et Reg. 990, δίχας.

17 Ορόωρ. Sup. lin. Coisl. εἰστρόων.

18 Σκοπέλους. Calamitates bonorum intelligit.

METRICA VERSIO.

B Quod mea nec mentem mens abjectura supremam
Discident rursus nec mea verba Λόγον : [est,
Si Triadis claræ subeat mihi acindere Numen,
Dum nutum adversi temporis ipse sequor:
Si mentem extinxiulet sedes mihi celsa, vel illos,
Quos agitat sedis dura cupido, juven :
Ante Dei humanum auxilium si forte locarim,
Invalidæ et petræ sit mea nexa ratis
Læta ferente Deo si mens sit turgida fastu,
Rebus in adversis rursus alia cadat:
Si judex æquum pervertam jusque, superbis
Plus tribuens, gravibus quam plectate viris.
Prospera pravorum cernens, scopulosque bonorum,
Si linquam dextrum non bene sanus iter .

Spiritus a summo procedens Patre, tenbras
Mentibus a nostris pellens, et pectora pura
Ingregiens, homini et tribuens deitatis honorem,
Sis facilis misero, nec non vertentibus annis
Da, precor, ut reliquo mortalis tempore vitæ
Atque etiam tota posthac deitate coruscans,
Perpetuo laudum celebrem te carmine lætus.

II. GREGORII JUSJURANDUM.

(Billio interprete.)

Verbum juravi, mihi qui Deus ortus ab ortu,
Atque immortali qui Genitore satus;
Æchelotypi effigies, par et natura paternæ,
Qui supero ad nostrum vénit ab axe genus :

Εἰ φόδνος ἐκτήξειν ἡμήν φρένα· εἰ γελάσαιμι
 20 Πτώμα καὶ οὐχ ὄσιων, ὡς πόδα πηγὸν ἔχων·
 Εἰ δὲ χόλοι πλήθουντι πάσου νόος, εἰ δὲ ἀγάλινος
 Γλῶσσα θέσι, μάχλον τὸν ὅμμα φέροις κραδίη·
 Εἰ δὲ τιν' ἐκθαλπομένοις μάτην, εἰ δὲ ἐκθρὸν ἐμεῖο
 Τισαίμην δολίως, τὴν καὶ ἀμφαθῆν·
 25 Εἰ κενεήνη πέμψαιμι δόμων ἀπὸ χείρα πάνητος,
 Εἰ φρένα διφαλέην οὐρανίοιο λόγου·
 *Ἀλλαχ Χριστὸς ἐσι τέλον Πατος, αὐτάρε ἐμοῦ
 Τοὺς ἀγρούς καὶ πολιῆς αὔρα φέροι καμάτους.
 Τολεῖ νόμοισιν έδησα ἐμδυν βίον. Εἰ δὲ πόθοιο
 30 Έξ εὗλος Ικοίμην, "Ἄφθιτε, σέλο χάρις.

A

Γ. Ἔρδια Καρσταντινούπολεως.

Ἐν σοι μὲν ἡρεμοῦμεν, ἡ θεοῦ Λόγος,
 Μένοντες οἶκοι· σοὶ δὲ ἀνάπτουμεν σχολὴν.
 Σῇ μὲν καθέδρᾳ, σῇ δὲ ἔγερσις, καὶ στάσις,
 Σῇ δὲ αὖ πορείᾳ, σοὶς δὲ καὶ νῦν νεύματιν
 Σὲ Εἰδύτυπορύμεν. Ἀλλὰ μοὶ τιν' ἀγγέλουν
 Πέμποις δόθηδον, δεξιῶν παραστάτην,
 "Οὓς με στύλῳ πυρός τε καὶ νέφους ἄγοι,
 Τέλινος δὲ πόντον, φεύγει δὲ ιστέαν λόγῳ,
 Τρέψοι δὲ δικοθεν καὶ κάτωθεν κλινούσοις.
 10 Σταυρὸς δὲ χεροῖν ἐκτιναύμενος θράσος
 Ἐγέρονται πετείργος· μηδὲ ἐν ἡμέρᾳ μέσῃ

Si livore mens mea tabescat : si risero
 20 Lapsum eorum, etiam qui sancti non sint, quasi seruo sim pede ;
 Si tumescente ira mens ceciderit : si freni expira
 Lingua excurrat, corque lascivos oculos intendat ;
 Si quena odio nequidquam habuero, si mecum iniurium
 Uliscar dolo aut aperte :
 25 Si vacuam a domo mea dimisero manum pauperis,
 Si mentem siti cœlestis verbi laborantem,
 Alius potius indulget Christus, ac meos labores
 Etiam usque ad canitiem susceptos ventus auferat.
 His legibus obstrinxī vitam meam. Si vero desiderii
 30 Compos fuero, o Immortalis, tibi gratia erit habenda.

III. Itinerarium Constantinopolitanum

In te quiescamus, o Dei Verbum,
 Manentes domi; tibi referimus otium.
 Tua est concessio, tua exsurreccio, tua statio,
 Tua rursus prolectio, tuis et nunc auspiciis
 5 Viam inimicis. Sed mihi aliquem angelum
 Mitte ducem vias, faustum custodem,
 Qui me columna ignis et nubis ducat,
 Dividat mare, flumina sistat verbo,
 10 Crux autem manibus signata audaciam
 Inuici frangat : neque in die media

* Scriptum an. 379. — Alias Toll. 47, pag. 99 ; et Murat. 194, pag. 177.

22 Θέος. Sic et mss. Edit. mendose Θῷ.

27 Ἐρυθρό. Ita Reg. 991. Edit. Ερυθρό.

30 Τέξ. Reg 993, sicc.

III. ARGUMENTUM. Gregorii Constantinopoli proficiscentis est istud poema. Excusum fuit etiam a Murratorio, p. 177. Sic autem habet vir eruditus : post carmen olim liv, nunc lxxvi, lib. 1, sect. 1, inter poemata dogmatica, quod inscribitur Ἔρδια, seu sancti Gregorii prefecturi precatio, jam typis editum, hæc subiunctiuntur in Ambr. codice. Ea vero lucubrasse videtur poeta sacer, cum a cathedra Constantinopolitana qua se abdicaverat, ad solitudinem ruris paterni sese contulerat. Sic Murratorius.

Σκαθέδρα. Id est, per te sedemus, surgimus, stamus.

4 Νεύματοι. Sic Murat. Edit. Αεύματοι.

8 Ιστρηδην. Murat. ex cod. Mediolan. Istrēdē.
 10 Σταυρός. Venerabile signum crucis, qd
 Christi sectatores germani se manu quotidie ut
 nunt, diabolum fugare posse, vetustissima est in
 ditio. Ejus institutio ab apostolis ipsis profecta
 videtur : cujus rei ac ritus exempla pete a Gris
 sero in amplissimo opere *De sancta cruce*, a Bar
 sio, etc. Ita Murat. Audiamus nunc Tollum, ce
 jns auctoritas in hac re maximi sane momenti vide
 bitur : « Sic enim, ait, semper sensus sancta mai
 Ecclesia ; quare noster inventiva peiori in Julian
 illum apparitione demonis perterritum impinguo
 signo crucis refert. » Vid. tom. I, pag. 102.

METRICA VERSIO.

Si me furor edat, si casu later iniqui,
 Non secus ac firmo stet mea vita gradu:
 Si nentem sternat sævus furor, ac sine freno
 Si mea lingua, oculus sit meus atque procax :
 Si mihi quisquam odio sit frusta, ulciscar et ho
 Perspicue, aut tectis fraudibus, ipse meum : [stein
 Si vacuis a me manibus discedat egenus,
 Cœlestesque petit qui sitibundus aquas :
 Sit clemens aliis Christus facilisque; labores
 Fruge nihil vacuos at levis aura ferat.
 Legibus his devinxi animum. Complevero vota
 Si pia, Christe, tui muneris istud erit.

B III. ITINERARIUM CONSTANTINOPOLITANUM.

(A. B. Caillau interprete.)

In te quiescamus, Dei Verbum Patris,
 Domini manentes ; otium tibi damus.
 Tibi sedemus, surgimus rursum tibi,
 Stamus tibi et movemur : auspiciis viam
 Nunc carpimus tuis. Sed angelum ducem
 Emite cursus atque custodem mei,
 Qui me columna nubis atque ignis tegat,
 Dividat æquor, voce sistat flumina,
 Ciboque me pascat superno et inferno.
 Frangat manu signata crux audaciam

Καύπον φλέγοι με, μηδὲ νῦξ φόρον φέροι.
Τὴν δὲ τραχεῖαν καὶ προσάντη μοι τρίβον
Λειαν τιθείης, εἴπορόν τε σῷ λάτρῃ,
15 Ὅς πολλάκις με καὶ τὸ πρὶν χειρὶ σκέπων
Γῆς καὶ θαλάσσης ἔξωσας κινδύνων,
Νόσων τε δεινῶν, δυσμενῶν τε πραγμάτων.
'Ως δεξιῶς ἀπαντα, καὶ κατ' ἀλπίδας,
Πράξαντες, αἰσιόν τε τῆς ὅδου τέλος
20 Εὐρόντες, αὐθις πρὸς φίλους καὶ συγγενεῖς
Παιανιδρομῶμεν, ἀσμένοισιν δυσμενοῖς
Φανέντες οἶκοι, καὶ πόνων πεπαιυμένοι.
Σὲ προσκυνοῦμεν, τῆς τελευταίας ὁδοῦ
Χρήζοντες εὐμενοῦς τε καὶ βάστης τυχεῖν.

A Δ'. Εἰς αὐτὸν.
Τριάς λαλούτῳ, καὶ καταρτίζοι λόγον
"Ἄλλος τις, δοπερ ἄξιος. Θρόνων δ' ἐγὼ
Εἰξω. Θεῷ γάρ προσλαλῶν οὐ παύσομαι.
E'. Πρὸς τὸν Ἀραστασίας λαόν.
Ποθῶ, ποθῶ σε, φίλατα', οὐκ ἀρνήσομαι.
Ποθῶ λόγων γέννημα τῶν ἡμῶν τέκνων,
Ἀναστασίας ὡς λατέ τῆς ἐμοὶ φίλης,
"Η τὴν πάλαι θανοῦσαν ἐν νεκροῖς λόγως
5 Ηίστιν παλαιὰν ἔχανέστησεν νέοις:
"Οθεν προελθὼν οὐμδες, ὡς σπινθῆρ, λόγος,
Πάσας κατέσχε φωτὶ τὰς Ἐκκλησίας.

*Æstus urat me, neque nox timorem afferat.
Asperam autem et difficilem mihi semitam
Planam facias, et facilem tuo famulo,
15 Ut sepe me jam antea manu legens,
Terræ et inaris eripuisti periculis,
Et morbis gravibus, et rebus difficilibus,
Ut feliciter omnibus et pro spe
Peractis, prosperumque viæ finem
20 Nacti, rursus ad amicos et cognatos
Revertamur, læti latos
Domi revisentes, et laborum liberi.
Te supplices adoramus, postremum iter
Eflagitantes, ut placidum et facile consequamur.*

IV. De seipso.

Trinitas prædicetur, et munus docendi suscipiat
Alius quispiam, qui sit dignus. Thronis autem ego
Cedo. Cum Deo enim loqui non cessabo.

V. Ad plebem Anastasiæ.**

Desidero, desidero te, charissima, non negabo:
Desidero te, fructum et sobolem sermonum meorum,
Plebs dilectæ mihi Anastasiæ,
Quæ mortuam jamdudum mortiferis sermonibus
5 Fidem antiquam resuscitavit novis:
Unde prodigus meus, velut scintilla, sermo,
Omnes implevit lumine Ecclesias.

* Alias Toll. 19, pag. 104; et Murat. 191, pag. 173. ** Scriptum an. 381. — Alias Toll. 9, pag. 91.

IV. TIT. Tres isti versus male inserti carmini xix, apud Tollium, pag. 104, habentur etiam apud Murator. n. 191, p. 173.

1 Λαλούτῳ. Ita Murat. Toll. λαλεῖτω. Forte legendum λαλεῖσθω. Mox καταρτίζῃ λόγον. Murat., καταρτίζῃ λόγων. Ήτο, inquit, Nazianzenus cecunisse videtur, cum sedi Constantinopolitanæ remunstiavit, ut episcoporum et populi compesceret tumultus. Hli versus subjecti erant in ms. quo usus est Tollius, vi carmini, unde eos carmini xix ab ipso edito inserere sibi visum fuit, quod hæc car-

mina ternis singula versibus constarint, quanquam nec hunc iis commodum esse locum fateatur.

V. ARGUMENTUM. In desiderio Anastasiæ charissimæ se esse testatur Gregorius.

2 Τώρ ἐμώρ τέκνων. Non dubitat Tollius quin legendum sit τέκνος, ut sit δὲ λατέ τῆς Ἀναστασίας et γέννημα τῶν λόγων.

3 'Er νεκροῖς λόγοις. Mortiferam Arianorum, qui Constantinopoli diu grassati fuerant, doctrinam significat.

METRICA VERSIO.

Hostis; nec ardens lucis urat me calor,
Nec mihi timores umbra noctis afferat.
Si duriiores asperique tramites,
Tu reddo planos, servo et obvios tuo,
Ut æpse jam prius manu me protegens,
Terræ, freti, languoris et periculis,
Rerumque acerbis liberasti casibus,
Omnibus ut exactis, spei jam compotes
Tandemque nacti prosperum finem viæ,
Rursus catervæ proximiorum redditii
Turbisque amicorum, laborum liberi,
Cum gaudio lætos revisamus domi.
Te deprecamur supplices, iter ultimum
Ut dulce nobis et quietum præbeas.

B

IV. DE SEIPSO.
(A. B. Caillau interprete.)
Trias canatur, atque verba dirigat
Alter quis, et dignus. Libens thronis ego
Cedam, Deoque colloqui non desinam.

V. AD PLEBEM ANASTASIÆ.
(A. B. Caillau interprete.)
Te volo, volo te, non nego, charissima,
Te volo, loquelæ germien et sobolem meæ,
Anastasiæ grata plebs dulcissimæ,
Quæ jam malignis mortuam verbis diu
Fidem resuscitavit antiquam novis:
Unde meus, ut scintilla, sermo prodicus
Ecclesias omnes replevit lumine.

Σοὶ μηδὲ χολοῦσθαι ἔστιν ἐντεταγμένον,
Μή τοι γε πάieιν, μήτε δὴ τολμᾶν φόνον.
310 Τὸ πρῶτον εἰργῶν, οὐκ ἐξ τὸ δεύτερον
Τὸ σπέρμ' ἀναιρῶν, τὸν στάχυν κακώλυχε.
Τὸ μηδὲ ὁρῆν κάκιστα, μοιχείας τομῇ.
Τὸ μηδὲ ὅμνύειν, φάρμακον φευδορχίας.
Τὸ μηδὲ θυμοῦσθ', ἀσφάλεια πρὸς φόνον.
315 Σκότωις γάρ οὖτω θυμός ἐκπέμπει λόγον,
Αλήγος δὲ πληγὴν, ή δὲ πληγὴ τραυμάτω.
Ἐκ τραυμάτων δὲ τὸν φόνον γινώσκομεν.
Θυμός πατήρ πέφην τοῦ πικροῦ φόνου.
Τοῦ μὴ φονεύσαι τίς ποτ' ἥνεγκα γέρας;
320 Τὸ μηδὲ θυμοῦσθ' ἔστι τῶν αἰνουμένων.
Τοῦ μὲν γ' ὁ μισθός, ή φυγὴ τοῦ κινδύνου.
Τούτου ἐ' ἀμοιβὴ, γῆς μέρος τῆς τιμᾶς.
"Ἄκουε Χριστοῦ, τοῖς πράσις δὲ βούλεται:

A Ἐν τοῖς μακαρισμοῖς, οἵς ἀπηριθμήσατο,
325 Τὰ μέτρ' ὅριῶν τῶν ἐκεῖθεν ἐλπίδων.
Τούτου χάριν σοι καὶ νόμους τοίους γράψει.
Παῖη παρεάν; πᾶς δὲ τὴν ἀλλην ἐψέ
"Ἄκαρπον; εἰ μὲν οὐχ ἐκοῦστ', οὐπω μέγα
Πέπονθε, μεῖζον δ', ἢν θέλῃς, τὸ λείπεται."
330 Καὶ τὴν ἐκοῦσαν πρόσθες, ὡς ἐμμισθός η.
Χιτῶνα γυμνοῦ; προστίθει καὶ δεύτερον.
"Εσθῆμ' ἀν δὲ σοι καὶ τρίτον, γυμνωσάτω
Τούτων ἔχεις τὸ κέρδος, ἀν πρόῃ θεῷ.
"Αν λοιδορώμεθ', εὐλογῶμεν τοὺς κακούς."
335 "Αν ἐκπτυώμεθ', ἐκ θεοῦ τιμὴν ἔχειν
Σπεύδωμεν. Ἐκδιωκόμεθ'; οὕτι καὶ θεοῦ;
Τοῦτ' οὐκ ἀφαιρετόν γε τῶν πάντων μόνον.
"Αν τις καταράται, σὺ προσεύχου τοῦδ' ὑπερ.
Δράστιν ἀπειλεῖ; ἀνταπεῖται καρτερεῖν.

Tibi vero, ut nequidem irascaris, præceptum est,
Nedum ferire licitum sit, aut cædem committere.
310 Qui primum velat, non permittit secundum.
Qui semet avellit, quominus spica oriatur, impedit.
Qui male intueri mulierem prohibet, adulterium præcidit.
528-529 Omnino non jurare, remedium est perjurii;
Non irasci, cautio est contra cædem.
315 Sic namque reputes: ira producit sermonem
Sermo autem ictus, ictus vulnera;
Ex vulneribus autem mortem inferri novimus.
Itaque iracundia parens est acerbæ cædias.
Quis unquam, eo quod non occiderit, tulit præmium?
320 Non irasci autem, res est laudabilis;
Et bujus merces est fuga periculi,
Illiū præmium, terræ pars pretiosa.
Audi Christum; mitibus quid promittat
Inter felicitates, quas recenset,
325 Mensuras definiens rerum in altera vita sperandarum.
Propterea tibi tales dat leges.
Cæditur tibi maxilla, quomodo alteram sinis
Esse fructus expertem? si quidem invite, nihil profecto magnum
Præstitit. Majus autem, si velis, aliquid restat.
330 Etiam volentem præbe, ut mercedem consequatur.
Tunicam quis tollit? addere et alteram
Vestem: si adsit tibi tertia, eam exue.
Ex his habebis lucrum, si ea reliqueris Deo.
Si maledictis impetrinur, bene precerum malis,
335 Si despiciuntur, a Deo honorem consequi
Studeamus. Si persecutionibus vexamur, nunquid a Deo divellimur?
Id unum est ex omnibus, quod nobis adimi non potest.
Si diras tibi quis imprecetur, adhibe Deo preces pro eo.
Mali quidpiam minatur se facturum? minare te toleratum.

521 Τοῦ μέρη δὲ μισθός. Illic versus excidit Billio,
forte typographo. Hunc supplevimus, posteriore
correcto, et italicis utrunque distinximus. CAILLAU.

323 *Bonitatem.* Quid largiri velit, mitibus quam
bene velit.
336 'Εκδιωκόμεθ'. Fugamur nunquid et a Deo?

METRICA VERSIO.

At tibi nec ira corripi in quemquam licet:
Nedum ferire, cædere ac multo minus.
Qui prima prohibet, posteris nil dat loci.
Spicamque, semen qui necat, simul impedit.
Supruni amputabis, feminam haud spectans male.
Ne jura, habebis pharmacum perjurio.
Fcessat ira, cautio ad cædem hoc erit.
Sic namque reputes: ira sermonem parit,
Ictusque sermo, vulnera ictus afferunt:
Cædem quod autem vulnera accersant, liquet.
Sic ira cædis horridæ certa est parens.
Quis haud patratæ præmium cædis tulit?
At vacuus ira maximam laudem obtinet.
Merces prioris est periculi fuga;
Alterius autem terra dices præmium.
Audi quid ipse mitibus Christus velit,

B Felicitates suppulans, summa et bona,
Quæ sperat illic sancta gens, definiens.
Ob ista tales dat tibi leges quoque:
Mala feriris, alteram curnam sinis
Carere fructu? passa si nolens id est,
Laus parva: maius restat aliquid, si velis.
Hanc sponte junge, præmium ut certum feras.
Tunicam quis auferit? Pallium quoque adjice,
Si tibi sit, ac te tertia veste exuas.
Hæc si Tonanti liqueris, fructus manet.
Si jacet in te vir malus probra, huic bene
Precare: si te conspuat, honorem a Deo
Capta. Fugat te? non autem rex cœlitum,
Qui solus adimi rebus ex cunctis nequit.
Si te exsecutur quispiam, causa ipsius
Ora. Minatur multa? minitare hæc pati.

340 Ἔργων ἔχεται ; σὴ πρᾶξις ἡ εὐπρᾶξια.

Δύῳ γάρ οὕτῳ τὰ κράτιστα κερδανεῖς·

Αὔτοῖς τ' ἀριστοῖς τοῦ νόμου φύλαξ ἐσῃ,

Κάκενον ἔξεις τῷ πράῳ τῷ σῷ πρῶτον,

Ἐχθρὸν μαθητὴν, οἵς χρατεῖ νικώμενον.

345 Ὁρᾶς; μάλιστα μέν σε μὴ χολὴν θέλει·

Τοῦτο γάρ ἔστι καὶ τὸ ἀσφαλέστατον·

Εἰ δ' οὖν, προλύεις ἁστέρας τὴν ἔκστασιν

Δύεσθ' ἐπ' ὅρῃ μὴ δέχου τὸν ἥλιον·

Εἴτ' οὖν, δες ἔκτος ὄμράτων πέμπεις βολάς,

350 Εἴτ' οὖν, δες ἔνδον τοῖς σοφοῖς αὐγάζεται.

Δύει γάρ οὕτῳ τοῖς πεπληγόσι φρένας,

Ὦς τοῖς ἀρίστοις καὶ καλοῖς ἐκλάμπεται,

ἴλεον τὸ λάμπειν τοῖς βλέπουσιν ἐνδιδούς.

Ί δ'; οὐ φύσις δέδωκε, φησι, τὸν χόλον;

355 Καὶ τὸ χρατεῖν γε τοῦ χόλου. Λόγον δὲ τίς;

Α Τίς δ' ὅψιν, η τίς χείρας, η ποδῶν βάσιν;

Θεὸς τὰ πάντα καὶ φύσις, πλὴν εἰς καλὸν.

Σὲ δ' οὐκ ἐπιτινῦ μή καλῶς κεχρημάνον.

Οὐτως ἔχει καὶ τ' ἀλλα τῆς ψυχῆς πάθη.

360 Δωρῆματ' ἔστιν ἐκ Θεοῦ, κινούμενα

Λόγον ποδηγίᾳ τε καὶ στρατηγίᾳ.

Ζήλου μὲν δηλον θυμὸς ἐμμέτρως πνέων·

Πόθου δὲ χωρὶς οὐχ ἀλώαψις Θεός.

Λογισμὸν οἴδα τῶν καλῶν διδάσκαλον.

365 Εἰ δ' εἰς τὰ χείρων ταῦτα τὴν ροπὴν έχος.

Ο μὲν χέων ὑδρίν τε καὶ μοχθηρίαν,

Ο δ' εἰς κακίστας ἡδονὰς οἰστρηλατῶν,

Ο δ' οὐ κατάγχων ταῦτα, καὶ πλοκὰς στρέφων,

Οὐτως τὰ καλὰ γίγνεται τοῦ φθορέως.

370 Θεοῦ δὲ δώρον οὐ καλὸν κακῷ φύρειν.

Θεὸν δ' ἀκούων ἐν Γραφαῖς χολούμενον,

340 Facinus committit? tuum opus sit beneficentia.

Duo enim sic maxima commoda percipies;

Ipse praestantissimus legis custos eris,

Et bunc habebis mansuetudine tua misericordiam,

Jam discipulum ex hoste, iis, per quae vincit, superato.

345 Vides quid rei sit? summopere ne irascaris, studeto.

Hoc enim est tutissimum;

Aut si irascaris, depone ante vesperam furorem:

Nec sinas condere se in ira tua soleum,

Sive istum, qui extra oculos nostros mittit radios,

350 Sive illum, qui intus sapientibus luet.

Ils enim occidit stultis et vulneratis mentibus,

Contra vero optimis et honestis fulget,

530-531 Vehementius ut fulgeant cernentibus tribuens.

Quid igitur? non natura, dicet aliquis, dedit bilem?

355 Verum et dedit illam domare. Quis enim rationem dedit?

Quis etiam visum? quis manus? quis pedum incessum?

Dens dedit hæc omnia et natura, sed ut in bonum iis utamur.

Te autem non laudo, qui male uteris.

Sic se habent et aliae mentis affectiones.

360 Dona sunt, cum moventur

Ratione, quæ eas, ut dux, regit, iisque imperat.

Zeli quidem armatura est iracundia moderate spirans:

Sed absque amore Deus apprehendi non potest.

Ratione scio rerum bonarum esse magistrum.

365 Si autem in deteriora tria hæc propendeant,

Iracundia quidem fundens injuriam et nequitiam,

Amor vero ad flagitiosas cupiditates quasi œstro stimulans,

Et ratio hæc non coerceat, sed et dolos nekat,

Sic quæ sunt bona, flunt dæmonis.

370 Dei donum cum malo miscere non est bonum.

Deum autem cum legis in Scripturis iratum,

343 Ἔξεις τῷ πράῳ τῷ σῷ. Ita Coisl. Edit. ξλ-

εις τῷ πράῳ, τῷ σὸν πρόδον, efficies tuum et misericordiam

ex hoste discipulum, victorem et victimum.

361 Ποδηγίᾳ, μον., στρατηγίᾳ. Ita Coisl. Edit.

ποδηγίᾳ... στρατηγίᾳ

363 Οὐχ ἀλώσιμος. Exorari, quasi expugnari nos potest Deus absque amore, quo uno nobis conciliatur.

369 Τοῦ φθορέως. Corruptoris, dæmonis.

370 Φύρειν. Coisl. φέρειν.

METRICA VERSIO.

Exequitur ista? fac bene: hoc tuum est opus.

Hinc bina carpes commoda, hæcque maxima.

Namque ipse legis optimus custos eris:

Placidumque reddes placidus hunc et discipulum

Ex hoste, dante, quod ferat palmarum, manus.

Summe studeto, bille ne pectus tuum:

Laboret, hoc nam longe erit tutissimum:

Aut certe ut ante vesperam furor occidat.

Ne sol in ira se tua condat, eave,

Sive ille, radios qui foras mittit suos,

Sive ille, radiat qui probis intus viris.

Nainque ipse stultis occidit: contra bonis

Cupidisque honesti luet, ac cernentibus

Hoc tribuit, ipsi ut fulgeant vehementius.

Natura bille non dedit? forte inquietus.

At et hanc domare. Quis tibi mitem dedit?

B Quis rursus oculos, quis manus, gressum et pedum?

Natura cuncta hæc, et Deus; sed in bonum.

At rebus his te non bene utentem improbo:

Sic mentis alii res habet se motibus.

Dominantis alto munera hæc sunt optima

Cum ratio recta ducit hæc, atque imperat.

Moderata zelo bilis arma porrigit:

Amor eximatur, non potest Numen capi.

Ratio magistra est ad bonum quodvis probis

In pejus autem si tria hæc propendeant,

Illineque bilis impotens fundat scelus,

Amorque rursus stimulet ad mala gaudia,

Nec ratio stringat ista, sed nekat dolos,

Hac arte flunt dæmonis, quæ sunt bona.

Inscire munus at Dei haud decet male.

Ira moveri porro cum legis Deum,

"Η πάρδαλίν τιν', ή παροιστρώσαν πόθῳ
"Αρκτον, ζέοντα ἐκ μέθης καὶ κραιπάλης,
"Η καὶ μάχαιραν τοὺς κακοὺς στιλβουμένην.
375 Μή τοῦτο ποιοῦ τοῦ πάθους παρήγορον
"Ω προσπλακεῖς· ζητεῖς γάρ οὐ λύσιν κακοῦ
Καλῶς ἄκουε, μὴ κακῶς, τοῦ πράγματος.
Πάσχεις γάρ οὐδὲν ὅν ἔγω πάσχω Θεός.
Μή τις τοῦτ' εἴπῃ· καὶ γάρ οὐδὲ ἔξιταται!
380 Αὐτὸς ποθ' οὐτοῦ. Ταῦτα γὰρ τοῦ συνθέτου,
Καὶ τῶν μάχεσθαι ἡργάμενων ἐκ πλείονος.
Ο δ' ἔστι, τοῦτ' ἐνδῆλον, διτρεπτὸς φύσις.
Πῶς οὖν τυποῦται ταῦτα; τῆς τροπῆς νόμοις.
Πῶς; δειματῶσαι τῶν ἀπλουστέρων φρένας,
385 Ὅστε πάσκετε τὰ πολλὰ τῶν λόγων δηλουμένων.

Α 'Αντιστροφὴν νόει γάρ, καὶ τὸ πᾶν ἔχεις.
'Ἐπει τὸν αὐτὸν πλήσσομεν χολούμενοι,
Χολὴν τὸ πλήσσον τοὺς κακοὺς ἐγράψαμεν.
'Ος δὲν, ὡτα, γείρας ἔξευρήκαμεν,
390 Οἰς χρώμεθ' αὐτὸι, τῷ θεῷ δεδωκότες,
'Ἐπέιτ' ἀκούεις τοὺς κακοὺς, οὐ τοὺς καλοὺς,
'Οργῇ θεοῦ πάσχειν τι καὶ δίκης νόμοις.
'Ο σδὲ δὲ θυμὸς οὐ μέτροις δρίζεται.
395 Πάντας δὲ θεοὺς τίθησι. Μή τοινυν λέγε
'Ος ἐκ θεοῦ σοι, καὶ θεοῦ τὸ σὸν πάθος.
"Η καὶ φρονεῖς σὺ γ' ὁς θεὸν μιμούμενος;
Ζήλωσον, ἀλλὰ τὴν νόσον γ' αὔρατις δίδου.
Εἰ που δὲ ἀνέγνως εὑσεβῶν ἀνδρῶν χόλους,

*Vel esse tanquam pardalim, aut percitam desiderio
Ursam, vel ferventem temulentia quadam et crapula.
Vel gladium malis fulgentem.
375 Ne hoc afferas in defensionem morbi
Quo laboras; nam hoc pacto non queris depulsionem mali.
Recite intellige, non sinistre, rem.
Nihil enim horum, quæ patior, patitur Deus.
Ne quisquam hoc dicat. Non enim unquam
380 Deus extra se est. Haec sunt compositorum,
Et eorum quæ pugnandi initium fecere jamidum.
Illi vero est, ut patet, expersa mutationis natura.
Quomodo igitur hæc tribuuntur Deo? per metaphoram.
Qua ratione? ut timore percellantur simplicium mentes,
385 Quemadmodum pleraque eorum quæ oratione exponuntur.
Antistrophen enim cogita, et rem totam habes.
Quoniam enim ipsi cædimus irati,
Irasci quoque Deum, cum plecti malos, scripsimus.
Sic oculos, aures, manus ipsi effinximus,
390 Ea quibus ipsi utimur, Deo dantes,
532-533 Cum tale quidpiam, ut videtur, facit.
Præterea audis malos non item bonos,
Ex ira Dei pati aliquid, et justitiae legibus;
Tua autem ira metris non concluditur;
395 Omnes pares facit. Ne ergo dixeris,
Ex Deo tibi, et Dei esse tuum affectum.
Num te jactitas Dei esse æmulatorem?
Æmulare sane, sed morbum tuum ventis trade.
Quod si alicubi legisti virorum piorum iras,*

576 Ω προσπλακεῖς. Ita Coisl. Bill. legit ἀναλάσσεις, quam vocem non reperit, sed ipse fabricavit ex varia lectione exemplaris Romani, quod habet mendose προσπλάστης, et sup. lin. ἀναπλ., ac sic exponit... Commenta, inquit, et obtentus quos-dam, non mali depulsionem queris; quod a Gregorii mente non abhorret.

582 Ο δ' ἔστι. Ita Coisl. Jam Billius emendaverat, graviterque Leuvenkelatum reprehendit, qui legit, οὐδὲ ἔστι, pravamque lectionem secutus verit, vel, ut cum Billio loquar, pervertit hunc locum.

383 Τῆς τροπῆς τόμοις. Tropice et figurate.

384 Διμιατῶσι. Ad incutendum simplicioribus timorem.

386 Αντιστροφὴν τόσι γάρ, καὶ. Ita Coisl.; deest γάρ in editis, et claudicat versiculus. Antistrophen autem vocat Gregorius, cum Deo ea tribuimus quæ ipso non convenient, sed nobis: ut, quia irati aliquem cædimus, Deum quoque proinde irasci dicamus, cum de aliquo supplicium sumit. Ibid. Εχεις, kakes, id est, intelligis.

395 Πάντας δέ. Ita Coisl. In edit. deest δέ.

METRICA VERSIO.

Pardumque, amoris percitam aut cæstro velut
Ursam, vel ipsum servidum multo mero,
Gladium aut micantein, sontibus qui sit minax,
Hinc ne favorem compares morbo tuo.
Hoc nam tueris, non lugas, pacto malum.
Rem non sinistre, sed bono sensu accipe.
Quæ patior, horum nil Deus prorsum subit :
Hoc nemo dicat. Non enim a se cælitum
Rex exit unquam. Compositis hæc congruunt.
Cœpere dudum quæque jam bello premi.
Ast ille, quis non hoc videt, verti nequit.
Quinam ergo dantur hæc Deo? tropico modo,
Mentes ut ipse terreat image simplices
Multa velut ex his, tropica quæ dicta indicant.

B Antistrophen fac cogites : et totum habes.
Nam bile quoniam conciti aliquem cædimus,
Iram proinde, cum serit, damus Deo.
Sic visum, et aures, sic manus huic effinximus,
Dantes supremo Numinini hæc, quibus utimur,
Horum, ut videtur, quidpiam cum factit.
Audis deinde, non bonos, verum improbos,
Ira Tonantis, legibusque, aliquid pati :
In bile vero nullus est modus tua :
Exæquat onines. Ergo caveas dicere
Quod morbus iste sit tibi ex Deo, et Dei.
Num te Tonantis jactitas esse æmulum?
Sis sane : at auras in leves morbum abjice.
Iras piorum sin legas forte uspiam,

400 Πάντας δικαίους εύρες. Οίμαι δ' οὐ χόλους,
Κακοῖς δὲ πληγὴς ἐνθίκως κινουμένας.
Οὐπω γάρ ἦν ἔκεινοις τὴ πληγὴ κακὸν·
Πληγαὶ δὲ ἔκεινοις σφόδρα συμφορώτατον,
Χρῆζουσι πολλῆς τοῦ βίου καθάρσεως,
405 Ράμνους σιδηρὸν δέῃν ἐκκαλουμένης,
Νόμου τε πρόσθεν, καὶ πρὸν Ισχύσαι θόμον
Οὐπω τελείως τοῖς τότε ἐρβίζωμενον.
Οὐτω μὲν οὖν σὺ τὴν νόσον κατασθέσεις,
Τούτοις τε σαυτὸν ἐκμαλάσσων τοῖς λόγοις,
410 οὐδὲ οὐ κατεπάδοντες δισπίδων γένους.
Οἶσις δὲ δὴ πῶς; τοῦτο γάρ τοι δεύτερον.
Μή που, πυρὸς πῦρ ἐκκαῆ χόλου χόλος·
τίσσων γάρ ἔστιν αὐτὸν ἀρξασθαν κακοῦ,

Α Ἀλλω τε κινηθέντι συμπαθεῖν κακῶς.
415 Πρῶτον μὲν εὐθὺς πρὸς Θεὸν κατατρέγων,
Αἰτῶν τε τὴν χάλαζαν ἐκτρίψαι κακῶς,
Ἡμῶν δὲ φειδεσθ' οὐδὲν ἡδικηχότων·
Σταυρῷ τε σημειούμενος παραυτίκα,
Ὄν πάντα φρίσει καὶ τρέμει, φ τάντοτε
420 Πρὸς πάντας οἴδα προστάτη κεχρημένος·
Ἐπειτα σαυτὸν ἐντρεπίζων πρὸς πάλην
Τοῦ τὸν χόλον κινοῦντος οὐ χολουμένου,
Ὄς δὲ κρατήσῃς τοῦ πάθους ὥτισμένος.
Τὸ μὲν γάρ οὐχ ἕτοιμον οὐδὲ ἀνθίσταται·
425 οὐδὲ οὐ τρεπίσταται, τοῦτο καὶ νικᾶν σθένει.
Τὸ δὲ κρατεῖν τί; τὸ κρατούμενον φέρειν
Τρίτον σαυτὸν μὴ μεγίστων ἀξιῶν,

400 Omnes justas reperisti. Credo etiam non iras.
Sed poenas fuisse malis juste inflictas.
Nondum enim erat illis plaga res mala,
Inīo plagæ his erant utilissimæ.
Ut pote indigentibus magna vitæ expurgatione,
405 Spina virgam ferream provocante
Ante legem, et priusquam vim haberet lex,
Quia nondum perfecte in hominibus hujus temporis radices egerat.
Sic igitur tu morbum extingues,
His te ipsum molliens rationibus,
410 Ac veluti qui excantant aspides.
Quomodo autem tu seres injuriam? id namque præterea spectandum:
Ne forte quemadmodum ignis ignem accendit, sic biles bilem excite.
Perinde est enim, si quis incipiat malum,
Aut si cum alio commoto ipse male afficiatur.
415 Primo quidem statim ad Deum confugias
Orans, ut diram exterat grandinem,
Nobisq[ue] parcat, qui neminem læsimus;
Cruce quamprimum signatus
Quam omnia metuunt et tremunt, qua semper
420 Adversus omnes tutatricē scio me usum esse;
Deinde præpara te ad certamen
Contra eum qui hanc bilēm movet, non contra iratum,
Ut affectum superare queas armatus;
Nam qui paratus non est, nequit resistere.
425 Instructus autem armis, vincere potest.
Sed quid est vincere? vinci te æquo animo ferre.
Tertium, ne te ipsum maximis dignum reputes,

402 Οὐχω γάρ. Tunc enim cädere aliquem res
non erat malu.

404 Χρῆζονσι πολλῆς. Coisl. πολλῆς δεομένοις.

409 Τούτοις τε σαυτῷ. Ita Coisl. qui κατεπάδων, excantando. Edit. τούτοις δὲ αὐτὸν ἐκμαλάσσων.

412 Χόλου χόλος. Ita habet Coislinianus codex.

Edit. autem legunt χόλου χόλον.

416 Ἐκτρίψαι κακῶς. Forte κακὴν. Coisl. ἐκτρέψαι. Vat. καλῶν.

422 Τοῦ τόν. Id est, contra diabolum, qui iram accedit. Ita Coisl. Edit. τοῦτον. Μοχ, οὐ χολουμένου. Ita Coisl. Male editi, οὐχ δλουμένου.

424 Οὐχ ἔτοιμος. Ita Coisl. et Vat. In edit. deest οὐχ.

425 οὐδὲ ητρέπεισται. Ita Coisl. Edit. οὐ εὐτρεπίσας.

427 Ἀξων. Coisl. et Vat. ἀξιῶν.

METRICA VERSIO.

Nullas iniquas tu leges : iras nec has,
Plagas malis sed potius inflictas vocem,
Nec plaga nondum res erat illis mala,
Quin plena potius commodis. Nam maxime
Ipsis indigebant criminum purgamine,
Ac provocabat spinos ferrum frutex,
Et ante legem, dunque adhuc lex languida
Esset, nec alte fixa satis in cordibus.
Sic ipse morbum facilis extingues gravem,
Si pectus hisce mulceas dictis tuum,
Sævas ut hilaris aspides cantus solet.
At bilis (id nam sequitur) æstum qui seres,
Ne flamma bilis excitet bilis faciem?
Malum inchoare nam parem culpam arbitror,
Alterius iræ seque præbere æmulum.

PATROL. GR. XXXVII.

B Primo ad supremum concitus Numen fuge,
Ab eoque posce, grandinem ut diram exterat,
Facilisque tibi sit, neminem qui læseris.
Signare mox te sis memor sancta cruce,
Quam cuncta metuunt, ac tremunt: qua præside
Adversus omnes semper usum me scio.
Post autem in illum ut dimices te compara,
Non quem ira præceps commovet, sed qui hanc

[movet: Ut septus armis vincere hunc morbum queas.

Nainque imparatus quisquis est, resistere

Nequit: paratos at manet palmæ decus.

Quid ferre palmam est? cedere æquo pectori.

Tertium erit, ut te maximis dignum haud pu-[tes,

Εἰδὼς διπλαὶς προῆλθες, ἢ καταστρέψεις·
 'Ως μὴ ταράσσῃ τὸ παρ' ἀξίαν πνέειν.
 430 Τὸ γάρ ταπεινὸν καὶ φέρει νικώμενον.
 Οὐ κάμπτεται δὲ τὸ σφύρον· ἐξωγχωμένον.
 Σπόδων δὲ, καὶ γῆν, καὶ σκιὰν καλουμένους
 Αὐτοὺς ὑφ' αὐθῶν οἴδα τοὺς θεῷ φίλους,
 'Ως δὲ τὶ συστέλλωσι τῆς ἐπάρσεως.
 435 Σὺ δέ, ὡς δρῖστος, τὰς ὕδρεις ἀπακιοῖς;
 Μή καὶ δίκαιας δρῆπες γε τοῦ φρονήματος.
 Πῶς δέ ἀν παθῶν Ἑργῷ τι τῶν οὐχ ἡδῶν
 Στέρχεις, δεὶς οὐδὲ δρῆπας· εὐτετῶς φέρεις;
 Τέστατον, εἰδὼς οὐδὲν δυτὰ τὸν βίον,
 440 Ἀλλ' οὐδὲ κριτᾶς ἀπλανεῖς τῶν πραγμάτων
 'Απαντας δυτὰς τῶν καλῶν ή μή καλῶν·
 Στροβούμενον δὲ καὶ περιπλανώμενον

Α Τὸ πλεῖον ἥμῶν, ὃ 'γάθον', ἐν τοῖς πλείοσι.
 'Α μὲν γάρ την αἰσχρὰ οὐχὶ καὶ Λόγῳ·
 445 'Α δέ οὐκ ἔμοιγε, ταῦτα τῷ Λόγῳ τυχόν.
 'Εν ἐστι πάντως αἰσχρόν, ἡ μοχθηρία,
 Τὸ δοξάριον δὲ τοῦτο, καὶ τὸ εὖπορον,
 'Η τ' εὐγένεια, παιδίων ἀθύρματα.
 'Ωσθ' οἶς μὲν διχομ', ἐντρυφῆν ἐχρῆν θεῶς·
 450 Οἵς δέ διφροῦμαι, καὶ ταπεινοῦσθαι πλέον,
 'Η νῦν ἐπαίρομ' οὐ καλῶς φυσώμενος.
 Πέμπτον, λογισμῷ μείζονι χρησώμεθα.
 'Ως εἰ μὲν οὐκ ἀληθὲς οὐδὲν, θνάτοις,
 'Ο τῷ χόλῳ ζέων τε καὶ τυφλούμενος,
 455 Οὐδὲν πρὸς ήμᾶς· εἰ δέ ἀληθεύει λέγων,
 'Εμαυτὸν ἡδίκηχα, καὶ τί μέμφομαι
 Τὸν ἐκλαλήσανθ' ἀ πρὶν ἣν κεκρυμμένα;

Noscens unde prodieris, et quo reversurus,
534-535. Ne turberis, altiores, quam pro dignitate, spiritus gerens.

430 Qui enim humilis est, vinci se patitur;
 Non flectitur autem, qui valde est tumidus.
 Cinerem, terram, unibram appellare
 Sese ipsos scio viros Deo acceptos,
 Ut non nihil comprimant elationem.
 435 Tu autem, velut præstantissimus, ferre injurias recusas?
 Cave ne luas poenas tuas superbizet.
 Quo pacto perpessus re ipsa aliquid ingratum
 Libenter sustineres, qui nequidem verba fers patienter?
 Quartum, scias nihil esse hanc vitam,
 440 Nec omnes esse rectos judices
 Rerum bonarum et malarum:
 Decipi autem, versari et errore circumagi
 Maximam partem nostrum, o bone, in rebus plerisque.
 Quæ enim nobis sunt turpia, non item Verbo sunt turpia;
 445 Quæ autem mihi non sunt, talia sorte sunt Verbo.
 Una res omnino turpis, pravitas,
 Gloriola hæc tenuis, et opulentia,
 Ipsaque nobilitas, puerorum ludicra,
 Itaque, quibus crucior, iis forte læstandum esset;
 450 Quibus vero insolesto, animum demittere potius deberem,
 Quam efferi, sicut nunc non bene inflatus sum.
 Quinto, ratiocinatione firmiori utamur.
 Si nihil veri est in iis quæ profert
 Is qui biles servet et est excæcatus,
 455 Nihil ad nos attinet: sin autem vera sunt quæ dicit
 Memet ipse læsi, et quid reprehendo eum
 Qui prodit, quæ prius erant abscondita?

428 Ή καταστρέψεις. Coisl. oī.
 429 Παρ' δξιαρ πνέειν. Coisl. παρ' ἀξίαν πλέον.
 433 'Υφ' αὐτῶν. Ita Coisl. Edit. ὑπ' αὐτῶν.
 434 'Ως δὲ τι. Coisl. ὡς δὲ σε, οὐ πιαμ super-
 διαν retundant.
 435 Τὰς ὕδρεις. Mendose edit. τὰς ὕδρεις.

444 Οὐχὶ καὶ Λόγῳ. Non item Verbo, nempe
 Deo. Bill. et Leuv. rationi.

446 'Ερ εστι. Ita Coisl. Bill. ex conjectura
 emendaverat.

457 Τὸν ἐκλαλήσανθ' ἀ. Ita Coisl. Edit. men-
 dose τὸν καλέσανθ' ἀ.

METRICA VERSIO.

Noscens et ortus quis tuus, quisque exitus:
 Turberis ut ne, spiritus altos gerens.
 Summissus æqua mente nam vinci feret:
 At tumida fastu mens gravi flecti negat.
 Terramque et umbram, et pulverem sese vocant,
 Quos rex Olympi maxime charos habet:
 Elationis nonnihil quo sic premant.
 Ac tu recusas, optimus velut, probra?
 Hujuscem fastus ne luas poenas, vide.
 Qui porro, rebus læsus, hoc æquus feras,
 Molesta cum tu verba tam graviter feras?
 Quarto, esse vitam prorsus hanc credas nihil,
 Rectios nec omnes esse rerum judices,
 Quas vel probare convenit, vel carpere:
 Errore sed nos decipi turpi aīmodum,

B Ex parte magna, rebus in quainplurimis.
 Nam fœda quæ nos ducimus, ratio haud item:
 Ac pulchra quæ nos, ipsa fortasse improbat.
 Una, una vere fœda res, est pravitas.
 Gloriola vero hæc tenuis, et moles opum,
 Splendorque generis, ludus est pueros decens
 Quibus ergo crucior, forte læstandum his erat:
 Quibus insolesto, par erat mage dejici
 Ob ista, quam nunc improbe mentem effero.
 Quinto, altius sic cogites tecum velim:
 Si falsa sunt hæc cuncta, quæ de me evomit,
 Qui biles servet, lumine et mentis caret,
 Nil me ista tangunt. Vera sin autem objicit,
 Memet ipse læsi. Curnam ei succenseam,
 Enuntiavit probra qui prius abdita?

Χόλος φυλάσσειν πίστιν οὐκ ἐπίσταται·
 'Ος γάρ καθίστατ' οὐδ' ἀληθὲς πολλάκις,
 460 Πῶς δὲν κατάσχοι μοι χόλος μυστήριον;
 'Ἐπειτ' ἔκεινο σωφρονήσεις ἐννοῶν,
 'Ος εἰ μὲν οὐδέν ἔστιν ἡ ζέσις κακὸν,
 Οὐδὲ ἐγκαλεῖν δίκαιον· εἰ δὲν ἔστι κακὸν,
 'Ος ἔστι, καὶ τοι φαίνεται, μὴ αἰσχρὸν η
 465 Πάσχειν, & τοῦ πάσχοντος εἰ κατήγορος,
 Καὶ μὴ τὸν ἔχθρον λαμβάνειν παραινέτην;
 Εἰτ' εἰ μὲν ἔστι πρόσθεν οὐκ αἰνόμενος
 Οὗτος, οὐ νῦν ζέων τε καὶ πνέων θράσος,
 Καὶ νῦν προδῆλως ἀντὶ σοῦ μεμφθήσεται.
 470 Εἰ δὲν καλῶν τις, οὐ σὺ δέξεις σωφρονεῖν.
 Ήρδες γάρ τὸν κρείσσον τὴν φοιτὴ τῶν πλειστῶν.
 'Αλλ' εὖ πέπονθε; πλεῖστον ἐγκλήθησεται.

Α 'Αλλ' ἡδίκησέ σ'; αὐτὸν οὐ δράσεις κακῶς.
 'Αλλὰ σχεθῆσετ'; δὲν δὲ πλεῖστον ἐκμανῆ.
 475 'Αλλὰ προήρξατ'; ἀλλὰ κλασθῆτω τάχος
 Τῷ σῷ λόγῳ τε καὶ τρόπῳ περιτραπεῖς,
 'Ωσπερ τι κῦμα λυθὲν ἐν χέρσῳ τάχος,
 'Η καὶ ζάλη τις οὐκ ἔχουσα' ἀντίστασιν.
 'Υγρίς τάδ' ἔστιν; οὐδεὶς, ἵν συνεκπέσῃς.
 480 'Η καὶ νοοῦσιν ἀντειλούσθησομεν;
 Τῶν δαιμονώντων οὐ φέρεις τὴν ἐνστασιν;
 Τούτων λέγω δὴ τῶν ὑλακτούντων βίᾳ.
 Τοὺς ἐκφρονας δὲ καὶ δεινῶς μεμηθῆτας;
 'Αν εὐ φρονήσις γε τοὺς μεθυπλῆγας δὲν ἔτι,
 485 'Ων τὴν φρόνησιν ἡ μέθη κατέκλυσε.
 Τι δὲν εἴ κύων τοι προσδράμοι λύσσης γέμων;
 Τι δὲν κάμηλος φυσικῆς ἐξ οὐδεως

Iracundia fidem servare nescit:
 Quae enim objicit sāpē quod verum non est,
 460 Qui fiat ut servet mihi iracundia secretum?
 Deinde moderation fles, hæc tecum recognitans;
 Si quidem ira non est malum,
 Neque iratum reprehendere æquum est; si autem est malum,
 Ut est re ipsa, ac tibi videtur, nonne turpe est
 465 Eodem vitio laborare, quo laborantem alium reprehendis,
 Nec hostem habere instar monitoris?
 Præterea, si antea non erat laudabilis
 Is, qui nunc ira fervet, et spirat audaciam,
 536-537 Etiam nunc manifeste vituperabitur, tu vero minime.
 470 Sin autem vir bonus est, tu non videberis sapiens:
 In meliorem enim partem propendet pars major.
 Verum bene de illo meritus sum, inquies: hinc magis culpabitur.
 At injuria te affectit: cave ne tu vicissim afficias improbe.
 At coercebitur: forte majori furore corripetur.
 475 At ille cœpit: fac ut cito frangatur
 Verbis tuis et moribus blandis iomutatus,
 Quemadmodum fluctus ad terram frangitur illico,
 Aut procella, quod non habet quod ipsi renitur.
 At probra hæc sunt: probra sane, si simul cadas.
 480 An ægrotis mutua ingeremus convicia?
 Nonne agitatorum a dæmonie toleras fureorem?
 Horum dico, qui vi coacti latrant.
 Non fers insanos, et graviter furentes?
 Fers certe, si sapis; temulentos etiam
 485 Quorum rationem ebrietas obruit.
 Quid si canis accurrat furiosus?
 Quid si camelus naturali petulantia

459 'Αληθής. Ita legendum. Edit. ἀληθής.
 460 Χόλος. Coisl. χόλον.
 470 Δέξεις. Ita Coisl. Edit. δέξις.
 473 'Ηδίκησέ σ'; αὐτὸν οὐ δράσεις κακῶς. Ita
 Coisl. Edit. ἡδίκησε; αὐτός.

476 Τῷ σῷ λόγῳ τε. Ita Coisl. et Vat. Deerat in
 editis τῷ σῷ, et uno pede claudicabat versus.

477 Τάχος. Coisl. πράως. Vat. in marg. leniter.

481 'Ερστασιν. Ita Coisl. Edit. ἐνστασιν.

METRICA VERSIO.

Servare biliς impotens nescit fidem.
 Persæpe nam quæ falsa proloquitur libens,
 Occulta quonam comprimat tandem modo?
 Hoc præter ista cogitans, moderation
 Redderis. Ira si malum non est, ea
 Captum improbare non decet. Sin est malum,
 Et est, et esse judicas, quid turpius,
 Quam, quem tu in alio carpis, hoc morbo affici,
 Nec ipso ab hoste capere consilium tuo?
 Huc adde, quod si non prius laudabilis
 Erat hic, modo qui fervet, et spirat ferox,
 Nunc etiam aperte dedecus, non tu, feret.
 Sin autem honestus, improbus videberis.
 Præstantiori pars enim major faveit.
 Ingratus in me est: gravius hinc notabitur.

B At læsit hic me: tu cave hunc lædas item.
 At reprimetur: forsitan hinc crescat furor,
 At cœpit ille: protinus verbis tuis
 Frangatur, atque moribus blandissimis,
 Solutus instar ductuum ad terram illico,
 Aut ut procella, cum nihil renititur.
 At probra sunt hæc: probra, si cadas simul.
 Άgrossne probris mutuis ipse impetes?
 Annō furentes pateris hos, qui dæmonie
 Agitantur, ac vi perciti horrendum latrant?
 Quid? mente captos non feres? certe feres,
 Si mentis ipse es integræ. Quid ebrios,
 Quorum Lyzæ nimia vis mentem obruit?
 Quid, rabidus ad te forte si currat canis?
 Quid? si camelus quispiam ferox toneat?

Βροτῶσα λαιμῷ, καπύχεν ἔκτεινουσά σοι,
Στήσῃ παλαίων ; Η τὸ φεύγειν σώφρονος ;
490 Τί δ' εἰ σε πόρη τοῖς ἐαυτῆς αἰσχεσὶ^{τέλλεται} ; σύνθετές εἰσι γάρ πόρναις τόδε,
Αἴς εἰσι δεινὸν αἰσχος, αἰσχος εἰδέναι,
Τέχην ἔχουσας μηδὲν αἰσχύνεσθι δλῶς.
Ο δὲ έκ Σινώπης προσων τὰς ἐκ στέγους,
495 Υθρίζε ταύτας, ὡς λόγος - εἰ μνάμενος ;
Φέρειν τὰς ὄντες εὐκόλως τὰς ὄντες.
Ταῦτα ἔνοιῶν σὺ τὰς ὄντες ἀτιμάστεις.
Εἴπω τι καὶ τεχνικόν, οὐ μήν δέξιον
Τοῖς τὸ πρᾶτον τιμῶσιν. ἀλλ' ὅμως ἔρω.
500 Σθεστήρων γάρ εἰσι τῆς ἀηδίας.
Πύκτας ποτὲ εἶδες ; ὡς τὸ πρῶτον ἡ στάσις
Τούτοις ἀγώνισμ' εἰσιν, ὑψηλὴν λαβεῖν ;

Α Οὐ γάρ μικρόν τι τῷ χρατεῖν συνεισφέρει.
Οὗτων θάλλησον αύτὸς ἦν λόγον λαβεῖν.
505 Ή δέ εστι τὸν λυτσῶντα βάλλειν παιγνίοις.
Γέλως μέγιστον δπλον εἰς δρυῆς μάχην.
Ὦς οἱ κεινὴν πέμποντες ἀθληταί; χέρα
Ορμήματι σφραρῷ τε καὶ μεμηντί
Κάμνουσι πλείον τῶν πονούντων σωμάτων
510 (Κράτημά τ' οὐκ ἐντεχινον ἰσχύος κλάσις) .
Οὗτοις δὲ ὑδρίζεις μήτη χαλούμενον τινα,
Ἄλλ' ἐκτελῶντα τὴν μάχην, δλγεῖ πλέον.
Τὸ δὲ ἀντιπέπτον καὶ τιν' ἡδονὴν φέρει.
Πλείων γάρ ὅλη τῷ χόλῳ καθίσταται,
515 Λίαν γλυκεῖ τε καὶ ἀπλήστιψι πράγματι.
Ἐκείνοις σοι γένοιτο τῆς βουλῆς τέλος.
Τί τὸ πρᾶτον μάλιστα τῶν δητῶν ; Θεός.

Tonet gullet, et cervicem erigit tibi,
Stabiane contra enim dimicans ? nonne sapientis est fugere ?
490 Quid autem si te scortum propriis turpitudinibus
Petat ? hæc enim consuetudo est meretriculis,
Quibus magnus est pudor pudore affici,
Ut pote quæ artem unam habeant nullatenus erubescere,
Sinopeus philosophus, accedens ad forniciem,
495 Convicia scortis ingerebat, ut ferunt. Quid consequi cupiebat ?
Ut pati facile contumelias disceret contumeliis.
Hæc tu considerans, convicia despicies.
Dicam aliquid artificiosum, haud equidem dignum
Iis, qui lenitatem in pretio habent, verumtamen dicam :
500 Id enim extingui potest molestiam.
Pugilesne aliquando vidiisti ? quo pacto primum de loco
Ipsius est certamen, singulis superiorem occupare conantibus ?
Non enim parvi hoc est ad victorium momenti.
Sic tu studeas locum opportuniorem capere.
505 Is autem est, ut hominem ira furentem ludiceris dicteris petas.
Ritus enim fortissima est armatura in prælio adversus iram.
538-539 Quemadmodum ii, qui inaniter mittunt in athletas manum,
Impetu vehementi et furibundo
Defatigantur magis, quam laborantia corpora,
510 (Prehenatio nimurum inscrita vires frangit);
Sic qui conviciis lacessit quempiam, qui non irascitur,
Imo qui ridet pugnam, multo magis dolet.
Nam cum ipsi repugnatur, id gaudium quoddam parit.
Uberior enim materia iræ suppeditatur,
515 Quæ admodum dulcis et insatiabilis res est.
Is tibi sit nostri consilii finis.
Quid in rerum natura est mitissimum ? Deus.

492 Αἰσχος. Hoc loco, inquit Billius, non tam turpitudinem ipsam, quam pudorem ex turpitudine conceptum significat.

505 Ή δέ εστι. Coisl. εἰ δέ εστι.
508 Μεμηρότι. Coisl. μανομένω.

METRICA VERSIO.

Gullet, ubique tendat infestum caput ?
Stabiane pugnans ? nonne qui sapit, fugit ?
Quid si suia te foeda moretrix impetat
Probris? id etenim moris est meretriculis,
Pudore quibus est affici magnus pudor,
Ut quæ sit arti neutiquam erubescere.
Civis Sinope forniciem adiens, turpibus
Scorta impetebat vocibus : quid moliens ?
Per probra probra disceret facile ut pati.
Hsec mente volvens negligens convicia.
Aliquidne dicam callidum ? non id quidem
Placidis quadrabit mentibus : dicam attamen.
Hoc mentis etenim iustum exstinguit grave.
Pugileane cernis, studium ut his hoc sit prius,
Uter altiore sicut in loco pedem.

B Haud namque parvum pondus ad palmarum hoc habet.
Sic altiore consequi gradum stude,
Hoc est ut ira torridum jocis petas.
Adversus iram nam joco nil fortius.
Inanem ut is qui mittit in pugilem manum,
Magnoque fortur impetu, et totus surit,
Hoc, cui laborant membra, lassatur magis
(Inscrita vires nam qualit prehensio),
Sic qui lacessit placidum et ira liberum,
Rideantem et atrox prælium, magis dolet.
At qui repugnat, gaudium quoddam parit,
Materia quippe surgit hinc ira amplior,
Quæ dulcis est res, atque saturari negat.
Extrema nostri hæc clausula hortatus erit :
Quid rebus existat mitius cunctis ? Deus.

Τίς δ' ἡ χολώδης φύσις; δ βροτοκτόνος.
 Ὁργήν γέ τοι γίνωσκε καὶ καλούμενον,
 520 Πρὸς αἷς καλεῖται κλήσεις πονηρίας.
 Τούτων ἔλοῦ τιν' ἦν θέλης μοίραν σύγε·
 "Αμφω γάρ οὐχ ἔνεστι. Καὶ τοῦτο σχόπει·
 Τίς μὲν γελᾶται, τίς δὲ τῶν αἰνουμένων;
 Μικρὸν γάρ οὐδὲ τοῦτο τοῖς σκοπουμένοις.
 525 Τὸ δ λοιπὸν, δρκίζω σε τῶν κακῶν φίλον,
 Τὸν δυσμενῆ συνήγορον καὶ προστάτην,
 Οιδοῦντα καὶ διδοῦντα ταῖς ἔδου πύλαις.
 Εἴξαι Θεῷ τε καὶ Λόγῳ τὸ σῆμερον,
 Θυμὸς, ζέτις, πλήρωμα τοῦ βροτοκτόνου,
 530 Αἰσχος προσώπου ἐμφανὲς, φρενῶν ζάλη,

Α Μέθη μύώψ, χρημνιστὰ, ταρταρηφόρε.
 "Ω πνευμάτων λεγεών, κακὸν σύνθετον,
 Δεσμοὺς διασπών καὶ πέδας σὺν ἄμμασιν,
 Χριστός σε βούλει", δν τὸ πᾶν τόδ' οὐ φέρει.
 535 Αὔτδες φέρεις δ' οἰαξιν ἀπταίστως τὸ πᾶν,
 Νωμῶν βροτῶν τε καὶ τῶν ἀγγέλων βίον,
 "Ος καὶ πονηρῶν πνευμάτων λύσιν φέρει
 Πλαθῶν τε, τοῖς καλοῦσιν αὐτὸν ἐκτενῶς,
 Οὐτός σε βούλειτ' ἔνθεν ὡς τάχος φυγεῖν·
 540 Τῶν σῶν συῶν πλήρωσαν εἰσελθὼν βάθη·
 Δέξονθ' ἐτοίμως εἰς βυθὸν πεσούμενον.
 "Ημῶν δ' ἀπόσχου τῶν Θεῷ μεμηλότεων.
 Καὶ ταῦτα σιγῆς· οἱ δὲ λύσαντες λόγον,

*Quid autem iracunda natura? Hominum carnifex.
 Iram vero hunc (daemonem) scito esse appellatum
 520 Inter ceteras, quas habet, appellationes malitiæ.
 Horum elige, quam volueris, partem;
 Nam utrinq[ue] simul non potes habere. Hoc quoque considera:
 • Quis irrideatur, quis laudibus celebretur?
 Neque enim leve istud est aequis rerum æstimatoribus.
 525 Cæterum adjuro te malorum amicam,
 Inimicam patronam et tutatricem,
 Inflantem et tradentem inferni portis,
 Ut cedas Deo et Verbo hodie,
 Ira, fervor, domicilium ejus, qui hominem interfecit,
 530 Turpitudo vultus manifesta, mentium perturbatio,
 Ebrietas stimulatrix, præcipitatrix, ad tartarum ferens.
 Spirituum legio, anima et corporis labes,
 Vincula rumpens et pedicas una cum nexib[us],
 Vult te Christus, quem universum istud ferre non potest,
 535 Qui ipse clavo gubernat inoffeso universitatem hanc,
 Regens hominum et angelorum vitam,
 Quique a pravis spiritibus liberat
 Et a cupiditatibus, eos qui ipsiu[m] continuo implorant,
 Christus, inquam, te vult hinc confessim fugere:
 540 Porcorum tuorum profunditatis ingrediens reple:
 Excipiant prompte in mare ruentem.
 A nobis vero abstine, qui Deo curæ sumus.*

540-541 *Et hæc silentii: vos autem, qui meam solvistis orationem,*

548 *Βροτοκτόνος. Daemonem intelligit.*

549 *Ὦργη. Hunc, id est, dæmonem: his verbis arbitratur Billius hunc Ephes. II, 3, locum significari: eramus natura filii iræ, quanquam alio sensu dici possint filii iræ, qui sempiterna Dei ira sunt digni.*

552 *Tōr xaxōr. Coisl. τὸν κακόν. Sic legit Leuv., qui vertit malam amicam.*

556 *Προστάτην. Inimicam adjutricem appellat iracundiam Gregorius, eo quod auxilium illud, quod nobis injuria quaquam affectis prebet, saluti nostræ noxiū sit et exitiosum.*

557 *Oιδοῦντα καὶ διδοῦντα. Coisl. Ιδόντα καὶ διδόντα.*

558 *Λόγω τό. Coisl. λόγω τῷ, verbo: Leuv. ho- dierna orationi. Billius: his meis sermonibus. Malum, Verbo, cuius Gregorius judicium opponit hu-*

mano judicio, vel Evangelium, seu doctrinam Christianam. Alludit forsitan ad istud Hebr. XIII, 8, *Iesus Christus heri et hodie.*

559 *Πλήρωμα, id est, τοῦ δαίμονος πεπληρωμάτος, ut Elias interpretatur in orat. quadam ubi Gregorius vocat Arium plήρωμα τοῦ δαίμονος.*

560 *Προσώπου. Coisl. προσώπων.*

562 *Πτερυμάτων λεπτῶν. Alludit ad Lucæ VIII, 30. Μοξ, κακὸν σύνθετον. Compositum malum appellat, quod homini composto ex corpore et anima noceat, tam in corpore quam in anima.*

563 *Πέδας. Ita Coisl. Male edit. πόδας.*

566 *Νωμῶν. Ita Coisl. Edit. νομῶν.*

561 *Δέξοντ'. Ita Coisl. Edit. δέξοντ'.*

562 *Τῶρ. Ita Coisl. Edit. τῶ.*

563 *Σιγῆς. Silentii quod sibi indixerat, tempore conditum hoc carmen significat.*

METRICA VERSIO.

*Quis servet ira? Carnifex mortalium.
 Namque et vocatur ira, præter cætera,
 Quæ fecit illi nomina ingens pravitas.
 Harum tu ultramvis partium partem elige:
 Utramque nec enim fas tibi. Hoc quoque cogita:
 Quis rideatur, quis sit in laude omnium?
 Recte testimanti nam nec hoc sane leve.
 Quid restat? o quæ es agminis chara improbo,
 Simul inimica præses, adjutrix simul,
 Tumesque, et orco tradis, ut cedas Deo
 Te adjuro, cedas his meis sermonibus.
 O ira, fervor, dæmonis domus horridi,
 Manifesta vultus macula, turbo mentium,*

B *Crapula, et asile, tartari ad lacus ferens,
 Horrenda legio, multiplex labes malis,
 Et vincula rumpens, et pedum nexus graves:
 Te Christus, hic quem cuncta non simul ferunt,
 At ipse clavo cuncta fert lapsum citra,
 Hominumque vitam, cœlitum et mentes regens:
 Qui spiritusque, si quis hunc precibus vocet,
 Pravos, et animi præpotens morbos fugat:
 Te Christus, inquam, fugere confessim hinc jubet.
 Porcorum in alvum te tuorum conjice:
 Capiet ruentem grex libens hic in mare.
 At parce nobis, qui Deo curæ sumus.
 Et hæc silentis. Ora qui mea solvit,*

Εἰ μὲν τοι τούτων δέξιον φθέγγασθ' ἔπος,
545 Φθέγγασθε κάμοι· εἰ δὲ σιγῆς, οὐκ ἔμοι.
Καὶ ὅτα δήσω τοῖς λόγοις, ὥστερ λόγον.

ΚΓ. Εἰς εὐγενῆ δύστεροκο.

Αἴματος ἐξ ἀγαθοῦ τις, ἀπαν κακὸν, ἀνδρὶ γένος; μὲν
Οὐ τῶν εὐπατέρων, τάλλα δὲ θαυμασίων,
Ιπρόφερε τοὺς προγόνους. Καὶ δες μάλα ἡδὺ γελάσσας,
Ἐπίτο λόγον μνήμης δέξιον, ὡς « Τὸ γένος»
5 Ἐστιν ὑνείδος ἐμοιογε, γένει δὲ σύ. » Τοῦτο φύλασσε
Ὄμος μὴ τῆς ἀρετῆς ἀλλο τι πρόσθεν δηγοις. .
Εἰ σοῦ τις τὸ δυσειδὲς ἐκέρτομεν, ή τὸ δυσώδες,
Ἐπίπες δν, ὡς « Ο πατήρ ἡν καλὸς, ἡ μυρίπνους»;
Εἰ δέ σε τις ὡς δειλὸν ἐπέσκωπεν καὶ ἀνανδρὸν·

Si quidem his dignum proferatis verbum,
545 Proferte et mihi; sin autem silentio dignum, nec mihi proferte.
Aures etiam ligabo sermonibus, ut vocein ligavi.

XXVI. In nobilem male moratum.

Quidam ex nobili sanguine, omnino malus, homini genere quidem
Non claro, cætera vero admirabili,
Proferebat majores, et ille perquam suaviter arridens,
Reddedit verbum memoria dignum : « Genus
5 Est mihi probro, tu vero generi. » Hoc dictum serva,
Ne virtuti aliud quidpiam anteponas.
Si tibi quis oris deformitatem exprobraret, vel odoris fetorem,
Diceres : « Pater meus erat formosus, et suavissime obens? »
Si vero te quis, ut timidum irriteret et ignavum,
10 (An dices) : « Majores mei plures olympicas palmas reportarunt? »
Sic, si quis te malum ostendat et stultum,
Ne mihi parentes et cadavera laudes.
Auream citharam qui habens, pulsavit pessime.
Alius e vulgari egregiam reddidit modulationem.
15 Uter horum, o bone, melior tibi videtur citharœdus?
Ille qui eruditis pulsibus servat concentum.
Ergo tu aureis quidem parentibus natus es, ut de te aiunt,
Ipse vero non bonus; postea magnos spiritus geris?
Hec splendidum tibi genus est, proavi
20 Mortui, fabulosa et anilia commenta?
Locaris. In te ego respicio solum, justusne sis
An malus? Prima origo, lutum idem omnes sumus,

* Alias Bill. 53, pag. 126.

544 Εἰ μέν τοι. Coisl. εἰ μέν τι.
545 Οὐκ ἔμοι. Ita Coisl. Edit. οὐ κάμοι.
XXVI. 2 Θαυμαστῶν. Coisl. θαυμασίων.
6 Ἀγοις. Coisl. σιγῆς.
7 Ἐκέρτομεν. Coisl. et Herv. ἐκέρτομησεν.
11 Οὐτῷ. Coisl. οὔτως.

14 Εἰκαΐης. Coisl. εἰκένης.
19 Τοῦτο γε. Ita Coisl. In edit. deest γε, quod et
λαμπρὸν σοι.
20 Γραῦδες. Coisl. sup. lin. γραῦδες.
22 Ἰσος. Coisl. τοις.

METRICA VERSIO.

Si, quod sit his par, quidpiam loquamini,
Et mihi loquimini : sin minus, non et mihi.
Ligabo et aures vocibus, vocem velut.

XXVI. IN DIVITEM MALE MORATUM.

(Billio interprete.)

Nobilis, at gravibus vitiis adopertus, honesto,
Non tamen illustri, commeinorabat avos.
Risit ad hæc alter, sciteque hoc retulit : « Ut mi
Dedecori genus est, sic quoque tu generi. »
Hoc memori condas animo, repeatasque subinde:
Ut virtute tibi nil prius esse queat,
Quod si te salibus quisquam probrisque lassessat,
Quod tibi cum facie sit quoque foedus odor :
Au dices : « Genitor præstatabat, odorque,

B Quem dabat e toto corpore, gratus erat? »
An multas, dices, timidus si forte voceris,
Inbellisque, atavus vicit Olympiadæ?
Sic quoque, si quis te nequam stolidumque vocarit,
Ne mihi, quos rapuit mors fera, profer avos.
Pulchra rudes modulos dedit uni barbitus : uni
Vilis at egregios edidit ita sonos.
Dic mihi quis fidicen melior censendus eorum?
Annon qui docta barbiton arte ferit?
Ergo animos tollis, quod, sis licet improbus ipse,
Diceris auratis patribus ipse satus?
An tibi nobilitas sunt prisca cadavera, sicti
Sermones, et quos garrula fundit annus?
Ludis. Ego at tantum specto (par omnibus ortus
Argilla est etenim), sis bonus annis malus.

Δέρματα πάντες δμοισα, φυσιώμεθα δ' οι μετέωροι,
Πλούτῳ καὶ δόξῃ, καὶ πατρίσια μεγάλαις.
25 Ήστε τι μοι τὰ περισσά, πατήρ, γένος; Οὗτε με
[μέθοι:
Τέρπουσ', οὔτε τάφοι. Ἀλλ', ἀγαθὲ, σὲ βλέπω.
Εἰς χοῦς πάντες, ἐνὸς πλάστου γένος. Ἡ δὲ τυραννὸς
Εἰς δύο τὰ θνητῶν ἔχειτεν, οὐχὶ φύσις.
Δοῦλος ἐμοὶ πᾶς σκαύσ· ἀλεύθερος, δοτεις δριστος.
30 Εἰ δὲ σὺ τύφον ἔχεις, τοῦτο τὸ πρός τὸ γένος;
Ἡμιόνοις τε πατήρ ποθ' ὁ κάνθων ἐστὸν δνειδος;
Οὐδέν. Τίς δέ τ' δνοις δόξα παρ' ἡμιόνων;
Οἱ δὲ δειτοὶ τίκτουσι, καὶ οὖς βίπτουσι νεοσσούς.
“Ωστε τι μοι πατέρας, σαυτὸν ἀφεις, σὺ λέγεις;
35 Κρείσσον δριστον ἐόντα κακὸν γένος, τὴ κάκιστον
Ἐμμεναι εὐγενέτην· καὶ ρόδον ἐκ τραχέος

Α Ἐβλαστησ φυτοῖο, ρόδον γε μέν. Εἰ δ' ἀπὸ γαίης
“Ηλίθες ἄκανθ' ἀπαλῆς, τοῦ πυρὸς δέξιος εἰ.
Πώς σὺ κάκιστος ἐών, τόσον φρονέεις προγόνοισιν,
40 Ὡ κάνθων μυλικὲ, ἵππιον ὑψος ἔχων;
ΚΖ. Περὶ τοῦ αὐτοῦ.
Εἰ σοι πίθηκον εἰς λέοντα σκευάσας
Σπουδῇ προσῆγον, δρ' ἀν ἥδεσθης ιδών;
Καὶ πῶς; τι δ' εἰ σοι κύκνος ἡγωνίζετο
Δοκεῖν δ πάντ' αἰσχιστος ὀρνίθων κέραξ,
5 Χρωσθεὶς τὸ λευκόν; ἢ γελοῖος ἦν πλέον;
“Εμοὶ γε φαίνεται. Εἰ δ' ὁ δυσγενῆς τρόπον
Φρύνασσετ' εὐγένειαν, αἰδεσθήσομαι;
Οὐ δὴ γάρ εἰκὼν τὴν γεγραμμένην πλέον
Τῆς τοῦ πνεόντος ἀνδρὸς, εἰ καὶ λάμπεται.
10 Ἄλλοι γραφέσθων· δ τρόπος δ' ἐμοὶ γένος.

Pelle cuncti eadem induit; inflamur autem, tumidi
Opibus, et gloria, et illustri patria.
25 Itaque quid mihi hæc inania jactas, patrem, genus? Neque me fabulæ,
Delectant, neque tumuli. Verum te unum, o bone, inspicio.
Unus pulvis omnes, unius fectoris genus: tyrannis autem,
Non natura, in duas partes mortalium res secuit.
Servus mihi est omnis malus: liber quisquis optimus,
30 Sin autem tu fastu tunies, quid ad hoc genus?
Mulis quodnam pater, qui asinus est, affert opprobrium?
Nullum. Quæ vero asinoris gloria est mulis?
542 543 Aquilæ etiam, quos procreant, projiciunt pullos.
Itaque, quid mihi parentes, te ipso omisso, laudas?
33 Præstat optimum esse ex ignobili genere natum, quam pessimum
Esse ex nobili ortum: et rosa ex aspera
Nascitur spina, rosa tamen est. Si autem tu e molli
Terra existi spina, igne dignus es.
Quomodo tu, cum pessimus sis, tantopere gloriari majoribus,
40 O asine molarie, equi fastum habens?

XXVII. De eodem argumento^a.

Si tibi simiam in leonis habitu sedulo
Effingens offerrem, num timeres illum conspiciens?
Et qui timeres? quid autem, si tibi cygnus conetur
Videri omnium fœdissimus volucrum corvus,
5 Ascito colore albo? nonne magis ridiculus esset?
Mihi profecto videtur. Si autem ignobilis moribus,
Jacet nobilitatem, num reverebor?
Minime: neque enim par est pictam imaginem plus
Revereri, quam spirantem virum, licet illa splendeat.
10 Alii pingantur; mores mihi sunt genus.

^a Alias Bill. 165, pag. 251.

33 Πίκτουσιν γεοσσούς. Eos, scilicet, qui degeneres sunt neque solem irretortis oculis possunt intueri.

36 Τραχέος. Ita Coisl. Male edit. ταχέως.

37 Ρόδον τε μέτρ. Ita Coisl. Melius pro metro,

quam in edit. ρόδον μέν.

XXVII. 4 Εἰ σοι πίθηκος. Ita sere infra, carm. xxxiii, vers. 96.

10 Γραφέσθωρ. Alii pingantur, id est, sint nobilis pictura, fucate, etc.

METRICA VERSIO.

Omnibus est eadem pellis: nos patria, opesque,
Nos tamen et tumidos reddit inane decus.
Vana quid ergo refers, patriam, genus? haud
[mihi ficta,
Haud mihi busta placent. Temet ego inspicio.
Omnibus est idem pulvis, fectorque: tyrannus,
Non natura, homines scidit in ista duo.
Qui malus, hic servus: quisquis bonus, hic mihi liber.
Quid facit ad claruni mens nimis alta genus?
Quod probrum est multis asino fluxisse parente?
Quod mulos asinie est genuisse decus?
Quin parit, at fetus nido Jovis ejicit ales:
Ergo te missō quid mihi promis avos?
Esse probus malim, quamvis ignobilis ortu,
Quam claros, vitiis plenus, habere patres.
Ex spinis etenim rosa nascitur: ignibus at tu

B Dignus es, e molli spina creatus humo.
Cur caput instar equi molitor sustollis aselle,
Obque atavos, cum sis improbus ipse, tunics?

XXVII. DE EODEM ARGUMENTO.

(Billio interprete.)

Si simiam leonis instar sedulo
Fictum tibi offerrem; vererisne tu
Dum cernis hoc? Qui? si videri olor tibi
Contenderet corvus avium fœdissimus,
Candore tinctus, dignus hic risu magis
Mihi videretur. Si item quis moribus
Ignobilis, se nobilem jactet palam,
Anne reverebor? atqui imaginem minus,
Quam spiritu asflatum virum, est timere par.
Etsi illa luceat. Ergo pingantur alii:

Τί ταῦτα, καὶ τί πάσχετ, ὡς θνητὸν γένος;
Ἴππος μὲν οὐδεὶς, δοτις οὐχ ἵππος φύσει,
Οὐδὲ δρυς, δοτις οὐ πτερῷ κουφίζεται.
Βοῦν δὲ εἰσιδών τε εἴπε, Δελφὶς τοῦτό γε;
15 Ὁπερ δὲ ἕκαστον ἔστι, καὶ γνωρίζεται.
Δύο δὲ ταῦτα τῆς βίου κωμῳδίας.
Κατηστέρισται ζῶν ἐν τῇ καίμενον,
Καὶ γράμμα ποιεῖ τὸν κάκιστον εὐγενῆ.
Ἴππον τιν' ἀνὴρ τὸν καλὸν τε καὶ ταχὺν
20 Ἡ τὸν κακὸν μὲν, ἐκ γένους δὲ γνωρίμου;
Τὸν καλὸν, οἶδα. Τοὺς κύνας δ', οὐ τοὺς ταχεῖς;
Οὐτω. Τί δέ, οὐχ ἀπαντᾷ τὸν αὐτὸν τρόπον;
Τὰ πάνθ' δροῖας. Σὺ δέ μοι κάκιστος ἀν,

Δ Καλεῖς σεαυτὸν εὐγενῆ; Απηρεῖς μάτην.
25 Ἡ σπάρτος δρόδην δεξιάτω, καὶ πείθομαι.
Σὺ δυσγενῆ με, καὶ ἐλεύθερον, καλεῖς.
Ἐγὼ γελῶ σου τὴν νόσον, εἰ κάκιστος ἀν
Οἱεις καλύψειν τῷ γένει τὸ δύστροπον.
‘Ο πλούτος ἔκριν’ εὐγενεῖς, οὐχ δὲ τρόπος,
30 Τυχόν γε τοὺς ἀφ' ὧν σύ. Θές καὶ τὸν τρόπον.
Τί τοῦτο πρὸς σὲ τὸν κάκιστον εὐγενῆ;
Τὸν εὐγενῆ μὲν, δυσγενῆ δὲ τῷ τρόπῳ,
Νεκρὸν νομίζω τῶν καλῶν δδωδότα.
Μή εὐγένεια, τὸν τρόπον χρηστὸν φέρειν.
ΚΗ'. Κατὰ πλούτοντων.
Φεῦ, φεῦ, δσων γέμουσιν οἱ κακοὶ κακῶν!

Quid hoc? et quid accedit, o mortale genus?
Equus quidem nullus dicitur, qui equus non sit natura,
Neque avis illa, que pennis non feratur.
Bovem intuens, quis dixerit, Delphinus hic est?
45 Quid autem unumquodque est, dignoscitur.
Duo ista vitæ hujus sunt comediae.
Ad stellas fertur animal humi jacens;
Et scriptum edictum facit vel pessimum nobilem.
An equum emis bonum et velocem?
20 An vitiosum quidem, sed genere celebrem?
Mavis bonum, id scio. Canes etiam, num itidem velocius?
Sic est. Quid autem, nonne omnia eodem modo?
Omnia prorsus. Tu vero qui pessimus es,
Dicis te ipsum nobilem : frustra rugaris.
25 Norma te rectum comprobet et assentior.
Tu me ignobilem, etsi liberum, appellas.
Ego autem rideo morbum tuum, qui, cum pessimus sis,
Existimas te occultaturum nobilitate pravos mores.
544-545 Divitiae efficerunt nobiles, non probitas,
50 Fortassis hos ipsos ex quibus ortus es. Pone et probitatem:
Quid hoc ad te, pessimum nobilem?
Nobilem quidem virum, ignobilem autem moribus,
Mortuum arbitror, cui felida sunt optima unguenta.
Sola nobilitas est morum probitas.

XXVIII. Adversus opum amantes¹.

Heu! heu! quantis abundant mali malis!

* Alias Bill. 159, pag. 237.

11 Θρητόρ. Vat. θνητῶν.

16 Τῆς βίου κωμῳδίας. Duo hæc nobis exhibet
huius ritus comedias.

17 Καρνητέριστον. Ad sidera elatum.

24 Σεαυτόρ. Vat. ξαυτόν.

33 Ὁδωδότα, qui quod spectat ad honesti recti-
que iura fetet.

34 Μὲ εὐγένεια. Vat. μὲ εὐδοία.

ARGUMENTUM. Divites hoc nomine exagitat Grego-
rinius, quod cum gravissimo morbo laborent, tamen

freneticorum in modum agros se esse nesciant, ac
proinde ne remedia quidem illa querant. Deinde cu-
lumnius et subdolas artes describit per quas ad am-
pliores opes aspirant, quoque pacto ex alienis cala-
mitatibus commoda sua comparare soleant. Summe
etiam miseria et stoliditatis eos notat, qui ob avari-
tiam tot labores suscipiant, opes suas ignotis for-
tassem,

XXVIII. I "Oswr. Ita Cuisl. Edit. oīaw.

METRICA VERSIO.

Mores genus mihi sunt. Quid hic? quid accedit,
Humana gens, vobis? equus non est, nisi
Natura equus fuerit; neque avis haud volat.
Cernens bovem, quis dixerit, delphinus hic?
Et quidquid est quodcumque, tale noscitur.
Hæc bina vitali exhibent comediam.
Stellis notatur animal in terris sitiū;
Et littera facit nobilem vel pessimum.
Annon emis pulchrumque pernicemque equum,
An calcitronem, nobili e genere satum?
Mavis bonum, sat scio. Canesque celerrimos?
Quid, nonne par ratio est in aliis omnibus?
Cuncta pariter se habent: at ipse pessimus
Cum sis, vocas te nobilem: frustra id facis.

B Funiculus esse rectum comprobet: credam illico.
Tu, liberum quamvis, me ignobilem vocas?
Morbum tuum, quod improbus sis, rideo,
Celare vitia nobilitate autumnas:
Fecere nobiles opes, sed non boni
Mores, avos forte an tuos: Hnige et modos:
Quid, nobilis sed pessime, hoc ad te attinet?
Patre nobilem utique, moribusque ignobilis,
Duso esse mortuum, cui honestas felida est.
Nam vera nobilitas bonos mores colit.

XXVIII. ADVERSUS OPUM AMANTES.

(Billio interprete.)

Proh, proh! abundant improbi quibus mali,

'Αλλ' ούδε τοῦτ' ἔσασιν οἱ τρισάθλιοι,
 'Ος δὲ τις καὶ λάβοιεν εἰς σωτηρίαν,
 Λόγον τιν', ηδὶ σύμβουλον, ηδὶ μνήμην θεοῦ.
 5 Αἱ πάντα φάρμακα' ἔστι τοῖς πεπληγμένοις.
 'Αλλ' εὐσθενοῦσιν, ὡς δοκοῦσ'. Οἰκτεροῦ πάθους!
 'Ως οἱ παραπλῆγες τε καὶ μεμηνύτες,
 Ισχὺν νομίζειν τὴν νόσουν καὶ τῶν φρεγῶν.
 'Ιππαντ', ἀρρῦσιν, διπτεροῖς, βιών δίχα.
 10 Βοηδρομοῦσιν, ηδὶ φάλαγξ δ' οὐ πλησίον.
 Πλέουσιν οὐ πλέοντες, ἀθλοῦσιν μόνοι,
 Πλουτοῦσι, βασιλεύουσι, νικῶσι δίχας.
 'Απαντα ταῦτα τῆς νόσου. Πειθεὶ δέ τις;
 Κακόν τι λήψῃ πρόσθεν, ηδὶ πείσεις λέγων,

▲ 15 Ής φαρμάκων χρήζουσι τῆς ἀρρώστιας.
 Τις γάρ, νομίζων μὴ νοσεῖν, ἀλλ' εὔσθενεῖν,
 'Η φαρμακεύτη', ηδὶ ζητεῖ σωτηρίαν;
 Τοῦτ' ἔστι τοῦ νοσοῦντος, ἀλλὰ μετρίως.
 'Οστις δὲ τὸν δίκαιον οἰεται νοσεῖν,
 20 Πότερ' ἀν δέξαιτο τοῦ πάθους παρήγορον;
 Πλουτεῖς· βιάζῃ γειτονεῖν σοι μιδένα.
 Ζητεῖς ἔχειν ἄρουραν· ηδὶ πλησίον
 Οὐ σῇ· τὸ πρᾶγμα συμφορά. Χρήσι μόνου
 Τὴν δύνιν εἶναι. Δεινὸν, εἰ τὸ σῶμα σοι
 25 Κόπτοιτο. 'Ηλος δύμματων τὸ τοῦ πέλας.
 'Ος εἰθεὶ καὶ γένοιτο. 'Η γάρ ἀν τυχὸν
 'Εστης δεὶ τὸ πλεῖον ἐκκαρπούμενος,

Sed neque id norunt homines ter miseri,
 Ut aliquantulum saltem consulunt saluti,
 Doctrinam assumendo, aut consiliarium, aut recordationem Dei :
 5 Quae omnia sunt remedia vulneratis.
 Verum sanos se esse arbitrantur. O miserabilem morbum !
 Ac veluti mente capti et furiosi,
 Pro mentis robore suum ducunt morbum.
 Volant, arant, absque pennis et bobus.
 10 Sublato clamore innuunt quasi ad pugnam, cum nulla phalanx prope sit.
 Navigant non navigantes, præliauant absque hostibus,
 Abundant opibus, regnant, causas obtinent.
 Omnia hæc sunt morbi effectus. Vis suadere aliquid ?
 Mali quidpiam reportabis, prius quam persuadeas dicendo,
 15 Eis opus esse remedii ad curandam ægritudinem.
 Equis enim ratus se non ægrotare, sed valere,
 Aut remedia adhibet, aut querit salutem ?
 Istud est ægri, sed mediocriter.
 Quisquis autem hominem justum putat ægrotare,
 20 Ecquando eum admiserit morbi sui medicum ?
 Divitiis abundas ; vini adhibes, ut nemo sit tibi vicinus.
 Quæreris agrum habere, qui proximus est,
 Nec tuus : magna hæc est calamitas. Oportet tui solius
 Prospectum esse. Grave est, si corpus tibi
 25 Pulsetur. Clavus oculis tuis est tibi res proximi.
 Atque utinam esset ! sic enim forsitan
546-547 Desisteres semper magis ac magis depascere,

tasse, aut etiam hostibus relicturi. Midæ insuper et
 diçsadi ob inexplebilem opum cupiditatem eos conserf., optaque ut idem ipsis usu veniat, quod nis olim,
 q'ui manna in posterum diem asservabant. Quoniam
 autem hoc avaritiae sua prætexere consueverant, mul-
 tot quoque summa virtute atque sanctitate viros opibus
 studuisse, distingueda esse tempora docet. Ma-
 jora enim et sublimiora a nobis requiri, quam ab iis
 qui legem tantum magistrorum habebant, ac veluti pueri
 lacte dunitaxat utebanuntur : atque in hoc loco expo-
 liendo et exornando mirificum artificem exhibet, dum
 in eos invehitur, qui cum omnibus vitiis deformatis
 essent, bonorum virorum exemplis hinc inde corro-
 gatis, obtentum aliquem et patrocinium suis criminibus
 quærebant. Postea eos ad beneficentia studium
 excitat, ita tamen ut suo largiantur. Quod si hoc
 ab ipsis impetrari nequeat, saltem ut rapinis et la-

trocinis suis modum finemque constituant. Id au-
 tem quo facilius persuadeat, mortem ipsis ac divi-
 num tribunal, et sempiternos impiorum cruciatus ad
 memoriam revocat. Postremo cum D. Paulo eos om-
 nes idolorum cultores esse pronuntiat, qui totos se in
 divitiarum amore ac cultu defixerunt. BILL.

10 Βοηδρομοῦστ. Vociferantes currunt.

11 Πλέουσιν οὐ πλέοντες. Ita Coisl. Edit. οὐ
 πλέουσι.

13 Πειθεὶ δέ τις. Ita Coisl. Edit. πειθεὶ δέ τι.

Bilius putat legendum πειθεῖς.

22 Ζητεῖς ἔχεις. Coisl. ζητεῖς, έχων, quæris

agrum, cum jam habeas. Ita legit et vertit Leuv. :

Sed ager proximus non est tuus.

27 Εστης. Ita Coisl. Edit. Εστιν.

METRICA VERSIO.

Istud tametsi nesciant ! nam quidpiam
 Cupidi salutis sumerent certe suæ;
 Monitoris, inquam, verba, memoriam et Dei,
 Quæ vulneratum pharmacum menti ferunt.
 Sanos et ipsi se putant. Morbum gravem !
 Non aliter atque, quæs furor mentem abstulit,
 Magnum esse robur mentium morbum putant.
 Pennis carentes bobus et, volant, arant :
 Opem, propinquæ cum phalanx non sit, ferunt :
 Non navigantes navigant : sine hostibus
 Certant, abundant, imperant, item obtinent.
 Haec cuncta morbus efficit. Si quid mones,
 Patieris aliquid ante, quam hos adduxeris,

B Ut indigere pharmacis se existimant.
 Quisnam, valentein se putans, vel pharmacum
 Adhibet, salutis vel gerit curam suæ?
 Est istud ægri, non tamen præter modum.
 Ægrum esse justum quisquis at censem virum,
 Ecquando morbi sumperit medicum hunc sui ?
 Es dives : ut sit nemo vicinus tibi,
 Studes : agerque cum tibi sit, haud proximum
 Tuum esse cladem ducis. Aspectum decet
 Tuum esse tautum : corpus ac tundi tibi
 Grave est : propinquæ visus est clavus tuo.
 Atque esset utinam ! Si enim forte in dies
 Vorare plura servidus desisteres,

'Ος φλόξ τις, ή χειμαρέρος, ή λοιμοῦ νόσος,
Μέσου χρατούντος οὐδενός. 'Ος μοι δοκεῖς
30 Οὐδ' ἡγεινοῦν δημοτοῦ οὐδὲ σῶν ἔχειν,
Εἰ μῆ τι προσγένοιτο τῶν ποθουμένων.
Εἰδος' ή συνεργός τῆς χερὸς συκοφαντία.
"Υδρισμός"; ἔχω χρήστην σε, πράκτορ' εὐθίως,
Στρέβλαι, τὰ δεσμά· φειδεται τοῦ σώματός
35 Ό πένης· δίδωσι κάντα, σωθῆναι θέλων.
Εἴψυχός εστιν, οὐχ ἔκων, ἐν οἷς ἔχει.
«Τί δ'; οὐ πολιτείας σὺ καὶ ναυαρχίας
Τπεύθυνος; σὺ δ' οὐχὶ τοῦ ληστοῦ φίλος?»
Λέγει τὸν οὐκ θνθ', ὡς φοβήσας κερδαίνειν.
40 «Ο βοῦς δὲ σοι πῶς τοῖς ἐμοῖς ἐνύδρισεν;
· Ήδ' οὗτοις, εἰπέ; Μείζον ἐδρυχήσατο,
Πάνητος ὄν, καὶ ταῦτα ὡς μάχης ἔρων,

Α 'Η καὶ νενίκηχ'. 'Η δὲ τῶν δένδρων σκιά
· Υπερχύπτουσα τοῖς ἐμοῖς λυμαίνεται.
45 Ο παῖς δὲ σοι προσῆλθε τῷ μῷ χωρίῳ.
Ἐπίσχες, ή τοῦτο δράσειν μαρτύρεται.»
Οὐτως ἀπῆλθε βοῦς, δὲ παῖς, τὸ κῆπον.
Ταῦθ' ἡ τυραννίς. "Αν δὲ καὶ σοφὸς κακὸς
Τύχη τις ὄν, τὸ πλάσμα πειθανότερον.
50 "Άλλους ἀνείργει (σχῆμα προστάτου λαδῶν),
Ποιεῖν κακόν τι, καὶ σκέπει δουλούμενος.
"Ἐπειτα θοινάθ", ὡς λέων ζώου τινὸς.
Θῆρας διώξας, οὐ φιλανθρωπεύεται,
· Άλλ' αὐτὸς αὐτῷ θήραν ὡς βάστην ἔχει.
55 Τί κάμνεθ'; ἀπλοῦν εστιν, ἀρκεῖσθ' οἷς ἔχεις.
Τῆς δὲ οὐ μετρητῆς κτήσεως μάγας πόνος.
Μάχαι, δίκαιαι, σοφίσματα, αἱ φειδορκίαι

*Velut flamma quædam, aut torrens, aut pestis morbus,
Nullo obidente medio. Sic mihi videris
30 Nequidem utilitatis quidpiam ex opibus tuis capere,
Nisi quid accedat ex iis quæ cupis.
Deinde adjutrix manus est calumnia.
Danuni aliquid accepi? ades creditor, mox exactor,
Tormenta, vincula; pareit corpori suo
35 Pauper: dat omnia, salvus evadere volens.
Liberalis est, quamvis nolens, in iis quæ possidet.
· Quid autem? non tibi administrata reipublicæ, aut navalis imperii
Reddenda est ratio? non tu hujus prædonis es amicus?
Nomenque flingit ejus, qui nusquam est, ut metum injiciens lucrum faciat.
40 «Cur bos tuus meos boves læsit?
Quænam illa lesio, dicio? — Majorē edidit mugilum,
Cum sit bos pauperis, idque quasi pugnam expetens,
Aut etiam vicit. Arborum tuarum umbra
Prominens arboribus meis nocet.
45 Puer tuus venit in prædium meum.
Cedito; aut id sacere voluisse testimonii comprobatur.
Sic amittitur puer, bos, hortulus.
Hæc ipsa tyrannis est. Sin autem improbus homo
Versatus sit, segmentum adhibet callidius.
50 Alios vetat (defensoris personam assumens),
Facere mali quidpiam, ac dum defendit, in servitutem redigit.
Deinde devorat ut leo, qui cum a bestia quadam
Alias feras propulsat, non benignitate id præstat,
Sed ipse sibi, ut paratam facile prædam habeat.
55 Quid fatigatur homo? Unum quid simplex est, iis esse contentum quæ habes,
Verum in acquirendo modum nescire magnus est labor:
Dissidia, lites, fallaciae, perjuria;*

53 "Ἔχω χρήστην. Habeo te creditorem. Mox
πράκτορ, exactorem. Coisl. πράκτωρ.
37 Οὐ. Coisl. οὐχι, quod metro nocet.
38 Οὐχι. Ita Coisl., et postulat metrum. Edit. οὐ.
39 Λέγει τὸν οὐκ θνθ'. Eum appellat qui non est.
Combellissius mallei λέγεις. Mox, ὡς φοβήσας κερδαίνειν. Coisl. κερδαίνειν, sic metum injiciens lucrum

facit.
46 Ἐπίσχες. Exspecta. Billius minus bene: *Hic cedes: acres aut statim jactat minas.*
51 Σκέπει. Coisl. σκέπη.
56 Μέτρας πόνος. Coisl. καὶ τις πόνος! *Quantus labor, quo dissidia, etc.*

METRICA VERSIO.

Ut flamma, torrens ut rapax, pestis velut,
Retinente nullo prorsus. Ac nullum ex tuis
Opibus videris consequi fructum mihi.
Accedat horum, quæ cupis, nisi quidpiam.
Post manui opem fert sedulam calumnia,
Si kedor, es tu creditor: mox carnifex,
Tormenta, vincula, corpori parcit suo
Pauper: salutis cuncta dat causa: bonis
Est liberalis in suis, sponte haud licet.
· Quid? functionis publicæ non est reus,
Navarchiaque? non faves prædonibus?
Nonenque flingit, ut metu injecto lucrum
Capiet. · Quid? annou bos tuus læsit meos? —
Qui, quæso, læsit? — Altius, cum pauperis
Bos hominis esset, mugilum, pugnam expetens,

B Aut vicit etiam. Præter hoc umbra arborum
Nostris tuarum prominens noxam parit;
Tuusque venit prædium in nostrum puer.
Hic cedes: acres aut statim jactat minas.
Sic bos puerque perditur, sic hortulus.
Hæc vis aperta. Si malus sit callidus,
Fabella tunc hæc luditur speciosius.
Specie patroni vindictab ab injuria
Miserum: sibique subjicit, dum protegit:
Voratque post hunc, ut leo, qui a bestia
Feras cruentas subnoven, non ducitur
Benignitate, sed parat prædam sibi.
Quid te fatigas? vivere contentum suo
Est facile: at ingens, non modum nosse, est labor,
Dissidia, lites, cum dolis perjuria.

Ει μηδὲν δόλο, φροντίδες, ώσπερ ζόφοι,
Τούτοις δει τι προσφέρουσ' ἀλλότριον.
60 Οὐδ', εἰ τραπέζης δέξιωμ' ἔχων θον,
"Απληστος" ήσθα, καὶ θαρὺς τοῖς συμπόταις,
Πάντων ἀμέτρως χερσὸν ἐμφορούμενος,
Ἐπήνεσάν σε; Μή τι δὴ τῆς κτήσεως;
"Ως τὸ γ'" ἀπληστὸν πανταχοῦ βάσεικτέον.
65 Σοὶ δ' οὐχὶ φαίνετ' ἐγκεχωσμένῳ φρένας.
Τὸ μὲν γάρ ἔστι, τοῦ δ' ἐρῆς, τὸ δ' ἡλπισας.
Τοῦ δ' εἰσὶν οἱ προμνήστορες καὶ μαστροποι,
"Ως εἰσιν δόλοι τῆς νόσου τῶν αὐτῶν.
Σέβεις δὲ χρυσόν. 'Η δὲ σητῶν βρώματα
70 Ἐσθῆς τέθαπται. Τῶν δὲ σιτῶν δεῖ

Α Πλήρης. Καπηλεύεις δὲ τὰς ἀκαίριας.
Οἱ μὲν στένουσι, τοὺς δ' ἔχουσιν ἀλπίδες.
Κούφον γάρ ἔστιν ἀλπὶς ἡμέρας δυναρ.
Τοὺς μὲν σφραγίζεις, τοὺς δ' ἀνοίγεις εὐστόχως.
75 "Οπως δ' ἀν, οἴμαι, καὶ τὰ τοῦ καιροῦ ρέῃ.
Φιῦ, φεῦ, πενήτων συλλέγεις τὰς συμφοράς,
'Αλλοτρίαν κάκωσιν ἐκχαρπούμενος,
"Αλλην ἄρουραν τὸ στενὸν ποιούμενος!
Τίς ταῦτα; κάκ τίνων σύ; καὶ θαρρῶν πόθεν;
80 "Ον τὸ παροῦσα νῦν ἵσως ἔξει νεκρὸν,
Μέσων ἀναρπάζεσσα τῶν ποθουμένων.
"Ως ἔστι δεινὸν, καὶ τὰ πάντα πλουσίως
"Άλλων διδόντων, σώματ', οὐσίας, θεῷ

Et si nihil aliud, sollicitudines, velut nebulae,
His hominibus semper proponunt res alienas.
60 Et quidem, si parem mensæ dignitatem obtinens,
Insatiables esses et molestus convivis,
Quælibet immodice manibus ingerens,
Num laudarent te? Nunquid et in paradis opibus?
Inexplorabilis enim cupiditas ubique abominanda.
548-549 65 Tibi autem non ita videtur, cujus mens est obruta.
Hoc quidem jani possides, istud cupis, aliud speras,
Ad aliud occupandum tibi præsto sunt conciliatores et lenones,
Quemadmodum alii sunt libidinis corporum ministri.
Aurum colis. Tinearum esca
70 Vestes reconditæ sunt. Granaria semper
Pleua tritico. Abuteris in quæstum tuum difficilibus temporibus.
Alii gemunt, alii sperant (penuria se levandos):
Spes enim est leve diei somnium.
Horrea partim obsignas, partim recondis solerti consilio,
75 Habita, ut opinor, ratione temporis.
Heu! heu! pauperum colligis calainates,
Ex aliorum miseriis fructuum percipiens,
Et ex angustia alium tibi efformans agrum!
Quis ista? Quibus ex causis? Unde tantum habes fiducia?
80 Tu quem præsens nox forsitan habitura est mortuum,
E mediis avellens te opibus concupitis.
Quam grave est, quod cum omnia large
Cæteri dent, corpora, facultatés, Deo

59 Αλλότριον. Res alienas proponunt, scilicet ut accendant cupiditatem.

61 **Απληστος.** Ita Coisl. Edit. ἀπληστος.

62 **Ἐμφορούμενος.** Combes. ita versum hunc exponit: *Cui præ nimia voracitate omnium vix sufficerent manus, qua lege in convivis solent, ut cuique aptum videtur, a convivatore, seu alio, de hujus nutu, dapes apponi.*

63 **Μή τι δὴ τῆς κτήσεως.** Ita reddit Billius: *In opibus multo minus.*

70 **Τὼρ δὲ σιτώρων.** Ad verbum, *plenus semper granarius*, qui multa habet horrea tritico plena:

unde sequitur, *alia obsignas, alia reclidis, habita ratione temporis, ut carius vendas.* Σιτώνων, a voce σιτών, σιτώνος, *ager frumentarius, sive etiam horreum tritico plenum, non a σιτώνης, frumenti emptor, ut non recte Billius existimat.*

72 **Οι μὲν στένουσι.** Alii gemunt, pauperes nimirum fame laborantes. Ibid. Τοὺς δ'. Ita Coisl. Edit. τοὺς δ'. *Alii sperant, inde penuria se levandos.*

73 **Κοῦροι.** *Spes leve diei somnium: quandoquidem per divitiae usuras gravius semper prewuntur.*

80 **"Ορ η.** Ita Luc. XII, 20.

METRICA VERSIO.

Utique alia non sint, at nigrae curæ tamen
Aliena semper his solent proponere.
At dignitatem si parem mensæ obtinens,
Immodicus esses, et gravis sodalibus,
Cunctis gulose farciens ventrem cibis,
Non te probarint: in opibus multo minus.
Odiosa ubique res enim nimia est faines.
At non videtur obruta mente hoc tibi?
Quiddam tenes Jain, quiddam aves, quiddam levi
Spe flingis; aliud turba lenonum tibi
Captant, ut alli feminam ad stuprum solent.
Veneraris aurum. Conditas vestes habes
Tineis edendas. Tritici emptor plurimus

B Te circum. At ipse veris in quæstum famem.
Quidam ingemiscunt: spes tenet contra alteros.
Spes nam diurum somnum est perquam leve.
Partim reclidis horrea, et partim obstruis,
Annonæ ut esse plurimum aut paulum vides.
Proh, proh! egentum denietis casus graves,
Aliena quæstus in tuos vertens mala,
Agrumque faciens asperam novum famem!
Quis tu ista, causis et quibus fidens, facis,
Habitura quem nox forsitan est hæc mortuum,
A concupitis illico avulsu bonis?
Indigna res est, cuncta cum donent Deo
Alii libenter, corpora, et totas opes,

Παρ' οὐ τὰ πάντα, σὲ ζητεῖν ἔχειν δέον.
 85 Θεὶς δὲν λάθης τί; δεινὰ θησαυρίσματα,
 "Ογκων τραπέζης, καὶ στενοῦ λαιμοῦ χάριν,
 Εἰς δὲν τὰ πάντα συντρέχει φροντίσματα,
 Οὐδῆμα γαστρὸς, τὴν κόρου τῷ ἀρρωστίαν
 (Οὗτοι γάρ εἰσιν οἱ τόχοι τῆς πλησμονῆς),
 90 Οἴχους περιττούς, καὶ κενοὺς τῷ πλεῖον,
 Χρυσωρόφους τε, πλαξὶ τε στιλβομένους,
 Παιδεῖς γυναικῶν εἶδεσι κοσμούμένους,
 Σκιάσματα, ψυχῆρας ἐκμεθύσματα,
 Συνῳδίας τε καὶ κρότους ὄμραρθίους,
 95 Ἡρῷών τὸ κάλλος φθείρεται τῆς εἰκόνος,
 Λαμπρὸν φυσᾶσθαις καὶ μέγιστον ἐν πόλεις:
 "Ψάχυνεοῦντα, καὶ θρόνων αὐχεῖν κράτος,

Α Θρόνους, φθόνου πάλαισμα καὶ τυραννίδος.
 "Άλλος γάρ ἀλλον οὐκέτι φρονεῖν μέγα,
 100 Ὑπερφέρων τε καὶ πλέον γαυρούμενος,
 "Ματερὶ δράκοντος ἐπιβρέουσαι φωλίδες.
 Εἰεν· τί λοιπὸν ἔστι σοι τῶν τιμίων,
 Θρύψις γυναικῶν ἐν λίθοις καὶ χρυσίψ,
 Διαπλόκους τε καὶ πλοκῆς ἀλλοτρίοις;
 105 Δεσμοὶ τε χειρῶν καὶ ποδῶν, τερπνὸν βάρος,
 Ἐξ ὧν τὸ κάλλος οὐ καλῶς σπουδάζεται,
 Πολλοὶς ἀρέσκειν ἀρρένων ἀσκούμενον;
 Τί δ' ἀλλο; παιδεῖς εὐπόρους λιπεῖν θάυμα,
 Καὶ τῆς πατρίως θερεως ἐπιστάτας;
 110 Ἡν δὲν τι τούτων, εἰ συνήντων ἐλπίδες.
 Νῦν δ' οὐδὲ κοῦν τις οἰδεν, οἱ λυθῆσται,

A quo omnia (profecta sunt), tu parandis opibus studeas?

85 Ut quid consequaris? malos thesauros,
 Onus mensæ, et angusti gutturi gaudium,
 In quod omnes concurrunt sollicitudines,
 Ventris tumorem, et satietatis languorem
 (Hi namque sunt fetus repletionis),
 90 Domos superfluas, et vacuas magna ex parte,
 Aureo tecto et tabulis micantes,
 Pueros feminis vultibus ornatos,
 Umbracula, vasa refrigeratoria, temulentas computationes,
 Concentus et plausus consonos,
 95 Quibus corrumptitur pulchritudo divinæ imaginis;
 Splendidum quid et maximum spirare in urbe,
 Cervicem tollendo, et thronorum jactare potestatem,
 Thronos, qui luxæ causa sunt, livoris et tyranidis.
 Alius enim alium non patitur se efferre magnifice,
 100 Dum ipse se effert, et magis superbit,
 Quemadmodum draconis squamæ alia super alias incumbunt.
 Sit ita: quid præterea tibi est in pretio?
550-551 Deliciæ mulierum in auro et gemmis
 Vel simul connexis, vel non consertis?
 105 Catene manuum et pedum, gratum pondus,
 Quibus pulchritudo non pulchre excolitur,
 Pluribus placere viris gestiens?
 Quid adhuc? an forte liberos divites relinquere,
 Et paterni dedecoris præsides?
 110 Essent hæc aliiquid, si responderent spes.
 Nunc autem, nequidem novit quis terram, ubi dissolvetur,

84 Ἔχειν δέον. Pro δέον legit Bill. πλέον, ut sit sensus, rem sane indignam et gravem esse, cum alii omnes etiam facultates suas Deo dono dent, avarus tamen a pia hac largitione tantum abesse, ut etiam plura quam habent, habere studeat.

85 Σειρὰ θησαυρίσματα. Leuv. miros thesauros.

86 Ογκων τραπέζης. Onusas dapiibus mensas.

87 Φορτίσματα. Val. in marg. φορτίσματα.

93 Ψυχῆρας. Vasa potioria majora interpretatur auctor Thesauri: præterea intelligi possunt loca condensa et opaca.

96 Ἐγ χόλις. Ita Coisl. Male edit. ἐκ.
 99 Φορσεῖ. Coisl. φθονεῖν.
 101 Φωλίδες. Coisl. φωλίδες.
 111 Χοῦρ, etc. Nequidem novit quis locum ubi corpus suum dissolvendum sit, ubi moriturus sit.

METRICA VERSIO.

Tu plura contra pectore insano expetas.
 Ut consequaris ipse thesauros malos,
 Mensas onustas, gaudium arcti gutturis
 Breve, in quod omnes confluent curæ simul,
 Ventris rumorem noxiūm, et vomitum gravem
 (Hos nam saturitas corporis fetus habet),
 Domos superbas, parte vacuas maxima,
 Tecto micantes aureo, et tabulis item,
 Comptosque pueros feminæ prorsus modo,
 Umbrosa densi nemoris, et nimium meri,
 Cantusque latos consonis cum plausibus,
 Imago dia quies decus perdit suum;
 Spirare in urbe maximum quiddam, et capit
 Efferre, primos οὐθενά se attollere,

B Thronos quibuscum luxus et vis dimitant.
 Namque alter alte surgere haud sinit alterum,
 Dum se ipse in altum tollit, et tumet magis,
 Squamæ ut draconis mutuo in sese influnt.
 Quid rursum apud te maximo in pretio viget?
 An feminarum luxus in pellucidis
 Gemmis, et auro, sive nexit, sive non?
 Manuum pedumque vincia, onus gratissimum,
 Per quæ venustas queritur pulchro haud modo,
 Multis placere masculis prave studens?
 An forte gnatos divites relinquere,
 Opumque, luxus et paterni præsides?
 Ilorum esset aliiquid, vota si succederent.
 At nunc nec ulli mortis est notus locus,

Οὐδὲ οὐ προδῆσεθ' ἡ βλάβη τῆς κτήσεως.
Σὺ μὲν πονεῖς τε μακρὰ, κάγυρπνεῖς ἵσως,
Νύκτας συνάπτων ἡμέραις ἐν φροντίσιν,
115 Ὁ; πλειόν εἶναι τὸ στενὸν τῆς τέρψεως.
Τοκογλυφεῖς τε καὶ τρέφεις τόκοις τόκους,
Ἐν δακτύλοις τε τούς τόκους δεῖ φέρεις.
Τάδ' οὐτε σοι φυλάσσεστ', οὐδὲ οἰς ἡλπισας.
Ἄλλ' ἔστιν, ὃν πέρ ἔστι, καὶ ἔνων τυχόν.
120 Ἀσπαστὸν ἤν δὲν ὕν δὲν ἵσως καὶ δυσμενῶν,
Οἱ σου κατηγοροῦσι καὶ τῶν σων καλῶν,
Οὐδὲ οὗποτε ἕξιώσας οὐδὲ κλάσματος.
Τούτων τυχόν τις τῶν κακῶν πεπονθότων,
125 Οὓς ἥρδεν ἀλμυρῷ σε τῷ ποτίσματι,
Οἰκόν τε τὸν σὸν, ἐν γόδις καὶ δάκρυσιν,

Α Ζύτος τραφήσετ' ἐν πονοῖς ἀλλοτροῖς,
Ἄλεκτρῳν παχύς τε καὶ βλέπων δικῶ,
Πόλλ' οὐκ ἐπαινῶν τῶν γε νῦν τυπουμένων.
Οὓς οὐδὲ ἄρτον, εἰ τύχοι, διακλάσει
130 Τῷ κληρονόμῳ σου τῶν κενῶν φαντασμάτων.
Πρᾶτε ταῦτα, εἰ τι περινοεῖς, προσλάμβανε.
Στρέβλου, βάσου, μηδὲν ἐλλείπῃς κακὸν,
Γῆς καὶ θαλάσσης ἐξερευνάσθω βάθη.
Σέειν', δὴ λέγουσι, καὶ νεκρῶν τρίχας,
135 Θύειν σετήνη, προσκυνεῖν τὴν δεξιάν,
Ἡ σοι τοσοῦτον χρυσὸν συνήγαγεν.
Ἀπαντὰ ποιοῦ τοῦ λαβεῖν κατάτερα,
Ἐχθροὺς, φίλους τε, συγγενεῖς, εὐεργέτας.
Οὐδὲν διοίσει ταῦτα τῇ ἀμπάτειδι,

Nec quosrum evenient injusta facultates.
Tu quidem laboras plurimum, et vigilas forsitan,
Noctes conjungens diebus in sollicititudinibus,
115 Sic ut majus sit tedium quam voluptas;
Et feneraris, et alis usuras usūris:
In digitis fenus (quo res tua crescit) semper gestas.
Hæc autem nec tibi servantur, nec quibus sperabas:
Verum erunt, quibus erunt, et forte extraneis.
120 Quod quidem et gratum esset; nam ad ipsos forte pervenient hostes,
Qui te reprehendunt et tuas opes,
Quos nunquam dignatus es panis frustulo.
Horum forte aliquis, qui a te male habiti sunt,
Qui irrigabat salsο te poculo,
125 Et domum tuam, in flētibus et lachrymis,
Hic vescetur bonis alieno labore partis,
Gallusque pinguis et spectans sursum,
Plurima non probans, quæ nunc designas;
Qui forte ne quidem frustum panis franget.
130 Ei quem singis hæredem inanibus consiliis.
Ad hæc, si quid cogitas, acquire.
Torquere, vim adhibe, nihil intactum relinque mali,
Terræ et maris perscrutare profunditates.
Rade, ut aiunt, ei mortuorum capilloe,
135 Fac reti sacrificium, adora dexteram,
Quæ tibi tantam auri copiam comparavit.
Omnia habendi desiderio postponas,
Inimicos, amicos, cognatos, bene meritos.
Nihil hæc differunt ab Euripi,

112 Τῆς κτήσεως. Ita Coisl. In edit. deest τῆς.
117 Τόκους. Coisl. πόρους.
119 Ἄλλ' ἔστιν ὅτε ἔστι. Ita Coisl. Billius ex conjectura emendaverat.
120 Ἀσπαστὸν ἢ ἦν ἀρ. Idque optandum esset;
nunc autem forte ad ipsos hostes.
127 Παχύς τε. Coisl. πλατύς τε.
128 Τυπουμένων. Quæ nunc designas, vel status,
præcipis, Bill.: Quæ nunc sculpis. Leuv.: Quæ nunc sculpuntur.

130 Τῷ κερῷ παρασυδρῶν. Quem vana spe ductus, habiturum se hæredem sperabat dives, inaniūm duntaxat imaginationum hæredem vocat Gregorius.

131 Προσλάμβανε. Insuper adjunge.
133 Προσκυνεῖν. Coisl. προσκυνεῖ. Vide supra, carm. viii, De comparatione vitarum, vers. 66.
139 Διοίσει. Ita Coisl. Edit. διοίσοι. Mox, τῇ ἀμπάτειδι, ab auctu maris reciproco.

METRICA VERSIO.

Nec quonam ituræ sint opes tandem improbae.
Longos labores tu quidem forsitan capis,
Vigilasque curis anxiis noctu et diu,
Sic ut voluptas sit minor, quam tædia.
Tu feneraris, fenera usuris alis,
Digitisque semper fenerum summam geris:
At ista servas, nec tibi, nec queis putas:
Verum quibusnam? forsitanne extraneis?
Bene res haberet; gravibus at forte hostibus,
Qui teque carpunt, et tuum luxum simul,
Dignatus es quos frustulo nunquam unico.
Horum aliquis, abs te læsus sæpius,
Salsο irrigabat poculo qui te, ac tuam
Domum, calentes flētuū effundens globos,

B Sudore partis vivet alieno bonis:
Pinguisque gallus, et caput sursum ferens,
Permulta quæ nunc sculpis, haudquaquam probans:
Qui forte panis ne quidem huic frustum dabit,
Quem mente vana singis hæredem tibi.
Ad ista, si quid cogitas, junge insuper.
Torquere, vim adhibe, nil nisi intactum sine:
Terræ profundos excute ac maris sinus.
Vel mortuorum deseca, ut dicunt, comes:
Reti sacrum fac, dextram adora, quæ tibi
Tantum auri, opumque copiam tantam attulit.
Postpone lucris omnia, propinquos tuos,
Hostes, amicos, deque te meritos bene.
Omnino nihil hæc differunt ab Euripis,

140 Η καὶ Χαρύβδει τῇ φορούσῃ τοὺς στέλους.
Μικρόν τι καὶ δὲ πλοῦτος ἐκβλυσθήσεται,
“Οσπερ χόροι τις φόρτος εἰς ἄνω φυεῖς.
Μικρὸν μενῶ τι, καὶ προσέρχεθ' ἡ δίκη,
Κρίσσον μὲν, εἰ νῦν εἰ δὲ μῆ γ', εἰς ὅστερον.
145 Καλῶς πάνεσθαι χρέοσσον, η πλούτειν κακῶς,
Ταπεινὸν εἶναι μᾶλλον, η φυσώμενον,
Εὐεξίαν δοκοῦντα τὴν ἀρέβωσταν.
“Η πάντ' ἔδει σοι χρυσὸν, ὡς Μίδας ποτὲ
Φαστ, γενέσθαι, ὡς τὰ Μίδου καὶ πάθοις,
150 Ἐγών δίκαιον λεμδὸν ἐξ εὐχῆς κακῆς.
Διῆς τις ἔστι τῶν ἐχίδναίν τενῶν,
Τούτων, δο' η Ἑρημός Αἰγύπτου φέρει.
Ταῦτης τὸ τύμμα οἷον, η κλῆσις λέγει.

A Τὸ θηρίον γάρ τοῦ πάθους ἐπάνυμον.
155 Πίνων διδλυθ', δε τὸν ἴὸν ἐσπασεν·
Εὔρων τι φείρον, χανδὸν ἐμπεσὼν δλος,
“Ἐως τὸν εἰων φόρτον ἐκρήξῃ πότεψ.
‘Ομοῦ δὲ τὸ ζῆν καὶ τὸ δίφος ἐσχέθη.
Οὐκ οἰσθα τοῦτο, φλιτατ', οὐδὲ δαχήκωας,
160 Ής δρόν δισεν οὐρανὸς λαῷ ποτε,
Περῶντι τὴν Ἐρημον εἰκός ἀτροφον,
Δῶρον δαψίλες, ὡς Θεοῦ, καὶ διρθονον;
‘Αλλ' οὐν ἔκειτο τοῖς ἀμέτροις καὶ δίκη.
“Ἐπιζεν εὐθὺς τὸ πλέον· μέτρον γάρ ἦν
165 Η χρεία τοῦ δωρήματος. Τοῦτ' οὐν δει
Πάσχειν ἐκστον τῶν ἀδίκων ἐνδικον,
Ψοφεῖν ποθοῦντας, η σύνδεσιν οῖς κακῶς

140 Aut a Charybdi, quæ absorbet classes.

552-553 Brevi futurum est ut opes istas evomas,
Ac veluti quoddam satietatis onus sursuus fluitans.
Paululum exspectabo, et adveniet vindex justitia,
Utilius quidem, si in hac vita; sin autem, in altera.
145 Honeste pauperem esse præstat, quam male divitiis abundare.
Humilem esse melius est, quam superbia inflatum,
Qui pro integra valetudine ducit morbum.
Oportebat sane omnia tibi aurum fieri, quod Midæ olim
Contigisse ferunt, ut eadem ac Midas, perpetiaris,
150 Aequa laborans same ob improbum votum.
Dipsas est quoddam viperarum genus,
Ex his, quas fert solitudo Ægypti.
Hujus ictus qualis sit, nomen declarat.
Animal enim ex morbo, quem parit, nomen consecutum est.
155 Bibendo perit, quisquis hujus venenum hausit;
Si reperit fluen.um, inhibendo prosilit totus,
Quousque internum pondus potu disrumpat.
Ita simul cum vita sitis extinguitur.
Non nosti hoc, amicissime, nec audisti aliquando,

160 Ut panem pluit cœlum populo olim
Iter facienti per desertum, ut par est, cibis carens,
Largum munus, utpote Dei. et sine inuidia?
Verumtamen tunc proposita erat avidioribus poena,
Fetebat illico, quod nimium erat; modus enī
165 Muneris erat necessitas. Hoc itaque semper
Contingere cuilibet injusto æquum esset,
Ut vel creparent desiderantes, vel simul feterent cum iis quæ male

141 Ἐκβλυσθήσεται. Ita Coisl. Alludit ad istud Job xx, 15: *Dixitias, quas devoravit, evomēt; et Prov. xxii, 8, Cibos, quos comederas, evomes.* Edit. ἐκβληθήσεται.

144 Εἰ νῦν. Si nūnc, sin minus in posterum.

145 Καλῶς πάνεσθαι. Ita fere infra carm. xxxiii, v. 145.

154 Ἐκόνυμον. Ejusdem nominis ac morbus.

157 Ἐκρήξη. Ita Coisl. Edit. ἐκρήξει.

162 Αῶρον. Deest hic versus in Coisl., nec interpretatus est Billius. — Supplevimus, et italicis distinximus. (CAILLAU.)

167 Ψοφεῖν ποθοῦντας. Vel. desideriis streperent. Ibid. Συνδέειν. Ita Coisl. Edit. συνδέειν.

METRICA VERSIO.

Aut a Charybde rabida, quæ classes vorat.
Brevi futurum est ut vomas istas opes,
Immodica ventris sarcina ut solet vomi.
Ventura vindex criminum vis est brevi,
Aut hic, quod esset melius, aut in posterum.
Pauperem honestam malo quam pravas opes,
Atque humiliis esse, quam tumens fastu gravi,
Pro sanitate deputans morbum integra.
Ut Midæ, in aurum sic tibi verti omnia
Sane decebat: par tibi poena ut foret,
Justam obtinenti non probò ex voto samem.
Est viperarum quodpiam dipsas genus,
Quas solitudo Pharia complures alit.
Ac vulnus ejus quale sit, nomeu docet.

B Huic namque morbus, quem parit, nomen dedit.

Perit bibendo, quisquis hac ictus fuit,
Aquis repertis, totus in eas ruens,
Quousque nimio turgidus potu crepet.

Vita cadente sæva sic cadit sitis.

Nunquamne ad aures venit hoc, quæso, tuas,
Fusum esse quondam cœlitus panem agmini,
Deserta quod per sicca carpebat viam,
Largum a Deo, carens et inuidia datum?
At constituta poena erat cupidis nimis;
Quod plus, olebat illico. Nam muneris
Modus necessitas erat. Id ergo pati
Homines iniquos scilicet justum foret,
Ut vel creparent, opibus aut cum pessime

Ἐγουσιν. Οὗτως δν μόνως ἡταν σχετοί.
Τί δ' οὐ τὸ σῶμα τοὶς θέλουσιν ἐνδίδως;
170 Τί δ' οὐχὶ καὶ λῃσταρχὸν ἀσπάζῃ βίον,
Τοιχωρυχεῖς τε καὶ διωχλίεις τάφους,
Εἴ τοι τὸ πλουτεῖν καὶ μόνον σπουδάζεται,
Τοῦ πάκ δ', δθεν τε, μηδὲ εἰς δλως λόγος;
Κάλλους μὲν εἶναι μέτρον, εἶναι δ' θέλεως,
175 Δρόμου, σθένους τε καὶ μελῶν, καὶ ἀλμάτων,
Λόγων τε, μάχων τ'. Ἐργον οὐχ ἀρπάγματος.
Κτήσει δὲ μηδὲν μέτρον· ἀλλ' ἔχειν ζένον
Τὰ τοῦ χαράντος καὶ καλῶς κεκτημένου,
Ἡ καὶ πατρῷον κλῆρον εῦ δεδεγμένου.

Α 180 Καὶ τοῦτ' ἐς μικρὰν έστιν οἵς βίου πνοὴν,
Τὸν οὐδὲν ἔχοντα γνῶσιν ὃν κέχετης' ίσως.
Μή σοι μόνη δοθῆσετ' ἡ οἰκουμένη;
Κἀντα δῶμεν, οὗτοι καὶ λειψθῆσται;
Τί οὖν δράσεις; σὺ σπουδάσεις καὶ ταῦτ' ἔχειν;
185 Άει μοργήσεις, τῷ λείποντι γάρ πένης.
Ἄλλαξ σχεθῆση; τοῦτο καὶ νῦν δοξάτω.
Τῶν σῶν ἔχεις δησιν· εἰ δ' ἀμετρος εἰ,
Ἴδιν τόδ' ἔσθι προστιθεὶς οἵς νῦν ἔχεις,
Καὶ φλέξ δικανθαῖς, δ προσέρχεται κακῶς,
190 Οἵς δ' ἀν προσέλθῃ, ταῦτα καὶ συνδιλύται.
Ὦς οὐ μαραίνει δίκιαν ἐξ ἀλμης ποτὸν,

Possident. Sic duntaxat possent compesci.
Quidni autem corpus tuum cuivis permittis?
170 Quidni et latronum amplecterie vivendi genus?
Quidni muros effodis, et tumulos diripi,
Si tu in id unum, ut dives fas, incumbis,
Quibus modis, et unde acquiras opes, nihil curans?
Pulchritudini statuitur modus, et visui,
175 Et cursibus, et robori, et cantilenis, et choreis,
Et sermonibus, et laboribus; non violentia opus est.
Divitiarum autem nullus est modus: verum habet extraneus
Facultates ejus qui desudavit, et honeste eas comparavit,
554-555 Aut etiam paternam hæreditatem, quam legitime accepit;
180 Atque his fruitur ad exiguum vitæ tempus,
Qui nequidem forsitan novit bona quæ possidet.
Nunquid tibi unus dabitur orbis?
Sed ut illam demus, annon aliquid relinquetur?
Quid igitur facies? tunc satages illud etiam acquirere?
185 Semper laborabis, ob id quod restat, pauper.
An tandem tibi modum statues? quin id jam nunc tibi faciendum decrenilo?
Facultatum tuarum habes fruitionem; si autem insatiabilis es,
Venenum scito te addere iis quæ possides,
Et instar flammæ spinas corripiens est quidquid accedit injuste,
190 Et quibus admovetur, bæc simul absumuntur.
Quemadmodum non extinguit sitim salsa potio,

169 Οὐ τὸ σῶμα, etc. Billius hæc per aculeatam ironiam dicta a Gregorio observat.

170 Οὐχὶ καὶ λῃσταρχος. Hunc versum Billius non reddidit, nec Leuv. — Supplevimus, et Italicis distinximus. (CAILLAU.)

173 Ὁλῶς λόγος. Coisl. δλος, nulla ratione habita.

176 Μόχθωρ τ'. Ita Coisl., quæ vox interpretatione separatur ab his quæ sequuntur, Ἐργονούχος ἀρτάγυτος, non opus est violentia; id est, id fit sponte, absque ulla vi; siquidem desatigatio efficit, ut his rebus modum imponamus. Edit. πόχθον. — Unde contra sensum simil et contra metrum veterat Billius: *Verbisque, labor est quidem, non vis rapax.* Correctum quoad utrumque versum Italicis distinximus. (CAILLAU.)

180. Τοῦτ' ἐς μικράν. Ita Vat. Edit. τοῦτο μικράν.
— Sic Benedictini, qui, ut sensui faveant, metro prorsus nocent, ut cuiilibet manifestum est. (CAILLAU.)

183 Κἀντα δῶμεν. Superiori versu οἰκουμένη non in genere pro toto terrarum orbe accipienda est (alioqui nihil acquirendū superesset), sed duntaxat pro iis terræ partibus quæ ab hominibus incoluntur. BILL.

184 Τοῦρ δράσεις. Ita Coisl. Edit. εἰ γοῦν, etc. — Sic correxerunt Benedictini, licet editorum lectio metro magis faveat. (CAILLAU.)

185 Τῷ λειποτι Ita fere supra carm. VIII, vers. 83.

189 Ακάρθαις, δ. Ita Coisl. Edit. ἀπάνθο, mendose: quod mendum corrigeret tentavit Billius, sed frustra: nisi quod observat recte, divitias iniquis artibus comparatas, instar flammæ corripiensis et absumentis quidquid admovetur, etiam honestis rationibus quæsitis opibus perniciem afferre.

190 Προσέλθῃ. Coisl. et Vat. ουνέλθοι.

191 Ἐξ ἀλμης. Ηεντος e mari potus.

METRICA VERSIO.

Partis olerent. Unum id illos sisteret.
Quin ipse corpus objicis cuivis tuum?
Quin et latronum deligis vitæ genus?
Sepulcrea quia tu diripi, tecta effodis?
Opibus struendis siquidem omnino studies,
Nec unde curans, nec quibus prorsus modis.
Figere decori, visui, alique robori
Modum, choreis, cantilenis, cursibus,
Verbis, labore; non opus violentia.
At non modus opum est ullus, his sed exteru
Fruitur, labore parta quæ alias maximo
Tenebat, aut quæ liquerat moriens pater.

B His fruitur, inquam, pauculos sæpe ad dies,
Qui forte nec quæ possidet novit bona.
Orbis dabitus totus hic soli tibi?
Ut demus ipsum, nonnihil restat tamen.
Quid ergo facies? addere hæc satages quoque,
Semper laborans, pauper ob restantia?
Cohibebis at te? quin idem nunc jam placet?
Fructus tuorum te juvat. Nescis modum?
Opibus venenum, quas habes, addis miser,
Instarque flammæ est quidquid injuste advenit.
Quodcumque tangit, id statim simul interit.
Ut una salsa servidam haud fugat sitim,

Οὐδέ δῆμις ἐμμένουσα τῷ ποθουμένῳ
Τὸ φίλτρον, ἀλλὰ διπλασίας ἔξαπτεται·
Οὕτω τὸ ληφθὲν τοῖς ἀπλήστοις φάρμακον,
195 Ἄστ καθίστατ' εἰς δρεῖν πλειόνων.
Γνώμην ἐδωκ' ἀν τοῖς ἀπραγμονεστέροις,
Ἡ τοῖς πένησι, συμφέρειν τι τοῖς κακοῖς,
Ὦς θηροὶ βρῶσιν, ἢ χοδὸς τοῖς δαιμοῖσιν,
Ἄς προσφέρουσιν οἱ γε δεισιδαίμονες,
200 Εἰ, τοῦτ' ἔχόντων, ἡρεμεῖν ἐμέλισμεν.
Ὤς ἀν τι καὶ πένητας οἴόν τ' ἦν ἔχειν,
Ἄστ τρέμοντας τῶν κακῶν καὶ τὰς σκιάς.
Νῦν δὲ οἶδα πάντων φάρμακον, πλὴν τῶν κακῶν.
Λιμοῦ διαιτα, πλησμονῆς ἀν ἐνδεῖς,
205 Ὅδος ὑδρωτὸς ἢ κένωσις, ὄρθαλμοῦ σχέτος,
Πλένθους λογισμὸς ἢ φίλος, λύπης χρόνος·

Α Τοῖς δυσπλοοῦσι, πυρσὸς ἢ λιμήν φανεῖς,
Κόποις, δλειμμα· τοῖς πονηροῖς δὲ οὐδὲ ἔν,
Πλὴν τοῦ Θεοῦ τε καὶ δίκης καὶ τραυμάτων·
210 Ἄλλ' οὐδὲ ταύτης αἰσθάνονθι οἱ δυσσεβεῖς.
Ἡ πλησμονὴ γάρ καὶ δίκης καταφρονεῖ.
Ζόφῳ καλύπτει τὰς φρένας δ συνεργίτης,
Χαλκῷ τὸ νῶτον, ὡς ἀνήλατος στιφῶς,
Ἄκμων σιδήρῳ, τῇ κακώσει γίνεται..
215 Πρὸς τὰ παραδείγματ' εὐθέως διατρέχει.
Τὶ τοῦτο, Χριστό; πῶς δέδωκας τοῖς κακοῖς
Τὰ τῶν ἀρίστων ἔστιν ὃν προσκρούσματα,
Ὦς ἀν τιν' εὐρίσκουσι τοῦ τρόπου φυγὴν;
Καλὸν μὲν οὐδέτες, καὶ πλέον, λογίζεται,
220 Κακὸν δὲ, καὶ μικρόν τι, γίνεται πίναξ;
Τοῖς δηρονεστέροις τε καὶ κακωτέροις.

Nec aspectus desixus in rem desideratam
Amorem, sed duplo magis accenditur,
Sic sumptum ab hominibus insatiabilibus medicamentum,
195 Semper excitat ad appetitionem plurium.
Id consiliū darem libenter iis, qui tranquilliore vita sunt,
Aut inopibus, dare quidpiam improbis,
Ut seris escam et libamina dæmonibus,
Quæ offerunt superstitionis,
200 Si tali munere tranquillitatem consecuti essemus.
Sic fieri potest, ut ipsi etiam aliquid pauperes haberent,
Qui semper reformidant vel ipas improborum umbras.
Nunc autem scio ad omnia esse remedia, praeterquam ad improbos.
Famis remedium est cibus ; repletionis, inedia ;
205 Aqua intercutis, evacuatio ; oculi, caligo ;
Luctus, ratio vel amicus ; doloris, tempus ;
Tempestate jacatis, fax aut littus conspectum :
Laboribus, unctio ; improbis autem nullius,
Prater Deum et pœnam, et plaga :
210 Imo nequidem pœnam sentiunt improbi.
Etenim satias ipsam quoque pœnam contemnunt.
Caliginem offundit mentibus ille improborum cooperator.
Æreum reddit dorsum, ut indomitus prorsus,
Velut incus ferro, homo afflictioni fiat.
215 Ad exempla protinus currunt.
Quid hoc, ο Christe, quomodo concessisti improbis
556-557 Praestantisimorum quorundam hominum offensiones,
Ut quoddam vitiis suis inveniant effugium?
Bonum quidem nemo, quamvis amplius, considerat:
220 Malum vero, ut libet parvum, est loco tabulae
Stultissimis et improbissimis hominibus.

196 Τοῖς ἀπραγμονεστέροις. Iis qui via tran-
quilliore frui volunt.
197 Ἡ τοιç. Ita Coisl. Edit. ἥτοι.
200 Τοῦτ' ἔχοντες. Si, postquam hæc haberent.
204 Λιμοῦ. Coisl. λιμοῦ.

212 Συρεράτης. Operis socius, diabolus.
213 Τὸν τοτον. Coisl. τὰ νῦτα.
215 Ἀραράγης. Ita Coisl. Edit. τράχει.
219 Καλὸν. Virtutem quidem nemo quamvis insen-
gnem, etc.

METRICA VERSIO.

Nec flammam amoris fixus in amatam diu
Visus, sed inde surgit hæc duplo altior :
Cepere sic quod, nimia quos opum tenet
Cupido, virus plurium est sitem afferens.
Avidos quietis, vel quibus desunt opes,
Libens monerem, quidpiam ut darent malis,
Feris ut escam, dæmonum aut turbæ impia
Libamina, superstitionis demens colit,
Si certa nobis munere hoc esset quies.
Sic aliiquid etenim forte haberent pauperes,
Umbram improborum fide qui nullo tremunt.
Ad cuncta nunc est pharmacum, at non improbis.
Saturo miedetur inedia, et victus fami,
Inanito aquæ intercuti, lemis nigror,
Ratio aut amicus luctui, inoletia-

B Tempus, procellis visa fax aut littora,
Oleinque fessis : improbis at nil juvat,
Præter Tonantem, vulnera et poenas graves.
Quanquam nec ipsas pestilens sentit cohors.
Obesitas nam vindicem quoque Nuuninis
Vim spernit : animos genius et carcæt nialus.
Dorsum ille reddit æreum, ut, ferro velut
Incus, domari non queant mille ictibus.
Exempla veterum protinus multa afferunt.
Ο Christe, quidnam hoc? improbis lapsus viris
Cur optimorum, quæso, sunt abs te dati,
Quo fugere possent perditis in moribus?
Insigne nemo cum bonum consideret,
Viti tamē nil tam leve est, quin improbis
Stultisque tabulae sit loco, hanc ut exprimant.

Καλοὶς σιδηρος, κηρὸς ἐν τοῖς χείροις
Εἰσι, τὸ κείρον φαδίως τυπούμενοι.
« Οὐ σωρόνω· τὶ δ'; δλλος οὐχ εύρισκεται
223 Τοιωτος; » Οἶμοι! καὶ σοφῶν λέξει τινά.
« Κτείνω· τὶ δ'; οὐχι κάνθάδ' εὑρεθῆσεται
Τῶν τις παλαιῶν, ή νέων; Πλουτῶ κακῶς·
“Εθνη δὲ τ' ἀλλος καὶ πόλεις ἔκτησατο.
“Ορχου δέ τις οὐκ οἴδεν δρνησις πόσον
250 Χείρων; » “Ἐπειτ' ἀρνησις ἐπλάσθη τινὸς,
Εἰς συγχάλυψιν τραυμάτων ἐλασσόνων.
Πρὸς ταῦτα καὶ τι μυθολογῆσαι σοι θέλω,
Εἰ δεὶ τι παῖσιν ἐν μέσῳ τῶν συμφορῶν,
Μῆσον πρέποντα τοῖσδε τοῖς σοφίσμασι.
255 Τὴν γλαῦκ' ἐπεσκωπεῖ τις· ἥδ' ἐφύγγαν
Τῶν σκωμιάτων ἔκαστον εὐστόχῳ λόγῳ.

Α « Οσον κάρηνων! -- Τοῦ Διὸς δὲ πηλίκον! --
Η γλαυκότης δέ! -- Τοῦτο τῆς Γλαυκόπιδος. --
Φθέγγη δύστχον. -- Η δὲ κίττα καὶ πέπον. --
240 Τὸ λεπτόπουν πῶν; -- Ψήρ δέ σοι τί φαίνεται; »
Ἐπει δὲ πάντα διέδρασε φαδίως,
Ἐνι κρατεῖται, καὶ σοφὴ περ οὖσ' ὅμως.
« Ἀλλ', ὡς σοφὴ, σκόπησον, ώς τούτων μὲν ἐν
Ἐνι πρόσεστι, σοι δὲ ἀπαντα καὶ λίαν.
245 Γλαυκή, δύστηχος, λεπτόπους, βαρύχρανος
Τούτοις ἀπῆλθεν ἐντραπεῖν' ἡ φιλτάτη.
Σὺ δὲ οὐδὲ τοῦτο, ἀλλὰ καὶ μύθῳ πολὺ^ν
“Ἐστι τις ὄρνις σῆς φρενὸς σοφώτερος.
‘Ἐνδε τὰ πάντα· τοῦτο σου τὸ δυσχερές.
250 Ός ἐν μὲν ἀρπασθέντα, καὶ που δεύτερον
Πταῖσαι τι, καὶ μικρόν τι, συγγνώμην ἔχει.

Ad res honestas ferrei, ad turpissimas cerei
Sunt, facie in pejorem partem conformati.
« Non sum pudicus: annon aliis reperitur
225 Talis? » Hei mihi! et sapientium proferet quempiam.
« Homicida sum: quid autem? nonne et hic inveniuntur
Quis ex antiquis hominibus aut novis? Facio rem mala ratione:
Nonne alter et gentes et urbes sic acquisivit?
(Juro:) juramento autem quis nesciat, quantum abnegatio
230 Sit deterior? » Deinde singitur abnegatio cuiuspiam,
In tegumentum vulnerum minorum.
In hanc rem, quamdam narrare fabulam tibi volo,
Si quid decet ludere mediis in malis,
Fabulam, inquam, convenientem hisce versutiis.
235 Noctuanus quis irridebat, illa autem propulsabat
Cavillationum unamquamque ingeniosis verbis.
« Quantum tibi caput est! — Jovi quanto majus? —
Quam caruleus oculorum color! — Hic Palladis color est. —
Cantas horride. — Pica adhuc horridius. —
240 Quam exiles pedes! — Quid tibi videtur sturnus?
Cum autem omnia depulisset facile,
Uno superatur, quamvis sapiens esset.
« O sapiens (dixit ille), considera quod horum duntaxat unum
Cuique est vitium, tibi autem omnia, et quidem insigniter;
245 Cæsia es, sonans horride, tenui pede, grandi capite. »
Ad hæc discessit multo rubore suffusa.
Tu vero nequidem hoc; sed etiam in fabula
Est avis quædam longe, quam tu sis, sapientior.
Tibi uni omnia sunt vitia: hoc tuum est malum.
250 Semel quidem per mentis subreptionem, aut etiam iterum
Peccatum aliquod, modo exiguum, admittere, venia dignum est.

225 Οἶμοι. Coisl. ή μοι καὶ, etc.
227 Πλούτω κακῶς. Coisl. πλούτῶν.
228 Ορχου δέ τις οὐκ οἴδεν. Ita Coisl. Edit. δρ-
χον. — Illic evidenter deest aliquid, nisi legendum sit
δρχω δέ τις οὐκ οἴδεν, etc. CAILLAU.
237 Οσορ κάρηνος! Καμ grande, quantum tibi

caput! Billius quale collum, quod noctua non con-
venit cuius breve est collum.
243 Ω σοφὴ. Edit. ως.
247 Σὲ δὲ οὐδὲ τοῦτο. Tu vero nequidem hoc, hoc
est, nequidem pudore afficeris.
251 Πταῖσαλ τι. Ita Coisl. Edit. πταῖσαντι.

METRICA VERSIO.

Ad honesta ferrum, cera sunt ad turpia,
Facile exprimentes quidquid est dignum probro.
« Non sum pudicus: talis annon quispiam
Reperitur alter? » ac probrum aliquem proferet.
« Perimo: quid? annon hic quoque existet reus
Veterum aut recentum quispiam? Ditor male:
Gentes et urbes alias adjunxit sibi.
Juro: quid? annon gravior est negotio? »
Statimque singet qui fidem abjuraverit,
Leviora legerè quo queat sic crimina.
Adversus ista fabulam quamdam libet
Referre, si quid ludere in malis decet,
Quia quadret istis optime versutiis.
Ridebat aliquis noctuum; scite ast ea
Verbisque acutis scommata fugabat procul.

B « Heu quale collum! — Majus est multo Jovi. —
Glaucedo quanta est! — Et Minerva cæsia. —
Insuave cantas. — Pica longe insuavius. —
Pedesque tenues quam tibi! — Sturno magis.
At cuncta facili repulit ut negotio,
Superatur uno, quamlibet scita admodum.
« Specta (ille dixit), o sagax, quod unicum
Est cuique vitium: cuncta sed valde tibi.
Colla alta, glauca, stridula, et tenui pede.
Ad hæc pudescens illa discessit statim.
At tu nec istud: volueris ast in fabula
Multo, ipse quam sis, cernitur sapientior,
Te vitia seddant omnia: hoc tuum est malum.
Peccare namque, mentis abrepitæ impetu,
Semel iterumque nonnihil, venia haud caret;

Δάσω τι μικρὸν καὶ σκότῳ τοῦ σύμπατος.
Τὸ παντελῶς ἀπταῖστον ἐν Θεῷ μόνῳ
Τὸ δὲ ἐκ προνοίας, καὶ φρονοῦντα τῷ κακῷ,
255 Καὶ πολλάκις τε καὶ κακῶν τὰ μείζονα
Πταίειν, ἀναισχυντοῦντα καὶ γελάμενον,
Καὶ μηδὲ πληγαῖς σωφρονίζεσθαι θέλειν,
Αἴς καὶ τὰ πάντα δόλοι· ἔκπαιδεύεται,
Γυμνῇ δὲ χωρεῖν τῇ κεφαλῇ πρὸς κινδύνους,
260 Τοῦτ' ἔστιν ἡ δεινὴ τε καὶ κακὴ νόσος.
Τὰ σὲ σκόπει σὺν, καὶ τὰ προστεταγμένα,
Τὶ πρακτέον σοι, καὶ τὶ σοὶ μὴ πρακτέον.
Καιροῦ δὲ κείνα καὶ τύπου σκόπει τίνος;
Η πίστις ἥρχεθ· ὕστερον οὖν τοῖς νηπίοις
265 "Εδει ποδηγίας τε καὶ λεπτῆς τροφῆς·

A Τοῦτ' ἦν δὲ καὶ πταίουσι συγγράμμης μετῆν
Σοὶ δὲ οὐκ ἔτ' ἔστι, τοῦ· λόγου πεπλησμένου,
Καὶ πολλὰ Χριστοῦ σοὶς κακοῖς πεπονθότος
'Αλλ' ἡ τίσις μενεῖ σε τῶν ἐπτασμένων·
270 Ἐπτασμένων τι φημι; τῶν νῦν δρωμένων
"Ἐγει δὲ πολλὰς κάνθαδ' ἡ δίκη λαβάς
(Οὐπώ λέγω σοι τὰς ἔκειθεν ἐλπίδας).
Οἶκος, γυνὴ σοι, παῖδες, εἰ τι φύτατον,
Εἰπερ μενεῖς σύ γ' ἀλλὰ τούτοις δεξιός,
275 Ἡ κτῆσις αὐτῇ, τὸ τρυφῆν παρήρησα,
Τὸ σῶμα πάντων ἔσχατον. Ταῦτ' οὖν ἔχω,
Ζωῆς τοσοῦτον φόρτον, ἀσφαλῶς πλέε.
Τί δέ; οὐχὶ καὶ σοὶ καὶ νόσοι καὶ συμφορεῖ;
Πένης τε καὶ διοίκεις ἔστι σοι βίος

Dabo etiam quidpiam parvum caligini corporis.
Omnino enim non impingere est Dei solius.
Verum consulto, et gloriantem etiam de malo,
255 Et saepius, et vel maxima peccata
Perpetrare, et impudentem esse, licet irrisum,
558-559 Et nequidem plagis ad frugem revocari velle,
Quibus miserrime quique eradiuntur,
Nudo etiam capite ferri in pericula,
260 Istud est gravis et noxius morbus.
Tua tu considera, et quae praecepta sint,
Quid agendum tibi, et quid tibi agendum non sit.
Cujus autem illa temporis perspicere, et cuius fuerint typi.
Fides oriebatur. Itaque velut parvulis,
265 Opus erat manuaditione et tenui cibo:
Hæc erat causa, cur cadentibus venia dabatur.
Tibi autem non perinde est, cum plena jam sit fides,
Et plurima pro peccatis tuis Christus pertulerit
Sed te manet vindicta eorum quae perpetrasti.
270 Quae perpetrasti? quid dico? imo eorum quae nunc perpetrastis.
Habet autem plurimas hic justitia occasiones
(Necdum dico quae te maneant hinc digressum spes):
Tibi domus, uxor, filii, et quidquid charissimum est,
Modo tamen ipsis fueris commodus,
275 Ipsæ opes, et deliciarum libera facultas,
Corpus ipsum denique. Hæc igitur habens
Vitæ tantum pondus, caute naviga.
Quid autem? (inquis) nonne tibi et morbi et calamitates accidentunt?
Inopsque et tecto carens vita?

263 Τύπον σκόπει τίνος. Cujus ritus ac forma.
264 Ἡρχεθ. Fides incipiebat, exspectabatur. Hic
Gregorius occurrit objectionibus ex Veteri Testa-
mento petitis easque dissolvit.
267 Σοὶ δὲ οὐχ. Ita Coisl. Edit. σὺ δὲ οὐχ.
268 Σοὶ. Ita Coisl. Edit. τοῖς.
274 Εἰπερ μετεῖς σύ γ'. Ita Coisl. Billius sic
emendat, aut emendare sibi videtur locum, quem
depravatum arbitratur: ὑπερμένγει σύ γ', ἀλλὰ τού-
τοις δεξιός, quæ quidem me non intelligere fateor,

et sic verit: *superbus es quidem, his at commodus.*
Certe nihil necesse est textum immutare, qui rec-
tum satis exhibet sensum. Si tamen *his ipse commo-*
dus existiter: si hene illis usus fueris, si quæ tua
in eos humanitas.

278 Τι δὲ; οὐχι, etc. Verba hæc sunt divitis inor-
bos et res adversas objicientis.

279 Πέρης τε. Leuv. ita reddit: Cur non ei, se
vitam inopem et extorrem agis?

METRICA VERSIO.

Ut demus aliquid corporis caligini:
Nam solus omnis liber est culpas Deus.
At destinata mente cum peccas, malo
Et gloriaris, et frequens, et maxima
Committis, irrisusque frontem perfricas,
Plagis nec ullis effici melior cupis,
Quies eruditur quisque vel miserrimus,
Nudoque capite ferris in pericula;
Hoc vero morbus est malus, perquam et gravis.
Tete ipse specta, quidque lex a te exigat,
Quid facere, quid non, debebas. Specta quoque
Sint cuius illa temporis, cuius typi.
Ortum trahebat tunc fides: ut parvulis
Opus ergo tenui victu erat, du-tu et manus;
Ob idque venia danda tunc lapsis erat.

B Tibi non perinde, plena jam cum sit fides,
Christusque multa tulerit ob noxias tuas.
Verum ob patrata poena te vindicta manet:
Quid ob patrata dico? ob hæc, quæ nunc patras.
Et captiones hic habet multas Deus
(Necdum, in futurum quæ manent, tibi pro-
[fero]);
Tibi domus, uxor, filii, si quid tibi
Charum est (*superbus es quidem, his at commodus*),
Opes et ipsæ, luxus, et illucia,
Et corpus ipsum denique. Hæc habens, onus
Tantumque vitæ, moneo caute naviges.
Quid? (inquis) annon tibi quoque et morbi, et
[graves]
Casus, inopsque vita? non tecto caras?

280 Πάλιν πλέκη σὺ τοῖς ἀλλοτρίοις κακοῖς·

Τί σοι τόδ' ἔστι τάμα δυστυχήματα,

Ὦς ἀν καλέσαις αὐτὸς; "Η σὺ καὶ πονῶν,

Ἀλγεῖς ἀν ἥτον, συγχάμνοντος τοῦ πέλας

"Ἐπειτ' ἀκουσον, ὡς εἰ πάσχειν οὐκ ἴσον·

285 Τούτων τὰ μὲν δέδρακα, οὐ πένονθ' ἐγώ·

Τὸ γάρ πένεσθαι καὶ πλανᾶσθ' ἔκουσίως

Ποθῶ, τὸ δεσμῶν τυγχάνειν ἐλεύθερος,

Μῆδ' ἐνθάδ' εἶναι τὴν ἐμήν κατοικίαν.

Σοὶ ταῦτα φίλατα', ἀλλ' ἐμοὶ τάνατα.

290 Παῦσαι λέοντι μέτρα κέρκωπος φέρων.

Ταῦτ' οὖν νομίζεις συμφοράς; ὁ συμφορά!

Τοῖς δ' ἔχθομαι μέν (καὶ γάρ οὐκ ἀρνήσομαι,

"Ἐχω τι κάγω τοῦ χοδὸς καὶ τοῦ ἕύλου,

Α Καὶ τῆς ἐκείθεν ἡδονῆς, ἄνθρωπος ὅν)·

295 Ἄλλ' οὖν φέρω τε καὶ στέγω πάσχων τόδε.

Ἐμοῦ τὸ πάσχειν κρείσσον η̄ σοῦ τὸ σθένειν.

"Ἐπειτα τούτο συνδιασκεψώμεθα.

"Ἄμφω κακούμεθ· ἀλλὰ σοὶ μὲν τοῦ τρόπου

Δίκη τὸ πάσχειν· δὲ τρόπος κατήγορος,

300 Τὸ πικρὸν ἔνδον καὶ σφές κριτῆριον.

Ἐμοὶ δέ τις κάθαρσις ἡ μοχθηρία,

Καὶ τῆς τυχούσης αἰθάλης· οὖπα λέγω

Πειράν τιν' εἶναι καὶ πάλην τὸ δυσχερές,

὾ς ἀν κρατήσος καὶ τύχοιμι τοῦ στέφους.

305 Τὶ ταῦτα; τις σοι τῶνδ' ἔνησις τῶν λόγων;

"Ιατρὸν οὐδέτες εὖ φρονῶν σοφίζεται·

"Η ληστὸς οὕτω τῇ νόσῳ διαφθαρεῖς.

280 Rursus artificiose exagitas aliena mala.

Quid ad te meæ calamitales,
Quemadmodum ipse appellas? nunquid tu morbo correptus

Doleres minus, si eodein morbo laboraret proximus?

Præterea audi, quoipsum pati nequaquam par sit.

285 Horum alia quidem feci, non passus sum ego.

Nam inops esse et vagari sponte mea

Cupio, et vinculis esse liberum,

Nec in hac vita fixam esse meam habitationem.

Tibi haec chara sunt, mihi vero contraria.

290 Noli leonem metiri ex simia.

Hæc ergo arbitraris esse calamitates? o calamitates!

Quibusdam equidem angor (id enim non negabo:

560-561 Habeo quippe aliquid terræ et ligni,

Et noxiæ, quæ inde nata est, voluptatis, homo cum sim);

295 Verumtamen perfero, et tolero quæ patior.

Cruciatus meus præstat robori tuo.

Quin etiam hoc una simul consideremus:

Ambo affligimur; verum tibi vitiorum

Pœna est, id quod pateris; ipsi mores te accusant,

300 Acerbumque et accuratum, quod intra te est, tribunal.

Mihi vero ærurnna est quædam purgatio

Vel levioris fuliginis: nequidem dico

Explorationem quamidam esse et luctam, hanc adversitatem,

Ut vincendo assequar coronam.

305 Quid ista? quænam tibi ex his verbis reddit utilitas?

Medico nemo mentis compos illudit;

Vel sic inscius morbo periret.

280 Πάλιν πλέκη. Hæc est responsio Gregorii.

282 Καλέσαις. Ita Coisl. et Vat. Edit. καλέσσαι.

285 Τούτων τὰ μέρ. Res adversas ita dividit Gregorius ut quasdam hoc nomine appellandas esse neget, cum voluntariae sint, ut paupertatem, et ex aliis locis in alia loca oberrationem; in aliis autem, ut corporis doloribus, patientiam adhibeat.

287 Ποθῶ. Coisl. πεθῶ. Mox, sup. lin. τῷ δε-

σμῶν, pro τῷ δεσμῷ.

290 Παῦσαι, etc. Hoc proverbium, inquit Billius, non ineleganter usurpari solet de iis qui propterea quod ipsi in voluptatibus et deliciis sumimum bo-

num ponunt, optimos viros, ob præsentis vite labores καὶ calamitates, miseros et infelices dicunt.

291 Ο συμφοράς. Ita Billius emendavit. Edit.

ὦς συμφοράς.

295 Στέγω πάσχων τόδε. Coisl. σέδω πάσχων τόδε. Al. στέργω, amplector, acquiesco iis quæ patior.

299 Ο τρόπος κατήγορος. Ipsi mores lui sunt accusatores.

305 Τὶ ταῦτα. Ita Coisl. Edit. τις.

306 Ιατρόν. Ita Coisl. Edit. iatrapōν.

METRICA VERSIO.

Aliena rursum sævus exagitas mala.

Nostræ quid te miseria? sic nam vocas

Quæ dura patior. Tune correptus febri,

Ieuius doleres, alterum ægrotum videns?

Audi deinde: dispar est ipsum pati.

Horum ipse quædam passus haud sum, sed lubens

Feci. Vagari nam libet, censu libet

Carere: liber vinculis nam sum omnibus,

Nec ulla sedes uspiain hic fixa est mihi.

Tibi chara sunt hæc? at mihi contraria.

Ne tu leonem metiere ox simia.

Calamitates hæc putas? Sortem gravem!

Augor quibusdam rursus (haud negavero,

Mili quippe limi, cum sim homo, pars est quoque,

B Lignique, et illinc gaudii orti noxii),

Toleranter ista pectore at fero tamen.

Cruciatus iste robori præstat tuo.

Mecum istud etiam tu, velim, consideres.

Vexamus ambo: criminum sed tu luis

Pœnas: aperte hoc arguant mores tui,

Sævum tribunal mentis, et clarum admodum.

Ærurnna contra nonnihil mea crimina,

Fuliginemque vel levem expurgat meam.

Quin forte luctæ est instar hæc molestia,

Ut, hoste victo, nobilem palmarum assequar.

Quid ista? quisnam fructus ex verbis tibi?

Nemo medenti, præditus mente integra,

Illudit: aut sic semet imprudens necat.

Δύω νοσήματ', ή καταφρονεῖν Θεοῦ,
Τί συμπνιγέντα τοῖς κακοῖς, ἀπ' ἐλπίδος
510 Ἐχειν τὸ χρηστόν. Ἀλλ' ἔμδον δέξαι λόγον.
Τούτων πάθοις σὺ μηδέτερον· Γενον κακὸν
Περιφρόνησις, κάποργνωσις ἐλπίδος.
Κριτής μὲν ἐστιν, ἀλλὰ καὶ πατήρ Θεός·
Δέδοικας ὡς κρίνοντα, ὡς χρηστῷ δὲ γε
315 Θάζηρον· εἰπὲ τὴν νόσον, σωτηρίαν
Ἄπτει, δίδου τε δάκρυον τοῖς τραύμασι.
Διὸς καὶ πένησι, τοῖς καλοῖς σου προστάταις,
Οὐ πλουσίως χαρίζονθ' ὑπέρ χρήζομεν
Ἴμεις, τὸν οἰκτὸν ἐκ Θεοῦ τὰς τ' ἐλπίδας·
520 Δός δ', εἰ δίδως, τῶν σῶν τι· τοῖς ἀλλοτρίοις
Μήτε τράπεζαν μήτε τὸν πτωχὸν σκέπειν.

Α Ὁ μὲν γάρ ἐστι πλάσμα τῆς τοῦ Θεοῦ χερὸς,
“Ωστ’ οὐκ ἄτιμος· ἡ δὲ καὶ σεβασματία.
Μή μοι τὸ θεῖον ὡς δικαστὴν ἀθλίον
325 Ὑπόσπα, μή καὶ σοι πλέον χολώσεται.
Κλέπτειν διδάσκεις τὸν κλοπῆς ἀναιρέτην;
Εἰ μὲν σε πειθώ, κρείσσον· εἰ δὲ μηδέπω,
Τὸ γοῦν τυραννεῖν δύε γοῦν στῆσόν ποτε
(Κόρος δὲ πάντων καὶ καλῶν καὶ χειρόνων).
330 Καὶ τοῦτο τῶν σῶν αἰνέσω· τοῖς γάρ κακοῖς
Μέγιστόν ἐστι καὶ στάσις πονηρίας.
Εἰ μὲν δέχῃ τοῦτ’· εἰ δὲ μή, σὲ μὲν τάφου
Μνήσω, τὸ πάντων τῶν κακῶν ἐστιν τέρας,
“Οὐ πᾶσιν ἔχεις Ισα, καὶ Ήρακλέους
335 Στήλας παρελθης, καὶ πύλας τὰς Κασπίας.

Duo hic sunt morbi, aut Deum contemnere,
Aut obiutum malis omnem honi spem
310 Abicere. Tu vero meum excipe consilium.
Neutrū tibi contingat. Par malum est
Contemptus Dei et desperatio.
Judex quidem est, verum et pater Deus;
Ut judicantem metuis, ut bono
315 Confide; expone morbum; salutem
Posce; da lacrymas vulneribus tuis.
Da etiam pauperibus, velut bonis patronis,
Qui afflītā largiuntur, queis indigemus
Nos, scilicet Dei commiserationē et bonas spes.
320 Da porro, si das, ex tuis; nec alienis ex rebus
Mensam exhibeas, aut pauperem texas.
Pauper enim est figuramentum manus Dei,
Ideoque non contemnendus: mensa autem venerabilis est.
Ne tu Numini tanquam malo iudici
325 Corruptelam moliri velis, ne tibi magis irascatur.
Subripere doces eum, qui furtum prohibet?
Si te persuadeam, id quidem melius; sin minus autem,
Saltem tyrannidem exercere tandem aliquando desine
(Satietas enim est rerum omnium tum bonarum, tum malarum);
330 Et hoc equidem in te laudabo; improbis enim
562-563 Maximum quoddam est desistere de pravitate.
Si hoc admittis (bene est); sin minus, tumulum
Tibi in mentem revocabo, qui omnium malorum est finis;
Quem habebis communem cum omnibus, etiam si Herculis
335 Columnas prætergredereris, et ultra portas Caspias,

508 Δύω. Ita Coisl. Edit. δύο.

309 Ἡ συμπνιγέντα. Coisl. συμπνιγέντα.

321 *Tράπεζαν*. Billius veritα sacram mensam, at-
que in notis censem intelligendum esse sacram Eu-
charistiam, eo quod postea dicatur σεβασμία. Hic
tamen Gregorius non nisi de mensa hospitibus ex-
hibita, quæ quo minus ipsa venerabilis appellatur,
nihil profecto vetat, loqui videtur. Ibid. τὸν πτω-

χὸν σκέπειν. Coisl. τῷ πτωχῷ σκέπην. Combef. τὴν
πτωχῶν σκέπην.

324 Μή μοι τὸ θεῖον, etc. Eum, qui post multas
opes scelerate partas, aliquid in pios usus erogat,
tanquam hinc scelerum impunitatem emplurus,
hunc pulchre comparat qui judicem pecunia cor-
rumpere molitur. BILL.

334 Ὁρ πάστρ, Ita Coisl. Edit. δύ.

METRICA VERSIO.

Morbus duplex hic, vel Deum contemnere,
Malis vel omnino obrutum cunctas procul
Spes effugare. Monita sed nostra excipe.
Neutrū tibi ex his accidat. Pari in malo
Haret, Deum qui temnit, et qui spem abjicit.
Est ille judex: est item dulcis pater.
Ut judicantem metuis? at benignitas
Te firmet. Ecquid doleat, expone, ac pte
Supplex salutem; lacryma ob plagas tuas;
Egentibus da, præsides qui sunt tui,
Qui largiuntur afflītā, queis est opus.
Nobis bonas spes, criminum veniam a Deo.
Da porro, si das, de tuo: nec vel sacram
Mensam, nec inopes opibus erexit tege

B Regis supremi sicutus est pauper manu,
Ob idque pretii maximi: hæc venerabilis.
Nec tu Tonantem, judicem ut pravum, stude
Surripere, flat ne tibi hinc infensor.
Surripere num tu, surta qui vetat, doces?
Flexere si te hæc, pulchre habet: sin at minus,
Quandoque saltem rapere, quarto, desine
(Rei saturitas omnis est, bonæ et malæ);
Hoc quoque tuorum laudibus tollam; improbis
Nam magna laus est a malo desistere.
Si electo, pulchre est: sin minus, husti tui
Te submonebo (sinis id cunctis malis),
Quod par habebis omnibus, licet Herculis
Superes columnas, Caspias portas licet,

Τὰ τῶν συνοίκων κτώμενος καὶ γειτόνων·

‘Ον ἀλλος, οἰομ’, ἐξουεῖ τοῦ σοῦ τρόπου,

Τὸ λοξὸν βαλνεῖν ἐκ πορείας σῆς ἔχων,

Χείρων μαθητῆς τοῦ σοφοῦ διδασκάλου·

340 Καὶ τῆς ἀπευκτῆς τοῖς πονηροῖς ἡμέρας,

Καὶ θ' ἦν ζόφοι τε καὶ φλόγες, καὶ τάρταροι,

Εἰς πραξίες δυτες τῶν κακῶν τῶν ἐνθάδε,

Τὴν εἰκόνα ζητοῦντες ἑγκεχωσμένην

Ταῖς τοῦ δράκοντος καὶ πολυτρόπου πάγαις,

345 Γεύοντος ἡμᾶς τῆς κακίστης ἡδονῆς.

‘Ἐγὼ δ’ ὅτας φύοιμι τὴν μοχθηρίαν

Ζητῶ, τίσι πτεροὶς τε καὶ τίσι βυθοὶς

Γῆς ή θαλάσσης, ή τίσι σοφίσμασιν,

Εἰς ποιὸν ἐλθὼν τέρμα τῆς οἰκουμένης,

350 Τίνα ζόφον πρόβλημα ή νέφος λαβών,

Α Ποιαὶ τὸ Θεῖον ἐκθεραπεύσας λιταῖς;

‘Ος ταῦτα τρία πανταχοῦ, χρόνος, τόπος,

‘Αμαρτίας τε τῆς κακῆς φάστη τύχη·

Στήσω νόμον τὸν θεῖον. Οὐνός ἐστι τίς;

355 Πόλεις ἀμείβετ’ ἐκ πολέων· τῇ γὰρ φυγῇ

Τινὲς λελείφοντ’, εἰπε τοῖς ἀποστόλοις,

‘Οταν διωθῆ’ ὁ κρατῶν πάντων Θεός.

Πάσας ἀμείψω μέχρις ἐσχάτου πυρὸς,

Φεύγων πονηρῶν ἀσχέτους ἐπιδρομάς.

360 ‘Εκεὶ μὲν ἔξει καὶ δικοντας ἡ δίκη.

Οὐδὲν διοχλήσουσι ταῖς δών μοναῖς,

Οὐδὲ ἐκβαλοῦσι τοὺς πένητας, ὡς γε νῦν,

Κάκειθεν· εἴπου καὶ δεῖσοντας τυχὸν

Οὐκτονούσιον βραχείας ρανίδος εἰς ψύξιν φλογός.

365 ‘Ο πλούσιος σε πειθέτω καὶ Λάζαρος·

Facultates concivium possidens et vicinorum,
Quem alius, ut arbitror, disperdet, iisdem ac tu, moribus præditus,
Oblique gradii ex tuo incessu consecutus,

Pejor discipulus vasri magistri.

340 (Revocabo etiam) horrendam malis tristemque diem

In qua tenebræ, flammæ, et tartarus,

Vindices malorum, quæcumque hic commisimus,

Imaginem Dei querentes penitus deletam et obrutam

Draconis subdoli fraudibus,

345 Qui gustandam nobis præbuit pessimam voluptatem.

Ego vero quo pacto effugere possim hanc nequitiam

Quæro, quibus alis, et quibus profunditatibus

Terræ et maris, aut quibus sophismatibus,

In quam secedens partem orbis terrarum,

350 Quam caliginem pro tegmine aut nubem assumens,

Quibus Numen exorans precibus?

Hæc tria ubique versantur, tempus, locus,

Peccatiisque prævæ facilima occasio;

Statuam mihi divinam legem. Quænam illa est?

355 E civitate in civitatem fugite: etenim, in quas fugere possitis, urbes

Quædam supererunt, dixit Christus apostolis,

Quando exigetur dominator omnium Deus.

Omnes obibo usque ad extremum ignem,

Fugiens improborum intolerabiles impetus.

360 Ilic quidem eos tenebit vel invitios ultio divina.

Non jam perturbalunt cœlestes mansiones,

Nec inde pauperes expellent, ut nunc ejiciunt,

Illis in terris; quin etiam ab ipsis petent forsitan

Comiserationis exiguum guttam ad refrigerationem flamarum.

365 Dives hoc tibi persuadeat, et Lazarus;

340 Τοῖς πονηροῖς. Ita Coisl. Edit. τῆς πονηρᾶς.

345 Ἐγκεχωσμένην. Vat. ἑγκεχωσμένην.

356 Αἰτεῖθοντ’. Ita legendum videtur cum Billio. Editi. λεξήφοντ’. Vide Matth. x. 23.

357 Διωθῆ’. Ita legimus, Billii conjecturam præbantes. Coisl. διώκῃ δ’. Edit. διωθῇ. Tunc expellitur

Deus, cum ipsis doctrina, et qui eam colunt aut prædicant, exagitantur.

359 Ασχέτων. Ita Coisl. Editi mendose ἐσχάτους.

364 Εἰς ψύξιν. Ita Vat., quæ lectio multum aridet. Edit. φύξιν.

METRICA VERSIO.

Conciviumque, proxima et bona colligens :

Quod, opinor, alter diruet, ritu tuo

Obliqua figens (sic soles) vestigia,

Vasri magistri discipulus nocentior.

Horrendum et illum rursus objiciam diem,

In qua tenebræ, flammæque est, et tartarus,

Quæs vindicatur quidquid hic commisimus,

Et per quæ imago quæritur, plene obruta

Astus per anguis subdoli : per gaudia

Qui nos inescans pessima, in casses trahit.

At ipse quonam crimina effugiam modo,

Quibusque pennis, quærito, et quo gurgite

Terræ marisve, vel quibus sophismatis,

Orbisve quemnam limitem extreum petens,

Qua nube, quæve me tegens caligine,

Quibusve precibus cœlitum exorans Patrem ?

Ubique terna hæc sunt enim, tempus, locus,

Noxæque promptæ facilis et contagio :

Legi Dei parebo. Quid vero hæc jubet ?

Ex urbe in urbem pergitæ; fugæ siquidem

Quædam supererunt (dixit hoc Christus suis)

Procul exigetur cum poli rector Deus.

Omnes obibo, donec ignis ultimus

Adsit, malorum ne graves subeam impetus.

Ilic habebit ultio hos, nolint licet.

Non jam molesti sedibus superis erunt,

Inopus nec illinc, ut modo, expellent foras.

Quin forte ab ipsis guttulanæ exiguum petent

Ardor levari nonnihil flaminæ ut queat.

Hoc dives ille, Lazarus leque hoc docet :

'Ο μὲν μόνου διδούς γε τοῦ τρυφῆν δίκας,
"Άλλου κάμνοντος καὶ τροφῆς καὶ τραύμασιν,
("Ωθεῖς γὰρ οὖν κάκεινος, ὡς σὺ, Λάζαρον").
'Ο δ', ὡς φέρων ἀπαντα, καὶ τιμώμενος.
370 Πέρας λόγου. Δέχου δὲ σὺν τρόμῳ λόγον.
Πολλῶν κακῶν δυτῶν τε καὶ καλουμένων,
Εἰδωλολάτρης οὗτος εἱρηται μόνος
("Ο τῶν κακῶν μέγιστὸν ἔστιν ἐν βίῳ),
'Ος οὐδὲν οἶδεν, ή λογίζεσθαι, πλέον.
375 'Ως καὶ τόδι ἀτάχιστα τῇ νόσῳ παθὼν
Εἰ καιρὸς Ἐλθοι τῷ πάθει καρπὸν φέρων,
'Η καὶ Χαμώς βδέλυγμα τὸν πλούτον σέδων.
Πίψωμεν οὖν, φίψωμεν εἰδώλων τύπους,

Α Μόνον Θεὸν σέδοντες, δη γινώσκομεν.

KΘ. Κατὰ γυναικῶν καλλωπιζομένων.

Μή κεφαλᾶς πυργοῦτε νόθοις πλοκάμωις, γυναικες,
Θρύπτουσαι μαλακοὺς αὐχένας ἐξ σκοπέλων,
Μηδὲ θεοῦ μορφὰς ἐπαλείφετε χρώμασιν αἰτχοῖς,
"Μοτε προσωπεῖον, κούχῃ πρόσωπα, φέρειν.
5 Οὐδὲ γάρ ἀσκεπέα κεφαλὴν θέμις ἀνδρὶ γυναικα
Φαίνεν, ή χρυσῷ σφιγγομένων πλοκάμων,
Τὴν κόμης ἀδετοι κατωματῶν ἐνθα καὶ ἔνθα
Σκιρτώσης ἀπαλῶν μαινάδος ἐξ ἀνέμων.
Οὐδὲ λόφον καθύπερθε φέρειν κορύθεσσιν διοισον,
10 Τηλεφανῆ σκοπίην ἀνδράσι λαμπομένην,

Ille quidem ob delicatam duntaxat vitam dans poenas,
Cum Lazarus affliccetur ex inopia cibi et ulceribus
(Propulsabat enim ille Lazarum, ut tu nunc pauperes);
Iste vero, quod aequo animo calamitates tulerit, honore affectus.

370 Sed finis sit orationi. Tu autem accipe cum tremore extreum hoc verbum.

564-565 Cum multi sint et appellantur improbi,

Idololatra ille dictus est solus.

(Quod malum est maximum in hominum vita),

Qui nihil aliud novit, quam pecuniam numerare;

375 Propterea quod facile, qui hoc morbo laborat,

Si tempus occurrit cupiditati lucrum afferens,

Vel ipsum Chamos idolum, Plutum adoret.

Projiciamus igitur, projiciamus fictorum numinum simulacra,

Solum Deum venerantes, quem agnoscimus.

XXIX. Adversus mulieres se nimis ornantes.

Nolite capita tollere instar turri, adulteris crinibus. o mulieres,

Lascive inflectentes mollia colla e scopulis,

Nec Dei formas inungite foedis coloribus;

Sic ut non jam facies, sed larvas gestetis.

5 Neque enim nudum caput fas viro mulierem

Ostendere, dum aut auro stringuntur crines,

Aut coma soluta humeris hinc inde

Involitat, instar Mænadis, molibus ventis agitata,

Neque cristam superne ferre licet galeis similem,

10 Procul conspicuam speculam viris collucentem,

* Alias Bill. 64, pag. 147.

369 Τιμώμενος. Ita Coisl. Edit. τιμώμενον.

370 Πέρας. Ita Coisl. Edit. πάρα.

373 'Ο. Ita Coisl. Edit. ὡς.

374 Αογίζεσθαι. Ita Coisl. Edit. λογίζεται. Billus : Præter aurum nil scit, aut nil cogitat.

377 Χαμώς βδέλυγμα τὸν πλούτον. Hæret hic Billius et fatetur se ex Gregorii scriptis colligere non potuisse, cur potassium Gregorius Plutum Chamos vocet. Verum, si minus ex ejus scriptis, saltem ex libro Judicium xi, 24, id colligere possumus, ubi Jephé regi Ammon bellum moventi, et veluti sua repetenti, quæ Amorrhæorum fuerant, eisque Israelitæ, Deo auctore, abstulerant, sic respondet : Οὐχ ἀ κληρονομήσει τοι Χαμώς, ὁ θεός σου,

αὐτὰ κληρονομήσει... Nonne quæcumque possidendo dederit tibi Chamos, deus tuus, hæc possidebis? Sic etiam Hebreum. His patet, quemadmodum apud Græcos Plutus opum et possessionum arbiter censebatur, sic apud Moabitas fuisse Chamos, atque licuisse Gregorio ad avaros et raptiores transferre.

XIX. 1 Πυρροῦτε. Schol. Coisl., ύψοῦτε πύργον δίκην.

2 Ἐκ σκοπέλων. Quæ ipsæ sint scopuli, et jurenum spectantium certa naufragia. Comb.

6 Φύλετιν. Sup. lin. δεικνύειν.

10 Σκοπίην. Ita habent codd. Regii 992, 993 e Coisl. Edit. σκοπήν.

METRICA VERSIO.

Quorum ille poenas unicum ob luxum dedit,
Premeretur alter cum fame et mole ulcerum
(Peltebat enim Lazarum, ut tu pauperes);
Hic contra honorem, cuncta quod ferret, tulit.
Hoc tremulus audi, quod loco dicam ultimo.
Multi licet sint, et vocentur, improbi,
Idololatra dictus est solus tamen
(Quo nullum in ævo gravius est usquam scelus),
Qui præter aurum nil scit, aut nil cogitat :
Facturus ut qui hoc facile sit, morbum ob suum,
Si tempus astet quidpiam lucri afferens,
Vel execrandum quod Chamos Plutum colat.
Pellamus ergo foeda simulacra, et Deum

B Solum colamus, nosse quem nobis datum.

XXIX. ADVERSUS MULIERES SE NIMIS ORNANTES.

(Fed. Morello interprete.)

Crinibus ascitis capitī fastigia vestro

Ne addite, conspicua ut mollia colla sient

Neve Dei formas pictura inducere foeda,

Ut jam non facies, larva sed ora notet ;

Feminum caput illictum est nudare, virorum

In coetu, seu auro cæsarie implicita :

Sive comæ luc illuc agitatæ, et pone vagantes,

Perque leves auras Mænadis instar eant.

Femina nec cristam galeæ instar vertice gestet,

Nempe viris læte ut splendeat hæc specula.

Ἡλίου μαλακοῖο διαυγάζουσαν ἔθειραν
Κρυπτήν, ἀμφαδίην, τήνδε μετωπίδην,
Ξανθὸν ἀπαστρέπτουσαν, ὅση χρήδεμνον ἄλιξεν,
Ὦς δοκέειν παλάμης Ἑργα πονησαμένης·
15 Εὗταν οὐχ ὁρῶντα διδάσκαλον, ἀπνοον εἰκὲν:
Μορφῆς στασαμένη, κάλλος ἐκεῖθε γράφεις.
Κάλλος δ' εἰ μὲν ἔδωκε φύσις, μὴ χρύπτετ' ἀλοιφῇ,
Ἄλλ' οἰοις καθαρὸν ἀνδράσιν ὑμετέροις
Σώζετε, κάλλοτριψ μῆδ' δυματα λίγνα φέρουσαι·
20 Ὁμηρος γάρ κραδὴν ἐσπειται οὐχ ὅσιοις·
Εἰ δ' οὐ γενομένης συνέπετο, δεύτερον αἰσχος
Φεύγετε, ἐκ χειρῶν κάλλος ἐφελκόμεναι·
Κάλλος, δ γαῖα φέρει, καὶ θνιόν ἔστι γυναιξὶ

*Aut molli pellucidam lino cæsariem,
Occultam, simul et perspicuam, frontem supra revinctam,
Flavum quiddam coruscantem, qua parte velo non oblegitur,
Ut videantur opera manu elaborata;
15 Quippe quæ cæcum magistrum, exanime simulacrum
Formæ tibi proponens, illuc pulchritudinem quasi penicillo ducis.
Pulchritudinem autem, si quidem dedit natura, nolite occultare pigmentis,
Sed solis puram maritis vestris
Servate, nec aliis quibusquam procaces oculos injicite:
20 Oculos enim cor nefarios sequitur:
Sin autem vobis negavit natura formæ elegantiam, secundam deformitatem
Fugite, pulchritudinem manibus comparatam;
Pulchritudinem, quam terra producit, quæ venditur a mulieribus
Trivialibus, quan obolis vendunt paucis.
566-567 25 Pulchritudinem, quæ abstera in terram fluit: quæ ad risum
Consistere non potest, si solverit lætitia effusior genas,
Et lacrymarum rivulis proditur, et udo sudore
Metu excusso, et guttis solvitur exiguis.
Quæ vero antea splendida erat, gratoque quodam prædicta nitore gena
50 Risum magnum movet, subito bicolora apparet,
Subatra, candida. O nigricolor, minioque fucata,
Quonodo potes retinere pulchritudinem, quæ tam facile proditur et deletur?
Hæc immobilebus statuis linquenda: tibi vero
Forma quæsita pigmentis non convenit, quæ multis solvitur casibus.
55 Hoc divinæ fabricæ corpus, illud manufactum: illud antiquum,
Hoc novum. Pratum dicas duplices flores sereus,*

- 12 Μετωπιδῆρ.** Sup. lin. ἄλλην δὲ κατὰ τῆς
διέψεως.
13 Κρήδεμνος. Coisl. int. τὸ αυσδάριον.
15 Ἀγρον. Male edit. ἀπλοον.
16 Γράφεις. Coisl. et duo Regii γράφης. In uno
cod. Colb. legitur οὖτε, pro εὗτε, στησαμένην προ
στησαμένη, et γράφειν pro γράφεις, quæ lectio pla
num elicit sensum: *Neque cæcum magistrum, inane
simulacrum formæ tibi proponens, hinc pulchritudi
nem quasi penicillo ducas.*
17 Μὴ χρύπτετ'. Sic Chig. et Coisl. Edit. μὴ
χρύπτε.
19 Κάλλοτριψ μῆδ' δυματα. Sic Chig. et Reg.
993. Edit. μῆδ' ἀλλοτριψ.
20 Οὐχ ὅσιοις. Ita Chig., Reg. 990. Sup. lin. τοὺς
ἀδίκοις. Edit. οὐχ δαίως.
22 Ἐφελκόμεναι. Schol. 991 χειροποίητον.
24 Περομέναις. Int. πιπρασκομέναις.

METRICA VERSIO.

Ac vel lucen:em lino redimire capillum,
Occu: tum aut claram summa per ora nefas :
Flavum fulgentem, simul ac velamen abegit,
Ut palme: constet munus id artificis :
Cum cæcum doctorem, atque exanimum simulacrum
Formæ constituens, hinc decus assequitur.
Si formam natura dedit, ne inducite fuso,
Sed facite ut solis pura sit illa viris :
Ne oculos avidos alium jaculainini in ullum :
Nam cor non caste lumina subsequitur.
Si minus est vobis formæ concessa venustas,
Nec deforme decus conciliante manu :
Quod tcellus profert decus, et venale lupis est

A Πανδήμοις, ὅδοιῶν περνομέναις ὀλίγων
25 Κάλλος, δ ρυπτόμενον χαμάδος:ς ρέει· οὐδὲ γέλωτε
Ἴστατ', ἐπήν λύση χέρμα παρειάν ὅλην,
Καὶ δαχρύων ὄχετοισιν ἐλέγχεται, ίχμαλέψ τε
Δείματι, καὶ φεκάδος λύεται ἐξ ὀλίγης.
Ἴ Η δὲ πάρος στίλβωσα, καὶ ἡ χαρίεσσα παρειή,
30 Χάρμα μέγ' ἐξαπλῆς διχρός ἐξεφάνη,
Περχήτ, μαρμαρόδεσσα. Μελάγχρος, μιλτοπάρης,
Πῶς δύνασαι κατέχειν κάλλος ἐλεγχόμενον;
Ταῦτ' οὐ κινυμένοισιν ἀγάλματι· σοὶ δ' ἀφορτή
Μορφή, καὶ πολλοῖς λυομένη πάθεσι,
35 Τοῦτο Θεοῦ δέμα; ἐστι, χερὸς τόδε· τοῦτο παλαιόν,
Τοῦτο νέον. Λειμῶν ἀνθεα διστὰ φέρων,

25 Ρυπτόμενον. Ms. ρυπτόμενον, et sup. lin.
πλυνόμενον.
27 Οχετοῦσιν. Int. ρεύμασι πλατύνεται. Μοι,
ὑδροτοίχι φύσιο.
31 Μαρμαρόδεσσα. Sup. lin. 991, λευκή. Μοι
schol. ὡ μελάγχρος.
32 Ἐλεγχόμενον. Chig. sup lin, ὀνειδιζόμενον.
33 Οὐ κινυμένοισι. Int. ἀκινήτοις. Hæc linquen
da mortuis statuis, tibi vero non convenient quæ non
es immobilius, sed forma multis modis dissolubilis.
Ibid. Σοὶ δ' ἀφορτή. Ita exigit sensus. Coisl. et
Combes. οὐ δὲ φορητή, cui repugnat metrum.
Edit. οὐ δὲ φορητή. Reg. 991, sup. lin. περιφορητή.
— Metricam versionem hic capiat qui potuerit.
Duo sequentes versus adeo contra sensum pecca
bant, ut mutationem expostularent, quam italicis
distinctam inferius reperies. CANTLAV.

B Et scortis, nummis exiguisque emitur.
Hic decor absterus per humum fluit, atque manere
In risu nescit, quando soluta gena est.
Elutitur, quæties lacrymarum funditur imber;
Hunc madidusque metus, stillaque parva abigit.
Inde prius fulget gena quæ gratissima visu,
Discolor appetet, res bene ridicula,
Fusca et mariorea. O minii male tincta colore,
Qui retinere potes quod decus arguitur?
Hæc non sponte sua signis salientibus adsunt:
Extera forma modis solvitur innumeris.
Numinis hæc opus, illa manus; vetus illa figura,
Hæc nova; ceu pratum fert varias violas,

Τερπνῶν τε στυγερῶν τε ἀμοιβαδίς, τέ τις ἐσθῆς
 Ἀμφίχροος ζώνας πλεοστιν ἐλκομένη.
 Τούνεκεν ἡ φεύγειν γραπτὸν δέμας, τὲ φυλάσσειν,
 40 Μῆδ' ἐπιλωβητὸν εἰδεος ἀλκαρ ἔχειν.
 Ιστὸν Πηγελόπης, τὸν νῦν λύεν, ἥμαρ ὑψαίνεν·
 "Ενδοθεὶς τὴν Ἐκάδην, ἔκτοθεὶς τὴν Ἐλένην.
 Εἰ μὲν δὴ μῆχός τε λαβῖτν πόσιν, οὐ μὲν ἀνεκτῖν,
 Εἶδος ἀποκρύπτειν θειότερον βροτέω,
 45 Μή σε Θεός τοιοσιν ἀμειψήταις χαλεπήνας·
 Τίς, πόθεν ὁ πλάστης; Ἐρρέ μοι, ἀλλοτρίη.
 Οὗ σ' ἔγραψε, κύών, ἀλλ' ἐπλασα εἰκόν' ἐμοῖο·
 Πώς εἰδῶλον ἔχω εἰδεος ἀντὶ φίλου;

Α' Ἀλλ' ἔμπης νούσῳ τι παρήσομεν. Εἰ δ', ἀριδή, οὐ
 50 Ἐστὶ πίναξ γραφέων εἶδος ἐπ' εἶδος ἔχων,
 Στήλην αἰσχεος ἵστι βροτοῖς περιφαντὴν ἔγειρειν
 Μορφὴν, ἢν σὺ γράψεις ἔμπνοον ἀλκὴν νόσου.
 Κῆπος Ἀδύνιδος ἃδε τεῇ χάρις ὀλεσίκαρπος,
 Πουλύποδος χροή, γράμματ' ἐπὶ φαρμάδων.
 55 Πώς δὲ σύγ' εἶδος ἔχουσα χολοῖον (εἴ γε χολοῖν
 Εὔπτερον ἀλλοτρίοις ἀνθεσις μῆθος ἔχων,
 Αὔθις γυμνὸν ἔθηκε γελοῖον), οὐκ ἀλεγχεῖς
 Αἰσχεος ὑστατίου, κάλλεος ὀλλυμένου.
 "Ἐλπη ὁ ἀστυρέλικτον ἔχειν γάνος; οὐ μετὰ θηρὸν
 60 Οὐέσαι ἀλλοτρίου κάλλεος δισσον δῆκος.

Jucundos et ingratos vicissim : aut quamdam vestem
 Bicolorem pluribus zonis tractam.
 Quapropter aut fuge suctatum corpus, aut conserva,
 40 Nec turpe forma adjumentum adsciscas.
 Telam Penelopes, quam nox solvebat, dies texelat;
 (Id quidem agis) interne Hecubam, externe Helenam refers.
 Etiam aliquo modo latere maritum posses, haud tamen ferendum
 Te formam occultare divinam mortali,
 45 Ne te Deus his verbis alloquatur indignatus:
 « Ecquis, undenam est tuus factor? Hinc abi, mulier aliena.
 Non te depinxι, o impudentissima, sed fixi imaginem mei.
 Quomodo igitur idolum habeo pro chara imagine? »
 Attamen huic morbo non nihil indulgeamus. Si autem, manifesta
 50 Velut tabula pictorum, formam formæ superjectam habens,
 Statuam turpitudinis neveris te conspicuam mortalibus excitare,
 Formam quam tu pingis vivam, viribus ingenii.
 Adonidis hortus est tua venustas cito marcescens,
 Polypi color, littera in arena conscripta.
 55 Quomodo tu, quæ graculi formam habes (quandoquidem graculum
 Alienis ornatum plumis ostendens fabula,
 Rursus his nudatum protulit ridiculum), quomodo, inquam, non curas
 Summum dedecus, cum perierit tua pulchritudo?
 568-569 An vero spes est constantem hanc tibi futuram venustatem? brevi certe
 60 Perspicies ex adulterina pulchritudine quantus sit dolor.

37 Ἀμοιβαδίς. Sup. lin. ἐκδιάδοχος. Μοχ, ἐσθῆς,
 ἑμέτιον δέχρον.

40 Ἀλκαρ. Schol. βοτθῆμα.

41 Ιστὸν Πηγελόπης. *Penetopes telam retexere,*
 est inanem operam sumere, et rursus destruere
 quod efficeris: proverbium natum ex Homero qui
Odyss. II, 94, lingit Penelopem Ulyssis uxorem
 procos eam urgentes hac conditione delusisse, ut
 tum se promitteret nupturam, ubi telam, quam
 habebat in manibus absolvisset. Quia in conditionem,
 postea quam illi accepissent, mulier astuta, quod
 interdui texisset, id noctu retexere cœpit:

"Ἐγέκα καὶ ἡματίῃ μὲν ὑγαινεσκεν μέτραν ἱερὸν,
 Νύχτα δὲ ἀλλιέσκεν, ἐπὶκρ δαδας κυράθειτο.
 Sloc proverbium usurpat Plato in *Phædone*, et Tull.
 Acad. quæst. lib. II.

42 Ἐκάδην. Int. σώφρονα. Μοχ, Ἐλένην. Int.
 πόρην.

46 Ἐρρέ. Sup. lin., φθείρου.

47 Κύων. Sup. lin., ὡ ἀναιδέστατα.

49 Ἀριδηλος. Ita Coisl. et Chig. Edit. ἀριδηλα.
 Mallēm ἀριδηλος.

51 Ἐγέρειρ. Chig. ἐγέρειρ.

52 Ἀλκὴν ρῶν. Sic legendum: sensus postulat;
 et certe schol. non legit Ἀλκινόν, ut in editis,
 quippe qui supra Ἀλκινόν scripsit ταῖς ίδιαις χερσὶ,
 propriis manibus.

53 Κῆπος Ἀδύνιδος. Edit. male χήτος. Ad marg.
 991 scributor: «Ἐπὶ τῶν ἀώρων, καὶ ὑλιγοχρονίων,
 καὶ μὴ ἐρέζουμάνων. Nimurum proverbium est de
 rebus leviculis, parum frugiferis, brevemque ha-
 bentibus volupatiem, radices non habentibus. Vide
 Erasm. Ibid. Πλεσίκαρπος. Sup. lin. Coisl., καρ-
 ποῖς ἀποδάλουσα, ἀπολλυμένη.

54 Πουλύποδος χροῖν. Polypi color, et litteræ in
 arena descriptæ, proverbia sunt de rebus fluxis.
 Hæc aptissime transfert ad suctam mulieris pul-
 chritudinem.

55 Κολοιδρ. Quod de graculo *Aesopus* in fabulis,
 hoc de cornicula scribit Horatius, epist. 3, lib. I.

METRICA VERSIO.

Jucundas mistas inamoenis : vestis et instar,
 Cui variae zone sunt, variisque color.
 Idcirco pictum corpus fugito, atque caveto :
 Sperne hoc probrosum subsidium decoris ;
 Telam Penelopes luce orsam, nocte retexam :
 Nempe Hecuba est intus, sed foris est Helena.
 Quod si ulta est ratio ut lateas virum, at hoc pote
 [non est
 Mortali divinam oculere effigiem ;
 Ne Deus infensus te dictis increpet istis :
 « Quisnam, unde hic factor? vade, aliena mibi?
 Te haud pinxi, canis; est a me mea condita imago :
 Cur pro forma illa das simulacra mibi? »

B Attamen huic morbo veniam damus. At manifesta
 [est,
 Picta tabella alium mox aliunque notans.
 Claram ignominiae forma stabilire columnam
 Crede tua, vivam quam facis ingenio.
 Hortus Adonidis ista venustas, fructibus obstans,
 Polypus omnicolor, littera et in sabulo.
 Fabula nota, avis ut furtivo munere gaudens
 Pennarum, risum concitet alitibus,
 Mox ubi nudatur specie illa. Cur tibi gratum est
 Dedeceus extremum, pestiferumque decus?
 An sperare queas peritura hæc gaudia nunquam?
 Quam grave sit cernes mox decus haud proprium.

Πυνθάνομ' ὡς τι φέριστον ἔχει πλάσις, ἢν ποτε γῆρας
 Τίκνωσή μορφὴν, τὴν πάρος ἀνθοφόρον.
 Τῆμος δτ' ἄγραφός εστὶ μελῶν πλάσις, ὡς πυρίκαυ-
 [στον]
 Λειπεσθαι σαρκῶν λείψανον ἐκ κονίῃς.
 65 Όψὲ μετακαλεῖν δὲ μελῶν δόλον, εὗται πίθηκον
 'Ρυτίσιν ἐν πυκιναῖς ὥσε τὸ λειπόμενον.
 Τοῃ φευδομένων μελέων χάρις. Ἀλλὰ, φερίστη,
 Νῦν στῆσον μορφῆς ἕκτυπον, ὡς τὸ πάρος.
 Ἀτρεκὲς οὐ μὲν Ἑγωγεῖς δύομαι· ἀλλὰ πολὺ πρὶν
 70 Μηδένα μηδὲ ἀνδρῶν εὑξεις δυματ' ἔχειν,
 Οἴ το πάρος κλήζον, ἐπ' δυματαῖς δ' εἰχον ἔτοιμα
 Τῇ καὶ τῇ σοδαροὶς θύματι κινυμένην.
 Καὶ τὸ, γέλως, ἀνδρῶν λήθειν γένος ἰσχανώσα,

A Μύστας σῆς μορφῆς ἀνδρας ἐπεσπάσασο.
 75 Ἀνδρες γάρ τριψαντο τὰ φάρμακα, οἵς σὺ γέγηθας,
 Απῆσται μεγάρουν, τέκτονες ἡς μανῆς.
 Ταῦτ' οὐ σωφροσύνης τὰ σοφίσματα, μαχλοσύνης δέ.
 Πᾶς γάρ δ τεχνάζῃ ἀρρέσι, μαχλοσύνη.
 Φασὶ τῶν μεγάλαυχον, ἐπήν περίκυκλον ἐγείρῃ
 80 Αὐχένα κυρτώσας χρύσεον, ἀστερέσις,
 Κλάζειν θηλυτέρας φιλοτήσιος. Εἰ δὲ σὺ μορφὴν
 Οὐ σφριγόωσι τράφεις δυματι, θαῦμα μὲν ἔχει.
 Εἰ μὲν γάρ πόσις σου ἔχεις πόθον, ὡς σὸν ἐκεῖνος,
 'Εξέτι τοῦ, δτ' ἐρῶν σ' ἡγαγε πρὸς θαλάμους
 85 Κουριδίην θαλέθουσαν, ἔχεις χάριν· εἰ δὲ σὺ γ' ἀλλῶν
 "Ομμασιν ἀνδανέεις, τοῦτο πόσις στυγέει.
 Κεύθειν λώψιν έστι βελῶν χάριν οἰσι δόξισιν,
 'Ηὲ φευδομένην οὐχ ὁσίως προφέρειν.

Si vera audio, hoc commodi habet fucus, postquam senectus
 Rugis contraxerit formam prius florentem:
 Tunc cum jam membris pigmenta non adhibentur, velut igni adustas
 Relinqui carnis reliquias e cinere;
 65 Tum sero deplorat membrorum fraudem, cum simiam
 Rugis densissimis propulerit id quod superest.
 Talis commentitia membrorum venustas. At nunc, o præstantissima,
 Statue formæ simulacrum, ut anteia.
 Sincerum haud equidem ego putem: ac certe priusquam faciem admovereas
 70 Nem̄nem ex iis viris optabitis oculos habere,
 Qui te antea laudibus efferebant, et oculos habebant in te defixos
 Huc et illuc superbis gressibus procedentem.
 Et hoc ridiculum est, te hominum genus latere velle,
 Quæ mystas tuæ formæ viros adscivisti.
 75 Viri enim contriverunt hæc pharmaca, quibus delectaris,
 Magnarum prædones domorum, artifices suæ insaniae.
 Hæc pudicitiae artificia non sunt, sed lasciviae.
 Quidquid enim struis in gratiam virorum, libidinem promit.
 Ferunt pavonem superbum, cum circulum efficit,
 80 Aureum intorquens collum, pennis gemmantibus
 Clangore suo feminas ad venerem invitare. Si autem tu formam
 Non pingis, ut lascivis placeas oculis, hoc admiror.
 Si enim mariti desiderio flagras, ut tui ille
 Jam inde ex quo te sibi matrimonio sociavit
 85 Puellam florentem, id gratum. Si autem aliorum
 Oculis placere studes, hoc maritus odit.
 Occultare melius est membrorum elegantiam in suis ædibus,
 Quam commentitiam nefario proferre.

60 Καλλιος. Chig. et Coisl. κύδεος.
 65 Μελῶν δόλοι. Χάριν, elegantiam. Ibid. Πληθ-
 κον. Simiam propulerit, id est, emenitiam pulchritu-
 dinem.
 68 Στῆσον. Ἔγειρε, ironice.
 69 Ἀλλὰ πολὺ πρὶν. Prius crederem te optare
 ut nemo ex iis viris oculos habeat.
 73 Αῆθειρ. Chig. λήθην.
 76 Τέκτορες ἡς γανίης. Ipsi enim sibi laqueos
 quibus capiantur parant, dum pigmenta conficiunt,

quibus elegantiores reddantur mulieres.
 78 Τεχράζη. Ita duo Regg., Coisl. et Chig. Edit.
 τεχνάζοι.
 79 Ταὼ. Chig. et Coisl. ταών.
 80 Ἀστερέσις. Stellis micuns.
 84 Ὁτ' ἐρῶν σ' ἡγαγε. Reg. 994, Coisl., Chig.
 Λέξει τοῦ δτε σε τηγάκετ. In thalamum admisit.
 87 Βελῶν. Uterque interpres legit μελῶν. Cf
 vers. 65. Edit.

METRICA VERSIO.

Audio quid prosit medicamen, quando senectus
 Contraxit faciem floribus ante parem:
 Cum non insciunt vultus pigmenta, supersunt
 Corporis ambustæ reliquiae e cinere.
 Deslere at serum est fraudem medicaminis bujus,
 Cum densis rugis simia conficitur.
 Talis mendacis decoris stat gratia. Quare
 Siſte oris speculum quale prius fuerat.
 Haud ego crediderim verum: sed vota tua essent
 Cunctis nulla viris lumina in ore fore;
 His qui te quondam celebrabant, teque ferebant
 Ante oculos incessu atque gradu tumido.
 At quod ridiculum est, generi hoc celare virorum

B Contendens, mystas hos trahis ad faciem.
 Pharmaca namque viri triverunt quæ tibi cordi,
 Prædones domuum, nequitiaque fabri.
 Hoc lenocinii est commentum, haud sobrietatis;
 Namque est flagitium quod struvis arte viris.
 Pavoneum memorant præ fastu cum explicat alas
 Gemmantem, collum et stellifer aureolum,
 Clangore ad se accire suo Venerem. Ipsa colorem
 Si non ob molles, miror, amas oculos.
 Estne viri desiderium tibi mutum et ardens,
 Ex quo te a prima virginie duxit amans?
 In thalamum genialem habuisti gratiam: at idem
 Vir te odit, si aliis luminibus placeas.
 Occultare domi est satius quæ in corpore doles,
 Quam non rite foras prodere ficitias.

Τῇ μὲν γὰρ πόσις ἔστιν ἐπάρκιος· ἡ δὲ πολλοὶς Α Ἀλλας μὲν βάλλουσιν ἐπεσθόληρις φασινάς,
γοῦ Ἰσταται, ὡς τε λίνον ἵπταμένων ἀγέλῃ.
Τέρπη τερπομένω, καὶ ἀμείβεσαι δύνιν ὅπωπῃ,
Αὐτάρ εἴπειτα γέλως, καὶ λόγος ἀντίθετος,
Κλεπτόμενοι τὸ πρώτον, ἔπειτα δὲ θάρσος ἔχοντες.
Μηκέτι μοι τὰ πρόσω φθέγγεο, γλῶσσα λάλε.
95 Ἀλλὰ τόδι ἀτρεκέως μυθήσομαι, οὐδὲν ἀκεντρον
Τῶν ὅσα θηλυτέραις παιζέται ἀμφὶ νεοῖς.
Πάντα γὰρ ἀλλήλοισιν ἀμ' ἔσπειται, ώστε σιδηρος,
Ὄν μάγνης ἐρύει, ἄλλον ὑπ' ἀλλον ἀγων.
100 Στιλβειν, καὶ λιπαρώς, ἀνέρες ἀφραδέες,
Οἱ τόσον αἰσχος ἔχοντες ἐν ὄφθαλμοις σύνοιχον,
Τέρπονται κακίη, ἀχλὺν ἐφεσσάμενοι·

Nativa tua pulchritudo marito sufficit : commentitia vero pluribus
90 Prostat, ut rete volatilium gregi.

Delectabit te ille quem delectas, et reddes aspectum aspectui ;
Deinde risus et mutuunt colloquium,

Furtivum id primo, postea accedit audacia.

Ne mihi jam, quæ deinceps sequuntur, loquaris, lingua garrula :

95 Sed hoc vere dicam, nihil sine aculeo

Ex omnibus quæ mulieres joco dicunt aut faciunt cum juvenibus.

570-571 Omnia enim inter se cohaerent, ut ferrum

Quod magnes trahit, permulta deinceps rapit.

Atque utinam cerussa et fuso, loco mulierum,

100 Reniderent, et quidem abunde, viri stolidi,

Qui tantam turpitudinem habentes ob oculos contubernalem,

Vitio delectantur, caligine circumfusi ;

Alias quidem insectantur dictieri sapientia illustres,

Ipsi vero in propriis obscenitatibus sunt porci :

105 Aut forsai et in tenebrosas haras deciderent,

Inclusi Circes unctionibus feriparis,

Qui non oderunt hujusmodi fucos, immo igni quasi aridam materiam

Injiciunt, quam extrahere satius esset quam inferre.

Alium enim aliis vir ornata mulierum

110 Vincere, et insipientia primas habere gestit.

Sæpe etiam facultatibus egentes, ut excent

Fastum uxorum suarum, maximos suscipiunt labores.

Inimico nunquam sunum porrexisti gladium, neque torrenti

Tuas in segetes facilem aperuisti viam.

115 Pandoram ferunt, igne a consumente furtim sublato,

Pœnam mortalibus ultricem

89 Ἐπάρκιος. Sic habent edit. Reg. 991, ἐπάρκειος. Μοx. ἡ δὲ ἐπι. Ita pariter idem Reg. 991, 992 et Coisl. Edit. et δ'.
91 Τέρπη τερπομένω. Int. Coisl. τέρπη καὶ ἀντιτέρπεις, delectaris et delectas.

93 Οὐδέτερ ἀκεντρον. Nihil quod non pungat, quod non vulneret.

98 Ὁρ. Ita duo Regg. et Coisl. Edit. οὐ. Μοx. ἀγων. Sic Reg. 990, Coisl. et Chig. Edit. ἀγος. Aliud asper aliud scelus.

103 Φαειράς. Int. Coisl. βάλλουσι μὲν λοιδορίας σώρρωνας γυναικας. Injurias lacerant sapientes mulieres.

106 Κίρκης χρίσμασι θηροτόχοις. Circe venefi-

cis suis Ulyssis socios in suas mutavit. Sic lascivæ mulierculæ fuso ac pigmentis suis ita maritos demantant, ut pene hominum exuisse naturam, et belluinam induisse videantur.

110 Νικώσ. Int. Coisl. ὑπερβάλλει.

115 Πανδώρην. Pandora puellæ nomen est apud Hesiodium, sic dicta, quod dii omnes donum aliquod in eam contulissent. Hanc, ob cœlestem ignem a Prometheo surreptum, e cœlo in terram demissam fuisse fligit poeta, ut homines philiris suis ac fucis in exitium impelleret. Hæc enim sunt de ea Jovis verba :

Σοὶ δέ τοι ἀντὶ πυρὸς δώσω κακὸν, φέναντας τέρπωνται κατὰ θυμὸν ἐδν μόρον ἀμφαγαπῶντες.

METRICA VERSIO.

Forma tua et nativa virum juvat; at si eadem ambit
Multos, rete gregi tenditur ut volucrum.
Ille placet tibi cui ipsa places, cernisque tuentem,
Obtutum risus, sermoque persequitur.
Hoc furtum primum, mox hinc fiducia surgit :
Ne ulterius pergas, garrula lingua, cave.
Hoc tamen effabor vere, quod non jocus ullus
Femineo in cœtu est, qui stimulo caret.
Cuncta etenim sibi inhærescant, velut ordine serrum,
Quod traxit magnes, ferrea quæque rapit.
Quam yellem cerussa homines, fucosque niterent,
Qui sic despiciunt, et muliebre secus !
Nempe oculis tantum cum dedecus obversetur,
Induti vitiorum exsiliunt nebula ;

b Nec cessant cultas dictis incessere acerbis :
At porci remanent dedecore in proprio ;
Deciderint in haras tales duntaxat opacas,
Vinci Circais, unguinibusque feris.
Non etenim odere hæc, alimenta sed arida in ignes
Conjiciunt, quæ esset substrahere his melius.
Hic illum ornatu uxoris vuli vincere semper,
Nec quisquam cuiquam cedere stultitia :
Sæpeque cum indigeant opibus, quo attollere possint
Uxorū fastum, majus opusque movent.
Atqui hosti gladium non das, torrentis et undis
In segetes proprias haud iter ipse facis.
Post ignem æthereo subductum culmine, fertur
Pandoram venisse hic grave supplicium,

'Αντὶ πυρὸς πῦρ δὲλο, καλοῦ κακὸν, ὃς κε φλέγησι Α Ἡπαφεν, εὐθαλέος τε διφαρ βάλεν ἐκ παραδείσου,
Καὶ πλέον, ἀσκῆσαι κάλλεσι δαιδαλέοις
Δαιμόνας, δὲλο τι δὲλον ἐπικίλοπον εἰς ἐν διοντας.
120 Συμφερτὴν ἀπάτην ἀνδράσιν ἐμπελάσαι,
Δειπνολόχην, δολέσσαν, ἀναιδέα, μειλιχόμυθον,
Τερπωλήν ὀλόην, δαλὸν δειψιλεγέα.
Οὐ μὲν δὴ μύθοις ἐπιπειθομαι· εἰ δὲ κελεύεις,
Μή σὺ γε Πανδώρῃ γίνεο δαιδαλέη.
125 Πανδώρης γένος εἰσον ἀναιδέες· ἀλλὰ σὺ Χριστοῦ
Εἰκὼν, σωφροσύνη λάμπεο καὶ πραπίσιν.
"Ἄλλος δ' οὐκέτι μῦθος, ἐμῶν δὲ ἐπέων ἐπάκουουσον,
Οὓς σοι θειοτάτων φθέγξομαι ἐκ λογίων.
Οὐκ δέεις καὶ πρόσθε τέντι πατέρ' ὡς ἀπάτησεν
150 Ἀνδροφόνοι φυτοῦ ενχροος ἀγλαΐην

Δισμενέος τε δόλος, παρφασή τ' ἀλήχου.
Οὔτός ποι νόμος ἐστὶ πατρώιος ἔξει τείνου,
Μή ποτ' ἐπ' εὐχροίῃ θάρτος ἔχειν, θύγατερ.
135 Πᾶν μὲν κάλλος ἐμοὶ, βαῖη χάρις, εἴσαρ ἔνεικε,
Καὶ χειμώνι χρυερδὸς ὀλεσεν ἔξαπίνης.
Ἡ νοῦσός μιν ἐκαμψεν δάριον, ή χρόνος αἰνὸς
"Ωλεσε, τηκεδανῶν κύκλα φέρων ἐτέων.
Τοῦτο δὲ καὶ πλέον ἐστὶ γελοῖον· οἰδεν δικοσμον
140 Εἴδος ἔχουσα γυνὴ, καὶ πατέει δανάνη,
Αἰσχει κυδιώσα. Τὸ δ' αἰσχιον (ώς ἐνέπουσιν
"Ιδριες, οὐ γάρ ἐγώ, τῆσδε κακοβραφίης),
Συνήν νοῦσον ἔχουσι, καὶ ἀλλήλας ἐθέλουσι
Κεύθειν. Τίττε νόσου τῆσδε χεριστέρον;

Pro igne, ignem alium, scilicet pro bono malum, et quo inflammaret
Magis, eam instruxisse omni pulchritudinis genere
Deos, suas certatim illecebras in unum conferentes :
120 Tum vero confertam hominibus fraudem invexisse,
Epulis insidiantem, versutam, impudentem, dulciloquami,
Oblectamentum perniciosum, facem semper ardente.
Haud quidem fabulis crediderim : verumtamen, si volueris,
Νε τὶς Pandora versipellis.
125 Pandora dilia sunt omnes procaces mulierculæ ; sed tu Christi
Imago, sapientia splendeas et prudentia.
Verum jam omissis fabulis, verba mea audi,
Quæ tibi divinis depropnam ex oraculis.
Non audisti quomodo olim tuum parentem in fraudem impulerit
130 Homicidæ arboris color nitidus ?
Decepit hunc, et e virenti subito extrusit paradiso
Fraus inimici, et consilium uxoris.
572-573 Hæc tibi lex est paterna ex illo tempore,
Ne unquam pulchritudini confidas, o filia.
135 Omnem quidem pulchritudinem mibi, gratum sed breve ver afferit,
Et hiems aspera extinguit confestim :
Aut eam morbus frangit præmature, aut tempus grave
Delet, edacium orbem volvens annorum.
stud autem magis est ridiculum : novit se deformem
140 Speciem habere mulier, et calcat Danaen,
Quamvis deformis gloriando. Quod vero turpius est (ut aiunt,
Periti hujus artificii, neque enim id exploratum mihi est),
Communi morbo laborant, et se mutuo volunt
Celare. Quid morbo hoc pejus est ?

Pro igne dabo tibi gratam pestem, qua omnes
Delectentur suam ipsorum mortem amantes.
Commode itaque Gregorius Pandoræ comparat mulieres fucatas et unguentis delibutas. Huiusmodi
Pandoræ egregia est descriptio Proverb. vii.
123 El δὲ κελεύεις. Int. Coisl. εἰ βούλει, μή γίνου.
128 Οὖς. Non concordat cum genere substantivi neutri ἐπέων.
131 Ἡπαφεν. Sic Coisl. et Reg. 991. Male edit.
ἡπαφεν.

133 Sol. Ita Coisl. et Chig. Edit. moſ.
134 Μή ποτ' ἐπ'. Coisl. μή ποτ' ἐν.
137 Άρσιν. Chig. ἀρότος.
139 Ολέρον. Suæ sibi conscientia deformitatis.
140 Πατέει Δανάην. Ipsam Danaen formâ præstantissimam aspernatur. Schol., καὶ τῶν φύσεων δεῖται.
142 Οὐ γάρ ἐγώ. Int. Coisl. Εμπειρος. Moſ Reg. 990, κακοφραδῆς.

METRICA VERSIO.

Ignem alium pro igne, atque malum pro commodo B
[et æquo :
Ureret utque magis, hanc genii decorant :
Artibus inque unum collata fraude dolosis,
Admovere viris decipulam omnigenam :
Insidiantem epulis, blandam, sine fronte, loqua-
[cem,
Ardentem torrem, letitiam nocuam.
Credulus haud ego sum fabellis : credere si vis,
Ne Pandoram actu singito multiplici.
Pandoræ genii hæ perficta fronte, sed heus tu
Mente tua Christum et sobrietate refer.
Fabula nulla modo est : mea nunc age dicta capesse ;
Quæ tibi ab oraclis eloquar ætheriis.
Nunquamne audisti pater ut deceptus Adamus

Sit tuus in pomi pestiferi decore ?
Hunc lusit viridique cito ejecit paradiſo
Hostilis dolus, et conjugis alloquium.
Hinc tibi ab antiquo lex est præscripta parente
Ne credas formæ, filia chara, tuxæ.
Omne decus fragile est, veris quod protulit hora.
Momentoque brevi bruma perenit atrox.
Morbus et ante diem fregit, tempusque volucræ
Messnit, annos quod corripit innumeros.
Hæc eliam mulier digna est majore cachinno,
Quæ novit se informem, et gerit ut Danaen,
Dedecore exsultaus. At turpius hoc memoratur
Expertis (nec enim id mens mea callebat opus) ;
Vexantur morbo communi : seque latere
Invicem amant ; morbo hoc quid, rogo, deterius ?

145 Τέκτων τέκτονος ἔργον ἐπίσταται, ἕδρις δοιδός
 Ἰδεῖν διοδούνης, φῶρα δὲ φῶρ ἑδάν.
 'Ἄλλ' αὶ γ' οὐκέ εἰδέλουσι τὰ πέρ νοέουσι, νοεῖσθαι.
 'Η δέ ἐτεδύ, κακή δυματα πηρὸς φέρει.
 'Ω; δέ ἀνδρες τίσι τά πέρ γελάνως πρόσωπα,
 150 Τερπόμενοι χροιαῖς κινυμένων πινάκων.
 Οὗτι τόσον πινάκεστιν ὅποιαι, δισον ἐπ' ἀνδρῶν
 Θυμῷ, τοῦ τελέθει χρώματα μαρτυρή.
 Πυνθάνομ' ὡς κενεήν, καὶ ἀνείδεον, ὑστερφων
 'Ηχώ τις ποθέων, πλάζεθ' ὑπὲρ σκοπέλων.
 155 Καὶ μορφῆς τις ἔης ποτ' ἐράσσατο, καὶ κατὰ
 [πηγῆς
 'Πλατ' ἐπ' εἰδώλῳ χάλλεος οὐλομένου.

Α Ἀλλ δέ αὖ ποταμοὶ καλοὶ ἐπεμήνατο φεύθροις,
 Μαίνετο, οὐδέ δύχας ἥγε ἀπέλειπε φίλαις.
 Λάπτεν διάρη, χείρεσσιν ἀφύσσετο, ἀφρὸν ἐμαρπτεν.
 160 Ἀλλ' οὐδέ ὡς πυρόεις διάσι τῇγε πόθος.
 Οὕτω τυφλὸν ἔρως καὶ ἀνάρσιον. Οὐ μέγα θαῦμα,
 Εἴ τινα καὶ σὺ νέων τῇδε νόσοι βάλοις,
 Εὔχροος, ἀδροχίτων, ροδοδάκτυλος, ὑψικάρηνος,
 Όψις ἔνα, ἀλλὰ τόσους, δαστάτοισι γράψῃ.
 165 Πειθομαί, ὡς ποτε ταύρον ἄντερ σοῦδες ἡπαφε τέχνη,
 Χρώματα μορφώσας δουρατέην δάμαλιν
 (Ἐξινὸς ἔρως! ἀπνοίσιν ἐπ' εἰδεσιν ἐμπνοια βάίνει;
 'Οπότε καὶ σὺ νέοις μῆσαο τοῖον ἔγος..
 'Ορφεὺς θῆρας ἐπειθε, σὺ δέ ἀνέρας, οἶσιν διοῖος
 170 Θῆρεσιν ἔτοις νόσοι, θηλυμανῆς τε βίος.

145 Faber fabri opus scit, peritus cantor
 Peritum musicæ, surem sur novit.
 Illæ vero nolunt, quæ in aliis reprehendunt, in se deprehendi.
 Certe verissimum est istud; vitium oculis cæcitatem affert.
 Sic viri honorant, quas rident, facies,
 150 Oblectantes se coloribus vivarum tabularum.
 Neque eos tam tabulis delectari puto, quam virorum
 Ingenio, cuius colores sunt testes.
 Audio quod vanæ, informis, posterius resonantis
 Echus quidam amore captus, erraverit per scopulos;
 155 Et formam quis suam deperiit, et in fontem
 Insiliit ad amplexandum simulacrum exitiosæ pulchritudinis.
 Alia autem rursus pulchra fluminis insano amore prosequebatur fluenta,
 Insanebat, nec a dilectis discedebat ripis:
 Lambebat aquam, manibus hauriebat, spumam arripiebat;
 160 Verum nec sic igneum cessabat desiderium.
 Tam cæca res est amor et præpostera. Non ergo valde mirum,
 Si quem et tu juvenum de mente deturbasti,
 Colore nitens, mollier vestita, roseis digitis, excelsa capite,
 Nec unum duntaxat, sed quotquot sunt, quorum causa faciem pingit.
 165 Credo id quod narratur: taurum insignis pictor elusit arte sua,
 Coloribus depingens ligneam juvencam
 (Novus amor! ad inanimas formas viva animantia currunt);
 Quandoquidem et tu juvenibus par molita es scelus.
574-575 Orpheus feras flectebat, tu autem viros, quibus similis
 170 Brutis est animus, et insanus seminarum amor.

148 Πηρὸς φέρει. Colb. παραφέρει.
 149 Τά περ. Al. ἀπέρ γελάωσι.
 152 Τοῦ. Sic Coisl. Edit. τῷ. Μοξ. χρώματα.
 Reg. 990 δυματα.
 154 Ήχω τι ποθέω. Narrat Ovidius, lib. iii
Metam., quenadmodum Echo Narcissi amore cor-
 repta fuerit; verum quis ipsam Echo deperierit,
 non indicat. Ibid. πλάζεθ'. Chig. πλάζεσθαι.
 155 Τις. Ita Coisl. Male edit. τῇ. Sic etiam in-
 fra, lib. ii, sect. ii, carm. iii vers. 52.
 156 Ηλατ'. Al. ηλατ'.
 162 Καὶ σὺ ρέων. Chig. ουνέτων. Reg. 990 πι-
 νύτων.
 164 Οὐχ ἔτα. Chig., Coisl. οὐχ ἔνδε, διλλὰ τό-
 σων διστατοῖσι.

165 Myronis juventa, Anthol. epigr. 4.
 166 Σειρός. Legendum forte ξνός, inquit Bil-
 lius, ut praecedentis distychi ratio redditur, nega-
 que Gregorius mirandum si taurus prestantia artis
 deceptus in pictam juventum impetum fecerit: hoc
 enim ipsi commune est ac stultis viris, qui suctæ
 forma elegantia inescati in luculentam fraudem
 incidunt. Sed nihil immutandum videtur. De quo-
 dam Parrasio pictore etiam commemoratur, quod
 arte sua sic ad vivum uvas expresserit, ut aves
 ad eas, tanquam ad veras uvas advolarent. Μοξ,
 βαίνει. Reg. 991 βαίνει.
 168 Μῆσαο. Ita duu Regg., Chig. et Coisl. Edit.
 μῆσαο.

METRICA VERSIO.

Scit munus fabri faber, et surem aspicit alter :
 Notus cantori est qui bonus est canere.
 Illæ nolunt alias quod habent in pectore scire :
 Nimirum vitium lumina cæca facit.
 Ficta viri pariter derident ora coluntque,
 Quos tabule vivæ, quos recreatque color.
 Non tamen in tabulis vis est, sed mente virorum,
 Est cuius color hic testis et indicium.
 Quondam aliquis vanæ, informis, resonabilis Echus
 Errabat, fama est, captus amore vago :
 Ardebatque suam spectatam in fonte figuram
 Alter, cui exitium forma venusta dedit.

B Et desiderio quædam insanibat aquarum
 Fluminis, et ripas linquere non poterat :
 Lambit aquam, palmis haurit, spumamque prehendit,
 Haudque existint aquis igneus ille furor.
 Sic ferus est et cæcus amor. Mirabile non est,
 Si juvenem mentis de statione moves,
 Hac facie, hoc cultu, his digitis, cerviceque recta,
 Non unum, sed tot quam varius color est
 Credo equidem artificem olim decepsisse juvencum,
 Qui vaccam e trubibus fixerat egregiam.
 Item amor in formas spirantia corpora inertes
 Pellit, quo fabricas talia puberibus.
 Orpheus ille feras persuasit, tuque viros, queis
 Par brutis animus, vitaque amore furens.

Εἰ τοι μὴ σάρκεσσι χαρίζεαι, ἀντὶ δὲ σαρκῶν
Οὐμασι, καὶ τὸ, νόσος τερίν φιλότης.
Ἄλλ' ἔπρωτος ὅλη· ναὶ πείθομαι, οὐδὲ τόδ' ἐσθίην
Ἐστίν ἐμοὶ κενεῆς δέξιν ἔχειν κακίης.
175 Οὐδὲ δ' ἀν καὶ πολλῆσι νόμον γράψεις ἀκο-
[σμον],
Καὶ πινυτή περ ἑῦτ'. Εὔδρομον ἡ κακίη.
Ἄλλων μὲν ρυπώντα βίον τεχνάσμασι κεύθει,
Σοὶ δὲ σαοφροσύνην καὶ τι μέλαν φορέιν.
Εἰ γὰρ σώφρονές εἰσιν ἐπανθέεις, οὐ ποτ' ἀν ἀλλας
180 Πέισας θηλυτέρας σώφρονα θυμὸν ἔχειν.
Μῦθος δ' ἡμετέροι νόμοι, μηδὲ δηματα βάλλειν
Ἐγνιν ἐπ' ἀλλοτρίην, μοιχιδίοισι πόθοις.
Αρχὴ γὰρ φιλότητος ἀναιδέος δῆψις ἀναιδής,
Τὴν κεν ἀνήρ φεύγων, καὶ κακότητα φύγοι.

A 185 Πῶς δὲ σὺ τόσσον ἔρωτος ἐπ' ἀνδράσι κεστὸν
[ἄγουσα,
Λυσιγάμοιο, γύναι, τῇλε μένεις κακίης,
Εἰ δὲ ἄγε, σοὶ καὶ μῆθον ἐοικότα μυθολογήσω
Αἰσχεσιν ὑμετέροις. Ή πολιή δὲ λάλον.
Ἄλκιτον δὲ τοπάροις βροτῶν γένος, δε τε φέριστος,
190 Ός τε χεριότερος, ὡς φάτις ὥρυγή.
Πολλοὶ μὲν δοκέσσοντανάρσιοι, δυτες ἄριστοι,
Πολλοὶ δ' αὐτὸν ἀγαθοί, ἔμπαλιν ἀφραδέες.
Κύδος ἀτιμοτάτοισιν, ἀτιμή δέ τ' ἀρίστοις
Ἐσπετο, εἴτε δίκη τῶν δὲ ἐπαμειδομένων.
195 Άλλ' οὐλῆμα δηνακτα θεὸν κακίη μεδέουσα
Οὐ φέ δὲ ἀλαστήσας τοῖον ζειπεν ἐπος·
Οὐ θεμις ἔστι ἀγαθοῖσιν ὅμον κλέος τὴδε κακοῖσιν
Ἐμμενει, ὃδ' ἀν ξοι πλειοτέρη κακίη.

Si autem non ut carnis libidini obsequari (fuso uteris), sed carnis loco
Oculis; et hoc scito, morbus est acrius amio.
At ab omni vulnere tuta es: equidein credo; sed neque id pulchrum
Mibi videtur, inanis suspicionem habere vitii.
175 Sic enim plerisque mulieribus legem institues dishonestam,
Quamlibet alioqui prudens sis. Facilis cursus ad vitium.
Aliarum est sordes vitæ arte occultare:
Tibi vero castitatem obducere est vel levem criminis notam ferre.
Nam si castæ mulieres nitida sunt facie, nunquam aliis
180 Persuaseris mulieribus, ut pudicitiam amplectantur.
Præceptum est legis nostræ, neque oculos conjicere
In uxorem alienam adulterinis desideriis.
Origo namque impudentis amoris est impudens aspectus,
Quem qui fugerit, vitium quoque fugiet.
185 Quomodo ergo tu tantum amoris cestum viris exhibens,
Ab adulteri, o mulier, crimine procul esse potes?
Verum age, tibi fabulam congruentem referam
Turpitudini vestra. Senectus loquax est.
Confusum olim erat mortalium genus; et qui optimus,
190 Et qui pessimus, nullo discrimine erant, ut fama fert antiqua.
Multi quidem videbantur nefarii, quamvis essent optimi,
Multi contra boni (habebantur), licet stulti et vecordes.
Gloria abjectissimos, contemptus præstantissimos
Sequebatur, utrisque haud æquum incedem accipientibus.
195 At non latuit Deum regem vitium latius dominans,
Et tandem indignatus, is iud protulit verbum:
Haud æquum est bonis parem et malis
Esse gloriam: sic enim magis augeretur vitium.

172 Οὐμασι. Oculis: scilicet, ut a viris con-
spiciaris.
178 Σοὶ δὲ σαοφροσύνην. Legendum nonnullis
videtur σαοφροσύνην. Tua vero castitas sit ut ei pulli
aliquid serat. Favet Int. Coisl. οὐ δὲ σωφροσύνην
ἀμπέχον καὶ μέλαν ἱμάτιον, tu vero castitatem inidue,
necnon et nigrum vestimentum.
182 Άλλοτρίην. Ita Chig. et Reg. 990. Edit.

ἀλλότριον. Μοξ Coisl. μοιχιδίοισι. Edit. μοιχα-
δίοισι.

183 Ἀραιδέος. Chig. ἀπηγέος
190 Θρυγή. Sup. lin. Coisl. ἀρχαῖα.
196 Τοῖον. Colb. τοῦτο.
197 Ομόρ. Sic Reg. 992 et Coisl. Edit. male
ἔμον. Μοξ Chig. κακοῖσιν pro κακοῖσιν.

METRICA VERSIO.

Ut nil corporibus tribuas, solis sed ocellis,
Non expers morbi est hic amor aerius.
At nulli te ictus penetrant: concedo; sed illud
Non probo, cum vitii fama laborat inops.
Deinde noces multis exemplo, et lege dishonesta,
Sis prudens licet. At lubrica res vitium est.
Est aliarum, spurcitiem vitæ obtegere arte:
Atram ai ferre notam, vita modesta tibi est.
Nam in cute si curanda operata est turba pudica,
Vix aliis superest cura pudicitiae
Præceptum legis nostræ est non flectere ocellos
Feminam in externam, mens ut adultera sit.
Sunt lascivi oculi foedi primordia amoris,
Quos si quis vitet, crimen ita effugiet.

B Tu quando ostentare viris cestum illicem amoris
Gaudes, qui pura es crimine adulterii?
Verum age, narremus fabellam, congrua quæ sit
Opprobriis vestris. Namque senecta loquax.
Indistinctum hominum quondam genus extitit aiunt,
Nec virtutis erat, nec vitii ulla nota.
Plerosque infandos, qui præstarent pietate,
Credebat rectos, quies mala mens inerat.
Indignos decus ornabat, sed dedecus æquos
Præstantesque viros, sortibus immeritis.
Rex orbis vitium vidit late dominari,
Cum gemituque gravi talia verba tulit:
Haud fas est eadem statuatur gloria rectis
Et pravis: vitium cresceret usque nimis.

Τούνεκα τοῖσιν ἔγώ σημῆιον ἐσθίλων ὑπάσσω,
 200 Ὁφρ' εῦ γινώσκης, δέ κακός, δέ τ' ἀγαθός.
 "Ω; εἰπὼν ἐρύθρης παρῆτια τοῖς ἀγαθοῖσι,
 Αἴμ' ὑπὸ δέρμα χέας, αἰσχεος ὁρυμένου·
 Θηλυτέραις δὲ μάλιστα, ἐπει καὶ εἶδος ἀραιαῖ
 Καὶ κραδίην ἀπαλαῖ, πλειον ὑπεσκέδασε·
 205 Τοῖς δὲ κακοῖσιν ἐπῆξε, καὶ διτροπον ἔνδον ἕθηκε
 Τούνεκεν οὐδὲ ἀλίγην αἰσχεσι συμφέρεται.
 Τῶν σύ μοι ἡ ἑοῦσα, πολύχροος· οὐ γάρ ἐρευθός
 Αἰδέμι', εἰ καὶ μοι τόσον ὑπερθε φέρεις.
 Τοῦτο γάρ ἐστιν ἐρευθός ἀναιδεῖς ἀνερεύθου
 210 Ἔχγονον, δικλύζει διμέρος δ πρὶν Σοδόμων.
 Μή γράψῃς τὸ πρόσωπον, ἀτάσθαλε, μηδὲ δολώσῃς
 Σὺν γούσα. Κάλλος ἐμοὶ μούνον, δῶκε φύτις.

A Καὶ γάρ πλοῦτος ἐμοὶ πατρώδες ἐστιν ἀρείων
 Τοῦ δ' ὅν ἐμῇ παλάμη οὐχ ὅσιως συνάγει,
 215 Καὶ τυτθός περ ἐών, πολὺ πλείονος. "Ως δὲ τη
 [ναικα]
 Στέργω κουριδίην, οὐχὶ δὲ μοιχιδίην.
 Καὶ γραπτῶν παιδῶν πολὺ φέρτεροι, οὖς ἐφύτευται,
 Καὶ περ ἀρειοτέρων, οἱ γε χερείφεροι.
 Τῶν σὺ μνωμένη τῆρει δέμας, οἷον ἐτύχθη,
 220 Μηδ' ἐθέλειν δοκέειν ἀνθ' ἐτέρης ἐτέρη.
 Κελτοὶ μὲν κρίνουσι γόνον Ρήνου ρέθροις,
 Καὶ χρυσοῦ καθαροῦ ἀνθρακές εἰσι κρίσις.
 Σὺν δὲ σαφρονα θυμὸν ἀκαλλέτι κάλλει μορφῆς
 Σταθμῶμ'. Ἀσθολέις μή σε γράφοι Βελτας·
 225 Η γάρ τέφραν ἔθηκάν δηλην, ή καπνὸν ἔχει,
 Τόσον δεικίσας τέφριος δεῖτι τόσης.

Quapropter his ego praeclarum signum impono,
 200 Ut perspicue cognoscatur, quis bonus, quis vero malus sit. »
 Sic satus, rubore tinxit genas bonorum,
 Sanguinem sub pelle fundens, cum turpitudo insurgeret :
 Mulieribus autem præcipue, quoniam cute rariori
 Et molli pectore sunt, plus pudoris suffudit.
 205 Malis vero densavit sanguinem, immotumque intus tenuit.
 Quocirca nec minime ob turpitudinem erubescunt.
576-577 Ex quibus una tu mibi est, variis tincta coloribus; non enim rubore
 Tuo moveor, quamlibet copiosum supra faciem exhibeas.
 Rubor enim ille est impudenter, quæ erubescere nescit,
 210 Proles quam obruit pristinus imber Sodomorum.
 Nec pingas faciem, o improba mulier, neque suco inficias
 Cutem tuam. Pulchritudo sola mibi est illa, quam dedit natura.
 Etenim divitiae mihi paternæ sunt excellentiores
 His quas manus mea non legitime colligit,
 215 Et licet exiguae sint, multo abundantioribus. Sic ego mulierem
 Diligo, quam virginem duxi uxorem, non adulteram:
 Sic etiam picti filii multo meliores sunt ii, quos genui,
 Quamvis picti eleganter, isti vero imbecilliores videantur.
 Ilorum tu memori, serva corpus tuum, quale conditum est,
 220 Nec videri velis alia pro alia.
 Ceteræ quidem explorant foetus Rheni fluentis,
 Atque auri puritatis ignis est judex.
 Tui vero pudicitiam animi incompeta pulchritudine formæ
 Expedio. Fuliginosus ne te pingat Belial
 225 Aut enim in cinerem rediget totam, aut fumum offundet,
 Tantum deformans pro exigua voluptate.

202 Αἰσχεος ὁρυμένον. Cum turpe quid occurraret, turpi prosiliente motu..., re turpi objecta.
 205 Αἰσχεστ. Cod. male αἰσχεστιν. Μοx συμφέρεται. Nequidem parum commoventur.
 207 Τωρ στι μοι ἡ ἑοῦσα. Chig., Coisl. et Reg.
 990 ἐρυθεοῦσα. Οὐδικε δεῖξι metrum.
 209 Ἀνερεύθουν. Sic Colb. Coisl. sup. lin. τῆς

μὴ ἐρυθριώσῃς. Edit. ἀνέρευθος.
 215 Γυναικα. Int. Coisl. γυναικα παρθενικήν.
 221 Κελτοὶ μέτρ. Vide infra, lib. II, sect. II, carm. IV, Nicobuli filii ad patrem, vers. 143
 224 Ἀσθολέις. Chig. ἀσθολέης.
 226 Ἀεικίσσας. Καθυδρίσας. Μοx τόσης. Coisl. μιχρᾶς.

METRICA VERSIO.

Idecirco his ego præbebo signum manifestum,
 Hinc bene quis malus, ut noveris, atque bonus. »
 Sic satus, fuso sub pelle cruento, proborum
 Moxque pudore orto, tincta rubore gena est.
 Feminea in facie præsentim; sub cute rara,
 Et corde in molli, sic rubor exoritur.
 Frigidus at pravis circum præcordia sanguis
 Hasit, et ascendit nullus ad ora rubor.
 Unam te ex illis statuo, quæ tincta colore
 Es vario: nec euini est mi rubor ille pudor.
 Infandæ proles rubor iste libidinis exstat,
 Quem Sodomorum ardens obruerat pluvia.
 Ne pingas faciem, infelix, neve infice suco;
 Quod natura dedit, solum adamō decus hoc.

B Pluris opes facio a patribus mihi jure relictas,
 Quam gazas partas artibus illicitis:
 Exiguum licet, est pretiosius. Ut mihi conjux
 Chara est legitima et criminis absque nota:
 Et natīs mihi adoptatis melioribus, illi,
 Quos genui imbellies, sunt magis in pretio.
 Hinc corpus servare tuum sine labe memento:
 Quod sisque esse velis, nec videare alia.
 Nam Ceteræ explorant natos in fluminis undis,
 Atque auri puri judicium ignis habet.
 Pendo pudicum animum nou culto corporis hujus
 Ornati. Ne ater te inficial Belial;
 Verteret in cineres quia te, vel nomina fumo
 Spargeret, hac pensans gaudia vana vice.
 Non aurum gemmis intextum lumine suavi
 Perstringens oculos nobilibus pretio est:

Οὐ χρυσὸς λιθάκεσσι διάπλοχος ὅμματα βάλλων
Αύγαις ἡράις, τίμιος εὐγενέταις·
Δειροπέδη στήθεσσι περίτροχος, οὐας ἀτίζων
230 Ἀχθεὶ μαργαρέψ ἀμφιπερικραδάνων·
Οὐδὲ ὅσος ἀμφὶ κάρηνον ὑπέρτατος, οὐ πολύχρυσος
Ἐσθῆς, λεπταλέων δαιδαλὰ ἔργα μίτων,
Πορφύρεα, χρύσεα, διαλαμπέα, σιγαλόεντα·
Οὐδὲ παρειάων φάρμακα λευγαλέα,
235 Κόσμος θηλυτέραις· οὐ χειλεα πορφυρόεντα,
Οὐ γραπτῶν βλεφάρων ὄφρων ὑπερθε φέρειν
Κυανένη, διεράς τε κόρας ἐντοσθεν ἐλίσσειν,
Οὐκ ὅπλη θρυπτομένη εύμενὲς οὖας ἀγειν,
Οὐδὲ χέρας τε πόδας τε φιλψ καὶ ἡδὲ δεσμῷ

A 240 Χρυσῷ σφιγγομένην, δούλιον εὔχος ἔχειν,
Οὐδὲ μύροις μαλακοῖσι τεδν δέμας, τὴ κάρηνον
Χρίσθαι (νεκροὺς ἀμφιέπουσι γύπες)
Μηδὲ μὲν ἐν στομάτεσσι τεοῖς δέρυτον ἐδωδήν
Μαλθάσσειν, δονέουσ' Ἐνθα καὶ ἐνθα γένυν,
245 Οἴα περιφρονέουσα σαύφρονας· ἐκ δ' ἕρ' ὁδόντων
Πλέμπειν καὶ διερῶν δέρδον ἀπὸ στομάτων.
Μηδὲ δίφρων στεροπῆσιν ἀγάλλεο, μὴ παραφαίνειν
Εἰδος ἀπὸ σχιστῶν δαιδαλέων διθύρων,
Δερκομένη λεύσσοντας· ἀείρεο μὴ θεραπόντων
250 Πληθύν, μὴ δμωαῖς εἰκόσι σῆς κραδίης.
Εἰσαρος ἀγγελοὶ εἰσὶ χελιδόνες, ἐνθος δπώρης,
Δεσποίνης δμωαῖς· καὶ τόδε φράξεδ μοι.

Non aurum gemmis intextum oculos perstringens
Splendore suo, mulieribus pretiosum nobilibus;
Non collare pectus ambiens, aurem deprimens
250 Sarcina gemmea circum vibrans;
Non id omne quo summum caput ornatur, non auro abundans
Vestis; non opera tenuissimis eleganter elaborata filis,
Purpurea, aurea, pellucida, eximia arte confecta,
Neque genarum pigmenta pernicioса,
255 Ornatum conserunt mulieribus; non etiam labra purpurea:
Non pictarum palpebrarum supercilium attollere
Cæruleum, humentesque pupillas intus volvere,
Non voce blanda benevolam aurem allicere,
Non manus et pedes amico gratoque vinculo
260 Aureo stringens, servilem gloriam habere;
Neque mollibus unguentis tuum corpus aut caput
Inungere (circum cadavera currunt vultures);
Neque ore luo inuisitatum escam
Mandere, movens hinc inde genam,
578-579 245 Ac veluti sapientes seminas contemnens: non ex dentibus
Atque humido ore spumam emittere.
Nec vero lecticarum fulgore glorieris; non obiter ostendas
Formam tuam per bipatentes elegantes fenestras,
Conspiciens spectantes: ne extollaris ob servorum
250 Multitudinem et ancillarum quæ tui imagines sunt pectoris.
Ut enim veris nuntiæ sunt birundines, flores fructum,
Sic dominæ morum ancillæ: et hoc diligenter expende.

238 Αύγαις ἡράις. *Splendoribus aeris.*
239 Ἀμφιπερικραδῶν. *Sup. līn. περιστέλων, πε-*
ριχινῶν.
231 Οὐ πολύχρυσος. *Coisl. et Chig.* οὐδὲ πολύ-
χρυσος.
237 Κυανέηρ. *Schol.* μέλατιναν. *Mox,* διεράς,
καθύγρους. *Deinum* ἐλίσσειν, περιστρέψειν.
240 Δούλιοι εὐχος ἔχειν. Ut enim mancipia
ferreis catenis constringuntur, sic hujusmodi mu-
lierculae catenis, sicut aureis, corpus suum con-
stringunt.
242 Ἀμφιέποντι. *Schol.* περιτρέχουσι. Non sa-
tis perspicio, inquit Billius, quam recte convenient
hæc verba cum his quæ praecedunt, hoc tamen mihi
significare videtur *Gregorius unguenta non vivo-*

rum, sed mortuorum potius corporibus adhiberi
soluta.

243 Ἀβρωτος ἐδωδήν. *Moris* erat hoc quoque
lascivis mulieribus, ut ciendæ salivæ causa vel
lignum aliquod, vel aliquid hujusmodi dentibus
premerent, credo ut humoris illius emissione ve-
getius os redderetur. Ad hunc igitur morem ex-
agitandum ita hæc describit quasi de equis verba
facet. *Equirum enim proprium est ἀδρωτὸν ἐδω-*
δήν μαλθάσσειν, ronger son frein, ac maxillas hoc
iliuc detorquere, spumamque ore emittere.

250 Μὴ δμωαῖς εἰκόσι. *Eleganter vocat domina-*
rū suarum imagines ancillas, quod tales esse so-
leant ancillæ quales dominæ.

METRICA VERSIO.

Non collare suum auro ornans, et gemma pendens B Stringens, captivo tum fueris decore:
Sarcina ab auricula, quam premit atque quatit :
Aurea non capitis redimicula, vestis et auro
Dives, subtilis raraque fila operis,
Et Tyrio, et fulvo, et nitido splendore decora :
Non pigmenta ipsis exitiosa genis,
Feinineus decorant genus: haud lita purpura labris
Nec pictæ palpebræ alta supercilia.
Humida nec pupilla intus revoluta, nec aures
Illecebrii capiens blandula fractaque vox.
Scilicet aureolis vinclis palmasque pedesque

Μollibus et caput unguentis pollingere corpus
Quid prodest? (vultur nempe cadaver amat)
At quo fine cibum in-ulsulum premis ore terisque,
Et m-ntum, utramque exagitasque genam?
An contemnis eas quibus est stola vitaque honesta?
Dum spumam ore udo dentibus atque cies.
Hæc ne te capiant, neque lecticæ nitor ingens,
Nec juvet inserere os per bifores speculas.
Neve greges famulorum te attollant, neque turba
Ancillarum, quæ est cordis imago tui.
Nuntius ut flos est fructus, ut veris hirundo
Nuntia: sic famula est indicium dominæ.

Τόνδε γάρ εί καὶ ἔκαστον ἀκοσμήτη τις ἐλαιφρότ.,

Πάντα γ' ἔμ' ἀλλήλοις ἐμπεδός ἔστι μόρος.

255 "Αὐθός ἐν ἔστι γυναικῶν ἑράσμιον, ἐσθίον
[Ἐρευθός,

Αἰδώς. Τοῦτο γράφει ζωγράφος ἡμέτερος.

Δώσομεν, εἰ ποθέεις, καὶ δεύτερον· ὅχρον ἐφέλκοις

Κάλλει σῷ, Χριστοῦ τηκομένη καμάτοις,

Εὔχαῖς τε στονοχαῖς τε καὶ ἡμασιν νῦξι τ' ἀνπνοις·

260 Ταῦτα καὶ ἀξυγέων φάρμακα, καὶ ζυγίων.

Χρώματα μὲν τοίχοις παρήσομεν, τὸ δὲ γυναικῶν

Ταῖς, ὅποσαις λύσσῃ βρόβορδος ἔστι νέων.

Κείναι καὶ σκιρτῶν ἀναιδέα καὶ γελάνεν,

· Ήμέν δ' οὐδὲ ὄραν μαχλάδις ἔστι θέμις.

265 'Ο τρόπος ἔστι γυναικῶν τὸ τίμιον, οὐκαδέ μί-
μνειν

Α Πλευσίνα, καὶ θείοις προσλαλέειν λογίοις,

· Ιστῷ τ' ἡλαχάτῃ τε τὸ γάρ γέρας ἔστι γυναικῶν

Δμωᾶς ἔργα νέμειν, δμώας ἀλευσμέναι,

Χεῖλεις δεσμὰ φέρειν, καὶ δμαστιν τὸ δὲ παρειαῖς,

270 Μηδὲ πόδα προθύρων πολλάκις ἔκτις ἔχειν.

Χαίρειν θηλυτέρης τι σαδφοσιν, ἀνδρὶ δὲ μούνη.

Τῷ μίτρην θεόθεν λύσαο παρθενικήν.

Καὶ τῷ μέτρᾳ φέρειν σύ γε θάρσος, ὡς κεν ὁπλά-

[ζος]

Πίστιν, ὅτι ξείνων τῆλε μένεις φαένων.

275 Τίς πρώτος χροίησε Θεοῦ πλάσιν; ὃς ἀπεδλοιτο

Πρώτος ἀναιδένην χρώμασιν ἐγκεράσας.

'Ως δ' ὁπότ' ἀρνευτῆρες ἀναιδέες, ἀνδρὶς ἀνανδροι,

Εἶδωλον μορφῆς ἐνδοθι κευθομένης

· Ἐκτοθεν ἔστισαντο, τὰ δ' ἔσπεται, δοστ' ἐπέοικεν

280 "Ἀλματα, καὶ λιγυρῶν αἰσχρὰ λύσις μελέων,

Ilorum enim, licet unumquodque dedecus afferat leve,

Omnia simul collecta certa sunt pernices.

255 Decor unicus in mulieribus est amabilis, bonus rubor,

Scilicet pudor, quem pingit pictor noster.

Dabimus, si velis, et alterum; pallorem asciscas

Pulchritudini tuæ, Christi tabescens laboribus,

Precibus, suspiriis, diurnis nocturnisque vigiliis:

260 Hæc innuptis pigmenta sunt et nuptiis.

Colores itaque muris relinquamus atque etiam mulieribus

His, quarum cœnum in rabiem agit juvenes.

Illæ sane saltent impudenter et rideant:

Nolis autem nec intueri meretrices fas est.

265 Mores sunt mulierum ornementum, domi manere

Ut plurimum, cum divinis conversari oraculis,

Fuso ac lanæ operam dare; hoc namque munus est seminarum

Ancillis opera partiri, servos vitare,

Labis catenæ injicere, et oculis atque etiam genis

270 Nec pedem extra limina frequenter eſſerre;

Oblectari mulieribus pudicis, viroque solo

Cui zonam a Deo datam solvisti virginem.

Quin et huic tu licentia modum impone, ut ipsi facias

Fidem, te ab alienis abhorre oculis (et amoribus).

275 Quis primus pinxit Dei pigmentum? sic pereat

Qui primus impudentiam coloribus imminscuit.

Quemadmodum autem urinatores impudentes, virorum nomine indigni,

Simulacrum formæ intus absconditæ

Extrinsecus exhibent, deinde sequuntur quæ convenient

280 Saltationes et stridulorum turpis solutio membrorum,

272 Μίτρην. Reg. 990 et Coisl. μήτρην, et sup.
lin. ζώνην. Coisl. Int., τῷ ἐκ παρθενίης συνοικί-
σαντι.

276 Ἀραιδένη. Ita Coisl. Edit. ἀναιδένην.

278 Εἶδωλον. Id est, larva primum faciem obte-
gunt.

279 "Οσσ' ἐπέοικεν. Quæ convenienter in honestas
rei.

METRICA VERSIO

Ilæc meditanda tibi. Levis ut cujusque sit error,
Cuncta simul prava hæc exitium pariunt.
Unus amabilis in mulieribus est color et flos,
Eque pudore rubor: pinxit eum ipse Deus.
Si cupis, alterum item dabimus. Tua pallor ad ora
Accedat Christi tabida vulneribus,
Et genitu, et precibus, noctis luctisque labore:
Hæc uxoribus et pharmaca virginibus.
Ergo age, picturæ muris linquamus honorem,
Atque his queis rabies spurcitia est juvenum.
Turpiter et saltare his et ridere licebit,
Nobis vel mereiricem intuitum esse, nefas.
Mores sunt gemmæ muliebres, atque manere
Ædibus, oraclis colloqui et ætheriis.

B Penso operam dare, tum percurrere pectine
[ἴσωναι]
Et præscribere opus, feminine officium est:

Servos vitare, et dare frena orique genisque,

Promovisse suum limine vixque pedem:

Matronis gaudere probis, castisque puellis,

Atque viro, junctus qui tibi jure thoro est:

Huicque modum audendi ilinemque imponere certum,

Unde tibi invisos esse probes alios.

Quis primus pigmenta Dei orsus pingere, abegit

Pigmentisque pudorem? is male dispercat.

Ut feedi urinatores, haud nomine digni

Nempe viri, larvata effligi ora tegunt:

Obscenæ gestus modo, saltus deinde sequuntur,

Turpibus et gratis membrora soluta modis.

'Ανδράσιν ἀφραδέεστιν ἁδότα, ὡς ἄρα ταὶ γε,
Ἐσσάμεναι μορφὴν ἔκτοθεν ἀλλοτρίην,
Κωμικὸν, οὐχ ἱερὸν αἰδοῦς στέπας, ἔνθεν ἐπειτα
Κίνυνται μορφῆς δῖξια δαιδαλέης.
285 Τῇ περιμορθίζουσι θύραι, κλῆδες, ἑσπερα,
Φάρμακα, φαρμακίδες, ἀτρομονον οὐδὲ τέγος.
Ταῦτ' εἰδογραφής κενεαυχέος· ἀκομήτης δὲ
Οὐδέν τον ἀμορθότερον σώφρονος ἀγλαΐης.
Εἰ δὲ σὺ κάλλει τόσον ἐπιπλάστη βλεμεσαίνεις,
290 Οὐ ποτ' ἀν ἀπλάστη σώφρονα θυμὸν ἔχῃς;
Ἐσθῆθι εἴδος ἔτευκεν ἐράσμιον· ἀλλὰ τι κείνης
"Ἐργον ἀριτρεπής; Εὐνος ἔμεινεν δλον.
Γράμψε ποτ' ὅμιματα πόρνης 'Ιεζάδελ ἀγριβύθυμος,
Λούσε γε μήν πόρνας αἴματι πορνιδίῳ. [πόρναις

Hominibus stultis placentia; sic utique illæ
Indutæ formam externe alienam,
Scenicum, non sacrum pudoris velamen, exinde postea
Moventur, ut forma dignum est fucata.
580-581 285 Iluic laborant foros, claves, specula;
Pigmenta, pictrices, nec timoris est expers tectum.
Haec incommoda assert pictura inanis formæ : incompta autem
Nihil minus laboriosum est pudica pulchritudine.
Si vero tu ob ascititiam venustatem tantopere insolescis,
290 Nunquam erga eum qui fucum aversatur, pudicum amorem habebis.
Esther quidem fornacem composuit ad amorem concitandum; sed quis hujus
Fructus sicut pulchritudinis? totius gentis salus.
Pinxit olim oculos fornacaria et ferox Jezabel :
Verum perfudit meretrices cruento meretricio.
295 Tibi autem neque opus est regis iram sedare, neque inter meretrices
Partem habes : quare parce pudicitia tue.
Non pertimescis sacerdotes, dum submittis caput,
Larvam velut quamdanis oppositis inter se formis lucentem?
Non horrescunt manus, cum ad mysticam escam
300 Eas extendis, quibus in pinguis luctuosam pulchritudinem?
Quomodo vero tu martyribus, quibus instituit choreas
Populus agminatim, pretiosum sanguinem veneratus,
Faciem geris multos inescantem, velut forum quoddam
Populares attrahens in medio urbium;
305 Aut serarum ostensoribus similis, qui proferunt
Serpentes e tenebris trepidi cubilibus?
At tu, mulier, sermonibus obtempora nostris;
Ne te mens vulneret, manus ad faciem ducens.

282 Ἐσσάμεναι. Ita Coisl. et duo Regg. Edit.
Ἐσσάμεναι.
290 Ἔχης. Reg. 991 ἔχοις.
292 Ἐδρος ἐμεινερ δλον. Schol., διεσώθη, gens
tota servata est.
294 Λούσε γε. Vult forsitan Gregorius impiam
Jezabalem, cum jubente Iehu precipitata est, ca-
dendo impudens os suum oculosque suos cruen-
tas. Alludit enim ad id quod dictum olim de impu-
dente homine, eum non habere in oculis χόρας,
sed πόρνας, χόρη namque etiam significat pueram.
Comibef. πόρνας accipit pro πορνεις, lauit scoria-

tiones meretricio cruento.
299 Ἐς μνστιν ἐδωδήν. Id est, sacram Eucha-
ristiam, quam olim fideles suismet manibus accipie-
bant.
303 Ός ἀγορή τις. Mulier circumforanea, ἀγο-
ραῖα.
304 Πληθύν. Ita Reg. 990 et Coisl. Edit. πλυθύν.
305 Δελχτησιν. Reg. 990, δήκτησιν ἐπαυδοῦ θη-
ροδήκτου, incantatori a serpente percusso similis.
306 Ἐρπυστάς. Reg. 990 et Coisl. Ἐρπυστάς.
308 Μή σε ρδος τρώσῃ. Int. Coisl. μή σε πλήσῃ
λογισμὸς πειθῶντες πειθεῖν χείρας εἰς ποικίλαν μωρό.

METRICA VERSIO.

Non aliter lasciva cohors sua cum exuit ora,
Personam et formæ fictitiæ induerit,
Quæque decent scenam, haud casti indumenta pu-
[doris,
Par sequitur formæ motio, nempe salax.
Illi valva strepitant, claves, specula atque colores,
Pictrices, nec eo tecta tremore carent.
Haec formæ pictura trahit damna: at decor artis
Expers, incompta et forma, labore vacat.
Qund si fucato placet indulgere nitor,
Fucum aversantem haud mente coles placida.
Forma sicut peramena Esther. Sed quis sicut oris
Fructus forniosi? gentis amica salus.
Jezabel at meretrice oculos sera pinxit, et inde
Lumina polluto lincta cruento tulit.

B At tibi non opus est regem placare, nec inter
Scorta jaces: ut sit vita pudica vide.
Sacrificis caput non horres subjicere illud,
Larvæ instar, formis oppositis nitidum?
Non horrent palme quas liba ad mystica tendis,
Et queis depingis triste et inane decus?
Jani cum martyribus Christi statuuntur athletis,
A populo choreæ, ut vulnera sancta colat:
Vulgus inescantem faciem gerere, o scelus, au-
[des?
Non secus atque forum quod media urbe patet:
Aut illis par, qui proferre cubilibus angues,
Ostentare feras e tenebrisque solent.
Ne monitis, mulier, nostris parere recuses,
Nec temeraria mens ducat ad ora manus,

Μή σύ γε, μή κείνησσι διάπλοος, ὡς τέκος, εἴης,
 310 Μή σύ γε συμφράδμων, μηδὲ συνωροφή·
 "Αλλησιν τὰ περισσά· σὺ δ' ἀζεο χελεσιν ἀνδρῶν
 Καὶ κλητόμενη. Τοῦτο γυναιξὶ κλέος.
 Εἰ μέν τοι γε βίος πανελεύθερος ἐπιλετο δεσμῶν,
 Χριστῷ ζῶε μόνων, πάντ' ἀποστισμένη,
 315 Παρθένος αἰγλήσσα, περίφρων, ἀγλαδητής,
 Νυμφῶν ἡς κραδίης ἀγνὸν ἔχουσα Λόγον.
 Εἰ δέ σε γε πλευρῆς εἶλεν πνῦθος, ἡς ἐκεάσθης,
 Μούνην γε πλευρὴν ἀμφιέπειν φιλίην,
 Ἐσθίλον φίλερον ἔχουσα, ἀλεύθερον ἀντὶ κακοῦ·
 320 Τοῖς δ' ἀλλοις πάθεσιν, μηδὲ διατάχην.
 Καὶ τὸν θεοῦ μεγάλοιο παραστάται, οὐδὲ σὺ λήθεις,
 "Ην ποτε τῷ χθανατῷθήλυ τι συγκεράσσῃς.
 "Εστι καὶ ἐν ρυπώσι ποθ' εἰμιστ θρύψις δεσμυνος,

Ne tu quidem, ne cum talibus mulieribus naves, o filia,
 310 Ne tu consiliis socia sis, neque contubernialis.
 Aliis supervacanea relinque ; tu autem erubesc vel ore virorum
 Celebrari. Hæc est mulierum gloria.
 Si tibi vita penitus libera sit a matrimonii vinculis,
 Uni Christo vive, omnibus excussis,
 315 Virgo splendida, prudens, clara consilio,
 Sponsum animæ tuæ immaculatum babens Verbum.
 Sin autem te lateris cepit desiderium, e quo secta es,
 Unicum saltem illud latus dilectum complectere,
 Laudabilem sovens amorem, liberum pro malo :
 320 Aliis autem affectibus, ne quideum per somnum indulge.
 At tu, virgo, quæ magno Deo astas, nec tu latebis,
 Si unquam humili vitæ generi muliebre quid miscueris.
582-583 Sunt aliquando in sordidis vestibus deliciæ inhonestæ;
 Est et gravitas in molibus. Norunt non pauci.
 325 Ruga tibi turpior est, id certo scias, quam maxima
 Vulnera in mundo viventibus. Reverare professionem.
 Neque enim in sordidis macula perinde atque
 In puris appetet vestibus et unius coloris.
 Hæc si tibi persuadeam, prodero ; sin autem faciem
 330 Obsirmes (per me licet), fulgeas duplo amplius, si cupis,
 Auro et electro, et argento et ebore :
 Hæc ego largior mulieribus novi ornatus studiosis.
 Columna quidem parata est, ego autem hæc verba insculpam :
 Huc veniat quisquis voluerit, et pulchritudine oblectetur.

XXX. Versus iambici acrostichi secundum omnes alphabeti litteras sic dispositi, ut quilibet iambicus in abhortationem aliquam desinat.

Principium rerum omnium et finem Deum tibi propone.

* Alias Bill. 422, pag 486.

φῆν. *Ne te uilla ratio variam formam suadeat inducere.* Combellius probat Billii conjecturam, μή στέος, ne juvenis vulnus infligat, manus in ora injiciens.

326 Κοσμοβιων. MSS. κοσμοβιώ.

332 Νεοκαλλιγράφοις Schol. τοις γεωτοὶ κάλ-

λος γράφουσι. *Istis novis elegantia pictricibus.*

XXX. Τ.Τ. Στίχων, etc. Primus hoc carmen edit Leuvenclaius, et sic reddidit, ut et iambici versus Latini singuli Græcis respondeant, et aliquam Latinum quoque alphabeti rationem habuerit interpres.

METRICA VERSIO.

Ne complis cum illis in eadem nave vebaris,
 Nec cole tecta eadem : consilium neque des.
 Linque alii vana : at labiis vereare virorum
 Commendari etiam. Hoc semineum decus est.
 At siquidem vinclo non es sociata jugali,
 Christo vive uni, cæteraque excutito,
 Insignis virgo probitate et dolibus alnis,
 Verbū pro spenso cordis habensque sui.
 At si te costæ, a qua es secta, cupidō virilis,
 Corripit, unum illud sit tua cura latus.
 Laudatum soveas purumque fideliter ignem,
 Nullaque via sensus flectat et umbra tuos.
 At tu, virgo, Deo quæ astas, non, crede, latebis,
 Si vesti abjectæ molle quid addideris.
 Luxuria interdum vestitus sordibus hæret,
 Multitius gravitas. Pluribus idque patet.

B Ast gravior ruga est in te, quam vulnera quævis
 Mundi cultorum : nescia ne fueris.

Atris in pannis macula haud appetat, ut albis
 Vestibus et puris quas color unus amat.

His si parueris monitis, tibi proderit : at si

Obsirmes faciem : fas magis ut nitreas

Argentoque, auroque, electroque, atque elephanto :

Hæc ego pigmeuti largior artifici.

Ecce columna patet, lubet huic inscribere versum :

Huc, decore optato quo potiaris, ades.

XXX. VERSUS IAMBICI ACROSTICHI, SECUNDUM OMNES ALPHABETI LITTERAS SIC DISPOSITI, UT QU. LIBET IAMBICUS IN ABHORATIONEM ALIQUAM DESINAT.

(Leu. interprete.)

Agendorum initium sit et finis Deus.

Βίου τὸ κέρδος, ἐκβιοῦν καθ' ἡμέραν.
Γίνωσκε πάντα τῶν καλῶν τὰ δράματα.
Δεινὸν πάνεσθαι, χεῖρον δὲ εὐπορεῖν κακῶς.
5 Εὔεργετῶν νόμιζε μιμεῖσθαι θεόν.
Ζήτει θεόν σαι χρηστήτητα χρηστὸς ὁν.
10 Ἡ σάρξ κρατεῖσθαι καὶ δαμαζέσθαι καλῶς.
Θυμὸν χαλίνου, μὴ φρεγῶν ἔξω πέσῃς.
Ἴστη μὲν δυμα, γλώσσα δὲ στάθμην ἔχοι.
15 Κλεις ώστε κείσθαι, μηδὲ πορνεύοις γέλως.
Δύχυνος βίου σαι παντὸς ἡγείσθαι λόγος.
Μή σο. το εἶναι τῷ δοκεῖν ὑπορρέοις.
Νόει τὰ πάντα, πρᾶσσε δὲ & πράσσειν θέμις.
Εἴνον σεαυτὴν ίσθι, καὶ τίμα ξένδυς.

A 15 "Οτὲ εὐπλοεῖς, μάλιστα μέμνησο ἔάλης.
Πάντ' εὐχαρίστως δεῖ δέχεσθαι τὰκ θεοῦ.
10 Ράδδος δικαίου πλεῖον, ή τιμῆ κακοῦ.
Σοφῶν θύρας ἔκτριβε, πλουσίων δὲ μῆ.
Τὸ μικρὸν οὐ μικρὸν, ὅταν ἐκφέρῃ μέγα.
20 Ὑγρὶν χαλίνου, καὶ μέγας ἐσῇ σοφός.
Φύλασσε σαυτὸν, πτῶμα δὲ ἀλλού μὴ γέλα.
Χάρις φθονεῖσθαι, τὸ φθονεῖν δὲ αἰσχος μέγα.
Ψυχὴ θύοιτο μᾶλλον ἢ τὸ πᾶν θεῷ.
25 Ο τίς φυλάξει ταῦτα, καὶ σωθήσεται;
ΛΑ'. Γνῶμαι θίστεχος.
Γυμνὸς δλος βότοις τάμοις ἄλα, μηδὲ βαρεῖα
Ναῦς ἐπὶ πόντον ίσι, αὐτίκα δισομένη.

Vitæ lucrum est mori singulis diebus.
Nosce omnia egregiorum virorum præclaræ facta.
Grave est egere, pejus divitem esse improbe.
5 Benefaciens crede te esse imitatorem Dei.
Concilia tibi Dei misericordiam, ipse misericordiam adhibendo.
Caro coercedatur, et pulchre dometur.
Iram refrena, ne de mentis statu excidas.
Cohibe oculos, lingua nērmam habeat.
10 Sera aures claudantur, nec lasciviat risus.
Lumen et dux totius vitæ tibi sit ratio.
Ne tibi vana specie decepto res ipsa effluat.
Nosce omnia; sed age tantum quæ fas est agere.
Peregrinum te esse scito, et honora peregrinos.
15 Cum prosperam habes navigationem, tunc maxime memento tempestatis.
Omnia cum gratiarum actione accipienda sunt a Deo.
Virga justi potior est quam gratia mali.
Sapientum limina tere, non vero locupletum.
Res parva parva non est, cum magnuni aliquid assert
20 Libidinem refrena, et eris maxime sapiens.
Cave tibi ipso, nec alterius lapsum rideas.
Gloria est invideri, invidere autem maximum est dedecus.
584-585 Animus Deo macetur potius, quam alia qualibet victima.
O quis hæc servabit, et ipse salvabitur?

XXXI. Distichæ sententiae^{*}.

Nudus totus vitæ sulca pelagus, nec nimis onusta
Navis tua mari se committat, mox demorgenda.

* Alias Bill. 63, pag. 146.

3 Πάρτα. Reg. 1227, πάντων.

10 Πορρεύοι. Reg. 1227, πορνεύη.

12 Ὑπορρέοι. Reg. 1227, ὑπορρέη.

16 Δεῖ. Reg. 1227, χρή.

17 Ράδδος, etc. Aliudere videtur Gregorius ad illud psal. cix, 5 : Corripiet me justus in misericordia et increpabit me, oleum autem peccatoris non impinguet caput meum. Ibid. πλεῖον. Reg. 1227, χρεῖσσον.

19 Ἐκφέρῃ. Reg. 1227, ἐκφύῃ.

20 Ὑγρὶν. Reg. 1227, θύρα μικρὸν κρατοῦντα φέσσθαι μέγα. — Versus 21 in versione metrica peccat. (CAILLAU.)

XXXI. TIT. in Vat. idem est ac in editis : Coisl. Γνῶμαι παραινετικὰ ὧν ἡ ἀκροτιχὶς ἥδε. Porro ἀκροτιχὶς, genus est carminis, in quo primæ sin-

gulorum versuum litteræ aliquod nomen vel sententiam efficiunt. Sic in isto carmine, ex primis cujusque versus litteris hæc fere duo pentametra efficiunt :

Γνῶμαι Γρηγορίου, δίστιχος εὐεχή,
Ἐσθλὸν ἀθύρμα νέοις, καὶ χάρις δέσδη.

Sententia Gregorii, disticha venustas,
Utilis latus juvenibus, manus postremum.

Alter tit.: Δίστιχος. Sic Coisl., Reg. 993. Edit. Δι-
στιχος. Ἐσθλὸν. Sic. Vat. et Coisl. Edit. καλόν.

1 Βαρεῖα. Sic Coisl. Edit. βαρεῖος.

2 Ναῦς. Edit. νηῦς. Ibid. ίσι. Sic Reg. 993. Edit.
Ισις. Mox Reg. 992, 993 et Coisl. δισσομένη pro
δισσομένη.

METRICA VERSIO.

Beata lucra vitæ quotidie mori.
Cognoscere hominum facta egregiorum stude.
Durum est egere : pejus di:eni esse improbe.
Eris si beneficis, imitaberis Deum.
Fac sis benignus, ut benignum habeas Deum.
Geras cave carni morem, sed eam doma.
Habenis retine iram, ne te occupet furor.
Inhibeto visum, quedam linguae norma sit.
Clavem auribus obde, risum lascivum fuge.
Lucerna sit ratio vitæ tibi totius.
Missam fac opinionem remque amplectere.
Noscenda cuncta putato : sed quæ fas age.
Omnem exhibe hospiti honorem, cum hospes ipse

B Procella timeri cursu debet prospero.
Quæcumque dat Deus, animo grato accipe.
Res virga justi potior est, quam bonos mali.
Sapientum mibi fores, non locupletum tere.
Tibine pusillum est, unde quid ingens provenit?
Vir magnus esse potes frenans petulantiam.
Probe tibi cave, alterius lapsum haud riseris.
Gratum invideri, at invidere ingens probrum.
Præstat animum quam cætera offerri Deo.
O quam beatus, quisquis hæc servaverit!

xxi. DISTICHE SENTENTIA.

(Billio interprete.)

Nudus ara vitæ pelagus, nec onusta carina
In mare, ne percas, te dato fluctivagum.

¶ Ής αἰεὶ χρυσεροῖ παρεστάθος θανάτοιο
Μύωε, καὶ θανάτου ἡσσονός ἀντισεις.
5 Αἰεὶ νῦν ἔγειρε Θεῷ νόον, ἃς κεν δνακτα,
"Ιδρυμ' δύλον, ἔχης ἐνδοι σῆς χραδίης.
Γνῶθι σεαυτὸν, δριστε, πόθεν καὶ δοτὶς ἐπύχθης,
"Ρειά κεν ὅδε τύχης κάλλεος ἀρχετύπου.
"Ημαρ ἐπ' ἥμαρ ἄγει σε· καλύνεται δοτὶς ἐλαφρός·
10 Γνώμη δ' εὐπαγέος ἥμαρ δύλον ἔχει.
"Οστὶς ἀπερχομένοις καὶ ἐρχομένοις πέποιθε,
"Ρεύματι πιστεύει οὐ ποτε ἰσταμένῳ.
"Ισνη ἐμοὶ κακόν ἐστι βίος καὶ μῦθος δλιτρός·
"Οπιζτέρον κεν ἔχοις, καὶ θατέρῳ τύχοις.

A 15 "Τοῖς δινηγον ἐντὰ παρεστάμεναι θυέσσι·
Δεινότερον νεκύων λείψανα πάντα σέβειν.
"Ιστασο μή ποδ' ὀδόιο καλῶν· κακὸν ἐς βυθὸν ἔρπειν
Σοὶ στάσις, δοτὶς ἔνης ἐκτοθι σῆς κακῆς.
Τυφλὸς ὄρῶν, δὲς ἕτης κακίας οὐκ ὅσσετ' ὀλεθρον·
20 "Ἔχης μαστεύειν θηρὸς, ἀκρων φαίνων.
Χρῆσιν δὴ παθέσσιν ἀκέστορος, ἵν κακὰ κεύθῃς,
Οὐ ποτε σπεδόνα φεύξεαι ἀργαλέην.
Σδος λόγος, Ἑργον ἐμεῖο. "Ος οὐ καλὸν Ἑργον ἐρεῖεν,
Ἐνεπίην ἔχεται σύμμετον ἀμφιθετον.
25 "Ὕμιστης κόρος ἐστίν. Ἐγὼ δὲ στρούλομ', δριστε,
Ἐργον ἔχειν, φυχῆς πῆξιν δειστρεφός,

Tanquam semper præsentem frigidam mortem
Intuere, et mors levior accidet.
5 Semper templum Deo mentem exstrem, ut regem,
Tanquam imaginem incorpoream, habeas in pectore tuo.
Nosce te ipsum, optime, unde et quis sis :
Facile enim sic assequeris pulchritudinem archetypam.
Dies ad diem te transmittit : volvitur quisquis est levis ;
10 Vir autem constans animo perpetuum diem habet.
Quisquis venientibus et recedentibus confidit,
Flumini confudit nunquam consistenti.
Par mihi videtur malum, vita et oratio scelerata :
Utramvis habueris, alteram habebis.
15 Flagitiōsum est impurum astare sacrificiis :
Flagitiōsi omnes mortuorum reliquias venerari.
Nunquam subsistas in via virtutis : in vitii enim voraginem relaberis
Si substiteris, tu qui excessisti e virtuo.
Videns cæcūs est, qui vitii sui non videt exitium :
20 Vestigia feræ indagare, perspicacium est oculorum.
Cuni indiges cura medici, si vitia celaveris,
Nunquam putredinem effugies exitialem.
Tuus sermo, opus meum. Qui non præclarum opus suscepere,
Præclarum orationem habeat adjutricem oppositam.
25 Procax est satias. Ego autem volo te, optime,
Opus habere, quo consistat animus perpetuo volubilis,

3 Κρυεροῖο. Schol. Coisl. ψυχροῦ.

4 Ἡστορος. Reg. 992, χρέσσονος.

6 "Ιδρυμ'. Int. ἀγαλμα. Ibid. ἔχοις. Reg. 993, ἔχοις.

8 Τύχης. Reg. 993, τύχοις.

9 Κυλλέστας δοτὶς ἐλαφρός. Billius et Gaullier referunt hæc verba, levissime volvitar ad diem. Sed genus pugnat; opponit sane Gregorius eum qui levis est ac inconstans, ἐλαφρός, illi qui habet animum constantia sultum, εὐπαγέος γνῶμη.

11 Απερχομένοις. Schol. ἀνθρωπίνοις πράγμασι, rebus humanis.

16 Νεκύων λειψαρα. De falsis diis hæc accipienda sunt, inquit Billius; neque enim hic habent quod arrodat heretici. Tantum enim ab eo abest Gregorius ut eum honorem, qui sanctorum corporum reliquiis a piis dominibus haberi solet, exigitandū putet, ut Cypriani cineras innumera miracula edere solitos esse scribat: "Απαντα δύναται Κυπριανοῦ καὶ κόνις μετὰ πίστεως, id est, ut ex-

ponit Nicetas, Omnia potest vel ipsa Cypriani cincta, si quis cum fide accedat. Vide ea de re tom. I, pag. 449, num. 18.

17 "Ιστασο μή ποθ'. Schol. μή στῆθι τῆς ἐπ' ἀρετὴν ὁδού. Schol. 991, τὸ γάρ ἐστάναι τοῦ καλοῦ, εἰς βυθὸν ἐστι φέρεσθαι, ἐστιν ἔρπειν. In vitii enim voraginem relabi, idem est ac subsistere tibi, etc. Edit. Ιστατο.

19 Τυφλός. Ia Coisl. et Regii duo, Schol. Coisl.: τυφλὸν κτενὸν ἔγωγε φημι, καὶ εἰ λάν δρᾶ. Edit. τυφλόν

21 Χρῆσιν δή. Vat. et Coisl. χρῆσιν, omisso δή. Mox, κεύθῃς. Reg. 993 κεύθεται.

23 Σδος λόρος. Int. Coisl. σὺ λόγον ἔχεις τὸν Εξωθεν· εἴη δὲ τὸ Ἑργον μᾶλλον θαυμάζεται

24 Σύμμαχον. Int. Coisl. συνήγορον. Schol. 990 πολύτεροφον.

26 Άειστρερέος. Schol. Coisl. δεὶ κινητοῦ, ὅποιον

ποτίμιον semper volubilis firmetur in bono, πρὸς καλὸν.

METRICA VERSIO.

Fac tibi mors nunquam memori de mente recedat:
Mors tibi sic veniens haud gravis hostis erit.
Jt statua in medio tibi pectore corporis expers
Sit Deus; huic templum construe mente tua.
Te noscas, et qua tibi sit colestis origo:
Sic facilis venies ad decus archetypum.
Ad lucem lux te ducit; volvuntur inanes,
At constanti animo stat sine nocte dies.
Fidere qua veniunt rebus, fugiuntque vicissim,
Fluminis est rapidis fidere semper aquis.
Par nihil sermo malus, scelerataque vita: duorum
Alteruter tibi sit, mox comes alter erit.

B Sacrificare grave est non pura mente, sed omnis
Defuncti peccat qui colit ossa, magis.
In recto ne ἀγε gradum. Qui crimine licto
Insistit, vitii rursus ad ima redit.
Nil videt is, qui non cernit quo criminis ducunt -
Qui loca trita ferat prospicit, ille videt.
Cum medicum poscant tua vulnera, si legis illa,
Pestiferam saniem nil prohibere queat.
Sit tibi sermo bonus, mihi contra innoxia vita:
Ambiguam a verbis querat ini quis open.
Ingluvies petulans. Tu vero totus in hoc sis,
Perpetua ut menti suppelat esca tua.

Πλουτεῖν δ' αὐτὸν θερητα μάνην, καὶ κόσμον ἀπαγτα,
Ἴσον ἀρχαντοίς νήμασιν αἰὲν ἔχειν.
Πάντα μὲν ἀνθρώπων, ἀλλέτρια τοῦδε βίοιο .
30 Ἡ δ' ἀρετὴ βροτέη, τοῦτο μόνον βιοτῇ.
Δεῦτε δὲ, πᾶσι Θεοῖ βοῶ Λόγος ἀφθιτόμητις,
Σπεύδετ' ἐπὶ Τριάδος γνῶσιν ἐπουρανίης.
Θέσθε νόν, βιότῳ μὲν δοσος γάμος ἄγνδος ἐδῆσε,
Ληνοῖς οὐρανίοις πλειόνα καρπὸν ἄγειν.
35 Ὁσσαι δ' ἀν μεγάλῳ Θεοῦ Λόγου ἀγκάζεσθε,
Νύμφαι παρθενικαὶ, πάντα Θεῷ προσάγειν.
Αἴγλη παμφανῶσα μονότροπος, ἀλλ' ἀπὸ κόσμου
Θυμὸν ἔχειν, σαρκῶν τηλόθεν Ιστάμεναι.
“Υδρις πίστιν ἔχειν ἐν χρώμασι, μὴ κραδίησι·
40 Ρεῖά καὶ ξεπλυτ' ἔστι. Βένθος ἐμοὶ γε φίλον.

Ditescere solo Deo, et mundum universum
Similem aranearum telis semper existimare.

586-587 Omnia quidem, quae sunt hujus mundi, ab hac vita aliena sunt :

30 Virtus autem hominum, hæc sola vita.

Venite ergo, clamat omnibus Verbum Dei sapientissimum,

Proferate ad excelsa Trinitatis cognitionem.

Ponite in hoc animum, quotquot vitæ sanctum conjugium alligavit,

Ut torcularibus cœlestibus ampliorem fructum inferatis ;

35 Quæcunque autem rursus magni Dei Verbum complexæ estis,

Sponsæ virgines, omnia Deo offerte.

Splendor præclarus est monachus; verum a mundo

Animum abducatur, et a corpore procul stet.

Contumelia est fidem habere fictam, non in corde :

40 Facile eluitur fucus. Quod imo pectore infixum est, mihi placet.

Nec justitiam inflexibilem, neque prudentiam

Callidam habeas. Modus optimus est in omnibus.

Rege animi confidentiam; alioqui temeritas, non fortitudo erit :

Est temperantiae aliquid serenitatis præ se ferre.

45 Aperire divinis oraculis mentem assidue, optimum est :

Peritus cœlestis sic fles legum.

Optimus esse contendere : displice, quibus optimum est displicere :

Malis placere turpis est gloria.

Turpe est eum, qui optimus est, patronum esse nefariorum :

50 Idem est ac si intra vitum pedem ipse habeas.

Aurum quidem fornace exploratur, calamitatibus vir bonus :

Dolor incolumitate sæpe levior.

Facile Deum magnum ille abjuraverit, qui abjurat patrem :

Agnosce vero genitorem tuum, tanquam patrem tuæ pietatis.

29 Πάντα μέτ. Schol., τὰ τοῦ κόσμου τούτου ἀλ-

λέτρια τῶν ἀνθρώπων.

30 Ἀρετὴ βροτέη. Sic Reg. 991, et Int. ἀρετὴ
ἀνθρωπίνη, αὕτη μόνη βίος ἐστι. Coisl. μόνη δὲ
ἀρετὴ βίος τημῶν ὑπάρχει.

31 Δεῦτε. Reg. 993 Εἰθετε. Vat. δεῦρ' ἵτε. Mox,
ἀφθιτόμητις, incorrupti consiliis.

32 Σκεύδετ' ἐπι. Ita Reg. 993. Coisl. et Vat.,

Edit. σκεύεστε.

33 Μονότροπος. Qui solitariam vitam ducit.

34 Ἰστάμεναι. Int. ιστάσθαι.

35 Υδρις. Versus iste, et qui proxime sequitur

desunt in Reg. 993.

45 Νωμᾶσθαι. Vat. νωμάσθω. Schol. κυβερνά-

σθαι. Ibid. ράρετος. Schol. δόξα.

46 Λογίοισι Θεοῖ. Ita Vat. Edit. λόγοισιν ἐστιν.

47 Ἀγριδάρες. Schol. ἀπαρέσης. Combes. legit
ἐπαρέσης, iis qui sunt optimi, placere stude.

51 Δαιμόζεται. Schol. δοκιμάζεται.

52 Ἀπημούσινης. Schol. ἀπαθετας.

54 Οἱ πατέρες. Ita Reg. 991. Schol. Scito autem
pietas magistrum, ut patrem tibi colendum esse. In

edit. deest ω, et legitur πατέρα.

METRICA VERSIO.

Sit tibi pro cunctis opibus Deus. At bona mundi
Semper arachnæi staminis instar habe.

Quæ tenet hic mundus, cuncta hæc aliena putato :

Virtus, banc habeas si modo, sola tua est.

Noscendam ad Triadem (sermo divinus ad omnes
Inclamat) celeri mox proferate gradu.

Vos thalamus mundo quos junxit, in horrea fru-

[ctum]

Majorem superæ tendite ferre domus.

At vitam amplexus Christi quæcunque secutæ

Virgineam colitis, vos date cuncta Deo.

Eximus splendor virgo est, modo carnibus ipsa

Stet procul, ac mundo sit quoque mente procul.

Non fuso simulanda fides, sed corde tenenda est :

Eluitur fucus. Pectoris ima peto.

B Nec tibi jus rigidum, tibi nec prudentia rursus
Subdola sit. Melius nil queat esse modo.

Fortis in audacem migrat moderamine dempio :

Jucundique aliquid castus habere potest.

Mens tua divinis pateat sermonibus : ut sic

Noscas quæ supera sanxit ab arce Deus.

Esse bonus cura : pravis ne quære placere.

Gloria nam fœda est, velle placere malis.

Turpe bono est pravis sese præbere patronum :

Nec minus id quam si pessimus ipse foret.

Vir probus adversis tentatur, ut ignibus aurum :

Sæpe levis magis est prosperitate dolor.

Qui patrem, idem etiam Christum, mihi crede,

[negat] : Qui tibi dux fidei est, hunc quoque nosce patrem.

55 Σῆτες ἔδουσιν ἀπαντά· λίπης τὰ σὸδημῆδε τάφοισιν· Α
 Ἐξ) ἡ τιμὴ, δεξιὸν οὐνομ' ἔχειν.
 Σείων τημεδατῶν περιφέλεδο, ἔρχα δ' αὔτε
 Πι τάδε πάντα λίπον, ἀδρανέων νεκύων.
 Δεῦρ' ἄγε, κόσμον ἀπαντά καὶ ἀχθεα τῇδ' ἀπο-
 [λειψάς.
 60 Τιτίον ἐς ζωὴν οὐρανίην πέτασον.
 Πάντα μὲν αὖτις ἀριστα θεοπρεπὲς ἔργα τελεῖσθαι,
 'Η δὲ Τριάς πάντων ἔξοχά τοι μελέτω.

ΑΒ. Γραμμικὰ δίστιχα.
 Ἀρχῆς καλῆς κάλλιστον εἶναι καὶ τέλος,
 Ορθῶς δοκοῦσιν οἱ ὅροι τῶν πραγμάτων.
 Ἀρχὴ καλὸν εἰκτευσας τοῖς βροτοῖς πέρας,
 Βίου κάθαρσις ἱνθέως ἀσκούμενη.
 5 Λόγοις πτερωθεὶς, μὴ πτερῶν ἔξω πάτου
 Επιτρῶν γάρ οὐδὲ πτηνῶν ἴπτασαι δίχα.
 Γνῶσις βροτοῖς μάγιστον ἐν βίῳ κλέος·
 Κακὸν δὲ αὐτῇ τοῖς κακῶς κεχρημάνεις.
 Κανή σε δόξα μηδόλως συναρπάσῃ·

55 Vermes comedunt omnia; ne ergo relinquas opes tuas sepulcris:
 Honorigum tumulo incisum eulogium, præclarum famam habere.
 Hospitibus nostratis parce, maxime autem
 Insirmis mortuis, qui hac omnia liquerunt.
 Ergo age, mundum omnaem, omnesque molestias hic abjiciens
 60 Vela ad vitam cœlestem pande.
 Omnia quidem semper optima, ut Deo dignum est, opera exsequere.
 Trinitas autem præ omnibus maxime tibi curæ sit.

588-589 XXXII. Aliæ generis ejusdem sententiæ*.

Præclarum principii præclarum esse etiam finem,
 Nec te probant exitus rerum.
 Porro principium, quod egregium parit hominibus finem,
 Vitæ puritas est pio studio exculta.
 5 Verborum pennis fretus, ne sine pennis vola;
 Nam sine pennis neque avis volat.
 Scientia hominibus maxima in hac vita est gloria;
 Malum vero ipsa est maximum iis qui male utuntur.
 Iuanus ne te gloriæ cupiditas ullo modo abripiat;

* Alias Bill. 63, pag. 166.

55 Αἴγας. Reg. 991 λίποις.

56 Εξοδην. Schol. ἐπιτάριος.

58 Ἀδρανῶν rexūν. Non dubitat Combes. quin
 Gregorius his verbis pauperes monachos intelligat,
 quos passim his nominibus appellat.

61 Θεορχεάτης. Vat. θεορχεάτης, quam lectionem
 sequitur Cyrus et exponit, τοῖς θεοῖς θεωρήσασι
 τεθραμμένη, divinis contemplationibus educatae.

Sequitur aliud carmen conjectum ex variis Gre-
 gori locis, nullo ordine, nulla ratione congestis.
 Exstat apud Hervag. Graece et Latine; apud Leuv.
 Latine tantum. Illud omisimus.

XXXII. Τιτ. Γραμμικά. Ita duo Regg. In alio hic
 est titulus: Τοῦ αὐτοῦ μεγάλου Γρηγορίου γνώμας
 διστιχον. Alius addit. περὶ ἀγνείας. Carmen istud
 bis in cod. Reg. 1277 descriptum legitur pag. 225,
 et 240. Varius in utroque versuum ordo, variaeque
 sunt lectiones ab editis plurimum discrepantes, ma-
 xime pag. 240. Quamvis plures desint versus in
 utroque, in altero tamen, nempe 240, quatuor re-
 periuntur tetrasticha, quæ in Billiana editione hu-

jes carminis frustra quæsieris. Sed unum reperies
 seorsum editum Graece et Latine, pag. 256, ad cal-
 cem tetrastichorum; alia autem duo Latine tantum
 ad calcem editionis Morellianæ, pag. 308. Quartum
 nullum appareat.

2 Ορθῶς δοκοῦσιν. Combes. verit: Rite sen-
 tiendum suadent rationes rerum; ego mallem recte
 sentientibus, ut alius et quidem planior educatur
 sensus huiusmodi: Peccata vel recte facta regulis
 morum, non rerum eventu, metienda; quam totidem
 verbis sententiam Tullius expressum de oratore.

3 Ἀρχὴ καλόρ, etc. Duo Regg.: ἀρχὴ καλὴ τοι
 παντὸς ἔργου καὶ τέλος. Omnis tibi operis prin-
 cipium bonum et finis. Pro τέλοις, alter codex τέλος.

5 Λόγοις, Rationum pennis, etc. Tillem.

6 Οὐδέ. Reg. οὐδέν, quod quidem significantius:
 nulla avis.

7 Βροτοῖς. Ita Reg. 1277. Edit. βροτῶν.

8 Αὐτην. Reg. 1277 ταῦτη. Alii duo Regg. &c γ'
 αὐτη

METRICA VERSIO.

Cuncta verant lineæ: nec tu tua linque sepulcris: B

Egregium est funus nomen habere bonum.

Præsternit, parcat tua vox nostratis, hisque

Præsertim, quibus est ultima clausa dies.

Huc agit, cum mundo mundi quoque pondera lin-

[quens,

Protinus ad superas carbasa pande domos.

Nullo cum strepitu semper, quæ recta, facesse:

Eximiae at curæ sit tibi sancta Trias.

XXXII. ALIE EJUSDEM GENERIS SENTENTIAE.

(Billio interprete.)

Quod coepit felix exitus claudit bona,
 Rerum ipse finis monstrat hoc certissime.

Origo, lætum quæ parit mortalibus

Finem, est honestæ culta vita puritas.

Doctrina pennæ sint tibi: pennis sinc
 (Avis nec istud nam potest) ne provoles.

Doctrina sumimum gignit in vita decus:

Dannosa vero est, si quis hac abutitur.

Nunquam te inanis gloriæ sitis premat :

10 Καὶ γάρ πανοῦργον τοῦτο τοῖς ἀπλουστέροις.
Εὖ δρῶν φύλατες σαυτὸν ἐν τούτῳ μένειν·
Ταχὺς γάρ ἔστι πρὸς τὸ χεῖρον ὁ δρόμος.
Γέλως κρατείσθω, καὶ θυμὸς λάβοι πέρας·
Ἀργὸς δὲ παντάπασιν εἰργέσθω λόγος.
15 Θεὸν φόδου πρώτιστα, καὶ γονεῖς τίμα,
Ιερεῖς ἐπανει, πρεσβύτας σεπτῶς ἔχε.
Γίλον δίκαια πατέρι μηδὲλως λέγειν,
Θεσμός θ' ὅρκει, καὶ πρὸ θεσμῶν ἡ φύσις.
Οἴα πρὸς ἄλλου μὴ παθεῖν αὐτὸς θέλεις,
20 Τοιαῦτα καὶ σὺ μηδὲ δρῆν δλλῷ θέλε.
Οὐ δεινὸν ὅργη δεινὰ τοῖς εἰργασμένοις·
Καὶ γάρ δικάζει τοῖς ὅμοιοις ἡ δίκη.

10 Etenim callide insidiatur simplicioribus.
Cum bene agis, serva teipsum, ut in hoc permaneas;
Celer namque est ad vitium cursus.
Ritus coerceatur, et ira capiat līinem;
Otiosus autem penitus arceatur sermo.
15 Deum time in primis, parentes cole,
Sacerdotes lauda, senes reverere.
Ne filius cum patre quoquo modo expositulet;
Lex vetat, et ante leges natura.
Quae ab alio tolerare ipse non vis,
20 Ea et tu ne facere alteri velis.
Non gravis ira esse debet iis qui gravia perpetrarunt;
Etenim rependit similia ultrix justitia.
Labia sapientia stillant dulcissimos sermones;
Gultur autem amarum eructat pugnas.
25 Fluenta dulcedinis facunda diffundit lingua;
Sermones autem malos expers judicii os gignūt.
Amici amant quae suis amicis sunt chara;
Inimici autem contemnunt turpiter amicos.
Pauperibus amicis clause sunt divitum fores.
30 Luculentæ autem aulae divitibus semper sunt amicæ.
590-591 Aqua, potio optima, sobriam efficit mentem;
Turbat autem animum corripiens crapula.
Non novit vinum moderari naturam,
Subvertit potius voluptates irritans.
55 Mentis subtilitatem obruit crassities ventris:

11 Εὖ δρῶν. Duo Regg. et Combef. Ἑδραν. Μοχ.,
μένειν. Reg. 1277, μένε.
12 Πρὸς τὸ χεῖρον, etc. Sic et supra, carm. xxix,
vers. 176, εὐδρομὸν κακῆν, et inter ea quae edidit
Tollus carm. ii, nunc lxviii, lib. ii, sect. 2, vers.
37: Πολὺς γάρ ἔστιν εἰς τὸ χεῖρον ὁ δρόμος, καν μη-
δενὸς κινούντος. Plurima enim est in pejus propen-
sio, etiam nomine impellente.
16 Ιερεῖς. Combef. ῥήτηρας αἰνετ. Doctores
lauda. Μοχ., πρεσβύτας. Reg. 177, γῆρας.
17 Δίκαια. Ne filius oum patre iudicio contendat.
18 Θεσμός θ' ὅρκει. Combef. ex uno Reg. cod.
Θεὸς δὲ ὅρκει. Sic ex antiquissimo cod. Leuv., quae
lectio ipsi melior videtur: Deus statuit, et natura
ante legem.
19 Αὐτός. Ita Reg. 1277. Edit. δλως.
21 Εἰργασμένοις. Reg. 1277 ὡργισμένοις, qui

METRICA VERSIO.

Namque illa vase simplices mentes capit.
Vivens honeste, perstet ut virtus, stude:
Est namque cursus in malum celerrimus.
Compesce risum, mentis æstimū comprime:
Atque otiosis frena verbi injice.
Deum extimesce: quicis satus pie hos cole,
Senes honora, præsules lauda sacros.
Ne cum parente litiget proles suo,
Natura primo, post eam leges vetant.
Quod fers inique ab altero fieri tibi,
Istud cavendum est alteri ne factiles.
Grave quid patrarent non grave est iram pati:
Æquas rependit nam malis penas Deus.

A Χεῖλη σοφά στάζουσαν ἡδίστους λόγους.
Φάρυγξ δὲ πικρὸς ἔξερεύγεται μάχας.
25 Ρεῖθρα γλυκασμοῦ γλῶσσα βλύζει σαμψύλη.
Ρήσεις δὲ φαύλας δικριτον γεννᾷ στόμα.
Φύλοι φιλοῦσι καὶ τοῖς φίλοις φίλα.
Ἐχθροὶ δὲ φαυλίζουσιν αἰσχρῶς τοὺς φίλους.
Πτωχοὺς φίλους λάθουσι πλανσάν θύραι.
30 Αὔλαι δὲ λαμπραὶ, πλουσίοις δει φίλαι.
Τύδωρ, ποτὸν φέριστον, εὑκρατοὶ φρένας.
Θολοὶ δὲ τὸν νοῦν συλλαβοῦσαν κρατιπάλη.
Οὐκ οἶδεν οἶνος σωφρονίζειν τὴν φύσιν,
Κινεῖ δὲ μᾶλλον ἡδονὰς παροξύνων.
55 Νοῦν λεπτὸν δγκος ἐκδιώκει γαστέρος.

vigilientius exarsere.
22 Τοῖς δμοῖοις. Reg. 1277 τοὺς δμοῖους.
23 Καὶ δ τοῖς φίλοις. Reg. 1277 τοῖς φίλοις ἀπερ.
In Aldinis emendationibus λαλοῦσι pro φίλοισι.
28 Αἰσχρῶς. Reg. 1277, ἐχθρῶν. Alius ἐχθρῶς.
29 Λάθουσι. Ita Reg. 1277. Edit. λάθωσι.
30 Αὔλαι δὲ λαμπραὶ. Ita Reg. 1277. Edit. λαμ-
πραὶ δὲ αὐλαῖ.
31 Φέριστον. Reg. 1277, δριστον. Ibid. εὑκρατοὶ^ς
φρένας. Combef. ex Reg. ἐγκρατοὶ φρένες, quod pro-
bat et verit: Mens sobria et temperans, nec impro-
bat εὑκρατοὶ φρένες. Aldus secundis curis, εὑκρα-
τοὶ φρένας et εὑκρατοὶ φρένες.
34 Ἡδονᾶς. Combef. ex duobus Regg. ἡδονᾶς,
et verit, libidinibus irritans.
35 Νοῦν λεπτὸν δγκος. Sic Reg. 1277. Combef.
et Toll. in carm. ad Episc. not. in vers. 579, nunc

B Prudentis ore verba manant dulcia:
At os amarum nil nisi pugnas vomit.
Fæceta lingua verba fundit mellea:
Procaci at ore pessimæ voces fluunt.
Amant amici quae placent his quos amant:
Hostes amicos turpiter spernunt suos.
Egenti amico deditis clause fores:
At copiosis splendidae semper patent.
Menti tuendæ nil aqua præstantius
At prorsus illam turbat orta crapula.
Frenare nescit impetus carnis merum:
Imo binc voluptas excitatur noxia
Ventriss tumorem mens procul tenuis fugat:

Τάνατία γάρ τοῖς ἐναντίοις μάχη.
 Κρείσων τρυφή σύμμετρος εὐπορουμένη.
 Ἡ δεῖπνος ἀδρός, δν ἐπλαστικής τις τ' ὄναρ.
 Πλούτοῦσι μαροὶ τοῖς ὀνείραις πλέον,
 Ἡ γρηγόριος ἀνθεύοντος οἱ κεκτημένοι.
 Κείσων ἀπαίτιος, ἡ μαρὰ κώνειν ἔνγονα.
 Ο μὲν γάρ ἀπαίτιος, οἱ δὲ πελλοὶ καὶ κακοὶ.
 Παντὶ βροτῷ θυήσαντει πᾶσα γῆ τάρος.
 Πάντη γάρ τὸ ἐκ γῆς, γῆ τε καὶ εἰς γῆν πάλιν.
 45 Ποιητὴν ἀμέλλει, εἰ θέλει, καὶ τοὺς τράχους.
 Ἄλλ' ἀντὶ γάλακτος, αἷμάτων πηγάς ὑστεί.
 Ἡ σὺς ἐποπτεύουσα δειπνοποῖαν,

Α Οἶδε τραπέζης τοὺς δρους μὴ συγχέειν.
 Βίαζε καὶ σὺ τοὺς ἀτάκτους, μὴ λύειν
 50 Τάξιν πρεπώδη καὶ νόμοις ἡρμοτμένην.
 Νόμους φυλάττων, τοὺς φόδους ἔξια βάτοις.
 Φθῶν γάρ ἔξι πᾶς ὁ τῶν νόμων φύλαξ.
 Κύβερνος τῶν νόμων φεζέστας τρικυμίας,
 Καὶ δεινὰ πάντα νοῦς σοφάς φέρων φρένας.
 55 Ζωῆς ἀρίστης μὴ φρίνει τάνατία.
 Καὶ γάρ προδόλος τοῖς κακίστοις ἡ δίκη.
 Μάγιστος ἀκριβῶν οὐ φοβεῖται τοὺς κτύπους,
 Καὶ νοῦς ἐχέρων πᾶσαν ἐλκουσαν βίαν.
 Φύλλων λαγωνὸς ἐκφοβεύεσιν εἰ ψόζοι,

Contraria enim contrariis adversantur.

Melior est cibus mediocris, modo suppetat,
 Quam cœna delicata, quam sibi quis in somnis finxit.
 Stulti per somnum afflunt majoribus divitiis,
 40 Quam qui iuveniam pecuniarum vim possident.
 Felicior est qui caret liberis, quam qui stultos procreavit filios:
 Ille equidem absque liberis est, hi vero multi ac mali.
 Cuivis homini morienti qualibet terra est sepulcrum:
 Quidquid enim ex terra ortum est, terra est, et in terram redibit.
 45 Pastor mulget, si velit, etiam hircos:
 Verum pro lacte sanguinis fontem exprimet.
 Sus inspectans epulas parantem,
 Novit mense terminos non confundere.
 Coerce et tu temerarios, ut discant non evertere
 50 Ordinem decorum et legibus institutum.
 Qui leges custodiendas suscepisti, timorem foras dimitte;
 Sine metu enim esse debet legum custos.
 Gubernator peritus vitabit tempestates;
 Sic gravia omnia animus viri prudentis.
 55 Vitæ optimæ nihil admittas quod contrarium sit:
 Etenim manifesta est in sceleratos animadversio.
 Incus maxima non pertimescit ictus:
 Sic nec mens sapiens vim quamcumque trahentem.
 Lepores exterrent foliorum strepitus:

Ibid. n, sect. f, carm. xii. Sic etiam legitur in Aldiniis emendationibus, cui concinuit iste versus 589, carm. x, supra. De virtute: Παχεῖα γαστῆρ λεπτὸν οὐ τίκτει νόον, Pinguis venter subtilem sensum non patet. Edit. νοῦς λεπτὸς δύκον.

36 Γάρ τοῖς. Reg. 1277, γάρ που. Μοχ, μάχαι pro μάχῃ.

37 Κρείσων. Reg. 1277, κρείσων.

42 Ἀλαζ. Reg. 1277, Leuv., Combef., Land., Ald. οἴος, solus.

45 Εἰ θέλει, καὶ τοὺς τράχους. Reg. 1277 et Ald. καὶ τράχους, εἰπερ θέλει. Proverbium quo admonemus videadūm esse in querum gratiam labores suscipiamus, ne pro speratis uvīs, nihil præter labruscas colligamus.

46 Αἱμάτων πηγάς ὑστεί. Reg., Combef. et Leuv. αἱμάτων ροή βάσεις.

47 Ἡ σὺς ἐποπτεύουσα. Quid hæc significant, non satis liquet. Combef. ex Reg. μετριοπομπεύουσα δειπνοπολα, et vertit: *Moderato sumptu fastuque cœnæ apparatus. In Regii codicis margine σὺς ἐποπτεύουσα* in cod. Leuv. ή μετριοπομπεύουσα

δειπνοπολα, quod sic exponit scholiastes: Ἡ δειπνοπολα μετρίαν ἡ τοι σύμμετρον δρυσα τὴν πομπήν, διογου τὴν τῶν ἀναλωμάτων διάθεσιν. Itaque verborum sensus erit, inquit Leuv.: Apparatum cœnæ modicum, minimeque sumptuosum, mensæ fines non confundere.

50 Τάξιν, εἰ. Reg. 60 et Combef. τάξις πρεπώδεις, καὶ νόμοις ἡρμοτμένας.

51 Νόμους. Ita duo Regg. et Combef. Edit. νόμον. Ibid. βάλοις. Ita duo Regg. Edit. βάλης.

52 Φόδων. Reg. et alii φόδου. Μοχ, τού νόμου φύλαξ πρὸ τῶν νόμων.

56 Τοῖς κακίστοις ἡ δίκη. Sic duo R gg. et Combef. Leuv. legit κακίστης, quod habet in ora cod. Bill. Edit. τῆς κακίας ἡ πλάνη.

57 Ἀκμῶν μέγιστος οὐ φοβεῖται τοὺς κτύποντας. Sic Reg. 60, Combef., Leuv. Proverbium de firmo homine atque constante, adversaque et graviā e misia forti animo perferente. Edit. οὐ πτοεῖται τοὺς φόρους.

58 Ἐλκουσαν. Sic Reg. et Leuv. Combef. legit: ελκουσαν βίαν, vim omnem cedentem. Edit. ἐκχρόνει βάσην, detrimentum extrudit.

METRICA VERSIO.

Adversa nam se mutuis bellis petunt.
 Moderata præstant, suppetant dum, pabula,
 Quam cœna pinguis, sicta per somnos leves.
 Vir mente lata dormiens est diutor,
 Quani qui peramplos aggeres opum tenent.
 Orbūm esse præstat, improbos quam giguere:
 Est orbūs ille: multi at hi sunt et niali.
 Omnis sepulcrum mortuo est tellus. Humo
 Nam quidquid ortum est, humus et est, et huc redit.
 Mulgebit hircos, si velit, pastor quoque:
 Merum at cruentum lactis exprimet loco.
 Immunda quamvis sus, tamen cœnam videns,

B Turbare mensæ terminos semper fugit.
 Sic immodestos cogere non dissolvere
 Honestum et æquis legibus nixum ordinem
 Legem tuendo projicis metum foras:
 Nam legis extra est pallidum custos metum.
 Fugiet peritus turbinem ductor ratis:
 Itemque prudens cuncta mens pericula.
 Adversus honesto mente nīl verses tua:
 Nam poena sordis criminis certa est comes.
 Ut spernit ingens stridulos incus sonos,
 Sic pellit omnes mens sagax injurias.
 Sonus pavorem frondium ut lepusculis

60 Ἀνδρας δ' ἀνάνδρους; αἱ σκιαι τῶν πραγμάτων.
Μισῶ πένητα πλουσίψ δωρούμενον,
Ω; τῷ λέγοντι τοῦ τρέφειν λελησμένῳ.
· Ρήτωρ πονηρὸς τοὺς νόμους λυμανεῖται ·
· Λγνὸς δὲ φήτωρ, εὐχρατος ἀρμονία.
65 Γελῶσιν οἱ πλουτοῦντες ὅρφανῶν ψόγους,
Αὐτὴν γελῶσι τὴν Θεοῦ τιμωρίαν.
Νόμοις περιδραμέται πρὸς ἀλεθίαν,
Ο μὴ νόμου φύλαξιν ἐννόμως φέρων.
Πέφουκε τοῖς πένηται μὴ φρονεῖν μέγα ·
70 Τοῖς πλουσίοις γάρ οὐδὲ φροντὶς τοῦ βίου.
Παιδεύεις μωρούς, ὡς ἔπικτὸν τῇ φύσει ·
· Εἶουσι γάρ που καὶ φρένας παρ' ἐλπίδα.

60 Sic homines ignavos umbræ rerum.

Odi pauperem diviti donantein,
Ut odi donantem viro sermones serenti, cui cibus deest.

592-593 Orator improbus leges labefactat :

Bonus vero orator concinna est harmonia.

63 Rident divites pupillorum exprobationes,
Ipsam rident Dei vindictam.

Legibus involvetur ad suam ipsius perniciem,

Qui legem non legitime sancit.

Natura comparatum est pauperibus, ut non magnifice de so sentiant;

70 D. vitibus autem , neque curæ est , unde vivant.

Erudi stultos , quantum licet per indolem :

Habebunt enim fortasse prudentiam præter spem.

Ferrum percussum accedit lapides :

Aspera autem virga instruit cor.

75 Quæ inimici metuunt , plus quam alia omnia,

Crux et baptismi communicatio.

Jusjurandum dare et accipere pessimum est :

Æque enim utroque offendoris justitiam.

Ævum thesauriza sempiternum :

80 Istitus enim vitæ thesauri nos deserunt ante mortem

Ne diligas opes , quas delet tempus :

Quod enim exstruxit tempus, etiam evertet tempus.

Turpe est mulieribus masculos mores proferre .

Honestis enim ordo communis est pudor.

85 Proclivis est voluptas voluptati indulgentibus,

60 Ἀρδρας δ' ἀνάρδους. Regg. duo et Combel.
καὶ ἀνδρὸς ἀνάνδρουν.

62 Ος τῷ λέτοντι. Combel. ex Reg. ὡς τὸν λέ-
γοντα τοῦ τρέφειν λελειμένον. Ut eum qui pollici-
tus est, et tamen alendi officio deest. Nec minus eum
qui bona quidem verba dat, interim tamen egentem
alere oblitiscitur.

64 Ἀρμοτα. Langus ἀρμοστα, recta administra-
tio est, vel ut Langus, bene administrat integer rem-
publicam.

65 Φύροντς. Reg. τύχην, sortem.

70 Τον διον. Unde vivant; quippe quibus omnia
abunde suppetunt, nec labore, nec sollicitudine
opus est, ut sibi victimum parent, quo sit ut facile
aniinis efferantur. Forte legendum θεοῦ, minime cu-
rant de Deo.

75 Ἀ δυσμενεῖς φοβοῦσι τῷ πλ. πλέον,

Πλήττων σιδηρος ἐκπεροῖ καὶ τοὺς λίθους·

Σκληρὰ δὲ μάστιξ πατειγαγεῖ καρδίαν.

75 Ἀ δυσμενεῖς φοβοῦσι τῶν ὄλλων πλέον,

Ο σταυρὸς καὶ βαπτιστικοῦ ἡ κοινωνία·

Ορχοὺς κάπιστον διάδην καὶ λαμβάνειν,

Ιώας γάρ ἀκριψ προσκέρουκας τῇ δίκῃ.

Αἰώνια θησαύριζε τὸν ἔξω τέλους·

80 Οὗτος γάρ ἐκέλειται καὶ πρὸ τοῦ τέλους.

Μή δὴ φίλει τὸν δίκον, δν λύει χρόνος·

Α γάρ χρόνος δόμησε, καὶ λύει χρόνος.

Αἰσχρὸν γυναῖος δρεν ἥθος ἐκφέρειν·

Ταῖς κοσμίαις γάρ τάξις ἡ αἰδὼς ξυνή.

85 Κάταντές ἔστιν τὸν δίκοντι τοῖς χρωμένοις,

METRICA VERSIO.

Excitat, inertes umbra sic rerum quatit.

Egentem ut odi dona qui dat diviti,

Sic et loquentem, qui tamen cibum negat.

Rhetor scelestus legibus pestem parit :

At nil probato rhetore est concinnus.

Casum orphanorum dives in risum trahit,

Et quas minatur improbis poenas Deus.

Tormenta pendet legibus gravissima,

Qui legem iniquam subditis induxit.

Sentire de se pauperes alte baud solent :

At cura vita nulla tangit divites.)

Natura quantum concipit, stultos doce :

Fortasse φαντεῖν uam bouam sic induent.

B Percussus ignem concipit ferro siles :

Durum eruditur pectus acri verbere.

Hæc sunt profani quæ reformidant magis,

Crux et salubris unda baptismi sacra.

Sive ipse jures, pessimum, sive alterum

Jurare cogas, jus utrinque iaditur.

Opes in ævum conde finis nescium :

Hæc namque nos et ante finem deserunt.

Felicitatem sperne, quam delet dies :

Quod excitarit nam dies, tandem ruet.

Præferre mores feminis turpe est mares :

Probas pudore namque nil magis decet.

Hæc est voluptas impetu prono fluens :

καὶ ὡς πρόσεισιν, οἴχεται λίθου δίκην.
Οὐδεὶς ὑγειας πλοῦτος ἀλγοῦστι πλέον·
Σοφῶν δὲ ταύτην ἡ φύσις βροτῶν θέλει.
Ἔχοι θαλάσσης, ἀνδρὸς διφρονος λόγοι·
90 Βρίθοντες ἀκτὰς, οὐ πιεῖνοις χλόας
Πείθουσι δώρα καὶ σφροὺς παραβλέπειν
Βροτοῖς δὲ θῆρα χρυσός, ὡς πεινοῖς πάγη.
Γῆρας λύπαι τίχουσι καὶ πρὸ τῶν χρόνων·
*Α γάρ τρόπος καθεῖλεν, οὐ στήσεις χρόνος.
95 Ηὐτὸς τάχιστος τῶν κακῶν ὑπηρέτης·
Καὶ γάρ πρόχειρον εἰς κακουργίαν κράτος.
Οὐδὲ ξεῖνοι οὐδὲν κτῆμα βάτιον φιλούν.
Πονηρὸν δύνδρα μηδέπον κτήση φιλούν.
Τάξις τιμάσθω, καὶ προηγείσθω κράτους·

Α 100 Κράτος; γαρ αὕτη καὶ χράτους δεῖ φύλαξιν
Νοῦς ἐμμέριμνος σῆς βιβρώσκων δοτία·
Θάλλει δὲ σῶμα φροντίδας παρατρέχον.
Οὐδεὶς κύρος πέφυκε σωφρόνως ἔχειν·
Καὶ γάρ τὸ πῦρ εἰλθε ταῖς δλαις θέειν.
105 Οἶνος πάθους ἕγερσις ἐκλειστότος·
*Γλη γάρ εἰσρέουσα ρώννυστος φόλγα.
Φεύγουσιν ὄργας οἱ δίκαιοι δεδοικότες·
Θυμὸν γάρ ἐξάπτουσι πολλάκις δίκαιοι.
Δεινὸν πόνοις κάμινοντι προσθείνειν πόνους
110 Ἀλλ' οὐν πόνους ἐπαυσε πολλάκις πόνον.
*Ἀλλοι μὲν δλῶν τοὺς πόνους δεδοικότες,
*Ἄλλοις δρῶνται κινδυνεύοντες πόνοις.
Δεξιῆς δεῖ φρόντιζε τῆς αἰωνίου·

Et ut accedit, illico cedit instar lapidis.
Nullæ divitiae ægris sanitate potiores sunt:
Sapienter banc natura mortalium cupit.
Sonitus maris, viri stulti sunt sermones:
90 Premunt littora, non pingua reddunt prata.
Munera efficiunt, ut sapientes ballucinentur:
Hominibus aurum est laqueus, ut avibus pedica.
Senectutem mœrores pariunt, etiam ante tempus;
Quæ enim mores prostraverunt, non restituet tempus.
95 Census celerrimus est malorum minister;
Etenim prompta est ad flagitium potentia.
594-595 Non est ulla possessio præstantior amico:
Improbum hominem nunquam habeas amicum.
Ordo colatur et præponatur robori;
100 Robur namque ipse est et roboris semper custos.
Mens sollicita, tinea est corrodens ossa;
Viget corpus curas effugiens.
Satietas nulla conductit ad temperantiam;
Etenim ignis solet ad ligna currere.
105 Vinum libidinem excitat languentem;
Materia enim subjecta flammæ vires addit.
Fugiunt iras qui lites timent:
Iram enim accidunt sæpius lites.
Durum est laboribus vexato labores addere
110 Verumtamen labores sæpe sedavit labor.
Sunt qui aliorum labores tinent;
Aliis tamen videntur laboribus periculose confictari
Perpetuam semipiternæ gloriæ curam habe;

86 Ός πρόσεισιν. Combes. ὥσπερ ξεῖν... ὡς δε.
88 Σοφῶς. Leuv. σοφῶς. Μον. βροτῶν. Ita Reg. διν, Leuv. et Combes. Edit. δει.
90 Χλίδας. Sic mas. Male edit. χρόας.
91 Πείθουσι. Alludit ad hæc verba Eccl. 22, 31, Xenia et bona exēxant oculos iudicium.
95 Πλοῦτος τάχιστος. Leuv. cod. πλοῦτος κά-

λιστος ἐν κακοῖς ὑπηρέτης.
98 Μηδάκου exigui metrum. Edit. μηδὲ πατε.
99 Τάξις. Reg. 1277, πρᾶξις.
103 Οὐδεὶς κύρος. Id est, satietas libidinem excitat.
106 Ρώννυσι. Reg. 1277, ρώννυσι.
110 Πόνους. Reg. 1277, πόνους.

METRICA VERSIO.

Ut venit ipsa, labitur velut lapis.
Haud sanitate census est ægris prior:
Natura jure semper hanc valde expedit.
Haud sermo stulti dispar est maris sono:
Ripas adimpler, prata sed nihil juvat.
Vel mente cecat præditos munus bona:
Quod rete avibus est, munus hoc mortalibus.
Diem ante uceror efficit gravis senes;
Nam strata tempus moribus non erigit.
Census minister est malis celerrimus:
Nam prompta res est ad scelus potentia.
Nil unquam amico conserendum duxeris:
At nunquam amicum junxeris malum tibi.
Ordo colatur, robori et sit pro duce:

B Nam robur ipse est, roboris custos quoque.
Tinea est, medullas quæ coquit, mens auxia:
Curas edaces quod fugit, corpus viget.
Castum esse nescit obrutum corpus cibis.
Ad ligna nempe flamma currit fervida.
Ut flamma lignis robur admotis capit.
Lites pavorem quis movent, iras fugant:
Lites furorem sære nam gigantū gravem.
Labore fessis sarcinam est grave addere:
Labor laborei sære compressit tamen.
Alterius horret qui labores anxiōs,
Aliis patere cernit periculis.
Curæ perenne sit decus semper tibi:

'Π γάρ παροῦσα φεύδεται καθημέραν.
115 Οὐδές μετ' ὄργης ἀσφαλῶς βουλεύεται·
 Τὰ γάρ μετ' ὄργης οὐδέπω βουλήν ἔχει.
 Δεινὸν δράκοντες, καὶ κακούργον ἀσπίδες·
 Διπλῆ γυναικός δεινότης ἐν θηρίοις.
 Πειθούσι γυμνά τοὺς ὄρεντας ὀστέα,
120 Ὅς οὐδὲν ήμιν προσφυές τῶν ἐνθάδε.
 Εἰ λοξὸς μὴ βαίνουσι καρκίνων γόνοι,
 Πεῖραν λάβωσι μητρικῶν βαδισμάτων.
 Δώσεις προδήλως ἔκβιάζων τὴν φύσιν,
 Καλοὺς μαθητάς ἐκ κακῶν διδασκάλων.
125 Κόσμει σαυτὸν τοῖς καλοῖς τεκμηρίοις.
 Καὶ μὴ πένητος ὁρφανοῦ καταφρύνει.

A Θεοῦ διδόντος, οὐδὲν Ισχύει ψθόνος;
 Καὶ μὴ διδόντος, οὐδὲν Ισχύει κόπος.
 Τίχτεις, ἔχιδνα μὴ φοδοῦ τὰς ὡδίνας.
130 Ἐχεις λαδοῦσα μητρικοῦ πεῖραν τόκου.
 Οὐδές δραπετές ἐκ προδήλου δειλίας.
 Νίκας γάρ εἰσπράττουσι τὰς εὐρημίας.
 Ἄντηρ ὑπνῶδης, εὐρέτης ὄντειράτων.
135 Μύστης γάρ ὑπνος φασμάτων, οὐ πραγμάτων.
 Ἄγχεις γάρ αὐτῇ καὶ γίγαντας πολλάκις.
 Δῆμος σφαλέντος, πᾶς ἀγύρτης δρχεται·
 Δῆμος δὲ πάντῃ τῶν καλῶν ἀταξία.
 "Ἐργον πάρεργον οὐδαμῶς ἔργον λέγω·

Nam præsens fallit quotidie.
115 Nemo iratus secure liberat;
 Quæ enim cum ira geruntur, consilio carent.
 Horrendi dracones, et subdolæ aspides:
 Duplicum mulier habet malitiā utriusque feræ.
 Suadent nuda spectantes ossa,
120 Nihil nobis proprium esse in hac vita.
 An oblique non gradiantur cancerorum fetus,
 Experimentum capere licet maternis ex incessibus.
 Dabis procū dubio, si vim attuleris naturæ,
 Bonos discipulos ex malis magistris.
125 Exornā te ipsum præclaris dolibus,
 Nec pauperem orphanum contemne.
 Deo dante, nihil potest livor;
 Et eo non dante, nihil potest labor.
 Paris, vipera; non time partus labores
130 Sumpturn habes materni experimentum partus.
 Nemo bellica laude floret, qui aperte ignavus est
 Victoriae enim exigunt laudationes.
596-597 Vir somnolentus inventor est somniorum:
 Somnus enim simulacra rerum exhibet, non res ipsas.
135 Solet persuadere etiam nolentes violentia:
 Cogit namque ipsa sæpius gigantes.
 Populo decepto, quivis circulator dominatur:
 Populus autem omnino est bonorum confusio.
 Opus præposteriorum, nullatenus opus voco:

121 Μὴ βατροῦσι, etc. Ita Reg. cod Edit., προσ-
 βατροῦσι. Vix fieri potest, inquit Billius, ut ii qui-
 bus mali vita magistri contigerunt, non ipsi quo-
 que mali et flagitios exstant: unde illud: *mali*
corvi, malum orum.

129 Τίχτεις, etc. Schol.: Τίχτεις ἔχιδνα μὴ φο-
 δούσα τὰς ὡδίνας. Juxta Billium his verbis ostendit
 Gregorius non esse quod quisquam queratur, si
 eodem modo alii cum ipso agant, quo ipse cum
 aliis prius egit: ut si quis eodem supplicio, quo
 alios afflicere solebat, postea excrucietur.

137 Δῆμος σφαλέντος. Reg. 1277, δῆμον σφα-

λέγονταν. Billius vertit δρχεται, *incipit*, et cum nullus
 sit sensus, putat legendum fortasse ἔρχεται. Sed
 nihil mutandum: δρχεται idem significat ac ἔρχε-
 ται, quod Homericum est, inquit Combef., sensum
 que optimum efficit: *Seducta plebe, quivis circulator*
præest, quivis nebulo auctoritatē usurpat. Nulla
 etiam difficultas in verbis sequentibus, que mul-
 tum torsere Billium. Δῆμος καλῶν ἀταξία, *plebs bo-*
norum confusio, eorum scilicet, quibus credita est
respublica. Nec necesse mutare καλῶν, legendo κα-
 κῶν, ut Billio placet.

METRICA VERSIO.

Hoc namque præsens quolibet fallit die.
 Consilia nemo recta commotus capit:
 Consulta nec sunt, ira queis adjungitur.
 Sævi dracones; calidæ sunt aspides:
 Est seminarum vis duplex inter feras.
 Dum conspicamus ossa nuda carnibus,
 Hic esse nobis discimus certum nibil.
 Incessus an sit curvus haud cancero satis,
 Discant parentis istud ex incessibus.
 Natura si vim sentiat tuam, ex malis
 Bonos magistris discipulos certe dabitis.
 Orbas egentes non tameu sperne insolens.

B Donante Christo, nil malus livor potest:
 Non dante Christo, nil labor noster potest.
 Partus dolores ne pavescat vipera:
 Partum parentis experitur sic suæ.
 Fert uero palmam, quem tenet turpis metus:
 Nam sola laudes exigit victoria.
 Vir somnolentus sola reperit somnia:
 Nam somnus haud res, visa sed tamen docet.
 Vis permovere dura nolentes solet.
 Ipsa et assert nam manus gigantibus.
 Errante plebe, circulator inox subit:
 Plebs at bonorum prorsus est confusio.
 Opus, quod ad rem nil facit, non est opus:

- 140 Τὸ γάρ πάρεργον καὶ καταφρονητόν.
 Ἡ πρὸς τὰ νεκρὰ τῶν χαμαιριφῶν μέλη
 Τάξις τιμάται τῶν κυνῶν ἡθροισμένων.
 Χρυσοῦ λαλοῦντος, τὰς ἀπρακτεῖταις λόγους.
 Πειθεῖν γάρ οὖτε, καὶ πέψυχεν μὴ λέγειν.
 145 Ἐξουσία καὶ νῦν τὰ πρὸς εἰρήνην φέρειν,
 Οἱ πρὸς τὰ βίου μεμηδότες.

ΑΓ. Γραμμολογία τετράστιχος.

Ἐπίγραμμα τῶν στ. χων.

- 140 Quae enim ad rem non faciunt, spernenda sunt.
 Ad mortua humi projectorum cadavera
 Laudatur ordo canum collectorum.
 Auro loquente, omnis desinat oratio;
 Persuaderet enim aurum, quamvis vocem nullam edat.
 145 Licebit etiam illis nunc pacis commodo frui,
 Qui caducorum hujus vite bonorum insana cupiditate flagrant.

XXXIII. TETRASTICHE SENTENTIAE^{*}.

Epigramma in sequentes versus.

*Gregorii labor sum, tetrastichamque methodum servo,
 Sententias spiritualibus, monumentum sapientie.*

- Actionem præponas, an contemplationem?
 Contemplatio perfectorum est, actio multorum.
 Ambae quidem sunt laudabiles et amicæ;
 Tu vero ad quam aptus es, ad hanc potius animum appelle.
 5 Quæstionem propositum mihi quidam ex spiritualibus:
 Si expurgeris, respondi. Sed castitatem colo.
 Si expurgeris; nunc opus est expurgationibus.
 Unguentum sordido vasculo non committitur.
 Nec obsiste, nec cede omni sermoni;
 10 Sed quem perspectum habes, et quantum, et quomodo expedi.

* Alias Bill. 69, pag. 156.

- 140 Τὸ γάρ πάρεργον. Sic Reg. 1277. Edit. τῶν γάρ παρέργων.

- 142 Τῶν κυνῶν ἡθροισμένων. Hic baret Billius, et quid sibi velit Gregorius se non intelligere factetur vir doctus. Credo euidem cum Combedsio canes collectos invidam potentium turbani significare, qui in subjectos irruunt, coeque opprimunt. Præterea notum est canes circa cadavera collectos ordinem servare.

- 143 Πᾶς ἀπρακτεῖταις λόγος. Ita Reg. 1277. Leuv. ἀπρακτεῖται. Edit. ἄπας ἀπρακτος, etc.

- 145 Ἐξουσία, etc. Derisorie videlicet loquitur Gregorius.

- 147 Σερωμήν, κλινήν, δάκρυα, θάνατον, χρίσιν, Λούσι, βρέχε, στάλαξε, πρόσθλεπι, τρέμε. Stratum, cubile, lacrymas, mortem, judicium, Lava, irriga, stilla, prospice, time. Ilis duobus versibus terminatur in cod. 1277.

XXXIII. ΤΙΤ. Τοῦ αὐτοῦ γραμμολογία, etc. Sie etiam Coisl. τοῦ αὐτοῦ τετράστιχα, et e regione ξαρρηφή τοῦ αὐτοῦ εἰς ταῦτα, quæ omnia rubricis sunt picta. In Reg. τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Γρηγορίου δρυγιποσκόπου Κανοναγίου οὐδέλεως, τοῦ Θεαλόγου, γνωμαι τετράστιχοι.

1 Πράξιτ... η θεωρία. Id est canonisticam vitam et eremeticam debet anteire. Mox οὐρρων. Coisl. Reg. Ambr., Cass. οὐρρων. Reg. 1277, οὐρρων.

2 Μέρον δοχεῖον. Sic Horat. Sincerum est nisi ras, quodcunq; infundis, acescit. (Epist. I. II, v. 54.) Et Christus ipse (Matth. ix) vetat ne vinum novum in veteres ulter mittatur. Legendum forte δοχεῖον σαπρῷ.

METRICA VERSIO.

- Num despicandum, quidquid ad rem non facit.
 Est laude dignus ordo quem canes tenent,
 Ad membra cum se colligunt jacentium.
 Auro loquente, sermo nil prorsus potest:
 Illoc namque mentes permoveat, mutuum licet
 Licebit illis pace nunc dulci frui,
 Qui fluxa vita perdite nimis ambiunt.

Quæ præferenda est, actio an theoria?

B Hæc est adulstæ mentis, illa plurium.

Ambæ tamen sunt laudibus dignissimæ.
 Ad quam aptiorem te vides, banc arripe.

Quidam explicari quid sibi quæsiverat
 Sublimioris. Purus, inquam, sis prius.

At mente consto. Sordibus verum seates.

Unguentum oleni vasculo non creditur.

Nec cede runcitis, nec resistere vocibus.

Fac ante noscas: tunc modum et tempus tene.

XXXIII. TETRASTICHE SENTENTIAE.

(Billio interprete.)

Θεοῦ δὲ μᾶλλον ἐξέχου, τῇ προστάτει.
Ἄλγη παλαίει πᾶς λόγος, βῆμ δὲ τίς;
Ἡ μὴ διδάσκειν, ἢ διδάσκειν τῷ τρόπῳ.
Μή τῇ μὲν ἔλκειν, τῇ δ' ἀπαθεῖσθαι χεροῖν.
15 Ἡττον δεήσῃ τοῦ λέγειν, πράττων δὲ εἰ
Γραφεὺς διδάσκει τὸ πλέον τοῖς ἑκτύποις.
Ὑμῖν λέγω μάλιστα τοῖς τοῦ βῆματος,
Οφθαλμὸν εἶναι μὴ σκέτους πεπλησμένον,
Μή καὶ πρόσεδροι τοῦ κακοῦ φαινόμενα.
20 Εἰ γάρ τὸ φῶς τοιοῦτον, τὸ σκότος πόσον;
Ἄρωνον ἔργον κρείσσον ἀπράκτου λόγου.
Βίου μὲν οὐδεὶς πώποθ' ὑψόθη δίχα.
Ἄλγου δὲ πολλοὶ τοῦ καλῶς φορουμένου.

Α Οὐ γάρ λαλούντων, εὗ βιούντων δ' ἡ χάρις.
25 Δῶρον Θεῷ καλλιστόν ἐστιν δ τρόπος.
Καὶ πάντες ἐνέγκησ, οὐδὲν οἰστες δέξιον.
Ὦ καὶ πάνης δίδωσι, τούτο πρόσφερε.
Μίσθωμα πόρης ἀγνὸς οὐ μερίζεται.
Μηδέν ποτ' εὐεῖ, μηδὲ τῶν μικρῶν, Θεῷ.
30 Θεοῦ γάρ ἐστι, πρὶν λαβεῖν. Τί οὖν λέγω;
Κλέπτεις τὰ σαυτοῦ μὴ διδούς. Καίνου χρέους!
Ἄναντας σε πειθέτω, Σάπφειρά τε.
Πανήγυριν νόμιζε τόνδε τὸν βίον.
Ὕπηρν πραγματεύση, κέρδος. Ἀντάλλαγμα γάρ
35 Μικρῶν τὰ μεῖζα, καὶ φέοντ' ἀδίσιων.
Ὕπηρν δ' αὖ παρέλθῃ, καὶ ρὸν ἄλλον οὐκ ἔχεις.

Ex Deo potius pendeas, quam eum defendas.
Sermoni adversatur omnis sermo, at vitæ quis?
598-599 Vel non doce, vel doce moribus.
Ne altera trahas, altera repellas manu.
15 Minus opus erit verbis, si feceris quæ deceat:
Pictor imaginibus plurimum docet.
Vobis dico maxime, qui præseditis,
Non sitis oculus tenebrarum plenūs,
Ne etiam vitii præsides videamur.
20 Si enim talis lux, quales erunt tenebrae?
Opus sine verbo præstat verbo sine opere.
Nemo unquam sine vita altius sublatus est,
Multi sine sermone diserto;
Non enim loquentium, sed bene viventium est gratia.
25 Donum Deo optimum sunt mores.
Etiamsi omnia offeras, nihil dignum offeres.
Quod jat pauper, hoc tu offer
Mercedem meretricis sanctus non accipit.
Nihil unquam Deo, ne parvum quidem voveas.
30 Dei enim est, antequam accipiat. Quid igitur dico?
Furaris, quæ tua sunt, si non reddas. O novum debitum!
Id tibi persuadeant Ananias et Sapphira.
Nundinas esse hanc vitam exist:ma.
Si negotiatus fueris, lucrum facies. Commutantur enim
55 Majora parvis, et fluentia æternis.
Si autem nundinæ præterierint, aliud tempus non habes.

II Māllor. Duo Regii πλείον. *Deo magis obsequium impende, quam patrocinium.* Hic Gaullyer mallet legere pro ἐξέχου, ἐνέχου, adhære. Eo loci Gregorius non improbat eos qui religionis Christianæ doctrinam adversus hereticos strenue tuendam suscepserunt; sed eos tantum admonet ut non tam eruditione sua disputandique subtilitate atque acrimonia nitantur, quam ex Deo, ipsiusque ope pendant. **BILLIUS.**

12 Λόγω, etc. Ita supra carm. x, vers. 977. Μοχθὸς δὲ τίς; Id est quis vitæ præclaræ adversetur?

16 Τοῖς ἐκτύποις. Nicetas, τοῖς οὐδείγμαστον ἀρχετύπων, plus pingendo quam loquendo pictor docet.

20 Τοιοῦτον. Coisl. τοσοῦτον. Ita Matth. vi, 25.

28 Μίσθωμα πόρης. Hoc est, *Deus munus ab impiro et scelerato animo proficiscensaversatur, ut et psalm. xiix, 16, non patitur ab homine iniquo laudes suas prædicari. Alludit autem hoc loco Gregorius ad illud Deuter. xxiii, 18, Non offeres mercedem prostibuli, nec pretium canis in domo Domini tui, etc.*

29 Μηδέρ ποτ' εὐεῖ. Nonnihil obscura hæc sententia. Sic exponi et intelligi potest: nihil unquam retinendum, ne parvum quidem, quod Deo voverimus. Nihil Deo voverendum, quod non summa fide reddatur, utpote cui omnia sunt, etiam ante votum. Hanc esse mentem, propositum Ananias et Sapphira exemplum demons:rat.

30 Θροῦ Ambr. οὐτοῦ.

METRICA VERSIO.

Nec tam tueri, quam sequi cura Deum.
Adversa verbis verba sunt: vitæ nibil.
Vel ne doceto, vel doceto moribus:
Illa trahas me ne manu, pellas at hac.
Erit loquendum, si probe vivas, minus:
Sermone non tam, quam manu pictor docet.
Cavete, queso, maxime vos, præsules
Ne lumen omni prorsus orbum lumine,
Vitiisque tantum, non boni, sitis duces.
Si tale lumen, quantum est tandem nigor?
Infecta verba muta vincit actio.
Nemo absque vita magnus unquam vir fuit,
At absque verbis plurimi mulcentibus.

B Namque est agentis, non loquentis gratia.
Virtute nullum gratius donum Deo.
Quidvis licet des, nil tamen dignum feres.
Hoc offer ergo, quod queat pauper dare.
Meretricis horret purus ille præmium.
Nil pollicere, sit licet parvum, Deo
Nam munus ante jam Dei est, quam sumpserit.
Fur es tuorum, (o debiti genus novum!
Nisi des. Docent hoc Sapphira et vir perfidus.
Hanc esse vitam nundinas credas velim.
Negotari si scias, lucrum feres,
Caduca mutans commodis perennibus.
Post tempus istud, alterum non suppedit.

Πολὺς μὲν ἐστιν δὲ προκείμενος δρόμος·
Πλείων δὲ διαθέσις. Μή βλέπων τὸ πάν δῆμα,
Τοῦ παντὸς ἔχοντος. Καὶ πλέοντος πάν δῆμα·
40 Καὶ τοῦτο πεῖρα πολλάκις τοῦ διαμενούς.
Μή σφόδρα θερρεῖν, μηδὲ ἀπελπίζειν δγαν.
Τὸ μὲν γάρ ἐκλύει σε, τῷ δὲ ἀνατρέπῃ.
Τὸ μὲν κατόρθουν, τοῦ δὲ ἔχουν τοῦδε οὐ φθόνος.
Οὐχί ὡς δόδον τὸ λεῖπον ἀχρεοῖς πόνον.
45 Μή θερμὸν ἄπτειν, ἐμμένειν δὲ οἵς ἀν χρήγες·
Κρείσσον προκόπτειν, ή εἰ κόπτειν τοῦ καλοῦ.
Καὶ γάρ κακοὺς καλοῦμεν, οὐχί τοὺς κάτω,
Τοὺς δὲ, ἤνικ' ὑψωθώσι, πίπτοντας μέγα.
Σπινθῆρ ἀνάπτει καὶ βραχὺς πολλὴν οὐλόγα,

A 50 Καὶ σπέρματ' ἔχιδνης πολλάκις διώλεσε.
Τοῦτ' οὖν δρῶν, ἐκκλίνει καὶ μικρὸν βλάδος·
Μικρὸν μὲν ἐστιν, εἰς δὲ μείζον ἔρχεται.
Ἐρεύνα σαυτὸν πλείον, ή τὰ τῶν πέλας.
Τὸ μὲν γάρ αὐτὸς κερδανεῖ, τὸ δὲ οἱ πέλας.
55 Κρείσσων λογισμὸς πράξεων, ή χρημάτων.
Τὰ μὲν γάρ ἔστι φθορᾶς, τὰ δὲ λοταταί.
Οὐ νοῦς δέ τοι καμνέτω τυπούμενος
Θεοῖς νοήματι τε καὶ βίου λόγοις.
Γλώσσας δὲ φέβου καὶ γάρ εὔκολωτέρα
60 Βλάπτειν τὸ κέρδος δὲ ἥσσον εἰς κινουμένης.
Οὐκὶς συνήρπασε με, πλὴν ἀλλ' ἐσχέθην.
Εἴδωλον οὐκ ἐστισα τῆς ἀμαρτίας.

Ingens quidem tibi propositus cursus:
Sed major est merces. Cave ne simul totum intuens,
Totum amittas. Neque enim totum simul navigas:
40 Atque id exere est tentatio inimici.
Ne nimium confidas, nec nimium desperes.
Istud enim te debilitat, alio subverteris.
Aliud absolute, in alterum incumbe: hujus nulla sit invidia.
Non enim quod viæ reliquum est, irritum reddit labore.
45 Ne calidius assilias; sed persta in his quæ tibi statuta sunt
Præstat proficere, quam boni quidquam detrahere.
600-601. Etenim malos vocamus, non eos qui infra resident,
Sed eos qui, cum altius condescenderint, graviter ruunt.
Vel levis scintilla ingentem flammam accendit:
50 Et viperæ semen sepe mortem infert.
Hæc cum videas, vel parvam vitæ labem devita:
Parva quidem est, sed crescendo sit major.
Scrutare potius teipsum quam res alienas:
Illud enim tibi, hoc alius prodest.
55 Præstat inire rationem actionum, quam pecuniarum:
Hæc enim corrumpuntur, illæ vero permanent.
Continuo tibi labor sit, ut mens tua informetur
Divinis cogitationibus et salutaribus mouitis.
Sed parce linguae: hæc enim proclivior ad lodiendum:
60 Minorem etiam utilitatem parit, quamvis egregie moveatur.
Aspectus me abripuit; sed tamen me cohíbi:
Imaginem peccati non cilixi.

58 Μή βλέπων. Ita Reg. 1277. Edit. μή βλέπατο.

43 Τοῦδε οὐ φθόρος. Locus difficultus: non male
Leu., nihil moreris: id est, nihil istud te moretur,
si absit. Altiora te ne capias, ne seles, ne invidias;
ac si ea minime consecutus es, invidia adversus eos
qui consecuti sunt, ne tabescas. Combel.: Huius
nulla invidia. Nihil interest, modo viæ reliquum haud
cassum reddat. Nicetas: Invidia Deo nulla est, quin
consequaris. Gregorii mens hæc esse videtur, ut
animo non concidamus, nec spem omnem salutis
alijiciamus, si numeros omnes virtutis expiere ne-
queamus, quandoquidem mediocri etiam virtute
præditis in celo sua est etiam sedes parata. Non
eadem ratio est eorum qui ad salutem contendunt,
ac eorum qui iter aliquod faciunt: his enim nisi ad
locum, quo ire sibi proponunt, pervenerint, irritus
est omnis labor; sed non item iis, qui in honesta
vivendi ratione versantur atque ascensiones in

corde suo disponunt. Nec enim, si supremum vir-
tutis apicem non altigerint, propterea animo debeni-
concidere, perinde ac laborum suorum nullus omni-
no fructus futurus sit.

48 Ήρίχ'. Ambr. cod. ὅταν. Reg. 1277, εὗτε.

50 Σκέρμ'. Ambr. σπάραγμα. Nicetas ita λέγει,
ut patet ex ejus commentario: ὥσπερ σπάραγμα
τῆς ἔχιδνῆς quemadmodum tenuis viperæ morsus.

54 Τὸ μέρος τὸ δέ. Reg. 1277, τῷ μὲν... τῷ δέ.

56 Φθορᾶς. Sic Coist. et Regin. duo. Edit. vero
φορᾶς. Favent Ambr. et Cass.

58 Βλού. Vi et rationibus, doctrina, Scripturam
meditationibus, etc.

60 Τὸ κέρδος δὲ ἥσσον. Ambr., Cass. ηττον. Ejus
minor utilitas, etiam cum recte moretur.

61 Εσχέθηρ. Sic habent duo Regg. Alii vero, in
edit. τοχέθη.

METRICA VERSIO.

Est cursus ingens, qui tibi proponitur :
At ampla merces. Ne simul totum videns,
Totum relinquas. Non maris totas simul
Transmititis undas. Hostis est sa: pe hic dolus
Ne fide multuin, nec nimis spem projice.
Mens languet illinc, prorsus hinc evertitur.
Hoc sac, tene illud ; si nequis porro, hoc viæ
Cassum haud labore, quo l tibi restat, facit
Præceps agas nil : copta sed ne deseras.
Proficere præstat, quam boni quid scind re.
Manens deorsum nam malus non dicitur,
Ad ima sed qui, celsius vectus, ruit.
Scintilla magnas parva flamas excitat

B Ac viperinum semen haud raro necat.
Ob idque noxam, quamlibet parvam, fuge.
Nam parva primum sit licet, crescit lanen.

Te potius ipsum, quam propinquos excute
Lucrum tibi illud, proximis istud feret.

Nunierare præstat acta, quau vastas opes.
Nam semper acta permanent, opes fluunt.

Divina menti sensa fige sedulus :

Semperque vitæ sculpi sit sermonibus.
At parce linguae : nam nocet promptissime :

Minusque prodest, cum celer fundit sonus.
Visus quidem me cepit : ut repressus est,
In mente forma picta, nec nova est mea

Εἴδωλον ἔστη; πρᾶξιν ἐκπεφεύγαμεν.
Βαθμοὶ τάδ' εἰσὶ τῆς πάλης τοῦ δυσμενοῦς.
65 Κηρῷ τὰ ὡτὰ φράσσε πρὸς φαιώλους λόγους,
Ὕδων τε επερπνῶν ἐκμελῆ λυγίσματα.
Τότες δ' αὖ καλοὶς τε κάγαθοὶς δεῖ δίδου.
Εἰπεῖν, ἀκοῦσαι, καὶ δρᾶσαι, μικρὸν μέσουν.
Μή λίστα δύσμῶν ἐκλύνουσι θηλύσμασιν,
70 Ἀφῆς τε λειτήσι, μηδὲ γεύσεσι.
Τί διὸ ποτ' ἀνδρίσαιο τῶνδ' ἡττώμενος,
Χωρὶς γυναικῶν κάρβρένων ἡδύσματα.
Δέος, εἶτε γαστήρ. "Ην λαδοῦσα σωρονῆς,
Δύσια προθύμως. "Ην δὲ τοῖς κάτω δίδψι,
75 Κόπρον λάδοις μὲν, ἀλλ' ὅμως μὴ πλουσίαν.
Εἰ δὲ οὖν κατάσχοις, δώσομεν καὶ πλουσίαν.
Ιδίως γέλωτος εὖ φρονοῦσιν ἄξιος,

Α Μάλιστα μὲν πᾶς, τὸν πλέον δέ πορνικός.
Γέλως ἀτακτὸς ἐκφέρει καὶ δάκρυον.
80 Κρείσσον κατηρῆς ἥθος, ἢ τεθρυμμένον.
Κάλλος νόμιζε τὴν φρενῶν εὐκοσμίαν,
Οὐχ δὲ γράφουσι χεῖρες, ἢ λύει χρόνος;
"Οὐει δὲ διπερ νοῦ σώφρονος γνωρίζεται."
Ἵσχος δὲ ὅμοιας τὴν φρενῶν ἀκοσμίαν.
85 Λύπαι προστῆθον, ἤδοναι, θάρρη, φένει,
Πλούτος, πενία, δέξα, δύσκλεια, θρίνοι.
Ρείτωσαν, ὡς θελουσιν. Οὐδὲν ἀπτεται
Τὸν οὐ μενόνταν ἀνθρόδες εὖ βεβηκότος.
"Ψοῦ διέβη τὸ πλεῖον, ἢ φρονήματι."
90 Ό μὲν θεοὶ σε, τῷ δὲ καὶ πίπτεις μέγα.
Τεύχη δὲ τούτου, μὴ μικροῖς μετρούμενος.
Καὶ πλείστον ἀρθῆς, εἰ κάτω τῆς ἐντὸλῆς.

Perstigit imago : at actionem effugi.
Hi sunt gradus certaminis cum inimico.
65 Cera aures obstrue adversus pravos sermones,
Et mollium cantilenarum dissolutas flexiones :
Honestis autem et bonis semper illas aperi.
Dicere, audire, et facere, parvo distant intervallo.
Non te valde dissolvant odores effeminati,
70 Mollesque tactus, vel etiam gustus.
Quid unquam viriliter ages, his superatus.
Discrepant mulierum et virorum oblectamenta.
Da, inquit venter. Si accepto temperans sis,
Dabo libenter. Sed si inferius iradas,
75 Stercus accipias quidem, sed non copiosum :
Sed si retinacas, dabimus et copiosum.
Risus risu dignus est cordatis,
Ac maxime quidem risus omnis, sed praecipue meretricius.
Risus immoderatus etiam lacrymas elicit.
80 Mores subtristes praestant dissolutis.
Pulchritudinem existima mentis ornatum,
Non quam manus pingunt, aut tempus dissolvit,
602-603 Sed quae mentis pudicæ oculis dignoscitur
Similiter deformitatem existima mentem inornatam.
85 Molestiæ venerunt, voluptates, fiduciae, timores,
Divitiæ, paupertas, gloria, dedecus, throni :
Fluant, ut volent. Nihil ex iis
Quæ transeunt, tangit virum constantem.
Attolle te vita potius quam cogitatione :
90 Illa enim te deum efficit ; ista autem graviter cades.
Hoc autem conquereris, si te parvis non metiaris :
Et si altius sublatius fueris, infra præceptum es.

63 Πρᾶξι. Sic Regg. duo et Cass. Edit. περαν.
66 Αυγίσματα. Ita duo Regg., Ambr. et Cass.
Edit. omnes, λιγύσματα.
69 Λατ. Reg. 1277, σφέδρα. Ibidem, θηλύσμα-
ταν, quibus effeminatur animus.
76 Καρδοχοῖς. Reg. 993, Ambr. et Reg. 1277,
κατάσχης.
79 Ἐκφέρει καὶ δάκρυον. Ambr., Coisl., duo

Regg., συλλέγει καὶ δάκρυα.
82 Οὐχ δ. Ita Coisl. : quæ lectio melior videtur.
Edit. οὐχ ἦν.
83 Οὐει δὲ διπερ νοῦ. Ambros., οὐχ δὲ πόρ-
νοι.
88 Εὖ βεβηκότος. Alius habet εὖ βεβιωκότος. et
sup. lin., βεβηκότος.

METRICA VERSIO.

Imago picta est? Facinus at vitaviūnus.
His gradibus hostis subdolus nos impedit.
Oclude verbis turpibus cera tuas.
Aires, sonisque cantuum mollissimum.
Pateant honestis semper at sermonibus :
Audire, sari, facere, non distant procul.
Cavendum odores ne nimis te effeminent,
Tactusque mollii, gutturi et dulcis sapor.
Ab hisce victus, quid viro dignum geres?
Sua est voluntas feminis, sua et viris.
Da, venter inquit. Perlubens sane, modo
Sis castus. At si partibus des inflamis,
Ilabelis a me stercus, idque parcus.
Ac temperanti largus præbebitur.
Risum uiceretur quilibet, sanos apud,

B Risu, procaxque maxime et meretricius.
Fletuum immodestus haud levem risus parit.
Tristem esse præstat, quam solutis moribus.
Verum decorum mentis ornatum puti.
Non quem manus vel pingit, aut delet dies,
Oculis pudicæ mentis ast quem perspicit :
Deformitatem rursus at mores malos.
Mœror, voluptas, terror, et fiducia,
Opes, egestas, gloria, ac infamia
Venere, sedesque editæ? Ut volunt, fluant :
Firnum caducâ nulla res tangit virum.
Sit alta vita : non item alti spiritus :
Illi beabit, misere at hoc te deprimet.
Id fieri, haud te parvulis si conferas :
Alius licet sis, te supra lex est tamen.

Δέξαν δικαιε, μήτε πάσαν, μήτ' ἄγαν·
Κρείσσον γάρ είναι τοῦ δοκεῖν. Εἰ δὲ διμετρος εἰ,
93 Μή τὴν κενήν θήρευε, μήτε τὴν νέαν.
Τί γάρ πιθήκῳ κέρδος, ην δοκῆ λέων;
Αἶνει μὲν ἄλλον, μὴ φρόνεις δὲ αἰνούμενος·
Καὶ γάρ δέος σε τῶν ἐπαίνων ὑστερεῖν.
Μῆδ' ἄλλον εὐθὺς, πρίν γε τῇ πείρᾳ μάθῃς.
100 Μή πᾶς κακοῦ φανέντος αἰσχύνην δψλῃς.
Κακῶς ἀκούειν κρείσσον, η λέγειν κακῶς.
"Οταν προθῇ τις ἄλλον εἰς κωμῳδίαν
Ὦ; εὑρανῶν σε, σαυτὸν ἐγκείσθαι δόκει.
"Ωδὲν μάλιστα δυσχεραίνως τῷ λόγῳ.
105 Μηδὲν μέγ' εἴπῃς εὐπλοῶν πρὸ πείσματος.
Κιόλλους πρὸς δρόμον εὐπλοοῦν ἔδυ σκάφος·

Α Πολλοὶ προσωριμίσθησαν ἐκ τρικυμίας.
Μή ἀσφάλεια μὴ ὀνειδέειν τύχας.
Κρείσσον καλῶς βιοῦντα, καὶ πονούμενον,
110 Παρθησάδεσθαι τι πρὸς τὸν Δεσπότην,
"Η μὴ καλοὶς θάλλοντες" ἀπαιτεῖσθαι δίκην·
Εἰ καὶ τὰ πάντα σὺν λόγῳ πορεύεται.
Προοῦ τὰ πάντα, καὶ θεὸν κτῆσαι μόνον
Εἰ γάρ μεριστῆς χρημάτων ἀλλοτρίων.
115 Εἰ δὲ οὐθέλεις τὰ πάντα, δῆς τὰ πλεῖστα.
Εἰ δὲ οὐδὲ τοῦτο, τοὺς περιττοὺς εὐσέβεις.
Καλόν τι σητῶν ἀρκάσαις καὶ τοῦ φθόνου,
Χριστὸν χρεώστην μᾶλλον, η τὰ πάντα ἔχειν,
"Ος καὶ βασιλεὺς κλάσματος χαρίζεται."
120 Χριστὸν σκέπεις τρέφεις τε, τὸν πτωχὸν τρέφων.

Gloriam persequere, non omnem, nec vehementer :
Melius est enim esse, quam videri. Quod si immoderatus es,
93 Non vanam venare, neque juvenilem.
Quid enim simile prodest, si videatur leo?
Lauda quidem alium, at laudatus ne superbias.
Nam metuendum est ne laudibus non respondeas.
Sed nec alium statim laudaveris, antequam experientia moveris,
100 Ne, si malus reprehendatur, id tibi sit pudori.
Præstat male audire, quam male dicere.
Quando quis alium in fabula loco proposuerit,
Quasi te oblectatur, te ipsum derideri existima.
Sic enim maxime ipdignaberis oratione.
105 Prospere navigans, ne glorieris antequam portum attigeris.
Multis ad portum feliciter navigans submersa est navis :
Multi post tempestatem ad portum appulerunt.
Una est securitas, aliis calamitates non exprobrare.
Præstat bene viventem et malis afflictum,
110 Aliiquid fiducie apud Dominum obtinere,
Quam bonis non florentem penas persolvere :
Quanquam omnia ratione gubernentur.
Projice omnia, et Deum posside solum .
Es enim dispensator alienarum opum.
115 Si non vis omnia, da maiorem partem :
Si nec id quidem, iis quæ superfluent, pietatem exercere.
Præclarum est aliquid vernis et invidiæ eripere,
Christum debitorem potius habere, quam omnia possidere,
120 Christum operis et alis, cum pauperem nutris.

98 Δέος. Coisl., δέον.
99 Μάθησ. Coisl., μάθοις.
100 Μή πω. Ambr., μή πω.
103 Ἐγκείσθαι. Ita duo Regg., Ambr. et Cass.
Edit., ἐκείσθατ.
104 Δυσχεραίνως. Ita Coisl., qui etiam habet
τῶν λόγων πρὸ τῷ λόγῳ. Edit., δυσχεραίνῃς.
107 Προσωριμίσθησαρ. Ita Coisl. et Reg. 1277.
Edit., προσωριμίσθησαν.
111 Η μὴ καλοὶς. Combes., quam cum rebus se-

cundis floreas, penas non dare. Leuv., quam rebus
non bonis florentem offici supplicio, quod a Grego-
rii mente aberrat. Combel. secundis curis : quam
cum virtutibus minime nitetas, etc. Ita fere Gaultier,
quam virtutis flore carentem penas pendere.
112 Εἰ καὶ. Coisl., η καὶ. Certe omnia ratione
gubernantur.
114 Χρημάτων. Ambr., χτημάτων.
117 Σητῶν. Ita duo Regg. et Coisl. Edit., σ-
τῶν, quod Bill. de rubigine intellexit.

METRICA VERSIO.

Famam nec omnem, nec nimis quereras velim :
Probum esse præstat, quam videri. Sin modum
Horres, inaneim tu, novam et, saltem fuge.
Leonom haberi simiam quid juverit?
Lauda quidem alium : ne tume ad laudes tuas.
Impar verendum est namque ne sis laudibus.
Nec ante laudes alterum, quam moveris.
Ne mox rubescas, improbe si se gerat.
Audire malis probra, quam ipse dicere.
Cum quis cavillis alterum petit, tibi
Placere credens, te putas ipsum peti.
Sic displicebit pluriūnum sermo hic tibi.
Ne te ante jactes, quam sit in portu ratis.
Perire multi jam propinquai littori :

B Vado appulere, turbine acti, plurimi.
Mala exprobare nemini, certa est salus.
Bene victitante, tristibus pressum et malis,
Sermone præstat libero affari Deum,
Noxis onustum quam graves penas dare.
Ratione quamvis optimæ quidvis fluat.
Depelle cuncta : sint opes solus tibi
Christus. Tuae, quas porrigis, non sunt opes.
Si cuncta non vis, maximam partem dato.
Si ne hoc quidem vis, que redundant, eroga.
Livori et atræ deme quid rubigini ;
Ac debitorem præfer omnibus Deum,
Frusto rependit sceptra qui cœlestia :
Alis legisque, pauperes paſcens, Deum.

Πένης προσῆλθεν, εἰτ' ἀπῆλθε μὴ τυχών·
Δέδοικα, Χριστὲ, μὴ κάγω τῆς σῆς χερὸς
Χρῆστων, ἀπέδθοιμ' ἐνθήσης, ἐμοὶς νόμοις.
Ο γάρ τις οὐ δέδωκε, μηδὲ ἐλπίζετω.

125 Πένητος ἀνδρὸς οὐδὲν ἀσφαλέστερον.
Πρὸς τὸν Θεὸν νένευκε, καὶ μόνον βλέπεται.
Σὺ δ' ἀγκαλίζου καὶ γάρ δεῖτος, ὡς λόγος,
Πολὺς καλιέ λεπτὸν δρνιν δμφέπει.
Κρέσσον πεγλα μὴ δικαίας κτήσεως·
130 Καὶ γάρ νόσος γε τῆς κακῆς εὐεξίας.
Λιμῷ μὲν οὐ τις φρδίως διεφθάρει·
Τοῖς δ' αὖ κακιστοῖς πότμας ἡ μοχθηρία.
Τί δεσπότης, η δοῦλος, η φαύλη τομῇ;

Pauper accessit, deinde abiit spe frustratus :
Metuo, Christe, ne et ego dextera tua,
Indigens, recedam vacuus, secundum legem meam.
Quod enim quis negavit, id se accepturum non speret.
125 Paupere viro nihil securius.
Ad Deum suum se convertit, eumque solum respicit.
Tu vero hunc complectere ; nam et aquila, ut ferunt,
Nido assidua tenellos fetus fovent.
Melior est paupertas iugusta possessione,
130 Ut et morbus mala incolumitate.
Fame quidem vix quisquam absumptus est :
Scelēstis autem hominibus mors est improbitas.
Quid dominus, quid servus, nisi mala divisio ?
Unus omnibus conditor, una lex, unum judicium.
135 Dum tibi ministratur, conservum intuere.
Sic, cum corporis vinculis solitus fueris, honorabilior apparebis.
Servī autem quid, ac præcipue qui Dei servi sunt ?
Non refugiant servitutem heris benevolam exhibere.
Liberum et servum efficiunt mores.
140 Christus visus est servus, at ipse liberator erat.
Pudeat te, si malus audias, non vero si ignobilis;
Genus enim sunt, qui jamdudum putruerunt.
Præstat generis caput esse, quam genus solvere,
Ut et bonum esse, quam ex bonis ortum.
145 Dei solius rerumque divinarum insatiabilis esto,
Qui accipientibus etiam plus largitur.

125 Ἐμοῖς τρόμοις. Græcus int., ex credulitatis
lege quam secutus sum, abeam ipse nihil consecutus :
ut qui nihil, dediderim nihil ipse accipiam.

127 Αἴστος. Sic omnes miss. preter. Ambr. et
Cass. qui, ut Paris. edit. habent αἴστος.

132 Πότμος. Coisl. Ambr. Coisl. θάνατος.

133 Η φαύλη. Sic Coisl. Edit., η φαύλη. Eadem
sententia occurrit infra lib. II, sect. I, carm. I, *De
rebus suis*, vers. 80 et seqq.

135 Υπηρετούμενος, etc. Hervag., Lang., Reg.
6, ὁ πτητοῦ μὲν, ὃς σύνδουλον βλέπε. Reg. 992, βλέ-
πων. Leuv., *Ministro quidem utere, sed eum ut con-
servum aspiciens.*

136 Ὁταν δὲ λυθῆς, τιμιώτερος φανεῖς. Ita le-
gimus cum Hervag. et Gaul. Edit., ὅταν λυθῆς, φά-
νηθε τιμιώτερος.

A Εἰς πᾶσι πλάστης, εἰς νόμος, χρίσις μία.

135 Υπηρετούμενος δὲ σύνδουλον βλέπε.

Ὅταν δὲ λυθῆς, τιμιώτερος φανεῖς.

Οἱ δ' οἰκέται τι, καὶ μάλισθ' ὅσοι Θεοῦ;

Μή φευγέτωσαν εὐνοεῖν τοῖς δεσπόταις.

Ἐλεύθερον καὶ δοῦλον δι τρόπος γράψει.

140 Καὶ Χριστὸς ὄφθη δοῦλος, ἀλλ' ἤλευθέρου.

Κακὸς δ' ἀκούων αἰσχύνον, μὴ δυσγενῆς.

Γένος γάρ εἰσιν οἱ πάλαι σεσηπότες.

Γένους προάρχειν κρείσσον, ή λύειν γένος,

Ὦς καλῶν εἶναι, ή καλῶν πεφυχέναι.

145 Θεοῦ μόνου, θείων τε ἀπλήστως ἔχειν,

Οἱ τοῖς λαβοῦσι καὶ πλέον χαρίζεται,

METRICA VERSIO.

Accessit ad me pauper : at frustra tamen ;
Christe, extimesco, ne tuam quærens openi,
Abeam, vicissim prorsus abs te nil serens.
Nam quod negat quis alteri, frustra petet.

Opibus carenti nil viro securius.

Spes ille totas in Deo fixas tenet :
At tu soveto ; namque pullos, ut ferunt,

Aquila tenellos grandis in nido fovent.

Melior egestas improbe partis bonis,

Ut sanitate morbus haud laudabili.

Vix unquam acerba sustulit quemquam fames :

At certa crimen improbis mors est viris.

Quid servus, aut herus ? Mala est hæc sectio.

B Est dictor unus, una lex, judex quoque.

Sic ergo servus, servos ut cernas tuos.

Aliis, solitus corpore, ut præstes vide.

Servi quid autem, maxime qui sunt pii ?

Dominis amice serviant illi suis.

Servos herosque vita sola factitat.

Servivit, at nos Christus exemit jugo.

Malum vocari turpe, non ignobilem.

Sunt namque pridem putridæ carnes genus.

Genus auspicari præstat, id quam solvere :

Ut esse pulchrum, quam satum pulchro patre.

Deo, et supernis rebus haud unquam satur

Esto : dat illis plura qui jam sumpserint,

Διψῶν τὸ διψᾶσθ', ἀφθόνως δεῖ φέων.
 Ἐν τοῖς δὲ λοιποῖς καὶ φέρειν ἡσάωμενος.
 Μή πάντα νικᾶν, μηδὲ δεῖ, σπουδὴν ἔχε·
 150 Καλῶς χρατεῖσθαι χρείσονται, ή νικᾶν κακῶς.
 Καὶ γάρ παλαιστῆς οὐχ ὁ κείμενος κάτω,
 Πάντως χρατεῖται, παλλάκις δὲ ὑπέρτερος.
 Καὶ ζημιῶν τε· τούτο κέρδος παλλάκις,
 Ποτέρος καθαίρειν φυτὸν εἰς εὐκαρπίαν.
 155 Εἰ δὲ οὐ καλῶς τι προστίθης οἰς νῦν ἔχεις,
 Τῇ φέρεις πῦρ, ή νόσον τῷ σώματι.
 Εἰ μηδὲν δράσεις τῷ Θεῷ τιμωρίας,
 Μηδὲ αὐτὸς ἴσθι τοὺς δροῦσιν συμπαθής.
 Εἰ δὲ οἴδας δρῶν, καὶ πρόδροπον τὸ πρᾶον.
 160 Οἶκτων γάρ οἵκτος καὶ θεῷ σταθμίζεται.

A "Οταν ποθ' ὅρις ἐκκάρη τὴν στὴν φρένα,
 Μνήσθητι Χριστοῦ, τῶν τ' ἐκείνου τραυμάτων,
 Πόση τε μοιρὰ ταῦτα τῶν τοῦ Δεσπότου.
 "Οὐδὲ δὲ τὸ λυτοῦν, ὥστερ οὐδατι, οὐδέποι.
 165 Ἐρως, μίθη, ζῆλος τε καὶ δαίμων, ίσα.
 Οἱ δὲ προσέλθηρ, τὸ φρονεῖκ ἐπέβλυσε.
 Τίξις, προσευχή, δάκρυον, τὰ φάρμακα.
 "Ηδὲ ιατρεῖα τῶν ἐμῶν νοσημάτων.
 "Ορκον δὲ φεύγε πάντα. Πώς οὖν πεισμέν;
 170 Λόγων, τρόπων τε τὸν λόγον πιστουμένων.
 "Αρνητις ἔστι· τοῦ Θεοῦ φευδορχία.
 Τί δεῖ Θεοῦ σαι; τὸν τρόπον μέσον τίθει.
 Τί χρηστότητος δότμα συνεομάτερον;
 Τοιούτος ἴσθι· τοὺς φίλοις καὶ τοῖς πέιλας,

Sitiens sitiri, largiter semper fluens;
 In cæstis vero, superari non sit molestum.
 Nec omnia, nec semper vincere studeas:
 150 Præclare enim vinci prestat, quam male vincere;
 Non enim pugil, qui humi jacet,
 Semper vincitur, sed sæpe superior est.
606-607 Detrimentum aliquod patiare: id enim sæpe lucrum est,
 Ut arborem putare, quo secundior sit:
 155 Quod si quid nou belle adjicis iis quae nunc habes,
 Materie igaem fers, aut morbum corpori.
 Si nullam Deo ponam debes,
 Nec ipse in debitores misericors sis:
 Verum si debiti tibi conscientia es, prior ipse clementia utere.
 160 Miserationi enim miseratio etiam apud Deum repanditur.
 Si quando injuria accenderit mentem tuam,
 Memento Christi, ejusque vulnerum,
 Et quantiula pars hæc sint eorum quae dominus passus est.
 Sic enim dolorem, velut aqua, extinxeris.
 165 Amor, ebrietas, livor, et dæmon, æqualia;
 Quibus supervenerint, eorum mentem subvertunt.
 Jejunium, precatio, lacrymæ sunt remedia:
 Hæc est meorum medicina morborum.
 Omne iusjurandum fuge. Quomodo ergo persuadebimus?
 170 Verbis, et moribus qui verbis fidem faciant.
 Abnegatio Dei est falsum iuramentum.
 Quid tibi opus est Deum nominare? mores interpone.
 Ecquod benignitate præceptum brevius?
 Talis esto tuis amicis et proximis,

147 Διψῶν τὸ διψᾶσθ'. Coisl., διψῶντα διψῶν. Hoc est, vehementer cupiens se ab hominibus inquiri, non propter semetipsum, sed quod huiusmodi inquisitione mortalibus salus comparatur. Ita tom. I, p. 713.
 148 Φέρεις. Coisl., δεῖ φέρειν, et sup. lin., ἡσάωμενον.
 152 Υπέρτερος. Reg. 990, ὑπέρτερος. Coisl., Reg. 1277 et Cass., ἑπτάρθετος.

157 Ὀφίσις. Coisl., ὄφλοις.
 160 Καὶ θεῷ. Sic Reg. 993, Cass., Coisl. Edit., τῷ Θεῷ. Comb., οἰκτον καὶ θεός.
 162 Τῷ τρ. Sic Reg. 1277, 993, Ambr. et Cass. Edit., τῷ.
 170 Πιστούμενός. Tres Regg., πιστούμενοι, fidem facientes. Ita sere supra carm. xxiv, vers. 81.
 171 Θεοῦ. Ambr., Λόγου, Verbi.
 172 Τι δεῖ Θεοῦ; Reg. 1277, τι δή;

METRICA VERSIO.

Sitiens sitiri, largus et cunctis fluens;
 Vinci at moleste ne feras in cæstis.
 Non obtinere cuncta, nec semper, stude.
 Bene vinci ames plus, improbe quam vincere.
 Athleta nam non vincitur quisquis jacot
 Humi: sed hostem sæpe qui stratum tenet.
 Amitte quiddam quæstus: hinc frequens reddit,
 Putata ut arbos redditur secundior.
 Quod si quid addas improbe partis bonis,
 Ligno facem fers, corpori morbum paris.
 Poenæ nihil si vindici debes Deo,
 Nec debitori lenis ipse sis tuo.
 Debere sin te non negas, ignoscito.
 Veniam reperit nam Deus clementiae.

B Cum tu dolore læsus ardes maximo,
 Christi memor sis vulnerum, pars et quota
 Sint hæc dolorum, quos heros tulit tuus.
 Sic nempe, ut undis obrutus, mœror perit.
 Vinum, libido, livor, et dæmon, pares.
 Illos mente privant, quos tenent. His tu prece
 Medere, fusis lacrymis, jejunio.
 Medela morbis hæc enim certa est meis.
 Jurare noli. Quo fidex flet modo?
 Sermone, vita et, quæ fidem verbis struat,
 Qui falsa jurat, prorsus is negat Deum.
 Sit vita testis (quid Deo est opus?) tibi.
 Benignitatis dogma quid contractius?
 Quales apud te proximos esse expetis,

175 Οἶους σεαυτῷ τούσδε τυγχάνειν θέλεις·
Καὶ συνεομώτερόν τι, τὰ Χριστοῦ πάθη.

Πιστοῦ φίλου νόμιζε μηδὲν ἀξιον,
Ὕνοιο χριστῆρος έπειξε, καιροῦ δὲ ζάλη·
Ὕπερ χαρίζετ’ ή μόνον τὸ συμφέρον.
180 Ἐχθρᾶς δρους γίνωσκε, φιλίας δὲ μή.
Τέλλα βλέπων δψθαλμὸς, αὐτὸν οὐ βλέπει,
Ἄλλ’ οὐδὲ τέλλα, ήν δημον λημῶν τύχη.
Τούτου χάριν σύμβουλον εἰς ἀπαντ’ ἔχειν·
Καὶ γάρ χερὸς χείρ, καὶ ποδὸς ποὺς ἀνδεῖς.
185 Εἰ τοῖς καλοῖς ἐποιο νουθετούμενος,
Οὐκ ἐντραπήσῃ τοῖς κακοῖς γελώμενος.
Ὄταν ποτ’ αἰσχρὸν ἐννοήσῃ, νόμιζε σοι:
Πολλοὺς παρεῖναι, καὶ σεαυτὸν ἐντέπου.

175 Quales illos erga te ipsum vis esse:
Et habes quid compendiosius, Christi passiones.

Fideli amico nihil par esse existima,
Quem non pocula probaverunt, sed tempus periculosum;
Qui nihil gratificatur, nisi tantum quod sit utile.
180 Igitur inicitia modum agnoscere, amicitiae autem minime.

Cætera videns oculus, se non videt,
Sed nec cætera, si valde lippus sit.
Quapropter consiliarium ad omnia habe:
Nam et manu manus, et pede pes indiget.

185 Si bonos separaris admonitus,
Pudori tibi non erit a malis irrideri.
Si quando turpis cogitatio subeat, existima
Adesse tibi multos, et te ipsum reverere.

Bonos semper prepone non bonis.
190 Si cum malis frequens sis, eris profecto et ipse malus..

608-609 A malo homine nunquam beneficium accipias.
Quærit enim eorum, quæ perpetravit, veniam consequi.

Ego lucri aliquid ab adversario colligo.
Ansas enim reprehensionis fugientes, securiores
195 Esse adhortor, et acerbam medicinam
Tamen perhorresco, et suavem reprobendo.

Bonos remunera, malos despice:
Tuum hoc in illos sit beneficium ut nihil mali patientur;
Sic illos tempore bonos efficies.

200 Patienti homini præclarum donum est lenitas.
Benignus esto omnibus, si potes,
Maxime autem proximis. Cur ita loquor?

180 Φιλίας. Sic Reg. 993, Hervag. et Langus.
Edit., εὐνοϊας.

183 Ἐχειρ. Ambr., ἔχει.

186 Κακοῖς. Coisl., καλοῖς. Nempe sanis consiliis consecutus, ut illorum dicterioris non sis obnoxius.

190 Κακοῖς δ'. Ita mss. omnes. In editis deest δ'.

196 Ἡδὺ. Reg. 993, γλυκύ.

198 Καὶ τοῖςδε κείσθω. Ita mss. omnes et editi præter Par. ann. 1575. Varia est hujus loci interpretatione. Alia Leuvenclaij, alia Billii, alia Combeff. Int. Græcus : Καὶ τοῖςδε κείσθω χάρις, τοῦ μη-

A Ἀεὶ προτίμα τοὺς καλοὺς τῶν μὴ καλῶν.
190 Κακοῖς δομιλῶν, καὶ κακὸς πάντως ἔστη.
Κακοῦ παρ’ ἀνδρὸς μὴ ποτε χρηστὸν πάθησε.
Ζητεῖ γάρ διὰ βεβίωκε συγγνώμην ἔχειν.

Ἐγώ τι κέρδος ἐκλέγω καὶ δυσμενοῦς.
Τὰς γάρ λαδάς φεύγοντας, ἀσφαλεστέρους
195 Εἶναι παριστῶ, καὶ τὸ πικρὸν φάρμακον
“Ομως δέδοικα, καὶ τὸ τὸ δὲ μέμφομαι.

Καλοὺς ἀμείβου, τοὺς κακοὺς περιφρόνει·
Κἀν τοῖςδε κείσθω, τοῦ παθεῖν μηδὲν, χάρις.
“Ως δὲ καλοὺς καὶ τούσδε ποιήσῃς χρόνῳ.
200 Τῷ μακροθύμῳ χρηστότερος καλὴ δόσις.
Πλέον δὲ τοῖς ἔγγιστα. Τοῦ χάριν λέγω;
Πλέον δὲ τοῖς ἔγγιστα. Τοῦ χάριν λέγω;

175 Quales illos erga te ipsum vis esse :

Et habes quid compendiosius, Christi passiones.

Fideli amico nihil par esse existima,
Quem non pocula probaverunt, sed tempus periculosum;
Qui nihil gratificatur, nisi tantum quod sit utile.

180 Igitur inicitia modum agnoscere, amicitiae autem minime.

Cætera videns oculus, se non videt,
Sed nec cætera, si valde lippus sit.
Quapropter consiliarium ad omnia habe:
Nam et manu manus, et pede pes indiget.

185 Si bonos separaris admonitus,
Pudori tibi non erit a malis irrideri.
Si quando turpis cogitatio subeat, existima
Adesse tibi multos, et te ipsum reverere.

Bonos semper prepone non bonis..

608-609 A malo homine nunquam beneficium accipias.

Quærit enim eorum, quæ perpetravit, veniam consequi.

Ego lucri aliquid ab adversario colligo.

Ansas enim reprehensionis fugientes, securiores

195 Esse adhortor, et acerbam medicinam

Tamen perhorresco, et suavem reprobendo.

Bonos remunera, malos despice :

Tuum hoc in illos sit beneficium ut nihil mali patientur;

Sic illos tempore bonos efficies.

200 Patienti homini præclarum donum est lenitas.

Benignus esto omnibus, si potes,

Maxime autem proximis. Cur ita loquor?

δὲν παθεῖν, ut nihil eorum injuria moveare : qua lenitate illorum malitiā expugnes. Nicolaus : Habendum gratiam malis et perversis hominibus, cum ab iis nihil mali nobis accidēt. Καὶ τοῦτο γάρ μεγάλη ἐστὶν εὐχαριστία, τὸ μὴ παθεῖν τινὰ βλάβην παρὰ τοῦ κακοῦ καὶ βλαπτικοῦ ἀνθρώπου. Magna siquidem habenda gratiae materies est, si a nocente et improbo homine nihil quis damni accipiat.

199 Ποιῆσας. Reg. 993, ποιήσεις. Ambr., ποιησις.

201 Χοηστός. Nicolaus, φιλάνθρωπος, ἐπιεικής, καὶ ὄφελιμος.

METRICA VERSIO.

Sis talis ipsis. Sin adhuc quiddam petis
Brevius, habeto dura Christi vulnera.

Fidis amicis nil puta præstantius,
Quos casus asper extulit, non pocula:
Qui profutura consulunt, non quæ placent.
Sit finis iræ, nesciat finem favor.

Oculus tuerat cætera, at se non videt:
Ac ne quidem cætera, nimis si cæcūt.
Ergo monitorem rebus in cunctis habe:
Manus requirit nam manum, pes et pedem.
Probos monentes audiens, bisque obsequens,
Post non rubescens, cum mali te riserint.
Cum turpe versas mente quid, inultos tibi
Adesse cense, te verere et ipsemēt.

B Præpone semper improbis viros probos.

Nam si frequens sis cum malis, eris malus.
Ne munus unquam de manu sumas mali.

Veniam suorum nam petit sic criminum.

Ego hoste ab ipso commodum quoddam lego.

Ilinc nainque vivo cautius, ne me queat
Is criminari. Verum acerbum pharmacum

Sinul expavesco, et dulcibus succenseo.

Probis repende : sperne quos malos vides.

Sit hoc et illis munus abs te, quod nihil

Luant acerbi. Sic eos reddes bonos.

Est namque leni munus amplum lenitas.

Cunctis benignus sis quidem, quantum potes:
Verum propinquis amplius. Cur hæc loquor?

Τίς δν σε πιστεύσεις τις ξένοις καλδν
Πίναι τὸν οὐ δίκαιον οἰς ὀφελεῖται;
205 Τί πάντα τὸν δύστηνον αιτιώμεθα
Ἐχθρὸν, διδόντες τῷ βιοῦ ἔξουσίαν;
Μέμφου σεσυτὸν, ή τὸ πᾶν, ή τὸ πλέον.
Τὸ πῦρ παρ' ἡμῶν, ή δὲ φλὸς τοῦ Πνεύματος.
Μή σφόδρ' ἐπεσθαι παιγνίοις ἐνυπνίων·
210 Μῆδ' εὐπόρητον εἰς ἀπαντ' ἔχειν φρένα.
Μηδὲ πτεροῦ μοι δεξιοὶ φαντάσμασι.
Λόχος τάδ' ἐστὶ πολλάκις τοῦ δυσμενοῦς.
Ἐλπὶς προκείσθω δεξιοῦ παντὸς τέλους.
Εἰ γάρ συνεργός ἐστι τις τοῦ χείρονος,

Α 215 Πῶς οὐ καλοῦ δίκαιον εἶναι καὶ πλέον;
Οὐ γάρ φέρεις τῷ κακῷ νικώμενος.
Ἡγοῦ τύχης φρόνησιν ἀσφαλεστέραν.
Ἡ μὲν γάρ ἐστι πραγμάτων κούφη φορά,
Ἡ δ' οἰλακισμός. Μηδὲ ἐν παιδεύσεως
220 Νόμικες χρείσσον, ή μόνη κεκτημένην.
Τὸ δραστικὸν δείχνεις μή τῷ δρψν κακῶς,
Τῷ δ' εὐ τι ποιεῖν, εἰ θέλεις εἶναι θεός.
Τόδι ἐστὶν ἀνδρὸς εἰδότος τὸ συγγενές.
Κτείνει δὲ βίστα καὶ τρυγὸν καὶ σκορπίος.
225 Αἰσχρὸν νέον γέροντος ἀσθενέστερον
Εἶναι, γέροντα δὲ ἀσθενέστερον νέον.

Quis te crediderit bonum esse extraneis,
Si justitiam non colas erga eos quibus debetur?
205 Cur in omnibus miserum causamur
Inimicum, cui nostra vivendi ratione potestatem damus?
Culpa te ipsum, vel in omnibus, vel magna ex parte.
Ignis a nobis est, flamma autem ab excitante Spiritu.
Nec valde secteris ludibria somniorum;
210 Nec pavidam ad omnia mentem habeas;
Nec mihi infelix faustis imaginibus.
Insidiae haec sunt sæpe inimici.
Præluceat spes laudabili onni exitui;
Nam si quæ spes auxiliatrix est deterioris,
215 Quanto magis par est, eam boni auxiliatricem esse?
Non enim fero me a malo vinci.
Fortuna prudentiam existima tutiorem;
Illa enim rerum levis est impetus,
Ista gubernatrix. Nec quidquam doctrina
220 Melius esse ducas, quæ sola vere pertinet ad possidentes.
Potentiam tuam ostende, non male faciendo,
Sed bene faciendo, si vis esse deus.
Hoc est viri scientia genus suum.
Necat autem facile et pastinaca et scorpius.
610-611 225 Turpe est juvenem sene insirmiorem
Esse, senemque juvēne insipientiorem.

203 Τίς δὲ σε πιστεύσεις. Ita sere infra, lib. II, sec. II, carm. III, ad Vitalianum, vers. 75 :
Πῶς σε, πάτερ, ξείνω τις ἐνήσα φάτα δοκῆσαι
Τοσκάτιον τεκέσσαι χολούμενον;
Quonodo le, pater, quis erga extraneos lenem existi-
[met]
Tantopere irascentem filii?
204 Όρειλεται. Tillēm. legit δρελεαι.
208 Πνεύματος. Male Leuv. et Ald. venti. Recit. int. Græcius, τοῦ πνεύματος ἐστὶ τοῦ πονηροῦ, ἥγουν τοῦ διαβόλου.
209 Μή σφόδρ'. Gregorius vetat sectari somniorum ludibria. Multos enim errare fecerunt somnia et exciderunt sperantes in illis. Sic infra lib. II, sec. II, carm. 1, vers. 291 :
Φροντίσαι τὴν ματίαν γάρ δυστία φάσματα νυκτός.
Cogitationibus dici similes enim sunt visiones noctis.
211 Μηδὲ πτεροῦ. Nec attollaris, nec te efferas.

214 Εἰ γάρ συνεργός. Non male Langus : Quanto magis tandem adjuvat Deus bonas res?
218 Κούψη. Reg. 993 κούφος, temerarius est impetus.
220 Ἡ μόνη κεκτημένων. Quias sola illorum est qui eam possident. Nicet. ή μόνη κεκτημένη. Colb. ή μέντις κεκτημένων. Reg. 993 ή μέντις κεκτημένη. Mendore Cass. ή μόνη, et Amb. ή μόνη.
224 Τρυγόν καὶ σκορπίος. Huic simile est illud quod Cicero Tuscul. 5, de Theodoro refert, qui Lysimacho mortem ipsi minitanti : *Magnum, inquit, efficiisti, si cantharidis vim consecutus es; vel, ut refert Seneca, lib. De tranquillitate vite. Habet cur tibi placeas : hemina sanguinis in tua potestate est.* Et sane multo difficilius est, ac proinde præclarius prodesse, quam nocere; unde graviter quidam olim, cum eversam a Philippo Macedonium rege Olynthum esset nuntiatum : *At hercle, inquit, multis annis iam urbem non extreuet.*

METRICA VERSIO.

Quis credit unquam te bonum externis fore,
Tuis iniquum siquidem te præbeas?
Quid culpam in hostem semper ipsi vertimus,
Cum nostra presenti robur ipsi criminis?
Te criminare prout, aut eerte magis.
Ignis tuus nam, flamma vero dæmonis.
• Ne somniorum ludicris fidem nimis
Accommodaris: cuncta nec te terreat.
Nec læta rursum visa te tollant nimis.
Laqueos frequenter hos parat dæmon tibi.
Spes læta semper acta præcedat tua.
Nam nequiorum cum juvet, quanto magis

B Hac adjuvari convenit probum virum?
Nec enim ferendum est ut malo cedat bonum.
Est sorte cæca tutior prudentia,
Namque illa rerum est impetus tantum levis :
Haec clavus. At nil litteris tibi sit prius,
Quas possidentes unicas opes habent.
Aliis nocendo robur haud monstra tuum :
Bene sed merendo, si Deum sequi cupis.
Est ejus istud, qui suum norit genus.
Facile at necarint et trygon et scorpius.
Utrumque turpe, cum sene est infirmior
Juvenis, eoque stultius rursus senex.

'Ομῶς δὲ μὲν καθ' ὥραν ἔστω πάνεοφος·
Τὸν δὲ κράτιστον καὶ πρὸ ὥρας σωφρονεῖν.
'Αεὶ μὲν ἐργάζοι τὴν αὐτηρίαν·
230 Καιρὸς δὲ δὴ μάλιστα, τὰ βίου λύσις.
Τὸ γῆρας δὲ λίθεν· ἔξοδον κήρυξε βοᾷ.
Πᾶς εὐτρεπίζου· πλησίον γάρ τι κρίσις.
Πέρας λόγου, δισή τις ἀρνητις θεοῦ,
Ἐργψ, λόγψ τε. Μή κλαπῆς, περισκοπεῖ
235 ('Αεὶ διώκῃ λαθρίοις παλαισμασι),
Μή πως δεηθῆς ἐσχάτων καθαρίσων.

ΔΔ'. *Orosi καχυμερεῖς.*

Θεὸς μὲν ἔστιν οὐσία, πρώτον καλόν.

A Κόσμος δὲ, φευστῶν καὶ νοούμενων δέσις.
Τὸ δὲ εἶν' ἔκαστον τοῖον τῇ τοῖον, φύσις.
Φύσις δὲ ἄνθλος, ἀγγελος, πρώτη κτίσις.
5 Οἱ δὲ ἐκτραπάντες τοῦ καλοῦ τι; δαίμονες.
Όν πρῶτος ἔστιν, δες ποτ' ἦν Ἐωσφόρος,
Σχότους δυσειδοῦς εὔρετης καὶ προστάτης.
"Γλη δὲ μορφῶν ἔδρα, δευτέρα κτίσις.
"Γλης δὲ κάλλος, εἰδῶς ἐκμορφουμένης.
10 "Ορος δὲ φευστῶν καὶ νοούμενων, πόλος.
"Αστρων δὲ φύσις, πῦρ κύκλῳ περιθρομόν.
Φῶς δὲ ἔστι λάμψις ἐκ πυρὸς, ψυχὴ λόγος.
Σχότος δὲ δισσὸν, λάμψεως δισσῆς λύσις.
Αἰών, διάστημ' ἀχρόνως δεῖ βέον,

Ergo ille iuxta ziatem sapientia excellat:
Huic vero optimum est et ante tempus sapere.

Semper quidem salutem operare;
230 Tempus autem maxime, cum instat vita finis.
Senectus advenit: exitum praeceo clamat,
Quilibet præparet se: prope enim judicium.
Finis sermonis: duplex Dei abnegatio,
Opere et verbo. Ne subripiaris, circumspice
235 (Semper appeteris occulis dimicationibus),
Ne forte indigeas extremis lustrationibus.

XXXIV. *Definitiones minus exactæ* ¹.

Deus est ens substantiale, primum bonum.
Mundus autem rerum fluxarum et mente prædictarum connexio.
Esse hoc vel illo modo, istud est uniuscujusque natura.
Natura materia expers est angelus, prima creatura.
5 Qui exciderunt a bono, quid sunt? Dæmones,
Quorum princeps est, qui olim erat Lucifer,
Caliginis deformatis inventor et antistes.
Materia est formarum sedes, secunda creatura.
Materiæ autem pulchritudo est forma rei expressæ.
10 Limes rerum fluxarum et que mente percipiuntur, est cælum.
Siderum natura est ignis qui in orbem volvit.
Lux est splendor ex igne, menti lux ratio.
Tenebrae duplices, splendoris duplicitis dissipatio.
Ævum, intervallum absque tempore semper fluens,

¹ Alias Bill. 137, pag. 198.

- 228 Τὸν δὲ. Duo Regg. et Comb. τῷ δέ.
231 Ἐξοδος. Coisl. et Reg. 993, ἔξοδος.
232 Εὐτρεπίζουν. Sic mss. omnes. Edit. ἐκτρεπίζουν.
234 Κλαπῆς. Reg. 1277 τραπῆς.
235 Διώκῃ. Herv. et duo Regg. διώκει.
XXXIV. Τίτ. *Orosi καχυμερεῖς.* Coisl. et Vat.
τοῦ αὐτοῦ. Parum exactæ, vel simplices.
1 Οὐσία. Videlicet, Deus qui omnibus esse præstat et quasi ipsum esse substantiale, cuius effluxus

- est et umbra, quidquid est.
2 Ρευστῶν καὶ, etc. Coisl. λευστῶν. Quæ oculis
cernuntur et quæ mente percipiuntur.
9 Γλης δὲ κάλλος, etc. Hic versus in Coisl.
deest.
10 Ρευστῶν. Coisl. λευστῶν.
12 Ἐκ πυρὸς. Al. ἐκπυρός.
13 Δισσῆς. Coisl. δισή.
14 Διάστημ'. Sic Coisl. Male edit. διάτημ'.

METRICA VERSIO.

Ergo ille, ut zetas postulat; prudentia
Excellat: ast hic ante canos sit sophus.
Semper saluti tu quidem stude tuæ,
Potissimum autem sub diem vita ultimum.
Venit senectus; exitum præceo canit.
Parentur omnes: imminet judex Deus.
Binis negatur (suis bic) modis Deus:
Seruone, vita: sedulus fraudem cave
(Nam Marte tecto jugiter lacesseris),
Lustris opus sit ne tibi novissimis.

XXXIV. DEFINITIONES MINUS EXACTÆ.

(Billio interprete.) [num.
Deus ensque primum est omnium, et primum bo-

B Quæ fluxa, mundus; quæque mens cernit, te-
[net.
Quod quidque tale aut tale, naturam voco
Natura simplex angelus, primus satus.
Qui deviarunt a bono, quid? dæmones.
Princeps et horum, Lucifer, qui quondam erat,
Inventor atre præsul et caliginis.
Materia formis est basis, post condita.
Induere formam, certus est illi decor.
Rebus caducis limes et firmis, polus.
Quid astra? flamma, circuli cursus tenens.
Lux splendor ardens, ratio lux mentis meæ.
Tenebrae duplices, lucis abcessus duplex.
Ævum, quod absque tempore assidue fluit.

15 Χρόνος δέ, μέτρον ἡλίου κινήσεως.
Γῆ, πᾶξις ὅλης τῷ πλανητώνει.
Πύρ δέ, φλέγουσα καὶ φέουσ' ἀνά φύσις.
Τὸν δέ, βευστὴ καὶ κατάρροπος φύσις.
Κενοῦ δὲ πλήρωμα καὶ πνευστὴ φύσις.
20 Ἀνθρωπός εἰμι, πλάσμα καὶ εἰκὼν Θεοῦ.
Τὸ σῶμα δὲ ὅλη, καὶ διαστατὸν πάχος.
Στοιχεῖον ἔστι σώματος πρώτον μέρος.
Ψυχὴ δέ, φύσις ζωτική, φέρουσά τε·
Λόγος δέ καὶ νοῦς τῇ γ' ἐμῇ συνεκρόθη.
25 Ζωὴ δέ, σώματός τε καὶ ψυχῆς δύσις,
Ὄς θάνατον εἶναι, τῶν δὲ τὴν διάστασιν.
Νοῦς δὲ ἔστιν δῆμος ἔνδον, οὐ περγραφος.
Νοῦς δὲ ἔργον, ἡ νόησις, ἐκτύπωμά τε.
Δόγος δὲ ἔρευνα τῶν νοῶν τυπωμάτων,

Α 30 Ὁν ἐκλαζήσεις ὄργάνους φωνητικοῖς.
Ἄσθησίς τον εἰσδοχή τις ἐκτοθεν.
Μνήμη, κάθετης τῶν νοῶν τυπωμάτων.
Λήθη δέ, μνήμης ἐκβολή. Αἵθης δέ γε
Μνήμη τις αὐθις, ἣν ἀνάμνησιν λέγω.
35 Βούλησιν οἴδα, νοῦς βοτὴν καὶ συνδρομήν
Τῶν δοσ' ἐφ' ἥμιν· τόλλα δὲ οὐ θελητέα.
Ἡ δὲ οἱ θέλω κίνησις, ἔξουσιότης.
Τὴν σύντονον δὲ καὶ προσθυμίαν λέγω·
Τὸ δὲ ἀκούσιον, βούλησις τυραννίδα.
40 Λογισμὸν οἴδα πραγμάτων διαιρέσιν.
Πλέθος δὲ δρεῖς τῇ καλῶν ή μὴ καλῶν.
Ἐρως δὲ θερμὸς δυσκάθετός τε πόθος.
Θυμὸς μὲν ἔστιν ἀθρόος ζέσις φρενός·
Ὕρη δὲ θυμὸς ἐμμένων. Οὐ δὲ εἰς κακὸν

15 Tempus autem mensura solis motus.
Terra, compacta materia, quam polus ambit.
Ignis, urendi vim habens et sursum tendens est natura.
Aqua fluida est natura et deorsum vergens.
Aer vacui est repletio et spirabilis fluxio.
20 Homo sum, figmentum et imago Dei.
Corpus, materia et separabilis crassities.
Elementum, corporis cujusque prima pars.

612-613 Anima autem vitalis natura, vitam sustentans.
Ratio et intelligentia mihi commissa est.
25 Vita, corporis et animæ connexio,
Quemadmodum mors est utriusque separatio.
Mens est oculus internus, non circumscriptus.
Mentis opus est cogitatio, et rerum expressio.
Ratio est investigatio mentis conceptuum,
30 Quam proferes per vocis organa.
Sensus est exceptiorum quoddam rerum externarum.
Memoria retinet mentis impressiones.
Oblivio, memorie annisso est. Oblivionis autem
Memoria quadam est rursus, quam reminiscientiam dico.
35 Voluntatem scio esse mentis inclinationem et concursum
Earum rerum, que penes nos sunt : cætera non sunt voluntaria.
Facultas me, quo velim, movendi, est liberum meum arbitrium.
Si acris aēc vehemens sit, alacritatem appello :
Involuntarium autem, tyrannidem voluntatis.
40 Ratiocinationem novi esse rerum divisionem.
Desiderium est appetitus rerum vel bonarum vel malarum.
Amor est ardens et effrenatum desiderium.
Furor quidem est subitus animi servor :
Ira vero furor permanens. Si ob malum acceptum

21 Καὶ διαστατὸν πάχος. Combes., crassa moles,
suis constans dimensionibus. Billius, materia quam
subit dimensio.

22 Φέρουσά τε. Quæ tenet et fert, vitam asilicet.
Ita Combes.

23 Τῇ γ' ἐμῇ, nempe ψυχῇ. Sic Coisl. Edit. ἐμοὶ.
27 Οὐ περγραφος. Vat. ἀπεργραφος.

30 Ὁν ἐκλαζήσεις, etc. Hic versus et duo se-
quentes desiderantur in Coisl.

33 Τὸ δὲ ἀκούσιον. Vat. non habet τὸ δέ.

43 Ἀθρόος. Vat. ἀθρόα.

44 Οὐ δὲ εἰς κακὸν. Qui servat memoriam, ut
noceat et insidiatur : simultas, rancor.

METRICA VERSIO.

Mensura motus tempus est, quem sol facit.
Tellus stabilitas est bylæ : hanc ambit polus.
Natura flagrans ignis est, sursum fluens.
Vergens deorsum fluida natura est aqua.
Aer inane replet, et spirans fluit.
Figmentum, imago et nobilis Dei, est homo.
Materia corpus, quam subit dimensio.
Elementa nostri prima pars sunt corporis.
Natura vita prædicta, anima dicitur :
At ratio mensusque cum mea se copulant.
Quid vita ? carnis, mentis, et nexus tenax,
Ut inors ab hisce rebus est divulsio.
Mens, visus intus terminum nullum sciens.
Hinc cogitare minus est et fingere.
Quæ finxit illa, ratio vestigat sagax,

B Quam vocis ipse proferes per organa.
Externa sensus excipit. Mentis notæ
Memoria retinet, ac bona servat fidem.
Oblivio ipsam pellit : hanc rursum ejicit
Memoria quadam (vulgo reminisci vocant)
Mentis, voluntas motus est, concursus et
Rerum penes nos quæ sitæ, tantummodo.
Quo volo moveri, liberum arbitrium voce :
Alacritatem, magna si sit acritis.
Patitur voluntas, si trahor, tyrannidem.
Rerum λογισμὸς commoda est divisio.
Bonii appetitus aut mali, cupiditas.
Amor, cupidio servida et freni inscia.
Mentem repente servor incendens, furor.
Ira diuturnus est furor. Sed qui insidet

45 Μνήμαν, λοχῶν τε, μνησικακία τυγχάνει.
Πλέψιν δὲ λύπης οὖθα μαρτυρούμεν·
Τὸ δὲ πρὸς ὄντες ἡρεμον, δοργησίαν,
·Ην δὴ πραστῆτα τοῖς πάλαι καλεῖν θεός.
·Εξιν δὲ καλῶν, τὴν ἀρετὴν νόμιζε μοι,
50 Τῶν δὲ αὐτῶν κακίστων, τὴν ἐναντίαν νόσον.
Τὴν μὲν Θεούς δώρημα, τὴν δὲ φεύρεσσι.
Κάλλος δὲ παντός ἐστιν εὐαρμοστία,
Αἰσχος δὲ, κάλλους ὄντες, ὃς ἐμδέλ λόγος.
·Ἀνδρεία δὲ ἐστιν πρὸς τὰ δεινὰ στερβότης
55 Θράσος δὲ, θάρρος πρὸς τὰ μὴ τολμητέα.
Δειλία δὲ, συστολή τις εἰς τολμητέα.
·Η σωφροσύνη δὲ ἐπικράτησις ἡδονῶν.
·Ητταν δὲ τούτων, τὴν ἀσέλγειαν λέγω.

▲ Δικαιοσύνη δὲ, μὴ πλέον ζητεῖν ἔχειν.
60 Τῆς δὲ λοιπῆς ἑκάστης, τοῦτ' ἀδικία.
Φρόνησις ἐστιν πραγμάτων ἐμπειρία.
Σοφία νομιζέσθω δὲ τῶν δυτῶν θέα.
·Η δὲ ἀπλότης ξεῖς τις ἀργὴ πρὸς κακόν.
·Η διπλός δὲ, τοῦ τρόπου κακουργία.
65 ·Η δὲ ἡδονὴ, ψυχῆς τις ἐστι λειτήτης.
Λύπη δὲ, δηγμὸς καρδίας καὶ σύγχυσις.
Φροντὶς δὲ ἐλιγμὸς, τῇ μέριμνα τὸ πλέον.
Σκέψις, λογισμῶν ἀντίθεσις εἰς πρακτέα.
Κρίσις δὲ πηγῆς τῶν νοός βουλευμάτων.
70 Πάκιν δὲ τούτων οὖθα τὴν ἀκηδίαν.
Φθόνος δὲ τῆς εὐρούντων τῶν πέλας.
·Η βασκανία δὲ καὶ βλάβη διὰ φθόνον.

45 Memor sit, et insidias struat, est injuriarum recordatio.
Concoctionem doloris scio esse longanimitatem.
Si quis contumelii affectus placidus sit, est iræ vacuitas,
Quam antiqui mansuetudinem appellare solebant.
Habitum rerum bonarum esse virtutem existima;
50 Rerum autem vitiosarum, contrarium esse morbum :
Illa quidem Dei donum est, iste quid inventitium.
Rei cujusque pulchritudo est concinnitas,
Deformitas autem, pulchritudinis depravatio. Hæc mea sententia.
Fortitudo est in rebus periculosis animi constantia.
55 Audacia autem est confidentia, ubi non est audendum.
Timiditas est quædam animi contractio in rebus audendis.
Temperantia est expugnatio voluptatum :
Iisdem superari, intemperantiam appello.
Justitia, non querere ut plus habeas, quam tibi debeatur :
60 Εἰqualitatis linea transilire, injustitia est.
614-615 Prudentia est rerum experientia.
Sapientia censeatur rerum, ut sunt, contemplatio.
Simplicitas habitus est iners ad malum.
Versutia, morum perversitas.
65 Voluptas, mentis quædam est mollities.
Tristitia est morsus cordis et confusio.
Cura animum volvit et versat, sollicitudo adhuc magis
Consideratio conflictus est rationum de rebus agendis :
Judicium, firmitas mentis deliberationum.
70 Hæc abhicere, scio esse incuriam et inertiam.
Invidia tabes animi est de rebus secundis vicinorum.
Fascinatio, detrimentum quod infertur per invidiam.

45 Μνήμαν. Vat. μνήμη. Mox Coisl. μνησικά-
κης pro μνησικακίᾳ.
50 Τὴν μέρ. Illa quidem, nempe, virtus : iste,
morbus contrarius.
59 Μὴ πλέον, etc. Minus recte Billius, non plus
exaleris requirere.
62 Τὸν ὄτων θέα. Rerum earum quae vere sunt,
ac divinarum contemplatio.

66 Δηγμὸς. Sic Coisl. et Vat. Sic legit Billius,
quamvis editi habeant δεσμὸς, quod præfert
Combet.
68 Ἀρτίθεσις εἰς πρακτέα. Billius in hunc lo-
cum : Videat lector, inquit, an forte commodiος
hæc lectio futura sit, σχέψις λογισμὸς, ἢν τι πρᾶξις
πρακτέων. Hanc fere lectionem suppeditat Vati-
canus codex, in quo legitur, ἀντιπράξις πρακτέων.

METRICA VERSIO.

Menti dolosus, μνησικακία dicitur.
Longanimitas est coctio molestia.
·Αρρηνα, cum tenet læsum quies,
Quam lenitatem dicere olim nos erat.
Virtus, bonorum firmus est habitus : mali
Habitusque rursum, morbus adversarius.
Dei illa donum est : at mala bie inventio.
Decor, rei omnis elegans concinnitas :
Contra decoris est probrum deformitas.
Jam fortitudo, robur in periculis.
Ast, ubi opus haud est, fidere, est audacia.
Audenda quisquis defugit, premitur metu.
Est temperantis, læta quæ sunt, vincere :
Libidinosi rursus, his succumbere.

B Justitia, non plus cæteris requirere :
Ab æquitate digredi, est iniquitas.
Rerum peritus, dicitur prudens : sophus
At censeatur, mente qui res conspicit.
Simplex vocatur quisquis ad malum est piger :
Versutus autem, moribus quisquis duplex.
Lætitia quidnam ? mentis est disfusio ;
Tristitia, cordis morsus, et turbatio.
At cura mentem volvit, anxietas magis.
Pugna rationum, σχέψις est, nunquid geres.
Consulta mentis firmat at sententia.
Hæc qui repellit, huic inest incuria.
Livor secundis proximi rebus dolet.
Bασικανία plus est : nam nocet quantum potest.

Τῶν δ' αὖ κακίστων μέμψις, αἰνετὸν πάθος
Αἰδὼς δὲ συστολή τὶς ἐστ' αἰσχους φόβῳ.
75 Αἰδοῦς δὲ περιφρόνησις, ή Ιταμότης.
Σπουδὴ δὲ, αἵστασις τις εἰς προχείμενα.
Λύσιν δὲ ταύτης οἶδα τὴν φρεμυίαν.
Οὐ δ' ὄχιος ἐστὶ πρός τι δυσκινῆσα.
Ζῆλος δ' δὲ μὲν μίμησις, δὲ δ' ἀνία τις.
80 Φιλτρου κλαπέντως εἰς ξένον ποθούμενον,
Καλοῦσι δὲ αὐτὴν ζηλοτυπίαν οἱ πάλαι.
Ἀλαζονεῖαν, δγκον οἴδα καρδίας.
Τύφον δ', δναψιν, ἥν ἔχειρει χουρότης.
Ὑπερήφανης δὲ ἔμοιγε καὶ φανητίας.
85 Τὴν δὲ αὐθάδειαν, αὐταρέσκειαν λέγω.
Ταπεινοφροσύνη, μὴ φρονεῖν ἐπάκιον.

Α Ταύτης δόξησίς ἐστιν ἡ εἰρωνεία.
Ἐλευθερία δὲ χρημάτων ἀπλῆ δόσις.
Τούτων λάφυξιν οἶδα τὴν διωτίαν.
90 Ἀνελευθερίαν δέ φημι τὴν φειδωλίαν.
Μεγαλοπρέπεια δὲ ἐστιν ἔργων λαμπρότης.
Μικροπρέπεια, τὸ φρονεῖν μικροῖς μέγα.
Μεγαλόφρονος, τὸ πάντα εὐτετῶς φέρειν.
Τὸ δὲ οὐδὲ μικρά, τοῦτο μικραψυχίας.
95 Φιλοτιμίη δὲ στὶ μέτριος τιμῆς πόθος.
Ἡ χαυνότης δὲ, καὶ πέρα τοῦ μετρίου.
Κενών δὲ δρεξιν ἔσθι κενοδοξίαν.
Δέξιν, τὸ τοῖον ήμιν, ή τοῖον δοκεῖν.
"Αλλη δὲ δέξια, πραγμάτων φαντάσματα.
100 "Υδρίς μάν ἐστι δυσμενούς οὐκ εύμενής

Pessimorum objurgatio, laudabilis est affectus.
Pudor, contractio quædam est animi, turpitudinis metu.
75 Pudoris contemptus impudentia est.
Diligentia est vehementis studium in proposita.
Hujus defectum scio esse ignaviam.
Pigritia est, cum quis ad aliquid ægre movetur.
Zelus, alias imitatio est, alias dolor.
80 Cum vis amoris transfertur in extraneum valde concupitum,
Zelotypiam appellabant veteres.
Jactantia tumor est cordis.
Fastus inflammatio est, quam excitat levitas.
Superbus est mibi, qui cupit apparere.
85 Arrogantiam appello, cum quis nimium sibi placet.
Humilitas est minus digne de seipso sentire.
Hujus simulatio est hypocrisia.
Liberalitas pecuniarum est simplex largitio.
Earum dissipationem scio esse prodigiam.
90 Illiberalitatem voco parcimoniam.
Magnificientia est operum splendor.
Extremi ingenii est ob parva alte sapere.
Viri magnanimi est omnia facile tolerare.
At ne parva quidem ferre, pusillanimitis est.
95 Ambitio est moderata honoris cupiditas.
Insolentia autem excedit modum.
Rerum vanarum appetitionem, scito esse vanam opinionem.
Gloriam vero vanam, tales nobis aut tales videri.
616-617 Alia vero gloria, rerum phantasmata.
100 Contumelia quidem est inimici minime grata

73 Πάθος. *Affectus, commotio.*
74 Ἐστ' αἰσχους. Ita Coisi. Edit. Ιπ'.
83 Ἀραιφίη, ἥρ. Forte ἀναρτιν, elationem.
Quisli. δν.
84 Φαρητίας. Ostentator.
85 Αὐταρέσκειαν. Ingenii sibi blandientis vanam oblectationem.
86 Μὴ φρονεῖν ἐπέδξιος. Modestius etiam de se sentire, quam merita ferant. Ita Combef. qui addit:

Idque si retinenda vox, δπάξιον. Nam ipsi non displicet ἀπάξιον. Non indigne ac ulter quam ferant merita sentire. Nec enim, inquit, falso sentit humilitas, cum se deprimit, nihilque suum, Dei totum agnoscit quod in se virtutis.

87 Εἰρωνεία. Hypocrisis, irrisio.
99 "Αλλη δὲ δέξια. Hic triplex hujus vocis δέξια, est acceptio, 1° eorum quæ non sunt, existimatio, 2° inanis rumor, 3° rerum phantasmatio.

METRICA VERSIO.

Recte movetur, quisquis objurgat malos.
Proibri timore contrahit mentem pudor.
Edrons, pudore dicitur quisquis caret.
Proposita cum quis urget, id studium voco :
Studiumque contra si fuges, ignaviam.
Pigritia quidnam est? torpor ad quiddam gravis.
Zelus initamen, moror aut est quispiam.
Cum vis amoris exterum furtini petit,
Zelotypiam istud dicere antiqui solent.
'Αλαζονεία, mentis est vanus tumor.
Levitate nata fastus est elatio.
Superbus est, qui conspicī a cunctis amat.
Est αὐθάδεια, cum nimis sibi quis placet.
De se humiliis ille est qui minus digne aestimat.

B Qui singit humilem, premitur hic hypocrisi
Est liberalis, zera qui dat alteri :
At cuncta si quis dilapidat, est prodigus :
Illiberalis parcus est, nimis et tenax.
Magnificus est qui splendidis rebus studet :
Ob parva sed qui timidus est, μικροπρεπής.
Magnanimus est qui cuncta facilis sustinet :
Nec parva ferre, mentis est pusillilitas.
Ambitio, modica laudis est tantum sitis ;
Immodica vero, χαυνότης dici solet.
Cenodoxus autem, gloriæ vanæ appetens.
Δέξα ast, videtur tale quod, tale aut tibi.
At δέξα rerum dispar est et imaginum.
Molestus hostis sermo, contumelia

Πρᾶξις, λόγος τε. Λοιδόρος δ' αἰσχη φέρει.
Μέμψις δ' ἀτιμώρητος ἐκ φίλου φύγος.
Κατηγορία δ' ἔγκλημα τῶν κολαστέων·
· Ἡ δ' οὐκ ἀληθῆς γίνεται, συκοφαντία·
105 Ἡ λάθριος δὲ, διαβολή σοι κλητέα.
Μέμψις ἀνεύθυνός τις, ἡ βλασφημία.
Κακήγορος δ', δε πᾶσιν ὀπλίζει στόμα.
Ἀστειότης μὲν, φαιδρότης δὲ συλλόγῳ.
· Ἡ δ' εὐτραπελία, φαιδρότης ἔξω λόγου.
110 Λόγου δὲ μωρὸς ἐστίν ή ἀχρηστία.
Γέλως, παρειδής βράσμα, παλμὸς καρδίας.
Οὐνοῦ δὲ ἀμετρον χρῆσιν εἰπὲ τὴν μέθην,
Τὰ δὲ ἐκ μέθης ὑδρίσμαθ', ή παροινά.
Ἡ κραιπάλη δὲ ἡώλος ὑδρίς ἐκ μέθης.

Α 115 Φόνος δ' ὁ μὲν τις σωμάτων, δ' εἰκόνος·
· Αμφω δὲ λύσις τῆς φίλης ἀρμονίας.
Πορνεία καὶ μοιχεία, ή μὲν σωμάτων
Σένων κλοπή τις, τῇ δέ τις καὶ δαιμόνων·
· Οὐταν Θεοῦ τὸ φιλτρὸν εἰς ἔχθροὺς πέσῃ.
120 Εἰδωλολάτρης δὲ σέβει καὶ χρυσὸν.
Εἰ δὲ ὠφέλεια, κέρδος εἰς ψυχὴν λαβεῖν,
Βλάβη, τὸ ταῦτην ζημιῶσαι, γίνεται.
Ἐλεος μέν ἐστι συμπάθεια συμφορᾶς.
Οίκτος δὲ κ' εὖ τι τὸν πεπονθότα δράσαι.
125 Ἔξις δὲ ποιὰ πρὸς τὰ πρόγματα, δ τρόπος·
· Ἡθος δὲ πλάσμα τοῦ τρόπου κατήγορον.
Διατακτία, τύπωσις ἐργῶ καὶ λόγω.
Δόγος δὲ ἀριστός ἐστι φαρμακεὺς κακῶν·

Actio vel oratio. Maledicus convicia ingerit.
Objurgatio autem amici innoxia est reprehensio.
Criminatio est accusatio rerum puniendarum.
Si falsa sit (accusatio), sycophantia est;
105 Si clandestina, calumnia tibi appellanda est.
Reprehensio non fulta probationibus, blasphemia.
Maledicus autem ille est, qui contra omnes os suum armat.
Comitas est hilaritas in colloquio.
Dicacitas autem est hilaritas extra rationem.
110 Sermonis stultitia ejus est inutilitas.
Ritus genarum est impulsus, subsultatio cordis.
Vini inmodicum usum voca temulentiam,
Ex temulentia autem natas injurias debacchationem.
Crapula vero, petulantia est profecta ex pridiana ebrietate.
115 Cædes alia est corporum, alia divinæ imaginis;
Utraque autem dissolutio charæ concinnitatis.
Scortatio et adulterium, alia sunt corporum
Alienorū quasi quædam surta, alia dæmonum;
Cum scilicet amor Dei ad ejus hostes transferatur.
120 Idolorum cultor est quisquis colit aurum.
Si utilitas est, lucrum in animam redundans facere,
Jactura est, cum damnum aliquod ei affertur.
Misericordia est naturalis affectus in alienis calamitatibus :
Miseratio autem, etiam eum, qui calamitatem passus est, juvare.
125 Habitus talis vel talis erga res, cuiusque est indoles.
Mores vero fligmentum sunt, quo designatur indoles.
Doctrina aliorum est informatio opere et sermone.
Sermo autem optimus est remedium vitiorum;

106 Ἀρεύθυνος. Combeſ. legendum censem ὑπεύθυνος. « Adduci non possum, inquit, ut ita Gregorius blasphemiam dixerit, quasi quam quis impune evomiat, et non potius ὑπεύθυνον, *quaerit sit pœna obnoxia.* » Ἀρεύθυνος autem exponi potest, non discussa, non examinata. Ceterum alio sensu ei accuratiore solet accipi vox ista, *blasphemia.*

118 Δαιμόνων. Cum quis dæmonibus servire et obsequi potius quam Deo studet. Quod in Scriptu-

ris fornicatio et fornicari appellatur, Jud. ii, 17 : Fornicantes cum diis alienis; I Paralip. v, 25 : Fornicati sunt post deos; et Psal. lxxii, 27 : Qui fornicantur abs te.

126 Ἡθος et τρόπος, voces sunt affines, inquit Combeſ., vulgate Gregorius, quod consuetudo plerumque indole moresque firmet, et ita nos ad aliquid habeamus, ut assueti sumus.

METRICA VERSIO.

Est, actioque probra fert convicium.
Querela amici lenis est reprehensio.
At crimen, horum est, lex quibus poenam irrogat.
Conficta si sint crimina, est sycophantia.
Id si latenter, tum vocem calumniam.
Impune cum quis carpit, est βλασφημία.
Maledicus autem est, ore qui cunctos petit.
In colloquendo suavitas est comitas.
Rationis expers hilaritas, dicacitas.
Stultitia vero, sermo cum vane fluit.
Ritus genarum est æstus : hic pectus micat.
Usus lyxe nimius est temulentia.
Exorta vino probra, debacchatio.
Crapula, proterve post merum si te geras.

Est una cædes corporis, animi altera :
Per utramque dulcis solvitur connexio.
Stuprum duplex est, atque adulterium duplex.
Subripitur uno corpus : at mens altero.
119 Quoties ad hostes Numinis philtrum cadit.
Idolatras, qui colunt aurum, voca.
Cum nostra lucrum mens facit, tum hoc utile,
Jactura mentis cum sit, hoc malum puta.
Ἐλεος, dolore est affici ob casus graves :
Οίκτος, dolori hoc addere, ut miserum juves.
Est certus ad res habitus, hunc τρόπον vocant.
Fligmentum at ἥθος rursus est, index τρόπου.
Doctrina rebus instruit, dictis quoque.
Est improborum pharinacum sermo optimus :

'Ο δ' οὐκ ἀριστος, καὶ καλῶν ἀναιρέτης.
 130 Σκέψιν νοητῶν, τὴν θεωρίαν νόει.
 Πρᾶξις δὲ ἐνέργειά τις εἰς τὰ πράκτεα.
 "Εἴς μέν ἔστι ποιότης τις ἔμμονος.
 Τόχον δὲ ταύτης, τὴν ἐνέργειαν λέγω.
 Τέχνη μὲν ἔστι σύνταγμ' ἐξ ἐμπειρίας.
 135 "Εἴς δὲ διάτος, ἢν ἐπιστήμην λέγω.
 "Ο μὴ χάριν τοῦ, τάλλα δὲ αὐτοῦ, τέλος.
 Σκοπός δὲ δῆ τις, φέτελει σπουδάζεται.
 Δέησιν οὖν, τὴν αἰτησιν ἐνδέων.
 Τὴν δὲ προσευχὴν ἴσθι τῶν ἀμεινόνων.
 140 Εὐχὴν δὲ ὑπόσχεσίν τιν' ἐξιλάσματος.
 Τὸ δὲ ἐξιλασμα, δῶρον εἰς τιμὴν φέρον.
 "Επαινὸς ἔστιν εὖ τι τῶν ἔμμων φράσαι.
 Άνοις δὲ ἐπαινος εἰς θεον σεβάσμιος.

Α 'Ο δὲ ὑμνος, αἶνος ἐμμελής, ὡς οἰομεν.
 145 Ψαλμὸς σὺν φθῇ γίγνεται φαλμῳδία.
 Τὰ δύτια φάσκειν, ὡς ἔχει, ἀφευδία.
 'Ως δὲ οὐκ ἔχει, φεῦδος. Καὶ τοῦ λόγου μάχη
 λόγον προσάντη, οὐ τί χείρον τῷ βίᾳ;
 "Ορκος δὲ δὴ πιστωσις ἐμμέση θεῷ.
 150 Τούτου δὲ τηρησίς τις ἡ ενορχία.
 Θρησκειαν οἶδα καὶ τὸ δαιμόνιον σέβας.
 'Η δὲ εὐσέβεια, προσκύνησις τῆς Τριάδος.
 "Ἀρνησίς ἔστιν, ἵν τι τῶν τριῶν κάτω
 βαλεῖν, θεού τε μὴ σέβειν συμφυταν.
 155 Πίστις δὲ δεσποτή· ἡ μὲν ἐκ λόγου βίας,
 "Η καὶ δικαία· ἡ δὲ έποιμος συνθρομή.
 Λόγος γάρ ἔστιν δὲ πρόσδρομος τοῦ λόγου.
 'Επίτης δὲ ἀπόντος περάγματος συνουσία.

At qui malus est, etiam virtutes perimit.
 130 Considerationem rerum, quae mente percipiuntur, theoriam intellige.
 Actio efficacitas quedam est ad res agendas.
 Habitus est qualitas quedam permanens.
 Sobilem illius, efficacitatem appello.
 Ars est collectio disciplinarum longo usu parta.
 135 Habitum qui dissolvi nequit, hunc scientiam appello.
 Quod alicuius gratia non fit, sed alia propter ipsum, id pro fine habendum.
618-619 Scopus vero illud est, cui finis dirigitur.
 Rogationem credito esse petitionem rerum quae desunt:
 Precationem autem scito esse postulationem rerum praestantiorum:
 140 Et votum esse promissionem expiationis:
 Expiatio est munus ad honoris exhibitionem spectans.
 Laudatio est aliquid ex meis praedicare.
 Laus vero est laudatio religiosa ad Deum pertinens.
 Hymnus est laus modulata, ut opinor.
 145 Psalmus cum cantu est melodia.
 Res dicere, ut se habent, veritas est:
 Alter vero, ac se habent, dicere, mendacium est. Verborum pugna,
 Contentio est in verbis, qua quid pejus in vita?
 Jusjurandum est testificatio fidei, interposito Deo;
 150 Quae si servetur, justum est juramentum.
 Religionis vocabulum, scio etiam dici de cultu dæmonum.
 Pictas autem est adoratio Trinitatis,
 Negatio vero est vel unam ex tribus personis in inferiore ordinem
 Dejicere, et non colere unitatem divinæ naturæ.
 155 Fides duplex est, altera quidem, ex vi verbi,
 Quae et justa est: altera est facilis assensio.
 Verbum enim præses est verbi.
 Spes autem est cum re absente copulatio.

136 Τοῦ, τάλλα δὲ αὐτοῦ, τέλος. Sic prorsus
 legendum. Edit. τοῦδε, διὰ τοῦδε, τῷ τέλος.
 137 Οὐ τέλει σκονδέεται. Quo quisque sine stu-
 det, quo consilio.
 138 Ἔγδεων. Rerum necessariarum.
 140 ἐξιλάσματος. Pollicitationem muneris pla-
 catorii.

142 Τοῦ τέλος διώρ. Rerum et actionum humana-
 rum prædicatio.
 143 Λόγορος προσδητη. Ιεπιρε φάσκειν, addressos
 sermones eloqui. Val. λόγος προσάντης.
 145 'Ἐκ λόγου βίας. Ex vi verbi, id est, vi ora-
 tionis persuadens.
 157 Λόγος γάρ. Verbum enim præses est verbi,

METRICA VERSIO.

At pravus infert vel probis viris necem.
 Alterna quae sunt, displicet theoria.
 Ad res gerendas actus est quidam actio.
 Illebitus quid autem? qualitas fixa et tenax.
 Quis partus ejus? actus est, hoc assero.
 Ars est, quod usu quispiam longo capit.
 At firmus habitus dicitur scientia.
 Quo cuncta tendunt cætera, id finem voco.
 Qua quisque finire studet, dic hoc scopum.
 Δέησις est, hæc petere, quae desunt tibi.
 Meliora spectat, quam προσευχὴν dicimus.
 Εὐχὴν, voves cum quidpiam, ut places Deum.
 At ἐξιλασμα, niunus in honorem serens.
 "Επαινος est, si quidpiam laudas mei:
 Άνοις, suprimum laude si regem afficias.

B Modulata laus est ὑμνος, ut quidem arbitror.
 Cum cantione psalmus est psalmodia.
 Rem qualis ipsa est, eloqui, hoc est veritas:
 At qualis haud est, falsitas. Λογομαχία
 Est sermo pugnar: quo nihil funestius.
 Jurare, dicti sistere esti testem Deum.
 Si vera iures, istud est εὔορχτα.
 Θρησκεία cultus dæmonum quoque dicitur.
 At εὐσέβεια Triadis est cultus sacre.
 Negator, unum quisquis ex tribus locat
 Deorsum, eandem nec colit substantiam.
 Fides, vel est quam sermo robustus parit
 (Et ista justa est), facilis aut assensio.
 Sermonis etenim præses est Sermo, Rei
 Procul at remota firma spes mea copulati.

Λύσιν δὲ ταύτης, τὴν ἀπόγνωσιν λέγω.
 160 Συμψυχίαν δὲ τὴν ἀγάπην ὄρίζομαι,
 Τὴν πρὸς Θεὸν δὲ, καὶ ὅδον θεώσεως.
 Μίσος δὲ ἀποστροφή τις, ἔχθρας ἐργάτις.
 Ὑπόκρισις δὲ, λαγθάνουσα πικρία.
 Τιμῇ δὲ τοῦ Πλάσαντος, ἀνθρωπὸν φιλεῖν·
 165 Τοῦ πτωχίσαντος δὲ αὐτὸν, ἡ πτωχῶν σχέσις.
 Φιλόξενος δὲ ὁ δεῖν αὐτὸς ὁν ἔνος.
 Βίον γαλήνη δὲ ἔστιν, εἰρήνη φιλη·
 Ψυχῆς δὲ καὶ μάλιστα, λώφησις παθῶν.
 Ἡ δὲ ἔχθρα μοι δύσνοια καὶ διάστασις·
 170 Ἐχθρα δὲ καὶ πόλεμος, εὐρέτης κακῶν.
 Ἀγνισμός δὲ τινί τὴν ή θεοῦ συνουσίᾳ.

Α Βέβηλον οἶου καὶ βδέλυγμ' ἀμαρτίαν.
 Κάθαρσίς ἔστιν ἐκπλυσίς μολυσμάτων.
 Μολυσμὸν οἶδα καὶ τύπωσιν τῶν κακῶν.
 175 Γάμος μὲν ἔστιν ἐννομος σαρκῶν δέσις·
 Ἡ παρθενεῖα δὲ ἐκβασίς τοῦ σώματος.
 Οὐτος μοναστής, δὲ θεῷ ζῇ καὶ μόνῳ.
 Μονὴ δὲ μοι, σύνταγμα πρὸς σωτηρίαν.
 Ἀμαρτία δὲ τοῦ καλοῦ παρεκτροπῆ,
 180 Ὁ μὴ φύσις τε καὶ νόμος χαρίζεται.
 Νόμος μὲν ἔστιν ἐνδικὸς πρακτῶν δρος.
 Ἡ δὲ ἐνταλὴ μοι δεσπότου παρεγγυή.
 Παρανομή δὲ τινί ἐν νόμῳ πονηρίᾳ·
 Ἀνομίαν οἶδα τὴν νόμων ἐλευθέραν.

Hujus amissionem, desperationem appello.
 160 Arctam animorum conjunctionem, charitatem defino,
 Eam, quae est erga Deum, ad consequendam divinitatem.
 Odium aversatio quædam est inimicitiae effectrix.
 Hypocrisis autem est latens acerbitas.
 Honos Creatoris est, hominem diligere.
 165 Honos est ejus qui se ipse pauperem fecit, erga pauperes affectio.
 Hospitalitatis studiosus est, qui se ipse novit esse hospitem.
 Vitæ tranquillitas est pax gratissima:
 Mentis vero maxime est affectionum sedatio.
 Inimicitia mihi est malevolentia et dissensio;
 170 Inimicitia quoque et bellum, inventrix malorum.
 Sanctitas est cum Deo conversatio.
 Profanum existima et execrabilis peccatum.
 Lustratio est ablutio inquinamentorum.
 Inquinamentum scio esse ipsam animo mali informationem.
620-621 175 Matrimonium est legitima corporum conjunctio.
 Virginitas est egressio e corpore.
 Monachus is est, qui Deo vivit et soli.
 Monasterium mihi videtur causa salutis collecta multitudine.
 Peccatum est a bono exorbitatio,
 180 Quod nec natura, nec lex indulget.
 Lex est justa rerum agendarum definita linea.
 Mandatum autem Domini est præceptio.
 Transgressio legis est in legem iniquitas.
 Inmunitatem a lege scio legibus non esse astrictam.

scilicet doctrinæ fidei, cui se immisceat, lumenque
 fidei in mentibus accendat, atque omni firmius ra-
 tione sibi eas subjiciat. Frustra enim vox doctoris
 auribus excipitur, nisi Deus cor audientis miseri-
 cordiæ aperiat.

164 Πλάσαντος. Sic emendavit Billius, ut sensus
 constet. Versus etiam qui sequitur, exigit, in quo
 poeta ad illud Prov. x, 14, alludit: *Honorat Deum,*
qui pauperis miseretur.

167 Εἰρήνη. Vat. εἰρήνης φιλη. *Amica pacis.*
 170 Εὐρέτης. Vat. Ἐφεντέτης.
 172 Ἀμαρτία. Vat. ἀμαρτίας.
 177 Μόνη. Et soli. Billius videtur legisse νόμῳ,

qui vertit *legi*: quod certe monachum a viro fidei
 non secernit, qui legi et Deo servire debet.

180 Ὁ μὴ. Billius legit δμοι et refert ad καλοῦ,
 sed nullius codicis auctoritate nititur.

184 Ἀροτλια. Videtur respicere ad illud Pauli-
 i Cor. ix, 21: Τοῖς ἀνόμοις, ὡς ἀνόμος, qui sine
 lege est, hunc scio liberum esse a legibus. Billius
 vero in suo codice legit εὐνόμιον, et putat Grego-
 rum alludere ad id quod est apud Paulum, nim-
 rum, pios viros, atque omnibus virtutibus expoli-
 tot, legi minime subjectos esse, propterea quod
 libenter, non autem gravatim, et tanquam vi adacti,
 diuinis leges excequuntur.

METRICA VERSIO.

Hanc frangit autem tetra desperatio.
 Concors voluntas, charitas, amor ac Dei,
 Ad summa certaina sidera ostendit viam.
 Aversio odium est, hinc similitas nascitur.
 Occultum at odium dic quid est? hypocrisis.
 Fictorem honorat quisquis hominem diligit:
 Inopemque factum sponte, quisquis pauperes.
 Quid hospitalis? hospitem qui se putat.
 Tranquillus ævum, si studes paci, exiges.
 Serena mens est, motibus ævis carentis.
 Quidnam similitas? improba est dissensio.
 Bellum et similitas nil mali non excitant.
 Quid sanctitas est? cum Deo consuescere.

B Quidnam profanum, quidque sacrilegum? scelus.
 Quidnam piamen? sordium est detersio.
 Conspurcat autem vel typus solus mali.
 Legitima thalamus corporum est connexio.
 At vita cœlebs, egredi est a corpore.
 Quid monachus? est qui vivit et legi et Deo.
 Moνή, saluti quæ studet soli cohors.
 Quid, quæso, noxa est? a bono deflexio,
 Natura mihi quod porrigit, lex et Dei.
 Lex, quæ gerenda necne sint, dictat mihi.
 Mandatum at est quod Dominus indixit meus.
 In lege quod sit improbe, est iniquitas.
 Legum soluta est vinculis at æquitas.

185 Τουδαισμὸς ἔστιν, δὲ πρώτος νόμος·
 Ὁ δεύτερος δὲ, τοῦ πάθους μυστήριον.
 Ὁ μὲν σκιάθης, δαιμόνων ἀναρέτης·
 Ὁ δὲ τρανὸς τε καὶ λύτης αἰνιγμάτων.
 Χριστοῦ δὲ ἐνανθρώπησις, δλλτ, μου πλάσις,
 190 Θεοῦ παθόντος σαρκικῶς ἐμῷ πάθει,
 "Ος πάντα πᾶσιν ἀντέδωκε τοῖς ἡμῖν."
 Ἐκ μὲν γυναικὸς ἥλθεν, εἰς Εβας χάριν·
 Ἐκ Παρθένου δὲ· καὶ γὰρ ἐκ Πατρὸς μόνου
 Τὸ πρώτον, ἀξεὶς ἀξύγων. Ἡ δὲ ἀπογραφὴ
 195 Τῆς θείας αὐθίς ἐγγραφῆς ἐλεῖ τύπον.
 Ἡ σπαργάνωσις, ἀντὶ τῆς γυμνώσεως.
 Φόνος δὲ πατέων, νηπίων ἀρπαῖς τύπων.
 Ἀστηρ τρέχων δὲ, προσκύνησις κτίσεως.
 Μάγοις δὲ προστρέχοντες, έθνῶν εἰσόδος.

Α 200 Τὸ λούτρον δὲ κάθαρσις ὑδάτων ἐμῶν.
 Τὸ Πνεῦμα συγγένεια μαρτυρουμένη.
 "Ἀλεψίς ἡ νηστεία πρὸς ἔχθροῦ πάλην."
 Ἡ πειρα δὲ ἡν δρευνα τῆς Θεοῦ πλοκῆς.
 Στέφος δὲ ἀκανθῶν, Ἑνδυσις τε πορφύρας,
 205 Ἐχθροῦ κράτους σύλησις ἐκ παλαισμάτων.
 Τρόπαιον δὲ σταυρὸς δὲ τοῦ ἔμπολου ἔμπολον.
 "Ἄλλοι δὲ πῆγις τῆς ἐμῆς ἀμαρτίας.
 Εἰσω δὲ πάντα ταῖν χεροῖν ἀπλουμέναιν.
 Γεύσεις δὲ γεῦσις ἡ χολῆς ἀντεστατος.
 210 Ληστῶν δὲ δὲ μὲν σέσωστο πιστεύσας, Ἄδαμ.
 Ὁ δὲ ἡν πονηρὸς, καίπερ ἐσταυρωμένος.
 Πένθος δὲ τοῦ παθόντος ἐκταλον σκότος.
 Πετρῶν δὲ ῥῆξις, τῶν πετρῶν ὑπέρμαχος.
 Νεκρῶν δὲ ἐγέρσις, εἰσόδεις τε εἰς πόλιν,

185 Judaismus est prima lex :
 Secunda autem, Christi passionum mysterium.
 Prima quidem umbris involuta, dæmoniorum cultus erat extirpatrix,
 Altera vero lucida et solutrix xenigmatum.
 Christi autem incarnatio, alia est hominis formatio,
 190 Deo carnaliter perpeaso, ob peccatum meum,
 Qui omnia pro omnibus meis reddidit.
 Ex semina quidem prodiit in Eva gratiam :
 Ex Virgine autem : etenim ex Patre solo
 Prius prodiit ; ex injugatis ipse injugatus. Orbis autem descriptio
 195 Divinæ rursus inscriptionis figuram gerebat.
 Fasciis involutus est, ob pristinam nuditatem.
 Cædes parvolorum puerilium signabat abolitionem figurarum.
 Sidus currens, adoratum a creaturis Numen :
 Magi accurrentes, gentilium ingressus.
 200 Baptisma ipsius erat purgatio aquarum mearum.
 Spiritus divinæ cognitionis testimonium.
 Jejunium, unctio ante pugnam cum hoste.
 Tentatio erat exploratio divinæ unitiosis.
 Corona spinea, indumentum purpureum,
 205 Inimici potestatis expoliatio per luctationes.
 Trophaeum veteris ligni, crucis lignum.
 Clavi, confixio mei peccati.
 Complectitur omnia manibus explicatis.
 Gustus (pomi) gustu fellis compensatur.
 210 Ex latronibus alter credens salutem consecutus est ; Adamus erat :
 Alter vero manebat secleratus, quamvis cruci affixus.
 Luctus quidam Christi patientis erant tenebræ ad horam sextam factæ,
 622-623 Petrarum fissura, petrarum propugnatrix :
 Mortuorum ad vitam redditus, et ingressus in urbem

191 Ὅς πάντα κάστιν. Inobedientiam obedientia
 expiarit : turpes meas voluptates crudelissimis cru-
 ciatiibus.

203 Τῆς Θεοῦ πλοκῆς. Divinæ unitiosis, copu-
 lationis cum Deo, exploratio, an esset Deus qui a
 jejunio esuriret. Billius : Divini amoris specimen est

tentatio.

212 Πένθος δὲ τοῦ καθόντος. Luctus ob Christum
 patientem tenebræ, quasi sole lugente Christum in
 cruce pendente.

213 Τῶν πετρῶν υπέρμαχος. Petrarum propa-
 gnatrix, saxeorum cordium.

METRICA VERSIO.

Judaismus prima lex : Christi crucis
 Lex at secunda dicitur mysterium.
 Umbrosa prima, dæmonum cultum opprimens :
 Secunda clara, veteris et dubia explicans.
 Humanitas Christi mea est refectio,
 Cum carne passus est Deus noxiam ob meam,
 Qui cuncta cunctis pro meis sua reddidit :
 Evæ in favorem semina natus quidem,
 At virgine tamen, ut prius solo ex Patre :
 Injubibus injux. Orbis at descrip.
 Typum gerebat coelitis. Quin fasciis
 Ob nuditatem voluit involvi meam.
 Nex parvolorum signat extinctos typos.
 Currente stella, condita Tonantem colunt.
 Cursus Magorum gentium ingressum indicat.

B Baptismus undas ipsius purgat meas.
 Æqualis ipsi Spiritus testis venit.
 Ut cum hoste pugnet, ungitur jejunio.
 Divini amoris specimen est tentatio.
 Corona spinis texta, purpurea et chiamys,
 Hostile lucta spoliat imperium gravi.
 Crux est triumphus, arbor augusta, arboris.
 Clavi, meorum criminum confixio.
 Cuncta explicatis manibus ipse ambit suis :
 Fellis medetur gustui gustus malo.
 Unus latronum salvus ob fidem est, Adam :
 Manet alter, etiam fixus in cruce, improbus.
 Caligo passum luget : ac pro saxeis
 Ruptura lapidum, cordibus pugnas init.
 At cum resurgent mortui, atque urbem petunt,

215 Ἡ τῶν θανόντων εἰς δικαίωσις.
Πλευρᾶς δὲ φεύσαν αἷμα καὶ θάρω δίκαιο,
Τὸ διστὸν δῆν βάπτισμα, λούτρου καὶ πάθους,
Οταν διώχτης κίνδυνον καιρὸς φέρῃ.
Ἡ νεκρότης δὲ, τῆς ἐμῆς ἀναίρεσις.
220 Ἡ δὲ ἐκ νεκρῶν ἑγερσίς, ἐξ ἔδου λύσις.
Ἡ δὲ εἰς δικαίωσιν παρέκα καὶ μὲν φέρει.
Καὶ τάπι τούτοις, δεῦρο μοι, σκεψώμεθα.
Λαὸς μὲν ἔστι σύνταγμα εἰς Θεού σέβας.
Ναὸς δὲ λαοῦ σεπτὸν ἀγνευτήριον.
225 Θεῷ δὲ δῶρον, θυσία καθάρσιοι.
Δώρων δοχεῖον ἀγνὸν, η θεηδόχος.

215 Eorum qui obierant, in cœlum translatio.
E latere manans sanguis et aqua simu,
Duplex est baptisma, aliud lavacri, aliud sanguinis,
Cum infestum tempus periculum affert.
Mors ipsius mortis meæ est abolitio.
220 Ejus resurrectio mea est ab inferno liberatio.
In cœlum ascensus me quoque sursum evehit.
Quæ præterea supersunt, age, consideremus.
Populus est collectio hominum ad Dei cultum.
Templum autem venerandum populi sacrarium.
225 Deo munus oblatum sunt victimæ lustricæ.
Munerum venerandum receptaculum est Deum suscipiens
Mensa. Sacerdotium est sanctificatio animarum,
Deo conjungens hominem et homini Deum.
Mysterium ineffabile quoddam est religiosum.
230 Charisma scio esse divinum Spiritus donum.
Denuntiationem rerum abditarum prophetiam appello;
Evangelium vero, prædicationem novæ salutis;
Apostolicum munus quod suppetias venit Evangelio;
Institutionem puerorum de doctrina, catechesin;
235 Pœnitentiam, ad meliora conversionem;
Exorcismum, dæmonorum expulsionem.
Baptismus est secundæ vitæ sigillum.
Oblationes, Dei incarnationis,

220 Ἡ δὲ νεκρῶν. Sic habet codex Vaticanus.
Edili autem δὲ νεκρῶν.

220 Θεηδόχος. Deum suscipiens. Alter θυηδόχος,
qua victimam capiat. Aptissima vox ultraque ad si-
gnificandam Eucharistiam, de qua hic Gregorius.
Ilic Billius acriter carpit Leuenclaium, hæreticum
homineū, qui totum hunc Gregorii locum deprava-
vavit, et malâ fide redidit. Primo quidem θυσίας
χαθαρίσους, nota ad marginem apposita, preces si-
gnificare callide innuit, quamvis Missa sacrificium
hiis verbis designari manifestum sit. Deinde vero
θυηδόχον τράπεζαν interpretatur, mensam qua suffi-
fuit illos continet; cum vel mediocriter eruditū
norint θυηδόχον idem esse ac θυσίας δεχομένην.
Missa ergo hoc veteratore, agnoscamus et dicamus
cum Gregorio dona esse lustralia sacrificia, hoc est
corpus et sanguinem Christi in Missa, et horum do-
norum receptaculum esse mensam θυηδόχον, id est
sacrificia capientem, aut potius θεηδόχον, id est sus-
cipientem Deum.

229 Σέβας. Religiosum Bill. Cultus arcanus Dei,

METRICA VERSIO.

Ad supera, quos mors presserat, migrant loca.
E latere manans sanguis et latex aqua,
Baptisma geminum est, hoc aquæ, illud sanguinis,
Cum me periclis tempus infestum objicit.
At mortis ejus mors est extinctio.
Me nigro ab orco, redditus vitæ, eripit.
Ad supera tendens me quoque in cœlum vehit.
Jam, quæ sequuntur, tu velim consideres.
Λαός, coactum est agmen ad cultum Dei.
Νοές, locus ubi sordibus plebs se expiat.
Donum Tonanti lustricæ sunt victimæ.
Quæ dona sedes excipit, mensa est sacra.

A Τράπεζῃ. Ιερωσύνη δὲ ἀγνισμὸς φρενῶν,
Θεῷ φέρων δινθρωπον, ἀνθρώπῳ Θεόν.
Μυστήριον μὲν ἔστιν ἀρρήτον σέβας.
230 Χάρισμα δὲ οἶδα Πνεύματος; θείαν δόσιν.
Κήσουγμ' ἀδήλων, τὴν προφητείαν λέγω.
Εύαγγελιον δὲ, τῆς νέας σωτηρίας.
Ἀποστολὴν δὲ, συμμαχίαν κηρύγματος.
Λόγου δὲ γνῶσιν, τὴν κατήχησιν, νέοις.
235 Τὴν δὲ μετάνοιαν, πρὸς τὰ κρείσσονα στροφήν.
Ἐξόρκισιν δὲ, δαιμόνων ἔξαίρεσιν.
Τὸ λοῦτρὸν ἔστι δευτέρου βίου σφραγίς.
Αἱ προσφοραὶ δὲ, τῆς Θεού σαρκώσεως,

res sacra.

233 Κηρύγματος. Hoc verbum absolute dictum,
de Evangelio accipitur.

235 Τὴν δέ. Vat., καὶ τὴν μετάνοιαν στροφὴν εἰς
χριστισσα.

238 Αἱ προσφοραὶ. Altaris oblationes nibil aliud
sunt, quam quod nos Missæ nomine intelligimus :
hoc est sacrificium illud, quo sacerdos Deo Patri
corpus et sanguinem Christi offert. Προσφορά namque
a verbo προσφέρειν manat : quod quidem, cum
absolute ponitur, idem est ac ιερουργεῖν, et λει-
τουργεῖν, et, ut Latinis loquuntur, *sacris operari, sacra facere*. Vult igitur Gregorius Missarum obla-
tiones hoc nobis conferre, ut Christi incarnationi,
eiusque cruciatis communicemus, quemadmo-
dum ipse loquitur infra lib. II, sect. 1, carm. 4,
vers. 49 et 50 :

Οὐχ ἔτι μὲν θυσίαν ἄγνοις ἔπι χεῖρας δείρω,
Τοὺς μεγάλους Χριστοῦ μιγνύμενος πάθεσιν.
Non jam amplius ad sancta sacrificia manus attollo,
Magnis Christi admistus passionibus.

B Mentes sacerdos purgat, et sanctas facit,
Hominem Deoque copulans, homini et Deum.
Mysterium quid? cultus arcanus Dei.
Charisma sancti Spiritus donum est sacram :
Obscura cum quis prædicat, prophetia.
Novam salutem sermo fert evangelus :
At concionem missio sacram juvat.
Doctrina pueris tradita est catechesis.
Metanœa, cum quis corrigit vitam improbabem.
Pelluntur at cum dæmones, exorcisis.
Signum, secundæ balneum est vitæ sacrum.
Oblationes, carnis assumptæ a Deo,

Παθημάτων τε τῶν Θεοῦ κοινωνία.
 240 Σημεῖόν ἔστι θαῦμά γ' οὐκ εἰθισμένον.
 Πυρὸς δὲ γλῶσσαι, Πνεύματος ἐνδήμητα.
 'Ο ψυχικὸς δὲ ἀνθρωπος, οὐδέπω καλός·
 'Ο σαρκικὸς δὲ, καὶ λίαν πάθους φύλος·
 'Ο πνευματικὸς δ', οὐ μακρὸν τοῦ πνεύματος.
 245 Τίς δ' Ἀντίχριστος; πλήρες ίοῦ θηρίον,
 Ἀνήρ δυνάστης. 'Η ἀπόστασις δὲ τίς;
 'Ο παγκάκιστος ἀρτίως ἀποστάτης,
 'Η τε κρατοῦσα νῦν Θεοῦ διαιρεσίς·
 Μεθ' ἦν δὲ Χριστὸς αὐθίς ήν δόξῃ Πατρὸς,
 250 "Οσον φανῆναι σῶμα τοῖς θεοκτόνοις.
 Μεθ' ἦν ἀνάστασις, η δέσις τοῦ συνθέτου·
 Μεθ' ἦν τὸ συμπέρασμα, τῶν δυτῶν λύσις·
 'Εστι δὲ δὴ τις πρὸς τὸ κρέατον ἀλλαγή·

Α Μεθ' ἦν κρίσις τε καὶ φόβος. Τίς δ' ἡ κρίσις;
 255 Οἰκεῖον ἔνδον τοῦ συνειδήτος βάρος,
 'Η κουράτης, νόμου τε πρὸς βίον σταθμῆ.
 Μακριώτης δὲ ἐμοὶ γέτε εὔξωτα.
 Τίς δ' ἡ βασιλεία; τοῦ Θεοῦ θεωρία.
 Σὺν ἄγγελοις τε δόξα καὶ ὑμαρβία.
 260 Σκότος δὲ τοῖς κακίστοις, ἐκ Θεοῦ πεσεῖν·
 Σκάλης δὲ, πῦρ τε, τῆξις ὑλικοῦ πάθους.
 Εἰ δὲ ἄλλο τοῦδε κρέατον, οὐκ ἔξω Θεοῦ.
 Τύχη δὲ, καὶ πρόνοια, καὶ εἰμαρμένη·
 'Η μὲν, τὸ συμβάν αὐτομάτως, λόγου δίχα
 265 'Η δ', ολακισμὸς, ψ φέρει τὸ πᾶν Θεός·
 'Η δ', εἱρμὸς, οἷμαι, τῶν Θεῷ τουπουμένων.
 Ταῦτ' ἔστεν τῆμὸν ἐκτύπως δρίσματα.

Et eorum, quae passus est Deus, sunt participatio.

240 Signum est res mira et insueta.

Ignis lingua, Spiritus praesentia.

Animalis homo est qui nondum bonus est;

Carnalis autem, qui valde cupiditatibus est deditus;

Spiritalis demum, qui non longe abest a spiritu.

245 Quis est Antichristus? plena veneno bellua,

Homo potens. Quid etiam defectio?

250 624 625 Longe sceleratissimus nuper vigens apostata,

Et quae nunc dominatur Dei divisio:

Post quam Christus iterum veniet in gloria Patris,

255 Monstraturus corpus sumum deicidis;

Dehinc resurrectio, quae est nova corporis et animae conjunctio;

Post quam consummatio, universitatis dissolutio:

Est autem illa quædam in melius immutatio;

Postea judicium et metus. Quid vero judicium?

255 Proprium, cuius intus sibi quisque conscientis est, onus,

Vel levitas, et legis ad vitam exactio.

Felicitas, ut opinor, est beata vita.

Quid vero regnum coeleste? Dei contemplatio,

Cum angelis communis gloria, et laudum divinarum celebratio.

260 Tenebrae autem improbis, Deo excidere:

Vermis, ignis, carnalis libidinis eliquatio.

Si quid eo melius est, non est extra Deum.

Supersunt, fortuna, providentia, fatum:

Fortuna est quidquid fortuito accidit, absque ratione;

265 Providentia est clavus quo hanc universitatem regit Deus;

Fatum denique est certus ordo, ut arbitror, Dei decretorum.

Hæ sunt nobis quædam delineationes.

267 Ἀποστάτης. Arium significat, a quo scissa divinitas: vel Julianum Apostatam, quo nomine eum appellant. — Forte utrumque, si legas ἄττα, aut. CAILLAU.

268 Νόμον τε πρὸς βίον σταθμή. Et vilæ ad irremam legis inquisitio.

261 Πάθους. Al., πάχους. Crassæ molis absentia.

266 Εἱρμὸς. Ordo, series Dei decretorum.

267 Ἐκτύπως. Ad specimen cusa, exarata rerum definitiones.

METRICA VERSIO.

Horumque, passus quae Deus, perceptio.
 Res mira signum est, præter et morem incens.
 Præsentem at ignis Spiritum lingue indicant.
 Animalis autem quisquis est, nondum est probus.
 Carnalis ille est, virtus quem fœda obsident.
 At spiritualis eminus carnem fugit.
 Quid Antichristus? bellua venenum vomens,
 Vir opibus amplis. Quid item defectio?
 Apostata ille pessimus, nuper vigens,
 Dominatur et quæ nunc Dei divisio:
 Post quam in paterna gloria Christus polo
 Veniet, videntes corpore a theoconis;
 Post quam resurgent corpora, atque animis suis
 Jungentur. At tunc expletio, solvens omnia:
 Meliore cuncta quæ tamen vertet statu.

B Censura tunc, et tunc metus corda obterens :
 Censura mentes consicas intus gravans,
 Levansve, trutina legis et vitæ simul.
 Felicitas quid? Vivere beatum. Quid et
 Coeleste regnum? Visio summi Dei,
 Et cum beatis gloriam huic dare angelis.
 Caligo quidnam est improbis? labi a Deo.
 Materiam et ignis, verinis et, crassam liquant.
 Quod si quid hoc est melius, haud extra est Deum.
 Quid sors, pronœa, quidnam item fatum tibi?
 Quodcumque casu contigit, sors id nibi:
 Pronœa clavus, cuncta quo regit Deus;
 Fatumque, rerum nexus, æternus Pater
 Quas sculpsit. Hi sunt termini nostri breves.

ΔΕΥ. Εἰς περὶ τὸν φύλασσοφον

Χαίρεις, τρυφῶν, σὺ τῇ νόσῳ, εἴτ' εὐπορεῖς;
Ἐχεις κακὸν μὲν, φάρμακον δὲ τῆς νόσου.
Ἄλλος πένης μὲν, ἐγκρατῆς δέ τρισμάχαρ
Ὄς οὔτε δεινὸν, οὔτε φάρμακον ἔχει.
Τὸν πλούτον μὲν, τῶν παθῶν δὲ ήσσονα,
Τότε προτιμῶ τοῦ πένητος καὶ σοφοῦ,
Οὐαν τὸν ισχύοντα παραπλήξιά
Τοῦ μὴ νοσούντος, ἀτθενεστέρου δὲ γε.

ΛΓ'. Περὶ τῆς αὐτῆς.

Ἐστω τις νοσερὸς χαλεπῶς, καὶ πολλὰ πορίζων
Φάρμακα τοῖς πάθεσιν ἀλλος ὑγεινότατος,
Φάρμακον οὐδὲν. ἔχων πότερον τούτων μακαρίεις;

XXXV. *De philosophica paupertate.*

An lætaris, tu qui delicias sectaris, in morbo, quod dives sis?
Malo quidem laboras : sed est tibi remedium morbi.
Alius contra pauper est, sed temperans : ter felix ille,
Qui nec ullum malum, nec remedium mali habet.
5 Divitem quidem, cupiditatibus autem victimum,
Tunc præponam pauperi et sapienti,
Cum prætulero robustum ex dementia
Homini qui morbo non laborat, minus autem fortis est.

XXXVI. *De eodem argumento***.

Esto quis graviter morbidus, et multa comparans
Pharmacū suis morbis : alter sanissimus,
626-627 Pharmacū nullum habens ; utrum beatum dixeris?
Bene valentem (scio omnes ita dicturos) ;
5 Sic indigentem paucis, quamvis valde pauperem (felicem prædicabis).
Pro divite opibus et malis.

XXXVII. *De patientia****.

Cum repereris improborum aliquem prospere utentem rebus,
Scito illum extremo reservatum iudicio.
Cum probum aliquem videris afflictum, lustrationem
Hanc esse afflictionem scito ; oportet enim, si quid etiam exiguum
5 Cœni contractum sit, hoc purgari per molestias,
Ut nihil malorum ignis incendio servetur ;
Aut tentationem esse et luctam inimici,
Deo præstante, ut victor renuntietur.
Job hæc tibi persuadeat victoriam adeptus.

* Alias Bill. 130, p. 196. ** Alias Murator. 200, pag. 196. *** Alias Murator. 190, pag. 172.

XXXVII. 3 "Οταν καλότε τιν' έτι κακοῖς. Ita Vat.
Edit., ὅταν τιν' ἐν κακοῖς τῶν καλῶν.

6, 7 "Ως μηδέν. . . τοῦ δυσμενοῦς. Geminos
hos versus, qui desiderantur in edit. Par., Leuv.
agnoverat in sua, et Latine reddiderat. Id quo quidem non possum quin mirer et laudem hominis hæretici bonam filiem, qui ipse profert, agnoscitque Gregorii verba, que errorum suum de igne purgatorio, vel, ut ipsius verbo utar, igne exploratorio,

penitus subvertunt, et Ecclesiæ doctrinam nire confirmant : sic hos versus reddit Leuv. : *Ut ne quid mali supersit exploratorio purgandum igne, vel Deo concedente, periculum de nobis fieri necesse est, et cum adversario lucrandum, ut quis magnus renuntietur. Dubium non est quin Gregorius ad verba Apost. I Cor. iii, 13, alludat : Uniuscujusque opus quale sit, ignis probabit.*

METRICA VERSIO.

XXXV. DE PHILOSOPHICA PAUPERTATE.

(Billio interprete.)

Lætaris, æger, cuncta quod tibi suppetant?
Medicamen, hunc quo lenias morbum, est tibi.
Felix at alter : pauper est, sed continens,
Cui nec malum ullum, pharmacum nec est mali.
Iose opibus amplum, criminè sed omni obrutum,
Tunc anteponam pauperi et probo viro,
Cum, quem furoris reddidit fortē impetus,
Prætulero sano, sed minus fortē tamen.

XXXVI. DE EODEM ARGUMENTO.

(A. B. Caillau interprete.)

Esto quis ægrotus graviter, morbisque requirat
Pharmacū multa suis : nulla sed alter babens

B Pharmacū sit sanus : quem dixeris esse beatum?

Qui valet, exclamas ; clamat et omnis homo.
Indigit his paucis, pauper licet ; ille sed auro

Afflit atque malis : hic tibi primus erit.

XXXVII. DE PATIENTIA.

(A. B. Caillau interprete.)

Si prosper occurrat forsitan tibi malus,
Hunc crede servatum ultimæ sententiæ :
Si justus in malis, dolores hos puta
Lustrationem ; si quid est enim, licet
Parvum, luti super, decet molestiæ
Purgari, in ignes ut mali cadat nihil ;
Tentantis aut duram esse luctam dæmonis,
Deique donum, victor ut niteat magis.
Job ista suadeat triumphator tibi.

ΑΗ'. Εἰς τὴν αὐτήν.

Εἴ τις ἐών κακής στυγερὸν τέκος ἔνθα τέθηλας,
Ταῖς πυμάταις βισάνοις ἵσθι φυλασσόμενος.
Εἴ τις ἀριστος ἐών κύρσας τραχέος βιότοιο,
· Οὓς χρυσὸς χοδνοὶς ἵσθι καθαιρόμενος·
5 Ή φθονεροῦ πάλλη κάμων δέμας, ἄλλος ἡώθ τις,
· Οὓς κεν ἀεθλῆσας στέμμα νίκης φορδοῖς.
Τῷ μήτ' εὐθαλέων τέρπου φέρνα, μήτε μόργοις:
Κάμπτε χριστοφόρῳ πάντα φέρων κραδί.

ΑΘ'. Εἰς τὸν καθάρισμα.

Ἐφησέ τίς που τῶν φιλοχρύσων τάδε·

Α « Θέλω τύχης σταλαγμὸν, ἢ ψρενῶν πίθον. »
Πρὸς δὲ τὶς ἀντέφησε τῶν φιλοφρόνων·
« Πάντις φρενῶν μοι μᾶλλον, ἢ βιθὸς τύχης. »

Μ'. Εἰς τὸν ἀνθρωπίνων ματαιότητα.

Οἱ τοὺς ἀραχνῶν ἐκμιμούμενοι μίτους,
Καὶ τοὺς ἀραιροὺς ἐντρυφῶντες τοῦ βίου,
Τίστωσαν ὡς εὐληταὶ καὶ αἴραντες πέλει
Τὰ τερπνὰ πάντα τοῦ ἀραχνώδους βίου.
5 Οἱ τοὺς θρόνους ἔχοντες ὥρατεμένους,
Καὶ ταῖς φεούσαις ἑξοχαῖς ἐπηρμένοι,
Σχοτεῖτε τὴν ἀφευκτὸν ἁσχάτως δίκην,
· Οὓς οὐδὲν αὐτὴν οὐδαμῶς παραδράμοι.

XXXVIII. De eodem argumento*.

Si quis existens malitię miserum germen hic flores,
Extremis suppliciis scito te servatum
Si quis optimus existens incidisti in duram vitam,
Tanquam aurum in fusoriis scias te purgari:
5 Aut si ob invidi luctam ager es corpore, alterum Job esse (scias),
Ut cum certaveris, coronam victoriae referas.
Quare neque prosperis animum oblecta, neque adversis
Frangaris, Christiano omnia ferens corde.

XXXIX. De fortuna et providentia**.

Dicebat olim avarus quispiam hæc verba:
« Malo fortunæ guttam, quam mentis dolium. »
Ad quem sic respondit sapiens:
« Guta mentis mibi potior quam dolium fortunæ. »

628-629. XL. De rerum humanaarum vanitate***.

Qui aranearum imitantur fila
Et cito marcentibus delectantur rebus vitez,
Sciunt quam facile in auras ferantur ac dissipentur
Quæcumque placent in vita telis aranearum simili.
5 Qui thronos tenetis splendentes
Et ob fluxas dignitates elati estis,
Considerate inevitabilem extremam ultiōnem,
Ut nihil ipsam ullo modo possit effugere.

* Alias Murator. 195, pag. 170. ** Alias Bill. 68, pag. 156. *** Alias Bill. Latine tantum, p. 308.

XXXVIII. 8 Χριστοφόρῳ... κραδίῃ. Μεσ. Χριστοφόρου.... κραδίῃς. Ibidem φέρων, forte φέρειν, ac sic vertendum: Christiani cordis est omnia perferrere.

XL. ARGUMENTUM. Brevissimum hoc poema Latine

tantum exstat apud Billium, ad calcem carminum Græcorum.

Nusquam Græce sicut editum. Textus Græcus, qui sequitur, e cod. Reg. 1277 desumptus est.

METRICA VERSIO.

XXXVIII. DE EODEM ARGUMENTO.

(A. B. Caillau interprete.)

Si quis forte mali flores hoc germen in orbe,
Te tormenta manent ultima, credo mibi.
Si vita duro cecidisti in tramite justus,
Aurum te, credas, excoquit ignea vis:
Factus es aut Jobus membris languentibus alter,
Daemonis ut victor præmia larga feras.
Ne ketis jubiles rebus, neque casibus unquam
Cede malis, patiens omnia corde pio.

XXXIX. DE FORTUNA ET PRUDENTIA.

(Billio interprete.)

Avarus olim quispiam hoc dixit: « Bonæ

B Mibi gutta sortis est prior mentis cado. »
Ad quem hoc rejicit quispiam prudentissimum.
« Mibi gutta mentis est prior sortis mari. »

XL. DE RERUM HUMANARUM VANITATE.

(A. B. Caillau interprete.)

Qui fila deducunt araneæ velut,
Brevisque gaudent marcidis vitez bonis,
Afflantibus rapi facile ventis sciunt,
Quæ vita in hac placent araneis pari.
Vos qui tenetis luce fulgentes thronos,
Fluxa superbi dignitatuum gloria,
Videle penas ultiōnis ultimas,
Quas fugere nullis artibus potest homo.

ΒΙΒΛΟΣ Β. ΕΠΗ ΙΣΤΟΡΙΚΑ.

ΤΟΜΗ Α'. ΠΕΡΙ ΕΑΥΤΟΥ.

LIBER II. POEMATA HISTORICA.

SECTIO I. DE SEIPSO.

Α'. Περὶ τῶν καθ' ἑαυτόν.

Χριστὸς ἄναξ, δὲ ἀγναῖς ποτ' ἀειφορέμναις παλάμησι
Σταυρούποις Μωσῆς ἐπ' οὐρεῖ σοῦ θεράποντος,
Ἐκλινας Ἀμαλήχ ὅλον οὐδένος· ὃς τε ταθεῖσαις
Χείρεσιν ἐν βόθρῳ Δανιὴλ ἦπο, δειγὰ λεόντων
ἢ Χάσματα, καὶ φρίξτας ὀνύχων ἐπέδησας ἀκωκάς·

Α' Όν διὰ καὶ μεγάλου ἀπὸ κήπεος ἔκθορ' Ἰωνᾶς
Εὔξαμενος, καὶ χείρας ἐνὶ σπλάγχνοις τανύσσας·
Ἐν φλογὶ δ' Ἀσσυρίῃ δροσερὸν νέφος ἀμφεκάλυψε
Θαρραλέους τρεῖς παῖδας, ἐπει κέρας ἐξεπέτασσαν·
10 Οὐς ποθ' ὅλην ζελουσαν ὑπειρ ἀλλα πεζὸς ὁδεύσας,
Κύματα καὶ ἀνέμων μένος ημνάσχες; ὃς κέ μάθητας

630-631 1. *De rebus suis*.

Rex Christe, qui pura olim manus famulo tuo Moše
In modum crucis extollente in monte,
Vertisti Amalecīs perniciosum robur, quicque extensis
Manibus in Θεα a Daniele dira leonum
5 Ora et horribiles unguium acies compressissi:
Per quem etiam Jonas ex ingenti ceto exsiliavit,
Postquam oravit et manus in visceribus tetendit;
Et in flamma Assyriæ nubes roscida circumdedit
Magnanimos tres pueros qui manus expanderant:
10 Quique aliquando mare intumescens pedibus calcans
Fluctus et ventorum violentiam sedasti, ut discipulos

* Scriptum an. 371. — Alias Bill. 2, pag. 31.

1. ARGUMENTUM. *Hoc in egregio poeme commūnem mortalium sortem, suamque ipsius maxime miseratur Gregorius, qui, contemptū opib[us], conjugio, & vita illecebris omnibus, Satana tamen insidias ac tula penitus effugere non potuerit; imo viatoris instat illius, qui ab Jerusalem in Jericho descendebat, gratia Christi quasi veste spoliatus, impositisque plagiis semivivus jaceret; ac quod bonum erat, cernere nō posset, aut certe desideraret. Tum elegantissima omnium similitudine, platano pñnoe perenni fronde vernant se comparat, quam exundans hieme fluvius dum nulluit, ipsum labefactis sensim omnibus retinaculis in præcep[us] veluti suspensam primum exponit, extremisque ac tenuissimis radicibus adhuc hærentem funtitis mox abrumptus, in medios détrahit vortices, et magno in cautes fragore protrudit; ubi frequentissimo imbre ac perpetua colluvie computrescens, ignobile lignum tandem in littore jacet. Unde cum Jheremia optans capit[us] suo aquam, & oculis fontem lacrymarum, ut maculas suas eluat, ad solitudinem rehē-*

mentius aspirat. In ea tamen pugnas de fide, a Macedonianis forsitan excitatas solitariis, inveniri significat, charitatemque ac pacem nomine tantum retinerti.

Scripsum est hoc poema anno 371. Erstat apud Bill. n. 2, pag. 31.

TIT. Περὶ τῶν καθ' ἑαυτόν. Titulum hunc suppedirunt Regii codices. Edit., Γρηγοροῦ τοῦ Θεολόγου ἐπισκόπου Ναζιανζοῦ περιεῶν καθ' ἑαυτὸν ἐπι. δ' ὧν παροξύνει λελθότως ἡμᾶς πρὸς τὸν ἐν Χριστῷ Θεον. Primitias carminum Gregorii appellat scholastes poema istud et præcium, vice precis, in quo de omnibus, quæ in vita contingunt, disserit, et enarrat heroico carmine omnia quorum ipse in vita sua periculum fecit. Προοίμιον ἐν σχήματι εὑχῆς, ἐν φιλοσοφει περὶ δλων τῶν ἐν τῷ θίρῳ. Διηγεῖται δὲ σχέδιον τὰ ὡν κατὰ πάσαν αὐτοῦ τὴν ζωὴν πεπειραται. Δι' ἑπον προθύμιον.

8 Δροσερόν. Coisl., δροσέν.

METRICA VERSIO.

1. DE REBUS SUIS.

(Billio interprete.)

Christe Deus, qui castra Amalec sævasque cohortes
Fregisti, turpique fugæ lethoque dedisti,
Dum tuus extensis Moses ad sidera palmas,
Signa tæque trucem, sublimi in monte levasset:
Qui, tendente manus etiam Daniele propheta
In sovea, horrendos ungues atque ora leonum

B Vinxisti, rabidum pellens de corde furorem:
Per quem etiam magni Jonas e fauibus imit
Exsiliit ceti, postquam pia vota precesque
Concepit, medioque manus in ventre tetendit;
Roscidaque egregius juvenes nubecula texit,
Assyria in flamma tendentes brachia sursum:
Quique etiam quondam serventes aequoris undas
Calcasti, ventosque graves fluctusque fertos
Sedasti, dum discipulos sidente pericolo

'Ἐκ πελάγους ἐρύσσεις δρινομένους ὑπ' ἄττας·
Πολλοῖς δ' αὖ ψυχάς τε καὶ ἄφεια λύσαι νούσων,
Ωἴα Θεός, χρανθεὶς δὲ βροτὸς, θνητοῖσιν ἐμήθης·
15 Ὄντος μὲν δέ τις ἀνθεῖ, τὸ δὲ ὑστερῶν δημητρί φανθῆς,
Ὄς με θεὸν τελέσσεις, ἐπει βροτὸς αὐτὸς ἐτύχθης·
Ὄδε μάχαρ καὶ ἐμοὶ Θεός ίλας ἐλύθη καλεῦντι·
Ἐλθ' ἐπὶ χείρα φέρων Θεός Πλασ, ὃς με σωσῆς
Ἐν πολέμῳ, καὶ θηρατ, καὶ ἐν φλογὶ, καὶ ἀνέμοις;
20 Τειρόμενον, καὶ μούνον ἐς οὐρανὸν δημητρί φέροντα.
Καὶ γάρ δὴ θῆρες τε καὶ δημιούροις αἰθμὰ θαλάσσης,
Καὶ θῆρες οπονέσσα, καὶ αἰθομένου πυρὸς δρυῆς,
Πάντα κακοὶ τελέθουσι βίου δηλήμονες ἀνθρες,
Οἱ δὲ θεὸν φιλέοντας ἀπεχθαίρουσι μάλιστα,

Α 25 Οὗτε δίκην τρομέοντες ἐσύστερον ἀντιδεωσαν,
Οὗτε βροτῶν ἀλέγοντες, δοσι στυγέουσιν ἀλιτρῶν.
Τῶν μ' ἀποέργασθε, Χριστὲ, καὶ ἐνδυκέως με φύλαξη
Ἄμφις ἔχων πτερύγεσσι τεαῖς, καὶ κήδεα λυγρὰ
Σειο, Ἀναξ, θεράποντος ἐκάς βάλε, μηδὲ βαρεῖα
50 Μέρμηραι δονέοιν ἐμδὲ νόν, δις δὲ κόσμος,
Καὶ κόσμου μεδένων δεῖλοις μερόπτεσσιν ἁγεῖραι,
Δάπτων, οὐαὶ σιδηρον ἴδε, θεοειδέα μορφή
Ἐκδοθι, συμφιέλα τε τιθεῖς χθονὶ χρείσσοντα μοίρην.
Ὄς μὴ χοῦν ἐρύσσειν δικαία βρίθοντ' ἐπὶ γαῖαν
55 Φύγῃ· χοῦς δὲ βάλοι ψυχὴν πτερόπτεσσαν ἥρας
Δύσμορον, Διάσεσσιν ἐν Ἐργμασι σαρκωθεῖσαν.
Δοιαὶ γέρ τε πύλαι θνητοῖς στυγεροῦ θανάτου.

Ex mari erueres vento agitatos;
Qui rursus multorum animos et corpora morte liberasti,
Ut pote qui Deus, ac homo factus, mortalibus permisus es,
45 Quorum quidem alterum in principio fuisse; alterum postremo nobis apparisti,
Ut me deum perficeres, postquam ipse homo factus es;
Huc ad sis etiam milii invocanti, beate et misericors Deus
Huc ad sis manum prætendens, misericors Deus, ut salvum me facias
In bello, et inter seras, et ventos, et flammas,
20 Oppressum, ac oculos tantum in coelum tollentem.
Nani et serae et atrox maris tumor,
Et bellum lamentabile, et ignis ardantis impetus,
Omnia hæc sunt improbi homines, vitæ pernicies,
Qui præcipue odierunt Dei amatores,
632-633 25 *Nec futurum aliquando judicium contremiscunt,*
Nec rationem habent hominum, quicunque improbos odio habent.
Ab his me arce, Christe, meque indesinenter custodi
Circumdans alis tuis, ac diras ærumnas
Longe a tuo famulo, Rex, propelle, nec graves
30 Curæ agitant mentem meam, quas hic mundus
Et mundi priuceps miseris hominibus suscitat,
Intus, ut ferrum ærugo, formam Deo similem
Rodens, ac terræ agglutinans meliorem partem,
Ne corpus, quod in terram vergit, sursum efferat
35 Anima, sed potius corpus animam alis instructam, humi dejiciat
Infelicem, carneamque luteis actionibus factam.
Duæ namque sunt mortis janæ miseris mortalibus.

12 Ἀγέας. Ita Coisl. Mendose in editis,
στιχοῖς:

13 Ἀγέα. Glos., μάλη.

14 Κρατεῖς. Coisl., χρησθεὶς. Sap. lin., γε-
νόμενος.

17 Ὡδε μάχαρ, etc. Nonnulli codices ante hunc
versum, sicut et editi, istum exhibent, Ὡδε μάχαρ
καὶ ἐμοὶ Θεός ίλας, ὃς με σωσῆς· alii vero non
quoniam agnoscunt. Ipsius omnismus, ne sordam cum
duobus sequentibus tautologiam exhiberet.

21 Καὶ γάρ. Reg. unus, val γάρ. Ea quæ supra

de Amalecitis, leonibus, ceto, fornace ignis, et ma-
ri fluctibus agitato cecinerat Gregorius, ad proposi-
tum accommodat. BILL.

22 Αἴθομέντοι. Reg., αἴθομένη.

24 Οἱ δὲ. Coisl., οἱ τε.

28 Κῆδεα. Ita Coisl. et sup. lin., φλάσιας χαλ-
κᾶς. Edit., χύνεα.

30 Μέρμηραι. Sup. lin., Reg. 991, 992, μέρμην.

34 Βολθορτ. Schol., βαρύνοντα.

36 Ιλυσέσσιν ἐν Ἐργμασι. Terrenis actionibus,
vel terrenis studiis, affectibus.

NETRICA VERSIO.

Extrahit, horrendi jactatos turbine venti:
 Quique etiam multorum animas et corpora morbis
 Solvisti (nam cuncta potes terraque marique);
 Mortalis vero factus, mortalibus ægris
 Junctus es; et cuius deitas antiquior omni
 Temporis est spatio, tandem cum corpore nobis
 Visus es, ut miseros vitæ immortalis honori
 Assereres, postquam corpus mortale subisti:
 Sic quoque tu facilis nostræ, bone Christe, saluti,
 Sic quoque tu facilis venias, bone Christe, vocanti;
 Sic protende manum, Deus optime, meque periclo
 Eripe, tum bello atque feris, tum turbine sævo
 Ventorum et flammis hostilibus undique pressum,
 Ac solum in celos animumque oculosque ferente.
 Namque et fluctus atrox, et lamentabile hellum,
 Immanesque feræ, furibundus et impetus ignis,
 Sunt acelerati homines, vitæ certissima pestis,
 Qui claros virtute viros, Numenque colentes

B Æthereum persanete, odio insectantur acerbo,
 Nec gravis horrentes ævi tormenta futuri,
 Nec quidquam voces hominum vultusque verentes,
 Qui mersuni vitiiis animu[m] aversantur. Ab istis,
 Christe, tuum famulum remove, salvumq[ue] tuere,
 Mollibus amplectens alis, animique molestas
 Ærumnas procul a nobis depelle benignus.
 Nec gravium nostram perturbent agmina mentem
 Curarum, quas hic mundus, mundique tyrannus,
 Excitat innumeratas miseris mortalibus, intus
 Divinam effigiem rodens (absumere ferrum
 Scabra velut-rubigo solet), meliorque laborans
 Pars ut humili foede coalescat, sicque recurvum
 Non animus sursu[m] corporis trahat atque supernis
 Addicat rebus, verum sublimè potenterem
 Terra animam sternat miseram, studiisque caducis
 Ac limo infectis tam turpi labe notatam.
 Ut pro pneumatica jam crassa et carnea fiat.

Kai δ' οι μὲν κακίης θολερήν φρεσὶν ἔνδοθι πήγην
Τίχτουσιν ; τοῖς αὖτις ἀτάσθαλα ἔργα μέμητε,
40 Καὶ δέμας, οὐριστῆς τε κόρος, καὶ μῆδες λυγρά.
Ο? σφεας ὅτρύνοντες ὑπερβασῆν ἐς ἄπασαν,
Τέρπονται ἀμπλακή, σφέτερον μόρον ἀμφαγαπῶντες.
Οι δὲ Θεὸν καθαρῆσι νόου λεύσσοντες ὅπωπαῖς,
Καὶ κάσμου στυγέοντες ἀναίδεος ἔχονον ὕδριν,
45 Λυπρῷ ἕκας ζῶσιν βιθου σκιοειδέας σαρκί,
Καὶ γαλαν πατέοντες ἐλαφροτέροις πόδεσσιν,
Ἐκσύμενοι καλέονται Θεῶν, καὶ πνεύματι κοῦφοι,
Μύσται κρυπτομένης ζωῆς Χριστοῦ ἀνακτος,
“Δε κεν λαμπτώμενης ποτ’ ἐς Ἱστερὸν ἀστράψων.
50 Άλλὰ καὶ ὡς βιότοι κακαῖς πείρονται ἀκάνθαις

Α Χρειοὶ ἀναγκαῖη, καὶ ἔκτοις μυρία δαίμων
Λυσσῆσις κάκοεργὸς ἐμήσατο κέντρα μόροι,
“Α μελέοις θνητοῖς· καὶ εἶδει πολλάκις κεύθων
Ἐσθλῷ λυγρὸν δλεθρον, δτ’ ἀντίβια πτολεμίζων
55 Χάζηται. Τοιον γάρ ἐπ’ ἀνθράστι λοιγὸν ὑφαίνεται,
Οἰον ὑπ’ εἴδατι χαλκὸς, δτ’ ἰχθύσι κῆρα φέρησιν,
Ο? ζωὴν ποθέοντες, ἐνι σπλάγχνοισιν δλεθρον
Είρυσαν ἀπεροῖδῃ, σφέτερον μόρον ἀμφιχανόντες.
“Ω; καὶ ἐμοὶ δολκητής, ἐπει ζόφον δντα μιν ἔγνων,
60 Ήσσαρένος χρόα καλὸν, ἐπήλυθε φωτὶ ἑοίκω;
Αἰκεν πως ἀρέτην ποθέων, κακή πλάσαιμι.
Κλεπτομένου πρὸς δλεθρον ἐλαφροτέροιο νόοιο.
Οδ με γάμος δ’ ἐπέδησε, βίου βόσ, δν τε μέγιστον

Alii enim nequitiae turbidum fontem animo
Parturiunt, quibus semper curæ sunt acelstæ actioñes,
40 Et corpus, et prona ad injuriam satias, et acerba consilia :
Qui semelipsos excitantes ad omnem prætergressionem,
Delectantur scelere, propriam morteni diligentes ;
Alii puræ mentis oculis Deum conspicentes,
Et superbiā, mundi impudentis sobolem, odio habentes,
45 Procul a contaminato sacerulo vivunt in carne instar umbræ transente,
Et terram calcant pedibus levioribus,
Vocantemque Deum sequentes, et spiritu expediti,
Discipuli occultæ regis Christi vitæ,
Ut cum illa affliserit, ipsi tandem aliquando splendescant.
50 Sed tamen malis-vita punguntur spinis
Ob usus necessarios, et extrinsecus innumeros dæmoni
Rabidus et maleficus mortis aculeos excogitavit,
Heu ! mihiis mortalibus, ac specie srpe abscondit
Præclara funestam pestem, cum aperte pugnans
55 Vincitur. Talem enim hominibus perniciem contexit;
Qualem æs sub esca, cum necem infert piscibus,
Qui, vitam optantes, visceribus lethum
Trahunt improvisum, propriam mortem vorant̄.
Sic et mihi dolosus, postquam eum tenebris horridum agnōvi,
60 Præclara veste indutus, supervenit luci similis,
634-635 Ut dum virtutem concupisco, nequitiae appropinquem ;
Subreptia ad mortem leviorē mente.
Non me nuptiæ ligaverunt, vitæ fluxus, quod maximum

40 Αυγρά. Regii plerique et Coisl., πικρά.
48 Μύσται. Reg. 991, sup. lin., μυσταγωγοί.
50 Ός βιότοι κακαῖς πείρονται. Cod. Chig. habet : σπέρνονται ἀκανθαῖ, πρωτε σερυστερ spinæ.
Unus e Regiis habet etiam ἀκανθαῖ.
51 Χρειοὶ ἀργκαῖ. Duo Regg. χρει?. Chig. χρειοὶ ἀνάγκη.
52 Κέρτρα. Schol. βέλη.

53 Α μελέοις. Ita Cbisi. et sup. lin. φεῦ, et Schol. al. & μελέοις. Edit. ἀμελέοις, parum de se sollicitis, incatatis.
60 Φωτὶ. In Coisl. sup. lin. ἀνθρ. Verum hlc φῶς, lucem, non hominem significat. Alludit enim ad istud Apost. II Cor. xi, 14 : Satanus δὲ transfiguratus in angelum lucis.
63 Οδ με. Reg. 992, οὔτε.

METRICA VERSIO.

Namque duplex homini patet atræ janua mortis. B Pectora, quippe quibus victimum curare necesse, Sunt etenim vitii qui foedum in pectore fontem Cunctaque degendæ quæ sunt accommoda vitæ, Producant, quibus est scelus atque injuria cordi, Quin etiam vafer innumeros extrinsecus hostis, Quæs gula, quæs lasciva caro, quæs perditæ curæ Humano generi stimulos excogitat acres, Consilia, et sese qui turpiter in genus omne Quæs animam perimat, specie persæpe decora Exstimulant sceleris, tantoque furore tenentur, Exitium occultans, quoties formidat aperios Conflictus, nec perspicuo contendere Marte Audet. Talem etenim prorsus mortalibus ipse Perniciem texit, qualem circumlitus esca Hamus squamigeris pestem cum piscibus assert : Pectore qui medio, cupidi dum pabula quærerunt, Æs curvum traxere, struimque bausere repente Interitum. Naud omnino aliter sævissimus hostis, Hunc quia, dum solita graditur caligine tectus, Protinus agnoscet, venit ad me candidus ipsa Luce magis : nempe ut casto dum captus amore Virtutem sequor, in vitium pestemque propinquem, Et mortis barathrum, mens inconsulta feratur.

Celestem Dominum divina voce trabentem, Non me connubium strinxit (desfluxit vñæ), Atque sacrum Flamen mira levitate sequentes, Vitæ cultores abstrusæ in principe Christo : Ut postquam illa sua radios effundere lucis Cooperit, ipsi etiam rufo fulgore nitescant. Sic tamen et vitæ spinis lacerantur corum [bem :

B Pectora, quippe quibus victimum curare necesse, Cunctaque degendæ quæ sunt accommoda vitæ, Quin etiam vafer innumeros extrinsecus hostis, Humano generi stimulos excogitat acres, Quæs animam perimat, specie persæpe decora Exitium occultans, quoties formidat aperios Conflictus, nec perspicuo contendere Marte Audet. Talem etenim prorsus mortalibus ipse Perniciem texit, qualem circumlitus esca Hamus squamigeris pestem cum piscibus assert : Pectore qui medio, cupidi dum pabula quærerunt, Æs curvum traxere, struimque bausere repente Interitum. Naud omnino aliter sævissimus hostis, Hunc quia, dum solita graditur caligine tectus, Protinus agnoscet, venit ad me candidus ipsa Luce magis : nempe ut casto dum captus amore Virtutem sequor, in vitium pestemque propinquem, Et mortis barathrum, mens inconsulta feratur. Non me connubium strinxit (desfluxit vñæ),

Δικυμὸν ἐπ' ἀνθρώποις ὅλη βάλεν, δῆθεος ἀρχῆν·
 65 Οὐδὲ εἶλεν σηρῶν καλὰ νῆματα, οὐδὲ τράπεζαν
 Ἡγάσθην λιπαρήν, πολυχανδέα γαστέρα βάσκων,
 Μαχλοσύνης μήτεραν ἀτάσθαλον· οὐδὲ δόμοισι
 Νείλον ἐν μεγάλοισι καὶ αἰγλήσσοι φύλησα·
 Όν μούσης ἄταλος ἐνι προύμασι θυμὸν λάνθην·
 70 Οὐδὲ μύρων μαλακὴ με διδράψει θῆλυς ἀντιτῇ.
 Ἀλλαν δὲ χρυσὸς τε καὶ δρυγυρος, οἱ φιλέστοις
 Νηριθμοῖς κτεάτεσσιν ἑφέδμενοι μελεδανεῖν,
 Βασῆν τέρψιν ἔχουσι, παλὺν πόνον. Αὐτάρ ἔμοιγε
 Μάζα φύλη, γλυκὺν δὲ δέκον, ἀλες, σχεδὴ δὲ τράπεζα·
 75 Νηφάλιον δὲπ τοῖν ὄντων ὄντος ὄντος δριότος
 Πλοῦτος ἐμοί, καὶ Χριστὸς ἐμὸν νόν αἰὲν δεῖραν.

Α Οὐ γῆς πυροφόρου γυλαι, καὶ δλοσσα καλὰ,
 οὐδὲ βῶν ἀγέλαι, καὶ πώεια πίονα μῆλον,
 οὐδὲ φίλοις θεράποντες, ἐμὸν γένος, οὐς φα τυρανό;
 80 Ἐσχισεν ἀρχαίη, καὶ οὖνομα θήξατο διεσόδην
 Εὔγενες δριώδες τε, μιῆς χθονὸς ἐκγεγαῶτες,
 Ἡ χθονὸς, τὴ Θεοῦ. Νόμος δὲ ἐπέσπετ' ἀλιτρός.
 Οὐδέ τι μοι χρείω πνοῖς ἔκπιστα φεύσης,
 Ἀνθρομήρης τιμῆς, καὶ κύδεος δλλυμένοιο.
 85 Οὐ μέγα πάρ βασιλῆς ἔχειν γέρας ἐνθόθεν αὐλῆς,
 οὐδὲ δίκης με θρόνων ποθὲ ἔλεν πόθος, οἵσιν ἔμελον
 Κλεινὸς ἐφεδρήσσων ὑπὲρ δρρίας ὄντος ἀείρειν·
 Οὐδὲ μάγ' ἐν πολέσσων ἔχειν σθνος, η πολιτήταις
 Τερπόμενον ψεύτησι καὶ ἀδρανέσσων διείροις

Vinculum hominibus a materia injectum, molestiarum initium.

65 Nec me sericorum staminum cepit pulchritudo, nec mensam
 Mirus sum pinguea, inexcipibilem ventrem pascere,
 Lascivia sclestant matrem : nec domos
 Habitare ingentes et residentes amavi;
 Nec musicæ teneris sonis animum demulsi;
 70 Nec unguentorum mollis me et effeminatus perfudit vapor.
 Aliorum sint aurum et argentum, qui duci amant,
 Innumeris opibus insidentes, solliciti esse,
 Levem habent voluptatem, ac laborem plurimum. Rursus mibi
 Maza placet, cibusque jucundus, sales, mensa sine apparatu :
 75 Ad hanc vero sobrias potus, aqua : haec mibi sunt optimæ
 Divitiae, et Christus meam semper mentem erigens.
 Non fertilis terræ jugera, et pulchra nemora,
 Nec boum armenta, nec pingues ovium greges,
 Nec servi placent, meum genus, quos tyrannis
 80 Divisit antiqua, et nonen duplex imposuit,
 Ingenuos et servos, ex una terra genitos.
 Sive terra, sive Deo. Improba autem lex subsecuta est.
 Sed nec aura indigoce celerrime evanescere,
 Humanis honoribus, et pereunte gloria :
 85 Non a rege magna præmia in aula consequi,
 Non forensium me unquam amor thronorum cepit,
 Quibus gloriose insidens supercilium altius attollerem :
 Nec in civitatibus, atque inter cives magna pollere auctoritate
 Gaudentem mendacibus et inanibus somniis

84 "Τάρ. Chig. et Regii plures δῆλης.
 74 Μάζα. Reg. 992, sup. lin. ἀτελῆς ἀρτος.
 77 Πυροφόρον. Coisl. et Regii plures πυροφό-
 ρον. Κινε μυλτον fertiliis frumentum producunt.
 79 Οὐδὲ φύλαι. Non male Chig., οὐδὲ φύλον.
 82 'Ἐκτόσητ'. Coisl. ἀπίστατ. Chig. ἀπίστατο.
 Censet Gregorius tyraanide inventam esse distinc-
 tionem inter ingenuos et servos ex eadem terra

natos, sive terra, sive Deo natos, et nomen duplex
 impositum, ac postea legem improbam subsecutam
 esse. Illoc distinctio peccati originalis est sequela :
 neque invaluerat si protoparens noster suam pri-
 mogenitam servasset iustitiam, quemadmodum in
 sede beatorum locum non habebit.

87 "Τάρ. δρρίας. Coisl. et Reg. 991 et 992, δι-
 τὰς δρρίας εἰς δῆλος.

METRICA VERSIO.

Quo nullum gravius mortalibus intulit unquam
 Materies vinculum primæva, onerisque molestiæ
 Principium : nec me pellexit serica vestis.
 Nec vero impensis convivia facta superbis
 Suspexi, variisque cibis differta, voraci
 Indulgens ventri : quibus exitiosa libido
 Gignitur et fandi Veneris nascentur amores.
 Nec magnas habitare domos, et splendida tecta,
 Nec jucunda meam demulsius musica mentein :
 Nec mea semineo maduerunt membra liquore.
 Quia aliis etiam numnes aurique reliqui
 Pondera, queis dulce est animos consumere curis,
 Iamensis fixos opibus : brevis atque voluptas
 Αερumnas multas comites habet. At mibi cordi
 Est panis rigidus, mibi grata obsonia præbet
 Sal purum, simplex nulla quoque instructa labore
 Mansa, dein latices mibi sobria pocula fundunt.
 Haec mibi divitiae summae, Christusque salutis
 Auctor, qui nostras vehit ad sublimia mentes

B Sidera ; frugiferæ non pinguis jugera terræ ,
 Non nemus umbriteruin, non grex pinguedine curvæ,
 Non tardorum armenta boum, non magna caterva
 Servorum mibi congernerum, quos prisca tyrannis
 Dissecuit, nomeaque duplex infanda ereavit,
 Ingenuos servosque, pari tellure profectos,
 Aut aquæ signenta Dei ; sed iniqüs secuta
 Lex hominum juris fregit decretæ supremi.
 Nec vero laudes hominum faunamque caducam,
 Quæ levibus ventis citius dilabitur, unquam
 Appetit, nec Cesareos sublimis in aula
 Insigni florere gradu, judeisque forenti
 Splendidus in solio residere, et corpore majus
 Ferre supercilium, ac latas pollere per urbes
 Imperio, et reliquos præcellere robora cives,
 Sonnia vanæ sequens (quæ nunquam arma subinde
 Nunc hos, nunc alios adeunt, præterque recedunt),
 Flumina vel manibus præterlabentia carpens,
 Aut umbram tanquam solidam arripiens, digitosque

90 "Αλλοτ' ἐπ' ἄλλον ιοῦσιν, ἀφικταμένοις θ' ὁμοίως·
"Η παλάμαις μάρπετοντες παραίσσοντα φένθρα,
"Η σκιὰν ἐν χείρεσσιν ἔχειν, ἢ ἀχλὺν ἀφάσσειν,
Τοτη̄ γάρ μερόπων γενεή, τοῖος δὲ καὶ θλός,
"Οὐδεὶς ἀφαυροτάτοισιν ὅμοιος ἔγνεστι νῆδε,
95 Πρότερον χαρασσομένοις καὶ ὀλλυμένοισιν ὑπι-

[σθεν.]

Μοῦνον ἐμοὶ φίλον ἔσκε λόγων κλέος, οὓς συνάγεσθαν
'Αντολή τε δύσις τε καὶ Ἐπέριδος εὔχος 'Αθῆναι.
Τοῖς ἐπι πόλλῃ ἐμόγησα πολὺν χρόνον, ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς.
Πρηνέας ἐν δαπέδῳ Χριστοῦ προπάροιθεν θήηκα
100 Εἰξαντας μεγάλοις θεοῦ λόγῳ, δὸς φα καλύπτει
Πάντα φρενὸς βροτέης στρεπτοῖς πολυειδέα μύθον.

'Ἄλλὰ τὸ μὲν ὑπάλιμφα, τὸ δὲ φύγον ἔχθος διπέπου.

Α Δυσμενέος λοχώντος ἐν εὐμενέοντι προσάντη.
Ἐβέρεω δ' ἀνάφανδον ἐμὴν πάντεσσιν δίξιν·
105 Ήδες κέν τις σκολίοια νοήματα θηρός; ἀλύξῃ.
Ωιόμην τοκέσσοι παρήμενος, ὡς δινα Χριστὲ,
Γήρατε στυγερῷ καὶ πάνθει τειρομένοισιν,
Οἵς μοῦνος τεκέων περιλείπομαι, ἐλπῖς ἀμυδρῆ,
Λαμπάδος ἐκ μεγάλῃς τυτθῷν σέλας οὐκέτ' ἐούσης,
110 Σοὶ, μάκαρ, ἡδὲ νόμοιστεοις κεχαρισμένα φέξειν,
"Ος θυητοῖς ἐπίκουρον ἔχειν οὐένος υἱας διασασας,
Καὶ τρομεροῖς ἄτε βάκτρον ὑπάλι μελέεσσιν ἐρείδειν.
Καὶ γάρ δὴ πάντων περιώσιν, οὐ σε τίουσιν,
Εὐεσθήτη τε μέλουσι, καὶ ἀργαλέου βιέτοιο
115 Πήματ' ἀλευόμενοι, πρυμηταια σοζειν ἀνῆψαν
'Αχράντοις θεαμοῖσιν. Μη δέ φριστέρημα καὶ φρήν.

90 *Alfas ad alium transeuntibus, similiterque avolantibus;*
Aut manibus prehendente proruinpentia flumina,
Aut umbram manibus arripientem, aut tenebras atrectantein.
Tale etenim est hominum genus, talis est felicitas,
Felicitas levissimis navis simillima vestigiis,
95 Quae dum anterius signantur, posterius delentur.
Unum mihi in amoribus fuit, litterarum decus, quas mihi compararunt.

636-637 *Oriens, et Occidens, et Graeciae ornamentum Athenæ.*

In his diu multumque laboravi; sed et illas

Pronas coram Christo demisi et humi affixi

100 Cedentes magni Dei sermoni, qui longe superat.

Omnen humanae mentis mutabilem et varium sermonem.

Sed hæc quidem effugi; illud autem non effugi, odium perfidum.

Inimici insidiantis sub benevolo vultu.

Dicam aperte meas omnibus ærumnas,

105 Ut quisque sinuosæ ferre consilia evitet.

Putabam me parentibus assidentem, rex Christe,

Tristi senecta et luctu afflictis,

Quibus solus natorum supersum, spes infirma,

Ex magna lampade, quæ jam nulla est, minutum lumen,

110 Tibi, Beate, et legibus tuis pergratum facere,

Qui mortalibus dedisti, ut in natis adjumentum haberent,

Ac tremulos artus hoc baculo sustentarent.

Namque illi, præ omnibus qui te colunt,

Pietatem curant, et infelici vita.

115 Nausfragia vitantes, rudentes suos affixerunt

Intaminatis tuis legibus. Tu vero illis et finis et principium.

92 "Η σκιὰν. Ante hunc versum aliis in editis legitur, nempe "Η σκιὰν, ὡς στερεήν, ἐπὶ τὸ ἄχλυτον γέρας; Λέγεται. Quorum versuum, cum alteruter esset delendum, illum delere maluimus, qui in cod. Coisl., et in interpretatione, et in scholio, et in uno e Regiis debeat.

96 Οὐδὲ συνάγειται. Schol. Coisl. Οὐδὲ μοι συνέβοιται.

100 Λόγῳ. Coisl. λόγου. Schol. 992 habet in textu

λόγου et sup. lin. λόγῳ.

102 Άλιττα τὰ μέτρα. Coisl. sup. lin. ἀλλὰ ταῦτα μὲν & προεπον ἐξέργον. Schol. ἀλλὰ τὰ μὲν προεργάμενα διέφυγον. Sic in Regg. 991, 992.

111 Ος θητοῖς. Ita Coisl. Edit. ὡς.

112 Υπό. Coisl. ὑπάται.

115 Αλευόμενοι. Chig. et Coisl. ἀλευόμενοι. Sch. ἐκκλίναντες.

METRICA VERSIO.

In nebulam stulte mittens, nil præter inanem
Umbram complecti manibus, nubemque fugacem.
Tale etenim genus est hominum, talis quoque mundi
Prosperitas, curvæ referens vestigia puppis,
Ante impressa quidem, verum delata retrorsum.
Sola meum ardentí pectus stimulavit amore
Doctrina, Argolice quam gloria gentis Athenæ
Quæsivere mihi, solisque occasus et ortus:
In qua multum operæ posui, durosque labores
Tempore non parvo subi, sed et hanc quoque Christi
Ante pedes humilem pronamque jacere coegi,
Divino verbo cedentein, quod sinuosa
Et varia humanae mentis legit omnia verba.
Ista quidem fugi, sed non hostilia fugi
Spicula quæ Satanas vibrat, mentitus anicium.
Alique ego iam nostros casus, et tristia facta

B Eloquar, ut quivis impuri dæmonis astus.
Pervigil agnoscat, consulte et noxia vites.
Dum latus assidue cingens utriusque parentis.
Fungeret officio nati, senioque soverem
Afflictos luctuque gravi, quibus ipse superstes
Sum tribus ex natis, spes imbecilla, velutqua.
Patvulus ex magno somes splendore relicta,
Pergratum tibi, summe Deus, præstare putabam.
Officium, legique tuæ, mortalibus ægris
Qui natos tribuis senii solamen acerbi,
Ut tanquam baculo trepidantia corpora firment.
Ex cunctis etenim, qui te metuuntque coluntur,
Hi summo studio pieltatis munera curant:
Vitantesque hujus miserandæ pericula vita,
Ad tua contorsere suos præcepta rudentes,
Teque et principium ducunt, metamique beatam.

'Η μὲν δέ' ἔκ πατέρων θεοτερπία πίστιν δέγουσα,
Σειρήν χρυσείην περιβάλλετο παισὶν ἑτοῖς
'Αρσενα θυμὸν δέχουσα ἐν εἰδῇ θηλυτεράνων,
120 Τόσσον ἐφαπτομένη γαῖης, κόδμου τ' ἀλέγουσα,
'Οσσον ἐξ οὐρανῆν ζωὴν ὡσεσθαι ἀπαντα
Τόνδε βίον, κούφη δὲ πρὸς αἰθέρα τερσὸν ἀεραί.
Αὕταρ δέ' ἀγριελαῖος ὑπὲν εἰδώλοις πάρος ήνεν
Ζώων, ἀλλὰ ἐπάγη καλῆς ὑπὲν πυθμέν' ἐλαῖης,
125 Καὶ τάσσον εὐγενέος βίζης χάδεν, οὗτε καλύψα:
Δένδρεα, καὶ πολλοὺς κορέσαι μελιτῆδει καρπῷ.
'Αμφότερον πόλιός τε νόον, πόλιός τε κάρηνον,
Μελιχος, ἥδυεπτής, Μωσῆς νέος, ἢ τις Ἀαρὼν,
Μεσσηγήν μερόπων τε καὶ οὐρανοῦ Θεοῦ
130 Ἐστηκάς, καθαροὺς τε τελέσμασι καὶ θυσίσσιν
'Ημετέρους, οἵτινες θύει νόος ἐνδοθεν ἀγνός,

Α Θνητούς, ἀθνατόν τε θεὸν μέγχαν εἰς ἐν ἀγείρων.

Τοῖον πατέρδες ἔγώ καὶ μητέρας, οἵσιν ἐρίζειν
Οὐ θέμις, ἀλλήλοισι δέ εριζέμεν εἴ τι μεγάλην.
135 Τούς μὲν ἔγώ κομέων τε καὶ ἀμφιέπων μο-
[γένοντας,

'Ελπωργγίσιν έθαλπον ἐμὸν νόον, ὡς τι φέριστον
Ἐκτελέων φύσιος τε φέρων χρέος. 'Ην δέ δέρα κείνῳ
'Ατρεκές, ὡς ἀλιτροὶ πλείη ὅδος ἐστι βερέθρου,
'Ως πτερὸς δή καὶ ἐμὸν κακὸν ήλυθεν ἐξ ἀγαθοῦ.
140 Καὶ γάρ δή πυκνιναὶ με καὶ ἀργαλέαι μελεδῶνες
Βοσκόμεναι ψυχήν τε καὶ ἄψεις νύκτα καὶ ἡμέρα,
Οὐρανόθεν κατάγουσιν ἐπὶ χθόνα μητέρ' ἐμοια.
Πρῶτον μὲν διώσσοντι ἀναστόμεν, οἷον ἀλέθρου
Δίκτυον! οἱ πικροὺς μὲν δὲ στυγέουσιν ἀνατάτας,
145 Τοὺς δέ λεροὺς πατέουσιν ἀναίδες, οὗτε κακοὺς

At hæc quidem cum a patribus fidem Deo grataam accepisset,

Aurea hac catena natos suos cinxit,
Masculum gerens animum in forma semipecta,

120 Tantum attingens terræ, tantumque de mundo sollicita,

Quantum ut in cœlestem vitam protrudat omnes

Suas opes, agilisque in cœlum gressus erigat.

Ille vero priscia oleaster sub simulacris

Degebat, sed penitus in præclarum olivam insitus est,

125 Tantumque ex generosa radice hausit, ut legeret

Arbores, et multos satiaret mellito fructu;

Canus mente, canus et capite,

Mellitus, blandiloquus, Moses novus, alter Aaron,

Medium inter homines et cœlestem Deum

130 Stans, ac puris mysteriis et victimis

Nostris, tum etiam illis, quas intus sancta mens immolat,

Mortales, et immortalem magnum Deum in unum conjungens.

Tali ego patre et matre, quibuscum alios comparare

Nefas est, sed quos inter se comparari non veto;

638-639 135 Atque illos quidem observans et fovens laborantes,

Spebus deliniebam animum meum, ut optimum aliquid

Adimples, et imposito fungens a natura officio. Illud autem

Certo constat, barathris referunt esse improborum viam,

Quandoquidem mibi etiam ex bono malum evenit.

140 Nam multæ me et molestæ sollicitudines

Quæ mentem ac membra die ac nocte rodunt,

Ex cœlo depriment in terram matrem meam.

Primum quidem servis imperare, quale exitii

Rete! qui acerbos dominos semper oderunt,

145 Pios autem conciluant impudenter, nec malis

120 Τόσον, et versu seq. δέσσον. Ita Chig. Edit. δέσσον,... τόσαν.

124 Πυθόμετ'. Sup. lin. Reg. Cod. βιζαν.

128 Μελιχος. Regg. 991, 992, μελιχοος. Μοχ, ἢ τις Ἀαρὼν. Reg. Cod. εἰ τις, et sup. lin. ἢ δλ-λος τις.

130 Ἐστηκάς. Coisl. Εστηκάς.

137 Φέρων. Sic Reg. 39. Edit. φέρω. Reg. 991 sup. lin. εκδιδούς.

139 Ος πατερ. Ita Reg. 992. Sup. lin. 991, ήντα, δτε. Edit. ὀπτότε.

140 Καὶ γάρ δή. Sic Reg. 991 et Chig. Δεετ δή in editis; sed postulat metrum.

METRICA VERSIO.

Illa quidem a patribus fidei pia semina ducens,
Natorum aurata devinxit colla catena,
Feminea in forma mentemque animumque virilem
Gestans, ac terram fluxique negotia mundi
Hactenus attingens, ut cœlo provida cunctas
Ferret opes, et summa levis volitaret ad astra.
At pater ante quidem sordide simulacra colebat.
Insitus at pulchra post hæc oleaster olivæ,
Tantum de pingui radice accepit, ut altas
Obtegeret cedros, mellitaque pabula multis,
Pabula, quæ saturant animos, et ad æthera tollunt,
Porrigeret, tum mente, senex, tum vertice canus :
Lenis, dulciloquus, Moses novus, alter Aaroh,
Mortales inter medium Numenque supremum,
Perque preces puras, et per solemnia sacra,
Atque ea, quæ peragit sibi mens bene conscientia, certo
Fudere amicitia jungens hominesque Deumque.
Hæc mibi stirps generis, vitam hi lucemque dedere,

B Cum quibus haud fas est quemquam exæquare, sed [ambos

De palma inter se tantæ contendere laudis
Nil vetat. Hos igitur depresso mole laborum
Sollicitus curans, spem latam corde soveham,
Utpote præclaro perfungens munere, jura
Natureaque sua exsolvens, sed scilicet illud
Verum est, quod barathris tota est via plena ma-

lorum:
Quandoquidem officium nobis laudabile noxam
Attulit, infastumque habuit res optima finem.
Difficiles etenim curse densoque ruentis
Agmine, rodentes animum resolutaque membra,
Me totum in terram, de qua mortale creatum
Est genus, assique volvunt misereque fatigant.
Nam primum imperio famulos constringere, qualis
Exitii laqueus? Dominos qui semper acerbos
Oderunt, contraque pios calcare proterve

"Ππιοι, οὐτ' ἀγαθοῖς εὐπειθέες· ἀμφοτέροις δὲ
Κέντρα χρου πνεύοντες ὑπὲρ νόν. Αὐτάρ ἔπειτα
Κτήσιν τ' ἀμφιέπειν, καὶ Καίσαρος ἄχθος ἐπ' ὅμιλων
Αἴλην ἔχειν, κρατερήν τε φέρειν πρηκτῆρος ὁμοκλήν
150 (Δασμὸς γὰρ μερόπεσσιν ἐλεύθερογ ἤμαρ ἀτίζει
Ἐσπόμενος κτεάτεσσι, πέδη δὲ ἐπὶ χειλεσὶ κεῖται),
Ἄμφι τε πληθυσμῆς ἀγορῆς θρόνον, τὸδὲ θοώκους
Ὑγηλούς, θυητῆσι δικαστολήσι μέλοντας
Στρωφᾶσθαι, βήτραις τε φέρειν κλόνον ἀντιπάλωισιν,
155 Ἡδὲ νόμιμων στρεπτῆσιν ἐν ἄρκυσιν ἀλγεα
[πάσχειν,
Ἐνθα μόθος τε πόνος τε, κακοὶ δὲ τε πλεῖον ἔχουσιν
Ἐσθλῶν, οἱ δὲ νόμιμων ἐπιτάρθοσι, ἀμφοτέροις

A Ὁμιοι· ἦν δὲ κακῶς τις ἔχοι πλέον, οὐτος ἀριστος.
Τίς κεν φεύδεα πολλὰ, δολοπλοκίας τ' ἀλέοιτο
160 Νόσφι Θεοῦ, τοιοῖσθε μετ' ἀνδράσιν: Ἡ γὰρ
[ἀνάγκη]
Προτροπάδην φεύγοντα κακοὶς ἀπὸ πάντα τινάξαι,
Ἡ καὶ ἀμπλακίησι μελαίνεσθαι φίλον ἥτορ·
"Ως τε πυρὸς μαλεροῦ κακῆς πελάοντας ἀυτοῦ;
Ἡ πυρὸς, τὴ καπνοῦ σημῆια λυγρὰ φέροντας.
165 Ἀλλὰ τὰ μέν κ' ἐπιεικτά. Τὸ δὲ ἀλγιον ἔλκος
[ἔμοι γε,
Οσσα καστιγνήτοι βίον ἀπὸ τύνδε λιπόντος
Ἐτλην, καὶ παθέειν ἔτι γ' ἐλποματ. Οἱ γὰρ ἀλπτοις
Πῆμασιν ἐμπελάσαντες, ἀρέοντα υἱ δοκέουσι.

Placidi, nec bonis dociles; in utrosque autem
Bilis aculeos spirant ultra modum. Deinde vero
Rem familiarem administrare, et Cæsaris pondus humeris
Semper sustinere, ac duram audire exactoris vocem
150 (Tributum enim liberos dies hominum dedecorat
Comes possessionum, et labia vinculo constringit);
Circa frequentis fori tumultum, ac sedes
Excelsas, miseris litibus sollicitos
Versari, et sermonum delitigantium strepitū obtundi
155 Ac legum volubilibus laqueis molestiam pati,
Ubi pugnæ, et labores, ac malis plus tribuitur
Quæm bonis, ipsique legum arbitri utrisque
Venaies; et si improbus ditior sit, is optimus est.
Quis tot mendacia et tortuosas fraudes vitaverit
160 Absque Deo, et cum talibus hominibus? nam necesse est
Aut rapide fugientem mali omnia projicere,
Aut dulcia corda delictis infuscarι?
Velut ii, qui fervidi ignis noxio appropinquantes sumo,
Aut ignis, aut fumi tristia signa referunt.
165 Atque hæc quidem tolerabilia. Tristius autem mihi ulcus,
Quæcumque fratre ex hac via sublato
Passus sum, et adhuc passurum spero. Nam qui insperatas
In æruminas inciderunt, meliora non exspectant.

147 Ὅπερ ρόοι. Id est, iræ stimulos utrisque
spirantes, quibus vis mentis impar sit, quasi ad iram
provocantes, sic ut sana mente vel constantem dejiciant. COMBEFISIUS.

149 Πρηκτῆρος. Alludit ad illud Job xxxix, 8 :
Clamorem exactoris non audit.

151 Πόδη δὲ ἐπι. Sic Coisl. et Regg. 992. Edit. πέδη ἐπι.

154 Ρήγραις. Coisl. βήτρης, non male, si legeretur etiam ἀντιπάλῳ.

157 Ἐκιτάρθοθοι. Sup. lin. 992 θοῆσι, legum defensores.

158 Ἐχοι πλέον. Quamvis præclare stet hæc sententia, legitur tamen in pluribus veteribus codicibus, οἵτινες πλέον. Schol. Coisl. οὐτος ἄριστος, ἀν-

ἐν κακῇ πλεονεκτοΐ τὸν Ἑτερον, is optimus, qui alium malitia superaverit.

159 Δολοπλοκτος. Chig. et ex Regg. unus δολοπλακίας. Edit. male δολοπλοκέας.

160 Νόσφι Θεοῦ. Reg. 991 ad marg. χωρὶς Θεοῦ ἀντιλήψεως, δῆλον δτι καὶ συμμαχίας.

163 Πελάσοντας. Ita Coisl. et duo Regg. Edit. πελάσοντας.

164 Φέροντας. Chig. φέρονται.

167 Παθέειν ἔτι γ'. Chig. Coisl. et unus Regius, παθεῖν γ' ἔτι.

168 Ἀπελτα οὐδεκόντοι. Seneca in Thyest.

Proprium hoc miseris sequitur vitium :

Nunquam rebus credere latit;

Redeat felix fortuna licet,

Tamen afflictos gaudere piget.

METRICA VERSIO.

Audent, nec pravis placidi, nec jussa bonorum
Explentes, verum maledicto in utrosque furore
Ardentes, odiumque aniīmū inumane gerentes.
Altera jam sequitur patriorum cura bonorum,
Quodque mihi semper manib⁹ perferre necesse est
Cæsareum pondus, vocemque tributa legentis
Audire horrissonam (collatio namque tributi
Libera permagno conturbat corda dolore
Divitias comitans, ac linguaæ vincula nectit);
Tum circa turbas animum versare forenses,
Litibus atque dies miseris impendere totos,
Oppositisque graves dictis miscere tumultus,
Ac legum implicitum laqueis mala plurimæ ferre.
Hic labor, hic infesta acies, hic sæpe malorum
Causa bonam superat : qui vero legibus esse

B Præsidio debent, horum venalis utrisque
Et pretio est addicta fides; ita, sit modo dives,
Improbus est meliore loco, victorque recedit.
Quisnam inter tales homines, nisi Numinis adsit,
Gratia, tot fraudes, quis tot mendacia vitet?
Aut etenim volucris fuga suscipiat oportet,
Omnia linquunturque malis : aut pectora chara
Multipli errorum fœdari labe necesse est :
Ut qui se flammæ propius junxere vaporis,
Aut flammæ aut fumi referunt in corpore signa.
Verum hæc perferri possint. Ast acrius illa
Urunt, et gravius faciunt in pectore vulnus,
Quæ tulimus, fratrem postquam mors dira peremuit
Cæsarium, atque etiam post hæc perferre timemus.
Nam quos præter spem res affixere sinistræ,

Τοῦ μὲν ἐγώ ζώοντος, ἔχον χλέος οὖν ἀπ' ἄλλων.
 170 Οὐ γάρ ἐμάς ποτε πλούτος ἔλε φένας, οὐδὲ τις
 [ἀλλαχτή].
 "Ἄλγεα δέ, στοναχάς τε, ἐπει θάνε, μοῦνος ἐδέγμην.
 Χρήματα δ' οὗτοί εἰσπάστο, τὰ μὲν λάβε γαῖα χανούσα,
 Νίκαιαν βρασμοὶσιν οὗτοί ήρικεν· ἀλλα δ' ἀλιτρῶν
 Ἀρπάγην παλάμησιν. Ἐλώρια θήκατο δαίμων.
 175 Αὐτὸς δὲ κρυψθεὶς μόρον ἔκρυψεν, οὐρανῖον
 Χείρα θεοῦ τανύσαντος ὑπὲρ τέγος, Ἰνθατερή ήγεν.
 "Ο μοι Καισαρίοι! Πάρος γε μὲν ἐν βασιλείοις
 Ἀστήρ ὁ τις Ἐλαμπτες ἑωσφόρος, οὐνομα σεμνὸν,
 180 Καὶ πολλοὶς σθεναροῖς τε φλοις κομδῶν ἐπά-
 [ροισι].

Α Πολλοὶς μὲν μογερῶν ἄκος εἴραο τῷμασι νούσουν·
 Πολλοὶς δὲ αὐτοῖς λύσιν ὑπάσσας, αἴτια βέβαια.
 Νῦν δὲ θαύμων, πολλοὺς κόρεσας κύνας, οἵ μ' ὑλάσπι
 Πάντοθεν ἐσταμένοι· πηῶν δὲ μοι οὐτις ἀρήγει.
 185 Παῦρος δὲ αὐτὸς φιλέουσιν δύοπλα δυσμενέσσα.
 Πρὸν τι λαβεῖν τίουσιν, ἀτέρη στυγέουσι λαβόντες,
 Ήδὲ δρυκὸς ὑψικάδμοιο, βίαις ἀνέμων ἀριπούσης.
 Κλώνας ἀτερπάζουσι περιπτελῶν ἀλλοθεν ἀλλος,
 Τῇ μεγάλῃν, φραγμόδιο διαρραιασθέντος, ἀληθῆ
 190 Νηλεῖως τρυγόνως περατροχάντες δόξαι,
 Καὶ δρυμόθεν μονόφορος ἐν δηλήσατ' ἔδοντι·
 Αὐτέρη ἐμοὶ πόνος ἐστιν ἡμῆς χερᾶς, οὐτ' ἀπερίπτω
 Πάντας ἔτι οὐδένος ἐστιν ἡμῆς χερᾶς, οὐτ' ἀπερίπτω
 Τοῦ οὐ γάρ περάτιστον ἀποτμήξας βίστοιο

650-661 Ac illo quidem vivente, maximo eram in pretio.
 170 Non enim unquam necesse meam ceperunt divitiae aut alta dignitas.
 Et morores et gemitus, postquam ille mortuus est, solus excepti.
 Quidquid autem habuit pecuniae, partim cepit terra dehiscentia,
 Cum Nicæa excussa corruit: cetera improborum
 Rapacibus manibus predam dæmon posuit.
 175 Ipse vero abditus mortem effugit, calesti
 Manum Deo super domum, ubi erat ille, extende.
 O mi Cæsari! Prius quidem in asia
 Velut astrum lucidum fulgebas, nomen venerabile,
 Primas ferens sapientiam et morum amabilium,
 180 Multorumque et potentissimæ sodalium amicitias florens.
 Multis quidem corporibus remedia tristium invenerat morborum;
 Multis etiam paupertatis solutionem, præclare faciens, præbuit:
 Nunc autem mortuus satiasti canes, qui me allatrant
 Undique instantes; propinquorum autem nemo mihi in auxilium venit.
 185 Nonnulli autem similiter ac inimici diligunt.
 Colunt, antequam accipiant; ubi accepere, oderunt.
 Quemadmodum excolta queru ventorum impetu dejecta,
 Ramos diripiunt circumstantes alii aliunde,
 Aut magnam, maceria effracta, vineam
 190 Crudeliter vindemiant prætereuntur,
 Eamque e silvia aper suo læsit dente:
 Rursus mihi labor est molestissimus. Nec jam satiare
 Omnes manus mea valet, neque arcere.
 Nam ex quo primum a seculo avulsam

160 Ολοὶ δὲ ἄλλοι. Εαὶ έρανοι κλαριτα, quam ex
 alio nancisci licet, quæ extrinsecus proveni.
 170 Ἀλκη. Coisl. sup. lin. Ιοχὴς δυναστεια, ro-
 ἥρη πολεσταις.
 173 Νικαῖη. Ita habet codex Coislianus, et Schol.
 Editi vero Νικαῖης.
 177 Βασιλεῖοι. Coisl., Schol., Chig. et Reg.,
 unus βασιλῆος.
 180 Στεραροῖς. Reg. 992 σθενεροῖς.

181 Εἴραο. Chig. εἴρεα.

184 Πηῶν. Sup. lin. συγγενῶν.

187 Ἀγέμων ἐριπούσης. Sic Coisl. ejusque in-
 terpres. Chig. et unus e Regiis. Edit. ἀνέμοι φύ-
 τοσης.

190 Τρυγόνως περατροχάντες. Ita Coisl. et
 Reg. 59. Edit. τρυγόνως περατροχάντες.

192 Ἀγδοτορος. Reg. 991, sup. lin. παλυστ-
 νεκτος.

METRICA VERSIO.

Vix meliora sibi promittere tempora possunt.
 Nominis eximili, dum viveret ille, fruebar
 Splendore. Haud etenim nummorum insana cupidio
 Me tenuit, visque ulla animum pellexit amore.
 Ast illo existincto gemitus tristesque dolores
 Excepi solus. Nam quas quæsiverat ille
 Divitias, partim tellus Nicæa dehiscentia
 Exhausit, partim manibus fortuna scelestia
 In pradam dedit. Ipse autem fera spicula mortis
 Vitavit, tecti cooptertus membra ruina,
 Auxiliis dextram Christo tendente superne.
 O milii Cæsarii charum et venerabile nomes!
 Qui prius ut rutillum fulgebas sidus in aula,
 Prima doctrinæ laudem vitæque probate
 Et morum referens, multisque ornatus amicis:
 Multorum ipse quidem solvisti corpora morbis,
 Ac pietate tua multorum tristis egestas
 Pulsa est. At vero satiasti lumine cassus
 Multorum ora canum, qui me latratibus urgent

B Undique cingentes miserum: nec ferre propinquū
 Auxilium fracto curarum mole laborant.
 Nec mihi se multi veros testantur amicos,
 Hostibus haud multo meliores. Namque priusquam
 Accipiant, magno me complectuntur honore:
 Verum odii virus, simul ut cepere, profundunt.
 Non secus ac magas queru, quam perculit in-
 [gens] via boreæ, quivis festinat tollere ramos:
 Utque jacet cultæ penitus cum diruta vitis
 Maceris, parcit gravidis jam nemio racemis:
 Atque etiam hanc truculentus aper, sociisque per-

nosma
 Via boreæ, quivis festinat tollere ramos:
 Utque jacet cultæ penitus cum diruta vitis
 Maceris, parcit gravidis jam nemio racemis:
 Atque etiam hanc truculentus aper, sociisque per-

E nemore egrediens populatur dente recurvo.
 At unib[us] luctifidus labor est, satiare nec ultra.

Omnes jam valeo, nec pellere viribus ullia.

Namque ex quo primum a mundo fallace re-
 [vulsam]
 Ipse salutiferis animam conjungere cœpi

195 Ψυχὴν οὐρανοῖσι νοῆμασι μῆτα φεινοῖς,
Καὶ μὲ φέρων νόος αἰτίης ἀπόπροθι σαρκὸς θηκεν,
Ἐνθὲν ἀναστῆσας, σκηνῆς δὲ με κρύψε μυχοῖσιν
Οὐρανῆς, Τριάδος δὲ φάσι περιλαμψέν ὑπωπᾶς
Ἡμετέρας, τῆς οὗ τι φαντερον εἰσενόησα,
200 Ὄψιθρόνου, ἔνυν τε σέλας καὶ ἀφραστον λείας,
Ἡ τ' ἀρχὴ πάντεσσιν, ὅσα χρόνος ὑψόθεν εἴργει.
Ἐκ τοῦ δὴ κόσμου τ' θηνον, καὶ κόσμος ἐμοὶ γε
Καὶ νέκυς ἐμπνοὸς εἰμι, τὸ δὲ σθνὸς οἶνον διείρων.
Ζωὴ δὲ ἄλλοθι μοι, στενάχῳ δὲ ὑπὸ σαρκὶ παχεῖῃ,
205 Τῇ δὲ σοφῷ καλέουσι νόον ζόφον. Ἰσχανόδε,
Τῆσδε λυθεῖς βιοτῆς τε καὶ θνήτος ἀχλυοθεσῆς,
Καὶ χαμαὶ ἐρχομένων, πλαζόντων πλαζομένων τε,
Ἑσταῖτ' εἰσοράν καθερώτερον, οὐχέτ' ἀμυδροῖς

Α Μίγδην εἰδώλοισι πεφυρμένα, μίς τοπάροιθεν,
210 Οἵ τε καὶ δέξιάτοι νόοι πλάξονται δπωται,
Αὐτὴν δὲ ἀτρεκίην καθαροῦ νόος δηματι λεύσσων.
Ἄλλα τὰ μὲν μετόπισθε τὰ δὲ ἐνθάδε καπνὸς ἀτιμού
Ἔν κόνις, οἱ βιότοιο μέγαν βίον τὴλάξαντο,
215 Υψηλὸν χθονίοια, καὶ ἐμπεδον ἐλλυμένοιο,
Χάζεσθαι, σπεύδοντες ἐτοιμοτάτην ἐπὶ θήρην.
Αὶ αἱ Καισάριος δὲ λυπρὴ κόνις, δστις ἐμεῖο
“Οὐχοὺς ἀπαντ” ἀπέργε, διδοὺς ἀπαν ἀχθες ἀλεύσκειν,
Τίκων ὡς οὖπα τις ἀδελφεὸν ἀλλος ἔτισαν,
220 Αἰδόμενος θ' ὡς εὶ τις ἐὸν πατέρ' ἀμφαγαπάτ
[ζων.

Αὐτὰρ ἐγὼν οὐ τόσσον δῦνορματ, οὐ βιότοιο

195 Animam cœlestibus ac lucidis cogitationibus immersi,
Meque excelsa mens hinc sublatum a carne
Separavit, ac tabernaculi cœlestis penetralibus
Abscondit, Triadisque lumen oculis meis
Affulxit, qua nihil lucidius cogito, quæ alto sedet
200 In throno, et communem ac non inenarrabilem splendorem emittit,
Quæ omnibus principium est, quæcunque tempus a cœlestibus, dirimit :
Tempore ex illo mortuus sum mundo, et mihi mundus :
Et mortuus sum spirans, et vires similes somniis :
Vita autem alibi mihi est, et sub ponderosa carne ingemisco,
642-643 205 Quam sapientes vocant mentis tenebras. Concupo autem
Ab hac vita solutus, et ab obtusiore visu,
Et ab hominibus humi gradientibus, decipientibus et deceptis,
Stantia intueri purius, nec jam obscuris
Promiscue simulacris, ut prius, infuscata,
210 Quibus vel acutissimæ mentis acies decipitur,
Sed ipsam veritatem puræ mentis oculis conspicere.
Atque hæc quidem posterius : præsentia vero sumus sordidus
Aut cinis sunt iis qui hac vita magnam vitam commutarent,
Sublimem terrestri, et stabilem pereunte.
215 Idcirco omnes in me irruerunt, nec volunt
Recedere, paratissimam ad prædam properantes.
Heu ! heu ! Cæsarius tristis cinis, qui a me
Tumultum omnem arcebat, et onere omni levabat,
Tantum mihi honoris habens, quantum nemo unquam fratri suo.
220 Tantum reverentiae, quantum quis dilecto patri.
Sed ego non tantum lamentor dissipatas opes,

201 Εἰργει. Sic Chig. et e Regg. unus. Coisl. Ὅψος’
ἔργετ. Edit. ἔργετ.

205 Ἰσχαρῶν. Consentient omnes eodætes in hac
voce. Edit. ισχανῶν.

208 Ἐσταῖτ’. Observat Billius vocem hanc in
plurali neutro, non in masculino esse accipiendoam,
ut rebus fluxis opponatur.

209 Πενυρμόντα. Sie codices. Edit. πεφυρμένον.

213 Ἡ κόνις. Chig. aliquique codices, ἡ κόνις βιό-
τοιο. At cum editis consentiunt Coisl. ejusque in-

terpres, ac ipse etiam Schol., cuius hæc sunt : κόνις
λελόγγοται τοῖς ἀλλαξαμένοις βίοι βίον.

247 Καισάριος δέ. Chig. Καισάριο λυπρὴ κόνις,
Μοι δστις ἐμεῖο. Ita Reg. 39, Coisl. et alii. Edit.
δροῦ.

248 “Ἄπαντ” ἀπέργε. Sic plures codices acot-
ratius quam edit., ἀπέργε.

220 Ὡς εὶ τις. Coisl. atque unus e Regiis φ
ούτις. Εα me observantia, qua nemo patrem colit.

241 Οὐ βιότοιο σκιδραμένον. Hic bene observat

METRICA VERSIO.

Consiliis, tota meditans cœlestia mente,
Hilaque subvectum procul hinc a carne locavit,
Ac me cœlestis scena penetralibus imis
Abdidit, atque oculus lumen mirabile nostris
Fulsit adoranda Triadis, præclarissim omni
Lumine, quæ radiis lustrat communibus orbem,
Omnibus et rebus, dirimit quas tempus ab arce
Ætherea, vite sors et natalis origo est :
Tempore ab hoc mundo sum mortuus, et mihi

[mundus;

Viribus infirmis ego sum, vivumque cadaver;
Vita mihi est alibi : verum sub corpore crasso,
Quod mentis tenebras sapientum turba vocavit,
Iacrymo, et genitus imo de pectoro duco,
Atque hujus cupio laxatus compede vita,
Et visu nebuloso, et humi reptante solitus
Sorsu hominum, qui falluntur falluntque vicissim,

B Purius æternæ oculis res tangere, noui jam,
Ut prius, obscura confusus imagine rerum,
Quæ vel falluntur peracutæ lumina mentis :
Sed puræ mentis verum ipsum lumine cernens.
Ast hæc posterius : nunc autem sumus ianis
Hi sunt et pulvis tenuis, quicunque caducam
Hanc vitam atque humilem commutare futura,
Quæ certa est, et in omne manet durabilis ævum.
Idcirco me nunc animis hostilibus omnes

Ter miserum sine fine premunt, ac præpete cursu

Objectam velut ad prædam facilemque feruntur.

Heu ! heu ! Cæsarius, tristis pulvisculus, omnes
Qui turbas a me arcebat, curasque fugabat,
Qui mihi, dum vita dono frueretur, honoris
Tantum babuit, quantum nec fratri detulit ullus,
Meque instar chari timuit coluitque parentis.
At mihi non tanta est lugendi causa, φιοδ ομnis

Σχιδναμένου, τὸν δυνὸν ἔχειν ἐπόθησα πενιχροῖς,
Οὐά τι πεύστες δῶν ἐπιθήμιος θνέαδ' ἀλήτης,
Ἐξέ χέρα δ' Ἱψίστου ὄρκων δώτειραν ἕάνων.
223 Οὐ καὶ θνητοῖσι ἀπεχθέος εἶνεκα λιωτῆς,
Πτε καὶ ήπιον ἄνδρα χόλου πιμπλήσι τάχιστα.
Οὔτε κτισιγήτων, οὓς μοι τάφος ἀμφικαλύπτει,
Ψκυμόρους, πάντεσσιν ἐπιχθονίοισιν ἀγητοὺς,
Οστὸν ἐμὴν ψυχὴν ὀλοφύρομαι, ὡς τις διανασσαν
230 Καλήν τε μεγάλην τε καὶ εὐγενέων βασιλήων,
Εἰσορῶν στιβαρῆτιν ἀλυκτοπέδαις μογέουσαν,
Ἡν δορὶ δυσμενέστοις Εἰλον, χαλεπῇ δὲ ἐνδέσαν
Δευλεστήν, καὶ στυγνὰ κατὰς χθονὸς διματ' ἔρειδει.
Τοῦτο πάθον τοιόνδε δρ' ἔχω κατακάρδιον ἔλχος.
235 Ἀρχαὶ φάτις ἔστιν, δέ τ' ἐγχριμψῆσιν ὅδητα

Α Πικρὸς ἔχις κακοεργὸν ἐπ' ἀνέρι, λαγηνὸν Εὔρη
Μούνοις τόνδε ἰδέλειν ἀγορεύεμεν, εἰσὶν δμαὶν
Λυγρὸς ἔχις πυρόειτι χδλῷ ἐνομάρκεστο λογῆν.
Τὸν γάρ δὴ καὶ μοῦνον ἐπίστασθαι κακὸν ἀλέος,
240 Ως καὶ ἐγὼ κείνοισιν ἐμὸν τόνδον ἐξηρεύον
Οἴσιν ἔνδιν Ἑρως, δυνὸν κακὸν, ἀλγὸς δμαὶν.
Μοῦνοι γάρ κεν ἐμοὶ φίλως δεξιάτο μύθον,
Καὶ γοερῆς κραδίης μυστήρια γνοὺν δρίτα,
Ως σταυρῷ ποθέοντες ἐπωμαδὸν ἔχθος ἀερειν,
245 Καὶ μεγάλου Βασιλῆος ἐν ἔρεσι μορίν ἦ-

ει;
Εὐοδήν στέργοντες, καὶ οικτείρουσι παστητες,
Τοῖς δὲ δλοὶς κεν δοιμις γέλως ἡμὰ κῆδεα μάζην,
Ως πίστις κραδίην ὄπερην ἐχάραξεν Λαζη,

Quas cum pauperibus communes habere optabam,
Utpote et ipse advena hic et erro.
In manum Altissimi respiciens bonorum largitatem :
225 Nec tantum ob invisa omnibus mortalibus injuriam,
Quae etiam mansuetum hominem ira implet promptissime ;
Nec fratrum causa, quos nunc mihi sepulcrum tegit,
Immatura morte abreptos, omnibus hominibus mirabilis,
Quantum animam meam defleo, velut si quis gravibus
230 Et insolubilibus catenis dolentem viderit pulchram,
Et magnam, et ex generosis regibus ortam regiam,
Quia armis ab hostibus capta, et molestiae astricia
Servituti, tristes oculos in terram desigit.
Talia passus sum ; tale ulcus intra cor gero.
235 Antiquus sermo est, si cui immiserit dentem
Maleficum acerbus serpens, eum perniciosum ulcus
Iis solis narrare velle quibus similem
Dirus serpens inflammatore veneno inussit perniciem ;
644-645 Huius enim, et quidem soli cognitum esse malum dolorem,
240 Sic etiam ego illis æruinam meam edisseram,
Quibus communis amor, commune malum, similis dolor.
Soli enim hi dicta mea amice exceperint,
Et moestii cordis optime mysteria noverint,
Qui crucis pondus humeris attollere cupientes,
245 Ac partem in magni Regis septis habentes,
Rectam viam deligunt, et lapsos wiserantur.
Aliis vero risus mala mea referens extiterim,
Quorum levissima fides summa cordis impressit,

Billius non vitam, sed facultates et opes, quae post
Cæsari mortem ab iis qui imperatorii fisci curam
gerebant, direptæ fuerant, significari. Quod autem
sequitur, τὸν δυνόν, idem est ac si dixisset δύνατον.

224 Δώτεραν. Ήσε λέτιον, quam duo Regii et
Coisi. suppeditarunt, potior visa est quam vulgata,
δότεραν, magisque sapit Homerum, quem sacer
Gregorius imitatur. Hinc tollenda particula γα, quae
abundat in edit.

229 Ως τις ἀρασσαρ. Sic habent Regii
992, necnon et Coislodianus ejusque interpo
Schol. Chig. Edit. autem δως τιν' ἀνασσαρ.

230 Λοιπορ δλχος. Sic mas. Edit. λοιγον.
231 Ολσιρ δμοιον. Adagium est quo sign
mus dulcissimam esse eam consolationem, qu
eo profliscitatur, qui iisdem calamitatibus ab
est quibus ille quem consolatur. Bill.

METRICA VERSIO.

Census diripitur, manibus dispersus iniquis,
Quem cum pauperibus communem semper habere
Optavi, velut ipse etiam mendicus et exsul,
Advenaque in terra, porrectricemque bonorum
Numinis ad dextram supplex mea lumina tollens :
Non etiam nobis quia æva injuria facta est,
Quæ solet et faciles animos turbare dolore :
Non quia præceleri facto mors aspera fratres
Sustulit, egregios fratres, quoque omnibus æque
Reddiderat fama celebres pulcherrima virtus :
Quantum animæ doleo fatum miserabile nostræ,
Quam velut illustrem dominam, formaque decora
Conspicuam, et claris regum natalibus ortam,
Aspicio gravibus vincitam oppressamque catenis,
Quam manus hostilis bello superavit et armis,
Servitoque tenet mōrentem, et lumina terræ
Figentem lacrymis stilantia. Talia namque
Saui passus, talemque premo sub corde dolorem.

B Injecto quemquam, ut dicunt, si dente mon
Cœruleus serpens, vulnusque infixit acerbum
Non aliis cupit ille suos memorare dolores,
Quam quibus est etiam fusum a serpente vend
Hos etenim tanti solos viu nosse doloris.
Haud secus his nostrum hunc commemor

Fert animus, quibus idem amor est, eadem
Consimilisque dolor. Namque bi duntzai
Excipient mea verba animo, cordisque gemel
Optima cognoscant mysteria, qui cupientes
Dulce suis humeris pondus plenumque salut
Ferre crucis, parteunque in magni Regis hal
Cœlitibus septis, simul ipsi tramite recto
Pergunt, atque pio miserantur corde cadendo
Quippe alii risum, referens mea fata, mover
Quorum extrema fide leviter sunt corpora tim

Οὐδὲ διὰ σπλάγχνων ἤλθ' ἡμερος δῖς "Δανακτος;"
 250 Ζῶσι δ' ἐνθάδε μοῦνον ἐφημέρια φρονέοντες.
 Ἀλλ' οἱ μὲν φθινύθοιεν, ἐπεὶ πάντεσσιν ὅμοιώς
 Γλώσσαν ἐφοπλίζουσιν, ἔτοιμοταν βέλος, δόλοις
 Ἐσθοῖς, ἡδὲ κακοῖσιν. Ἔγὼ γε μὲν οὗτοι γροίοι
 Λήξω, πρὸς στονόσσαν ὑπεκρυψέειν κακότητα,
 255 Καὶ μάργοις παθέεσσι νόσον αἰλῆδ' ἐπιθεῖναι,
 Οἵς νῦν πάντα θύμετρα πικρδες Σετάν εἶπεπτασσε,
 Πρόσθεν ἐεργομένοισιν, δτ' ἐσκεπε χείρ με Θεοῖο,
 Οὐδὲ ἔχεν κακήν πρόφρασιν πέλας. Ἡ φα τάχιστα
 Ἀπτεται, ὡς καλάμης γε πυρὸς μένας ἐγγὺς ἐσύστησε,
 260 Ἄχρι καὶ ἐξ ἀνέμοιο πρὸς ἡέρα πυρὸς ἀερθῇ.
 Ός διέλον κρημνοῖσι, καὶ οὔρεσι, καὶ σκοπέλοισι
 Κρύψαι τῶνδε πάροιθεν ἐμδον δέμας· Ἡ καὶ ἀπαντα
 Τόνδε βίον, βίστου τε φυγῶν σαρκός τε μερίμνας,

Α Χριστὸν δόλον φορέεσκον ἐνι φρεσιν, οἷος ἀπ' ἄλλων
 265 Ναιετάνων, οἴψ τε Θεῷ νόν ἀγνὸν δείρων.
 Μέσφ' δτε καὶ κούφησι σὺν ἐλπίσι τέκμαρ ἐπέσκον.
 "Ὀφελον" ἀλλὰ πόθος με φίλων κατέρυκε τοκήων,
 "Ἐλκων, οἰα τάλαντον ἐπὶ χθόναν οὐτι πόθος γε
 Τόσσον, δοσν μυελὸν τε καὶ ἔγκατα πάντα δακίων
 270 Οἰκτος, οτις παθέων ἀγανάτετός ἐστιν ἀπάντων,
 Οἰκτος μὲν πολιῆς θεοειδέος, οἰκτος ἀνήρ,
 Οἰκτος ἀπαιδίης, οἰκτος δέ τε καὶ περὶ παιδὸς,
 "Ω φα περιτρομέουσι, γλυκὺν πόνον αἰὲν ἔχοντες,
 Οφθαλμὸν βιστοίο, καὶ ἀλγεσιν ἀσχαλῶντα.
 275 Ω βίβλοι τοπάροιθε μέλον, τὰς Ηνεῦμ' ἐχάραξεν
 Εὐταγέων γλώσσησι, καὶ ἐνδοθι γράμματος ἐσθλοῦ

Nec in viscera vividus amor Regis penetravit;
 250 Sic autem vivunt, ut caduca tantum sapiant.
 Sed illi quidem pereant, quippe qui linguam, paratissimum
 Telum, in omnes alios similiter exacuunt,
 Sive bonos, sive malos. Ego autem geruere non cessabo,
 Quin prius luctuosam effugerim prayitatem,
 255 Et protervis mentis affectibus clavei imposuerim,
 Quibus nunc valvas omnes acalestus Satan aperuit
 Antea cohībitis, cum me tegeter Dei manus.
 Nec occasionem propinquam haberet malitia, quae citissime
 Invadit, velut ignis ardens stipulam vicinam,
 260 Donec etiam a vento flamma in aērem tollatur.
 Utinam præruptis locis et montibus et scopulis
 Ante hos eventus meum corpus abdidisse: sic enim omne
 Saeculum, ac saeculi carnisque sollicitudines fugiens,
 Totum Christum portarem corde, solus ab aliis
 265 Habitans, solique Deo puram mentem attollens,
 Donec cum spe levi diem extrellum claudam.
 Utinam! Sed amor me tenuit parentum,
 Instar ponderis in terram trahens: nec tamen tantum
 Amor, quantum medullas et interiora omnia peredens
 270 Misericordia, omnium animi motuum suavissimus,
 Misericordia canitiae Deo similis, misericordia moeroris,
 Misericordia orbitatis, misericordia et quod circa natum
 Contremiscant, dulci sollicitudine semper prosequentes,
 Oculum vita suæ et molestiis suis dolentem,
 275 Cujus cura antebac erat libri, quos Spiritus exaravit
 Sanctorum linguis, et intra præclararam litteram

256 Οἰς νῦν. Ita Chig. Edit. τοῖς νῦν.
 262 Τῷρδε πάροιθεν. Reg. 992, sup. lin. πρὸς τούτων. Mox Ἡ καὶ ἀπαντα. In his interpretandis vocibus secuti sumus interp. et schol. cod. Coisl.
 266 Κούψησι σὺν ἐλπίσι. Int. Coisl. Υψηλαῖς

καὶ ἐλαφραῖς σὺν ἐλπίσι. Schol. μετὰ χρηστῶν τῶν ἐλπίδων. Mox. ἐπέσκον. Sic Reg. 992. Edit. ἐπέσκον.

270 Ἀγανάτας. Sup. lin. in Reg. 39, καθαρώτατος, purissimus.

275 Ω φα. Sic inss. Edit. male ὡς φα.

METRICA VERSIO.

Intima nec validus circum præcordia Christi
 Fervet amor, fluxæ verum omnipia tempora vita
 Vanis impendunt rebus studiisque caducis.
 Sed pereant, quoniam nullo discrimine in omnes
 Linguam acuunt, telum quo non est promptius

[ullum]
 Rebus in humanis. At ego indulgere dolori
 Non prius absistam, quam me fuga concita turpi
 Eripiat vitio, sedisque affectibus ipse
 Clavem animi imponam, quibus omnes perfidus

[hostis]
 Undique nunc valvas scelerata mente reclusit,
 Ante minus patulas, certo mihi cum Deus esset
 Præsidio, segetem nec haberet noxa propinquam,
 Quam, velut admotam stipulam rapidissimus ignis,
 Protinus invadit, ventoque agitata tumenti
 Crescit, et ingentem sustollit ad ætheraflammam.
 Ω utinam ante, meos scopulis immannibus artus

B Præruptisque locis texisse et montibus altis!
 Nam vita, et cura vita carnisque relicta,
 Toto animo Christum ferrem, semotus ab omni
 Cœtu hominum, vacuamque vehens a crimine men-
 [tem]
 Ad cœlum et cœli Dominum, quod ultima tandem
 Mors bene speranti spatiū mihi clauderet ævi.
 Rectius hoc equidem fuerat: sed dulce parentum
 Me desiderium tenuit, visque acris amoris
 Haud secus ac plumbum depresso, humique locavit.
 Nec vero tam pressit amor, quam viscera cuncta
 Rodens, et medium scindens misericordia pectus,
 Passio cunctiarum dulcissima. Namque movebat
 Me luctus gravis, et natis orbata senectus,
 Sollicitusque timor, gelidos qui concutit artus,
 Dum mihi perpetuo metuunt, dulcemque laborem
 Suscipiunt, ac me statuunt pro lumine vita,
 Arumnis gravibus pressum licet, atque gemæctem

Πηνεύματος ἀστράπτουσα χάρις, καὶ χρυπτὸν ὄνειρα Α 'Αὐτὶ δὲ μοι κτεάνων τε καὶ ἀργαλέων δρυμαγῶν,
Οἰοιν καθαροῖς φαινόμενον μερόπεσσον·
Εὔχαι τε στοναχαί τε φίλαι, καὶ νύκτες δῦπνοι,
280 Ἀγγελικοί τε χοροί, ψαλμοῖς θεού οἱ γ' ἐρ-

[θουσιν,

Ιστάμενοι, ψυχάς τε Θεῷ πέμποντες ἐν δύνοις,
Πολλῶν τε στομάτων ἔνυθν διὰ γηρύοντος·
Γαστρός τ' ἀρχεχάκοι μόρος, καὶ μέτρα γέλωτος,
Γλώσσης τ' ἀτρεμή τε καὶ δυματος, τὸ δὲ χόλοιο
285 Μαινομένοιο χαλινά. Λόγος δὲ Εσφιγγεν ἀλήτην
Πάντοτε παπταίνοντα, νόον γ' ἐπὶ δὲ ἐστρεψε Χριστῷ
Ἐλπίσιν οὐρανῆσι. Λόγος δὲ πάσιν ἔκειτο
Εἰκόν' ὅγων ερός Ἀνακτα. Θεὸς δὲ ἐπιτέρπετ' ἐρωῇ.

290 Οἱ μὲν καὶ ἔνυχισι κακοὶς ἀρέθουσιν ὄνειρας
(Φροντίσιας ἡματίας γὰρ ὥμοια φάσματα νυκτὸς),
'Ηεν ἐν δρθαλμοῖς θεοῦ σίλας, εὐσεβῶν τε
Τυχῶν παμφανώσα χοροστασή τε καίσος τε.
Νῦν δὲ δὴ ἐξαπόλελα κειμήλια πάντες ἀπὸ ἐμοῦ
295 Τυχῆς, ή τοπέροισθν ὄμιλος πάσιν ἀρίστοις,
Οἰος δὲ ἐντὸς ἔμεινε πόθος, καὶ ἀλγος δελπτὸν.
Τούνεκεν αἰλάνω. Τὸ δὲ ἐσαύριον οὐ τάφα οἴδα,
Εἴ με θεὸς παλινορούσον ἐς ήθεα τὰ πρὸν ἀνάξει
Αύτας τέ δέχεσθαι, ἀπὸ δὲ δύχεα πάντα τινάζει.
300 Ἡπέρ πάρος; μεσάτοισιν ἐν δλγεστιν ἔνθεν ἐλάσσει,
Πρὶν καὶ αἰθρῆν ιδέειν, πρὶν γέ τέλλεσθαι πάρμακα θεῖν,

646-647 Spiritus resurgens gratia, occultaque utilitas

Solis manifesta puris hominibus :
Cui preces et gemitus placebant, et noctes insomnes,
280 Angelique chori, qui psalmis Deum flectunt,
Stantes, animasque Deo in hymnis attollunt,
Multorumque ex ore communem vocem concinnantes;
Ventrī autem malorum fontis labor, risusque moderatio,
Linguae et oculorū quies, ac ira
285 Insanientis frena. Ratio autem astringebat errabundam
Et quoquoversum respicentem mentem, et ad Christum vertebat
Spēbus coelestibus. Ratio in omnibus aderat
Imagine ducens ad Regem. Deo autem gratus hic cordis motus.
Possessionum vero loco et molestorum tumultuum,
290 Qui me nocturnis ac malis somniis stimulant
(Diurnis enim curis similia sunt noctis visa),
Fulgebat oculis Dei splendor, et piarum
Animarum illustris chorus et decus.
Nunc autem thesauri omnes diffugerunt a mea
295 Anima, que prius optimis quibusque rebus florebat,
Ac solum intus remansit desiderium, et dolor sine sp̄c.
Propterea gemo. Crastinum autem haud clare novi,
Utrum me Deus ruras in antiquos mores restituat,
Solvens curis, et omnia onera excutiens,
300 An potius hinc mediis in ærimumnis, antequam
Diluculum aspiciam, antequam ulceribus remedia apponam,

280 Ἐρθουσιν. Int. Coisl. τιμῶσιν. Schol. γε-
palpouσιν. Reg. 991, sup. lin. ἔγειρουσιν. *Mona-*
chos intelligit et describit, inquit Billius.

283 Γαστρός τ' ἀρχεχάκοιο. Nam ex esu inter-
dicti illius poinī mala omnia nobis profluxerunt :
ventrem malorum auctorem s̄pius appellat Grego-
rius. Sic supra, lib. 1, sect. 2, carm. 1, vers. 44 ;
et infra, sect. 2, carm. 1, vers. 216.

284 Γλώσσης τ' ἀτρεμή. Ita codices magno con-
sensu. Edii. ἀτρεμή γλωσσῆς τ'.

286 Πάρτος κακταινορεα. Reg. πάντη ἐπανα-
νοτα.

288 Ἐξιτήρχετ. Regin. 992 et alii ἐπειρέματα.

289 Κρεάρω τε. Sic Reg. 991. In editis deest.

295 Οὐιλες πάσιν ἀρίστοις. Schol. Coisl. ἔχει

πάσιν καὶ οὐαλλεν ἀγαθοῖς.

296 Ἀελιτορ. Int. Coisl. ἀπροσδόκητον, prece-
spem : cui etiam interpretationi faveat Schol. et

Reg. 991, qui habet sup. lin. ἀπροσδόκητον.

300 Ἐλασσοί. Reg. 992 ἐλάσσει.

METRICA VERSIO.

Ut pote jucundæ cui sacra volumina curæ
Ante forent, summum quæ Numen in ore piorum
Sculpsit, et egrægii puro sub cortice scripti
Gratia fulgorum diffundens Pneumatis alui,
Utilitasque latens, quam soli cernere possunt
Qui bene purgari nō generosa lumina mentis;
Noctesque insomnes gratæ, luctusque, precesque,
Angelique chori, rigidο qui corpore laudes
Decantant Patris ætherea qui regnat in arce,
In cœloque animis volitant, dum cantica fundunt,
Diversisque eadem modulantur carmina linguis :
Tūn ventris labor, auctoris fontis malorum,
Atque oculi linguæque quies, moderatio risus,
Et rabies iræ, freno compressa tenaci.
Quin etiam ratio temere indomiteque vagantem
Et passim spectantem animum stringebat habena,
Mentemque ad Christum revocabat spe melioris
Allectam vitæ, coelique cupidino tactam.

B Omnibus instabat moderatrix sedula membris
Divinæ ratio tollens ad sidera formam,
Et Domino sistens, cui jucundissimus iste
Cordis motus erat, supera ad convexa volantis;
Ac pro magnitlicis opibus, miseroque tumultu,
Qui me nocte etiam per inania sonnia vexat
(Visa etenim curas referunt nocturna diurnas)
Divinus nostris splendor radiatib ocellis,
Fulgidaque eximii virtus et gloria cœtus.
Omnis at illa animæ, consortia sancta bonorum
Sectari solita, periti pretiosa supellez ;
Nec quidquam misero mansit nisi sola cupidi-
Ac me præter spem crucians ærimumnis ; calentes
Hinc fundo lacrymas, dubius timidusque futuri,
Pristina mene iterum referet Dominator olynpī
Ad studia, expellens curas onus atque molestias
An prius in mediis me fluctibus ipso dolorum
Extrahet hinc, cœlo quam nubila cernere possit

Δύσμορον ἱμερούτα φάους πυμάτην μετὰ νύκτα,
Τῆμος ὀδυρομένοισιν ἐτώστα τίς κεν ἀμναῖ.
Ἐνθα δ' ἄκος μερόπεσσι, τὰ δ' ὕστατα δέσμια πάντα.
305 Ἡδη μοι πολιόν τε κάρη, καὶ ἄψει ρίκνα
Ἐκλίνηθι βιότοι πρὸς ἔσπερον ἀλγινόντος.
Ἄλλ' οὐτα τοιώδε τε ἀλγος ἀνέτλην.
Οὐδὲ διε μαινομένοισι κορυσσόμενον ἀνέμοισι
Γαῖας ἐκ Φαρίης ἐπ' Ἀχαιΐδα, πόντον ἐτετμον
310 Ἀντολή Ταύροι, τὸν ἐρήγασι μάλιστα
Ναῦται, χειμερόι, πάυροι δέ τε πελσματ' ἔλυσαν.
Ἐνθα δ' ἔγω νύκτας τε καὶ ἡματα εἶνοσι πάντα
Νῆδες ἐντὶ πρύμνῃ κείμην, θεδν ὑψιμέδρυτα
Κικλήσκων λιτῆσι. Τὸ δ' ἄφρες κῦμ' ἐπὶ νῆα

A 315 Θύρεσιν ἡ σποτέλοισιν δμοῖον Ἐνθα καὶ ἔνθα,
Πολλὸν δ' ἐνεδε ἐπιπτε. Τινάσσετο δ' ἄρμενα πάντα,
Ὑξία συρίζοντος ἐπὶ προτόνοισιν ἀτῆτον.
Αἰθήρ δ' ἐν νεφέσσι μελαννετο, καὶ στεροπῇσι
Λάμπετο, καὶ κρατεραὶς περιάγνυτο πάντοτε φωναῖς.
320 Τῆμος ἐμαυτὸν Ἑδωκα Θεῷ, καὶ πόντον δλυξα
Ἄγρων εὐαγέεσσιν ὑποσχεσίῃσι πεσόντα.
Οὐδὲ διε παλλομένης γε θεμελία σείστο πάντα
Ἐλλάδος εύρυχόροιο, κακοῦ δ' οὐ φαίνετ' ἀρωγῇ.
Αὐτάρ ἔγω τρομέσσον, ἐπει φυχὴν ἀτέλεστον
325 Εἴχον ἐτ' οὐρανοίο χαρίσματος, εὗτε λοετρῷ
Ἐλεσται ἀνθρώποισι χάρις καὶ Πνεύματος αἰγλη.
Οὐδὲ διε νοῦσος ἐπλησεν ἐμδν στόμα φεύματι λάδρῳ,

Miserum revocet lucis cupidum in profunda nocte,
Cum lamentantibus frustra quis auxiliatur.
Hic enim medicina est hominibus, sed extrema vinculis constricta omnia.
305 Jam mihi canum est caput, et rugosa membra
Declinant in tristis vita vesperam.

Sed nondum talem tantumque pertuli dolorem;

Nec cum furentibus agitatum ventis

Ex terra Pharia in Achaiam, mare sulcarem

310 In ortu Tauri biemalis, quem horrescant maxime

Nautæ, ac pauci tunc solvunt retinacula :

Tunc ego noctes et dies omnino viginti

348-649 In navis puppi jacebam, Deum in cœlo regnante

Precibus vocans. Spumabat autem fluctus in navim

315 Hinc et illinc, montibus scopulisque similis ;

Plurimus autem intus cadebat. Agitantur vela omnia,

Acute in rudentes vento sibilante.

Aether nebulis infuscabatur, et fulgoribus

Rutilabat, et magnis undique frangebatur clamoribus.

320 Tum memetipsum Deo tradidi, et pontum ferocem

Effugi sancti propositis dejectum.

Nec, cum eomotæ quaterentur fundamenta omnia

Latae Græciae, nec mali auxilium appareret ;

Tunc ego tremebam, quia animam habebam nondum

325 Cœlesti dono initiatam per lavacrum,

Per quod excipiunt homines gratiam et Spiritus splendorem.

Nec cum morbus implevit os meum scđo humore,

302 Ἰμερόπτα. Unus ex Regiis ἱμερόντα.
306 Ἀλγιρότος. Ita codices plerique. Edit. ἀλ-
γνόντον.

308 Κορυσσόμενος. Editi addunt γ', quod in
mas. non apparet, sed quod favet metro.

309 Γαῖας ἐκ Φαρίης. Cum ex Alexandria Græ-
ciam peteret; Phariam vocat, eo quod insula Pha-
tos Alexandriæ vicina est. Mox ἐτετμον. Reg. 39 et
Chig. Ετεμον.

313 Εὐτ. Sic mss. Edit. ἐπι.

314 Τὸ δ'. Male edit. τῷ δ'. Ejusdem tempesta-

tis altera legitur descripwo n.r.a carm. xi, *De Vita
sua*, vers. 126 et seqq.

317 Προτόνοιστ. Reg. 992 interpretatur τοὺς τὸν τοτῷ σχοίνους.

322 Παλλομένης γε. Duo codices Regii et Chig.
παλλομένης τε.

327 Πρεύματι. Ita habet codex Coislinianus longe
melius quam alii codices necnon et editi, qui ha-
bent τυνέματι. Interpres Coislinianus et Reg. 992,
sup. lin. πωρετῷ.

METRICA VERSIO.

Depalsa, ulceribusque meis adhibere medelam,
Ter miserum, lucis cupidum post tempora noctis
Postremæ, cum jam nemo succurrere possit
Flebitus. Hic etenim nobis est prompta medela :
Post autem clausa est omnis medicina salutis.
Jam mihi jam canum caput est, rugosaque membra
Tristis ad occasum vitæ jam prona feruntur.

Sed nondum talem subii tantumque labore :
Non quando sævis agitatum flatibus æquor
Sulcabant, ex Pharia litus tellure Pelasgum
Nave petens fragili, Tauri brumalis in ortu,
Tauri, qui tanto nautarum corda pavore
Afficit, ut rarus retinacula solvere nauta
Audeat, infidoque ratein committere pontio.
Noctibus hic denis ego bis, totidemque diebus,
Suplice voce rogans Numen cœlesti, jacebam
Ad puppim exanimis. Latus autem in utrinque carinæ

B Ἀequorei fluctus spumant rabiemque vomebant,
Montibus aut scopulis similes, ingensque cadebat
Vis undarum in eam, sed et omnia vela moveri
Conspiceret, vento in duros stridente rudentes.
Jam vero nebulæ tetra caligine cœlum
Fuscalant, crebrisque etiam fulgoribus aether
Splendebat, validis clamoribus undique ruptus :
Tum me donavi Christo, pelagique periculum
Vitavi, sanctis precibus votisque repulsam.
Non cum lata gravi quateretur Græcia motu,
Ulla nec auxiliū jam spes alicunde pateret;
At tremor horribilis gelidos invaserat artus.
Nondum etenim sacro baptismate pectus habebam
Tinctum, in quo trahitur lustrali gratia lympha,
Mirusque excipitur splendor, quem Spiritus affert.
Nec mihi cum sauges quondam vis aspera morbi
Implesset valido fluxu, sævoque dolore

Καὶ πνοῖς στείνωστ πόρους, ζῶῆς τε καλεύθους.
Οὐδὲ διπέτε' ἀφράνωντι νόμῳ λυγὸν ἀμφὶς ἐλέσες,
330 Οὕτι ἔκὼν βλεφάρου περιηγέα κανθὸν διμυξα,
Αἰματόντα δὲ θιτήκα: Φάσις δὲ ἐμὸν, οἷς φονῆσος,
Πλετο, ἀμπλαχίην δὲ πικρὴν μέγα πένθος ἔτετμεν.
Οὐδὲ θεῷ πελάμησιν ἐμαλεῖ δινέπεμψα θυηλῆρο
Πνεύματος, οὗτι πάρος γε, πρὶν ἐκλυσα δάκρυτο πῆμα,
335 Ψαύειν μὴ καθαρῷ γάρ ἀγνοῦ κακὸν, ὡς πο-

[ρέντος]

'Αδρανὲς δημα φέρειν κατεναντίον ἡλίοιο:
"Άλλα τε ποδὲ" ἐμόγησα· τίς δὲ τάδε μυθῆσαιτο,
Οὐς με θεὸς τείρων τε καὶ εὔμενῶν ἐκάλεσσεν;
'Άλλοι οὐτῷ τοιούτῳ κακοῖς πάρος ἀντεβόλησα,
340 Οἰοισι πυμάτοισιν ἐμῇ ἐνέκυρος τάλαινα
Τυχῆ· καὶ ποθέει ποτὲ ἐλεύθερον ἥμαρ θέσθαι
Πάντες ἀποδυσαμένη, γυμνὴ φλέγας ὡς κε φύγησι,

Α Καὶ κόσμου κρατεροῦ λαβάς, καὶ χάσμα πέλωροι
· Ἀμφιχανεῖν μεμαῶτος ἑαὶς γενύεσσι δράκοντος,
345 'Ον κε λάδη. Βελῆγ γάρ ἐμὸς ιδος ἐστὶν ἐπτάς.
Τίς δῶσει κεφαλῇ πηγῆς θόνον τῇ βλεφάροισιν,
Ως δακρύων ὄχετοισι μολύσματα πάντα καθήρω,
Κλαύσας ὡς ἐπέσικεν ἀμαρτάδας (ἢ γάρ ἀριστη
Δάκρυνδις ἐστι βροτοῖσιν ἀκος, ψυχαῖς τε μελισσας;
350 Καὶ κόνις αιθαλίεσσα, καὶ ἐν χθονὶ οάκος
[ἔρυμαν]:
"Ος τις ίμ' εἰσορών τρομέη, καὶ φέρετος εἴη,
Φεύγων Αἰγύπτοι μέλαν πάδον, Ἐργα τε πικρά,
Καὶ Φαραὼ βασιλῆα, πάτρην δὲ πί θεαν ὁδεῖς,
Μηδὲ μένη Βαβυλῶνος ἐπὶ κρανῆς πεδίοις;
355 Δουριαλής, διθησι παρεζόμενος ποταμοῖ,
Ψῆδης δραγανα πάντα παραχλίνας διίνετε
Δακρυνδεῖς, σπεύδῃ δὲ περῆς ἐπὶ τέρματα γαής,

Et spirationis meatus, ac vite vias arctavit.
Nec cum insipiente animo vimen hue et illuc torquens,
350 Imprudens palpebrae rotundum angulum punxi,
Ac ercentum reddidi. Tunc lumen meum, ut homicidæ,
Evanuit, et errorum amarum luctus ingens consecutus est.
Nec manibus meis Deo obculi victimam
Spiritus, non prius profecto, quam lacrymis labem eluissem.
355 Et enim, qui purus non est, nefas sanctum tangere, ut
Infirmum oculum in ardente sole intendere.
Multa alia pertuli: quis ea edisserat
Quibus me Deus et conterens et favens vocavit?
Sed nondum hactenus in tanta incidi mala.
360 Quanta postremo misera mea experta est
Anima, quæ liberum aliquando diem intueri cupit,
Omnibus sese exuens, ut nuda flammæ effugiat,
Et mundi potentis laqueos et os immane
Draconis, qui maxillis suis vorare gestit
365 Quemcunque cepiterit, Belia enim edulium est anima mea.
Quis dei capiti fontis fluentem, et palpebris,
Ut lacrymarum rivis sordes omnes eluat,
Lugens, ut deceat, peccata (sunt enim optimum
Lacryma hominibus remedium, animabusque infuscatis,
370 Et cinis fuliginosus, et humi saccus asperminus)?
370-371 Ut qui me viderit, contremiscat, et melior fiat,
Fugiens Αἴγυπτοι nigrum solum, et acerba opera,
Et regem Pharaonem, et divinam in patriam prosciscatur,
Nec maneat Babylonis duræ in campis
375 Captivus, ripisque assidens fluminis,
Ac canthus instrumenta omnia suspensis intacta
Lacrymetur, sed in fines properet sacre terræ,

333 Ἐμαῖς. Sic melioris notæ codices, Chig.,
Coisl. Reg. 39. Edit. ἐμῆς.
335 Καθαρῷ. Chig. Coisl. καθαρῶς.

343 Λαδᾶς. Coisl. Int. παγίδας.
354 Κρανῆς. Sic mss. Edit. κρανοῖς.

METRICA VERSIO.

Opprimet vitæque vias auræque meatus.
Non etiam tunc cum malesana vimina mente
Intorquens, oculi punxi temerarius hircum :
Ac subitus fluxit saugis, luxque occidit omnis ;
Non secus atque illi, qui cœdis crimine dextram
Polluit; erratum luctusque exceptit acerbus :
Nec prius aggredior manibus transmittere sacram
Spirituale Deo, lacrymis quam noxa soluta est.
Non etenim impuro tutum est contingere purum,
Non magis atque hebetes oculos obvertere soli.
Plurima præterea subii. Quis carmina cuncta
Commemorare queat, queis me vexansque favensque
Ad se divinum Numen persepe vocavit ?

Sed nondum tales incursavere procellæ,
Quam quas infelix animus tulit haud ita dudum,
Et quibus exsolvi misere expetiit, omnia prompte
Abjiciens, nudus queat ut vilare minacis
Viam flammæ, mundique manus, saucesque draco-

B In nos qui rabidum gestit desligere dentem :
Pabula nam Belia mea mens dulcissima præbet.
Quis capiti latices tribuet, quis flumina nostro,
Ut maculas omnes lacrymarum fonte repurgem?
Luctibus assiduis, ut convenit, horrida plangens
Crimina (namque animæ vitiorum sordibus atque
Munere nulla Dei melior concessa medela est,
Quain fletus, tristisque cinis, saccique prementis
Asperitas), ut si quisquam sua fixerit in me
Lumina, confessum gelido terrore treniscat,
Et rapidum studiis melioribus exigat æsum,
Αἴγυπτum nigrum fugiens, duroisque labores.
Et trucis imperiuni regis, gressusque beatam
Conferat ad patriam, nec bello captius et armis
Exsulet hostili miserabilis exsul in ora,
Et sedeat riguæ lacrymans in margine ripæ,
Organa de manibus ponens, salicique propinquaque
Appendens, illibus nec mollia carmina jungens
Quin potius servile jugum, quod colla premebat.

Δούλιον Ἀσσυρίηθε φυγῶν ζύγον, δς πτὸν ἔτειρε,
Καὶ νηὸν μεγάλοιο θεμέλια χεροὶ βάλληται.
360 Τὴν μὲν τὸν πανάποτμος ἐπεὶ λίπον, οὐπος'
[Ἐλῆξα]

Τιμείρων. Χαλεπὸν δὲ πάθος κάτὰ γῆρας ἔχει,
Καὶ κύπτω ποτὶ γαλαν., ἐν φρεσὶ πάνθος ἀέξιν,
Ἀζόμενος θνητούς τε καὶ άθανατον Βασιλῆα,
Εἴμασι τε κραδίῃ τε κατηφόων, καὶ ἀναυδος,
365 Ἐλκῶν οἰκτον "Ανακτος δίξιν, δς χθαμαλοῖσιν
Εδύμενάν πάντεσσιν ὑπερφιάλους ἀθερίζει·
Οἶον δ' ἐξ Ιερῆς Σολύμων κατέβηται πόληος
Ιεριγοῦς πτολειθρον ἐπὶ κλυτὸν, ὃς ἐνέπουσι,
Φῶρες ἐδηλήσαντο κακοὶ λοχώντες ὀδίτην,
370 Οἱ μὲν τὸν πληγῆσιν δεικελίσης τεμόντες,
Εἴμαστα τ' ἐκδύσαντες ἢ μιν σκέπε, νηλέτι θυμῷ

Α Λειψάνιαν ἀποψύχοντά· θωᾶς δ' ἐνέκυρσαν ὁδῖται
Λευτῆς ιερεύς τε, λίπον τέ ἐνηλέτι θυμῷ.
Καὶ που Σαμαρέων τις ἐπήλυθεν, δς σφ' ἐλέπε.
375 Καὶ μιν ἄγων κατέδησε, καὶ ἔλκεσι φάρμακον

[Ἐλεπε,

Καὶ μισθὸν κομέοντι· τέρας μέγα, πῶς Σαμαρείτης
Τόνδ' ἐσιδὼν ἐλέηρεν, δν οὐκ ἐλέηραν δριστοι!
Οὐ γάρ ἐγώ σάφα οίδα τί κεύθεται εἰκόνι τῇδε,
Οίσα θεδς σοφῆ μυστήρια ἀμφικαλύπτει.

380 Καὶ τὰ μὲν ἰλήκοι. Τοιοῖσθ' ἐγώ ἀντεβολήσα
Πήμαστ· καὶ μ' ἐδάξεν διμῶς ψυχῆσι μεγαίρων
Αηγαστῆς βιότου κεδνῆς καταβάντα πόληος,
Καὶ Χριστοῦ μ' ἀπέδυσε χάριν, καὶ γυμνὸν Εθηκέν,
385 "Οσπερ Ἄδαμ τοπρόσθε χοδ; καὶ πτώσιος ἀργήν;

Servile ex Assyria fugiens jugum, quo prius conterebatur,
Et magni templi fundamenta manibus jaciat.
360 Hanc ego miserrimus postquam reliqui, πονδοῦ
Cessavi desiderare. Vehemens autem affectio senium mihi insudit,
Et in terram vergo, luctum in præcordiis alens,
Reveritus mortales, et immortalem Regem,
Veste et corde demissus, et voce carens,
365 Miserationem Regis infelici statu trahens, qui omnibus
Humi jacentibus favens, superbos respuit;
Qualem ex sacra Solymorium urbe descendente
In inclytum, ut serunt, Jerichonitis oppidum
Improbi latrones læserunt in insidiis viatorem,
370 Eumque plagis indignis concissum,
Et vestibus qua illum tegebant exutum, crudeliter
Deficiente reliquerunt: mox occurrerunt viatores
Levita et sacerdos, qui eum inhumaniter præterierunt.
At Samaritanus quidam supervenit, qui illius misertus est,
375 Eumque assumens ligavit, et vulneribus remedia reliquit,
Et mercedem curanti; magnum prodigium, quomodo Samarita
Hunc ut vidit, miseratus est, quem optimi non sunt miserati!
Non enim perspicue novi quid hac imagine occultetur,
Qualia Deus in sua sapientia recondat mysteria.

380 Ac de his quidem, Deus mihi propitius sit. Tales autem sunt in quas incurro
Calamitates: ac me similiiter discerpit invidens animabus
Latro, sæculi ex inclyla descendente in urbe,
Meque Christi gratia exxit, et nudum reliquit,
Ut olim Adamum pulveris et casus initium,
385 Quem gustus depressit in terram, ex qua ortus erat.

358 Δούλιον. Unus e Regiis δούριον.
360 Οὐπος'. Sic Regg. 992. Male edit. οὖπω τ'.
373 Λίκον τε ἐ. Habet Regius 992 λίπον καὶ μιν,
sed deficit metrum.
374 Ἐλέηρε. Duo ex Regiis ἐλέησα.
380 Καὶ τὰ μέρη Ιλήκοι. Reg. 991 Ιλήκη, et sup.

lin. ἐν εὑμενείᾳ ξστω. Interp. quoque Coisl., καὶ
ταῦτα μὲν ἐν εὑμενείᾳ ξστω. Schol. καὶ τὰ μὲν
συγγνωμονοτή.

384 Χοδὸς καὶ πτώσιος ἀρχήν. Adamum κυμαῖ
generis et ruinæ principium: ex quo scilicet omnes
homines originem et peccatum trahunt.

METRICA VERSIO.

Effugiens sacras properet contingere sedes,
Rursus et excisi jaciat fundamina templi.
Quam semel ut terram fato graviore reliqui,
Nulla dies abiit, qua non ardentibus ipsam
Votis expeteret: canosque hæc tanta cupido
Insudit capiti, præmaturamque senectam
Invexit: vultumque solo demitto, gravique
Conscior luctu, vereorque hominesque Deumque,
Squalidus et fletu madidus, vocemque coerens,
Ut lacrymis placidum reddam mihi Numen olympi.
Namque humiles oculis genitor sanctissimus æquus
Aspicit, elatos spernit fastuque tumentes.
Ac velut e Solynis, ut sacra oracula pandunt,
Dum nimis incautus tendit Jerichunta viator,
Incidit in sævos adversa sorte latrones,
Quem toto innumeris confossum corpore télis
Prostravit scelerata manus, vestemque jacenti,
Abstulit, et dira nudum feritate reliquit.
Mox iter hac fecit levites, atque sacerdos:

B Est tamen (o duros animos!) ab utroque relictus.
Ast ut Samariæ pertransiit accola terræ,
Illiū extemplo casum miseratus acerbum,
Vulnera sæva ligat facilis, propereque caballo
Impositum in villam duxit, fuditque medeiam
Ulceribus, curamque ægri pretiumque reliquit
Discedens famulo. Quid tam mirabile, quam quod
Flexit Samarium, qui non virtutis alumnos
Flexerat? Haud etenim, quidnam ista recondat
[imago

Assequor, externo siquidem velamine multa
Nunniis abscondit sapientia magna superni.
Haud mibi disparibus misero procumbere fatis
Contigit, ac sacra venienti nuper ab urbe
Invidus ille latro, cœlum vitamque perennem
Claudere qui nobis ardet, sævissima fecit
Vulnera, quæque Deus dederat, crudelis ademit:
Non secus atque Adamo, lutei qui corporis auctor
Exstilit et casus, vetita qui ex arbore poma

'Ἄλλα μ', 'Ἀναξ, ἐλέαιρε, καὶ ἐκ θανάτου σώσων,
'Ον λεῖψαν ιερῆς, ἐπει μογέοντ' ἐνόησαν.
'Ελκεά τ' εὐ κατάδησον, ἀγνων ἐπὶ πάνδοκον οίχον,
Δύθις δ' εἰς ιερήν πέμποις πολιν ἀρτεμέοντα,
390 'Εμπειδον ἐνθα μένοιμι, κακῶν δ' ἀπὸ φῶρας
 [ἐρύκοις,
Καὶ τρίβον ἀργαλέτην, καὶ τραύματα, καὶ παροδίας
Νηλέα θυμὸν ἔχοντας, ἐπ' εὔσεβην κομιδόντας.
Πινθάνομ' ὡς δύο φῶτες, μέγα πνεύμων Φαρισαῖος,
'Ως γε θεῷ πάντων προφερέστατος, ἡδὲ τελώνης
395 Κέρδεσιν οὐχ δύοισι τετρυμένος ἐνόθεν ἤτορ,
Εἰς ιερὸν ἀναβάντες· διὸ μὲν τὰ ἱκαστ' ἄγρενε
Νηστεῖας δεκάτας τε νόμου, παρεμέτρες δ' αὐτὸν
'Ανδράσι γε προτέρωις, λόγοις δ' ἀθέριζε τελώνην.

Αὐτέρ δὲ δακρυχέιν καὶ στήθα χερσὶ πατάσσων,
400 Οὐδὲ ἀντηνούμενος θεοῦ θρόνον οὐρανὸν εύριν
Εἰσορόων, λεύσσων δὲ κατ' οὖδεος δημαστούς διώλωις,
Τηλόθεν ἑστηκὼς δὲ λειτάζετο· « Ἐλασσος εἶτε,
'Ιλαθι σφι θεράποντι, βοῶν, βρίθεντι κακούσιν.
Οὐ νόμος, οὐ δεκάται με, καὶ ἔργατα καλὴ σώσει.
405 Οὐδὲ δγ' ἐπεισοδέων φεύστης. Καὶ νῦν δηγωγεῖ
Αἰδεῖμον' οὐτι πόδεσσιν ἐπικείμενων δύσιοισι.
Σῇ δὲ χάρις, οὐδὲ δικτύος ἐμοὶ στάξεις βεβήλω,
'Ην μούνην δειλοῖσιν, « Ἀναξ, πόρες ἐπιπλέοντες,
'Ως φάσαν· ἀμφοτέρων δὲ θεος κλύε, καὶ δὲ τιτρεῖν.
410 'Ον μογέοντ' ἐνόησαν, ὑπερμενίοντες δὲ τιτρεῖν.
'Ως θεος, ὡς ἰδίκασας, ἐμοὶ, θεός, θάρσος δικάιων.
Οὗτος ἄγω σοι κείνος δὲ πάγκανός είμι τελώνης.

Sed mei, Rex, miserere, et ex morte salvum me fac,
Quem reliquerunt sacerdotes, cum laborantem viderent,
652-653 Vulnera apte alliga, deducens in domum hospitalum,
Rursusque incolument in sacram mittas civitatem,
390 Ubi armiter maneam, et improbos fures arceas,
Ac viam scelestam, et vulnera, et viatores
Crudelem animam habentes, dum de pietate gloriantur.

Didici duos homines : magna spirantem Pharisaeum,
Quasi omnium esset apud Deum prestantissimus, et publicanum
395 Ob lucra non sancta intus corde contritum,
In templum ascendisse; atque ille quidem singula enumerabat,
Legis jejunia et decimas, seque adæquabat
Viris antiquis, et verbis publicanum spernebat.
Hic rursus lacrymas fundens et pectus manibus percutiebas,
400 Nec adversum magni Dei sedem latum cœlium
Aspiciens, sed serviles oculos desigens in pavimentum,
Procul stans precabatur : « Propitius sis,
Propitiare famulo tuo, inclamans, malis oppresso;
Non lex, non me decimæ, non præclare facta salvum facient.
405 Nec iste fuligine aspergens me, mendax est. Atque equidem templum
Verecundor pedibus non sanctis tangere.
Sed tua gratia, tua in me profanum stillet miseratio,
Quam solam spem, Rex, miseri peccatoribus præbes. »
Sic locuti sunt, ac utrumque Deus audivit, ac eum miseratus est
410 Quem vidit afflictum, superbū autem despexit.
Sic vidisti, sic judicasti, Deus, fiduciā mihi largiens.
Ego tibi sum scelestus ille publicanus;

396 'Ως γε θεῷ. Sic Schol. et e Regiis unus; ac-
curatius quam edit. δε γε, qui, etc. Neque enim
Pharisaeus ille, ut sit Billius, primas pietatis partes
apud Deum tenebat, a quo rejectus est ob super-
bias; sed ita cristas atollebat quasi nemo ad ip-
siis virtutem animique præstantiam accederet.

396 **Εἰς** λεπόν διαβάσθε. Sic mas. Edit. λεπύ
εἰσαγαδάντες. Reg. 992, ἀναβάντες.

398 'Ανδράσι γε. Chig. ἀνδράσι τε. Μοχ λόγος.
Chig. et unus e Regiis λόγω.

402 Εστηκὼς δὲ λειτάζετο. Sic codices antiqui
noanulli. Edit. ἑστηκὼς δὲ λειτάζετο. — Forte me-
lius, cum servetur augmentum. (CAILLAU.)

404 **Καὶ** Ιτα Reg. 992. Edit. οὐκ.

411 Όχιδων. Schol. θαρρεῖν παρεσκεύασας, &
ducīam mihi præbūisti.

METRICA VERSIO.

Dum legit, in terram cecidit, qua traxerat ortum.
At nunc, summe Parens, animis misericere precantis:
Eripe me nigre morti, quem mole dolorum
Oppressum nimia gravium sacer ordo reliquit.
Vulnera rite liga festinus, ad hospita ducens
Tecta : sacram redeam teque auspice rursus ad ur-

[bem]
Viribus incolumis, maneamque ibi fixus in ævum.
Submoveasque malos fures, callemque molestum,
Vulneraque, et fictos homines, subque ordine sacro
Et recti specie crudelia corda gerentes.

Ascendiisse duos sacraū volumina quondam
In templum narrant homines : quorum alter inani
Turgebat fastu, tanquam ipso charior esset
Nemo Deo, nemo melior nec sanctior usquam;
Hic pharisaeus erat : lucra ast ob iniqua dolore
Saucia corda gerens alter luctuque jacebat.
Ille quidem indatus meritorum ex ordine summam
Subducens, legis decimas, jejunia crebra

B Jactabat, priscisque viris de laude movebat
Certamen, tumido calcans sermone telonen.
Hic autem lacrymans seriebat pectora palmis.
Nec vero in cœlum, sedem Patris aittonantis,
Spectabat, verum in terram servilia figens
Lumina, stansque procul fundebat pectore voces
« Parce tuo famulo, Deus optime, parce roganū.
Aspice me facilis, noxarum mole gravatum.
Non lex, non decimæ, non me benefacta tueri,
Ac dulcem misero poterunt afferre salutem.
Ficta nec in nostrum caput hic convicia torsit.
Quin etiam impuris pedibus contingere tempium
Hoc vercor. Sed me ipse, Pater lenissime, servi.
Inque hominem stillet tua gratia sancta profanū.
Quia spes una inalīs a te donata refulget. »
Talia dicentes audit Deus, ac miseratur
Quem videt afflictum luctu, spernitque superbū.
Hos, Pater, aspiciens confestim tale tulisti;
Judicium : hincque mihi hekta est fiducia mala.

'Ως δέ βαρυστενάχω, ποιήν δ' ἐπιέλπομ' ἀρωγήν.
Λίσσωμαι, εἴ ποτε δή σε πατήρ, καὶ πότνια μῆτηρ
415 Δάκρυσι, καὶ στοναχήσι, καὶ εὐχωλήσιν ἔτισαν,
"Η τινά τοι πτεάνων τυτθήν ἀπὸ μούρων ἔνειρων,
"Η θυσίαις καθαρῆσι καὶ εὐαγγέσσαν γέρηραν

(Οὐ γάρ ἐτώ ποτε σεῖο ἐπάξιον οὐδὲ ἔρεξι),

Τῶν μνῆσαι, καὶ ἄλακε· κακᾶς δ' ἀπόσπειτε με-
[ρίμνας·

420 Μηδέ με συμπνίξειαν ἔοις πτόρθοισιν ἀκανθαῖ,
Μηδ' ἄρ' ἐπειγόμενον θείην δόδην ἀψὲ ἔρύσειαν,

"Αλκαρ ἔμων, πέμπτοις δέ μ' ἀπῆμονα. Σὺς γάρ ἔγωγε
Λάτρις, σὸν δὲ λάχος. Σὺ δὲ μοι θεός οἶσος δύναθεν.
Σὺ δέ μ' ἀπὸ σπλάγχνων μῆτηρ ἀνέθηκε φέρουσα,

425 "Ηματε τῷ, δτα κοῦρον ἔοις ἐπὶ γούνασι θείναι
Παιδία ποθεύο·" Ιερῆς "Αννης ἐμιμήσατο φωνήν·

Α Κοῦρον ἐγὼ μὲν ἴδοιμι, σὺ δ' ἔρκεος ἔντδες ἔργοις,
Χριστὰ δανακ, ὀδίνος ἐμῆς ἐριθηλέα καρπόν. »
Εἶπε· Θεός δ' ἐπένευσας, δ' ἔσπειτο θεός θνετος
430 Οὖνομα μητρὶ φέρων, μετέπειτα δὲ κούρον
[βίδωκας.

"Η δέ με σοὶς ιεροῖσι νέον ἀνέθηκε Σαμουνήλ,
Εἰ ποτ' ἔην. Νῦν δ' αὐτὸν ἐναρθμίδις είμι βεβήλοις

"Ηλεῖ σοῦ θεράποντος ἀγακλέος υἱόςτις μάργοις,
Οἱ θυσίαις καθαρῆσιν ἐπέχρασον ἀφρονι θυμῷ,

435 Χερσὸν ἐφαπτόμενοι θείων λήχνησι λεβήτων·
Τούνεκα καὶ χαλεπῆς κύρσαν βιότοιο τελευτῆς.

'Αλλ' ἥγ' ἐλπωρῆσιν ἀμείνωσι μούρων ἔνειμε
Σοι τεχέων, Βίθοισι δὲ ἐμάς χέρας ἤγνισε θείαις,
Καὶ μ' ἀγαπαζομένη, τοίῳ προσετρώνεε μύθῳ·

440 « Ήδη τις φίλον μία θεόσδοτον ἤγαγε βιωμῷ,

Ac, quam graviter ingemisco, par spero auxilium.
Precor, si quando te pater, et veneranda mater,
415 Lacrymis, et gemilibus, et precibus coluerunt,
Aut parvam bonorum partem obtulerunt,
Aut victimis puris et sanctis munerati sunt
(Nondum enim quidquam egi, quod te dignum sit),
Horum recordare, et auxilium feret malas autem pelle sollicitudines :
420 Nec me una cum suis surculis suffocent spinæ,
Nec prophanterem in via divina inhibeant,
Sed me, robur meum, illæsum dimitte. Tuus enim sum
Cultor, tua haereditas. Tu mihi solus Deus ab initio.
Tibi me ab utero mater offerens consecravit,
654-655 425 Quo die masculam prolem genibus imponere
Cupiens, sanctæ Annæ vocem imitata est.
« Filiūn quidem ego habeam : tu vero intra septum tuum retinebas,
Rex Christe, partus mei florenteū fructum. »
Dixit illa: tu vero, Deus, annuisti, secutumque est somnium divinum,
430 Quo nomen meum matri ferebatur, ac deinde filium dedisti.
Illa autem tuis me sacris novum consecravit Samueleū,
Si quando Samuel fui. Nunc autem profanis annumeror
Heli illustris famuli tui protervis filiis,
Qui insipiente animo puras victimas contaminarunt,
435 Avidas manus sacræ lebetibus injicientes ;
Quapropter funestum vita finem experti sunt.
At illa meliori spe fulta partem tibi obtulit
Filiorum, sacræ libris meas consecravit manus
Meque amanter complectens tali allocuta est sermone :
440 « Jam charum filium aliquis divinitus datum, bonum optimus,

421 Ἐρύσσιαρ. Ita antiqui codiccs, Reg. 39.
Chig., Coisl. Edit. ἑρύσσιαν.

429 Ἐπένευσεν. Cbig. et duo Regg. ἐπένευσεν. Cun editis consequiunt Coisl. et Int. et Schol.

433 Θερπορτος. Reg. 992 θερπευτοῦ.

434 Ἐπέχραορ. Int. Coisl. ἐπέχρανον. Schol. ἐπήδων.

METRICA VERSIO.

Sum miser, hoc fateor, sum pessimus ille telones ; B Consimiles edo gemitus, similemque medelam
Exspecto, numenque tuum, Pater optime, supplex
Obcessor, si te quondam materque paterque
Supplicibus votis sancte coluere pliisque
Fletibus, aut quadam donarunt parte bonorum,
Aut etiam pura et sancta tibi mente litarunt
(Nunquam etenim quidquam te dignum fecimus ipsi),
Sis memor, ac fer opem, curasque averte nocentes,
Nec mea mortiferæ constringant guttura sentes,
Aut iter ad superum tendentem forte morentur ;
Quin potius, mea certa, Deus, tutela salusque,
Ihesus me mitte, precor : siquidem ipse tuus sum,
Te colo, te veneror, mihi tu, Deus, unus ab ipsis
Liminiibus vitæ. Nam me tibi vovit ab alvo
Chara parens, tunc cun succensa cupidine prolis,
Annam imitans tales emisit pectore voces :
« Da mihi tu, quæso, Dominator maxime, natum :

Ædibus inque tuis omnes tibi serviet annos. »
Dixerat, et precibus flexus de nocte parenti
Designas nomen pueri : prolesque secuta est.
At vero illa tuis me protinus, ut Samueleū,
Addixit templis, Samuelem si tamen unquam
Moribus expressi : nam nunc ego dispere sorte
Conserfi Helidi videor mihi posse profanis,
Qui nimium fœda in gluvie sanctissima sacra,
Et stolido oblatas tenerabant pectore carnes :
Divinosque avidis manibus tractare lebetes
Ansi, luctifica clauserunt lumina morte.
At mea spem genitrix meliorem corde fovebat,
Cum te natorum donavit parte suorum.
Namque manus nostras divinis sedula libris
Lustrabat, corpusque etiam complexa tenellum
Talia verba dabit : « Jam vir clarissimus olim
Exstitit, intrepidus qui sanctam duxit ad aīam
(Res mira !) acceptum divino inunere natum

Σπεύδοντ' ἐς θυσίην λερήσον, ἐσθλὸν δριστος,
Σάρρας ὄμιτόκοιο γόνον, βίζαν τε γενέθλιος,
"Ην ἐπὶς ἀχάρασσον, ὑποσχεσίη τε Θεοῦ.
Ἄνδραμ ἡν λερεὺς, ἀμνὸς δὲ τε κύδιμος Ἰσάχ"
445 Αὐτῷ δὲ ἡγώ ζών στ Θεῷ γέρας, δωστερὸς ὑπέστην,
Δωροῦμαι. Σὺ δὲ μοι μητρὸς τελέσιας ἐλλῶρ,
"Η τέκον εὐξαμένη στ, καὶ εὐχομαι εἶναι δριστον.
Τοῦτον ἡγώ σοι πλουτον, ἔμδν τέκον, ἐσθλὸν ὑπάξω
Ἐνθάδε καὶ μετέπειτα. Τὰ θυσία πολλὸν ἀρέων.
450 Μητρὸς μὲν πόθος οὐτος. Ἐγὼ δὲ ὑπέιξα πο-

[θοιτι]
Παῖς εἰς ἑών, ἀπαλὴ δὲ νέην ὑπεδέξατο μορφὴν
Εὐσεβῆς φυγῆς σφρηγῆς δὲ ἐψυλάσσετο Χριστοῦ

Α Νεύμασιν, δὲ δὲ ἀναφανῶν δημιλεν φθεράποντι,
Σωφροσύνῃ δὲ μὲν ἐδησε φλῆ, καὶ σάρκα πέδησε,
455 Καὶ θερμὸν σφρῆς θεῖης ἐπέπνευσεν Ἑρωτα,
Καὶ μοναχοῦ βίστοι, βίου μελλοντος ἀπαρχῆη,
Πλευρᾶς οὐ χατάντος ἐδν δέμας ἀμφαγαπώσης,
Τρήμασι οὐ αἰμαλοίσις πικρὴν ἐπὶ γεῦσιν ἀγάπην
Ἄλλα θεῷ κάμποντος ἀγνῶν πόθον, οὐδὲ γυναικὶ
460 Καὶ Χριστῷ τέμνοντος δλον θεοῦ ἐκτεγαῶτι.
"Ος με διὰ στεινῆς τε καὶ ἀργαλέης ἐπὶ λεπτῆι
Τείνων ἀπρατιστοῦ πύλην σὺν ἀρείον πομπῇ,
Οὗτοι βατήν παλλοίσι, θεῷ θεὸν ἥγη ἀπὸ γαῖης
Τυχόντων γεγαῶτι, καὶ ἀρθίτον ἐκ θανάτου.
465 Εἰκόνι σὺν μεγάλῳ θεῷ, καὶ σῶμα ἐπαργῆν

Properantem, ut sacra victimā siceret, ad aram adduxit,
Saræ tardiparæ prolem, radicemque generis,
Quam spes sculpsit, et Dei promissio.
Sacerdos erat Abraham, victimā inclitus Isaac :
445 Nunc te ego vivum Deo munus, ut promisi,
Offero. Tu vero inatria spem adimple,
Quæ te precibus peperi, et, ut optimus sis, precor.
Has tibi divitias, fili mi, præclaras trado
Nunc et in posterum. Quæ autem postrema, longe mellora.
450 Matris meæ tale desiderium fuit. Ego autem illius desiderio obtemperavi
Adhuc puer, ac tenera novam suscepit formam
Pietatis anima : sigillum autem reservabatur Christi
Nutibus, qui manifeste cum seruo suo loquebatur,
Ac me castitati amicæ alligavit et carnem frenavit,
455 Flagrantemque inspiravit sapientia divinæ amorem,
Et vita cælibis, quæ vita futura præludium est,
Nec costa indiget corpus suum adamante,
Blandisque verbis ad acerbum gustum perducente,
Sed Deo emitut castum desiderium, neque uxorem inter
460 Et Christum dividit eum qui totus ex Deo genitus est.
456 457 Hæc me vita per angustum et difficultem viam
Trabeus inediore ductu tenem ad portam
Non multis perviam, Deo deum adducit a terra
Factum non factio, et ex morte immortale.
465 Quin etiam socium corpus, simul cum magni Dei imagine

461 Σπεύδοντ' δὲ θυσίην. Reg. 992, σπεύσοντα
Ουσταν.

462 Σφρηγῆς. Ita Coisl. aliique veteres plerique
condicēs. Edit. σφραγῆς. Scholiastes eo loco non in-
telligit baptismum, sed impressam mentique in-
sculpiam Gregorii pietatis formam. Τὴν ένστραθεῖ-
σαν ἐφύλαξε σφραγίδα Χριστοῦ νεύμα. Mirum in
pnero sic instituto et a talibus parentibus tandiu
baptisma dilatum.

466 Καὶ μοναχοῦ βίστοι. Vita monastica, Chri-
stiane scilicet philosophia. Nec satis Billius, vita
quæ conjugi expers dicitur. Non enim hæc tota est
vita monastica, quam semper Gregorius in animo
habuit, quam laudat frequenter, et quam profes-
sum esse, tum ex eo loco, tum ex aliis pluribus
constat.

460 Καὶ Χριστῷ τέμνοντος. Id est, quæ anima
hominis dividit ita ut partim Christo, partim ut
serviat. Alludit ad Apost. verba, I Cor. vii. 31
Qui autem cum uxore est, sollicitus est quæ in
mundi, quoniam placeat uxori, et divisa est.

462 Τείνων. Int. Coisl. Ελλην. Schol. δ. 26. :
ζων. Non male legeretur τείνων'. Μοχ σὺν δὲ
πομπῇ, χρέττον δηγῆς. Videtur Gregorius re-
cere ad periculum paulo ante memoratum, quo
conjugio ex mulieris blanditiis nascitur. Hinc i-
tiores apponit ductores quorum consilia in corde
uti licet.

463 Ήγ. Sup. lin. Reg. 991 ήγαγε.

464 Γεγαῶτι. Ita Reg. 991, Coisl., Chig. ei-
codices. Male edit. γεγαῶτα.

METRICA VERSIO.

Currentem ad cædem, sacrum laudabile, charam
Tardiparæ sobolem Sarra, generisque potens
Radicem, quam spes sculpsit, promissaque magni
Numinis. Abrahamus porro grave munus olibat
Sacrifici, pecudisque vicem præstabat Isachus.
Ast ego te vivum Christo, charissime, munus
Offero, nate, fidem servans, promissaque reddens.
Tu facito ut charæ solvas pia vota parentis :
Quæ te concepi precibus, quæque optimus ut sis,
Moribus utique tuis nil sit purgatius, opto.
Hos tibi præclaros, et nunc et postea, census
Porrigo ; sunt autem multo meliora futura.

Hoc genitricis erat votum. Cui protinus ipse
Cedendum, in tenera quamvis ætate, putavi
Ac nova molleam animum pietatis forma notavit.
Munere quin etiam Christi me lympha manebat

B Purisca, alloquo famulum dignantis aperto :
Meque pudicitiae adjunxit, carnique catenam
Injecit, sophizèque ardenti afflavit amore
Cœlestis, vitaque bujus, quæ conjugi expers
Dicitur, æterni referens præludia sæculi.
Nec costam querit, proprium quæ blandula cor-
Lactat, et illecebris dannosam dicit ad escas
Sed superi Regis casto exardecit amore,
Nec totum Christi dextra omnipotente creatum
Partitur Christo, thalami sociisque jugalis.
Qui me per strictum calleum plenumque laboris
Ducit ad angustum salebroso tramite portam.
Quam non multi adeunt humano sanguine crux
Atque adeo præcessa deum me duxit ad astra.
Factum non factio, nigraque ex morte percens
Cum supera effigie, socium quoque corporis, ut su-

Ἐλκον, εῖς μάγνησα λίθος αἴθωνα σύδηρον.
Οὐ μοι ἔγων! Οὐ λυγρὰ καὶ δυντα ἔργα παθοῦσα
Ψυχή! Οὐ θυητοὶ κενεαυχέες! ὡς ἐτεὸν γε
Λεπταλέαις αἰρησιν δουκότες, οἵ γενόμεσθα,
470 Ή καὶ Εὐρέποι παλιμπλάγχτοισιν ἔρωαις
Στρωφόμεσθοις ἐπὶ γαλανὴώστα φυσιώντες.
Κούδεν ἐν ἀγύρωποισιν ὅμοιον ἐς τέλος ἔστιν,
Οὐ κακὸν, οὐδὲ μὲν ἐσθλόν. 'Οδοί δ' ἄγγισται ἔστιν.
Οὐδὲ δ' κακὸς τὸ γε οἰδεν ἐς ὑστερον, ὀπεῖτε λήξει,
475 Οὐτ' ἐσθλοῖς ἀρετῇ μένει Ἐμπεδον, ἀλλὰ κο-
[λούει,
'Ος τάρδος κακίην, ἀρετὴν φύδονος. Ἀμφοτέροις δὲ
Κάμπτεσθοις ἡμερίων Χριστός γ' ἐκέλευσε γενέθλην,
"Ω; καὶ δῶν νεύοιμεν ἐν οἴδην εἰσορόωντες.
Κείνος δ' ἔστιν δριστος δειθείην ὁδὸν ἔλει,

Trahit, velut a lapide candens ferrum trahitur.
Heu miser! heu læsa tristibus et piniendis operibus

Anima! o vani mortales! quam vere
Tenuibus auris similes, qui geniti sumus,
470 Aut alternantibus Euripi motibus,
Volutamur in terra inanibus rebus inflati.
Nihil apud homines stabile usque in finem est,
Non bonum, non malum. Sunt autem vicinae hæc viæ:
Nec malus novit quem supremum finem habitus sit,
475 Nec bonus virtus immobilis manet, sed imminuit,
Ut melius vitium, ita virtutem invidia. Ultraque
Incurvari hominum vitam Christus voluit,
Ut rursum ergansur ipsis potentiam intuentes.
Ille autem optimus, qui rectam carpit viam,
480 Nec convertitur ad desertum Sodomorum cinerem,
Quæ ob suam libidinem novo igne combustæ sunt,
Fugitique citissime in montem, et patriæ obliscitur,
Ne fabula et lapis salis posteris fiat.
Testis ego ex his, quæ passus sum, humanæ malitiæ.
485 Puer eram, quo tempore exiguis in pectore sensus,
Sed tamen cum umbratiliem solum rationem et prudentes mores
Sequerer, progrediebar ad sedem in coelo resplendentem,
Vestigiis non errantibus regiam viam carpens.
Nunc autem postquam doctrinam collegi, et ad vitæ finem accedo,
490 Veluti pedibus vino titubantibus oblique gradior miser,
Meque deprimit tortuosi pugna serpentis,
Clam et aperte mentes bonis cogitationibus intentas subripiens;
Interdum autem Deo mentem intendo. Rursus alias

466 ΑΙΘΑΡΑ. Int. λαμπρὸν, πεπυρωμένον.

467 ἈΡΤΙΤΑ. Int. ἀντίποινα, τιμωρίας ἀξία. Schol.

προτέροις ἀντίθετα.

Mox Chig. et alii, ὀπτότε pro ὀπτόθι quod habent editi.

468 ΟΙ. Schol. μόνῳ.

469 ΜΟΥΔΕΡΑ. Int. et Schol. doctrinam intelligunt.

470 ΤΑΛΑΡΤΕΝΕΙ. Reg. 994 sup. lin. μεταστρέψει.

471 ΚΛΕΞΤΩΡ. Chig. et Reg. ώντος κάμπτω.

472 ΕΓΓΕΝΗΘΗΜΕΥΝ. Reg. 994 sup. lin. μεταστρέψει.

473 ΕΓΓΕΝΗΘΗΜΕΥΝ. Reg. 994 sup. lin. μεταστρέψει.

474 ΕΓΓΕΝΗΘΗΜΕΥΝ. Reg. 994 sup. lin. μεταστρέψει.

475 ΕΓΓΕΝΗΘΗΜΕΥΝ. Reg. 994 sup. lin. μεταστρέψει.

METRICA VERSIO.

Magneti ferrum vis indita, tollit in altum.

Heu miser! heu quam pestiferis, graviterque

[luendis]

Mens mea criminibus læsa est! heu gloria inani
Perfusum mortale genus fastuque protervo!
Quam vere levibus conferri possumus auris,
Quam sumus Euripo similes! namque illius instar
Volvimus in terra vano splendore tumentes.
Nec res ulla manet stabilis mortalibus usquam;
Non virtus, non improbitas: callesque propinquui
nter se existunt, ut nec qui crimine mentem
tolluit, hoc certo norit, quisnam exitus ipsum
Exspectet, nec qui studium amplexantur honesti,
Irritum fixam teneant certamque futuri.
Itque metus vitium pellit, sic livor iniquus
Irritum exagit. Voluit nam Christus utroque
Incurvari homines: ut non superabile robur
Si vis aspiciens, sursum tua lumina tollas.

B Optimus is vero est, graditur qui tramite recto,

Nec caput ad Sodomæ fumania tecta retorqueat,

Quam scelerata novo populata est igne libido:

Sed propere fugit in montem, patriosque penates

Ejicit ex animo, ne posthac fabula vulgi

Linxatur, siisque salis non mobile saxum.

Ac per me casusque meos dignoscere promptum est

Quam nostrum genus in vitium proclive feratur.

Nam qui jucundæ primævo in flore juventæ,

Cum levis in molli versatur pectore sensus

Umbrosa solum ratione, et moribus utens

Egregiis ducibus, sublimia tecta petebam,

Certa in regali figens vestigia calle;

Nunc cum collecta est ratio, jamque ipse senectæ

Ad metam accessi, miser heu, velut ebrius erro,

Ac sava obliquus pugna me deprimit anguis,

Et recte consulta rapit furtimque palamque.

Interdum mea mens ad Regem fertur olympi:

"Ελκυμαὶ ἐς κέδυμοι κακὴν χύσιν, οὐχ δλίγην δὲ
495 Μόλραν ἐμῆς φυχῆς λωθῆσατο κέδυμος ἀπετρων.
Αὐτὸρ ἐγών, εἰ καὶ με κάκη ἐκάλυψε μελαίνα,
Καὶ δυνηρέδη προτάροιθεν ίδον χέντες ἔχθρος ἐμεῖο,
Σηπήν ὡς ἐμόνως καθ' ὑδατος, ἀλλὰ καὶ ἐμπῆς
Τόσοντος ἐτ' εἰσορῶν καὶ δέρχομαι, δυσσον δριστα
500 Ἰδμεναι, δυστις ἐών, καὶ οἱ ποθέων ἀνοροῦσαι,
Οὐ κείμαι δύστηγος, δυσον τ' ἐπὶ γαλανὸν θλισθον
"Η καὶ γῆς ὑπένερθεν ἐς εὑρυθεντα βέρεθρα.

Οὔτε παραιφαστήσαιν λανομαι, οὔτε λόγοισι
Κλέπτομαι, οἱ παθέσσαιν ἀργηνός, οὔτε μέτροιν
505 Ἀλλοτρίης κακής ἐπιτέρπομαι, ὡς τις ἄριστος.
Τίς γάρ τε μονομένοισι χάρις μογέουσι σιδήρῳ
"Ἀλλωτ τεμνομένων ὅραν καλεπώτερον ἀλγος;
"Η εἰς κακοῖσιν δνειαρ ἀπαθαλήσῃ χερειν;

A Ἐπολοῦ μὲν γάρ κέν τις ἀρέσονος ισθίῃς ἐπάρχη
510 Ως; δὲ κακός. Καὶ γάρ τις ὁρῶν τυρλαῖσιν θεαμ
Τέρπεσθαι δὲ κακοῖσι, τελειωτέρης κακότης.
Εἴ δέ τις δυτικα κάκιστον δέσται ἐμμεν δριστο,
"Ἄλθος ἐμοι, καὶ χρυπτός δὲν στήθεσσιν θύρη.
Κρείστον δριστον ἕντα δοκεν κακόν, τῇ μάστι

515 Κύδος ἔχοντ' ἀγαθοῦ, τάφον φευστη μη-

[πάτη]

"Ἐμμεναι, δε μιδέωσι: νεκροῖς ἐντοσθεν θάνατο,

"Ἐκτοδεν ἀστράπτει κονίη καὶ χρώματι περάν:

"Ομμα μέγα τρομλωμεν, δ καὶ γαῖης ὑπέρη

Λεύσσει, καὶ πόντοιο μέγαν θυθόν, δεστι τις;

520 Νοῦς μερόπων. Τέμνει δὲν γρήν. [πάτη]

Πάντα θεῷ. Πῶς κέν τις ἕντα κακόν ἀμεμαλίτη;

*Trahor in mundi malam confusione, nec parvam
495 Mentis mea partem læsit mundus immensus.*

Rursus ego, etsi me nigra cooperult nequitia,

658-659 *Ac in me atrum venenum hostis anteā effudit,*

Instar sepiæ in aquam vomentis, sed tamen

Tantum adhuc video et perspicio, quantum ut optime

500 Sciam quis sim, et quo cupiens assilire,

Ubi miser jaceam, et quomodo in terram declapsus sim,

Vel etiam in lata infra terram barathra.

Nec solatii soveor, nec verbis

Subripior vittiorum adjutoribus, nec mensuris

503 Alienæ improbitatis delector, quasi optimus quidam sim.

Quae enim ægris, dum ferro cæluntur, oblectatio,

Aliorum, qui incisionem patiuntur, molestiore cernere dolorem?

Aut quæ malis utilitas ex sceleribus deteriorum?

Nam probus vir ex alio meliore utilitatem percipiat,

510 Sic etiam et improbus. Nam qui vident, cœcis auxiliantur.

Malis autem delectari est perfectioris malitia.

Quod si quis, cum pessimum sim, optimum me esse putat,

Orus id mihi est, et occultus in pectore dolor.

Satius est, cum optimus sis, ut malus videaris, quam ut pessimus

515 Laudem babens viri boni, sepulcrum sis hominibus

Mendax, quod intus mortuis putridis fetens,

Extrinsicus renidet calce et jucundis coloribus.

Magnum oculum tremamus, qui et subter terram

Intuetur, et magnum ponti abyssum, et quæcunque abscondit

520 Mens hominum. Nihil autem incidit tempus, sed adsunt

Deo omnia. Quomodo suum quis malum occultet?

495 Ἀξείρων. Schol. μέγας. Edit. male ἀποίρων.

496 Κάκη. Int. Reg. cod. 991, κακτια.

503 Παραιφαστήσοιν. Ita ex Reg 991, 39, et

Coisl. Ewendatum quod erat in editis παραιφαστήσον.

519 Μέτραν θυθόν. Coisl. μέγα θυθόν.

520 Τέμνει δὲν οὐδέτερος χρόνος. Tempus quidem

nihil secat, nec futurum a praeterito dirimunt. Il-

cum enim omnia sunt præsentia. BILL.

METRICA VERSIO.

Interdum in mundum devexo pondere vergit,
A quo aniñse graviter læsa est pars maxima nostræ.
Sed licet improbitas me totum obtexerit atra,
Atque in me nigrum virus diffuderit hostis,
Sepia cæruleas voinitu velut inficit undas :
Hactenus incolumis tamen est mihi visus, ut istud
Gognoscam, unde satus, quonamque ascendere
[tentans],
In felix ubinam jaceam, tellure profunda,
Aut etiam subter terras in fauclibus orci.

Nec vero illa niem recreant solatia mentem,
Verbaque deliciunt, quæ turpes subdola motus
Auxilio vitiumque juvant, pravoque favore.
Grandia nec cernens aliorum criminis latror,
Excelsa tanquam ipse sedens virtutis in arce.
Quid juvat ægrotum ferro dum membra secantur,
Cernere quos gravius cruciet vis aspera ferri?

B Quid juvat obstrictum vitilis scelerior alien?
Nam bonus ex meliore queat decerpere fracti
Non secus atque malus. Siquidem qui "

Utilis esse potest oculorum lumine captio.

At gaudere malis scelus est immane ferunt,

Quod si cum scelis vitilis tamen optimus esse

Nonnullis videor, doleo, tacitusque geniso.

Malum, cum recto studeam, vitiros habet,

Quam vitio addictus, justi clarescere fama,

Mendaxque ignarus mortalibus esse sepulcrum,

Quod licet interno fetentia corpora claudat,

Calce tamen nitet externa, gratoque colore.

Hic oculus nostras gelida formidinē mentes

Concupiat, radiis qui pallida tartara lustrat,

Qui fundum pelagi mentisque arcana lucet,

Nilque secat tempus, verum præsentia sua

Δυσρεπέας καλέσουσι, λάθη δ' ἐπιμυχθίζουσι,
Κίνυμέναις περιτίθονται ἡμῖν γελεωντες δίζην,
550 Μή με λίπης χείρεσσιν ὑπ' ἀντιδίζοις δαμῆναι·
Πρῶτα μὲν οὐρανῆσιν τὸν ἐπίσιν αὐθεῖς ἀρεθόσι,
Καὶ μοι σύννυμένων τυθῆν στάξεις ἀλαοῦ
ἴχμάδα, διφαλέψι λύχνῳ φωτῆρος ἀρωγὸν,
Ὄς καν ἔγειρομένοις πύροις, παλινῆγρεστον Πλήρη
555 Φῶς ἀναθλῆσαν, ζωῆς δὲ τύχειμι φαεινῆς.
Δεύτερον δύκεα πάντα δίδοις ἀνέμοιο θυελλαῖς,
Ῥίκας τέ διμέσεν (πινοὴν δ' ὄπλασιας ἀλαφρήν),
Οἶνον δένην ἐδάμασσος ἐμὸν κάρ· εἴτε με πικρῆς
Τινύμενος κακίης, εἴτ' ἀλγεσιν, οἴδε τοῦ πῶλον
560 Παντοῖοις δρόμοισι καὶ ἡλιβάσοις δαμάζων·

A Εἴτε τιν' δύκοντις ἕπαντα φρενὸς, οὐ μέντοι
Φύεται εὔσεβεσσιν, δοὺς νόνον εἰστὶν θερῷ,
Οἱ κακὸν δὲ ἀγαθόνοι Θεοῦ τέρπον ἀρετῆσσιν.
Εἴτε κακοῖς ἐθέλων, σώτερ Λάθης, ἡμετέρα
565 Παιδεύοις θητηούς, βιόν δὲ τὸν πήματ' ἔην
Ὄς; οὐχ ἰστεμένου, πάσιν δὲ τὸν πήματ' ἔην
Ἐσθίοις τὴδε κακοῖσι, βίον δὲ τὸν πήματα
Ἐμπάτον, ἀστυφέλικτον, ἀρετά τ' εἰσεῖται
'Αλλὰ τὰ μὲν σοφίης μαγδαλοῦ τὸν βίον
570 Οσσα φέρει στρεπτοῦ βίου πανεύπηρα
Ἐσθία τε καὶ τὰ χέρεα· Λάθη δὲ τὰ τάνα;
Κὴν πλεῖσι φεύγειν νόνον πάρος ἡμετέρα

Inimici vocant, et clam naso suo suspendunt,
Capitis motu meam irridentes serumnam,
550 Ne sinas me sub manibus hostilibus domari:
Sed primum quidem coelesti spa animum fulcias,
Ac mibi qui extingueris, pusillam stilles olei
Guttam, quæ sicuti laepradi ad lumen auxilietur,
Ut igne excitato, revocata redeat
555 Lux reslorescens, ac lucidam vitam nanciscar.
Deinde vero onera omnia tradas venti procellis,
Et arcess a me (spiritum autem praebas levem),
Quibus cor meum abunde exercitasti: sive me ob acerbam
Puniens malitiam, sive doloribus, veluti pallam
560 Variis et arduis cursibus domans,
Sive mentis mea fastum aliquem cobibens, qui facile
Innascitur piis, quotquot sunt levi animo,
Qui malam ex bono Deo superbiam arripiunt:
Sive meis volens, Verbum servator, malis
565 Erudire mortales, ut vitæ oderint pravitatem,
Ut minime stantis, ac omnibus incommoda inferant,
Bonis ac malis, atque ad aliam vitam properant,
Quæ stabilitas est et immobilia, et probia melior.
Atque hæc quidem in magnis sapientie thesauris sunt posita,
570 Quæcumque vitæ instabilis admonitiones mortalibus ferunt,
662-663 Sive bona sint, sive mala: quod autem ad Verbum special, presunt
Quamvis pleraque mentis nostræ crassitiem fugiant.

550 Ἀρτ. οὗτος. Sic codices Regg. 80, 992, nec
non et Coislidianus, quorum ope erratum editorum
emendavimus in quibus legitur ἀντιδίζοις. .

553 Φωτῆρος. Reg. 991 sup. lin. πατέρες.

558 Ἄδηρ. Int. Coisl. ἀδρόν. Schol. ἄγρα.

559 Τινύμενος. Coisl. τινύμενος. Ήδ. οἴδε τοῦ πῶλον. Ita Coisl. Edit. οἴδε θεος.

560 Ηλιθρεύοις. Int. ἀψηλοῖς τόποις. Schol. χερποῖς ἀνάντευον.

563 Ἐξ ἀρεθοῦ Θεοῦ. Nempe, qui ex benignitate et patientia Dei, peccandi et superbiendi ansam arripiunt, ut schol. ol. τινες ἐξ ἀγαθοῦ Θεοῦ χρηστευομένου, καὶ μαχρούμοντος, τύφον κακὸν ὑφαράζουσι.

569 Μεγάλοις. Coisl. et Int., μεγάλης.

571 Λάθη δὲ τα πάρτα φέροστα. Quid a
Verbum special, præstantissima. Vane a τι
locus intelligitur. Nobis vero, ut sic inten
mur, interpres et schol. codicis Coisl. p
Combel. Λάθη accipit pro summa ratione, se
divina sapientia, quo omnia proveniant et
nuntur. Λάθη hic pro Filio Dei accipio, in
lius, ut sit sensus: Quamvis nos rebus pro
norma nomen tribuamus, adversis contra
tamen apud Deum utraque optima sunt, ut
optima ratione mortalibus a Deo inserviant.

572 Πάχος. Unus e Regg. τάχος. Sic sup
secl. II, carm. I, In laudem virginitatis, 1
legitur de Deo, quond sit φάσ: φέρον το
τηρητος λόγος.

METRICA VERSIO.

Infirmum examinemque vocat, motoque latenter
Vertice prosequitur sævo mala nostra cachinno:
Ne sinito hostili victimum procumbere dextra,
Sed spa coelesti primum mea pectora fulci.
Ac, ne deficiat mea lux, alimenta ministra,
Humentisque olei nonnullum infunde liquorem.
Qui lychno auxiliunt sicuti præbeat, ut lux
Accenso igne mihi jamjam rediviva recurrit,
Et fruar æternæ præclaro lumine vite.
Tum vero ærumnas a nobis discute tristes,
Ventisque in latum pelagus committe ferendas :
Atque auras concede leves. Sat namque malorum
Pectoris ipse mei domuisti inole tunorem,
Seu vindicta meritis multans mea crimina poenis,
Seu velut indomitum variis durisque caballum

Cursibus, ingentique dolorum examine fra
Seu fastum reprimens, homines pietatis a
Qui facile invadit, mentis gravitate caro
Quis bonitas divina mali est occasio fasti
Seu documenta volens per tot mala proder
Ut cuncti vitam vitaque adversa peros,
Et dubios casus atque infortnia justis
Injustisque simul venientia, præpete cursu
Æternum meliusque piis propereamus ad e

Verum hæc divinæ sophiae sunt aliquid
Quæ fluxi documenta ferunt mortalibus τι
Tam bona quam mala. Sunt Verba tam
[τι]

Quamlibet effugiant mentis quamplurima
Crassitiem. Nam tu clavum scitissimum urb-

Νωμάς δ' ἔνθα καὶ ἔνθα σοφῶς οἱήσα κόσμου,
Ωσιν ἐλαυνόμενοι τρηχὺ σπιλάδεσσι κακῆσι
575 Λαίτιμα μέγ' ἐκπεράμεν άπιστοτάτου βίστοιο.
Αὐτάρ ἔγώ μογέων, καὶ πήμασι παντοδαποῖσι
Τειρόμενος, κάκμπτω σοι γούνατα. Πέμψον Ἐμοιγε
Δακτύλῳ Ικμαλέψῃ ἡρήγ φλογή. Λάζαρον ὄκα
Πλωσταν ἀναψύξοντα, χάος δὲ με μηκέτ' ἔρύκοι,
580 Μηδ' Ἀδράδι μεγάλων κόλπων ἀποτηλόδιοι
[βάλλοι]
Πλούσιον ἐν παθέεσσι. Τεήν δ' ἐπὶ χείρα κραταΐην
Πλέμψεις, ἀχέων δὲ πόροις ἀκος, εἰς δὲ με πάντα
Θαύματα καὶ τεράνων δεῖξαις οὐθένος, ὡς τοπάροιθεν.
Εἴτε, καὶ αἰματόδεσσα βύσις λήξεις τάχιστα.
585 Εἴπε, καὶ ἐκμήνειε συῶν ἀγέλην λεγεώνος.
Πνεῦμα, καὶ ἐν πελάγεσσι πέσοι, χάζοιτο δ' ἐμοῖο.
Καὶ λέπρηγη ἐλάσεις ἀτερπέα· καὶ φάσις Ελθοι.

Α "Ομμασιν οὐχ ὁρδωσι, καὶ οὖατα φθόγγον ἀκούοι·
Καὶ ἡρήγη τανύσειας ἐμήν χέρα, δεσμά τε γλώσσης
590 Ρήγειας, στήσαις δὲ ποδῶν βάτιν ἀδρανέουσαν.
Ἐκ δ' ἄρτου κορέσαις δλίγου· στορέσαις δὲ θάλασσαν
Δειμαλέην· στράψαις δὲ φαντερὸν ἡλίοιο.
Πήξεις δὲ μέλη βεβαρηγότα, ἐκ νεκύων δὲ
Αὔθις ἀναστήσεις ὀδυνότα· μηδέ μ' ὀκαρπον,
595 Ήλια συκῆν τοπάροιθεν, ίδων, ἡρδὸν τελέσειας.
"Αλλος μὲν τ' ἄλλοισιν ἀρηγόσι, Χριστὲ, πέποιθεν,
Αἴματι, καὶ τέφρῃ, καὶ ὀφρύῖ σήμερον οὖσῃ.
Οὐ τ' ἄλλου χατέουσιν ἀρηγόνος οὐτιδανοτο·
Σοὶ δ' ἀγ' ἔγω μούνῳ, Βασιλεύτατε, μοῦνος ἐλείφθην,
600 "Ος πάντων κρατέεις, καὶ μοι οὐθένος ἔσοι
[μέγιστον].

Οὐ μ' ἀλογος κομέουσα δυσαλθέα κήδεα λύσει.
"Η τε καὶ ἀσχαλώντα παρηγορήσιν ιαίνει·

Moves autem sapienter hinc et illinc mundi gubernacula
Quibus abacti a malis scopulis, asperum
575 Vitæ incertissimæ magnum mare trajicimus.
Rursus ego laborans et omnibus ærumnis
Contritus, tibi flecto genua. Mitte mihi
Lazarum, qui digito humienti aridam flamma cito
Linguam refrigeret, nec me chaos cohibeat,
580 Nec Abramam longe a magno sinu projiciat
Divitem patientem. Sed fortè tuam manum
Mitte, et dolorum fer remedium, ac in me omnia
Miracula, et prodigiorum virtutem, ut olim, ostende.
Dic, et celerrime fluxus sanguineus desinat.
585 Dic, et porcorum grēgem in furorem agat legionis
Spiritus, et in mare cadat, et a me recedat.
Lepram tristem remove; lumen accedat
Oculis cæcis, et aures sonum audiant:
Aridam manum meam extende, et vincula linguæ
590 Rumpere, et pedum firma gressum debilem.
Ex modico pane satia; sterne mare
Terribile; splendidius sole corusca.
Fige membra-ingravescentia, et ex mortuis
Kursus suscita letentem; nec me infuctuosum,
595 Postquam, veluti sicum, videris, arefacias.
Alius quidem alias adjutoribus, Christe, confidit,
Sanguine, et cinere, et sup-rcilio in diem permanente.
Alii alio indigent adjutorio infirmo.
Tibi vero soli, Rex omnium, solus relictus sum,
600 Qui omnium dominaris, mihique maximum robur es.
Non me uxori lovens molestis sollicitudinibus solvet.
Aut afflictum dulcibus alloquiis delinet :

578 Φλογὴ Λάζαρος. Sic emendavimus ex schol.
cod. Coisl. vitiosam lectionem codicum aliorum et
editorum qui habent φλάγα.
579 Μηχέτ' ἔρυκοι. Coisl., μή κατερύκοι.
581 Πλούσιον ἐν παθέσσι. Αἴρυντις locupletem.
Μοξ ἐπὶ χείρα. Reg. sup. lin. ἐπ' ἔμε.

583 Δεῖξαις. Unus e Regg. δεῖξεις.
586 Δ' ἐμοῖο. Ita Reg. 991. Edit. δ' ἐμεῖο.
590 Ἄδραγέουσαν. Reg. sup. lin. ἀσθενοῦσαν.
Edit. male ἀδανέουσαν.
597 Οὐρύτ σήμερον οὖσῃ. Id est, fastui breris-
sime durauro.

METRICA VERSIO.

Hinc illincque regis, quo gens mortalís abacta
A scopulis, vitæ malefidas trajicit undas.
Ast ego Jain graviūm confessus mole dolorum.
Te genibus flexis supplex obtestor, ut ad me
Laxatum exemplo veniat, flamasque calentes
Lenias humenti digito, nec chasmate vasto
Ulterius teneat, sinibusque excludat amoenis
Abrahāmi, ærumnis locuples poenaque perenni.
Quin potius mihi mitte manum, tristesque dolores
Ipse salutifera quamprimum pelle medela,
Priscaque nunc in me facilis miracula profer.
Dic, et sistatur proflixio ſœda cruxis :
Et grege porcorum stimulis furibibus acto
Proruat in pelagus legio, procul atque facessat.
Excute deformem lepram, cæcisque recurval
Lux oculis, rursusque meas vox intret in aures.

B Arentesque extende manus, et vincula linguæ
Solve, pedumque malos firma, Rex maxime, gressus;
Panē perexiguo satia, compesce tremendos
Æquoris irati fluctus, et sole nitente
Tu mihi splendidius radia, corpusque recurvum
Erige, seientemque reduc ad lumina vitæ.
Nec veluti sterilem jubeas arescere sicuni.
Præsidis alii alii, Deus optime, fidunt,
Et genere et cinere exiguo, fastuque fugaci,
Aut alias quasdam speci amplectuntur inanes.
At soli tibi solus ego sum, Christe, relictus,
Imperio qui cuncta tenes : in te mihi robur
Omne situm est, in te fiducia tota salutis.
Non animi curas depellet sedula conjux,
Quæ vel inquietent dulci sermone maritum
Oblectare potest : nec chara gestio prole,

Οὐδὲ φίλοις παῖδεσσιν ἀγάλλορατ, οἵς ὑπὸ γῆρας
Ψηροῦται, νεαροῖσιν ὑπὲ ἔγνεσιν αὖθις ὅδεν·
615 Οὐδὲ καστηνήτοις ἐπιτέρποματ, οὐδὲ ἐτάροισι.
Τοὺς μὲν γὰρ στυγερδές μόρος ἡρπασεν· οἱ δὲ φιλεῦντες
Νηνεμήνην, ἐτάρων ὀλίγην φρίκα τρομέουσι
Κείνην τερπαλήν οἴην ἥχον, ὡς δὲ πηγὴν
Διψαλέην ψυχρὴν Ελαφος σχεδὸν, ἀνδρὸς ἀρίστους.
610 Χριστοφόρους, ζῶντας ἐπὶ χθονὶ, σαρκὸς ὑπερ-

[θεν,

Πνεύματος δενδροῦ φίλους, καὶ λάτριας ἑσθίους,
Ἄνγεας, κόσμοι περιφρονας. Ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ^{τοι}
Μαρνάμενοι περὶ στοῦ δακριδὸν ἔνθα καὶ ἔνθα
Τοπανται, ζῆλος δὲ θεοῦ λόγος θεσμὸν ἀθέσμως,
615 Ἀρμονῆτες ἀγάπης, ἡς οὖνομα μοῦνον ἐλείφθη.

A 'Ω; δ' ὅτε τις τε λέοντα λιπὼν δρκτῷ πελάστι
Μαινομένη, καὶ τῆνε φυγὴν ἐς δῶμα πέσῃσιν
Ἀσπασίως, καὶ γέρα ἦν πρὸς τοῖχον ἐρείη,
Ἐνθεν δ' ἐκπροθορύ μνη δρις τύψῃσιν ἀλιτῶς;
620 Ής καὶ ἐμὸι πολλοῖσιν ἐλαυνομένων παθέσσον,
Οὐδὲν δικος καμάτοιο, τὸ δὲ ἀλγιον, δ τοι κεν εὔρει.
Πάντη δ' ἀδρήσας τε καὶ ἐν πάντεσσι μογήσεις,
Ἐκ σθένει, εἰς σὲ, μάκαρ, λεύσσων πάλιν, μάκαρ ἐμοί,
Παντοκράτωρ, ἀγένητε, καὶ ἀρχή, καὶ πάτερ ἀρχῆς,
625 Υἱός ἀθανάτοιο, φάρος μέγα φωτὸς δόμοιοι,
Ἐξ ἑνὸς εἰς ἓν ἱόντος ἀτεκμάρτυτος λόγοισιν·
Υἱὸς Θεοῦ, σοφίη, βασιλεῦ, λόγος, ἀπρεκίη τε,
Εἰκὼν ἀρχετύποιο, φύσις γεννήτορος Ἱητῆ,
Ποιητήν, ἀμνὸν, θύνος τε, θεόν, βροτὸν, ἀρχιεραῦ τε.

Non charis filii glorior, a quibus senectus erigitur,
Et juvenilibus vestigiis rursum progreditur :

605 Nec cognatis detector, nec amicis :

Illi enim invisa mors rapuit : isti autem amici

610 615 Quietis, ad minimum amicorum pavorem contremiscunt.

Hanc uiam babui oblectationem, velut fonti

Frigido appropinquans cerva sitiens, optimos viros

610 Christiferos, viventes in terra, supra carnem,

Spiritus eterni amicos, et bonos cultores,

Celibus, mundi contemptores. Sed et illi

Decertantes de te adversis frontibus hinc et illinc

Stant, et studium partium legem Dei solvit haud legitime,

615 Et concordiam charitatis, cuius nomen solum relictum est.

Velut si quis relicto leone in ursam incurrat

Furentem, atque hanc fugiens in donum incidat

Lætus, et manum niuro sustentet,

Atque hinc prosiliens cum inopinato serpens percatat :

620 Sic mihi multis agitato perturbationibus

Nullum laboris remedium, et quidquid invenero, id molestius est.

Postquam autem undequaque circumspexi et in omnibus laboravi,

Ex te, in te, beate, rursus intucor, rodur meum,

Omnipotens, ingenite, principium, et Pater principi,

625 Filii immortalis, magnum lumen simili luminis,

Ex uno in unum, modo non enarrabili prodeuntis :

Fili Dei, sapientia, rex, verbum, veritas,

Inago exemplaris, natura Genitori æqualis,

Pastor, agne, victima, Deus, homo, pontifex ;

606 Μόρσασεν. Chig. ξλασν.

608 Καίνην. Ita Coisl. et Chig. Edit. ξείνη.

611 Λερδού. Coisl. ἀννώδοι.

612 Άλλα καὶ αὐτοί. Ille carpit monachos de
Christo decertantes, qui acriori zelo et concordiam

et charitatem solvebant.

614 Ζῆτος. Int. Coisl. φθόνος. Melius schol. περὶ θεοῦ φθόνος.

616 Πελάσσει. Coisl. παλάσσει.

METRICA VERSIO.

Qua subnixa velut primos renovatur ad annos,
Nec tremulo terram pulsat pede curva senectus.
Sed neque germanis, nec jam delector amicis :
Namque illos tristi rapuit mors horrida fati;
Hos autem, cœlo venditorum turbine puro
Gaudentes, simul atque levis licet, aura sodales
Concudit adverse sortis, tunc protinus horror
Afficit, et pavides gelidus tremor obsidet artus.
Ut vero confecta siti eum cerva propinqua est
Fontis aqua gelidæ, sic nobis una voluptas
Haec erat, eximia nimirum laude coruscí
Et virtute graves homines, Christumque ferentes,
Altius in terra viventes corpore crasso,
Æternum flamen sincera mente colentes,
Conjugis expertes, contemptoresque caduei
Fluxuram mundi rerum. Sed et hi quoque de te
Hinc atque hinc stantes pugnant, et marte nefando
Contendunt : legemque Dei perfregit iniquus
Livor, amicitiae felicia vincula solvens,
Cujus nil nobis superest nisi nomen inane.

B Ut si quis sævum enpiens vitare leonem,
Unguibus occurrat suribundæ protinus ursæ,
Atque illam rursus fugiens, ædesque libenter
Ingressus, paries dum languida brachia firmat,
Prater spem infelix diro seriatur ab angue :
Sic mihi, cum variis agiter quatiarque procellis,
Nulla tamen miseros sanat medicina labores.
Ino etiam quidquid postremum occurrit illud
Intima pervellit graviori corda dolore.
Undique porro oculos versans, inque omnibus a
Afflictus rursum, Deus, ad te lumina tollo,
In quo præsidii spes est mihi tota reposta.
O qui cuncta potes, nullo generate, nec ullum
Principium agnoscens, qui Principium genuisti
Æternum natum, lucis similis jubat ingens,
Ex uno arcana ratione fluentis ad unum :
Nate Dei, Verbum, rex, et sapientia, veri
Auctor, et archetypum referens, Patrique potenti
Natura æqualis, præcellens, pastor, et agnus,
Mortalisque, Deusque, et victimæ pura. saeculus:

630 Πνεῦμά θ' ὁ πατρόθενεστι, ώστο φάσις ἡμετέροιο,
Ἐρχόμενον καθαροῖσι, Θεὸν δὲ τε φῶτα τίθησιν
Πλαθή, καὶ μοι ὑπασσον ἐπιπλομένοις ἐνιαυτοῖς,
Ἐκθάδε καὶ μετέπειτα δῆλη θεότητι μιγάντα,
Γηθόσυνον ὄμοιος σε διπνεκέεσσι γεράρειν.

B. Ὁρος Γρηγορίου.

Ὦμοσα τὸν Λόγον αὐτὸν, δο μοι Θεός ἔστι μάγιστος,
Ἐξ ἀρχῆς ἀρχή, Πατρὸς ἀπ' ἀδυνάτου,
Εἰκὼν ἀρχεύποιο, φύσις γεννήτορος Ἰησοῦ,
Ὄς φύσεις καὶ μερόπων ἐς βίον οὐρανόθεν.
5 Ὦμοσα, μῆτε νῷφ γε ώστο μέγαν, ἔχθρα νοήσας,

630 Tum Spiritus, qui ex Patre procedit, lumen mentis nostræ,
Ac puris illabitur, et deum hominem facit:
Miserere, mihique concede volventibus annis,
Hic et in futurum tali deitati perimitum
Hymnis te perpetuis gaudentem celebrare.

H. Gregorii jusjurandum.

Juravi Verbum ipsum, quod mihi maximus est Deus,
Ex principio principium, ab immortali Patre,
Imago exemplaris, natura Genitori æqualis,
Qui e cœlo ad hominum vitam descendit:
636-637 5 Juravi me, nec mente magnum mentem, impia cogitando,
Abiecturum, nec Verbum verbo inimico.
Si Triadis lucidae deitatem discindam,
Temporum molestorum inquietum obsequens:
Si meani unquam mentem magna sedes vulneraverit,
10 Aut aliorum cupiditati inanum adjutricem admoveam:
Si Deo anteponam hominem adjutorem,
Petræ invalidæ rudentes innectens:
Si unquam, Deo prospera largiente, animum elatum geram,
Aut rursus infirmum, in mala incurrens:
15 Si liitem dirimam ab aequitatis norma aliquantulum deflectendo,
Si supercilium plus a me honoris habet, quam sanctitas;
Si malos videns pace perfruentes, ac bonorum scupulos,
Gressus a dextra scimita declinavero;

* Scriptum an. 372. — Alias Bill. 18 pag. 92.

634 Γηθόσυνος. Sic mss. Edit. γηθοσύνως. —
Forte melius ob puritatem metri, quod aliter claudicat. CAILLAU.

II. ARGUMENTUM. In isto poemate, Gregorius vitæ suæ legem ac regulam tradit: votaque, quibus Deo se obstrinxit, tanquam doctrine suæ sigillum, atque evangelicæ vitæ rationis confirmationem nobis proponit: Juravi, et statui custodire judicia justitiæ tue, psal. cxvin, 106.

Τιτ. Ὁρος, etc. Reg. 992, τοῦ αὐτοῦ δροῦ θεολογιας. Reg. Med. δροῦ βίου, ἢ περὶ τῆς ἑαυτοῦ ἀρπῆς, vitæ regulæ, sive de sua ipsius virtute.

2 Ἐξ ἀρχῆς ἀρχή. Billius verit. ortus ab ortu, quod minus theologicæ consonum, si verba potius quam mentem interpretis species.

3 Ἰησοῦ. Bene lat. ἢ αὐτῇ, natura eadem. Ita

A Ψίψειν, μῆτε λόγῳ τὸν Λόγον ἀλλοτρίῳ.

Ει Τριάδος θεότητα διατμήσαιμι φαεινῆς,

Ἐσπόμενος καιρῶν νεύμασιν ἀντιπάλων.

Ει ὅ εδρη μεγάλῃ ποτ' ἐμδν νόον οἰστρησειν.

10 Ἡὲ πάθω δοίην ἀλλοτρίῳ παλάμην.

Ει δὲ Θεοῦ προτάροισθε βροτὸν θείμην ἐπίκουρον,

Πέτρος ἡ πεδανῆς πείσματ' ἀναψάμενος.

Ει δέ ποτ' ἐσθλὰ φέροντος ἀγήνορα θυμὸν ἔχοιμι,

Ἡὲ κακοῖς κύρσας, ἔμπαλιν ἀδρανέα.

15 Ει δὲ δικῆν δικάσαιμι παρακλίνας τι θέμιστος,

Ει δὲ λάδοι τιμῆν δφρὺς ὑπερθ' ὀσιών.

Ει δὲ κακοὺς ὄρδων τι γαληνιδωντας ὅδοιο

Σταίην δεξιτερῆς, ἢ ἀγαθῶν σκοπελους.

Carm. præced. vers. 628.

5. Νόορ μέτρα. Pollicitus fuerat Gregorius operari se daturum, ut nunquam mente seu cogitatione, Deum Patrem, qui νοῦς appellatur, offendaret. Nunc de sermone locuturus, studio sibi fore pollicetur, ne in Verbi offensione incurrat. Male Billius utitur ista voce *rurus* ut versum compleat, quasi Gregorius non semper coluisse, quod est absurdum. — Non legitime carpi videtur Billius, cum vocis *rurus* sensus ille sit, quod non magis Verbum offendere velit, quam Patrem. CAILLAU.

6 Λόγῳ... ἀλλοτρίῳ. Sermone alieno.

13 Ἐσθλὰ φέροντος. Subaud. Θεοῦ.

15 Δικῆρ. Coisl. et Reg. 990, δικαζ.

17 Ὁρών. Sup. lin. Coisl. εἰστρόων.

18 Σκοπέλους. Calamitates bonorum intelligit.

METRICA VERSIO.

Spiritus a summo procedens Patre, tenebras
Mentibus a nostris pellens, et pectora pura
Ingregiāns, homini et tribueins deitatis honorem,
Sis facilis misero, nec non vertentibus annis
Da, precor, ut reliquo mortalisi tempore vitæ
Atque etiam tota posthac deitate coruscans,
Perpetuo laudem celebrem te carmine laetus.

II. GREGORII JUSJURANDUM.

(Billio interprete.)

Verbum iuravi, mihi qui Deus ortus ab ortu,
Atque immortali qui Genitore satus;
Archetypi eligies, par et natura paternæ,
Qui supero ad nostrum vénit ab axe genus:

B Quod mea nec nientem mens abjectura supremam
Discident rursus nec mea verba Λόγον : [est,
Si Triadis clarae subeat mihi scindere Numen,
Dum nūtum adversi temporis ipse sequor:
Si mentem existimulet sedes mihi celsa, vel illos,
Quos agitat sedis dura cupido, juvem :
Ante Dei humanum auxilium si forte locarim,
Invalidæ et petræ si mea nexa ratis
Laeta ferente Deo si mens sit turgida fastu,
Rebus in adversis rursus at illa cadat:
Si judex æquum pervertam jusque, superbis
Plus tribuens, gravibus quam pietate viris.
Prospera pravorum cernens, scopulosque bonorum,
Si linquam dextrum non bene sanus iter .

Εἰ φθόνος ἐκτήξειν ἐμὴν φρένα· εἰ γελάσαιμι
 20 Πτῶμα καὶ οὐχ ὄψιν, ὡς πόδα πηγὴν ἔχων·
 Εἰ δὲ χόλος πλήθυντι πέσοι νόος, εἰ δὲ ἀγέλιος
 Γλώσσας θέοι, μάχλον τὸ δύμα φέροι κραδῆ·
 Εἰ δὲ τιν' ἐχθαίροιμι μάτην, εἰ δὲ ἐχθρὸν ἐμεῖο
 Τιστείμην δολίος, τὴν καὶ ἀμφαδῆν·
 25 Εἰ κανέην πέμψαιμι δόμων ἀπὸ χείρα πένητος,
 Εἰ φρένα διψαλένην οὐρανίου λόγου·
 Ἀλλὼ Χριστὸς οἱ πλέον Πατος, αὐτῷ ἐμοῦ
 Τοὺς δικρι καὶ πολιῆς αὐρα φέροι καμάτους.
 Τούσδε νόμοισιν θίσσα ἐμὸν βίον. Εἰ δὲ πόθοιο
 30 Ἐξ τέλος Ικούμην, Ἀρθίτε, σέλο χάρις.

A

Γ. Εὐδία Κανονικούπολεως.

Ἐν σοὶ μὲν ἡρεμοῦμεν, ὁ Θεοῦ Λόγος,
 Μένοντες οἶκοι· σοὶ δὲ ἀνάπτουμεν σχολὴν.
 Σῇ μὲν καθέδρᾳ, σῇ δὲ ἕγερσι, καὶ στάσεις,
 Σῇ δὲ αὐτῷ πορείᾳ, σοὶ δὲ καὶ νῦν νεύματιν
 5 Εὐθυποροῦμεν. Ἄλλα μοὶ τιν' ἀγγέλων
 Πίπτοις δόηγμα, δεξιὸν παραστάτην,
 "Ος με στύλῳ πυρός τε καὶ νέφους ἔγος,
 Τέμνον δὲ πόντον, ρεῖλλον δὲ ιστάρ λόγη,
 Τρέφοι δὲ δικασθεν καὶ κάτωθεν πλουσίων.
 10 Σταυρὸς δὲ χερσὶν ἐκτιναύμενος Θράσος
 Τεχθροῦ κατείργας· μηδὲ ἐν ἡμέρᾳ μίση

Si livore mens mea labescat: si risero
 20 Lapsum eorum, etiam qui sancti non sint, quasi firmo sium pede;
 Si tuimescere ira mens ceciderit: si freni expers
 Lingua excurrat, corque lascivos oculos intendat;
 Si quem odio nequidquam habucro, si meum iniunicum
 Uliciscar dolo aut aperte:
 25 Si vacuam a domo mea dimisero manum pauperis,
 Si mentem siti coelestis verbi laborantem,
 Aliis potius indulget Christus, ac moes labores
 Etiam usque ad canitatem susceptos ventus auferat.
 Ilis legibus obstrinxii vitam iaceam. Si vero desiderii
 30 Compos fuero, o Immortalis, tibi gratia erit habenda.

III. Itinerarium Constantinopolitanum

In te quiescimus, o Dei Verbum,
 Manentes domi; tibi referimus otium.
 Tua est concessio, tua exurrectio, tua statio,
 Tua rursus profectio, tuis et nunc auspiciis
 5 Viam iniunis. Sed mihi aliquem angelum
 Mitte ducem vias, faustum custodem,
 Qui me columna ignis et nubis ducat,
 Dividat mare, flumina sistat verbo,
 10 Nutrit cibo coelesti et infero largiter.
 15 Crux autem manibus signata audaciau
 Ininiici frangat: neque in die media

* Scriptum an. 379. — Alias Toll. 17, pag. 99; et Murat. 194, pag. 177.

22 Θεο. Sic et mss. Edit. mendose Θεῷ.

27 Ἐμοῖο. Ita Reg. 991. Edit. Εὔρι.

30 Εὖ. Reg 993, clc.

III. ARGUMENTUM. *Gregorii Constantinopoli proficentis est istud poema. Excusum fuit etiam a Muratorio, p. 177. Sic autem habet vir eruditus: post carmen olim liv. nunc xxvi, lib. 1, sect. 1, inter poemata dogmatica, quod inscribitur ἐνδία, seu sancti Gregorii profecturi precatio, jam typis editum, hæc subjicitur in Ambr. codice. Ea vero lucubræ se videtur poeta sacer, cum a cathedra Constantinopolitana quo se abdicaverat, ad solitudinem ruris paterni sese contulerat. Sic Muratorius.*

5 Καθέδρα. Idest, per te sedemus, surgimus, stamus.

4 Νεύμαστο. Sic Murat. Edit. θεύμασιν.

8 Ιστάρη. Murat. ex cod. Mediolan. Ιστάρη.

10 Σταυρός. Venerabile signum crucis, que Christi sectatores germani se manu quotidie innunt, diabolum fugare posse, vetustissima est traditio. Ejus institutio ab apostolis ipsa proficiuntur: cuius rei ac ritus exempla pete a Gretsero in amplissimo opere *De sancta cruce*, a Bosso, etc. Ita Murat. Audiamus nunc Tollium, cuius auctoritas in hac re maximi sane momenti videbitur: « Sic enim, ait, semper sensus sancta mater Ecclesia: quare noster inventiva prior in Julianum, illum apparitione dæmonis perterritum muniasse ac signo crucis refert. » Vid. tom. I, pag. 102.

METRICA VERSIO.

Si me fvor edat, si casu læter iniqui,
 Noa secus ac firmo stet mea vita gradu:
 Si nentem sternat sœvus furor, ac sine freno
 Si mea lingua, oculus sit meus atque procax:
 Si mihi quisquam odio sit frustra, ulciscari et bo-
 Perspicue, aut tectis fraudibus, ipse meum: [steu
 Si vacuis a me manibus discedat egenus,
 Cœlestesque petit qui sitibundus aquas:
 Sit clemens alius Christus facilisque; labores
 Fruge mihi vacuos at levis aura ferat.
 Legibus ins devinxi animum. Complevero vota
 Si pia, Christe, lui munieris istud erit.

B III. ITINERARIUM CONSTANTINOPOLITANUM.

(A. B. Caiian interpret.)

In te quiescimus, Dei Verbum Patris,
 Domi manentes; otium tibi damus.
 Tibi sedemus, surgimus rursum tibi,
 Stamus tibi et movemur: auspiciis viam
 Nunc carpimus tuis. Sed angelum ducem
 Emite cursus atque custodem mei,
 Qui me columna nubis atque ignis tegat,
 Dividat æquor, voce sistat flumina,
 Ciboque me pascal superno et infero.
 Frangat manu signata crux audaciau

Καύσων φλέγοι με, μηδὲ νῦν φόδον φέροι.
 Τὴν δὲ τραχεῖαν καὶ προσάντη μοι τρίβον
 Λειαν τιθεῖσι, εὐπορὸν τε σῷ λάτρῃ,
 15 Ὅς πολλάκις με καὶ τὸ πρὶν χειρὶ σκέπων
 Γῆς καὶ θαλάσσης ἐξέωσας κινδύνων,
 Νέσων τε δεινῶν, δυσμενῶν τε πραγμάτων.
 'Ως δεξιῶς ἀπαντᾷ, καὶ κατ' ἀπίδαι,
 Πράξαντες; αἰσιόν τε τῆς ὅδου τέλος
 20 Εὐρόντες, αὐθὶς πρὸς φλοὺς καὶ συγγενεῖς
 Παλινδρομῶμεν, δισμένοισιν δισμενοῖς
 Φανέντες οἶκοι, καὶ πόνων πεπαυμένοι.
 Σὲ προσκυνοῦμεν, τῆς τελευταίας ὁδοῦ
 Χρήζοντες εὐμενοῦς τε καὶ φρότης τυχεῖν.

A Δ'. Εἰς αὐτόν.
 Τριάς λαλοῦτο, καὶ καταρτίζοι λόγον
 "Ἄλλος τις, δοπερ δέξιος. Θρόνων δ' ἔγω
 Εἴχω. Θεῷ γάρ προσθαλῶν οὐ παύσομαι.
 Ε'. Πρὸς τὸν Ἀραστασίας λαόν.
 Ποθῶ, ποθῶ σε, φίλατ', οὐκ ἀρνήσομαι·
 Ποθῶ λόγων γέννημα τῶν ἡμῶν τέκνων,
 'Αναστασίας ὡς λατε τῆς ἐμοὶ φίλης,
 "Η τὴν πάλαι θανοῦσαν ἐν νεκροῖς λόγως
 5 Ήστιν παλαιὸν ἔχανέστησεν νέοις·
 "Οθεν προελῶν οὐμδε, ὡς σπυνθήρ, λόγος,
 Πάσας κατέσχε φωτὶ τὰς Ἐκκλησίας.

*Æstius urat me, neque nox timorem afferat.
 Asperam autem et difficilem mihi semitam
 Planam facias, et faciliem tuo famulo,
 15 Ut sæpe me jam antea manu tegens,
 Terræ et maris eripuisti periculis,
 Et morbis gravibus, et rebus difficilibus,
 Ut feliciter omnibus et pro spe
 Peractis, prosperumque viæ finem
 20 Nacti, rursus ad amicos et cognatos
 Revertamur, latoi latos
 Domi revisentes, et laborum liberi.
 Te supplices adoramus, postremum iter
 Efflagitantes, ut placidum et facile consequannur.*

IV. De seipso".

Trinitas prædictetur, et mundus docendi suscipiat
 Alius quispiam, qui sit dignus. Thronis autem ego
 Cedo. Cum Deo enim loqui non cessabo.

V. Ad plebem Anastasiæ **.

Desidero, desidero te, charissima, non negabo:
 Desidero te, fructum et sobolem sermonum meorum,
 Plebs dilectæ mihi Anastasiæ,
 Quæ mortuam jamdudum mortiferis sermonibus
 5 Fidem antiquam resuscitavit novis:
 Unde prodicens meus, velut scintilla, sermo,
 Omnes implevit lumine Ecclesiæ.

* Alias Toll. 19, pag. 104; et Murat. 191, pag. 173. ** Scriptum an. 384. — Alias Toll. 9, pag. 91.

IV. TIT. Tres isti versus male inserti carmini xix, apud Tollium, pag. 104, habentur etiam apud Murator. n. 191, p. 175.

1 Λαλοῦτο. Ita Murat. Toll. λαλεῖτω. Forte legendum λαλεῖσθω. Μοx καταρτίζοι λόγον. Murat., καταρτίζῃ λέων. Ηαc, inquit, Nazianzenus cecinisse videtur, cum sedi Constantinopolitanæ renuntiavit, ut episcoporum et populi compesceret tumultus. Ilii versus subjecti erant in ms. quo usus est Tollius, vi carmini, unde eos carmini xix ab ipso edito inserere sibi visum fuit, quod hæc car-

mina ternis singula versibus constarint, quanquam nec hunc iis commodum esse locum fateatur.

V. ARGUMENTUM. In desiderio Anastasiæ charissimæ se esse testatur Gregorius.

2 Τῶν ἑμῶν τέκνων. Non dubitat Tollius quin legendum sit τέκνος, ut sit δὲ λαὸς τέκνος τῆς Ἀναστασίας et γέννημα τῶν λόγων.

4 Ἐν τεκροῖς λόγοις. Mortiferam Arianorum, qui Constantinopoli diu grassati fuerant, doctrinam significat.

METRICA VERSIO.

Hostis; nec ardens lucis urat me calor,
 Nec mibi timores umbra noctis afferat.
 Si duriores asperique tramites,
 Tu reddes planos, servo et obvios tuo,
 Ut sæpe jam prius manu me protegens,
 Terræ, freti, languoris et periculis,
 Rerumque acerbis liberasti casibus,
 Omnibus ut exactis, spei jam compotes
 Tandemque nacti prosperum finem viæ,
 Rursus catervæ proximorum redditū
 Turbisque amicorum, laborum liberi,
 Cum gaudio latoſ revisamus domi.
 Te deprecamur supplices, iter ultimum
 Ut dulce nobis et quietum præbeas.

B

IV. DE SEIPSO.
 (A. B. Caillau interprete.)
 Trias canatur, atque verba dirigat
 Alter quis, et dignus. Libens thronis ego
 Cedam, Deoque colloqui non desinam.

V. AD PLEBEM ANASTASIÆ.

(A. B. Caillau interprete.)
 Te volo, volo te, non nego, charissima,
 Te volo, loquela germen et sobolem mea,
 Anastasiæ grata plebs dulcissimæ,
 Quæ jam malignis mortuam verbis diu
 Fidem resuscitavit antiquam novis:
 Unde meus, ut scintilla, serino prodicius
 Ecclesiæ omnes replevit lumine.

Τις σου τὸ κάλλος, τις θρόνους ἐμοὺς ἔχει;
Πώς εἰμ' ἀτεκνος, ζῶα δ' οἱ παιδες; Πάτερ,
10 Σοὶ δέξα, καὶ τι τοῦδε χείρον συμπτωσο.
Ἴσως κολάζεις τὴν ἐμήν παρθησαν.
Τις ἀκοδοχεῖς γνησίως τὸ οὖν, Τριάς;

G'. Πρὸς τοὺς αὐτούς.

Σιών ὅδοι πενθοῦσι, τὸν νόμου λάτρευ
Λαὸν ποθοῦσαι ἡμέραις ςορτίοις.
Πενθῶ δὲ ἔγωγε λαὸν οὐχ ὀρώμενον
Ἐμοὺς φέοντα πρὸς λόγους, ὡς ἦν ποτε
5 Κωνσταντινούπολις τε καὶ ἔνων δους
Ἐνδημον, οἵς ἡστραπτεν ἡ φλῆ Τριάς.
Καὶ νῦν ἔγὼ μὲν ὡς λίων βρυχώμενος

Quis tuam pulchritudinem, quis meas sedes habet?
Quonodo sum sine liberis, dum liberi vivunt? Pater,
10 Tibi gloria, etiam si quid pejus contigerit.
Fortasse plectis meam libertatem.
Quis rite prædicabit tuam veritatem, o Trinitas?

670-671 VI. Ad eosdem.

Vix Sion lugent, legis cultorem
Populum desiderantes diebus festis.
Lugeo et ego ipse, populum non conspici
Ad mens confluente sermones, ut olim solebat
5 Et Constantinopolis, et peregrinorum quidquid.
Degebat, quibus affulgebat amica Trinitas.
Et nunc ego, ut leo rugiens,
Multum genu. Meos autem liberos forsitan
Alii insultant, persuasibilibus verbis
10 Abripientes. Si autem redeat mihi robur,
Ut olim, Trinitas, tuum, et rugiam iterum
Iu te, cito feræ rursus cesserint.

VII. Vale ad inimicos dictum ".

Sacrorum socii, vix livori mortuus sum.
Desinent oriens occidensque, et livor meus
Inimicis et amicis : discessai : plaudite.
Verum omnibus quempiam discessus hymnum canam.
5 Si alium pro me reperistis, huic honorem habete.
Venerabilis mihi spiritus, cujus partes sustineo.
Jani non amplius pugnantibus sum interjectus.

* Scriptum an. 381. — Alias Toll. 10, pag. 91. ** Scriptum an. 381. — Alias Bill. 164, pag. 251.

9 Πώς εἴμ' ἀτεκνος, etc. Sic cum reverentia Be-
neditini debita melius vertendum. Ipsi autem
ita fuerant interpretati cum Tollio : Quonodo sum
sine liberis? Vivuntne liberi, Pater? Tibi gloria, etc.
CAILLAU.

11 Παρθησαν. Haec voce utilitur Gregorius infra
carm. xi, De vita sua, vers. 1658, et carm. xxxi,
vers. 15, etc.

Vi. 10 Συναρπάσαντες. Florentinus prior συναρ-
πάσαντες.

VII. ARGUMENTUM. Constantinopoli discessurus,

nondum electo successore, Gregorius episcopos extre-
mum effatur.

2 Δύσις. Ita Vat. qui etiam λῆξις pro λήξει. Edit.
Εἴρια λῆξις καὶ δύσις, cessit oriens occidentis.

4 Εὔξειριον. Vat. deleto τι, φύεγομαι λάγον.

6 Τὸ σεπτόν. Si jungas cum τιμήσατε, possis
interpretari : Colite venerandum Spiritum, ejus de-
fensionem constituendo, cum eligendo qui ejus diuin-
tatis sit defensor. Max συνηγορώ. Male edit. ουν-
ηγόρῳ.

METRICA VERSIO.

Quis decus habet tuum, quis et sedes meas?
Quo suni modo orbus, illis viventibus?
Laus tibi, Pater, pejus quid accidat licet.
Fortasse castigas nimis me liberum.
Quis rite prædicabit esse tuum, Trias.

VI. AD EOSDEM.

(A. B. Caillau interprete.)

Sion viæ lugent, adactam legibus
Plebem requirentes diebus in sacris;
Et ipse lugeo, viros non conspici
Ad me loquentem confluentes, ut prius
Cives et exteri solebant incolae,
Quibus nitebat fulgidum Triadis jubar.

B Et nunc ego multum queror, velut leo
Qui rugit. Eheu! liberos forsitan mens
Quidam impetum, verbisque tentant dulcibus
Abripare. Quod si robur ut quondam mihi,
Trias, tuum reddatur, in te et rugiam
Rursus, trementes cesserint subito feræ.

VII. VALE AD INIMICOS DICTUM.
(Fed. Morello interprete.)

Socii sacrorum, mortuus livori ego
Vix sun. Occident Eoa, livor et meus
Charis et inimicis; obii : favete mi.
Duntaxat egressus melos canam omnibus :
Si reperistis quempiam mei vice,
Colite verendum Spiritum nobis suo
Patrono : ego haud sum prælia medium amplius.

H'. Πρὸς τοὺς φθοροῦντας.

Τριάς, σάου με· καὶ πάλιν καλῶ, Τριάς.
Σὲ γέρ προφαίνων ἡμπολησάμην φθόνον.
Λαδεῖς, νόμοι, τράπεζα, βήματα, θρόνοι,
Πόλιοι τ' ἀληθῶν δογμάτων συνήγοροι.
5 Πᾶς ταῦτα, καὶ τί ταῦτα; καὶ πόθεν ρέων
Ταῖς τοῦ Θεοῦ μου τοῦ κρατίστου Πνεύματος
Ποάτες, ξένον τε λαὸν ἐντρέψων καλῶς,
Ἐπειτα σάρκας ἔκτακτες ἀλημάσαι
Πολλοὶς ἀπῆλθον; Ὅσκοποι, κροτήσατε.
10 Τέθνηχ' δ' εὖ· δρόνων, οἵ τε πεινῶντες λόγον.
Εἰ μὲν τι τούτων ἀντιδώσεις, Χριστὸς μου,
Μέγ' ἀντιδοίξεις· εἰ δὲ μή, καὶ τῶν χάρις.

A Θ'. Πρὸς τοὺς αὐτούς.

Μετῆλθον, ἥλθον, Ἐρχομαι· μίξις μ' ἔχει
Τρόμον χαρὰς τε· τούμον ἐτάξω βάθος,
Μήτις χρεωστῶ, Χριστέ μου· πλὴν Ἐρχομαι
Ζῶν διωχθὲν ἐν βίᾳ, μάλιστα δῆ
5 Ἐχθροὶς φθοίς τε, συνθύταις, ἀντιστάταις.
Τὰς σὰς πεσεῖν εἰς χείρας αἱρετώτερον,
"Η τῇδε μοχθεῖν τοῖς φθόνοι παλαίσμασι.
Τῶν μὲν καλῶν γέρ οὐδὲν ἐλπίζειν ἔχω.
Τοῖς δ' αὖ κακίστοις συνθανεῖν κέρδος μέγα
10 Χαρούτε, γαστρίζοισθε, τοῖς ἐνυπνίοις
Μεγαφρονεῖτε· μικρὰ γέρ χαρήσετε.
Κάγὼ μετέσχον τῆς πλάνης· ἀλλ' οἴχομαι.

VIII. In invidos*.

Trinitas, salva me, et iterum clamio, Trinitas.
Te enim prædicens, comparavi invidiam.
Populus, leges, mensa, suggestus, throni,
Sermonesque verorum dogmatum testes.
5 Qui hæc, et quid hæc? et unde fluens
Dei mei potentissimi Spiritus
Rivis, extraneumque populum pulchre nutriens,
Postea carnes tabefactus laboribus
Plurimis abii? O speculatoris, plaudite.
10 Perit et qui rigavit, et qui appetebant sermonem.
672-673 Si quid horum retribuas præmium, Christe mi,
Magnum quid retribuas: sin minus, et id erit gratium.

IX. In eosdem**.

Transii, veni, venio; admistio me tenet
Timoris et gaudi. Pectoris mei scrutor profundum,
Nunquid tibi debeam, mi Christe; verumtamen venio
Animal vexatum in vita, maxime autem
5 Ab inimicis et amicis, collegis et adversariis.
Tuas incidisse in manus satius est,
Quam bisce conflictari invidiae luctationibus.
Nil enim jam quod sperem boni, habeo.
His vero pessimis commori lucrum magnum.
10 Valete, indulgete ventri, vanis somniis
Magnifice sentite. Paululum enim gaudebitis.
Et ego particeps fui erroris. Sed discedo.

* Scriptum an. 381. — Alias Toll. 4, pag. 85. ** Scriptum an. 381. — Alias Toll. pag. 89.

VIII. 2 Ἡμικολησάμην. Ad marginem προσ-
εκτησάμην.

3 Τράπεζα. Id est mensa sacra.

7 Εἶρον τε λαόν. Populūm Constantinopolita-
nam.

9 Ο σκοπολ. Hæc ad eos dirigit qui ejus dicta
factaque omnia observabant.

10 Πειρῶντες. Ita habet Coislinianus codex. Editi
autem, πειρῶντες.

IX. 5 Ἀριστάταις. Arianis et Apollinaristis

quos habuit insensissimos: nisi potius de ep̄i se-
pis invidis et adversantibus accipiendum sit, quia
mox de invidiae παλαίσμαστν agit. Toll.

10 Γαστρίζοισθε. Gregorius valde in cibis absti-
nens fuit, et solo pane cum sale pro obsonio con-
tentus. Vide infra, carm. LXXXVII, vers. 120. Nec
vita tam austera non placuit episcopis aliis, et
hinc iræ.

11 Μικρὰ γέρ χαρήσετε. Non diu gaudebitis

METRICA VERSIO.

VIII. IN INVIDOS.

(A. B. Caillau interprete.)

Salva, Trias, me, rursus inclamo, Trias.
Te namque laudans suscitavi lividos:
Plebs ipsa, leges, mensa, suggestus, throni
Testantur, et veri loquela dogmatis.
Quomodo, quis hæc? et undenam mei
Rivis Dei fluens potentis Spiritus,
Pulchreque gentem nutriens extraneam,
Deinde carnes plurimis laboribus
Exesus abiit? O curiosi, plaudite.
Perit rigans, et verba querentes bona.
Tu si quid horum, Christe mi, das præmium,
Des grande: sin minus, placebit et datum.

B

IX. IN EOSDEM.

(A. B. Caillau interprete.)

Pertransii, veni, venio; me gaudium
Tenet, timorque mistus; ima pectoris,
Mi Christe, scruter, num tibi quid debeam:
Ecce tamen adsum multa passus, maxime
Ab hostibus amicisque, ab adversariis
Et comministris. Sed manus juvat in tuas
Incidere, luctas quam malignas perpeti.
Speranda namque nulla permanent bona.
At grande lucrum pessimis his commori.
Valete jam, favete ventri, insomniis
Gaudete vanis; gaudium fluet breve.
Erroris ipse particeps quondam sui;
Sed nunc remitto ηντιγμ cunctis libens.

Γ. Πρὸς τοὺς ἑῆς Κωνσταντινουπόλεως λεπέας, Α Ἀλλοὶ δὲ αὐτῷ μόχθοισιν ἐμάς ἔπει θυμὸν λαίνειν,
καὶ αὐτὴν τὴν κόλιν.
 'Ω Θυσίας πέμποντες ἀναιμάκτους, λερῆς.
Καὶ μεγάλης μονάδος λάτρεις ἐν Τριάδι·
 'Ω νόμοι, ὡς βασιλῆς ἐπ' εὐσεβῇ κομέωντες,
 'Ω Κωνσταντίνου χλεινὸν ἰδος μεγάλου,
 5 Ὁπλοτέρη Ρώμη, τόσσον προφέρουσα πολέων,
Οσσάτιον γαῖας οὐρανὸς ἀστερεῖς·
 'Ωμέας εὐγενέας ἐπιβῶσομαι, οὐλα μ' ἱρογενεῖς
'Ω φθόνος; ὡς λεπᾶν τῆλε βάλεν τεκίων,
Δηρὸν ἀεθλεύσαντα, φαεσφόρον οὐρανοῖσιν
 10 Δόγμασι, καὶ πάτερης ἐκπροχόντα βόν.
Ποία δίκη, μόχθον μὲν ἐμοὶ καὶ δεῖμα γενέσθαι,
'Αστεος εὐσεβῇ πρώτα χαρασσομένου,

'Ἄλλον δὲ αὐτῷ μόχθοισιν ἐμάς ἔπει θυμὸν λαίνειν,
Ἄρδεντες ἐξεπίνης θώκον ἐπ' ἀλλότριον;
 15 Οὐ με θέος τ' ἐπέδησε, θεοῦ τ' ἀγαθοῦ θεράποντες;
Ταῦτα νόσος στυγερή, ταῦτα θεοῖς θέραποι,
Οἱ δῆριν στονέσσαν ἐπ' ἄλληλοισιν ἥντοντες,
Χριστὸν διαβή, οὐ μοι ταῦτα νοεῦτι φέλε.
 Οὐ γάρ ίης γενόμην μοιρης θεασθες ἀσπεδώτης,
 20 Οὐδέ τελον Χριστοῦ ἄλλο τι πρόσθε φέλειν.
Ἀμπλακίη δὲ μηδὲν ὅμοιον ἡμιπλακῶν ἔλοι;
Μηδὲ ἡς νηῦς ὀλίγη φορτίδι συμφέρομαι.
 Ής καὶ χωρονόσιν ἀπέχθομαι, οἱ δὲ ἀνέτρεψαν
Βῆμα τόδι οὐδὲ δισίας καιροθέσαι φύλαις.
 25 Ἀλλὰ τὰ μὲν λαβῆς κεύθοι βιθός. Αἰτάρητοι
Ἐνθεν ἀφορμηθεῖς, τέρψομαι ἀτρεμίῃ,

X. Ad Constantinopolitanos sacerdotes, et ipsam urbem.

O qui victimas offertis incruentas, sacerdotes,
Magnaeque unitatis in Trinitate cultores,
O leges, o imperatores pietate borentes!
O Constantini magni sedes inclita!
 5 Nova Roma, tanto prestans urbibus,
Quanto terra coelum stelliferum praestat:
Vos nobiles in clamabo; qualia mihi molita est
Invidia? quomodo me procul a sacris filiis expulit,
Postquam diu decertavi, ac coelesti doctrina luueta
 10 Attuli, et fluenta ex petra eduxi?
Quae æquitas, ut labores et terrores sustineam
Pro civitate, quam ad pietatem formare incipiebam,
Alius autem laboribus meis animum suum demulcent,
Repente abreptus in alienam sedem,
 15 In quam a Deo et a bonis Dei famulis evectus fueram?
Hæc mihi morbus pernoctest; hæc Dei famuli,
Qui lacrymabili dissidio inter se litigantes,
Rex Christe, hæc in me non amice consuluerunt.
674-675 Non enim unius partis audax bellator existi,
 20 Nec Christo potius quidquam habere volui.
Delictum meum est, quod idem, ac aliqui nos deliqui,
Nec me, ut cymba, navi onerariz adjungo.
Sic etiam inquis sum et levibus animis, qui sedem hanc
Nefarie tradiderunt temporis amicis.
 25 Sed hæc quidem oblivionis obruat abyssus. Ego autem
Hinc profectus, tranquilla vita letabor.

* Scriptum an. 381. — Alias Bill. 13, pag. 83.

X. T.7. Πρὸς τοὺς, etc. Hunc titulum plures Regii codices præferunt : Bill. reddiderat λεπάς, ερι-scopos, quasi plures unius civitatis sint episcopi.
 1 Θυσίας, etc. Sic infra carin. xvii, vers. 1.
 7 Εὐγένειας. Sic tres Regg. et Coisl. Edit. εὐ-εθίας.
 12 Χαρασσομένου. Int. σχισασμένου.
 18 Φίλα. Reg. 992, φίλων.
 22 Φορτίδι. Reg. 993, φορτεῖται. Non bene Billius : nec pugnam ingenii cum rate cymba geram.

24 Καιροθέσιοι. Tres Regg. et Coisl. sup. hi-
καιροθέσουσι. Coisl. int. : οἱ δὲ τὸ βῆμα τοῦτο ξε-
ροῦ φίλοις οὐ καλῶς ἀνέθηκαν φέροντες. Μετά.
καιροθέσιοι vocem interpretatur victoribus. Elepha-
ntēs καιροθέσους appellat Gregorius eos qui ad tem-
pora suam siem accommodant, ac veluti pro Dei
habent. Carpit autem clerum Constantinopolit-
num, qui Ægyptiis, novisque episcopis, quorum
auctoritas ad horam fuit, manus dedit, ut in Gr-
gorii locum sufficeretur Nectarius.

METRICA VERSIO.

X. AD CONSTANTINOPOLITANOS SACERDOTES, ET IPSAM URSEM.

(Billio interprete.)

O qui sacra Deo offertis non tinteta cruento,
Unum in personis qui colitisque tribus :
 O leges, o sceptrigeri, pietate gravesque,
Urbe Constantino quæ patre clara viges :
 Roma nova, et tanto reliquæ quæ præteris urbes,
Quam coelum terram vincit et exsuperat :
 Vos miser inclamo; quibus, heu! me livor iniqueus
Afficit damnis, depulit atque procul
Sancta a prole, diu postquam pia dogmata sevi,
Et latices puros aspera petra delit!
 Åερumnas an cum tulerim tremulosque pavores,

B Urbs fidel primas dum capit ampla notas,
Gaudeat ut nostris alter sudoribus, sequum est,
Impositus sedi, jura velante, meæ
In qua me Christus, Christi famulique locarunt!
 Morbus id, et famuli mi peperere Dei,
Qui sese alterius odiis et Marte petentes,
A me aversa nimis pectora quisque gerunt.
Namque audax neutri volui me adjungere pari,
Nec quidquam Domino præposuisse meo :
Percutiamque meum est, peccata aliena quod ad
Nec pugnam ingenti cum rate cymba gero.
Sic me odere leves, sacratae sedis apertas
Queis placuit servis temporis esse fores.
Ast hæc alta velim tumulent oblivia. Læta
Hinc autem egredieus ipse quiete fruar :

Πλάνθ' ἀμυδίς, βασιλεια, καὶ δοτεα, καὶ λερήας
 Ἀσπασίως προφυγών, ὡς πόθεον τοπάρος,
 Εὔτε θέρες μ' ἔκάλεσσε καὶ ἐννυχίοισιν ὄνειροις,
 30 Καὶ πόντου χρεοῦ δείμασιν ἀργαλέοις.
 Τούνεκα καγχαλῶν φθόνον ἐκφυγον, ἐκ μεγάλου δὲ
 Χείματος, ἐν σταθερῷ πείσμα βάλον λεμένι,
 Ἐνθά νόνι καθαροῖσι νοῆμασι θυμὸν ἀείρων,
 Θύσω καὶ σιηγήν, ὡς τοπάροις λόγον.
 35 Οὐτος Γρηγορίοι λόγος, τὸν θρέψατο γαῖα
 Καππαδοκῶν, Χριστῷ πάντ' ἀποδυσάμενον.

IA'. Περὶ τὸν ἑαυτοῦ βίον.

Τὸν τοῦ λόγου βούλημα, τῶν ἡμῶν κακῶν

Α Ἐξιστορήσαι: τὴν δόδην, εἰτ' οὖν δεξιῶν.
 Οἱ μὲν γάρ οὐτες, οἱ δὲ ἐκεῖνως φαλεν δὲν,
 Ὁπως δὲν, οἶμαι, τῆς βούλεως, ἀσφαλὲς κριτήριον.
 Ηαῖςε δὲ μέτρον τῆς ἀνίας φάρμακον,
 Παιδεύμα καὶ γλύκασμα τοῖς νέοις δῆμα,
 Τερπνὸν παρηγόρημα. Πρόδε δὲν ὑμᾶς λόγος,
 Τοὺς δὲν δῆδην, ἀλλὰ νῦν ἀλλοτρίους.
 10 Οοις θ' ὁδοδοῦντες, εἴτε τις νόθος.
 Πάντες γάρ ήμεν εὐμενεῖς μεμυκόσιν.
 Ἀνδρες, τὸ κλεινὸν δῆμα τῆς οἰκουμένης,
 Οἱ κόσμον οἰκεῖοι, ὡς δρῶ, τὸν δεύτερον,
 Γῆς καὶ θαλάττης κόσμον ήμφιεσμένοι,

Cunctis simul, aula et urbibus, et sacerdotibus
 Sponte relictis, ut olim optabam
 Cum me Deus et nocturnis vocavit somniis,
 30 Et maris horrendi molestis terroribus.
 Idcirco laetitia exsultans invidiam fugi, atque ex magna
 Tempestate in stabili portu rudentem fixi,
 Ubi puris mentis cogitationibus animum evehens,
 Etiam silentium, instar victimæ, ut antea sermonem, offeram.
 35 Gregorii hæc verba sunt, quem aluit terra
 Cappadocum, quique pro Christo omnibus se abdicavit.

XI. De vita sua*.

Scripti scopus est mearum adversarum,
 Vel, si ita velis, prosperarum cursum texere,
 Hoc enim quidam dixerint, illud alii,
 Prout quisque, ut opinor, animum inclinaverit.
 5 Non enim voluntas, tuta judicandi regula.
 Versus autem ludendo, moeroris medicina est,
 Institutio simul et jucunditas juvenibus,
 Oblectans adhortatio. Vos autem alloquor,
 Qui mei quondam suisistis, nunc autem alterius,
 10 Quicunque eamdem tenetis fidem, sive quis spurius.
 Nobis enim omnes benevoli silentibus.
 O viri, inclytum orbis lumen.
 Mundum incolentes, ut video, alterum,
 Terra marisque ornamenti induit.

* Scriptum an. 381. — Alias Bill. 1, pag. 4.

23 Πόθεον. Sic Coisl. et Reg. 990. Edit. πο-

0έων.

36 Ἀποδυσάμενον. Int. ἀγνοισάμενον.

XI ARGUMENTUM. Carmen istud omnium, quotquot condidit Gregorius, longissimum, et quod vitæ variis eventus describit, tunc videtur condidisse, cum, abdicata sede Constantinopolitana, liber discessit. Illud enim non nisi usque ad sedis abdicationem prosequitur, nec prosecutus est, nisi carmen editum a Toltio, eis ἔταντο καὶ περὶ τῶν ἐπισκόπων, de se ipso et adversus episcopos, istius appendicem esse

existimemus, quod a vero certe non abhorret.

XI. 2 Ἐξιστορῆσαι. Vat. ξειστορεῖσθαι.

4 Τῆς δοκῆς. Coisl. καὶ βοτῆς.

6 Ηαῖςε. Et ad marg. ἐλευθεράζει, liberat.

11 Μεμυκόσιν. Ea vox idem significat quod τεθυνόσιν, mortuis. Sic enim Gregorius, cum, a pulido munere remotus, abditam vitam ageret, se ipsam appellat, nimirum in solitudine, quasi in tumulo jam conditum.

13 Οἰκεῖοι. Vat. οἰκεῖοι.

METRICA VERSIO.

Cuncta simul, mystas aulasque atque oppida linquens
 Prompto animo, ut memini nec cupuisse prius,
 Tunc cum visa Deus me per nocturna vocavit,
 Horrida cærulei perque pericula maris.
 Latius ego invidiam fugi, gravibusque procellis
 Ereptum jam me littora fida tenent.
 Hic ubi sustollens animum, velut ante canebam
 Voce Deum, tacita sic quoque mente canam.
 Gregorii hic sermo, qui Christi ductus amore
 Haud gravis abjecit quidquid habebat opum.

XI. DE VITA SUA.

(Billio interprete.)

Libet sinistras res meas perscribere :

B Libet secundas, forsitan ut quidem vocent.
 Hi namque latas dixerint, illi at graves :
 Ut cuique sese flexerit sententia;
 Nec enim voluntas integra est judex satis.
 Jam, mentis atræ nubilum versus fugat,
 Juvenesque latos reddit, et simul docet,
 Mulceisque pectus suaviter. Vos alloquor
 Non jam meos nunc, at tamen quondam meos :
 Tam qui orthodoxi, quam notha est quorum à-
 [des.]
 Jam quisque placidus est enim mihi mortuo.

Totius orbis, o viri, lux splendida,
 Mundi secundi cernimus quos incolas,
 Terræ induistis qui decus, quique æquoris,

75 'Αλλ' ἤκεν αὐτῇ δεξιὸν προσομιον,
Ὦκης, σκιὰν φέρουσα τῶν αἰτουμένων.
Ἐμδὸν γάρ εἶδος ἐμψανῶς παρίσταται,
Καὶ κλῆσις· ἦδ' ξὺν Ἐργον τὴν νυκτὸς χάρις·
Ἐγὼ γάρ αὐτοῖς γείνομ', εἰ μὲν δῆιος
80 Εὐχῆς, τὸ δῶρον τοῦ δεδωκότος Θεοῦ·
Εἰ δ' ὧν ἀπευκτός, τῆς ἐμῆς ἀμαρτίας.
Οὕτω μὲν οὖν παρῆλθον εἰς τοῦτον βίον,
Πηλῷ χερασθεὶς, φεῦ τάλας! καὶ συνθέσει,
Ὕφ' ὧν χριστούμεθ', τῇ χριστοῦμεν ὧν μόρις·
85 Πλὴν παντὸς ἀρβανώνα καλλίστου λαβὼν
Τὴν γένναν αὐτήν· οὐ γάρ ἀγαριστεῖν θέμις.
Ὄς δ' ἥκον, εὐθὺς γίνονται ἀλλότριοι.
Ἄλλοτρίων τὴν καλήν. Τῷ γάρ Θεῷ

Α Παρίσταμεν ὡς ἀμνός τις, ἢ μέσος φίλος,
90 Θύμῳ εὐγένες τε καὶ λόγῳ τιμωμένον,
Ὀχνῷ γάρ εἰπεῖν, ὡς Σαμουήλ τις νέος,
Πλὴν εἰ βλέποιμε πρὸς πόθον δεδωκότων.
Τραφεὶς δὲ ἐν ἀπασι τοῖς καλοῖς ἐκ σπαργάνων
(Τύπους γάρ εἴχον τοὺς ἀρίστους οἰκεούς),
95 Ἡδὴ τὸν αἰδὼν τοῦ γέρως ἐλάμβανον,
Καὶ μοι τὸ μικρὸν, ὥσπερ ἐκ νέφους νέφος,
Συνήγεθ' ἡ τοῦ χρείσσονος προθυμία.
Πρόσωπον δὲ έβασιν, συντρέχοντος καὶ λόγου,
Βίθλων τὸν ἔχαιρον ταῖς Θεοῦ συντριβοῖς,
100 Ἀνδρῶν δὲ δημίουν τοῖς ἀρίστοις τὸν τρόπον.
Τοιαῦτα μὲν δὴ ταῦτα· τὰ πλοικα δὲ
Οὐκ οἶδεν δημιουρὸν τοῦ λόγου τέμα τρίβον.

75 Sed et oblatum faustum proœmium,
Visio, umbram ferens eorum que pertebat.
Mea enim illi facies perspicue monstrata est,
Et nomen; ac res sunt noctis gratia.
Nam ego nascor illis, si quidem dignus
80 Prece, donum id Dei, qui me illis dedit;
Si contra, peccato id meo tribuendum.
Sic igitur veni in hanc vitam
Limo concretus, heu miser! et conagmentatione.
Quibus paremus, aut ægre dominamur.
85 Sed tamen boni omnis pignus accepi
Ipsum ortum; ingratum enim esse non licet.
Ut in lucem editus sum, statim alienor
Præclaræ alienatione. Nam Deo
Offeror, ut agnus quidam, aut gratis vitulus,
90 Victima nobilis et ratione prædicta.
Non enim austim dicere, ut novus quidem Samuel,
Nisi votum eorum qui dederunt, considerem.
Nutritus autem ab incunabulis in optimis quibusque institutis
(Habebam enim domi præclarissima exempla),
95 Jam gravitatem quamdam senectutis assumel·am,
Minique paulatim, ut ex nube nubes,
Crescebat eorum, que prestantiora sunt, amor.
Progrediebar ætate, simulque crescebat ratio,
Librisque gaudebam Dei causam defendantibus:
100 Eramque frequens cum viis optimæ vitæ:
Atque hæc quidem se ita habuerunt. De reliquis autem
Haud scio, quam sequar orationis viam.

78 Ἡδὴ ἦν Ἐργον. Quasi diceret: Non vannum
erat hoc somnum; sed quali forma ei apparueram,
tali natus sum, et tale mihi nomen iuditum est, quale
in somni fuerat imperatum.

79 Γένοντος. Ita legimus. Edit. γένον, sed male,
quia metrum deficit.

80 Οὐ γάρ. Sic locum emendavimus, ope cod.
Coisl. Edit. οὐκ ἀγαριστεῖν.

95 Ἡδὴ τὸν τοῦ γέρως. Id est jam senilis
gravitatis aliquid præferebam. Bill. Combel. pro γέ-
νος, scriptum suisse a Gregorio γένον putat, ali-

quia gravitatis parentum, quos domi, τόποις ι-
στους, optima virtutis exempla sibi suisse gratulau-.

96 Καὶ μοι τὸ μικρόν. Ita legit Combel. et p-
statut metrum: Parca ex nube nubes. Edit. xai p-
Et κατὰ τὸ μικρόν.

99 Εὐηγέρως. Sic libros eos vocat quibus
vina maiestas ab impiorum calumniis asseritur, i-
pietatis Christianæ patrocinium suscipitur. Vor-
dem recurrit, vers. 608 et 673.

100 Δὲ δημιουρός. Vat. δὲ ὀμβλούν, quod metru-
detur repugnare.

METRICA VERSIO.

Sed venit ipsi commodum præludium,
Visio, petitæ deferens umbram rei.
Facies aperte nostra nam se illi objicit,
Nomine, quodque viderat, res hoc erat.
Nam nascor ipsis; si quidem dignus mea:
Votis parentis, munus hoc sunnum est Dei:
Si contra, id hercle crimen est prorsus meum.
Sic vitam in istam prodii infelix, luto
Effictus, atque corpori junctus gravi.
A quo vel ipse vincor, aut vix exeo
Victor: sed omnis cum tamen pignus boni
Hunc ceperim ortum, gratiam agnoscam decet.
Vix natus autem, juris alieni statim
Fio, idque pulchre. Nam Deo sistor, velut

B Vitulus, vel agnus, victima et pernobilis,
Ratione pollens. Non enim farū audet
Samuelis instar, vota ni spectem, et pium
Studio superno dantum me Numini.
Sic educatus inde jam a cunis bene
(Exempla habebam nam domi sane optimæ),
Gravitatis aliquid præferbam jam senum,
Studioque recti corde paulatim in meo
Crescebat, ut nubes solent ex nubibus.
Ætate crescens porro, ratione ac simul,
Libros legebam, qui Dei causæ faverent,
Libens, probisque cum viris frequens eram.
Ac dicta sint hæc hactenus: nunc, quam sequit
Orationis jam viam, mens ambiguit.

Κρύψω τὰ θαύμαθ' οῖς με πρωτερεψέν Θεῖς,
Ἄρχην ἀρίστην τὴν προθυμίαν λαδῶν
105 (Οὐπον γάρ εἰλκειν οἶδεν εἰς σωτηρίαν).
Ἡ θῶ προθύμως ἐκλαλήσας εἰς μέσον;
Τὸ μὲν γάρ ἀχάριστον, τὸ δ' οὐκ ἔξω τύφου.
Σιγῆν ἀμεινον. Ἀρχέσει τό μ' εἰδέναι,
Μή καὶ μάχεσθαι τοῦ λόγῳ τὰ νῦν δοκῇ.
110 Πλεῖστον δέοντα τῆς τότε προθυμίας.
Ο δ' οὖν ἀνάγκη, γνωρίσω τοὺς πλείστους.

Ἄχνυς παρειά, τῶν λόγων δ' ἔρως ἐμὲ
Θερμός τις εἴχε. Καὶ γάρ ἔζήτουν λάργους
Δοῦναι βοηθούς τοὺς νόθους τοῖς γνησίοις,
115 Ής μήτ' ἐπαίροινθ' οἱ μαθόντες οὐδὲ ἔν.
Πλήν τῆς ματαλας καὶ κενῆς εὐγλωττίας,
Τῆς ἐν ψόφοις τε καὶ λάρυγξι κειμένης,

Α Μήτ' ἐνδοίμην πλεκτάναις σοφισμάτων.
Ἐξείνο δ' οὐποτ' εἰς ἐμήν ἥλθε φρένα,
120 Ηρόσω τι θεῖναι τῶν ἡμῶν παιδευμάτων.
Ὅπερ δὲ πάσχει θερμότης ἀεὶ νέων,
Ὀρμαίς διάτακτοις εὐκόλως φιπίζεται,
Ως πῶλος ἄστρων εἰς δρόμους, θυμοῦ πλέως,
Πέπονθα τοῦτο. Τῆς γάρ ὥρας παντελῶς
125 Ἔξω, θαλάσσης οὐκέθ' ἡμερουμένης,
Ταύρου τεν' οὐράνιον οὐκ ἀκίνδυνον φασίν
Οι ταῦτα δεινοί, πλεῦν θράσους, ἀλλ' οὐ φρενός.
Τότ' οὖν Ἀλεξανδρεια ἐκλιπὼν ἑγώ
(Κάνθένδε γάρ τι τῶν λόγων ἐδρεψάμην),
130 Ἄρας ἐπεμνον Πόντον εύθις Ἐλλάδος.
Κύπρου τὰ πλευρά· καὶ στάσις τῶν πνευμάτων
Ἐβραες τὴν ναῦν, καὶ τὰ πάντα ἦν νῦν μία,

Tegamne mira, per quae duxor mihi Deus exstitit,
Optimum initium sumens ardorem meum
105 (Sic enim novit trahere ad salutem);
An libens in medium enarrando proferam?
Illiud enim ingratum, hoc autem haud extra fastum:
Silere satius. Satis enim erit ut mibi nota sint,
Ne etiam pugnare cum oratione præsentia videantur,
110 Ab eo, qui tum erat, ardore distantia longissime.
Quod ergo necesse est, notum id faciam plurimis.
Genæ absque lanugine, jamque me litterarum amor
Vehemens tenebat. Quarebam enim veris
Litteris adjutrices dare eas, quæ falsæ sunt,
115 Ne sese effirent, qui nihil aliud didicerant
Præter vanum et inane eloquium,
In strepitibus et gutturibus situm,
Nec ego implicarer nexibus sophismatum.
Illiud autem nunquam mihi in mentem venit
120 Præferre quidquam institutis meis.
Sed quod semper experitur juvenum servor,
Ut motibus inordinatis facile ventiletur,
Velut animosus in cursum saliens pullus,
Id mihi evenit. Nam omnino extra
125 Tempus, pacato nondum mari,
Cum Tauri quādām periculo nondum carere caudam
Dicunt periti barum rerum, ac navigare temerarii esse, non prudentis,
Tunc ego, Alexandria relata
(Illic enim aliquid doctrinæ decerpseram),
130 Solvens navigabam versus Græciam,
Cypri latus legebam, tunique ventorum impetus
Navem aestuando impulit, ac omnia una nox erant,

403 Προστρεψεν. Coisl. προύπεμψεν, πρεμιστ. Ιανουάριον.
109 Δοχῆ. Ita Coisl. Edit. male δοχεῖν.
110 Τῆς. Ita Coisl. Edit. male τοῖς.
115 Οὐδὲ δέ. Ita Coisl. Male edit. οὐδὲν δέ.
123 Ἀττων. Ita Vat. et Coisl. Edit. male ἀπτων.

126 Ταύρου τίν' οὐράν. Hibernum Tauri ortum
intelligit qui est circa medium Novembrem, quo
tempore periculosissimæ tempestates oriri solent.
Combef. legit τὴν οὐράν.
128 Τότ. Ita Vat. et Coisl. Edit. male ποτ.

METRICA VERSIO.

egamne mira, queis Deus, cernens meam
upiditatem, subdidit calcar mihi
(amque ad salutem sic pias mentes trahit),
illæ potius eloquar? gratae parum
et mentis illud: rursus hoc fastum sapit.
Cære præstat; sufficit quod hæc sciám,
æsens repugnet vita ne dictis meis,
rvore ab illo dissita ut nimis procul.
quod necesse est, versibus jam persequar.
Lanugo nondum texerat genas: tamen
litterarum ceperat servens amor,
ris studentem per nothas succurrere:
se superbe jacitarent, qui nihil
runt inanem præter eloquentiam,
guttur sitam, et dulcibus vocum sonis,

Neve implicarer nexibus sophismatum.
Præferre quippe litteris aliquid sacris,
In pectus absit venerit ut unquam nieum.
Quod autem ephebis servidis fere accidit
(Præceps eorum semper est namque impetus,
Non aliter atque pulsus ad cursus salit
Ferox, idem mi contigit. Nam incommodo
Prorsum, efferrato iam mari, cum scilicet
Taurina cauda (sic solent docti loqui),
Affert periculum, fluctibus nec, qui sapit,
Se credit, urbe tunc Alexandri pedem
Movens (et illic quidpiam nauta carpseram
Doctrinæ), Athenas nave tendebam, latus
Ac jam legebam Cyprium, cum turbinis
Purpuris repente vis qualit, noxae omnia

Γῆ, πόντος, αἰθήρ, οὐρανὸς ζοφούμενος·
Βρονταὶ δὲ ἐπήχουν ἀστραπῶν τινάγματα.
135 Κάλοις δὲ ἔρχονται ιστίων πληρουμένων.
Ἐκλινεῖν ιστός, οἰάκων δὲ οὐδὲν οὐδέν.
Βίᾳ γάρ τηρπάζοντο χειρός αὐχένες.
Πλῆρες δὲ ὑπερτοιχοῦντος ὄντας σκόπεος.
Βοῇ δὲ συμμιγήται καὶ θρήνων πλέων,
140 Ναυτῶν, καλευστῶν, δεσποτῶν, ἀπιβάτων,
Χριστῶν καλούντων ἐκ μᾶς συμφονίας.
Καὶ τῶν, δοτος τοπρόσθεντος ἡγυνῶν Θεόν·
Οὐ γάρ φόδος δίβαργα καιρώτερον.
Οὐδὲν δὲ πάντων σχετλιώτατον κακῶν.
145 Ἀνυδρος δὲ γαῖας· εἴδος γάρ στροβουμένης,

Α Νέως, φαγεῖσα σπείρεται ἐν βυθῷ σκάφη.
Ἡ τὸν γλυκὺν θηραυρὸν εἰχεν ὄντας.
Λιμοῦ δὲ ἄγρου δὲν, καὶ ζάλης, καὶ πνευμάτων.
Νεκροὺς γενέσθαι. Τούδε μὲν λύσται Θεός;
150 Πέμπει ταχείαν. Ἐμπορεῖ γάρ Φονίκη;
Ἄρνων φανέταις, καὶ περ δυτικῶν φύλων,
Λιταῖς μαθόνταις τὸ σθεννὸν τοῦ κινδύνου.
Κοντῶν ἐρεισμοῖς καὶ χερῶν ἀράγμασι
Νέων σφριγγόνταις (καὶ γάρ ήσαν εὐσθενεῖς).
155 Σικουσιν τῆμας ποντίους ἥδη νεκρούς.
Οὐδὲ τοιάστης ἐκλεπόνταις ἰχθύας.
Ἡ λαμπτάδα θνήσκουσαν εὐχ οὐστις τριστή.
Οὐδὲν δὲ γριούτο καὶ πλέον βρυχόμενος;

682-683 Terra, pontus, æther, cœlum tenebris suffusum;

Tonitrua resonabant fulgurum vibrationibus.

135 Stridebant rudentes vela tuuentibus.

Nutabat malus, nec clavi ulla firmitas:

Vi enim rapiebatur e manibus.

Navis implebatur aquis latera superantibus.

Clamor promiscuus et lamentabilis exaudiabatur

140 Nautarum, hortatorum, magistrorum et vectorum,

Christum una voce invocantium,

Atque eorum etiam, qui Deum ante non noverant:

Eat enim metus doctrina valde opportuna.

Sed quod omnium malorum erat maxime luctuosum,

145 Navis sine aqua: statim enim ac distorqueri curpit

Navis, disrupta spargitur in profundo scapha,

Quæ dulcem thesaurum aquæ serebat.

Certatim et fames, et astus, et venti

Mortem nobis intentabant. Sed solutionem Deus

150 Promptam misit. Nam mercatores Phœnices

Subito apparentes, et si metu non carerent.

Ubi ex precibus cognoverunt quantis in angustiis periclitaremer,

Contorum sulcis et manuum conatibus

Navim adstringentes (erant enim robustissimi),

155 Servant nos mortuos jam marinos,

Veluti pisces extra mare deliquium patientes,

Aut lampadem, quæ, deficiente alimento, extinguitur.

At mare sseiebat, majorique rugitu

137 Bla τρόπ. Impetu enim colla manu executieban-

tur.

138 Τηρητοιχοῦντος ὄντας. Combes. legit
ὑπερτειχοῦντος, et vertit: Aqua altiore muro obciu-
gente navim et obvobiente. Vide supra, carm. 4 hui-
jus sectionis, vers. 310, ubi legitur alia ejusdem
tempestatis descrip̄io.

140 Ἐπιστάτω. It. Vat. et edit. ad marg. Male
in textu ἐπηδόλων. Combes. ex conjectura sic legit
Δεσπότου ἐπηδόλων, id est qui Christi (Domini) com-
potes essent, opponit Gregorius his, qui ante non
noverant, τὸ πρόσθεν τὴνον Θεόν. Communis clama-
tor omnium nautarum, Christianorum, Christum
invocantium, eorum etiam qui Deum ante non
noverant.

143 Ο γάρ φόδος. Ita fere supra vers. 67.

146 Νέως, φαγεῖσα. Ita legimus: et bi-
qui valde obscurus erat, planus sit. Edit. x.
γεστα.

148 Νέων σφριγγότες. Ita legimus. Edit.
νέων φυγόντες, de quo ita Billius: et Andri-
cus scholiastes in quibusdam libris reperi-
γόντες, quod procul dubio mendosum est:
γόντες, quæ quidem lectio parum mihi:
Itaque multo libentius legerem νέων τοιχο-
hoc velit Gregorius, bumanissimos illos men-
remigii labore navim eum, qua ipse vehere
accutus tandem esse, atque aquæ dulcis inop-
peritur salutarem opem attolisse. Sic B.
Benedictini maluerunt σφριγγότες, quod fav-
tentiae, quanquam peccare videtur metram.

METRICA VERSIO.

Involvit una: non humus, non et fretum
Ætherve cerni, vel potest cœlum. Strepunt
Permista densis fulgetris tonitrua;
Strident rudentes, vela dum ventis tument:
Malisque nutat: nec juvat quidquam manu
Clavum tenere; nam statim vis hunc rapit.
Impletur unda puppis: omnes clamitant,
Omnes ad unum dictibus genas rigant:
Janetique Christum voce geinebunda vocant,
Etiam Tonantem qui prius non noverant.
Metus magister est enim longe optimus.
Jam, quod malorum maximum, nulla in rati
Erat aqua dulcis. Nam statim turbo ferus

B Aquam suo cum vasculo dulcem mari
Dederat profundio. Sic sitis nos et sanas.
Sic turbo sœvus, sic graves nobis nec. in
Venti parabunt. At Deus nos hoc malo
Nihil moratus eximit. Nam Punici
Quidam institores, in gravi licet metu
Essent et ipsi, cognito discrimine
Nostro, assecuti remiges nostram ratem
(Firmis erant nam viribus), nos liberant,
Marina pene nil nisi cadavera,
Pisces ut, unda cum carent salsa, vel ut
Dempto lucerna pabulo mox occidens
Ast æquor in nos se tamen magis ac magis

Πάντος; καθ' ἡμῶν ἡμέραις ἐν πλεύσιν,
160 Οὗτοί οἱ πλέοιμεν εἰδότων πολλαῖς στροφαῖς,
Οὔτε τέν' ὀρώντων ἐκ Θεοῦ σωτηρίαν.
Πάντων δὲ τὸν χοενὸν θάνατον δεδοικότων,
Ὦ; χρυπτὸς ἥν, ἔμαιγε φρικαδέστερος.
Καθαρίσων γάρ, οἵς θεούμεθ' ὑδάτων
165 Ἡλλοτριούμην ὑδασι: ξενοκτόνους;
Τοῦτ' ἥν θδυρμδε, τοῦτ' ἔμοιγε συμφορά.
Τούτῳ βαδὶς ἐπεμπον, ἐκτείνων χέρας,
Ὑπερκτυπούσας κυμάτων πολὺν ῥόθον,
Ῥήξας χιτῶνα, κείμενος πρηγής τάλας.
170 Ο δὲ οὐ πιστὸν μὲν, ἀψευδὲς δὲ ἄγαν,
Πάντες παρέντες τὴν ἐκυτῶν συμφοράν,
Ἐμοὶ συνῆγον ἐκδούς εὐκτηρίους,
Πλωτῆρες εὐσεβοῦντες ἐν κοινοῖς κακοῖς,
Οὕτω συνήλγουν τοῖς ἐμοῖς παθήμασι.

Α 175 Σὺ καὶ τότε ἡσθα, Χριστὲ μου, σωτὴρ μέγας.
Καὶ νῦν ἐλευθερῶν με κυμάτων βίου.
Ἐπει γάρ οὐδὲν ἐλπίδος χρηστῆς ὑπῆν,
Οὐ νῆσος, οὐκ ἥπειρος, οὐκ ὄρων ἄκρα,
Οὐ πυραδς, οὐ πλωτῆρσιν ἀστέρες σκοποί,
180 Οὐ μικρὸν, οὐ μεῖζόν τι τῶν ὁρωμένων,
Τι μηχανῶμα; τις πόρος τῶν δυσχερῶν;
Πάντων ἀπογονούς τῶν κάτω, πρὸς οὐ βλέπω,
Ζωὴ, πνοή μου, φῶς, κράτος, σωτηρία,
Φθονῶν, πατάσσων, μειδῶν, λύμενος,
185 Πλέκων τὸ χρηστὸν τοῖς ἐναντίοις ἀει.
Πάντων δὲ ὑπομνήσας σε τῶν πρὸν θαυμάτων,
Οἷς τὴν μεγίστην κείρα σου γνωρίζομεν,
Πληντοῦ φαγέτος, Ἱσραὴλ ὀδευκότος,
Χειρῶν ἐπάρσει δυσμενῶν ἡτημένων,
190 Αἴγυπτειων μάστιξιν ἐκτετριμμένων

Fremebat in nos multis diebus,
160 Cum nec sciremus, quo nos tot turbines ferrent,
Nec ulla nobis a Deo ostenderetur salus.
Cunctis autem communem mortem metentibus,
Ego illam, quae occulta est, magis perhorrescerebam.
Nam a lustralibus, quibus Dei nimus, undis
165 Arcebat me undæ hospitum peremptrices.
Hoc erat lamentatio, hoc mea calamitas.
Ob hoc clamores emittebam, extendens manus,
Quorum sonitus vehementer fluctuum stridorem superabat.
Scissa vestis erat, pronus jacebam miser.
170 Quod autem credibile non est, sed tamen certissimum,
684 685 Omnes omissa sua ipsorum calamitate,
In unum jungabant clamoras precatiores,
Pii in communib[us] malis navigatores :
Adeo condolebant æruginis meis!
175 Tu vero tunc etiam fuisti, Christe, magnus mihi salvator,
Qui et nunc liberas me a sæculi fluctibus.
Cum enim nihil subhesset bona spei,
Non insula, non continens, non montium juga,
Non fax, non astra, nautis viarum duces,
180 Non parvum quidquam magnumve in tis que cernuntur,
Quid communis? et quis molestiarum exitus?
Desperans de omnibus iñlinis rebus, ad te respicio,
Vita mea, respiratio, lumen, robur, salus,
Terrens, percutiens, blandiens, sanans,
185 Benigna semper inæctens contraria.
Memorabam tibi antiqua omnia mirabilia,
Ex quibus n. aximam tuam manum prædicamus,
Per mare discissum gradientem Israelem,
Fusos manuum elatione hostes,
190 Ægyptios flagellis contritos,

165 Ἡλλοτριούμην. Mirum quod vir eximiae pie-
tatis, nondum suscepto baptismate, hujusmodi pe-
grinationem adorans fuerit: neque minus miran-
dum, quod ad undam maris non confugerit, ut la-

bes primigenia deleretur
179 Πυρσός. Vat. πύργος, τερρις. Μοξ σκοποί.
Edit. ad marg. σημεῖα, signa.

METRICA VERSIO.

xasperabat, idque per multos dies.
ec jam liquebat tenderat quoniam ratis,
ec se salutis ulla pandebat via.
omnibus autem catervis cum mors gravi-
avore quateret, tecta me tamen acris
errebat. Undis nam miser tum lustricis
rebar, undas ob peremptrices maris.
acrymas ciebat hoc mihi, luctum et gravem.
inc clamitabam squalidus, tendens manus,
aris strepentes fluctibus sublimius;
upis jacebam vestibus pronus solo.
nod vixque credas, est tamen plenum skle,
autarum omnis sic quisque propriis cladibus,
emebunda votis vota jungebat meis,
etate ductus in malis communibus.
autus tenebat hos meo ex casu dolor!

B Tum mihi fuisti, Christe mi, dulcis salus,
Qui me procellis nunc quoque ævi liberas.
Nam cum bona nil jam spei reliquum foret,
Non insula, non terra, non juga montium,
Non fax, nec ullum sidus ostendens iter,
Nil denique ex his omnibus, quæ cernimus,
Quid communis? et mali quinam exitus?
Diffisus imis omnibus rebus, Deus,
Te specto, vita, lux, salus, robur meum,
Qui nunc minaris, aut feris, nunc blandiens
Sanas, molestis inserens letas vices,
Miraculorum et omnium te submoneens,
Tua dextra nobis quis potens sese indicat,
Scissum per æquor dicitur dum plebs tua,
Manibusque tensis in fugam hostis vertitur,
Phariamque flagrum multiplex genitum exterit,

Δύτοις στρατάρχαις, τῆς κτίσεως δουλουμένης,
Στλπιγξι τειχών καὶ δρόμῳ πορθουμένων.
Προσθεῖς τε τάμα τοῖς πάλαι βοωμένοις·
Σδς, εἶπον, εἰμὶ καὶ τοπρὶν καὶ νῦν ἐτι·
195 Σὺ δις με λήψῃ, κτήμα τῶν σοι τιμίων,
Ιῆς καὶ θαλάσσης δῶρον, ἐξηγνισμένον
Εὐχῇ τε μητρὸς καὶ φόβοις ἔξαιστος.
Σοι ζήσομ', εἰ φύγοιμι δισσὸν κίνδυνον.
Σὺ ζημιώσῃ λάτρευ, εἰ προίσοι με.
200 Καὶ νῦν μαθητὴς ἐν σάλῳ. Τίνασσο μοι
Τὸν ὄπον, ή πέζευε, καὶ στήτω φόβος.
Τοῦτ' εἶπον· ή δ' Ἐληξε πνευμάτων στάσις,
Πίπτει δὲ πόντος, ή δὲ ναῦς εὐθύπλοος.
Καὶ τοῦτο δ' ἀστὸν ἐμπόρευμα τῆς ἡμῆς
205 Εὔχης. Τὸ γέρα πλήρωμα τῆς νεῶς ἄπαν
Ἀπῆλθον εὐσεβοῦντες εἰς Χριστὸν μέγαν,

A Διπλῆν λιχόντες; ἐκ Θεοῦ σωτῆρίαν.
Τέρδον δ' ὑπερβαλόντες, μικρὸν ὑστερον
Εἰς Αἰγινήτην δρμον (Αἰγιναῖα γάρ
210 Ἡ ναῦς) πλέοντες οἵρια κατήραμεν.
Ἐπειτ' Ἀθῆναι, καὶ λόγοι. Τάχεισ τὰς
"Ἄλλοι λεγόντων, ὃς μὲν ἐν φόβῳ Θεοῦ
Ἀνεστράφημεν, πρῶτα τὰ πρῶτα εἰδότων·
Ως δ' ἐν νέων ἀκμῇ τε καὶ φορᾷ θράσυς
215 Ἄλλων σὸν ἀλλαῖς φρατρίαις οἰστρουμένων,
Οὗτοι διεξήμενοι ήσυχον βίον
(Πηγὴ τις, οἵρια, πόντοις καθ' ὑδάτων
Γλυκεῖς πικρῶν, ὁπερ ὅν πιστεύεται),
Οὕτοις ἀλκόμενοι πρὸς τῶν φερόντων εἰς βλάστην,
220 Ἐλκοντες αὐτοὶ τ' εἰς τὰ χρείστων τοὺς φίλους.
Καὶ γάρ με καὶ τοῦτ' εὖ πεποιήκει Θεός.
Συνῆψεν ἀνδρὶ τῷ σοφωτάτῳ φέρων,

Cum ipsis ducibus, creaturam in servitutem redactam,
Muros tubis et cursu vastatos.
Mea etiam addebam his quae olim celebrata sunt.
• Tuus sum, siebam, et antea et nunc quoque;
195 Tu bis me accipies, possessionem tibi pretiosissimam,
Terræ marisque donum, et matris
Prece, et gravissimis terroribus dedicatain.
Tibi vivam, si duplex effugero periculum.
Tu cultorem amittes, si me projicias.
200 Etiam nunc discipulus turbine agitatur. Excute ergo
Somnum, aut gradere, et stet metus.
Hæc dixi, et cessavit ventorum furor,
Concidit pontus, ac navis recta navigat.
Atque illud etiam exstitit emolumentum meæ
205 Precis. Cœlus omnis, quem navis vehebat,
Pie in magnum Christum affectus abiit,
Duplicem a Deo accipiens salutem.
Rhodum autem prætergressi, paulo post
Ad Eginæum portum (Eginæa enim
210 Navis) secundis navigantes ventis appulimus.
Dehinc Athenæ et litteræ. Quid autem hic egerimus,
Loquantur alii; quomodo in timore Dei
696-697 Vixerimus, primi inter eos qui prima cognoscebant:
Quonodo in juventutis flore et audacia æstu,
215 Cum alii aliis sodalibus juncti insanirent,
Tranquillam illic vitam traduxerimus
(Ceu Ions quidam, puto, marinus inter aquas
Amaras dulcis, ut vulgo creditur);
Neque ab aliis tracti, qui pernicieem ferunt,
220 Sed ipsi potius trabentes amicos ad optimâ quæaque.
Namque et hoc beneficium a Deo accepi:
Duxit me et conjunxit cum viro sapientissimo,

213 Πρώτα τὰ πρῶτα'. Edit. ad marg. πρώτα δν- τες ήγουν πρόσχημα τῶν εἰδότων τὰ πρῶτα, ήτοι τὰ

Χριστιανῶν, primi, id est præstantissimi eorum: qui prima notabant, doctrinam scilicet Christianorum.

METRICA VERSIO.

Ducesque belli, conditas res servitus
Tenet, tubisque mœnia et cursu ruunt :
Addens et hisce mira, quæ in me feceras :
• Bis, inquietam, sum tuus, nunc et prius ;
Bis sumar abs te, non levis possessio,
Æquore dicatum munus et terra tibi,
Voto parentis, et metu gravissimo.
Duplex periculum, te colam, si fugero.
Si me perire siveris, cultor tibi
Peribit. En me turbo discipulum tuum
Jactat. Soporem pelle, vel gradiens metum
Compesces. » Vix hæc dixeram, cum protinus
Cadunt procellæ, fertur in rectum ratis.
Accessit obiter hoc meæ lucrum preci.
Nam quos vehebat hæc ratis, Christi ad fidem.
Omnes remota conferunt sese mura,

Duplicem salutem cœlitus nacti ex Deo.
B Transnavigata mox Rhodo, non post diu
Ad Eginæum littus (hinc enim ratis
Erat) secundis flatibus pervenimus.
Dehinc Athenæ, ac litteræ. Hic quæ gessimus
Exponat alter, ut Dei in sancto metu
Vixerimus, inter principes primi viros :
Juvenesque ut inter lervidos audacia,
Insanientes cum suis gregalibus,
Duserimus illic nos dies placidissime
(Ceu flumen illud, ut ferunt, quod labitur
Salsum per æquor, nec trahit salsuginem);
Non obsequentes ad malum trabentibus.
Verum trabentes ad bonum charum gregem.
Mihi namque dederat insuper donum hoc
Me singularis junxerat sapientia.

Μάκρη βίου τε καὶ λόγων πάντων ἄνω.
Τις οὖτος ; ή γνώσεσθε ῥαδίως λίαν .
225 Βασιλειος ἦν, τὸ μέγ' ὅφελος τοῦ νῦν βίου.
Τούτου λόγου τε καὶ στέγης, καὶ σκεμμάτων
Κοινωνὸν εἶχον, εἰ τι δεῖ καὶ κομπάσαι,
Εὐνωρὸς ἤμεν οὐκ ἀσημος Ἐλλάδι.
Τὰ πάντα μὲν δὴ κοινὰ, καὶ ψυχὴ μία,
250 Δυοῖν δέουσα σωμάτων διάστασιν.
Οὐδὲν δὲ εἰς ἡμᾶς διαφερόντως ἥγαγε,
Τούτος ἦν· Θέσις τε καὶ πόδος τῶν χρεισσόνων.
Ἐξ οὐδὲν γάρ εἰς τοσοῦτο θάρσους ἤλθομεν,
255 Οὐστὸς ἐκλαλῆσαι καὶ τὰ καρδίας βάθη,
235 Ηλέον συνεσφρίγθημεν ἀλλήλοις πόθῳ.
Τὸ γάρ ὅμογνωμον πιστὸν εἰς συμφύταν.

A Τί λοιπόν ; ή πατρίς τε καὶ βίου τύποι.
Καὶ γάρ πολὺς τέτριπτο τοῖς λόγοις χρόνος;
Ηδη τριακοστὸν μοι σχεδὸν τοῦτον ἔτος.
240 Ἐνταῦθ' ἐπέγκων οἷον εἰς ἡμᾶς πόθον,
Οἷαν τε δόξαν εἶχον οἱ συμπατίστορες.
Παρήγε δὲ καιρός, καὶ παρῆν πολὺς πόνος.
Ἐδεις περιπλοκῶν τε καὶ στυγνῶν λόγων
Τῶν ἔσδιων, μνήμης τ' ἐμπυρευμάτων.
245 Τῷ φύεν βίᾳ τε καὶ μόγις, εἴχαν δ' ὅμως,
Εἰπόντι πολλὰς αἰτίας, τῆς ἔξιδου.
Ἐμοι δὲ καὶ νῦν προτρέψει τὸ δάκρυον
Τῆς τηνικαῖτε συγχύσεως μεμνημένῳ.
Πάντες περιστάντες με σὺν πολλῷ τάχει,
250 Ξένοι, συνήθεις, ἄλικες, διδάσκαλοι,

*Qui unus et vita et eloquio supereminebat omnes.
Quis ille? certe persicile cognoscetis.*

225 *Basilus erat, aevi nostri magnum adjumentum.
Hunc et litterarum, et letri, et consiliorum
Socium habebam, ac si quid gloriari deceat,
Par quoddam eramus, non obscurum in Græcia.*

*Communia erant omnia : mens una
230 Duorum colligans corporum discrepantiam.
Quod autem nos in unum præcipue coniunctit,
Illiū erat : Deus, et rerum præstantiorum amor.
Ex quo enim ad tantam fiduciam pervenimus,
Ut etiam eloqueremur cordis abdita,
235 Arctiore inter nos amore constricti sumus.
Est enim studiorum consensio ad conglutinationem.*

Quid supererat? Patria et vitæ institutum.

*Jam enim multum temporis in litteris contritum erat :
Jam fere trigesimum annum attigeram.
240 Illic agnovi, quantum in nos amorem,
Quantamque de nobis opinionem haberent condiscipuli.
Aderat tempus, aderat magnus labor.
Opus erat complexibus ac tristibus verbis,
Ad valedicendum idoneis, ac recordationis incitamentis.
245 Ac Basilio quidem vix ac ne vix quidem, sed tamen cedunt,
Cum multis discussus causas proferret.
Mihi vero etiam nunc fluiunt lacrymæ,
Cum recordor turbationis, quæ tunc accidit.
Omnes cingunt me ex improviso,
250 Ignoti, familiares, æquales, magistri,*

223 *Vix τε καὶ λόγοι. Vat. βίᾳ τε καὶ λόγων.*
225 *Βασιλειος ήτο, τό. Edit. male Βασιλέως. Be-
neditini senserant delenda esse hæc verba ἦν τό,
quibus deletis, non stat, sed deficit metrum, quod
omnino valet illis merito retentis. Nam primum pes
duas syllabas habet breves longæ præmissas, se-
cundus longam brevi subjectam, tertius tres bre-
ves, quartus iambum, quintus spondæum, et sex-
tus, ut requiritur, iambum alterum. Ut admittere-
tur autem Maurinorum opinio, supponendum esset
secundam Βασιλέως syllabam esse longam, et pri-*

*mam δόφελος pariter producendam esse, cum ultra-
que brevis sit. (CAILLOU).*

235 *Συνεσφρίγθημεν. Coisl. συνεσφρίγγημεν.*

237 *Il λαρύζει. Tempus jam erat, ut nos in pa-
triam reverteremur, ac certam nobis vite genus em-
stiteremus. BILL.*

241 *Olar τε δόξαρ. Vat. οἰας τε δόξας.*

244 *Μνήμης τ'. Ita Coisl. Edit. οἱ μνήστις —
Sic Benedictini, sed non satis bene, cum metrum
prosursus deficiat, sexto pede iambum non habente.
(CAILLOU).*

METRICA VERSIO.

B Quid jam supererat? Patria, et vitæ genus.
Nam tempus ingens fluxerat jam in litteris;
Triginta et annos pene tunc exegeram.
Hic, esset in nos quinam amor sodalium,
Opinioque, compri certa fide.
Aderat dies jam, magnus et labor simul :
Amplexibusque, tristibusque in exitu
Verbis opus erat, queis amor flaminas capit.
Socio quidem cessere, nolentes licet,
Multæ afferenti, cogerent quæ excedere.
At mihi etiamnum lacrymæ ex oculis fluunt,
Turbationis illius dum sum menor,
Namque universa me cobors æqualium
Cingens, magistri, cogniti, ignoti mihi,

Viro, anteibat quique vita et litteris
Omnes. Quis iste ? Notum eiit vobis brevi.
Basilios, aevi maximum nostri bonum.
Hic litterarum socius et tecti mihi
Erat. Utique paulum glorier, siquidem hoc licet,
Par quoddam eramus splendidum Græcos apud.
Nil proprium utrique, cuncta sed communia :
Nobis ligabat una mens corpus duplex.
Nil nos at æque junxit, ut cultus Dei,
Prestantiorum servida et cupiditas.
Huc namque postquam venimus fiducia,
Ut imæ cordis alteri alter proderet,
Hinc firmiori vinculo nesi sumus.
Nam par voluntas arctius mentes ligat.

Ορκοις, οδυρμαῖς, καὶ τι μηγύνεται βίας
(Τὸ γάρ φιλεῖν ἔταιθε τολμᾶν καὶ τόσα),
Απρέξ κατεῖχον· μῆδ', θν εἰ γένοτο τι,
Πέμψειν λέγοντας ἐνθεν· οὐδὲ γάρ περπόν
2:3 Ἡμῶν Ἀθήνας ἀπεπειν τὰς τιμίας.
Ως δὴ λόγων δύσσοντας ἐκ ψήφου πράτης·
Ἐκεῖς ἔκαμψαν (καὶ γάρ ἦν δρυς μόνης
Μαζίνοις τοσούτοις ἀντιθῆναι καὶ λόγοις),
10:3 μῆδη τελείως· καὶ γάρ ἀνθεῖλαν κατέρις,
2:10 Πίστεις χρατοῦσα τῶν ὑφ' ἡλιον σχεῖλαν,
Ἐν δὲ φιλοσοφεῖν τῶν καλῶν δραντετο,
Γονεῖς τε γῆρας καὶ χρόνῳ πεικηταῖς.
Ἐτεῖνον μαρτύρων μαρτύρων μαρτύρων
Ἐκλεψαν μαρτύρων λάθρᾳ τὴν ἐκδημίαν·

Ἐτεῖνον μαρτύρων μαρτύρων μαρτύρων
Ἐκλεψαν μαρτύρων λάθρᾳ τὴν ἐκδημίαν·

Α 263 Ἡλίθον· λόγους διδεῖσα, τὴν τινα καὶ
Ἐπλήσας ἀπαιτούντων με τοῦθ', ὃς τι χρεῖ,
Οὐ γάρ κρέταν ἔμοιγε καὶ φύρων λόγος,
Οὐδὲ βλαχευμάτων τε καὶ λυγισμάτων,
Οἰς οἱ σφραὶ χαίρουσιν ἐν πλήθεις καὶ.
270 Πρώτην δὲ τοῦτο φιλοσοφῆται πρωτίη
Τρίται θεῷ καὶ τάλλα, καὶ πάνους λόγου,
Ὕπει οἱ παρέντες μηλοβότους τὰς ὁσίας,
Ἢ οἱ χρυσὸν ἀθροίσαντες εἰς ἀλμῆς βιθοῖς,
Ἄλλ' ὥσπερ εἴπον, τοῖς φύσις ὀργισμάτη
275 Ταῦτ' ἦν ἀγώνων ὄντα περ ἔγρυμάτην
Ἡ καὶ προτέλεια μετέδων μυστηρίουν,
Ἐδεις δὲ λοιπὸν ἀνθρικῶν βουλευμάτων,
Ἐνδον καθίσα τῶν φίλων χρετήριον,

688 689 Adjurant, lamentantur, vis etiam aliquid admiscent

(Amor enim suadebat, ut id etiam auderent),

Violenter detinunt; nec quidquid acciderit,

Inde dimissuros dicunt; neque enim decere

255 Ut mei damanum faciant venerabiles Athene.

Cui litterarum principatum suffragio suo delatari sunt;

Tandem inflectunt me (sola enim querens

Talibus lamentis restitisset et verbis);

Non tamen plene: retrahebat enim patria,

260 Fide omnium, qua sub sole sunt, pene princeps,

la qua philosophari praeclarum videbatur,

Tunc etiam parentes senectute et annis ingravescentes.

Cum igitur Athenis brevi adhuc tempore mansisset,

Profectionem sufflatus sum pene clam:

265 Veni: eloquii specimen dedi, nonnullorum morbo

Obsecutus sum, qui id a me, veluti debitum quoddam, repetebant.

Non enim plausus et strepitus curabam,

Nec molles et contortas declamationes

Quibus gaudent sophista: in juvenum coctibus.

270 Illud enim philosophari ab Initio statueram,

Ut Deo projicerem, et alia omnia, et facundiae labores,

Velut qui agros pecudibus pascendos reliquerunt,

Vel aurum congesserunt in maris profundum.

Sei, ut dixi, amicis saltavi.

275 Ille certaminum veluti præludia fuerunt,

Aut prævia initiatio majoribus mysteriis.

Opus erat deinceps virilibus consiliis.

Intus amicos in consilium voco,

254 Πάμφεστ. Vat. πάμπτων.

255 Ἡμῶν Ἀθήνας ἔκκεντεῖ, οὐτοὶς αὐτοῖς αὐτοῖς
Athene, nobis destituerentur.

256 Κρότος. Litterarum principatum Gregorio of-
ferunt, non tantum ut eloquentiam doceat, sed ut
etiam inter eos quasi princeps audeat.

265 Τίνει τερων ρέων. Sic appellat nonnullorum
cupiditatem, qui ejus glorie studiosi hoc ab eo po-
stulabant, ut in patriam reversus publicum aliquod
doctrinæ sum ac facundiae specimen ederet.

272 Μηλοβότους τὰς οὐρανάς. Ila edit. Coisl.
male sustulit, τάς, ηα sublata voce metrum pro-
suls debuit, quanquam in contrarium senserint Be-

redictini, cum verbum μηλοβότους
tertiam syllabam breves habent. Vide
pag. 692 dicimus de anapæsto in
(CAILLAU). — Alludit ad Cratetem, qui
coribus pascendas reliquit, libenter
cuniam in mare projectit. Vide supr
2, carm. 2. vers. 229 et 240.

274 Πρηστόδοτρον. Edit. ad mar;
στουδη, Iusti parumper.

275 Ταῦτ'. Vat. τοῦτ'.

276 Ηροτέλεια. Ila Vat. et Coisl.
laea, propylæa.

METRICA VERSIO.

Precibus, querelis, vi quoque admista simul
(Suadebat id amor), mordicus me detinunt,
Atque exequendi mibi potestatem negant,
Neque enim decere dictant nos perdere
Doctas Athenas, ac simul facundias
Mihi principatum calculis spondent suis.
Quid multa? Flector (sola nam tot lacrymis
Verbisque querens restituisse); nec tamen
Omnino. Nam me patrium contra solum
Trabelsat, omnes eminens gentes fide,
Pulchrum ubi putabam me piis studiis dare,
Annisque uerque fractus et senio parens.
Quocirca Athenis immoratus paululum,
Subduco furtum pene me, ac repeto domum,

g Facundieque do specimen, his obse
Hoc qui exigebant, debitum quodd:
Nam nulla cura me techerat plausus
Nec garriendi molliter cupiditas,
Juvenum in catervis que sophistas
Atque institutum est hoc mihi pri
Ut quævis alia, sic studia facuudi
Projicere, ut agros pecudibus quid
Liquere, ab aliis sunt opes jactæ ii
Ast hoc amicis, ut prius dixi, dat
Prælusiones serie pugna haec era
Atque altiora liuen ad mysteria.
Consilia digna posceret cuan iam
Etas, amicos consuluo, mentis me

Τέμων λογισμῶν γνησίων παραινετῶν.
 280 Στρόμβος κατείχε τὴν δημήν δεινὸς φρένα,
 Τὸ κρείσσον ἐκέρτουντος ἐν τοῖς κρείσσοις.
 Τὸ μὲν τὰ σφράδες εἰς βυθὸν δύψαι, πάλαι
 Λειδογμένον τὸν ἥν, καὶ τότε ἡρεσκε πλέον.
 Αὐτῶν δὲ μοι σκοποῦντοι τῶν θείων ὅδῶν
 285 Οὐ δέσποτον εὑρεῖ τὴν ἀμέλινα καὶ λίτιν.
 "Αλλων γάρ εἶνεκ' ἀλλο καλὸν η κακὸν
 Ἐφαίνεθ', ὁσπερ πολλαχοῦ τῶν πρακτῶν.
 Τοιοῦτο τούμδν, ᾧς τινι προσεικάσαι.
 Μαχράν τιν' οἷον ἐννοῶν ἐκδημίλιν.
 290 Πλοῦν μὲν πεφεύγειν, καὶ πόνους θαλασσίους,
 Οὐδὸν δὲ ἀνίχνευον η τις εὐπορωτέρα.
 Ἡλίαν εἶχον ἐν λόγῳ τὸν Θεοβίτην,
 Καὶ τὸν μέγαν Κάρμηλον, η ἔνην τροφήν,

Α Τοῦ Πρυδρόμου τὸ κτῆμα τὴν ἐρημίαν,
 295 Πιλίδων Ἰωναδὲκ τὸν ἀσκευον βίον.
 Θείων τε Βίβλων αὐθίς ἐκράτει πόδος,
 Καὶ Πνεύματος φῶς ἐν Αόγου θεωρίζ,
 Πρᾶγμ' οὐκ ἐρήμης ἔργον, οὐδὲ ἡσυχίας.
 "Εἰς ἐπ' ἀμφῷ πολλάκις μετακλιθεῖς,
 300 Τέλος διαιτῶ τοῖς πόδοις τούτον τρόπον,
 Καὶ τὴν πλάνην ἐστησα τοῦ νοῦ μετρίως.
 'Ορῶν γάρ οὓς μὲν πρακτικὸς τέρπει βίος,
 "Ἄλλοις μὲν δυτας χρησίμους τῶν ἐν μέτω,
 Αὐτοῖς δὲ ἀχρήστους καὶ κακοῖς στροβουμένους,
 305 Εἴς ὃν τὸ λεῖον ηθος ἐκκυμαίνεται.
 Τοὺς δὲ ἀκτές δυτας εὐσταθεῖς μέν πιέσον,
 Καὶ πρὸς θεὸν βλέποντας ἡσύχη νοῦ,
 Αὐτοῖς μόνοις δὲ χρησίμους φίλτρῳ στενῷ,

Mearum cogitationum sinceros monitores.

280 Detinebat autem meam mentem vebemens turbo,
 Cum inter ea quae præstantiora sunt, id quod præstantius est, quæquererem.

Ac ea quidem, quae carnis sunt, in profundum projiceret,
 Dudum statutum erat, tuncque placebat magis.

Considerant autem mihi ipsas vias, quae ad Deum ducunt,

285 Quænam mellior sit et plana, non facile erat invenire.

Aliud enim, aliorum habita ratione, bonum aut malum

Videbatur, ut saxe sit, ubi quid agendum est.

Res mæ, ut eas alicui assimilem exemplo, sic se habebant :

690-691 Longam veluti quamdam peregrinationem meditabat;

290 Navigationem quidem effugeram et maris labores,

Sed vestigabam quænam expeditior esset via.

Magni faciebam Eliam Thesbiten,

Ac inclytum Carmelum, et cibum insolitum,

Desertum Præcursoris possessionem,

295 Filiorum Jonadab vitam sine apparatu;

Sed me rursus tenebat sacrorum Librorum amor,

Ac Spiritus lumen in consideranda Scriptura,

Res cum deserto et quiete non conveniens :

Donec in utramque partem sæpo delatus,

300 Tandem inter desideria mea sic litem dirimo,

Satisque mentis agitationem cohibui.

Videns enim quos actuosa delectat vita,

Eos aliis quidem utiles esse, his nempe qui in sæculo vivunt,

Sibi autem inutiles, ac malis agitari,

305 Ex quibus placidi mores concutiuntur :

Eos autem qui vale sæculo dixerunt, stabiliores quidem esse,

Ac in Deum placida mente respicere,

At sibi solis prodesse angusta charitate,

tentioso igitur studio Scripturarum censendus est
 loqui Gregorius, cum ait, rem esse quae cum deserto
 non convenial.

308 Φιλτρῷ στενῷ. Angusta charitate, nulla sci-
 licet aliorum, sed sui tantum cura occupati.

METRICA VERSIO.

B Et solitudo ; Prodromi dulces opes,
 Ac vita simplex illiorum Jonadab.
 Contra sacrorum me sitis Voluminum
 Trahebat, hincque prodiens lux Spiritus :
 Ad quod profecto sola non quadrant loca.
 Ultramque porro flexus in partem diu,
 Hoc ipse litem transigo tandem modo,
 Animique fluctus comprime. Namque hos videns,
 Rebus gerendis quos juvat se addicere,
 Aliis quidem esse conmodos, non at sibi,
 Versentur ut qui gravibus in tumultibus,
 Mentis quietem qui, velut fluctus, movent :
 At qui foris sunt, hos quidem tranquillius
 Vivere, Deumque mente placida cernere,
 Ast esse solis utiles sibi, asperam

gitationum quæis fruor monitoribus.
 nimum premebat nam gravis turbo meum,
 um quæro primas in bonis quidnam ferat.
 cimen, hoc jam quidem pridem steterat, haud me dare
 iebitum p̄arni : placebat idque tum multo magis.
 tebach p̄ cogitanti de viis gratis Deo,
 ter cupias ræstantiorē non erat promptum mihi
 que sap̄, siquid habebant commodi atque incommodi
 t hoc m̄bæ; utque nostrum comparem quidam rei
 studia latum, volutans mente iter longissimum,
 pecunias? aris labores providus defugera;

ip̄s p̄ erat erat ab autem prouior quænam via
 orius dicitur sset. Subibat Elías menti mæ,
 uerba h̄armelus ejus, et novum victus genus,
 ad myndis
 eret eum p̄
 10, 100-10

Καὶ ζῶντας ἐξαλλόν τε καὶ τραχὺν βίον,
310 Μέσην τὸν ἡλιον ἀνύγων καὶ μιγάδων,
Τῶν μὲν τὸ σύγνονυν, τῶν δὲ τὴν χρηστὸν φέρων.
Προσῆν δὲ μετ' ὐν καὶ χάρις τῶν τιμῶν,
Λέγω δὲ τοὺς φύσαντας, οἵς ὑπόχρεως.
Τούτων τὸ γῆρας (καὶ γὰρ εὐσεβεστατον,
315 Γονεῦσι πρώτην ἐκ Θεοῦ τιμὴν νέμειν,
Ἐξ ὧν ὑπάρχει καὶ τὸ γινώσκειν Θεὸν)
Ἐθαλπον, ἐστήριζον ἐκ παντὸς σύνουν·
Ἐχειραγώγουν, ὡς ἐμαυτῷ δεξιόν
Θεῖναι τὸ γῆρας, γῆρας θεούμενος.
320 Θερίζουμεν γάρ οἴα περ καὶ σπειρομεν.
Τοῦτ' ἡν μέρος μοι φιλοσόφου παιδεύσεως,
Τὸ μὴ δοκεῖν τὸν πρώτον ἐκπονεύν θίον,
Εἶναι δὲ μᾶλλον, τὴ δοκεῖν, θεῷ φίλον·

Α Στέργειν μὲν οὖν δεῖν φόρμην καὶ πρακτικὸν,
325 Ὅσοις λειδόγχασ' ἐκ Θεοῦ τιμὴν τινα,
Λαοὺς διγοντες ἐνθέοις τελέσμασι.
Πλείων δ' ἔμ' εἰχε τῶν μοναστικῶν πόθος,
Καὶ περ δοκοῦντα συντετάχθαι πλεῖστοι·
Τρόπων γάρ εἶναι τὴν μονὴν, οὐ συμάτων.
330 Τὸ βῆμα δ' ἦν μοι σεπτὸν, ἀλλ' ἐστικότι
Πλόρωθεν, ὡς φῶς ἡλίου τῶν δύεων
Ταῖς ἀσθενούσαις. Πάντ' ἀν ἡλιπίστα πλέον
Ἴη τοῦτο δέξασθαι, ἐν πολλαῖς στροφαῖς βίον.
Μηδὲν μέγ' εἰπῆς συντόμως, δινθρωπος ἴν.
335 Ἄει καλούνται τὰς ἐπάρσεις ὁ φθόνος.
Μηδὲν λάθης ἔξωθεν, τάμιδ δὲ σκόπει.
Οὕτω φρονοῦντι δεινὸς ἐμπίπτει κλόνος
‘Ο γάρ πατήρ με, καὶ περ δικριβεστατα

Vitamque insolitam et asperam traducere,
310 Medium inter utrosque viam ineo,
Meditari ut hi, prodease ut illi, statuens.

Huc accedebat magis quidquam, gratia hominum venerabilium,
Eos dico qui me generant, et quibus debitor eram.

Ilorum senectutem (id enim maxime pius est

315 Parentibus primum honorem, ex Dei prescripto, deferre,
Per quos illud etiam contigit, ut nosceremus Deum),

Ilorum, inquit, senium lovebam, Irmabam tuis viribus:

Manu duebam, ut inibi prosperain

Pararem senectutem, dum me senectutis miseret.

320 Talia enim metimus, qualia seminavimus.

Hæc pars erat philosophia meæ,

Non videri priuarizæ vitæ labores exactilare,

Magisque eas, quam videri, Deo amicum:

Diligendos quidem putabam etiam actuosos,

325 Quotquot a Deo honoreni aliquem sortiti

Populos regunt divinis mysteriis.

692-693 Sed major me tenebat vitæ monastice amor,

Quauis viderer inter multos versari;

Morum enim esse monasticam vitam, non corporum.

330 Thronus autem episcopalis erat mihi venerabilis

Procul, velut solis lux oculis

Infirmioribus. Quidvis potius speravi

In variis vita vicissitudinibus, quam id me accepserunt.

Nihil magni asseras temere, cum homo sis.

335 Ea semper deprimit invidia, que alte assurgunt.

Ne aliunde exempla suuas, sed mea species.

Ita sentienti gravis incidit tempestas.

Meus pater, quamvis accurassime

310 Μηδάων. Ita edit. in marg. Male in texu
μηγάδων.

315 Ex Θεοῦ. Ex Dei prescripto. Ita Benedictini, qui forsitan melius cum Billio vertissent pri-

mmum post Deum. (CAILLAU)

321 Παιδεύσεως. Ita Vat. et edit. in marg. Male

in textu παδεύσεων.

322 Πρώτην ἐπιτετρίθη διορ. Hoc primam in
euse ac studio fuit, ut quoniam τῶν ἀστητῶν, hoc
est eorum, qui totos sese ad Dei cultum contulerunt.
more ricerem, operam darem, ne quisquam hoc ut-
ret, solo nimurum Deo contentus. BILL.

METRICA VERSIO.

Vitamque, nimis et segregem traducere :
Media inter illos bosque procedo via,
Meditans ut isti, communiodum illorum æmulans.
Suberalque, causa gravior, ut parentibus
Cultum exhiberem, non piger, quem deboe.
Ilorum senectam (nam quid est magis piūm,
Quam primum honorem post Deum satoribus
Præbere, per quos nos quoque Deum nosciūmus?)
Meis lovebam sedulus pro viribus.
Hanc fulciebam, communiodum ut mihi redderem
Senium, senectam languidam ipsorum lovevans.
Nam quale semen, talis est messis quoque.
Vitæque sanctæ pars erat res hæc mihi,
Ut ne viderer principem vitam sequi,
Fictius sed essem, quam viderer, Numini

B Gratus. Colendos ac quidem rebar quoque
Rebus gerendis deditos, qui que ex Deo
Honorem adepti sacra per mysteria
Plebeum gubernant: attamen monachos magis
Exosculabar, pluribus mistus licet.
Nam vita monachum, non locus solus, facit.
Augusta quædam res erat sacer mihi
Thronus, remoto sed procul, Phœbè ut jubar
Luminibus ægris. Omnia putabam prius
Fore, quam tot ævi sumerent hunc im fluctus
Magni loquare nil levis, cum sis homo.
Semper superbos improbus livor premit.
Exempla longa ne petas: me conspice.
Sic sentientem turbo me sævus rapit.
Nam genitor, ctsi mens ei notissima

Γνώμην γινώσκων τὴν ἐμήν, οὐχ οἰδ' θεον,
 340 Ἱσως δὲ φίλτρῳ πατρικῷ κινούμενος
 (Δεινὸν δὲ φίλτρον ἔστι σύν γ' ἔξουσιᾳ),
 'Ως δὲν κατάποι ταῖς πέδαις τοῦ Πνεύματος,
 'Ων τ' εἶχε τιμήσεις τοῖς ἀμελνοῖς,
 Κάμπτει βιαλός εἰς θρόνους τοὺς δευτέρους.
 345 Οὔτω μὲν οὖν ἡλγησα τῇ τυραννίδει
 (Οὐπω γάρ ἄλλως τοῦτο καλεῖν ἰσχύω,
 Καὶ μοι τὸ θεῖον Πνεῦμα συγγινωσκέτω
 Οὔτως ἔχοντι). ὥστε πάντων ἀδρόνως,
 Φίλων, φυσάντων, πατρίδος, γένους λυθεῖς,
 350 'Ως οἱ μύωπι τῶν βοῶν πεπληγότες,
 Εἰς Πόλιν τὸν ἡλθον, τῆς ἀνίας φάρμακον
 Θήσων ἐμαυτῷ τῶν φίλων τὸν ἔνθεον.
 Έκεὶ γάρ ἤκει τὴν θεοῦ συνουσίαν

Α Νέφει καλυψθείς, ὡς σοφῶν τις τῶν πάλαι·
 355 Βασιλείος οὐτος ἦν, δ νῦν μετ' ἀγγέλων.
 Τούτῳ τὸ λυποῦν ἔξεμάλθασσον φρενίς.
 'Επεὶ δ' οἱ μὲν γῆρας τε κάμνων καὶ πόθῳ
 'Εδεῖτο πολλὰ παιδός δ ἥρηστὸς πατήρ,
 Τιμὴν παρασχεῖν ταῖς τελευταῖς πνοῖς,
 360 'Εμοὶ δ' ἐπεσσεν δ χρόνος τὴν συμφορὴν,
 'Ως μήποτ' ἔχρην, αὐθὶς ἐς βυθὸν τρέγω,
 Δεῖταις στεναγμὸν πατρικῶν κινημάτων,
 Μή μοι τὸ φίλτρον εἰς κατάραν ἐκπέσῃ·
 Τοιοῦτον ἔστιν ἀπλότης ὡργισμένη.
 365 Μικρὸν μέσον τι, καὶ πάλιν τριχυμία,
 Οὐκ ἔστιν εἰπεῖν οὖν ἀγριωτέρα.
 Οὐδὲν δὲ κεῖρον πάντα γνωρίται φίλοις.
 'Αρχήν τιν' ἐπραττ' οὐμὸς ἀδελφὸς κοσμικήν·

Sententiam meam nosceret, nescio unde,
 340 At forte, paterno amore permotus
 (Magnam enim habet vim amor cum potestate conjunctus),
 Ut me constringeret vinculis Spiritus,
 Et quod habebat praestantius, eo me decoraret,
 Incurvavat violenter, ut secundas sedes teneam.
 345 Tantus ergo dolor mihi inustus tyrannide
 (Nondum enim alio nomine hoc appellare possum,
 Mihique Spiritus divinus ignoscat
 Sic affecto), ut omnibus subito
 Amicis, parentibus, patria, cognatis solutus,
 350 Velut boves asili spiculo puncti,
 In Pontum venerim, mœroris remedium
 Conciliaturus mihi, amicum Deo plenum.
 Illuc enim exercebat contubernium cum Deo,
 Nube coopertus, ut antiquus ille sapiens:
 355 Basilius is erat, qui nunc cum angelis est.
 Per hunc molestiam animi deliniebam.
 Sed cum senio laborans et desiderio mei,
 Multa cum prece rogaret filium optimus parens.
 Ut honorem exhibereim extremis halitibus,
 360 Cumque mihi tempus calamitatem coqueret,
 Quod quidem nunquam oportuisset, rursus in profundum curro,
 Veritus geminit paternæ commotionis,
 Ne mihi amor in maledictionem excideret;
 Eiusmodi est simplicitas ira percita.
 365 Paulum effluit temporis, et rursum tempestas,
 Quæ quanto acerbior fuerit, non facile dictu est.
694-695 Sed nihil nocebit omnia amicis enarrare.
 Munus quoddam exercebat frater meus sacerdote,

346 Τοῦτο καλεῖν. Ita Vat. Edit. τοῦτ' ὄνομά-
 τεν, sed male, quia metrum deficit. — Sic Bene-
 dictini, qui mendum alio mendo correxisse eviden-
 tur, cum prior verbi καλεῖν syllaba brevis sit : nisi
 forte tres syllabas in hoc verbo admiserint dividendo
 ultimam diphthongam. Forte melius servaretur le-
 ctio editorum, cum anapaeſtum iam̄bis nou prorsus

repugnare etiam in sedibus legitimis notaverin.
 Scal. et Arnal. p. 176, ut videre est apud Morelli.
 Thesaur. pag. 9, sect. 4, not. v. Forte melius τοῦτο
 γε καλεῖν. (CAILLAU).
 354 Σοφῶ τις τῷρ πάλαι. Moses.
 362 Κινημάτων. Edit. ad marg. μηνιμάτων, in-
 dignationis.

METRICA VERSIO.

Mea esset, unde motus haud equeſdem ſcio,
 Aīor paternus forsitan hunc induxerat
 (Amor at, potestas cui comes, vim maximam
 Ihabet), ut catenis Spiritus me astringeret,
 Daretque honores, quos habebat maximos,
 Per viam secundis collocat me in sedibus.
 Quæ mihi tyrannis tam gravis menti fuit
 (Hanc rem vocare non enim possum secus :
 Ignoscat autem sancta Mens, quæso, id nihil),
 Ut mox sodales, mox parentes et meos,
 Mox et propinquos deserens, patrium et larem,
 Ut sævo asili spiculo puncti boves,
 In Pontum abirem, pellerem ut curas graves,
 Luctusque, amici melleo amplexu fruens :
 Vegebat illic maximo qui cum Deo,

B Moses ut olim, nube sub densa latens.
 Erat hic Basilius, qui modo inter angelos
 Vivit : levabat tædium hic mentis meæ.
 At cum senecta quassus, et cupidine
 Nostrī, rogaret me parens obnixius,
 Ut me propinqui jam neci miseresceret,
 Ac coctus esset jam meus tandem dolor,
 Quod contigisse haud debuit, rursum in mare
 Feror, parentis anxios gemitus timens,
 Amoris in me ne loco diras preces
 Conciperet, ut fit, cum furit benignitas
 Contempta. Paulo post caput rursus nova
 Procælla multo særior nostrum petit.
 Hanc quin amicis indicem, nihil vetat.
 Munus gerbat publicum quoddam meus

15 Τρώμη νεουργής, εὐγενῶν δόλων ἕδος,
Κωνσταντίνου πόλις τε καὶ στήλῃ χράτους,
Ἄκουσετ', ἄνδρες, ἀνδρὸς ἀκευστέστατου,
Καὶ πιλᾶδ μοχθῆσαντος ἐν πολλαῖς στροφαῖς,
Ἐξ ὧν ὑπάρχει καὶ τὸ γιγνώσκειν πλέον.

20 Κέχμηκε πάντα, καὶ τὰ καλὰ τῷ χρόνῳ
Κέχμηκεν· οὐδὲν ἥ στενὸν τὸ λείψανον,
Ὄς γῆς συρείσης ὑετῶν λέθρων φορῷ,
Κάχληκές εἰσιν οἱ λελειμμένοι μόνον.
Οὖπω μέγ' οὐδὲν, εἰ τὰ τῶν πολλῶν λέγω,
25 Οἱ μηδὲ τὸ πρὸν ἡσαν ἐν τάξεις καλῶν,
Βοσκηματῶντες καὶ κάτω νενευάστες.
Ἡμεῖς δ' ὁ δεινὸς καὶ τραχὺς χεραδρῶν·
Ἡμῶν τὸ σύστημα ἔκλυτον, θρηνῶν λέγω,
“ὔσοις καθῆμεθ” οὐ καλῶς ὑψιθρονοί,

Α 30 Λαοῦ πρεδερος, τοῦ καλοῦ δεδάκταλοι,
Ψυχὴς τρέφειν λεχόντες ἐνθέρι τροπῇ.
Αὐτοὶ δὲ λιμώττοντες· λετροὶ παῖδων,
Νεκροὶ βρύσοντες ἀφθόνοις νοσήμασι·
Τρίβων ὀδηγοὶ τῶν ἐπικρήμνων ἴσως,
35 Ἀς οὐ ποθ' ὀδήγησαν, οὐδὲ ὀδεύσασι·
Οἰς μηδὲ ἐπεσθαι δόμα συντομώτετον,
Σωτηρίας διδαγμά τ' εὐστοχώτετον·
“Ούσιν τὸ βῆμα τοῦ τρόπου κατήγορον,
Κιγκλὲς διετρυγούσ” οὐ βίσος, ἀλλ' ὅρνας.
40 Ἐξ ὧν δὲ πῆχθνην ταῦτα δοῦναι τῷ λόγῳ
(Οὐ γάρ φιλον μοι πολλὰ βαψιμοῖν μάτρι),
‘Ἀκουσάτω πᾶς, οἱ τε νῦν, οἱ δὲ διπέρον.
Μικρὸν δὲ διωθεν τὰς ἡμάς περιττάσις
Εἰπεν ἀνάγκη, καὶ δέη μακρηγορεῖν,

15 Roma nova, nobilium aliorum sedes,
Urbs Constantini, et imperii columna:

676 677 Audite, viri, virum a mendacio aliquissimum,
Ac multa passum multis in vicissitudinibus,
Ex quibus multa cognoscere contingit.

20 Concidere omnia; etiam honesta tempore
Collapsa sunt, nihilque aut parum superest,
Velut cum tellus raptatur imbrium vehementium impetu,
Nihil praeter lapillos relinquuntur.
Nondum magni quidquam, si de multis loquor,
25 Qui ne prius quidem bonorum ordini ascripti erant,
Pecudibus similes ac deorsum vergentes.
Nos vehemens ille sumus et asper torrens:
Noster ordo dissolutus est, flens dico;
Quicunque sedemus non belle in excelsis throno,
30 Populi praesides, virtutis magistri,
Quibus impositum est animas divino pabulo alere,
Ipsi vero fame laborantes; medici morborum,
Mortui scalentes quamplurimis morbis;
Viarum duces sane præruptarum,
35 Quas nec præundo, nec eundo triverunt:
Quos minime sectari, præceptum et brevissimum,
Ac salutis latissimum documentum:
Quorum iheronus accusator est morum,
Ac cancelli non vitas dividunt, sed supercilii.

40 Unde autem adductus sim, ut hæc litteris mandarem
(Non enim libet multa nequidquam congerere),
Audiant omnes, et qui nunc, et qui in posterum.
Paulo autem altius meos eventus
Necessæ est repetere, etiam prolixum esse oporteat

15 Εὑρετῶν διλλων. Patricios Constantinopolitanos intelligit, quos Romanis opponit.

16 Στήλη. Sic Vat. et edit. ad marg. Textus male habet στήλη.

27 Ἡμεῖς δὲ δι. Ita Vat. et Coisl. Edit. Ἡμι;

28 Ἔκλυτον. Ita Coisl. Edit. minus bene τι πλυτον, lotus, et ad marg. καθαρόν, purus. Verum tamen ἔκλυτον verti posset, decolor.

METRICA VERSIO.

Nova Roma, sedes atque nobilium altera,
Columna regni, quam pater Constantii
Struxit; loquentem, vos precor, verissima
Audite, qui que rebus in variis tulit
Per multa, crescit ex quibus scientia.

Periere cuncta temporis tractu bona,
Periere. Nil jam restat, aut certe parum:
Ut magna cum vis imbrium terram abstulit,
Præter lapillos restat haud quidquam amplius.
Nec mira res est, si loquar sic de levi
Vulgo, bonorum quod nec in coetu prius
Erat, sed instar pecudum affluit in solo.
Non ille torrens, ille torrens nos sumus,
Ordoque noster dissolutus, flens loquor:
Qui consideremus haud bene altis in thronis,

B Boni magistri, plebis atque antistites
Animos alentes pabulo sacro, fame
Cum nos premamur: admoventes pharmaca
Ægris, scatentes nos tanquam modo ulcérūm:
Duces viarum, lubricarum forsitan,
Quas nunquam obire contingit ductoribus
Quos ambulantes non sequi, dogma est breve,
Quo quis salutem commode curet suam:
Quorumque mores arguit sacrarium,
Septumque, fastus, non item vitas secans.

Ad ista porro verba quid me induxerit
(Nam multa non me dicere incassum juvat),
Qui nuncque vivunt, audiant, et posteri
Repetant et oportet altius paulo meos
Casus, futurus hinc licet sit longior

45 Τοῦ μὴ καθ' ἡμῶν ισχύσαι φευδεῖς λόγους.

Οἱ γάρ κακοὶ φιλοῦσιν, ὃν δρῶσιν κακῶς,

Εἰς τοὺς πεθόντας ἐκτρέπειν τὰς αἰτίας,

·Ως ἀν κακῶς καὶ πλέον τοῖς φεύγομασιν,

Αὐτὸν δὲ ὑπεκλύσωσι τῶν ἐγκλημάτων.

50 Ἐστω δὲ τοῦτο τοῦ λόγου προσίμειον.

·Ἡν μοι πατήτε καλός τε κάγαθὸς σφέδρα,

Γηραιός, ἀπλοῦς τὸν τρόπον, στάθμῃ βίου,

Πάτερ ρρχος δυτικός Ἀβραάμ τις δεύτερος,

·Ὥν, οὐ δοκῶν, δριστος, οὐ τὸν νῦν τρόπον.

55 Πλάνης τοπρόσθεν, διστερον Χριστοῦ φίλοις,

Ἐπειτα ποιμῆν, ποιμένων δὲ κράτος.

Μήτηρ θ', Ιν' εἴπω συντόμως, διδύνυτος

·Ἀνδρὸς σοσσύτου, καὶ τάλαντον ἀρρεπεῖς,

Ἐκείνης εὐσεβῶν τοπρόσθεν, εὐσεβεστέρα,

45 Ne contra me valeant mendacia.

Amant enim improbi malorum, quae ab ipsis sunt,

In eos qui patiuntur detorquere causas,

Ut et mendacis plus noceant,

Et se ipsos exsolvant criminē.

50 Hoc autem esto sermonis exordium.

Erat mibi pater præclarus ac probus valde,

Senex, moribus simplex, vitæ norma,

Vere Abraham alter patriarcha,

Qui erat, non qui videtur, bonus, ut nunc sit :

55 Primum errabundus, postea Christi amicus,

Deinde pastor, ac pastorum columen.

678-679 Mater autem, ut breviter dicam, conjux

Tanti viri, ac æqualis ponderis,

Ex piis pridem, ac ipsa magis pia,

60 Corpore semiipa, moribus supra viros.

Erat uterque in ore omnium æqualiter vitæ integritate.

Quodnam est hujus rei argumentum ? quomodo sermonem probabo ?

Ipsam adducam eorum, quæ dixi, testem

Meam parentem, veritatis os,

65 Cui mos erat apertum potius aliquid abscondere,

Quam absconditum jactare gloriæ causa.

Metu enim divino ducebatur, qui magnus magister est.

Cum cuperet masculam prolem

Domi videre, quæ res optata plurimis,

70 Deum allocuta est, atque in desiderii compos esset,

Oravit ; cunique vix mentis impetum contineret,

Quem sibi dari petebat, hunc dono dedit,

Animi ardore ipsum antevertens donum :

Atque illa quidem grata prece non frustrata est,

49 Υπεκλύσωσι. Coisl. ὑπεκλύσωσι.

50 Ἐστω. Vat. Εστι.

55 Πλάνης τὸ χρόσθεν. Gregorii pater in Hypsistarum errore diu versatus fuerat.

65 Φαρών. Coisl. et Comb. φανερών.

69 Πρᾶγμα τὸ δρ. Edit. πρᾶγμα τὸν.

72 Ὁρ χρ. Comb. δι τεσ. Ita I Rég. I, 10 et II,

A 60 Θῆλυς τὸ σῶμα, τὸν τρόπον δὲ ἀνδρὸς τέρα.

·Αμρύ λάλημα κοινὸν δὲ ίσου βίω.

Τῷ τοῦτο δῆλον ; πῶς τεκμηριῶ λόγον,

Αὔτην ἐπάξια, ὃν περ εἶπον, μάρτυρα

Ἐμή τεκοῦσαν, τῆς ἀληθείας στόμα,

65 Κρῦψαί τι μᾶλλον τῶν φανῶν εἰδισμένην,

·Η τῶν ἀδήλων κομπάται δόξης χάριν.

Φόδος γάρ ἦγεν, δὲ μέγας διδάσκαλος.

Αὕτη ποδοῦσα παιδὸς ἀρρενος γόνον

Ίδειν ἐν οἰκῳ, πρᾶγμα τὸν πολλοὺς φίλον.

70 Θεῷ προσωμάτισε, καὶ δεῖται πέθου

Τυχεῖν ἐπειδὴ δὲ ἦν δυσάδεκτος τὴν φρένα,

Δῶρον δίδωσιν ὃν περ ἡξιού λαβεῖν,

Καὶ τὴν δόσιν φθάνουσα τῇ προθυμίᾳ.

Καὶ τοινυν εὐχῆς οὐχ ἀμαρτάνει φίλης,

Sermo, innocentem falsa ne verba obruant.

Est quippe mos hic improbis, ut conferant

Causam suorum criminum in lœsos, eis

Per ficta noceant ut magis mendacia.

In seque jacta diluant sic criminā.

Sermonis autem sit mei hoc primordium.

Erat pater mi vir probus valde, senex,

Simplæxque, vitæ regula et certissima,

Patriarchus alter Abraham : non tam studens

Fama esse, quam re vir bonus, contra atque nunc.

Primum erro, Christi cultor at post servidus,

Exinde pastor, ordinis decus et sui.

Itemque mater, ut brevi dicam, tori

Consorte tali digna, nè minor viro :

Prognata sanctis, sanctior parentibus,

PATROL. GR. XXXVII.

B Sexu mulier, at moribus supra viros.

Uterque pariter omniam in linguis situs.

Hoc unde monstrum si quis ex inē postulet,

Ipsam citabo protinus dicti inē

Testem parentem, nemē quæ veraciō :

Ut quæ sileret clara potius omnibus,

Quam quid referret abditi, laudem auctorū.

Magnus magister namque erat dux huic tintor.

Cupiebat illa masculam fetum domi

Spectare, magna ut pars capit mortaliū.

Deum ergo supplex erat ut vota expieat.

Atque ut negabat impetus freno regi,

Quem postulabat, hunc statim donat Deo,

Alacritate mentis id donum occupans.

Nec vero id ejus irritum votum fuit,

75 Ἄλλ' ἤκειν εὐτῇ δεξιὸν προσιμιον,
Ίψις, σκιὰν φέρουσα τῶν αἰτουμένων.
Ἐμὸν γάρ εἶδος ἐμπανᾶς παρίσταται,
Καὶ κλῆσις· ἥδ' ἦν Ἔργον τὴν νυκτὸς χάρις·
Ἐγὼ γάρ αὐτοῖς γείνομι· εἰ μὲν δέξιος
80 Εὔχηται, τὸ δῶρον τοῦ δεδωκτοῦ Θεοῦ·
Εἰ δ' ὅν ἀπευκότες, τῆς ἐμῆς ἀμαρτίας.

Οὕτω μὲν οὖν παρῆλθον εἰς τοῦτον βίον,
Πηλῷ καρασθεῖς, φεῦ τάλας! καὶ συνθέσει,
‘Υψ’ ὃν κρατούμεθ’, τῇ κρατοῦμεν ὡν μόρις·
85 Πλήγη παντὸς ἀφραδῶνα καλλίστου λαβούν
Τὴν γένναν αὐτήν· οὐ γάρ ἀχαριστεῖν θέμις.
Ὦς δ’ ἤκον, εὐθὺς γένομαι ἀλλοτριος,
Ἀλλοτρίωσιν τὴν καλήν. Τῷ γάρ Θεῷ

Αἱ Ηπειρίτεραι ὡς ἀμνοί, τις, ἢ μάσχος φίλος,
90 Θῦμος εὐγενές τε καὶ λόγιος τιμώμενον,
‘Ουκοῦ γάρ εἰπεῖν, ὡς Σαμουνὴλ τις νέος,
Πλήγη εἰ βλέποιμι πρὸς πόθον δεδωκότων.
Τραχεῖς δὲ διπλαῖς τοῖς καλοῖς ἐκ σπαρτίου
(Τύπους γάρ εἰχον τοὺς ἀρίστους οἰκεῖον),
95 ‘Ηδη τιν’ αἰδὼν τοῦ γέρων ἐλάμβανον,
Καὶ μοι τὸ μικρὸν, ὡστερὲκ νέφους νέρος.
Συνήγεθ’ ἡ τοῦ κρείσσονος προδύμωις.
Πρόσω δὲ ἔθαιρον, συντρέχοντος καὶ λόγων,
Βίθλων τε ἔχαιρον ταῖς Θεοῦ συντρόποις.
100 ‘Ανδρῶν δὲ δύμοιον τοῖς ἀρίστοις τὸν τρίπον.
Τοιαῦτα μὲν δὴ ταῦτα· τάπιλοι πατέ
Οὐκ οἴδε δηποίαν τοῦ λόγου τέμω τρίπον.

75 Sed et oblatum faustum proœmium,
Visio, umbram ferens eorum quæ potebat.
Mea enim illi facies perspicue monstrata es,
Et nomen; ac res fuit noctis gratia.
Nam ego nascor illis, si quidem dignus
80 Prece, donum id Dei, qui me illis dedit;
Sin contra, peccato id meo tribuendum.
...
Sic igitur veni in hanc vitam
Limo concretus, heu miser! et coagulatione.
Quibus paremus, aut ægre dominamur.
85 Sed tamen boni omnis pigius accepi
Ipsum ortum; ingratum enim esse non licet.
Ut in lucem editus sum, statim alienor
Praeclaræ alienatione. Nam Deo
Offeror, ut agnus quidam, aut gratis vitulus,
90 Victima nobilis et ratione prædicti.
Non enim ausim dicere, ut novus quidem Samuel,
Nisi votum eorum qui dederunt, considerem.
Nutritus autem ab incunabulis in optimis quibusque institutis
(habebam enim domi præclarissima exempla),
680-681 95 Jam gravitatem quamdam senectutis assumelam,
Mibique paulatim, ut ex nube nubes.
Crescebat eorum, quæ præstantiora sunt, amor.
Progrediebar ætate, simulque crescebat ratio.
Librisque gaudebam Dei causam defendantibus:
100 Eramque frequens cum viris optimæ vitæ:
Atque hæc quidecum se ita habuerunt. De reliquis autem
Haud scio, quam sequear orationis viam.

78 Ἡδὲ τὴν Ἔργον. Quasi diceret: Non rannim
erat hoc somnium; sed quali forma ei apparuerat,
tali natus sum, et tale mihi nomen inditum est, quale
in sonnis fuerat imperatum.

79 Ἰστροῦ. Ita legimus. Edit. γένομ', sed male,
quia metrum deficit.

80 Οὐ γάρ. Sic locum emendavimus, ope cod.
Coisl. Edit. οὐκ ἀγαριστεῖν.

95 Ἡδη τιν' αἰδὼν τοῦ γέρων. Id est jam senilis
gravitatis aliquid præferebam. Bill. Coisl. pro γέ-
ρως, scriptum suisse a Gregorio γένοντα putat, ali-

quia gravitatis parentum, quos domi, τόποι
τοις, optima virtutis exempla sibi suisse gratulab-

96 Καὶ μοι τὸ μικρόν. Ita legit Coisl. dicit
metrum: Parra ex nube nubes. Edit. xii:
δὲ κατὰ μικρόν.

99 Συνηγέροις. Sic libros eos vocat quibus
vina maiestas ab impiorum calumniis asserunt, i
pietas Christiana patrocinium suscipitur. Vot
re deum recurrat, vers. 608 et 673.

100 Αὐτὸν. Vat. δὲ ὠμδον, quod metru
detur repugnare.

METRICA VERSIO.

Sed venit ipsi commodum præludium,
Visio, petītæ deferens umbram rei.
Facies aperte nōstra nam se illi objicit,
Nōneque, quodque viderat, res hoc erat.
Nam nascor ipsis; si quidem dignus mea:
Votis parentis, munus hoc summi est Dei:
Sin contra, id hercle crimen est prorsus meum.
Sic vitam in istam prodii infelix, luto
Effictus, atque corpori junctus gravi.
A quo vel ipse vincor, aut vix exeo
Victor: sed omnis cum tamen pignus boni
Hunc cuperim ortum, gratiam agnoscam decet.
Vix natus autem, juris alieni statim
Fio, idque pulchre. Nam Deo sistor, velut

B Vitulus, vel agnus, victima et pernobilis,
Ratione pollens. Non enim fari audet
Samuelis instar, vota ni spectem, et pium
Studium superno dantum me Numini.
Sic educatus inde jam a cunis bene
(Exempla habebam nam domi sane optima),
Gravitatis aliquid præferebam jam senum,
Studiumque recti corde paulatim in meo
Crescebat, ut nubes solent ex nubibus.
Ætate crescens porro, ratione ac simul,
Libros legebam, qui Dei causæ faverint,
Libens, probisque cum viris frequens eram.
Ac dicta sint hæc hactenus: nunc, quam sequit
Orationis jam viam, mens ambigit.

Κρέψω τὰ θαύματά σίς με πρωτερεύεν Θεός;
 Ἀρχήν ἀριστην τὴν προθυμίαν λαβών
 105 (Οὗτα γάρ ἔλκειν οἴδεν εἰς σωτηρίαν),
 "Η θῶ προθύμως ἐκλαλήσας εἰς μέσον;
 Τὸ μὲν γάρ ἀχάριστον, τὸ δ' οὐκ ἔξω τύφου.
 Σιγῆν διμεινον. Ἀρχέσει τό μ' εἰδέναι,
 Μή καὶ μάχεσθαι τῷ λόγῳ τὰ νῦν δοκῆ.
 110 Πλείστον δέοντα τῆς τότε προθυμίας.
 "Ο δ' οὖν ἀνάγκη, γνωρίσας τοῖς πλείστοις.

"Ἄχνυς παρειὰ, τῶν λόγων δ' ἔρως ἐμὲ
 Θερμός τις εἶχε. Καὶ γάρ ἐξήτουν λόγους
 Δούναις βοηθεύς τοὺς νόθους τοῖς γνησίοις,
 115 'Ως μήτ' ἐπαίροινθ' οἱ μαθόντες οὐδὲ ἔν,
 Πλήγη τῆς ματαίας καὶ κενῆς εὐγλωττίας,
 Τῆς τὸν ψόροις τε καὶ λάρυγξις κειμένης,

Α Μήτ' ἐνδεοίμην πλεκτάναις σοφισμάτων.
 'Εκεῖνο δ' οὐποτ' εἰς ἐμὴν ἥλθε φρένα,
 120 Ηρόσω τι θεῖναι τῶν ἐμῶν παιδευμάτων.
 "Οπερ δὲ πάσχει θερμότης ἀεὶ νέων,
 Ὁρμαῖς ἀτάκτοις εὐκόλως βιπλέσται,
 'Ως πῶλος φττων εἰς δρόμους, θυμοῦ πλέως,
 Πέπονθα τοῦτο. Τῆς γάρ ὥρας παντελῶς
 125 "Ἐξω, θαλάσσης οὐκέθ' ἡμερουμένης,
 Ταύρου τὸν οὐράνον οὐκ ἀκίνδυνον φασίν
 Οι ταῦτα δεινοί, πλεῦν θράσους, ἀλλ' οὐ φρενός.
 Τότ' οὖν Ἀλεξάνδρειαν ἐκλιπών ἔγώ
 (Κάνθενδε γάρ τι τῶν λόγων ἐδρεψάμην),
 130 "Αρας ἑτεμονον Πόντον εύθὺς Ἑλλάδος.
 Κύπρου τὰ πλευρά· καὶ στάσις τῶν πνευμάτων
 "Ἐβραὶς τὴν ναῦν, καὶ τὰ πάντα τὴν νῦν μία,

Tegamne mira, per quae duxor mihi Deus extitit,
 Optimum initium sumens ardorem meum
 105 (Sic enim novit trahere ad salutem);
 An libens in medium enarrando proferat?
 Illud enim ingratum, hoc autem haud extra fastum:
 Silere satius. Satis enim erit ut mihi nota sint,
 Ne etiam pugnare cum oratione præsentia videantur,
 110 Ab eo, qui tum erat, ardore distantia longissime.
 Quod ergo necesse est, notum id faciam plurimis.
 Genas absque lanugine, jamque me litterarum amor
 Vehemens tenebat. Quarebam enim veris
 Letteris adjutrices dare eas, quæ falsæ sunt,
 115 Ne sese efferant, qui nihil aliud didicerant
 Præter vanum et inane eloquium,
 In strepitibus et gutturibus situm,
 Nec ego implicarer nexibus sophismatum.
 Illud autem nunquam mihi in mentem venit
 120 Præferre quidquam institutis meis.
 Sed quod semper experitur juvenum servor,
 Ut motibus inordinatis facile ventiletur,
 Velut animosus in cursum saliens pullus,
 Id mihi evenit. Nam omnino extra
 125 Tempus, pacato nondum mari,
 Cum Tauri quādam periculo nondum carere caudam
 Dicunt periti harum rerum, ac navigare temerarii esse, non prudentis,
 Tunc ego, Alexandria relicta
 (Illi enim aliquid doctrinæ decerpseram),
 130 Solvens navigabam versus Græciam,
 Cypri latus legebam, tunique ventorum impetus
 Navem æstuando impulit, ac omnia una nox erant,

493 *Προστρεψεν*. Coisl. προύπεμψεν, præmisit.
 109 *Δοκῆ*. Ita Coisl. Edit. male δοκεῖν.
 110 *Τῆς*. Ita Coisl. Edit. male τοῖς.
 115 *Οὐδὲ δέ* ἐν. Ita Coisl. Male edit. οὐδὲν δέ.
 123 *Ἄττων*. Ita Vat. et Coisl. Edit. male ἄπτων.

126 *Ταύρου τὸν οὐράν*. Hibernum Tauri ortum
 intelligit qui est circa medium Novembrem, quo
 tempore periculosissimæ tempestates oriri solent.
 Combef. legit τὸν οὐράν.
 128 *Τότ'*. Ita Vat. et Coisl. Edit. male ποτ'.

METRICA VERSIO.

egamne mira, quis Deus, cernens meam
 upiditatem, subdidit calcar mihi
 Jamque ad salutem sic piæ mentes trahit),
 n illa potius eloquar? gratae parum
 st mentis illud: rursus hoc fastum sapit.
 acere præstat; sufficit quod hæc sciam,
 æsens repugnet vita ne dictis meis,
 ervore ab illo dissimil ut nimis procul.
 , quod necesse est, versibus jam persepar.
 Lanugo nondum texerat genas: tamen
 e litterarum ceperat servens amor,
 ris studentem per nothas succurrere:
 se superbe jactarent, qui nihil
 brunt inanem præter eloquentiam,
 guttura sitam, et dulcibus vocum sonis,

Neve implicarer nexibus sophismatum.
 Præferre quippe litteris aliquid sacris,
 In pectus absit venerit ut unquam meum.
 Quod autem ephebis servidis fere accidit
 (Præceps eorum semper est namque impetus,
 Non aliter atque pullus ad cursus salit
 Fero), idem mi contigit. Nam incommodo
 Prorsum, efferrato iam mari, cum scilicet
 Taurina cauda (sic solent docti loqui),
 Affert periculum, fluctibus nec, qui sapit,
 Se credit, urbe tunc Alexandri pedem
 Movens (et illuc quidpiam nam carpserat
 Doctrinæ), Athenas nave tendebam, latus
 Ac jam legebam Cyprium, cum turbinis
 Pumpi repente vis quatit, noxque omnia

Γῆ, πόντος, αἰθήρ, οὐρανὸς ζηφούμενος·
Βρονταὶ δὲ ἐπήχουν ἀστραπῶν τινάγμασι.
135 Κάλοι δὲ ἐρέθουν ιστίων πληρουμένων.
Ἐκλινεν ιστός, οἴάκων δὲ οὐδὲν σθένος·
Βίᾳ γάρ τηράζοντο χειρὸς αὐχένες.
Πλῆρες δὲ ὑπερτοιχοῦντος ὄντας σκάφες.
Βοή δὲ συμμιγής τα καὶ θρήνων πλέων,
140 Ναυτῶν, κελευστῶν, δεσποτῶν, ἐπιβάτων,
Χριστὸν καλούντων ἐκ μίδες συμφωνίας.
Καὶ τῶν, δεσποτόσθεν τηγνόνου Θεού·
Ὥος γάρ φόδος δίδαγμα κατερύπερον.
Ὥος δὲ ἡ πάντων σχετλώτατον κακῶν,
145 Ἀνυδρος δὲ ναῦς· εὐθὺν γάρ στροβουμένης

A Νεώς, βαγεῖσα σπείρεται ἐν βυθῷ σκάψῃ,
Ἡ τὸν γλυκὺν θησαυρὸν εἰχεν ὄντας.
Λιμοῦ δὲ ἀγῶν δινε, καὶ ζάλες, καὶ πνευμάτων
Νεκροὺς γενέσθαι. Τούδε μὲν λύσιν Θεός
150 Πέμπει ταχίσιαν. Ἐμπτορες γάρ Φονίκη,
Ἄριν φανέντες, καὶ πέρ πότες ἐν φέρον,
Λιταῖς μαδόντες τὸ σθενὸν τοῦ κυνόνου,
Κοντῶν ἐρεισμοῖς καὶ χερῶν ἀράγμασι;
Νέων σφιγγόντες (καὶ γάρ ήσαν εὐθενεῖς),
155 Σάκουσιν τὴν ποντίους ήδη νεκρούς,
Ὥος δὲ τελάσσης ἐκλιπόντας λυθύει,
Ὕπερ πάντα θυήσασιν οὐκ οὖσης τριχής,
Ὥος δὲ τηριούντο καὶ πλέον βρυχόμενος;

682-683 Terra, pontus, æther, cælum tenebris suūsusum;

Tonitrua resonabant fulgurum vibrationibus.
135 Stridebant rudentes velis tuuentibus.
Nutabat malus, nec clavi illa firmitas:
Vi enim rapiebatur e manib⁹.
Navis impletatur aqua latera superantibus.
Clamor promiscuus et lamentabilis exaudiens batur
140 Nautarum, hortatorum, magistrorum et vectorum,
Christum una voce invocantium,
Atque eorum etiam, qui Deum antea non noverant:
Est enim metus doctrina valde opportuna.
Sed quod omnium malorum erat maxime luctuosum,
145 Navis sine aqua: statim enim ac distorqueri coepit
Navis, disrupta spargitur in profundo scapha,
Quæ dulcem thesaurum aquæ serebat.
Certatim et fames, et aestus, et venti
Mortem nobis intentabant. Sed solutionem Deus
150 Promptam misit. Nam mercatores Phœnices
Subito apparentes, etsi metu non carerent,
Ubi ex precibus cognoverunt quantis in angustiis periclitaremur,
Contorum fulcris et manuum conatus
Navim adstringentes (erant enim robustissimi),
155 Servant nos mortuos iam marinos,
Velut pisces extra mare deliquium patientes,
Aut lampadem, quæ, deficiente alimento, extinguitur.
At mare æviebat, majorique rugitus

437 Βίᾳ τῷρο. Impetu enim colla manu excutiebantur.

138 Υπερτοιχοῦντος ὄντας. Combef. legit
ὑπερτοιχοῦντος, et verit: Aqua altiore muro obscū-
genie navim et obvولente. Vide supra, carm. i
hujus sectionis, vers. 310, ubi legitur alia ejusdem
tempestatis descriptio.

140 Ἐπιβάτων. It Vat. et edit. ad marg. Male
in textu ἐπηδόλων. Combef. ex conjectura sic legit
Δεσπότου ἐπηδόλων, id est qui Christi (Dominii) com-
potes essent, opponit Gregorius his, qui antea non
noverant, τὸ πρόσθεν τηγνόνου Θεού. Communis clam-
or omnium nautarum, Christianorum, Christum
invocantium, eorum etiam qui Deum antea non
noverant.

143 Ὥ τῷρο φόδος. Ita sere supra vers. 67.

446 Νεώς, βαγεῖσα. Ita legimus: et hic
qui valde obscurus erat, planus fit. Edit. vix
γενεῖ.

154 Νέωρ σφιγγόντες. Ita legimus. Edit.:
νέων φυγόντες, de quo ita Billius: Annal⁹
cus scholiastes in quibusdam libris reperi p-
γόντες, quod procul dubio mendosum est, γε-
γόντες, quæ quidem lectio parum nibilis.
Itaque multo libentius legerem vobis; τριχή
hoc velit Gregorius, humanissimos illos mer-
remigii labore navim eam, quia ipse vobebat
seculos tandem esse, atque aquæ dulcis inope-
perituri salutarem opem attulisse. » Sic Bal-
Benedictini maluerunt σφιγγόντες, quod fare-
tentiae, quanquam peccare videtur merum. (1)

METRICA VERSIO.

Involvit una: non humus, non et fretum
Æthere verne, vel potest cælum. Strepunt
Permista densis fulgetris tonitrua;
Strident rudentes, vela duun ventis tument:
Malusque nutat: nec juvat quidquam manu
Clavum tenere; nam statim vis hunc rapit.
Impletur unda puppis: omnes clamitant,
Omnes ad unum detibus genas rigant:
Iunctique Christum voce geinebunda vocant,
Etiā Tonantem qui prius non noverant.
Metus magister est enim longe optimus.
Jan, quod malorum maximum, nulla in rati
Erat aqua dulcis. Nam statim turbo serus

B Aquam suo cum vasculo dulcem mari
Dederat profundō. Sic sitis nos et faves,
Sic turbo ævus, sic graves nobis necum
Venti parabant. At Deus nos hoc malo
Nihil moratus eximit. Nam Punici
Quidam institores, in gravi licet metu
Essent et ipsi, cegniō discriminē
Nostro, assecuti remiges nostram ratem
(Firmis erant nam viribus). nos liberant,
Marina pene nil nisi cadavera,
Pisces uī, unda cum carent salsa, vel ut
Dempto lucerna pabulo mox occidens
Ast æquor in nos se tamen magis ne magis

Πόντος καθ' ἡμῶν ἡμέραις ἐν πλείσιν,
160 Οὗτοί πλέοιμεν εἰδότων πολλαῖς στροφαῖς,
Οὔτε τιν' ὀρώντων ἐκ Θεοῦ σωτηρίαν.
Πάντων δὲ τὸν κοινὸν θάνατον δεδοικότων,
Ὦ; κρυπτὸς; ἤν, ἔμοιγε φρικωδέστερος.
Καθαροίων γάρ, οἵς θεούμεθ' ὑδάτων
165 Ἀπλοτρούμην οὐδασι; ξενοκτόνωις;
Τοῦτ' ἦν ὀδυρμός, τοῦτ' ἔμοιγε συμφορά.
Τούτῳ βοᾶς ἐπεμπόν, ἔκτείνων χέρξ,
Τυπερκτυπούσας κυμάτων πολὺν ῥόθον,
Ῥήξας χιτῶνα, κείμενος προηνῆς τάλας.
170 Ο δέ ἐστιν οὐ πιστὸν μὲν, ἀψευδές δὲ ἄγαν,
Πάντες πάρεντες τὴν ἐκυτῶν συμφοράν,
Ἐμοὶ συνῆγον ἐκδόξες εὐκτηρίους,
Πλωτῆρες εὐεσθοῦντες ἐν κοινοῖς κακοῖς,
Οὐτῷ συνήλγουν τοῖς ἐμοῖς παθήμασι.

A 175 Σὺ καὶ τότε ἡσθα, Χριστὲ μου, σωτὴρ μέγας,
Καὶ νῦν ἐλευθερῶν με κυμάτων βίου.
Ἐπει γάρ οὐδὲν ἐλπίδος χρηστῆς ὑπῆν,
Οὐ νῆσος, οὐκ ἡπειρος, οὐκ ὄρων ἄκρα,
Οὐ πυρὸς, οὐ πλωτῆρων ἀστέρες σκοποί,
180 Οὐ μικρὸν, οὐ μεῖζόν τι τῶν ὀρωμένων,
Τί μηχανῶμαι; τίς πόρος τῶν δυσχερῶν;
Πάντων ἀπογονὸς τῶν κάτω, πρὸς σὲ βλέπω,
Ζωὴ, πνοή μου, φῶς, κράτος, σωτηρία,
Φοδῶν, πατάσσων, μειδῶν, ίώμενος,
185 Πλέκων τὸ χρηστὸν τοῖς ἐναντίοις ἀεί.
Πάντων δὲ ὑπομνήσεις σε τῶν πρὸν θαυμάτων,
Οἶς τὴν μεγίστην χεῖρά σου γνωρίζομεν,
Πόντου φαγέτος, Ἱεραὴλ ὕδευκότος,
Χειρῶν ἐπάρσει δυσμενῶν ἡτεημάνων,
190 Αἰγυπτίων μάστιξιν ἐκτετριμμένων

Fremebat in nos multis diebus,
160 Cum nec sciremus, quo nos tot turbines ferrent.
Nec ulla nobis a Deo ostenderetur salus.
Cunctis autem communem mortem metuerentibus,
Ego illam, quae occulta est, magis perhorrescebam.
Nam a lustralibus, quibus Dei limus, undis
165 Arcebat me undæ hospitum peremptrices.
Hoc erat lamentatio, hoc mea calamitas.
Ob hoc clamores emittebam, extendens manus,
Quorum sonitus vehementer fluctuum stridorem superabat.
Scissa vestis erat, pronus jacebam miser.
170 Quod autem credibile non est, sed tamen certissimum,
684 685 Oinnes omissa sua ipsorum calamitate,
In unum jungebant clamosas precationes,
Pii in communib[us] malis navaatores:
Adeo condolebant æruminis meis!

175 Tu vero tunc etiam suisti, Christe, magnus mihi salvator,
Qui et nunc liberas me a sæculi fluctibus.
Cum enim nihil subasset bona spei,
Non insula, non continens, non montium juga,
Non fax, non astra, nautis viarum duces,
180 Non parvum quidquam magnumve in iis quæ cernuntur,
Quid comminiscor? et quis molestiarum exitus?
Desperans de omniis infimis rebus, ad te respicio,
Vita mea, respiratio, lumen, robur, salus,
Terrens, percutiens, blandiens, saurus,
185 Benigna semper innectens contrariis.
Memorabam tibi antiqua omnia mirabilia,
Ex quibus n. aximani tuam manum prædicamus,
Per mare discissum gradientem Israelem,
Fusos manuum elatione hostes,
190 Ægyptios flagellis contritos,

165 Ἀπλοτρούμην. Mirum quod vir eximiæ pie-tatis, nondum suscepio baptismate, hujusmodi pegrinationem adorans fuerit: neque minus mirandum, quod ad undam maris non conseruit, ut la-

bes primigenia deleretur
179 Πυρσός. Vat. πύργος, turris. Mox σκοποί.
Edit. ad marg. σημεῖα, signa.

METRICA VERSIO.

Ixasperabat, idque per multos dies.
Nec iam liquebat tenderet quoniam ratis,
Iec se salutis ulla pandebat via.
Communis autem ceteros cum mors gravi-
tavore quateret, tecta me tamen acris
Terrebant. Undis nam miser tum luctricis
Arcebat, undas ob peremptrices maris.
Acrymas ciebat hoc mihi, luctum et gravem.
line clamatibus squalidus, tendens manus,
Iaris strepentes fluctibus sublimius;
Iuptis jacebam vestibus pronus solo.
Quod vixque credas, est tamen plenum fide,
Iautarum omisis quisque propriis cladibus,
Emebunda votis vota jungebat meis,
Ictate ductus in malis communibus.
Antus tenebat hos meo ex casu dolor!

B Tum mibi suisti, Christe mi, dulcis salus,
Qui me procellis nunc quoque sevi liberas.
Nam cum bona nil jam apie reliquum foret,
Non insula, non terra, non juga montium,
Non fax, nec ullum sidus ostendens iter,
Nil denique ex his omnibus, quæ cernimus,
Quid comminiscor? et mali quinam exitus?
Diffusus imis omnibus rebus, Deus,
Te specto, vita, lux, salus, robur meum,
Qui nunc minaris, aut feris, nunc blandiens
Sanas, molestis inserens lætas vices,
Miraculorum et omnium te submoneens,
Tua dextra nobis queis potens sese indicat,
Scissum per æquor ducitur dum plebs tua,
Manibusque tensis in fugam hostis vertitur,
Pharjamque flagrum multiplex gentem exterrit,

Αύτοῖς στρατάρχαις, τῆς κτίσεως δουλουμένης,
Στάλπιγξ τε τειχών καὶ δρόμῳ πορθουμένων.
Προσθεῖς τε τάρα τοῖς πάλαι βωμένοις·
Σὺ, εἶπον, εἰμὶ καὶ τοπρὸν καὶ νῦν ἐτι·
195 Σὺ δὲ με λήψῃ, κτῆμα τῶν σοι τεμάν,
Τῆς καὶ θαλάσσης δῶρον, ἔγχησιμένον
Εὐχῇ τε μητρὸς καὶ φόνος ἔξαιστοις.
Σοὶ ζήσομ', εἰ φύγοιμι δισσὸν χίνδυνον.
Σὺ ζημώσῃ λάτρευτον, εἴ προσοιδε.
200 Καὶ νῦν μαθητής ἐν σάλῳ. Τίνασσε μοι
Τὸν δύνον, οὐ πέζευε, καὶ στήτω φόνος.
Τοῦτ' εἶπον· ή δ' Βληῆ πνευμάτων στάσις,
Πίπτει δὲ πόντος, ή δὲ ναῦς εὐθύπλοος.
Καὶ τοῦτο δ' ἐστὶν ἐμπόρευμα τῆς ἐμῆς
205 Εὐχῆς. Τὸ γάρ πλήρωμα τῆς νεώς ἀπεν
Ἀπῆλθον εὔσεβούντες εἰς Χριστὸν μέγαν,

A Διπλῆν λαζάντες εἰς θεοῦ σωτηρίαν.
Πόδιν δ' ὑπερβαλλόντες, μικρὸν ὄπερον
Εἰς Αἰγινήτην δρμον (Αἰγιναῖς γάρ
210 Ἡ ναῦς) πλέοντες οὔρια κατήραμεν.
Ἐπειτ' Ἀθῆναι, καὶ λόγοι. Τάκεστο
Ἄλλοι λεγόντων, ὃς μὲν ἐν φόνῳ θεοῦ
Ἀνεστράφημεν, πρώτα τὸ πρῶτον εἰδότων.
Ως δ' ἐν νέων ἀκμῇ τε καὶ φορᾷ θράσους
215 Ἄλλων σὺν ἀλλαῖς φρατρίαις οἰστρουμένων,
Οὗτοι διεκρίνειμεν θυσιον βίον
(Πηγὴ τις, οἵρας, πόντος καθ' ὑδάτων
Γλυκεῖς πικρῶν, ὁσπέρ οὖν πιστεύεται),
Οὗτοι ἐλαύδηνοι πρὸς τῶν φερόντων εἰς βάσιν.
220 Ἐλκοντες αὐτοὶ τ' εἰς τὰ κρείσους τούς γένοντας
Καὶ γάρ με καὶ τούτ' εὐ πεποιήκει θεός.
Συντῆγεν ἀνδρὶ τῷ σοφωτάτῳ φέρων,

Cum ipsis ducibus, creaturam in servitutem redactam,
Muros tubis et cursu vastatos.
Mea etiam addebamus his quae olim celebrata sunt.
• Tuus sum, siebam, et antea et nunc quoque;
195 Tu bis me accipies, possessionem tibi preiosissimam,
Terræ marisque donum, et matris
Prece, et gravissimis terroribus dedicatum.
Tibi vivam, si duplex effugero periculum.
Tu culorem amilles, si me projicias.
200 Etiam nunc discipulus turbine agitur. Excute ergo
Somnum, aut gradere, et stet metus. •
Haec dixi, et cessavit ventorum furor.
Concidit pontus, ac navis recta navigat.
Atque illud etiam existit emolumentum meæ
205 Precis. Coetus omnis, quem navis vehebat,
Pie in magnum Christum affectus abiit,
Duplicem a Deo accipiens salutem.
Rhodium autem prætergressi, paulo post
Ad Eginæum portum (Eginæa enim
210 Navis) secundis navigantes ventis appulimus.
Dehinc Athenæ et litteræ. Quid autem hic egerimus,
Loquantur alii; quomodo in timore Dei
696-697 Vixerimus, primi inter eos qui prima cognoscebant:
Quonodo in juvenitâ flore et audacie æstu,
215 Cum alii aliis sodalibus juncti insanirent,
Tranquillam illic vitam traduxerimus
(Ceu fons quidam, puto, inarius inter aquas
Amaras dulcis, ut vulgo creditur);
Neque ab aliis trahi, qui perniciem ferunt,
220 Sed ipsi potius trahentes amicos ad optimâ quæque.
Namque et hoc beneficium a Deo accepi:
Duxit me et conjunxit cum viro sapientissimo,

213 Πρώτα τὰ πρώτα'. Edit. ad marg. πρώτα δύ-
τες ήγουν πρόσοχημα τῶν εἰδότων τὰ πρώτα, ήτοι τὰ

Χριστιανῶν, primi, id est prestantissimi et
prima norerant, doctrinam scilicet Christian-

METRICA VERSIO.

Ducesque belli, conditas res servitus
Tenet, tubisque mœnia et cursu ruunt :
Addens et hiscœ mira, que in me feceras :
• Bis, inquietam, sum tuus, nunc et prius ;
Bis sumar abs te, non levis possessio,
Æquore dicatum munus et terra tibi,
Voto parentis, et metu gravissimo.
Duplex periculum, te colam, si fugero.
Si me perire siveris, cultor tibi
Peribit. En me turbo discipulum tuum
Jactat. Soporem pelle, vel gradiens metum
Compescere. • Vix haec dixeram, cum protinus
Cadunt procellæ, fertur in rectum ratis.
Accessit obiter hoc meæ lucrum preci.
Nam quos vehebat haec ratis, Christi ad fidem
Omnes remota conferunt sese mora,

B Duplicem salutem cœlitus nacti ex Deo.
Transnavigata mox Rhodo, non post di-
Ad Eginæum littus (hinc enim ratis
Erat) secundis flatibus pervenimus.
Dehinc Athenæ, ac litteræ. Hic que ges-
Exponat alter, ut Dei in sancto metu
Vixerimus, inter principes primi viros :
Juvenesque ut inter fervidos audacia,
Insanientes cum suis gregalibus,
Duserimus illic nos dies placidissime
(Ceu flumen illud, ut ferunt, quod labitur
Salsum per æquor, nec trahit salsuginem).
Non obsecuentes ad malum trabentibus,
Verum trahentes ad bonum charum greges.
Mihi namque dederat insuper donum la-
Me singularis junxerat sapientiae

Μόνων βίου τε καὶ λόγον πάντων ἀνω.
Τίς οὐτος; ή γνώσεσθε ῥαδίως λιαν·
225 Βασιλεος; ἡν, τὸ μέγ' δφελος τοῦ νῦν βίου.
Τοῦτον λόγου τε καὶ στέγης, καὶ σκευμάτων
Κοινωνὸν εἶχον, εἰ τι δεῖ καὶ κομπάσαι,
Συνωρὶς ἦμεν οὐκ ἀσημος Ἑλλάδοι.
Τὰ πάντα μὲν δὴ κοινά, καὶ ψυχὴ μία,
250 Δυοῖν δέουσα σωμάτων διάστασιν.
Οὐδὲ εἰς ἐν ἡμᾶς διαφερόντως ἤγαγε,
Τούτην· θέδις τε καὶ πόθος τῶν κρεισσόνων.
Ἐξ οὐ γάρ εἰς τοσοῦτο θάρσους ἤλθομεν,
255 Ήτος ἐκλαήσαι καὶ τὰ καρδίας βάθη,
235 Ηλέον συνεπίγρθημεν ἀλλήλοις πόθῳ.
Τὸ γάρ δύμδηνωμον πιστὸν εἰς συμφυταν.

Α Τί λοιπόν; ἡ πατρίς τε καὶ βίου τύποι.
Καὶ γάρ πολὺς τέτριπτο τοῖς λόγοις χρόνος·
Ηδη τριακοστὸν μοι σχέδον τοῦτ' ἡν ἔτος.
240 Ἐνταῦθ' ἐπέγνων οὖν εἰς ἡμᾶς πόθον,
Οἷαν τε δέξαν εἶχον οἱ συμπαίστορες.
Παρῆν δὲ καιρός, καὶ παρῆν πολὺς πόνος.
Ἐδει περιπλοκῶν τε καὶ στυγνῶν λόγων
Τῶν ἔξοδίων, μνήμης τ' ἐμπυρευμάτων.
245 Τῷ μὲν βίᾳ τε καὶ μόγις, εἰχαν δὲ δύμας,
Εἰπόντι πολλὰς αἰτίας τῆς ἔξδου.
Ἐμοὶ δὲ καὶ νῦν προτρέχει τὸ δάκρυον
Τῆς τηνικαῦτα συγχύσεως μεμνημένῳ.
Πάντες περιστάντες με σὺν πολλῷ τάχει,
250 Ξένοι, συνήθεις, ἥλικες, διδάσκαλοι,

*Qui unus et vita et eloquio superereminebat omnes.
Quis ille? certe perfacile cognoscetis.*

225 *Basilius erat, aevi nostri magnum adjumentum.*

*Hunc et litterarum, et tecti, et consiliorum
Socium habebam, ac si quid gloriari decet,
Par quoddam eramus, non obscurum in Gracia.*

Communia erant omnia: mens una

230 *Duorum colligans corporum discrepantiam.*

*Quod autem nos in unum præcipue coniuncti.
Illiud erat: Deus, et rerum præstantiorum amor.*

*Ex quo enim ad tantam fiduciam pervenimus,
Ut etiam eloqueremur cordis abdita,*

235 *Arctiore inter nos amore constricti sumus.*

Est enim studiorum consensio ad conglutinationem.

Quid supererat? Patria et vitæ institutum.

Jam enim multum temporis in litteris contritum erat:

Jam fero trigesimum annum attigeram.

240 *Ilic agnovi, quantum in nos amorem,
Quantumque de nobis opinionem haberent condiscipuli.*

Aderat tempus, aderat magnus labor.

Opus erat complexibus ac tristibus verbis,

Ad valedicendum idoneis, ac recordationis incitamentis.

245 *Ac Basilio quidem vix ac ne vix quidem, sed tamen cedunt,*

Cum multis discessus causas proferret.

Mihi vero etiam nunc fluant lacrymæ,

Cum recordor turbationis, quæ tunc accidit.

Omnies cingunt me ex improviso,

250 *Ignoti, familiares, æquales, magistri,*

223 *Βίον τε καὶ λόγον.* Vat. βίον τε καὶ λόγῳ.

225 *Βασιλεος ἡν, τό.* Edit. male Βασιλέως. Benedictini senserant delenda esse hæc verba ἡν τό, quibus deletis, non stat, sed deficit metrum, quod omnino valet illis merito retentis. Nam prius pes duas syllabas habet breves longæ præmissas, secundus longam brevi subjectam, tertius tres breves, quartus iambum, quintus spondænum, et sextus, ut requiritur, iambum alterum. Ut admittatur autem Maurinorum opinio, supponendum esset secundam Βασιλέως syllabam esse longam, et pri-

mam δφελος pariter producendam esse, cum ultraque brevis sit. (CAILLAU).

235 *Συνεσφρίγθημεν.* Coisl. συνεσφρίγημεν.

237 *Ἡ πατρίς.* Tempus jam erat, ut nos in patriam reverteremur, ac certum nobis vitæ genus constitueremus. BILL.

241 *Oλα τε δέξας.* Vat. οῖας τε δέξας.

244 *Μνήμης τ'* Ita Coisl. Edit. οἱ μνήστις — Sic Benedictini, sed non satis bene, cum metrum prorsus deficiat, sexto pede iambum non habente. (CAILLAU).

METRICA VERSIO.

Viro, antebat quique vita et litteris
Omnes. Quis iste? Notum erit vobis brevi.
Basilius, aevi maximum nostri bonum.
Hic litterarum socius et tecti mihi
Erat. Utque paulum glorier, siquidem hoc licet,
Par quoddam eramus splendidum Græcos apud.
Nil proprimum utrique, cuncta sed communia:
Nobis ligabat una mens corpus duplex.
Nil nos at æque junxit, ut cultus Dei,
Præstantiorum servida et cupiditas.
Iuc namque postquam venimus fiduciae,
It ima cordis alteri alter proderet,
In se firmiori vinculo nisi sumus.
Nam par voluntas arctius mentes ligat.

B Quid jam supererat? Patria, et vitæ genus.
Nam tempus ingens fluxerat jam in litteris;
Triginta et annos pene tunc exegeram.
Hic, esset in nos quinam amor sodalium,
Opinioque, compcri certa fide.
Aderat dies jam, magnus et labor simul:
Amplexibusque, tristibusque in exitu
Verbis opus erat, queis amor flaminas capit.
Socio quidem cesseret, noientes licet,
Multæ afferenti, cogerent quæ excedere.
At mihi etiamnun lacrymæ ex oculis fluunt,
Turbationis illius dum sun memor,
Namque universa me cohors æqualium
Cingens, magistri, cogniti, ignoti mibi,

"Ορκοῖς, ὁδηρμοῖς, καὶ τι μιγνύντες βίας
(Τὸ γέρ φιλεῖτε τολμᾶν καὶ τόπο),
'Απρέξ κατείχον· μηδ', ἀν εἰ γένοιστο τι,
Πέμψειν λέγοντες ἔνθεν· οὐδὲ γάρ πρέπον
255 Ἡμῶν Ἀθήνας ἐκπεσεῖν τὰς τιμας.
'Πε δὴ λόγων δώσοντες ἐκ ψήφου κράτος·
"Εώς ἐκαρκίνων (καὶ γάρ ἦν δρυς μόνης
τι; ήντος τοσούτος ἀντιδῆναι καὶ λόγοις),
τού μήν τελείως· καὶ γάρ ἀνθεῖλκεν πατέρες.
260 Πλίστει κρατοῦσας τῶν ὑφ' ἥλιον σχέδιν,
Ἐν δὲ φιλοσοφεῖν τῶν καλῶν ἀφάνιντο,
Γονεῖς τε γῆρας καὶ χρόνῳ παχυποιήσετες.
"Ἐτ' οὖν Ἀθήνας μικρὸν δημιεῖνας χρόνον
Ἐκλέγει μικρῷ λάθρῳ τὴν ἀπόθηταν·

688 689 Adjurant, lamentantur, via etiam aliquid admiscent

(Amor enim suadebat, ut id etiam auderent),
Violenter detinent; nec quidquid acciderit,
Inde dimissuros dicunt; neque enim decere
255 Ut mei damnum faciant venerabiles Athenæ,
Cui litterarum principatum suffragio suo delatatur sunt;
Tandem inflectunt me (sola enim quercus
Talibus lamentis restitisset et verbis);
Non tamen pie: retrahebat enim patria,
260 Fide omnium, quæ sub sole sunt, pene princeps,
la qua philosophari præclarum videbatur,
Tunc etiam parentes senectet et annis ingravescentes.
Cum igitur Athenæ brevi adhuc tempore mansisset,
Profectionem suffiratus sum pene clam:
265 Veni: eloquii specimen dedi, nonnullorum morbo
Obsecutus sum, qui id a me, veluti debitum quoddam, repetebant.
Non enim plausus et strepitos curabam,
Nec molles et coaltae declamationes
Quibus gaudent sophistæ in juvenum cœtibus.
270 Illud enim philosophari ab initio statueram,
Ut Deo projicerem, et alia omnia, et facundiae labores,
Velut qui agros pecudibus pascendos reliquerunt,
Vel aurum congeserunt in maris profundum.
Sed, ut dixi, amicis saltavi.
275 Ille certaminum veluti præludia fuerunt,
Aut prævia initatio majoribus mysteriis.
Opus erat deinceps virilibus consiliis.
Iutus amicos in consilium voco,

254 Πλήμφεται. Vat. πέμπταιν.

255 Ἡμῶν Ἀθήνας ἐκκατεῖται, ut nos emitterent
Athenæ, nobis destituerentur.

256 Κράτος. Litterarum principatum Gregorio of-
ferunt, non tantum ut eloquentiam doceat, sed ut
etiam inter eos quasi princeps sedeat.

265 Τίτην τινεῖντο. Sic appellat nonnullorum
cupiditatem, qui ejus gloria studiosi hoc ab eo po-
stulabant, ut in patriam reversus publicum aliquod
doctrinæ suæ ac facundie specimen ederet.

272 Μητροβότους τὰς οὐραῖς. Ita edit. Coisl.
male sustulit, τάς, ·qua subiata voce metrum pro-
sns deficit, quanquam in contrarium senserint Be-

A 265 Ἡλθον· λόγους ἔθειξα, τὴν τιναν νόσον
"Ἐπιλησ" ἀπαιτούντων με τοῦθ', ὡς τι χρέος.
Οὐ γάρ κρότων ἔμοιγε καὶ φόφων λόγος,
Οὐδὲ βλαχευμάτων τε καὶ λυγισμάτων,
Οἵς οἱ σφροὶ χαίρουσιν ἐν πλήθεις νέων.
270 Πρῶτων δὲ τοῦτο φιλοσοφῆσαι προνθίμην,
Τρίψις Θεῷ καὶ τάλλῳ, καὶ τάνους λόγον,
"Ιψ" οἱ παρέντες μηλοβότους τὰς οὐσίας,
"Η" χρυσὸν ἀθροίσαντες εἰς ἀλμῆς βιθούς.
"Άλλ" ὕστερε εἶπον, τοὺς φίλους ὀργησάμην.
275 Ταῦτ' ἡ ἀγάνων ὀστεαρ ἀγγυμνάσμεται,
"Η" καὶ προτέλεια μειζόνων μυστηρίων.
"Εδεις" δὲ λοιπὸν ἀνθρικῶν βουλευμάτων.
"Ἐνδον" καθίζει τῶν φίλων χριτήριον.

Precibus, querelis, vi quoque admista sinul
(Suadebat id amor), mordicus me detinent,
Atque exequendi mibi potestatem negant,
Neque enim decere dictant nos perdere
Doctas Athenas, ac sinul facundiae
Mihi principatum calculis spondent suis.
Quid multa? Fletor (sola nam tot lacrymis
Verbisque quercus restitisset); nec tamen
Omnino. Nam me patrium contra solum
Trabelat, omnes eminent gentes sive,
Pulchrum ubi putabam me plus studiis dare,
Annisque uterique fractus et senio parens.
Quocirca Athenis immortas paululum,
Subduco furtim pone me, ac repeto domum,

nedictini, cum verbum μηλοβότους secundam &
tertiam syllabam breves habeat. Vide quid infra
pag. 692 dicimus de anapæsto in quarto pede.
(CAILLAU). — Alludit ad Cratelem, qui opes suas pe-
coribus pascendas reliquit, libenterque suam pe-
cuniā in mare projecit. Vide supra, lib. i, sec-
2, carm. x. vers. 229 et 240.

274 Προχησάμην. Edit. ad marg. πέμπται
επονθῇ, lusi parumper.

275 Ταῦτ'. Vat. τοῦτ'.

276 Ηροτέλεια. Ita Vat. et Coisl. Edit. προ-
ταῖα, propylea.

METRICA VERSIO.

B Facundisæ do specimen, his obsequens,
Hoc qui exigebant, debitum quoddam velut.
Nam nulla cura me tenebat plausum,
Nec garriendi molliter cupiditas,
Juvenum in catervis quæ sophistas afficit.
Atque institutum est hoc mihi primiæ, Deo,
Ut quævis alia, sic studia facundias
Projicere, ut agros pecudibus quidem suos
Liquere, ab aliis sunt opes jactæ in mare.
Ast hoc amicis, ut prius dixi, daba.
Prælusiones seriæ pugnæ bæc erant,
Atque altiora limen ad mysteria.
Consilia digna posceret cum iam viro
Ætas, amicos consulit, mentis neæ

Τεμῶν λογισμῶν γηγείων παραινετῶν.
 280 Στρόμβος κατεῖχε τὴν θηήν δεινὸς φρένα,
 Τὸν κρείσσον ἐκεῆτοῦντος ἐν τοῖς κρείστοσι.
 Τὸ μὲν τὰ σφράδες εἰς βυθοὺς βῆψαι, πάλαι
 Δεδογμένον τ' ἦν, καὶ τότε ἡρεσκε πλέον.
 Αὐτῶν δὲ μοι σκοποῦντι τῶν θείων δῶν
 285 Οὐ δέστον εὑρεῖν τὴν ἀμείνων καὶ λίλαν.
 'Αλλων γάρ εἰνεκ' ἄλλο καλὸν ή κακὸν
 Ἐφαίνεθ', ὥστε περ πολλαχού τῶν πρακτῶν.
 Τοιοῦτο τούμδην, ὡς τινὶ προσεικάσαι·
 Μικράν τιν' οἶον ἐννοῶν ἐκδημίλαν·
 290 Πλοῦν μὲν πεφύγειν, καὶ πόνους θαλασσίους,
 'Οδὸν δὲ ἀνίχνευον ή τις εὐπορωτέρα.
 'Ηλίαν εἶχον ἐν λόγῳ τὸν Θεοβίτην,
 Καὶ τὸν μέγαν Κάρμηλον, ή ξένην τροφήν,

Α Τοῦ Πρυδρόμου τὸ κτῆμα τὴν ἐρημίαν,
 295 Πιλίδων ιωναδάκ τὸν δισκευον βίον·
 Θείων τε Βίθλων αὐθίς ἐκράτει πόθος,
 Καὶ Πνεύματος φῶς ἐν Λόγου θεωρίῃ,
 Πρᾶγμ' οὐκέτι μητρὸς ἔργον, οὐδέ τησυχίας·
 'Εως ἐπ' ἄμφω πολλάκις μετακλιθεῖς.
 300 Τέλος διαιτῶ τοῖς πόθοις τούτον τρόπον,
 Καὶ τὴν πλάνην ἐστησα τοῦ νοῦ μετρίως.
 'Ορῶν γάρ οὓς μὲν πρακτικὸς τέρπει βίος,
 'Άλλος μὲν δυνατὸς χρησίμους τῶν ἐν μέσω,
 Αὐτοῖς δὲ ἀχρήστους καὶ κακοὺς στροβουμένους,
 305 Ήξεν τὸ λειόν ήδος ἐκυμαίνεται·
 Τοὺς δὲ ἐκτὸς δυταῖς εὐσταθεῖς μὲν παῖς πλέον,
 Καὶ πρὸς θεὸν βλέποντας ησύχω νοῦ,
 Αὐτοῖς μόνοις δὲ χρησίμους φιλτρῷ στενῷ.

Mearum cogitationum sinceros monitores.

280 Delinebat autem meam mentem vebemens turbo,
 Cum inter ea quæ præstantiora sunt, id quod præstantius est, quererem.

Ac ea quidem, quæ carnis sunt, in profundum projicere,
 Dudum statutum erat, tuncque placebat magis.

Consideranti autem mihi ipsas vias, quæ ad Deum ducunt,
 285 Quænam melior sit et plana, non facile erat invenire.

Aliud enim, aliorum habita ratione, bonum aut malum
 Videbatur, ut sæpe sit, ubi quid agendum est.

Res meæ, ut eas alicui assimilem exemplo, sic se habeant :

690-691 Longam veluti quamdam peregrinationem mediabar;

290 Navigationem quidem effugeram et maris labores,

Sed vestigabam quænam expeditior esset via.

Magni faciebam Elian Thesbiten,
 Ac inclytum Carmelum, et cibum insolitum,

Desertum Præcursoris possessionein,

295 Filiorum Jonadab vitam sine apparatu;

Sed me rursus tenebat sacrorum Librorum amor,

Ac Spiritus lumen in consideranda Scriptura,

Res cum deserto et quiete non conveniens :

Donec in utramque partem sæpe delatus,

300 Tandem inter desideria mea sic litem dirimo,

Satisque mentis agitationem cohibui.

Videns enim quos actuosa delectat vita,

Eos aliis quidem utiles esse, his nempe qui in sæculo vivunt,

Sibi autem inutiles, ac malis agitari,

305 Ex quibus placidi mores concutiuntur :

Eos autem qui vale sæculo dixerunt, stabiliores quidem esse,

Ac in Deum placida mente respicere,

At sibi solis prodesse angusta charitate,

297 Εἳτε Λόγου θεωρίᾳ. In doctrine fideique contemplatione, eruditæ Scripturarum contemplatione. COMBER.

298 Πρᾶγμ'. Gregorium et Basilium in solitudine Scripturarum studio incubuisse constat : de con-

tentioso igitur studio Scripturarum censendus est loqui Gregorius, cum ait, rem esse quæcumque in deserto non conveniat.

308 Φλιτρῷ στεφ. Angusta charitate, nulla scientia aliorum, sed sui tantum cura occupati.

METRICA VERSIO.

Agitationum queis fruor monitoribus.

Animum premebat nam gravis turbo meum,
 Dum quæro primas in bonis quidnam ferat.
 Ac jam quidem pridem steterat, haud me dare
 Carni : placebat idque tum multo magis.
 Ac cogitanti de viis gratis Deo,
 Præstantiore non erat promptum mihi
 Reperire. Namque, rebus in multis velut,
 Aliiquid habebant commodi atque incæmodi
 Ambæ; utque nostrum comparent euidam rei
 Statuum, volutans mente iter longissimum,
 Maris labores providus effugeram ;
 Scrutabar autem prouior quænam via
 Esset. Subibat Elias menti meæ,
 Carmelus ejus, et novum victimus genus,

B Et solitudo ; Prodromi dulces opes,
 Ac vita simplex filiorum Jonadab.
 Contra sacrorum me sitia Voluminum
 Trahebat, hincque prodiens lux Spiritus :
 Ad quod profecto sola non quadrant loca.
 Utramque porro flexus in partem diu,
 Hoc ipse litem transigo tandem mode,
 Animique fluctus comprimo. Namque hos videns,
 Rebus gerendis quos juvat se addicere,
 Aliis quidem esse commodos, non at sibi,
 Versentur ut qui gravibus in tumultibus,
 Menti quietem qui, velut fluctus, movent :
 At qui foris sunt, hos quidem tranquillius
 Vivere, Deumque mente placida cornere,
 Ast esse solis utiles sibi, asperam

Καὶ ζῶντας ἔξαλλόν τε καὶ τραχὺν βίον,
310 Μέστην τὸν ἡλίθον ἀζύγων καὶ μιγάδων,
Τῶν μὲν τὸ σύννουν, τῶν δὲ τὸ χρηστὸν φέρων.
Προσῆν δὲ μεῖζον καὶ χάρις τῶν τιμέων,
Λέγω δὲ τοὺς φύσαντας, οἵς ὑπόχρεως.
Τούτων τὸ γῆρας (καὶ γὰρ εὐεξέστατον,
315 Γονεῦσι πρώτην ἐκ Θεοῦ τιμὴν νέμειν,
Ἐξ ὧν ὑπάρχει καὶ τὸ γινώσκειν Θεόν)
Ἐολπὸν, ἕστηριζον ἐκ παντὸς σύνενος.
Ἐχειραγώγουν, ὡς ἐμαυτῷ δεξιὸν
Θεῖναι τὸ γῆρας, γῆρας λεούμενος.
320 Θερζόμεν γάρ οἴτα περ καὶ σπειρομεν.
Τοῦτ' ἡ μέρος μοι φίλοσόφου παιδεύσεως,
Τὸ μὴ δοκεῖν τὸν πρώτον ἔκπονεν βίον,
Εἶναι δὲ μᾶλλον, η δοκεῖν, Θεῷ φίλον·

Α Στέργειν μὲν οὖν δεῖν φόμην καὶ προστικούς,
325 "Οσοι λεόργαστ ἐκ Θεοῦ τιμὴν τινα,
Λαοὺς ἀγοντες ἐνθέοις τελέσμασι.
Πλείων δ' ἐμ' εἶχε τῶν μοναστικῶν πόθος,
Καὶ περ δοκοῦντα συντετάχθαι πλεῖστι.
Τρόπων γάρ εἰναι τὴν μονὴν, οὐ συμάτων.
330 Τὸ βῆμα δ' ἡν μοι σεπτὸν, ἀλλ' ἐστηκότι
Πόρρωθεν, ὡς φῶς τῆλου τῶν ὑψών
Ταῖς ἀσθενούσαις. Πάντ' ἀν τῆλπιστα πλέον
Ἴη τοῦτο δέκαστον, ἐν πολλαῖς στροφαῖς βίον.
Μηδὲν μέγ' εἰπης συντόμως, δυνθρωπος διν.
335 'Ἄει καλούει τᾶς ἐπάρσεις ὁ φθόνος.
Μηδὲν λάθῃς ἔξωθεν, τάμι δὲ σκόπει.
Οὕτω φρονοῦντι δεινὸς ἐμπίπτει κλόνος
"Ο γάρ πατήρ με, καὶ περ ὅκριβέστατα

Vitamque insolitam et asperam traducere,
310 Medium inter utrosque viam ineo,
Meditari ut hi, prodesse ut illi, statuens.
Huc accedebat magis quidquam, gratia hominum vel erubilium,
Eos dico qui me generant, et quibus debitor eram.
Ilorum senectutem (id enim maxime piuum est
315 Parentibus primum honorem, ex Dei prescripto, deferre.
Per quos illud etiam contigit, ut nosceremus Deum),
Horum, inquam, senium sovebam, firmabam tuis viribus:
Manu duebam, ut mihi prosperara
Pararem senectutem, dum me senectutis miseret.
320 Talia enim metimus, qualia seminavimus.
Haec pars erat philosophias meas,
Non videri primariae vitæ labores exactilare,
Magisque eas, quam videri, Deo amicum:
Diligendos quidem putabam etiam actuosos,
325 Quotquot a Deo honorem aliquem sortiti
Populos regunt divinis mysteriis.
692-693 Sed major me tenebat vitæ monastice amor,
Quamvis viderer inter multos versari;
Morum enim esse monasticam vitam, non corporum.
330 Thronus autem episcopalis erat mihi venerabilis
Procul, velut solis lux oculis
Infirmioribus. Quidvis potius speravi
In variis vitæ vicissitudinibus, quam id me acceptum.
Nihil magni asseras temere, cum homo sis.
335 Ea semper deprimit invidia, que alte assurgunt.
Ne aliunde exempla suuas, sed mea spectes.
Ita sentienti gravis incidit tempestas.
Meus pater, quamvis accuratissime

310 Μεγάδων. Ita edit. in marg. Male in tex: u
μεγάδων.

315 'Ex Θεοῦ. Ex Dei prescripto. Ita Benedic-tini, qui forsitan melius cum Billio vertissent pri-mum post Deum. (CAILLAU)

321 Παιδεύσεως. Ita Vat. et edit. in marg. Male:

in textu παιδεύσεων.

322 Πρώτον ἀποτελεῖν βλογ. Hoc primum mihi
cure ac studio fuit, ut quamvis τῶν ἀσχητῶν, hoc
est eorum, qui totos sese ad Dei cultum contulerunt.
more ricerem, operam darem, ne quisquam hoc sci-
ret, solo nimis Deo contentus. BILL.

METRICA VERSIO.

Vitamque, nimis et segregem traducere :
Media inter illos bosque procedo via,
Meditans ut isti, communis illorum senulans.
Suberatque, causa gravior, ut parentibus
Cultum exhiberem, non piger, quem debo.
Horum senectam (nam quid est magis piuum,
Quam primum honorem post Deum satoribus
Præbere, per quos nos quoque Deum noscimus?)
Meis sovebam sedulus pro viribus.
Hanc fulciebam, communis ut mihi redderem
Senium, senectam languidam ipsorum sovens.
Nam quale semen, talis est messis quoque.
Vitæque sanctæ pars erat res hæc mihi,
Ut ne viderer principem vitam sequi,
Petius sed essem, quam viderer, Numini

B Gratius. Colendos ac quidem rebar quoque
Ribus gerendis deditos, quique ex Deo
Honorem adepti sacra per mysteria
Plebeum gubernant: attamen monachos magis
Exoscularab, pluribus iustus licet.
Nam vita monachum, nou locutus, facit.
Augusta quædam res erat sacer mihi
Thronus, remoto sed procul, Phœbri ut jubar
Luminibus ægris. Omnia putabam prius
Fore, quam tot ævi sumerem hunc in fluctibus
Magni loquare nil levis, cum sis homo.
Semper superbos improbus livor premit.
Exempla longe ne petas: me conspice.
Sic sentientem turbo me sevus rapit.
Nam genitor, celsi mens ei notissima

Γνώμην γινώσκων τὴν ἐμήν, οὐκ οἶδ' ὅσεν,
 340 Τίσως δὲ φίλτρῳ πατρικῷ κινούμενος
 (Δεινὸν δὲ φίλτρον ἔστι σύν γ' ἔξουσίᾳ),
 Ός δὲν κατάτχοι ταῖς πέδαις τοῦ Πνεύματος,
 Όν τ' εἶχε τιμῆσει τοῖς ἀμενοσί,
 Κάμπτει βιαλῶς εἰς θρόνους τοὺς δευτέρους.
 345 Οὔτω μὲν οὖν ἡλγησα τῇ τυραννίδι
 (Οὕτω γὰρ δὲλλως τούτο καλεῖν ισχύω,
 Καὶ μοι τὸ θεῖον Πνεῦμα συγγινωσκέτω
 Οὕτως ἔχοντι), ὥστε πάντων ἀθρόως,
 Φίλων, φυσάντων, πατρίδος, γένους λυθεῖς,
 350 Ός οἱ μώμπι τῶν βοῶν πεπληγέτες,
 Εἰς Πόντον ἤλουν, τῆς ἀνίας φάρμακον
 Θήσων ἐμαυτῷ τῶν φίλων τὸν ἔνθεον.
 Έκεὶ γὰρ ἤσκει τὴν Θεοῦ συνουσίαν

Α Νέφεις καλυφθεὶς, ὃς σοφῶν τις τῶν πάλαι·
 : 355 Βασιλείος ὑπός ἦγ, ὁ νῦν μετ' ἀγγέλιον.
 Τούτῳ τὸ λυπούν ἐξεμάλθασσον φρενός.
 'Επεὶ δ' ὁ μὲν γῆρας τε κάμνων καὶ πόθω
 'Εδεῖτο πολλὰ παιδὸς ὁ χρηστὸς πατήρ,
 Τιμὴν παρασχεῖν ταῖς τελευταῖς πνοαῖς,
 360 Έμοι δὲ ἐπεσσεν ὁ χρόνος τὴν συμφορὰν,
 Ός μῆποτ' ἐχρῆν, αὖθις ἐς βυθὸν τρέγω,
 Δείσας στεναγμὸν πατρικῶν κινημάτων,
 Μή μοι τὸ φίλτρον εἰς κατάραν ἐκπέσῃ·
 Τοιοῦτον ἔστιν ἀπλότης ὥργισμένη.
 365 Μικρὸν μέσον τι, καὶ πάλιν τρικυμία,
 Οὐκ ἔστιν εἰπεῖν δοσὸν ἄγριωτέρα.
 Οὐδὲν δὲ γείρον πάντα γνωρίται φίλοις.
 'Αρχήν τιν' ἐπραττ' οὐμὸς ἀδελφὸς κοσμικήν·

Sententiam meam nosceret, nescio unde,
 340 At forte, paterno amore permotus

(Magnam enim habet vim amor cum potestate conjunctus),

Ut me constringeret vinculis Spiritus,
 Et quod habebat præstantius, eo me decoraret,

Incurvat violenter, ut secundas sedes teneam.

345 Tantus ergo dolor mihi inustus tyrannide
 (Non dum enim alio nomine hoc appellare possum,
 Mihique Spiritus divinus ignoscat

Sic affecto), ut omnibus subito

Amicis, parentibus, patria, cognatis solutus,

350 Velut boves asili spiculo puncti,

In Pontum venerim, mœroris remedium

Conciliaturus mihi, amicum Deo plenum.

Illi enim exercebat contubernium cum Deo,

Nube cooperitus, ut antiquus ille sapiens :

355 Basilius is erat, qui nunc cum angelis est.

Per hunc molestiam animi deliniebam.

Sed cum senio laborans et desiderio mei,

Multa cum prece rogaret filium optimus parens,

Ut honorem exhiberem extremitis halitibus,

360 Cumque mihi tempus calamitatem coqueret,

Quod quidem nunquam oportuisset, rursus in profundum curro,

Veritus gemitum paternæ comitionis,

Ne mihi amor in maledictionem excideret;

Eiusmodi est simplicitas ira percita.

365 Paulum effluxit temporis, et rursum tempestas,

Quæ quanto acerbior fuerit, non facile dictu est.

694-695 Sed nihil nocebit omnia amicis enarrare.

Munus quoddam exercebat frater meus sacerdote,

346 Τοῦτο καλεῖν. Ita Vat. Edit. τοῦτ' ὀνομάζειν, sed male, quia metrum deficit. — Sic Benedictini, qui mendum alio mendo correxisse videntur, cum prior verbi καλεῖν syllaba brevis sit : nisi forte tres syllabas in hoc verbo admiserint dividendo ultimam diphthongam. Forte melius servaretur lectio editorum, cum anapæstum iambis non prorsus

repugnare etiam in sedibus legitimis notaverin. Scal. et Arnal. p. 176, ut videre est apud Morell. Thesaur. pag. 9, sect. 4, not. u. Forte melius τοῦτο γε καλεῖν. (CAILLAU).

354 Σογωρ τις τῷ πάλαι. Moses.

362 Κινημάτων. Edii. ad marg. μηνιμάτων, indignationis.

METRICA VERSIO.

Mea esset, unde motus haud equidem scio,
 Aīor paternus forsas hunc induxerat
 (Amor at, potestas cui comes, vim maximam
 Ilabet), ut catenis Spiritus me astringeret,
 Daretque honores, quos habebat maximos,
 Per viā secundis collocat me in sedibus.
 Quia mihi tyrannis tam gravis menti fuit
 (Hanc rem vocare non enim possum secus :
 Ignoscat autem sancta Mens, queso. id mihi),
 Ut mox sodales, mox parentes et meos,
 Mox et propinquos deserens, patrium et larem,
 Ut sævo asili spiculo puncti boves,
 In Pontum abirem, pellerem ut curas graves,
 Luctusque, amici melleo amplexu fruens :
 Vegebat illic maximo qui cum Dco,

B Moses ut olim, nube sub densa latens.

Erat hic Basilius, qui modo inter angelos

Vivit : levabat tædium hic mentis meæ.

At cum senecta quassus, et cupidine
 Nostri, rogaret me parens obnixius,
 Ut me propinqui jam neci miseresceret,
 Ac coctus esset jam meus tandem dolor,
 Quod contigisse haud debuit, rursum in mare
 Feror, parentis anxios gemitus timens,
 Amoris in me ne loco diras preces
 Conciperet, ut fit, cum furit benignitas
 Contempla. Paulo post caput rursus nova
 Procella multo sævior nostrum petit.
 Hanc quin amicis indicem, nihil velat.
 Munus gerebat publicum quoddam meus

Καὶ ζῶντας ἐξαλλόν τε καὶ τραχὺν βίον,
310 Μίστην τὸν ἡλιθον ἀγάνγων καὶ μιγάδων,
Τῶν μὲν τὸ σύννονυν, τῶν δὲ τὸ χρηστὸν φέρων.
Προστὴν δὲ μεῖζον καὶ χάρις τῶν τιμίων,
Λέγω δὲ τοὺς φύσαντας, οἵς ὑπόχρεως.
Τούτων τὸ γῆρας (καὶ γάρ εὐεξεῖστατον,
315 Γονεῦσι πρώτην ἐκ Θεοῦ τιμήν νέμειν,
Ἐξ ὧν ὑπάρχει καὶ τὸ γινώσκειν Θεὸν)
Ἐθαλπόν, ἔστηριζον ἐκ παντὸς σύνους.
Ἐχειραγάνγουν, ὡς ἐμαυτῷ δεξιὸν
Θεῖναι τὸ γῆρας. Γῆρας ἐλεύθερος.
320 Θερπίζομεν γάρ οἴδα περ καὶ σταύρομεν.
Τοῦτ' ἦν μέρος μοι φιλοσόφου παιδεύσεως;
Τὸ μὴ δικεῖν τὸν πρύτανον ἔκπονεν βίον,
Εἶνα: δὲ μᾶλλον, ηδοκεῖν, Θεῷ φίλον·

Α Στέργειν μὲν οὖν δεῖν φόδμην καὶ πρακτικούς,
325 Ὅσοι λελόγχαστο εἰς Θεοῦ τιμὴν τινα,
Λαοὺς διγοντες ἐνθέοις τελέσματι.
Πλείων δ' ἔμ' είχε τῶν μοναστικῶν πόθος,
Καὶ περ δοκοῦντα συντετάχθαι πλείστοι·
Τρόπουν γάρ εἶναι τὴν μονὴν, οὐ σιμάτων.
330 Τὸ βῆμα δ' ἦν μοι σεπτὸν, ἀλλ' ἐστιχόν
Πόρθιοντεν, ὡς φῶς τῇσι τῶν ὕψεων
Ταῖς ἀσθενούσαις. Πάντες δὲν ἡλιπίστα πλέον
Ἔτι τούτο δέξασθαι, ἐν πολλαῖς στροφαῖς βίον.
Μηδὲν μέγ' εἰπῆς συντόμως, δινθρωπός εἰν.
335 Ἀλλ' ξολούσι τὰς ἐπάρσεις ὁ φθόνος.
Μηδὲν λάθης ἔξωθεν, τάμα δὲ σκόπει.
Οὕτω φρονοῦντες δεινὸς ἐμπίπτει κλόνος
Ὁ γάρ πατέρ με, καὶ περ ἀκριβεστατα

Vitamque insolitam et asperam traducere,
310 Medium inter utrosque viam ineo,
Meditari ut hi, prodesse ut illi, statuens.

Huc accedebat magus quidpianu, gratia hominum venerabilium,
Eos dico qui me genuerant, et quibus debitor eram.

Illorum senectutem (id enim maxime pius est
315 Parentibus primum honorem, ex Dei prescripto, deferre,
Per quos illud etiam contigit, ut nosceremus Deum),

Horum, inquam, senium lovebam, Urnabani τοις viribus:
Manu ducebam, ut mihi prosperain

Pararem senectutem, dum me senectutis miseret.
320 Talia enim metimus, qualia seminavimus.

Hæc pars erat philosophia meæ,
Non videri primaria vitæ labores exanthlare,

Magisque esse, quam videri, Deo amicum:
Diligendos quidem putabam etiam actuosos,

325 Quotquot a Deo honore aliquem sortiti

Populos regunt divinis mysteriis.

692-693 Sed major me tenet vitæ monastice angor,
Quamvis viderer inter multos versari;

Morum enim esse monasticam vitam, non corporum.

330 Thronus autem episcopalis erat mihi venerabilis

Procul, velut solis lux oculus

Infirmioribus. Quidvis potius speravi

In variis vitæ vicissitudinibus, quam id me accepturum.

Nihil magni asseras temere, cum homo sis.

335 Ea semper deprimit invidia, que alte assurgunt.

Ne aliunde exempla suuas, sed mea species.

Ita sentienti gravis incidit tempestas.

Meus pater, quamvis accuratissime

310 Μηδόων. Ita edit. in marg. Male in textu μηγάδων.

315 Ex Θεοῦ. Ex Dei prescripto. Ita Benedictini, qui soisan melius cum Billio veitissent pri- mum post Deum. (CALLAU)

321 Παιδεύσεως. Ita Val. et edit. in marg. Male

in textu παθεύσεων.

322 Πρώτον ἐπορεύθοι. Hoc primum : curæ ac studio fuit, ut quoniam τὸν ἀστραπὸν, τὸν est eorum, qui totos sese ad Dei cultum conseruerunt, more riterem, operam darem, ne quisquam hoc u- ret, solo nimis Deo contentus. BILL.

METRICA VERSIO.

Vitamque, nimis et segregem traducere :
Media inter illos hosque procedo via,
Meditans ut isti, communodum illorum æmulans.
Suberatque, causa gravior, ut parentibus
Cultum exhiberem, non piger, quem debeo.
Ilorum senectan (nam quid est magis pius,
Quam primum honorem post Deum satoribus
Præbere, per quos nos quoque Deum noscimus?)
Meis lovebam sedulus pro viribus.
Hanc fulciebam, communod ut mihi redderem
Scium, senectam languidam ipsorum sovans.
Nam quale semen, talis est messis quoque.
Vitæque sanctæ pars erat res bæc mihi,
Ut ne viderer principem vitam sequi,
Uelius sed essem, quam viderer, Numini

B Gratus. Colendos ac quidem rebar quoque
Rebus gerendis deditos, quique ex Deo
Honorem adepti sacra per mysteria
Piebem gubernant : atlamen monachos magis
Exosculabar, pluribus mistus licet.
Nam vita monachum, noui locus solus, facil.
Augusta quædam res erat sacer mihi
Thronus, remoto sed procul, Phœbū ut jubar
Luminibus ægris. Omnia putabam prius
Fore, quam tot ævi sumerent hunc in fluctus
Magni loquare nil levis, cum sis homo.
Semper superbos improbus livor premit.
Exempla longe ne petas : me conspice.
Sic sentientem turbo me savus rapit.
Nam genitor, celsi mens ei notissima

Γνώμην γινώσκων τὴν ἐμήν, οὐχ οἰδ' θεον,
 340 Ἰσως δὲ φίλτρῳ πατρικῷ κινούμενος
 (Δεινὸν δὲ φίλτρον ἔστι σὺν τῷ ἑξουσίᾳ),
 'Ως δὲν κατάσχοι ταῖς πέδαις τοῦ Πνεύματος,
 'Ων τ' εἶχε τιμῆσει τοῖς ἀμείνοσι,
 Κάμπτει βιαλίς εἰς θρόνους τοὺς δευτέρους.
 345 Οὔτω μὲν οὖν ἡλγησα τῇ τυραννίδι
 (Οὐπω γάρ ἄλλως τοῦτο καλεῖν ισχύω,
 Καὶ μοι τὸ θεῖον Πνεῦμα συγγινωσκέτω
 Οὕτως ἔχοντε), ὥστε πάντων ἀθρόως,
 Φίλων, φυσάντων, πατρίδος, γένους λυθεῖς,
 350 Ως οἱ μάωπι τῶν βοῶν πεπληγότες,
 Εἰς Πόντον ἤλθον, τῆς ἀνίας φάρμακον
 Θῆσαν ἐμαυτῷ τῶν φίλων τὸν ἔνθεον.
 'Εκεὶ γάρ ἥσκει τὴν Θεοῦ συνουσίαν

Α Νέφεις καλυψθεὶς, ὃς σοφῶν τις τῶν πάλαι·
 : 355 Βασιλείος ὁντος ἦν, δὲ νῦν μετ' ἀγγέλουν.
 Τούτῳ τὸ λυποῦν ἐξεμάλθασσον φρενός.
 'Ἐπεὶ δὲ μὲν γῆρας τε κάμνων καὶ πόθῳ
 'Ἐδεῖτο πολλὰ παιδὸς δὲ ψητὸς πατήρ,
 Τιμὴν παρασχεῖν ταῖς τελευταῖς πνοῖς,
 360 Ἐμοὶ δὲ ἐπεσεῖν δὲ χρόνος τὴν συμφορὰν,
 'Ως μῆποτ' ἐχρῆν, αὖθις ἐς βυθὸν τρέγω,
 Δείσας στεναγμὸν πατρικὸν κινημάτων,
 Μή μοι τὸ φίλτρον εἰς κατάραν ἐκπέσῃ'
 Τοιοῦτόν ἐστιν ἀπλότης ὡργισμένη.
 365 Μικρὸν μέσον τι, καὶ πάλιν τριχυμία,
 Οὐκ ἔστιν εἰπεῖν δοσὸν διγριωτέρα.
 Οὐδὲν δὲ γέλον πάντα γνωρίσαι φίλοις.
 'Αρχήν τιν' ἐπραττ' οὐ μόνος ἀδελφὸς κοσμικήν·

Sententiam meam nosceret, nescio unde,
 340 At forte, paterno amore permotus
 (Magnam enim habet vim amor cum potestate conjunctus),
 Ut me constringeret vinculis Spiritus,
 Et quod habebat præstantius, eo me decoraret,
 Incurvat violenter, ut secundas sedes teneam.
 345 Tantus ergo dolor mihi inustus tyrranide
 (Nondum enim alio nomine hoc appellare possum,
 Mihique Spiritus divinus ignoscat
 Sic affecto), ut omnibus subito

Anicis, parentibus, patria, cognatis solitus,
 350 Velut boves asili spiculo puncti,
 In Pontum venerim, mœroris remedium
 Conciliaturus mihi, amicum Deo plenum.
 Illic enim exercebat contubernium cum Deo,
 Nube coopertus, ut antiquus ille sapiens:
 355 Basilius is erat, qui nunc cum angelis est.
 Per hunc molestiam animi deliniebam.

Sed cum scio laborans et desiderio mei,
 Multa cum prece rogaret filium optimus parens,
 Ut honorem exhiberem extremis halitibus,
 360 Cumque mihi tempus calamitatem coqueret,
 Quod quidem nunquam oportuisset, rursus in profundum curro,
 Veritus gemitum paternæ commotionis,
 Ne mihi amor in maledictionem excideret;
 Ejusmodi est simplicitas ira percita.
 365 Paulum effluxit temporis, et rursum tempestas,
 Que quanto acerbior fuerit, non facile dictu est.
694-695 Sed nihil nocebit omnia amicis enarrare.
 Munus quoddam exercebat frater meus sacerdare,

346 Τοῦτο καλεῖται. Ita Vat. Edit. τοῦτον δοματίουν. sed male, quia metrum deficit. — Sic Benedictini, qui mendum alio mendo correxisse videntur, cum prior verbi καλεῖν syllaba brevis sit: nisi forte tres syllabas in hoc verbo admiserint dividendo ultimam diphthongam. Forte melius servaretur lectio editorum, cum anapæstum iambis non prorsus

repugnare etiam in sedibus legitimis notaverin. Scal. et Arnal. p. 176, ut videre est apud Morell. Thesaur. pag. 9, sect. 4, not. v. Forte melius τοῦτο τε καλεῖται. (CAILLAU).

354 Σοφῶν τις τῷ πάλαι. Moyses.

362 Κιρημάτων. Edii. ad marg. μηνιμάτων, indignationis.

METRICA VERSIO.

Mea esset, unde motus haud equidem scio,
 Aīnor paternus fōrgān hunc induxerat
 (Amor at, potestas cui comes, viu maximam
 habet), ut catenis Spiritus me astringeret,
 Daretque honores, quos habebat maximos,
 Per viu secundis collocat me in sedibus.
 Quæ mihi tyrannis tam gravis menti sunt
 (Hanc rem vocare non enim possum secus:
 Ignoscat autem sancta Mens, quæso, id mihi),
 Ut mox sodales, mox parentes et meos,
 Mox et propinquos deserens, patrium et larem,
 Ut saeo asili spiculo puncti boves,
 In Pontum abirem, pellerem ut curas graves,
 Luctusque, amici melleo amplexu fruens:
 Degebat illic maximo qui cum Deo,

B Moses ut olim, nube sub densa latens.
 Erat hic Basilius, qui modo inter angelos

Vivit: levabat tædium hic mentis meæ.
 At cum senecta quassus, et cupidine
 Nostri, rogaret me parens obnixius,
 Ut me propinquui jam neci iniseresceret,
 Ac coctus esset jam meus tandem dolor,
 Quod contigisse haud debuit, rursum in mare
 Feror, parentis anxios gemitus timens,
 Amoris in me ne loco diras preces
 Conciperet, ut fit, cum furit benignitas
 Contempnia. Paulo post caput rursus nova
 Procella multo sævior nostrum petit.
 Hanc quin amicis indicem, nihil velat.
 Munus gerebat publicum quoddam meus

'Αδελφός ούμδος! ὁ κάκισθ', δυνον σύνειει!

370 "Ηδ' ἡμί ταμείων πίστις. Ἐν δ' ἀρχῇ μέσῃ
Θυήσκει, κυνῶν δὲ πλῆθος ἔξανταταῖ
Τοῖς τοῦ θανόντος χρήμασι καὶ λειψάνοις.
Πάντ' ἐπεράσσον οἰκέται, ἔνοι, φίλοι.
Τίς γάρ πεσόντες οὐ ξυλεύεται ὅρυς;

375 Ἔγὼ δ' ὅσων μὲν ἤκει εἰς ἐμὸν λόγον,
Οὗτοις δὲ ζεισι πραγμάτων ἐπιδρομάς.
Πηγὴν γάρ εἰμι ῥέδως μετάρποιον.
"Ομίς δ' ἀνάγκη πάντα τῷ καλῷ πατέρι
Συνδιαφέρειν, καὶ χρηστὰ καὶ τάνατία,

380 Κοινωνὸν δυτα πραγμάτων, οὐ χρημάτων.
"Ως δ' οἱ βάσιν τοπρώτον ἐμπεπηγότες,
"Απαξ διλειθήσαντες, εἰς χρημανοῦ βάθος
Πίπουσιν, οὐκέτ' δυτες αὐτῶν ἄγκρατες.

Α Οὐτῶς ἔμοιγες τῶν κακῶν γεγευμένῳ,
385 "Ἄλλοις ἐπ' ἄλλο δεινὸν ἔκηγειρετο.
"Ηέν ποδ' ἡμίν (τὰν μέσω σιγήσομει,
Τοῦ μὴ δοκεῖν βιάστημον ἐκρέπειν λόγον
Κατ' ἀνδρὸς, δην νῦν εὐλογῶν ἐπαυσάμην),
"Άλλ' ἤκειν τῶν φίλων δ φίλτατος

390 Βασιλειος; (οἱ μοι τῶν λόγων! ἕρω δ' ὅμως)
"Άλλος πατήρ μοι φορτικώτερος πολὺ.
Τὸν μὲν γάρ ἔχρην καὶ τυραννοῦντα στέγειν.
Τὸν δὲ οὐκ ἀνάγκη, τῆς ἀταιρίας χάριν
Βλάστην φερούσης, οὐκ ἀπαλλαγὴν κακῶν.

395 Οὐκ οἴδε ἐμαυτοῦ τὰς ἀμαρτίας πλέον,
Αἱ πολλὰ δὴ μι πολλάκις δεδήχασι,
Μέμφομ', ὑπερβάντος ὡς δει νέου
Τοῦ συμπεσόντος, ή σε τῆς ἐπάρσεως,

Frater meus! O nequissime, quam potens es!
370 Erat autem thesaurorum custos. Medio autem in munere
Moritur, canumque multitudo assilit
In defuncti pecuniam, et quidquid reliquerat.
Omnia dilacerant famuli, extranei, amici.
Quis enim, collapsa queru, non sibi ligna comparat?
375 Ego autem, quantum ad me attinet,
Nunquam timuissam negotiorum incursiones:
Avis enim sum facile avolans.
Sed tamen necesse erat omnia cum præclaro patre
Sustinere, et prospera et adversa,
380 Participemque negotiorum, non pecuniae.
Quemadmodum autem, qui stolidū fixerunt gradum,
Semel labantes, in præcipitii fundunt
Incidunt, sui jam non compotes,
Sic mihi, postquam mala degustavi,
385 Alio ex aliis molestiæ exortæ sunt.
Venit quondam nobis (media prætermissito,
Ne videar crimen inferre
Viro, quem modo laudibus extuli),
Sed venit nobis omnium amicissimus,
390 Basilius (o quid dicturus sum? dicam tamen),
Alius mibi pater longe durior.
Illum enim ferre oportebat, etiamsi tyrannidem exerceret:
Istius autem ferendi necessitatem non imponebat
Amicitia damnum serens, non liberans a malis.
395 Nescio an mea potius peccata,
Quæ multum me ac sæpe moniorderunt,
Incusem (effervescit semper ut recens
Id quod accidit); an tuam elationem,

374 Τί γάρ πεσούσης. Ia sup. carm. 1, De rebus suis. v. 18, etc.

386 Τίρ μέσω. De Basilio, postquam episcopus creatus est, loquitur.

388 Ὁρ ρων εὐλογῶν ἔκανσάμην. Hæc verba iunuent Carmen istud statim post funebrem Basillii orationem conditum fuisse.

500 Βασιλειος. Ita Vat. Edit. Βασιλειος.

397 Ως δει. Ita Coisl. Edit. male ωσαι. Conceptum ex Sasimensi episcopatu dolorem significat Gregorius: eni doloris cicatricem nulla temporis longinquitas obduxit: imo semper tanquam recens in ipsis pectori seruebat.

METRICA VERSIO.

Germanus. O quæ vis tua est, nequissime!
Quæstorem agebat: inque medio munere
Excedit ævo. Tum canum vis maxima
In mortui nummos rabida, et censem ruit.
Lacerant amici cuncta, servi, extranei.
Quis enim cadente ligna non queru rapit?
Quantum attinebat sed meas res scilicet,
Negotiorum non timebora sarcinas.
Volucris enim sum: facile in altum provolans.
Sed me decebat patre cum dulci meo
Tam læta ferre, quam vices rerum asperas,
Atque esse socium, non opum, at molestie.
Sed, ut gradum qui fixerit primo, semel
Labante gressu, fertur in præcepis statim,
Nec se tenere jam potest: hunc in modum,

B Gustare dura contigit postquam mihi,
Orti subinde sunt novi casus mihi.
Accessit ad nos (media nam silentio
Premam, virum ne criminari existimer,
Quem laude summa proxime in cœlum (tuli).
Accessit, inquam, maxime charus mihi
Basilius (o quid narrō? sed dicam tamen),
Alius parente durior multo pater.
Ferendis ille namque erat, dum cogere,
Non hic, sodali dum suo damnum invehit,
Calamitatum non levamen tristium.
Meisne noxis imputare hoc debeam,
Punxere pectus quæ meum jam sæpius,
Ignoro (vulnus semper hoc quippe, ut recens,
Fervescit), an te, summe vir, potius notem,

'Ανδρῶν δριστε, ήν δέδωκεν δ' θρόνος.
400 Ός τῶν γε λοιπῶν εἰνεχ', τῇλικων λόγων,
Τάχ' οὐδ' δ' ἀντέδεις τῇξιος ὑπερζυγεῖν·
Οὐκον τοπρόσθεν, ω φέριστ', οὐδ' τῇξιος·
Εἰ δ' τῇξιος, τυχόν σε τῶν εὖ εἰδότων
'Αμφω, κατέσχεν ἀν τις εὐγνώμων χριτής.
405 Τί οὖν πέπονθας; πᾶς τοσοῦτον ἀθρόως
'Ερρίψας τημές; ωδὲ δλοιτ' ἐκ τοῦ βίου
Νόμος φύλαξ οὐτω σεβούστης τοὺς φίλους.
Λέοντες ἡμεν ἔχθες, ἀλλα σήμερον
ΠΙθηξ ἔγωγε· σοι δὲ μικρὸν καὶ λέων.
410 Εἰ τοι γε πάντας (φθέγξοι) ὑψηλὸν λόγον,
Οὐτως ἔώρας τοὺς φίλους, οὐδὲ χρῆν γ' ἐμὲ,
'Ον καὶ φίλων ἐμπροσθεν ἥγες ἦν δε,
Πρὶν δὲ ὑπερνεφῶν τὰ πάντα ἔχειν κάτω.

A Τί, θυμὲ, βράχεις; εἰργε τὸν πῶλον βίζ.
415 Πρὸς νύσσαν αὐθίς οἱ λόγοι. Ἐκεῖνος δὲ,
Ψεύστης ἔμοιγε, τάλλα δ' ἀψευδέστατος,
'Ος μου λέγοντος ταῦτ' ἀκούσας πολλάκις,
'Ος νῦν μὲν δίστι πάντα, καὶ χειρω πέσῃ,
Εἰ δὲ ἐκλίποιον οἱ τεκνότες τὸν βίον,
420 Κάμοι τὰ πράγματα' ἐκλιπεῖν ἄπα; λόγος,
'Ος δὲν τις κερδάναιμι τῆς ἀνεστίου
Ζωῆς, πολίτης βαστά γ' ὧν παντὸς τόπου.
Ταῦτ' οὖν ἀκούων, καὶ συναινῶν τῷ λόγῳ,
'Ουμως βάζετε' εἰς ἐπισκοπῆς θρόνον
425 Αὔτης, πατήρ τε, δίξ με τοῦτο περνίσας.
Μή πω ταραχθῆς, πρὶν δὲν ἐκμάθης τὸ πᾶν.
Εἰ πλειστον ἐσκέψαντο δυσμενεῖς χρόνον,
'Οπως ἀτυμάσαιεν, οὐκ δὲλλον τινὰ

Virorum optime, quam tibi afflavit thronus.

400 Nam ceteris in rebus, in æqualibus studiis,
Forsan ne ipse quidem te existimasses præcellere:
Ac profecto antea, o præstantissime, non existimabas;
Aut si existimasses, fortasse ex his qui probe noverant
Ambos, te repressisset æquus aliquis iudex.

696-697 **405** Quid igitur passus es? Quomodo tantopere nos subito
Projecisti? Utinam pereat ex vita

Lex amicitiae sic amicos honorantia.
Heri leones eramus, sed hodie

Simius ego; tibi vero parva res est etiam leo.

410 Quod si omnes (magna eloquar voce)
Sic amicos spectares, exceptum me oportuit,
Quem amicis omnibus aliquando anteponebas,
Antequam in altum sublatius omnia infra te haberet.
Anima, quid effervescis? Equum vi comprime.

415 Sed rursus ad metam oratio. Erat ille
Mīhi mēndax: cetera autem à mendacio alienissimus,

Qui cum sæpe dicentem me audisset,
Omnia quidem nunc mīhi tolerabilia esse, etiamsi pejora accident,

Sed si vitam parentes relinquant,

420 Certissimum mīhi esse negotia relinquere,

Ut fructum aliquem percipiāt ex vita
Foco carente, non invitūs cuiuslibet loci civis;

Hæc cum audiret, et iudicio suo comprobaret,

Vim tamen infert ad episcopatus sedein

425 Ipse et pater, qui in hoc me iterum supplantavit.

Non prius turberis quam audieris omnia.

Si perdiu deliberassent inimici,

Quomodo me dedecorarent, non aliam puto

400 Ηλίχωρ Λόγων. His verbis significat studia litterarum, quibus communem cum Basilio operam navaverat. Sic infra sect. 2. carm. 1, *ad Hellenium*, vers. 297, rogit eum ut patriam revereatur et Ηλίχωρ.

μῦθον, æqualem doctrinam.

409 Σοὶ δέ. Ita Coisl. Male edit. σὺ δέ.

413 Πολὺ δέ. Ita legitimus. Edit. male δέ.

414 Τί, θυμέ. Ita Coisl. Edit. male θυμέ, τί.

METRICA VERSIO.

Taumque fastum, quem tibi invexit thronus.
Nain, sede dempta, cuncta si species, mihi
Nec forte velles ipse te præponere,
Ut nec volebas antehac, vir optimè;
Idque ambientem, credo, iudex quispiam,
Qui nosset ambos, te tamen compesceret.
Contemptionis ergo quæ fanta fuit
Repente causa? Charitas hæc funditus
Pereat, amicos intimos quæ sic colit.
Heri leones nos eramus; simius
At ipse nunc sum, tu fere ast contra leo.
Sublime quiddam proferam: reliquos licet
Sic tu sodales cerneret; non me tamen
Decebat, otim cæteris charum magis,
Ante extulisset editus quam te thronus.

B Quid, animo, serves? fac equum vi reprimas.
At serino tendat rurus ad metam. Fuit
In me ipse mendax: cetera at verissimus.
Qui sæpe vocem hanc ore de nostro legens,
Animo serenda cuncta nunc æquo mihi,
At si parentes clauderent vitæ dies,
Negotiorum linquerem ut molem, fore,
Quo ferre fructum quenpiam vitæ foco
Possem carentis, civis in quovis loco:
Hæc cum audiisset sæpius, dicta et inæ
Probaret, ipse me tamen vi præsulem
Facit, atque fallens rurus hic natum poter.
Quod restat audi, nec tumultus excita.
Si cogitassent perdiu inimici mei,
Quanam arte parere dedecus possent miki,

Εύρειν διατίνος οῖσμ' ἡ τὸν νῦν τρόπον.
 430 Ποθεῖς ἀκοῦσαι; Ήντες δὲν ἔρουσι σοι,
 "Οσοις τὸ πρᾶγμ' έδοξε τὸν οὐχ αἰσιών.
 'Ἐγὼ μὲν οὖν ἐμπάρεσχον τῷ φίλῳ
 'Ἐμαυτὸν, οἶδε Πόντος, οἶδε καὶ τὸν
 Καισαρέων, καὶ πάντες οἱ κοινοὶ φίλοι.
 435 Μικροπερπές γάρ ταῦτ' ὄντεισιν ἐμέ.
 Τὸν μὲν γάρ εὖ παθόντα μεμνήθαι πρέπει;
 'Ὄν εὖ πέπονθε, τὸν δράσαντα δὲ οὐδαμῶς
 'Ο δὲ οἰος ἡμῖν, πειθέτω τὰ πράγματα.
 Σταθμός τις ἔστιν ἐν μέσῃ ἀστρόφῳ
 440 Τῆς Καππαδοκῶν, ἡς σχίζεται εἰς τριτσήν οὖθιν,
 "Ἀνυδρος, διλούς, οὐδὲ διλας ἐλεύθερος.
 Αεινῶς ἀπευχτὸν καὶ στενὸν κωμύδριον.

Α Κόνις τὰ πάντα, καὶ ψύφοι, καὶ ἄρματα,
 Θρῆνοι, στεναγμοί, πράκτορες, στρέλαι, πέπλαι,
 445 Λαδὲς δὲσοι ξένοι τε καὶ πλανώμενοι.
 Αὗτη Σασίμων τῶν ἐμῶν ἐχαλήσια.
 Τούτοις μὲν ὁ πεντήκοντα χωρεπισκόποις;
 Στενούμενος δέδωκε τῆς εὐψυχίας!
 Καὶ ταῦτ', ίν, ἀρπάζοντος ἀλλου πρὸς βίαν,
 450 Περικρατήση τὴν καθέδραν καινίσας.
 'Ημεῖς γάρ αὐτῷ τῶν ἀρηίων φίλων
 Τὰ πρώτα καὶ γάρ ήμεν δλκιμοὶ ποτε,
 Καὶ δεινὸν οὐδὲν τραύματ' ηὔλογημένα.
 Πρὸς τοὺς γάρ ἀλλοις οἵς ἀπηρθιμησάμην,
 455 Οὐδὲ δὴ ἡν ἀναιματί γε τοῦ θρόνου κρατεῖν.
 Μεταλχμιον γάρ ἀντεπισκόπων δύο

Quam istam, illos inventuros viam,
 430 Vis audire? Narrabunt tibi omnes
 Quicunque rem minime congruam iudicaverunt.
 Evidem qualem præbuerim amico
 Me ipsum, novit Pontus, novit et civitas
 Cesariensis, et omnes amici communes.
 435 Sed hæc exprobrire indecorum foret.
 Nam qui beneficia accepit, eum memorem esse decet
 Eorum quæ illi beneficia sunt, minime vero eum qui fecit.
 Ille vero qualis in me fuerit, res ipsa persuadeant.
 Statio quædam est in medio pervulgata via
 440 In terra Cappadocum, quæ scinditur in triplicem viam,
 Sine aqua, sine virore, nihil habens liberale,
 Horridus valde et angustus pagus.
 Omnia hic pulvis et strepitus, et currus,
 Iamenta, ejulatus, exactores, tormenta compedes,
 445 Populus vero, quotquot peregrini et errores.
 Hæc erat Sasimorum meorum ecclesia
 His me dedit, qui quinquaginta chorepiscopos habens
 Non satis locuples erat: o minificentiam!
 Atque idecirco etiam, ut, per viam rapiente altero,
 450 Victor esset, novam cathedram instituens.
 Ego enim inter bellicosos illius amicos
 Primas obtinebam: strenuus enim aliquando fui,
 Nec molesti quidquam habent benedicta vulnera.
 Nam præter incommoda a me enarrata,
 455 Nec poterat quidem sine sanguine sedes teneri;
 Erat enim confinium duorum inter se certantium

429 *"H. rōr.* Ita habet Coislinianus codex. Male autem edit. et τόν.

431 *Alos/wr.* Vat. ὀστῶν, sanctam.

439 *Σταθμὸς.* In Sasimorum oppido, ad publicos usus disposita erant vehicula.

443 *Kai ἀρματα.* Ita Vat. Minus bene edit. σὺν τῷραστι, cum curribus.

447 *Χωρεπισκόποις.* Rurales decanos intelligit, inter quos divisa erat amplissima Basiliæ diœcesis.

448 *Στενούμενος.* Ita edit. et Benedictini in ver-

sione. Forte melius οὐρανούμενος, *prævalens, robusterus.* (CAILLAU). — Ibid. τῆς εὐψυχίας. Vat. τῇ εὐτυχίᾳ, οὐ προσπεριτατε!

449 *Ir' ἀρπάζοντος ἀλλοι.* Significat Gregorius se a Basiliō creatum episcopum, ut vile oppiduum istud tueretur aduersus Anthymum qui vi illud arripere conatabatur. Vide supra epist. XLVIII et seq. pag. 42, et seq.

453 *Kai δεῖρος.* Alludit ad lapides quibus impeditus fuit Constantinopoli.

METRICA. VERSIO.

Hunc unum opinor hos reperturos modum.
 Audire gestis? Dicet hoc quisvis tibi
 Ex his, quibus res est parum visa hæc decens.
 Ut me erga amicum gesserim omni tempore,
 Et Pontus, et urba Cæsaris novit probe,
 Et qui utriusque sese amicos prædicant.
 Hæc exprobare non enim nos hæc decet.
 Benefacta namque, quisquis acceptit, libens
 Meminisse debet, qui dedit non ast item.
 At qualis in nos ille, res ipsa indicet.
 In regie medio via est vicus situs,
 Qui scindit in tres se vias, lymphis carens,
 Exsors viroris, libero indignus viro,
 Arctumque prorsus oppidum, triste et nimis.

B Hic cuncta strepitus, pulvis hic cum curribus,
 Lamenta, fletus, carnifex, et compedes,
 Tormenta: cives hospites hic, et vagi.
 Erat hæc meorum Sasimorum ecclesia.
 His, liberalis scilicet vir, me dedit.
 Denos haberet quinques cum antistites
 Sub se: et quidem, vi vindicante ut altero,
 Victor maneret, erigens sedem hanc nove.
 Nam nos amicos martios quandam sibi
 Putabat (ut et strenuus quandam fui):
 Benedicta non est conquerendum ad vulnera.
 At præter alia, dicta nunc quæ sunt mihi,
 Thronum haud licebat consequi sine sanguine.
 Namque æmulatorum præsulum confinium

Τοῦτ' ἦν, συνεδρώγει τε δεινός τις μάθος,
Οὐ δημιουργὸς ἡ τομῇ τῆς πατρίδος,
Διὸς πόλεις τάξατα μικρῶν μητέρας.
460 Ψυχὴ πρόσφατις, τὸ δὲ ἔστιν ἡ φιλαρχία·
Όπκω γέρε εἰπεῖν, οἱ πόροι τε καὶ φόροι,
Ἐξ ὧν δονεῖται πᾶς ὁ κόσμος ἀθλίως.

Τί οὖν με ποιεῖν, πρὸς Θεοῦ, δίκαιον ἦν;
Στέργειν; Δέχεσθαι τῶν κακῶν τὰς ἐμβολάς;
470 Βίλλεσθ' ἀμρί; Συμπνίγεσθαι βορδόρῳ;
Μῆδ' ἐνθα θείην εὐπορεῖ γῆρας τόδε,
Ἄει βιαλῷ ἐν σκέπης ὠθούμενον;
Μῆδ' ἄρτον ἔξων τῷ ἔνεψι διαλάσσει,
Πίνης πένητα λαδὸν εὐθύνειν λαχῶν,
470 Όν μὲν κατορθώσας μηδὲ ἐν βλέπιων,
Ὄν δὲ αἴ πολεις ἔχουσιν εὐπορῶν κακῶν,

Episcoporum, ac grave quoddam exarserat bellum,
Cujus causa sectio patriæ,
Duas urbes parvarum matres instituens.
460 Animæ prætextus erant, sed revera dominationis amor:
Vergor enim dicere, reditus et tributa,
Quibus misere totus agitatur mundus.

Quid igitur, per Deum, facere nie æquum fui:?

Contentum esse? Malorum excipere incursus?

465 Ense feriri, suffocari luto?

Nec habere ubi hoc senium collocem,
Dum semper e tecto per viam exturbor?

Nec panem habiturus, quem hospiti frangam,
Pauper pauperem populum regendum sortitus.

470 Nihil prorsus videns, quod præclare possim exsequi:

Malis abundans, quæ in urbibus ocurrunt:

Vindemians spinas, non rosas legens,
Mala honorum experitia carpens?

Aliam a me exposce, si voles, magnanimitatem,

475 Atque hanc proponere his qui me sapientiores sunt.

Talia Athenæ pepererunt, et communies litterarum labores,

Eiusdemque tecti et mensæ consors vita

Mens una, non duæ in ambobus, res mira visa Græciæ,

Datæque dexteræ, mundum ut procul rejicere mus,

480 Deoque simul viveremus

Ac litteras dicaremus soli sapienti Verbo.

Dissipata sunt onnia, humi projecta sunt,

700-701 Spes antiquas venti auferunt.

Quo quis fugiat? feræ, non me excipientis?

485 Apud quas plus fideli, ut mihi quidem videtur.

Atque haec quidem ita se habebant, ut breviter enarrare potui.

458 Τομὴ τῆς πατρίδος. Nimirum Cappadociæ
in duas provincias divisio. Urbes duæ præfectæ
minoribus erant, Cæsarea et Thyana. Huic Anthymo,
illi Basilios præterat.

460 Ψυχὴ. Comb. legit in cod. Reg. ψυχρά, fri-
gida occasio, atque prætextus, provinciæ illa sa-
culari jure dissectio, qua nihil necesse convelli
ecclesiæ jura.

METRICA VERSIO.

Erat hoc duorum : pugnaque haud certe levis,
Sectura patriæ quam meæ secum attulit,
Urbes minorum dum duas inates facit.
Prætexebatur mentium salus : tamen
Erat ambitio, ne dicam opes et copias,
Quibus agitatur mundus hic tristem in modum.
Quid facere, queso per Deum, par hic erat?
Retinere sedem? Tam graves ferre impetus?
Teli feriri? Sordido immergi luto?
Cum nec ubi senium ponerein locus foret,
Tectis subinde sed meis extruderet :
Nec panem haberem, quem ministrarem hospiti,
Ut rector ipse pauperis pauper gregis;
Nec, quid labore consequi possem in eo,
Videlicet, abundans urbicis tamen malis,

465 Βάλλεσθ' ἀντί. Combef. vertit intempestive,
male quæsita occasione, peti telis.

472 Ἀχαρθίων. Ita Reg. unus et Coisl. Edii.
male ἀκανθίων, spinosas reddens : quibus verbis
significat Gregorius malæ tantum nullis permista
bonis sibi exspectanda Sasimis.

479 Δεξιαλ. Reg. unus sup. lin. ὑποσχέσεις pro-
missiones.

B Metensque sentes, non rosas dulces legens,
Et nuda cunctis commodis carpens mala?
Expose, si vis, roboris genus alterum
A me : offer istud præditis sapientia
Majore. Athenæ talia, et communia
Studia, domusque, mensaque ac tantum unica
Mens in duabus, quæ stupebat Græcia,
Datæque dextræ de relinquendo fuga
Mundo, ut superno viveremus Numini,
Verbo dicantes quas opes facundia
Nobis parasset. Lapsa sunt hæc omnia,
Veteresque nostras spes leves auræ ferunt.
Quo pergit aliquis? An truces ad bellus?
Major, ut opinor, in quibus lucet fides.
Sic res habebat ista se, ut dicam brevi.

Εύρειν δια ωποὺς οἴημ' ἢ τὸν νῦν τρόπον.
 430 Ποθεῖς ἀκοῦσαι; Πάντες δὲ ἐροῦσι σοι,
 "Οσοις τὸ πρᾶγμα" ἔδοξε τῶν οὐκ αἰσιών.
 Ἐγὼ μὲν οὖν ἐμπάρεσχον τῷ φίλῳ
 Ἐμαυτὸν, οἶδε Πόντος, οἶδε καὶ ὡλίς
 Καισαρέων, καὶ πάντες οἱ κοινοὶ φίλοι.
 433 Μικροπρεπὲς γάρ ταῦτ' ὄνειδιζεν ἐμέ.
 Τὸν μὲν γάρ εὖ πανόντα μεμνῆσαι πρέπει
 Ὅν εὖ πέπονθε, τὸν δράσαντα δὲ οὐδαμῶς
 Ο δὲ οἰος ἥμιν, πειθέτω τὰ πράγματα.

Σταθμός τις ἐτεινὲν ἐν μέσῃ λεωφόρῳ
 440 Τῆς Καππαδοκῶν, δὲ σχίζεται εἰς τριστὴν θέσην,
 Ἀνυόρος, δχλους, οὐδὲ δλως, ἐλεύθερος.
 Λεινῶς ἀπευχότων καὶ στενὸν κωμύνδριον.

Α Κόνις τὰ πάντα, καὶ φύσις, καὶ ἄρματα,
 Θρῆνοι, στεναγμοί, πράκτορες, στρέλαια, πτῖται,
 445 Λαδὲς δὲ οἵσοις ξένοις τε καὶ πλενώμενοι.
 Αὔτη Σασίμων τῶν ἐμῶν ἐκκλησία.
 Τούτοις μὲν δέδωκε τῆς εὑρυχίας!
 Στενούμενος δέδωκε τῆς εὑρυχίας!
 Καὶ ταῦτ', ίν, ἀρπάζοντος δίλου πρὸς βίαν,
 450 Περικρατήσῃ τὴν καθόδραν καινίσας,
 Ἡμεῖς γάρ αὐτῷ τῶν ἀρητῶν φίλων
 Τὰ πρώτα· καὶ γάρ ἡμεν ἀλκιμοὶ ποτε,
 Καὶ δεινὴν οὐδὲν τραύματ' ηὐλογημένα.
 Πρὸς τοὺς γάρ ἄλλοις οἰς ἀπηριθμησάμην,
 455 Οὐδὲ ήν ἀναιμωτί γε τοῦ θρόνου κρατεῖν.
 Μεταλγμιον γάρ ἀντεπισκόπων δύο

Quam istam, illos inventuros viam,
 430 Vis audire? Narrabunt tibi omnes
 Quicunque reū minime congrua jūdicaverunt.
 Evidem qualem præbuerim amico
 Me ipsum, novit Pontus, novit et civitas
 Cesariensis, et omnes amici communes.
 435 Sed hæc exprobrare indecorum foret.
 Nam qui beneficia accepit, euin memorem esse decet
 Eorum quæ illi benefacta sunt, minime vero eum qui fecit.
 Ille vero qualis in me fuerit, res ipsæ persuadeant.
 Statio quadam est in medio pervulgatae viae.
 440 In terra Cappadocum, quæ scinditur in triplicem viam,
 Sine aqua, sine virore, nibil habens liberale,
 Horridus valde et angustus pagus.
 Omnia hic pulvis et strepitus, et currus,
 Lamenta, ejulatus, exatores, tormenta compedes,
 698-699 445 Populus vero, quotquot peregrini et errores.
 Hæc erat Sasimorum meorum ecclesia
 His me dedit, qui quinquaginta chorepiscopos habens
 Non satis locuples erat: o munificentiam!
 Atque idcirco eliam, ut, per vim rapiente altero,
 450 Victor esset, novam cathedram instituens.
 Ego enim inter bellicosos illius amicos
 Primas obtinebam: strenuus enim aliquando fui,
 Nec molesti quidquam habent benedicta vulnera.
 Nam præter incommoda a me enarrata,
 455 Nec poterat quidem siue sanguine sedes teneri;
 Erat enim confinium duorum inter se certantium

429 *H* τὸν. Ita habet Coislinianus codex. Male autem edit. et τόν.

451 *Aἰσθατῶν*, Vat. δύσιον, *sanctam*.

459 Σταθμός. In Sasimorum oppido, ad publicos usus disposita erant vehicula.

443 Καὶ ἀριστα. Ita Vat. Minus bene edit. σὺν ἔρμασι, cum curribus.

447 Χωρεπισκόπος. Rurales decanos intelligit, inter quos divisa erat amplissima Basilii diocesis.

448 Στερούμενος. Ita edit. et Benedictini in ver-

sione. Forte melius σθενούμενος, *prævalens, robuster*. (CAILLAU). — Ibid. τῆς εὑρυχίας. Vat. τῆς εὑρυχίας, *o prosperitatem!*

449 *Τί* ἀρταρτος δίλοι. Significat Gregorius se a Basili creatum episcopum, ut viles oppidulum istud tueretur adversus Antibyssum qui vi illud arripere conatabat. Vide supra epist. XLVIII et seq. pag. 42, et seq.

455 Καὶ διεύρ. Alludit ad lapides quibus impetratus fuit Constantinopoli.

METRICA. VERSIO.

Hunc unum opinor hos reperturos modum.
 Audire gestis? Dicet hoc quisvis tibi
 Ex his, quibus res est parum visa hæc decens.
 Ut me erga amicum gesserim omni tempore,
 Et Pontus, et urba Cæsaris novit probe,
 Et qui utriusque sese amicos prædicant.
 Hæc exprobrare non enim nos hæc decet.
 Benefacta namque, quisquis accepit, libens
 Meminisse debet, qui dedit non ast iten.
 At qualis in nos ille, res ipsa indicet.
 In regiæ medio viæ est vicus situs,
 Qui scindit in tres se vias, lymphis carens,
 Exors viroris, libero indignus viro,
 Arctumque prorsus oppidum, triste et nimis.

B Hic cuncta strepitus, pulvis hic cum curribus;
 Lamenta, fletus, carnifex, et compedes,
 Tormenta: cives hospites hic, et vagi.
 Erat hæc meorum Sasimorum ecclesia.
 His, liberalis scilicet vir, me dedit.
 Denos haberet quinques cum antistites
 Sub se: et quidem, vi vindicante ut altero,
 Victor maneret, erigens sedem hanc nove.
 Nam nos amicos martios quondam sibi
 Putabat (ut et strenuus quondam fui):
 Benedicta non est conquerendum ad vulnera.
 At præter alia, dicta nunc quæ sunt mihi,
 Thronum haud licebat consequi sine sanguine.
 Namque æmulatorum præsulum confinium

Τοῦτ' ἦν, συνερβίωγει τε δεινός τις μέθος,
Οὐδημαυργὸς ἡ τομὴ τῆς πατρίδος,
Δύον πόλεις τάξασα μικρῶν μητέρας.
460 Ψυχαὶ πρόφασις, τὸ δὲ ἔστιν ἡ φιλαρχία.
Όνκῳ γάρ εἰτεῖν, οἱ πόροι τε καὶ φόροι,
Ἐξ ὧν δονεῖται πᾶς δὲ κόσμος ἀθλίως.
Τί οὖν με ποιεῖν, πρὸς Θεοῦ, δίκαιοις ἦν:
Στέργειν; Δέχεσθαι τῶν κακῶν τὰς ἐμβολάς,
475 Βίλλεσθαι ἀκρί; Συμπνίγεσθαι βορδόρῳ;
Μηδὲν θέλω θείην εὐτορεῖν γῆρας τόδε,
Ιει! βιαλῷ ἐκ σκέπτης ὥδούμενον;
Μηδὲν ἀρτον ἔξων τῷ ἔνεψῳ διακλάσαι,
Πένης πένητα λαὸν εὐθύνειν λαχῶν,
480 Όν δὲν πάντας ἔχουσιν εὐπορῶν κακῶν,
Μηδὲν δὲν αἴ ποιεῖς ἔχουσιν εὐπορῶν κακῶν,

Α Τρυγῶν ἀκάνθας, οὐχ ἀπενθίζων ρόδα,
Τὰ δεινὰ γυμνὰ τῶν καλῶν καρπούμενδες:
“Ἄλλην ἀπάίτε μ', ἦν θέλης, εὐψυχίαν,
475 Τὴν δὲ πράττειν τοῖς ἐμοῦ σοφωτέροις.
Τοιαῦτ' Ἀθῆναι, καὶ πόνοι κοινοὶ λόγων,
‘Ομαστεγός τε καὶ συνέστιος βίος,
Νοῦς εἰς ἐν ἀμφοῖν, οὐ δύω, θαῦμ' Ἑλλάδος,
Καὶ δεῖται, κόσμον μὲν ὡς πόρῳ φαλεῖν,
480 Αὐτοὺς δὲ κοινὸν τῷ Θεῷ ἔπειται βίον,
Λόγους τε δοῦναι τῷ μόνῳ σοφῷ Λόγῳ.
Διεσκέδασται πάντα. ἔρριπται χαμαλ.,
Αὔραι φέρουσι τὰς παλαιάς ἐλπίδας.
Ποῦ τις πλανηθῇ; Θῆρες, οὐ δέξεσθέ με;
485 Παρ' οἵ τοις πιστὸν πλεῖον, ὃς τ' ἐμοὶ δοκεῖ.
“Εσχον μὲν οὕτω ταῦτα, συντόμως φράσαι.

Episcoporum, ac grave quoddam exarserat bellum,
Cujus causa sectio patriæ,
Duas urbes parvarum matres instituens.
460. Animæ prætextus erant, sed revera dominationis amor:
Vergor enim dicere, reditus et tributa,
Quibus misere totus agitatur mundus.
Quid igitur, per Deum, facere me æquum fui?
Contentum esse? Malorum excipere incursum?
465 Ense feriri, suffocari luto?
Nec habere ubi hoc senium collocem,
Dum semper e tecto per viam exturbor?
Nec panem habiturus, quem hospiti frangam,
Pauper pauperem populum regendum sortitus.
470 Nihil prorsus videns, quod præclare possim exsequi:
Malis abundans, quæ in urbibus occurruunt:
Vindemias spinas, non rosas legens,
Mala bonorum expertia carpens?
Aliam a me exposce, si voles, magnanimitatem,
475 Atque hanc propone his qui me sapientiores sunt.
Talia Athenæ pepererunt, et communes literarum labores,
Eiusdemque tecti et mensæ consors vita
Mens una, non duas in ambobus, res mira visa Græciæ,
Datæque dexteræ, niundum ut procul rejiceremus,
480 Deoque simul viveremus
Ac litteras dicaremus soli sapienti Verbo.
Dissipata sunt omnia, humi projecta sunt,
700-701 Spes antiquas venti auferunt.
Quo quis fugiat? feræ, non me excipietis?
485 Apud quas plus fidei, ut mihi quidem videtur.
Atque hæc quidem ita se habebant, ut breviter enarrare potui.

458 Τομὴ τῆς πατρίδος. Nimirum Cappadociæ
in duas provincias divisio. Urbes duas præfectæ
minoribus erant, Cæsarea et Thyana. Huic Anthy-
nus, illi Basilius prærerat.

460 Ψυχαὶ. Comb. legit in cod. Reg. ψυχρά, fri-
gida occasio, atque prætextus, provinciæ illa sæ-
culari jure dissectio, qua nihil necesse convelli
ecclesiæ jura.

465 Βάλλεσθαι dapl. Combef. vertit intempestive,
male quæsita occasione, peti letis.

472 Ἀπαρθίζων. Ita Reg. unus et Coisl. Edij.
male ἀκανθίζων, spinosas reddens: quibus verbis
significat Gregorius mala tantum nullis perinistra
bonis sibi exspectanda Sasimis.

479 Ασξατ. Reg. unus sup. lin. ὑποσχέτεις pro-
missiones.

METRICA VERSIO.

Erat hoc duorum : pugnaque haud certe levis,
Sectura patriæ quam meæ secum altulit,
Urbes minorum dum duas matres facit.
Prætextebatur mentium salus : tamen
Erat ambitio, ne dicam opes et copias,
Quibus agitatur mundus hic tristem in modum.
Quid facere, quæso per Deum, par hic erat?
Retinere sedem? Tam graves ferre impetus?
Teli feriri? Sordido immergi luto?
Cum nec ubi senium ponerein locus foret,
Tectis subinde sed meis extruderet:
Nec panem haberem, quem ministrarem hospiti,
Ut rector ipse pauperis pauper gregis;
Nec, quid labore consequi possem meo,
Vidarem, abundans urbicis tamen malis,

B Metensque sentes, non rosas dulces legens,
Et nuda cunctis commodis carpens mala?
Expose, si vis, roboris genus alterum
A me : offer istud præditis sapientia
Majore. Athenæ talia, et communia
Studia, domusque, mensaque ac tantum unica
Mens in duabus, quæ stupebat Græcia,
Datæque dextræ de relinquendo fuga
Mundo, ut superno viveremus Numini,
Verbo dicantes quas opes facundia
Nobis parasset. Lapsa sunt hæc omnia,
Veteresque nostras spes leves auræ ferunt.
Quo pergit aliquis? An truces ad bellas?
Major, ut opinor, in quibus lucet fides.
Sic res habebat ista se, ut dicam brevi.

Tunc et insipiens, si sicut et, illi exponit.
Tunc et: Ut hinc te ergo iugis vobis me
Habens raptus amplexus; Klerus per ruram.
Et tunc pugnae tu ne insipiens et; Sicut.
Klerus pugnae tunc, insipiens' tunc.
T. xii. et insipiens: Oi, quis cunctus eritas
"H. in; hunc Klerus et cunctus insipiens.
Tunc tunc tunc, raptus tu raptus plus.
450 Illepsim pugnae sicut raptus mactis raptus.
Tunc pugnae peccati pugnae et; tunc.
"O deus tuus, tunc, illius pugnae pugnae.
Auctor tu sicut, mactis et; tunc tu pugnae.
Tunc tunc tunc, tunc tunc tunc tunc tunc.
500 Klerus tunc, tunc tunc tunc tunc.

A "Accidens, quis tuus tu pugnae tunc;
et illius; se habens, illius tu pugnae.
Habens tu pugnae tu nunc, tu sicut
"O deus tuus, quibus tu ne deus tunc vides.
545 Oi, pugnae et; et illius, et; tunc.
Oi, tunc pugnae, tunc, et; tunc tunc.
Tunc et; tunc tunc tunc tunc tunc tunc
Gloria, Gloria tu pugnae tunc.
"O deus tuus tu sicut, pugnae tunc.
540 Oi, tunc tu tu pugnae tunc tunc.
Klerus tu sicut, et illius tu, tunc.
Oi, tu sicut tu pugnae tunc.
"O deus tuus tu tunc tunc.
545 Oi, tunc tuus tu tunc tunc.
deus tuus tuus, tunc et; tunc tuus.

Potuisse autem inventatus sum, non posse, sed certe.

(p. 4 dicitur, sed inde 4 versis inter omnes
O, non agnoscit? Cunctus tuus tuus tuus.
440 Klerus sagittus quodam et curvus in mactis.
Serratus amictus vultus genas, dentes mactas.
Sed quid sum, tunc? Non enim coquens fagum
Eram, ut appareat. Sed cum ornata perferte sciam,
In hoc uno agnoscit sum: patris iram non fero.
445 Primum q. idem hanc dimicacionem aggreditur pater,
Ut me Sacerdos stabat; sed cum mactas vacaret,
Seconda navigatione, ut non infra mactam,
Sed cum es laborans, erat enim iam gravis
Corporis, labores tuus aletem.
500 Mactas tendens, atque hanc barbam
Taenias, qualiter me comprehendit veritus?
Pater te precutur, si forsan charissime,
Juvenem pater senet, famam.
Diamantus natura et urge duixit.
545 Non aurum a te puto, non lapides, non argentum.
Non arra, tunc, nec quicquid ad deinceps attinet.
Quero Aaroni te et Samuels proximum
Ponere, Deoque pretiosum astante famosum.
Qui dedit, habet te; fili, ne me dedecore afficias,
510 Ut propitiis sit tibi sicut Pater;
Præclaræ patetio: sin minus, certe paterna.
Nondam tantam emensus es vitam,
Quantum mihi efficiunt sacrificiorum tempos.
Concede mihi hanc gratiam, concede; aut me alias sepakm mandet:

446 Ayerris, Iba Coisl, male edit, dñevis.
501 Ofic. Proh! quidibus mittere verba! Schol.
Upsilon, perivit.
510 Tezzyr, Coisl, tunc, ut propitiis sit tibi sicut
Pater.

512 Ofic. recetor. Versus iste, et qui proxime
sequitur, difficilest habent explicatas, quos lumen
sic possit expedire. Theologus vita tranquilla et
sui latitatis amore abrepitus, sacerdotis labores et
succedentes refugiet al. Gregorius vero pater a
Bono cuius hanc labores recusari obicit, cum ipse

nondam illos subire detrectat, qui tot annos in
vitam egerat: adisque otia immixta filium quer-
rere, que patri patueri jure repetere licet. Il
ipso sic alleguit: Nondam tot annos sacer-
laboribus impediti, quot ego offervendis scribi
impendi, ut jam in otia tua velis recedere.
dissolviat gravissima difficultas circa annos ex-
nates est Gregorius, nec absurdia Bellandistaria:
opinio admittitur. Vide, tom. I, l'item annates G-
gorii, n. 19 et 20.

METRICA VERSIO.

Certus et autem est flexa, non animus mibi,
Quid dicam, et omnem quo tibi pacto inueni
Pandam dolorem? Pungit hic rursus, fugam
Conscientia rursus, ac celo montem peto,
Delicisque fortunis persecutor vita genas.
Quid juvit hoc me? Non enim constans eram
Præfuges; in aliis rebus ac firmus licet,
Ignarus hic sum: patris hand iram fero.
Ac primo tentat Sasinis me figere.
Quod cum negarem pertinax, carsum alterum
Tenui, regisque, sede ne mactam infama.
Sed collaborem (namque erat gravis adiuvium
Aestate), pondus et levem promptius sum:
Nonusque tendit, ac meum barbam simul

B Capessit, ad me vocibusque his utitur:
O chare fili, te pater supplices rogat,
Senex vigens, dominus et famulus sumus.
Natura nam te, et les duplex subdit mibi.
Non posco numinos, non lapides feligodes.
Agroste, moilis quidquid et luxus jobet.
Cupio te Aaroni jungere, atque Anna sumus.
Ut præpotenti semper associata Dea.
Te, qui dedit, habet; note, ne spernas pro nascens.
Sic soles ille sit tibi facilis Pater;
Honesta poscio: sin minus, pater petit.
Nondam tot anni sunt tui, quot juis in successus.
Mibi sunt peracti victimis; da quod peteo.
Da, queso, corpus alter aut inhumet successus.

515 Ταύτην ὁρίζω τῆς ἀπειθείας δίκην.

Δὸς τὰς βραχείας ἡμέρας τῷ λειψάνῳ.

Τὰ δ' εἰσέπειτα σὸν φίλων βουλευτέα. •

'Ἐπει δ' ἡκουσα ταῦτα, καὶ ψυχὴ βάρους
Μικρὸν διέσχεν, ὥστερ δίλιος νέφους,

520 Τί γίγνεται; ποὶ τάμα καταστρέψει πάθη;

'Ενουθέτηστος ἐμαυτὸν, ὃς οὐδὲν βλέπεις,

'Εώς καθέδρας, πατρὸς ἐκπλῆσαι πόθον.

Οὐ γάρ καθέξει τοῦτ', ἔρην, ἔκοντά με,

'Ον οὖτε κήρυγμα, οὔτ' ὑπόσχεσις κρατεῖ.

525 Οὕτως ἀνήγαγέν με νικήσας φόβος.

'Ἐπει δ' ὑπεκῆθον μὲν οἱ γονεῖς βίου,

Κλῆρον λαχόντες, εἰς δὸν ἐσπευδον πάλαι,

'Ἐγώ δ' ἐλείφθην, οὐ καλῶς ἐλεύθερος,

Τῆς μὲν δοθείσης οὐδὲ δύλως Ἐκκλησίας

Α 530 Προστήψαμην, οὐδὲ δσσον λατρείαν μίαν

Θεῶν προσενεγκεῖν, ἢ συνεύξασθαι λαῷ,

'Η χεῖρα θείηνα κληρικῶν ἐνί γέ τῷ.

Τῆς πατρικῆς δὲ (καὶ γάρ οὐκ ἀνίσαν,

'Ορκοῦντες, ἐμπίπετοντες εὐλαβῶν τινες,

535 Πολλῶν ἀνάγνων μηνύνοντες ἔξιδους).

Χρόνον βραχὺν μὲν, ὃς ἔνος ἀλλοτρίας,

'Ἐσχον τιν' ἐμμέλειαν, οὐκέτισμας.

Τοῦτ' αὐτὸν φάσκων τοῖς ἐπισκόποις δεῖ,

Αἰτῶν τε δῶρον ἐκ βάθους τῆς καρδίας,

540 Στῆσαί τιν' ἄνδρα τῷ πτολεματι εκοπήν,

Αἴγαν δληθῶς, ἐν μὲν, ὡς οὖπα τινά

Εἰληφάν εἶην γνωρίμῳ κηρύγματι.

Τὸ δεύτερον δ' αὖ, ὡς πάλαι δεδογμένον

Εἴη, φυγεῖν με καὶ φίλους καὶ πράγματα.

515 Hanc statuo negati obsequii poenam.

Da paucos dies reliquiis meis.

Postea, ut lubebit, tibi consules. •

Postquam hæc audivi, ac mens mea molestiæ pondus

Paulatim depulit, ut sol nubem:

520 Quid sit? et quem mea mala exitum habent?

702-703 Mihi ipse persuasi nibil damni futurum mibi,

Si patris desiderium, cathedræ tenus explorerem.

Non enim id me, aiebam, detinebit invitum,

Quem nec promulgatio, nec promissio astringit.

525 Sic me proverit victrix formido.

Postquam autem e vita excesserunt parentes,

Hæreditatem sortiti ad quam diudum properabant,

Ac ego relictus sum, non commode liber,

Datam quidem mihi ecclesiam nullo prorsus modo

530 Tetigi, ne ita quidem ut vel unum sacrificium

Deo offerrem, vel precarer cum populo,

Vel manum clericorum uni alicui imponerem.

Quod autem ad paternam (neque enim diiniserunt me,

Adjurantes, urgentes piorum nonnulli,

535 Multorum etiam improborum molitiones indicantes),

Brevi tempore illius, ut hospes alienæ,

Curam aliquam gessi, non negabo;

Idque ipsum semper episcopis declarabam,

Atque hoc beneficium petebam ex intimo corde,

540 Ut aliquem oppido episcopum præponerent,

Duo vere asseverans: unum quidem, nondum me ullam

Ecclesiam accepisse publica prædicatione :

Alterum autem, jamdudum mihi statutum

Esse, et amicos et negotia fugere.

525 Ἀνήγαγεν. Billius male vertit, reduxit; aderat enim Theologus, quem alloquebatur pater, barbam ipsius tenens. Edit. ἀνήγαγε.

530 Μλαρ. Coisl. μόνην, solam. Significare vult se nunquam ritu solemniori, qualem expetit digni-

tas episcopalis, divinis mysteriis functum fuisse; neque enim verisimile est, virum tam pium a celebre Missæ sacrilicio abstipuisse.

532 Κληρικῶν. Vat. κληρικῶν, clericō.

537 Ἐμμέλειαν. Vat. ei Coisl. ἐπιμέλειαν.

METRICA VERSIO.

Hac ipse culpam perivax poena luas.

Parvum hocce tempus da mihi, cuius breve est
Quod restat: ac post, ut lubet, tibi consule. •

Hæc cum audiissem, iamque, sol nubem velut,

Mens depulisset nonnulli pondus grave,

Quid sit! meorum et quæ malorum clausula?

Sic cogitavi, nil mihi hinc damni fore,

Adusque solium vota si explorerem patris.

Nec enim, inquietabam, me reluctantem ista res

Stringet, liget me nulla cum promissio.

Sic me reduxit obtinens palmam timor.

Ast ut parentes, ultimo functi die,

Tenuere sedes expetas perdi,

Liber relictus sumique plane incommodo,

Datam quidem mihi Sasinensem Ecclesiam

B Non attigi, sic ut sacrum nec unicum
Illic obirem, jungerem aut preces meas
Cum plebe, cuiquam vel manus imponerem :
Paternæ at ædis (quod pii quidam viri
Nullum obsecrandi me sibi statuerent modum,
Turbæ et profanæ nuntiarent exitus),
Ut hospitem alienæ, brevi me tempore
Gessisse curam non nego. Quin hoc sacro
Non desinebam dicere gregi præsulum,
Magni hoc ab ipsis muneric poscens loco,
Episcopum quemdam oppido ut præponerent;
Illudque vere dictians, nullam mihi
Datam esse sedem publico præconio;
Ac rursus istud, pectori iam olim meo
Scdisse, amicos linquere et negotia.

Ἐπειδὴν δὲ ἐκάμψθην, οὐ φρόντιμον, ἀλλ' αὐχένα,
Τί φῶ; Πάθειν δὲ τὴν ἡμέραν ὀδεῖν τοι
Πάσσιν παραστήσαιμι; Κάνεται μοι τάλιν,
& οἱ Πάλιν φυγάς τις καὶ δρομαλος εἰς δρός,
Κλέπτων φύγην διασταν, ἐντρύφημον δὲ μόνον.
Τί μοι τὸ κέρδος; Οὐ γάρ εὐτονος φυγῆς
Ἡν, ὡς ἔνεκε. Πάντα δὲ εἰδίκες παραπετεῖν.
Ἐν τούτῃ ἀγενήτῃ, πατρὸς οὐ δέρω χόλον.
495 Πρώτην μὲν οὖν ἀγένητην πουσίται πατέρος,
Ἐνεργότας με Σασιμόνος· ὡς δὲ οὐδέναι,
Ο δεύτερης πλούτος, ἀλλὰ μή, κάτω μένετο,
Αὐτῷ δὲ συμπιστοῦντας (καὶ γάρ ἦν βαρύς
Ταῖς οὐρᾶς ἕδη), συνελαφρύειν τοὺς πόνους;
500 Χείρας προτίναν, τῆς τε τῆς γενελάδης

Α Ἀπτόμενος, οἵος πρὸς μὲν χρόμενος λέγεται;
· Πατέρος οι λίσσει, οὔτεν δὲ φίλοτες,
Πατέρος δὲ πρέσβεις τὸν νόον, τὸν οἰκεῖον
· Ο δεσπότης φύσει τε καὶ δεπλῆ νόμος.
505 Οὐ χρωσθεὶς εἰτῶ σ', οὐ λίθος, οὐδὲ δρυόρος,
Οὐ γῆς ἀρούρας, τάκην, οὐδὲ ὅσα τρυπής.
Ζητῶ σ' Ἀστέρων καὶ Σαμοντὸς πάτησιν
Θείναι, θεῷ τε τίμιον παραστάτην.
· Ο δούς ξῆται τάκην, μή μ' ἀπιμεῖταις,
510 Ής πεινόν γε τοῦ μόνου τύγχανε Πατέρας.
Καλὸν τὸ αἴτημα, εἰ δὲ μή, γε, πατριόν.
Οὐ πάντα τοσοῦτον ἐκμερέτερας βίον.
· Οὐδες διῆλθε θυσίαν ἔμεινε χρήματα.
Δέ τὴν χάριν, δέ, τι τάξοι μ' ἀλλος δέσποινα.

Postquam autem incurvatus sum, non mente, sed cervice,
Quid dicam, aut unde dolorem meum tibi
O uinem aperiam? Stimuli rursus mihi.
490 Rursus fugitivus quidam et cursor in monilem,
Surripiens amicum vitæ genus, delicias meas.
Sed quid sum lucratus? Non enim constans fugitivus
Eram, ut appareat. Sed cum omnia perferre scias,
In hoc uno ignavus sum: patris iram non fero.
495 Primam quidem hanc dimicacionem aggreditur pater,
Ut me Sasimis stabilias; sed cum minnas valeret,
Secunda navigatio, ut non infra maneam,
Sed cum eo laborans (erat enim jam gravis
Corpore), labores illius allevem.
500 Manus tendeas, atque hanc barbam
Tangens, qualibus me compellat verbis?
· Pater te precatur, filiorum charissime,
Juvenem pater senex, famulum
Dominus natura et lege duplici.
505 Non aurum a te peto, non lapides, non argentum.
· Non arva, fili, nec quicquid ad delicias attinet.
Quero Aaroni te et Samueli proximum
Ponere, Deoque pretiosum astantem famulum.
Qui dedit, habet te; fili, ne me dedecore afficias,
510 Ut propitious sit tibi solus Pater;
Præclara petitio: si minus, certe paterna.
Nondum tantam emensus es vitam,
Quantum mihi effluxit sacrificiorum tempus.
Concede mihi hanc gratiam, concede; aut me alias sepulcro mandet:

514 Ἀγενήτης. Ita Coisl. male edit. ἀγενήτης.
501 Οἰοῖς. Prok! qualibus uitiorum verbis! Schol.
Ἐγλωνῶται μεγάλως.
510 Τύχοις. Coisl. τύχοις, ut propitious sit tibi so-
dis Pater.

512 Οἴχων τοσοῦτον. Versus iste, et qui proxime
sequitur, difficiles habent explicatus, quos tam
sic possis expedire. Theologus vitæ tranquillæ et
solitudinis amore abreptus, sacerdotii labores et
sollicitudines refugiebat. Gregorius vero pater a
filio citius hos labores recusari objicit, cum ipac-

nondum illos subire detinet, qui tot annos in is
vitam egnerat: adeoque otia immerito filium quer-
rere, que patri potiori jure repetere licet. His
ipsum sic alloquitur: Nondum tot annos sacerdotali
laboribus impendiati, quot ego offereendas sacrificia
impendi, ut jam in otia tuta velis rocedere. Ne
dissolvitur gravissima difficultas circa annum qu-
natus est Gregorius, nec absurdâ Bollandistarum
opinio admittitur. Vide, tom. I, Vitam sancti G-
gorii, n. 19 et 20.

METRICA VERSIO.

Cervix ut autem est flexa, non animus mihi,
Quid dicam, et omnem quo tibi pacto meum
Pandam dolorem? Pungor hic rursus, fugam
Conscisco rursus, ac celer montem peto,
Dulcisque furtim persecutor vita genus.
Quid juvit hoc me? Non enim constans eram
Profugus; in aliis rebus ac firmus licet,
Ignavus hic sum: patris haud iram fero.
Ac primo tentat Sasimis me figere.
Quod cum negarem pertinax, cursum alterum
Tenet, rogatque, sede ne maneam intima,
Sed collaborem (namque erat gravis adiuvodium
Æstate), pondus et levem promptus sum:
Manusque tendit, ac meum barbam simul

B Capessit, ad me vocibusque his utitur:
· O clare fili, te pater supplex rogat,
Senex vigenter, dominus et famulum suum.
Natura nam te, et lex duplex subdit mihi.
Non posco nummos, non lapides fulgidos,
Agrosve, mollis quidquid et luxus jubet.
Cupio te Aroni jungere, atque Anna sato,
Ut præpotenti semper assistas Deo.
Te, qui dedit, habet; nate, ne spernas patrem;
Sic solus ille sit tibi facilis Pater;
Honesta posco: si minus, pater petit.
Nondum tot anni sunt tui, quos jam in sacris
Mihi sunt peracti victimis; da quod peto.
Da, quæso, corpus alter aut inhumet meum.

515 Ταῦτην δρίζω τῆς ἀπειθείας δίκην.

Δὸς τὰς βραχέας ἡμέρας τῷ λειψάνῳ.

Τὰ δ' εἰσέπειτα σοι φιλως βουλευτέα. »

Ἐπει δ' ἤκουσα ταῦτα, καὶ ψυχὴ βάρους

Μικρὸν διέσχεν, ὁστερὲς ἥλιος νέφους,

520 Τί γίνεται; ποι τῷρα καταστρέψει πάθη;

Ἐνουθέτησ' ἐμαυτὸν, ὡς οὐδὲν βλάστος,

Ἐνε καθέδρας, πατρὸς ἐκπλῆσαι πόθον.

Οὐ γάρ καθέξει τοῦτ', ἔφην, δικοντά με,

Ὄν οὔτε κήρυγμ', οὐδὲ ὑπόσχεσις κρατεῖ.

525 Οὐτῶν ἀνήγαγέν μιν νικήσας φόδος.

Ἐπει δ' ὑπεξῆλθον μὲν οἱ γονεῖς βίου,

Κλήρον λαχόντες, εἰς δὲν ἕσπευδον πάλαι,

Ἐγώ δ' ἐλείφθην, οὐ καλῶς ἐλεύθερος,

Τῆς μὲν δοθείστης οὐδὲ δύλως Ἐκκλησίας

A 530 Προστῆψαν, οὐδὲ δσσον λατρεῖαν μιαν

Θεῷ προσενεγκεῖν, ἢ συνεύξασθαι λαῆ,

Ἡ χείρα θεῖναι κληρικῶν ἐνὶ γέ τῷ.

Τῆς πατρικῆς δὲ (καὶ γάρ οὐκ ἀνίσαν,

Ὀρκοῦντες, ἐμπίπτοντες εὐλαβῶν τινες,

535 Πολλῶν ἀνάγνων μηνύοντες ἔξοδους).

Χρόνον βραχὺν μὲν, ὡς ξένος ἀλλοτρίας,

Ἐσχον τιν' ἐμμέλειαν, οὐκ ἀρνήσομας.

Τοῦτ' αὐτὸν φάσκων τοῖς ἐπισκόποις δεῖ,

Αἰτῶν τε δώρον ἐκ βάθους τῆς καρδίας,

540 Στήσας τιν' ἀνδρα τῷ πτολίσματι εκοπὸν,

Λέγων ἀληθῶς, ἐν μὲν, ὡς οἴτω τινά

Εἰλφών εἴην γνωρίμων κηρύγματι.

Τὸ δεύτερον δ' αὖ, ὡς πάλαι δεδογμένον

Ἐλη, φυγεῖν με καὶ φίλους καὶ πράγματα.

515 Hanc statuo negati obsequii poenam.

Da paucos dies reliquis meis.

Postea, ut lubebit, tibi consules. »

Postquam hæc audivi, ac mens mea molestia pondus

Paulatim depulit, ut sol nubem:

520 Quid sit? et quem mea mala exitum habent?

702-703 Mihī ipse persuasi nihil damni futurum mihi,

Si patriis desiderium, cathedræ tenus explorerem.

Non enim id me, aiebam, detinebit invitum,

Quem nec promulgatio, nec promissio astringit.

525 Sic me provexit victrix formido.

Postquam autem e vita excesserunt parentes,

Hæreditatem sortiti ad quam diudum properabant,

Ac ego relictus sum, non commode liber,

Data quidem mihi ecclesiam nullo prorsus modo

530 Tetigi, ne ita quidem ut vel unum sacrificium

Deo offerrem, vel precarer cum populo,

Vel manum clericorum uni alicui imponerem.

Quod autem ad paternam (neque enim dimiserunt me,

Adjurantes, urgente piorum nonnulli,

535 Multorum etiam improborum molitiones indicantes),

Brevi tempore illius, ut hospes alienæ,

Curam aliquam gessi, non negalo;

Idque ipsum semper episcopis declarabam,

Alque hoc beneficium petebam ex intimo corde,

540 Ut aliquem oppido episcopum præponerent,

Duo vere asseverans: unum quidem, nondum me ullam

Ecclesiam accepisse publica prædicatione:

Alterum autem, jamdudum mihi statutum

Esse, et amicos et negotia fugere.

tas episcopalis, divinis mysteriis functum fuisse;

neque enim verisimile est, virum tam pium a celo-

brandō Missæ sacrilicio abstinuisse.

532 Κληρικῶν. Vat. κληρικῶν, clericō.

537 Ἐμμέλειαν. Vat. et Coisl. ἐπιμέλειαν.

METRICA VERSIO.

Hac ipse culpam pervicax poena luas.

Parvum hocce tempus da mihi, cuius breve est
Quod restat: ac post, ut lubet, tibi consule. »

Hæc cum audiisset, jamque, sol nubem velut,
Mens depulisset nonnihil pondus grave,
Quid sit? meorum et quæ malorum clausula?
Sic cogitavi, nil mihi hinc damni fore,
Adusque solium vota si explorem patris.
Nec enim, inquietam, me reluctantem ista res
Stringet, liget me nulla cum promissio.
Sic me reduxit obtinens palmarum timor.
Ast ut parentes, ultimo functi die,
Tenuere sedes expeditas perdiu,
Liber relictus sumque plane incommodo,
Datam quidem mihi Sasimensem Ecclesiam

B Non attigi, sic ut sacrum nec unicū
Illi obirem, jungerem aut preces meas
Cum plebe, cuiquam vel manus imponerem:
Paternæ at ædis (quod pii quidam viri
Nullum obsecrandi me sibi statuerent modum,
Turbæ et profanæ nuntiarent exitus),
Ut hospitem alienæ, brevi me tempore
Gessisse curam non nego. Quin hoc sacro
Non desinebam dicere gregi præsulum,
Magni hoc ab ipsis muneras poscens loco,
Episcopum quemdam oppido ut præponerent;
Illudque vere dictians, nullam mihi
Datam esse sedem publico præconio;
Ac rursus istud, pectori jam olim meo
Sedisse, amicos linquere et negotia.

545 Ός δ' οὐκ ἔπειθον, τοὺς μὲν ἐκ πολλοῦ πόθου
Κρατεῖν θέλοντας, τοὺς δὲ λίστας ὑπέρφρονας,
Πρῶτον μὲν ἡλθον εἰς Σελεύκειαν φυγάς,
Τὸν παρθενῶνα τῆς ἀσιδίμου κόρης
Θέκλας. Τάχ' ἀν πεισθείν αὖτε, λέγων,
550 Χρόνῳ καμόντες ἡνίας δοῦνατ τινί·
Καὶ μοι διῆλθεν οὐ βραχὺς τῆς χρόνος.
Ἐπειδὴ δὲ ἐπιστὰς τοὺς ἄνθρακας κακοῖς,
Ὄν μὲν ἐνόμιζον εὔρον οὐδὲ ξεν καλῶν,
Ὄν δὲ ἐκπερεύγειν πραγμάτων, πολὺ στίφος,
555 Ὅπερανάντων ὥσπερ ἐκ προθεσμίας.
Ἐνταῦθα δὴ μοι τοῦ λόγου τὸ σύντονον
Ἐρῶ δέ, & λέξω, καίπερ εὖ ἐγκωδῶν,
Ἴν' ἡμές οὐκ ἔχοντες, ἀλλὰ τὸν λόγον
Ἐγκρήτε τούτον, τῆς ἀντας φάρμακον,

A 560 Ἐχθροῖς δνειδος, μαρτυρίαν δὲ τοῖς φίλοις
"Διὸς τὸν τριήμερον" οὐδὲν τὸν τριήμερον.
Δύω μὲν οὐ δέδωκεν τὴλους φύσις,
Διεσάς δὲ Ῥώμας, τῆς δῆλης οἰκουμένης
Λαρπτῆρας, ἀργαλόν τε καὶ νέον χρέος,
565 Τόσον διαφέροντας ἀλλήλων, δυον
Τὴν μὲν προλάμψειν τὴλου, τὴν δὲ ἐσπέρας;
Κάλλει δὲ κάλλος ἀντανίσχειν συζύγως.
Τούτων δὲ πίστεις, ή μὲν ἦν η πλειόνες.
Καὶ νῦν Ιτ' Εστεν εὑδρομος, τὴν ἐσπέραν
570 Πλάσαις δέουσα τῷ σωτηρίῳ λόγῳ.
Καθὼς δίκαιον τὴν πρόδρομον δλεν,
"Ολην σέδουσαν τὴν Θεοῦ συμφωνίαν."
Ἡ δὲ ήν τοπρόσθεν δρθόπους, νῦν δὲ οὐκέτι
(Ταύτην λέγω δὴ τὴν ἐμήν, εἰτ' οὐκ ἐμήν),

555 Sed cum non persuaderem, eo quod aliqui magno studio molli
Tenere me vellent, alii forte fastidiosi essent,
Primum quidem Seleuciam veni fugitivus,
In monasterium inclite virginis
Theclæ. Sic forsitan, aiebam, ab eis impetrabitur
550 Tempore lassatis, ut gubernacula alicui tradant:
Atque illic non parvum traduxi temporis.
Sed postquam in mea rursus incurri mala,
Bonorum, quæ speravoram, nullum prorsus inveni,
Negotiorum autem, quæ effugeram, agmen ingens,
555 Velut ex composito supervenit.
Erit hic mihi contentior oratio.
Dicam autem, quæ dicturus sum, etsi probe scientibus,
Ut, qui me non habetis, saltem hoc carmen
Habeatis molestias remedium,
560 Inimicis opprobrium, amicis testimoniūm

704-705 Injuriarum, quas passus sum, quamvis nullam fecerim.
Duos quidem natura non dedit soles,

Duas at Romas, totius terrarum orbis
Lumina, antiquam potestatem et novam,
565 Tantum inter aese differentes, quantum
Illa quidem Orienti prælucet, hæc autem Occidenti.
At pulchritudo pulchritudinem paribus ponderibus æquat.
Quod spectat ad illorum fidem, vetus quidem jamdudum,
Atque etiam nunc recte currit, Occidentem
570 Totum devincens salutari doctrina,
Quemadmodum par est, ut quæ universis præsidet,
Totam colat Dei concordiam:
Nova autem antea stabant rectis pedibus, non vero nequaquam
(Illam dico meam, quæ nunc non mea),

583 Οδδὸς Ἀρ. Ita edit., et quidem ita legendum
metri causa. Benedictini male οὐδὲ Λv. (CAILAU).

572 Συμφωνία. Vult Gregorius Occidentales
propriea quod integrum Trinitatis fidem servarent,
ac tres personas pari honore ac cultu prosequen-
tentur, idcirco divino beneficio hoc quoque con-

secutos, ut summa pace ac concordia fruerentur.
Sic enim contrario modo in orat. ad Ariauos de
barbaris Thraciam vastantibus, Deo ita injuriis
Trinitati illatas ulciscente, loquens ait: οὐ; ή τρι.
λυμένη συνέστησαν, quos Trinitas soluta conjun-
Vide tom. I, pag. 604, n. 2.

METRICA VERSIO.

Cum non moverent hæc eos, vel quod mei
Amor hos teneret, vel quod hos fastus gravis,
Primum fuga me confero Seleuciam,
Ubi virgo Thecla sanum habet celebre admodum:
Sic forte, dicens, temporis fessi mora,
Trident habendas cuipiam. Hoc sperans fore,
Illuc peregi tempus haud sane breve.
Reversus aut ut rursus ad clades meas,
Nil repperi horum, sinxerat quæ mens mihi,
Fugisse sed quæ me putabam, hæc agmine
Oborta magno compéri negotia.
Hic sermo noster nunc erit contentior:
Atque ad scientes proferam hæc, ut qui modo
Nobis caretis, hoc tamen carmen meum
Habeatis ipsi, quod levet molestias,

B Infamet hostes, prædicet charis mihi
Sim quanta passus, neminem cum læserim.
Natura binos baud quidem soles dedit:
Dedit ipsa binas attamen, mundi faces,
Romas, vetustam scilicet Romanam, ac novam:
Hoc discrepantes invicem, quod, qua cedit
Sol, illa fulget, fulget hæc qua se exserit.
Par utriusque pulchritudo, par decus.
Fides vetustæ recta erat jam antiquitas,
Et recta persat nunc item, nexus pio.
Quocunque labens sol videt, devincens:
Ut universi præsidem mundi decet,
Totam colit quæ Numinis concordiam:
Nova vero quondam (de mea, jam non mea,
Nunc sermo nobis) rectipes erat in fide,

575 'Αλλ' ἐν βυθοῖς ἔκειτο τῆς ἀπωλείας.
 Ἐξ οὐ τὸ κοῦφον δύτη καὶ πλῆρες κακῶν
 Ηλύτων Ἀλεξάνδρεια, θερμότης διονού,
 Ἐπειμὲν "Ἀρειον τὸ βδέλυγμ" ἐρημίας,
 "Ος πρώτος εἶπεν· « Ή Τριάς οὐ σεπτέα, »
 580 "Ορους δ' ἔθηκεν ἀξίας φύσει μᾶτι,
 Τερμὸν ἀντίως τὴν ἀμέριστον οὐσίαν,
 "Εώς κατετμήθημεν εἰς πολλὰς δόδοις.

"Ομως δὲ καίπερ ἀδιωτάτη πόλις
 Οὔτως ἔχουσα, καὶ τὸν ἐκ χρόνου νόμον
 585 ("Εθός γάρ ἐγχρονίζον εἰς νόμον τελεῖ),
 Θανοῦσά τ' οἰκτρόν εἶς ἀπιστίας μόρον,
 Εἴγε τι μικρὸν ζωτικῆς σπέρματος πνοῆς,
 Ψυχής τελείας τῷ λόγῳ τῆς πίστεως,
 Λαὸν βραχὺν μὲν, τῷ Θεῷ δὲ πλειόνα,

576 Sed in profundo jacebat perditionis,
 Ex quo levis civitas, et malis reserta
 Omnibus Alexandria, servor iusanus,
 Emisit Arium abominationem desolationis,
 Qui primus dixit: « Trinitas non colenda. »
 580 Gradusque dignitatis posuit naturę uni,
 Secans inaequaliter essentiam quæ scindi non potest,
 Unde discissi in plures vias sumus.

Sed tamen quamvis miserrima civitas
 Ita se haberet, longi temporis lege
 585 (Mos enim in veteratus pro lege censetur),
 In luctuosam ex incredulitate mortem lapsa,
 Habebat exiguum aliquid vitalis spirationis semen,
 Animas doctrina fidei integras,
 Populum pusillum quidem, sed majore apud Deum numero,
 590 Qui non numerat multitudinem, sed corda,
 Fidelem plantationem, palmitem maximi pretii.
 Ad hos (videbamur enim in Deo
 Et vita et doctrina conspicui,
 Quamvis semper vitam agreslem duxissemus),
 595 Ad hos, inquam, gratia Spiritus, multis advocantibus
 Et pastoribus, et oviis, nos misit
 Populi adjutores et doctrinæ defensores,
 Ut refrigeraremus pio fluento

706-707 Animas siti arentes, et aliquid adhuc habentes viriditatis,
 600 Ac olei nutrimento lumen in lucerna coalesceret;
 Atque ut linguae procaces et tortuosæ tricæ,
 Ex quibus fidei simplicitas evanescit,
 Telæ aranearum, carceres putridi,
 Levibus vinculum, fortibus risus,

577 Θερμότης ἀροντ. Dementi furore servidu.
 580 "Ορους δ' ἔθηκεν ἀξίας. Fedissimo errore
 labitur Leuenclaius qui versum hunc sic reddit:
Eam unius naturæ inclusit finibus; non errasset
 certe Arius si docuisset Trinitatem unius esse na-
 turæ.

A 590 "Ος οὐκ ἀριθμεῖ πλῆθος, δὲλλα καρδίας,
 Πιστὸν φύτευμα, καλῆμα τιμιώτατον."
 Τούτοις (ἐδόξαμεν γάρ ἐν Θεῷ τινες
 Εἶναι βίψ τε καὶ λόγῳ τῶν γνωρίμων,
 Καίπερ δεὶς ζήσαντες ἀγροικον βίον)
 595 "Ἐπειμὲν ήμᾶς ἡ χάρις τοῦ Πνεύματος,
 Πολλῶν καλούντων ποιμένων καὶ θρεμμάτων
 Λασοῦ βοηθοῦς καὶ λόγου συλλήπτορας,
 'Ως δὲν καταψύχαιμεν εὐσεβεὶ φοῇ
 Ψυχὰς ἀνύδρους καὶ χλοαζούσας ἔσι,
 600 Τροφῇ τ' ἐλάσιον συγκρατῇ λύχνῳ τὸ φῶς;
 Γλῶσσαι δὲ λάδροι καὶ πολύστροφοι πλοκαί,
 'Εξ ὧν τὸ γ' ἀπλοῦν οἰχεται τῆς πίστεως,
 'Ιστοὶ τ' ἀράχνης, σαθρὰ δεσμωτήρια,
 Τὰ κουφὰ συνδέοντες, λοχυροῖς γέλω;

At non item post, mersa sed letho gravi:
 Ex quo laborans urbs Alexandri nota
 Levitatis, omni criminum genere obruta.
 Sine mente fervens, Arium infandum tulit.
 Primus colendam Trinitatem qui negans,
 Gradus honoris ausus est præscribere
 Substantiæ uai, simplicem haud æque secans,
 Donec vias in plurimas secti sumus.
 Sed misera quamvis civitas ob hunc statum,
 Habensque legem temporis beneficio
 (Nam mos vetustus obtinet legis locum),
 Per hæresimque mortua infeliciter,
 Adhuc habebat seminis quiddam tamen
 Vitalis, hoc est integras mentes fidei,
 Paucas quidem illas numero, at ingentes Deo,

583 "Ομως δέ. Ma Vat. Edit. θμως γε.
 586 Μόροι. Mendose edit. μόρχον.
 591 Κλῆμα. Ita Coisl. Edit. minus bene λεπτός,
 reliquias.
 594 Καίκερ. Ita habet Yaticanus codex, Edij
 autem male καὶ πως.

METRICA VERSIO.

B Mentes recenset qui pias, non agmina,
 Plantas fideles, reliquias sumini pretii.
 Ad hos (quod esse crederemur in Deo,
 Sermone, vita et, nobiles, quamvis fere
 Semper secuti rusticum vitæ genus)
 Me misit almus Spiritus vocantibus
 De plebe multis, atque item pastoribus:
 Plebem ut juvarem, pro fide arma sumerem,
 Piis fluentis aridas mentes siti,
 Adhucque virides primulum, perfunderem,
 Oleique pastu lychnus ut lumen suum
 Servaret, atque persidae lingue, vasri
 Nexusque, per quos disperit simplex fides,
 Aranæque filia, carcer faccidus,
 Quæ levia stringunt, fortibus risu[m] move[n]t;

605 Ραγοῖς ή λυθεῖσιν ἐν στερβόis λόγοις,
Οἱ τ' ἐμπεσόντες ἀκρύγοις τοὺς βρόχους.
Οὖτω μὲν ἥλιθον οὐχ ἔκαν, ἀλλ' ἀνδράσι
Κλαπτές βιασίς, ὡς λόγου συνήγορος.
Καὶ γάρ τις ἀθρυλλεῖτο καὶ συνῆλυσις
610 Ἐπισκόπων, νέτουν αἰρεσιν, λόγον
Ἐπεισαγόντων ταῖς φιλίαις Ἐκκλησίαις,
Ὦ; τὴν πρὸς ἡμᾶς τοῦ Θεοῦ Λόγου χράσιν,
Ὕν οὐ τραπτεῖς ἀδέξιας, ἀνθρώπου λαβὼν
Ἐμβυχον, Ἰννουν, ἀμπαθή τὰ σώματος,
615 Ἀδέμ μὲν τὸν πρόσθε, πλὴν ἀμφραῖας,
Ταύτην τεμάν, δινουν τιν' εἰσάγει θεὸν,
Μετερηθεούσας μὴ Θεῷ μάχηθ' ὁ νοῦς
(Οὖτω γάρ δὲ δεῖσαι μι καὶ σαρκὸς φύσιν,

Α Μᾶλλον γάρ αὕτη καὶ Θεοῦ παρθενάτα·
620 Ὡς τῶν μὲν δὲλλων δεομένων σωτηρίας,
Τὸν νοῦν δὲ δλισθεῖ παντελῶς δεογμένου,
Ὦς δὴ μάλιστα τῷ Θεῷ μου σωτέος,
Ὦς καὶ μάλιστα δλισθεῖν τὸ πρώτον πλάσι·
Νῷ γάρ δέδεκτο καὶ παρεῖται τὸν νόμον.
625 Ὁ δὲ ἦν τὸ παριόν, τούτο καὶ προελήφθη.
Μή τοινυν ήμισύν με σωζέτω Λόγος,
Ολὸν παθόντα, μηδὲ ἀτιμάσθω Θεός.
Ὦς οὐχ διον λαβὼν με, πλὴν πηλὸν μένον,
Τυχὴν δινουν τε καὶ ἀλόγου ζώσι τινός,
630 Ὅ καὶ σύωται δηλαδὴ τῷ αὐτῷ λόγῳ.
Καὶ ληξάτω τοιαῦτα πᾶς τις εἰσεβον·
Ἴσον τι γάρ πταλουσιν ἐξ ἐναντίας

605 Disrumperentur, aut solverentur solidis sermonibus,
Et qui in laqueos inciderant, evaderent.
Sic veni, non libens, sed ab hominibus
Vim inferentibus subductus, ut fidem defendarem.
Nam et rumores spargebantur de convenitu quodam
610 Episcoporum, novam hæresim
Inducentium in amicas Ecclesiás, nempe doctrinam
Quae hanc nobiscum Deli Verbi permissionem.
Quam minime mutatum suscepit, hominem assumens
Animatum, mente præditum, patientem ea quae sunt corporis,
615 Totum priorem Adam, excepto peccato,
Hanc accens, Deum quendam mente carentem inducit,
Quasi metuat, ne mens cum Deo pugnet
(Sic etiam carnis natura metum mihi offerret,
Nam ipsa magis a Deo et longissime remota est);
620 Aut quasi ceteris indigentibus salute,
Statutum sit monte omnino perire,
Quam præcipue a Deo meo per est servari,
Ut quae præcipue in primi hominis natura lapsa sit;
Mente enim accepit et contempnit legem.
625 Quod autem contempnit, id et assumi debuit.
Ne nre igitur dimidium servet Deus,
Qui totus Iesus sum, nec dedecore afficiatur Deus,
Quasi non totum me assumperit, sed lutum tantummodo,
Animam rationis expertem, animam bruti cuiusdam animalis,
630 Quod quidem ex tua doctrina ipsum quoque servatum est.
Talia desinat, quisquis pietatem colit:
Idem enim contrario errore peccant,

607 Ἀνδρός. Ilos homines quos sibi vim attulisse scribit, non alios esse arbitramur, quam Basiliūm, Eustathium, etc.

610 Αὔτον. Ita legimus, et hic locus qui valde obscurus erat, planus sit. Edit. λόγων.

618 Οὖτω γάρ. Quasi vero hoc non sit metuendum magis in carne, que a Deo longissime distat: vel quasi salute ceteris indigentibus, mentem funditus perire decretum sit. Idem argumentum tractat epist. ci et seq. ad Cledonium, pag. 83 et 93, alias oral. li et l.ii.

620 Δεομένων. Ita Coisl. Edit. male δεομένων. Nam deficit metrum, nisi duas prime vocis hujus

syllabae breves sint ad conscientium cum prædenti dactylum. Male Benedictini supponunt δι primas syllabas in diphthongum case coagendas, cum dactylus admittatur legitime in ten pede. (AILLAU).

621 Νοῦν. Ita legimus. Edit. male νῦν, νῦν.

624 Νῷ γάρ. Vat. et Coisl. ώ γάρ. Άστ ειν.

625 Ὁ δὲ τὸ παριόν. Ita legendum, si nec et generi consulatur.

626 Ἡμιν. Sic Coisl. Edit. τμιση.

628 Πλὴν πηλόν. Coisl. πηλὸν δέ.

630 Ὅ. Quod, nempe διογον ζών.

631 Ηλᾶς τις εἰσεβον. Coisl. εἰσεβον δέ.

METRICA VERSIO.

Dirumperentur τοῖς βίστασι,
Lapsisque liber exitus sese daret.
Sic sum profectus, sponte non certe mea,
Verum coactus, ut fidem defendarem.
Nam rumor etiam sparserat, synodus fore
Episcoporum, qui novum introducerent
Falsiusque dogma, cuius auctor pestilens,
Cum carne nostra copulam Verbi Dei
(Quam eripit, idem permanens, cum factus est
Homo, mente constans, et animo, atque corpore
Patibilis, Adamus, criminis exceptio, integer),
Secaus, carentem mente contingit Deum,
Velut extimescens, cum Deo ne mens gerat
Rixas (timenda sed pari fuerit modo

B Caro. Namque distat a Deo multo magis);
Aut quasi statutum sit Deo, ut cum ceteris
Egeant salute, funditus pereat larvæ.
Mens, qua salutis indiget præ ceteris.
Primus parentis nam lapsus est hac maxime,
Temnendo legem, mente quam suscepit.
Assumi at istud debuit, quod tempespat.
Non inchoate servet ergo me Deus,
Omnino læsum : dedecus ne contrahat.
Ut qui integrum haud me, sed lutum modo sumper
(Aninam carentem mente, brutis et parentis)
Quod et salute dogma si verum est tuum,
Donat. Absint a piis isthac procul :
Errone quippe labitur non dispari,

Tοις εἰσάγουσιν ἀσκόπως υἱοὺς δύο,
Τὸν ἐκ Θεοῦ τε καὶ τὸν ἐκ τῆς Παρθένου .
635 Οὐ τὴν κάτω τέμνοντες εὐαρμοστίαν,
Οἱ μὲν ξέντες, οἱ δὲ διπλοῦντες κακῶς.
Εἰ γάρ δύω, δέδοικα μή ἐν τῶν δύω,
Ἡ προτυχιῶμεν ἀνθ' ἐνδές δύω θεοὺς,
Ἡ τοῦ μὴ πάθωμεν εὐλαβούμενοι,
640 Πέμπωμεν ἔξι τοῦ Θεοῦ τὸ σύνθετον.
Ὄν μὲν γάρ ή σάρξ, οὐδὲν δὲ πάθος Θεός.
Θεοῦ δὲ διου μετέσχεν ἀνθρώπου φύσις,
Οὐχ ὡς προφητεῖς, ή τις ἀλλος ἄνθρωπος,
Ὄς οὐ θεοῦ μετέσχε, τῶν θεοῦ δέ γε .
645 Ἀλλ' οὐσιωθεὶς, ὥστερ αὐγαῖς ἥλιος.
Οὐτοις μὲν οὖν ἔρροιεν ἐκ μέσου λόγου,
Εἰ μὴ στόμαιον, ὡς διν, ἀνθρώπον θεὸν,

A Τὸν προσλαβόντα σύν γε τῷ προσλήμματι,
Τὸν δραστήρα τε καὶ τὸ συμμιγὲς χρόνῳ,
650 Τὸν ἐκ μόνου Πατρός τε καὶ μητρὸς μόνης
Διώ φύσεις εἰς Χριστὸν ἐλθούσας ἔνα.
Τὰ δ' ἡμέτερα πῶς τιν' ἔσχε τὸν τρόπον;
Πολλοῖς συνηγένθημεν ἐλθόντες κάκοις.
Πρῶτον μὲν ἐξέεσθε καθ' ἡμῶν ἡ πόλις,
655 Ής εἰσαγόντων ἀνθ' ἐνδές πλείους θεοὺς.
Θαυμαστὸν οὐδέν· ἡσαν οὖτας ἡγμένοι,
“Ωστ’ ἀγνοεῖν παντάπασιν εὔσεβη λόγον,
Πῶς η Μονάς τριάδεσθε, ή Τριάς πάλιν
‘Ἐνίκετ’, ἀμφοῖν ἐνθέως νοούμενη.
660 Κατ πρός γε τοῖς πάσχουσι δῆμος ἔλκεται.
‘Ως τῷ τότε σφῶν προστάτῃ καὶ ποιμένι
Οἰκτον λαβόντει, τοῦ πάθους ὑπέρμαχον,

Ac qui duos inconsiderate filios inducunt,
Alterum ex Deo, alterum ex Virgine :
635 Utrique peractam in terris p̄eclarām conjunctionem secant,
Hi quidem detrahentes, isti autem prave duplantes.
703-709 Nam si duo, vereor ex duobus alterutrum,
Ne duos pro uno adoremus deos,
Aut si cavemus ne in hoc erratum incidamus,
640 Removeamus a Deo id quod compositum est.
Nam que carni accident, nibil eorum patitur Deus.
Dei autem totius particeps facta hominis natura,
Non ut vir propheta, aut aliquis alius a Deo afflatus.
Qui non Dei, sed eorum quae Dei sunt, particeps fuit,
645 Sed (deitate) substantialiter imbuta est, ut sol radiis.
Hic igitur facessant ē medio sermone,
Si non, ut unum, colant hominem Deum,
Eum qui assumpsit, et quod assumptum est,
Eum qui tempore caret, et quod cum tempore commixtum est,
650 Eum, qui ex solo Patre et ex sola matre,
Duas naturas in unum Christum coeuntes.
Mea autem res quomodo se habuerunt?
Postquam adveni, in multa incidi mala.
Primum quidem effebuit contra me civitas,
655 Quasi inducerem pro uno, multos deos.
Nihil mirum : sic enim edociti erant,
Ut ignorarent omnino p̄iam doctrinam,
Quomodo Unitas trina sit, et Trinitas rursum
Una : in utroque, ut Deo convenit, intellecta.
660 Ac iis quidem, quibus male est, populus favel,
Ut tunc suo pr̄asidi et pastori
Misericordiam experienti ultricem eorum, quae patiebatur,

635 Τὴν κάτω τέμνοντες εὐαρμοστίαν. Sub-
jector qui naturæ et inferioris concinnitatem secant.

637 Εἰ τάρ. Coisl. ή γάρ.

640 Σύντετον. Quod est compositum, nempe Christum, qui Deus et homo est. Ipse quippe est, qui a Divinitate non est arcendus, in quo inhabitat omnis plenitudo Divinitatis corporaliter. Coloss. 11, 9. Non

bene Billius vertit, partibus quod non caret : neque enim in Christo deitas partis habet rationem, quæ sonat quid imperfectum.

652 Ημέτερα. Ita Coisl. Edit. minus bene, ἡμετάπα.

662 Λαβότι. Ita Coisl. Edit. male λαβόντες.

METRICA VERSIO.

Concinnitatem hanc inferam quisquis secat,
inducit ut qui filios stulte duos,
Quorum Dei sit unus, alter Virginis ;
Ibradit ille, duplicat contra hic male.
Jam si duo sunt, vereor ex his alterum,
Ie vel colamus unius Numen loco
duplex : vel, istud dum fugimus, ipai a Deo
rocul arceamus partibus quod non caret.
utæ namque carni, non Deo sunimo accident.
umana porro particeps facta est Dei
atura prorsus, non velut vir quispiam
unctus, Dei non particeps, rerum at Dei :
ibuta verum, sol velut radiis suis.
Reant at isti protinus pestem in malam,
minem Deum ni sic colant, ut rem unicam,

B Numenque sumens, quodque sumptum a Numine :
Ni sempiternum, temporis et quod subiacet :
Ni Patre solo, Virgine et sola satum.
Natura quippe coit in Christo duplex.

At qui mearum tunc fuit rerum status?

Ingressus urbem plurimis jactor malis.

Exarsit in me tota priorum civitas,

Multos perinde ac si deos inducerem.

Mirum nec est hoc; instituti sic erant,

Ignota prorsus ut quibus fides pia

Esset, modoque trina quonam est Unitas,

Atque una rursum Trinitas : si quidem pie

Intelligantur haec duo; plebsque insuper

Læsis favere suevit, ut tum presuli

Suo, vicem ejus graviter infaustam ferens :

Δῆμος τὸν πόλεας καὶ φρονήματος πλέως,
 'Ο μὴ νικῶν πάντ' ἐσχατος προσῆν φύγος.
 665 Λίθους παρήσεν τὴν ἐμήν πανδαισίαν,
 'Ον εὐ τοι μέμφοιμ'. οὐ γάρ ἡσαν εὔστοχοι,
 Τούτων τυχόντες, ὃν τυχεῖν κενὸς φύνος.
 'Επειδὲ' ὑπάρχοις, ὡς φονεὺς, εἰσηγόμην,
 Βλέπουσιν ὑψηλὸν τι καὶ μετάρπουσιν,
 670 Οἵς εἰς νόμος τὸν δῆμον πιειν ἔχειν,
 'Ο δεινὸν οὐδὲν πώπος' οὐδὲν εἰργασμένος.
 Ήντε' ἐννήσας, ως μαθητὴς τοῦ Λόγου.
 Καὶ μοι παρέστη τοῦ λόγου συντύρος
 Χριστὸς βοηθῶν τῷ συνηγόρῳ λόγῳ;
 675 'Ος καὶ λεόντων οἰλεν ἐκσώζειν ἔνους,
 Καὶ τῷρ δροσίκειν εἰς ἀναψυχὴν νέων,

Α Κῆτος δὲ ποιεῖν εὐτερῶν εὐκτήριον.
 Οὐτός μ' ἐδέξασ' ἐν ξένῳ χριττρῷ.
 'Ἐπειτα δεινὸς τῶν ἐμῶν οἰτεί φύδης,
 680 Εἰς Παῦλον ἐλκόντων με κ' Ἀπολλὼ τοια,
 Τοὺς μῆτρας σαρκωθέντας ἡμῖν πώποτε,
 Μήτ' ἐκχέαντας αἷμα τιμίου πάθους.
 'Ἄφ' ὄντα καλούμενος', οὐχὶ τοῦ σεσωκότος;
 Οἵς συνθονεῖται πάντα καὶ ευστείεται,
 685 'Ὡς εὐδρομούσης τάλλα τῆς Ἐκκλησίας.
 Πώς δ' ἀν ποτ' ἦ νεῦς, ἦ πόλις, πῶς δ' ἀν στρατοῦ,
 'Η καὶ χοροῦ πλήρωμα, πῶς οἵκος φύλος
 Σταίη, πλέον τὸ βλάπτον, ἦ χρεοῦν ἔχων;
 Τοῦτ' οὖν ἐπασχε τηνίχ' ὁ Χριστοῦ λεως.
 690 Πρὶν γάρ παγῆναι καὶ τυχεῖν παρθησας,

*Populus tantus et animi plenus,
 Cui non omnia vincere extremum foret dedecus.*
 665 *Lapides omitant delicias meas,
 De quibus id unum queror, quod non recte collimaverint,*
Ea ferientes, quae ferire inanis est cædes.
Tandem praefectis sistor, ut homicida,
Alto et sublato supercilio intuentibus,
 670 *Quibus una lex est populum habere propitium :*
His sistor, qui nihil unquam noxii feceram,
Nec cogitaveram, utpote Evangelii discipulus.
At mihi astitit doctrinas defensor
Christus, opem ferens sermoni illius causam agenti,
 675 *Qui novit etiam a leonibus salvos facere peregrinos,*
Et ignem in rorem vertere ad refrigerationem juvenum,
710-711 *Ac cete efficere sanctorum oratorium.*
Is mihi decus addidit in iudicio extraneo.
Deinde vehemens meorum intumescit livor,
 680 *Ad Paulum trahentium me et ad quemdam Apollo,*
Qui nec carnem unquam pro nobis suscepserunt,
Nec sanguinem fuderunt pretiosæ passionis.
Ab his nomen nobis adhæret, non ab eo qui salvos facit?
Ab his exagitantur et concutiuntur omnia,
 685 *Quasi Ecclesia in aliis rebus prosperum cursum teneret.*
Quomodo autem, aut navis, aut urbs, aut exercitus,
Aut chori cœlus, aut domus aīnica
Consistat, si quod lœdit, uberior sit quam quod conservat?
Hoc igitur tunc patiebatur Christi populis.
 690 *Nam antequam firmaretur et libertatem assequeretur,*

675 *Στρογγ. Ita Coisl. Edit. male ἔνως.*

679 *Τῷρ ἐπώρ.* Quos hic suos appellat. Gregorius, hi profecto secernendi sunt ab Arianis, a quibus et lapidibus petitus et ad tribunal fuerat rapatus. Horum alii videntur serviisse Catholici, alii ambigui, rerumque suarum, quam fidei studiosores. Primi Paulino vel Melietio addicti erant, ac eo nomine extra suspicionem Arianæ perfidiae. Non enim hoc loco Paulus et Apollo significant, ut opinatus est Billius, sectarum antesignanos, a quibus si qui ipsorum erroribus savebant, nomen ducere malabant quam a Christo. Nunquam suos Gregorius

Arianos appellasset, ac indecora prorsus et Gregorio indigna eorum, quæ de se Paulus, de Petro et de Apollo dixit, ad haereticos detestabilis accommodatio. Nullum autem hac estate dissidium novimus præter Antiochenum, quo tota Ecclesia perturbata fuerit. Catholice autem sentiebant utique qui Melietio, sive qui Paulino savebant, modo ab Arianis sunt distinguendi, sed etiam illis, quorum hic Gregorius pingit vitia.

685 'Ὡς εὐδρομούσης. Quasi alias secunda in Ecclesia forent, quasi non essent res multo nisi momenti.'

METRICA VERSIO.

Plebs tanta, et ahimis plena, non in omnibus
 Superare rebus quæ prorbum ingens duceret.
 B
 Imbrea tacebo sareos, epulas meas,
 Vanos suisce quod queror tantummodo,
 Haec assecutos, assequi quæ nihil juvat,
 Neceam nec infert. Post, velut sicarius,
 Vultu superbo præditos ad præsides,
 Quiesque una studio lex erat plebi obsequi,
 Trabor ipse, sceleris qui nihil patraveram,
 Nec cogitaram, discipulum Christi ut decet.
 Ac tum patronus astitit Christus mihi,
 Ferens patroni non piger dictis opem :
 Rabidam leonum qui potest vim frangere,
 Tuvenum in favorem reddere ignem roscidum,

Cetum, piorum vertere in sacram domum.
 Hic me ad tribunal insolens clarum facit.
 Post at meorum me premitt livor gravis,
 Ad quemdam Apollo me manu trahentium,
 Paulumque, queis nec sumpta sit pro me caro,
 Nec fusus unquam sanguis, a quibus tamen
 Vocamus, ac non a salutis vindice :
 Qui cuncta turbant, cuncta convellunt, quasi
 Alias secundæ res forent Ecclesia.
 Qui porro navis, civitas, exercitus.
 Chorusve possit aut domus consistere,
 In qua quod obris plus inest, quam quod juret
 Hoc accidebat tum pio Christi gregi.
 Nam nondum adeptus liberam fiduciā,

Πρὶν ἐκλυθῆναι σπαργάνων τῶν παιδικῶν,
Οὐπο τελείως τὴν βάσιν ἐρηρεισμένος,
Ἐκόπτετ', ἐρήπτετο, ἐσπαράσσετο
Ἐν ὑψει τεκόντων εύγενής τόκος,
695 Ἀτεκνίαν πεινᾶσι τὴν ἐμήν λύκοις·
Οὐ γάρ φορητὸν ἀνδρα τὸν πενέστατον,
Τραῦν, κάτω νεύοντα, καὶ δυσείμονα,
Γαστρὸς χαλινόζ, δάκρυσι τετηκότα,
Φόδρι τε τοῦ μελλοντος, ὡς δ' ἀλλων κακοῖς,
700 Οὐδὲ εὐφυῶς ἔχοντα τῆς προσόψεως,
Σίνον, πλανήτην, γῆς σκήτην κεκρυμμένον,
Τῶν εὐσθενούντων καὶ καλῶν πάλεον φέρειν.
Σχεδὸν γάρ αὐτῶν ταῦτα γ' ἐξηκούετο·
· Θωπεύομεν, σὺ δ' οὐχί· τιμῶμεν θρόνους,

· Α 705 Σὺ δ' εὐλάβειαν ἀρτύσεις ἡμῖν φίδαι,
Σοὶ δ' εὐτέλεια, καὶ τρυφῆς ἕσθιον ἄλας,
Τῆς ὀφρυώδους ἀλμυρὸν καταπτύεις.
Δουλεύομεν καιροῖς τε καὶ λαῶν πόθοις,
· Αεὶ διδόντες τῷ πνέοντι τὸ σκάφος,
710 Χαμαιλέοντων καὶ τρόπον πολυπόδων
Πολλὰς τιθέντες τοῖς λόγοις ἀεὶ χρόας.
· Αχμῶν σὺ δ' ἡς ἀνήλατος, τῆς ὀφρύος!
· Ποτέρ μιᾶς γε πλοτεως οἰστης ἀεὶ,
Στενοῖς τὸ δόγμα τῆς ἀληθείας σφόδρα,
715 Σκαιὰν ραβίκων πάντοτε Λάγου τρίβον.
Πόθεν δέ σοι, βέλτιστε, καὶ γλώσσῃ λάλω
Τὸν λαὸν Ἐλκειν, τοὺς δὲ βάλλειν εὔστόχως
Κακῶς φρονοῦντας ἐν πολυσχιδεῖ πλάνῃ,

Antequam solveretur infantiae fascis,
Nondum perfecte gressibus innixus,
Tundebatur, raptabatur, discerpebatur,
In oculis parentum generosa proles,
695 Ab esurientibus in meam orbitatem lupis;
Neque enim tolerabile esse putabant hominem pauperrimum,
Rugosum, ad terram vergentem, veste vili,
Ventrī frenis, lacrymis tabescētēt,
Metuque futuri, ut et aliorum malis,
700 Ac ne eleganti quidem vultu præditum,
Hospitem, errabundum, terræ temebris abditum,
Plus honorari quam fortes et pulchros.

Propemodum enim ex eis hæc audiebam :
· Adulamur, tu vero nequaquam : iheros colimus,
705 Tu vero pietatem : nobis grata sunt condimenta,
Tibi vero frugalitas : et dum delicato sale vietitas,
Superbarum deliciarum salsuginem despuis.
Servimus temporibus et populorum desideriis,
Semper ratem objicentes vento afflanti,
710 Chamæleonum instar et polypodium,
Varios illinettes sermonibus semper colores.
Tu vero incus nobis es indomita, o supercilium !
712-713 Quasi una sit semper fides,
Valde in arctum cogis veritatis doctrinam,
715 Stolida Scripturæ semper incedens via.
Unde autem et nunc tibi, vir optime, ut lingua procaci
Populum trahas, et eos recta ferias
Qui prave sentiunt in sectis disparibus,

695 Ἀτεκνίαν πεινᾶσι. A cupidis nostræ orbitati lupis.

699 Ἄλλων. Ita Coisl. Edit. male ἀλλοις.

700 Εὐφυῶς. Ita Coisl. Male edit. ἐμψυῶς.

701 Γῆς σκήτην κεκρυμμένον. Obscura ortum patria.

706 Καὶ τρυφῆς ἕσθιον ἄλας. Toll. legendum putat, καὶ τρυφῇ ἐσθείν ἄλας. Vide Carm. seq., not. in vers. 56.

709 Άστ διδόντες. Ut quisque ventus flat, ad eum fidei nostræ navim obvertimus. Si Ariani rerum po-

tiuntur, Ariani sumus : si Macedoniani, ad eorum partes nos ipsi confugimus.

712 Ἀχμῶν σὺ δ' ἡς ἀνήλατος. Edit. ad marg. σὺ δ' ἡμῖν ἀχμῶν ἀνήλατος, sed male, quia metrum deficeret.

715 Πάντοτε. Ita Coisl. Edit. male πάντα τοῦ. Omnia ad Scripturæ sacræ auctoritatem exigi volebat Gregorius. Concionatores auten, qui populo adulabuntur, præcipuas humanæ rationi partes dabant.

718 Έτεροι πολυσχιδεῖ πλάνῃ. Errore multiplici.

METRICA VERSIO.

Nondum solutus fasciis puerilibus,
Firmisque terram gressibus nondum premens,
Raptatur, atque tunditur, discerpitur
Parentum ob ora nobilis partus lupis,
Μετε orbitatis servida exustis siti.
Nec enim ferebant pauperem plane virum,
Rugis aratum, visibus fixis humi,
Vilique veste, tabidum fletu et fame,
Metu et futuri, cæterisque etiam malis,
Nec eleganti præditum vultu, hospitem,
Vagumque, tenebris horridis terræ abditum,
Plus, quam decoros, ferre, quam fortes viros.
Ab his fluebat sermo nam talis fere :

« Blandimur, haud tu ; nos iheros colimus , piām

B Tu sanctitatem. Nos juvant dulces cibi :
Te victus asper. Vicitas et dum sale,
Luxus superbi despicias salsuginem.
Servimus ipsi tempori et cupidini
Plebis, ratemque prospero vento damus,
Chamæleonis instar ac polypodis,
Varios colores indimus sermonibus.
Tu fortis incus, o gravem fastum tuum !
Tanquam una tantum debeat semper fides
Vigere, fidei regulas stricte premis,
Stolide per omnes semitas verbi ambulans.
Quid quod loquacis pertrahis linguae sono
Plebeum? quod illos, impie qui sentiunt,
Varicque aberrant, impetus jam dextere,

Διπλοῦν τιν' ὄντα τοῖς φίλοις, καὶ τοῖς ἔνοις,
720 Τοὺς μὲν λίθον κάργητα, τοῖς δὲ σφενδόνην; »
Ταῦτ' εἰ μὲν οὐκ ἔσθι, ὁσπερ οὐκ ἔστι, κακά,
Τί δισχεράνεις, ὡς τι πάσχων ἕκτον;
Εἰ δέ ἔστι, καὶ οὐ τοῦτο φάνεται μόνῳ,
Κρίνον δικείσῃς, ὡς Θεοῦ παραστάτης,
725 Σαίνε με τὸν πταίσοντα· τὸν λαὸν δέ ξα,
Οὐ οὐδὲν ἀδίκηκεν ή. στέργων ἐμά,
Ηττημένος τε τῶν ἀμῶν δειδαμάτων.
Τὰ πρώτα μὲν δή καὶ φέρειν οἶσι τε ἡν.
Εἰ τάρη μα καὶ τὸ καινὸν ἐπτέσι βραχὺ,
730 Οὐς ἀδρῶς τας ὀστιν ἐμπεσούν φόρος,
Η τοις ἀπειροις διστραπῆς αὐγῆς τάχος.
Ἄλλ' ἦν εἴ τε ἀπλήξ, καὶ φέρειν πάντα σύνεν,
Η τε ὑπὲς οὖσα πραγμάτων ἀλευθέρων,

A· Τοῦ μὴ πάλιν μοι ταυτὸ συμπεσεῖν τάθος;
735 Ἔπειθε ρέον διαρέσειν τὴν συμπορά.
Α δέ ἡλθεν ἡμέν τιμίς ἐκ τούτων κακά,
Ω πῶς διεκράσσειμι τοὺς ἐμοὺς πόνους;
Ω τῶν κακῶν ποριστά, δαίμον βάσκανε,
Πῶς ἴσχυσας τοσοῦτον ἐκπλήσαι κακόν;
740 Οὐχ αἷμά μ', οὐδὲ βάτραχος, οὐ σκιτῶν νέρος,
Οὐδὲ κυνδυμία, οὐτε τις κτηνῶν φόρος,
Οὐ φλυκτίς, οὐ χάλαζ', οὐδὲ ἀκρίς, οὐ σύτος,
Οὐ πρωτοτόκων δλεθρος, ἰσχατον κακόν,
Ἐκαμψαν ήμας (ταῦτα γάρ τῶν ἀγρίων
745 Αἰγυπτίων μάστιγες ἐκβοῶμεναι),
Καὶ πρός γ' Ἐρυθρᾶς κύμα συγκλείσαν λέων.
Τίς δέ ὡσεν ἡμᾶς; κουφότης Αἰγυπτίων.
Ως δέ ὡσεν, εἰπεῖν ἀξιον· στήλη γάρ δι

Ita ut duplex sis quodam modo amicis et extraneis,
720 Illis lapis magnes, istis autem funda?
Atque hæc quidem si non sunt, ut profecto non sunt, mala,
Quid moleste fers, quasi absurdū aliquid patiaris?
Sin mala sunt, idque tibi videtur soli,
Juste judica, ut minister adstant Deo;
725 Me cæde, qui deliqui, populum autem dimitte
Qui nihil peccavīt, nisi quod me diligit,
Et documentis meis convictus est.
Ac prima quidem ferre poteram;
Etsi rei novitas me paululum turbaret,
730 Veluti subito incidens auribus strepitus,
Aut inexpertis celeritas fulguris coruscantis:
Adhuc tamen eram expers vulneris, et ferre omnia valebam,
Ac spes me liberatum iri, nec unquam
Fore, ut idem in malum incurrierein,
735 Suadebat ut facilius molestiam perferrem;
Quia vero rursus mihi ex his orta sunt mala,
Labores mens quomodo enarrēm?
O malorum inventor, dæmon invide,
Quonodo valuisti tantum adimplere malum?
740 Non me sanguis, non ranæ, non culicum nubes,
Non cynomyia, non pecorum lues,
Non pustulæ, non grando, non locusta, non tenebræ,
Non primogenitorum interitus, ultimum malorum,
Flexerunt me (hæc enim crudelium
745 Decantata Ægyptiorum extiterunt flagella),
Non tandem maris Rubri fluctus, quo populus intercludebatur.
Quid nos igitur in fraudem impulit? Levitas Ægyptiorum.
Quonodo autem impulerit, operæ pretium dicere: columna enim

746 Χαλαζ'. Ita Vat. et Coisl. Edit. male χάλαζ',
sed ad marg. χάλαζ'. Ibid. οὐ σχότος. Ita legimus;
male edit. οὐτε, quia metrum deficit. — Sic Bene-
dictini; sed metri defectus non legitime resarcitur,
cum spondænum quartum pedem, tambi loco, occu-
pet. (CAILLAU).

743 Κακῶν. Ita Coisl. Edit. minus bene κακόν.

746 Συγχλεῖσαν λεών. Hæc verba non ad Æ-
gyptios, sed ad Israelitas referenda sunt, qui, ut p-
tabat Pharaon, hinc deserto, hinc mari Rubro
conclusi erant, ut ex ipsis manibus eripi u-
modo possent. Innuunt tamen Ægyptios fuisse
ris ejusdem aquis obrutos.

Præbens amicis disparem te atque exteris?
Tu quippe funda es hostibus, magnes tuis.
Hæc prorsus omni pura sunt si crimine
Ut sunt, quid inde ringeris, læsus velut?
Si inprobanda, solus et censes, probus
Sis, queso, iudex, astitem ut pat est Dei.
Me plebe missa cæde; nam populus nihil
Pecoavit aliud, maximo quam quod mei
Amore flagrat, et docentem amplectitur.
Atque ista prima ferre poteram; nam licet
Turbaret animum nonnihil novitas rei,
Tanquam repente verberans aures sonus,
Vel subitus oculos fulguris splendor rudes:
At læsus haud dum cuncta tolerabam tamen:
Posthacque iam me tale passuum nihil

B Rebus secundis, læta spes mihi pollicens,
Hanc ferre suasit æquius molem mali.
At quos deinceps pertuli casus miser,
Et quos labores, qui queam dignè eloqui?
Auctor malorum dæmon, ah! tantum nelas
Perficere quinam pravitas quivit tua?
Non sanguis, aut ranæ, vel agmen culicum,
Musæ aut caninae, dira vel pecudum lues,
Non pustulæ, grando, locustæ, mox nigra,
Non prima soboles cæsa, postremum malum.
Nos perculerunt (hæc erant crudelium
Ægyptiorum flagra, quæ cuncti canunt),
Rubrum nec æquor, clausa quo plebs est p.
Quid ergo? Levitas Pharia me in fraudem in-
Qui porro, dicam: dedecus, ut hinc inprobris,

Ἄντη γένοιτο τῶν κακῶν αἰωνία.
 750 Ἡν τίς ποθ' ἡμῖν ἐν πόλεις θηλυδρίας,
 Αγύπτιον φάντασμα, λυσσῶδες κακὸν,
 Κύων, κυνίσκος, ἀμφόδων ὑπηρέτης,
 Ἀρης, ἀφωνον πῆμα, κητῶδες τέρας,
 Σανθός, μελάνθριξ, οὐλός, ἀπλοῦς τὴν τρίχα.
 755 Τὰ μὲν παλαιά, τὰ δ' ἀρτίως εὐρημένα·
 Τέλχην γάρ εστὶ δημιουργὸς δευτέρα.
 Πλειστον γυναικῶν ἔργον, εἰτ' οὖν ἀρρένων,
 Χρυσοῦν ἀλλάσσειν τὴν φιλόσοφον σισήν.
 Τὰ τῶν γυναικῶν ἐν προσώποις φάρμακα
 760 Σοφὸι φερόντων· εἰς τί γάρ μόναι σοφαὶ
 Τὴν ἀπρεπῆ τε καὶ κακὴν εὑμορφίαν,
 Ἡ πρόγραμμ' ἐστὶ καὶ σιωπῶν τοῦ τρόπου,

Ἄγε οὐκ ἔχόντων Μαξίμους καὶ ἀρρένων;
 Ἡ κουρὰ τοῦτ' ἔδειξε λανθάνον τέως;
 765 Τοιαῦτα θαύματ' ἡμῖν ἐκ τῶν νῦν σοφῶν,
 Διπλούν τιν' εἶναι τὴν φύσιν, τὸ σχῆμα τε,
 Ἀμφοῖν μερίζειν τὸν γενοῖν τρισαθλιῶς,
 Κόμην γυναιξὶν, ἀνδράσι βακτηρίαν.
 Ἐξ ὧν ἐκδημπαῖς, ὡς τι τῇ πόλει δοκῶν,
 770 Ὀμούς σκιάζων βοστρύχοις δεὶλ φίλοις,
 Πέμπτων λογισμοὺς σφενδονωμέναις κόμαις,
 Πᾶσαν φέρων παίδευσιν ἐν τῷ σώματι.
 Πολλὰς διελθὼν οὔτος, ὡς ἀκούομεν,
 Ὁδοὺς πονηρὰς (ἢ τινας δ' ἄλλοις μέλοι,
 775 Οὐ γάρ τὰ πάντα ἔμοιγε δὴ ζητεῖν σχολή·
 Βίβλοις δ' ὅμως φέρουσιν ἀρχόντων δοσοι),

Hæc erit malorum nostrorum quæ semper stabit.
 750 Fuit nobis aliquando in urbe effeminatus,
714-715 Ägyptium spectrum, rabidum malum,
 Canis, cynicus, triviorum famulus,
 Mars, muta pernicies, cetosum monstrum,
 Flavos simul et nigros habens capillos, crispatus et simplex coma;
 755 Atque hæc quidem partim antiqua, partim recens iæventa:
 Est enim ars opifex altera.
 Maximum opus est mulierum, sive etiam marium,
 Auream volvere philosophicam sisoen.
 Muliebria in vultu pigmenta
 760 Ferant sapientes: cur enim solarum sit sapientium
 Indecora et improba formæ venustas,
 Quæ tabula est, vel tacendo, mores indicans,
 Quasi mares ipsi non habeant Maximos?
 Monstravit id tonsio, quod hactenus latuerat.
 765 Hæc mira didicimus ab hodiernis sapientibus:
 Duplicem quendam esse natura et specie;
 Et utriusque generis misere participem esse,
 Mulierum quoad comam, virorum quoad baculum.
 His se jactabat, quasi aliquid esse in urbe videretur,
 770 Humeros inumbrans caris semper cincinnis,
 Cogitationes suas tradens contortis crinibus,
 Scientiam omnem in corpore gerens.
 Is cum multis percurrisset, ut audimus,
 Vias perversas (quæ autem et quales sint, alii investigent,
 775 Non enī mihi omnia inquirere vacat:
 Sed tamen multis magistratum libris consignatae sunt);

754 Μελάρθριξ. *Flavos et nigros habens capillos, flava nigraque missim cæsarie.*
755 Εὐρημένα. Coisl. ήρημένα. Hos colores partim antiquitus habebat, partim artificio quodam sibi recens comparaverat. BILL.
758 Σισόην. Sisoe est quædam tonsuræ species, qua utuntur Phaselites in Cilicia: Casaub. in Sueton., p. 108. Exstat eadem vox apud septuaginta Interpretes, Levit. xix, 27.
763 Καὶ ἀρρένων. Ita Coisl. Edit. minus bene τῶν ἀρρένων. Exstat infra aliud Carm. xli, adversus eundem Maximum vel alium ejusdem nominis.
764 Ἡ κουρά. Ridet Gregorius Maximum qui

primum muliebrem ornatum adhucendo, comainque nutriendo, mulierem potius quam philosophum præ se tulerat, postea autem ut virum se exhiberet, sedemque Constantinopolitanam invaderet, comam deposuerat. Igitur minus recte Billius carpit Germanum interpres, quod vocem κούρα detonsam comam reddiderit. Vide infra, v. 915.

765 Θαύματ' ήμιτ. Vat. et alii codd., etiam edit. ad marg. θαύματ' εἶδον.

774 Α' ἄλλοις μέλοι. Edit. δ' ἄλλους, forsitan amanuensis incuria.

775 Σχολή. Coisl. θέμις, licet. Innuere videtur actiones quibus poenæ a legibus infligebantur.

METRICA VERSIO.

Delebit unquam quod dies nulla, imprimam.
 Effeminatus nos apud quidam fuit,
Ägyptium spectrum, malum rabidum, canis,
 Cynicus, viarum servulus, Mars horridus,
 Ac muta labes, cetus immanissimus,
 Flavus, nigerque, crispus ac simplex coma.
 Vetus illa nempe, rursus ast ipsi hæc recens
 Inventæ; quippe ars est creatrix altera:
 Qua distincentur feminæ multum ac mares,
 Philosophicam dum atque auream volvunt comam.
 Cur namque facie non sophi quoque, ut sophæ,
 Gestare possint pharmaca muliebria,
 Decus invenustum atque improbum, quod vel silens,
 Cuiusque mores prodit, et clare iudicat.

B Sic esse mariibus perditum jam Maximum,
 Comæ, licet haud dum cognitum, tunc pròdidiit.
 Hæc philosophi nunc exhibent miracula,
 Natura ut idem sit duplex, gestu quoque,
 Misere et utrique dividat se sexu,
 Viros bacillo, feminas referens coma.
 Jactabat his se, clarus ut cives apud,
 Humeros inumbrans usque cincinnis suos,
 Solum comedens cogitans de crinibus,
 Doctrinam et omnem corpore in solo gerens.
 Grassatus iste per vias multas masas,
 Ut fama jactat (querat has quisquis volet.
 Nam cuncta nobis non vacat perquirere:
 Libris feruntur præsidum multis tamen).

Ταύτη τελευτῶν ἐγκαθίζεται πάλι. Ήδην γάρ εἶχε βρῖσκα τῶν εἰωθότων. Ὁξεὶ διέποντα δὲ, καὶ σοφῶς δισφράμενος 780 (Σοφὸν γάρ ἔστι καὶ τὸ παχύρις συντεθὲν, Τὸ δ' ἔστιν ἡμᾶς τῆς καθέδρας ἐκβαλεῖν, Τοὺς οὖτ' ἔχοντας, οὐθ' ὅλως τιμωμένους, Πλήγη τοῦ φυλάξαι καὶ καταρτίσαι λεῶν), Σοφώτερον δέ. Καὶ γάρ οὐ διὰ ἔνων, 785 Αὐτῶν δ' ἀφ' ἡμῶν συμπλέκει τὸ δρᾶμ' ὅλον, Ὡς δὲν σοφιστῆς τῶν κακῶν καὶ συνθέτης, Τῶν ταῦτ' ἀκήθων καὶ πλοκῆς πάντη ἔνων, Ἀλληγορίαν δεινότερην εἰδισμένων. Εἰπεῖν σοφὸν τι, καὶ λέγοντα θαυμάσαι, 790 Βίβλων τε θεῶν ἐκλέγειν τὴν καρδίαν. Καὶ νῦν τιν' εἰπεῖν ἐν κακοῖς λόγον θέλω.

ΑἼχρην γάρ αὐτὸν πάσιν εἶναι δὴ τρόπον, Η τὸν κακῶν ἀπειρον, ή τὸν ποιῶν. 'Ηττον γάρ ἐβλάπτοντ' δὲν εἰ τινῶν τινες;, 795 Ἀντιξυγούντων ή συνεστώτων τρόπον, Νῦν δ' εἰστι θήρα τῶν κακῶν οἱ βελτίους. Τίς ή τοσαύτη σύγχυσις τοῦ πλάσματος! 'Ως αφόρ' ἀνίσως ἐξύγημεν ἐκ Θεοῦ! Τίς τὸν κάκιστον ὑφεται τῶν μετρίων 800 Δαλούντα, συμπλέκοντα, μηχανώμενον, Κλέπτονθ' ἀευτὸν μυρίαις δεῖ στροφαῖς; Τὸ μὲν γάρ εὐκίνητον εἰς μοχθηρίαν Τηρεῖ τὰ πάντα, καὶ βλέπει τὰ καίρια. Τὸ δὲ εἰς καλὸν πρόχειρον, εἰς ὑπόκιαν 805 Τῶν χειρόνων ἀργόν τε καὶ νοθὲς φύει. Οὗτως ἀλίσκεται εὐχερῶς τὴν χρηστότης.

Tandem in hac urbe considet.

Nihil enim ei suppetebat ex solitis cibariis :
Sed acute cerneus et sapienter olfaciens
780 (Sapiens enim dicatur etiam quod improbe conflatum est,
Nempe ut me ex cathedra depelleret,
Qui nec illam tenebam, nec alio honore auctus fueram,
Nisi ut custodiarem et renovarem populum),
In hoc autem sapientior. Nam nequaque per extraneos,
785 Sed per memelipsum totam struxit fabulam,
Ut malorum inventor et compositor,
Per eum qui bororum insolitus erat, et a fraude omnino alienus,
Atque aliud solertia genus colere solebat,
716-717 Nempe sapienter aliquid dicere, aut dicentem admirari,
790 Divinarum Scripturarum cor edisserere.

Novum aliquid in malis eloqui libet.
Oportebat ut eadem in omnibus esset indeoles,
Aut vitiorum expers, aut versuta.
Minus enim laderentur alii ab aliis,
795 Si dissidentur aut consentirent mores.
Nunc autem malorum præda sunt boni :
Ο quæ confusio naturæ nostræ!
Ο quam inæqualiter a Deo conjuncti sumus!
Quis bonus pessimum hominem persentiat,
800 Dum dolos versat, fraudes struit, machinatur,
Seque ipsum surripit innumeris semper artibus?
Quod enim facile ad improbitatem movetur,
Observat omnia, perspicit opportunitates :
Quod autem ad virtutem propendet, ad suspicionem
805 Deteriorum natura pigrum et tardum est.
Sic capitur nullo negotio probitas.

779 Σοφῶς. Edit. ad marg. καλῶς, bene.

790 Τὴν καρδίαν. Arcana.

792 Αὐτόν. Ita Vat. et Coisl. Edit. male αὐτῶν.

793 Ἡ τότε. Ita Vat. et Coisl. Edit. male ή τῶν.

796 Θήρα. Vat. θήρα.

801 Κλέπτονθ' ἐπορτόν. Qui miris modis ut
ut probitatis cuiusdam suco improbitatem sua
gut. Bill.

804 Καλόν. Coisl. sup. lin. ἀρετήν, τίτλον.

METRICA VERSIO.

Hac urbe tandem considet, quod jam cibos
Hos non haberet, quos prius consueverat.
Acutus autem cum esset, ac mire sagax
(Sic nam vocetur, improbe quod struxerat
Sæveque, solio scilicet me ut pelleret,
Cui nec thronus erat, ulla nec alia dignitas,
Instructor essem quam quod et custos gregis),
Sagacior in hoc existit, per exterios
Quod noui, sed utens memet, bunc struxit dolum,
Scelerum ut peritus artifex, harum rudi
Rerum, atque fraudis prorsus omnis nescio,
Solertiaque qui genus dispar colo,
Sapienter aliquid dicere, loquentem alterum
Suspicere, mentem legere sacri codicis.
Libet profari quid novum in tantis malis,

B Debebat esse tota gens mortalium.
Aut sceleris expers, multiplex aut et vafra.
Sic laderentur nam minus justi a malis,
Si dissiderent aut coirent moribus.
At præda nunc sunt improbis recti viri.
Quæ tanta nostri generis est confusio?
Proh! quam Deus nos dispari junxit modo:
Quis deprehendet pessimum vir optimus,
Fraudes dolosque dum struit, duunque artibus
Se mille, mores ac suos vafre occulit.
Nam quisquis omne facilis in crimen ruit,
Observat ille sedulus cuncta, et notat
Graviora quæque : promptius est at qui ad hoc
Ad suspicandum seguis est aliquid mali.
Sic sape fraudi noxiæ bonitas patet.

Ιώας τοῦτο ποιεῖ, καὶ σκοπεῖθ', ὡς ποιεῖλως.
Αἰγύπτιον τιν' ἄλλον δέψει Πρωτέα.
Τῶν εὐνοούντων γίνεται καὶ τῶν σφόδρα
810 Πιστῶν. Τις οὗτως ὡς ἔμοιγε Μάξιμος,
Στέγης, τραπέζης, δογμάτων, βουλευμάτων
Κοινωνός; Οὐδὲν μέγα· καὶ γάρ τις ἦν μέγας
Κύνων ὑλακῶν δῆθεν τοὺς κακόφρονας,
Καὶ τῶν ἐμῶν πρόθυμος αἰνέτης λόγων.
815 Ὁμοῦ δὲ ταῦτα, καὶ τι τῶν ἐν βήματι
Λαβῶν νόσημα, λειμμα τῆς πρώτης νόσου.
Τόδε δὲ τὸν πατέρα τοῦτος ζῆλος, ἔμφυτον κακόν.
Οὐ δρόλις γάρ κάμπτεται πονηρία.
Τούτοις βραβεύων ἀνίσως, αὐτῷ φίλως,

A 820 Αυτοὶ συνεργοῖς χρώμενος τῆς πικρίας,
Πρώτῳ τε δευτέρῳ τε ἀνθρωποκτόνοις,
Μόγις ποτ' ἔξερητεν ἀσπίδος τόκον.
‘Ο πρώτος δὲ ήν Βελίαρ, ἀγγελός ποτε·
‘Ο δεύτερος δὲ, τοῦδε λαοῦ πρεσβύτης,
925 Τὸν νοῦν τι μᾶλλον, ἢ τὸ σῶμα βάρβαρος,
“Ος οὐ παροφθεῖς, οὐδὲν ἐκμελές παθὼν,
Τὰ πρῶτα ἔχων τιμῆς τε καὶ θρόνων ἀεί^{την}
(“Ἄκουε, Χριστὲ, καὶ δίκης δρμ' ἀπλανές,
Εἰ δὴ καλεῖν ἐνταῦθα Χριστὸν δξιον),
830 Μίσος πονηρὸν καὶ κακότροπον ἀθρόως
“Ωδίνεν. Οἱ μοι! πῶς ἀποκλαύσω; Σκότος
Αἰθρία λαμπρά, καὶ τὸ συνεθέν κακὸν

Quomodo id exscusatnr, et quam versute, considera.

Alterum videbis *Ægyptium Proteum*.
Amicorum unus fuit, et eorum qui maxime
810 Fidi sunt. Quis mihi erat sicut Maximus,
Tecti, mensæ, doctrinæ, consiliorum
Particeps? Nil mirum: erat enim magnus
Canis allatrans scilicet contra prave sentientes,
Ac mearum orationum servidus laudator.
815 Interea quemdam eorum, qui in sacro erant ordine,
Morbum contraxit, reliquias morbi prioris.
Ils autem erat implacabilis livor, insitum malum.
Non enim facile dicitur improbitas.
Hos inter iudex inaequabilis, ut ipsi lubebat,
820 Duobus utens acerbitate suæ adjutoribus,
Quorum alter primas homicidii, alter secundas cerebat,
Vix tandem erupit aspidis fetum.
Horum primus erat Belial, olim angelus:
Alter autem populi presbyter,
825 Mente magis quam corpore barbarus,
Qui nec contemptus, nec molesti quidquam passus,
718-719 Ac primas honoris et sediūn semper tenens
(Audi, Christe, qui justitiæ oculus es, erroris nescius,
Si tamen Christum hoc loco vocare decet),
830 Odium nefarium et improbum subito
Parturiit. Hei mihi! quomodo lugebo? In tenebras vertitur
Splendida serenitas, et conflatum malum

810 Οὐτως. Ita Coislinianus codex. Editi autem
male hic oītōs.
816 Νόσημα. Invidiam significat quam quorū
dam sacri ordinis virorum esse dicit, quia ipsos
tales in se expertus fuerat. Primus morbus super
bia est, quæ apostatas angelos e cœlo, et generis
nostrí principes et paradiſo deturbavit: reliquiae
autem hujus morbi, invidia. Nam cum superbe illæ
mentes ex beatissima illa sede ad Tartarum præci
pites cecidissent, hominum felicitati statim invidere
cooperunt: *Invidia enim diaboli mors introiit in
orbem terrarum* (Sap. ii, 24). Nec vero solum in
angelis apostatis, sed etiam in hominibus, λεπρα
τῆς πρώτης νόσου dici potest invidia. Cain enim

fratri suo invidens ipsum nequierer interemit.-

819 Ἀριστως. In hoc versu mendun subrepit,
quod facile corrigi non potest, cum hoc adverbium
habeat primam brevem, et secundam longam, ut
videre est supra vers. 798. Emendet qui potuerit.
(CAILLAU).

822 Ἐξέρηξεν ἀσπίδος τόκον. Gregorius al
ludit ad hunc locum Isaiae LIX, 5: Ωδὲ ἀσπίδων
ἔρηξαν, *Ova aspidum fregerunt*. BILL.

831 Σκότος αἰθρία λαμπρά. Id est, qui, ut pre
sbyter, lucidus esse debebat, juxta illud: *Vos estis
lux mundi* (Matth. v, 14), lotus tenebris est.
BILL.

METRICA VERSIO.

Quam porro vase rem gerat, queso, aspice.
Pharium videbis Proteum quemdam novum.
Amicus ille fit mihi, sic ut fide
In me anteiret Maximus cunctos viros.
Mensæ, domusque, dogmatum hunc et consilii
Consortem habebam. Namque erat magnus canis,
Acri latrato perfidam turbam petens,
Mirisque nostra laudibus verba effervescent.
Ac præter istud, ordinis quemdam sacri
Morbum, reliquias principis morbi, capit.
Erat perennis livor hic, malum insitum.
Vix namque flecti pravitas unquam potest.
His, ut libebat, arbitrum sese exhibens,

B Et ab his duobus sævus homicidis opem
Miseram ille poscens ad scelus teterrimum,
Quandoque tandem protulit fetum aspidis.
Primus erat horum Lucifer, quondam angelus;
Secundus autem presbyter nostri gregis,
Magis ipse mente barbarus, quam corpore,
Qui spretus a me, et Iesus haud unquam prius,
Honoris semper ac throni primas tenens
(Audi ista, Christe, juris et lux haud vaga,
Adhibere Christi nomen hic si convenient),
Odium scelestum ac perfidum in me parturit.
Lacrymis quibusnam id prosequar? Caligine
Serenus æther inficitur, atque id malum

Dilectus filius tuus, Abraamu natus,
Kettonem pro te pater, et tu frater.

Et Tu Tigris, et Iaphet, et remansis,
aut et tu Iaphet tu stet mi spacio.

Aper, Iaphet, Apemone, Tigris, Tiber,

Amon, Tigris, Ammon, Tigris, Tiber,

Tigris Tigris, Tigris, Tigris, Tigris,

Abrius verus tuus et tigris,

Eumen, pugno, xippon, mucus, venus

Tigris tuus tuus tuus tuus tuus tuus,

Tigris tuus tuus tuus tuus tuus tuus,

Tigris tuus tuus tuus tuus tuus tuus,

Venit nebris e longinquo lucis, nebris Egyptia.

Primam quicun exporatores vocant, surus in electam

835 Terram Israel dum missi sunt a magno illo vire,

Excepit quod non Josep et Caleb separares viri:

Sed si qua labes in juvenibus et scabibus,

Amara, Apemone, Harporras, Suppos, Rhodes,

Antib, Hermannulus, Antiphorum di,

840 Sammarum formae, canini demone,

Feliz miseri et corrupti,

Parvo prelio venates qui minuti numeruli causa

Puer deo, si placet escat, vendicentur.

Paulo post venient, qui h. s miserunt,

845 Duxes phalanqis dogni,

Vel, ut canibus aliquid conseruatis dicam,

Psadore, Nibil canis amplius cloquar

(Eti inde exagitor pluribus verbis,

850 etiam inter clausas, austro effervescentes,

Ubi bovem batcam ci qui nus, cuius mele letis luit,

Tum pax illis, qui forte alia exscusatious via

Nos carcam, absurdi ob inscitiam,

Ac secu morentes, quo ferri et imprehi,

855 Quos hic ambis peperi invicta.

Spiritus, quatinus ex aliante. Non enim id nubis

Fatigat perspicula, nisi quis sapientiam explicet:

Quonodo ipse ipse, padorum arbitrii,

Prime quidem me iutens tam manifeste

860 A versaria alienis, et ipse sedachem

Misce ad nos iutere, in sede constituit,

Ac signis solidis confirmatae decolorau,

834 *Ore rīc tigris tigris, etc. Alludit ad episcopates quos in terram Israel misit omnis Moses. Iuli de galibus agit, ex Regis misi sunt a Petro Alexandro praesit, ut Constantiopolitana Eccliam exspectarent. Primam directu locorum a vi- re saecula, qui Constantiopolis quo summa velociam, appellari, pietatis ac catholicae fidei specie direxerat ad Gregorium: is praeclaro sermone ipsos*

METRICA VERSIO.

A nate Pharia profili nobis procul,

Primam quidem catastropi, quoniam iactus

Vir ille loca misit et terra israel,

Nos Josep, aut Gabbes, instiges, viri,

Juresum scimusque sed nimis petulans chores,

Annon, Apemone, Harporras, Suppos, Rhodes,

Antib, Hermannulus, Antiphorum dei,

Canius formæ, et statimare damocles,

Nanis amelli, pretio et erigo emplices,

Arisque causa qui levis nullos deos,

Majore nussero si forest, auludicent.

Venere posthac, miserant hos qui prius,

Digni phalange scilicet tali duces,

Vel opifex, canibus hac nam vox magis,

Est apia, lucam non enim quidquam amplius

B (Inutus tanctisi mole verborum prescar,

Non aliter atque servulus musco cades,

Claves, vel auras artus solis tuncres,

Dabo hoc ei, qui misit bos, quamvis levii,

Arque bisenipis, venia quies forsan dari

840 insenti.

Lapis, secalis aquæ daturat malos,

Quos peperit isthic liquor infestus misit,

Hanc questionem pandice, o docti viri,

Mibi involvam, ni quis hec so phorus explicet:

Qui Petrus ipse, presulum illorum arbiter,

Piropus quidem nos iutere clarissimi,

Fucosque vacuis, iutere ut ipse fidem,

Dignatus atque numinc sit antisita:

Νῦν δ' ἔκειν ήμεν νεορδός ἀντὶ παρθένου·
Ταῦτ' οὐ πρόδηλα, ταῦτα δεῖσθ' ἐρμηνέως.
865 Ὡφθῇ τι τούτων σκηνικώτερόν ποτε,
Πολλῶν πονηρῶν ἐν βίῳ πεπαισμένων;
Ὄφθησεται δέ τ' ἀλλο παιγνικώτερον.
Οἶνόν τις εἴπει συμπότης πάντων κράτειν,
Ἄλλος γυναικά, τὴν δ' ἀλήθειαν σοφός.
870 Ἐγὼ δ' ἀν εἰπον χρυσὸν, ως ἔχεις χράτος.
Τούτῳ τὰ πάντα φρδίως πεσσεύεται.
Οὐπω τὸ δεινόν, εἰ τὰ τοῦ κόσμου μόνα
Πλέον πάρ' ἡμέν Ισχύει τοῦ Πνεύματος.
Πόθεν δ' ὁ χρυσὸς τῷ χυνί; ζητητέον.
875 Πρεσβύτερον ἐκ Θάσου τιν' ἔχοντ' ἐνθάδε
Χρυσὸν φέροντα τῆς ἑκεῖσθ' ἐκκλησίας,
Ἐφ' ὧ πρίασθαι Προκονήσιας πλάκας,

Α Τοῦτον δὲ σήνας καὶ λαδῶν συμπράκτορα,
Πολλοὶς τε δῆσας ἐπιστὸν τὸν ἀθλιὸν
880 (Οἱ γάρ κακοὶ τάχιστα μήγυνυνται κακοῖς),
Τὸν χρυσὸν εἴχεν εἰς ἀπανθ' ὅπηρέτην,
Πιστὸν συνεργὸν, γνήσιον συνέμπορον.
Τεκμήριον δέ· καὶ γάρ οἱ πρώην ἐμὲ
Σέδοντες, ὡς ἀχρηστὸν, ἔχρυσον φίλον
885 Περιφρονοῦσι φίλατοι, καὶ φρδίως;
Κλίνουσι πρὸς τὸ χείρον, ως φοπὴ ζυγοῦ.
Νῦν δέ τοις ἐγὼ δέ ἔκαμνον· οἱ δέ, ὡσπερ λύκοι,
Κλέπται φανέντες ἀθρῶς μάνδρας ἔστοι,
Πολλοὺς ἔχοντες μισθίους ἐκ τοῦ στόλου,
890 Ἐξ ὧν Ἀλεξανδρεῖα φέστη ἀνέπτεται
(Καὶ γάρ συνεμπίπτουσι τῷ στόλῳ σαφῶς),
Κείραι προθυμοῦντες εἰς καθέδραν τὸν κύνα,

Nunc autem nobis virginis loco hinnulus prodit:
Hæc clara non sunt, hæc egent interprete.

720-721 865 Quid visum unquam scenis convenientius,
Quamvis multa improbe in vita lusa fuerint?
Aliud videbitur dignius quod in scenam promatur.
Vinum, compotator quidam dixit, omnibus dominari,
Alius mulierem, veritatem sapiens.
870 Aurum ego dixerim principatum tenere.
Auro facile omnia huc et illuc jactantur.
Nec mirum est quippe, si ea, quæ mundi sunt,
Plus apud nos valeant quam quæ Spiritus.
Sed unde aurum cani? inquirendum est.
875 Presbyter quidam e Thasso huc venerat,
Aurum ferens ecclesiæ quæ illuc est,
Quo tabulas Proconesias emeret;
Hunc blandiendo adortus, ac socium actionum assumens,
Multisque spebus miserum vincens
880 (Mali enim cum malis facile miscentur),
Auro potitur ad omnia ministro,
Fidoque adjutore et genuino negotiorum consorte.
Id inde perspicitur. Nam qui me autea
Colebant, ut inutilem et auro carentem amicum
885 Spernunt amicissimi, ac facile
Inclinant ad pejora, ut lanx in statera.
Nox erat: ego ægrotabam: illi vero, ut lupi,
Furtim ingressi subito intra ovile,
Multos habentes ex classe conductos mercede,
890 A quibus facile incenditur Alexandria
(Irruunt enim aperte cum classe),
Tondere canem in cathedra alacriter aggrediuntur,

863 Νεορδός. Edit. ad marg.: Αλύττεται δὲ τὸν
πλαφον δν ἀντὶ τῆς Ἰφιγενείας τὸν Αὐλίδην έθνος δὲ
Ἄγαμέμνων. Significat cervum quem pro Iphigenia
in Aulide immolavit Agamemnon.

866 Μορηώς. Ita Coisl. Male edit. πονηρῷ. Ibid.
πεπαισμένων. Vat. πεπαιγμένων.

871 Ησσεύεται. Huc et illuc jactantur, id est,
quasi talorum jactibus versantur.

METRICA VERSIO.

Nunc venit autem virginis cervus loco:
Hæc clara non sunt, hæc egent interprete.
Visum quid unquam dignius scena fuit,
Per multa quamvis lusa sint valde improba?
Aliud videbis, ludicum quod sit magis.
Vinum asserebat quispiam omnia vincere,
At seminam alter: tertius palmam dabit
Vero. Dedit semem robur ast ego maximum
Auro, arbitratu cuncta quod vertit suo.
Sed quod cœduca pluris ipsi ducimus,
Ad Pneuma quæ quæ pertinent, minus est grave.
Aurum videndum undenam venit cani.
E Thasso in urbem forte quidam presbyter
Appulerat, aurum publicum secum ferens,
Tabulas ut emeret ædis ad cultum sacræ.

877 Πλάκας. Edit. ad marg. μαρμάρους, mar-
moreas. Proconesia marmora sibi sunt coloris:
porro Proconesia una est e Sporadicis insulis.

878 Τοῦτον δὲ σήνας. Ita edit. ad marg. In textu
περιστῆνας, sed male, quia metrum desicit. Mox συμ-
πράκτορα. Ita legitim. Edit. male συμπράκτορας.

891 Συνεργάτετοντο τῷ στόλῳ σαφῶς. Edit. ad
marg. οἱ Ἀλεξανδρεῖς, Alexandrini. Missi Alexan-

B Ilunc voce blanda delivit, juvantibus
Quibusdam et amplis spebus astrictum tenens
(Nocens nocenti nam statim se copulat),
Auro potitur, atque hoc ministro utitur
Ad cuncta, certamine hinc opem querit sibi.
Id hinc liquebit. Turba nam, quæ me prius
Colebat, eadem me modo ad nil utilem,
Caream quod auro, censem, ac nihil aestimat:
In pejus atque flectitur, lanx ut libræ.

Nox erat, et æger ipse eram, cum isti, velut
Caulam introgressi conciti rabie lupi,
Nautas habentes plurimos, pecunia
Partos, facile Alexandriam qui incendere
Solent (eos nam junxit irrumens cohors
Secum), locare in sede detonsum cauem

Μέρν ἡ τι λαῷ, πρὶν κτίσοις Ἐκκλησίας,
Μέρν ἡμῖν αὐτοῖς, ὃς κυστή γοῦν, γνωρίσαι.
895 Οὗτω φαστὶ καὶ ταῦτα προστεταγμένοι.
Οὔτως Ἀλεξάνδρεια τιμῇ τοὺς πόλους.
Οὗτω δικάσται τις ὑμέν ἀλλος εὐμενής.
· "Ἄν δρθρος. Ὁ κλῆρος δὲ (καὶ γάρ ἐγγύθεν
· Προσον) ἀνήφθη, καὶ τάχιστα τὸν λόγον"
900 "Άλλως δίδωσιν ἀλλος. Εἰτ' ἐγέρεται
Φλέδε λαμπρὰ λίαν· ἢ πόσων τῶν ἐν τέλει,
Πόσων ξένων δὲ συρρέντων καὶ νόθων!
Οὐκ ἡ γάρ θοτὶς οὐ μέμηνε τοὺς θέτε,
Τοιαῦθ' ὀρώντες τάπιχειρα τῶν πόλων.
905 Τί μακρὰ τείνει; ἐκ μὲν ἡμῶν αὐτίκα
Χωροῦσιν ὅργη, τοῦ σκοτοῦ τῷ μὴ τυχεῖν
· Άλγοντες. Ως δὲ ἀν μῆ μάτη ώστι κακοί,

A Τὸ διεπόν ἐκτελεροῦσι τῇ σκηνῇ τέλος.
Εἰς γάρ χοραύσου λυπρὸν οἰκητήριον
910 Ἀχθέντες οἱ σεμνοὶ τε καὶ Θεῷ φίλοι,
Λαβόν τ' ἔχοντες τῶν ἀποδῆτων τινάς,
Κυνῶν τυποῦσι τὸν κάκιστον ποιμένα
Κειραντες, οὐδὲ σαντες, οὐδὲ σὺν βίᾳ.
Κύνων γάρ ἡν πρόθυμος εἰς τὰ κρέσσωνα.
915 Τομῇ δὲ ὑπῆλθε βαστρύχους εὐφορβίους,
Λύσοντος ἀμάρχως τὸν πολὺν χειρῶν πόνον,
Τοσσοῦτον αὐτῷ καὶ μόνον δεδωκεια,
· "Οσον γυμνῶσι τὸ τριχῶν μυστήριον,
Τριχῶν ἐν αἷς ἔκειτο τὸ οὐδένειν ἀπαν,
920 Πατέρει λέγουσι τῷ κριτῇ Σαμφέν ποτε;
· "Ον τῇ κόμῃ προβδώκεν εὖρημένη,
Τριχῶν ἀώρου κάνεμοφθόρου θέρους,

Antequam populo, antequam præpositis Ecclesiæ,
Antequam nobis ipsis, saltem ut canibus, rem indicassent.
895 Id etiam se in mandatis accepisse dicebant.
Sic Alexandria laboribus honorem imperitum.
Sic de vobis justa statnat aliquis alias vobis favens.

Diluculum erat, clerusque (nam prope
Habitabant) exarsat, ac celerrime rem
900 Alter alteri narrat. Deinde excitatur
Incendium valde splendens, multis nobilibus
Confluentibus, multis hospitiis, multisque apuris.
722-723 Nemo enim erat, qui non ob hac a furiis accusatus esset,
Cum talia cerneret laborum præmia.
905 Quid multis moror? a nobis abscedunt,
Non sine ira, quod a proposito aberrassent,
Dolentes. Sed ne frustra improbi essent,
Quod scenæ deerat absolvent.
Nam in chorauis sordidam domum
910 Ingressi graves homines, et Deo amici,
Plebis vice habentes nonnullos viros perditissimos,
Canum nequissimum ordinant pastorem,
Tonus quidem, sed non ligatum, neque coactum,
Erat enim canis servidus ad præstantiora quæque.
915 Sectio autem adhibita cincinnis diu cultis,
Ac sine labore solvens longum manuum labore,
Hoc et quidem unum illi attulit,
Ut nudaret crinum mysterium,
Crinum in quibus robur omne positum erat,
920 Ut de judice olim Samsonem narratur,
Quem coma prodidit resecta,
Intempestiva et a ventis læsa messis crinium,

dris episcopi ad eam tumultuarium ordinatiōnēm
Irruunt cum nautarum turba. Edit. in marg. pro
σαφῷς habent σοφοῖς, sapientes, sed male.

901 Τὸν ἐτ τέλει. Qui erant ordinis senatorii,
vel magistratuum insulis illustres.

902 Καὶ ρόθων. Infidelibus et hereticis.

903 Τῷ σκηνῇ. Edit. in marg. τῷ δράματι, dra-
mati.

911 Λαβό τ' ἔχοντες. Ita Coisl. Edit. male in.
Hinc intelligitur magnam populi frequentiam h-
timis ordinationibus olim adfuisse.

915 Εὐφορβίους. Bene et copiose nutriti. In-
canus autem codex et editi habent in margine
φορέας, copiosis

921 Εξηρημένην. Ita Coisl. Edit. minus h-
τέξηρημένην, ablativa.

METRICA VERSIO.

Nituntur, antequam gregi ac primoribus
Hoc indicassent, aut mihi, saltem ut cani.
Sic imperatum nam sibi ipsi dictant.
Sanctos labores illa sic urbs aestimat.
Sic ergo faveat alter his iudex velim.
Ut luxit autem, clerus (etenim proxime
Habitabat) ira frenet : ac celerrime
Disseminat ista res. Tum maxima
Hinc flamma surgit. Nam magistratus statim
Multi, exterque confluent, etiam nothi.
Ob hoc furebant nam scelus cuncti, mihi
Pendi laborum præmia hac cum cernerent.
Quid multa? Referunt illico e templo pedem,
Illud dolentes maxime, cœpta irrata
Cessisse. Verum ne mali incassum forent,

B Explore pergunt, deerat quod fabulæ.
Namque io chorauis sordidam ingressi domum
Graves, superno et Numini chari viri,
Ac quosdam habentes face de vulgi infusa,
Canem resecta præsule signant coma
Nequissimum, haud vi, nec ligatum. Nam
Ad summa quæque promptius ac servens era.
Subiuste cinnos sectio cultos diu,
Mannuni labore non brevem solvens brevi:
Unumque manus huic ferens, quod crinum
Nudavit ejus abditum mysterium,
Qui robur ejus, unicæ ac vires erant :
Samsoni ut olim contigit, quem procidit
Sævis resectus hostibus crinis suis,
Messim capillis tempore perincommodo,

"Ἄς τις γυνὴ τέτμηκεν εἰς ἔχθρῶν χάριν.
Ποιμὴν δὲ δειχθεὶς ἐκ κυνῶν, ἐκ ποιμένων
925 Πάλιν κύνων πέφηνε· τῆς ἀτειμίας!
Κύων Ἰρημός, μήτε τῆς κόμης ἔτι
Φέρων ἐδ κάλλος, μήτε τὴν ποιμνὴν στρέφων.
Αὔθις μακέλλων ὀστέοις ἐπιτρέχων.
Δράσεις δὲ δὴ τῇ τὴν καλὴν κόμην; πάλιν
930 Θρέψεις φιλεργῶν; ἢ μενεῖς τοὺς γέλως;
"Ἀμφα γάρ αἰσχρὰ, καὶ τι τοὺν δυοῖν μέσον
Οὐκέτι εἰστεν εὑρεῖν οὐδὲ ἐν, πλὴν ἀγχόνης.
Θῆσεις δὲ ποὺ μοι τὰς τρόχας, πέμψεις δὲ ποὺ;
Σχημαὶ θεάτρων, εἰπὲ μοι, ἢ παρθένοις;
935 Τίσι δὲ τούτων αὔθις; ἢ Κορινθίας
Ταῖς σαῖς; μεθ' ὧν τὰ θεῖα ἐξησκοῦ ποτε
Μόνος μόναις τε πανσόφως κοινούμενος,

A Ἄνθ' ὧν σε θήσω μᾶλλον οὐρανοῦ κύνα.
Εὐθὺς μὲν οὖν τοσοῦτον ἡλγησεν πόλις
940 Τοῖς τηνικαῦτα συμβεβηκόσι κακοῖς,
"Ωστ' ἐπρίοντο πάντες· ἐξέχυθ' ἄπας
Λόγους ἀδεῖς τοῦ βίου κατηγόρους,
Θυμοῦ φέροντος ἢ φρένες συνεκρότουν.
"Άλλος τι δ' ἄλλο τράνιζεν εἰς ἐνδε
945 Κακοῦ τελείου πάντοθεν συμφωνίαν.
"Ωστερ γάρ ἐν τοῖς σώμασι συνίσταται
Πάθη τὰ μικρὰ ταῖς μαγάλαις ἀρβάσταις,
Καν δημούντα τῷ οὐρανοῖς τάπες τύχῃ.
Οὕτως ἐκείνου πάντα τὰ πρόσθεν κακά
950 Ἐστηλίτευσεν ἢ τελευταῖα στάσις.
'Αλλ' οὐκ ἐμοῦ γε ταῦτ' ἀν ἐξέλθοι ποτέ.
"Ισασιν οἱ λέγοντας. Ἐνδάκνω δ' ἐγὼ,

Quos mulier resecuit in hostium gratiam.

Pastor autem declaratus ex cane, rursus ex pastore

925 *Canis apparet : o ignominiam!*

Canis orbatus, nec jam coma

Venustate ornatus, nec regens gregem :

Rursus macellorum ossibus accurrens.

Quid jam facies de eximia coma? rursus

930 *Nutries studiose? an manebris risus et fabula?*

Utrumque enim turpe, nec duorum medium

Unum prorsus reperiire est, praeter restem.

Ubi collocabis crines, et quo mittes?

Scenis theatrorum, dic mihi, an virginibus?

935 *Quibus autem virginibus? an Corinthiis*

Tuis? quibuscum mysteria περιγέbas quondam,

Solus cum solis sapienter communicans :

Quam ob causam te potius cōlli canem collocabo.

Statim tanto dolore perculta est civitas,

940 *Ob ea quæ acciderant mala,*

Ut frenderent omnes: fundebat quisque

Acerba verba vitam et mores incusantia,

724-725 *Ira effrente quidquid mens conceperat.*

Alius aliam symbolam afferebat ad unius

945 *Perfecti improbi concordem undique descriptionem.*

Quemadmodum enim in corporibus consociantur

Leves infirmitates gravibus morbis,

Quamvis antea, vigente robore, quiescerent;

Sic illius omnes præteritas improbitates

950 *In lucem protulit extrema seditio.*

Sed nunquam mihi continget, ut ea proferam;

Nota sunt narrantibus. Ego labra mordeo,

944 *Ἐξέχυθ'. Coisl. ἐξέχετθ'.*

946 *Ὄσπερ. Hic sensus est: Quemadmodum in huinano corpore istud accidere consuevit, ut, exorto gravi quadam morbo, alii leviores, qui prius, dum*

firma erat valetudo, nihil inferebant molestiæ, ad

eum se adjungant: ita ingens illud Maximi scelus fuit, ut multa ejus superiora delicta, quæ oblivione quasi sepulta erant, simul ipsi ab irata plebe obliterentur.

952 *Ἴσασιν. Ita Vat. Edit. male ἴστασιν.*

METRICA VERSIO.

Quos uxor, hosti dum faveτ, scidit mala.

Ut factus autem pastor est canis improbus,

Ex opiliose sit canis rursum, (o grave

Probrum!) canisque solus; et pulchro carens

Jam crine, sacram nec tamē moderans gregem :

Ad ossa rursum seque jam confert fori.

At quid venustis nunc ages de crinibus?

Alesne rursum? An sic manens ridebere?

Utrumque turpe: reste nec dempta, potest

Quidquam inveniri tertium. Quin tu coīain

Ubinam locabis? aut eam quonam feres?

An ad theatra? vel potius ad virginēs?

Juas rurus istas? an tuas Corinthias,

Studiis quibuscum tu sacrī quondam dabant

Operam, remotis arbitris cum his disserens.

B Ob quæ vocem te potius ætherium canem.

Certe ob patratum tunc scelus tantus dolor

Invasit urbem, nemo non ut tum foret,

Qui non sureret, ac multa in ipsum effunderet

Acerba, vitam quæ illius proscinderent :

Ira effrente quidquid animus finixerat.

Hic illud, aliud ille promebat, mali

Quo pingerebat unius perversitas

Insignis. Ut enim corporis noxæ leves

Gravibus coire febrium morbis solent,

Quamvis quietæ, dum vigens robur foret :

Sic ejus omnes pristinas scelerum notas

Seditio claram traxit in lucem ultima.

At ista ut unquam proferam, avertat Deus :

Norunt loquentes. Ipse vero ob pristina

Τῶν πρόσδοτεν αἰδοῖ, καὶ τέπερ ἡδικημένος.
 Τί οὖν ; οὐ τοῦτον οὐ χθὲς εἶχες ἐν φίλοις,
 955 Καὶ τῶν μεγίστων ἡξίους ἀγκαμίλων ;
 Τάχ' ἐν τις ἀκανθήσει τῶν ταῦτ' εἰδότων,
 Καὶ τὴν τότε εὐχέρειαν αἰτιωμάνων,
 'Αγρ' ἡς ἔτιμων καὶ χυνῶν τοὺς χειρόνας.
 'Αγρούν ἡγνόνσα μίσους ἀξίαν .
 960 Ἐξηπατθῆνος ὡς Ἀδάμ γεύσει κακῷ.
 'Οραλον ἦν τὸ πικρὸν εἰς δύνιν ἥλον.
 Τὸ σχῆμα μ' ἡπάτησε τῆς ὀρωμάνης
 'Αχρι προσώπου πίστεως καὶ ρήμάτων.
 Πιστοῦ γάρ αὐτοῦ οὐδὲν εὐτειθέστερον.
 965 Πρὸς εὐλάβειαν ἥρδινος ὀρωμάνου
 'Η οὔσαν, ή δοκοῦσαν. 'Ο χρηστοῦ πάθους !
 'Ο βούλεται γάρ, τοῦθ' ἵκαστος οἰεται.

A Τί χρή με ποιεῖν ; εἴπατε', ὁ σοφώτατος
 Τί δ' ἐν τοῖς ὑμῶν δόλῳ τι πρέβεις δοκεῖ,
 970 Οὐντας ἔτι στενῆς τε τῆς Ἐκκλησίας
 Οὐηπες τότε, ὃς τι καὶ τῆς καλάμης σὺν
 Ἐξουσίαν γάρ οὐ τοσαύτην διετένει,
 'Οσην δίδωσι καιρός δὲ πλάτους γέμων.
 Μάγιστον ἦν μοι, καὶ πατῶν αὐλήν κύνι
 975 Ἐμήν, σέβων τε Χριστὸν ἄντε Ήρα
 Τού δ' ἦν τι μαζίον· τὴν ἐπ' αἰσχύστοις φ
 Πιστὸν πεποίηχ', ὡς Θεοῦ πάτρων χάριν.
 Μαστιγίας ἦν, δὲλλ' ἐμοὶ νικηφόρος.
 Εἰ τούτο δεινόν, οἴδα πολλὰ πολλάκις
 980 Τοιαῦθ' ἀμαρτών. 'Αρε συγνώνει
 'Ανθρες δικασταῖ, τῆς καλῆς ἀμαρτίας.
 'Ην μὲν κάκιστος, δὲλλ' ἔτιμον ὡς καὶ

Reveritus præterita, licet injuria affactus.

Quid igitur? Non tu hunc heri habebas in amicorum numero,
 955 *Et maximis dignum astimabas præconiis?*
Sic enim forte occurret aliquis ex his qui ista norunt,
Ac meam facilitatem vituperant, per quam
Honorem dabam vel pessimis canibus.
Ignoratione laboravi, odio digna :
 960 *Deceptus sum, ut Adam, malo gusto.*
Pulchrum erat visu amarum illud lignum.
Species decipit me apparentis
Facie et verbis fideli.
Fideli enim viro nihil magis credulum,
 965 *Quem pietas facile commovet,*
Scu vera, scu apprens. O probum vitium !
Quod enim optat, hoc quisque credit.

Quid me oportuerit facere? Dicite, sapientissimi :
Quid aliud quisque vestrum facturum se fuisse putat,
 970 *Cum adhuc tam angusta esset Ecclesia*
Ilio tempore, ut aliquid vel de stipulis colligendum esset ?
Potestatem enim non tantam tempus
Molestum largitur, quantam commodissimum.
Maximum quidpiam mihi erat, etiam canis caulam meam
 975 *Terens, ac Christum loco Herculis colens.*
Hinc arcedit aliquid gravius : fugam ob turpissima,
Fidem unxit, quasi Dei causa passus.
Erat verbero, at mibi in prælio vitor.
Id si malum est, scio me multa ære
 980 *Eiusmodi peccasse. Ignoscatis certe*
726-727 *Mihi, judices, præclarum peccatum.*
Erai ille quidem nequissimus, sed colebam ut bonum.

969 Δοκεῖ. Κοιλ. δοκῇ.

972 Ἐξουσίας. Ut Gregorius observat, pastor
 non tanta in gregem sibi communias uti potest au-
 cloritate, cum Ecclesiæ res adverso statu sunt,
 quam cum latè ac prospero; ac proinde ad multa
 connivere interduin cogitur, et multa tolerare, quæ,

si commodiora essent tempora, minimi-

978 Μαστιγίας. Qui criminum suos
 derat, eum hominem, opinione decipi-
 prædicabam. Illic Gregorius recitat ut
 Maximum extulerat in oratione in latè
 philosophi. Vide tom. I, pag. 454.

METRICA VERSIO.

Compressa labra mordeo, Iesus licet.

Quid igitur? Annon charus hic nuper tibi?
 Non hunc cerebas laudibus summis prius?
 Fortasse dicet quispiam, hac qui sciēt,
 Ac facilitatem vertat hanc mihi criminī,
 Per quam colebam pessimos etiam canes.
 Culpanda prorsus hac mea ignoratio.
 Me gustus, Adamum ut, traxit in fraudem improbus.
 Visu decorum lignum erat, re non item.
 Fidei fessellis larva me : succum mihi
 Fecere verba subdolo corde edita.
 Viro fidieli nam nihil mage credulum
 Qui se libenter ad piōs confert viros.
 Aut esse tales quos putat; vitium probum!
 Nam facile quisque, quod cupit, credit quoque.

B Quid erat agendum dicite, o scilicet viri

Aliudne quiddam cuiquam vestrum placet
 Angusta cum tam foros adhuc Ecclesia
 Stipulas ut ipse cogerer quoque legere.
 Namque arcata tantam non ferunt liceat
 Quam lata quæ sunt tempora, et late ob
 Magni astimabam, quod canis caulam
 Tereret, locoque coleret Alcidæ Dei
 Natum. Hocque majus, quod fugam ob
 Velabat, ut si pro Deo hanc passus foro
 Qui vapularat ut nocens, hunc martyrum
 Falso arbitrariatur. Si grave est hoc, tali
 Frequens patravi. Judices, ignoscite.
 Culpraque veniam, quæso, præclarum di-
 Erat sceleratus : at colebam hunc ut bo-

“Η φθεγξομαί τι καὶ νεανικώτερον.
ζὸν προτείνω τὴν δικαιίων καὶ λάλον
ὅ Γλώσσαν· ὅ θελων ἀνηλεῶς ἔκτεμνέτω.
δ' οὐχὶ τέτμητ'; ή δοκεῖ σοι καὶ σφόδρα,
μακρὰ σιγῇ, καὶ πλέον σιγῆσται,
ως δίκαια τίνουσα τῆς ἀκαίριας;
ἀν μάθῃ μή πᾶσιν εἶναι δεξιά.
Κάκελνα δὲ οἰον; προστεθῆτω γάρ μόνον·
τινῶς δευτερότοτον ή πονηρία.
Οὐδὲ τοῦ γάρ τοῦ χρηστῶν οὐκ ἐποίησ' ἡμερον,
ἐν δράσειν δὲν διλο τῶν πάντων ποτε;
τινῶς τως γάρ, δινῶς ἕστεν ή τιμῇ φύγος.
Ταῦτα Τούτου τι φέσεις τὸν τρόπον; κακὸν μέν
ει ποτε τ' εἰ μέν ἔστι πιστά, μή ζήτει πλέον.
οὐκέποτε οὐκ ἀληθῆ, μηδὲ τὰ πρόσθεν δέχου.

Α Τούτων τι διά γένοιτο δυσμαχώτερον;
Οὐτω μὲν Ἐνθεν ἐλάσῃ κακὸς κακῶς,
1000 Εἰπεῖν δ' ἀληθὲς μᾶλλον, ώς κακὸς καλῶς.
Ἐπεὶ δὲ φύλους βαρδάρουν κακὸν φέρων
"Αγαξ ἔχως, εἶχεν δρμητῆριον
Θεσσαλονίκην, τηνικαῦτα τί πλέκει
Κύων δ παγκάκιστος, δθρει μοι πάλιν.
1005 Ἀρας τὸ συρρετῶδες Αἰγύπτου στήφος,
(Λέγω δὲ τοὺς κείραντας αὐτὸν ἀπρεπῶς,)
Ω; τὴν καθέδραν βασιλικῷ προστάγματι
Πήξων ἐσυντῷ, τῷ στρατοπέδῳ προστρέψει.
Κάκειθεν αὐθίς, ώς κύων, ἀποβρίφεις
1010 Ὁργῇ τε πολλῇ καὶ δρκοῖς φρικώδεσι
(Οὐπω γάρ ἦν τὰ δάτα διατεθεὶς κακῶς
Οὐδεὶς καθ' ἡμῶν, ἀλλ' εἰτ' εἶχον ὑγιῶς),

Profecto eloquar aliquid audacius.

Ecce lingua promo præpostera et loquacem.
985 Hanc, qui volet, amputet inimisericorditer.
Sed an non amputata est? Tibi quidem id persuasissimum,
Quæ jamdudum silet, et diutius silebit.
Poenas forsitan solvens, quod præpostere locuta sit,
Ut jam discat non omnibus favere.
990 Illud autem quale est? Hoc enim tantum addatur:
Rationis expers vere est improbitas.
Quem enim lenitas mansuetum non fecit,
Quid ei unquam alia res præstiterit?
Vere enim, vere honor non differt improperio.
995 Mores illius quid esse dices? Magnum malum.
Hæc si certa sunt, nihil amplius quæras.
Sin autem non vera, nec pristinis habeas fidem.
His quid possit esse inexpugnabilius?
Sic malus ille hinc male tractatus ejectus est,
1000 Vel, ut verius dicam, bene ut malus.
Sed cum barbaris gentibus bellum illaturus
Rex Orientis præsidium suum haberet
Thessalonice, tunc quid moliatur
Canis teterimus, rursus mihi considera.
1005 Sumens feculentum illum *Egyptiorum manipulum*
(Illi dico, qui eum totonderant indecore),
Ut cathedram regio mandato
Sibi ipsi firmaret, accurrit ad castra:
Sed inde rursus, ut canis, ejectus
1010 Cum plurima indignatione, minisque horrendis
(Nondum enim cujusquam aures contra nos
Male erant affectæ, sed adhuc erant integræ).

paverant : nondum animi exulcerati, ac proinde nec in iis sicutum crimen adhuc insidere poterat. In editis ad marg. Χορεύος. Μοχ χαθ' ἡμῶν. Male edit. θάμν.

METRICA VERSIO.

iam negatis? Quidpiam audax proferam.
omo lingnam garrulam et præpostera;
dicit. efflerata scindat hanc quisquis volet.
iam res Nonne secta est? Id quidem censes. Diu
et adhuc silescit, ac silebit longius,
er quod citatis hanc suæ pœnam luens,
non sicut ipsa grata non esse omnibus.
nuptiorum illud autem? Liceat hoc unum addere.
et canis uta certe pravitatis, excors, hebes.
et Alcibiades nam quem quivit haud benignitas,
noliorem reddere hunc unquam queat?
quid ergo ippe magnum in dedecus honor vertitur.
hunc ergo mores istius? Magnum malum
s. hercules si sunt, amplius queras nihil.
re ea Isa, nec tu pristinis fidem arroga.

B His cogitari firmius quidnam queat?
Sic urbe tandem pulsus est malus male.
Aut si loquendum verius, malus bene.
Orientis at cum, barbaris cladem ferens,
Thessalonicanam sceptrige, velut aggerem,
Teneret, illic ac foret, rursum vide
Hic moliatur pessimus quidnam canis.
Hanc feculentiam sumit Ægypti manum
(Hos dico, foede qui comant ipsi despenserant),
Atque, ut cathedram principis jussu sibi
Firmare posset, tendit ad castra incitus.
Ilinque rursum pulsus, ut sedes canis,
Ira astuante principe, et minas graves
Jaciente (nondum repenant calumnias
Cujusquam in aures : integri sed erant adhuc).

Τῶν πρόσθεν αἰδοῖ, καὶ περ ἡδικημένος.

Τί οὖν ; σὺ τοῦτον οὐ χθὲς εἶχες ἐν φύλοις,
955 Καὶ τῶν μεγίστων ἡξίους ἀγκαυμάτων ;
Τόχ' ἀν τις ἀπαντήσειε τῶν ταῦτ' εἰδότων,
Καὶ τὴν τότε εὐχέρειαν αἰτιωμένων,
· 'Υφ' ἡς ἐτίμων καὶ κυνῶν τούς χείρονας.
· 'Αγγοιαν ἡγνόησα μίσους ἀξίαν .
960 'Εξηπατήθην ὁς 'Αδάμ ρεύσι ταχῇ.
· Όραλον ἦν τὸ πικρὸν εἰς ἔψιν ἔύλον.
Τὸ σχῆμά μ' ἡπάτησε τῆς ὀρωμάνης
· 'Αχρι προσώπου πίστεως καὶ φημάτων.
Πιστοῦ γὰρ ἀνθράκος οὐδὲν εὔπειστερον,
965 Πρὸς εὐλάθειαν ἥψις ὀρμωμάνου
· 'Η οὖσαν, ή δοκοῦσαν. 'Ο χρηστοῦ πάθους !
· 'Ο βούλεται γάρ, τούτῳ ἵκαστος οἰεται.

A Τί χρή με ποιεῖν; εἴπατ', ὡ σοφώτατοι.

Τί δ' ἀν τις ὑμῶν δόλο τι πρᾶξαι δοκεῖ,
970 Οὕτως έτι στενῆς τε τῆς Ἐκκλησίας
Οὐσης τότε, ὡς τι καὶ τῆς καλάμης συλλέγειν;
Ἐξουσιαν γάρ οὐ τοσαύτην δ στενός,
· 'Οσηγ δίδωσι καιρὸς δ πλάτους γέμων.
Μέγιστον ἦν μοι, καὶ πετῶν αὐλήν κύων
975 'Εμήν, σέβων τε Χριστὸν ἀνδρός Ἡρακλέος.
Τοῦ δ' ἦν τι μεῖζον· τὴν ἄπ' αἰσχύστοις φυγήν,
Πλεύσιν πεποιηχ', ὡς Θεοῦ πάσχων χάριν.
Μαστιγίας ἦν, δὲλλ' ἐμοὶ νικηφόρος.
Εἰ τούτῳ δεινῷ, οὐδὲ πολλὰ πολλάκις
980 Τοιαῦθ' ἀμαρτών. 'Δρα συγγνώσεοθεὶ μοι
· 'Ανδρες δικασταὶ, τῆς καλῆς ἀμαρτίας.
· 'Ην μὲν χάκιστος, δὲλλ' ἐτίμων ὡς καλόν.

Beveritus præterita, licet injuria affectus.

Quid igitur? Non tu bunc heri habebas in amicorum numero,

955 Et maximis dignum aestimabas præconiis?

Sic enim forte occurret aliquis ex his qui ista norunt,

Ac meam facilitatem vituperant, per quam

Honorem dabam vel pessimis canibus.

Ignoratione laboravi, odio digna :

960 Deceptus sum, ut Adam, malo gustu.

Pulchrum erat visu amarum illud lignum.

Species decepit me apparentis

Facie et verbis fidei.

Fidei enim viro nihil magis credulum,

965 Quem pietas facile commovet,

Seu vera, seu apprens. O probum vitium!

Quod enim optat, hoc quisque credit.

Quid me oportuerit facere? Dicite, sapientissimi :

Quid aliud quisque vestrum facturum se fuisse putat,

970 Cum adhuc tam angusta esset Ecclesia

Ilio tempore, ut aliquid vel de stipulis colligendum esset?

Potestatem enim non tantam tempus

Molestum largitur, quantam commodissimum.

Maximum quidpiam mibi erat, etiam canis caulam meam

975 Terens, ac Christum loco Herculis colens.

Huc accedit aliiquid gravius : fugam ob turpissima,

Fidem lñxit, quasi Dei causa passus.

Erat verbero, at mibi in prælio vitor.

Id si malum est, scio me multa sepe

980 Ejusmodi peccasse. Ignoscatis certe

726-727 Mibi, judices, præclarum peccatum.

Erat ille quidem nequissimus, sed colebam ut bonum.

969 Δοξεῖ. Coisl. δοξῇ.

972 'Εξονσταρ. Ut Gregorius observat, pastor non tanta in gregem sibi commissum uti potest auctoritate, cum Ecclesiæ res adverso statu sunt, quam cum læto ac prospero; ac proinde ad multa connivere interdum cogitur, et multa tolerare, quæ,

si commodiora essent tempora, minime toleraret.

978 Μαστιγίας. Qui criminum suorum paenas derat, eum hominem, opinione deceptus, martyrem prædicabam. Illic Gregorius recitat laudes quibus Maximum extulerat in oratione in laudem Heronis philosophi. Vide tom. I, pag. 454.

METRICA VERSIO.

Compressa labra mordeo, læsus licet.

Quid igitur? Annon charus hic nuper tibi?
Non bunc cerebas laudibus summis prius?
Fortasse dicet quispiam, hæc qui sciēt,
Ac facilitatem vertat hanc mihi crimini,
Per quam colebam pessimos etiam canes.
Culpanda prorsus hæc mea ignoratio.
Me gustus, Adamum ut, traxit in fraudem improbus.
Visu decorum lignum erat, re non item.
Fidei fefellit larva me : fucum mihi
Fecere verba subdolo corde edita.
Viro fidei nam nihil mage credulum
Qui se libenter ad pios confert viros,
Aut esse tales quos putat; vitium probum!
Nam facile quisque, quod cupit, credit quoque.

B Quid erat agendum dicide, o sciēti viri,
Aliudne quiddam cuiquam vestrum placet,
Angusta cum tam foret adhuc Ecclesia,
Stipulas ut ipse cogerer quoque legere?
Namque arcta tantam non ferunt licentiam,
Quam lata quæ sunt tempora, et late fluunt.
Magni æstimabam, quod canis caulam meam
Tereret, locoque coleret Alcidæ Dei
Natūm. Hocque majus, quod fugam ob noxias graves
Velabat, ut si pro Deo hanc passus foret.
Qui vapularat ut nocens, hunc martyrem
Falso arbitrabar. Si grave est hoc, talia
Frequens patravi. Judices, ignoscite,
Culprque veniam, quæso, præclaræ date.
Erat scelestus : at colebam hunc ut bonum.

'Η φθέγξομαι τι καὶ νεανικώτερον.
Ἴδοι προτείνω τὴν ἀκαίρον καὶ λάλον
985 Γλώσσαν· δὲ θέλων ἀνηλεῶς ἔκτεμνέτω.
Τι δ' οὐχὶ τέτμητ'; ή δοκεῖ σοι καὶ σφόδρα,
Ἡ μακρὰ σιγῆ, καὶ πλέον σιγήσεται,
Ίως δίκας τίνουσα τῆς ἀκαίριας,
Ὄς ἐν μάθῃ μή πᾶσιν εἶναι δεξιά.
990 Κάκειν δὲ οἰον; προστεθήτω γάρ μόνον.
Ὄντως ἀσύλλογοιστον δὲ πονηρία.
Ὄν γάρ τὸ χρηστὸν οὐκ ἐποίησ' ἡμερον,
Τι δὲ ἀν δράσειν δῆλο τῶν πάντων ποτέ;
Ὄντως γάρ, δυντως ἔστιν δὲ τιμῇ φύγος.
995 Τούτου τοι φήσεις τὸν τρόπον; κακὸν μέγα.
Ταῦτ' εἰ μὲν ἔστι πιστά, μὴ ζῆτε πλέον.
Εἰ δὲ οὐκ ἀληθῆ, μηδὲ τάχει πρόσθεν δέχου.

A Τούτων τι δὲ γένοιτο δυσμαχώτερον;
Οὐτω μὲν Ἐνθεν ἐλάθη κακὸς κακῶς,
1000 Εἰπεὶν δὲ ἀληθὲς μᾶλλον, ως κακὸς καλῶς.
Ἐπει δὲ φύλοις βαρβάρων κακὸν φέρων
Ἄναξ ἔργος, εἰχεν δριμητήριον
Θεσσαλονίκην, τηνικαῦτα τι πλέκει
Κύων δ παγκάκιστος, ἀθρει μοι πάλιν.
1005 Ἀρας τὸ συρφετῶδες Αἰγύπτου στίφος,
(Λέγω δὲ τοὺς κείραντας αὐτὸν ἀπρεπῶς,)
Ὄς; τὴν καθέδραν βασιλικῶν προστάγματι
Πήξων ἔστιψη, τῷ στρατοπέδῳ προστρέψει.
Κάκειν δὲν αὐθίς, ως κύων, ἀπορρίφεις
1010 Ὁργῇ τε πολλῇ καὶ δρκοῖς φρικώδεσι
(Οὐπω γάρ δην τὰ ὄντα διατεθεὶς κακῶς
Οὐδεὶς καθ' ἡμῶν, δὲλλ' εἴτ' εἴχον ὄγκως),

Profecto eloquar aliquid audacius.
Ecce lingua promo præpostoram et loquacem.
985 Hanc, qui volet, amputet immisericorditer.
Sed an non amputata est? Tibi quidem id persuasissimum,
Quæc jamdudum silet, et diutius silebit,
Pœnas forsitan solvens, quod præpostere locuta sit,
Ut iam discat non omnibus favere.
990 Illud autem quale est? Hoc enim tantum addatur:
Rationis expers vere est improbitas.
Quem enim lenitas mansuetum non fecit,
Quid ei unquam alia res præstiterit?
Vere enim, vere honor non differt improperio.
995 Mores illius quid esse dices? Magnum malum.
Hæc si certa sunt, nibil amplius querās.
Sin autem non vera, nec pristinis habeas fidem.
His quid possit esse inexpugnabilius?
Sic malus ille hinc male tractatus ejectus est,
1000 Vel, ut verius dicam, bene ut malus.
Sed cum barbaris gentibus bellum illaturus
Rex Orientis præsidium suum haberet
Thessalonicæ, tunc quid molietur
Canis terribilis, rursum mihi considera.
1005 Sumens feculentum illum Ægyptiorum manipulum
(Ilos dico, qui eum totonderant indecoro),
Ut cathedram regio mandato
Sibi ipsi firmaret, accurrit ad castra:
Sed inde rursus, ut canis, ejjectus
1010 Cum plurima indignatione, minisque horrendis
(Nondum enim cujusquam aures contra nos
Male erant affectæ, sed adhuc erant integræ),

1002 Ἀραξ ἔρως. Theodosius. Ad marg. Edit. δέοδστος βασιλεὺς.

1011 Οὐκω γάρ δην. Non enim ad id usque temporis ullæ de me calumniae aures cujusquam occu-

paverant: nondum animi exulcerati, ac proinde nec in iis factum crimen adhuc insidere poterat. In editis ad marg. Χορεῖος. Μοχ καθ' ἡμῶν. Malec edit. ὄμων.

METRICA VERSIO.

Veniam negatis? Quidpiam audax proferam.
n promo linguam garrulam et præpostoram;
ente efflerata scindat hanc quisquis volet.
uid? Nonne secta est? Id quidem censes. Diu
am jam silescit, ac silebit longius,
xquacitatis banc suæ pœnam luens,
discat ipsa grata non esse omnibus.
tare illud autem? Liceat hoc unum addere.
t bruta certe pravitas, excors, hebes.
llire nam quem quivit haud benignitas,
id moltiore reddere hunc unquam queat?
quippe magnum in dedecus honor vertitur.
id ergo mores istius? Magnum malum
c certa si sunt, amplius queras nihil.
falsa, nec tu pristinis fidem arroga.

B His cogitari firmius quidnam queat?
Sic urbe tandem pulsus est malus male.
Aut si loquendum verius, malus bene.
Orientis at cum, barbaris cladem ferens,
Thessalonicanam sceptriger, velut aggerem,
Teneret, illic ac foret, rursum vide
Hic molietur pessimus quidnam canis.
Hanc feculentam sumit Ægypti manum
(Hos dico, foeda qui comam ipsi deinpserant),
Atque, ut cathedram principis jussu sibi
Firmare posset, tendit ad castra incitus.
Ilinquere rursum pulsus, ut foedus canis,
Ira astuante principe, et minas graves
Jactante (nondum repserant calumnias
Cujusquam in aures: integri sed erant adhuc),

Εἰς τὴν Ἀλεξανδρειαν αὐθίς φθείρεται·
 Ὁρθῶς γε ποιῶν τοῦτο καὶ μόνον σοφῶς.
1015 Πέτρῳ γάρ, ϕόδιστος ἡ γραφής ποτ' ἦν,
 Πάντα γράφοντι ϕόδιως τάνατοι,
 Μισθοφορικὸν τι τῶν ἀνεστίων ἔχων,
 Ἐμφύεται, καὶ τὸν γέροντ' ἀποστενοῖ,
 Ἡ τοῦτον αἰτῶν, δηνεπερ ἥλπισε θρόνον,
1020 Ἡ τοῦ παρόντος μὴ μεθίσεσθαι λεγών,
 Ἔως ὑπάρχου τὴν κινουμένην φλόγα,
 Μή ταῖς παλαιάς προστεθῇ τι συμφοραῖ,
 Ὅς εἰκὸς ἦν, δείσαντος, ἔχω πέμπεται.
 Καὶ νῦν ἐοκεὶ μὲν ἡρεμεῖν, δέος δὲ μοι
1025 Μή που τὸ δεινὸν καὶ χαλάζης ἔγχουν
 Νέφος, συνωσθὲν ἐκ βιαίου πνεύματος,
 Τοῖς οὖ δοκοῦσι τὴν χάλαζαν ἐκχέῃ.

A Οὐ μή ποτ' ἡρεμον γάρ τι μοχθηρία.
 Οὐδὲν φρονήσει, καὶ σχεδὴ παραχτίκα.
1030 Τοιαῦτα φιλοσοφοῦσιν οἱ νῦν κύνες,
 Κύνες δὲ ψάλκται, τοῦτο καὶ μόνον κύνες.
 Τί Διογένης τοιούτον, ἢ Ἀντισθένης;
 Τί δὲ πρὸς υμᾶς δὲ Κράτης; διάπτε
 Τοὺς Περιπάτους Πλάτωνος· οὐδὲν ἡ Στοὰ.
1035 Ω Σύνχροτες, τὰ πρῶτα μάχρι νῦν φέρεται.
 Φθέγξομ· ἐγὼ τι πιστότερον τῆς Πυθίας.
 Ἄνδρῶν ἄπανταν Μάξιμος σοφώτατος.
 Ἐγὼ δὲ τὴν παθῆταις μὲν, εἰ καὶ τις βροτῶν,
 Ἡμηρ τὸν ἀπὸ ἀρχῆς, εἰμὶ τε πλέον ταῦν,
1040 Πόνοις μὲν ἐν γῆς, κινδύνοις δὲ ποντίοις
 Ἐξ ὧν ἐσώθην, καὶ χάρις πολλὴ φόδοις.
 Οὗτοι δεδώκασι με τοῖς ἄνω σοφῶς,¹

In urbem Alexandriam rursus insert pestem;
 Recte id quidem ac solum sapienti faciens.
1015 Petruin enim, cui aliquando bisfidus stylus
 Erat, facile omnia scribenti contraria,
 Secum habens conductam mercede hominum turmam foco carentium,
 Agreditur, et senem in angustias conjicit,
 Aut thronum illum petens, quem speraverat,
1020 Aut praesenteu dimissurum se negans,
728-729 Donec praefecto metuente, ut par erat,
 Ne flamma accensa antiquis calamitatibus
 Novam aliquam adjiciat, foras pellitur.
 Ac nunc quidem videtur quiescere, sed metuo
1025 Ne gravis et feta grandine
 Nubes, violento agitata vento,
 Effundat in imprudentes grandinem.
 Nunquam enim quiescit improbitas.
 Non sapiet, etiam in præsens cohabeatur.
1030 Sic enim philosophantur hodierni canes,
 Canes latrantes, et in hoc tantum canes.
 Quid simile Diogenes, aut Antisthenes?
 Quid ad vos Crates? Despue
 Scholam Platonis; nihil Porticus.
1035 O Socrates, hactenus primas habuisti.
 Eloquar ego aliquid Pythia certius.
 Hominum omnium Maximus sapientissimus.
 Ego laboriosus, si quis mortalium,
 Eram ab initio, sumique nunc magis
1040 Ob labores in terra et pericula in mari,
 Ex quibus servatus sum, gratiamque multam habeo terroribus.
 Illi me addixerunt rebus coelestibus sapienter

1018 Ἐμφύεται. Edit. ad marg. ἐκφύεται.
1025 Μή που. Ita Coisl. Edit. μή πως.
1033 Υμᾶς. Edit. ἡμᾶς...
1036 Φόδετζοι'. Sic Coisl. Edit. φόδεγζωμ'. — Forte
 licentia usus, scripseral φθέγξωμ' Gregorius, ut
 staret metrum, quod, brevi admissa in secunda syl-

laba, prorsus deficit. CAILLAU.
1038 Τληχαθῆς. Sic Coisl. Edit. τληπαθῆς. Si
 quis alias laborum et molestiarum patiens.
1042 Σοφῶς. Sic Vat. Edit. σοφῶς. Gregorius in
 epist. ad Cæsarium: Qui ante pericula mundi era-
 mus, post pericula Deo nos ipsos addicimus.

METRICA VERSIO.

Rursum ipse sese contulit Alexandriam;
 Sapienter istud scilicet, recte et satis.
 Nam Petruin, erat cui bisfidus aliquando stylus.
 Ut qui exararet res levis contrarias,
 Vaga cohorte cinctus (hos conduxerat),
 Agreditur, atque non parum angustat senem,
 Poscens, vel illam, finixerat quam spe sibi,
 Sēdem, vel ejus in throno sese minans
 Sessurum: hyparchus donec, hanc, ut par erat,
 Flammam expavescens, vetera ne ad mala quidpiam
 Adjungeretur, urbis hunc pepulit solo.
 Ac nunc videtur hic quidem quiescere:
 At est verendum, ne gravi qua grandine
 Est feta nubes, aspero vento incita
 In non putantes grandinem effundat suam.

B Nec enim quieti pravitas unquam studet.
 Nil pensi habebit, nunc licet vis hunc premat.
 Sic philosophantur temporis nostri canes,
 Canes latrantes, nomine hoc solo canes
 Quid tale Sinopes civis, aut Antisthenes?
 Quid tale Thebis editus quondam Crates?
 Scholam Platonis despuo: nil est Stoa.
 Jam ferre primas, Socrates, nunc desinis.
 Ego vate Phœbi certius quiddam loquar,
 Par laude nullus Maximo sapientir.
 Tolerare casus ast licet doctus graves,
 Ut si quis alter, tum prius, tum nunc magis,
 Per tot labores, tot graves casus, maris,
 Quies sum exsolutus (gratiam ac periculis
 Habeo: dederunt namque me coelestibus

Πάντων ὑπερκύψαντα τῶν πλανωμένων.
 Ὁμοῖς δὲ τὴν τότ' οὐ φέρων ἀτιμίαν,
 1045 Καὶ τῆς ἀφροδητῆς ἀσμένως δεδραγμένος,
 Ὡς τὸν κάκιστον ἥσθιμην κεκαρμένον,
 Πάντων μὲν ἡμὲν τῶν φίλων ἐγκειμένων,
 Οἱ καὶ με φρουρᾶς εἶχον εἶσα λαθρόου,
 Τηροῦντες δρμάτες, ἔξοδοις, ἀναστροφαῖς.
 1050 Πάντων δὲ δρώντων τὴν πάλην τῶν δυσμενῶν,
 Οἱ τὴν τομήν δροντος τοῦ λόγου λύσιν.
 Ταῦτ' οὖν δρῶν τε καὶ φέρειν οὐ καρτερῶν,
 Ἀνδρός τι πάσχω (καὶ γάρ οὐκ ἀρνήσομαι),
 Ἀπλουστέρου τι μᾶλλον, η σοφωτέρου.
 1055 Πρύμναν γάρ, ὡς λέγουσι, χρούομ' αὐτίκα,
 Οὐκέ εὔμαθῶς μέν. Οὐ γάρ διν τις ξιθετο.

A Νῦν δὲ ἔξιτήριός τις ἐδράγη λόγος,
 «Οὐ ἔξεπεμψα πατρικῶν σπλάγχνων πόνῳ.
 «Οληγ φυλάσσοις, ἦν δέδωκα, Τριάδα,
 1060 Τέχνοις ποθειοῖς εὐπορώτας πατήρ,
 Καὶ τῶν ἐμῶν μέμνησθε, φίλτατοι, πόνῳ.
 Λαδὸς δὲ ἐπειδὴ τοῦτον ἤκουσεν λόγον,
 Τὸν δυσκαθέκτων ἐκδοήσαντός τινος,
 «Ανίστατ' εὐθὺς, ὥσπερ ἐκ καπνοῦ βίας
 1065 «Ἐσμδε μελισσῶν, καὶ βοαῖς ἐκμαίνεται.
 «Ἀνδρες, γυναικες, παρθένοι, νεανίαι,
 Ηπῖδες, γάροντες, εὐγενεῖς, οὐκ εὐγενεῖς,
 «Ἄρχοντες, ἡρεμοῦντες ἐκ στρατοῦ τινες,
 Ζέων ἔκαστος Ἰσον δργῇ καὶ πόθῳ,
 1070 «Οργῇ κατ' ἐχθρῶν, καὶ πόθῳ τοῦ ποιμένος.

Caput efferentem super omnia incerta et vaga.,
 Sed tamen non ferens illatam tunc injuriam,
 1045 Atque occasionem libenter arripiens
 Ubi nequissimum tonsum esse persensi,
 Cum mihi amici omnes instarent,
 Qui me intra latenter custodiam obcessum quodam modo tenebant,
 Meosque motus, atque itus et redditus custodiebant et observabant;
 1050 Cumque inimici omnes pugnam hanc cernerent,
 Ac dissensione doctrinæ ruinam fore crederent;
 Hæc igitur cum videbant, nec ferre possem,
 Hominis aliquid patior (non enim negabo),
 Simplicis magis quam sapientis.
 1055 Puppim enim statim, ut dicitur, retro impello,
 Non perite quidem. Nemo enim sensisset.

Nunc autem discussus nuntia eruptit quædam oratio,
 Quam paternorum viscerum conatu emisi :
730-731 « Totam custodite, quam tradidi, Triadem
 1060 Filiis amantissimis beatissimus pater,
 Meorumque memineritis, charissimi, laborum. »
 Hæc dicta ut audivit populus,
 Uno ex calidioribus exclamante,
 Protinus exsurgit, velut ex fumi violentia
 1065 Examen apum, et clamoribus insanit;
 Viri, mulieres, virgines, juvenes,
 Pueri, senes, nobiles, ignobiles,
 Magistratus, et emeriti quidam milites,
 Bulliens quisque ira æque ac desiderio,
 1070 Ira adversus inimicos, et desiderio pastoris.

1049 Ορμαῖς. Videtur legendum δρμάς, ἔξδους,
 ἀναστροφάς.
 1050 Πάλην. Coisl. πλάνην.
 1051 Τομήν. Coisl. τόλμην, facinus.
 1055 Πρύμναν γάρ. Proverbium est de iis qui
 onis in contrarium mutant.
 1059 Φυλάσσοις. Coisl. φυλάσσετ. Edit. in mar-
 ine, διδότης φυλάσσοις.

1063 Τῷ δυσκαθέκτω. Ex iis qui difficulter
 cohiberi possunt.
 1068 Εἰς στρατοῦ τιτρεῖ. Billius ignorare se te-
 statur, cur Leuv. verterit, emeriti milites : hunc
 tamen et nos secuti, ita vertendam duximus vocem,
 ἡρεμοῦντες, quæ ad milites pertinet, eosque depo-
 sitis armis quiescere, et rude donatos in otia tuta
 recessisse significat, adeoque emeritos fuisse milites.

METRICA VERSIO.

Caput efferentem res supra mundi vagas,,
 Hoc tamen tunc haud ferens ego dedecus,
 nsanique rapiens pectore hanc promptissimo,
 inem ut resectum pessimo sensi viro,
 nnes amici cingerent cum me simul,
 icitasque pro me figerent custodias,
 essus ad omnes ac mihi præsto forent,
 istesque pugnam hanc cernerent læti, piæ
 od schisma fidei crederent labem fore :
 :c ipse cernens, ac ferens mœste admodum,
 mitto quiddam (non enim negaverimus),
 idente non tam, simplice quam dignum viro.
 petto puppim nam retro, ut dici solet,
 Imperite. Scisset hoc mortalium

B Nam nemo. Nunc at de exitu fluxit mihi
 Quiddam, paternis editum ex præcordiis :
 « Servate totam Trinitatem, filii,
 Quam copiosus tradidi vobis parens,
 Memores laboris siti et semper mei. »
 Hæc verba simul ac audiit plebs, illico
 Esrenis altum quispiam questum dedit,
 Populusque surgit, agnen ut funio solet
 Apum, suritque maximis clamoribus
 Uterque sexus, virgines, juvenculi,
 Pueri, senesque, nobiles, ignobiles,
 Vita quieti, præsidet, ac militum
 Nonnulli : amore quilibet et ira æstuans :
 Iratus hosti, præsulem exposcens suum.

'Αλλ' οὐκ ἐμδυν γὰρ τῇ βίᾳ κάμψαι γόνυ,
Οὐδ' ἀσπάσασθαι τὴν ἀθεσμὸν ἔρυσιν,
Ὄς οὐδὲ τὴν ἐνθεσμὸν ἡναγκασμένος.
 Ἄλλην τρέπονται τοῦ πόδου ταύτην ὁδὸν.
1075 Ὁρκοῖς τε πολλοῖς καὶ λιταῖς κεχρημένοι,
Τὸ γοῦν παρεῖναι καὶ βοηθεῖν τξίουν,
Καὶ μὴ προσθεῖ τοῖς λύχοις τὸ ποιμανιον.
Πῶς δὲ δυνατόνην καρτερεῖν τὸ δάκρυον;
'Ἀναστασία, ναῦν δὲ τιμιώτατος,
1080 Ἡ πίστιν ἐξήγειρας ἐν γῇ κειμένην,
Κιβωτὸς Νῷος, τὴν ἐπίκλισιν μόνη
Κόσμου φυγοῦσα, καὶ φέρουσα δεύτερον
Κόσμον τὸν ὀρθόδοξον ἐν τοῖς σπέρμασι·
Σοὶ μὲν πολὺς καὶ πάντοθεν προσρεῖ λεώς,

A 1085 Ὡς τοῦ μεγίστου κινδύνων ἐστηκότας,
Ἡμῶν γενέσθαι τὸ χρατεῖν, ή τοῦ πόδου;
Ἐγὼ δὲ ἀφρωνος ἐν μέσῳ, σκότου γέμων,
Οὐδὲ ὡς καταστελλαὶ τὰς φωνὰς ἔχων,
Οὐδὲ ὡς ὑποσχοίμην τι τῶν αἰτουμένων.
1090 Τὸ μὲν γὰρ οὐχ οἶλον τε, τῷ δὲ ὑπῆν φόδος.
Ἐθεισεν αὐχὺς, σώματ' ἦν διάδρογα.
Φωνὰς δὲ Εἰπον εἰ γυναῖκες ἐν φόδῳ,
Καὶ τῶν, δοαι μᾶλιστα εἰεν μητέρες.
Παιῶν ὀδυρμοί· ἀνδεδώκει δὲ τήμέρα.
1095 Ὁμην δὲ ἵκαστος μὴ πρὶν ἐνθάσειν πόνων,
Καὶ ἐνταφῆναι τῷ νεῷ δέῃ καλῶς,
Ἡ τῶν ποθουμένων τιν' ἐκβαλεῖν λόγον,
Οἴδη τις εἰπεῖν ἐξειάσθη τῷ πόνῳ.

At non meum est genu violentia flectere,
Nec sedem suscipe non legitime collatum,
Qui ne legitimam quidem suscipe sum coactus.
Vertunt se in aliam implendi desiderii viam.
1075 Pluribus me adjurant et precantur,
Orant ut saltem maneam et feram auxilium,
Nec lupus ovile tradam.
Quomodo possem lacrymas tenere?
Anastasia, templorum maxime venerabile,
1080 Quae jacentem hupi fidem exuscitasti,
Arca Noe, quae diluvium mundi
Sola effugisti, et alterum portasti
In seminibus mundum orthodóxum;
Multus ad te et undique confluit populus,
1085 Ut in maximo instante periculo,
Egōne vincerem, an desiderium?
Equidem in medio eram, inutus et tenebris plenus,
Nec voces reprimere valens,
Nec polliceri quidquam ex postulatis.
1090 Alterum enim fieri non poterat; alteri inerat inctus.
Premebat zētus, sudor e corporibus manabat.
Vox deliciabat mulieribus inelu percussis,
Præcipue vero, quae matres erant.
Puerorum ejulatus audiebantur: desiciebat dies.
1095 Jurabat quisque non prius se quieturum,
Etiamsi in templo præclare sepeliri oportere,
732-733 Quam optatam aīquām vocem extorsisset,
Qualem quis proferre cogitur delassatus.

1073 Ὄς οὐδὲ τὴν ἐνθεσμὸν, etc. Qui nulla ratione passus sum in ea me collocari quam aequissimo jure obtinere poteram. CARDON.

1084 Προσρεῖ. Coisl. ἐπίρρη.

1086 Ἡμῶν γενέσθαι τὸ χρατεῖν, ή τοῦ πόδου. Id est, num victor ipse esset repugnando populi desiderio, an populus vinceret, me ipsius desiderio cedente.

1092 Φωνὰς δὲ Εἰπον. Coisl. φωνὰς δὲ Εἰπον. Leuv. Voces metus causa emittebant mulieres. Bil-

lius quoque: Silere nimius feminas prohibet timor. Neuter videtur sensum Gregorii reddere, siquidem metus vocem solet præcludere. Ego crediderim ali-solutam esse sententiam, qua tacite Gregorius matris se comparat. Feminis in metu voces deficiunt, iis maxime, quae matres sunt.

1097 Λόγων. Val. λόγω. Quin votis aliquam vocem consonam edidisse.

1098 Ἐξειάσθη. Ita habent editi. Vaticanus autem codex ἐξειάσθη.

METRICA VERSIO.

At non decebat me genu ad vim flectere,
Nec capere sedem rite non mihi traditam,
Qui rite quondam traditam tamen abnui.
 Cupiditatis alteram carpunt viam,
Summisque necum precibus et votis agunt,
Saltēm ut manerem, promptus his præstans opem,
Gregemque trucibus ne lupis addicerem.
Quonam hic tenere lacrymas possem modo?
O dulcis ædes, ædiumque Anastasis
Princeps, fides qua se jacens humo extulit,
O arca Noe, sola funesvis aquis
Erepta, mundumque alterum in parva gerens
Semente, recta prædictum et sana fide,
Ad te quidem tum maximo plebs agmine

B Fluxit : pericolo res erat nam maximo,
Egōne, an eorum vinceret cupiditas.
In medio at ipse mutus ac prorsum stupens,
Nec premere poteram quas dabant voces, neque,
Quod postulabant, hoc eis promittere.
Fieri nequibat illud : huic suberat metus.
Æstu premente sudor e membris fluit.
Silere nimius feminas prohibet timor,
Matres potissimum : ejulant pueri quoque.
Vergebat autem jam dies in vesperam.
Jurare quisque non sibi prius fore
Quietem, in zēde quamlibet letum sacra
Ipsos maueret, ad preces vota et sua
Quin annuissem, voxque ab aliquo hac exiit :

Φεῦ τῆς ἀκοῆς ! ή μή τότ' εὐθὺς ἐφράγγη ;
 1100 « Συνεχεῖας γάρ, εἰπε, σαυτῷ Τριάδα »,
 Ἐώς φοβηθεὶς μή τις ἐκβῇ κίνδυνος,
 Ὁρκον μὲν οὐδὲ δῶς (καὶ γάρ εἰπε' ἀνώμοτος,
 "Ιν' ἐν Θεῷ κάγὼ τι κομπάσω μικρὸν,
 Έξ οὐ λέλουμαι Πνευματος χαρίσματι),
 1105 Λόγον δὲ ἔδωκα τῷ τρόπῳ πιστούμενον,
 Μνεῖν ἔως φαντασίας τῶν σκοτῶν τινες
 (Καὶ γάρ τότ' ἡλπίζοντο), προσδοκῶν τότε
 Λύσειν ἐμαυτὸν φροντίδων ἀλλοτρίων.
 Οὗτοι διεκρίθημεν ἀλλήλων μόγις,
 1110 Νικῶντες δόμφων τῇ σκιᾷ τῆς ἐλπίδος .
 Οἱ μὲν γάρ, ὡς ἔχοντες ἡμᾶς ἐφρόνουν,
 Ἐγὼ δὲ μικρὸν ὡς μενῶν ἔτι χρόνον.
 "Ην ταῦτα. Θεῖος δὲ αὐθις ἡστραπτε λόγος,
 Τάχιστα πυκνωθέντος, ὥστερ ἐρχοίσθιον,
 1115 Ή καὶ φάλαγγος, τοῦ πεπονθότος μέρους,

Α Τάχει στρατηγίας τε καὶ πλήθει χερός.
 Οἱ γάρ τοπρόσθεν δέσμοις τῶν δογμάτων,
 Καὶ τοῦτ' ἔχοντες εἰς τὸ συγχεῖσθαι μόνον,
 Ὁρῶντες οἱ ἑπασχον, ἔστεργον πλέον.
 1120 Τοὺς μὲν γάρ ἤγεν ἡ Τριάδας λαλουμένη,
 Μαχρόν τιν' ἀποδημοῦσα τοῦ λόγου χρόνον
 (Οὐκων γάρ εἰπεῖν, ὡς πάλαι τεθαμμένη),
 Τὸ πατρικὸν κήρυγμα, καὶ προσήλυτον.
 "Ην γάρ ποτ', εἰτ' ἐληξεν, εἰτ' ἤλθεν πάλιν,
 1125 Τὴν ἐν τάφῳ ἀνάστασιν πιστούμενη.
 Τοῖς δὲ ἦν λόγος τις τῶν ἐμῶν Ισαῖας λόγων.
 Οἱ δὲ ὡς ἀθλητῇ καρτερῷ προσέτρεχον,
 Οἱ δὲ ὡς ἑαυτῶν ἕργον εἶχον ἀσμένως.
 Οἱ μὲν πόθεσθε ταῦτα τῶν εὖ εἰδότων.
 1130 Οἱ δέ, ἐκδιηγήσασθε τοῖς οὐκ εἰδόσιν
 (Εἰπερ τινὲς τοσοῦτον ὅμῶν μαχρόθεν,
 "Η τῆς χρατούσης νῦν Ἰταλῶν ἔξουσίας)

Hec auditum ! cur non subito tunc obturata est utraque auris ?
 1100 « Ticum enim, inquit aliquis, ejicies Triadem. »
 Tandem metuens ne quid oriretur periculi.
 Ne sic quidem jurejurando (injuratus enim sum,
 Ut et ego in Deo paululum glorier,
 Ex quo ablutus sum Spiritus gratia),
 1105 Sed verbis promisi, quibus mores faciebant fidem,
 Mansurum me donec prodiret episcopi nonnulli
 (Tunc enim exspectabantur), sperans fore
 Ut me ipse tunc ex alienis curis solverem.
 Sic inter nos vix dijudicata lis,
 1110 Utrinque victores umbra spei;
 Illi quidem ut me habentes gestiebant,
 Ego autem, ut non diu adhuc mansurus.
 Sic se res habebant. Dei autem rursus coruscabat sermo,
 Citissime redintegrata, instar aggeris,
 1115 Aut phalangis, parte quæ passa fuerat,
 Celeritate ducis, et manuum multitudine.
 Nam qui antea dogmatum vinculis astricti erant,
 Atque id unum causæ habebant, cur nobiscum sederent,
 Cum cernerent qualia paterer, magis amabant.
 1120 Hos enim ducebat Trinitas prædicata,
 Quæ longo quidem tempore non prædicabatur
 (Vereor enim ut olim sepultam dicere),
 Patria doctrina simul et advena.
 Erat enim aliquando, deinde desiit, postea rediit,
 1125 Resurrectionis ex sepulcris confirmans fidem.
 Alii forsitan sermones meos aliquo in pretio habebant.
 Hi ad me, ut ad fôrtem athletam, accurrebant.
 Isti libenter me, ut suum ipsorum opus, retinebant.
 Vos autem, alii quidem hæc discite ab iis qui probe sciunt,
 1130 Alii autem narrate nescientibus
 (Si qui tantum a vobis remoti sunt,
 Aut ab ea, quæ nunc Italos regit, potestate),

1118 Συγκείσθαι. Ita Coisl. Mendose edit. συγχεῖσθαι.

METRICA VERSIO.

Hec clausa quin tunc utraque est auris mibi !
 Tu Trinitatem nunc, pater, tecum ejicias.
 Fandom extimescens ne quid hinc flueret malum,
 Ne sic quidem juro (hanc enim mihi contigit
 furare, paulum ut glorier summo in Deo,
 Iustratus ex quo gratia sum Spiritus),
 Sermone at ipsis, vita cui faceret fidem,
 Iaud me exiturum spondeo, donec Scopī
 Iudiam venirent (spes erat mox adflore),
 Ulcem quietem certo tum mihi pollicens.
 ic separati vix sumus tandem invicem,
 trinque parta spe tenus victoria.
 am gestiebat plebs, velut compos mei :
 t ipse rursus ut recessurus brevi.
 Sic res habebat, sermo rutilabat Dei,
 edintegrata parte quam celerrime
 esa, phalangis instar, aut rupti aggeris,

B Ducas arte, junctis plurimisque operis simul.
 Doctrina nam quos vinxerat nostra antebac,
 Ob idque tantum qui mihi se adjunixerant,
 Adversa propter, his eram jam charior.
 Hos attrahebat prædicata Trinitas,
 Ab urbe nimium quæ diu exsulaverat
 (Pridem sepultam dicere hanc non audeo),
 Doctrina, simul et advena, et patrii soli.
 Namque ante florens, lapsa post, rursum reddit,
 Fidem secundæ scilicet vitæ astruens.
 Illos movebat forte sermonis lepos.
 Alii savebant militi ut firmissimo :
 Accitus alii forte quod ab ipsis forem.
 Qui nescit ista, querat ex his qui sciunt
 Cui nota sunt hæc, pendat ignoris velim
 (Si tam remoti quippiam a vobis jacent,
 Aut ab Italorum floridis scepiris modo) :

'Ως δν λαληθῇ ταῦτα καὶ τοῖς ὑστερον,
 'Ως δλλο τῶν καινῶν τι τοῦ βίου κακῶν,
1135 Ὄνπερ μάταιος ὀλκὸς ἡμερῶν φέρει,
 Πλεῖστον τὸ χείρον ἐμπλέκων τῷ χρέοςσον.
 Οὐπο λέγω τὸν ὄρθρον ἐπίστει λεών,
 Τὸν τῆς ἡμῆς ὥδινος εὐγενῆ τόκον·
 Οὓς ἔστιν εἰπεῖν, οὐδὲνδε πιστηνότος
1140 Τῶν συμφρονούντων, τῷ παρόντι προστρέχειν,
 'Ως τοὺς ἀνύδρους ταῖς φανέσταις ἵκμάσι,
 Λιμοῦ βοηθὸν τὸν λόγον ποιουμένους,
 "Η φωτὶ μικρῷ τοὺς ἀγαν σκοτουμένους.
 Τὶ δ' ἀν τις εἴποι τῶν ἔνων τῆς πίτεως,
1145 "Οπως ἔχαιρον τῷ λόγῳ, μεμνημένοις;
 Πολλαὶ μὲν εἰσὶν αἱ παρέξοδοι λιτῶν
 Τῆς ἀπλανοῦς τε καὶ τεταγμένης ἰδοῦ,

A Πᾶσαι φέρουσαι πρὸς βυθοὺς ἀπωλεῖας,
 Εἰς δὲ διελεῖν δὲ φθορεὺς τὴν εἰκόνα,
1150 'Ως δν παρείσθιστον τιν' ἐντεῦθεν λάβῃ,
 Γνώμας τεμῶν, οὐ γλώσσας, ὡς πάλαι θέας;
 Ἐντεῦθεν εἰσιν αἱ νόσοι τῶν δογμάτων.
 Οἱ θεῖον οὐδὲν εἰδότες ἡ φορὰν μόνην,
 'Υψ' ἡς γενέσθαι καὶ φέρεσθαι πάν τοδε·
1155 Οἱ πλῆθος εἰσάγοντες, ἀνθ' ἔνδος, θεῶν,
 Καὶ τοῖς ἁυτῶν προσπεσόντες πλάσμασιν·
 Οἱ τὴν πρόνοιαν μή διδόντες τοῖς κατώ,
 Καὶ πάντα συντιθέντες διστέρων πλοκαῖς·
 "Οσοι τε λαζὶς ὅντες ἔκκριτος Θεοῦ
1160 Τὸν γίδην ἐσταύρωσαν εἰς τιμὴν Πατρός·
 "Οσοι τε μικροὶ εὔσεβες ἐντάλμασιν
 Οἱ τ' ἀγγέλους, καὶ πνεύματα, καὶ ἀνάστασιν,

Ut et posteris haec innotescant,
 Ut unum aliquod ex novis vitæ malis,
1135 Quæ dierum vana series affert,
 Plura mala immiscens bonis.

734-735 Nondum loquor de recto in fide populo.

Generoso fetu quem parturivi,
 Quos dicere licet, cum nemo appareret
1140 Ex orthodoxis, ad me, ut veni, accurriſſe,
 Velut siti laborantes ad occurrentem humorem,
 Ut fami suæ opem meo sermone ferrent,
 Aut densis tenebris obvolutos ad tenuē lumen.
 Quid autem de his, qui a fide alieni, quis dixerit,
1145 Si meminerit, quomodo meo sermone gauderent?
 Multæ quidem sunt a vera et ordinata
 Mirum in modum aberrantes viæ,
 Cunctæ in profundum perditionis ferentes,
 In quas divisit corruptor imaginem (Dei),
1150 Ut inde irrependi occasionem arripiāt,
 Sentientias secans, non linguis, ut olim Deus.
 Inde exorti dogmatum morbi :
 (Inde) qui divinum nihil norunt, nisi unicam motionem,
 Qua gigni et ferri dicunt haec omnia ;
1155 Qui deorum, pro uno, multitudinem inducunt,
 Et ante opera manus suarum procumbunt :
 Qui providentiam rebus inferioribus denegant,
 Et omnia astrorum nexibus gubernant :
 Et qui, cum populus essent electus Dei,
1160 Filiū crucifixerunt in honorem Patris :
 Quotquot etiam minutis pii sunt præceptis :
 Qui angelos et spiritus, et resurrectionem,

1136 Ἔκπλέκων. Sic Coisl. Edit. ἐκπλέκων.
1140 Τῷρ συμφρονούντων. Ex orthodoxis, scilicet, pastoribus.
1150 Λάδη. Coisl. λάδοι.
1153 Οἱ θεῖον, etc. Edit. ad marg. οἱ νοσοῦντες ἀθετηταί.
1155 Οἱ πλῆθος. E lit. ad marg. οἱ πολυθεῖ φρο-

κεῖμνοι.

1157 Οἱ τὴρ πρότοιαν. Edit. ad marg. οἱ ίδιαι γέρεισται.

1158 Καὶ πάντα συντιθέντες. Edit. ad marg. οἱ γενεθλιαλογοῦντες.

1162 Πνεύματα. Val. πνεῦμα.

METRICA VERSIO.

Ut haec loquantur posteri quoque, hanc secus
 Atque aliud ullum plurimis vitæ ex malis
 Mirisque, longa quæ trahit secum dies,
 Mali ampliori copulans molem bono.
 De plebe nondum, prædicta fide integra,
 Mentisque nostræ nobili fetu, loquor :
 Quæ, cum orthodoxum neminem prestat alterum
 Habet, ad me concito accurrat gradu,
 Tenues ad undas torridi ut sæva siti,
 Tenebrisque pressi lumen ad parvum solent,
 Nostris levaret ut gravem verbis famem.
 Quid de remotis a pia dicam fide?
 Quantum afferebat gaudium his sermo meus?
 A calle recto mille digressus patent,
 Qui pariter omnes Tartarum ad nigrum ferunt :

B Corruptor in quos sœvus effigiem Dei
 Divulxit, ut sic subdole, qua irreperet,
 Nancisceretur rimulam, nientes secaus,
 Non, sicut olim, noxias linguas Deus.
 Fluxere morbi dogmatum hinc varii et graves
 Hinc, prorsus unus est quibus casus Deus,
 Hocque exoriri dictant cuncta et regi :
 Hinc qui deorum maximam turbam invehunt,
 Ac rebus a se conditis curvant genu :
 Hinc inferis qui consuli rebus negant,
 Nexoque cuncta siderum terti volunt;
 Selecta quique natio cum essent Dei,
 Natum necarunt per crucem in cultum Patris:
 Mandata quique parva servantes, pii
 Volunt haberi : spiritusque atque angelos

Οι τε προφητῶν γράμματα ἔξαρνούμενοι·
Χριστόν θ' δοις σέβουσιν ἐν νόμῳ σκιάτις·
1165 Οι τὸν Βυθὸν Σιγήν τε προχρόνους φύσεις
Τιμῶντες, Αἰώνας τε τοὺς Θηλάρσενας,
Σίμωνος υἱοῦ τοῦ μάγου· ὧν φύματα,
Οι συντιθέντες τὴν Θετῆτ' ἐκ γραμμάτων
Οι τὴν Παλαιὰν καὶ Νέαν δύω θεοῖς
1170 Νείμαντες, αὐστηρῷ τε κάγαλωτάτῳ·
Οι τρεῖς φύσεις τιθέντες οὐ κινουμένας,
Τὴν πνεύματος, χοός τε, τὴν τ' ἀμφοῖν μέσην·
Οι τῷ Μανοῦ χαίροντες ἀρχικῷ σκήτῳ·
Οι Μωντάνοι τὸ πνεύμα τιμῶντες κακῶς·
1175 Οι Ναδάτου κενῆν Ἑπαρσιν ὁφρύος·
Οι τῆς ἀρεύστου Τριάδος συναντέται,
Οι τῆς ἀτμήτου φύσεως διαιρέται·

Α Αὔθις δὲ τούτων ὡς περ ἐξ ὄντος μιᾶς
Πολλῶν φυέντων δυσσεβείας αὐχένων,
1180 Ο τῇ κτίσει τὸ Πνεῦμα συντιθεὶς μόνον,
Ο καὶ τὸν Γίδην προστιθεὶς τῷ Πνεύματι·
Οι τ' ἐισάγοντες ἥικα Καΐσαρος Θεόν·
Οι τὴν δόκησιν εἰσάγοντες ἐκτόπως·
Οι δεύτερον λέγοντες Γίδην τὸν κάτω·
1185 Οι μὴ τέλειον τὸν σεσωσμένον, ἀλλ' ἄνον.
Αὐταὶ γάρ εἰσιν, ὡς τύπῳ φράσαι, τομαῖ
Τῆς δρόθητος, ἐκτόπων τε μητέρες.
Τούτων τίς ἦν οὕτως ἀκλίνητος τότε,
Ως μὴ τὸ οὖς γε τοῖς ἐμοῖς κλίνειν λόγοις;
1190 Τοὺς μὲν γάρ ἥρει τὸ κράτος τῶν δογμάτων,
Οι δ' ἡμερούντο τῷ τρόπῳ τῆς λέξεως.
Οὐ γάρ μετ' ἔχθρας οὐδὲ λοιδόρως πλέον

Quique prophetarum scripturas abnegant :
Qui Christum colunt in umbbris legis :
1165 Qui Bythum et Sigen æternas naturas
Venerantur, et Æones masculo-feminas,
Filiij Simonis magi ; quorum surculi,
Qui Deitatem componunt ex litteris ;
Qui Vetus et Novum Testamentum duobus diis
1170 Ascribunt, austero et optimo :
Qui tres naturas statuunt immobiles,
Spiritus naturam et terræ, et medium inter ambas :
Qui Manetis gaudent dominantibus tenebris :
Qui Montani spiritum nefande honorant.

736-737 1175 Aut Novati vanam supercilii elationem :
Qui incorruptibilem Trinitatem nefarie contrahunt,
Aut naturam non separabilem dividunt :
Rursus ex istis, velut ex una hydra,
Cum prodierint multa impietatis capita,
1180 Qui creatis in rebus solum numeravit Spiritum,
Et qui ipsum etiam Filium adjicunt Spiritui :
Qui æqualem ætatem Cæsari inducunt Deum ;
Qui carnem apparentem stolidè flingunt ;
Qui secundum Filium dicunt eum qui in inferioribus natus est :
1185 Qui perfectum non fuisse dicunt id quod salvatum est, sed mente caruisse.
Hæ sunt, ut summatim dicam, sectiones
Rectæ fidei, et absurdarum opinionum matres.
Horum quis unquam ita pertinax fuit,
Ut non meis aurem inclinaret sermonibus?
1190 Hos quidem rapiebat vis dogmatum,
Ilos lenibat modus dicendi.
Non enim odium significando, et conviciando magis

1165 Οι τὸν Βυθόν. Vide tom. I, pag. 614, ubi
Gregorius idem prosequitur argumentum.

1173 Ἀρχικῷ σκήτῳ. Qui tenebras rerum principium putant.

1185 Σεσωσμένος. Combef. legit σεσωκότ', ἀλλ' ἄνον, qui salutem præstilīt : sed præstat accurā-

tissimum Gregorii de his rebus loquendi morem
servare. Hic Apollinaristas impugnat, Christum,
qui homo factus est, ut homines salvaret, per-
flectum hominem fuisse negantes, sed mentis exper-
tem asserentes.

1188 Τούτων. Hic versus decsi in Coisl.

METRICA VERSIO.

Reditumque vitæ qui negant, vatum et libros ;
Christumque in umbris qui colunt legalibus ;
Sigen, Bythumque, qui, perennes ut deos,
Venerantur, Æonesque masculo-feminas ;
Magi Simeonis filii quibus sati,
Divinitatem qui struunt ex litteris :
Hinc, qui Vetusque Fœdus, et Novum, deis
Tribuunt duobus, scilicet duro et bono ;
Natura queisque fixa statuitur triplex,
Terrena, quæque spiritus, media ultima :
Hinc, qui Manetis principes tenebros amant ;
Hinc, qui nefandum pneuma Mountani colunt :
Fastus Novati quique dant se se æmulos :
Hinc Trinitatem qui sacram male contrabunt,
Scindi negantem quique naturam secent :

B Ac rursus ex his, unica ex hydra velut
Erroris orta capita sunt multa impii :
Hic nam creatum Spiritum tantum asserit,
Natum ille rursus copulat cum Spiritu ;
Est qui coœvum Cæsari statuat Deum :
Carnisque veræ qui loco speciem inferat ;
Est qui secundum Filium, nempe inferum,
Inducat, est qui mentis expertem asserat.

Hæ namque fidei, breviter ut dicam, integræ
Sunt sectiones, nubili erroris duces.
Horum quis adeo firmus ac tenax erat,
Aures meis quin subderet verbis suas ?
Hos pertrahebat dogmatum ingens firmitas,
Flectebat illos ratio docendi mea.
Nec enim per odium, perque contumeliam,

"Η κηδεμονικῶς τοὺς λόγους προήγομεν,
"Αλγοῦντες, οὐ παίσοντες, οὐδὲ ἐπηγρέμενοι
1195 Καιρῷ ρέοντες καὶ πλάνῳ, καθώς τινες.
Τίς γάρ λόγω τε καὶ κράτει κοινωνίᾳ;
Οὐδὲ πρόδηλημα τὸ θράσος ποιούμενοι
Τῆς ἀλογίας· δεινῶς γάρ ἔντεχνον τόδε
Καὶ σηπιώδες, τὸ μέλαν ἐκ βάθους ἐμέλυ,
1200 Ός τοὺς ἐλέγχους ἐκδιδράσκειν τῷ ζέφῳ.
"Αλλ' ἡμέρως τε τοῖς λόγοις καὶ προσφράως
Ἐντυγχάνοντες, ὡς λόγου συνήγοροι
Τοῦ συμπαθοῦς τε καὶ πράου, καὶ μηδένα
Πλήσσοντος· ἐξ οὗ καὶ τὸ νικάσθαι λόγος,
1205 Καὶ τὸ κρατεῖν δὲ τιμιώτερον πολὺ,

Α Πειθὼ βιαζὲ τῷ Θεῷ προσκτώμενον.
Τοιαῦτα πλαΐσια ταῖς ἐμαῖς ἐνεγράψῃ.
"Άλλος τις οὖτος τῆς ἐμῆς παιδεύσας
Νόμος, σοφίας τε καὶ καλῶς γεγραμμένος.
1210 Μή μικρὸν οὐδὲν τῆς εὐσεβείας εἰδέναι,
Τὴν εὐκολὸν τε καὶ κακήν γλωσσαλγίαν.
Μηδὲ ἐν θεάτροις, καὶ φόροις, καὶ συμπόταις
Όμοιο γελῶντας, φομασί χαυνουμένους,
Πρὶν καὶ πλυθῆναι γλώσσαν τῇ αἰσχρῶν λόγων,
1215 Μηδὲ ἐν βεβήλοις ὡσὶ καὶ Χριστοῦ ἔνοις
Πίπτειν ἀφεδεῖς τῶν λόγων τοὺς μαστικούς,
Παίζοντας ἐν τοῖς καὶ πόνῳ θηρωμένοις.
"Αλλ' ἐντολαῖς μὲν ὡς μάλιστα εὐσεβεῖν."

Quam sollicite et anxie, verba faciebam,
Dolens, non plagas infligens, neque efferebar
1195 Prosperia rebus et incertis, ut nonnulli.
Quid enim orationi et imperio commune?
Nec audacia velum mihi erat
Inscitie; id enim valde artificiosum est,
Et sepius simile, atramentum ex imo vomere,
1200 Ut per tenbras redargui non possis.
Sed leniter verbis et convenienter
Compellabam, ut verbi defensor
Misericordia et mansueti, ac neminem
Percutientis: ex quo sit ut vinci congruum sit rationi,
1205 Et multo præclarius sit vincere,
Dum quis vi persuasionis acquiritur Deo.
Hæc meis inscripta erant tabulis.
Hæc etiam alia exstitit institutionis meæ
Lex sapienter et præclare scripta:
1210 Non unam hanc pietatis viam nosse
738-739 Facilem et pravam linguae prurigineum,
Nec in theatris, foris, et conviviis
Simul ridentes, cantilenis emolliitos,
Ante expurgatam a turpibus verbis linguam,
1215 In profanas aures et a Christo alienas
Loquaciter mysticos sermones jacere,
Ludendo in iis, quorum vel inquisitio laboriosa;
Sed maxime in mandatis observandis pletatem colere,

1195 Καιρῷ ρέοrti. Id est, ob fluxam fallacemque prosperitatem, et quia catholicus imperator regnabat.

1196 Δόγμ. Possit eliani reddere: Quid communē habet verbi divini prædicationis cum potestate imperatoria?

1204 Λόγος. Editi habent ad marginem λόγω, sed perperain.

1208 Αλλος, etc. Id est, alia insuper in docendo regula mihi recte proposita erat. Cavebam videlicet, ne quos instituebam, ulla sibi ratione persuaderi sinerem, optimam se tunc pietatis ac zeli sui demonstrandi viam ingressuros, quando faciliter garrulitate et improba loquendi prurigine, in theatris, in viis publicis, in computationibus, in risum et cantilenas effusi, etiam antequam linguam suam

ab obscenorum sermonum sordibus ac turpitudine purum fecissent, in profanas hominum impiorum et adhuc a Christo alienas aures præcipua maximaque religionis nostræ arcana temere novissem immittere, sic quasi ludicre ea ostendendo, quorum recta intelligentia nonnisi magno labore acquiritur; sed tunc recte demum agere se existimare, si omne suum studium in legum divinarum observatione ponerent, si pauperes alerent, si peregrinos susciperent, si morbos arcerent, si psalmodie insisterent. CADDON. apud Bollandistas, 9 Maii, pag. 446

1212 Φόροις. Ita legimus. Billius legendum patet πότος, ut edit. ad marg. Male in textu φόροις.

1218 Μάλιστα εὐσεβεῖν. Ia Coisl. Edit. male teneatenebein.

METRICA VERSIO.

Studio at juvandi, verba promebam, dolens,
Non vulnus infligens: nec, ut quidam soleant,
Animos in altum, prosperum ob tempus, ferens,
(Commune sceptris nam quid est verbo et Dei?)
Audacique inscitiam velans meam.
Hoc quippe scitum est, sepius ac proprium,
Nigrantein ab imo vomere succum pectore,
Ut tela fugias hostis in tenebris tui.
Sed voce blanda commodaque utens, decet
Christi ut patronum, mente qui placidissimus
Miseratur ægros, nemineum et durus ferit.
Ex quo sit illud, cedere ut laudem ferat,
Rursumque multo pulchrius sit vincere,

B Suas Tonanti quispiam dum acquiritur.
Prescripta tabulis hæc erant plane in incis.

Aliam in docendo rursus hanc legem tuli
Recte exarata: dum meam plebem instruo,
Unam salutis esse ne credat viam,
Hanc nempe facilem et improbabam pruriginem
Linguæ, in theatris nec, vel in conviviis,
Rident simul, sœdisque mollis cantibus
Non expiatis turpibus verbis prius
Labris, in aures ethnicas atque imprias
Arcana temere dogmata unquam jacitel,
Ludens in his quæ vix labor quoque percipit:
Parere jussis sed Dei quam maxime

Πιωχοτροφοῦντα, ξενοδοχοῦντα, ταῖς νόσοις
1220 Ἀρκοῦντα, καρτεροῦντα καὶ φαλμῳάται,
Εὐχαῖς, στεναγμοῖς, δάκρυσι, χαμενίαις,
Γαστρὸς πιεσμοῖς, ἀγχόναις αἰσθήσεων,
Θυμοῦ, γέλωτος, χειλέων εύταξιᾳ,
Τὴν σάρκα κοιμίζοντα πνεύματος χράτει.

1225 Πολλὰ γάρ εἰσιν αἱ σωτηρίας ὁδοί,
Πλέονται φέρουσαι πρὸς Θεοῦ κοινωνίαν·
Ἄς χρή σ' ὁδεύειν, οὐ μόνην τὴν ἐν λόγῳ.
Λόγος; γάρ ἀρκεῖ καὶ φιληῆς τῆς πίστεως,
Μεθ' ἡς ἀτεχνῶς τὸ πλέον σώζει Θεός.
1230 Εἰ δὲ εἰς σοφοὺς ἐπιπτεν ἡ πίστις μόνον,
Θεοῦ παρ' ἡμῖν οὐδὲν ἦν πενέστερον.
Ἄλλ' εἰ φιλόγλωσσός τις, ή ἔτιπον πλέως,

Α Καὶ δεινὸν εἴ σπι μὴ βοήσεται λόγος
(Ἀνθρώπινον γάρ εὔχομαι κάνταῦθά σοι),
1235 Λέτει μὲν, ἐν φόβῳ δὲ, μηδὲ πάντοτε,
Μή πάντα, μηδὲ ἐν πᾶσι, μηδὲ πανταχοῦ.
Ἄλλ' ἔστιν οἵς δυον τε, καὶ ποῦ, καὶ πότε.
Καὶρὸς δὲ παντὸς ὡς ἀκούεις, πράγματος·
Μέτρον τ' ἀριστον, τῶν σοφῶν ἐνὸς λόγος.
1240 Χωρὶς τὰ Μυσῶν καὶ Φρυγῶν ὄρισματα
Χωρὶς τὰ τῶν ἔξωθεν, οἱ τ' ἐμοὶ λόγοι.
Τῶν μὲν γάρ εἰσιν εἰς ἐπιδειξιν οἱ λόγοι
Ἐν μετραχίσκων συλλόγοις, καὶ πλάσμασιν.
Ἐν οἵς μέγ' οὐδὲν ἀτυχεῖν ἢ τυγχάνειν.
1245 Σκιᾶς, σκιᾶς; γάρ οὐδὲν ἀσθενέστερον.
Ημῖν δ' (ἀληθεύειν γάρ ἔστιν δ σκοπός)

Pauperes alendo, hospites suscipiendo, morbis
1220 Medendo, perseverando in psalmodiis,
Precibus, gemitibus, lacrymis, humi cubationibus,
Gulam frenando, sensus coercendo,
Irae, risus, labiorum moderatione,
Carnem domando spiritus robore.

1225 Sunt enim multa salutis viæ,
Omnes quæ ducunt ad conjunctionem cum Deo;
Has terere te oportet, non eam solum quæ in sermone sita est.
Sufficit enim simplicis fidei sermo,

Per quam profecto plurimos salvat Deus.

1230 Quod si in solos sapientes fides caderet,
Nihil Deo apud nos esset pauperius.
Sed si loquendi cupidus es, ac studio fervidus,
Tibique molestum est, si verba non fluant
(Humanum enim tibi etiam hic aliquid precor),
1235 Loquere, sed in tremore, nec semper,
Nec omnia, nec apud omnes, nec ubique,
Sed apud quos, et quantum decet, et ubi, et quando.
Tempus autem est, ut audis, cujuslibet rei;

Modus est res optima, ut dixit unus e sapientibus.
1240 Separati Mysorum et Phrygum fines :

Separati extraneorum sermones et mei :
Horum enim spectant ad ostentationem sermones
In juvenum cœtibus, et fictis rebus,
In quibus parvi refert, utrum bene succedit an male.
1245 Umbra enim, umbra nihil est imbecillius.
Nobis autem (vera enim dicere propositum est),

1227 Χρή σ'. Ita Vat. et Coisl. Edit. χρή δ'.

1229 Ἀτεχνῶς. Profecto, vere. Alier ἀτεχνως, id
est, nullo majori artificio ad majorem fidelium par-
tem salvandam utilit̄ Deus, quam simplici fide,
quæ mysteria tenet, nec ea curiose scrutatur.

1240 Χωρὶς τὰ Μυσῶν, etc. Proverbium inde
natum, quod Mysorum et Phrygum fines definire
arduum esset, eo quod hi populi non satis stabili-
ter tutati sint sedes suas, sed subinde aliunde alio
depulsi terminos incertos reddiderint. Adagio li-

cebit uti, inquit Erasmus, de rebus toto genere in-
ter se dissidentibus, veluti si quis longe aliud spe-
ctare philosophum, aliud oratorem significans di-
cat : Χωρὶς τὰ Μυσῶν καὶ Φρυγῶν ὄρισματα, aut
de boni:ibus inter quos nihil convenit, nihilque
coninimum intercedit, ut apud Euripidem Achilles :
Χωρὶς τὰ μὰ x' Ἀγαμέμνονος, id est, separata sunt
mea res a bonis Agamemnonis. Hoc proverbium saepè
recurrerit apud Gregorium.

METRICA VERSIO.

Studeat, egentes, hospites, morbis graves
Curans, alienisque, luxus in cantu sacro,
Precibus, gemitibus, lacrymis, chameuniis,
Ventrem atque sensus comprimens, iram et trucem,
Risumque, labris sedulo indicens modum,
Atque imperante spiritu carnem dominans.

Multæ salutis nam patent nobis viæ,
Quarum unaquæque rege dat summo frui.
Has, non sitam in sermone duntaxat, tere.
Nam sermo fidei simplicis tibi sufficit,
Cum qua salutem magna pars hominum capit.
In eruditos nam fides solum viros
Si caderet, esset nil Deo dives minus,
Quod si loquendi cupidus es, zelo et calens,

B Misericordia ducis ni tibi sermo fluat
(Hic optio namque quidpiam humani tibi),
Loquare sane, sed timens, non jugiter,
Ne cuncta, cunctos non apud, passim neque :
Sed quando, quantum, quo loco, quibus et decet.
Cunctis, ut audis, tempus est rebus suam :
Quidamque dixit vir sophus, modum optimum.
Phrygum et Mysorum disparates sunt termini
Sic exterorum dispar est sermo meo.
Juvenum catervas inter ipsi gloriam
Captant : meraque fabulæ cuncta, in quibus
Scopum assequaris, an secus, parvi interest.
Cur istud? umbra nil enim imbecillius.
Nobis al (est quies veritas solus scopus),

Οὐτως ἔχειν, ή μή, περιδεξες τὸν λόγον.
 Ὁθες γάρ ἀμφίκρημνος, ής ἕξα πασεῖν
 Πεσεῖν προδήλως ἐστὶν εἰς ἄδου πύλας.
 1250 Ὁθεν μάλιστα τοὺς λόγους φυλακτέον,
 Τὰ μὲν λέγοντας, τῶν δ' ἀκούοντας σοφῶς·
 "Ἐστι δ' δτ' ἐκχωροῦντας ἀμφοῖν ἔξισης,
 Στάθμῃ δικαίᾳ, τῷ φόδῳ, κεχρημάνους.
 "Ηττον γάρ οὓς, ή γλώσσα, κίνδυνον φέρει·
 1255 Ἡττον δ' ἀκοής, τὸ καὶ φυγεῖν ἐκ τοῦ μέσου.
 Τί δεὶ σε νόρκης ἀλάμενον νεκροῦν φρένα;
 "Η πλησιάζειν δύσματι, λυσσῶντος κυνός;
 Οὐτω μαθόντες ἐκ γραφικῶν θεσπισμάτων,
 Οἵς ἐτράφημεν πρὶν συναχθῆναι φρένα·
 1260 Οὐτως διγονες καὶ πολίτας καὶ ἔνους,
 "Ηδη γεωργῶν ἡμεν ἐν τοῖς πλουσίοις,

A Εἰ καὶ συνακτὸν οὐχ ὅμοι τούμδν θέρος.
 Τοὺς μὲν γάρ δρπε τῶν ἀκανθῶν τέρέμουν·
 Οἱ δ' ὡμαλίζονθ, οἰς δ' ἐβάλλετο σπόρος,
 1265 Οἱ δ' ἐν γάλακτι, τῶν δ' ὑπὲρ γῆς ή φυῆ,
 Οἱ δ' ἐχλάζον, οἱ δ' ἐδεσμοῦντο στάχυς,
 Οἱ δ' ἥδρυνοντο, οἱ δὲ λευκοὶ πρὸς θέρος·
 "Αλως τιν' εἶχε, τοὺς δὲ θημῶν τις φίλος·
 Οἱ δ' ἐκκρίνοντο, οἱ δὲ τῶν σίτων ἔσω,
 1270 Οἱ δ' ἤσαν δρπος, τῆς γεωργίας πέρας,
 "Ἄρτος γεωργῶν τὸν καμόντα μὴ τρέφων
 Νῦν, τοὺς δὲ μηδὲν ἐκχέαντας ξημάδος.
 "Ἐβουλόμην ἐνταῦθα στῆσαι τὸν λόγον,
 Καὶ μηδὲν εἰπεῖν τῶν ἀναξίων λόγου.
 1275 Νῦν δ' οὐκ ἔρ με τὰ πρόσω τῶν πραγμάτων.
 "Δι τὰ μὲν ἥπθε δεξιῶς, τὰ δ' ἄγνω

Periculum valde est hoc vel illo loqui modo.
 Via enim utrinque prærupta est, ex qua cadere,

740 741 Cadere manifeste est in portas inferi.
 1250 Quare maxima circa sermones adhibenda est cautio.

Hæc quidem dicendo, illa autem audiendo sapienter,
 Interdum autem æque ab utroque recedendo,

Dum justa statera, nempe metu, utimur.

Minus enim periculi auris affert, quam lingua;

1255 Minus etiam periculi est fugere e medio quam audire.

Quid juvat, torpedinem tangendo, necem aniuia in ferre?

Aut prope accedere ad halitum rabidi canis?

Sic institutus Scripturarum oraculis

In quibus innutritus sum, antequam adulta ratio esset,

1260 Atque illa regens populares et extraneos,

Jam numerabar inter locupletes agricolas,

Quanvis messis mea simul collecta non esset.

Alios enim a spinis recens expurgaveram:

Alii autem aquabantur, in alios injiciebatur semen:

1265 Hi in lacte, isti e terra prodibant:

Alii erant in herba, alii spicæ ligabantur:

Alii adolescebant, alii ad messem albi:

Nonnullos babebat area, alios gratis acervus:

Pars ventilabatur, pars intus cum tritico,

1270 Alii panis erant, qui finis est agriculturæ;

Panis nūmīe nūc alens agricolam

Qui laboravit, sed eos qui nulo sudore aspersi sunt.

Volebam hic dicendi linem facere,

Nec quidquam proferre eorum, quæ sermone indigna sunt.

1275 Sed id non sinunt, quæ deinceps evenierunt,

Quorum nonnulla quidem prospere evenerunt, alia vero nescio

1247 Περιδεές. Periculum est, id est, plurimum interest, utrum hoc an alio modo quidpiam tradatur. Rationem affert Gregorius, cur christianis multo major cura et sollicitudo suscipienda sit, cum sermonem ac disputationem habere parant, quam ethnici.

1251 Σοφῶς. Vat. σοφῶν.

1259 Ἐπράφην. Edit. ξετράφημεν.

1263 Ἡράκλιον. Ita legimus. Edit. male τιμέρων.

1269 Ἐκκυτρότο. Coisl. ξερίνοντο.

1276 Ὁρ. Ita Vat. Edit. ὧντερ, sed deficit μετρι.

METRICA VERSIO.

Vel sic vel aliter, pluriūnum refert loqui.
 Præceps iter nam, quo statim ut quisque excidit,
 Item projecto Tartari ad portas cadi.

Quo cautiōres esse nos hic addebet:
 Audire quædam, rursus at quædam loqui,
 Interdum utrisque pariter his absistere,
 Äque ad bilancis instar adhibentes metum.
 Auris pericli nam minus lingua parit:
 Atque aure rursum tutior inulto est fuga.
 Necare tacta quid opus est torpedine
 Mentre, aut furenti quid cani te jungere?
 Sic institutus litteris sanctis, quibus
 Addicta mens est rudibus ex annis mea,
 Regensque cives, exterosque hunc in modum,
 Erant colono, ipse jam inter divites :

B Messis tametsi nostra non esset simul
 Collecta. Pars nam solvit spinis adhuc :

Äquantur alii : suscipit pars semina :

In lacte pars est : pars humo se surrigit :

Pars est in herba : spica pars est : ac suum

Pars robur auget : candidi ad messem alteri :

In area bi sunt : hos acervus continet :

Pars ventilantur : triticum pars at mianent :

Ac panis alii, finis agricolæ ultimus,

Panis, colonum non alens jam nunc suum,

Verum hos, laboris a quibus sumptum est nihil

Ilic terminare carnem hoc velleme meum,

Nihilque dictu quod sit indignum, eloqui.

Sed, quæ sequuntur, id facere non me sinunt,

Cessere partim leta quæ, partim haud scio

Τὶ χρὴ λέγειν μοι, καὶ τίνι μοίρῃ προσνέμειν,
Τίνας δὲ ἐπαινεῖν. Τοῦτον ἔχόντων τρόπον
Ἡμῶν, ἐφίσταται ἀδρόως αὐτοκράτωρ
1280 Ἐκ τῆς Μακεδονῆς βαρβάρων στήσας νέφες,
Πλήθες τε πολλῶν καὶ θράσει τεθηγμένων,
Ἀνθρώπος οὐ κακὸς μὲν, εἰς πίστιν Θεού
Οὐσον κρατῆσαι τὰς ἀπλουστέρας φύσεις,
Καὶ τῆς Τριάδος ὑπερφυῶς ἡττώμενος;
1285 (Σπλάγχνων γάρ οὗτος ἔστι καὶ πάντων λόγος,
Στερβᾶς ἐφ' ἔδρας ἀσφαλῶς βεβηκέτων ·)
Οὐ μὴν τοσούτος τῇ ζέσει τοῦ πνεύματος,
Ἄς ἀντιστῶσαι τοῖς παρελθοῦσι τὰ νῦν.
Καιρῷ τὰ καιροῦ πταῖσματ' ἔξιώμενος ·
1290 Ἡ τὴν ζέσιν μὲν ίσος, οὐκ ίσος δέ γε,

A Τί φῶ; τὸ θάρσος, ή θράσος; διδάξατε.
Ἴσως δὲ ἀμεινον τὸ προμήθειαν καλεῖν.
Οὐ γάρ κατείργειν, ἀλλὰ πείθειν, ἔννομον
Εἶναι νομίζω, καὶ πρὸς ἡμῶν τι πλέον,
1295 Αὐτῶν τ' ἐκείνων, οὓς Θεῷ προσάξαμεν.
Τὸ μὲν γάρ ἀκούσιον, κρατούμενον βίᾳ,
Ὄστερ πρέπει νευρῷ τε καὶ χερσὶ δεθὲν,
Ἡ δὲν' ἐν δλαχῷ πάντοθεν στενούμενον.
Καιροῦ δοθέντος, τὴν βίαν περιψρονεῖ.
1300 Τὸ δὲ ἐκούσιον, βέβαιον εἰς πάντα χρόνον,
Δεσμοῖς ἀλύτοις τῶν πόθων ἐσφιγμένον.
Ταῦτ' ἔννοων, ἔμοι γε τὸν φόδον δοκεῖ
Τέως κατασκῶν, πάντας ἔλκειν ἡμέρως,
Προθεὶς τὸ βούλεσθ', ἔγγραφον πειθοῦς νόμον.

Quomodo appellare me oporteat, et cui parti tribuere,
Et quos laudare. Cum is esset rerum status
Nostrarum, advenit subito imperator
1280 Ex Macedonia, post repressas nubes barbarorum
Magna multitudine et audacia praesidentium,
Vir non malus, quantum ad continendas
In Dei fide animas simpliciores,
Ac Triadi majorem in modum addictus
1285 (Is enim cordis sermo est, ac omnium
Qui stabili sedi tuto insident);
742-743 Sed non is tamen qui fervore spiritus
Præteritis præsentia vicissim æquaret,
Tempore ruinas temporis sanans :
1290 Aut si fervore his rebus par erat, non tamen par,
Quid dicam? fiducia, an audacia? vos docete.
Fortasse satius prætentiam vocare.
Non enim cogere, sed persuadere, legitimum
Esse arbitror, ac nobis utilius,
1295 Ipsique illis, quos Deo adducimus.
Quod enim non voluntarium est, id cum vi retineatur,
Veluti telum nervo et manibus constrictum,
Aut amnis in cursu undique arctatus,
Ubi datum fuerit tempus, viu contemnit.
1300 Quod autem voluntarium est, firmum est in omne tempus,
Vinculis amoris non solubilibus constrictum.
Hæc dum considerat, mili quidem videtur metum
Haec tenus cohicens, omnes leniter trahere,
Voluntarium proponens, ut inscriptam persuasionis legem.

1277 Mot. Coisl. μέ.

1278 Τρόπον. Ita legimus. Edit. τὸν τρόπον, sed
male; nam versus metrum deficit.

1285 Σπλάγχνων τὰς οὔτος. Hoc est: Serio hoc
atque ex intimo corde dico, dicuntque item omnes,
qui supra petram firmam sibi sunt (Catholici). Ita
Billius, cui non placet Leuvenclai interpretatio:
Cujusmodi esse corda debent omnium; quam tamen
versionem secuti sunt Bollandistæ: Quo sane modo
omnes i debent esse affecti qui firma fundamento
salutem suam inniti volunt.

1288 Ἀντιστῶσαι. Hoc est, ut eam in hæreticos
asperitatein exhiberet, quam priores imperatores
Ariani, Constantius et Valens in catholicos exer-
cuerant: vel ut ad veterem statum revocaret præ-
sentia, et qua temporum iniquitate collapsa erant,
in pristinum splendorem restitueret.

1299 Καιρού δοθέντος. Coisl. λυθέντος.

1301 Ἐσφιγμένορ. Ita Coisl. Edit. ἐσφιγμένων.

1302 Δοκεῖ. Sic Coisl. Edit. δοκεῖν.

1304 Προθεῖς. Vat. προθεῖς.

METRICA VERSIO.

Quid dicam, et hæc cui debeam parti dare,
Quos laude ferre. Dum statu nos hoc sumus,
En imperator advenit nobis repens,
Terra ex Macedonia, Marte domitis barbaris,
Stimularat ingens quos manus, et ingens furor:
Minime quidem ille vir malus quantum ad fidem,
Teneri mentes posset ut qui simplices,
Triadisque sanctas cultor esset maximus
(Sic quippe et ipse sentio, et cuncti asserunt,
Qui sede stabili tuto astant insistere);
Fervore sed non prædicto tanto tamen,
Æquaret ut cum pristinis præsentia,
Sanaret atque temporis mala tempore:
Fervore vel si par erat, non par erat,

B Fiduciane pectoris, an audacia
Dicam? Vocare præstat hoc prudentiam.
Suadere quippe est æquius, quam cogere,
Magisque nobis convenit, et illis item
Sociare summo nitimur quos Numini.
Nam quod coactus, perque vim, quisquam facit,
Nervis ut arcus vinctus, et firma manu,
Aut cursus amnis undique arctatus, statim,
Datur ut facultas, pristinam vim despicit.
At sponte quod sit, durat in cunctos dies,
Amoris ut quod vinculum stringat tenax.
Hæc ille, opinor, cogitans, nulli graveau
Metum inferebat, leniter cunctos trahens,
Cujusque mentem liberam lege et sinens.

1305 'Ως δ' ούν ἐπέστη δισμενος τρισασθένοις.
Αλλὰ τετιμήκει με, τῇ πρώτῃ θέρῃ.
Οἵς τ' εἰπεν, οἵς τ' ἡκουσεν εὐμενέστατα.
Τί χρή λέγειν με; καὶ γάρ αἰσχύνης γέμον
Εἴ τηλίκος φρονεῖν δοκοῦν τηλίκοις,
1310 'Φ τίμιον τοῦτο' ἔστι καὶ μόνον, Θεός.
Τὸ δ' ούν πέρας· « Διδωσι, φησι, τὸν νεών
Θεός δι' ἡμῶν σοι τε καὶ τοῖς σοῖς πόνοις »
Φωνὴν ἀπιστον πρὶν προελθεῖν εἰς τέλος.
Οὕτως γάρ ἡσαν ἡ πόλις καταχράτος
1315 'Ἐστωτες, ἡ πολλή τε καὶ δεινή ζέσις,
'Ως μηδ', διν εἰ τι τῶν ἀηδῶν συμπέσοι,
Ἐξοντες, ἀλλ' ἤκοντες ὥνπερ ἔχράτουν·
Εἰ δὲ καὶ αὖ βιάζοντες', ἀλλὰ τὸν τραχὺν χόλον

Α Ἡμῖν ἐπαφῆσοντες, ὃν ῥᾶστον κρατεῖν.
1320 'Ο μὲν τόδε εἶπεν· ἐμὲ δὲ συμμιτής τόδην
Παλμᾶς τις εἶχεν ἥδοντος. 'Ω Χριστέ μου,
'Ος οἵς πέπονθας εἰς τὸ πάσχειν ἐκκαλῇ,
Σὺ καὶ τότε' ἡσθα τῶν ἐμῶν πόνων βραβεύεις,
Καὶ νῦν γενοῦ μοι τῶν κακῶν παρήγορος.
1325 Παρῆν δὲ καιρός. Τὸν νεών δὲ εἶχε στρατὸς
Στρατόρος, μελάθροις ἐκτεταγμένος.
'Ο δὲ ἀντεπήσει δῆμος οἰδαίνων ἄπας,
Ψάρμας θαλασσῶν, ἢ νιφάς, ἢ κυμάτων
Κινήματ', δρηγῇ καὶ λιταῖς μεμιγμένος,
1330 'Οργῇ καθ' ἡμᾶς, πρὸς δὲ τὸ χράτος λιταῖς.
Πληρεῖς δόσι, δρόμοι, πλατεῖαι, πάς τόπος·
Διώροφα, τριώροφα νευδόντων κάτω

1305 Ut igitur cupidus accessit ad sibi cupidissimos,
Quanto me afficerit honore, primo conspectu,
Tum de iis quae dixit, tum de iis quae perhumaniter audivit,
Quid me attinet dicere? esset enim prouerbum,
Si, talis cum sim, talibus rebus gloriarer;
1310 Cui illud, ac solum quidem, in pretio est, neque Deus,
Is finis exstitit: « Dat, inquit, templum
Deus per nos tibi et laboribus tuis; »
Vocem hand credibilem antequam ad suam perducta res esset.
Sic enim civitas pro viribus
1315 Insistebat, tantusque et tam servidus civium impetus,
Ut, etiamsi quid iis molesti accidisset,
Cessur non esset, sed quod tenebant, retenturi:—
Rursus, si vis iis inferretur, haud dubium quin aspera
In nos ira erumperent, quos pervincere erat perfacile.
• 1320 Atque hæc quidem ille dixit: me autem permisitus tremore
Motus lætitiae tenebat. O Christe mi,
Qui per ea, quæ passus es, ad patiendum nos excitas,
Tunc meorum etiam fuisti arbiter laborum,
Nunc autem sis mihi in malis solatium.
744-745 1325 Aderat tempus. Templum autem obtinebat exercitus
Armatus, ordinatus in sacris ædibus.
Populus contra stabat, totus tumens,
Ut arena maris, aut nix, aut fluctuum
Agitatio, ira et precibus permisimus.
1330 Ira adversum me, precibus erga imperatorem.
Plenæ erant viæ, hippodromi, platea, omnis locus:
Secundæ et tertiae contignationes plenæ speciantibus deorsum,

1305 'Ασμενος. Vat. δισμένως.
1309 Τηλίκος. Coisl. τηλίκουτος ὄν. Billius,
ταῦτα σερετ: malum: cum talis sim moribus, eam
olim professor philosophiam et gloriam contemptum,
nunquam, omnibus posthabitis, in pretio Deum babens.
Sic ipse Gregorius exponit.
1311 Τὸν τετράρημον. Nempe majorem ecclesiam, se-
dem episcopi.
1317 Ορταρ. Sic legendum profecto, non ὕστερ,
ut in editis.
1318 Τραχύν. Edit. Βραχύν. Facile Gregorium
occidi posse Ariani existimabant.

1320 'Ο μὲν τόδε εἶπεν. Hoc ille dixit, neque:
Dat tibi Deus hoc templum per nos. Quæ vero se-
quuntur, verba non sunt imperatoris, quanvis ea
ipsi tribuit vir doctissimus.

1328 Στρατόρος. μαλάθροις ἐκτεταγμένος. Ha-
legimus, quadente codice Coislano qui habet Στρα-
τόρος τε λάθροις ἐκτεταγμένος. Sic illustratur hic
locus qui antea obscurus erat. Edit. Στρατόρος, τε
λάθρος ἐκτεταγμένος. — Ita Benedictini; sed deficit
metrum, cum quartus pes spondænum habeat iunctu
loco. CAILLAU.

1330 Καθ' ἡμᾶς. Vat. καθ' ἡμῶν.

METRICA VERSIO.

Ut ergo cupidus venit ad cupidos sui,
Complexus ut me sit statim, quæ dixerit,
Quæ perlubenti rursus aure acceperit,
Quid est necesse dicere? Pudendum foret,
Si gloriarer tam senex ob talia,
Qui cuncta parvi deputo præter Deum.
Tandem ista satur: « Dat tibi per nos Deus
Nunc hocce templum, dat tuis laboribus: »
Vocem, peracta re nisi, supra fidem.
Sic namque stabat civitas plena impetu,
Animisque servens, ut licet grave quidpiam
Hinc eveniret, nulla cessuros throno
Spes prorsus esset, sed relenturos eum:
Sin cogerentur, impetum in me, vincere

B Quem facile possent, esse facturos brevem.
Haec ille dixit: Gaudio at junctus metus
Tum me tenebat. Christe mi, qui per tuam
Crucem ferendas ad cruces nos excitas,
Et tunc labori præmium nostro dabas,
Solamen et sis nunc meum in tantis malis.
Jam tempus aderat, militum et vis maxima
Templum obtinebat, bellicos ences gerens.
Faciebat omnis impetum contra tumens
Populus, arena ut, nix vel, aut fluctus maris,
Iteus et ira, precibus et blandis simul,
Irratus in nos, principi supplax. Erant
Plenæ viæ, domique, pleni omnes loci,
Plenæ domusque tum viris tum feminis,

Ανδρῶν, γυναικῶν, νηπίων, παλαιτάτων.
Πόνοι, στεναγμοὶ, δάκρυα, βρυχήματα,
1335 Εἰκὼν ἀλόντος δαστος κατακράτος.
Ἐγώ δ' ὁ γεννάδας τε καὶ στρατηλάτης;
Καὶ ταῦτ' ἐν ἀρβωτοῦντι καὶ λελυμένῳ,
Μικρὸν πνέοντι τῷδε μου τῷ σαρκίῳ,
Μέσος στρατηγοῦ καὶ στρατοῦ, βλέπων ἄνω,
1340 Ἡπειροῦ χρώμενος τῇ ἐλπίδι.
Ἐώς κατέστην εἰς νεῶν, οὐκ οὐδὲ διώκει.
Κάκεινο δ' εἰπεῖν δξιον· πολλοὶς τε γάρ
Ἐδοκεῖν εἶναι τῶν τότε κρείσσον λόγου,
Οἵς οὐδὲν ἀπλοῦν ἔστι τῶν δρωμένων,
1345 Ἐγώ δ' ἀπιστῶν τοῖς λέγουσιν οὐχ ἔχω,
Καὶ τοι προσάντης τοῖς ξένοις, εἴπερ τις, ὄν.

Α Τοῦ γάρ προχείρως πάντα πιστεύειν θέλειν,
Χείρον, τὸ πᾶσιν ἀντιτείνειν ἔξισης.
1350 Τὸ μὲν γάρ ἔστι κουφότης, τὸ δὲ θράσος.
Τί γοῦν τὸ θαῦμα; Βίδε, κηρύσσοις βιψ,
Τοῦ μὴ λαθεῖν τοὺς ὑστερον τόσην χάριν.
Ἐν δρόμος, ή δὲ ἐπείχε νῦν δλην πόλιν,
Νέφους ὑποδραμόντος τίλιου κύκλου,
1355 Ἡκιστα καιρῷ πρᾶγμα τῷ τότε πρέπον.
Φιλαθρίον γάρ οὐδὲν, ὡς πανήγυρις.
Ὥος καὶ παρεῖχε τοῖς μὲν ἐχθροῖς τὸντήν,
Ὥος δυσφοροῦντος τοῦ Θεοῦ τοῖς δρωμένοις,
Ἡμίν δ' ἀνίαν ἐν φρεσὶ χειρυμμένην.
1360 Ἐπει δὲ ἐγώ τε καὶ τὸ πορφύρας κράτος
Κιγκλίδος ἡμεν τῆς σεβασμίας ἔσω,
Πάντων τ' ἐπήρθη συμμιγής αίνος Θεοῦ

Viris, mulieribus, parvulis, senibus;
Dolores, gemitus, lacrymæ, rugitus,
1335 Imago captæ per vim civitatis.
Ego vero strenuus ille et dux exercitus,
Idque in infirmo et fatiscente,
Parum spirante hoc meo corpusculo,
Medius inter imperatorem et exercitum, sursus respiciens,
1340 Ibam adjutrice utens spe,
Donec in templo constitutus sum, nescio quo pacto.
Illud autem dictu dignum : multis enim
Qui tunc aderant visum est omni sermone majus,
Nihil temere evenire existimantibus,
1345 In inaximis præsertim temporum conversionibus.
Ego autem fidem denegare dicentibus non possum,
Quamvis difficilis et morosus sim, circa res miras, si quis aliis.
Pejus enim est omnibus æque obsistere,
Quam facile omnia velle credere.
1350 Istud enim levitas est, hoc audacia.
Ecquod igitur prodigium? Liber, prædicta sæculo,
Ne posteros lateat tanta gratia.
Erat diluculum, sed totam urbem nox tegelat,
Nube circulum solis subeunte,
1355 Res minime tempori illi conveniens.
Nihil enim aeris serenitatem sic amat, ut publica celebritas.
Atque id quidem inimicis letitiam afferebat,
Quasi Deo displicerent, quæ gerebantur,
Nobis vero secretum animi dolorem.
1360 Postquam autem ego et purpuræ potestas
Intra venerandos cancellos suimus,
Omnisunque ex ore sublata laus Dei promiscua

1340 Τῇ ἐλπίδι. Ita Coisl. Edit. ταῖς ἐλπίσι.
1347 Καὶ τοι προσάντης. Hoc vult Gregorius,
ait Billius, se iis qui hoc dicunt, fidem abrogare
non posse, quamvis aliqui ea mente sit, ut ex iis
rebus quæ præter consuetudinem contingunt, ad
aliquid conjectandum non facile addueatur.

1351 Βίβλος, κηρύσσοις. Prædicta, liber, sæculo.
Quid autem miri contigerit, non taceat narratio, ne
tantæ gratiae ignoratione laboret posteritas. Cardon.

1352 Τούς. Coisl. τοῖς.

1360 Πορφύρας κράτος. Id est, imperator.

METRICA VERSIO.

Ætate quassis, parvulis spectantibus;
Gemitus, dolores, lacrymæ, clamor gravis,
Inago capti bellico insultu oppidi.
Ego vero fortis ille dux ac strenuus
(Ægro tametsi corpore essem ac debili,
Spirante quiddam languidum ac fere mortuum)
Inter ducem medius, et inter milites,
Ibam bona spe sultus, et sursum videns,
In æde donec collocor: quinam hand scio.
Nec hoc tacendum censeo. Nam plurimis
Sermione majus istud est visum viris
Temere evenire qui nihil prorsus putant,
Potissimumque rebus in gravissimis.
Quies abrogare vix ego possum fidem,
Insuetu quamvis respuan, si quispiam.

B Nam cuncta prompte credere, minus est malum,
Quam si quis æque deneget cunctis fidem.
Levitatis illud : efferi hoc est pectoris.
Quidnam ergo miri contigi? Narra, liber :
Ignota ne sit posteris hæc gratia.
Diluxerat jam : nox at urbem presserat,
Subeunte Phœbi circulum nube horrida,
Aliena certe tempori quæ res erat.
Nil namque festi sic amant cœtus, dies
Ut claritate præditos; hinc hostibus
Mens læta (tanquam grata non esset Deo
Res coepita), nobis abditus contra dolor.
Princeps ut autem, nosque, cancellos sacros
Intravimus, cunctique summi Nunijis
Cœpere laudes canere, voce et maxima

Καλομένου, βοή τε καὶ χειρῶν τάσις,
Τοσοῦτον ἐξέλαμψεν ἥλιος σέλας,
1365 Νέφους ραγόντος τῷ Θεού προστάγματι,
Ὄς πάντα μὲν τὸν οἶκον διστραπηφόρον
Εὔθυς γενέσθαι, τὸν πρὸν ἀστυγασμένου,
Καὶ τῆς παλαιᾶς εἰκόνα σκηνῆς λαβεῖν
Ἀπαντας, τὴν ἔκρυπτε λαμπρότης Θεοῦ,
1370 Εἶδος δὲ πᾶσιν αἰθρίασαι καὶ φρένας.
Κάνταύθα θάρσους; ἐνδραμέντος τῇ θέᾳ,
Ἡμᾶς βοσθεῖ πανσθενεὶ ζητουμένους,
Ὄς τοῖς παρυῖς τοῦδε λείποντος μόνου,
Πρῶτόν τε καὶ μέγιστον ἐκ πρώτου χράτους
1375 Τοῦτ' ἀν γενέσθαι πρὸ θρόνων πόλες γέρας,

A Ἡμᾶς δοῦται τοῖς θρόνοις τοῦ ἄστεος
Ταῦτ' ἡν ἀπ' ἀνδρῶν ἐν τοῖς, καὶ τῶν χάτω,
Πάντων ἀπ' ἰσους τοῦ λόγου ποθουμένων.
Ταῦτ' ἐξ γυναικῶν ὑψόθεν βοώμενα,
1380 Πέρα σχεδόν τι τοῦ γυναικὶ χοσμίου.
Βροντὴ τις ἡν ἀπιστος ἀντικλωμένη,
Ἐκας ἐγώ τιν' ἐξαναστῆσας θρόνων
Σύνεδρον· οὐκέτι γάρ ἡν τινῆς τόνος,
Συνωτρέψῃ τε καὶ δέει χεκμηκότει·
1385 Γλώσσης τάδ' εἰπον φῆματ' ἐξ ἀλλοτρίας·
· Ἐπισχεθ', οὐτοι, τὴν βοὴν ἐπίσχετε.
Καιρὸς γάρ ἔστι πάντως εὐχαριστίας
· Οὐ νῦν · δ' εἰσέπειτα καὶ τῶν μειζόνων. ▶

Invocati, ac clamor, et manus extensio,
Tantus affulgit solis splendor,
746-747 1365 Nube jussu Dei dissipata,
Ut ominus ædes fulgoribus corusca
Statim fieret, quæ prius tenebris horrifica fuerat,
Ac veteris imaginem tabernaculi induerent
Omnes, quod Dei claritas tegebat,
1370 Omniumque vultus et mentes serenitas occuparet.
Tum vero fiducia ad spectaculum accedente,
Totis viribus petentes nos clamant,
Quasi id unum præsentibus decesset,
Primumque ac maximum a prima potestate
1375 Minus hoc urbi thronis gratius futurum,
Si me thronis civitatis concederet.
Hæc viri dignitate prædicti, hac vulgus,
Cum æquali omnes sermonis mei desiderio tenerentur.
Hæc mulieres e sublimi clamabant
1380 Pene ultra decorum muliebre.
Tonitru quoddam incredibile refringebatur,
Donec meo rogatu unus ex collegis sua
Sede surgeret; non enim vocem contentius emittere
Valeam, compressus et metu laborans.
1385 Sed hæc verba alterius lingua pronuntiavi:
· Cobibete clamorem, o viri, cobibete.
Nunc enim omnino agendarum gratiarum
Hoc tempus est. Etiam majorum deinceps erit tempus. ▶

1368 Καὶ τῆς παλαιᾶς. Quin et imaginem nobis
exhiberet veteris illius tabernaculi, quod Dei quon-
dam ipsius splendor et gloria palam replevit. CAR-
DOX. apud Boll.

1370 Θάρσους. Edit. ad marg. καὶ θράσους. Mox
ἐνδραμότος. Edit. ἐνδραμότος, sed male. Vult
enī auctor ex illo repentinō splendore Catholicos
omnes ingentem lætitiam concepisse, contractaque
ex hujusmodi spectaculo fiducia, statim in gnis cla-
moribus poposcisse, ut Ecclesia: præficeretur Gre-
gorius, quod unum præsentibus deearat.

1375 Πρὸ θρόνων. Edit. ad marg. τῶν πατριαρ-

χῶν. Dederat Catholicis Theodosius ecclesias; sed
petebant ut his ecclesiis episcopum daret Grego-
rium, quod postremum munus priori majus exis-
tassent, ipsiusque gratius foret. Billius immixto
resupuit πατριαρχῶν.

1376 Τοῖς θρόνοις. Edit. ad marg. τῇ ξενισίᾳ.
1378 Τοῦ λόγου ποθουμέτων. Edit. ad marg. τῷ
πόδου ισομένων.

1387 Πάντως. Coisl. παντός. Ita edit. ad marg.

1388 Καὶ τῶν μειζόνων. Cardon. apud Bolla-
dist. Suis deinde ret, quam petitis, perficiende ex
locus.

METRICA VERSIO.

Tensisque palmis ipsius opem exposcere :
Tantum repente splenduit solis jubar,
Jussu Tonantis nube perrupta, illico
Ut ante tristis velut ac miserens, dominus
Fulgore visus omnium perstringeret :
Imaginemque veteris arcae sumerent
Omnes, tegebant quam Dei ingens claritas :
Fugerentque mentis nubilum et vultus simul.
Spectata quæ res cum piam plebeum metu
Solvisset, altis vocibus me postulat,
Hoc prater, ut si temporis nil deforet.
Primum hocque, summum et principis munus fore,
Quod anteponat civitas ipsis thronis,

B Si civitatis ipse me dederit thronis.
Hoc dignitate prædicti, hoc vulgus petit.
Iuc vota tendunt, nemine excepto, omnium.
Clamore magno feminæ hoc eliam petunt,
Sic ut decori pene legem excederent.
Res hæc refracto par erat tonitruo.
Hic sede quendam jubeo collegam sua
Exsurgere; loqui non enim poteram, nimis
Compressus, atque territus magno metu :
Ejusque plebeum voce sic ipse alloquor.
· Iunc premite, quæso, premite, clamorem, o vi.
Nunc sunt agendæ gratia summo Deo :
Majora quæ sunt, his erit tempus suum. ▶

Λαδς δ' ἐπερρόθησεν οἵς ἐφιεγέζάμην.
 1390 Πᾶσι γάρ εστὶ προσφίλες τὸ μέτριον.
 Λύτρες δ' ἀπῆλθεν αἰνέσας αὐτοκράτωρ.
 Οὐτῷ μὲν οὖτος σύλλογος καταστρέψει,
 Τοσούτον τὴνδὲ ἐκφοβήσας καὶ μόνον,
 "Οσον γυμνωθὲν ἐν ἔιρος, πάλιν ἔσω
 1395 Πεσεῖν, θράσος τε συντεμεῖν θερμοῦ λεώ.
 Τὰ δ' Ἐνθεν οὐκ' οἴδ' ὡς προσάξω τὸν λόγον,
 "Ἐχοντα καὶ τιν' ὅγχον ἐν τοῖς πράγμασι.
 Τίς συγγραφεύς μοι τῷ λόγῳ δοίη πέρας;
 Αἰσχύνομαι νάρι ταῖς ἡματίαις εὐφημίαις,
 1400 Καν δὲλλος εὗ λέγη με. Τοῦτ' ἐμὸς νόμος.

Α "Ομως δὲ λέξω μετριάζων ὡς σθένος.
 "Ἡν ἔνδον· τὴν πόλις δὲ τὸ φρύαγμα μὲν
 Κάτω βεβλήκει, τοῦ ναοῦ κρατουμένου·
 "Ομως δ' ὑπεστέναζεν, ὡς γίγας, φασι,
 1405 Βληθεὶς κεραυνῷ πρόσθεν Αἰτναίψ πάγψ.
 Καπνόν τε καὶ πῦρ ἐκ βάθους ἥρεύγετο·
 Τί γοῦν με ποιεῖν, πρὸς Θεοῦ, δίκαιον ἦν;
 Διδάχαθ' ἡμᾶς, εἰπαθ', οἱ νῦν ἐντελεῖς,
 "Ω μειρακίσκων σύλλογος τῶν ἀθλίων,
 1410 Οἵς τὸ πρόδον μὲν ἀδρανές λογίζεται,
 Τὸ δ' ἐμμανές τε καὶ κάκιστον, ἀνδρικόν·
 "Ωθεῖν ἐλαύνειν, ἀγριοῦν, ἀναφλέγειν,

Populus admurmuravit his quæ dixeram.
 1390 *Omnibus enim amica est modestia.*
Ipse etiam hæc laudans imperator discessit.
Hic igitur exstitit hujus concionis exitus,
Qui nos in hoc uno tantum exterruit,
Quantum terrere potuit nudatus ensis unus ac rursus intro
 1395 *Conditus, compresso populi calidioris impetu.*
Haud scio quibus verbis enarrare quæ secuta sunt,
Grande aliquid in rebus habentia.
Quis scriptor hoc mihi opus absolvat?
Pudorem enim mihi incutient laudes meæ,
 1400 *Quamvis ab alio lauder. Hoc mihi in legis loco est.*
748-749 *Dicam tamen, quam potero moderatissime.*
Eram intus; urbs autem ferociam suam
Deposuerat, templo occupato;
Sed tamen ingemiscebat, ut gigas ille fertur,
 1405 *Qui fulmine ictus olim in monte Αἴτνα*
Fumum et ignem e profundo evomebat.
Quid igitur me, per Deum, facere æquum erat?
Docete nos, dicite, qui nunc rigidi estis,
O juvenum cœtus miserorum:
 1410 *Quibus quod lene est, imbecillum videtur,*
Et virile, quod furiosum et pessimum:
Utrum pulsare, expellere, efferrare, incendere æquum erat.

1589 Ἐπερρόθησεν. *Obstrepuit, obmurmuravit*
 ac strepitu *comprobavit*. Sic Hesychius, et Euripid.
Hecub. 553.

1393 Ἐκφοβῆσας. Forte ἐκφοβῆσαι.

1394 Οσον γυμνωθὲν ἐν ἔιρος. De eo juvēne
 hoc exponit Græcus scholiastes, qui ad Gregorium
 necandum ab Arianis subornatus est : sic enim le-
 gitur in editis ad marg. ὡς αὐτὸς δὲ γυμνωσάς ὑπε-
 ρον πρὸς τὸν μέγαν ἔζεπεν, quod Billio parum arri-
 det. Hunc enim ensemble a quodam potius imperato-
 ris satellite nudatum suisse arbitratur, ad compri-
 mendum popularem impetum et audaciam. Aliter
 censem Combesii. Vide infra, vers. 1464.

1395 Λεώ. Coisl. νέου.

1397 Ἐχοτα καὶ τιν' ὅγχον. Cum ingentem re-
 rum ac negotiorum molem secum trahant. Edit. ad
 marg. μέγεθος ὡς δοχεὺν ἐπίφθονα.

1403 Τοῦ ναοῦ κρατουμένον. Άede sacra a me
 occupata.

1405 Πρόσθετον Αἰτναίψ. Cardon. apud Bolland.:

Ac monte Αἴτναι percussus.

1408 Ἐγελεῖς. Billius vocem hanc contendit
 significare in eo loco, ἀκριβοῦταλον, eos qui in
 acceptis injuriis ulciscendis severos se ac rigidos
 præbent, nec iis, a quibus λασι sunt, de summo jure
 quidquam remitti volunt. Quam interpretationem
 aliis Gregorii ipsius verbis in orat. coram cl. epi-
 scopis habita probat, ubi de iis injuriis, quibus ortho-
 doxi ab hereticis affecti fuerunt, loquens Gre-
 gorius, atque ab iis vindicandis abstinere se decla-
 rans, hec addit : Λασι γάρ εἰσιν ἐντελεῖς καὶ δίκαιοι
 περὶ τὴν ἀντίδοσιν, hoc est, ut illuc exponit Nicetas,
 ἀκριβεῖς, μηδὲν τῆς δικαιας ἀντιδόσεως ἀφέντες,
 severi, nihil de summo jure remittentes. Vide tom. I.,
 pag. 765.

1410 Ἀδραρές. Edit. ad marg. ἀναδρον. Μοχ
 λογίζεται, ad marg. νομίζεται.

1411 Ἐμμανές τε. Ita Coisl., quæ lectio præfe-
 renda editis ἐμμενές. Μοχ κάκιστον. Edit. ad marg.
 μηνσικακον, δργιλον.

METRICA VERSIO.

Hæc verba plausu maximo plebs excipit.
 Amica namque est omnibus modestia.
 Abiitque princeps maxima hæc laude effercns.
 Illic concionis exitus tandem fuit
 Illoc solum in uno qui metum nobis tulit,
 Quod ensis unus strictus est, ac conditus
 Statim, et repressus impetus vulgi ferox.
 Nunc, quæ sequuntur, hæreo quonam modo
 Narrabo, rerum hic magna nani moles subest.
 Nostro quis addet ultiam scriptor manum
 Operi? Mearum quippe me laudum pudet,
 Licet alter etiam me canat. Mos hic meus.

B Dicam tamen, modestia utens maxima.
 Templum tenebam : civitas autem, licet
 Άede occupata pristinam ferociam
 Liquisset, imo pectorē gemebat tamen,
 Gigasque ut ille pressus Αἴτναις rogis,
 Ructabat imis partibus sumum gravem,
 Ignemque. Quidnam hic, per Deum, par erat
 Facere? Docete, præsules rigidi modo,
 Juvenumque misera sorte concilium, quibus
 Languor videtur esse morum lenitas,
 Contraque robur sæva vindictæ sitis :
 Protrudere hostes? efferrare? incendere?

Καιρῷ τ' ἀπλήστως χρωμένους καὶ τῷ χράτει;
Ἡ φραγμακέσιν φαρμάκοις σωτηρίας;
1415 Δύῳ γάρ οὕτῳ καλὰ κερδάνειν περῆν,
Ἄντούς τε παισὶν μετρίους τῷ μετρίῳ,
Ἡμᾶς τε δέξαν καὶ τὸ φιλέρον λαμβάνειν.
Τοῦτ' ἡν δίκαιον, τοῦτο καὶ φανήσομαι
Ἄστ τε ποιῶν, καὶ τόδ', ὡς μάλιστ' ἐνήν.

1420 Πρώτον μὲν, ὡς δεῖξαι μὴ καιροῦ φορᾷ
Νέμων τὸ πλεῖον, τὸ χράτει τῷ τοῦ Θεοῦ,
Τί ωυθετοῦμαι τῷ καλῷ παραινέττη,
Ἐχω λόγον σύμβουλον δοφαλάστατον;
Πάντων σεβόντων τὴν δρρὺν τῶν ἐν τάλαι,
1425 Τούτων μάλιστα τοὺς ἵσον παραστάτας,
Οἱ πάντες διανδροὶ τάλλα, πλὴν εἰς χρήματα.

A Τί δ' ἄν τις εἴποι, πῶς τε καὶ τέχναις ὁσαῖς,
Αὐτοῖς πυλῶσι βασιλικοῖς προσκειμένων,
Κατηγορούντων, λαμβανόντων ἐκτόπων,
1430 Τῆς εὔσεβειας ἐμφορουμένων κακῶς,
Ἀσχημονούντων, ὃς γε συντέρως φράσαι·
Μόνος ποθεῖσθαι μᾶλλον, τῇ μισεῖσθ' ἔγρων,
Καὶ τῷ σπανικῷ τὸ σεμνὸν ἡμπολησάμην,
Θεῷ ταπολλὰ καὶ καθάρσει προσανέμων,
1435 Τῶν δὲ κρατούντων τὰς θύρας δλλοις διδοῦς.
Ἐπειτα τοὺς μὲν ἡπορημένους βλέπων
Ἐρ' οἵσι συνήδεσάν σφισιν ἡδικηκότες,
Τοὺς δ' εὑ παθεῖν χρήζοντας, ὡς εἰκός, τάλαι,
Τοῖς μὲν τὸ ἀφήκα τὸν φόδον, τοὺς δ' ὥφδουν,
1440 Ἀλλοις κατ' δλλην χρέαν, ὡς ἦν μοι εἴδον.

Tempore insolenter et immoderate abutentes et potestate
An mederi salutaribus remedis?
1415 Sic enim duo lucrari bona poteram,
Ut et eos moderatione moderatos facerem,
Et ipse gloriam et amorem conquererer.
Hoc justum erat, hoc palam et aperte
Semper faciam, secique tum, maxime quam potui.
1420 Primum quidem, ut ostenderem me temporis mutationi
Non plus tribuere quam Dei potentiae,
Quid consilii a preclaro hortatore accipio,
Rationem habens tutissimum consiliarium?
Cum omnes colerent supercilium potentium,
1425 Ac eorum præcipue, qui intra cubiculum astant ministri,
Homines ad omnia inertes, præterquam ad pecuniam,
Quis dicat quomodo et quot artibus
Affixi hærerent regiis januis,
Accusarent, inhoneste sumerent,
1430 Pietatis questu sece nequiter implerent,
Ac indecor, ut breviter dicam, se gererent;
Solus desiderari potius, quam odio haberi, malui,
Et raritate venerationem mihi concillavi,
Den, ut plurimum, ac mentis expurgationi deditus,
1435 Potentiam januas aliis concedens.
Deinde vero cum alios viderem anxiοι
750-751 Ob ea in me commissa, quorum sibi consciι erant,
Alios rursus mea, ut verisimile est, beneficentia indigentes,
Illi quidem metum abstuli, hos vero juvabam,
1440 Alia alios in indigentia, quantum poteram.

1413 Ἀξιχήστως. Ita Coisl. Quin vera sit lectio, nullum dubium, inquit Billius; frequens enim est Gregorio hæc locutio: ἀπλήστως χρῆσθαι, pro abuti, insolenter et immoderate abuti. In prima adversus Julianum Apostolatum invectiva, tom. I, pag. 121, de Alexandrinis loquens, sic ait: Οἱ ἀμέτρως χρῆσθαι τῷ καιρῷ, et sub finem secundæ invectivæ, ibid., pag. 172: Μὴ ἀπλήστως χρησώμεθα τῷ καιρῷ. Edit. ἀπλήστῳ.
1419 Άστ τε. Coisl. δεῖ ποτε.

1423 Ἐχωρ λόγοι. Cuius. λόγον δὲ ἔχων.
1430 Τῆς εὔσεβειας. Idem est, inquit Billius, τῆς εὔσεβειας; ἐμφορεῖσθαι, quod τῆς εὔσεβειας ἀπλήστως χρῆσθαι. Notat enim eos qui ἄδει catholicæ pretextu aulicis se venditabant, εօστισμούque favore ad inimicorum suorum detrimentum ac perniciem alibi utabantur.

1433 Τὸ σεμνόν. Edit. in marg. κοσμιότερα. Μη τὴμπολησάμην, conciliavi. Edit. in marg. ἔχρεαν.

METRICA VERSIO.

Nimisque abuti temporis licentia?
An bis mederi pharmacis salubribus?
Hinc nam redibat commodum duplex mihi:
Modestus ipaos dum traho ad modestiam,
Simulque amorem colligo, et clarum decus.
Erat istud æquum scilicet: quapropter hoc
Et facio semper sedulo, et tum maxime.
Primum, secundo cursui rerum dare
Ne plus viderer, coeliti quam robori,
Quid ratio, monitus quæ mihi est certissima,
Hic dictat, et quid hic gerendum præcipit?
Cum nullus esset, aulicos qui principes
Non coleret, ac præ ceteris cubiculli
Famulos, inertes (demo opes) ad omnia,

B Modisque miris artibusque ad regiae
Aulæ nitentes semper hæreret fores,
Laceraret alios, sumieret foedum in modum,
Abuteretur pessime recta fide,
Seque indecoro gereret, ut loquar brevi;
Desiderari malui, quam odiuum mei
Moveare: raro et prodiens peperi nihili
Venerationem, Numini summo vacaus
Ac mihi, potentium ex alteris linquens fores.
Exinde cernens anxiοι quosdam in meū,
In me sceloste multa qui patraverant,
Opis indigentes rursus at quosdam in me,
Illi pavorem sustuli, hos pro viribus
Juvi, serebat coimmodum ut cujuslibet.

Ἐν δὲ ἐξ ἀπάντων δείγματος λέξιν χάριν.
Ἐνδον ποθὲ ἡσύχαζον ἐξ ἀρρώστιας.
Πρότο γάρ, ἥρκτο συνθραυσσα τοῖς πόνοις.
Ταῦτ' ἐτρυφώμεν, ὡς δοκεῖ τοῖς βασκάνοις.
1445 Οὐτιας ἔχοντος, ἀθρόως δῆμους τινὲς
Ἐπεισίσαι, τὸν δὲ τοῖς νεανίας,
Ὥρδες, κομήτης, πενθικῶς ἐσταλμένος.
Ἐριοῦ δὲ ἐπεστρέψαντος ἐκ κλίνης πόδας
Οὐτα τι μικρὸν, οἴτα τὰ πτοούμενα,
1450 Οἱ μὲν θεῶν τε καὶ βεσιλεῖ, δὲς δὴ φίλον,
Φωνᾶς ἀφέντες εὐχαρίστους ἀφθόνων,
Ὡς τὴν παρούσαν ἡμέραν δεδωκόσιν,
Ημᾶς τ' ἐπαινέσαντες ἔστιν οἵ λόγοις.

▲ Ἀπῆλθον. Ὅς δὲ τοῖς ἐμοῖς ἄφνω ποσὶ¹
1455 Προσφύς, ἵκετης, ἀφωνος, ἐκπληκτός τις ἦν.
Ἐμοῦ δὲ, τί; τε καὶ πόθεν, χρήζεις δὲ στοῦ
Λέγοντος, οὐδέν τι πλέον ἢ μείζους βοᾶι.
Ὦμοιον, ἐστέναξεν, ἡ σφέγξις χεροῦ
Πλειων. Ὕπεισθει τι κάμοι δάκρυον.
1460 Βίᾳ δὲ πόσπασθέντος (οὐ γάρ δὴ λόγῳ),
Τῶν τις παρόντων. « Οὐτος, » εἶπεν, « δ σφαγεὺς
Εσοῦ, τοῦτο φῶς βλέποντος ἐκ Θεοῦ σκέπης,
Ἐκών πάρεστι, δῆμιος συνειδότος,
Φονεὺς εὐγκάμων, εὐγενῆς κατῆγορος,
1465 Τὸ δάκρυον δίδοσι τιμῆν αἰματος. »
Ταῦτ' εἶπεν ἐκλάσθη δὲ τοῖς λόγοις ἐγώ,

Unum ex omnibus exempli causa narrabo.

Domi aliquando conquiescebam morbo detentus,
Qui laborum perpetuus comes erat adjunctus.
Hæc deliciarum causa agebam, ut placet invidis.
1445 Cum sic me haberem, subito de plebe quidam
Introeunt, et cum illis juvenis
Pallidus, longis capillis, lugubri ornatus.
Cum autem paululum pedes e cubili
Extraxisse, ut solent, qui territi sunt,
1450 Illi quidem Deo et regi, ut ipsis placebat,
Voces emiserunt, quibus gratias uberrime agebant,
Quod præsentem diem utriusque dono cernerent,
Cumque me quoque nonnullis verbis laudassent,
Abierunt. At ille meis subito pedibus
1455 Inhaerens, supplex, mutus et attonitus quidam erat.
Me autem quis, et unde, et cujus rei indiges,
Rogante, nihil amplius flebat, nisi major vociferatio.
Plorahat, ingemiscebat, magisque stringebantur
Manus. Mibi quoque lacrymæ subibant.
1460 Cum autem vi abstractus fuisset, nam verbis non poterat,
Quidam ex præsentibus, « Ille, inquit, intersector
Tuus, qui humen Dei beneficio cernis,
Sponte adest, suæ ipsis conscientiæ tortor,
Homicida facinus agnoscens, generosus accusator,
1465 Lacrymas dat sanguinis pretium. »
Hæc ille : at ipse fractus sum his verbis,

1443 Ἡρκτο γάρ, ἥρκτο συνθραυσσα. Cum la-
boribus concurrens, ex ipsis ortus, et perpetuus comes.
1444 Ἐτρυφώμεν. Id est, morbum fingebamus.
1449 Τὰ πτοούμενα. Vat. τὰ πτοούμενα.
1451 Οἱ δὲ. Ita Vaticanus codex. Edit. ὡς δε,
scd in margine δε.

1458 Ἡ σγληξις. Billius, suasque pressius stringit
manus. Ego mallem, stringit manus meas. Id quidem
Græca sonare videntur : et certe id est sup-
plicis habitus, qualis ille de quo agitur, qui a Gre-
gorii complexu vix avelli poterat, nec nisi per vim
avulsus est.

1462 Τοῦτο. Ita Vat. Edit. τοῦ τό.

1463 Διμύος. Schol. κολαστής.

1464 Εὐτρύψων. Sic legendum videtur. Edit.

ἀγνώμων. Ita et Cardon. apud Bolland. Vertit enim,
impius homicida. Nihil obstare ceaset Combeffsius,
quominus is sicarius idem credatur ac ille qui in
celebri conventu gladium eduxit, et statim condidit ;
sive ille fuerit ex militari cohorte imperatore sti-
pante, qua Billii est opinio, seu potius, ex fremen-
tium Arianorum grege, ut putat Combeffsius, qui
gladium eduxerat, necare Gregorium cogitans, aut
tumultum excitare, sed postmodum crimen do-
lens, veniam petiit. — Benedictini legunt εὐγνώ-
μων, sed evidenter male, cum deficit metrum,
quod prorsus sit integrum retinuta cum editis lectionis
qua habeat ἀγνώμων, homicida imprudens, aut im-
pius, sed paenitentia adductus, ut sui fiat accusator.
(CAILLAU.)

METRICA VERSIO.

Pro mille vobis unicum exemplum afferam.
Urgente morbo cum domi quiescerem :
Contes meorum nam laborum venerat,
Id invidorum turba delicias licet
Vocet ; introire plebe de quosdam intueor
Repente : juvenis cum quibus pallens erat,
Comaque longa, squalidis et vestibus.
Hic et cubili cum pedes ego nonnibil
Statim extulisse, territi velut solent,
Illi Deoque ac principi actis gratiis,
Ut mens ferebat, maximis, quod hunc diem
Utriusque dono cernerent, atque in meam
Laudem quibusdam vocibus simul editis,

Abeunt. At ille fixus ad nostros pedes,
B Sine voce supplex, et metu torpens erat.
Ac me, quis esset, undenam, et quid posceret,
Rogante, multo tunc magis clamat, gemit,
Plorat, suasque pressius stringit manus :
Sic ut moveret lacrymas nobis quoque.
Avulsus hinc vi, non enīm voce, ut fuit,
Illi dixit aliquis : « Carnifex hic est tuus.
Ope namque summi Nuuninis lucem vides.
Huc sponte venit, pectoris tortor sui,
Homicida pravus, crimen ingenue fatens.
Premium cruris porrigit fletus tibi. »
Hæc ille. At ipse, talibus fractus sonis,

Φωνήν δ' ἀφῆκα τοῦ κακοῦ λυτήριον·
· Θεός σε σώζει· τὸν σεσωμένον δὲ μὲν
Χρηστὸν φανῆναι τῷ σφαγεῖ γ' οὐδὲν μέχε.
1470 Ἐμδυ. πεποίηκε σε τὸ θράτος. Σκόπει
· Οπως ἐμοὶ τε καὶ Θεῷ γένῃ πρέπων. ·
Ταῦτ' εἶπον· ἡ πόλις δὲ (οὐ γάρ λανθάνει
Τι κρείττον οὐδὲν) εὐθὺς ἐκμαλάσσεται,
· Θεοπρεπὲς οὐδὲν τοις μετέροις κινήμασι.
1475 Τὸ δὲ ἐκ τοσούτων χρημάτων θρυλλουμένων,
· Όν οἱ μέγιστοι τῶν δῆλης οἰκουμένης
Ναῶν ἐθησαύριζον ἐκ παντὸς χρόνου,
Κειμηλίων τε καὶ πάρων τῶν πάντοθεν,
Δύδ' ὄντων τοις λογισμοῖς ἐν τοῖς γράμμασιν
1480 Εὑρόντα τῶν πρὸν προστατῶν Ἐκκλησίας,

Α Οὐτὸν ταρπίας τοῖς, ἐν οἷς τὰ πράγματα,
Στέρκει, ἔνον τε μηδὲλως λαβεῖν τίνα,
· Ή μοι παρήνοντα καὶ παράξειν τίνει,
Τούτων λογιστὴν οὐδενί εἰς μυστηρίου·
1485 Πόσον δοκεῖ σοι; ὃν γάρ έσχε τις μόνον
Οὐχί ὃν λαβεῖν δίκαιον, ξεθ' ὑπεύθυνος.
Ταῦθ' δοτεις ήττων χρημάτων, καὶ μέμφεται·
· Οστις δὲ χρείσθων, καὶ λίαν προσδέξεται.
Πᾶσι γάρ οὐσις τῆς ἀπληστίας κακῆς,
1490 Ἀπληστον εἶναι χείρον ἐν τοῖς πνεύματος;
Εἰ πάντες οὕτως ἀφρόνουν εἰς χρήματα,
Οὐκέ ἂν ποτ' οὐδὲν τοιονταν ἐν ἐκκλησίαις;
Πλήρωμά δικαιετέν (οὐ φρενὸς γάρ τῆς ἐμῆς).
Λέγω δὲ δοσον λειτουργὸν, ἐγγίζον θεῷ.

Ac vocem emisi, qua illum culpa libero:
· e Servet te Deus; me autem qui servatus sum,
Lenem videri in sicarium, non magna res est.
1470 Meum te fecit audacia. Vide
Quonodo et me et Deo dignus fias. >
Hoc dixi; civitas autem (non enim latet
Præclarri quidpiam) statim emollitur,
Ut ferrum ignis violentia

752-753 1475 Cum autem nec tantæ, ut fama erat, pecuniae
Quam maxima totius orbis templo
Ex omni tempore asservaverant,
Nec supellectilis et undique affluentium reddituum.
Ullam prorsus rationem in commentariis
1480 Reperissem præcedentium Ecclesiarum præsulum,
Nec apud quæstores qui pecunias asservant,
Contentus fui, nec extraneum prorsus ullum,
Ut hortabantur et incitabant nonnulli,
Horum administratorem in ministerium probrum, adscivi.
1485 Quale id tibi videtur? nam eorum tantum, quæ quis habet,
Non eorum quæ illum æquum erat accipere, rationem reddere tenetur.
Hæc quisquis pecunia inferior est, etiam culpabit;
At quisquis altior, etiam atque etiam libentissime admittet.
Nam cum inhonesta sit omnibus avaritia,
1490 Avarum esse deterius est in his quæ sunt spiritus.
Si omnes ita affecti essent erga pecuniam,
Nunquam tanta posset in ecclesiis
Plenitudo inveniri (id enim haud mihi probatur);
Quidquid ministrorum et Deo astantium intelligo.

1470 Πεποίηκε. Ita Coisl. Edit. πεποίηκε.

1477 Ναῦρ. Ita Coisl. Prave edit. ναῦρος.

1482 Ξέρον. Possis intelligere de asecularibus
judicibus, ad quorum tribunal reos de rationibus
reddendis traducere noluit Gregorius, ut quidam
suadebant.

1487 Ἡττωρ γρηγορίων. Ita Coisl.ianus codex et
Vaticanus. Edit. γρηγορίων, pecuniae inferior, id
est, qui pecunia amore vincitur.

1490 Ερ τοις πρεμέτως. Cum in rebus quidem
omnibus improbanda merito sit inexplebilis quendam

habendi cupiditas, tum vero maxime in iis quæ
tum et divina spectant.

1492 Τοιον δὲ. Coisl. τοιοῦτον ἥν. Val. ἦ.
1493 Πλήρωμά. Ita Coisl. Edit. πλήρωμα, iota
noxa, non tanta labes in Ecclesiæ inrecessit pueris.
Sed in marg. πλήρωμα. Schol. addit: Θεον τοιούτο
πον, οὐχ τημῶν προτέρημα, τὸν δοκοῦντα τούτον
λάζει. Quibus verbis Gregorii intentem exprimit
qui cum dixisset se pecunias despiciere, plus quam
sacerorum hominum vulgus, se ipse corrigit, et
per jactantiam id a se dictum ostendit. (unus istud)

METRICA VERSIO.

Hec dicta, noxa solvo quicis ipsum, extuli.
· Servet Deus te; cum salutem acceperim,
Præbere facilem me decet sicario.
Meum scelus te reddidit: In iam vide,
Ut meque dignum præbeas teipsum, et Deo. >
Hæc ipse dixi; civitas autem statim
(Pulchri latere nam nihil prorsus potest),
Mollitur, igne servido ut ferrum solet.

Quid de tot opiliis, quels nihil celebrius,
Dicam, universæ maximæ terræ viri
Quas ævo ab omni struxerant templis sacræ?
De totque vasis, totque item preventibus,
Quorum ipse cum nec calculum nanciseret
la pristinorum præsulum usquam litteris,

B Nec rursus illum noscere ex quæstoribus
Possem, acquievi: nec, licet multi viri
Aliter moverent, exterum, in mysteriis
Probrum, vocandum censui hoc ad calculos?
Quanti a stimas hoc? quisque enim est obnoxius
Qui habita tantum, non quæ habere debuit.
Addictus opibus quisquis est, hæc improbat:
Probat at qui liber est harum siti.
Nam foeda cum sit rebus in cunctis opum
Cupido, multo est sordior tamen in sacris.
Si de opibus esset par mea mens omnium
Non tanta labes esset in Christi domo
(Hanc explicare pectoris nec enim est mei).
L quorū ministris de sacris, et qui Deo

1485 Καὶ τοῦτο δ' ἦν θρύλλημα τῶν ἐναντίων,
Μῆδος δὲ πυλῶν τὸν λεὸν ἔξαρχεσαι,
Τὸν πρὶν μερισθένθ', ἡνίκ' ἤμεν ἐνδεστός.
Τοσοῦτον δῆμεν πᾶσιν ηύτελισμένοι,
Ὄν νῦν νέώ τε καὶ νεῶν πληρώματα.
1500 Ταῦθ' ἡμῖν ἐσπουδάζεθ', ως δὲν μὴ λέγω
Πτοχῶν, μοναστῶν, παρθένων τῶν ἐν νέοις,
Ξένων, παροίκων, δεσμήνων ἐπιστάτας,
Ψαλμῳδῶν τε, δακρύων τε παννύχων,
Ἀνδρῶν, γυναικῶν σεμνότητ' ἀσκουμένων,
1505 Ἀλλὰ σὺν εἷς ἀγάλλετ' εὐτάκτοις Θεός.
Ἄλλ' οὐ γάρ ήσυχαζεν διφθορεὺς φθόνος,
Φάνταστος δέλισκετ', η φανῶς, η λαθρίως.

Αἱ Ἀρχὴν κακῶν μοι τὸ κρατεῖν ἐπεισάγει.
Οστον γάρ ἦν ἐῷον, Αἰγύπτου δίχα.
1510 Λαῶν πρόεδρον, ἄχρι Τάμιης δευτέρας,
Γῆς καὶ θαλάττης ἐκ μυχῶν ἐσωτάτων,
Κινθήν, οὐκ οἶδ' οἵ τις θεοῦ λόγοις,
Συνέρχεθ', ώς πήξοντες εὐσεβῆ λόγον.
Ὄν ἦν ἀνήρ πρόεδρος εὐσεβέστατος,
1515 Ἀπελαῦς, ἀπεχνος τὸν τρόπον, θεοῦ γέμων,
Βλέπων γαλήνην, θάρσος αἰδος σύγκρατον
Βάλλων δρῶσι, Πνεύματος γεώργιον.
Τίς ἡγάντης τοῦτον, δηλος λόγος.
Τῆς Ἀντιοχέων προστάτην Ἐκκλησίας,
1520 Τὸν διθ' ὅπερ αἴκλητο, καὶ καλούμενον

1495 *Aque is etiam rumor spargehatur ab adversariis,*
Populum satis frequentem non fore, ut vel vestibula impleret,
Qui prius divisus erat, dum pauperes essemus;
Adeo omnibus cramus contemptui,
Qui nunc et templia et templorum plenitudinem possidemus.
1500 Hæc nobis studio habebantur, ut nihil dicam de iis
Qui pauperibus, monachis, virginibus in templis degentibus,
Peregrinis, hospitiis, vincitis praerauit,
Aut psalmorum cantibus, et nocturnis lacrymis.
Et viris, ac mulieribus continentiam profertibus.
1505 Aliisque omnibus, que rite constituta placent Deo.
Sed corruptrix invidia, neque animi quiescit,
Quæ omnia expugnat, aperte, aut clam,
Fecit ut princeps locus initium esset malorum meorum.
Quidquid enim in Oriente, excepta Ægyptio,
1510 Populis praesidet, usque ad Romanu akerm,
754-755 Ex terra et maris remotissimis angulis,
Excitum, quibus Dei consiliis, haud scio,
Coeunt, ut stabiliant pietatis doctrinam.
His praerat vir piissimus,
1515 Simplex moribus, sine arte, Deo plenus,
Vultu placidus, fiduciam pudori coadjunctam
Cernentibus exhibens, Spiritus cultura.
Quis ignorat eum, quem verba mea indicant,
Antiochenæ praesidem Ecclesiae,
1520 Qui erat id quod vocabatur, et quod vocabatur

Dei donum esse fateatur, Θεοῦ τὸ δῶρον, non vero
sibi atque mentis præstantiæ tribucadum. Hanc
scholiastæ expositionem respuit Billius : optimam
putat Combelius, cui tamen non displicet altera
lectio, scilicet πλήρωμα, quam sic redit : *Nullus*
talis coitus occurret, λέγω δέ, in ita, inquam, qui
ministri sunt et Deo appropinquant : sic nimis,
peccatum inatiabilis. Verba sunt Combelii.

1498 *Héteλιμπάτον.* Coisal, εὐτελισμένον.

1499 *Νέων.* Coisal, νέος τε. Μοι πληρώματα. *Plen-*
tu-dinem, id est, numerosissimum plebem, que tem-
pla replet. Alii πληρώματα, templorum opes inter-
pretantur.

1501 *Tōr ēr rēoīc.* Combes, interpretatur jux-
tum, quorum præcipue habenda est cura.

1502 *'Εξιστάτας.* Horum omnium curam sibi
impendere significat Gregorius, Paulum imitatus,
ubi apostolicos labores suos et sollicitudines com-
memorat.

1507 *Φανῶς.* Coisal, φανερῶς, sed contra metrum,

1513 *Άλγος.* Ita edid. ad marg. siveque legendum
crediderim : in textu θρόνον, Billiusque vertit, fir-
met ut thronum mihi. Non bene addidit mihi. Epis-
copi namque convenierant ut catholicum episco-
pum constituerent, non magis Gregorium quan-
alium quemlibet, ut expressit Gregorius presbyter :
Ἀρχιερέα καταστῆσαι τῇ βασιλεῖ πιστόν. Vide
tom. I, p. cliv (col. 296, C).

1517 *Πνεύματος γεώργιον.* Omnibus donis Spi-
ritus sancti excutitus.

METRICA VERSIO.

Summo propinquant. Dicitabant hoc quoque
Hostes, replendis atriis fore imparem.
Plebem, prius quæ secta erat, cum pauperes
Essemus, adeo vilius me nil erat,
Qui post habebam templo conferta undique.
Hæc studia nostra tunc erant : ne pauperes,
Monachosque referam, virginum et sanctos choros,
Vincitos, peregrinos (quibus præficeram
Quosdam) uoc hymnos, noctis et Aetus vase,
Studioque honesti deditos cum seminis
Viros, aliaque, rite quis factis Deus
Exsultat. At non poterat hic quiescere
Carpens aperte litor, aut tece; vinaia.

B Mala auspicatur hic mihi celso a throno.
Nam quidquid Orsus præsum, Ægyptum citra,
Habebat, usque ad inclytam Romanu novam,
Terræ marisque ex intumis recessibus,
Quo concitatum cœlitus pacto, haud scio,
Coit repente, firmet ut thronum mihi.
Quos inter unus vir erat pius admodum,
Simplex, apertis moribus, plenus Deo,
Placidus vultu, fortis et pudens simul,
Segetem vel ipso Spiritus visu indicans.
Quis, nostra quem vox signat, ignorat virum,
Antiochiae urbis præsulem ? In quo nomini
Res congruebat, rursus ac nomen rei :

'Ο ήν ; Μέλιτος γάρ καὶ τρόπος καὶ τὸνομα.
Τοὺς πόλλους ἀνέτη Πνεύματος Θεοῦ χάριν
(Εἰ καὶ ξένη τι μικρὸν ἐκλάπη χερί),
Ἄγωσι λαμπροῖς τὴν χάριν ἀποξένιν.
1525 Οὗτοι μὲν ἐνιδρύουσι τοὺς σεμνοὺς θρόνους
Βοῶντα καὶ στένοντα, πλήν δι' ἓν μόνον
Οὐ εὔδρομον ἔχοντα. Τοῦτο μαρτύρει, Λόγε.
Τι τοῦτο ; τάληθες γάρ οἱ χρύπτειν θέμις.
1530 (Τὸ γάρ θέλειν πρόχειρον εἰς τὴν ἐλπίδα,
Καὶ πάντα ρῆστα τῇ ζέσει τοῦ πνεύματος,
Κάτω τις ἀλλώς εἰς τὰ τοιεῦθεν ὑψίνους).
Εἰ τὸ κράτος λάθοιμι τοῦδε τοῦ θρόνου
(Πολλὴν ροπήν γάρ καὶ τὸ φαίνεσθι εἰσφέρει),

A 1535 Όσπερ χορευτῆς ἐν μέσῳ δυοῖν χοροῖν,
Αὐτῷ πρὸς αὐτὸν συντιθεὶς τοὺς πλησίους,
Τῇ μὲν τὸν Ἐνθεν, τῇ δὲ τὸν, χοροῦ νόμῳ,
Εἰς ἐν συνάξειν τοὺς διεστῶτας κακούς,
Πῶς δὲ οὐ κάκιστα, καὶ δακρύων πλουσίων
1540 Θρήνων τε πολλῶν καὶ σπαραγμῶν ἔξι.
Οἶν τις οὐπω τῶν πάλαι, ή τῶν νέων,
Ἐπ' οὐδενός ποτε ἀνιαρῶν ἐστήσατο,
Πολλῶν κακῶν πολλοῖς τε συμπεπτωκότων,
Οὐδὲν ήν διπάντες ἄδους Ιερατὴλ σποράν,
1545 Οὐν Χριστορόντης ἐξείχμησεν ψύχνης.
Οἱ γάρ πρόδροι καὶ λαοῦ διδάσκαλοι,
Οἱ Πνεύματος δοτῆδες, ὃν σωτήριος
Θρόνων ἀπ' ἀκρων ἐξερεύγεται λόγος,

Hoc erat? mellis enim et mores et nomen.
Multus passus est divini Spiritus causa,
Et si illius extraea manus pene aliqua in re surripuit,
Splendidis certaminibus gratiam excolens.
1525 Ili ne stabiliunt reveranda in sede
Clamantem et gementem, sed tamen unicam ob causam
Non valde invitum. Testare hoc, o Verbum.
Quænam illa? verum enim nefas celare.
Putabam ego vana cordis spe
1530 (Quod enim cupinus, ad id sperandum proclives sumus,
Faciliusque omnia fervore spiritus,
Ac ego alioqui ad res ejusmodi magno sum animo);
Putabam ego, si potestatem hujus sedis acciperem
(Plurimum enim ponderis ipsa dignitas conciliat),
1535 Fore ut, quemadmodum choragus in medio duorum chororum,
Ambos sibi proximos secum conjungit,
Hinc illum, iuncte alterum, ita ritu chori
In unum coniungerem eos qui male dissidebant,
Cur non dicam, pessime, et dico uberrimis lacrymis
1540 Multisque lamentis, et dilacerationibus modo,
Qualia nondum quisquam aut veterum aut recentium
In illa re luctuosa edidit,
Quanvis multa mala multis acciderint,
Ne excepta quidem illa decantata omnibus Israelis dispersione,
1545 Quem Christicida ventilavit Iov.
Nam præsidet et populi ductores,
Spiritus datores, qui salutis verba
Ex altis sedibus emittunt,

1523 Εἰ καὶ ξένη. Melearius Arianorum fraude
circumventus in coru[m] castris aliquantis per militavit.

1529 Ματαιοῖς. Ita Vat. et Coisl. Edit. ματαιᾶς.

1534 Πολλὴν ροπήν. Multum quippe apud homines publicus ille splendor et apparatus habet momenti.

1536 Τοὺς πλησίον. Coisl. τοὺς. Pulchra similitudo a choreuta ducta, qui ex duobus distinctis chorus unum efficit, dum altera manu unum, altera item alterum sibi adnectens, hac ratione ipsos quoque inter se copulat; ad eundem enim modum, in-

quit, spem habebam fore, ut si Constantino[n]um thronum admitterem, Orientales cum Occidentalibus conciliarem. Erat enim tunc inter eos dissidium, cum propter alia quædam, tuu[er] etiam propter Antiochenam sedem. Paulino enim Damasceno papa favebat, Melelio autem Orientales.

1545 Οὐρ Χριστορόντης. Id est, qui ob illius Messiae mortem justissima supremi Numinis ratione disjectus est. Mox φθόνος. Edit. χολος.

1548 Αὐτὸν. Sic Vat. et Coisl. Edit. δάκρυον.

METRICA VERSIO.

Nam nomen illi nolleum, et mores erant.
Qui gravia multa Spiritum ob sanctum tulit,
Externa quanvis tempore hunc quondam manus
Deceperit, claris palæstris gratiam
Poliens. Sacris me collocant hi in sedibus,
Fientem, gementem: nomine hoc uno tamen
Non prorsus ægra mente; tu testis Deus;
Quonam hoc? Nefas nam premiere verum est hic mihi.
Putabam, inanes spes sovens in pectore
(Proclivis ad spem semper est cupiditas,
Mentique nil non servidæ pronum, ac ego
In rebus altani talibus menten gero);
Sic principatum sedis hunc caperem, fore
(Et ipsa magnas pompa nain vires habet),

B More ut choreute, qui duos inter choros
Positus, utrinque proximum sibi copulat,
Hinc unum et iuncte alterum, ritu chori,
Tenens, amico fædere ipse astringerem
Male dissidentes, ino vero pessime,
Digneque multis lacrymis et fletibus,
Quales nec olim, nec recens quisquam edidit
Ait huc, ob ullos sortis adversæ impetus,
Mala multa quanvis plurimis evenierunt:
Dispersionem proferas licet Israel,
Quem Christicida perdidit prorsus furor.
Etenim magistri plebis aique antistitites,
Sancti dotores Spiritus, et qui thronis
Fundunt ab altis verba queis paritur salus.

11 πάλι πηρύσσοντες ειρήνην δεῖ,
1550 θωαῖς πλατείαις ἐν μέσαις ἔκκλησίαις,
Τοσοῦτον ἐμμάνησαν ἀλλήλοις πικρῶς,
Ὄστ' ἐκδώντες, συλλέγοντες συμμάχους,
Κατηγοροῦντες καὶ κατηγορούμενοι,
Πηδῶντες, ἐκδημοῦντες ἐν πηδῆμασι,
1555 Διαρπάζοντες οὓς τύχοι τις προφθάσας,
Λύσσῃ φιλαρχίας τε καὶ μοναρχίας,
(Πώς ἐκδήσω ταῦτα καὶ τίσι λόγοι;)
Ἐρρήξαν ἡδὴ τὴν ὅλην οἰκουμένην,
Ὄ προσθεν εἴπον, ἤντικ' ἡρχόμενην λόγου.
1560 Λῆξις δ' ἐψά καὶ δύσις λόγου τέλον
Τομῇ νομίζετ', ἢ τόπων καὶ κλιμάτων.

Α Τὰ μὲν γάρ ἥνωτ', οὐκ ἄκροις, ἀλλ' οὖν μέσοις·
Οἱ δ' οὐδέν ἔστιν, φῶ δέοντ' ἐρρωγήτες,
Οὐκ εὔσέβειαν (τοῦτ' ἀνευρίσκει γόλος).
1565 Ψεύστης ἔτοιμος), τὴν δ' ὑπὲρ θρόνων ἔριν.
Τι τοῦτο φάσκω τοὺς σκοπούς; οὐ τοὺς σκοπούς
Τοσοῦτον (ἀμφοι καὶ γάρ οἶδα μετρίως),
Ὄστον περ ἀμφοῖν τοὺς κακούς σπουδαρχίδας
Λύρας φυσάστας τὴν ἀνημμένην φλόγα,
1570 Τὰ σφῶν τιθέντας εὖ καλῶς ἐν τοῖς φίλοις,
Εἴπερ καλῶς τοῦτ' ἔστιν, οὐ λίαν κακῶς.
Τούτων τε κάγὼ τῶν κακῶν ἀπωνάμην.
Ἐπει τὸ γάρ, δν μὲν ἀρτίως ἐπήνεσα
Τῆς Ἀντιοχέων προστάτην Ἐκκλησίας,

756-757 Qui pacem omnibus semper praedican,

1550 Plena et clara voce in mediis ecclesiis,
Tanto in se invicem servore exarserunt,
Ut vociferantes, colligentes belli socios,
Accusantes et accusati,
Saltantes et saltibus extra se abrepi,
1555 Rapientes quēm quisque antevertit,
Rabida dominatus et monarchiae cupidine
(Quomodo hæc vociferabor. et quibus verbis?)
Jam totum orbem terrarum diruperint,
Id, quod prius dixi, cum initium scribendi facerem.
1560 Pars autem orientalis et occidentalis, doctrinæ magis
Sectio existimatur, quam locorum et climatum.
Illa enim uniuntur, si minus extremis, saltem mediis;
Istos vero nihil est, quod vinciat discisos,
Non propter pietatem (prætexit hanc iracundia,
1565 Mendax paratus), sed propter contentionem de thronis.
Sed cur id conjicio in episcopos? non in episcopos
Tantum (uterque enim mihi satis cognitus),
Quantum in amborum principatus improbos defensores:
III, ut auræ, perlant accensam flammam,
1570 Ac rebus suis in amicorum causa præclare consulunt:
Si tamen præclare id sit, ac non potius telerrime.
Me quoque horum malorum aliqua pars utiliter attigit:
Postquam enim modo laudatus
Antiochena: Ecclesiæ antistes,

1551 Ἐμμάνησαν. Coisl. ἐπεμάνησαν.

1554 Πηδῶντες. Vat. et Coisl. διδόντες. Edit. ad
ιναργ. ἔκτασιν τοῦ καθεστρέκτος πάσχοντες.
1560 Λόγου κλέον τομῇ. Doctrina lideique divi-
sio existimatur, quod tamen vanam simulationem
esse Gregorius asserit, totamque item de sedibus;
Ium Roma et Occidentales, in rebus ecclesiasticis,
primæ sedis privilegio et constantia in servanda
recta fide, jus sibi ordinationem Meletii ab Arianiis
actam abrogandi vindicabant: Orientales autem
ui quoque juris tenaces reclamabant et obnite-
cantur. Forte etiam λόγου, ac si legeretur λογι-
μοῦ, non male reddideris, animorum magis divisio.

1562 Τὰ μὲν γάρ. Loca siquidem inter se distan-
a, interjectis lauen locis mutuam quodam modo
conjunctionem retinent: at homines, ubi a mutua

concordia recesserint, nullum amplius vinculum
conjugere potest.1564 Εὔσέβειαν. Vat. εὔσεβειας. Μοχ ἀνευρίσκει.
Coi-l. ἀν εύρεσκοι.

1566 Τοὺς σκοπούς. Nempe Paulimum et Mele-
tium, quos sibi notos probosque testatur Grego-
rius; verum culpat eorum defensores, qui ipsorum
parti præpostere favent, quos appellat σπουδαρχί-
δας. Bella nutrunt, excitatam flammam magis ac
magis accendunt, suisque privatim commodis con-
sulunt.

1568 Ὅστον περ, etc. E-lit. ad. marg. τῶν μέρων
οἰκοθεν γάρ τῷ πυρὶ τῆς φιλαρχίας φλεγόμενοι, τοῖς
σπουδασταῖς φιλαρχίδαις εἰς τελεόνα φιλαρχίαν ἐξ-
απονται ἐπων.

1570 Εὖ καλῶς. Edit. ad marg. εὖ κακῶς.

METRICA VERSIO.

unctisque pacem jugiter qui prædicant,
aede media vocibus clarissimis,
anto furore se petunt ipsi invicem,
multuando, contrahendo copias,
arpendo sese mutuo lingua effera,
liendo, mentis ut solent sanæ impotes,
zedando quos quis ante prædari queat,
bida imperandi dum tenet mentem sitis,
inam ista, verbis et quibus, digne eloquar?
Item universum prorsus ut divulserint,
Int, auspicando Carmen hoc, dixi prius,
tumque nunc jam et hesperum scindit magis
lens simultas, quam loci, vel climata.

B Namque illa, si non finis, at media uniunt:
At hos ligare vinculum nullum potest.
Non causa pietas (bilis hoc excoital,
Ad mentiendum prona), sed lis ob thronos.
Quidnam hoc vocarim? Præsules? Non præsules
Tantum (est uterque cognitus nam sat mihi),
Utrique quantum qui favent præpostere,
Auræque perlant instar accensum rogum,
Charos et inter commode sibi consulunt.
Quid dico vero commode? Imo incommode.
Malis et hisce perfui mihi contigit.
Ut namque præsul, quem modo laude extuli,
Antiochicæ urbis, plenus annis, qui cadunt

1575 Πλήρης μετρητῶν τῶν τ' ἀμετρήτων ἐτῶν
Πᾶλλ', ὡς ἀκούω, συμβατικὰ παραινέστας,
Ἄ πρόσθεν ἐγήκουετ' ἐκλαλῶν φιλαίς,
Ἐνθεν μετῆλθε πρὸς γορδὸν τῶν ἀγγέλων,
Πρημπῇ τε θεῖᾳ καὶ γύσει τοῦ διστεῶς
1580 Τόθος ὡς μάλιστα δηγχέντος, ὥσπερ λόρος,
Πρὸς τὴν ἑαυτοῦ στέλλεται παροικίαν,
Καλόν τι θησαύρισμα τοῖς ἔγκωνδις·
Βουλή δὲ προύκειθ' ἡμῖν εὐ βουλευτέα,
Ἶν οἱ στασώδεις καὶ κακοὶ συνεκρότουν,
1585 Σπουδὴν ἔχοντες ἀνταναστῆσαι τινὰ
Πρέσβερον ἄλλον εῷ τέως μονοθρόνῳ.

Α Πόλλοι δ' ἔκανήθησαν ἐξ ἀμφοῖν λόγω
Εἰρηνικοί τε καὶ φέροντες εἰς κακῶν·
Τότ' εἴπον αὐτὸς οὐτεπερ φόμην λόγους
1590 Εἶναί τ' ἀρίστους, καὶ κακῶν λυτρώμα·
· Οὐ μοι δοκεῖτε ταυτὰ γινώσκειν, φίλοι,
· Ἀπαντεῖς, οὐθ', ὃν νῦν χάριν βουλευτάν,
Ταῦθ' ἡμῖν ἤκειν ἀξιώσοντες λόγους,
Πλειστῷ δὲ μάτιραι τοῦ δέοντος ἔκπεστεν.
1595 Ὑμὲν μὲν ἔστιν ἀστεως ἑνὸς λόγος,
Καὶ τούθ' ὅπας μάχοιτο νῦν καὶ τέλον·
· Ο γάρ σκοπὸς τοῦτος ἔστιν, διν σπουδᾶζετε,
Χειρὸς τε δεισίθε τῆς ἐμῆς συλλήπτορος·

1575 Plenus dierum et eorum qui numerari possunt, et eorum qui non possunt,
Pluribus verbis, ut audio, ad concordiam hortatus,
Quæ prius ex eo cum amicis colloquente auditæ fuerant,
Hinc transiit ad chorum angelorum,
Pompaque divina, et concursu totius civitatis
1580 Tunc quam maxime, ut fertur, dolentis,
In suam ipsius ecclesiam deportatus est,
Praeclarus sane thesaurus his qui noverunt:
758-759 Tum vero deliberatione nobis proposita est minime deliberanda,
Quam turbulenti et improbi confabat,
1585 Cum id studio haberent ut opponerent aliquem
Alium antisitem ei qui solus tunc sedebat.
Ac multi quidem ex utraque parte habiti sermones,
Tum pacifici, tum perniciem ferentes:
Tum ipse ea verba feci, quæ mihi videbantur
1590 Optima esse, et malis depellendis apposita.
« Non mihi videmini omnes eadem, amici,
Perspicere, et quorum nunc causa deliberandum est,
Ea ne sermone quidem digna existimare,
Sed quam longissime a recti tramite aberrare.
1595 A vobis quidem unius civitatis ratio habetur,
Idque, ut etiam bello magis ardeat.
Hic enim scopus est, quem studio habetis,
Ac meam desideratis adiutricem manum:

1575 *Martyr* rōr, etc. Per annos in mensuram cadentes fragilis bujus vita: spatia significat: per eos autem qui mensurae haudquam subiectiuntur, id omne quod cum laude atque ex virtute quispiam in hac vita gesserit. Ita Billins qui pluribus locis Gregorii ex Orationibus in Athanasium et in Gorgonium suam sororem confirmat interpretationem.

1576 Ὡς ἀκούω. Edit. ad marg. Οὐ γὰρ παρῆν διάλογος θυνήσκοντες τῷ Μελετίῳ. Non enim aderat magnus Gregorius, cum e vivis excessit Meletus. Μόνος συμβατικός. Ita legendum cum Coisl., etsi dellicit metrum. Edit. συμβατά.—Ita Beudictini; sed metrum minime deficit, cum syllabae tres breves in quarto pede possint adiunxi. (CAILLAU.)

1580 Δηκόθετος. Coisl. δεκόθετος, quam lectio-
nem prolecto Billius prætulisset, si quis codex fa-
visset. Naunque ipsi conmodior videtur: sic enim

sensus esset, inquit, nunquam majorum populi cursum suisse, quam in Meletii funere. Quod si versu præcedenti confirmatur, πομπῇ τι θεῖ γέγονε τῷ Ἀττίων.

1586 Moroθorw. Paulino, qui supererat. Nam
Nicephorus, lib. XII, cap. 3, quomodo plebs Ade-
chiae, diversa in studiis et duos antistites, Melichae
et Paulinum distracta, fuerit ad concordiam re-
ducta. Statutum quippe fuit ut, uno defuncto, &
dei cuiusque causa factis in illius locum supereret.

ter qui superestet foret, in illius locum succedit.
1593 Αἰχματοτες λόρου. Id est, ἡ περιβολή τοιων ποιησάμενος. Non huc, inquit, venitis, sed
in rebus, de quibus consilium capiendum est, re-
ficiatis. Existimatim enim de Antiocheni du-
episcopatu nunc agi, cum id potius agendum in
ordine universum ad concordiam reducandas.

1594 Ἐκτεσεῖν. Coisl. ἀμαρτάνειν.
1595 Ἔρδη. Ila Coisl. Ediu. τινᾶς.

METRICA VERSIO.

In tempus, et qui tempori non subjacent,
Post multa monita, pax erat quorum scopus,
Quae prius amicis dixerat frequens suis,
Hinc angelorum raptus ad cœtus suit,
Pompaque magna, et urbis accusru, gravi
Tum maxime dolore percussu, ut ferunt,
Ecclesiamque vectus est post ad suam,
Thesaurus ingens hoc bonum agnoscitibus :
De non movenda re statim cœptum est agi,
Quam turbulenti scilicet urgebant viri,
Iloc molientes improbi, ut tunc unico
Opponeretur præsuli præsul novus.

B Dictis utrinque plurimis, quæ tenderent,
Ad foedus illinc, jurgium hinc ad pestilens,
Tunc ipse voces has dedi, quas utilis
Aptasque rebar esse solvendis malis.
¶ Vestras, amici, disparem sententias
Conspicio, vosque, de quibus par est agi,
Sermone non haec terere, sed longissime
A mente recta dissitos esse ac vagos.
Nain cura vobis urbis est tantum unius,
Istudque, nunc ut ardeat bello magis.
Nam vestra tendunt studia nunc bux omnia:
Ad hoc favorem cupitis et nostræ manus

'Εμοὶ δὲ μειζόνων τε καὶ πληρεστάτων.
 1600 Ὁρᾶτε τοῦτον τὸν μέγαν τῆς γῆς κύκλον,
 'Ος ἐσφράγισται αἴματος τοῦ τιμίου
 'Ροΐς, Θεοῦ παθόντος ἀνθρώπου τύπον,
 Τιμῆς δὲ ἐαυτὸν φύσιον δεδωκότος,
 'Αλλοις τε παλλοῖς θύμασι καὶ δευτέροις·
 1605 Οὗτος δονεῖται δυστὸν θῶμεν ἀγέλοις·
 'Αλλ' οὐδὲ ἐκεῖνοι (φθέγγομ' ἀλγοῦντος λόγον)
 Τιμῆς τοσαύτης δέξιοι. Τούναντίον
 "Οὐι πέρ εἰσιν ἄγγελοι, τόσῳ πλέον
 Οὐκ δέξιοι μάχης τε καὶ τῶν χειρόνων·
 1610 Εἴπερ τὸ κρείστον δέξιον καὶ κριστόνων.
 'Εώς μὲν οὖν ἦν ἐν μέσῳ θεῖος σκοπός,

A Οὐδέ δὴ σαφές πω, πῶς ποθ' οἱ τῆς ἑσπέρας
 Τὸν δινδρὰ δέξοντ', ἡγριωμένοι τέως,
 Συγγνωστὸν δὴ παῖς καὶ τὸ λυπεῖν μετρίας
 1615 Τοὺς, ὡς λέγουσι, τῶν νέμων φιλοντορας.
 'Ανήρ τε γάρ πρᾶδες τις ὁργῆς φάρμακον·
 Τό τ' ἀγνοεῖν μέγιστον εἰς παρθησίαν.
 «Νῦν δέ» (οὐ γάρ ἔστιν οὐδὲ εἰς σάλος, Θεοῦ
 Δόντος γαλήνην τοῖς ἐαυτοῦ πράγμασι)
 1620 Τί φημι χρῆναι; καὶ δέξασθ' ἐμοῦ λόγον,
 Λόγον προμηθῆ, τῶν νέων σοφώτερον.
 Οἱ γάρ γέροντες τὸ ζέον γ' οὐ πείσομεν·
 Κενῆς γάρ ἔστιν ἡττον εὐκλείας δεῖ.
 Θρόνος κρατεῖσθα τῷ κρατοῦντι νιν τέως.

Ego autem majora, et quibus nihil deerit, mihi propono.
 1600 Aspice magnum hunc terrarum orbem
 Signatum pretiosi sanguinis
 Roris, Deo sub hominis forma passo,
 Qui semet ipsum obtulit pretium libertatis,
 Signatum, et aliis multis minoribus victimis:
 1605 Ponamus hunc ob duos angelos perturbari;
 Sed nec illi (voce dolentis emitam)
 Tanto honore digni sunt. Quin potius,
 Quatenus angeli sunt, multo magis
 Digni non sunt bello et rebus deterioribus;
 1610 Siquidem quod præstantius, dignum est rebus præstantioribus.
 Quandiu quidem in medio erat divinus ille episcopus,
 Ac nondum perspicuum erat, quomodo Occidentales
 Virum exciperent, qui hacenus irati fuerant,
 Ignoscenda res erat quodammodo aliquid molestiae
 1615 Exhibere his, ut ipsi dicunt, legum defensoribus.
 Vir enim lenis iracundiae remedium est:
 Et ignoratio plurimum valet ad fiduciam.
 «Nunc autem (neque enim ulli proorsus est procolla, Deo
760-761 Dante pacem suis operibus)
 1620 Quid faciendum mihi videtur? Excipite sermonem meum,
 Sermonem providum, juvenibus sapientiorem.
 Nos enim senes, id quod servidum, non flecteinus.
 Est enim semper inani gloria cupidum.
 Thronus stabiliatur ei, qui illum modo obtinet.

1599 'Εμοὶ δέ. Edit. in marg. λόγος ἔστι, ως
 voces saltem subaudiendæ. Μόx πληρεστάτων. Coisl.
 πληρεστέρων. Schol. Βελαῖς ἐννοίας πεπληρωμένων
 τελευτάτων.

1602 Τύχον. Edit. ad marg. μορφήν.

1603 Πύσων. *Premium redempcionis.*

1604 Θύμασι. Ita edit. ad marg. Sic legendum
 profecto, non θάυμασι, ipsius Gregorii auctoritate
 constat, infra carm. xiii, vers. 36, *ad episcopos*,
 ubi, facta prius mentione Christi sanguinis, addit: δόλα τε πολλὰ θύματα. Martyres appellat secundas
 victimas. Præterea absurdus Gregorius dixisset aliis
 multis miraculis, cum nullius miraculi mentionem
 fecisset.

1609 Οὐκ δέξιοι μάχης. Id est, quin potius, cum

angelorum appellatione gaudent, illos decebat, ut a
 præliis et contentionibus, aliisque malis suscitandis
 essent alieni. Nam quo quis majores obtinet digni-
 tates, eo quoque meliora sint ejus consilia, et actiones
 necesse est.

1615 Τὼν νόμων δινέτροπας. Vindices legum;
 Canones ecclesiasticos intelligit, quibus Occiden-
 tales Meletii consecrationem ab Arianis factam pro
 irritu habendam esse copiendebant.

1618 'Ανήρ τε γάρ πράος. Alludit ad hæc verba
 Eccl. vi, 16, φίλος πιστὸς φάρμακον ζωῆς,
 amicus fidelis, medicamentum vita ei immortali-
 tatis.

1623 Κενῆς. Coisl. καινῆς.

1624 Νερός. Coisl. νῦν τέως.

METRICA VERSIO.

At ampliorum cura me rerum tenet.
 Lustrate mentis lumine hunc terræ ambitum,
 Signatus est qui sanguinis carissimi
 Roris (sub hominis sæva perpresso Deo
 Forma, salute pro mea qui se obtulit),
 Aliisque multis victimis minoribus.
 Fingamus hunc quod angeli turbent duo;
 Digni nec illi sunt tamen (dolens loquar).
 Honore tanto. Quin potius hoc nomine,
 Quod angelorum nomen habeant, hoc magis
 Horrere pugnas hos decet, res et malas;
 Præstantiore quippe res melior decet.
 Ac præsul illo dum sacer adhuc viveret,

B Nec dum liqueret, gratus hesperis scopis
 Eset futurus, necne, tum ira percritis,
 Dignum venia erat, vindices, ut se vocant,
 Legum, et patronos quapiam molestia
 Afficeret. Lenis vir enim iræ est pharmacum;
 Fiduciamque maximam ignoratio
 Conciliat. At nunc (turbo jam non est enim
 Ullus, placida sed Numinis dono omnia),
 Audite quidnam sentiam, verba et mea
 Excipite, juvenum verba quæ sophia eminent.
 Nam non movebit servidos sermo senum.
 Illi quippe inani glorie semper student.
 Thronum retinet qui teauit ad hunc diem.

1625 Τί δενδύ, ἀν τι καὶ μικρὸν πλείω χρόνον
Τὸν δύνα πενθήσωμεν, ὡς πάλαι νόμος;
Ἐπειτα δώσει τὴν λύσιν τοῦ πράγματος
Τὸ γῆρας, ἢ κοινῇ τε παντὸς τοῦ γένους
Ἀναγκαῖα τε καὶ καλὴ προθεσμία.
1630 Ὁ μὲν θανὼν οἰχήσθε' οὐ ποθεὶ πάλαι,
Δώσων Θεῷ τὸ πνεῦμα τῷ δεδωκέντι.
Ἡμεῖς δὲ τηνικαῦτα ἐξ συμψυχίας
Λαοῦ τε παντὸς καὶ σφῶν ἐπισκόπων,
Θρόνῳ τινὶ ἀλλον δώσωμεν σὺν Πνεύματι.
1635 εἴ οὐδὲν γένοιτο τῶν κακῶν λύσις μία.
Ἡ γάρ, τὸ μεῖζον, προσλαβεῖν καὶ τὸ ξένον
(Ξένον γάρ δεστέν, ὡς δρῖα, νῦν ἡ δύσις),
Ἡ δεύτερος πλοῦς, συμφρονήσαι τὴν πόλιν,
Αδὸν τοσούτον καὶ χρόνῳ κεκμητότα.

1640 Στήτω ποτ' ὅψε, κοσμικὸς στήτω σάλος.
Οἴκτον λάδωμεν τῶν τε νῦν ἐσχισμένων,
Τῶν τ' ἔγγυς διτεων τοῦ πάθους, τῶν θ' ὄπερον.
Μή τις θελήσῃ, ποτὲ προδῆσεται, μαθεῖν,
Εἰ ταῦτα νικήσειεν ἐν μακρῷ χρόνῳ.
1645 Ἐπὶ ξυροῦ βέβηκεν, ἢ σώζεσθ' εἴτε
Τὸ σεμνὸν ἡμῶν δόγμα καὶ σεβάσμιον,
Ἔν μηδέτ' εἴνει τῇ στάσει θιαρέων.
“Ωσπερ γάρ τι τῶν χρωμάτων μοχθηρά
Τοῦ ζωγράφου νορίζεται”, οὐκ ὁρθῷ λόγῳ.
1650 Ἡ τῶν μαθητῶν ὁ τρόπος, διαστάλων
Οὔτως δι μύστης ὅν κακός, πόσῳ πλέον
Ο μυσταγωγὸς δύρις εἰς μυστήριον;
Μίκρόν τοι νικηθῶμεν, ὅστε προλαβεῖν
Νίκην τε μείζω, καὶ τὸ σωθῆναι θεῷ,

1625 Quid enim grave est, si etiam paulo diutius
Virum lugeamus, ut olim in lege?
Deinde vero solutionem rei afferet
Senectus, et communis omni generi
Necessarius ac praeclarus terminus.
1630 Ac ille quidem moriens abibit, quo dudum desiderat
Dans Deo spiritum a quo accepit.
Nos autem tunc ex communi consensu
Populi totius et sapientium episcoporum,
Sedi aliquem alium dabimus, faveente Spiritu.

1635 εἴ Sic nobis eveniet unica malorum solutio.
Vel enim, id quod majus est, eveniet, extraneos etiam nobis adjungemus
(Extraneus est enim, ut video, nunc Occidens),
Vel altera hæc erit navigatio, ut concors sit civitas,
Populus immensus et longo defessus tempore.
1640 Stet sero tandem, stet mundi procella.
Misereat nos et eorum qui nunc scissi sunt,
Et eorum quibus morbus imminet, et posteriorum.
Ne quis velit, quis futurus sit exitus, discere,
Si hæc temporis diuturnitate vincant.
1645 In summo discrimine est, utrum adhuc salvum sit,
Sanctum dogma nostrum et venerabile,
An esse desinat seditione dissolutum.
Quemadmodum enim colorum vitium,
Pictorum vitium esse dicitur, minus recte,
1650 Aut discipulorum mores, magistrorum esse mores:
Sic cum malus est, qui initiatur, quanto magis
Qui initiat, probrum erit mysterii?
Paululum vincamus, ut adipiscamur
Majorem victoram, et Deo servemur,

1658 Ἡ δεύτερος πλοῦς. Ita supra vers. 497.

1643 Μή τις θελήσῃ. Ne forte aliquis existat qui,
αἱ in longius hæc tempora protrahantur, relit cognoscere
quo ista tandem omnia evasura sint. In id
scilicet periculi pulcherrima nostra sanctissimaque
religio modo delapsa est, καὶ vel omnino firma maneat
et vegeta, vel per intestinas discordias pereat.
CARDON.

1648 Οὐσιερ τάρη τῶν χρωμάτων. Quemadmodum
colorum vitia pictoribus haud aequa, et
discipulorum mores irais solent magistris impuniti
sic etiam, cum Christiani et praesertim antistites
piter se gerunt, hoc in christiana religione
brum cedit.

1652 Υγρις εἰς μυστήριον. Ita sere supra
1481, δύριν εἰς μυστήριον.

METRICA VERSIO.

Quid hoc nocebit, paulo si diutius
Nos lugeamus hunc virum, mos ut vetus
Ferebat? Atas post dabit cana exitum
Rebus secundum, qui que mortales manet
Omnes caducæ terminus vite bonus.
Abibit ille, morte, quo pridem cupit,
Functus, datori spiritum reddens Deo.
Plebisque tum nos scilicet concordibus
Antistitumque calculis prudentium,
Alium faveente Spiritu dabimus throno.
εἴ Sic forte præsens opprimi poterit malum,
Vel enim licet exteros assumere
(Nunc, ut videtur, exterus enim est Occidens),
Aut cursus alter hic erit, ut urbs maxima,
Longaque fessa jam colat pacem mora,

D Orbis procellis sit modus tandem rogo.
Miserecat horum, queso, nos, qui schismate
Cecidere, quique iam labant, et posterum.
Ne concupiscat quispiam nosse, exitus
Quis sit futurus, tenitus hæc si roboret.
In hoc periclo sancta iam nostra est sita
Fides, vel ut sit salva adhuc, et floreat.
Vel factioles ut per has prorsus cadat.
Vitium colorum nam velut pingentibus
Solet imputari, quamlibet recte minus,
Mores magistris aut male discentium :
Sic christianis improbus, potissimum
Si sit sacerdos, afficit probro fidem.
Cedamus ipsi paululum, palma amplior
Hiuc ut paretur, nosque scrvemur Deo.

1635 Κόσμον τε αῶται τὸν κακῶς ὀλωλότα.

Οὐτοὶ τὸ νικῆν δόξαν ἐν πᾶσι φέρει.

Καλῶς στέρεσθαι κρείσσον, ή κακῶς ἔχειν.

Ταῦτ' οὐδεν τὴ Τριάς τε, καὶ τὸ σύν λίθοις

Κήρυγμα λαμπρὸν τῆς ἐμῆς παρδόησας,

1660 "Ο καὶ μ' ἔθηκε τοῖς κακοῖς ἐπίφθονον.

«Εἰρηνή» ἀπλῶς τε καὶ δικαίως σῆμερον,

"Απέρ συνώσειν οἴδα τοῖς σκοπουμένοις.

Εἰ δ' οἰεται τις τῶν κακῶν ή πρὸς χάριν

Λέγειν τάδε ἡμᾶς, εὐτὸς ἡγορασμένος

1665 (Εἰσὶ γχρ., εἰσὶν ἐμποροὶ τῶν ἐγκριτῶν

Χρυσοῦ γέμοντες, καὶ προθυμίας ἰσης),

"Η τι σκοπεῖν οἰκεῖον, ὡς πολλοῖς νόμοις,

Αὐτὸς τεχνάζων λανθάνειν ἐν τοῖς κακοῖς,

1655 Mundumque misere perditum servemus.

Nequaquam vincere gloriosum est in omnibus.

762-763 Praeclare spoliari satius est, quam prave possidere.

Novit hæc Trinitas, et petita lapidibus

Splendida prædicatio a me libere suscepta,

1660 Quæ malorum in me invidiam concitat.

« Dicta hodie hec sunt simpliciter et juste,

Quæ propositis rebus visa sunt conducere.

Si quis autem existimet improbus, aut ad gratiam

Hæc me dixisse, cum ipse emptus sit

1665 (Sunt enim, sunt emptores præsulum,

Auro abundantes, nec minus cupiditate),

Aut res proprias spectare, quæ multorum norma est,

Cum ipse exerceat artem latitudi in malis,

Aut inde milii ipsi potestalem aucupari,

1670 Rem judicandam relinquat extremo igni.

Nobis autem concedite expertem throni vitam,

Ingloriam illam quidem, sed tamen non periculosam.

Illi sedebo, ubi ab improbis solitudo.

Melius id quam proximis permistum,

1675 Nec alios trahere in meam sententiam posse,

Nec alii assentiri, ubi ratio vetat

Huc accedat, quisquis novit quid sit thronus :

Multorum ille faciet mutationem et dignorum et malorum:

De his deliberate. Absoluta oratio. »

1680 Hæc dixi : illi autem clamitabant undique,

Populus graculorum in unum coactus,

Turba quædam juvenum, nova officina,

1661 Tdδ'. Ita Coisl. Edit. τδδ'.

1663 Εγκρήτων. Hæc voce selectiores quoque præsules significari putat Billius, et carpit Leuvenclium, qui judices exponit.

1670 Τῷ τελευταῖ φυρι. Ita carm. seq. edito a Tollio, vers. 11.

1674 Η τοῖς πλησιοτον. Quam ut reliquis permistus hominibus vitam agens, nec eos in sententiam meam ipse pertrabere, nec in eorum consilia ac voluntates descendere, ubi vetat ratio. Tria in hoc versiculo Leuvencliai errata redarguit Bill., not. 136.

1677 Οστις οἴδε. Hæc ad illos dicta qui de Paulino inique sentiebant. Quippe vir sanctus a pluri-

Servemus atque perditum orbem pessime.
Superare non fert rebus in cunctis decus:
Rapique satius duco, quam raptis frui.
Hæc novit alnia Trinitas, vacua metu
Hæc conciones comprobant nostræ, sicut
Saxis petite: livor unde in me improbus
Exarsit. Hæc sunt dicta simpliciter mihi,
Justeque, plane sentio quæ in rem fore.
Quod si malorum quispiam hæc in gratiam
Loqui putat nos, ære cum sit ipsemet
Emptus (profecto sunt enim, qui præsules
Mercentur, auro turgidi, et studio pari),
Spectare vel quæ sunt mea, ut multi solent,
Latere studeat ipse cum in noxis suis,

A "Η τὸ κρατεῖν ἐντεῦθεν αὐτῷ μνώμενος,

1670 Δότω τὸ κρίνειν τῷ τελευταῖ πυρὶ.

Ημῖν δὲ συγχωρήσατ' ἀδρονον βίον,

Τὸν ἀκλεῖ μὲν, ἀλλ' ὅμως ἀκίνδυνον.

Καθησομ' ἐλθών, οἱ κακῶν ἐρημία.

Κρείσσον γάρ η τοῖς πλησίον μεμιγμένον,

1675 Μήτ' ἀλλοι ἔλκειν πρὸς τὸ βούλημ' ἴσχυειν,

Μήτ' αὐτοῖς ἄλλοις συμφέρεσθ', οὐ μή λόγος.

Δεῦρ', δοτις οἴδε τὸν θρόνον, προσδαινέτω.

Πολλοὺς ἀμείψει δ' ἀξίους τε καὶ κακούς.

Πρὸς ταῦτα βούλευεσθε. Εἰρηται λόγος. »

1680 Ταῦτ' εἶπον· οἱ δ' ἐκρωζόν ἀλλοις ἀλλοθεν,

Δῆμος κολοιῶν εἰς ἐν σκευασμένον,

Τύρβη νέων τις, καὶνδν ἐργαστήριον,

bus male audiebat. Porro Gregorius monet nihil in iis mirum videri debere : nec, etiamsi dignus non sit, idcirco negligendam pacem : siquidem ea est honorum vicissitudo, ut nunc bonis, nunc malis conferantur.

1678 Πολλοὺς δμεψει. Edit. ad marg. πολλοὺς ἀμείψει δ' ἀξίους τε καὶ κακούς προστάτας ἦν βούλησθε. Sic et Greg. tom. I, orat. XXXIII, pag. 605, καθέδρα τιμα... καὶ πολλοὺς εὐσεβεῖς ἀμείψασα iερέας... O cathedra pretiosa..., quæque multis pios sacerdoties committasti!

1680 Εγκρώτων. Mal'et Combef. εκλωζον, quæ propria graculorum vox.

1682 Καιρόν. Vat. et edit. ad marg. κενόν.

METRICA VERSIO.

B Aut ancipetur hinc opes quasdam sibi,

Id judicandum linquat extremo rogo.

At mibi carentem vos throno concedite

Vitam, periclo liberam, etsi ingloriam

Illi sedebo, nulla ubi sedes malis.

Hoc namque præstat, ceteris quam ut miscear,

Meamque nec eos flectere in sententiam

Possim, nec illos rebus in pravis sequi.

Huc huc, thronum qui novit, accedat citus.

Mutabit ille dispares multos viros.

De rebus istis, ut lubet, decernit.

Hic ora pressi. Clamitant illi undique,

Ut graculorum turba rem unam moliens,

Juvenum caterva, quam tabernain diceres,

Λαζλαὶ κόνιν σύρουσα, πνευμάτων στάσις,
Ωἱς οὐδὲ ἀν τῆσσας τῶν τις ἐντελῶν
1685 Φόδρος τε θείη καὶ θρόνῳ δοῦναι λόγον
Ἄπακτα παφλάξουσιν, ή σφηκῶν δίκην
Ἄπτουσιν εὐθὺν τῶν προσώπων ἀθρόως·
Τοῖς δὲ τηλοισθουν, ή σεμνὴ γερουσία·
Τοσαῦτε ἀπέχον σωφρονίζειν τοὺς νέους.
1690 Κατ τὸν λογισμὸν, ὡς ἐπινεόες, σκόπει.
Δεῖν γάρ συνάλλεσθ' ἡλιώ τὰ πράγματα,
Ἐντεῦθεν δρχήν λαμβάνονθ', δθεν θεός
Ἐλαμψεν ἡμῖν σαρκικῷ προδηλήματι.
Τί γοῦν; Μάθωμεν μὴ σύνειν περιτροπάς,
1695 Χριστοῦ δὲ σάρκα παντὸς ἡμῶν τοῦ γένους

Α Οἰεσθ' ἀπαρχήν. Εἰ δ' ἐντεῦθεν ἥρξατο,
Εἴποι τάχ' ἀν τις, ἵνα πλειον τὸ θράσος,
‘Ος ραβίως ἐντεῦθα καὶ θενούμενος,
Ἐκ τοῦδ' ἵγεροις, ἐκ δὲ τοῦ αὐτῆρισ.
1700 Τοὺς ταῦτα δοξάζοντας οὐκ εἰκειν ἔχογεν
Τοῖς, ὡσπερ εἶπον, εὐμαθῶς ἐγνωσάσιν;
Ἐξ οὐ δὲ τάλλα δῆλον ὃς ὑψίφρονες.
Κάκενο δ' οἶον; τὴν γλυκελαν καὶ καίην
Πηγὴν παλαιᾶς πίστεως, ή Τριάδος
1705 Εἰς ἐν συνῆγε τὴν σεβάσμιον φύσιν,
‘Ης δην ποθ' ή Νίκαια φροντιστήριον,
Ταύτην ἐώρων ἀλμυραῖς ἐπιρροαῖς;
Τῶν ἀμφιθέαν ἀδλίως θελουμένην,

Turbo pulverem trahens, ventorum pugna,
Quibuscum ne dignetur quidem quisquam perfectus
1685 Timore divino ac pastorali munere colloqui
Inepte garrientibus, aut vesparum instar
Subito assilientibus recta in faciem:
Atque hos secutus est senum venerabilis cœtus:
Tantum aberat, ut castigarent juvenes!
1690 At eorum ratiocinatio, quam laudanda sit, considera.
Debere enim cum sole res nostras congruere,
Quae inde initium sumperunt, unde Deus
764-765 Illuxit nobis carne indutus.
Quid igitur? Discamus non curare annuos cardines,
1695 Sed Christi carnem totius nostri generis
Primitias esse credamus. Quod si illinc ortus est,
Dicet fortasse aliquis, orta est ubi major audacia,
Ut facile etiam ibi morti traderetur,
Ex qua resurrectio, et ex resurrectione salus.
1700 Eos qui hæc opinabantur, nonne oportebat cedere
Iis qui, ut tum dixi, rem accurate perspectam habebant?
quo manifestum est eos cætera superbos esse.
Illud autem quale est? dulcem et præclarum
Fontem antiquæ fiduciæ, quæ Triadis
1705 In unum conjunxit adorandum naturam,
Cujusque schola aliquando exstitit Nicæa,
Hunc videbam salsis influxibus eorum
Qui partem in utramque opinantur, misere turbatum,

1684 Ἐγγαλὼν. Edit. mendose ἐντολῶν.
1685 Καὶ θρόνῳ. Edit. ad marg. καὶ χρόνῳ, non
male, et astate. Μον δοῦναι λόγον, id est, ἀξιῶσαι
λόγου, dignari aliquem sermone.

1694 Δεῖρ γράπ. Ridet Gregorius adolescentulorum episcoporum argumentum, quo contendebant solis habendam esse rationem in sua cum Occidentalibus controversia, atque adeo præcipuum Orientalibus auctoritatem esse ascribendam, eo quod Christus humana carne indutus in Oriente primum illuxisset.

1694 Περιτροπάς. Schol. καὶροῦ μεταβολὰς καὶ δρχόντων θελήματα. Non bene Billius aliisque scholiasten secuti vertunt, reram vices ac temporum vicissitudines; cum hic anni cardines sint intelligendi, unde sol cursum et annum incipit. Vide

Petav., lib. I, pag. 11, cap. 1, *De ratione temporum*.
1696 Ἀχαρχην. Alludit ad ἀρχήν, quod sciens non a mundo, et a cardinibus cœstii, sed a Christo principium et principatus peti debeat. Solus ictus princeps communis omnium et pastor est.

1701 Εὐμαθῶς. Vat. ἀμαθῶς. Schol. etiam nota in quibusdam codicibus sic legi, sed sensus aperte respuit. Μον ἐγνωστον. Schol. διαγνωσκον.

1702 Ἐξ οὐ δέ. Vat. ξε οὐ κατ. Μον οὐδεποτε Bill. ἀγχίων exponit, et censes haec a Gregorio non nice dicta: *Hinc liquet, inquit Gregorius, quoniam cæteris rebus acuta mente sint, cum hic tam præcaces et ingeniosos se præbuerint.* Schol. supradicta interpretalitur: ἐκ τούτου δὲ δῆλον, ὡς τὸ διάφορων, quæ quidem interpretatio, inquit Billius, minime improbanda.

METRICA VERSIO.

Trabensque turbo pulverem, venti ænuli:
Dignatus esset cum quibus nemo, metu
Sancto thronoque præditus, quidquam loqui:
Præpostere ut qui funderent verba, et velut
Vespa insilirent concito in frontem impetu;
At hos secutus est tamen cœtus senum,
Motus juvenæ servidos quos par erat
Frenare. Ratio porro quam scita, aspice.
Debere nostras nempe res solem sequi,
Ortum hinc trahentes, unde regnator poli,
Nobis, amictus carne, primum splenduit.
Quid ergo? Rerum haud colere discawus vices,
In carne Christi generis at mortalium

B Libamen omnis esse statuamus pie.
Si traxit ortum hinc (quispiam audax dixerit),
Hinc traxit, hic ut facile dedendus neci:
Rediviva vita fluxit hinc, ex qua salus.
Hæc sentientes monne, jam ut dixi supra,
Cessisse decuit rectius monentibus?

Unde liquet horum quan sit alta in cæteris
Mensa. Illud autem quale, quod fontem optimam
Fidei vetustæ, Trinitatem quæ sacram
Pia colligebat unicam in substantiam,
Cujus Nicæa civitas schola exstitit
Quondam, videbam turbidum amiserum in modis
illorum, dubia quæcis est fides, salvis aquis:

Οὐ ταῦτα δοξάζουσιν, οἵς χαίρει κράτος,
 1710 Μέσοι μὲν ὄντες, ἀσμενιστὸν δὲ εἰ μέσοι,
 Καὶ μὴ προδήλως κλήσεως ἐναντίας,
 Ἐπίσκοποι νῦν μανθάνοντες τὸν Θεόν,
 Διδάσκαλοι χθὲς, καὶ μαθηταὶ σῆμερον,
 Τελειοποιοί, καὶ τέλειοι δεύτερον,
 1715 Λαὸν καταρτίζοντες, οἱ τὰ σφῶν κακά,
 Οὐκ οἴδε οὐτας μὲν, ἔκλαλοισι δὲ οὖν διώμας,
 Καὶ ταῦτα χωρὶς δακρύων· δὲ καὶ ξένον,
 Ἀδακρυς ἐκλάλησις ἀρρωστημάτων!
 Οὗτοι μὲν οὕτω. Δοῦλοι καὶ φρῷροι γάρ φασι
 1720 Τὰ πάντα. Τοῦ παῖς εἰν δὲ τίς μείζων τρυφῇ;
 Οὐ μὴ πόνω τε κτητὸν, ὡς τὰ πόλλα' ξένι,
 Μήτη ἀλλούσιν ποριστὸν, ἀλλ' οὐδὲ διώνιον.

Αἱ Ἡμέτες δὲ πῶς ποθοὶ οἱ φιλάνθρωποι λίγον;
 Προσθήκαμεν κήρυγμα πρόσθιν βημάτων.
 1725 Πᾶσι βοῶμεν· « Οὓς θέλει, δεῦρο εἰσίτω,
 Καὶ διεστροφός τις ἡ πολύστροφος τύχη.
 Πανήγυρις ἐστηκεν. Ἀπίτω μηδεὶς
 Ἀπραγμάτευτος· δὲν μεταστραφῇ κύδος
 (Καιροῦ γάρ οὐδέν ἔστιν εύστροφώτερον),
 1730 Ἐχεις τὸ τεχνούδριον, ἀνάδραμε πάλιν.
 Οὐκ εὐμάθες πίστει τὸ προσκείσθαι μιᾷ,
 Βίων δὲ πολλὰς εἰδέναι διεξόδους.
 Ἐξ οὐ τί γίνεθ; « Ή πολύπλοκος πάλιας
 Εἰκάνων ἐν ὑπνοῖς· χρυσὸς, ἔξτης ἀργυρος,
 1735 Χαλκός, σίδηρος, δοτραχον τὰ πρὸς πόδας.
 Δέδοκα μὴ τὰ πάντα λικμήσῃ λίθος.

Qui ea sentiunt, quae placent potestati,
 1710 *Medii quidem, quanquam præclare agitur, si medii,*
Ac non manifeste adversis partibus addicti,
Episcopi nunc discentes Deum,
Heri magistri, et hodie discipli,
Initiantes, et deinde initiali:
 1715 *Qui dum populum docent sua ipsorum mala,*
Nescio quo pacto, sed certe tamen, enarrant,
Idque sine lacrymis. Res mira,
Morbi sine lacrymis enarrati!

Atque illi quidem sic. Tempori enim servire aiunt
 1720 *Omnia. Quae autem maiores delicet quam ludificari?*
Quod quidem nec labore acquiritur, ut pleraque se habent,
Nec aliunde parabile est, sed ne venale quidem.
Nos autem quid tunc egimus, qui valde humani sumus?

Proposuimus voce præconis ante tribunalia:
 1725 *Omnibus clamauamus: « Qui volet, hic introeat,*
Etiamsi bis se aut pluries in contraria verterit.
Iustant mundinæ, Nemo abeat

Nihil operatus. Quod si vertatur alea

766-767 (*Tempore enim nihil mutabilius*),
 1730 *Habes articulam: rursum recurre.*
Periti non est uni affixum esse fideli,
Vitæ autem varios habere exitus. »
Ex quo quid sit? Multiformis illa quondam
linago in somnis. Aurum, deinde argentum,
 1735 *Æs, ferrum, testa in pedibus.*
Vereor ne omnia ventilet lapis.

1709 Οἱ ταῦτα. Ita Coisl. Prave in editis εἰ. Schol.
 καὶ μᾶλλον εἰ δοκίνη σχόλη ἐκ βασιλέων οἱ τὰ τῆς
 αἰρέσεως κρατούντες.

1710 Ἀσμενιστόν. Edit. ad marg. ἀγαπητόν.

1712 Μαρθορτές, discentes. Videtur hic Grego-
 gorius carpere Nectarium, qui cum adhuc catechu-
 menus esset, ad episcopatum evectus est. Vide Til-
 lem., pag. 44, et Tollium, carm. seq., vers. 530.

1719 Καρφός. Vat. καρφοῦ.

1723 Ἡμέτες. Edit. ad marg. οἱ τῆς δροθόδους
 μοιρας. Postquam carpsit Nectarium qui, nullis la-
 boribus ante susceptis, episcopus creatus est, atque

*Amphidoxos, politicos nimirum carpit etiam ortho-
 doxos, qui tam leviter hujusmodi homines ad su-
 blimissimas evehunt dignitates. Nos autem, quid
 tunc egimus? Hos illusores non pati solum videmur,
 sed etiam allicare, et quasi præconis voce invitare.*

1726 Διστροφος. Etiamsi bis aut pluries fidem
 mutaverit.

1730 Ἄραδομαρ. Ita Coisl., Vat. Edit. ἔκδραμε,
 et in marg. ξένιθ.

1732 Βλωρ δέ. Alius semper atque aliis, pro rerum
 ac temporum varietate, tenendus est modus.

METRICA VERSIO.

Hanc qui timentur, quam tenet princeps, fidem :
 Mediique sunt, si se tamen medie gerunt,
 Ac non aperte dogmati hostili favent,
 Episcopi, nunc primo qui discunt Deum :
 Heri magistri, discipli hodierno die,
 Alios initiant, post initiantur nove.
 Moderantur alios, qui sua ipsi crimina,
 Quoniam modi ignoro, sed exponunt tamen :
 Idque absque fletu. Mira res, siccis genis
 Narrare morbos quempiam tristes suos !
 Hæc ratio eorum. Tempori nanque omnia
 Servire dicunt, nilque lusu dulcius
 Usquam esse. Lusus sære namque hoc obtinet,
 Quod nec labore, nec potest nummis euni.

B Benignitate at maxima usi nos sumus.
 Praeconis ore limen ad sacrarii
 Alloquinur omnes : « Intret huc, quisquis volet,
 Eidei licet bis, pluries aut verterit.
 Nunc nundinarum tempus est ; quæstu sine
 Nullus recedat : versa erit quando alea
 (Mutationem facile nam tempus capit).
 Artem ipse calles : protinus rursum exeras.
 Prudentis haud est unicæ se addicere
 Fidei, sed hincque plurimos hincque exitus
 Habere. » Quid hinc ? Somnii spectrum vetus
 Fit illud, aurum, candidum argentum, quod æs
 Ferrumque sequitur, insirvisque in partibus
 Testa. Extimesco, cuncta ne frangat lapis.

Μωαβίταις καὶ Ἀμμωνίταις, οἵς οὐ πάλαι,
Νῦν εἰσι τόποι εἰς Ἐκκλησιαν.
Σὺ δὲ οὐκ ἐπήνεις ταῦτα τοπρόσθεν; λέγε.
1740 Τῶν συλλόγων δὲ τις ποτὲ εἶχε τὸ χράτος;
Οὐδὲν διαλογοῖ μὲν ἡσαν, ὃν ἡσαν τότε;
(Ὁντων γέρεν εἰπεν αὐθίς, οἵς αἰσχύνομαι.)
Ἡσαν δὲ πάντων, οἵσον εἰπεν οὐδενός.
Ἀναρχίᾳ γάρ ἐστιν ἡ πλεισταρχία.
1745 Ἐμοῦ δὲ καὶ τοῦ νόσου προεστάτη,
Ἡ μὲν εἰργεν οἰκοὶ πολλὰ δὴ καὶ πολλάκις,
Πρὸς δὲ μόνον βλέποντα, τὴν ἐκδημίαν,
Ἡ πάνταν εἶχε τῶν κακῶν ἀπαλλαγὴν.
Οὐδὲν δὲ πάρεστη, τούτο καὶ καίσθω νόμος.
1750 Τινὲς μὲν ἡσαν, οἱ βίᾳ μὲν καὶ μόγις,

Αὐτὸν συνῆλθον, οἵς τι μετῆν παρῆσσεν,
Οὐτοὶς ἄγνοια τοῦ κακοῦ συνήγορος.
Τῇ διπλόῃ κλαπεῖσται τῶν διδαχμάτων,
Τό τ' ἐν μέσῳ κήρυγμα εὔσεβῶς ἔχον,
1755 Τόκος τεκόντων παντελῶς ἀλλότριος.
Τὸν συρφετὸν δὲ τὸν πολὺν Χριστειπόριον
Τότε προσήσομεν τὴν δὲν καὶ βόρδορον
Εὐωδίᾳ μήδη τις ἀχράντοι μύρου.
Ρήμων κακοῦ γέρεν δὲ καλοῦ μετουσία.
1760 Τούτοις δὲ καινόδοξος οὐκ ἡρέσκετο
(Οὕτω καλοῦσι τοὺς προμηθεῖς οἱ θρασεῖς),
Ἄλλος δὲ ἐκεῖνοι τῷ προμηθεῖ. Γίνεται δὲν
὾ Λώτ ἐκεῖνος, χ' δὲ πατριάρχης Ἀβραάμ.
Οὐ μὲν βαδίζει τὴν, ἵναντιαν δὲ δέ,

Moabitis et Ammonitis, quod olim nefas erat,
Nunc aditus patet in Ecclesiam.
Tu vero, nonne haec antea laudabas? dico.
1740 Quis tunc praeerat conventibus?
Ipsi vero conventus quales, et quorum erant?
(Piget iterum dicere, quo erubescere debeam :)
Omnium illi erant, id est nullius:
Est enim plurimorum principatus, nullius principatus.
1745 Me autem morbus commode tutatus est,
Qui domi diu ac sāpē detinebat,
Id unum mihi proponentem, recessum,
Qui omnem habebat malorum liberationem.
Quod ergo statutum mihi fuit, legis id habeat locum.
1750 Nonnulli quidem vix ac ne vix quidem,
Sed tamen conveniebant, quibus nonnihil erat libertatis:
His præsidio erat mali ignoratio,
Cum sicut illi faceret doctrinæ simulatio,
Ac pia esset, quæ palam siebat, prædicatio,
1755 Partus omnino dissimilis suis genitoribus.
Multam autem illam colluviem eorum qui Christum quæstui habebant.
Tunc admittant, cum etiam cœnum aliquis
Fragrantia intaminati unguenti permiscuerit.
Mali namque facilior quam boni communicatio.
1760 His non placebat nova sentiens
(Sic vocant providos temerarii);
Sed nec illi provido. Idem fit igitur
(Quod) Lot ille et patriarcha Abraham (fecerunt),
Ilic illa via, contraria alter abscessit,

1745 Προεστάτη. Coisl. προεστάτη. Commodo secum tunc actum fuisse ait, quod ægra valetudine esset, ne hujusmodi conventibus interesset.

1751 Οἵς τι μετῆν. Coisl. οἵς τι ποτ.

1753 Κλαστοῖ. In fraudem abductis ambiguo verborum sensu.

1754 Κτήρυγμα. Edit. ad marg. τὸ δημοσίᾳ κηρυτέμενον.

1755 Τόκος τεκόντων. Tacite hoc subindicare videtur, quosdam eorum, qui tum publico præconio sicut orthodoxam asserabant, aliud in pectore sensisse, atque quo maiore cum auctoritate ipsum e

throno dejicere possent, r̄clam doctrinam, mens eorum aliena erat, præ se tulisse. Bill.

1759 Πάρω. Coisl. βάσιον. Mali facilius quam convenientius.

1760 Καυρδοξος. Ita edit. et quidem recte pter metrum. Coisl. et Vat. codices, quo se fuerant Benedictini, καυρδοξος, τανε glorie em. sed deficit metrum. (Cap. L. A. U.)

1763 Χ δ. Addidimus ex Coisl. ut non debet metrum.

1764 Ερατιαρ δ' οδε. Coisl. δὲ τὴν τανε.

METRICA VERSIO.

Nunc Moabitis, nunc satis licet Ammonis
Intrare templum, quod nefas olim, sacram.
Quid non probabas hæc prius? Jam dico.
Quis imperabat publicis conventibus?
Cœtus erant qui, quorum erat tum temporis!
(Hæc quippe, quorum me pudet, rursum piget
Effari, erant, sed omnium, hoc est nullius.
Cum namque plures imperant, nemo imperat.
At præsidebat commode morbus mihi,
Me sāpē, multo et tempore, includens domi:
Animo intuentem præfer excessum nihil,
In quo malorum spes erat finem fore.
Visum quod autem est, legis hœc teneat locum.
Coicere quidam, non tamen mente impigra,

B Sed illibenti. Quis queas ignorare.
Erat his patrona nam mali ignoratio
In fraudem adactis dogmatum versula.
Fideique rectæ splendidum præconium,
Omnino fetus discolor patrius suis.
Turbam sed illam, questui quæ Christum hæd.
Tum denique admisero, lutum cum quispiam
Suaviter oleni junxerit nardo grave.
Malum facilius, quam bonum, transfunditur.
His non placebat scilicet nova sentiens
(Sic providentes, nam vocant temerarii),
Nec rursus illi provido. Sic Abramæ,
Ac Lot quod olim, tunc idem penè accidit.
Hoc ille calle graditur, hic autem alteri:

1765 Ός μή στενοῦσθαι τῷ πλάτει τῆς κτήσεως.
Τί δει λέγειν, δοσις τε καὶ οἰοις λόγοις
Ταῦτην ἐπείρων τὴν πολιάν οἱ φίλατοι
Τὰ πρώτα μὲν διδόντες, αἰτοῦντες δὲ γε
Τὶ γνήσιον, φεῦ! Γρηγόριον τὸν γνήσιον,
1770 Οἱ γνήσιοι μὲν, εἰς δὲ σύμπνοιαν κακῶν.
Τόδ' ἔστιν, εἰς ἀπαντὰ συνεργοῦντ' ἔχειν.
Πᾶς εἰς ἀπαντᾷ; τίς δ' ἐφαντάσθη τόσον,
‘Ως πλῆθος δέξει πρός τι μ', οὐ Θεδις Λόγος;
Πρόσθεν δυῆσετ' εἰς ἀνω πηγῶν φύσις,
1775 Καὶ πῦρ δόδεσει τὴν ἐναντίαν φρόδαν,
‘Η τι προδώσω τῆς ἐμῆς σωτηρίας.
Ἐντεῦθεν ἐξέκλεπτον ἔκ μέσου πόδα.
Δῆλον δέ· καὶ γάρ οἷον ἀντηλλαξάμην,

A Ἐλκων ἐμαυτὸν ἐκ βυθῶν ἐκκλησίας,
1780 Πόρρω κακῶν τε καὶ λόγων καὶ συλλόγων.
Πλὴν διακατεστέναζον οἱ προσκείμενοι!
Λαοῦ μάλιστα, ὡς τὰ πάντων μὴ λέγω
Βοῶντες ἵκετευον, εἰς θεὸν χέρας
Αἴροντες, ὅρκίζοντες, ὡς τεθνηκότα
1785 Πενθοῦντες ἥδη. Τοῦ πάθους! τῶν δακρύων!
Πῶς διανεγκεῖν ταῦτα; καὶ τίνος φρενός;
‘Ημᾶς ἀφήσεις τὸν σὸν, ὡς ἡκούομεν,
Στάχνη, στενόν ποτ', εὐκομόν δὲ νῦν θέρος.
Λαὸν δὲ τὸν προσήλυτον, τὸν μὲν θύραις
1790 Ταῖς σαῖς προσεστῶθ', οἵς ἀνοίξαι δεῖ μόνον
Τὸν δὲ ἔνδον ἥδη, τὸν δὲ θηρευτὴν ξένων,
Τίσι προήσῃ; τίς σὸν ἐκθρέψει τόκον;

1765 Ne opum multitudine arctarentur.

Quid altinet dicere, quot et qualibus sermonibus

769-769 Hanc tentaverint canitatem viri amicissimi?

Concedentes quidem quae præcipua sunt, sed petentes
Fidelitatem, eheu! a fidei Gregorio.

1770 Fideles illi quidem, sed conspirando in malis:

Uno verbo, ut ad omnia adjutorem me haberent, petentes.

Quomodo ad omnia? quis tam inania fluxit,

Multitudinem mihi ad aliquid, non Deus Verbum ducens futurum?

Ante effluit retrorsum fontium natura,

1775 Ignisque contrario motu seretur,

Quam quidquam mee prodam salutis.

Tunc incepit pedem e medio subducere;

Idque non obscurum fuit; nam et donum commutavi

Extrahens me ipse a profundo ecclesiæ,

1780 Procul a malis sermonibus et conventibus.

Sed interim quantos gemitus edebant, qui mihi adhærebant!

E plebe maximè, ne omnines recenserent,

Clamantes supplicabant, ad Deum manus

Tollentes, adjurantes, ut mortuum

1785 Jam deflentes. O dolorem! o lacrymas!

Ferri hæc quomodo possent et cuius animi esset?

« Nos derelinques, tuam, aiebant,

Spicam, aliquando angustam, nunc uberem segetem.

Populum quem adscivisti, tuis toribus

1790 Astantem, cui aperire tantum oportet,

Eum qui jam intus est, venatorem etiam extraneorum,

Quibus dimittes? quis tuum enutriet fetum?

1769 Τὶ γνήσιον. Sic legendum. Male edit. γνήσιον.

1770 Οἱ γνήσιοι. Ironia est: Boni, inquit, illi
scilicet ac fidei amici, fidei, inquam, in rebus scele-
ratis ac nefariis, hoc a me contendebant, ut ipsi-
omnibus in rebus obsequerer.

1773 Πρός τι μ'. Ita Coisl. Prave edit. una voce
πρόστιμον. Sic locum emendandum conjiciebat Bil-
lius, ex unica voce tres efficiendo. Leuv. vertit δέξει
πρόστιμον, vincet. Schol. exponit πρόστιμον, τὸ ἐπι-
χειρον, τὸν μισθὸν. Quisnam adeo deliberavit, ut ei

in mentem venire posset me, ulla in re, vulgi potius
gratiam et favorem, quam Dei nutum ac voluntatem
secuturum.

1778 Ἀγρηλλαξάμην. Scholiastes exponit, εἰ;
ναῦν τῶν ἄγλων ἀποτολῶν.

1781 Προσκείμενοι. Schol. προσοικειούμενοι.

1785 Τοῦ καθόντος. Schol. ὁ τοῦ πάθους, ὁ τῶν
δακρύων, ὡς εὐλούμεθα.

1792 Προήσῃ. Vat. προήσεις.

METRICA VERSIO.

Utrumque premeret ne gravis moles opum.

Quid me necesse est dicere, quibus vocibus

Ab his amicis nostra canities fuit

Tentata? Cum illi cederent primas mihi,

Aliquid petentes proh! fide summa viri

Α fido amico, sed fide summa in malis:

Nempe ut juvare rebus hoc in omnibus.

In omnibusne? Finxit hoc quisnam sibi,

Turbam quod ipse sequerer, haud Gnatum Dei?

Tatura sursum fontium tendet prius,

Partesque ad inas flamma labetur vorax,

Quam quid salutis peritus prodam mea?

Ximere coepi hinc ipse de medio pedem;

Omoque migro de mea in domum alteram,

B Ecclesiæ me turgido ponto extrahens,

Malisque verbis et malis conventibus:

Quanquam, favebant qui mihi, gemitus dare

Potissimum de plebe, taceam ut cæteros.

Orabat illa clamitans, sumnum ad Deum

Manus tollens, ac meain obtestans fidem.

Ut mortuum jam flebat. O lacrymas graves!

Cujus fuisset mentis hæc ferre omnia?

« Segetemne nunc tu (sic vocabamur) tuar

Linques: prius que parva erat, florens modo,

Proselytosque, qui tuas stant ad fores,

Pandatur utque janua exspectant, quibus

Vel intus esse janu datum est, vel qui exteros

Captant. Quibusnam deseres? fetum tuum

Τεύς σοὺς πόνους τίμησον, οἵς προσερέψυς·
Ἄς τῆς πνοής τὸ λείπον ἡμῖν καὶ Θεῷ.
1795 Ναὸς γενέσθω σοῦ βίου πεμπτῆρις.
Ταῦτ' ἦν κλέπτις μὲν, ἀλλ' ὅμως ἐκερτέρουν.
Μικρόν τι καὶ δίδωσι τὴν λύσιν Θεός.
*Ηλίθον γάρ, ἥλιθον ἐξαπίνης κεκλημένοι,
Ἄς δή τι συνοισούστες εἰρήνης σκοπῷ,
1800 Αἰγύπτιοι τε καὶ Μακεδόνες, ἔργάται
Τῶν τοῦ Θεοῦ νόμων τε καὶ πυστηρίων,
Φυσώντες ἡμῖν ἐσπέριδιν τε καὶ τραχύ.
Τοῖς δ' ἀντεπῆι θῆμος ἥλιοφρόνων·
Κάπροι δ' ὅπες θήγοντες ἀγρίων γένυν
1805 (*Ω; ἀν μιμήσομαι τι τῆς τραγῳδίας),

Α Λοξὸν βλέποντες, ἐμπύροις τοῖς ὕμασι,
Συνῆπτον. Ἐν πολλοῖς δὲ τοῖς κινουμένοις;
Θυμῷ τὸ πλεῖστον, ἢ λόγου κινήμασι,
Καὶ τῶν ἡμῶν τι πικρότατον ἐσόντον,
1810 Νόμους στρέφοντες τοὺς πάλαι τεθηρίους;
Ὄν κλείστον ἤμεν καὶ σφῶς ἐλεύθεροι·
Οὐ μήν πρὸς ἔχθραν τὴν ἡμήν, οὐδὲ ὄρόν
Σπεύσοντες ἀλλοις, οὐδεμῶς· διὸν πόνῳ
Τῶν ἐνθρονιστῶν τῶν ἡμῶν, ὡς γοῦν ἡμὲν
1815 Σχρῷ; Ἐπιείθον λαθρίοις δηλώμασι.
Οὐ γάρ φραγτὸν τὴν ὅδριν σχῶν εἰδέναι,
Οση παλαιά, καὶ νέοις ἐν πράγμασιν.
Ἐγὼ τέως μὲν, διπερ ἵππος δέσμως,

Tuos honora labores, qui te labefecerunt;
Da vite reliquum vite tuae clausula.
1795 Sit hoc templum vite tuae clausula.
Atque his quidem inflectebat, sed tamen persistabat.
At paulo post solutionem dat Deus.
Venerem enim, venere, subito vorati
Ut pacis proposito aliquid operae navarent,
1800 Αἴγυπτοι et Macedones, operarii
Legum et mysteriorum Dei,
Flatum nobis occidentalem et asperum emittentes;
Quos contra stabat orientalium populus;
Horridos autem dentes, instar aporum, exacutantes,
770-771 1805 (Ut de tragœdia aliquid delibet),
Torve intuentes, scintillantibus oculis,
Congrediebantur. Inter autem multas disceptationes,
Quas iracundia magis quam ratio commovit,
De meis etiam rebus acerbissime aliquid arripuerunt,
1810 Dum leges obtrudunt dudum defunctas,
A quibus maxima ex parte, et manifeste liberi eramus;
Non inei odio illi quidem, nec quod thronum
Aliis molirentur: sed potius ut incommodarent
His qui me in sedem collocaverant: id quod mihi
1815 Aperte suadebant per secretos indices.
Non enim sibi tolerabiles injurias videri,
Et quas antiquiores, et quas recentibus factis accuperant.
Ego interea, velut equus inclusus,

1793 Προσερέψυς. Vat. προσετάχης.
1796 Κλάσις. Schol. τούτοις ἐκεμπόμην μὲν.
His commoverebat.

1802 Φυσωτες. His verbis Occidentales acer-
bitatis et insolentias notat, quemadmodum Basilius,
τι δὲ τὴν δυτικῆς ὁρύος; at contra Orientalibus
levitas ab Occidentalibus semper est objecta. Sic
quaque ora, inquit Billius, σωσ πατιτος μανες.

1804 Οζως. Coislinianus codex super linea scriptum habet ὅμως.

1810 Νόμους στρέψοντες. Nimirum improbi et
seditionis juvenes contra Gregorium objiciebant ca-
nones, quibus sanctum erat ne quis episcopus ex
una in aliam ecclesiam transferretur; ac propterea

las non esse ut Constantinopolitanae se-
rel, qui Sasimorum atque Nazianzi sedes
nuisset. Hanc legem longo jam tempore
tam ait Gregorius, iuso etiam si viguisse lib-
er liber ea erat Theologus, qui nec Sasi
nec Nazianzi proprio episcopus fuit, ut p
demonstratum est.

1813 Άλλοι. Coisl. ἀλλα. Mox ινέρη
Coisl. Θρονιστῶν.

1818 Οσκερ Ιχθος. Hæc similitudo ab Her-
desumpta est, Iliad. vi, vers. 506. Eadem simi-
dine usitare Gregorius in orat. funebri S. Ba-
tom. I. p. 700.

METRICA VERSIO.

Quis pascet? Ingens te tuus flent labor.
Nobis, Deoque, da quod est vite super.
Mittat sepulcro corpus hoc ædes tuum.
Ileec commoverent me licet, firmus tamen
Stabam. Dat autem post brevi Deus exitum.
Venimus repente nam vocati, ſedēri
Ut sanciendo jungentur vires suas,
Αἴγυπτique Macedonesque. operarii
Mysteriorum seduli, et legum Dei,
Inhalitantes hesperium in nos et grave.
A iversa stabat his tumens Phœbo phalanx:
Ergo exacutis dentibus tanquam sues
(Libet imitari nonnihil tragūdiam),

B Torvoque vultu, flammisque oculis, man-
Corcent, et inter induta, sermo de quib-
Est motus, ira, mente non stata, excita.
Exasperabant aspere in me quidpiam,
Volvendo leges mortuas pridein, a quibus
Eramus ipsi liberi dubio procui:
Odio quidem non tam mei, vel ut in thre-
Alium locarent, quam dolorem ut inureret
Aliquem his, throno me fixerant qui in pr
Saltem remotis hoc mihi interdum architis
Ipsi asserabant. Non enim nec pristinas
Se ferre posse, nec novas injurias.
Ast ipse, tanquam clausus in stabulis eque-

Κατέπερ κακοῖς τε καὶ νόσῳ τετρυμμένοις,
1820 Ἐνδον κροαίνων οὐκ ἐπανάσημην πόδας,
Καὶ δούλον ἐχρεμέτιζον ἐκ δεσμῶν βίσας,
Ποθῶν νομάς τε τὴν τ' ἔμην ἀρημίαν.
Ἐπιτὶ δὲ κτινεῖν, ἀ προεῖπον, ἡξίουν
Ἐρήθητα δεσμά, τὴν τ' ἀφορμὴν ἀσμένως
1835 (Οὐκ ἀν πεισταίμι τοὺς φιλάρχους οὐποτε,
Εἰδότολόν ἴσται, πλὴν ἀλτηθὲς) ἡρπασα.
Καιρὸς γὰρ ἦν μοι, καὶ παρελθόντων εἰς μέσους,
Ταῦτα εἶπον. «Ἀνδρες, οὓς συνήγαγεν θεός,
Ὄ; Δι τι βούλεύσῃσθε τῶν θεῶν φίλων,
1830 Τὸ μὲν καθ' ἥμας δευτέρου κείσθω λόγου
(Μικρὸν γάρ, ὃς γε πρὸς τοσοῦτον σύλλογον,
«Οπως ποθ' ἔξει, καὶ μάτην αἰρώμεθα».
Ὑμεῖς; δὲ πρὸς τι μεῖζον ὑφοῦτε φρένα.

Α Εἰς ἐν γένεσθε, συνδέθητε ὅψες γοῦν.
1835 Ἔως τίνος γελώμεθ' ὡς ἀνήμεροι,
Καὶ τοῦτο μανθάνοντες ἔν, πνεύμιν μάχην;
Δότε προθύμως δεξιάς κοινωνίας.
Ἐγώ δ' Ἰωνᾶς ὁ προφήτης γίνομαι.
Δίδωμ' ἐμαυτὸν τῆς νεώς σωτηρίαν,
1840 Καίπερ κλύδωνος τυγχάνων ἀνατίος.
Ἄραντες ἡμάς βίψατε κλήρου φορᾶ.
Κῆτός με δίξετ' ἐκ βιθῶν φιλόδενον.
Ἐντεῦθεν ἀρχασθ' ὀμονοεῖν· δέεύετε
Πρὸς πάντας ἐφεξῆς. Οὗτος εὐρυχωρίας
1845 Τόπος καλείσθω. Τούμδον οὕτως εύχλεές.
“Αν μέχρις ἡμῶν στῆτε, τοῦτ' ἀπιτιμίαν
Μόνον τίθημι, καὶ θρόνων ὄπερμαχεῖν.
“Αν οὗτος φρονήτης, οὐδὲν ἔσται δυσχερές”

Quamvis et malis, et morbo attritus essem,
1820 Intus pulsare terram non cessabam,
Et serviliter hinniebam ob vinclorum violentiam,
Desiderans pascua ac meam solitudinem.
Sed postquam ea, quæ dixi, movere instituerunt,
Rupi vincula, et occasionem libenter arripui
1825 (Nunquam sane id persuaserim his, qui principatum amant,
Manifesta res est, sed tamen vera dico),
Tempus enim nactus eram, et in medium prodiens
Hæc dixi : « O viri quos hic congregavit Deus ,
Ut aliquid, quod Deo gratum sit, statuatis ,
1830 Quæ quidem ad me spectant, parvi pendite
(Parvi enim interest, quantum ad tantum cœtum ,
Quo tandem se habeant res meæ modo, ac frustra superbirent).
Vos autem ad majus quidpiam animum erigitе.
In unum venistis : sero tandem colligamini.
1835 Usquequo irridebimus ut inhumani ,
Ac unum id ediscentes, pugnam spirare ?
Date alacriter communionis dexteræ.
Ego Jonas propheta ero.
Trado mihi ipse ad salutem navis,
1840 Quamvis procellæ nulla in me causa residet .
Sublatum me sortis exitu projicite.
Cetus hospitalis me ex profundo excipiet.
772-773 Hinc incipite unanimes esse : procellæ
Ad omnia deinceps. Latitudinis
1845 Locus hic vocetur. Gloria hæc erit mea.
Sin ad me usque perstetis, id unum
Muictam esse, et pugnam pro thronis existimo.
Si ita sentiatis, nihil erit difficile.

1825 Οὐκ ἀν πεισταίμι. Nunquam nominibus do-
minandi cupidis persuaserim, me hanc episcopatus
deponendi occasionem libenter arripuisse.

1844 Εὐρυχωρίας. Alludit ad illud Genes. xxvi,
ιδι cum Isaac post multos puteos effosso, de qui-
νος inter ipsuin et Palestinos rixa orta fuerat,
iliū tandem sodisset, de quo nihil jurgii excita-

tum fuisset, proinde latitudinem eum nuncupavit.
BILL.

1846-7 Τοῦτο ἀπίτιμαρ μόνον τίθημι καὶ θρόνων
ὑπερμαχεῖν. Sic Coisl. Edit. vero, τοῦτο ἀπίτιμα νό-
μον τίθημι καὶ νόμων ὄπερμαχεῖν. Schol. καὶ θρόνων.

1848 Δυσχερές. Nihil erit difficile, vel nihil erit
molestum, quod cum sequentibus apprime quadam.

METRICA VERSIO.

icit malisque quassus, et morbo gravi,
erire pedibus hactenus cupidis solum
Ion desinebam, vinclaque ob, serviliter
hinnire, ruris pascuum soli expetens.
lovere at ista coepit ut primum hæc cohors,
ffringo vincula, traditamque ansam libens
rripio { non hoc, sat liquet, persuaserim
upidis honorum, sed tamen vere loquor);
empusque nactus commodum, in medio effero
æc dicta cœtu : « Vos, viri, quos hic Deus ,
rata statuatis ut suo quæ Numini
inxit, videte posterò de me loco.
nid namque de me, cœtus hic si maximus
consideretur, fiat, haud magni interest.
rigite mentes altius vestras precor :

B Coite in unum, vos amor tandem liget.
Quousque, saevi ut, et truces, ridebimus,
Præterque pugnas, omnium ut rerum insculi.
Dextras amici foederis date invicem.
Ego vero Jonæ facinus excelsum æmuler.
Me pro salute do libens nostræ ratis,
Licit excitati turbinis causa baud siem.
Nos sorte captos mergite insano mari.
Nos hospitalis cetus excipiet. Sic hoc
Concordia vobis initium : pergit
Ad cuncta deinceps alia. Latitudinis
Locus hic vocetur. Splendor hinc surget mibi.
Si stetis in me, dedecus statuam id meum.
Legem ipse figo : sit ratus legum vigor.
Itac mente sitis : non erit quidquam arduum.

Οὐδ' έθρονισθη δαμαγος, καὶ γῦν ἐκών
1850 Ἀπειμι, πείθει καὶ τὸ σῶμ' οὔτως ἔχον.
Μίαν χρεωστῶνεκρότητ· ἔχει Θεός.
'Αλλ', ὡ Τριάς μου, σοῦ προκήδομαι μόνης·
Γλῶσσαν τὸν ἔξεις εὐμαθῆ συνήγορον,
Εἰ δ' οὖν ἐλευθέραν τε καὶ ζῆλου πλέαν;
1855 Ἐρρώσθε καὶ μέμνησθε τῶν ἀμῶν πόνων.»
Ταῦτ' εἶπον· οἱ δ' ὄντα λαζανὸν ἐξεῖν δ' ἐγὼ
Μέσος χαρᾶς τε καὶ τινὸς κατηφείας·
Χαρᾶς, τὸ παῦλαν τῶν πόνων λαβεῖν τίνα·
Αύπης, τὸ λαὸν ἀγνοεῖν ή κείσεται.
1860 Τίς δ' οὐ σπαράσσεις ὁρανούμενος τέκνων;
Ἐγὼ μὲν οὔτως· οἱ δ' ἵσσαι καὶ Θεός,
ἴον τοῦ μέσου τὸ λάθριον,

Νίνων διεθρος, καὶ σπιλάδες, λόγοι βάθους·
Αλλοι λέγουσι ταῦτα, σιγῆσον δ' ἐγώ.
1865 Οὐ γάρ σχολή μοι πλεκτὴ γιγάντειν κακή,
Τὴν ἀπόστητα καρδίας ἀσκουμένῳ,
Ἐξ ής τὸ σώζεσθ', οὐ μόνον πᾶς μοι λόγος.
Ομως τόδ' οἶδα· πλειόν, ή καλῶς ἔχει,
Αφων τετίμημ' εὐκάλω συναινέσαι.
1870 Τοιάντα πατρὶς τοῖς φίλοις χαρίζεται.
Οὐτῶς ἔχοντα ταῦτα. Πάντες δὲ τὰ χράτων;
Ἐκεψι; ἐκλιθην; ἥψαμην τῆς δεξιᾶς;
Ίκεσιος προσήγαγόν τινας λόγους;
Αλλοις δὲ πρέσβεις ἐκ φίλων προυστέψαντι,
1875 Τῶν ἐν τάλαι πάλιστα, τούς μοι φύτεις
Χρυσὸν δ' ἔρευσο, τὸν δυνάστην τὸν μέγαν,

Non libenter in sede collocatus sum, et nunc libens
1850 Abscedo; quod quidem mihi et corpus ita affectum suadet.
Unam mortem debo; hæc in Dei manu sita est.
Sed, o Trias mea, de te sola sollicitus sum,
Eequam habitura sis lingua tue defensioni idoneam,
Aut saltem liberam et zelo flagrantem?
1855 Valete, et memineritis laborum meorum. »
Hæc dixi: illi vero animis fatiscebant: ego autem discessi
Medius inter gaudium et quamdam moestitiam:
Gaudens, quod aliquam a laboribus requiem acciperem:
Mœrens, quod nescirem, quis esset futurus populi status.
1860 Quis autem non dilaceretur filii orbatus?
Alque ego qui semper sic; illi autem sciunt, et Deus,
Annon plura in tenebris quam in luce versentur,
Annou pernicias juvenum, et corrupteles, et altæ mentis insidias:
Alii hec dicunt: ego vero tacebo.
1865 Non enim mihi otium est pravas et occultas hominum mœltiones scrutandi.
Qui simplicitatem cordis excolo,
Ex qua salus: quod solium mihi curae est.
Sed tamen hoc scio: ultra id quod deceat,
Subito decoraverunt me facilissima assensione.
1870 Talia amicis patria gratificatur.
Atque hæc quidem se habebant. Sed quid cum Imperatore?
An procubuit? an pedibus cecidi, dextramque apprebendi?
An supplicibus verbis usus sum?
An alios ex amicis precatores mihi paravi,
1875 Præsertim ex proceribus, quibus carior eram?
Num aurum effudi, magnum illum dominatorem,

1851 "Ἐχει Θεός. Censem Tollius legendum esse
potius ἔγοι. Vide carm. seq. not. in vers. §36.

1856 "Ὀχλαζον. Labascebant, animis flectebantur,
ac deficiebant. Billius, claudicabant, vox parum
commoda.

1862 Τοῦ μέσου. Schol. φανεροῦ. Μοι λάθριον.
Schol. χερομέμενον.

1863 Νέων. Juvenum: at si legamus νεῶν cum
aliis, vertendum navium. Ultraque lectio defendi po-
test, inquit Billius; juxta hanc posteriorem, Gre-
gorius simulatam eorum mentem, a quibus episco-
patu dejectus est, comparat latentibus sub undis

scopulis, qui plerumque nec opinantur
exitium afferunt.

1868 "Ομως τόδ' οἶδα· πλειόν. Nikker.
rum plus scio quam expedit, vel, hoc uero,
quam decaret, et facilius assensum pre-
pacis concordieque causa liberti anno 751
me cesserum dixisse. Boni illi episcopi
nore allecerunt, ut statim, quod dixerant,
barent, mithique episcopatum abrogaret.
Ils m'ont soudain pris au mot. BILL. not. 1315.

METRICA VERSIO.

Cepi illibenter hunc thronum: nunc at libens
Excedo. Corpus me quoque hoc facere admonet.
Unani ipse mortem debo.: hanc habet Deus.
Tu sola curam, Trinitas, affers mihi;
Quæ docta Numinis lingua defendet tuum,
Timore saltem libera et zelo astuans?
Valete: vobis nec meus labor excidat.
Hæc dixi: at illi claudicabant: interim
Excedo, partim laetus, ac partim dolens:
Laetus, laborum quod quies contingeret;
Mœrens, statu quo plebs foret, minime sciens.
Orbatus etenim prole quis non lugeat?
Sic ipse. At illos, plusne quid reconditi
Hic sit, quam aperi, non fugit, non et Deum:

B Scopuli latentes, navium exitium grave.
Hæc nempe quidam dictilant: taceo at
Nam nosse scelerâ subdola haud nobis valit.
Quis pura semper culta simplicitas fuit,
Mater salutis, una quæ curæ est mihi.
Ast istud est mi cognitum, et nimium quæ
Facilis repente cœtus assensit mihi.
Hoc muneratur patria, quos amat, modo.

Sic ista. Quinam at me gero cum Procul?
Genibusse flexis dextram attingo ipsius?
Voicesne quasdam supplices ipsi offero?
Aliosne mitto, qui me ope ac precibus?
Proceresque præter ceteros, charum quæ
Me scirem? An aurum fundo, quod usq;

γῆς ἀν τοσούτου μή πεσεῖν ἔξω θρόνου;
λλων τάδ' ἐστα τῶν λίαν πολυστρόφων.
γώ δ', ὡς εἶχον, προστρέχων ἀλουργῆδι,
80 Πολλῶν παρόντων καὶ τάδε σκοπουμένων·
ἰδιώ τιν', εἶπον, ὡς Βασιλεὺς, αἰτῶ χάριν
ν σὴν, μεγαλδωρε, παντεξουσίαν.
χρυσὸν αἰτῶ σ', οὐ πλάκας περιχρόδους
δὲ τραπέζης μυστικῆς σκεπάσματα,
15 Οὐ πρὸς γένους τιν' ὑψος ἀρχικὸν λαβεῖν
σοι γ', ἀριστε, πλησίον παραστατεῖν.
ῦτ' ἔστιν ἀλλων, οἵς μικρὰ σπουδάζεται.
γὼ δ' ἐμαυδὸν ἄξιω καὶ μειζόνων.
μοι δοθήτω, μικρὸν εἴχαι τῷ φθόνῳ.
10 Θρόνους πυθῶμεν, ἀλλὰ πόρδωθεν, σέβειν
εμηκα πᾶσι καὶ φύοις μισούμενος,

Α Τῷ μή δύνασθαι πρός τι, πλὴν Θεοῦ, βλέπειν.
Τούτους ἀπαίτει τὴν φίλην συμφωνίαν,
Τὰ δ' ὅπλα ριψάτωσαν, ἀλλὰ σὴν χάριν,
1895 Εἰ μὴ φόδρ Θεοῦ τε καὶ τιμωρίας.
Στῆσον τρόπαιον τῆς ἀναιμάκτου μάχης,
"Ος βαρβάρων Ἑστησας ἀτρεπτον θράσος.
Ταύτην δ' ἀπαίτει (τὴν πολιάν δεικνύς θ' ἄμα,
Καὶ τοὺς ἰδρῶτας, οὓς ἐρεύσαμεν θεῷ),
1900 Τὸ δικαστερεῖν πάσχουσαν εἰς κόσμου χόρην.
Οἰσθ' ὡς ἀκοντα καὶ θρόνῳ μ' ἐνίδρυσαν.
Ταῦτ' ἔκροτει μὲν ἐν μέσοις Αὐτοκράτωρ,
Κροτοῦσι δ' ἀλλοι, καὶ λαμβάνω τὴν χάριν,
Μόγις μὲν, ὡς λέγουσι, λαμβάνω δ' ὅμως.
1905 Τί δεύτερόν μοι τῷ κακῷ φροντίζεται;
Πειθεῖν ἀπαντας πρὸς ταῦτα ἐδόρως ἔχειν.

Mea interesse ducens tanta scde non excidere?
Hæc alii relinquimus hominibus valde versutis.

774-775 Ego autem, ut me habebam, accurro ad purpuram,

1880 Multis praesentibus, atque hæc spectantibus:

Atque hæc dico: « Unum aliquod, o rex munificentissime,

A summa tua potestate impetrare postula.

Non aurum a te peto, non tabulas nitentes,

Non mensæ mysticas tectoria,

1885 Non ut propinquorum aliquis sublimi dignitate ornetur,

Aut tibi, princeps optime, proprius asteit.

Hæc aliorum sunt, qui parva in amoribus habent.

Ego vero me ipse majoribus rebus dignum judico.

Unum mibi detur, paululum invidiae cedere.

1890 Thronos equidem aven, sed procul, colere.

Delassatus sum odio omnibus ac ipsis etiam amicis esse,

Quia non possum ad aliud quidquam, quam ad Deum respicere.

Ab his postula amicam concordiam,

Atque ut arma projiciant in tuam gratiam,

1895 Si minus Dei et supplicii metu.

Erige tropæum incruentæ pugnæ,

Qui barbarorum compressisti indomitam ferociam.

Ab hac autem canitie (canitatem simul ostendebam

Et effusos pro Deo sudores),

1900 Reposce, ut mundi causa constanter patiatur.

Nostri ut invitum me etiam in sede collocarunt.

His quidem applaudebat coram omnibus imperator.

Applaudunt et alii, et mihi annuitur;

Non facile id quidem, ut narrant, sed tamen annuitur.

1905 Quid deinde in his malis mibi curæ est?

Suadere omnibus, ut hæc æquo animo ferant,

9 Προστρέχωτ. Coisl. προσδραμών.

Quod aut, ὡς εἶχον, ut me habebam, id est, ne depo-

sidem habitu sacro, quo in conciliis et myste-

rebat præsules, ita ut cum pallio et impe-

m adierit, et navei concenderit, quod ho-

præ gaudio sui non compotem ostendit.

1882 Μεταλλόωρος. Coisl. μεγαλδωρον.

1898 **Ταύτην δ'. Sic Coisl. In editis deest δ'.**

Ibid. πολιάν. Scholiastes πολιν. Μοχ δεικνύς θ' ἄμα.

Sic Coislinianus et Vaticanus habent codices.

Editi autem δεικνύς ἄμα.

1901 Ερίδγυσταρ. Ita Coisl. Edit. ἐνίδρυσας.

METRICA VERSIO.

zede celsa ne cadam, satago anxius?
levisque quis animus, hæc factient.
propero conferens me ad principem
, ista dixi plurimis astantibus:
uoque quiddam, præpotens princeps, manu
ali prædicta, a te postulo.
nitentes non peto, non fulgidum
sacramique vela quæ mensam tegant;
propinquus posco præturas meis,
mme princeps, ut tuum cingant latus.
. studio sunt quibus parva, addecent.
is me censeo dignum bonis.
ur unum, paululum ut cedam invidis.
aveinus colere, sed longe siti.
nis jam sum diu charis quoque,

B Spectare possim quod nihil præter Deum.
Poscas ab illis, fœdus ut sanctum colant,
Atque arma ponant, gratiam saltem in tuam,
Si non Tonantis hoc volunt, poenæ et metu.
Pugnæ incruentæ nobilem palmam feras,
Quo barbarorum concidit sævus furor
Pugnante; posce hanc (hic ego canos meos
Monstro, et labores, quos Deo donavimus),
Ut ferre mundi gratia quiddam haud neget.
Invitus, hoc scis, in throno abs te sumi situs.
His imperator vocibus plausum dedit,
Aliique pariter: cedit ac votis meis
Ille, haud libenter, ut ferunt, cedit tamen.
Quid jam, mederer ut malo, post hæc ago?
Hæc ferre placide quemlibet moneo et rogo?

Μηδ' ἐκτράχηλον μηδὲν ἔννοεῖν δλῶς
Φίλερφ τε τούμῷ καὶ χδῶι μοχθηρίας.
Ἐθαλπον, γίνουν, τοῖς κακοῖς συνεκρήτουν
1910 Τὸ βῆμα, τοὺς ἔξωθι, τοὺς ποίμνης κτέλους,
Ὄσον παλαιῶν καὶ δον προτήλυτον,
Τοῦ πατρός οὐ φέρον γε τὴν ἐρημίαν,
Ἐπισκόπων τε τοὺς λιαν πεπληγότας.
Πολλοὶ γάρ ὡς ἴσθοντο τοῦ βουλεύματος,
1915 Φεύγοντες ψιχονθ' ὡς κεραυνίους βολᾶς,
Βύσαντες ὄντα καὶ κροτῆσαντες χέρας,
Ὄς τὴν γε δικεν μήπετ' εἰσεδεῖν τόδε,
Ἄλλον τιν' ὑψωθέντα τοῖς ἔμωΐς θρόνοις.
Πέρας λόγου· πάρειμι νερόδες ἐμπνοος.
1920 Ἡττημένος (τοῦ θαύματος;) στεφφόρος,
Ἐχων Θεόν τε καὶ φίλους τοὺς ἐνθέους

A Ἀντὶ θρόνου τε καὶ χενοῦ φρύδαματος.
‘Τζρέζετ’, εὐθυμεῖτε, πάλλεοθ’, ὁ σορὶ,
‘Ωδὴν τίθεσθε τὰς ἐμάς δυσπραξίας;
1925 ‘Ἐν συλλόγοις τε, καὶ πότοις, καὶ βίμαι.
Κοκκύζετ’ ἀλεκτόρειον, ὡς νικηφόροι,
‘Αγκώσι πλευράς ἐγκροτοῦντες, δριοι,
‘Τψαυγενοῦντες ἐν μέσοις τοῖς ἀφροῖς.
‘Ἐνδες ὅλοντος πάντες ἐκρατήσατε.’
1930 Εἰ μὲν θέλοντος, τοῦ φθόνου! καὶ τοῦτοι μι
Στεράττε κομπάζοντες, ὡς ἀπομένου.
Εἰ δὲ οὐ θέλοντος, ἐντρέποντες τοῖς κακοῖς,
Χθὲς ἐνθρονισταὶ καὶ διώχται σῆμερον.
Ταῦτ’ ἐκφυγῶν, τι; στήσομαι σὺν ἄγγελοι;
1935 ‘Ἐμοῦ δ’, δπως ἔχει, τις οὐ βλέψει μον.
‘Αλλ’ οὐδὲ ὄντησι. Συσταλήσομαι θεῷ.

Nec quidquam vebementius omnino cogitent,
Mei amore et improbitatis odio.
Palpabam, laudabam, cum improbis conciliabam
1910 Sacram, extraneos, gregis duces,
Quidquid antiquum et quidquid recens ascitum,
Non ferens sibi patrem avelli,
Et ex episcopis eos qui valde perculti erant.
Multi enim, ubi sensere quid consilii caperetur,
1915 Velut ictum fulmineum fugientes abibant,
Auribus obstructis, manibusque complosis,
Ut nunquam oculis suis rem tamē spectarent,
Quemlibet alium in meam sedem enectum.
776 777 Finis sermonis : adsum mortuus spirans :
1920 Victus (rem miram!) corona redimitus,
Habens Deum et amicos Deo plenos.
Vice throni et inanis strepitus.
Exprobate, gaudete, exsulte, o sapientes,
In cantilenam vertite res meas adversas,
1925 In conventibus, in conviviis, in sacrariis,
Cantate, ut victores, gallorum in modum,
Cubitibus latera pulsantes, erecti,
Verticem tollentes in medio insipientium.
Unum volentem omnes vicistis ;
1930 Si quidem volentem, o invidia! hac me quoque laude
Spoliatis, gloriantes quasi ejectus fuerim :
Quod si nolentem, pudeat vos malorum,
Heri me in sede collocantes, hodie persecutores.
Hæc fugienti quid flet? stabo cum angelis.
1935 Meam autem, ut se habet, vitam nemo iudeat,
Sed nec juvabit. Contractus cum Deo versabor.

1940 Κειλους. Schol. ἡγεμόνας.
1941 Φίλους. Ita Coisl. Edit. φίλων.
1942 Πάλλεοθ'. Sic Coisl. Edit. καὶ πάλλεοθ'.
1945 Πότοις. Sic legimus cuius schol. et arbitra-
mūr Gregorium ad hæc psalmi LXXXI, 13, verba
alludere : In me psallebant qui bibebant r̄inum.
Edit πόνοις.
1946 Κοκκύζετ'. Sic Coisl. qui etiam habet ἀλε-

τόρειον pro ἀλεκτόριον, et περιχροτοῦντες προ-
τούντες.

1950 Εἰ μὲν θέλοντος, etc. Ita sere in dī
χιν, vers. 26. Ibid. τοῦ φθόνου! Subaudiens
δια τοῦ.

1951 Ακωσμέτον. Vat. ἀπωσμέτον.
1954 Ταῦτ’ ἐκφυγῶν, τι; Coisl. ταῦτ’ ιπ-
τε. Hæc autem effugiens, stabo cum angelis.

METRICA VERSIO.

Nec cogitare contumax quidquam, mei
Amore, et ira concitum adversus malos.
Foveo, vernoque laudibus, applaudo malis,
Ac præsidesque, et exteros, gregis et duces,
Veteresque solor, solor et simul advenas,
Ægre ferentes abstrahi patrem sibi :
Antistitesque, carpserat quos hinc dolor.
Plerique siquidem capta consilia ut statim
Sensere, fugiant illico, ictum ut fulminis,
Aurem obstruentes, atque ferentes manus,
Tam triste ne ipsi cernerent spectaculum,
Alium incidentem scilicet nostris thronis.
Vivum cadaver (finis hic verbis erit),
Adsum, atque mire virtus et Victor simul :
Deumque amicos et Deo charos habens

B Fastus inanis et throni celsi loco.
Jactate probra, et gaudio, o sci vii,
Nunc exsulte, canite res duras meas,
In canticis, sacrariis, inter dapes.
Ut laureati canite, gallorum in modum,
Cubitique pulsant latera, colla et turgida
Surrigite, mentis inter exsortes bonz.
Uno volente contigit palma omnibus :
Siquidem volente, quantum hic livor, quod
Dum me rejectum dicitis, rapitis mibi :
Sin at coacto, quin pudet vos criminis?
Heri locastis in throno, nunc pellitis.
Hinc porro fugiens, quidnam agam? Inter
Degam. Meam jam nemo vitam fesserit,
Ut nec juvabit. Colligam me uni Dco.

Γλώσσαι δέ μοι ρεῖτωσαν, ὡς αὔραι κεναι.
Καὶ τῶν κόρας μοι, πολλὰ μὲν δυσφημίας
Βληθέντι, πολλὰ δὲ ἔρχοις εὐφημίας.
1940 Ζητῶ τιν' οἰκεῖν ἐκ κακῶν ἐρημίαν,
Οὐ μοι τὸ θεῖον νῷ μδνῷ ζητούμενον,
Ἐλπίς τε κούφη τῶν ἄνω, γηροτρόφος.
Ἐκκλησίας δὲ τὶ δώσομεν; τὸ δάκρυον.
Εἰς τοῦτο γάρ με καὶ συνήγαγεν Θεός,
1945 Πολλαῖς ἐλίσσων τὴν ἐμὴν ζωὴν στροφαῖς.
Ἡ ποὶ προδῆσετ'; Εἰπέ μοι, Θεού Λόγε·
Εἰς τὴν δοσεῖστον εἴχομαι κατοικεῖν,
Ἐνθα Τριάς μου καὶ τὸ σύγκρατον σέλας,

A Ἱερὸς νῦν ἀμυδραῖς ταῖς σκιαῖς ὑψούμεθα.

B. Εἰς δαυτὸν καὶ περὶ ἐπισκόπων.

Ἴσως μὲν ἔχρην, ὡς κακούμενον φέρειν
Τεῖς τοῦ παθόντος ἐντολαῖς τυπούμενον,
Οὕτω παθόντα καρτερεῖν καὶ τὸν λόγον,
Ὄς, ἀν πλεισ ὥμεν ἡγωνισμένοι,
5 Καὶ μισθὸν ἐλπίζωμεν ἐντελέστερον.
Ὄν γάρ τέλειος μόχθος, ἐντελέστερος·
Ὄν δὲ οὐ τέλειος, καὶ τὸ ἄθλον ἐλλιπές.
Ὄς ἀν δὲ μὴ δδέσαιν οἱ κακοὶ κρατεῖν
Τὰ πάντα, μηδὲ ἡ λειός αὐτοῖς δὲρδμας,

Linguæ autem mihi, ut inanes auræ effluant.
Horum me satietas capit, sæpe convictis
Petitum, sæpe eximiis præconiis.
1940 Quæro aliquam ab improbis solitudinem incolere.
Ubi mihi Deus mente sola inquisitus,
Spesque dulcis cœlestium, senectutis nutrix.
Ecclesiis autem quid dabitur? Lacrymas.
Ad hoc enim me rededit Deus,
1945 Vitam meam permultis involvens vicissitudinibus.
Quoniam autem perveniet? Dic mihi, Dei Verbum.
Pecor ut in inconcussam illam habitationem (perveniat),
Ubi Trias mea et unicum illud lumen,
Cujus obscuris umbris nunc exaltamur.

778-779 XII. De se ipso et de episcopis*.

Debebam fortasse, ut patienter, cum mihi fieret injuria, pertuli,
Illiū qui passus est, præceptis obsequens,
Ita, postquam facta est, etiam verba coercere,
Ut, perfectum certamen si sustinuero,
5 Mercedem etiam magis perfectam exspectem.
Est enim perfectior merces, quorum perfectus labor:
Quorum autem perfectus labor non est, præmium etiam imperfectum.
Sed ne videantur mali superare omnia,
Ac ne levis sit iis et expeditus cursus,

* Scriptum an. 381. — Alias Toll. 1, pag. 4.

1948 Σύγχρατον. Schol. συμφυλές, διμόχρατον.
1949 Ἀμυδραῖς. Ita legimus, ut habetur in marg.
Idit. ἀμυδράς.

XII. ARGUMENTUM. Poema istud videtur esse appendix et continuatio præcedentis, quod de vita sua inscripsit Gregorius, ita ut unum veluti opus censeri possit, imo debeat. Nihil in isto legitur, neque de Egyptis, neque de iis quæ Constantiopolis in concilio gesta fuerant; nihil de imperatore, nihil de iis tæ gesserit. Nimurum hæc fusa narrata fuerant priori carmine De vita sua. Eu projecto non omisset, si injuriis adhuc recentibus, calamum sumpsistet, et ab hoc poemate initium doloris enarrandi fasset. Unum deerat præcedenti; nempe nec malorum et ipsi evenerant, causam, nec quæ huic vizio ad benda erant remedia, prosecutus fuerat; id quidem sequitur in præsenti. Utrumque opus scriptum paulo

post redditum. Sunt quibas in isto carmine videatur nimis acer Gregorius, et ultra legem tendere opus. Hos inter Tollius. Vide infra, not. in vers. 1.

4 Ἱερὸς μὲν ἔχρην. Verum hoc, inquit Tollius; estque in hisce vir sanctissimus aliquid humani passus: optimi quidem consilii atque voluntatis, sed inferendis injuriis aliquanto, quam oportebat, mollior, minusque a conviciis et acerbitate, quæ Christianum dedecet, temperans. Sed hæc ejus imbecillitas cæteris ipsis præstantissimis donanda virtutibus est ac meritis; cogitandumque nimis quam difficile esse, cum homo natus sis, hominem exuere. Ita Tollius, sed vide tom. I, Præfat., ubi retunditur nimia Tollii in sanctum doctorem acerbitas.

7 Ἐλιξές. Designat Gregorius mercedem mancam, quæ de Purgatorio potest intelligi.

METRICA VERSIO.

linguae inane jain fluant, auræ velut.
rum satur sum, sæpe, nunc gravibus probris
fectus ipse, maximis nunc laudibus.
ca sola quæro, pervia haud quæ sint mallis,
i mente sola sedulus quæram Deum,
Icisque cœli spes meos canos alet.
clesias at quid dabo? Fletus dabo.
e namique rector cœlitum me compulit,
m vicibus ævum plurimis versat meum.
od. Christe, quæso, pande, ubi mihi desinet?
te ad ruinæ nesciam, ut spero, domum:
i mea, luce fulgurans una, est Trias,

B Exigua cujus umbra nos effert modo.

XIII. DE SEIPSO ET ADVERSUS EPISCOPOS.

(A. B. Caillau interprete.)

Fortasse, passi dira jussis obsequens,
Ut prava patiens pertuli mundi mala,
Sic et tenere verba passus debui,
Fidelis ut perfecta bella sustinens,
Perfectius queam referre præmium.
Perfecta merces, quando perfectus labor:
Si desit ai labor, deest et præmium.
Sed vincere malos cuncta ne credas male,
Nec cursus his sit expeditus et levis,

10 Ἀντιστατοῦντος οὐδενὸς, τὸ μὴν πέρας
Τούτων παρῆσαν τῷ τελευταὶ πυρὶ,
Οἱ πάντες ἐλέγχει καὶ καθαίρει σὺν δίκῃ,
Καν λανθάνωμεν ἐνθάδε πλοκαῖς τιστι.
Λύτρες δὲ μικρῷ τοὺς ἔμοὺς λόγῳ πλήξω
15 Φονεῖς· φονεῖς γάρ οἱ κρίνοντες ἕκτοπα,
Ψυχῶν ἀθώων ἐκχέοντες αἰματα,
Πάντων, δυσὶ ἐπλαττον, οὓς φύκονόμουν.
Ἐρῶ δ' ἀλέξω, μηδὲν εὐλαβούμενος
Τὸ λοιδορεῖσθαι, πρᾶγμα ἀπηγορευμένον
20 Πάτει μὲν, ἐμοὶ δὲ καὶ πλέον μισούμενον.
Οὐ γάρ ὄνοματὶ τοὺς λόγους ποιήσομαι,

Α Τῷ μὴ δοκεῖν ἐλέγχειν, & χρύπτειν γρόν.
‘Αλλ’ οὐδὲ πάντων ἡ τις μεμνήσκω,
Μή μοι τοσοῦτον ἐκδρομῆσεις στόμα.
25 Πολλοὺς γάρ οἶδα καὶ λόγον τοῦ χρείσπον.
‘Αλλ’ ὅστις ἐν κακοῖς τε, καὶ κακῶν πέρα,
Αὔτος κρατεῖσθω, καὶ δαμαζέσθω τὰ νῦν.
Τεμεὶ τὸ χείρον ἡ μάχαιρα τοῦ λόγου.
Τί τοῦτο; δεῖξες· δὲν μάχῃ πρὸς τὸν Λύτρο.
30 Αὐτοῦ προσδηλώς ἐκφαντῆσε κατῆγορος.
Τὸ δὲ οὖν ἐμὸν τοιοῦτο· βαλλέσθαι μὲν;
Πόρρωθέν εἰμι τοῖς λίθοις ἥρμασμένος.
Θάψει λέοντι. Πάρδαλις τῶν ἡμέρων.

10 Nemine resistente, finem quidem
Irrorum dimittam extremo igni,
Qui cuncta explorat et juste expurgat,
Etiamsi hic lateamus quibusdam integumentis.
Ipse vero leni sermone meos feriam
15 Homicidas : homicidæ enim sunt qui perversa reddunt judicia,
Animarum innocentium effundentes sanguinem,
Omnium certe, quoscunque formiavi, quos rexi.
Dicam autem, quæ dicturus sum, haud metuens ne
In convicia dilabar, rem omnibus quidem
20 Prohibitam, mihi vero etiam maxime invisam.
Non enim nominibus appellandis sermones instituam,
Ne in lucem videar proferre, quæ par est abscondere.
Sed nec mea oratione omnes æque complectar,
Ne mihi adeo lingua evagetur.
25 Novi enim multos de quibus vel optima debent prædicari.
Sed si quis est inter malos, aut supra malos,
Ipse tunc arripiatur et dominetur;
Secabit quod deterius est, gladius sermonis :
Et quid hoc? ostendes : si meam orationem oppugnes,
30 Tui ipsius manifestus apparebis accusator.

780-781 Sic igitur res meæ : seriat me qui volet :
Janpridem lapidibus aptus et habilis sum.
Leoni fide. Pardalis animal manusuetum.

11 Τελευταὶ πυρὸς. Sic carm. præc. vers. 1670 :
Δότω τὸ χρίνεν τῷ τελευταὶ πυρὶ. Item dijudicandum reliquat extremo igni. Ignem illum indicat, de quo Apost. I Cor. iii, 13: Verum perfecti Christiani est deprecari potius, quam imprecari supplicia et passus. Ita Tollus, qui genuinum auctoris nostri sensuum non videtur asseditus. Verba quippe sancti Gregorii id unum significant se ab illo iudicio contra suos adversarios proferendo abstinere. Quantum vero ab omni imprecatione alienus fuerit vir piissimus, liquet satis ex his quæ leguntur infra, carm. xi, ab ipso edito, nunc lxxxi hiujus sect., vers. 3 et 4 :

Εἰ δὲ οὐ δικαίως, πρωτόδεχοι δύως Θεός·
Οὐδὲν γάρ ὑμῶν οὐδὲν ὡς καθέξομαι.

Sin autem iniuste, accipias tamen Deus,
Nihil enim contra nos vel sic imprecabor.

13 Κἀρ. Ita Coisl. Edit. ἀν. Ibid. πικραῖς τιστι.
Dolis quibus ipsum irreliverant. Vide carmine præcedenti, vers. 1862, etc.

15 Φορεῖς. Ita fere Optatus Milevitanus, lib. ii :
Vos vivum facitis homicidium. Latro jugulans dat
de morte compedium.

17 Οσους έχλαττο. Sic legendū
Edit. Ιπλάττον. Μόx οὓς φύκονόμουν. Οὐδὲν
18 Μηδέτ. Mallet Tollus μηδέτοις
vertiique : Neminem vero, in hū que εἰ
cabo, teritus ne quemquam calumniari ταῦτα
enim quemquam nomine designabo. Alter
De vita sua non impigre et peracerte
inverecunde Tollus, et ita designauit ταῦτα
stringi, ut nominasse opus non fuerit. Ηλία
τοιν. I, præsat. pag. xvii et seqq.

24 Ξεδρομήστερος. Coisl. εὐδρομήστερος

28 Τεμεὶ. Ita fere Hieronymus ad Bonis
poesi καναν secare sententem : timeat qui
est.

29 Τὸ τοῦτο. Tollus mallet, σὺν τοῖς
ξεῖς. Idem Hieronymus Gregorii dis-
gistro sui sententiam itinatus, ad Nepotium
benus : Quando sine nomine contra illa ταῦτα
trascribitur, accusator sui est.

30 Αὐτοῦ. Coisl. σαυτοῦ.

33 Λέοτι. Ita Coisl. Edit. λέοντα.

METRICA VERSIO.

Dum nullus obstet, exitum illorum quidem
Ignis reservabo ultimis ardoribus,
Qui cuncta rimat, purgat æquus et omnia,
Possimus umbra hic contegi quadam licet.
At ipse seriant lenitor, qui me necant,
Necant enim omnes improbe qui iudicant,
Ausi innocentium sanguinem profundere,
Quos nempe nostra fixit et rexit manus.
Loquar loquenda, nec timebo ne caddam
In probra, factum quod nefas est omnibus,
Sed quo videtur uil iniquus habibi.
Nec jam malignus ipea dicam nomina,

B Ne prava pandam, condenda quæ sunt
Imo neque cunctos voce carpam livida,
Ne nostra nimium lingua discurrat νιζεῖ
Namque scio multos optimis dignos nota
Sed qui malos est inter aut supra μηδέτοις
Ile rapiatur et jugo subdet caput;
Verbi secabit enīs id quod pejus est.
Quid hoc? Aperies; si meum oppugnes
Clare apparebis ipse te pandens reum.
Sic res meæ; me seriat omnis qui ταῦτα
Pridem petrarum ferre perdidici plaga
Fidas leoni; pardalis μηδέτοις fera.

πτις τάχ' ἀν σε καὶ φύγοις δεδοκότα.
 Ἐν ἔκτρέπου μοι, τοὺς κακοὺς ἐπισκόπους,
 δὲν φοβηθεὶς τοῦ θρόνου τὴν ἀξίαν.
 πτων τὸ ὑψος, οὐχὶ πάντων δ' ἡ χάρις.
 κώδιον πάρελθε, τὸν λύκον βλέπε.
 τοῖς λόγοις με πειθε, τοῖς δὲ πράγμασι.
 Μισῶ διδάγμαθ', οἵς ἐναντίος βίος.
 χρώματ' αἰώνων τοῦ τάφου, βθελύτεωμαι
 ἔνδον δδῆμην τῶν σεσπότων μελῶν.
 ; ταῦτα; καὶ τί ταῦτα; πᾶς λόγος δεῖ
 ἐν ἀμείνους, οὐχὶ καὶ νῦν εὐστομεῖς;
 Αλγούντος ἐστιν, ἐξερεύγεσθαι πάθος
 , φλοις, γονεύσι, γείσοι, ἔνοις,
 ' οὖν, χρόνῳ τε καὶ βίῳ τοῖς θυτερον.

A Μιχρὸν δ' ἀνοίσω τὸν λόγον πορρωτέρῳ.
 Μηδεὶς ποτ' εἴπῃ τοῖς πονοῦσι τὶ πλέον
 50 Ἐντεῦθεν εἶναι. Παίζει, δες φρονεῖ τάδε.
 "Απαντ' ἐν νυκτὶ καὶ ζόφῳ πορεύεται.
 Τοὺς μὲν πυροὶ γάρ, τοὺς δ' ἐπιζοφοὶ Θεδς,
 "Εως τὸ πῦρ ἄπαντα φωτίζοι τάδε.
 "Άλλος μὲν ἔξηντλησε μοχθηρὸν βίον,
 55 Στένων, ἀūπνῶν, δάκρυσιν τήκων μέλη,
 Χαμενίᾳ τε καὶ τροφῇ στενούμενος,
 Καὶ νοῦ μερίμναις, ἐν θεοπνεύστοις Γραφαῖς,
 Νάστιξι! θ' αὐτὸν ταῖς ἔσω ξαίνων ἀει.
 Τί μοι παρεῖται; μὴ δέον τί τε ἔδρασα;
 60 "Άλλος τὰ τερπνὰ τῶν νέων ἔδρεψα,
 "Ἐπαιξεν, ἥδε, γαστρὸς ἐπλησσεν νόσον,

Aspis exterritum te forsitan etiam fugiet.
 35 Unum mihi caveto, malos episcopos,
 Nihil reveritus solii dignitatem.
 Omnium superior locus, at non omnium gratia.
 Pellem præteri, lupum inspice.
 Ne me verbis suadeas, sed factis.
 40 Odi doctrinas quibus vita est contraria.
 Colores laudans sepulcri, abominor
 Interiore odorem putrefactorum membrorum.
 Quomodo hæc? quid sibi volunt? quomodo qui optima quæque
 Semper eloqueris, non etiam nunc benedicis?
 45 Dolentis est dolorem suum effundere
 Deo, amicis, parentibus, vicinis, hospitibus,
 Sin minus, salem temporis et sæculi que deinceps erunt.
 Paulo autem altius repetam sermonem.
 Nemo prorsus dicat eos, qui laborant, fructum in hac vita
 50 Percipere. Ludificatur quisquis hoc sentit.
 Onnia in nocte et tenebris versantur.
 Alios enim igne probat, alios in caligine collocat Deus,
 Donec ignis hæc omnia collustret.
 Alius quidem laboriosam exantlavit vitam,
 55 Geinens, expers somni, lacrymis tabefaciens membra,
 Illumique cubans, et arcto utens cibo,
 Mente sollicitus in divinis Scripturis scrutandis,
 Seque ipsum interioribus flagellis semper alterens.
 Quid prætermisi, aut quid feci quod non deceat?
 60 Alius juventutis oblectamenta carpsit,
 Lusit, cantavit, ventris implevit morbum,

Πὸ καθιοτ. Sic carm. seq. vers. 162 :
 οἱ ἑστίν Εκαστος, δι; λύκον ἀμφικαλύπτων.
 ; quisque est, ovis lupum cooperiens.
 ή χρώματ'. Sic Matth. xxiii, 27.
 Ιαγουντός δοτει. Ita carm. seq. vers. 26 :
 ταχον δλγέος ἐστι καὶ ἡσπι μύθον ἐντοπειν.
 ris medicina est vel aeri verba facere.
 οῖς θυτεροπ. Posteris, posteritati.
 ωτίοι. Ita Coisl. Edit. φωτίζει. Ignis scili-

cet ille Purgatorius, de quo supra vers. 41, δ πάντ' εἰλέγγετ. Sic et infra, vers. 380, πύρωσις, de examine iugis.

54 "Αλλος. Se ipsum innuit Gregorius. Quod attinet ad vitæ purioris austernitatem, prævivit ipse suis, non secus ac docuit. Vide carm. præc. vers. 1920, etc.

59 Τι τε. Ita Coisl. Edit. τι δ'.

60 "Αλλος. Vide carm. præc. vers. 214, etc.

METRICA VERSIO.

et aspis sepe territum tremens.
 caveto; non probos episcopos,
 acrati grande nil pendens throni.
 s apex, at omnibus non gratia;
 pellem, sed lupum caute inspice.
 tantum me, sed aciu suadeas;
 a nolo, vita queis non consonat.
 colores laudo, seI seditatem
 rret intus corporis jam putridi.
 modo? Quid hæc? Locutus optimus
 ue, quomodo profaris non bona.
 est suum dolorem sundere
 nitibus, proximis, parentibus,
 us, aut salem futuro tempori.

B Narranda repetam facta, nunc paulo altius.
 Non qui laborat, hic habere prænium
 Dicatur; ista fallitur qui cogitat.
 Versantur in nocte et tenebris omnia;
 Illos urit, illos dejicit in umbras Deus,
 Dum vindice ignis cuncta luce detegat.
 Hic in labore traxit improbos dies.
 Insomnis et gemens, fatigans sedulis
 Membra lacrymis, cubans humi, pastus cibo
 Paupere, sacratas usque rimans litteras,
 El se flagellis semper intus alterens.
 A me quid omissum? Quid egri non decens?
 Alter juventæ blanda carpsit gaudia;
 Cantavit et lusit; gulæ implevit febre,

Πάσαις ἐφῆκεν τὸντας, αἰσθήσεις
Κλεῖθ' οὐκ ἔθηκε, πῶλος ἦντας ἀπέρ.
Κάπειτα τὸν μὲν συμφορὰν κατέδραμον·
65 Οὐ συμφορὰ μὲν· οὐ γάρ ἀπετείσαι σοφῶν
Τῶνδ' ἐνάδεις οὐδὲν, ὡς δοκεῖ τοῖς πλειστοῖς
‘Γφ’ ὅν διεῖται καὶ τὸ φαίνεσθαι σοφόν.
‘Ο δ’ εὐδρομῶν διπάντα, καὶ τόδ’ εὐδρομεῖ,
Κράτιστος εἶναι τὴν ἀρετὴν νομίζεται.
70 Λόγου δὲ μάρτυς αὐτὸς, δε λέγει τάδε.
‘Ανω καθήμενόν με τῶν ὄρωμάνων,
Καὶ νῦν μόνοις μιγνύντα τοῖς νοούμένοις,
‘Ρίψαντα δέξαν, κτήσιν, ἐλπίδας, λόγους,
Τὸ μὴ τρυφᾶν ερυφῶντα, καὶ μάζῃ στενῇ
75 Βίον γλυκαίνονθ’, θερεως ἐλεύθερον,
(‘Η πάντα δεῖ σε προσδοκῶν, καὶ τὸς σούφως),

Α Παρ’ ἐλπίδας τις τῶν καλῶν ἀποσκάπει
‘Ἐχδημον ἤγαγε· δοτίς, οὐκ ἔχει λέγειν.
Εἰτ’ οὖν τὸ θεῖον Πνεῦμα, εἰθ’ ἀμεράδεις,
80 Ὡς ἂν δίκας τίσαιμι τῆς ἐπάρσεως;
Τὸ δ’ οὖν πρόδρόλον, σύλλογοι τε ποιμένων
Καὶ λαὸς ὀρθόδοξος, ἀλλ’ οὐπον πλεῖς,
‘Ἄρτι περδίς αὐγάς τὸν μικρὸν βλέπων
‘Ως διν τὶς Ἐλθοι τῷ λόγῳ παρθῆσία,
85 Μικρόν τ’ ἀναπνεύσωσι τῶν κύνηφ κακῶν,
Λάλων τε γλωσσῶν, καὶ πολυγλυπτοὺς τλάντη,
‘Γφ’ ὅν ἕκαμπον οὐκ ἔχοντες τι σκέπη,
Οἴδον τι τερπνὸν ἐν μέσων βάτων ρέον,
‘Η τις μέλαινα βάτη ἐν δώρῳ βέτραι,
90 Οὔτε μὲν οὖν ἐπῆλθον εὐεσθῆς ἔνος,
‘Ορκοίς τε καμφθεῖς, καὶ λιταῖς ποινιδαῖς,

Omnibus induxit voluptatibus, sensibus
Claustra non imposuit, pullus absque freno :
Hunc rursus calamitates aggressæ sunt,
65 Quanquam non calamitatis ; nam sapientes non tangit
Terrenum quidquam, ut multi opinantur,
Qui in causa sunt, cur qui sapiens est, esse non existimetur.
Ille prospero in omnibus utens cursu, hoc etiam consequitur
782-783 Ut virtute præstantissimus existimetur
70 Huius sermonis testis ipse est, qui hæc dicit.
Sedebam supra ea, quæ oculis videntur,
Mentemque his solis, quæ intelliguntur, miscebam ;
Projeceram gloriam, possessiones, spes, litteras ;
Deliciae erant deliciis carere; arcio pane
75 Vita dulcescebat; liber eram ab injuriis
(Nil certe est, quod non tibi exspectandum sit, etiamsi sapiens sis);
Cum me præter spem aliquis ab his avulsum bonis
Peregre duxit : quis ille sit, haud debo dicere.
Divinus Spiritus, an peccata mea,
80 Ut suscepti honoris pœnas darem?
Causa autem manifesta existit, conventus pastorum,
Et populus orthodoxus, sed nondum late diffusus,
Recens radios solis paululum intuitus. (His propositum
Fuit) ut aliqua doctrinæ libertas accederet,
85 Paululumque respirant a circumfusis malis,
Et a loquacibus linguis ac multiplici errore,
Sub quibus fatiscebant, nihil habentes præsidii,
Velut suavis aliqua in medio ruborum rosa,
Aut niger aliquis acinus in racemo needum maturo.
90 Sic igitur adveni religiosus hospes,
Obtestationibus permotus, variisque precibus,

67 ‘Γφ’ ὥρ διεῖται. Leuv. Qui perfectum sapien-
tem non ex opinione constituerunt.
70 Αὐτὸς. Ipsemet Gregorius.
71 ‘Αρω, etc. Vide infra carm. xix, vers. 41.
74 Τὸ μῆ. Tollius legendum putat τῷ μῆ.
77 Τίς. Basilium intelligit, qui eum Sasimorum
episcopum creaverat.
79 Εἰτ’ οὐρ. Ita carm. præced. vers. 395.

80 Ἐκάρσεως, elationis.
85 Κύκλῳ. Tollius legit κυκλῶν, et corr.
Arianorum et Apollinaristarum significari potest.
86 Adiutoris, etc. Vide carm. præced. in
et 601.
88 Οἰλρ τι. Suavissima et elegantissima or-
ratio, qua nescit Tollius, an delicatior rendi-
dari possit.

METRICA VERSIO.

Hæsit voluptati, atque pessulum, carens
Pullus capistris, sensibus non obdidit.
Hunc damna rursus obruere tristia,
Quæ damna non sunt; namque non tangit sophum
Terrenum quidquid, sentiunt ut plurimi,
Quibus sit ut sophus, sophus non audiat.
Ille bene currens semper, et in hoc optime
Currit, quod excellens videtur moribus.
Sermonis ipse testis, ista qui loquor.
Ponebar ipse res super visibiles,
Mentem supernis inserens negotiis.
Projeceram spes, gloriam, bona, litteras,
Gaudens carere gaudiis; levig cibus,
Nec vita tristis: liber a probris eram
(Nulla tibi non speranda, quanquam sis sophus);

B Me quando præter spem aliquis his privatus
Duxit peregre: quis sit ille? Non licet
Referre. Sauctus Spiritus, an error meus.
Ut dignitatis pœnam adeptus rediderem?
Haec certa; me impulere pastorum chori
Manusque plebis orthodoxæ rarior,
Solis recenter paululum intuens juhat:
Verbum ut sonare posset undique liberum,
Gravibus daretur a malis paulum quies,
Diffugeret error, lingua cessaret loqui;
Sub queis fatiscebant, juvante nemine,
Ut verna duris in rubis rosa, vel nigra
Adiuc acerbo bacca pendens a botro.
Sic ergo, sic vere hospes adveni pius,
Votis coactus, et preces multas sequens,

Ις ἀντιθηγαι τῶν λίαν καταφρόνων.
Ἐπεὶ δὲ ἐπῆλθον, Καππαδόσσαν γῆν λιπάν,
Ι πότεω; Ἑρεισμα τοῖς πᾶσιν δοκεῖ,
Οὐ λαὸν, οὐδὲν τῶν ἀναγκαίων ἐμοὶ¹
αὐτὸς ἔστιν ἄγρων πλάσματα, φευδεῖς λόγοι,
ἴνου καλύμματ' ἀστόχως εὐρημένα),
μᾶς; Ἑρεισμα τάπελοιτα βούλομαι.
μεῖς γάρ ἔστε μάρτυρες μόχθων ἐμῶν.
Ο Τι σκαύν, ή προσαντες, ή βλάβην φέρον,
εἶπον, ή ἐπράξα τοῦτ' ἔτος τρίτον;
ἡν ἐν γε τοῦτο, τῶν κακῶν ἐφεισάμην,
φῶν λιθασθεὶς εἰσέδον προσίμουν
καρτέρησα. Καὶ γὰρ εὐτεθέστερον
ἢ Παθόντα τὰ Χριστοῦ με οὕτω καὶ φέρειν.

Quibus reluctari hominum fuisse arrogantium.
Postquam autem adveni, terra Cappadocum relicta,
Quæ fidei propugnaculum omnibus videtur,
95 Non plebe, aut re quipiam cui obstrictus essem
(Sunt hæc inimicorum fragmenta et mendacia,
Iuvidia tectoria, imperite inventa),
Quid postea consecutum sit, scire ex vobis volo :
Vos enim testes laborum meorum
100 Quid sinistrum, aut durum, aut damnosum,
Dixi, aut feci toto hoc triennio?
Nisi unum illud quod improbis pepercisti,
A quibus lapidatus primo ingressu
Patienter tuli. Magis enim pium,
105 Patientem me ea, quæ Christus passus est, eodem animo perferre.
Vides, quæ Deo offerant pauperes.

784-785 Atque id quidem criminis, si libet, tribuatur.
Vermis est ossium, ut quidam dixit, acrior ad sentiendum
Animus. Atque id quidem rebus meis declaratum.
110 Corpus æreum mihi sollicitudinibus tabefactum
Jam ad terram vergit : aliud autem quod dem, non habeo,
Plura debens, quam ut offerendo ea quæ omnium sunt dissolvam.
Quidnam quis faciat debili amico conjunctus?
Sed redeundum est ad institutum ab initio sermonem.
115 Vocatus sum, firmavi plebem in medio luporum,
Sitementem gregem irrigavi sermonibus,
Fidem seminavi radices in Deo agentem,
Triadis lumen effudi iis, qui prius in tenebris jacebant.
Eram succus quidam lacteus, pharmacum

Kataφρόνων. Ita Coisl. Edit. κακοφρόνων.
Καππαδόσσαν γῆν. Id est Καππαδόκων, *Cap-*
cum terra.
Οὐ λαόν, οὐδέτερ. Coisl. οὐ λαδῶν οὐδέν. Ita
præced. vers. 524 et 529.
Ψευδεῖς λόγοι. Ibid. vers. 45.
Αστόχως. Imperite. Interpres εὐτόχως le-
videtur; vertit enim ingeniose : præferret Tol-
lefscilicet, quod scilicet calumnia niunis aperta
pta esset in re tam nota.
Σῆς μέρ. Leuv. *Vermem habet ossium,* in-
ille qui tristia patitur. Supra lib. 1, sect. 2,

carm. xxxii, vers. 191, sic habet : Νοῦς ἐμμέριμνος,
σῆς βιβρώσκων δοτέα. *Mens sollicita,* linea est corri-
dens ossa; et infra carm. xix, vers. 63 : 'Ιος δέ τε
ἀγδροί μέριμνα. *Est autem ærugo sollicitudo homini.*
115 *Κέκλημ.* Interpres legit χέκυη, et vertit
laboris. Vide infra carm. xv, vers. 13.
116 *Πολυγνήρανδρον.* Ita carm. præced. vers. 598.
117 *"Εσπειρα πλοτιτ.* Elegantissime similitudi-
nem hanc exsecutus est ibid., vers. 1261, etc.
118 *Τριάδ' ἐλαμψα.* *Hic Gregorii nostri consula-*
tus est, inquit mordax Tollius, et defensa adversus
Catalinam patria. Vide infra carm. xv, vers. 9, 10.

METRICA VERSIO.

s reluctari esset arrogantia.
arva veni Cappadociæ deserens,
ulcra fidei nunc videntur omnibus,
lebis agmen, vel necesse quidpiam
hostium fragmenta sunt mendacia,
s imperita vela persidi),
leinde factum fuerit, a vobis volo
e, laboris usque nostri testibus.
.riste, quæ sinistra, quid damnum ferens
vel egi hoc omne per triennium,
ud unum quod pepercisti non probis,
m eruentas primo ab ingressu petras
re novi? Hoc scilicet magis pium
paria perpessus, et pariter pati.

B Vides, egentes quanta præbeant Deo.
Vertatür illud, si videtur, criminis.
Mens quæ movetur, dixit unus, acrius,
Est vermis ossium ; hoc patet rebus meis.
Mi corpus æreum dolore perditum
Jam vergit ad terram. Nihil quod dem, est super,
Heu! plura debens, cuncta profundam licet.
Quid aget connexus debili comiti comes?
Sermonis at cœpti prius repetam caput.
Plebem vocatus a veris texi lupis,
Verbo irrigavi fervidam gregis sitim,
Sevi piam quæ crescit in Deo fidem ;
Sitis in umbra Triadis effudi jubar,
In lacte succus quidam erau, atque pharmacum

120 Πειθοῦς βίᾳ· καὶ τοὺς μὲν ἡδη δεσμῖους,
Τοὺς δὲ ἔγγυς εἰχον, οἱ δὲ ἐμελλον αὐτέκα.
Πίστιν δὲ θυμὸς ἐκλίθη, τὸ πρὶν ζέων,
Καὶ φίλτερον ἥδη τῷ λόγῳ συνεκράθη·
Ἐλπῖς δὲ παντὸς, καὶ βοτὴ τις μετρία.
125 Ρώμης τόδ' οἶδεν διστο τῆς εὐδαίμονος,
Καὶ τῆς μάλιστά φημι τὸ πρῶτον γένος,
Οὐ μέντοι τούτοις καὶ λόγου τυχόν τινος.
Πιστὸς οἰς πίλεον, καὶ μικρὸν εὐκλείας ἔχειν,
Ἡ πρῶτη ἐν ἀλλοις τιμέσι παντὸς φέρειν·
130 Καὶ γάρ τοσούτον εἰσι πάντων χρείσσονες!
Οὐτοὶ με καὶ παρόντα εἰχον ἐν λόγῳ,
Καὶ νῦν ἀπόντος εἰτιώνται τοὺς κακούς.

Α Ἑλέον γάρ οὐδὲν εἰχον, η τοῦτο, δρᾶσαι,
Οὐδέ τούτος γίγνεται οὐδέν. Ω πόλις, πόλις,
135 Ἰν' ἐκδοήσω καὶ τι καὶ τραγῳδικόν.
'Ἄλλοι οἱ καλοὶ τε κατηγαθοῦ συμποιμεῖς
Φθόνω φαγέντες (ἴστε τοὺς Θρασωνίδας·
Οὐ γάρ φέρει παιδευστὴς ἡ ἀγροτικα),
Καὶ τὴν ἐμὴν λαβόντες ἔχοντον πόνων
140 Ἀρρώστιαν συνεργόν, ἣν αἰδεῖσθ' οἵτι
Τοὺς καὶ τι μικρὸν τῷ θεῷ κεκμηχάτες,
Τό τε θρόνου τοσούτου μῆτεργειν χράτος,
Κόσμον φαγέντος ἐν μάχῃς μετειχιμένοι.
Ταῦτη οὖν λαβόντες σὺν φονῇ τοῦ δαίμονος
145 Προύπεμψαν ἐνθεν ἀσμένως οἱ φίλατοι,

120 Suadet vehementia; atque alios jam constrinxerat,
Alii prope aderant, alii mox erant adfuturi.
Omnium autem animus flectebatur, qui prius aestuabat,
Jamque amore sibi doctrina conciliaverat:
Spes autem totius affluebat ex modica propensione.
125 Novit id Roma civitas beata,
Ac si præsertim qui principatum in ea tenent,
Qui me fortasse aliquo in loco ac numero habebant.
Præstat autem apud eos vel paululum existimationis,
Quam alibi omnium rerum, quæ in honore sunt, primas consequi;
130 Adeo omnes longe superant!
Hi me et præsentem babebant in pretio;
Et nunc, quod absim, improbos causantur
Nihil enim amplius præstare poterant,
Nec ipse quidquam petebam. O civitas, civitas!
135 Ut aliquid etiam tragicē exclamē.
Sed præclarū ac probi collegæ mei,
Invidia rupti (nōstis Thrasonidas,
Non enim fert doctrinam agrestis indeoles),
Atque adjutricem capientes infirmitatem meam,
140 Quam quidem, ut laborum meorum fructum revereri debebant,
Qui pro Deo vel paulum laborassent;
Tum etiam illud causantes, quod tantæ sedis potestatem
786-787 In amoribus, disciso inter decertantes orbe, non haberem.
Hæc igitur arripientes, accedente etiam dæmonis præsidio,
145 Illinc me latè animo amicissimi homines abiugerunt,

120 Πειθοῦς βίᾳ. Vi persuasionis. Sic edit., et est
vera lectio. Coisl. πειθοῦς βίατας, sed male, cum
deficiat metrum, quanquam in carm. præced. vers.
1206, legatur πειθοῦς βίατας. Benedictini prave admi-
serant Coislinianam versionem, quam correximus.
Capitula.

124 Ἐλπὶς δὲ πατρός. Idem de toto populo lice-
bat sperare, qui paululum in Gregoriū propendebat.
125 Ρώμης. Carm. præced. vers. 15 et 16 sic ait :

'Ρώμην νεουργής, εὐγενῶν διλλῶν δός,
Κωνσταντίου τολμή τε, καὶ στήλη χράτους.

Roma nova, nobilium aliorum sedes,
Urbs Constantini, et imperii columna.

126 Τὸ πρῶτον γέρον. Theodosium patat Tollius
hic innui imperatorem, a quo se honorifice exce-

pluit traciatumque refert Theologus, carm. præ-
ced., vers. 1305, etc.

134 Οἱ πόλις. Ita Sophoc. in OEdip. Col., ὦ γά-
μοι, γάμοι. Exclamations istius modi tragicis sunt
lamiliares.

135 Θρασωνίδας. Arrogantes, temerarios.

142 Στέργεται χράτος. Quod tantæ sedis dignita-
tem non amarem. Gregorius enim sic allocutus fue-
rat episcopos. carm. præc., vers. 1671 : Ήττον δὲ
συγχωρίσατε ἄδρονον ξένον, nobis autem concedile ex-
peritem throni vitam, quibus verbis significavit se
malle vitam privatam agere, quam sedem Constanti-
nopolitanam occupare: hinc eum e sede sua ex-
pellere cupientes causabantur eum, fracto corpore,
tanto oneri ferendo imparem esse, atque etiam eo
liberari cupere.

144 Εἰν φονῇ τοῦ δαίμονος. Male interpres, cu-
fante Numinis.

METRICA VERSIO.

Viva suada. Jamque quosdam strinxerat;
Illi proprius aderant, adfuturi illi cito.
Cedebat omnium, prius mens exæstuans;
Jamque sibi amoreno verba conciliaverant;
Spes totius erat, vel levis propensio
Hoc Roma cognovit, beata civitas,
Eiusque, dico, maxime primum genus,
Quod forte me nonnullo habebat in loco,
Laudis ubi parvum præstat assequi gradum,
Quam primo apud alios honore perfui;
Tanto bi priores cæteris sunt judices!
Hi me colebant, quando præsens adsui,
Et nunc, quod absim, criminis vertunt malis.

B Nil amplius enim præter hoc poterant dare,
Nil et petebam. O civitas, o civitas!
Ut ipse quidquam more tragico disseram.
Sed incliti probique collegæ mei,
Livore rupti (nōstis et Thrasonidas,
Doctrinam enim non fert agrestis indeoles),
Mæcoque suffulti, laborum filio,
Languore, quem decebat ab istis colli,
Qui pro Deo vel pauca fecissent, viris;
Illudque causantes potestas quod throni
Non mihi placeret, orbe rupto ad prælium;
Hæc ergo sumentes, juvante dæmonicæ,
Hinc me libenter expulerunt optimi,

Μετέπειταν έχον τόν νεώς βαρουμένης
Τίλφαντες. Ἡν γάρ φόρτος εύφρονων κακοῖς.
Ἐπειτ' ἀρουσὶ χείρας, ὡς ἀγνοί, Θεῷ,
Καὶ δῶρα πέμψουσ' ἐκ φρενὸς καθάρσια,
150 Καὶ λαὸν ἀγνίσσουσι μυστικοῖς λόγοις,
Οἱ κάμψις ἐπεμψαν ἔνθεν ἐκ πανηρίας,
Οὐ σφέδρος ἀκοντά. Καὶ γάρ ἦν αἰσχος μέγα,
Τούτων τιν' εἶναι τῶν καπήλων πίστεως.
Ὄν οἱ μὲν ὄντες ἔχοντοι φορογράφων,
155 Οὐδὲν φρονοῦντες τοῦ παρεγγράφειν πλέον,
Οἱ δὲ ἐκ τραπέζης, τῶν τ' ἐκεῖον ἀγαλμάτων,
Οἱ δὲ ἀράτρων. ἥλιψι κεκαυμένοι,
Οἱ δὲ ἐκ δικέλλης καὶ σμιγύης πανημέρου·
Αλλοι δὲ κώπην, ἢ στρατὸν λειοιπότες,

Veluti onus quoddam ex gravata nave projicientes.
Eram enim improbis oneri recta sentiens.
Postea manus attollent Deo, ut puri ac sancti,
Et dona pie offerent expiatoria,
150 Populumque verbis mysticis sanctificabunt,
Qui me illinc demiserunt improbe,
Non valde invitum. Erat enim magnum dedecus
Inter hos numerari fidei caupones.
Horum alii nepotes eorum, qui scribæ erant tributorum,
155 Nihil magis studio habentes, quam ut falsa in rationes referrent;
Alii a mensa et a statuis, quæ illuc sunt, venerant,
Alii ab aratis, perusti sole,
Alii a ligone vel bidente nunquam feriante;
Alii remis aut exercitu relicti,
160 Sentinam redolentes, aut sœdum cicatricibus corpus habent;
Adeo insolentes ut populi gubernatoribus, aut militum ducibus
Nunquam videantur uila in re concessuri;
Alii ab artium igne tractantium fuligine
Nondum plene abluti carne,
165 Verberones et pistrinis digni,
Qui antequam pretium dominis suis persolverint,
Si quam reperiant laborum requiem,
Statim lasciviant, et ex plebe aliquos
Subripientes, aut suadentes, aut tyrannide prementes,
170 Sursus currunt, ut crabrones in cœlum,
Axem vertentes non jam luteum,
Nec capite, ut antea, in terram demisso,
Videntur sibi etiam cœlestium imperium tenere,

149 Καὶ δῶρα. Id est, oblationes facient, et preces
d Deum pro salute populi.

151 Ἐξ πονηρίας. Improbæ. Interpres minus
xete, procul ut esse a malitia.

153 Κακῆιλοι πλευραῖς. Quippe qui auro a Ma-
mio corrupti fuerant, quosque carin. præc., vers.
156, Χριστεμπόρους appellat.

155 Τοῦ πονηράρχεων. Id est, plus quam opor-
t, in libros rationum inferre, vel quod ad sumi-
um vecstigialis impositi, vel quod ad nomina ho-
num qui descriptione tributorum non conline-
ntur.

157 Οἱ δὲ ἀράτρων. Ita carm. seq., vers. 100, etc.

Α 160 Ἀντλον πνέοντες, ἢ τὸ σῶμ' ἔστιγμάνοι,
Λαοῦ κυβερνήτας τε, καὶ στρατηλάται
Περήνας οὐκ εἴζουσι καὶ μικρόν ποτε·
"Αλλοι δὲ τεχνῶν ἐμπύρων τὴν ἀσβόλην
Ούπω τελείως σαρκὸς ἐκνειμμένοι
165 Μαστιγίαι τε, καὶ μιλώνων ἁξιοι,
Πρὶν καὶ τὸ τίμημ' εἰσενεγκεῖν δεσπότας,
Μικράν τιν' ἀν εὑρωσι παῦλαν τῶν πόνων,
"Ἐπειθ' ὑπερμαχῶσι, καὶ δῆμου τινὰς
Κλέφαντες, ἢ πεισαντες, ἢ τυραννικῶς,
170 Ἀνω τρέχουσι, κάνθαροι πρὸς οὐρανὸν,
Πόλον στρέφοντες, οὐ τὸν ἐκ κόπρων ἔτι,
Οὐδὲ ἐξόπισθεν, ὡς τὸ πρὸν, νενευκότες,
Αὐτῶν δὲ ἔχειν δοκοῦντες τῶν ἀνω κράτος,

160 Τὸ σῶμ' ἔστιγμάτοι. Dei Martis hi stigma-
tæ fuere, quibus corpus plurimis cicatricibus in
bellis ac præliis, veluti notis, compunctum. TOLL.

162 Περήνας. Sic Coisl. Edit. περήν'. Mox ε-
ίσουσι, quod metri causa positum videtur, sed male.
In mss. prima manu scriptum videtur εἴσοντες. —
Forte legerunt Benedictini κυβερνήτας... στρατηλά-
τας, quod tamen non innuerunt in notis. CA LLAU.

170 Καρθαροί πρὸς οὐραρό. Nota fabula est
scarabæi in Jovis sinum volantis, unde excussa
post aquilæ ova. Vide Erasm. Chil. tertiae centu-
ria vii.

METRICA VERSIO.

ex gravata nave jactantes onus :
m pondus improbis eram bene sentiens.
postea, ut puri, Deo tollent manus,
dona ritu lustrico offerent pia,
bemque verbis consecrabunt mysticis,
me nefasti hinc expulerunt exsulem,
prorsus invitum. Nihil enim turpius,
um fidei iniquo adesse cauponum choro.
um hi nepotes qui tributa colligunt,
prius habentes, falsa quam describere;
a figuris atque mensa venerant;
jam ex aratis, solis exusti face,
jam a ligone vel bidente non pigro ;
t qui relictis navibus vel præliis,

B Sentinam olent, aut menibra foede saucii,
Nulli videntur militum aut plebis duci
Cedere parati ob mentis insolentiam ;
Ab ignearum illi artium fuligine,
Non sœda prorsus membra sordibus abluti,
Ceu verberones, atque pistrinis pares,
Qui debito nondum, ut decet, dominis dato,
Si quid labori forte detur otium,
Lasciviant, vulgique captantes viros
Dolo, suasione, vel tyrannide,
Sursum volant, petuntque crabrones polum,
Non jam rotantes ex luto amplius globum,
Nec ad solum demissi, ut antea, caput,
Tenere cœli principatum judicant,

'Αριστερά λαλοῦντες, οὐδὲ τοὺς πέδας
 175 Αὐτῶν ἀριθμαὶ εἰδότες, ἢ τὰς χέρας,
 'Ἄλλ' οὐ κάκιστα ταῦτα, οὐδὲ ἐπισκοπῆς,
 'Ω λόγτος; μή τοσοῦτον ἀρχαίως φρονεῖν,
 'Ως τηλικοῦτο πρᾶγμα τιμδοῖς κακῶς,
 Μῆδ' εἰ λιαν μοι τὸ χθαναλὸν σπουδάζεται·
 180 Οὐ γάρ κάκιστον ἡ ἐπισκοπή. Κράνων
 Πάντως τιν' εἶναι τῶν δ' ἀρίστων, ἐκλέγω
 Τὸν πρώτον· εἰ δ' οὖν, ἀλλὰ μή τὸν Ἰσχατὸν.
 Εἰπερ νομίζεσθαι τι δεῖ μου τὸν λόγον,
 Καὶ νῦν μάλιστα ἐν ζάλῃ γλωσσαλγίας.
 185 Καὶ τῶν μεγίστων ἀστέρων, καὶ συλλόγων,
 'Ον καὶ μενόντων ἀσφαλῶς, κέρδος πλέον,
 Καὶ μή μενόντων, ἡ βλάβη πληρεστέρα·
 'Ον δὴ χάριν σοι τοὺς καλοὺς ἐκλεκτούς.

Α Μόλις γάρ διὰ τις τῶν μέσων οὕτω τύχη,
 190 Εἰ σφρόβ' ἀγωνίζοιτο, τοὺς καλοὺς κρατεῖν.
 Οὕτω γινώσκειν, γνώμονος ἀκευδεστάτου.
 'Άλλ' οἱ τελῶναι, χ' ἀλιεῖς, ἔξουσι μοι
 Εὔαγγελισταί, καὶ πάντες ἐν λόγῳ,
 Κόσμον σαργηνεύσαντες εύτελεῖ λόγῳ,
 195 Καὶ τοὺς σοροὺς λαβόντες εἰσον δικτύων,
 'Ως δὲ τὸ θαῦμα μετένομον ἢ τὸ τοῦ λόγου.
 Καὶ γάρ πρόχειρον τούτο τοὺς πολλοὺς λόγους,
 Πρὸς οὓς βραχύς μοι καὶ σαρής ἀγαν λόγος.
 Δός μοι τὸ πιστὸν τῶν ἀποστόλων ἄνδρα,
 200 "Ἄχαλκον εἶναι, πῆγαν οὐκ ἐξημένον,
 'Αραδὸν, ἥμιγχυμον, ὡς δ' ἀσάνθαν,
 'Εφήμερον, πλουτοῦντα ἐλπίδας μόνας,
 Μῆδ' εὐπροσήγορόν τιν' εἰς δόξαν λόγων,

Inepta effuentes, ac ne suos quidem
 175. Pedes aut manus numerare docti.
 Annon haec deterrima sunt, episcopatu indigna,
 O bone? Non ita antiqui homines simus,
 Ut male de re tanti momenti judicemus,
 Etsi valde mihi arridet id quod humile est :
 180 Nun enim pessima res episcopatus. Sed cum oporteat
783-789 Omnino aliquem eligi inter optimos, eligo
 Primum; si minus, salem non ultimum.
 Si qua meæ sententia halbenda ratio,
 In hoc præsentim linguarum pruriens et zetu,
 185 Et maxinuarum civitatum et conventuum,
 Quibus in tuto manentibus, summa utilitas percipitur,
 Non manentibus gravissimum detrimentum,
 Hæc propter eligendi tibi sunt boni.
 Vix enim aliquis mediocrium obtinebit:
 190 Etiam si vehementer contendat, ut benos superet.
 Ita sentire judicis est a mendacio remotissimi.
 Sed occurrit mihi publicani et piscares,
 Evangelistæ, homines eruditione pauperes,
 Qui mundum simplici sermone irretierunt,
 195 Ac sapientes retibus suis exceperunt,
 Ut eo maius sit doctrinæ miraculum.
 Id enim dictu proclive permultis,
 Quos contra brevis mihi, et perspicua admodum responsio.
 Da mihi fidem unius apostoli,
 200 Da qui sine ære sit, nec per am suspensam habeat,
 Sine baculo, seminudus, utpote sine sandaliis
 In diem vivent, sola spe dives,
 Qui nec affabilitate laudem religioni queritet,

174 Οὐδὲ τοὺς κόδας. Elegans in homines in-
 doces adagium.

177 Ἀρχαῖως φρονεῖν. Ο! ἀρχαῖοι, veteres, sim-
 pliores : unde illud, homo antiqua rītute ei fide.

182 Τὸν πρώτον. Inter præstantissimos primas
 tenentem. Mox Ἰσχατὸν. Maxiuum hic tangit, inquit

Tollius, sibi improbe suffectum.

185 Τὸν μεγίστων dōtēwōr. Constantiopolis.
 Antiochiae : ubi tum temporis gravissima erant
 tentiones animorumque concertationes de sum-
 sore Meletii.

METRICA VERSIO.

Inepta proferentes, nec suos quidem
 Pedes periti computare vel manus.
 Non prava sunt hæc, bone vir, atque episcopis
 Indigna? Mens non tam senescat, ut malum
 De nobili hoc gradu feramus calculum,
 Valde licet humilis status placeat mihi.
 Non prava res est dignitas episcopi:
 Sed cum legere sit inter optimus opus,
 Primum eligo, vel ad minus non ultimum.
 Si nostra quidquam mens valet, nunc maxime
 Loquacitatis inter æstus garrulæ,
 Et civitatum cœtuomque grandium,
 Tute quibus manentibus, multum luci,
 Sed non inanentibus, grave illi incommodum,
 Minc semper a te seligantur integri

B Vix obtinebit ille qui mediocris est,
 Valde licet contendat, ut vincat bonus :
 Ille cogitare judicem verum notat.
 Mi sed aderunt opum auxiles vel piscum
 Evangelistæ, pauperesque spiritu,
 Cepere qui mundum loquela simplici,
 Sophosque retibus prehenderunt suis,
 Ut clarissi verbi inde sit miraculum.
 Hoc scilicet proclive dictu plurimis,
 Ad quos simul clara et brevis responsio.

Detur mihi, precor, fides apostoli;
 Detur vir ære pauper, absque pendula
 Pera, absque baculo, seminudus, utpote
 Sandaliis orbatus ; in diem trabat
 Vitam ; unica spe dives ; baud affabilis

Τοῦ μὴ δοκεῖν θωπείαν ισχύειν πλέον,
205 Μηδ ἀσχολεῖσθαι πρὸς λόγους ἀλλοτρίους.
Τούτων τις ἔστω, καὶ τὰ πάντα δέξομαι,
Ἄρθρογον, αἰσχρὸν, δυσγενῆ, βοηλάτην.
Οὐ γάρ τρόπος κάλυμμα τῆς μοχθηρίας.
Τούτων τις εἰλης, χ' ἀλιεύοις βατράχους,
210 Ἐπειτα δώσομέν σε ἀγγέλων χοροῖς.
Ἐν ὅν τι δός μοι· μὴ καθήρης δαιμόνων;
Μή λεπρὸν ἔξελοις, μὴ νεκρὸν τάφου;
Μελῶν τε πῆγιν μὴ λάδοι παρειμένος;
Θες τῷ κάμνοντι χείρα, καὶ στήτω νόσος.
215 Οὕτω με πείσεις τοῦ λόγου καταφρονεῖν.
Εἰ δὲ ὃν διονὶς σοι τοῦ ἐνδεικνυειμένου,

Α Ἐπαινετοῦ τε, καὶ κατηγορουμένου,
Τὸ μὲν λογίζῃ, τὸ δὲ παρατέχεις ἐκάν,
Κλέπτεις κακούργως τὴν δημόσιων σφόδρα.
220 Ματθαῖος ἡν τελώνης, ἀλλὰ τίμιος,
Οὐχ ὡς τελώνης, ὡς δὲ Πλνεύματος γέμων.
Πέτρος μαθητῶν δικρος, ἀλλὰ Πέτρος ἡν,
Οὐχ ὡς σαργηνεὺς, ἀλλ ὅτι ζῆλου πλέως.
Πειθεὶς με τιμὴν καὶ τὸ δίκτυον δὲ τρόπος.
225 Σοῦ δὲ ἐκτρέπομαι, καὶ τι τῶν σεμιῶν φέρης,
Τοῦτ' ἔστιν ἡ πάγη τε, καὶ τὸ θήρατρον.
Γραφεὺς τις εἰς ὁ τάς καλὰς μιμούμενος
Μορφὰς ἐν ἀλφοῖς καὶ σπαράγμασιν μόνοις.
Ἡ πᾶν τὸ κάλλος γράψον, ἢ τὸ πᾶν πάρες.

Ne adulatio videatur efficacior,
205 Nec otium terat in colloquiis non sui ministerii.
Talem se quis exhibeat, et omnia approbo,
Linguæ nostræ ignarum, deformem, ignobilem, bubulcum;
Hos enim omnes nevos probitas et mores tegunt.
Horum si unus sis, et ranas pisceris,
210 Postea dabimus te angelorum choris.
Unum igitur aliquod mihi concede. Num a dæmoniis expurgas?
Num lepra infectum liberas? et mortuum tumulo excitas?
An membrorum firmitatem per te accipit paralyticus?
Impone manum ægro, et stet morbus.
215 Ita mihi suadebis, ut doctrinam contemnam.
Sed si cum una res constet ex duobus,
Quorum alterum laudabile, alterum vituperabile,
Illiud recenses, istud pretercurris libens,
790-791 Comparationem instituis admodum subdole.
220 Mathæus erat publicanus, sed venerabilis,
Non ut publicanus, sed ut Spiritu plenus.
Petrus discipuloruim caput, sed Petrus erat,
Non ut piscator, sed ut fidei studio flagrans.
Suadent mihi mores, ut vel rete venerer.
225 Te vero aversor, etiam si quid præclarum præ te feras,
Quod aliud mihi est quam laqueus et pedica.
Pictor quidam es qui pulchras imitaris
Formas in vitilagine et rimis tantum.
Aut quidquid pulchrum est pingue, aut totum abjice.

205 Πρὸς ἀλτοντούς. *Nec tempus terat alienis doctrinis prædicandis.*
208 Τῆς μοχθηρίας. Μοχθηρία, in hoc loco nihil iud designare videtur, quam infelicitatem sorœque humilium natalium et opificiorum.
209 Ἀλιεύοις. Non potuit quidquam aptius vestiusque in eos dici, qui se inani gloria cum pictoriis apostolis comparabant. Nam et ranæ in lati delicias hamis capiuntur et reticulis : estique puerorum aut rusticorum munus, qui pictoriū ea propter affectare non ausint. **TOLL.**
210 Ἀγγελῶν χοροῖς. Ἀγγελοι hic apostoli sunt, vangelii nuntii et præcones.
217 Ἐκαιροῦ. *Miracula faciendi potestatis.* id. κατηγορουμένου, incompli, tenuisque sermonis, antiae in dicendo.

222 Πέτρος ἦν. *Sed petra Ecclesiæ erat.*
225 Κάρ τι τῶν σεμιῶν φέρης. *Pallium nigrum,* inquit Tollius. Etenim decipit frons prima multis. Capitur scilicet populus exteriore sanctitatis specie, vestiti et gestibus blandiente. Τὰ σεμνὰ igitur illa sunt quae gravitatem habent, aut præferunt, presertim religionis.

226 Η πάγη. *Simulatio scilicet illa gravitatis, sanctitatisque, qua vulgus circumveniri solet.*

227 Γραφεὺς τις εἰς ὁ. *Ita legimus, Tollii conjectoram probantes. Edit. γραφεὺς τις εἰμι.*

228 Ερ ἀλφοῖς. *Ludit hic, faceteque hypocritas illos perstringit, qui infantiam suam exemplo deprimebant apostolorum. Pictoribus igitur illos comparat, vitia tantum corporis exteriora penicillo exprimere gnaris, cuiusmodi sunt vitiligo et lepra,*

METRICA VERSIO.

gloriam verbi, loqui ne blandius
nisi que dictis arguatur ludere.
talis adsit, et nihil non approbo :
nescius linguae, generē, forma carens,
bulcus ; omnem contegit probitas notam.
fueris ita, pascris et ranas licet,
x angelorum te asseciam dabimus choris.
um mihi da. Num propellis dæmonas?
gasne lepram, morte raptos excita?
cisne robur viisque reddis artubus?
ro manus impone, morbus et avoie;
me scientiam docebis spernere.
it una res constans duabus partibus;

B Hinc æqua sit laus, inde justum dedecus ;
Hoc si recenses, illud omittis libens,
Mi similitudinem dolose suggeris.
Mathæus a mensa exit, at venerabilis,
Non exiens inde, at repletus Spiritu.
Apostolis Petrus caput, sed erat Petrus,
Non rete mittens, sed legens zelo fidem :
Me rete venerari suadet probitas.
Sed te repello, vel ferentem quid boni,
Quod est latentis alditus laquei dolus
Tu pictor es quidam, decoras exprimens
In carne formas laceras, et in vitilagine.
Vel omne pulchrum pingue, vel totum abjice.

250 Κάκεινο δ' εἰπὲ, πῶς ἀπαιδεύτους καλεῖς,
Γοιοῦτοι ὃν λόγος τε, καὶ συγγένεμπατα,
Ἐν κάμνοντεν νοῆσαι καὶ μικρὸν λάθος,
Οἱ τοῖς λόγοις δικιάθεν ἐντεθραμμένοι·
Εἰς οὓς λόγος τοσούτος αὐθίς καὶ πόνος,
255 Ως μεστὰ πάντα τυγχάνειν πονημάτων
Γλώσσης τε πάσης, καὶ φρενὸς εὔμαθεστέρας,
Καρπὸν φερούστης, ὑψός ἔξηγήσαν;
Πόθεν βασιλεῖς, καὶ πόλεις, καὶ συλλόγους,
Κατηγοροῦντας, εὐθύνοντας ἐν λόγοις,
260 Πρὸς βημάτων τε, καὶ θεάστροις ἐν μέσοις,
Σοφοῖς, νομικοῖς, Ἑλληνας ὀφρυωμένους,
Δημηγοροῦντες, εὐστομοῦντες καρία,
Ἐπειθον, ἔξηλεγχον ἐν παρρήσιᾳ,

Α Εἰ μὴ λόγου μετεῖχον, οὐδὲ τὸ μὴ θίως,
265 Ἱωνᾶς δὲν εἴπης, ἐν δοῖ τοῦ Πνεύματος,
Ἄλγων ἀληθῶς· ἀλλὰ τούτευθεν σπάτε.
Σοὶ δ' οὐ μέτετοι Πνεύματος; καὶ μήν φρονεῖς
Τούτῳ μάλιστα. Πῶς φθονεῖς οὖν τοῦ λόγου
Τοῖς τούτον ἐκτροῦσιν; ἀλλ' ἡτοι μέττην
270 Διάδως σὺ τούτο τῇ φύσει τοῦ Πνεύματος,
Καὶ τοῖς δικαίοις· τὸν μὲν, ἐμπνεύσην τὸν λόγον,
Τοῖς δ' ἐμπνέεσθαι, ἢ πεφήνασιν εορτοῦ.
Οὔτως ἀρχύτως· ἐνδέῃ τοῖς οὐκεὶς λόγοις,
275 Ὡς ταῦτα λαλῶν σύγε προθύμως, καὶ μόνη,
280 Α μὴ λαλεῖσθαι χρεῖσσον, ἀλλ' ἐνδὸν μέτται.
Ἀφωνον οἶδα πνεῦμα τῶν ἐναπένω.
Καὶ τούτο σιγῆν χρεῖσσον, ἢ λαλεῖν κακῶς.

230 Illud etiam dico, quonodo rudes et imperitos voces,
Quorum ii existant libri, eaque scripta,
In quibus vel exilem obscuritatem intelligere, laboris pretium ducimus,
Nos qui jamdudum in litteris innutriti sumus;
In quibus illustrandis tot rursus libri et labores suscepit,
235 Ut plena sint omnia lucubrationibus
Linguæ omnis, et acutorum ingeniorum.
Fructum sublimi enarratione ferentium?
Quonodo reges, et urbes, et cœtus
Accusatores suos, et magna dicendi facultate valentes
240 Pro tribunalibus, et mediis in theatris,
Sapientes, legum peritos, Græcos superbia tumentes,
Ipsi orationem coram populo habentes, opportune diserti,
Persuasissent, ac libere loquendo convicissent,
Si doctrinæ, quam eis denegas, participes non fuissent!
245 Dices forsitan, id praesidio Spiritus factum,
Vera dicens; sed quid inde sequatur, vide.
Annon tu particeps Spiritus? Atqui maxime
Hoc ipso te effers. Quonodo ergo invides sermonem
His qui illum exquirunt? Sed profecto frustra
250 Id tribuo naturæ Spiritus,
Et justis: illi quidem, ut insipret sermonem,
His autem ut inspiratione id accipiunt, unde sapientes visi sunt.
Sic inevitabiliter verbis tuis implicaris,
Qui es libenter ac sollemmodo dicas,
792-793 255 Quæ satius erat non proferri, sed intus manere.
Mutum esse scio spiritum adversariorum;
Atque illum quidem tacere satius est, quam prave loqui.

quæ cutesi rimis inarant, albisque squamulis obducunt (et banc speciem exteriorem ironice pulchram appellat); ceterum purum integrumque et vere pulchrum corpus exhibere non valentibus.

251 Τοῦτοι ὦ. Ita edit. et quidem recte. Coisl. ὃν τοιούτοι, et quidem male, cum deficiat metrum. CAILLAU.

252 Adōoç. Tὸ λάθος, hic est, quod in maxima rerum graviorum copia, velut leviculum, aliud agentes effugit. Coisl. βάθος.

253 Ἀρωθε. Sic Coisl. Edit. ἀνοθε.

255 Μεστά. Sic Coisl. Mendose edit. ὡς μὲν τά.

258 Πόθεν βασιλεῖς. Videtur alludere ad gesta

apostolorum, maxime Pauli coram rege Agrippa. 242 Δημητροῦντας. Ita Coisl. Mox εὐτροπεῖ. Sic etiam legisse videtur L-uv., quod non disp. Tollio. Sed mutare noluit contra li lem codicis, vero auctoritate codicis Coislinianum immutauit. Edit. δημητροῦντας... εὐστομοῦντας.

245 Ἐν ροῆ. Coisl. ἐν ροῆ.

255 Α μὴ λαλεῖσθαι. Calumnias, scilicet, quibus sanctissimos viros impetis, cum eos insculparguis, qua ipse plenus es: qui, ut puteris sapientem vituperas. TOLL.

256 Ἀρωνορ. Alludit ad mutum, cui Christus ejecto diabone, loquelam redditum (Matth. 15, 3).

METRICA VERSIO

Quonodo, precor, rudes et inductos vocas,
Quorum hæc supersunt scripta, neenon codices,
In quies laborem ducimus vel exiles
Umbras subire, nos periti litteris;
In quos libri tanti, atque tam grandis labor,
Ut cuncta rursum lucubrationibus
Sint plena lingua nobilisque spiritus,
Quæ, plurimos sermone fructus afferunt.
Et quonodo coetus, duces et oppida,
Litēm inferentes, et loqui non inscios.
Aut in theatro, aut ante sedes judicium,
Sophos, peritos juris, et superbia
Græcos tumentes, hi locuti publice
Diserta, tempestiva, fortia, libera,

B Suasere, doctrina indigentes, quam negas?

Fortasse dices: Fecit illa Spiritus;
Nec falsa dicens. Sed quid hinc sequitur, precor?
Non particeps tu Spiritus? Et maxime
Hoc tu superbis. Quonodo verbum invides
His qui requirunt illud? At tu Flaminii
Id gestis incassum referre, vel probis:
Hoc Flaminii, verbum quod afflet mentibus,
Probis, quod, unde sunt sophi, flatum bauriam.
Sic implicaris tu tuis sermouibus
Necessæ, qui libenter hæc solum profers,
Quæ non loqui, sed abdere melius foret.
Mutum esse novi spiritum adversantium,
Quem satius est tacere, quam prave loqui.

Τῶν μὲν λύσις τὴν γλῶσσαν, ὁ Θεοῦ λόγος,
Οσοι λαλοῦσιν ἐνδίκα, τῶν δὲ καὶ βάρει,
260 Οσοι φυσῶσιν ἀσπίδων συρίγματα,
Πέμπουσι τ' Ἰόν ἐνδοθεν ἀδελφοχτόνον.
Οὐτῷ μὲν οὖν σύ· τις δ' ἀπαιδεύτου λόγος
Ἄλλος γένοιτ' ἄν; ὡς δέ τ' ἀληθὲς ἔχει,
Φρονεῖν τ' ἀμεινον, συντόμως ἔγων φράσω.
265 Ηἱάν ποτ', ἡσαν εὐμαθεῖς, εἰπερ τινες,
Οὐκ εὐμαθεῖς δὲ τὸν εὐπρεπῆ πάντως λόγον.
Ἐχει γάρ οὗτως· διττὸς ἡμῖν πᾶς λόγος,
Λέξεις τε, καὶ νοῦς· αἱ μὲν, οἷον ἐκτοθεν
Ἐσθημ, ὁ δὲ ἐνδὸν σῶμα ἡμφιεσμένον.
270 Καὶ τοῖς μὲν ἀμφορ καλὰ, τοῖς δὲ θάτερον·
Ἡ αἰσχρὸν αὐθίς, ὡς μάθησις, ἥ φύσις.

Α Ἡμῖν δὲ, τοῦ μὲν ἑκτὸς οὐ πολὺς λόγος,
Οπας ποθ' ἔχει· τοῦ δὲ ἔσω λίαν πολὺς.
Ἐν νῦν γάρ ἐστιν ἡμῖν ἡ σωτηρία,
275 Πλήγης τι κέρδος ἐστὶν ἐμπεφραγμένης;
Τι δὲ ἡλικῆς ἀκτῖνος, ἣν χρύπτει νέφος;
Τοιούτον ἐστιν νοῦς σοφὸς σιγώμενος;
Οἶον ῥόδου τὸ κάλλος, οὐ κάλυξ σκέπαι
280 Οὐκε εὐπρεπής· τὸ τερπνὸν ἐκφαίνει δέ, δταν
Αἴρατς φραγέσα τὸν τόχον θεατρίσῃ.
Ει δέ ἦν ἀει τὸ κάλλος ἐσκεπασμένον,
Οὐδὲν ἄν τις ἡρος ἦν χάρις τοῦ τιμίου.
Οὐδὲν πλέον ζητοῦμεν, ὡς οὕτω λαλεῖν,
285 Ή οἷς οὐ δοκοῦσιν εὐτελεῖς τὰ τοῦ λόγου.

At illorum solve linguam, o Dei Verbum,
Quicunque legitima proferunt ; illorum autem etiam agrava
260 Quicunque inflant aspidum sibila,
Et venenum fratricidam corde emitunt.
Sic tu igitur, et qui indocti sermo
Alius esse possit? quomodo autem veritas se habeat,
Et quid sentire satius sit, breviter ego edisseram.
265 Fuere olim, suere periti, si quipiam alii,
Non tamen periti splendidæ omnino eloquentiae.
Sic enim se res habet. Duplex nobis est sermo,
Dictiones et sententiae. Illæ quidem velut exterior
Sunt amictus : ista ut corpus interius quod vestitur.
270 Ac alii quidem in utroque laudem merentur, alii in alterutro :
Aut rursus vitiosa est, ut institutio, ita et natura.
Nobis autem exterioris sermonis non magna est cura,
Quo tandem modo se habeat; at interioris plurimam gerimus.
In sententia enim sita nobis est salus :
275 Sed tamen in sententia quæ profertur et declaratur.
Quæ fontis obstructi utilitas?
Quæ radii solaris, quem abscondit nubes?
Tale quidpiam est sapiens sententia quæ lacetur,
Qualis est rosæ pulchritudo quam folliculus tegit
280 Non decorus : suam tamen suavitatem profert,
Cum zephyris rupta, setum educit in lucem.
Sed si semper id quod pulchrum est tegetur,
Nulla jam esset veris, quod tanti facimus, gratia.
Nihil amplius quærimus, nisi ut ita loquaris,
285 Ut ii qui sermone simplices existimantur.

265 Εὐμαθεῖς. Id est, prophetæ olim et apostoli
suere eruditæ, omni doctrina sacra imbuti, at non
omnino ea facundia, eaque splendida eloquentia,
qua oratores censemur.

266 Πάρτως. Sic in Coisl. scriptum videtur. Edit.
πάντες.

269 Ἐσθημ. Mensem verbis amiciri, ut corpus
vestimentis, ait Synesius de Providentia. Mox δὲ
Ἐνδὼν. Leuv. ita vertit: Hæc vero internum est ali-
quid simile corpori, quod amictu vestitur.

271 Ἡ αἰσχρὸν αὐθίς. Tollus legendum vult
Εστ' αἰσχρόν, nec male.

275 Πλήγης ἐκλαλούμενης. Scire tuum nihil est,
nisi te scire hoc sciat alter. TOLL.

279 Ο κάλυξ. Ita Coisl. Edit. et.

281 Θεατρόση. Cum in calathum funditur orbis,
et lata rubentum foliorum panditur ambitione, ut
ait D. Hieron. ad Pammachium.

282 Ει δέ ἦν ἀει. Ita Coisl. Versus hic eiudicat
in editis, uno pede brevior, quod mirum non obser-
vasse Tollum.

283 Ή οἷς οὐ. Sic Tollus emendandum judicavit,
quod in cod. legitur οὐοι.

METRICA VERSIO.

Tu solve linguas, optimi o Verbum Dei,
Recite loquentium, sed illorum agrava
Qui sibila inflant aspidum, et de pectore
Lethale fratribus profundunt pharmacum.
Sic ergo tu; nam quis viri sermo rudis
Diversus esset? Quæ sit autem veritas,
Quidve melius sit creditu, brevis eloquar.
Tuere quandam cæteros super, viri
Tuere docti, nec tamen tam splendidae
Facundiæ periti. Habet se res ita.
Sobis duplex est sermo : verba scilicet
Sententiæque : vestis hæc velut extera,
ita velut internum quod induit corpus.
is competitum ambo, sed alterutrum alteris :

B Improbave rursus mens et institutio.
Nos verba certe externa parvi pendimus
Quo se modo habeant, plurimi vero intima.
Sententiae nobis salutem conferunt,
Quæ proferuntur et palam emissat sonant.
Quod fontis obstructi, precor, erit commodum?
Est tale quiddam quæ latet sententia,
Qualis rosæ fulgor, rudis quem contegit
Folliculus ; at terris olet suaviter,
Cum rupta zephyris jam suum emitit decus.
Sed tecta semper si venustas permanet,
Nulla amplius erit læta veris gratia.
Hoc pelimus, ut loquaris illorum modo,
Sermone qui videntur esse simplices ;

Ει δ' οὖτος, παρίστη τάξις ἐκείνων ἐμφάσεις.
Αὐτῆς ποθόν τι καὶ μέρος τῆς στῆς λαβεῖν.
Ει μὲν γάρ οὐδέν εἰσει οἱ γεγραμμένοι
Λόγοι, τοσοῦτον πῶς ἐπαιζόμην χρόνον
290 Η πώς θαλάσσης φύματον ἡρύμουν μάτην,
Νύχτας συνάπτων ἥμέρας ἐν τοῖς πόνοις,
Ὦς δὲν τις ἔλθοι εἰς γε ρυθέας λόγος;
Ει δὲ εἰστον, ὀντεπερ εἰστον, εὗ γεγραμμένοι,
Μή δέως ἀράχναις τῶν δικαίων τοὺς πόνους
295 Πέζευε μοι τὴν λέξιν, ἀγροκοστήμει,
Οὐδὲν διστοσμόν· οὐδὲ καὶ βαίνειν κάτω.
Λιτή τράπεζα πολλάκις μοι φιλέτρα
Τῆς δήμοποιῶν χερεύειν ἔξηστημένης.
Καθής δὲ δρόμοις· ὡς δὲ κάλλος εὐπρεπές,

Α 300 Οὐχ δέ γράφουσι χειρες, ή φύσις δέ ξει.
‘Ο νοῦς ἀνέτω, καὶ τόδε’ τὴν ἀράξει.
Οὐδὲν τὸ κομψόν, τοῖς θέλουσι δώσομεν.
Μή μοι τὰ Σέξτου, μηδὲ Πύρρωνος τάξις.
Χρύσιππος ἔρρει, μαχρέν δὲ Σταγειρῆτης.
305 Μηδὲ Πλάτωνος στέργε τὴν εὐγλωττιαν.
‘Ρίψον τὸ κάλλος, ὃν τὰ δόγματ’ ἀποστρέψῃ.
Ἐμριπιστόφει τῇ εὔτελειᾳ τοῦ λόγου.
‘Ημένιν ἀρέσκεις, καὶν ἀπειδεύτως λαλῆσ.
Διθαξον τημάς, ὡς θέλεις, δίδασκε δὲ,
310 Τίς τη Τριάς μοι, πώς ἐνίσται θεός,
Καὶ τέμνετ’ εὐθίς, ἐν σέβας, φύσις μία,
Μονάς, Τριάς τε, ἀγγέλων δὲ τις φύσις,
Κόσμου τε διστοσμόν, καὶ προνοίας ἑδίκινον,

Sic minus, mentis illorum illustrationes exhibe.
Tui enim splendoris velim aliquem igniculum excipere.
Quod si nihil sunt mandata scriptis
Doctrinæ, quomodo tanti operam iusi?
290 Quomodo maris nequidquam arenam numeravi,
794-795 Noces diebus jungens laborando,
Ut aliquam saltem in rugis doctrinam assequeret?
Quod si sunt, ut sunt profectio, præclare scriptæ,
Ne des araneis justorum labores.
295 Utet pedestri sermone, utet agresti,
Litē non movebo: scio et ipse humi serpere.
Tenuis mensa sæpe mihi amior,
Quam quæ manibus coquorū exulta.
Vestis similiter: quemadmodum et venustas decora,
300 Non quam manus pinxerunt, sed quam habet natura.
Sententia assurgat, atque id nobis satis erit.
Nil est elegantiæ: dabimus id volentibus.
Noli mihi Sexti et Pyrrbonis tricas necdere
Valeat Chrysippus, procul sit Stagirita;
305 Sed nec Platonis diligas præclarum dicendi genus.
Projice eorum ornamenta, quorum adversari doctrinam.
Philosophare in sermonis simplicitate;
Nobis placebis, etiam si loquaris imperite.
Doce nos, ut voles, sed tamen doce,
310 Quæ mea sit Trinitas, quomodo unius Deus,
Ac cursus distinguantur, una res adoranda, una natura,
Unitas et Trinitas, angelorum quæ natura,
Duplicisque mundi, ac Justæ providentia;

286 Ἐμφάσεις. Illustrationes, divinam illuminandi facultatem, qua veluti coelestes radios membris nostris immittunt.

290 Θαλάσσης γάμμων. Vide adagiographos.
294 Μή δέως ἀράχναις. Id est, ne ita despicias eorum scripta, ut quasi pulvero et situ digna videantur, sicut quæ neglecta aranearum telis oppleri solent. Notum est illud, Nam tui catuli plenus est sacculus aranearum. TOLL.

295 Πλέσει. Utile humi serpente stylo: non exige a te sublimem elatamque facundiam. Id.

296 Βατραχος κάτω. Scio et ipse me demittere.

299 Οὓς δὲ κάλλος εὐπρεπές. Cicero in Perfect.

orat., cap. 13: Fucati medicamenta candoris omnia repellentur; elegantiæ modo et se remanebit.

303 Μή μοι τὰ Σέξτου. Gravissima est Gr nostri querela, orat. in Athen., de iis qui ob illa subtiliter disputandi artes in Ecclesiæ habent. Vide tom. I, pag. 393.

308 Τὸ κάλλος. Venustatem orationis coru-

307 Ἐμριπιστόφει. Tracta mihi res alia si tione pertestigandas, cujusmodi sunt præc obscurissimæ theologiae, seu philosophie scientia, sive ea quæ paulo post memorat dogmata.

311 Εἰ σέβας. Unum numen.

METRICA VERSIO.

Sin minus, eorum mentis exhibeas facem.
Splendoris assequi jubar velim tui.
Si verba chartis scripta censentur nihil,
Qui tanti ludendo tempus perdidisti?
Qui supputavi calculos frustra maris,
Labore longos noctibus jungens dies,
Aitesset ut rugis aliqua scientia?
Si pulchra vero scripta, ut est certum, nitent,
Ne des araneis bonorum codices.
Loquende sis pedes, vel ore rusticus,
Pacein tenebo: et mihi gradus humiles placent.
Est mensa leuis sæpe dulcior mihi,
Quam quæ perita pinguis instruitur manu.
Talis et amictus: sic venustus est lepor,
Natura quem dat, non manu qui pingitur.

B Sententia assurgat: satis nobis erit.
Nil venustas; id damus volentibus.
Non necet Sexti, neve Pyrrbonis sinus;
Chrysippus abeat, sit procul Stagirita;
Sed nec Platonis diligas facundiam.
Abjice leporem, quorum alborres dogmata.
Sermone simplici velis fieri sophus;
Nobis placebis inde, rusticus licet.

Doce, velut libebit, sed tamen doce,
Quæ sit mihi Trias, quo modo unitus Deus
Distinctus et similis, licet substantia.
Sit una Numenque, Unitas et Trinitas:
Natura quæ sit angelis, quæ duplicitas
Sit ordo mundi, quæve providentia

Καν πολλὰ μὴ δίκαια τοῖς πλειστοῖς δοκῇ·
 315 Ψυχῆς τε, σώματός τε τίς λόγος, νόμων
 Πρώτου τε, δευτέρου τε· σάρκωσις δὲ τίς
 Τοῦ καὶ νοητῶν πλειστὸν ἔξεστηκότος·
 Καὶ τῶν ἀνθενών μίξις εἰς δόξαν μίαν,
 Νέκρωσις εἰς Ἑγερσιν, οὐρανὸς πάλιν,
 320 Ἀνάστασις δὲ, καὶ χρίσις τίνος λόγου,
 Ἡ τίς δίκαιοις, τίς δὲ ἀμαρτωλοὶς βίος·
 • Πῶς δὲ τὰ πάντα, φάσκε μοι, ποῦ δὲ ἴσταται
 Εἰ σοὶ τι τούτων ἐτρανώθη Πνεύματι,
 Τὸ σύμπαν, εἴτε καὶ μέσων, εἴτε ἐνδεῶς,
 325 "Οὐσον κεχώρηχ' ἡ κάθαρσις σῆς φρενός.
 Μή με στερήσῃς· εἰ δὲ πάντη τυφλός εἰ

Α Τί χειραρχαγεῖς μὴ βλέπων; "Ω τοῦ σκότους
 Τῷ μὴ βλέποντι χρωμένων διδασκάλῳ,
 'Ος εἰς βθόρον πέσωσι ἀγνοίας ἄμα!
 330 Οὗτοι μὲν οὖτες· οἱ δὲ καὶ ἡσσον κακόν.
 "Ἄγνοια γάρ κακὸν μὲν, ἀλλ' ἡσσον κακόν.
 Τί δὲ τις εἶποι, καὶ κακῶν μεμνημένος;
 Εἰσὶν γάρ, εἰσὶν ἀδηλώτεροι τινες,
 Δύστην, ἀπευχτὰ τοῦ βίου κυβεύματα,
 335 Τὴν πίστιν ἀμφιδέξιοι, καιρῶν νόμους,
 Οὐ τοὺς Θεούς σέβοντες, Εὔριποι λόγων
 Παλιρροοῦντες, ή κλάδων μετακλίσεις,
 Θῶπες γυναικῶν, τερπνὰ δηλητήρια,
 Μικροῖς λέοντες, τοις κρατοῦσι δὲ αὖ κύνες,

Quamvis multa non justa plurimis videantur:
 315 Animæ corporisque quæ ratio, item legum
 Primæ ac secundæ: quæ illius incarnatio
 Qui longe superat quæcunque intelliguntur:
 Quæ rerum inæqualium, in unam gloriam permisitio,
 Mors ad resurrectionem, cœlum rursus,
 320 Resurrectionis ac judicii quænam ratio,
 Aut quæ justis et malis vita:
 Quomodo fluant omnia, dic mihi, et ubi consistant;
 Si quid horum tibi Spiritus perspicue retexit,
 Sive totum, sive mediocriter, sive paululum,
 325 Quantum pura ad capiendum exstitit anima tua.
 Ne me defraudes; quod si omnino cæcus es,
 Cur manu ducis non-videns? o tenebras cæcorum
 Non vident utentium magistro,
796-797 Ut in soveam simul cadant ignorationis!
 330 Atque ita quidem illi. Sed isti tamen minus malum sunt.
 Ignoratio enim malum quidem est, sed minus malum.
 Quid autem quis dixerit, si improborum fiat mentio?
 Sunt enim, sunt nefari quidam,
 Misera et abominanda vitæ ludibria,
 335 In fide alternantes, temporum leges,
 Non Dei coentes, Euripi doctrinæ.
 Hinc illinc fluctuentes, ramorum Nexus,
 Adulatores mulierum, dulcia venena,
 Parvis leones, potentibus canes,

344 Καὶ πολλὰ μὴ δίκαια. Vide supra lib. I., sect. 4, carm. vi, vers. 20, etc.

328 Τῷ μὴ βλέποντι. MSS. τῶν μὴ βλεπόντων.

334 Τοῦ βίου κυβεύματα. Tesserarum in hac vita jactus: qui perquam vari et inconstantes sunt, διὰ τὸ εὐστροφον, non secus ac fortuna domina. Martialis in Apophoreti:

Cum steterit nullus vultu tibi talus eodem.

Vide infra carm. XXXII, vers. 57 et 58.

335 Ἀμφιδέξιοι. Ambigui. Loquitur de episcopis qui modo Arianorum, modo Catholicorum partes sequebantur pro ratione temporum. Sic carm. præc., vers. 708, etc., episcopos dicentes inducit:

Δουλεύομεν καιροῖς τε καὶ λαῶν πόθοις,
 'Αεὶ διδόντες τῷ πνέοντι τὸ σκάφος.

METRICA VERSIO.

Justa, licet injusta videantur plurima;
 Quid mens, quid et corpus, quid et velutina lex,
 Quid et recentior, quid incarnatio
 Cœta longe cuncta superantis Dei :
 Qui res in unum dispare coeunt decus,
 Mors et resurgens vita, rursus et polus;
 Qui judicandi suscipientur mortui,
 Ζυστικὴ vita sit futura justis, quæ malis :
 Qui cuncta consistant, precor, vel qui fluant:
 Ιψι quid tibi istorum retexit Spiritus,
 Ιustumve, paululumve, seu mediocriter,
 Ιτ πορτατικὴ mentis assequi datum,
 Ιraudare noli. Si profecto cæcus es,

B Cur non videns ducis manu? O caliginem
 Doctore non videente prave utentium,
 Ut simul in imperitiæ soveam cadant!
 Sic illi. At illi sunt minus certe malum:
 Nescire quanquam sit malum, malum est minus.
 Quid, si malorum vera fiat mentio?
 Sunt namque, sunt nefari quidam viri,
 Impura nimium sacerduli ludibria,
 Circa fidem incerti, coentes temporum,
 Sed non Dei præcepta, doctrina Euripi,
 Undæ usque mobiles, vagi usque palmitum
 Flexus, amantes seminarum, dulcia
 Venena, parvis nunc leones, nunc canes

340 Πάστοις τραπέζης εύφειες λχνεύμονες,
Θύρας χρατούντων ἐκτρίβοντες, οὐ σοφῶν,
Τὸ πρός χάριν τιμῶντες, οὐ τὸ συμφέρον,
Ω; ἀν κακοὺς ποιῶσι καὶ τοὺς πλήσιους.

Ἐπίκω τι τούτων καὶ σοφὸν, καλεύσατε;
345 Ὅς μὲν τις εὐγένειαν, δεῖ δὲ εὐγλωττίαν,
Πλούτον τις δόλος, δεῖ δὲ κορπόδει γένος.
Οἱ δὲ οὐκ ἔχοντες, ἐξ ὅτου δέξονται τι,
Ποιοῦσιν αὐτοὺς γνωρίμους πονηρά.
Σοφὸν δὲ καὶ τὸ οὐ γάρ εἰδότες λόγων,
350 Γλώσσαν ἔδησαν τῶν λαλιστέρων ὅμῶς.
Εἰ δὲ ἦν τις διφθαλμῶν καὶ χερῶν Ἔρις,
Καὶ ταῦτα ἐν τῷ μὲν ἔξεχνύεται, ὡς σοφοί!

Α Ταῦτα οὐ πρόδηλος ὑδρεῖ; οὐ βλέπει αργεῖ;
Τούτων ἀνέξεται τις; ὧδη μυστήριον!
355 Ἐδη σχεδόν τι τῆς ὅλης οἰκουμένης,
Οἴλαν λαβάντες ἐκ θεοῦ σωτηρίαν,
Ὦς σφόδρα χρώμεθ' ἀναξίοις τοὺς προστάτες!
Βοήσομεν οὐ φευδή μὲν, οὐχ ἥδιστα τέ.
Σκηνὴ τις (οἰμοί!) παίζεται εὐπρεπεστέρᾳ.
360 Νῦν τὰ προσωπά, τὰ πρόσωπα δὲ νοτιον.
Αἰσχρὸν μὲν εἰπεῖν, ὡς ἔχει, φράσω δὲ δημάς.
Ταχθέντες εἰναι τοῦ καλοῦ διδάσκαλοι,
Κακῶν ἀπάντων ἔσμιν ἐργαστήριον,
Σιγῇ βοῶντες, καὶ δοκῶμεν μὴ λέγειν.
365 ε Πρόδερος ἡ κακία πονεῖται μηδὲ μέ;

340 Cujuslibet mensæ odori venatores,
Janus potentium terentes, non sapientium,
Id quod gratiam conciliat, pluris facientes, quam quod prodest,
Ut et proximos faciant improbos.

Vultis illorum sapientias speciunca aliquod proferam :
345 Est qui ingenuitatem suam jactet, ille facundiam,
Alius divitias, hic genus suum.
Hui autem cum non habeant ex quo aliquid videri possint,
Nobilitant se improbitate.
Illiud etiam sit ab eis sapienter; cum loqui nesciant,
350 Lingua pariter ligarunt disertiorum.
Quod si qua esset cum oculis ac manibus contentio,
Haec quoque a nobis amputassetis, o sapientes !
Annon haec manifesta injuria? aū non apertum damnum?
Quis haec ferat? o mysterium!
355 Quamvis jam fere per totum orbem terrarum
Miram a Domino salutem acceperimus,
Quam valde iudignis ultimur episcopisi!
Vociferabor noua salsa quidem, sed tamen non jucundissima.
Scena quadam, hei mibi! agitur speciosior:
360 Hactenus larvæ, deinceps personæ.
Pudet me dicere quomodo se res nostræ habeant; dicam tamen.
Ordinati ut virtutis doctores sumus,
798-799 Malorum omnium sumus officina,
Facile clamantes, etsi eloqui non videamur :
365 e Nequitia primas obtinet, laborei nemo:

340 Ἱχνεύμονες. Hesychius: Ἱχνεύεται, οἱ νῦν
ιχνεύμονες λεγόμενοι. Aliud est ichneumon, animal
cicum Ägyptiacum crocodilo inimicissimum, ejus-
que somnos explorans. Hui sunt cœnipetæ, laudi-
cœni, cœnariū venatores. TOLL.

348 Ποιούσιν αὐτοὺς γνωρίμους. Famosos esse
reddunt nequitia.

349 Αδρον. Edit. λόγων.

350 Ὄμως. Coisl. νόμῳ.

354 Ο μυστήριον! Sic Coisl. Edit. δὲ μυστήριον.

357 Ος σφόδρα. In quos totum carnem sequens
et alia scripsit Gregorius. Ibid. ἀναξίοις. Vido
tom. I, pag. 390.

359 Οἶμοι. Coisl. οἶμαι.

360 Νῦν τὰ προσωπά. Sic supra lib. I, carm. xxix, vers. 4, de feminis ambitiosius et

"Ωστε προσωπελον, κ' οὐχι πρωστα ρίζαι.

Sic uī jam non facies, sed larvas gesteile.

361 Αἰσχρὸν μὲν εἰπεῖν. Coisl. αἰσχρίναι
ὦς ἔχεις. Τριώ δὲ δημάς. Pudet me, quo κακαὶ
beas dicere, canam tamen.

364 Σιγῇ βοῶτες. Tale illud Ciceronis in
Cœcilium, cap. 6: Eliamasi tacant, sicut &
Sic supra, lib. I, sect. 2, carm. II, vers. 8
catæ facies dicuntur,

Μαχλούντες στῆλαι τε καὶ οὐ λαλέοντες; Eu-
Lascivis monumenta et tacita arguenda.

METRICA VERSIO.

Magnis, venantes naribus apertis dapes ;
Qui nou amphorum, sed potentum januas
Terunt, legentes quod placet, non quod prodest,
Ut proximos mali improbe faciant malos.

Vis specimen afferam quod existant sophi ?
Facundiam unus jactat, alter indolem ;
Exaltat hic opes, ille præclarum genus.
Hi nil habentes unde laudari queant,
Se nobiles reddunt malignis artibus.
Artem notate : cum loqui non calleant,
Loquentium diserta linguis comprimitunt.
Si surget contra manus et lumina
Bellum, o sophi, secunda vobis haec forent.

B Non evidens damnum, et patens injurya?
Quis ista sustinebit? O mysterium!
Jam quasi per omnes orbis immensi plaga
Tantas salutis spes habentes ex Deo.
Quam prorsus indignos tenemus praesules!
Non falsa clamabo, licet non dulcia.
Heu! scena quedam luditur spectabilis;
Nunc larvæ inanæ, ora posthac propria.
Hæc me loqui pudet, sed haec loquar tamen
Jubemur omnis esse doctores boni,
Sumusque cunctorum malorum officina.
Clamore tacito, non loquentes dicimus :
e Primas scelus tenet; relinquatur labor;

Κακοὶ γίνεσθε, τοῦτο συντομώτατον,
Καὶ λόγον· ἡ δὲ πρᾶξις ἵσταται νόμος.
Μόλις γάρ ἀν τις ἐκ βίᾳς διδασκάλων
Νεύσειν εἰς τὸ κρείσσον· εἰ δὲ ἔχοι τύπον
370 Μολυθρὸν, ἥλω. Ροῦς κατὰ πρανοῦς τρέχων.
Τὸ δὲ αἴτιον. Βολαῖς μὲν τήλιου φρεσὶ¹
Κρίνεται νεοτῶν δύνεν δετὸν πανσέφως.
Ἐξ ὅν νόθον μὲν, καὶ τὸ μῆτρα, γινώσκεται.
Καὶ τὸν μὲν ἐξέρριψε, τοῦ δὲ ἔστι πατήρ.
375 Ήμεῖς δὲ πάντας φρδίως καθίζομεν,
Ἐξ μόνον θέλωσι, λαοῦ προστάτας,
Οὐδὲν σκοπούντες τῶν νέων, ἢ τῶν πάλαι,
Οὐ πρέξιν, οὐ λόγον τιν', οὐ συνουσίαν,
Οὐδὲν δεινὸν γνωρίσαι νομίσματος,
380 Οὐδὲν χρόνου πύρωσιν ἐνθεδειγμένους,

Α Ἀλλ' αὐτόθιν φανέντας δέξιους θρόνων.
Εἰ γάρ τόδε ἴσμεν, ὃς τὸν ἔξειλεγμένον
Χείρω τίθησιν, ὃς τὰ πόδια, ἔξουσία,
Τίς δὲν προβάλλοιτ' εὗ φρονῶν, δην ἀγνοεῖ;
385 Καὶ εἰ τοσοῦτο τὴν ἐμήν ἔργον μάνην
Ψυχὴν κυνηγεῖν ἐν βίου τρικυμίαις,
Πῶς παντὶ δώσεις αὐχένας λαοῦ τόσου,
Πλήγη εἰ καταδύσαι τὸ σκάφος σπουδὴν ἔχεις;
Πόθεν λίθοι μὲν δυσπόριστοι τῶν καλῶν,
390 Καὶ γῆς ἀρώματ' οὐ τόπον παντὸς φέρειν,
Τὸν δὲ εὐγενῆ τρέψουσιν οἶκοι πλουσίων.
Οὐ δὲ πρέδρος φρδίως εὐρίσκεται,
Μηδὲν πονηθεῖς, πρόσφατος τὴν ἀξίαν;
395 Ω τῆς ταχείας τῶν τρόπων μεταστροφῆς!

Improbi estote, maxime id compendiarium est,
Et melius: ipsa autem facta legis loco sunt.
Vix enim quis magistrorum conatibus
Inclinet in meliora; sed si habeat exemplar
370 Vitosum, captus est. Ritus est per declivia decurrentis.
Causam accipe. Solis, ut ferunt, radiis
Pullorum oculos aquila valde sapienter probat:
Ex quibus quid spurium sit, quid non, dignoscet.
Atque hunc projicit, illius est parens.
375 Nos autem facile quoslibet constitutimus,
Si tantum voluerint, populi antistes;
Nihil considerantes, non recentia, non antiqua,
Non actionem, non sermonem ullum, non conversationem,
Nec tantum morantes, quantum oporteat ad dignoscendum numismatis sonum,
380 Eos qui non fuerunt tempore, et igne probati,
Subito judicamus esse dignos thronis.
Quod si id sciremus eum, qui electus est,
Potentia plerumque deteriorem acri,
Quis cordatus eum, quem non novit, eligeret?
385 Quod si tantum opus est meam mentem
Solam gubernare in his vitae fluctibus,
Quomodo cuiilibet trades tantæ plebis gubernacula,
Nisi id studio habeas, ut demergatur navis?
Cur, cum lapides pretiosi non facile parabiles sint,
390 Nec omnis terren locus aromata ferat,
Cur, cum equorum pessimorum copia in propatulo sit,
Generosos autem dixitum domus nutritant,
Antistes facile reperitur, nullo
Preparatus labore, subito factus ad dignitatem?
395 O celerem mortum mutationem!

566 Κακοὶ γίνεσθε. Sic Coisl. Edit. κακὸν γίνεσθαι.
374 Καὶ τὸν μὲν ἐξέρριψε, τοῦ δὲ ἔστι πατήρ. Hic
ερευνεῖς apud Tollium, quamvis Latine redditus.
377 Τὸν καλαῖ. Οἱ πάλαι hic prisci non sunt,
δι qui iam diu siere catholici Christiani. TOLL.
381 Αἰξιοὺς. Sed qui ipsi sibi thronis digni vi-
ntrur.

582 Τόδε. Coisl. τότε.

388 Πλήγη εἰ καταδύσαι. Ha Coisl. Sic etiam
legit interpres: sed et defendi potest vulgata, πλεύ
ἢ καταδύσαι, inquit Tollius, ut sit interrogationis
nota post τόσου, et tunc vertendum: navigarene an
demergi navem mari?

394 Μηδὲν πονηθεῖς. In Maximum hæc dicta

METRICA VERSIO.

tote perversi; itur hac brevius via
melius; ipsa facta legis sunt loco.
in vix juvante verget aliquis in bonum
ctore: si malum cadat sed in typum,
pitur, velutique rivos in precepsa ruit.
Hac causa. Radiis splendidi solis, ferunt,
identer oculos aquila pullorum probat,
inde quid verum sit, aut quid spurium
noscat: hoc repellit, illius est parens.
nos tremendo quoslibet facile throno,
int modo ipsi, præsules imponimus,
ponderantes quod recens, aut quod vetus,
verba, non facta, neque vivendi modum,
quo numismatis queat nosci sonus.
dum probatos igne temporis, statim

B Episcopali sede dignos credimus.
Si cauta mens putaret impostum throno
In pejus ire sepius potentia,
Quis sanus ignotum vocaret calculo?
Si tantus est meam regere mentem labor
Hujus minacis inter undas sæculi,
Qui grande vulgi cuiilibet regimen dabis
Ni subter undas obrui naveam velis?
Cur, cum lapilli non ubique fulgeant,
Cum campus omnis non aroma proferat.
Cum cuncta pessimis scaturiant equis,
Magnæque solum nutritant fortes domus,
Labore nullo præsulem reperit manus,
Non arte perfectum sacra, sed muneri
Statim apparatum. O promptior conversio!

Πεσσῶν κυλίσματος· ἐν κύδοις τὰ τοῦ Θεοῦ·
Ἡ κωμικὸν πρόσωπον, ἀθρόως τεθὲν
Τῶν εὐτελεστάτων τα καὶ μικρῶν ἐνι,
Πέφηνεν ἡμῖν οὖτος εὐσεβῆς νέος.
400 Πολλὴ τις δυτική τῇ χάρις τοῦ Πνεύματος,
Εἴγ' ἐν προφήταις καὶ Σαοὺλ ὁ φραστός.
Χθὲς ἡσά μέμνων καὶ θεάτρων ἐν μέσῳ
(Τὰ δὲ ἐκ θεάτρων ἄλλος ἔξεταζετα),
Νῦν αὐτὸς ἡμῖν ἡ δινῆ θεωρία.
405 Πρώην φιλεππός, καὶ θεῷ πάμπον κόντιν,
Ὄς δὲλος εὐχάρις, ἢ νοῆματ' εὐσεβή.
Τὸ δὲ αἰτιον, πίπτων τις ἀρματηλάτης,
Ἡ τις τὰ δεύτερα ἵπποις ἐν δρόμοις φέρων·
Ἴππων δὲ ἄτηρ σοι κούφος ἀντετύπετο,

Α 410 Ὡς ἐκ φρενῶν πεσόντες καὶ μαρτυρότες·
Νῦν εὐσταλής τις καὶ βλέπων αἰδὼν μόνην,
Πλήτην εἰ λαβόντων πρᾶς τὸ ἀρχαῖον δράμα,
Ὄς λοξός, οἷμαι, πτόρθος ἐκφυγὸν βλαν
Χειρὸς κατευθύνουσαν εἰς ταυτὸν τρέχει.
415 Χθὲς βρήτορεών τὰς δίκαιας ἀπηγμόδεις,
Στρέφων δικαίως καὶ κάτω τὰ τῶν νόμων,
Ἐξ ὧν ἀπώλλυς, οὓς ἔσωκεν ἡ δίκη,
Στρέθμη δικαίῳ χρώμενος τῷ πλεῖστῳ·
Νῦν μοι δικαστής, καὶ δανιήλ τις ἀθρόως.
420 Χθὲς μοι δικάζων σὺν ἔτρες γυμνομένῳ,
Τὸ βῆμ' ἐποίεις Ἑννομον ληστήριον,
Κλέπτων, τυραννῶν, καὶ πρὸ πάντων τούς κάκους
Ὄς ἡμερός μοι σήμερον! Ήνδ' ἴσθητά τις

Alearum jactus est; in cubis sunt res divinæ :
Vel larva comica subito imponitur
Uni alicui ex vilissimis et parvis.
Nobis hic apparet novus pietatis cultor.
400 Multa sane est Spiritus gratia,
300-301 Siquidem inter prophetas etiam Saul dilectissimus.
Heri versabarīs in medio minorum et theatrorum
(Quæ post spectacula inquirat alius),
Nunc ipse nobis novum es spectaculum.
405 Nuper equorum amator, et Deo pulverem mittens,
Ut preces alius et piæ cogitationes ;
Illiud autem causa est ; auriga quidam cecidit,
Aut equus in cursu secundas habuit ;
Te autem levis equorum aer reverberabat,
410 Ut mente excusum et furentem :
Nunc autem recte compositus es, solumque vultu præfers pudorem,
Nisi forte clam ad pristinum recurras,
Ut ramus, opinor, incurvus, ubi effugit manus
Vim corrigitem, ad eamdem formam redit.
415 Heli orator jura vendebas,
Leges sus deque torques.
Quibus eos perdebas, quos justitia servabat,
Regula justa utens plus dantis manu :
Nunc nubi judex, et quidam subito Daniel.
420 Heli jus dicens nudato cum ense,
Tribunal efficiebas legitimū latrocinium,
Furans, vim faciens, ipsis præsertim legibus :
Quam blandus es ac comis bodie! Ne vestem quidem

sunt, qui rerum erat divinarum imperitissimus.
TOLL. Vide tom. I, pag. 15.

396 Ἔρ κύδοις. Vide supra, vers. 334.
399 Εὐσεβῆς νέος. Subito factus homo religiosus.
400 Τοῦ Πνεύματος. Coisl. Θάύματος.
403 Τὰ δὲ ἐκθεάτρων. Quæ vero post theatragesseri.
405 Καὶ θεῷ κέρματος. Non potuit acerbius quid-
quam dici, nec urbanusi. TOLL.
407 Τὸ δὲ αἰτιον. Causa, scilicet, mutationis, in-
quit interpres.
410 Οἵς ἐκ σπεριῶν. Qui Pythii Apollinis afflan-
tut aura, mente excidunt. Huic equorum auram

comparat Gregorius, quæ illum mente, ut au-
curru, excusit. TOLL.

412 Πλήτη εἰ λαθών.
Naturalm expellas furca, tamen usque recurvi.
HORAT. Epist. I, 1.
Venustra vero est illa naturæ, cui vis faci-
ratio comparatio. TOLL. Ibid. τὸ supplevit C.
de reat in edit.
418 Στρέθμη δικαίῳ. Ita Coisl. Edit. δικαίῳ.
nōce, inquit Tollius, qui legendū arbitratut
pro δικαίῳ. Amussi, seu regula, justi usus pli-
tis manu.

METRICA VERSIO.

Est jactus aleæ, in cubis sunt res Dei :
Imponitur vix larva subito comica
Ex parvulis uni vel ex vilissimis;
Nobis sacrum hic cultor apparet novus.
Non pauca sane Spiritus est gratia,
Cum sit prophetas inter et charus Saul.
Heli theatris assidebas comicis
(Quæ facta post scenam, requirant cæstori),
Nunc ipse nobis es novum spectaculum.
Amans equos, semper Deoque pulverem
Mittens, ut alius vota, vel sanctas preces.
Vis scire causam? Cecidit in præcepis datus
Auriga, vel currendo non primas tulit
Equus. Aet equorum aer movebatur levis

B Mente tibi capto, vel furore percito ;
Sed nunc pudorem singis ore et moribus,
Nisi priorem clam recurras ad statum :
Sic flexus, opinor, rarus ut fugit manus
Vim corrigitem, pristinum redit in locum.
Fandi peritus jura vendebas heri
Orator, instituta legum destruens,
Quos æquitas servabat, hos perdens male,
Plus dantis æqua lance causam ponderans :
Nunc mihi repente judicas, Daniel novus.
Sententias heri ense nudato ferens,
Tribunal in legale vertebas scelus.
Furans, et insultans vel ipsis legibus.
Quam nunc bonus comisus! Ne vestes quid

Οὐτοις ἀμείbeis δραδίως, ως σὺ τρόπουν.
 425 Χθές ἐν χορευταῖς ἐστρέφου θηλυμδρίαις,
 Γάμων δὲ κήρυξ ἡσθα Λυδαῖς ἐν μέσαις,
 Ὄδας λυγίζων, καὶ πότοις γαυρούμενος·
 Νῦν σωφρονιστής παρθένων καὶ συζύγων·

“Ως σου τὸ καλὸν ὑποπτον ἐκ τοῦ πρὸν τρόπου!
 430 Σίμων Μάγος χθὲς, σῆμερον Πέτρος Σίμων.
 Φεῦ τοῦ τάχους! φεῦ, ἀντ’ ἀλώπεκος λέων!

Σὺ δὲ εἰπὲ μοι, βέλτιστε, καὶ πράκτωρ φόρων,
 “Η καὶ στρατοῦ τιν’ ἐκλελοιπτῶς ἀξίαν,
 Πλόθον πέντε ὄν, εἴθ’ ὑπερβαλλὼν Κύρον
 435 Τὸν Μῆδον, ἢ τὸν Κροίσον, ἢ Μίδαν πόροις,
 Πλήρη τὸν οἶκον δακρύων κεκτημένος,
 Μετῆλθες εἰς τὸ βῆμα, καὶ χρατεῖς θρόνου,

Α Ἐπειτα πάντα συλλαβῶν ἔχεις βίᾳ.
 Τέλος, τυραννῶν καὶ Θεοῦ μυστήρια.
 440 Οἵς οὐδὲ θαρρεῖν προσδέπτειν ἐχρῆν ξως;
 Τούς μὴ λίαν πόρρωθεν ηὔτερεπισμένους;
 Τὸ λουτρὸν, ή κάθαρσις ἐξήμειψέ σε;
 Μείνον· φαντῶ· καὶ τί σοι φθονήσομεν;
 Έμδον τὸ κέρδος· τῷ χρόνῳ τις δύος μόνον·
 445 Άλιτω σε μικρὰν τοῦ πόθου προθεσμίαν.
 Εἰ δὲ καθαρθεὶς σήμερον δώρῳ Θεοῦ,
 Βρύεις τὸν αὐτὸν βόρβορον ἐκ ραθυμίας,
 Πηγῆς μενούσης, ή βρύει τὰ πρὸν κακά
 (“Η γάρ πλύσις κάθαρσις οὐ πάντας τρόπου,
 450 Τῶν δὲ ἐκφυέντων, ἐκ τρόπου βλαστημάτων),
 Σαφῶς τόδ’ ξει, πένθιμος ή σωτηρία.

Tam facile quis mutet quam tu mores.

425 Héri inter saltatores versabarīs effeminatos,
 Ac nuptiarū eras præco medias inter Lydias,
 Cantilenas contorquens, ac compotationibus superbiens :
 Nunc autem moderator es virginum ac maritos habentium.
 Quam suspecta virtus tua ex præteritis morib⁹!

430 Héri Simon Magus; hodie Simon Petrus,
 Heu, celeritatem! heu, vulpis loco, leonem!

Tu vero, dic mihi, o bone, qui tributariorū exactor fuisti,
 Aut militarem aliquam dignitatem reliquisti,
 Cur, cum pauper eseses, postea superasti Cyrum
 435 Medium, aut Crœsum, aut Midam redditibus;
 Refertam domum lacrymis possides;
 Transisti ad sacrarium, et thronum possides;
 Deinde omnia per vim occupata retines?

802-803 Tandem et in Dei mysteria tyrannidem exerces,
 440 Quæ forsitan ne respicere quidem audere fas erat
 Ilis qui non multo ante præparati fuerant.
 At lavacrum, vel expurgatio te immutavit?
 Exspecta; manifestum id fiat; et cur tibi invideamus?
 Id mihi placet: tantum tempori des aliquid.
 445 Peto a te modicam desiderii dilationem.
 Sed si expurgatus hodie Dei dono,
 Scaturis idem coenū per segnitiam,
 Manente fonte, ex quo pristina fluant mala
 (Est enim lavacrum expurgatio, non ipsorum prorsus habituum,
 450 Sed eorum, quæ pullularunt ex moribus, germinum),
 Scito id perspicue: luctuosa est salus tua.

426 Κήρουξ. Coisl. χόραξ.

427 Λυγίζων. Verbum hoc turpem quamdam et honestam in cauſu, gestuque molisitatem significat. OLL. Coisl. λιγύων.

432 Πράκτωρ. Ita Coisl. Edit. πράκτορος.

434 Υπερβαλλών. Coisl. ὑπερβάλλων.

436 Δακρύων. Id est, spoliis et bonis quæ vi do-
 que cum multis possidentium lacrymis in domum
 zm concessisti. TOLL.

437 Θρόνου. Coisl. θρόνους.

441 Άλαρ πόρρωθεν. Multo ante, id est, diurno
 tempore.

444 Έμδον τὸ κέρδος. Id mihi placet, id est, sic
 me juveris. Ita TOLL. qui respuit versionem Leuv.
 quæ sic habet: *Meo consecutus es hoc commodo.*
 Sic infra, vers. 502.

445 Τοῦ πόθου. Coisl. τῷ χρόνῳ.

446 El δὲ καθαρθεὶς. Coisl. ei δὲ ἐκκαθαρθεὶς.

METRICA VERSIO.

mutat aliquis, ac agendi tu modum.
 ri movebas perditos saltans choros,
 eco thalami impurisque Lydiis comes,
 denda cantans, leque jactans potibus :
 nc virginum greges et uxorum regis,
 am dubia virtus pristinis fit moribus!
 i Simon Magus, Petrus hodie Simon.
 , promptius factum! heu, loco vulpis, leo!
 hic, bone, mihi, tributa quondam colligens,
 dignitate functus olim bellicia,
 ante pauper deinde congestis Cyrum.
 esunque vicisti, Midame copiis;
 stis refertam possidens lacrymis domum,
 sancta transisti, thronum victor tenes,

B Et cuncta per vim rapta sedulus occupas?

In ipsa demum sacra baccharis Dei,
 Quæ vel tueri grande forsitan nefas,
 Non ante multo præparatis tempore.
 Certe lavacrum te vel expurgatio
 Mutavit. Exspecta: probetur res; tibi
 Cur invidendum? Sic mihi placet. Locum,
 Des tempori tantum. Cupido pendeat
 Dilata. Sed si gratia purus Dei,
 Idem scaturis coenū per socordiam,
 Manente fonte, prima qui genuit mala
 (Lavacrum enim non abluit mores, sed hæc
 Quæ prava produxere mores germina).
 Certum hoc habeto: luctuosa tibi salus.

Πεσσῶν κυλίσματος· ἐν κύδοις τὰ τοῦ Θεοῦ·
Ἡ κωμικὸν πρόσωπον, ἀθρόως τεθὲν
Τῶν εὐτελεστάτων τε καὶ μικρῶν ἐν,
Πέφρην τὴν οὐτος εὐσεβῆς νέος.
400 Πολλή τις δύναται τῇ χάρῃ τοῦ Πνεύματος,
Εἴγεντας προφήτας καὶ Σαοὺλ ὁ φιλάτος.
Χθὲς δέ μέντος καὶ θεάτρων ἐν μέσῳ
(Τὰ δέ ἐκ θεάτρων ἄλλος ἔκεστατος),
Νῦν αὐτὸς ἡμῖν τῇ δύνῃ θεωρία.
405 Ηρώντι φιλιππος, καὶ θεῷ πέμπων κόνιν,
‘Ως ἀλλος εὐχάριστος, τῇ νοήματος εὐσεβής.
Τὸ δέ αἰτιον, πίπτων τις ἀρματηλάτης,
‘Η τις τὰ δεύτερα ἵππος ἐν δρόμοις φέρων·
‘Ἴππων δέ ἀλλος τοι καῦφος ἀντετύπτετο,

A 410 ‘Ως ἐκ φρενῶν πεσόντες καὶ μεμηνότες·
Νῦν εὐσταθῆς τις καὶ βλέπων αἰώνα μόνην,
Πλήγη εἰ λαθὼν που πρὸς τὸ ἀρχαῖον δράμαν,
‘Ως λοξός, οἷμα, πτόρδος ἐκφυγὴν βίαν
Χειρὸς κατευθύνουσαν εἰς ταυτὸν τρέχει.
415 Χθὲς δέ τορεύων τὰς δίκας ἀπριμπόλεις,
Στρέφων δίνων τε καὶ κάτω τὰ τῶν νόμων,
‘Εξ ὧν ἀπώλλυς, οὓς ἔσωζεν τῇ δίκῃ,
Στάθμη δικαιοφράγματος τῷ πλειόντι·
Νῦν μοι δικαστής, καὶ δανειήλ τις ἀθρόως.
420 Χθὲς μοι δικάζων σὺν ἑτρεις γυμνούμενῷ,
Τὸ βῆμα διποίεις ἐνομον ληστήριον,
Κλέπτων, τυραννῶν, καὶ πρὸ πάντων τοὺς νίκης·
‘Ως ἡμερός μοι σήμερον! Ήνδεῖται τις

Alearum jactus est; in cubis sunt res divinæ:
Vel larva comica subito imponitur
Uni alicui ex vilissimis et parvis.
Nobis hic appareret novus pietatis cultor.
400 Multa sane est Spiritus gratia,
800-801 Siquidem inter prophetas etiam Saul dilectissimes.
Heri versabarīs in medio minorum et theatrorum
(Quæ post spectacula inquirat alius),
Nunc ipse nobis novum es spectaculum.
405 Nuper equorum amator, et Deo pulvarem mittens,
Ut preces alius et pias cogitationes;
Illiud autem causa est; auriga quidam cecidit,
Aut equus in cursu secundas habuit;
Te autem levis equorum aer reverberabat,
410 Ut mente excusum et furentem:
Nunc autem recte compositus es, solumque vultu præfers pudorem,
Nisi forte clam ad pristinum recurras,
Ut ramus, opinor, incurvus, ubi effugit manus
Vim corrigentem, ad eamdem formam reddit.
415 Heli orator jura vendebas,
Leges sus deque torquens.
Quibus eos perdebas, quo justitia servabat,
Regula justa utens plus dantis manu:
Nunc mihi judex, et quidam subito Daniel.
420 Heli jus dicens nudato cum ense,
Tribunal efficiebas legitimū latrocinium,
Furans, vim faciens, ipsis præsertim legibus:
Quam blandus es ac comis bodie! Ne vestem quidem

sunt, qui rerum erat divinarum imperitissimus.
TOLL. Vide tom. I, pag. 45.

396 Ἐτ τοι κύδοις. Vide supra, vers. 334.
399 Εὐσεβῆς ρέος. Subito factus homo religiosus.
400 Τοῦ Πνεύματος. Coisl. Θαύματος.
403 Τὰ δέ ἐκθεάτρων. Quæ vero post theatragesseri.
405 Καὶ θεῷ πέμπων. Non potuit acerbius quidquam dici, nec urbanius. TOLL.
407 Τὸ δέ αἴτιον. Causa, scilicet, mutationis, inquit interpres.
410 Ως ἐκ φρενῶν. Qui Pythii Apollinis afflantur aura, mente excidunt. Huic equorum auram

comparat Gregorius, quæ illum mente, ut aurip curru, excussit. TOLL.

412 Πλήγη εἰ λαθὼν.
Naturam expelles furca, tamen usque recurret.
HORAT. Epist. I, x. 3
Venusca vero est illa naturæ, cui vis facia, co
ramo comparatio. TOLL. Ibid. τὸ supplevit Cos.
deurat in edit.

418 Στρέφων δικαιοφράγματος. Ita Coisl. Edit. δικαιοφράγμα, inquit Tollius, qui legendum arbitratur δικαιοφράγμα pro δικαιοφράγμα. Amussi, seu regula, justi usus plus than tis manus.

METRICA VERSIO.

Est jactus aleæ, in cubis sunt res Dei :
Imponitur vix larva subito comica
Ex parvulis uni vel ex vilissimis;
Nobis sacrorum hic cultor apparebat novus.
Non pauca sane Spiritus est gratia,
Cum sit prophetas inter et charus Saul.
Heli theatris assidebas comicis
(Quæ facta post scenam, requirant cæteri),
Nunc ipse nobis es novum spectaculum.
Amans equos, semper Deoque pulvarem
Mittens, ut alijs vota, vel sanctas preces.
Vis scire causam? Cecidit in præcepta datus
Auriga, vel currendo non primas tulit
Equus. At equorum aer movebatur levis

B Mente tibi capto, vel furore percito;
Sed nunc pudorem flingit ore et moribus,
Nisi priorem clam recurras ad statum :
Sic flexus, opinor, ratus ut fugit manus
Vim corrigentem, pristinum reddit in locum.
Fandi peritus jura vendebas heri
Orator, instituta legum destruens,
Quos æquitas servabat, hos perdens male,
Plus dantis aqua lance causam ponderans :
Nunc mihi repente judicas, Daniel novus.
Sententias heri ense nudato ferens,
Tribunal in legale vertebas scelus,
Furans, et insultans vel ipsis legibus.
Quam nunc bonus comisque! Ne vestes quidem

Ούτοις ἀμείβει φρδίως, ὡς σὺ τρόπουν.
 425 Χθὲς ἐν χορευταῖς ἐστρέφου θηλυδρίαις,
 Γάρμον δὲ κήρυξ ἡσθα Λαδαῖς ἐν μέσαις,
 Φόδας λυγίζων, καὶ πότοις γαυρούμενος.
 Νῦν αὐφρονιστῆς παρθένων καὶ συζύγων.
 "Ως σου τὸ καλὸν ὑποπτον ἐκ τοῦ πρὸς τρόπου!
 430 Σίμων Μάγος χθὲς, σήμερον Πέτρος Σίμων.
 Φεῦ τοῦ τάχους! φεῦ, ἀντ' ἀλώπεκος λέων!
 Σὺ δὲ εἰπὲ μοι, βέλτιστε, καὶ πράκτωρ φόρων,
 "Η καὶ στρατοῦ τιν' ἐκλεοποῖς ἀξίαν,
 Πόθεν πένης ὁν, εἴθ' ὑπερβαλῶν Κύρον
 435 Τὸν Μῆδον, ή τὸν Κροίσον, ή Μίδαν πόροις,
 Πλήρη τὸν οίκον δακρύων κεκτημένος,
 Μετῆλθες εἰς τὸ βῆμα, καὶ κρατεῖς θρόνου,

Α Ἐπειτα πάντα συλλαβῶν ἔχεις θίᾳ.
 Τέλος, τυραννῶν καὶ θεοῦ μωαθῆριτ.
 440 Οἵς οὐδὲν θαρρεῖν προσθίλεταιν ἐχρῆν ίσως;
 Τοὺς μὴ λίαν πόρρωθεν ηὔτρεπτοισμένους;
 Τὸ λουτρὸν, ἢ κάθαρσις ἐξήμειψέ σε;
 Μείνον· φανήτω· καὶ τί σοι φθονήσομεν;
 'Εμδὺν τὸ κέρδος· τῷ χρόνῳ τι δός μάνον·
 445 Αἰτῶ σε μικρὸν τοῦ πόθεν προθεσμίαν.
 Εἰ δὲ καθαρθεὶς σήμερον θώρηθε θεοῦ,
 Βρύεις τὸν αὐτὸν βόρδορον ἐκ φρεσμάταις,
 Πηγῆς μενούσης, ή βρύει τὰ πρὶν κακά
 ("Η γάρ πλύσις κάθαρσις οὐ πάντως τρόπου,
 450 Τῶν δὲ ἐκφεύγων. ἐκ τρόπου βλαστημάτων),
 Σαφῶς τόδ' ισθε, πένθιμος ή σωτηρία.

Tam facile quis mutet quam tu mores.

425 Heri inter saltatores versabarisi effeminatos,
 Ac nuptiarum eras preco medias inter Lydias,
 Cantilenas contorquens, ac compotationibus superbiens :
 Nunc autem moderator es virginum ac maritos habentium.
 Quam suspecta virtus tua ex præteritis moribus!
 430 Heri Simon Magus; hodie Simon Petrus.
 Heu, celeritatem! heu, vulpis loco, leonem!
 Tu vero, dic mihi, o bone, qui tributorum exactor fuisti,
 Aut militarem aliquam dignitatem reliquisti,
 Cur, cum pauper essem, postea superasti Cyrum
 435 Medium, aut Crœsum, aut Midam redditibus;
 Refertam domum lacrymis possides;
 Transisti ad sacrarium, et thronum possides;
 Deinde omnia per vinum occupata retines?
802-803 Tandem et in Dei mysteria tyraunidem exerces,
 440 Quæ forsitan ne respicere quidem audere fas erat
 His qui non multo ante præparati fuerant.
 At lavacrum, vel expurgatio te immutavit?
 Exspecta; manifestum id flat; et cur tibi invideamus?
 Id mihi placet: tantum tempori des aliquid.
 445 Peto a te modicam desiderii dilationem.
 Sed si expurgatus bodie Dei dono,
 Scaturis idem coenum per segnitiem,
 Manente fonte, ex quo pristina fluunt mala
 (Est enim lavacrum expurgatio, non ipsorum prorsus habituum,
 450 Sed eorum, quæ pullularunt ex moribus, germinau),
 Scito id perspicue: luctuosa est salus tua.

426 Κήρυξ. Coisl. κόραξ.

427 Αυγήσων. Verbum hoc turpem quamdam et honestam in cantu, gestuque mollescere significat.
 Ι.Λ. Coisl. λυγύζω.
 432 Πράκτωρ. Ita Coisl. Edit. πράκτωρος.
 434 Υπερβαλών. Coisl. ὑπερβάλλων.
 436 Δακρύων. Id est, spoliis et bonis quæ vi do-
 ue cum multis possidentium lacrymis in domum
 in concessisti. TOLL.

457 Θρόνου. Coisl. θρόνους.

441 Λίαν πόρρωθεν. Multo ante, id est, diuino tempore.
 444 Εμὸν τὸ κέρδος. Id mihi placet, id est, sic me juveris. Ita TOLL. qui respuit versionem Leuv.
 quæ sic habet: Meo consecutus es hoc commodo.
 Sic infra, vers. 502.
 445 Τοῦ πόθου. Coisl. τῷ χρόνῳ.
 446 El δὲ καθαρθεὶς. Coisl. εὶ δὲ ἐκκαθαρθεὶς.

METRICA VERSIO.

mutat aliquis, ac agendi tu modum.
 ri movebas perditos saltans choros,
 eco thalami impurisque Lydiis comes,
 lenda cantans, teque jactans potibus :
 ac virginum greges et uxorum regis,
 im dubia virtus pristinis fit moribus !
 i Simon Magus, Petrus hodie Simon.
 i, promptius factum! heu, loco vulpis, leo!
 ic, bone, mihi, tributa quondam colligens,
 dignitate functus olim bellica,
 ante pauper deinde congestis Cyrum,
 sumque vicisti, Midamve copiis;
 stis refertam possidens lacrymis domum,
 sancta transisti, thronum vitor tenes;

B Et cuncta per vim raptæ sedulus occupas ?
 In ipsa demum sacra baccharis Dei,
 Quæ vel tueri grande forsitan nefas,
 Non ante multo præparatis tempore.
 Certe lavacrum te vel expurgatio
 Mutavit. Exspecta: probetur res; tibi
 Cur invidendum? Sic mihi placet. Locum,
 Des tempori tantum. Cupido pendeat
 Dilata. Sed si gratia purus Dei,
 Idem scaturis coenum per socordiam,
 Manente fonte, prima qui genuit mala
 (Lavacrum enim non abluit mores, sed hæc
 Quæ prava produxere mores germina).
 Certum hoc habeto; luctuosa tibi salus.

"Οσφ τὸ πρὸν μὲν δεῖξαι γοῦν ἀλπίδες·
Νῦν δ' οὐδὲ τοῦτο. 'Ἐν χάρισμ' ἄνθες Θεοῦ.
Ἐστω δὲ μὴ κακός τις ἀρκέσει τόδε;
455 Καὶ χηρὸν οὖν στέργομεν, δε τύπους πάλαι
Τοὺς πρὸν λεανθεῖς, τοὺς καλοὺς μετεγγράψῃ.
Γενοῦ Ζαχαῖος· τοῖς μὲν ἡδικημένοις
Μή πλειόν, αὐτὸν τὸ κερδάλιον, εἰ δοκεῖ,
Μόνον κατέθες· οὐ γάρ φέρεις τὸ τοῦ νόμου·
460 Τοῖς δ' αὖ πένησαν εἰσένεγχ', δοσον θελεῖς,
Καὶ τότε Χριστὸν ἔστιάσεις ἀξίως.
Εἰ δ' ἐνδον δυτῶν τῶν σκύλων, ἦν μικρὰ δοὺς
Πλένησιν, οἵτινες τυγχάνειν ἀλεύθερος.
Τὸ θεῖον ἥμιν πέπρατ', εἰ θέμις λέγειν·
465 Πῶς γάρ δίκαιον, τὴν βλάβην μὲν τὴν ἀμήν

A "Ἄλυτον εἶναι, σοὶ δὲ τὸ χάρισμ' ἔχειν,
Τὸ μὴ δίκαια δουναῖ σε τῶν τολμημάτων;
Ἐχεις χάρισμα; τῶν δὲ ἀλλοτρίων γενοῦ
Πόρρωθεν· οὐτως δὲ κάθαρσις πανελήξ.
470 Εἰ δ', ήντις ἡσθα τοῦ χαρίσματος μέχος,
Ἐλέχεις τὰ μὴ σὰ, μηδὲ κάνεις ἀξεπλύνου,
Ὀχικῶν τὸ δῖκαιος, παντὶ δὲ οἴομαι σαρφές.
Ζῆτεις χάρισμα· νῦν γάρ οἴδε δρειάτην,
Καὶ οὐ θρόνος σε λιαν δψηλὸν φέρρῃ.
475 Όντες τὸ δικήκαιαν γάρ, οὐχ ὅν πταίομεν,
Τὸ λουτρὸν ἔξαλειψίς. Όποτε παντελᾶς
Σαυτὸν καθαίροις, ἀλλὰ νυνὶ μὴ γελᾷ,
"Ἄλλους καθαίρων αὐτὸς ἔσπιλαμένος·
Εἰ μὴ μόνῳ σοι τοῦτο ἐκ Θεοῦ γέρας,

Nam prius quidem faustæ spes auferant :
Nunc vero ne id quidem. Una est Dei gratia.
Sit autem aliquis non malus ; an id sufficiet?
455 Ac ceram quidem amamus, cui postquam figuræ jamdudum prius
Impressæ mollieri deleteri sunt, præclaræ imprimuntur.
Fias Zachæus, ac iis, quos defraudasti,
Non plus, sed ipsam tantum sortem, si libet,
Restitue ; non enim poteris ferre quod lege præscribitur :
460 Pauperibus autem tribue, quantum voles,
Et tunc Christum convivio digne excipies.
Sed si intus manentibus spoliis, aut pauca largiendo
Pauperibus, putas te esse liberum,
Divinum numen venale nobis est, si fas id dicere.
465 Quomodo enim sequum sit, ut meum quidem damnnum
Minime solutum sit, in te autem gratia hanc vim habeat,
Ut penas facinorum non solvas ?
Habes gratiam? ab his autem, quæ aliorum sunt,
Longe remotus sis : sic integra erit expurgatio.
470 Sed si tum, cum gratia tibi conferebatur,
Habebas non tua, nec omnino abiutus es,
Vero dicere quod restat, sed cuiilibet apertum esse puto.
Quære gratiam : nunc enim te debitorem novi,
Quanvis thronus valde te in altum extulerit.
475 Eorum enim quæ peccavimus, non eorum quæ peccamus
Lavacrum deletio est. Quapropter te ipsum
804-805 Omnino expurga, nec commite ut ridearis,
Dum alios expurgas maculosus ipse :
Nisi tibi soli hoc a Deo concessum sit privilegium,

453 Ἐν χάρισμα. Una gratia, scilicet, baptismus,
quod non repetitur.
455 Ὡς. Coisl. ψ.
456 Μετεγγράψῃ. Coisl. μετεγγράψῃς. Tollius
legendum putat μετεγγράψῃς.
458 Κεράλαιος. Ipso saltem summam quam eri-
putisti.
459 Τὸ τοῦ νόμου. Quod lege præscriptum, qua-

druplum reddere.

464 Πέπρατ'. Leuv. *Ipsa Numine ad quæcumque abuteric; manuit Tollius: Omnis de Deo, ejusque justitia, spes nobis abiit. Actum est de divina stitia.*

467 Τὸ. Coisl. τῷ.

475 Οὐχ ὁρχειαίστης. Id est, non eorum in deinceps post baptismum perpetranus.

METRICA VERSIO.

Namque prius aderat lata spes, sed nunc quidem B Solvatur, at tanta tibi sit vis gratiam,
Defecit; unum est unius donum Dei.
Non sit malus quis; hocne sufficiens erit?
Hanc ceram amamus, quæ figuræ pristinis
Pravisque demptis, pulchriores suscipit.
Fias Zachæus, et vafro captis dolo
Non plus, sed ipsam redde sortem, si libet;
Non poteris etenim ferre quod lex præcipit.
Pauperibus autem da benignus, quod velis,
Christumque mensis dignus excipias tuis.
Sed si reservans cuncta, paucave conferens
Pauperibus, evadere putas te liberum,
Venialis est nobis, loqui si fas, Deus.
Quid namque justi, si meum minime scelus

Ut non tuorum criminum penitentia lues.
Est gratia tibi? Sis procul stratum a bonis;
Nam puritas erit tibi sic integra.
Si factus autem gratiarum particeps
Non prorsus abiutus, potiris non tuis,
Cætera luqui piget; sed omnia percipit.
Requie gratiam: licet enim te uberes
Sublime tollat, debitia, scio, subjaces.
Peccata quandam, non recenter edita
Purgat lavacrum. Tenet ergo sordibus
Absterge cunctis, et cachinnos præceive,
Dum sordidatus ipse sordes diluis,
Ni tale tibi datum sit uni premium,

480 Ός δὲ γράφεις χείρ βασιλέως πρὸς χάριν,
Τὸ καὶ προσεπαινεῖσθαι σε τῆς τυραννίδος·
Εἰ δὲ οὐδὲ τὸ λουτρὸν ἐκκαθαίρει παντελῶς
Τοὺς, ὅπερ εἴπον, τὴν χάριν δεδεγμάνους
(Θεὸν γάρ οὕποτος' οὐδὲ εἰς σοφίζεται),
485 Τὸν συνδέοντα καὶ σοφοὺς σωφτέροις),
Τίς δὲ καθήρει τῶν μετὰ χρίσιν κακῶν
Τοὺς αὖθις ἐγχωρισθέντας Ιώνας βάθει,
Καὶ τῆς ἀνωθεν εἰκόνος τὴν ἄξιαν
Καθύβρισαντας ἐρπετῶν τῇ θηρίων
490 Μορφαῖς, ἀφ' ἣν ποιούμεθα ζηλουμένων;
Πλάστης γάρ δόλος ὁ τρόπος καθίσταται,
Οὐν γέροντος ἐκρίψαι τε καὶ πόρρω βαλεῖν.
Οὐδὲν γάρ ἔστι δεύτερον καθάρισιν.

Α "Απαξ γεγέννημ", εἰτ' ἀνεπλάσθην Θεῷ·
495 Τυχόν τιν' ἐλλην ὑστερον πλασθήσομαι:
Πλάστιν, καθαρθεὶς τῷ φιλοτρόπῳ πυρὶ.
Νῦν δὲ οὐδὲν οἶδα φάρμακον, πλὴν δακρύων,
Ἐξ ὧν συνούλωσις μὲν ἔρχεται μόγις,
Οὐλαὶ δὲ δημαρχοῦσιν, ὡς ἐμὸς λόγος,
500 Τῶν πρὶν κακίστων τραυμάτων κατήγοροι.
Εἰ δὲ ἔστιν, ὅστις καὶ πλέον θαρρεῖ Θεῷ,
Ἐμδὺν τὸ κέρδος· πειθέτω μόνον λέγων.
Εἰποι τάχ' διν τις, ὡς ἐπιστόπων χέρες,
Τό τ' ἐν μέσῳ κήρυγμα, λουτροῦ τις χάρις,
505 "Ἄς τ' ἐκβοῶμεν, ὡς ἀνάξιοι, μέσας
Φωνάς, διδόντες τὴν κάθαρσιν τῇ κλίσει,
Καὶ τῷ τυραννήσαντι δῆθεν Πνεύματι,

480 *Velut ea quæ regia manu ad gratiam scribuntur,*
Ut etiam de tyrannide lauderis.
Quod si nec lavacrum eos omnino expurgat,
Qui gratiam ita, ut dixi, suscepérunt
(Deo enim nullus unquam verba dedit,
485 *Qui sapientes etiam sapientius constringit),*
Quis a malis post unctionem admissis eos expurgei,
Qui rursus cœni profundo contaminati sunt,
Ac cœlestis imaginis dignitatem
Dedecorarunt reptiliū aut ferarum
490 *Formis, quarum ad exemplum imitando singimur?*
Est enim habitus actor alter,
Quem difficile est eradicare et procul abjicere.
Nulla enim superest alia iustratio.
Semel generatus sum, deinde a Deo regeneratus sum :
495 *Forsitan in aliam postremo effingar*
Formam, benefico expiatu igne.
Nunc autem nullum novi remedium præter lacrymas,
Quibus quidem vulnera, quanquam non facile, obducuntur,
Sed tamen cicatrices manent, et equidem arbitror,
500 *Priorum pessimorum vulnerum accusations.*
Si quis autem est qui plus etiam Deo confidat,
Id mihi placet : tantum probet id quod asserit.
Sed forte quis dixerit, episcoporum manus,
Et promulgationem, quæ palam sit, et quas, ut indigni,
505 *Voces proferimus, esse lavaci gratiam,*
Expiationem attribuentes vocationi,
Ac Spiritui, scilicet qui tyrannidem exercuit,

481 *Tὸ καὶ προσεπαινεῖσθαι. Ita vertit Leuv.*
Ut præter ipsam tyrannidein, qua pœnas omnes re-
spuis, etiam laudem merearis.

487 *Ἐγχωρισθέντας* Coisl. ἐγχωρισθέντας.

493 *Τιν' ἐλλην.* Sic Coisl. Edit. τὸ ἐλλην.

496 *Φιλοτρόπῳ.* Coisl. φιλοτρόπῳ. Vide supra,
vers. 11.

497 *Πλῆθηρ δακρύων.* Tertullianus *De pœnitentia*,
ap. vi : *Peccator ante veniam defere se debet, quia*
tempus pœnitentiae idem quod periculi et timoris. Ab-
olutionem tamen confessio præcedebat, quam se-
uebatur conscientiæ purgatio sacrificio et manu
*acerdotis, ut est apud Cyprianum *De lapsis*. TOLL.*

503 *Χέρες.* Alludit ad ea quæ in sacrorum ministrorum consecratione observabantur : qui consecrandus erat, prius publico præconio in ecclesia denuntiabatur : postea manus ab episcopis imponebantur.

505 *Ως ἀνάξιοι.* Qui consecrabantur, indignos se esse profitebantur.

506 *Τινὲς κλίσει.* Forte melius inclinationi, genuflexioni; genibus enim flexis qui consecrabatur, impositionem manuum accipiebat.

507 *Τυπαρρίσαρτι.* Invicta vi animos moverentur Spiritui. Videtur ironice dictum.

METRICA VERSIO.

anuque regis scripta sicut gratia,
tyrannus ut lauderis ob vetitum nefas.
nec lavacrum prorsus illos abluit,
i gratiam, ut dixi, receperunt prius
argutis enim Deus non fallitur,
i fallit argutos, capit et argutius);
iis a patris post caput inunctum malis,
i rsum profundo purget immundos luto,
i polluerunt grande cœlestis decus
pi. ferarum pelle vel reptantium,
arum ad rudem zelando formam singimur.
in mentis affectus creator alter est,
cum magnus avulsum labor repellero.
i rursus alia non manet iustratio.

B Semel creatus, dein reformatus Deo,
Fortasse tandem formam versus in alteram
Fingar, benignis expiatu ignibus.
Nunc quæ medela, quæso, ni vis fletuum,
Restat, quibus curantur haud facile plagæ?
Adhuc tamen manent cicatrices, quibus
Accepta male quandam arguuntur vulnera.
Quod si quis autem est qui magis fidat Deo,
Lucrum hoc mihi ; tantum probet quod asserit.
Fortasse quidam præsumit dicet manus,
Plebisque calculum lavaci gratiam,
Mediasque voces quas parum digni edimus,
Sufraginis dantes piamen publicis,
Vimque afferenti Elamini tyrannicam.

Κρίσις δικαίων καὶ συρῶν ἐπισκόπων·
Οὗτοι θάττον οἵμαι τοῦ μύσους τι λαμβάνειν,
510 Ἡ τῆς ξαυτῶν λαμπρότητος προσγέμεν.
Τρέφον κατοῦ γάρ ή καλοῦ μετουσίᾳ·
Γνώση δὲ ἔκειθεν, ὡς ἀληθεύει λόγος.
Κρέας γάρ εἰ φαύσειν ἥγιασμένον
Ποτοῦ, Μιχαήλς φησὸν, ή βρατοῦ τινος,
515 Οὐκέ μὲν ποδὸς ἀγνίσειν, οὐ φαύσαν τύχοι·
Ἐκ τῶν δὲ ἀνάγνων ἀγνά κοινωθήσεται.
Ταῦτ' οὖν δὲ θεοῖς Παῦλος εὖ πεπεισμένος,
Ἐν οἷς τυπῷ Τιμόθεον ἐξ Ἐπιστολῆς,
Νόμον τίθησι, μὴ προχείρως τὰς χέρας
520 Ἀγειν ἐπ' ἀλού, μηδὲ κοινοῦσθαι τρόπον·
Ἀρκεῖν γάρ ή μὲν φύρτον οἰκείων κακῶν.

A Ἐστω δὲ λουτρὸν, εἰ δοκεῖ, καὶ τοῦτο σι.
Τίς ἁγγιζει τὸν τρόπον, χρήσου δίχα.
Δεικνύντος, ὃς ἐσμητεῖ καὶ βάθος χάρις;
525 Ἄλλ' οὐκέ ἐπιπλήγε, ὃς βαρφῇ τις ἐκ τούτων;
Ἡ λαμπρότητος, ἡς καὶ τὸ καλὸν ἐκπλυντον;
Ἐστω δὲ καὶ τοῦθ' ἡ κάθαρσις παντελής·
Οὐ βαθὺς θημειψέν σε· διγγελον βλέπω.
Τοῦτ' οὖν δὲ πιστός, καὶ σέβων ἐμούς νόμους;
530 Δώσει προθύμως, ἐνδιδούς τῷ δόγματι.
Οὐ δὲ ἐκτὸς οὐδέν οἴδε, πλὴν εὐδοξίας,
Ὥρον τίθεσθαι τοῦ καλοῦ τῆς πίστεως·
Οὓς τῶν μὲν αὐτοῦ μηδὲ δὲ λογίζεται,
Τῶν σῶν δὲ πικρὸς ἴσταται κατηγορος·
535 Πῶς τοῦτον, εἰπε, πεισομεν δόξῃ λαβεῖν

Judicio justorum ac sapientium episcoporum.
Sed potius futurum arbitror, ut piaculi aliquid trahant,
510 Quam ut de suo ipso rurum splendore impertiant.
Facilius est enim malū communicatio quam boni.
Quam id verum sit, inde cognoscetis.

506-507 Nam si caro sanctificata tetigerit
Potum, inquit Michæas, aut cibum quemdam,
515 Nunquam sanctificabit, id quod tetigerit:
At impuris, quae pura sunt, contaminabuntur.
Hoc igitur divinus Paulus persuasiissimum habens,
Inter ea, quibus Timotheum informat in Epistola,
Legem ei prescribit, ne facile manus
520 Imponat alteri, ejusque moribus contaminetur;
Satis enim esse nobis pondus priorum malorum.

Sed esto; sit hoc etiam tibi, si voles, lavacrum.
Quis spondeat mores, sine temporis intervallo,
Quod ostendat gratia absteros ex imo suis,
525 Nec tantum superficii, veluti iis quae herbis tinguntur,
Inesse splendorem, cuius pulchritudo facile eluitur?
Sed esto: sit etiam id perfecta expiatio.
Immutavit te gradus: angelum video.
Id igitur fidelis, et qui meas leges colit,
530 Dabit libenter, præcepto morem gerens.
Extraneus autem nulla re alia, nisi bona fama,
Scit bonum fidei dijudicare:
Qui, cum vitiorum suorum nullum consideret,
Tuorum acerbus est accusator.
535 Huic, dico, quomodo suadebimus, ut alieni admittat opinionem,

511 Πῶσ. Ita carm. præc., vers. 1759.

514 Μιχαήλ. Non Michæas, sed Aggæi, verba hæc sunt, quod miror non observatum fuisse (Agg. 11, 13, 14): Si tulerit homo carnem sanctificatam in ora vestimenti sui, et tetigerit de summittate ejus panem, aut pulmentum, aut vinum, aut oleum, aut omniem cibum, nunquid sanctificabuntur? Respondentes sacerdotes dicerunt: Non. Et dixit Aggæus: Si tetigerit pollutus in anima ex omnibus his, nunquid contaminabitur? Et responderunt sacerdotes et dicerunt:

Contaminabitur.

516 Αγριά. Coisl. λίαν.
520 Μηδὲ κοινοῦσθαι. Manus cito penitentiæ sueris, neque communicaveris peccatis alienis. I v. 22.)
522 Οὐ βαθὺς. Coisl. οὐ βαθύς. Gradus episcopalis dignitas est: διγγελος autem οὐ puritatis hominem hic significat.
523 Οὐ δὲ ἐκτὸς. Id est genitiles et heretici.
533 Ο. Ita Coisl. Edit. ὡς.

METRICA VERSIO.

Justa sophorum præsumum sententia.
Sed hoc futurum credo, quoddam ut sordium
Ipsi magis trahant, suum quam dent jubar.
Serpit etenim malum facultus quam bonum.
Quam vera sint hæc, inde nosces plenius.
Audi Michæas verba: Si quendam cibum
Purgata, dicit, tangat, aut potum caro,
Non pura reddet illa contactu sui;
At pura polluentur impuris simul.
Hoc divus ergo Paulus apprime sciens,
Inter ea quae per scripta Timotheum docet,
Velat, prolata lege, ne cito manum
Imponat, externisque participet malis.
Satis suorum enique pondus crimineum.

B Sed esto: tibi sit hoc lavacrum, si velis.
Quae sponsio morum, absque lapsu temporis
Quod intus ablutos revelet gratia,
Nec, tincta velut herbis, linitos desuper
Splendore, facile cuius eluitur decus.
Sed esto: tibi sit integra expiatio.
Mutatus es gradu: ecce miror angelum.
Illiud fidelis, qui meas leges colit,
Dabit libenter, dogmati morem ferens.
Sed qui foris sunt, non, nisi fama bona,
Cognoscere sicuti bonæ merituta sciunt,
Qui non videntes propria cæci criminis,
Tuos acerba voce lapsus arguunt.
Qua poterimus talēm, precor, sententiam

'Αλλην, παρ' ἦν δεδώκαμεν τῷ πρὶν βίῳ ;
Πιὼς γλῶσσαν ἐμφράξομεν, ή τίσιν λόγοις ;
Περιφρονεῖν γάρ οὐδὲ τοῦτ' ἔμῶν νόμων,
Οἱ πάντεσθεν ἔσουσιν, ὡς ἀγαλμά τι,
540 Τὸν προστάτην, ὡς μὴ τι τοῦ λαοῦ βλαβῆ.
Καὶ τοῦτ' ἀφήσω, τὴν χάριν δόξῃ κρατεῖν.
Πάντες τεθῆπασι σ', οὐδὲ διώμος διπτεται.
Εὐθὺς μετ' Ἐλίαν σὺ τῷ σεμνῷ λόγῳ.
Εἴδες ὃν ἀπειρος κάμαθης δίνων κάθῃ
545 Τῶν ἐκπονουμένων τε καὶ ποθουμένων
Πολλοῖς; τεθηπά γ', εἶγε σοι ποθουμένων.
Τὸ γάρ φρόνημα οὐδὲ μὲν μαθεῖν ἐξ,
Πειθόν τὰ μη προσόντα φρδίως ἔχειν.

Α Ἀλλ' οὐχὶ τοῦτο· ἀλλ' ἐκεῖνο πῶς φύγῃς,
550 Ὁμοῦ μαθητῆς καὶ διδάσκαλος δοκεῖν,
Θήγοντα θήγων, ὡς δόδοντες τῶν συῶν,
Δέον διδάσκειν ἐκμαθόντα τοὺς νόμους·
Τίς τι τοσαύτη σύγχυσις τοῦ πράγματος;
Πιθεν τὸ δόγμ' εὐνανον οὖτα γίγνεται;
555 Πάντης μὲν οὐδεὶς, διτας οὐ τὸ πρὶν χέρα
Προσβάλλετ', οὐδὲ ἐσκέψατ' εὐκαιρον στάσιν.
Οὐδὲ σταδιεὺς μὴ τῷ πόδε προγυμνάσας.
Αὐλοὺς δὲ τίς ποτ' εὐφρονῶν αὐθήμερον
Τέτμηκεν, ἐξησκησαν, ἡγωνίσατο;
560 Γραφεὺς δὲ τίς ποτ' ἄκρος ἡκούσθη ποτὲ,
Μή πολλὰ μίξας χρωμάτων μορφώματα;

Præter eam, quam ei priore vita injecimus?
Quomodo lingua in coerebimus, aut quibus vrbis.
Hæc omnia aspernari, non meis consonum legibus,
Quæ præsidem undique, veluti simulacrum quoddam,
540 Expoliunt, ne quid detrimentum populus accipiat.
Sed illud etiam concedam, fama fortiorum esse gratiam.
Mirantur te omnes, nec te Monus quidem audet tangere.
Proximus tu post Eliam, si præclaræ tua ratiocinatio valeat.
Quomodo ergo superiore in loco sedes, cum inscius et ignarus sis
545 Eorum quæ elaborant et expectantur
A multis? Quæ quidem mirarer, si a te exspectarentur.
Animi enim elatio nec sinit ediscere,
Facile suadens ea te habere quibus cares.
808-909 Sed hoc tibi vitium non est. At illud quomodo effugies,
550 Ne simul discipulus et magister videaris,
Acucentem acuens, ut suum dentes,
Cum docere deceat, postquam leges didiceris?
Quæ tanta rerum confusio?
Unde adeo viluit doctrina?
555 Nullus quidem pugil, qui non prius manum
Conseruerit, ac opportunum certamen spectaverit;
Nec cursor in stadio, qui non prius pedes exercuerit.
Quis unquam sanus eodem die tibias
Secuit, adornavit, decertavit?
560 Quis suminus pictor unquam auditus est,
Qui non multas miscuerit colorum species?

538 Ἔμων τρόμων. Ut supra, vers. 529, σέβων
ἐμοὺς νόμους. Νόμος hic disciplinam et institutum
vitæ a Gregorio sibi suisque præscriptum significat;
alias et de religione Gregorii, seu vera de sacris
sententia accipi possit, Arianorum aliorumque
pravis dogmatibus opposita, qui hic extranei, sive
οἱ ἔκτε nominantur, ut ante gentiles et Judæi non
credentes in Jesum Christum. TOLL.

540 Βλαβῆ. Ita Coisl. Edit. λάρη. Ne quid habeat
de plebe: nibilominus interpres vertit: Ne quid
sit quod populo detrimentum afferat.

541 Τὴν χάρον. Coisl. στρ.

542 Σ', οὐδὲ διώμος. Ita edit. Coisl. σ', οὐ
διώμος. Quia lectione versus constare nequit. Tollens
mallet ἀπτηται, sed desiceret metrum. Bene-
dictini admiserant Coislinianam lectionem, sed

male, ratione metri, cum quartus pes habeat spon-
dænum; unde preferenda videtur editorum lectio.
CAILLAU.

547 Οὐδέ. Ita Coisl. Edit. male οὐδέν.

549 Φύγης. Coisl. φύγες.

552 Ἐκμαθόντα. Quippe necesse est, ut prius
didicerit, qui alias docturus est.

554 Δόγμα. Sic Coisl. et metrum petit. Edit.
δόγμα. Mox εὐνανον. Tam vili pretio comparari posse-
putavit.

556 Προσβάλλετ'. Coisl. προσβαλεν. Mox στά-
σιν. Id est, opportunam, commodam ad certamen
stationem elegerit.

557 Σταδιεὺς μὴ τῷ. Ita Coisl. Edit. οὐδὲ στα-
διεὺς μήτια τῷ, quod metro repugnat.

558 Αὐλοὺς. Coisl. αὐλοῦ.

METRICA VERSIO.

Sutare, moribus prioribus inditam?
renare verbis ora quis tandem modus?
Contemptus hic legi meæ non consonat,
Quæ præsidem, quoddam velut signum, undique
lute exposit, ne plebs quid accipiat mali.
At cedo: fama fortior sit gratia.
Tirantur omnes te; nec audet tangere
Monus. Statim post Eliam, tibi si fides,
cedis. Alto qui rudis sedea loco,
otique multorum et laboris nescius?
perata sed mirarer a te talia.
amque tumor animi nil sinit perdiscere,
e faciliter tenere suadens, queis cares.

B At non ita est; sed quo modo vitabis hoc.
Ne te docentem simul et edictum geras.
Acuminans acuminantem, uti suum
Dentes, peritum quem deceret tradere
Præcepta. Rerum tanta quæ confusio?
Qui facta tantum vivilis est scientia?
Nullus quidem pugil, nisi prius manum
Conserat, et opportuna spectet prælia;
Nec cursor ullus, ni pedes exerceat.
Uno die quis sanus unquam tibias
Secans, adornavit, et agonem contulit?
Quis suminus unquam pictor auditus fuit,
Quin plurinium genus colorum misceat?

Ἐρέξητερουσεν δ', ή νόσους τις ἥλασ, πρὸ πλειστων λόγων τε καὶ νοσημάτων; Μικροῦ γ' ἀν ἡσαν αἱ τέχναι τιμῆματος, 565 Εἰ τῷ θελειν ὑπῆρχε τὸ κτᾶσθαι μόνον. Τὸν δὲ πρόδρον δεῖ κελευσθῆναι μόνον Εἶναι καλὸν τα κάγαλθν παραυτίκα. Καὶ τοῦτ' ἔκεντο. «Πρᾶξις ἐστιν ἡ φάσις.» Χριστὸς κελεύει, καὶ κτίσις παρασταται. 570 Καὶ τοῦτο σιγῶ. Ήπὼς δὲ σὺ βλέπων κάτω Τοῦτον μένοντα τοῦ Θεοῦ παραστάτην, Τίμωντες τε καὶ θρόνους στέργεις κράτος, Ἀλλ' οὐχὶ φρίσσεις, οὐδὲ ἐπιτέρμεις θρόνοις; Μή δοῦ; ἐλαύνης κρείσσονας βοηλάτου; 575 Σχίππι: γάρ οὐτας, εἰ σχολὴ σοι καὶ βλέπειν.

Α Οὗτος χαμεύνης, καὶ κόντες βεβρωμένος, Καὶ τάρκα; ἔξετηζεν ἀγρυπνίας, Ψαλμφδαις τε καὶ σάσσει νυχθημέρα, Καὶ νοῦ πρὸς ὄψος ἐπάχους ἐκδημαται. 580 Τί γάρ τάροις δεῖν εἰσφέρειν τα χοῦν διοι, Σκώληξι τ' εἶναι δακύλεστέραν τροφήν, Γεννώντα, καὶ τρέφοντα τοὺς γεννωμένους; Καὶ δακρύων Ισμηξη πηγαῖς τοὺς σπλους, Εἴ πού τιν' εἶχε καὶ βραχὺν φαντίσμασιν, 585 Οἵς βιβλέθ' δοτεις καὶ σφρὸς πηλῷ βίου· Τύποις τε σφράγισται τιμῶνται· Ἐστάληκότων εὐχῇ τε καὶ πολλοῖς πόνοις, Οἵς ή παλαιὰ γεύσις ἐτρύχωσε με Εἰς γῆν στραφέντα τὴν ταπεινήν μητέρα,

Quis rhetor exstitit, quis medicus,
Ante plurimas orationes et morbus?
Exigu enim essent artes prelii,
565 Si tantum volenti adasset possessio.
Antiles vero satie est, ut imperetur
Bonus esse statim ac probus:
Atque illud ipsum est proverbium: « Dictum factum. »
Christus jubet, et astas creat res.
570 Atque id quidem silebo. Tu vero quomodo vides inferius
Manentem hunc Dei cultorem.
Cervicem attollis, et throni potestate expetis,
Ac non perhorrescis et contremiscis in throno,
Ne boves agas bubulco meliores?
575 Sic autem considera, si tibi vel considerandi otium est.
Iste humi cubat et pulvere erosus
Ac carnes tabesecit vigiliis,
Psalmodiisque, et noctes diesque stando,
Et mentis ad Deum ex crassa mole peregrinationibus.
580 Cur enim sepulcro tota inferatur caro,
Ut vermbus copiosior sit esca,
Quos gignit ac nutrit genitos?
Idem lacrymarum fontibus diluit maculas,
Si qua illi vel exigua e luto bujus vita
810-811 585 Inspersa fuerit, quo quilibet, etiam si sapiens sit, impetratur;
Carniunque notis est signatus honorandis
Exarescentium prece et multis laboribus,
Quibus antiqua me gustatio attrivit
In terram humillem matrem reversum,

582 Ἐρέξητερον. Coisl. ἐρέξητονσεν.
585 Πρὸ πλειόνων. Qui non plurimas orationes
habuerit, plurimosque morbos curaverit.
585 Τὸ κτᾶσθαι μόνον. Coisl. τῷ κτᾶσθαι μόνον,
εἰ sola voluntas ad eas comparandas sufficeret.
588 Φάσις. Male edid. φάσις.
576 Οὗτος χαμεύης. Carpit proterve Gregorium
Tullius his verbis: Non potest, inquit, nisi obli-
visci vi optimus. αἱ μινιάτων, et hisce quae
commemorare passim non cessat, ut olim Tullius in
consulatu suo, partum depulsa extinctaque Catili-
nariæ coniurationis decus, gloriola ac jacentia in-
strumentis nimis ἐπηρέμνος.

579 Ἐκ κάρχους. E mole corporis: corpus mi-
mentem degradat, ut ait supra lib. 1, sect. 2, car.
xxxii, vers. 35:
Νοῦν λεπτὸν ὄγκον ἐκδύωσι γαστρός.
Mentis subtilitatem obruit crassities ventris.
Ergo omnis sanctorum cura fuit, ut corpus ex-
auerent. Toll.

586 Τύχοις δὲ σφράγων. Intelligit Tollins genitum
callum, aut vestigia calena ferrea carni impressum.
588 Γενοτις. Gustationem pomi in paradiiso in-
nuit, unde nobis laborum omnia origo.
589 Τὴν ταξινόμην. Ita Coist. Edid. καὶ τιθεν-

METRICA VERSIO.

Quis medicus unquam quisve rhetor exstitit,
Orationes ante vel multas febres?
Artes enim non ponderis magni forent,
Si tibi daretur, modo velis, possessio.
Antistitem vero juberi sufficit
Bonum esse protinus probumque moribus :
Proverbium est hoc: « Fit statim quod dicitur. »
Christus jubet; creat res iam prodit.
Et id silebo: quomodo sed tu videns
Infra manentem hunc qui colit sancte Deum,
Tollis caput, thronique honores expetis,
Nec contremiscis, nec perhorres in throno,
Nec forte meliores bubulco agas boves.
Rem cerne mecum, si vacat tibi cernere.

B Hic cubat humi corrosus atro pulvere,
Carnesque tabesecit insomnis manens,
Canensque psalmos, stansque noctes ac dies,
Et altius molem super crassam volans.
Cur nempe tumulo tota mergatur caro,
Ut copiosior sit esca vermbus,
Quos gignit ipsa putris et genitos alit?
Ile lacrymarum fonte sordes diluit,
Si quas leves habebat aspersas sibi,
Fœdatur omnis ut luto vita sophus;
Signatur et notis honestis carnium.
Quæ precibus arent, vel labore sedculo,
Quo me vetus contrivit heu! gustatio,
Terræ reversum matrix humiles im sinus,

590 Ήγει τε, πείνη, καὶ στενοῖς φακώμασι,
Ποθῶν λαβεῖν ἐνδυμα τὴν ἀφθαρτὰν,
Καὶ γαστῆρις ὑδρίν ἔνδειται καθύδριος
Τροφῇ, τὸ θνήσκειν μνώμενος καθ' ἡμέραν.
Τροφὴν γάρ οἰδεν ἀγγέλων ἀπλῆν Θεόν.
595 Οὔτος; πάντας νῦν, ή δ' ὅτε ζάπλουτος ἦν·
Ἄλλ' ἐκδαλὴν ἔστερξε, καὶ κοῦφος πλέει,
Πέικας πάντην, οὐ βιθῷ, τὸ φορτίον.
Οὗτος ψυγῶν πολεις τε καὶ δῆμοις χρέους,
Καὶ τὴν ζάλην, ή πάντα τὰν μέσην στρέψει,
600 Τοῦ νῦν τὸ κάλλος τῷ θεῷ συνήρμοσε,
Μόνος τὰ θεῖα καὶ μόνῳ καινούμενος.
Οὗτος τὸ καλὸν σῶμα (πῶς γάρ οὐ καλὸν

A Τὸ τῶν ἀρίστων) μαργάροις συνέκλειστε,
Δεσμοῖς σιδηροῖς, λαθρίῳ κοσμήματι,
605 Σφρίγες ἕαυτὸν οὐδὲν ἥδιτηχότα,
Ὦς μήποδ' ὑδρίσειεν δῶν ἐλεύθερος;
Καὶ συνδέων αἰσθησιν αὐτῷ τὴν πλάνην.
Τούτῳ τὸ Πνεῦμα ὑδεῖξε γράμματος βάθη,
Λῦσαν τὰ πολλῶν ἐσφραγισμένα φρεσί.
610 Τοιαῦτα κάλλη καὶ σύ μοι φράξειν τὰ σά.
Οἶκος, γυνὴ σφριγῶσα, τεκνίων ὄδδος,
Κτῆσις, κελευσταῖ, πράκτορες, βοστ, δίκαιοι,
"Απαντα μεστά φροντίδων καὶ πραγμάτων.
Τράπεζα φλεγμαίνουσα τῶν δοιδίμων
615 Ταῖς δύσκοποιν καὶ κερασμάτων πλοκαῖς,

590 Frigore etiam et fame, atque arctis et laceris vestibus,
Avens immortalitatis indumentum accipere,
Ac ventris petulantiam parco reprimit
Cibo, mortem in memoriam quotidie revocans.
Cibum enim angelorum non aliun novit nisi Deum.
595 Hic pauper nunc est : olim autem valde dives erat :
Sed exonerationem amavit, et levis navigat,
Postquam onus pauperibus, non profundo projectit.
Iste fugiens urbes, et populi strepitus,
Atque æstuum illum, quo omnia quæ videmus, agitantur,
600 Mentis pulchritudinem Deo affixit,
Solus, et cum solo divina tractans.
Alius præclarum corpus (quomodo enim non præclarum
Id quod optimorum est ?) unionibus conclusit,
Nempe ferreis catenis, occulto ornamento,
605 Se ipse, nullius malefacti reum
Constringens, nequando, si liber sit, insolescat,
Ligansque sensus qui ipsum in errorem impellunt.
Huic spiritus retexit abdita litteræ,
Solvens quæ multorum mentibus obsignata sunt.
610 Talia et tu mihi ornamenta tua edissere :
Domus, uxor lascivias, natorum institutio,
Possessio, servorum præfecti, exactores, clamores, lites,
Plena onnia curis et negotiis.
Mensa turgescens celeberrimorum
615 Coquorum et temperaturarum artibus,

595 Μηδίμενος. Ita Coisl. Mortem in memoriam revocans. Edit. μηδούμενος, metro repugnante. Interpres inepte : Quotidie cibum unum petens, nimirum mortem. Tollius utcumque corrixit his verbis :

*Et carnis petulantiam inopia contradicit cibi,
Quotidie mortem æmulatus abstinentia.*

597 Πέικας. Tacite philosophum Cratetem, vel alium, ut quidam volunt, carpere videtur, qui opes in mare abjecit, demergere illas, quam ab iis se lembergi, malle dictitatem. Potuisset enim in egestos multo sapientius illas distribuere. TOLL. Vide supra lib. 1, sect. 2, carm. xxvii, vers. 236.

600 Συντήριμος. Coisl. προστήριμος.

604 Δεσμοῖς σιδηροῖς. Tantum religio potuit subdere malorum. Ita Tollius, qui niblominus paulo

supra fatetur omnem sanctorum curam fuisse ut corpus extenuarent.

607 Αἰσθησιν αὐτῷ. Ita Coisl. Edit. αἰσθησιν αὐτῷ. Tollius vult legendum αἰσθήσεων αὐτοῦ πλάνην. Nec male.

608 Εδειξε. Sic legendum videtur cum interpre pro Ἑτηξε. Nec displicet Tollio, qui sequentia niblominus ita corrigit : Εδεῖξε γράμματων βάθη λύσαντι πολλῶν ἐσφραγισμένα φρεσί. Ultima in ἐσφραγισμένα producta ob sequentes consonantes. Quod si cui τὸ Ἑτηξε magis arriserit, pro τούτῳ τούτον reponendum erit. Ita Toll., qui textum tantopere non immutasset, si legisset in cod. Coisl. versu sequenti λύσαν τά, pro λύσαντα, ut in editis.

614 Τράπεζα. Coisl. τραπέζουσα. Μοχ δοιδίμων pro ἐδωδίμων, et quidem bene propter sensum.

METRICA VERSIO.

rigore, fame, scisis et arctis vestibus,
Eternitatis tunicam avens assumere,
iocoque compescit proteriam cibo
entrīs, sepulcri nempe quotidie memor.
cīam angelorum novit unice Deum.
c pauper hodie; dītior quondam fuit.
d levis, amans projectionem, navigat,
pauperes, non in mare, emittens onus.
bes hic et plebis refugiens murmura,
stūmque cuncta qui movent terrestria,
tes venustas mentis applicuit Deo
lus, supernis usque cum solo vacans.
lchrūm ille corpus (newpe cur non pulchrum erit

B Quod optimorum est ?) strinxit unionibus,
Ferri catenis, abditi ornatis,
Se criminis nullius innectens reum,
Ne quando liber, insolenter se gerat,
Et deviantes sensuum cursus ligans.
Huic spiritus retexit abdita litteræ,
Occulta solvens plurinorum mentibus.
Ostende tales tu mihi ornata tuos.
Domus, proterva sposa, natorum viæ,
Opes, duces, tributa, voces, jurgia,
Curis repleta cuncta vel negotiis.
Mensa pretiosis usque turgescens cibis,
Necnon coquorum temperatis artibus,

Γῆς καὶ θαλάσσης καρποφορούντων ἐντέροις
(Ἐξ ὧν δὲ νοῦς βαπτίζεται, οὐδὲ ἔχει πλάτος),
Μύραις, γέλαισι, φαλμάτων συνουλίαις,
Οἰς κυρβάλων δεῖ καὶ πόδες φρημάτων.
620 Ἀλλοι δὲ λύσσης ἐμπλεοι τῆς συμφύτου,
Νοσοῦντες, οἰδαίνοντες, ἀστελωμένοι
Γυναιξὶν, ἀρτί τυμφοῖς, τὸ μέτριον,
Οὖπα λύσαντες παστάδας γαμηλίους,
Ἡ καὶ πόδοις συζῶντες ἀξύοις ἔτι,
625 Πρὶν καὶ παρειὰν, ἀνθρικῷ κοσμήματι,
Θρήξιν καλύψαι, παντελῶς ἀρτίχνοι,
Νέοι τὸ σώμα, τὸν τρόπον νεάντεροι,
Ἡ καὶ παλαιῶν ἡμερῶν, πλήρεις κακῶν
Ἐπειτ' ἀσάρκων εἰσὶ τέκνων προστάται,
630 Ἄ πνεῦμα τίκτει σαρκὸς ἑξανθέντων.

Α Τιμὴν πάθη μαθόντες, οἵς πεπόνθωσι,
Συνήγοροι σφῶν ἐν κακοῖς ἀλλοτρίοις.
Διδόντες, ὥσπερ λαμβάνουσι, ἑκουσίαν.
Οὗτοι μὲν εὔτως· καὶ τάχ' ἀν καὶ βελτίους
635 Αὐτῶν γενόμενοι, καλύσονται τοῖς θρίνοις.
Τὸ γάρ κρατεῖν τὸν δρόνα ποιεῖ χείρων.
Ὦ δὲ ἐγκρατῆς ἐστηκεν ἡ τιμωμένως,
Κάτω νενευκώς, πρὸς θεὸν μόνον βίταν,
Στέργων μαθητοῦ χώραν, οὐ μηδὲ δέξιος
640 Ἰσις μαθητῆς, οὔτος δὲ νῦν διδάσκαλος.
Εἴπερ τὸ κρατεῖν οὐ τόπον γνωρίζεται.
Τοιαῦτ' ἐν τοῖς ισχύειν τὸν βάσκανον!
Οὐτως σορῆτες εὔστοχοις πονηρίαις,
Ὦταν δῆμον τιν', ή παλιν πλῆξαι θέλῃ.
645 Πρὸς οὓς ἐκάστου πειρᾶται, καὶ σύντομοι

*Quae maris et terræ fructus intestinis afferunt
(Quibus mens ita demergitur, ut explicandi se spatium non habeat);
Unguenta, risus, cantilenarum conuentus,
Qui cymbala et pedum strepitus requirunt.*

620 **Alii insito libidinis cæstro pleni,**
812-813 Morbo hoc laborantes, turgentes, residentes
Mulieribus, recens sponsai, ut moderate loquar,
Nondum apertis thalamis nuptialibus,
Vel etiam cum suis innupis amoribus adhuc degentes.
625 Priusquam genæ, virili ornamento,
Pilis vestitæ sint, in prima prorsus lanugine,
Corpo juvenes, sed magis moribus,
Vel etiam antiquis diebus pleni, sed malis;
Postea filiorum non carnalium praesides sunt,
630 Quos spiritus expers carnis parit.
Honore discunt pravas affectiones, ex his quas experti sunt,
Sui ipsorum in alienis malis patroni,
Licentiam dantes ac vicissim accipientes.
Atque ita quidem illi : quangquam forte meliores

635 Fierent, sed obstant throni.
Insuperitem enim potestas efficit deteriorem.
Qui vero continentia præditus est, permanet honoris expers,
Oculis in terram defixis, solum Deum respiciens,
Annus discipuli locum, cuius ne dignus quidem
640 Est discipulus iste, qui nunc magister est.
Siquidem potestas loco non dijudicatur.
Tantum apud nos posse invidum!
Sic insidiatur apte strutis nequitia,
Cum populum aliquem, aut urbem vult percutere.

645 Præter eas tentationes, quas cuique infert, compendiariam

620 **"Αλλοι. Ita Coisl. Edit. ἀλλατ.**

621 **Οἰδαίνορτες. Coisl. οὐδὲν ξοτες. Interpres**
videtur ita legiæ, qui jungens οὐδὲν cum νοσοῦν-
τες, virtutē : **Morbo nullo laborantes.**

623 **"Ἡ καὶ παλαιῶν. Tollio videtur obscurior**
Leuvenclai versio, et ipso reddit : **Quin potius ne-**
quitia senes, scelerum pleni.

631 **Τυμὴ κάθη Divus Hieronymus. aduersariū**
nem Hierosolymitanum : **Natura homini** " est ad clementiam; et in alieno peccato in qua miseretur. **TOLL.**

634 **Οὐτως. Coisl. οὐτω.**

642 **Τὸν βάσκανον. Diabolum.**

METRICA VERSIO.

*Quos terra fructus, vel fretum stomacho ferunt
(Quies mergitur mens, nec locum motus habet);
Unguenta, risus, cantilenarum soni,
Qui cymbala, strepitusque depositunt pedum.
Libidinis alii calentes ignibus,
Ægri, atque turgidi, nitentes feminis,
Sponsi recentes, ut loquens tenacem modum,
Nondum reclusa nupciali janua,
Adhuc vel innupis amoribus dati,
Prius decoro quam virili sint genæ
Pilisque vestitæ, nova lanugine,
Corpo quidem, sed moribus juvepes magis,
Annis vel antiquis replete, sed malis.
Non carne natis deinde præsunt filii,
Quos carnis expers spiritus vitæ parit.*

B Quae prava sunt passi, colenda computant,
Patrocinantes sibi malis in exteris,
Licentiam dantes, ut accipient datam.
Tales quidem illi; forte sed puri magis
Evaderent, ni splendor obstaret throni.
Nam pejor insanus fit ex potentia.
Honoris expers sed continens permanet,
Fixis horum oculis, nil videns preter Deum,
Discipuli amans locum, videtur cui minor
Discipulus ille, qui magistrum se gerit :
Siquidem potestas non loco cognoscitur.
Ergone malignus tanta nos inter potest!
Sic perfidis dolos struit versutiis,
Cum præparat plebem vel urbem perdere.
Non quemque solum tentat, at brevem nup-

Νόμον δίδωσι πονηρίας τὸν προστάτην·
 Ἐκείτα χαλκὸς χρυσὸν ἡμιερεσμένος,
 Ή καὶ χαμαὶδόντος ἔκστασις χρόας,
 Πώγων, κατηφές ἥθος, αὐχένος κλάσις,
 650 Φωνὴ βραχεῖα, πιστὸς ἐσκευασμένος,
 Νωθρὸν βάδισμα, πάντα, πλήν φρενὸς, σοφὸς,
 Τὸ πρώτον ἐν πρύτοις τε τῶν νυνὶ καλῶν,
 Ἐφοῦδ τὸ επιτόν, ἢ Σαμουῆλ διπλοῖς,
 Σκέλους ταπεινὸς, οὐδὲ διλογίας δεσμούμενος,
 655 Τὰ πρὸς κάρρηνον παρθένων κοσμήματα
 Λίνῳ περιστρέγγων τε καὶ σακκούμενος,
 Τὰ πρόσθεν εὐχῆς σύμβολα προκείμενα.

Legem nequitiae instituit praesulem :

Tum vero etiæ auro vestitum,
 Aut coloris, ad exemplum chamaeleonis, mutatio,
 Barba, vultus subtristis, colli inflexio,
 650 Tenuis vox, fidelis fabrefactus,
 Lentus incessus, in omnibus, præter mentem, sapiens.
 Quod quidem primum est inter prima hujus sæculi pulchra;
 Venerandum ephod, et Samuelis diplōis,
 Lectus humilis, neque omnino revinctus,
 655 Caput virginum ornamento
 Lineo constringens, et in morem sacci componens,
814-815 A fronte orationis indicia præferens.
 Quo pacto non proferam verbum aliquod, mihi alioqui insolens ?
 Haud equidein possim, nedum iræ ferre
 660 Ludibrium. Aut abstine ab his deliciis, aut capillos exue.
 Cur et quæ tua non sunt, et quæ tua habere quæreris ?
 Separati Mysorum et Phrygum fines.
 Separata Merre et Siloæ fluenta.
 Illa enim non gustanda : ista vero etiam morbos
 665 Vincebant ab angelo prius mota.
 Duplicem plantas vineam, duplicita
 Seminas; indumentum tuum ex duobus est contextum :
 Quæ copulanda non sunt, uni jugo submittis.
 Erat interdictum, si nosti, a lege,

649 Πώτωρ. Non pictor elegantius hypocritam descripsérunt. **TOLL.**

650 Πιστός. Putat Tollus hic aliquid latere vitii. Series enim efficti ad severitatem exterioris habitus aliud quid requirit. Forte χιτῶν ἐσκευασμένος, sed desiceret metrum.

652 Τὸ πρώτον. *Quod quidem, id est, quæ sapientia.* Tollus putat hunc versum ad sequentem potius referendum, quam ad antecedentem vocem sapientiae, et ideo sic vertit: *Quodque in his, quæ nunc pulchra habentur, primum est, ephod venerandum, id est, episcopalis dignitatis insignia, quæ nunc omnium animis oculisque pulcherrima rerum identur.*

654 Σκέλυχον. Int. *Scipionem*, minus recte : *nelius, lectus, vel sella humilis.*

655 Κοσμήματι. Coisl. *κοσμήματα*. Tollus retinet et *κοσμήματα*.

656 Άτρω. Coisl. *ατγῶς*, et sic videtur legisse atropes : *Valde constringens.* Toll. *λίνῳ, a λίνοῦς,*

Α Πῶς μὴ τι δῆξα δῆμα τῶν ἔμοι ἔξων;
 Οὐχ ἀν δυνατίμην μὴ τι καὶ θυμοῦ φέρειν
 660 Κύνευμ'. Ἐπίσχες, ἢ τρυφήν, ἢ τὰς τρίχας.
 Τί καὶ τὰ μὴ σὰ, καὶ τὰ σὰ ζητεῖς ἔχειν;
 Χωρὶς τὰ Μυσῶν καὶ Φρυγῶν ὄρισματα.
 Χωρὶς τὰ Μερρᾶς καὶ Σιλωάρι βεύματα.
 Τὰ μὲν γάρ οὐδὲ γευστά· τῶν δὲ καὶ νόσοι
 665 Ἡττῶντο πρώτων ἀγγέλων κινουμένων.
 Διπλοῦν φυτεύεις ἀμπελῶνα, δισσὰ δὲ
 Σπείρεις· τὸ δὲ ἔνδυμ' ἐν δυοῖν ὑφασμένον.
 Τὰ δὲ οὐχ ὅμοιογοῦντα συζυγῇ τιθεῖς.
 'Απηγόρευτο δ', εἶπερ οἰεθα, τῷ νόμῳ

estque lineum reticulum, quo virgines capillos colligebant.

657 Τὰ πρόσθετα. Exterius precatioṇis signa omnibus proposita.

658 Πῶς μὴ τι δῆξα δῆμα. Sic carm. seq., vers. 19.

660 Η τρυφήν. Τρυφή hic Tollus fictam illam modestiæ speciem, vel etiam nigram tunicam significare videtur, cui Maximus, quem hic tacite perstringi prolixioribus liquet e capillis, ἐνδιεθρύπτετο. Non enim coma istius modi philosopho conveniebat Christiano : unde et carm. præc. ea ipsi ablata dicitur, cum ad sedem Constantinopolitanam aspiraret. Vide infra, vers. 686.

662 Χωρὶς τὰ. Frequens hujusce adagii usus apud Gregorium.

663 Τὰ Μερρᾶς. Mara fons aquæ amaræ, Exod. xv, 23.

666 Διπλοῦν. Vide Deut. xxiii.

METRICA VERSIO.

equitiae legem statuit antistitem.
 unc apparenti æ fulget auro mentiens,
 et et chamaeleontis incertus color;
 unc barba, tristis vultus, inflexum caput,
 ubnissa vox, fidelis arte conditus,
 es latus, animum præter omnino sophus,
 rimūm quod inter prima nunc fulget bona :
 pñod verendum, sacra Samuelis toga,
 umilis nec omni parte vèstitus torus;
 no coronans virginum frontem levi,
 undisque sacci more componens caput,
 ecationis signa vultu præferens.

B Qui non loquar verbum, insolens quanquam mihi?
 Nec ista possum ferre, nec ludibriū
 Iræ. Voluptatem repellas aut comam.
 Cur vis habere quod tuum, et quod non tuum?
 Sunt, limites Phrygum atque Mysorum procul;
 Fluenta Merre vel Siloæ differunt.
 Non haec quidem gustanda; sed motis prius
 Ists ab angelo recedebat dolor.
 Vineam seris tu duplicitem; duplex jacis
 Semen : duobus tunica conflatur tua.
 Non copulanda subligas uni jugo.
 A lege, quæ mores abhorret duplices,

670 Τὸν πλεκτὸν, ἐκκλίνεται τὸν διστὸν τρόπον
 Ἀλλος γυναικῶν κόδμος, ἀλλος ἀρρένων.
 Ἀλλοι καλοιῶν οὐφος, ἀλλο δ' αἰτῶν·
 Αἰσχρὸν μεγάλων μίμησις ἐν μικροῖς λίαν·
 Μικροκρεπτὲς γάρ. Οἱ Φαραὼ φαρμακοὶ
 675 Σαρώς σε παιδέτωσαν ἱστορούμενοι.
 Ἀλλ' εἰ τις εἶναι τῶν στρῶν ἐπούδακας,
 Μή μοι μόνην τὴν βάσδον εἰς δρῦν τρέπειν·
 Ζητῶ τὰ πάντα, κ' εἶναι τὸν μέγαν Ἄαρον·
 Εἰ δ' ἔντεταξεις σὺν μάγοις Αἴγυπτιοι,
 680 Εἰ καλὸν, ἐξάσκησον εὐθέως ὅλον·
 Οὐδεὶς φθόνος σοι τῆς καλῆς μιμήσεως·
 Εἰ φαῦλον, ἐκτὸς στῆθι· φίσαις τῶν ἡμῶν·
 Ἐμδὸν γάρ οὐθεὶ, καν ὑποκρίνῃ σοφῶς.

Α Ἀποστερεῖς με καὶ σὺ τὴν μίλιν ἀμνάδα.
 685 Μοιχεύεται τὸ σχῆμα. Τις Νάθαν φράσει;
 Πήξω τὸ φαινὸν προσδρεψάντων χιτώνιον,
 Εἰ που λαβούμην· καὶ γάρ ἐν τούτοις ποτὲ
 Τρυπάτε, ὥσπερ βρωμάτων ἐν χειροστῃ,
 Ὅταν πάθητε πλησμονὴν ἐν τιμοῖς.
 690 Τοῦ Τρήξον τι καὶ σὺ τῶν ἡμῶν, διν του ἁένη
 Τῶν μαλακωτέρων τε καὶ νόδων ἐμοὶ.
 Τούτων τί διν γένοιστο ἐνδικώτερον;
 Ἐστω Λάδην τὰ λευκά· τάπισμα δὲ
 Τοῦ πολλὰ μοχθίσαντός εστι ποιμένος,
 695 Νυδῖν παγέντος, ἡλίῳ κεκαυμένου.
 Αἰσχρὸν μὲν οὖν εἰσχιστον ἡ τρόπου πλάσει.
 Ὁμως φύλασσε, καὶ μ' ἐπαινέτην ἔχεις.

670 Id quod duplex est, duplum animum aversante.
 Alius ornatus mulierum, aliis virorum.
 Alia graciliorum sublimitas, alia aquilarum :
 Turpis est magnorum in valde parvis imitatio.
 Id enim indecorum est ; atque id tibi Pharaonis venefici
 675 Clare persuadebunt, si illorum historiam noveris.
 Si inter sapientes numerari studes,
 Ne mibi solam virgam in serpentem vertas :
 Quero omnia, atque ut in omnibus magnus sis Aaron ;
 Si vero magis Αἴγυπτοι ascriptus es,
 680 Totum protinus exsequere, si id præclarum est ;
 Nullam subibis invidiam ob eximiam limitationem :
 Sin autem malum, foris sta ; his quæ mea sunt, parce ;
 Meum enim esse scias, etiam si solerter limitaveris.
 Spoliias me tu unica ove.
 685 Vestis adulteratur. Quis Nathan arguet?
 Accurrens dilacerabo nigrum indumentum,
 Si vos apprehendam : nam et hec vobis interdum
 In deliciis sunt, velut viliores cibi,
 Cum vos cepit chariorum satietas.
 690 Mea et tu lacera, si quid arripias
 Quod mollius sit, ac mibi spuriū.
 His quid esse possit æquius ?

816-817 Habet Laban quæ alba sunt ; sint autem maculosa
 illius pastoris, qui multos labores exauitavit,
 695 Ac nocte obrigit, et per diem sole adustus est.
 Turpium quidem turpissimum est, morum simulatio ;
 Sed tamen id custodi, et me laudatorem habebis.

670 Τὸν διστὸν τρόπον. Coisl. τῶν διστῶν.
 672 Αἰτῶν. Coisl. δευτῶν. Sic infra carm. xxxix
 in suos versus, vers. 103.
 673 Αἰσχρόν. Sic et inops, potentem dum vult
 imitari perit : apud Phædrum lib. i, De rana bovis
 imitari magnitudinem cupiente TOLL.
 679 Σὺν μάγοις. Coisl. τοὺς μεγάλους.
 682 Ἐκτὸς στῆθοι. Extra cancellos consiste, id
 est, ne tibi episcopalem dignitatem arroges. Ibid.
 φεύγουσι τὸν ἔμων, id est, Ἐρχος τημέτροο. Vide
 carm. seq., vers. 11, ubi de cancellis his ab impo-

dentibus hominibus, passim sacram sedem in
 dentibus, perruptis ac violatis fusius agit. TOLL

688 Ἐν. Coisl. τοῖς.

694 Ποιέος. Jacobi Gen. xxxi, 40.

696 Αἰσχρών. Inter turpia turpissimum est
 rum simulatio; hypocrisis malorum pessima. Vd
 Juven. in impudicos philosophos. TOLL.

697 Ὁμως ψύλλασσε. Scilicet τὴν τρόπων τὰ
 Persiste in illa simulatione, ut si non castie, sei-
 cante.

METRICA VERSIO.

Nosti, duplex est quidquid interdicitur.
 Alter virorum cultus, alter feminæ;
 Alter aquilæ volatus, alter graculi.
 Quod grande, valde parva flingunt turpiter.
 Hoc nempe non decet; probabunt hoc Magi
 Pharaonis illustres sacris annalibus.
 Quod si reponi tu studes inter sophos,
 Mutare soluni virgam in anguum ne velis;
 Ut magnus in cunctis Aaron sis, peto :
 Si cum magis locum tenes Αἴγυπτοι,
 Exsequere totum protinus, si sit honum;
 Nullus imitantem pulchra carpit invidus.
 Recede, si malum, foras. Parcas meis :
 Sunt namque mea, licet dolose fluxeris;

B Me pauperem unica malus spoliias ove.
 Adulteratur vestis. Hoc quis arguet
 Nathan? Nigrum accurrens secabo pallium,
 Si vos prehendam; namque vos hæc sœpius
 Gustatis ultro, viliores ut cibos,
 Cum chariorum vos saturitas ceperit.
 Discerpe quod meum est, fortasse incolitus
 Inveneris si quid mibiique spuriū.
 Istis enim quid esse possit æquius?
 Habeat Laban candida; pecus sit discolor
 Pastoris anxios labores qui tulit,
 Radiis adustus solis, et noctis gelu.
 Nam turpium est turpissimum, simulatio
 Morum : tene id tamen ; tuique præco sum.

Νῦν δ' οἴδης ἔστι τοῦτο, καὶ τῷ προσφερές ;
 Ἀρ' ἔστι καὶ παῖξαι τι τερπνῷ πλάσματι
 700 Σπουδῆς μεταξύ· καὶ γέλως ἐν δικρύοις.
 Γαλῆγ καθίζει μῆθος εἰσὼ παστάδος·
 Νύμφῃ γάρ εἰκε, νυμφικῶς ἐσταλμένη·
 Ἐδνα, χρότοι, γέλωτες, ἥν λαμπρὸς γάμος.
 Ἡ δ' ὡς θεν μὲν διατρέχοντ' ἐν τῷ μέσῳ,
 705 Νύμφῃ μὲν ἥν, γαλῆ δὲ· τῷ φανέντι γάρ
 Ἐπιδραμούσα δεῖπνον εἶχεν, οὐ γάμον.
 Τοιοῦτος ἔστι πᾶς νόθος διδάσκαλος.
 Τὸ γάρ περικόδιον ταχέως μεθίσταται.
 Ἀλλ' εὐτροφός τις οὗτος ἐν τοῖς πράγμασιν,
 710 Οὐδέποτε εἴπειν εἰπειν, ἐντελής τε προστάτης

Α Τρίβων παλαιῶν καὶ νέων κινημάτων·
 Ὁ δ' εὐσεβῆς μὲν, χρήσιμος δ' αὐτῷ μόνῳ.
 Τίς ταῦτά φησιν; ὃς λίαν κακότροπος!
 Οὐδέποτε γάρ ἔστιν, δοτις αὐτῷ δῆ μόνῳ,
 715 Οὖτ' οὖν καλῶν τις, οὗτος μὴν τῶν χειρόνων.
 Ἀλλ' ὁσπερ οὗτος, οὐ τύχοι σπάσας, ἀλλ' Ἑδωδίας μετέσχεν, ή δυσωδίας.
 Οὐτώ τάχιστα τοῖς πέλας ποιούμεθα,
 Καλοῖς μὲν ἥττον, τοῖς κακοῖς δὲ καὶ λιαν.
 720 Μάλλον γάρ εὐμίητον ἢ πονηρία.
 Εἰ δ' οὗτος ἥμεν καὶ πρόδερος ὅν τύχοι,
 Εἰ μὲν κάκιστος καὶ πονηρίας πλέως,
 Τοῦτ' ἔσθ' δ καὶ νῦν, φάμνον δρχειν τῶν ξύλων·

Nunc autem quale illud est, et cui simile?
 Licet profecto jucunda quadam fabella ludere
 700 Eliam in re seria : locus est risui in lacrymis.
 Feleam collocat fabula in thalamo nuptiali.
 Erat enim sponsæ similis, et, instar sponsæ, ornata :
 Aderant munera sponsalia, plausus, risus ; splendidæ erant nupliae.
 Illa autem, ut vidit murem transcurrentem in medium,
 705 Sponsa quidem erat, sed felis. Nam in conspectum
 Murem irruens, coenam habuit, non nuptias.
 Talis est spurius quisque doctor.
 Quod enim natura insitum est, non facile mutatur.
 At iste, quem non laudas, mira est in negotiis
 710 Agilitate, absolutissimumque præses
 Viarum antiquarum, et recentium motuum.
 Alter autem pius quidem est, sed sibi utilis soli.
 Quis hæc ait? quam is est improbus!
 Nam nemo est, qui sibi soli vivat,
 715 Sive ex bonorum sit numero, sive ex malorum.
 Sed quemadmodum aer iste, quidquid traxerit,
 Illius fragrantia fit, aut fetoris particeps,
 Sic celerrime exemplis proximorum singimur,
 Bonorum quidem minus, at malorum ut plurimum.
 720 Facilius enim imitabilis nequitia.

Quod si is nobis antistes fuerit,
 Qui pessimus sit et nequitiae plenus,
 Id nunc etiam fieri videimus, ut rhamnus lignis imperet :

699 Ἀρ' ἔστι. Sic supra lib. 1, sect. 2, carm. VIII, vers. 232, etc.

702 Νύμφῃ γάρ εἰκε. Sic legendum videtur. Edit. εἰκε, et Coisl. νύμφην.

708 Τὸ γάρ περικόδιον.

Naturam expellas furca, tamen usque recurret.

HORAT. Epist. I, x, 24.

710 Ἐρτελῆς. Omnibus numeris absolutus. Coisl. ντολῆς. Ita legil Leuvenclaius, legis antistes.

711 Τρίβων παλαιῶν. Viarum antiquarum; id st, novit hic artes animos tractandi, prout hoc ei illo modo moventur, tam veterum, seu Cathocorum, quam novorum, id est hæreticorum, Arianorum et Apollinaristarum, qui recentiores sunt : c infra, vers. 759. TOLL.

712 Ὁ δ' εὐσεβῆς μέν. Scilicet Gregorius noster quem ut nimis præfractum et severum ferre non poterant. TOLL.

716 Ἀλλ' ὁσπερ οὗτος. Vide tom. I, pag. 17.

718 Οὐτώ τάχιστα. Τὸ ποιούμεθα a ποιόω hic derivatur, id est, eadem qua'itate imbuo, similem reddo, efformo, effingo. In primis hoc in acre locum obtinet. TOLL.

720 Μαλλον γάρ. Sic et supra vers. 511, et lib. I, sect. 2, carm. II, vers. 123, etc.

721 Τύχοι. Coisl. τύχοις.

723 Πάυροι. Alludit Gregorius ad illud Jud. ix, 15 : Egrediatur ignis de rhamno, et devoret cedros Libani.

METRICA VERSIO.

Hoc quale nunc est, queve comparatio?
 seriis hic fabulam gratam licet
 iscere : risui vel in lacrymis locus.
 nuptialem ponitur flete torum
 ionse figuram felis et cultum gerens ;
 ausus, cachinni, dona ; splendent nuptiae.
 irrente vero nrure forsitan per domum,
 tor quidem, sed felis, in praedam statim
 illit, habetque prandium, non nuptias.
 lis videtur quisque doctor spurius.
 tatur ægre quidquid innatum viget.
 iste quem non prædicas, negotiis
 rsatur agilis, et peritus dirigit

B Motus vetustos, et novas præses vias.
 Est sanctus alter, at sibi soli utilis.
 Quis ista dicit? Quam malus! quam perfulsus!
 Non est enim, qui vivat unice sibi,
 Sit vel bonus inter, vel inter improbos.
 Sed sicut aer iste, quidquid traxerit,
 Fetoris aut fragrantia fit particeps,
 Sic proximorum moribus cito singimur,
 Bonis quidem minus, malis ut plurimum.
 Ad instar etenim flectimur noxa magis.
 Si talis imponatur antistes gregi,
 Qui sit piaculis repletus pessimis,
 Est cæteras rhamnus gubernans arbores ;

Ει δὲ κράτιστος, αῦθις ἐν στύλῳ πυρὸς
725 Ἡγουμένῳ πορεύεται Ἱσαρήλ μάγος;
Πρὸς δὲ παντες σπεύδομεν γῆς ἀλπίδος,
Καὶ μὴ κυκλῶν τις, μηδὲ ἀγοραῖς ὡν τύχοι,
Πρωτεὺς σοφιστὴς εἰς χλοπάς μορφωμάτων,
"Η καὶ Μελάμπους, ή τις δὲλλος δάστατος,
730 Πάσιν τὰ πάντα φρόνιμος τυπούμενος,
Πρὸς τὴν ἀπάντων ἀδρόσιν καταστροφὴν.
Πῶς οὖν ἀχρηστόν, εἰπέ μοι, τοῦτον καλεῖς,
Πρὸς δὲ βλέποντες βελτίους γενομέθ' ἄν;
"Η πᾶς δριστὸν προστάτην καὶ δεξιὸν,
735 Πρὸς δὲν βλέπων σὺ, τοὺς δὲρμοὺς διαπτεῖες;
Τό τοι περιττὸν καὶ πρόσαντες τοὺς σοφοῖς."

Α Τὸ δὲ εὔγενες μάλιστα πιθανώτατον.
Ἐκεῖνος εἶης, ὃς σου φρήν, οὐτος δὲ τῇ.
"Η καὶ γράφων δριστὸς οὐτὸς σοι δοκεῖ,
740 Οὐχ δὲ γράφει κινούμενον" ἀπλοῖς χρώμασι.
Ζεῦξις τις, ή Πολύκλειτος, ή τις Εὐφράτων,
"Άλλ" δὲ μὲν ἀνθηραῖς τε καὶ παντεσκοινικοῖς
Βαραῖς διμορφαῖς σώματα" ἔξεργάζεται,
"Οὐν Καλλίμαχος, καὶ Κάλλας ἡστην, ὃς δοκεῖ,
745 Μόγις γράφοντες εἰκόνας τῶν εἰκόνων;
Τοιοῦτος δέσι πάς ἀνήρ πολύτροπος.
Ταῦτ' οὖν δρῶν ἔκαμψες εὑρεῖν ποιμένι.
"Όμηρος ἐπούδακας! ἔγκαλόπομα.
"Ωσπέρ λογιστὴν ἁσκόπαις τὸν προστάτην.

Quod si optimus, rursus columna ignis
725 Praeante, magnus Israel proficiscitur,
Ad quam omnes properamus terram spei,
Quamvis non sit in circulis et in foro multum versatus,
Proteus sophista ad furtivas formarum mutationes,
818-819 Aut etiam Melampus, aut aliud instabilis,
730 Facile se ad omnes formas effingens,
Quaecumque evenerit subita rerum mutatio.
Quoniam ergo, dic mihi, inutilem illum vocas,
In quem intuentes erimus meliores?
Aut quoniam optimum et gnavaum antistitem,
735 Ad quem tu respiciens, meos despici?
Nimia profecto garrulitas odiosa est sapientibus;
Ingenua autem oratio ad persuadendum apposita.
Sic ille tu, ut tuus fert animus, ego hic ero.
An pictorum tibi præstantissimus ille videtur,
740 Non qui viva pingit simplicibus coloribus,
Ut Zeuxis quidam, aut Polycletus, aut Euphranor.
Sed qui floridis et nusquam umbrosis
Coloribus informia exprimit corpora.
Quales Callimachus et Calais fuere, ut mihi quidem videtur,
745 Qui vix imagines imaginum efficiebant?
Talis est omnis homo versatus.
Hæc si considerares, in inveniendo antistite labore susciperes.
At quia parum laborasti! erubesco.
Veluti ratiocinatorem esse antistitem existimares.

727 Κυκλῶρ. Sic Coisl. et Leuvenclaius, probatque Tollius. Edit. xixwōn, turbulentus.

729 Νειλύκονς. Qui et ipse in variis se figuris mutare noverat, ut in fabulis est. TOLL.

730 Πάσιτ τὰ πάντα. Ita carm. præced., vers. 710.

736 Τό τοι. Coisl. τί τοι. Quid? Num nimia garrulitas, quæ sapientibus est odiosa, an vero ingenua oratio ad persuadendum magis idonea tibi videtur? Vide infra, vers. 765, etc. TOLL.

738 Σον φρήν. Coisl. cō. Suspiciatur et quidem recte Tollius legendum ἔχειν εἶναι, ὃς οὐ φῆσ, εἰς ille qualeum eum prædictas.

742 Παρτασχοῖς. Apricis coloribus. Leuv.

743 Ἀμοργα. Anima carentia, quæ corporis for-

ma est et vita, qua destituuntur εἰχόνες τὸν νον. TOLL. Coisl. ἀμόρρωτα σώματα" ἔργα, etc.

744 Καλλίμαχος. Vide, si vis, Plinium in *Vita naturali*, ubi fuso de pictoribus tractat et serit.

746 Πολύτροπος. Protei instar instabilis, quam idem, chamaeleon passim colores mutare paulo ante dixit. TOLL.

748 Ἐγκαλύπτομαι. Quod solebant ii faci pudore affliciebantur. TOLL.

749 Ωσπέρ λογιστὴν. Id est, qui tantum gereret redditum Ecclesie: cujusmodi bū astulos et vasros esse oportet, ut supra, τὸν εὐστρόφους τὸν τοῖς πράγμασιν.

METRICA VERSIO.

Sed si bonus adest, rursus ad lucem novae
Ignis columnæ, vadit ingens Israel,
Ad quam citati pergitus terram spei,
Licet in foro vel circulis non sit frequens,
Proteus sophista formam ad omnem mobilis,
Melampus alter, alter aut instabilis,
Mutatus alternas figuræ induens,
Cum subita rerum venerit conversio.
Qui, dic mihi, virum voces inutilem,
Quo quisque viso fit statim præstantior?
Gnavaumve dicis optimumque præsumem,
Quem tu videns, repente nostros despici?
Nam nimia displicet loquacitas sopho,

B Simplex sed est loquela suadendi potens.
Hunc esse contendo, ille sic tu, si velis.
An tibi videtur esse pictor inclitus,
Non qui colore viva pingit simplici,
Polycletus, aut Euphranor, aut Zeuxis noti.
Qui floridis vero, nec umbrosis quidem
Informè corpus exprimit coloribus,
Callimachus alter et Calais, ut sentio,
Qui vix imagines dabant imaginum?
Talis profecto quilibet vir callidus.

Hæc cogitans, labore multo quæsereres
Antistitem. Sed proh pudor! Quæ tardis!
Ratiocinatorem esse credis præsumem.

750 Κόπρων μέλει σοι, μειζώνων δ' ἐμοὶ λόγος.
 Ἐν ἑστα τοῦδ' ἔργον λερέως, καὶ μόνον,
 Ψυχής καθαίρειν ἐν βίῳ τε καὶ λόγῳ,
 Ἀνω φέροντα ἐνθέοις κινήμασι,
 Γαληνὸν, όψινον τε, τὰς θελὰς μόνας
 755 Ἀκηλιδώτους ἐμφάσεις τυπούμενον,
 Πιστερός κάτοπτρον ἐνδοθεν μορφούμενον·
 Ἀγνάς τε πέμπτεν προσφορὰς ὑπὲρ τέκνων,
 Ἔως δὲ αὐτοὺς προσφορὰν καταρτίσῃ.
 Τὸ δ' ἄλλ' ἀφείσθω τοῖς τάξις ἐντελεστέρωις.
 760 Οὔτως δὲ τὴν ἡμένας ἀσφαλῶς ἔχοι βίος.
 Ἐπει τὸ δὲ στι μέγιστον ἡ παρῆσται,
 Ἐστο μὲν οὐδὲ δικαιογένης φαίνεται βραχὺ,

Α Εἰ σὺν λόγῳ τε χρώμεθα, καὶ μετρίως.
 Ὁμως δέκουσον, ώς ἔχει τοῦ γάρ σοφοῦ
 765 Πλέον τὸ στήφην, ἢ τὸ σὸν περιτρέχειν.
 Καὶ σοῦ μὲν ἔστι καὶ τὸ θάρσος, ώς θράσος·
 Τοῦ δὲ εὐγένεια καὶ τὸ συντελεῖν λόγον.
 Εἴ που δὲ καιρὸς ἐμπάσοι παρῆσταις,
 Ὁφεις μαχητὴν τὸν πρῶτον, καὶ πολίχος
 770 Ἐστὶ κατορθῶν, τηνικαῦτα γνωρίσεις.
 Γνώση, τί κέρκωψ, καὶ τί βρυχόται λέων,
 Ὅταν τὸ μὲν σὸν ἐκπεύσῃς' ἀνθρώπινον,
 Κάμπτοντος εἰς τὴν τοῦ κακοῦ συνειδότος,
 Ὁ δὲ ὃν δλῆπτος λαμβάνηται φρόνιμος.
 775 Τρόπου γάρ οὐδέν ἔστι πιθανότερον.

750 Stercera tibi sunt curæ : ego majora curo.
 Unum opus sit sacerdotis, et solum,
 Ut vita et doctrina animas expurget
 Sursum ferendo divinis motionibus,
 Tranquillus, mente sublimis, ac cœlestibus tantum
 755 Sine macula illustrationibus informatus,
 Veluti speculum, cui intus formæ imprimuntur ;
 Puras etiam pro filiis oblationes offerat,
 Donec eos munus offerendum perficiat.
 Cetera autem, iis, qui ea tractare idonei sunt, relinquantur.
 760 Sic sane vita nostra secure traducatur.
 Sed quia permagnum tibi quiddam videtur dicendi libertas,
 Esto sane; nec ego illam parvi facio,
 Si cum ratione et modo illam usurpemus.
 Audi tamen quomodo se res habeat : sapientis
820-821 765 Præstat silentium tua illa evagatione.
 Tibi confidentia idem est ac temeritas :
 Sua vero illum ingenua verecundia ad finem sermonis faciendum impellit.
 Sin autem tempus contigerit libertatis,
 Videbimus eum, qui mitis est, insignem esse præliatorem, et quantum
 770 Prevaleat, qui ex animo rem agit, tandem senties.
 Nosces quid sit simia blandiens, et quid leo rugiens,
 Quando humana tua expuetur eloquentia,
 Dejiciente in terram mala conscientia,
 Et cum is, qui irreprehensibilis est, facile accipietur.
 775 Moribus enim nihil ad persuadendum efficacius.

751 Ἐρ δεστα τοῦδ' ἔργον. Sic Coisl. Edit. τὸ
 γον ἔστιν τοῦ.
 753 Φέροντα. Ita Coisl. Edit. φανέντα.
 758 Προσφορά. Divinam oblationem perficiat :
 Tollus, qui προσφοράς interpretatur de obla-
 nibus et sacrificiis precum pro populo, qui τάχα
 scopi. Προσφέρειν vero, inquit, de sacrificio
 ισæ dicitur. Sic et noster carm. præc. vers. 530,
 Οὐδὲ δεσσον λατρειαν μέταν θεῷ προσενεγκεῖν,
 ita quidem, ut vel unum sacrificium Deo offer-
 763 El. Coisl. ή.
 64 Ὁμως. Coisl. δημως δ'. Μοχ τοῦ γάρ σοφοῦ.
 infra, carm. xxxiv, vers. 11, 42.

765 Πλέον. Coisl. πλεῖον, Μοχ δὲ τὸ σὸν κερι-
 τρέχειν, id est, inani volubilitate verborum huc illuc
 evagari. Sic Platoni δὲ περιτρέχουσα ἐταιρεῖα, vul-
 garis amicitia est, epist. vii. TOLL.

766 Θάρσος, ώς θράσος. Θάρσος, in bonis fidu-
 cia : θράσος, in malis rebus audacia. TOLL.

768 Πλαρῆσταις. Quo dicendi libertate utendum
 sit.

769 Πηλίκος. Coisl. πηλίκον ἔστιν δὲ κατορθῶν.

771 Γρώση, τί κέρκωψ. Sic supra lib. 1, sect. 2,
 carm. xxviii, vers. 290 :

Πάντας λέοντα μέτρα κέρκωπος φέρων.

Noli leonem metiri ex simia.

772 Τὸ μὲν σὸν. Leuenclaius legit τὸ μέσον.

METRICA VERSIO.

cus tibi, majora sunt cure mibi.
 s sacerdotis, sit unum, moribus
 toque verbo pura reddere pectora,
 es piis ferendo sursum motibus :
 quillus, animo celsus, ac cœlestium
 ratus aimis luminis splendoribus,
 ulum velut, formas quod intus suscipit,
 is etiam pro filiis purum offerat,
 munus ipsos offerendum præparet.
 is tractanda dentur cetera.
 nostra sane vita tuto transeat.
 verba magni cum tibi sint libera,
 quidem; nec illa parvi pendimus,

B Si ratio, si modus loquentem dirigat.
 Audi tamen, precor, rei statum ; sophus
 Silendo plus, quam tu vagando, prævalet.
 Tibi temeritas est loco fiduciæ;
 Tacere novit ille præ modestia.
 Si liber tempus loquendi venerit
 Bellator insignis aderit, qui mitis est,
 Quantunque valeat strenuum cor senties.
 Quid simia agnosces, leo vel rugiens,
 Cum conspuet tua levis facundia,
 Humi mala sternente conscientia,
 Cumque facile acceptus erit expers criminis.
 Nil moribus enim suadet efficacius.

Ούτως Πλετον κάνθαδ' ὁ τρίβων ἔχει·
Οὐρας δὲ λαμπρὸς ἐν μέσοις καθέζεται,
Ἄλλοτρίαν τράπεζαν ἐκκαρπούμενος,
Περιφρονῶν διπεντες, ὡς διμολώματα,
780 Τοσοῦτουν, δυσσεις περιφρονητός,
Ἐν τούτῃ ἔχων φρύγεγμα λαμπρὰν τὴν πάλιν,
Ἐφ' ϕ σε δεῖ καὶ μᾶλλον δλλουσαν κακῶς.
Πλείους γάρ οὐτως δημιουργεῖς τοὺς κακούς.

Κάνθων δὲ τις ποτε ἀστικῶν ἀλλου κάλον
785 Κάνθωνος ἑξῆτησεν ἀγροίκου φέρειν:
Ἄλλ' ἔστιν, ὑσπερέτης, καὶ οἰκῇ πόλιν.
Τι ταῦτα; πῶς μή ταῦτα συμπράττεται κακοῖς;
Πῶς δὲ εὑδρομοῦσι μή σαρῆς δλισθος ἥν;
Πάτχουσι γάρ τι καὶ σοφοὶ τῶν οὐ σοφῶν,

A 790 "Οταν κακοῖς μὲν εὐρῷ τὰ πράγματα,
Λυπρὸν δὲ ἔχωσιν οἱ κατορθοῦντες βίον.
Ἡ τοῦτη δριεστον, ὑσπερέτης ζέλη την
Πάντων διν τε καὶ κάτω δουνουμένων,
795 Ἐν δισφαλειτε τὰς βραχείας ἡμέρας
Θέσθαι, τὸ γῆρας δὲν καλύπτεσαι τέλοι.
Θρόνους μὲν οὖν ἔχεις, καὶ τυραννίδας;
Τομεῖς, ἐπει καὶ πράτη ταῦθ' ὑμίν δοκεῖ.
Χαρούστε, υβρίζοτε, πατριαρχίας
800 Κληροῦσθε. Κόστρος ὑμίν εἰσέτω μήτ;
Τόπους ἀμείβοτε τὰ τόπων τοὺς μὲν κάτω
Βάλλοτε, τοὺς δὲ ὄψοντες ταῦθ' ὑμίν γῆν.
Χωρεῖτε" ἐγὼ δὲ συστραφήσομαι θεῷ,

Sic et in hac parte veterator succumbit;
Verumtamen inter alios insignis sedet,
Aliena mensa fruens,
Despiciens omnes, velut abortus,
780 Tantum, quantum ipse despiciendus est,
Unum hoc habens, quo se jactet, inclytam civitatem,
Quia ipso de causa tibi male pereundum est.
Plures euim sic effluis malos.
Asinus autem quis unquam urbano pluris alio
785 Asino, qui rure degit, fieri voluit?
Asinus enim semper est asinus, quamvis in urbe habite.
Utquid hæc? quomodo ista pro impiis non faciant?
Quomodo autem viris probis non certa pernicioles sit?
Patiuntur enim quidquam sapientes, quod non est sapientium,
790 Cum malis secundæ res fluunt,
Ex virtute excoletis tristem agunt vitam.
Optimum sane illud est, tanquam in tempestate,
Quæ omnia perturbat, paululum deflectendo,
Dum omnia sus deque volvuntur,
795 In tuto paucos dies
Collocare, et senectuti tranquillum finem statuere.
Thronos quidem igitur habete, et tyrannides,
Vos, siquidem hæc vobis prima esse videntur.
Valete, insolentes estote, in patriarchatus
800 Sortes mittite. Magnus hic mundus vobis cedat,
Ex aliis in alias sedes migrate; vos dejicite,
Illi attollite. Hæc vobis grata sunt.
822-823 Pergite: ego ad Deum convertar,

776 Οὐρας. Sic et in hac parte orator iuns, rei
periculum faciens, superabitur.

778 Άλλοτροι. Nempe Ecclesia Constantinopoli
litanas quam invaserat, fractus carpens.

780 Τοσοῦτον, δοον. Tanto omnes, velut abortus,
habentes contemptum, quanto ipse habendus est.

788 Εἴδρομοντ. Recto virtutis iramne graden-
tibus. Sic euim interpretandum.

799 Χαρούστε. Ita supra, lib. I, sect. 2, carm. xv,
vers. 157, 158.

801 Τόκους ἀμείβοτε. Id est, per me vos
episcopatus mutare, et ex una in aliam utere
ire; licet id mihi vitio verteritis, νόμους εἴρετε
ut carm. præcess. *De Vita sua* ait τοῦτο τι
θνητάς, velut canonibus prohibitum. Non
severo vobiscum agam, cum hæc leges eret
Ibid. τοῦτο μέτρον, ut me et Paulinum, et
vero Nectarium et Flavianum.

803 Εγώ δὲ συστραφήσομαι. Vide car-
vers. 1042 et 1940.

METRICA VERSIO.

Sic ista et in parte veterator deficit;
Insignis autem caelos inter sedet
Lauto apparatu non suæ mensæ fruens;
Omnes, abortivos velut, facieus nihil,
Quantum meretur ipse vilis despici,
Cui nulla claram præter urbem gloria,
Fatalis unde casus impedit tibi.
Sic nempe plures improbus facis improbos.

Quis unquam asellus civitates incolens
Quæsit asello pluris esse rustico?
Est semper id quod est, et urbis incola.
Quid ista? Quomodo malos non adjuvant?
Qui non sit inde certa pernicioles bonis?
Patiuntur unum non sophorum qui sophi,

B Dum rebus improbi fruuntur prosperis,
Tristisque vite pertrabunt recti dies.
Hoc optimum certe, velut quando furi:
Procella vertens cuncta, cunctaque fuscis
Sus deque strident mota, flexu parvus
Servare paucos in loro tuto dies,
Lætumque canis crinibus finem dare.
Thronos habete, vel tyrannidis decus,
Præclaræ vobis ista quando co-sparent.
Valete, date vos probra, sortes mittite
In solia. Vobis cedat orbis maximus,
Mutate sedes; alteris stratis humi,
Tollantur alteri. Ista vobis grata sunt.
Vos ite; me delectat amplecti Deum,

1. Η τῶ, πνέω τε καὶ πρὸς ὄντα βλέπω μόνον,
805 ή πρὶν γενέσθαι μ' ἡ τεκοῦσ' ὑπέσχετο,
2. οὐδὲ τί λιγόνοι τε συνῆψαν, καὶ νυκτῶν χάρις.
Τούτη τε θύσω νοῦ καθαρὰ κινήματα,
3. οὐδὲ γοῦν ἐφικεῖν, προσταλῶν μόνω μόνος.
Ταῦτα πρὸς ὑμᾶς τοὺς κακοὺς ὑπὲρ καὶ λαῶν,
810 Οἵ τις ἀγαθεῖ, εὑρεν, δν ζῆτει, λόγος.
Τὰ δὲ ἄλλα ἔκειθεν, ω φίλοι, λελέξεται.
Εἴλην ἐπιτηρίου τιν', εἰ δοκεῖ, λόγον.
Βραχὺν μὲν, ἀλλὰ χρήσιμον, δέξατο μου,
2. οὐδὲ οἱ πατρίμας λαμβάνοντες ἐν τέλει
815 Φωνάς, ἐπισκήψεις τε μνήμης ἀξίας.
Μεθ' δὲ λόγος τις οὐκέτ' ἔξακούεται,

A οὐ καὶ πλέον μένουσιν ἐν βάθει φρεγής.
“Ἄλλον τιν' εἰ λάδοιτε Γρηγόριον, φίλοι,
Φειδοίσθε μᾶλλον· εἰ δὲ μή, τὸ δεύτερον,
820 Εἶτε καλοὶ κάγαθοι τοῖς πλησίον,
‘Υμῖν τε αὔτοῖς, οἱ τέως ὅμοιονες,
“Εώς κρατεῖσθε τοῖς ίσοις παθήμασιν.
“Ιν τ' αὐτὸς ἐπούδαξκον εἰρήνη, ἀεὶ^{τέργεστ'}, ἀφέντες τὰς ίδιας ἀρρωστίας,
825 Τῷ ὕπερ τὸ κοινὸν ἐκταράσσετ' ἀλλιώς.
Κάγω παρήσω τούμον, εἴτε τι πλέον
“Άλλων φρονοῦμεν, εἴτε μ' ὁ μαχρὸς χρόνος
Ποιεῖ τραχύν τε καὶ τὰ πλείω δύστροπον,
Εἴτ' οὖν πεπληγῶς ἐκ μέθης τὸν νοῦν μόνος

Cui vivo et spiro, ad quem unum respicio,
805 Cui, priusquam nascerer, mea me mater promisit.
Cui pericula me devinxerunt, et noctium gratia.
Illi consecrabo animi puros motus,
Quantum fieri poterit, solus cum solo colloquens.
Hæc ad vos improbos pro bonis:
810 His si quis offendatur, invenit, quem quererit, oratio.
Cætera autem inde digressis, amici, dicentur.
Interea velut quamdam discedentis, si videtur, orationem
Brevem quidem, sed utilem, accipite,
Tanquam paternas excipientes extremas
815 Voces, et admonitiones memoria dignas:
Post quas nullus sermo amplius auditur,
Quo et magis hæreant in ima mente.
Alium quempiam si acceperitis Gregorium, amici,
Parcite magis; si mirus, alterum hoc superest:
820 Estote honesti et boni erga proximos,
Et erga vosmet ipsos, qui catenus concordes estis,
Quatenus parentis iisdem cupiditatibus.
Pacem, cujus ego studiosus sui, semper
Diligite, dimittentes alter alteri infirmitates,
825 Quibus orbis misere perturbatur:
Et ego dimittam quod in me peccatum est, sive quid amplius
Alii sapientius, sive me grandis ætas
Efficit asperum et in plerisque morosum,
Sive ex temulentia mente Iesus solus,

06 Οἱ κιρύρωτοι. Tempestatis scilicet, ut fuse
em carmine exponit. Ibid. *ruxtōr̄ χάρις*. Ad
itatis amorem in somniis excitatum se fuisse
at Gregorius infra carm. XLV. vers. 229.
17 Τούτη τε θύσω νοῦ. Coisli. τούτη τε θύσω μοῦ.
18 Ταῦτα πρὸς ὑμᾶς. Ad presbyteros hæc di-
ur, de quibus fuse agit infra carm. XXX, v. 83, etc.
2. Οἰς εἰ τις. Coisli. ως θ' δοτις.
1. Εἰσέθετο. Inde digressis, id est, in alia vita.
8 Αλλοι τιν'. His verbis patet nondum Ne-
oplitesum Constantinopolitanæ Ecclesiæ designatum
om. utque antistitem, cum hæc caneret Gregorius. Sic
pra carm. VII, vers. 5 et 6:
Αν δόλον εὐσητον' ἀντ' ἐμοῦ, τιμῆσατε.
Γρο σεπτὸν ἡμένη Πνεῦμα τῷ συνηγορῷ.

*Si alium pro me reperiastis, huic honorem habete.
Venerabilis mihi Spiritus, cuius partes sustineo.*

823 Ητ τ' αὐτός. Qua de re infra, carm. XV,
vers. 35. Exsequitur autem id fusius carm. præc.,
cum in Paulini causa, post Meletii mortem, episcopi
mirifice inter se contendenter, aliquique alii contra
Gregorii sententiam Antiochiae episcopum substi-
tuerent. Vide supra carm. I, ad Constantinopolita-
nos sacerdotes, ubi, quod neutrī se parti vel Orienta-
lium, vel Occidentalium adjungere voluisset, per
invidiam sede sua se expulsum queritur. TOLL.

825 Τῷ ὕπερ τὸ κοινόν. De eorum dissidiis or-
bem terrarum incendentibus agit infra carm. XVI.

829 Εἰτ' οὖν πεπληγῶς. Familiare hoc non

METRICA VERSIO.

siro, solum lumen ad quem dirigo,
ascitum sancta me vovit parens,
e periculum vinxit, et noctis favor.
dura sacrans quæ moventur spiritu,
alloquar ego solus, in quantum licet.
mota. Et icta vobis, improbi, sint pro bonis:
molesta verba, quem querunt, habent.
natur hinc sumptis, amici, cætera.
aberrantis has loquelas, si placet,
quidem, sed utiles capescite,
am paternas colligentes ultimum
dura, sed be voces destruendas temporis,
nihil quod audiatur jam manet:

PATROL. GR. XXXVII.

B Quo magis in imis stent reposte mentibus.
Gregorius alter forte si quis obvius,
Parcite magis; sin aliter, hoc unum manet,
In vos benigni, velut et erga proximos
Estote, qui sovetis hanc concordiam,
Quæ turpiter vestre favet luxuriæ.
Hoc semper, a me pacis optatum bonum,
Amate; nulla iam memoria sit super,
Quibus miser turbatur orbis, criminum.
Libens remitto danna, sive cæteros
Vincam sagacitate, sive grandior
Nos reddit ætas moribus nimis asperos,
Seu mente solus Iesus ex vino nimis

830 Μίθη τετρώσθι τοὺς δούλους εἰοματ.
Νομίζεσθ', ὡς βούλεσθε. Πλὴν μέμνησθε μου
Τοῦ πολλὰ μωρόθσαντος ἐν φίλων τρόποις,
Καλὸν δ' ἔχοντος τῶν λογισμὸν προστάτην,
Τό τ' ἐκλύον με τῶν κακῶν γῆρας τόδε·
835 Οὐτω τάχ' ἂν μοι τῶν φίλων επείσαιτο τις,
Πάλης θανούστης, οὐ διδόνος συνέρχεται.

II. Εἰς ἀπισκόπους.

*Ω θυσίας πέμποντες ἀναιμάκτους, Ἱερῆς!
*Ω φυχῶν ταρπίαι μεγαλύδει! *Ω μεγάλοιο
Πλάσμα Θεοῦ χείρεστιν ἐν ὑμετέρῃσι φέροντες!
*Ω θεὸν ἀνθρώποις μέγ' ἔξοχον εἰς ἐν ἀγοντες!

Α 5 *Ω κάτσιμοι θέμεθλα, βίου ψάος, ἱρμα ἀγοκο,
Μυστοπόλοι, ζωῆς ἀτελευτῆτοι φαεινῆς,
Χριστοφόροι, θώκοισιν ἐνεδριώντες ἀρίστοι,
*Τύψηλοι, θεάτροισι γεγηθότες εὐπρεπέσσοι,
Σκηνοβάται, κώλοισιν ἐφεστάθες ἐνδίνονται,
10 *Ἀδρανέως χάσκοντες ἐν ἀλλοτροῖσι προσώποις,
Εὔπετήης δοσ δ' ἐντδ, δμοσία πᾶσιν ἔχοντες!
*Τύμεις μὲν παιζούστε, τά περ καὶ παιζετ' ἀειών,
Καὶ σοδαρὸν φθέγγοισθε, τά δ' ἔρδετε ὡς μᾶλ' ἄλαρι.
Αὐτάρ ἄγων, εἰ καὶ με πακόν καὶ ἀνάρσον δέντρα
15 Πάντες δμοῦ θείητε, χοροῦ δ' ἀπὸ τῆς δίσκου
*Τυμέτερου, βάλλοντες ἐπασσυτέροισιν δίστοι;
*Αμφαδίοις, χρυπποῖς τε, τό περ καὶ φίλτερον ὑπ-

830 Obrutos vino abstemios arbitror.
Statuite, ut vobis libuerit. Verum mei memores estote,
Qui multa passus sum in amicorum moribus,
Præclaram vero patronam habens rationem,
Atque hanc ipsam senectutem, quæ me his solvit malis;
835 Ita forsitan mibi amicorum quispiam reconciliabitur,
Exstincta lucta, quam invidia comitatur.

824-825 XIII. Ad episcopos*.

O qui victimas emittitis iniquantas, sacerdotes!
O animarum custodes incliti! O qui magni Dei
Figmentum manibus vestris gestatis!
O qui hominibus summam Dei majestatem conciliatis!
5 O mundi fundamenta, vitæ lumen, columenque doctrinæ,
Initiatores lucidæ et æterne vitæ,
Christiferi, soliis optimis insidentes,
Sublimes, theatris gaudentes speciosis,
Scenobatæ, pedibus innixi lignicis,
10 Leniter hiscentes in personis alienis,
In his autem, quæ interioris pietatis sunt, similes omnibus!
Vos quidem, ludite, ut et luditis non decenter,
Grandia loquimini, valde futile agite.
Evidem etiamsi malum me et exitiosum virum
15 Omnes simul existimetis, longeque a vestro choro
Removeatis, ferentes cœlissimis telis,
Apertis, et quod magis vobis placet, occultis;

* Scriptum an. 381. — Alias Bill. 12, p. 81.

ebriis modo, ut sobrii sibi ipsi videantur, alioisque
vino madidos et bene potos existiment, sed et
ictero laborantibus, qui cum ipsi flavo colore suf-
fusi sint, cæteros omnes eodem infectos videre sibi
videntur.

836 Πλάνης θαρούσης. Exstincto jam de sede
Constantinopolitana dissidio quæ invidiæ materia
fuerat : seu potius civiliter jam mortuo vestro, cui
invidebatis, Gregorio. Vide carm. præc., vers.
1851. TOLL.

XIII. Tit. Elç. Tres Regg. Ηρός.

1 Ἀταμάκτους. Absque fuso sanguine. Ita si-
pra, carm. x, vers 1.

5 Πλάσμα Θεοῦ. Qui homines a Deo conditos ge-
bernatis.

4 Μέγ' ἔξοχον. Minus omnium longe prestanti-
sum.

6 Μυστοπόλοι. Int. μυσταγωγοι.

9 Σκηνοβάται. Qui prodeunt in scenam. Ibid.

χάλοσισ, grallis. Nomius. Gallice échasses.

10 Χάσκοντες. Coisl. sup. lin. χάρποντες.

13 ἔρδετε. Vat. Ερδοίτε.

METRICA VERSIO.

Vino obrutos arbitrer esse sobrios.
Pro velle sint res : sita at memores mei,
Heu ! sape charorum probati moribus,
Gaudentis et sensu patronorum loco,
Tantisque senio liberante nie malis.
Sic dabit amicus forte mi quis gratiam,
Cedente lucta, cui manet livor comes.

xiii. AD EPISCOPOS.
(Billio interprete.)

O qui sacra Deo offertis non tinteta cruento,
Clari custodes animarum, quique Tonantis
Figmentum manibus regitis mirabile vestris,
Quique Deum humano generi sociatis in unum,

B Lux vitæ, fidei columen, fundamina mundi,
Doctores vitæ, nullo quæ clauditur ævo,
Christiferi, soliis præclaris quique sedetis
Sublimes, pulchris qui gaudetisque theatris,
Scenigradi, ligno factis stantes pedibusque,
Sub larva hiscentes pietatis debile quiddam,
At reliquis immo similes in pectore prorsus!
Ludite, si vultis, quæ fœde luditis ipsi,
Et gravibus verbis contraria cuncta patrate.
Ast ego, quamvis a vobis in classe nocentum
Collocer, ac vestra procul arcear ipse caterva,
Infelique petar densis sine fine sagittis,
Perspicuis, tectis, vobis nam gratius istud ,

Αλλ' ἐμπης τά με θυμδες ἀποτρύνει καὶ ἀνώγει,
Οὐέγδομαι, οὐκ ἐθέλων μὲν, ἀτάρ λόγον ἔκτοθε ρήξω
20 Ψυχῆς, ὡς δε τοῦ κύμα βιώμενον ἔνδοθι λάδρῳ
Πνεύματι, καὶ σήραγγας ὑποτρέχον, οὐκ ἐπίοπτα
Καγγλάζει, καὶ ποὺ τι διεκπίπτει δαπέδοιο,
Τρηγυμένης ὥδηνος ἀνά· στόμα. Τοῖα πέπονθα.
Οὐ δύναμαι καρδίειν ἐντὸς; χόλον· ἀλλὰ δέχεσθε,
25 Εἰ τινα καὶ δακέθυμον ἐρῷ λόγον, οὐδὲν ἀνήσ.
Φάρμακον ἄλγεας ἔστι καὶ τέρι μύθον ἐνισπεῖν.
Σῶμα μέγα Χριστοῖο, τὸ τίμιον εὐχός ἀνακτος,
Λαὸς ὅλης γαῖης βασιλίους, Εθνος ἀπίστον,
Τὴν ὅτ' Ἑγν. Νῦν αὖτε Θεοῦ κτέαρ ἔνθα καὶ ἔνθα
30 Σείεται, οἴα τε κύμα πολυσμαράγοιο θαλάσσης,

A Ἡέ φυτὸν ζαμενέσσι τινασσόμενον ἀνέμοισι.
Λαὸς ὅδ', φ Θεὸς ἥλθεν ἀπ' οὐρανοίο θώρου,
Κῦδος ἐδὼν θνητοῖσιν ἐνὶ σπλάγχνοισι κενώσας,
Καὶ μέχθη μερόπεσσι, Θεὸς βροτὸς εἰς ἐν ἀγερθεὶς,
35 Καὶ μέγαν ὄντον ἐδωκε παθὼν δέμας, αἰμά τε θεῖον
Πύσιον ἡμετέρης κακίης χέν, ξύλα τε πολλὰ
Θύματα, τοὺς μετέπειτα λόγον σπείραντας ἄπασι.
Καὶ γλυκεροῦ θανάτοιο πικρῆς χερὸς ἀντιάσαντας,
“Ως κε λόγῳ τίσωσι Λόγον Θεὸν, αἴματι δὲ αἷμα.
40 Τὶς δονέει τόδε σῶμα; πόθεν τόσον δχθος Εμοιγε;
Πῶς δέ τε σὺς μονόφορος δέμην δηλήσαθ' ἀλωήν;
Πῶς μήνη σκοτέεσσα τόσον κλέος ἀμφεκάλυψε;
Λυσσήεις, κακοεργδε, ἐπει, μερόπεσσι μεγαίρων,

Sed tamen quæ me animus incitat et jubet,
Eloquar, non libens quidem, sed sermonem erumpam
20 Extra animum, velut cum fluctus intus a vento violenti
Coactus, et fissuras subiens, occultum edit
Strepitum, ac alicunde e solo exsilit,
Per rupti sinus aperturam. Sic ego affectus sum.
Dolorem intus continere non possum : sed accipite,
25 Si quem animalium mordacem, doloris filium, sermonem proferam.
Doloris medicina est, vel aeri verba facere.
Magnum Christi corpus, eximium Regis decus,
Populus, totius orbis princeps, gens præstantissima
Erat olim. Nunc vero Dei possessio hic et illic
30 Concavitur, velut fluctus vehementer strepentis maris,
Aut arbor ventis validis agitata.
Populus ille, cui Deus venit a cœlesti solio,
826-827 Gloriam suam in mortalibus visceribus evanescens,
Ac hominibus mistus est, Deus homo in unum collectus,
35 Moriensque magnum pretium dedit corpus suum, et sanguinem
Divinum sudit nostræ nequitia piaculum, ac multas alias adjecit
Victimas, eos qui, post illum, verbum omnibus seminarunt,
Et dulcem morte ab acerba manu experti sunt,
Ut verbo Verbum Deum honorarent, et sanguine sanguinem.
40 Quis hoc corpus qualit? unde mihi tantum onus?
Quomodo aper solitarius meam populatus est vineam?
Quomodo nox illunis tantum splendorem cooperuit?
Rabidus, maleficus, qui hominibus invidet,

20 Κύμα. Tres Regg. φεύμα. Μοχ ἔνδοθι. Sic
tres Regg. Edit. ἔκτοι.
22 Καγγλάζει. Coislidianus codex habet sup. lin.
θράζει. Schol. λέγει δὲ τὴν τῶν θερμῶν ὑδάτων ἄνα-
δυσιν. Eruptionem aquarum calidarum dicit quæ
violentia illa compressione flat.

23 Τρηγυμένης ὥδηος. Cum aqua illa latens in
visceribus terræ, velut infans intra matris viscera,
hinc subito erumpit.

24. Δέχεσθε. Vat. δέχοισθε.

28 Εθρος διπτον. Minus recte Billius, gens
incredula; vox enim illa ἀπίστον non incredulitatem,
sed incredibilem præstantiam significat : quo sensu
passim a Gregorio usurpatur : maxime autem illic,

ubi Constantinopolitanam Ecclesiam, quæ olim No-
rentissima fuerat, cum eadem confert Ecclesia, mi-
serere tunc secedat, et ab hereticis occupata. Int:
Coisl. περίφαντος καὶ μέγιστος, quod expositionem
nostram egregie confirmat. Billius recte primis
curis, gens præstantissima.

29 Ἡρ ὅτι ἦρ. Olim, jampridem; ita clarissi-
mus Salvinius, ut notat Muratorius in epigram. in
Carterium, olim 39, nunc cxv, vers. 10.

37 Θύματα. Vat. Θάύματα.

38 Ἀρτισταρτας. Chig. ἀντιάσαντα.

39 Ος κε. Ita tres Regg. et Coisl. Edit. ὡς δε.

40 Αχθος. Regg. tres et Vat. αλχος. Cod. 991,
sup. lin. δνειδος.

METRICA VERSIO.

Attamen hæc dicam quæ mens mibi dicere nostra B Imperat, invitus licet hæc, non mente libenti,
Ut cum fluctus atrox horrendi turbine venti
Externe impulsus, cæsæ subiensque cavernas,
Æstus occulit, quiddam tamen exilit illinc
Interdum, angustoque antrorum erumpit ab ore.
Talia nam patior : nec iam retinere potestas
Ulla mihi est animi motus, iramque frementem.
Parcite si quid ego mōrenti pectore dicam,
Quod vestros animos feriat. Medicina doloris
Est etenim miserum verbis efferre dolorem.

Ingens corpus erat Christi, Dominique Deique
Gloria, plebs orbis princeps, incredula quondam
Natio: nunc autem hinc qualitur possessio summi
Numinis, hincque graves fluctus velut æquoris alti,
Aut stirps, quæ validis impellitur undique ventis.

Plebs bæc, a superis ad quam Moderator olympi
Sedibus accessit, mortali in viscere sumum
Evacuans decus ipse suum : mortalibus ac se
Mortalis simul atque Deus conjunxit in unum,
Atque ingens pretium tolerata morte peperit,
Fudit et hunc, vitti quo labes pulsa, cruentem,
Atque alios multos, quos post chorus ille profudit,
Qui cunctis fidei sparsit pia semina veræ,
Dulcemque oppedit per plurima vulnera mortem,
Ut Verbum coleret verbo, atque cruento cruentem.
Quis qualit hoc corpus? Quæ tanti causa doloris
Est mihi? Quo pacto vitis populatus honorem
Est nostræ suribundus aper? Quæ tanta repente
Tam claram obduxit laudem caligo, decusque?
Scilicet ille furens rabie, versutus et hostis
Vesanisque in nos odii accensus et ira,

'Εξέτι τοῦ ὅτε πρῶτον Ἀδάμ βάλεν ἐκ παραδείσου,
 45 Ζωῆς τὸ ἀθανάτου, κλέψας δηλήμονι καρπῷ,
 Καὶ πολλοῖς κρατεροῖς τε τινάγμασιν αἰὲν ἀτάξιν,
 Οὐ σθένεν, ὡς ποθέεσκεν, δλον γένος, οἵσι δῆλοισι
 Γυνὴ βαλέεν (σπινθῆρ δὲ λόγου, καὶ πυρσὸς ἀρθεῖς),
 Πᾶσαν ἀπόδραμε ταλαν δούλιμος, οἱ δὲ διώκται
 50 Καὶ πλέον ἀστήριξαν δεθλοφόροις παγέντας),
 Δεύτερον εὑρατο μῆχος ἐπίκληπον. Ως στρατὸν Ἐγνω
 Καρπερὸν, ἡγητῆρισιν δλοῖον ἔμβαλεν ἔχθος.
 Καὶ γάρ, ἀργοῦ πίπτοντος, δλος στρατὸς ἐς χθόνα νεύει.
 Πιοντοπόρον δὲ τε νῆα κακὸς πρήγνειν ἀγτεῖ,
 55 Ἡ σκοπέλοισιν ἑαξε, κυβερνητῆρος ἀπέρθεν.
 'Ως δὲ δόμους τε, πόλεις τε, χρόνος, βίας, δρματα, πῶν

Α Βλάψεν ἀιδρείη σημάντορος. Εἰδόσι μῆθος;
 Ἡμετέρην κακίην, δόπτος λαοῖς πρεδεροι.

Πρόσθις μὲν ἀνδροφόροιςι φυγῆς πτολεύθρι τίταν,
 60 Καὶ χῶρος τις ἦν ἀπομπαῖοις; θυέσσι,
 Καὶ τις καὶ πικρίης καὶ αίματος ὑστατοῖσιν
 "Ημασιν, οἱ Χριστοῦ κακόφρονες ἐξεκένωσαν
 Μισθὸν ἀτιμήτοιο κακὸν καὶ τυτθὸν ἔχοντες,
 Οὐ τι μὲν ἐξ ἀέκοντος, ἐπει θεός ἐστιν ἀληππός
 65 Χείρεσιν, εὐτ' ἐθέλησαν· ἀτάρ γε μὲν ἐξεκένωσαν.
 Νῦν δὲ οὐαν χώρον ἵσασιν ἀτασθαλίης τε μέρους τε
 Πάντες, δοι εἶνοι τε καὶ ἔρκεος ἡμετέροιο,
 Τὸ σεπτὸν τοπάροισθε σοφῶν ἔδος, ἔρκος ἀρίστων,
 Ήῆμα τοῦ ἀγγελικῆσι χηροστασίησι τεθηλὸς,

Ex quo primum Adam ejecit e paradiſo
 45 *Et vita aeterna, exitioso fructu decipiens,*
Hic cum multis et validis semper assultibus concuteret,
Nec posset, ut cupiebat, universum genus dolis suis
Humi sternere (nam verbi scintilla et fax in altum sublata
Totum orbem gloriose percurrit, et persecutores
 50 *Robur addiderunt iis, quos martyrum triumphi firmaverant),*
Secundam inventit furtivam machinationem. Ut vidit exercitum
Viribus pollentem, ducibus injecte exitiosum odium.
Nam, duce cadente, totus exercitus in terram vergit.
Mare secantem carinam sine gubernatore noxius ventus
 55 *Principitem dedit, aut scopulis illisam fregit.*
Sic etiam domos, urbes, choros, boves, currus, greges
Læsit insectia rectoris. Hæc dicta sunt iis quibus perspecta est
Pravitas nostra, quicunque plebi præsummis.
Homicidis olim perfugii urbes dispositæ erant,
 60 *Et ager quidam erat emissariis victimis;*
Exstili etiam postremis diebus ager aliquis acerbitatis
Et sanguinis, ubi Christi contemptores, pravum et exiguum
Illiūs, qui supra prælūm est, prælūm habentes, effuderunt,
Non invito quidem Christo; Deus quippe apprehendi non potest
 65 *Manibus, nisi ita voluerit; sed tamē effuderunt.*
Nunc autem unum norunt omnes improbitatis et mortis
Locum, quicunque extranei, et ex nostro ovili,
Venerandam olim sapientum sedem, septum optimorum,
828-829 *Sacrarium angelicis choris florens,*

51 Εἴρατο. Duo Regg. et Coisl. εὑρετο.
 56 Ἀρματα, πῶν. Regius codex 992 ἀρματα
 πῶνων, greges ovium.
 57 Αἰδρετην. Ita Coisl. Edit. ἀδρετην.
 59 Τέταρτο. Reg. 993 τέτυχτο. Habeant olim
 Iudei civitates ad quas homicidae perfugiebant.
 Erat etiam rejectitiis victimis suus locus constitu-
 tus, ut hircus emissario desertum : at nunc episco-
 palia sedes sceleratorum omnium ac perditorum
 hominum sedes est. Bill.

61 Πικρῆς καὶ αἷματος. Ager acerbitatis et san-

guinis. Agrum illum intelligit, qui triginta argenteis,
 quos impii sacerdotes Jude pro nefario proditoris
 præmio persolverunt, in sepulturam peregrinorum
 emptus suit. Bill. Langus vero allegorice, ino
 inepte hæc interpretatur, quem castigat et reficit
 Billius.

62 Ο?. Sic Regg. 990 et Coisl. Edit. δ. Ibid. xad-
 ροφορες, scelerati homines: duo Regg. et Coisl. xxxi-
 ctores.

69 Βῆμα. Decrat hic versus in versione metrica,
 quod italicis distinctum supplevimus. CAILLAC.

METRICA VERSIO.

Inde ex quo primum paradisi sede beata,
 Pestifero eliusum fructu, vitaque perenni
 Depulit infelicem Adamum, cum tempore in omni
 Innumerisque modis nos exigitansque preidensque,
 Mortalem arte sua prorsus tamen ipse nequiret,
 Id licet ardenter cuperet, prosternere gentem :
 Quin potius fidei igniculus, sublataque in altum
 Fax Verbi totum celebris percurrit orbem
 (Namque etiam hostilis furor, atque inmania quæque
 Supplicia addiderunt animis nova robora nostris,
 Tormentisque fides gravibus mage fulta vigebat),
 Confestim arte alia est usus. Firmissima vidit
 Ut castra, invictasque acies, funesta dolosus
 Ille odia injecte ducibus rixasque furentes.
 Nam labente cadit totum duce protinus agmen :
 Ac facile everit vacuam rectore carinam,
 Aut saevi allidit scopulis vis aspera venti :
 Atque domos, urbesque etiam, currusque, chorosque,
 Lanigerosque greges, armataque pinguis perdit,

B Qui regere hæc nescit. Loquor his quibus agnita
 [nostra est]
 Improbitas, populi imperium quicunque tenemus.
 Ante quidem, cædem qui commisisset, haliebat,
 In quibus exigeret profugus vitam, oppida quædau.
 Certus erat sacris etiam, quæ prisca solebat
 Lex removere, locus : certus locus atque crux
 Christi postremo quem fudit tempore vecors
 Ac scelerata manus, pretium parvumque inalum-
 [que]
 Ejus habens, est qui pretio sublimior omni :
 Non tamen inviti (nolentem quippe tenere
 Haud manus ulla queat Dominum), sed sponte ca-
 lidentis.
 At contra omnes hunc, seu nostri, sive profani,
 Sedem unam vitii norunt et mortis acerbæ,
 Ilane, quæ doctorum sedes erat ante virorum,
 Et gravium pietate hominum, vitæque probatæ,
 Angelicisque choris florens insigne sacellum,

70 Κιγκλίδα τὴν μεσάτην κόσμων δύο, τοῦδε μένοντος, Α Θῶπες ἐρισθενέων χθαμαλοί, χθαμαλοῖσι λέοντες,
Τοῦ τε παριπταμένοι, θεῶν δρόν, ἡμερών τε.
Ἐν δὲ ἦν. Νῦν αὐτες γελοῖον, ἡνίκα πᾶσιν
Ἐντὸς ἀκήστου θύρης δρόμος, ὡς δοκέω μοι
Κήρυξος βοῶντος ἐνὶ μεσάτοισιν ἀκούειν·
75 Ιδεύρ' Ιθ' δοσι κακῆς ἐπιδήτορες, αἰσχεα φωτῶν,
Γάστρες, εὐρυτένοντες, ἀναιδέες, ὀφρύδεντες,
Ζωροπόται, πλάγκται, φιλοκέρτομοι, ἀδροχίτωνες,
Ψευταὶ θ' ὑδρίσται τε, θωᾶς ἐπίορχον δροῦντες.
Δημοδόρη, κτετέοσιν ἐπ' ἀλλοτρίοισιν ἀπότους
80 Βίλλοντες παλάμας, φθονεροί, δολεντες, ἀπίστοι,
Πλάσται φιλότητα, δτ' ἀμφαδίην ἀλέσθε,

Νήιδες οὐρανίων, νεολαμπέες, αἴθαλοντες,
Πνεύματι αἰγήσθει: συνερχομένης κακότητος.
Δεύρ' ἵτε θαρσαλέοι, πᾶσι θρόνος εὐρὺς ἔτοιμος.
90 Δεῦρ' ἵτε, δεξιτερῆς νέους κλίνοντες τένοντας
Πλάσται προφρονέως, καὶ μὴ ποθέουσι τέτανται.

70 Cancellos, qui inter duos mundos interjeici sunt, alteriu manentem,

Alterum avolantem, et deorum limites et hominum

Hæc olim. Nunc autem, quod ridiculum est, omnibus patet

Introitus, janua non clausa, ut videor mihi

Præcone in medio clamantem audire :

75 « Huc accedite, quoiquot pravitatem problemi, dedecus hominum,

Illuiones, elatae cervices, impudentes, superbi,

Meri potores, errores, contumeliosi, molibus vestiti,

Mendaces, petulantiae, cito falsum jurantes,

Populi voratores, in alienas possessiones rapaces

80 Injicientes manus, invidi, dolosi, inīdi,

Adulatores potentium demissi, demissisque leones,

Ambigui, volubilis temporis mancipia,

Polypi in fabulis celebrati propter colorem,

Recens matrimonio juncti, ferventes, adhuc lanuginem ferentes,

85 Fures certe naturalis ignis, in oculis flagrantess

Tenebroso amore, cum apertum fuderitis,

Ignari coelestium, recens illuminati, fuliginosi,

Cum spiritu coruscante concurrente malitia.

Huc accedite confidentes, latum omnibus paratum est solium.

90 Huc accedite, juveniles manus inclinate cervices

Libenter omnibus; etiam iis, qui non cupiunt, tenduntur.

70 Μεσάτην κόσμων. Ita duo Regg., Coisl. et Vat. Edit. male μεμάτην. Juxta Billium per cancellos illos quibus laici a clericis dirinuntur, Gregorius vult innuere distinctionem mundi hujus luxi ac perituri, et alterius certi ac sempiterni. angum hic iterum carpit Billius, quippe qui hæc e Sancta Sophia templo dicta putat a Gregorio, uæ de omnibus templis generatim dicit.

71 Παριπταμένοι. Ita duo Regii codices et Coisl. lit. περιπταμένοι. Mox θεώρ, deorum: sacerdotes telligit.

75 Δεῦρ' Ιθ'. Tota hæc oratio, inquit Billius, parvulensis constat ironiæ. Fingit enim se aequalissimos quosque ad capessendos episcopatus inare, cum tamen hujusmodi homines a tanti muris susceptione quam longissime avertere coar.

'9 Αάκτονος. Απλήστους. ἀπροσίτους. Quas io ferat, nocentissimas.

2 Αμφιθετοι. Coisl. sup. lin. παλιμβολοι, insta-. Ibid. πολυτρέπτον. Coisl. et Vat. πολυτρέπτου.

METRICA VERSIO.

quoque, qui mundos dirimunt, quorum efflit [alter,
at usque viget, stabilisque in sæcula durat,
sque atque homines discludunt limite certo,
etios. Talis nimurum erat hic locus olim :
inc ridiculus contra, discriminè nullo
quisque hæd clavis irrumpt ad intima
[portis,
hi jam medio in cœtu ingentique corona
præco hæc alta videatur dicere voce :
uc agite, o quoscunque juvat turpissima vita,
a hominum, ventres, lata cervice, pudoris
es, fastu tumidi, vinoque madentes,
es, molli contexti veste, dicaces,
veri, petulantæ, falsa libenter
es, quibus est infelix præda popollus.

B Raptore, infidi homines, quos livor iniquus
Conscit, oblectantque doli fraudesque malignæ,
Turpiter excelsis blandi, abjectisque leones,
Ambigui, ac scictis animis, et temporis usque
Mancipia, et nunc hæc, nunc rursum adversa lo-
[quentes,
Polypus ad petras solet ut mutare colores;
Connubio nuper juncti, servente juventa,
Nativæ aut flammæ fures, ob lumina habentes
Obscuram Venerem, cum declinatis apertam,
Cœlestis sophieque rudes quicunque, recensque
Donati splendore, velut fuligine tincti.
Dum simul ingreditur vitium cum Flamine clare.
Huc agite, intrepidi, latus thronus excipit omnes.
Huc agite, et juvenile manu dimittite collum.
Sponte sua cunctis cervix nam tensa regensque

Μάννα πάλιν, ξένος διδύμος· ἀπας κόλποισι λέγοιτε, Α 105 Πίψας, δς δὲ δορῆν, δς δούρεα, δς δὲ πυράρη,
"Ος πλέον, δς τ' ἐπιδευκε, ἵην χάριν. Εἰ δ' ἴθελοιτε,
Μῆδ' ἄγιον φειδοῖσθε θεούδεος ἡματος ἀργοῦ.
95 Ἡ τάχα καὶ παλάμησιν ἐν ἀπλήστοισι πύθοιτο.
Συνδε μὲν πάντεσσιν ἄτηρ, ξυνὴ δὲ τε γαῖα,
Συνδε δ' οὐρανὸς εὑρὺς, δ' οὐρανὸς δημιασι φαίνει,
Ξυνὴ δ' αὖ πάντοιο χάρις, ξυνοὶ τε θάνατοι.
Θαῦμα μέγ', οὐδὲ Σαοὺλ χάριτος ξένος, ἀλλ' ὑποφήτης.
100 Μή τέ τις οὖν ἀροτήρ, μή τέ των, μή σκυτοεργός,
Μή θήρην μεθέπων, μήτ' ἐμπυρον ἔργον ἐλαύνων,
Τῆλε μένοι, μή δ' ἀλλον ἔχοι στημάντορα θείον.
Κρείσσον γάρ κρατέειν, τὴ κρατέοντι πιθέσθαι.
'Αλλ' δ μὲν ἐκ χειρῶν πλεκεν μέγαν, δς δ' ἀρ' ἔχετλην

Α 105 Πίψας, δς δὲ δορῆν, δς δούρεα, δς δὲ πυράρη,
Ἐνθάδ' ιοι, θείην δὲ περιθλίβοιτε τράπεζαν,
Στεινόμενοι, στεινοῦντες, Ο δ' ἀλκιμός ἀλλον έισιν,
Πολλάκι καὶ τ' ἀριστον, ἐνιδρώσαντα θρένοισι,
Γηραιόν, σάρκεσσι τετρυμένον, οὐρανοφοίτην,
110 Κόσμον ἀτιμάζοντα, θεοῦ μετ' μοῖραν ἔχοντα,
Καὶ νέκυν ἐν ζωσίσι, θυηπόλιν ἐπιθάλον Ἀνακτόν.
Εἰκὼν μὲν τις Ἐγράψεν ἀπ' εικόνος ἀρχετύπωι,
Στησάμενος προπάροισθε, πίναξ δ' ὑπεδέξατο μορφήν
Τύμπας δ' εἰσορών τις, ἐναντίον οἷμον ὁδεύοι.
115 Καὶ τόδε μούνον θνεατον ἀφ' ὑμετέρης κακότητος,
Κήρυξ μὲν δὴ τοῖς βριήτων. Λύταρ έγωγε
Δεδία μὲν Μωσῆς; ἀγακλέος οἶον ἀκουσα,

Rursus manna, imber novus; quisque sinu colligat:
Si quis minus, si quis amplius, unum et idem donum. Quod si libet,
Ne sancto quidem diei, parcite, ad exemplum Dei, quieto.
93 Forte etiam in manibus insatiabilibus putrescat.
Communis omnibus aer, communis terra,
Commune latum cælum, et quæ cælum omnibus exhibet,
Communis etiam maris utilitas, et communes throni.
Miraculum magnum, nec Saul quidem a gratia alienus, sed propheta.
100 Non igitur arator ullus, non faber, non sutor,
Non venationi deditus, non igneum opus tractans
Procul maneat, neque alium habeat divinum ductorem.
830-831 Præstat enim imperare, quam imperanti parere.
Sed hic quidem a manibus magnam securim, ille stivam
105 Projiciens, iste pellem, alias jacula, alias forcipem,
Huc accedat: ei circa divinam mensam conferti estote,
Pressi et prementes. Qui fortis est alium pellat,
Sæpe etiam præstan'issimum, quicque in thronis exsudavit,
Senem, carnibus contritum, qui in cœlo versatur,
110 Mundi cogitatem, cuius pars cum Ieo,
Mortuum inter vivos, optimum Regis sacerdotem.
Imaginem quis pinxit de imagine primaria,
Quam ante oculos statuit, ac formam tabula excepit:
Vos autem qui viderit, contrariam carpat viam.
115 Hæc una ex vestra nequitia utilitas.
Atque hæc quidem præco vocalis dixerit. Ego autem
Timore id quod de inclito Moyse audiui,

93 Ἡγρ χάριν. Unum aonum. Edit. minus bene, δημήν χάριν, mea munera.

103 Πλεύσθαι. Reg. 990 et Coisl. πείθεσθαι.
105 Ός δούρεα. Duo Regg. οι δ' ούρεα.

112 Εἰκών. Coisl. εἰκόνα. Nihil aculeatus acer-
busque hac collatione, inquit Billius in notis, dici
potest. Paucis enim verbis, quanta esset multorum
sui temporis episcoporum improbitas luculenter
exponit. Nam si is qui vitam eorum intuetur, con-
traria omnino via incedere debeat, nemini dubium
esse potest, quin turpissima et flagitiosissima sit
eorum vita ratio. Fabius figuram hanc ratiocina-
tionem vocal. Atque utinam, pergit Billius, tota
hæc oratio non in nostra quoque tempora quadra-

ret! Hic autem profecto locum habet illud Horæ.
Tantalus a labris sitiens fugientia capit
Flumina; quid ride? mutato nomine de te
Fabula narratur....
Feliciar sane ætas nostra quæ præsules Ecclesiæ
Gallicanæ tam graviter non potuit inculpare. n
quidem priusquam persecutionis aduersus eos
tumq[ue] clero[n]ū saeculo xviii pene elapsu eius
ignis nimium degenerisset, eosque mirum in mox
expurgasset.

114 Οἰμορ. Ita Reg. 993 et Vat. Edit. οἴμορ.
116 Βριήτων. Sic duo Regg. et Coisl. Maleci
θρήτων.

117 Ἀγακλέος. Ita duo Regg. et Coisl. El.

METRICA VERSIO.

Prominet, et rursum ex alto pluit æthere manna. B Quisque premens obnixe alium, pressusque
Quisque sinu condat, legat hic minus, amplius ille.
Si libeat volis, nec sancte parcite luci,
In qua lex Domini mortalibus otia fecit.
Forte etiam in manibus cibus hic putrescat avaris.
Omnibus est tellus communis, et omnibus æther;
Omnibus est cælum, convexaque sidera cœli:
Denique commune est cunctis æquorque, thronique.
Ipse Saul etiam præstat, res mira, prophetam.
Ergo nec structor, nec cum sutore colonus,
Nec faber, atque feris trucibus qui retia tendit,
Sit prœcul, atque alio contentus præsule vivat.
Jura dare est satius, quam danti jura subesse.
Sed posita hic prospere stiva, posita ille securi,
Pelle alter, jaculis alias, vel forcipe curva,
Huc agite, ad sacram et vosmet contrudite mensam,

Quisque premens obnixe alium, pressusque
Non aliud solio dubitet depellere fortis,
Sæpe etiam persanctum hominem, canumque sedet
Quique thronis insudavit multumque diuque,
Affixitusque suas carnes, et sidera ruente
Incolit, ac mundum calcat, cumque omnipotens
Partem habet, ac vivos homines est mortuus.
Et probus est summi regisque Deique sacerdos.
Ante oculos exemplar habet cum pictor, aliis
Effigiem pingit, formam capit atque tabella:
Vos autem inspiciens adverso transtite quivis
Ambulet. Ex vitiis vestris hæc carpitur una
Utilitas. Hæc sunt quæ præco dicere possit.
At mihi quid de Mose canunt oracula sacra
Dum mecum recolo, gelidus tremor occupat

Ἄς μονος νεφέλης εἶσα Θεὸν ἔδραχεν δικῆν,
Τοὺς δ' ἄλλους ἐκέλευσεν ὑπὸ προπόδεσσι μένοντας,
120 Ἀγνωτάτους ἀγνοῖσιν ἐν εἴμασι καὶ τρομέοντας
Μούνης εἰσελεῖν θεῖης δόπος. Οὐ γάρ ἀμεινον
Οὐδὲ αὐτοῖς θήρεσσι πατεῖν πέδον οὐρανίοιο,
Μή καὶ ἡγγυμένονταις ὑπὸ σκοπέλοισι δαμείεν.
Δεῖται δ' αὖ παιδῶν Ἀστρῶν μόρον, οὐ ρά θυηλὰς
125 θέντες ἐπὶ ξείνοιο πυρδος, ξείνιας καὶ δλοντο
Δύτικα, καὶ θυέων χώρας θανάτου τελεσθη,
Καὶ παιδές περ ἐδύντες Ἀρών μεγάλοι, δάμασθεν.
Ως δὲ καὶ Ἡλείδησιν ἐπέχρας λυγρὸς δλεθρος,
Ἡλείδης, δις μάργρην ἔχον οὐρον. Ἡ γάρ ἐβαλλον
130 Οὐχ ιεράς παλάμας ιερῶν καθύπερθε λεθῆτων.
Οὐδὲ μὲν οὐδὲ Ἡλεί χδλον ξηφυγεν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν

Α οὐχ δὴ τασθῆ παῖδων ἐχάλεψε δίκαιοιν,
Καὶ περ δὲ βρίσαντα δυνιδεοῖς ἐπέσσαν.
Εἰ δὲ τόση τοίσαν ἀμαρτάσι μῆνις ἐπεστιν,
135 Ὁσσατῆς δέος ἐστιν ἐπὶ πλεόνεσσι κακοῖσι !
Καὶ σὲ, κιβωτὸν ἀνασταν, δὲ ἡδρασε χειρὶ βεβήλῳ
Κλινομένην, θάνεν αἷψα. Θεοῦ δέ τε νηὸν Ἐθηκεν
Ἄψαυστον παλάμητιν, ἐρείσματα τάκτοι τοίχων.
Τούνεκεν αἰλάω, πίπτω δ' ὑπὸ σειο πάθεσσι,
140 Χριστὲ ἀναξ, μή μοι τις ἀπαντήσειεν ἀνή
Καζομένων. Κέκυμηκα λύκοις δηλήμοστο πόμνης,
Ποιμέστι μαρνάμενος δηρὸν χρόνον. Ἐκ μελέων δὲ
Τικνῶν ἐπτατο θυμός, ἀναπνείω δὲ δλίγον τι
Τειρόμενος καμάτοισι, καὶ αἰσχεσιν ἡμετέροισιν.
145 Όμ, οἱ μὲν θώκων ιερῶν πέρι δῆριν ἔχοντες,

Qui solus intra nubem Deum coram vidit,
Cæteros autem jussit ad radicem manentes,
120 Puros in puris vestibus et trementes
Solam Dei vocem audire. Non enim tutum erat,
Vel ipsi feris solum Dei coelestis calcare,
Ne sub disruptis scopulis perirent.
Timeo et filiorum Aaronis mortem, qui victimas
125 Imponentes igni insolito, insolitum et ipsi letum subito
Subiere, ac victimarum locus eorum morte consecratus,
Et quamvis filii essent magni Aaronis, percussi sunt.
Sic et filios Heli funestus oppressit interitus,
Filios Heli, quoniam voracem habebant nientem. Injiciebant enim
130 Manus profanas sacrī lebetibus.
Neque vero Heli iram effugit, sed et illum,
Cum justus esset, filiorum venter non sanctus perdidit,
Quamvis objurgatoriis verbis non pepercisset.
Sin autem talibus culpis talis ira inest,
135 Quanto magis metuenda est in uberioribus malis !
Te quoque, regina arca, qui sustentavit manu profana
Nutantem, protinus periit. Dei vero templum servabant
Intactum manibus exteriora murorum præsidia.
832-833 Idcirco ingemisco et tuis pedibus accedo,
140 Rex Christe, ne qua mihi occurrat calamitas
In meo secessu. Lassatus sum cum lupis gregem vastantibus,
Pastoribus diu decertans. E membris autem
Curvis evolavit animus, ac paululum respiro
Fractus laboribus et probris nostris.
145 Quorum alii de sacris thronis litigantes,

ἀργακλέως. Μοx ἀκονσα. Sic tres Regg. Chig., et
Vat. Edit. ξενοτα.

125 **Ἑλτροι.** Ia tres Regg. et Coisl. Edit. ξενοτ.

134 **Τόση.** Sic Tres Regg. et Coisl. Edit. τόσοι.

136 **Ἀρασσαν.** Eo quod Dei simulacrum, et in

ea residens Deus colebatur.

141 **Χαζομέρῳ.** Coisl. sup. lin. ἀναχωροῦντι.

142 Ποιμέστι μαρνάμενος. Cum lupis et pastoribus decertando se fatigatum esse ait Gregorius, id est, cum hæreticis et illis episcopis, qui invido et infenso in eum animo erant. Ita Gregorius in oratione habita coram episcopis cl. t. I, pag. 762.

143 Θυμός. Int. Reg. 992, ψυχή.

METRICA VERSIO.

1 se etenim solus, penetrata nube, Tonantem
onsperxit : reliquos autem radicibus imis
lontis, et in puro lustratos jussit amictu
olam audire Dei tremebundo pectore vocem :
am ne impunequidem bobusque oībusque futurum,
ed promptum exitium, pareret quod saxea moles,
i qua Dei sanctum tetigisse bestia montem.
in etiam sancti proles me terret Aronis,
sæ, quia non solitum sacrī admoverat ignem,
otinus insolita jacuit quoque morte perempta,
erorumque locus mortis locus extitit idem :
C pater a natis pestem depellere quivit.
in etiam Helidas horrenda morte profana
stulit ingluvies, quod non dubitasset uterque
i impuras sacrī immittere dextras.
neque divinam effugit pater optimus iram,

B Sed justum oppressit natorum venter iniquus,
Quilibet hos gravibus solitum perstringere verbis.
Quod si tanta leves noxas est ira secula,
Qualis erit, queso, cum quis mala pura patrari ?
Jam qui suppositis arcani sustollere palmis
Labentem studuit, mox est dimisus in oreum.
Atque etiam externus paries faciebat ut esset
Intacta omnino supremi Numinis ædes.
Ergo oro, et prono queso te corpore, Christe,
Ne qua recedentem noxa me infortunia vexent.
Deficiunt vires miserum, dum prælia longa
Consero cumque lupis, et cum pastoribus ipsis.
Curva animus volueris senio jam membra reliquit,
Ac quiddam exiguum spiro, tum mole laborum
Fractus, tum vitis nostris, probrisque pudendis.
Pars etenim, sedes ob sacras bella gerentes,

'Αντία κυμαλιούτες, ἐπασυντέροισι κακοῖσι:
Βαλλόμενοι, βάλλοντες, ἀτειρίες εἰσὶ μαχηταί,
Εἰρήνην βάδωντες, ἐφ' αἷμασι κυδίωντες.
'Ω; δρελον Γετθαλαν ἀναπλήσαιεν ἀνίγη,
150 'Ἐνδικον ἐδρῆσσαν, ἐφ' ἑδρῇ τίσιν ἔχοντες.
Οἱ δὲ δρα τοὺς ἐκάτερθε μεριζόμενοι, κλωνέουσιν
'Ἀντολίην τε δύσιν τε, Θεὸς δὲ ἐς σάρκας Ἐλῆνεν,
'Ὄν ἄπο μαρναμένων καὶ οὐνομα καὶ μόθος ἀλλοις ·
Παῦλος ἐμδὲ, Πέτρος δὲ τέδε, κείνου δὲ τ' Ἀπολλών
155 Εἰσὶ θεοί. Χριστὸς δὲ μάτην ἥγοιστ πέπαρται.
Οὐ γάρ ἀπὸ Χριστοῦ καλεύμεθα, ἐκ μερόπων δέ,
Κείνου καὶ χείρεσσι καὶ αἴματι κύδος ἔχοντες.
Τόσας ἔρως φαίσσοντις ἐπήχλυσεν τῆμετέροισιν,

▲ Ἡ δόξης κανεῖης, ἡ κτήσιος, ἡ φθόνος αἵνος,
160 Τηκεδανὸς, κακόχαρτος, ἐναίσιμον ὅλος ἔχουσι!
Καὶ πρόφρατις Τριάς ἔστι, τὸ δὲ ἀτρεκές, ἔχος ἀπιστον,
Διπλός ἔστιν ἔκαστος, δις λύκον ἀμφικαλύπτων,
Καὶ γαλοῦς λοχῶν πικρὴν νεπόδεσσιν ἔδωδεν.
Τοῖς μὲν ἡγητῆρες · δὲ δὲ ἐσπεται ἐγγύθι λαζε,
165 Πρόφρονες ἐς κακίην, καὶ ἡγητῆρος ἀνεύθεν.
Οὐδέ τεὶς ἐστ' ἀγαθοῦ διάκρισις, οὐδὲ κακοῦ,
Οὐ πινυτῆς πολιτῆς, οὐκ ἀφραδός νεότητος,
Οὐ μοτεροῦ βιτότοι θεούδεος, οὐ μαλακοῦ.
Εἰς νόμος ἔστι, κάκιστον ἔχειν πλέον. Ός ἀπόλον
170 Κείνος ἀνήρ, δες πρώτος ἀνήγαγεν ἐνθάδ' ἀντρίς.
Αὐτῶν κύριος οἱ, αὐτῶν Θεός, δποτα τ' ἀρίστους

Inicem invadentes, continuis malis
Percussi et percutientes, indomiti sunt pugnatores,
Pacem clamantes, de sanguine superbientes.
Utinam Gethsemon morbum, justum et sedi insitum,
150 Experianturn, in sede pœnas luentes.
Alii vero inter utrosque divisi commovent
Orientem et Occidentem, Deusque in carnes desiit,
A quibus pugnantibus et nomen et bellum aliis:
Mini Paulus, tibi vero Petrus, isti Apollo
155 Dii sunt. Christus autem frustra clavis transfixus est.
Non enim a Christo nomen habemus, sed ab hominibus,
Quamvis illius manibus et sanguine hanc gloriam habeamus.
Adeo amor oculos obnubilavit nostros
Aut vanæ gloriæ, aut possessionum, aut vehemens invidia,
160 Tabefaciens, malis gaudens, justus dolor his qui hoc vitio laborant!
Prætextus Trinitas est: revera autem odium implacabile.
Duplex quisque est, ovis lupum cooperiens,
Et æs piscibus funestam ex insidiis objiciens escam.
Talia quidem duces: populus autem prope sequitur,
165 Qui libens in vitium fertur, etiam sine ductore;
Nec ullum probi discrimen et improbi,
Prudentis canitie, et insipientis juventutis;
Non vite ad exemplum Dei laboriosæ, et mollis.
Una lex est, ut peccamus plus habeat. Pereat
170 Ille vir qui prius sceleratos huc introduxit.
Ilorum sit mundus, illorum Deus, et quæcumque optimos

148 'Ἐφ' αἷμασι. Int. Reg. 992, ἐπὶ φύσις.

149 Γετθαλαν δραζήσαντες δρίψῃ. Forte ἀνατίσσετεν. Gethsemon, ob captam Dei arcām, in secrētiori natūrā parte percussi fuerant, ut habetur I Reg. v. Vult igitur Gregorius, ait Billius, nullo modo congruentius in eos, qui summas dignitates Ecclesiæ tanto studiō prosequerantur, animadvertis posse, quam si, ob adeo impotentem et effrenat thronorum cupiditatē, eadem qua Gethsemon pœna plecterentur, et pro sedibus indigne occupatis, in sede, hoc est in ano plecterentur. Vulgatum est

enim illud Scripturæ, per quæ quis peccat, per hoc et puniatur.

153 Θεὸς δὲ σάρκας ξανθεῖ. Deus in carnis desiit: in homines. Gen. vi, 3: Non permanebit spiritus meus in homine, quia caro est. Billius, Deus relicto ad carnem devolvuntur.

156 Καλεύμενος. Chig. καλούμεθα.

158 Τόσσος. Reg. τόσσον.

161 Ἐχθρὸς ἀπίστος. Odium incredibile, quale existimari non potest. Reg. 990 ἀχθος.

163 Καὶ χαλός, etc. Hic versus decet in cod. Chig.

METRICA VERSIO.

Exagitant sese, ut fluctus, seriuntque vicissim,
Nec sitis hos ardens pugnandi deserit unquam,
Pacein clamantes, captantes sanguine laudem.
Ac Getthæo utinam morbo premerentur, ut æquum est,
Poenas ob sedem meritas in sede luentes.
Ast alii rursum studia in contraria scissi,
Quaque nitens oritur Phœbus, quaque occidit, orbem
Conculturunt: Deus in carnes ac desinuit illis;
A quibus et nomen sumit sibi mobile vulgus,
Et pugnæ rabiem. Paulum pro nomine duco.
Tu Petrum, at illi rursum Deus alter Apollo.
In cruce sic frustra Christus cum sanguine vitam
Fudit. Ab humanis etenim jam nomen habemus,
Non autem a Christo, cuius tum sanguine sacro,
Tum manibus nobis decus est et gloria parta.
Tanta animos nostros caligine cæcus honoris

β Circumfudit amor, vel opum malesana cupidio,
Vel livor justo crucians mala corda dolore!
Atque malo veneranda Trias prætexitur isti:
Sed revera animos stimulat damnosa similitas.
Quisque legit mentes sub ovina pelle lupinas,
Ac velut æs pisces objecta intercipit esca.

Scilicet ista duces faciunt: plebesque sequuntur,
In vitium promptæ, dux quamvis nullus adesset.
Recti delectus nullus vitique profani,
Nullus cordati senii, stolidæque juventutæ
Nullus divinæ vitæ luxurique fluentis.
Lex hæc una vigeat, quo quis sit pejor, ut idem
Commoda plura ferat, plures et carpat honores.
Ille velim misera procumbat morte, sceleris
Primus ad has quisquis tribuit condescendere sedes.
Delicias habeant ipsi mundique, Deumque,

Εἰ μὲν δὴ πεπίθοιμεν, ὅνησόμεθ· εἰ δὲ καλύπτοι
Μέσθον ἔμδν πολιτήν τε νῶν θράσος, τὸν κολοιῶν
200 Οὐλὸν ἐπικράζοντες ἔμοι νέφος ἀφραδίγησι,
Μαρτύρομ' ἀθανάτοιο Θεοῦ χέρα, καὶ τὸ κελαινόν
"Ημαρ, δὲ τὴν κούψην πυρὶ βόσκεται οὐστατὸν ὄλτην,
Οὐ μὲν ἡγώ κείνοισιν δύμθρωνος, οὐχ ὁμοεργὸς,
Οὐδὲ τι συμφράδμων, οὐ σύμπλος, οὐ συνοδίτης.
205 'Ἄλλ' οἱ μὲν περόμενοι ἔχον δόδον· αὐτὰρ ἔγωγε
Ζητῶ Νῷε κιβωτὸν, δπως μόρον αἰνὸν διένει.
Αὐτὰρ ἐπειτα φύγοιμι, κακῶν ἀπὸ τρόπου μίμων,
Καὶ Σοδόμων πυρόντα πικρὸν καὶ ἀθέσφατον ἥμβρον,
"Οὐ δέ δεσμὸς ἔχει πλάγκτην νόον Ινδον ἀγείρας,

Α 210 Εἶσον πᾶς ὄρδον, γελῶν θιέτοι θυέλλας.
Αἴρά τε καὶ πινῶν αἰσχρῶς κονίουσι πρόσωπα,
Αἰτεῖ τε πραπίδεσσι νοήματα θεῖξ χαράσσων,
Χείροσιν οὐκ ἐπίμικτα, διαιυγέα, φωτὶ πελέζων
Τριστοφαοῦς θεότητος. ἐπειγομένοισι πόθοισιν
215 "Ἴλαον ἀθανάτοιο Θεοῦ πρὸς θῶκον ικούμητν·
"Ἐνθα τε πάντ' ἀναφανδὲ, τὸ δὲ πλέον Ισοτάλαντν
Τῆμος δέ· ἐν χείρεσσι Θεοῦ ζυγὸν ὄρθοδίκοιο.
ΙΔ'. Εἰς ἑαυτὸν, καὶ πρὸς τοὺς φθοροῦντας, ηὲ
ἀρροστεῖχς οὔτεως.
Γρηγορίου λεπῆς ἀλύρματά τε στοραχαῖ τε.
Τέρκεσθ', οἷσι γίλλοι, κήμασιν ἡμετέροις.

Si persuasero, utile id mihi; si vero supereret
Orationem meam et canitatem juvenum audacia, aut graculorum
200 Nubes mihi sinistrum quid insipientia sua crocitanis,
Testor Dei immortalis manum et horribilem
Illum diem, qui levem omnem materiam extremo igne depasc.
Non ego illis aut throni particeps, aut operum,
Aut consiliorum, non navigationis aut viarum comes.
205 Sed illi quidem iter suum absolvant: ego vero
Quæro arcans Noe, ut funestam morteni effugiam.
Fugiam postea, procul ab improbis manens,
Sodomorum igneum amarum et infandum imbre,
Quorum hoc vinculum tenet errabundam mentem intus colligens,
210 Intra totus spectans, ridens vitæ procellas,
Quæ etiam sapientium ora pulvere maculant,
Semper præcordiis sensa divina sculpens,
836-837 Malis non permista, perspicua, luci appropinquans
Trilucida deitatis, ferventibus desideriis,
215 Propitium immortalis Dei ad tribunal accedam:
Hic autem omnia manifesta, æqua lance
Tunc in manibus omnia ponderantis justi judicis.

XIV. De seipso et adversus invidos acrostichum carmen.

Gregorii antistitis ludicra et gemitus.

Voluptatem capite, quibus id gratum est, ex malis nostris.

Scriptum an. 381. — Alias Bill. 123, pag. 187.

198 Καλύπτοι. Schol. Coisl. νικᾷ θράσος; νευτέρων πολιάν καὶ λόγον ἐμφρόνα, καὶ νέφος χρατεῖ κολοιῶν ἐπικράζον καὶ θορυβοῦν ἀσύνετα.

200 Οὐλορ. Int. τὸ πικρὸν, φοβερόν. Μοχ νέφος. Coisl. sup. lin. πλήθος.

206 Αἴτορ. Tres Regg. ὑγρόν. Reg. 991, sup. lin. χαλεπόν.

209 Ὁρ. Scilicet ut, procul ab impiis recedens. eorum utar consuetudine, qui mentem ac velut coqupedibus ad strictam colligerent, atque ipse totus intra collectus, etc. — Ita Benedictini. Malleum ego vertere: Ab iis rebus, quas habet hoc vitæ rinculum, errabundam, id est subtractam mentem intus colligens. CAILLAU.

XIV. Tit. Carminis hujus titulus in Regio 1227 dividitur in duas partes, quarum prima hæc est ἀκροστιχίς, et duo versus, Γρηγορίου λεπῆς etc.

METRICA VERSIO.

Si mea dicta queant animos inflectere vestros,
Id satius fuerit: sin deteriora valebunt
Consilia, et juvenum præcepis audacia nostros
Sermones, instar nebulæ, obteget atque senectam,
Obstrepit et sanctis monitis, ut garrula cornix,
Æterni testor patris dextramque, diemque
Qui gravibus flammis paleas exuret inanæ,
Quod socium his non me jungam nec sede, nec
Consilioque comes nec ero terraque marique [actis,
Qua vitæ cœpere via, hac insistere pergaunt:
Ast ego, qua mortis fugiam tristissima fata,
Noe arcam quæro. Post ut procul ipse remotus,
Quæs Sodoma exasit vitæ divinitus imbreis:
Ac mentem a mundo rebus mundique reducem,

B Interiora vigil spectem, vitæque procellas,
Quæ prudentum etiam maculant deformiter ora,
Insequar effuso riu, divinaque sensa,
Claraque nec permista malis in pectori figens,
Ac studiis Triadi ferventibus usque propinquans,
Numinis ad summi veniani tandem ipse tribunal;
Hic ubi cuncta liquent, æquas judexque bilances
Christus habens manibus, mortalia ponderat acta.

XIV. DE SEIPSO ET ADVERSUS INVIDOS ACROSTICHUM CARMEN.

(Billio interprete.)

Ludicra Gregorii gemitusque antistitis hic sunt,
Qui volet, huic risum tot mala nostra ferant.

'Εχει τι κομψόν ήμερην η ληρωθία.
 'Εκ τῶν λάμβων ἀλλο μέτρον τίκτεται.
 'Ακροστίχοις πρόσελλε, καὶ γνώση σαφώς.
 Γέρων μὲν εἰμι, καὶ κακῶν πολλῶν θρίς.
 'Πυτίς γάρ ἐστι πραγμάτων ἐμπειρία,
 'Η δὴ φρόνησιν ὡς τὰ πόλλα ἐργάζεται.
 Γῆρας δὲ τούμδον οὐδέποτε τόσον κακὸν,
 5 'Οὗτον τονῦν, εἰσεῖδεν ἐν μακρῷ χρόνῳ.
 'Ράστον δὲ εἴη καὶ μαθεῖν βραχεῖ λόγῳ.
 'Ισταντ' ἀθέσμως ἀντίοι λαοῦ πρόδοι,
 'Οπλοις χθλῷ τε καὶ φόνῳ πεφραγμένοι,
 'Υδρε: ζέοντες, ἀγρίου πυρὸς δίκην,
 10 'Ιστανθ', δῆλη δὲ συγχιθής οἰκουμένη.

A 'Ἐγὼ δὲ δὲ κομψός (οὐ γάρ ἐφρόνουν μικρά),
 'Ράσδω μὲν εἰχον οὐδαμῶς πλήσσειν κακούς.
 ('Η παντὸς δὲν τόδι, ἵστε, καὶ νῦν ἐπριάμην')
 'Ο δὲ ήν, Ἐπραττον εἰχόμην ἀμφοῖν λιθοῖν,
 15 Σωτῆρα τὸν ἀκρόγωνον ἐκμιμούμενος.
 'Αλλ, ὡς λέουσιν ἦ συστὶ πεφρίκοτι
 Θυμὸν διαιτῶν, ἐν μέσῳ συρρήξεως,
 'Υδριν τε οὐκ ἐπαυσα, καὶ συνετρίβην.
 'Ράσον παθεῖν γάρ, ή τι τῶν καλῶν δράσαι.
 20 Μάρτυς μὲν, ἀκμῇ τοῦ παθεῖν κάμνων πλέον
 'Απηλλάγην τάχιστα δισσοῦ κινδύνου.
 Τὴν δὲ θρίην οὐχ ἔνεστιν εὐπετῶς φέρειν,
 'Αει παροῦσαν ήμέραν μηκιστάτην.

*Continet quid non illepidum frivolum hoc carmen nostrum.
 Ex versibus iambicis aliud carmen nascitur. Ad primas versuum
 Litteras accede, et intelliges perspicue.*

Senex quidem sumi, et malorum multorum gnarus.
 Ruga enim est rerum experientia,
 Quæ prudentiam ut plurimum confert.
 Senectus autem mea non tantum malum,
 5 Quantum nunc, vedit in longo tempore,
 Facillimum autem fuerit id cognoscere brevi oratione.
 Pugnant nefarie oppositi populorum principes,
 Armis iraque et invidia stipati,
 Petulantia ferventes, immitis instar ignis;
 10 Pugnant, et totus divisus est orbis.
 Ego vero scitus (neque enim parva sapiebam),
 Virga quidem nullatenus poteram ferire malos.
 (Nam hoc quovis pretio, ut ipsi nostis, etiam nunc emissem);
 Quod autem penes me erat, faciebam tenebam utruinque lapidem,
 15 Servatorem, qui lapis est angularis, invitatus.
 Sed, ac veluti si quis leonum aproruinque frenuentium
 Iracundiam moderari velit, in medio conflictu,
 Petulantiam non repressi, et ipse contritus sum.
 Facilius enim est pati, quam boni aliquid facere.
 20 Equideum martyr si essem, per immanes cruciatus
 Liberarer celerrime altero periculo.
 At facile non est æquo animo ferre injuriam,
 838-839 Quæ semper adest longissimo tempore.

voluisset, adeo nihil prosecit, ut in eorum potius
 offensam et odium ob hanc causam incurriterit, ab
 eisque de Constantinopolitana sede per suumمام
 injuriam dejectus sit.

7 Ἀρτοι. Reg. 1227 ἀντίον.

9 Πυρός. Leuv. ad marg. θηρός, crudelis instar
 seræ.

11 Μικρά. Reg. 1227 μέγα.

14 Εἰχόμην δύρσοιν Λθούν. Binis lapidibus hærem-
 bam, ut, quasi medius lapis, Orientem et Occidentem
 in negotio Antiocheno dissidentes ad concordiam re-
 vocarem.

19 Καλῶν. Quippe facilius lædimur, quam boni

aliquid facimus. Reg. 1227 κακῶν.

20 Ἀκμὴ τοῦ παθεῖν. Evidem si mihi martyrio
 defungi contigerat, hoc solarium habereim, quod
 cruenta ac celeris mortis beneficio, novis deinceps
 cruciatibus liberarer, nec jam diuturnioribus sup-
 pliciis locus relinquetur. Hæc hujus vocis, ἀκμῇ
 τοῦ παθεῖν, vis, quam ignorasse videtur Leuen-
 clausi, qui hunc locum sic reddidit: *Ejus rei testis*
ipse sum, qui dum maxime affligerer, magis etiam
laborans, tandem celerrime utroque periculo sum
liberatus. Hæc prorsus a Gregorii mente aliena.

21 Διοσοῦν. Id est δευτέρου.

23 Ἡμέσπαρ. Reg. 1227 αἰτίαν.

METRICA VERSIO.

Scitum quid hisce scilicet nugis inest.
 Namque ex iambis alterum prodit genus.
 Acrosticha ista perlege, et liquido scies.
 Senex quidem sum, plurium et non nescius
 Vitæ malorum. Ruga nam rerum parit
 Usum, unde sepe nascitur prudentia.
 At nostra longo temporis cursu malum
 Haud tale vidi, quale nunc, zetas gravis.
 Noscas ut istud, haud opus longa mora.
 Pugnant nefande principes plebis sacri;
 Hos livor ater, sevus hos armat furor,
 Hos torret, ignis ut rapax ferocia:
 Pugnant et orbis sciunditur totus simul.

B At scitus ipse, spiritusque altos gerens,
 Ferire virga nequitquam poteram malos
 (Id namque pretio maxime emissem libens);
 Verum angularis æmulus Christi, duos
 Lapides tenebam; fas erat solum hoc milii.
 Ast, ut leones ac truces apros studens
 Lenire, pugnas et graves compescere,
 Obtritus ipse sum iniser, nec profui.
 Prodesse namque est, quam pati, magis arduum.
 Martyr subireim si dolores horridos,
 Duplice periculo me statim mors solveret.
 At ferre non est prona res injuriam,
 Quæ semper urget. Semper est longum nimis.

Ταῦθ' δοτις οὐκ ἐπίσταται', οὐδὲ τῆμῶν πέλας.
 25 Ἐν ἔργον αὐτοῖς, αἱ καθ' ἡμῶν διπλόαις
 Στήτωσαν εἰς ἑν. Εἴ μὲν ἐξέστην θρόνων,
 Τούτου τοῦ μεῖζον; εἰ δὲ ἀπερρίφην ἄκων,
 Οἱ ταῦτα τολμήσαντες οὖσαν ἀξιοί;
 Νῦν ἐνθρονίζομεν, αὐτριον δὲ ἀπόθρονος.
 30 Ἀρ' ἂν τις εὑροι τούτοις καὶ φευδῆ λόγουν;
 Χριστὲ, φράσαι τολμῶ τι τῶν ἐν χαρδίᾳ.
 Ἀγῶνι βασκαλάνουσι καὶ λίθοις ἀμοιζοῦνται;
 Ἱωάς τὸ Πνεῦμα βάλλεται, φέρω σφῆνα.
 Τὸ Πνεῦμα (ἀκούσαθ', οὐδὲ θεός, πάλιν λέγω.
 35 Ἐμοὶ θεός σὺ, καὶ τρίτον βώ, θεός
 Τούτ' ἔστι. Βάλλεται, εὐστοχεῖτε τοῖς λίθοις.

Α Ἔστε καὶ ἀτρεπτοὶ τῆς ἀληθείας σκοποί,
 Ροΐζον λόγων τε καὶ βελῶν διαπτύων.
 Πατήρ μὲν ἡμῶν βίζα καὶ πηγὴ καλῶν.
 40 Ἐκ τούτου φῶς γεννητὸν, Υἱὸς καὶ Λόγος,
 Σφράγισμ' ἀνάρχου· Πνεῦμα τὸ διχρονός φύτον.
 Θεός, θεός μου, καὶ θεός, τριστῇ μονάς.
 Οὐκέτι έστιν δέ με ταῦτα κωλύει λέγειν.
 Ἰστω Τρίας μου· καιρὸς οὐ τρέψει λόγον.
 45 Σελοίτο πάντα· μή τρέποιτο ἐμοὶ θεός.
 Ιστον γάρ ἐν τι, καὶ τὸ πᾶν ἀτιμάσαι.
 Φωνὴν ἔχω, πόλεις σὺ καὶ λαμπροὺς θρόνους.
 Ἰστημι γλῶσσαν· (ῷα καλῆς τυραννίδος!)
 Λάμποιμι λύγης λυχνίας ὑπερτεθείς.

Hec si quis ignorat, nec certe noster est vicinus.

25 Quod unum ipsis est in usu, suas contra me fraudes
 Omnes in unum colligant. Si lubens cessi throno,
 Hoc quid maius est? Si autem dejectus sum invitus,
 Qui bæci ausi sunt, quid merentur?
 Hodie in sede constituor, cras ejicior.
 30 Nam quis hujus rei vel fictam protulerit causam?
 Christe, ausim quid dicere, quod latet in corde.
 Certaminibus invidenter et axis meis;
 Fortasse etiam Spiritus impetratur, dicam aperte,
 Spiritus (audite), ut Deus, iterum dico.
 35 Tu mihi Deus, tertio clamabo, Deus
 Ille est. Petite nos, recta dirigite lapides.
 Sto immobilitis veritatis scopus;
 Strepitum verborum ac celorum nihil curo.
 Pater quidem nobis radix est et fons bonorum:
 40 Ex eo genita lux, Filius scilicet, qui et Verbum.
 Sigillum ejus qui principio caret; et Spiritus, temporis expers natura;
 Deus, Deus meus, et Deus, triplex unitas.
 Non est qui prohibere possit, quominus haec loquar.
 Testem appello Trinitatem: nunquam tempus mea immunitabit verba.
 45 Concupiantur omnia; at nunquam mihi evertatur Deus.
 Par crimen est unum, vel totam Trinitatem ignominia afflicere.
 Voce me habeo, tu vero urbes et splendidas sedes.
 Coerceo linguam (quam præclara illa tyrannis!)
 Splendeam velut lucerna supra candelabrum posita;

25 Ἐρ ἔργον. Sic Reg. 1227. Recte Billius sic legendum putavit; cuius conjecturam Reg. codex confirmat. Unum ipsis in usu contra nos fraudes, etc. Edit. τὸ ινέργον.

26 Εἰ μὲν ἐξέστην. Ita sere supra, carm. xi, vers. 1930.

33 Ἱωάς τὸ Πνεῦμα βάλλεται. Fortasse Spiritus petitur. Hoc est, fortasse hac de causa oppugnor et exagitor, quia Spiritus sancti, cui isti bellum indixerant, divinitatem assero et prædico. Bill. Mox φέρω. Ita legimus cum Combef. Edit. φέρων. Leuv. vertit: Ac mihi Spiritus etiam petitur, cui hac omnia accident.

45 Σελοίτο. Reg. 1227, σελοίθ' ἀπαντά.

48 Ἰστημι γλῶσσαν. Billius: Haec ex adversariorum persona: quæ autem postea parenthesi includuntur, Gregorii sunt, eorum minas irridentes. Rursum haec verba: λάμποιμι λύγος, adversarium sunt, licet aliter existimat Leuvenclaius, alias dignitatum sedes jactantium: quibus illud postea opponit vir sanctus, in altera vita novos thrones fore (alludens scilicet ad illud Dan. vii, 9: Aspicit eam, et ecce throni positi sunt), Deumque unicunque pro merito honores et dignitates distributur esse.

METRICA VERSIO.

Qui nescit ista, prorsus hic degit procul.
 Fraudes dolique (solum eis quod est opus),
 Jungantur in me. Si lubens cessi throno,
 Quid maius est hoc? Pulsus at si sum illibens,
 Quia non luendum tam grave est poena acelus?
 In sede statuer hac die: cras hinc cado.
 Proferre causam quis, licet fictam, queat?
 O Christe, taciti quidpiam audax efferaui.
 Urunt palæstra lividos, saxa et mea.
 Fortasse petitur Spiritus: aperte loquar,
 Iterumque dicam, Spiritus, tanquam Deus.
 Nobis Deus tu: ter loquar, nobis Deus
 Hoc est: scilicet iam meum saxis caput.

B Immotus asto dogmatis veri scopus,
 Nec verba curans hostium, nec spicula.
 Radix bonorum, purus et Ions est Pater:
 Hoc genita lux est Filius, Verbum Patris,
 Sigillum Anarehi, tempore carens Spiritus.
 Deus, mihi Deus, ac Deus, triplex unitas.
 Prohibere non est qui queat sic me loqui.
 Non dicta vertet tempus: id noscat Trias.
 Sors cuncta quatiat dura, non vertat Deum.
 Par crimen unum spernere est, atque omnia.
 Vocero habeo, at urbes et thronos tu splendidos.
 Linguam ipse sisto (pulchra vis haec scilicet!)
 Lucerna celso splendeam fixa in loco;

50 "Ολην καταστράπτοιμι τὴν οἰκουμένην.
Νῦν ταύτα· μικρὸν ὑστερὸν κανοὶ θρόνοι,
Πρώτων τε δευτέρων τε τάξις ἔννομος.
Ἡ δεινὸν ἦν ἂν τὴν δυσπραξία,
Μή τοῦ θεοῦ στρέφοντος ὑστερὸν κύδους.
55 Ἀπαξῶν τοῖς τῆς προσκείσθαι καλοῖς,
Σπάνη σὺ κώδικα τῷδε, τῷ Θεῷ δὲ ἐγώ,
"Ιν' εὐχάλως φέροιμι τὰς ἀηδίας.
Νῦξ πάντα κρύπτει, ἡμέρα φωτίζεται.
"Ἡ πόλλ' ἐμόχθησ", ἀλλ' ὅμως οὐκ ἀξια
60 Μισθῶν, ὅσοι μένουσι τοὺς θεῷ φίλους.
Ἐπρίεθ' Ἡσαΐας, ἀλλ' ἔκαρπέρει.
Τὸ πῦρ ἐδεξιούτο τοὺς τρεῖς ἐν ξένῃ.

A Ἐρβιπτο θηροῖν δὲ Δανιήλ ὥσπερ φίλοις.
Πώμη δὲ Παῦλος καὶ Πέτρος νικηφόροι.
65 Ὁ Πρόδρομος δὲ οὐ θῦμα τῆς παρῆρσίας;
"Ισασιν, ως τέθνηκα. Ός δὲ ἐγώ, Πάτερ,
Σός εἰμι, καν με χείροις στροβελ θέλοις.
IE. Εἰς δαυτέρα μετὰ τὴν ἀπὸ τῆς Κωνσταντίνου
πολέως ἐπάνοδον.
Ἐρχομαι ἐκ βιότοι λιπών μέγα λαίτμα θαλάσσης.
Τῇ καὶ τῇ χαλεποῖς πνεύμασι βρασσόμενον.
Ἐρχομαι ἔχων δοσ' ἐρεξα, καὶ δοσ' ἐμδγησ' ἀπολεψας,
Τοῖς μὲν ὑποτρομέων, τοῖσι δὲ γηθόσυνος.
5 Οὐδὲν τερπνὸν ἐλειφα, τό κεν ποθέων ἀκαχοίμην.
Τοῖσι μὲν οὐκ ἐθέλων, τοῖς δὲ ἐθέλων ἐδάμην.

50 Totum fulgore meo collustum orbem.
Hæc quidem nunc: paulo post novi erunt throni,
Primorum ac secundorum ordo legitimus.
Alius gravis esset in hac vita infelicitas,
Nisi Deus postea inverteret talos.
55 Dedito me vitæ hujus addicere bonis.
Tu fœdus inis cum mundo isto, ego autem cum Deo,
Ut æquo animo perferam vitæ hujus molestias.
Nox omnia abscondit, dies in lucem profert.
Multos sane labores pertuli; nec tamen digni sunt
60 Præmiis, quæ manent homines Deo acceptos.
840-841 Dissecabatur Isaías, sed constanter serebat.
Ignis exceptit tres juvenes in peregrino solo.
Objiciebatur feris Daniel tanquam amicis
Rome Paulus et Petrus victoriam reportarunt.
65 Nonne præcursor Domini occisus est ob verum dicendi libertatem?
Norunt me mortuum esse. Ego vero, mi Pater,
Tuus sum, licet me gravioribus adhuc velis affligere.
XV. *De seipso post redditum ex urbe Constantinopolitana*.
Venio linquens vitæ hujus, ceu magnos fluctus maris
Hinc inde gravissimis ventis agitatos.
Venio habens quæ perpetravi, et quæ cum labore gessi relinquens:
His quidem pertimescens, istis vero gaudens.
5 Nihil jucundum reliqui, cuius desiderio excrucier:
Ab aliis quidem nolens, ab aliis volens vinctus sum.

• Scriptum an. 381. — Alias Bill. 58, p. 134.

53 Ἡρ. dr. Reg. 1227 ἀν ἤν.
55 Καλοῖς. Reg. 1227 κακοῖς.
56 Σπέρδη. Reg. 1227 οπέναι. Leuv. Tu temet
ūic mundo, quasi quoddam sacrificium, offer; ego
e Deo consecrabo.
60 Οστοι. Sic mss. Edit. δοσον. Sic apostolus
aulius Rom. viii, 18
62 Ἐρ ξέρη. Ita Vat. Edit. ἐν ζένῃ.
63 Ἐρβιπτο. Vat. θηροῖν ως φίλοις δὲ Δανιήλ.
67 Σός. Ita Bill. ex conjectura: nec aberravit

vir doctus. Regius enim 1227 habet δός pro σῶς, quod est in editis. Moi θέλοις pro θέλης.

XV. 1 Ἐρχομαι. Scholiastes 991, ἐξέρχομαι ἀπὸ τοῦ βίου τούτου τοῦ πολυμαχεῖου, egredior ex hac vita quæ multis exagitat certaminibus.

6 Τοῖσι μέρ. Schol. Τοῖς μὲν γὰρ τοῦ βίου κακοῖς καὶ μὴ θέλων ἐνέπεσον· τοῖς δὲ ὑπὲρ ἀρετῆς ἀγώσιν θέλων ὑπέκυψα. In hujus vitæ mala non volens incidi; labores vero pro virtute libenter suscepī.

METRICA VERSIO.

Igore totum compleam mundum meo.
ne ista paulo post erunt novi throni,
dignitatis ordo justus disparis.
ave aliter esset rebus hic duris premi,
si summus olim verteret talos Deus.
retere fluxæ commodis vitæ abnuo.
mundo, at ipse cupidus adjungor Deo:
lestæ facili sufferam ut mente omnia.
κ cuncta velat, lumen his assert dies:
Ilos labores pertuli, sed præmiis
comparandos, quæ Deo charos manent.
es secari maximus firme tult.
epit ignis tres edax juvenculos;
isque Daniel jactus est ut mitibus:

B Paulus Petrusque lauream Romæ ferunt.

Preambulonem dat neci vox libera.
Ohi ipsæ, norunt istud: ac tuus tamen
Sum, Pater, adhuc me gravius affligas licet.

XV. DE SEIPSO POST REDITUM EX URBE CONSTANTINO-POLITANA.

(Billio interprete.)

Æquore jam venio vitæ, trucibusque relictis
Fluctibus, hinc ventus quos gravis hincque movet.
Quæ feci, hæc habeo: quæ sudavi, illa reliqui:
Lætus ob hæc, tremulum pectus ob illa gerens.
Dulce nihil liqui, quod moestio corde relinquam:
Cessi invita aliis mente, libente aliis.

Οἰον ἐμὸι κτέαρ ἔσκεν ἐράσμιον, οἵος ἀπ' δὲ λλων
Πλοῦτος, θαλπωρὴ λησμοσύνη χαμάτων,
Τῆς μεγάλης Τριάδος ξυνὸν σέλας, ἢν ἀναφαίνων,
10 Ἀχρι καὶ ἀλλοδαπῶν ἥλιθον εὐπατριδῶν·
Οὐ μήν πάμπαν ἀτρωτος, ἐπήν λάεσσιν ἑδέχθην,
“Ως τις διλεῖται. Σή. Τριάς, ἡδε χάρις.
Ἐμπαγε μήν ἀνέφηνα, καὶ ὡς κύκλον περὶ κέντρῳ
Πάντας ἀτορνύμην φήμασιν εὔσεβης.
15 Ἡν δρόμος, ἀλλά μ' ἐπεμψε φθόνος καὶ νοῦσος
[δόπισσω],
Πολλὰ μάλα φθονερῷ δείμονι μεμφόρενον.
“Οστις ἐμῆς ὡδίνος ἀγνὸν τόκον ἔξετίναξεν,
‘Αρτιπαγῆ, ζωῆς ἑσταότ’ ἐν προδύροις.
Ἡ δ’ ἕρ’ ἐμῇ Τριάς εὗθις ἀπὸ στομάτων ἀθεμίστων
20 Τέμνεται, ἐν τ’ ἀγοραῖς, ἐν τε χοροστασίαις,

Α Καὶ πόρνοι χρατασουσι λόγοι. Τὸ δὲ γάρ, [αἱ ιἱ]
Τίς πῆξε; πορνορόφ παλάμη
Στηλήμων ψυχήν τε καὶ οὖνομα, ἢ τίς ἀρήσι
Δόγμασιν Ἐβραῖος πλησσομένος ἀδίκων
25 Μωσῆς, ἐκ δ’ ὀλέσας Αἰγύπτιον αὐτίκα μῦθον,
Λαῷ πάρο μεγάλῳ κύδος Ἑγησί μέγα;
Τίς μὲν δὴν θεότητα μετὰ φρεσὶν ἥσι βάληται,
Μηδὲν ὑποτείλλων τῆς μεγάλης Τριάδος
[ἢ νέρῳ πυκνῷ τε καὶ εὐθενέεσσι λόγοισιν,
30 Ἄντιπάλων ἐπέων θυμὸν ἀποσκεδάσῃ;
Τίς δὲ βελῶν καιροὺσιν ἀκαμπτὰ ποιτινὶ ἄρρενες
‘Ατροπος ἐν τρεπτοῖς κάρτεσιν Ιστάμενος;
Μὴ δ’ ὡς εὐρίποιο πολυπλάγκτοιο δέεθρον,
Τήνδε μετακλίνοι ἔνθα καὶ ἔνθα ρέων;

Sola mihi possessio erat grata, sole præ ceteris
Divitiae, fomentum oblivionem laborum inducens,
Magnæ Trinitatis communis splendor; quam ego exponens,
10 Usque ad exteros etiam porrexi patricios:
Non tamen omnino illæsus; siquidem lapidibus exceptus sum,
Veluti quis facinorosus. Tua vero, o Trinitas, hæc est gratia.
Verumtamen annuntiavi, et veluti circulus circa centrum,
Omnes circumagebam verbis pietatis.
15 Fervebat opus, sed me simil invidia et morbus egerunt retro,
Plurimum invido nimium succensentem dæmoni,
Qui partus mei sanctum fetum excussit,
Recens compactum, vitæ stantem in vestibulo.
Mea vero Trinitas rursus ab oribus nefandis
20 Scinditur, et in foro, et in choris,
Ac meretricii vincunt sermones. Gladio, heu! heu!
Quis Phinees scortum hoc transfliget scorticida manu
Zelator ex animo et nomine, aut quis suppelia seret
Dogmatibus Hebraicis inique conculcatis
25 Moyses, et percutiens Ægyptiacam quam primum doctrinam,
Apud magnum populum magnam comparabit gloriam?
842-843 Quis totam divinitatem cogitationibus suis capiet,
Nihil subtrahens ex magna Trinitate?
Aut quis mente prudenti et validissimis argumentis,
30 Adversariorum insanam doctrinam proligabit?
Quis autem belli tempore inflexiblem fidem servabit,
Immobilis stans inter dominantium varietates?
Nec, velut Euripi multivagi fluens,
Hanc (fidem) inclinet modo in hanc, modo in illam partem deflectens?

8 Αησμοσύνη. Sic Vat. Edit. λησμοσύνης.

9 Ἀραγαλρων. Schol. ἀναδεικνύων.

14 Ἀτορνύμην. Schol. ἰσπειδόν.

15 Ἡν δρόμος. Id scholiastes de conciliandæ pacis studio intelligit. Μοχ ψθόρος. Ita Vat. Edit. πόνος.

24 Ἐβραῖος. Vat. Ἐβραῖων.

50 Θυμόρ. Κερ. 991. sup. lin. τὴν μανια.

32 Κάρτεσιν. Sup. lin. δεσποτεῖαις. in mīd

bus dominicationib, imperiis.

33 Ρέεθρος. Κυισλ. βέρεθρον.

METRICA VERSIO.

Haec sole mibi divitiae, solumque levamien
Curarum, et requies sola laboris erat,
Nempe jubar Triadis, quam monstrans dissita longe
Arva libens adii, nobiliumque choros.
Non tamen omnino incolumis; namque ipse petitus
Sum saxis. Tibi sit gratia, sancta Trias.
Monstravi tamen hanc, verbis pietatis et omnes
Tornabam, ut cum cui circulus efficitur.
Cursus erat: sed me repulit morbusque laborque,
Multum incusantem dæmonis invidia,
Qui teneros fetus nostros excussit, in ipso
Cum starent vitæ limine jam superæ.
Atque meam Triadem rursum scelerata caterva
Dissecat inque foris, dissecat inque choris,

B Ac doctrina viget petulans. Quis percitus in
Hanc seriet, sancta confodietque manu?
Nomine quis Phinees et re zelator? Inique
Percussæ fidei quis seret ultor opem?
Quis Moses, Phario ligens in doginate telum,
In populo magno grande decusque serens?
Quis totam in media deitatem mente locabit,
Nil Triadi minuens, nil adimensque sacra?
Aut prudenti animo contraria dicta refellet,
Et verbis, insit vis quibus ampla satis?
Tempore quis varioque fidem retinebit eamde?
Stabat et hand firmis firmus in imperiis:
Nec velut Euripi unda means remeansque sui
Verget in hanc partem, verget in hancque!

33 Τίς δὲ μάθον κριδεντά τ' ἐρισθενέων λερήων
Στήσει, τοὺς φιλής εἰς ἐν δγῶν προμάχους;
Τοῦ μὲν ἐμοὶ πόθος ἔν, ἐπει Θεδς ὡδε κελεύει,
Χριστὸς δάκος μερόπων οῖσι νόμοις παθέων,
Οἱς σταυρῷ συνέδησεν δύμας ἀγαθούς τε κακούς τε,
40 Ὅστις ἀνακτορίης τηλόθεν, δε τε πέλας.
Τονεκα καὶ λθος ἐστὶν ἐν' ἀμφοτέροις ἀκρόγωνος,
Λαοὺς εἰς ἐν δγῶν ἀρμονὴν φιλῆς.
Ὕν πόλιος· οἱ δὲ με πρόσθεν ἀπεκθήραντες ἀτισαν,
Θε τις ἐμῆς αἰδὼν θέντο παραιφασῆς.
45 Αἴθε δὲ μοι Τριάς ἔν, ἀδήριτος, ἦν βελέσσοι
Βάλλουσιν πυκνοῖς! Ή Τριάς, ἵσχε μάθον·
Μῆδε μ' ἀθρήσειε κακὸς φθόνος, ἀλλὰ μόγοισι

A Δός τέλος ἡμετέροις ἐσθλὸν, ἀεξομένη.
Κλεινὸν Ἀναστασίης χαλίροις ἔδος, ή ρα θανοῦσαν
50 Πίστιν Ἐθηκας διω αύθις ἐμοῖσι λόγοις.
Σεῖο μὲν οὐδὲ θανών ἐπιλήσσομαι, ἀλλ' ἀμ' ἀρίστοις
Στήσομ', ὑπὲρ τεκέων λισσόμενος Τριάδα.
17'. Ἐρύπνιον περὶ τῆς Ἀραστασίας ἐκχλησίας,
ἢ ἐπιχειροῦ ἐν Κυροταρτίτου πόλει.
Εὔδον δὴ γλυκὺν ὑπονον· Ἀναστασίαν δὲ τ' δνειρος
Στήσεν ἐμοῖσι φέρων ἡματίοισι πόθοις·
“Η πρώτη λόγον αἰτον ἐνι προπόδεσσι μένοντα
“Ηγαγεν ἐς κορυφὴν οὔρεος ἀκροτάτην·
5 Τούνεκ' Ἀναστασίαν μιν ἐπείκλησιν καλέουσι
‘Ηηδη, ἐμῆς παλάμης ἔργον ἀριστοπόνου.

35 Quis vero bellum horridum decentantium sacerdotium
Conprimat, pacem componens inter charitatis propugnatores?
Hujus quidem rei mihi desiderium inerat, quando quidem Deus sic iubet,
Christus medicus hominum suis suppliciorum legibus,
Quibus in cruce simul colligavit bonos et malos,
40 Et qui a regno Dei longe, et qui prope erant.
Quapropter et lapis est utrisque angularis.
Ambos in unum colligens populos compage amicitiae.
Hoc, inquam, mihi erat desiderium; sed qui me ante oderant, spreverunt,
Nec ullam mei rationem habuerunt consili.
45 Atque utinam belli expers esset mea Trinitas, quam crebris
Petunt telis! O Trinitas, siste bellum;
Nec me jam torvis oculis malus livor aspiciat, sed laboribus
Da sinein prosperum meis, plurium ore prædicata.
Tu vero, inclita vale Anastasiæ sedes, quæ extinctam
50 Fidem revocasti per meas sermones.
Tui, nequidem mortuus, obliscar, sed simul cum præstantissimis
Statuam, pro filiis meis supplicans Trinitati.
XVI. Somnium de Anastasiæ ecclesia, quam in urbe Constantini exstruxit*.
Carpebam dulcem somnum: Anastasiam autem somnum
Aute oculos meos statuebat, diurnis meis illam exhibens desideriis.
Hæc prima sublimem doctrinam ad radices sedentem
Perduxit ad montis cacumen altissimi;
5 Unde Anastasiam cognomine vocant,
Hoc templum, laboriosæ manus meæ opus insigne.

Scriptum an. 381. — Alias Bill. 10, pag. 78.

35 Ἐρισθενέων. Schol. 992 πολεμικῶν. Coisl. φιλομάχων.
38 Οἵτινες τρόμοις παθέων. Christatus passionis sue legibus hoc sanxit. Schol. τοῖς ἴδιοις παθήμασι.
40 Ὅστις. Alludit ad hæc Pauli verba, Ephes. II, 17: Evangelizavit vobis pacem, qui longe suistis, et pacem his qui prope.
42 Ἀρμονίη φιλίη. Sic mss. Edit. ἀρμονίη.
47 Μῆδε μ' ἀθρήσει κακὸς φθόνος. Edit. μῆδεν ἀθρήσει κακὸς μάθος. Billius legit θρώσκεις nos vero legitimus ἀθρήσεις cum melioris notæ codicibus, Reg. 991, Coisl. atque etiam interpretes Græcos secuti. Primi quidem Coisl., καὶ μηκέτε μι φθόνος ὁ κάκιστος λοξοῖς ἀθρήσειν δημιασι, etc., nec jam

me pessimum livor torris oculis aspiciat, etc.; et Reg. 991, μῆδε με παραβλέψῃ φθόνος ὁ κάκιστος, ἀλλ' αὐξομένη δε; τοῖς ἐμοῖς πόνοις τέλος χρηστόν. Nec jam sinistre me livor improbus intueatur, sed plurium ore prædicata faustum meis laboribus finem largire.

48 Ἀεξομένη. Aliter, Gregem amplificans.
XVI. TIT. Reg. 992: Τοῦ αὐτοῦ εἰς τὴν εκκλησίαν, Ἀραστασίαν, ἢ ἐπιχειροῦ ἐν Κυροταρτίτου πόλει. Eiusdem in ecclesiam Anastasiam quam in urbe Constantini exstruxit.

3 Λόγοι αἰτών. Υψηλόν, Sublimem doctrinam, fidem. Combeſtius. Mox προπόδεσσι. Duo Regg. πραπίδεσσι, et sup. lin. διανοταῖς.

METRICA VERSIO.

Bella saecerdotum quisnam feritalia sistet,
Inque unum proceres junget amicitia?
Hoc ego cum cuperem, namque imperat hoc quoque
[Christus,
Nostra suis franget qui mala suppliciis,
Quæis simul innocuos vinxit turbamque nocentum,
Quique procul regno, vel prope quisquis erat:
Unde etiam est utrisque lapis summangulus ipse,
Qui populos arcta necit amicitia;
In me odiis illi prius exarsere, nec ulla
Consilio sui bis credere cura meo.
Atque utinam pugne Trias expers esset! et ipsa
Nam petitur telis. Prælia siste, Trias;
Nec quemquam bellum grave vulneret: ipsa labores

B Provehe sed crescents, o veneranda, meos.
Tuque fidem extinctam quæ per mea verba vocasti
Ad lucem, valeas, dulcis Anastasia.
Te neque morte jacent tamē obliscar: et inter
Eximias statuam, pro grege vota ferens.

xvi. INSONNİUM DE ANASTASIÆ ECCLESIA, QUAM IN
URBE CONSTANTINI EXSTRUXIT.
(Billio interprete.)

Somno ego me dulci dederam, cum luce cupita
Ante meos oculos venit Anastasia:
Hærentem quæ prima fidem radicibus imis
Montis ad excelsi culmina summa tulit.
Unde etiam templum, manus hæc quod sedula fixit,
Hinc traxit sanctæ nomen Anastasiæ.

"Εξεσθαι δοκέεσκον ύπέρθρονος, ούχ ύπέροφρους,
Ούδε γάρ ούδε δυναρ τὸν ἀγηνορίην
Οἱ δὲ μοι ἀμφοτέρωθεν ὑφεδριῶντο γεραιοῖ,
10 Ποιμῆνος ἡγεμόνες, Ἑγκρίτος τῇλική.
Οἱ δ' ἄρ' ὑπερβρηστῆρες ἐν εἰμασὶ παμφανῶσιν
Ἐστασαν, ἀγγελικῆς εἰκόνες ἀγλατῆς.
Λαοὶ δ' οἱ μὲν ἔχυντο περισταδὸν, ὥστε μελισσαῖ,
Κιγχλίδο;· ἦν γάρ ἀγῶν ἀσσοτέρῳ πελάσσαι.
15 Οἱ δέ λεροὶ προβύρωσι περιστενόντο φέοντες,
Οὐαστιν τὸδέ ποσὶν τὸν ἐπειγόμενοι.
"Ἄλλους δ' αὐτὸν ἀγοράζει τε ποὺσχιδέες θ' ἄμ' ἀγυιαῖ,
Ποσοὶ χρονινόμεναι, πέμπτων ἡμοῖσι λόγοις.
20 Αἱ δέ ἄρ' ἄρ' ὑψηλῶν τεγέων εὐχοσμον ἀκούν
20 Ἀγναὶ παρθενικαὶ κλίνον ἄμ' ἐσθλογάμοις.

Α Καὶ τόδε νυκτὶς ἄθυρμα· διαχριδὸν ἰστατο λι;

Μύθων ἡμετέρων εἰσατειν ποθέων.
"Ος μὲν δὴ χθαμαλὸν καὶ ἐπίδρομον ἔτεις μόνον
Οὐ γάρ δῶν νεύειν τίθελεν, οὐδὲ ἕδαν·
25 Αὐτάρ δὲ ὑψηλέσστα καὶ εὐστροφον, οἵσι μεριμναὶ¹
Βένθε² ἀνιχνεύειν ἀμφοτέρης σοφίης,
Σείνης θ' ἡμετέρης τε. Βοή δέ ἐκάτερθεν δρόμοι
Ἐλκομένοι λόγου μαρναμένοις ποθοις.
Αὐτάρ ἐμοὶ στομάτων Τρίτες ἔρρεεν τὴ μονότεπη
30 Λαμπομένη τρισσοῖς κάλλεσιν οἰγομένοις,
Φωνῇ τε στιθαρῇ, καὶ πνεύματος αἴθομένοι
Οἰδηπαῖ, καὶ μύθων διλμασιν ἀντιτέλων.
Καὶ δέ οἱ μὲν πάλλοντο, καὶ σίνεον, οἱ δὲ σωπῇ
Θάμβεον, οἱ δὲ λόγω τρύζον Εὖ, οἱ δὲ νόρ,

844-845 Sedere mihi videbar solio elatus, sed non supercilios:

Nam ne in somnio quidem grandia sectabar.
Sub me autem ex utraque parte sedebant presbyteri
10 Ovilia duces, aetas selecta.
Ministri in vestibus valde splendidis
Stabant, angelicæ imago claritatis.
Plebs partim effusa erat, instar apum, circa
Cancellos: certatim enim studebant proprius accedere:
15 Alii sacris foribus arctabantur affluentes,
Auribus æque ac pedibus properantes.
Alios plateæ, et que in multas partes scinduntur viæ
Pedibus calcatae ad meos emittebant sermones.
E tectis altis verecundas aures
20 Inclinabant castæ virgines simul cum gravibus matronis.
Atque id quidem noctis erat ludus: non uno affectus modo stabat
Populus, qui meos audire sermones avebat.
Alii simplicem et facile currentem orationem postulabant:
Non enim sursum respicere volebant, nec didicerant;
25 Alii vero sublimem et vibrantem, illi nimirum, quibus curse erat
Abdita utriusque sapientia investigare,
Extranæ et nostræ. Clamor autem utrinque erumpebat,
Distracta pugnantibus inter se studiis oratione.
Mibi vero ex ore fluebat sola adoranda Trinitas
30 Triplici coruscans clarissima pulchritudine,
Voce vehementi, et animi ardenti impetu.
Non sine incursibus in contraria dogmata.
Atque hi quidem commovebantur et laudabant: illi silentio
Admirabantur: alii verbis stridebant, alii mente,

8 "Orap. Int. κατ' δυναρ, neque in somno colvi
superbiā.

9 Ἔρεστοι. Sic duo Regg. et. Coisl. Edit. γεραῖτι.
10 Ἐγχριτος. Sic mss. Edit. Ἐξχριτος.
11 Παμφαρώστιν. Reg. 990, et Chig. παμφα-
νώστες.
14 Κιγχλίδος. Sic Reg. 990, Cbig. et Coisl. Edit.
στιχλίδος. Hisce cancellis pluribz a concionatore,
vel etiam a sacerdotum chorō arcebatur.
17 Πολυσχιδέες. Multiplices vici.
21 Ἀθυργα. Reg. 990 ἀθυργα.

23 Kal. Sic habet Codex Reg. 993 et Co:
Editi autem γάρ.

32 Καὶ μύθων. Et cum insectatione contrariorū
dogmatorū.
34 Θαύμασον. Coisl. sup. lin. ἔξεπλασσοντο, ut
pebant, mirabantur. Fidei hostes concionantem Ge-
gorium audientes, triplici modo afficiebantur. A
animo solo murmurabant: alii verbis etiam
dignationem testabantur: alii denique aperte
pugnabant. BILL.

METRICA VERSIO.

Sede alta, haud alta considere mente videbar.
Nam neque per somnum mente superbis eram.
Presbyterique graves sellis utrinque sedebant
Demissis, aetas lecta, ducesque gregis.
Vestibus in niveis at stabat turba ministra,
Splendorem referens agminis angelici.
Plebs vero proprius cupiens accedere, partim
Circa suggestum fusa erat instar apum:
Pars sese veniens ad limina sacra premebat,
Auribus appropertans, appropertansque pede.
Multiplique vici, foraque omnia, rursum
Mittebant alios ad mea dicta greges.
Denique virginæ cœtus, matronæ et honestæ,
E tectis aures ad mea verba dabant.

B Atque hic Indus erat noctis: cupidusque populi
Vocis erat nostræ, dispice sed studio.
Pars etenim sermonem humilem facilè utrumque petebat.
Tollere quod nolle lumen ad alta suum.
Alto gaudebat rursum pars altera, curæ est
Cui duplicitis sophiz sensa profunda sequi,
Externæ ac nostræ. Clamor resonabat utrinque,
Dum traherent voces æmula vota micas.
At divina mihi cupido Trias ore fluebat.
Unum quæ in trino lumine numen habet.
Atque hanc, et firma voce, et fervente canebat
Pectori, vi magna dogmata falsa premens.
Laudabant alii: pars mirabunda silebat:
Stridula pars verbis una erat, una animo;

35 Θηγούσης ὡδῖνος ἀναυδέος, οἱ δὲ μάχοντο
Οἰς καθισταμένου κύματος ἐξ ἀνέμων.
Πάντας δὲ εὐεπὶ κατεκήλεσν, εὐφραδέας τε
Καὶ μύθων λεπτὸν θέμονας εὔσεβέων,
Ἡμετέρους τε νόθους τε, καὶ οἱ μάλα τηλόθι μάνδρης
40 Τλήμονες εἰδώλων λάτριες ἀδρανέων.
Ὄς δὲ βότρυς λιαρῆσιν ὑπὸ ἀκτίνεσσι μελαγχθεῖς,
Οὐτ' ὅμφαξ καθαρῶς ἡρέμα λυόμενος,
Οὐδὲ δολος ὄπις ἔστι, τὸ μὲν μέλας, δόλος δὲ ἐρυθρός,
Ἄλλο δὲ αἴθαλοίς, ὅμφακα δὲ ἄλλο ἔχει.
45 Ήδη οἱ δηριδώντο πεπαινομένης κακήτητος,
Ἔδη καὶ ληνοὶς γήθεον εὐρυτέρας.
Ταῦτ' ἔχον ἔδει μοι ὅπον ἀπὸ βλεφάρων ἐτίναξε
Γῆρας ἀλεκτρυνῶν, τῷ δὲ Ἀναστατίν.

Α Φάσμα δὲ φάσματος εἶχον ἐπὶ χρόνον, αὐτὰρ ἔπειτα
50 Καὶ τὸ φύγε κραδίγιν ἥκα μαραινόμενον,
Μοῦνον δὲ ἀλγός ἔμεινεν ἐμοὶ, καὶ τῆρας ἀνιγρόν.
“Ω μοι ἐμῆς Τριάδος! ὧ μοι ἐμῶν τεκέων!
Τὸ φθόνε, τίπτε μὲν ἕοργας; ἔχεις τόσον· ἀλλο χέρειον
Μή τι βάλῃς ἐπ' ἐμῷ δυσθανένι βιότῳ.
55 Ἡ μὲν δὴ πολλοῖσιν ἀγαλλομένη μεγάλοις τε
Κάλλεσι δαιδαλέοις τῇ βασίλεα πόλεις,
Ηηοῖς οὐρανίοισιν ἀγάλλεται ἔξοχον ἔλλων,
Νηοῖς, τοῖς ποτὲ ἐμοῖς, νῦν γε μὲν ἀλλοτροῖοις.
Σὺν τοῖς καὶ μεγάλαυχον ἔδος Χριστοῦ μαθητῶν,
60 Πλευραῖς σταυροτύποις, τέτραχα τεμνόμεναν.
‘Αλλ’ οὐ τόσος ἔμιγε πόθος καὶ ἀλγός ἐκεῖνων,
‘Οσσος Ἀναστατίης, Βηθλέεμ ὑστατίης.

35 Mortuo sine voce conatu: aliis pugnabant
Instar fluctus a ventis agitati.
Omnes autem facundia demulcebat, disertos
Et sacrorum pictatis dogmatum peritos,
Nosros et exteros, et qui remotissimi ab ovili,
40 Miseri cultores infirmorum simulacrorum.
Quemadmodum racemus calidis sub radiis infuscatus
Neque omnino acerba est uva sensim maturescens,
Neque omnino maturus est, sed partim niger, partim rubescens,
Atque aliud seminigrum, aliud acerbum:
846-847 45 Sic illi decertabant, dum excoqueretur pravitas,
Prælisque latioribus jam gaudebam.
Atque euidem sic habebam: mihi autem somnum ex palpebris excussit
Cantus gallorum, simul atque Anastasiam.
Simulacrum autem simulacri aliquandiu retinui; sed postea
50 Ex corde evanuit leniter marcescens.
Mihique nihil superfuit præter dolorem et tristem senectam.
O mea Trinitas! o filii mei!
O invidia, quid in me patrasti? Jam tot et tanta habes: ne quid pejus
Inferas meæ miserabili vite.
55 Multis quidem ornata magnisque
Dædaleis monumentis regia civitas,
Templis cœlestibus supra alias gloriatur,
Templis aliquando meis, nunc alienis:
Inter quæ magnifica ædes Christi discipulorum,
60 Lateribus formam crucis babentibus, in quatuor partes divisa.
Sed ea non tantum mihi desiderium et dolorem iucutiunt,
Quantum Anastasia, novissima Bethlehem.

35 Θηγούσης ὡδῖος ἀρανδέος. Emoriētē
Loquendi cupiditate, atque, ut ita dicam, prurigine.
41 Μελαγχθεῖς. Reg. 990 μαλαγχθεῖς.
44 Ἀλλο ἔχει. Tres Regg. et Coisl. δόλος, et
sup. lin. δόλου δόλο γ.
47 Ταῦτ' ἔχον. Sic se res habebat.
51 Ἀγριόρ. Coisl. sup. lin. λυπηρόν, ἀνταρόν.
53 ἔχεις. Reg. 990 ἔχον.
60 Σταυροτύποις. Sic Reg. 990, et Coisl. La-
tribus cruciformibus quadrifariam sectum. Ita

nostræ basilicæ forma sua solent crucem referre,
et in quatuor partes distinguunt. Edit. σταυροτύπος.
Ibidem τεμνόμενον. Duo Regg. κοσμόμενον.
62 Βηθλέεμ ὑστατίης. Quasi Verbo in ea fidelium
mentibus postremo concepto et nato. Combel. ita et
Gaulier. Sic autem, inquit Billius, Anastasia tem-
plum appellat, quia ut Christus in Bethlehem natus
est, sic etiam salutifera ipsius doctrina ab hereti-
cis oppressa ac velut extincta, in Anastasiæ ade,
Gregorii labore ac industria, in lucem revocata est.

METRICA VERSIO.

enique pugnabant alii: nec dispar erat res,
Quam cum stante oritur sæva procella noto.
Loquium at cunctos mulcebat, sive disertos,
Seu gñaros rerum quas sacra scripta docent:
Istros atque nothos, et qui, procul a grege nostro,
Numina ter miseri robore cassa colunt.
Acta velut Phœbi radiis ardentibus uva,
Nec prorsus cocta est, nec peracerba manet;
d partim nigra est, partim quoque tincta rubore;
Partim δομφαξ rursus, parte subatra alia:
ibi, dum uitum coqueretur, bella ciehant,
Praealque latuos eram iam mage lata videns.
c ego: sed galli sonnum mihi cantus ademit,
Cumque sopore siusul dempsit Anastasiain.

B Ac spectru-spectri quodam mihi temporo mansit:
Post etiam hoc liquit pectus inane fuga,
Ac mihi duntaxat mansit dolor atque senectus.
Heu mea sancta Trias! Heu mea progenies!
Quid mihi fecisti, livor? Jam tanta tulisti,
Ne misero immittas asperiora precor.
Dotibus ampla quidem multis urbs regia gestit,
Multaque, quæ visu sint speciosa, tenet.
At summum decus ipsius sunt maxima templæ,
Templa ego quæ quondam, nunc alienus habet
Inter quæ, quod quadruplici crucibusque notato
Est latere, eximie fulget apostolicum.
Ast ob ea haud tantus cruciat mea pectora mæror,
Quantus ob ereptam vexat Anastasiain.

Ἡ μὴν πόλλ' ἐμάγησα καὶ εἰν ἀλλ., καὶ κατὰ γαῖαν, Α
 Ἐχθροῖς, καὶ φιλοῖς, ποιμέσιν, τὸ δὲ λύκοις,
 65 Νούσῳ τε στυγερῷ, καὶ γῆρας καμπυλόδεντι·
 Οὐτοί δὲ πρόσθεν ἐμόι τοῖον ἐπῆλθεν δῆχος.
 Οὐ τόσον 'Ασσυρίοισιν δέ' ἥγετο τηλέσι πάτρης
 Λαὸς δουριαλής, νηὸν ἔκλαυσις μέγαν,
 70 Οὐδὲ μὲν οὐδὲ κινδυτὸν, δέ' ἀλλοφύλοισιν ἐμίχθη·
 Οὐδὲ τοῖον 'Ιστανδρού ποτέρος υἱὰ κλαπίντα φίλον·
 Οὐδὲ τοῖος τὴν γένεσιν ἐπακτήσεις δαμέντας
 Σκύρινος, οὐδὲ ἀγέλην βουκόλος ὀλλυμένην·
 Οὐδὲ φιλοξενίνοις φυτοῦ καθύπερθε καλιήν
 'Ορνις ἀφεὶς ἀέκων, οὐ πολύπονς θαλάμην,
 75 Οσσον ἄγων νεόπτερον ὀδύρομαι εἰσέτε καὶ νῦν
 Νηὸν, δὲ δόλος ἔχει καρπὸν ἐμῶν καμάτων.
 Εἴ ποτε τοῦ λαθούσοις ἐμὸν κέρα, εἴτε τι γλῶσσα

Πρότεροι φέροι παρ' ἐμοί, Χριστὸς ἐμὸι λίτη.
 Πολλάκι καὶ μεγάλων θυέων δίχα, τὰ τρεῖς;
 80 Λαὸν Ἀναστασίης ἡγνισα τῆλε μένον,
 Στήσας ἐν πραπίδεσσιν δεσώματον ἐνδεῖ: τὴν,
 Δάκρυ τε πιστένων φάσμασι θεοτέροις.
 'Αζυγες, ὑμνοπολοὶ τε, χοροστασίαι τ' ἵψει:
 Σείνων, ἡμεδαπῶν, ἐξ ὅπερ ἀντιθέου,
 85 Χῆραι τε ὀρφανικοὶ τε, ἀλήμονες, ὀδρανίον:
 Λεύσσοντες πρὸς ἐμάς, ὡστε Θεοῦ, ταύτα;
 Οἰκοὶ τε γλυκεροί, γηροτρόφοι, οὐ ποτὲ ἴγροι:
 Αἵησμα, οὐδὲ ἐθέλων, ὑμετέρης φύλις.
 Εἰ δέ τι που καὶ ἐμεῖο πολυτάχτοι λέλειπται
 90 Μνήστις ἐν ὑμετέροις, ἃθε χάρις Τράϊα;
 Πολλοὶ γάρ καιροῖσιν ἐπίρροπον ἥτορ ἔχουσι.
 'Εν δὲ μόνοις αἰδῶς ὑμμαστο κουφοτέρων.

Multa mihi terra marique acciderunt molesta,
 Ab inimicis, amicis, pastoribus, lupis,
 65 A tristi morbo et incurva senectute:
 Sed nunquam hactenus tantum dolorem accepi.
 Non sic in Assyriam cum procul a patria duceretur
 Populus captivus magnum deflevit templum,
 Neque etiam arcā, cūn Philistaeis immista est:
 70 Non Jacob anteā surreptum dilectum Alium:
 Non lezena generosa occisos a venatoribus
 Catulos, non gregem bubulcus extinctum:
 Non hospitali arbore superstructum nidum
 Avis relinquens invita, non polypus thalamum,
 75 Quantum ego recens structum lamentor etiamnum
 Templum, quod alter habet, fructum laborum meorum.
 Si quando tui obliviscatur cor meum, si quid lingua
 Tibi anteponat apud me, Christus mei obliviscatur.
 Sepe etiam sine magnis sacrificiis, sine mensa
 80 Populum Anastasiaz lustravi longe degens,
 Statuens in corde meo incorporeum intus templum,
 Lacrymasque inter visa divina profundens.
848-849 Virgines, cantores, chorique amabiles
 Exterorum, et nostrorum alternis psallentes,
 85 Viduae, orphani, pauperes, infirmi,
 Qui ad meas, tanquam ad Dei, manus respiciebatis,
 Dulcesque domus, sēnum nutrices, nunquam ego
 Vestri obliviscar, etiam velim, amoris.
 Quod si et mei, qui tanta passus sum, aliqua superest
 90 Inter vos recordatio, hoc Triadis beneficium est.
 Multi enim cor habent ex temporibus suspensum,
 Ac levium hominum pudor in solis oculis residet.

69 Ἐμίχθη. Quando a Philistaeis capta est area.
 71 Οὐδέτε λίς. Ita Reg. 993. Edit. οὐ λίς, ubi
 deficit metrum.
 79 Ἡδέ. Reg. 990, ἡτ.
 84 Ἐξ ὁδὸς ἀντιθέτου. Ex diversis linguis, Com-
 bes. Interpr. 992, φωνῆς ἀντικειμένης.

90 Ἡδε χάρις. Id est: Pro eo beneficio ad
 Trinitati gratias habeo.
 92 Αἰδὼς, etc. Ita et infra, sect. 2, cm.
 ad Nomismum, vers. 318. Vulgatum protet:
 inquit Billius, Pudor in oculis: alio tame
 hoc utitur Gregorius, ac multi solent. Quia

METRICA VERSIO.

Multa quidem persæpe tuli terraque marique,
 Hostes, ac nostri, dum mihi bella movent,
 Dum lupus, et pastor, morbusque et curva senectute:
 Ac nondum tantus contudit ossa dolor.
 Non ita Chaldaeas cum plebs iraheretur ad oras,
 Deflevit Solymæ tecta sacra Deo;
 Non ita, cum sanctam cepisset barbarus arcā;
 Surrepta Isacides non ita prole prius:
 Non ita deflevit catulos lea sæva peremptos,
 Extinctum pastor non ita morte pecus:
 Non ita flevit avis dejectum ex arbore nidum,
 Pullosque implumes; non polypus thalamum:
 Quantum ego ploro recens extrectum nunc quo-
 que templum:
 Quod nunc alter habet, semina nostra metens.
 Ή̄ mea mens non te memoret, si lingua prius quid

B Proferat, haud Christus sit memor ipse
 Sæpe etiam absque sacrī, mensa procl. i
 remota
 Lustravi nostræ vulgus Anastasiaz:
 Mente mihi flingens delubrum corporis exp
 Mœstaque perfundens flētibus ora meis.
 Virgineus cōtus, cantores, agmina chara
 Nostrorum, et tellus quos peregrina tuli.
 Pupilli et viduae, atque vagi, infirmique, mā
 Cernentes nostras, non secus atque Dei:
 Atque dominus dulces, canæ altricesque sendi
 Vestri, nec cupiens, immemor esse quea.
 Quod si forte mei mentes oblitio vestras
 Non prorsus teneat, gratia sit Triadi.
 Multi namque suum flectunt ad tempora p
 In levium est solis luminibusque pudor.

Κείνο για μήν ποθέω, σεπτή Τριάς, αλλέν άληστος
Ψυχής ἀρτιφύτοις σεΐο μένοι θεότης.

95 Χαίρετε, ώ βασιλῆς, ἐμῶν παθέων ἐπαρωγοί·
Χαίρε μοι, ἀντολή καὶ δύσι μαρνάμεναι·

Χαίρετε μοι, ιερῆς, ἐπ' ἀλλήλοισιν ίόντες·

Χαίρε, πρόδρε τύφε· χαίρε, πόλις μεγάλη.

Αὐτάρ ἐγώ χθονίων μὲν ὑπέρτερος εἰμι θωάκων,
100 Ἰμείρω δὲ μόνου κύδεος ἀθανάτου.

'Αλλὰ σάω με, σάω με, φίλη Τριάς· ὑστάτιον δὲ
'Οψίμεθ', οὐπερ ἀγνῆς θώκος Ἀναστασίης.

Γρηγορίου γόρος ούτος Ἀναστασίην ποθέοντος,
Τής ποτέ μιν φθονερή νόσφιστεν ἀδρανή.

A 19'. Περὶ τῶν τοῦ βίου διαφορῶν, καὶ κατὰ
ψυχιδιερέων.

Ζωγράφος ἔστιν ἄριστος, οὗ ἐν πινάκεσσι χαράσσει

Μορφὰς ἀτρεκέας, ἔμπνοα δερχομένας·

Ὕπη δὲ χρώματα πολλὰ καὶ εὐχροα μάκι ἐπιμιξιας,

Λειμῶνα γραπτὸν δείκνυσιν ἐκ πινάκων.

5 Νῆσι δὲ ποντοπόρειαν ἐπήνεστα, οὐ παρασήμοις

Κάλλεσταν, οὐ πρύμνης ἀνθεστα λαμπομένην·

'Αλλ' ἣν ναυπηγοῖο χέρες γόμφοισιν ἄριστα

Δῶκαν πηξάμεναι κύμασι θαρσαλέτην.

Καὶ στριτός ἔστιν ἄριστος, ἀρήιος ἀντὶ καλοῖο,

10 Καὶ δόμος αἰγλήεις δεύτερος εὐπαγέος.

*Ως δὲ βίων βροτέων. Ο μὲν διμερότος, δην τινα Χριστῷ

Τάρβος ἄγει, πλεκτῆς ἀλλότριον κακίης,

*Illiud autem opto, veneranda Trias, ut semper fixa ac nunquam obliviscenda
Animabus recens generatis tua maneat deitas.*

95 Valete, o reges, meis in ærumnis adjutores :

Valete, Oriens et Occidens, invicem decertantes :

Valete, sacerdotes, in invicem incurrentes :

Vale, dominator fastus; vale, magna civitas.

Terrestribus equidem excelsior sum thronis,

100 Ac solius gloriæ immortalis cupidus.

Sed salva me, salva, chara Trinitas : postremo

Videbimus, ubi pure sit sedes Anastasiæ.

Gregorii hic gemitus Anastasiam desiderantis,

Ex qua illum aliquando invida imbecillitas expulit.

XVII. *De diversis vitæ generibus, et adversus falsos episcopos*.

Pictor optimus est, qui tabulis exprimit

Sinceras formas, et quasi vivum quiddam intuentes;

Non qui varios et pulchros colores nequidquam miscens

Pratum pictum ostendit ex tabulis.

5 Navem euentem in mare laudo, non quæ insignibus

Ornamentis, aut puppis floribus coruscat;

Sed quam artificis manus clavis optime

Compactam fluctibus tutam commiserunt.

Præstantissimus exercitus est, non qui pulcher, sed qui bellicosus,

10 Et domus renidens firmiter structæ concedit.

Sic se habent hominum vitæ. Alia est immortalis, quam ad Christum

Timor adducit, subdolæ expertem pravitatis,

* Scriptum an. 381. — Alias Bill. 11, pag. 79.

, pudorem in levium oculis situm esse, non hoc
t, eum in bujusmodi hominibus elucere; in
lis enim minus eluet. Verum hoc significare
endit, homines levitate ac inconstantia laboran-
simul atque amici ex eorum oculis excesserint,
rem omnem et benevolentiam ex animis ejicere.
re.

5 *Ἀληστος. Duo Regg. ἀληπτε.

102 Ἀναστασίης. Reg. 990 Ἀναστασιας. Idem
postea Ἀναστασιαν.

XVII. Tit. *Hepl τῶν τοῦ*, etc. Hunc titulum plu-
res Regii codices exhibent. Coisl. et alii solum-
modo εἰς ἐπισκόπους.

9 "Ἐστιν ἄριστος ἀρήιος. Sic Coisl. et Vat. In
Paris. edit. deest ἄριστος..."

11 "Αὐτροτος, incorrupla, purissima.

METRICA VERSIO.

recor, o veneranda Trias, de mentibus unquam
teneri. Numen possit abire tuum.
mala juvistis, o reges, nostra, valete:
is quoque pugnantes Ortus et Occubitus;
ilices, geritis qui mutua bella, valete:
bs mihi, cum fastu præside, magna , vale.
nis solis ego sum sublimior, atque
lestis fame me rapit unus amor.
e, sancta Trias, conserva : postque videbo
ræ ubi sit sedes inclita Anastasiæ.
rii hic luctus, inesta dum mente requirit,
na qua pepulit livor, Anastasiam.

B XVII. DE DIVERSIS VITÆ GENERIBUS, ET ADVERSUS
FALSOS EPISCOPOS.

(Billio interprete)

Optimus est pictor, veras vivumque tuentes

Qui scite formas exprimit in tabulis :

Non qui multiplices frustra variosque colores

Miscens, ante oculos florida prata locat.

Hanc ego laudo ratem, non quæ depicta venusta est.

Et vario in puppi tincta colore micat:

Artificis sed quæ manibus constructa periti,

Per mare, per fluctus non timet ire graves.

Agminibus pulchris annon Mavortia præstant?

Non nitida firma est antiferenda donus?

Sic duplices vitæ. Vita est hæc optima, Christum

Quæ ineluens sequitur, crimen et onus fugit.

"Εμπεδον, διστυφλικτον, άπενθέα. "Ος δὲ κάκιστος, "Ενδοθεν δέρανεων, ἔκτοθε κάρτος ἔχων,
15 Ήχύμωρον, φρενοπλήξιν δομοίσιν, οἰσιν διπαντα
Διγηντα πέλει ἀστατέουσι νόσον.
Τοιος καὶ Χριστοῖς μεγαχλέος ἀρητῆροι:
Θυμός. 'Ο μὲν βροτέου λάτρις δεισιθενέος,
Κλινόμενος καροσί, δύνας πολύκαμπτος ἀήταις,
20 Παντοίς κακίς οὐχ ἄκος, ἀλλὰ τύπος
Αύτάρ δὲ τρομερῆσι καὶ εὐαγέσιν παλάμρησι
Δώρον ἀγει, Χριστοῦ σαρκὶ χαριζόμενος,
Καὶ μεγάλοις παθέσσιν, ἕπερ Θεὸς ἐνθάδ' ἀνέτη,
'Ρύσιον ἀρχεγόνιν ἡμετέρων παθέων.
25 Φέζει μούνη· καὶ τέρπεται· ώρα κεῖται
Θυμὸν ἀπὸ χθονίων Ἐνθεν ἀνιστάμενος.

Α 'Ανθρώπων δ' ἀγαθοὶσι δῶδε φρένα, τῷ δὲ ποτε
Κάρπηται, διστα λίθος ὀχρυσεῖς ἀλάμας·
Οὐδέ δέ γε ἐπιστρέψεται πλούτου μεγάλων πίνακες·
30 Οὐ δόξης βροτείης ἐνθάδες συρομένη;
Οὐδὲ δορήν βασιλῆς ἔχων βριαροῖς λέντος;
Κεύθει κερδῶντις ἐνδοθεν δουλοτόνη,
Νεκροβόρος, δολάρητις, ἀτάσθαλος, ἐλεῖς ἐντόπιος·
Παντοδαποῖς κακίς εἰδεσι κλεπτόμενος.
35 'Αλλὰ νόσον καθαροῖσι νοήμασιν αἰτεῖς,
"Ηδη καὶ Τριάδος διπτεται οὐρανίς,
"Ης τύπον ἀστήριξεν ἐν πραπίδεσσιν ἑταῖρος,
Κῦδος ἐν τὸν τριστοὺς κάλλεσι δερκόμενος,
Καὶ λαὸν θυέσσον ἀγνοῖς θεοειδέα τεύχων,
40 'Τοσάτιον ψυχῆς θύματ' ἀναιμα φέρει.

850-851 Stabilem, insuperabilem, luctu carentem. Alia pessima est, intus infirma, exterius robore praedita,

15 Quod cito perit, et simile est mente captis, quibus omnia
Tanquam turbine circumaguntur, cum ipsi mente instabiles sint.
Talis est et Christi, cuius magna est gloria, sacerdotibus
Animus. Hic hominis prepotentis cultor,
Temporibus serviens, arundo plurimum ventis agitata,
20 Vitii omnis non remedium, sed exemplar.
Rursus ille tremulis et sanctis manibus
Donum offert, Christi carne reconciliatus,
Magnisque suppliciis, quae Deus hic pertulit,
Ut nos a malis, quae ab initio generis patimur, liberaret.
25 Huic soli vivit et gaudet: huic causa abstrahit
Animum a terrestribus hinc assurgens.
Humanis autem bonis non magis animum adjungit, aut malis
Plectitur, quam rigidus lapis adamantinus;
Neque etiam divitias curat, aut magnas sedes,
30 Aut gloriam humanam, quae ultra hanc vitam non trahitur:
Nec regia indutus magnanimi leonis pelle,
Vulpinam intus servitutem abscondit,
Mortuorum vorator, dolosus, improbus, alius in aliis rebus,
In variis nequitiae omnis speciebus latens.
35 Sed mentem puris cogitationibus semper augens,
Jam cœlestem etiam Trinitatei attingit,
Cuius imaginem in suo corde impressit,
Unam in tribus luminibus gloriam considerans,
Ac populum puris sacrificiis ad Dei similitudinem informans,
40 Tam levi animæ victimas incruentias offert.

13 'Αστροφέλικτον. Αμεταχίνων.

17 'Αρητῆροι. Vat. ἀρητῆροι.

18 'Αεισθενέος. Mallem εὐθενέος, ni repugnaret metrum. Deo siquidem soli convenit primum, cuius aeterna est potentia; minime vero homini, cuius potestas caduca semper et temporaria est. Possit etiam ex ipso Gregorio interpretari, έρισθενέος. Sic supra carm. XIII, vers. 81, θῶπες τρισθενῶν appellat adulatores qui rīris potentibus blanduntur.

23 Μεγάλοις. Ila Vat. et Coisl. Edit. μεγάλης.

24 Ρύσιοι. Vat. λύσιον.

27 'Αρθρώτων δ' ἀγαθοῖσι εἰδοῖς γέρεα. Homi-

nibus probis mentem tradit, sece addici, i tem, etc.

30 'Ερθδες συρομένης. Int. Coisl. γρ. repantem.

32 Δουλοσύνηρ. Dolum, fraudem rati nianam pellem pretendere, idem est qui grassari; vulpinam autem prætexere, id est astu rem gerere. Alludit ad Lysandri verba ad fraudem consigliendum esse, cum nihil proserret. Billius.

35 Νεκροβόρος. Hoc est, funebribus et libenter operam, cum interim præcipua nihil curat.

METRICA VERSIO.

B Atque viris sanctis totum se addicuit et

Citque adamas nullis frangitur ipse et
Ingentes non curat opes subselliaque et

Non, quod mortale est, serpit buvula
Non hic magnanimi contextus pelle ket

Vulpinum occultat pectore servium,
Improbos, astutus, varius, sua criminis

Mille tegens, pascens seque cadavera

Sed pura cunctis increscens mente dicti

Jam veneranda etiam perlitigat ad ih

In medio cuius sculpsit sibi pectore ih

Unum dum triplici certit in igne deci

Divinam et plebecm reddens per sacra ih

Tandem animum mactat sacrificisque

Τὸν μὲν ἐγὼ ποθέων εἰς ἔμμεναι (οὐχ ἐπικείσω),
· Ἡδὴ καὶ προθύρων ἔνδοθι ταρσὸν ἔχων,
· οὐδὲν αἰσυλὰ ἔργα, κακοράφαψίν τ' ἀλεγενήν,
· Ἀφ' ἀναγασσάμενος ἔκτὸς ἔθηκε πόδα,
· 45 Ἡ μῆν πόλλ' ἐμόγησα καὶ εἰν ἀλλοισιν ἀπίστοις,
· Οὐσὸν ἐνι γλώσσῃς ἥχος Ἑθ' ἡμετέρης.
Δᾶς εἴη, κείνων δὲ Τρίας, θεότης νεόπηκτος·
Τοῖοις ἀλλήλους ξενίσαμεν ξενίοις.
· Ἄλλα καὶ ὡς ὑπέτεξα, λιπῶν λόγων οὐκέτ' ἀπιστον,
· 50 Πάντοθεν ἡμετέροις κύμασι βαλλόμενος.
Κεῖμ' ἐπίβαιν', ἐπίβαινε, κακὲ φθόνε. Ἡ τάχα δῆ σε
Σχήσω, καὶ πυμάτοις πείρασι κευθόμενος,
Καὶ θηρὸς ζοφεροῖσιν ἐνὶ σπλάγχνοισιν ἐπερχθεῖς,
Κῆτεος εἰναλού, ὡς ποτ' Ἰωνᾶς ἐδύ.

Horum ego unus esse cum cuperem (non enim celabo).
Cumque jam in atris vestigia posuisse,
Ut vidi nefanda facta, ac malorum miseram machinationem,
Retrorsum abscedens, pedem extra retuli.
45 Ac profecto multa etiam passus sum ab aliis infidelibus,
Quoruim aures adhuc mea voce personant.
Lapides mihi, illorum Trinitas fuit, Deitas recens firmata :
His nos invicem donis munerati sumus.

852-853 Sed tamen cessi, doctrinam relinquens jam non repulsam,
50 Undique iis, quos nostri movebant fluctibus jactatus.
Jaceo; insurge, insurge, livor improbe. Te profecto
Reprimam, etiamsi extremis in finibus lateam,
Etiam tenebrosis ferre visceribus includar,
Ceti maritimi, ut olim Jonas in eis inclusus est.
55 Corpus quidem in visceribus; mens vero liberis motibus
Ibit quo volet, et si clausa.
Iloc unum ex bonis liberum est, nec cohiberi
Aut auferri potest, mens ad Christum evecta.
Non jam mortalis regis conviva, ut antea,
60 Erit Gregorius, utri suo aliquid indulgens jucundi,
Accumbens in mediis magnatibus, vultu demissso, tacens,
Sine flatu respirans, serviliter epulans.
Non me sede honorabit judex, aut æquali,
Aut humiliori, modum spiritui imponens.
65 Nec manus homicidas osculabor, nec barbam
Apprehendam, ut minutum aliquod beneficium consequar :
Neque ad festum convivium, aut natale, aut lumenbre,
Aut nuptiale, cum pluribus currens,

54 Παντοδυοῖς. Coisl. et Vat. παντοδαπῆς.
45 Ἀπίστοις. Ἀρρετικοῖς.

47 Δᾶς εἴη. Int. Coisl. Καὶ μοὶ μὲν λίθων βολατ,
· ἀμολητ, ἐξείνος δὲ θεότης νεωστὶ λαδοῦσα βε-
· ωσιν. Ab ipsis pro mercede lapidibus ego sun-
· itus: apud ipsis per me divinitatis confirmata. Ab
· hereticis enim Gregorius saxis est petitus in urbe
· instantinopolitana, ut in ipsis Vita legitur.

49 "Ἀπίστοις." Ἀπίστοιμενον.

50 Ἀρρετέροις. *Nostris*: ab iis, scilicet, qui eam-
nobiscum fidem profitebantur.

2 Σχήσω. Στήσω.

6 Εερρόμενος. Sic Coisl. et Reg. 992. Edit.

um ego cum cuperem numeros augere (fatebor
tud enim), atque intra limina jam ipse forem:
arias vidi fraudes atque improba facta,
ectorum commotus terga repente dedi.
etiam hæreticos inter, quies nunc quoque nostra
ox ferit auriculae, p'urima dura tuli.
mea, illorum fuit at Trias. Hanc ego sibi
ordibus, hi contra saxa dedere mihi.
quoque sic cessi, jam certum dogma relinquens,
indique jactatus fluctibus innumeris.
jaceo: insulta, livor nequissime. Sistam
forte extremis abditus orbis agris,
etiam æquorei tenebroso pectore celi-
clusus, Jonas ut prius ante fuit.

A 55 Σῶμα μὲν ἐν σπλάγχνοισι· νόδος δ' ἀδέτοιτιν ἔρωας
Βήσεται, οἱ κ' ἐθέλει, καὶ περ ἐργόμενος.
Τοῦτ' ἀγαθῶν μόνον ἔσται ἐλεύθερον, οὐτε καθεκτὸν,
Οὖτ' ἐλεύθη, Χριστῷ νοῦς ἀναιρέμενος.
Οὐ θητοῦ βασιλῆς διμέστιος, ὡς τοπάροιθεν,
60 Γρηγόριος, θυλάκῳ ἡρα φέρων ὀλίγην,
Κείμενος ἐν μέσσοισι, κατηφιδω καὶ ἀναυδο:
"Ἄπνοιον ἀσθμα φέρων, δούλια δαινύμενος.
Οὐχ ἐδρη τίσει με δικαστόλος, τὰ συνέδρω,
"Ηὲ χαμαιπετέλ, πνεύματι μέτρα νέμων.
65 Οὐδὲ χέρας φονίους προσπτύξομαι, οὐδὲ γενεῖσιν
Δράξομαι, ὃστ' ὀλίγης ἀντιτυχεῖν χάριτος.
Οὐδὲ τερήν ἐπὶ δαίτα, γενέθλιον, τὰ θανόντος,
"Η τίνα νυμφιδίην σὺν πλεόνεσσι θέων,

ἐργούμενος, ubi deficit metrum, et ipsa Graecitas.

60 Θυλάκῳ. Alludit ad Anaxarchi philosophi
dictum, qui cum, ut sacerdos jam diximus, in pila
saxe, ferreis malleis, jubente Cypriorum tyranno,
contunderetur: *Tundere*, inquit, Anaxarchi θύλακον
corpus significans, nam Anaxarchum non tundis.

62 Δαιρόμενος. Int. Coisl. δουλοπρεπῶς εὐωκό-
μενος.

63 Συρέδρῳ. Vat. συνέδρων. Μοχ χρεύματι, etc.:
bene Billius, ut fastum ipse deprimat meum.

65 Φορλους. Vat. φονέως.

67 Γερέθλιος. Barovius id de Martyrum nata-
litiis intelligit.

METRICA VERSIO.

B Pectore corpus erit clausum: sed libera curreret
Mens mea, quam nemo, qui remoretur, erit.
Libera mens etenim est, quæ vexit ad æthera sese,
Talisque, hanc ut vis carpere nulla queat.
Non jam Gregorius mensis accumbere regum
Adjicet, folli commoda pauca ferens,
In medio cœtu positus, tristisque silensque,
Vix spirans, ritu mancipiique epulans:
Non etiam judex æqua me sede locabit,
Aut humili, ut fastum deprimat ipse menm:
Non jam sanguineis ego palnis oscula jungam,
Nec barbam, ut quiddam consequar, accipiam.
Non epulum natale adiens cum pluribus, aut quod
Funerem est, vel quod connubiale, petens,

Πάντα τὰ μὲν γναθμοὶσιν ἐλώρια, τὰ δ' ἀρ̄ πηδοῖς
 70 Θεσμοί, ἀρπαλέαις Βριαρέω παλάμαις·
 'Οψὲ δὲ φορτῖδ' ἔγων, τάφον ἐμπνοον, δῆψὲ δὲ δῶμα
 "Ἐλέω, τὴν μογερὸν γαστέρα τειρόμενος.
 'Ασθμα χόροι φέρων, δλληγη ἐπὶ δάστα παχεῖτη
 Σπεύδων, πρὶν προτέρην ὅριν ἀποτκεδάσαι.
 75 Οὐδὲ μὲν οὐδὲ πρόδερος ἐών λεροὶς ἐνι χώροις,
 "Η μνος, ή πλεύνων εἰς ἐν ἀγειρομένων,
 Φθέγξομαι οὐδεὶς τερπνὰ, τὰ Πνεύματος ἔκτοθι ρίψας,
 "Ως κεν ξοιμι πρόδφρων, φλιτρον ἔχων πλεύνων,
 Τερπόμενός τε κρέοτοις, καὶ ἐν θεάτροις χορεύων,
 80 Κρημνοβάτης ἐπέων ἀντικορυσσομένων,
 'Αθλοφροῖσιν ὄμοις, παλυγνάμπτοισι τε λάθαις,
 "Η καὶ μαινομένοις ἀντίπαλ' ἡνύχοις·

Α Οὐ γόλον αἰγμάτας, οὐ σώματος αἰθομένοις
 Λύσσαν ἐπιψύξας, οὐ χέρα μαινομένη
 85 Πλεῖστον ἐπ' ἀλλοτροῖσι, λόγου δεσμοῖς πάνται,
 Οὐ φευδῆ κραδίης δέξαν ἀποσκεδάσας,
 Οὐ τύφον οἰδανόντα διδέγματιν ἐς χθόνα ρήμας
 Οὐ πτυχαὶς διάκρυών διάκρυον ἐκκαλέσας,
 'Αλλ' ἐν φάρμακον αἰνὼν ἔχων, θηρήτορα τιμῆς;
 90 Θυμὸν, καὶ θανάτου φάρμακον ἀπερκέως.
 Οὐδὲ τι που συνθύσιται διδόθρονος δισσομ' ἐκπηγή
 Χτηνὸν ἡ γεράνων δάκριτα μαρναμένων·
 "Ενθ' Ἑρις, ένθα μόδος τε καὶ αἰσχεῖα κρυπτὰ πάρκη;
 Εἰς ίνα δυσμενῶν χῶρον ἀγειρόμενα.
 95 Τῶνδες γάρ εἰνεχ' ἐγγυες μέσος χθεμαλοῦς κάθηται·
 "Ἔγερδες παθέων, αὐτὸς δινουσος ἐών.

Prædam omnem partim buccis meis, partim famulis
 70 Tradam, rapacibus Briarei manibus;
 Ac sero sarcinam, tumulum spirantem, gerens, rursus in domum
 Traham, lassato ventre vexatus,
 Αἴgre ob satietalem respirans, sed tamen ad aliud pingue convivium
 Properans, antequam prior crapula dissipata sit.
 75 Neque etiam sacris in locis, aut solus,
 Aut cum pluribus in unum convenientibus præses,
 Eloquar grata auribus, quæ Spiritus sunt, foras projiciens,
 Ut prudenter me geram, plurimorum amorem alliciens,
 Gaudensque plausibus, et in theatris tripudians,
 80 Funambulus in sermonibus invicem pugnantibus,
 Pugilum imitator, et mille inflexionum dedecoris,
 Aut furentium contra se invicem aurigarum;
 Non iram jaculia ligens, non æstuantis corporis
 Rabiem refrigerans, non manum in aliena
 85 Oua:nia furentem doctrinæ vinculis constringens,
 Non falsam ex cordibus opinionem evellens,
 854 855 Non fastum in:umescentem docendo ad terram prosternens,
 Non fontibus lacrymarum lacrymas excitans,
 Sed unum habens grave pharmacum, venatorem honoris
 90 Animum, vere mortiferum pharmacum.
 Non jam ego in synodis sedebo, collega
 Anserum et gruūm inconsiderate decerstantium :
 Ilic rixa, hic bellum, et probra prius latentia
 In unum congregantur dissidentium locum.
 95 Evidēt propter ea sedebo inter plebeios
 Medicina morborum, ipse morbis carens.

71 'Οψὲ δὲ φορτῖδ'. Comb. legit ὥδε δὲ φορτῖδ',
 ne sic verit: *Nec qui narem referam, rium sepul-
 crum gestans, crapula languida n̄ si que obitrum
 rentrem domum reducam ac traham.*
 75 'Ἐώρ. Vat. iouν.
 81 Ηολυγνύμπτοισι τε λάθαις. Coisi. οὗρετι.
 Multis sanguillatis plagis ac vicibus.
 83 Οὐ χόλοι. Recte Billius ex conjectura emen-
 davit quod prave in Ald. legebatur οὐχ δὸν. Con-

jecturam Billii codices confirmant.

92 Χηρῶν η γερδῶν. Concilia gruum di-
 serum vocat ea, in quibus nihil recte, nihil ci-
 ter gerebatur, sed confusis pugnantium in-
 hominum clamoribus omnia perstrepebant. Te-
 crant pleraque hujus temporis concilia pat-
 laria, in quibus Ariani episcopi concilii N. I.
 auctoritatem infringere conabantur. Vide ep.
 Procopium.

METRICA VERSIO.

Cuncta ego partim dente premam, partimque rapaci
 Servorum turbæ diripienda dabo,
 Atque domum sero repetam, venterque sepulcri,
 Et vino et dapibus languidis, instar erit,
 Vitalesque satur potero vix carpere flatus :
 Coenam aliam crudus persequebar ipse tamen.
 Nec cum præsidebam sacrīs in sedibus ipse,
 Vel solus, vel cum pluribus, illa loquar,
 Quæ non Pneumia oleant, verum illabuntur in aures
 Mollia, permulhis charus ut esse queam ;
 Plausibus et gaudens, mediis saltansque theatris,
 Funigradus vocum, quæ fera bella gerant :
 Non secus ac pugiles, qui colluctantur, et illi,
 Certatum currus quos agitare juvat :
 Non iram extinguiens, rabidi nec corporis æstus,

Non præceps cæca pectus avaritia
 Constringens vinclis, ratio quæ recta ministrat.
 Non falsum ex animo discutiensque decu-
 Non verbis vanum pellens de corde tumorat.
 Non lacrymas lacrymis eliciensque neis:
 Sed medicamen habeus unum grave, pectus

Percupidum, ac vere pharmacoū exitii.
 Non ego cum gruibus, non anteribusque sed
 In synodis, quæ se marte furentē petunt.
 Ilic rixa, hic sera pugna, priusque abscondit.
 Quæ ferale odium parte ab ultraque par-
 Propter eos alij ecta etenim nre sede locati,
 Agris ut sanus pharmaca ferre queam.

Οὐ γέρεις πολιῆς παῖς εἰν, καὶ λάτριν ἀεικῶς
Ἐμμεναι ἀντὶ θρόνων, ὃν πέρι μαρνάμενοι
Σχίζονται, καὶ κόσμον δόν τέμνουσιν ἀθέσμως.
100 Αἱ αἱ τῶν μεγάλων ἡμετέρων ἀχένων!
Ταῦτα μὲν, οἵσι φίλοιν, καὶ κερκώπων χράτος εἶη.
Ἄντερ ἐγὼ Χριστοῦ πλήσομαι ἀτρεμέων.
Εἰ δὲ κακὸν λασίο θεόφρονος τὴν φίλα,
105 Ιστωσαν κεφαλαὶ τῶν ἀποστεισαμένων,
Οφρα κεν, ὡς θύδον ἵππον, ἀποπτυστῆρα χαλινῶν,
Θυμὸς διοι κρημνοῖς, ή σκοκέλοις φέρων.
Εἴγομαι, ὡς κεν ἀπαντά Θεῷ φίλα τούσδε μεμήλοι,
Εἰ δὲ χερεύετερα, τηλόθεν οὖστ' ἔχειν.

A. ΗΙ'. Πρὸς τοὺς γεθονοῦντας.
Ἐξ οὐ Θεῷ προσῆλθον ἐκλιπῶν βίον,
Πολλαῖς στροβοῦμαι καὶ κακαῖς τριχυμίαις.
Ἀντιπνέεις γάρ ὁ φθόνος, πόρφρων Θεοῦ
Βαλεῖν θέλων με, καὶ λαβεῖν ὄμβοσκοτον.
5 Πόθεν φίλοι μοι δυσμενεῖς, καλοὶ κακοὶ;
Ἐν εἰς τάντες ἐξ ίσου δρῶντες κακῶς.
Πόθεν λόγον τοσοῦτον ἐκδημον φέρων
Πόλει τοσαύτῃ, καὶ τί πλειον κερδάνας,
10 Ἡν οίδα πρώτην τῶν ἀφ' ἥλιου βολῶν,
Πύρωσις, οίμαι, τοῦτο, καὶ στέργω μόνον
Δόξης τύχοιμι, Χριστὲ, σῆς τῆς ἀφθόνου.

Non enim mēz canitie est ludificari, et indecoram
Servitutem subire pro thronis, de quibus certantes
Scinduntur, et totum orbem per fas et nefas scindunt..
100 Heu! heu! quantis malis premimur!
Atque hæc quidem eorum sint, quibus placent, et cercopum sit potestas:
Ego quietus Christo implebor.
Quod si nefas est populi Deum colentis gubernacula abjicere,
Viderint id eorum duces, qui nos excusserunt,
105 Ut, quemadmodum equum velocem et freni impatientem,
Animi impetus abripiens in præcipitum aut scopulos ferat.
Precor, ut curæ illis sint, quæcumque Deo placent,
Aut si deteriora, procul aures habeam.

XVIII. In invidos *.

Ex quo ad Deum accessi relinquens vitam,
Multis jactor et gravibus tempestatibus:
Contra spirat enim invidia, procul a Deo
Pellere volens me, et in easdem rapere tenebras.
5 Unde amici mihi infestii, et boni evasere malii?
Unum sunt omnes pariter agentes prave.
Unde sermonem tantum e longinquo ferens
Urbi tantæ, et quid amplius lucifaciens,
Quam novi omnium primam, quæ sunt sub solis radiis,
10 Premor morbo et malis, quæ me torquent?
Probatio, arbitror, hoc mibi est, et acquiesco: tantum.
Tua, Christe, fruar gloria, invidia carente.

* Scriptum an. 381. — Alias Toll. 5, pag. 82.

101 Κερκώπων. Cercopes vocat astutos et vete-
ratoriae cuiusdam improbitatis episcopos, qui arti-
tus suis et dolis omnia perturbabant concilia. BILL.
Αγροὶ κερκώπων, cercopum cœtus, de conciliabulo
icitur. ΕΡΑΣΜ. in Chiliad.

104 Ιστωσαν. Reg. 992 Ιστωσαν. Goisl. sup.
π. γνωσκέτωσαν.

XVIII. 2 Πολλαῖς στροβοῦμαι. Ita in duobus
gitur codicibus Florentinis, id est, rōrōs, cir-
māgor : unde et στρόβιλοι, procellæ, fluctus, tem-
pates, quibus naves in alto jactantur. TOLL.
9 Αφ' ήλιον. Id est, urbiū orientalium. Con-

stantinopolis autem Romæ, quæ Occidentis caput, opponitur. TOLL.

11 Πύρωσις. Ignis purgans, ut ille fornacis, quo metalla ab immunditiis expurgantur. Tollus fate-
tur Patrum nonnullos veteris Ecclesias credidisse
peccata post mortem hujusmodi igne exuri; asserit
autem immerito cæteros et in primis D. Augusti-
num aliter sensisse.

12 Τῆς ἀρθρόν. Simpliciter hic et prout prima
vocis est significatio accipitur, opponiturque invi-
diosæ sedi Constantinopolitanæ; alias plerunque
copiam abundantiamque indicat.

METRICA VERSIO.

n e lenim est nostri senii nuno iudere, ser. B.
[vum]
>roque sacris hominum turpiter esse thronis,
>quibus a scissis totus discinditur orbis.
Heu quanta est nostri vis gravitasque malii!
volet hæc faciat, cercopum sitque potestas:
et mea gaudebit mens requieta Deo.
Id si Christicolum est crimen grave linquere
[plebem],
iderit hæc, quæ me depulit urbe, cohors :
ar equi excussis ut devia currat habentis
scopulos, necis et sit sibi causa suæ.
ego sint ipsis curse, que grata Tonanti :
n mala, sint aures hinc procul opto meæ.

xviii. IN INVIDOS.
(A. B. Caillau interprete.)
Ex quo datus Deo reliqui sæculum
Jactor feris, heu! sæpe tempestatibus:
Flat namque contra litora, a Deo procul
Expulsum iisdem mergere tenebris volens;
Me cur amici odere? Cur boni malii?
Unum quid omnes sunt agentes improbe.
Qui tantæ tantæ verba longinquis ferens
Urbi, omnium nitente sub solis rota
Clarissimæ, quid et lucratius amplius,
Morbo premor malisque me torquentibus?
Igne probor; acquiesco. Fac modo tua,
litoris expers, Christe, gloria fruar.

18. Σχετλιαστικών ὑπὲρ τῶν αὐτοῦ καθῶν.

Πολλάκις Χριστὸν ἀνακτὰ κακοῖς μογίων μαγάλοισιν
‘Μνοσάμην· καὶ γάρ τις ἄναξ θεράποντος ἐνεικε
Δούλων ἐν στομάτεσσι λαλεύμενον ἡρέμα τρυπόν,

‘Ος δὲ πατήρ ἀγαθὸς καὶ ἄφρονος υἱὸς τοῦ
5 Πολλάκις ἀμφαδίων ἐπίων θράσος ἥτις ὑπέδεκτο,
Τούνεκα καὶ σὺ λόγισιν ἔμοις, Θεὸς, θαος εἰης,
Οὓς τοι ἀκτηχεμένη χραδὶ, ἀγανάτατε, πέμψει.
Βαῦν ἄκος παθέσσαιν ἀρευγομένη φρενὸς ὁδίς.

Χριστὲ ἄναξ, τί τόσοις με κακοῖς διέπερσας ἀνωθεν,
10 Ἐξότε μητρὸς θλισθον ἐμῆς ἐπὶ μητέρα γαῖαν;
Εἰ μὴ καὶ λαγόνεσσιν ἐνι σκοτίῃσι πέδησας,

Α Τίππε τόσοις ἀχέσσαι, καὶ εἰν ἀδιλ., καὶ κατὰ γαῖαν.
‘Ἐχθροῖσιν τε φίλοις τε καὶ ἡγεμόνεσσι κακίστους,
Σείνοις, ἡμεδαποῖς τε καὶ ἀμφαδὸν, ἢ λοχῶσι,
15 Μύθοις τ’ ἀντιθέτοις, καὶ λατίναις νιφάδεσσι
Βέβλημαι; τις διπάντα διαχριθόν ἔξαγορεύσαι;

Μοῦνος ἐγὼ πάντεσσιν ἀνοίμος, οὐδὲ ἐπὶ μύθοις,
Οὐδὲ ἐπὶ κάρτει χειρὸς ἔχων περιώσιον ἀλλων,
“Ἄλγεα δὲ στοναχάς τε περισταθν, ὥστε λέοντα

20 Πλάντοθεν ἀμφυλάουσι κακοὶ κύνες, οικτρὸν ἔισιμα,
‘Ἀνταλίγ τε δύσει τε. Τάχις ἀν ποτε καὶ τὸ γένοιο,
“Η τις ἄνηρ θαλήσης λύων φρένα, ἢ τις δόιτης,
“Η τις ἐνκρέπτω κιθάρῃ ἐπὶ δάκτυλα βάλλων,
Φθόγγοις οὐ λαλέσσιν, ἐμῶν ἀχέων δαριστῆς;

856-857 XIX. Querela de suis calamitatibus*.

Sæpe Christum regem magnis laborans malis
Querendo compellavi; rex enim aliquando famuli tulit
Servile murmur ore leniter pronuntiatum,
Quemadmodum et bonus pater etiam insipientis filii sui
5 Sæpe manifestam verborum audaciam leniter exceptit;
Et tu ergo verbis meis, Deus, propitius sis,
Quæ tibi cor dolens, rex maxime, effundit.
Paululum æruminis medetur dolor mentis erumpens.
Rex Christe, cur me tantis jamdudum oppressisti malis,
10 Ex quo e matre delapsus sum in terram matrem?
Si non me in tenebroso matris utero detinuisti,
Cur tot molestiis, et in mari, et in terra,
Ab inimicis, ab amicis, a pessimis praesidibus,
Ab extraneis, a nostratibus, aperite et ex insidiis,
15 Cur sermonibus adversariorum et lapideis nivibus
Jactatus sum? Quis cuncta distincte edisserat?
Solus ego omnium fama celebratus sum, non facundia,
Non manus robore alios superans;
Sed circumdantibus me molestiis et doloribus, velut leonem
20 Undique circum latrant mali canes, tristis sum cantilena
Orienti et Occidenti; forte etiam illud aliquando eveniet,
Ut conviviis aliquis animum exhilares, aut quis viator,
Aut quis citharam canoram digitis pulsans,
Sonis non distinctis, meorum ærumnarum narrator,

* Scriptum an. 382. — Alias Bill. 6, pag. 73.

XIX. Tit. Reg. 993. *Tou autovn elc éautovn iusta tētēs exádrobor.* Ejusdem de se ipso post redditum,
projecto ab urbe Constantinopolitana.

2 Θεράποντος. Duo Regg. Θεράποντα, et sup. lin.
δούλων.

5 Αγισταλωρ. Reg. 990 ἀμφαδίγν. Reg. 992 ἀμ.
φασίων.

.8 Βαιόρ ἄκος. Sic supra Carm. XIII, vers. 20.

10 Ο.licitor. Sic duo Regg. et Coisl. Edit. Eu-
oño;.

13 Ἐχθροῖσιν τε. Ita Vat. Duo Regg. τύθροις
καὶ φίλοις. Sic supra Carm. XVI, verss. 63 et 64.

18 Οὔτε ἐξιλ. Ita tres Regg. et Coisl. Edit. dñi.
Μον περώσιον. Coisl. περιώσιος.

22 Η τις. Coisl. et τις.

23 Ἐνκρέπτω. Vat. τύρρέπτω.

METRICA VERSIO.

XIX. QUERELA DE SUIS CALAMITATIBUS. (Billio interprete.)

Sæpe, fatebor enim, in mentem mihi venit iniqua
Carpere voce Deum. Namque et servile frequenter
Murmur fert dominus tacito de pectora manans;
Durius et si quis soboles fortasse locuta est,
Fert poter æquo animo, nec justa exeventu ira.
Ergo etiam nostras facili, precor, aure querelas
Accipe, quas moerens animus sævoque dolore
Obrutus, æthereum tibi, rex bone, mittit ad axen.
Eructare suos quædam est medicina dolores.

Quid me tam dura, Deus optimæ, mole maiorum
Vexasti, inde ex quo charæ genitricis ab alvo
Fusus ad humanæ veni spiramina vitæ?
Non etenim referam quod me caligine densa
Pressisti in matris gremio, durisque catenis.
Cur terra et pelago tot dura infestaque rerum
Spicula vibrarunt in me simul hostica turba.

B Quosque mihi sanctum foedus sociarat amoris.
Atque ducum scelerata manus stimulata furore,
Cur et nostates, et gens longinqua, palamque
Et furtini, jacint in me adversaria verba,
Ac miseranda petunt saxorum grandine membra?
Quis cuncta exacte referat, vivoque colore
Exprimat, ut tanto non cedant verba dolori?
Omnibus unus ego notus, non arte loquendi,
Nec quia corporeo reliquos ego robore vincam:
Sed me nobilitant genitus, tristisque dolores.
Ac velut horrendum latribus usque leonem,
Undique me rabido morsu petit impia turba,
Quaque oritur Titan, quaque ignea subtrahit orti
Lunina. Quinetiam quandam reor esse futurum,
Ut quis contractæ rugas et seria mentis
Discutiens epulis, vel iter fortasse capessens,
Vel cithara pulsu curarum nubila pelliens,
Fataque nostra canens multa tristissima voce,
Gregorii nouen memor: Diocæsiensi.

25 Γρηγορίου μνήσαιτο, τὸν ἔτρεφε Καππαδόκεσσιν
 Ἡ Διοκαιασάρεων δλῆγη πτέρις. Ἀλλ' ἐπίμοχθον
 Ἀλλοις πλοῦτον δπασσας ἀπειρίτον· υἱας δλλοις
 Ἐσθίους· καλλίμος δλλος, δ δ' ἀλκιμος, δς δ' ἀγορητής.
 Αύτέρι εμοι κλέος έστιν ἐπ' ἀλγεισιν· εἰς δέ με πάντας
 30 Σῆς γλυκερής παλάμης πικρούς ἔκένωσας διστούς.
 Ἀλλος Ἰών νέος ειρί· τὸ δ' αἴτιον οὐκέθ' ὅμοιον.
 Οὐ γάρ αθλεύσοντα μ' ἀγεις, μάκαρ, ὡς τιν' ὅριστον
 Ἀνείσον δλῆτηρος ἀπήνεος, δλκι πεποιθῶς,
 Ής κεν ἀριστεύσαντι γέρας καὶ κύδος ὀπάσσης.
 35 Οὐ πο τόσος Ἔγω', οὐδ' ἀλγεστ κύδος ἔπεστι.

Λ Ποιητὴν δ' ἀμπλακίης τίνω τάδε. Τίς δέ θ' ἀμαρτίς
 Διζημ' ἐν πλεόνεσσιν, δοι πλέον δχθεται δλλων.
 Ἐξερέω πάντεσσιν, δο μοι νόος ἐντὸς ἔεργε.
 Ἡ τάχα κεν δρύψειν ἀμαρτάδα μῆθος ἄναυδος.
 40 Όπιόμην, δτε δῆ σε φίλον λάχος οίον ἐδίγμην,
 Πάντ' ἀμυδος βιότοιο ἀφυσγετὸν εἰς ἄλα φίψας,
 Καὶ νόον ὑψιδιάντα τεῇ θεότητι πελάζων,
 Σαρκὸς νόσφιν Ἐθηκα, νόμος δέ μοι τηγεμόνευε.
 Πάντων μὲν χρατέειν, πάντων δ' ὑπερ αιθέρα τέμνειν
 45 Χρυσείας πτερύγεσσι· τό μοι φθόνον αινὴν ἀγειρε,
 Καὶ με κακοῖς ἐπέδησεν, ἀφυκτοτάτησι τ' ἀνίαις.

25 Gregorii memor sit, quem enutravit Cappadocibus
 Diocesarea, non magna civitas. Sed operas quidem
 Aliis divitias ingentes largitus es : aliis filios
 Egregios : pulcher alius : fortis ille : hic concionator.
 Mihi autem decus est in ærumnis ; atque in me omnes
 30 Suavis manus tuæ amaras exhaustisti sagittas.
 Novus Job ego sum ; at non jam causa similis.
 Non enim ne certatulum mittis, beate, veluti fortissimum quemdan
 Crudelis athleta adversarium, viribus meis confidens,
358-359 Ut vincenti præmum et gloriæ largiaris.
 35 Nondum tantus ego, nec habent ærumna meæ gloriæ.
 Poenam vero peccati hanc persolvo. Quodnam autem delicta
 Tibi inter multa magis aliis displiceat, inquirio.
 Dicam omnibus id quod mens intus includit :
 Fortasse enim peccati vulnus exulceret vox submissa.
 40 Mihi videbar, cum te solum in dilecta hæreditatis loco amplexus sum,
 Simul omnia vitæ commoda, quasi sordes, in mare projiciens
 Mentrempie excelsam tuæ deitati admovens,
 A carne separavi, ducemque legem sequabar ;
 (Putabam) me omnia superaturum, ac supra omnes aerem secaturum
 45 Aureis pennis : id autem mihi vehementer invidiam colligit ;
 Meque malis alligavit, et inevitabilibus molestiis.

26 Ηερλις. Vat. πλάτε.
 30 Σῆς. Vat. τῆς.

33 Ἀχιρεος. Ita duo Regg. Coisl. et Vat. Edit. ἀπήντος. Μox δικι πεποιθῶς. Ήστιν interpre
 tatur Billius, tanquam verba Gregorii de se ipso
 loquentis ac suis viribus confidentis : *Viribus ipse
 meis fultus*; verum a Gregorii mente longius ab
 errat. Queritur nimium se a Deo non in arenam
 mitti, tanquam fortē athletam cum crudeli adver
 sario congressurum, aut quasi athletæ, quem mit
 tit, fortitudinis securus sit, quem corona donatu
 rus, ac victorem renuntiaturus sit. Hunc esse ver
 horum Gregorii sensum Idem facit Int. Coisl. : Οὐ
 γάρ ὡς ἀθλητὴν με κράτιστον πέμπεις ἐπὶ στάδιον,
 ὡς ἀθλοῦστα μαχάριε, τῷ ἀνταγωνίστῃ συμπλακησ
 μένον, ὡς τῇ δυνάμει διρήσων τοῦ παλατοντος, ἵνα
 τετραγωστες καὶ ἀναχρύξεις νικήσαντο.

37 Ἀχιεται. Unus Reg. ἔχεται.

38 Ἐεργε. Reg. 990 et Coisl. ἔεργει.

39 Δρύψειεν. Ita duo Regg., Coisl. et Vat., quæ

lectio melior quam κρύψειν, videtur, licet eam
 Billius mendosam suspectet. Is enim sensus est :
Forisan tacitus sermo recrudescere fecerit peccatum.
 Quod Int. Coisl. confirmat : Ή γάρ ἂν λόγος οὐκ
 ἔχαλούμενος τὴν ἀμαρτίαν πλέον ἀναζάνεται.

41 Ἀχιερετόν. Ita Chig. et Coisl. Edit. male
 ἀφυσγετόν. Reg. unus sup. lin. συρφετόν. Sic in
 terpretantur Hesychius et Eustathius in Iliad. xi,
 vers. 495, ubi hæc leguntur :

...Πολλὸν δέ τ' ἀφυσγετὸν εἰς ἄλα βάλλει.

42 Πελάζων. Vat. πελάσας.

43 Νόμος. Ita Chig. Edit. λόγος cum Coisl. Lit
 teras duce i habebam; earum ductu agebar, ut om
 nibus palmam præripere, aureisque pennis supra
 omnes aera secarem.

44 Τεμνειν. Reg. 992 γαίετν.

45 Αἰνών. Ita duo Regg., Vat., Coisl. et sup. lin.
 δεινόν. Edit. αἰνέν.

46 Κακοῖς ἐπέδησεν. Vat. κακοῖς ἐνέσε ἀφυκτά
 τησιν ἀνίαις.

METRICA VERSIO.

Irbis quem Cappadocum populis haud nutrit ingens,
 aut quibus immensos tribus bonus æris acer
 [vos;
 unt quibus insignem sobolem, formaque nitorem,
 omnibus decus eloquii, vacuumque timore
 ectus : at ipse mihi nomen famamque parasti
 b. vita ærumnas obque agmina seva malorum,
 tque omnes in me fixi tua dextra sagittas.
 ore quidem Jobi crucior, sed dispare causa,
 on etenim clari ejusdam militis instar,
 ribus ipse meis fultus, cum dæmonie sævo
 ictor, ut egregie postquam certavero, palmam
 es mihi, succingasque caput vatrice corona.
 50 undum ego sum tantus, nec gloria tanta dolores

B Consequitur. Verum scelerum me pendere poenas
 Sentio. Quod vere scelus est ex omnibus illud,
 Quod te præ reliquis tam dura concitat ira?
 Jam retegani arcanum, quod mens altissima claudit.
 Crinina namque tegit, tacita qui voce fatetur.

Cum tibi me toton addixi, penitusque dicavi,
 Cunctaque præsenti calcavi commoda vitæ,
 Excelsamque tibi tollens ad sidera mentem,
 Carnis ab illecebris nexuque et amore removi :
 Cumque animum regeret ratio, doctrinaque sacra
 Omnes ipse mihi longe superare, caputque
 Altius in superas sedes effere videbar.
 Que res invidiam peperit mihi, damnaque multa,
 Ærumnasque graves, quicis nulla exsolvere mentem

18. Σχετικαστικὸν ὑπὲρ τῶν αὐτοῦ παθῶν.

Πολλάκις Χριστὸν ἀνακτά κακοῖς μογέσιν μεγάλοισιν Ὀνοσάμην· καὶ γάρ τις διὰ τοῦ θεράποντος ἔνεικε δούλων ἐν στομάτεσσι λαλεύμενον ἡρέμα τρυσμὸν, Ὅς δὲ πατήρ ἀγαθὸς καὶ διφρόνος υἱος ἦτο
5 Πολλάκις ἀμφαδίων ἐπέων θράσος ἥχ' ὑπέδεκτο,
Τούνεκα καὶ σὺ λόγιοισιν ἐμοῖς, Θεὸς, Διὸς εἰγες,
Οὓς τοι ἀκηχεμένη κραδίη, ἀγανάτατε, πέμψει.
Βαῖνον δίκος παθέσσοντι θρευγομένη φρενὸς ὥδες.
Χριστὸν διὰ τοῦ πατέρος με κακοῖς διέπερσας ἀναθεν,
10 Ἐξέστι μητέρδος δλισθον ἐμῆς ἐπὶ μητέρᾳ γαῖαν;
Εἰ μὴ καὶ λαγόνεσσιν ἐν σκοτίῃσι πάθοσας,

Α Τίπτε τόσοις ἀχέσσοι, καὶ εἰν ἀλ., καὶ κατά γιαν.
Ἐχθροῖσιν τε φίλοις τε καὶ τὴς γεμάνεσσι κακοῖς,
Σείνοις, ἡμεδαιποῖς τε καὶ ἀμφαδόν, ἢ λοχδόν,
15 Μύθοις τ' ἀντιθέτοις, καὶ λατέναις νιφάδεσσι
Βέβλημαι; τις ἀπαντά διακριθὸν ἐξαγορεύοι;
Μούνος ἄγω πάντεσσιν δολίμος, οὐδὲ ἐπὶ μίθοις,
Οὗτ' ἐπὶ κάρτει γειρὸς ἔχων περιώστον δλῶν,
"Ἄλγεα δὲ στοναχάς τε περισταῦδν, ὡστε λέοντα
20 Πλάντοθεν ἀμφυλάκουσι κακοὶ κύνες, οικτρὸν διειπε,
Ἀντολίη τε δύσει τε. Τάχ' ἂν ποτε καὶ τὸ γένοιο,
"Η τις ἀνήρ θαλήστης λύων φρένα, ἢ τις ὁδίτης,
"Η τις ἐνχρέκτηφ κιθάρη ἐπὶ δάκτυλα βάλλων,
Φθόγγοις οὐ λαλέουσιν, ἐμῶν ἄχεων διριστής;

856-857 XIX. Querela de suis calamitatibus*.

Sæpe Christum regem magnis laborans malis
Querendo compellavi; rex enim aliquando famuli tulit
Servile murmur ore leniter pronuntiatum,
Quemadmodum et bonus pater etiam insipientis filii uni
5 Sæpe manifestam verborum audaciam leniter exceptit;
Et tu ergo verbis meis, Deus, propitius sis,
Quæ tibi cor dolens, rex maxime, effundit.
Paululum ærumnans medetur dolor mentis erumpens.
Rex Christe, cur me tantis iamdudum oppressasti malis,
10 Ex quo e matre delapsus sum in terram matrem?
Si non me in tenebroso matris utero detinuisti,
Cur tot molestiis, et in mari, et in terra,
Ab inimicis, ab amicis, a pessimis praesidibus,
Ab extraneis, a nostris tribus, aperte et ex insidiis,
15 Cur sermonibus adversariorum et lapideis nivibus
Jactatus sum? Quis cuncta distincte edisserat?
Solus ego omnium fama celebratus sum, non facundia,
Non manus robore alios superans;
Sed circumstantibus me molestiis et doloribus, velut leonem
20 Undique circum latrant mali canes, tristis sum cantilena
Orienti et Occidenti; forte etiam illud aliquando eveniet,
Ut conviviis aliquis animum exhilarans, aut quis viator,
Aut quis citharam canoram digitis pulsans,
Sonis non distinctis, mearum ærumnarum narrator,

* Scriptum an. 382. — Alias Bill. 6, pag. 73.

XIX. TIT. Reg. 993. Τοῦ αὐτοῦ εἰς ἑαυτὸν μετὰ τὴν ἀπόδοσον. Εἴσιδεν δε se ipso post redditum, profecto ab urbe Constantinopolitana.

2 Θεράποντος. Duo Regg. θεράποντα, et sup. lin. δούλον.

5 Ἀγριαδιλωτ. Reg. 990 ἀμφαδίην. Reg. 992 ἀμφασίων.

8 Βαύδρ ἀκος. Sic supra Carm. xiii, vers. 20.

10 Ο.licitor. Sic duo Regg. et Coisl. Edit. Eu-
cōn.

13 Ἐχθροῖσιν τε. Ita Vat. Duo Regg. ἐχθροῖς φίλοις. Sic supra Carm. xvi, vers. 65 et 61.

18 Οὔτε ἔστι. Ita tres Regg. et Coisl. Edit. ad. Moix περιώστον. Coisl. περιώσιος.

22 Ἡ τις. Coisl. et τις.

23 Ἐνχρέκτηφ. Vat. ἐνχρέκτηφ.

METRICA VERSIO.

XIX. QUERELA DE SUIS CALAMITATIBUS. (Billio interprete.)

Sæpe, fatebor enim, in mentem mihi venit iniqua
Carpere voce Deuin. Namque et servile frequenter
Murmur fert dominus tacito de pectori manans;
Durius et si quis soboles fortasse locuta est,
Fert pater æquo animo, nec justa exasperat ira.
Ergo etiam nostras facili, precor, aura querelas
Accipe, quas moerens animus saevoque dolore
Obrutus, æthereum tibi, rex bone, mitti ad axem.
Eructare suos quedam est medicina dolores.

Quid me laui dura, Deus optime, mole malorum
Vexasti, inde ex quo charm genitricis ab alvo
Fusus ad humana veni spiramina vitæ?
Non etenim referam quod me caligine incisa
Pressisti in matris gremio, durisque catenis.
Cur terra et pelago tot dura infestaque ferum
Spicula vibrarunt in me simul hostica turba.

B Quosque mihi sanctum fœdus sociarat amoris.
Atque ducum scelerata manus stimulata furor;
Cur ei nostrates, et gens longinqua, palamque
Et furtini, jacint in me adversaria verba,
Ac miseranda petunt saxorum grandine membra?
Quis cuncta exacte referat, vivoque colore
Exprimat, ut tanto non cedant verba dolori?
Omnibus unus ego notus, non arte loquendi,
Nec quia corpore reliquos ego robore vincam:
Sed me nobilitant genitus, trialesque dolores.
Ac velut horrendum latratibus usque leonem,
Undique me rabido morsu petit impia turba,
Quaque oritur Titan, quaque ignea subtrahit ortu
Lumina. Quintemam quondam reor esse futurum,
Ut quis contractæ rugas et seria mentis
Discutiens epulis, vel iter fortasse capessens,
Vel cithara pulsu curarum nubila pelleus,
Fataque nostra canens multa tristissima voce,
Gregorii nomen memoret: Diocæsatensis,

SECTIO I. POEMATA DE SEIPSO.

25 Γρηγορίου μνήσατο, τὸν ἔτρεφε Καππαδόκεσσιν
 Ἡ Διοκαιαρέων ὀλίγη πτέλις. Ἀλλ' ἐπίμοχθον
 Ἀλλοις πλοῦτον διασσας ἀπειρίτον· υἱέας ἄλλοις
 Ἐσθλούς· καλλιμος ἄλλος, δ' ἄλλιμος, δς δ' ἀγορητής.
 Άντηρ ἐμοὶ κλέος ἔστιν ἐπ' ἀλγεισιν· εἰς δὲ με πάντας
 30 Σῆς γλυκερής παλάμης πικροὺς ἐκένωσας διστούς.
 Ἀλλος ἵνων νέος ειμι· τὸ δ' αἴτιον οὐκέθ' ὅμοιον.
 Οὐ γάρ ἀθλεύοντα μ' ἀγεις, μάκαρ, ὡς τιν' ἀριστον
 Ἀντίον ἀθλητῆρος ἀπῆνος, ἀλλι πεποιθώς,
 Ής κεν ἀριστεύσαντι γέρας καὶ κύδος ὀπάτσης.
 35 Οὐπο τόσος ἔγωγ, οὐδὲ ἀλγεστ κύδος ἔπεστι.

Λ Ποιήη δ' ἀμπλακίης τίνω τάδε. Τίς δέ θ' ἀμαρτίς
 Δίζημ' ἐν πλεύνεσσιν, δοι πλέον ἀχθεται ἄλλων.
 Ἐξερέω πάντεσσιν, δο μοι νόος ἐντὸς ἔεργε.
 Ἡ τάχα κεν δρύψειν ἀμαρτάδα μῦθος ἄναυδος.
 40 Οὐδόμην, ὅτε δῆ σε φίλον λάχος οίον ἐδίγμην,
 Πάντ' ἀμυδος βιβτοιο ἀφυσγετὸν εἰς ἄλλα φίψας,
 Καὶ νόον ὑψιδιάντα τεῇ θεστητι πελάζων,
 Σαρκὸς νόσφιν θύτηκα, νόμος δὲ μοι τήρεμόνευ.
 Πάντων μὲν κρατεύειν, πάντων δ' ὑπερ αἰθέρα τέμνειν
 45 Χρυσείας πτερύγεσσι· τό μοι φθόνον αἰνὴν ἀγειρε,
 Καὶ με κακοῖς ἐπέδησεν, ἀφυκτοτάτησι τ' ἀνίαισι.

25 Gregorii memor sit, quem enutritivit Cappadocibus
 Diocesarea, non magna civitas. Sed operosas quidem
 Aliis divitias ingentes largitus es : aliis filios
 Egredios : pulcher alius : fortis ille : hic concionator.
 Mihi autem decus est in ærumnis ; atque in me omnes
 30 Suavis manus tuæ amaras exhaustisti sagittas.
 Novus Job ego sum ; at non jani causa similis.
 Non enim me certaturum mittis, beate, veluti fortissimum quemdan
 Crudelis athletæ adversarium, viribus meis confidens,

858-859 Ut vincenti præmio et gloriari largiaris.
 35 Nondum tantus ego, nec habent ærumnæ meæ gloriam.
 Poenam vero peccati hauc persolvo. Quodnam autem delicta
 Tibi inter inuita magis alii displiceat, inquirio.

Dicam omnibus id quod mens intus includit :
 Fortasse enim peccati vulnus exulceret vox submissa.

40 Mibi videbar, cum te solum in dilectæ hereditatis loco amplexus sum,
 Simul omnia vitæ commoda, quasi sordes, in mare projiciens
 Mentemque excelsam tuae deitati admovens,
 A carne separavi, ducemque legem sequabar ;
 (Putabam) me omnia superaturum, ac supra omnes aerem secaturum
 45 Aureis pennis : id autem mihi vehementer invidiam colligit ;
 Meque malis alligavit, et inevitabilibus molestiis.

26 Ηεργεις. Vat. πᾶλις.

30 Σῆς. Vat. τῆς.

33 Ἀπῆνος. Ita duo Regg. Coisl. et Vat.
 Edit. ἀπῆνος. Μοx ἀλιτε πεποιθῶς. Hæc interpre
 tatur Billius, tanquam verba Gregorii de se ipso
 loquentis ac suis viribus confidentis : *Viribus ipse
 meis fultis*; verum a Gregorii mente longius ab
 errat. Queritur nimium se a Deo non in arenam
 mitti, tanquam fortèm athletam cum crudeli adver
 sario congressurum, aut quasi athletæ, quem mit
 tit, fortitudinis securus sit, quæ corona donatu
 rūs, ac victorem renuntiaturus sit. Hunc esse ver
 horum Gregorii sensum Idem facit Int. Coisl. : Οὐ
 γάρ ᾧς ἀθλητὴν με κράτιστον πέμπεις ἐπὶ στάδιον,
 ὃ ἀθλέστα μαχάρις, τῷ ἀνταγωνίστῃ συμπλακησ
 μενον, ὡς τῇ δυνάμει θαρρῶν τοῦ παλατοντο, ἵνα
 τετρανόστης καὶ ἀναχρύξεις νικήσαντα.

37 Ἀχθεται. Unus Reg. ἀχθεται.

38 Ἐεργει. Reg. 990 et Coisl. ἔεργει.

39 Δρύψειεν. Ita duo Regg., Coisl. et Vat., quæ

lecio melior quam κρύψειν, videtur, licet eam
 Billius mendosam suspicetur. Is enim sensus est :
 Forsitan tacitus sermo recrudescere fecerit peccatum.
 Quod Int. Coisl. confirmat : Ή γάρ ἂν λόγος οὐκ
 ἐκλαλούμενος τὴν ἀμαρτίαν πλέον ἀναζάνετεν.

41 Ἀχθογειτόν. Ita Chig. et Coisl. Edit. male
 ἀφυσγειτόν. Reg. unus sup. lin. συρφετόν. Sic in
 terpretantur Hesychius et Eustathius in Iliad. xi,
 vers. 495, ubi hæc leguntur :

....Πολλὸς δέ τ' ἀχθογειτόν εἰς ἄλλα βάλλει.

42 Πελάζων. Vat. πελάσας.

43 Νόμος. Ita Chig. Edit. λόγος cum Coisl. Lit
 teras duce *η* habebam; earum ductu agebar, ut om
 nibus palmam præriperem, aureisque pennis supra
 omnes aera secarem.

44 Τέμπειρ. Reg. 992 ναίετιν.

45 Αἰτον. Ita duo Regg., Vat., Coisl. et sup. lin.
 δεινόν. Edit. αἰτόν.

46 Κακοῖς ἐπέδησεν. Vat. κακοῖς ἐνέτεις ἀφυκτά
 τησιν ἀνίαισι.

METRICA VERSIO.

Iribs quem Cappadocum populis haud nutrit ingens,
 1. ut quibus immensos tribuas bonus æris acer
 [vos ;
 iunt quibus insignem sobolem, formæque nitorem,
 orennulis decus eloquii, vacuumque timore
 ectus : at ipse mihi nomen famamque parasti
 b. vīte ærumnas obque agmina seva malorum,
 ique omnes in me fixit tua dextra sagittas.
 ore quidem Jobi crucior, sed dispare causa,
 on etenim clari cujusdam militis instar,
 ribus ipse meis fultis, cum dæmonie sevo
 ictor, ut egregie postquam certavero, palmam
 es mihi, succingasque caput victrice corona.
 2. undum ego sum tantus, nec gloria tanta dolores

B Consequitur. Verum scelerum me pendere poenas
 Sentio. Quod vere scelus est ex omnibus illud,
 Quod te præ reliquis tam dura concitat ira?
 Jam retegami arcanum, quod mens altissima claudit.
 Crimina namque legit, tacita qui voce fatetur.

Cum tibi me totum addixi, penitusque dicavi,
 Cunctaque præsentis calcavi commoda vitæ,
 Excelsamque tibi tollens ad sidera mientem,
 Carnis ab illecebris nexuque et amore removi :
 Cumque animum regeret ratio, doctrinæque sacra
 Omnes ipse mihi longe superare, caputque
 Altius in superas sedes efferre videbar.
 Quæ res invidiam peperit mihi, damnaque multa,
 ærumnasque graves, quicis nulla exsolvere mentem

ΙΨ. Σχετιαστικὸν ὑπὲρ τῶν αὐτοῦ παθῶν.

Πολλάκις Χριστὸν ἀνακτά κακοῖς μογέων μηγάλοισιν Ὀνοσάμην· καὶ γάρ τις ἀναξ θεράποντος ἔνεικε Δούλων ἐν στομάτεσσι λαλεύμενον ἡρέμα τρυσμὸν, Ὅς δὲ πατήρ ἀγαθὸς καὶ διφρόνος υἱος ἦτο
5 Πολλάκις ἀμφαδίων ἐπέων θράσος ἥχ' ὑπέδεκτο, Τούνεκα καὶ σὺ λόγιοισιν ἐμοῖς, Θεὸς, Πλαος εἰπεις,
Οὓς τοι ἀκτηγεμένη κραδίη, ἀγανάτατε, πέμψει.
Βαῖδν ἄκος παθέεσσιν ἀρευγομένη φρενὸς ὥδες.

Χριστὲ ἀναξ, τί τόσοις με κακοῖς διέπερσας ἀναθεν,
10 Ἐξέτε μητέρδες ὅλισθον ἐμῆς ἐπὶ μητέρᾳ γαλαν;
Εἰ μὴ καὶ λαγόνεσσιν ἐν σκοτίῃσι πάθοσας,

Α Τίππε τόσοις ἀγέσσοι, καὶ εἰν ἀλ., καὶ κατὰ γάνει.
Ἐχθροῖσιν τε φίλοις τε καὶ ἡγεμόνεσσι κακίστοις,
15 Μύθοις τ' ἀντιθέτοις, καὶ λαῖνέας νιφάδεσσι
Βέβλημαι; τίς ἀπαντα διακρίδον ἐξαγορεύει;
Μούνος ἄγω πάντεσσιν ἀσθίμος, οὐδὲ ἐπὶ μύθοις,
Οὐτ' ἐπὶ κάρπει κειρὸς ἔχων περιώσιν ἄλλων,
20 Ἀλλαγε δὲ στοναχάς τε περισταῦδον, ὕστε λέοντα
Πάντοθεν ἀμφυλάσσουσι κακοὶ κύνες, οἰκτρόν ἀισμα,
Ἀντολίη τε δύσσει τε. Τάχ' ἐπὶ ποτε καὶ τὸ γένοιστο,
25 Η τις ἀνήρ θαλῆσσι λύνων φρένα, ἢ τις ὁδίτης,
Η τις ἐνκρέπτω κιθάρῃ ἐπὶ δάκτυλα βάλλων,
Φθόγγοις οὐ λαλέουσιν, ἐμῶν ἀχέων δαριστή;

856-857 ΧΙΧ. Querela de suis calamitatibus*.

Sæpe Christum regem magnis laborans malis
Querendo compellavi; rex enim aliquando fanuli tulit
Servile murmur ore leniter pronuntiatum,
Quemadmodum et bonus pater etiam insipientis filii sui
5 Sæpe manifestam verborum audaciam leniter exceptit;
Et tu ergo verbis meis, Deus, propitius sis,
Quæ tibi cor dolens, rex maxime, effundit.
Paululum æruminis medetur dolor mentis erumpens.
Rex Christe, cur me tantis jaundidum oppressisti malis,
10 Ex quo e matre delapsus sum in terram matrem?
Si non me in tenebroso matris utero detinuisti,
Cur tot molestias, et in mari, et in terra,
Ab inimicis, ab amicis, a pessimis praesidibus,
Ab extraneis, a nostratibus, aperte et ex insidiis,
15 Cur sermonibus adversariorum et lapideis nivibus
Jactatus sum? Quis cuncta distinete edisserat?
Solus ego omnium fama celebratus sum, non facundia,
Non manus robore alios superans;
Sed circumdantibus me molestias et doloribus, velut leonem
20 Undique circum latrant mali canes, tristis sum cantilena
Orienti et Occidenti; forte etiam illud aliquando eveniet,
Ut conviviali aliquis animum exhibilans, aut quis viator,
Aut quis citharam canoram digitis pulsans,
Sonis non distinctis, mearum æruminarum narrator,

* Scriptum an. 382. — Alias Bill. 6, pag. 73.

XIX. Τίτ, Reg. 993. Τοῦ αὐτοῦ εἰς ἑαυτὸν μετὰ τὴν ἀπάνθοδον. Εἴσιδε με se ipso post reditum, prosector ab urbe Constantinopolitana.

2 Θεράποντος. Duo Regg. θεράποντα, et sup. lin. δούλον.

5 Ἀγιασθιων. Reg. 990 ἀμφαδίην. Reg. 992 ἀμφασίων.

8 Βαῖδν ἄκος. Sic supra Carm. XIII, vers. 20.

10 Οἰκισθορ. Sic duo Regg. et Coisl. Edit. διανοιος.

13 Ἐχθροῖσιν τε. Ita Vat. Duo Regg. τύραννον φίλοις. Sic supra Carm. XVI, vers. 63 et 61.

18 Οὐτ' ἐπι. Ita tres Regg. et Coisl. Edit. διανοιος.

Μοχ περιώσιον. Coisl. περιώσιος.

22 Η τις. Coisl. εἰ τις.

23 Ἐπικρέπτω. Vat. τύρραντη.

METRICA VERSIO.

XIX. QUERELA DE SUIS CALAMITATIBUS. (Billio interprete.)

Sæpe, fatebor enim, in mentem mihi venit iniqua
Carpere voce Deum. Namque et servile frequenter
Murmur fert dominus tacito de pectori manans;
Durius et si quis soboles fortasse locuta est,
Fert pater æquo animo, nec justa exasperat ira.
Ergo etiam nostras facili, precor, aure querebas
Accipe, quas inderens animus sævoque dolore
Obrutus, æthereum tibi, rex bone, mittit ad axen.
Eructare suos quedam est medicina dolores.

Quid me tam dura, Deus optimus, mole maiorum
Vexasti, inde ex quo charæ genitricis ab alvo
Fusus ad humana veni spiramina vitæ?
Non etenim referam quod me caligine densa
Pressisti in matris gremio, durisque catenis.
Cur terra et pelago tot dura infestaque rerum
Spicula vibrarunt in me simul hostica turba.

B Quaque mibi sanctum fœdus sociarat amoris.
Atque ducum scelerata manus stimulata furor
Cur et nostates, et gens longinqua, palamque
Et furtim, jacint in me adversaria verba,
Ac miseranda petunt saxorum grandine membrorum.
Quis cuncta exacte referat, vivoque colore
Exprimat, ut tanto non cedant verba dolori?
Omnibus unus ego notus, non arte loquendi.
Nec quia corporeo reliquos ego robore vincam:
Sed me nobilitant genitus, tristesque dolores.
Ac velut horrendum latratibus usque leonem,
Undique me rabido morsu petit impia turba,
Quaque oritur Titan, quaque ignea subtrahit omnia
Lumina. Quintem quondam reor esse futurum,
Ut quis contractas rugas et seria mentis
Discutiens epulis, vel iter fortasse capessens,
Vel citharae pulsu curarum nubila pelliens,
Fataque nostra canens muta tristissima voce,
Gregorii nomen memoret: Diocesariensis,

25 Γρηγορίου μνήσατο, τὸν ἔτρεφε Καππαδόκεσσιν
 Ἡ διοικιστέρων ὀλίγη πτόλις. Ἀλλ' ἐπιμοχθὸν
 Ἀλλοις πλούτον δικασσας ἀπειρίτον· οὐέας δλλοις
 Ἐσθλούς· κάλλιμος δλλος, δ δλκιμος, δς δ ἀγορητής.
 Αύτὴ δικοιοι κλέος ἔστιν ἐπ' ἀλγεσιν· εἰς δὲ με πάντας
 30 Σῆς γλυκερῆς παλάμης πικροὺς ἐκένωσας δίστούς.
 Ἀλλος Ἰών νέος ειμί· τὸ δ' αἴτιον οὐκέτ' ὅμοιον.
 Οὐ γὰρ ἀθλεύσοντά μ' ἄγεις, μάκαρ, ὡς τιν' ἀριστον
 Ἀντίον ἀθλητῆρος ἀπήνεος, ἀλλι πεποιθὼς,
 Ής κεν ἀριστεύσαντι γέρας καὶ κῦδος ὀπάσσης.
 35 Οὐπο τόσσος ἕγω', οὐδὲ ἀλγεσι κῦδος ἐπεστι.

Α Ποιητὴν δ' ἀμπλακής τίνω τάδε. Τίς δέ θ' ἀμαρτῆς
 Δίζημι' ἐν πλεόνεσσιν, δοι πλέον δχθεται δλλων.
 Ἐξερέω πάντεσσιν, δο μοι νόος ἐντὸς ἔργε.
 Ἡ τάχα κεν δρύψειν ἀμαρτάδα μύθος δναδος.
 40 Όιδμην, δτε δή σε φιλον λάχος οίον ἐδέγμτην.
 Πλάντ' ἀμυδις βιστοι ἀφυσγετὸν εἰς ἄλλα ρίψας,
 Καὶ νόον ὑψιδιβάντα τεῇ θεότητι πελάζων,
 Σαρκὸς νόσφιν έθηκα, νόμος δὲ μοι ἡγεμόνευε.
 Πλάντων μὲν χρασέειν, πάντων δ' ὑπερ αἰθέρα τέμνειν
 45 Χρυσείας πετρύγεσσι· τό μοι φθόνον αἰνῶν ἄγειρε,
 Καὶ με κακοῖς ἐπέδησεν, ἀφυκτοτάτησι τ' ἀνίαις.

25 Gregorii memor sit, quem enutritivit Cappadocibus
 Diocæsareo, non magna civitas. Sed operosas quidem
 Aliis divitias ingentes largitus es : aliis filios
 Egregios : pulcher alias : fortis ille : hic concionator.
 Mihi autem decus est in ærumnis ; atque in me omnes
 30 Suavis manus tuæ amaras exhausisti sagittas.
 Novus Job ego sum ; at non iam causa similis.
 Non enim me certurum mittis, beate, veluti fortissimum quemdam
 Crudelis athleta adversarium, viribus meis confidens,
858-859 Ut vincenti præmium et gloriam largiaris.
 35 Nondum tantus ego, nec habent ærumnæ meæ gloriam.
 Pœnam vero peccati hanc persolvo. Quodnam autem delicia
 Tibi inter multa magis aliis displiceat, inquiro.
 Dicain omnibus id quod mens intus includit :
 Fortasse enim peccati vulnus exulceret vox submissa.
 40 Mihi videbar, cum te solum in dilecta hereditatis loco amplexus sum,
 Simul omnia vitæ commoda, quasi sordes, in mare projiciens
 Mentemque excelsam tuæ deitati admovens,
 A carne separavi, ducentique legem sequabar :
 (Putabam) me omnia superaturum, ac supra omnes aerem secaturum
 45 Aureis pennis : id autem mihi vehementer invidiam collegit ;
 Meque malis alligavit, et inevitabilibus molestiis.

26 Ητολίς. Vat. πόλις.

30 Σῆς. Vat. τῆς.

33 Απήνεος. Ita duo Regg. Coisl. et Vat.
 Edit. ἀπήνιος. Mox δλλι πεποιθὼς. Hæc interpretatur Billius, tanquam verba Gregorii se ipso loquentis ac suis viribus confidentis : *Viribus ipse meis fultus*; verum a Gregorii mente longius aberrat. Queritur nimium se a Deo non in arenam mitti, tanquam fortem athletam cum crudeli adversario congressurum, aut quasi athleta, quem mitti, fortitudinis securis sit, quem corona donaturus, ac victorein renuntiaturus sit. Hunc esse verborum Gregorii sensum fidem facit Int. Coisl. : Οὐ γὰρ ὡς ἀθλητὴ με κράτιστον πέμπεις ἐπ' στάδιον, ὡς ἀθλοῦστα μαχαριέ, τὸ ἀνταγωνίστη συμπλακησμένον, ὡς τῇ δυνάμει θαρρῶν τοῦ παλαίοντο, ήνα στεργανώσῃς καὶ ἀνακρυβῆς νικήσαντα.

37 Αχθεται. Unus Reg. ξεθεται.

38 Εεργε. Reg. 990 et Coisl. έργει.

39 Δρυψειεν. Ita duo Regg., Coisl. et Vat., quæ

le:io melior quam χρύψειν, videtur, licet eam Billius mendosam suspicetur. Is enim sensus est : *Forsitan tacitus sermo recrudescere fecerit peccatum*. Quod Int. Coisl. confirmat : Ή γὰρ ἦν ἀργὸς οὐχ ἐκλαύσμενος τὴν ἀμαρτίαν πλέον ἀναζάνετεν.

41 Άγνωστεύ. Ita Chig. et Coisl. Edit. male ἀφυσγετόν. Reg. unus sup. lin. συρφετόν. Sic interpretantur Hesychius et Eustathius in Iliad. xi, veis. 495, ubi hæc leguntur :

....Πολλὸν δέ τ' ἀγνωστεύειν εἰς ἄλλα βάσιται.

42 Ηελάζων. Vat. πελάσας.

43 Νόμος. Ita Chig. Edit. ἀργὸς cum Coisl. Literas duce u habebam; earum ductu agebar, ut omnibus palmam præriperem, aureisque pennis supra omnes aera secarem.

44 Τέρειρ. Reg. 992 ναισιν.

45 Αλρόν. Ita duo Regg., Vat., Coisl. et sup. lin. δειγόν. Edit. αλέν.

46 Κακοῖς ἐπέδησεν. Vat. κακοῖς ἐνέτε ἀφυκτάτησιν ἀνίαις.

METRICA VERSIO.

Urbs quem Cappadocum populis haud nutriit ingens,
 Sunt quibus immensos tribus bonus æris acer-

[vos;
 Sunt quibus insignem sobolem, formaque nitorem,
 Nonnullis decus eloqui, vacuumque timore
 Pectus : at ipse mihi nomen famamque parasti
 Ob vitæ ærumnas obque agmina sæva malorum,
 Atque omnes in me fixit tua dextra sagittas.
 More quidem Jobi crucior, sed dispare causa,
 Non etenim clari cujusdam militis instar,
 Viribus ipse meis fultus, cum dæmonè sævo
 Luctor, ut egregie postquam certavero, palmarum
 Des mihi, succingasque caput victrice corona.
 Nondum ego sum tantus, nec gloria tanta dolores

B Consequitur. Verum scelerum me pendere poenas
 Sentio. Quod vere scelus est ex omnibus illud,
 Quod te præ reliquis tam dura concitat ira?
 Jam retegami arcanum, quod mens altissima claudit.
 Crimina nanique tegit, tacita qui voce fatetur.

Cum tibi me totum addixi, penitusque dicavi,
 Cunctaque præsentis calcavi commoda vitæ,
 Excelsaque tibi tollens ad sidera mentem,
 Carnis ab illecebris nexuque et amore removi:
 Cumque animum regeret ratio, doctrinaque sacra
 Omnes ipse mihi longe superare, caputque
 Altius in supercas sedes efferre videbar.
 Quæ res invidiam peperit mihi, damnaque multa,
 ærumnasque graves, queis nulla exsolvere menteim

Σὺν κλέος ὑψός διειρε, κλέος; δὲ σὸν ἐς χθόνα θηκεν.
Αἶτον ἀγηγορίησαν, διναξ, κοτύεις μεγάλησι.
Κεῖνό γε μήν ἀποτεί, καὶ ἐσομένουσι γράφοιτε,
50 Λαοὶ θ' ἡγεμόνες τε, ἀπαχθέας, εὐμενέας τε,
Πατρὸς ἡμοῦ μεγάλοιο φιλον θρόνον οὐκ ἀδέρξα·
Οὐκ ἔστι, οὐδὲ ἐπάνοιχε, Θεοῦ θεσμοῖσι παλατεῖν.
Κείνῳ θεσμὸς ἕδωκεν· ἄγω δὲ τε χειρὶ γεραῖῃ
Χειρα νέρην ὑπέρεισα, πατρὸς δ' ὑπεξῆια λιτήσαι,
55 Πατρὸς ἐμοῦ, τὸν ἔτισε, καὶ δὲ μάλα τηλεῖα μάνθρης
Ἀζόμενος πολιτην τε καὶ ἥλικα πνεύματος αἰγάλην.
Αὐτὰρ ἐπει ζωῆς σημάντορι καὶ τόδε ἔσαν
‘Ημετέρης, δλοις με Λόγον καὶ Πνεῦμα’ ἀναφῆναι,

Εἰσίνεις, τρηχαλάσσοισιν ἀκανθοειδέσσοισιν ἔραισιν,
60 Βασὶ μὲν ψεκάς εἰμι, πολὺν δὲ τε λαὸν ἔχω.
Καὶ τόδε γ' αὐθίς; ἔσαε παλίμπορον ἐνθέσεις
Νούσῳ τε στυγερῇ, καὶ ἀργαλέαις μελάναις;
Τηχθέντες ἔσαπινης. Ιδες δέ τε ἀνθρῷ μέρην.
Βαύδην δὲ χρόνον ἔσκεν ἡμοὶς μελέσσοισιν ἀργῆν,
65 Ποιμενικὴν σύριγγα, βασθόν ἐσθλὸν ὄπεσσε,
Μή τις ἡμοὶς μῆλωσιν ἀσημάντοισιν ἐπέλων
Ἐγχθρός, ἔτη πλήσσειν ἀναιδέα γαστήρε φοβή.
Αὐτάρ ἐπει δονέοντο ἄγοι, δονέοντο δὲ λαο
‘Ηγεμόνος τε ποδῆς, καὶ θέρεσιν οὐλομένισιν,
70 Ο! Θεὸν ἀνθρομόδοισιν ἐνι σπλάγχνοισι πετέναι,

Tua me gloria in altum extulit, tua gloria in terram depressit.
Magnis semper audaciis, rex, succenses.
Illiud quidem audite et posteris scribile,
50 Populi et præsules, inimici et amici,
Magui patris mei dilectam sedem non contempsi :
Nec licet, nec convenit Dei legibus repugnare.
Lex illi sedem tribuit : ego vero senili manu
Manum juvenilem supposui, ac patris precibus cessi,
55 Patriis mei, quem veneratur etiam qui ab ovili longissime remutus,
Reveritus canitiem, et parem spiritus splendorem.
Rursus postquam vita nostra moderatori
Placuit, ut aliis Verbum et Spiritum prædicarem,
Extraneis, asperis, et spinas ferentibus terris,
60 Parva euidem gutta sum, sed tamē magnum populum irrigavi.
Illiud autem rursum placuit, ut me subito revertentem huc mitteret,
Tristi morbo et molestis sollicitudinibus
Confectum. Est autem serugo sollicitudo homini.
Aliquandiu membris meis opem tuli,
65 Pastoritam estulam, egregium adjutorem donans,
Ne quis ovibus meis duce parentibus supervenies
Hostis, impudentem ventrem impleret pabulo.
860-861 Cum autem commoverentur duces, commoverentur et populi
Præsidis desiderio, et crudeles ob seras,
70 Qui Deum in humanis visceribus formatum

51 Οὐκ ἀδέρξα. Non contempsi. Billius, reclamante Gregorio, qui se nunquam paternam sedem sprevisse testatur, verit : *Ipsa recusavi sedem, sprevique paternam.*

55 Ετείσε. Ita tres Regg. et Coisl. Edit. Etioz.

57 Ζωῆς σημάντορι. Non alias, ut arbitror; quam Basilius, a quo ad episcopatum compulsius fuerat, ut Patri opem ferret. Cujus etiam consilio et hortatu Constantinopolium se contulit, patre tum mortuo.

58 Κατ. Sic Coisl. Prave edit. γάρ.

59 Ετείσε. Extraneis, nempe Constantinopolitanis. Billius, ad ignotas gentes, quasi ad *Aethiopas* et Indos.

63 Τηχθέντες. Sic tres Regg., Vat. et Coisl. Edit.

τεχθέντες.

64 Ήμοὶς μελέσσοισιν. Int. Coisl., τοι; ήμοις; κνοτες υπερκήρσα, juvandis filiis meis operam pendī.

65 Ποιμενικὴν σύριγγα. Διδασκαλικὴ φωνὴ docendo, pastorieque τικης ad tempus p'endo. Male profecto Billius : Insigni pastore illae nimurim spectant tempus, quo intermissa pastorali cura ob ægritudinem, ad eam denique scporum plebisque murmure compulsius est, de tandem illum ecclesiaz episcopum præficerunt, quod neccundis contigisse evidenter palet, cum Gregor hæc canebat.

66 Ήμοὶς μῆλωσιν. Suas oves vocat, quas pater commendaverat.

METRICA VERSIO.

Arte queo. Sic me tua gloria vexit in altum,
Atque eadem rursus me gloria traxit ab alto.
Namque tua in mentes semper furia ira superbas.
At vero, et mihi qui cupitis bene, quique malignum
In me animum geritis, quid dicam, attendite, queso,
Et semel acceptum fidis committite chartis,
Omnis ut hoc zetas noscat ventura nepotum.
Ipsa recusavi sedem sprevique paternam?
Hanc etenim fas est divina infringere jura.
Illi lex sedem tribuit, plebemque regendam :
Ast ego grandævis juvenilia brachia palmis
Supposui, jussisque patris precibus putavi
Cedendum, eximie quem non ego solus anavai,
Et colui, sed et ille etiam distabat ovili
Qui procul a nostro, seniumque paremque sene-

D Splendorem venerans anima radiosque nictante
Ast ubi, qui nostræ moderatur tempora vita.
Jussit, ut e patri Christum reginæ, sacrumque
Flamen ad ignotas gentes spinosaque ferrem
Arva, licet tenuis pluvias simi guttula, magnum
Auxiliante Deo, populum tamea ipse rigavi.
At vero ad patrias idem remeare penates
Me voluit, morbis natum curisque molestias.
Cura homini porro crux et letale venenum est.
Exige fessos recreavi corporis artus,
Insigni pastore dato, ne præsule cassas
Aggregeretur oves quisquam, raptasque vorar
At postquam plebisque duces, plebæque ipsa
Capit, et incertis animis nutare sfideque,
Oh desiderium ducis, insultumque ferarum,
Quæ Christo intacte nato de ventre parentis

Ἐκενον ἦτορ ἔχουσι νόου δίχα μορφώσαντες,
Πολὺοι μὲν τρύζεσκον ἐμάς παθέσσιν ἀπίστοι,
Καὶ μ' ὑπεροπλήσι θεούδεα λαδὺν ἀτίξειν,
Ἡ φάσαν, ἡ νόος εἶχε. Θεῶ γ' ἐμὸν ἀλλοὶ ἔφαινον.
75 Πολλοὶ δ' αὖ νυχίοισιν ἐμὲ κρίνεσκον ὀνείροις,
Ζωγράφος ὁν πόθος ἤεν, ἀθύρματα πολλὰ χαράσ-
[σων]
Ἡ θεὸς ἐξεκάλυπτεν, ἐμοὶ τέλος ἐσθλὸν ὄπάζων,
Οὐρα καὶ μὴ χαλεπῆσι σὺν ἐλπωρῇσι δαμείην,
Ἐξοδίην κακότητα ἐφεσσάμενος βιώτοιο.
80 Τοῦνεκεν αὐγέν' ἔκαμψα, τεὴν δ' ὑπὸ χείρα χρα-
[ταιήν]
Δέσμιος ἔρχομ· Ἕγωγε δίκη δ' ἀλλοῖσι μεμῆλοι.
Οὐδὲν δνειαρ ἐμοιγε δικαζομένης βιώτητος.

Mente destitnunt, cum ipsi cor habeant sine mente,
Multi submurmurabant meis non creduli morbis,
Ac populuni, qui est ad Dei imaginem, superbe a me contemni,
Aut dicebant, aut cogitabant. Meum equidem dolorem Deo aperiebam;
75 Multi etiam de me judicabant ex nocturnis somniis,
Quorum pictor erat desiderium, ludibria multa effingens;
Vel Deus hæc illis retegebat, siue mihi præclarum concedens,
Ut ne molestis spebus donarer,
Luctuosum vitæ nactus exitum.
80 Quæ propter cervicem demisi, ac potentem tuam sub manum
Captivus confugio, aliis esto judicii cura.
Nulla mihi utilitas e judiciis de mea vita prolatis.
Nunc igitur, Christe, deducas me, quo placebit. *Æruimnis victus sum.*
Sum propheta in ceti visceribus obrutus.
85 Tibi offero has vitæ reliquias. Miserere
Paululum adhuc spirantis. Cur me doloribus tantopcre exagitas?
Non solis bonis mortuus es, Deus, cum in terras
Venisti (grande miraculum, Deus homo sanguine aspergens
Animas nostras et corpora), neque pessimus
90 Solus ego sum. Multis pejoribus gloriam tribuisti.
Tres in libris tuis celebres sunt publicani,
Magnus Matthæus, et qui in templo lacrymas fudit,
Post hos Zachæus; quartus ego sim.
Tres paralytici, et qui in lecto, et qui ad fontem,
95 Et quam spiritus ligaverat : quartus ego sim.

[φθην.

Κητεῖαις λαγόδεσσι τετρυμένης εἰμι προφῆτης.
85 Σοὶ παρέχω ζωῆς τόδε λείψανον. Ἄλλ' ἐλέαιρε
Μικρὸν ἔτι πνεόντα. Τί μ' ἀλγεσι τόσον ἐλαύνεις;
Οὗτ' ἄγαθοῖσι μόνοισι θάνεις, θεδς, εὗτ' ἐπὶ γαλανῶν
Ἡλυσθεῖς (ἢ μέγα θαῦμα, θεδς βροτὸς αἴματι ράινων
Ψυχὰς ἡμετέρας καὶ σώματα), οὐτε κάκιστος
90 Μούνος ἔγω. Πολλοῖσι χερεῖσι κῦδος διασασ.
Τρεῖς βίδοισι τεῖχοις μεγαλέες εἰσι τελῶναι,
Ματθαῖος τε μέγας, νηῆ τε· Ενι δάκρυα λείψας,
Ζαχαῖος τε ἐπὶ τοῖσιν· δέ τέτρατος αὐτὸς ἔσιμοι.
Τρεῖς δέ δρα λυσιμελεῖς, δέ τε λέκτριος, δέ τε πηγῆ,
95 Ἡν τε πνεῦμ' ἐπέδησεν· δέ τέτρατος αὐτὸς ἔσιμοι.

75 Ὑπεροπλῆστι. Coisl. ὑπεροπλεῖστοι.
74 Θεῶ γ' ἐμῷ. Ita legendū ; edit. Θεῶ γε μέν.
Εἰδ. θραιγον. Sic duo Regg. et Coisl. Edit. ξαῖνεν.
78 Χαλεπῆσι. Coisl. Int. ἵνα μὴ πονηραῖς ἐλ-
πίσις συναποθάνοιμι, βίου κακὸν ἐπιφερόμενος ἐξ-
έδον.

81 Δίκη δ' ἀλλοισι. Int. Coisl., "Ἄλλοι δὲ τὰ βίου
μοι δικαζέτωσαν, καὶ ἡ τούτων ἔρευνα μελέτω τοῖς
φιλοπράγμοσιν. Οὐδὲν ἐκ τῆς τοιαύτης πολυπρα-
γμοσύνης ἐμοὶ τὸ δρελός.
86 Μικρόρ. Duo Regg. νεκρὸν.
94 Πηγῆ. Reg. 990 πηγήν.

METRICA VERSIO.

Amentes mentem eripiunt, mancumque relinquunt; B Relliqias miserae tenues tibi porrigo vitæ.
Pars hominum nostris omnino incredula morbis
Usque meo tacitum lacerabat niurmure nomen,
Meque pium nimio populum contempnere fastu
Censebat, si non verbis jactabat aperiatis.
At cernit nostros, qui cernit cuncta, doiores.
Judicium de me rursus pars magna serebat,
Somnia vana sequens, quæ cuique insana cupido
Finixerat, ut plerosque solet componere ludos :
Aut Deus hoc etiam retegebat, dum miliū latum
Obtentat finem, ne spes tristissima mentem
Conserceret, siquidem postremo ætatis in actu
Me quoque dura nimis premerent incommoda rerum.
Ergo denissa supplex cervice potenter,
Christe, tuam subco dextram, captivaque tendo
Brachia. Jus alios esto vindictaque curæ.
Nil ego judicium mundi moror atque tribunal.
Quocirca me sancta ferat tua, Christe, voluntas,
Quo me cunque feret nullo cune murmure pergam.
Eni cernis quanto miser obruar ipse dolore,
Vatis ego ritu premor imo pectore ceti.

At miscere, precor, satique urgentia tela
Comprise. Quid tanta me vexas mole dolorum?
Non etenim his solis, quibus est charissima virtus,
Christe, salutiferum fudisti in morte cruentum,
(Tempore quo summae coeli delapsus ab arce
Venisti in terras, junctus, mirabile dictu !
Humanæ carni Deus immortalis, et omnes
Corporis atque animæ detergens sanguine labes);
Nec me criminibus sola est mens tincta nefandis :
Quippe alii multis, scelerum quos sarcina major
Curvabat, veniam facilis laudemque dedisti.
Tres sacra comitemorat claros doctrina telous,
Matthæum, Zacchæum, et qui pia vota precesque
Fundebat lacrymis divina oppressus in ælio :
His me, sancte, velis, Genitor, subjungere quar-
[tum.
Corpora tres rursus resoluta habuisse leguntur,
Qui miser in lecto, prope fontem quique jacebat,
Atque ea, quam misere viuctam afflictamque tenebat
Spiritus : his me junge, Pater sanctissime, quartum.

Τρεις δέ σοι εκ νεκύων φάσις έδρακον, ὡς γάρ θνητας.
Αρχοντος θυγάτηρ, χήρης πάλις, εκ δὲ τάφοιο
Λάζαρος ήμιδάλικος· δέ τέτταρος αὐτὸς ξοιμι.
Καὶ νῦν φάρμακ' ξοιμι' οὖν θητατα, καὶ μετέπειτα
100 Ζωὴν ἀποτον, ἐσθὲ, τεῦψ μέγα κύβελ γαίων.
Ποιμῆνης ἡγεμόνευσα θεόφρονος. Εἰ δὲ λυθείην,
Ποιμένος οὐδὲ τύχοιεν ἀρέσονος· εἰ δὲ δρόμοιο,
Ησονος ἐν πεθέσσοι, μακάρτατε· οὐ γάρ ξοικε
Τὸν νούσων ἀλατῆρα κακοῖ; ἀχέσσει παλαίειν.

Κ'. Νοσούντος εὐχὴ πρὸς Χριστόν.

Πῆξον με, Χριστέ· πῶς ἐλύθη οὓς λάτρεις;
Ὑμνηδός ἀργεὶ γλώσσα. Πῶς φέρεις τόδε;
Ἄλλ' ἀρμοσθν με, μὴ πρόῃ τὸν θύτην.
Ποδῶ πάλιν στῆναι τε καὶ σωτηρίας

Tres ex mortuis lumen, jubente te, viderunt :
Principis filia, viduæ filius, et ex sepulcro
Lazarus semesus : quartus ego sum.
Et nunc remedia habeam dolorem plentia, et postea
100 Vitam immutabilem, tua, bone, gloria infulum exultans.
Gregem rexī Dei cultorem. Ubi dissolutus fuiro,
Pastorem illi sortiantur meliorem : aut si similem,
362-363 Salmē zrumnis inferiorem, o beate; non enim convenit
Morborum depulsorem cum malis doloribus decertare.

XX. Oratio ad Christum in morbo¹.

Consolida me, Christe : quomodo dissolutus est cultor tuus?
Quae te celebrabat, otiosa est lingua. Quomodo id sinis?
Verum stabilias me, nec rejicias tuum sacerdotem.
Cupio rursum stare, et salutis
5 Esse præco, et populum purgare :
Te robur meum obsecro, ne me deseras.
Si te unquam in tempestate prodigi, jaciār iterum.

XXI. In diabolum².

Eripe, eripe me, o Immortalis,
Ex aliena manu :
Nec operibus afflicter malis,
Nec Pharaō me vexet,
5 Neque me captivum possideat,
Christe, tuus adversarius,
Et in Babylonem ducat asperam,

Vulneribus contritum.
In templo autem maneām tuo
10 Stabilis, hymnos canens ;
Neque me igneus Sodomorum
Imber desuper feriat.
Manū autem potenti obumbras,
Mala omnia avertens.

* Scriptum an. 382. — Alias Bill. 109, 110, pag. 180. ** Scriptum an. 382. — Alias Toll. pag. 1.

90 Έδρακον. Reg. 990 Έδραμον.

100 Ταῦ. Ita legendum. Edit. male Θεῷ. Ibid. γαλων. Ita fere Iliad. 1, vers. 405.

X. 2. Φέρεις. Ita legendum. Edit. φέρει.

XI. 4 Φαραώ. Pharaō hic spiritualis est, ut et mox Babylon, quam miror cur χραναήν appellei,

cum tam facilis ad eam sit aditus. Ita Toll. tamē mirum : quantumvis enim facilis sit ad Babylonem, nihilominus aspera cst, et servitius qua premuntur ii qui in eam cunctur.

METRICA VERSIO.

Denique tres vita functos ad lumina vitæ
Vox tua restituit, nigroque extorsit averno.
Prima resurrexit Jairo prognata parente,
Tum viduæ proles, tumulo postremus opaco
Fetidus, et media consumptus parte, repente
Lazarus exsiliit : tribus h: me jungito quartum.
Atque et nunc dulci medicamine pelle dolores,
Et vitæ expleto cursu mihi certius ævum
Annue, meque hilareni semper tua gloria servel.
Me duce plebs habuit fidei bona pabula sanæ.
Nunc si corporeo mens nostra e carcere migret,
Præsule, Christe, velim posthac meliore fruatur.
Quod si non dabitur melior, Deus optimo, saltem
ille minus duris rerum jactetur in undis.
Nam qui alios gravibus morbis purgare laborat,
Non deceit hunc hominem gravibus languescere mor-

¹ bis.
xx. ORATIO AD CHRISTUM IN MORBO.
(Billio interprete.)

Me, Christe, firma : qui tuus cultor jacet?

B Jam lingua cessat, te canens : cur hoc sinis?
Ac firmati redde me : nec me, tibi
Qui sacra supplice offero, prodas velim.
Redire vires expeto, præconium
Salutis ut olearia, ac Deo plebem expiem.
Ne, Christe (robur nam meum es), me deseras.
Si te in procellis proliidi, rursus petar.

XXI. IN DIABOLUM.

(A. B. Caillau interprete.)

Eripe ab hoste, precor, Nec duram in Ballo
[famulum, Criminibus domini
Eripe, morte carens. Sed morer æde tua
Non mala me, crucient [opus, Canticum pulchram
Non Pharaō noceat. E como neque me que
Nec me Christe, jugo [subigat Ignea vis Sodoniz
Qui tibi bella movet : Mivalida sed adestom
Cunctaque pelle

KB'. 'Ικαντίμοιο.

Χριστὲ, φάσι μερόπων, πυρὸς στύλε Γρηγορίοιο
 Ψυχῆ, πλαζομένη πικρῆς βιώτου δι' ἑρήμης,
 Σχῆς Φαραὼ κακόμητιν, ἀναιδέας ἐργοδιώκτας·
 Καὶ πηλοῦ μ' ἀδέτοι, καὶ Αἰγύπτιοι βαρεῖνες
 5 Ἐξερύσαις, πληγῆσιν ἀεικελίησι δαμάσσας
 Δυσμενέας, λεῖην δὲ πόροις δόδν. Ἡν δὲ κίλησιν
 Ἐχθρὸς ἐπισπέρχων, σὺ δὲ μοι καὶ πόντον ἐρυθρὸν
 Τμῆσιας, στερεὴν δὲ διεκπεράοιμι θάλασσαν,
 Σπεύδων ἐς χθόνα διαν, ἐμὸν λάχος, ὠσπερ ὑπέστης·
 10 Καὶ ποταμὸν στήσειας ἀπέιρονας, ἀλλοφύλων τε
 Κλίναις θούριον ἔγχος, ἀγάστονον. Εἰ δὲ ἐπιβαίνη
 Γῆς ἱερῆς, μέλψω σε διηγεκέσσιν ἐν ὅμνοις.
 Χριστὲ δικαῖ, τέ με σερχός ἐν ἄρκυσι ταῖσθ' ἐνέδησας;
 Τίπτε βίᾳ κρυδεντι, καὶ ίλυδεντι βερεθρῷ,

A 15 Εἰ ἐτεδού οὐσία εἰμι, λάχος δὲ σὸν, ὥσπερ ἔκουσα;
 Ἐκ μὲν μοι μελέων σθένος ὥλετο, οὐ δέ τι γοῦνα
 Ἔσπεται· ἀλλὰ μ' ἐλυσε χρόνος, καὶ νοῦσος ἀνιγρῆ,
 Τηκεδάνη τε μέριμνα, φίλοι τ' ἀφίλα φρονέοντες.
 Εἴκειν δ' οὐκ ἐθέλουσιν ἀμαρτάδες, ἀλλ' ἔτι μᾶλλον
 20 Στείθουσ' ἀδρανέοντα, κύνες δ' ὡς πτῶκα λαγῶν,
 "Η κεμάδ' ἀμφὶς ἔχουσι, λιλαιόμενοι κορέσσασθαι.
 "Η στήσουσιν κακότητα καὶ ίλαθι, ή μ' ὑποδέξαι:
 Απρὸν ἀειθλεύοντα, καὶ ἀλγεσι μέτρον ἐπέστω,
 "Η λιθῆς νέφος ἐσθιδόν ἐμάς φρένας ἀμφικαλύπτοι.

ΚΓ'. Εἰς τὴν ἀραχώρηστην.

"Ἄλλοι μὲν εὐπλοοῦσι τῶν Θεῷ φίλων,
 "Άλλοι δὲ δυσπλοοῦσιν οὐδὲν χείρονες.
 Τίς οἶδε τούτων τοὺς λόγους, πλὴν σοῦ, Λόγε;
 Μή τοῦ βαδίζειν εὔκολωτέραν τρίβον,

XXII. Carmen supplex*.

Christe, lumen hominum, qui columna es ignita Gregorii
 Anima, per triste litus vitæ desertum vaganti,
 Cohibe Pharaonem meditantem, impudentem operum exactores :
 Meque a luto ad compingendum difficulti, et ab Aegypto gravi
 5 Erue, plagis fœdissimis domans
 Inimicos, facilemque para viam. Quod si me assecutus fuerit
 Hostis persequens, tu vero mihi etiam mare Rubrum
 Scinde, et solidum trajiciam æquor,
 Properans ad terram divinam, meam hæreditatem, ut promisiisti ;
 10 Siste immensa flumina, et alienigenarum
 Sterne ferocios gladios, gemitum causam. Quod si ascendero
 Ad terram sacram, laudabo te hymnis perennibus.
864-865 Christe rex, cur me hisce carnis retibus illigasti?
 Cur vitæ asperæ, et lutoso barathro,
 15 Si vere deus sum, hæreditas tua, ut audivi?
 Ex membris mibi robur abscessit, nec jam me genua
 Sequuntur. Sed dissolvit me tempus et tristis morbus,
 Et tabefaciens sollicitudo, et amici non amica sentientes.
 Cedere autem nolunt peccata, sed adhuc magis
 20 Premunt viribus destitutum, ac veluti canes timidum leporem
 Aut damnam circumdant, sese satiare appetentes.
 Vel improbitatem comprime et miserere, vel me suscipe
 Dudum decertantem, et doloribus modum impone,
 Vel meam mentem oblijynnis fausta nubes obtegat.

XXIII. In secessionem **.

Alii ex hominibus Deo acceptis, prospera utuntur navigatione,
 Alii autem adversa, quamvis nulla re inferiores.
 Quis hujus novit causas, præter te, o Verbum?
 Num incedere per salebrosam et asperam viam,

* Scriptum an. 382. — Alias Bill. 50, pag. 97.

XXII. 6 Κίκησιν. Int. καταλάθη.

13 Χριστὲ. Illic aliud incipit carm. in Reg. 59.

** Scriptum an. 382. — Alias Bill. 113, pag. 181.

23 Αεθλεύοντα. Regg. 39 et 990 ἀεθλεύοντα.

METRICA VERSIO.

XXII. CARMEN SUPPLEX.
(Billio interprete.)

Christe hominum lumen, mentique ignita columna,
 Mortalis vitæ loca per deserta vaganti,
 Tu Pharium regem, et præfectos siste furentes,
 Meque luto, Aegyptioque gravi, bonus extrabe, diris
 Hostes afficiens plagis : iter ac mibi planum
 Da facilis. Quod si me vis inimica sequatur,
 Tu mibi, tu Rubrum pelagus discinde potenti,
 Christe, manu, ut siccis transmittam gressibus
 [æquor],

Ad terram properans, cuius promissio certa.
 Immensos amnes cohibe : gladiosque micantes,
 Quos in me stringunt hostilia castra, retunde.
 Si sacram attigerò terram sedesque beatas,
 Perpetuo ipse tuum celebrabo carmine Numen.
 Cur carnis laqueis tu me, Pater, implicuisti,

B Cur vitæ miseræ, cur cœnosoque barathro,
 Si deus, et vere tua portio dictior esse?
 Ex membris periit robur mīhi : crura labascunt :
 Infregit me morbus atrox, et inœsta senectus,
 Et cura, atque odio qui me insectantur amici.
 Nec tamen improbitas cedit, verum acrius illa
 Instat adhuc, trepidō ut lepori cervoque canum vis,
 Exsaturare famem cupiens; tu siste benignus
 Aërumnas facilisque, aut post certamina longa
 Excipe me, quæso : modus atque doloribus adsit.
 Aut nostram obducent nebulosa oblivia mentem.

XXIII. IN SECESSIONEM.

(Billio interprete.)

Quidam secundis navigant ventis pil
 Quidam sinistris, non licet minus probi.
 Cur fiat istud, Christe, præter te queat
 Quis scire? Numque calle præstet arduo.

5 Τὸν προσάντη καὶ τραχεῖαν ἡ πλέον;
Οὐμας δὲ ἔγωγε τούμδν, ὡς ἔχω, φράσω.
Κρείσσον μὲν ἀμφω, καὶ τρέχειν, καὶ πρὸς καλόν.
Εἰ δὲ οὐκ ἔνεστι, τοὺς πόνους ἀσπάσομαι
Πρὸ τῆς ἀδέξου καὶ κακῆς σωτηρίας.
10 Ή; πολλὰ δὴ δεῖ καὶ με πρὸς Θεὸν φέρειν,
Κάμνοντα σαρκὶ, πραγμάτων τὸ ἐπιδρομαῖς.
Τί χρή παθεῖν με μὴ ευχόντες ἀμφοῖν φίλοιν;
Σκεύαζε σαυτὸν ὡς τάχος, πρὸς οὐρανὸν
Ψυχὴν πετρώσας τῷ λόγῳ τὴν τιμίαν.
15 Μῆδὲν περιτσόν, ἀλλὰ πᾶν ρίψας βάρος
Βίου ματαίου, καὶ κακῶν τῶν ἐνθάδε.
Ἐγὼ τραπέζης μυστικῆς παραστάτης.
Ἐγὼ καθαίρω λαδὸν, δὲν σοι προσφέρω,

Α Ἐν τοῖς ἀναίμοις καὶ τελείοις δόγμασιν.
20 Ω λαμπρότες βλύζουσα, καὶ πηγὴ φάσις,
Ως αὐτὸς οἶδα, διδύμενος καθαρόιων,
Δεινὸν καθαίρειν βορδόρου μολύσματα.
Σκοτεῖτε καὶ τρέμοιτε, λαῶν ποιμένες.

ΚΑ'. Εὐχὴ ἑωθινή.

"Ορθρος δίδωμι τῷ Θεῷ μου δεξιάς,
Μηδὲν σκοτῶδες δὲ δράστεν ἢ αἰνέσειν,
'Αλλ' ὡς μάλιστά σοι θύτειν τὴν τιμέραν,
Μένων δοειστος, καὶ παθῶν αὐτοκράτωρ.
5 Αἰσχύνομαι τὸ γῆρας, δὲν κάκιστος ὡς,
Καὶ τὴν τράπεζαν ἥς παραστάτης ἔγώ.
'Ορμῇ μὲν αἴτη, Χριστός μου· σὺ δὲν δοῦ.

5 Quam per faciliorem sit utilius?
Verumtamen ego quid ipse sentiam, eloquar.
Præstat quidem utrumque, et currere, et commode currere.
Sin autem utrumque non licet, labores amplerior
Præ turpi et mala saude.
10 Plurima sane mihi pro Deo ferenda sunt,
Pati corpore, variisque rerum casibus.
Quidnam agendum mihi, qui non assequor utrumque quod cupio?
Para te ipsum protinus, pretiosam
In cœlum animam ratione, quasi pennis erigens.
15 Nibil supervacuum posside, sed projice omnem sarcinam
Inanis hujus vite, et malorum quæ hic sunt.
Ego incensæ mysticæ adsto;
Ego lustro populum quem tibi offero,
In incruentis et perfectis doctrinis.
20 O splendor scaturiens, et fons lucis,
Ut ipse novi, qui lustrationis indigo,
Difficile est purgare cœni inquinamenta.
Id considerate et pavete, populorum pastores.

866-867 ΞΙV. *Precatio matutina*.

Mane porrigo Deo men dextras, pollicitus
Nihil pravum aut facturum aut approbaturum,
Sed potissimum hunc tibi consecraturum diem,
Manendo inconcussa mente, et affectibus imperando.
5 Incuit mihi pudorem senectus, ne malus sim,
Et mensa cui assisto;
Voluntas hæc quidem mea est, Christe mi; tu prosperum da exitum.

* Scriptum an. 382. — Alias Bill. 83, pag. 176.

ΞΙΙΙ. 13. Σχέναζε. Κατερι νέντας hujus poematis iterum leguntur in editis, pag. 197.

22 Αετός καθαίρει βορδόρου. Versus perelegans, inquit Billius, quo demonstratur quanto in periculo versentur, qui animarum curam indigne suscipiunt, et cum ipsi omni vitiorum genere dolibuti atque contaminati sint, alienarum tamen macularum purgatores se profitentur, ac medicorum munus impudenter usurpant, ipsi ulceribus scatentes.

ΞΙV. Τίτ. Εὐχὴ ἑωθινή. Vat. πρὸς σαυτὸν,

ἐπαναγαζούσης τῆς ήμέρας. *Ad eundem [scipsum], die dilucescente.* Ad marg. εὐχὴ ἑωθινή.

3 Θύσεις. Combez. ex Reg. θύσαι.

4 Ασείστος. Ita Vat. Edit. male διστατος. Duo Regg. διστατον.

6 Τι διεξελύ, etc. Billius vertit: *Fungor munere in qua præsulis;* quod nec habet textus græcus, nec tempori convenit, quo Gregorius carmen hoc scripsit, cum, excusso pastorali munere, senex privatus sibi vivebat.

METRICA VERSIO.

Quam per viarum prona gressum figere?
Tamen quod ipse sentio, dicam brevi.
Utramque præstal, currere, et percommode:
Si non utrumque mi licet, turpem et malam
Pono salutem, dura post et aspera.
Me namque multa ferre Christo convenient,
Patique multa carne, rerum et casibus.
Miser ego quidnam factiter, cum non queam
Utrumque apisci? Protinus te compara,
Ratioque mentem tollat in cœlum tuam.
Nil, quod redundant, posside, sed sarcinas
Inanis hujus et mala vite abjice.
Ego adsto mensæ mysticæ, plebeumque ego
Purgo, incruenta quam tibi per dogmata

B Et plena prorsus, offero flexo pede.
O lux perennis, lucis et fons unice,
Quantum ipse novi, cui quoque est lustris opus.
Purgare sordes est lutis gravissimum.
Hoc cogitantes trenite, sacri præsules.

XXIV. PRECATIO MATUTINA.

(Billio interprete.)

Hoc mane volo me Deo devincio,
Quod nec in alium quid esseram laude, aut geram,
Illi immolabo sed diem hunc quam maxime,
Firmum tenens u[e], et imperans affectibus.
Pudet senecta, moribus si sim malis,
Mensaque, fungor munere in qua præsulis.
Haec est voluntas, Christe: da letum exitum.

ΚΕ. Πρὸς ἑσπέραν Θρῆνος.

Ἐλευσάμην σε, τὴν ἀλήθειαν, Λόγε,
Σοὶ τὴν παρούσαν ἡμέραν καθαγίσας.
Οὐ πάντα φωτεινὸν με νῦξ ἐδέξατο.
Ἡ μὴν προσηγένητο τε καὶ τούτ' ὥδημην.
5 Ἀλλ' ἔστιν οὐ μοι καὶ προσέπταισαν πόδες.
Ζόφος γάρ ἡθες βάσκανος σωτηρίας.
Λάμπους τὸ φῶς μοι, Χριστὲ, καὶ πάλιν φανεῖς.

ΚΓ. Δέησις πρὸς Χριστὸν τῇ ἐπαύριον.

Ἐζημιώμας, Χριστὲ, τὴν χθὲς ἡμέραν.
Χόλος προσῆλθε, καὶ μὲν ἐκλεψεν ἀθρόον.
Τὴν σῆμερον λάδαιμι φυτὸς ἡμέραν.

Αἱ Μέμνησο σαυτοῦ· μὴ λάθης θεὸν βλέπων.
5 Ὁμώμοκας· μέμνησο τῆς σωτηρίας.

ΚΖ'. Θρῆνος.

Ἄλι αἰ τῶν πειθέων! Τίππ' ἥλιτεν; ή ἄρα μούνος
Σῶν καθαρῶν θυέων ἀπτομαὶ οὐχ ὁσίως;
Ἡ με πυροὶς παθέεσσι, καθάρσιε, ή τύφον ἀλλων
10 Ἰσχεις, ή με φέρεις γυμνὸν ἐπ' ἀντιπάλῳ;
Ταῦτα μὲν αὐτὸς, ἀναξ, νωμάς, Λόγε. Αὔταρ Ἑγαγε
Βαῖδν ὑπὲρ γαῖης ξιθμα φέρω πύματον.
Δάκρυα πάντες ἐκένωσα, γόρος δὲ μοι ἔργον ἐτύχη.
Μέχρι τίνος παλάμαις κείμεθ' ἐν ἀσεβείᾳ;
Ἀλλὰ, μάκαρ, στῆσόν με, καὶ εἰ κακὸν, ἀλλ' ἕρησα,
10 Μή τις διεσθῆσῃ πήμασιν ἡμετέροις.

XXV. *Precatio vespertina*.

Fefelli te, qui veritas es, o Verbum,
Cum tibi hanc diem consecravi.
Non omni ex parte purum me nox exceptit.
Evidem id precatus sum, et fore putabam :
5 Verum alicubi offenduerunt pedes.
Caligo enim venit, quæ invidet salutis.
Luceas mihi, Christe, qui luv es, iterum illucens.

XXVI. *Precatio postridiana*.

Perit mihi, Christe, hesternus dies.
Ira obrepst, et me subito furtum abstulit.
Fac ut hodiernus sit mihi lucis dies.
Memineris tui ipsius (Gregori); ne obliscaris Deum intueri.
5 Jurejurando te astrinxisti; memor esto salutis.

XXVII. *Luctus*.

Hœu, heu! quæ patior! Quid deliqui? num ego solus
Pura tua sacrificia non sancte tanto?
An me malis, ut igne, Deus purissime, expurgas? an aliorum fastum
Reprimis? an me nudum incitas in hostem?
5 Hæc quidem ipse, rex Verbum, gubernas. Ego autem
Levem super terram et extremum spiritum duco.
868-869 Lacrymam omnem exhausi, gemitusque mibi operis loco extitit.
Usquequo manibus impiorum tenebimur?
Sed me, beate, confirma, etsi malum, certe sacerdotem,
10 Ne quis meis calamitatibus corruat.

* Scriptum an. 382. — Alias Bill. 84, pag. 176. ** Scriptum an. 382. — Alias Bill. 85, pag. 177.
*** Scriptum an. 382. — Alias Bill. 29, p. 97.

XXV. ΤΙ. Θρῆνος. Tres Regg. 5 μνος.
4 Προσνέδμηρ. Votis expeliteram.
6 Ζέφος. Caligo, caliginosus hostis. Reg. φθόνος.
Ad marg. ζόφος.
XXVI. ΤΙ. Πρὸς Χριστόν. Reg. πρὸς Θεόν.
2 Ἐκλεψεν. Reg. ἐβλαψεν. Vat. pro ἀθρόον habet
ἀθρόως.
4 Μέμνησο. In edit. huic versui præest titulus
Εἰς ἑαυτόν. In Vat. sequuntur isti duo versus sine

ulla divisione. Ibid. Θεὸν βλέπων. Reg. βλέπειν θεόν.
Cave obliscaris oculos in Deum ferre. Al. βλέπει
Θεός. Deus intuetur. Ita habet Leuvenclaius.

XXVII. 1. Ηλίτορ. Sic Vat. et Coisl. Edit. inen-

dose ἡλίτον.
8 Ἄστεβων. Coisl. εὐσεβῶν, quæ lectio si admittatur, intelligenda est de catholicis episcopis quos
adversarios expertus erat.

METRICA VERSIO.

XXV. PRECATIO VESPERTINA.
(Billio interprete.)

Fidem fefelli, Veritas, tibi datam,
O Christe, pactus hunc diem sacram tibi.
Acceptit haud me lucidum nox undique,
Licet id precatus, arbitratuſ et fore.
At in quibusdam lapsus est mibi pes tamen.
Venit salutis nam mee hostis invidens.
At, Christe, rursus luceat mihi lux tua.

XXVI. PRECATIO POSTRIDIANA.
(Billio interprete.)

Hesterna, Christe, perdita est dies mibi.
Obrepst ira, protinus neque abstulit.
Sit, quæso, lucis hæc dies mibi dies.

B Tui memor sis : ne Deus fallat tuos
Oculos. Salutis usque sis memor tuæ.

XXVII. LUCTUS.

(Billio interprete.)

Hœu miseros casus! quodnam scelus ipse patravi?
Solus an indigne factio sacra, Deus?
Mene per ærumnas purgas, fastumve aliorum
Reprimis, ad pugnas instruis aut pugilem?
Ista quidem tu Rex, sapienter, Christe, gubernas :
At mibi jam morti proxima membra jacent,
Omnes effudi lacrymas, sine fine gemisco.
An sceleratorum sub pede semper ero?
At fulci me, quæso, malum licet, at tibi mystam :
Ne quis, conspiciens tot mala nostra, cadas.

"Ωλετο εύχος Εμοιγε, καὶ ἀλγεα σαρκες δύοιτο.

Οἶχετ' Αναστασίη, λῆγε καὶ, ἀμπλακή.

Αἱ αἱ δάκρυά μοι καταλέβεται, ξνδοιεν ήτερο

Παχυοῦται· διπλήν νοῦσον ἐπίσχες, δναξ·

15 Νοῦσον ἐπίσχες, δναξ, διολώλαμεν." Ήρα μούνω

Οἰκτος· ἀπεκλεισθη σῷ λάτρη Γρηγορίῳ;

Τέτρωμαι πολλοῖσι κακοῖς καὶ ἀλγεσι σαρκός·

Σοὶ δὲ, Χριστὲ, χάρις, δς με πυροῦ; πάθειν.

Η στῆσον κακήτητα, καὶ ίλαιοι σῷ θεράποντι,

20 "Η τὸ δίδου θυμῷ τλήμονι πάντα φέρειν.

ΚΗ'. Έλεγειακόν.

"Ολβιος ὁστις ἀσαρκον ἔχει βίον, οὐδὲ ἐπίμικτον

Εἰκόνι· τῇ μεγάλῃ βρόβορον ἀμφιθετο.

Αἱ αἱρα μὲν οὐρανίοις νοήμασιν ἔσπετ' ἀνάγκη.

Πλεονα δ' ἀντιάσι, καὶ ζόφος ἐστὶ νόσο.

5 Εἰ ροῆς γένος εἰμι, τί μ' ἀθανάτοις ἔτοσις,

Εἰ πνεύσθην θεόθεν, τίπε με πηλόδετον,

Χριστὲ, φέρεις; γῆρας μὲν ένη, καὶ δὲ εἰς ἀκινή·

Η δ' ἔτι λύσσαν ἔχει σάρξ ἐπανισταμένη.

Ἀμφαδδον, τῇ λοχδωσα· τὸ δ' ἄλγιον, δππότ

10 Οὐρανίων θυέων μὴ καθαρὸν περέχει.

Ορκίζω σε Θεοί μέγα χράτος. τὸ δὲ κελαινὸν

Ημαρ ἀλιτροδίων, ίσχεο μαργοσύνης.

ΚΘ'. Εἰς τὴν ύπομονήν.

"Ἐπει με ράλλεις τῇ νόσῳ πονούμενον,

Μικροῖς λόγοις δίκους, καὶ παίδευμι· ἔχε.

Recessit a me gloria; recedant et carnis dolores.

Perit Anastasia : cede etiam, improbitas.

Heu! heu! lacrymae mihi profluent, cor intus

Constringitur; duplacet, rex, depelle morbum :

15 Morbum depelle, rex, aut periūsus. An ergo soli

Misericordia clausa est cultori tuo Gregorio?

Læsus sum multis malis et carnis doloribus :

Tibi, Christe, gratia, qui nre his, quæ patior, expurgas.

Aut improbitatem reprime, et miserere famulo tuo,

20 Aut da oūnia constanti animo ferre.

XXVIII. Carmen elegiacum*.

Felix quisquis cœlibem ducit vitam, nec admisto

Imaginem cœlestem circumfudit cœno.

Raro siquidem (caro) cœlestibus sensis paret, et invita :

Plurimum autem obsistit, et caligo est mentis.

5 Si fluxu natus sum, quid me immortalibus æquas?

Si divini status sum spiritus, quid me luto devinctum esse,

Christe, pateris? senectus quidem instat, et membra sunt infirma :

Ipsa etiam adhuc caro rabida bellum movet

Palam, aut insidiatur; et hoc gravius est, quando ministrum

10 Cœlestium victimarum impurum reddit.

Adjuro te, per magnam Dei potentiam, per nigrum

Diem improborum, desiste bello.

XXIX. De patientia**.

Quando quidem me insectaris morbo laborantem,

Pauca hæc verba audi, et doctrinam accipe.

* Scriptum an. 382. — Alias Bill. 111, pag. 180. ** Scriptum an. 382. — Alias Bill. 107, p. 180.

17, 18 Τέτρωμαι... κάθεσοι. Hi versus qui jesunt in editis, leguntur in Vat. et Coisl.

18 Φέρειν. Leguntur etiam in Coisl. et uno Regio septem alii versus, quos edidit Murat. pag. 216. Vide infra, carm. LXXXIV.

XXVIII. 1 Ασαρκον. Angelicam vitam, carnali libidine puram.

4 Πλεονα δ' ἀντιάσι. Ita Reg. 992 et Vat. Male edit. altiāsi. Mox rōou. Reg. 992, blou.

5 Εἰ ροῆς. Ita Vat. Edit. ροῖχῆς.

7 Καὶ ἀγέ· ἀκινή. Vat. Βιμασ· ἀκινή, et sup. lin. βίματα ἀσθενῆ.

8 Η δ' ἔτι. Edit. ei δ' ἔτι.

9 Τὸ δ' ἄλγιον ὀπάστε. Sic legendum est. Edit. autem ιστέτο.

10 Παρέχει. Al. παρέχει.

11 Θεοί. Int. τοῦ οὐτω μέγα.

12 Μαργοσύνης. Int. μανῆς.

METRICA VERSIO.

Gloria mi perit : pereat quoque corporis angor.

Perdidi Anastasiam : ccesset et improbitas.

Heu! lacrymis madeo, pectusque dolore tunescit,

Tu morbum duplacet, rex bone, siste, precor.

Siste, precor, morbuin, aut perii, rex maximie; soli

An clausa est venie janua Gregorio?

Aut mihi te præbe facilem, mala tanta coercens :

Aut præbe, ut firmo pecio:e cuncta feram.

xxviii. ELEGIACUM.

(Billio interprete.)

Carne vacat quisquis, felix hic vivit, imago

Cujus et haud crasso cœlica juncta luto est.

Cœlitibus sensis nau rare invitaque paret :

Seipius obsistit, contenebratque animum.

B Fluxus me genuit : quid me immortalibus æquas?

Æthereus status si mihi, Christe, luto

Cur ego sumi vinctus? Sciumur urget, membraque [langueut.

Quod si carnis adhuc sentio bella meæ,

Insidiatas graves, magis hoc grave, si facit illa

Impuro ut faciam pectora sacra Deo.

Per Christum te adjuro, dieni nigrumque malignis.

Bella procax misero parce mouere mihi.

xxix. DE PATIENTIA.

(Billio interprete.)

Me quando sævis obrutum morbis petis,

Nea dicta paucis accipe, et doctrinam habe.

Ἐμοὶ τὸ κάμνειν κρέσσον, ἢ σὺ τὸ οὐδένειν.
Ἐγὼ μὲν οἴδα τῇ νόσῳ πυρούμενος,
5 Καίπερ καθαίρειν τοὺς κακοὺς τεταγμένος,
Καὶ ἣ τι μεῖζον τοῦ πάθους μυστήριον.
Φρονεῖν γάρ οὕτη λῆψον, ἢ βυπόντα τι
Βλάπτειν ἐμάυτὸν ἐν κενῷ φρυγάνισται.
Σὺ δὲ ὅν κάκιστος, οὐδὲ ἐπίστη τὴν νόσον.
10 Ἡ πόλλα ἔδει σε δάκρυα σπεῖσαι Θεῷ,
Ἴν' ἐκτέμης σὺν τὴν νόσον, πρὶν ἀν θάνης.
Εἰ γάρ τὸ φῶς τοιοῦτο, τὸ σκότος πόσον;

A Λ'. Εἰς ἑαυτόν.
“Η πολλὰ, πολλὰ γίνεται
Μαχρῷ μὲν βροτοῖς.
Τλητὸν δὲ ἀπαν, δὲ κεν φέ-
[ροι]
Βίον στρέφων Θεός.
5 Ἐγὼ γάρ, δὲ μὲν ἔσχον
[ἐν]
Ξένῃ πόλει πάλας,
Λόγῳ πεσόντι σύμμαχον
Γλῶσσαν φέρων ἐμήν,
“Ἄλλους λέγοντας αἰνέων.
10 Πολλοὶ λέγουσι δὲ,
Ἐνοι, φίλοι τε πίστεως
Ἐμοὶ σεβασμίας.
Οὐδὲν γάρ οὕτως οὖποτε
“Ολην ἔσεισε γῆν
15 Ὁς Πνεύματος παρθη-
[σία]
Θεοῦ βωμένου.
“Ο καὶ προσάντη τοῖς φί-
[λοις]
Τέθεικεν, οἰδαμεν.

Morbo laborare mihi utilius, quam tibi valere.
Ego enim scio me morbo, tanquam igne, probari,
5 Licet mundandi improbos mihi munus concessum sit,
Aut etiam majus quoddam fuerit hujus morbi mysterium.
870 871 Ita enim arbitrari præstat, quam ut sordibus scatens
Lætam me inani jactantia.
Tu vero cum pessimus sis, nequidem tuum agnoscis morbum;
10 Plurimas certe oporteret te lacrymas libare Deo,
Ut excinderes morbum tuum, priusquam moriaris.
Si enim talis est lux tua, tenebrae quantæ sunt?

XXX. De se ipso.

Multa sane, multa eveniunt
Per longam vitam mortalibus.
Tolerandum autem quidquid mittit
Vitam regens Deus.
5 Namque ego, quas habui
In extera civitate pugnas,
Doctrinæ ruentि adjutricem
Meam præbens linguam,
Quisquis dixerit, laudabo.

10 Multi autem dicunt
Inimici, et amici fidei
Mibi religiose colendae.
Nihil enim sic unquam
Totam commovit terram,
15 Ut libertas, qua Spiritus
Palam Deus prædicatur:
Quod et invisum me amicis
Effecit, id scimus.

* Scriptum an. 382. — Alias Bill. 160, pag. 243.

XXX. ARGUMENTUM. Relicta Constantinopoli, qua in urbe multas gravesque molestias perpassus fuerat, Gregorius in patriam reversus, velut in portu placido, novas procellas offendit. Ecclesia Nazianzena adhuc pastore destituta erat. Nihil non operæ et studii omisit, ut vir quidam pius huic Ecclesiæ præficiatur: verum obstitere plurimi; quorum alii amicos se præferentes, latenter, alii aperte adversabantur. Dolet Ecclesiam patris sui laboribus suisque exultam, ab hereticis, nimurum Eunomianis et Apollinaristis, infici et devastari. Queritur vicinos quosdam episcopos, dum omnia Nazianzi usque adeo turbabantur, nullam laboranti Ecclesiæ opem serre, sed otiosos se præbere spectatores, imo capere voluptatem et superbiam. Quos monet, ut perpetuam incolumentatem sibi non pollicentur, remque suam esse cogitent, cum paries proximus ardeat. Futurum aliquando quempiam prænuntiat, qui verborum suorum recordetur, cum nihil aliud supererit, quam inanis dolor. Tandem

concludit poema, non ut ait Leuenclaius, acri cum admonitione, sed Christum alloquendo, et omnia se labenter admissurum profitendo, modo ipsi benignus maneat.

XXX. ΤΙΤ. Εἰς ἑαυτόν. Vat. addit: διάφορον τὸ μέτρον. Coisl. ad marg. τοῦτο μέτρον διάφορόν εστί.

2 Βιτ. Ita Coisl. et Vat. Edit. χρόνῳ.

3 Φέροι. Coisl. φέροι.

6 Πάλαι. Edit. πάλαι.

13 Οὐδέποτε, etc. Nihil unquam sic omnem commovit terram. His verbis significat Gregorius mirabilem Constantinopolis factam mutationem, cum in ea urbe, quæ metropolis et propugnaculum erat Macedonianorum, Spiritus sancti divinitas, ipsius Gregorii opera singularique animi fortitudine, publice prædictata est.

17 Ο καὶ προσάντη τοῖς φίλοις. Billius: Ob idque me liquit favor chari mei gregis. Non loquitur Gregorius de grege, qui totus ab ipso pendebat,

METRICA VERSIO.

Ægrum esse melius est mibi, quam sit tibi
Valere. Morbo nam piari me scio,
Licit piandos improbos susceperim,
Ac forte morbi majus est mysterium
Sed arbitrari præstat id, quam sordibus
Tinctum quibusdam, noxie turgescere.
At tu, scelestè, nec tuum morbum vides.
Nam si videres, lacrymas fundens graves,
Deum obsecrare, ut tibi radicitus
Morbum amputaret ante vitæ terminum.
Si namque lumen tale, quid tandem nigror ?

B XXX. DE SEIPSO.
(Billio interprete.)
Permulta certe plurimi
Multi canunt, scio,
Secum trabunt dies:
Tam qui uidem rectam
At ferre quæ mittit Deus,
[colunt,
Vitam regens, decet.
Namque ipse quos in
Quam quisquis exte-
Nam talis orbis motio
[ras.
• Casus solo tuli,
Nunquam, reor, fuit,
Verbis ruentem dum u-
[dem
Gnarus juvo meis,
Quam sanctus est cun-
Laudabo quisquis conci-
[net.
Multi canunt, scio,
Secum trabunt dies:
At ferre quæ mittit Deus,
[colunt,
Vitam regens, decet.
Namque ipse quos in
extero
[ras.
• Casus solo tuli,
Nunquam, reor, fuit,
Verbis ruentem dum u-
[dem
Gnarus juvo meis,
Quam sanctus est cun-
Laudabo quisquis conci-
[net.
Dictus Deus palam.
Ob idque me liquit favor
Chari mihi gregis.

Καὶ σοι, Μάκαρ, πλείστη
[χάρις]
20 Καλῆς ἀτιμίας.
Ταύτης γάρ εὐχεστέστερον
Τλάν πάθοι βροτός;
Α δ' ἐνθάδ' εὑροι οὐ δο-
[κῶν,
Αὔτοις φράσω φιλοις,
25 Ός δὲν μάθωσιν εὐκόλων;
Φέρειν φύσουν πάλαι
Θεοῦ μὲν ἦν λόγος πάλαι
Καλλιστος, ὡς Θεοῦ,
Πάντα προφήτην τίμιον
30 Ξένοις μόνοις δοκεῖν,

Τὸ γνώριμον δὲ διτιμον
Ὦς πολλὰ τυγχάνειν.
Ἐγὼ δὲ τοῦτο, καὶ πλέον,
Πέπονθα νῦν σαφῶς.
35 Ἐπει γάρ ἤκδητη, ἔ-
[νης
Λιπῶν ἔδος χθονὸς.
Καὶ γῆν πατρώνα ἀσμέ-
[νως
Λαβὼν τε τὸν γλυκὺν
Ὦς εἰδὼν, ωχ' ὑπέβραμε
40 Κιβωτός, ἡ μόνη
Κόσμου φυγοῦσα ἐπίκλινεν
Καλῶς διλαβότος.

Α Καὶ τὸν γάρ, ἐκλειστόποτος;
Ὦρθον δέργον σχεδὸν,
45 Ὑπεξέκλεψε τῷ ξύλῳ
Μέγας πατὴρ ἐμὸς,
Ολῆς δὲν τῆς Τριάδος
Λάτριν καταστήσας.
Τοῦτον κάμνοντι ἀναρχίᾳ,
50 Ναῦν ὁτινιν' ἐν βυθοῖς;
Ἐρημον ολακοστρόφου,
Σιρεβολούμενον ζάλη
Κακῶν μεγίστων, ηθελον
(Λιθαζέτω με πᾶς,
55 Ός ἐκ παλαιοῦ τοις λί-
[θοις
"Αγαν δεδογμένοις.
Πρώτον μὲν οἱ τὰ δεύτερα
Θρόνου λελογχότες,

Tibi vero, Beate, maximas grates ago
20 Pro tam præclara ignominia.
Etenim quid illa gloriosius
Contingere potest homini?
Quæ autem hic reperi præter exspectationem,
Ipse narrabo amicis,
25 Ut discant æquo animo
Ferre invidiæ luctas.
Deus quidem protulit verbum
Pulcherrimum, quatenus Deus,
Quemlibet prophetam honore dignum
30 Apud solos exteros videri,
Eum autem qui notus est, in nullo pretio
Plerumque esse.
Ego vero istud, et aliquid amplius,
Insigniter expertus sum.
35 Cum enim venissem, peregrinæ
Linquens sedem terræ,
Et solum patrium lubens,
Dulcemque plebem
Ut vidi, statim menti occurrit
40 Arca, quæ sola
Effugit inundationem
Qua mundus juste perii.
Hanc enim (plebem), cum defecisset

Pene vera doctrina,
872 873 45 Servavit ligno
Magnus pater meus,
Tutius totam Trinitatis
Cultricem reddens.
Hanc laborantem absque præsule,
50 Velut navem in alto,
Carentem gubernatore,
Jactatam tempestate
Maximorum malorum, volebam
(Lapidibus me petat, quisquis volet,
55 Utpote jam olim saxis
Egregie exceptum)
Extrahere, inquam, e gurgite volebam
Gubernatoris manu.
Quem ventis noveram
60 Egregie resistere posse,
Quamvis recens questorium
Munus accepisset.
Id equidem volebam; at invidia,
Quæ adversaria est bonis
65 Obstitit iis, quæ recte
Apprime decreta fuerant.
Primum quidem hi qui secundos
Thronos tenent

mireque affliciebatur, cum sic publice Spiritus sancti
divinitatem assereret, sed de quibusdam episcopis,
aliisque e clero parum catholicis, a quibus sede sua
pulsus est.

30 Μόνοις. Ita Coisl. Edit. νόμοις. Intelligit hæc
Christi verba, Luc. iv, 24: *Nemo propheta acceptus
est in patria sua.*

31 Γνώριμος δέ. Edit. γνώριμον δέ, ubi deficit metrum.

32 Πολλά. Coisl. τὰ πολλά, sed deficit metrum.

33 Ἐγὼ δέ. Coisl. addit καὶ.
35 Ἦκδητη. Coisl. ἰχδητη.
39 Ός εἰδὼν, ωχ'. Coisl. ώς μ'.
42 Καλῶς. Combe. legendum petat χακῶς.
43 Καὶ τὸν γάρ ἐκλειστόποτος. Nempe, τὸν λατ.
Ita Coisl. Edit. καὶ τὴν γάρ.
45 Ὑπεξέκλεψε. Ita Coisl. Subdixit παντρεῖσθαι
οὐ πολλοῦ. Edit. ὑπέκλεψε, ubi deficit metrum.
48 Καταστήσας. Coisl. καταστήσας.
57 Όσαι βυθοῦ. Coisl. et Vat. ωσι βυθόν.

∴

METRICA VERSIO.

Oh tale grates dedecus,
Pendo, Deus, tibi.
Quod namque ferre quis-
(piam
Majus queat decus?
At nactus hic quæ sum
[haud putans,
Cohors scief favens :
Ut ferre discat leniter
Liveris impetus.
Olim Deus pulcherrime
Dixit, velut Deus,
Quod quilibet vates fere
Sit charus exteris,
Gontraque saepè fiat ut
Spernatur a suis.

Istud mihi nunc contigit,
Quiddamque durius.
Nam cum relicitis exteris
Reversus urbibus,
Plebemque dulcem et pa-
[trium
Vidi solum lubens,
Haec arca menti protinus
Occurrit, una quæ
Effugit has undas, quibus
Est mundus obrutus.
Et hanc enim, pene ob-
[truta
Prorsus pia fide,
Servavit excellens, ope
Ligni, pater meus :

B Duin Trinitatis integræ
Hanc ille reddidit
Cultricem. At ipse præ-
[sule
Cassam, velut ratem
Rectore vacuam, turbine
Pressam gravi admo-
[dum.
Malis studebam e maxi-
[mis
(Quisquis volet, petat
Saxis me, ut olim, com-
[mode
Compactus ipse sum),
Imoque trahere per ma-
[num
Rectoris optimi,
Quem posse noram su-
[ctibus
Probe resistere :
Munus licet questio-
[rium
Subisset hic recens.
Hæc exptebam : [at
Infestus optimis,
His, constituta quæ
[bene,
Malignus obstinet.
Primum, secundos qui
[tendent
Templi sacri thronos,

λαοῦ πρόδεδροι πρεσβύται,
70 Σεμνὴ γερουσία,
Περήφανος ἡμῖν οὐ καλοὶ.
Τίς ἡπλικός τόδε;
Οἱ μὲν γάρ αἰδοῦς λειψάνων
Βραχέλη κρατούμενοι,
75 Διεώματοι καὶ δίχροοι,
Χιτῶνες ὅς τινες,
Ἐκτὸς πρόδεδμῶν, ἔνδοθεν
Κακῶς πεπηγότες,
Οὓς καὶ χάρις τοῦ λανθά-
[νειν,
80 Ω; διφρονας, θέλειν.
Ἡ γάρ πρόδηλος θυλεία

Χείρων ἀτιμίας.
Οἱ δ' οὐ λάθρα δυσμενεῖς,
Ἄλλ' ἐκφανεῖ, ἄγαν,
85 Ἐρυθριώντες, εἰ κακοὶ¹
Δοκοῖσιν εὐτελεῖς.
Ὦ σαρκολάτραι, καὶ θεοῦ
Περιφρονες σαρῶς,
Βεελφεγίορ σέβοντες, οὐ
90 Τὸν δυτικόν Δεσπότην.
Ποῦ δὲ τράπεζα μυστική;
Καλῶς δικαζέτω.
Ποῦ δὲ ἄρτος, η ποῦ χειρες,
105 Τὸ πνεῦμα ἐφείλκυσαν

Α 95 Ὅμιλον καρῆνοις; Θρύ-
[φατε,
Κακοὶ, καὶ τὴν χάριν.
Λαδὸς ἀρήσω μέμψεως.
Τῇ γάρ ξένον τόδε,
Τὸν δυτικόν προστατῶν
100 Τυιαῦθ' ἀμαρτάνειν;
Μόγις γάρ δν, ἥγουμένων
Σαφῶν, εἰεν καλοὶ.
Πλὴν οὐ τάδ' ὑμᾶς, ὃ τέ-
[κνα,
Ἐδίδαξ' ἐγώ ποτε
105 (Εἴ καὶ χρόνον βραχὺν
[ξένην

Νόμησα τὴνίαν),
Περιφρονεῖν διάσκαλου
Νόμους τε καὶ λόγους.
Ταῦτ' ἡντι σθένος μας καὶ
110 Πάσχοντι καρτερεῖν.
Τὸ γάρ παθεῖν ὡς πλείστα
[τοῦ
Φέρειν διάσκαλον.
“Ο δ' ἐξέτηξε καρδιάν
Μάλιστα τὴν ἐμήν,
115 Ἐκ μ' ἡπάτησαν οἱ
[σοφοὶ²
Λαῦν ἐπίσκοποι,
Λόγῳ μὲν δυτες ἐν φίλοις,
Ψήφου τε τῆς ἐμῆς

Populi præfecti seniores,
70 Venerandi magistratus,
Non fuerunt nobis benevoli.
Quis hoc futurum credidisset?
Alii quidem pudore quadam
Exiguo continebantur,
75 Duobus corporibus aptæ et bicolores
Velut tunicæ quædam,
In speciem pro nobis, intus vero
Male affecti erant.
Quibus etiam habenda est gratia, quod latere,
80 Velut ignari rerum, voluerint.
Manifesta enim servitus
Peior est ignominia.
Alii autem non clam infesti fuere,
Sed manifesti admodum,
85 Erubescentes, si mali
(Inter malos) minus videantur
O carnis adoratores, et Dei
Manifeste contemptores,
Beelphegor colentes, pro eo
90 Qui verus est Deus!
Ubi sacra est meusa?
Recte discepit.
Ubi panis, ubi manus, quæ

71 Περήφανος. Edit. περήναστιν, ubi deficit metrum. Ibid., οὐ καλοὶ. Coisl. οἱ καλοὶ. Benigni nobis fuere.

78 Πεπηγότες. Coisl. πεπηγότων.

82 Χείρων ἀτιμίας. Hoc vult, ait Billius, turpius esse assentiri et blandiri ficto animo, quam aperte odisse et contemneret. Major enim sit injuria, si cui obsequeris, quem oderis.

83 Οἱ δ' οὐ. Mancus est ille versus, una deficiente syllaba; forte legendum of δ' οὐχι. CAILLAU.

87 Σαρκολάτραι. Apollinaristas intelligit. Vide epist. 1 ad Cledonium, et supra lib. 1, sect. 1, carm. 11 vers. 28.

Senatus ille splendidus,
Plebieque præsidens,
In me fuerunt haud boni.
Quis credidisset hoc?
Quosdam tenebat parvū-

(lus)

Adbuc enim pudor,
Hilis vestibus non dispas-
[res,

Color quibus duplex.
Hi fronte pro nobis erant,
At corde non item.

Hoslaudo, dementes velut
Latere quod student.

Nam peior est, quam de-
[decus,

Aperta servitus.
Infesta pars at altera
Erat palam mihi.
Parvum videri nam pudor

His improbis erat.
O sarcoletæ, spernitis
Qui cœlicum patrem,
Heroque pro vero datis

Cultum Beelphegor,
Ubi sacra mensa est? In-

[tegre
Sancteque judicet.

Ubi panis, aut hæ sunt
[manus,
Quæ Spiritum sacerum

B Traxere vobis? Vos quo-
Calcate gratiam. [que
Hic solvo plebem crimi-
[ne.

Mirum quid est enim
Hæc si patret, cum pre-
[sules

Sit nacta tam malos?

Vix nauque præfectoros
[habens

Probos, esset proba.

Quoniam istud haud,
[nati mei,
Hausistis a patre
(Parumper externam li-
[cet

Plebem ipse rexerim),
Leges magistri dicta-
[que ut

Spernatis improbe.
Perferre sed quiddam ta-
[men

Hæc dura fortiter
Nam ferre discit aspera,
Qui multa pertulit.

Quod vero cordis intimos
Rosit sinus mei,

Episcoporum me manus

Decepit insciūm.
Verbis favebant nam
[mibi,
Meoque calculo,

'Ως ἀρρεποῦς τε καὶ φίλης,
120 Εἴπερ τινὸς, λόγῳ,
'Ἐργῳ δὲ που νενευκότες,
Λέγειν τόδε οὐκ ἔμδν.
Πλὴν τὴν τήπατήην, ὡς Τριάς
Ἐμοὶ λαλουμένη.
125 Ή βῆματ', ὡς λιθασμά-
[των]
Τε καὶ πόνων δλων,
Οὓς ἐκ νέας ἀσκήσεως
Διήνυσ' εἰς τόδε!
"Ολωλε πιστοῖς εἰς Θεὸν,
130 "Ολωλε δὲ ἐκ βροτῶν.
Ποῦ τις μεταστῇ, καὶ τι-
[νων]
Γένηται πλησίον;

Εἰ ταῦτα λύχνοι, καὶ τὸ Α 145 Τὰ πᾶσι δῆλα καὶ σα-
[φῶς,
Σκόπει σὺ τὸ σκότος.
135 Διεὶς ἐμπέπαιγματος, τοῦ-
[το καὶ
Παθὼν ἐπίσταμαι,
Εἰπερ τι κάμοι τοῦ φρο-
[νεῖν
Μέτεστιν ἐκ Θεοῦ.
'Αλλ' ἐνδακῶν ἡγεμα (τις
140 Τόδε' οἶδεν ή Θεός;);
Θεοῦ τὸ χρηστὸν, εἰ θέμις
Φράσαι, μεμούμενος.
Μήτ' οὖν ἀκούειν, μήθ'
[θρόνον
"Ολωλος δοκῶ μόνος

Ut inconciusse et gratae,
120 Si quae alia uspiam; verbo,
Reipsa autem, quo spectarint,
Dicere meum non est.
Verumtamen deceptus sum, o Trinitas
A me predicata!
125 O sacraria! o lapidationes!
O labores omnes,
Quos a prima exercitatione
Huc usque pertuli!
Perit fides in Deum,
130 Perit ex hominibus.
Quo quis se conferat? et quibus
Jungat se socium?
Si hæc sunt lucernæ et lumen,
Vide tu quid sit caligo.
135 Bis delusus sum, id et
Expertus scio;
Siquidem et mihi quidpiam prudentiæ
Concessum est a Deo.
Verum me ipse mordens pertuli (quis
140 Hoc novit præter Deum?)
Dei benicitatem, si fas est
Dicere, imitatus.
Itaque nec audire, nec cernere
Penitus solus videor,

129 Πιστις εἰς Θεόν. Fides divina.
130 Έξ βροτῶν. Fides ex hominibus, id est, fides
humana, ut altero versu dixerat, divinam.
144 Δοκῶ. Cois, δοκῶν. Hinc certe insignis qua-
dam Gregorii probitas eluet, qui contumelias sibi
illatas tacite ferre mavult, quam ut eas pervulgant
do ansam ullam cuiquam porrigit de ecclesiastico
ordine sinistre existimandi. BILL.
148 Πρόσθε σώματος. Prioris corporis, id est,

"Ων εἰσι καὶ νέας τάλαι;
160 Κακούς γεγραμμ.
Κάσμῳ προκείμενα,
[φῆ,
Ως ἐν τὸ χρῶμα γοῦν μένη
Τοῦ πρόσθε σώματος,
"Ηδη παρειμένου τε, καὶ
150 Πιστόντος ἀθλίως.
Εἰ ταῦτ' ἀρεστὰ τῷ λόγῳ,
Διδάξατ', ὡς συφοι.
Ἐμοὶ γάρ οὐκ ἀρεστά, καὶ
Διὰν δοκεῖ κακά.
155 Ἐντεῦθεν, ωσπερ τει-
[χίου
"Ραγέντος, ἥρδου,
"Απας κακῶν εἰσερρύῃ
Σένων λόγων σπορεύει.
170 Αδέμ πεπωκότες

145 Quæ omnibus nota et perspicua sunt,
Et mundo exposita,
Ut saltem color maneat
Prioris corporis
Jam dissoluti
150 Et dilabentis misere.
Hæc si consentanea Evangelio,
Docete, viri sapientes.
Mibi enim non talia, imo
Videntur pessima.
155 Dehinc, ac veluti muro
Rupto, aut quadam flumine,
Quilibet malorum effluxit
Ac peregrinorum dogmatum sator:
Ex quibus etiam sunt recentes tabulae
160 Nefarie scriptæ.
Bi Deum meum magnum
Iniquis sectionibus
Discindunt: hei mihi! unum aliquid
Omnium præstantissimum
165 Summo loco collocantes, deinde medium,
Et inferiori loco tertium.
Quemadmodum autem secant Deum meum,
Sic et Dei eximiam humanitatem,
Mentis expertem hanc facientes, quasi absque menti
170 Adamus lapsus fuerit,

eius quod ante erat Ecclesiæ corpus.
152 Ο σοφοι. Illic perstringit presbyteros, quos
Nazianzi adversarios habebat, quorum nequissimi
contigerat, ut Apollinaristæ in Ecclesia Nazianzena
grassarentur.
169 Άρον τιθέτες. Negabant Apollinaristæ
mentem a Christo assumptam fuisse, quod illius
locum suppleret divinitas, ut heretici sentiebant.

METRICA VERSIO.

Firmo velut justoque, si
Quis alter uspiam.
Re quoniam tenderent,
Non est meum loqui.
Deceptor at sum, Trini-
[tas,
Quam semper eloquor.
O saxa cum sacrariis!
O et labor meus,
Prinīs ab annis que in tuli
Iluc usque maximum!
Perit fides erga Deum,
Et funditus quidem.
Quo conferat se quis
[piam,
Jungatque se quibus?

Hæc si lucernæ, et lumi-
[na,
Caligo quid, vide.
Bis esse lusum me scis :
Passus, licet, scio.
Nam mentis et quiddam
[Deus
Summus dedit mihi.
Verum labris inorsis tuli
(Hoc scit Deus), Dei
Benignitatem, si loqui
Sit fas mihi, sequens.
Ego ergo solus non putor
Audire, cernere et,
Quæ clara cunctis, et
Quæ spectat orbis hic:

B Serventur ut saltem
[notæ
Colorque corporis,
Quod dissolutum cerni-
[mus,
Lapsumque perdite.
Iles æqua si vos creditis,
Sophi, docete me.
Iniqua namque esse ar-
[bitror,
Planeque pessima.
Rupto dehinc mero velut,
Quodanive flumine,
Fluxit novorum dogma-
[tum
Quivis sator malus,

Tabulæ recentes hinc
[quoque
Scriptæ nefarie.
Ili nempe qui magnum
simpie
Deum meum secant.
Ac Numen illud, celsus
Quod rebus omnibus,
Prima, secunda, tercia,
Proh! sede collocant.
Hominemque discindunt
[Dei,
Sicut Deum meum,
Mentem negantes, mes-
[Ad
Non lapsa sit velut:

"Η, μη τελείως τῷ πάθει
Σωθῶ, δεδοικθέρε.
Χρή γάρ τὸ δέρμα μου μό-
[νον]
Τυχεῖν σωτηρίας,
175 Τὰ δ' ἀλλ' ἀτιμα τυγ-
[χάνειν]
Θεῖψ παρειμένα.
"Ων καὶ τόδ' ἔστι, δεύτερος
(Οὐκ οἶδ' θεν, καὶ τίς)
Ἰουδαῖσμός, χιλίων
180 Τ' ἐτῶν ληρήματα,
Ἐλληνικῆς ἀμβλώματα

Aut ne integrum ejus cruciatibus
Salutem consequar, extimescentes.
Necesse est enim, ut pellis mea sola
Consequatur salutem,

876-877 175 Cætera autem prorsus sint ingloria,
Utpote a Deo neglecta.
Quæ inter hoc reperitur, alter nempa
(Undenam, ignoro, et quis)
Judaismus et mille
180 Annorum nugæ,
Ethnicæ abortus
Temulentæ et erroris:
Qui etiam formosum gregem,
Velut lupi truces,
185 Invadentes, crudeliter
Destitutum pastore
Dolo abducunt et diripiunt.
Non sine dolore animæ meæ;
Qui tametsi alterius gregis
190 Pedum suscepérunt,
Tamen nōrōre afflictor, paternorum

Mέθης τε καὶ πλάνης· Α
Ο! καὶ τὸ καλὸν ποιμνιον,
"Ωσπερ λύκοι βαρετε,
185 Ἐπεισπεσόντες, νη-
[λεῶς]
Ἐρημον ποιμένος
Κλέπτουσιν, ἀρπάζουσιν
Πόνον ψυχῆς ἐμῆς·
"Ος, καίπερ ἀλλου ποι-
[μνίου]
190 Βακτηρίαν λαβὼν,
Ομως ἀσῶμαι, πατρικῶν

Ὀρῶν μόργων λύσιν.
Πῶς δ' οὐχὶ; καὶ τίς με-
τρίως
Τοῦτ' ἀν πάθοις φρονῶν;
195 Οὐ γάρ τις δρῦς, τις
[ῇ λιθος]
Μόνον μὲν ἐτην καὶ κα-
[χδς]
Ἐρῶ δ' ὅμως λόγον.
Οὐδὲ αὐτὸς, οἴδα, τῆς νόσου
200 Μένεις ἐλεύθερος,
Ο νῦν ἐποφρυς τοῖς ἐμοῖς

Kακοῖς, ὡ φίλατας,
Καὶ ἀσφαλῶς βεβηκέναι
Καὶ καρίως δοκῆς.
205 Πύρ γείτο οὖν, καὶ τῇ
[πέλας]
"Απιστον οἰκλίζ.
Κέδρος τινάσσεται, πίτυς
Τρόπον τὸν ἀσφαλῆς;
Πόδρωθεν εἰργε τὴν μά-
[χην],
210 Εἰ μὴ πέλας ποθεῖς.
Μεμνήσεται τις τῶν ἐμῶν
Τούτων λόγων ποτὲ,

Conspiciens laborum dissolutionem.
Quidni enim? et quis æquo animo
Hæc ferat, qui mente præditus sit?
195 Non enim quercus aliqua, vel rupes
Me solum aluit.
Mendax quidem videar, aut improbus,
Dicam tamen verbum:
Neque tu ipse, id scio, a morbo
200 Manes immunis,
Tu, inquæm, qui modo superciliosus es in meis
Malis, o amicissime;
Quanvis tuto consistere
Et opportune tibi videaris.
205 Ignis vicinus est, et proximæ
Infida res est domui.
Cedrus quassatur; pinus
Quonam modo secura?
Longius arceas pugnam,
210 Nisi propinquam desideras.
Recordsbitur quispiam verborum
Horumce meorum aliquando,

176 Παρειμέτρα. Rejecta, non assumpta.
179 Ἰουδαῖσμός. Apollinaristas notat qui præter
haresim illam, qua Christo mentem adiuncebant, alterum quoque invehere Judaismum et Chiliastarum
errorem renovare conabantur. Quod quidem Gregorius expressis verbis in secunda contra Apollinarium epist., pag. 93, docet: 'Εντεῦθεν αὐτοῖς δεύτερος Ἰουδαῖσμός ὥρμηται, καὶ ἡ χιλιοτέρης καὶ ληρώδης ἐν τῷ παραβοτῷ τρυφῇ, etc. Hinc enim illis secundus Judaismus manavit, et delira mille annorum in paradiſo voluptas, etc.

195 Τις. Sic legendum propter Græcanismum, sed male propter metrum quod deficit. Edit. juxta metrum, non juxta linguae regulas τι. CAILLAU.

199 Οὐδὲ αὐτὸς. Neque tu ipse, etc. Vicinum quemdam alloquitur episcopum, qui Nazianzenam Ecclesiam turbari sus deque ferri, et Apollinaristas græssari conspiciens, non modo nihil opis ad propulsandum malum afferebat, verum etiam latitia

afflicebatur. Hunc vir sanctus adinonet, periculum esse, ne lues, quæ Nazianzi grassabatur, finitimas urbes invadat, et populetur.

203 Ἀσφαλῶς βεβηκέναι. Firmo te gradu stare.
205 Πύρ γείτο οὖν, καὶ τῇ πέλας ἀπιστον οἰκλίζ. Ila Coisl. Billius in codice Sirletano legit: Πύργει τοῦ νοῦ, καὶ τῇ πέλας ἀπιστον οἰκλίζ. Cui mederi sibi visus est legendo: πύργοι δονούνται, ἡ πέλας ἀπιστον οἰκλίζ; Turres labant, et proxima domusne non labat? vel etiam: turres concutiuntur, et propinquæ domus immota erit? Haud equidem malum hæc lectio sensum efficit. Verum longe meliorem suppeditum codex Coisl. et optimè sententiam Gregorii explicat. Quod perinde est ac si dixisset cum Horatio:

Nunc tua res agitur, paries cum proximus ardet.
Atque idipsum est, teste Billio, quod intendit Gregorius.

METRICA VERSIO.

Aut extumescant plena ne
Detur salus mihi.
Nam scilicet pelli salus
Debetur unicæ:
Spermenda vero cætera,
Non sumpta Numini.
Judaismum præter hæc
(Haud undenam scio),
Annosque mille, nil qui-
[bus]
Nugax magis, docent,
Obtem abortuī crapu-
[lam]

Erroris ethnicæ.
Gregemque præclarum
[insuper,
Tanquam lupi truces,
Sævo ruentes impetu,
Pastore privatum
Raptant dolore non
[sine,
Cordis gravi mei:
Alius tametsi qui gregis
Acceperim pedum,
Tandem labores moerco
Solvi patris mei.

Gradu licet firmissimo
Te stare censeas.
Turres labant, et proximæ
Domusne non labat?
Quatiturque cedrus: quo-
modo
Pinus nihil timet?
Pugnain propinquam ni-
cupis,
Hanc pelle longius.
Versabit olim pectore,
Quæ dico, quispiam.

"Οτ' οὐδὲν ἔσται πλειον, ή Μικρόν τι, καὶ παρθέθω.
Τὸ δάκνεσθαι μάτην. [μεν]

215 Πλήγη νῦν ἐμοὶ περιέξει Τὸ τοῦ βίου τραχύ.
Πολὺς καλύπτων κακῶν. Κάκεῖσε δ' οἶς; χρηστά

Τί χειρὸν οἰστεις, Χριστέ [μοι,
[μου; Κἀν δὲ λίαν κακά.
Πυροῖς δὲ τὸ πλέον; 225 Οὐ γέρ τις κάκεῖ δι-

Πάντα προθύμως δέξομαι, [πλόη·
220 Πλήγη θλαστὸς. Μόνη γὰρ ἀπλότης.

ΛΑ'. Πόθος τοῦ θαράτου.

Δίς, οἴδα τοῦτο, φαῦ! Ής ἐπερνιμένος·
Εἰ μὲν δικαίως, προσδέχοιθ' ὑμᾶς Θεός·
Εἰ δὲ οὐ δικαίως, προσδέχοιθ' ὄμως Θεός·

Cum nihil supererit
Quam morderi inaniter.
215 Interea circa me fervet
Gravis malorum tempestas.
Quid durius impones, Christe mi?
Quo igne purgabis amplius?
Omnia libenter accipiam,

Α Οὐδὲν γάρ οὐδῶν οὐδὲ δὲ καθέξομαι.
5 Πλὴν ἐκλεβοίπα, καὶ ποδῶν λύσιν κακῶν.
Τόν μὲν παρόντων εἰμι πάντων ἐμπλεκει,
Πλούτου, πενίας, χαρμονῶν, οὐ χερμονῶν,
Δόξης, ἀτιμίας τε, δυσμενῶν, φίλων·
Τόν δὲ οὐ παρόντων ενθρόμας πειραν λαβεῖν.
10 Πλέρες λόγου· τολμῶ δὲ, καὶ δέχον λόγον·
Εἰ μηδέν εἰμι, Χριστέ μου, τίς ἡ πλάτις;
Εἰ τίμιός σοι, πῶς τόσους ἐλαύνομαι;

ΑΒ'. Περὶ τῆς τοῦ βίου ματαιότητος καὶ ἀποτίας,
καὶ κοιτοῦ κάτετων τέλους.

"Ηθελον τὴν πέλεια τανύπτερος, τὸ καλιόδων
Ἐμμεναι, δὲς κε φύγομει βροτῶν βίον, ή τιν' ἕρμην

320 Modo placidus tibi sis.
Paululum quid superest, et prætergressi sumus
Hujus vitæ asperitatem.
Istic autem qualia? prospera erunt mihi,
Etiam si forent valde mala.
225 Non enim uila hic erit duplicitas,
Sed sola simplicitas.

XXXI. Desiderium mortis*.

Bis, id scio, heu! bis deceptus sum a vobis:
Si quidem juste, admittat vos Deus;
378-379 Siu autem injuste, accipiat tamen Deus.
Neque enim vel sic quidquam vobis imprecabor.
5 Verumtamen vires deficiunt, et expeto finem maiorum.
Præsentium quidem omnium rerum satur sum,
Opini, paupertatis, iucundarum rerum, injucundarum,
Gloria, infamia, inimicorum, amicorum;
Absentium autem cupio gustum capere.
10 Finis hic orationis; audacter loquar, sed audias verbum:
Si nihil sum, mi Christe, quid me finxisti?
Si in pretio tibi sum, cur tot malis premor?

XXXII. De vita hujus vanitate atque incertitudine, communique omnium fine*.

Optarem vel columba patulis alis volans, vel birundo
Esse, ut vitam mortalium fugiam, vel aliquam solitudinem

* Scriptum an. 382. — Alias Bill. 123, pag. 197, et Toll. 11, pag. 93.
** Scriptum an. 382. — Alias Bill. 7, pag. 75.

214 Τὸ δάκνεσθαι μάτην. Quam inanis dolor.
215 Πλήγη τὸν δικαίου περιέξει
Πολὺς καλύπτων κακῶν.
Hos versiculos qui deerant in editis suppeditavit Coisl.
225 Τις κάκεῖ διπλόν. Coisl. τι διπλοῦν.
XXI. Tit. "Ἄλλο. Horume versum Græcum
archetypum, inquit Billius, neque ex Italicis neque
ex Germanicis bibliothecæ eruere possumus. Tollius, carm. xi, post Lambecium Græco dedit et Latine
etiam reddidit.
1 Δίς ἐπερνιμένος. Πτερυζεῖν in lucta est,
cum pes substrahitur, et ita adversarius dejicitur in

terrā. Bis autem se deceptum sit Gregorius, p.
mum Constantinopoli, deinde Nazianzi, cum illi
episcopum Eulalium constituere vollet, quem ipso
probare videbantur, revera autem omni arte rejet
lebant. Vide epist. LXXXIX, ad Bosporum Celos
episcopum, pag. 77, et carm. præced., vers. 155.

3 Prosternere δόμως θεός. Deeras vox ultima in
cod. bibliothecæ Cæsaræ, et Lambecio. Tollius et
conjectura addidit.

XXII. Tit. Καὶ ἀποτίας. Deest in Reg. 99.
Alt. Reg. περὶ τῆς εὐτελείας τοῦ ἀκτός ἀνθοώκου, ⁴
exterioris hominis vilitate.

1 Tarvitzeros. Coisl. sup. lin. ταχύπτερος.

METRICA VERSIO.

Restabit at tum nil nisi
Fructu carens dolor.
Quid, Christe, mittes du- [ra]
[rius?
Purgabis amplius?
Placidus modo sis, nil
[erit
Quod non feram lu- [cta mi,
[bens.
Transacta tunc erunt.
Quid post? Secunda cun-

Nil imprecari nam libet vobis mali.
Fractus malorum cæterum finem expeto.
Omnino rerum sum satur præsentium,
Census, inopizæ, gaudii, molestiæ,
Famæ, dedecoris, hostium, et chari gregis.
Jam capere gustum cupio rerum absentium.
Audacter istud eloquar, parcas velim.
Si, Christe, nil sum, quæ tua est hæc fictio?
Si charus ipse sum tibi, cur tam premor?

XXXII. DE HUJUS VITÆ VANITATE, ATQUE INCERTI-
DINE, COMMUNIQUE OMNIUM FINE.
(Billio interprete.)

Bis, non latet me, fucus est factus mibi:
Si jure, magnus vos velim assumat Deus:
Sin autem inique, sic quoque assuumat tamen.

O utinam vel birundo forem, similisve columba
Labilis ut fugerem miseranda pericula vita:

Ναιετάειν θήρεσσιν δέμεστιος (οἱ γάρ εασὶ¹
Πιστότεροι μερόπων), καὶ τημάτιον βίον ἔλκειν,
5 Νηπενθῆ, νήπιον, ἀκηδέα· ἐν τῷ ἀθηρον
Μούνον ἔχειν, θεότητος ἕδριν νόν, οὐρανοφοίτην,
“Δέ κε γαληνιώντις βίψ φάσις αἰτεῖ ἀγείρων.
”Η τιγος ἡρήης σκοπιής καθύπερθεν ἀερθεῖς,
Βρονταῖον πάντεσσιν ἐπιγυθονίοισιν ἀμσον.

10 “Ανθρωποι θνητοί, ροῆς γένος, οὐδὲν ἔσνετες,
Οἱ θανάτῳ ζώντες, ἐτώσια φυσιώμεν,
Μέχρι τίνος φεύστησι καὶ τηματίοισιν ὄνειροις
Παιζόμενοι, παίζοντες, ἐπὶ χθονὶ μάρα ἀλάλησθε;
”Ἄθρει δὴ πραπίδεσσι τελεῖ, ἐπὶ πάντας ὀδεύων,
15 ‘Ως καὶ ἔγω· δὴ γάρ με θεὸς μέγαν ἕδριν θήκεν
Ἐσθλῶν τε, στυγερῶν τε, νόος δὲ πάντα φορεῖται.

Α Οὗτος ἦν θαλερός τε καὶ δάλκιμος, εὐχος ἑταῖρων,
Τύψιδινάς, μελέσσιν ἐριζώσις τεθηλώς.
Οὗτος κάλλιμος ἦν, ἐωσφόρος, δυματα πάντων
20 Ἐλκων, ελαρος ἀνθος ἐν ἀνδράσιν. Οὗτος ἀγῶν
Κύδιμος· ἔντεσιν οὗτος Ἀρθίος· οὗτος ἀριστος
Θηροφόνων σταδίοισι, καὶ οὐρεσι κάρτος ἐγείρων.
Οὗτος δὲ ἀθαλίριος καὶ εἰλαπίνησι μεμηλώς,
Γαῖη, καὶ πελάγεσσι, καὶ τήρι γαστέρα φέρων,
25 Νῦν ρικυνίς, καὶ ἀναλκίς (ἀπήνθισεν γάρ ἀπαντα)
Γῆρας ἔνη, τὸ δὲ κάλλος ἀπέπτατο· νεκρὰ τὰ γαστρός.
Βαῖδον ἔτ’ ἐν μερόπεσσι· τὸ δὲ πλέον, εἰν ἀίδαιο.
Οὗτος δὲ μύθοις πνειων μέγα παντοδαποίσιν.
Οὗτος δὲ εὐγενετῆς τύμβοις φρονέων μεγάλοισιν,
30 Ἡ δέλτοις ὀλίγησι νεόγραφον σῆμα λελογχώς.

Incolere, feris convictor (sunt enim illæ
Fideliores quam homines), et brevem vitam trahere
5 Sine luctu, sine ærumnis, sine sollicitudine; atque hoc unum tantummodo
Dissimile feris habere, mentem Dei gnaram, in cœlo assidue versantem,
Ut tumultus experie vita, lumen æternum acquirerem.
Vellem etiam aeriam supra speculam evectus
Instar tonitru omnibus hominibus clamare:

10 Homines mortales, fluidi seminis genus, qui nihil sumus,
Qui morti viventes, inanibus inflamur,
Usquequo mendacis et diuini somniis
Illusi, illudentes, in terra huc et illuc erratis?
Corde tuo considera, omnes percurrentes,
15 Ut et ego: nam me Deus magnum speculatorum posuit
Eorum quæ præclaras sunt, et eorum quæ odiosa, ac mens per omnia fertur.
Erat ille validus et fortis, sodalium decus,
Superbe gradiens, membris vividis efflorescens.
Pulcher hic erat, luce resplendens ut lucifer, omnium oculos

20 Trahens, flos veris inter viros. Alius certaminibus
Illustris: armis iste martius: hic præstantissimus
In venatorum stadiis, et in montibus vires depromens.
Ille conviviis et comedationibus deditus,
Terra, et mari, et aere ventrem pascens.

880-881 25 Nunc autem rugosus et imbecillus: defluxerunt enim omnia:
Senectus subiit; avolavit pulchritudo; mortua, quæ ventris sunt.
Paululum adhuc inter homines, majori parte in inferis.
Hic omni scientiarum genere intumescit:
Nobilis ille magnificis sepulcris gloriatur,
30 Aut recens inscriptam parvis tabulis nobilitatem sortitus est.

4 Πιστότεροι. Reg. 990 πιστότατοι.
7 Ἀγείρων. Sic duo Regg. et Coisl. Edit. ἀγείρον.
13 Ἀλάλησθε. Sic Regg. 991, Coisl. et C.ig.
Edit. ἀλάλησθε.
15 Μέγαρ. Reg. 990 et 993 μέγας.

18 Τεθηλώς. Tres Regg., Chig. et Vat. πεπηγώς,
πεπηγμένος.

25 Ἀπήνθησερ. Ita Reg. 990. Defluxerunt, deflu-
re. Edit. ἀπήντησε.

27 Βαῖδος ἔτ'. Reg. 990. Chig. βαύον τ'. Ibid. εἰν
ἀίδαιο, subaud. τόπῳ vel δόμοις.

METRICA VERSIO.

Aut ego deserto versarer solus in antro,
Cumque feris agerem, quidquid mihi suppetit ævi
(Namque ûides major, quam si mortalibus, bis est),
Inque diem traherem vitam, quæ nescia luctus,
Nescia curarum et poenæ miserabilis esset:
Dum tamen hoc uno præstarem nomine brutis,
Quod mentem æternæ gnaram deitatis haberem,
Summaque contempti tendenter ad sidera terris·
Tranquilla ut vita lucem radiosque perennes
Colligerem: speculamque adeo subiectus in altam,
Voce gravis cunctis mortalibus ista sonarem:
Mortales homines, humenti semine creti,
Cum nihil omnino sitis, mortique profundæ
Viventes, fastu mentes infletis inani,
Semperne in vanis rerum et mendacibus umbris
Falsi, fallentes, incassum errabitis, illuc
In terris illucque? Animo nam dispice cunctos,
Morte meo; nam magna mihi rerumque bonarum
Laevarumque, Deo donante, peritia parta est:
Mens porro faciliter defertur ad omnia motu.

B Viribus eximiis erat ille, et flore juventæ
Conspicuus, sociisque gregis columenque, decusque
Altigradus, valido membrorum robore florens.
Luciferum hic rursus formæ referebat honore,
Cunctorumque oculos ad se mentesque trahet
Inque viris id erat, quod ver in partibus anni.
Hic bello horrendum Mavortem æquabat et armis,
Ille palæstrites clarus, venatibus alter
Nobilis, atque feras doctus prosternere ferro,
Festivis epulis alias dapibusque vacabat,
Indomito quærensis et ab æquore pubula ventri,
Et cœlo et terra, servus geniique gulæque.
Nunc stratæ vires, vultum quoque ruga senilem
Turpis arat, celeri fluxerunt omnia cursu.
Accessit senium, diffigit grata venustas,
Atque voluptates carnis, paulumque moratur
Jam superos apud, at majori ex parte sub orci
Imperio est, mortique caput submisit acerbæ.
Hic rursus varia doctrine laude tunescit.
Hic generis splendore sui, magnisque sepulcris,

Ούτος καρτερόμητις, ἐν πολέεσσι μέγιστος,
Πλανδήμοις στομάτεσσι βωμενος· οὗτος ἀμετρον
Πλούτον, τὸν μὲν ἔχων, τὸν δὲ φρεσὶν ἔνδον, ἀξέων.
Οὐτος δ' ὑψιθρόνοι δίκης πλάστιγξι γέγηθεν.
35 Οὐτος δ' αἰματόεντι φάκει, δεσμῷ τε καρῆνοι
Γαῖης κάρτος ἔχων, καὶ οὐρανὸν αὐτὸν ἀτέξει
Θνητὸς, ἐν οὐ θνητῇσι μετήρος ἐπωρῆσι.

Νῦν τάλε, μικρὸν ἔπειτα κάνει, καὶ πάντες δύμοις,
Διώμεις, σκηπτροφόροι, θῆτες, πλούτῳ κομδώντες·
40 Εἰς ζόρος, εἰς δὲ δόμος· τόσσον πλέον δφρυσσεσιν,
"Οσσον κλεινοτέροιο γόνου, τύμβου τε τυχῆσαι,
Θύνομά τε ἐν λάσσει λιπαντὶς ἐπικήδειον οἰκτροῖς·
"Οὐκέ μὲν, ξυπα δὲ πᾶσιν Ισαν θνητοῖς τάλαντον.

*Consilii ille præstans, ac primas in civitatibus tenens,
Publica omnium voce decantatus : hic immensus
Divitias partim possidens, partim animo amplians.
Hic justitiæ in excelso loco sedentis bilance delectatur.
35 Hic sanguineo panno et capitis redimiculo
Orbis imperium gerens, cœlum ipsum aspernatur,
Mortalia immortalibus spebus sublatuſ.*

*Hæc quidem nunc ; paulo post cinis, ac omnes similes,
Servi, sceptrigeri, mercenarii, divitiis resplendentes ;
40 Una caligo, una domus : hac una re præstant superbi,
Quod insigniorem luctum et tumulum consequuntur,
Ac funebre nomen in tristibus lapidibus reliquunt :
Sero quidem, sed tamen æquale omnibus mortuis talentum.
Ossa omnes infirma, putrefacta, nuda capita.
45 Desit fastus. Paupertatem autem labor reliquit : morbus indeprehensuſ,
Odium, improbitas, plura habendi cupidio, injuria insuperabilis,
Omnia cum morientibus mortua sunt, omnia silent,
Donec simul cum resurgentibus, illinc redeant.
Hæc igitur perspicientes, meis parce verbis,
50 Filii mei : filii enim estis, quatenus plus altraxi spiritus.
Eia agite, mundum omnem, et quæcumque hic fluitant,
Projicientes, nequitas terreni regis,
Raptoris alienorum, perniciosi homicidæ,
Divitias, gloriā, sedes, nobilitatem, bona incerta,
55 Citissime fugiamus in cœlum, ubi multi*

53 Τὸν δέ. Vat. τὸν δὲ τὸν.

55 Αἰματόεστι. Id est, πορφυρέψ, πορφύρα. *Hic purpura et diademata, etc.*

57 Θνητῆσι. Reg. 990 et Coisl. θνητοῖσι.

59 Θῆτες. Int. et Coisl. sup. lin. μισθωτοῖ.

44 Σεσηρότα. Sup. lin. χειρηνότα, hiantia.

45 Αἰτοῖς. Coisl. sup. lin. ἀφανῆς. Jam nec ul-
lus morbus, nec, etc.

46 Τῆρις δτειρής. Nec gravis contumelia, etc.

48 "Αχρις. Duo Regg. et Chig. μέχρις.

50 Οσσον. Vat., Reg. 999, δσω. Coisl. Int. χαθ-
σον. Quatenus diutius vixi, ut qui hunc cœli spiritum
diutius hauserim.

51 Τῆρδ. Ita Reg. 990 et Vat. Coisl. sup. lin. τύ-
τανθα. Edit. τῶδε.

52 Κακότητας. Vat. κακότητα.

METRICA VERSIO.

Exiguo aut nactos diplomate nobilitatem.
Consilii primas media tenet alter in urbe,
Illiisque omnes una præconia voce
Concelebrant. Alius stulto inflammatus amore
Condit opes, animoque augendis instat acervis.
Huic juvat excelsō solio dare jura sedentem,
Atque utrinque pari causas expendere lance.
Sanguineo hic rursus panno et cervice revincta,
Imperio totum moderans et legibus orbem,
Ipsa quoque excelsi contemnit culmina cœli,
Ac spes mortalis male sana mente perennes
Concipit et veluti certo aibi plaudit honore.

Hæc modo : post autem tenuis pulvisculis omnes,
Oinnes sorte pari, servique et sceptra ferentes,
Pauperies quos dura premit, quos copia rerum
Effert. Nos omnes eadem caligo domusque
Excipiet. Nec plus quidquam est in morte superbis,
Quam mage quod celebri luctu celebrantur eorum
Funera, magnificumque magis legit ossa sepulcrum,
Nominaque in gravibus saxis incisa reliquunt.
Et quanquam sero : tandem tamen omnibus una
Sors jacet. Ut morti pensum est fatale tributum

B Ossa infirma sinuus cuncti, putredine foeda,
Et capita horrenda aspectu, spoliataque carne.
Jam cessat fastus ; jam tristem ærumna labore
Pauperiem linquit ; jam nec febris illa dolorve,
Nec sœvum auditur crimen, nec foeda simultas,
Nec gravis improbitas, nec habendi plura cupido.
Omnia nobiscum mors obruit, omnia claudit,
Donec nos aliud tandem comitentur ad ævum,
Credita cogetur cum reddere corpora tellus.

Hæc ita cum se habeant, voces audite monentis,
O mea progenies ; natos nam dicere possum
Jure meo, quoniam spatium mihi longius ævi
Decursum est, foribusque meis mors atra propin-

Huc agite, hume mundum, quæcumque hinc incerta sé-
runtur
Calcantes, fraudesque malas, quas nectere gaudet
Terrenus princeps, rapiens aliena, cruento
Vulnere qui nostro generi pestemque necemque
Invexit ; celeri vulgi præconia cursu
Linquentes, fastum generis, subsellia magna,
Cumque opibus vanis infidæ prospera vita.

Κάλλεα μαρμαίροντα φάσις περὶ τρισάδην δέφραστον.
Οἱ δὲ δόλοι πεσσοῖσιν δικύστες ἔνθα καὶ ἔνθα
Πίπτοντεν, πεσσῶν τε κυλίσματι τέρψιν ἔχοιεν,
· Η δινοφερήν σκοτόδαιμονταν ἕοις ἐπικείμενοι δοσοῖς,
60 Τοίχους ἀμφαφόνωτες, ἐπ' ἀλλήλοισι δὲ ἕοιεν.

ΑΓ'. Πρὸς Χριστόν.

Οἵμοι κέχμηκα, Χριστέ μου, πνοή θροῶν!
Οἵμοι μάχης τε καὶ ζάλης τοῦ συζύγου!
Οἵμοι μαχρᾶς ζωῆς τε καὶ παροικίας,
Τῶν τοῦ Ενδοθεοῦ, τῶν τοῦ ἔκτοθεν παλαισμάτων,
5 Τῷρ' ὅν τὸ κάλλος φθείρεται τῆς εἰκόνος!
Τίς δρῦς τοσαύτην πνευμάτων φέρει βλαν;
Τίς ναῦς τοσούτοις κύμασι συνερήγγη;

Splendores coruscant circa trinum lumen non enarrabile.
Cæteri vero lesseris similes hue et illuc
Procumbant, et lesserarum motibus delectentur;
882-883 Aut densis tenebris oculos suffusos habentes,
60 Muros palpantes, in se invicem incurvant.

XXXIII. Ad Christum*.

Hei mibi! defatigatus sum, mi Christe, vita mortalium!
Hei mihi! quam luctam et tempestatem a compare perpassus sum!
O diurnam vitam et incolatum!
O interna et externa certamina,
5 Quibus corrumpitur pulchritudo divinæ imaginis?
Quæ quercus tantam vim ventorum feral?
Quæ navis tantis cum fluctibus est confictata?
Labore fractus sum, et negotiorum incursum.
Domus paternæ curam invitūsus suscepī.
10 Postquam ad eam accessi, vidi direptam.
Amici me flexere, morbus me absumpsit.
Lapidibus exceptus sum, ut alius quis floribus.
Privatus sum populo, cui Spiritus me prefecrat.
E illiis alios reliqui, ab aliis separatus sum,
15 Alii spreverunt me. O patrem miserrimum!
Collegæ in ministerio infestis mihi sunt plus quam iniunici,
Neque mensam mysticam reveriti,
Si nihil aliud, nec labores hactenus exantatos,
Quos etiam improbi in pretio habere solent:
20 Nec contumelias mihi factæ existimationi mederi curant;
Imo unum hoc spirant, dedecus meum.

* Scriptum an. 382. -- Alias Bill. 135, pag. 197.

59 Σκοτόδαιμονταν. Reg. 990, Vat. et Coisl. σκοτόδαιμονταν.

60 Ἐπ' ἀλλήλοισι δὲ λοιεν. Sic Regg. tres, Chig. et Coisl. Edit. ἐπ' ἀλλήλοισιν λοικεν.

XXXIII. 2 Τοῦ συζύγου. Corpus intelligit.

13 Ἔριδρυσε. Ita Vat. Edit. ἐνίδρυσα. Cui Spiritus divinitatem asserui.

21 Ατυκιλαρ. Sequitur in editis aliud carmen tribus constans versibus, qui infra leguntur, carm. lxi, Bill. 93.

METRICA VERSIO.

Empyreas sedes, æternaque regna petamus,
Plurima ubi sanctæ Triadis præstantius omni
Eloquio lumen clarissima lumina cingunt.
Cætera turba hominum talorum more voluta
Huc illucque cadat, damnosaque gaudia capet,
Aut circumfusis oculis caligine densa,
Quærat iter, muros orbataque lumine palpet.

XXXIII. AD CHRISTUM.

(Billio interprete.)

Heu quassa nostra, Christe mi, vis concidit!
Heu quas procellas excitat corpus mihi!
Heu quam incolatus se meus longe extulit!
Quæ patior intus, quæ foris certamina,
Imago supra queis suum perdit decus!

B An quercus unquam pertulit ventos pares?
Ullane tot unquam pertulit fluctus ratis?
Labore fractus langueo, et negotiis.
Curam paternæ non libens subii domus.
Hanc ut subivi, perditam vidi illico.
Flexere amici, morbus affixit gravis.
Saxis petitus sum miser, quasi floribus.
Hac plebe careo, quam dedit mihi Spiritus.
Natos reliqui, vel relictus ipse sum,
Aut spretus ab eis. O patrem miserrimum!
Infestiores hostibus sunt præsules,
Qui nec verentur mysticam mensam, neque
Quos ego labores hactenus multos tuli,
Persæpe flectunt qui tamen vel pessimos;
Fainæ mederi nec malæ quidquam student;
Unum scd istud, dedecus spirant meum.

ΔΔ'. Εἰς τὴν ἀνταῖς υηστελαις σιωπήν.

"Ισχεο, γλῶσσα φίλη· σὺ δέ μοι, γραψίς, ἔγγραφε σιγῆς.
Ρήματα, καὶ φθέγγου δύμασι τὰ κραδῆς.
Ὕνικα σάρκας ἔδησε, Θεοῦ βροτίοις παθέσει
Μύστιν ἄγων θυσίην, ὡς κε θάναν βιότῳ,
5 Ὅμασι τεσσαράκοντα, νόμοις Χριστοῦ βασιλῆος,
Εὗτα καθαιρομένοις σώμασιν ἐσπεῖτ' ἀκού.
Πρώτα μὲν ἀτρεμήτην ἤδρασα, οἷος ἀπ' ἄλλων
Ναιετάνων, ἀχέων ἀγλὺν ἐφεσάμενος,
Εἶσω πᾶ; τάλεις, φρένας δικλοτος· αὐτέρε ξεπέτα

A 10 Ἀνδρῶν εὐαγέων δόγμασιν ἐστόμενος,
Χείλεσι θῆκα θύρετρα. Τὸ δ' αἴτιον, ὃς καὶ μέντη
Μύσθων μέτρα φέρειν, παντὸς ἐπικαρέων.
Καὶ γάρ τις πλεόνεσσεν ἐπ' ἀνδράσι θύρον ἀπέρι
Ἐγχος, παυροτέρους βριθίδως δαμάσει,
15 Καὶ περόβεντα βέλεμνα δις ενσκοτα τῆλε βάνη.
Οὐποτε φοιτήσεις ἀσκοπον ἀσσοτέρω.
Νῆσα δὲ ποντοπόρειαν, ἐπήν μέγα λαίτη περίη.
Πλέμπειν θαρσαλέον βαῖων ὑπὲρ λιμένων.
"Ος μὲν γάρ μικρῶν χρατεῖς, μεγάλων ἀστήνων
20 Εἰ ποθ' ὑπερσχήσεις, καὶ μάλα περ τούτων.

XXXIV. In silentium jejunii.

Comprime te, lingua chara; tu vero, calame, conscribe silentii
Verba, et loquere oculis cordis consilia.

Cum carnem adstrinxi, Dei mortalibus cruciatisbus

Mysticum agens sacrificium, ut morerer huic vitæ,

5 Diebus quadraginta, ex lege Christi regis,

Cum purgatis corporibus accedit medicina,

884-885 Primo quidem quiete mentem firmavi, solus a cæteris hominibus

Ιλλιτιανος, dolorum nube anictus,

Intra totus collectus, mente immotus: deinde vero

10 Virorum piorum præceptis obsequens,

Labris sores opposui. Ille autem fuit causa, ut discerem

Verbis modum imponere, ab omnibus me abstineas.

Etenim qui contra plures homines furentem vibraverit

Hastam, pauciores facile superabit,

15 Et qui celerem sagittam procul mittens scopum attigerit,

Nunquam a scopo aberrabit collimans propius.

Navem autem mare secantem, cum magna æquaora trajecerit,

Impellat quis confidenter in parvos portus.

Nam qui parva superat, incertum est aut magna

20 Sit superaturus, etiam si vehementer cupiat:

• Scriptum an. 382. — Alias Bill. 55, pag. 128.

XXXIV. ARGUMENTUM. Toto Quadragesimat tempore anni 382 silentium sibi imposuerat Gregorius in honorem Passionis Christi, carnem excrucians, præscriptamque sibi legem accurate servavit, ut toto hoc tempore ne terbum quidem protulerit a die ricevima septima Februarii usque ad diem decimam septimam Aprilis. Cum istud silentium præter consuetudinem et singulare videretur pluribus, imo e: a multis culpitaretur, Gregorius qui id noverat, hoc carmine vita sua rationem reddit. Nimirum cum præ cœleste ac valeutidine, solitis per id tempus afflictionibus scribere in corpus suum, et carnem excruciare inedia, vigiliis, jejunitis, ciliiciis, chameuniis, cæterisque asperioris vita generibus, quæ a piis hominibus domando corpori adhibentur, non liceret, constituit per totum Quadragesimat tempus, quod apud Cappadocas septem constabat hebdomadibus, domi se continere, per id tempus stricti silentii lege sibi præscripta. Itaque hoc carmine silentii causas exponit, quanta. que mala a lingua oriantur, docet, ut ad eam frenundam excitemur.

TIT. Ἔρ ταῖς υηστελαις. Sic Coislinianus codex et Vaticanus. Edit. ἐκ νηστελας.

METRICA VERSIO.

XXXIV. IN SILENTIUM JEJUNII. (Billio interprete.)

Lingua, sile: mutam at vocem, mea penna, tabellis
Scribe, oculisque animi concine sensa tui.
Cum carnem astrinxi, cupiensque occumbere mundo,
Supplicia Christi mystica sacra tuli,
Quadragesinta, ferunt Christi ut mandata, diebus,
Purgatae carni cum medicina venit:
Id primum studui, mentem stabilire quiete,
Solus agens, animi cunctæ dolore, dies,
Totam intro mentem referens cogensque: piorum

B Post autem ut sequeret dogmata sancta
Portam ori apposui. Si causam queris, u
Parte silens discam voce tenere modum
Nam quisquis multos ferro prostraverit le
Haud ægri exiguum fuderit ille manum
Atque scopum quisquis ferit eminus, u
Haud unquam propriæ missa sagilla
Denique quam duxit spatiose per ætuo
Ducere non metuet per freta parva rat
Parva etenim si quæ superet, majorare
Vincere non certum est, id licet ipse

"Ος δὲ μέγα προφέρει, τόδ' ἀριφραδές, ὡς ἄρα τυπθῶν
Ἐξει φῆδίως, εὗτε θέλησι, κράτος.
Τὸνεκα πάμπαν ἔδησα λόγου μένος. "Η γάρ ξολπα
Μηχέθ' ὑποβλύζειν μῦθον ἐμῶν στομάτων.
25 Ής οὐδὲν γλώσσης ὀλούτερόν εστι βροτοῖσιν.
Ἴππος δεὶ προθέων, ὅπλον ἔτοιμότατον.
Ἄεισσει μὲν τίς ἄπαντα; τὰ δὲ ἐν ποσὶ χειρες ἔχουσι
Βακά μάλ', οὐδὲ πόδες γαῖαν ἐπῆλθον δλην.
Μόχθος ἀνδροφόνοις, μοιχοὶ δὲ τε καὶ τρομέουσι
30 Λάσσαν ἔχη, κλέπταις ήμαρ ἀπευκτότατον,
Πλοῦτος; δὲ οὐ καθαρόγητος· ἔχω τὸ μὲν, διέστα δὲ δλλο.
Τόσσα περισφῆγων, δισσα ρόν παλάμη.
Νήσος, οδοιπορίῃ ληστορες· δλλος ἄπληστος,
Ομματα πικρά φέρων ἀλλοτρίοις κτενάνοις.

A 35 Τόσσα φυλοχρύσουσι προσάντεις πᾶσιν ἐπεστι,
Μόχθος χειροτέροις, μόχθος ἀρειοτέροις.
Γλῶσσαν δὲ οὐδὲν ἔρυξεν ἐπειγομένην ἐπὶ μῦθον,
Οδ βρότδες, οὐ νιψετδες, οὐ ρόδες, οὐ σκόπελος.
Ἐγγὺς δ τοξευτῆς· τόξω δὲ ἐπὶ πικρδες δίστος·
40 Νευρῇ κύκλον ἀγει, δάκτυλον ἐν γλυφίσι.
Νοῦς ἀφέητε βέλεμνα· τὰ δὲ ἔπτατο, πάντα δὲ βάλλει,
Οὐρανίους, χθονίους, ζῶντας, ἐπεσσομένους,
Οσσοι μιν δοκέουσι, καὶ οὐ δοκέσντας, δημοίως
Ἐσθλούς ἡδὲ κακούς, δυσμενέας, φιλίους,
45 Τηλόθεν, ἐγγὺς ἔδντας· ἀπόσκοπον οὐδὲν δίστοψ.
Τὴν δὲ τις αἰχμάλων, πρῶτα φέρει σφίγης.
Πολλὰ μὲν αἰσχρά μάχλαισιν ἐρεύγεται, ὡς κε γελοῖος
Αὐτὸς ἐνν, δλλοις βράσμα γέλωτος ἄγγι,

*Qui autem in magnis excellit, manifestum est fore ut in parvis
Facile, cum voluerit, excellat.*

Idecirco penitus constrinxi vim orationis. Sic enim speravi

Jam non exundaturum sermonem ex ore meo.

25 Nihil certe lingua perniciosius est hominibus,

Equus est semper præcurrrens, telum paraillimum.

Quis videt omnia? quæ vero ad pedes sunt, manus tenent,

Eaque paucissima, neque pedes terram peragrarunt universam.

Labor sicariis plurimus, adulteri reformidant

30 Rabiem suam, furibus dies est horrori.

Divitiæ non sunt sine labore: habeo partem, perdidit alteram,

Tantum constringens, quantum quis aquæ prehendat manu.

Navibus et terra iter agentibus prædones imminent; alias insatiabilis

Oculos acerbos conjiciens in alienas opes.

35 Talia omnes auri cupidos incommoda circumveniunt:

Suus labor est pessimis, suus labor optimis.

Nihil autem cohibet linguam loqui properantein,

Non homo, non nix, non torrens, non scopulus.

Prope est sagittarius; in arcu autem letalis sagitta:

40 Nervus orbem agit, dgitii in crena.

Mens emitis sagittas: illæ volant, omniaque percutiunt,

Cœlites, terrenos, viventes, posteros,

886 887 Quotquot ab illa carent, et qui non carent, pariter

Bonos et malos, amicos et inimicos,

45 Extraneos et proximos: nihil est quod non feriat linguæ sagitta.

Hanc qui domuerit, primas feret sapientias.

Multa quidem foeda eructat libidinosis, ut, ridiculus

Ipse cum sit, aliis procacem risum moveat

25 Ος. Schol. δντως.

26 Όπλοις ἀπομότατον. Sic idem Gregorius apud

urat. epigr. 205, nunc xvi, lib. ii, sect. ii, vers. 12.

27 Λαΐσσει γένει τις. Sup. lin. ἀντίτι. Οὐδεὶς θεω-

τις ἄπαντα, nemo videt omnia.

29 Άνδροφόνοις. Sic Vat. Edit. ἀνδροφόνοις, ubi

sicut metrum. Schol. πολὺς. Ibid. τρομέουσι. Sic

isl. Billius iam recte emendaverat ex conjectura.

it. τρομέοις. — Forte legendum μόχθος δ, ob

em quantitatis. CAILLAU.

37 Οὐδέτεροι ἔρυξεν. Vat. οὗτις ἔεργεν.

39 Τοξευτῆς. Ita Vat. Reg. 991, τοξευτήρ. Schol.

Coisl. τὸ τόξον τείνει, ἐπὶ ταῖς γλυφίσι δὲ τὰ δάκτυλα.

40 Αδάκτυλοι. Ita Vat. Coisl. δάκτυλ' ἐπὶ γλυφίσι.

43 Μιν. Sic Coisl. μέν.

45 Απόσκοπον. Schol. τῷ τῆς γλώττης βέλει

οὐδὲν ἀπόδλητον.

48 Αὐτὸς ἐνν, δλλοις. Sie Vat. Edit. αὐτὸς δ, αὐθρώποις, etc.

METRICA VERSIO.

non est dubium, quin is qui maxima vicit,
Vincere perfaciili parva labore queat.
Iο etiam arcta meis injeci vincula verbis,
Ie posthac nimia garrulitate cadam.
certa lingua nihil exitialius usquam est;
Iursor equus semper, tela parata nimis.
Nia nemo videt: vicinaque sola prehendit
Iostra manus, totam nec pes obivit humum.
I homicida labore caret, mœchumque libido
erritat: est odio furibus atque dies.
labor in censu: tenco amittoque vicissim,
t cui compressa stringitur unda manu.
uoreum terrenum et iter, prædoque cruentus,
ividique ardens alter amator opum.

B Hæc auri cupidos incommoda cuncta fatigant:
Ærumnas insons denique sponse ferunt.
At linguam nemo properantem ad verba repressit,
Non nix, non scopulus, non hoino, non fluvius.
In promptu jaculator, in arcu sæva sagitta:
Circulum et in crena nervus adactus habet.
Quas animus misit, volitant feriuntque sagittæ
Vivos, victuros, cum superisque homines,
Hæc æque incautos et cautos figit, amicos
Atque hostes, prayos vulnerat atque bonos:
Vicinos, procul et positos, ac denique nil non.
Hæc Veneri addictis ruciata fodissima multa,
Risum alii risu dignus ut ipse ferat;

Παλλήμενος, πάλλων τε, καὶ εἰκόνα θείαν ἀτίξων.
 50 Πολλὰ δὲ τῶν χρυπτῶν οὐσιῶν ἔχεμέει.
 Πλλάκι δ' αὗτε χόλοιο δυσαέος ἀγριον ἀφρόν
 Ἐκτὸς ἀποσκεδάει, πᾶσαν ἐπεσθολίην.
 Πολλάκι δ' αὖ λοχέωντι φέρει χάριν ἔνδοθι θυμῷ,
 Καὶ χραδίης ἐτέρης χειλεστιν ἀλλα φέρει,
 55 Ψεύδεα θ', αιμούλους τε λόγους, ἀνδροχταῖς τε.
 Τίς κεν ἀπαντα λέγοι, τόνδ' ζα λυπρὰ πέλει;
 Ἐχθρὸν θῆπ' ἔθλουσα δόμοις δόμαι, διπει δ' ἀστυ
 Αὔτικα, μηδὲν δλως γλώσσα πονησαμένη,
 Δῆμον κοιρανέοντι, ἀναστομένοισι ἀνακτα,
 60 Ής σπινθήρ καλάμης ὥκα ριπιζομένης.
 Σύμπλοον, υἷα, τοχῆα, κάστιν, φιλον, εῦνιν, ἀκοίτην,
 Πάντας ἐπ' ἀλλήλοις ὕπλισε φηδίως.

Α Τὸν κακὸν, ἐπόλδν θῦηκε, τὸν Ἐμπαλιν ὄλεσεν ἐσθίων,
 Τούτ' ἀνέξευξε πάλιν· τίς δύναθ' ὅστα λόρος;
 65 Βαῖη μὲν γλώσσας ἔστιν, ἀτέρα σθένος οὐδενὶ τίσσει.
 Αἴθ' δφελε θνήσκειν αὐτίκα τοῖσι κακοῖς!
 Πλάσιν μὲν δὴ γλώσσα πέλει κακὸν ἀφράδεετιν,
 Ἐξοχα δ' αὖ μύσταις οὐρανίης θυτῆς.
 "Οργανόν εἰμι Θεοί, καὶ εὑκρέπτοις μελέεστιν
 70 Ύμνον δνακτι φέρω, τῷ πᾶν ὑποτρομέει.
 Μέλπω δ' οὐ Τροΐην, οὐκ εἴ πλοον οἴά τις Ἀργώ,
 Οὐδὲ συς κεφαλήν, οὐ πολὺν Ἡρακλέα,
 Οὐ γῆς εύρεα κύκλα σπιας πελάγεστιν δρόρεν,
 75 Οὐκ αὐγὰς λιθάκων, οὐ δρόμον οὐρανίων.
 Οὐδὲ πόλων μέλπω μανίγν, καὶ κάλλος ἐξίζει,
 Οἴσι λύρη μαλακὸν χρούετ' ἀπὸ προτέρων.

Exagitatus et exigitans, atque imaginem divinam dedecorans.

50 *Plurima autem, quæ silenda essent, auribus evomit.*

Sæpe etiam iræ vehementis feram spumam

Extra diffundit, omne conviciorum genus.

Sæpe rursus benevolentiam præsert, insidiante intus animo,

Et cordis alterius labris alia promit,

55 *Et mendacia, blandosque sermones, et cædes.*

Quis omnia dixerit mala quæ ex ea fluunt?

Inimicam efficit, si velit, domum domui, civitatem civitati,

Ilico ac nullo labore lingua;

Populum etiam principi, subditis regem,

60 *Ut scintilla in stipula subito ventilata.*

Socium viæ, dñium, patrem, fratrem, amicum, uxorem, maritum,

Omnes intra se armavit facile.

Malum bonum judicavit, et rursus perdidit probum,

Atque hoc reteexit iterum: quis possit, quod seruo?

65 *Parva quidem lingua est, verum tamen nihil tantam habet p testatem.*

Utinam periret statim iniqua loquentibus!

Omnibus certe exitiosa est lingua stultis,

Maxime vero ministris cœlestis sacrificii.

Organum Dei sum, et bene modulatis carminibus

70 *Laudes cano regis, quem omnia pertimescant.*

Canto autem, non ut aliqui, Trojam, non velivolam Argo,

Neque apri caput, non celebrem Herculem,

Non quomodo latissimum terræ orbis mari coagmentatus fuerit,

Non gemmarum splendorem, non cursum siderum;

75 *Non furentes canto amores, et egregiam formam juvenum,*

Quibus molliter resonabat lyra priorum poetarum.

49 *'Ατίζων. Sic Coisl., Vat. et Reg. 992. Edit. δτύων.*

50 *Κρυπτῶν. Schol. χρύπτεσθαι ἀξιων.*

52 *Ἐπεσθολῆτην. Sup. lin. βλασφηματα.*

54 *Καὶ χραδίης ἐτέρης. Idem est ac aliud clausum in pectore, aliud promptum in lingua habere. Sall., Catil. 7.*

56 *Αναρά. Vat. et Coisl. λυγρά.*

59 *Κοιραρσοτη. Sic Coisl. Edit. κοιρανέοντα.*

61 *Σύμπλοον. Schol. Coisl. συνέμπορον.*

64 *Ἀρέσευς. Coisl. ἀνέτευξε. Schol. ἀνεσχεύσεται.*

66 *Αἴθ' δρελε. Schol. Coisl. Regiique 991, et*

992, εἰδε νενέκρωτο (γλῶσσα) τοῖς ἀδικα λέγουσι.

70 *Τῷ πάντι ὑποτρομέει. Schol. οποτάσσεται. Ι. omnia subdita sunt: cui quodlibet contremiscit.*

71 *Ἀργώ. Argo navis ea fuit qua Jason ad τερ. aureum rapieundum cum multis clarissimiis viri vectus est. Unde etiam Argonautæ dicti.*

72 *Συνές κεφαλήν. Intellegit Aprum Caledonias. Ibid. πολὺν Ἡρακλέα. Schol. μέγαν παρ' Εὐρ. Ἡρακλήν, celebrem apud Graecos Herculem. Coisl. Int. Ἡρακλέος ἀλλήν.*

73 *Εύρεα κύκλα. Schol. τὰ πλάτη καὶ τὰ πίστη.*

76 *Προτέρων. Schol. τοῖς πάλαι.*

METRICA VERSIO.

Vibratus vibrans, simulacrum nobile turpans

Numinis. Auribus hæc plurima tecta vomit.

*Sæpe etiam sexcenta levis maledicta profundit,
Quæ, veluti spumiam, proicit ira gravis.*

*Aut rursum sictio blandissima pectore satur
Atque aliud labris, mente aliudque gerit.*

*Blanditiis plena voces, mendacia, fraudes,
Dicere quis linguæ cuncta venena queat?*

*Illa domos dominibus committit, et urbis urbes
Protinus, id nullo cumque labore facit;*

*Committit populum regi, dominumque subactis,
Ut stipulam incendit mox levis igniculus.*

*Illa ratis socios, fratres, natosque patresque,
Illa viros armat, participesque tori.*

B illa malum iusontem reddit, justumque nocentem

Rursus id invertit: quis, rogo, tanta potes?

Lingua quidem parva est, at viribus omnia vincit.

*O utinam illa malis protinus occideret!
Porro cum stultis fraudem ferat omnibus illa,*

Est mage sacrificis exitiosa tamien.

Sum lyra supremi Regis, modulisque canoris

Hunc cano, qui tremulo cuncta pavore quat.

Non Trojam cano, nec celebrem, quidam velut, Αἴθ'

*Non caput aprinum, aut Amphitryoniaden:
Non etiam aquorei tellus aptetur ut undis.*

Non supera ut currant, non lapidum radios.

Non cano vesanos ignes, juvenumque decorem,

Pulsata ut quidam nulliter ante lyra.

Μέλπω δ' ὑψιμέδοντα Θεὸν μέγαν, τὴδε φαεινῆς
 Εἰς ἐν ἀγειρομένης λάμψιν ἡμῆς Τριάδος,
 Ἀγγεικῶν τε χορῶν μεγάλους ἐριηχέας ὑμνούς
 80 Πλησίον ἔστασιν, ἐξ ὅπερ ἀντιθέτου
 Κόσμου θ' ἀρμονίην, καὶ χρείσσονα τῆς παρεούσης,
 Ἡν δοκέω, πάντων εἰς ἐπειγομένων
 Καὶ Χριστοῦ παθέων κλέος ἀφθιτον, οἵς μ' ἐθέωσεν,
 Ἀνδρομένην μορφὴν οὐρανῆι κεράσας.
 85 Μέλπω μὲν ἐμήν. Οὐ γάρ φαντὶ ἔργον ἐτύχθη
 Ἐργον, δπως πλέχθην θητῆς ἐπουρανίοις.
 Μέλπω δ' ἀνθρώποις Θεοῦ νόμον, δσσα τε κόσμου
 Ἐργυματα, καὶ βουλάς, καὶ τέλος ἀμφοτέρων·
 90 Οφρα τὰ μὲν κενθῆς σῆσι φρεσι, τῶν δ' ἀπὸ τῆλε
 Φεύγης, καὶ τρομέης ἡμαρ ἐπερχόμενον.
 Τόσων γλῶσσαν ἔχω, κιθάρην· φράζεσθ', ιερῆς,

A Μή τι παραχρήτη ἔκτροπον ἀρμονίης.
 Γλῶσσαν καὶ θυέσσιν ἀγνοῖσι τυλάξω,
 Οἶσαν Ἀνακτα μέγαν εἰς ἐν ἄγιω χθονίοις.
 95 Οὐ γάρ ἀπ' ἀλλοτρίης γλώσσης, χραντοῦ τε νόοιο
 Πέμψω τῷ καθαρῷ ζωοφόρον θυσίην.
 Εἰς πόρος οὐ γλυκερόν τε ρόν καὶ πικρὸν ἀνήσει,
 Εἴματι πορφυρέῳ βόρδορος ἀλλοτρίον.
 Καὶ πῦρ ἔινον δλεσσος θυηπόλου ἐπροτέροισι
 100 Παιδας, μὴ καθαρῶς ἀπτομένους θυσίης.
 Τὴν δ' ιερήν ποτ', σκουσα, Θεοῦ μεγάλου κιβωτὸν,
 Ὁς καὶ κλινομένη κτενεῖ τὸν ἀκάμενον.
 Ταῦτ' αἰνῶς τρομέω, καὶ δειδία, μὴ τι πάθοιμι,
 Μὴ καθαρῶς καθαρῆς ἀπτόμενος Τριάδος.
 105 Αἴθε δὲ καὶ νόν ήνεν ἀτάσθαλον, ἀστατέοντα
 Τῇ καὶ τῇ, παλλοὶς οἰματι μαψιδοῖς

Canto autem summum regem Deum, et splendidæ
 In unum colligate fulgorēm meæ Trinitatis,
 Angelicorumque chororum præclaros et sonoros cantus,
 80 Qui proprius stant, et certatim vocibus Deum celebrant;
888-889 Canto etiam mundi concentum, et præstantiorem præsentι,
 Quem exspecto, omnibus ad unum finem properantibus.
 Cano Christi passionum gloriam immortalem, quibus me deum effecit,
 Humanam formam celesti admiscens.
 85 Cano misturam meam. Non enim verbis exprimi potest, quæ mea sit fabrica,
 Nempe quomodo mortalis adscitus sim colestibus.
 Canto hominibus legem Dei, et omnia mundi
 Facinora, et consilia, et finem rei utriusque;
 Ut alia condas in tuis præcordiis, ab aliis autem longe
 90 Fugias, et timeas diem adventantem.
 Tot rerum linguam habeo, ut citharam modulatricem: videte, sacerdotes,
 Ne quid personet absonum a concentu.
 Lingua equidem puris puram sacrificiis servabo,
 Quibus magnum Regem concilio mortalibus.
 95 Neque enim aliena lingua, pollutaque mente
 Offeram purissimo Deo vivificantem hostiam.
 Unus fons non dulcem simul et amaram aquam emitit,
 A veste purpurea alienum est cœauin.
 Ignis alienus sacerdotis perdidit olim
 100 Filios, qui pure non attractabant sacrificium.
 Imo sacra, ut audivi, magni Del olim arca
 Occidit eum, qui inclinatam eam tetigerat.
 His magnopere perturbor, et vereor ne quid mibi accidat
 Non pure puram attingenti Trinitatem.
 105 Atque utinam mentem liceret insipientem, vagantem
 Huc atque illuc, multis ac frustaneis conatibus,

80 Πλησίον ἔστασιν. Coisl. Int. οἱ δὴ πλησίον
 ἔστασι τῆς μακαρίας Θεότητος, qui beatae Trinitati
 propius assistunt.

85 Μέτεράντιν. Int. Coisl. δπως συνεπλάκην θητῆς
 δμοῦ, καὶ ἀθανατος, quomodo mortalis simul et im-
 mortalitis conditus sum. Ibid. οὐ γάρ φατόν. Schol.

οὐ γάρ μικρὸν ἔπλατεν ἔργον χαλεπὸν εὔρειν καὶ
 ἀμήχανον ἀνερμήνευτον γάρ δυτῶ; ἐγὼ δημιούργημα.

88 Βουλάς. Val. βουλατ.

98 Εἴματι. Sic iuss. Male edit. αἴματι.

99 Θυηπόλου. Coisl. θυηπόλους.

106 Οἰμασι. Sic habet Coisliniæ bibliothecæ co-

METRICA VERSIO.

Sed mihi supremus Dominus cantatur, in unum
 Quæque coit Nunen ter veneranda Trias :
 Angelique chori, qui stat prope, carmina laeta,
 Hymnique alterna quæ canit ille vice;
 Harmonia et mundi præsens, meliorque futura,
 Quam spero, junget cum ultima cuncta dies :
 Atque crucis Christi decus admirabile, qua me
 Carne deum juncta cum deitate facit.
 Ac mea præterea canitur mihi mistio. Namque
 Miro opere huinanus junger olympicolis.
 Denique divinas leges cano, factaque mundi,
 Quæque pios maneant præmia, quæque malos :
 Virtuti ut studeas, atque omnia crimina vites,
 Ac tua judicij conterat ossa timor.
 Iac mea lingua can t. Vos, o sacra turba, cavete
 Ne male comminnum det lyra vestra sonum.

B Ora ego servabo puris non sordida sacris,
 Quis nostrum supero cum Patre jungo genus.
 Non aliena etenim lingua, nec mente profana,
 Vivificum puro labio obiho sacrum.
 Fons idem haud dulces et amaras proferet undas :
 Purpuree vesti res aliena lutum.
 Sacrificoque satos olim nova flamma necavit,
 Haud pura facerent quod sacra dia manu.
 Quin quondam labentem etiam qui contigit arcum,

Præcipiti ad Stygias est nece raptus aquas.

Hec ego cum norim, metuo ne sordibus ater,

Contingens Triadis numina morte cadam.

Atque utinam et mentem instabilem, nimiumque va-

galement,

In varias, nulla fruge sequente, vias,

Κάμπτειν τέρματος δύσσον, ἐπὶ στρεπτῆρι: χαλινῷ,
“Η πάμπαν κατέχειν ἀκλοπὸν ἐν κραδίῃ
Μᾶλλον καὶ Χριστοῦ μεγαλέος δύσσον ἀλεύνων,
110 Λάμπετο μαρμαρυγαῖς τοῦ μεγάλοιο φάσους!
Νῦν δὲ μὲν οὗτι τόσον τελέει κακὸν ἐνδοθι μίμων,
Κανὰ ἀπὸ τῆλε Θεοῦ τυτθὸν ὀδοιπλανητή.
Οὐδὲ γάρ εἰ πάτερησιν ἀεργομένη στεγανήσιν,
“Ἐνδοθι καχλάσοι φλόξ πυρὸς, ἡδός,
115 “Η λόχυην πυκνήν δηλαστο, ἢ τιν' ἀλώην·
Ζώει δὲ τιμιθανῆς ἐνδοθι κευθομένη.
Μύθος δὲ αὖτις γλώσσης πολυτήχεος εὐτ' ἀπορούση,
“Ἄσχετα μαργαρίνει μηχάτη ἀνατροχάδων.
“Οὐδὲ δὲ τις ληξοὶ φυὴν πτέρθων παλάμησιν
120 “Ηκα μετακλίνων ἐμπαλὶ γύρον δηει,

Α Αὐτάρ δὲ ὁς μιν θειειπε, βίη χερὸς θρίος ἔσται,
Μηχάτη ἐπὶ προτέρην κλινόμενος κακίν·
“Οὐ καὶ ἐγὼ μύθοι μὲν εὐτροχάδοις ἀρωτῆ
Δερκόμενος στάθμης ἔκτοθι καὶ κανόνες
125 (Καὶ γάρ μοι βίος ἦν, δετὸς ἥντος, εὔρον ἄρι-
Φάρμακον· ἐσχον δλον ὑψινόφυρον κραδίη, [τον]
“Οὐ καὶ μάθη τά τε φαντά, τά τ' οὐ φαντα γλώσσα φ.
Δέξαθ' ὅλην σιγήν, δέξεται εὐεπίην. [λάσσειν]
Τοῦ παντὸς μιν διμεροῦς· τὸ μέτριον οὐκέτ' ἀτίτι.
130 Οὐτό; δει κεισθα τοὺς ἀμέτροισι νόμος.
“Η μέγα καὶ τόδι ὑνεισαρ, δετὸς ὀδίνοντα κατίσχει;
Μύθον, χρονομένης ἔκτοθι σῆς κραδίης.
Μύθῳ δαμναμένῳ συνδέμεναται οἴδμα χροιο·
Οὐ μὲν φηδίως, έμπα γε μὴν δαμάσεις.

Flectere propius ad metam, adhibito quodam freno.
Aut omnino retinere in corde ab omni fraude tulam!
Utinam et potius ad Christum gloriosum proxime accedens,
110 Colluceret fulgoribus magni luminis!
Nunc autem haec quidem non tantum perpetrat mali intus manens,
Quamvis paululum procul a Deo aberret.
Neque enim si saxis compressa firmissimis
Intus restuet flamma ignis, vel fluvius,
115 Aut densam sylvam populatur, aut aliquam aream:
Vivit autem media ex parte mortuus, intus absconditus.
At sermo simil atque e garrula lingua eruperit,
Supra modum furit, nec jam revertitur.
890-891 Itaque, velut cum quis obliquum natura ramum manibus
120 Paulatim inflectens in contrariam partem curvat,
Simul atque illum dimisit, vi manus rectus stat,
Nec iam in pristinum revertitur vitium:
Sic et ego præcipitis sermonis impetu
Conspiciens exceedere modum et regulam
125 (Etenim mihi quandam tota vita erat in sermone), inveni optimum
Remedium; scilicet compressi totum sermonem excelsō pectore.
Ut discat lingua, quæ dicenda, et quæ non dicenda sint, discernere:
Didicit omnino silere, discet recte loqui.
Omni eam eloquio privavi; non jam amplius modum aspernabitur.
130 Ille semper lex constituta sit immode loquentibus.
Profecto magna est hæc utilitas, si erumpentem cohibeas
Sermone, concitato exterius tuo pectore.
Represso sermone, simul restus ira sedatur;
Non quidem facile, sed tamen sedabis;

deci. Apud interpretem vero legitur κινῆματι. Edit.
ἡμασι. Scholiastes autem ἀφοροῦντα, ἀτάκτοις δρ-
μαῖς καὶ ματαίοις κινουμένην.
107 Τέρματος δοσον. Schol. ἀληθείας ἔγγυς.
113 Εἰ πάτερησιν. MSS. ἐν πάτερησιν.
115 Η τιν' ἀλωήρ. Vat. ἡ τινα λέμνην. Coisl.
Int. ἡ γῆν ἀμπαλόφυτον.
117 Πολυτήχεος. Sic Coisl. Edit. πολυχέος. Schol.
πολυλόγου, ἀμέτρων.

123 Οὐ καὶ ἐγώ. Ita Coisl. Bene Billius ex co-
jectura emendaverat.
127 Μάθοι. Vat. μάθοι. Μοκ τά τ' οὐ φασι Ια-
τά τ' οὐ φάντα.
131 Υδροτορα. Sup. lin. Reg. 991, ὀρμῶνται.
132 Κρονομένης. Schul. ὀθούσης αὐτὸν έξι σῆς καρδίας.

METRICA VERSIO.

Ad metam injecta revocare licet habena,
Aut etiam prorsus corde tenere meo.
Nam Christo si juncta foret, splendore micaret
Ilio, qui magno clarus ab igne venit.
Sed tamen haud tantum damni, dum clausa tenetur,
Efficit, a Christo sit procul illa licet.
Nam neque, si firmis petris solidisque retenta
Perserpet interne flamma, vel unda minax,
Aut densum nemus, aut vastat plena horrea: verum
Intus dimidia mortua parte, latet.
Ac simul ut sermo patulo manavit ab ore,
Jam furit, ac nulla post revocatur ope.
Curvum ergo ut ramum cultor diuin corrigit agri,
Hunc sensim ipse latus torquet in oppositum:

B Atque ita, vi cessante, manet dum denique rectio
Nec prius in vitium degenerare solet:
Impete sic ego cum ferri mea verba viderem
Ulterius, ferret quam modus atque canon
(Sermo etenim quandam mihi vita erat), omnia re-
Supressi. Hæc vitio certa medela fuit:
Scilicet ut discat, quæ fanda infandaque, lingit:
Quæque silet prorsus nunc, bona verba loqui
Compressa est omnino, modum jam lingua tenet.
Hæc lex immodicis ita sit usque viris.
Utile quin etiam freno compescere linguam,
Cum gravior pectus concitat ira tuuum.
Nam lingua donita, fluctus quoque concidit ira:
Non equidem prompte, concidit ille tamen.

135 Ήν γάρ σφ' οἰδαλέον τε καὶ δύρια μαργαίνοντα Α Οὗτος ἐμὸς πλόος ἔστι· σὺ δὲ ἐς πλόον δὲλλον Ἐπειγε.
 Ἀγχης ἀσχαλῶν, ὕδριον ἀποτεκδάσεις.
 Ἡγεμόνος φθιμένου, φάλαγξ παθέων ὑπειξεν·
 "Ωδὲ ἀναπνεύσαις ἀργαλέοι σάλου.
 Πάντα ταῦθ' ἡγεσίης Χριστοῦ μεγάλοι ἀνακτοῦ,
 140 Αὐτὰρ Ἐπειτα νόον ολακος ἥμετέρου.
 Εἰ γάρ μη τὸν ἔχεις θύντορα, οὔτε τι σιγῆς,
 οὔτε τι χαρτερίης μείζονος ἔστ' ὀφελος.
 Καὶ λίμνης στόμα λεπτόν, ἐπὴν παλάμησιν ἔρυξα,
 Αὖθις ἀπορρήξεις, ἀθρόον ἐκπορρέσει.
 145 Ἄλλα λόγος κέλεται σε φαντατος, ἔνθεν, ἀριστε,
 Ἀρβάμενον, πάντων οἴδημα κακῶν κατέχειν.
 Ταῦτα τοι ἥμετέρης μελεδήματα, φύλατε, σιγῆς·
 'Ἐκ παλάμης λαλέω, νοῦν ὑποδέξαμένης.

150 Ἀλλος ἀπ' ἀλλού πνεύματος δρμον ἔχοι.
 Εἰ δὲ ἄγε, καὶ λόγον δὲλλον ἐμῆς δίοτε σιωπῆς,
 "Οὐτοις ἀπεχθαίρων, δις τε φύλα φρονέων.
 *Ην δὲς κάρτος ἔχεσκον ἐν τῇθέοισι μέγιστον,
 Καὶ με Χριστὸς ἀναξ ἥγεν ἐπ' ἀντιπάλῳ,
 155 Σετρόποτέρην ἀδάμαντος ἐν φρεσὶ πίστιν ἔχοντα,
 Τεύχεσι τε χρατεροῖς πάντοθε φραξάμενον.
 Θεοῖς μὲν λογίσιν ἐμδν ἀγνὸν ἔτευχα,
 Γράμματος ἐξ ιεροῦ Πνεῦμ' ἀναμαξάμενον,
 Οἵς βίθλων τοπέροις πικρὴν ἔξεπινον ἀλμην,
 160 Κάλλος ἐπιπλάστοις χρώμασι λαμπόμενον.
 Σάρκα δὲ μήν ζείουσαν, ἐπει νεθῆτι τεθῆλοι,
 Πολλοῖς καὶ πυκνοῖς ἔξεον ἐν καμάτοις.

135 Si enim ipsum timentem et effrenate insanientem

Comprimas iratus, vitium ipsum dissipabis.
 Duce extincto, agmen perturbationum cedet.

Sic autem respiraveris a gravi procella.
 Hæc omnia perficiuntur ductu Christi magni regis,

140 Deinde clavo mentis nostræ.

Si enim hunc non habueris rectorem, nulla neque silentii,
 Neque abstinentiæ etiam majoris utilitas :

Et stagni os angustum, si, postquam manibus illud obduxisti,
 Iterum aperies, exundans effluet.

145 Verum jubet Verbum Dei clarissimum, te hinc, optime,

Incipientem, omnium fluctus vitiorum colibere.

Has nostri meditationes, o charissime, silentii ;

Calamo eloquor, qui mentis cogitationes excipit.

Hæc mea navigatio est : tu vero aliam navigationem ineas.

150 Alius alio vento portum capiat.

Eia agite, et aliam mei causam audite silentii,

Qui inimicum animum geritis, et qui amicum.

Fuit quondam tempus, cum inter æquales excellerem maxime,

Ac me Christus rex educebat contra adversarium.

155 Firmiorem adamante in animo fidem habebam

Armis fortibus undique septus eram.

892-893 Divinis quidem oraculis meam mentem puram armavi,

Ex sacris Litteris Spiritum hauriens,

Quibus primo librorum profanorum amaram exspui salsuginem,

160 Pulchritudinem fictis coloribus nitentem.

Carnem vero meam astuantein, cum juventute moreret,

Multis et crebris attriti laboribus.

135 Οἰδαλέον τε. Vat. οἰδαλέοντα.

156 Ἀγχης. Vaticanus codex ἀγχοις. Μοχ ἀσχαλῶν. Schol. ὁριζόμενος.

137 Φάλαγξ. Sic Reg. 991, et Int. Coisl. Edit. δανε.

139 Πάντα ταῦθ'. Sup. lin. κατορθοῦνται. Schol. ἐπεργαται.

143 Στόμα λεπτόν. Schol. σπενθατον.

144 Ἀπορρήξεις. Coisl. et Vat. ἀπορρήξαις. Μοχ ἐκπορρέει, id est, nisi frenum linguæ injeceris, idem tibi continget ac illi qui angustum stagni os manu clausum atque obstructum rursus aperit; statim namque confertim aqua omnis effluit.

METRICA VERSIO.

Nam tu si tumidam linguam rabidoque furentem
 Impete constringas, ira molesta cadet.

Extincto ductore fugam gravis ira capessit :

Ac cito compositis fluctibus unda silet.

Ista quidem Christi ductum auxiliuque requirent :

Quæ clavum teneat post quoque mentis egent.

Nam nisi dux hæc sit, nec labra silentia quidquam,

Nec vita asperitas, utilitatis habet.

Atque angusta manu si claueris ora palidis,

Ac rursum reseres, protinus illa fluet.

Ast hinc te, bone vir, Sermo clarissimus orsum,

Fluctum omnis vitii sistere rite jubet.

Cur sileat mea lingua, tibi, charissime, causam

Exposui : atque manu pectus habente loquor.

149 Οὗτος ἐμὸς. Vat. οὗτος ἐστι πλόος; Διμιν. Ησε nobis sit navigatio. Μοχ Ἐπειγε. Sic 991. Coisl. ἐπειγε. Vat. ἐπειγε. Edit. ἐπειγη.

151 El δὲ ἄγε. Hic in Reg. 991, Coisl., Vat. aliisque pluribus dividitur, seu potius aliud carmen de eodem argumento inscribitur, ἀλλα περ τοῦ αὐτοῦ.

152 Φίλα γροτέων. Schol. λόγου φίλος.

153 Ερ ηθέοισι. Schol. ἐν τοῖς ἀναχειμένοις τῷ θεῷ.

156 Τσύχεσι. Sup. lin. διπλοῖς.

157 Ἐτευχα. Schol. καθώπλισα.

162 Πυκνοῖς. Reg. 991, πυκνοῖς. Schol. συνεχέσι. Idem, κατέτρυχον.

B Hic meus est cursus, dispar tibi cursus, et alter

Vento alio pulsus littora lida petit.

Eia age, nunc ratione in aliam cur ipse silescam,

Accipe, chara mihi, quæque inimica, cohors.

Robore mihi quondam juvenilia membra vigebat,

Inque hostem pugnæ me dabat Omnipotens,

Corde sidem medio mage firmam adamante gerentem

Instructumque arnis undique prævalidis.

Lustravi sanctis animum sermonibus, bausto

Flamine, versare dum sacra scripta manu :

Quorum ope, quæ libris inerat salsugo profanis,

Hanc vomui, formæ fictiliuque decus

Ac servens etiam corpus, florete juventa,

Pluribus edomuit, contudit atque labor.

Γαστρὶ μὲν ὅδειν ἔπαισα κόρον, καὶ γείτονα λύσσαν,
Οὐμα δὲ τὸν βλεφάροις πῆξα σαφροσύνη.
165 Βρύξα χόλῳ, καὶ δῆσα μέλῃ, καὶ κλαῖσα γέλωτα.
Πάνθ' ὑπέτεις Λόγῳ· πάντ' ἔθανεν τὰ πάρος.
Γαῖη, κοῖτος ἐμοὶ· πλευρῶν ἄκος, εἴματα λυπρά·
Φάρμακον ἀγρυπνίης, χῶρος ἐμῶν δακρύων.
Ἡμέσαι νῶτον ἔκαμψα, καὶ ὑμνοῖς παννυχίοις
170 Στηλῶθην, βροτέης ἔκνοος εὐπαθίης.
Ταῦτα πάρος· σάρκες τῷρε ἐπέζεον, αἵσι μέμηλεν
Οὐρανίης ἀνδροῦ φῶτα μέγαν κατέχειν.
Καὶ κτεάνων βαρύν δγκον ἀπέπτυσα, ὡς κεν δερθῶ
Κοῦφος, ἀποσκεδάσας πρὸς θεὸν δχθος δπαν.
175 Νῦν δὲ τοῦτος ἔχει με πικρή, καὶ γῆρας ἔκαμψα
“Ἄλθον ἐπ' ἀλλοίν τῆδε δυσπαθίην,” [ψευ,

Α Γλώσσαν ἔχων ἀδάμαστον, ἀλλαλον, ἢ με τόσοις
Πήμασι, τοῦ φθονεροῦ δῶκεν δεῖ παλάματες.
Οὔτε τινὸς θώκοισιν ἐπέδραμον· οὐτ' ἀπὸ γαίτης
180 Ἀλασα πατρῷης, οὐ διλον ἐφρασάμτην.
Οὐ γλῶσσαν ἐφέχα ἐπεσδόλον, οὔτε τι φέξα
“Ημετέρων θυέων ἔκνομον· οὐδὲ Λόγος.
Οὐ σκοπὸν, οὐδὲ μὲν ἄλλον, ἀπει καὶ πᾶσι νεμετῶ,
Λαῶν ἡγεμόσιν τοῖς κλεῖδομένοις·
185 Ὁν γῦν πᾶσα θάλασσα, καὶ εὐρέα πείρατα γαῖτης
Πέπληθε, δνοφερὸν πένθος ἐμῆς κραδίης.
‘Ἄλλα λόγος μὲν ἐχάλεψεν ἀπάνθαλος· οὐ μὲν ἔγωγε
Πρόσθιν τόδι ὕδημην, ἀλλα ἐχάλεψεν δμως
Πᾶσι μὲν θηῆκε φλοιοισιν ἐπιφθονον. Οὐ φθόνε, καὶ οὐ
190 Ἐξ ἐμέθεν τι λάθης. Ποχεο, γλῶσσα φίλη·

Ventri quidem vitium satietas sustuli, et vicinam rabiem,
Oculos meos palpebris infixi temperantia.
165 Iram cohibui, membra devinxii, et risum deploravi.
Omnia Christo subdita sunt : cuncta priora enecta.
Terra, mihi lectus fuit; carnis medicina vestis aspera;
Vigiliarum remedium adhibui; terra lacrymis meis maduit.
Per diein corpus domabam, hymnis tota nocte defluxus,
170 Ut columnā stabam, nequidem mente humanam admittens voluptatem.
Hæc prius : servebat enim caro, cui curæ est
A coelesti ascensu magnum hominem prohibere,
Et facultatum grave pondus abjeci, ut ferar
Expeditus ad Deum, omni excusso onere.
175 Nunc vero, cum amarus me vexat morbus, et senium curvat,
Incidi in hanc aliam calamitatem,
Linguam habens indomitam, promptam ad loquendum, que tantis
Malis, invidi me semper tradidit manibus.
Neque cujusquam sedes invasi, neque e patria
180 Expuli quemquam, nec fraudem struxi.
Non linguam iunisi contumeliosam : nec quidquam admisi
Nostris sacrificiis indignum : novit Verbum Christus.
Nec præfectum, nec quemquam alium læsi, siquidem omnibus successere
Populorum ducibus, de quibus talia prædicantur :
185 Quorum nunc totum mare et lati fines terræ
Pleni sunt ; quod acerbum dolorem inurit meo pectori.
Verum improbus sermo mihi nocuit ; nec equidem ego
Primum id existimabam : sed tamen mihi nocuit.
Omnium mihi conflavit anicorum invidiam. O livor, tu quoque
190 A me aliiquid accipias. Comprime te, lingua dilecta ;

163 Γειτονα λύσσαν. Int. Coisl. καὶ τὴν δὲ εὐ-
τῆς γενομένην μαίναν.
164 Σαυροσύρη. Temperantia auxilio.
165 Βρύξα χόλῳ. Ita Vat. et Coisl. Schol. ὥργι-
σθην κατὰ θυμοῦ, ἐνεβρυμησα. Edit. βρύξα χόλον.
166 Πάτητ θάραρε. Schol. γενέχρωται.
167 Πλευρῶν ἄκος. Ita legimus cum domino
Gaulyer. Edit. δχος. Nibilominus Schol. εἰς λύπην
πλευρῶν. Μοχ εἰς φάρμακον. Ibid. εἴματα λυτρά.
Sic Coisl. Edit. ήματα. Billius præsert είματα, eique
sensus videtur postulare, nec non quæ sequuntur.
168 Χῶρος ἐμῶν δακρύων. Id est, lacrymis meis

stratum meum rigavi.
169 Νῶτορ. Sic Coisl. Edit. νῶτα. Schol. ἐξ-
μασα.
176 Άλλοτρη. Reg. 991, ἀλλοτρίην.
183 Οὐ σκοπόν. Schol. ἐπίσκοπον ἐβλαψάμτην.
Μοχ ἐπει, etc. Schol. Ἐπει καὶ ἐνώπιον πάντων τὸν
ἡγεμόνων παρθησάσομε τὴν ἀλήθειαν, τῶν τὰ τα-
κτά καθ' ἡμῶν φημιζόντων. Quando quidem coram
omnibus populi præfectorib[us] libere et ingenue de illis, que
de nobis prædicant, veritatem dico.
187 Λόγος. Vat. λόχος.

METRICA VERSIO

Ingluvies compressa mihi est, rabiesque propinquia ;
Pupisque infixit lumina castus amor.
Fregi iram, membra et vinxi, slevique cachinnum,
Omnia mortua sunt, quæ mihi chara prius.
Lectus humusque fuit, laterum dolor, asper amictus :
Et pepulit somnos inber ab ore cadens.
Luce laborabam, divinas nocte canebam
Laudes, lætitiae nescia membra gerens.
Ante quidem hæc : servebat enim caro prava, moratur
Quæ mentem ad superas dum studet ire domos.
Quin et opum molam abjeci : mea pondere ut omni
Libera mens celeri tendat ad astra gradu.
At nunc, cum morbo crucior, tristique senecta,
Damui aliud misera jam fero sorte genus.

B Namque mihi effrenis lingua est, et garrula : per quam
Livor me innumeris afficit usque malis.
Nullius in solium insilui, tellure nec ullum
Ejeci patria : fraus neque culta mihi :
Vipereo nulluni mordax ego dente petivi.
Nec quidquam soci, quod sacra nostra veteri.
Non ego pastoreū læsi, non de grege quemquam :
Namque etiam in populi seruo bile duces,
De quibus hæc rumor jactat, queis plenaque terra est,
Et mare, quæque mihi fletibus ora rigant,
Sed fraudi mihi sermo malus fuit ; haud prius ipse
Hoc arbitrabar, sed fuit ille tamēn.
Invidiam charæ peperit mihi namque cohortis.
Livor, id a nobis accipe. Lingua, sile ;

Βανδὸν ὁ ἵγειος, γλῶσσα· τόδ' ἐς τέλος οὐ τε πεδήσω. **A** 203 Ἀλλά γε δὴ φθόνον ἴσχε, βροτῶν ἄκος, ἐκ δὲ με
Οὐ τόσον ἡξέθεν ληψέος' ὁ μισολόγος.
Πυνθάνον ὁς Σαμίων τις ἀναξ φύδονος ὡς ἀρέσαιτο,
Δεῖστος εὑδρομίτην, μῆστο τοῖον ἄχος.
195 Πόρκην, δν φιλέσσει, πατρῷον ἔμβαλε πόντῳ·
Τὸν δὲ ποδεξάμενον ἰχθὺν, ἔδησε λίνον.
Τιχυδόλος μὲν ἐνακτή, δὲ δ' ὕπαστεν ψεθράποντι
Τὴν ἀλίην· πόρκης δὲ ἰχθύος ἐν λαγόσιν.
Τιχὺν μὲν γαστήρα ὑπεδέξατο, καὶ τὸ δὲ τε πόρκην·
200 Θαῦμα μέγ'· οὐδὲν ἔθελον εὔρατο κείνος ἄχος.
Ὦ; καὶ ἐγώ· μύθῳ γάρ ἐμῷ φύδονος δγριον αἰεὶ^{τον}
Οὐκατάστητο· σιγῆς βένθος ἐπεσπασάμην.
Τότον ἐμὸν Σαμίοιο· τόδ' αὖριον οὐ σάφα οἶδα,
Εἴ κακὸν ἡ καλὸν ἀντιάσει τέλος.

Parumper comprime te, lingua; non enim te perpetuo vincitam tenebo.

Non tantum a me consequetur (livor) litterarum osor.

894 895 Audivi quendam Samiorum regem, ut invidiam placaret,
Veritum fortunæ cursum, tales sibi doloris materiam excogitasse:

195 Annulum paternum, quem diligebat, proiecit in mare:
Piscem, qui eum exceperat, rete ligavit:

Piscator regi, rex vero tradidit coquio suo

Piscem: anaulus autem in piscis visceribus repertus est.

Venter quidem piscem, manus vero recepit annulum:

200 Quod mirum valde; ac sic ille nec, quam volebat, invenit molestiam.

Sic et ego: in meos enim sermones, cum infestus livor semper

Oculos ferret, altum silentium traxi.

Hæc mihi ex Samio utilitas; deinceps autem compertum non habeo,

An malus, an bonus contingat finis.

205 Verum, tu livorem comprime, hominum medice (Christe), meque ex amaris
Linguis liberatum ad tuum splendorem perducito:

Ubi te cum lumina immortalibus adorans,

Concinam ore sonum modulatum.

Accipe vero has manus meæ tacitas litteras, ut habeas

210 Nostri silentii monumentum vocale.

XXXV. De eodem argumento*.

Muri, portæ, claustra, concludite me,
Ne quid subrepens, aut sermo furax, aut vita
Furetur clam quidpiam mei thesauri,
Aut tyrannus rapiat violenta manu.

5 Deus thesaurus meus est, et Dei timor,

* Scriptum an. 382. — Alias Toll. 8, pag. 89.

192 Μισολόγος. Litterarum osor, vel osor Christi.
chol. μισθρίστος.

194 Διλοας. Sic Coisl. Edit. διλοας. Ibid. ἄκος.
iii ἄκος, remedium. Vide infra, secl. ii, carm. iii,
i Vitalianum, vers. 43.

196 Λινω. Vat. λινω.

200 Οὐδὲ δόθελων. Schol.: Οὐδὲ λυπηθῆναι θέλων
ιστελεὺς Σαμίων λελύπητο. Neque rex, quam volebat,
renuit molestiam.

202 Σιγῆς βένθος. Sup. lin. ἄκραν σιγῆν.

203 Σαμίοιο. Sic Coisl. Reg. 991, sup. lin. τοσοῦ-
· ἀπὸ του Σαμίου ἀφέλημα. Mendose edit. Σαμίοις.

METRICA VERSIO.

annum, lingua, sile: non vincita tenebere semper.
Misologo tantum non dabo munus enim.
Ispora rex Samius metuens, hanc repperit artem,
Livorem ut placidum redderet ipse sibi.
entis pretii lapidem congecit in undas:
Ioc capto, piscis retia jacta subit.
cator regi piscem dat, rexque ministro;
annulus in medio pectore piscis erat.
tre capit piscem, dextra capit atque monile:
Iestitiam potuit nec reperi, volens.
mihi quod livor semper mea verba malignus
festio spectet lunine, labra silent.
tenus ipse imitor Samium. Quisnam exitus autem
continget tandem? non mihi scire datum est.

PATROL. GR. XXXVII.

203 Ἀλλά γε δὴ φθόνον ἴσχε, βροτῶν ἄκος, ἐκ δὲ με
[πικρῶν

Γλωσσῶν ἐξερύσας, σὴν ἐπὶ λάμψιν ἄγοις·

Ἐνθά σε σὺν φαέσσοντις ἀειζώσιτι γεράτρων,

Μέλψομ' ἀπὸ στομάτων ἥχον ἐνερμόνιον.

Δέχνυσθαι τὰδε χειρὸς ἐναυδέα, ὡς μὲν ἔχοιτε

210 Ἡμετέρης σιγῆς μνημόσυνον λαλέον.

ΛΕ'. A.220.

Τείχη, πυλῶνες, κλείθρα, συγκλειστέ με·

Μή τις παρελθὼν ἢ λόγος φῶρ, ἢ βίος

Κλέψῃ λαθὼν τι τῶν ἐμῶν κειμηλίων,

Ἔτοι τύρχνος ἀρπάσῃ βίᾳ χερός.

5 Θεδες τὸ θησαύρισμα, καὶ Θεοῦ φόδος,

Τείχη, πυλῶνες, κλείθρα, συγκλειστέ με·

Μή τις παρελθὼν ἢ λόγος φῶρ, ἢ βίος

Κλέψῃ λαθὼν τι τῶν ἐμῶν κειμηλίων,

Ἔτοι τύρχνος ἀρπάσῃ βίᾳ χερός.

5 Θεδες τὸ θησαύρισμα, καὶ Θεοῦ φόδος,

Τείχη, πυλῶνες, κλείθρα, συγκλειστέ με·

Μή τις παρελθὼν ἢ λόγος φῶρ, ἢ βίος

Κλέψῃ λαθὼν τι τῶν ἐμῶν κειμηλίων,

Ἔτοι τύρχνος ἀρπάσῃ βίᾳ χερός.

5 Θεδες τὸ θησαύρισμα, καὶ Θεοῦ φόδος,

Τείχη, πυλῶνες, κλείθρα, συγκλειστέ με·

Μή τις παρελθὼν ἢ λόγος φῶρ, ἢ βίος

Κλέψῃ λαθὼν τι τῶν ἐμῶν κειμηλίων,

Ἔτοι τύρχνος ἀρπάσῃ βίᾳ χερός.

5 Θεδες τὸ θησαύρισμα, καὶ Θεοῦ φόδος,

Τείχη, πυλῶνες, κλείθρα, συγκλειστέ με·

Μή τις παρελθὼν ἢ λόγος φῶρ, ἢ βίος

Κλέψῃ λαθὼν τι τῶν ἐμῶν κειμηλίων,

Ἔτοι τύρχνος ἀρπάσῃ βίᾳ χερός.

5 Θεδες τὸ θησαύρισμα, καὶ Θεοῦ φόδος,

Τείχη, πυλῶνες, κλείθρα, συγκλειστέ με·

Μή τις παρελθὼν ἢ λόγος φῶρ, ἢ βίος

Κλέψῃ λαθὼν τι τῶν ἐμῶν κειμηλίων,

Ἔτοι τύρχνος ἀρπάσῃ βίᾳ χερός.

5 Θεδες τὸ θησαύρισμα, καὶ Θεοῦ φόδος,

Τείχη, πυλῶνες, κλείθρα, συγκλειστέ με·

Μή τις παρελθὼν ἢ λόγος φῶρ, ἢ βίος

Κλέψῃ λαθὼν τι τῶν ἐμῶν κειμηλίων,

Ἔτοι τύρχνος ἀρπάσῃ βίᾳ χερός.

5 Θεδες τὸ θησαύρισμα, καὶ Θεοῦ φόδος,

Τείχη, πυλῶνες, κλείθρα, συγκλειστέ με·

Μή τις παρελθὼν ἢ λόγος φῶρ, ἢ βίος

Κλέψῃ λαθὼν τι τῶν ἐμῶν κειμηλίων,

Ἔτοι τύρχνος ἀρπάσῃ βίᾳ χερός.

5 Θεδες τὸ θησαύρισμα, καὶ Θεοῦ φόδος,

Τείχη, πυλῶνες, κλείθρα, συγκλειστέ με·

Μή τις παρελθὼν ἢ λόγος φῶρ, ἢ βίος

Κλέψῃ λαθὼν τι τῶν ἐμῶν κειμηλίων,

Ἔτοι τύρχνος ἀρπάσῃ βίᾳ χερός.

5 Θεδες τὸ θησαύρισμα, καὶ Θεοῦ φόδος,

Τείχη, πυλῶνες, κλείθρα, συγκλειστέ με·

Μή τις παρελθὼν ἢ λόγος φῶρ, ἢ βίος

Κλέψῃ λαθὼν τι τῶν ἐμῶν κειμηλίων,

Ἔτοι τύρχνος ἀρπάσῃ βίᾳ χερός.

5 Θεδες τὸ θησαύρισμα, καὶ Θεοῦ φόδος,

Τείχη, πυλῶνες, κλείθρα, συγκλειστέ με·

Μή τις παρελθὼν ἢ λόγος φῶρ, ἢ βίος

Κλέψῃ λαθὼν τι τῶν ἐμῶν κειμηλίων,

Ἔτοι τύρχνος ἀρπάσῃ βίᾳ χερός.

5 Θεδες τὸ θησαύρισμα, καὶ Θεοῦ φόδος,

Τείχη, πυλῶνες, κλείθρα, συγκλειστέ με·

Μή τις παρελθὼν ἢ λόγος φῶρ, ἢ βίος

Κλέψῃ λαθὼν τι τῶν ἐμῶν κειμηλίων,

Ἔτοι τύρχνος ἀρπάσῃ βίᾳ χερός.

5 Θεδες τὸ θησαύρισμα, καὶ Θεοῦ φόδος,

Τείχη, πυλῶνες, κλείθρα, συγκλειστέ με·

Μή τις παρελθὼν ἢ λόγος φῶρ, ἢ βίος

Κλέψῃ λαθὼν τι τῶν ἐμῶν κειμηλίων,

Ἔτοι τύρχνος ἀρπάσῃ βίᾳ χερός.

5 Θεδες τὸ θησαύρισμα, καὶ Θεοῦ φόδος,

Τείχη, πυλῶνες, κλείθρα, συγκλειστέ με·

Μή τις παρελθὼν ἢ λόγος φῶρ, ἢ βίος

Κλέψῃ λαθὼν τι τῶν ἐμῶν κειμηλίων,

Ἔτοι τύρχνος ἀρπάσῃ βίᾳ χερός.

5 Θεδες τὸ θησαύρισμα, καὶ Θεοῦ φόδος,

Τείχη, πυλῶνες, κλείθρα, συγκλειστέ με·

Μή τις παρελθὼν ἢ λόγος φῶρ, ἢ βίος

Κλέψῃ λαθὼν τι τῶν ἐμῶν κειμηλίων,

Ἔτοι τύρχνος ἀρπάσῃ βίᾳ χερός.

5 Θεδες τὸ θησαύρισμα, καὶ Θεοῦ φόδος,

Τείχη, πυλῶνες, κλείθρα, συγκλειστέ με·

Μή τις παρελθὼν ἢ λόγος φῶρ, ἢ βίος

Κλέψῃ λαθὼν τι τῶν ἐμῶν κειμηλίων,

Ἔτοι τύρχνος ἀρπάσῃ βίᾳ χερός.

5 Θεδες τὸ θησαύρισμα, καὶ Θεοῦ φόδος,

Τείχη, πυλῶνες, κλείθρα, συγκλειστέ με·

Μή τις παρελθὼν ἢ λόγος φῶρ, ἢ βίος

Κλέψῃ λαθὼν τι τῶν ἐμῶν κειμηλίων,

Ἔτοι τύρχνος ἀρπάσῃ βίᾳ χερός.

5 Θεδες τὸ θησαύρισμα, καὶ Θεοῦ φόδος,

Τείχη, πυλῶνες, κλείθρα, συγκλειστέ με·

Μή τις παρελθὼν ἢ λόγος φῶρ, ἢ βίος

Κλέψῃ λαθὼν τι τῶν ἐμῶν κειμηλίων,

Ἔτοι τύρχνος ἀρπάσῃ βίᾳ χερός.

5 Θεδες τὸ θησαύρισμα, καὶ Θεοῦ φόδος,

Τείχη, πυλῶνες, κλείθρα, συγκλειστέ με·

Μή τις παρελθὼν ἢ λόγος φῶρ, ἢ βίος

Κλέψῃ λαθὼν τι τῶν ἐμῶν κειμηλίων,

Ἔτοι τύρχνος ἀρπάσῃ βίᾳ χερός.

5 Θεδες τὸ θησαύρισμα, καὶ Θεοῦ φόδος,

Τείχη, πυλῶνες, κλείθρα, συγκλειστέ με·

Μή τις παρελθὼν ἢ λόγος φῶρ, ἢ βίος

Κλέψῃ λαθὼν τι τῶν ἐμῶν κειμηλίων,

Ἔτοι τύρχνος ἀρπάσῃ βίᾳ χερός.

5 Θεδες τὸ θησαύρισμα, καὶ Θεοῦ φόδος,

Τείχη, πυλῶνες, κλείθρα, συγκλειστέ με·

Μή τις παρελθὼν ἢ λόγος φῶρ, ἢ βίος

Κλέψῃ λαθὼν τι τῶν ἐμῶν κειμηλίων,

Ἔτοι τύρχνος ἀρπάσῃ βίᾳ χερός.

5 Θεδες τὸ θησαύρισμα, καὶ Θεοῦ φόδος,

Τείχη, πυλῶνες, κλείθρα, συγκλειστέ με·

Μή τις παρελθὼν ἢ λόγος φῶρ, ἢ βίος

Κλέψῃ λαθὼν τι τῶν ἐμῶν κειμηλίων,

Ἔτοι τύρχνος ἀρπάσῃ βίᾳ χερός.

5 Θεδες τὸ θησαύρισμα, καὶ Θεοῦ φόδος,

Τείχη, πυλῶνες, κλείθρα, συγκλειστέ με·

Μή τις παρελθὼν ἢ λόγος φῶρ, ἢ βίος

Κλέψῃ λαθὼν τι τῶν ἐμῶν κειμηλίων,

Ἔτοι τύρχνος ἀρπάσῃ βίᾳ χερός.

5 Θεδες τὸ θησαύρισμα, καὶ Θεοῦ φόδος,

Τείχη, πυλῶνες, κλείθρα, συγκλειστέ με·

Μή τις παρελθὼν ἢ λόγος φῶρ, ἢ βίος

Κλέψῃ λαθὼν τι τῶν ἐμῶν κειμηλίων,

Ἔτοι τύρχνος ἀρπάσῃ βίᾳ χερός.

5 Θεδες τὸ θησαύρισμα, καὶ Θεοῦ φόδος,

Τείχη, πυλῶνες, κλείθρα, συγκλειστέ με·

Μή τις παρελθὼν ἢ λόγος φῶρ, ἢ βίος

Κλέψῃ λαθὼν τι τῶν ἐμῶν κειμηλίων,

Ἔτοι τύρχνος ἀρπάσῃ βίᾳ χερός.

5 Θεδες τὸ θησαύρισμα, καὶ Θεοῦ φόδος,

Τείχη, πυλῶνες, κλείθρα, συγκλειστέ με·

Μή τις παρελθὼν ἢ λόγος φῶρ, ἢ βίος

Κλέψῃ λαθὼν τι τῶν ἐμῶν κειμηλίων,

Ἔτοι τύρχνος ἀρπάσῃ βίᾳ χερός.

5 Θεδες τὸ θησαύρισμα, καὶ Θεοῦ φόδος,

Τείχη, πυλῶνες, κλείθρα, συγκλειστέ με·

Μή τις παρελθὼν ἢ λόγος φῶρ, ἢ βίος

Κλέψῃ λαθὼν τι τῶν ἐμῶν κειμηλίων,

Ἔτοι τύρχνος ἀρπάσῃ βίᾳ χερ

SECTIO I. POEMATA DE SEIPSO.

Τί γάρ, μάταιε, καὶ περ ἐπικοινωνέος
Νόσῳ βαρεῖσθαι, τόσον ἡγειρας κλέος;
Οὐκ οἰσθ', δισην νῦν τῶν ἀπαιδεύτων χράτος;
Οἶς συγγενὲς θράσος τε καὶ μοχθηρία;
10 Χορεύει, εὐδρομεῖτε, δυσσεβής ἄπας.
Βάλλοτε, τοξεύοτε μὴ πεφραγμένους.
Σ.γῇ βαθεῖα· Γρηγόριος πορφύριάτω.

AH. Υμεῖς εἰς Χριστεῖν μετὰ τὴν σωσήν, δὲ τῷ
Πάσχα.

Χριστὲ ἀναξ, σὲ πρῶτον, ἐπει λόγον ἡρέι δῶκα,

Δημιουρὸν κατέχων, φθέγξομ' ἀπὸ στομάτων,

Ἄγνοτάτου λερῆος ἀγνὸν θύος, εἰ θέμις εἰπεῖν,

Τόνδε λόγον προχέντα ἡμετέροιο νόσου.

5 Πατροράτες, μεγάλου νόσου Λόγος, φέρτερες μύθου,

A Φωτὸς τὸ ἀκροτάτου φῶς ἀκρον, Οἰόγονε,
Εἰκὼν ἀθανάτου Πατρὸς, καὶ σφρηγῆς ἀνάρχοι
Πνεύματι τῷ μεγάλῳ συμφαὲς, εὐρυμέδων,
Αἰώνος πείρημα, μεγαλεῖς, δληιόδωρε,
10 Ὑψίθρον, οὐράνιε, πανσθενὲς, ἀσθμα νόσου,
Νωμητὰ κόσμοιο, φερέσσιε, δημιοεργὲ
“Οὐτων, ἑσσομένων. Σοὶ γάρ ἀπαντά πέλει,
“Ος κόσμοιο θέμεθλα, καὶ ὅπποσα ἔστι θέλοντος,
Δησάμενος φορέεις νεύματιν ἀπλανῶς.
15 Σοὶ μὲν, ἀναξ, Φαθων ὑψηλομος κάτερα καλύ-
[πτει],
Κύκλον ὑπερτέλλων ἐμπυρον, ὡς σὺ νόσες.
Σοὶ ζώει, φθινύθει τε ἀμοιβαδίει, δύμα τὸ νυκτίς,
Μήνη, πλησιφαής αὖθις ἐπερχομένη.

Quid enim, stulte, quamvis obnubilatus
Morbo gravi, tantam excitasti famam?
Non neveras quanta nunc indoctorum potentia,
Quibus cognata audacia et improbitas?
10 Exsultate, feliciter agite, quotquot impii estis.
Mittite lapides, sagittis petite inermes.
Altum silentium; Gregorius abest longissime.

XXXVIII. *Hymnus ad Christum post silentium, in Paschale*.

Christe rex, te primum, quando quidem sermonem in aerem emisi
Diu retentum, ore eloquar,
Sanctissimi sacerdotis sanctum sacrificium, si fas est dicere,
Hunc sermonem profundens meæ mentis.
5 O Patri lux, magnæ mentis Verbum, præstantius quovis sermone,
Summa lucis lux summa, unigenite Fili,
Imago æterni Patris, et sigillum principio carentis,
Cum Spiritu magno colucens, late regnans,
Sæculorum finis, glorioissime, opum dator,
10 Sublimi throno sedens, cœlestis, omnipotens, anhelitus mentis,
898. 899 Rector mundi, auctor vita, opifex omnium
Quæ sunt, et quæ futura sunt. Tibi enim omnia existunt,
Qui mundi fundamenta, et quæcumque sunt, te volente,
Vinciens administras nutibus immutabilibus.
15 Per te enim, o rex, sol ille sublimis astra obscurat,
Orbem igneum supereminens, ut tu mentes beatas.
Per te vivit et occidit alternis vicibus, lumen noctis,
Luna, rursus pleno lumine lucens revertitur.

Scriptum an. 382. — Alias Bill. 56, pag. 131.

Ἐσχοτισμένος. Elegans hæc translatio est.
rbi namque corporis et animæ lumen obnubilant,
lomines luci publicæ subtrahunt. TOLL.

1 *Bdyllois.* Vide supra, carm. XII, v. 31, etc.
XXVIII. Tit. *Υμεῖς.* Sic Reg. 992 et Coisl.
L. θνων.

Δημιουρός. Schol. ἐπικοινών.

Φωτὸς τ. Vat. φωτὸς ἀπ'. Mox ἀκρον. Sup. lin.
κρόν.

8 Εύρυμέδων. Sic Vat. et Coisl. Schol. παντο-
χράτωρ. Edit. εύρυμέδουν.

9 *Πείρημα.* Schol. τέλος. Int. Coisl. τὸν αἰώνα
πειρέων.

10 *Πατσθερές.* Sup. lin. Ισχυρότατον πνεῦμα.
Schol. παντούργον πνεῦμα, νοῦς.

15 Σοὶ. Schol. παρὰ σοὶ.

16 Νόσες. Schol. οὐρανίας δυνάμεις.

METRICA VERSIO.

I namque morbo obnubilatus tam gravi,
ne, tantam suscitasti gloriam?
insciorum neveras potentiam,
ata queis audacia et malignitas.
ete, quelquon impii, bene currite.
inermes et sagittis cædite.
n silentium : procul Gregorius.

III. HYMNUS AD CHRISTUM POST SILENTIUM, IN
PASCHATE.

(Billio interprete.)

a diu quoniam nunc tandem labra resolvi,
time, te primum vox mea, Christe, canet ;
Ici puri, si fas est dicere, pura

B Victima de nostro pectore sermo fluet.
O magnæ mentis Verbum, præstantius omnii
Eloquio, lumen luminis, Unigenita :
Æterni Patris effigies, certumque sigillum,
Pneumate cum magno luce micansque pari,
Ævi auctor, fama celebris, donator opumque :
Halitus et mentis, altithrone, omnipotens :
Conditor, atque dator vita, moderator et orbis,
Nam tua sunt curæ subdita quæque tuae;
Tramite qui recto lati fundamina mundi,
Atque tuo nutu cuncta ligata geris :
Tu facis ut Phœbi lux aurea contegat astra,
Sidera sic, mentes tu velut, exsuperans.
Tu facis ut noctis lumen vivatque cadatque,
Delque suum rursus luna novata jubar.

Σοὶ δὲ ζωοφόρος τε κύκλος καὶ μέτρα χορεῖς,

20 Ὅραις μέτρα φέρει ἡπια κιρναμέναις.

Ἄπλανές τε πλάνοι τε παλίμπορον ἀπεσυντες
Ἀστέρες τηγαθέντες εἰσὶ λόγος σοφίης.

Γ Σὺν φάσι εἰσὶν ἀπαντες, δοσὶ νόες οὐρανίωνες
Μέλπουσι Τριάδος δέξαιν ἐπουρανίης.

25 Σὺν βροτὸς αὖ κλέος ἔστιν, διν διγγελον ἐνθάδ' ἐθηκας
Ὑμνοπολον τῆς σῆς ὁ φάσις ἀγλαΐης.

Ἄμβροτέ μοι βροτεῖς τε, παλιγγενές, ὑψος ἀσφρον,
Ὑστάτιον θυτῶν πῆματος σαρκοφόρε,

Σοὶ ζῶ, σοὶ λαλέω, σοὶ δὲ ἐμπνοῦς εἰμι θυτὴ,

30 Ἡ μούνη κτείνων λείπετ' ἀρ' ἡμετέρων.

Σοὶ καὶ γλώσσαν θήσα, καὶ οὐσας μῦθον έλυσα.
Αἰσεμαι ἀλλὰ πόροις ἀμφότερ' εὐαγέδως.

Α Φθεγξομαι, δισ' ἐπίσκικεν· & δ' οὐ θέμις, καὶ δὲ νοῦ,

Πεύσω μαργάρεον, βόρδον ὠσάμενες,

35 Χρυσὸν ἀπὸ φαμάθοιο, βόδον χραντῆς ἀπ' ἀκάνθης
Λέξομ' ἀπ' ἀσταχύων σίτου, ἀφεὶς καλάμην.

Ταῦτα σοι ἡμετέροι θαλύσια, Σχιστά, πόνοιο
Γλῶσσα' ἀπερευγομένη πρῶτον ἀνῆψεν ἐπος.

Σήμερον ἐκ νεκύων Χριστὸς μέγας, οἵσιν ἐμίχθη,

40 Ἐγρετο, καὶ θανάτου κέντρον ἀπεσκέψας,
Καὶ ζοφερούς πελεῶνας ἀμειδῆτον ἀΐδαο

Πήξατο, καὶ ψυχαὶ δῶκεν ἀλευθερίην.

Σήμερον ἐκ τύμβοιο θορὼν, μερόπεστι φανόντο,

Οἴς γένεθ, οἴσι θανεν, οἴς ἐγρετ' ἐκ νεκύων,

45 Οἴς καὶ παλιγγενές τε καὶ ἐκ θανάτου φυγόντο;

Σοὶ συναειρώμεσθ' ἐνθεν ἀνερχομένῳ.

Per te signifer orbis, et moderata ratio choreas cœlestis,

20 *Anni partibus modum præscribit benigne temperatis.*

Fixa etiam, et errantia retro gradientia

Sidera, admirabilem tuam prædican sapientiam.

Tua lux sunt omnes quæcunque animæ cœlestis

Decantant Trinitatis gloria cœlestis.

25 *Tua enim est gloria homo, quem angelum In huc mundo constituisti,*

Præconem tui, o clarissimum lumen, splendoris.

O immortalis, mortalis propter me, iterum genite, celsitudo incorporea,

Qui postremo ad expianda hominum peccata carnem assumpsisti,

Tibi vivo, tibi loquor, tibi viva sum hostia,

30 *Quæ sola ex facultatibus meis linquitur.*

Tibi et linguam constrinxī, et nunc auribus sermonem aperui :

Sed præsta, obsecro, ut utrumque pie faciam.

Loquar quæ decent ; quæ autem nefas est, nequidem cogitein.

Effundam margaritam, cœnūm depellens,

35 *Aurum ex arena, rosam ex aspera spina,*

Legam ex aristis triticum, alijiciens stipulam.

Hilas tibi nostri, Christe, primitias laboris,

Lingua primum eructans obtulit sermonem.

Hodie Christus Dominus ex mortuis, quibus admisus est,

40 *Surrexit, et mortis aculeum dissipavit,*

Et tenebrosas portas inanomēi tartari

Perrupit, et animis libertatem dedit.

Hodie e tumulo prosliens, hominibus apparet,

Quibus natus est, quibus mortuus, quibus surrexit a mortuis,

45 *Ut regenerati et a morte profugi,*

Una tecum biuc in celum ascidente sustollamur.

19 Ζωοφόρος. Græci sic appellant zodiacum, qui obliquus est circulus, et duodecim signa cœlestia continent. **Mox** μέτρα χορείς. Schol. μέτρα κινήσις, constans motus.

22 Εἰσὶ λόγος σοφίης. Int. Coisl. Εργον τῆς σῆς σοφίης, τις sunt opus sapientiae. Schol. εἰσὶ θεῖς σοφίης λόγοις τε καὶ θελήμασι. Sunt rerbis ei voluntate divina τις sapientiae. Sup. lin. βουλήματι, consilio.

25 **Ἐρθάδ.** Sup. lin. ἀν τῷ κόσμῳ.

27 Βροτεῖς τε. Id est βροτοεῖδες. **Mox** κατα-

Schol. δι' ἐκ δεύτερον γεννηθεῖς.

28 **Πήμασι.** Schol. πλημελήμασι.

29 **Ἐμπτυσσος.** Sup. lin. ἐμψυχος θυσία.

32 **Πόροις.** Sup. lin. δώρης γενέσθαις δῖαις.

36 **Λέξομ'**. Sic Coisl. Schol. λήψοματι. Non edit. λέξομ'.

37 **Θαλύσια.** Schol. χαρίστημα.

59 **Σήμερον.** Hic in codice Coisliniano novum cipit carmen.

METRICA VERSIC.

Tu facis ut partes moderetur signifer anni,
Tempora temporibus consocietque novis.
Quin etiam in stellis sapientia mira resulget,
Tam fixis, quam quas cernimus ire vagas.
Lux tua sunt omnes, habitant quæ sidera, mentes,
Ac Triadis laudes quæ sine fine canunt.
Gloria rursus homo tua, qui velut angelus abs te
Hic situs est, decus ut cantet et ipse tuum.
Æterne, ac rursus mortalis : corporis expers,
Atque hominum causa post quoque factus homo :
Vivo, loquorque tibi, tibi sum, bone, victimā viva,
Omnibus ex opibus sola relicta nescis.
Presa tibi est mea lingua, tibi mea lingua soluta :
Da, precor, ut sancte cedat utrumque mihi.

B Quæ decet, ista loquar: quæ non, nec pectorē
Depulso fundam margara chara luto,
Vernantemque rosam e spinis, aurumque at
Et spicis missa farra legami stipula.
Has tibi primitias nostri, bone Christe, labores
Obtulit hec primum carmina lingua tibi.
Hac es, Christe, die levibus revocatus ab urbe
Atque retudisti spicula dira necis.
Horrendas hac luce fores tua rupit averni
Dextera : libertas est animisque data.
Visus es humanis hodie redivivus : ob illos
Nam status es, passus, redditus et superus
Ut sursum nati, redivivique astra petamus,
Atque Patris tecum regua beata cui.

Σήμερον αιγλήσεις σε μέγας χορδής ἀμφιγέγηθεν
Ἄγγελικδς, μέλπων ὑμνον ἐπιστέφιον.
Σήμερον ἤχον ἐπνευσα, μεμυκότα χείλεα σιγῇ
50 Λύνσας, ἀλλά μ' ἔχεις ὑμνοπόλον κιθάρην.
Νῦ νόν ξενον Ἑρεξα, λόγψ Λόγον· αὐτάρ ἐπειτα
Τέξω καὶ μεγάλψ Πνεύματι, ἦν ἐθέλη.

Λθ'. Εἰς τὰ ἔμμετρα.

Πολλοὺς δρῶν γράφοντας ἐν τῷ νῦν βίῳ.
Λόγους ἀμέτρους, καὶ φέοντας εὐκόλως,
Καὶ πλεῖστον ἐκτρέβοντας ἐν πόνοις χρόνον,
50 Ὄν κέρδος οὐδὲν ἦ κενὴ γλωσσαλγία·
5 'Αλλ' οὖν γράφοντας καὶ λίαν τυραννικῶς,
Ὦ; μεστὰ πάντα τυγχάνειν ληρημάτων,

A Ψέμμου θαλασσῶν ἢ σκηνιῶν Αἰγαπτίων.
Παντων μὲν ἀν δῆστα καὶ γνώμην μλαν
Ταύτην ἔδωκα, πάντα φίψαντας λόγον,
10 Αὐτῶν ἔχεσθαι τῶν θεοπνεύστων μόνον,
Ὦς τοὺς ζάλην φεύγοντας δρμων εύδιων.
Εἰ γάρ τοσάτας αἱ Γραφαὶ δεδώκασι
Λαβάς, τὸ, Πνεῦμα, τοιτί σοι σοφώτερον,
Ὦς καὶ τόδ' εἶναι παντὸς δρμητήριον
15 Λόγου ματαλαν τοῖς κακῶς δρμωμένοις.
Πάτ' ἀν γράφων σύ, τοῖς κάτω νοήμασιν
Ἀναμφιλέκτους, ὥτάν, ἐκτείναις λόγους;
Ἐπεὶ δὲ τοῦτο παντελῶς ἀμήχανον,
Κόσμου φαγέντος εἰς τόσας διαστάσεις,
20 Πάντων τ' ἐρεισμα τῆς ἑαυτῶν ἐκτρεπῆς

Hodie magnus et splendidus chorus circa te oblectatur
Angelicus, cantando carmen epinicum.

900-901 Hodie sonum edidi, clausa diu silentio labra
50 Solvens; sed jam me habes instar citharae ad celebrandas laudes tuas.
Menti mentem intus immolavi, Verbo verbum; postea autem
Sacrificabo et magno Spiritui, si voluerit.

XXXIX. In suos versus'.

Plurimos cernens condere hac ætate
Nullis astricta numeris scripta, et leniter fluentia,
Multumque temporis his impendere operibus,
Quorum nullus est fructus, quam vanâ garrulitas:
5 Imo cernens eos scribere admodum procaciter,
Plenaque omnia esse rebus nugatoriis,
Arena maris, aut muscis Ægyptiis:
Omnium quidem suavissime consilium unum
Hoc dedi, ut abjecto quolibet sermone,
10 Solis a Deo afflatis Scripturis incumberent,
Ut ii, qui tempestatem fugiunt, in tranquillam se recipiant stationem.
Nam si tot Scripturæ præbent ansas,
Illud est, quod tibi, divine Spiritus, visum sapientius,
Ut sit cuiusvis propugnaculum
15 Vanæ doctrinæ his, qui sinistro animo concitantur,
Quandonam tu scribens, terrene sapientiæ cogitationibus.
Firmas afferes, o bone vir, rationes?
Quoniam vero id prorsus impossibile,
Cum orbis scindatur tot in contrarias partes,
20 Omnesque fundamentum sui diverticuli

* Scriptum an. 382. — Alias Bill. 162, pag. 248.

48 Μέλπων ὑμνον ἐπιστέφιον. Scholiastes in-
terpretatur, ὑμνον ἐπινίκιον ἔδων.

50 Ἐχοις. Cōisl. ἔχοις.

51 Ἑρεξα. Schol. θύσα.

52 Ρέξω. Schol. θύσα.

XXIX. 2 Αμέτρους. Scripta nullis astricta nu-
meris intelligit Gregorius, quibus suos opponit ser-
mones ἐμμέτρους.

6 Ὡς μεστά. Sic Vat. Edit. ὧς μετά.

8 Μιαρ. Vat. τίνα.

METRICA VERSIO.

Te chorus angelicus luce hac latusque micanque
Victorem cinxit, fasta trophæa canens.
Hac luce insonui, compressaque labra resolvi;
Ac vice me citharae, te celebrantis, habes.
Mente prius mentem cecini: verbo cano Verbum;
Postmodo Pneuma sacrum, si volet, ipse canam.

XXXIX. IN SUOS VERSUS.

(Fed. Morello interprete.)

Plerosque cernens scribere hoc in sæculo
Opera innumera perleniter fluentia,
Et plurimum huic tempus labori inpendere,
Quorum est lucellum inane maledicentia:
Atque insolenter edere hos scripta admodum,

9 Πάρτη πλύντας. Ita Vat. Edit. πάντ' ἀπορθῆ-
ψας. Consilium hoc amplexus sum, ut omnem sermo-
nem abiciens, solis divinitus afflatis Scripturis in-
cumberem.

10 Μόρον. Vat. μόνον.

14 Ορμητήριον. Hæc vera Gregorii sententia est,
qui alibi passim exagitat sua introductam ætatem,
quasi ex Scripturis λογομαχίαν, subtilemque dia-
lecticam simplici subrogataū fidei.

16 Πότ' ἄρ. Vat. πῶς.

B Nugas pararent ut meras sudoribus,
Ægyptias muscas, arenasve æquoris:
Suavissime omnium hæc steuit sententia,
Ut quolibet sermone contempto incumberem
A Numine afflatis voluminibus modo;
Ut expedit portus, procellas qui fugit.
Nam si tot ac tantas sacra eloquia exhibent.
Ansas, tibi hic est Spiritus prudentior,
Ut sit refugium proximum hoc cuiuslibet
Vanæ loquelæ, his qui incitati sunt male.
Quando exarans tu cogitationibus
Serpentibus humi, expanderes ratos sonos?
At cum arduum et difficile prorsus hoc siet,
Ubi mundus in dissidia tot concinditur,
Cum omnes basiu diverticuli habeant sui,

Τούτους ἔχντων ταῦς λόγους συμπροστάτας·
 Ἀλλην μετῆλθον τῶν λόγων ταῦτην ὁδὸν,
 Εἰ μὲν καλήν γε, εἰ δὲ μὴ γ', ἐμοὶ φελῆν·
 Μέτροις τι δούναι τῶν ἐμῶν πονημάτων.
 25 Οὐχ, ὡς ἂν οἰτιθείεν οἱ πολλοὶ βροτῶν,
 Τῶν πάντα ράτων, δέξαν ἐκκαρπούμενος
 Κενήν, δὴ λέγεται. Τούναντίον μὲν οὖν
 Τρέχοντας οἴδα τοῖς ἑμοῖς, οὗτα γράφειν,
 Ἀνθρωπαρεσκείν μᾶλλον· οἱ γὰρ πλειόνες
 30 Τοῖς σφῶν μέτροις μετροῦσι καὶ τὰ τῶν πέλας,
 Οὔτε προτιμῶν τούτο τῶν θείων πόλων·
 Μή μοι τοσούτον ἐκπέσοι Θεού λόγος!
 Τί οὖν πέπονθα, τούτ' Ιωάς θαυμάστετε.
 Πρώτον μὲν τῇδιτσα, τοῖς δόλοις καμάνη,

A 33 Οὗτα πεδῆσαι τὴν ἐμήν ἀμετρίαν·
 'Ος δὲν γράφων γε, ἀλλὰ μὴ πολλὰ γράχω,
 Καρμῶν τὸ μέτρον. Δεύτερον δὲ τοῖς νέοις,
 Καὶ τῶν δοσι μάλιστα χαίρουσι λόγοι;
 'Ωσπερ τις τερπνὸν τούτο δούναι φάρμακον,
 40 Πειθοῦς ἀγωγὴν εἰς τὰ χρησιμώτερα,
 Τέχνῃ γλυκάδων τὸ πικρὸν τῶν ἐντολῶν.
 Φιλεῖ δὲν αὐλεσθαί τε καὶ νευρᾶς τόνος·
 Εἰ πως θέλεις καὶ τοῦτο· εἰ μὴ τι πλέον,
 'Αντ' ἄσμάτων σοι ταῦτα καὶ λυρισμάτων.
 45 Παίζειν δέδωκα, εἰ τι καὶ παίζειν θέλεις,
 Μή τις βλάβη σοι πρός τὸ καλὸν συλεμένη.
 Τρίτον πεπονθῶς οἴδα· πρόδημα μὲν τυχόν
 Μικροπρεπές τι, πλὴν πέπονθ· οὐδὲν λόγος;

Hos habeant sermones, qui præsidio sint :
 Ad aliam me contuli, hanc nimirum, sermonum viam,
 Honestam quidem, vel si minus saltem mihi gratiam :
 Ut versibus aliquid impenderem laboris ;
 25 Haud equidem, ut fortasse videbitur plesiisque mortalium,
 Per omnia facilius ac levissimorum, ad gloriam comparanda in
 Inanem, quod dici solet. Contra quidem
 Scio eos, qui mea vellicant, dicere, quod ita scribam,
 Me magis hominum auram captare; nam plerique
 30 Suis ipsorum actibus metiuntur acta proximi :
902-903 Neque id præferens sacris laboribus :
 Ne mihi tantopere excidat Dei verbum !
 Quid ergo consilii habui, id forsitan mirabimini.
 Primum quidem volui, cum in aliis operari posuissesem,
 35 Sic meam frenare intemperantiam ;
 Ut si scriberem, saltem non multa exararem,
 Difficultate elaborandi carminis. Deinde volui juvenibus,
 Isque maxime qui sermonibus delectantur,
 Veluti quoddam gratum præbere pharmacum,
 40 Illecebrosis ducens ad utiliora,
 Arte deliniens acerbitatem mandatorum.
 Aīnat etiam tensa remitti chorda :
 Si quo modo vellis hoc (probare) : si nihil quidquam amplius,
 Pro cantilenis tibi hæc erunt et strepitibus.
 45 Ludum præbui, si ludus tibi placet,
 Ne quid danni tibi accidat honesta quærenti.
 Tertio me affectum scio; res quidem fortassis
 Parva videri possit; verumtamen affectus sum; nequidem vim dicendi

21 Συμφροστάτας. Vat. σὺν προστάταις.
26 Τὸν κάρτα ράστων. Ήτεν jungimus cum βροτῶν. Morel. non recte junxit cum δέξαν.
32 Mol. Ita Vat. Edit. μοῦ.
33 Θαυμάστετε. Ita Vat. Edit. θαυμάζετε.
35 ἀμετρίαν. Sic optime Vat., lingua fluxum.
37 Καμάνη. Vat. λαβάνη.

46 Τὸ καλόν. Ita Vat., quæ vera est letis
 quid danni contingat, dum honesta sectantur, &
 quod honestum est venis. Alter τυλωμένη:
 liato, nudato, scilicet lexa pietate, morum
 integritate, lectione profanorum carminum: ut
 iis delectetur, eaque potius legat, in quibus
 honestati morum fideiisque adversum occurrit
 mendose καλόν.

METRICA VERSIO.

Haec genera sermonum, quasi adjuvantia :
 Equidein aliud suscepit iter sermonibus,
 Honestum opinor, sin minus, gratum mihi,
 Laboris ut mei darem aliquid versibus;
 Non, ut putarent plurimi mortalium,
 Quo gloriā e facilimis adipisceret
 Vanam, ut solet dici : sed e contrario
 Novi mea utique vellicantes dicere,
 Me scribere, ut placere queam vulgo magis:
 Alienā metiuntur acta nam aliqui suis.
 Nec præferens istud sacrī laboribus.
 Ah! ne excidat tantum Deus mente a mea!
 Affactus ergo ut sim, illud admiramini.
 Primum laborans id operam pro aliis dedi,

B Ligare peccatum meum quo possem ita;
 Ut si libereret scribere, haud conscriberem
 Multa, elaborans carmen. Inde in gratiam
 Juvenum, atque eorum verba quos juvant hoc
 Hoc suave volui remedium tibi dare.
 Suadæ illicem, atque maxime sunt commodi.
 Mandata quæ urgent arte, sic delinientes.
 Interdum amat remittier chordæ tonus;
 Si quæ velis modo hoc probare, nec amplius
 Quæris, loco cantus lyræ strepitusque erunt
 Tibi hæc dedi ad ludum, tibi ullus si placet.
 Ne noxa quæ subeat honestate videtur.
 Affactus ita sum tertio, ut res forsitan
 Pusilla videatur, tamen meipsum afficit;

Πλέον διδωμι τοὺς ἔνους ἡμῶν ἔχειν.
 50 Τούτοις λέγω δὴ τοῖς κεχρωσμένοις λόγοις
 Εἰ καὶ τὸ κάλλος ἥμιν ἐν θεωρίᾳ.
 'Υμῖν μὲν οὖν δὴ τοῖς σοφοῖς ἐπαιξαμεν.
 'Εστω τις ἥμιν καὶ χάρις λεόντιος.
 Τίταρον εἴρον τῇ νόσῳ πονούμενος
 55 Παρηγόρημα τοῦτο, κύκνος ὡς γέρων,
 Λαλεῖν ἐμυντῷ τὰ πτερῶν συρίγματα,
 Οὐ θρηνον, ἀλλ' ὑμνον τιν' ἔξιτήριον.
 Πρὸς ταῦτα νῦν γινώσκει⁰ ἥμιν, οἱ σοφοί;
 Τὸν ἑνδόν. Εἰ δὲ ἡττησθε, τῶν αὐτῶν λόγων
 60 Πλείστον τὸ χρῆμα· καὶ τὰ παιζόντων λόγοι,
 Χωρεῖτε· μαράθω δὲ οὐδὲν ὑπὲρ κόρων..

Α' Ἀλλ' οὐδὲ ἄχρηστον, ὡς ἐγῷμαι παντελῶς.
 Αὐτοὶ δοδάξουστοι λόγοι θέλοντά σε.
 Τὰ μὲν γάρ ἔστι τῶν ἡμῶν, τὰ δὲ ἔκτοθεν.
 65 'Η τῶν καλῶν ἐπαινος, ή κακῶν ψόγος,
 'Η δόγματ', ή γνῶμη τις, ή τομαὶ λόγων,
 Μνήμην ἔχουσαι τῇ δέσσει τοῦ γράμματος.
 Εἰ μικρὰ ταῦτα, σὺ τέλει τὰ μείζονα.
 Ηέτρον κακίζεις· εἰκότως, διμετρος ὁν,
 70 Ιαμβοποιδες, συγγράφων ἀμβλώματα.
 Τίς γάρ βλέποντα, μὴ βλέπων, ἐγνώρισεν;
 'Η τις τρέχοντι, μὴ τρέχων, συνέδραμε;
 Πλήγη οὐ λέληθας, δ φέγεις, ὠνούμενος.
 'Ο γάρ κακίζεις, τοῦτο σοι σπουδάζεται,

Majorem, quam nos, infideles habere concessrim:
 50 De ornato illo loquor et florido dicendi genere,
 Quanquam nobis orationis venustas sit in spirituali intelligentia.
 Vobis quidem igitur, ut sapientibus lusimus.
 Nobis autem sit gratia leonis.
 Quarto inveni morbo gravatus
 55 Solarium istud, velut olor senet,
 Loqui mihi ipsi alarum sibilis,
 Non lugubrem cantum, sed canticum in discessu:
 In his modo intelligitis, viri sapientes,
 Intimos animi sensus. Si autem ceditis, ipsis sermonum
 60 Potissimum res est : et quae ludentium sunt, sermones.
 Procedite : nihil vero longuin, nihil supra satietatem,
 Nihil etiam inutile, ut ego prorsus arbitrор.
 Ipsi docebunt te sermones volentem.
 Alia quidem ex meis sunt : alia autem ex profanis ;
 65 Aut bonorum laus, aut malorum reprehensio,
 Vel doctrina, vel opinio, vel breves sententiae,
904-905 Quae in memoria facile insideant vinculo litteræ.
 Si haec parva sunt, tu effice meliora.
 Modos carpis : recte quidem, utpote rudis versuum,
 70 Iamborum scriptor, conscribens miseris versus.
 Quis enim videntem, non videns, agnoverit ?
 Aut quis currenti, non currens, concurrat ?
 Verum non latet, quod reprehendis, ipse aucupans.
 Quod enī iūprobas, hoc tibi curæ est,

19. Π.λέον. Non plus aliquid fatebor infideles, quam
 i habere.
10 Κεχρωσμένοις. Id est videlicet pictis floridis-
 sermonibus.
11 El καὶ, etc. Morel. : Quamvis quod est, pul-
 um sit ob oculos suum; quod qui potest capere
 iat.
3 Υμῖν. Vat. ἡμῶν καὶ χάρις λέοντος, scilicet ut
 trenti devoremur.
8 Γινώσκειν ἥμιν. οἱ σοφοί. Aliter : Ignoscite
 is, vos qui sagaces estis ad perspicendum intimos
 ni sensus.
1) El δὲ ἡττησθε, τώρ. Aliter : Sin vincimini ipsis
 tonibus.

60 Πλεῖστον τὸ χρῆμα. Aliter : Res mira.

61 Χωρεῖτε. Procedite, capite, faveite, vox militaris, inquit Combeſſius, usu trita bonis auctoribus. Morel. valete : quae quidem est altera vocis χωρεῖτε acceptio, verum hic parum commoda.

64 Τώρ ἐμώ. Ex Scripturis.

66 'Η τρώμη. Aut consilium, aut opinio.

67 Μνήμην ἔχουσαι τῇ δέσσει. Memoriae commo-
 da ex astrica oratione.

73 Οὐ λέληθας. Non latet : nempe perspicuum
 est te aucupari, quod reprehendis. Non bene Mo-
 rel. : Haud latet te.

74 Σοὶ σκονδάλεται. In hoc operam consers, huic
 rei incumbitis.

METRICA VERSIO.

ie exteros melius loqui quam nos puto,
 genere sermonis colorati aio,
 uvis quod est, pulchrum sit ob oculos suum.
 s at ipsi lusimus sapientib.
 s sit, ut ferunt, leonis gratia.
 sum, ægritudini mea solarium
 labore inveni, olor velut senex,
 ens mihi alarum canoris sibilis,
 lugubrem cantum, sed egre-su editum.
 30, eruditii in intimis, cognoscite
 ad hæc : sin ceditis devicti in his
 onibus, res, eloquia ludentium
 e ; nil longum, atque saliatem supra,

B Nihilque inutile, seu reor. Prorsus quidem
 Ipsa edocebunt dicta te spontaneum.
 Namque e meis hæc sunt ; at illa extrinsecus ;
 Reprehensio malorum, honestorum laus :
 Opinio aut sententia, aut tractatum
 Segmenta memorabilia vincit litteris.
 Haec parva si sunt, perfice his majora tu.
 Carpis modos, et jure, careas cum modo,
 Abortiones exarans, iambicus.
 Nam quis videntem, non videns, agnoverit ?
 Aut cursitanti haud cursitans occurrit?
 Verum haud latet te, quando emis, quod deprimis :
 Sed enī tibi est cordi, quod explodis modo,

75 Καὶ σφόδρ' ἀμέτρως, τὸ γράφειν ποιῆματα.
Οὐτὲ δὲ δέλέγη, πίστις ἀντεισέρχεται,
Καὶ πεῖται τὴν ναυαγὸν δὲ φιλατος.
Τοιεῦται τεχνάζεσθε, ὑμεῖς οἱ σοφοί.
Ταῦτ' οὐ πρόδηλον φεῦδος, σύχι διπλόν;
80 Πιθήκος ἡμῖν ἀρτίως, λέων δὲ νῦν.
Οὐτας ἀλίσκετ' εὐπετῶς δέξεται οὐρα.

Πλήττην τοι πολλὰ καὶ Γραφαῖς μετρούμενα,
Ως οἱ σοφοί λέγουσιν Ἐβραίων γένους.
Εἰ μή μέτρον τοι καὶ τὰ νεύρων κρούματα,
85 Ως οἱ πάλαι προσῆδον ἐμμελεῖς λόγους,
Τὸ τερπνὸν, οἷμα, τοῦ καλοῦ ποιούμενοι
Ὦχημα, καὶ τυπούντες ἐκ μελῶν τρόπους.
Σαοῦλ σε τοῦτο παισάτω, καὶ πνεύματος
Ἐλευθερωθεὶς τοῖς τρόποις τῆς κινύρας.

A 90 Τίς οὖν βλάβη τοι, τοὺς νέους δὲ ἔδωκε
Σεμνῆς ἀγεσθαι πρὸς θεοῦ κανεναντίον.
Οὐ γάρ φέρουσιν ἀθρόαν μετάστασιν.
Νῦν μέν τις έστω μιᾶς εὐγενεστέρα.
Πίγξιν δὲ τὸ καλὸν τὸν χρόνῳ λάβῃ,
95 Ὅποσπάσαντες, ὡς ἐρεσματ' ἀγίων,
Τὸ κομψόν, αὐτὸς τάχαθδν φυλάξομεν.
Τούτου τοι δὲ γένοιτο χρησιμώτερον;
Σὺ δὲ οὐ τὰ δῆκα τῷ γλυκεῖ παραρτέεις,
100 Ὅπερ σεμνὲ, καὶ σύνοφρον καὶ συνηγμένε;
Τοῖς σοις μέτροις σταθμώμενος τὰ τῶν πέμπει;
Χωρὶς τὰ Μυσῶν καὶ Φρυγῶν ὄρισματα
Χωρὶς χολοιῶν καὶ δεσμῶν ὄψιματα.

75 Et valde inconcinnne, condere poemata.
Cum autem reprehenderis, fides vicissim subit,
Et pedes nobis naufragus lepidissimus.
Talia excogitata, vos sapientes.
Hæc nonne manifestum mendacium, nonne duplicitis animi versutia?
80 Simia modo nobis, nunc autem leo.
Sic facile capitur gloria desiderium.
Verum scito plurima etiam in Scripturis esse metro expressa,
Ut ferunt docti ex Hebreorum genale.
Si tibi metrum non videatur fidium pulsationes,
85 Ut veteres decantabant concinno sermones,
Jucundum, arbitror, adhibendo, inquam recti
Vehiculum, et modulis informando mores,
Saul id tibi persuadeat, a maligno spiritu
Liberatus modulis citbaræ.
90 Quidnam igitur incommodi tibi videtur, si juvenes per oblectationem
Honestam ducantur ad Dei societatem?
Non enim ferunt subitam mutationem.
Nunc quidem statuatur quoddam temperamentum liberalius.
Postquam vero bonum tempore firmatum fuerit,
95 Subducentes, velut ex fornicibus fulcimen,
Quod est leporis, bonum ipsum servabimus.
Quod isto potest esse utilius?
Tu vero cibos nonne condis dulcedine,
Vir rigide, superbo et contracto supercilie?
100 Quid ergo culpas meam in condendis versibus industriam,
Tuis modulis perpendens res proximi?
Seorsum sunt Mysorum et Phrygum limites;
Seorsum graculorum et aquilarum sublimitates.

75 Ἀμέτρως. Illepede, nulla gratia poetica.
76 Πίστις ἀντεισέρχεται. Combefis. : Excusanda
per ejus simplicitatem insciitia.
77 Πελός ημίτιν ravaqῶν. Scilicet ita humili
stricta orationes, ut ad solutam propius accedat.
79 Οὐχὶ δικλόη. Versutia. Inepit Murel. : Non
tunica duplex.

94 Πηγέτ. Firmatorem, cum bonum per
haberit.

96 Τὸ κομψόν. Quod est deliciarum, oīkoi
poeticī.

102 Χωρὶς τὰ Μυσῶν, etc. Adagium quo
recurrent apud Gregorium.

103 Χωρὶς χολοιῶν, etc. Perstringit quo

METRICA VERSIO.

Absque modulis cito exarare poemata.
Cum reprehendis, tum invicem prodit fides,
Nobisque naufragus pedes charissimus.
Excogitate talia, o docti et cati.
Non tunica duplex, lucidum et mendacium est?
Hic simia est modo, et nunc est leo.
Sic carpitur amor gloria facilime.
Sciō tamen permulta Scriptis in sacris
Expressa metris, docti ut Hebrei probant.
Nisi si metrum non duxeris pulsus fidis:
Ut dicta prisci concinerunt consona,
Jucunditatem dum, ut reor, facerent rei
Vehiculum honestæ, et ex iodus mores bonos.
Saul tibi hoc persuadeat, qui a spiritu
Est liberatus Davidis modulis lvræ.

B Cui incommodo tibi est, si honesta gratia
Juvenes eant communionem ad Numinis!
Mutationem nam repentinam haud ferunt:
Nunc liberalior benigniorque lex
Condatur: at enim quando honestum temp
Firmatum erit, tracto decoro, ut in arcibus
Fulcimine, ipsum quod bonum est servabimus
Exsistere hoc quid fructuosius queat?
Non tu cibos condire scis dulcedine,
Severe, contracto supercilie gravi.
Quid ergo differs pipulo modulos meos,
Modulo tuo dum examinas res proximi?
Seorsum Mysorum sunt Phrygumque limites
Sublimitates gracculi aquilarumque eminat.

M^o. Πρὸς τὸν φθοροῦτας.

Δίκη, δικασταῖ, καὶ νόμοι, καὶ βήματα,
Τομέαις καὶ σὺ τοῖς κακοῖς στιλβουμένη,
Καὶ πάντ' ἐλέγχουσ' ἡμέρα συγνηγόρε,
Σκύλης ἀπαυστε, παμφάγου πηγαὶ πυρὸς,
5 Ἀκούσαθ' ἡμῶν τῶν κριτῶν, ἀκούσατε.
Πλάσι θανοῦσι καὶ φθόνος συνθάπτεται.
Πρὸς γάρ τὸ τείνον τὴ μάχη· τὸ δὲ ἐκ ποδῶν
Οὐτ' ἀντιπίπτει, καὶ τετίμητ' ἀφθόνως.
Ἐγὼ δὲ καὶ τέθνηκα, καὶ βασκαίνομαι.
10 Οἱ πάντες ἀνατλᾶς ἐν βίῳ παλαίσματα.
Πῶς τοῦτ' ἐλέγχω, καὶ τίσι τεκμηρίοις;
Πάντες βωσι, καὶ ἐγὼ δῆσω στόμα.
Ως εἰθ' ἀφωνος ἦν ἐμῇ δυσπραξίᾳ!

A Τὸ τῶν κακῶν κάκιστον, ὡς ἀν μὴ χράνω
15 Τὴν γλώσσαν, εἴρων ἐν λόγῳ καὶ τονομα.
Τὸ πλῆρες ιοῦ θηρίον, τὸ τοῦ φθόνου
Δεινόν τε καὶ φρικῶδες ἐργαστήριον,
Τὴν τῶν, δοσ' ἔστι, σύντομον στήλην κακῶν
19 Φιηδὲς θείας πρὸς θύρας φοιτητέον,
Ἐμῶν ἀγνισμῶν, καὶ πόνων τῆςδε τριχὸς
Προσθηκαν. Οἷμοι! τίς τάδ̄ αἰνέσει σφῶν;
25 Ω καρδίας κευθυμῶσιν ἐμβεδῶν ἐμῆς!
Ω πάντα νωμῶν, καὶ φέρων ἀλλων βίω!
Καὶ τῶν δὲ ἐκεῖθεν οἱ κακοὶ σταίεν πρόσω;
Αὐτοὶ συνασπίζουσιν ἀλλήλοις κακῶς.

906-907 XL. In invidos*.

Justitia, judices, et leges, et tribunalia,
Et tu gladius contra impios coruscans,
Et omnium examinatrix dies tristis,
Vermis nunquam quiescens, omnia vorantis fontes ignis,
5 Audite judices nostros, audite.
Cum omnibus morientibus et invidia sepelitur.
Etenim contra id quod resistit, pugnatur: quod autem longe dissitum est,
Nec obsistit, etiam in magno pretio habetur.
Ego vero mortuus sum, et tamen invidia prenor
10 Qui quaslibet pertuli in hac vita ærumnas.
Quomodo id ostendam, et quibus argumentis?
Omnes clamant, vel si ego os vinxero.
Atque utinam muta esset mea calamitas!
Ne, quod malorum est extreum, polluerem
15 Lingua, inserendo sermonibus vel ipsum nomen.
Plenam veneno bestiam, invidiae
Diram et horribilem officinam,
Omnium, quæcumque sunt uspiam, compendiariam columnam malorum,
Cui nequidem ad sacras fores accedere licebat,
20 Casto meo ministerio, et laboribus hujus canitiei,
Meis lapidationibus, et piaculis
Prætulerunt. Hei mibi! quis hæc sapiens probaverit?
O qui penetrasti latebras cordis mei!
O qui cuncta moderaris, et diriges ad alteram vitam!
25 Ili me ipsis improbis postposuerunt:
Num et in altera vita improbi præferentur?
Ipsi auxiliantur sibi invicem nequier,

* Scriptum au. 383. — Alias Bill. 166, pag. 251

Apollinaris de grege, qui ægre ferebat juvenes ad pietatem informari Gregorii versibus, ad quorum sublimitatem ipse pertingere non poterat.

XL. 6 Πάσι θαρούσι. Ita sere Horat. lib. II,
epist. 1, 12.

.... Invidiam supremo fine domari:
Urit enim fulgore suo qui prægravat artes
Infra se positas; existinctus amabitur idem.

10 Παλαισματα. Quælibet certamina susti: ui.

16 Θηροι. Maximum intelligit. Mox φθόνου,
diaboli.

21 Καθαρμάτων. Piaculis, lustrationibus. Vat.
χηρυγμάτων, concionibus.

22 Τάδ. Ita Vatic. Edit. male ταῦτ', ubi deficit
metrum.

25 Οὐτοι. Vat. δτι.

METRICA VERSIO.

XL. IN INVIDOS.

(Fed. Morello interprete.)

Justitia, leges, Judices, tribunal et
Ensis coruscans ad scelestorum metum,
Examinansque omnia dies tristissima,
Et vermis irrequies, et ignis servidi
Contes, querentium audite dicta: judices,
Audite nos. Livor sepultus funere est.
Nam prælium est in vim resistentem: at procul
situm, nec obsistit, et honore maximo
decoratur. At me mortuum livor premit,
Qui pertuli in vita tot ærumnas graves.
Quomodo arguam, et quibus certis notis?
Ucem efferunt omnes, mihi occlusum ut sit os.

B Si muta mea fuisset infelicitas!
Ne polluam, quod est malorum pessimum,
Linguam, inserendo nomen hoc sermonibus.
Ab his veneno atro redundans bellua,
Livoris horrenda officina luridi;
Columna cuncta continens in se mala,
Cui nullus ad sacras fores aditus patet,
Casto ministerio, et labori hujus pili,
Afflictioni item meis, et purganiini,
Est præposita. Quis, heu, quis hæc sapiens probet?
O cordis in mei latebris insitae,
Qui cuncta moderans, alteram ad vitam refers
Hi me improbis inter locarunt insimum;
An præferentur ævo in altero impii?
At mutuas præstant sibi operas nequiter,

Πρὸς ἐν βλέποντες, τὸν θρόνων τὸ ἀσφαλές.
 Ἔγὼ δὲ ἔχομι μοῖραν ὄντες δῖον.
 30 Εἰ δὲ ἐνθάδες οὐδεὶς, Χριστός μου, σύ μου μερίς,
 Ὄν κρίσσον, ή τὰ πάντα καὶ πάντων, ἔχειν.
 Μόνον βέβαιον κτημάτων κ' ἐλεύθερον.
 Τούτου μὲν τοῦ; οὐ τοις ἔχοντας φθόνος.

ΜΑ'. Πρὸς Μάξιμον.

Τί ταῦτα; τολμᾶς καὶ σὺ, Μάξιμε, γράφειν;
 Γράφειν σὺ τολμᾶς; τῆς ἀναιδείας δοῦ!
 Τούτη μὲν ἡδη καὶ κυνῶν ἀνάτερον.
 Τολμητὰ πάντα πάσιν. Ή καιροῦ φορδεῖ!
 5 Οὐσπερ μύκητας, ἀθρόως ἀνατρέχειν
 Σοφούς; στρατηγούς, εὐγενεῖς ἐπιτιχόπους,

Α Μηδὲν προμοχθήσαντας εἰς μοῖραν καλοῦ.
 Ἐξ ὧν τι γίνεται; ἀρετὴ καλούεται,
 Μηδὲν πλέον φέρουσα, τῆς ἀγροκίας
 10 Θάρσος λαδούσης οὐ καλῶς ἀζήμιουν,
 Ἀν μικρὰ διττα στερμαλογήσῃ ῥήματα.
 Κυβιστάτω τις μὴ μαθών, τοξεύεται,
 Σπερός φερόσθω πρὸς νέφη μετάροστος.
 Ἀρκεῖ τὸ βούλεσθ', οὐδακοῦ τὸ εἰδέναι.
 15 Μή καὶ σὺ μουσικευοτος ἡμῖν ἀθρόως,
 Οὐσπερ λέγοντας τῶν πάλαι σοφῶν τινες;
 Μή καὶ σὸς δέρηντος ἐξέμηντο τοις χλάδος -
 Ἡ μαντικῶν πέπαχας ὑδάτων δέρνω,
 Ἐπειτα μέρων ἐθλυσας, ἀμετρος δῶν;
 20 Ή τῶν ἀπίστων καὶ νέων ἀκουσμάτων!

Hoc unum spectantes, ut secundū thronos possideant.
 Ego vero habeam partem eorum, quæ pars est expetere.
 30 Si autem hic nemo, tu, mi Christe, eris pars mea,
 Quem habere melius est, quam omnes omnium facultates.
 Ille sola ex omnibus possessionibus firma est et libera.
 Ab hac nulla nos dejicit invidia.

908-909 XL. Adversus Maximum.

Quid hæc? andes et tu, Maxime, scribere?
 Tune audes scribere? quanta impudentia!
 Ille profecto major, quam exterorum canum.
 Omnia quiyis audet. O temporis mutatio!
 5 Quemadmodum fungi e terra prodeunt, sic repente prodire cernimus
 Peritos exercitus duces, nobiles episcopos,
 Nullis ante defunctos laboribus, queis tali digni sint honore.
 Ex quibus quid accidit? deteritur virtus,
 Nihil amplius ostentans, quam rusticitas
 10 Audaciam nacta improbe nullo impendio,
 Si pauca quædam effuderit verba.
 Saltet aliquis demittendo caput, qui non didicit, sagittas emittat,
 Pennis ad nubes feratur sublimis.
 Ille satis est velle; nusquam oportet scire.
 15 Num et tu a Musis afflatus es nobis repente,
 Ut referuntur de priscis sapientibus nonnulli?
 Num et te furiosum reddidit lauri quidam ramus?
 An fatidicas subito aquas bibisti,
 Ut subito versus condenses, licet poeticæ ignarus?
 20 O rem incredibilem et inauditam!

* Scriptum an. 383. — Alias Bill. 165, p. 249.

31 Η τα. Edit. nonnulli ή τά.
 33 Ἐκβάλλει. Sic legendum. Edit. Ἐκβάλλει.
 XLI. 3 Κυρῶν. Cynicorum philosophorum.
 4 Τολμητά. Mendose edit. τολμητά.
 6 Ἐπισκόπων. Similes querimonia de episcopis
 p̄is occurrit passim in *Orationibus Gregorii*,
 maxime vero in orat. xxvii, alias 23: Quid tandem
 est, quod alios quoque unius diei momento sanctos
 fingis, et theologus creas? Vide, tom. I, pag. 494,
 num. 9.

10 Αζήμιον. Nullo impendio, nullo in futurum
 impenso labore, si pauca quædam. Sic in ora.
 xxxii, alias 26: Si exiguum quædam gloriam
 assecuti fuerimus... temere duo aut tria Scriptura
 terba, eaque imperita et concise perdidicerimus. Vide
 tom. I, pag. 591.

14 Ἀρκεῖ. Leuenclaius: Satis est saltem rite
 tametsi absit scientia. Morel.: Ille velle satis ei
 scire nusquam habet locum.

METRICA VERSIO.

Hoc intuentes, ut thronos firment suos.
 Contentus ego sim sorte quam meritum daret.
 Ut nemo juvet hic, Christe, tu pars es mea,
 Quem melius est quam cuncta habere, et omnium.
 Ille sola firma, libera ut possessio est.
 Invidia nos nulla unquam ab hac dejeicerit.

XLI. ADVERSUS MAXIMUM.

(Fed. Morello interprete.)

Quid hoc sibi vult, Maxime: audes scribere?
 Audeas vero scribere? Impudentia
 Quanta est! caninam superat hæc dubio procul.
 Audacia hujus cuncta cunctis plena sunt.
 Tempus citum! Ita repeute, fungi ut, prodeunt

B Docti duces exercitus, episcopi,
 Qui nil laboris contulerunt ad decus.
 At inde quid factum est? Minor virtutis est
 Honos, nil quæ habet amplius quam rusticata
 Audacia, indemne assecuta viam male:
 Si pauca quædam verbula effuliverit.
 Quis saltat non doctus, arcum dirigat,
 Alis feratur nubila ad sublimia.
 Ille velle satis est, scire nusquam habet locum.
 Nunc vero tu afflatus Camenarum cito
 Furore, venis ad nos: ut aliquos praedicanter
 Olim catos, an laurea insanire te
 Fecit? Labiane proluisti singa aqua?
 Et cum eis immodulatus effutis modos,
 Incredibilia, absurdia dictaque auribus.

Σαοὶ προφήτης, Μάξιμος λογογράφος !
Τίς οὐ προφήτης ; τίς καθέξει τὴν χέρα ;
Πάντων δὲ χάρτης, ἡ γραφής καὶ γραῦσιν.
Λέγειν, γράψειν, θέστρα συλλέγειν, σύγε
25 Κρότους ἐγείρειν μηδὲν εὐλαβούμενος.
Βραχεῖς μέν εἰσι τῶν ἀκούστων ασφοῖ .
Πολλοὶ δὲ Μάξιμοι τε καὶ παράφοροι.
Τούτοις ἀρέσκουν, τοὺς δὲ ασφοῖς χαίρειν ἔχον,
Τοὺς ἐσμαλευμένους τε καὶ συνηγμένους.
30 Αὐτὸν γελώντων. "Αν δὲ ἀμύνασθαι δέῃ,
Τολμητά πάντα. Τοὺς συφοὺς ἔχει Θράσος.
Τὸν Μάξιμον γνώτωσαν ἐκ παρθησίας.
Καὶ ἡμῖν ἔστι τοῦ γελῆν ἔξουσία.
Τούτου τί βέλον δέρτι γελῆν καὶ πλουσίως ;
35 Τῆτωρ μὲν ισθι, τοῖς δὲ ὑπέριζουσι κάνων.

Α Οὗτως ὑπάρχει τὸ κρατεῖσθαι μηδενός.
Πάλιν βοήσομ', ὡς λόγοι, καὶ πολλάκις.
Οὗτω κενώσω τοῦ πάθους, ἀλλὰ βραχύ.
Γράψειν σὺ τολμᾶς; εἰπέ μοι, ποῦ καὶ πόθεν
40 Μαθών; πίνος δὲ χειρὸς ἔργον τὸ γράψειν;
'Αλλ' οὐ χθὲς οὕτως. "Ηγάπας δ', εἰ σοι στενήν
Μάζαν πορίζοι τὸ λευκὸν τριβόνιον,
Τό δὲ ὄλακόμωρον τοῦ βίου καὶ τοῦ τρόπου.
Λόγοι δέ σοι τότε' ἥσαν, ὡς δικῆ λύρα,
45 Καὶ βουτί κύμα, καὶ ζυγὸς θαλασσίοις.
Νῦν δὲ Ὁρφεὺς ἡμῖν πάντα κινῶν δακτύλοις,
"Η τειχοποίς Ἀμφίων ἐκ χρουμάτων.
Τοιούτον εἰσιν, ἢν τρυφῶσιν, οἱ κύνες.
50 Αἱ σαὶ συνεργοῖ, καὶ λόγων συμπαίστορες,

Saul propheta, Maximus librorum scriptor!
Quis non propheta? quis continebit manum?
Omnium est charta, etiam anicularam est stylus.
Dicere, scribere, theatrorum coetus colligere, tu
25 Plausus excitare nullatenus es veritus.
Pauci quidem sunt audientium sapientes,
Multi autem Maximi et vecordes.
Talibus hi placent, sapientes autem illos valere jubeant,
Omnes simul collectos ac pro nihilob habitos.
30 Hi sane illos irrideant: si autem ulcisci oporteat,
Nihil non audent. Sapientum animos occupat audacia.
Maximum ex ipsa agnoscant procacia.
Nunc enim ampla nobis est ridendi materia.
Hoc quid aptius ad risum movendum vel maximum?
35 Orator quidem esto, conviciantibus autem canis.
Ita fiet ut a nemine vincaris.
910-911 Iterum clamabo, et sappius, o sermones!
Sic dolorem levabo, vel modicum.
Scribere tu aedes? Dic mihi, ubinam et a quo
40 Didicisti? ad quam manum spectat scribere?
At non ita nuper. Satis erat tibi, si arctum
Panem suppeditaret album et vile pallium,
Canina stultaque vivendi ratio et mores.
Orationes vero tibi tunc erant, quod asino lyra,
45 Quod bobus fluctus, et juguin animalibus marinis.
Nunc autem Orpheus nobis es, omnia commovens digitis,
Aut muros excitans Amphion musicis pulsibus.
Tale quidpiam sunt, si quando deliciis indulgent, canes.
An hanc tibi anus injecere audaciam,
50 Tuæ adjutrices, et in ludendis orationibus sociæ,

28 Τούτοις ἀρέσκειν. Ita locum hunc reddit
Leuvenclaius: *His placeamus. Doctos autem illos*
pro quisquiliis habitos omnes valere jubeamus. Ri-
deant istos hi sane.

31 Τολμητά πάντα. Audent quidlibet. Mox τοὺς
σοφοὺς ἔχει. Ita legendum cum Vat., vel τοῖς σο-
φοῖς ἔστι Θράσος, ut edit. ad marg. Blaue in textu

τοῖς σοφοῖς ἔχεις Θράσος.
35 Ἐξοντα. Libera facultas.
40 Τίρος δὲ χειρός. Cuiusnam manus opus est
scribere?
42 Λευκόρ. Ita Vat. Sic etiam legit Leuvenclaius.
Edit. στενόν.
49 Η σοὶ γε μαῖα. Vat. ή σοὶ βεβαίως. In marg.

METRICA VERSIO.

Saul propheta Maximusque scriptor est!
Quis non propheta? continebit quis manum?
Est charta cunctorum, stylus vel aniculae.
Dicere, notare, colligere theatra, tu
Et excitare plausum es ullo haud veritus modo.
Quam parva doctorum audientium est cohors!
Ist Maximi sunt, mente moti et plurimi:
Tales placent his, qui valere probos iubent.
Cenide expolitos et modestos quoslibet
Trideant ipsi: ultione at si sit opus
Audacia omnibus in sophis, sidensque mens.
Et Maximum norint sua ex procacia:
Obis quoque est ridere valde liberum
Et hoc quidem facillimum factu quoque est.
Rector esto ditibus: at male dicis

B Canis: inde fiet ut manum des nemini.
Enuntiabo tum, o verba! sic sepe me
Reddam vacuum ab affectu. At aedes scribere
Pauxillulum? Tu dic mihi, undenam atque unu
Edoctus, eccujus manu scriptum est opus?
Nam noveras heri hoc, satisque erat tibi
Si arctam placentam angusta ferret penula,
Vitaque inepta et moribus latratio.
Tunc litteræ fuerant tibi, ut cithara asino,
Fluctusque bobus, currus et vectoribus.
Nunc cuncta digitis concitans Orpheus cluet.
Aut arcis Amphion Agenoreus lyra
Rector strepente; sic sibi indulgent canes.
Audaciā tibi hancke anus infuderant,
Quæ te adjuvantes, fabulantur et simul?

*Ων εί σύ κύνος, αίσις ἐνηχεὶς μουσικὸν,
*Οταν φέωσιν, ώς ζέφυρος κατὰ πτερῶν
Αἴραις πραεῖς ἀσμένως ἀπλωμένων;
Γράφεις δέ· θή τί; καὶ κατὰ τίνος, κύνων;
55 Γράφεις κατ' ἀνδρῆς, φ γράφειν ἔστι φύσις,
*Ως ὑδατί φέν, καὶ τὸ θερμαλίνειν πυρί·
*Ἐῶ γάρ εἰπεν, οὐδὲν ἡδικηθότος,
*Οσον δ' ἐφ' ὑμῖν, καὶ μάλισθ' ὑθρισμένου.
Φεῦ τῆς ἀνοίας! ὡς ἀπαλαύευτον θράσος!
60 *Ἴππον καλεῖς, βέλτιστε, πρός λεοντὸν δρόμον·
Λέοντα νύσσεις ἀσθενεστάτη χερί.
Πλήγη εἰ σε τοῦτο θῶμεν ἀσκέρθαι μόνον,
*Ως οὐδέ· ὑδρίζων ἀξιωθῆσθη λόγου,
*Ἐν τοῦτο ἔχειν γε καὶ σοφὸν δοκεῖς ἔμοι.

A 65 Τίς γάρ κυνὶ πλέκειτο δν, εὖ φρονῶν, μάρη;

ΜΡ. Θρήγος διὰ τῶν αἰτοῦ μόρων, καὶ πρὶς
Χριστὸς δέσποις πέρι λύσας τὸν αἰτοῦ βίον.

Γαῖα φλῆ, καὶ Πόντος, πάτρης πάθον ἀλλοδαπῆς,
Καὶ νεότης, πολιὴ τε βίου δύσι, καὶ πτερένες
Μύθοι, μύχει περισσός, καὶ οὐκ τέκε Πνεῦμα φενῶ,
·καὶ πτόλιες, σκόπελοι τε, ἐμὸν σκέπας, ὃν ἦ

[πάντα]

5 *Ἀλυθον, ισχανῶν Χριστοῦ θεότητι πελάσσοι,
Πῶς μούνος τρηχελαν ἔντη ὁδὸν ἐνθα καὶ ἐνθα,
Στρωφῶν ἀργαλέου βίου τύπον, οὐδέ· ἐδυνάσθη
Οὐδέ· δοντεν τοτε· ἀλαρφόν ἐπὶ χθονὸς ἔγχος ἄρεισι,
*Ἄλλ' αει με μόργοισι μόργοι πέμπουσι κακοῖσι;

Quarum tu cynicus es, quibus tu accinis quid musicum,
Cum fluunt, ut favonius per alas
Auris lenibus jucunde explicatas?
At enim scribis; quid vero? et contra quem scribis, canis?
55 Scribis contra virum, cui scribere dedit natura,
Ut aquæ dedit fluere, et igni calefacere:
Omitio dicere, contra virum, qui te nihil fecit,
Et quod ad te attinet, qui maxime injuria lacessitus est.
Heu deinentiam! heu insulsam temeritatem!
60 Equum provocas, vir optimè, ad leuem cursum:
Leonem pungis maxime imbelli manu.
Verum si te hoc unum ponamus spectasse,
Quod nequidein lacessens dignus, cui respondeatur, habereris,
Hoc unum sapienter fecisse mihi videris.
65 Quis enim mentis compos, cum cane congrediatur?

XLI. ΕΡΥΜΝΑΣ ΣΥΑΣ ΛΥΓΕΤ, CHRISTUMQUE OBSECRAT UT SIBI VITA FINEM AFFERAT.

Amica tellus, et Ponte, patriæ solum, et extraneæ terræ,
Et juvenis, et canities vita occasus, et concili
Sermones, labor supervacanee, et quos peperit lucidus Spiritus,
Urbes, et scopuli, meum tegumentum, quæ quidem omnia
912-913 5 Subii, me divinitati Christi cupiens adjungere,
Quoniam solus asperam viam hinc et inde percurrī,
Circumagens erumnosse vitæ formam, nec potui
Ne unum quidem leve unquam in terra vestigium figere,
Sed semper me labores immittunt in molestos labores!

* Scriptum an. 383. — Alias Bill. 8, p. 76.

βίβαται. Sic videtur legisse Leuenclaius : Nihil certius quam audaciam hanc inspirasse tibi socias tuas, etc. Edit. ad marg. μάρλον.

52 Πτερόν. Leuenclaius legit πτερῶν. Nam verit. de rupibus.

53 Απλωμένων. Vat. ἀπλουμένων. Edit. ad marginem: Sic in epistola tertia ad C. leuisium : οταν ἀνώμαν τῷ ζέφυρῳ τὰς πτερύγας ἐμπνεύσῃς τὸν εἰκαστόν. Vide hanc epistolam supra, epist. civ,

pag. 103.

65 Μάργη. Ita Vat. Edit. μάρην.

XLI. Σ Πτερόνεται. Colsl. sup. lin. ταχεῖ· τὸ πτέραν, quasi fugaces.

3 Μόχθος. Sic quibus frustra laborari, sin. τὸν Spiritus sanctius peperit.

8 Ἐρύσιον. Reg. 993 ἔρεισθαι.

9 Μέ μόργοισι μόργοι. Sic omnes codices. In nullis editis deest μόργοισι.

METRICA VERSIO.

Horum es tu olor, quibus melos dulce accinis,
Quando, ut favonius, per alas fuderint
Auris patente lenibus fusis via.
At scribis, et quid vero? Et in quemnam, canis?
Tu nempe scribis in virum, cui est insita
Vis exarandi, ut est fluendi fluxæ aquæ,
Ignique, gignendi calorem: ut negligam
Dicere, iu eum scripsisse, qui nunquam obfuit
Quantum est situm in nobis, licet is injuriam
Accepit gravem. O inopia mentis! o
Quam audacie est sapientia parum capax!
Tu provocas, o pessime, ad planitiem equum,
Pungis leonem dexteram imbelli nimis.
Nisi si putamus cogitasse te hoc solum,
Quod insolecens pluris ipse haud fieres,
Hoc unum habere mihi videris consilli.
Quis mente pugnet præditus cum canicula?

B XLII. ΕΡΥΜΝΑΣ ΣΥΑΣ ΛΥΓΕΤ, CHRISTUMQUE OBSECRAT UT SIBI VITA FINEM AFFERAT.

(Billio interprete.)

Ponte mihi longe charissime, patriæ tellus,
Vosque etiam externæ sedes, viriliisque juvenis
Atque senecta gravis libitinæ proxima tristis:
O doctrina nimis vano quiesca labore.
O etiam doctrina sacri mihi munere pars
Pneumatis, ο urbes atque horrida rupibus aut
Aeris a nostro pellentia eo pore τελα,
Omnia quæ subii cupiens me adjungere Christu
Qui sit ut unus ego salebroso traumite curras,
Ac mea perpetuis quatitaur vita procellis?
Nec semel in terris vestigia figere lata
Concessuni est misero: verum perfuncta labo
Membra, uova rursus cruciantur mole labora.

10 Ο σοφήν, σὺ δίδαξον ὅθεν τότον ἄχθος ἔμοιγε.
 Πῶς μόγος εὐσεβέσσι, καὶ οὐ μόγος δλλυμένοισιν;
 Ἡ μά τις ἀμπλακῆς ποιητὴ τάδε, ή ρά βίοιο
 "Ανθρακες, ὡς χρυσοῖο καθαιρομένου χοάνοισιν;
 "Ἡ φά μ' ὁ λυσσώδης καὶ βάσκανος, οἴά τιν' Ἰών,
 15 Ἐς δῆριν καλέει; Σὺ δὲ ἀλείφατι οὖν με παλαιστὴν
 Τρίψας, εὗ τε πάροιθε μέγαν γυμνοῖς πρὸς ἀγώνα,
 Ής κεν ἀεθεύσαντι γέρας καὶ κῦδος ὀπάσσης;
 Ταῦτα μὲν αὐτές, ἀναξ, οἰδας, Λόγε. Καὶ γάρ ἄπαντα
 Κόσμον ἄγεις, μεγάλοισι λόγοις χρυπτοῖσιν ἐλίσσων,
 20 Οὐν δίλγη τις πάμπαν ἐς ἡμέας ἔρχεται αὐγῇ,
 Ηπλὸν ἐτ' εἰλυμένους, καὶ δυματα νωθρὰ φέροντας.
 Αὐτάρ ἐγώ κέχμηκα βίω, τυθόν δὲ ἐπὶ γαίης

Α Ἀσθμα φέρω, πολλῆσιν ἐλαυνόμενος κακότης,
 Δυσμενέων, φιλῶν τε, τὸ καὶ περιώσιον δλγος.
 25 Τοῦντεν αἰάζω, πίπτω δὲ ὑπὸ γούνασι σεῖο.
 Δὸς λῦσιν βιότοιο νεκρῷ σέο. Δὸς καμάτοιο
 "Αμπνευσιν, ζωῆς δέ μ' ἐλαφροτέρης ἐπίθησον,
 Ἡς χάριν ἀσχαλῶ, καὶ κῆδεα μυρὶ ἀνέτλην.
 Ἀγγεικοῖς δὲ χοροῖσι φέρων πελάσσειας ὀδίτην
 30 Οὐρανίου πυλεῶνος, δθι κλέος ἀστράπτοντος
 Τρισσοῖς ἐν φαέσσιν ἐνὸς μεγάλοιο Θεοῖο.

ΜΓ'. Πρὸς δαντὸν κατὰ πεῦσιν καὶ ἀπόκρισιν.

Ποῦ δὲ λόγοι πτερόεντες; ἐς τέρα. Ποῦ νεστητος
 "Ανθος ἐμῆς; διδώλω. Τὸ δὲ κλέος; ὥχετ' ἀστον.

10 O sapientia, tu doce unde tantum mihi onus.
 Quomodo labor piis evenit et nullus labor pereuntibus?
 Utrum hæc ponna quadam peccati, an vita
 Experimenta, velut auri fornace purgari?
 An me rabiulus et invidus, velut Jobum quemdam,
 15 Ad pugnam vocat? Tu vero tuum me pugilem olen
 Perfusum rite prius ad magnum illud bellum denudas ac præparas,
 Ut dimitanti præmium et gloriā mihi impertias?
 Hæc quidem, rex Verbum, ipse nosti. Omnem enim
 Mundum gubernas, magnis eum et arcanis volvens rationibus,
 20 Quarum ad nos tenuis quidam omnino pervenit fulgor,
 Lutum adhuc trahentes, et tardos oculos ferentes.
 Evidem vivendo lassatus sum, et exiguum in terra
 Halitum gero, multis agitatus malis,
 Ab inimicis, atque etiam, quod longe molestissimum est, ab amicis.
 25 Incirro ingemisco, tuisque genibus accedo.
 Da vita solutionem mortuo tuo. Da ex labore
 Respirationem, et me in tranquilliorē vitam deduc,
 Cujus causa doleo, et innumerā sollicitudines pertuli.
 Angelicis me choris adjunge viatorem, dicens
 30 Atrium coeleste potenter, ubi gloria coruscantis
 In tribus luminibus unius magni Dei.

XLIII. Ad seipsum per interrogationem et responsonem*.

Ubi alati sermones? in aerem. Ubi juventutis
 Flos mea? periit. Ubi gloria? ex oculis evanuit.

* Scriptum an. 383. — Alias Bill. 9, p. 77.

- 13 Χρυσοῖο. Duo Rugg. et Coisl. χρυσοῖο.
 14 Ολά τιν' Ιώδ. Ita fere supra carm. xix, vers.
 31, etc.
 21 Πηλὼρ ἐτ'. Reg. 990 et Chig. πηλὸν τ'.
 22 Αὐτάρ ἐτώ. Αἱ ego jam vita deficer.
 23 Πίπτω δὲ ὑπό. Reg. 990 et Chig. πίπτων ἐπι.

28 Ἡς χάριν. Cujus causa doleo. Duo Rugg., Vat.
 et Coisl. ἡς ἐνεχ'. Mox drēτ.ην. Ita Reg. 990 et
 Coisl. Male edit. nonnulli ἀνέπλην.

XLIII. Τιτ. Reg. 992 bunc præfert titulum: Τοῦ
 αὐτοῦ ἀλλο εἰς ταυτόν, aliud ejusdem carmen de
 seipso.

METRICA VERSIO.

O Patris æterni Sapientia, dic age, queso,
 Dic age, taniorum quæ sit mihi causa dolorum.
 Cur labor egregios homines exercet et angit?
 Impia cur nullo vexatur turba labore?
 Suppliciisne scelus meritis tua vindicat ira?
 An potius purgas animos fornace dolorum,
 Eximiere ut sordes fulvo solet ignis ab auro?
 Anne etiam valido me vis inimica furore,
 Ut Jobum prius, aggreditur, pugnaque lassedit?
 Tuque tuum pugilem molli perfundis olivo,
 Nudatumque paras ad magnum et nobile bellum,
 Ut postquam illustri tulero certamine palnam,
 Me collaudatum dones mercede perenni?

Hæc tibi, Christe, quidem sunt cognita. Nam
 [que gubernas

Arcanis totum sapiens rationibus orbem:
 Quarum pertenes radios lucemque tuemur,
 Dum luteum gerimus corpus, dum lumina tarda.
 Ast mihi jam miseros languor gravis occupat artus,
 Jamque animam levis aura tenet, jam pallida mortem

B Intentat mihi mors, confecto mole malorum,
 Quies me inimica phalanx urget, queis me agmen
 [amicum,
 Qui dolor est omni major graviorque dolore.
 Hinc lacrymæ, et medio suspiria pectore manant,
 Atque tuis pedibus supplex advolvot, et oro.
 Da vita finem jam magna ex parte perempto,
 Da requiem fesso: levius me transfer ad æviun,
 Quod mihi causa fuit, cur tanta incommoda fortis
 Pertulerim, firmoque ingentes corde dolores:
 Cœtibus angelicis supera fac jungar in arce,
 Jungar in arce precor felix, ubi gloria magna
 Numinis illius triplici splendore coruscat.

XLIII. AD SEIPSUM PER INTERROGATIONEM ET RESPONSONEM.

(Billio interprete.)

Sermones ubi sunt? ubi linguae verba disertæ?
 In ventos abidere leves. Ubi læta juventus?
 Fluxit. Ubi mortalis bonus et gloria vita?

Ποῦ σθένος εὐπαγέων μελάνων ; κατὰ νούσος ἔκαμψε ;
Ποῦ κτῆσις ; καὶ πλεύτος ; ἔχει Θεός . Ἀλλα δὲ ἀλιτρῶν
5 Ἀρπαλίας παλάμησι πέρη φθόνος . Οἱ δὲ τοκῆς ,
Ἴδε κατιγνήσων λερή δυάς ; ἐς τάφον ἤλθον .
Μούνη μοι πάτερ περιείπετο . ἀλλ’ ἀρχαὶ καὶ τῆς ,
Ορσας οἰδημα χελαινόν , δ βάσκανος ἥλαστος δαίμων .
Καὶ νῦν ξίνεος , ἔρημος ἐπ’ ἀλλοτρίῃς ἀλάλημαι ,
10 Ἐλκων ζωὴν τε λυπήν , καὶ γῆρας ἀφαυρόν ,
ἌΟρνος , ἀπτολιεύθρος ; ἀπαῖς , τεκέσσι μεμρήλως ,
Ζώων ἡμαρ ἐπ’ ἡμαρ ἀειπλανέσσι πόδεσσι .
Ποὶ ρήμα τόδε σώμα ; τι μοι τέλος ἀντιβολήσει ;
Τίς γῆ , τίς δὲ τάρος με φιλόξενος ἀμφικαλύψει ;
15 Τίς δὲ στοιχεῖα μινύθουσιν ἐμοῖς ἐπὶ δάκτυλα θήσει ,

Α Ἡ δέ τις εὐεσθέων , Χριστοῦ φίλος , ἦταν κάκιστος ;
Ταῦτα μὲν αὖτε φέροι . Τυτῆς φρενὸς τὸς μελιθῶν ,
Εἴ τε τάφῳ δώσει τις ἐμὸν δέμας , ἀπνοὸν δῆθος ,
Εἴ τε καὶ ἀκτερέεστον ἑλώριον θήρεσσι γένοιτο ,
20 Θήρεσιν , τὰ κύνεστιν ἑλώριον , ἢ πετετηνοῖς .
Εἴ δὲ ὑπέλεις , πυρίκαυστον ἐς τέρα χείρεσι πάσσοις ,
Ἡ κατὰ σκοπῶν μεγάλων ρίψεις δτυμόν ,
Ἡ ποταμοῖς πύθοιτο , καὶ υετῆσι φοῖσιν
Οὐ γάρ δίστος ἐγὼ μόνος ἱσσομαι , οὐδὲ ἀπύνακτο .
25 Ό ; δοειλον ! πολλοῖς τόδε λάιον . Ἀλλ’ ἡμετάντες
Ὑστατον ἡμαρ ἄγει περάτων ἀπο , νεύμασι θίλοις ;
Ἐτι που καὶ σποδιή τις , δλωλότα θ’ ἄψει νούσῳ .
“Ἐν δὲ τόδε” αἰάνω , καὶ δεῖδια βῆμα θεόδο ,

Ubi robur membrorum bene compactorum ? morbus incurvavit .
Ubi possessiones et divitiae ? Deus habet . Alia autem improborum
5 Rapacibus manibus tradidit invidia . Ubi parentes ,
Fratrumque par sacrum ? in sepulcrum devenerunt .
914-915 Sola nibi patria restabat : at etiam ab illa me
Invidus dæmon , graves procellas excitans , expalit .
Et nunc peregrinus , solitarius in extero solo aberro ,
10 Vitam trahens obscuram , et senectuteam infirmam ,
Sine throno , sine civitate , sine filiis , quorum cura nihilominus me angit ,
In diem vivens , pedibus semper errabundis .
Quo projiciam hoc corpus ? quis mihi finis occurret ?
Que terra , quis me tumulus hospitalis ope iet ?
15 Quis oculis meis morientibus digitos imponet ?
Utrum piorum aliquis , Christi amicus , an quidam pessimus ?
Atque hæc quidem venti auferant . Est enim parvi animi hæc cura .
Utrum meum corpus sepulcro aliquis mandaturus sit , pondus examine ,
An etiam inseptulum feris præda futuron sit ,
20 Feris , aut canibus præda , aut volucribus .
Quod si volueris , combustum manibus in aerem sparge ,
Aut in altos scopulos non humatum impinge ,
Aut in fluminibus putrescat , aut in pluviarum fluentis ;
Non enim ego solus ignotus ero , ac non collectus .
25 Atque utinam id fieri posset ! id enim multis satius foret . Sed omnes simul
Extrema dies , nutu divino , ab orbis terminis adducet ,
Etiamsi quis alieni cinis sit , aut membra morbo consumpta .
In hoc uno ingemisco , ac Dei tribunal formido ,

6 Ἑλλορ . Vat. ἡλθε .

7 Τῆς . Ila tres Regg . , Chig . , Vat . et Coisl .

Edu . τῇ .

11 Ἀκαν . Sine filiis . Cives Constantinopolitanos
intelligit , quorum , postquam urbe discessit , sem-
per curam gessit : vel ἀπαῖς sine famulo , possit

interpretari . Μοι τεκέσσι μεμηλώς , filiorum cu-
rum habens .

16 Χριστοῦ . Reg . 990 et Vat . Χριστῷ .

20 Ἑλλορ . Vat . ἀναδέσιν , imprudentibus .

21 Ἐθελεις . Duo Regg . et Coisl . ἡθέλοις .

METRICA VERSIO.

Abscessit , celerique fuga me perfida liquit .
Corporæ vires ubi sunt ? Vis aspera morbi
Fregit eas . Ubi opes ? Partim Deus obtinet illas ,
Partim etiam manibus livor aceleratus iniquis
Tradidit . At gemini fratres , sacrifiquæ parentes ?
Mors rapuit , raptose leves demisit ad umbras .
Restabat natale solum , sed et hoc quoque saxis
Fluctibus oppressum stygius me depulit hostis .
Nuncque procni patriis disjunctus sedibus erro ,
Inflex agitan ævum , infirmamque senectam .
Non in huius tñronus est , non urbs jucundaque proles ,
Quin potius natis miseri sum causa doloris ,
Inque diem vivo profugus , nec mi datur usquam
Tuta quies , certaque pedem desigere terra .
Quo jaciam corpus ? Quid me manet exitus ævi ?
Quæ tellus , quinam tumulus teget hospitis ossa ?
Quis porro digitis morienta lumina claudet ?
Alii quisquam pius , et Christi succensus amore ?
Alii vita horrendus maculis , vitiisque perustus ?
Ista quidem levis aura ferat . Nam mente pusilla ,
Atque parum forti quis me non diceret esse ,

B Si gravis ista meis bæreret cura medullis ,
Marmoreone aliquis condat mea membra sepulcro ,
Ali contra tumuli privatum corpus honore
Præda feris , scivisque avibus , canibusque fulu-
[rum est ?
Quod si etiam libeat , rapidis absumito flaminis ,
Et lectos cineres in cœlum sparge , vel altos
Ferreus in scopulos , prærupiaque saxa cadaver
Abjice : vel fluviis etiam putrescat et imbre .
Non ego divinos oculos ex omnibus unus
Effugiam , nec , cum mortalis turba coibit
Judicis æterni vocem auditura tremendam ,
Solut ego et tanto cœtu numeroque relinquar .
Atque utinam linquar . Nam tum plerisque latere
Utilius fuerit , quam lante accedere luci .
Verum omnes extrema dies a finibus orbis
Colliget , atque Dei jussu conjunget in unum ,
Sit licet in cineres quisquam dilapsus et auras ,
Membraque perdidit violenti injuria morti .
At subeunt gemitus , subeunt luctusque , pavoresque
Dum memori verso divinum mente tribunal ,

Καὶ ποταμὸς πυρόντας, ἀφεγγέα τ' αἰνὴ βέρεθρα,
50 Χριστὲ ἀναξ, σὺ δὲ μοι πάτρη, σθένος, δλοῦς,
[ἀπαντα.]
Σοὶ δὲ ἀρέτηνέξαιμι, βίον καὶ κῆδε' ἀμειψάς.

ΜΥ. Εἰς τοὺς διαβάλλοντας τοὺς μοραχούς,
καὶ εἰς ἐπιπλάστως μοράζοντας.

Πρώην τις μὲ τρυφᾶν διετείνετο τοὺς ἀνοήτων
Καὶ διαθυρποτομένων, πλούσιος, ὑψιτένων.
Ἄλλα τε πολλὰ ἱέγων, καὶ πλουτεῖν κῆρον ἔχοντα,
Καὶ ἀπραγμοσύνην, καὶ μετρίαν λιθάδα.
5 Δάκρυα δὲ αὖ σιγάς, εἴπον, τάλαν, ἥπετ χαλινά

Γαστρὸς, καὶ γονάτων τραύματα, κάρυπτην,
Οἵς μοναχοὶ νεκροῦσι τὰ σώματα, οἵ γε ἀληθῶς.
Τοὺς γὰρ ἀπαδεύτους βίψομεν ἐς κόρακας.
Πράγματα δὲ οὐα δοκεῖς ψυχὴν πάσχειν πολεμοῦσαν
10 Σώματι, καὶ κόσμῳ ἀντικαθίζομένην;
Οἱ μοναχοὶ τοι λέγουσιν, ἀκούσατε, ὡ φιλόκοσμοι,
Οἱ τῆς προσκαίρου, τῆς μεγάλης ὄφρυος.
Κέκτησθε, πλουτεῖτε γάμος, τέκνα, πάντα τὰ τερπνὰ
Τύμπαν', εἴτε τι γῆ, εἴτε θάλασσα τρέφει.
15 Ἡ Ήμεῖς δὲ ἀν πηγὴν, ἢ κηπὸν, ἢ μικρὸν αὔραν,
Ἡ σκιάν ἐν δένδρων, κτήματ' ἐλαφρότατα,
Σχῶμεν, ἐπειτα τρυφὴν τόδε φάσκετε. Ἡ καὶ ἀναπνεῖν
Οὐ δεῖ Χριστιανούς, τοῦτ' ἀδικεῖσθε μόνον;

Et fluvios igneos, et luce carentia horribilia barathra.
50 Rex Christe, tu mihi patria, robur, divitiae, omnia,
In te requiescam, vita et ærumnis solutus.

XLIV. In monachorum obtrectatores, et ad falsi nominis monachos*.

Nuper quidam me in deliciis vivere contendebat, stultus,
Deliciis ipse perditus, dives, insolens :
Multaque alia dicens, me scilicet divitem esse, ut qui habeam hortum,
Et otium, et parvulum fontem.
5 Cui ego dixi : Lacrymas taces, miser, et frena
Ventrī, et genuū vulnera, et vigilias,
916-917 Quibus monachi deterunt corpora, qui vere sunt monachi :
Præposteros enim projiciemus ad corvos.
Quantas autem ærumnas putas subire animam pugnantem
10 Cum corpore, et e regione mundi castra habentem ?
Quid monachi dicant, audite, mundi amatores,
Qui magnum, sed brevi peritum, tollitis supercilium :
Prædia possidetis, opibus affluitis ; nuptiae, liberi, onnia oblectamenta
Vestra sunt, sive quod terra, sive quod mare alit.
15 Nos vero, si soutēm, vel hortulum, vel exiguum auram,
Vel umbrorum nemusculum, possessiones levissimas,
Habemus, statim delicias hoc esse dicitis. An ne quidem respirare
Oportet Christianos ? hoc uno vobis injuriam fieri existimatis ?

* Scriptum an. 383. — Alias Bill. 60, p. 138.

31 Ἀρχέψαμι. Int. ἀναπνεσαμι. In te respi-
rem, vitam hanc, ærumnasque vita meliore com-
mutans.

XLIV. ARGUMENTUM. Conditum est carmen istud
adversus viros profanos maxime, qui, cum ipsi de-
liciis affluenter, omnibusque indulgerent voluptati-
bus, austera carpebant monachorum vitam et ipsos
calumniis inurebant, quarum calumniarum species
erat, hos monachos pietatis tantum simulatores, et
introrsus turpes esse. Ipsi etiam res vel levissimas,
et penitus innoxias crimini vertebarant, ut si hortum
colerent, si fonte, si arboribus recrearentur. Hos de-
fendit Gregorius hoc carmine; monachos vero hypo-
critas graviter insectat. Quare legitimus convenien-
tissimusque nobis visus est titulus, quem plurimi

codices melioris notæ, Regii nempe et Coisl., pra-
ferunt.

TIT. Εἰς τοὺς διαβάλλοντας τοὺς μοραχούς,
καὶ, etc. Vat. πρὸς λούδορον καὶ σκωπτικὸν πλούσιον.
In contumeliosum et contumacem divitem. Edit. εἰς
ἐπιπλάστως μονάχοντας.

2 Τύπτερων. Schol. ὑψάυχην.
3 Πλουτεῖν. Vat. τρυφᾶν.

5 Εἶκον. Schol. πρὸς δὲ ἑώρ.
7 Οἱ τοις ἀληθῶς. Schol. 991, οἵτινες ἀληθῶς εἰσι
μοναχοί.

8 Ἀπαιδεύτους. Schol. ἀπείρους. Projiciemus
ad corvos, id est, valere jubemus.

18 Ἀδικεῖσθε. Schol. 991, ἀδίκως λογίζεσθαι.
Alt. Schol. 992, τοῦτο εἰς ἀδίκιαν λογίζεσθε.

METRICA VERSIO.

Flammisque undantes fluvios, et tartara nigra.
It tu, Christe, meæ moderator maxime vitæ,
Es patria, et vires, et opes mihi, denique cuncta.
In te utinam emoriar, vitamque atque aspera niu-
[tans.]

B Ast ego : Tune siles lacrymas, jejunia, noctes
Insomnes, genuum vulnera tune taces.
Quis veri monachi perimunt sua corpora morte ?
Nam jubeo falsos ipse valere g̃eges.
Jam quid habere putas, queso, pia corda laboris,

LIV. IN MONACHORUM OBTRRECTATORES, ET AD FALSI
NOMINIS MONACHOS.

(Billio interprete.)

Delicias studio quidam mihi dixerat esse
Mentis inops rectæ, divitiisque tumens :
ulta alia, atque istud referens, ditem esse vo-
[candum,
Cuni fonte atque hortis otia quisquis habet.

Cum carne et mundo dum sera bella gerunt ?
Quid monachi dicant, mundani, audite, tumetque
Quis sed ad exiguo mens nimis alta dies :
Divitiae vestrae, thalami, nati, omnia laeta,
Quidquid habet tellus, quidquid et aquor habet.
At fontes nobis si sint, hortique, vel auræ
Exiguæ, aut umbras arbor opaca ferat.
Delicias istud libert appellare. Quid ? Utrum
Auras haud fas est ducere Christicolas ?

Μής νόμος, εἰς δὲ Θεός, κλῆσις μία· πάντας δροκούς.
 20 Σωθῆναι Χριστής σάρξ' ἀποδυσμένους
 Βούλεται. Ἄλλ' ἡμᾶς συνελαύνετε εἰς τὸ τέλειον,
 'Ως χρός ἀνθρώποις οὐδὲν ὑποσχομένους.
 Εἰ δὲ Θεῷ, τοῦτ' αὐτῆς ἐπισταται, οὐχὶ σὺ χρίνειν
 'Ἄξιος δυτα κακὸν, χείραν τραύματ' ἔχων.
 25 'Ως στυγῆς, ὡς νεανίσκη, καὶ ὥρχος, κάνυπόδητος,
 Λόχητρός τε κόμην, φθεγγόμανος τε μόριος!
 Καὶ ζώνης διαρεῖ τὸ χιτώνιον, ή τε μέλαινα
 Διπλοῖς εὐτάκτως ἔλαστ' ἐς ἀστραγάλους.
 Ταῦτ' εἰ μὲν διὰ πίστειν, διὰ διος ἐστιν ἐλεγχος;
 30 Εἰ δὲ ζωγραφίαν, δόλος ἐκπινεσάτω.

Α Μηχετί μήτ' ἀρότρου μιλέτω τινι, μηδὲ δικίλης,
 Μηδὲ φόρους βιδότω, μή γονέας τρεφέτο.
 'Ἐστω σοι πώγων τε βαθὺς, καὶ σάκκινος ἥπη,
 Καύχεν' ἐπιθρύπτων, δόγματα κατεύξῃ.
 35 'Ἄν δὲ σολοικίζῃς, καὶ πάντας διοῦ καταλεύξῃ,
 'Ἄγγελος· οὐδὲ τρίχες ισχὺν ἔχουσα δίληγῃ.
 Εἰ τις νῦν ἀκάθαρτον ἔχει βίον, ή πλεονεκτή,
 'Η χείρας φονίους, ή λεγεώνα μέριαν,
 Μηδὲ πελῶν τῇξις, μή δάκρυστ, μήτε πόνοισιν
 40 Αὐτὴν ἀποστημάχοι, μῦθος ἀπαντά τόδε·
 'Άλλα βίοις στρεφέτω, καὶ φήματα πάντα ἀνέληξη,
 Αἰρεσιαρχεῖτω· τούτο λύσις κακίης.

Una lex, unus Deus, vocatio eadem; omnes pariter
 20 Salvos fieri Christus carne exutos
 Vult. At nos compellitis ad perfectissimum,
 Tanquam nulla re nos usuros hominibus promiserimus.
 Si autem Deo (polliciti sumus), hoc ipse novit; nec tu judicare
 Dignus es eum qui malus est, cum graviora vulnera habeas.
 25 Quid autem? quam moestus es, o juvenis, et pallidus, calceisque carentes!
 Quam squalens coma, vixque loquens!
 Per zonam effluit tunica, et alra
 Vestis composite pendet ad talos.
 Hec si quidem ob fluei ardorem flant, tota vita index est;
 30 Si autem per fucum, alias laudet.
 Nec jam aratrum curet quisquam, neque ligonem,
 Neque tributa pendat, nec parentes alat.
 Sit tibi modo densa barba, et cilicina vestis;
 Collum obterens, nova dogmata seras.
 35 Si barbariem spires, et omnes siuui lapidibns insecteris,
 Angelus eris; non enim crines vim habent exiguum.
 Si quis nunc impuram dicit vitam, aut habendi cupidam;
 Si sanguinolentas habet manus, aut legionem magnam dæmonum;
 Si nec corporis extenuatione, nec lacrymis, nec laboribus
 40 Seipsum abstergat; fabula enim omnia hæc sunt:
 Sed allorum libros scrutetur, singula revolvat verba,
 Heresecos sit architectus: hoc ipso ejus improbitas abstergitur.

19 Κλῆσις μία. Int. Coisl. ή αὐτη.
 20 Σάρξ. Vat. πάντες. Οmnibus exutos.
 21 Τέλειον. Schol., εἰς τελείστητα.
 22 'Ως χρός, etc. Reg. 991, sup. lin. δρειλήν
 οὐδεμιαν ἐπαγγειλαμένους. Idque severius, ut debili-
 tum, εἰ νομίσεις, qui nihil hominibus promisi-
 mus. Sic Int. Coisl., καὶ ὡς χρός ταῦτην ἀπαρ-
 τητον τελείστητα εἰσπράττετε, καὶ τὰ μηδὲν ἀνθρώ-
 ποις ἐποφεύλοντας.
 25 Ής στυγήτρος. Schol. Coisl. τι δε ὡς στυγῆς.
 27 Διαρροή. Reg. 991, διαρρέει. Schol. διαχίταις.
 33 Σάχιτρος. Schol. τριχίνος.
 35 Σολοικίζεις. Schol. βαρδοβίζεις.
 37 Πλεονεκτηγ. Schol. πλεονεκτικόν.
 38 Λεγεωνα. Schol. πνευμάτων, id est, prætorum
 dæmonum legionem.
 39 Τήξει. Schol. νεκρώσεις οώματος. Ibid., πόνοι-

σιν. Sic mss. Edit. πάνησιν.
 40 Ἀκοσμήχοι. Schol. ἀκαθαρτοί.
 41 Βίοις. Sic plures codicis. Edit. δια-
 βίους. Schol. ἀλλοτρίους πολυτραγυμνούτων. Iu-
 schol. ad verba hæc, δῆματα πάντα, addit τίτ-
 της. Si legas βίους, sic reddes: Si vitas ali-
 scruteris. Billius legerat primum βίοις; pm γι
 cum interpretaretur carmen istud prosa utali.
 Loquitur enim Gregorius, inquit vir doctus, ε-
 qui hinc inde sententias quadam excerptit, ε-
 heresim instituit. Sed mutata, ut videtur, senten-
 tia legit βίους, vertendo stricta oratione, sed vitas
 sans. Combellius legendum contendit βίοις; ε-
 vocem, inquit, nec metrum respuit et sensus ε-
 quid enim ad heresim salores vitas rimari?
 libros evolvere, vocesque in eis capillare, et suo ut
 depravare quæ sit gloria novitatis.

METRICA VERSIO.

Lædimini hic solum? Lex omnibus una, Deusque :
 Omnes ex æquo Christus ad astra vocal.
 At nos ad summum virtutis cogitio, ut si
 Debeat humanis nostra caterva nihil.
 Sin Christo, hoc novit: nec, cum sis nequior ipse,
 Nequitas censor dignus es esse mea.
 Quam moestus pallensque hic est! non calceus ipsi,
 Non coma culta nilet, vixque dat ore sonos.
 Ac zona ut tunicam stringit, pallataque vestis
 Composite extrelos fertur ad usque pedes!
 Haec an vera fides pariat, vita indicat omnis:
 Sin acte flant, qui vulet, illa probet.

B Tellurem jam nemo colat, tractetque lagonem.
 Neino vecigal pendat, atque patres.
 Barba tibi sit longa, tibi pro legumine saccus.
 Cervicemque terens dogmata conde novi.
 Quod si barbariem spires, omnesque lacesca
 Angelus es: tantum barba pilusque polest.
 Moribus impuris si quis nunc est, vel avarus.
 Aut homicida, mali dæmonis atque domus
 Non se per lacrymas, non per jejunia puras.
 Non per sudores: ridiculum istud enim.
 Sed vitas versans, atque omnia verba revolu-
 Dogmata falsa serat; sic cadat improbitas.

Κόπτειν σάρκα παχείαν ἐν εἰδεσι πᾶσιν, ἀριστον
Εὐχαῖς, νηστείαις, φροντίσιν, ἀγρυπνίαις.
45 Τὸν μὲν γάρ καθαρὸν, καθαρώτερον εἰκῇς ὑπάρξαι.
Τὸν δὲ κακὸν, τῆξαι τῆς κακίης τι μέρος.
Εἰ δὲ τὶς ἔστι ἐπιπλαστος, ἐμοὶ καὶ τοῦτον ἀρέσκει
Κόπτειν, ρῶστε δίκας τῆς ἀπάτης διδύναι
Τὰς παχέας σάρκας, καὶ γαστέρα δγκον ἔχουσαν
50 Ἡ λεπτή χωρεῖν εἶσοδος οὐ δύναται.

ME. Θρῆνος περὶ τῶν τῆς αὐτοῦ ψυχῆς πυθῶν.
Δύσμορος οἴσα πάθον; τίς μοι γόσις ἄξιος ἔσται;
Τίς πηγὴ δακρύων ἀρκεῖ; οἴσα μέλη;
Οὐτε μόρον παίδων τις ἔων ἐκλαύσατο τόσσον,

A Ἡ κεδῶν τοκέων, τὴς φίλης ἀλόχου,
5 Οὐ πάτρην γλυκερὴν μαλερῷ πυρὶ τεφρωθεῖσαν,
Οὐ νούσῳ στυγερῇ ἄψεα τειρόμενα,
Οὔτον ἐγὼ ψυχὴν διλογύρωμαι εἰνὰ ταθοῦταν,
(Φεῦ τάλας!) ὀλκούμενης εἰκόνος οὐρανίης.
Ναὶ γάρ δὴ μεγάλοι Θεοῦ καὶ πλάσμα, καὶ εἰκὼν,
10 Ἀνθρωπος, Θεόθεν εἰς Θεὸν ἐρχόμενος:
Οὐτες δικαὶα νεύσας, καὶ πνεύματι σάρκα πεδήσας,
Χριστὸν ἔχει ζωῆς Πλαον ἡρεμόνα.
Κτῆσιν ἔην, γλώσσαν τε καὶ οὐτα, καὶ νῶν αὐτὸν,
Καὶ οθένος, ἐρχομένων πάντα διδοὺς βιβτῷ,
15 Ἀρπάζων κόσμον πολυχανδέος, δσσα κατείχεν
“Αρπαξ ἀλλοτρίων, ἀντίθεος Βελίας,

918 919 Afflictare carnem obesam in quovis statu, utilissimum est,

Precibus, jejuniis, curis, vigiliis.
45 Sic enim, qui purus est, purior fiet :
Qui vero malus, de improbitate deteret aliquam partem.
Si quis autem est virtutis simulator, mihi hunc placet
Castigari, ut poenas det simulationis.
Crassas carnos, et ventrem prominentem
50 Angusta illa porta capere non potest.

XLV. De animæ suæ calamitatibus carmen lugubre *.

Hen miser qualia passus sum! quis mihi dignus erit gemitus?
Quis lacrymarum fons sufficit? Ecquid melos?
Nec filiorum suorum mortem quisquam tantum deflevit,
Nec venerabilium parentum, nec charæ conjugis,
5 Nec dulcem patriam impetuoso igne in cinerem redactam.
Nec tristi morbo membra consumpta,
Quantu[m] ego animam lamentor quæ gravissima passa est,
(Heu miser!) perdita imagine colesti.
Nam profecto magni Dei fragmentum, et imago,
10 Homo, a Deo ad Deum perveniens :
Quicunque sursum aspiciens, et spiritu carnem frenans
Christum habet propitium vitæ ducem;
Qui possessionem suam, et linguam, et aures, et ipsam mentem,
Et robur, vitæ omnia venturæ consecrat,
15 Eripitque mundo insatiabili quidquid detinetat
Raptor alienorum, Deo adversarius Belial,

* Scriptum au. 383. — Alias Bill. 5, pag. 68.

43 Εγ εἰδεστι πᾶσιν. In quovis statu, scilicet, bonus sis, an malus. Σερ. lin. Coisl. ἐν εἰδεστι τῆς ἀρεστῆς.

47 Ἀρέσκει. Schol. ἀρεστόν. Hunc velim e monachorum numero excludi. Billius illud intelligit de variis asperitatum generibus quibus hypocrita afflictari et ita hypocrisy sua poenas dare, lubens nemo non videt.

XLV. ARGUMENTUM. Cum abdicata sede Constantiopolitana in Arianzum pagum se recepisset Gregorius, illic ad condendos versus animum adjecit, magna pars carminum ab ipso conditorum illius solitudinis sunt fructus. Sic carmen De virginitate.

METRICA VERSIC.

undere per curas, et per jejunia carnem
Utile, perque cruces, excubiasque sacras.
prior hinc etenim efficitur qui crimine purus :
¶laque adimit vitii nonnihil arte malus.
si quis factio sit pectore, mi placet illum
Tundi. Poena etenim debita fraudis erit.
repinguere nimium carnes ventremque tumentem
¶Iaud capit athereæ janua parva domus.
¶. V. DE ANIME SUÆ CALAMITATIBUS CARMEN LUGUBRE.
(Billio interprete.)

¶eu miser, heu quam dira fero! quæ carmina no-
[stris]
¶Equa malis, luctus quis satis esse queat?
sono ita consortemque tori, charosque parentes

PATROL. GR. XXXVII.

Præcepta ad virgines, De animæ suæ calamitatibus, et quæ sequuntur. Billius primo soluta oratione istud verit, eo quod Gallicis tumultibus carmina, quæ nondum stricta oratione verterat, versibus reddere prohiberetur. Verum postea otio potitus, eadem incidi redditia Latinis versibus edidit.

9 Nat rāp. Vat. xal γάρ.

10 Εἰς Θεόν. Ila Reg. 990. Edit. ἐς Θεόν.

12 ἔχει. Reg. 990 ἔχων.

15 Πολυχανδέος. Mundo insatiabili. Scilicet hunc Gregorius ita nuncupat, ratione peccatorum quos in sinu complectitur, aut multiplicum rerum ac diversarum quas continet.

B Flevit, vel sobolis tristia fata suæ :
Aut patrias sedes flammis hostilibus ustas,
Aut etiam morbo perdita membra gravi :
Quantum animæ deploro meæ miserabile fatum :
Effigies periit nam mihi sancta Dei.
Namque homo segmentum vere est et imago To-
[nantis],
A summo ad summum Numine Numen iens,
Qui sursum spectans, ac carnem mente retundens,
Pro duce habet vitæ præsidioque Deum :
Venturæ vitæ linguam qui donat, et aures,
Et mentem, ac vires, divitiasque suas :
Eripiens mundo, Belial quæcunque tenebat,
Quæ juris non sunt qui rapit usque sui :

'Ες δὲ ταμεῖα φέρων πολὺ φέρτερα τῶν ἐπὶ γαῖης,
Τῶν διακλεπομένων, ή καταλυομένων,
Αὐτὸν ἀθρῆσαι σάνατα Θεόν, καὶ πνεῦμα γενέσθαι,
20 Σάρχ' ἀποδυσάμενος καὶ πάχος ἀντίτυπον,
'Αγγελικοῦ τε χροῦ λαχεῖν στάσιν αἰγάλευτος
Μελίνον τῶν μεγάλων ἀθλῶν ἔχων καμάτων·
Μηκόθ' ὅρῶν σκηνῆς ἐλαφρὸν τύπον, ὡς τοπάροιθεν,
Μηδὲ νόμου γραπτὴν εἰκόνα λυσμένην,
25 Αὐτὴν δὲ ἀτρεκήν καθαροῦ νοῦς διματιὲ λεύσσων,
Μίλπων τ' ἐκ στομάτων ἥχον ἀρτάσιον.
Τοῦτο τέλος βροτῆς ζωῆς πάλει. Τές τοῦ ἀνέλκει
Τῶν Χριστοῦ παθέων ὕβρις ἀπιχθονίους,
Οὓς δούλους μορφὴν ἀνεδέξατο, καὶ θανάτῳ
30 Γεύσατο, καὶ ζωῆς δεύτερον τητάσαν,
὜ν Θεός, ὃν ζωῆς ταρπῆς, εἰώνος ὑπερθέν,

A Εἰώνις ἀθανάτου πάντοτε Πατέρδς ὅλη,
Οὐφρα με δουλοσύνῃς τε λύσῃ, θανάτοις τε δεσμῶν,
Κρείσσονα πρὸς ζωὴν ἐμπαλιν ἐρχόμενον.
35 Ἀλλ' ἦγὼ οὐκ ἐψύλαξα Θεοῦ μυστήρια καθεύδη,
Μύστιν ἔχων ψυχὴν οὐρανῆς ἀνέσσου,
Ἄλλα κάτω βρίσκει με χοδὸς πάχος, οὐδὲ ἐσυνάσθην
Πλύνος ἐξαναδύεις τὸ φάρος δημητραῖς.
Ναὶ βάλον· ἀλλὰ μέσον νέφος ἵππατο δεστε καλύπτειν
40 Σάρξ ἐπανισταμένη πνεύματι σὺν χθονίᾳ.
Πολλὰ μὲν ἐν κραδίῃ μελεδήματα ἔνθα καὶ ἔνθα
Στρεψόμεται, κανεὶς πλαζόμενοι νόσου,
Χριστὸν ἐκάς βάλλοντα, Θεὸν Λόγον (οὐδὲ δέχεται γὰρ
Μίγνυσθαι ψυχῇ νυμφεῖο; ἀλλοτρήγη);
45 Πολλὰ δὲ πλὴν γλώσσῃ κιαται κακά φάρμακα· ἀλέθρου.
Γλώσσα γάρ ἀνθρώποις ἡμιν τῆς κακίης.

Atque in borea fert longe præstantiora terrestribus,
Quæ furto auferuntur, aut vi subvertuntur,
Ut ipsam regem videat Deum, et spiritus fiat,
20 Carne et reluctant exutus mole,
Atque in rutilante angelorum choro sedem sortiatur,
Majora magnis laboribus sereno præmnia;
Nec jam tabernaculi levem, ut olim, speciem aspiciens,
25 Sed ipsam veritatem pura mentis oculo intuens,
Psallensque ore festivos sonos.
920-921 Hic omnis vita humana est. Huc homines eveniunt
Passionum Christi ignominia,
Qui servi formam accepit, et mortem
30 Gustavit, et vitam iterum coasseculus est,
Cum esset Deus, vita largitor, a seculo antiquior,
Tota semper immortalis Patris iunago,
Ut me servitudo liberaret ac mortis vinculis,
Meliorem ad vitam rursus pervenientem.
35 Verum ego non servavi veneranda Dei mysteria,
Animam habens initiatam colesti ascensui;
Sed deorsum me incurvat carnis crassities, nec potui
Ex luto emergens oculum in lucem tollere.
Sustuli tamen: sed media stetit nebula oculos operiens,
40 Caro insurgens cum spiritu terrestri.
Multi quidem in corde sollicitudines hinc et illinc
Voluntur, incassum errante animo,
Quæ Christum procul abigunt, Deum Verbum; non enim amat
Misericordia spousus animæ alienæ:
45 Ac lingue quidem multa incident mortis venena.
Est enī hominibus lingue dimidium malitia.

19 Αὐτὸν ἀθρῆσαι. Subiud. Νοτ. Ibid. Θεόρ,
nai. Sic in Coisi. legitur, in quo Θεόν jungitur
cum σάνατα. Edit. Θεόν γέρ.

20 Πάχος ἀτρεκευτον. Reluctante mole, scilicet,
eo quod spiritui adversetur.

20 Καὶ ζωῆς. Et ad vitam iterum rediit.

35 Μυστήρια κεδρά. Intelligit Gregorius myste-
ris, vel potius gratiam ex mysteriis passionis et
redemptionis Christi defluentem.

39 Ιοταρο. Reg. 999. Chig. et Coisi. Ιοταρο.

45 Κανδ. Coisi. Vat. λυγρά.

METRICA VERSIO.

Horreaque ad, nostris, quæ sunt obnoxia furi,
Aut eversa cadunt, haec meliora ferens :
Scilicet ut spectet Regem, carnisque remota
Crassitie fiat spiritus atque Deus :
Præmiisque exhausto referens majora labore,
Perveniat sedes lætus ad angelicas :
Nec tenues umbras arcæ jam spectet, ut ante,
Conscriptam luxæ legis et effigiem :
Sed liquido mentis verum ipsum lumine cernat,
Festivosque hilari promat ab ore sonos.
Humanæ hæc vitæ meta est. Huc horrida Christi
Supplicia, huc homines maxima probra vehunt :
Qui servi formam sumpsit, mortisque periculum
Fecit, et ad vitæ lumina inox rediit,
Cum Ducus, et vita certissimus arbiter esset,

B Eternique eadem prorsus imago Patris,
Ut me servitio, me vinculis solveret orci,
Redderet et vitæ, quæ sine fine manet.
At mihi non curæ mysteria dia fuerunt,
Cum superum ascensum mens mea docta fuit
Sed caro ine depressit bumi, nec lumina quivit
Conjicere in lucem mens onerata luto,
Aut cum terreno consurgens flamme visum
Abstulit, opposita nube repente, caro.
Mille quidem in medio volvuntur pectore curæ,
Dum vaga mens varias gaudet obire vias,
Quæ Christum procul ejiciunt. Namque ipse res
Jungi animæ, quæ se dat quoque mocha sit
Ac rursum in lingua sita sunt permulta veser
Dimidium vitii nam citia lingua tenet.

Θυμὸν ἐρυγείμηντη, γυμνὸν κακὸν, ὃς τε μάλιστα
Ἄδρος ἐπίζειν, ἐκ νοὸς ἀνδρὰ φέρει,
Τὴ δολερὸν κεύθουσα ἐνὶ στήθεσσι νόνημα,
50 Λεῖς δὲ ἔπ' ἔξι διπλοῦ φθεγγομένη στόματος.
Ἐποὶ δὲ ἦν τι θύρετρον ἐπ' ὅφθειμοισιν ἐμοῖσιν,
Οὐασὶ τὸν ἄγαθῶν πάντοτο πεπταμένοις,
Ὕετο μὲν ἀσθλὸν ὄφρην τε καὶ εἰσαντα δέχεσθαι,
Κλείσθαι δὲ κακὸς ἀμφότερος αὐτομάτως.
55 Χειρῶν τὸν ἔργον δριστὸν ἐς οὐρανὸν αἰτεῖς ἀσίρειν
Ἄγνας, καὶ παρέχειν οὐρανοῖσιν νόμοις.
Ὕετο δὲ πολὺν ἱέναι λεῖνην ὅδον, οὐκ ἐπ' ἀκάνθας,
Οὐδὲ κατὰ σκοτέλων, καὶ τρίβον οὐχ ὅσιρν.
Νῦν δὲ θεὸς μὲν ἐδικεν ἀπαντέλος ἀσθλὸν ἐπ' ἀσθλαῖς,
60 Εὔρατο δὲ τὴν κακὴν ἔπλον τῷος θανάτου.

Dum iram evomit, audiunt malum, quæ quidem maxime
Vehementer ebulliens hominem extra mentem rapit,
Aut dum abscondit dolosum in corde consilium,
50 Ac blanda mellī ore loquitur.
Utinam inesset ostium oculis meis,
Atque auribus non recte semper patentibus,
Ut quod bonum est videam, et audiendo teneam,
Et sua sponte utraque malis claudantur.
55 Manuum opus optimum est, ut semper in cælum tollantur
Puræ, et cœlestibus legibus addicantur.
Sic et pedum officium est, ut per viam planam, non per apinas,
Non per scopulos, iniquumque collem incedant.
Ac quidem Deus membra omnia dedit bona ad res bonas :
60 Sed ea mihi in arma mortis malitia convertit.
Quænam mihi hæc lex? quomodo carnis in terra
Servus sum? quomodo levi spiritui mistum suis corpus?
Nec totus mens sum, pura natura, nec totus pulvis
Qui peior est; sed ex utroque aliud et utrumque.
922-923 65 Quocirca bellum tumultum fero nunquam placabilem,
Carne et anima contra se decertantibus.
Imago sum Dei, et trahor ad vitium;
Dum quod deterius est, inique pugnat cum præstantiore :
Aut fugio vitium, et sto victor, non sine labore,
70 Postquam nukum cœlesti manu adjutus decertavi.
Inest enim mihi, inest lex duplex: quarum altera quidem bona
Bonum sectatur: altera autem deterius
Sectatur quæ mala sunt: ac ea quidem, quæ mentis est, parata est
Ad obediendum Christo, gradiens ad lucem:

47 Γυμνὸς κακός. Apertum ψαλμ., iram, furor.: ira, vehementius accensa, a satis rationibus dejicit hominem, quod vult Gregorius. Apertum malum etiam dici potest, eo quod nullam boni speciem cœmuletur, aut præ ceteris omnibus vitiis aperta fronte prodeat. Vide supra, lib. i, sec. ii, carm. xxv, vers. 85, etc.

50 Λεῖα δὲ ἔρ. Chig. λεῖα γάρ, etc.

51 Εἴθε. Vat. aiθε.

53 Ὁρᾶς τε. Forte δρῶτα. Mox solatoria. Sic. Chig., Coisl. et Reg. 990. Edit. ἑσαντα.

A Τίς νόμος οὗτος ἐμοὶ; πῶς δέσμιος εἰμι' ἐπὶ γαῖς
Σαρκὸς; πῶς δὲ λαφρῷ πνεύματι σῶμα μίγη.
Οὐδὲ δλος εἰμι νόος, καθαρὴ φύσις, οἵτε χερσίων
Χοεὶς δλος, ἐκ δὲ φρούριον ἀλλο τι κάμφτερον.
65 Τονεχα καὶ παλέμοιο φέρω κλόνον αἰὲν ἀπαυτον,
Σαρκὸς καὶ ψυχῆς ἀντικαθεζομένων.
Εἰκὼν εἰμι Θεσίο, καὶ ξλοκομαι ἐς κακότητα.
Κρείσσονι μαρναμένου χείρωνος οὐχ δίωκε.
70 Η φεύγω κακότητα, καὶ ίσταμαι, οὐκ ἀμογητε,
Πολλὰ διαθήσας χειρὶ σὺν οὐρανῇ.
Ἐστι γάρ, ἔστιν ἐμοὶ διπλοῦς νόμος· ὃν δ μὲν ἀσθλὸς,
Ἐσπόμενός τε καλῷ αὐτῷ δ χειρότερος,
Ἐσπόμενός τε κακοῖσιν δ μὲν νόος ἔστιν έτοιμος
Πειθεσθαι Χριστῷ, πρὸς φάσις ἀρχόμενος.

55 Ἐξ οὐρανῶν. Vat. ἐπ' οὐρανόν. Pro alér., quod sequitur, Reg. 990 habet αὐτόν. Ita et Coisl. sup. lin.

60 Εὔρατο. Alludit ad hæc Apostoli verba, Rom. vii, 10: Invenimus est mihi mandatum, quod erat ad vitam, hoc esse ad mortem.

62 Σῶμα μίγη. Vat. σῶμα ἐμίγη.

63 Καθαρό. Vat. καθαρό.

71 Νόμος. Sic Reg. 990. Edit. νόος. Duplex spiritus, nempe pars superior et inferior.

METRICA VERSIO.

ram lingua, malum nudum, evomit: iraque rur-
sum,
Cum caluit, mentem cogit abire gradu,
ut contra occultans vulpinam in pectore fraudem,
Vulnerat ex molli leniter ore loquens.
Iaque utram in partes volitantibus auribus omnes
Janua firma foret, luminibusque meis.
acc ut, quæ bona sunt, audire ac cernere possent:
Sponte sua ast esset janua clausa malis.
m nihil est melius, quam puras tollere palmas,
Hasque dare ætherei legibus usque Dei.
I etiam melius, plaro quam figere calle,
Non super aut spinas, saxe dura, pedes.
Jania sed mihi cum dederit Deus, ob bona, mem-
bra,
Hinc tamen improbitas repperit arna nccis.

B Quænam hæc lex? Cur me constringunt vincula
[carnis?

Spiritus et socium tam grave corpus habet?
Nec totus mens sum, nec totus pulvis humusque :

Pulvere sed consto, mente levique simul.
Unde etiam dum mens crasso cum corpore pugnat,

Perpetuos streptus bellaque sæva fero.
Numinis effigies cum simi, trahor in mala, dum,

Deterius, bellum cum meliore gerit: [quod

Aut vitiū labem fugio, magnoque labore
Post longas pugnias vincō favente Deo.

Namque duplex mihi lex. Una est bona, recta se-
[quensque:

Altera lex rursum prava, sequaxque mali.
Ita Dei semper jussis obediens parata est,
Ac lucem, sanctæ lucis amica, petui.

75 Ἀλλος δ' αὖ σαρκός τε καὶ αἷματος, ἔστι δὲ πρόφρων Λ Δέχνυσθαι Βελιάν, πρὸς ζύφου ἐλκόμενος.
Ἔτοι δὲ μὲν χθονίοις λαίνεται, ὥσπερ ἐπ' ἱσθλοῖς,
Τοὺς οὐχ ισταμένοις, ἀλλὰ παριπταμένοις.
Καὶ φιλέει κύμους τε καὶ θύεα, καὶ χόρον αἰνὸν,
80 Ἐργῶν τε σκοτίων αἰσχεα, χερδοσύνας.
Εὔρεται δὲ ὅδον εἰσιν, ἐνῷ δὲ ἐπιτέρπετ' ὀλέθρῳ,
Ἄφροσύνης δνοφερή ἀχλὸν ἐφεστάμενος.
Ἀντέρ δὲ οὐρανίοις ἀγάλλεται, ὡς παρεοῦσι
Τοὺς ἀλταζομένοις, καὶ θεὸν οἰον ἔχει
85 Ἐλπωρὴν βιότου· τὰ δὲ ἐνθάδε καπνὸν ἀτειμον,
Ἄλλοθ' ὑπὸ δάλοιῃ κείμενα συντυχή.
Καὶ φιλέει πενίην τε καὶ ἄχθεα, καὶ μελεδῶνας
Ἐσθλάς, καὶ στεινὴν εἰσιν ὅδον βιότου.
Μαρναμένοις δὲ τοῖσιν ἐπίσκοπον ἡλθεν ἀνωθεν

90 Πνεῦμα Θεοῦ μεγάλου, καὶ νοῦ δώκει χέρα,
Σώματος ἀργαλέοις λόγον κλόνον, τὸν κείταινον
Εύνάζον παθέων οἰδη' ἐπανιστάμενον.
Η δὲ καὶ ὡς λυστήν ἔχει μένος, οὐδὲ ἀνοῆγει
Σάρξ πολέμου, κλίνει δὲ ἐνθα καὶ ἵνα μάχῃ.
95 Ἀλλοτο μὲν τε νόρῳ χροῦς δάμναται ἀλλοτε δὲ οὐτι
Σαρκὶ νοῦς κρατερῇ ἐπικεπται οὐκ ἔθισιν.
Ἄλλα τὸ μὲν ποθέει, τὸ γε βέλτερον δὲ στυγέει δὲ,
Ἐρδῶν, δουλοσύνην μύρεται ἀργαλέην,
Πατρός τ' ἀρχεγόνιο πλάνην, καὶ μητρὸς ἀλιτρήν
100 Πάρρασιν, ἡμετέρης μητέρα μαργοσύνης,
Καὶ σκολιοῖς δράκοντος ἀτάσθαλον αἰμοδόροιο
Ψεύδος, δὲ ἀνθρώπων τέρπεται ἀμπλακίαις.
Καὶ ἔλον, τὸ δὲ φυτοῦ βροτῶν δηλήμονα καρπὸν,
Γεύεται τὸ οὐλομένην, καὶ θανάτου πύλας,

75 Altera autem, quae carnis est et sanguinis, parata est
Ad excipendum Belial, dum ad tenebras trahitur.
Atque hæc quidem terrestribus, ut bonis rebus, delectatur,
Quæ minime consistunt, sed evanescunt.
Comeſſationes amat, et rixas, et turpem satietatem,
80 Et tenebrosorum operum probra et lucra.
Latam viam carpit, et sua ipsius morte delectatur,
Inſipientias densis tenebris induita.
Illa autem coelestibus delectatur, quasi jam adessent
Quæ sperantur, ac Deum solum habet
85 Spem vitæ; præſentia autem vilem aestimat ſumum,
Alier se habentia, ubi aliud occurrit.
Diligit paupertatem, et onera, et curas
Laudabiles, et per arcam incedit vitæ ſemitam.
His autem pugnautibus inspecto venit corilius
90 Spiritus magni Dei, et inenti manum dedit
Corporis pernicioci solvens tumultum, atque atrorum
Compescens viatorum fluctum assurgentem.
Sed tamen rabidum retinet furorem, nec bello
Desistit caro, inclinatque buc et illuc pugna.
95 Interdum quidem mente caro domatur: rursus alias
Fortiorem carnem mens sequitur non volens.
Sed illud quidem concupiscit, quod melius est: quod autem odit,
Id dum facit, pernicioram deplorat servitatem,
Et patria primigenii deceptionem et matris nefandam
100 Transgressionem, quæ prima fuit libidinis nostræ origo,
Et obliqui ac sanguinem vorantia draconis detestabile
Mendacium, qui hominum delectatur delictis,
924-925 Et lignum, et arboris fructum hominibus pernicioſum,
Et gustum suuſtum, et mortis januas,

70 Δέχνυσθαι. Coisl. sup. lin. δέχεσθαι.
81 Αὐροσύνης. Inſipientie. Ita habent Reg.
990, Coislinianus et Chigianus codices. Male au-
tem legunt edit. εὐρροσύνης, prudenter, quæ ad
rem hic non pertinet.
83 Αὐτέρ δὲ. Id est lex spiritus. Mox ὡς παρ-

εοῦσι, Edit. οὐ παρεοῦσι.

89 Ἐπισκοπος. Id est ἐπίφορος, secundus. —
modus: quo fere sensu Sophocl. in Ajace, in
991, ἐπισκοπον μέλος, in rem malam com-
carmen. Hoc sensu accipiatur vox inspectur.

METRICA VERSIO.

Excipere at tetrum Beliam lex altera prompta est,
Qui miseram in tenebras pertrahit, inque necem.
Scilicet hæc gaudet terrenis, ac bona credit,
Quæ mox prætereunt labilis instar aquæ.
Hæc rixas amat, et questus, epulasque, jocosque,
Nocturni tenebris dignaque probra tegi:
Atque via lata graditur, cœaque laborans
Stultitia, risuin, dum perit ipsa, capit.
Ast illam oblectant cœlestia sola, Deuinque
Unum habet, in quo spes fixerit illa suas:
Ac vilem tantum reputat præsentia ſumum
Commoda, quæ subgunt casibus innumeris;
Atque amat et sanctas curas, et pondera, duram
Pauperiemque, arcta gaudet ei ire via.
Dum vero pugnant, divinus Spiritus ad me

B Accessit, menti promptius opemque tuſit,
Corporis ac solvit strepitus, fluctusque repre-
Quos animi nubes moverat atra mei.
Nec tamen idcirco carnis fera bella quiescat.
Sed dubium huc palmæ vertitur huicque de-
Nunc etenim menti cedit caro, numque vici.
Mens carnem sequitur, non tamen ipsa libet.
Namque bonum cupiens, facit id tamen ipsa
Servitium lacrymis prosequiturque grave.
Primigenie patris fraudem, consultaque z-
Ex quibus exortum nostra libido trahit.
Plorat et obliqui mendacia verba draconis,
Quem lapsus hominum, vita noceasque ju-
Et ligni fructum, quo gens humana perempi.
Pestiferum et gustum, mortiferasque for-

105 Γύμνωσιν μελέων τε παναισχεα, καὶ παραδείσου
 Ἡὸς φυτοῦ ζωῆς ρίψιν ἀτιμοτάτην.
 Ταῦτα νόσοι κάμνων δλοφύρεται. Ἡ δέ νύ μοι σάρξ
 ἀέρχεται ἐς προγόνους, καὶ φυτὸν ἀνδροφόνον,
 Πέπλον τε γλυκερήν ἀσπάζεται αἰὲν ἐδωδήν,
 110 Ἡν δόλος σαίνων δείχνυσι πικρὸς δφις.
 Ἡ μὲν καὶ γοάω, καὶ εὐχαλήσσιν δινακτα,
 Ὅς πάντων χρατέει, καὶ ζυγὸν πᾶσι φέρει,
 Λίσσομ' ὑπὲρ Ψυχῆς καὶ σώματος, ἀμφοτέροις
 Εὔμενέως δικάσαι, καὶ πόλεμον σκεδάσαι,
 115 Κρείσσονι, ἥ θέμις ἔστιν, ὑποκλίναντα χέρειον.
 Τοῦτο γάρ οὐκ ὀλίγω λώινον ἀμφοτέροις.
 Μή χοῖ βριθομένην ψυχὴν ἐπὶ γαῖαν ὅδεύειν,
 Ήστε μαλυδάνην ἐς βυθὸν ἐλκομένην,

Α Πνεύματι δὲ πτερόεντι καὶ εἰκόνι χοῦν ὑποεῖξαι,
 120 Ὁς χροῖο πυρὶ τηκομένης κακίης.
 Τοιάδε λισσόμενος καὶ φάρμακα σαρκὶ παχεῖῃ
 Ποιλὰ φέρω, χαλεπῆν νούσον ἀφαρ σκεδάω.
 Καὶ μένος, οἴά τε θρός ἀπιστοτάτοιο, χραταιοῖς
 Δεσμοῖσιν κατέχω, οἴδα μα κακὸν τρομέων.
 125 Γαστέρι κλειθρά τιθημι, δυσαλθέτι θυμὸν ἀνίη.
 Δάπτω, καὶ δακρύων ἐκπροχέω λιθόδασ.
 Κάμπτω γούνατ· Ἀνακτὶ τετρυμμένα, νύκτας ἀπνοὺς
 "Ἐλκω, καὶ ρυπόν πένθιμον ἔσθος ἔχων.
 "Ἀλλῶν εἰλαπίναι τε, χοροστατίαι τε, γέλως τε,
 130 Καὶ κῶμοι, χλοερῆς παίγνια ὁ τηλικήης.
 "Ἄλλοι δ' αὐτ' ἀλόχοις τε καὶ υἱέσσι γάνυνται,
 Καὶ πλούτου χρατεροῦ κύδει λυομένω.

105 Turpenque membrorum nuditatem, atque e paradiso
 Et ligno vite ignominiosam ejectionem.
 Hæc mens afflita lamentatur. Nunc autem mihi caro
 Respicit ad primogenitos et homicidam arborem,
 Ac omne semper amplectitur suave edulium,
 110 Quod perniciosus blandiendo monstrat acerbus serpens.
 Atque equidem gemo, et precibus regem
 Qui omnium dominatur, et omnia in statera librat,
 Invoco pro anima et corpore, ut inter utrumque
 Propitius judicet, et bellum sedet,
 115 Mellori, ut æquum est, subjiciens deterius ;
 Hoc enim longe utilius est utriusque :
 Nec carne depresso in terram anima vergat,
 Veluti plumbi massa in profundum tracta,
 Sed spiritui alis ornato, et imagini cedat caro,
 120 Vitio quasi cera ad ignem liquefciente.
 Hæc orans etiam remedia pingui carni
 Multa adhibeo, molestum ut morbum dissipem.
 Robur ejus, ceu feram infidissimam fortibus
 Catenis cohibeo, malum æstum reformatans.
 125 Ventri claustra appono, non facile sanabili dolore animum
 Conficio, et lacrymarum vim profundo.
 Flecto Regi contrita genua : noctes insomnes
 Traho, et sordesco lugubrem vestem gerens.
 Aliorum sunt compotationes, choreæ, risus,
 130 Comessationes, florentis ludibria æstatis.
 Alii uxoribus et liberis gaudent,
 Et peritura magnarum divitiarum gloria.

112 Πᾶσι. Reg. 992 πάντα.

115 Ἡ θέμις. Coisl. sup. lin. ώς.

116 Ὁλιγφ. Duo Regg. ὀλίγον.

117 Βριθομένην. Carnis pondere depressam. Ita
 ab Coislinius et Regius 990. Nonnulli autem
 dicit βριττομένην, quod a Græca lingua prorsus est
 ienūm.

122 Νοῦσον ἀφαρ σκεδάω. Ita Reg. 990, Chig. et

Vat. Edit. δφρα νόσον σκεδάσω.

126 Ἐκπροχέω. Reg. 990 ἐκπροχέων.

127 Τετρυμμένα. Ita Reg. 990. Edit. τετρυμένα.

130 Χλοερῆς. Ita Vat., Chig., Coisl. et Reg. 990.

Edit. γλυκερῆς.

131 Αλόχοις τε. Sic Reg. 990, Chig. et Coisl.

Edit. ἀλόχοιστ.

132 Κύδει. Coisl. κήδει, cura.

METRICA VERSIO.

que sit et fœde nudatus, pulchro et ab horto,
 Et vitæ ligno sit procui actus homo.
 Ec mens ægra gemit : caro vero prava parentes
 Primigenos spectat, pestiferumque cibum,
 Dulces omnes semper complectitur escas,
 Objectat serpens quas male blandus ei.
 Zo gemo, ac Regem obtestor, qui cuncta coeret
 Imperio, et recto pondere cuncta librat :
 placido arbitrio componat iurgia carnis
 Uque animæ, bellum submoveatque procui :
 pars deterior meliori cedat, ut æquum est,
 loc utriusque magis namque salutiferum.
 porea nec mole gravis mens vergat ad iana,
 e, veluti plumbi massa, profunda petat.

B Sed sibi mens carnem, divinaque subdat imago,
 Ac vitium, ut ceram fervida flamma, liquet.
 Hæc oro, supplexque peto : morbumque prementem
 Ut pellam, carni pharmaca multa fero :
 Atque velut sævum firmis compesco leonem
 Compeditibus, fluctus dum tremo letiferos.
 Impono claustrum ventri, morore animumque
 Conficio, et lacrynis os madet onne meis.
 Curvo genu afflictum Regi, somnumque repello :
 Lugubris vestis squalida membra legit.
 Sunt aliis studio convivia læta, jocique,
 Atque chori, atatis ludicra florigeræ.
 Conjugibus gaudent alii, natisque opibusque,
 Quarum abit in ventos gloria cuncta leves.

- "Ἄλλοι δ' αὐτεῖς ἄγοραῖς τε καὶ δίλεσσιν, ἡδὲ λοετροῖς
Τέρπονται, καὶ πνεύν ἐν πολίσσοι μέγα.
135 Εὐφήμους τε λόγοις καὶ ἑτοιμάνων ὄρυγμαδῶν
Πεμπόμενοι, σοθαροῦ θ' ὑψόθεν ἐκ σανίδων.
Πολλαὶ γὰρ θνητοῖς πολυσχέδες βαντοῖο
Τέρψιες· ἐν δὲ κακοῖς κήρυξσεται εὐφροσύνη.
Αὐτὰρ ἐγώ τέθνηκα βίᾳ, βανύ δὲ ἐπὶ γαῖς
140 Ἀσθμα φέρω· φεῦγω δὲ στοιχα καὶ μέροπας.
Θήρεσι καὶ σκοτειδοῖσιν ἔμπλων, οἰος ἀπ' ἀλλον
Ναιτάνω λυπήρην φυγάδα καὶ σχόδεν·
Οἰοχίτων, ἀπέδιλος, ἀνέστιος, ἐλπίδει μερόνη
Ζώων, καὶ λύθη πέδαι πέλαι χθονίοις.
145 Εἴνη μοι στιβάς ἔστι, τὸ δῆγμα σάκκος ἀρυμνός,
Καὶ κόνις ἐν δακτύῳ δάκρυοις δαυομένη.

Alii foris, et hortis, et batneis

Delectantur, et quando magnum in urbispirant,
135 *Honorificisque sermonibus et sequentium strepitū.*
Ducuntur, superbiuntque ex altis subcelliis.
Multa enim sunt mortalibus multiformis vita

Oblectamenta : malis autem immiscentur gaudium.
Sed ego mortuus sum vita, ac pusillum in terra

140 Spiritum gero : fugio urbes et homines.

926-927 *Cum foris et scopulis vivens, solus ab omnibus*

Iuculo asperam et deformem petram :

Una cum veste, sine calceis, sine foco, spe sola
Vivens, et omnibus ludibrio sum hominibus.

145 Lectus meus palea est, stragula saccus quo lego.

Et cinis in pavimento lacrymis rigatus.

Multi quidem ingemiscunt sub vinculis ferreis :

Alios audio pro cibo cinerem babere;

Nonsullus lacrymis amaris potum miscere :

150 Alios hibernis percussois nivibus,

Quadragnis noctes et dies, instar arborum

Stare, corde e terra assurgentēs,

Ac Deum solum in mente habentes : aliis.

Ligavit labia, et lingua frenā imposuit ;

155 Non tamēn frenā omnia, sed solis relaxavit hymnis,

Velut vivam citaram, quam spiritus pulsat.

Est qui Christo caput suum consecravit, intonsum

Votū pīl causa custodiens.

Oculos alius clausit, et auribus posuit foras,

160 Ne quem imprudens mortis aculeum intromittat.

154 Πολλοσσοι. Ita Coisl. Val. πολλεσσοι.
156 Έκ σαρίδων. Νεινρε θρόνων, εσσίσις θρόνις.
Rete Billius supervacanēam putat conjecturam amici, qui lēgere suadebat οστίνων, πλαντεια, cur-
ribus.

157 Πολυσχέδεος. Reg. 90θ πολυσχέδεος.
158 Κακοῖς. Int. Coisl. λυπηροῖς. ιτιστίbus, ad-
versis. Non recte Billius, in vitio addictis.
142 Ρωμαῖα. Quasi terre rīmam, specum, ultra
oblatam adicilam.
144 Αώδη. Coisl. Int. πλανη ἀνθρώποις εἰς γέλωτα

καὶ γλεύνην προσάζενος, omnibus hominibus ne-
ludibrio habitus; opprobrium hominum, et ple-
beis : vel etiam quem omnes tanquam lepro-
rantei aversarentur. Apud Homer. λύθη δι-
omnium probriis expostum sonat. Iliad. IV. 8.

145 Σάλπηξ δρυμύρος. Durum ciliicum, ne-
niger. Hesych.

146 Δευομένη. Ita Coisl. Edit. δυομένη, ed

147 Πολλοὶ μέρ. Spectant hæc ad mox
ardua studia de quibus disserit uberioris infra
2. Carm. 1. ad Hellenium, alias Bill. 48.

METRICA VERSIO.

Balnea delectant alios, hincipit nemusque,
Altusque in celebri spiritus urbe juvat.
Laudibus atque suis gaudent, comitumque catervis,
Ac frontem attollunt desuper e tabulis.
Multā etenim humano generi sunt gaudia vita:
In vitio addictis susque latititia est.
Ast ego jam mundo sum mortuus, hincque pusilluna
Jaw spiro, atque urbes vita, hominumque ge-
nus.
Cum scopulis, truciibusque foris ego dego, dominique
Petrām habeo: hic vita tempora solus ago.
Non mihi calceus est, non est focus, unica vestis:
Spe vivo, ut labes sum quoque terrigenis.
Pro lecto mihi sunt paleae, pro tegmine saccus,
Et madidus lacrymas pulvis ob assiduas.

B Ferrea permulti gestantes vincla gemiscunt:
Est aliis sursunt sordidus esca cinis.
Pocula sunt aliis fletu permista calenti;
Altera brumali pars petiturque nive,
Statque quater denia, velut arbor, recta dieba.
Subvectum ad coeli culmina pectus habet.
Nilque aliud proorsus, quam Christum, mea-
[jura] Linguan aliis freno pressaque labra teno.
Sic tamen, ut pateant hymnis, atque, ut [jura]
Pulsentur digitis pneumaticis aetherei.

Ast aliis, voti ut Christo persolvat honores.
Intonsum servat tempus in omne caput.
Aures atque oculos aliis conclusit, ut omni
Obseptum stimulis mortis haberet iter.

Tota μὲν ἐξ ἐμέθεν χοῖ φάρμακα δυσμενέοντι,
Ἡδὴ καὶ πολὺ ἀλκαρ ἡμῶν παθέων.
Πολλὰ δ' οὐκ ἔθελοντα καταιγίδες ἀπροτοποιοί
Στρωφῶσιν, χαλεποῖς ἀλγεσι τειρόμενον.
165 Αὐτὰρ δ' οὗτε λόγοις ἐπιπεθεται, οὕτε μόγοις:
Διέμενται, οὗτε χρόνῳ καρπετεται ὄχρυσεις·
'Ἀλλ' αἰσὶ ζωῆς κατεναντίον δύμασι τυφλοῖς
Ἐπειδεὶ, καὶ χρημανοῦς, ὡς λεγέων, πεθεῖ.
Εἰ δέ τι που καὶ βαῖδον ὑποεἶει Θεόο
170 Δεῖμασιν, ἢ πόνοις, ἢ Θεόθεν λογίοις,
Ὄστε φυτὸν παλέμησι μεθελκόμενον κομίσοντος;
Γυροῦται προτέρην ἔμπαλιν ἐς κακίην.
Ω μέλεοι, θενάτοις βροτῶν γένος! Ής ρά κακοῖς
Δαπόμενοι, μανῆς τερπόμεθ' ἡμετέρῃ.
175 Οὔτε λόγον τίνοτες, ὃν ἔνδοθι γινομένοις

Α Θῆκε Θεός, ζωῆς σπέρμα χαριζόμενος·
Ούτε νόμον τρομέοντες, διὸ οὐ ποτε λαΐνεργοι
Γράμματι ἀτρεκίην Χριστὸς ὑποσκιάν
Πλαξὶν ἀναξ ἐχάραξε, καὶ θοτανὸν ἐν κραδίησιν
180 Ἡμετέραις, αἴγλῃ Πνεύματος εὐαγήδος·
Καὶ Χριστοῦ παθέσσοντι ἐναντίοις μητιώντες,
Οἴστον μὲν ἐκ παθέων εἰλικυσεν ἀργαλέων,
Σάρκα λαβών, σταυρῷ τε παγεῖς, πήξας τε μέλαιναν
Πλάσματος ἀμπλακήν, καὶ Βελίσιο κράτος,
185 Ὁφρα παλιγγενές τε καὶ ἐκ τύμβοιο θορότες,
Χριστὸς σὺν μεγάλῳ κύδος ἐχωμεν ἀνω.
Πολλὰ μὲν δὴ πλέοντις ἐπιχθονίοις Θεόο
Δῶρα, τὰ καὶ γλώσσης χρείττονα ἡμετέρης.
Καὶ γάρ με πληγῇσιν ἀτασθαλέοντα δαμάζων,
190 Ἐλκεις πρὸς ζωὴν, καὶ φίλα μητιών.

Talia ego adhibeo inimicis carni remedia,
Jamque canities morbis meis opitulatur.
Multi autem invitum turbines improvisi
Exagitant difficilibus molestiis vexatum.
165 Sed tamen caro nec rationibus obtemperat, nec laboribus
Domatur, nec tempore rabies ejus flectitur:
Sed semper adversus vitam cæcis oculis
Festinat, et barathra, ut legio, desiderat.
Quod si quando paululum cedat Dei
170 Timori, aut laboribus, aut divinis oraculis,
Velut arbor manibus retracta cultoris,
Curvatur primum rursus in vitium.
Q nos mortales mortis hujus nomine miseros! Quomodo malis
Bilacerati nostra delectamur insania!
175 Nec rationem honorantes, quam intus nascentibus
Inseruit Deus, vita semen concedens;
Nec legem expavescentes, quam olim rex Christus,
Littera veritatem adumbrans, lapideis
928-929 Tabulis, ac postremo cordibus nostris
180 Spiritus sancti splendore insculpsit;
Atque etiam Christi passionibus contraria meditantes,
Quibus me ex perversis perpessionibus eruit,
Carnem sumens, cruci affixus, et leiram consigens
Figmenti sui nequitiam, et Beliæ potestatem,
185 Ut regenerati, et e sepulcro exsilientes,
Magno cum Christo gloriam coelestem habeamus.
Multæ quidem omnibus hominibus concessa a Deo
Dona, qua lingua nostram superant.
Nam me et plagi peccantem domando
190 Ad vitam trahit, et grata largiendo.

163 Πολλὰ δ'. Ita Vat. et Coisl. Edit. πολλὰ δ'. Vat. et Coisl. Ερυσεν
169 Υποεἶεις. Reg. 990 ὑποτῆσει.
173 Ως. Coisl. sup. lin. πῶς.
175 Γενομένωσι. Coisl. γενομένοισι.
177 Λαΐνεργοι. Vat. 2 λαΐνεσσοι.
182 Ετλικνστ. Ex gravissimis calamitatibus eruit.

Vat. et Coisl. Ερυσεν
189 Ἀτασθαλέοτα. Ἀτακτοῦντα, ἀμαρτάνοντα,
proterne, nefarie agentem.
190 Μητιώρ. Sup. lin. θουλευόμενος. Coisl. με-
δῶν. Amice ac leniter arridendo, quia lectio placet
Billio.

METRICA VERSIO.

Hæc ipse infestæ medicamina porrigo carni,
Atque zetas etiam fert mihi grandis opem.
Puin ingens etiam me vis inopina malorum
Exagitat, varius dilaceratque dolor.
on tamen hanc sermo flectit, subiguntve labores,
Temporis aut tractu mitius ipsa fuit:
ed vitam adversus semper ruit impete cæco,
Atque velut legio sola barathra cupit.
uod si divino cedat paulum ipsa timori,
Cedat et ærumnis, eloquissime Dei:
gricole ut manibus per vim stirpe torta, priorem
In vitii labem protinus illa redit.
miserum mortale genus, quod mole malorum
Asteritur, proprio gaudet et interitu!
: neque nativæ rationis lumen honorat,

B Quod vitæ ætherea semen ab arce datur:
Nec metuit, verum quæ quondam Christus adum-
In saxis rigidis jura notata dedit: [brans,
Nec quæ postremis fixit sanctissimus ille
Spiritus in nostro pectore temporibus:
Sed Christi consulta agitat contraria pœnis,
Quis me animi morbis traxit ab horribilis
Dum carnem sumpsit, fixusque est in cruce, nostras
Ac noxas, hostis fixit et imperium:
Ut rursus genito, tumulique et faucibus imis
Educta in supero sit mihi sede decus [Christi,
Multæ quidem in cunctos homines sunt munera
Tantaque ut hæc nullus sermo referre queat
Nos etenim ad vitam trahit, et cum verberat, et cum,
Verberibus missis, prospera cuncta facit.

Πάντα γάρ εύμενόντι νόμῳ μερόπεσσι χυδερνῷ,
Εἰ καὶ χρυπτὸν τῆς βένθος ἔχει συρήνη;
Καὶ πολὺς ἡμετέρης γενεῖς ζύρος τὸν Θεόν
Ἴσταται ἐν μεσάτην, δὲν παρέλωσ' ὅλης
195 Ὁμηρον ὀδυνάτοισι διαιγέσες ἐκ βιθοτοιο,
Καὶ καθαρὸς καθαρῆς ἀπόβομενοι σοφίης.
Αὐτάρκης ἐμοὶ Χριστὸς περώσων εὐχὸς ὄπαζῶν,
Πρῶτα μὲν εὑρέμενη νειόθεν ἐκ χραδίης
Μητέρης ἑώρον ἐδωκε, καὶ ἐκ τοκέων ὑπέδεκτο
200 Δῶρον, ἐπει τέκνου φέρτερον οὐδὲν ἔχον
Ἐν πᾶσι κτεάτεσσιν· ἕπειτα δὲ θεοῖς ἔρωτα
Φάσμασιν ἐννυχίοις σώφρονος ἤχει βίου.
Εἰ δὲ γέρε, νῦν ἀποτε, θεόφρονες· οἱ δὲ βέβηλοι
Ψυχᾶς, ὑμετέραις οὖσαι θέσθε θύρας.
205 Πλαῖς μὲν ἐγνάπαλδες, πάτις οὐ μάλα, ἥντα δὲ φρήν

Ἐσθῶλων ἡδὲ κακῶν εἰκόνος ἐγγράφει,
Οὐπο μὲν στεργοῖσι νοῆμασιν εἶδος ἔχουται,
“Ηθεῖς δὲ” ἀλλοτρίοις πρώτα χαρασσομένη,
Αὐτάρκης ἐμοὶ τοκεῖς νόμον Ἑγραφὸν οὖτι κατέβει
210 Χρώμασι, τῆς δὲ ἀρετῆς ἵστιλλεν.

Καὶ γάρ δὴ πάντεσσιν ἐπιχθονίοισιν ἀγράνη
“Ἐσκον, ἐπ’ εὐσεβίη θυμὸν ἔχοντες ἔντι,
Τίσον δόμοι πολεῖ τε καὶ ἡθεῖς κυδαίμοντι,
‘Ἀνδρομένης ζωῆς, θλοιοι, εὐθενέες,
215 Μέτρα παρατροχόντες. Οἱ μὲν ποτε πολέμοι
Ἐστηώς μεγάλης, οἱς μέγα νῦν χρεῖαν
Οὐκ δις, εἰτ’ ὅλων προφερέστατος, οἱ δὲν ποτε
Ποιητὴν, νῦν δὲ πατήρ, καὶ νομίων νομές.

Omnia enim hominibus animo benevolo gubernat,
Etsi occultam tenet sapientiae suæ altitudinem,
Ac denser inter genus nostrum et Deum tenebræ
Intercedunt, quas pauci superant
195 Acutissimis oculis ex vita perspicaces,
Et puri puram attingentes sapientiam.
Ac me quidem Christus honore præcipuo donavit:
Primo quidem precanti ex intimo corde
Matri me donum dedit, et a parentibus suscepit
200 Donum; nihil enim nato præstantius habebant
In omnibus suis possessionibus. Deinde vero divinum amorem.
Virginitatis immisit visis nocturnis.
Nunc audite, quicunque pili estis; qui autem profani
Mentibus, fores vestris auribus apponite.
205 Tener infans eram, non valde infans, sed qua state mens.
Malorum et bonorum imaginibus imbuitur,
Nondum solidis cogitationibus formam adeperit,
Sed alienis ex moribus primo informatur.
Mentem mihi pingebant parentes non pravis
210 Coloribus, sed virtutis insignia edocebant.
Omnibus enim hominibus admirabiles
Erant, in pietate unanimes,
Æquales canitie et præstantissimis moribus,
Felices, validi, humanæ vitæ
215 Modulum superantes. Hie quidem olim procul a magno
Stabat ovili, cuius nunc magnum tenet gubernaculum,
930-931 Non ovis, deinde ovium præstantissima, et ex ovibus
Pastor, nunc vero pater, et pastorum pastor.

195 Ὁμηροτετράτοισι. Coisl. Int., οἱ τὸ δύμα τῆς διανοίας δέσποτοι, qui nempe, ex probis moribus, perspicacissime oculorum acie prædicti sunt.

200 Τέχνων. Ita Reg. 990, Coisl. et Vat. Edit. τέχνων. Idem codices pro ἔχων, quod præferunt edit., habent ἔχον. Coisl. sup. liu. ἥχον. Vide supra carm. xi, vers. 70.

204 Θέσθος. Reg. 990 θέσθοι.

207 Εἴδος. Sic Reg. 990, Coisl., Chig. et Vat.

Edit. ἥθος.

210 Διδασκομένῳ. Int. Coisl. τεττάρην supra carm. xi, vers. 51, et carm. i, vers. 1.

212 Ἐξ εὐσεβίης. Idem pietatis studium ei.

213 Ἰστορ. Chig. olov.

216 Ἡς μέγα. Inde patet Gregorii pītē in vivis suis, cum carmen istud condidit.

217 Εξ διωρ. τε. Sic Reg. 990. Edit. 11.

METRICA VERSIO.

Omnia nam placidus mortalibus ipse gubernat :
Abdita sint quamvis tectaque consilia.
Nam magna inter nos nubes interque Tonantem
Est sita, quam paucis fas penetrare viris :
Quis æiem mentis vita optima reddit acutam,
Sordibus et sophiam mens vacuata capit.
At me præcipuo Christus donavit honore.
Primum etenim matris me dedit ipse preci :
Illa autem, nato siquidem nil magis habebat
Me tibi perpetuum vovit in obsequium.
Post oculis visum quoddam nox obtulit alra,
Ex quo animum subiit virginitatis amor.
Hec mentes audite pīz, contraque profani
Occludant aures ad iuea dicta suas.

B Hoc mihi tempus erat vitæ, vitæque boni
Parvula quo primum mens simulacra
Ac solidis nondum firmisque est sensibili
Sed primum alterius moribus imprimis
At mihi non pravos indebat uterque coti
Sed virtutis erat doctor uterque pater
Conspicuus eunctis pietas mani fecerat
Et concors animus, pectus idemque d
Canitiesque simul, simul et præstantia i
Humanæ ac vitæ transiliere modos,
Felices validique : pater procul a gregè
Dissitus, imperium qui modo plebis b
Non ovis, inde ovium longe optima, pos
Nunc pater, et rector, quod mage lat

Οὐτε μὲν ἐς πολύκαρπον ἀλωὴν δρυθιος ἐλθὼν,
220 Πουλὺ δὲ πτοχρύνας τοὺς προτέρους καμάτῳ.
Ἡ δὲ ἵερον τοκέων ἱερὸν φύτὸν, εὐαγέος τε
Πίκης, καὶ πτῶθρων μητέρος εὐαγέων,
Οὐδὲν ἀτιμοτέρη προτέρων, αἱ Χριστὸν διακάτα
Δέξανται, τὸ δέ τάχον λεῦσσαν ἀνεγρόμενον.

225 Βαῦν μὲν πνεύσαντες ἐπὶ χθονὶ σαρκὸς ἀνάγκῃ,
Πλειόνα δὲ ζωῆς μοῖραν ἔχοντες δύνων.
Τοῖς μὲν ἔγων ἀπαλήν πλάσθην φρένα, καὶ νεόπτηκος
Οἴα τυρὸς, ταλάρων λάμβανον αἴφα τύπον.
Καὶ ποτὲ μοι κνώσσοντι παρίστατο τοῖς δνειροῖς,
230 Ἐλκῶν φῆβίων ἐς πόδον ἀφθορίῃ.
Δοταὶ μοι δοκέσσοντι ἐν εἰμασιν ἀργυρόσισι.
Στράπτειν παρθενικὰ πλησίον ιστάμεναι,
Ἄμφω μὲν καλαὶ, καὶ δυμήλικες ἀμφοτέραις δὲ

Α Κέσμος ἀκοσμίη, κάλλος δὲ θηλυτέραις.
235 Οὐ χρυσὸς δειρὴν κατεκόσμεν, οὐδὲ ὑάκινθος,
Οὐδὲ λίνου μαλακαῖο περιρρεθέσσι χιτῶνας,
Οὐ γραπτοῖς βλεφάροις ὅμμι' ὑπολαμπόμενον..
Πούδρα δὲ τεχνήνεταις ἐπὶ εἰδεσι θηλυτεράνυν
240 Ἀνδρες ἐμήσαντο φάρμακα μαχλοσύνης..
Οὐ ξανθὰ πλοκαμῖδες ὑπὲρ νώτοιο χυθεῖσα.
Παιζόνται πνοιαῖς εὐκρατῶν ὀνέμων.
Ζώνη μὲν τῇσιν γε καλὸς ἐσφίγγετο πέπλος,
Ἄχρι καὶ ἀστραγάλων ἐς πόδας ἐλκόμενος.
245 Κρηδέμνῳ δὲ ἐψύπερθε καρῆται τὸ δέ παρειάς
Κρυψάμεναι, κατὰ γῆς ἐσταύτ' ὅμματ' ἔχον.
Αἰδός ἀμφοτέρησιν ἐπέπρεπε καλὸν ἔρευθος,
Ὄσσον ἐνγύητων φαίνεθ' ὑπὲρ ἐκ φαρέων.

Non ille quidem in fertilem vineam mane venerat,
220 Sed labore primos longe superavit.
Hila autem piorum parentum pius surculus, et sancte
Radicis ac matris sanctorum ramorum,
Nibilo inferior pristinis, quae Christum regem
Exceperant, aut e sepulcro viserant redivivum;
225 Exiguum quid spirantes in terra carnis necessitate,
Præcipuum vita partein sursum habentes.
Ab his tenera mensa mea firmata, et recens concretus.
Velut caseus, calathi formam cito suscepit.
Tum dormienti mihi astitit tale somnium,
230 Facile trahens ad amorem virginitatis.
Duae mihi videbantur in vestibus candidis
Splendere virgines prope astantes,
Pulchræ, et æquales ambae; utrique ornatus erat
Ornatū carere, quæ quidem pulchritudo seminarum est.
235 Non aurum collum ornabat, non hyacinthus,
Nec vestes gerebant tenui stamine sericas,
Neque ex molli lino tunice membra tegebant,
Neque pictis palpebris oculus coruscabat,
Nec quæcumque artificiosi homines ad venustatem.
240 Feminarum invenerunt somenta libidinis;
Non flavi cincinni humeris effusi
Colludebant levium ventorum flatibus.
Zona illis præclarum peplum stringebatur,
Pedibus usque ad talos deimissum.
245 Velo caput et genas desuper occultabant,
Humi fixos oculos habebant.
Pudoris rubor ambas præclarus decorabat,
Quantum cernere licet per bene textum velum.

220 Καμάτῳ. Ita Chig., Vat. et Reg. 990. Edit.
μάτοις.
223 Αἱ Χριστὸν. Nempe Martha et Maria, Lazari
τοῖς.
239 Ἐξ εἰδεστοι. In formis mulierum.
245 Κρηδέμνῳ δὲ ἐψύπερθε. Desumptum ex Iliad.
, 184, et xxi, 470. Annotat Eustathius, non solum
ε δεσμὸν κερχλῆς, vinculum, ligamen capituli, sed

etiam καταπέτασμα πλατύ, telum latius. Sic plane
accipit Gregorius: quippe velum de quo loquitur,
caput et genas tegebant; itaque non bene Billius,
vitis caudidatis. Reg. 990 habet καρεταὶ pro κα-
ρήσαις.

247 Αἰδός. Reg. 990 αἰδός δ. Mox idem cum
Vat. ἐπέτρεψε pro ἐπέπρεπε.

248 Ἔννητωρ, Sive καλῶς νενησμένων.

METRICA VERSIO.

i licet ad vitem primis non venerit horis,
Sudavit primis plus tamen agricolis.
mater soboles sanctorum sancta parentum,
et que pīe stirpis surculus eximus:
tronis haud inferior, queis cernere Christum
contigit, et tumulo cum redivivus erat;
Ium viventes in terra, carne coacti,
Iulto plus autem sedibus in superis.
s mea mollis ab his dicta est: accepit honestas,
et caseus calathi, protinus ipsa nota.
ne per hoc visum, somnus diuin membra teneret,
rgineas vitæ captus amore sui.
que videbantur hinc mihi stare pueræ
en procul, insignes vestibus in niveis,
tales ambae ac pulchræ: cultuque carcere

B His erat, hinc fit enim femina pulchra, decus.
Non auro collum fulgebat, non hyacintho;
Non ipsis etiam serica vestis erat.
Non alibi tunice fulgebant mollia membra
Splendoreme oculo pupula picta dabat.
Cuncta aberant, quæ senineo molitur in ore
Artificum ingenium, pharmaca adulterii.
Non comia flava super tergum diffusa patet,
Ludebatque simul cum ievibus zephyris
Pulchrum stringebant arctissima vincola peplum,
Inos velantem corpus adusque pedes.
Ac vittis caput atque genas adoperita gerentes
Candidulis, terræ lumiina fixa dabant:
Tingebatque etiam pulchro pudor ora rubore,
Quantum sub velc cernere tunc poteram.

Στήθ' δ' ἀμφοτέρης μεμυκότα χελιδα κείτο,
250 Οἴόν τε δροσιταὶ ἐν καλύκαισι φέδον.
Τά; μὲν ἔγραν ὄρδαν, μέτ' ἔγραπον. Ἡ γὰρ ἱρατῶν
Κρεοσονας ἡμερῶν· Εἰμιναι οὐκέ δάλγον.
Αιδί με καὶ φιλέσκον, ἐπει σοισι θυμὸν ἴσθην.
Χειλεστιν, στὰ φλοιν ὡς ἀγαπαζόμεναι·
255 Καὶ μοι διερμήνειν τίνεις ή πόθεν εἰσὶ γυναικες,
Ἡ μὲν ἀγνελαν Ἑρη; ή δὲ σασφροσύνην,
Α! Χριστῷ βασιλῆι παραστάδην ἰστηκαί,
Κάλλεσιν οὐρανίων τερπόμεθ' ἀξυγέων.
Ἄλλ' ἄγε δεῦρο, τέκεις, μέμνη τὸν ἡμετέρην
260 Καὶ πρεπεῖστοι νόον, καὶ δάστον δάσια,
Οὐρα σε πεμφανθεντα δι' αἰθέρος ὑψιφέρουσαι.
Σχηματειν Τριάδος πάρ σιλες; θλανάτου.

Α Ός φάμεναι φορέσσοντα δι' αἰθέρος. Οὐρα δι
• Εστε' ἀπικταμέναις. Χ' αἱ πλινθεῖσαι,
265 Αγθάδ' ἐκη̄ κραδῆσι σημαὶ ιδεῖσαι τοι
Τέρπετο, καὶ φαινῆς εἰσθεντὸν ἀφθορίς.
• Δρις μοι δὲ φρένα μύθος ἀγείρει, εὖ νέα;
• Εσθλὸν τὴν κακῶν πήγυνται ἀπειλεῖς.
Καὶ νέος ἡγεμόνεις τόδου, καὶ νέος ἄρδη
270 Οὐφιος ἐννυχήτης φανεῖς' ἀριτερεῖς.
• Ος δὲ στε καρραλέτην καλέγειν σπαθή, πέλε;
• Ενδοθι βοσκόμενος, λέπικαται ἡμέτεν,
Φλεξ ἀλήγη τοπρώτειν, έκατε ο πυρὸς κέλη
• Δοκιτος, δις καὶ ἥτι φέσματι διάκρινε;
275 Οὐχὶ θειλαρκὸν Ἑρατα, σθλεὶς δὲ τοι πάρι;
Οὐκέτι δινὶ φυχῆς βήνθεστι κρυπτόμενοι.

Silentio ambarum clausa labia tenebantur,
250 Veluti in roscidis calyculis rose.
Has ego aspiciens plurimum istabar. Nam illas
Lunge mortalibus prouidare mihi persuadebam.
Illa autem, cum illis animum demulcissesem, etiam labilis admotis.
Osculabamini me, ut charum filium diligentes :
292-293 255 Ac quiescenti mihi, quae et unde mulieres easca :
Virginitas, inquit una, temperantia altera,
Quae Christo regi proxime astantes,
Pulchritudine colestium delectantur virginium.
Verum age, fili, misce tuam nostris
260 Mentibus mentem et facibus faciem,
Ut te rutilantem in altum evehentes,
Statuamus ad lucem Triadis immortalis.
Sic locutus per aera cerebantur. Meus autem oculus
Sequebatur evolantes. Atque illae quidem somnium erant,
265 Sed diu cor meum praecclari noctis simulacris
Delectabatur, et lucide imaginibus virginitatis.
Jam mihi in pectore sermo colligebatur, sum cum cognitio.
Boni et mali certius stabilitur,
Mens regebat desiderium, et pulchritudo subobocura
270 Visionis nocturna decenter admodum elucebat.
Quemadmodum aridam stipulam cum latens scintilla
Intus depascens subito emicat,
Parva primum flamma, deinde ingens incendium
Assurgit ; ita et ego visione accensus
275 Cito amorem in lucem protuli, et fulgor omniaibz apparuit,
Non jam in animi latebris abeconditus.

253 ἡμερῶν. Humana conditione præstantiores.
Int. Coisi. Ισημερῶν γυναικῶν.

255 Υἱοθητ. Combefsius legit λάνθην γελαστιν,
abeque interposita virgula, et verit: admotis labitis
tpeis multsi animum.

255 Ἐπειρομένη. Vat. ἀνειρομένη. Sup. Iii , ut
in orit.

256 Ἡ μόρ, etc. Una se esse sit virginitatem,
altera temperantiam, prudentiam.

264 Ἔστε. Coisi. et Vat. ἡστε.
205 Ἀηθάδ' δ'. Ita Chig. Reg. 990 ὅμοιοι
δη.

267 Ἀρτι μοι δὲ φρένα. Ac mihi iam ha
sermo in mente colligebatur, cum cognitio
ac vitiorum hominibus vere planeque imprimit.

270 Ἀριτερεῖς. Ερατε. Gloss. ἀριτερεῖς
Aperte, manifeste, etc.

METRICA VERSIO.

Denuo ipais labra alta silentia clausa tenebant,
Non secut atque calix, quo rosa clausa latet.
Has cernens (humano etenim præstantior ipais
Vultus erat) toto pectori letos eram.
Oscula jungabant illæ mihi blanda vicissim,
Non aliter proles quam si atriusque forem.
At mihi scitanti nomen : « Vocor, illico dixit
Altera, virginitas, altera sophrosyne,
Quas Christo astantes capit insaturo voluptas,
Utraque virginēs dum videt usque choros.
Ergo, age, nate, tuam nostris conjungere mentem
Sit studio, lumen luminibusque tuum,
Ut te splendentem ac rutilum sublime ferentes,
Sistamus radios perpetuis ad Triadis,

B Ac tum, mo sectante oscula, rapiuntur in
Æthera : at id visum nil nisi somnus erat
Ipse diu porro simulacris noctis opac
Letabatur, vite virginemque typus.
Jam mihi crescebat ratio, quo tempore ce
Delectum recti mens vitilique facti;
Ac desiderium mea mens ductabat : aperte
Jamque dabat noctis visio nigra faces.
Ac velut arentem stipulam cum lectis in
Devorat igniculus, protinus ipse nictat:
Flamma quidem primo tenuis, mox tollit
Sic mihi cum visus ureret ossa decor,
Protinus exseruit sese, cunctisque refusis
Ut qui celari non potis esset, amor.

Πρώτα μὲν εὐπέπεστιν δόμιλεον, οἳ βά γάμοιο

Δεσμὰ φύγον, κόσμου λυδενοι χθονίου,

··; Χριστῷ πεπρέντες δὲν' ἔσταινται βασιλῆι,

280 "Ενθεν ἀπορύμνενοι κύδει σὺν μεγάλῳ.

Τοὺς μὲν ἐγὼ φιλέων τε καὶ ἀμφιέπων περὶ κῆρι,

Ἐπίπος τιγμένας εἰχον ἐπουρανίης·

Μάτερ ἑπτάτη γάμου βαρὺν. ζυγὸν ἐκτός ἔθηκε,

Τηλήη ποδέων μοῖραν δειθαλέσσων.

285 Καὶ γάρ δὴ φύσιες μὲν, δοσι λάχον οὐρανὸν εὐ-

[ρὺν]

Ἄξιγένεις, παθέων κρέαςσονες ἀργαλέων.

Ιηλίεις πρώτωτα Θεὸς μάγεις· ὡς δὲ Θεοῖο

Δάτηρες ὑψιθρόνου πλησίον ἔσταότες·

Νὶ πρώτην ἀκτίνα Θεοῦ καθαροῦ φέροντες.

A 290 Παμφαέες, θνητοῖς φῶτα χαριζόμενοι.

"Οσσοι δὲν' ἔχειν καὶ σώματος εἰς ἐν διγερθεν,

Καὶ δυάς εἰσι, χοδὸς ἔχοντα μαρναμένου,

Συζυγήν ποθέουσι, καὶ ἐς δέμας εἰσὶν ἔτομοι

Σπείρειν. 'Αλλ' ὁ Λόγος κρέσσονα μοίραν ἀγων-

295 Σαρκὸς νοσφικὴ θητικε, πλάνου δὲν ἀποέργασθε κό-

[σμού,

Ζωῆς δὲν ἀθανάτων θῆκ' ἀδέτοι πάλας.

"Ἐνθα μὲν ἐπεμπε πάθος μεγαλήτορα, οὐδὲπὶ γαῖης·

"Ηρειδον χθαμαλῆς ἤγνισιν ἀδρανέον.

'Αλλ' ὅτε γλυκεροῦ γεγευμένος ἦτε γάλακτος.

300 "Η μελίτος, σταθερῆς κεῖθι χοροστασίης·

Θύκ έθελον πικρῆς μοι ἐδητύος δόσσον ικέσθαι,

Θυμοδόρου κακῆς ἐνθάδε τικτομέγης.

Ac primo quidem piorum consuetudine utabar, qui nupiarum
Vincula fugiunt, a terrestri mundo liberi,
Ut Christum regem animi pennis una sequantur,
280 Ex hac terra magna cum gloria avolantes.
Nos ego amans et corde complectens
Spei coelestis duces habebam;
Deinde vero grave matrimonii jugum foras eliminavi,
Sublimem desiderans virginum partem.
285 Nam quotquot naturae latum cœlum sortitæ sunt,
Conjugij graviumque animi expertes sunt perturbationum.
Primum rutilans magnus Deus; deinde Dei
Cultores, sedentia in throno prope astantes,
Primum puri Dei radium excipientes,
290 Lucem, qua toti refulgent, mortalibus porridentes.
At qui ex corpore et anima in unum compositi sunt,
Ac duplice parte constant, terræ reluctantis progenies,
934-935 Mi conjugium appetunt, et ad corpora parati sunt
Serenda. Sed Verbum meliorem partem regens,
295 A carne illam sejungit, atque a fallaci removet mundo,
Ac liberæ immortalium vita prope adjungit.
Hinc desiderio magnanimus serebar, nec in terra
Figebam humili imbelli vestigium.
Cum vero dulce lac aut mel
300 Intra stabilem illum chorūn degustasse,
Iam nolebam ad acerbum mihi cibum prope accedere,
Pestiferum animæ vitium, quod in hac vita gignitur.

84 'Αειθαλέων. Qui florent perpetua virginitate.

37 Αἰγαίησις. Quasi primus splendor Deus. Tum
propinquæ virtutes, etc., ut in orat. xxxviii,
creationem exponit. Vide tom. I, pag. 666 et

12 Καὶ δυάς εἰσι, χοδὸς ἔχοντα. Non dubitat
us quin mundum hic irrepperit, nec intelligit
nodo homo dici possit δυάς, legitime χοδὸς εἰ-
μαρναμένου. Ila verit Gauylēr: nullum tamen
lumen est, planaque lectio, et sensus optimus.
ο potest dici δυάς, quippe qui ex duobus con-
anima et corpore. Ecclœs etiam dicuntur homi-

nes χοδὸς ἔχοντα, γεννήματα, ut habeat Coisl. int.
eunus, luti filii, quibus sit prouum in corpus se-
minare.

294 'Ο Λόγος. Verbūn; aliis ratio. Μοχ ἀγων.
Vat., Chig. et Reg. 990 έλών.

295 'Αδαρδεων. Vat. ἀθανάτου.

297 'Ερθα μὲν επεμπε. Huc me impellebat magna-
nimum desiderium, etc.

299 Γεγευμέρος. Coisl. γεγευμένος. At ego γυ-
sta stabilitis illius chorūi suavitate, tanquam lacte
quodam ac melle dulcissimo.

METRICA VERSIO.

ue piæ cœpi me consociare catervæ,
e mundum humc fragilem fugarit, et thalamos :
iratum volueri sequeretur ad æthera cursu,
e splendore abiens non sine mirisco.
go serventi complectens pectore, habebam
petuos vita cœlitis ipse duces.
uga connubia procul a me dura removi,
tineos cupiens ketos adire choros.
lum ignorant thalamos namque agmina sancta:
icolas etenim nulla libido premit.
s est primum superi Dominator olympi :
expers thalami grec etiam angelicus,
imis radiis cum summo a Numine totus

B 298 Splendeat, imperit lumina deinde mihi.
At quibus ex animo natura et corpore constat,
Ellgiemque caro pugnat in ætheream,
Conjugium exoptant, jacintque in carne libenter
Semina. Sed ratio, dum meliora vehit
Me procil a carne, ac mundo impostore remotuna
Cœlitibus junxit, virgineisque choris,
Quo desiderium mente rapiebat : humique
Figere non poteram protinus ipso gradum.
Verum cum lactis gustum mellisse suavis
Cepissem, fructus quo sacer ille chorus,
Escam jam posthac gustare pigebat amaram
Noxæ, hie que partitur, certaque mors animo est.

Θύετ τι μοι θαλάσαι τα καὶ νεότητι μέμηλεν,
Οὐκ ἕσθος μαλακὸν, οὐδὲ χλιδώσα κόμη,
305 Οὐκ αἰσχρῶν ἐπίων ἄχαρις χάρις, οὐδὲ γέλωτες
Ἄχριστέες, σαρκὸς βράσματα δυσμενέος
Ἐσκι φύλα. Σκοπέλους δὲ, καὶ οὐρέα, καὶ χρεμιθόντας
Ἴππους, ἥδε κυνῶν θηροφόνων ὀμάδων
Ἄλλοισιν παρέηκα, τὰ δὲ δέλδα πάντα τινάξας,
310 Αὐχέν' ὑπὸ στερεῇ θῆκα σαοργοσύνῃ,
Ἔν μ' ἐκδιέται τὸ ἔργον τε καὶ ἡ μέγια κύδος δεξεν,
Ἐν δὲ ἐπίθει Χριστοῦ χείρεσι προφρονέως.
Ἄλλα, Πλάτερ, Πατρὸς τε λόγος, καὶ Πνεῦμα φαεινόν,
Ζωῆς ἡμετέρης ἔρμης κακοσταθέος,
315 Μή με λίτης χείρεσσιν ὑπὲρ ἀργαλεῖς δαμῆναι
Δυτιμενέος, τῆς σῆς ἀπίζος ἀντιπάλου.
Μῆδ' ᾧς νῆα μελαιναν, ἐπίπλον, ὄφρα θέουσαν,
Ἡδη καὶ λιμένων πλησίον ἴππαμένην.

*Non mihi convivia, et quae juvenibus curæ esse solent,
Non mollior vestis, non effeminata coma,*
305 *Non turpium verborum invenustus lepos, non risus
Immoderati, non inimicæ carnis zestus perniciosi
Mihi placebant. Sed scopulos, et montes, et binnientes
Equos, et canum venaticorum strepitum
Aliis reliqui, et omnes felicitates projiciens,*

*310 Cervicem austera submisi virginitati,
Quæ me excolebat, et amabat, et ad maximum decus provexit,
Et Christi manibus benevolè tradidit.*

*At tu, Pater, Patrisque Verbum, et splendide Spiritus,
Instabilis vita nostra sulcrum,*

*315 Ne me sinas sub funestis manibus domari
Inimici, qui spei in te positæ adversarius est :*

*Ne velut navem nigrum prospere navigantem, recta currentem
Jamquo prope portum volantem*

Velis expansis irruens tempestas

*320 Funestorum ventorum, subito retrorsum
Me iterum mittat in lata hujus vite spatia,
Huc et illuc magnis zestruantem malis,*

Aut ad occultos scopulos frangat.

Talis enim invidi Beliæ mens :

*325 Semper odio habet humanum genus, nec e terra
Patitur cœlestes fieri, e cœlo*

Ipse ob suum scelus in hanc terram dejectus :

In felix, qui summe pulchritudinis gloriam

Ambiens, et supremum regni Dei honorem,

330 Pro luce invisvis couperthus est tenebris.

936-937 Unde et tenebrosis semper delectatur operibus.

Et tenebrosæ nequitia hic imperium habet.

Duplicis porro formæ est, et cogitationibus tortuosus,

Ex alio ad alium sese vertens laqueum.

306 Δυτιμενέος. Sic Coisl., Vat. et Reg. 990.
Edit. δυτιμενά. Coisl. sup. lin. τυθράς.

320 Λευγαλέων. Id est, ἀργαλεων.

328 Πρώτου. Ita Vat., Reg. 990, Bill. et Comb.

Α Λαίφεσι πεπταμένοισιν ἐπαίξασι θύειλα
320 Λευγαλέων ἀνέμων, ἐξαίνεις θύειλα
Πέμψιειν παλίνορον ἐπὶ εύρεια νῦντα φίλα,
"Ενδια καὶ ἐνδια κακοὶς βραστόμενον μεγάλοι,
Μή που δὲ κρυπτήσῃ ποτὲ σπιλάδεσσιν ἐξηρτεῖσθαι,
Τολος γάρ Βελτού τοῦ φθονεροῦ νόος·

323 Άλλον ἀπεχθαίρει μερόπαν γένος, οὐδὲ ἐπὶ

Βούλεται οὐρανίους ἐμπειναι, οὐρανόντειν
Άυτὸς θήν διὰ μῆτιν ἐπὶ χθόνα τῆκε τηνήσεις:

Δύσμορος, δὲ πρώτου κάλλεος εὔγος ἤγειν
Ἴμενος, μεγάλην τε θεοῦ βασιλίδην τηρεῖ,

330 Ἀντὶ φάους στυγερήν ἀμφέσσαν απειρονίαν
Τονεκα καὶ σκοτεῖοισιν λαίνεται εἰντεῖρην

Καὶ ζοφερῆς κακίτης ἐνθάδε κάρπος ἦγειν
Διπλοῦς δὲ αὖ μορφὴν τελέθει, σκαλις περιειν
"Άλλος ἐπὶ ἀλλοίην ἐρχόμενος παγῆβα.

Verit etiam Ganlyer, quasi adforeτ πρώτη
vis legat ut in editis, πρῶτον.

330 Αμφέσσατο. Βατ. ἀμφέσσατο. Ιντεῖρην

METRICA VERSIO.

Non opula mibi jam, et curat quæ latæ juventus,

Non mollis vestis luxuriansque coma,

Non fordi eloquii lepor illepidusque placebat,

Non risus petulans, immodiceque procas.

Quin aliis montes, et equos scopulosque reliqui,

Atque canum magnos præceleresque greges :

Omniaque excutiens, quæ vulgo magna putantur,

Colla dedi firmæ subdita sophrosynæ.

At Pater, atque Patris Verbum, flamenque supre-

[num],

Cujus vita mibi nititur omnis ope,

Ne sine me, queso, Beliæ procumbere dextra,

Cui spem perpetua est frangere cura meam :

Nec veluti navem, quæ dextro concita vento

Furter, et attiguum jam prope littus habet,

Sæva repente rucus in carbasa passa procella,

B Et ventus miserum rursus in alta fera
Æquora, et hinc illincque ingenti mole :

Non secus ac rapidis fluctibus ipse pī

Funestos ne me ad scopulos teterrimus :

Allidat, siquidem mens ea semper ei

Nanique homines odit semper, nec susi

E terra ad sedes scandere sidereas

Ipse suum ob fastum supera dejectus ab

In felix, primum qui decus, atque Dei

Mente parum sana dum summum affectu

Ex luce in tenebras decidit horribile

Unde etiam tenebrosa juvant hunc crū

Et vitii in terris obünnet imperium.

Porro forma duplex illi, versataque in

Nunc etenim hunc , illum nunc iaq

335 Ήτοι δὲ μὲν σκότος ἔστιν ὑπέρτατον· τὸν δὲ μὲν Λῆσφα σε σὺν φαέσσιν ἀειῶσι γεραῖρων,
τὴν δὲ μὲν γάρ κακότητα φυγεῖν, καὶ χείρονος ἀνδρός·
340 Πολλοὶ γάρ κακή ἔχουσιν ἀμφαδήν.
Αἰών δὲ λοχόντα, καὶ δὲ ἀδηλον ἐλέγχειν,
Πνεύματος ὕξιτάτοις δυμασι δερκόμενος.
Ἄλλα σάω καὶ γῆρας ἐμδὺν πολιόν τε κάρηνον,
Τέρμα φέροις ζωῆς Πλαος, ὡς με πάρος
345 Ἐνδυκέως ἀγάπαζες, ἐπ' ἥματι δὲ ήμαρ ἄριστον
Ἡγες, χρηστοτέραις ἐλπίαι πρόσθε φέρων·
Καὶ μὲν ἐκ δυσμενέων τε καὶ ἀργαλέων μελεδώνων,
Εὔδιον δὲ λιμένα σῆς βασιλείας δέχοις,

[εὐρης,

550 Κύδεος οὐρανίου μοίραν ἔχοιμι, ἀναξ.

ΜΓ'. Κατὰ σαρκός.

Σάρξ διοή, Βελιασ κακόφρονος οἶδμα κελαινὸν,
Σάρξ διοή, παθέων βίζα πολυσχιδέων,
Σάρξ διοή, κόσμοιο κάτω βελούτος ἐταίρη,
Σάρξ διοή, ζωῆς ἀντίπαλ' οὐρανίης,
5 Σάρξ ἐχθρῇ φιλή τε, γλυκὺς μόδος, ἐσθλὸν ἀπιστον,
Ἀνδροφόνοι φυτοῦ πάντοτε γενομένη·
Βόρδορε, ίλιδεσσα πέδη, βρίθουσα μολυβδίς,
Θήρ ἀδάμασθ', ίλις ἔχγονε μαρναμένης,
Βράσμα κακὸν, καὶ σῆμα τεῆς καὶ δεσμὸς ἀνάστης.
10 Εἰκόνος οὐρανίης, τὴν λάχομεν θεόθεν,
Οὐ λήξις κακότητος ἀναιδέος; οὐχ ὑποεἰξεις
Πνεύματι καὶ πολῇ, δύσμορε, κακοφράδες,

335 Caligo is quidem est densissima; sed si illum deprehendas,
Cito in angelum lucis convertitur,
Ac leni risu mentes demulces. Hic maxime
Prudentis est cavere, ne pro luce in mortem incurrat:
Nequitiam enim fugere est etiam hominis déterioris:
340 Multis namque invisa est manifesta improbitas.
At illum laudo, qui in insidiis latenter detegit
Spiritus acutissimis oculis perspiciens.
Verum, optime Deus, scenium meum et canum hoc caput serva,
Vitæque finem optatum propitium affer; quemadmodum me antea
345 Perbenigne fovebas, ac diei diem optimum
Jungebas, ad meliorem spem me proferens;
Ac me solutum invisis et molestis sollicititudinibus
In placidum perducas tui regni portum,
Ut te cum immortalibus luminibus laudans,
350 Glorize, o Rex, cœlestis partem ipse habeam.

XLVI. Adversus carnem.

Caro perniciosa, Beliæ malorum inventoris nigra procella,
Caro perniciosa, vitii multiplicis radix,
Caro perniciosa, mundi in inferiora ruentis amica,
Caro perniciosa, vitæ cœlestis inimica:
5 Caro inimica et amica, dulcis labor, bonum insidum,
Quæ de homicida arbore semper degustas:
Cœnum, luteum vinculum, ponderosa plumbi massa,
Fera indomita, materiæ reluctantis soboles,
Æstus exitiose, sepulcrum et vinculum reginæ tuæ,
10 Imaginis cœlestis, quam a Deo sortiti sumus,
Non desistes nequitia impudenti? non cedes
Spiritui et canitiei, misera et stulta,

Scriptum post an. 383. — Alias Bill. 19, p. 93.

35 Υπέρτατος. Coisl. ὑπέρτατα. Edit. male
ντατον.

58 Πελάσαι. Reg. 990, πελάστη.

11 Λοχόντα. Reg. 990, λοχώντα.

15 Ἐνδυκέως. Ἀφειδῶς, impense.

10 Εχοιμι. Chig. ἔγοιμι, parlem cœlestis gloriæ

traham.

XI.VI. 1 Οἶδμα. Reg. 991. Sup. lin. et Int. κῦμα.
4 Όλοή. Duo Regg. θολερή. Μοχ, οὐρανίης. Βατ.
οὐρανίου.12 Κακοφράδες. Ἀνόητε. Chig. κ' ἀφραδῆς, κα-
κοφραδῆς.

METRICA VERSIO.

ο ipse quidem est densissima : si tamen illud B
noscas, lucem protinus assimilat,
er ac ridens demulces corda : cavebit,
i sapiet, tenebras lucis adire loco
vitium fugere est eujusvis pene : relecta
inque odium multis excitat improbitas.
ro hunc ego laudo, oculus qui mentis acutis
ultas hostis prospicit insidias.
rium, canosque meos, pater optime, serva,
facilis vitæ tempora clade mea :
velut tibi charus eram, fausteque fluebant
res, et cum spe mihi meliore, dies :
us exemptumque meis, curisque molctis,
portum regni da properare tui :
n luiminibus junctus, quæ nescia sati,
intem laudes tempus in omne tuas.

XLVI. ADVERSUS CARNEM.

(Billio interprete.)

Exitiosa caro, Beliæ tenebrosa procella,
Exitiosa caro, qua fluit omne scelus,
Exitiosa caro, mundi labentis amica,
Cœlestis ac vitæ prælia dira movens;
Hostis, amica caro, blandissima pugna, bonumque
insidum, velitos semper edensque cibos;
Cœnum, massa gravis plumbi, limosa catena,
Bellua pugnaci prodita materia,
Pestifer æstus, hereque tuæ vinclum atque sepul-

cerum
Formæ, quæ supera venit ab arce mihi,
Non vitii finem statues? non improba cedes
Spiritui, et senio quod grave membra premit

"**Ὕποκριτής** παλάμησιν ἔλεις μορφώσατο μούνην,
"Ὕποκριτής" δικαιομένον ὑδης κόδημον ἔθηκε λόγψ,
15 Καὶ πύματον θεάτητι κεφάσσατο, ὡς καὶ σωώση
Πλάσμα φθίνον, ζωῆς εὐτροπόνδην μεγάλης,
Τειρόμενον παθέσσαν ἀμερανδρού Βελιαο,
Καὶ θανάτῳ θανάτου ρύσατ' ἀπηλεγός,,
Τούνεκαν ἄζει μοι, καὶ λόγχος μαργούσανων,
20 Μῆδ' επ' ἐμῇ φυχῇ λύσσαν ἀληκτὸν ἔχειν.
Μαρτύρομ' θανάτου Θεοῦ χίρα, καὶ τὸ πονηρὸν
"Ημέρα, δὲ τὰ θνητῶν θυσατον εἰς ἐν ἀγεῖ.
"Ος σε καταιχμέζων, καὶ ἀλγεστανοβαπτίσι
Κάμπτων, καὶ νεκύων θήσουμ' ἀκινοτέρην,
25 Εἰ μὴ μοι στήσιας ἀτασθαλίην τε ρόν τε,
Τῶν καθαρῶν Χριστοῦ δραξαμένη θυσάνων.
Ἐλέι μοι, ὃ δεκτρών τε καθάροις νειδεῖ πηγή,

A Κάργυρτηνή μογερή σώματος ἴδε νέον,
"Οφρά καταβύσσειας ἐμή φλόγα, καὶ μάνισα
30 Πύκειας παθῶν στηθόν" ἀργαλέων.
Καὶ γαστήρ, ἀπόπεμπτε κόρον, καὶ κείμεν' ἵψ
Γεύνα κατεστήκοι, καὶ κόνις εἴδει τοι.
Καὶ τριχὺς ἀπαλολίτις τῷρι βούθεον τετάνε
Σάχικος, ἐμῆς ψυχῆς ἀλλαρ ἀλανούμενός,
35 Εἶδε, κατηφίσωσα χόδες διμήτερα μετρία,
Ἄλλαν ἐπερχομένας μάστυγας δεσμούμην.
Τοια μὲν ἀφραδίης ἐμὰ φύρμαχα. Σέο οὐ, Ιη:
Καὶ ζωὴ καθαρή, καὶ βίος τε νεκίων.
Τίς πρόγονον κακής τε καὶ είματος ἡμίκη
40 Δέξατ', έπει τενστον μύραντο καὶ ἀτίπη;
Τίς σκολίων βεστιλῆα γόνις ἐκάθηρε Μανεῖ;
Τίς δαυτὸς μεγάλης λύσατο ἀμπλακή;

Quam Christus manibus suis solam formavit,
Cum materiam inconditam, verbo exornavit,
45 Ac postremo cum deitate miscuit, ut me salvum faceret
Dilectum segmentum, magnæ hæredem viæ,
333 339 Vexatum perpessionibus a perditore animarum Belia,
Et morte sua a crudeli morte cruerel?
Quapropter reverentiam nibi habe, et petulantias compesce,
50 Nec rabiem perpetuam in animam meam exerce.
Testor Dei omnipotentis manem, et luctuosum diem
Qui humana omnia ultimo in unum coget,
Fore ut te in servitutem redigam, et doloribus omnis generis
Domem, et mortuis infirmorem reddam,
55 Ni mihi reprimas protervitatem et presulurium,
Puram Christi apprehendens Illyriam.
Veni nubi ex imo, fons lacrymarum purgator,
Et laboriosse corporis et animi vigilia,
Ut flammam meam refrigeres, et felidam
60 Dilitas malorum putredinem vitiorum.
Et venter, adlega satietatem, et humi jacentia
Genua obrigescant, et ciasc esca sit.
Atque aper tenera membra operias
Saccus, animæ meæ vexata propugnaculum.
65 Veni, alra enra, carnis domitrix,
Futura supplicia nubi semper ob oculos ponens.
Talia quidem nies insipientis remedia. A te autem, Christe,
Et pura vita est, et vita ex mortuis.
Quis progenitorum nostri vitæ et generis
70 Suscepit, postquam gustum ploravit et fraudem?
Quis nefarium regem genitibus expurgavit Manassem?
Quis Davidem magno exsolvit sceleri?

17 Ἀμεροτέρου. Reg. 992, ἀποστεροῦντο; τὸν
νῦν. Εἴδι, male, ἀμελτονόν
18 Ἀκηλεύδος. Sup. lin. ἀποτόμου.
24 Ἀκιδοτόρην. Chig. ἀκιδόντερον.
32 Κατεσκλήκοι. Sic Vat., Coisl., Chig. et Regg.
Edit. κατησκλήκοι.

33 Περὶ δὲ φθέσεων. Sic Coisl. Edit.
φθέσεων.
36 Υστομέτη. Sic tres Regg. et Coisl. Edit.
σομένη.
42 Μεγάλης. Duo Regg. et Coisl. μεγάλης.

METRICA VERSIO.

Quam Christus solam manibus formavit, hylen cum B
Inmundam ornatu vestit ipse novo;
Quamque Deus tandem summus sibi miscerit, ut nos
Quos immortali fixerat ante manu,
Servaret, viis oppressos demonis arte,
Morte sua, et mortis faucibus eriperet.
Fac igitur jam me vereare, prouulque repellas
Ingluviem, ac cesses bella movere mihi.
Ætherei dextram testor genitoris, in unum
Quique humana trahet (nec mora) cuncta diem,
Quod te ita conficiam variorum mole dolorum,
Exanimi ut jam sis corpore debilior;
Ni contacta tibi quamprimum Umbria Christi
Pestiferum fluxum comprimat atque scelus.
Ex iuno venias lacrymarum pectore flumen:

Ex animo atque oculis jam sage, somæ.
Ut sedes flammam, qua mens exurit æpi.
Fetoreisque fuges, quens mihi noxi pari.
Durescant curvata solo mihi membra, famiq.
Pro dapibus lætis sit medicina cenis.
Sit saccus pro vesle mihi, qui pectora parv.
Atque ferat menti, quam caro lædit, opa.
Cura, veni, carnis domitrix, pœnæque pena.
Fac subeant animum concentiantque mens.
Sic medeor stolidæ carni: at parissima vita.
Et rediviva, tui est munera, alme patet.
Quis generis nostri exceptit vitiusque parent.
Ut fraudem luxit pestiferumque cibum.
Quisnam purgavit lacrymis fierique Mauzei
Davidis crimen sustulit atque grave!

Τίς χθαμαλήν θρήνοισιν ίδων ἐσάωσε Νινεῦ; A 5 Ἐκκαιῶν ἐν σοὶ τὰς δρέπεις τὰς νόθους;
 Τίς οὐκτὸν βάλεν δάχρυν ὀπλοτέρῳ; Οὐ καπηρῆσις τὸ λογικόν, τὸ γνήσιον,
 45 Τίς χαίρων καθαροῖσιν, ἐκάς βάλεν οὐδὲ τελώνας; Προσλαμβάνουσα σύμμαχον τὸν θυμικὸν;
 Τίς πρόστατόν τ' ὑδωρις ἁνθετο πλαζόμενον; Ψυχὴ, τι πάσχεις; τι φρονεῖς ταρ' ἀξίαν;
 Τίς λεπροὺς ἐκάθηρε, πυκρὰς δ' ἀποέργασθε νοῦσους, Οὐκ οἶδας ὡς εἰληχας ἡμοχεῖν μόνη,
 Σώμασι καὶ ψυχῆσις ἐσθλὸν χαριζόμενος; 10 Ποτερεὶς τρίπαλον δρμα τῶν ἐζευγμένων
 Σεῖο, Μάκαρ, τάδε δῶρα, βροτῶν φάος. Ἄλλ' ἐπιδαιής Ἰππων ἀνίσιων τυγχανόντων τῇ φύσει.
 50 Οἰδματος ἡμετέρου, καὶ σάλος αἴψα πέσοι.
 ΜΖ. Ἐπιτίμησις κατὰ τοῦ ἀλέργου τῆς ψυχῆς.
 Ἐμπούσα, μαινάς, ὡς τάλαινα καρβέλα,
 Ἐμπούσα, μαινάς, πᾶν φέρῃ τεῖς ἡδοναῖς,
 Περιβλέπουσα πανταχοῦ τὰ πλησίον,
 Καὶ σωρρονήσεις; οὐ κατεργάσῃ τὸ πῦρ

A 5 Ἐκκαιῶν ἐν σοὶ τὰς δρέπεις τὰς νόθους;
 Οὐ καπηρῆσις τὸ λογικόν, τὸ γνήσιον,
 Προσλαμβάνουσα σύμμαχον τὸν θυμικὸν;
 Ψυχὴ, τι πάσχεις; τι φρονεῖς ταρ' ἀξίαν;
 Οὐκ οἶδας ὡς εἰληχας ἡμοχεῖν μόνη,
 10 Ποτερεὶς τρίπαλον δρμα τῶν ἐζευγμένων
 Ἰππων ἀνίσιων τυγχανόντων τῇ φύσει.
 Εἰς εὐγενῆς, ἀτακτος εἰς, ήμερος δὲ εἰς.
 Κ' ήν μέν ποτε δώσεις τῷ θράσει τὰς ἡνίας,
 Σκιρτᾷ, παλαίει, συνταράττει τὸν δρόμον,
 15 Όρμῶν ἀδυόλας, περοσλαδῖνον δὲ εὖ μέσον,
 Αὗτῷ μεταπελθεις συμπνίειν, τὸν δὲ εὐγενῆ
 Ής αἰχμάλωτον δουλεγωγήσας ἀγει,
 Σύρειν ἄκοντα καὶ στένοντα τὴν πλάνην.

Quis Niniuen servavit humi prostratam, et lamentantem videns?
 Quis super filium natu minorem lacrymas fudit?
 45 Quis puris mentibus gaudens, non tamen publicanos longe rejecit?
 Quis ovem errantem numeris reportavit?
 Quis leprosos mundavit, et acerbos morbos expulit,
 Corporibus et animabus dona largiens?
 Tua sunt, o Beate, hæc munera, hominum lumen. At super
 50 Fluctus nostros gradere, et statim procella decidet.

940-941 XLVII. Objurgatio adversus partem animæ rationis experiem¹.

Empusa, furens, o infelix anima,
 Empusa, furens, quo traheris voluptatibus,
 Circumspiciens undique proxima?
 Non resipisces? non extingues ignem,
 5 Qui accedit in te spurias cupiditates?
 Non excitabis quod in te ratione præditum et genuinum est,
 Adjungens sociam pugnæ iracundiam?
 Anima, quid pateris? quid sapis quod non decet?
 An neatis soli tibi datum esse regere,
 10 Quasi trigas ad currum junctis
 Equis, qui dissimiles sint natura?
 Unus generosus, alter indomitus, tertius mansuetus:
 Si quando remittas feroci habenas,
 Exsilit, luctatur, perturbat cursum
 15 Abreptus cæco impetu, et adjungens sibi medium,
 Ipsi suadet ut secum conspiret, ac generosum equum
 Velut captivum, in servitutem redigens abigit,
 Trahens invitum ac deplorantem errorem:

¹ Scriptum post an. 583. — Alias Bill. 129, p. 196.

13 Νινεῦ. Duo Regg. Νινεῦ.

50 Οἰδματος. Int. χυματος.

KLVII. ΤΙΤ. Ξειτίμησις. Vat. et alli εἰς τὴν τοῦ ψυχῆς.

Εμπούσα. Empusa, apud Suidam spectrum noniacum, quod ab Hecate immissum miseris arebat, sic dicta, quod uno tantum pede incepsit, in varias se formas mutare dicebatur, et quis et voluptatum amans.

METRICA VERSIO.

s tristi Ninive dedit abjecteque salutem?
 atorum ob minimum cui maduere genæ?
 s puris gaudens, procul haud tamen ipse telonas
 ovit? Ovem dorso quis tulit atque vagam?
 s lepram, morbos quis profligavit acerbos,
 arniique atque animo commoda magna serens?
 a tua hæc, hominum lux splendida. Tu mare
 sonde igitur: nam mox seva procella cadet.

I. OBJURGATIO ADVERSUS PARTEM ANIMÆ RATIONIS EXPERTEM.

(Billio interprete.)

ηρusa, Mænas, anima ter miserrima,
 ησα, Mænas, quo voluptas te trahit,

6 Τὸ λογικόν. Animam suam monet, ut imprium omne rationi committat, et libidinem compescat. Theologus namque hic alludit, aut sequitur Platonis sententiam, qui duas rationis expertas animæ facultates, iram et libidinem bigis comparabat, quarum auriga erat ratio.

9 Οἰδας. Ita Vat. Edit. οἰδα.

16 Αὗτῷ μεταπελθει. Vat. αὗτῷ τε πείθει.

B Propinqua ubique cupida dum circumspicis?
 Meliusne tibi non consules? cupidinum
 Ignem malarum protinus non opprimes?
 Neque rationis excitabis impetum
 Corroboratae subsidio iracundiae?
 Quid pateris, anima? Quidque tam indigne sapis?
 Nescisne soli regere quod tibi sit datum
 Currum, trahant quem tres equi, dispar quibus
 Natura data sit? Unus horum est nobilis,
 Alter protervus, ultimus tractabilis.
 Quod si insolenti frena permittas, statim
 Saltat, ferocit, cuncta perturbat, ruens
 Furore cæco, medium et adjungens sibi,
 Efficit ut unum spiret, et equum nobilem
 Captivi ad instar subditum per vim trahit,
 Imo gementem pectore ob cursus vagos:

Χαρεῖ δ' ἀτάκτως ἀλογωτάτη φορᾶ,
20 Κάτω φερόμενος, ὡς κατὰ κρημνοῦ, βίᾳ.
Κ' οὐδὲν προμηθεῖτ', οὐδὲ ἀνακόπτει δρόμον,
Ἐώς ἂν ἐγκύρωσε ταῖς φόνοι πύλαις.
Φθείρων ἕαυτὸν, καὶ σὲ τὴν παναθήλιαν.
Εἰ δὲ φρονοῖς οῇ φύσει ἀνηλγωτός,
25 Τῷ δὲ εὐγένει καίρουσα πάλιψ τὸν δρόμον
Ἄπαντ' ἐπιτρέψεις, ὡς εὖ εἶδε τι
Βαίνειν ἀκείνην τὴν πορείαν τὴν δινοῦ.
Μέσῳ τοῦ ἀπαλήξειας, ὥστε δεικνύειν
Τὸν θυμοειδέα; εἰς δέον, καὶ συνεργέειν
30 Τῷ νοῦν ἔχοντι· τὸν δὲ ἀτάκτον εὐτόνως
Κάνετος δαμάσσοις, οὐκ ἴωστος ἀφῆναι.
Τότε εὐχερής, εὐρυθμος ἔσται σοι δρόμος,
Γαληνῶν, ἀλυπός, ἐλπίδος, γέμων.

Α' Ο δέ ἀρ λογισμός, ὡσπερ ἵππος; εὐγένη;
35 Νικῆ, τὸ νικᾶν τῇ φύσει κακτημένος,
Ἄει προβαίνων, ἀπρέμας νεύων δικοι,
Τὰ τῆς πάντα δυσχερῆ παρατρέχων.
Οὐδὲ ἴνδιδωσιν ὅχρι θείας λήξεως,
Σύζων ἕαυτὸν καὶ σὲ τὴν εἰδαιμόνα.

ΜΗ'. Εἰς τὸν ἀποδικτάτα τῷ πόλιᾳ.

Ζῷ καὶ τέθνηκα. Τις σφόδρα συγχρίνει.
Ψυχὴ τέθνηκα· σάρκη δέ μοι οὐδένει θάλι.
Ψυχὴ ψύχει· σάρκη δέ μοι τέθνηκέτω.

ΜΘ'. Θρῆνος.

Ὦ μοι ἄγων, θτὶ δῆ με πρὸς οὐρανὸν τὸ θεῖον
Χώρον ἐπειγόμενον, σῶμα τοῦ ἀμφὶ τῆς.

Fertur autem temere stultissimo impetu,
20 Deorsum ruens per vim, quasi per præcipitum :
Et nibil sibi providet, nec desistit cursu,
Donec dilabatur ad orci portas,
Perdens se ipsum, et te miseram.
Si autem sapias naturæ tuæ convenienter,
25 Illi generoso equo lubens cursum
Omne permittes, tanquam qui probe norit
Obire viam illam, quae sursum ducit :
Medium autem objurgabis, ut exserat
Vim suam, ubi oportet, et cursus socium ei se adjungat.
30 Qui mente præditus est ; petulantem autem continuo
Calcaribus domabis, nec sines frenos respire.
Tunc facilis et expeditus tibi erit cursus,
Serenus, doloris expers, speli plenus.
Sic igitur ratio, velut generosus equus,
35 Vincit : vincere namque a natura accepit ;
942-943 Semper progrediens, sensim attollens se surrexit,
Omnes vitæ bujus molestias transiliens ;
Nec subsistit, donec ad divinam perveniat sortein,
Servans se ipsam et te fortunatum.

XLVIII. In mortuum mundo^o.

Vivo et mortuus sum. Quis sapiens hæc componat.
Anima mortuus sum : caro autem robusta esse vult.
Anima vivat ; caro autem mihi moriatur.

XLIX. Luctus^o.

Hei mihi ! quia me in cælum quod Dei
Sedes est, properantem, corpus undique traxit !

^o Scriptum post an. 383. — Alias Bill. 170, p. 252. ^o Scriptum post an. 383. — Alias pag. 95.

24 Ἀρηλότως. Ἀναλόγως, prout natura postulat.
31 Ἀσηριαρ. Vat. ἀσηριά, frenum depellere, excutere.
34 Ο δέ ἀρ λογισμός. Edit. ὁ γάρ.

36 Ἀρέμας τεῦρον ἀρω. Placide sua
XLVIII. 3 Ψυχή, etc. In editis seq
poematiū, quod legitur supra carm. XII

METRICA VERSIO.

Temereque fertur, impetu et bruto, velut
Prærupta vastum per loca in barathrum ruens.
Nec prorsus aliquid providet; nec reprimit
Cursus, averni donec in portas cadat,
Se, teque miseram ter quater, perdens simul.
Natura quond si ut postulat, tu sentias,
Ac mente latus nobili mandes equo
Moderamen omne (corlitēn namque hic viam
Obire novit optime); et medium increpes,
Ut acritatem coimode monstrat suam,
Sociumque cursus præbeat se prædicto
Mente; petulantem ast acribus stimulis domes,
Abnuere jussa nec sinas, tum denique
Omnino facilis hic erit cursus tibi,
Lætus, serenus, spibus et plenus bonis
Nam ratio, veluti nobilis et prestans equus,

B' Vincit ; dedit nam vincere huic summu
Sensim ipsa gradiens semper, et sursu
Omnesque vitæ transiens molestias.
Nec ante finem cursui imponit suo,
Quam te beatam collocet, seque in polo

XLVIII. IN MORTUUM MUNDO.
(Fed. Morello interprete.)

Sum vivus idem et mortuus. Quisq
Componat hæc. Carne vigeo, at anima
Vivat anima : at caro mihi estu mor

XLIX. LUCTUS.

(Billio interprete.)

Me miserum, caro quem remoratur p
Ad Dominum cursu dum properau

Ὕδε πῃ ἑκδιαίς ἔστι πολυπλανέος βιότοιο,
Καὶ στυγερῆς κακίης, ή μ' ἐπέδησε κάτω,
Ι πλάνοις ἀπροφάτοις περικυτυπέουσα μερίμναις,
Βοσκομέναις ψυχῆς κάλλεα καὶ χάριτας.
Αλλὰ μὲ λύσον, "Ἄναξ, λῦσον χθονίων ἀπὸ δεσμῶν,
Καὶ με χοροστασίην τάξον ἔς οὐρανήν.

N. Κατὰ τοῦ πονηροῦ εἰς τὴν ρόσον.

Ἄλυτες αὖθις ἔμοιγε, δολοπόλεις ὡς ἐνοψήθης,
Βάνθος ἐρῆς κραδίης ἔνδοθι: βοσκόμενος,
αὶ πολοῖς: κρατεροῖς τε τινάγμασι τοῦδε φίοιο,
Εἰκόνα τὴν λερῆν γνὺξ βαλέειν ποθέων.
Σαρῆν τρισθενέσσιν ἐνήλκο, καὶ μ' ἐδάπτεις
Εἰς πόδας ἐκ κεφαλῆς, βεύματι δεσμὰ λύσας

A Τῷ ἔρητῇ ἀδίηνες Θεὺς φύσιν, ὡς ἐκέρασε
Τῇ πυχρῇ λιαρήν κοσμογόνῳ σοφίῃ,
"Ως κεν ισοτασίη δέμας ἄρτιον ἀμα φυλάσσοι,
10 Τὴν δὲ διχοτασίην καὶ βιότοιο φύγω.
"Ηλυθες ἀνδροφόνοισι νοήμασιν, ἐς δ' ἐμὲ, τλῆμον,
Σῆς δνοφερῆς κακίης ἴὸν ἔχευσας διον.
Οὐχ ἄλις ἦν ἔμοιγε βραύστονα γήραος ἔλκειν
"Ἀλγεα, καὶ σκοπέλων ἀγθεα τρινακρίων."
15 Ἄλλα με καὶ στυγερῆς κατεδάσσατο δάπτερια νοῦσος,
Τηκεδανή μελέων, εἰς ἔτος ἐξ ἔτεος.
Τοσιν ἐπαίδων, καὶ στενοματι, ὡς στε τις λις
"Ἀλκιμος, ἐμπλεχεῖς ἄρκυσι θηροφόνων.
Οὐ μύθων ποθέω σκυρτήματα, οὐκ ἐρατεινήν
20 Πᾶσιν δημητικήν, οὗτε μὲν εὐθαλίην,

Nec mihi exitus est ex vita erroribus reserta,
Et ex funesta nequitia, quae me alligavit humi,
5 Semper improvisis circumstrepens curis,
Quæ mentis pulchritudinem et gratias depascunt.
At me solve, Rex, solve terrenis ex vincis,
Meque cœlestem in chorum ascribe.

L. *Contra diabolum in morbum*.

Venisti rursus ad me, fraudulentio, eo consilio, velut animadverti,
Ut intimum pectus meum depascaris,
Et multis validisque impulsionibus hujus vitæ,
Imaginem sacram in terram dejicere cupiens;
5 In carnes robustas insilusti, et me discerpisti
A capite ad pedes, vincula solvens humoris
Quo Deus siccam irrigavit naturam, quemadmodum temperavit
Frigida calidam, sua mundi procreatrice sapientia,
Ut aqua temperatio integrum corpus simul servet,
10 Et inæqualitatem vitæ ego effugiam.
Venisti lethiferos in me serenos animos, et in me, miser,
Tuse tenebrose malitia totum effusisti venenum.
Non sat erat mihi tristissimos senectutis ferre
Dolores, et gravius scopulis sicutis onus:
15 Sed etiam me acerbissimus et edax absumpsit morbus,
Tabe conficiens membra singulis annis.
944-945 Propterea lugeo et ingemisco, veluti leo quidam
Fortissimus, implicatus laqueis venatorum.
Non sermonum desidero lasciviam, nec gratissimam
20 Omnibus æqualium consuetudinem, nec convivia,

criptum post an. 383. — Alias Bill. 61, pag. 158.

IX. 4 "Η μ' ἐπέδησε. Reg. 33, ή με έδησ. Τιτ. Κατὰ τοῦ πονηροῦ εἰς τὴν ρόσον. Sic *Contra diabolum in morbum*. Duo Regg. Εἰς ίσον.

Δις ἀνοικθῆσ. Reg. 991, sup. lin. καθὼς ἐγνώσ. Schol. ὡς ἀνωράθης. Coisl. ὡς γοῦν φήθης. μα. Sic Reg. 991. Edit. ἀμμα. Schol. ίνα διὰ κρασῆς ἄρτιον τὸ σῶμα φυλάσσῃ. Cum Aldo s φυλάσσοι. Billius et alii pro ισοτασίῃ, λειτοτασίῃ, sed nullius codicis auctoritate. —

Crederem legendum esse ἀμμα pro ἀμμα, duplicita consonante, ut stet metrum, quod, prima brevi, deficit. CAILLAU.

10 Φύρω. Ut fugiam, id est, ut fugere discam.

11 Ἀνδροφόροισι. Schol. ἀνδροφόνα μοι φέρων γηματα.

14 Τριταρπλων. Ante Gregorium jam Plato et Cicero idem dixere, nempe senectutem quibusdam onus Αἴτνα gravius videri.

19 Σκυρτηματα. Schol. κρότους.

METRICA VERSIO.

is vitæ mibi nec patet exitus ullus,
vitii, mea quod pectora fixit humi,
improvisis circumstrepit undique curis,
ia queis mentis deperit atque decor.
ibus me solve, pater supreme, catenis,
e beatorum me trabe, sancte, choros.

L. *CONTRA DIABOLUM IN MORBUM.*

(*Billio interprete.*)

scelerate, tuas intelligo fraudes,
ti ut rodas pectoris ima mei :
succulenti sexenta per aspera vitæ,
m sacram perdere morte cupis ;
i validas carnes, meque eximis ævo,
—PATROL. Gr. XXXVII.

B Eximitur vincis dum pituita suis,
Qua siccam omnipotens inadfecit dextera molem,
Cum junxit calidis frigida, cuncta creans,
Scilicet incolume ut corpus concordia servet,
Ac fugere hinc vitæ dissidium admoneat.
Ad me lethifera venisti mente, tuaque
Nequitiæ virus funditur omne mibi.
Non satis istud erat, quod jam prenor ipse senecta,
Quæ gravior Siculis dicitur esse jugis :
Ni me etiam morbus laceret, rediensque quotannis
In miseram tabem debile corpus agat?
Hinc edo genitus, atque arctor more leonis,
Quem venatorum retia firma tenent.
Non ego vel plausum eloquii, dulcesque sodales,
Expeto, non epulas, non ego posco dapse.

Οὐκ ἀγοράς πολίων, οὐκ ἀλτεα, οὐδὲ λοετρά,
Οὐδὲ δα τοῦ θαλεροῦ μῆνες τούδε βίου.
Ταῦτα γάρ οὐδὲ πάροισεν ἐμοὶ φίλα, ἔχοντες Χριστὸν
Ἄγκαστόμην, χθονίων τῇλ' ἀπανιστάμενος.
25 Αἰάχω δ' δει: με Χριστοῦ μεγάλοιο λέλοιπεν
Οὐρανοφόρον, ψευδόν, εἴποτ' ἦν,
Οὐ; με καὶ ἐν σπλάγχνοισιν ἀγνῆς κύδηνες τεκούστης,
Καὶ πόντου χρειροῦ βύσατο, καὶ παθών.
Αἰάχω λαοῖο θεόφρονος ἤντα φίλας,
30 Οὐ μὲν ἀπορθήτας, οὐδὲ δὲ χεροὶ φέρων.
Ος πρόσθεν μύθοισιν ἀγάλλετο ἡμετέρουσιν,
Ἄντικ' ἀπὸ γλώσσης τρισσὸν θλαμπεῖ σλας.
Νῦν γε μὲν, ὡς λιπόμαστος ἐν ἀγκαλίθεσσι τεκούστης
Νηπίαχος θιάτην ἐσπασεν αὔλετόν γε

Α 35 Χείλεσι διψαλέσσι, πόθον δὲ ἄκεύσαν μήπει,
Ὄς δέρ' ἐμῆς γλώσσης λαὸς ἀποκρέμαται,
Τοχανῶν πηγῆς πολλοῖς τὸ πάροις δεσμόν;
Ἔντος δέ τοι διέτην ίκμάδα οὐτος ἔχει.
“Ἄλλοι μὲν προχέουσι γλυκὺν δόν, οἱ δὲ δέοντες;
40 Ἀγνυντες δέ τοι πάτερες ἰχνει λέπτην.
Ποῦ μοι παννυχίων μελάνη στάσις, οἵς ὑπερβούν
Τοὺς πόδας βεβαίς, ἐμπνοῦς ὥστε λίθος,
“Ἡ μούνος Χριστῷ ἔνοιάμενος, η σὺν δύμῃ,
Τέλφιν ἔχον λερῶν ἀντιθέτων μελάνην;
45 Ποῦ καμπτῶν γνούτων γλυκερός τόνος, η πρᾶτος;
Δάκρυα θερμά χέον, νοῦν σπασίην συνάγειν;
Ποῦ δὲ πενητούρμοι παλάμαι, τερπλικόν τοιούτον;
Ποῦ τῆξις; μελάνην οὐχεῖται ἀδρανῶν;

Non urbium fora, non nemora, non balnea,
Nec quæcunque hujus dolosæ flores sunt virtus.
Hæc enim neque prius mihi grata, ex quo Christum
Amplexus sum, a rebus terrenis procul assurgens.
25 Ingenuisco autem, quod me Christi Domini deseruit
Oculus vitalis, cui olim curæ eram, si quando fui,
Qui me in visceribus castæ matris cohonestavit,
Et a sevo mari liberavit, et perturbationibus.
Lugeo, quod sancti populi habendas jecerim,
30 Non quidem projiciens, sed jam eas pro manibus non habeo:
Qui populus prius sermonibus nostris exsultabat,
Cūn ex ore nostro trinum fulgebat lumen.
Nunc vero, ut depulsus ab ubere inter brachia genitricis
Infans siccacm sugit mammam
35 Labii sicutib[us], frustrante aviditatem matre;
Sic etiam a lingua mea populus pendet,
Flagrau desiderio fontis pluribus antea fluentis,
Cujus nunc nec tenuem guttam aures ejus excipiunt.
Alii quidem dulcem effundunt aquam, ipse vero audientes
40 Discruciantur: non enim patris sui audiunt vocem.
Ubi mihi nocturnorum cantorum statio, quibus sustentans
Pedes meos stabam vivi instar lapidis,
Sive solus cum Christo commercium habens, sive in hominum cœtu,
Me oblectans sacrorum cantu alterno carminum?
45 Ubi fl̄orum genuina dulcis labor, quo prius
Calidas fundebam lacrymas, mentem meam caliginosam intra me colligens?
Ubi mihi altrices pauperum manus et morborum curatrices?
Quo afflictio infirmiorum membrorum abiit?

28 Παθῶν. Schol. νόσων.

29 Ψύχας. Hoc loco, inquit Billius, discrimen ponit Gregorius inter φίλας et ἀπορθήτας, jacere et projicere: ac per jacere, nihil aliud significat, quam deponere. Hinc videlicet illud significans se magno quidem dolore affici, quod Constantinopolitanæ Ecclesie clavum reliquiaset, sed ut id faceret, ob quoruādā invidiam præsumum coactum fuisse.

38 Οδατ'. Schol. οδατ' αὐτοῦ.

42 Βεβαών. Schol. Εστην.
46 Χεον. Sic Coisal. et Val. Edit. χεον. ἀδγαρ. Schol. πρὸς ἐμαυτόν.
48 Μαλλων. Schol. μελάνην μου. Billius gendum putat pro τῆξις. Nam aliqui, in nam modo quereretur τῆξιν abiisse, cum effectum dicat? Sed hæc ratio non suadet.

METRICA VERSIO.

Non fora, non hortos, non balnea postnlo, pulchri
Denique non vita hæc subdola quidquid habet.
Nam neque chara babui prius hæc, Christum ut se-
mel ipso
Complexus, liqui terrea cuneta procul.
At genio, quod Christi me lux jucunda reliquit,
Cui mea non parva curæ erat ante salutem:
Qui me etiam in materno utero decoravit honore,
Fluctibus insanis eripuitque maris.
Iugendo, persanctæ quod jeci plebis habenas,
Non tamen abjeci, sed neque jam teneo:
Plebis, quæ nostris verbis prius exsiliebat,
Cum canerem Triadis numina sancta meæ.
At nunc haud secus ac puer a nutrice remotus
Ora suæ siccis admovet uberibus

B Matri, at incassum; nam vana est illa
Sic populus nostro pendet ab ore p[ro]p[ter]e
Fontis avens, multus qui prodigus ante
Cujus ne guttam nunc habet ille qui
Dulcia depromunt alii, sed pectora men
Auditor, nec enim verba parentis habet
Ah! ubi nocturni statio est letissima ci
Quo subnitabar non secus atque laps
Sermone vel solus habens cum Nomi
Alterne vel cum pluribus ipse canens
Dulcis ubi flexi cruris labor; hinc ego
Pellebam tenebras, fletibus ora rigans
Ah! ubi dextra iuves et languida et
Quoquo abiit membris robur ab int

Οὐκέτι μὲν θύεσσιν ἀγνοῖς ἐπὶ χείρας ἀείρω,
50 Τοῖς μεγάλοις Χριστοῦ μιγνύμενος πάθεσιν.
Οὐκέτι δὲ θλοφόροις φίλην ἰστημι χορείην,
Εὐφήμουσι λόγοις τίμον αἴμα σέδων.
Εὔρω; δὲ ἄμφι βιβλοισιν ἔμαις, μῆθοι δὲ ἀτέλεστοι,
55 Οὐς τές ἀνήρ δώσει τέρμα, φίλα φρονέων;
Πάντες οὖντες θίσις δέ μοι ἐστιν ἀφαυ- [ρός,
Νῆσος ἀκινθότερος, τὴν λίπον δέρμονται.
Ἄλλ' ἔμπτος εἰ καὶ με, βαρύστον διάμον, ἐλαύνεις,
Οὐ ποτέ σοι κάμψω γούνατ' ἐμῆς κραδίης.
Ἄλλ' ἀτρωτος, δικαιοπτος, ἐμὴν ἐς μητέρα γαῖαν
60 δύσομ'. ἔχοι σκώληξ τὴν δρεως δαπάνην.
Γύπτε δορῆν, ψυχὴ δὲ ἀρέταστος' εἰκόνα θείην
Παρτήσων Χριστῷ, τὴν λάχον, ἀνδροφόνε.

Α Καὶ γάρ πρόσθε πέδησας Ἰών μέγαν, ἀλλ' ἐδαμάσθη,
Ὄς μιν δειλοθέτης ἐστεφάνωσε μέγας.
65 Καὶ θήκεν περιθωτον ἐπι κηρύγματι νίκηη,
Πάντα δὲ ἑωκεν ἔχειν διπλά, τὰ οἱ κέδασας.
Τοιος ἐνηίης Χριστοῦ νόμος· ἀλλά μ' ἀνωχθε
'Οὐέ περ ἀρτεμέτεν· σὸς λόγος ἐστὶν ἄκος.
Λάζαρος ἐν νεκύεσσιν ἐγὼ νέος, ἀλλά βόησον,
70 Ἐγρεο, καὶ ζήτω σοὶς λόγοισι νέκυς.
Λυσιμελής νέος εἰμι δέ λέκτριος, ἀλλά βόησον,
Πλήγνυσο, καὶ καίνην βήσομαι θύῃ φέρων.
Σῶν κλέπτω θυσάνων παλάμαις ἄκος, ἀλλά βέθρον
Αἴματος ἴσχε τάχος; σαρᾶτο μαραινομέναις.
75 Σοὶ δὲ ὑποκάμπτομ' ἐγωγε, τεδν λάχος, ὡς Χανα- [ναία,
Γυρὸν ἔχουσα δέμας, ἀλλ' ἀνάειρέ μ', Ἀναξ.

Non jam amplius ad sancta sacrificia manus attollo,
50 Magnis Christi admistus passionibus.
Non jam martyribus gratam statuo choream,
Honoriſtca oratione sacrum sanguinem venerans.
Situs obduxit libros meos, sermones vero sunt imperfecti,
Quibus extremam manum quis imponet vir amicus?
946-947 55 Omnia mihi viventi mortua; vita vero mihi infirma,
Nave infirmior, cuius solutae sunt compages;
Verumtamen quamvis me, saevissime dæmon, insecteris,
Nunquam tibi flectam genua mei cordis:
Sed illæsus, inflexus, meam matrem terram
60 Subibo: habeat vermis serpentis reliquias
Tunde pellem, anima est invulnerabilis; imaginem divinam,
Quam accepi, Christo repræsentabo, o homicida.
Etenim magnum olim Jobum constrinxisti, sed superatus es,
Siquidem hunc magnus certaminis arbiter coronavit,
65 Ac reddidit celebrem præconio suo victoriam:
Omnia autem ei duplicitavit, quæ dissipaveraſ.
Talis benignitatis Christi lex; at me, jube, Christe,
Licet sero, incolumem esse: sermo tuus medicina est.
Lazarus ego novus sum inter mortuos; sed clama,
70 Surge, et vivat verbo tuo mortuus.
Paralyticus novus ego sum in lecto jacens; sed clama,
Consolidare, et gradiar lectum humeris ferens.
E tuis subripere volo simbriis sanitatem, sed tu profluvium
Sanguinis cohibe statim carnibus marcescentibus.
75 Tibi inclinor ego, qui tua sum possessio, velut Chananea,
Curvum habens corpus; sed tu me, Rex, erige.

Φίλα φρονέων. Schol. ταῦτα μοι φρονέων.
"Ἔχοι σκώληξ. Vermes peredant id quod dia-
non omnino consumperunt.
Ἀρούρατος. Reg. 999, ἀνούστατος. Coisl. sup.
Ἑταντος.
Ἄκος. Schol. ἄκης καὶ σώματος καὶ ψυχῆς,
ris et animalis medicina.
Αἴματος. Sic habent Coisl. et Vat. Mendose

in edit. διματος.

75 Ἡς Χαναία. Videatur Gregorius confundere mulierem de qua scribit Lucas, quod erat inclinata,
nec omnino poterat sursum respicere, cum Chan-
næa, quacum nihil convenit. Nulla enim mentio apud Lucam, quod Chananea fuerit mulier incli-
nata.

METRICA VERSIO.

in edit. διματος.
B Tu quoque vinxisti Jobum, sed vixtus ab illo es,
Magnus ut hunc lauro cinxit agonothetes,
Fecit et illustrē sua per præconia palmaū,
Et que tu abstuleras, congerminata dedit.
Hic mos est, bone Christe, tuus. Tu me ergo valentem
Esse jube: sermo nam medicina tuus.
Lazarus examinis jaceo: tu, Surgito, clama.
Et vitam repetet, quem fera parca tulit.
Captus ego membris jaceo: tu, Surgito, clama.
Atque thorum gradiar protinus ipse ferens.
Furor quam dat opem tua simbria: comprime fluxum,
Qui macie carnes conficit usque meas.
Substernor tibi, Christe, velut Chananea, recurvum
Corpus habens: tu me surrige, summe parcus.

Πόντος διεν, οὐδὲ δ' ὑπνος ίππι γλυκύς· ἀλλὰ τάχιστα Α Παύροι μὲν μερόποιοι κρατερόφρονες, οἱ δὲ θεοί
 Ἐγρέο, καὶ στήτω σοισι λόγοισι σάλος.
 *Ἔστι μὲν ἄλγος ἔμοιγε, καὶ ἀμφε νοῦσος ἔχουσα· Τερπνῶν τε λυπρῶν τε, λόγον δὲ έπι πάντας
 80 Οὐδὲ γάρ δὴ βροτῶν πάμπαν ἀμοιρόμεν,
 Οὐτέ ἄγω, οὐτε τις ἄλλος, ἐπει θεὸς ἄδει κελεύει,
 Μή τιν' ὑπερβε φέρειν ὄφρὺν ἐπουρανίου,
 Πάντας δὲ ἐξ μεγάλοιο θεοῦ λεύσσοντας ἀρωγήν,
 Χρειοὶ κανέρον ἔχειν πλεῖον ἢ π' εὐσεβίη.
 85 'Αλλ' ἐμπῆς οὐ τόσον δύρομαι εἰνεκα νοῦσου,
 (Νοῦσος γάρ νοερῷ καὶ τινα ρύψιν ἔχει,
 *Ης πάντες χατέονται, καὶ δε μάλα καρτερός ἐστι·
 Δευτῆς γάρ θητοῖς καὶ τι μέλαν φορτεῖ·)
 *Ουσάτων χθαμαλῶν περικτήδομαι, ἄλγεα πάσχων,
 90 Μή τις διειθῇση πήμασιν ἡμετέροις.

A Παύροι μὲν μερόποιοι κρατερόφρονες, οἱ δὲ θεοί
 Δέχνυντ' ἀσπασίως πᾶσαν ἐπιστασίη,
 Τερπνῶν τε λυπρῶν τε, λόγον δὲ έπι πάντας
 Εἰ καὶ χρυστὸν ἐῆς βάνθος ἔχει σφήγη.
 95 Πολλοὶ δὲ εὐσεβέσσοντι ἐπιθρώσκουσιν ἀνθεῖ·
 'Ος θεολατρεῖς οὐδὲν ἔχουσι γέρας·
 *Η καὶ πάρτων ἀπίμον ἐνι στήθεσσι νότια
 'Ισταντ', αὐτομάτην τὸν τόδε πῆξιν ἔχει,
 Οὐδὲ θεὸν μεδόντα βροτῆσια πάντα κυβερνᾷ·
 100 Οὐδὲ γάρ δὲν τοίους ολακάς ἀμμι φέρει.
 Τῶν μνῆσαι, καὶ διλαχε τεψ θεράποντα, μῆτε
 Μηδ' ἐπι λωθηδὸν τέρμα βάλγε βιστου.
 Σές λάτρις οὐτος ἔγωγε, τεος δὲ έπι χειρα;
 Δώροις, καὶ κεφαλαῖς τῶν ὑποκλινομένων.

Mare assurgit, te vero dulcis occupat somnus : sed c. li. simile
 Experciscere, et cesseret tuo verbo tempestas.
 Est quidem mihi dolor, et membra morbus depascens :
 80 Neque enim humanorum affectuum penitus expertes sumus,
 Neque ego, nec quisvis aliis, quandoquidem sic vult Deus,
 Neminem induere supercilium coelestium ,
 Omnes autem sumum Dei intuentes auxilium,
 Indigentiam babere instar arioris stimuli ad pietatem.
 83 Verumtamen non tantum lugeo ob morbum
 (Morbus enim prudenti quedam est purgatio ,
 Qua omnes indigent, vel qui optimus est :
 Vinculum enim carnis mortalibus aliquid nigri offert).
 Quantum ob infirmos animos anxius sum, dolores patiens.
 90 No quis concidat calamitatibus meis.
 Pauci enim mortalium forti sunt animo, qui a Deo
 Accipiant libenter omnes eventus,

948 949 Prosperos aut adversos, summamque in omnibus rationem zonem.
 Tamen reconditam suę altitudinem habent sapientiae.
 95 Multi enim piis, infirmis ac miseria illudunt,
 Quasi pietatis suę nullum habeant præmium :
 Aut etiam omnino fœdani hanc animo cogitationem
 Suscipiunt, fortuitam hanc esse totam mundi compaginem,
 Nec Deum regem humana omnia administrare ;
 100 Neque enim rerum nostrarum clavum ita recturum esse.
 Horum infirmorum recordare, et feras opem servo tuo, maxime Deus,
 Neque fœdo meam fine claudas vitam.
 Tuus cultor ego sum, tuis manus immitto
 Donis, et capitibus eorum, qui mihi sece inclinant,

80 Βροτῶν. Schol. ἀνθρωπίνων παθῶν.
 81 Κελεύει. Schol. βούλεται.
 82 Ἐχουπαριού. Angelo alias supercilium tollere. Schol. etiam Deo.
 86 Ρύψις. Sup. lin. 991 κάθαρσιν.
 93 Λόγοι δὲ ἐξ πάσιν Ισασιν. Summamque in
 omnibus rationem zonem.
 94 Εἰ καὶ χρυστός, etc. Ita supra, carm. xliv,

vers. 192.
 95 Ἀχιδροῖς. Schol. ἀσθενεῖσι.
 100 Οὐδὲ γάρ. Vat. οὐ δὲ γάρ τοις.
 104 Δώροις. Observant Billius, et quod
 Gregorium hic δώροις appellare, quod
 xerat sacrificia, θύεσσον. Σχετικά μὲν
 γος Græcos, δῶρα, dona, sacrosanctia bi
 accipiunt.

METRICA VERSIO.

Urget tempestas, carpunt tua inembra soporem,
 Evigila, atque tua voce procella cadat.
 Hoc quoque me pungit, quod morbis urgari ipse :
 Nam nec ego humanis, nec vacat ullus homo.
 Sic etiam jubet Omnipotens : ne, turgida fastu
 Colla gerat quisnam, par velut æthereis,
 Divinum al cuncti auxilium spectemus opemque,
 Reclique hinc nobis excavatur amor.
 At non iam morbi causa doleoque genioque
 (Quondam etiū ex morbo nosa piamen habet,
 Quo nemo est qui non egeat, licet optimus is sit ;
 Secum aliquid nigri nam caro nostra trahit) :
 Quam metu abjectis, ne quis dum tot mala nostra
 Conspicit, offuso corrut inde pede.

B Pauci etenim sunt forti animo, qui leti
 Excipiunt æqua duraque cuncta mat
 Certi, nil fieri sine causa a Numinis, qui
 Tecta habeant sophiac saepè profundi si
 At pernulta malis insultat turba piorum
 His lanquam pietas præmia nulli f. n
 Aut etiam infame hoc statuunt in p. t.
 Quod casu existenter quidquid hic
 Nec pater ætherous mortalia cuncta f. g.
 Namque statu, quam sint, res melius.
 Sis memor horum, summum Deus, sum.
 Nec cum labo meos, rex bone, clas.
 Sum fainulus tuus ipse, tuis iniunctis
 Donis, substrati verticibusque græc.

105 Καὶ νούσων καλέουσιν ἀργήνα. Ἰλαθί, Χριστέ· Α
Εἰ δέ τ' ἀποκρύπτεις, δός σύνος ἀδιοφόρον.
Μήτε με πάμπαν ἀτεμόν ἔχοις, Λόγε, μηδὲ ἐπίμοχθον,
Μήτ' ἀχάλινον ἄγοις, μήτε δυσηπαθέα.
Ἐνέργη νύσσε, Μάκαρ, μὴ δούρατε· μήτε με κούφην,
110 Μῆδ' ὑπεραχθομένην νῆα θάλασσα φέροι.
Ιαὶ χώραις ὑδρίει, καὶ δλγεα νυχτὶς καλύπτει.
Ἄντιταλαντεύοις τίσιν ἀπημοσύνη.
Ἐγχεις ἀγηνοροντά μ', ὑπερμογέοντα· ἐλέαιρε,
Ὄ; Εἰτ' ἐνησίης καρδίες, ἀριστοδίκε.
115 Ἀζοῦμ' ἐμή μολιήν τε καὶ δλγεα αὐτοδάκτα,
Καὶ θυσίας, μογέων πήμασι, καὶ θεόθεν.
Ιλλὰ τὶ μοι τὰ περιστάντα νόμους θεότητι τίθεσθαι,
Τῇ με, Χριστέ, φέροις σὸν λάτριν, ὡς ἐθέλοις.

405 Et morborum suorum me curatorem vocant. Propitius esto, Christe.

Si autem te abscondas, da vires, ut præmium reportem.
Nec me omnino inglorium esse sinas, o Verbum, nec penitus ærumnosum,

Nec sine freno dimittas, nec nimis calamitatibus oppressum.

Stimulo punge, o Beate, non hasta: nec meam nimis leven;

110 Nec nimis onustum navem mare ferat.

Prosperitas est insolens, et dolores caligine mentem obducunt.

Exæqua poenam infirmitati meæ.

Compescuisti me superbientem, gravissime laborantem miserearis,
Cum sit adhuc clementia tempus, optime judex.

115 Reveror meam canitiem, et membra spontaneo cruciatu confecta,
Et sacrificia, tot vexatus calamitatibus, idque divinitus.

Sed quid ego incassum leges divinitatis præscribo?

Tu me, Curiste, servum tuum, quo volueris, feras.

Ll. Carmen lugubre pro sua anima.

Sæpe puella in ædibus adhuc virgineis ob oculos ponens
Mortuum amabilem sponsum, etsi pudore suffusa,
Recens nuptia, decora, tristem orditur querimoniam,
Ejusque ancillæ et æquales hinc et illinc stantes,
5 Vici-sim lamentantur, ut leniant moerorem.

Mater etiam dilectum filium adhuc imberbem, non jam extantein,

950-951 Plorat, post partus dolores, novos dolores habens.

Ht suam quis patriam dellit, quam vastavit

Mars turbulentus; alius domum de cœlo tactam fulmine.

10 Quis te, aniua, dignus erit genitus, quam occidit

cripium post an. 383. — Alias Bill. 28, pag. 96.

6 Εἰ δέ τ' ἀποκρύπτεις. Vat. ἀποκρύπτῃ. Reg. ιναβάλῃ. Schol. 991 ἀναβάλῃ. Sin autem te
ιθας, si longius a me recedas. Ibid. ἀδιοφόρον.

Vat. et Reg. ἀκθοφόρον. Schol. Ινα φέρω βάρος
λγεινῶν, da vires ut calamitatibus omnis serum.

Ἀπγορ. Coisl. ἀτιτον. Schol. ἀτιμώροτον,
ιτιτο. Ibid. μηδὲ ἐπίμοχθον. Schol. 991 μήτε
ικας πολυστένατον.

Ὑπεραχθομένηρ. Sic Coisl. Edit. mendose
κθομένη.

Ἄριταλαρτεύοις. Schol. Reg. 991 ἀντιστα-

θμῖοις τὴν τιμωρίαν ἀσθενεῖα μου. Exige poenam
ad amussim virium mearum, ita ut mea consulat
incolumenti.

114 Ος ἔτ'. Vat. ως δτ'.

118 Λάργιν, ως ἐθέλοις. Sic Coisl. et Reg. 991.
Edit. θθέλεις.

Ll. 1 Νέη. Coisl. γεωτέρη. Μοχ προθεῖσα. Int.
προβαλοῦσα.

3 Στιλβούσα. Nuptialis vestibus tota collucens.

4 Ol. Deest in Reg. 992.

7 Ωδίστεστι. Unus Regius ὠδίνηστι.

METRICA VERSIO.

etiamque etiam medicus vocor. O Bone, parce : B
mili da vires, queis mala cuncta feram.
ursus me sperne, Pater, nec frange labore,
me merge malis, nec mili frena nega.
precor, stimulo, non basta; nec vel onustum
dice, aut vacuum me mariis unda ferat.
itas fastum generat, tenebrasque dolores.
at fluctus lenior aura graves.
elatum : nimios miserare labores :
adhuc venia est, arbiter aequa, mibi
vereor, seque excutientia membra,
tot pressus cœlitus ipse malis.
ego leges statuo tibi, maxime divum ?
asus : ut libeat, me, bone Christe, rege.

CARMEN LUGUBRE PRO SUA ANIMA.

(Billio interprete.)

Sæpe suum misere luget nova nupta maritum,
Quem rapit ante diem gravis inclemens fati.

Tristesque orditur lacrymis perfusa querelas :

Ac lateri hærentes fanuæ, æqualesque vicissim

In lacrymas genitilusque ruunt, et carmine tristi

Acria subjiciunt valido fomenta dolori.

Quin etiam raptum properato funere natum,

Extulit illacrymans genitrix, tormentaque sæva,

Quæ sensit pariens, auget graviore dolore.

Est aliis patriam qui sedem hostilibus armis

Lugeat oppressam, flagrantesque ignibus ædes.

At, mea mens, quenam ipse luis effundere luctum

Πολὺς δρις, πικρὸν δὲ ἐνομόρξατο εἰκόνι λοιγόν;
Δάκρυς, δάκρυ, δίλτρε· τὸ σοι μόνον έστιν δνειαρ.

Λείψω μὲν θαλαῖς τε δημητικήν τ' ἔρατεινήν.
Αἰτίων δὲ αἵ μύθους τε μέγα μέλος, εὐγενέος τε
15 Αἰματος, ὑφαρδόρους τε δόμους, καὶ βλόβων ἀπαντα·
Λείψω δὲ τελοῦ γλυκερὸν φάσι, οὐρανὸν αὐτὸν,
Τείρεα παρμανῶντα, τὰ τε χῶναν ἔστεφάνωται·
Ταῦτα μὲν ἐνομδίνωσιν. Τέχνη δὲ ὑπένερθε καρῆνοι
Δεσμὰ φέρων, νεκρός τε καὶ ἀπόνος, ἐν λεχέσσαι
20 Κείσομαι, ὑστεροίσι γάρ τοις γοδοντας λαίνων,
Αἶνον ἔχων καὶ φίλερον ἀδήριτον, οὐκ ἐπὶ δρόν.
Αὐτῷ ἐπειτα λίθος τε καὶ ἀμφροτος ἔνθει λιθόη·
Ἄλλα καὶ λοιπά τούτων μὲν τελοῦ κέαρ οὐκ ἀλεγῆσι.

Perniciosus serpens, sanguineumque venenum imagini impressit?
Plora, plora, peccator; hoc usum tibi est remedium.

Linquam convivia, suavemque aequalium consuetudinem;
Linquam facundis magnum decus, nobilisque
45 Sanguinis, et domos excelsas, et opes omnes;
Linquam etiam solis lumen amabile, ipsumque cælum,
Lucida sidra, et quæ terram coronant;
Atque hæc quidem venturis postea. Ego autem capite
Fasciis vincio, mortuus et spiritu carens, in lecto
90 Jacebo, luctu extremo lugentes deliniens.
Laude et amore citra iavidiam persuensi, sed non diu.
Postea lapi, et non desinens intus putredo;
Sed tamen his rebus cor meum non tangitur,
Solamque perhorresco puram Dei stateram.
25 Hei mihi! quid faciam, quomodo fugiam pravitatem?
In profundis latitans, an in nubibus? utinam enim
Locus esset a vitiis liber, ut quidam
A feris et morbis dicitur, ut eo prosugis pervenirem!
Terra quidem vitavit aliquis periculosis mare, a clypeo jaculum,
30 Et a frigida nixe tegit domus. Vitium autem
Circumpositum est, et late fusum, ejusque regnum inevitabile.
Elias igneo in cælum currū evectus fuit:
Moyses olim infanticidæ tyranni decretum effugit,
Castus Jonas tenebrosam in ventre ceti mortem,
35 Feras Daniel, pueri flammam. Mibi vero
Quæ vitiis effugiendi ratio? Rex, tu, Christe, salvum me fac.

13 Λείψω μέν. Hic aliud incipit carmen in Vat.
et Reg. 990.

15 Ὅγροδρους. Sic Coisl. Vat. et Reg. 990. Male
edit. ὑφαρδόρους.

17 Τὰ τε χῶν. Sic duo Regg., Vat., Chig. et
Coisl. Is sup. lin. δτινα τῇ γῇ περικαταται, τὰ τε οὐ-
ρανός.

19 Εἰς ἀσχέσσοι. Int. εὐ τοῖς νεκροῖς.

23 Ο μοι. Hic iterum aliud carmen incipit cum
hoc titulo, τοῦ αὐτοῦ ἔτερον θρηνητικόν. In Vat. ti-

κ Μούνην δὲ τρομέω καθαρὴν πλάστηρα θεοῦ.
25 Ο μοι ἄγω! τί πάθω; πᾶς καν κακότητα φένει.
Βένθεσιν, ή νεφέσσοι λαθὼν βίον; αἴτε γὰρ ἐν
Ἀμπλακής τες χῶρος ἐλεύθεροι, ὡς ταῦτα
Καὶ νούσων ἐνέπουσιν, δπως φυγῆς ἐνθεὶ ἴσηρα
Χέρσων μὲν τις ἀλιξει πικρήν ἔλα, ἀπέδη δὲ την
30 Καὶ χρυσεροῦ νιφετοῦ δόμος σπάτη. Ήπη
Ἀμφιθετος, παλιύχωρος, ἀφικτοῦται βασιλεύ.
Ἴλλας πυρόντει πρᾶς οὐρανὸν ἥλιθος ἔργη.
Μωσῆς παιδοφόρου ποθ' ὑπέκυψε δόμα τοῦ.
Κρητεών λαγόνων σπάτιον μόρον φύει λιον.
35 Καὶ θῆρας Δαντήλ, παῖδες φύγεις. Λίστα
Τις λύτης κακότητος; "Ἄναξ, σύ με, Χριστὲ,

tulus, θρηνος.

26 Αἴθε. Int. εὐθε.

27 Οὐς τιτα θηρών. Ita sere supra, lib. I.
carm. XIV, vers. 49, etc.

31 Ἀμφιθετος. Circumfusum est, scilicet
Interpres, ἐκατέρωθεν δυναμένην τίθεται. I
στίσια. Int. δέσποινα.

36 Σδωσον. Sequuntur in Vat. et in
versus octo qui ad istud carmen non perti-

METRICA VERSIO.

Casibus aequali valeam, quam pestifer anguis
Occidit, formaque Dei miserable virus
Exitiumque tulit? Jamjamque erumpite, fletus;
Peccator gravis, illacryma. Namque unica nientem
Hæc ratio curare potest, morboque levare.

Mox linquam dulces epulas, charosque sodales;
Mox decus eloquii, mox nobilitatis honorem,
Magnificasque domos, et opes, et prospera mundi.
Linquam etiam Phœbi præclarum et amabile lumen,
Ac cœlum, et liquido fulgentia sidera cœlo.
Hæc mea victuris tandem post funera linquam.

Ast ego devincta in lecto cervice jacebo,
Lumine vitali cassus, incoerentia corda
Luctibus extremis satians, et ab omnibus amplias
Undique percipiens laudes non tempore multo
Post lapis, internoque madens lectore cadaver.
Nostra tamen levis hæc tangit præcordia cura;
Sed divina gravi mentem formidine libra
Conculcit. Eheu! quid faciam? quanam arte valebo

B Effugere obscene labes et crimina vita'
Nubibus in densis latitans, cæcisne caret
Atque utinam vitio liber locus esset ab
Omnibus ut memorant vacuas moribus
Sedes esse aliquas, ut eo fugitivis abire
Vitantur terra sævi discrimina ponti.
Objectoque gravem clypeo vitaveris hasti
Arcutur lecto nix cana et frigoris astus
At vitium late fusum est, nec sedibus
Clauditur, ut nulla possit ratione caveri.
Elias ignivomo volitavit ad æthera currū
Ac pius edictum Moses crudele tyranni
Fugit, inaudita puerili in pectori stram
Qui fixit rabie. Jonas in pectori ceti
Horrendam effugit mortem, faucesque levi
Eximius vates Daniel, flammamque calens
Assyrii juvenes: at qua ratione medebatur
Vulneribus magnis animæ, vitiumque
Non opis hoc nostræ: tu me, Pater sp-

NB'. Θρῆνος.

Πέπονθα δεινὰ πλεῖστα, καὶ δεινῶν πέρα,
·ατ· αὐτὸν ὑψ' ἐν τῇ κακοτάτῃ παθεῖν.
Ἄλλ' οὐδὲν οὖν μ' οἱ κακῶς εἰργασμένοι.
· καὶ μὲν γάρ σχεδόν· ὃν δ' ἔγραψεν τῇ δίκαιᾳ
Βίβλοις εὐδηραῖς, οἷά την μοχθηραν.

ΝΓ'. Έπειρος θρῆνος.

Φύοι, πολίται, δυσμενεῖς, ἔχθροι, πρόμει,
ἅλλ' οὐδὲν πληγεῖς· οἶδα, ἀλλ' οὐ φάσκετε·
ιδοι φέρουσι ταῦτα, οὐ λήσισθε με.

ΝΔ'. Κατὰ τοῦ ποιηροῦ.

Ιλυθες, ὡς κακοεργέ· νοῆματα σεῖο γινώσκω·

A Ἡλυθες, δφρα φάσους με φίλης τ' αἰώνος ἀμέρητης.
Δύσμαχε, πῶς φάσες ἥλθες, ἐνν τῇ δόρος; οὐκ ἀπατήσεις
Ψευδόμενος. Πῶς πικρὸν ἐμοὶ μόθον αἰὲν ἀγείρεις,
5 Ἄμφωθεν λοχῶν τε; τι δ' εὐσεβεστὶ μεγαίρεις,
· Μέξετι τοῦ δτε πρώτον Ἄδαμ βάλες ἐκ παραδείσου,
Πλάσμα Θεοῦ, κακῆς δὲ σοφῆν ἐλόχησας ἐφετμήν,
Καὶ πικρὴν γλυκερὴν ζωῆι πόρσυνας ἐδωδήν;
Πῶς σε φύγω; τι δὲ μῆχος ἐμοὶς παθέσσιν ἐφεύρω;
10 Τυτθαῖς μὲν πρώτιστον ἀμαρτάσιν, οὐα φίεθρον,
· Εμπιπτεῖς χραδίσσιν· Ἑπειτα δὲ χῶρον ἀνοίγεις
Εύρυτερον· μετέπειτα ρόντος θολερός τε μέγας τε
· Ἡλυθες, δχρι χάσο με λάθοι τεδν, ήδε βέρεθρον.
· Άλλ' ἀποχάζεο τῆλε, τεδες δὲ επὶ φέρα; Ιάλλοις

III. Lamentatio .

Gravia plurima pertuli, et plus quam gravia.
Et quidem a quibus minime putabam me talia passurum.
Nihil tamen mihi contingit, quale iis qui me tractarunt improbissime.
952-953 Nam quae pertuli, effluxere; eorum autem quae scripsit justitia
5 In libris ferreis, scio pravitatem.

LIII. Lamentatio alia **.

Amici, cives, infensi, inimici, praesides,
Multæ a vobis passus sum; sat scio, tametsi non fateamini.
Verum hæc libri continent, non latebitis.

LIV. Adversus diabolum ***.

Venisti, maleficè; cogitationes tuas cognosco;
Venisti, ut me lumine et opato ævo defraudes.
Subdole, quomodo lumen venisti, cum sis tenebris? non me decipies
Mentiendo. Quomodo acerbum mihi semper bellum suscitas,
5 Aperte et insidiis? cur piis invides,
Ex quo primum Adamum expulisti e paradiſo,
Pigmentum Dei, et nequitia sapiens mandatum elusisti,
Ac amaram dulci vitæ præbuiſti escam?
Quomodo te fugiam, et quod meis malis remedium reperiām?
10 Parvis quidem primo peccatis, velut fluentium,
Illaberis pectoribus: deinde campum aperis
Latiorēm; postea turbidus et iugens fluvius
Irruis, donec tuum me chaos et barathrum absorbeat.
Sed procul recede, aut manus tuas injice

Scriptum post an. 383. — Alias Bill. 99, p. 178. ** Scriptum post an. 383. — Alias Bill. 100, p. 178.
Scriptum post an 383. — Alias Bill. 20, pag. 95.

II. 5 Οἶδα τὴν μοχθηρίαν. Scio quam acerba

LIII. 3 Με. Vatic. μοτ. Coisl. μου.

LIV. 4 Ἀτερψις. Unus Reg. ἐγείρεις.

METRICA VERSIO.

LII. LAMENTATIO:
(Billio interprete.)

erbū multa pertuli, et, quod tetrius,
uspicabar a quibus prorsus mali.
is meorum gravior est at hostiūn.
tre nam quæ pertuli: at, quæ ferreo.
ja libro scelerā conscripsit, scio.

LIII. ALIA LAMENTATIO.
(Eodem interprete.)

es, amici, quique me defenditis,
is aut me, pertuli plagas graves,
is istud? At libri circumferunt.

LIV. ADVERSUS DIABOLUM.
(Eodem interprete.)

isti, scelerate, tuas intelligo fraudes,
de recto virtutis tramite pulsūm,
is æthereis, et dulci lumine privos.

B Subdole, cum tenebras superes caligine, quid tu
Candidus accedens lucem mentiris amicam?
Nam tua non animum fallent mendacia nostrum.
Cur me tam sevo exerves sine fine duello,
Exitiumque mihi et bello moliris aperto,
Et rem fraude gerens? Quo tanto percitus oestro
Invidiæ aggressoris vera pietatis alumnos,
Iude ex quo manibus sicutum Patris omnipotens
Ejecisti Adamum paradisi sede beata,
Insidasque bonæ struxisti, perfide, legi,
Vitaque nostra cibo corrupta est dulcis amaro.
Quo te, quæso, modo fugiam? Quanam arte dolores
Ipse meos minuam? Quænam fomenta parabo?
Tu minimis primo vitius in pectora nostra
Influis, ac velut exiguis illaberis undis.
At simul atque tibi datus est locus, illico magnus
Irrumpis, rapideque fluens latissimus amnis,
Donec me chaos arripiat barathrumque profundum.
At vero celeri quamprimum abscedito cursu,
Atque alii sævasque manus unguesque nefandoz

15 Ἐθνεσιν δὲ πτολίσσεται, δοσαι θεὸν οὐχ ἐνθέταιν. Αὐτάρ ἡγὸς Χριστοῦ λάχης, νηδός τε τέτυγματι,
Καὶ θύος· αὐτάρ ἐπειτα θεὸς, θεότητι μεγεστὸς
Ψυχῆς. Ἀλλ' ὑπέτικε θεῷ, καὶ πλάσματε θεῖοι,
Ἄζομένος μῆνιν τε θεοῦ, ψυχῶν τε χορείην
20 Εὔσεβέων, ἥχον τε δημοκρέτεσσιν ἐν ὄμονοις.

ΝΕ'. Ἀστροφὴ του πονηροῦ, καὶ τοῦ Χριστοῦ
ἐπίκλησις.

Φεῦγ' ἀπ' ἐμῆς κραυτῆς, δολομήχανε, φεῦγε τάχιστα·
Φεῦγ' ἀπ' ἐμῶν μελέων, φεῦγ' ἀπ' ἐμοῦ βιθου·
Κλαψή, θρή, πύρ, Βαλῆ, κακῆ, μῆρα, γάστρα, δρά-
[καν, θήρ,
Νῦν, λόχε, λύσσα, χάος, βάσκανε, ἀνδρογόνε·
5 Ὅς καὶ πρωτογόνοισιν ἐμοῖς ἐπὶ λοιγὸν Ήχας,

15 Gentibus aut oppidis, quæcumque Deum non noverunt.
Ego autem Christi bæreditas et templum factus sum,
Et victimæ: deinde deus, permista divinitati
Anima. Sed subjecere Deo, et divino signo,
Reveritus iram Dei, et animarum chorum
20 Piarum, et laudis perpetue sonum.

LV. *Diabolum a se depellit, ac Christum invocat*.

Fuge a meo corde, dolose, fuge celerrime;
Fuge a membris meis, fuge a vita mea,
Fur, serpens, ignis, Bellia, improbitas, mors, vorago, draco, fera,
Nox, insidiæ, rabies, chaos, invide, homicida;
954 955 5 Qul et primis parentibus meis mortem intulisti,
Propinans eis nequitiam, exilio, et morte.
Jubet Christus rex, ut fugias in maris fluctus,
Aut per scopulos, aut in porcorum gregem,
Ut olim legio detestabilis. Cele ergo,
10 Ne te cruce percutiam, sub qua omnia tremunt.
Crucem in membris meis sero, crucem in itinere,
Crucem in corde: crux gloria mea.
Non desines mihi insidiari, nulli otiose inventor? non præcipitia,
Non Sodomam respicies, non atheorum greges,
15 Qui magnam deitatem scindendo dissoluerunt,
Sed meam canitiam, sed cor meum?
Semper me tenebrosis cogitationibus, inimicæ, infuscas,
Nec Deum formidans, nec sacrificia.
Hic animus Trinitatis clarus præco existit:
20 Et nunc finem prospicit. Ne me, o cœnose, inficias,

* Scriptum post an. 383. — Alias Bill. 22, pag. 91.

20 Εὔσεβων. Ita duo Regg. et Coisl. Editi εὐ-
σέβων.

LV. 5 Ἔηχας. Ita tres Regg. et Coisl. Edit.
ἐντήχας.

Ἑ Κλέος. Illic carmen desinit in Chig. et Reg

A Γεύσας τῆς κακῆς, σόλις, καὶ θάντο. Χριστὸς διὰ κακῶν σε ψυχὴν τὸ δεῖπνον
‘Ητι κατὰ σκοτείων, τὰ σιων ἄγαλμα,
‘Ως λεγέωντα πάροιθεν ἀπόσθαλον. Ἀλλ' ἔτει,
10 Μή σε βάλω σταυρῷ, τῷ πάνταν ὑπερρύποι.
Σταυρὸν ἐμοὶς μελέσσοι φέρω, σταυρὸν δὲ ποιεῖ.
Σταυρὸν δὲ κραδίῃ σταυρὸς ἐμοὶ τὸ κίνητο.
Οὐ λιξέες λογόνων μα, κακόσχημα; οὐδὲ τοιούτα.
Οὐ Σέδομα βλέψεις, οὐχ ἀθέλον ἄγρια.
15 Οἱ μεγάλην θεότητα διατυμήσαντες θυσια,
‘Αλλ' ἐπ' ἐμήν πολιτήν, ἀλλ' ἐπ' ἑτη χρῆστον.
Αἰτεῖ μα δυναρεβότινον θυμαστὸν, ἔχειτο μάκρα.
Οὐτε θεὸν τρομάνων, οὐτε θυτολαίς.
Οὐτος καὶ Τριάδος νόος; Ἐπλετο τήχεα τηρεῖ.
20 Καὶ νῦν τέρμα βλέπει. Βόρδορε, μ.

992, atque aliud incipit.

13 Οὐ λιξέες. Ad marg. Chig. legiū
χῶς συνέσταλται. In Coisl. quoque et aliis
hoc carmen.

METRICA VERSIO.

Injice, nimirum populis atque urbibus illis
Ignotum quibus est stellantis numen olympi.
Namque ego pars Christi, templumque et victimæ
[nunc sum:
Post deus existam, æterno cum mens mea nexu
Juncta Deo fuerit. Regi jam cede superno,
Figumentoque Dei. Tibi sit divina pavori
Ira, chorusque pius, coelesti latens in arce
Divinas celebrans æterna in sæcula laudes.

LV. A SE DEPELLIT DIABOLUM, AC CHRISTUM INVOCAT.
(Billio interprete.)

Ex animo membrisque meis vitaque, dolose,
Jam fuge, fur, serpens subdole, flamma gravis,
Improbitas, Bellia, mors, bellua, chasma, dracoque,
Nox, furor, insidiæ, livide, nox hominum.

B Tu patribus nostris pestem exitimque
Nam vitii gustum morte comitata, vige.
In scopulos Christus rex te jubet ire, gress.
Porcorum, aut fluctus ire sub æquore
Ut quondam pravam legionem. Dislige,
Ne cruce, quam metuant omnia, te ferre.
Namque crucem in membris medioque

Inque viis : crux est lausque decusque
Non mihi cessabis laqueos, scelerate, para.
Non Sodomam, et præcepis, conspiciesque
Qui male non dubitant divinum seindere
Sed pectusque meum, canitiamque mer.
Per nigra me semper sensa infici, hostis.
Nec sacra, nec Domini numina summa
Præco fui sanctæ Triadis, cœnose, prop.
Ne me iam fato, spiritus, inficias:

Ω; καθαρὸς καθαροῖσι συναγητήσω φάεσσιν
Οὐρανίους. Αἰγλαι, δεῦτ' ἐπ' ἐμήν βιοτήν.
Τὰς δὲ χέρας τανόν, δέξασθε με. Χαρέ σύ, κόσμε.
Χαίρε, μογγηροφόρε· φείδεο τῶν μετ' ἐμέ.

ΝΓ'. Κατὰ τοῦ αὐτοῦ.

Θεὸν βῶ. Τί τοῦτο; φεῦγε μοι τάχος,
τεῦγ', ὡς κάκιστον θηρίον, βροτοκτόνον,
ἢ μοι διοχλεῖς οὐδὲν τὸντημένος;
Ἔν τῶν σῶν πλῆρων εἰσελθὼν βάθη.
Δέξονδ' ἐτοίμας εἰς βιθοὺς πεσούμενον.
Εμοῦ δὲ πόσχου, μή σε τῷ σταυρῷ βάλω,
ὢ πάντα φρίσσει καὶ τρέμει φόβῳ κράτους.

Ut puris purus occurram luminibus
Cœlestibus. Divini splendores, vita meæ adestote:
Has manus extendo: suscipe me. Et tu, mundæ, valeas:
Vale, ærumnarum ferax; parce post me venturis.

LVI. Adversus eundem.

Deum inclamo. Quid hoc? fugito mihi celeriter,
Fugito, pessima bestia, hominum necatrix,
Quid mihi molesta es, nihil a me leesa?
Tuorum porcorum ingressa reple ventres.
5 Excipient libenter in voragine irrument.
A me autem obstineto, ne te cruce feriam,
Quam omnia verentur, ac contremiscunt summo timore.

LVII. Adversus eundem.

Fuge linea, barbare, nec me insecteris.
Fugiat improbus quisque: Christus mihi pingitur,
Ne me fugiant collectæ cogitationes; valete omnes
Quoscumque Christus procul a terrenis non abducit.

956-957 LVIII. Adversus eundem.

Et hoc tuæ est, o pessime, impulsionis.
In mentem irrepis subdolis artibus,
Suadens molliorem arriperem voluptatis:
Verum minime suadebis: hoc Adam suasit mihi.
5 In terram revertere, ut pedibus caput tuum conteratur.
Si autem prævaleas, ut tantillum pedi morsum insigas,
Abeneum te suspendam, ut conspiciens noxam vitem.

Scriptum post an. 383 — Alias Bill. 89, pag. 177. " Scriptum post an. 383. — Alias Bill. 33, 98. " Scriptum post an. 383. — Alias Bill. 88, pag. 177.

Αἰγλαι, δεῦτ'. Sic Coisl. Lectio optima, quæ litterulæ planum hunc locum efficit. Schol.

φῶντα θεῖα. Edit. εὗτα.

I. TIT. Κατὰ τοῦ αὐτοῦ. Vat. κατὰ τοῦ πο-

τοῦ. Edit. δλλως.

βροτοκτόνον. Vat. ἀνδροκτόνον.

Φόβῳ κράτους. Sic Vat. Leuv. Quam omnia

tangam imperatricem rerum tremunt. Mendose edit. χρήτη.

LVII. 4 Αγει. Reg. 990 δῆμοι.

LVIII. 2 Ἐρέρπεις. Vat. ὄφερπειν.

6 El δ' ισχύς δύτι. Aliter Leuv. intelligit:

Quod si tantum erit in me roboris, ut paululum

pede te proteram.

METRICA VERSIO.

nibus puris quo possim occurrere purus,
n jubar a supero fulserit axe mihi:
n manus. Quaso, me suscipe, sancta caterva.
turis post me parcito, mundæ; vale.

LVI. ADVERSUS EUNDUM.

(Billio interprete.)

anno Christum. Jam celer te proripe:
scelerate, et carnifex mortalium.
s molestus, Iesus haud a me, mihi?
sus imple jam tuis porcis mare:
te cadentem te sinu capiet suo.
ine a me, sentias ne ictum crucis,
pavore contremiscunt omnia.

LVII. ADVERSUS EUNDUM.
(Eodem interprete.)

Sis procul, ac ne me turbes, o barbare; Christum
Pingo. Procul fugiat conscelerata cohors:
Ne fugiant ea, quæ collegi, sensa, valeto
Quisquis terrenis pectora fixa geris.

LVIII. ADVERSUS EUNDUM.
(Eodem interprete.)

Tui quoque hoc est impetus, o pessime.
Mentem retortis nam subis gyris meam,
Amplexer amens ut volupiates monens.
At non movebis: hoc Adam suasit mihi.
Prorepe terra; conteram caput tuum.
At dente sævo si perier meum petas,
Pendebis æneus, malum ut cernens lever.

ΝΘ'. Κατά τοῦ αὐτοῦ.

"Απελθ', διπλόθε, δυσμανής, βροτοκτόνε·
"Απελθε, δεινῶν θρασε, λυστιδές κακού·
"Απελθε. Χριστὸς ἐνθον, φέρων ἡμῖν
Τυχὴν δέδουκα. Φεῦγ' ἀπειπὼν ώς τάχος.
5 Οὐ θη βοηθεῖτ', μῆγγελος παραστάται!
Οὐ κατανοής, καὶ κλοπὴ προσέρχεται.
"Οὐ μ' ἔξεσθε, ναὶ, φίλοι, λαθάζομει.

Ξ'. Κατά τοῦ αὐτοῦ.

"Ηλίθες μὲν, ἥλιθες, ὡς κάκιοτ', ἀλλ' ἀσχίθης.
"Οὐς καπνὸν εἰδον, ἥσθρημη καὶ τοῦ πυρός.
"Ουμή, δρεμέτα, τοῦ δράκοντος ἐμφασις.
Σταυρὸν δ' ἄφιστημι', δες φύλαξ ζωῆς ἡμῖν,
5 Οὐ; πάντα κάσμον συνέδων, θεῷ φέρει.

Α Τούτον τοῦθεις, εἶτε, μὴ πάλιν φανῇ.
Καλεῖ μ' ἀχραντὸν ἡ γάρις παρεστάτη.
Πέσον πιέζεις θῆ με τοὺς κακοὺς; πέσον;
Ἐμοὶ θεὸς τεθνῆται, καὶ αὐτὸς ἔγεται.
10 Αἰδοῦ τὸ λούτρον· εἰξον, ὁ βροτοκτόνε.
Οὐς ἥδονῇ με πρώτον ἐκλέψας πικρή,
Ούτοις κακοῖς με σήμερον κτενία θάσι.
"Απελθ', διπλόθε· τῆς πάλης γάρ ἡσθμητ.
Καν σῶμ' ἔχεις μου, τόν γε νόνον εὐ πιέσαι.

ΞΑ'. Θρῆνος.

Εἰκὼν κενοῦται, τίς βοηθεῖσι λόγοι;
Εἰκὼν κενοῦται, δῶρον ἀχράντου θεοῦ.
Τύρβιζετ' εἰκὼν· αἴθομ', ὡς φύσει, φύσει,
"Άλλοτροῖς λόγοις τα καὶ σφρίσαμεν.

LIX. Adversus eundem'.

Discede, discede, inimice, homicida:
Discede, crudelis aspectu, pestiferum malum:
Discede, intus est Christus, cui meam
Animam tradidi. Fuge fatiscens quam cito.
5 Heu! serie auxilium, angeli astites!
Heu! tyrannus ac fur accedit.
Ab his eripio me, vos amici, obsecro.

LX. Adversus eundem'.

Venisti quidem, venisti, o pessime, sed repressus es.
Quasi sumum vidi, mox sensi ignem.
Ojor fetidus, certum draconis indicium.
Crucem autem attollo, quis custos est vita mea?
5 Quia universum mandum, ceu vinculo constringens, Deo offert.
Hanc pertimescens, cede, nec amplius appareas.
Vocat me purum gratia astitem.
Quousque malis me premes? quousque?
Mibi mortuus est Deus, sed statim a mortuis surexit.
10 Verere lavacrum; fuge, homicida.
Quemadmodum amara me primum decepisti voluptate,
Sic crudeliter me hodie vis occidere.
Discede, discede; aggressionem enim tam sensi.
Tunc tamen corpus meum habeas, mente mea non acquiescam.

958-959 LXI. Lamentatio ***.

Imago divina deletur, quis opem feret?
Imago divina evanescit, purissimi donum Dei;
Contumelia afficitur imago divina; uror, invide, invidie,
Alienus verbis et argutias.

* Scriptum post an. 383. — Alias. Bill. 94, pag. 178. ** Scriptum post an. 355. — Alias
pag. 176. *** Scriptum post an. 383. — Alias Bill. 93, pag. 177.

LIX. Τ. Κατά τοῦ αὐτοῦ. Edit. Εἰς διάδοσον.
V. t. Κατά τοῦ πονηροῦ.

7 Mr. Comibet. ὡς μ'.

LX. Τ. Κατά τοῦ αὐτοῦ. Edit. διλλως.
5 Θεῷ φέρει. Sic Vat. Edit. φέρειν.

6 Φαρῆς. Sic Vat. Edit. φάνεις.

11 Πρότοι. Vat. πρόσθιαν.

12 Κακῶς. Vat. κακοῖς.

13. Τ. Θρῆνος. Edit. Άλλως.

4 Σογισμασί. Vat. νοήμασι.

METRICA VERSIO.

LIX. ADVERSUS EUNDEN.

(Billio interprete.)

Discede jamjam, carnifex mortaliū.
Discede, vultu sāve, pestis et furens.
Discede: Christus, cui meā mīleū dodi,
Est in:us. Anūmī concide, et statim fuge.
Juva te, supplex quāso, me, angeli astites.
Instat tyraūnus dirus, et fur subdolus:
Eripite ab huīus impetu me, vos precor.

LX. ADVERSUS EUNDEN.

(Eodem interprete.)

Demon, me adisti, pessime, at repressus es.
Ut sumus est mi vius, ignem protinus
8 nisi: draconem prodidit fetens odor.
Crucem at, mox quāta preses est vita, tibi

B Oppono, mundum quae Deo totum ligat.
Hanc pertimescens cede, nec rursus redi.
Purum Deus me nam vocat sibi astitem.
Quousque duris ne malis, queso, premi.
Mibi mortem obivit, redditus vita est illa.
Deus: verere balneum: fuge, carnifex.
Per lata primum ut facia frāus a te est!
Necare sic me nunc cupis crudeliter.
Abscede, luctam nam tuam sensi. Meo.
Corpus licet habeas, meus nihil danni.

LXI. LAMENTATIO.

(Eodem interprete.)

Deleta forma est cœstica; quis opem tei.
Deleta forma est, maximi mons Dei.
Turpatur illa. Livide hastis, aideo
Verbis peregrinis, tuisque fraudibus.

5 Πηγή κακῶν, μῆ βλύσε, μῆ ματαία φρήν.
Εἰ δὲ οὖν σὺ, γλώσσα, μῆ δέχου τὸν βόρδον.
Εἰ δὲ οὖν σὺ, χείρ γε, μῆ δέγου τὰ χείρονα.
Ιὔτως δὲ εἰκὼν τῆμεν ἀφθαρτος μένη.

EB. Ἰκετήρια εἰς Χριστόν.

Μή σου λαθοίμην, μηδὲ μου λάθης, "Αναξ,
Ἄναξ σοφῶν μάλημα, καὶ τρισδύν φάος·
Ἵη που λάθη με δυσμενής συναρπάσας,
Ιευθάν' ἐς ζόου, καὶ σκότου πικράς πύλας.
Δεινός γάρ ἔστι, καὶ λοχῶν τούς τοι φλόους·
Ὕν, οὐδα, φεύξομ', εἰ σύ μου μνήμην ἔχεις,
υκνῶν δὲ λόγοις τε καὶ νοήμασιν.

5 Fons malorum, ne scaturias, ne vana mens;
Si autem tu, lingua, ne admittas cœnum;
Sive etiam tu, manus, ne accipias malum.
Sic sicut ut imago divina nobis incorrupta maneat.

LXXII. Supplicatio ad Christum .

Ne tu obliviscar, neque mei obliviscaris, o Rex,
Rex sapientium meditatio, et trinum lumen;
Ne forte clanculum me inimicus corripiens,
Detrudat in latebras inferni et tristes caliginis portas.
5 Crudelis enim est, et callide struit insidiás tuis amicis.
Hunc haud dubie effugiam, si tu mei memor sis,
Fulciens me semper verbis et cogitationibus.

LXXIII. Lamentatio ad Christum .

Hei mihi! Christe mi, accessit ad me rursus draco.
Hei mihi! accessit ad me multum reformidantem.
Hei mihi! gustavi ex ligno scientiae.
Hei mihi! invideri diabolus mihi persuasit.
5 Non sum divinus homo, et tamen ejectus sum e paradiso voluptatis.
O muero, paululum noxiā extingue flanūtā.
Ut iterum admittar in paradisum.
Veluti latro qui cum Christo ingressus est de ligno crucis.

LXXIV. Alia ad Christum .

Iterum accessit draco; te, Christe, stringo.
David quispiam accedat, et pulset citharaam.
Discede, discede in malam rem, spiritus suffocator.

criptum post an. 383. — Alias Bill. 80, pag. 176. " Scriptum post an. 383. — Alias Bill. 81, 176. *** Scriptum post an. 383. — Alias Bill. 87, pag. 177.

Μένη. Vat. μένοι.

II. Tit. Εἰς Χριστόν. Duo Regg. εἰς Θεόν,
præfert Combellius. Non enim, inquit,
lus rex est τρισδύν φάος, trinus splendor,
eus sic unus et trinus.

III. 4 Φθορεῖσθαι. Hoc est, inquit Billius,
meo fidem habui dicenti hac de causa mihi
scientiae boni et mali interdictum fuisse,
Deus divinitatem mihi invidet. Voce φθόνος

diabolum significat Gregorius.

6 Μικρός. Sic Vat. Edit. μικρήν.

8 Χριστώ. Ia Reg. et Combel. Edit. Χριστόν.

LXIV. Tit. Πρὸς Χριστόν. Reg. κατὰ τοῦ πενή-
ροῦ.

2 Κιρύπαρ. Vat. κιννύραν, et forte melius pro-
pter metrum.

3 Συμπλήγαρ, κακά. Vat. συμπνύγοις κακούς.
Ia legit Leuenclaius qui vertit, *malus sufficatu*.

METRICA VERSIO.

; inanis, sōns mali, ne proflue.
ingua, saltem ne lutum scđum excipe.
ua, saltem ne malum manus gerat.
nam sic tibi manebit integra.

LXXII. SUPPLICATIO AD CHRISTUM.

(Billio interprete.)

memor sim, tu mei, Rex, sis, memor,
tophorum cantus, et splendor triplex:
a profundum tartari furtum Satan,
te portas, lucis expertes, trahat.
ille amicis subdole parat tuis
. Fugiam at illum, memor si sis mei,
te, consiliisque me semper juves.

B

LXXII. LAMENTATIO AD CHRISTUM.

(Eodem interprete.)

Heu! Christe, serpens rursus ad me ventit:
Accedit ad me perditum metu gravi.
Scientiae arbor dentibus pressa est mihi.
Mihi invideri, credidi hosti livido.
Nam nec deus sum: sede læta et excidi.
O muero, paulum comprimas flammam malam,
Ut rursus in hortum pateat ingressus mihi,
Cum Christo, ut olim, post crucem, sicario.

LXXIV. ALIA AD CHRISTUM.

(Eodem interprete.)

Te stringo, Christe: me draco rursus petit.
Jessæus adsit, pulset ac lyra fides.
Abi in malam rem, suffocator spiritus.

ΕΓ'. Θρῆνος πρὸς τὸν Χριστόν.

Οἶμοι προσῆλθε, Χριστέ μου, πάλιν δράκων.
Οἶμοι προσῆλθε δειλώντει μοι σφόδρα.
Οἶμοι γέγευμαι τοῦ ξύλου τῆς γνώσεως.
Οἶμοι φθονεῖσθαι δ' ὁ φθύνος πέπεικέ με.
5 Οὐτ' εἰμι θεῖος, καὶ βέβλημ' ἔξω τρυφῆς.
Τομφαῖα, μικρὸν τὴν κακήν σθέσον φλόγα,
Ὦς δὲ πάλιν δέξῃ με τῶν φυτῶν ἕσω
Χριστῷ συνεισθόντα ληστήν ἐκ ξύλου.

ΕΔ'. Αλλο πρὸς Χριστόν.

Πάλιν προσῆλθεν δράκων· σοῦ δράσσοματ.
Δαδί παρέστω, κρουέτω τὴν κνύραν.
"Απελθ", διπλόθε, πνεῦμα συμπνύγον, κακά.

ΣΕ'. Θρῆνος.

Ε! μοι πονήρως είχε χράσις σώματος,
Ταπρὸν ἀν τιν' εὔρον. Εἰ πάνης τες διν,
Τῷ πλουσίῳ προσῆλθον· δρυμῷ δὲν ζάλη·
Εἰ δὲ τρικούμην, τοις νόμοις καὶ βίματι.
5 Θάμνος δὲ έξεσωσεν εἰς κρημνίσματος.
Εἰ δὲ σκελίζει μ' δὲ φθορεὺς τῆς εἰκόνος,
Τίς μοι γένοιτ' ἔρυμα, πλὴν σοῦ, Κοιράνε;

ΕΓ. *Αλλος πρὸς Χριστόν.

Καινὸν, καινὸν τί τοῦτο, ὁ Θεοῦ Λόγος,
Καινὸν τί πάσχω; χαρδίας ἡμῆς βάθος;
Κενὸν λόγων τε καὶ νομάτων σοφῶν,

A Τὸ μὲν πονηρὸν πνεῦμα φεύγον αφέται·
5 Οὐπω δὲ μεστὴ χώρα μοι τοῦ κρείσσον;
Πλήσσον με τῶν σῶν, μὴ πάλιν ἐλύνε φθῶ;
Δύτοῦ με θῆται χείρον ἐργαστήρων.

ΕΖ'. Εἰς δαυτόν.

Ἐξηπάτημαι, Χριστέ μου, τῷ σοι σῆμα
Θαρρεῖν. Ἐπέρθην καὶ κατηνέγην σῆμα.
‘Ἄλλ’ αὐθίς ὑψωσόν με· καὶ γὰρ ἔσθιμι
Παιᾶνων ἡματόν. Εἰ δὲ παρθένης εἴη,
5 Αὕτης πίσσωμε πτῶμα καὶ συντίμημε.
Εἰ μὲν δέχη με· εἰ δὲ μή, τίθημα μή.
‘Εμοὶ τὸ χρηστὸν ἐξανηλώσω μήν;

960-961 LXV. *Alia lamentatio* *.

Si mibi male haberet temperamentum corporis,
Medicum forsan repicerem. Si pauper essem,
Divitem adirem. In portum me recipio, cum subit tempestas.
Si injuriam passus essem, ad leges et tribunalia consugerem,
5 Stipes quidem me servaret a præcipitu.
Si autem me supplantet corruptor divinae imaginis,
Quis mibi præsidio fuerit praeter te, o Rex?

LXVI. *Alia ad Christum* **.

Quid hoc novi, quid novi, o Dei verbum?
Novi quid accidit mibi? cordis mei profunditas
Vacua est a verbis, et a cogitationibus sapientibus.
Malus quidem spiritus ausfigiens discersit;
5 Verum locus necdum rebus mīhi repletus est melioribus.
Reple me tuis, ne rursus veniens hostis invidus
Sibi me pejus faciat hospitium.

LXVII. *De se ipso* ***.

Decepitus sum, mi Christe, tibi nimium
Confidens. Sublatius sum et corrui graviter.
Verum rursus in altum me tollas; etenim perspexi
Me a me ipso lusum fuisse. Si autem adhuc elatus fuero,
5 Statimi cadam, et tali casu ut conterar.
Si recipis me, bene : sin minus, perii,
Mibime unī tua benignitas exhausta est?

* Scriptum post an. 383. — Alias Bill. 91, pag. 177. ** Scriptum post an. 383. — Alias Bill. 91, pag. 177. *** Scriptum post an. 383. — Alias Bill. 134, pag. 197.

LXV. ΤΙΤ. Θρῆνος. Vat. πρὸς τὸν Χριστόν.

7 Τίς μοι γένοιτ' ἔρυμα. Ita Vat. Edit. τί δὲ
γένεται ἔρεσσα.

LXVI. Ι Καινότ., καινότ. Vat. καινόν, καινόν.

5 Οὐπω δὲ μεστὴ χώρα. Claudiacahai pede uno
hic versus, quem ope Coisl. codicis sanximus, restituendo μεστῇ, quae vox decerat. Edit. ad marg., γέμει.

B 7 Αἴτοι με θῆται. Vat. θῆσαι μὲν πονηρὸν
LXVII. 6 Εἰ μὲν δέχηται εἰ δὲ μή. Στρατηγὸν
μὲν ποιησῃ χαρκόν· εἰ δὲ μή γε. Eisi, πο-
fructum, εἰν αὐτον, etc. Luc. xi, 18.

7 Εὐολ. Billius legendum postulat
me solo totam tuam benignitatem exhaustam
λώσω, vel exhausta est, ἐξανηλώσθη.

METRICA VERSIO.

LXV. ALIA LAMENTATIO.

(Billio interprete.)

Corpus teneret si meum morbus gravis,
Medicum vocasset. Si mili nullæ forent
Opes, adissem divitem : inque turbine
Portum : atque Ies- is judicum subsellia.
Ridentem ab alto forte servasset frutex.
Corruptor at cum me studeat imaginis
Deicere, ni te, Christe, quo niti queam?

LXVI. ALIA AD CHRISTUM.

(Eodem interprete.)

Novi, novi quid accidit mibi, Dei
Verbum? novi quid? Intimum sensis meum

B Verbisque prorsus cor vacat prudenter.
Malus quidem se spiritus dedit fugit.
Virtuti at in me non patet locus. Tuis
Me, queso, comple : lividus ne in me sit
Sibi officinam, rursus accedens, struit.

LXVII. DE SE IPO.

(Eodem interprete.)

Decepitus ego sum, Christe, dum amplexum
Confido : in altum me extuli, et gravis
Fac, Christe, rursus erigar : Iusi arcessi
Agnosco, memet. Sin adhuc rursus
Cadami ipse rursum, prorsus et jam
Si suscipis me : sin minus, miser occidit.
Exhaustane in me est unico benignitate.

ΕΗ'. Εἰς δαυτόν.

γουσιν οἱ μισοῦντες (ώς δ' ἐμοὶ δοκεῖ,
Λέγουσιν οὐ δίκαια·
καὶ γάρ δίκαιον τοὺς φίλους περιφρονεῖν,
Ἄς μή θεὸν λέγοιμι,
Φη πρότερον κεῖται πάντα, καὶ γινώσκεται
Σαφῶς, δέξι βλέποντες·
λ' οὖν λέγουσι τῷ φθόνῳ νικώμενοι,
Φθόνῳ παθῶν δίκαιω,
καὶ τοὺς ἔχοντας, ὠστέρ δξιον.
10 Τί οὖν, ἀδρεῖ, λέγουσι.
ουσιν, ἡς αὐτοὶ με τὸν δυσδαιμόνα

A (Καὶ γάρ δοκοῦσι τοῦτο)
Κωνσταντίνου βαλόντες ἑκτὸς διπτος
Ἀπωφρύωσαν. Εὗγε·
15 Βαρὺς γάρ αὐτοῖς, καὶ θράσους τιμῆν γέμων.
Τέμνων ὅδοὺς ἀτρίπτους,
Τέθῶν πατρών καὶ νόμων διαφθορεὺς,
Εἰπερ νόμος τὰ φαιῦλα,
Πλούτου, τύφου τε, θρύψεως, φιλαρχίας;
20 Τῶν γῦν ἐπιχρατούντων.
Οὗτω γάρ εἰσι τὴν φρόνησιν ἀθλιοι,
“Ωστ’ οὐ λέγειν ὄχνουσιν,
Α καὶ λεγόντων ἐγκαλύπτεσθ’ ἦν πρέπον
“Αλλων ἀπεχθαιρόντων.”

LXVIII. Item de se ipso

Dicunt, qui me oderunt (ut autem mibi videtur,
Dicunt injuste :
Quonodo enim æquum amicos despicer ?
Ne dicam Deum,
5 Cui omnia patent, et cognita sunt
Liquido, acutum cernenti);
962 963 Verumtañen dicunt invidia victi,
Invidia affectionum justissima,
Quippe quæ labefacit quos possidet, ut dignum est.
10 Quid igitur dicant, considera.
Dicunt se mihi infelici
(Etenim id putant),
Constantini ejecto ex urbe,
Supercilium abstulisse. Euge ;
15 Gravis enim ipsis ei audacia eram plenus,
Secans vias non tritas,
Morum paternorum ac legum corruptor,
Si pro lege habenda sunt vitiosa ;
Cum divitiae, fastus, deliciae, ambitio,
20 Hominum nostri temporis dominantur.
Adeo enim sunt mente infelici,
Ut dicere ipsi non vereantur,
Quæ audientes erubescere deceret, si dicerentur
Ab aliis inimicis.

ptum post an. 583. — Alias Toll. 2, pag. 74.

II. ARGUMENTUM. *Primus in lucem emisit istud Græcum Tollius a se descriptum ex iennensi, et collatum cum duobus bibliothecinæ codicibus, in quorum altero versus perpetua serie ad instar soluta orationis de in altero autem, qualis hic exhibentur, sic i versus iambici senarii suum sibi Anacreonbeant subjectum. Scriptum Arianzi carmen Gregorio, extremo vitæ sua tempore, cum negotiis reliquum ritus suæ tempus divino nsecrasset. Obrectatores suos resellit, qui d Nazianzenæ Ecclesiæ processu recusaret, intur.*
ξ δαυτόν. Ita mss. Edit., Elæ διμαντεν λόγος.

1 Οἱ μισοῦντες. Coisl., οἱ με μισοῦντες.
3 Πᾶς. Coisl. πᾶς.
8 Παθὼν δικαλφ. Sic orat. xxxvi. Vide tom. I, pag. 637, num. 4.
9 Τίχοτε. Coisl. τίχετ γάρ.
14 Ἀπωφρύωσαν. Elegantissimum hoc verbum est, bene inquit Tollius : id est, aiunt se, me de superbia quasi fastigio, non secus ac de sede Constantinopolitana, dejecisse.
21 Ἀθλιοι. Adeo mente depravati, corrupti, etc.
22 Ὡστ’ οὐ λέγειν. Nimurum δηροικον ipsum esse, nec scire vivere, aut tueri dignitatem suam; verum potius eam de honestate nimis vili cultu. Toll. Vide tom. I, orat. xlii, pag. 765, num. 24.

METRICA VERSIO.

LXXXVIII. ITEM DE SEIPSO.
(A. B. Caillau interprete.)
r infensi (videtur ut mibi,
sta non loquuntur :
s æquitas, amicos spernere
e Numen ipsum,
a sunt aperta, cuncta cui patent
identi acute);
at livore victi, maxime
ne justa,
e quos tenet, peredit, ut decet.
e quid loquantur.
rbis me fatigatum malis

B (Talem putant enim me),
A regiis pulsum arcibus, deponere
Superbiæ coactum.
Namque ego molestus his, et audax, ambulans
Insueta per viarum.
Contaminator moris et legis patrum,
Si prava lex vocanda :
Cum fastus, argument, voluptas, ambitus.
Nostros regant coævos.
Sic mente capti insanunt, ut dicere
Hæc audeant miselli,
Quæ si vel hostis dicat, erubescere
Deceret audientes.

25 Ούτως τι τυφλόν θετιν ή μοχθηρία,
Καὶ τὸ φρονεῖν βλάπτουσα.
Ούτοι μὲν οὖν ἔργοισιν ή μέσου λόγου·
Οὐδὲν πρὸς ήμᾶς ταῦτα,
Οὐθ' οἱ κακῶς λέγοντες, οὐθ' οἱ δεξιῶ·.
30 "Ρειτώσαν ὡς Θύλαισιν·
Γλύπτης γάρ οὐδέν τετιν εὐστροφώτερον·
Λέγη τι καὶ πρὸς ήμῶν.
Πολλοὶ τέλοι οἱ λέγοντες ἀκριβότερον,
὾ς ἀρθρόνως λέγοντες.
35 "Α δ' οἶομ' εἰπών τὴν τινῶν στήσιν βλάβην,
Τέλοις θετιν εἰπεῖν κρείσουν·

Α Παλὸς γάρ ἐστιν εἰς τὸ χείρον δόρυος;
Καὶ μηδὲνς κινοῦντος.
Αέγουσιν, ὡς ἀδρῶν μὲν ἡσθίματα θύραι,
40 Ὅς τῶν, ἀφ' ὧν κατέβησαν,
Τοὺς δ' ἀν πάντας, καὶ στενοὺς θετταῖς,
Τὰ σφῶν σαρῶν λέγοντες.
Οὐ γάρ πάπονθε, τοῦτο καὶ τὶς οἴστε:
'Ἄλλ' οὐκ ἔγων πάπονθε.
45 Τοὶς μὲν προσῆχθον, τὸν δὲ πάπονθε^{τηγή}
Οὔτω Θεοῦ τιποῦντος.
Τοὶς μὲν προσῆγεται με δῆμος, τακτίς;
Καὶ γλώσσαν εἰκονὸς Πηνεύμα.

25 Sic exca est improbitas.
Quæ et ipsam mentem hedit.
III igitur facessant e medio sermone .
Nihil ad nos ista,
Neque qui male de nobis loquuntur, neque qui bene.
30 Loquantur, ut volent :
Lingua enim nihil est volubilius ;
Dicat quid et contra nos.
Multi autem sunt, qui de his accuratius loquantur,
Ut pote qui sine invidia loquuntur.
33 Quæ vero crediderim loquens nonnullorum sistere noxiam,
Ha dicere melius est ;
Plurima enim est in pejus propensio,
Etiam nemine impellente.
Aiunt, cum magnis vincat thronis,
40 Qualis ille est, e quo descendit,
Me pauperes et tenues despiciere,
Sic ipsorum clare loquentes.
964-965 Quod enim quisque scatit, hoc de aliis existimat.
Sed non sic ego affectus sum.
45 In his quidem admissus sum, ab illis ejectus, non volens,
Deo ita informante.
Ad illos accesserit me populus, pastores,
Et linguam lontanam Spiritus.

27 "Eppolier. Sic supra carm. xi, *De Vita sua*,
vers. 646:

Ούτοι μὲν οὖν Ερδοίσιν ἐξ μέρου λόγων-

Hi inuitur successori e media sermons.

29 *Ob⁹ ol.* Ita cod. Coisi., enjus ope feliciss
emendatur hic locus, in codicibus Viennensi et
Florentini depravatus, quam iis que de suo addidit
Tollius. Sic au' em habet vir eruditus : « In Vien-
nensi codicis statim post hoc verba sequebatur : 'A
& οἴηπατ εἰτών, etc.' ; at in utroque Florentino
erat : *ob⁹ ol δεξιῶς πετωχώς δέλουει*, cum qua-
tuor sequentibus versiculis. Quare cum carmen hic
claudicaret, subjeci de meo et xai, addidique illud
δεξιῶς et Florentini codicibus. Recete an secus, tui,

Lector, erit arbitrii. □

37 Педиатр. Клиническое исследование

Rimus est per declinis certe.

Mox δ ὁρμος. Ita Coisl. In editis de-
39 Ηερώναι. Cum me nasci sum
accipiam thronos : objiciebant scilicet
adversarii et invidi Gregorio superbus
clenam dignitate inferiorem Coisl
contemneret : bujus enim curam ec-
misse, verum Nazianzi antisitum e-
centes. Tali.

45 Τόιον καὶ τες. Coisl. τοῦτο τι; **46** Τῷρ δὲ ἀπήγθηρ εὐχὴ δέκα.
τιχθην, οὐκ ἀκων. Fui autem ab illis
equidem invitatus.

48 Τυχούντος. Deo sic me dirige.
49 Καὶ τὸν οὐρανὸν αἰροῦν. Lingua
seriem posuisse. Sic quae sicut illa

METRICA VERSIO

Sic luce captum est crimen, ipsius ut dolis
Mens ipsa vulneretur.
Hec ergo turba nostro ab ore sit procul :
Ad nos quid ista spectant?
Quid bene loquentes, quid loquentes et male?
Loquantur, ut libebit.
Nil quippe lingua vertitur velocius :
Et nos acerba ledat.
De rebus his sunt qui loquantur rectius,
Livore non peresi.
Sed plurimorum que videntur sistere
Noxam. referre nesciat.

Nam multus in pejora propensus es.
Nullo quidem movente
Dicunt, thronis cum vincar ahi, qui
A quo recessi nuper,
Me pauperes, et parvulos contemperat
Qui res suas loquuntur.
Quod quisque sentit, hoc petat de p[ro]p[ri]etate.
Non talis at mihi mens.
Admissus hic, ejectus hinc, sed non
Ita Deo jubente.
Huc me vocavit pleba, episcopi quae[m]
Et flamen ex nomine.

Ἐν γάρ ἡρῆν διγρίον καταρπίσαι:
 50 Στερρῷ βίᾳ, λόγῳ τε,
 Άλις καρόντα δοτράτων καταδρομαῖς;
 Ής οὐ μέσην κλύδωνος.
 δ' οὐ προσήγαγ' ἢ λύσις τοῦ σώματος
 Καθ' ἥμέραν θνήσκοντος.
 Ήμεν καλοὶ τε κάγαθοι, (τίς ἀντερεῖ?)
 Καὶ Πνεύματος γέμοντες,
 νῦν στενὸν, καιροῖς τοῦ συρρίπτούμενον
 Κακοῖς κακῶς βλέπουσιν.
 Ηθρόνου δὲ έδρασμα λαὸν ποιμένος
 60 Τοῦ πρόσθεν εὗτι μείζω.
 οὐκ ἐμόν γε, πλὴν δσα χρήσαι χερδες,

Populum enim oportebat ferocem componere
 50 Constanti vita et sermone,
 Multis laborantem confluentium opinionum tempestatibus,
 Ut navem mediis in fluctibus.
 Ad hos non admovit dissolutio corporis
 In diem morientis.
 55 Eramus strenui et boni, (quis negaverit?)
 Et Spiritu pleni;
 Quem nunc in angustiis, temporibusque præcipitatum
 Malis male vident.
 Celsi sedes pastoris populum
 60 Non habet majorem quam antea.
 Verum hoc meum non est, sed opus fuit dextera tua,
 In qua fiduciam habebam.
 Non ignorabam Jonain, qui Dei verbum
 Effugit, sed captus est
 65 Tempestate, sorte, bestia, ventre, ejectione,
 Indeque evasit præco, præco.
 Præterea animus mihi erat, ut qui liber essem
 Turonis et periculis.
 Mente autem frequens ad Dei consortium
 70 Festinabam, quiescebam.
 Postquam autem omnes, velut cadaveris fetore,
 Vultures circumsteterunt me,
 Et populum lacerarunt facilibus acissuris,
 Quomodo traxisti me, Christe,

Prior. Tumultibus et vexationibus Ariano-
 deum Apollinaristarum exasperatum, effera-
 tur, vel etiam incultum, longaque negligentia
 in, ut apud Horatium :
 rectis urendā filix innascitur agris. TOLL.
 ἔρρῳ βλφ. Vide similia superius carm. xi.,
 2, etc.
 δ' οὐ προσήγαγε. Cur his admotus non
 causa fuit imbecillitas corporis : obstitit quo-
 tū moveret.
 ier. Sic Coislinianus codex et Int. probatque
 Edit. ἡ μὲν.
 uortec. Sup. ill. Coisl. γέμοντος.
 κακῶς βλέπουσιν. Corruptus hic lo-
 facile est sanare.
 μέρος. Nectarium intelligit, qui non ma-
 gaudebat, quam Gregorius, quando huic
 Ecclesiae.

amque plebem oportebat feram,
 potente et actu.
 torantem procellis dogmatum,
 reto carinam.
 lutum corpus buc me protulit,
 rgat ad sepulcrum.
 amus et boni (quis hoc negat?),
 itu repleti;
 jacentes, casibusque dirutos
 ale tuentur.
 habet plebis, regebat quam prius
 alta sedes.
 nibi, sed dexteræ dandum tuse,
 pleas
 os rur

A Ω καὶ τὸ θαρρεῖν εἶχον.
 Οὐκ ἡγνόουν Ιωνᾶν, δὲ Θεοῦ λόγον
 Ἐφευγεν, ἀλλ' ἐλήφθη
 65 Κλύδωνι, κλήρῳ, θηρίῳ, γαστρὶ, βράσει.
 Τέξ ὁν ὁ κήρυξ, κήρυξ.
 Ἀλλ' εἶχον ὧν τις ὧν ἐλεύθερος
 Θρόνων τε κινδύνων τε.
 Τὸν νοῦν δὲ πυκνὸς εἰς Θεοῦ κοινωνίαν
 70 Ἐσπεύδον, ἡσύχαζον.
 Ἐπει δὲ παντες, ὡς νεκροῦ δυσωδίῃ,
 Γύπες κατέστησάν μου,
 Καὶ λαὸν ἐσπάρασσον εὐώνοις τομαῖς,
 Πώς ἡγαγές με, Χριστὲ,

61 Χρήσαι χερδες. Nihil hic intelligo, inquit Tollius; nec mirum : depravatus namque locus est, quem sic restituī posse arbitramur. Πλὴν δο' ἐχρη-
 σεν Θεός, nisi quantum Deus concessit. Mallem egi, δος χρή σῆς χερός, subaudiendo ὁ Χριστός.

65 Θηρίῳ, γαστρὶ. Mallet Tollius θηρίου γαστρί, et quidem recte. Ibid. βράσει hic ej-cionem in illis significat.

66 Τέξ ὁ κήρυξ, κήρυξ. Ita sere Herodotus, Euterpe, cap. 49, ποιεύσι, τὰ ποιεύσι. TOLL.

67 Οὐρ. Coisl. δν.

69 Πυκνός. Coisl. πυκνοῦν. Tollius legit in duobus codicibus Florentinis πυκνοῦν. Forte fuit πυ-
 κνῶν. Sic supra carm. LXII, vers. 7 :

Πυκνῶν δει λόγος τε καὶ νοήματι,

Fulcens me semper verbis et cogitationibus.

71 Ανσωδίᾳ. Legendum putat Tollius δυσωδίας, fetens cadaver.

METRICA VERSIO.

B Quæ mi spei columna.
 Non nesciebam, verba qui fugit Dei,
 Sed captus est Ionas
 Nimbo, cubis, fera, situ, vomitu quoque,
 Et inde præco, præco.
 Sed invalescebam, velut quidam thronis
 Solutus et periclis.
 At mente properabam ad Dei consortium
 Frequenter et quietus.
 Omnes sed ubi, fetore sicut mortui,
 Cinxere vultures me,
 Plebemque faciliter aciderunt partibus
 Qui, Christe, me vocasti,

75 Ζωῆς χαλινὲ τῆς ἐμῆς καὶ καρδίας;
Σὺν γάρ τοδὲ ἔστιν ἔργον.
Ω; Λάζαρον με τετραήμερον, τάφων
Ἐξῆγαγες βοῆσας.
'Ανιστρο', οἱ δὲ Ἰππηζαν· ἀλλὰ, Χριστὲ μου,
80 Καὶ σάρκα τὴν πῆξον,
'Ην σοὶ γε κέκτημ', φύρων ζωὴν ἐμὴν
Πέσσαν γέ θεωκα δώρον.
Καὶ λάκκον ἑκῆσ' ἀγρίων θηρῶν μίσος.
Εἰ δὲ ἔκτασις λέοντας
85 Ἐφράξει χειρῶν [τὸν δὲ ἕσως Δανιήλ],
Καὶ νῦν λέοντες· σῶζε
(Τί λοιπόν, ή σῆρες τοὺς κακοὺς περισκοπεῖν;
Ἡττήμεθ', ὁ κάκιστοι].

Α Τοὺς μὲν κατείργοντος ἐνδίκοις πυρίαις,
90 Καὶ τοὺς χαλῶν ὄργης α.,
(Τὴν δέκτατον γάρ χείρα τῆς οὐ δέξεται,
Τίσιν μᾶς ἐννοεῖς;) Τοὺς δὲ ἐκφοβούτες, τοὺς δὲ δοξάνος, Ἄντι
"Οὐος δοξάζουσι εἰς."
95 Ἀμυν', δμυνε τοῖς φύλοις. Τεθήπει
Ἐπιστοπήν ποιόνον
Τῶν πρός σὲ χειρας εἰδότων αἰρεν μην
Γελῶσιν οἱ κάκιστοι
Τὴν στὴν πρόνοιαν, οὐδὲ κριθασθ' ίσα
100 Δοκοῦσι τῷ φυσάσι.
Τὸ μικρὸν εὖδος ποάμνον, καὶ πομέν
Τὸν μικρὸν ἐκ μεγίστου.

75 *Vitæ frenum meæ et pectoris?*
Tuum enim istud es: opus.

966-967 *Vetus Lazarum me quatriduanum, sepulcro*
Extraxisti clamans.

Resurgo, hi autem stupent: sed, Christe mi,
80 *Hanc carnum confirmas,*
Quam tibi acceptam sero, cui offerens vitam meam
Omniem dono dedi.
Foveam habitavi inter immanes feras.
Si autem extensio manus tuæ
85 *Continuit leonca (et servavit Danielē),*
Etiam nunc leones adiungunt: *serva me*
(*Quid reliquum, quam ut se ipai mali circumspiciant?*
Vici sumus, o pessimī);
Hos quidem coerces justis penit,
90 *Et illis laxans aliquid iræ tuæ*
(*Non temperatam enim manum tuam quis ferat,*
Vel unius paenam notus?)
Ilos perterritō: *istos glorifica, Rex,*
Quotquot te collaudant.
95 *Auxiliare, auxiliare amicis tuis. Perilimus;*
Invisi eos,
Qui ad te solum norunt manus tollere.
Rident illi nequissimi
Tuam providentiam, neque se judicandos unquam
100 *Arbitrantur præ superbia.*
Pusillum angens gregem, et pastorem
Parvum nunc ex maximo.

77 *Hic gravius peccatum esse animadverto. Par-*
rum dubito quin hoc similius modo scripserit Gre-
gorius:

'Ως Αδελπορ μὲν τετραήμερον τάφων
Ἐξῆγαγες βοῆσας'
'Αρδονθ' οἱ δὲ ἔκτηξαν, x. τ. λ.
Ποc sensu: *Sicut Lazarum quatriduanum e sepul-*
cro eduxisti clauians: Resurge; illi obstupuerunt.
WEESELLING. loc. cit.

85 *Tὸν δὲ ἕσως Δανιήλ. Ηεc adi-*
lio, desunt quoque in Coisl.

89 *Katείργοις.* Ita Coisl. Rec. I.

hanc reposit pro κατείργεις.

92 *Tίσιν.* Ita Coisl. Tollitus legit scilicet quod habent mss., quamvis neutra sunt illi nec xp̄stov quod aliis forte occurrit possit. Miror non occurrisse tūc, qd si sit.

98 *Πολησορ.* Coisl. ποίησις.

METRICA VERSIO.

Frenum meæ vitæ atque pectoris? Tua
Manus peregit istud.
Ut Lazarum me sepultum, quarto die,
Clamore suscitasti,
Resurgo; cernentes stupent; sed, Christe mi,
Huic robur adde carni,
Quam tibi sero acceptam, meæ cui spiritum
Vitæ dedi universum.
Fossa mili sedes inter immanes feras:
Si tunc manus prophetam
Extenta servavit leones comprimens,
Et nunc leones; salva;
Quid restat? Annon sese ut aspectent mali?
Yicti sunus, maligni.)

B Poena ab his justas reposce; dehinc
illis remitte clemens.
(*Nam quis manum non temperat?*
Nutumque vulnerantem?)
Hos, rex, timore, gloria illos affice.
Qui laudibus colunt te.
Opem tuas amicis ser; mors imminet.
Invisi faustus illos
Ad te manus solum scientes tollere.
Rident tuam maligni.
Hi providentiam, nec unquam judicis
Minas timent superbiam.
Grex augeatur parvus: olim et manus
Fiat minor bubulcus.

νῦ δ' ἀν θέλοντος, κακ μικρού πάλιν μέγας

Τοῖς σοὶς θρόνοις γενομην.

ΕΘ. Δέησις πρὸς τὸν Χριστόν.

Ἐπιστάτα, χλύδων με δεινὸς ἀμφέπει,
ν σὸν μαθητὴν. Ἐξέγειραι, πρὸν θάνατον
ἴνον κέλευσον, καὶ ζῶλη τεθνίσεται.
λαῦ φράσαι τι· Χριστὲ, μή πιεζέ με,
Μῆδη σθέσης με τῷ βάρει τῶν θλίψεων.
λλοὺς ἔχεις γάρ καὶ κακωτέρους ἐμοῦ,
; ήλησας. Μή με κρίνεις ἀξίων.
ου, κένου δὲ τοῦ ταλάντου τὸ πλέον.
ς τις οἰσσι φόρτον ἡμέρας μόνης;
Τίνι προσέλθω τοῖς κακοῖς βαρούμενος;

Te autem volente, ex parvulo rursus magnus
In tuis solii efficiar.

LXIX. Oratio ad Christum .

Magister, tempestas me vehemens premit
Tuum discipulum. Expergiscere, priusquam moriar.
Tantum jubeto, et tempestas sedabitur.
Audeo dicere quidpiam; ne me, Christe, premas,
5 Nec me extinguis afflictionum pondere.
Plurimos enim habes etiam nequiores me,
968-969 Quorum misertus es. Ne me judices ut promerai.
Exime, exime majorem talenti pariem.
Quis vel unius duntaxat ferat onus dici?
10 Ad quem confugiam malis gravatus?

LXX. Alia ".

Iterum accessit draco, te prehendo (Christe),
Tene, tene me, ne prodas imaginem tuam,
Ne me, velut a nido avem, hostis abripiat.
Heu! iudicium timeo, et cupio corporis dissolutionem.
5 Persecutionem hic patior, nec habeo ullam vitæ quietem.
Vocas me istinc, nec mihi quidquam est fiducia.
Tuus sum, Christe, serva me, sicut tu ipse voles.

LXXI. Precatio in morbo .

Morbo labore, morbo labore, et gravor corpore;
Et mea fortasse irrident mala nonnulli
Superbientes, qui cupiunt videre morte sublatum.
Solvuntur artus, debilis est pedum gradus.

riptum post an. 383. — Alias Bill. 82, pag. 176. " Scriptum post an. 383. — Alias Bill. 172,
52. " " Scriptum post an. 383. — Alias Bill. 98, pag. 178.

Toῖς σοὶς θρόνοις. Ita supra, carm. xiv,
1, etc.
ταῦτα· μικρὸν ὑστερον καίνοι θρόνοι
γενεται τε, δευτέρουν τε τάξις ἔνομος.
guidem nunc: paulo post novi erunt throni,
orum ac secundorum ordo legitimus.
ΤΙΤ. Δέησις πρὸς τὸν Χριστόν. Edit.
τις, etc.
κατέρρους. Sic unus Regius. Edit. κατωτέρους.

METRICA VERSIO.

volente, rursus e parvo tuis
us thronis quiescam.

LXIX. ORATIO AD CHRISTUM.

(Billio interprete.)

18 graves me, Christe, discipulum tuum
Soporem pelle, ne miser obruar.
jubeto, et sæva tempestas cadet.
uid audax: o Deus, ne me preme,
malorum mole dura confice.
nam tu sape, qui cedant mibi,
dediti. Ne luam digne scelus.
magna fac mihi pondus leves.
dieculæ feret onus unius?
ad quem tot malis me conferam?

PATROL. GR. XXXVII.

LXX. 1 Πάλιν. Ita incipit Carmen supra LXIV.

2 Κράτει, πρότει, etc. Hic duo versus leguntur in duobus codicibus Regiis in fine poemati LXIV, olim LXXXVI.

LXXI. ΤΙΤ. Εγ τῇ ρόσῳ. Addit Vat. πρὸς Χριστόν.

3 Τὸν σφαγὴν τηρουμένων. Ita Vat., et ex Regiis Combefisiis qui sic reddidit: Qui observant (avent videre), morte sublatum. In editis deerant haec verba.

4 Σαθρὸν βάσις. Vat. σαθραί βάσεις.

B

LXX. ALIA.
(Billio interprete.)

Accessit anguis rurus: amplexor te ego.
Tene, tene me: imaginem haud prodas tuam,
Ne me hostis abripiat, cetero avem de nidulo.
Horresco iudicium, et solutionem amo.
Exagitor hic, vitæque non habeo statum.
Istinc vocas me: nulla mihi fiducia est.
O Christe, sum tuus: ut voles, serva tuum.

LXXI. PRECATIO IN MORBO.

(Billio interprete.)

Morbis labore, corpore et valde gravor.
Ac forte sunt qui rideant casus meos,
Videre qui vellent feroce mortuum.
Solvuntur artus, languide incedunt pedes,

O'. "Αλιη.

Πάλιν προσῆλθεν δράκων, στῦ δεάσσομαι.

Κράτει, κράτει με, μή προῃ τὴν εἰκόνα·

Μή μ', ὡς καλιές δρυνι, ἐχθρὸς ἀρπάσῃ.

Φεῦ! καὶ κρίσιν δέδεικα, καὶ ποθῶ λύσιν.

5 Διώχομ' ἐνθάδ', οὐκ ἔχω βίου στάσιν.

Καλεῖς μ' ἐκεῖθεν, οὐκ ἔχω παρήσταν.

Σός εἰμι, Χριστὲ, σῶσον, ὡς αὐτὸς θέλεις.

ΟΑ'. Δέησις ἐν τῇ ρόσῳ.

Νοσῶ, νοσῶ μὲν, καὶ πονοῦμαι σύμπατι,

Καὶ μου γελῶσι τὴν πάθην θως τινὲς,

Τραχηλῶντες, τῶν σφαγῆς τηρουμένων.

Άρμοι λέλυνται, καὶ ποδῶν σαθρὰ βάσις,

5 Εἰς ἄγκαρειας ἱρον, εἴθ' ἀμαρτάδων,
Εἴτ' οὖν πᾶλη τις [οὐ γάρ οἶμα], πλὴν χάρις
Ἐμῷ κυνέρνητη γε. Τούτῳ μοι τυχόν
Ἄμεινόν ἔστιν· ἀλλ' ἐπίσχες τὴν νόσον,
Ἐπίσχες εἰπών· οὐδὲ λόγος σωτηρία.
10 Εἰ δὲ οὐδὲ, δίδου γε, ὡς τὰ πάντα καρτερεῖν,
Σῆτες τὰ στρῶν. Συγκράτει τὴν εἰλίνα.
Ἐκεῖθεν ἔξεις καὶ τὸν δοῦλον θρησκευτινόν.

OB'. Εἰς τὴν ξέδοσον.

Παρῆλθον ἀνθη, καιρὸς ἥγικεν θέρους.
Λευκὴ δὲ μοι θρξ, ή δὲ ἄλλας καλεῖ στάχυν.
Ἄπηλθεν δυμφαξ, ή τομή δὲ πλησίον.
Ληγὸς πατεῖται τῶν ἐμῶν ἡδὸν κακῶν.
5 Φεύ ἡμέρας μοι τῆς κακῆς ἡ γενεθλία;

3 Sive inedia id effectus sit, sive peccatorum,
Sive etiam lucta quadam, neque enim scio, verum tamen gratias
Habeo meo rectori. Nam hoc mihi forsitan
Utilius; at compesce morbum,
Compesce verbo: tuum enim verbum est salus.
10 Si minime id prestas, saltem tribue ut hunc, velut carera, perferas.
Tineas habent quod suum est. At tu tuere imaginem tuam.
Hoc pactio habebis servum integrum.

LXXXII. In exitum vite.

Prætererunt flores, tempus messis advenit.
Canus mihi capillus, et area postulat spicas.
Immatura esse uva desilit, vindemia prope est.
Torculari jam subjiciuntur mala mea.
5 Ille diei mihi auaræ! quam quomodo fugiam?
Quis evadam? quantus me habet timor de peccatis?
Timor ne spinis, ne Gomorrhæ uvis
970. 971 Plenus appaream, quando Christus index
Deus diis dabit pro dignitate,
10 Locum lucis cuique ex oculorum iudicio.
Spes unica mihi restat, ut paucos dies
Ilerum decurrant tuo ductu, o Beate.

LXXXIII. Carmen deprecatorium.

Proximum est vite certamen: malam navigationem exegi,
Jisque odiosas pravitatis poenam video,
Nigrum tartarum, ignis flammam, profundam noctem,
Rerum nunc occultarum turpitudinem convictam.
5 Sed, beate, miserere, et faustum concede, quamvis sero,
Benignus vite nostræ reliquum.

* Scriptum post an. 383. — Alias Bill. 102, pag. 179. ** Scriptum post an. 383. — Alias Bill. pag. 98.

LXXXII. Tit. Εἰς τὴν ξέδοσον. Vat. πρὸς θαυτὸν,
καὶ τὸ γῆρας.

1 Παρηλθον. Vat. παρῆλθεν.

3 Ἀσηλθεν δυμφαξ. Βεεστ in Vat.

6 Ἀμαρτιας. Vat. ἀκαρπιας.

9 Td. Ita Vat. et edit. ad marg.; in test.
10 Οὐδὲ δύει φέρει. Pro oculorum capti.

LXXXIII. 4 Έλεγχόμενον. Vitoise in etiatur eleghomina.

METRICA VERSIO.

Sive hoc inedia fecerint, sive hoc scelus,
Seu lucta quadam (nam fugit me hoc), gratiam
Tamen gubernatori habeo meo. Hoc mihi
Nam forte melius. At, Deus, morbum preue,
Sermoni siste: nam salus sermo tuus.
Concede saltem perferam hunc, ut cetera.
Tineis suum sit: at tuere imaginem.
Hoc namque habebis integrum servum modo.

LXXXII. IN EXITUM VITE.

(Billio interprete.)

Jam flos albit: appetit messis dies.
Canet capillus: borreum spicas vocat.
Abcessit onphax: instat at vindemia.
Premitur meorum jam malorum torcular.
O quam dies hic mi gravis! Quonam fugam

B Capiam? Quid et agam? Quam metus me.

Uvis Gomorrhæ, criminum atque sentibus.
Ne plenus extem, jura cum dicens Dei
Natus piorum cuiilibet sedem habuit
Pro dignitate, luminis captu et sui.
Brevis una spes mea lactat haec diecule.
Ad te ut revertar, o Deus, ductu tuo.

LXXXIII. CARMEN DEPRECATORIUM.

(Billio interprete.)

Est prope certamen; cursum jam vita per
Jam poena est oculos criminis ante nos
Tartara jam video, flammas noctemque
Probraque, quæ nunc sunt tecta, adeps
At miseri miserere, Deus, sanctoque san
Reliquias vite da mihi, quaso, booz.

Παλλά πάθον, καὶ τάρδος ἔχω φρενί, μή με διώκειν
Τῆς σῆς ἡρξατ', "Αναξ, αἰνὰ τάλαντα δίκηγο.
Οἶσα μὲν τὸν ἐμὸν κανθάς μάρον, ἔνθεν ὀδεύεας
10 Εἴξας προφρονέων πήματα θυμοβόροις.
Τοῦτον δὲ συσπένεις ἐπιτέλλομαι· Οὐδέν δυνεισπρ
Τούτους βίου. Ζωὴ λίαντις ἔχει βιάστου.

ΩΔ'. Ήράς Χριστού.

Τίς ἡ τυραννίς; ἔλθον εἰς βίου· καλῶς.
Γί δὲ στροδοῦμαι ταῖς βίου τριχυμίαις;
Ἐρῶ λόγον, θραύνων μὲν, ἀλλ' ὅμως ἔρω.
Σὲ μή σὸς εἴη, ἥδικημαι, Χριστὲ μου.
Γεννώμεθ', ἐκλυόμεθ', ἐκπληρούμεθα,
Υπνῷ, καθεύδω, γρηγορῷ, πορεύομαι,

Α Νοσοῦμεν, εὐεκτοῦμεν, ἡδοναῖ, πόνο..
Ὀρῶν μετασχεῖν τὴλου, ταῦτα δὲ γῆς,
Θανεῖν, σαπῆναι σάρκα· ταῦτα καὶ βοτῶν,
10 Ἄ δυστολέα μὲν, δὲλλ' ὅμως ἀνεύθυνα.
Τί οὖν ἐμοὶ τὸ πλεῖον; οὐδέν, η Θεός.
Εἰ μή σὸς εἴην, τὸδικημαι, Χριστὲ μου.

ΟΕ'. Θρῆγος χρός Χριστού.

Οἰμοι! ατενθύμαι τῷ βίῳ· καὶ τὸ τέλεον
Ζωῆς παρῆλθεν, οἶδα, καὶ νεκρὸν πάντα.
Συνεκτριβήναις δὲ οὐδὲλεις πανηρία.
Τῇ χρονῷ τι πρόσθεες, ὡς τοιῷ βροτῶν,
5 Ἡ τῶν κακῶν ὑπόσπα· τοῦτο χρηστάης.

Multa passus sum, et mente paveo, ne me persecui
Tuæ, Rex, gravia pondera justitiae incipient.
Feram quidem meam et ipse mortem, ex hac vita migrans.
10 Cedens libenter ærumnis animam meam peredentibus.
Vobis autem, qui venturi estis, haec mando: Nulla est utilitas
Hujus vitæ. Ea enim habet vivendi finem.

LXXIV. Supplicatio ad Christum'.

Quænam haec tyrannis? prodii in vitam; bene.
Quid autem jactor decumanis hujus vitæ fluctibus?
Dicam verbum, audax quidein, tamen dicam.
Nisi tuus essem, Iesum me quererer, Christe mi.
5 Nascimur, dissolvimur, explemur,
Dormio, somnum capio, vigilo, ambulo,
Ægrotamus, valemus, obveniunt voluptates et molestiae.
Vario utimur sole, et iis quæ fert tellus,
Morimur, putrescunt caro: haec sunt etiam brutorum,
10 Quæ ignobilia quidem, verumtamen culpa vacant.
Quid igitur mihi amplius est? nihil præter Deum.
Nisi tuus essem, Iesum me quererer, Christe mi.

LXXV. Lamentatio ad Christum".

Hei mibi! premor vitæ angustiis: jam pars major
Præteriit, sat scio, et mortuum spiro;
872-973 Sed simul conteri non vult malitia.
Aut tempori adde quidpiam, o Christe, qui vita es mortalium,
5 Aut ex his me malis eripe, hoc tuæ est benignitatis.

Scriptum post an. 383. — Alias BiH. 127, pag 195. " Scriptum post an. 383. — Alias Bill. 96, 178.

I Ζωὴ λύσιν. Ea enim, quamvis longa, finem
n est habitura. Reg. 993 ζωὴν, et forte λύ-
Nihil prodest huic vitæ solutio laboris. Hanc
excipi altera vita. Vide supra, lib. 1, sect. 2,
. xiii, vers. 40.
XIV. 5 Φερρώμεθ'. Ortus hominis, interitus et
igatio, quibus, quod attinet ad corpus, nihil
utis differt, hic intelligenda videntur. Quod
Billius, explemur cibo, nihil cohæret cum aliis.
Υπνῷ, καθεύδω. Pene synonyma Gregorio:

'Ἐδν καθεύδης, ἥδεως ὑπνώσσεις, Cum cubaberis, dul-
cem capies sompnum. COMBER.

8 Όρὼν μετασχεῖται λίλου. Anni tempestatum
participes esse, mori, carnem putrescere, haec etiam
sunt animantium.

12 Χριστέ μου. In editis sequitur aliud carmen,
quod legiur supra, partim carm. LII et LIII

LXXV. 5 Η τοι κακώρ ύπόσπα. Eripi postulat
a peccatis, non a rebus adversis. Quare temporis
indicias postulat ad conterendam iniquitatem.

METRICA VERSIO.

tuli, vereorque, Pater, præludia pœnae
sint, quæ patior nunc mala multa, gravis.
tiam mea fata feram, tumulumque subibio,
umnis cedens impiger innumeris.
et venturis haec mando: Commoda nulla
habet haec: vitam fata sequuntur enim.

LXXIV. SUPPLICATIO AD CHRISTUM.

(Billio interprete.)

nam haec tyrannis? Prodii in vitam; bene.
actor ævi fluctibus gravissimis?
quid ipse proloquar, loquar tamen.
queror me, Christe mi, ni sim tuus.
or ævo, solvor, et cibo impleor,
sopori, vigilo rursus, ambulo,

B Άegroto, valeo, gaudeo, ærumnis premor,
Varioque sole, commodis terræ et fruor.
Hinc abeo, putret corpus: haec pecudum quoque,
Quæ nec honor ullus, pœna nec culpa manet.
Quid igitur his est plus mihi, si non Deus?
Iesum queror me, Christe mi, ni sim tuus.

LXXV. LAMENTATIO AD CHRISTUM.

(Billio interprete.)

Constringor annis, hei mibi! major quoque
Pars vitæ abivit, mortuum et spiro: meum
Verum recusat exteri simul scelus.
Aut adde quiddam temporis, statu hominum.
Aut deme duris; hoc petit clementia.

Ει δ' οὐ θύλεις, τέθνηκα. Καὶ τί σοι πλέον;
Ει μὴ φιλάνθρωπον με καὶ τὸ πῦρ μένει.

ΟΓ'. Ἐτερος θρῆνος.

Οἶμοι οἱ στενοῦμαι τῷ βίῳ καὶ τῷ τέλει.
Ἐνδέδει ἀμαρτίας, ἀλλ' ἐκεῖθεν ἡ δίκη.
Μέσος φόβου ἔστηκα πυρωποτάμου.
Σολ, Χριστὲ, πλείον ἡ βίου θαρρῷ πάλαις.
5 Εἰ μὲν γὰρ ἦν εἰ καὶ καθήρασθαι βραχὺ,
Τοῦτ' ἦν δικιστον. Εἰ δ' οὐ πλείω κακά,
Καιρὸς λυθῆναι, πρὶν λάθῃ με χείρωνα.

ΟΖ'. Προσευχὴ εἰς Χριστόν.

Τέθνηκα τῷδε τῷ ταλαιπώρῳ βίῳ,

A "Ος φέρετ' δικα κάτω τε, Εύριπου δίκην,
Βέναριν τὸν δέδεν, οὐδὲ ἐφ' ἡμέραν, ἔχων.
Ζῆσαι δὲ ἐκείνῳ τῷ μακρῷ πόδος μ' ἔχει,
5 "Ος δέλα κεῖται τοῖς κάλ' ἡγωνισμένοις.
Πρὸς ταῦτα χαίρεθ", οἵς φύλα τὰ τοῦ βίου·
"Ἐγὼ δὲ χαίρων δύομαι τὸν δεσπότην.

Τολμῶ τι λέξαι, ὁ Μάκαρ· τὸ σῶμά τοι
Τὸ σὸν τὸ τῆς σῆς πλάσμα προσρίπτω χερός·
10 Ος λεπτὸν, ὡς δωδός, ὡς παρειμένον!
Τόδον πρόκειται, βλέψον, ἐκλελοίπεμεν.
Καὶ νῦν πάρει, θός χείρα, ἡ λύσον βίου,
Πρὶν καὶ τι χείρον συμπεσείν ἐμοὶ τέλος.
Τὶ δέ πάλιν κακῶν τε, καὶ καθαρσίων;

Si non vis, mortuus sum. Quid ex hoc ad te redibit?
Nisi forte lenis adbuc ignis me manet.

LXXVI. Alia lamentatio.

Hei mihi! constringor vita et exitu:
Hinc mibi peccatum, illinc poena.
Medius sto inter timores ignei fluvii.
In te, Christe, plus habeo fiduciae, quam in meis conatibus.
5 Nam si daretur purgari paululum quid?
Id optimum esset. Siu autem semper plura sint mala,
Tempus est ut solvar, priusquam me accipias pejorem.

LXXVII. Oratio ad Christum.

Mortuus sum huic seruinosse vīte,
Quæ sursum ac deorsum fertur, velut Euripus,
Nihil firmum, ne quidem in unum diem habens.
Vivendi autem longèvam hanc vitam desiderium me lēns.
5 Quæ proposita est in præmium præclare certantibus.
Interim valete, vos, quibus grata est præsens vita.
Ego vero gaudens videbo Dominum.
Audeo quidpiam dicere, o Beate: tuum tibi corpus,
Tuum tua manus ſegmentum projicio;
10 Quam tenue, quam fetidum, quam debilitatum!
En jacet, intuere, deficio.
Ades; obsecro, da dextram, vel ab hac vita me libera,
Priusquam pejor mihi contingat exitus.
Quid mihi rursus opus est seruinus et expiationibus?

* Scriptum post an. 383. — Alias Bill. 97, pag. 178. ** Scriptum post an. 383. — Alias Bill. 9 pag. 181.

7. Τὸ χūρ. Videatur alludere ad verba Apost.
1 Cor. iii, 15: Αὐτὸς δὲ σωθήσεται, οὐτως ὡς διὰ πυρός, Ἰψε αὐτem salvs erit, sic quasi per ignem. Quasi eluenda humanae fragilitatis delicia igne pia-culari, quem idcirco φιλάνθρωπον vocat, benignum, non vero seruum, ut Billius reddit. Ignem proprie intelligent Latini; Graeci vero metaphorice, quod fidei non adversatur, modo vera purgatio sit, et status admittatur medius, in quo anima, vivorum sacrificiis, eleemosynis et precibus juventur.

LXXVI. 2 Η δικη. Combel. jungit δικη cum τυ-

ρωτάριου, inde nito ignei fluvii.

3 Πυρωποτάμου. Duo Regg. πλὴν πυρωποτάμου. Combel. ex alio Regio παρ', ei vertit: Medius in constringor ignei fluvii recordatione.

4 Θαρρῶ. Ita Regg. Edit. θαρρῶν. In te plus cito habeo, quam in hujus vite certaminibus.

7 Καρδὸς λυθῆραι. Vat. καὶ προσλυθῆναι.

LXXVII. 9 Προσρίπτω. Projicio: nec bene illius offero; vox enim est mortem deprecans, tædio.

12 Η deest in editis.

METRICA VERSIO.

Id si recusas, occidi. Quid plus cupis?
Ni forte sevus me manet rogus quoque.

LXXVI. ALIA LAMENTATIO.

(Billio interprete.)

Constringor annis, hei mihi! et vita exitu.
Hic noxa: poena rursus ast illuc gravis.
Inter timores sto duos, amneum et rogum,
Tibi, Christe, fidens plus, palæstris quam meis.
Nam si expiari mi daretur paululum,
Præclarum id esset. Plura sin semper mala,
Ne pejus in me quid ruat, mori expedit.

LXXVII. ORATIO AD CHRISTUM.

(Billio interprete.)

Jam clausus est huic ultimus dies mihi

B Mundo deorsum volvitur qui, ut Euripus,
Sursumque, firmi nil habens, vel in diem.
Æternæ at illi concupisco vivere,
Quam consequentur, qui probe pugnauerat.
Ad hæc valere, vita quis præsens placet.
At ipse herili perfruar visu lubens.

Metu remoto quidpiam loquar: Deus,
En corpus a te conditum hoc tibi offero,
Macrumque, olensque, viribus cassum et sus
En intuere supplicem. Jam elangui
Succurre, vel da morte subduci, prius
Acerbiore quam miser fato cadam.
Malis quid est mi, rursus et lustris opus?
Confectus ipse sum malis; tibi occido;

15 "Οὐλωλ", οὐλωλα συμφοραῖς, τοῦ δ' ὄλλυματος.
Σὺ γάρ θεὸς μου· σὺ ζόφον λύεις κακῶν
Νεκρῷ πνέοντι μικρὸν, οὐ λυπρὸν βίον.

ΟΗ. Εἰς τὴν ἑαυτοῦ ψυχήν.

"Ἐργον ἔχεις, ψυχή, καὶ μέγα, ην ἐθέλησας.
Ἐρεύνα σαυτὴν ἦτας ή, καὶ πῆτη στρέψῃς.
Οὐεν προῆλθες, καὶ δηπη στήναις σὲ δεῖ.
Οἱ ζῆν ὅπερ ζῆς τοῦτο, ή τι καὶ πλέον.
5 Εἴργον ἔχεις, ψυχή, τοῖσδε κάθαταιρε βίον.
Ιοῦν νοῖς μοι καὶ Θεοῦ μυστήρια.
Ίην πρὸ παντὸς, καὶ τοὶ σοι τὸ πᾶν τόδε.
Οὐεν προῆλθες, καὶ δηποι προβήσεται.
"Ἐργον ἔχεις, ψυχή, τοῖσδε κάθαταιρε βίον.
Οἱ Πᾶνοι οἰακίζει καὶ στρέφει τὸ πᾶν Θεός."

15 Perii, perii calamitatibus. Sed tibi pereo;
Tu enim Deus meus. Tu solve caligine æruminarum
Mortuum, qui tenuem adhuc, vel mœstum trahit spiritum.

974-975 LXXXVIII. Ad suam animam.

Opus habes, anima, et quidem magnum, si volis.
Scrutare te ipsam, quæ sis, et quo tendas,
Unde orta sis, et ubi te consistere oporteat.
Num vita sit, quod hic vivis, an alia sit potior?
5 Habes, anima, quod agas; his purga vitam tuam.
Deum mihi considera et Dei mysteria:
Quid fuerit ante hoc universum, et quid tibi sit hoc universum:
Unde prodierit, et quo progressurum sit.
Habes, anima, quod agas; his purga vitam tuam:
10 Quomodo gubernat et versat hoc universum Deus:
Cur alia quidem fixa sint, alia vero fluxa:
Nos autem maxime in fluxa versamur vita.
Habes, anima, quod agas; ad Deum solum respice:
Quæ mihi olim gloria, quanta nunc ignominia:
15 Quis nexus meo cum corpore, et quis mihi vitæ finis:
Haec mihi attende, et mentis sicuties errorem.
Habes, anima, quod agas; ne succumbas labori:

LXXIX. Ad animam suam.

Quo tendis, anima? sta. Quo raperis, miserrima?
Heu! heu! impostor furtim te decipit fraudibus.
Paululum accedit, deinde recedit rursus;
Hinc iterum accedit propius, ut ad vitulum solet lupus,
5 Blandiendo, lasciviendo trahens diris saltibus,

Scriptum post an. 383.— Alias Bill. 79, pag. 176. " Scriptum post an. 383.— Alias Bill. 90, p. 177.

7 Νεκρῷ πνέοντι μικρὸν ή λυπρὸν βίον. Veri hunc, qui deest in edit. Paris., suppeditavit Tol-

XXVIII. T.1. Εἰς τὴν ἑαυτοῦ ψυχήν. Vat. πρὸς etc. Carmen istud pentametra. et tribus iambris stat.

Ηρ. ἐθέλησας. Vat. ηγέρος θελησας.
Α, καὶ πῆ. Vat. εἰ καὶ ποῦ.

4 Εἰ ζῆτε. Sic Vat. Si vivere sit id quod viris. Edit
ζῆς.

1 Ηέπηγε. Sic Vat. Edit. πέπηγες.

LXXIX. 1 Πῆ. Vat. ποῦ. Mox ποῖ pro πῆ. Ibid.
φέρη pro φέρει quod habent editi.

2 Σέ. Vat. μέ. Reg. ad marg. ΑΙ αἰ. πάλιν γε

σχετλιάσων ἐν λόγοις.

METRICA VERSIO.

ortuo meus. fuga Deus mala,
debilem mœstumve spiritum trahit.

LXXXVIII. AD SUAM ANIMAM.

(Billio interprete.)

libet, est ingens, mens, tibi prorsus opus,
tare quid sis ipsa, quo perges brevi;
orta sis, ubinamque stare te est opus;
vis id quod vivis, an quid amplius.
stat opus tibi, mens: elue spurcitem.
Deique cogita mysteria:
ante mundum, mundus hic quid sit tibi:
ortus ipse, quoque tandem profluet.
stat opus tibi, mens: elue spurcitem.

B Quo Christus orbem volvit et regit modo,
Qui fixa quædam, rursus at quædam fluunt,
Ac nos in ævo maxime fluxo sumus.

Instat opus tibi, mens: sit Deus ante oculos.
Quinam ante splendor mihi, quod et nunc dedecus,
Quis nexus, et quis terminus vitæ mihi;
Haec cogitando, mentis errorem premes.

Instat opus tibi, mens: aspera cuncta feras.

LXXX. AD ANIMAM SUAM.

(Billio interprete.)

Quo pergis? Hic sta. Quo ruis, miserrima
Mea mens? Rapit te per suas artes Satan.
Accessit ille ut paululum, refert pedem,
Reditque rursus, ut ad ovem lupus solet,
Trahens, inescans per feros saltus, Dei

* Εως ἀποσπάσας σε τῶν θεού νόμων,
Θοίην οδοῦσι τοῖς ὅλεθροις λάδη.

III'. Εἰκόνα τοῦτον.

Αἱ αἱ· γόης κλέπτει σε τοῖς αὐθίσμασι,
Κλέπτει σὲ, κλέπτει, δυσμενῆς ἐπιστρέφου
Πρὸς τὸν Δέργον τάχιστα, μὴ πόρφη πάσης.
Σταυρῷ περιτίλασθε, καὶ στήσαις βλάβην.

III'. Πρὸς τὸν αὐτὸν θυμόν.

Θυμός, βλάβην διώ, χθονίων δὲ ἐπιλήθεο πάντων,
Μή δέ σε νικήσῃ πρὸς κακδητας δέμας.
Τυθός μὲν θεος οὐτος, δὲ ἔθνος, μὲν τὸν διάριψ,
Τέρπεται, ἀλλοὶ δὲ ἄλλος ἔκαρος τύχη.
5 Μούνης δὲ ζωῆς καθαρῆς θεος ἐμπέδος αἰεὶ,

*Donec avulsum te a Dei legibus
In epulum perniciosis dentibus extcipiat.*

LXXX. Ad se ipsum^{*}.

Hei ! hei ! prestigiator furtum decipit te fraudibus.
Decipit te furtum, decipit inimicus ; confer te
Ad Verbum quantocius, ne procul corruas.
Crucem amplectere, et sistes matum.

976-977 LXXXI. Ad animam suam^{**}.

Sursum respice, anima, ac terrena omnia obliviiscere,
Nec te in vitium corpus inflectat.
Exigua quidem hæc vita est, ac dives, velut in somnio,
Delectatur, atque alius in aliam incidit sortem.
5 At solius puræ vita opes sunt stabiles
Et copiose : banc vivere melius est.

LXXXII. De eodem argumento^{***}.

Alii quidem aurum, alii argentam, alii mensam
Colunt opiparam, vita hujus ludibria.
Alii sericas vestes perite textas, alii agros
Triticis feraces, atli pecorum armamenta.
5 Mibi vero Christus magnæ opes ; hunc mibi videre aliquando contingat
Pure, pura mente. Cetera mundus habeat.

LXXXIII. De diemontum pugnis^{****}.

Nisi lingua ligasset loquacem et labia silentio,
Mentem colligens in Dei societatem,
Ut purissimis sensibus purum Regem
Venerarer (pulchrum enim est mentis sonus sonificum),

* Scriptum post an. 383. — Alias Bill. 86, pag. 477. ** Scriptum post an. 383. — Alias Bill. 91.
95. *** Scriptum post an. 383. — Alias Murator. 136. **** Scriptum post an. 383. — Alias Murator. 15.

6 28. Vat. ms. Iota Reg. ad marg.

LXXXI. Tit. Πρὸς τὸν αὐτὸν, etc. Reg. 992,
πρὸς τὴν φυγὴν.

1 Θυμός. Reg. 991, ψυχή.

3 Μούνης δέ, etc. Vat. Μούνας δὲ φυγῆς καθαρὸς
θεος. Sola autem anima pura vita stabile est.

LXXXII. I. Άλλοι, etc. Hic sex versus quos edidit
Muratorius, et quibus praefixit hunc titulum

Εἰς τὴν φυγὴν, In Vat. et Reg. 992, carmini præ-
denti subjicitur abeque uita interpositione.

LXXXIII. I. Et μή. Hic dicit poeta suas de in-
meditationes ansan̄ demoni male præbuisse. &
has sibi strueret insidias; quas, nisi se totum
vini contemplationibus addixisset, silentium &
lititudinem secutus, a diabolo non sustinueret. &
habet in notis Muratoris.

METRICA VERSIO.

Te donec ipse legibus sanctissimis
Avulsum, in escam dentibus sumat suis.

LXXX. AD SE IPSUM.

(Billio interprete.)

Imponit hostis artibus tibi suis ;
Imponit, inquam, subdolus : citra moram
Te confer ad Christum, procul ne corruas ;
Crucemque, noxam ut comprimas, amplectere.

LXXXI. AD ANIMAM.

(Billio interprete.)

Erigo te, mea mens, capiant te oblivia mündi :
Nec trahat in vitium te male blanda caro.
Exigua hæc vita est : ut somnia, prospera ludunt :
Hac sorte uititur hic, uititur ille alia.
Nil stabile est præter vitam, quæ nescia labis ;

B Hanc multo melius vivere ; certa manet.

LXXXII. DE EODEM ARGUMENTO.

(Boivinio interprete.)

Argentum hic, ille argento pretiosost aurum,
Hic lautas inhiat, gaudia vana, dapes ;
Est quem silia juvat depectere serica : sulcos
Laudat frugiferos hic magis, ille greges.
Divitiae tu, Christe, mea, quem cernere pura
Mente utinam liceat ; cetera mundus ambi-

LXXXIII. DE DIEMONUM PUGNIS.

(A. B. Gaillau interprete.)

Vinxisseni nisi labra silens, linguanque loquac
In unionem colligens mentem Dei,
Ut purum puro venerarer pectore Regem
(Nam sola pulchre mens litatur hostis);

5 Οὐποτ' ἀν ἐφρασάρην σκολιοῦ τεχνάσματα θηρδες, Α
 "Η μὴν ἐκῆρυσσόν τε, καὶ τοῦτ' φόμην.
 Ηὐλάκι μοι· καὶ πρόσθεν ἐπῆλυθε νυκτὶ ἔοικώς,
 Καὶ φωτὸς αὐθίς ἐν πανούργῳ πλέσματι.
 Πάντα γάρ, δεστ' ἐθέλησι, πέλει θανάτοιο σοφιστής.
 10 Γεγοὺς δὲ Πρωτεῖς εἰς κλοπὰς μορφωμάτων,
 "Ω; κέ τιν' οὐ λογών, οὐ ἀμφαδὸν, μέντρα δαμάσσῃ:
 Τρυφῇ γάρ αὐτῷ τὰ βροτῶν ἐκπιώματα.
 'Αλλ' οὐταν ταῦθας τοσύνδε τε τὸ πρὶν δυτικά,
 "Ουσας προσῆλθε νῦν ἐμοὶς ἀβλήμασι.
 15 Πλειόν γάρ ψυχῆς ὅρδων σέβας ἐγνός ἐμοῖο,
 Καὶ πλειόν ἡρκε τοῦ χόλου τὴν φλεγμονήν.
 'Ος δ' ὅτε τις λοχώσα, δυσαλθέος ἐνθούσι σαρκός,
 Νόσος σχεδεῖσα φαρμάκοις οὐ καιροίς,
 Βοσκομένη κευθμῶνας δειδέας, οὐ πρὶν Ἐλῆξε.

20 Πρὶν ἀλλαχοῦ φαγεῖσα δοῦναι κινδύνῳ·
 'Ηεῖδος κρατεροῖσιν ἐρύγμασι τῆδε βιασθεῖς,
 'Εκεῖ βιήσατ', ἀθρόως τ' ἐξερράγη.
 Τούς καὶ φύσεροι κατός μύθος. Εὔτι μν ἐσχόν
 Γλώσσῃ, πρὸς δὲ τοι βλάβος μετερρύη.
 25 Οὐ μὲν ἔλε. Χριστὸς γάρ ἐπήλυθεν ἀλκαρ ἐμεῖο,
 "Ος καὶ μαθητὰς ἐκ ζάλης ἐρρύσατο,
 Καὶ πολλοὺς παθέων καὶ δαιμονίων ἀπὸ δεσμῶν
 Τηλευθέρωσε, τῷ θέλειν διδοὺς χάριν.
 Έμπτα γε μήτι πειρήσατ', διπος πάρος ἀνδροφόνοις εἰπε
 30 Άδοις ἐκλεψε τὸν γένους ἀρχηγέτην.
 'Αλλά, Μάκαρ, μόδον ἴσχε, καὶ εὐδιάντα μ' ἀνωχθεῖ
 Σο τὰς ἀναίμους θυσίας πέμπειν δεῖ.

ΠΔ'. Θρῆνος.

Μή τις ἐμοὶς παθέσσαι καὶ ἀλγεσσιν, ήτε κάκιστος

5 Nec cognovissem tortuosæ artificia bestie.
 Aut prædicasset, et artificia esse existimatassem.
 Sa:pe mihi antea superveniat necii similitis,
 Et luce rursus sub fraudulenta figura.
 Θomnia enim, quæcumque voluerit, efficitur mortis sophista,
 10 Natus Proteus ad effingendas formas,
 Ut aliquem aut insidiis, aut aperie, hominem subigat:
 Deliciæ enim illi bonum lapsus.
 Sed nondum tam tanta que anteā conspiceram,
 Quantus nunc irruit in mea certamina.
 15 Majorem enim animæ meæ iutus videns religionem,
 Et majori ira effervescebat;
 Ut quando per incidiæ subrepens, insanabilem intra carnem,
 Morbus compressus medicamentis non opportunis,
 978-979 Depascens latibula non apparentia, non prius cessat,
 20 Quam alio erumpens adducat in discrimen;
 Aut fluentis firmis aggeribus hac parte repressum,
 Illac obnittitur, et collectius erumpit.
 Tale et invidi pravum bellum. Quando cum coercetam
 Lingua, ad aliam quamdam noxam dilabebatur.
 25 Non tamen cepit. Christus enim superveniat præsidium meum,
 Qui et discipulos e tempestate erexit.
 Et multos morbis ac dæmoniis vinculis
 Liberavit, voluntati dans gratiam.
 Verumtamen tentavit, quemadmodum anteā homicidis
 30 Dolis subripuit (humani) generis principem (Adamum);
 Sed, Beata, bellum comprise et tranquillum me jube
 Tibi incurruntas semper hostias offerre.

LXXXIV. Lamentatio*.

Ne quis aut improbus de calamitatibus doloribusque meis.

* Scriptum post an. 583. — Alias Murator. 228.

6 Καὶ τοῦτ' φόμην. Εἰ τιθενται existimasse, id est, diabolum existimasse hic adesse loco θεοῦ et divinorum ejus consiliorum.

METRICA VERSIO.

Serpentis via nulla deles cognoscere pravi,
 Vel canere lingua, mente vel discernere.
 Sa:pe mihi nocti similis superastituit ante,
 Et fraudulanta luce rursus emicans.
 Nam quæcumque velet, montis fit cuncta sophista,
 Proteus leves natūs figuræ fingere,
 Fa:hat ut insidiis hominom, vel vincat aperie;
 Huic scilicet mortalium lapsus placent.
 Sed talis nondum ac tantus surrexerat olim,
 Nunc quantus in mea irruit certamina.
 Sensus namque pios inkus dum crescere mentis.
 Videret, effervebat ira sevior:
 Ut morbus carnis subiens infirma dolosus,
 Parumque commodis repressus pharmacis.
 Interiora latens rodit, nec delicit ante
 Quam cedens alio suscitet periculum :

B Aggere vel firmo torrens hac parte repressus,
 Contendit illac fluere, totus et ruat.
 Tale mihi pravus moyit bellum invidus : ore
 Frenatus, ad novos recurrebat dolos.
 Me tamen haud cepit. Christus nam prospera venit
 Tutela, qui suos ab undis eruit,
 Tristibus et morbis plures orciique catenis
 Exemit, ut bonæ voluntati favens.
 Tentavit tamen, insidiis ut fraudibus atrox
 Seduxit ante gentis humanæ caput.
 Comprise sed bellum, Felix, vaevasque cruento
 Me offerre semper hostias jube tibi.

LXXXIV. LAMENTATIO.

(A. B. Caillau interprete.)

Ne quis vel nequam multa me clade dolenter

Τέρποιτ', ή τις ἁσθλὸς ἀνάζω φρένα κούφην.
Τὸν μὲν γάρ τις ἔτενεν ἄρεσσα ἁσθλὸν ἀνούσον·
Οὐδὲν δὲν καὶ νοῦσον ἀργγόνα, η̄ ρυπόνας
5 Φάρμακον, η̄ καθαροῖς πάλην καὶ κῦδος ἔχουσαν,
"Ἄλλοις κῦδος ἀμοχθῶν," Αναξ, πόρες. Αὐτάρ εμοὶς
Καὶ τὸ φίλον παθέσσοις καὶ ἀλγεσις σέο λαβέσσοαι.

ΠΕ'. Ἐπιστρεπτικὴ πρὸς θεὸν τουθεστία.

Πῆ σε φέρων Χριστοῦ τότον ἀπενόστιτος δαίμων
Κλεπτόμενον γλώσσῃ τε, καὶ οὐασι, καὶ φαέσσοι,
Θυμὶ τάλαν; ποῦ φωτὸς ἀνήδος ἐκτὸς ἐλαύνει,
Βραστόμενός τε πόδοισι καὶ ἀργαλάξι μελεδώνει,
5 Καὶ σκιάνεται φόβον τρομέων, ἀπάταις τε λιτουργῶν
Τηχόμενος, φθινύθων τε χόλου ζελοντος ἀρωαῖς;

Α Μηχαῖτι πλάτεο, θυμό, νόου στροφάλγησιν ἀλήσω,
Μηδὲ ταῆς ζωῆς ἐπιλήθεο, σαρκὶ πελάζων
Σαρκὸς τε σκοτίοισι καὶ ἀμφαδίοισι κακοῖσι.
10 Πάντος κάτω δονέοιτο κακαῖς βιότοις θυεῖαις
Πάντα χρόνος πεσσοῖσιν ὅμοια τῆδε κυλίνδοι;
Κάλλος, ἐνέλειην, πλούτον, χράτος, δίλον ἐπιπονήσι;
Αὐτάρ ἡγώ, Χριστοῦ δεδραγμένος, οὐ ποτε ἡγένετο
Ἐλπίδος, έτος' διὸ Τριάδος σέλας εἰς τὸν ἀνατολήν.
15 Εὔτε λάχος μηγάλοι θεοῦ, σάρκεσσι περιπλεκτός
Εἰκὼν τὴ προτέρη, μιχθήσεται οὐρανίστιν.

ΠΓ'. Παραίτεσσις πρὸς ἀντέοντα.

Κόσμον πόρις τῷ παράντι τὸν μέγαν,
Διαπτύνων διπάντα τὸν τῆδε εὐκόλων.

Delectetur, aut probus facile discruciet animum.
Est enim, qui probum sine morbis meliorem existimet;
Hic vero morbum etiam ceusel adjumento esse, ut qui impars
5 Medicinam, et puris luctam et victoriam conferat.
Aliis victoram sine labore, Christe, dedisti. Verum mihi
Gratum est calamitibus et doloribus te obtinere.

LXXXV. Adhortatio ad se ipsum, ut mentem ad Deum convertat*.

Quo te ferens a Christo tantopere abduxit damnon,
Subreptum et lingua, et auribus, et oculis,
Anime miser? quo tendis extra lucem amabilem,
Ebuliens desideris et molestis sollicitudinibus,
5 Et umbram expavescens, ac fraudibus sacerdotum
Tabescens, biliisque ferventis motibus disperiens?
Non jam evageris, anime, mentis turbinibus errabundε,
Nec vitam tuam obliviscaris, carni adhærens
Et carnis tenebrosia et aperiū malis.
10 Terrena omnia malis vita procellis agitantur:
Tempus hic omnia veluti teaseras volutet,
Venustatem, famam, divitias, robur, felicitatem insidam:
990-991 At ego Christum complectens nunquam desiuam
Sperare, donec Triadis lucem in unum coenatus videam,
15 Cum magni Dei hæreditas, carni suæ copulata,
Imago primæva, coelestibus miscebitur.

LXXXVI. Admonitio ad se ipsum **.

Mundum acquire præsenti magnum,
Respuens facie omnia quæ hic sunt,

* Scriptum post an. 383. — Alias B.II. 21, pag. 94. ** Scriptum post an. 383. — Alias B.II. pag. 180.

LXXXV. ΤΙΤ. Πρώτ. Reg. Henr. 2, εἰς. Κοκοτά-
tio ut mentem ad Deum convertat.
1 Φέρων. Reg. 991 sup. lin. σύρων.
4 Μελεδώσι. Duo Regg. μελεδώναις.
5 Λειτουργῶν. Reg. 993 et Colisi. λειτουργῶν.
Hæreticos intelligit a quibus gravia perpessus est.

7 Ἀλιγτρον. Ita duo Regg. et Colisi. Edid.:
Hic versus deest in Reg. 992.

16 Οὐπαρδούσι. Int. οὐρανίστιν.

LXXXVI. 1 Κόσμον, etc. Idem versus leguntur in editis, pag. 197.

METRICA VERSIO.

Gaudet aspiciens, facile vel moerent æquus.
Morbo aliquis sanctum meliorem absente putavit :
Patronum hic novit morbum, tum certa malignis
Pharmaca, tum clarum puris conferre triumphum.
Palmarum alii facilem tribuisti, Christe ; molestos
Sed per morrores mihi te comprehendere gratum.

LXXXV. ADHORATIO AD SE IPSUM UT MENTEM AD
DEUM CONVERTAT.
(Billio interprete.)

Quid te tam longe a Christo ferns abstulit hostis,
O anime infelix, linguam furatus, et aures,
Atque oculos? Quid tu tam longe a luce vagaris,
Et desideris fervens, eurisque molestis,
Atque metus vanos metuens, et fraudibus illis,
Quas tendit sacer ordo tibi noctesque diesque,
Fabescens, pectusque ardentí concitus ira?
Desine jam, mea mens, incerta sede vagari:

B Nec te coelestis capiant oblivia vita,
Dum carni tete adjungis, vitiisque propinquæ
Quæ tibi corporeæ tristis contagio massæ
Perspicue taciteque parit. Sed enī omnia
Commoda versentur tumidis gravibusque pro
Omniaque hic tempus talorum more volat.
Divitias, famam, vires, formaque nitorem.
Quæ dominos persæpe suos malefida relinquit
Ast ego sincero complexus pectore Christus
In spe semper ero, donec mihi cernere del
Unitæ Triadis clarum et venerabile lumen:
Cum carni sociata suæ coelestis imago
Coelitibus tandem supera jungetur in arce.

LXXXVI. ADMONITIO AD SE IPSUM.

(Billio interprete.)

Magnum per huncce compara mundum!
Hæc cuncta, quæ hic sunt, despiciens pro-

Σηκην θεάτρου μείζονος. Πείθου Λόγῳ
Τῷ συμπατέντι στὸν χάριν. Λέγει δὲ τὶ;
Ἔτοι Ἰωμεν Ἐνθεν· καὶ γὰρ ἡλθον ἐνθάδε,
Ἄνω σε θήσων τὸν πεσόνθ' ἀμαρτίᾳ.
Θέδες καλεῖ. Σπεύδωμεν ἐπερωμένοι.

ΠΖ'. Περὶ τοῦ πρὸς Θεὸν πόθου.

Ιστοῦτερ ἐμὴ, τὶ μ' ἔτικτες, ἐπει τολύμοχον ἔτικτες;
Τίπτε με τῷδε βίᾳ δώκας ἀκανθοφόρῳ;
Μὲν μὲν σὺ γ' ἐπέρησας ἀκηδέα, ὡς τις δασπρος,
Θεῦμα μέρ' εἰ δ' ἐδάμηρ, οὐ φιλέουσα τέκες.
Ἄλλην μὲν τ' ἄλλος τις ἀνήρ βιότοιο κέλευθον
Τέμνει γειομόρος, αὐτὰρ δ' ποντοπόρος.
Γηρολέτης ἄλλος τις, δ' ὁ ἔγχεις χειρα κορύσσων
Καὶ τις ἀνδρούντης ίδρει, δ' ὁ ἀδλοφόρος.

Larvam majoris theatri. Pare Verbo Dei Christo,
Qui naturam humanaum assumpsit tui causa. Quid autem ille dicit?
5 Discedamus hinc; namque hoc veni,
Ut in sublimi te collocarem, qui lapsus es peccato.
Deus vocat. Properemus ipsi advolantes.

LXXXVII. De Dei desiderio*.

Mater mea, quid me genuisti, siquidem valde ærumnosum genuisti?
Quid me hinc vita spinarum feraci dedisti?
Quod si tu illam sine ærumnis, quasi carnis expers, duxisti,
Res valde mira; sin autem vexata es, non me diligendo genuisti.
5 Aliam quidem vir aliquis vita semitam
Carpit. Hic terram, hic mare arat;
Alius venator, hasta alius dextram armat:
Alius cantandi peritus, alius vitor in certamine.
At mihi Deus hereditas est, et multæ ærumnæ,
10 Et tristis morbus, quo hic conficior.
Discerpe me, discerpe me, scelestè. Quandiu? mox enim te,
Et graves ærumnas latet relinquam.
Mater mea, cur me genuisti, siquidem Deum nec nosse,
Nec prædicare tantum valeo, quantum cupio.
15 Pusillus mentis meæ aciem circumfusit
Splendor coelestis Triadis æqualiter lucentis;
Major autem pars diffugit (quod ego doleo), ut fulgor quoddam,
Antequam me lumine satiet, cito prætervolans.
Quod si te alio in ævo comprehendam, chara Trinitas, non jam matrix
20 Meæ uterum incusabo. In bonum natus sum.
Sed serva me, serva me, Dei Verbum, ac me ex amaro
Eruens cœno, transfer in aliam vitam

Scriptum post an. 383. — Alias Bill. 27, pag. 95.

LXXXVII. 3 El μὲρ σὺν τῷ ἐπέρησας. Ita Chig.
εἰ μὲν δὴ σὺν πέρησας.
Καὶ ρούσφ, etc. Et tristi morbo confici.
Πόσον χρόνον. Ita tres Regg., Coisl. et Chig.
πρὸς χρόνον, ad tempus.

13 Μῆτερ ἐμὴ, τὶ μ' ἔτικτες. Illic incipit aliud carmen in pluribus codicibus. Alias autem idem prosequitur.

17 Τὸ πλιστὸν δὲ ὑπάλυξεν. Ita duo Regg., Coisl. et Chig. In editis deest δ', et male legitur ὑπάλυξιν.

METRICA VERSIO.

B Ille pugil, sævas opprimit ille fera.
At mea sors magnus Deus est, multique dolores,
Atque gravis morbus, qui mihi meinbra quatit.
Ad breve me lacera tempus, scelerate : reliquani
Nam tecum gaudens aspera cuncta brevi.
Cur mihi vita data est, nequeam cum volvere mente,
Nec fari, ut mea fert summa cupido, Deum?
Parva meis sanctæ Triadis lux fulsit ocellis;
Amplius at fugit lumen mœsta jubar:
Non secus ac fulgor, quod sese proripit ante,
Quam splendore oculos exsaturare queat.
Ast illi, si te arripiam, Trias, haud jam ego natum
Me querar. Optanda namque ego sorte satus,
At mihi sis, quæso, sis, optime Christe, saluti,
Extractumque gravi transfer ad astra luto,

am theatri maximi. Pare Deo,
corpus ob te vestiit. At quid monet?
exeamus: ipse nam veni hic quoque,
scelus quem dejicit, sursum locem.
ergo conciti: Deus vocat.
LXXXVII. DE DEI DESIDERIO.
(Billio interprete.)
dove, ærnis gravibus cur sum conceptus, et abs te
um ei rigeræ vitæ cur datus, o Genitrix?
sæc. ceñ, si vixisti illæsa ut corporis expers:
super, læsa es, mihi lux haud ab amante data est.
hominum vario grassatur tramite vitæ:
icola hic, salsaſ findit at alter aquas.
ille manus armat, canit ille peritus:

**Ἐνθα νος καθαρὸς σε φαίνεται ἀμφιχωρεῖ,
Μηκέθ' ὑπὸ σκιερῆς χρυστόμενος τεφέης.**

Α Χρυσούν φέροντα λιτρού,
Εὐχῆς δίκην ἀμέτρου;
Θέλεις λίθους διενυγεῖς,
Πλάστη τε γῆς λεπιώστης.
Β Καὶ ποιμνῶν ἀφριθμούς.
Βοῶν τε καὶ καμήλων;
Οὐ ταῦτα δώσομέν σοι·
Λεβαῖν γὰρ οὐδὲ λέον,
'Αλλ' οὖτ' Ἰμογ' δινοστόν.
Γ Τεκρύφα γὰρ μερίκιας,
'Αφ' εὖ θεῷ προστίθεν.
Θέλεις θρόνους τε κ'
 [έργας;

962-963 Ubi mens pura circa te luce circumflueniente chorae agit,
Non iam sub umbrosa ruhe enoperta.

LXXXVIII. Ad suam animam carmen Anacreonticum.

Quidnam tibi vis fieri?
Animam necum interrogo,
Quid tibi magnum, quidve parvum,
Ex his que in pretio sunt apud homines?
5 Postula modo quid splendidum,
Et dabimus tibi perlubenter.
Vis tibi, quae Gyges
Ille Lydius habuit, consequi,
Et annulo regnare,
10 Palam invertens,
Quae illum tegebat, si ipsa tegebatur,
Et monstrabat, si ipsa monstraretur?
Vis tibi Midas opes
Qui in divitiis oblitus,
15 Cui aurum siebant omnia,
Aurique afferebant famem,
In poenam voti insatiabilis?
Vis geminas pellucidas,
Et jugera pinguis terre,
20 Et numerosa pecorum armenta.

Tum bona, tum cæsorum?
Non hac dabimus tibi;
Ea enim accipere nec tibi utile est,
Nec ego praestare possumus.
25 Projici enim omnes curas,
Ex quo ad Deum accessi.
Vis thronos et imperia
Temporis fastum labilem,
Ut crastino die humi sedeas,
30 Humiles in teream deuittas-oculos,
Alio superbiente,
Qui tibi prius astabat.
Forte etiam nequissimus?
Visne conjungio alligari,
35 Molti et impudica inertia,
Et temporibus circummagi?
Vis morbum dulcem,
Amplex prolis curam?
Felicem secunditatem si dixeris
40 Infelicem, quid tu dixeris?

[•] Scriptum post an. 383. — Alias Bill. 120, pag. 182.

24 Κρυπτόμενος. Reg. 39 χρυπτόμενον.
 LXXXVIII. Τι. Εἰς τὴν. Val. πρὸς τὴν.
 11 Κρύπτουσαν. Quæ lecta cum legebat.
 12 Φαιρουσαν. Ei detecta cum detectebat.
 14 Τοῦ ἀλουσίως. Cui mors ex divinitate obligata.
 Val. πλουσίου.
 15 Ὡς χρυσός. Sic Coisl. Edit. χρηστός.
 16 Θέροπτα. Val. φέροπτι. Coisl. πορκίων, et Val.
 ad marg.
 25 Λάφοι. Coisl. χρέστουν.
 32 Dol. Coisl. τοῦ.
 35 Καιροῖς δὲ συστραγῆται. Id est, auram se-
 qui; ex dominantiis aulæque rationibus fidens et
 morem componere. Gantyer, simulque cum tempore
 a ripi. Gallice, passer avec le temps, avec le monde;
 sic: Apost. I Cor. vii. 29: Tempus breve est; zeti-

*quem est, ut et qui habent uxores, tanquam non
dentes sint: prout erit enim figura hujus mundi. Utrum
sit genuinus Gregorii sensus, pronuntiet equus
rum testimoniator.*

38. *Eterexiaç. Amplex protis, vel probe.*
39. *Eterexlar. Alter: Probam prolem si sit
improbam, quid dicuntur es? Atque unicum conti-
bonos malosque, felices et miserios suscipi libe-
rumque ipsa proborum eura morbus sit, quid
proborum et miserorum? Quanta discrucatio-
nem Benedictini, post Billium, male verterunt, ut
tur, punctum interrogativum ponendo post b.
xvij, et ante subandiendo partientiam disjunctio-
nem, felicem secunditudinem dicantur aut infelici-
digeris? CAILLAU.*

METRICA VERSIO.

**Hic ubi mens, non jam tenebrosa condita nube.
Te circum dulces laeta avil usque chores.**

LXXXVIII. AD BRIAN ANIMAM CARMEN AMAGREONTIACUM

(*Rifles interpreti.*)

*Quidnam tibi requiris?
Percontor ipse menteam,
Parvum quid aut quid in-
Tibi videtur esse [gong
De rebus huius ævi?
Tantum petas quid am-
[plum,
Daboque perlubenter.
Sortemne Cygis optas*

*Lydi tibi venire,
Per annulunq[ue] versum
Regno statim potiri,
Qui tectus hunc tegebat,
Patensque detegebat?
Sortemne Midæne poscis,
Cui dives obtigit mors.
Dum quod tenet fit au-
[rum;*

B Sic aureamque sentit
Famem, porique, volum
Miser lucis iniquum?
Claras cupisne gemmas,
Terras cupis teraces,
Multum pecusque, misl-
[tos]
Bovesque cum caueolis?
Non haec dabo: tibi manu
Nec ista profutura,
Dari quaeant nec a me.
Curas enim fugavi,
Cum me dedi Tonanti.

Tbronusque temp
astum petis raduci
ternaris ore nescio.
Iti cras hunc sedetur
alio superbiente,
astare qui solebat
tibi, malusque torte
sæda cupis ligari.
Philtrisque non pudi
sequi levisque temp
forbum cupisque du
lura amque prolixi am

Άλεις λόγοις βοδοθαί,
Καὶ συλλέγεται θάτρα;
Ποδεῖς νόμους πιπράσκειν
Οὐδὲ ἐνθίκοις πελαισμοῖς,
45 Θέρειν τε καὶ φέρεσθαι
Πηρ βημάτων ἀθέσμων;
Αλχῆμη θέλεις τινάσσειν,
Πινάκων ἀρχίσιν τι,
Καὶ στέμματ' ἐξ ἀτάνων,
50 Θηροκόνων τε κάρτος;
Ποδεῖς χρόνους ἐν δάσει,
Καὶ χάλκεος τυπούσθαι;
Σκιὰν θέλεις ὑνετρύνειν,
Μεταρρέσουσαν αὔραν;

55 Ποῖον βέλους ἀγνήγουν, Α Σὺν ἀγγέλοις χορεύων;
Ψόφον χερδὸς χρονούστης;
Τί γάρ μέρ' εῦ ψρονοῦσι
Τῶν σήμερον μὲν ὄντων,
Ἐς τύριον δ' ἀπόντων.
60 Όν καὶ πακοὶς μέτ-
[εστιν],
"Ων οὐ συνέρχεται τι:
Ἐντεῦθεν ἔκιοῦσι;
Τί δύν; ἐπει τάχ' οὐχι,
Τί σοι θέλεις γενέσθαι;
Θᾶ-θέλεις θέδες γενέσθαι;
Θέδες, Θεοῦ μεγίστου
Παραστάτης φαειδος,

Πρὸς τὸ πνοὴν χρατεῖσθαι;
Οὐ γάρ πλέον χρεωστῷ.
Καὶ πόλλα' ἔχειν βιάζῃ
Θέλεις τράπεζαν εὐπνούν
85 Μύρων τε, καὶ μαγεί-
[ρων]
Σοφίτμασιν περισσοῖς;
Καὶ βαρβίτων χερῶν τε
Κροτήματ' οὐκ ἀνοιστρα;
Ἄβρων χλάσεις τε παῖδων
90 Κινουμένων ἀνάνδρως,
Καὶ παρθένων ἐλιγμοὺς
Γυμνουμένων ἀθέσμως;

Vis sermonibus celebrari,
Et conventus agere?
Vis leges vendere
Injustis artibus;
45 Trahere et trahi
Ad nefanda tribunalia?
Ilastamine cupis vibrare,
Spirans quid mavortium,
Et coronam ex certaminibus,
50 Et ad occidendas feras robur?
Expedit plausum in urbe,
Atque aeneus singi?
Umbram cupis somniorum,
Diffluentem aereum,
984-985 55 Strepitum sagittarum sine vesti-
Sonum comploste manus? [gio,
Quid enim magnum est sapientibus,
Ex iis rebus, quae hodie adsumunt,
Et cras aberunt;
60 Quarum et mali participes sunt,
Quarum nihil nos comitatur
Hinc discedentes?
Quid ergo? quandoquidem haec non dantur,
Quid tibi vis dari?
65 Visne deus fieri,
Deus, Dei maximus

Comes splendidus,
Cum angelis chorus ducens?
Age, progredere, pennas
70 Celerrimi studii
In cœlum convertens.
Ego pennas purgabo,
Ego verbis tollam,
Ut agilem quamdiu anem
75 Ad æthera deducam.
Tu vero, dic mihi, nequissima
Caruncula fetida,
Quandoquidem sociata tibi sum,
Ut domina coquo suo,
80 Quid tibi vis dari,
Ad vitam servandam?
Neque enim quidquam amplius debeo,
Quamvis plurima per vim habere velis.
Vis mensam fragrantem
85 Unguentis, et coquorum
Supervacaneis artibus?
Vis lyrarum manuumque
Pulsationes, non siue cestro libidinum?
Vis venustorum fractos notes puerorum,
90 Effundente se moventium,
Saltationes et choreas puellarum
Inhoneste nudatarum?

41 Λόγοις βοῶσθαι. Sermonibus celebrari, ob elo-
quentiam.
42 Συλλέγειν θάτρα. Leuvenclaius, cogere thea-
tra.

43 Πιπράσκειν. Coisl. et Vat. παράσσειν, quod
sequitur Billius: turbare visne leges?
31 Ερ ἀστει. Coisl. πολιγῆς, ἀρρηδίς
56 Χερὸς χρονούσης. Monus plaudentis. Vat.
χειρός.

59 Έες αἴριον. Vat. τὴν αἴριον.
69 Ταρσούς. Coisl. et Vat. ταρσοὺς ὄξυπτέρου. Age,
procede, pennis studii celeriter solaniis instructa
cœlum pete.

73 Καθαίρω. Coisl. καθαίρων. Mox ἐπειρών.
76 Σὺ δ' εἰσέ. Hic in Vat. aliud carmen incipit
cum hoc titulo Ήρός τὸ σώμα, ad corpus.

81 Πνοή. Coisl. πνοῇ.

92 Αθέσμως, ἀσέμνως.

METRICA VERSIO.

In qua boni maline
Plus sit sicut, fugit mihi?
Lingua cupis diserta
Amplos tenere cœlus?
Turbare visne leges,
Artes per haud honestas,
Similque ferre, ferri
Ad tribunal nefandum?
Vibrare poscis hastam,
Ardens amore belli:
Laurumque triumpha-
[lem],
Ferisque ferre lethum?
Plausus in urbe queris,
Et aerea agorā?

Insomniī cupis sic]
Umbram, teves et aurās:
Sonum cupis sagittarum,
Quæ non relinquit ultimā
Viæ notam peractæ:
Sonum petis, manus
[quem] plaudens solet nōvare?
Sanis enim quid ingens
Horum queat videri,
Quæ sunt modo, modo
[non];
Quæs et mali fruuntur:
Quæ nosque non sequun-
stur,

B Mors atra cum rapit nos,
Hæc ergo cum negen-
stur,
Quidnam tibi requiris?
Deus gestis esse,
Deus Dei supremi
Fulgore plenus astes,
Ducens choros locata
Cum cœlum phalange?
Age, jam mōveto pennis
Curæ, volaque velox,
Ac prompta tende sur-
[sum].

Pennas ego repurgo:
Verbis ego veho te;

Te nam, velut volucrem,
Ad astra celsa mittam.
Dic ast, olens caro, mi,
Heram Deus coto me
Quando meo ligavit,
Quidnam petis, queas ut
Vita dies tueri?
Nam stringor hoc ad
[unum],
Licet petas ducenta.
Mensas odore poscis
Gratas, cocique scitis
Technis, lyraeque pulsus
Libidinem cieutes,
Juvenum levesque saltus,

"Λα τοις πότοις τυποῦσιν
"Οὐοι φιλούσιν ὄνδριν,
95 Τὸν μαινόλην ἑτοίμας
"Ὑποφλέγντες οἶνον.
Ταῦτ' εἰ θέλεις παρ' ἡμῶν,
"Ἐχεις μὲν, ἀγχόνην δέ.
Τοιαῦτα τοις ἀτάληστοις
100 "Ἐγώ φίλοις πορήζω.
Οἴκος σε πέτρινός τις
Αὐτώροφος καλύπτη,
"Η μικρὸν ἔργον ὥρας,
Εἰ δὲ τι καὶ πονῆσαι.
105 Τὸ δὲ ξενὸς ή καμή-
[λων]

Τρίχες, νόμῳ δικαίων,
"Η καὶ δέρος, παλαιᾶς;
Γυμνώσεως κάλυμμα.
Στιβάς μὲν ἡ τυχοῦσα,
110 Ποσὶ, κλάδοις τε θά-
[μων]
"Απλωμα πορφυροῦν τι,
Καὶ συμπόταις ἀταρέδες.
Τράπεζα δὲ αὐτόθεν σπι-
Γλυκὺν πνέουσα" ἀνείσθω,
115 "Α γῆ φίλη δίδωσιν
"Ατεχνα δῶρα πάσιν.
"Ἐπει δὲ θύτηκαμέν σε,
Καὶ θρέψομεν προθύμως.

Δ Θέλεις φαγεῖν; ἔχ' δρπτον.
120 "Ἐχ' ἀλφιτ', εἰ παρεῖη."
Τετρημένη ποδεῖ; οὐ
"Άλες δὲ σοι τὸ πέμμα,
Θύμος θ' δὲ δινούμεν,
"Απραγμάτευτον δῆνοι·
"Ενδεις δὲ δόλο μετίζον.
125 Θέλεις πιεῖν; βρύεις
[τοι]
"Ἔμοι γάρ οὐ σχάζεις;
Θάλπειν σύνοικον ἔχεις,
"Γέωρ, χρατήρ δειλόφους,
Ποτὸν μέθης δποιον,
"Αλκήματον γάνυσμα.
Ζητεῖς δὲ καὶ τρυφέν-
130 Μηδὲ δέξινος φθονεῖς;
Θέλεις δέμοις φέρεις;
[τοι]
Χρυσωρόφους, γραῦς;

*Quæ conviviis afflignant,
Quotquot libidini student,
95 Lymphatum promptis animis.
Succidentes Bacchum?
Hæc si requiris a nobis,
Habebis quidem, sed suspendium.
Talia insatiableibus
100 Ego amicis tribuo.
Domus te saxea quædam,
Tectum nativum præbens legat.
Aut tugurium, unius opus horæ,
Si forte opus est aliqua elaboratione.
105 Vestis autem tibi sit, aut camelorum.
Pili, more justorum,
Aut pellis, veteris
Nuditatis tegumentum.
Lectus sit tibi vulgaris,
110 Herba, rami virgulorum,
Mantle purpureum quid,
Quod convivas non horrescant.
Mensa autem ex his tibi
Menæ autem ex his tibi
Dulce spirans surgat,
115 Quæ alma tellus dat
Inelaborata omnibus dona.
Quoniam autem te discumbero fecimus,*

93 Τυχοῦσιν. Quæ in conviviis repræsentant.
98 "Ἐχεις μέρ. Gaulyer. Εχοις. Habebis a me, non
hæc quidem, sed suspendium.
101 Πέτρινός τις. Domus quædam saxea, rupes.
102 Αὐτώροφος καλύπτη. Vat. αὐτώροφον κα-
λύπτοι.
106 Δικαλωρ. Sanctorum virorum, ut prophetæ.
111 Πορφυροῦν τι. Arcta mappa, nigrum quid, et
combinonibus intactum, ab eis securum. Forte etiam
nuda humus. — Ia Combeffisius, sed male, cum sen-
sus sit evidenter, lectum vulgarem, herbam, virgultæ
esse loco purpurei tapetis. ΣΔΙΛΛΑU.

*Etiam pascemus libenter.
98-99 Vis comedere? sume panem,
120 Sume potentiam, si adsit;
Sal autem tibi sit obsonium,
Et cæpe, quod non metiemur,
Nullo labore paribile obsonium;
Fames etiam aliud est obsonium majus.
125 Vis bibere? fluit tibi
Aqua, crater semper manans,
Potus ebrietatem non pariens,
Sed hilaritatem, cuius non dator Bacchus.
Vis autem quibusdam frui deliciis?
130 Aceto non parcatur.
Sed hæc tibi non sufficiunt?
E perforato vis
Dolio nequiter haurire
Voluptates, quibus expleri non potes?
135 Alium quare, qui tibi suppeditet.
Mihi certe non vacat te
Fovere domesticum hostem,
Ut, velut anguis frigidus,
Calore deinde solutus,
140 In sinu me vulneres.
Vis amplias domos,
Aureas, picturas*

122 Θύμος θ' δι οὐ. Ita Vat. et Gaulyer. E
xal θύμον.
126 Αελφρόν. Ita Coisl. et Gaulyer. Edit. 123
128 Αχλιματον γάνυσμα. Leuvenclaius v.
mentum e palmite non proveniens.
130 Φορεσθω. Ita Coisl. Edit. φθονονθω.
132 Τετρημένω. Ingeniose Gregorius ventre
explibilem comparat dolio perforato, quod in
aqua largiter infusa, neque potest, impiere.
138 Κρυμωθισ. Frigore percusso, deinde i
factus.

METRICA VERSIO.

Qui turpiter movent se:
Et virginum choreas,
Quæ corpus indecore
Nudant suum vocatae,
Cum cœnat is cui Venus
Arridet, ac libenter
Qui se Baccho perurit?
Hæc si requiras a me,
Tibi restis est paratus.
Hæc do meis amicis,
Quæ nil potest sat esse.
Rupes domus tibi sit,
Quæ sponte membra ve-
[let];
Aut si labor ferendus,

Hora teratur una.
Sit vestis aut camelii
Pili, velut propætæ,
Aut nuditas legatur
Antiqua pelle vili.
Vulgaris et thronus sit,
Herbe, frutexque cæsus,
Sit mappa purpurata,
Non sæva combiboni.
Jam mensa dulce spirans
Sit quod dat alma tellus
Nullo labore cuvis.
At quando te locavi,
Aleris haud gravatum.
Cibos cupisne? Panem

B Habes, quid aut farinæ.
Obsonium tibi sal,
Quantum volesque cæpe,
Obsonium laborem
Quod nescit: alterumque
Majus, famæ laceassens.
Potum cupisne? Lympna
Fluit tibi perennis,
Potus movere mentem
Qui nescit, et voluptas
A vitibus remota.
Si laetus petis quid,
Negatur haud acetum.
Sin hæc tibi sat haud
[sunt],

Sed vis ut effuenti
Vasi male voluptas
A me ingeratur us
Quæras licet tibi et
Ministret ista. Nam
Domesticum vacat
Hostem sinu soven
Serpentis instar, u
Refovero te rigeat
Me vulneres repa
Ampias domos
Aurata tigna que
Pictæque tam peri

Καὶ φηγίδος οὐφισμοὺς,
Κινουμένους σχεδόν τι·
145 Πλακός τε λάμψιν
ἀδρᾶς
Ἀντίχρουν, πωλύχρουν;
Θέλεις περιφρέουσαν
Ἐσθῆτα τῶν ἀνθίτων,
Ἐν δακτύλοις τε πλούτον,
150 Γελώμενόν τε κάλλος
Τοῖς σωφρονεῖν μαθοῦσιν,
Ἐμοὶ δὲ καὶ μάλιστα
Φάλλος ἔστιν εἰσα;
Τοῖς μὲν κάτω δὴ ταῦτα
155 Ὑμῖν βροτοῖσι φάσκω,

Οἱ ζῆτε τὸ πρός ὥραν,
Μηδὲν πλέον φλέποντες.
Τοῖς δὲ εὐγενῶς βιοῦσιν,
Ἐπαξίως τε μοίρας
160 Τῆς ἵκε θεοῦ χραθεῖ-
[ισης
Θῷ πηλινῷ πάχει μου
(Σχόπει πένητος δγκον),
Οἴλαν τροφὴν χορηγῶ;
Διελθεὶς μοὶ φλογώδη
165 Ρομφαίαι, ὥθεδφρον.
Θείων γενοῦ γεωργὸς
Φυτῶν Λόγων θαλλόντων,
Ὄν μ' ἔστέρησεν ἐχθρὸς

Αἱτ' ἡδονῆς συλήσας.
170 Σύλω πάλιν πρόσελθε
Ζωῆς ἀεὶ μενούσης.
‘Η δὲ ἔστιν, ὡς ἀνεῦρον,
Γνῶσις θεοῦ μεγίστου,
Φάσους ἐνὶς τριλαμποῦς,
180 Εἰ περ μάτην παρῆλ-
[θεν,
175 Πρόδε δὲ τὰ πάντα τελ-
[νει.
Μή σὺν κακῷ μεγίστῳ.

ΠΩΤ. Εἰς τὴν ρόσον.

Την, ξην, δτ' ηνθουν · ἀλλὰ νῦν εἰμ' ἄχλοος ·
Οὔτε πρὶν ἡρθην, οὔτε νῦν κατεστάλην.
‘Ανθεῖν, ἀπαυθεῖν, δλλο· οὐκ δλλος δ' ἐγώ.

Et sculpturæ egregia opera,
Quæ moveri pene videntur?
145 Vis tabulæ nitorem elegantis.
Colorum concentu multiplicique flore collucentem?
Vis diffuentem
Vestem, ex his quæ non liceat tangere,
In digitis magnas opes gestare,
150 Et pulchritudinem quam irrident,
Qui sapere didicerunt,
Ego vero maxime,
Qui solam puto pulchritudinem, quæ est interna?
Haec quidem humi jacentibus verba
155 Vobis hominibus dico,
Qui vivitis in horani,
Nihil ultra intuentes.
Iis autem, qui honeste vivunt,
Et digne illa parte,
160 Quæ a Deo immista est
Luteæ meæ moli

(Vide pauperis superbiam),
Qualem cibum subministro?
Prætergredere mihi flamineum
165 Gladium, tu qui divina sapis.
Divinarum esto colonus
Plantarum Verbo Dei virentium,
Quibus me privavit hostis
Voluptate spolians.
170 Rursus ad lignum accede
Vite semper manantis.
Hæc autem est, ut comperi,
Maximi Dei cognitio,
Luminis unius trifulgens,
175 Ad quem omnia tendunt.
Sic ipse secum
Quisquis sapiens est, loquetur
Qui autem non vult ita loqui,
Frustra vitæ cursu peragit,
180 Si modo frusta peregit,
Ac non maximo suo malo.

988-989 LXXXIX. In morbum .

Fuit, fuit, cum florarem; sed nunc exarui.
Neque tunc sublatus, neque nunc animo fractus sum.
Florere, deflorescere, aliud est; non alias autem ego.

* Scriptum post an. 383. — Alias Toll. 19, pag. 100.

144 Κινουμένους. Ita Vat. Edit. κινουμένων.
145 Πλακός τε λάμψιν ἀδρᾶς. Coisl. λάμψιν
πλακός δὲ ἀνθηρᾶς.
148 Τὼν ἀνθίτων. Ex his, quæ intactæ plerumque servantur.
155 Βροτοῖσι φδσκω. Vat. λέγω βροτοῖσι.
162 (Σχόπει πένητος δγκον). Leuvenclaius: Vide

pauperis amplitudinem, qualem his alimoniam subministrem, vel vide qualem ego pauper superbis cibum ministrem.
171 Ἀεὶ μερούσης. Sempiternæ.
176 Οὕτω. Sic Coisl. Edit. οὕτος.
2 Ἡρθην. Nec prius elato sui animo, nec tunc sum dejecto.

METRICA VERSIO.

Formæ, queas ut ipsas
Vita frui putare?
Tabulæ decus resplendens
Vario colore factæ?
Cupisne diffuentes,
Tangique quas nefas sit,
Vestes, in annulisque
Opes habere magnas:
Formamque, quam, sapit
[qui,
Ridetque, despicique,
Præ cæteris ego, qui
Verum sūtūm decorēm
In mente credo sola?
Haec verba dico vobis,
Quorum jacens humi cor

Præsens quod est requiri,
Plus nilque contuctur.
At vita quis honesta
Agitur, et ut meretur
Pars, quam Deus superne
Carni dedit lutosa
(Egentis en tuinorem),
Quali:ni cibum ministro?
Fac transcas rubentem
Ensem, Deum colis qui;
Sis arborum Dei, quæ
Semper virent, colonus:
Quis kæta me sequentem
Orbavit asper hostis.
Adito rursus ævi

B Lignum citus perennis,
Quæ notio Tonantis
Est, ut mihi videtur,
Qui lumen est trifulgens,
Quo quidquid est refer-
[tur.
Sic quisque mente sana

Secum frequens loque-
[tur.
Quod si loqui recuset,
Frustra dies peregit.
Frustra quid ipse dico?
At in malum pertingens

LXXXIX. IN MORBUM.

(A. B. Caillau interprete.)

Florens sui quondam; ecce nunc exarui:
Nec tunc superbis, mente nec fractus modo.
Florere, vel non, differunt; sed non ego.

'Εξ ιστρῶν πάρειμι τοῦτο χερδάνας,
5 Τὸ μὴ τι, Χριστὲ, ποὺ φέρειν ἀκάτερον,
Παρ' οὐ τὰ κάντα, καὶ τὸ φαρμάκων σθένος.
· Ίδοι τὰ θερμά. Τὴν μολυμέθραν ἔχω.
Ποὺ δὲ ἄγγελός μοι; δεῦρο, φαρμάσους; ὑδωρ.
Εἰ δὲ οὐ, οὐ, Σώτερ, εἰπὲ, καὶ παγήσουμαι.
10 Πέληπτημι· ἔχω εἰς κάντρον εἰς Θεού φόβον.
Οὐδὲ εὖ πεπονθός. 'Αλλ' ἐπίσχες εἴην αὐτον.
Εἰ δὲ οὐ φίλον σοι, δός γε καρτερῶς φέρειν.
· Εἶηπόρημα, Χριστέ μου· καὶ τὶ δράσω;
Κριτής μὲν εἰ δίκαιος, ἀλλὰ καὶ πρόδος.
15 Ποὺ σου τὸ χρηστόν; ή μόνα λαζήσκεθε;
· Ερρίφεν, Ερρίφεν με συγκόψας Σατάν,
Σι, ἐξεδώκας τῷ κακῷ· τίς αἰτία;
Οὐχὶ πάττοις σκορπίων ἐλπίζομεν;

A Τὶ τοῦτα, Χριστέ; τοὺς κακοὺς αἰσχύνομαι,
20 Καὶ τοὺς ἀρίστους, οὓς ἔχον στάσιν εἰπών.
Οἱ μὲν γελῶσι, τοῖς δὲ ὀλόδαστέλπονται.
Καθ' ἡμέραν θνήσκω τε, καὶ λείπω βίον.
Εἰ μὲν δίκαιοις, ὡς κακοῖς, ποὺ χρηστής;
Εἰ δὲ οὐ δίκαιοις, ποὺ ποτὲ ἱννομος χρίσαι;
25 Σχοπὼς τέθειμας πᾶσι, καὶ τοξίνομαι,
Στήτω ποθ' ἡμῖν διφύλον, στήτω ποτὲ,
Χρόνῳ, νόσῳ κέκμητα, τοῖς φίλοις κακοῖς,
'Αλλ' οὐ θύλεις; πρὸς σ' ἔρχομαι. Δίδω χίρα.
"Οὐλώι", δλωλα συμφοραῖς· οὐδὲ διλημα.
30 Σὺ γάρ θέος μου. Σὺ ζέρον λόγον τοῦτον
Νεκρῷ πνέοντι μικρόν, ή λυπρόν βίον.
Τί τῇδε μοχθῶ τοὺς κακοὺς ἐσφιγμόνος,
Φθόνου πάλαισμα, καὶ γέλως τοὺς πελεον;

A medicis hoc lucratus sum.
5 Scilicet nihil te, Christe, existimare superius,
A quo omnia, et medicamentorum efficacia.
En calidas. Piscinam habeo:
Unde autem mibi angelus? veni, tempora aquam.
Sin minus, tu, Salvador, loquere, et restituas.
10 Percussus sum; habeo stimulum ad Dei timorem.
Novi beneficium. Sed pelle morbum,
Sin minus gratum tibi, da fortiter ferre.
Animo defeci, Christe mi; et quid faciam?
Index quidem es justus, sed et misericordia.
15 Ubi tua benignitas? an soli in obliuione sumus?
Dejecit, dejecit me concidens Satanos.
Tu vero tradidisti me malo; qua causa?
Nonne calcare scorpiones speramus?
Quid hæc, Christe? malos erubesco,
20 Et optimos, non habens requiem malorum.
Illi quidem rident, his autem perierunt spes.
In diem morior, et linguo vitam.
Si quidem justo, ut malus, ubi tua clementia?
Si autem non justo, ubi tandem justum judicium?
25 Scopus positus sum omnibus, sagittis petor;
Ceaset tandem nobis invidia, cesseret tandem.
Tempore, morbo deficio, amicorum malis.
At non vis? ad te accedo; da dexteram.
Perit, perit calamitatibus: tibi vero pereo.
30 Tu enim Deus meus. Tu caliginem solve malorum
Mortuo spiranti paululum, aut tristem habenti vitam.
Quid hic labore malis constrictus,
Invidia luctatio, ludibrium plurimis?

5 Τὸ μὴ τι. Sic legit Muratorius cum Florentino
adjudge et Salvini. Mss. Ambr. habet τὸ μὲ τι. Tres
istos versus, quos etiam edidit Muratorius, conpro-
suisse ipsi videtur Gregorius, postquam medicis
frustra conantibus ipsum ab aliquo morbo liberare,
Christus eidem restituit salutem pristinam.

17 Τῷ κακῷ. Florent. μ' εἰς κακόν.

18 Εἰτείζομεν. Vide Luc. ix, 49.
28 'Αλλ' οὐ θύλεις. Leuenclaius legit εἰ τοῦ
verum, si vis, Christe. Μοχ πρὸς σ' ἔρχομαι. Forte in-
psit versus iste qui cum rhythmo ceterorum
apprime consonat.

Haec nempe medica contulit manus mibi,
Nil existimare, Christe, te super; omnia
A quo fluant, virtusque succorum potens.
Piscina caldas prostat undas offerens.
Angelus at unde? Temperans aquam veni.
Sin loquere tu, Salvador, et salus erit.
Percussus ad Dei timorem suscitor:
Novi benignum. Pelle sed morbum gravem.
Sin tibi minus gratum, feram da fortiter.
Mens, Christe mi, defecit; et quid nunc agam?
Index quidem tu justus, at lenis simul.
Ubi comitas? Soline derelinquiatur?
Dejecit heu! me dissecans, humili Satan.
Sed tradidisti me malo. Cur, o bone?
Calcare nonne scorpiones ūdimus?

B Quid ista, Christe? Tunc malos, tunc optimi.
Ego erubesco, non habens requiem malis.
Illi quidem rident; at his spes non manet.
Mors in dies venit, fugit vita in dies.
Si, quod malus sim, jure, quo clementia?
Si absque jure, quo recessit sequitas?
Cunctis scopis ego sum, sagittis appetor.
Nobis cadat tandem, malus livor cadat.
Æstate frangor, febre, charorum malis.
Te non volente, curro; præbe dexteram.
Perit malorum mole; sed pereo tibi.
Tu, mi Deus, tu solve noctem casuum
Parvum trahenti spiritum, aut moestos dics.
Duris quid hic labore constrictus malis,
Livoris atri lucta, risus plurimis?

Αλλοις τὰ λαμπρὰ τοῦ βίου, λύσις δ' ἔμοι.
 35 Καλεῖς, καλεῖς με. Προστέρχω. Δέδουκα δὲ
 Τὸ πῦρ, τὸ χάσμα, τὴν ζέσιν τοῦ πλουσίου.
 Τίς Ἀβραὰμ δώσει με τοῖς κόλποις φέρων;
 Ἡ πόλλ' ἀνέτλην ἐν βίᾳ· τάδ' Ἐλπομαι.
 ·Εἴ μ' αὐτόθεν λύσεις, οἰστά μοι τάδε.
 40 Εἰ δ' οὐ λύσεις, φεῦ βίου! φεῦ ἔξσου!
 Τί με κρατεῖς, δεομῶτα, τὸν ἐλεύθερον;
 Χριστὸς καλεῖ με. Κείσο τῇδ' ἐρριμένος.
 Δέχου με, Σῶτερ. Πλήη κάθαρσις ἴνδας.
 Η'. Εἰς τὸν δικτοῦ καὶ τῶν τοκέων μόρον, τις
 κράτος καὶ τὶς μετέπειτα διῆπε.
 Πρώτος Καισάριος, ξυνὸν ἄχος· αὐτῷ ἐπείται

Α Γοργόνιον· μετέπειτα πατήρ φίλος· οὐ μετὰ δηρὸν
 Μήτηρ. Οὐ λυπήτη παλάμη, καὶ γράμματα πικρὰ
 Γρηγορίου! γράψω καὶ ἐμοῦ μόρον, θυστατού περ

καὶ Α'. Εἰς τὸν πάτερν αὐτῶν τάφον.

Λᾶς δὲ μὲν γενέτην τε καὶ υἱά κυδήντας
 Κεύθω Γρηγορίους, εἰς λίθος, ίσα φάγη,
 Ἀμφοτέρους ιερῆς· δ' δὲ εὐπατέρειαν ἐδέγμην
 Νόνναν σὺν μεγάλῳ υἱέι Καισαρίῳ.
 5 Τὸν δέδασαντο τάφους τε καὶ υἱάς. Ή δὲ πορεία,
 Πάντες δινοι. Ζωῆς εἰς πόθος οὐρανῆς.

Allis sint splendores vitae, solutio autem mihi.
990-991 35 Vocas me. Accurro. Timeo autem
 Ignem, hiatum, et ardorem divitis.
 Quis deseret me in sinum Abrahami?
 Profecto multa pertuli in vita: alia autem spero.
 Si me hinc solveris, tolerabilia sunt ista.
 40 Si autem non solveris, heu vita! heu exitus!
 Quid me tenes, captive, liberum?
 Christus vocat me. Jace hic projectus.
 Recipe me, Servator. Verum purgatione Indigo.

XC. In sui ipsius et parentum mortem*.

Quo ordine parentes mortui sunt, describit poeta.

Primus Cæsarius, communis dolor: at deinde
 Gorgonium; tum postea pater dilectus; non multo post
 Mater. O tristem manum, et scripturam acerbam
 Gregorii! scribam et meam mortem, ultimi lieet.

XCI. In ipsorum omnium sepulcrum **.

Lapis unus patrem et natum inclytos
 Tego Gregorios; unus, inquam, lapis, æqualia lumina,
 Utrosque sacerdotes: alter nobilem excepti
 Nonnam cum magno filio Cæsario.
 5 Sic partiti sunt tumulos et liberos. Quod est ad profectionem,
 Omnes sursum. Unus iis amor vitae cœlestis.

* Scriptum post an. 383. — Alias Murator. 120

** Scriptum post an. 583. — Alias Murator. 119.

34 Αλλοις. Subintellige δές, id est, da aliis vita
 frui splendoribus, mihi vero concede obitum. TOLL.

41 Τί με κρατεῖς. Anima loquitur cum corpore,
 ait Leuvenclaius, qui vertit: Cur vinculum injec-
 tor, constrictam me tenes, quæ libera sum.

XC. 2 Οὐ μετὰ δηρόν. Sic, ut patet ex versione,
 regerunt Benedictini, qui emendationis fontem in-
 dicare prætermiserunt. Sic pariter antea πατήρ φί-
 λος pro πάτερ φίλος. CAILLAU.

XCI. Tit. Εἰς τὸν πάτερν. Positum est hoc epi-

taplum utriusque Gregorio, patri et filio: item Nonna
 et Cæsario. Jam enim Gregorio, cum viveret, con-
 stitutum erat ut in tumulum paternum corpus suum
 inferretur. Hujus autem epitaphii auctorem esse
 Gregorium agre crediderim. Quis enim existimat
 Gregorium scripsisse, uti in postremo versu legi-
 tur, se ob pietatem suam in cœlestem patriam re-
 ceptum fuisse? MURATOR.

5 Τὸν δέδασαντο. Hic versus in Reg. 991 cum
 epigrammate sequenti jungitur absque titulo.

METRICA VERSIO.

551 pulchra vita cœteris, finis mibi.
 Vocas, vocas me; curro, sed diros tremo
 gnes, hiatum divitis, et incendia.

Quis in sinum me collocabit Abraham?

Non pauca vivens pertuli, sed et seram.

Terenda, si me solveris, sunt talla.

Bua vita, si non solveris, quis exitus?

Quid me tenere vis, captive, liberum?

Fuic me vocat Christus: procumbens hic jace;

te, qui lavandus, Christe salvans, suscipe.

C. IN SUI IPSIUS ET PARENTUM MORTEM. QUO ORDINE
 PARENTES MORTUI SUNT, DESCRIPTIBUS POETA.

(A. B. Caillau interprete.)

Cæsarius primo, cunctis dolor: inde sepulta

B Gorgonium. Sequitur genitor: post, mater amata.
 O tristem nimium dextram, scriptumque nefastum
 Gregorii! Scribam ipse meam post omnia mortem.

XCI. IN IPSORUM OMNIUM SEPULCRUM.

(A. B. Caillau interprete.)

Nobile par, natum cum patre, æqualia marmor

Unum et idem celo lumina Gregorios,

Ambo sacerdotes. Aliud sub tegmine Nonnam

Cum magna excepti Cæsario sobole.

Sic divisa piis cum natis busta. Profecti

Sursum omnes. Cunctis una cupido poli.

ζ. Β. Ἐπιείριος καὶ συντορή τοῦ αὐτοῦ βίου. Α Χριστῷ ζωοδότῃ. Γράψατε ταῦτα λίθους.
Χριστὸς ἀναξ, τί με σαρκὸς ἐν ἄρκυει ταῖσδε ἐνίσθη-
[σας;]

Τίποτε με τῷδε βίῳ θῆκας υπὸ ἀντιπάλων;
Πατέρος μὲν γενόμην θεοειδέος, οὐκ δὲ λίγης ὁτε
Μητέρος· ἐξ δὲ φύσεος ἡλυσθον εὐξαμένης.
5 Ηὔχτον, καὶ μὲν ἀνέθηκε Θεῷ βρέφος· ἀφθορίης δὲ
Θερμὸν ἔρωτα χένεν θύμις ἐκολ νυχῆ.
Χριστὸς μὲν δὴ τοι· τὰ δὲ ὑστάτα κύμαστα βράσθην,
Ἄρπαλέαις παλάμαις ἡρκεσα, σῶμα λύθην,
Ποιησάντον οὐ φιλίσαις συνέθραμον, ήγρον ἀπιστα,
10 Χηρώθην τεκέων, πήμαστο χασσάμενος.
Οὗτος Γρηγορίος βίος· τὰ δὲ ἵπτεται μελῆται

ζ. Γ. Ἀλλο εἰς ἔντερον.

Πρώτα μὲν εὐξαμένη με Θεὸς πόρε μητρὶ φεύγει,
Δεύτερον ἐκ μητρὸς δῶρον ἔθετο φίλον.
Τὸ τρίτον αὖ θνήσκοντά με ἀγνης ἰσάνως τράπεζα;
Τέττατον ἀμφικτηρὶ μῆθον Ἰδωκε Αἴρος.
5 Πλέμπτον παρθενῆ με φίλοις προσπτύχεις ἱερού,
Ἐκτον Βασιλικὲ εὐμάρτυρος ἤρα φέρον.
Ἐβδόμον ἐκ βιθῶν με φερόσθιος ἡραστείλα.
Οὐδον αὖ νούσους ἔξεκάθηρε χέρας.
Ἐγνατον ὀπλοτέρη Τριάδ' ἡγαγον, ὃ Ανα, Ρόμη.
10 Βιδόημαι δέκατον λάστιν ἡδὲ φίλοις

XCI. Epitaphium sui ipsius et compendium ipsius vītē.

Christe rex, cur me huic carnis retribus illigasti?
Cur me huic vītē subiecisti inimicis?
Patre genitus sum Dei cultore, nec parva
Matre; ipsa precante, in lucem veni.
5 Uravit, et me puerum Deo consecravit: virginitatis autem
Ardentem mihi amorem infudi: visio nocturna.
Hæc quidem Christus: postea fluctibus agitatus sum:
Rapaces manus pertuli: corpus debilitatum:
Incidi in pastores non amicos: infidelitates expertus sum:
10 Orbatus sum illis: cessi calamitatibus.
992-993 Hæc vita Gregorii; quæ sequuntur, curæ erunt
Christo vita largitori. Inscribe hæc lapidibus.

XCI. Aliud in se ipsum.

Primo quidem oranti me Deus concessit matri inclite.
Secundo a matre donum accepit gratum.
Tertio deinde morientem me sacra servavit mensa.
Quarto utrinque acuto sermone donavit me Verbum.
5 Quinto virginitas me amicis complexa est somniis.
Sexto cum Basilio unanimis sacra tuli.
Septimo ex profundis gurgitibus vītē dator eripuit.
Octavo deinde morbis expurgavit manus meas.
Nono juniori Trinitatem advesi, o Rex, Romæ.
10 Percussum denique lapidibus, etiam ab amicis.

* Scriptum post an. 583. — Alias Bill. 31, pag. 97. ** Scriptum post an. 583. — Alias Muratori.

XCI. Tit. In codice Coisliniano carmen istud jun-
gitur cum carmine xxi: hujus sectionis, olim xxx.
3 Θεοειδέος. Sup. lin. θεοειδοῦς.

8 Ἡρκεσος. Sup. lin. ἥρκητος. Schol. Coisl.
γέροντος ἀρπακτικαὶ ἀδικούμενος ἡγεμόνα. Sin autem
admittatur Græca Interpretatio: ἔβοήθησα ἀρπακτι-
καὶ σπουδαῖς, adjūvi rapacium hominum consilia.

10 Χασσάμενος. Sup. lin. ἀναγκήσας.

XCI. ARGUMENTUM. Epigramma istud in regio
codice 1272, triginta duobus versibus constat; ex
quibus Muratori sex epigrammata consecvit. In alio

codice Regio exhibetur cum hoc titulo, δοα τε-
μοι δυνατές. Quaecunque mihi fecit qui poter-
Præclariora vītē sue facinora recentet.

1 Πρώτα. Gregorius supra, in carm. xi, de
sua, vers. 70, se matri oranti divinitus conces-
sa Deo sribit.

3 Αδ θρήσκοτα. Sup. lin. in cod. ix.
Quod hic narrat, vix alibi scriptum inuenies, id
Muratori.

6 Σύμπτοος lpd. Ita Reg. Muratori
lpd, et verit: Cum Basilio concorditer sacra

METRICA VERSIO.

XCI. EPITAPHIUM SUI IPSIUS ET COMPENDIUM IPSIUS VITÆ. B

(Billio interprete.)

Qui vītē dator est. Exprimat ista lapis.

XCIII. ALIUD IN SEIPSUM.

(A. B. Caillau interprete.)

Me primo matri Numen concessit amatissimam;
Munus at inde placens a genitrici tulit.
Dein sacra vicino me mensa retraxit ab ore.
Sermone meum hinc Verbum præbuit ancipitem.
Quinto virginitas vītē subrisit amicis.
Basilio concors inde, nec inferior.
Eruit ex altis vītē hinc largitor abyssis.
Octavo morbis dextra lavata mili.

Deinde novæ Triada invexi, Rex maxime, Ros
Me vel charorum denique saxa petunt.

Cur carnis laqueis tu me, Pater, implicuisti?
Cur subsum vītē huic, quæ mihi bella movebit?
Divino patre sum genitus, sanctaque parente:
Hac mihi lux vītē namque precante data est.
Oravit, summoque Deo me vovit: at ortus
Est mihi per somnum virginitatis amor.
Ista quidem Christi: post at subiere procellæ:
Rapta mihi bona sunt: fracta dolore caro:
Pastores sensi quales vītē crederet ulius.
Urbatusque abī prole, malisque gravis.
Gregorii hæc vita est: at Christo postera curæ,

A.D. "Alio.

Ἐλλὰς ἡμή, νεότης τε φίλη, καὶ δύσα πέπασμαι,
Καὶ δέμας, ὃς Χριστῷ εἴξατε προφρονέως!
Εἰ δὲ ιερῆς φίλον με θεῷ θέτο μητέρος εὐχή,
Καὶ πατρὸς παλάμη, τίς φθόνος; ἀλλὰ, Μάκαρ,
ἢ Σοὶ με, Χριστὲ, χοροῖσι δέχου, καὶ κύδος ὅπαζοις
Τίς Γρηγορίου, σὺν λατρῷ Γρηγορίῳ.

C.E. "Alio.

Πατρὸς ἄγω ζαθέοι, καὶ οὖνομα καὶ θρόνον ἔσχον
Καὶ τάφον. Ἀλλὰ, φίλος, μνώε Γρηγορίου,
Γρηγορίου, τὸν μητρὶ θεόδοτον ὑπάστης Χριστός.
Φάσμασιν ἐνυποχοῖς δῶκεν ἔρον σοφίης.

A.C. "Alio.

Γρηγορίου Νόννης τε φίλον τέκος ἐνθάδε κεῖται,
Τῆς ιερῆς Τριάδος Γρηγόριος θεράπων,
Καὶ σοφίῃ σοφίης δεδραγμένος, ἡθεός τε
Οὐον πλοῦτον ἔχων ἐλπίδ' ἐπουρανίην.

L.Z. "Alio.

Τυτόδην ἔτι ζώστεκς ἐπὶ χθονὶ· πάντα δὲ Χριστῷ
Δῶκας ἐκών, σὺν τοῖς καὶ πτερόντα λόγον.
Νῦν δὲ ιερῆς μάγαν σε, καὶ οὐρανίοιο χορεῖς
Οὐρανὸς ἐντὸς ἔχει, κύδιμε Γρηγόριος.

I.H. "Alio.

"Ex με βρέφους ἐκάλεσσε θεός νυχίοισιν ὀνείροις.
"Ηλυκόν ἐς σοφίης πείρατα. Σάρκα λόγῳ

XCV. Aliud *.

*Gracia mea, juventus dilecta, et quaecunque possedi,
Et corpus, ut Christo cessistis alacriter!
Quod si sacerdotem charum me Deo statuit matris supplicatio,
Et patris manus, ecquæ invidia? verum, Beate,
Si Tuis me, Christe, choris insere, et gloriam praesta
Filio Gregorio, servo tuo Gregorio.*

XCV. Aliud **.

*Patris ego inclyti et nomen et thronum habui,
Et tumulum. Tu, amice, memento Gregorii:
Gregorii, quem matri divino munere concessit Christus.
Nocturnis visis tradidit amorem sapientiae.*

XCVI. Aliud ***.

*Gregorii Nonnaque charus filius hic jacet,
Sacrae Triadis Gregorius famulus,
Et qui sapientia sapientiam apprehendit, et adolescens
Solas divitias habens spem coelestem.*

994-995 XCVII. Aliud ****.

*Paulisper vixisti in terra; omnia autem Christo
Obtulisti libenter, et cum his volucre eloquium.
Nunc autem sacerdotem magnum te, et intra cœlestem choream
Cœlum habet, inclyte Gregori.*

XCVIII. Aliud *****.

*A puero vocavit me Deus nocturnis somniis.
Perveni ad sapientiae metas. Carnem Verbo*

* Scriptum post an. 383. — Alias Murator. 122.
** Scriptum post an. 383. — Alias Murator. 123.
**** Scriptum post an. 383. — Alias Murator. 125.

Scriptum post an. 383. — Alias Murator. 126.
**** Scriptum post an. 383. — Alias Murator. 124.

XCI. i. ELLDc. Regius codex habet super linea
ω 'Αθῆναι έπαι.

XCVI. Tit. 'Alio. Hoc epigramma, et duo quo
sequuntur, Gregorio non esse ascribenda suspicatur
Muratorius; neque verisimile est tantas sibi lau
des virum modestissimum tribuisse.

XCV. i Ecclor. Non ut episcopus, sed ut vica
rius, seu coadjutor.

METRICA VERSIO.

XCIV. ALIUD.

(A. B. Caillau interprete.)

*Divitiae, corpus, mea Gracia, chara juventus,
Quam vobis Christo cedere dulce fuit!
Si mystam matris statuerunt vota, manusque
Patris, quis livor? Me tamen, alme, choris
Inserere, Christe, tuis, et laudis munera præbe
Nota Gregorii Gregorio famulo.*

XCV. ALIUD.

(A. B. Caillau interprete.)

*Ergo habui nomen clari soliumque parentis
Et tumulum. Memor o sis, bone, Gregorii;
Gregorii dedit omnipotens quem dextera matri,
Et nocte attraxit virginitalis amer.*

PATROL. GR. XXXVII.

B

XCVI. ALIUD.

(A. B. Caillau interprete.)

*Gregorii jacet hoc natus Nonnaque sepulcro,
Sacrate famulus Gregorius Triadis:
Qui sophiam sophia primævis sumpsit ab annis
Et cœli tantum spem reputavit opes.*

XCVII. ALIUD.

(A. B. Caillau interprete.)

*Vixisti paulum in terris, at cuncta dedisti
Christo, cumque aliis eloquiuν volucre.
Eximum superis cœli te regia mystam
Nunc tenet in choreis, inclyte, Gregorium.*

XCVIII. ALIUD.

(A. B. Caillau interprete.)

*Me Deus a puero tacita sub nocte vocavit:
Prima mihi sophia; dum caro corque simul-*

“Ηγνίσα καὶ χραδίην. Κόσμου φλόγα γυμνὸς θλυξα. Α Τρισσοφασοῦς θεότητος ὅμδν εθλας ἀμφιέποντες,
“Εστην συγκαρών Γρηγορίῳ γενέτῃ.

Γρηγόριον δέξασθ' ἀνάξιον, ἀλλ' ιερῆς.

ἴθ. “Αλλο.

“Ἄγγελοι αἰγλήνετες ἀπειρέσιον κατὰ χύκλον,

Purisicavi et cor. Mundi flammam nudus effugi.
Steli coadjutor cum Gregorio genitore.

XCIX. Aliud.

Angeli fulgentes immensum per gyrum,
Trilucidam Trinitatem, quae est unum jubat circumstipantes,
Gregorium recipite indignum, sed sacerdotem.

• Scriptum post an. 383. — Alias Toll. 20, pag. 104.

XCVIII. 4 Gregorius pater senio fractus, episcopi muneri cum par esse non posset, Ecclesiam Nazianzenam filio commendavit : quod unum effulgebat ille, et vix tandem vires potuit, ut coadjutor, seu coaeron et vicarius parentis fieret.

XCIX. 2 Οὐαρ. Unum, non δύον, ut male legit Tollius, vocem unam in duas dividendo. Ila Musa Inesta, sect. 2, carm. xcvi, olim iii.

METRICA VERSIO.

Pura nitent Verbo, vitavi incendia mundi,
Adiutorque steti cum patre Gregorio.

B Ter claræ Triadis lumen qua cingitur unum,
Gregorium choreis indignum suscipe myslam.

XCIX. ALIUD.

(A. B. Caillau interprete.)
Immensam fulgens coelestis turba per orbem,

ΤΟΜΗ Β'. ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΤΕΡΩΝ.

SECTIO II. POEMATA QUÆ SPECTANT AD ALIOS.

A. Πρὸς Ἑλλήνιον χερὶ τῷ μοναχῷ προτρέψατο.

πεισθεῖν.

5 Οἱ δὲ τοι εὗται λίγην μαλακοῦ καὶ θῶπες ἔστιν.

Οὐδέ γάρ οὐδὲ Λόγῳ χρείσσοντι τοῦτο φίλον.

Διζησαι μὲν ἐμῶν μύθων σθνός οὐκέτ' ἔντων

Οὐ γενεθή, οὐδὲ δλον, δε διφροσιν δρφρίν ἀνέλκει.

‘Εξ οὖτερος κόσμῳ τῷδε διληροδρανέω,

Οὐ διτρης πυρέν εξερέσσι μέγος,

Στευρὸν δειράμενος, φόρτον γλυκύν, δε μ' ἱσάνος,

Σειο, κατιγνήσου τε μέγα κλέος, ὃν φα πολὺς

Καὶ πάντων βροτῶν Χριστὸν ἀμεμένονος.

10 Νωμῶνται μεγάλης οιάκεσι παλέμης.

996-997 I. Ad Hellenium pro monachis exhortatorium.

Expetis meorum sermonum robur, qui jam nulli sunt,
Ex quo huic mundo mortuus sum,

Crucem tollens, dulcem sarcinam, quæ me salvum fecit,
Et omnibus rebus humanis Christum permutans.

5 Ac mei quidem sermones non valde molles et adulatores :

Neque enim, neque Verbo prestantiori id amicum.

Non genus, non opes quæ insipientibus supercilium attollunt,
Non facundiae tue vim igneam effèrent,

Tuum, fratrisque magnum decus, quorum civitates

90 Reguntur magnæ gubernaculis manus.

• Scriptum an. 372. — Alias Bill. 84, p. 108.

I. Τίτ. Πρὸς Ἑλλήνιον. In Reg. 992, εἰς Ἑλλήνιον εξιστῶν.

2 Οὐληροδρανέω. Coisl., Int. νενέχρωματ.

4 Βροτέων. Int., Coisl. ἀνθρώπινων.

5 Οὐτε. Chig. et Combef. οὐτε.

6 Λόγῳ χρείσσοντι. Aliter Recte rationi.

9 Κατιγνήσου. Chig. κατιγνήσου.

10 Μεράλης. Reg. 59, 990, 993, μεγάλαι; οὐ

τυ παλάμαις.

METRICA VERSIO.

I. AD HELLENIUM PRO MONACHIS EXHORTATORIUM. (Billio interprete.)

Quam petis, eloqui nostri vis concidit omnis,
Ut fragili mundo mortua vita mea est,
Atque crucem, dulcis quæ sarcina, nostra salusque,
Christo postponens terra cuncta, tuli.

B At mibi non tener est, nec qui demulceat aures
Sermo. Nam verbo ne placet ille quidem.

Non genus ergo tuum, nec opes, queis pectora latrare canam, vires eloquique tui.

Non ingens etiam fratris nomenque decusque,
Urbes qui magnas, ut regis ipse, regi.

'Αλλά τὰ μὲν κενεοῖσι λόγοις μελεδῆματα κείσθων· Α
Οἱ δὲ ἐμοὶ, οὗτοι φίλοις ἡρα φέρουσ' ὀλγήν,
'Αλλά σε παρφασίησ θεούδεις πολλὸν ἀρείω
Θήσουσιν. Σὺ δέ μοι ἥπιον οὐας ἔχοις.
15 Ή τάχα κρείσσονα μισθῶν ἐμοὶς ἐπέεσσιν ὀπάσσοις,
Πλειστον εὐμενέειν, οὐ δέκα δευομένοις,
Οὐδὲ μοι χθιζον, ἄριστε, ὑπέσχεο, καὶ κατένευσας,
Οὐκ ὅλιγος ὀλγώφ μαρκὰ χαριζόμενος.
'Αλλ' ἀγ' ἐμῶν ἐπέδων ἐπράξεο, οὐδὲς ἀπὸ Βίθλων
20 Φθεγγομαὶ οὐρανίων, νειδεν ἐκ κραδῆς.
'Άλλοι μὲν χρυσόν τε καὶ ἄργυρον, οἱ δὲ τὰ σηρῶν
Δῶρα φέρουσι θεῷ νήματα λεπταλέα.
Καὶ Χριστῷ θυσίῃς τις ἀγνήν ἀνέθηκεν ἕαυτόν.
Καὶ σπένδεις δακρύων ἀλλος ἀγνάς λιβάδας.
25 Σείο δὲ Χριστὸς ἔχοι δῶρον τόδε. Εἰσὶ θεοῖς

Αἱάτρεις, οἵσι πάσσαιν ἐλευθερίην,
Οἱ καὶ γαληνιῶντε νάψ, φυχαῖς τε τελεῖαις,
Πληθὺν ἀγούσιν δικα μύστιν ἐπουρανίων.
Πάσι τε Χριστοφροῖσιν, δοσι χθονάς εἰσιν ὑπερθεν
30 Ἀ' ἀγαγέεις, κόσμου βαῖδιν ἐφαπτόμενοι,
"Υμνοὶς πανυψίοισι καὶ ἡματίοισιν "Ανακτα
Μέλποντες, χθαμαλῶν ἀλλότριοι κτεάνων,
Οἴς κόσμου μεδέων δειλὸν γένος ἔνθα καὶ ἔνθα
Παῖςεις ἐπιχθονίων, ἀλλοτ' ἐπ' ἄλλον ἀγῶν.
55 Οἴον πλοῦτον ἔχοντες ὑπέρτατον, ἐλπίδα κούφην
Τῶν οὐκ ἀλλυμένων, οὐδὲ μεθισταμένων.
Πλευρᾶς οὐ χατέοντες, ἐδον δέμας ἀμφαγαπώσης,
Οὐδὲ νέη παλάμη παισιν ἐρειδόμενοι.
Οὐδὲ κασιγνήτοισι πεποιθότες, οὐδὲ ἐπάροιτιν,
40 Αἴματι καὶ τάφρῃ αὔριον ὄλλυμένη.

Aitque haec quidem vanis sermonibus exercitationes positae sint;
Mei autem nec parvam amicis oblectationem afferant,
Sed te divinis praeceperis multo meliorem
Reddunt. Tu vero mihi placidas aures praebet.
15 Majorem sane dicitis meis mercedem rependas,
Si pluribus, quam decem indigentibus, quos mihi
Illi promisisti, vir optime, et annuisti, benevolus sis,
Non parvus parvo magna gratiascan.
Verum age, verbis meis intende, quae ex Scripturis
20 Proferam divinis, ex intimo corde.
Alii aurum et argentum, alii serica
Tenuiter texta Deo dona afferunt.
Est qui Christo castam se ipsum victimam offerat:
Libat aliis puros lacrymarum latices.
25 A te vero Christus habeat donum hoc. Sunt Dei
Cultores, quibus omnem concedas libertatem,
Qui tranquilla mente, animisque perfectis,
Multitudinem sursum evehunt initiatam cœlestibus,
Omnibusque Christiferis, quoquo terra superiores sunt
30 Cælibes, mundi vix quidpiam tangentes,
Hymnis nocturnis et diurnis Regem
Celebrantes, a terrenis alieni possessionibus,
998 999 Quibus mundi dominator miserum terrestrium genus
Ludit hoc et illo modo, alias ad alium eas transferens,
35 Has solas habent, quae supremæ sunt, suavem spem
Eorum, quae nec pereunt, nec transferuntur.
Costam non appetunt, corpus suum valde amantem,
Nec tenera filiorum manu fulciuntur;
Nec fratribus confidunt, nec amicis,
40 Sanguini et cineri cras perituris;

52 Οδτι. Int. οὐδαμῶς χάριν κομίζουσι μαρχήν.
15 Ἐμοῖς. Sic quatuor Regg. et Coisl. Edit.
ἔμου. Μοξ duo Regg. ὀπάσσοις.
16 Εὐμετρεῖσ. Legendum forte et melius εὑμετρέων, ἢ.

26 Πόροις. Coisl. sup. lin. παράσχε.
33 Διειλόν. Duo Regg. δειλῶν.
34 Παΐσεις. Duo Regg. παΐσει.
37 Πλευρᾶς. Assumptam e costâ mulierem inteligit. Int. Coisl. ἐκ πλευρᾶς ληφθεῖσις γυναικός.

METRICA VERSIO.

Sint etenim vanis curse sermonibus ista :
Spectat amicorum non meus obsequium.
Sed te consilii sanctis multo meliorem
Reddet; præbe aurem tu modo mi faciem.
Ac cum forte meis hæc pendes præmia dictis,
Bis quinis plures ut bonus ipse juves,
Ilesterina miki quos, vir optime, luce dedisti,
Parvo dans magnus munera magna mibi.
Et dictis attende meis, quæ pectora ab imo
Di. prompta ex libris prologoar æthereis.
Dant nummos alii, fulvi dant munus et auri :
Dant alii summo serica fila Deo.
Christo etiam est pura qui sese mente dicari,
Est qui perpetuis fletibus ora riget.
et vero hoc dona. Christo sunt qui famulenter :
His sit libertas munere plena tuo

B (Qui puris animis tranquilla et mente calervam
Ad cœli ducunt lucida tecta piam),
Christiferisque aliis, qui sunt sine conjugi, cura
Quos etiam et mundi jam prope nulla tenet ;
Hymnis qui Regem nocturnis atque diurnis
Concelebrant, fluxis divitiisque carent.
Quis homines mundi princeps eludere gaudet.
Nunc aliis illas, nunc aliisque serens :
Cunctarum quibus instar opum spes lata bono-
[ruin est,
Perdere quæ nemo, qui capit ipsa, potest :
Qui costam haud querunt, sua quam caro diligit
[ardens,
Nec sobolem, cuius sustineantur ope :
Qui non confidunt sociis, non fratribus ipsis
Qui cruor est, jamjam disperieusque ciniſ);

Ο: δὲ μέγα πνεοντες ἐν δόσεις καὶ πολιτησίαις,
· Ἀδρανῶν ἀνέμων κάρτει βαρσαλέοις·
Οὐδὲ μὲν Ισχανδωντες ἀφιπταμένοι τάχιστα
Κύδεος ἀνθρομέου, τέρψιος ἐννυχῆς,
45 Ἄλλα θεῷ πέμποντες δόλον νόον, ἐκ τε θεοῦ
Εὐπαγής πάτερης πεισμάτ' ἀναπτόμενοι·
Μύσταις χρυπτομένης ζωῆς Χριστοῦ διακτος.
· "Ο; καὶ φαεινομένης παρμφανώσι μέγα,
Δερδέμενοι Τριάδος καθαρὸν σέλας εἰς ἁν ιούσης,
50 Καθύις ἀνοιγομένης δύμασιν ἀγνοτάτοις,
Οὐρανῖης στρατηῆς τε μέγα κλέος, οὐκέτ' ἀμυδροῖς
Φάσμασιν, οὐδ' ὀλίγοις ἔχνεσιν ἀτρεκής.
Ἄλλα τὰ μὲν μετόπισθε· τὰ δ' ἐνθάδε, καπνὸς ἀτιμος,
· Τῇ κτίνις, οἱ ζωὴν τίσαν ἐπουρανήν.
55 Ὁν οἱ μὲν σπῆλυγξιν ἔρημασι, τε χαμένων

A Τέρπονται σχεδίοις, καὶ στυγέουσι δόμους;
Καὶ ποτίλων φαύγουσιν διμήγυριν, οὐρανῆς ἡ
Στέργουσιν σφῆς σύγγονον ἀτρεμίην.
Οἱ δὲ σιδηρέησιν ἀλυκτοπέδαις μογίσαι,
60 Τήκοντες κακίην σὺν· χοι τηχομένῳ.
· "Ἄλλοι δ' ἐν θήρεσσιν δροσία δώμασι τυθῆς
Ειρυχάντες, βροτέης οὐδὲ δπὸς ἡγίασαν.
Εἴκοσι δ' εὖ νόστες τε καὶ ήματα μίμων ἔπειται
Πολλάκι, τῆς Χριστοῦ ήμισυ χαρτερής.
65 Αὐγήσων· ποιμνης τις ἐμῆς δές ἔνι εἰπεῖν,
· "Ἐνθεν ἀφορμηθεὶς δόστος ἐξ ὀλίγου.
Καὶ γλώσσαν τις έθησε λάλον, καὶ χειλες σῆς,
· "Ἐκ δὲ νόου, μεγάλην αἰνον έθυσε νόμῳ.
Καὶ ποὺ τις λυκάβαντας δλους λερῷ ἐνι χάρῃ
70 Ἐστήνε, καθαρὸς ἐξεπέτασσε χέρας·

Nec magna spirant in urbibus et inter cives,
Debiliorum ventorum robore confidentes.
Neque etiam inibant cito avolanti
Gloria humana, noctis unius oblectationi :
45 Sed Deo totam immittunt mentem, atque ad Deum
Solidam petram rudentes alligant;
Discipuli absconditae regis Christi vite,
Ut, cum illa apparuerit, ipsi valde splendeant,
Cernentes Triadis purum lumen in unum coeuntis,
50 Seque rursus oculis sanctioribus aperientis,
Cœlestis militie magnum decus, non jam
Obscuris radiis, ac exiguis veritatis vestigiis.
Sed huc quidem postea : quæ autem hic habentur, sumus villes,
Aut cinis, quippe qui vitam coelestem in pretio habeant.
55 Horum alii speculn̄is et lectis humi in deserto
Sponte parati delectantur, ac domos oderunt,
Ac urbium costis fugiunt, cœlestisque amant
Cognatam sapientiae tranquillitatem.
Alii ferreis compedibus sese excruciant,
60 Vitium debilitantes, dum caro debilitatur.
Alii instar ferarum exiguis tectis
Inclusi, ne humanis quidem oculis occurunt.
Sepe autem viginti noctes et dies jejuni
Manent, quod Christi abstinentiae dimidium est.
65 Gloriabor : ex his quidam fuit gregis mei ovis,
Hinc oriundus ex oppido exiguo.
Est qui linguam loquacem et labia silentio vinciat,
Ac mente sola magna menti laudes immolet.
Est qui totos annos in loco sacro
70 Stans, puras extendat manus :

42 Βαρσαλέοι. Ita tres Regg. et Coisi. Edit.
Βαρσαλέη.

53 Μετόπισθε. Tres Regg. μετέπειτα.

55 Στήλυτξιν ἀρματωμας τε. Sic habent omnes
manuscripti codices. Duo autem Regg. ἔρημασι. In
editis perperam scriptum est σπῆλυξιν.

62 Βροτέης οὐδὲ δπὸς ἡγίασαν. Reg. 991, sup.
lin., οὐδὲ φωνῆς ἀνθρωπίνης ἔκουσαν. Nequidem ho-

minis vocem audirent.

63 Ἀκαστοι. Chig. ἀπαντοται.

64 Τῆς Χριστοῦ ἡμισυ χαρτερής. Dimidi
parte Christi jejunium imitantes.

66 Ἀφορμηθεὶς. Reg. 991 Int., ex τῆς ἐμῆς
νόμενος χώρας τῆς ὀλίγης.

68 Νοού. Coisi., Int. ἀπὸ νοῦ μόνου. Moim
Reg. 993, θεῷ.

METRICA VERSIO.

Qui cives urbesque inter non mente tumescunt,
Ventorum nixi robore debilium :
Nec decus humanum cupiunt, nocturna voluptas
Quod velut, ut mulsit corda, repente fugit,
Sed mentem Christo mittunt, vitesque rudentes
Ad solidam petram nocte dieque ligant :
Ac vitam absconsam in Christo ducuntque coluntque,
Ut rutilum obtineant, bac rutilante, decus :
Spectantes Triadis radios, quæ cogitūr in se.
Seque aperit rursum mentibus egregiis,
Angelicique chorū decus ingens, amplius haud jam
Obscure, veri per tenuesque notas.
Ast hac posterius : nunc autem fumus inanis,
Et pulvis sunt hi, quos pia vita juvat :
Quorum pars specubus gaudet, cubat inque cavernis

B Desertis, odio prosequiturque domos :
Desugit ac cœtus hominum, dulcemque quiete.
Sanc̄ta colit, sophia est quæ soror zethera.
Compedibus rursum pars altera vincita labora,
Cum carne ut vitium debilitare queat :
Pars alia exiguis tectis inclusa, ferarum
Ritu hominem nullum vidit in his latebris.
Bisque dies denos noctesque impasta remansi
Sæpius, omnigenis abstinentiae cibis.
Sit fas magna loqui, nostri pecus unus ovis
Horum erat, hinc abiens parvulo ab opp.
Est etiam lingua injecti qui vincula loquaci,
Solo animo laudes personaque Beli.
Est etiam in sacris qui totos sedibus annos
Constiterit, fundens vota precessque Deo.

Οὐδ' ὅγει τὸν βλεφάροις οὐ πνον βάλε, θάμβος ἀπιστον! Αὐτὸν μόνον μοναχὸς οὐδὲ λίθος.
 Ἀλλ' ἐπάγη Χριστῷ, ξυπνος ὥστε λίθος.
 Τῷ δὲ κόρακα γείτων τυτθῆς ἀμερίζετο δαιτὸς
 Λειψανον· εἰς δέ τοι Ἑγένετο ἀμροτέροις ἀκολος.
 75 Καὶ τις ἀνήρ θείοις κατ' οὐρανος, Εὐθεν δέρθη
 Χριστὸς, δε τὸν ἀνθρώπους λεῖψε πάθος τελέσας,
 Ἐνθά λόγη τε καὶ ἄμεσαν ἀστυφέλικτος,
 Ἐστήνως νιφετῷ βάλλετο καὶ ἀνέμοις.
 Οὐδὲ ὑπέκειται περισταθεν ἀλλοθεν ἀλλαν
 80 Ἀνδρῶν εὐσεβέων ἀμφὶς ἀλισσομένων,
 Ἀλλ' ἔχετο χρητερῶς Χριστοῦ μεγάλους ἀνακτος,
 Ἐνθεν ἀναστήσας δὲ νόον ἐκ μερόπων,
 Μέσφ' ὅτε ἀποδύχοντες δόμον νέον ἀμφὶς ἐθήκαν,
 Οὐδὲ ἀμπαζομένων κηδεμόνος παλάμης.

Αὐτὸν μόνον μοναχὸς οὐδὲ λίθον,
 Οὐδὲ πλειστοι μὲν ἰσασιν, ἀτιμάζουσι δὲ παῦροι
 Πλειστον θερμοτέρους ξυμφρονος εὔσεβης,
 Εὔτε τις εὐάγέων ἀνδρῶν κείνετο πελάση.
 90 Ἡμεδαπτοῦ νόμου μηδὲν ἐπιστάμενος,
 Πρωτά μην εὐμενέως μὲν τοῖς τίουσι δόμοισιν,
 Ἀμφαγαπαζόμενοι πᾶσι τύποις φιλοίσι,
 Καὶ φυχάς θείοις λόγοις, οὐδὲ Πνεῦμ' ἐχάραξεν,
 Ὅψοισιν, φαενὴν δαίτα χαριζόμενοι.
 95 Αὐτάρ ἐπειτα, νόμου τις ἀπηγένεσις ἐν μεσάτοις
 Μηδαπτο, καὶ τοῖν τέρπεινεν ἐπος,
 Εἰ καλὴν εὐσεβέεσσι θεοῦ πέρι πότμον ἐπιστεν,
 Ἐλκων κρυπταδίοις ρήμασι πικρὸν ἐπος.

1000-1001 Is nec palpebris somnum concessit : miraculum incredibile !

Sed Christo defixus est, quasi vivens lapis.
 Cum isto vicinus corvus exiguæ partiebatur dapis
 Reliquias, unumque erat utrisque frustum.
 75 Atque etiam in sacro monte, unde evectus est
 Christus, cum homines reliquit passione expleta,
 Vir sermone, et mente, et membris immobilis,
 Stans nivibus jactabatur et ventis :
 Nec cessit precibus virorum piorum;
 80 Qui eum undique circumstantes amplectebantur :
 Sed fortiter Christo inbærebant magno regi,
 Mentem suam procul a mortalibus attollens :
 Donec eo animam afflante novam sedem circumstruxerunt,
 Cum jam officiosam manūν non sentiret.
 85 Ab i horresco. Id quidem ad me fidelibus sermonibus perlatum;
 Hanc legem nonnullis nomine et vita monachis statutam esse,
 Quos plerique norunt, vituperant autem pauci,
 Ut multo serventiores, quam prudens ferat pietas ;
 Si quis ex sanctis viris ad eos accedat
 90 Patriæ illorum legis inscius prorsus,
 Primum quidem illum benebole ædibus suis excipiunt,
 Ac omnibus amicitia significationibus prosequuntur,
 Et animas divinis verbis, quæ Spiritus exaravit,
 Erigunt, splendidam escam apponentes,
 95 Postea vero legem aliquis crudelem in medium profert,
 Et verbis ambiguis amarulentam responsionem
 Eliciens, sic fatur : Num præclarum est piis viris
 Pro Deo mortem oppetere ?

74 Εἰς δέ τοι. Tres Regg. ή δέ τοι Ἑγένετο, aut etiam
 αἷνον integrum panem afferebat. Non liquet an de
 Paulo, an de alio quodam eremita Cappadoce loqua-
 tur Gregorius.

76 Χρωτός. Mendose edit. Χριστῷ.

78 Νιφετῷ. Sic Coisl. Reg. 990 et edit. νηφάτῳ.

81 Κρητερῶς. Coisl. χραταῖς.

83 Μέσφ' ὅτε ἀποδύχοντες δόμοντέροις ἀμφὶς, etc.
 Ille interpretatur Billius, ac veluti Gregorius si-
 gnificare volerit, jam mortuo Styli, de quo lo-
 quitur, parentatum suis constructa circa corpus-

cum ædicula; nihil tamen aliud vult nisi solita-
 rio isti, cum animum pene efflaret, nihilque expete-
 ret, constructum suis luguriolum, quod aeris in-
 juriam arceret. Mox δθηκατ. Sic tres Regg. Edit.
 έθηκεν.

84 Οὐδὲ ἀμπαζομένῳ. Sic Reg. 39, et alii. Int. ἡδη
 μηδὲ αἰσθανομένῳ. Edit. ἀπαζομένῳ.

88 Θερμοτέρους. Duo Regg. θερμοτέρας.

94 Φαενὴρ δαίτα. Nimurum escam spiritalem di-
 vinarum Scripturarum.

METRICA VERSIO.

Nec, quod vix credas, claudebat lumina somno,
 Sed, lapis ut vivens, in prece fixus erat.
 Huicque cibi reliquum donabat corvus : at ambos
 Frustum unum tantum quod relevaret, erat.
 Quin divinum etiam in montem se sustulit alter,
 In quo Christus humum liquebat, astra petens :
 Hic ubi sermone immotum, membrisque animoque,
 Jactabant venti prægrediæque nives.
 Nec precibus frangi poterat vir ille piorum,
 Qui collo ipsius brachia juncta dabant :
 Sed Christo firme bærebant, mentemque vehebat
 Hinc ad cœlicolas tecta beata gregis :
 Exanimi donec constructa domuncula tandem est,
 Curaret funus cum nihil ipse suum.

B Mens audita horret : monachis, qui nomine reque
 Se monachos præstant, moris id esse viris,
 Quos multi norunt, pauci aspernantur, ut sequo
 Plus acres, pietas quam moderata ferat.
 Cum quis ad hos pietate gravis se contulit, hujus
 Nostratis legis nescius atque rudis,
 Hunc animo primum excipiunt in tecia libenti,
 Exceptum cunctis officiisque colunt,
 Divinisque animos curant attollere verbis,
 Pelentes œna splendidiore famem.
 Post quidam in medium prodit, legemque cruentam
 Commemorans, promit talia verba, rogans :
 Au Christi causa pulchrum est accersere mortem,
 Oculitis verbis verba cruenta trahens.

Εἰ δ' ὁδὸς διδρείσσεις ἐπεινῆσεις τελευτὴν·

100 Θυήσασιν πολλοῖς προφρονέως θανάτοις·

Αὐτοὶ δὲ σφετέρης παλάμης, καὶ γενερός θυάγχη·

Οἱ δὲ κατὰ σκοπέλων, βάνθεσοι τ' ἡδεῖ βροχής,
Μάρτυρες ἀτρεκής, πολέμου δὲ πόλει καὶ στονύστος
Χαλυρωσιν βίστου τοῦδε ἀπανιστάμενοι.

105 Πλεῖ, Χριστὸς ἀναξ, πισταῖς φρεσὶν ἀφραδέου-

[σιν,

Οἵα τ' ἀπὸ νύσσης πᾶλος ἀθλοφόρος

Τῆλε φέρων ἡ ταῦνα, ποδικεῖτη πεπιῶνας,
Οὐδὲν χαλινῶσιν ἔνθες ἀεργύμενος.

*Ἀλλος δὲ αὖτ' ἀλλης ἀτρεκῆς ἀπιτάρεται ἐρωῇ·

110 Σταθμῶν πλειστέρων, πλειστοῖς ἀργατίναι.

*Ἀλλὰ τι μοι τὰ ἱκαστα λέγειν; Στεινὴν γάρ ἀτρεπὸν
Παύροισιν μερόπων ἔνθάδε ὅσεομάνην

Α Οὐδὲ διεξέλουσι, καὶ ἀργαλέον πυλεάνα,

Τῶν ἀγαθῶν πολλοῖς στειβόμενον καμάτοις.

115 Τοῖον μὲν Χριστὸς λάχος, τοῖον δὲ ἀπὸ γαῖς·

Πατέρι Χριστὸς δύεις καρπὸν ἕναν πεθέν,
Ἐρμα λόγου, λαοῦ δὲ κλέος, κόσμου δὲ θέμελιον,

Κάλλεσσιν οὐρανίοις ἀντεπιδεικνύμενον.

Τῶν καὶ ἡμοὶ γένος ἔστι φασοφόρον. "Ομματα την

120 *Ο φθόνος. 'Αλλὰ σὺ μοι τοῦδε φύλα φρονεῖ,
Κληδονικός πρώτιστον ἐνηδί, δε γε πενιχροῖς

Ζώει, καὶ Χριστῷ πάντες ἀνέθηκε φέρων,

Δύστον μὲν πρώτιστον, ἔπειτα δὲ δεστὸς ἀπέπαστο

Οὐδὲν δέ τι λειπόμενος χθονίη,

125 Μάργαρος ἐν λάστιν, ἐν ἀστράσι φυστόν
[δέοντας]

Ἐλαρ ἐν ὄρησιν, ἐν δὲ φυτοῖσι φύσον.

Quod si ille, quia rem nescit, mortem collaudat
(Subjungit) : Moriuntur alacriter variis mortibus:

Alii sua ipsorum manu, et ventris necessitate (inedia);

Alii scopulis, et barathris, et laqueis,

Martyres veritatis ; et a bello

Ac luctuosa hac vita gaudent se abscedere.

105 Parce, Christe rex, piis animabus insaniētibus,

Instar equi victoris, qui ultra metam

1002-1003 Procul effert genua sua, pedibus celerrimis confidens,

Nec frenis intra coercetur.

Alius aliarum virtutum motibus delectatur :

110 Ut plures mansiones, ita plures operarii.

Sed quid ego singula perseguor ? arctan enim viam

Quæ paucorum hominum vestigis hic teritur,

Isti percurrent, ac difficile atrium,

Multis bonorum laboribus calcatum.

115 Talis est Christi hæreditas, talemque de terra

Fructum Christus passionis sur offert Patri,

Præsidium fidei, populi decus, mundi fundamentum,

Cum coelestibus pulchritudinibus propemodum certans.

Horum etiam mihi lucidum genus videtur. Facebat invidia.

120 Sed tu his benevolum te præbe,

Primum quidem Cledonio, leni homini, qui pauperibus

Vivit, et Christo omnia afferens consecravit ;

Primo quidem se ipsum ; deinde quæcunque possidebat,

Nihil suse terrestri vitæ reliquum faciens,

125 Margarita in lapidibus, alter in astris lucifer,

Ver in tempestatibus, rosa in plantis.

99 Ἀιδρείηστ. Coisl. et duo Regg. αἰδρίησιν,
et sup. lin. ἀπειράτι.

102 Οἱ δέ. Ita Regg. 991. Edit. ol. κατ.

103 Ἀρρεκής. Forte legendum αὐτόχεροι, σκο-
τιορυμάτιον. Certe huicmodi martyres non
Dei ac veritatis, sed diaboli martyres sunt. Quare
Gregorii verba non nisi ironice dicta, sunt acci-
pienda. Mox στορόερτος. Reg. 990, στενόστος.

105 Ἀρραδέουσιν. Chig. ἀφραδεύομεν.

107 Γούρα. Ita Coisl. Edit. γρήνα. Ibid. σκοω-
νης. Sic duo Regg. et Coisl. Præve edit. ποδωνί-

110 Ἐρράτραι. Schol. ἐρράται.

113 Πυλεώνα. Schol. προπύλαιον.

118 Κάλλεσσιν οὐρανίοις. Angelos intelligit.

123 Ἐστέκαστο. Sic duo Regg. et Coisl. ή
sup. lin. ἐκέκτητο. Edit. ἐκέστατο.

METRICA VERSIO.

Si genus hoc mortis non prudens ille probarit,
Tuū multas mortes, inquiet, isti obeunt.
Pars sibi namque manu vitam eripit, et fame dura:
Pars laqueo, in præcepis pars scopulosque ruit,
Isti, inquam, veri testes, lastique relinquant
Hanc vitam, et vitæ tristia bella nimis.
Parce piis animis, stolidis tamen, optime Christe,
Carceribus currunt nam procul instar equi,
Qui levibus nimium pedibus confidit, et intra
Curriculum hunc freni vis retinere nequit.
Ast alium rursus virtus juvat altera. Plures
Namque domus ut sunt, sic varii artifices.
Singula quid vero refero? Nam tramite vite
Arcto, rara cohors quem tenet hic hominum,

B Incedunt isti : coelestis et ardua portæ
Limina vix, magno cumque labore, petunt.
Talis sors Cbristi est : talem fert ille Parenti
Fructum supplicii, quod sine labore tulit :
Subsidium fidei, plebis laus, et basis orbis,
Certans cum cœli mentibus angelicis :
Quorum præclarum genus est mihi. Sit procul omni
Livor. Eis, quæso, summe vir, affer open :
Cledonio leni primum, qui vivit egenis,
Et Christo prompto pectore cuncta dedit ;
Se primo, post quidquid opum censusque leadi
Nil humili ut vitæ liquerit ipse suse.
Margarus in saxis, in stellis phosphorus alter,
Ver in temporibus, floribus inque rosa ;

Καὶ χονίου ποτ' ἀγαπτὸς ἐν αὐλαῖς κύδει γαῖων,
Μεῖζον ἐν ἡμετέρῳ ἔρκει κύδος ἔχει·
Χριστῷ γάρ βασιλῆι παρίσταται. Αὐτάρ εἴπειτα,
130 Πολλὸν διηγεικής κρείσσονι Ἑλλαλίῳ,
Τὸν δὲ καστρινήτωι μέγα σύνεος Ἐλλαδεῖο
Ἡμισυν ἄρτι λιπάνω, φρεστ' ἀποπτάμενος
Ἐτ; χρόν, δὴ ποθέσκεν· δὲ δὲνθάδε μοῦνος ἐλείφθῃ,
Οὐδὲν ἔχων ὄρδαν φέρτερον Ἐλλαδίου.
135 Μητέρᾳ δὲ ἀμφιεβόντεν ἐτὴν στυγερῆς ὑπὸ νούσου
Τειρομένην, ὀλίγας ἐν φεκάσι βίστον·
Οἴλαν πουλὺς δὲ μύθος ἐλεγχέμεν, ἄρκιον εἰπεῖν
Τοιούτων τεκέων μητέρα βαῖον ἔπος.
Καρτέριον δὲ ἡτέρῳ δῶκεν Θεός· ἀλλ' ἄρα καὶ τὸν
140 Θήσεις σὸν, φιλότητε, εὔμενόν ἐτάροις·
Καρτέριον, τοῦ κύδος ἐν οὐρανίοις μέγιστον

A Αἰτεῖς ἀειρομένους πνεύματι σαρκὸς ἄπο.
Φείδεο καὶ μεγάλου Νικομήδεος, εἰ τιν' ἀκαύτις,
·Ος ζωὴν βροτέην δῶκεν ἐπουρανίη,
145 Καὶ θυσίην μεγάλοιο πατρὸς ζῆλωσε παλαιῆν
·Ἄδραδάμ, ἀγνίσσας ὡν τεκέων διάδα,
Σπεύδοντ' ἐξ θυσίην ιερῆια· καὶ γάμον ἱσθλὸν
Θήκατ', ἐπει ἣ γάμον κάγαμης στέφανος.
Οὐδὲ ξιλιπεν γαῆν πτερόθους χοδός, ὡς ὅλος; Ἐλῇη
150 Γαῖαν ἐξ αἰπεινῆς, τῆσδε λυθεὶς βιοτῆς,
Καρπὸν ἀριστεύοντα μετ' ἀνδράσιν, τὴδε γυναιξὶν,
·Ἀνδράσιν υῖα φίλον, θηλυτέρας θύγατρα,
·Ημετέροισι χοροῖσιν ἐδὺ στάχυν ἐγκαταλέξεις,
·Ἐλπομαί, ὡς ληγῶν δέξιον οὐρανίων,
155 Εὐθαλέας δρπηκας ἀπ' εὐθύδυτο φυτοῖο·
Εἰ δὲ καὶ ὧν τοκέων κρείσσονας, ἐκ τοκέων.

Is olim ia aula terreni regis honoribus florens,
Majus in nostro septo decus obtinet.
Christo enim regi asiat. Post eum
130 Longe æqualibus præstantiori Eulalio,
Quem fratris Helladii magna virtus
Nuper dimidium relinquens, discessit avolans
Ad chorum quem optabat : ille vero solus hic relictus,
Nil ob oculos habens melius Helladio.
135 Is matri suæ assidet tristi morbo
Afflictæ, in exiguis vitæ guttis :
Quæ, qualis mulier, si velim enarrare, longior esset oratio, sed sat esto
Taliū filiorum matrem breviter dicere.
Carterium a Deo aliis accepit : sed et illum
140 Tuū facies, vir optimè, sociis favens ;
Carterium, cuius gloria in cœlestibus maxima,
Ut qui semper a spiritu supra carnem elevatur.
Parce et magno Nicomedi, si quem nosti,
Qui vitam terrenam addixit cœlesti,
145 Ac antiquum magni patris æmulatus est sacrificium
Abrahæ, par filiorum consecrans,
Properantes ad sacrificium victimas. Ac nuptias quidem tñiit
Præclaras, siquidem matrimonio et vitæ cælibi sua corona est :
Nec terræ reliquit terrestres ramos, ut totus perveniat
150 Ad excelsam terram, hac vita solutus,
Fructum excellentem inter viros, et mulieres,
Dulcem filium inter viros, filiam inter mulieres,
Nostris choris spicam suam inserens,
Dignam, ut spero, promptuariis cœlestibus,
155 Floreutes ramos ex suaveolenti arbore :
Quod si et parentibus meliores, id a parentibus venit.

150 Εὐλαλίῳ. Eulalius hic fortasse fuit, quem

Gregorius Nazianzenæ Ecclesiæ præfecit; Helladius autem, ni fallor, inquit Billius, qui mortuo Basilio Cæsariensi archiepiscopo successit. Alter Muratorius, qui putat duos exstissem Helladios, et eum de quo hic loquitur Gregorius eumdem esse in cuius honorem exstat Epigramma nostri poetae, ac juveniem vivere desiisse absque ullo episcopalibus muneris

indicio. Vide Murat. 42, numc epitaph. 57.

155 Υπό. Ita duo Regg. Edit. ἀπό.

141 Καρτέριον. Vide inferius epigrammata sancti Gregorii in Carterium et Nicomedem.

145 Ζῆλωσε παλαιῆν. Ita Coisl., duo Regg. et Chig. Edit. ζῆλωσε παλαιῆν.

148 Έξει ἢ. Schol. ἐπει δῆ. Edit. ἐπειρα.

METRICA VERSIO.

Qui cum terrenis quondam floraret in aulis,
Majus apud nostros nunc habet ipse decus :
A stat enim Christo regi. Tum deinde, gregem qui
Exsuperat multis partibus, Eulalio ;
Dimidium nuper quem linquens frater ad agmen
Cœlicolum abscessit maximus Helladius.
Hic autem solus defuncto fratre remansit,
Nil usquam melius cernere fratre valens :
Nuncque gravi morbo fractæ afflictæque parenti
Assidet et nati fungitur officiis ;
Quæ qualis mulier, longum est mihi dicere : natis
Talibus (hoc satis est dicere) digna parens.
Για quoque Carterium, licet hunc acceperit alter.
Ob socios facies, vir celebrande, tuum :
Carterium, ejus, quia mentem tollit in altum,

B Per magnum decus est inter Olympicolas.
Sis etiam magno Nicomedi, quæso, benignus,
Mortalem vitam qui dedit æthereæ,
Ac fuit Abrahæ patris æmulus, ad sacra prompti,
Dum uatos studuit sanctificare duos;
Connubiumque bonum fecit, tædasque jugales
Expertæ palmarum vita soluta tulit.
Terrenos ramos nec terræ liquit, ut ipse
Sublimes totus posset adire domos :
Fructus stemicino in sexu sexuque virili
Eximum : hanc illis, hunc dedit ipse viris ;
Cœtibus et suboleam nostris sociavit utramque
Cœtibus dignam (sic reor ipse) choris,
Floreentes ramos ab odora stirpe : parentes
Si superent, matris munus id est que patris.

'Ἄλλα τὰ μὲν χριστεροῦ Θεοῦ ἐν χείρεσι καίσθω,
Ὄς μέγα ταῖς μεγάλαις ἀπίστα τέρμα φέρε.
Νῦν γε μὴν οἵς τεκέσσοι πατήρ, περὸν οὐα νεοστοῖς
160 Αἰετὸς ὄντες τῆς πλάτους ἴπτάμενος,
Τούνει νεόπτερον, δέ τ' ἡρός ἐν λαγόνεσσι
Δινεύοντ' οὐπω θαρσαλέη πτέρυγι,
Πολλὰ μὲν εὔσεβίης παιδεύματα τοῖσιν διπάζων,
Οὖτων δ' ἡς ἀρετῆς φέρετερον οὐδὲν ἔχων^ο
165 Οὓς θεοῖσι λόγοισι, καὶ θεοῖς τούτοις ἀνέθηκεν,
Ἐξ ἀπαλῶν ὄντυχων ἐσθλὸν ἐρειδόμενος,
Καὶ πεντίνην λερήν κλήρον πόρσουν μάργιστον,
Μηδὲν ὁς κε λίποι δργανον εὐοδήης.
Οὔτες μὲν δή σοι τοῖς δόμοις, εὐχος ἐμοίσι,

A 170 Εὐχος ἐμῆς μάνθητε, εἰματος ἐξ ἡμί.
Οὔτε μὲν ἐν κυμάτοισι Θεόνυος, ἀλλ' ἐν τοῖς
Τοσάμενος, θάλων ἀπτεται οὐργανον,
Μελιχος, ἡμετῆς, αἰεὶ χλαδοντι προσώπῳ
Φαίνων εὐμενός πνεύματος ἀγλαΐη,
175 Οὐδέ ἐπικλαστον ὑπερθεν, ὅμοις θεωντο,
Βάλλων χρῶμ' ἀρετῆς, καλλές θεργημα,
'Αλλὰ φόδον πραπίδεσσι θεῷ φίλοιν ἐντο; Ήγη,
Μούνφ τῷ χρυσφέων θεμον φανημένον.
Θεῦμα μέγ', θετάτιον περ ἐπιλίας στάσια
180 Τῆς ἀρετῆς, δεσον ἐρεσος τοῖς ἀρεταῖς
Καρπαλίμοισι πόδεσσι· φίλοις δὲ τε παῖσι ἐπι
Γενοαμένοις σορῆις μορέν θειεῖ βίου.

Sed hoc in potentis Dei manibus situm sit,
Qui magnum magnum spēbus fīnam imponit.
Nunc filii pater, ut pullis velox
160 Aquila, prope volitans, alas dirigit
Recens concinuatas, cum in aeris spatis
Fluctuant nondum fidenti volata,
Ac multa quidem illis pietatis praecepta tradit,
Nondum autem sua ipsius virtute præstantius quidquam tradidit.
165 Divinis eos verbis et moribus consecravit,
A teneris unguibus virtutem imprimens,
Ac sacram pauperiem instar amplissimam hereditatis reliquit,
Nullum ut relinquat instrumentum prosperitatis.
Ista quidem sic tibi descripta domus, gloria mea,
170 Gloria ovilis mei, ex genere meo.
Neque etiam inter postremos Theognalus, qui in terra
Consistens, sedes attingit coelestes,
Mansuetus, dulce loquens, semper sereno vultu
Ostendens bene affecti spiritus serenitatem.
175 Nec Actum, instar mulierum, superficie illinens
Colorem virtutis, pulchritudinem scitiam,
Sed corde metum Deo gratum intus continens,
Soli occulorum cogitiori apparentem.
Mirum valde quantum qui postremus assiluit
180 Ad stadium virtutis, priores processerit
Pernicibus podibus : amicis autem filii præstantiorem,
Degustata sapientia, partem vite ostendit.

457 Ἀλλὰ τὰ μέν. Sic Coisl. cum tribus Regiis.
Homeric locutio. Edit. ἀλλὰ τὸ σύν.
160 Ἰατρόμενος. Regg. tres Iστάμενος.
162 Θαρσαλέη. Ita duo Regg. et Chig. Edit. θαρ-
σαλέη.
165 Ἀρέθηκερ. Schol. & διάλογον ἀνέθηκε τῷ Θεῷ.
168 Δίκοιος. Interpres Regius 991 : ίνα μηδὲν αὐτοῖς
λίπῃ τῶν εἰς ἀρετὴν φερόντων ἔρδοιον, οὐκοῦτο
relinqueret quod ab illis, quae ad virtutem ducunt, ενερ-
γεται. Coislinianus autem interpres : ίνα μηδὲν τοῖς τέ-
χνοις δργανον εἰς κακίης καταλίποι πρόφασιν, οὐ κι-
κιλοῖς relinqueret, quod ipsiς nequitas occasio esset.
169 Τοῖος δόμος, εὐχος. Sic Regii quatuor et alii.
Dicitur in editis δόμοις, quae vox ad integratalem
versus requiritur. Reg. 991, sup. lin. τοιούτος ο-

χος. Int. ναός. Sic Coisl. Μοχ ὅροι με-
bet Coisl. cum pluribus aliis.
173 Χλοδοτη. Schol. ἀνθέντι καὶ λίπει
177 Θεῷ. Ita tres Regg. Edit. θεῷ.
178 Κρυψάνω. Reg. 993 χρυσιον. Καὶ
πάνω.

181 Φλοιος δέ τε πανοιτρού δρει. Regg.
Chig. πάσαις ἀρήγων. Reg. 991, sup. lin.
Int. πάσι δὲ φίλοις εἴνοι φίλος ἀρήγων.
ἔκεινοι εἰς τὸν οἰκεῖον ἐπαπλάνατο τὸν φίλον
μάκα δὲ τῶν ἀρετῶν ἀνεργόμενος, εἰσιν εἰ-
adūrantes, μαίοις εἰς τροπής, ad suam ip-
rationem pertraxit, scala virtutum consensit.
182 Γευσαραένος. Ita legendum videtur
Schol. πεπειραμένοις. Edit. γευσάμενοι.

METRICA VERSIO.

Ast hæc in manibus divinis sunt sita, magnum
Qui speci ingenti claudere fine solet.
Ac teneras natus genitor aunc dirigit alas,
More aquilæ pullis ad voluntatique suis :
Qui nondum firmis agitantur in æthere pennis,
Sed trepidi currunt per loca celsa pede.
Ac præcepta quidem pietatis multa dat ipsa,
At nullum majus dat pietate sua :
Divinisque ipsois verbis, sanctisque dicavit
Moribus, a teneris sedulus unguiculis,
Pauperiemque ipsis sensus dedit instar opum,
Ad sanctum vitæ ne quid abesset iter.
Hæc tibi nostra domus, mea gloria, gloria ovilis

B Ampla mei : cuncti qui mihi sunt gen-
Nec vero extremitos inter laus danda Tres
Qui stans in terra sidera summa ferit.
Vir placidus, vir dulicioquus, vulnusque
Quisnam animis flos sit, conspicuum est
Qui non femineo fucatum more colorat
Virtutis monstrat, sicutiūque decus :
Sed premit in medio divinum corde tum
Quem videt is, tectum cui nihil esse posse
Qui recti stadium cum sero intraverit, o
Præterit primos passibus ille tamen
Atque ubi gustavit sophiam, tum deniq
Ostendit natus ad meliora viam.

"Ην δὲ πάρος γαίθεν εἰς οὐρανὸν εἶδε ταῦταν
Ιακώδης Ιακὼν ἡμέτερος προπάτωρ
185 Κλιμακα, τὴνδ' ἀνιών, ὃς καν Θεὸν αὐτὸν ἴδηται.
Πηγὴν ἀκροτάτην οὐρανίων φαέων·
Βαθμῶν τὸν μὲν ἐλειπεν, ὃ δ' ἔχια νῦν ὑπέδεκτο,
Τοῦ δ' ἔχεται παλάμη, δύματα δ' ἄλλον ἔχει.
Τοιη γάρ μερόπεστιν δόδε, καὶ τοῖον ἔμοιο
190 Αἴμ' ἀνάγει Χριστῷ εὐγενέτης γενέτης.
Ποιλλὰ δ' ἀρ' Εὐάνδρου κειμήλια ἔνδοθι κεύθει
Ψυχὴ, καὶ πολιῆς λευκότεραι πραπίδες.
Τίς δέ κεν Ἀστερίοιο σαφρονέων λελάθοιστο,
195 Ήδε καστιγνήτων τῆς ἱερῆς τριάδος,
190 Οἵξ ξυνὴ σοφίη, ξυνὸς βίος, εἰς ἐν ἀγερθεν
Ἐλπωρῇ μούνῃ σαρκὶ μεριζόμενοι,
Σιγῆσω Φιλάδελφον, ἐμὸν κέαρ, εὐγενὲς αἴμα·)

A Μακροβίου δ', ἐπὶ τοῖς θρέμματος ἡμετέρου,
Θρέμματος ἡμετέροιο, φίλον δ' ἐμὸν, ὃν πτερύγεσσων
200 Εὔμενόν Χριστὸς ἀμφὶς ἔχει μεγάλαις,
· · · · ·
"Οὐ πάντων χρατῶν οὐκ ἐφύσησε τύφος;
Ρήγινον ὑψὶ βιβάντα, Λεόντιον, Ἡλιόδωρον,
Οἱ Χριστοῦ σοφίης δύκρον ἔχουσι γέρας,
205 Ἀλλοις τ' ἀγροτέροισι μετ' ἀνδράσιν διστρα φαεινή,
Πολλοῖς ἡμερίων οὐδὲ φαεινόμενα,
Ἐν Χριστοῦ μελέσσαι τὰ τίμια, τίς κεν ἐνίσποι
Σφρηγίδας ἀθανάτου, κάλλεα σαρκοφόρα;
Πάντες δ' οἱ γε Θεοὶ μεγασθενέος θεράποντες,
210 Ἀλλοὶ τὸν ἀλλοὶ δρτιος εὐσεβίη,
Ἴχνεις κουφοτάτοισιν ἐπιστείβοντες δρουραν,
Δεξιτέρῆς παλάμης θρέμματ' ἀριπρεπέα,

1006-1007 Quam autem olim e terra in cœlum extensam vidit

Isacides Jacob proavus noster
185 Scalam, hanc ille ascendit, ut Deum ipsum videat,
Supremum fontem cœlestium lumen:

Ex gradibus autem alium reliquit, aliis ejus vestigia excipit,

Alio innititur manu, aliū oculi tenent.

Talis est hominibus via, et tale mei

190 Genus ad Christum ducit generosus mens pater.

Multam intus pretiosam supellecilem abscondit

Evandri anima, et cor canitie candidius.

Quis cordatus Asterii obliviscatur,

Ejusque fratum, sacrae triadis,

195 Quibus communis sapientia, communis vita, spe in unum
Conglutinati, sola carne divisi

(Tacebo Philadelphium cor meum, genere clarum);

Et post hos Macrobii, alumni nostri,

Alumni, inquam, nostri, quem, meum amicum, Christus

200 Magnis suis alis benevolus circumdat et fovet,

Quem omnium domitrix non inflavit superbia?

Rheginum in altis gradientem, Leontium, Heliodorum,

Qui Christi sapientiae summum decus assecuti sunt,

205 Alioisque rusticis cum viris lucida sidera,

Multis hominibus ne apparentia quidem,

Insignia in Christi membris, quis recenseat?

Sigilla immortalis (Dei), lumina carne induta?

Atque hi quidem omnes Dei omnipotentis famuli,

210 Alius in alia perfecti sunt virtute,

Leviassimis vestigiis terram calcantes,

Dexteræ manus oves præstantissimæ,

Ref. 87 Baθmῶr. Duo Regg. βαθμὸν τὸν μέν. Schol.

190 Αἴμ' ἀράτει. Schol. γένος προσάγει. Billius

ον. Βοι : cuorem, quæ vox nimium dura. Mox εὐγε-

γενής. Schol. εὐγενής.

195 "Αρ'. Ita Coisl. et Reg. 990. Edit. αὐ.

202 Ὁρ κάντωρ χρατῶρ οὐκ ἐφύσησε τύφος.

Hunc versum, qui deest in editis, suppeditarunt duo Regg. et Coisl., sed et alius desideratur quem evideces non exhibent.

208 Αθαράτοv. Reg. ἀθανάτους.

METRICA VERSIO.

— que prius scalam a terra in cœlum usque pa-
[tentem]
— somnum sanctus viderat Isacides,
— ipse ascendens, ut regem cernat Olympi,
— mina quem fontem cœlica lucis habent,
— liquit, terit bunc pedibus, dextra arripit illum,
— que alium rursum prospicit ipse graduin.
— via est hominum talis: talemque cruorem
— riso offert clarus nobilitate pater.
— as rursus opes Evander pectore claudit,
— capite est cano, sed mage mente tamen.
— scutam autem Asterium fratruim triademque sa-
rat, scutam
[cratam]
— edio dñm
— lectum vna
— a cœlo s
— nos possit
— it sophia
— ad modum

B (Prætero sanctum Philadelphum sanguine clarum);
Quis sileat nostrum de grege Macrobium,
Qui pecus est nostra, et charus mihi: quemque sub alis
Omnipotens Christus protegit usque suis,

Quem non inflavit cuncta tumor subigens?
Rheginum altivolum, atque Leontium et Heliodorum,
Qui Christi sophiæ culmina summa tenent:

Atque alios, qui ruricolis ut sidera lucent,
Præstantes inter Christi pia membra, quis alii
Signa Dei numeret, sidera carnigera?

Qui cum sint omnes famuli Dominique Deique,
Hic tamen hac, illa laude aliasque viget,
Atque levi terram calcat pede sancta caterva.
Grexque pius, scita quem pater arte regit:

Καὶ νησοῦ μεγάλοιο λίθοι, οὓς Χριστὸς ἔδησεν
· Ἀλλήλοις ἀρατῇ Πνεύματος ἀρμονίῃ·
215 Οἱ ζωῆς σπινθῆροι μικροὶ ζώουσιν ἐλαφρὸν
Τόνθε βίον, γαστρὶ πάντα χαριζόμενοι
· Ἀρχεκάρυ, παθῶν δὲ βαρὺν κλόνον, τὸ δὲ κελαινὸν
· Ἰστδαιν Βαλίου οἴδη· ἐπανιστάμενον,
Σταθμὸς λόγῳ, σιγῇ δὲ μέτρον, καὶ δεσμῷ γέλωτι,
220 Οὐασι, καὶ σταθεροὶ ἔμματι βαλλόμενοι,
Νήτοι, αἰναλοί, πενθήμονες, οἰοχίτωνες,
Νεροὶ ἐπιχθόνιοι, ζῶντες ἀνω πραπίσι,
Μετ' οὐν ἐν ὅρθαλμοις Θεοῦ σέλας αἰὲν ἔχοντες.
Ψυχῶν τ' εὐεσθένων κεῖθι χοροστασίην.
225 Παρθενικὰς δὲ γυναικας, δοαι κλείουσιν Ἀνακτα
Νυμφίον, ἀγνοτάταις μιγνύμενον κραδίαις.
Δι Χριστὸν δοκίουσιν ἀκοιμήτοις φέδεσσιν,

A Οὐτὶ μαραινομένας λαμπάδας ἀκάμεναι,
Τίσας, ἐπει δεδάκας ἐμὸν γέρας, εἰ τὸν ἵππον,
230 Αὐλῆς ἡμετέρης δρυμα φαεινότανον.
Ξυνὴ γέρ πάντεσσι πέλει χάρις, εὗτε τις ἐσθίων
· Ἔσθλά πάθη, θεσμῷ κιρναμένης φύλις.
Ναὶ μήν καὶ τῆσιν γε μήγας νόος, ἀρέψιν θυμῷ
· Ριπτούσας δολερὴν Εὔαν ἀπὸ κραδίης.
235 Ναὶ μήν καὶ τῆσιν γε περὶ χροὶ σάκος ἴρυπι,
Καὶ κόντες ἐν δαπέδῳ, φάρμακα οὐραριόντης
Εύχαλ τε στοναχί τε φίλαι καὶ νύκτες δύπναι,
Καὶ πηγαὶ δακρύων ἱνδοῖς λειβομένων.
Γούνατα δὲ ἀρρώσαντα, καὶ ἀδρανίης λελάθοντα,
240 Εὐθενέντων Χριστοῦ δραξάμεναι θυάσια.
Αἱ δὲ ἄπαλαι σάρκες τε καὶ εἰματα σιγαλόντα,
Κάλος τ' εἰαρινὸν ὥκα μαραινόμενον,

Magnique templi lapides, quo Christus inter se
Conglutinavit amabili Spiritus compage.
215 Exiguæ vite scintillis fugacem hanc vitam
Traducunt, pauca indulgentes ventri,
Qui malorum est principium, ac vitiorum gravem tumultum, et tenebrosas
Beliae reprimunt fluctus insurgentes;
Pondera sermoni, silentio modum, vincula risui,
220 Auribus, et Ixis oculis injiciunt.
1008-1009 Sine calceis, siccæ, veste lugubri, unam tunicam habentes,
Mortui in terra, animis in celo viventes,
Præ oculis semper Dei lumen præstantius habentes.
Et chorus, quos illi pīe animas agunt.
225 Virgines etiam feminas, quotquot Regem celebrant
Sponsum, purissimis se cordibus miscentem,
Quæ Christum expectant cum luminibus nunquam emorientibus,
Ut quæ lampades inexstinctas accenderint:
Illas profecto honorabis, si quas unquam honorasti, ubi meum illas decus esse
230 Didicisti, gregis nostri lumen clarissimum.
Si cui enim proborūm bene sit, communis est omnium
Gratia, ex lege lata manantis amicitia.
Atque illis quidem excelsa mens, ut quæ virili animo
Projecterint ex corde doloam Evaro.
235 Est etiam illis circa corpus saccus niger,
Et cinis in pavimento, praesidia pudicitia:
Placeent illis preces, et gemitus, et noctes insomnes,
Et fontes lacrymarum secreto fluentia;
Genua obliteraverunt, et imbecillitatis oblitæ sunt,
240 Fortiiter Christi simbriam apprehendentes.
Delicata autem carnes et vestes splendidæ,
Ac eito marcescens, verna pulchritudo,

216 Γαστρί. Coisl. σαρκί. Duo Regg. πάντα^{τα}
γαστρὶ χαριζόμενοι.

217 Ἀρχεκάρυ. Epithetum ventris quod apud
Gregorium frequens occurrit. Ibidem κλέοντο. Men-
dose autem habent edit. κλένον.

221 Πενθήμονες. Duo Regg. πενθείμονες.

232 Πάθη. Tres Regg. πάθοι. Μοις κιρραμίτης
Tres quoque Regg. et Chig. κιρνάμενος, μετι
238 Λειβομένων. Tres Regg. θύλιβομένων.
240 Θυσάρων. Schol. Coisl. κρασπέδων, ^{της}
δυναμοποιῶν δραξάμενοι ἐλπίδων του Χριστοῦ.

METRICA VERSIO.

At templi magni pulcherrima saxa, ligavit
Quæ Christus sancti Pneumatis harmonia;
Qui mundo exigue vivunt, minimosque favores
Impendunt carni, qua mala cuncta fluunt:
Qui motus animi sistunt sevasque procellas,
Quas Beliae horrendi vis inimica parit;
Atque modum imponunt verbis liuquaque silenti,
Risumque, atque oculos, auriculasque premunt.
Qui pede sunt nudo, duplice sine veste, genitumque
In terra exanimis, mente polunumque tenent;
Atque oculo spectant vigili Dominumque, chorosque,
Felix in supra quos agit urbe cohors.
Virginea tu porro aries, præconia Regis
Quæ sponsaque sui, voce animisque canunt,
Atque oculis Christum expectant insomnibus usque,

B Lampadas accensas in manibusque gerunt,
Ut decus ipse meum agnosti, complexus honore
Hanc, nostri gregis est quæ decus omne, cok
Communis cunctis namque est ea gratia, cum
Fit bene; jus istud poscit amicitia.
Scilicet his etiam mens maxima; corde virili
Nam procul a se Eva subdola sensa fugant.
Scilicet his etiam saccus niger ossibus bærd,
Inque solo cinis est, arna pudicitia;
Charæque insomnes noctes, gemitusque preces
Et facies calidis flentibus ipsa madet.
Ac genibus robur subiit, languorque recessit.
Arrepta ut Christi est simbria firma manu.
Ac simul et teneræ carnes, et splendida vestis
Quique brevi formæ marcat abitque decet.

Αὐτούς τε φύσιός τε καὶ διπόστον ἔκτοθι χερσίν
 Ἀνδρες ἐτρίψαντο εἰδεσι μαχλοτέρων,
 245 Εἴσαν υπὸ πραπίδεσι, νόου σθένος ἀνδράσιν ἵσας
 Θεῖναι θηλυτέρας, καὶ δέμας, ὡς σοφῆν.
 Οὐ μέγα· καὶ Χριστὸν γὰρ ἀπ' οὐρανοῦ ἀστερόνεντος
 Σαρκὶ σὺν ἀνδρομένῃ γαῖαν ἐπερχόμενον,
 .Καὶ τέκοι ἡμερίοις ἀγνῆς διὰ μητρὸς ἴντα
 250 Παρθένου, δρφα νόμον ἀνδρόμεον τελέσῃ,
 Ἀχράντοισι γονῆσι, καὶ ἐκ τύμβου θορόντα
 "Ηματι ἐν τριτάῳ θερμοτέροισι πόθοις
 Πρῶται ἑθησάντο, φλοιος τε ἡγγειλαν ἑταῖροις,
 Γενόμεναι Χριστοῦ γεῦσιν, ἀκος προτέρης.
 255 Πολλαὶ μὲν δὴ γαῖαν ἐπιπνεόντος ἀπασαν,
 "Οσσατήν σωτῆρος μῆδος ἐπιστρέφεται.

A Αἱ μὲν ὄμηγερέες, ἔνυδον πόθον ἀμφιέπουσαι
 Οὐρανίους ζωῆς, ισά τε μέτρα βίου,
 Αἱ δ' ἄρ' ἐδοξασι παρῆμεναι ἀδρανέουσιν,
 260 Ἡκαστιγήτοις μάρτυσι σωφροσύνης.
 Αὐτάρ τοι μάρτυρα μὲν, ἀτάρ πλεόνεσσιν ἐρίζω,
 Γηθόδουνος Χριστοῦ κάλλεσσιν οὐρανίοις.
 Χρύσεα μὲν Λυδίοισι δόμοις ἔχαριζετο μῆθος
 Ψῆγματα, καὶ ποταμοῦ δλοδότοιο βόν.
 265 Χρυσοφόροι δ' Ἰνδοῖσι μελαγχράτεσσιν ἄφυσσον
 Μύρμηκες κολκῆς πλούτον ἀπὸ Φαμάθου.
 Νεῖλος δ' εὐχάραποισιν ἐπαΐσσων πεδίοισιν
 "Οριος. Αἴγυπτον θήκεν ἐρισθενέα.
 "Άλλος δ' ὀρνύθεσσιν ἀγάλλεται, δες δὲ φυτοῖσιν,
 270 "Ος δε λίθοις τερπνοῖς ἐνδοθι λαμπομένοις.

Tum quæ nativa est, tum quam extrinsecus virorum
 Manus triverunt vultibus meretriciis,
 245 Sub corde cesserunt, quod animi robur æquales viris
 Feminas reddat, ut sapientia, ita et corpore.
 Mirum id non est: nam et Christum e caelo stellifero
 In terram cum carne humana descendente deduxerunt,
 Et mortalibus genuerunt ex casta matre Virgine
 250 Prodeuntem, ut legem humanam impleret,
 Intaminato ortu, et ex tumulo exsilientem
 Die tertio, ob flagrantissima desideria
 Primæ viderunt, et charis nuntiarunt discipulis,
 Et dum Christum gustant, primi id gustus remedium fuit.
 255 Multæ quidem afflant suavem Christu odorem a terra,
 Quantamcunque salutaris peragravit doctrina.
 Aliæ simul congregatae, commune desiderium profissentur
 Cœlestis viæ, ac æquales viæ modos,
1010-1011 Aliæ suis parentibus assident infirmis,
 260 Aut fratribus pudicitiae testibus.
 Paucæ quidem meæ sunt, sed tamen majori numero non cedo,
 Gaudens Christi celestibus pulchritudinibus.
 Aurea Lydiorum domib⁹ ramenta largitur
 Fabula, et fluminis felicitatis datoris fluxum.
 265 Auriferæ nigris Indis formicæ dvitias
 Hauriebant ex profunda arena.
 Nilus in fertiles irruens campos
 Opportune, Ægyptum præpotentem reddidit.
 Alius avibus gloriatur, aliis arboribus,
 270 Iste juncundis lapidibus sponte fulgentibus.

243 Φύσιός τε. Coisl. Int. δον τε φυτικὸν, καὶ
 δον χειροτοπήτον. Reg. 991 ἐπίπλαστον.
 245 Εἶχαν υπὸ. Sic mss. Editi nonnulli ἀπό.
 Schol. εἶχαν αὐτὰς, ὑπεχώρησαν. Reg. 993 εἶχεν.
 251 Θορότα. Coisl. θορώντα.
 254 Προτέρης. Priorem gustum interdicti ponit
 intelligit.
 256 Ἐπιστρέψεται. Sup. lin. 991 ἐπιτρέχει,
 ἐπιδράμει.
 263 Λυδοῖσιτ. Lydia regio est Minoris Asiæ,

Croeso rege et Pactolo aurifero fluminine nobilis.
 Unde etiam χρυσορόδας amnis ille dictus est: de
 quo vide Fulgent. lib. Mythologiæ, cap. 2, de
 Mida rege et Pactolo. BILL.
 263 Ἰνδοῖσι. Indicat formicæ, ut scribit Plinius,
 lib. ix. cap. 31, aurum ex cavernis terre egerunt
 in parte septentrionalium Indorum, qui Dardæ
 vocantur. Erutum hoc ab iis tempore hiberno inde
 surantur æstivo servore, conditis propter vaporem
 in cuniculos formicis. BILL.

METRICA VERSIO.

Fam qui nativus, quam qui sucatus, et arte
 Partus, foeminei perpolit ora gregis.
 Cesserunt menti; namique illas corpore fecit,
 Ut sophia, æquales mens bene firma viris.
 Nec mirum: Christum siquidem, cum sedibus altis
 Denissus carnem venit ad ima gerens.
 Iumano generi peperit sanctissima Virgo,
 Humanæ legis, sed sine labe, sequax.
 Καὶ postquam exsiliit superata morte sepulcro
 (Tertius at porro tunc erat ille dies),
 Κινδύνεις primæ (dedit hoc incensa cupido),
 Καὶ que ita gustato Christo feliciter ipsis
 Gustato prius est facta medela cibo.
 Καὶ multæ tales toto versantur in orbe,

B Qua se cunque Dei porrigit alma fides.
 Pars animis paribus incensa cupidine regui,
 Tecta eadem et viæ par genus usque colit.
 Assidet infirmis pars altera patribus. aut cum
 Fratribus in sancta virginitate manet:
 Ast ego cum paucas habeam, cum pluribus ipse
 Cerio tamen, formas latus ob æthereas.
 Ac ramenta quidem Lydiis dabat aurea tectis
 Fabula: fundebat largus et amnis opes.
 Divitias Indis etiam formica cerebat,
 Quas ipsis auro subula plena dabant.
 Nilus item Pharii dat opes et commoda regni,
 Pinguis dum lymphis prodigus arva rigat.
 Oblecant alios volvres plantæque virentes,
 Aut lapides, digitæ queis, velut igne, miscant.

Διτάρε έμοι πάντων περιώσιον εύχος έδωκε
Χριστός δικαῖος, πολλῶν εὐσεβῶν στέφανον.
273 Η β' τετάρτη: Θεὸς χάριν αἰὲν ἐπάγει,
Ποτέρος ὑποσχεσίτη τοτὲ παλαιοτέρη
275 Βηθλεέμ τὸν προτέρους, ἐμῷ νέον διπτεῖ τυτθῷ,
Τῇ μὲν ἡγετῇ γέννη, τῷ δ' ἀρρένι φύλοις.
Οὐτός οὐ χορὸς ἄλλος ἐμῆς ἀπολάμψεται αἰγῆς,
Οἶος ἀριστοτόκου πατερίδος ὑμετέρης,
Ἀρμενίης. Η παλλὸν ἀριστεύσου ἐπὶ γαῖης,
280 Φέρεταν εὐχος ἔχει ἀζυγάνων διφενος.
Τοῖσι χαρίζομενος, βασιὴ μὲν ἐμοιγε, φέρεσσε,
Σοὶ δ' αὐτῷ μεγάλην ἰσθι: χάριν παρέχων,
Συντῷ, καὶ τεκέσσοι, φῆλῃ τε δέμαρτι μάχισσον
Πλούτον ἀγῶν, ζωῆς ἀπίδια λαμπροτέρης.

Α 285 Εἰ δέ τέ που καὶ ἐμῆς, ἐτάρων ἀγαπώτας πάντων,
Τῆς δραχαιοτέρης μνῆστιν ἔχεις φύλης
(Οὐ γάρ ἐν εὐερέσσον ἐμόν ποτε οὐνομα θέω),
Μηδέ μ' ἀτιμάζειν, οὐ γάρ ξοῖκε, φύλος
'Αλλ' ἐπ' ἐμοῖς ἐτάροις χάριν καὶ κινδὸς ὑπάγει
290 Ἔστι δὲ καὶ ἐμόν πάρ πλεόνεσσι λόγος
Εἰ τοι μή πλεόνεσσι, εἰ δὲ δέξιον ἀντί νο πάντων
Ἄζεσθα φύλην, ὡς μάκαρ, ἡμετέρην.
"Ωδ' ἀν καὶ πάντεσσι φύλοις χεχαρισμένα μίαν,
Οἰσιν δικῶς τιμῇ εἴδετε τῶν δούλων,
295 Βασιλίῳ δὲ μάλιστα, τὸν ἔξοχα Χριστὸν ἔτια;
"Ος μέσος ἀμφοτέρων ἴσταται, εἰς ἐν δρων
"Ακρα φύλων, ἔνων δὲ πόδῳ συνέδησεν ἀμενον"
Τῷ σὺ χαρίζεσθαι πάντα δικαιεστος,

Mibi hoc præ omnibus præcipuum decus concessit
Rex Christus, multorum pectorum coronam.
Verum illud profecto est: parvis Deus semper faveat,
Quemadmodum antiqua fert promissio facta
275 Bethlehem olim, meo recenter oppidulo:
Illi in ea nascendo, isti per meos amicos.
Hic tibi alter chorus ex mea resulget terra,
Qualis in vestra patria optimorum virorum ferace,
Armenia, quae cum in toto orbe plurimum excellat,
280 Præcipuum hoc decus habet cælibum copiam.
Bene illis faciens, leviter de me, vir præstantissime,
De te autem optime scias te mereri,
Dum tibi ipse, et natus, et dulci conjugi maximum
Thesaurum paras, spem vitæ splendidioris.
285 Quod si et meos, sodalium omnium suavissime,
Antiquæ memor es amicitiae
(Non enim inter pios meum unquam nomen inscribam),
Ne me dedecore afficias, haud enim convenit, amico;
Sed ob meos amicos beneficium et honorem confer:
290 Habetur enim et mei aliqua apud plerosque ratio;
Si minus a plerosque, te certe præ omnibus decet
Revereri nostram, o beate, amicitiam.
Sic enim et omnibus amicis gratissimum facias,
Quibus pariter placet honor sanctis habitus,
295 Basilio maxime, quem præcipue Christus honore auget,
Quique medium inter utrosque stat, in unum conjungens
1012-1013 Amicos dissitos, meliusque ligat communī amore:
Huic æquum est ut omnia concedas,

273 Τυτθῷσι. Parvis vel humilibus Deus semper
dat gratiam.

275 Βηθλεέμ τὸν προτέρους. Aliter: In primis
Bethlehem gratia datur ac promissio facta, vel: Bethle-
hem quæ inter primas a propheta numeralitur, vel meo,
inquam, recenter oppidulo, etc. Ibid. rōr. Schul.
vñwst.

276 Τῇ μὲν δὴ γέννῃ. Illi quidem veteri gratia ex
generatione Christi. Mox τῷ δὲ ἀρρένι. Sic tres
Rugg. et Chig. Edit. τῷ δὲ ἀρρένι. τοῖσι.

284 Ἀγων. Συνάγων.

288 Ἀριγάδειν. Id est, ne preces meas asperge.
290 Ἔστι δὲ καὶ ἐμόν. Reg. 990 et 993, etc.
τοις καὶ ἐμοῦ.

293 Ὡδ'. Schol. οὕτως.
294 Ὄμως. Schol. δύοις.
295 Βασιλίῳ. Ita Reg. 993. Edit. Basiliu. Ita
liquet carmen istud conditum suisce, cum ad
viveret Basilius. Mox ἔξοχα. Reg. 991, sup.
ὑπερβαλλόντως, quem summō honore cūmulat.

297 Ἀμενον. Schol. τελεώτερον.

METRICA VERSIO.

At mihi supra alios Christus dedit hoc decus omnes,
Ut pietatis amans turba sit ampla mihi.
Quam verum est, quod præca Dei missa tulerunt:
Aspirat parvis Numinis usque favor!
Urbs mea parva licet, Bethlehem quoque rite vocatur.
Edidit illa Deum: hic chara cohorsque Deo;
Hic alias nostris fulget tibi cœtus ab arvis,
Huic par, qui vestra floret in Armenia;
Quæ gentes cum celso caput super efficerat omnes,
Virginem summum sunt decus ejus opes.
His igitur gratum faciens, parvum mihi, magnum
At tibi, tu munus, magne vir, ipse dabis,
Ingentes sobolique tuæ sociæque cubilis
Divitias pariens, quæ sine fine manent.

B Quod si etiam præca memor es fortasse, sed
Quo mihi nemo magis dulcis, amicitiae
(Non etenim sanctos inter mea nomina ponam
Ne me despicias, queso, measque preces.
Ob socios istud mibi da, quod postulo, munus
Nam quedam multis est quoque cura mei:
Quod si non multis: at te, vir clare, movere
Jus sanctum nostrum debet amicitiae.
Omnibus istud erit jucundum prorsus amicos,
Quos bilaret, sanctis quisquis habetur homines
Basilio at supra cunctos, quem Christus bone
Quique procul positos jungit amore viros,
Ac nos communī melius devinxit amore:
Cui recite facias si nihil ipse neges,

Αἰδόμενος πάτρην τε φίλην, καὶ ἡλικα μῆθον,
300 Καὶ καθαρὰς θυσίας, καὶ πτερόντα βίον.
Οἶσι ίσω σκηνῆς πάντων ἀδάπτω πόνεσσι
Δεύτερος ἐξ Ἀαρὼν ἴσταμένος μεγάλου,
Καὶ Θεὸν ὑψηλόντα καταντὸν δηματι λεύσσων,
Θυητοὺς ἀθανάτων μίγνυστ λισσόμενος.
305 Κείνῳ μὲν τὰ ἔμοιγε γαρίζει, δοστα δ' ἔκεινῳ,
Χριστῷ, τοῦδε χάρις ἐς Πατέρ' ἔστι χάρις.
Λίσσομ' ὑπὲρ φυχῶν, καὶ οὐρανίου βιστοιο,
Λίσσομ' ὑπὲρ μελάνων πνεύματι δαπτομένων.
Δός χάριν ἡματίσσι πόνοις, νυχίσσι τ' ἀοιδαῖς.
310 Δός δὲ χαμενήι, λεπταλέοις τε γόρις,
Καὶ τρυχίνοις ραχέσσι, καὶ δηματι τηκομένοις.
Δός δὲ νόρι καθαρῷ, δός δ' ἵεροις λόγοις,
Οὐρῷ ἀρτήν τινα, ἀρτῆς ὅδον ἀμπετάσσεις

Reveritus dulcem patriam et communia studia,
300 Et pura sacrificia, et coelestem vitam,
Quibus intra tabernaculum omnium pedibus inaccessum
Alter post magnum stans Aaronom,
Et Deum in celo regnante oculis coram intuens,
Mortales cum immortali orans conjungit.
305 Illi gratificari, quidquid mihi, et quidquid illi,
Christo, a quo inita gratia initur a Patre.
Precor pro animabus, et vita colesti,
Precor pro membris spiritus fervore consumptis.
Da beneficium diurnis laboribus et nocturnis cantibus;
310 Da cubantibus humi, et tenuibus gemitibus,
Da laceris pannis, et oculis tabefactis,
Da pure menti, et sacris sermonibus,
Ut virtutem honorans, virtutis viam aperias
Multis, et multorum mercedem a Deo habeas.
315 Sere quae hic manent, et incorruptum metes
Fructum celestem, plurima pro paucis.
Reverere et canitiam Deo similem patris mei,
Cujus historia hominibus plena miraculo,
Cum annorum circulis, tum moribus venerandis:
320 c Extremum hoc verbum eloquar, fractus viribus.
Parce gregi nostro; parce gregi,
O fili, nostro, cuius causa contremisco,
Nam multa pertuli, deditque mihi Deus
Per multas annorum decades pascere.
325 Tibi vero Deus concedat, quæcumque piis concedit,
Cum alias res, tum etiam ut ad beatam senectutem pervenias.
Talia pater meus divina sapiens: ego autem
Eloquar, ex Scripturis nostris bona verba:

307 Φυχῶν. Coisl. μελάνων.
309 Νυχίσσι τ'. Ita Coisl. et Reg. Edit. νυχίσσι
ατ' ε'.
310 Λεπταλέοις τε γόρις. Τεκνίbus, scilicet, ex-
haustis viribus.
311 Τρυχίνοις. Duo Regg. τρυχίνοις.
318 Ἐμπλεορ. Reg. 990 et Coisl. ἐμπλέων. Coisl.

sup. lin. πεπληρωμένην. Reg. 991, γέμουσαν.
319 Ἀμφότεροι. Ita Reg. 991. Editi nonnulli
ἀμφότερων. Schol. κατ' ἀμφότερα. Coisl. sup. lin.
κατὰ δύο τρόπους.
320 Φθέγξομαι. Tres Regg. et Chig. φθέγξεται.
Inducitur pater Gregorii ita loquens.

METRICA VERSIO.

B Inflammes, ac sic præmia plura feras:
Atque seras hic quæ remanent, ac semine fructum
Majorem innumeris partibus ipse metas.
Te quoque permoveat patria veneranda senectus,
Mens stupet insignem cujus ad historiam,
Qui simul est vita, simul et venerabilis annis:
c Extremum hoc, fractus debilitate, loquar.
Parce gregi nostro, fili charissime, nostro
Parce gregi, pro quo mi quatit ossa tremor,
Pro quo multa tuli, quemque annis pluribus ipse
Ut regerem, Domini gratia sancta dedit.
Ac tibi cuncta Deus donet, quæ donat amicis,
Ceteraque, et Pylios cernere posse dies.
Ille ad te sanctus genitor meus. Ast ego pulchrum
Sermonem dicam, quem sacra Scripta docent:

Tum patriam veritus, studia et communia, puræ
Et sacra tum vitæ celata tenentis iter,
Quæs intra scenam, pedibus quæ pervia nullis,
S:ans, ut Aron, munus sacrificiale gerens,
Atque Dei cernens numen venerabile, jungit
Mortale xterno per sua vota genus.
Quæ mihi das, illi, quæque illi, das quoque Christo;
Quæ Christo dantur, dantur et illa Patri.
Pro vita xtherea, supplæx, pro mentibus oro,
Pro membris, haussi quæ pietatis opus.
Te moveant noctis cantus, lucisque labores,
Teque xhamenī, te gemitusque graves,
Te saccusque lacer, confectaque lumina fletu,
Te mentes puræ verbaque plena leo;
Ut virtutem ornans, plures virtutis amore

• Μέτρα Θεοῦ μέτρωσιν ισάζεται ἡμετέροις·
 350 Οὐά περ ἀλλήλοις ἐνθάδε μετρέομεν,
 Τοῖς διδοῖς μερόπαις Θεὸς μέγας. » Ἀλλὰ μετροὶ¹
 Κρίσσος τὰ κρείσων νῦν τε καὶ ὑστάτοιν·
 Νῦν πᾶσιν ἀνθρώποισι θεμελιον, τὰ κάκιστον,
 Ἡτὶ καλὸν βιώσου βάλλετ’ ἐφημερίου.
 355 Καὶ τυτθῇ πλάστιγγι μέγα κτέαρ οδρανίοιο
 Σείσται· τὴν δὲ ροπὴν ἔνθα καὶ ἔνθα φέρει.
 Καὶ Χριστὸς μερόπαις, φόρου παρεόντος, ἐμίχθη,
 Ἡνίκα Καῖσαρ δῆλην γαῖαν ἀνεγράφετο·
 Καὶ τέλος; αὐτὸς ἔδωκε βροτῷ Θεὸς, ὃς καὶ ὑπάστοι
 340 Θυητοῖς δουλοσύνῃς τῆνδε παρηγορίην.
 Ἄξεο τὴν Χριστοῦ χάριν, καὶ φείδει λαῶν·
 Ἄξεο, καὶ σὺ γράψῃ βίθον τοῖς οὐρανίην
 Ἐσθίην, ἀσθλὰ γράφων· εἰ δὲ μηταλί, ἄλλος ἔνστοι·

A "Εμπει γε μήν δύσις λώιδην ἔστι γράψειν.
 345 Οὐχὶ διλις, δετι βροτοῖς βαρὺν ζυγὸν ἤγαγε πρῶτη
 Ἀρχεγόνου κακή, καὶ φυτὸν ἀνθραφόνιον,
 Βασκανίη τε δράκοντος, ἀτασθαλίη τε γυναικός,
 Γεύσις τὸν ὄντομένη γνώσιος ἀντιπέδουλον,
 Ἡ με θυητὸν ἔθηκε, καὶ ἐς χθόνα, ἔνθεν ἐπύθη,
 350 Αὔδις ἀπωναμένη, λυπρὸν ἔθηκε μίον,
 Άστινά; τε μέδους τε καὶ ἐς πλαστὸν νέων ἀρέτη;
 Κύπτοντα ζώειν, τειρόμενον καμάτους;
 Ἀλλὰ με καὶ πλεύνεσσιν ἀδελφὸς ὄλγεις δίσαι,
 Χοῦς εἰς, ἐν τε ἵη κείμενος ἀμπλακή;
 355 Οὐ θέμις, οὐδὲ ἐπέσκοπεν, ἐπει πολὺ λάθι ἐπ.
 Φάρμακον, τὴν πόνον, τοῖς νοσάσους φέρειν.
 Τοῦτο εἰ δημετέρη ξεινήτον, ὡς πανάριστε,
 Πέμπται θμηλική, δ χρόνος οὐ δαμάσαι,

• Dei mensuræ nostris æquantur mensuris;
 350 Qualia hic invicem metimur,
 Talia rependit hominibus magnus Deus. : Sed utinam metiatitur
 Meliora melioribus hic et in posterum,
 Nunc fundamentum omnibus hominibus vel pessimum,
 Vel bonum in hac mortali vita jacitur;
1014-1015 335 Ac exigua bilance magna cœli possessio
 Liberatur; inclinatio autem huc et illuc fert.
 Christus hominibus, cum census habetur, satis est,
 Cum Cæsar universam terram describeret:
 Ac vectigal ipse Deus mortali solvit, ut præboret
 340 Mortalibus hoc servitutis solatium.
 Reverere Christi gratiam, et parce populis:
 Reverere, et in libro coelesti scriberis
 Bono, bona scribens: sin aliter, dicat aliis quid sentiat;
 Sed profecto satis est sancte scribere.
 345 Annon satis est, quod mortalibus grave jugum adduxerit prima
 Parentis primi perversitas, et arbor homicida,
 Et draconis invidia, et mulieris peccatum,
 Et gustus perniciosus scientie adversariar,
 Qui me mortalem fecit, et in terram, ex qua formatus sum,
 350 Rursus deturbans, tristem attulit vitam,
 Et dolores et tumultus, ita ut in lato terræ spacie
 Curvatus degam altritus laborilus?
 Sed me præterea pluribus frater tradet doloribus,
 Qui nunc cinis est, uni obnoxius peccato?
 355 Nefas id et indecorum: siquidem multo satis est
 Remedium, quam labore, alterre segrotantibus.
 Hoc tibi munus nostri, vir præstantissime,
 Mittunt æquales, quod tempus non diruet,

338 Καῖσαρ, etc. Reg. 990 γαῖαν δῆλην Καῖσαρ
 ἀνεγράφετο.

343 Άλιος. Coisi. άλλο.

350 Αυχρόν δέθηκε. Tres Regg. et Chig. λυγρὸν
 ἔδωκε.

354 Άυχλαχίη. Ita Reg. 993 et Chig. Edit. τὸν
 xīη.

358 Ομηλική. Reg. 991, θμηλικία. Nostri ap-
 les, melius forsitan, studiorum socii.

METRICA VERSIO.

• Ponderibus nostris æquantur pondera Christi;
 Atque ut metimur, non secus ipse facit.
 At meliora velim melioribus ipse rependit,
 Nuncque, et cum fati venerit hora tui.
 Nunc vel prava homines jacint fundamina vitæ
 Mortalis, vel quæ lata futura sibi;
 Atque Dei parva possessio magna bilance
 Liberatur: lans hinc nunc quoque vergit, et hinc.
 Seque homini junxit Christus presente tributo,
 Cum dabat in tabulis nomina quisque sua:
 Vectigalque Deus mortali solvit, acerbi
 Servili ut nobis haec medicina foret.
 Gratia te Christi moveat. Scribaris ut ipse
 Lætus in æthereo codice, scribe bona.
 Sin secus, haec aliis referat quæ damna sequentur;
 Sed tamen est sancte scribere commodius.

B Non satis est, grave prima jugum quod noxa scelus?
 Intulit humanis, plantaque causa necis,
 Infestusque anguis livor, facinusque parentis.
 Prima et quæ nostrum perdidit esca genit:
 Quæ me sub mortis tristissima fata redigit,
 Ac mihi ter misera vivere sorte dedit.
 Ærumnas peperitque graves, ac corpore curvo
 Fecit humum ut fractus membra labore colas
 Sed frater tanto dabit incrementa dolori?
 Terra eadem, noxae subditus atque pari?
 Haud docet, haud fas est: namque ægris ferre
 [dabo]
 Rectius est, morbos quam cumulare graves.
 Illoc tibi nostra cohors mittit, vir splendide,
 [nisi]
 Quod non tempus edax seculaque cuncta pro-

Εύχος Ἀρμενίης, Ἐλλήνιε, δς λάχες αγῆ
360 Στῆσαι ἡμετέρη μέτρα δίκαια φόρων.
Καὶ στῆσαις μεγάλοι Θεοῦ σὺν ἀμύμονι χειρὶ,
“Ος κεν ἀγνῶς στῆσαις, μηδὲ ἐπερχολινέα,
Κέρδεσιν οὐχ διστοισ διμετές φρένας. Εἰ γάρ ἄπασιν
‘Ισα ταλαντεύσαις, δύμα μέγα τρομέων,
365 Τυθῇ μὲν πόλις ἔστεν, ἀτάρ πόλιν σεῖο, φέριστε,
Δώμομεν ἀνθρώποις, ή Διοκαισαρέων,
Οὐνομα, καὶ πινάκεσσι χαράξομεν· Οὐτος ἀριστος,
Οὗτος δ καὶ Μώμουν κρέσσονα μέτρα φέρων.»

B. Πρὸς Ἰουλιαρόν.

Ομβρῳ διψάδα γαῖαν ἐπέκλυσεν, δς μιν έδησεν·
“Αλλος τ’ ἐξ ὑδάτων ἡρπασε κόσμον δλον·

Decus Armeniæ, Helleni, qui sortitus es nostræ
360 Statuere terræ justorum tributorum modos.
Statue cum magni Dei adjutrice manu,
Ut sancte jus dicas, nec lancem inclines,
Lucris haud sanctis mente dominus. Nam si omnibus
Æqua ponderes, magnum oculum tremens,
365 Parva quidem urbs sumus, Diocæsarea, sed tamen tuum,
Præstantissime, hominibus multum prædicabimus
Nomen, et tabulis insculpemus: « Hic vir optimus,
Hic jura sic describens, ut nec ipse Homus obtrectare possit. »

1016-1017 II. Ad Julianum.

Imbre sipientem terram alluit, qui eum cohibuerat:
Alius ex aquis mundum universum eripuit:
Est qui morbos sanaverit, qui in bellis salutem attulerit:
Alius e celo magnum nutrit populum.
5 Manibus tuis commisit Deus, ut antea justitiae, ita nunc
Tributorum libram, inclyte Juliane,
Inclinationis et fraudis nesciam, æquabilem, perhonorisicam, sed
Parce, vir optime, pauperibus, parce calamo tuo,
Quos morbus consumpsit, miseram carnem peregens:
10 His parce, et tu scriberis in coelestibus tabulis.
Magnus Deus talia mortalibus rependit pondera,
Qualia ipsi hominibus hic pendimus.
Mortali succurre: siquidem corpore omnes induit:
Lazarus ad januam: da micas alienas.
15 Christus hominibus, cum census haberetur, permisitus est:
Reverere æqualem Christi ortui descriptionem.

* Scriptum an. 374. — Alias Bill. 29, p. 411.

361 Ἀμύμονι. Unus codex ἀμείνονι.
363 Δαμεις φρένας. Duo Regg. δαμῆς φρένα.
365 Πολὺ. Schol. πολὺ καὶ μέγα ἀνακηρύξομεν
ἀνθρώποις.
368 Μώμον. Vide supra, lib. I, sect. 2, carm. 11,
vers. 246.
II. ARGUMENTUM. Julianus fuerat Gregorii amicus,
studiorum socius. Huic tributorum imponendorum
cura a principe commissa fuerat. Veritus Gregorius,
ne Diocæsariense valetudinarium aliquo tributo pre-
meret, cum rogat ut in pauperes indulgentius agat.

TIT. Πρὸς Ἰουλιαρόν. Addunt plures mss. τξι-
ωτήν.

1 Εθησεν. Qui cohibuerat, nempe Elias.
3 Νούσοις. Sic Reg. 990. Combef. legit νοῦσον.
Male edit. νοῦσος.
5 Ἐρέθηκε. Reg. 992 ἐνέκηε.
8 Σῆ γραφίδι. Int. διὰ τῆς σῆς γραφίδος.
9 Ταλαιρα. Chig. τάλαινα.
11 Τοια διδοῖ, etc. Ia fere supra carm. præ-
vers. 329.
15 Καὶ Χριστός. Ibid. vers. 337.

METRICA VERSIO.

D decus Armeniæ, nobis cui lance tributum
Ut statuas æqua, sors bene fausta dedit.
Atque utinam Christi statuas cum coelite dextra,
Ne tua lanx partem vergat in alterutram,
Sente malis lucris domita. Namque omnibus æquas
Si teneas lances, Numina summa timens,
Ios tibi permagnum dabimus nomenque decusque,
Exiguum nobis sit licet oppidulum,
c pictum hoc tabulae gestabunt: « Optimus hic vir,
Hic cuius Monus carpere jura nequit. »

II. AD JULIANUM.

(Billio interprete.)

Iluit arentes campos, qui junixerat, idem:
E sævis orbeum traxit at alter aquis.

B Est qui depulerit morbum, qui fregerit hostes,
Paverit et supero millia multa cibo.
At Deus imposuit tibi nunc, Juliane, tributi
Lances, justitiae pondera ut ante dedit,
Pondera justitiae certissima. Parcito, quæso,
Pauperibus, calamo parcito, quæso, tuo,
Nomine ut obtineat pagina dia tuum.
Namque eadem nobis Numen coeleste respondit,
Hic modo metimur qualia nos alie.
Mortalis fer opem: nam cuncti corpus habemus;
Da tenues micas, Lazarus ante fores.
Christus se nobis junxit, cum lecta tributa:
Hinc animum moveant scripta cosava tuum.

"Ἄζει μητέρα σὴν πτωχοτρόφουν, εὐσεβεῖς αἵμε, Καὶ δόμον, δὲ μελέοις εὐμενέους ἐδάη.
"Ἄζει καὶ τὸν ἄμδον πλοῦτον, φίλος, δὲν ῥα πάνησι
20 Πλάντ' ἀπέδωκα φέρων, σταυροφόροις πόθοις.
Συνδὲ ποντοπόροισι λειτήν, ἔννη δὲ τ' ἀριτή
Τοὺς ἐπιδευμένους, ἡδὲ μερὶς κτεάνουν.
Ἔμεσόρη κτήσεις, οὐ δὲ γραφίς. Ἰσον ἔχομεν
Τῆς πτωχοτροφίης μισθόν. Ἀναδὲ γραφέτω.
25 Ἦ μὲν δὴ πολλοῖς εἰ Θεὸς μέγας ἐκλίσσειν,
Οσσατοῖς ὀλίγους τῶν χθόν' ἐπερχομένων.
Ἄτμ' ἵερὸν, μῦθοι, κτεάνουν σύνενος, εἶδος ἀγγέστον.
Βῆμασι κάρτος ὅρτειν Λύσονισιν νόμοις.
'Ἄλλ' ἐμπῆς τόδε οὐ πάντων πλόν, ἡπάριτη,

A 30 Χεῖρα Θεοῦ φέρειν τοὺς ἀτάροις κίσαι.

Γ'. Πρὸς Βιταλιανὸν χαρὰ τὸν νῦν.

"Ω πάτερ, δὲν περ ἐμοὶ γε Θεὸς θεῖν ἑνὸς πάτερ,
Οὐ γεγάντες γεγανῶτα, καὶ οὐ φθινύθεν φθινότα,
"Ως καὶ ἐπιχθονίοισι γέρας καὶ κύδος ἐπάρῃ
Ὄς γάρ δῶμοι πάντων γενέτης, νομέος τε φύσει
Ξ Χριστὸς δινᾶς μεγάλοισι νομίμασι κόσμον ἔτεσι,
"Ως δὲ καὶ οἱς τεκέσσοις πατήρ θεός. Ἀλλ' ἕκαστος
Μύθον ἔμοιν θεοῖσιν ἐνι τελείγοντος ἀριστον.
Καὶ τὸ Θεοῦ μεγάλοισι. Θεὸς βροτὸν οὐκ ἔθετο,
"Ω θάνατον, δὲν συνέχειρε, καὶ φ θεός ξέσται εἶται,
10 Ἡέσται θατατοῖσιν ἐν ἤμασι πάντας ὑλῆσται.

Reverere matrem tuam, pauperum nutricem, plum sanguinem,
Et domum quae misericordia propitia esse didicit :

Reverere et meas opes, amice, quas pauperibus

20 Omnes offerens tradidi, studio forendis crucis.
Communis navigantibus portus, commune auxilium
Indigentibus, haec distributio honorum.

Nostra sunt bona, tuus calamus. Aequam habeamus
Pauperum alimonias mercedem. Rex ipse scribat.

25 Jam te Deus magnus pluribus insignavit

Quae perpaucis in hac vita contigerunt :

Sanguis sacer, littere, possessionum copia, decora forma ;

In tribunalibus præpotens, Romanarum legum peritia.

Sed tamen hoc tibi omnibus anteponendum, vir mansueti consiliis,

30 Manum Dei pretendere mortuis insepultis.

III. Ad Vitalianum.

O pater, quem mihi Deus deum in hac vita dedit,
Non genitus genitum, et immortalis mortalem,
1018-1019 **Ui** hominibus decus et honorem addat;
Nam ut omnium simul genitor, ac rector præstantissimus,
5 Rex Christus magno consilio cunctum torquet,
Ils sano et suis filiis pater ut deus. Sed excipo
Optimum meum divinis visceribus sermonem ;
Quod quidem magni etiam Dei est. Deus mortalem non spernit,
Cui mortuus est, quem secum suscitavit cuique iterum Deus veniet,
10 Veniet postremis diebus omnes iudicaturus.

* Scriptum an. 375. — Alias Bill. 52, p. 120.

17 Εὔστοβες αἷμα. Int. εὐμενότατε. Pia soboles.
23 Σῇ δὲ γραφί. Tua descriptio : nostrum est
dare bona, tuum autem ea rectigali levare.

26 Οστατοῖς ὀλίγους. Quanis perpaucos in hac
terra versantes ornavit.

29 Ηπιόμητι. Reg. 990 ἡπιόμητιν, mansuetum et
auxiliarem esse.

30 Ἀρδύοις. Sic appellat homines diuini
gravibusque moribus intabescentes et jam magna ex
parte mortuos.

III. ARGUMENTUM. Vitalianus ob leves quasdam
causes tanto filiorum suorum odio tenebatur, ut eos

nec alloqui, nec videre sustineret. Hujus enim
mine filiorum placere nittitur Gregorius, qui u
hoc videtur condidisse post annum 574.

1 Θεορ. Patrem suum honoris causa deni
lant filii, quod parentes in procreando Deum
que imitarentur : deum autem progenitorum se
lēm vocant, ut cum a semipaterno Deo disting
BILL.

8 Kai τὸ Θεοῦ. Quasi dicat : Non ei qu
num a tua dignitate, atque auctoritate pia
nobis præbere. Nam ne ipse quidem Christ
verus supplices hominum preces aspernatur.

METRICA VERSIO.

Te moveat tua sancta parens, que pascit egentes,
Atque dominus, miseros que miserata juvat.

Te mens et census moveat, quem prorsus ege
nis,

Ut crucifer Christo jungerer, ipse dedi.

Communis nautis portus, commune juvamen

Pauperibus, queis pars cedere debet opum.

Sunt bona nostra, tua est rursum descriptio. No

[bis]

Sint æqua ex pastis præmia pauperibus.

Multa quidem sunt quae divino munere clarum

Te reddant, doles vixque tot ullus habet;

Nobilitas, formæve decor, facundia, census,

Legibus et magnum robur in Ausoniis.

Exanimis at si tu juveris inque sepultos,

Hinc decus, hinc major surget honosque tibi.

III. AD VITALIANUM, FILIORUM DOMINI (Billio interprete.)

O Pater, hic divum mihi quem regnator d
Domavit, factum infectus, mortique datum
Cultura, nulla timens tenebrose spicula m
Ut decus ipse daret mortali stirpe crevit.
Cunctorum namque ut genitor rectorque
Est Deus, immensus qui mutu temperat.
Sic etiam natus pater est deus. Excipe,
Viscere divino, que dicam, atque aure m
Namque Dei magni hoc etiam est : nec de
Genteum hominum, pro qua subiit morte

Quamque siunul secum vitales traxit ad m
Ad quam etiam rursum supera descendit.
Pendat ut sequali mortalia facta bilanci.

Τίπετος τόσον τεκέεσσι τεοῖς ἐπέβρισας δόδντα;
Πῶς ποιή κακόχαρτος ἐνήλατο σοὶσι δόμοισι;
Τίς δ' Ἐρινύς τόσον δλνον ἀτάσθαλος ἔξετίναξεν;
Ἔτοι μὲν πατέρων ἀγαθῶν ἔφυς, οὐκ δλγος δὲ
15 Αὔτη; ἐν ἡμερίοισι, Θεῷ δὲ γε πάγχυ μέμηλας,
Ὤς φιλέει φιλέοντας, ἀπεκθαύρει δὲ κακίστους.
Οὐτος μὲν τοπάροισθε Θεοῦ νόμος. Ἀλλὰ τέθηπα,
Πῶς οὐ θεοτυγχέεσσι δομάται κύδε' ἀνέτηλης.
Δαμνάμενος πληγῇσιν, δὴ φάτεις, αὐτὸς ἔστιν.
20 Ἀλλας ἀπροτίσπτα βίου φύσις δλγε' ἀνεύρε,
Γῆ καὶ τῇ δονένεσσα βροτῶν γένος. Οὐδέ τις οἰδε,
Ιοτ λήξει μέγα κῦμα πολυπλανέος βιστοιο,
Η τις νῆα μέλαιναν ἔην ὅποδέξεται δρμος.
Αλλον πόντος δλεσσεν ἀπειριτος, ή κλύσε χέρσω

*Cur tam saevum dentem tuis filiis allisisti?
Quomodo malis gaudens ultio in aedes tuas assiluit?
Quæ Erynnis infesta tantam felicitatem excusist?
Ex bonis certe patribus natus es, nec ipse parvo
15 In pretio es inter mortales, tuique Deus omnino curam gerit,
Qui diligit diligentes, et odio habet pessimos.
Atque hæc quidem prius Dei lex erat. Sed miror
Quomodo tu eadem, ac homines Deo invisi, mala patiaris,
Tuis ipse, ut vulgo dicitur, percussus plagis.
20 Aliis vitæ natura improvisas intulit ærumnas,
Variis modis humanum exagitans genus. Nec quisquam scit
Quorsum evadat vehemens vitæ errabundæ fluctus,
Ac nigram suam navem quis excepturus sit portus.
Alium pontus perdidit immensus, aut ejecit in terram
25 Vivum, sine frugibus, sine veste, miserum erronem,
Prius opibus florentem : quæ autem vehebat, operiuntur salo.
Alius in acie pugnans occisus, aut captivus
Abductus sub manibz homicidis eorum qui eum comprehendenterunt.
Alium reges spoliaverunt his quæ possidebat,
30 Eadem die miserum et beatum virum reddentes ;
Alium latrones immites, aut fures
Diurna improbitate, vel nocturnis dolis.
Aliorum membra absumpat peredens morbus.
Ab bis omnibus, quæ enumeravi, tibi Deus tranquillitatem
35 Concessit, et concedat oculis benevolis,
Omnia communiens, et quæ intus, et quæ sunt
Exterius. Ubi etiam aliqua adest calamitas, robur præbuit.
Unum autem hoc tibi non concessit, ut filios tuos protegeres*

*O δὴ φάτις. Reg. 990 φάτις. Figura prover-
: suo se gladio jugulare dicitur, qui sibi ma-
cersit, et propriæ architectus est miseriae.
Ἐγρ. Ita legendum. Edit. ἐμήν.
Οἰστοστ. Sic Chig. Edit. δλεσν. Mox κλύσε.
ег. 992. Edit. κλύσε.
Ὀργραῖοιστ. Sic mss. et Aldus. Edit. men-*

*A 25 Ζωδν, δτερ σπείροιο καὶ είματος, οικτρόν δλήτην.
Τὸν πρόσθεν πολύλοβον· δὲ δ' ἥγετο, κείθεται δλμη
"Άλλον δηριώντα μόδος κτάνεν, ή μιν ἐπεμψε
Δουριαλδ κείρεσσιν ὅπ' ἀνδροφόνοισιν ἐλόντων.
"Άλλον δ' αὖ βασιλῆς ἐνόσφισαν, ὃνπερ ἔχεσκον,
30 Αύτημαρ χθαμαλόν τε καὶ δλνον δνδρα τιθέντες
Καὶ τινα ληστῆρες ἀπηγές, ή τινες φῶρες
"Ηματίη κακότητι καὶ δρφναῖσι δλοισιν.
"Άλλους δ' αὖ μελέων κατεδάσσαστο δάπτρια νοῦσος.
Σολ δ' ὧν μὲν κατέλεξα, Θεὸς κατένευσε γαλήνην
35 Πάντων, καὶ νεύσειν ἐτ' δμμαστν εύμενέσσα,
Πάντα πειρφάσσων, τά τε ἐνδόθεν, δσσα τ' ἔσαν
"Εκτοθεν· οὐ δὲ τίς ἔστι δή, καὶ κάρτος δπασσεν.
"Ἐν δὲ τόδ' οὐ κατένευσε, τεοῖς τεκέεσιν ἀρήγειν*

dose δρφνιοτι.

*37 Οὐ δέ τις. Billius legit οὐ δέ τις δετι δή, et
vertit: Nec morore gravi premeris: verum nihil
mutandū. Plana est lectio, quam confirmant mss.,
et oratio magis cohæret: Sicubi infortunii aliquid
ac molestia acciderit, animi robur tribuit.*

METRICA VERSIO.

*vo quid dente pelis tua pignora? Quænam
lira tuas, pater, insultavit in aedes?
n felicem sortem procul egit Erinnys?
e et claros habuisti laude parentes,
mortales inter nomenque decusque
rvum est, prorsusque Deus teque ac tua
[curat,
t usque piis, aversaturque nocentes.
ante Dei mos hic erat. At stupor ingens
unde eadem, mentes quæ vexat iniquas,
a te cruciet, vulgi quodque ore frequenter
ipse tui sis unus vulneris auctor.
isa aliis natura incommoda militit,
mortales agitans, nunc rursus et illuc :
ingens vitæ sit finem habitura procella,
quoque appetlet mea littore puppis.
e cœruleum Stygias detrusit ad undas,*

*B Aut vivum in terram ejecit, sed vestis egentem,
Ac miserum erronem, censu qui maximus ante,
Naufragio amissis opibus mersisque profundo.
Illum dura inter certamina, Martia letho
Vis dedit, aut certe captivum tradidit hosti.
Fortunis alium princeps spoliavit, eadem
Luce illum ditem efficiens, opibusque carentem :
Ac fures alium rursus, saevique latrones,
Fraudibus obscuris, media vel luce ruentes.
Denique morbus atrox quorundam membra peremit.*

*At tibi nil horum, divino munere, cessit,
Quæ memorata mibi, nec posthac accidat oro,
Sed te conservet Deus interneque forisque ;
Nec morore gravi premeris, sed robore polles.*

*Unum autem hoc idem minime tibi præbuit, ut
Auxiliere tuæ proli, curaque perenni*

'Ος γλήνην βλεψάροιστιν ὑπ' εύκύκλοισι φυλάσσων.
 40 Ή; μή τις βιότοιο περῶν πλέον ὡδὸν ἀγορεύσῃ·
 « Μοῦνος ἐγὼ κακότητα βίου καὶ κύδες» διεξα.
 «Ω Σαμίων ποτ' ἀναέ, εὐ Πολύχροτες, οἴον ἐμήσω;
 Δεῖσας εύτυχης δρόμον δισχετον, ἔμβαλες δὲ μη
 Πόρκην, δν φιλέσσες, δπως φθόνον ἐξαρέσαιο·
 45 Καὶ τὸν μὲν πάλιν εἶχες, ἀτέρῳ μόρον οὐχ ὑπάλυξας.
 Ἡμῶν δὲ οὐδὲν ἀποινον ἔχει φθόνος. Οὐ μέγα θαῦμα,
 Εἰ τις δόμοις καὶ βασὶν ἐπῆχαντον ἡμετέροισιν.
 Ἀχλὺς τάρος γ' ἔστιν ἐπήτυμον, τέ τις δρόψη
 Ἰσταμένη τεκέων τε μέση καὶ πατρὸς ἄριστον.
 50 Τις τάδε θρηγήσεις γάρων πολύτιμος δοιδός;
 Πᾶς μῦθον προτέροιστιν ἐδώκαμεν οἵ πανθέσσοι;

Α Μορφῆς μέν τις ἑτοί ποτ' ἐράσσετο, καὶ χαίρει
 "Ηλατο, καὶ μιν θεοπτερον ἀπώλεσεν εἰδες; Ιδού
 Σάρκας δ' οὐ ποθ' ἔάς τις ἀπέστυγε. Καίν δὲ πάντα
 55 Ω; μήτηρ φίλον νια κατέκεταν μαρροπίτη
 Κτενε μὲν, ὃς τινα θῆρα, τὸ δέρκεστον ὃς δικά
 Μύριστο οὐκέτι θῆρα, πάτιν δὲ πόλον χεροὶ δαμέναι
 Καὶ μήτηρ τεκέσσοιν ἑοίς ἀντι φάσγανον ἔχει,
 Ἀμφιχολωσαμένη λεχέων καὶ πατρὸς ἔρωτη.
 60 Καὶ τινα θηρητῆρα κατ' οὔρος, δν ἔλεγο
 Ὁστείς, ἐδάσαντο θοαί κύνες, δες φύλεσσοι
 Μή σε, πάτερ, τούτων τιν' ἀριθμήσειν ἔως;
 Μνωμένος πατέρων κακῆς καὶ πῆματος ιεῦμα
 'Ενδίμου πολέμου, καὶ αἰματος ἀνθίσια.

Tanquam pupillam sub palpebris volubilibus custodiens,
1020-1021 40 Ut ne quis vitæ peragens cursum sic loquatur :

« Nolus ego vitæ mala et æruminas effugi. »

O Samiorum quondam rex, Polycrates, quid est quod tibi in mentem venit?

Veritus perpetuum fortunæ cursum, projicis in mare

Annulim, quem diligebas, ut invidiam placares;

45 Ac illum quidem rursus habuisti, sed mortem non effugisti.

A nobis autem nullum habet livor munus quo placetur. Nec valde mirum,

Si quid caliginis domini nostræ leviter effuderit.

Id enim vera caligo est, ac tenetra quædam,

Medice stantes filios inter et patrem optimum.

50 Quis hæc genimia defleat peritus cantor?

Quoniodo prisca materiam fabulæ dedimus propriis calamitatibus?

Formam quidem suam quis olim adamabat, et in fontem

Insiluit, ipsumque pulchri vultus speculum perdidit.

Suas carnes nemo unquam odio habuit. Istud autem andivi,

55 Quod mulier dilectum filium occiderit, iusnane correpta;

Occidit quidem, ut seram aliquam, eum quem videbat; ubi vero errorem agnoti.

Non jam seram deflevit, sed filium suis manibus oppressum.

Suis etiam filiis mater ensem inflavit,

Irrata ob cubile et amorem patris.

60 Venatorem queindam in monte pro cerva

Veloci, celeres canes, quos amabat, discerpserunt.

Ne te, pater, hos inter homines numeret cantor,

Dum vita patrum recenset, et calamitates canit

Domestici belli, et sanguinis in sanguinem armati.

43 Δεσμας. Bill. legit δῆτας, et vertit *sister cursum.*

46 "Απορον. Ilesych. δῶρον, λύτρον. Juxta Billium, φόδος hic accipi debet pro φθονερὸς δαμων, et sensus est : Polycrates ille Samiorum ty- rannus olim placare invidiam studuit; nec tamen ignominiosæ mortis periculum effugit. Non est ita que mirandum, nos quoque, qui nullo munere invidiam placare studiimus, ipsius spiculam sensisse. Vide supra lib. II, sect. 1, carm. XXXIV, vers. 193, etc.

51 Ηώς μῦθον, etc. Ac veluti dicit : *Nes lacrymis digna, commissum esse a nobis ut veteres poetae fabulurum involueris veram nostram calamitatem tanto*

ante decanterentur.

52 Μορφῆς μὲν τις. Narcissum intellectu formæ sue elegantiam in purissimo spexisset, confessim sui ipsius amore ex seque periit.

53 Μήτηρ, etc. Ilæc est Medea, quæ nem maritum novis amoribus animum perspicias, ut injuriam suam ulicet audita crudelitate communes liberos interfur.

60 Kal tira θηρητῆρα. Acteon illud quem sui canes pro cerva discerpserunt. III.

METRICA VERSIO.

Hanc serves : oculi ut servatur pupula chara :
 Ne quisquam, instabiles vitæ dum traiecti undas,
 Jactitet : « Unus ego vitæ adversa omnia fugi. »
 O Samiæ quondam gentis qui sceptra tenebas,
 Quam prudens tibi consilium, dum sistere cur-

[sum]
 Niteris optatæ sortis nimiumque secundæ :
 In mare nam medium, placidus tibi livor ut esset,
 Annulus est jactus, pretio tibi carior omni ;
 Atque illo mira ipse quidem ratione politus
 Rursus es : at non fugisti miserabile satum.
 Sed nihil a nobis, quo sit minor impetus ejus,
 Livor habet. Non mirum igitur si nonnihil atræ
 Offudit nostris dominibus caliginis ille.

Caligo est etenim hoc vere, tenebrisque profundæ,
 Inter progenies susæ eximiunque parentem.
 Quis satis hæc deflere queat? Cui tanta facultas
 Suppetit, ut possit lacrymas æquare dolori,

B Quod data sit priscis per casus fabula :
 Quidam olim formæ ipse susæ correpsit.
 In fontem insiliit, pulchrique ex oris in
 Exitium traxit speculo, mortemque p
 Nemo suas ante carnes exhorruit unq
 At proprium quædam, sic narrant, i
 Sustulit, emota sibi dum spectare vid
 Mente feram, sævumque in apro defi
 Reddita post autem menti, natumque
 Conspiciens, gremium lacrymis imple
 Altera natorum demisit in ilia ferrum
 A patre jura dolens tædæ prostrata ju
 Denique venator quidam sub imagine
 Præda fuit canibus, nimium quois i
 Hos inter ne le numeret, qui tristia
 Carmina, dum labes memorat, dum c
 Atque intestini clades certaminis, et
 Sanguinis est inter socios, in carni

65 Αζομ' ἔγω. Κακή μὲν ἐμή, κακή δέ τε πατρὸς. Αἱ πατρὶς δὲ εἰστι μᾶλλον, ἐπεὶ καὶ φέρτερὸς ἐστιν Ἀμφίτερον πολιῆ τε καὶ ἥθει κυδαλμοῖσιν· τοι μὴ κακή γε, δυσωνυμή δὲ ἀλεγενή· Η τε καὶ ἐσθλὸν ἔντα χαμαὶ βάλε πολλάκι φῶτα. Οἱ λόλλοι μὲν γάρ ἐστιν ἀληθέα, οὐκ δλίγοι δὲ ἔξαν ἐπωτεύουσι, τό σε φράζεσθαι δινῶγα. αἱ γάρ ἄπαντ' ἐθέλω πάντων χρατέειν γενετῆρα, αἱ μάλα χώμενός περ, ἐπεὶ φύσις ὡδε κελεύει, αἱ λίτοις ἐσθλὸν ἔχουσα μετ' ἀνδράτιν, ὑψι φέρεσθαι. 5 Πώς σε, πάτερ, ἔξιν φτιέσθαι φῶτα δοκήσει, οσσάτιον τεχέσσαι χολούμενον, οὐδὲ ἐφύτευσας, οἱ ἥρωις ποτ' Ἀναχτί τεοῖς ἐπὶ γούναις θεῖναι, αἱ κλεινῆς γέρηρας ἐπωνυμῆσι φανέντας;

Αἱ Πέτρος ἔγω, Φωκᾶς δὲ κάτις, Χριστοῦ μαθητῶν 80 Κλήσιες. Αὐτὰρ ἐπιτιτά χόλος, καὶ πάντα λέλασται. Τίς, πάτερ, ὡς σὺ, φέριστε, τόσου τεκέσσαιν ἑστιν Ἡπιος ἀρτιγνοῖσιν, ἀξομένοισι δὲ ἀπηνῆς; Εἰ μὲν δὴ θέμις τὴ Θεῷ βροτὸν ἀντιφερήσειν. Ἡ παῖδας τοκέσσαι, τάχ' ἂν τινα μῦθον ἀνεῦρον 85 Ἡμετέροις παθέσσαιν ἀρηγόνα· νῦν δὲ τοδὶ οἶον Ἄγησιν ἡμετέρων στομάτων ἔπος. Εἴτε κάκιστοι, Σοὶ, πάτερ, εἰτὲ ἀγαθοί· τούς σπέρματας διτάχυς ἔστω. Σὺν κλέος ὅντος, ἔγωγε, μακάρτατε, οὐδὲ τοῦ δινεῖδος, Ἡ καλός, τὴ κάκιστος τὸν. Τόδε πᾶσι πέφανται, 90 Στέργειν ἐσθλὸν ἔντα, κακῶν δὲ ὑπὸ χείρα ἐριθεῖν. Οὐδὲ γάρ ἀρτεμέουσι τὰ φάρμακα, τοῖς δὲ ὑπὸ νούσου Τειρομένοις ἐπάγουσιν ἀκέστορες. Οὐδὲ τις δρυν

65 Vereor ego. Culpa mea est, patris etiam culpa,
Imo major est patris, quippe qui præstantior sit,
Et canitie et moribus gravissimis,
Aut si culpa non est, dedecus certe est luctuosum,
Quod quidem et probum virum sape humili stravit.
70 Multi quidem vera neverunt; at non pauci
Famam respiciunt, quod quidem velim, consideres.
Etsi enim valde doleo, tamen, ut meus genitor omnium omnino
Præstantissimus sit, periclo (id enim natura præscribit),
Ac eximia gloria florens inter viros inclytos in cœlum efferatur.
75 Quis te, pater, erga extraneos lenem existimet
Tantopere irascentem illiis quos genuisti,
1022-1023 Quos, ut genibus imponeres, a Deo postulabas,
Et in lucem editos gloriose decorasti appellatioinibus?
Petrus ego, Phocas meus frater, Christi discipulorum
80 Nomina. Verum deinde ira, et omnia oblivioni tradita.
Quis, pater, ut tu, præstantissime, ita in filios suos
Recens genitos benignus, et in adulitos crudelis existit?
Si fas esset aut cum Deo mortalem contendere,
Aut cum parentibus filios, forte aliquem sermonem reperirem,
85 Nostris calamitatibus adjutorem: sed nunc unuūn hoc
Ex ore nostro verbum erumpet. Sive mali,
Tui sumus, pater, sive boni: seminis esto spica.
Decus tuum ego et frater sumus, o beatissime, tuumque dedecus,
Prout boni vel mali sumus. Hæc autem regula omnibus manifesta,
90 Probum diligere, malum autem manu fulcire.
Non enim integris remedia, sed his qui morbo
Prewuntur, adhibent medici. Nec quisquam avem

'Αζομ'. Reg. 990 Αἴδομ'.

Ἐτ τοι. Sic Reg. 990. Edit. εἰ τι.

Μέτρος ἔτῶ, etc. Reg. 990 Φωκᾶς ἔγω. Γε-
Phocas inclytos martyres norunt Græci, al-
Synope in Ponto episcopum, alterum horti-
Ἐο tantum nomine discipulos Christi
ire licet, quod ambo sanguinem suum pro
, fuderint.

85 Ἡμετέροις. Ita Reg. 990. Mendose edit. Par.
ἡμετέρης.

87 Σπέρματος δι στάχυς ἔστω. Nempe, semini
sequum est spicam ascribere. Adeoque spica, si
bona est, in gloriam patris, si autem mala, in de-
decus redundat.

90 Χεῖρα. Reg. 990 χεῖρας.

METRICA VERSIO.

quidem vereor. Culpa est mea, culpa parentis B
nei, majorque etiam graviorque parentis,
exsuperat quanto me albaque senecta;
culpa patris non est, infamia certe est,
rsæpe probos etiam dejicit ad ima.
enim ut multi norunt, ita magna vissim
minum famam spectat. Quod pectore, queso,
pater. Nam te cunctos præcellere laude
in rebus cupio, licet ardeat ira
(naturæ nam lex hoc fertique jubetque),
minum fama celebrem super æthera ferrī.
te placidum externis facilemque putabit,
in sobolem qui tantas concipis iras,
undain a Domino votis precibusque petebas,
ira date posuisti nomina luci?
io, Phocas frater, quæ discipulorum
unt Christi; verum furor igneus ortus
thæsis confessum mersit in undis.

Quisnam more tuo, teneræ cum prolis amore
Flagrarit, post ipse fuit tam sævus adultia?
Si vel mortalem supero cum rege licet,
Cum patre vel sobolem adversis contendere ver-
[bis,
Suppeteret fortasse aliiquid, quod dicere nossem,
Casibus et nostris gravibus prætexere. Nunc ast
Unum illud tantum mœsto promemus ab ore:
Sive boni sumus, genitor, seu criminè fœdi,
Nos tua progenies; sit semipis edita spica.
Sive malus, sive ipse siem sino criminè vitæ,
Laus tua sum, rursumque tuuūn, pater optime,
[probrum.
At decet (et nemo est hominum qui nesciat istud),
Ut virtute graves adamarē, ita moribus ægros
Supposita fulcire manu. Nam pharmaca demum
His adhibere solent medici, queis corpora morbo
Fractæ jacent, non qui sani recteque valentes.

'Εξόμενον κλαδεώνι, καὶ ἡέρι ταρσὸν λέντα.
 'Ης δ' ἀπὸ τῆς πεσόντα φύλης ἐλέγει καλῆς,
 95 Τῇ γνωμποῖς δύνχεσσι πεπαρμένον ὑμοῦδόριο
 'Ιρηκος, καὶ στυγνὸν ὄπωτρύζοντα πόδεσσι.
 Σὴ χάρις δυτικά κάκιστον ἔοις σπλάγχνοισι γεραιρεῖν.
 Εἰ δ' ἀγαθὸν, τοῦ πατρὸς ἐμοὶ νόμος. Οἱ γὰρ ἄριστοι
 Καὶ ξείνοις τελέθουσι προστηνέες. Οὐδὲ Θεοὶ¹
 100 Ἡδε χάρις τὸν ἄριστον ἔχειν πέλας, ἀλλὰ κακὸν τῷ
 Εὔμενειν, καὶ χεροὶν ἀπὸ χθονὸς ὑψός αἰρειν.
 Οὐδὲ γὰρ ἀπώτοισι θάνεν Θεός, εὗτ' ἐπὶ γαῖαν
 Ἡλυθε, καὶ θεότητις ἐδὼν βροτὸν ἀμφὶς ἐπιτηνεν,
 Ἀλλὰ χαμαπετέσσι, καὶ οἱ θάνον τοῖς Ἀδάμοιο.
 105 Οὐκ ἀτέρις υἱῆς νεύτερον, ὡς ἀπὸ πατρὸς
 Πλάγχθη, μαχλοσύνησι πατρῶα πάντα λαφύξας,

Α Καὶ μιν λιμὸς ἔτειρεν ἀλήμονα; Ό; δὲ επι: δι.:
 Ηπερὸς ἑοῦ παλίνορσος ἔβη, καὶ γούνασι κάψει,
 Λίψα πατήρ ἐλέγει κακὸν πάν, αὐχένι χείρας;
 110 Πλέξατο, δάκρυα χεῖς, καὶ εἰλαπίνησι γέρρας
 Καὶ ποιημὸν δῶν τις, Ιη; ἀπομουνωθείσης.
 Εσθίδος, λείψεν διπαντα, μετ' ἔγνια δ' ἥλιθε κεῖται;
 Ήν δέ μιν τῇ κατά πρῶνας ἀπόπροσθεν, τῇ καθ' οὐκ
 Πλαζομένην εὑρησιν, ἔοις ὕμοισιν διέρας,
 115 Καρχαλῶν δεκάδεσσιν ἐνηρθίμησε φύγει.
 Τοῖος ἐμοῦ Χριστοῦ μέγας νόμος. δες χθυμων
 Εὔμενει πάντεσσιν, ὑπερφιάλους ἀθερίζων.
 Πολλάκις ἐξαγόρευσις ἀμαρτάδος δινδρὸς ἐσάωται
 Μούνη, καὶ δακρύοισιν ἀπέκλισε πήματα περικ
 120 Καὶ φυχὴν ἐκάθηρε μελαινομένην κακόπτη.

Ramo incidentem, aut sere pennas immittem, Sed procul a dulci nido lapsam miseratur,
 95 Aut curvis unguibus transfixam crudelis Accipitrus, et sub ejus pedibus tristes questus edentem.
 Tua gratia est, si malus sim, tuis me visceribus sovere; Quod si bonus, mecum facit lex paterna. Optimi enim Etiam in extraneos benigni sunt. Nec Dei
 100 Hæc gratia est, bonum sibi asciscere, sed pessimo Propitium esse, eumque inanibus e terra in altum tollere. Nequc enim propter insolentes mortuus est Deus, quando in terram Venit, et divinitati suæ mortalem naturam conjunxit, Sed propter humi abjectos, et ex Adamo mortuos.
 105 At non audisti de juniore filio, quomodo procul a patre Aberraverit, patrimonio omni per luxuriam absunto, Eumque fames errabundum oppresserit? At ubi in ædes Paternas redux ingressus est, ac genua flexit, Statim pater miseratus est malum filium, collo manus
 110 Implicuit, lacrymas fudit, eumque convivio exceptit. Et bonus pastor quis ovium, si una sola aberraverit, Cæteras omnes relinquit, et illius vestigia insegnit;
 1024 1025 Si autem illam per cacumina montium longius, aut in sylvis Errantem reperitur, suis humeris tollens,
 115 Laetabundus centum charis ovibus annumerat. Talis Christi mei magna lex, qui humilibus Propitius est omnibus, arrogantes despiciens. Sæpe sola confessio peccati virum servavit, Et amaris lacrymis noxas abstersit,
 120 Et animam malitia denigrataī mundavit.

98 Οἱ γὰρ ἄριστοι. Combesfius legit τῇ γὰρ ἀριστοῖς καὶ ξείνοι, nec dubitat quin ita scripscrit Gregorius: Sane optimis etiam extranei solent esse benigni; potiori ratione parentes.

102 Απτώτοισι. Insontes, vel eos qui lapsi non fuerunt.

106 Ααγύξας. Sic legendum. Edit. maleiz.
 108 Καὶ γούνασι κάψει. Ac gemēbns se. i adoravit.

115 Καρχαλῶρ. Sic Reg. 990. Edit. καρχ. 119 Πλημαρα. Sic Reg. 990, vel πληματι edit. πύματα.

METRICA VERSIO.

Nec volucrem quisquam vernanti in fronde seden- [tem]
 Aut quæ præpetibus liquidum ferit aethera pennis,
 Mæret, sed nido præceps quæ corruit alto,
 Unguibus accipitris vel quæ transfixa cruentis
 Ingemit, et tristes emittit pectore questus.
 - Tum tibi laus dabitur, tuaque in me gratia sese
 Prodet, si vitiis atro tua viscera pandas.
 Nam mibi si pandas veræ probitatis amanti,
 Hoc facis, o genitor, quoī jura paterna requirunt.
 Namque probi externis etiam nec sanguine junctis
 Esse solent blandi ac faciles; nec gratia summi
 Numinis hac in re posita est, ut rite colentem
 Munera justitiæ nexus sibi copulet arcto,
 Sed magis ut facilem se det placidumque colenti,
 Huncque solo manibus trahat in sublime jacentem.
 Non etenim insontes propter Deus occidit, ad nos
 Cum venit, junxitque mea sua numina carni :
 Sed propter sontes, et quos damnosa parentis

B Culpa Adami leto dederat Stygiæque palœi.
 Non audis, minor ut natu, genitore relicte,
 Filius, in longe positas abscesserit oras,
 In luxumque opibus patriis ac scorta profusa.
 Dira famies miseri vacuos distorserit artus:
 At simul ut patrias humilis remeavit ad x. ad
 Ac genua inflexit suppplex, pater illico pri
 In veniam, natum manibus complectitur ar
 Et fundit lacrymas, epulumque instaurat
 Ac bonus opilio, simul ac pecus una vag
 A grege, deserto mox illam querat ovili:
 Quam si per montes, nemorumque per se
 Palantem inveniat, sublatam pectore late
 Fert humeris reliquisque ovibus supera. . .
 Hæc Christi lex sancta mei est, qui tur
 Despicit, ac pronos animos humilesque c
 Sæpe gravis noxæ confessio sola salutem
 Attulit, et lacrymae scelus abstersere c
 Candoremque prius vitiis mens altra

Ἐπίτικι πολλάκι τόσον "Αναξ μειδίσσετ" ἀλιτροῖς,
Οὐ; λογίων ἐπάκουσα Θεοῦ, καὶ Πνεῦμ' ἐδίδαξε.
Τι; Μανασῆ βασιλῆος ἐν ἀνθρώποισι χερεύων;
Τί; δ' ἄρ' ἐν πτωλίεσσι Νίνου μεγάλοιο πόληος;
125 Τί; δὲ τελωναῖς ἀμέτρου χερός; ἀλλ' ἄρα καὶ τοὺς
Χριστούς ἀναξ ἀλέρηρεν ὀδυρομένους κακότητα.
Ἄλλα τί μοι Χριστοῖο, τί δὲ βροτέοιο πόλοιο,
Τόν ρα φύσις τοκέσσιν ἐπήξατο ἀμφὶ γενέθλην;
Καὶ Οῆρες φιλέουσιν ἐδὸν γόνον, εἰ ποτ' ἀκούσας
130 Περόλαιάς τε σύας τε βρῶν τ' ἀγέλην ἐλικώπων,
Ὦς ρα περιτρομέουσι, καὶ ὡς περὶ δῆριν ἔχουσι,
Θηραὶ τε καὶ μερότεσσιν ἀπεχθέσιν ἀντιόνωτες.
Σοὶ δ' ἄρ' καὶ θηρῶν δλώτερος ἐπλετο θυμὸς,
Καὶ μερόπων. Δάμασον θυμὸν μέγαν· ἢ σέ γε πέτραι
135 Ἡλίθετοι θρέψαντο, πάτερ φίλε, ἢ σε θάλασσα,

Στερβοτέρην ἀδάμαντος ἐνὶ φρεσὶ μῆνιν ἔχοντα.

"Ἄλλοι: μὲν κτεάτεσσι τεοῖς ἐπὶ τέρψιν ἔχουσι,
Ἐπίνοι θ' ἡμεδαποὶ τε, θεούδες, ἀφραδόντες.

Ευνός γάρ πάντεσσι λιμὴν χατέουσι τέτυκται

140 Σδς δόμος· ἡ δὲ τράπεζα, καὶ ἀλσος Ἀλκινῶν.

Τερπνοτέρη, πλήθουσα φίλοις, πλήθουσα δ' ἐδωδῆς

'Ηερίων, χθονίων τε καὶ ὄππόσα νήχεται ὑδωρ.

'Ημετες δ' ἡμαρ ἐπ' ἡμαρ ἐπ' ἀλιοτρίησι θύρησιν

Αὐλάλεοι, χρυσοὶ, καὶ ἀνείμονες, Ἑνθα καὶ Ἑνθα

145 Πλαζόμεθ, οὐδέ τις ἐστι δύνης ἀκος, οὐδὲ πρόσωπον

Σεῖο, πάτερ, λεύσσοντες ἐπὶ χρόνον, εὗτ' ἔχολάθης,

Καὶ μάλα περ ποθέοντες, δ καὶ δμώεσσιν ὄπάζεις

Πολλάκι, χωμενός περ, δ δὴ πόνος. Ἀλλὰ τραπέζαις

'Ημεθ' ἐπὶ σχεδίησι δυσάμμοροι, οὐδὲ δλίγας περ.

150 Λάζαρος ὃς τις ἐκεῖνος, ὑπερφιάλοιο τραπέζης

Sæpe septenis vicibus repetitis Rex peccatoribus pepercit,
Ut ex divinis oraculis audivi, et Spiritus docuit.
Quis rege Manasse inter homines deterior?
Quæ inter urbes Nini magna civitate?
125 Quæ publicani insatiabili manu pejor? verumtamen et hos
Christi miseratus est, ubi nequitiam desleverunt.
Sed quid ego Christi, quid hominis amorem commemoro,
Quem natura parentibus in progeniem infixit?
Et ferae amant fetus suos, si quando audisti
130 Quomodo pardi, et apri, et boum grex nigris oculis,
Pro eis contremiscant et decenter,
Feris et inimicis hominibus occurrentes.
Tu vero et feras sæva iracundia superas,
Et homines. Magnos animi motus doma : aut te rupes
135 Excelsæ aluerunt, pater dilecte, aut mare,
Qui firmorem adamante iram pectore geris.
Alii quidem ex opibus tuis gaudium utilitatemque percipiunt,
Externi, indigenæ, religiosi, et insipientes.
Communis enim omnibus indigentibus portus est
140 Domus tua ; mensa autem nemo Alcinoi
Amœnior, affluens amicis, onusta dapibus
Ex aere et terra quæsitæ, et quæcumque natant in aquis.
Nos autem quotidie stantes ad alienas foreas,
Arentes, algentes, nudi, buc et illuc
145 Erramus, nec ullum est nostri mœroris levamen, neque faciem
Tuam, pater, jam dira cernere licuit, ex quo scilicet iratus es,
Licet vehementer cupianus, idque servis tu concedis
Sæpe, quamvis iratus, quod certe acerbum est. Verum ad mensas
Consistimus tenues, miseri, nec paucas saltem
150 Ut ille Lazarus, ex opima mensa

25 Ἀμέτρου χερός. Modum nesciens manus, 134 Δάμασον θυμὸν μέτρα. Magnum animum
iōr, inexplabilis. coercere.

16 Οδυρομέρους. Ita legit Combelisius. Edit. 145 'Επ' αλιοτρίησι. Sic Herv. et Reg. 990.
ομένοις.
18 Γερέθληρ. Reg. 990 γενέθλης.

METRICA VERSIO.

enis vicibus, geminatis sæpe, nocenti
ipotensi, ut sacra canunt oracula, parcit.
enī non scelerum superavit mole Manasses?
bus ex cunctis Ninive cui crimine cessit?
que quid dextra publicani nequius usquam?
ien hos etiam Christus, commissa dolentes
na, donavit venia noxasque remisit.
go quid Christi, mortales quid loquor ignes,
patrum natura pares in pectore fixit?
i quæque sua sobolis deflagrat amore.
vides ut sævus aper, pardusque, bovesque
nera semper tremulo sint pectore prole?
vides ut dura gerant certamina? Nonne
nūl infestasque feras hominesque laces-
[sant?
sævitia superas hominesque ferasque.
es irati animi jam comprise motus,
r : aut aluit rupes te vasta, vel æquor,

B Durum adamante magis retinentem in corde furor
[rem.

Ex opibus censuque tuo sua gaudia carpunt
Indigenæ, externi, stolidique, Deique colentes.
Nam tua sunt cuvis communis portus egenti
Tecta, tua Alcinoi mensa est jucundior horio,
Plena viris, epulisque lumens, quas prodiga tellus
Porrigit, aut aer liquidus, pelagusque ministrat.
At nos quotidie per tecta aliena vagamur,
Arentes, vestisque inopes, ac frigore pressi.
Nec nostris datur ulla malis medicina : cupitam,
Quoquo nihil gravius, faciem jam tempore multo.
(Ex quo dira tuum pectus circumcidet ira),
Cerncre nec nobis conceditur ulla potestas,
Quod tamen et servis, licet ira percitus, ipse
Haud raro tribuis. Verum considerare mensis
Cogimur exiguis miseranda sorte : nec, ille
Lazarus ut quondam, nicas de divite mensa

'Εγδρεον κλαδεῖν, καὶ ἡρι ταρσὸν ίέντα.
"Ης δ' ἀπὸ τῆς πεσόντα φίλης ἐλέγει καλῶς,
95 "Η γνωμποτεῖς διύχεστι πεπαρμένον ὄμοδόροιο
Τηρηκος, καὶ στυγνὸν ὄποτρύζοντα πόδεσσοι.

Σῇ χάρις δυτα κάκιστον ἔοι; σκλάγχωσι γεραίρεν·
Ει δ' ἀγαθὸν, τοῦ πατρὸς ἐμοὶ νόμος. Οἱ γὰρ ἄριστοι
Καὶ ξείνους τελέθουσι προστήνεις. Οὐδὲ Θεοῖς
100 Ήδες χάρις τὸν ἀριστὸν ἔχειν πέλας, ἀλλὰ κακὸν τῷ
Εὔμενένι, καὶ χερσὸν ἀπὸ χθονὸς ὑψός ἀετερειν.
Οὐδὲ γὰρ ἀπώτοις θάνεν Θεός, εἰπ' ἐπὶ γαῖαν
"Ηλύσθε, καὶ θεότες; ἐδὺ βροτὸν ἀμφὶς ἐποζένει.
Αλλὰ χαμαιπετέσσοι, καὶ οἱ θάνοντες ἔξι Ἀδάμοιο.
105 Οὐκ ἀτείς οὐτα νεώτερον, ὃς ἀπὸ πατρὸς
Πλάγηθη, μαχλούνγης πατρῷα πάντα λαρψύζει.

Ramo incidentem, aut neri pennas immittentem,
Sed procul a dulci nido lapsam miseratur,
95 Aut curvis unguibus transfixam crudelis
Accipitris, et sub ejus pedibus tristes questus edentem.

Tua gratia est, si malus sim, tuis me visceribus sovere;
Quod si bonus, mecum facit lex paterna. Optimi enim
Etiam in extraneos benigni sunt. Nec Dei
100 Hæc gratia est, bonum sibi asciscere, sed pessimo
Propitium esse, eumque manibus e terra in alium tollere.
Neque enim propter insontes mortuus est Deus, quando in terram
Venit, et divinitati suæ mortalem naturam conjunxit,
Sed propter humi abjectos, et ex Adamo mortuos.
105 At non audisti de juniore illio, quomodo procul a patre
Aberraverit, patrimonio omni per luxuriam absimpto,
Eumque famæ errabundum oppresserit? At ubi in ædes
Paternas redux ingressus est, ac genua flexit,
Statim pater miseratus est malum filium, collo manus
110 Implicuit, lacrymas fudit, eumque convivio exceptit.
Et bonus pastor quis ovium, si una sola aberraverit,
Ceteras omnes relinquat, et illius vestigia insequitur;
1024 1025 Si autem illam per cacumina montium longius, aut in sylvis
Errantem repererit, suis humeris tollens,
115 Laetabundus centum charis ovibus annumerat.
Talis Christi mei magna lex, qui humilibus
Propitius est omnibus, arrogantes despiciens.
Sæpe sola confessio peccati virum servavit,
Et amaris lacrymis noxas abstersit,
120 Et animam malitia denigratajn mundavit.

98 Οἱ γὰρ ἄριστοι. Combesius legit ἥ γὰρ ἀριστοῖς καὶ ξείνοι, nec dubitat quin ita scripsiter
Gregorius: Sane optimis etiam extranei solent esse
benigni; potiori ratione parentes.

109 Απτώροι. Insontes, vel eos qui lapsi non
fuerunt.

1 Καὶ μιν λιμὸς ἕτερεν ἀλίμονα; Ωδὴ τοῦ :
Πατρὸς τοῦ παλίνορφος Ἑβῆ, καὶ γονατικὴ:
Αἴψα πατήρ ἐλέγει κακὸν τάν, αὐγέν ριψη:
110 Πλάξατο. δάκρυα χεῖν, καὶ εἰλατηνηγήρη:
Καὶ ποιήη θλων τις, ἵης ἀπομονωθεῖς;
Ἐσθίλς, λεῖψεν διπάντα, μετ' ἔγνα δ ἕγειται:
"Ην δὲ μιν ἥ κατὰ πρώνας ἀπήροδει, ἥ τοι δὲ
Πλαζομηνην εἰρηστην, ἔοις ὅμοιαν διέρι;
115 Καγχαλῶν δεκάδεσσιν ἐνηρθίμητε φύτα

Τοος ἐμοῦ Χριστοῦ μέγας νόμος, λεγειν
Εὔμενέν πάντεσσιν, ὑπερφιλῶνς διερίπην.
Πολλάκις ἐγαγρέρεις ἀμαρτάδος διλρ ἰσιν
Μούνη, καὶ δακρύοις τιν ἀπέκλισε πέμπτη πατη:
120 Καὶ φυχὴν ἐκάθητε μελατωμηνη καπη-

106 Λαζάρας. Sic legendum. Edit. maki
108 Καὶ γονατοι κάμψθη. Ac genitūs κ
adrolvit.

115 Καγχαλῶν. Sic Reg. 999. Edit. εγ
119 Ηγήπατα. Sic Reg. 990, vel πάρη
edit. πύματα.

METRICA VERSIO.

Nec volucrem quisquam vernanti in fronde seden-
tem,
Aut quæ præceptibus liquidum ferit æthera pennis,
Mæret, sed nido præceps quæ corrut alto,
Unguibus accipitris vel quæ transfixa cruentis
Ingenit, et tristes emititi pectore questus.
- Tum tibi laus dabitur, tuaque in me gratia sese
Prodet, si vitiis atro tua viscera pandas.
Nam mihi si pandas veræ probitatis amanti,
Hoc facis, o genitor, quod jura paterna requirunt.
Namque probi externis etiam nec sanguine junctis
Esse solent blandi ac faciles; nec gratia summi
Numinis hac in re posita est, ut rite colentem
Munera justitiae nexus sibi copulet arcto,
Sed magis ut facilem se det placidumque colenti,
Huncque solo manibus trahat in sublime jacentem.
Non etenim insontes propter Deus occidit, ad nos
Cum venit, junxitque meæ sua numina carni :
Sed propter sonentes, et quos damnosa parentis

B Culpa Adami leto dederat Stygiaque padi
Non audis, minor ut natu, genitore feci
Filius, in longe positas abscesserit oras.
In luxumque opibus patriis ac scorta profi
Dira famæ miseri vacuos distorserit artus
At simul ut patrias humiliis remeavit ad
Ac genua inflexit supplex, pater illico pri
In veniam, natum manibus complectitur
Et fundit lacrymas, epulumque instant
Ac bonus opilio, simul ac pecus una vix
A gregè, deserto mox illam quærit ovili
Quam si per montes, nemorumque per
Palantem inveniat, sublatam pectore lat
Fert humeris reliquisque ovibus supersat

Hæc Christi lex sancta mei est, qui tu
Despicit, ac pronos animos humilesque
Sæpe gravis noxæ confessio sola sauit
Attulit, et lacrymæ scelus abstersere
Candoremque prius vitiis mens alra

'Επτάκι πολλάκι τόσαν "Αναξ μειλίστετ" ἀλιτροίς,
Οὐ; λογών ἐπάκουσα Θεοῦ, καὶ Πνεῦμ' ἔδιδαξε.
Τί; Μανασῆ βασιλῆς ἐν ἀνθρώποις χερέων;
Τί; δ' ἄρ' εὐ ποιάεσσι Νίνου μεγάλοιο πόληος;
125 Τί; δὲ τελωναίης ἀμέτρου χερός; ἀλλ' ἄρα καὶ τοὺς
Χριστὸς ἄναξ ἐλέηρεν ὀδυρομένους κακότητα.
Ἄλλα τοι μοι Χριστόο, τί δὲ βροτέοιο πόλιοιο,
Γόν ρα φύσις τοκέσσιν ἐπήξατο ἀμφὶ γενέθλην;
Καὶ θῆρες φιλέουσιν ἐδύνον, εἰ ποτ' ἄκουσας
150 Παραδάλιας τε σύσας τε βιῶν τ' ἀγέλην ἐλικώπων,
Ως ρα πετρομέουσι, καὶ ᾧς περὶ σῆριν ἔχουσι,
Ἴηροι τε καὶ μερόπεσσιν ἀπεχθέσιν ἀντιβοῶντες.
Ιοὶ δ' ἄρ' καὶ θηρῶν δλούτερος ἐπλετο θυμὸς,
ιαλ μερόπων. Δάμασον θυμὸν μέγαν· ή σέ γε πέτραι
55 Ἡλίθιοι θρέψαντο, πάτερ φίλε, ή σε θάλασσα,

Στεφροτέρην ἀδάμαντος ἐνὶ φρεσὶ μῆνιν ἔχοντα.

"Ἄλλοι μὲν κτεάτεσσι τεοῖς ἐπὶ τέρψιν ἔχουσι,
Ἐπινοὶ θ' ἡμεδαποὶ τε, θεουδέες, διφραδέοντες.

Ευνὸς γάρ πάντεσσι λιμὴν χατέουσι τέτυχται

140 Σόδε δόμος· ή δὲ τράπεζα, καὶ ἄλσος Ἀλκινόου.
Τερπνοτέρη, πλήθουσα φίλοις, πλήθουσα δ' ἔδωδης

Ηέριων, χθονίων τε καὶ ὅπποσα νήχεται ὕδωρ.

"Ημεῖς δ' ἡμαρ ἐπ' ἡμαρ ἐπ' ἀλλοτρίησ θύρησιν

Αὐλαίοι, χρεοροὶ, καὶ ἀνείμονες, ἔνθα καὶ ἔνθα

145 Πλαζόμεθ, οὐδέ τις ἔστι δύης ἄκος, οὐδὲ πρόσωπον

Σεῖο, πάτερ, λεύσσοντες ἐπὶ χρόνον, εὗν' ἔχολιθης,

Καὶ μάλα περ ποθέοντες, δ καὶ δμώεσσιν ὀπάζεις

Πολλάκι, χωρίμονδς περ, δ δὴ πόνος. Ἀλλὰ τραπέζαις

"Ημεθ' ἐπὶ σχεδίησι δυσάμμοροι, οὐδὲ δλίγας περ,

150 Λάξαρος ὡς τις ἐκείνος, ὑπερφιάλοιο τραπέζης

Sæpe septenis vicibus repetitis Rex peccatoribus pepercit,

Ut ex divinis oraculis audivi, et Spiritus docuit.

Quis rege Manasse inter homines deterior?

Quae inter urbes Nini magna civitate?

125 Quæ publicani insatiabili manu pejor? verumtamen et hos

Christus miseratus est, ubi nequitiam defleverunt.

Sed quid ego Christi, quid hominis amorem commemoro,

Quem natura parentibus in progeniem infixit?

Et feras amant fetus suos, si quando audisti

130 Quomodo pardi, et apri, et boum grec nigris oculis,

Pro eis contremiscant et decertent,

Feris et inimicis hominibus occurrentes.

Tu vero et feras sæva iracundia superas,

Et homines. Magnos animi motus doma: aut te rupes

135 Excelsæ aluerunt, pater dilecte, aut mare,

Qui firmorem adamante iram pectore geris.

Alii quidem ex opibus tuis gaudium utilitatemque percipiunt,

Externi, indigenæ, religiosi, et insipientes.

Communis enim omnibus indigentibus portus est

140 Domus tua; mensa autem nemore Alcinoi

Amcenior, affluens amicis, onusta dapibus

Ex aere et terra quæsis, et quæcunque natant in aquis.

Nos autem quotidie stantes ad alienas fores,

Arentes, algentes, nudi, huc et illuc

145 Erramus, nec ullum est nostri mœroris levamen, neque faciem

Tuam, pater, jam diu cernere licuit, ex quo scilicet iratus es,

Licet vehementer cupiamus, idque servis tu concedis

Sæpe, quamvis iratus, quod certe acerbum est. Verum ad mensas

Consistimus tenues, miseri, nec paucas saltem

150 Ut ille Lazarus, ex opima mensa

; Ἀμέτρου χερός. Modum nesciens manus,

τ., inexplabilis.

; ὀδυρομέρον. Ita legit Combelius. Edit.

τένοι.

Γερέθληρ. Reg. 990 γενέθλης.

134 Δάμασον θυμὸν μέτρα. Magnum animatum

coerce.

145 'Επ' αλλοτρίησι. Sic Herv. et Reg. 990.

In editis deest επ'.

METRICA VERSIO.

is vicibus, geminalis sæpe, nocenti
otens, ut sacra canunt oracula, parcit.
n non scelerum superavit mole Manasses?
is ex cunctis Ninive cui criminē cessit?
e quid dextra publicani nequius usquam?
n hos etiam Christus, commissa dolentes
a, donavit venis noxasque remisit.
e quid Christi, mortales quid loquor ignes,
atrum natura pares in pectore fixit?
juæque suæ sobolis desflagrat amore.
vides ut sævus aper, pardusque, bovesque
era semper tremulo sint pectore prole?
vides ut dura gerant certamina? Nonne
ul infestasque feras hominesque laces-
[sant?]
evitia superas hominesque ferasque.
irati animi jam comprime motus,
aut aliuit rupes te vasta, vel æquor,

B Durum adamante magis retinentem in corde furor

[rem.

Ex opibus censuque tuo sua gaudia carpunt

Indigenæ, externi, stolidique, Deique colentes.

Nam tua sunt culvis communis portus engenti

Tecta, tua Alcinoi mensa est jucundior herio,

Plena viris, epulisque tumens, quas prodiga tellus

Porrigit, aut aer liquidus, pelagusque ministrat.

At nos quotidie per tecta aliena vagamur,

Arentes, vestisque inopes, ac frigore pressi.

Nec nostris datur ulla malis medicina: cupidam,

Quoquo nihil gravius, faciem jam tempore multo.

(Ex quo dira tuum pectus circumcidet ira),

Cernere nec nobis conceditur ulla potestas,

Quod tamen et servis, licet ira percitus, ipse

Haud raro tribuis. Verum considere mensis

Cogimur exiguis miseranda sorte: nec, illu-

Lazarus ut quondam, nicas de divite mensa

Τίχας ἀφεπάζοντας, ὅμην κυριό δάστα φέροντες.
Πολλοὶ μὲν στυγέουσι τένι χάριν, οὐκέ δύλιοι δέ
Τίουσιν. Μέγα θαῦμα, πατρὸς γέρας υἱες; δειπνοι,
Οὗ; κατέλη βαῖη τις ἀναιώξει γοδοντας·
153 "Ἄλγος ἀρειοτέροις γέρες ἀρηγόνες εἰσὶ χερεους·
"Ἄλλοι δ' αὐτὸς ἵσσεις τίνες, τίνος. Αἰδεόμειτο γέρες
Φράξειν καὶ γενετῆρα. Δύων γε μὲν εὔμενόντων,
"Οφρα κανή τὴ φύγωσι δύτην, ή δλκαρέ όχωσι
Πτημασιν ἐν αρειόροισιν, δε τίνις χυμανήσι
160 Δαίμων, ἀλλοτρίησιν θήν τιοντες; δίζεν.
Εἴπω μετίονα μύθον· ἀτάρ, πάτερ, Πατρος εἶης.
Τότεν δικος πατέλεσσοι πάροις, μή μύθον ἔργον.
"Ἄλλοι μὲν τελέσσοι πατήρ καὶ ἡπιος δεσποτος,

A Τότεν, δον τ' ἐπεικει Θεοῦ Πατρὸς ἱερῆρα.
165 Οὐ φύνεος· οὐ γάρ ξοιχε κασιγνήπημεν;
Θρήψας τὸν θαλάμους δροσύδεας, ἥρη' θέλει;
Εύγενεος παλάμησι, δέπλαστας ἡθεα κενά,
Θηλυτέρης Χειρώνος· ὑπὸ προπόδεσσι γέμει
Ἐσθοίς διδράσας ὄπασσας· ἐνι παλίσσα τρέψει.
170 Μοιραν ἐνι κτεάνων ἀπεδάσσειο χειρὶ πάτη.
"Ημᾶς δ', οδις σὺ φύτευσας ἡγεσ ἐπὸ μηρὸς ἡμέρα.
"Ἡν ο' έτι δακρυχόντα, πάτερ φύει, παλίσσα
Εύσεβος, πάντεσσιν ἐπιχθονίοισιν ἀγρῆς.
Πρωτόγονους υἱής, δ πατέρας τοτὶ μέγιστο.
175 Τότεν ἀπεχθαίρεις, καὶ δόματος ἐπὶ καὶ
"Οὐεάτιον κείνηνταν ἁνητα θυμὸν δέικει.

1026-1027 Micas subripimus, et eadem qua canes esca vescimur.

Multi quidem nos odio habent tua causa, non pauci autem
Amant nos. Res profecto mira : patris gloria sunt filii inglorii,
Quos parva frustula recrearent lugentes :
155 Dolorem namque viris probis afferunt, qui juvare non sufficiunt.
Alii vero, nec qui simus, norunt, quo patre sati. Vereor enim
Dicere genitoris nomen. Duo tamen sunt benevoli,
Ut vel fugiant tristia, vel remedium habeant
In calamitatibus propriis, si quando adversos fluctus excitarit
160 Daemon, dum afflictio opem ferunt, sibi ipsis consulentes.
Dicam aliquid majus : verum, pater, propitius sis.
Hanc nostris saltē casibus medelam præbeas, ne verbum repellas.
Aliis quidem natis pater et mansuetus es,
Tantum, quantum par est esse Deo patre procreaturn.
165 Haud equidem invidemus ; neque enim fratres decet invidere sorores.
Aluisti domi teneras filias, muliebria opificia docuisti
Nobilis matronas manibus Chironis feminæ,
Optimis eas informasti moribus ; cum jam adesset tempus conjugii,
Egregios viros dedisti ; in urbibus honoribus auxisti.
170 Partem donorum tuorum tribuisti larga manu.
Nos verū, quos tu genuisti ex una matre optima,
Cujus te adhuc desiderio flentem, chare pater, quotidie video,
Piissima et cunctis mortalibus miranda,
Nos primogenitos filios, quod parentibus est maximi momenti,
175 Tanto odio prosequeris, et extra domum ejicis,
Quantum ipsa mitem animum exhibuisti.

155 "Ἄλγος ἀρειοτέροις. Ita Reg. 990 et Chig.,
qua lectio felicius mendum sanat, quam Billii cor-
rectio, ἀλγος ἀρειοτέροις, ut in editis.

157 Δύω γε. Aliiquid desiderandum videtur, ut
planior sit sensus.

163 Κασιγνήπητοι. Sic Reg. 990. Schol. ἀδελ-
φαῖς. Edit. mendose κασιγνήπητοι.

166 "Ἐρη" ἀΐδησας εὐτερέος παλάμησι. Sic
verba sunt construenda, nulla interpunctione,

quemadmodum jacent in Regio codice, si
gatur Vitaliani filias, non ab ipso patr. i
nobili matrona edocetas suis muliebria
filium pollice ducere. Nec bene Billius, bu
qua puellas decent, edocuisti, quod proel
officium non est. Chironem vocal matrona
cui Vitalianus puellas ad virtutem inter
tradiderat, alludens ad centaurum illum fac
heroum sui temporis magistrum.

METRICA VERSIO.

S. ripimus, canibusque parem nanciscimur escam. Atque tua causa nos multi odore fugantque :
Multi rursus amant. Res sane mira, parentis
Est honor atque decns proles in honora jacensque,
Quam lacrymis madidam recrearent frustula pauca :
Nam qui moeres nostros tenuare laborant,
Hos ipsis moere graves mage censem uterque.
Ast alii, nec qui simus, novere, nec a quo
Patre sati : patris prohibet nam dicere nomen,
Qui subito pudor. Duo sunt tamen, aspera nostra
Quos mala permoveant, ut scilicet hac ratione
Tristia vel fugiant adverse nubila solis,
Vel certe in duris (si quid fortasse procellae
Intulerit dæmon) habeant solatia rebus :
Quisquis enim juvat afflictos, sibi consultit ipse.
Dicam aliquid majus, sed tu, pater, aure benigna
Excipias mea dicta, precor, nostrisque medelam
Casibus hanc saltē tribuas, ne verba repellas.
Tu reliqua stirpi, genitor sanctissime, prebes

B Te facilem, æthereo ut fas est a patre credi
Haud equidem invideo ; fratrum nam
Invidiae haud debent stimulis agitate crucei
Tu teneris natas aluisti sedulus annis.
Htas tua cura levi docuit deducere filium
Pollice, formavit sanctis has moribus illa
Femineos inter cœtus clarissima Chiro.
Connubii cum jam non longe tempus absit
Post has eximta sociasti laude maritis,
Atque etiam largus donasti parte bonorum.
At nos, quos eadem mater tibi protulit et
Femina virtutis specimen, mirandaque et
Quam te nunc etiam plorantem cerno frēd
Primigenios natos, quod non leve pondus et
Esse solet patribus, tam tu aversaris, et
Nestri odio, miserosque tuis procul adiace
Quam tu illis semper blandus facilisque et

Φοῖξομαι οὐκ θύλων μὲν, ἀτάρ λόγον ἔκποθες φήσω,
Οὐρα με μὴ δῆσειν ἑεργόμενος πραπίδεσσιν.
Ὕν θάλαμος, καὶ δεῖτνα γαμήλια· πάντα γεγήθει,
80 Ἐδνα λόγοι θαλάμων καὶ ἀθύρματα τερπνὰ γά-
[μοιο.]
τολλοὶ μὲν θαλέθοτες ἀφ' αἰματος, οὐχ ὅλιγοι δὲ
ζείτοντες, οἱ τε δυνάκτοις ἐν ἔρκεσι κῦδος ἔχοντες,
ταῖα γάμου τεσκον, ἀγαπλειτοι θ' ἱερῆς
πύχας καὶ στεφέσσον δόμοζυγίην συνάγοντες.
150 Καὶ φ' οἱ μὲν πάλλοντο καλὸν περὶ κοῦρον ἐταῖροι,
αὐμψόν ὑμενούτες ἐοικότα ἔρνετ καλῶν·
κ' δ' ἄρα πιρθενικὴν ἐλικώπιδα πορσύνεσκον
νές γάμον ἴμερθεντα· πατήθ' δ' ἐπετέρπετο παισιν·
μεῖς δέ, ὡς θήρεσσιν ἐοικότες ἡς σύεσσιν,
10 Ἡ μορφὴν ὀλέσαντες ἀπηνέτι δαίμονος αἴσῃ,

Α Εἰρχθέντες κατὰ δῶμα κασιγνήτης ἀπάνευθεν,
‘Ηερύμεσθ’, διτὶ λυπρὸν ἐσήλθομεν οἶδμα βίοιο·
‘Ως δρελον μητρὸς δὲν σπιλάγχνοισι πατῆναι,
‘Ηὲ θανεῖν ἀτέλεσθας τὸν ώδίνεσσι τεκούσης,
195 Εἰ δὲ πύλας ἐπέρησα, καὶ εἰλκυσα πνεῦμα μό-
[ροιο,
Κλαυθμὸν ἐμοὶ τὸν πρῶτον ἐμαῖ θανάτοιο. γενέσθαι
Δάκρυον! οὐκ ἂν ἔγωγε τόσοις ἐνάκυρσα κακοῖσιν..
‘Ἐν δὲ τόδ’ αἰάζω περιώσιον. ‘Η γάρ δοιδῆς.
‘Ιδρις ἐών, ποθέων τε γάμον καὶ λέκτρον ἀείσαι
200 Αὐτοκαστηγήτης, πάντων ὀλούτατε διζίμον,
Καὶ θαλάμου μελέσσοι πατρὸς χόλον ἐξακέσσασθαι.
Καὶ τοῦδ’, ὡς τις ἀλιτρὸς, ἀπήμπλαχον. ‘Αλλο; ἀ:::σε
Κάλλος ἐμὸν, ξανθοῖσιν ὑπὸ πλοκάμοισι μέλαιναν
‘Οφρὺν ὑπερτέλλουσαν ὑπ’ ἀργυρέησι παρειαῖς.

Loquar haud quidem volens; sed verbum extra efforam,
Ne me disrumpat compressum in præcordiis.
Erat thalamus, et cœnæ nuptiales; omnia læta erant,
180 Munera, sermones connubio digni, jucundaque ludicra nuptiarum.
Plures exorti nostro sanguine, non pauci
Vicini, quique in principis ædibus sunt in honore,
Convivium nuptiarum cohonestarunt, et inclyti sacerdotes
Votis et coronis conjugium necentes;
185 Tripudiabant circa præstantem juvenem socii,
Sponsum prædicantes egregio similem ramo:
1028-1029 Matronæ vero puellam forma pulcherrimam adornabant
Ad thalamum amabilem; pater autem oblectabatur filiis.
Nos autem, ac veluti feris similes aut porcis,
190 Aut amissa forma, crudeli dæmonis fato,
Ædibus conclusi procul a sorore
Debacchabamur, quod tristem ingressi essemus vitæ tempestatem:
O utinam in matris visceribus nunquam compactus essem,
Aut periissesem imperfectus in doloribus genitricis,
195 Aut, si fores transisset, traxisseque spiritum mortis,
Ploratus, quem primum, cum nascerer, edidi, idem meæ mortis fuisset
Lacryma! in tot et tantas nunquam incidisse molestias.
Unum autem me cruciat supra modum. Quippe cantandi
Gnarus cum sim, et cuperem nuptias et lectum canere
200 Sororis meæ, omnium exitiosissime dæmon,
Et thalami modulationibus iram patris mollire,
Et ab hoc, ut quis flagitosus, excidi. Alter cecinit
Pulchritudinem sororis meæ, flavis sub crinibus nigruni
Supercilium prominens supra argenteas genas.

‘Πήξω. Sic Reg. 990. Edit. prave ρύξω.
Συντάχτοτες. Reg. 990 συνάπτοντες.
‘Ιμερθετα. Ita Χιγ. Edit. λερόντα.
Εἰ δὲ πύλας, etc. Aut si trajicienda erat vilæ
καυριενδusque spiritus mortis.

196 Τὸν πρώτον. Sic Reg. 990. Utinam primus
nascentis ploratus, etiam morientis fletus fuisset!
Edit. male τό.
203 Κάλλος δμόν. Suæ sororis pulchritudinem in-
telligit.

METRICA VERSIO.

Loquar ista lubens: sed vox erumperet ab ore
ien, ut non me rumpat, si mente prematur.
galis erat, tæda et dignissima cœna;
ætitia plenissima, munera, voces
o dignæ, jucundaque ludicra multa;
opinquerum, atque frequens vicinia, quique
augusta superi dominantur in æde,
epulum thalami, mystæque sacra-
ni votis necabant, atque corollis
juvenem formam præstante sodales
ramo egregio similemque canentes:
em ad thalamum niveo candore puellam
mirifico studio matrona parabat;
b generum et natam, dulcesque hymenæos,
unc toto captabat gaudia corde.
reorum ritu, vel more ferarum,
amissa forma cacodæmonis arte,

B Aedibus inclusi procul a nubente sorore,
Talia perfusi lacrymis tum dicta dabamus,
Ortum tam miseræ vitæ afflictæque gementes:
O utinam nunquam matris conceptus in alvo,
Nixibus in mediis vel raptus morte fuisset,
Vel semel ingresso miserande limina vite,
Ortus quæ fuerant, necis hæc lamenta fuissent:
Tanta etenim non me premerent incommoda re-
rum.
Hoc autem supra reliqua omnia perpetæ luctu
Me cruciat, quod cum non sim rudis ipse canendi,
Cumque meæ cuperem thalamos cantare sororis,
Sieque patris placidam per carmina reddere mentem,
Hoc quoque non per te licuit mihi, perdite dæmon.
Namque meum versu vates decus extulit alter,
Atque supercilium flavis sub crinibus atrum
Laudavit, niveasque genas, pulchreque nitentes.

205 Ἐαπερον εἰρυσεν ἀλλος, Ἐωσφόρον ἀλλος ζεισεν,
Οὐδ' ἀγαθές τις δαιδάς. Ἔγω δ' ἀγέραστος, δαναύδος,
Πίνθεος ἐσάμενος κείμην νέφος. Οὐδ' δσον Ἡχόν,
Ποιμενίας μέλποντος ἐν οὔρεσι Πανδός δαιδάς,
Ἄκρων ὑστερόφωνων ἀπὸ σκοπέλων χέον αὐδήν.

210 Κλαύσω πρωτοτόκων ἐπέων μόρον, οὐκέτι δεῖσω.
Ἐρβετε μοι, βίθοις πολυνηχέες· Ἐρβετε, Μοῦσαι.

Τις χάρις, εἰ μὴ πατρὸς ἐν οὐραι τείστηται δαιδῆ,
Εἴ μου καὶ Ὁρφείη τις ἐν Ὀδρυσίοις σκοπέλοισι
Ἄδας δγοι, καὶ θῆρας ἀπόπροθε, καὶ πτερενά;

215 Δώσω καὶ τόδε σοι, μογερὲ φθόνε. Λήξατ', δοιδαί.
Μή σοι τοια, φέριστε, Θεδς, μηδ' ὅστις ἔταιρος
Ἀντιταλαντεύσεται. Δέος δὲ με καὶ τόδε ὄρινει.
Οὗτοί τιμᾶτε, μέγα φέρτατε, οὐτε θύγατρας,
Τάξ νῦν ἐν παλάμησι φέρετε, καὶ οὐφός δεῖρετε.

205 *Hesperum alter cantavit, Luciferum alias cecinist :*
Nec bonus quidem cantor. Ego vero spretus, mutus,
Mororis nube operitus jacebam. Nec quantum Echo,
Pastoritias cum caneret in montibus Pan cantilenas,
E summis rupibus extremam reddebam vocem.

210 *Lugebo primogenitorum carminum interitum, neque ultra canam.*
Valete, libri sonori; valete, Musæ.
Quid proderit canere, si ad aures patris mea non perveniant carmina,
Etsi mea testudo, vel Orpheica, in Olysiis scopulis
Lapides traheret, et feras, et volucres?

215 *Dabo etiam hoc tibi, male livor. Cessate, carmina.*
Neque tibi, pater optime, talia Deus, nec quisquam socius
Rependat. Timor autem et hic me premit:
Neque nos diligis, præstantissime, neque filias,
Quas nunc in manibus gestas, et ad æthera tollis.

220 *Nos quidem domo tua prohibuisti, charoque aspectu,*
Effecisti autem ut illæ omnibus odio sint. Neque enim placet
Christo regi, siliorum ut uni quidem pater mitis sit,

Alieni vero asper. Ob hanc causam propendente in contrarium lance.

Sæpe filios præ cæteris dilectos afficit malis,

1030-1031 225 *E parentibus in filios iram declinans Filius carentis principio.*
Hæc quidem in maris profundum mergantur, et a nostra
Domo procul sint, neque dolores dolor excipiat.

Jam satis in filios natu maiores deservit Erinnys.

Tibi vero, pater, omnes, quotquot sunt parentes

230 *Et filii, infensi sunt imiplacabile pectus habenti.*
Indignatio enim patris abruinpit vitam, quam colligavit
Thalamus desideriumque, mala autem dissipavit discordia.

Omnes enim magna intimis visceribus miseratione pernoventur,
Sive qui Deo quid dignam gessere, sive qui passi sunt;

205 *Ἔσχερον, etc. Hesperus et Lucifer una ea-*
demque stella est: quæ si mane luceat, appellatur
Lucifer; si sero, *Vesperus* dicitur: quoniam autem
clarissima est hæc stella, idcirco dupli ejus nomine
pulchritudinem sororis ornat.

213 *Et μου. Ia legendum videtur. Edit. εἰ μή. [Ut*
constet versus, expungendum aut μου, aut τις. Edit.

METRICA VERSIO.

Hesperon hic rursus cantavit, Phosphoron ille
Non etiam vates sat commodus. Ast ego mutus,
Spretus, mororisque adoperitus nube, jacebam,
Ac neque, Pane velut cantante in montibus, Echo,
Ter miser extremas reparabam gutture voces.
Mortua, quæ primum peperi, jani carmina luctu
Prosepar; impono jam lineri versibus ipse.
Nos procul ite, libri, procul o procul ite, Canioenæ.
Quid juvat in modulos numerosque astringere verba,
Si mea non veniant chari genitoris ad aures
Carmina, nec duros silices, velut Orphica quondam
Testudo, trahat, et volucres, sevosoque leones?
Hoc quoque minus habe, livor male: carmina cesserent.

Non tibi nec superi regnator maximus orbis
Talia, nec socius quisquam, pater optime, reddat.
Quin metus hic etiam, genitor, me concutit ingens.
Nec nos prosequeris, nec rursus amore sorores,
Man licet et manibus gestes, et ad æthera tollas.

A 220 Ἡμῖν μὲν σέο δῶμα, φίλην τ' ἀπέκλεισας ὥσπει,
Τάς δ' ἔρα πάσιν Ἐθηκας ἀπεχθέας. Οὐκ οὐδεὶς γέ
Χριστὸς διὰτε, τεχέων τῷ μὲν πατέρε τὴν εἶνα,
Τῷ δὲ βαρυφρονέοντα· καὶ ἀντιρέποντει τελάνη,
Πολλάκι στεργομένοισιν ἐπιβρίθει κακοθητα,
225 Ἐκ πατέρων ἐπὶ παῖδας ἀγων χόλον Γῆς Ἄναρξ.
Ταῦτα μὲν ἐς πόντον πέσοι βιθὸν, ἡμετέρου δὲ
Δώματος ἐκτὸς Εοι, μηδὲ μλγεστιν ἔλαρος ἐποιο.
Καὶ τὼ δὲ δια τεκέσσοιν ἐπὶ πρώτοισιν Ἐρενι.

Σοι δὲ, πάτερ, πάντες μὲν ὅσοι τελέθωσι τοι
230 Καὶ παῖδες, κοτεουσιν ἀμείλιχον ἡτορ ἔροι
Ῥῆμας γάρ βιότοιο πατρὸς μόδος, δην συνέδησε
Συζυγή τε πόθος τε, κακὴ δὲ ἐκέδασσεν Ἐνώ.
Πάντες δὴ μέγαν οίκτον ἐνι σπλάγχνοισι φέρουν,
"Η τι Θεού ρέξαντες ἐπάξιον, τὴ παθόντες·

205 *Hesperum alter cantavit, Luciferum alias cecinist :*

Nec bonus quidem cantor, Ego vero spretus, mutus,

Mororis nube operitus jacebam. Nec quantum Echo,

Pastoritias cum caneret in montibus Pan cantilenas,

E summis rupibus extremam reddebam vocem.

210 *Lugebo primogenitorum carminum interitum, neque ultra canam.*

Valete, libri sonori; valete, Musæ.

Quid proderit canere, si ad aures patris mea non perveniant carmina,

Etsi mea testudo, vel Orpheica, in Olysiis scopulis

Lapides traheret, et feras, et volucres?

215 *Dabo etiam hoc tibi, male livor. Cessate, carmina.*

Neque tibi, pater optime, talia Deus, nec quisquam socius

Rependat. Timor autem et hic me premit:

Neque nos diligis, præstantissime, neque filias,

Quas nunc in manibus gestas, et ad æthera tollis.

220 *Nos quidem domo tua prohibuisti, charoque aspectu,*

Effecisti autem ut illæ omnibus odio sint. Neque enim placet

Christo regi, siliorum ut uni quidem pater mitis sit,

Alieni vero asper. Ob hanc causam propendente in contrarium lance.

Sæpe filios præ cæteris dilectos afficit malis,

1030-1031 225 *E parentibus in filios iram declinans Filius carentis principio.*

Hæc quidem in maris profundum mergantur, et a nostra

Domo procul sint, neque dolores dolor excipiat.

Jam satis in filios natu maiores deservit Erinnys.

Tibi vero, pater, omnes, quotquot sunt parentes

230 *Et filii, infensi sunt imiplacabile pectus habenti.*

Indignatio enim patris abruinpit vitam, quam colligavit

Thalamus desideriumque, mala autem dissipavit discordia.

Omnes enim magna intimis visceribus miseratione pernoventur,

Sive qui Deo quid dignam gessere, sive qui passi sunt;

PATROL]

216 Ἔστις. Sic Reg. 690 et Herv. Edit. εἰ.

223 Ἀρριπέστορι ταῖδνηρῳ. Id est, Christo
tris æterni Filius contraria rependens parentes
qui filios alios eximie diligunt, alios vero ak-

sæpe dilectos præ cæteris natos calamitatibus.

VERSIO.

B Nam nobis tua lecta quidem sunt clausa in-
Vultus : at his cunctorum odium bac ratione pri-
Non etenim patrem lenem uni vult Deus est.
Durum alii infensumque animo : vicibusque

[que] Mutatis premit banc, nimium quæ charap-

Progeniem, a patribus vertens ad pignora.

Ast hæc æquoreo mergantur gurgite, teles

Sintque procul nostris mala, nec mala me-

[qua] Sit satis hoc, primam sobolem quod vereat.

At, pater, in te ardent ira natique patres

Quod tibi sit durum precibus nec flexile p-

Rumpit enim humana patris indignatio τε

Quam thalamus, quam stringit amor, dirim-

[qua] Jam cum omnes ingens subeat miseratione, q-

Dignum aliiquid gessere Deo, dignumve taka-

235 Ἐέρχα δ' αὖθ' ιερῆς, δσους δώροισι γεραίρεις, Λ Καὶ πολλοῖς χρητῆρσι μεθύσματος ἡδυπότειο,
Καὶ τίεις μεγάροισιν, ἀτιμάζεις δ' ἀπεσόντας,
Πολλάκι καὶ παρεόντας ἐπει σέ γε παρφασίησιν
Οἴοις οἷον μαλακήσι, καὶ εὐμενέεστι προσώποις,
Ἄλλ' οὐν καὶ στερεοῖσιν ἐπιστύφουσι λόγοισι·
240 Γρηγόριος πρώτιστον δωμανυμή τε βίω τε,
Συζυγέα στομάτεσσιν ἐρευγόμενος θύστητα·
Βοσπόριος δ' ἄρ', ἐπειτα καὶ Ἀμφίλοχος, μεγα-
[θύμω,
Οἵ; ἄρα καὶ στυγερῇ νούσων ὑποδάμναντ' ἀνή
Εὔχαίς τε Τριάδος τε σεβάσματι, καὶ θυέεσσι.
245 Σοὶ δ' οὐτ' εὐχαλή κάμπτει φρένας, οὐτε θυηλή·
Οὐδὲ μὲν ἀθλορόροισι δίδως χάριν, οὐδὲ σὺ γεραίρων
Εἰ; ἔτος ἐξ ἔτεος; μεγάλῃ καὶ ἀπέτρονι χειρὶ,
Βῆμασι, καὶ δώροισι, καὶ εἰλαπίνγοι χορείαις,

Καὶ πολλοῖς χρητῆρσι μεθύσματος ἡδυπότειο,
250 Καὶ μεγάλαις στιβάδεσσι, Θεοῦ νόμον ὥδ' ἀμε-
[ρίζεις.

Κρείσσον, βαὶδ φέροντα θεῷ χραδίην ιερεύειν,
Ἡ πᾶσιν θυέεσσι, νόμῳ ρυπώντι, γεραίρειν.
Οὐ μὲν γάρ τι θεοῖσι ἐπάξιον, οὐδὲ ὅποσα χθῶν
Ἡδε φέρει μερόπεσσι, καὶ οὐρανὸς, ἡδὲ θάλασσα.
255 Καὶ γὰρ ἄπαντα θεοῖσι τί κεν βροτὸς ἔκτοθεν εῦροι;
Μούνης δὲ ψυχῆς καθαρὸν θύος, φέτις ἀνολθος
Πολλάκι καὶ πολύολδον ἐπιθρέξας παράμειψεν.
Αἰδέομαι καὶ τήνε, πάτερ, μεγαλήτορα βουλήγ,
Ἡ πολλοὺς παρθεξας, ὑπεννεσίησι θεοῖσι.
260 Οὐκ οὴ μερόπεσσιν ἦ θειλοῖσι γενέθλη,
Ἐρχομένη σαρχῶν τε καὶ αἰματος, οὐδὲ βροτοῖσιν
Ἐνθάδε τικτομένοισι καὶ ὀλλυμένοισι τάχιστα.

235 Præcipue autem sacerdotes, quos donis cunnulas,
Et honorifice excipis ampla domo, spernis autem absentes,
Sæpe etiam præsentes, siquidem te sermonibus
Non tantum blandis, placidoque et benevolo vultu,
Verum etiam gravibus perstringunt verbis;
240 Primum quidem Gregorius nomine et vita,
Qui trinam ore prædicat divinitatem:
Bosporius autem, deinde et Amphilochus, viri animo magno prædicti.
Qui gravem morborum pellunt dolorem
Precibus, Trinitatisque cultu, et sacrificiis.
245 Tuam vero mentem neque preces flectunt, neque sacrificium;
Nec martyribus quidem das gratiam, quos tu præmias honorauis
Quotannis munifica et larga manu,
Altaribus erectis, et donis, et convivalibus choris,
Ac pluribus cyathis vini fragrantissimi,
250 Et magnis toris, Dei legem persfringis.
Præstat enim parva ferentein Deo cor mactare,
Quam omnibus cum sacrificiis, mente sordida, honorare.
Neque enim Deo quidquam dignum est, nec quæcumque terra
Haec fert mortalibus, et cœlum, aut mare.
255 Etenim omnia Dei sunt: quid extra homo invenerit?
Solius autem anima puræ gratum est sacrificium, quo pauper
Sæpe et divitem longe antecellit.
Veneror et hoc, pater, magnanimum consilium,
Quo multos superasti, voluntate Dei.
260 Non unus tantum miseris mortalibus est ortus,
Emanans ex carne et sanguine, qualis est hominum
Qui hic procrantur et pereunt celerrime:

240 Γρηγόριος. Multiplex vitium constructionis in exemplaribus Græcis esse ait Billius; sed nullo negotio emendatur, si pro Γρηγορίῳ, quod antea legebatur, in quo totum est vitium, legamus Γρηγόριος, et certe sic legendum esse constructio postulat, et quæ sequuntur, Bosporius δ' ἄρ', ἐπειτα καὶ Ἀμφίλοχος. Μοx δωμανυμῆ. Gregorii nomen ἐπὶ τοῦ γρηγορεῖν dicitur, id est, vigilare.

241 Ἐρευγομένῳ. Edit. male ἐρευγομένῳ.
248 Βῆμασι. Altaribus Deo in honorem martyrum
erectis, et epulis et choreis.
250 Θεοῦ ρύμον. Significat Vitalianum frustra
martyres colere donis suis, qui odio, quo prosecuti-
tur filios, legem Dei in hac parte contemnit.
259 Υπερρεολησι. Βουλήσσει, βωλαῖς. Ηετοι.

METRICA VERSIO.

'um præsertim illos, faciunt qui sacra Tonanti,
Ius licet et donis oneres, et divite teclo
Xcipias, spernis tamen absentesque, frequenter
t coram: quia le non tantum mollieri aique
re monent blando, sed et aspera verba profundunt:
regorium primum, vitaque et nomine talem,
ui Triadis sancto eructat firmissimus ore
umen adorandum: post Bosporium Amphilochium-
[que,

ni precibus, cultu et Triadis, sacrisque verendis,
umanes morbos frangunt, rabidosque dolores.

tu nec precibus, nec sacris flecteris ullis,
e pugiles tua corda movent, quos ipse quotannis
ineribus donans amplis, epulisque chorisque,
multis vini dulcis cyathisque torisque,

B Hac in re præcepta Dei legesque resolvit.
Prestat pauca Deo pectus mactare ferentem,
Quam sacra mille offerre, animus si sordeat ater.
Nil etiam dignum cœlesti numine, non si,
Quæ mare, quæ cœlum, quæ fert humus, omnia
[jungas.
Omnia namque Dei; quid enim haec inveneris extra?
Una Deo est purum gratissima victima pectus,
In qua vincit inops opibus persæpe tumentem.

Iloc quoque consilium, genitor charissime, miror,
Ac veneror, superas quo multos Numinis aura.
Non unus tantum miseris mortalibus ortus
Contigit, emanans e carne ac sanguine, qualis
Est hominum, qui pascuntur, rapidæque metuntur
Falce necis, tenuisque citi volvuntur ad umbras.

Τοίν μὲν πρώτιστον· Επειτα δὲ Πνεύματος ἀγνοῦ,
Εὗτε λοεσταμένοις δὲ ὑδατος ἥλυθεν αἴγλη·
263 Ἡ δὲ τρίτη, δαχρύων τε καὶ ἔλγεος; ἡμετέροιο,
Εἰλάν' ἀποκύνουσσα μελανομένην κακότητι.
Τίσων τὴν μὲν ἵχεις πατέρων ἄπο, τὴν δὲ Θεοῖ,
Τῆς δὲ αὐτὸς; γενέτης, βιώτῳ φάσις τούτοις ὅπλα·
Ἐρήξεις δισμά βίοιο, καὶ ίλύος ἐκτὸς θητηκας
270 Σὸν πόδα, καὶ Σοδόμων ἴρυγες πυρόσσαν ἀπαιλήν·
Καὶ χθανατῶν πεδίων σε φῦλη διεδίκαστο Σηγώρ,
Μηχέτι παπταίνοντα πρὸς διττὰ τεφρωθέντα.
Πάντων δὲ κτεάνων ἴνα μάργαρον ἐσθλὸν ἐδέξω
Ἐσχατιῇ, Χριστὸν τε νόον τε σὸν ἀγνὸν ἀγέιρας.
275 Καὶ νεψήλην καθύπερθεν ἐκέσσαο, δινῆχα κό^[ερού]

Α Τεμνόμενος χθονίοιο, μέσον δὲ τοῖχος ἔγειρε;
Γαστέρος ὑδρίνην ἐπαυσας, ἀπληρώτοιο βερθέρω
Θώκους δρυσάντας ἀπέπτυσας, οἰδαλον τε
“Οὔτον ἀγηνορίης κενεαυγέα δίκας ἔρεις·
280 Οἶόν σοι κλέος ἔστι θεᾶς μέγας, ἀνθρώπων τε
Ἀλματος εὐσεβεῖς μέγ' ἀρείονες. Εἴκεν ἄπαντα
Σταυρῷ, τῷ πρωτόπηγάς δγαν λητοτρά κύριο.
Τύμνοις πανυγχίοισι καὶ ἡματίην ἀσθεῖ;
Μέλπεις οὐρανίοιο τριλαμπτία πνεύματος ἀγίην.
285 Ταῦτα μὲν ἐσθλά, πάτερ, καὶ τέρπεις ἴππο^[τρίπο].

(Τέρμα δὲ μοι θεός ἔστι νοούμενος, οὐκέτι ἐπίπεδος·
Μούνος δὲ ἄνετος ἔμεινε χρόνος καὶ τόπος θερπί·
Δάπτων, οὐαὶ σίδηρον ἀτειρέα λάθρον; Ή;

1032-1033 Talis est primus ortus : deinde alter ex Spiritu sancto,

Cum lustratis per aquam aethereus advenit splendor;
265 Tertius autem lacrymarum et doloris nostri est,
Imaginem abstergens denigratam crimine.
Ex his primum habes a parentibus, secundum a Deo :
Tertii autem ipse tibi pater es, vita lucem optimam praebens.
Rupisti vincula aevuli, et a cæno extraxisti
270 Pedem tuum, et Sodomorum effugisti minas igneas;
Et planis porrecta spatiis te amica exceptit Segor,
Non jam circumspicentem civitates in cinereum redactas.
Omniibus tuis possessionibus unam margaritam pretiosam comparasti
In extremum diem, Christum tuamque sanctam mentem consocians.
275 Nubem desuper induisti, seorsum a mundo
Terreno divisus, medium parietem attollens.
Rabiein ventris coercuisti, inexplebilis gurgitis.
Sedes superbas respusi, tumidumque
Pastum inanis gloriae vana jacantem in terram projecisti.
280 Una tibi gloria Deus magnus est, et nobilitate
Generis pietas apud te longe præstantior. Posthabita sunt omnia
Cruci, cui afflisti prædonem hunc mundum.
Hymnis nocturnis et diurnis cantibus
Celebras coelestis triflucidum spiritus splendorcm.
285 Hæc quidem præclara, pater, et tui proxima optima
(Finis autem mihi Deus est cognitus, non jam per speculum);
Una vero intus mansit ira et dulcis perniciose,
Rodens, veluti indomitum ferrum latens rubigo,

270 Πυρόσσας ἀπειλήρ. Id est, horrendos ignes
quibus Sodoma absumpia est.

274 Ἐσχατιῇ. In extremum diem. Posset sic
reddi : Postremo Christum animique puritatem com-
parasti.

276 Ἐρείρας. Sic Reg. 990. Edit. ἀγέιρας.

280 Ἀνδρομέδου τε. His verbis etiam significari
potest Vitaliano chariores et majori in prelio suis
viros pios, quam sanguine conjunclos aut nobiles.

281 Εἰξει ἀκατά. Cessere omnia.

283 Ἡματίησιν. Reg. 999 ἡματίοισιν.

287 Χόλος καὶ ήδης δλεθρος. Alludit ad eis
verba Ilom. Iliad. xivii, 108 :
Καὶ γόλος, δε τ' ἐξέτηκε πολύφορα πέπλα·
“Ος τε πολὺ γλυκῶν μελιτος καταλειθέμενος,
Ἄνδρῶν ἐν στήθεσσιν ἀξέστα, τῆτε καπνός.
Ira, qua sapientem aliquando commoror,
Quæque multo dulcior melle stillante,
Hominum in pectoribus augescit, veluti summi.
His verbis Homerus eleganter describit iras.

METRICA VERSIO.

Primus hic est nobis ortus : at Pneumatis alter,
Tum cum purifici lustratis rore lavacri
Advenit aethereus splendor, qui pectora luce
Completat ; extremus lacrymarum est atque do-
[loris,
Effigiem abstergens fuscatam crimine turpi.
Primum horum tribuere patres, Deus ipse secun-

[dum] ;
Tu tibi postremi pater es, dans optima viæ
Lumina ; nam fluxi fregisti vincula mundi,
Atque pedem cæno extraxisti lœtus oleni.
Tu Sodomæ horrendos ignes flammæisque furentes
Fugisti, profugumque, loco quoæ conditæ plano,
Excepti Segor, non jam ad sumantia tecta
Moerentes torquentem oculos, nigrasque favillæ.
Tu gemmam immensi pretii pro censibus unam
Omnibus in terra cepisti arenis cremis.
Tu Christum atque tuam sociasti fædere menteim.

B Tu tele, genitor, terreno ut ab orbe secares,
Fudisti nubem inferius, murumque locasti.
Tu rabiem ventris, qui non saturabilis unques
Est gorges, penitus pressisti, animique tumor
Stravisti, fastumque gravem motusque superbe
Una Deus magnus tibi gloria charior atque
Est tibi vir piatatis amans, quam sanguine jucundus
Omnia succubuere cruci, qua prædo peperit
Hic mundus, clavis abe te confixus acerbis.
Denique splendorem triplicem regnantis olympi
Laudibus et canto celebras noctesque disque.

Hæc laudanda quidem, et sanctio contermens
Sunt, genitor venerande ; Deus mihi temens

[temens]
Non jam per speculum, sed visu notus aperte
Una sed in medio mansit tibi pectori bilis.
Iataque perniciose, qua mens arroditur zeta.
Ruditur ut scabra positum rubigine ferrum,

Πὲ χόλῳ βαρύποτμος ἀπιστοτάτοι δράχοντος,
290 οἱ καὶ πρωτογόνους γενέσι βάλεν ἐκ παραδεῖσου
Εὐη̄, καὶ θεότητος ἐνδυσίσεν, ἡς πέσαν αὐτός.
Ἄλλα, πάτερ, δάμασον δεινὸν χόλον. Ἐστι καὶ τιμὴν
Χριστὸς ἁνάξ, χατέεις δὲ καὶ αὐτὸς ἔүμενόντος.
Τοῖος σοὶ τεκέσσι πέλοις, πάτερ, ἀφραδέουσιν,
295 Οἶον ἀν ἀρήσαιο θεὸν σέο πῆμασιν εύρειν,
Ἐι ποτὲ σοι βαρύμηνις ἀπαντήσειν ἀνίη.
Οὐκ οἰος μερόπων γενέτης ἔφυς, οὔτε σε μοῦνον
Πιλίδες ἀνάζουσιν ἀπειθέεις. Εἰδὼν ἔγωγε
Πελλάκι καὶ στερεοῖς κακοῖς εἰκοντα τοκῆα
300 Παιδὸς ἀτασθαλέοντος. Οὐ μὲν πεσσοῖσιν διμετρος,
Οὐδὲ ὀλοῖσι πότοισι, καὶ αἰθομένοισιν Ἑρωσιν,
Οὐδὲ δόμον ἔξαλαπαξαν· δὲ δὲ ήλυθε καὶ κατὰ πατρὸς

Α Ἀντιθίους ἐπέεσσι, χέρας δὲ ήσιρεν Ἐρινύς.
‘Ἄλλ’ ἐμπῆς καὶ τοῖς πατήρ χόλον ἐσθίλδες ἐπεψε,
305 Γραπτῶν γάρ βασιλεια νόμων ἀδίδακτος ἀνάγκη
‘Η δέ τε καὶ τοκέσσιν ἐφ’ οὐάσι θυμὸν λαίνει.
Πολλὰ μὲν, ὧν λεύσσουσιν, ἐπεὶ δὲ ἐθέλουσιν, ἀλευστα·
Πολλὰ δὲ ἀνηκούστησαν ἐν οὐασιν οῖσιν ἔχοντες,
‘Οφρα καὶ μή θράσος αἰνὸν ἀπορρήξειν ἐλεγχος,
310 Αἰδώ τὴν τοκέων ἐσθίλην ἐπίκουρον ἐλέγχας.
Τίκτει γάρ θράσος ὅνδρις, ἐνηείη δέ τε φειδός,
Καὶ τεκέσσι μάλιστα, ἐπεὶ κλέος ἐγγύς ἔχοντες,
Οὐ χερδες εἰκαθέουσι βῆη, πειθοῦς δέ γε δεσμοῖς.
Φλέδε καλάμης τεκέσσι πατρὸς χόλος αὐτίκα λήγων·
315 Θυμὸς γλῶσσαν ἐφλεξεν, δὲ δὲτεσσιν οῖκος ὑπο-

[φθάς.

Vel gravis et dura furore versutissimi draconis,
290 Qui et primos parentes exigua esca e paradise
Dejecit, et deitate spoliavit, e qua ipse exciderat.
Verum, pater, gravem iram comprime. Est et nobis
Christus rex; indiges autem et tu ipse ejus benevolentia.
Talis erga filios tuos sis, pater, imprudentes,
295 Qualem cuperes Deum in tuis calamitatibus experiri,
Si quando infestus tibi contigerit moeror.
Non solus mortalium factus es pater, nec te unum
1034-1035 Fili non obsequentes dolore afficiunt. Vidi egomet
Sæpe pertinacibus cedere flagitiis parentem
300 Fili scelesti. Alius inmodico ludi studio,
Alius exitiosis compotationibus, et servidis amoriibus
Domum everterant; alius venit et patrem
Asperis lacecessivit verbis: quin et manum furibundus sustulit.
Et tamen iram in tales filios mitis pater cohibuit.
305 Scriptis enim legibus superior est nullius magisterio edocitus amor,
Qui parentum in filios iram placat.
Multæ enim ex iis quæ vident, flingunt sibi non visa;
Multæ dissimulant se audisse, quæ auribus suis exceperunt,
Ne dira procacitas erumpat ex objurgatione,
310 Quæ verecundiam parentum auxiliatricem egregiam premit.
Pariunt enim audaciam probra, lenitas autem modestiam,
Et filii maxime, siquidem gloriam præ oculis habentes,
Non manuum viribus cedunt, sed persuasionis vi flectuntur.
Flamma stipulae est filii ira patris statim desinens:
315 Ira linguam accedit, illam vero extinxit manusueludo supervenientis.

289 Βαρύποτμος. Benedictini post Billium verte-
rant, quæ immissa tibi est furore versutissimi draco-
nis, omissa illa verborum oppositione quæ repeti-
tur inter τὸν δὲ καὶ βαρύποτμος. Ira talis est pernicio-
sa, at dulcis et gravis simul in mente consurgat. CAIL.

301 Αἰθομένοισιν. Reg. 990 αἰσθανομένοισιν.

304 Ἔπειγε. Sic legendum cum Combedsio, excor-
uit, digessit; et quidem mox vers. 320, eadem de
Iavide metaphora recurrit: Χόλον καὶ κῆδεα πέσ-
ειν. Male edit. ἐπεμψε.

305 Γραπτῶν τὴρ Βασιλεια νόμων, etc. Neces-
sitas, id est, necessarius et non cuiusquam magiste-
rio edocitus, sed natura insitus amor, scriptis legi-
bus, etc.

309 Μὴ θράσος. Monet Gregorius nimium crebris
objurgationibus filios non esse obruiendos, ne ad
omnem tandem castigationem obdurescant et depo-
sitio pudore continuaces hant: hinc Apost. Ephes.
vi, 4: *Et vos, patres, nolite ad iracundiam provo-
care filios vestros.*

METRICA VERSIO.

*uæ tibi serpentis Stygii est immissa per iram,
ui primos etiam per pabula paucā parentes
allidus et sævus viridi dejecit ab horto,
t, qua lapsus erat, deitate orbavit eadem.
t, pater, ardentes irarum comprime flaminas.
st etiam nobis Christus dominusque Deusque,
iūs habes opus auxilio sanctoque favore.
ilem te præbe soboli, cum pectore levo
serit officium trahiturque in criminis præcepis,
se Deum qualem ipse tuis in casibus optas,
qua tibi occurrant adversæ flamina sortis.
n solus natū vitam lucemque dedisti,
c te unum luctu proles ad jussa rebellis
icit, o genitor; vidi persæpe parentem,
simulante oculo qui nati immanibus ausis
feret. Hunc juvat ebrietas, hunc alea fallax,
uc amor et blande Venereis dannosa voluptas,*

*B In quibus evertunt studiis censumque domumque.
Quin etiam adversis alter configere dictis
Cuius patre non dubitat, dextrisque attollit Erinnys.
Et tamen his iram genitor meritasque remittit
Penas. Nam scripta natura valentior omni
Lege viget, patris irati quæ pectora molit.
Multæ vident, quæ se flingunt non cernere, multæ
Dissimulant audisse patres, licet auribus hausta,
Ne tenerum alrumpat reprehensio dura pudorem.
Auxilium patribus quo nullum firmius usquam est.
Probra etenim effrontes faciunt, bonitasque mode-
stios*

*Et venia, ac natos præsertim laudis amantes,
Cogere quos nequeas, verbis sed flectere possis.
Ira patris, flamma ut stipulae, mox cedit in auras;
Quasque dedit lingua flammis, miseratio dulcis
Protinus adveniens extinxit; lingua minaces*

'Αρήν ἐκπροέκτει, νέος δὲ φθίγεται' ἀρωγῆν.
 'Αγθεῖ χείρας ἄστε, καὶ ἀλγεῖ κλαύσει περισχύν.
 Δαυΐδ, δὲ, βισιλέντι μετέπρεπεν Ἀβραμίδης,
 Πλάτι μὲν ἡπιᾶς ἡει, τόσον δέ τε παιστὸν ἔστιν,
 320 Ότις καὶ πατροφόνοις χόλον καὶ κῆδεια πέσσειν.
 Τεχμαίρου βασιλῆι τὸν ἀντίτια θωρακόθέντα,
 'Οἰώθ θ' ἡμίσων τε, Οανόνθ' ὑπὸ δάσκινον ὅλην,
 Οὐκούσιον θρηνοῖσιν ἐκλαύσαστο, ὡς τιν' ἀριστὸν,
 Άιλλα καὶ ἀγγεῖλαντι δίκην τοπείθηκε φονῆς.
 325 Τίνη, δέ, ὡς κακόδουλε, πόστον κακὸν, η τι πε-
 [πονθῶς,
 'Μόδε χόλον ἀδάμαστον ἐνι φρεσὶ σῇσιν ἀέξεις;
 Ήδε σε πατρόγης ἀπεμέρσαμεν, ὡς θάνατον, τιμῆς.
 Οὐδὲ μὲν ἀστεχεύσσοντι πεπχράομεν σέο χώρης,

Α Οὐδὲ βιῶν ἀγέλαις, οὐ πάνεστιν, οὐδὲ μὲν ἰκανοῦ:
 330 Οὐδὲ λέκχους ἐπέβημεν, δη μὴ φίλον ἀπρόσιτον;
 Οὐδὲ δόλον φρασάμετθα σὺν ἀνδράτῳ δυσμενέστε.
 Ταῦτα γάρ εἰ τι χάλιοι φέρει, πάτερ, οὐ κατέπιπεν.
 'Εν σέο παισὶ κάκιστον, ἀρειοτέρῳ τοπῆς
 Χειρόνες ἔξεφάνημεν, δις οὐ τινὶ πρώτα μλαζεῖς;
 335 Εἰδός τε μέγεθός τε. Αόρος δ' οὐκ εὑρημένη;
 Γλώσσα δὲ δεσμὸν ἔχει. Τίπτ' ἥλιτον; ή σι, φέρεις.
 Οὐκούσιον τεκέεσσιν ἀρειόνα φύσιν ὀπάσσει;

Στήσομεν ἐνθάδε μῦθον. 'Αναξ Πάτερ, Πέμπτη.
 Δόξα χέρα, καὶ νεύσεις; Ἐμοὶ πατέρει πάσον εἴναι.
 340 'Ηνδε καὶ χειρός τοι γενετάδος, τύβα γονῶν
 'Απτόμεθ, ὡστε θεοῦ. Θεοῦ δὲ δόλος ἀνείδεψι.
 Οὐ γάρ, οὐδέ γε πλούτον ἔσικτα, οὐ δύριον εἰ-

Diras execrationes jactavit, mens autem elocuta est auxilium.
 Levando oneri manus adinovet, et dolore inficto flet, eumque amplexatur.
 David, qui emicuit inter reges ex genere Abramini,
 Omnibus quidem mitis fuit, adeo autem filii suis,
 320 Ut et parricidis iram et molestias cibibuerit.
 Conijice ex Absalone, quem contra se regem armatum,
 Veculum mulo, ramoque implicitum sub densa arbore, mortuum
 Non solum acerbissime luxit, ac veluti quempiam optinuit,
 Sed etiam mortis nuntio poenam inflixit intersectoris.

325 Tu autem, o pravo uiens consilio, quod tam grande malum, aut quid passus,
 Ut iam iudomitum furorem in mente tua tenebas ac augeras?
 Neque te paterno fraudavimus, o rex, honore;
 Nec segetes regionis tuæ invasimus,
 Nec boum armenta, nec oves, nec equos:

330 Nec cubile concendimus, rem nefariam temere ausi,
 Neque fraudem tibi struximus, tuis juncti hostibus.
 Hæc enim si quid iræ excident, pater, non succensendum est.
 Unum est filius tuis grave crimen: scilicet præstantissimo patre
 Inferiores apparuiimus, qui nemini primas partes reliquit

1036-1037 333 Forma et proceritate. Expeditus non est nobis sermo:
 Lingua quasi vinculo constricta. Uter peccavit? Ego, an tu,
 Qui nolusti meliorem filii naturam tribuere?

Hic dicendi illam faciemus. Rex Pater, Fili maxime,
 Da dexteram, concede patrem mibi placidum esse.

340 Ecce manibus barbam, ecce genua
 Correctamus, ac veluti dei. Dei autem voci occurramus.
 Non nuptias, non magnas opes, non domum splendidum

317 'Αχθεῖ χείρας ἀστε. Aliter: Onus aliquid
 imposuit, vel tollit manum ut feriat, et inficto vul-
 nere flet, filiumque amplexatur. Sed melior versio
 quæ in textu.

324 'Αιλλα καὶ, etc. Certe qui Absalonis cædem
 Davidi nuntiavit, capitali suppicio non est affectus.
 Itaque minus hic animuī attendisse videtur noster
 Gregorius.

332 Et τι χόλοιο. Id est, si quid tale a nobis
 petratum esset, justa tibi esset irascendi causa
 bis autem nullus reprehendendi locus.

333 Τοχῆος. Sic Reg. 990 et Herv. Edil. et

335 Ημίρ. Reg. 990 Eccliv.

341 Οχρός. Sic Reg. 990, id est, φανερός.

METRICA VERSIO.

Project voces, ac plurima dira precatæ est:
 Mens contra auxilium loquitur, dextramque levando
 Fert oneri, nato gemit infictoque dolore.
 David, Abramidas reges qui claruit inter,
 Omnibus ipse quidem mitis fuit, at mage natus.
 Namque etiam lenem ac facilem se præbuit illi,
 Iupia qui contra genitorem sumpserat arma.
 Id rex ille docet, qui postquam marte nefando
 Cum patre congressus, fugiensque in fronde pe-
 [pendit

Arboris, et sceleris persolvit sanguine poenas,
 Non tantum hunc genitor, nato velut orbus honesto,
 Deslevit, verum subita quoque morte perenit
 Illum pertulerat cædem qui prius ad aures.

• At tu, consiliis levis impulse, quid, oro,
 Passus es, indomitum teneas ut corde furorem?
 Nam neque qui debetur honos cultusque parenti,
 Nunc te (nec sinat omnipotens) fraudavimus unquam:

B Nec tua sacrilega vacuavimus horrea dextera,
 Nec pecudes, nec equos tulimus, armenta

Nec vetitum concendimus incestumque cubi.
 Hostibus aut juncti fraudem tibi struximus.
 Hæc etiam justos irarum patribus astus
 Ingenerare solent. At nostrum crimen id
 Pergrave, deterior nostrum quod uterque patet.
 Exsilit, haud nulli formaque et mole secundum
 Quin etiam nobis haud sermo volubilis, atq
 Lingua velut vincitis læret constricta palato.
 An scelus hoc nostrum pater est venerande, u
 Qui meliore tuam haud donaveris indeole p

Hic mihi finis erit dictis. At tu, Pater sicut
 Tu, quæso, Fili, placidum mihi reddere patet.
 En barbam ipse tuam, pater, en genua ipsa.
 Non secus atque dei. Divinos ne occule vulnus
 Non thalamos, magnas nec opes, nec lecta

Λιτόσον. Άδες χεῖρα καὶ εὐμενέουσαν δπωπήν.
Μῆτερ ἡμί, σὺ δὲ ἔμοιγε καὶ ἐννυχίοισιν ὀνείροις
345 Πατέρι παρισταμένη, λιταῖς χόλον ἐγκεράσουσα,
Μνωμένη λεχέων τε δμοζυγίης τε ἐρατεινῆς,
Λίτσοι σὰς τεχέσσοι τεδν πόσιν θλασ εἰναι.
Καὶ μολπῆς χόρος ἐστι, καὶ ἀργαλέου πολέμου.
Εἰ μὲν δὴ πεπίθοιμι, κακῶν ἄλις· εἰ δὲ ἀπιθήσαις,
350 Καὶ τεχέων Θεός ἐτιν· ἀλησδμεθ' ὡς τοπάροιθεν.
Σὺν κίλοι, εἴτε λιπούμεθ' ἀκηδέες, εἴτε θάνοιμεν.
Δάκρυα πατρὸς ἔχοιμεν ἐς նսτερον εὐμενέοντος.

Δ'. Παρὰ Nicobούλου πρὸς τὸν πατέρα.
Ὦ πάτερ, εἰ μὲν ἐψυσας, βαῖη χάρις· οὐ γάρ ἀπάντων

Poscimus. Da dexteram et benignum aspectum.
Mater mea, tu quoque nihil et in nocturnis somniis
345 Patri astans, precibus iram admiscens,
In memoriam revocans thalamum et conjugium amabile,
Obsecra maritum tuum, ut filii suis benignus sit.
Et cantus fastidium subit, et seri belli.
Si igitur tibi persuadeam, malorum jam satis est: sin autem es inexorabilis,
350 Et filiorum Deus est; errabimus ut antea.
Hic tua erit gloria, sive relinquantur abjecti, sive moriantur;
Lacrymas parentis benevoli habeamus tandem (mortui).

IV. Nicobuli filii ad patrem.

Quod me genuisti, pater, leve hoc beneficium; omnium enim
Una lex est ab initio, hominum pariter et brutorum,
Ut amore inflectantur, ac sapientia rationis consilio,
Geniti gignentesque brevem hanc vitam propagent,
5 Ac mortui in suis spicis vivant.
Sed me aluisti postea; at boum etiam ubera
Fortibus capitibus subsilientes premunt
Vituli; illas autem laborem ferunt dulci necessitate.
Avis circum implumes pullos, supra amabilem uidum,
10 Stridorem edit, et huc atque illuc lassatur
Victum quæritans, vacua nutrix et jejuna.
Amore enim natura genitores et genitos colligavit,
Atque hoc remedium excogitavit genitoribus, ut graves

* Scriptum an. 383. — Alias Bill. 50, p. 112.

343 Εὐμενέουσαν. Sic Reg. 999. Edit. εὐμενέουσαν.
348 Καὶ μολπῆς χόρος. Alludit Gregorius ad Homerum apud quem saepe recurrit ista loquendi ratio.

IV. ARGUMENTUM. Nicobulus pater, ad quem sub filii Nicobuli persona, carmen hoc condidit Gregorius, vir clarus erat, atque apud Imperatorem gratia et auctoritate florens, qui Alypiam et Gregorii nostri iepiem duxerat uxorem, ex eaque Nicobulum suscepserat. Ille in hoc carmine obtinere a patre suo conatur, doctrinæ cupiditate flagrans, ut in celebrem quamam academiam mittatur, quo litterarum studiis

commodius operam impendere, ac disciplinarum orbe felicius obire atque absolvere possit, quod quidem a patre suo Nicobulus filius est consecutus. Circa annum 383 hoc carmen est conditum.

3 Λόγον δὲ λόγητι σοφοῖς. Reg. 991, sup. lin. τῇ βουλῇ τοῦ θεοῦ Λόγου, divini Verbi consilio.

5 Καὶ ζώειν φθινύθοντας ἐπ' ἀσταχύεσσιν ἑοσιν. Quemadmodum semen terre mandatum mortuumque in exoriente spica revirescit, ita homines per liberorum procreacionem quoddam modo vitam suam propagant, et mortui vivunt.

13 Μησαμένη. Reg. 991 sup. lin. βουλευσαμένη.

METRICA VERSIO.

B

IV. NICOBULI FILII AD PATREM. (Billio interprete.)

Quod tua progenies ego sim, pater optimus, parvum Minus id esse reor. Non brutis omnibus hic mos Alique hominum generi, flagrare libidinis æstu? Consilioque Dei vitam capiuntque vicissim Dantque aliis, tandemque ipsi post ultima fata, Semen ut in spica, redivivo flore virescunt. Ast etiam me post aluit tua cura? Quid autem Hoc iterum magni? Vituli quoque plena parentis Urema fronte premunt, atque hunc perferre laborem Vis adigit, dulcis tamen haec jucundaque matri. Stridula quin etiam prætervolat undique pullos implumes volucris, seque hic illicque fatigat, Pabula dum proli nutrix impasta requirit. Namque patres prolemque sagax devinxit amore Natura eximio, patribus commenta medelam,

A

xpetimus. Dextram præbe vultusque benignos.
u quoque tu patris, genitrix mea chara, sopore
um sua membra sovet, te, deprecor, objice menti,
c precibus miscens iram, memoransque cubile
scundum et tæda consortia læta jugalis,
ecte virum votis, ac proli reddre benignum.
cantus subeunt, et sævi tædia belli.
meus, o genitor, movit tua pectora sermo,
n satis est quod jam tulimus, nimiumque dolores.

i rigidus mancas surdusque ad carmina nostra
torum Deus est etiam, nec deserit illos.
varias miseri, velut ante, vagabimur oras.
i nostri curam abjicias, seu finiat ævi
s spatiū nostri, genitor, tua fama laborat.
saltē nobis placidus post funera, tristes
ue oculis lacrymas ob raplos projice natos.

Κουφοτάτοισι πόθοισιν ἐλαφρίων ἀνίσ. 15 Τούνεχα καὶ δριμεῖς νέη περὶ πόρτακι μῆτρο. 'Ως δὲ κύων σκυλάκεσσι νέοις, καὶ πτηνὴν νεοσσοῖς Δῆριν ἄγει· στικτῇ δὲ δίστοται ἀγριόθυμος. Πάρδαλις ἐκ ξυλόχοιο, συῶν δὲ τε μαίνεταις ἀλκή, Χαῖτη δενδρίεσσα, κόρης σέλας, ἀτμὸς ὀδόντων 20 θηγομένων καναγχόδη, γένυς δὲ τε βάλλεταις ἀρρῷ, Ἱεμένων τεκέσσαις ἀμυνόμεν, τὰ δὲ δαμῆναι· Οἰστρος γάρ τοδὲ ἔπεισεν διδάκτυοις νόμοιστ. Σφῆκες δὲ αὖ πέτρησσον ἐνήμενοι, ἢν τιν' ἰδωνται Πληρίσιον, οὐδὲ φέροντα κακὸν τεκέσσαις νεογονοῖς, 25 Πετρόθεν ἐκχυμένοι, στρατὸς ἀθρός, ἀμφὶ πρόσ-

[απά]
Βομβεῦσιν, κέντροις δὲ πικροῖς βάλλουσιν ὁλίτην.
Ἐστι καὶ τὸ βιθοῖσι πόθον νόμος, εἰ δὲ τὸν γε

Α Δελφῖς, εἰναῖς βασιλεύτατος, ἢν τιν' θητεῖ· Θῆρ' ἀλὸς ἡ πεδανοῖσιν ἐπιπλώντα τάξεσιν, 30 Ἡν γένυν ἀπλύτας, εἰσὼ γόνον αὐθὶς ἔπειται. Λάπτων ἦς τιν' ἐδητὸν, ὅπως μὴ θηροὶ γένονται· Οὐδὲ δύς πρὶν κευθμῶνος ἀνέπτυσις φόρτον ἔπειται. Πρὶν θηρὸς κρατεροῖς φυγεῖν στονόδεσσαν ἐπειτί· Τῆμος δὲ ἐκ λαγόνων ὥδιν' ἡρεύεται κούρτην. 35 Τῷ μὴ μοι γένεσιν προφέρειν, καὶ τυθεὶς· Ἡν σὺ γε καὶ δημάσσονται τεῖς καὶ βοστὶς ὅταν· Ἀλλὰ τι τῶνδε περισσὸν ἔχειν χατέων, ποιῶν· Ποὺς βροτὸς, ὡς ἀγαθὸς πατρὸς τάξις· Ἀλλ' ἕπειται· Εἴ τινα καὶ δακέθυμον ἔρων λόγον, οὐδὲ ἐπειτί· 40 Οὐδὲ ἑθλοντα τέκεις με, τεκών δὲ θύρεψας ἕντε· Τὸν δὲ τεκών μεθέρις με, βοστὸν τέκεις ἀντὶ βροτοῦ· Οὐ χριστὸν ποδέων, οὐδὲ ἀργυρον, οὐδὲ τὰ στρῶα

Suavissimis desideriis allevent sollicitudines.

15 Hinc et serox pro tenera juventa mater,
Ut et canis pro teneris catellis, et aves pro pullis,
1038-1039 Prælium ciente : binc et compunctia erumpit rabida
Pardalis ex silva, et robur aprorum surit,
Seis eriguntur instar arboris, ex oculis scintillæ, vapor ex dentibus,
20 Qui cum stridore excavuntur, et genæ spuma obruuntur,
Dum nati auxiliari volunt aut perire :
Id enim stimulus persuasit legibus que non discuntur.
Vespe petris incidentes, si quem prope viderint,
Etiam si malum teneræ proli non ferat,
25 E petris effusæ, ut confertus exercitus, circa vultum
Bombos edunt, acerbisque aculeis feriunt viatorem.
Viget et in piscibus amoris lex, si vere
Delphinus, piscium rex, ubi viderit aliquam
Maris belluam imbecillæ suæ adnatantem soboli,
30 Suas genas expandit, ac intro prolem iterum suscipit,
Absorbens illam ut cibum, ne cibus sit belluus :
Nec prius e latibulo regerit onus incredibile,
Quam fortis bellus tristes minas effugerit;
Tunc vero e visceribus teneram evomit prolem.
35 Nec igitur mihi generationem objicias et exiguum alimoniam,
Quam tu tuis etiam famulis et bobus largiris.
Verum aliiquid hisce præstantius habere cupio, pater optime,
Ut homo, ut boni parentis filius. Verum ignoscere
Si quem et molestum proferam sermonem, neque celavero.
40 Non me volentem genuisti, genitum autem necessario aluisti :
Quod si genitum me diuinitis, vile animal pro homine genuisti.
Non aurum deidero, nec argentum, nec serica

16 Ελαφρίωσιν. Sic Reg. 991. Edit. ελαφρί-
ζουσιν.

18 Ξυλόχοιο. Reg. 991 ἀντιτάται.

27 Βυθοῖσιν. Ita Chig., que lectio melior quoad
sensum et metrum. Edit. βυθοῖσι. Reg. 991 sup. lin.
ἐν θαλάσσῃ, est in mari, etc.

28 Δελφίς. Mira de delphino Plinius et Aristote-

teles commemorant : de eo tamen, quod Gregorius
scribit, verbum non faciunt.

39 Δακέθυμον. Mordacem sermonem.

40 Εὐδόκια. Combustius legit ἑθεῖσα.
me volens : sicut duo Regii.

41 Βοτόν. Sic duo Regg. et Reg. 991. lin.
lin. βοτητα. Edit. βροτόν.

METRICA VERSIO.

Scilicet ut curas amor hic levat atque labores.
Unde etiam mater furibundas concipit iras
Ob vitulos, avis ob pullos, canis obque catellos
Aspera bella gerit, rabidoque incensa furore
Pardalis e saltu erumpit; ruit impete cæco
Sevus aper; inicat ex oculis vis ignea, sete
Horrescunt, seque excavunt cum murmure dentes,
Maximus unde vapor manat, spumaque cadente
Turpatur gens, dum sobolem defendere gestit,
Aut amat hostiti pugnans occupabere ferro.
Perdociet haec phitri nullum lex nacta magistrum.
Quid referam vespas, quæ si quem accedere petris,
In quibus est ipsis sedes, videre, repente,
Nil licet ille mali vespis inferre tenellis
Cogitet, exsiliunt, ingens exercitus, atque
Horribiles bombos edunt, miserumque cruentant.

B Quin etiam, si vera ferunt, in piscibus ipsi
Lex viget haec. Delphinus enim, rex sequitur
In sobolem si quos immanni corpore pisces
Conspiciat ferri, sua pignora protinus ipse
Devorat, ac pulso mox egerit illa periclo.
Ortum igitur jam parce militi proferre cibam.
O genitor, quem tu famulis pecoriisque miseri
Amplius his aliquid, mortali sanguine crues
Ut qui sim, salutis atque bono genitore, regi

Da veniam si quid mordaciū eloquar : haec
Chare parens, vita donasti luce volenter.
Post autem educto lacrymosæ ad lumina tua.
Legibus impulsus naturæ, alimenta dedisi.
Quod si me genitum linquas, erit, o pater, tu
Mortalis pro mortali productus in ævum.
Non aurum argenteumque peto, non serica sed

Νήματα, καὶ λιθάκεσσι μεμιγμένας ἐνδοθεν αὐγάς,
Ὥ γαλαν πολύμετρον δύμολία κυμαληνουσαν
45 Αἰγύπτου πεδίοισιν ἀγάσταχυν, οὐ θεραπόντων
Πληθὺν, τετραπόδων τε. Γάμος δ' ἀλλοισι μεμήλοι
Τῆψηλος, δέσποιναν ἄγων, τιμώμενον ἀχθος·
Καὶ θρόνος, δὲς παύρους πατέων, πλεύνεσσι πατεῖται,
Πολλάκι χειροτέροισι, τὸ καὶ πλέον ἡτορ ὅρνει.
50 Ἀλλος γάρ τ' ἀλλοισι τύφος, χθαμαλοὶ δὲ τε πάντες,
Ἐμπέδον οὐδὲν ἔχοντες ἐς αὐριον, ἀλλοτροίσι
Τερπνοίς φυσιδώντες ἀφιπταμένοις τάχιστα.
Ἐρρέτω, δσσα φέρει πικρὴ βίστοιο θύελλα
Τῇ καὶ τῇ δονέουσα κδνιν πάντεσσιν ἀπιστον.
55 Ταῦτα γάρ ηπεδαντις μὲν ἐτι φρεσιν ἐδραχον ἐμπητης,

Α Καὶ πινυτῶν ἐσάκουσα· χρόνος δέ τι καὶ πλέον οἶσι,
Ὄν πάντες ἐνέπουσι διδάσκαλον ἡμεροίσιν.
Ω πάτερ, ἐν ποθέω, μιθων κράτος, ἀντὶ νυ πάντων.
Καλὸν μὲν φήτρης πυρόν μένος, ἐν τ' ἀγορῆσιν,
60 Ἐν τε δικασπολίησι, καὶ εὐφήμοισι λόγοισιν.
Καλὸν δ' ἱστορίης φρήν ἐμπλεος· ἱστορίη γάρ
Συμφερτή σοφή, πολλῶν νόος· οὐκ ὀλίγον δὲ
Γραμματική ἔμουσα λόγον, καὶ βάρβαρον τήχην,
Ἐλλάδος εὐγενέος γλώσσης ἐπίκουρος ἀρίστη·
65 Καὶ λογικῆς τέχνης τὰ παλαίσματα, οἵς ὑπ' ἀληθοῖς
Κρύπτεται, δ' τριψθεὶς δὲ λόγος περίφαντον ἔθηκεν·
Οσσοις τ' ἡθεα κεδνὰ διαπλάσσουσιν ἀριστοι,
Ὀς τυρὸν πλεκτοῖσιν ἐειδέμενον ταλάροισιν·

Fila, et lapidibus immistos intus splendores,
Non terram late patentem instar camporum *Ægypti*
45 *Æstuante*, inundatam, fertilem, non famulorum
Multitudinem et quadrupedum. Matrimonium aliis curæ sit
Splendidum, dominau adducens, onus pretiosum :
Atque tribunal, quod paucos calcans, a pluribus calcatur,
lisque sæpe deterioribus, id quod etiam magis stomachum moveat.
50 Alii rebus insolescunt, sed viles et abjecti omnes,
Nihil stabile habentes in crastinum, alienis
Oblectamentis superbientes cito avolantibus.

1040-1041 Valeant quæcumque affert acerba vita procella,
Huc et illuc agitans cinerem omnibus insidum.

55 Hæc enim tenera quidem adhuc mente perspiciebam tamen,
Et ex viris prudentibus audiebam ; plura etiam artas affret,
Quam omnes mortalium magistrum esse dicunt.
O pater, unum pro omnibus desidero, doctrinæ præstantiam.
Præclara rhetorica vis ignea, tum in concionibus,
60 Tum in judicis et præconiis.
Præclara etiam res est historiæ mens reserta, est enim historia
Conferta quædam sapientia, mensque multiplex. Nec sphenunda
Grammatica, quæ sermonem et barbarum sonum expolit,
Nobilis Græcorum lingua optima adjutrix.
65 Pulchra etiam artis logicæ certamina, sub quibus primum veritas
Delitescit, quam trita deinde disputatio in lucem profert.
Præclara etiam ea quibus bonos mores viri optimi flingunt,
Velut caseum textili calatho figuratum ;

44 Ομολα κυμαληνοσαρ. Quæ camporum *Ægypti*
secunditatem adæquet.

47 Τιμώμενορ ἀχθος. Sic conjugem appellat, que
μνανησ in pretio et honore sit, tameu revera ma-
rito pondus est. Bill.

48 Παύρονς πατέων. Hoc de iis intelligendum,
juorum virtus illustrissimas quasque dignitates
romeretur, quiisque sedes, in quibus collocati sunt,
pulcherrime implent. Nam ab impiis et sceleratis,
i Plinius loquitur, calcatur, hoc est, ignominia et
edecore asficitur. Possit etiam intelligere de iis
ui imperium assecuti, eo abutuntur, vitamque

amittunt. Edit. male παθέων.

51 Αλλοτρούσι. Alienas vocat hujus vita Jucun-
ditates, eo quod fragiles, nec proprie sint nostræ.

55 Ηπεδαραις. Reg. 991, sup. lin., ἀσθενας (sic).
Int., συνετας.

58 Μύθωρ κράτος. Sup. lin. Int. λόγων ισχύν.

61 Φρήν. Reg. 991, sup. lin., συνέμπορος σοφης,
comes sapientie. Additur ad marg. πολλῶν νόος ἀν-
θρώπων, καὶ πλειόνων πραγμάτων εἰκών. Mens
multorum hominum, rerumque plurimarum imago.
Edit. male, φήν.

64 Γλώσσης. Reg. 990, γλώσση.

METRICA VERSIO.

B Perspexi, narrata sophis, haec auribus hausit.
Plura dies etiam secum feret atque docebit,
Quem vulgo dicunt mortalibus esse magistrum.
Unam pro cunctis, genitor, rem postulo. Quamnam?
Ut mihi contingat doctrinæ excellere laude,
Maxima rhetorica vis est, seu judice coram
Certandum tibi sit, seu quid suadere necesse,
Aut ornare velis aliquem sermone diserto.
Historia plenum pectus pulcherrima res est.
Namque ea multorum mens est, ea magnus acervus
Est sophiæ; nec grammaticæ laus parva putanda,
Per quam corrigitur prolatio barbara, per quam
Auxilium affert linguæ, sermoque politur.
Pulchraque præterea logices certamina, per quæ
Occulitur primo verum, mox eruit illud
Verborum pugna in lucem, tenebrasque repellit.
Pulchra etiam per quæ mores efflingere norunt
Docti bovinæ, tanquam caseum, quem sumere texti

ον ego fulgentes gemmas, non posco lapillos,
ον ego Niliacæ quamplurima jugera terræ,
γνorum magnosque greges, armentaque multa.
ον mihi sunt etiam connubia splendida curæ,
indus honoratum, dominam ducentia. Non me
blimis solii rapit inflammata cupidus,
od paucos calcans, multorum ac deteriorum
pe (quod ingentes irarum concitat æstus),
catur pedibus. Namque hic re dicitur una,
alia gaudet, fastuque effertur inani.
humilis vere mortalis cuncta propago.
etenim nobis in crastina tempora certi :
vanois animis nostris aliena imores
icra conciliant, celeri labentia cursu.
e igitur valeat quidquid rapidissimus auferit
οο, credibilis nulli, quo pulvis in istam
e partem citus ejicitur, nunc rursus in illam.
ec etenim teneræ quantumvis lumine mentis

'Ηδ' ὅτος περίειντι νάρ λεπταῖς τε μερίμναις
 70 Βίνθεια διφήσαντες. ὁ μὲν τοῦ, τοῦ δέ τις ἄλλος,
 'Ανδρες ἀθηγαντο σοφοί, βίβλοισι δέ ἐδωκαν·
 'Περίων, χθονίων τε καὶ εἰναλίων φύσιν εὑρον,
 Οὐρανίων τ' ἐπὶ τάξις Θεῶν νόον ἀφράστοιο·
 Πώς τοδέ ἀγει, καὶ πολὺ προφέρει, καὶ εἰς δέ τοις λήξει
 75 Κόσμος διὸς πολλοῖσι κεκασμένος ἔνδοθι κόσμοις.
 'Η μάθον, οὐ τὰ νόησαν, & μὴ θυηταῖο νοῆσαι.
 Αὐτὰρ ἐπήν δὴ ταῦτα διεξιλάτω νεότητι,
 Πνεύματι θειοτέρῳ διώσι φέρνας, δοσα κίλευσε
 Καλὰ ἀνιχνεύειν τε καὶ ἐπὶ φύσις αἰτῶν δέδειν,
 80 Καὶ στάθμην βίστοι φέρων κινήμασι θεοῖς,
 'Ω; καὶ δοσητῆρα, συνέμπορον, ἡγεμονῆς
 Χριστὸν ἔχων, κούψησι σὺν ἐλπίσιν ένθειν ἀρθῶ,

A Καὶ ζωῆς καθαρῆς τε καὶ ἀλήκτοι τύχου,
 Μηκέτ' ἀληθείης ινδάλματα τηλόθε λεύσσων,
 85 'Ωστε δέ ἐποπτεροιο καὶ ὑδατος ἀδρανῶν,
 Αὐτὴν δέ ἀτρεκείην θρεύμενος δηματιν ἄγροι,
 'Η; πρῶτον πύματον τε Τριάς θετης μούσαν·
 'Ἐν φάσις ἐν τρισσοῖς ἀμαρύγμασιν ισθέσαι.

Δέρκο μητρὸς ἐμῆς μητρῶν μέγαν, δέ περ τοῦ
 90 Μύθοισι πυκινοῖσι κεκασμένος, οὐδὲ συνέτηφε
 'Ἐκ περάτων, γλώσσῃσι τε ἐνὶ πλεύσεσι καθίην,
 'Ιστάτιον κλήθεις λόγων ποιήσατο, Χριστὸν
 Καὶ βίον αἰτησαντα. Πρός δν, πάτερ, δημα τηνε.
 Εἴ τοι καὶ βίων χθαμαλώτερον ἀλλὰ μετριόν
 95 Μέτροισι μεγάλοισι βίον πυκινόρρον τερπεῖ,
 Κρίσσον δεύτερόν ἔχειν μεγάλων, η πρώτα τετρα-

Ft quæ subtili mente subtilibusque curis
 70 Herum profunda vestigantes, aliū aliud
 Viri sapientes speculati sunt et litteris tradiderunt,
 Eorum quæ in aere, et in terra, et in mari, et quæ in cœlo, naturam
 Indagaverunt, precipue vero Dei non enarrabilis mentem;
 Quoniodo hanc mollem regat, et quo perducat, et quem suum habitures sit
 75 Mundus universus multiplici intus ornato decoratus:
 Aut et didicerunt, aut intellexerunt quæ mortale sapientiam superant.

Hæc autem postquam juvenili ætate percurrero,
 Diviniori Spiritui animum tradam, pulcherrima illa quæ sacris Scripturis conditæ
 Investigans, et semper in lucem progrediens,
 80 Ac vitæ regulam ex divinis motibus instituens,
 Ut adjutorem, et vitæ comitem, ac ducem
 Christum habens, cum dulci spe hinc evebar,
 Ac puram et æternam vitam consequar,
 Non jam infirma veritatis simulacra procul propiciens
 85 Velut per speculum et aquam,
 Sed ipsam veritatem contemplans puris oculis,
 Cujus primum ac supremum est, Trias, divinitas uno cultu adoranda,
 Unum lumen in tribus æquilibus splendoribus.
 Aspice matris meæ magnum avunculum, qui præ omnibus
 1042-1043 90 Varia doctrina ornatius, quam collegit
 Ex orbis terminis, et in diversæ linguae regionibus sedens,
 Tandem scientiis coronidem imposuit, Christum
 Et vitam sublimem. In hunc, pater, oculos verto,
 Etsi paulo inferius consistendum mihi est; at metiri
 95 Magnis mensuris vitam suam prudentis est viri.
 Praestat secundas habere inter magnos, quam primas inter egenos:

75 Κεκασμένος. Reg. 991, sup. lin, κεκασμένος.
 87 Πρώτοι κύματοι τε. Int. ἀρχῇ καὶ τέλος, principium finisque.

88 Ἐγ τρισσοῖς. Tres divinos inter se æquales
 radios vibrans.

89 Μήτρων. Si Gregorius matris Nicobuli avunculus fuit, Nicobulus ergo Gorgoniam matrem ha-

buit. Ibid., δέ περι κατετω. Billius legit τοῦ :
 τον, nam vertit :

.... Variis superat mortales artibus omnes :

Quod quidem viro modestissimo de se loquitur

potis nomine minime congruit.

92 Κληῆσα. Int., σφραγῖδα.

93 Τιτανών. Chig. et Reg. 990, τιτανῶν.

METRICA VERSIO.

Conspicimus speciem calathi ; præclaraque rursum
 Cuncta ea, qua leuui cura, quæ præpœte penna,
 Hic maris, hic terræ scrutans penetralia, docti
 Conspectore oculis animi librisque deder. B
 Nam qua natura sit eorum quodque, quod aer
 Continet, et tellus pelagusque, et satellifer axis,
 Invenere, Deique etiam super omnia mentem :
 Ut regat hanc rerum molem, quæ clausula mundi,
 Mundi qui variis ornatis intus abundat :
 Hæc didicere illi, aut intellexere, tametsi
 Humani ingenii superarent illa vigorem.

At postquam hæc juvenis percurrero, Pneumati
 [nentem]
 Tum mage divino studiumque operamque dicabo ,
 Quidquid præclari penetralibus abdidit inuis,
 Vestigans, gradiensque ad lucem jugiter, atque
 Divinis moderans impulsibus omnia vitæ
 Tempora : ut ipse viæ Christum comitemque ducem-
 que

Semper habens, læta spe nixus ad æthera
 Ac vita fruar, æternos qui durat in annos :
 Sic nempe ut non jam veri simulacra remoli
 Conspiciam quasi per speculum, vitreasque præ-

Sed puris verum ipsum oculis mens lucida
 Cujus sancta Trias caput est finisque supremus
 Sancta Trias, Numen tamen unum prorsus
 Inque tribus lux æquidens splendoribus una.

Nonne vides ingens ut matris avunculus illa.

Qui variis superat mortales artibus omnes,

Quas sibi collegit binis e finibus orbis,

Duni plures inter lingas studiosus obserat.

Doctrinam tandem Christo obsignavit, et aliis

Vita, ad quam, genitor charissime, lumina tece

Id quamvis faciam paulo depresso ipse.

At se mensura magna, magno ac pede debet

Metiri, quicunque sapit : præstatque secundis

Ferre inter magnos, quam primas inter egenos

λε πινακίδεσσιν κάτω φυγοῦντος ὑπερθεν,
τὸ χαραιπετέων κορύδων ὑπὲρ τέρα τέμνειν.
νῦτα, πάτερ, ποθέω, σὺ δὲ μοι τελέσεις έλλωρο.
10 Ναὶ λίτομαι· τῆς σῆς δὲ γενειάδος ἄπτομ· ἔγωγε·
τι λίτομαι· καρποὶ λαβώμεθα, δὲν προσιόντα
ἰστιν ἐλεῖν, ζητεῖν δὲ παραθρέξαντα, μάταιον.
ιρδὲς φυταλίης, καρπὸς δὲ τε γαλανὸράσσειν·
ιρδὲς ποντοπορᾶντα λύειν πρυμνήσαι νηῶν·
5 Καιρὸς θηρητῆρος κατ' οὐρανὸν θῆρας ἀναιρεῖν·
ιρδὲς δὲν αὐλανέμενοι· τὰ δὲν θεραπείας εἰσαρξοῦ ὥρη
ετεῖ. Ήδὲ δὲ λόγων θεοῦ ὥριος ἀνδράτι καρπὸς,
νίκα θερμότεροι. φυχῶν πλειστούσιν ἔρωτες,
δὲ τύποις πολλοῖσιν χαράσσεται ἔνδοθεν ξῖτορ,
0 Άλλὰ νεογράπτοις καλοῖσι μούνοισι τέθηλε,

A Καὶ βίζαν βιότοι νίοι βάλλοντ' ἐπὶ γαῖης,
Ἐσθλήν τε στυγερήν τε, τὸ καὶ φράξεθαι ζμειον.
Πειθοματ, ή τινα μύθους, πάτερ, οἵσ σύ γ' ἔριστος
115 Εὐδρομέων γλῶσσάν τε καὶ οὐστα, καὶ νόν ὡχύν
Ἐν πάντεσιν γόμοισιν διώς, ἀδέτοις τε δετοῖς τε,
Οὐδὲ μόγεις πολλοῖσι, τὸ δὲ καὶ θαῦμα περισσόν.
Οιδά σε καὶ βαστελεῦσι παριστάμενον μεγάλοισι,
Καὶ μετ' ἀριστήων τιμώμενον, εἰ ποτ' ἔην γε,
120 Ἡνίκα θύριον Ἑγχος Ἀχαιμενίδηρος τίνασσες·
Καὶ πλούτῳ κομδώντα, καὶ αἴματι, καὶ πραπίδεσσιν,
Εἶδός τε μέρεθος τε· παλαιοτάτοισιν δημοιος
Αλακίθησιν ήντις, ή Λίτωλῷ Μελεάγρῳ.
Ἄλλα καὶ ὡς μύθοι σε πλέον κλήτεσσαν ἀπάντων,

Quemadmodum et volitare infra aquilam ex alto stridentem,
Quam supra alandas humi serpentes aerem secare.
Haec, pater, desidero; tu vero nūhi vota perfice.
100 Etiam atque etiam rogo: barbam tuam tango:
Etiam atque etiam rogo: tempus arripiamus, quod advenic Peace
Apprehendere est, præterlapsum quarere inanis opera.
Tempus plantandi, tempus et terram arandi:
Tempus navigantibus solvendi navis retinacula:
105 Tempus venatoribus feras in montibus occidendi:
Tempus etiam belli: flores vernum tempus
Parit. Sic et scientiarum opportunum est hominibus tempus,
Cum calidiora vigent incutient studia,
Neque multis imaginib⁹ cor intus insculpitur,
110 Sed bonis tantum ac recens impressis efflorescit,
Ac radicem vita juvenes terræ mandant
Bonam aut odiosam, quod maxime considerandum est.
Persuadeo? an his etiam adjiciam meliora?
Revereor facundiam tuam, pater, qua tu præstantissimus
115 Autecellis omnibus lingua, auribus, et acri ingenio,
In omni pariter dicendi genere, soluto aut stricto,
Idque non magno labore, quod quidem valde admirabile.
Scio te et magnis astitisse imperatoribus,
Et inter strenuos bellatores laudem tulisse, si quis unquam tulit,
120 Cum terribilem hastam in Persas intorqueres:
Divitiis quoque splendidum, et sanguine, et pectore,
Forma et corporis magnitudine: antiquissimis
Similis es Αἰακίδις, aut Αἴτολο Μελέαγρο.
Sed tamen te omnium maxime litteræ celebrarunt,

ἱερύδωρ. Schol. στρουθίων.
Πορτοποροῦσ. Chig. et Reg. 900, ποντο-

Χαράσσεται. Reg. 990 habet χαρίζεται, sed
pectus scilicet adolescentis est velut tabula
in rasa, in qua optima quæque commodissime
queunt. BILL.
δὲ καὶ φράζεσθαι. Quod etiam majorem ca-
requirit.
Ιειθοματ. Sic Reg. 992. Edit. πειθομεν.
Θροιστιν. Forte λόγοιστιν, et quidem melius.

119 Εἰ ποτ' ἔηρ τε. Græca locutio quæ juxta
doctum Gaulier solūnmodo significat oīm, unquam.
Vide Hom. Iliad. III, 180.

120 Ἀχαιμενίδηροι. Sic ex Achæmeni Persarum
rege, Persæ dicti sunt, contra quos forte militavit
Nicobulus pater, imperantibus Constantio et Julia-
no, qui adversus Persas bellum gessere.

121 Καὶ πλούτῳ κομδώντα. Schol. repetit οἰδά σε.

122 Ομοιος. Reg. 990 et Chig. δημοιον.

123 Ος μύθοι. Ita Reg. 990. Male edit. δ.;

METRICA VERSIO.

8 ac tenues alte volitare per auras,
illas, supra quam ferri præstat alaudas.
9. hæc, inquam, cupio: tu perfice vota.
10. hæc supplex rogo te, barbamque capesso.
share parens, properemus carpere tempus.
nim veniens facile est comprehendere cuivis:
it fluxit, labor est jam querere vanus.
antandi, certum quoque tempus arandi:
11. vivendi navis retinacula nautis:
iros, tempus cervos in monte necandi:
am tempus belli; ver denique florum
12. Studiis sua sic quoque tempora certa:
ris amor medio dum pectore fervet,
intus mens est impressa figuris,
is tantum viret, insculptisque recenter,
ATROL. Ga. XXXVII.

B Ac bona vel mala jam juvenes fundamina vita
- Totius jacunt. Quo major cura gerenda est,
Ut bene consultis succedant omnia rebus.
Flectimus? An melius dictis adjungere quiddam
Est opus? O genitor, tua me doctrina pudore
Afficit, et præstans facundia. Nam tibi lingua,
Auresque, et cito mens, prosa versuque leruntur
Felici cursu, nec id ullo pene labore:
Quod magis est mirum. Tu magnis regibus oīm
Astabas, tuaque in gravibus laus maxima bellis,
Cum tua Achæmenidum leto dabant hasta phalangas.
Tu mente atque opibus multis, tū sanguine claro,
Corporæ tu mole, pater, formæque decore
Αἰακίδα veteres æquabas, ac Meleagrum.
Attamen haud tantam pepererunt omnia laudem

- 125 Ἐμπεδον, ἀστυψήλικτον, ἄγγραν, ἄτροπον, Α Καὶ τίνα καὶ σοφίτης ἀδάμημον, πολλάν τιν
[ξεθόλν, Ἐστόμενον ποθέοντι λόγους, καὶ δύνα τίποτα
Αἰὲν ἐπερχομένοισιν δεξύμενον λυκάβασι.
Κλῆρον ἔχειν ποθέω πατρώιον, ὡς ποτε ἀνγγήν
Σπαρτιάται, Πλέιον; τε γένος Ηελοπότιον ώμον,
Καὶ σκῆπτρον πατέρων εἰς υἱέας αἰὲν θεῦσον·
130 Κεροπίδαι τέττιγα πλόκων ὑπερ υἱέα γαῖς;
Γηγενέες. Καὶ εἶδο; ἔχειν πατρώιον εὔχος.
Αἴδεδ μοι πόθον· αὐτὸν διμύμονα εἶδον Ἕγως
Καὶ στυγεροῖς πόθοισι τέκνων εἰκόντα τοκῆς,
“Ως τιν’ ἀστερήηρα νόσου, καὶ τερπνὰ φέροντα
135 Ἀμμιγα τοῖς ἀγαθοῖσιν, δπως τὰ κρείσσονα τερ- [πνοῖς
Φυρμάσσοι, μικρῷ δὲ χερίοι νοῦσον ἀλαύνοι·
125 Stabilem, insuperabilem, senii et mutationis experienti, probum,
Semper annis supervenientibus crescentem.
1044-1045 Paternam barreditatem habere cupio, ut olim lanceam
Spartiatæ, et Pelopis humerum Pelopidæ,
Et sceptrum alii semper a patribus ad filios perveniens :
130 Cecropidae e terra geniti, super capillos cicadæ terræ filiam ferabant.
Sic mihi et formam habere paternam in votis est.
Moveat te desiderium meum. Vidi ego patrem ipsum eximium,
Desideriis natorum etiam non rectis cedente,
Ut quidam medicus morbi depulsor, jucunda salutiferis
135 Admiseris, ut meliora dulcibus
Temperaret, et aliquid nocivi concedendo, morbum sanaret.
Vidi et sapientia imperitum, qui sæpe filio
Obsecundabat litteras sicuti, et bonis studiis annuebat,
A quibus ipse peregrinabatur, ut nato gratiam ficeret.
140 Velim ergo, pater, ut præclarissima optanti
Faveas et open feras; sin autem pessimis
Delectaver, longe me a filiis tuis ejice,
Ut nothum generosi Rheni aquis convictum,
Aut radiis mendacem germanæ aquilæ sobolem.
145 Da gratiam, quæ patris magis est quam filii, optime,
Utpote, quæ revolutar a filio ad patrem.
Gloria enim est parentibus filiorum gloria, ut filii
Suorum parentum . commune decus, et commune de lecus.
Alii iam et in stadiis omnes facultates absumperunt,
150 Saltationibus gaudentes flagitiosis, cæde hominum,

129 Καὶ σκῆπτρον. Schol. καὶ δῶλο σκῆπτρον.

130 Κεροπίδαι. Sic Athenienses appellat a Ce-
crops eorum rege, et γηγενέες, e terra ortas, eo quod
cicadas capillis implicatas gestarent, velut e terra,
ut cicadæ, existisset. Nicobulus ergo doctrinæ et
eruditioñis patris hæres esse cupit, ut Lacedæmonii,
paterine lanceæ, et Pelopidæ humeri eburnei, ut
reges paterni sceptri, et antiqui Athenienses paternæ cicadæ.

131 Καὶ εἰδες ἔγειρ. Bill. Est etiam laudi natis
patris ora referre. Edit. ἔγειρ.

134 Βρ. τιν'. Reg. 991 sup. lin. λαζόν, medicum,

qui jucunda salutiferis admiseret rem
acebitatem suavitate temperet.

143 Ζῆρον. Auctor est Strabo, eni
lianus Augustus, quod etiam nostre Gra-
tiam, solitos esse Germanos, infatu-
natos in Rhenum projicere, si qua-
adulterii uxores habebant, ut expor-
essent infantulii, quibus quidem nati
flumine imminebat, si mater innoxa
tem rea foret, infantulii pessum ibant.

149 Ήδη. Forte, έλλος.

150 Αλματα. Billius legit αλματα.

METRICA VERSIO.

Hæc tibi, doctrinæ quam copia maxima, quæ te
Reddedit expertem senii, firmumque, tibique
Præbuit eximium mansura in sœcula nomen.
Sors tua doctrinæ sors sit mihi, non secus atque
Lancea Spartiatæ, humerus Pelopeius ortis
A Pelope, et sceptrum ad natos a patribus usque
Manans, Cecropidisque velut depicta cicada.
Est etiam laudi natis patris ora referre.
Hæc mea te moveat, pater, haud inhonesta cu-
[pido.

Vidi ego namque patrem soboli non æqua petenti
Cedere nonnunquam, ut medicum jucunda ferentem
Mista salutiferis, quod dulcibus utile rebus
Temperet, ac morbum per pauca noxentia pellat.
Vidi etiam persæpe patrem, cui nonnulli esset

B Doctrinæ; literarum avido tamen ipso
Cedebat nato, peregrinaque vota bene
Explorat, proli indulgens, prælensis
At mihi tu, genitor, pulcherrima quæ
Annue; sin vitiis mens gaudeat impo
Natorum et numero procul ejice, nov
Si spurius liquidas Rheni componit
Degeneremque aquilam Phoebi vis igne

Gratia, quam posco, genitor charis
Est magne quam nati, rediens a pro
Gloria namque patris natorum est
Ut rursus natis est gloria fama para
Gratia communis, labes communis
Sunt multi, quibus est sensus dep
In stadiis, dum sacrilego male sac-

Θηρῶν τ' ὅλυμάνων κενεόφρονες, ὡς πολιτήταις;
Ἡρα φέρειν, καὶ κῦδος ἔχειν περιώσιον ἄλλων,
Πανθ' μοις στομάτεσσι βοῶμενον οὐκ ἐπὶ δηρόν.
Ἄλλο, ἀθλευτῆρος βίον καὶ πλοῦτον ἔχουσαν,
155 Ἀμφὶ κόνιν μογέουσιν ἐτώσια, ἡνιόχοις τε
Ἀντίπαλ' ἀφραδέουσιν, ὑπ' ἀντιπάλοισι θεηταῖς,
Παλλομένοις ἔκατερθν ἐς τέρα.
Ἄνδρῶν θηλυτέρων πολυκαμπέα τέρψιν ἔχοντες,
Καὶ μίμων σκιερότοις ραπίσμασιν, οἵς ὅπο κόρητη
160 Γυμνοῦται, φορέουσα γελοῖον ἀντὶ γδοι.
Τοια γὰρ ἀφραδέουσιν, ἐν βίον ἐν μεσάτοισι
Παῖζοντες κακοεργόν.
Ἄντε μάθον, ἔξεδιδαξαν.
Καὶ μισθὸς μούνοισι κακῶν οὐ ϕάσγανον δέξῃ,

Α Ἐλλ' ἀφενος, καὶ πλοῦτος, ἐπεὶ παθέων ἐπιχρωγοί.
165 Πείται δὲ ἀριστεύουσιν ἐν ἀφραδέεσσι κάκιστοι.
Κεῖνοι μὲν δὴ τοῖα· καὶ ἡ κτήσαντο κακίστως,
Χειρὸν ἀπεβρίψαντο. Δίκη δὲ ιθεῖα παρέστη.
Σοὶ δὲ Θεῖς δόπασει τάτ' ἔλδεσαι, δοτίς ἀριστος
Χειρὸν ὀρέγειν τεκέσσι, καὶ οἵς δατέεσθαις ἀκμειγον.
170 Ἄλλοισιν τὰ περισσά, τὰ δὲ ὄλδια τημένη δόπάσοις.
Οὐ γάρ πολλ' ἔθέλω, πολλοῦ γε μὲν ἀξιος αὐτὸς
Ἐμμεναι, ὡς πατέρων μὴ τηλθε πολλὸν ἐλαύνειν.
Τίς χάρις, ην σὺ πιθηκὸν ἔχης, βροτοειδέα λώδην,
Χρυσείσιος βρόχοις δέρηη περιγυρωθέντα;
175 Οὐ γάρ κόσμος ἀμειψε γελώντων εἶδος ἐλαφρόν.
Τίς δὲ χάρις κάγθωνι φέρειν χρυσοῦ τάλαντα;

Et belluarum peremptarum inania sectantes, ut civibus
Oblectamenta præsent, et cæteros antecellant gloria,
Quæ totius populi ore celebretur non in multum tempus.
Alii facultates et divitias profuderunt in athletas
155 Circa pulverem inanitem laborantes, et in aurigas
Certatim insanentes, coram spectatoribus contraria in studia distractis,
Verberantibus utrinque aeren. Alii ex turpitudine
Virorum effeminatorum multiplicem capiunt voluptatem,
Et ex jocosis mimorum alapis, sub quibus crepitans mala
160 Nudatur, risum pro luctu movens.
Ila enim insanunt, vitam suam in medio omnium
Sceleratam ludificantes. Quæ enim didicere, edocent.
1046-1047 Atque ipsis solis merces scelerum non est gladius acutus,
Sed opes, et divitiae, utpote qui vitiorum adjutores sunt.
165 Facile excellunt inter stultos pessimi.
Illi quidem talia; et quæ pessime compararunt,
Deterius profundunt. Justa quippe vindicta eos insequitur.
Tibi vero Deus concedat quæ desideras, qui optime nosti
Manum porrigit filiis, et quibus largiri melius est.
170 Aliis superflua, nobis autem præstantiora impertire.
Non enim plurima cupio, sed ut ipse multi pretii
Sim, nec a parentium virtute longe nimium absim.
Quæ tibi gloria, si simiam habeas, scđum animal, sub humana forma,
Cujus collum aurei torques ambiant?
175 Haud enim ornatus ridiculam futilemque formam immutavit.
Quæ etiam gloria asino auri talenta gestare?

...telligit eum quem gladiatores in arena
lebant ad oblectandos crudelissimos spectato-
culos.
56 Ἀφραδέοντος. Chig. ἀφραδέοντες.
59 Σκιεροῖσ. Reg. 994, sup. lin. στυγεροῖσ.
οἵς ὅπο κόρητη. Sic legendum. Edit. ὑποκόρητη.
990 cf Chig. ὑποκόρητη. Reg. 991, sup. lin. κε-
3 Καὶ μισθὸς μούνοιστ, etc. Id est, ἵψι soli
sceleris mercede, non modo pœnas capte non
idunt, sed opes etiam ferunt, quia vitiæ forent.

167 Ἰθεῖα. Reg. 990, εὐθεῖα.

168 Ὁστὶς ἀριστος, etc. Schol. Reg. 991, δοτίς
Ἐπομένος ὑπάρχεις χειρὸν ὀρέγειν τοῖς τέκνοις. Qui ad
porrigendam filiis auxiliarem manū paratus es.

173 Ἐχης. Reg. 990, ἔχοις.

175 Εἴδος ἐλαφρόν. Int., τὴν διάνοιαν ἐλαφρόν.
Schol. Reg. 991, οὐ γάρ ἀπεσταχτος δὲ κόσμος ἐνήλ-
λαξε τὴν ἀφραδόν του ἐλαφροῦ τὴν διάνοιαν. Non
enim adscitius ornatus insipientiam et levitatem
ip̄sius immutavit.

METRICA VERSIO.

gaudent nunc cæde virum, nunc cæde ferarum
homines, populi ut plausus vanosque favores
cant, atque exiguoſ celebrentur in annos.
is in athletas alii bona cuncta profundunt,
asque leves, quos sub pugnante corona,
ue hinc illineque manu ferente vicissim,
im insanire juvat. Sunt rursus, opes qui
in feminis, nunc in probrisque virorum,
varios animi lusus et gaudia querunt,
impere suas, dum minorumque jocosa
ciunt aviati colaphismata, queis sibi malas
etegunt illi, sonitus crepitusque cietur,
pro lacrymis oritur gemituque cachinnus.
enim stulte peragunt, vitamque sceleram
io iudunt, id quod didicere, docentes.
s merces scelerum, non horridus ensis
I opes et divitiae, quia turpis illi
in vitiis præbent, miserumque favorem.

B Porro inter stolidos homines et mente carentes
Perfacile est plausum sceleratæ ferre catervæ.
Ista quidem faciunt illi, quæque arte pararunt
Insanda, post abjiciunt sceleratius : idque
Judicio certe supreim Numinis æquo.

At tibi votorum summam Dominator olympi
Concedat, genitor, soboli qui tendere dextram.
Atque quibus tua sit melius bona fundere, nosti
Ipse supervacuis alios, pater optime, dona.
At nobis ea da facilis, quæ summa putanda.
Non ego multa volo, pretii sed ut ipse per ampli
Sim potius cupio, ne longe a patribus absim.
Quæ tibi, dic, quæso, genitor persancte, voluptas
Haec erit, humana sub imagine si tibi turpis
Simia sit, collo innexum quæ funibus aurum
Gestet? Non etenim species ridenda levisque
Mutatur, fulvo licet hand decoraveris auro.
Quid prodest asini auri gestare talentu?

Κάνων καὶ πολύχρυσος έών όγκηθιμὸν δεῖσεν,
Ωδὲς χάρις μολίβοι τετυγμένα φάσγανα κεύθειν
Ἄργυρόις κολεσίται, τὰ μὴ πολέμοισιν δνειαρ.
180 Τοίος γάρ βροτός ἔστιν, δτ' ἔκτος μοῦνον ἀρρῆ.
Τέρμα λόγου τοῦ δικούει· Θεός δὲ ἐπιμάρτυρος ἔστω.
Καὶ γάρ καὶ Θεός ἔστι Λόγος, θνητοῖσιν ἀνάσσων.
Ταῦτα, πάτερ, παρ' ἐμεῖο, φύσις, τρόπος, διπτεῖς
[ἰδρῶς].

Πηματά τε νύκτας τε διηνεκὲς εἰς ἐν ἀγέρεσιν.
185 Τάλλα δέ μοι παρὰ σεΐο, Θεός, χρόνος, ἑπτὶς
[ἀρέιων],

Μή λήγειν θήγοντα παραιφασθησιν ἀταίρων·
Καὶ γάρ καὶ δρυτόμῳ πέλεχυς, σθένος ἔστιν ἄριστον.
Μή σὺ γε μὴ πόντον περιδεῖθι, μὴ σὺ γ' ὅδοιο
Μῆκος, μὴ κτεάνων περιφεύθει, μῆτε τεν ἀλλού

Α 190 Τὸν δοσα τὴν μεγάλην ἀρετὴν θηρεῖν ἡ
Πολλῶν τοι κτεάνων προφερέστερος; εὔρομαι ἐπει
Πρωτότοκος, καὶ πρῶτος ἐς οὐνομα πατρὸς ἐίσαι;
Εἰ τίνα καὶ τοῦ ἔχει γενέτας χάριν, ὥστε τὰ
Εἰ δὲ σ' γ' ἡ κτεάνων αἱρετοῦ πόθος, οὐ σε πει;
195 Θηριώτερος, μαλακός, μητρώος ἕγρύζει πάν
Φάλκη κελάμης ἀνιοῦσα, μαρανομένη τε τάρπη
Φύεγχομαι, οὐκ ἀθέλων μὲν, στάρψ εύ με καὶ τὸ

[τετράς]

Οὐ ποτὲ σοι φιλόπαιδος ἔγω, πάτερ, οὐδὲ ἀτέ·
Ἄλλα, πάτερ, σῷ παιδὶ πέλοις θεός ἀντὶ βροτοῦ
200 Μή φράξῃς πηγὴν, ποταμὸν μέγαν ὄλινα;
Μηδὲ φάσος λύχνοιο θάνοι, λήγονος ἐλαίου,
Τί φυτὸν οὐ δροσερῆσι παιωνόμενον προχρήσιν.

Asinus enim, et si auro coopertus, ruditus edit.
N.que gloria est plumbo consilatos enses condere
Argenteis vaginis, quorum nulla in bello utilitas.
180 Talis enim homo est, qui externis bonis tantum effetur.

Finem orationis hunc audi: Deus autem testis sit.

Nam et Deus Verbum est, mortalibus imperans.

Hac a me, pater, præstanda sunt, natura, mores, indefessus labor,

Dies ac noctes simul absque ulla intermissione conjungere.

185 Cætera vero mihi a te accipienda, Deus, tempus, spes melior;

Nec desinas me acuere admonitionibus sodalium:

Etenim lignorum excisori securis addit robur maximum.

No tu quidem mare perhorrescas, nec via

Longitudinem, nec opibus parcas, nec rei cuiquam,

190 Quæ magna mortalibus virtutem augeat.

Multis sane divitiis præstantiorem me existimo,

Natu maximus, et primus, ob quem nomine patris appellatus sis,

Si quam id habet apud parentes gratiam, ut arbitror.

Si vero te opum rapui cupido, aut filii

195 Muliebre, molle ac maternum animo desiderium incidentis,

Sicut flamma alipulæ, que accensa cito marcessit,

Eloquar invitus quidem, sed tu me ad id cogis:

Nunquam ego tibi patris diligenter filios nomen tribuam.

1048-1049 Verum, pater, filio tuo esto deus pro homine.

200 Ne obstruas fontem, fluvium magnum parturientem,

Neque lumen lucerne extinguatur deficiente oleo,

Aut planta non irrigata secundis imbribus marcescat.

187 Αρτόμῳ πέλεχυς, etc. Proverbialis locutio,
qua significatur cohortationem plurimum valere ad
magis ac magis excitandum ejus animum, qui jam
sua sponte ad aliquod studium fertur: δέρλεσι δ'
ἄνδρος ἐρωτῇ (πέλεχυς), αὐγετῷ viri robur (sc-
curis). *Iliad.* III, 62.

192 Έξ οὐρανοῦ πατρὸς δεῖρας, εἰ τοι
ad nomen patris erehens. Schol. Reg. 991. π
τος ἔγω σε πατέρα καλεῖσθαι πεποίχι.

194 Αἱρετ. Reg. 990 αἱροτ.

198 Σολ. Ita Reg. 990, 991 εἰ οὐ
prave, μοτ.

METRICA VERSIO.

Auri namque etiam nummis oneretur asellus,
More rudit tamen ipse suo. Quid juverit enses
Ex plumbō factos vagina condere pulchra.
Ex quibus utilitas in bellis nulla redundat?
Talis enim est, quisquis verarum cum sit inanis
Prorsus opum, externis tantum fluxisque superbuit.
Carminis extreūmū istud erit; testis Deus autem
Sit mihi. Nam sunniūs rerum sator ille parentisque
Est etiam Sermo, mortalia sceptrā gubernans.
Hæc, pater, hæc a me, mores, natura, laborque,
Et totas noctes, totis geminare diebus.
Cætera contingent abs te mihi cuncta. Deusque,
Et tempus, spes et melior; tu sære monendo,
Ponendoque meos ante ora oculosque sodales,
Amplius exacues animum. Nam ligna secant.
Permagnum robur, via est permagna securis.
Ne tibi vel sævi, genitor, discrimina ponti,
Nec via longa motum pariat. Tu parcere nūmmis

B Parce tuis, rebusque aliis, quibus iec
Queritur, et tacitis gradibus se tollit in
Quod multis opibus, multo auro sim illi.
Dicere non vereor, neque hoc ego nominem.
Primus ego natu fratum, priusunque
Ad nomen te subvexi, si quis tamea inde
Amplior exoritur patribus favor atque
Exoritur porro, nisi me sententia fallit.
Quod si te vel opum tenet irrequia cupi.
Vel natus muliebris amor, mollisque, ambi
Maternus, cito collabens, et stupræ fandi.
Quæ simul, ut nata est, extinguuntur illæ.
Non equidem loquar ista lubens, sed vici.
Nunquam indulgentis patris a me nomen.
Ast mihi si hominis vice nūmen, te, p
Ne fontem obtures, fluvium, qui partur.
Nec defectu olei moriatur, queso, lucet.
Plantave dispercat, quia non perfusus.

Ογκ. Θρήψον, ἐπαρδε, ρόνον, φάρος, Ἐρνος δέξων.
Μῆτερ ἡμή, σὺ δ' ἐμῆσαι λιταῖς ἐπάρηγε καὶ αὐτῇ,
205 Ὅφρα κεν ἀμφοτέροισι χαρίστιον ὑμον δεῖσω
Μῆδε μόνον πηλοῖο (τό πέρ τιστιν εἴναδε λέξαι,
Φρασσαμένοις θει σαρξι περιτρομέουσι τοκῆς),
Ἄλλα καὶ ἀθανάτους ψυχῶν γενέτας καλέσαιμι.

E. Νικοδούλου πρὸς τὸν οἰκτόνον.

Τέκνον ἐμόν, μύθους ποθέων, ποθέεις τὰ φέριστα·
Καῦτος γάρ μύθους ἀπιτέρπομαι, οὓς περ ἔδωκε
Χριστὸς ἄνακ μερόπεσσι, βίου φάρος, οἷον ἀπ' ὅλων
Δῶρον ἐπουρανίης ἐξ ἀντυγος. Οὐδὲ γάρ αὐτὸς
5 Αἰρόμενος πελλήσιν ἐπανυμήσαι, γέγηθεν

"Ἄλλο τι πρὸςθε Λόγοιο καλεύμενος. 'Ἄλλο' ἐσάκουε
Μῦθον ἐμόν. Πατρὸς δὲ παραίφασίς ἐστιν ἀρίστη,
Καὶ πολὴ νεότητος ἔχει πλέον. Ἰστορίην γάρ
'Ο χρόνος, Ἰστορίη δὲ τέκεν σοφίην πτερόσσαν·
10 Τούνεκ' ἐμῶν ἐπέων ἐμπάζεο· καὶ γάρ διμεινον.
Τέκνον ἐμδύ, τὰ μὲν ἀλλα Πατρὸς καὶ φέρτερος εἶης·
Χαίρει γάρ τε πατήρ ἡσπάμενος υἱός ἐσθλοῦ,
Καὶ πλέον ή πάντων χρατέων, θελοισι νόμοισιν,
Οἵς τόδε πᾶν συνέδησε Πατήρ μέγας· ἐκ δὲ Λόγοιο
15 Ἐμπεδον ἐστήριξεν, ἐδν χτέαρ ἀμφαγαπάζων.
Κείνο γε μήν θέλω σε πατρών, ω τέκος, Ἰσχειν
Αἰδῶ πλειστέρην, ἃς νῦν τοκέεσσιν ἔφηνες.
Παῖς καὶ ἐγὼ γενόμην ἀγαθοῦ πατρὸς, ἀλλὰ τοδ' οὐ πω .

Aperi, ale, riga, fluentum, lumen, plantam augens.
Mater mea, tu quoque precibus meis ipsa auxiliare,
205 Ut ambobus gratiarum actionis hymnum concinam;
Neque tantum luti (quod quibusdam placuit dicere).
Perspicientibus soli carni metuere parentes),
Sed et immortalium animarum parentes appellam.

V. Nicobuli patris ad filium.

Fili mi, sermones cupiens, cupis optima;
Ipse enim delector sermonibus, quos dedit
Hominibus Christus rex, vita lumen, eximium præ cæteris
Donum ab axe cœlesti. Neque enim ille,
5 Cum multis nominibus appelletur, gaudet
Alio ullo magis, quam cum Verbum vocatur. Verum audi
Verbum meum; patris enim est admonitio opima,
Et senectus plus habet juventute. Peritiam enim
Tempus, peritia autem sublimem genuit sapientiam.
10 Quamobrem verba mea amplectere: id etenim melius.
Fili mi, in cæteris quidem patri tuo præstantior fueris;
Gaudet enim pater superatus ab egregio filio.
Et amplius quam si omnes vinceret, sic jubentibus divinis legibus,
Quibus hæc omnia devinxit Pater magnus; et Verbo etiam
15 Firmiter stabilivit, suam possessionem magno amore complexus.
Illiud autem volo, ut a patre, fili, habeas
Majorem verecundiam, quam nunc parentibus ostendisti.
Filius ego et ipse sum optimo patre natus, sed nunquam

Scriptum an. 383. — Alias Bill. 51, pag. 115.

204 Μῆτερ ἐμή. Hinc liquet Nicobuli matrem
iuc in vivis fuisse, cum Gregorius ejus avun-
us hoc carmen cecinit.

206 Πηλοῖο. Lati, id est, corporis, ex limo terræ
gumentati.

ARGUMENTUM. Nicobulus pater filio respondet
carmine, quod ab ipso conditum suisse credere
lvetat, quippe qui litteris florens, stricta et so-
oratione perinde norat scribere, quod carmine
reditenti constat. Votis filii annuit, cuius verba
tam, ut minus verecunde dicta, carpit, eumque
caribus monitis vallat, data, eundi quo vellet,

licentia. Serius anno 385, quo Nicobulus obiit, car-
men istud scribi non potuit.

TIT. Νικοδούλου, etc. Ald. Νικόδολου, mendose.
Nicobulus enim in præcedenti carmine testatur
sibi impositum fuisse nomen patris.

1 Μνησον. Sermones, eloquentiam, scientiam,
eruditioinem, doctrinam.

7 Πατρὸς δὲ πατρίφασίς ἐστιν ἀρίστη. Hom.,
Iliad. xi, 792; et xv, 404:

..... Ἀγαθὴ δὲ πατρίφασίς ἐστιν ἑταῖρον.

..... Optima enim est amici admonitio.

METRICA VERSIO.

em aperi, lucem nutri, plantamque rigare
sit, ut crescat. Mater mea, tu quoque votis
flare meis, ut grates solvat utriusque
mea: nec tantum cœni (quod dicere visum est
ullis, quia conspicerent hunc patribus unum
metum, ne quid sentirent corpora duri),
n etiam mentis vos dicam iure paretes.

V. NICOBULI PATRIS AD FILIUM.

(Billio interprete.)

mones cupiens, fili, cupis optima certe:
ue etiani doctis lætor sermonibus ipse,
hominum generi Christus donavit, ut essent
tæ, supero demissum munus ab axe,
magnificum, et dono præstantius omni.
eque nominibus cum multis ipse vocetur,
aliud nomen, quam Verbum, gratius audit.

B Auribus arrectis at tu mea percipe verba.
Consilii nihil utilius meliusque paternis.
Pluraque canities novit quam læta juventus.
Tempus enim historiæ pater est, materque vicissim
Historia est sophiæ, levibus quæ pervolat alis.
Fac mea sint igitur tibi curæ dicta, nec illa,
Si tibi consultum cupias, de pectore pone.

Cætera sis sane præstantior ipse parente;
Gaudet enim genitor, cum palmarū præripit ipsi
Virtutis sua progenies, majorque voluptas
Hinc oritur, quam si reliquos præverteret omnes.
Legibus æthereis id sit, queis maximus orbem
Constrinxit genitor, stabilique in sede tueretur:
Tantus amor tenet hunc operis quod traxit in ortum.
At vero hoc patriis te moribus istud habere,
Nate, velim, frontis plus ut tibi plusque pudoris
Insit purpurei, quam nunc conspeximus in te.

'Ως τεν ἐνὶ πλεόνεσσιν ἀκαμπτέα θυμὸν ἔχωμεν.
 Ἀλλ᾽ οὐπω τις τόσον ἀπὸ φρενὸς ἡλυθεν ἐσθῆτη,
 Οὐδὲ τόσον νεότερος ἀπηνέος αἰματὶ βράσθη,
 50 Ής τόδι ἀπὸ στόματος ρῆξαι κακὸν ἀντὶ θεοῖο.
 Οὐχ ἔθλιντά μ' ἕοργας, ἐπει δὲ μ' ἕοργας, ἔτισας·
 "Ἔν δὲ πλάστας μεθήξεις με, βιτὸν πλάσας ἀντὶ βροτοῦ.
 Δές αφίην, δὲ πλούτον, ἐπει πλεόνεσσιν ἔδωκας·
 Δές μέγεθος, καὶ κάλλος, ἐν διστεσι πρῶτα φέρεσθαι,
 55 θούριον ἔγχος ἔχειν, νούσοις δέμας οὐχ ὑποεικτὸν,
 Ἀλλὰ τε, οἵς μέγας ὅλης ἐν ἀνθρώποισι μετρεῖται,
 "Η σχῆμα θυσίαις τε καὶ εὐχαληστροῖς γεράρειν"
 Ή γάρ ἐμοὶ τι νέων, δῆσας ψυχὴν τε δέμας τε,
 Κύδος ἴμερων δὲ παρήγαγες, ωσπερ ἄπαντα,
 10 Ής καὶ ἐπιχθονίοισιν ἀοιδίμος, ὁ Μάχαρ, εἶης.

A Ταῦτα θεοστυγέεστι καὶ ἀφραδέεστι δεδόσθω:
 Οἵς πλοῦτος θεός ἐστι, κακοῦ πλαστῆρος δηπηδοῖς.
 "Ημεῖς δὲ ἐν πάντεσσι θεὸν μέγαν ὑμείωμεν,
 Ἐσθλοῖς τε στυγεροῖς τε · τὸ γάρ τεκέων ἐρατεινῶν·
 65 Καὶ μετὰ πρώτον "Ανακτα ἐπιχθονίους γενετῆρας,
 Οἱ με φάσους ἐπιλησαν, ἀφ' ὧν Τριάς εἰς ἐν λοῦσα.
 Καὶ λάμψε πραπιδεσσιν ἐμαῖς, καὶ πᾶσι φανθῆ.
 Σιγῆσω κόσμοιο κύκλῳ μέγαν, οὐρανὸν εὐρὺν,
 "Ομμασι παμφανῶντα διαυγέσι, νῦντα θαλάσσης
 70 Πευστῆς ισταμένης τε, τὸ δὴ καὶ θάμβος ἐμοιγε·
 Γαῖαν ἐς ὑπερον, ποταμῶν βόν, ἡέρα πνευστὸν;
 "Ωρας, ἄνθεα τερπνά, βροτῶν φύσιν, ἡερίων τε,
 "Οσσα θεὸς προύθηκεν ἐμοῖς φαέσσι τράπεζαν·
 Ταῦτα πατήρ μεγάλοιο Πατρὸς πάρ' ἔδωκεν ἐμοιγε.

Ut inter plurimas vitæ acerbitates, inconcussum animum habeamus.

Verum nemo hactenus ita mente excidit sana,
 Neque adeo ferocius juventutis æstu abreptus est,
 50 Ut hanc ore proferret impiani vocem contra Deum :

« Non me volentem creasti, postquam autem procreasti, dedecorasti, ut par erat ;
 Si autem formatum me abjeceris, vile pecus procreasti loco hominis.

Da sapientiam, da divitias, siquidem permultis tribuisti :

Da proceritatem, et pulchritudinem, da in urbibus principatum,

55 Da furentem hastam vibrare, da morbis corpus non obnoxium,

Ceteraque, quibus homines magnam felicitatem metiuntur,

Aut desinam sacrificii te et precibus honorare :

Non enim quid mihi gratificare volens, animam et corpus alligasti,

1052-1053 Sed glorian querens produxisti, sicut alia omnia,

60 Ut et mortalibus, o Beate, inclitus sis. »

Talia dicta hominibus Deo invisis et stultis tribuantur,

Quibus divitiae deus sunt, mali factoris servis.

Nos vero in omnibus Deum magnum celebremus,

Tum bonis, tum invisis: hoc enim decet filios amabiles;

65 Et post primum Regem terrenos veneremur parentes,

Qui me luce perfuderunt, per quos Trinitas, in unum subsistens,

Et illuxit menti meæ, et omnibus affulxit.

Tacebo magnū mundi orbem, immensem cælum,

Clarissimis lumenib[us] late splendens, superficiem maris

70 Fluxi et immobilis, quod sane mihi stuporem edidit;

Terram postea, fluviorum cursum, aeren quem spiramus,

Tempora, amoenos flores, terrestrium naturam, et aeriorum,

Quæcumque Deus apposuit oculis meis, ut quædam mensam :

Hæc pater a magno Patre accepta mihi dedit.

Eθελοντα. Mallet Combefisius έθελοντι.

Bοτόν. Sic Reg. 990. Edit. βροτόν, ut carm.

.. vers. 41.

Σχήσω. Ita Reg. 990. Edit. σχέσω

Κακοῦ πλευτηρος. Vitii factoris secundibus.

Πεντητῆς ιστιμέτης τε. Quod fluxum et im-

mobile est. Edit. prave αὐτῆς.

71 *'Ες υπερον. Combef. et Gauyer. ενστερον,*
ενρυστηθη, rasto sinu, sed nullius codicis auctoritate nixi.

72 *Ωρας. Tempestates, anni partes.*

METRICA VERSIO.

ret inflexum in multis ut pectus habere.
 idum quemquam sic mens bene sana reliquit,
 iuenilis enim sic sanguinis abstulit æstus,
 ego ut dictum depromeret istud ab ore:
 me finxisti primum. Rex summe, volentem;
 i si sum factus, quis jam miretur honorem
 mihi tu dederisque deus? Sin illico factum
 is, hominis vivum vice finxeris unum.
 Ibiā, da largus opes (nam sepius dedisti
 Ibis), magnusque ut sim facieque decora;
 mas ut ubique feram, sim fortis in armis;
 pris gravibus non offendabile morbis,
 que felicem quæ vulgus reddere vitam
 it, aut a me non jam tibi victimam postbae
 det, non jam fundam tibi vota precesque:
 nim mihi me tribuens cum corpore incen-
 tem, verum cupiens tibi surgere laudem,
 tem Parens, ut cætera cuncta creasti,

B Ulque tuum nomen clarum mortalibus esset.
 Ast hæc sacrilegis dentur, turkeque profanæ
 Ac stolidæ, quæ semper habet pro numine censem,

Fictoriique malo fainulam se persida præbet.

Nos vero in rebus latè rebusque molestis

Numinis æterni praëconia sancta canamus

(Namque probe hoc sobolis munus), tum deinde [parentes

Post hunc terrenos omni celebremus honore,

Qui me jucunda complerunt luce, Triasque

Per quos sancta mihi luxit, cunctisque resulsi.

Orbem ego permagnū mundi cœlumque lacebo

Perspicuis radians oculis, æquorique profundum,

Quod fluxum simul ac stabile est, res mira prosector;

Terram, labentes fluvios, liquidumque silebo

Aera et annorum partes, floresque, hominumque

Naturam et volucrum, quæ denique cuncta supremus

Apposuit mihi mensam oculis Regnator olympi,

Hausta mihi ac magno genitor dedit ista Parens.

78 Τῷ; μὴ μη τοιοῖσιν ἀμείβεσσι γενετῆρα
Θραστέλως· καὶ θάρρος ἐφι θράτος, ἔκειδι μέτρου·
Μή τοι τις καὶ τοῖος ἀπ' οὐατὸς ἡμετέροιο,
Τάκνον, θερμοτέροιο πατρὸς πάρα μύδος θηται·
Εἴ γε φύσις τεκμέσει πόθον πόρσυν τοκήνων,
80 Καὶ τὸ φύσις φιλέειν τοὺς οὐ φιλέοντας ἐρυξε.
Κρείσον τεκμέσαλοντα φέρειν πατέρε, τὸ παρ' ἄλλων
Εὗ πάσχειν, θνητοῖς δὲ πατρὸς μόνον ἐς χέρα λεύσσεται.
Εἴ δὲ πένης, φρενοπλῆκτες καὶ οὐ μελέσσει πεπηγώς,
Τί πρέπεις; οὐ χείρα τεχνα σχήτωνα παρέξεις;
85 Οὐκ εὑρίσκεις τεκοῖν διερρόμενος μὲν ἕτερος οὔσεις,
·Ως Ἀγχιστάδης γενέτην ἔδεικτον πολέμοιο;
·Η φῆσεις· Τί μὲν ἐτευχας, καὶ τι με δούλιον αἰτεῖς;

Α Δές φανῆν νεπόδεσσι, καὶ θερός πεπερι,
Καὶ τοῖς δυσα τε γαλαν ἐπιτινεῖται καὶ τοῦ
90 Οὐκέτε, « Τί μὲν ἐτευχας ἀλλα τίκη, ὥντε
[τε]

·Άλμυρὸν οὐκέ θελον τέμνειν βίον, αὐτὸν τοῦ
Τυρδὸν φυσίδων, καὶ ἀνάστερον ἡρά λέπτων.
·Ἐργα βοῦς ποδῶν, καὶ οὐρα, καὶ πλευρῶν.
Καὶ ζεύεν μερόπεσσιν δύδην βίον, ὃς τοῦτο
95 ·Η πάστον νεπόδεσσιν ἀλισθηροῖσιν ἀνέστε.
Οὐδὲ βίος ποδέοντες ἀλλα πόρον ἀπέδειν.
Οὐκέτε σκλητῆς κάρμνον μηρόματι γενεῖ.
Πίκρδες δριες· « Τί μὲν ἐριψάς ἔστι χθόνα, γάις?
·Ηθελον δρυθις ἐμμεν, διτέροις με γαστρὶ πάστο.

78 Quare, ne mihi talibus gratiam referas parenti
Licentius faciendo : confidentia enim sit impudenter, si modum exceedat;
Ne tibi haec et talis ex aure nosira,
Fili, præfervidi cuiusdam patris vox proferatur:
·Si natura filii amorem parentum largita est,
80 Et natura etiam eos diligere qui non diligunt, retuit.
Melius est filii severum patrem perferre, quam ab aliis
Bene tracari et mortalibus in illius duntaxat manum inspicere.
Sin autem pauper, et mente captus, et membris invalidus easem,
Quid faceres? non manum tuam pro baculo præberes?
85 Non me tuis humeris sublatum procul efferves,
Quemadmodum Aeneas patrem suum sustulit ex hostibus?
An dices: Quid me genuisti, aut quid a me servile ministerium petis?
Da vocem piscibus, et acriis avibus,
Et omnibus, quæcumque super terram replant et spirant;
90 Non sic Deum a loquacitate delphinus: Quid me, o Rex, maris prolem facis?
Salsam nolle sulcare vitam, semper vagus,
Illumidum hauriens, et acrem obscurum intuens.
Opéra bovis desidero, et montes, et latos humeros,
Ki ducere communem dominibus vitam, ut celer equus,
1054-1055 95 Quasi omnibus lubriris piscibus imperare.
Neque boves cupientes maris iter anguntur:
Nec dicet obliquis laborans voluminibus ventris
Dirus serpens: Quid me deturbasti in humum, terram edentem?
Mallem erectus esse, verum tu me ventre volutas.

77 ·Αλλ' οὐατὸς ἡμετέροιο. Ab aure nostra, id est,
quam ego ipse audiui. Versus hic obscurus; Completus
illa reddit: ἀπ' οὐατὸς ἔχεται, ab auribus ab-
scodat ejusmodi sermo, θερμοτέροιο πατρὸς παρ' ἡμε-
τέροιο, a communī amborum serventiore parente, Deo
scilicet. Genuina magis ac lucidior versio D. Gaulyer:
Ac videndum tibi est, ne forte illa præfervidi cuius-
dam patris vox ab auribus meis ad tuas perferatur:
idem doctissimus interpres, iterum Gallico sermone
subjungit: « Mais, mon fils, prenez garde que, pour
vous répondre, je ne me serve des paroles que j'ai
entendu dire à un père un peu vis: Si la nature a

donné aux pères de l'amour pour leurs en-
même nature nous défend aussi d'aimer ce
nous aiment point. » Duo versus sequen-
tia idem Gaulyer, sunt ejusdem patris, aut du-
tasse Nicobuli.

80 ·Ἐργε, renuit, recusat.
82 Ἐργονοί pro uloίς, vel subauditor.
84 Σχιζών. Sic legendum, Edil. 22.
88 Καὶ ηρποίς. Chig. ηρποίς.
97 ·Ἐρέσι. Male edit. ἐρέσει.
98 ·Ἐργαζ. Sic Reg. 990 et Chig. Edil.

METRICA VERSIO.

Ergo vicem intrepido ne labeni pectore patri
Ipse feras: audax fit enim temerarius, adsit
Ni pudor, et justum teneat fiducia metrum.
Ne quis servidior nostra tibi mittat ab aure
Sermonem hunc genilor qui te persingat acule:
« Ut proli natura patrum concessit amorem,
Sic natura negat, ne quos ab amore remotos
Cernimus, his animi munus præstems amici.
Morosum rigidumque nimis perferre parentem
Præstat, quam blandis aliis ac lenibus uti.
Ex manibus pendere patris mortalibus autem
Unius fas est. » Si pauper mentis inopsque
Sit pater, ac pedibus nequeat consistere certis,
Quid facies? Annon baculi vice fulciet illum
Dextra tua, et sublatum humeris portabis, ut olim
Anchisa genitus, Troia flagrante, parentem
Extulit, ignivonæ necis exemplique periclo.

B An dices: Cur me fecisti, munus et a me
Cur servile petis? Gravor haec tibi penitentia.
Aliibus vocem, vocem da piscibus, his
Omnibus est sedes quibus in tellure loca
An dices delphis: Cur me, Rex sumus?
Fecisti? Αequoreum durum mibi carpe!
Munia posco bovis, montes, latosque regi
Ipse humeros, atque instar equi jam
Mortali cum gente hominum, quam

·Αequore sunt pisces regere imperioque?
Non etiam aquoreas cupiens bos har?/
Ingerit, obliquis aut ventris tractibus?
Fessus, ait: Cur sic, queso, sum condic?
Ut projectus humili terra depellere coq?
Ipse fainem? Rectum cupiebam corp?
At tu me contra prostrato ventre volu?

100 Οὐδὲ κίρις ἔτεσιν δμοῖσα δινεύεσθαι
Χρηζεῖ, πάντων βασιλεύτατον εἶδος ἀμέλιφας·
Στέργει δ, ἣν περ ἔκαστον ἔχει, βιότοι κέλευθον.
Οὐδέ γ' ἐώ πλάστη ποτ' ἔρει κεραμήτον Ἐργον·
· Τίππ' ἐπ' ἐμοὶ ροίζσας δεικέα κύκλον, ἀλιτρέ·;
105 Ταῦτα μὲν ὡστε τέτην κάμψαι φρένα, φίλατε
[ταῖδων,
Ὦς κε μᾶλλος πλάστιγγα λόγου καὶ σπάρτον ἐφέλκειν,
Η ῥίψειν τὸ πέρισσον, δ' ἄρκτον ἔστι, καθέξειν,
Ἴρε δόριον νεότητος ἐφείμεν', ἀλλὰ κατίσγειν.
δ' πλείστον φραστῶν τι μένειν πολὺ λώιν ἔστιν
110 Ἐνδοθεν, ἢ τιν' ἀφράστον δε τέρα μῦθον δδεύειν.
ὑδεῖς γάρ πόνος ἔστι μένειν ὃπος χελεύει, μῆθον·
ὑ γάρ ἔχωμεν τε γόνος διὸ γαστέρα φέγγει

A Μητρὸς ἀναβρώσκων, ποινὴν πατρὸς οὐλομένοιο.
‘Ηδη δ' αὐ μύθοισι τεὸν δειδίξομ' ἔρωτα
115 Πατρὸς ἐνησίην, παιδὸς θράσος τέχος, οὗτος·
Οὐτι μή βιότοι πέλει τρίσος, ὁ τέχος, οὗτος·
Οὐδὲ γάρ οὐδεμίη πάσιν φύσις· ἀλλ' ἡ μὲν ἐσθλή,
‘Η δὲ χεριοτέρη, θηρσὸν ἀλόγοισιν δμοῖη·
‘Ἄλλη δ' αὖ πλεκτή τε καὶ ἀμφοτέραις ἐπίμικτος.
120 Θε; δρα καὶ τρισσὸν γαῖης οὐένος οἵδε γεωργός·
Εὔσταχος, τὸν ἄκαρπος, ἀκανθοφόρος θ' ἄμα σίτῳ.
Τρισσοῖς δὲ τελέθουσιν οὖσι, καὶ τέρματα τρισσά.
‘Η μὲν γάρ χθαραλή, καὶ ἐπιτροχός ἔγνειται πολλῶν,
Εύρετη, μελαχή τε καὶ ἐς τέλος οἰκτρὸν ἔγνειται,
125 Κρημνούς τε, ζοφερούς τε μυχούς, καὶ τάρτα-

[πρὸν αἰνῶν]

100 Neque corvus perinde ac aquila per aera circumferri
Expetit, cuius principē avium formam mutans;
Sed amat, quod cuique datum est vite genus.
Nec suo fectori unquam dicit fratre opus:

Quid in me indecoram circumvolvisti rotam, o scelestè?

105 Hæc quidem ad inflectendam mentem tuam, charissime fili,
Ut discas lanceam orationis, funemque contrabere,
Et abjecere quod superfluum est, quod autem sufficit, retinere,
Nec impetum juvenitatis sequi, sed coercere.

Plerumque quidpiam ex iis quæ dicenda sunt, multo melius est

110 Intus subgistere, quam verbum aliquod non dicendum in aeren proferri.

Namque nulla est molestia, quod sermo intra labia maneat:

Non enim te disrumpet viperinus fetus, qui ventrem

Matris corredit, in vindictam patris existenti.

Jam vero tuum verbis humaniter excipiam desiderium

115 Lenitate patris, filii audaciam ventis diffundens.

Non una vite semita est, o fili, non una,

Quemadmodum nec una omnibus est natura; sed alia quidem bona.

Alia vero mala, brutis irrationalibus similes:

Alia rursus ex duabus conflata et perinista.

120 Sic etiam et triplicem terræ vim novit agricola:

Alia fertilis, alia sterilis, alia spinarum ferax simul et frumenti.

Ternæ igitur sunt viæ, ternique termini.

Prima quidem humili, et trita vestigiis plurimorum,

Lata, et mollis, ac tristem ad finem ducens,

125 Præcipitia, tenebrososque recessus, et sœvum Tartarum,

Τιττ' ἐπ' ἐμοὶ. Quid me tam turpiter tornasti?

Κάμψαι. Reg. 990 κάμψει.

Πλύσειν. Reg. 990 ρύψει. Μοχ Chig. καθέξει,
καθέξειν, et ἄρτιον pro ἄρκτον.

Φραστῶν τι. Sic legendum videtur, eum edita
tra Benedicinorum sententiam, qui ex Reg.
gere voluerunt φραστόν τι, quod nullam Græ-
rationem habet. Vox φραστῶν per contractio-
ne ponitur pro φραστέων, idque propter nū-
CAILLAU.

Ἐχιδραῖς τε τόρος. Fabula potius quam

vera narratio. Vide Plin., lib. x, cap. 62.

114 Δειδίξοι τέρωτα. Δειδίξομαι, humanus er ex-
cipio: πατρὸς ἐνησήη, leni admonitione patris, au-
daces filii animos objurgans. Erravit Billius deduc-
endo δειδίξηρ' a verbo δεδίσσομαι.

117 Άλλη η μὲν ἐσθλή. Iste versum claudendi
modus exemplo caret. GAULTER.

118 Όμοιη. Reg. 990, ὁμοιον (sic).

119 Ἀμφοτέραις. Sic Reg. 990. Edit. autem mi-
nus bene ἀμφοτέροις

METRICA VERSIO.

er excelsum volitare per æthera cotrus
, ac speciem regalem assumere gestis:
quodque sud contentum tramite vite est.
aquam figulo vas stile dixerit: Equis
> tornasti, scelerate, minusque decenter?
ego, natorum longe charissime, dixi,
ad lanceam discas tua pendere verba,
upervacuis, quod sat sit habere, rese-
[ctis;
jam studeas juvenilem sistere cursum
etati frenos laxare ruenti.
cum permulta habeas, quæ commoda dicta,
at medio pars maxima corde retenta,
in dicendum quiddam deferre sub auras.
inclusum labiis compescere verbum;
in exsilient lacerabit viscera matris

B Vipereus fetus, pœnam in patris exitiosi.
Nunc autem ipso tuum blando sermone, pudorem
Qui nato injiciat, percellere nitar amorem
Semita non una est vite, charissime fili;
Nam neque natura est cunctis mortalibus una:
Verum prima quidem pulchra est ac laude velienda.
Altera foeda nimis, prorsusque simillima bruis:
Tertia postremo ex istis permista duabus.
Nempe triplex etiam terræ genus atque facultas:
Una ferax spicisque gravis, sterilisque secunda,
Tertia quæ sentes simul et producit aristas.
Sic quoque trina via est, limes trinusque viarum.
Lata una est, humiliisque, premit quan plurima
[turba,
Mollisque, et facilis, verum miser exitus illi.
Præcipites scopoli, tenebris horrenda vorago.

'Ιχι πυρος ποταμοι, και δακρυονες άγριουσμοι,
Ψυχων τ' ούλομένων ποιη, και τίσις δπαυστος.
'Η δε τρηχαλέη, και δρυος, αιδελη τε,
Στενη ει, σκολη τε και άμφικρημνος άπάντη.
130 Άμβρατος ου πολλοιτι, και ις τέλος έσθιδν διγουσα,
Ούρων δεσπερεντα, κλιος μέγα, κάλλε έστρεκα,
Αύτην άπερκιν καθαρή, και έσκιον έσθιδν,
Άχρι και άκροτασιο φάους ζρον οιντιν' ξηοντος.
'Η δε τρίτη, μεσάτη μὲν οδός, μεσάτη δε γ' άμοιδη,
135 Ουςι λην μογερή, και κύδος ου μάλα πολλού.
Οιον κιρναμένου φωτὸς πρὸς νύκτα μέλαιναν.
Άμφιάκην δ' θρα τὴν γε σοροι μιξιν καλέουσι.
Λειη μὲν περδώσιν, ζωις νόος έστι κάχιστος,
Ψεύσταις, άνδροφόνοις, μοιχοῖς, ἐπιορκον δμοῦσιν,

A 140 Άνδρογύνης, τοκέων δηλήμοσιν, άρετος
Γεστροβόλοις, λίμνησιν άπληρώσιν δρυοι,
Οι θανάτῳ ζώντες, έδν μόρον άμφιγεπον.
Δυτικενέων κεφαλαῖς ούτος βίος δυντει.
Τὴν δ' άγαθην τέμνουσιν, δοις βίος οὐκέτη
145 Τρισμάκαρες, ζώντες έπι γόνοι ορθοί,
Άζυμέτες, κάρμοιο περίπονες, ούρωνγίτε,
Άκτεανοι, κινυροι χρηματευνάδες, ούρχιτες,
Βαδὸν άνατενεοντες, άγάστορες, άπεκτει,
Κύδος ήν οιον ξηοντες, άπαν κάλος ένθιδε,
150 Καὶ πλοῦτον πεντήν τε κατει; θελνόντε,
Τοὺς μὲν έγιν τρομέω, και δεδια νέρθε δει.
Ώς θεον ίψιμέδοντα, δτ' άνθρωποις εἰδει.
Καὶ γάρ πολλὸν ίπερθε βροτῶν βεβάσει εἰδει.

Ubi ignis flumina, et sævi dæmones,
Animarumque perditarum pœnæ, ac tormentum sempiternum.
Altera via aspera, et ardua, æstuosa,
Angusta, et obliqua, ex omni parte præceps,
150 Non nullis pervia, et ad faustum finem ducens,
Carum sidereum, magnam gloriam, pulchritudines incorporeas,
Ad ver. tamen ipsam puram, nullis involutum umbris bonum,
1056-1057 Denique usque ad summum lumen, nullum habens terminum.
Tertia autem media quidem via est, medium habens mercedem,
155 Neque valde laboriosa, nec nullum gloria,
Velut si lux misceatur cum obscura nocte:
Sublustrum utique noctem hanc nitionem sapientes vocant,
Planæ quidem via insistunt, quibus est mens accelerata,
Mendaces, homicidae, adulteri, perjuri,
160 Cinædi, parricidas, raptori,
Ventriss amatores, paludibus inexplicabilibus similes,
Qui morti viventes, suum interitum amant:
Talis vita hostium cervicibus immineat.
Præclara autem via incedunt, quibus vita non est in terra,
165 Ter beati, viventes in terra supra carnem,
Innupti, mundi contemptores, cœli incolæ,
Inopes, tristes, humi cubantes, unam habentes vestem,
Modicum quid spirantes, cibo et tecto carentes
Glorianam unam solam habentes, omnem hic gloriam spernere,
170 Solaque divitias, paupertatum pati, ac Deum unum intueri.
Hos ego veneror et tremisco, denissis in terram oculis,
Ut Deum summum regem, cum ad homines accedit:
Etenim longe supra mortales secreti sunt omnes.

134 Όδεις. Ita Reg. 990. Edit. 186.

138 Αειη. Ita Chig. Edit. 186.

147 Χαμαενάδες. Sic edit. et quidem recte
propter metrum, cum duæ prius syllabæ breves
sint, ut patet ex hoc Homeri versu *Iliad.* xvi, 235,
ὑπορήται ἀντιπόδες, χαμαενάται. Perperam igi-

tur Benedictini admiserunt lectionem R.
Coisl. ubi sic scribitur χαμαενάδες. C.

151 Αεδορώκας. Sic Reg. 991. Edit. pro-

153 Άπαντωρ. Ita Reg. 990 et Chig. 186.

METRICA VERSIO.

Oreus atrox, ignis fluvii, sævoisque furore
Dæmones ardentes, animarum pœna malarum,
Ultioque æternos quæ se protendat ad amnes.
Arcta secunda via est, squalleusque atque ardua
valde,
Asperaque ac perquam sinuosa atque undique præ-
cepis,
Panicis trita quidem, sed felix exitus illi,
Sidereum cœlum, decus ingens, carne carentes
Firmæ, verum ipsum purum liquidumque, nec um-
bris
Objectum, unusque expers lux illa suprema.
Mercedeum, ut media est, medium postremu-
rat;
Nam nec sudores magnos habet illa, nec ampla
Præmia, lux tenebris veluti cum jungitur atris:
Amphilyce a doctis solet hæc mistura vocari.
Per facilem incedunt, quorum mens criminè gau-
det:
Mendaces, perjuri homines, veltumque cubile
Scandentes, dextræisque suas qui cardo cruentant,

B Raptiores, atque androgyni, canosque p̄i
Qui periuunt, quique inmodice sunt v. i.
Ac similes stagnis, quæ frustra expler
Qui morti tantum vivunt gaudentique p̄i
lo capita hæc, quæso, cadat hæc los:
Laudandum at vitæ sulcant iter b
Vita sita in terra; felix o terque catena
Et quater, ætheream quæ vitam in eis
Quæ tædas thalamosque fugit, nim. 1
Contemnens, aulis sese cœlestibus in
Pauperem quæ sancta colit, moeretur
Semper humili, vestes nec plures possit
Quæ paulum quiddam fruiter vitalibus
Obsequiumque negat ventri; quæ leg.
Cui decus hoc unum est mundi famam
Spernere; cui magnus durissima ce
Atque oculis tantum superum prop
Hos ego, cuius humili sunt lumina eis
Non secus atque eum, cum nobis p̄i
Namque super cunctos homines de

Ιμις; δ' αὖ μεσάτην ὅδην ἰομέν, οὗτε κακοῖσι
5 Τερπόμενοι, καὶ βαιὸν ἐφαπτόμενοι γε Θεοῦ,
· ἀλλῶν τε μέμηλε, καὶ εὐκλείης ἐρχτεινῆς,
· οὐ τεκέων, κτεάνων τε, φίλον δ' ὅ τι χείρας ἔκηται.
· οὐτον δῆ πρώτιστον ἐμοὶ λόγος ἐστὶ βίοιο,
οὐτον ἀλλίστον, κτέαρ ἀκλοπον, ἐσθλὸν ἔχοντος.
0 Εἴ τοι μὴ πάντεσσιν ἐπέδραμον, ὡς ποθέεσκον,
γέδον ἐξεπέρησα λόγων πόρου, Ιστία τείνας
· η γάρ σοις ἐπέεσσα ἐπιπεθομαὶ, οὐδέ με κλέψε
ιος ἐμός· αἶνος γάρ ἀφ' αἰματός ἐστιν ἀπιστος).
λ' ἔμπης τίω γε λόγων κλέσας ἔξοχον ἀλλων.
65 Μῦθοι γάρ βιοτοι θεμελιον, οἱ μ' ἀπὸ Ογρῶν
χισαν, οἰσιν ἔγειρα πόλεισ, καὶ τέθιμ' ἀνεῦρον,
· θεον ὑμείων μεγαχυδέα, οἰσιν ἀετρω

Α Τῆς φαενῆς ἀρετῆς ὑψοῦ κλέος, οἵσι δαμάζω
Τῆς στυγερῆς κακῆς πικρὸν σύνον, οἵσι κεδῶ
170 Κόσμους, οὐράνιόν τε καὶ δὲς ἐπὶ λῦσιν ὁδεύει
· Ἐνθάδε, καὶ ψυχὴν ἀπὸ σώματος. Ός δὲς ἀπὸ μορφῶν
Εἰκόνας, οἵσι δὲ βίων τε φύσεις, καὶ τέρματα διστάζ
Ζώντων τ' ὀλλυμένων τε. Τὰ γάρ θεοὺς ἐξεδίδαξε,
Καὶ λόγος ἐστήριξε σοφῶν, καὶ πίστις ἔρεισε,
175 Πᾶς δὲς ἀγαθῶν ἀρετὴν ἔλκει χρόνος ὑστατίοιστιν
· Ἡμασι, δεῖγμα φέρων γραπτὸν κλέος, οἵσι δὲ κακίστων
Δυσκλείην, στήλησιν ἐν ἀθανάτησι χαράσσων.
Μῦθοι, καὶ ζώντι μόνι βίος οὐκ ἐπιδευχή,
Καὶ λαμπρὸν πνεόντι μέγα στέφος, οὐδὲν δημοιον
180 Ἀνθεσιν εἰαρινήσιν ἄμ' ἡοὶ κειρομένοισι,
Θυήσκουσιν δὲς ἐπειτα πρὸ δηματος ὀλλυμένοιο.

Nos vero medium viam ingredimur, neque malis
155 Delectati, et paululum attingentes Deum,
Quibus et uxori cura est, et gloria amabilis,
Et filiorum, et opum, et gratum id omne in manus venerit.
Hujus autem vita p̄riinas tenet, ut mihi videtur, facundia;
Quippe quae habeat divitias, et possessiones, quae nec furto eripit, nec subripi possunt.
160 Quamvis enim non omnia disciplinarum genera decurrerint, ut cupiebam,
Neque totum emensus fuerim scientiarum æquor, velis expansis
(Non enim verbis tuis assentior, neque me seducit
Laus mea : laus enim a propinquo, parum habet fidei),
Attamen colo sermonum gloriam præ ceteris omnibus.
165 Vitæ enim sunt fundamentum sermones, qui me a seris
Secrerunt, quibus urbes exstruxi, et leges inveni,
Et Deum præpotentem celebro, quibus effero
Ad cœlum inclytæ virtutis gloriam, quibus frango
Tetri viii sevum rotur, quibus secerno
1058-1059 170 Mundos, cœlestemque et eum qui ad interitum vergit
Ilic, et mentem a corpore. Ut vero a formis sejungo
Imagines, sic etiam et vitarum naturas, et geminos fines
Viventium et pereuntium. Ille enim Deus edocuit,
Et sermo sapientium firmavit, et fides fulcivit : scilicet
175 Quomodo virtutem bonorum tempus trahat extremis diebus
Remunerandam illustribus scripturarum monumentis ostendens, et malorum
Ignominiam in tabulis immortalibus incidens.
Sermones efficiunt, ut qui solitarius vivit, nullius rei inopia laboret ;
Et illi qui altum spirat, præclaræ sunt corona, nequaquam similis
180 Floribus vernis, qui ad auroram carpuntur,
Marcescant autem postea ante dii occasum.

Πόροι. Sic Reg. 990. Edit. πόνον.

Κλέψε. Reg. 990, κλέψει.

Τίω γε. Sic Reg. 990 et Chig. Edit. τίω σε, οὐ εἰδοντια, quæ cæteris omnibus præstas.

Ἄετρω. Reg. 990, ἀετρων, et postea δαμάζων.

174 Ἐρεισε. Reg. 990 et Chig. ἔρυξε.

176 Δεῖγμα φέρων γραπτὸν κλέος, etc. Id est, ostendit litterarum monumentis, quanta justos gloria extremis diebus maneat, et quanta malos ignominia.

METRICA VERSIO.

o medio gradimur nos tramite vitæ,
eque gaudemus vitis, rursusque supremum
nis Numen digitis contingimus ipsi;
uxor, quis est soboles, quis gloria curæ
iique, et charum quidquid manus ultraque ce-
pit.

nuam porro vitæ sibi vindicat hujus.
ta et sermo nitidus, me judice, laudem;
enim furto, non vi rapiuntur aperta
. Quanquam doctrinæ non genus omne
i, cupiens licet id, nec, carbasa tendens,
trajeci studiorum sedulus æquor.
e tuis dictis haud credo, nec mea mentem
allet; suspecta ctenim Ious cuncta propin-
qui.
men, o facunda, colo, doctrina, superque
veho. Nostræ nam sunt fundamina vitæ
ies. Hi me a brutis secuere; per illos

B Sunt urbes mihi constructæ, legesque repertæ.
Horum opera miranda Dei preconia pando:
Horum opera laudem tollo virtutis in altum;
Horum opera vires sceleris compesco malignas
Horum opera binos etiam distinximus mundos,
Cœlestem a fluxo dirimens, a corpore mentem,
Effigiem a formis, vitæque utriusque per illos
Naturam et geminos vitæ discrimine fines,
Vitæ unum æternæ, necis æternæque secundum
Haec etenim primum docuit Deus, ac sapientiu
Postea fulcivit sermo, postrema fidesque.
Ater: am reddunt sanam laudemque bonorum
Sermones literis depicti, itidemque malorum
Dedecus æternum fidissime carmina servant.
Doctrina est soli viventi haud indiga vita,
Atque altum rursus spiranti magna corona,
Floribus haud similis vernis, qui lucis ad ortum
Collecti, ante diem marcent pereunteque cadentem.

Μύθος καὶ παθέσειν δικος μίγα· τοῖσι δαμάζω
Θυμὸν ὑπερβούσα, νέου νέρος· οἰσιν ἀνίας
Εὐνάζω, καὶ μέτρον ἐνέργοσύνης τιθέμι.
183 Οὔτε λίγην μοχερούσιν ἀτώμενος, οὐτ' ἄγαθοῖσιν
Αἰρόμενος, ἔπερον δὲ τέραρψ σταθμώμενος ἀλκαρ,
Ἐλπίδ' ἐν ἀργαλέσισιν, ἐν εὐδαιώσι δὲ τάρδος.
Μύθος καὶ βασιλῆας ἄγει, καὶ δῆμοι ἐφέλκει·
Ἐν τῷ ἀγορῇσι τέθηλε, καὶ ἐν θαλήσιν ἀνέσσει·
190 Καὶ μόδον αἰχμάζει, πρήνην δὲ τε φῶτα τίθησι,
Μαλάθεσαι ἀπαλοῖσι καὶ αἰμαλοῖσι λόγοισι,
Καὶ κριτέρον περ ἕντα, πυρὸς μίνος οἴει εἰδήσιον.
Ὑρρείη κιθάρῃ μύθος πέλεν, ὁπτερὸν ἱστω,
Πάντας δένων μελέσειν, δημᾶς ἄγαθούς τε κακούς τε·
195 Πο; δέ? Ἀμφισινή λύρῃ καὶ λαϊς ἐπειθε,
Τυχὰς ἀντιτύπους πετρώδεις. Οἶδα δὲ Πομποῦ

Α Θέρμακον, ὃς λόγος ἡν, δν ἐργομένῳ μετά
Λαρτιάδῃ πόρε δῶρον, δτως κε σύεσσιν ἀρι.
Οἰς ἐτάροις, μηδὲν αὐτὸς ἔδοι συσθέμποντες
200 Μύθον καὶ Πολύδαμνα κεράσσετο, θύνιο
Αιγυπτίη, δῶκεν δὲ Ἐλάνη ἔνιτίον ἐπίδι,
Ντιπενθέτ τ', δχολὸν τε, κακῶν ἐπίληπτον
Καὶ μῶλον στονάκτα, καὶ ἀγρον οὐδετέλια
Πιλλάκις ἐκπροσυγήν τις, ἐπήρ θεὸς ἵππο
205 Τόνδε συνεξεσάωτε, φίλον κτέρα, οὐδὲν
Ὥρ πλέον, ή πλεόνεσσιν ἀγάλλεται δίποι
Μύθος γάρ τε βροτοῖς αἰλούτον δέρα τίθη.
Τεχμάτρου δέ Ὁδυσῆτ, τὸν ἐκ πόντου φυγή
Γυμνὸν, καὶ μελέσσοι τετρυρμένον, αἰνίδιον
210 Μύθοισιν πυκνοῖσιν Ιχέσιον ἀντίσσει
Περδενική περ ἐοῦσ', ἥδεσσατο, καὶ βασίς

Sermones animi motibus sedandis eximia sunt medicina. His compescit
Iram testuantem, nebulas menti offundentes. His dolores

Lenio, et laetitiae modum imponit.

185 Neque nimium adversis dejectus, neque prosperis
Estatu. Alteri autem ab altero adhibeo remedium,

Spem in rebus difficultibus, in serenis timorem.

Sermo ipsos reges, quo vult, impellit, et populos trahit;
In foro floret, in convivis regnat;

190 Bellum comprimit, manūscutum hominem reddit,

Mollieis teneris llandisque verbis,

Quamvis ferus sit, velut ignis vis mollit ferrum.

Orphæi cithara, ejus erat eloquentia, ut arbitror,

Quæ carminis suavitate cunctos trahebat, bonos simul et malos,

195 Ut etiam Amphionis lyra, que saxa permovebat,

Hominem scilicet contumaces et sacerdos. Novi etiam Mercurii

Medicamentum suisse facundiam, quam iter facienti ad Circen

Ulyssi dono dedit, ut in porcos mutatis opem ferret

Suis sociis, ac ne ipse edere porcorum escam.

200 Sermo etiam medicamentum est illud quod miscuit Polydamma, Thonis

Ægyptia, deditque Helenæ hospitale munus,

Dolorem sedans, et iræ expers, malorumque omnium oblivionem afferens.

E luctuosa pugna, et seva maris tempestate

Sæpe quis crepus, cum Deus propitius fuerit,

205 Hanc eloquentiam una secum servavit, charam possessionem, solam ei.

Qua magis quam plurimi alter delectatur opibus.

Eloquentia enim venerabilem hominibus hominem reddit.

Id perspicie ex Ulysse, quem ex undis servatum,

1990-1001 Nu.lum et membris fractum, illustrem erronem,

210 Prudenti oratione supplicem sibi occurrentem,

Virgo tamen, regis licet filia, reverita est,

196 Πομποῦ. Ἐρμοῦ, Mercurii, deorum legati.

212 Ληξερός. Absque dolore, dolore Iberian.
Vide totam hanc fabulam apud Homerum. Odyss. iv, 221.

201 Τεπήρ. Chig. ξπάν.

209 Αλτύρ άλτηρ. Celsi animi rap.

210 Μύθοισιν πυκνοῖσιν. Συνετά.

prudenti eloquio.

METRICA VERSIO.

Motibus est ingens animi doctrina medela.
Hac irarum zetus reprimo, qui turbida nubes
Sunt animi, urgentes ac luctus sedo, modumque
Laetitiae impono, sic scilicet ut neque dura
Me nimis excrucient, nimium nec prospera tollant:
Verum utrique ab utroque petam medicamina certa,
Spem duris adhibens rebus laetisque timorem.
Doctrina et linguis ducit facundia reges,
Et populos trahit, inque foris epulisque triunphant.
Praeia compescit rixasque auiumque ferocem
Mitigat, et verbis euollit stridula blandis,
Non secus ac ferrum molliit Vulcanius ignis.
Orphica testudo quid erat nisi sermo disertus,
Qui simul et recti vitique trahebat amantes?
Quid lyra qua quondam durissima saxa movebat
Amphion, hoc est, obdura et sexa corda?
Quidnam illud medicamen erat quod duxit Ulyssi

B Mercurius dedit, ad Circens cum tetra:
Ut sociis et ferret opem, qui membra
Induerant, nec porcias se passerent
Quid nisi sermo fuit, Thonis quod ad
Argivæque Helenæ dono dedit hospitale
Quod luctus irasque graves tollebat, d
Illico mœstias memori de mente separabat
Ac sæpe et misera stragem sevarat
Æquoris effugiens placido bene Numinis
Hæs unus servavit opes, quibus amplius
Letatur, quam multa ad commoda se
Quin etiam venerandum hominem faciat
Id liquido nobis monstrat Laertia prole
Namque ille æquoreis vix tandem emat
Nudus, inops rerum, contusus membra
Supplicibus verbis movit varisque
Alcinoo genitore satam, plebeique patrem

τειχεσσι τ' έδειξε, καὶ Ἀλκινόψ βασιλῆ, ξῖνον, ναυηγὸν, πάντων γεραρώτερον δὲ λαῶν.
Γέθοι, καὶ πλεύεσσιν ἐπ' δηματα πικρὰ φερούσῃς
15 Βασκανίης, τελέθουσιν ὑπέρτεροι· οὐ γάρ ἀρίστοις
ἢ φύλοις, οἵ δ' ἀδέκητος ἔη τύφος, οἴλε παλαίσιν.
Ι μῦθοι, μύθων ἐπιθευέεις, ὡς ποθέστοκον
οἵς ἀγαθοῖς ἐπέσσον ἐμὸν λόγον θουφαρίζειν!
Ιλλὰ τὰ μὲν κατίμαρψα, τὰ δ' οὐ σθένος, ἀλλὰ δὲ

[παιδὸς]

Ο Γλώσσα φῇ κατέλεξεν ἐπειγομένοις πόθοισιν
χ πολῆς νεύτητος, δομοι πλέον ἥτορ ἐγείρει.
Αλλ' Πι μοι, τοκέων τε λιταῖς καὶ σῆσι ποθῆταις,
ὑφρων, ἀρτεμέων τε, σὺν ἐλπαρῆσιν ἀρίσταις,
ποθήσις, πομπὸς δὲ σ' δῆσι πατρώιος ἐσθόλος.

Α 223 Καὶ γάρ ἐς ἡμετέρην βιοτὴν Θεὸς δηματα βάλλει.
Εἴτε σέ γ' Ἀπολις ἐτερψεν ἀγδονὶς, εἴτε σε τερπνῆς
Φοινίκης κλυτὸν δαστο, νόμων ἔδος Λύσονιῶν,
Εἴτε σ' Ἀλεξάνδροι πέδον μέγα, ξύνθα τε πολλῶν
Φορτίδας πλησάμενος τις, ἐὰ πρὸς δώματ' ἐλαύνει.
230 Πάσα μὲν ὑμετέροιςιν ἐπίτροχος αἴα πέλοστο
Ποσσὸν ἐπειγομένοισι, καὶ δύνθεα καλὰ φύσιτο,
Καὶ ποταμοὶ κελαδὸν ἐνέρα, πᾶς δέ τε πόντος
Νῆα φέροι πνοιῆσιν ἐλαφροτάτησιν ἐς δρμον.
Δελφὶς δ' εὐδίσθωσαν ὑπελρ ὅλαι, νύτα φαεινοῖς.
235 Γυροῖς εὐγάμπτοισιν ἐλισσόμενος πυμάτοις,
Σκιρτῷη κατὰ κύμα τεν βίον ἡγεμονεύων,
Ὄς ποτε καὶ νύτοισιν δολδιμον ἥγαγ' ἀοιδὸν.
Μύθων δ' ἡγητῆραι πέλοις φάσι, ἐν προνόμοις δὲ

Phænacibusque ostendit et Alcinoo regi,
Ilospitem naufragum aliis omnibus augstiorem.
Sermones quoque, in plerosque infestos oculos conjiciente
215 Invidia, superiores existunt : neque enim optimis
Livor, sed iis qui inopinata prosperritate tument, solet conficiari.
O eloquentia, cui laudanda impar sum, quam cuperem
Tuæ excellenti facundiae parem orationem afferre !
Verum partim attigi, partim nequeo, partim etiam filii
220 Lingua charissima percensuit, properantibus desideriis
Ex cana juventute, quod mihi acrius annuum stimulat.
Itaque, vade age, parentumque precibus et tuis fretus,
Promptus et validus, cum spe optima,
Quo ire cupis. Doctòr autem patris tui te ducat egregius.
225 Etenim in vitam nostram oculos Deus conjicit.
Sive te Attica oblectavit luscinia, sive te jucundæ
Phœnicia urba inclita, legum sedes Romanarum,
Sive Alexandri magna civitas, ex qua multis
Onustam mercibus navem quis agens in suam domam rediit ;
230 Omnis quidem terra tuis expedita sit
Pedibus festinantibus, et amoenos flores gignat,
Et Ouvii leni strepitu deerurrant, et omnia sequora
Naveu ferant ventis levissimis in portam :
Delphinus autem tranquillum super mare, sinuosa pulchris voluntina
235 Versans gyris, et extrema caudæ agmina vertens
Subsultet inter undas tuam viam dirigens,
Quemadmodum olim dorso celebrem vexit cantorem.
Eloquentiæ magistris sis ipse lux, et inter primos discipulos

Γεραρώτερον. Reg. 990, γεραρώτατον. Edit.
γεραρώτερον.
Μόνων ἐπιδευθέει. Ad cuius laudes celebrantur
quæntia mihi opus foret.
Ἄηδοντος. Luscinia Attica. Athenas intelligit
τιæ laude toto orbe celeberrimas.
Ποτίληκης καλούτος δοτο. Phœnicia urba in
Iam velit Phœnicia urben significare Gre-
non liquet. Tyrus Phœnicia metropolis
in litterarum studiis floruit, sed tantum con-

chylii et purpuræ commercio.

237 Άοδόρ. Billius Ariona intelligit, de quo ele-
gantem fabulam habes apud Herodot., lib. 1.238 Πέλοις φάος. Sis ipse lux. Te velut oculum
habeant eloquentiæ magistri, id est, eximia eloquentia
præditum : sic supra carni. I, ad Helleium,
vers. 229, virginis singulari virtute ornatas appelli-
lat gregis sui lumen clarissimum ; et infra carni. VII,
vers. 1, Nemesium nuncupat justitiae oculum. Cum
Lysander armis Athenas cepisset, multique eum ad

METRICA VERSIO.

n ostendit, qui quamvis naufragus esset
spec, splendore tamen super existit omnes.
elquo livor quoque, lumina sava
s homines jacens; nam livor iniquus
ma virtute viris indicere bellum
his denum, nova quos inopinaque rerum
as tumidos reddit, nimiumque superbos.
, eloquii vires nervosque requirens,
perem exæquare tuas ego carmine laudes!
am arripui : vires cessere quibusdam;
igua mihi nati memoravit amica,
lesiderio proprerante juventa,
res etiam pectus magis excitat. Ergo
nate, tuis precibus precibusque parentum
promptus, validus quoque corpore toto,
qua nixus, quo te fert cuique cupidio.
eque viæ ductor bonus atque paternus.

B Namque oculis vitam nostram Deus aspicit æquis.
Attica sive tuam oblectat luscinia mentein,
Scu magis arridet tibi Berytus, est ubi sedes
Legibus Ausonii, seu te magis urbs capit illa
Nomen Alexandri quæ præter inclita regis,
Mercibus innumeris ex qua mercator onustus
Ad patrios lata remeat post mense penates :
Terra tuis pedibus rapidis sit pervia cuncta,
Si plana et facilis, florisque educat amoenos,
Dulce sonent fluvii, et blando cum murmurare cur-

[rant

Ac levibus ventis ad littora fida carinam
Æquor agat, placidis delphisque supernatet undis,
Et variis gyris caudam hoc illueque retorquens
Exsiliat, teque laud obliquo tramite ducat,
Ut quondam celebrem gestavit Ariona dorso.
Eloquii doctis lumen sis ipse magistris,

Αύτικ' ἀριθμήσαιν ἐμὸν πάν, Ιса τέκεσσι:
240 Τίοντες. Κρητὴρ δὲ λόγων καὶ πυθμένος ἄχρις
 Ζωρὸς διψαλέτσιν ἀρύσσοιτο πραπίδεσσι.
 Χρύσεα δὲ αὖ πευκῆσιν ἐν πινάκεσσι γράψοιτο
 Ἰράμματα σῇ παλάμῃ, στάσις δὲπη κηρύξ βίσου.
 Εἰ δὲ σὺ γ' ἀκρεμένεσιν ὑψήμενος, εἰσαρος ὥρῃ.
245 Τῆμος ὅτε πνοισι γλυκερώτεραι εἰσι βροτοῖσιν
 Ἡ πυρδεν βάλλοντος ὑπὲρ κρατὸς ἡλίοιο,
 Μύθοισιν μογδοῖς πυκινὴν φρένα πλέσσων ἱρεῖδῶν,
 Τέττιγες λαλαγεῦντες, δὲμ' ὀρνήθεσσιν ἀσιδοῖς,
 Σὺν δέμας ἴδυθροισιν ἀναψύχοιεν δοιδαῖς;
250 Ἐξ ὅτριν καλέοντες διδόσσοντες ἔταιρων.
 Αὐτὰρ ἦγὼ θοὴν ὥστε φίλοις συρίγμασι πῶλον,
 Καὶ περ θερμὸν ἔντες, θοώτερον ἐς δρόμον ἤσω

Α Νίκης ἰσχανέντα μεγαλός, ἡ παλαιός;
 Οὐα γέρων, μεγάλοισιν δεῖλητῆρι κίνη
255 Ἄμφι κόνιν Πιεσαλαν ἐπισταμένοις ἷπε
 Ηζεδ' ἐμὸν δὲν μεσάτη κοτινηρόρον εἶχε
 Οὔτε τινὸς κτεάνων περιφέσσαι, ὡς ο κίνη
 Οὔτε μόγου τοκέσσου ἐοικίσος, οὐτε τοῦ δικῆ
 Τῷ δια τὴν μεγάλην ἀρετὴν θυτοῖσιν ἵπε
260 Κρείσσων γάρ πενή ταντὴ πλεύτη πεπ
 Οὐ φράξω πηγὴν, ποταμὸν μέγαν ἔντες ἵπε
 Μήδε φάσι λύχνοιο θάνοι, ληγοντος λείπε
 "Ερνος τε προχοῦσσιν δειξάσσον δέρνει

Τοῦτο δὲ σοι παρ' ἐμεῖο μέλος πεμπτῆρι
265 Χριστὸν ἔχοις ἐπέων ἡγήτορα, καὶ βίτι
 Σὺν λόγον, δὲ μύθων προφερέσσας, ἵπε ιπ-

Protinus connumerent filium meum, perinde ac filios suis
260 Eum honorantes. Poculum autem doctrinæ, et ad suum usque
Merum sitibundis hauriat ut pectoribus.
Aureæ præterea in plectilibus tabulis scribantur
 Litteræ tua manu, et fluunt savi e tuo libeo.
 Sin autem tu sub arboreum ramis sedens, verno tempore,
1063-1063 **245** Tunc, cum aureæ gratiore sunt mortalibus,
 Aut ardentes radios spargente supra caput sole,
 Sermonibus des operam, tota in illis mentis intentione incunabens,
 Cicadæ garrule, simul cum avibus canoris,
 Tuum corpus suavibus resiliunt modulis,
250 Ad pugnam provocantes mutuū concentibus.
 Ego vero te amicis sibilis, ac veluti celere pullum equinum,
 Quamvis sponte sua fervidum, ad celeriorem cursum excitabo
 Victoriae cupidum gloriose, aut etiam athleta
 Veluti senex, qui fortissimos luctatores adhortatur
255 In pulvere Pisæ eruditis sermonibus,
 Filium meum in medio coeli, oleagine redimutum corona videre cupio :
 Neque ulli possessionum parcam, ut tu postulas,
 Nec labori, quem a parentibus suscipi deceat, uic rei cuiquam
 Quia eximiam virtutem hominem possunt comparare.
260 Præstantior enim est sapiens paupertas divitias pessimis.
 Non obstruant fontem, qui flumen magnum intus continet,
 Neque sinam, ut lumen lucernæ emoriatur, deficiente uero :
 Planta autem continuis fluentis irrigata crescat.
 Istud autem a me discedens carmen habebis.
265 Christum habeas studiorum ducem, et vitæ
 Vivum sermonem, qui seruonibus præstantior est omnibus.

banc urbem evertendam hortarentur, negavit committendum esse, ut e duobus Græciæ oculis, hoc est, Lacedæmoniæ et Athenis, alter erueretur.

243 Β. εἰον. Chig. βιβλῶν.

243 Βαλλορος. Mendose edit. βάλλοντες. Μοχ

ὑπὲρ κρατός. Υπεράνω κεφαλῆς.

249 Araγύχοισ. Ita Iteg. 990. Edit. ἀναψύχειν.

255 Ησυνιαν. Pultre Pisæ, id est, in Olympico pultre. Bill. : Pisa namque civitas erat in Elide, Peloponensi regione, Juxta Alphæum amissus,

circa quem quinto quoque anno celebrari tamina Jovi sacra quæ Olympia dicitur etiam bane urbem Olympiam posse et tradit Stephanus. Qui autem in hoc certior exstitisset, oleum ratiū serebat.

264 Πεμπτῆρις. Quo te discedenter

266 Σῶr pro ὁδον. Ibid. προσερέστας
 990. Edit. προσρέστας, qui amandus, candus præ ceteris.

METRICA VERSIO.

Atque inter primos numerent te protinus illi,
 Nec minus ad natos te complectantur amentque.
 Doctrinæ calicem sitibundo pectore ad imum
 Fundum usque exauri, menteisque avidissimus

[impiæ.

In tabulis, tua quæ pinget manus, aurea sunt
 Eque libro Hyblei stilæ favis undique inellis.
 Quod si, vere novo, recubans sub fronde virenti,
 Tunc cum purgata esse solent mortalibus aureæ,
 Vel caput ardentí cum sol diverberat æstu,
 Addicta studiis omnino mente labore,
 Multa cicada tuum corpus volucresque canoræ
 Dulcisono cantu exhibarent, reparentque labori,
 Per socios cantus ad pugnam teque lacestant.

Ast ego præcelerem per sibila grata caballum,
 Atque acrem ad cursum, celere magis ipse ci-

[tunique

B Efficiam, cupidum palmeæ qua gloria sum
 Grandevi aut instar pugilis fratreque sum
 Fortibus athletis Pisæ in pulvere scilicet
 Jusea dabo, gravibusque incendam

Natum aveo in medio coeli mediisque
 Cernere, qui viridi sit tempora cuncta
 Non ego vel nummis ullis, ut versibus
 Exposcis, parcam, vel digno patre labo
 Aut alii rebus, paritur quibus aures
 Sacrilegis opibus sapiens præceculi regi
 Non fontem claudam, fluvium qui est
 Non defectu olei lampas tua, nate, per
 Plantaque continuis crescat perlungi

Ast ego te verbis abeunte prosequi
 Eloquii Christus tibi, sit tibi dus qui
 Seruo, sermones qui longe præteri

Μή σύ γ' ἐταιρίσσατο κακὸν καὶ φαῦλον ἐτάιρον·
Λοιμὸς καὶ κρατεροῖσιν ἐνιχρίμπτει μελέσσιν·
Οὗτ' ἀρετὴν ὄπαστεις, καὶ αἰσχεος ἀντιθολήσεις.
270 Σωφροσύνην συνέριθον ἔχοις, καὶ τέρπτο μούνη·
Μή πᾶντος ἐκκρούσειε πόθον τὸν ἀριστὸν ἀλιτρός·
Ἐν, μύθοι, νόμιζε, σοφὸν τρόπον ἔμμεν' ἀρείω.
Εἰ δὲ σὺ γε πλήσσαις λερῆν φρένα τῶν περ ἑολπας,
Αὔτις λοις, πομπὸς δέ σ' ἀγοι περίφαντον ἄπασι,
275 Πομπὸς δ' ὅστερ ίόντι συνέμπορος ἤνει δόδοιο.
Μισθὸς δ' αὖ τοκέσσι χάρις, καὶ οὐνομ' ἀριστὸν.
Ταῦτα γέ τοι παρ' ἐμέτο, τέχος φίλον· εἰ δὲ Γαδείρων
Πρόσθε περὶν ἀθέλοις, καὶ τῇ Θεδις ἡγεμονεύοις.

Ne vero tu tibi adjungas malum et flagitiosum sodalem :
Pestis vel validissima invadit membra ;
Nec virtutem illi dahis, et vitta illius contrahes.
270 Sapientiam habeto sociam, et illa delectare sola ;
Ne amorem optimum extrudat amor flagitosus :
Unam rem crede, nempe morum probitatem doctrina esse meliorem.
Si vero tu expleveris castam mentem iis, quae sperasti,
Rursus revertere, et ductor te reducat cohspicuum omnibus,
275 Ductor ille, scilicet, qui eunti socius fuit viæ.
Merces vero parentibus gratia rependatur, et nomen optimum.
Haec tibi a me, dilecte fili ; sin autem Gades
Ultra penetrare velis, et eo Deus tibi dux sit.
Nequaquam incredibile est virum sapientem, et altos doctrinæ gurgitum
280 Semper haurientem sub optimis magistris,
Qualis ille est quem non inasti ex sanguine nostro,
O fili, ad summi boni apicem posse pervenire.

1064-1065 VI. Ad Olympiadem *.

Filia mea, hoc tibi munus bonum mittit
Gregorius : Patris autem admontio est optima.
Non aurum lapidibus immistum, nobilibus
Ornamentum est mulieribus, Olympias, neque etiam vultum
5 Coloribus pingere regalem, turpi oblectantem decore,
Faciem facie obducendo perniciose. Vestes sint alii

* Scriptum an. 384. — Alias Bill. 57, p. 132.

168 Κρατεροῖσιν. Sic Chig. Edit. vitiōse κρατε-

5. 172 Ἀρείω. Chig. δρειον.

174 Αὔτις λοις. Rursus revertere, nempe ad nos.
ε περιφαντον. Ita legendum videtur cum schol.,
habet etiam περιφανή, conspicuum. Edit. περι-

τος.

75 Οσπέρ. Melius quam ὥστερ, ut in editis.

81 Ἄφ' αἴματος, scilicet, Gregorius.

I. ARGUMENTUM. Hoc carmen, inquit Leven-
us, simpliciter in Graeco Partheneticum inscribitur.
Ino e regiis canticis is huic carmini praefixus est
us : Ἐφάμιλλος τις πρὸς ἐπίγαμον παρθένον,
μπάσιδος λεγομένην. Consimilis admontio ad
inem nubilem, Olympiadem dictam. Ideo autem
ibitur ἐφάμιλλος, consimilis adhortatio, quod in
codice hæc aliam subsequatur adhortationem de
n argumento, nempe De superfluo mulierum or-

natu, κατὰ γυναικῶν καλλωπιζομένων, Bill. 58, nunc
xxix, sect. 2, lib. 1, Codex Coisl. habet, πρὸς Ὀλυμ-
πιάδα, ad Olympiadem, ad cuius nuptias invitatus
Gregorius, cum podagra gravatus interesse non
potuisset, datis epistolis ad Anisium rogavit ut se
excusaret prætereaque ad ipsam Olympiodem istud
carmen misit. Quo carmine regulas ac præcepta ei
tradit, quibus honeste sancteque in matrimonio virat.
Hac illa est Olympias, celeberrima diaconissa Ec-
clesie Constantinopolitanæ, ab omnibus sui temporis
scriptoribus ob præclaras virtutes decantata. Carmen
autem Gregorii exente anno 384 conditum est, siqui-
dem Nebridius, cui Olympias nupsit, quocum uen-
tus virginis menses habitavit, adhuc in vivis erat
29 Junii 386.

2 Πατρὸς δὲ παραχασίς. Ita carm. præc., v. 7.

5 Βασιλῆων. Regalem vultum, id est, divinam
imaginem.

METRICA VERSIO.

bi qui vitiis scateat, conjunge sodalem ;
Iuc simul firmos pestis gravis occupat artus :
Tu virtutem tribues, sed dedecus ipse
vices, vitiis atque inficiere profanis.
Iudicicitum semper tibi ; te juvet una ;
metam elidat flaminam sclerata cupido.
I doctrina rem semper crede priorem,
enī, studiumque boni, moresque probatos.
Ibi tu menteum rebus compleveris istis,
speras, idem repetenti patria tecta,
xstet, comitem qui se tibi junxit eunti.
ribus merces sit gratia, famaque leta.
ibi sint a me, proles charissima ; quod si
leas etiam cupias transnare columnas,

B Illuc sit quoque dux superi tibi Rector olympi.
Cur ego diffidam, si mentis acumine quisquam
Pollet, et sophiae noctuque diuque recessus
Imos scrutetur ducibus præstantibus utens,
Qualem tu quemdam memorasti, sanguine nobis
Junctum, quin tandem veniat virtutis ad arcem ?

VI. AD OLYMPIADEM. (Billio interprete.)

Nata mea, hoc pulchrum munus tibi mittitur a me ;
Nil porro utilius monitis meliusque paternis.
Non fulvum gemmis juncutum radiantibus aurum
Matronam decorat, varis nec pingere vultum
Artibus, atque novam formam superaddere formam.
Sint aliis pulchrae, Tyrio sint murice tinctæ

Πορφύρεα, χρύσεα, διαλαμπτέα, σιγαλάντεα,
Λίς οὐδὲν βιθτού διαυγέος εύχος ἔπεστι.
Σοὶ δὲ σωφροσύνη τε μέλοι, καὶ κάλλος ἀγητέν
10 Οὐρμαστικυθομένοιστον. Οὐδὲ τρόπος, διώξεις ἀριστον,
Ἐμπεδον, ἀστυφέλικτον, δοῦλοικον εύχος ἔχουσι.
Ἄντο μὲν πρώτιστα Θεῖον, μετέπειτα δὲ ἀκολητην,
Ὑψηλαμδον βιθτον, τεῆς σημάντορα βουλῆς,
Τὸν μούνον φιλέειν, μούνῳ δέ τε θυμὸν λανεῖν.
15 Καὶ τελέον, ἦν σε πόθοισι τε λειτορέως ἀγαπᾶν,
Φύτρον ἔχον ἀκάστον, διμορφοσύνης ὑπὸ δεσμοῖς.
Θάρτος ἔχειν μὴ τύσον, δονος πόθος ἀνθρὸς ὄπαζει,
Ἄλλος ὅποις ἐστιν ἕοικος, ἐπει κύρος ἐστιν ἀπάντων.
Πάντων μὲν κύρος ἐστι· πόθος δὲ ἀκόρτος, ἀρέων.
20 Μή ποτε θῆλυς ζοῦσα, ἃς ἀντρὸς ἔγχον ἐπείγου.

Purpureæ, aureæ, splendideæ, varie pictæ,
Quibus nulla vita inclita gloria suppetit.
Tibi vero pudicitia curæ sit, et pulchritudo miranda
10 Oculis etiam clausis. Mores autem sunt flos pulcherrius,
Firmiss, inconcussus, mulier cui prælata est fama.
Venerare primo quidem Deum, deinde vero maritum,
Oculum vita tuae, tui arbitrium consiliis,
Quem unum diligas, cui soli placere studeas;
15 Atque etiam impensis, si te ipse amore perfectione diligat,
Constantem exhibet affectum, sub legitimi amoris vinculis.
Libertatem ne habeas tantam, quantum tibi viri cupiditas affer,
Sci quantam habore par est, siquidem satietas est rerum omnium.
Omnium, inquam, satietas est; ut autem in amore non suheat fastidium, nō
20 Ne unquam, cum semina sis, in virilem fastum prorur:pas.
Nec genus proferas, nec ob vestiam elegantiam supercilium tollas.
Nec ob sapientiam: sapientia autem mulieris est matrimonii legibus patet.
Omnia enim inter virum et mulierem communia fecit coniubii vinculum.
Cede excedentem marito, laboranti fer opem,
25 Blandis verbis, admonitionibusque optimis:
Neque enim is qui leonis curam gerit, robore iram bellum sedavit
Æstuantia et frementia, sed domat
Manu permulcens et blandis verbis.
Nunquam detrimentum nullum exprobres viro
30 Etiam valde irata: plus enim ipse tibi est quam divitiae;
Nec si quid contigerit votis contrarium; non enim æquum est.
Demonis malitia sepe sibi irrita prudenti suscepta consilio.
1066-1067 Nec vero inbecillitatibus exprobres: est enim penes dominum!
Neque laudes quemquam, qui non sit amicus viro tuo,

7 Σιγαλάντεα. Quæ elegantiæ sua silentium et admirationem inouient. Ilom., Iliad. v. 226. 'Hylæ σιγαλάντεα, καθενας μηρο αρτιστο facias.

8 Βιότοιο διαυγέος. Vitæ inclite, seu virtutis.

14 Μούρη δὲ τε θυμῷτο λατρεύει. Quo uno animum oblectes.

16 Δεκμοῖς. Coisi. Θεομοῖς.

19 Ἀρετῶν. Schol. ἀμετέντος δὲ πόθος, οὐ κύρος οὐ

A Μηδὲ γένος περοφέρειν, μήδ' εἴμασι ιέρη τοι.
Μή σοφίην· σοφίη δὲ γάμου δεσμοί: ιέραι.
Πάντα γάρ ἀμφοτέροισι θεοῦ ἁνέστωτοι εἰρήνη.
Εἴκειν μὲν βρομέοντι, πονεομένην δὲ ιέρη.
25 Μύδονται μαλακοῖσι, περιτραπεῖται τὸ ιέρη.
Οὐδὲ λεοντεόμορφος θηρός μένος ιένεται οὐδεί,
Ἄσθμασι βρυγχαλίσοιτο χαλαύμενον, ἄλλο καὶ
Χερζι κατεψήχων, μαὶ αιμαλιστοί ιένα.
Μή ποτε τῇ θωὴν τιν' ὀνειδίας άσκετη.
30 Καὶ μάλα χωμάνη περ, έπει τίνοι εἰδεῖ.
Μηδὲ τίλος βουλῆς ἀντιένον: εὐ γάρ ιέρη.
Δαίμονας πολλάκι τέρμα φέρει συμφράσων:
Μηδὲ μὲν ἀδρανίην· τῇ γάρ κρατεῖτοι μέρα
Μηδὲ μὲν αιγήσιας, θν οὐ φίλον άντει εἴη.

METRICA VERSIO.

Vestes, purpuraque, quibus nil scilicet affer
Splendoris probitas vitæ et præstantia morum.
Cura pudicitia tibi sit, tibi cura decoris
Illiū occulsi quem demirauit ocelli.
Moribus haud illius flos est mage letus honestis,
Et fama egregia, cunctaque et labo carente.
Primo Dei numen, posthac venerare maritum,
Vite oculum, et tua qui sapiens consulta gubernat.
Hunc et semper ames unum, lateris et uno:
Idque magis, flamas si senseris illius in te
Ardentes, stabilisque tui conservet amorem.
Ne tibi sit, quantum cupit hic, fiducia tanta,
Sed quantum decet ac fas est. Namque omnia tandem
Tædia ferre solet animis. Non expedit autem
Conjugis ut saturum capiat fastidia pectus.
In fastu, mulier cuin sis, ne assurge virilem.
Ne genus et præavos membra: ne pulcher amictus

πέρυξ, melior autem ille est amor, cuius
fastidium.
29 **Ακοτρη.** Ita Combef. Favel sde-
σπτρη. Edit. ακοτρη.
33 **Κρατόρετ.** Schol. οἰκεδεσπότη. Paoi
familias est gladius. Billius legit χρατό-
enim est, inquit, gladium, quo cinctus ei-
rūm præstare, infirmatatem compensari.

B Sit tibi vel vani sapientia causa tumoris
Legibus est thalami sapientia cedere
C. inctæ etiam nexus communis reddi
Conjugii. Tu cede viro, cum hile moreris
Atque laboranti fer opem, mollique loquacem
Admonitusque probo moerentia pectora
Cum lea seva surit, rabidaque exstet
Robore corporeo domitor non comprimit
Sed manibus mulcens donat hanc et iuvat
Ne damnum improperes, quamvis irata
Pluris enim ille tibi est, quam commodi

Nec sine adversum votis; namque haud
Sepe sit ut noui sit prudentibus exitus
Consilii, verum male vertant optimi
Nec teneras vires; nam magnum roberi
Nec, quem non amet ille, virum landare.

5 Παρθένον ἐπίστις καθαπτομένη δολοισι·
καὶ δὲ ἔλλως ἐπόκεν ἀπλοῦς τρόπος εὐγενέσσιν
ἰνδράνι τὸν γυναικί, μάλιστα δὲ θηλυτέρησι.
υπὲς δὲ εὐρροσύνας καὶ ἀλγεα πάντα τίθεσθαι,
υπὲς δὲ αὖ μελεδώνας, ἐπει τόδε οίκον ἀέξει.
1 Μῆτρις μὲν καὶ σεῖο, τὸ δὲ κράτος ἀνέρος ἔστω
χνυμένῳ βαῖνι τι συνάχθεο· καὶ τόδε τερπνὸν
ἱρμαχον ἀλγεας ἔστι, φίλων ἄνοιξ. Ὁπα δὲ ἐπειτα
θριον εἶδος ἔχουσα, λύειν μελεδήματα θυμοῦ.
νῦρι γὰρ ἀσχαλῶντι λιμήν ενορμος ἄκοιτις.
15 Κερκίς σοι γε μέλοι, καὶ εἰρία, καὶ μελεδώναι
οις ἐν λογίοις· τῷ δὲ ἔκτοθι ἀνδρὶ μέλοιτο.
πολὺν ἐκ προθύρων πέμπειν πόδα, μηδὲ ἐπὶ τέρψιν

Α Πάνδημον, καὶ δίκοσμον ὅμηγυριν· ἡ γὰρ Ἑρευθός
Αἰρει τ' αἰδομένης, τὰ δὲ δυματα ἡμυκσι μίστη·
50 Αἰδὼς δὲ οἰχομένη, πάντων γενέτειρα κακίστων.
Ἐξ δὲ ἀγαθᾶς κέλομαί σε φέρειν πόδα σὺν πινυτῆσιν,
Ὄς τινα καὶ λόγον ἐσθλὸν ἐνὶ φρεσὶ σειο χαράξῃς,
Ἡ κακῆς διετῆρα τεῖς, ἢ δεσμὸν ἀρίστων.
Οἰκός σοι, πόλις ἔστι, καὶ δλεα. Μὴ δράσθαι
55 Ἀλλοις, ἢ πηοῖσι σαρρροσιν, τῇδε ιερῆι
Καὶ πολιῇ νενήτητος ἀρέοντι· μηδὲ γυναικί¹
Ταῖς ὀπόσαις αὐχήν τε πολὺς, καὶ δῆμιον εἶδος·
Μηδὲ μὲν εὐτεέσσιν, δσους πόσις ἐκτὸς ἐέργει,
Καὶ μάλι περ τίουσα. Τί τοι τόσον ἔστιν δνειαρ,
60 Ὁσσάτιον πόσις ἐσθλὸς, ἐπὴν μόνον ἀμφαγαπάζῃς;

35 Per comparationem verbis perstringens versutis.
Nam aliquo etiam decet morum simplicitas nobiles
Viros et mulieres, sed præsertim feminas.
Communes voluptates et dolores omnes habeas,
Communes etiam curas, siquidem hoc rem familiarem adauget.
40 Consilium quidem da: verum auctoritas penes maritum esto.
Dolente marito paululum simul doleas; istud enim gratum
Levamen doloris est, amicorum dolor. Cito autem postea
Serenam faciem exhibens, depelle curas animo.
Marito enim in mororem prolapso commodissimus portus est uxor.
45 Radio da operam, et lanæ, et versare in meditatione
Divinorum oraculorum: externa autem negotia viro curæ sint,
Ne crebro limine pedem eferas, nec ad festa
Publica, aut ad inconditam turbam: id enim pudorem
Adimit etiam verecundis et oculos oculis miscet:
50 Pudoris autem jactura omnium genitrix est flagitiorum.
Ad honestos autem cœtus jubeo te pedem ferre cum prudentibus,
Ut aliquem egregium sermonem tuo pectori insculpas,
Quo vel virtus tua deleanor, vel arctius sit vinculum virtutum.
Domus tibi instar urbis sit et nemorum. Ne videaris
55 Ab aliis, quam a propinquis, iisque sapientibus, et a sacerdote,
Et senectute juventute præstantiori: neque etiam a mulieribus
Quibus collum sublime et meretricia facies;
Imo nec a piis quidem viris, quos maritus a domo arcet,
Quamlibet eos honore prosequaris. Quid enim tantæ tibi est utilitatis,
60 Quantæ maritus probus, quem solum unice amaveris?

*Ιλιστα δέ. Sic legendum monet Billius, ut
sui numerus constet. In editis deest δέ, et
t versus.*
*χρος. Ila legendum pro ἄνοιξ, ut ex præce-
rīsu patet. Vult Gregorius, inquit Billius,
sse commodiorem dolori medicinam, quan-
n condolentiam.*

45 *Κερκίς, etc. Ita lib. 1, sect. 2, carm. 11, vers.
320, 321.*
49 *Κ αἰδομέρησι. Sic Coislinianus. Male edit.
κακιδομένηστ.*
50 *Αἰδὼς δὲ οἰχομένη. Schul., καὶ οἰχομένης
αἰδοῦς, τὰ κάκιστα πάντα τίκτεται. Pudore autem
deposito, flagitia omnia enascuntur.*

METRICA VERSIO.

ermone notans pungensque maritum.
lias etiam-sit oportet femina simplex,
am, sed plus mulier : majoribus ipsa
ianc etenim studiis incumbere laudem.
ætitisæque omnes, seviqne dolores,
omunes charo cum conjugé curæ;
is his velutini gradibus se tollit in altum.
e quid placeat, sed sit sententia victrix
hanc contra nimium contendere noli.
n luctu, paulum quoque contrahe frontem,
luctus te da : nam inoror amici
e solet dulcis medicina doloris.

vultum sumens cum mente serenum,
nimi curas luctusque revelle.
e est uxor statio benefida marito.
o, arguto tibi sit cum pectine tela,
iam teneat meditatio mentem
nux externa negotia curet.
a, pedem nisi raro eferre cavyto.

ROL. GR. XXXVII.

B Nec tu publica festa, In honestos nec pete cœtus :
Naunque verecundis etiam de fronte ruborem
Hoc adimunt, oculisque procacia lumina jungunt ;
Extincto porro subeunt mala cuncta pudore.
Ad sanctos autem jubeo te tendere cœtus,
Dum, prudens matrona tibi se jungat cunti,
Egregium medio sermonem ut pectore condas,
Quo tua vel virtus crescat, vel noxa necetur.
Urbs tibi sint ades : tibi sint viridaria læta.
Non cerni. Excipio charos castosque propinquos,
Atque sacerdotem, et senium juvenilibus annis
Utilius multo ac melius. Quin, nata, monebo
Hoc quoque, feminei ut vites consortia sexus,
Si qua sit extenta cervice atque ore procaci.
Nemo sit usque adeo sanctus, mea nata, piusque,
Cui paleant aditus ad te, si forte maritus
Oderit hunc, nolitque suis admittere tectis.
Quæ tibi tanta ferat, dic, sodes, commoda quisquam,
Quanta feret thalami socius serventer amatus ?

Αἶνον μὲν φρονίειν, λίγη δέ τε μή, βλεπανεῖν.
Αἶνον θηλυτέρας, τὰς ἀρτενές οὐδὲ ἴσαται.
Μηδὲ μὲν ἡ ἐπὶ δύτη γαμῆλιον, τὸ γενέθλιον
Σπεύδειν, ἔνθα πλόοι τε, χρονικαὶ τε, γέλως τε,
65 Καὶ χάρις οὐ χαρέσσει· τὰ γάρ καὶ σώφρωνα θίλγει,
'Ιπς ἀκτὶς κτηροῦ διατεսσατα τάχιστα.
Μηδὲ μὲν οἰκιδίους τε πότους κατὰ δύματα^τ ἔγγιστειν
'Ανεψι; ή παρεντός διμύμονος, ή ἀπεντος.
Γαστὴρ μέτρα φέρουσα τάχι^τ ἀν παθέσσιν ἀνάττη.
70 Τὴν δ' ὄθυρον τρομέω μὲν ἐγώ, τρομέται δὲ ἀκοίτης.
Μηδὲ παρειῶν σκητήμασι πάλλοις μάχλοις,
'Ιπτ χόλω πλήθονται· τὸ γάρ μερόπεσσον ἀνειδος,
Θηλυτέραις δὲ μάλιστα, καὶ ἕκτερον εἶδος; 80 τριχεν.
Οὔτε κάτιμον ξοῖ τὸν διμάργαρον, ἐπολι δέχεσθαι

A 75 Πρήματα, τοι; δὲ κακοῖς κάτι^τ τε
Οίχται τε κλείσται τε, σαζόροντες; εἰναι ἀκοι:
Στάζοι δ' ἀγνὸν Ἑρευθος διμένυι παρθένοις;
Σύλισιν ὑπὸ βλεψάροισι· δέδου δ' ὄρεσσιν ἵε^τ
'Ομματα πτερά ἔχουσα, καὶ τὶς κόδινα ἔργοι!
80 Γλώσσαν ἔχουσα^τ ἀχάλιον, δὲ πόσιν ἥριδοι
Γλώσσα καὶ ἀπτατοστοῖς κακοῖς βίες τούταις
Σιγῇν λιώνταις, δετε^τ εἰς λόγον ἔργον ἔται.
Τῇ λαλέσιν, καιροῖς λόγον κλείστος ἔσχομο.
Μύθος δὲ ποθέστο. Πόδες δὲ ὑπέροπτοι^τ
85 Τυποῖς οὐρανούντης^τ καὶ θύμαν οἵτι;
Καὶ τὸ δέχου. Μή σαρπὸς ἔχειν δέρματα
Μηδὲ αἰεὶ λεγέσσοι χαρίζεο. Πάστε σινετο^τ
"Ηματιν ἀγνωτάτοισι φέρεν χάριν. Ή; Ή;

Animo quidem sis excuso, vernis ne insoleseas.
Feminas eas laudo, quas viri nequidem norunt.

Nec ad nuptiale convivium, nec ad natale

Properes, ubi et amores, et chorez, et cachinni,

65 Et faretræ infacetæ : hæc enim vel pudicum pectus demulcent.

Et radius solis ceram penetrans citissime.

Nequidem privatæ compotationes domi excita

Sive presente marito laudabili, sive absente.

1068-1069 Venter modum tenens fortasse cupiditatibus imperaret.

70 Helluonem autem pertimesco ego, pertimescit et maritus.

Neque etiam genarum subtilizationibus palpites lascivis,

Vel iræ æstu : hoc enim hominibus turpe,

Mulieribus autem maxime, et formæ venustatem labefactat.

Aurea ornatum habeant, non in margaritis, sed in eo situm ut optima

75 Excipiant verba, pravis autem animi clavis imponatur.

Sic et aperte, et clausæ, pudicæ sunt aures.

Fundat autem egregium marito ruborem virginæ pudor

Tuis sub palpebris; ad aspectum hominis erubescas,

Oculos habens cæcos, et in terram supercilium demittens.

80 Si lingua habueris effrenatam, marito semper invisa fies.

Lingua procast et innocentibus sæpe noxiam intulit.

Silere nielius est, etiam cum ad loquendum res compellit,

Quam loqui, cum tempus sermone prohibet indecoro.

Sermonis lui semper desideriuim relinque. Peles autem superbe gradientes

85 Mentiuntur pudicitiam; etiam gressibus inest libido.

Et hoc accipe. Ne carnis indomitum habeas impetum,

Nec quovis tempore lecto geniali indulgeas. Suade marito

Ut sacrorum dierum rationem habeat. Sic enim æquum est

61 Λίπη μὲν φρετέειν. Ita sere eodem carm. II, 3:33-335.

62 Θηλυτέρας. Coisl. Θηλυτέρων.

64 Πόδει. Ita mes. Billius mavult πόδοι.

69 Άρδσηγ. Coisl. ἀνάστοι.

78 Δέον, etc. Incurias te consipientibus prolorem. Int. Coisl. Iva καὶ τοὺς δρώντας παρασκευάστης

ἐργοθριψ, ut et te ridentes ad erabentes

pares.

82 Σιγῆρ λάλοις ἔστειν. Int. xpi

χατοῦ λέγειν ἐπειγοντος, ή λαλεῖν ἄστοι

διογομον, ἀποκλεοντος. Præstat siue,

tempus postulat ut loquaris, quem quod

honestum loqui, cum prohibeis.

METRICA VERSIO.

Alto animo sis ipsa, licet non mente superba.
Hæc mihi laudatur mulier, quam turba virilis
Omnino ignorat. Fuge conubialia festa,
Atque dapei natalitias, ubi vina bibuntur
Largini, atque chori regnanti, turpesque cachinni,
Ac lepor illepidus : quaet vel castissima mulcent
Pectora, tamque citio penetrant, quam servida ceram
Lux Phœbi penetrare solet. Sed et ipsa caveto,
Ne presente viro, vel eodem absente, lyzeo
Des operam, inque tuis agies convivia tectis.
Forte queat venter rabidos compescere motus,
Dum modico gaudent victu : at si frena recutie,
Indomitusque ruat, timeo hunc, timet huncque ina-

[ritus]
Ne gena subhultet lascivis motibus unquam,
Aut ira tumefacta gravi. Nam dedecus istinc
Femina virque trahunt : at majus et illa ; illi inde
Fœda etenim facies, turpique simillima monstro.
Iam suus auriculis mundus quoque constet, ut illæ,

B Quæ bona sunt tantum exciant, adven
Sint castæ et foribus clausis, et rursus
Virgineæ tæda sociato funde pudorem
Adque hominum aspectus tingat rubor
Ut tibi sint cæci, et fixi tellure labora
Quinetiam linguæ nisi frenum impedit
Conjugis offendes animum ; mala p[ro]p[ter]a
Innocens etiam peperit male prodigia
Præstat, cum verbis locus est tempus
Mittere quam vocem, cum vox et im-

Fac tua vox cupidas semper labari
Quin pes elate gradiens negat esse p[ro]p[ter]a
Pectora : namque etiam est in gressu
Hoc quoque consilium capias, charas
Effrenis ne te carnis trahat impetus
Tempore nec lecti genialis gaudia
Ipsa virum dirtis moveas, ut tempus
Sic colat, ut Veneris procul absit b[ea]ta

ιχόνα τὴν μεγάλοιο θεοῦ θεσμοῖς ὑποείκειν,
· Εἰ καὶ θεσμὸν ἔδωκε γαμήλιον Τίδες ἀστροκος,
μετέρη γενεῇ, καὶ πλάσματι χειρὸς ἀρθρίγων·
· ; καν ἀπερχομένοις καὶ ἐρχομένοισι γενέθλῃ
ικῆται μερόπων τρεττὸν γένος, οὐαὶ ρέεθρον
τρατὸν ἐκ θανάτου, καὶ ιστάμενον τεκέσσιν.

5 Άλλὰ τί μοι τὰ ἔκαστα διακριδὸν ἄνδρας ἀγορεύειν;
· ; καὶ δὲ ἔγως παραφασίῃν, καὶ τῆς μέγ' ἀμείνων.
τι τοι, ὡς χαρίεσσα, Θεούδοσις. Ἡδε προκείσθω
τός σοι μύθοι καὶ ἐργατος ἐμπνοος εἰκὼν,
ιτέρη Χειρωνίς, ὑπὸ προπόδεσσι γάμοιο,
· Ήσ' ἐκ πατρὸς ὑπέκτο καὶ ἐπλασεν ἥθεσι κεδνοῖς·

A Αὐτοκασιγνήτη μέγ' ἀμύμονος ἀρχιερῆσ
· 'Αμφιλόχου, τὸν ἐπεμψα Θεῷ, Θέκλη γε σὺν ἀγνῇ,
· 'Αγγελον ἀπερχίτης ἐριηχέα, κῦδος; ἐμεῖο.
K' εἰ τιν' ἐμῆτς πολιτης ὑψιφρονα μῦθον ἐδέξω,
105 Τὸν κέλομαι πραπίδων σε φιλοις κευθμῶσι φυ-
[λάσσειν,
· 'Ω δὲ ἀν καὶ πόσιν ἐσθίον ἐρίπτοις ἔξακέσταιο,
Εἰ τοι καὶ μεγάλαυχον, ὑπέρτερον εὐχος ἔχουσα.
Νῦν μέν σοι τόδι ἔδωκα κεμήλιον. Εἰ δὲ τὸ λῷστον,
Καὶ τεκέων τεκέσσι πέλοις πολύκαρπος ἀλωῆ,
110 Ως καὶ πλειστέροισι θεός μέγας ὑμνείοιτο,
Τῷπερ δὴ γενόμεσθα, καὶ φρέμις ἐνθεν ὁδεύειν.

Imaginem magni Dei legibus divinis parere,
90 Tametsi legem conjugalem dederit Filius carnis expers
Nos tro generi, hominibus, quos condidit, opem ferens;
Ut videlicet aliis decedentibus, aliis succedentibus, generatio
Decurrat, volubile genus hominum, instar fluvii,
Fragile per mortem, et stabile per generationem filiorum.

95 Sed quid ego hæc sigillatim persequor?

Novi ego ipse admonitionem, et quidein hac nostra longe præstantiore.

Est tibi, o elegantissima, Theodosia. Hæc tibi proposita sit

Omnis sermonis et actionis vivum exemplar:

Femina Chironis, sub radicibus matrimonii,

100 Quæ te a patre suscepit, et optimis imbuit moribus;

Germana soror longe innocentissimi presulís

Amphilochii, quem ad Deum misi cum sancta Thecla,

Magnanimum veritatis præconem, decus meum.

Si quem etiam sublimem senectutis meæ sermonem excepisti,

1070-1071 105 Hunc jubeo te in imis animi latebris condere,

Quo et maritum egregium civem sanaveris,

Quamvis magna jactantem, præstantius ipsa decus habens.

Nunc quidem hoc tibi do munus. Si quid vero magus cupis,

Fias sicut vitis abundans, natosque natorum videoas,

110 Ut et a pluribus magnus celebretur Deus.

Cui et nascimur, et ad quem æquum est, ut hinc properemus.

κηται μερόπων, etc. Ita lib. 1, sect. 2,
vers. 126, etc.

υδόσις. Edit. Θεοῦ δόσις. Int. Coisl., Ξεις,
ἡ γυναικῶν, δωρεὰν ἐκ Θεοῦ σοι φοιτῆ-
τες, o mulierum pulcherrima, donum ex
rum egregiam mulierem, a qua instituta
nuptias Nomen tamē proprium esse, atque
scribendum videtur Θεούδοσις. Int. Coisl.
· προκείσθω, ἡ θαυμαστα, λέγω, Χειρωνίς.
· carmi. III, vers. 168.

προπόδεσσι τάμοιο. Interpres Coislina-
· θτὰς τοῦ γάμου τὰς ἀρχάς, sub ipsis ma-

trimoniū initīis.

101 Αὐτοκασιγνήτη. Schol., πανυγησωτάτη,
σύναυμος.

102 Τὸν ἐπεμψα. Quem ad Deum misi, etc. Num
mortem Amphilochii signifcat Gregorius, et qui-
dem Seleucia, ubi ædes sacra sancte Theclæ, in
quam ipse Gregorius secesserat?

106 Ω δ'. Ita Coisl. Edit. ὄν.

107 Εἰ τοι. Ita Coisl. Edit. εἰ τι.

108 Εἰ δὲ τὸ λῷστον. Schol. εἰ δὲ καὶ τὸ βέλτι-
στον βούλοιο λαβεῖν.

METRICA VERSIO.

s placitis nam debet imago
mana quamvis de stirpe creatis
em dederit Patria unica Proles,
ut nobis, manibus quos luxerat ipse:
abscedunt, alii veniuntque, trahatur
minum, violenti fluminis instar,
instabilis, stabilisque ob pignora rur-
[sumi.

Quid ego verbis includere pergo?
i longe præstantius isto.
puella, Theodosia. Ilæc tibi viva
perisque omnis fac prostet imago,
sus, Chiron quod priscus ephebis:
· lam quæ te formavit honestis
· illochi soror oīnni labe carentis,

B Quem coeli misi Domino cum virgine Thecla,
Præconem veri celebrem, mihi dulce decusque.
Quod si quando meus venit tibi gratus ad aures
Sermo, velim hunc animi condas penetralibus
[limes.

Sic etenim, quamvis jactantem magna, maritum
Sanaris, decus ipsa serens præstantius illo.
Hoc nunc te magno donavi munere. Sin tu
Majus adhuc possis, precor hoc tibi Numine ab
[alto,
Area natorum sis ut secunda feraxque,
Quo plures magni celebrent præconia Regis,
Quo geniti sumus, ad quem etiam hoc properamus
[ab ævo.

Z. Πρὸς Νεμέσιον.

"Ομρα δίκης μήδων τε, Νεμέσια, δε τοπάραθεν
Βγαστι θυδίκοις, φέρων κλέος ἐκ βασιλῆος,
Πρώτοις Αύσουσις τε νόμοις μέγα κάρτος ὑπέζων,
Ἐξ ὅπερ ἀντιπάλου καὶ ἡσσονα μῦθον ἐλέγχων,
5 "Τοτετον ἀντέλλεις θώκον ὑπερ ἡγεθέσαι
Καππαδόκοισι, θέμιστος ἀπάργμετα σῆς ἀναφαίνων.
"Ἄλλοι μὲν μολπῆσιν, ἔργον ποιοῖς τε ἀνιδαῖς,
Καὶ ῥήτρην πυρόσσεν ἀπὸ στομάτων προχόντες
Τὴν σὴν, ἢ φε σὺ πάντες ἀπόπροδε πολλὸν θέτας,
10 Σὸν κλέος ὄμνετον, ἐπει πλεόνεσσι λόγοισιν
"Ἄρχιος, ἢν ιθέλως διακριθῶν ἔξαγορεύειν,

A "Ωστε βός μεγάλοι μερίδιμενος ποταρί
"Ἄλλοι δὲ εὐ γραφίδεσσι ματήρον ἔχει πάτη
"Η χαλκῷ χρόνος τε Νεμέσου τε πατητοῦ
15 Στήσαντες πτολεσσον ἀναύδει, τοῦ τοῦ
"Αστεια κυβελίνοις, ἐπει κλέος ἔπειται
"Ηγεμόνων καὶ εἶδος δρόμων οἰστρίναι.
Διάταρ ἄγω (θη γάρ με θεός μέγας θεός)
Οὔρανίων, χθονίων τε, νός δὲ τετίνει
20 Βάνθες ἀνιγνεύοντο μεγάλου σὺν Πνεύμα
Φθεγχομέναι, δεσούς ἀπόικες θυητοῖς ἕκατον
"Ἄγγελον ἀτρεκήνες ἔριηχά, τοῦ δὲ μάτη
Οἱ κασμον γλυκερῆσι θεοῖς θρησκον απει
Ούτε λόγοις κρατεροῖς πανθέτες, εἰς

VII. Ad Nemesium.

O lumen justitiae et eloquentiae, Nemesi, qui antea
Jure dicendo integritate laudes ab imperatore serens,
Romanis primum legibus magnum robur praebuisti,
Voce adversa causas iniquas refellens,
5 Nunc autem appares super tribunalia apud insignes
Cappadocas, justitiae tuæ primis ostendens :
Alii quidem cantibus, et sonoris carminibus,
Facundiam, seu igneam dicendi vim, ore predicantes
Tuam, qua tu omnes longe post te reliquisti,
10 Gloriam tuam celebrant, siquidem pluribus orationibus
Unus sufficiat, si sigillata gesta tua velint reserre,
Veluti dissectus in plures partes alveus magni fluminis.
Alii rursus pictum in tabula sublimem attollentes,
Aut ære exsculptum susumve Nemesium in mediis
15 Statuentes civitatibus mutum eum qui facundissimus est,
Urbes ornent : ornamento enim urbibus sunt egregiorum
Præceptorum statutæ conspectæ posteris.
Verum ego (etenim sic Deus magnus gnarum efficit
Coelestium humanarumque rerum, et mens per omnia fertur,
20 Profundissima scrutans cum sancti Spiritus luce),
Eloquar, que virum sacerdotem decet eloqui,
Præconem veritatis insignem, discipulum eorum
Qui mundum universum suavibus Dei retibus exceperunt,
Neque confisi verbis potentibus, nec divitarum

* Scriptum an. 384. — Alias Bill. 62, p. 140.

VII. Argumentum. *Nemesius, vir eloquentia et
requisite clara, in multis reipublicæ muneribus ma-
gna cum laude versatus fuerat; rerum in ethniciam
etiam herebat. Hunc, ut abjectis impiis erroribus,
christianam religionem amplectatur, Gregorius hoc
carmine hortatur, in quo Gentilium errores late pro-
sequitur. Gregorii studium irritum non fuisse epist.
olim 184, nunc 200, ad Nemecium argumento est.
Exstat opus philosophi christiani nomine Nemesii,
quod quoniam Nemesio, de quo hic agitur, as-
cribatur, nihil vetat, ut loquitur Tillemontus,
tom. IX, pag. 607. Non ante annum 384 scriptum
videtur hoc canticum.*

TIT. Νεμέσιον. Vat. Reg. 992, εἰ
δρυόντα Ελληνα.
4 Ησσερον μύθον. Schol. τοῦ τοῦ
causas.

5 Ἀρτέλλεις. MSS. ἀντελλεῖς. Γα
6 Κακηδόνοισι. Vat. Κακηδόναι
τητα. Sup. lin. Coisl. ἀπεργή.
7 Εθέλωσι. Sic cod. Coislinianus.
Edit. autem ιθέλωσι.

8 Δη γάρ με θεός μέγας ήρως
πρα lib. 2. sect. 1, carm. xxxii. 10
23 Δισσατο. Schol. ήλιευσαν. ή

METRICA VERSIO.

VII. AD NEMESIUM.
(Billio interprete.)

O lux justitiae, lux doctrinæque Nemesi,
Qui prius ad sacra Themidia subcellia magnum
Nomen et eximias laudes a rege ferebas,
Causidicusque dabas Romanis legibus ingens
Robur, jura tuens, scelerataque verba refellens,
At nunc Cappadocum præses clarissimè gentis,
Justitiae ipse tuæ nobis libamina monstras ;
Carminibus doctis aliis, cantuque sonoro,
Ac facunda etiam promentes pectore verba,
Eloquium, quo tu mortales præteris omnes,
Ac laudem celebrant præconia sancta tuarum.
Sufficit unus enim multis sermonibus unus,

B Distinctum si quisque velit tua gesu
Non secus ac magni fluvii divisa loci
Te rursum in tabulis mutum, licet
Altera pars subliue serat, vel coda
Urbibus in mediisque locet, decorat,
Oppida : quippe ducum facies vel sui
Venturis conspecta viris decus urbium
Ast ego (namque mihi divino munere
In quaque nosse datum est, ac mei)

Flaminis ætereal scrutans cum hoc
Haec loquar, estari que debet sacrari
Ac veri celebris præcon, discipulus et
A quibus est captus divinis retibus
Cum neque potuerat opibus, nec

Κάρτει φυσιώντες, ἀγακλέες, οὕτι πάροιθεν, φρα τις ὁδὸς εἴπησι· Θεοῦ κράτος ἐστὶ Λόγοι. 'Αλλ' ἄγε, τοῖς δὲ πέπεστι δίδου φρένα, καὶ γλυκε-
[ροῖσι,
ψιδοις ἐπέσσι τόσον χρόνον οὖας ὑποσχών,
χάρις ἔστιν ἐπιπλαστος, δύμοις εἰδέσι μάχλοις,
Βαῶν ἡμοῖς λόγοισιν ὑποκλίνεταις ἀκουήν,
χάλος νόρις ἔστιν, ἀνέκπλυτον, διστυφελικτον,
μασιν ἀγνοτάτοις διαυγέα φῶτ' ἀμαρύσαν.
ἀρ διστεύσεις τετὴν φρένα Χριστὸς ἀνωθεν,
μεσάτην τρώσειν ἀναψύχοντι βελέμνῳ,
Αμφοτέρους κεν Ἑρωτας ἐποπτεύων ἐκάτερθν,
ης κέντρον "Ανακτος, δον γλυκερώτερον ἔστιν.
μοι πολιόν τε κάρη, καὶ ἄψεια ρίκνα

A Ἐκλίνηθη βάστοι πρὸς ἕσπερον ἀλγινθέντος.
Πολλοῖς μὲν λυπροῖσιν ἐμὸν κέαρ ἀντεβόλησε,
40 Πολλοῖς δὲ αὖ τερπνοῖσιν ἀμοιβαδίς ὥχυμόροισιν.
'Αλλ' οὐπω τοιόνδε, τοσῦνδε τε κύδος δπωτε,
"Οσσον ἐπουρανίοι Θεοῦ θεότητι πελάσσαι.
Οίον ἐμοὶ φύλον ἔσκε λόγων χάλος, οὓς συνάγειρεν
'Αντολίη τε Δύσις τε καὶ 'Ελλάδος εὐχος, 'Αθῆνα.
45 Τοῖς ἐπι πόλλ' ἐμδήγησα πολὺν χρόνον· ἀλλὰ καὶ
[αὐτοὺς
Πρητέρας ἐν δαπέδῳ Χριστοῦ προπάροιθεν ἔθηκα,
Εἰξαντας μεγάλοιο Θεοῦ Λόγῳ, δε φα καλύπτει
Πάντα φρενὸς βροτέης τρεπτὸν πολυειδέα μῆθον,
Τόσσον, δον Φαέθων οὐψίδρομος ἀστέρας ἀλλους.
50 Τοῦντεκ' ἐμῶν ἐπέων ἐμπάζεο. Καὶ γὰρ ὅμεινον

25 Potentia tumidi, neque antea illustres,
Ut quis hic dicat : Victoria est Dei Verbi.

1072-1073 Sed age, ad hæc verba animum attende, et tu qui blandis

Inanibusque verbis tam longo tempore aures præbuiisti,

Quorum fletitius est lepor, et similis vultui mulieris adulteræ,

30 Paululum meis sermonibus præbeas auditum,

Quorum decor, qui nec marcessere nec labefactari potest, mens est,

Oculis purissimis clarissimum lumen infundens.

Si enim seriret tuam Christus mentem cœlitus,

Et in medio corde figeret refrigerantem sagittam,

35 Utrumque amorem considerans seorsim,

Nosceres, quanto stimulus Regis dulcior sit.

Jam quidem mihi canum caput, et membra rugis arata

Inclinata sunt ad vesperum vita ærumnosæ.

Multa quidem mala cor meum expertum est,

40 Multas etiam vicissim jucunditates, licet brevissimas.

Sed nondum ullam talem tantamque gloriam vidi,

Quanta est illa, cœlestis Dei divinitati adhærcere.

Sola mihi chara fuit eloquentia gloria, quam mihi compararunt

Ortus et occasus, et Græcia ædecus Athenæ;

45 In hujus studio multum diuque laboravi : sed et ipsam

Pronam in terra ad pedes Christi prostravi,

Cedentem magno Dei Verbo, quod obscurat

Omnes humanæ mentis sinuosos multiformesque sermones,

Non minus quam sol in altum currens cætera sidera.

50 Quapropter ad mea verba attende. Etenim id melius :

ἐκτιλυτος, δοτυργέλικτος. Reg. 991, sup.
χαντον, ἀκίνητον, ἀσειτον. Schol., νους
χαθαρώτατο.

τροφ 'Araxtos. Nosceres stimulatum dividit
μανικα præstet stimulo terreni amoris.
οῦ κέντρου χοῦκου. Vide supra, lib. 4,
carm. 1. vers. 588, ubi quatuor iidem

versus leguntur.

37 Ἡδη μοι πολιόν. Vid. lib. 2, sect. 5, carm.
1, vers. 305.

43 οὐλορ. Vid. ibid. vers. 96.

48 Τρεπτόρ. Vat. στρεπτόν.

50 Ἀμειρορ. Schol. δξιον.

METRICA VERSIO.

arum nec haberent antea nomen,
Christo Domino laus tota daretur.
, versibus his animum adjice, dulcia
[quique,
nuriculas ad carmina sepe dedisti,
titius lepor est, nec vultibus impar
æ jura tori sacra resolvunt,
lisper nostris sermonibus aurem,
est, sensus deleri nescius unquam,
ouris clarissima lumina fundens.
in supra feriat si Christus ab arce
in medio figit tibi corde sagittam,
inspiciens utrumque oculatus amorem,
Domini stimulus mage dulcis, habebis
Ipse quidem canenti vertice janu sum,
osa mihi jam incmbra propinquant;

B Atque, et multa, diu vivendo, tristia sensi.
Et rursum jucunda habui permulta, sed illa
Temporis haud longo spatio durantia : verum.
Nondum oculis patuit tam fulgida gloria nostris,
Quanta sit, ad Triadis venerandas accedere numen
Sola meum ardenti pectus stimulavit amore
Doctrina, Argolicæ quam gloria gentis Athenæ
Quæsivere mihi , solisque occasus et ortus :
In qua multum operæ posui duroisque labores
Tempore non parvo subii. Sed et hanc quoque
[Christi.

Ante pedes humilem pronamque jacere coegi,
Divino Verbo cedentem, quod sinuosa
Et varia humanæ mentis tegit omnia verba,
Non secus ac reliquos sol igneus occulit ignes.
Ergo, ego quæ dicam(namque id magis utile), cara

Οὐ θέμις, οὐδὲ ἐπώσιε Θεοῦ βροτὸν ἐκγεγαῶτα,
Οὐρανίοις Λόγοι καλὴν καὶ ἀφθιτὸν εἰχώ,
Τὴν νοερήν, νοερὸν τε δαιμόνος, ὑπέχειενθόν,
Εἰδώλοις χενεοῖσιν ὑποκάλυψεις; ἀλέσμως
55 Εἰναλίων, χθονίων τε καὶ τερίων πετεγῶν,
“Τῆς σκιδναμένης ἵνδαλμαστον οὔτιδανοῖσι,
Παιάγμασι σῆς παλάμης, ἥη καὶ στῆς καμούστης,
“Ων τὸ μὲν ἔστι σέβασμα, τὸ δὲ ἅμισον καὶ τὸ ἀγέραστον.
Οὐδὲ μὲν οὐρανίοις (τὰ μὲν θεοῖ, ἐκ δὲ Θεοῦ
60 Κτίστορος; ἐξεγένοντο, καὶ εἰ μέγα κύδος ἔχουσι),
Μήνη τὸ ἡλίῳ τε, καὶ ἀστρασιν οἱ φα πόλοι
Κόσμος. “Οὐδὲ οὐρανίοις φορεύμενον ἀσπετον εἶδος
Κυκληδὸν, πολλοῖσι κεκασμένον ἴνδοις κόσμοις,

Α Κήρυξ ἀγλαόφωνος ἀναυδέσις ἤμετον ἦρη;
65 Ἡ τόδε πᾶν συνέπειξ, καὶ ἄρμοι πάντα
“Οὐρα καὶ δερχομένοισιν ἀδερκτὰ φύτα; Ἰη.
Καὶ γάρ τις δόμον αἰτίην δρόν, δερχομένης
Καὶ ναῦς ναυτηγοῖο διάγειος οἱ λαίποι.
Τύνη δέ, ὁ θεοποιὲ, νέων πάτερ οὐρανίος.
70 Ἡδη καὶ στυγεροῖσι σεβάσματι γάνθι
Δαιμοσιν ἀγύρχοισι, κακούς τὸ ἀγάθος; Ἰη.
Οἱ πάντες τελέθουσι κακοί, καὶ πλάσματα
Δυσμενέες, φθονεροί, φιλοδαίμονες, ἀγάθοι.
Σαρκοχαρεῖς, κνήσσησι γεγηθότες, Ἰη.
75 Οὐδὲ Χριστὸς, μεγάλοιο Θεοῦ λόγος, Ἰη.
‘Ανδρομέδοισι τύποισιν ἀδημῆς Θεός, ὡνταί.

Nec fas est, nec decet hominem a Deo procreatum,
Cœlestis Verbi egregiam et immortalem imaginem,
Intelligentia præditam, rerumque intelligibilium gnaram, in sublime tendenter.
Inanibus simulacris inclinari nefarie
55 Piscium, belluarum, et avium quæ secant aera,
Materiæ fluxæ imaginibus vilissimis,
Ludicris manus tuas, rubigine et tinea laborantis,
Quorum pars pro nomine habetur, pars vero altera jacet ingloria.
Sed ne cœlestibus quidem corporibus (nec enim sunt dii, sed Dei
60 Rerum conditoris sunt opificia, etsi magnam habeant gloriam),
Lunæ, soli et stellis, quæ cœli
Sunt ornamentum. Illud autem immensum cœli spatium, quod volvitur
In orbem, pluribus ornatum interne mundis,
Prædicat splendore suo mutis verbis artem,
1074-1075 65 Quæ hanc rerum universitatem compedit, ei niro concen-
Ut visibilibus invisibilia homines intelligent.
Etenim amplam quis aspiciebat domum, protinus architectum intuerit,
Et navis fabricatorem suum annuntiat tacita voce.
Tu vero, o pictor deorum, novorumque artifex cœlum,
70 Jam vanis idolis genua flexisti,
Dæmonibus inanimis, bonosque ac malos appellas,
Quamvis omnes mali sint, et egregli figuraunt
Hostes, invidi, dæmonum amici, crudeles,
Carnibus gaudentes et nidore sacrificiorum, lutulent,
75 Quos Christus, magni Dei Verbum, quando apparuit
In humana forma, invicti roboris Deus, longe fugavit

56 Οὐτιδαροῖσι. Schol. δοθενέσι, *Infirmis.*

57 Καμούσης. Vat. male καμούστης.

58 Ἀγέραστορ. Schol. ἀτύποι.

59 Οὐδὲ μὲν οὐρανοῖσι, etc. Sed ne cœlestibus
quidem corporibus, lunæ, soli, etc. sine criminе
homo potest sese prosternere.

60 Κεκασμένορ. Ita Vat., Reg. 991 et Coisl. Edit.
κεκασμένος.

67 Δωμῆτορα. MSS. et Coisl. δομῆτρα.

70 Στυγεροῖσι σεβάσμασι. Coisl. sup. lin. μα-

ταῖοις εἰδώλοις.

71 Ἀγύρχοισι. !Vat. ἀγύρχοις π. 2
1 Cor. xii, 2, *idola gentium* vocal μετατ.

72 Πλάσματος δοθελοῦ. Egregi μητρα-
hominis.

73 Φιλοδαίμονες. Coisl. φιλαίμονες π.
νικολ, homicidae. Combidelius legeadon γ
γύνες, mulierosi, libidinosi, aut φίλοι
falsis diis convenit.

METRICA VERSIO.

Haud decet, haud fas est hominem, qui Numinis
[ingenus
Est opus, et superi Verbi immortalis imago,
Prædicta mente, capax superarum gnaraque rerum,
Altigrada, idolis sese substernere vanis
Horum, quæ tellus habet, et quæ pontus et aer,
Materiæ fluxæ simulacris vilibus, arte
Atque manu factis, cuius rubigo laborem
Conficit, atque illo tineæ pascuntur edaces :
Quorum pars summo colitur pro numine, rursus
Pars inhonora jacet; sed nec cœlestibus ipsis
(Quæ quamvis insigne habeant decus, haud tamen
[ipsa
Numina sunt, supero sed tantum a numine facta),
Lunæque, et Phœbo, atque astris, quæ nobile cœli
Sunt decus : aut ipsi se denique sternere cœlo,
Quod motu nunquam cessante agitatul in orbein,

B Atque intus variis ornatibus undique
Eximiae præco celebris, tacitus licet.
Omnia quæ fecit, nexus quoque junxit.
Ut mortale genus per res, quas lum
Corporis, hac capit quæ sunt fugient
Namque etiam quisquis magnas cons
Estructorem oculis sibi protinus ob
Auctoremque suum celebrat sine ro
Ac tu cœlicolum pater effectorque per
Non etiam in puris dubitasti flectere
Dæmonibus, quos et pravosque hom
Cum mala sit tota illa cohors, infest
Genti hominum, invidique atro
Sævaque, carnis amans, gaudens
Quani Christus, cum se mortali
Criminis ostendit, supera virtute

Δηρὸν δὴ κρατέοντας ἐπὶ χθόνα· αἰματὶ σεμνῷ
Αἴματα λύσεν ἀλιτρά, νόσοι δὲ ἀνέδειξε θυηλήν
Τῇ κρυπτῇ τοπάροις, φαεινομένην ὅληγιστιν.
80 Οὐ μέγα· καὶ γὰρ ἐγώ, Χριστοῦ λάχης, οὔνομα
[σεπτὸν]
Πολλάκι μοῦνον ζειπον· δὲ δὲ φέρετο τὴλθι δαίμων
Γρύζω, ἀσχαλῶν τε, βοῶν σθένος Ὑψιμέδοντος.
Ἡ σταυρὸν μεγάλοιο χαράγματι μηδὲ μένοντι
Ἡρά μέσσον ἔγραψα, τύπος δὲ ἔστησε τρόπαιον,
95 Ὅς τοπαρος Μωσῆς ἀγακλέος ἐν παλάμησιν.
Ἡθελὸν ἡρῆς σκοπιῆς καθύπερθεν ἀερθεῖς,
προτατον πάντεσσιν ἐπιχθονίοισιν ἀσσαί·
Ινθρωποι θνητοί, καὶ τάκτονες οὐδὲν ἔόντων,
έχρι τίνος φεύστησι καὶ ἡματοῖσιν θνεῖροις

Cum diu in terra sceptrum tenuissent; sanguine sacro
Sanguinem sustulit infandum, ac cordis ostendit sacrificium,
Occultum antea et cognitum perpaucis.
80 Nec mirum: nam et ego, pars Christi, nomen venerandum
Sæpe cum soliū pronuntiavi, procul effugit dæmon
Stridens, gemens, clamans virtutem Omnipotentis:
Sæpe etiam magnæ crucis signum, nequidem in tabula,
Sed per medium aerem descripsi, et sola figura erexit trophyum,
85 Ut olim illustris Moysis manibus (contigit in formam crucis compositis).

Vellem in sublimi specula collocatus,
Hæc omnibus hominibus verba intonare:
Hominæ mortales, et fabricatores eorum qui nihil sunt,
Quousque tandem falsis et diurnis sonniis
90 Decepti et decipientes, in terra temere errabitis?
Stulti idolorum cultores, qui vitiis
Subsidium hoc vestris excogitasti, deos statuendo flagitiosos,
Mendaces, homicidas, perversos, perjurios,
Raptores, cimædos, adulteros, paedicones.
95 Perspicere quot formas induerit illorū princeps, ut libidini serviret:
Fit taurus, olor, aurum, serpens, maritus, ursus, omnia
Quæcumque illi celer jusserit amor, et puer infirmus,
Ut ipsi dictitant deorum flectores imbecillium.
Neque hoc solum, sed etiam vitiis ipsis sacra instituistis,
100 Deosque colitis alios alii vitiis principatum habentes:

1076-1077 Sieque non tantum impunitum quolibet scelus, sed etiam laudabile
Habetur, utpote gratum Deo, qui scelus illud coluit.

Υματα. Intelligit sanguinem victimarum quas
homines dæmonis immolabant.
Τρύζων. Coisl. τρίζων. Ibid. Ὑψιμέδοντος.
διώχοντος.
Σταυροῦ. Pius crucis signandæ ritus contra
um verbis significantioribus adstrui non
Μοχ μηδὲ μένοντος. Schol. οὐδὲ φανομένου.
Ἑρῆς. Hic versus cum aliis quinque legi-
ra, lib. 2, sect. 4, carm. xxxii, vers. 9, etc.

METRICA VERSIO.

e cum longo sceptrum tenuisset in orbe : b
eque infando puro augustoque cruores
et ostendit mentis venerabile sacram,
ante, et pauci omnino quod cernere pos-
sum : namque ipse etiam, sors inclyta
[Christi],
psius vel solo nomine sæpe,
ejecti, stridentes atque gementes,
sque Dei robur dominantis olympio :
medium signo crucis ipse notavi,
que tulit typus hic ex hoste triumphum,
in manibus sacra pro gente precantis.
et ut excelsam in speculum subiectus, ad
[omnes]
e gente satos possim ista tonare?
omines, horum autoresque fabrique,
int, semperne insomnia falsa sequentes,
s, ac ludentes, errabitis ima
tente haud sana simulacra colentes?

B Nam vitiis favor ut vestris accederet, atque
Promptius auxilium, divos finxitis iniquos,
Mendaces, cædis constrictos criminis, vafros,
Falsum jurantes, raptores, androgynosque,
Jura resolventes thalani, rabieque nefanda
Miscentes sese pueris, generique virili.
Cerne mihi quotnam formas, qui primus eorum est
Induat, ardenti Veneris dum carpitur igni?
Nunc taurus, nunc albus olor, nunc cærulus anguis,
Nunc aurum, ursusve efficitur, nunc denique quid-
[quid]
Vult amor, infirmusque puer; sic dicitis ipsi,
Imbecilla juvat quos fingere numina dextra.
Nec solum id, sed quod pejus graviusque putan-
[dum est]
Ipsa quoque infanda sacratis crimina noxa,
Atque alii alii vitiis qui presit habentis
Scilicet ut crimen non tantum vindice pena
Sit vacuum, sed et obtineat laudemque decusque,
Ut gratum acceptumque deo, cultumque ab eodem.

A 90 Παιζόμενοι, παιζοντες, ἐπὶ χθονὶ μάψ ἀλάησθε;
Λάτριες εἰδῶλων κενεόφρονες, οἱ παθέεσσιν
“Ἄλκαρ ἑοῖς μῆσασθε θεοὺς; στήσασθαι ἀλιτροὺς,
Ψεύστας, ἀνδροφόνους, σκολιούς, ἐπιορκον ὁμοῦντας,
“Ἀρπαγας, ἀνδρογύνους, μοιχούς, ἐπιβήτορας ἀνδρινούς.
95 “Ἄθρει δὴ πρώτιστον ὅστις ἐπλετο μαργούνησι,
Ταῦρος, κύκνος, χρυσός, δρις, πόσις, ἄρχτος, ἄπαντα
“Οσσα μιν ὥκης ἀκαγην ἕρως, κοῦρος τ' ἀλαπαδνός,
“Ως αὐτοὶ γ' ἐνέπουσι θεῶν πλαττῆρες ἀκινῶν.
Οὐκ οἰον, πατέων δὲ καὶ αὐτῶν ἵρα σέβεσθε,
100 “Ἄλλους δ' αὗτ' ἀλλοισι κακοῖς ἐπι κάρτος ἔχον-
[τας]
“Ως μὴ μοῦνον ἀτιτον ἄπαν κακὸν, ἀλλὰ καὶ ἐσθλὸν
Ἐμμεναι, ὃς βα Θεῷ κεχαρισμένον, δς τόδι ἔτισε.

Cum diu in terra sceptrum tenuissent; sanguine sacro
Sanguinem sustulit infandum, ac cordis ostendit sacrificium,

Occultum antea et cognitum perpaucis.

80 Nec mirum: nam et ego, pars Christi, nomen venerandum

Sæpe cum soliū pronuntiavi, procul effugit dæmon

Stridens, gemens, clamans virtutem Omnipotentis :

Sæpe etiam magnæ crucis signum, nequidem in tabula,

Sed per medium aerem descripsi, et sola figura erexit trophyum,

85 Ut olim illustris Moysis manibus (contigit in formam crucis compositis).

Vellem in sublimi specula collocatus,

Hæc omnibus hominibus verba intonare :

Hominæ mortales, et fabricatores eorum qui nihil sunt,

Quousque tandem falsis et diurnis sonniis

90 Decepti et decipientes, in terra temere errabitis?

Stulti idolorum cultores, qui vitiis

Subsidium hoc vestris excogitasti, deos statuendo flagitiosos,

Mendaces, homicidas, perversos, perjurios,

Raptores, cimædos, adulteros, paedicones.

95 Perspicere quot formas induerit illorū princeps, ut libidini serviret :

Fit taurus, olor, aurum, serpens, maritus, ursus, omnia

Quæcumque illi celer jusserit amor, et puer infirmus,

Ut ipsi dictitant deorum flectores imbecillium.

Neque hoc solum, sed etiam vitiis ipsis sacra instituistis,

100 Deosque colitis alios alii vitiis principatum habentes :

1076-1077 Sieque non tantum impunitum quolibet scelus, sed etiam laudabile

Habetur, utpote gratum Deo, qui scelus illud coluit.

90 Ἀλάησθε. Edit. male ἀχάλησθε.

92 Ἄλκαρ. Schol. βοήθημα.

93 Ἀρδροφόρος. Coisl. πατροφόρους. Vide etiam supra, lib. 1, sect. 2, carm. II, vers. 495, etc.

96 Πόσις. Schol. ἀνήρ.

99 Παθλος δὲ καὶ αὐτῶρ. Schol. ἀλλὰ καὶ πα-
θῶν ὑμῶν λεπτα ποιεῖσται σέβεσθε.

102 Κεχαρισμένος. Edit. κεχαρισμένος.

Σκέπτεο μοι στρατὸν ἄλλον ἀγαπάλειτῶν ἐπικούρων,
100 θυσάλους, κερδεντας, ἀναύχενας, τιμιόράχοντας,
105 Θῆρας, θηρομυγέτες τε, γαλοῖσον εἶδος ἔχοντας.
Τοιοὺς παῖδας θεοίσιν, ἐπεὶ καὶ τοῖς σέβουσι·
Τοῖοι καὶ τελέθοισιν ἀργόνες οἵσι φίλοισι·
Τοιοὺς καντιτύχοισιν, ἐπήν καὶ τις ἐχθρὸς ἤχεται,
110 οἵσι κείνοις σφετέροισιν ἀργόνες εἰσὶ κακοῖσιν.
110 Ἀλλὰ τι μοι τὰ ἵκατα διακρίδων ἑκαγορεύειν,
Γλώσσης ἐξ ἱερῆς ἀμαρέυματα τοῖς χέονται;
Ἐν δὲ πᾶσι μέγιστον ἀτάρ λόγων ἥλος ἐρεῖσοι.
Ἴμεις μὲν μεγάλῃσι βίβλοις, θεοῖς οὐκ ὑποφήταις,
Καὶ πύματον Χριστοῦ διάκτορος τραγαθέοις,
115 Πνεύματι αιγλήνει ταρασσομένοις νήριμα,

Α Καὶ κραδίαις καθαρῆσοι θεῖν μέγεν εἰσόπτην
(Φα μούνη θεότητος δειδέος ήστι λαζάρος),
Ἴδρεις οὐρανίων, θεολαμπτέας, ὡρὴ θάνατος,
Οὔσον ἐφημερίοισι θεοῦ βατὸν ἐνθάδε τοῦτο
120 Οὐ γάρ φτιόισις νεφέλης διαδέρκεται ἡμῖν
Καὶ λίαν εὐγάληνοιο· τὸ δὲ πλέον, θεοτάτη
Μισθός γάρ τε πόδοιο, πόδου τέλος ἀνιδίπτη·
Ὑπὸν δὲ εἰ μὲν θαυμασίες, δεσμοῖς,
Μύθοις ὑμετέροισι, σεβάσταις τὸ οὐλομένων
125 Τρισμάχαρες θυητοὶ καὶ τετράρεις εἰς την
Οὕτε τι σύμφρονές εἰσι, νόμον οὐ διδοῦσι
Οὐνούς γάρ φωμοίσιν, ἐνπλεκεσθαι τὸν ὄρη·
Τίτετε πανδήμοισιν, ἀγαπάλειταις οὐκαντίπτη·

Perpende mihi aliam aciem praeclarorum defensorum,
Ithyphalos, cornutos, sine collo, media parte corporis dracones,
105 Feras, ex variis feris mistos, ridiculam habentes formam.
Tales habent filios, qui talia colunt numina:
Tales suis sint auxiliatores amicis:
Tales etiam et ipsi sortiantur defensores, si quis hostis supervenerit,
Quem admodum illi dii propriis ipsorum auxiliatores sunt vatis.

110 Sed quid mibi hæc singula singillatim recensere,
Et sacro ex ore tantas spurectas effundere?
Unum autem in omnibus maximum est. Verba mea clavus fulcat.
Nos quidem sacrosanctis Libris, divinisque prophetis,
Ac postremo Christi internuntii oraculis,
115 Per Spiritus sancti splendorem insculptis in mente,
Et puris cordibus magnum Deum videntibus
(Quia sola ratione deitatem invisibilem fas est apprebendere).
Nos, inquam, rerum celestium periti, divinitus collustrati, ad superna contulimus.
Quantum fas est hominibus in hac mortali vita versantibus Deum agnoscere.
120 Non enim facile nubem penetrat oculus hominis
Quamlibet acutum cernentis. Uerior autem postea erit nobis cognitio.
Meres enim desiderii est metamu desiderii consequi.
Vobis autem, siquidem dii sunt tam pudendi, quam sunt
Sermonibus vestris, cultuque flagitioso,
125 Ter quaterque beati homines, qui nec malis
Ulo modo assentiuntur, sed legem, qua puniantur, statuerunt.
Quales enim aris concinnisque hymnis
Frequentibus colitis et famosis hecatombis,

104 Ιθυγδλον. Hæc explicare pudor non sinit.
Ibid. κερδεύματα. Pausa forsitan intelligit qui cornutus
ab antiquis pingebatur. Vido Clement. Paraclet. ad
Ethnicos.

108 Ἐχήρ καὶ τις. Ita Coisl. Male edit. ἐπήν
κεν.

111 Ἀμαρεύματα. Vat. ἀμαρεύματα.

112 Ἔρι πασι. Schol. ἐπί. Ibid. Ἀχέρην δέ
ἀρείδοι. Sic Coisl. Edit. λόγος. Comblesiūs legit
λόγον ἥλος ἀγέτετ, idque putat proverbium, quod
Gregorio familiare. Schol. δὲ σταυρὸς ἥλος, crucis

verba mea dirigat. Billius videtur legi
et intellexisse Verbum, cum sic verbi
tione : Modo Verbum orationem meam
fulcat.

123 Ἐκαγχόει. Ita Vat. Edit. ἐπενδιστοι, εἰ μὲν ἐπιχρωτοῖσιν
μύθοι. Turpes, si verū sunt qui de iūdī
monies.

128 Ἀγαλλεταις. Schol. μεγάλαι
genis sacrificiis.

METRICA VERSIO.

Prodeat ante oculos tibi nunc exercitus alter,
Claræ suppetiæ, cornuti, semidracones,
Ithyphali obsceni, colli exsortesque, feræque,
Eque seris misti variis, ridenda gerentes
Ora. Quid hic dicam? Sua pignora talia cernant,
Talia quandoquidem stulte venerantur : amicis
Tale ferant ipsi auxilium, capianique vicissim,
Arma infesta animosque gerens cum venerit hostis,
Ad mala quale ferunt ipsis sua nymphae robur.
Singula sed quid ego nunc prosequor, atque
[sacrato]

Spurcitas lantias ex ore effundere pergo?
Unum autem cuncta exsuperat : clavus mea dicta
Fulcit. Nos etenim per dia volumina, perque
Divinos vates, per Christi denique sanctos
Discipulos, mentem qui sacro flamine gestant

B Exsculptam, Dominum purgato corde
(Quæ summi est ratio capiendi Numinis)
Notitiam rerum superarum luminis habet
Traximus ætherei, ad superas et tendit
Terrigenis quantum hic alto Dominat.
Est data cognitio. Trans nubem cernit
Difficile est, oculus quantumvis cernat
Quod superstes, manet innocuas post
Votorum merces etenim est pia caperat
At si vobis sunt tam turpia numina.
Turpes sermones, quæ sunt cultus.
Felices homines ac terque quaterque
Qui pravis assensum haud dant turpe
Sed merita plectunt commissa placata
Nam quales aris, hymnisque frequenter
Conciunis ipsi colitis, clarisque heret.

Πολλάκι δεῖπνον θηκαν ἀμετροῦσις χοράκεσσιν.
 130 Εἰ δέ, ὡς θειαλόγοισιν ἐφεύαδεν ὑμετέροισιν
 (Εἰσι γὰρ, εἶσι καὶ ὑμῖν ὑποφραστῆρες ἀοιδῆς),
 Ταῦτα μὲν ἔστιν δεισμα τενὸν, καὶ θεομδές δοιδῆς
 Τερπνῆς, μιγνύμνου μέτρου σὺν παιάστορι μύθῳ,
 Λύτοις δέ αὖ νόος ιστον ὑφε: μένος εἰδεῖ μάχλῳ

·135 Σεμνότερος, πινυτοῖσιν ὄρώμενος, ἀμφιπρόσω-

[πος.

Ἐρμᾶς δίγλυφος, οὐα πρόσω τὸ μὲν, ἀλλο δὲ πισθεν,

Ἄθρει κανθάδε μοι λόγον ἀτροπον, ὥσπερ οὖν ·

Ἔστι καὶ ἡμετέροισι διπλοῦς λόγος, ἔνδοθι σεπτοῦ

Πινύματος, δέ δέρ' ὑπερθε, χαράγματος τηγαθείοι

140 Ἀμφω, δέ μὲν παύροισιν, δέ δὲ πλεόνεσσι θετός.

Α Οἴομαι, ὡς κεν ἔχωσι σοφοὶ πλέον, ἡδ λαδόντες
 Μόχθῳ κατίσχωσι. Τὸ δέ οὐ σχετόν, δττι τάχιστον.
 'Αλλ' ἔμπης μύθοισιν ἐμοῖς καὶ σῶμα φαεινόν,
 Ψυχὴν ἀμφὶς ἔχον θεοειδέα διπλόν εἰμα,

145 Πορφύρεον, μαλακοῦ διεκφανὲς ἀργυφέοιο,
 Αἰσχος δέ οὐδὲν ἐπεστιν, δ μοι θεὸν ἀμφικαλύπτει.

Αἰδομάτι θεότητος ἔχων ίήτορα μῆθον.

Τις Σκύλλης σκοπέλους; σε διεκπλώντα κελεύει

Σπεύδειν εἰς Ίθάκην, μή πως πάρος ἐνθάδ' δλται;

150 Τις δέ δόλοή σε Χάρυβδον ἀπηγέα; τις δέ ἐπι

[πηγήν

Τῆς καθαρῆς θεότητος, ἐν ίλύτι δηθύνοντα;

Ίλύς πρόσθ' ἀπέδησε, τὸ δέ ἔκψυχεν ἀγλαδὺν ὑδωρ.

Sæpe tales longævis escam præbuerunt corvis.

130 Si autem, ut theologis placet vestris

(Sunt enim etiam apud vos sacrorum interpres canticorum),

Hæc quidem sunt inanis cantilena, et lex musicae

Suavis, juncto carmine cum jocosa fabula,

Ipsius vero subest latens sub specie meretricia verborum sensus

135 Honestior, prudentibus viris conspicuus, bifrons,

Velut Hermes cum duplice vultu pictus, alio a fronte, alio a tergo;

Vide et hic ineluctabile veritatis argumentum, ut arbitror;

1078-1079 Est etiam apud nos duplex sensus divinæ Scripturæ, unus internus

Et spiritualis, alter vero externus; structuræ admirabilis

140 Uterque est sensus : ille quidem a paucis, iste vero a pluribus percipitur.

Id ita esse arbitror, ut sapientes ceteris aliquid amplius habeant, aut accipientes

Cum labore, caute retincent. Non enim studiose retinetur id quod cito comparatur.

Verum sermonibus nostris suum etiam est corpus splendidum,

Animam circumdans divinam quasi duplice veste,

145 Purpurea, molli pellucida argento (splendore);

Turpe autem nullatenus est velum, quod mihi Deum contegit.

Me sane puderet, ad deitatis cognitionem, ducem habere fabulam.

Quis te Scyllæ scopulos adnavigare compellit,

Ut properes ad Ithacam, cum periculum sit ne ante pereas, quam illuc perveneris

150 Quis te cogit pernicioram et immitem Charybdim traiicere? quis tibi ad fontem

Purissimæ divinitatis properanti suadet coeno inmorari?

Luto ante inhærebis, et effugiet te limpida aqua.

29 Δεῖπνον. Schol. δεῖπνον ξαντούς. Id est, ex-
 no supplicio afficerunt. Sensus est : Quanta
 πρότιτας, adulteros et impios, ut Jovem, fures
 Mercurium, etc., pro diis colere! Cum in opti-
 republika hujusmodi criminibus constricti ex-
 eo supplicio plectantur.

31 Υποχραστηρός. Schol. ώδης ποιηταί.

34 Υψεμέρος. Coisl. ὑψημένος.

7 Λόρος ἄτροπον. Ratio quæ subverti nequit.

0 Αμφω. Uterque sensus, tam spiritualis et in-

s quam externus, admirabilis est structuræ.

1 "Ος κεν. Ita Vat. Edit ὅς κεν.

2 Τάχιστον. Vat. τάχιστα.

3 Σῶμα. Vat. δμα.

144 Διπλόν είμα. Schol. καθάπερ διπλὸν ίμά-
 τιον, φαινόμενον διά μαλακοῦ καὶ λαμπροῦ τοῦ ἐνδύ-
 ματος.

145 Αἰσχος. Schol. αἰσχύνη δὲ οὐδεμία πρό-
 εστι τοῦ λόγου τῷ σώματι, δ τὸν Θεὸν περικα-
 λύπτει.

147 Ιήτορα μῆθον. Schol. ἡγεμόνα ἔχειν ψεῦ-
 δος, duciōrem habere mendacium.

149 Μή πως. Schol. μή πως διαφθαρῆς πρὸν τὴν
 Ίθάκην καταλαβεῖν. Ne pereas priusquam ad Itha-
 cam pervenias.

152 Επέδησε. Sic Coisl. Edit. ἀπέδησε. Schol.
 πρῶτον κατέσχε.

METRICA VERSIO.

sæpe epulum corvis prædamque dedere.
 ut theologis' vestris placet (et quoque vobis
 tenim exponant sacræ qui sensa camœnæ),
 idem nil sunt aliud, nisi cantus inanis,
 modi dulcis, fabellæ carmine mixto,
 ubest formæ petulantii sensus honestus
 spectent qui mente valent), vultu velut Her-

[mes

i pictus, cernens a fronte retroque.
 que, quod nequeat subverti, conspicte dictum.
 etiam in nostris gemina est sententia Libris.
 eræ externus cortex, dat spiritus illam :
 na hæc paucis, multis spectabilis illa :
 it sophia clari majora reportent
 a, quam reliqui, vel quod sudore pararunt,

B Majore id studio servent. Nam spernere quisque
 Id solet, exiguo quod colligit ipse labore.
 Attamen in nostris et splendida littera verbis,
 Et divina itidem mens est, geminataque vestis,
 Purpurea, argento pellucens undique molli :
 Turpe nec est quidquam, mihi quod Dominumque,
 [Deumque
 Contegat. Ipse etenim suffunderet ora pudore,
 Fabula si ferret deitati ficta medelam.

Quis te adigit Scyllæ scopulos tranare? Charybdim
 Quis te adigit crudelē, Ithacæ dum tendis ad oras?
 Ante etenim fortasse furens te oppresserit æquor.
 Quis jubet in putri gressum te figere coeno,
 Dum liquidam angustæ properas deitatis ad undam?
 Aut luto hærebis miser, ac te limpida lympha

Φράζεις μοι καὶ τούτον ἐπίφρονα μῦθον δριστὸν.
Οἱ πλίσιες κακίους, καὶ ἡγητῆρος ἀνευθεν
153 Πρόδρομος εἰς κακίτην. Τυθὼν δὲ πλήρων ὁδεύει.
Σχέιν ρόον, ἔργον ἐμοιγε· τὸ δὲ τοῖς πραντές, ὡς μάλι
[ἐλαφρόν].
Εἰ δὲ θεοὺς στήσεις; ἀτασθαλίης; μεδόντες,
Μηρὸν μῦθον δυναφεροῦ λύσαις ζόρον ἐμῷρον μύθῳ,
Μεθόδατριν διέπερσες ἐπισπόμενον φαίσσειν.
160 Ἀλλὰ τέ μοι πλέοντας; σὺ δὲ μοι λόγον αὐτὸν διλυξον
Ἀμφίδειτον, πινυτός περ ἐών καὶ ἄλλον ἐλέγχειν.
Εἰ μῦθοι τάδε ἔστιν, ἰδρύματα φίλον ἔργα.
Τίς χάρις, αἰσχος ἀπίστον τοῖς κτεάτεσσι γεραίρειν,
Ὄν δὲ θεὸν γενετῆρα, φίου θεοῦ τὴν ἡγήτορ' ἀτίζειν;

A 165 Εἰ μὴ μῦθος, ἐφελκει τοις φαίσσεις; καὶ ποτε
Ἄδημενος πολιῆσιν ὅμοια μυθολογεῖσιν,
Τερπομέναις κύλιξι φίλαις, καὶ νυκτὶν ἀντιποτε.
Ταῦτα μὲν τοῖς πόντοιο πέσῃ βιθὺν, ὥστε περ
Μοίρη πλειστέρη. Χριστὸς γάρ ἀπάντα κατέβει.
170 Ἐκ περάτων ἐπὶ πείραθ' εἰς παλάμην ποτε
Ἄς ποτ' ἐπὶ σταυροῦ μεγαλίδος ἐξεπίστασαι.
Εἰ δὲ διὰ μητρὸς ἡμοὶ θεὸς ἡλύθειν τοῦτο;
Παρθενικῆς, ἀδέτοιο, νόμοις κατενοῖστι γενέσθαι.
Καὶ θάντε, καὶ νεκύεσσι μίγη, καὶ ἀνέδραμεν.
175 Ἡρα φέρων πετόντον ἐμοῖς, δην ἐργάζειν.
Τοῦτο σοι ἔστιν ἀκοσμον, ἐπειδὴ καθερότερον δεῖται.
Ἐκ καθαρῶν γεγάνωσι δίδως σέβας, ὁ φιλόκαστος

Perpende mibi et hoc sapientissimum atque optimum verbum:

Maxima pars hominum prava est, et absque duce
153 Prona in vitium. Pauci autem ad virtutem tendunt.
Sistere fluminiis cursum, res certe difficilis : in pronum autem ferri, perfacile.
Itaque si divos statuas, qui sceleris sint principes,
Priusquam obscuræ fabulæ caliginem solveris prudenti sermone,
Fabulæ cultorem perdes verborum superficie deceptum.
160 Sed quid mibi pluribus opus est? Illoc te ipse mihi extrica argumento,
Quo te circumligatum premo, quamvis solers sis ad alium arguendum.
Si fabulæ haec sunt, statuas deorum tuorum projice in terram.
Quid te juvat turpitudinem, quæ a fide abhorret, tuis opibus honorare,
Tuum vero Deum, patrem et vitæ auctorem aspernari?
165 Si fabula illi non sunt dii tui, obduco oculis tuis velum,
Erubescens fabulas communisci, perinde ac velutæ,
Quæ delectantur pocalis noctibusque insomnibus.
Hæc quidem ad maris vadum labantur, ut iam periit
Pars maxima. Christus enim omnia occupavit,
170 Ab orbis finibus ad usque fines terræ colligans suis manibus,
Quas quandam in cruce glorioosa expandit.
Sin autem, quia et mihi Deus prodidit e casta matre
1080-1081 Virgine, innupta, nova et inaudita lege generationis,
Et mortuus, et mortuis junctus est, et rursus reddit ad vitam,
175 Ut mederetur mihi viatis laboranti, quem prostraverat peccatum :
Si hoc tibi videtur in honestum, utpote qui puros deos
Ex puris procreatos colis, o vir amans decoris

153 Ἐπίγορα. Schol. σοφώτατον λόγον, ὡς δηρι-

στε.

154 Οἱ πλεονες κακίους. Schol. 991, πλεονες

τοῦ ἀνθρώπων κακοί.

159 Διέπερσας. Schol. ἀπάλεσας τοῖς φαίνομένοις

ἔξαπτώμενον.

161 Ἀμφίδειτον. Vat. ἀμφίδειταν. Edit. ἀμφὶ δὲ

τοῦ.

163 Χάρις. Schol. ἡδονή.

164 Φρόνη. Forte σύν.

165 Εἰ μὴ μῦθος, ἐφελκει τοῖς. Ita Schol. εἰ μὴ

μῦθος σοι τὰ σεβάσματα, ἐπιτίθεις καλύπτραν σοι;

δόθειλμος. Edit. pessime ἐψέλκεται οὗτος.

170 Ἐκ περάτων ἐπὶ πείραθ' έσαις. Ita Schol.

editis deest εἰπεῖν πείραθον.

173 Ἀδέτοιο. Schol. ἀνάνδρου. Μοιραί.

Schol. παραδέδοις.

175 Ἡρα φέρων. Open sereis.

177 Οὐ γιλόκοσμε. O vir amans decoris.

Gregorius falsorum deorum cultorem.

— Οὐ γιλόκοσμε. O vir amans decoris.

σῆμερον, etc., junxit cum verbis sequentibus.

nedictini autem cum precedentibus. Attendit

et judicet, quanquam ego libentius Billio acc.

præberem. CAILLAU.

METRICA VERSIO.

Distinguit. Quin tu perendas hoc quoque dictum :
Maxima pars hominum prava est, ac vel duce nullo,
Labilis in vitium : rara est quæ tramite recto
Incedat, teneatque viam quæ ducit ad astra.
Difficile est amnis rapidos compescere cursus :
At contra facilis per pronum volvitur idem.
Quod si tu divos statuas, si numina singas,
Quæ vitio et sceleri præsint, prius ipse necaris
Mytholatram, sequitur dum lucida promptaque

[sensa],
Prudenti quam tu tenebras sermone fugaris,
Fabula queis legitur. Sed enim quid pluribus uti
Nunc opus est verbis? Sic tecum disputo, vita,
Si potes, hos laqueos te constringentis utrinque
Sermonis, licet ingenii tibi tanta facultas
Suppetat, ut possis aliena refellere dicta.
Si divum statue nil sunt, nisi fabula mendax,
Ilias prosterne solo. Quid opes expendere magnas

B Attinet, ut labem, quam nemo credat, honestum
Contemnasque hennim vitæ fontemque ducere.
Sin nihil est ficti, quod, quæ sunt lucida, γενέσθαι.
Quin vetus vereare eadem consingere, γενέσθαι.
Quæ cyathis, et amant insomnes ducere no-

Ista quidem ponto pereant demersa profusa.

Parte velut magna jam disperiere. Suis nam

Christus ad extremos fines a finibus orbis

Omnia collegit manus, conjuncta tenet.

In cruce quas pendens et dira morte tetetur.

Sin tu, quod Christus per casta membra per-

Venerit, ignaræque viri thalamique jugalis.

Ortus more novo, et morti concesserit atra.

Ac superas rursum sece revocari ad oras.

Ut mea curaret sic vulnera, quem fera nunc.

Stravit humi, turpe hoc censes (nam)

Puris ora colis, vir cultor amansque decet.

Σίμερον, ούτι πάροιθεν, ἐμῶν μύθων ἐπάκουουσον,
Οὔ; μοι Χριστὸς ἐπνευσεν, ἐμὸς Θεὸς ἐμπεδόμυθος.

150 Έστι μὲν οὐκ ὀλίγοισι καὶ δεῖ λόγος, ὡς ἀπὸ^[χόλπων]

Προθενικῶν βλάστησε Θεὸς βροτὸς, δη συνέπηξε
Πυῦμα θεοῦ μεγάλοιο, ναψὶ ναὸν ἀγνὸν ἔγειρων.

Μήτηρ γὰρ Χριστοῦ ναὸς, Χριστὸς δὲ Λόγος.

Ὄς γὰρ θέσμων ἦν, ἐπεὶ φύσιν οὐλόμενος θῆρ
185 Ἡμετέρην ἐφέπεσκε παραιγαστῆς ὑπὸ πικρῆς,

Θειοτέρῳ βροτοῖ φυῇ κακίην ἀκέσσαθαι,
Καὶ σῆσαι κράτος αἰνὸν ἀνεσμοτάτοιο δράκοντος.

Τονεκα νηδὺν ἀμειψε, τὸ δὲ ἡμισυ τίσε γενέθλης

Ἡμετέρης, τὸ δὲ ἐλειπεν, δι μὲν τέκε παρθένος ἀδμῆς.

A 190 Αὐτὰρ ἐπεὶ μὲν ἔπηξε, καὶ ἐν σπλάγχνοισι θέωσεν,

Ἐκ δὲ ἄγαγε προφώδεσ τελειομένοιο χρόνοιο.

Τῆμος σάρκα παχίαν ἐφέσσατο, πλήσει δὲ νηὸν

Ἐκ καθαρῆς θεότητος, διαξι λόγος. Ἀμφότερον δὲ,

Εἰς Θεὸς ἦν ἐμοιγε. Τὸ γάρ φθιτὸν ὥχ' ὑπέσειεν

195 Ἀθανάτῳ πλήσαντι. Θάνεν δὲ θέλων, δλίγον τι

Τύμβῳ παρθέμενος πλεκτὸν δέμας, δις καὶ ἀναστᾶς;

Ἐκ νεκύων παλινορροτος, ἀναστήσεις θανόντας,

Ἐλκων οὖτις μάγνηστα λίθος τονθεντα σίδηρον.

Πλέον γάρ ἀνδρομέοισιν δλον μ' ἀνεδέξατο Χριστὸς.

200 Σάρκα λαβὼν, τόκον, εἶδος, ὕδριν, τάφον, εῦχος,

[ἔγερσιν.

Τὼς μὲν δὲ ὑμετέροιο λόγου σχέθον δισκετον ὄρμην.

Hodie, quamvis ante non fucris, excipe verba mea

Quae mihi Christus inspiravit, Deus meus nescius fallere.

180 Versatur in ore non paucorum hic sermo, scilicet e sinu

Virginis ortum esse Deum hominem, quem coagmentavit

Spiritus magni Dei, templo templum sanctum extruens.

Mater enim Christi templum, Christus autem Verbi.

Sic enim constitutum erat, quoniam nostram pestifer serpens

185 Naturam tenebat sub iniqua transgressione,

Divinioris hominis natura, vicio medelam afferre,

Et vincere grave imperium infandissimi draconis.

Quam ob rem sinum virginis subiit, dimidiāque honoravit generationis

Nostrā partem, alteram reliquit, quatenus hunc peperit virgo intacta.

190 Postquam autem illum condidit, et in visceribus deitate implevit,

Eduxit in lucem, peracto tempore (quod in utero gestandus erat).

Tunc crassam carnem induit, et impletiv templum

Pura divinitate, rex Verbum. Ultraque autem natura

Unus erat mihi Deus. Mortalis enim natura statim subdita est

195 Immortali implenti. Porro mortuus est volens, ad breve aliquod tempus

Tumulo commendans corpus sibi innexum, ut exsurgens

Ex mortuis redivivus, ad vitam revocaret mortuos,

Trahens illos, ut magnes lapis validissimum ferrum.

Nam cum omnibus, quae sunt hominis, totum me assumpsit Christus,

200 Carnem assumens, partum, formam, contumeliam, sepulcrum, gloriam, resurrectionem.

Sic orationis vestræ effrenatum impetum coerceo,

179 Ἐμπεδόμυθος. Schol. ἀληθινός. Illic desimit

iii versio, et sequitur Federicus Morellus.

181 Θεὸς βροτὸς. Ita Schol. Reg. 991, et quidem

te, neque necesse est cum Morello supplere,

, Natusque Dei.

87 Στήσαι. Ita Coisl. Edit. θῆσαι.

88 Αμειψέ. Schol. διῆθε.

89 Ο. Id est καθ' ὅ. Quatenus eum virgo innupta

erit. Quod autem ait dimidiā generationis no-

τε partem, alia reicta, honoratam fuisse, signi-

ta Christi humanitatis procreatione nullam

hominis operam intercessisse, et eum, salva matris

integritate, modo inaudito natum fuisse. Morellus haud recte, *dimidia sobolis mortalis parte reicta*, etc., ac veluti de ipsa substantia hæc dixisset Grecorius.

190 Θέωσεν. Deitate repletiv, deificavit : nimimum Verbū ipsum se in matris sinu deitate impletiv, se ipso humanitatem imbuti.

193 Ἀμφότερον. Reg. 991, ἀμφότερα.

194 Οχ. Ita Coisl., et sup. lin. ταχέως. MSS. ὥχα. Edit. male οὐχ.

198 Τορδέττα. Coisl. στονθεντα.

201 Τῶς. Schol. οὐτως.

METRICA VERSIO.

prius auditos sermones excipe nostros,
nihil spiravit, qui nescit fallere, Christus.
edibile est multis visu, productus ut hic sit
nis e sinibꝫ natusque Dei atque homo verus ;
ta Dei templo queni alti compegerit aura,
ucto templo insigni castoque decore.
enim Christi templum, Christus quoque Verbi

[est.

ne ratum fuit, insectans sera bellua postquam
num ingenium excessu perverit iniquo,
orta hominis natura atque indole recta
enti vitio præsentem adhibere medelam,
re et injasti vires virus draconis.
rea subiit casti penetralia ventris
a et sobolis mortalis parte reicta,
um prolis nostræ decoravit honore,
us bunc peperit castissima virgo parensque.
s at sanctus construxit corporis artus,

B Visceraque impletiv divino numine pura,
Et mox edidit in luce mensum orbe peracto.
Tum natus solidæ gestavit pondera carnis :
Et Verbum regnans pura deitate repletiv

Augustum templum. Mihi sed Deus unus utrumque

[est.

Nam mortalis homo non cessit Numinis auctu
Æterni, subiitque volens atrocia mortis
Spicula, mandavique arcto sua membra sepulcro.
Ut tres post luces devicta morte resurgens,
Falo jam funcos saeo revocaret ab orco,
Heraclius lapis ut solet ad se adducere ferrum.
Totum etenim sorte humana me Christus honorat,
Carne, ortu, forma, cum morte, sepulcro et ho

[nore

Vique resurgendi. Sic vestræ tela loquelæ
Irrita reddebam, quos multum dedecus urge
Immerito dirum nobis indicere bellum :

Οι τόνον αἰσχος ἔχοντες, ἐμοὶ μέθον αἰνὸν θεούσθε,
Βύρδορον οὐχ ὀρώντες, ἐμῶν φανίουν ἀλέγοντες.

Εἰ δὲ θύλαις ἑτεῖν γνῶναι λόγον, οὐστ' ὑποσχών,
203 Οἶδα μὲν, ὃς πλεονεσσιν ἀφανδία ταῦτ' ἀγορεύων
(Οὐ γάρ ἐν πλεονεσσιν δλος λόγος, οἱ κενεζῆσιν
Ἐσπόμενοι δόξησιν, ἐπητυμής ἀλόγησαν),
Ἄλλ' ἡμέτης ἄρδα λόγον ἡμπαδον, οὐδὲ ἐπικείσω,
Καὶ μάλα περ ποθέων βίον ἅργυρον. Οὐδὲν δικοτιμον,
210 Πλὴν στυγερῆς κακίης· ἀρετὴ δὲ τε μῶνον ἀρι-

[τον.]

Τάλλα δὲ δρόν μεσάτην τε κακῶν ἀγαθῶν τε τέτυκται,
Ἡμετέρης θετῆτος ἀπήκοα, εὖ μὲν ἔχοντα
Τοῦ; ἀγαθοῖς, τοῖς δὲ αὐτε κακοῖς, καὶ λίαν δικοτιμο.

Αὶ οὖν ἐν καὶ τοῦ διπλῶπα τε καὶ μυστήριον ἔη;
215 Εἴθεος ἀθανάτοιο συνερχομένου μείστη.
Οὐδὲ γάρ ὡς στυγέων τεῦξ βροτὸν, ής θετῆς
Μάρτυρα, καὶ μαρδέοντα κάτω, καὶ τύρης ἀντί.
Οὐτ' δὲ μὲν φύλαν, στυγερῆν πόρου γνῶν
“Η ληξὸν μύθοιο, Θεοῦ δὲ ἀπόκτητη νίκη.
220 Εἰ τοι μὴ καθαρῆς διὰ τηδεὸς τε; φάε τοι;
Οὐ καθαρός; Καθαρὸν γάρ ἀλώπαρον οὔτοι τοι.
Εἰ δὲ θύλαις, καὶ διαγνος ξεινός τοιος. Ἀλλὰ τοι
Πλὴν διφρονέουσιν ἀριφραδές· οἰς δὲ τοῦτο;
‘Ἄχτε; ἡλίοιο, φύρει χάρος· οἰς ἀνεμιζεῖ,
225 Εὐδόμοιο μύροιο χάρις, πνεύσει τῆρα.
Ἄλλ' οὐδὲ τελέοι μαλάσματα, οὐδὲ μύρα

Vos qui tanta turpitudine scatentes, acerbum mihi bellum indixistis;
Cœnum vestrum non videntes, meas guttulas maligne observatis.

Si autem cupis audire sermonem, aures prebens,

205 Scio quidem multis displicere, quæ dicam

(Non enim in pluribus integra est ratio, qui vanis

Hærenses opinionibus, veritatem non curant):

1082-1083 Verumtamen eloquar, quod certissimum est, nec abscondam,

Cum maxime desiderem vitam puram. Nihil in honestum est

210 Præter vitium odio dignum: virtus vero sola bonum est eximum.

Cætera vero omnia in medio honorum et malorum posita sunt,

E nostra voluntate pendentia, eaque bene vertunt

Bonis, malis autem flunt omnino turpia.

Ex quibus et unum illud vidi, mea mysterium materiæ,

215 Figura Dei immortalis accidente membris.

Neque enim quasi odio habens Deus creavit hominem, suæ divinitatis

Testem, regemque terræ, et gloriam Regis supremi:

Neque etiam ipsam amans, miserram ei præbuisse generationem.

Iesine igitur verba facere, et a Deo averte cogitationem.

220 Si ex impura alvo in lucem prodiisti,

Purus utique non es. Purum enim capi non potest ab impuro.

Si vis autem, esto, impurus sit partus. Verumtamen istud

Cunctis mente præditis manifestum est; ad quos accesserit

Radius solis, affert lucem; et quibus immista est

225 Optimis unguenti fragrantia, redolent citissime.

Sed nec solem ullas sorores, nec unguentum

203 Ἀλέγοντες. Schol. κακομητχάνως.

204 “Ολος ἀλόγος. Integer animi sensus. Combef.

205 Ἀργυρος. Sic Coisl. Vat. Reg. 991. Schol. καθαρὸν καὶ φύλον Θεοῦ. Edit. ἀργυρον.

212 Ιστέρος. Sic Coisl. Vat. et sup. βουλῆς. Combeffius legit ἡμετέρης θεότητος, ut in editis. Sic vocat Gregorius, inquit Combeffius, facultatem voluntatis et arbitrii, quod ea ad Deum accedamus, et quadam analogia dii simus et dicamus.

214 Ὁρ θ. Schol. 991, ὃν ἐν καὶ τοῦτο διώραχα. τῆς ἐμῆς ὅλης λέγω τὸ θαυμαστὸν μυστήριον, εἰσοὺς ἀθανάτου συνερχομένου τοῖς μέλεσιν, καὶ νοῦ ἀδιον ὅλικη μηγνυμένου πηλῷ, quibus et unum illud intellige, mirabile, inquam, mea substantiæ mysterium,

forma immortali cum membris concordi, que expers est materiæ, materiali καὶ Coisl. μορφῆς ἀθανάτου σαρξ συνερχεταιον.

217 Ἀράχτος. Schol. xtcieac.

219 Ἡ ληξ. Schol. τοίνυν ταῖς τοῦ θεοῦ γίζες, καὶ ἀπόσχου κατηγορεῖν τοῦ θεοῦ αντιλογίαις.

220 Ἡ θύες. Sic Reg. 991. Vat. et Com. θεον. Schol. 99, ἡ οὐ γε μὴ διὰ αὐτοῦ εἰς φῶς ἐλθὼν, οὐ καθαρὸς ὑπάρχει.

222 Ἐθύλαις. Codex Coislinianus θεον. Scholastes ξεινος καὶ διαγνος τόκος της πυρος ortus noster.

METRICA VERSIO.

Cum non cernatis quantum vos gorges inundet,
De mea sollicitis multæ est mea guttula curæ.

Sic verum studeas sermonem noscere, præbe
Auriculam. Scio non multis mea dicta placere
(Non enim apud plures sermo valet integer, ha-

[rent]

Qui vanis sensis, vera ratione remota);
Eloquar at stabile hoc verbum; sed non reticebo,
Candorem cupiam vitæ licet. At nihil, uno
Excepto tristi vitio, ornatu caret omni:
Optima sed virtus palnam sibi vindicat una.
Cætera at in medio sicut rectique maliique,
A nostro arbitrio pendentia, quæ bene vertunt
Bœtis atque piis, sed pravos nulla decet res.

B E quibus ista mei vidi mysteria ceni,
Quando immortalis mens juncta est aris
Non odio sed enim fluxit mortalia corda
Testis homo quia nam divini Numinis
Princeps in terris animantium est, lausque
Haudque ab amante suo donatus origine
Aut nugas mitte, atque Dei tibi notio non
Si minus ex alvo para processit ad auras
Luminis, haud purus. Nam impuro pan
Non est fas. Si vis, impurus sit quoque
Hoc tamen est cunctis clarum prudenter
Solis fert radius lucem: quos gratis obo
Perfudit suavis, soliti sunt mox bene ob
Ast nil pollutum solem inquinat, ast ex-

Ἄπειται. Ὅς δὲ Θεὸς καθαρῆς διὰ μητρὸς δδέντας, οὐτὸς αὐτὸς σπλάγχνοισι φορύξατο, καὶ τὰ κάθηρεν.
Ως δέ πάντοιο θανῶν χράτος ἔξαλάπαξεν.
230 Οὐτὸς αὐτὸς θανάτῳ τι παθὼν, λόγε, καὶ τὸν δλέσσας.
Οὐτὸς ἐμὸς λόγος ἐστί· τοτὲ δὲ γλώσσῃ ἀδάμαστος
Ηὑδὲν· ἦν· νῦν αὖτε δαμάζει. Ήδὲ ἀγρεύει
Χριστὸς ἐμὸς· γλωσσαν δὲ τετὴν εὐφημον ἔγειροις.
Εἰπε δέη, τὸ δὲ χειμά παρέδραμε, λαμπρὰ δὲ αἴθρη.
235 Δεῦρ' ἵτε, καὶ μοι φωτὸς ἀπειρεσίου κορέασθε.
Μάχρι τίνος σκοτειστον ἐνὶ κευθμῷ δέδεσθε;
Καιρὸς δέ, δὲν πάρος ὑμῖν ὑπέσχετο Πνεῦμα φαεινόν.
Ιεῦρ' ἵτε, καὶ ζώστε, νέοι δὲ ὑπόδεχθε καθαρμόν.
Ιῆσας, δοιδοπόλοι, ναὶ λήξατε, μανύμενοι τε

Α 240 Δαίμονες, ἐμπνεύσοντες ἀθεσμοτάτοισιν ἀοιδαῖς.
Ορφεὺς θῆρας ἄγοι, Πέρση δὲ Ἀσκραῖος ἀείδοι
Ησίοδος, Τροίην δὲ καὶ δλγέα κλεινὸς Ομηρος.
Μουσαῖς τε Λίνος τε θεῶν δέπο μέτρα φέροιν,
Οἳ δὲ παλαιοτάτησιν ἐπικλέεις εἰσὶν ἀοιδαῖς.
245 Ἐρμῆς δὲ τρισάριστος ἐμοῖς ἐπέεσσιν ἀρήγοι,
Οὐδὲν τελέων, σταυρὸν δὲ σέδοι μέτροισι Σίβυλλα,
Τῆς μεγάλης θεότητος ἐλαυνόμενοι βελέεσσιν.
Οὐδὲν ἐπιτρέφομαι, καὶ εἰ τινες ἀστον ἰκοιντο,
Οὐ θεόθεν, Βίβλων δὲ παραχλέψαντες ἐμεῖο.
250 Οἱ μὲν γὰρ καὶ πάμπαν ἀλαμπάεις, οἱ δὲ δλγον τι
Ἀστεροτὴν πάλλουσαν ἐστραχον, ὥκα δὲ δμερθεν.
Τούνεχεν εἰξατ' ἐμοιγε, καὶ δέπε περ εὐ φρονέοντες.

Inquinant. Sic Deus per puram matrem prouidens
Neque ipse visceribus eius sedatus est, sed etiam ipsa expurgavit.
Sic igitur et mortis moriens imperium sustulit;

250 Nec ipse a morte aliquid perpessus es, Deus Verbum, eam opprimens.

Hæc mea oratio est: tua autem lingua indomita

Olim erat; nunc ergo eam comprime et sile. Sic jubet

Christus meus; linguam vero tuam ad bona verba excites.

Ver advenit, hyems præteriit, splendida est serenitas.

235 Huc adeste, et immenso lumine vos exsatiemini.

Quousque tandem in tenebris latebris vincti jacelitis?

Tempus illud est, quod olim vobis pollicitus est Spiritus sanctus.

Huc adeste, et vivite, novamque suscipite expiationem.

Desinete, cantores, desinete, inquam, insaní

240 Dæmones, qui spiratis nefandissimos cantus.

Orpheus feras ducat, Persi Ascræus canat

Hesiodus, Trojam et prælia inclitus Homerus.

Musæus et Linus carmina, quibus deos celebrazunt, efferrant,

Qui antiquissimis celebres sunt cantibus.

1084-1085 245 Mercurius ille ter maximus orationi meæ opem ferat

Etiā repugnans; crucem carminibus suis veneretur Sibylla,

Magni numinis agitati ambo spiculis:

Nihil curo, et si nonnulli propius ad veritatem accesserint;

Nec enim id divinitus: verum ex Libris nostris suffrati sunt.

250 Alii siquidem ex ipsis omnino expertes luminis; alii vero parum quid

Micantem fulgorem inspexere, cito autem privati sunt.

Quocirca cedite mihi, tandem aliquando, licet sero sapientes.

232 Nür. Vat. vñ δ'. Mox ἀγοραίσι. Schol. εὐετ.

442 Ησιόδος. Hesiodus libellum, cui titulus, ησιος et Dies, ad Personam fratrem scripsit.

443 Μουσαῖος. Musæus antiquissimus poeta. Li-

Orphei præceptor fuit, primusque, ut multi
junt, a Phœnicio ad Græcos litteras attulit.

45 Ερμῆς. Mercurius, Trismegistus, quem ne Mercurium ter maximum dicunt. In dialogo

Asclepios introducitur, Deum unum omnino
natur rerum omnium conditorem, erroremque
tum parentum suorum qui superstitiones idolo-
i invenerunt.

248 Τιτές. Ita Vat Schol. τινὲς Ἑλλῆνων. Edit. τινός.

249 Παραλέψαντες. Ita miss. Edit. παραλέψαντες. Clemens Alexandrinus in libris Stromatum innumeris sacrae Scripturæ loca profert, quæ ethnici scriptores in sua volumina transluxerunt.

251 Ηάλλουσαν. Schol. πλησιάζουσαν. Observandum est Gregorium pro certis non habere, nec habenda esse quæ de Christi mysteriis a Mercurio et Sibyllis dicta profert. Etenim solis Iudeis credita sunt eloqua divina. Præterea monumenta, quibus continentur Trismegisti, Sibyllarum et aliorum oracula de Christo, non tantum dubia sunt fidei,

METRICA VERSIO.

at. Sic Deus ad puræ qui viscera matris
enit, non his maculatur, purgat at illa.
Iuus et mortis vim debellavit acerbam:

Verbum est perpessum a morte, sed hanc
fabolevit.

c ratione loquor: tua sed lingua indomita olim
suit hæc, compescatur modo. Christus Iesus
iur meus: Eia, age, linguam urge ad bona verba.
Ihyems, ver accessit, coelumque serenum est.
rogó, adeste, et non finitum lumen avete.
iam usque in tenebris antrorum vincula geretis?
pus adest vobis quod Flamen dixerat alnum.

rogó, adeste mihi, et stadium percurrите vita:
tralatitudinem purgandi admittite ritum.
ite, o vates; genii, cessate furentes,

B Qui fescenninos cantus spirare soletis.
Orpheus armenta abducat, Persæ sua cantet
Ascræus metra, Trojam et prælia magnus Homerus.
Musæusque, Linusque, deum modulamina promant,
Quorum est antiquo celebratum carmine nomen.
Versibus his nolens faveat ter maximus Hermes.
Prisca crucis numeris veneretur signa Sibylla:
Numinis excelsi stimulati sic ambo sagittis,
Ocius anticipent alii contingere verum:
Non valde moveor, nec enim divinitus id fit,
At quia nostra oculis legere volumina limis.
Namque alii prorsus caligant carcere cæco,
At quidam ad tempus lucem videre micantem;
Sed tenebris cito damnati. Ergo cedite tandem,
Cedite mi, cuncti modo qui resipiscere vultis.

Φοῖβος μαντεύοιτο θεῶν μόρων οὐκέτ' ἔστιν·
Αὐτοπάτωρ, ἀλόχευτος, ἀμήτωρ ἐστὶν ἐκεῖνος.
253 Ὁστις ἐμὸν διέπερτε κακὸν μένος, ὑστατ' ἀείδων·
Κασταλίη τε Δάρην τε, δρῦς μαντεύματα κείθιω,
Μῆχετ' ἄριστεύοντα μετ' ἀνδράσιν ἀγραδέεσσι·
Δαιμῶν τ' Ἀιγύπτιοι, θεὸς κεντηγόρος, Ἀμμων,
Βραγχίδαι δὲ πλοῖοι, καὶ δρυδεῖς Ἐπίδαυρος·
260 Καὶ τελετὰ κρυπταῖ τε καὶ δημαστὶν ἀντίκουσι,
Κλεινῆς ἐν προτέροισιν Ἐλευσίνος αἰσχεῖς νυκτὶς
Ἄστων τε Φρυγίων μανιτόκος ἱκτομος τὴν,
Δικταῖς Κοριβάντες, ἐν πλεια μαργαζίνοντες,
Βάρχοι τε ἀμφὶ γόνον Σεμελτίον σύρεστροῖται·

Apollo vaticinatur deorum mortem Jam extinctorum :
Ipse sui pater, haud ex uxore, sine matre ille est,
255 Qui perniciōsum meum subvertit robur, postremo canto :
Castalia, Daphne, quercusque oracula jaceant,
Nec jam auctoritate valeant apud homines stolidos :
Dæmon Ἀgypti, deus vaniloquus, Ammon,
Branchidæ insuper his, et superciliosus Epidaurus :
260 Sacrificia occulta et oculis patentia,
Famose in primis Eleusinæ noctis obscenitates,
Tibiarumque Phrygiarum furorem ciens, exsectionis sonus,
Dictæ Coryhantes, in armis insanentes.
Bacchantes circa prolem Semieles in montibus errantes :
265 Et nocturnæ necatae perniciosa spectra, ut etiam templi
Mithräi scelerata facinora, atque Orgia nemini jam ignota :
Gallæ Cybeles mulieratus, et omnia quibus Nilum
Frangunt datorem colunt turpisim et effeminati homines :
Isidis, Osiridisque mugitus luctuosi,
270 Et Serapis, lignum aridum, exitiosam exhibens fabulam,
Et vitulus obesiissimus Apis, et Memphitarum amentia :
Et tu, Lacæna misera, ad cuius aram, hinc inde
Verberibus se invicem prostrinebant juvenes,
Et Geticus Zamolxis sagittam mittens per turbam;
275 Deorum et Tauro Scytharum exitiosum hospitibus sacrificium :
Et Prosymni formosi deus Priapum adamans

sed spuria prorsus esse inter doctos convenit. — Quid de Sibyllis sentiendum, fusius dicemus in *Historia gallica scriptorum ecclesiasticorum* a D. Ceillier prius emissâ, a nobis autem aucta et typis iterum subjectâ (CAILLEAU).

254 Αὐτοπάτωρ, etc. Christi epitheta sunt hæc in ficto Apollinis vaticinio. Αὐτοπάτωρ, quod incarnatione vicem patris ipse supplererit, ac sibi ipse corpus formaverit. Quod enim in symbolo Spiritui sancto tribuitur, hoc passim græci scriptores, et in eis Gregorius, Filio et Verbo ascribunt, a quo ut sustentatum, sic etiam formatum sit sanctum corpusculum, sicutque istud Prov. IX, 1: *Sapientia aedificavit sibi domum.* Ibid. ἀλόχευτος, haud ex uxore, vel non ex semine, ut bene Šuidas; male Morellius, haud genitus. *Genitus* quippe Christus, ut Deus et Verbum, generatione aeterna a Patre, cuius est unigenitus Filius: *genitus* quoque ut homo, generatione temporali ex Maria Virgine.

256 Κείσθω. Schol. πεπαύσθω.

Α 265 Καὶ νυχίς Ἐκάτης κακὰ φάσματα, ὡς ἂν τὰ
Μιθραῖα κακὰ ἔργα, καὶ δρυταὶ οὐκέτ' ἔστοι·
Γαλλαῖτς Κυβελῆς ὀλούγματα, δύστα τε Νεῖς
Καρποδότην τίουσιν ἐν αἰσχεσιν ἀνδρογυνοῖς,
Ἴτας, Ὁσιρίδες τε μυκήματα δακρυδέντα,
270 Καὶ Σάραπις, ἔιλον εὖν, ἔχων ὀλήτημα ρύπον,
Καὶ μόσχος πολύσαρκος Ἀπῖς, καὶ Μεμέκης
Καὶ σὺ, Λάχαινα τάλαινα, διαστάδην, ἵνα καὶ
Τερνομένων μάστιξ: νέων ἐπιβώμος ἀλτή,
Καὶ Γετικὸς Ζάλμοκης δίστεύων δὲ ὅμιλον·
275 Πάντα θεῶν Ταύρων τε κακὴ ἔστεις θυμῷ
Καὶ Προσύμνου καλοῦ θεὸς φαλὸν ἀμοργεῖν.

259 Καὶ δρυδέσις. Suspiciatur Combeſtis ⁶
gorum scripsiſſe ἐφίδεις, anguīnes specie
tem referens; quidquid sit, per Epidaurum
care videtur Ἀsculapium.

274 Ζάλμοκης. Zamolxis, unicus Getarum
erat, ad quem proficisci existimabant eos
vita decederent. Nonunquam etiam sorte
aliquot deligebant quos de rebus suis Zamu-
linutios mitterent; quos, post mandata q-
nuntiata cupiebant, in sublimis jactatos
excipiebant, atque ita interfectos recta ad L-
xidem proficisci credebant. Zamolxin autem
dam putant Pythagoræ servum suisse, qui
Getas ad cultiorem vitam reduxisset, ab is
numine est habitus. Herodot., lib. iv. De
fabulis Ethniconum jam satis dictum in
secundani oral. contra Julianum. Eadem re-
nihil necesse est, nec vacat, nec deceat. Vide
pag. 168, etc. Ibid. δι' ἐμπλον. Schol. δι' οὐ-
σιοὺς, per turbam.

METRICA VERSIO.

Divum obitum falsorum vaticinatur Apollo.
Ipse sui pater, haud genitus, genitricis et exorsa:
Perdidit ille meam vim pravam, dum ultima cantat.
Castalia et Daphne, quercusque oracula cessent,
Qua pretio stultis hominum non amplius ullo;
Ægypti genitus, numico vesanum, utilis Ammon,
Branchidæ super hisce, superciliumque Epidauri,
Et genera arcana, atque oculis subiecta sacrorum,
Pervulgata noctis Eleusinæ probra quandam,
Tibiae et insano Phrygiae vox semivirilis;
Dictæ Corybantes, in armis prossilentes,
Et Bacchi cultores montivagi Di-nysi.

Β Nocturnæque Heræta mala mostellaria,
Mithräi fani scelerata, orgiaque haud mena:
Et Gallæ Cybeles mulieratus: qui venerantur
Nilum frigiferum cum semiviro comitatu:
Isidis, Osiridisque mugitus visque dolornu:
Arida ligna teuens Serapis, quæ fabula loqu:
Atque Apis ille saginatus bos, stultaque Mo:
Tu Lacedæmoniæ altaris vigor heu nimis atm:
Sanguine cæsorum flagris juvenum maculau:
Et Geticus Zamolxis, qui jaculatur in agme:
Taurorum populorum et inhospita victimis:
Et Prosymni pulchri deus uetus amore Pro:

Ιουράτεον, μάλη τε Κύπριν τίουσα ἑορτή
Κερδαλέη, καὶ Λίνδος ἐφυδρίζουσ' ἱεροῖσι·
Τάντ' θέντε Χριστοῦ μεγαχλέος αἰματι σεπτῷ,
280 Ἀρχεγόνου τε νέου τε, τὸ δῆ καὶ θαῦμα μέγιστον.
Ἐμπεδόκλεις, σὲ μὲν αὐτίκ' ἔτωτι φυσιδῶντα,
καὶ βροτὸν Αἴτναιον πυρὸς κρητῆρες Ἑδειξαν,
κάνδαλ' ἀποβράσσαντες ἐλαφρονόοι θεοῖο
άλκηα, καὶ σε βροτοῖσιν ἐπαισχέα πᾶσιν Ἐθηκαν,
85 Κύδεος ιμέροντα δι' ἄλματος αἰνομόροιο.
Τραχεῖς, Ἐμπεδότιμε, Τροφώνιε, λήξατε μύθων,
αἱ σύ γ' Ἀρισταῖον κενεαυχέος ὅφρους ἀπίστε.
Γμεῖς μὲν θνητοί, καὶ οὐ μάκαρες, παθέσσαι,
τὸν ἀποπλάζαντες ἐπιχρονοῖσι δόλοισι,
10 Μύθοις ὑμεδαποῖσι νόθον κλέος ἀρπάζαντες.

Α Χριστὸς δ' οὗτ' ὀλίγησι περίγραφος ἐπλετο φωναῖς,
Οὔτε μιν ἡμάλδυντε ρέων χρόνος, οὐά τε καπνὸν
Ἡέρος ἐν λαγόνεσσιν δίστωθέντα τάχιστα.
Τοῖος γάρ φαραροῦ κλέους νόμος, αὐτίκα πίπτειν,
295 Ἀλλ' αἰεὶ πάντεσσιν ἀοιδίμος εἰσέτι μᾶλλον,
Αἰὲν ἐπερχομένοισιν ἀειδόμενος λυκάδασι.
Πειθομαῖ, ὃς ποτε γαῖαν δῆλην δεσμοῖσι καθέξειν.
Ὦς γάρ θέσφατόν ἐστι· λόγος δ' ἐπὶ ἔργον δέεντε.
Ἀλλὰ τὸ μὲν μεγάλοιο Θεοῦ ἐν γούνασι κείσθω.
300 Αὐτάρ ἐγώ, τά με Χριστὸς, ἐμὸν φάος, ἐξεδίδα-
[ξεν,
Ἐξερέω, μύθοιο θεμεῖλια πάντ' ἀναφαίνων
Ἡμετέρου, θεότητα, θεοῦ κτίσιν, οἷακα παντὸς,
Ω κόσμον μεγάλοιο Θεοῦ λόγος αἰὲν ἐλίσσει·

Ligneum, et impudicum in Veneris honorem festum,
Quæstiosum tamen, et Lindus convicia miseros sacris:
1086-1087 Omnia periere magni Christi sanguine venerando
280 Antiqui et novi, quod maxime mirandum est.
Empedocles, te quidem statim inanior tumentem,
Et mortalem Aetnæ ignis crateres prodiderunt,
Soleas ejicientes levissimi dei
Æreas, et apud omnes homines infamem reddiderunt,
285 Te, qui immortalem gloriam appetebas per funestum saltum
Hercules, Empedotime, Trophonie, cessate a fabulis;
Tu quoque, Aristæ superbe, supercilio incredibili.
Vos quidem homines esse, non deos, quæ passi estis ostendunt:
Paululum stuporem injicientes fraudilius temporariis,
290 Commentis vestratiū, adulterinam gloriam arripiuitis.
Christus vero neque paucorum hominum circumscriptus fuit vocibus,
Neque ipsius famam obscuravit elapsum tempus, instar sumi,
Qui in aere confestim dissipatur.
Talis enim infirmæ gloriae lex est, ut statim decidat,
295 Verum Christus semper apud omnes etiam nunc est celebrior,
Semper labentibus cresce.s animis.
Conlido fore, ut aliquando totum orbem vinculis suis constringat.
Sic enim divinitus prænuntiatum est; vaticinium autem in opus prodit.
Sed hoc in Dei arbitrio positum sit.
300 Ego autem, quæ me Christus, lumen meum, edocuit,
Narrō, nostræ fundamina omnia manifestans
Doctrinæ, nempe deitatem, orbis a Deo creationem, clavumque universum,
Quo mundum magni Dei Verbum semper administrat.

7 Μάχλη. Vat. μάχλην.

I Οὐρψὺς διπτεῖ. Schol. ἀπιστα μεγαλαυχού-
. incredibilis superbe jacitians.
I Αποληξατες. Sic Coisl. at sup. lin. παλ-
-. Schol. μιχρὸν ἐν ἀνθρώποις παλίοντες, καὶ
ἐξαπατησαντες, μίδοις τε καὶ πλάσμασιν.
ἀποπλάζοντες ἐπιχρόνοισι δόλοισι. Sensim in-
errone longevi temporis, diuturnis interim
bus errore seducentes. Editi nonnulli ἀπολά-

ξαντες.

290 Υμεδαποῖσι. Sic Coisl. Edit. ἡμεδαποῖσι.
291 Οὖτ'. Sic. Coisl. Edit. δτ'.
294 Φαραροῦ. Schol. ἀσθενοῦς.
296 Αἰεὶς ἐπερχομένοισιν. Ita supra carm. iv.
vers. 126.
299 Ἐρ γούγυσι. In genibus Dei sunt. Verba
sunt hominis divinis providentie sese subi itentis.
Loquendi modus apud Homerum frequens.

METRICA VERSIO.

i, et quæ Cypriani venerantur festa pudenda, B
a, et Lindus sacrī petulantius utens;
hæc pereunt Christi submersa cruore,
evi, juvenis, quæ sunt miracula summa.
edocles vano le inflatum mente tumore,
æstus flammæ mortalem esse probarunt,
pleas æris regerunt sine mente dei, atque
in cunctis statuunt mortaliibus ægris,
ecus appeteres per saltum perniciosum.

Empedotime, Trophoni, ponite nugas,
incredule Aristæ, alte, superciliosæ.
ortales affectibus, hædique beatæ,
tus consistentes in fraudibus altis,
spurio decore a rumore Pelasgo.

At Christi exiguis describi vocibus alma
Majestas nequit: hædique fluens tempus rapit illum,
Ceu fumum, aerias qui disturbatur in auras.
Exemplio sed enim ruere omnis fictus honos vult:
Illa magisque magisque Dei nunc gloria claret,
Clarior et semper venientes crescat in annos.
Credo euidem fore, ut hic sibi vinciat omnem
Tellurem; hoc oracula ferunt, et sermo ad opus fert.
Hoc tamen excelsi est positum in virtute Tonantis.

Interea quæ me Christus, mea luxque salutisque,
Edocuit, dicam, fundamina cuncta revelans
Doctrinæ nostræ, deitatem, conditum, opusque
Numinis, et clavum mundi, quo cuncta reguntur,
Nempe Dei Verbo magni, nutu omnia cuius

Kai τάδε ἐπιδρομάδην, δλεγδστιχον εύρεα μῦθον,
305 Ως νόμος ἔστιν έμοιγε· τάδε ἔκτοθι φίλα Γαδέρων.
'Αλλά, φίλων δχ' δριστε Νεμέσιοι, τούτο δέδεξο
Δώρον ἐμῆς φιλής, πάντων γλυκερώτερον δλλον,
Μοῦνον ἀφ' ἡμετέρων κτεάνων, καὶ μοῦνον έμοιγε,
Οὐ κύκνου λιγυρόδο μόρον γαδόντος δοιδήν,
310 Γηραλέαις πτερύγεσσιν δὲ ἐμπίπτειν ἄττης·
Οὐδὲ δέ δηδονίδος στυγδον μάλος, φίλα χίμα
Δεσμὸς φέρει πάντεσσι, καὶ δρνίθεσσιν δοιδοῖς,
'Αιλά Χριστοφόρων στομάτων θετευχέα μαλαζήν·
Τῇ νῦν τούτῳ φέροις ἐμίθεν λάχος ἀντὶ νυ πάντων,
315 Οἰσιν ἐμήν πολιήν τε φίλην καὶ νοῦσον ἔτισας,
Καὶ μῦθον πτερίσεντα, τεδν χλέος· ἡ μέγα θαῦμα,
Καὶ πάντων καθύπερθε, πρὶν δφθαλμοῖσιν ίδεσθαι.

A Αἰδίνιος γάρ μερόπεσσιν ἐν δημασιν. Εἰ φίδι.
Τοισθε λόγοις πτερδεσσι διδούς πλέον τρέπει.
320 Τρισμάχαρ. τήγεσης καὶ τέρματος. Εἰδέσθε
Καὶ σε τόσον σφήλειν δέ βάτκωνς δηματεῖ.
Οὐκ ἐνδιών πάντεσσιν ἵνα βροτὸν δύνηται.
Γρηγορίου τέθεισιν μνημήτοντος ισθίει.
Η τάχα καὶ μετόπισθεν ἐμόν λόγον αινήσῃ.
325 Ἐξ ὅλου σπινθῆρος δὲ τέρα προθέτει.
Οὔφρα τις ὡδὲ εἰπεῖται· Νεμέσιος θερψή;
Καππαδόκοισι τάλαντα δίκτεις θεία ταΐσι.
Οὐ χρυσὸν δηλεντεῖ, καὶ δργυρόν, οὐδὲ μάρκη.
Εὔγενετας, πτερόντας, δοιδημον εύρει.
330 Οὐχετ' δγαν· πλούτῳ γάρ ἀνούσια τοισθε.

Et haec cursim, paucis versibus, amplam materiam perstrinxii.
305 Ut mihi mōris est: que vero sunt Gr̄avorum fabiae, ultra Gades proiec.
Tu autem, o amicorum pr̄stantissime Nemesi, hoc accipe
Donum mei in te amoris, omnibus aliis jucundius,
Quod solum ex meis facultatibus mihi superest,
Non cygni arguti morteni suam deplo: antis cantum,
310 In seniles pennas cum incidit ventus;
Nec lusciniae tristes modulos, cum hyems
Vincula injicit omnibus, etiam avibus canoris,
Veruni ex Christifero ore manantem, a Deo conditam cantionem:
Haec igitur a me accipias, quam rependo vicem pro omnibus,
315 Quibus meam senectutem tibi charam et morbum honorasti,
1088-1089 Et eloquentiam alis prediam, qua ipse præcellis: quod
Et omnia superat, priuagnam oculis me vidisses.
Pudor enim hominibus est in oculis. Quod si tu pareas
Verbis meis cito avolantibus, ad electum ea perducens,
320 O ter Beate, duci et sine. Sin autem reluctaris,
Et te usque adeo fallit invidus oculo malo,
Non sustinens ab omni parte quemquam hominem esse beatum,
Gregorii certe hoc te præclarum monumentum sequatur.
Forsitan postea orationem meam laudaveris,
325 Ex parva scintilla in aeternum faciem attoiliens.
Ut quis ita dixerit: Nemesius magnanimus,
Qui apud Cappadocas iudicia intergerrime exercuit,
Non aurum fallax, non argentum, nequidem etiam equos
Generosos, perniciatis gloria florentissimos,
330 Diacedens abstulit: opibus enim non penetrabilis fuit; sed pro omnibus

505 Τὰ δέ ἔκτοθι. Schol. τὰ τῶν Ἑλλήνων μυθο-
λογικά.
310 Γηραλέαις. Sic Coisl. Male edit. γηραχλέαις.
Μηδ δέ'. Egit. male Et'.
312 Αοιδοῖς. Sic mss. Edit. δοιδαῖς.
313 Χριστοφόρων στοργήτων. Schol. Χριστοφό-
ρον στομάτων.
315 Καὶ νοῦσον ἔτισας. Id est, morbo laboran-
tem honorasti.
317 Καὶ πάντων καθύπερθε. Schol. καὶ πάντων

τοισθε οὐ πάρτερος, πρὶν, εtc., ει ετ
tibi pr̄stantior videbar, quāmeris me ει ετ
318 Αλδώς γάρ. Pudor εινι, ει επιει
morei.
319 Πτερέστη. Ila Vat.. Coisl. ει ετ
In lexī πτερέσται. Ibid. διδούς αλδερε
nem dederis. Schol. τὸ ἐνεργὸν αὐτοῖς ει ετ
Int. Coisl. πεθόμενος.
320 Ηγεινής. Schol. οὔτιγια;

METRICA VERSIO.

Pendent, consistunt semper, vivuntque caduntque. B Si pergas que cœpisti pede, si manū
Latus hic est sermo parvo comprensus in orbe;
Cætera, seu mili mos, extra ipsa Gadira remitto. Sponte tua parere velis sermonibus
Maxime amicorum, jucunde Nemessi, sit tibi carmen. Ter felix hoc proposito atque hoc sine
Munus amicitiae nostrae, quo haud gratius ullum: Sin tua culturæ se non accommodat
Et potior nostri pari est haec sola peculi: Transversumque te agat cum lumine
Hoc cape, non suavem cantum expirantis oloris, Qui non vult mortalē esse omni ex part
Cum senio tardas afflavit spiritus alas; Hac te Gregorii monumenta sequantor
Lusciniae nec triste melos, cum bruina rigore Forte sequens laudare queas mea dicti
Cuncta suo vinculis stringit, genus alitumque; Scintilla ex tenui ingentem si lampada
Verum Christicole sacra que modulauit ina lingua Ut quidam merito de ferat ista nepi
Concedit Deus: unde refers hanc pro omnibus unam, En virtute gravis meritisque Nemessi
Chare, vicem, qui canitatem morbumque senilem Aequa, dices, qui Cappadocum modo pos
Alloquiumque meum lanto dignatus honore es, Atque idem justo trutinæ se examine
(ingens quod decus est tibi, quod mirabile valde, Non auri vis, non argenti sacra fames
Quo nihil est supra, virtutique anteit omni), Sollicitavit opum majorum; sed nec
Ante tibi ex facie fuerim quam netus et ore. Præstantesque aliis genere et levitate
Namque oculis habitat pudor in mortalibus. At tu Vesano appellit fastu, atque cupidio
At pro divitiis, et gaziis deliciisque

ρυαρον αιγλήνεται, μέγαν ἵησατο Χριστὸν,
πάντων κρατέουσιν, ἐμὸν γένος (εὐχομ' ἔγωγε),
παθόκαι. Σὺ δὲ ἔμοιγε καὶ οὐρανίαις σελίδεσσιν,
νῦν ἡμετέρησι, σὺν ἡμετέροις: γραφεῖς.

H. Πρὸς Σέλευκον.

αἱρειν κελεύω τὸν καλὸν τε κάραβὸν
Σέλευκον, εὐγενοῦς φίλης κλάδον·
τειν δὲ καύτης εὐχομαι τῷ σῷ βίῳ,
ἡμασι τε καὶ τρόποις φρονεῖν μέγα.
κῶτον μὲν οὖν φόδον τε καὶ πόθον ἔχει
. Θεος γάρ, πάσιν ἀρχὴ καὶ τέλος,
εὗ φρονοῦσι, γίγνεται παντὸς βίου.

A Τὸ δεύτερον δὲ, τὸν τρόπον ἄγκει, τέκνον,
Πρᾶδον, ταπεινὸν, ἐγχρατῆ, στερβόν, γλυκὺν,
10 Ἀβάστανον, δίκατον, ἀνδρεῖον, σοφὸν,
Σεμινὸν, φιλεργὸν, εὐσταθῆ, καὶ σώφρονα.
Κόσμος γάρ οὗτος καὶ νέοις καὶ πρεσβύταις,
Μή χρήμασι τοσούτον, ἀλλὰ τῷ τρόπῳ
Πλουτεῖν. Τὸ σὸν γάρ τούτο. Τὰ δὲ χρήματα
15 Παιζει πλανῶντα τὴν φιλόπλουτον νόσον,
“Ἄλλοις ἀπ' ἀλλῶν προσγελῆν πεφυκότα,
Πόρνης ἀπίστου τὸν τρόπον μιμούμενα,
Πολλοὺς ἑραστὰς ποικίλους μωκωμένης,
Συνόντα, καὶ φεύγοντα, καὶ κολλώμενα,
20 Τούτοις, ἐκείνοις, οὐδενὶ δὲ γνησίως.

Margaritam splendidam, comparavit Christum magnum,
Quo mortales omnes antecellunt mei (hoc enim ego nomine glorior),
Cappadoces. Tu vero, Nemesi, utinam cœlestibus paginis,
Ut nunc nostris, nobiscum inscribaris.

VIII. Ad Seleucum *.

Salvere jubeo præclarum et egregium
Filium Seleucum, nobilis radicis ramum :
Gaudere et ipse cupio vita tua,
Disciplinisque et moribus gloriari.
5 Primum quidem igitur timorem et amorem habeto
Dei. Deus enim principium et finis, omnibus
Qui recte sapiunt, est totius vite.
Deinde vero, mores excole, fili ;
Esto mansuetus, humilis, temperans, firmus, suavis,
10 Livoris expers, justus, strenuus, sapiens,
Gravis, amans laboris, constans, modestus.
Ornamentum enim istud est tum juvenum, tum senam,
Non tam nummis quam moribus
Dives esse. Hoc namque tuum est. Nam divitiae
1090-1091 15 Fallaces ludunt avaritiæ morbo laborantes ;
Nunc his, nunc illis arridere natæ,
Infidelis scorti morem imitando,
Quod plures procos variis artibus fallit,
His adsunt, illos fugiunt, adhærent
20 Aliis, nemini autem bona fide.

ipsum incerto tempore. — Alias Bill. 123, p. 190.

ARGUMENTUM. Billius, Leuvenklaius, aliique Gregorii editores et interpretes, carmen ad Gregorio vindicant, ejusque in eo dictio[n]is gnoscent. Alii contra, quorum in numero lessissim, illud Gregorio admittunt, Amphilochi ribuunt, et quod mirum videri possit, in eo cothurnum desiderat Combesius. Suam confirmat plurimorum codicum auctoribus Amphilochi nomen præfert hoc car[di]ne. Præterea obiicit, quod gravissimum auctorem hujus carminis cum Gregorio de brorum sacrae Scripturæ non consentire. Igitur libros spectat, nullum discrimen, olo situm est, quod in poemate aīl Seleu-

cum, libri Esther et Apocalypsis meminit, de quibus alio in loco silet. Nihil igitur causæ est, cur Gregorio adimamus carmen, quod ipsi tam multorum codicum numero confirmatur, alias Gregorio dignum, ejusque verbis refertum.

TIT. Πρὸς Σέλευκον. Coisl. Τοῦ ἀγίου Ἀμφιλοχίου, ἐπισκόπου Ἰκονίου, ἐπιστολὴ πρὸς Σέλευκον. Vat. Ἀμφιλόχος πρὸς Σέλευκον, καὶ ταῦτα δοκεῖ ποι Θεολόγου τυγχάνειν φρενὸς, ὡς παρ' Ἀμφιλοχίου γραφέντα.

1 Κελεύω. Ita Coisl. Edit. κελεύων.

4 Φρονῶ. Coisl. φρονῶν.

15 Νόσον. Mallet Combesius τὸν φιλόπλουτον νόσον, araram mentem.

METRICA VERSIO.

bic baccam radiantem, numen lesu
lemna hac superat patrium genus omnes
que adeo sese jactantibus absit),
i. Summus faxit Deus, ut tabulis sint
ua nominibus rata nomina nostris.

VIII. AD SELEUCUM.

(Billio interprete.)

beo plurimum pulchrum et bonum
seucum, nobili stirpe editum :
ipse rursus ob vitam tuam
ipio, propter et studia optima.
te Numinis sancti metus
ente præditis namque integra

ETROL. Gr. XXXVII.

B Origo vita est omnis, et finis, Deus.
Post, nate, mores excole, ac placidus, stude.
Atque humilis esse, continens, dulcis, gravis,
Livore purus, strenuus, justus, sophus,
Castus, operosus, temperans, æquabilis.
Hoc namque juveni pariter ac seuī est decus,
Non tam esse nummis divitem, quam moribus.
Hoc namque nostrum eat : census at contra selet
Mentes avaras ludere, atque illis modo
Favere, nunc his rursus (in die sequens
Meretricis astus, quæ procos fallax sues,
Hinc hoc, et illum dispari ludit modo),
Hic nunc et illis junctus, hos, illos fugia
Linquens, sequensque, neminem at succum citra.

Τὸ γὰρ βέβαιον οὐκ ἔχει πλούτου φύσις,
Λάθροις θαλάσσης κύμασιν εἰκασμένη,
Κυρτούμένοις, πίπτουσιν, ἀστάτῳ φρεζ.
Σὺ τοῖνυν, ὦ παῖ, τοῖς τρόποις πλουτῶν δεῖ,
25 Θησαυρὸν ἔχεις, οὐ κλοπαὶς συλλόγειν,
Οὐ συχοφάνταις ἐν μέσῳ προκείμενον,
Οὐδὲ αὖ τυράννων χερσὶν ἐξαντλούμενον,
Ἡ βρεράρων δύποισιν ἐκπορθούμενον.
Μένοντα δὲ ἵνδον τῶν ἀσωμάτων δόμων.
30 Ψυχῆς ταμελοὶς ἀσφαλῶς τηρούμενον,
Ὄν οὗτε λάθρον ἔσθιει πυρὸς μένος,
τούδε αὖ καλύψει κῦμα ποντίου σάλον.
Τούτον μὲν δντας ὄντα καὶ γνήσιον
Ηλύτον φυλάττων, σμῆχε τοῖς μαθήμασι,
35 Βίθλοις ποιητῶν, ἱστορικῶν συγγράμμασι,
Καὶ ταῖς τρεχούσαις φρέσκρων εὐγλωττίαις.

A Λεπταῖς τε μερίμναις φιλοσόφων ἀσκόμενοι,
Τούτοις δὲ ἀπασιν ἐμφρόνως ἐντύχανε,
Σοφῶς ἀπάντεων συλλέγοντες τὸ χρήσιμον,
40 Φεύγοντας δὲ ἔκαστου τὴν βλάβην κεριμέλει:
Σοφῆς μελίττης Ἱργον ἐκμιμούμενος,
Ἔτις ἐφ' ἀπασιν ἀνθεστι καθίζανε,
Τρυγῷ δὲ ἔκαστου πανσέφως τὸ χρήσιμον,
Αὐτὴν ἔχουσα τὴν φύσιν διδάσκαλον.
45 Σὺ δὲ ἐκ λογισμοῦ, τῶν μὲν ἀρθρῶν ἕκατον
Τὸν ὠφελούντεων· εἰ δέ τι βλάβην φέρει,
Συνεῖτος τὸ φαῦλον, δέξιας ἀφίπτεσσον.
Ὀκέάπερος γάρ ἔστιν ἀνθρώποις ὁ νοῦς.
“Ποσθ’ ὅτα μὲν αὐτοῖς εἰς ἀφετὴν ἐγνώμων
50 Ὑμνοῦσιν αὐτὴν ἑγγράφη, καὶ τῷρεπον
Κακίαν φέγουσι, τεῦτα σὺ σκουπῆ μαζί,
Καὶ νοῦν φύλασσε, καὶ χάριν τῆς λέπτας.

Nihil enim habet stabile opum natura;
Vehementibus similis est maris fluctibus,
Qui in orbem attoiluntur, et dilabuntur instabilis motu.
Tu igitur, o fili, si moribus ditescas semper,
25 Thesaurum habebis, qui nec furtis expilabitur,
Nec sycophantis in medio propositus erit,
Nec tyrannorum manibus exhauriatur,
Nec barbarorum armis diripiatur,
Sed manentem intra incorporeas domos,
50 In anima promptinariis tuto reconditum,
Quem nec vehemens ignis vis devorabit,
Nec obruet fluctus marinæ tempestatis.
Hanc quidem reapse tuas et gerinanás
Opes custodiens, expoli mentem studiis,
55 Libris poetarum, historicorum commentariis,
Volubili oratorum facundia,
Subtilibus philosophorum meditationibus te exercens.
His omnibus prudenter incumbe,
Sapienter e cunctis colligens quæcunque sunt utilia,
40 Vitans solerter quidquid in singulis est noxiū,
Argutæ apis industriam imitatus,
Quæ quibuslibet floribus insidet,
Et decerpit de singulis sapientia singulari quod est utilē.
Ipsam naturam habens magistram.
45 Tu vero mente præditus, largiter decerpe
Ex iis quæ sunt utilia: si autem quid detrimentum assert,
Cognita rei pravitate, celeriter avola.
Velocior enim est hominis mens.
Quapropter, quæcunque ab iis ad virtutis laudem
50 Ac celebrationem præscripta sunt, aut contra
Ad vitii reprehensionem, haec tu sollicite discas,
Et sensum retineas, et elegantiam dictionis.

32 Καλύψε. Ita Vat. Edit. καλύπτει.

34 Σμῆχε. Scilicet animus, veluti rubiginem
quandam in ortu contraxit, quæ postea bonis ar-
tibus et disciplinis eximenda sit.

38 Εμφρόνιας ἐπτύγχανε. Hec ἡ
gas.

40 Κεκρυμένως. Acri, solerti judiciis

METRICA VERSIO.

Nam firmitatis nil habent opes, maris
Similes profecto fluctibus, motu levī
Quos ferri in altum cernimus, labi et cito.
Si dives ergo, nate mi, sis moribus,
Thesaurum habebis, prædo quem non auferat,
Nec sycophantæ pestilens morsus petat,
Trucis tyranni nec manus exhauriant,
Nec barbarorum sæva diripiæ phalanx,
Sed maneat intra corpore vacantes domos,
Habet ubi tutæ nostra mens æraria:
Rabidæque quem non dira vis flammæ vorat,
Nec tumidus operit fluctus insanii maris.
Ille, cum tuæque sint opes, fide et tibi,
Serva, bonisque disciplinis expoli,
Historica scripta perlegens, vincit et metris,
Colensque studia sedulo eloquentiæ,

B Et tradiderunt quæ sophi subtiliter.
At ista, queso, cuncta fac cautos λέπτα.
Prudenter ex his colligens quod uiri
Fugiensque quidquid noxiū est, εἴ τι
Apis ænulari cura sit sapientiam,
Quæ flore in omni sessitans, ex siccitate
Idonee carpit, esse quod videt usui,
Natura quamvis doceat hanc tantum
Ratione sed tu præditus, carpe alacritate.
Utilia quæ sint; si quid est damnatum
Statim atque vitium neveris, celeriter
Mentis volatu nil enim perniciens.
Ubiunque laudes ergo virtutis causa
Vitiumve damnant in libris illi sententias.
Hoc diligenter percipe, ac mentem
Serva, leporis quidquid et verbis in-

Α δ' εἰς θεοὺς ἔγραψαν ἐν λήρῳ πλατεῖ,
Ιὔθους ἀσέμνους, δαιμόνων διδύγματα,
ἢ Μύθους γέλωτος ἀξίους καὶ δακρύων,
αὐθ' ὡς βρόχους τε καὶ πάγας ἀποστρέφου.
Ιμψω δ' ἀναγνούς, τοὺς θεοὺς, καὶ τοὺς λόγους,
ιοὺς γελοίους, καὶ λόγους ἔρασμίους,
καρφοῖνει μὲν τῶν φιληπδόνων θεῶν,
Λόγους δὲ τιμῶν, ὀστερὲ πάντας φυτοῦ,
ἢ τὰς ἀκάνθας φεῦγε, καὶ ρόδον δρέπου.
Καὶ τῶν μὲν ἕξι σοι λόγων οὗτος νόμος
εἰστος. Οἵ δὲ πᾶσαι ἀρμότες νέμεται
οὐδὴν, ἐροῦμεν, ἀλλὰ μικρὸν ὑπερέρον.
Ἐκεῖνος γάρ σοι πρῶτον εἰπεῖν βούλοματι·
γειν κατάχρον τῶν κακῶν ὅμιλας.
τὰς ἐν αὐταῖς ἥδονάς, χρῆ τὸν νέον.

Α Πολλοὶ γάρ εἰσιν, ὡσπερεὶ βοσκήματα,
Ψύρας γέμοντα καὶ νοσήματός τινος,
ΤΟΥ Οἱ τοὺς νέους; πειρῶσι τοὺς ἀπλουστέρους
Παρατριβόμενοὶ τ' ἐν δδλῷ πανουργίας,
Ὄσπερ νόσου θέλουσι τῆς πονηρίας
Αὐτοὺς ἀκαπιμπάζουν, ὥστε τῇ τῶν πλειόνων
Κοινωνίᾳ, σφῶν τοῖς κακοῖς ἐπισκοτεῖν.
ΤΟΥ Τούτους φυλάττου· καὶ γάρ, ὡς Παύλῳ δοκεῖ,
Φθείρουσιν ἥθη χρήσθ' ὅμιλαι κακαί.
Ναὶ μήν ἔκεινο σφόδρα σοι τηρητέον·
Μίτει θεάτρων, θηρίων, ἵπποδρόμων
Ἄσεμνον ψήδη, δύσεριν κακῶν θέαν,
80 Βίου ματαίστητας, ὑδραν ἥδονῶν,
Ἀνδρῶν ἀσελγῶν ἀπρεπῆ μαθήματα,
Ὀλς οὐδέν εστιν αἰσχρὸν, ή τὸ σωφρονεῖν.

Quæ autem de diis scripserunt nugaciter,
Fabulas inhonestas, dæmoniorum doctrinas,
1092-1093 55 Figmenta risu digna et lacrymis,
Hæc velut decipulas et laqueos aversare.
Utrumque autem legens, et deos ipsorum et orationes,
Deos ridiculos, et orationes amabiles,
Aspernare quidem libidinosos deos,
60 Orationes autem pluris faciens, quasi ex uno fructice,
Et spinas caveto, et rosas legitio.
Atque hæc de profanis litteris sit tibi lex
Optima. Quibus autem studiis omnein par sit impendere
Curam, dicemus non multo post.
65 Hoc enim te primuni monere volo:
Fugere summopere malorum commercia,
Et omnes quas habent, oblectationes, debet juvenis.
Plures enim sunt, instar pecudum
Scabie et morbo laborantium,
70 Qui juvenes tentant simpliciores,
Et africantes sese versuta fraude,
Velut morbo volunt suæ pravitatis
Eos replere, quo criminum plures
Socios habentes, malis suis caliginem offundant.
75 Ab his tu caveto; etenim, ut Paulus docet,
Corrumptunt mores bonos colloquia prava.
Quin etiam, illud tibi magnopere cavadum:
Odio habeto theatrorum, belluarum, ludorum equestrium
Obscenos cantus, crudele gladiatorum spectaculum,
80 Vita vanitates, hydram voluptatum,
Hominum lascivoruṇt inhonestas disciplinas
Quibus nihil est turpe quam sapere.

τὸν λήρῳ πλατεῖ. Nugaciter, meras insignes-
τις.
τὸν ρόδον. Sic Coisl. Edit. ρόδων.
γῶν. Ita Coisl. Edit. λόγον..
ταῖς. Vat. αὐταῖς.
τὰς τῇ τῶν πλειόνων κοινωνίᾳ. Ut plurimo-
τελε.
τεσκοτεῖν. Caliginem offundant, id est, sce-

lerum suorum aspectum eripiant.

76 Φθείρουσιν. Versus hic est Menandri ab Apo-
stolo laudatus, I Cor. xv, 33.

77 Τηρητέον. Coisl. πονηρτέον.

79 Δύσεριν κακῶν θέαν. Dura cædis spectacula,
gladiatorium cum bestiis depugnantium, contentio-
sum malorum spectaculum, cum quisque partibus
studens, de clientis, ut sua, digladiatur victoria.

METRICA VERSIO.

sed quæ deis nugaciter,
scæda, dæmones quorū patres,
digna lacrymis, risu et simili,
folosa retia, ut laqueos fuge,
cum tu legeris, cum numina,
panda, risu at hæc dignissima,
divos tu quidem, studia at colens
ab una ut atque eadem plantula,
ctis floridas rosas lege.
Ofanis litteris lex optima
ui busnam at plurimum studii dare
ipse paulo post dicam tibi.
nonendus es nihil primum. Decet
proborum fugere cœtus noxios,
nidquid prorsus est lœti situm.

B Sunt namque multi, more qui pecudum scatent
Fœdaque scabie, gravibus et morbis simul,
Juvenesque tentant, simplices si quos vident,
Seque africantes subdole his, illud student,
Ut pravitatis hos suæ morbo impleant.
Cur istud autem? criminum quo plurimos
Socios habentes, obtegant labes suas.
Hos tu caveto; nam, velut Paulo placet,
Colloquia mores prava corrumpunt bonos.

Quin illud etiam maxime observes velim
Theatra quem dant, circus, et truces feru.
Cantum malorumque horreas spectaculum,
Et vana vita, gaudii Lernam improbi,
Hominum indecora studia lascivi gregis,
Qui castitate turpe nil dempta putant,

Οι μὲν γάρ αὐτῶν, αἰσχύνεται ὑπηρέται,
Τάχην ἔχουσι, τὸ φρονεῖν ταῖς ὕδρεσι,
85 Μίμοις γελοίων, κονδύλοις εἰθεμένοι,
Αἴδην τεμόντες τοῖς ἔυροις πρὸ τῶν τριχῶν,
Ἄσελγής αἰσχρότερος ἐργαστήριον,
Οἵ τε πάντα πάσχειν καὶ ποεῖν, & μὴ θέμις,
Ἐν ταῖς ἀπάντων ἔψει, τάχνης μέρος.
90 Ἀλλοὶ δ', ἐκείνων Εθνος ἀθλώτερον,
Τῶν ἀρρένων τὴν δόξαν ἐξυρχούμενοι,
Μελῶν λυγισμοῖς συγκατακλώντες φύσιν,
Ἀνδρες, γυναῖκες, δρόμες θρλυδρίαι,
Οὐκ ἀνδρες, οὐ γυναῖκες, ἀγένεσται λόγιο.
95 Τῷ μὲν γάρ, οὐ μένουσι τὸ δ', οὐκ ἐφίσσουν.
Ὦ μὲν γάρ ἔστιν, οὐκ μένουσι τῷ τρίπῳ.
Ὥ δ' αὖ κακῶς θέλουσιν, οὐκ εἰστοῦσι.
Ἄσωτις αἰνίγμα, καὶ γρίφος παθῶν,

Alli enim ex ipsis, turpitudinis administris,
Artem hanc habent, ut se effterant ob turpia,
85 Mimi rerum ridicularum, pugnorum ictibus assurli,
Pudorem resecantes novaculis ante ipsos crines,

Lasciva turpitudinis officina,
Quibus omnia perpeti et facere, quae nefanda sunt,
In omnium oculis, artis est genus.

90 Alii rursus, his natio adhuc infelior,
Masculorum gloriam exuentis,

Membrorum gestibus lascivis simul frangentes naturam.

1094-1095 Viri, mulieres pariter, et mares effeminati;

Imo nec viri, nec feminæ, si vera dicere velimus.

93 Nam viri quidem, iam non sunt, nec consequuntur ut sint feminæ.

Quod enim viri sunt, non manent animo:

Quod autem rursus esse nequiter volunt, non sunt natura.

Lascivias quoddam ænigmæ sunt, et grifus libidinum,

Vni cum mulieribus, mulieres cum viris.

100 Quid autem dixerit aliquis de turpium cantilenarum morbis,

De carminibus pectoris robur eleminantibus,

De tibiis, de choreis nerecretiarum bacchanionum,

Quibus etiam præmia tribuunt viri ter infelices?

Hrene igitur laudibus, visu et gaudio,

105 Annon potius lacrymis et gemitibus sunt digna?

Risus hic regnat, natura corrumptor,

Et multiplex flamma cupiditatum accenditur.

Conduntur theatra rebus spurcissimis

Ut non jam occulte morbi turpitudinis grassetur.

110 Sed præmia proposita sint sceleratis disciplinis.

Ab his tu abhorreas, ne inquines pupillas:

Vita omnes oculorum corruptelas,

Quo serves mihi pupillas virginis.

Præcipue autem fugias cruenta spectacula

88 Καὶ ποιεῖται. Ita Coisl. Edit. παθεῖται.

91 Δόξαν. Ad marg. Vat. Ηγεν. Ibid. ἐξεργούμενον.

96 Τῷ τρόπῳ. Ita Vat. Moribus. Mendose edit., τῶν.

98 Καὶ πρίζος παθῶν. Sagena ritiorum.

A Ἀνθρες γυναικί, καὶ γυναικες ἄνθραι.

100 Τι δὲ ἂν λέγοι τις φαρμάκων αἰχμήν
Μέλη τε θρλυνοντα καρδίας τόνον.

Αὐλοὺς, χορείας πορνικῶν βασιχευμάτων,

Οἵ καὶ γέρας νέμονται οἱ τρισάβλιοι;

Ταῦτα οὖν ἐπιτίνων, καὶ θέες, καὶ τέρπες.

105 Η δεκτώντων τε καὶ στεναγμῶν δέκα;

Γέλωντις πυραννεῖ, καὶ φύσις μογενεῖται,

Καὶ πικίλη φλέβες ήδονῶν ἔξαπτεται.

Καὶ κτίζεται θέατρα ταῖς ἀτρίμαις;

108 Ήδη λέθρα τὰς νόσους ἀσχημοκτήν.

110 Ἀλλ' ἀθλα κείθεται τῶν κακῶν μαθῆται

Σὺ δὲ βοελάττου ταῦτα, μὴ χρῆν; πάρε;

Φεύγων ἀπέταξ δημάτων διαφθοράς,

112 Ή δὲ φυλάττεης τὰς κόρας μοι παρίσαι.

Πλίον δὲ φεύγε τὰς μιατιζόντους ζεις

Proibri administri. Quidam enim hoc, art's loco,
Habent, ut animos turpia ob quæque effterant :
Scurræ, feriri mos quibus pugnorum ictibus,
Quibus ante capitis sectus est crines podo: :
Schola soeditatis omnis, et lasciviae,
Quies artis est pars, perpeti et facere omnia,
Idque ante visus omnium, que non licet.
At rursus alii, natio infelior,
Famam decusque turpiter marium exunt,
Sexum et virilem flexibus cum corporis
Frangunt : simul sunt ferinæ, et simul mares :
Non masculi, non feminæ, falsa haud loquor.
Nam nec manent jam masculi, nec feminæ
Fiant. Nec etenim, moribus quod sunt, manent :
Natura rursus, esse quod student, negat ;
Ænigma luxus, ac grifus libidinum,

100 Αἰσχρῶν. Ita Coisl. Mendose edit.

108 Ταῖς ἀριθμαῖς. Coisl. τῆς ἀριθμῆς.

109 Οἱ μηδὲ λέθρα. Ut non jam idem
turpitudo, sed aperte grassetur.

113 Ή δ'. Coisl., ὡς ξν, etc. Ille B.
Gregorius alludere ad istud quod εἰπει

METRICA VERSIO.

B Et feminis viri, viris et feminæ.
Quid cantionum turpium morbos logi?
Versusque, nervos pectoris qui emulat
Quid tibiasque, quid choros bacchanal?
Quibus ampla miseri pensant quoque?
Illa suntne laude, suntne visu, et gaude?
An digna potius lacrymis et iuctibus?
Dominantur illic risus, ac stuprum sub?
Naturæ, flamma crescit et libidinum.
Ac fidelitatis improbi quoque construet
Theatra, morbus abdite ut non jam εἰπει.
Grassetur, arti præmium at constel με?
Haec execrato, pupillas οὐκ tu infice.
Quodcumque labem visni accersit, si γε.
Oculos ut ipse virginis serves tuos.
At helluonum, venter est quietus de-

Digitized by Google | Распознавание текста
ABK/FR

15 Τῶν γατριμάργων, ὃν θεδς ἡ κοιλία.
οὐλοὶ γάρ δύτες γαστρὸς, αἰσχίστης νόσου
ἴππετονται τοῖς κακοῖς προστάγμασιν.
Ι δ', ὡς πικρὰ δέσποινα τῶν λοιπῶν μελῶν,
ἴνδον κάθηται, θηρὸι πωλοῦσα μέλη,
ΙΟ λαύρως κατεσθίουσα τὰ τιμήματα·
ιστὴρ δέσποιτος θηρῶν εἰς γαστέρας
ιρανικῶς ὑθοῦσα συγγενῆ μέλη.
Ὕπων κάθηται τῶν παθῶν ἀγνώμονες
νόρες θεαταί· καὶ μὲν δινθρωπος φύγη
Ι θηρις, στένουσιν, ὡς πλεῖον τῶν θηρίων
ιχθύες; αὐτοί, καὶ μάτην καθῆμενοι.
δρὸς δ' ἀλόντος, καὶ στόνον μυκωμένου,
ρὸν βῶντος, καὶ κόντιν ἀμωμένου,
τις θεατῶν δικεως οίκτος ἄπας
Ἐδραπέτευσε, καὶ σὺν ἡδονῇ χρέος;

Α Μέγιστος, ἢν ἴδωσιν αἴματος ἡρίς..
Χαίρουσας γάρ βλέποντες, & θρηνεῖν έδει,
Καὶ θηρίοις νέμουσιν εὔνοίας φοτήν.
Καὶ τοῖς ἐλούσιν ἐγκελεύονται πλέον,
155 Θήγοντες δργάς, ὁσπερ ἐμφορούμενοι,
Καὶ σάρκας ἀνδρῶν θηροὶ συμμαστῶμενοι.
Χ' οἱ μὲν κακοὶ πρατῆρες οἰκεῖων μελῶν,
Τροφῆς τε δούλοι, καὶ πάλιν θηρῶν τροφῆ,
Ζώντες στυγητοί, καὶ θανόντες ἄθλιοι,
140 Τοιούτον ἔσχον τοῦ βίου πικρὸν τέλος.
Μελῶν δὲ τὰ μὲν ἐντέθαπται θηρίοις,
Τὰ δ' ὑπ' ὄδοιςι νηλεῶς δαρδάπτεται,
Ἡμισπάραχτα δ' ἀλλα ποικίλαις στροφαῖς
Ἄττει παρασπαίροντα, καὶ φυγῆς ἔτι
145 Καιρὸν νομίζει, καὶ δρόμον φαντάζεται.
Μὴ δὴ μιαίνης δύμα σὸν θεαμάτων

115 Helluonum, quorum deus venter est.
Nam cum mancipia sint gula, turpissimi morbi
Subserviunt sceleratis masadatis.
Gula enim, velut acerba domina cæterorum membrorum,
Intus sedet, feris bestiis vendens membra sua;
120 Avide vorans pretia:
Venter nimis luxuriosus in bestiarum ventres
Tyrannice detrudens cognata sibi membra.
Horum sedent vitiorum improbi
Spectatores viri; et si quispiam homo fugerit
125 Feras, genuit, ac veluti magis quam feræ,
Delusi ipsi sint, et frustra sedeant.
Si autem captus sit homo, et arcte mugiat,
Acerbe clamet, et pulverem aggerat,
Ex omnium spectatorum oculis commiseratio penitus
130 Aufugit, et cum oblectatione plausus
1096-1097 Maximus fit, si viderint sanguinis rivulos.
Lætantur enim ea spectantes, quæ spectando flere oportet;
Ipsis etiam feris benevolentiam exhibent,
Et si quem corripuerint, eas incitant magis,
135 Iras exacuentes, tanquam si ipsi saturandi essent,
Et carnes hominum cum bestiis comeduntur.
Atque illi quidem scelesti venditores suorum membrorum,
Cibique mancipia, et viciissim futuri ferarum cibus,
Viventes odio digni, et post mortem miseri,
140 Talem nanciscuntur, et tamen acerbūm vitæ sinein.
Membra autem partim sepulta sunt in bellūs,
Partim dentibus crudeliter dilaniantur,
Partim semilacerata variis motibus
Subsultant palpitantia, et fugæ semper esse adhuc
145 Tempus putant, cursunque sibi effingunt.
Noli sœdare oculos tuos spectaculorum

*itarchium de homine insigniter impudenti
eum non χόρας, sed πόρνας in oculis ha-
γή νανκε utrumque significat.
τιδωσιν. Ita Coisl. Mox αἴματος. Edit.,
ιμάτων.*

133 Νέμονται εἰνρολας φοτήν. In ipsas feras
quædam benevolentia propendent.

136 Συμμαστῶμενοι. Vat. συμμαχόμενοι.

144 Παρασπαίροντα. Coisl. περισπείροντα.

METRICA VERSIO.

igias plus adhuc spectacula.
e ventri serviunt, quo turpior
bus ullus, jussaque explent improba.
n at iste dominus ut ferus omnium,
, atque membra dividit feris,
lose devorans: venter nimis
n alvum belluarum immanium
idens membra vi tyranica.
ntes improbi spectant viri,
im fugerit quisquam impetum,
ipsi, quam feræ, lusi magis,
edentes: sin virum feræ cepir,
quiddam mugiat miser, et gravi
planctu pulvarem sparsum aggeret,
oculis omnis excedit dolor,
ausus gaudio cum maximo

B Junctus, cruxis rivulos si viderint.
Nam, digna quæ sunt lacrymis, lati vident,
Faventque trucibus bestiis corde effero,
Ac forte si quem ceperint, magis incitant
Magisque, et acutum impetus, ipsi velut,
Carne saturandi, bellūsque opem ferunt.
Ac venditores improbi carnis suæ,
Victusque servî, rursus et victus feris,
Vita execrandi, post necem miserrimi.
Hoc sine saeo terminant vitæ dies.
At membra quædam bellūs venter tenet,
Quædam premuntur dente crudeli nimis,
Semilacerata rursus at quædam undique
Saliunt, adhucque palpitant, adhuc fugam,
Fugaque cursum cogitant, vane licet.
Iœdare diris visibus tua lumina

Ωμῶν μολυσμοῖς, μηδὲ γυμνοὺς εἰσορᾶς
 Ἀνδρας θανόντας, θηρία πεπλησμένα,
 Τάφους τρέχοντες, συγγενεῖς δ' ἔγκαιμένους.
 150 Καὶ μήν, τὸ πολλοὺς μελλοντὸν ἡμερώτερον
 Δοκούν, θέαμα πωλικῶν ἱπποδρόμων,
 Καὶ τοῦτο λοιμὸς ἐστι καὶ ψυχῶν νόσος.
 Πόλεις διασπαῖ, δῆμον εἰς στάσιν φέρει,
 Μαγεῖς διδάσκει, λοιδόρον θήγει στόμα,
 155 Τέμενει πολιτῶν φύλτρα, συγχρούει γένη,
 Καταισχύνει γέροντας, ἐκμαζεῖ νέους.
 Ἐγχρες ἀνάπτει φύλτατων, πατεῖ νόμους.
 Κακῶν δὲ τούτων ἀλγίον ταλμῷ κακόν·
 Κινέτας τοῖς μανεῖαι συμμάχους,
 160 Νίκης βοηθούς, καὶ τρέψει νόσων νόσον.
 Ἐπὲν γὰρ ἐκκαυθῶσιν εἰς θερμήν ἔριν,
 Πρὸς τοὺς γόττας εὐθὺς αὐτοῖς δ' δρόμος.

Α Οἱ δὲ αὖ καλοῦσι δαιμόνων πνογράπτι
 Συνεργὸν αὐτοῖς πατεράτων, συνεργάτην,
 165 Φόνων· κακάς γὰρ δαιμόνων χρήσιμα
 Οὐκοῦν ἐναργῶς, καὶ τὸ δέξιν ἥμερον,
 Κριστιανὸν θέαμα τῶν ἱπποδρόμων,
 Ψυχῶν θεούρος ἐστι, σωμάτων μάρτιον,
 Καὶ πρὸς γὰρ τούτους χρημάτων αστὴν ἔχει,
 170 Πόσους μὲν οἰκους ἀθρόως κατέταπε,
 Πόσους προσαπτεῖν πλουσίους ἡγάπειαν!
 Πόσες δὲ τὸ πρὶν εὐνομούμενας πόλεις
 "Ἄρδην καθεῖλεν! Ός τὰρ ἡδῶνα στέψαι,
 Φόνοις δυναστῶν ἔχρανε δῆμον χέρας,
 175 Χτήρωσεν ἀνδρῶν τὰς πόλεις νόμῳ ἔχει.
 Πῦρ καὶ σίδηρος τὰς πόλεις ἔνειματο,
 Σφραγῖς καλάζων τὰς σφραγῖδας, φόνος γάρ
 Τίς οὖν θεόσθαι σωφρόνων ἀνέξεται?

*Crudelium inquinationibus, nec nudos intuearis
 Homines mortuos, iporum carnibus saturatas feras,
 Sepulcra viva, que propinquos conditos habeant.*
 150 *Quia etiam illud quod pluribus magis humanum
 Videtur, spectaculum equestrium certaminum,
 Et ipsum pestis est, et animarum morbus.*
*Urbes distractabit, plebem ad seditionem concitat,
 Pugnas docet, maledicam acut linguam,*
 155 *Dissecat civium amicitias, committit familias inter se,
 Probro afficit senes, in furorem adigit juvenes,
 Inimicitias inter charissimos accedit, proterit leges.*
Hisce malis majus adhuc moliri audet malum :
Suscitat prestigiatores furiosis hominibus pugnae socios,
 160 *Ad victoriam reportandam adjutores, et alit morbo morbum.*
Ubi enim exarserunt in servidam contentionem,
Ad prestigiatores statim se conserunt.
Illi vero rursus dæmonum implorant nequitiam
Adjudicricem ipsis, ad disturbancenes, ad collisiones,
 165 *Ad cædes perpetrandas; malis enim delectatur dæmonum exercitus.*
Manifeste ergo, illud quod videtur mite ac humandum esse,
Contentiosum spectaculum certaminum equestrium,
Animarum est pernicies, corporum pugna,
1088-1089 *Et præterea certissimum rei familiaris detrimentum.*
 170 *Quot enim domos subito prostravit?*
Quot homines divites cibum mendicare cogit?
Quot urbes antea legibus optime constitutas
Funditus evertit? Etenim quasi puheſcens seditio,
Cædibus potentium inquinavit populi manus,
 175 *Viduavit urbes civibus acie gladii,*
Flamma et ferro uriles assumpuit,
Cædibus puniens cædes, et mactationes mactationibus.
Quis igitur sapiens intueri sustineat

147 Μηδὲ γυμνούς εἰσορᾶς. Vat. εἰσορᾶν. Coisl. μηδὲ γυμνάσσεις δρῶν.
 148 Πεζῆσμα. Ita Coisl. Edit. πεπληγμένα.
 149 Συγγενεῖς δ' ἔγκαιμένους. Ita Coisl. Edit. συγγενεῖς δὲ καιμένους.

152 Ψυχῶν. Sic Vat. et Coisl. Edit. 153 Εἰς στάσεις. Coisl. εἰς στάσεις.
 171 Πόσους χρονιστεῖν. Hic νεανικούς. Coisinianο.
 175 Εἰρον. Vat. in marg. Εἰρον.

METRICA VERSIO.

O nate, parce: nec viros nudos vide
 Leteo jacentes, ac feras nexas simul,
 Sepulcra cursu concita, affines humi.
 Quin circus etiam, mitius spectaculum
 Quamvis priori nemo non existimet,
 Est pestis animæ, morbus et necem ferens.
 Divellit urbes, vulgus in partes secat,
 Dacetque pugnas, et ciet convicia.
 Cives, propinquos dirimit, et senibus probrum
 Infert, furore pectora et juvenum ferit,
 Ad odia amicos excitat, leges premit.
 Malis et hisce perpetrat majus malum :
 Socios furore percitis magos mouet,
 Quo palma veniat, ac malo nutrit malum.
 Ardere compit pugna nam postquam semel,
 Tum quisque proprio tendit ad magos pede.

B Pravos at illi dæmonas statim vocant
 Lapsus ut ipsis, vulnera et cædes ferunt
 Gaudet malis nam dæmonum manus
 Cursus equestris hinc liquet spectaculum
 Quamvis putetur blandulum et mite
 Pestem esse mentis, corporum et pectorum
 Opibusque dannum maximum ferunt
 Quotnam repente prorsus everunt
 Quotnam ad petendam divites stupent
 Quotnam ante sanctis legibus plena
 Delevit? Etenim rixa puheſcens
 Procerum cruento plebis infecit mala
 Urbes, facta cæde, vacuavit omnes
 Ac civitates funditus flamma abstulerunt
 Ferrumque, plectens cædibus casus
 Quis ergo magicam ueniente non caseret

Γοντειας δαιμόνιαν, οὐχ ἵππων τάχος,
180 Στάσιν φόνον τίκτουσαν, ἀστέων νόσον;
Σὺ δ' ἀντὶ τούτων, χαίρε τοῖς μαθήμασιν,
Ἐξ ὧν διὶς κράτιστον ἀσκήσεις τρόπον.
Ἐπάν τὸν νοῦν μετρίως προγυμνάσῃς,
Ως ἐν παλαιστρῇ, ποικίλοις συγγράμμασιν,
185 Αύτας ἐνδέλει ταῖς θεοπνεύστοις Γραφαῖς,
Διττῶν Διαθηκῶν συλλέγων πλοῦτον μέγαν.
Τῆς μὲν Παλαιᾶς, τῆς δὲ καὶ Καινῆς ἀεί.
Καινὴ γάρ ἐστιν δεύτερον γεγραμμένη,
Καὶ τῇ μετ' αὐτῆν μηχεῖ δέξουσα τρίτην.
190 Ταύταις ἄπασαν ἀσμένως σπουδὴν νέμε,
Ιαρ' ὧν μαθήσῃ χρηστὸν ἔξασκεν τρόπον,
ιαὶ τὸν γ' ἀληθῆ, καὶ μόνον Θεὸν σέβειν.
Ιερᾶς γάρ ἐστι καὶ Τριάς ἀδείος,

Α Πατήρ σὺν Υἱῷ καὶ πανάγνωψ Πνεύματι,
195 Τριάς προσώποις εὐχρινής, Μονὸς φύσις
Μήτ' οὖν ἀριθμῷ συγχέης ὑποστάσεις,
Μήτ' αὐτὸν σὺν προσκυνῶν τέμης φύσιν.
Μία Τριάς γάρ, εἰς Θεὸν παντοκράτωρ.
Τοῦτ' ἐστι λεπτὸν εὔσεβες μυστήριον.
200 Στενὴ γάρ δυτικαὶ τῆς ἀληθείας ὁδὸς,
Ἄτραπὸς, ἀμφίκρημνος, ἐκτεθειμένη,
Ἡξεδίοις θήσαντες ἐξ ἐναντίων,
Κατερβάγησαν εἰς βαθύκρημνον πλάνην,
Σαβέλλοις μὲν πρὸς Ἰουδαίους βλέπων,
205 Εἰδωλολάτρας δ' Ἀρειος μιμούμενος.
Ο μὲν προσώπων συγχέων ὑπόστασιν,
Ο δ' αὖ μερίζων δυστενῶς τὴν οὐσίαν.
Σὺ δ' ἀκλίνως φύλασσε τὴν μέσην ὁδὸν,

Magicæ artis concertationem, non equorum velocitatem,
180 Seditionem, quæ cædes parit, civitatum morbum?
Horum tu loco, delecteris optimis disciplinis,
Quibus utilissime excoles animum.
Ubi autem, quantum satis sufficiat, mentem exercueris,
Tanquam in palæstra, variis litteris,
185 Tum demum graviter incumbe afflatis sancto Spiritu Libris,
Geminorum Testamentorum ingentes colligens divitias,
Veteris scilicet, et alterius quod semper est Novum.
Novum enīm est secundo loco scriptum,
Et iam post se non habiturum tertium.
190 His omnem alacriter diligentiam impende,
Ex quibus disces optimos excolare mores,
Verūmque et solum Deum religiose venerari.
Unitas enim est et Trinitas æterna,
Pater cum Filio et sanctissimo Spiritu,
195 Trinitas personis distincta, Unitas natura.
Quapropter nec numero confundas hypostases (personas);
Neque rursus Deum adorans divides naturam.
Una enim Trinitas, unus Deus omnipotens.
Subtile istud est religiosum mysterium.
200 Angusta enim reapse est veritatis semita,
Via trita, utrimque præceps, et coarctata,
De qua exorbitantes hinc et inde oppositis viis,
Detrusi sunt in profundum ac præcipitem errorem,
Sabellius quidem ad Judæos respiciens,
205 Et Arius idolorum cultores imitatus:
Ille personarum confundens proprietates,
1100-1101 Iste autem impie dividens essentiam;
Tu vero indeclinabiliter medium teneto viam,

2 Ἀσκήσεις. Ita Coisl. quibus, quod optimum bonos mores comparabis. Edit. ἀσκήσει.

8 Δεύτερον. Coisl. δεύτερα.

9 Μετ' αὐτήν. Ita Coisl. Edit. μεθ' ἐαυτήν.

3 Τριάς ἀδείος. Ita Coisl. Edit. Τριάς τῇ.

1 Ηλαράγηρ. Coisl. παναγίᾳ.

1 φύσιν. Naturam : in Billii versione natu-
quod profecto mendum est in osculantiam
raphi refundendum. Absit enim ut doctissi-

mo interpreti error gravissimus ascribatur.

200 Ὁρτως. Sic Vat. Edit. δύτος.

202 Ἐξ ἐναντίων. Vat. ἀπ' ἐναντίων.

203 Κατερβάγησαν. Confracti sunt, procedentes
in profundum erroris abyssum.

206 Υπόστασιν. Hypostasim, quæ personarum
proprietas est, quia vere existunt, subsistunt.

207 Ο δ' αὖ. Sic Vat. Edit. ο δ' οὐν.

METRICA VERSIO.

ire pugnam (non enim cursus equis
fanda), cædes quæ parit, morbum urbium.
rebus his studia bonarum te artium
, tuos quæ dirigent mores probe.
ione plurima mentem ut tuam,
n palæstra, seuseris jam exercitam,
llabora Litteris gnarus sacris,
iue magnas Federis carpens opes,
n Vetustum est illud, hoc semper Novum:
, secundo proditum namque est loco,
it sequetur alterum ullum tertium.
ne studium Litteris tribus libens,
e mores ex quibus disces bonos,
ue, solum et rite venerari Deum.
namque est Unitas et Trinitas,

B Cum Patre Natus, Flamen et sanctissimum :
Natura simplex, at triplex hypostasis.

Miscere trinas ergo personas cave

In unum : itemque scindere naturas fuge.

Supremus etenim Trinitas una est Deus.

Subtilis ista dogmatis summa est pii.

Nam veritatis arcta revera est via,

Utrinque præceps semita, et stricta admodum :

Qua deviantes hinc et hinc, Sabellius,

Inopsque mentis Arius, lapsu horrido

Franguntur : alter nempe Judeis favens,

Idololatras alter at contra æmulans :

Personam in unam contrahens ille impie

Cœlestis Numen, hic secans essentiam.

Inflexus at tu semitam medium tene,

Ψε χρή, διαιρῶν, καὶ συνάπτων ὡς θέμις.
 210 Συνάπτεταις γάρ ἡ Τριάς ἀσυγχύτως,
 "Ποτέρος κ' ἀτμήτως ἡ Μονάς χωρίζεται·
 "Η γάρ φύσις, ἀτμήτος, αἱ δὲ ὑποστάσεις
 "Δεῖ μένουσι παντελῶς ἀσυγχύτωι.
 Τούτων τούτων μοι διαμένους τῶν δογμάτων,
 215 Καὶ γνήσιος μὲν ἀργάτης τῶν ἀντολῶν,
 Σορὸς δὲ ἀπάσους μυστικαῖς θεωρίαις,
 "Δεῖ προχόπτων, μήποτ' ἐκρυπτώμενος·
 Μειζῶν ἐπανθήσει γάρ οὐτας ηχάρις.
 "Ορές δὲ πιστός Μωάνστης, δὲ τοῦ Θεοῦ
 220 "Ανθρωπος, εἰκὼν τοῦ κατ' ἀρετὴν βίου,
 "Οτας ἀπασχεν ἐκμαθῶν Αἰγυπτιών
 Σοφίαν τὰ πρώτα, καὶν βαθεὶς πλούτῳ τραφεῖς,
 "Ἐκτὸν φυγάς τε καὶ πάντης ἐγίγνετο,
 Καὶ ταῖς ἀρήμοις τῆς ἐν Αἰγυπτῷ τρυφῇς

Α 225 Θῆσσαν τράπεζαν ποιείνων ἔλαττα,
 Δέξις τυράννων προκρίνας σπληνὸν βίον,
 "Ἐως τελείων ἀξίους θεωμέτων
 Κριθεῖς, μέγιστον διγέλου μυστήμων
 Εἶδε, φανέντος ἐν πυρὶ φλογὸς βάται.
 230 Εἰτέ ἀξιωθεῖς καὶ θεοῦ πρώτου τῶν
 Φωνῆς ἀκούσαις, καὶ λαβὼν ἔξουσίαν,
 Λαψὶ στένοντι δούλεον λύει ζυγὸν,
 "Ἀρχεῖ τε παντὸς τοῦ γένους, ψήφῳ θίου.
 Λαβὼν τοσούτον ὑψός οὐκ ἐπαιρεται·
 235 "Ἄλλ' ἰσχύνθεντον καὶ βραδύγλωσσον πα-
 Φθονὸν ἔσυντον, ἀσθενῆ τε ἀλεῖσαν,
 "Ως δὲ φρονῶν ταπεινῶν, ἰσχυρὸς μέν,
 Τούτου τούτος τοῦ βίου τὴν εἰκόνα,
 Μορφῶν σεαυτὸν τῷ τρόπῳ τοῦ Μωσίου.
 240 Καὶ τὴν μάθησιν τῶν παρ' Ἑλλησί-

U oportet dividens, et conjungens ut fas est.
 210 Coniuncta enim est Trinitas absque confusione,
 Quemadmodum absque sectione Unitas distinguitur.
 Natura enim seccari nequit; personæ autem
 Semper manent prorsus inconfusa.
 Horum cūsios tu mihi maneas dogmatum,
 215 Et divinorum observantissimum mandatorum,
 Sapientia autem in omnibus arcanais contemplationibus,
 Semper prolixiens, nūquām infatuus:
 Major enī tibi sic contingit gratia.
 Vides, quomodo Moyses ille fidelis, Dei
 220 Homo, specimen et exemplar religiose vitæ,
 Cum prius omnem perdidisset Ἀ̄gyptiorum
 Sapientiam, licet in maximis opibus educatus.
 Sponte sua exsul et pauper factus sit,
 Et in desertis, cum Ἀ̄gyptiorum deliciis
 225 Servilem pastorum mensam commutaverit,
 Glorias regum præponens asperum vita genus,
 Donec perfecta ac sublimia dignus cernere
 Judicatus, magnum angelī mysterium
 Vedit, qui sese ostendit illi in flamma ardantis rubi.
 230 Deinde dignus habitus, qui Dei tunc primium
 Vocem audiret, et accepta potestate,
 Populo afflicto servile solvit jugum,
 Et præfuit universa genit., calculo Dei.
 Nactus tantam sublimitatem, non extollitur;
 235 Verum impedita lingua et tardiloquum quemdam hominem
 Appellat se ipse, atque etiam infirmum esse dicit,
 Ut submissus de se sentiens, fortis maneat.
 Hujus tu serva vita normam,
 Conformatu te ipse ad mores Moysis.
 240 Disciplinam ethnicarum doctrinarum,

211 Κ' ἀτμήτως. Coisl. non habet x'.
 218 Ἐξανθησετ. Efflorefit.
 225 Θῆσσαν. Vat. θείσσαν. Θῆσσα τράπεζα, idem
 est, ait Billius, quod μισθωτή, mercenaria.

228 Ἀγγέλου. Coisl. ἀγγέλων.
 232 Λαψὶ στένοττ. Ita Coisl. Edil. 232
 250 Ασθενῆ τε στριῶν. Coisl. ἀσθενῆς

METRICA VERSIO.

Scindens, ut est fas, copulans ut convenit.
 Confusa nec enim copula est Triadis sacrae,
 Nec unitatis sectilia disjunctio.
 Natura namque haud scinditur, at hypostases
 Confusionis prorsus expertes manent.
 Sis firmus horum dogmatum custos velim.
 Divina quæ lex imperat, fac sedulus,
 Cunctasque disce mysticas theorias,
 Subinde crescens, nec tumens lastu tamen:
 Sic major etenim gratia existet tibi.
 Videsne Moseim, servulum fidum Dei,
 Probitatis omnis speciem, atque imaginem?
 Nonne Phariorum cum prius sapientiam
 Didicisset omnem, regia altus in domo,
 Sponte fugitivus, pauper et sponte exstitit,
 Sequensque rura, dapibus Ἀ̄gypti omnilios

B Pastoris inopem prælulit mensam, or. 10
 Regale calcans, maluit vitam asperam,
 Adinarius ingens donec ad speactaculum.
 Tandem ipse vedit angeli mysterium.
 Qui se intuendum dederat ardentī in reb.
 Post consecutus gratiam hanc, ut Nas.
 Dicta aure caperet primus, hanc et reb.
 Populu ut gementi solveret jugum grav.
 Suosque regeret calculo ætherei Pains.
 Ad culmen istud vectus haud attollunt.
 Verum indisertum se statim et blasum.
 Ac destitutum robore, ut de se intime.
 Dum sentit, hinc vim servet et robur.
 Hujus tuere sedulus vita typum,
 Mosem æmulando, Mosis et mores pro.
 Ac disciplinas, quæ vigent Græco-²³

Μοτερ δικαστής, έννομον ψῆφον φέρων,
Τηρετεῖσθαι τάξιον, ως ἔστι πρέπον,
Γῇ τῶν ἀληθῶν δογμάτων παρήστη,
Γῇ πανόρφυ τῶν Γραφῶν θεωρίᾳ.
145 Καὶ γάρ δικαιον τὴν σοφίαν τοῦ Πνεύματος,
Ανωθεν οὖσαν, ἐκ Θεοῦ τ' ἀφιγμένην,
ἔσπονταν εἶναι τῆς κάτω παιδεύσεις,
Μοτερ θεραπαίνης, μὴ μάτην φυσωμένης,
Τηρετεῖν δὲ κοσμίων εἰθισμένης.
30 Τῇ τοῦ Θεοῦ γάρ η κάτω δουλεύεται.
Πλὴν ἀλλ' ἐκεῖνο προσμαθεῖν μάλιστά σα
ροσῆκον οὐχ ἀπαστα βίδλος ἀσφαλής,
Ι σεμνὸν δνομα τῆς Γραφῆς κεχτημένη.
Ιον γάρ, εἰσὶν ἕσθ' ὅτε φευδόνυμοι
15 Βίδλοι· τινὲς μὲν βιδλεσοι, καὶ γείτονες.
ἢ ἀν τις εἴποι, τῶν ἀληθείας λόγων·

Α Αὶ δ' αὖ νόθοι τε καὶ λαν ἐπισφαλεῖς;
Ὦς παράσημα καὶ νόθα νομίσματα,
Ἄ βασιλέως μὲν τὴν ἐπιγραφὴν φέρει,
260 Κιβδηλος δὲ ἐστὶ, ταῖς ὄλαις δολούμενα.
Τούτων χάριν σοι τῶν θεοπνεύστων ἡρῶ
Βίδλων ἐκάστην· ως δὲ διν εὔχρινῶς μάθηται
Τὰς τῆς Παλαιᾶς πρώτα Διαθήκης ἡρῶ.
Ἡ Πεντάτευχος τὴν Κτίσιν, εἰτ' Ἔξοδον,
265 Λευτικὸν δὲ τὴν μέσην ἔχει βίδλον,
Μεθ' ἣν Ἀριθμοὺς, είστα Δευτερονόμιον.
Τούτοις Ιησοῦν προστίθει, καὶ τοὺς Κριτάς.
Ἐπειτα τὴν Ρούθ, Βασιλεῶν τε τέσσαρας
Βίδλους, Παραλειπομένων δέ γε ξυνωρίδα·
270 Εσδρας ἐπ' αὐταῖς πρώτος, εἰθ' ὁ δεύτερος.
Ἐξῆς στιχηράς πέντε σοι βίδλους ἡρῶ·
Στεφάντος ἀδλοῖς ποικίλων παθῶν Ἰώδ,

Tanquam judex, consonam legibus sententiam serens,
Subservire jubeto, ut par est,

Verorum dogmatum libertati,

Et sapientissimæ Scripturarum meditationi.

245 Etenim æquum est sapientiam Spiritus,

Quæ coelestis est et a Deo profecta,

102-1103 Dominam esse terrenæ disciplinæ,

Velut ancillæ, ne frustra infletur,

Sed ministrare convenienter assuescat.

250 Sapientia enim divina terrena serviat.

Præterea autem istud scire maxime tibi

Convenit: non omnis liber pro certo habendus.

Qui venerandum Scripturæ nomen præfert.

Sunt enim, sunt (ut nonnunquam fit) inscripti falsis nominibus

255 Libri: nonnulli quidem intermedii sunt ac vicini,

Ut ita dixerim, veritatis doctrinæ;

Alii vero spurii et magnopere periculosi,

Velut falso signata et spuria numerisata,

Quæ regis quidem inscriptionem habent,

260 Sed tamen nothi sunt, et vitiosa materie confecta.

Propterea tibi divino afflato Spiritu recensebo

Singulos libros; atque ut rem perspicue noveris,

Libros Veteris Testamenti primum referam.

Pentateuchus continet Genesim, deinde Exodum,

265 Leviticum, qui mediis est liber,

Post quem Numerus, postremo Deuteronomium.

Hic adde Josue et Judices;

Postea Ruth, et Regum quatuor

Libros, Paralipomenon par unum;

270 Secundum hos, Esdras primus et secundus.

Exinde versu conditos quinque tibi libros commemorabo:

Coronati certaminibus variarum calamitatuum librum Jobi;

Παρθησίδης. Defensioni.

Φυσωμένης. Ila cod. Coislidianus, et Com-

us. Edit. φυσωμένης.

Προσμαθεῖται. Coisl. προμαθεῖν.

Φέρει. Coisl. ἔχει.

202 Βίδλων. Ita edit. et quidem bene. Coisl. contra metrum βίδλον.

263 Πρώτα. Coisl. πρώτας.

265 ἔχει βίδλων. Coisl. βίδλον ἔχεις.

269 Συνωρίδην. Binos libros.

METRICA VERSIO.

ut æquum calculum ferens, jube,
et æquum est, instar ancillæ, obsequi
sionis dogmatis verissimi,
sque sacra pagiæ. Justum est enim
hinc sancti Spiritus, que coelite
cit aula, venit et summo a Deo,
nina præstet inferre sapientiæ,
equo ritu discat hæc non turgidum
ere fastum, jussa sed prompte exsequi.
superæ nam decet certe inferam.
Hud etiam convénit te discere:
ius omnis est liber, sacri Libri
te nomen quisquis augustum gerit.
imque, falsum qui gerant nomen, libri,
editi, ab illis dissiti haud sane procūl,
se veros nullus est qui deneget;

B Ac rarsus alii sunt nothi atque noxii,
Adulterinos cernere est nummos velut,
Inscriptionem regiam qui cum gerant,
Nothi tamen sunt, ære, non auro editi.
Ipse ergo sacri Codicis pandam tibi
Omnes libellos; quoque noscas planius,
Primum Veteri Fœderis dicam libros.

In Pentatecho Genesim habes, et Exodus,
Leviticumque, sede qui media est situs,
Numeros; secunda Lex locum alterum obtinet.
Ilis adde Iesum; mox sequuntur Judices,
Ruth deinde, Regum quatuor libri simul:
Paralipomenon adjice his libros duos:
At geminus Esdræ sequitur hos statim liber.
Tum quinque versu conditos libros habes,
Job cui palæstræ plurimæ cingunt caput,

Ψαλμῶν τε βίβλον, ἐμμελές ψυχῆς ἀκος,
Τρεῖς δὲ Σολομῶντος τοῦ σοφοῦ, Περιοιμίας,
275 Ἐκκλησιαστὴν, Ἀσμάτων φύσιμάτων.
Ταύταις προσήτας προστίθει τοὺς δώδεκα,
Ὄστη πρώτον, εἰτ' Ἀμώμη τὸν δεύτερον,
Μιχαὴλ, Ἰωὴλ, Ἀβδίαν, καὶ τὸν τύπον
Ἰωνᾶν αὐτοῦ τοῦ τριτού μέρους πάθους
280 Ναούμ μετ' αὐτοῖς, Ἀβδαχοὺμ, εἰτ' Ἰννατον
Σορονίαν, Ἀγγαῖόν τε καὶ Ζαχαρίαν,
Διώνυμον τε διγγελον Μαλαχίαν.
Μεθ' οὖς πρωτήτας μάνθανε τοὺς τέσσαρας,
Πλειθησιαστὴν τὸν μάγαν Ἡραίαν,
285 Ἱερεμίαν τε συμπαθῆ, καὶ μυστικὸν
Ἴεζεχιὴλ, Ἐσχατὸν δὲ Δανιὴλ,
Τὸν αὐτὸν Ἡροῖς καὶ λόγοις σφράγατον.

Psalmorum etiam librum, modulatum animæ remedium;

Tres libros sapientis Salomonis, Proverbia,

275 Ecclesiastem, et Canticum canticorum.

Bis jungito duodecim prophetas,

Once primum, deinde Amos secundum,

Michæam, Joel, Abdiam, et Jonam

Typum trium dierum passionis;

280 Nahum post ipsos, Abacuc, deinde nonum

Sophoniām, Aggæūm, et Zachariām,

Biunominaemque angelum Malachiam.

Post hos disce prophetas adhuc esse alios quatuor,

Intrepidum magnum Isaiam,

1104-1105 285 Jeremiam ad misericordiam propensum, et mysticum

Ezechielem, postremum Daniēlem,

Eudemē factis et verbis sapientissimum.

His addunt Esther nonnulli.

Novi Fœderis nunc mihi tempus est libros numerandi.

290 Evangelistas recipias quatuor tantum,

Matthæum, deinde Marcum, cui Lucam tertium

Addens, numera Joanneni tempore

Quartum, sed primum sublimitate doctrine.

Tonitruī enīū filium merito hunc appello,

295 Quippe qui magna voce insonuit Dei Verbum.

Recipias etiam Lucæ librum secundum,

In quo narrat Res gestas per orbem ab apostolis.

Vas deinde addito electionis,

Gentium præconem, apostolum

300 Paulum, qui sapienter scripsit Ecclesiis

Epistolas bis septem, ad Romanos unam,

Qui jungendas sunt ad Corinthios due,

273 Φινῆς. Coisl. ψυχῶν.

279 Τριημέρου. Figuram illius qui tertia die a letto ad vitam rediit.

282 Ἀγγελον Μαλαχιαρ. Hebraicam vocem redidere Septuaginta Interpretes, quæ postea vox una cum interpretatione in textum admissa: quod Theodoreto, Hieronymus, aliquae veteres et recentiores observarunt.

285 Καὶ μυστικόν. Mysticum appellat Ezechielem, quod plura habeat mystice, seu altiore sensu

evponenda.

296 Τὴρ δευτέραν. Ita Coisl. et Val. δεύτερον.

297 Τὸν καθολικῶν. Id est, librum apostolorum communiter, universim, quenadmodum epistolæ catholice sive quod ad omnes Ecclesias scriptæ sint, nec aliquam privatum, ut Epistolæ ad Rom. Ephesios, etc.

301 Ψωματωρ. Coisl. Ψωματος.

METRICA VERSIO.

Et mentis ægræ pharmacum Psalmos sacros,
Salomonis etiam tres libros, Paræmias,
Ecclesiasten, canticorum Canticum.
His ter quatuornos junge jam vates simul,
Oseam, et Amos, atque Michæam insuper,
Quartumque Ioel, Abdiam, Jonam, typum
Reversi ad auras tertio a letho die,
Nahum, Abacueque, qui loco nono insidet,
Sophoniām, et Aggæūm, Zachariām, ultimum,
Nomen duplex cui est, angelum Malachiam.
Post hos prophetæ disce qui sint quatuor:
Non trepidus ore primus est Isaías,
Alter Jeremias condolens, et mysticus
Ezechiel inde, et ultimè Daniel loco,
Rebusque dictis et simul, mire sagax.

B Sunt qui libellum his copulent sanctæ E.
Nunc jam Recensis audias Pacti libro
Evangelistas quatuor solum cape.
Matthæus omnes anteit, Marcus statim.
Lucasque sequitur, quarta Ioanni datur
Sedes; at aliis est prior, si dogmata
Species. Vocatur juie nam tonitruī
Proles: Dei-nam maxime insonuit A.
Lucas quoque librum jungito his rursum
Apostolorum Gesta qui fusc canit.
Electio adde vas, Apostolum,
Qui præco celebris gentium semper fuit.
Scriptisque scite Literas quatuordecim
Ad Christianos, civibus Romæ unicam,
Bimaris Corinthi scripsit ad cives duas.

Τὴν πρὸς Γαλάτας τε, καὶ τὴν πρὸς Ἐφεσίους, μεθ' ἣν
Τὴν ἐν Φιλίπποις, εἰτα τὴν γεγραμμένην
305 Κολοσσαῖς, Θεσσαλονικεῦσι δύο,
Δύο Τιμοθέῳ, Τίτᾳ δὲ καὶ Φιλήμονι,
Μίαν ἔκταρφ, καὶ πρὸς Ἐβραιοὺς μίαν.
Τινὲς δὲ φασι τὴν πρὸς Ἐβραιοὺς νόθον,
Οὐκ εὖ λέγοντες· γνησία γάρ ή χάρις.
310 Εἴεν, τί λοιπόν; Καθολικῶν Ἐπιστολῶν
Τινὲς μὲν ἐπτά φασιν, οἱ δὲ τρεῖς μόνας
Χρῆναι δέχεσθαι, τὴν Ἰακώνου μίαν,
Μίαν δὲ Πλέτρου, τὴν τ' Ἰωάννου μίαν.
Τινὲς δὲ τὰς τρεῖς, καὶ πρὸς αὐταῖς τὰς δύο
315 Πέτρου δέχονται, τὴν Ἰωάννα δὲ ἐδόμπτην.
Τὴν δὲ Ἀποκάλυψιν τὴν Ἰωάννου πάλιν
Τινὲς μὲν ἐγχρίνουσιν, οἱ πλεῖον δὲ γε

A Νόθον λέγουσιν. Οὗτος ἀψευδέστατος
Κανὼν δὲν εἴ τῶν θεοπνεύστων Γραφῶν,
320 Αἵξ εἰ σὺ πεισθῆς, ἐκφυγεῖς κόσμου πάγας,
Ματαιότητα δὲ τὸν φεύγοντα διψιλεῖ χερὶ¹
Πλούτον δὲ τὸν φεύγοντα διψιλεῖ χερὶ¹
Σπείραις πένησιν, δισφαλές μένων θέρος.
Ἐν οὐρανοῖς γάρ τὸ σπαρὲν θησαυρεῖς.
325 Χριστῷ δὲ τῷ σοφῷ Θεοῦ Λόγῳ.
὾ τρισμακάριστος, ὁ τρισθλινος σύ γε,
Πολλοὶς γέρουσι καὶ νέοις ἀστήρ φανεῖς.
Λάμπει γάρ ἀστρῶν μᾶλλον εὔσεβης βίος.
Καὶ σε προφητῶν, μαρτύρων, ἀποστόλων
330 Χορὸς περιστάς, ὡσπερ οἰκεῖον μέλος,
Στέψει προπέμπων ἐπινίκιον χρότον.
Τρυγῶν δὲ πατεύστον δόξαν, ἥσθησῃ τότε,

Una ad Galatas, et una ad Ephesios, post quam
Una ad Philippenses, item ea quae scripta est
305 Ad Colosenses, ad Thessalonicenses duas,
Duas Timotheo, Tito et Philemoni,
Una unicuique, et ad Hebreos una.
Nonnulli autem dicunt epistolam ad Hebreos esse spuriam,
Nec recte dicunt. Genuina enim est gratia.
310 Quidquid sit, quid superest? Catholicas epistolas
Nonnulli quidem septem numerant, alii autem tres duntaxat
Recipientias esse aiunt, Jacobi unam,
Unam Petri, et Joannis unam.
Quidam autem tres (Joannis Epistolas), ac præterea duas
315 Petri recipiunt, et unam Iudeæ, quae septima est.
Apocalypsim autem Joannis
Quidam quidem admittunt, pars vero major
Spuriam asserunt. His certissimus
Canon tibi sit divinarum Scripturarum;
320 Quibus si obsecutus fueris, effugies mundi laqueos,
Inanes spes proicies humi,
Divitias fugaces larga manu
1106-1107 Eflundes pauperibus, unde certissima te manet messis.
In cuius enī, quod sic seminas, condis.
325 Christum sequere, sapiens Dei Verbum,
O ter beate, o ter felix tu,
Pluribus tūm senibus, tuin juvenib⁹ tanquam astrum inicans,
Splendet enim ipsis sideribus clarius pia vita.
Et te prophetarum, martyrum, apostolorum
330 Chorus circumstant, velut proprium membrum,
Cinget corona, præmitteus triumphalem plausum.
Tu vero carpens immortalem gloriam, tunc lætaberis,

304 Τίτῳ. Ita Coisl. Edit. τοι;. 309 Γνησία γάρ ή χάρις. Paulum enim omnino
nihil.
315 Ἐδόμπτην. Haec omnes epistolas vere canonicas Scripturae partes agnovit Gregorius. Verum
non non affirmat de Apocalypsi libro. Illius quippe
dubitabant plures, ac inter Scriptura libros
censenda esset Apocalypsis; nec Ecclesiæ judicio
definita erat. Nunc, cum communī Ecclesiæ con-
su in canonorum librorum numerum recepti

sint, tum Apocalypsis, tum alii ex Veteri Testamento libri nonnulli, quos omittit auctor carminis, de iis jam dubitare nefas esset. Vide supra, lib. I, sect. 1, carm. XII, ubi eosdem libros recenset Gregorius.

320 Ἐκφυγεῖς. Coisl. ἐκφύγοις.

321 Πλούτος. Coisl. ρίψατε.

323 Ασφαλές μέρων θέρος. Tutissimam exspectans messem.

527 Αστήρ. Vat. et Coisl. φωστήρ.

METRICA VERSIO.

latiſ et unam misit, unamque incolis
besi, Philippiſ et Colossiſ unicam,
essaſtoniæ civibus binas, duas
notheo, et unam cum Tito Philemoni,
amque Hebraiſ denique, atque hanc ultimam,
dam licet sint qui notham hanc esse asserant,
ore duci: teta nam Paulum sapit.
itat catholicaſ Litteras dicam ut tibi.
esse septem dictant quidam: negant
tere quidam ſuſcipi plures tribus,
nnis unam, Petri et Jacobi unicam.
nnis aliſ tres volunt, binas Petri
ipi, et Iudeæ septimam. Rursum librum,
ana rerum detegit qui plurima,
dam inscrevendū Codici ſacruo asſerunt:

B Nothum esse major pars ait rursum altera.

Canon hic ſacraſ certus eſt voluminiſ;

Cui ſi obsecutus, labilis mundi plagaſ

Fugieſ, inaneſ ſpesque projicieſ humi,

Opesque fluxas uberi ſpargeſ manu,

Pauperibus, unde tuta te messis manet.

Nan ſemeſ iſtud condis in celo tuum.

Christum et ſequariſ ſeduliſ, Verbum Dei,

O te, beatum, terque felicem et quater,

Ut qui juvenibus ac ſenuni irradieſ gregi:

Pia vita ſole clarius nanque emicat.

Ac te prophetæ, martyres, apoſtoli,

Hinc ambienteſ hincque te, membrum ut ſuum,

Cingent coronis, et tuas palmas canent,

Ac tuu perennem gloriam carpens, choros

Μίσος χορεύων ἀγγέλων στεφηφόρος.

Ἐρρώσο, καὶ μέμνησο τῶν γεγραμμένων.

355 Τὴν σεμνότητας, ἀγνειας τ' ἀσκήσεως

*Ἐμψυχον εἰκόνα, πάστεώς τε σφραγίδα,

Immissus angelis chorus ducens, corollis redimitus.
Vale et memor esto quæ hic scripta sunt.

355 Honestatis, castitatis, pietatis

Vivam imaginem, sdeique signaculum

Saluta nomine neo Olympiadem materteram tuam.

Si cupis, Selence, scire numerum iamborum,

Tres centurias esse scito, tres decades, tres monadas.

340 Semper enim te, illi, Trinitatis amicum esse desidero.

357 Τὴν θελαν. Materteram, forte amitam : nam
vox utrumque significat. Coisl. τὴν σῆν τετύδα, nu-
tricem tuam.

340 Εἴτην. In coi. Coisl. Carmen istud hoc versu
clauditur : Τῷ συντελεστῇ τῶν καλῶν Θεῷ χάρις,
qui quidem non est Gregorii, sed librarii, qui ab-

Αὐλομπιάδα πρόσειπται τὴν θελαν τῇ.

*Πν ἐθληθόθα, Σάλευκε, μαθεῖν τὸν φρεδηνιόν.

Τρεῖς ἔκαντον τάδες Ισθι, τόσας δεκάδας, μονάδας.

340 Αἰσι γάρ σε, τέχος, Τριάδος φίλον έμημεν.

METRICA VERSIO.

Ducensque sanctis eum angelis, letaberis.
Vale, haecque scripta ne tue menti excidant.
Gravitas omnis, castitatis, et pietate
Vita tabellam, præditam ingenti fide,
Velim salutes nomine meo Olympiam.

Scire, Selence, cupis quot iambica carmina
Tres sunt centuriae, decades tres, ac monadas.
Opto etenim Trias ut libi sit charissima se.

ORDO RERUM

QUÆ IN HOC TOMO CONTINENTUR.

S. GREGORIUS THEOLOGUS, ARCHIEPISCOPUS CONSTANTINOPOLITANUS.

PRÆFATIO A. B. CAILLAU.

Articulus I. — De invento Maurinorum codice.

EPISTOLÆ S. GREGORII.

Epistola I. — Basilio sodali.	21	XXXVI. — Eisdem.	78	LXXI. — Eisdem.
II. — Eisdem.	21	XXXVII. — Sophronio.	78	J. XXII. — Gregorio Nysseno.
III. — Evagrio.	23	XXXVIII. — Themistio.	79	LXXIII. — Eisdem.
IV. — Basilio.	23	XXXIX. — Sophronio.	79	LXXIV. — Eisdem.
V. — Eisdem.	27	XL. — Basilio Magno.	82	LXXV. — Vitaliano.
VI. — Eisdem.	30	XLI. — Ad Cesarenses.	83	LXXVI. — Gregorio Nysseno.
VII. — Cæsario.	51	XLII. — Eusebio Samosatensi episcopo.	87	LXXVII. — Theodo.
VIII. — Basilio.	34	XLIII. — Ad episcopos.	90	LXXVIII. — Theodosius.
IX. — Amphilochio.	35	XLIV. — Eusebio Samosatensi.	91	LXXIX. — Simplicius.
X. — Candidiano.	35	XLV. — Basilio.	94	LXXXI. — Gregorio Nysseno.
XI. — Gregorio Nysseno.	42	XLVI. — Eisdem.	95	I. XXXII. — Alypio.
XII. — Nicobulo.	43	XLVII. — Eisdem.	95	I. XXXIII. — Eisdem.
XIII. — Amphilochio.	46	XLVIII. — Eisdem.	95	LXXXIV. — Eisdem.
XIV. — Cæsario.	46	XLIX. — Eisdem.	98	LXXXV. — Eisdem.
XV. — Litoliano.	47	LX. — Eisdem.	102	LXXXVI. — Eisdem.
XVI. — Eusebio episcopo Cesarens.	50	LXI. — Eisdem.	102	LXXXVII. — Philagrio.
XVII. — Eisdem.	51	LII. — Eisdem.	107	LXXXVIII. — Nectario archiepiscopi Constantinopolis.
XVIII. — Eisdem.	51	LIII. — Eisdem.	110	LXXXIX. — Bosphoro Cœlo.
XIX. — Basilio.	54	LIV. — Eisdem.	110	XC. — Procopio.
XX. — Cæsario.	54	LV. — Eisdem.	110	XCI. — Nectario archiepiscopi Constantinopolis.
XXI. — Sophronio praefecto.	55	LVI. — Theclas.	111	XCII. — Philagrio.
XXII. — Eisdem.	58	LVII. — Eisdem.	114	XCIII. — Sophronio præf.
XXIII. — Cæsario.	58	LVIII. — Basilio.	118	XCIV. — Amazonio.
XXIV. — Themistio.	59	LIX. — Eisdem.	119	XCV. — Leontio.
XXV. — Amphilochio.	59	LX. — Eisdem.	119	XCVI. — Hypatio.
XXVI. — Eisdem.	62	LXI. — Aero et Alypio.	123	XCVII. — Herculiano.
XXVII. — Eisdem.	62	LXII. — Amphilochio.	123	XCVIII. — Ad eos qui ad administrant.
XXVIII. — Eisdem.	62	LXIII. — Eisdem.	125	XCIX. — Homophron.
XXIX. — Sophronio præsidi.	63	LXIV. — Eusebio Samosatensi.	126	C. — C. Gigantio.
XXX. — Philagrio.	66	LXV. — Eisdem.	134	CI. — Ad Cleodocius p.
XXXI. — Eisdem.	67	LXVI. — Eisdem.	134	CI. — C. Gigantio.
XXXII. — Eisdem.	70	LXVII. — Juliano.	134	CI. — Ad Cleodocius p.
XXXIII. — Eisdem.	74	LXVIII. — Eisdem.	134	CI. — Ad enandem.
XXXIV. — Eisdem.	75	LXIX. — Eisdem.	134	CI. — Ad enandem.
XXXV. — Eisdem.	78	LXX. — Eutropio.	134	CI. — Ad enandem.

CIII. — Palladio.	202	CL. — Asterio.	235	CXCVIII. — Nemesio.	323
CVI. — Olympio.	203	CLI. — Nectario.	235	CXCIX. — Eisdem.	326
CV. — Eisdem.	206	CLII. — Theodoro.	238	CC. — Eisdem.	327
CVI. — Eisdem.	206	CLIII. — Bosporio Coloniensi	239	CCI. — Eisdem.	327
CVII. — Cledonio	207	CLIV. — Olympio.	239	CCII. — Ad Nectarium Constantino-	
CVIII. — Eisdem.	207	CLV. — Asterio.	262	pólitianum.	330
CIX. — Eisdem.	207	CLVI. — Eisdem.	263	CCIII. — Valentiniano.	334
CX. — Palladio.	207	CLVII. — Theodoro.	263	CCIV. — Adelphio.	338
CXI. — Eulalio.	210	CLVIII. — Eulalio.	266	CCV. — Eisdem.	339
CXII. — Celeusio.	210	CLIX. — Theodoro.	266	CCVI. — Eisdem.	339
CXIII. — Eisdem.	210	CLX. — Eisdem.	267	CCVII. — Jacobo.	343
CXIV. — Eisdem.	210	CLXI. — Eisdem.	267	CCVIII. — Eisdem.	346
CXV. — Theodoro.	211	CLXII. — Eisdem.	267	CCIX. — Castori.	346
CXVI. — Eulalio.	211	CLXIII. — Eisdem.	270	CCX. — Eisdem.	347
CXVII. — Eisdem.	214	CLXIV. — Timo. heo.	271	CCXI. — Cyriaco.	347
CXVIII. — Eisdem.	214	CLXV. — Eisdem.	274	CCXII. — Sacerdoti.	350
CXIX. — Palladio.	214	CLXVI. — Eisdem.	275	CCXIII. — Eisdem.	350
CXX. — Helladio.	214	CLXVII. — Helladio.	278	CCXIV. — Eisdem.	350
CXXI. — Theodoro.	215	CLXVIII. — Photio.	278	CCXV. — Eisdem.	351
CXXII. — Eisdem.	215	CLXIX. — Strategio.	278	CCXVI. — Eudocio.	351
CXXIII. — Eisdem.	218	CLXX. — Palladio.	279	CCXVII. — Eisdem.	351
CXXIV. — Eisdem.	218	CLXXI. — Amphilochio.	279	CCXVIII. — Eisdem.	353
CXXV. — Olympio.	218	CLXXII. — Helladio.	282	CCXIX. — Helladio.	353
CXXVI. — Eisdem.	219	CLXXIII. — Postumiano.	282	CCXX. — Eisdem.	359
CXXVII. — Helladio. ¹	222	CLXXIV. — Eudoxio rhetori.	283	CCXXI. — Homophronie.	362
CXXVIII. — Procopio.	222	CLXXV. — Eisdem.	283	CCXXII. — Theclæ.	362
CXXIX. — Eisdem.	223	CLXXVI. — Eisdem.	287	CCXXIII. — Eisdem.	363
CXXX. — Eisdem.	226	CLXXVII. — Eisdem.	287	CCXXIV. — Africano.	367
CXXXI. — Ol' mpio.	226	CLXXVIII. — Eisdem.	290	CCXXV. — Elebicho.	370
CXXXII. — Saturiuo.	227	CLXXIX. — Eisdem.	294	CCXXVI. — Anysio.	370
CXXXIII. — Victor.	227	CLXXX. — Eisdem.	295	CCXXVII. — Urso.	370
CXXXIV. — Eisdem.	250	CLXXXI. — Saturnino.	295	CCXXVIII. — Pansophio.	371
CXXXV. — Sophronio præfector.	250	CLXXXII. — Gregorio Nysseno.	295	CCXXIX. — Eisdem.	371
CXXXVI. — Modario exercitus duci.	251	CLXXXIII. — Theodoro episcopo.	298	CCXXX. — Theodosio vel Theodoro.	
CXXXVII. — Eisdem.	254	CLXXXIV. — Amphilochio.	302	CCXXXI. — Eusebio amico.	374
CXXXVIII. — Bosporio Colontensi	254	CLXXXV. — Nectario.	303	CCXXXII. — Diocli.	375
CXXXIX. — Theodoro.	255	CLXXXVI. — Eisdem.	306	CCXXXIII. — Ablabio.	375
XL. — Olympio.	259	CLXXXVII. — Endoxio.	306	CCXXXIV. — Olympiano	378
XLI. — Eisdem.	259	CLXXXVIII. — Stagirio.	307	CCXXXV. — Adamantio.	378
XLII. — Eisdem.	243	CLXXXIX. — Eustochio sophistæ.	307	CCXXXVI. — Libanio sophistæ.	379
XLIV. — Eisdem.	246	CXC. — Eisdem.	310	CCXXXVII. — Macedonio.	379
XLVI. — Veriano.	246	CXI. — Eisdem.	314	CCXXXVIII. — Monachis.	379
XLVI. — Olympio.	247	CXII. — Stagirio.	314	CCXXXIX. — Epiphantio.	382
XLVII. — Asterio.	251	CXCIII. — Procopio.	315	CCXL. — Meletio.	382
XLVIII. — Eisdem.	254	CXCIV. — Eisdem.	318	CCXL. — Abugrio.	383
LIX. — Georgio.	255	CXCV. — Gregorio præsidi.	318	CCXLII. — Petro.	383
		CXCVI. — Ecebolio.	319	CCXLIII. — Evagrio monacho.	383
		CXCVII. — Gregorio Nysseno.	322	CCXLIV. — Ad Basilissam.	386
nitum de S. Gregorii testamento.	387	XXXI. — Hymnus alias.		386	
TAMENTUM S. GREGORII.	389	XXXII. — Hymnus vespertinus.		510	
nitum de S. Gregorii carminibus.	393	XXXIII. — Actio gratiarum.		511	
MINA S. GREGORII.	398	XXXIV. — Alia gratiarum actio.		514	
HER I. — Poemata theologica.	398	XXXV. — Precatio ante Scripturæ lectionem.		515	
PTIO I. — Poemata dogmatica.	398	XXXVI. — Precatio ante iter suspicendum.		518	
— De Patre.	398	XXXVII. — Alia de prospero itenere precatio.		518	
— De Filio.	402	XXXVIII. — Alia precatio.		519	
— De Spiritu sancto.	407	SECTIO II. — Poemata moralia.		522	
— De mundo. ¹	413	I. — In laudem virginitatis.		522	
— De Providentia.	423	II. — Præcepta ad virgines.		578	
— De eodem arguendo.	430	III. — Exhortatio ad virgines.		631	
— De substantiæ mente præditis.	438	IV. — Ad virginem.		639	
— De anima.	446	V. — Ad monachos in monasterio degentes.		641	
— De Testamentis et Adventu Christi.	453	VI. — De pudicitia.		643	
— De Incarnatione adversus Apollinarium.	463	VII. — De castitate.		647	
— De Christi incarnatione.	470	VIII. — Comparatio vitarum.		650	
— De veris Scripturæ libris.	471	IX. — De virtute.		667	
— Patriarchæ filii Jacob.	473	X. — De virtute.		680	
— Plagæ Ægypti.	475	XI. — Dialogus cum mundo.		751	
— Moysis Decalogus.	475	XII. — De naturæ humanae fragilitate.		754	
— Eliae et Elisei miracula.	478	XIII. — De eodem argumento.		754	
— Epigramma in templum Eliae, quod appell.	479	XIV. — De humana natura.		755	
— De Christi genealogia.	479	XV. — De exterioris hominis vilitate.		766	
— Discipuli Christi duodecim.	487	XVI. — De vita itineribus.		774	
Miracula Christi secundum Matthæum.	487	XVII. — Variorum vitæ generum beatitudines.		782	
Miracula Christi secundum Marcum.	491	XVIII. — De vita humana.		786	
Miracula Christi secundum I.ucam.	491	XIX. — De eodem argumento.		787	
Miracula Christi secundum Joannem.	494	XX. — De desiderio.		788	
Parabolæ Christi et ænigmata secundum Mat-	495	XXI. — De morte charorum.		790	
Parabolæ Christi secundum Marcum.	495	XXII. — De falsis amicis.		790	
Parabolæ Christi secundum Lucam.	498	XXIII. — De eodem argumento.		790	
Parabolæ Christi secundum omnes evangeli-	498	XXIV. — Dialogus adversus eos qui frequenter jurant.		790	
Tempestas a Christo sedata.	506	XXV. — Adversus iram.		814	
Hymnus ad Deum.	507	XXVI. — In nobile male moratum.		821	
Hymnus alias ad Deum.	507	XXVII. — De eodem argumento.		831	
		XXVIII. — Adversus opum emantes.		836	
		XXIX. — Adversus mulieres se nimis ornantes.		881	

XXXV. — Versus iambici aerostichi secundum omnes al-	
phabelli litteras sic dispositi, ut quilibet iambicus in ad-	
bortationem aliquam desinat.	907
XXXI. — Distichae sententiae.	910
XXXII. — Alias generis ejusdem sententiae.	913
, XXXIII. — Tetrastichae sententiae.	927
XXXIV. — Definitiones minus exactae.	946
XXXV. — De philosophica paupertate.	966
XXXVI. — De eodem argumento.	966
XXXVII. — De patientia.	966
XXXVIII. — De eodem argumento.	968
XXXIX. — De fortuna et p. ovidentia.	968
XL. — De rerum humanarum vanitate.	969
LIBER II. — <i>Poemata historica.</i>	970
SECTIO I. — <i>De seipso.</i>	970
I. — De rebus suis.	970
II. — Gregori iurijurandum.	1018
III. — Itinerarium Constantinopolitanum.	1020
IV. — De seipso.	1022
V. — Ad p. ehem. Anastasie.	1022
VI. — Ad eosdem.	1024
VII. — Vale ad amicos dictum.	1024
VIII. — In invidos.	1026
IX. — In eosdem.	1026
X. — Ad Constantinopolitanos sacerdotes, et ipsam ur-	
beam.	1028
XI. — De vita sua.	1030
XII. — De seipso et de episcopis.	1063
XIII. — Ad episcopos.	1227
XIV. — De seipso et adversus avidos aerostichum car-	
men	1215
XV. — De seipso post redditum ex urbe Constantinopo-	
litana.	1250
XVI. — Seminum de Anastasie ecclesia, quam in urbe	
Constantini extraxit.	1258
XVII. — De diversis vite generibus, et adversus falsos	
episcopos.	1262
XVIII. — In invidos.	1270
XIX. — Quere a de suis calamitatibus.	1272
XX. — Oratio ad Christum in morbo.	1279
XXI. — In diabolum.	1279
XXII. — Carmen supplex.	1282
XXIII. — In secessionem.	1282
XXIV. — Precatio matutina.	1283
XXV. — Precatio respentina.	1286
XXVI. — Precatio postridiana.	1286
XXVII. — Luctus.	1286
XXVIII. — Carmen elegiacum.	1287
XXIX. — De patientia.	1287
XXX. — De seipso.	1289
XXXI. — Desiderium mortis.	1290
XXXII. — De vita huius vanitate alique incertitudine,	
communione omnium fine.	1309
XXXIII. — Ad Christum.	1303
XXXIV. — In silentium jejunti.	1307
XXXV. — De eodem argumento.	1323
XXXVI. — De eodem argumento.	1323
XXXVII. — De eodem argumento.	1323
XXXVIII. — Hymnus ad Christum post silentium in	
Pascchate.	1326
XXXIX. — In suos versus.	1350
XL. — In invidos.	1358
XLI. — Adversus Maximum.	1359
XLII. — Erruntas suas luget, Christumque obsecrat ut	
sibi vitam alterat.	1363
XLIII. — Ad seipsum per interrogationem et respon-	
sionem.	1366
XLIV. — In monachorum obtrectatores, et ad falsi no-	
minis monachos.	1369
XLV. — De animis suis calamitatibus carmen lu-	
gubre.	
XLVI. — Adversus carnem.	
XLVII. — Objurgatio adversus partem animae	
expertonem.	
XLVIII. — In mortuum mundo.	
XLIX. — Luctus.	
L. — Contra diabolum in morbum.	
L1. — I armis lugubre pro anima sua.	
LII. — Lamentatio.	
LIII. — Lamentatio alia.	
LIV. — Adversus diabolum.	
LV. — Diabolum a se depellit, ac Christum	
LVI. — Adversus eundem.	
LVII. — Adversus eundem.	
LVIII. — Adversus eundem.	
LIX. — Adversus eundem.	
LX. — Adversus eundem.	
LXI. — Lamentatio.	
LXII. — Supplicatio ad Christum.	
LXIII. — Lamentatio ad Christum.	
LXIV. — Lamentatio alia ad Christum.	
LXV. — Alla lamentatio.	
LXVI. — Alla ad Christum.	
LXVII. — De seipso.	
LXVIII. — Item de seipso.	
LXIX. — Oratio ad Christum.	
LXX. — Alia oratio.	
LXXI. — Precatio in morbo.	
LXXII. — In exitu vite.	
LXXIII. — Carmen deprecatorium.	
LXXIV. — Supplicatio ad Christum.	
LXXV. — Lamentatio ad Christum.	
LXXVI. — Alla lamentatio.	
LXXVII. — Oratio ad Christum.	
LXXVIII. — Ad suam animam.	
LXXIX. — Ad animam suam.	
LXXX. — Ad seipsum.	
LXXXI. — Ad animam suam.	
LXXXII. — De eodem argumento.	
LXXXIII. — De dämonum pugnis.	
LXXXIV. — Lamentatio.	
LXXXV. — Adhortatio ad seipsum, ut mediet	
convertat.	
LXXXVI. — Admonitio ad seipsum.	
LXXXVII. — De Dei desiderio.	
LXXXVIII. — Ad suam animam carmen	
com.	
LXXXIX. — In morbum.	
XC. — In sui ipsius et parentum mortem.	
XCI. — In ipsum omnium sepulcrum.	
XCII. — Epitaphium sui ipsius et confite-	
vite.	
XCIII. — Aliud in seipsum.	
XCIV. — Aliud.	
XCV. — Aliud.	
XCVI. — Aliud.	
XCVII. — Aliud.	
XCVIII. — Aliud.	
XCIX. — Aliud.	
SECTIO II. — <i>Poemata quae spectant ad</i>	
I. — Ad Hellenium pro monachis	
II. — Ad Julianum.	
III. — Ad Vitalianum.	
IV. — Nicobuli filii ad patrem.	
V. — Nicobuli patris ad filium.	
VI. — Ad Olympiadem.	
VII. — Ad Nemeshum.	
VIII. — Ad Seleucum.	

FINIS TOMI TRICESIMI SEPTIMI.

Это цифровая копия книги, хранящейся для иотомков на библиотечных полках, ирежде чем ее отсканировали сотрудники комиании Google в рамках ироекта, цель которого - сделать книги со всего мира доступными через Интернет.

Прошло достаточно много времени для того, чтобы срок действия авторских ирав на эту книгу истек, и она иерешла в свободный достуи. Книга иереходит в свободный достуи, если на нее не были иоданы авторские ирава или срок действия авторских ирав истек. Переход книги в свободный достуи в разных странах осуществляется ио-разному. Книги, иерешедшие в свободный достуи, это наш ключ к ирошлому, к богатствам истории и культуры, а также к знаниям, которые часто трудно найти.

В этом файле сохранятся все иометки, иримечания и другие засиси, существующие в оригинальном издании, как наиминание о том долгом иути, который книга ирошла от издателя до библиотеки и в конечном итоге до Вас.

Правила использования

Комиания Google гордится тем, что сотрудничает с библиотеками, чтобы иеревести книги, иерешедшие в свободный достуи, в цифровой формат и сделать их широкодоступными. Книги, иерешедшие в свободный достуи, иринадлежат обществу, а мы лишь хранители этого достояния. Тем не менее, эти книги достаточно дорого стоят, иоэтому, чтобы и в дальнейшем иредоставлять этот ресурс, мы иредиринали некоторые действия, иредотвращающие коммерческое исиользование книг, в том числе установив технические ограничения на автоматические заирсы.

Мы также иросим Вас о следующем.

- Не исиользуйте файлы в коммерческих целях.

Мы разработали иrogramму Поиск книг Google для всех иользователей, иоэтому исиользуйте эти файлы только в личных, некоммерческих целях.

- Не отиравляйте автоматические заирсы.

Не отиравляйте в систему Google автоматические заирсы любого вида. Если Вы занимаетесь изучением систем машинного иеревода, оптического распознавания символов или других областей, где достуи к большому количеству текста может оказаться иолезным, свяжитесь с нами. Для этих целей мы рекомендуем исиользовать материалы, иерешедшие в свободный достуи.

- Не удаляйте атрибуты Google.

В каждом файле есть "водяной знак" Google. Он иозволяет иользователям узнать об этом ироекте и иомогает им найти доилнительные материалы ири иомощи иrogramмы Поиск книг Google. Не удаляйте его.

- Делайте это законно.

Независимо от того, что Вы исиользуйте, не забудьте ироверить законность своих действий, за которые Вы несете иолную ответственность. Не думайте, что если книга иерешла в свободный достуи в США, то ее на этом основании могут исиользовать читатели из других стран. Условия для иерехода книги в свободный достуи в разных странах различны, иоэтому нет единых иравил, иозволяющих определить, можно ли в определенном случае исиользовать определенную книгу. Не думайте, что если книга иоявилась в Поиске книг Google, то ее можно исиользовать как угодно и где угодно. Наказание за нарушение авторских ирав может быть очень серьезным.

О программе Поиск книг Google

Миссия Google состоит в том, чтобы организовать мировую информацию и сделать ее всесторонне доступной и иолезной. Программа Поиск книг Google иомогает иользователям найти книги со всего мира, а авторам и издателям - новых читателей. Полнотекстовый иоиск и этой книге можно выполнить на странице <http://books.google.com/>

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>